קבלה · זהר · זהר מתורגם

הזהר המתורגם - זוהר חדש

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

הזהר המתורגם - זוהר חדש

מקור הטקסט: אורייתא

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/הזהר-המתורגם-זוהר-חדש/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרשת בראשית 4
פרשת נח 197
פרשת לך לך 231
פרשת וירא 255
פרשת תולדות 256
פרשת ויצא 263
פרשת וישב 278
פרשת בשלח 288
פרשת יתרו 298
פרשת תרומה 356
פרשת כי תשא 374
פרשת צו 399
פרשת אחרי 401
פרשת בהר 429
פרשת נשא 433
פרשת חקת 434
פרשת בלק 465
פרשת מטות 496
פרשת ואתחנן 498
פרשת כי תצא 508
פרשת כי תבא 517
שיר השירים 524
מדרש רות 657
מדרש הנעלם על איכה 806
תקונים מזהר חדש 829
ספרא תנינא 831
תקונא קדמאה 898
זה שייך לפרשת נח 996
זה שייך לפרשת שלח לך 998
עוד לפרשת וירא אליו 1020

פרשת בראשית

(בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר, אָמַר רִבִּי יִצְחָק, מִכָּאן מַשְׁמַע, דַּעֲקָרָן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְהַנֵּי נְטִיעָן, וְשָׁתֵיל לוֹן. דִּכְתִיב יְהִי.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר (בראשית א ג), אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מִכָּאן מַשְׁמַע שֶׁעָקַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הַנְּטִיעוֹת הַלָּלוּ וְשָׁתַל אוֹתָן, שֶׁכָּתוּב יְהִי.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אוֹר שֶׁכְּבָר הָיָה, תְּנַן. מַשְׁמַע דִּכְתִיב וַיְהִי אוֹר. וְהָיָה לָא כְתִיב, אֶלָּא וַיְהִי.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, הָאוֹר שֶׁכְּבָר הָיָה שָׁנִינוּ. מַשְׁמַע שֶׁכָּתוּב וַיְהִי אוֹר. וְהָיָה לֹא כָתוּב, אֶלָּא וַיְהִי.

וְכַד אִסְתַּכַּל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאִינּוּן דָּרִין דְּרִשְׁיעַיָּא, דְּלָא יִתְחַזּוֹן לְהַהוּא נְהוֹרָא, גְּנִיז לֵיהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב (איוב לח) וַיִּמְנַע מֵרְשָׁעִים אוֹרָם. וּלְמַאן גְּנִיז לֵיהּ. לְצַדִּיקַיָּא. לְצַדִּיקַיָּא דַּוְקָא, כְּמָה דִכְתִיב, (תהלים צז) אוֹר זָרוּעַ לַצַּדִּיק וּלְיִשְׁרֵי לֵב שִׂמְחָה. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיה מא) מִי הֵעִיר מִמִּזְרָח.

וּכְשֶׁהִסְתַּכֵּל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּאוֹתָם הַדּוֹרוֹת שֶׁל הָרְשָׁעִים שֶׁלֹּא רְאוּיִים לְאוֹתוֹ הָאוֹר, גְּנַז אוֹתוֹ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (איוב לח טו) וְיִמָּנַע מֵרְשָׁעִים אוֹרָם, וּלְמִי גָּנַז אוֹתוֹ? דַּוְקָא לַצַּדִּיקִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהלים צז יא) אוֹר זָרֻעַ לַצַּדִּיק וּלְיִשְׁרֵי לֵב שִׂמְחָה. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה מא ב) מִי הֵעִיר מִמִּזְרָח.

וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב, מַאי רָאָה. אָמַר רִבִּי חִיָּיא כְּדְקָא אֲמָרָן, חָמָא בְּעוֹבָדֵיהוֹן דְּרַשְׁיעַיָּא, וּגְנִיז לֵיהּ. רַבִּי אַבָּא אָמַר, וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב, לְגָנְזוֹ אוֹתוֹ. וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב, דְּלָא אִשְׁתְּכַח בֵּיהּ רִיתְחָא. כְּתִיב הָכָא כִּי טוֹב, וּכְתִיב הָתָם (במדבר כד) כִּי טוֹב בְּעֵינֵי ה' לְבָרֵךְ אֶת יִשְׂרָאֵל. וְסֵיפֵיהּ דִּקְרָא אוֹכַח, דִּכְתִיב, (בראשית א) וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ. וּבְגִין כָּךְ לָא אִשְׁתְּכַח בֵּיהּ רִיתְחָא, וְאַף עַל גַּב דְּשַׁתֵּיף לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כַּחֲדָא.

וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב (בראשית א ד), מָה רָאָה? אָמַר רַבִּי חִיָּיא, כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ, רָאָה אֶת מַעֲשֵׂי הָרְשָׁעִים וְגָנַז אוֹתוֹ. רַבִּי אַבָּא אָמַר, וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב, לְגָנְזוֹ אוֹתוֹ. וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב, שֶׁלֹּא נִמְצָא בּוֹ רִגְז. כָּתוּב כָּאן כִּי טוֹב, וְכָתוּב שָׁם (במדבר כד א) כִּי טוֹב בְּעֵינֵי ה' לְבָרֵךְ אֶת יִשְׂרָאֵל, וְסוֹף הַכָּתוּב מוֹכִיחַ, שֶׁכָּתוּב (בראשית א ד) וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ, וּמִשּׁוּם כָּךְ לֹא נִמְצָא בּוֹ רִגְז, וְאַף עַל גַּב שֶׁשִּׁתֵּף אוֹתָם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יַחַד.

תָּא חֲזֵי, נְהִירוּ עִלָּאָה לְמֶהֱוֵי נָהֵיר הַאי אוֹר. וּמֵהַהוּא נְהִירוּ חֵידוּ דְּכֹלָּא בֵּיהּ. וְהוּא יְמִינָא לְאִתְעַטָּרָא גְּלוּפֵי גְּלוּפִין בַּהֲדֵיהּ. וְהָא אִתְּמַר, דִּכְתִיב (תהלים לא) מָה רַב טוּבְךָ אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִירֵאֶיךָ, דָּא אוֹר קַדְמָאָה, דְּגָנִיז קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְצַדִּיקַיָּא, לְאִינּוּן דַּחֲלֵי חַטָּאָה כְּדְקָאֲמָרַן. וַיְהִי עֶרֶב, מִסִּטְרָא דְּחֹשֶׁךְ. וַיְהִי בֹּקֶר, מִסִּטְרָא דְּאוֹר. וּמִגּוֹ דְּאִינּוּן דְּמִשְׁתַּתְּפִין כַּחֲדָא, כְּתִיב יוֹם אֶחָד.

בֹּא וּרְאֵה, הָאוֹר הָעֶלְיוֹן שֶׁיְהֶיֶה הָאוֹר הַזֶּה מֵאִיר, וּמֵאוֹתוֹ הָאוֹר שְׁמְחַת הַכֹּל בּוֹ, וְהוּא הַיְמִין לְהִתְעַטֵּר חֲקוּקֵי הַחֲקִיקוֹת עִמּוֹ, וַהֲרֵי נִתְבָּאֵר, שֶׁכָּתוּב (תהלים ל, כ) מָה רַב טוּבְךָ אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִירֵאֶיךָ, זֶה הָאוֹר הָרִאשׁוֹן שֶׁגָּנַז הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַצַּדִּיקִים לְאוֹתָם יְרֵאֵי הַחֵטְא, כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ. וְיָהִי עֶרֶב, מִצַּד הַחֹשֶׁךְ. וַיְהִי בֹּקֶר, מִצַּד הָאוֹר. וּמִתּוֹךְ שֶׁהֵם מִשְׁתַּתְּפִים יַחַד, כָּתוּב יוֹם אֶחָד.

ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, מַאי טַעְמָא בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא כְּתִיב, וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹּקֶר. לְמִנְדַּע, דְּהָא לֵית יוֹמָא בְּלָא לֵילְיָא, וְלֵית לֵילְיָא בְּלָא יוֹמָא, וְלָא אִתְיְהֵיב לְאַפְרָשָׁא.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, מָה הַטַּעַם שֶׁבְּכָל יוֹם וְיוֹם כָּתוּב וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר? לְהוֹדִיעַ שֶׁאֵין יוֹם בְּלִי לַיְלָה וְאֵין לַיְלָה בְּלִי יוֹם, וְלֹא נִתַּן לְהַפְרִידָם.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, הַהוּא יוֹם דְּנָפַק אוֹר קַדְמָאָה, אִתְפַּשַּׁט בְּכוּלְהוּ יוֹמֵי, דִּכְתִיב יוֹם בְּכוּלְהוּ. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, מִמַּשְׁמַע דִּכְתִיב בְּכוּלְהוּ בֹּקֶר, וְלָאו בֹּקֶר אֶלָּא מִסְטָרָא דְּאוֹר קַדְמָאָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, יוֹמָא קַדְמָאָה אָזֵיל עִם כּוּלְהוּ, וְכוּלְהוּ בֵּיהּ בְּגִין לְאַחֲזָאָה דְּלָאו בְּהוּ פֵּירוּדָא, וְכוֹלָּא חָד.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, הַיּוֹם הַהוּא שֶׁיָּצָא הָאוֹר הָרִאשׁוֹן הִתְפַּשֵּׁט בְּכָל הַיָּמִים, שֶׁכָּתוּב בְּכָלָם יוֹם. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מִמַּשְׁמָע שֶׁכָּתוּב בְּכָלָם בֹּקֶר, וְאֵין הַבֹּקֶר אֶלָּא מִצַּד הָאוֹר הָרִאשׁוֹן. רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, הַיּוֹם הָרִאשׁוֹן הָלַךְ עִם כֻּלָּם, וְכֻלָּם בּוֹ, כְּדֵי לְהוֹרוֹת שֶׁאֵין בָּהֶם פֵּרוּד וְהַכֹּל אֶחָד.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר, אִתְפַּשְׁטוּתָא דְּהַאי אוֹר לְתַתָּא. וְאִלֵּין אִינוּן מַלְאָכַיָּא דְּאִתְבְּרִיאוּ בְּיוֹמָא קַדְמָאָה, דְּאִית לוֹן קִיּוּמָא לְאִתְקַיְּימָא בְּסִטְרָא יְמִינָא.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר (בראשית א ג), הִתְפַּשְׁטוּת הָאוֹר הַזֶּה לְמַטָּה, וְאֵלּוּ הֵם הַמַּלְאָכִים שֶׁנִּבְרְאוּ בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן, שֶׁיֵּשׁ לָהֶם קִיּוּם לְהִתְקַיֵּם בְּצַד הַיָּמִין.

(בראשית א) וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר. אֶת, לְאַכְלָלָא אַסְפַּקְלַרְיָא דְּלָא נָהֲרָא, עִם אַסְפַּקְלַרְיָא דְּנָהֲרָא, דְּאִתְמַר בֵּיהּ כִּי טוֹב. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, אֶת, לְאַכְלָלָא וּלְאַסְגָּאָה אִינוּן מַלְאָכִין, דְּאִתְיְהִיבוּ מִסִּטְרָא דְּאוֹר דָּא, וְכוֹלְהוּ נָהִירִין בְּקַדְמִיתָא, בְּקִיּוּמָא שְׁלִים.

וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר (שם א ד), אֶת - לְהַכְלִיל אֶת הָאַסְפַּקְלַרְיָה שֶׁאֵינֶנָּה מְאִירָה עִם הָאַסְפַּקְלַרְיָה הַמְּאִירָה, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ כִּי טוֹב. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אֶת - לְהַכְלִיל וּלְרַבּוֹת אֶת אוֹתָם הַמַּלְאָכִים שֶׁבָּאִים מִצַּד הָאוֹר הַזֶּה, וְכֻלָּם מְאִירִים בָּרִאשׁוֹנָה בְּקִיּוּם שָׁלֵם.

(בראשית א) יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמָּיִם, אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, בְּהַאי אִתְפָּרִישׁוּ מַיִין עִילָּאִין מִמַּיִין תַּתָּאִין. רָקִיעַ, פְּשִׁיטוּתָא דְּמַיִין. וְהָא אִיתְּמַר וִיהִי מַבְדִּיל בֵּין מַיִם לָמָיִם בֵּין מַיִן עִילָּאִין לְמַיִין תַּתָּאִין.

יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמָּיִם (שם א ו), אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בָּזֶה נִפְרְדוּ הַמַּיִם הָעֶלְיוֹנִים מִן הַמַּיִם הַתַּחְתּוֹנִים. הָרָקִיעַ - הִתְפַּשְׁטוּת הַמַּיִם. וַהֲרֵי נִתְבָּאֵר (שם) וְיהִי מַבְדִּיל בֵּין מַיִם לָמָיִם, בֵּין מַיִם הָעֶלְיוֹנִים לְבֵין הַמַּיִם הַתַּחְתּוֹנִים.

(בראשית א) וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת הָרָקִיעַ. דַּעֲבִיד בָּהּ עֲבִידְתָּא בִּסְגִיאוּ עִלָּאָה. וַיְהִי רָקִיעַ לָא כְתִיב, אֶלָּא וַיַּעַשׂ, דְּאַסְגֵּי לֵיהּ בִּרְבוּ סַגְיָא.

וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת הָרָקִיעַ (שם א ז), שֶׁעָשָׂה בּוֹ מַעֲשֶׂה בְּגֹדֶל עֶלְיוֹן. לֹא כָתוּב יְהִי רָקִיעַ, אֶלָּא וַיַּעַשׂ, שֶׁהִגְדִּילוֹ בְּגֹדֶל רַב.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, בַּשֵּׁנִי אִתְבְּרֵי בֵּיהּ גֵּיהִנֹּם, לְחַיָּיבֵי עָלְמָא. בַּשֵּׁנִי אִתְבְּרֵי בֵּיהּ מַחְלוֹקֶת. בַּשֵּׁנִי לָא אִשְׁתְּלִים בֵּיהּ עֲבִידְתָּא. בְּגִינֵי כָךְ לָא כְתִיב בֵּיהּ כִּי טוֹב, עַד דְּאָתָא יוֹם תְּלִיתָאי, דְּאִשְׁתְּלִים בֵּיהּ עֲבִידְתָּא. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב בֵּיהּ כִּי טוֹב, תְּרֵי זִמְנֵי. חַד, עַל אַשְׁלָמוּת עֲבִידְתָּא דְּיוֹם שֵׁנִי. וְחַד, לְגַרְמֵיהּ דְּיוֹם תְּלִיתָאי. אִתְתַּקַּן יוֹם שֵׁנִי בְּיוֹם שְׁלִישִׁי, וְאִתְפְּרֵישׁ בֵּיהּ מַחְלוֹקֶת, וּבֵיהּ אִשְׁתְּלִימוּ רַחֲמֵי עַל חַיָּיבֵי גֵּיהִנֹּם. בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה מִשְׁתַּכְּכוּ שְׁבִיבֵי דְּגֵיהִנֹּם, בְּגִינֵי כָךְ אִיתְכְּלִיל יוֹם שֵׁנִי, וְאִשְׁתְּלִים בֵּיהּ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בַּשֵּׁנִי נִבְרָא בּוֹ גֵּיהִנֹּם לִרְשָׁעֵי הָעוֹלָם, בַּשֵּׁנִי נִבְרְאָה בּוֹ הַמַּחֲלֹקֶת, בַּשֵּׁנִי לֹא נִשְׁלַם בּוֹ הַמַּעֲשֶׂה, מִשּׁוּם כָּךְ לֹא כָתוּב בּוֹ כִּי טוֹב, עַד שֶׁבָּא הַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי שֶׁנִּשְׁתַּלֵּם בּוֹ הַמַּעֲשֶׂה. וּמִשּׁוּם כָּךְ כָּתוּב בּוֹ כִּי טוֹב פַּעֲמַיִם, אֶחָד עַל הַשְׁלָמַת הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל יוֹם שֵׁנִי, וְאֶחָד לְעַצְמוֹ שֶׁל הַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי, וְנִתְתַּקֵּן הַיּוֹם הַשֵּׁנִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי, וְנִבְדְּלָה בּוֹ הַמַּחֲלֹקֶת, וּבוֹ הִשְׁתַּלְּמוּ הָרַחֲמִים עַל רִשְׁעֵי הַגֵּיהִנֹּם. בְּיוֹם שְׁלִישִׁי מִשְׁתַּכְּכִים נִיצוֹצֵי אֵשׁ הַגֵּיהִנֹּם, מִשּׁוּם כָּךְ נִכְלַל הַיּוֹם הַשֵּׁנִי וְנִשְׁלַם בּוֹ.

רַבִּי חִיָּיא הֲוָה יָתֵיב קַמֵּיהּ דְּר"שׁ, אָמַר לֵיהּ, הַאי אוֹר בְּיוֹם רִאשׁוֹן, וְחוֹשֶׁךְ בְּיוֹם שֵׁנִי, וְאִתְפְּרִישׁוּ מַיָּא וּמַחְלוֹקֶת הֲוָה בֵּיהּ. אַמַּאי לָא אִשְׁתְּלִים בְּיוֹם רִאשׁוֹן, דְּהָא יָמִינָא כָּלִיל לִשְׂמָאלָא. אָמַר לֵיהּ, עַל דָּא הֲוָה הַהוּא מַחְלוֹקֶת, וּתְלִיתָאָה בָּעֵי לְמֵיעַל בֵּינַיְיהוּ, לְאַכְרָעָא וּלְאַסְגָּאָה בְּהוּ שְׁלָם.

רַבִּי חִיָּיא הָיָה יוֹשֵׁב לִפְנֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן, אָמַר לוֹ: הָאוֹר הַזֶּה בְּיוֹם רִאשׁוֹן, וְהַחֹשֶׁךְ בְּיוֹם שֵׁנִי, וְנִפְרְדוּ הַמַּיִם, וּמַחֲלֹקֶת הָיְתָה בּוֹ, לָמָּה לֹא נִשְׁלַם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן, שֶׁהֲרֵי הַיָּמִין כּוֹלֵל אֶת הַשְּׂמֹאל? אָמַר לוֹ: עַל זֶה הָיְתָה מַחֲלֹקֶת, וְהַשְּׁלִישִׁי הִצְטָרֵךְ לְהַכָּנֵס בֵּינֵיהֶם, לְהַכְרִיעַ וּלְהַרְבּוֹת בָּהֶם שָׁלוֹם.

(שם) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תַּדְשֵׁא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא אִתְחַבְּרוּתָא דְּמַיִין עִלָּאִין בְּתַתָּאִין לְמֶעְבַּד פֵּירִין. מַיִין עִלָּאִין פָּרִין וְרָבְיָין, וְעַבְדִּין אִיבִּין. וְתַתָּאִין קָרָאן לוֹן לְעִלָּאִין, כְּנוּקְבָא לְגַבֵּי דְּכוּרָא, בְּגִין דְּמַיִין עִלָּאִין דְּכוּרִין, וְתַתָּאִין נוּקְבִין.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תַּדְשֵׁא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא (שם א יא), הִתְחַבְּרוּת שֶׁל מַיִם עֶלְיוֹנִים עִם תַּחְתּוֹנִים לַעֲשׂוֹת פֵּרוֹת. הַמַּיִם הָעֶלְיוֹנִים פָּרִים וְרַבִּים וְעוֹשִׂים פֵּרוֹת, וְהַתַּחְתּוֹנִים קוֹרְאִים לָעֶלְיוֹנִים כִּנְקֵבָה לְזָכָר, מִשּׁוּם שֶׁמַּיִם הָעֶלְיוֹנִים זְכָרִיִּים - וְהַתַּחְתּוֹנִים נְקֵבִיִּים.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, כָּל דָּא הוּא לְעֵילָּא, וְהוּא לְתַתָּא. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, אִי הָכֵי אֱלֹהִים דְּקָאָמַר, מַאן אֱלֹהִים. אָמַר לֵיהּ אֱלֹהִים סְתָם, אֱלֹהִים חַיִּים לְעֵילָּא. וְאִי תֵּימָא לְתַתָּא, אֶלָּא לְתַתָּא אִיהוּ תּוֹלְדוֹת, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שם ב) אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם, וְאָמְרִינָן

בְּה"א בְּרָאָם. וְהַהוּא דְּלְעֵילָּא, אֲבָהָן דְּכוֹלָּא הוּא. אִיהִי עָבִיד עֲבִידְתָּא, וְעַל דָּא אַרְעָא עֲבִידַת תּוֹלְדוֹת, דְּהָא הִיא מִתְעַבְּרָא כְּנוּקְבָא מִן דְּכוּרָא.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר: כָּל זֶה הוּא לְמַעְלָה, וְהוּא לְמַטָּה. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: אִם כָּךְ אֱלֹהִים שֶׁאָמַר, מִי הָאֱלֹהִים? אָמַר לוֹ: אֱלֹהִים סְתָם, אֱלֹהִים חַיִּים לְמַעְלָה. וְאִם תֹּאמַר לְמַטָּה, אֶלָּא מַטָּה הִיא תּוֹלְדוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם ב ד) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם, וְאָמַרְנוּ בְּה"א בְּרָאָם. וְהַהוּא שֶׁלְּמַעְלָה, הָאָבוֹת שֶׁל הַכֹּל הוּא. הִיא עָשְׂתָה מַעֲשֶׂה, וְעַל כָּךְ הָאָרֶץ עוֹשָׂה תוֹלְדוֹת, שֶׁהֲרֵי הִיא מִתְעַבֶּרֶת כִּנְקֵבָה מִן הַזָּכָר.

ר' אֶלְעָזָר אָמַר, כָּל חֵילִין הֲווֹ בְּאַרְעָא, וְלָא אֲפֵיקַת חֵילָהָא וְאִינּוּן תּוֹלְדוֹת, עַד יוֹם הַשִּׁשִּׁי, דִּכְתִיב (שם א) תּוֹצֵא הָאָרֶץ וְגוֹ'. וְאִי תֵּימָא הָא כְתִיב וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא. אֶלָּא אֲפֵיקַת תִּיקוּן חֵילָהָא לְאִתְיַשְּׁבָא כְּדְקָא יָאוֹת. וְכֹלָּא הֲוָה גָּנִיז בֵּהּ עַד דְּאִצְטְרִיךְ. דְּהָא בְּקַדְמֵיתָא כְּתִיב תֹּהוּ וָבֹהוּ לְאִתְיַשְּׁבָא כְּדְקָא יָאוֹת, וּלְבָתַר אִתְתַּקָּנַת וְאִתְיַשְּׁבַת וְקַבֵּילַת זַרְעָא וּדְשָׂאִין וְעִשְׂבִּין וְאִילָנִין כְּדְקָא יָאוֹת. וַאֲפֵיקַת לוֹן לְבָתַר הָכֵי. וּמְאוֹרוֹת נָמֵי לֹא שִׁמְשׁוּ נְהוֹרָא דִּילְהוֹן עַד דְּאִצְטְרִיךְ.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר: כָּל הַכֹּחוֹת הָיוּ בָאָרֶץ, וְלֹא הוֹצִיאָה אֶת כֹּחָהּ וְאֶת אוֹתָם תּוֹלְדוֹת עַד יוֹם הַשִּׁשִּׁי, שֶׁכָּתוּב (שם א כד) תּוֹצֵא הָאָרֶץ וְגוֹ'. וְאִם תֹּאמַר, הֲרֵי כָּתוּב (שם יא) וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא? אֶלָּא הוֹצִיאָה תִּקּוּן כֹּחָהּ לְהִתְיַשֵּׁב כָּרָאוּי, וְהַכֹּל הָיָה גָּנוּז בָּהּ עַד שֶׁהִצְטָרַךְ, שֶׁהֲרֵי בָּרִאשׁוֹנָה כָּתוּב תֹּהוּ וָבֹהוּ, צַדָּיָא וְרֵיקָנְיָא כְּתַרְגּוּמוֹ, וְאַחַר כָּךְ הִתְתַּקְּנָה וְהִתְיַשְּׁבָה, וְקִבְּלָה זֶרַע וּדְשָׁאִים וְעֲשָׂבִים וְאִילָנוֹת כָּרָאוּי, וְהוֹצִיאָה אוֹתָם אַחַר כָּךְ, וְגַם הַמְּאוֹרוֹת לֹא שִׁמְּשׁוּ בְּאוֹרָם עַד שֶׁהִצְטָרַךְ.

(שם) יְהִי מְאוֹרוֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם, מְאֹרֹת כְּתִיב חָסֵר, לְאַכְלָלָא חִיוְיָא בִּישָׁא דְּאַטֵּיל זוּהֲמָא וְעָבִיד פֵּירוּדָא, דְּלָא מְשַׁמֵּשׁ שִׁמְשָׁא בְּסִיהֲרָא. מְאֹרֹת: לְוַוטִין. וְעַל דָּא גָּרִים דְּאִתְלַטְיָא אַרְעָא, דִּכְתִיב אָרוּרָה הָאֲדָמָה בַּעֲבוּרֶךָ. וּבְגִין כָּךְ מְאֹרֹת כְּתִיב.

יְהִי מְאֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם (שם יד), כָּתוּב מְאֹרֹת חָסֵר, לְהַכְלִיל אֶת הַנָּחָשׁ הָרַע שֶׁהִטִּיל זוּהֲמָה וְעָשָׂה פֵּרוּד, שֶׁלֹּא מְשַׁמֵּשׁ הַשָּׁמֶשׁ עִם הַלְּבָנָה. מְאֹרֹת - קְלָלוֹת, וְעַל כֵּן גָּרַם שֶׁנִּתְקַלְּלָה הָאָרֶץ, שֶׁכָּתוּב אָרוּרָה הָאֲדָמָה בַּעֲבוּרֶךָ, וּמִשּׁוּם כְּךָ כָּתוּב מְאֹרֹת.

יְהִי מְאֹרֹת, דָּא סִיהֲרָא. בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם, דָּא שִׁמְשָׁא. וְתַרְוַויְהוּ בְּכְלָלָא חָדָא לְאַזְדַּוְוגָא, לְאַנְהָרָא עָלְמִין לְעֵילָּא וְתַתָּא, מַשְׁמַע דִּכְתִיב עַל הָאָרֶץ, וְלֹא כְּתִיב בָּאָרֶץ, דְּמַשְׁמַע לְעֵילָּא וְתַתָּא. חוּשְׁבַּן דְּכוֹלָּא בְּסִיהֲרָא הוּא.

יְהִי מְאֹרֹת - זוֹ הַלְּבָנָה, בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם - זוֹ הַשֶּׁמֶשׁ, וּשְׁנֵיהֶם בְּכְלָל אֶחָד לְהַזְדַּוֵּג לְהָאִיר עוֹלָמוֹת לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, מִמַּשְׁמַע שֶׁכָּתוּב עַל הָאָרֶץ, וְלֹא כָּתוּב בָּאָרֶץ, שֶׁמַּשְׁמַע לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, הַחֶשְׁבּוֹן שֶׁל הַכֹּל הָיָה בַּלְּבָנָה.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר גִּימַטְרִיָּאוֹת וְחוּשְׁבַּן תְּקוּפוֹת וְעִיבּוּרִין, כֹּלָּא הוּא בָּרָזָא דְּסִיהֲרָא, דְּהָא לְעֵילָּא לָאו אִיהוּ. אָמַר לֵיהּ ר' אֶלְעָזָר, וְלָא, כַּמָּה חוּשְׁבְּנִין קָא עַבְדֵי חַבְרַיָּיא. אָמַר לֵיהּ,

לָאו הָכֵי, אֶלָּא חוּשְׁבָּנָא קַיְימָא בְּסִיהֲרָא, וּמִתַּמָּן יֵיעוֹל בַּר נָשׁ לְמִנְדַּע לְעֵילָא. אָמַר לֵיהּ, וְהָא כְתִיב (שם) וְהָיוּ לְאוֹתוֹת וּלְמוֹעֲדִים. אָמַר לֵיהּ לְאוֹתוֹת כְּתִיב חָסֵר. אָמַר לֵיהּ וְהָא כְתִיב וְהָיוּ. אָמַר לֵיהּ הַווְיָין, דְּכָלְהוֹ דִּיהוֹן בָּהּ, כְּאִסְקוֹפָּה דָּא דְּאִתְמַלְיָיא מִכּוֹלָּא, אֲבָל חוּשְׁבָּנָא דְּכֹלָּא, בְּסִיהֲרָא הוּא.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר: גִּימַטְרִיָּאוֹת וְחֶשְׁבּוֹן תְּקוּפוֹת וְעִבּוּרִים, הַכֹּל הוּא בְּסוֹד הַלְּבָנָה, שֶׁהֲרֵי אֵינוֹ לְמַעְלָה. אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר: וְלֹא? וַהֲרֵי כַּמָּה חֶשְׁבּוֹנוֹת וְעִבּוּרִים שֶׁעוֹשִׂים הַחֲבֵרִים! אָמַר לוֹ: לֹא כָּךְ, אֶלָּא הַחֶשְׁבּוֹן עוֹמֵד בַּלְּבָנָה, וּמִשָּׁם יְכֻנַּס הָאָדָם לָדַעַת לְמַעְלָה. אָמַר לוֹ: וַהֲרֵי כָּתוּב (בראשית א יד) וְהָיוּ לְאוֹתֹת וּלְמוֹעֲדִים? אָמַר לוֹ: כָּתוּב חָסֵר לְאוֹתֹת. אָמַר לוֹ: וַהֲרֵי כָּתוּב וְהָיוּ? אָמַר לוֹ: וְהָיוּ, שֶׁכֻּלָּם שֶׁיִּהְיוּ בָּהּ כְּאַסְקֻפָּה הַזּוֹ שֶׁמִּתְמַלֵּאת מִן הַכֹּל, אֲבָל הַחֶשְׁבּוֹן שֶׁל הַכֹּל הוּא בַּלְּבָנָה.

תָּא חֲזֵי, נְקוּדָה חָדָא שֵׁירוּתָא מִתַּמָּן לְמֵימְנֵי, דְּהָא מַה דִּלְגוֹ מֵהַהוּא נְקוּדָה, לָא אִתְיְידַע, וְלָא אִתְיְיהֵיב לְמֵימְנֵי. וְאִית נְקוּדָה לְעֵילָא, סְתִים וְלָא אִתְגַּלְיָיא כְּלָל, וְלָא אִתְיְידַע, וּמִתַּמָּן שֵׁירוּתָא לְמֵימְנֵי, כָּל סְתִים וַעֲמִיקָא. הָכֵי נָמֵי אִית נְקוּדָה לְתַתָּא דְּאִתְגַּלְיָיא, וּמִתַּמָּן הוּא שֵׁירוּתָא לְכָל חוּשְׁבָּנָא וּלְכָל מִנְיָן.

בֹּא וּרְאֵה, נְקֻדָּה אַחַת הֲרֵאשִׁית לְמִנּוֹת מִשָּׁם, שֶׁהֲרֵי מַה שֶּׁלִּפְנִים מֵאוֹתָהּ נְקֻדָּה, לֹא נוֹדָע וְלֹא נִתָּן לִמְנוֹת, וְיֵשׁ נְקֻדָּה לְמַעְלָה נִסְתֶּרֶת, וְלֹא הִתְגַּלְתָה כְּלָל וְלֹא נוֹדָעָה, וּמִשָּׁם הֲרֵאשִׁית לִמְנוֹת כָּל נִסְתָּר וְעָמֹק, כָּךְ גַּם יֵשׁ נְקֻדָּה לְמַטָּה שֶׁהִתְגַּלְתָה, וּמִשָּׁם הוּא הֲרֵאשִׁית לְכָל חֶשְׁבּוֹן וּלְכָל מִנְיָן.

וְעַל דָּא הָכָא הוּא אָתַר, לְכָל תְּקוּפוֹת וְגִימַטְרִיָּאוֹת עִיבּוּרִין זְמַנִּין חַגֵּי וְשַׁבַּתֵּי. וְיִשְׂרָאֵל דְּדָבְקוּ בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עָבְדִין חוּשְׁבָּנָא לְסִיהֲרָא, וְאִינּוּן דָּבְקִין בָּהּ, וְסָלְקִין לָהּ לְעֵילָא, דִּכְתִיב (דברים ד) וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּה' אֱלֹהֵיכֶם וְגו'.

וְעַל כֵּן כָּאן הוּא מָקוֹם לְכָל הַתְּקוּפוֹת וְגִימַטְרִיָּאוֹת וְעִבּוּרִים וּזְמַנִּים וְחַגִּים וְשַׁבָּתוֹת, וְיִשְׂרָאֵל שֶׁדָּבְקוּ בַּקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, עוֹשִׂים חֶשְׁבּוֹן לַלְּבָנָה, וְהֵם דְּבֵקִים בָּהּ וּמַעֲלִים אוֹתָהּ לְמַעְלָה, שֶׁכָּתוּב (דברים ד ד) וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּה' אֱלֹהֵיכֶם וְגו'.

("חילופי גירסאות") מַתְנִיתִין. עֶשֶׂר סְפִירוֹת בְּלִימָה. א. תְּנַן אַרְבַּע תַּקִּיפִין רוּחֵי עָלְמָא, תְּרֵין סִטְרִין מַמָּשִׁין, מַטְלָנוֹי עָבִיד בְּגַוָּון. אִתְקִין חַד בְּלִי כְלוּם. וְנָפִיק מִצָּפוֹן, חַד סֵפֶר וְשַׁוֵּי עֲלוֹי תְּלַת אַתְוָון רְשִׁימָן. אַתְקִין תְּחוֹתוֹי תְּלַת אָחֳרָנִין, רְשִׁים חַד עַל תְּרֵין, וְשַׁוֵּי עֲלוֹי אָת ת'. ב. אַפֵּיק מִצָּפוֹן סֵפֶר תִּנְיָין, בְּאַתְוָון אַרְבַּע, רְשִׁימִין תְּרֵין עַל חַד, וְשַׁוֵּי עֲלוֹי אָת ה'.

מִשְׁנָה, עֶשֶׂר סְפִירוֹת בְּלִימָה: א. שָׁנִינוּ אַרְבַּע תְּקוּפוֹת רוּחוֹת הָעוֹלָם, שְׁנֵי צְדָדִים מַמָּשִׁיִּים, מַסְעוֹתָיו עוֹשֶׂה בְּתוֹכָם, הִתְקִין אֶחָד בְּלִי כְלוּם, וְהוֹצִיא מִצָּפוֹן סֵפֶר אֶחָד, וְשָׂם עָלָיו שְׁלֹשׁ אוֹתִיּוֹת רְשׁוּמוֹת. הִתְקִין תַּחְתָּיו שְׁלֹשׁ אֲחֵרוֹת, רָשַׁם אֶחָד עַל שְׁנַיִם וְשָׂם עָלָיו הָאוֹת ת'. ב, הוֹצִיא (יצא) מִצָּפוֹן סֵפֶר שֵׁנִי, בְּאוֹתִיּוֹת אַרְבַּע, רָשׁוּמִים שְׁנַיִם עַל אֶחָד, וְשָׂם עָלָיו אֶת הָאוֹת ה'.

ג. אַשְׁטַח עַל קוּנְדָא בְּסֵפֶר תְּלִיתָאי, סְטָרָא חַד בְּאַתְוָותָא, חַד רְשִׁימָא בְּכִתְרָא דְמַלְכוּתָא, תָּלֵי לָהּ מְעֵילָא לְעֵילָא, וּמִינָהּ סְטָרָא חַד רָשִׁים אוּמָנָא, וְשַׁוֵּי בָהּ הַהוּא אָת. בְּהַהוּא אָת אוּמָנוּתָא אִשְׁתַּכְלַל, וְאִשְׁתַּכְלַל סְטַר צָפוֹן וְאִתְבְּרֵי מִינָהּ, תְּחוֹתוֹהִי אִשְׁתַּכְלָלוּ תְּלַת סְטָרוֹי מִתְּלַת זִיוִיתֵיהּ, וְשַׁוֵּי עֲלוֹי אָת וא"ו.

ג, שְׁטַח עַל פָּרֹכֶת (חשבון) שֶׁל סֵפֶר שְׁלִישִׁי, צַד אֶחָד בְּאוֹתִיּוֹת, רוֹשֶׁם אֶחָד בְּכֶתֶר מַלְכוּת, תָּלָה עָלֶיהָ מִמַּעְלָה לְמַעְלָה, וּמִמֶּנָּה צַד אֶחָד רשֶׁם שֶׁל אָמָן, וְשָׂם בָּהּ אוֹתָהּ הָאוֹת. בָּאוֹת הַהִיא נִתְקָנָה הָאָמָנוּת, וְנִתְקַן צַד הַצָּפוֹן וְנִבְרָא מִמֶּנָּה, תַּחְתֶּיהָ נִתְקְנוּ שְׁלֹשֶׁת צְדָדָיו, מִשְּׁלֹשׁ זָוִיוֹתָיו, וְשָׂם עָלָיו הָאוֹת וָא"ו.

ה', אַפֵּיק לְעֵילָא קַרְדְּנוּתָא דְסִיהֲרָא, לָהּ אַרְבַּע רֵישִׁין, בְּסֵפֶר רְבִיעָאָה אַטְבַּע לֵיהּ, בְּכָסְיָפָא דְּתְהוֹמָא רַבָּא, הוּא תְּהוֹמָא רַבָּא דְּדִינָא אִתְיְיהֵיב, אֲתַר בֵּי דִינָא מוֹתָבָא. הַהוּא דְּכָתִיב (תהלים לו) מִשְׁפָּטֶיךָ תְּהוֹם רַבָּה. אַשְׁרֵי עֲלוֹי תְּרֵין אַתְוָון רְשִׁימָן בְּעִזְקָתָא דְמַלְכָּא, הֵיא עִזְקָא, בָּהּ נָטְלִין, בָּהּ שַׁרְיָין. שַׁוֵּי חַד עַל ד', וְאוֹתֵיב עֲלוֹי אֶת אָלֶף.

ד, הוֹצִיא לְמַעְלָה הַחֹזֶק שֶׁל הַלְּבָנָה, לָהּ אַרְבָּעָה רָאשִׁים, בְּסֵפֶר רְבִיעִי הִטְבִּיעַ אוֹתָהּ בַּחֶמְדָּה שֶׁל הַתְּהוֹם הַגְּדוֹלָה, הִיא הַתְּהוֹם רַבָּה שֶׁנִּתַּן בָּהּ הַדִּין, הַמָּקוֹם וּמוֹשַׁב בֵּית הַדִּין, הַהוּא שֶׁכָּתוּב (תהלים לו ז) מִשְׁפָּטֶיךָ תְּהוֹם רַבָּה. הִשְׂרָה עָלָיו שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת רְשׁוּמוֹת בְּטַבַּעַת הַמֶּלֶךְ, הִיא הַטַּבַּעַת בָּהּ נוֹסְעִים וּבָהּ חוֹנִים, שָׂם אֶחָד עַל ד' וְהוֹשִׁיב עָלָיו הָאוֹת אָלֶף.

ה, אַשְׁטַח עַל זִיוִיתָא דְּסֵפֶר חֲמִישָׁאָה פָּרוֹכְתָא דִּפְרָסָא, לְאַפָּרָשָׁא מִתַּתָּאִין לְעֵילָאִין, בָּהּ אִתְיְיהֵיב רְשׁוּמָא לְמַאן דְּרָשִׁים. מֵעִילּוֹי מִינָהּ נָטְלִין בָּהּ תְּרֵין תַּקִּיפִין, אֶלֶף עָלְמִין בֵּיהּ, יְרוּתָא דְאַחְסָנָא סְמִיךְ עֲלוֹי, בֵּיהּ חָמֵשׁ אַתְוָון רְשִׁימִין בִּתְרֵין, תְּלַת עַל תְּרֵין. אַתְקִין גַּבּוֹי תְּרֵין אָחֳרָנִין, רְשִׁימוּ בְּרָזָא דְּחָמֵשׁ, חָמֵשׁ גּוֹ חָמֵשׁ, שַׁוֵּי עֲלוֹי אָת יו"ד.

ה, שְׁטַח עַל עֲלִיוֹנָה (הזיו) שֶׁל סֵפֶר חֲמִישִׁי פָּרֹכֶת מָסָךְ, לְהַפְרִיד מִמַּחְתּוֹנִים לְעֶלְיוֹנִים, בָּהּ נִתַּן רְשׁוּת אֶל מִי שֶׁרוֹשֶׁם, מִמַּעְלָה מִמֶּנָּה נוֹסְעִים בָּהּ שְׁנֵי חֲזָקִים, אֶלֶף עוֹלָמוֹת בּוֹ, יְרֻשַּׁת הַנַּחֲלָה נִסְמֶכֶת עָלָיו, בּוֹ חָמֵשׁ אוֹתִיּוֹת, רְשׁוּמוֹת עִם שְׁנַיִם, שָׁלֹשׁ עַל שְׁנַיִם, הִתְקִין אֲצִלָן שְׁתַּיִם אֲחֵרוֹת, רְשׁוּמוֹת בְּסוֹד שֶׁל חָמֵשׁ, חָמֵשׁ בְּתוֹךְ חָמֵשׁ, וְשָׂם עָלָיו הָאוֹת יו"ד.

ו, אַפֵּיק בְּזִיקִין דְּנוּר, עַל סֵפֶר שְׁתִיתָאָה, תְּרֵין סְטָרִין. סְטַר חַד, מַרְחִישׁ גְּבוּרָן. סְטַר חַד, רוּחַ חָכְמָה דִּבְהִיק. וְהַהוּא זִיוָיְא אִשְׁתַּטַח לְתַלְתָּא אַנְפּוֹי. וְזִיוָיְא דְסִטְרוֹי, קַיָּים לְתַלְתָּא לְתַתָּא. אַרְבַּע בְּאַרְבַּע רְשִׁימִין. חַד לָקֳבֵל חַד שַׁלִּיט. חַד רָכִיב. תְּרֵי אַתְוָון רְשִׁימִין בְּחַד. וְשַׁוֵּי עֲלוֹי אָת ו'.

ו, הוֹצִיא בְּזִיקִים שֶׁל אֵשׁ עַל הַסֵּפֶר הַשִּׁשִּׁי שְׁנֵי צְדָדִים, צַד אֶחָד מַרְחִישׁ גְּבוּרוֹת, וְצַד אֶחָד רוּחַ חָכְמָה שֶׁבּוֹהֶקֶת, וְהַזִּיו הַהוּא הִשְׁתַּטַּח לִשְׁלֹשׁ פָּנָיו. וְהַזִּיו שֶׁבְּצִדּוֹ קַיָּם (עומד) לְשָׁלֹשׁ (למטה). אַרְבַּע בְּאַרְבַּע רְשׁוּמוֹת, אֶחָד כְּנֶגֶד אֶחָד שׁוֹלֵט, אֶחָד רוֹכֵב, שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת רְשׁוּמוֹת בְּאֶחָד, וְשָׂם עָלָיו הָאוֹת ו'.

ז, אַשְׁטַח עַל זִיוִיתֵיהּ דְּסֵפֶר שְׁבִיעָאָה, תּוֹקְפָא דִּבְלִי כְלוּם. הוּרְמָנֵי דִּבְרֵיירֵי, וְעֵילְעוּלָא דְּקוּאַנְרִיתָא, קוּזְמִיטִין בִּשְׁבִיעָאָה, בְּלִימִין עַל שְׁבִיעָתָא. אִתְנַהֲגָן וְלָא נָטְלָן. נָטְלָן וְלָא אָזְלָן. אָזְלָן וְלָא הַוְיָין. הַוְיָין וְלָא אִתְבָּרְיָין. אִתְבָּרְיָין וְלָא אִתְמַשָּׁיָין. עִילָּאִין וְתַתָּאִין, נָחֲתִין סָלְקִין, תְּלַת רְכִיבִין, אַרְבַּע רְשִׁימִין, חַד אִתְחַזְרוּ, חַד הוּא, דְּחֵילָא דְּחַד שְׁבִיל דְּשָׁארֵי עֲלוֹי, שַׁוֵּי עֲלוֹי אֶת ד'.

ז, שְׁטַח עַל הַזִּיו שֶׁל הַסֵּפֶר הַשְּׁבִיעִי תֹּקֶף שֶׁל בְּלִי כְלוּם, מוֹשְׁלִים שֶׁנִּבְרְרוּ, וְרוּחַ סְעָרָה חֲזָקָה בַּשְּׁבִיעִי, בְּלוּמִים עַל הַשְּׁבִיעִית, מִתְנַהֲגִים וְלֹא נוֹסְעִים, נוֹסְעִים וְלֹא הוֹלְכִים, הוֹלְכִים וְאֵינָם נִמְצָאִים, נִמְצָאִים וְאֵינָם נִבְרָאִים, נִבְרָאִים וְאֵינָם מִתְמַמְּשִׁים, עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, יוֹרְדִים וְעוֹלִים, שָׁלֹשׁ רוֹכְבִים, אַרְבַּע רְשׁוּמִים, וְלֶאֱחָד חָזְרוּ, אֶחָד הוּא, מֵהַכֹּחַ שֶׁל שְׁבִיל אֶחָד שֶׁשּׁוֹרֶה עָלָיו, שָׁם עָלָיו הָאוֹת ד'.

ח, אַפִּיק עַל עִילָּתָא דְּסֵפֶר תְּמִינָאָה, רָשִׁים בְּכֻלָּא חַד. וְהַיְינוּ בִּרְשִׁימָא חַד. הוּא עַל אַרְבַּע, אַרְבַּע עֲלוֹי. שַׁלִּיט חַד בְּחַד. דָּא קָאִים, דָּא יָתִיב. דָּא נָסִיב, דָּא שָׁבִיק. דָּא סָלֵיק, דָּא נָחֵת. מֵחַד תַּלְיָין, מֵחַד אִתְבָּרְיָין. קַדִּישָׁא הוּא. עִילָּאָה הוּא. הוּא הֲוֵי, הוּא חַד. רָשִׁים בְּגַוֵּיהּ אָת ה'.

ח, סְפִירָה שְׁמִינִית - הוֹצִיא עַל יְדֵי הָעִלָּה שֶׁל סְפִירָה הַשְּׁמִינִית, רָשׁוּם בְּכוֹכָב אֶחָד, כְּלוֹמַר בְּרֹאשָׁם אֶחָד. הוּא עַל אַרְבַּע, וְאַרְבַּע עָלָיו. שׁוֹלֵט אֶחָד בְּאֶחָד. זֶה עוֹמֵד וְזֶה יוֹשֵׁב. זֶה מְקַבֵּל וְזֶה עוֹזֵב. זֶה עוֹלֶה וְזֶה יוֹרֵד. מֵאֶחָד תְּלוּיִים וּמֵאֶחָד נִבְרָאִים. קָדוֹשׁ הוּא. עֶלְיוֹן הוּא. הוּא הֹוֶה, הוּא אֶחָד. רָשׁוּם בְּתוֹכוֹ אוֹת ה'.

ט, אַשְׁטַח עַל זִיוּתָא עִילָּאָה סֵפֶר תְּשִׁיעָאָה דָּא, וְלָא אִתְחֲזֵי. טְמִירָא בְּמָאתָן וְאַרְבְּעִין וּתְמַנְיָן עָלְמִין דְּאָזְלִין בְּגַוֵּיהּ. שְׁקוּלָא בְּצַלְמָא דְּמָארֵי רְשִׁימָא. בְּחָמֵשׁ רְכִיבָא עַל חָמֵשׁ. מַלְכָּא דְּאִינּוּן עָלְמִין פָּלְחִין לֵיהּ, נָחֲתָא בִּימָמָא דְּנָהֵיר. סָלְקָא בְּלֵילְיָא דְּאִתְחַשָּׁךְ. רָשִׁים עָלֵהּ תְּלַת אַתְוָון. שַׁוֵּי עָלֵהּ אָת י'.

ט, שְׁטַח עַל הַזִּיו הָעֶלְיוֹן הַסֵּפֶר הַתְּשִׁיעִי הַזֶּה, וְלֹא נִרְאֶה, טָמוּן בְּמֵאתַיִם וְאַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה עוֹלָמוֹת שֶׁהוֹלְכִים בְּתוֹכוֹ, שָׁקוּל בְּצַלְמוֹ שֶׁל בַּעַל הָרֹאשׁ, בְּחָמֵשׁ רוֹכֵב עַל חָמֵשׁ, הַמֶּלֶךְ שֶׁאוֹתָם הָעוֹלָמוֹת עוֹבְדִים אוֹתוֹ יוֹרֵד בַּיּוֹם שֶׁמֵּאִיר, וְעוֹלֶה בַּלַּיְלָה שֶׁנֶּחְשָׁךְ. רָשׁוּם עָלֶיהָ שָׁלֹשׁ אוֹתִיּוֹת וְשָׁם עָלֶיהָ הָאוֹת י'.

י', אַפִּיק מֵרָזִין תְּמַנְיֵיסַר אַלְפִין, סֵפֶר עֲשָׂרָה, בְּאַתְיָן עֲשָׂרָה, בִּשְׁמָא דְּאִתְגְּלַף בְּי', שַׁלִּיטָא בַּעֲשָׂרָה. כַּד מָטָא לְאִזְדַּעְזָעָא בִּתְמַנְיֵיסַר עָלְמִין, אַרְבָּע אָתָאן אָזְלִין עֲלָהּ, עֲשָׂרָה בַּעֲשָׂרָה רָכִיב עֲלָהּ, עִזְקָאן דְּעִזְקָאן אִתְאַחֲדָן מִנֵּיהּ. הוּא וְאִתְתֵּיהּ חַד הוּא.

י, הוֹצִיא מֵהַסּוֹדוֹת שְׁמוֹנָה עָשָׂר אֲלָפִים, סֵפֶר עֲשָׂרָה, בְּאוֹתוֹ עֲשָׂרָה, בַּשֵּׁם שֶׁנֶּחְקַק (שנחלק בעשר בלימה) בְּי' שׁוֹלֵט בַּעֲשָׂרָה, כְּשֶׁהִגִּיעַ לְהִזְדַּעְזֵעַ בִּשְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה עוֹלָמוֹת, אַרְבָּעָה אוֹתִיּוֹת הוֹלְכִים עָלֶיהָ, עֲשָׂרָה עִם עֲשָׂרָה רוֹכֵב עָלֶיהָ, טַבָּעוֹת שֶׁל טַבָּעוֹת נֶאֱחָזִים מִמֶּנּוּ, הוּא וְאִשְׁתּוֹ (ואותיותיו) אֶחָד הוּא.

אִתְפַּלְגוּ עֶשֶׂר סְפִירָן אִלֵּין, מֵעֶשֶׂר אָתְוָותִין עִילָּאִין דִּשְׁמֵיהּ קַדִּישָׁא. וּלְקַבֵּיל דְּנָא, בַּעֲשָׂרָה אִתְבְּרֵי עָלְמָא, וְאַפִּיק חֵילֵיהוֹן בְּעֶשֶׂר אֲמִירָן. שְׁמֵיהּ סָתִים, פָּרִישׁ לָא הֲוָה. עֶשֶׂר עַל חָמֵשׁ,

חֲמֵשׁ עַל עֶשֶׂר. שִׁיתָּא עַל חֲמֵשׁ, חֲמֵשׁ עַל שִׁיתָּא. בְּרִיךְ הוּא בְּרִיךְ שְׁמֵיהּ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמִין אָמֵן וְאָמֵן.

נֶחְלְקוּ עֶשֶׂר הַסְּפִירוֹת הַלָּלוּ מֵעֶשֶׂר אוֹתִיּוֹת שֶׁל שְׁמוֹ הַקָּדוֹשׁ, וּכְנֶגֶד זֶה בָּעֲשָׂרָה נִבְרָא הָעוֹלָם, וְהוֹצִיא כֹּחַם בְּעֶשֶׂר אֲמִירוֹת, שְׁמוֹ נִסְתָּר, לֹא הָיָה מְפֹרָשׁ. עֶשֶׂר עַל חֲמֵשׁ, חֲמֵשׁ עַל עֶשֶׂר, שֵׁשׁ עַל חֲמֵשׁ, חֲמֵשׁ עַל שֵׁשׁ. בָּרוּךְ הוּא וּבָרוּךְ שְׁמוֹ לְעוֹלָם וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים אָמֵן וְאָמֵן.

רַבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח (תהלים קו) מִי יְמַלֵּל גְּבוּרוֹת ה' יַשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתוֹ וְגוֹ'. (ירמיה י) מִי לֹא יִרָאֲךָ מֶלֶךְ הַגּוֹיִם כִּי לְךָ יָאָתָה וְגוֹ'. בְּאַתְוָון רְשִׁימָן, דְּמִתְקְרְקִין עַל גַּבֵּי סְתִימוּ דְּסָטְרָא דְּקִיּוּמָא, סָלְקָן וְרָתִיכִין בִּרְתִיכִין קַדִּישִׁין. כָּל רְתִיכָא וּרְתִיכָא סָלְקָא בְּאָת רְשִׁימָא. אִתְרְשִׁים אָת בְּקִיּוּמֵיהּ, סָלֵיק בְּגַוֵּיהּ הַהוּא רְתִיכָא. כָּל אָת וְאָת קָאֵים עַל קִיּוּמֵיהּ דְּהַהוּא רְתִיכָא דְּאִתְחֲזֵי לֵיהּ. מֵהָכָא סָלְקָא מִלָּה, לְאִתְפָּרְשָׁא כָּל אָת וְאָת, בְּרָזָא דְּרְתִיכָא קַדִּישָׁא, בְּאַרְבַּע סְטָרֵי עָלְמָא.

רַבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח, (תהלים קו ב) מִי יְמַלֵּל גְּבוּרוֹת ה' יַשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתוֹ וְגוֹ', (ירמיה ז ז) מִי לֹא יִרָאֲךָ מֶלֶךְ הַגּוֹיִם כִּי לְךָ יָאָתָה וְגוֹ'. בְּאוֹתִיּוֹת רְשׁוּמוֹת, שֶׁחֲקוּקוֹת עַל גַּבֵּי הַנִּסְתָּר שֶׁל צַד (סריטת) הַקִּיּוּם, עוֹלוֹת מֶרְכָּבוֹת עִם מֶרְכָּבוֹת קְדוֹשׁוֹת, כָּל מֶרְכָּבָה וּמֶרְכָּבָה עוֹלָה עִם אוֹת רְשׁוּמָה. כְּשֶׁנִּרְשֶׁמֶת הָאוֹת בְּקִיּוּמָהּ, עוֹלָה בְּתוֹכָהּ אוֹתָהּ הַמֶּרְכָּבָה. כָּל אוֹת וְאוֹת עוֹמֶדֶת עַל קִיּוּמָהּ שֶׁל אוֹתָהּ הַמֶּרְכָּבָה שֶׁרָאוּיָה לָהּ. מִכָּאן עוֹלֶה הַדָּבָר שֶׁתִּתְפָּרֵשׁ כָּל אוֹת וְאוֹת בְּסוֹד הַמֶּרְכָּבָה הַקְּדוֹשָׁה בְּאַרְבַּעַת צִדְדֵי הָעוֹלָם.

רָזָא דְּאָת קַדְמָאָה, סָלְקָא וְנָחֲתָא, סָלֵיק בְּעִטְרוֹי לְגַבֵּי מְאָה עָלְמִין. לְקַבֵּל דָּא, אָת יו"ד סָלְקָא בְּרֵעוּ דְּמַחֲשָׁבָה, וְאִסְתִּים וְלָא אִתְיְדַע.

סוֹד הָאוֹת הָרִאשׁוֹנָה, עוֹלָה וְיוֹרֶדֶת, עוֹלָה בְּעַטְרוֹתֶיהָ אֶל מֵאָה עוֹלָמוֹת. כְּנֶגֶד זֶה עוֹלָה הָאוֹת י' בְּרָצוֹן הַמַּחֲשָׁבָה, וְנִסְתֶּרֶת וְלֹא נוֹדַעַת.

אִתְחַפְיָיא תְּחוֹתֵיהּ חַד אֱגוֹזָא, דְּחַפְיָיא טְמִירָא בְּטְמִירוּ. וְאִיהוּ רְתִיכָא דְּקִיְימָא תְּחוֹת הַהוּא רָזָא טְמִירָא. וְהַהוּא אֶת, קָיְימָא בְּגַוְונִיזוּ נְקוּדָה חָדָא תְּחוֹתֵיהּ. הַהוּא אֱגוֹזָא קָיְימָא בְּשִׁית סָמְכִין, וְסָמְכִין לֵהּ בְּשִׁית סְטָרִין. אִינּוּן שִׁית סְטָרִין גְּנִיזִין בְּגוֹ הַהוּא אֱגוֹזָא.

מִתְכַּסִּית תַּחַת אֱגוֹז אֶחָד, שֶׁמְּכֻסֶּה הַטְּמוּנָה בְּטְמוּנָה, וְהִיא הַמֶּרְכָּבָה שֶׁעוֹמֶדֶת תַּחַת אוֹתוֹ סוֹד טָמִיר, וְאוֹתָהּ הָאוֹת עוֹמֶדֶת בְּגַנִיזָה נֶקֻדָּה אַחַת תַּחְתֶּיהָ, אוֹתוֹ הָאֱגוֹז עוֹמֵד עִם שִׁשָּׁה עַמּוּדִים, וְתוֹמְכִים אוֹתוֹ בְּשִׁשָּׁה צְדָדִים, אוֹתָם שִׁשָּׁת הַצְּדָדִים גְּנוּזִים בְּתוֹךְ אוֹתוֹ הָאֱגוֹז.

מִגּוֹ סְטָרָא דְּאָת דָּא, נָפְקָא רְתִיכָא חַד קַדִּישָׁא, וְאִיהוּ רְתִיכָא גָּנִיז וְלָא אִתְגַּלְיָיא, בַּר כַּד נָהֵיר נְהִירוּ דְּהַהִיא אֱגוֹזָא טְמִירָא, כְּדֵין אִתְגְּלֵי הַהוּא רְתִיכָא, וְהַהוּא רְתִיכָא טָמִיר וְנַעֲלָיָא.

מִתּוֹךְ הַצַּד (הסתר) שֶׁל הָאוֹת הַזּוֹ יוֹצֵאת מֶרְכָּבָה אַחַת קְדוֹשָׁה, וְהַמֶּרְכָּבָה הַזּוֹ גְּנוּזָה וְאֵינָהּ מִתְגַּלָּה, פָּרֵט לְכַאֲשֶׁר מֵאִיר הָאוֹר שֶׁל אוֹתוֹ אֱגוֹז טָמִיר, אָז מִתְגַּלָּה אוֹתָהּ הַמֶּרְכָּבָה, וְאוֹתָהּ מֶרְכָּבָה טְמִירָה וּגְלוּיָה.

וְאִיהִי נָפְקָא מִגּוֹ נְצִיצוּ דְּבוּצִינָא, כַּד מָדִיד מִשְׁחָתָא תְּחוֹת קִשְׁרָא קַדְמָאָה, וְהוּא חַד נְצִיצוּ. כַּד מִשְׁחָתָא קָיְימָא, נָהֵיר דָּא, וְסָלְקָא וְנָחֲתָא, וְאִסְתְּמִיךְ תְּחוֹת אָת יו"ד, וְאִיהִי נְקוּדָה חָדָא. וּלְבָתַר אִתְפַּשַׁט הַהוּא נְצִיצוּ, וְאַפֵּיק תְּלַת נִיצוֹצִין אָחֳרָנִין, וְאִסְתַּמְכִין תְּחוֹת קוּצָא תַּתָּאָה דְּיו"ד.

וְהִיא יוֹצֵאת מִתּוֹךְ הַהִתְנוֹצְצוּת שֶׁל הַמָּאוֹר, כְּשֶׁמּוֹדֶדֶת הַמִּדָּה תַּחַת הַקֶּשֶׁר הָרִאשׁוֹן, וְאוֹתוֹ (והוא אחד) נִיצוֹץ. כְּשֶׁמִּדָּה קַיֶּמֶת זֶה מֵאִיר, וְעוֹלֶה וְיוֹרֶדֶת וְנִסְמֶכֶת תַּחַת הָאוֹת יוֹ"ד, וְהִיא נְקֻדָּה אַחַת, וְאַחַר כָּךְ מִתְפַּשֵּׁט אוֹתוֹ הַנִּיצוֹץ, וּמוֹצִיאָה שְׁלֹשָׁה נִיצוֹצוֹת אֲחֵרִים וְנִסְמָכִים תַּחַת הַקוֹץ הַתַּחְתּוֹן שֶׁל הַיו"ד.

לְבָתַר נָפְקָא מִגּוֹ קִשְׁרָא תִּנְיָינָא נְצִיצוּ אָחֳרָא דְּנָהֵיר וְסָלְקָא וְנָחֲתָא, וְאִסְתְּמִיךְ תְּחוֹת אָת יו"ד בְּסִטְרָא אָחֳרָא. לְבָתַר אִתְפַּשַׁט הַהוּא נְצִיצוּ, וְאַפֵּיק תְּלַת נִיצוֹצִין אָחֳרָנִין, וְאִסְתַּמְכָן בְּסִטְרָא דָּא, תְּחוֹת אָת יו"ד. לְבָתַר נָפְקָא מִגּוֹ קִשְׁרָא תְּלִיתָאָה נְצִיצוּ אָחֳרָא, וּמִגּוֹ דָּא אִתְקַשַּׁר רָזָא דְּחו"ל בְּמִשְׁחָתָא דְּבוּצִינָא.

אַחַר כָּךְ יוֹצֵא מִתּוֹךְ הַקֶּשֶׁר הַשֵּׁנִי נִיצוֹץ אַחֵר שֶׁמֵּאִיר וְעוֹלֶה וְיוֹרֵד, וְנִסְמָךְ תַּחַת הָאוֹת יוֹ"ד בְּצַד אַחֵר. אַחַר כָּךְ מִתְפַּשֵּׁט אוֹתוֹ הַנִּיצוֹץ, וּמוֹצִיא שְׁלֹשָׁה נִיצוֹצוֹת אֲחֵרִים, וְנִסְמָכִים בְּצַד הַזֶּה תַּחַת הָאוֹת יוֹ"ד. אַחַר יוֹצֵא מִתּוֹךְ הַקֶּשֶׁר הַשְּׁלִישִׁי נִיצוֹץ אַחֵר (בצד אחר), וּמִתּוֹךְ זֶה נִקְשָׁר הַסּוֹד שֶׁל חו"ל בְּמִדַּת הַמָּאוֹר.

אִשְׁתְּכָחוּ לְאָת יו"ד, נְקוּדָה עִלָּאָה, תִּשְׁעָה סָמְכִין, עַל מַה דְּאִסְתַּמִּיךְ. וְכָלְהוֹ רְתִיכָא לְגַבֵּי אָת דָּא. כְּדֵין אִתְנְהֵיר וְאִסְתַּמִּיךְ עַל תֵּשַׁע סָמְכִין אִלֵּין, וּכְדֵין נָהֲרִין מִגַּוֵּיהּ תְּמַנְיָא אָחֳרָנִין, וְכָלְהוֹ קָיְימִין בְּרָזָא דְּאָת יו"ד, נְקוּדָה עִלָּאָה טְמִירָא.

נִמְצְאוּ לָאוֹת יוֹ"ד, הַנְּקֻדָּה הָעֶלְיוֹנָה, תִּשְׁעָה עַמּוּדִים, עַל מַה שֶּׁנִּסְמֶכֶת, וְכֻלָּם מֻרְכָּבָה אֶל הָאוֹת הַזּוֹ. אָז מְאִירָה וְנִסְמֶכֶת עַל תִּשְׁעַת הָעַמּוּדִים הַלָּלוּ, וְאָז מְאִירִים מִתּוֹכָהּ שְׁמוֹנָה אֲחֵרִים, וְכֻלָּם עוֹמְדִים בְּסוֹד הָאוֹת יוֹ"ד, הַנְּקֻדָּה הָעֶלְיוֹנָה הַטְּמִירָה.

אִלֵּין תֵּשַׁע סָמְכִין דִּלְתַתָּא, סָלְקִין בְּשָׁמָא וְלָא סָלְקִין. בְּגִין דְּאִינּוּן תֵּשַׁע דְּאִיקָרוֹן אֵין סוֹף. קָיְימִין וְלָא קָיְימִין, וְלָא אִתְיְידָעוּ, וְאִיקָרוֹן וְלָא אִיקָרוֹן, וְלָא יְדִיעוּ כְּלָל, וְאִלֵּין סָלְקִין בְּשָׁמָא וְלָא סָלְקִין.

תִּשְׁעַת הָעַמּוּדִים הַלָּלוּ שֶׁלְּמַטָּה, עוֹלִים בַּשֵּׁם וְלֹא עוֹלִים, מְשׁוּם שֶׁאוֹתָם תִּשְׁעָה שֶׁנִּקְרָאִים אֵין סוֹף, עוֹמְדִים וְלֹא עוֹמְדִים וְלֹא נוֹדְעוּ, וְנִקְרָאִים וְלֹא נִקְרָאִים, לְלֹא יְדִיעָה כְּלָל, וְאֵלּוּ עוֹלִים בַּשֵּׁם וְלֹא עוֹלִים.

וְרָזָא דָּא (שמות לג) וְקָרָאתִי בְּשֵׁם ה' לְפָנָי"ךְ וְחַנּוֹתִי אֵת אֲשֶׁר אָחוֹן וְרִחַמְתִּי אֵת אֲשֶׁר אֲרַחֵם. לֵית מַאן דְּיָקוּם בָּהוֹן וּבִשְׁמָהָן דִּילְהוֹן, וְלָא אִתְגְּלְיָין לְמֵיקַם בְּאָרְחַיְיהוּ. וְעַל דָּא לָא קָאִים מֹשֶׁה עֲלַיְיהוּ. בְּגִין דַּהֲווֹ מִקַּדְמַת דְּרָנָא דִּילֵיהּ דְּהַהוּא נְצִיצוּ קַדְמָאָה, כְּתִיב לְפָנֶיךָ. וְכֵן כּוּלְהוֹ קָיְימִין, אַקְדִּימוּ לְדַרְגָּא דִּילֵיהּ. וְעַל דָּא לָא קָאִים בְּאוֹרְחוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּגִין דְּכָלְהוֹ סָלְקִין גּוֹ מַחֲשָׁבָה, וּמִתַּמָּן מִתְפַּשְׁטִין אוֹרְחוֹי לְכַמָּה סִטְרִין, בִּרְעוּתֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלָא אִתְיְידָעוּ כְּלָל.

וְזֶהוּ הַסּוֹד (שמותלגיט) וְקָרָאתִי בְשֵׁם ה' לְפָנֶיךָ וְחַנֹּתִי אֶת אֲשֶׁר אָחֹן וְרִחַמְתִּי אֶת אֲשֶׁר אֲרַחֵם. אֵין מִי שֶׁיַּעֲמֹד בָּהֶם וּבִשְׁמוֹת שֶׁלָּהֶם, וְלֹא הִתְגַּלּוּ לַעֲמֹד בְּדַרְכָּם. וְלָכֵן לֹא עָמַד מֹשֶׁה עֲלֵיהֶם, מֹשוּם שֶׁהָיוּ מִקֶּדֶם הַדַּרְגָּה שֶׁלּוֹ שֶׁאוֹתוֹ נִיצוֹץ רִאשׁוֹן כָּתוּב לְפָנֶיךָ. וְכֵן כֻּלָּם עוֹמְדִים, הִקְדִּימוּ לַדַּרְגָּה שֶׁלּוֹ. וְעַל זֶה לֹא עוֹמֵד בְּדַרְכֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, מֹשוּם שֶׁכֻּלָּם עוֹלִים תּוֹךְ הַמַּחֲשָׁבָה, וּמֹשֶׁם מִתְפַּשְׁטִים דְּרָכָיו לְכַמָּה צְדָדִים בִּרְצוֹנוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְלֹא נוֹדְעוּ כְּלָל.

סָלְקָא אָת דְּא, בְּאִלֵּין סָמְכִין לְעֵילָא, בָּטַשׁ מָאן דְּבָטַשׁ, דְּלָא יְדִיעַ, וְאֵין סוֹף נָהֵיר וְלָא נָהֵיר, וְנָחֲתָא, וְלָא יְדִיעַ מַמָּאן דְּנָהֵיר. כַּד נָחֵית אִתְכְּלִילָן בֵּיהּ אִינּוּן סָמְכִין וְאִתְפַּשַׁט. וְכַד אִתְפַּשַׁט, נְפַק חַד נְהוֹרָא כָּלִיל מִכּוּלָּן, וְאִתְחַפְיָין בֵּיהּ, כְּמַאן דְּעָיֵיל בְּחַד הֵיכְלָא.

עוֹלָה הָאוֹת הַזּוֹ עִם הָעֲמוּדִים הַלָּלוּ לְמַעְלָה, מַכָּה מִי שֶׁמַּכָּה, שֶׁאֵינוֹ יָדוּעַ, וְהָאֵין סוֹף מֵאִיר וְלֹא מֵאִיר, וְיוֹרֵד, וְאֵין יָדוּעַ מִמִּי שֶׁמֵּאִיר. כַּאֲשֶׁר יוֹרֵד, נִכְלָלִים בּוֹ אוֹתָם הָעֲמוּדִים וּמִתְפַּשֵּׁט, וּכְשֶׁמִּתְפַּשֵּׁט יוֹצֵא אוֹר אֶחָד כָּלוּל, וּמִתְכַּסִּים בּוֹ, כְּמִי שֶׁנִּכְנָס לְהֵיכָל אֶחָד.

הַהוּא הֵיכָלָא קַיְימָא בִּתְרִין סִטְרִין, דִּלְחַפְיָיא וְאִתְגַּלְיָיא לְעֵילָא. וְאִינּוּן תֵּשַׁע סָמְכִין, נָהֲרִין בְּגוֹ הַהוּא הֵיכָלָא, וְאָת יו"ד אִגְנִיז בְּגוֹ הַהוּא הֵיכָלָא, בְּאִינּוּן סָמְכִין. וְהַהוּא הֵיכָלָא אִיקְרֵי ה"א.

אוֹתוֹ הַהֵיכָל עוֹמֵד בִּשְׁנֵי צְדָדִים, שֶׁלְּהִתְכַּסּוֹת וּלְהִתְגַּלּוֹת לְמַעְלָה, וְאוֹתָם תִּשְׁעַת הָעֲמוּדִים מְאִירִים בְּתוֹךְ אוֹתוֹ הַהֵיכָל, וְהָאוֹת י' גְּנוּזָה בְּתוֹךְ אוֹתוֹ הַהֵיכָל, בְּאוֹתָם הָעַמּוּדִים, וְהַהֵיכָל הַהוּא נִקְרָא ה"א.

זַמִּין וְלָא זַמִּין, אִתְגַּלְיָיא וְלָא אִתְגַּלְיָיא, וְלָא אִתְגַּלְיָיא כְּלָל. בְּרָזָא דָּא קַיְימָא אָת יו"ד, וְכוֹלְהוֹ סָמְכִין, בְּגִין דְּאִיהִי טְמִירָא, וּבָהּ קַיְימָא כֹּלָּא לְאִתְעַטָּרָא.

מְזֻמָּן וְאֵינוֹ מְזֻמָּן, מִתְגַּלֶּה וְלֹא מִתְגַּלֶּה, וְלֹא מִתְגַּלֶּה כְּלָל. בְּסוֹד זֶה עוֹמֶדֶת הָאוֹת יו"ד, וְכֻלָּם סוֹמְכִים, מֹשוּם שֶׁהִיא טְמִירָה וּבָהּ עוֹמֵד הַכֹּל לְהִתְעַטֵּר.

הַאי אִית לֵיהּ חֲמֵשׁ רְתִיכִין, דְּנָפְקֵי מִגּוֹ הַהוּא נְהִירוּ דְּבוּצִינָא, כַּד סָלְקָא לְאַתָּרָהּ וְאִתְכְּנִישַׁת, לְבָתַר דַּעֲבָדַת מִשְׁחָתָא.

לָזֶה יֵשׁ חֲמֵשׁ מֶרְכָּבוֹת שֶׁיּוֹצְאוֹת מִתּוֹךְ הָאוֹר שֶׁל הַמָּאוֹר, כְּשֶׁעוֹלָה לִמְקוֹמָהּ וּמִתְכַּנֶּסֶת, לְאַחַר שֶׁעָשְׂתָה מְדִידָה.

וְאִלֵּין אִקְרוֹן נִפְלָאוֹת, נ' פְּלָאוֹת. רָזָא דָּא בָּעָא דָּוִד מַלְכָּא לְמֵימַר, עַל חֲמֵשׁ רְתִיכִין אִלֵּין, כְּדְּבָר אַחֵר גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלָאוֹת מִתּוֹרָתֶךָ. וְאִלֵּין כַּד נָהֲרִין וְסָלְקִין לָהּ לְאִתְעַטָּרָא, אִתְעֲבִידוּ חֲמֵשׁ, לְנַהֲרָא גּוֹ חֲמֵשׁ דִּלְתָתָא, וּדְנָפְקוּ מִינָהּ.

וְאֵלּוּ נִקְרָאִים נִפְלָאוֹת, נ' פְּלָאוֹת, עַל סוֹד זֶה רָצָה דָּוִד הַמֶּלֶךְ לֵעָמֹד עַל חֲמֵשׁ מֶרְכָּבוֹת הַלָּלוּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קיט יח) גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלָאוֹת מִתּוֹרָתֶךָ, וּכְשֶׁאֵלּוּ מְאִירִים וּמַעֲלֶה אוֹתָהּ לְהִתְעַטֵּר, נַעֲשִׂים חֲמֵשׁ, לְהָאִיר לְתוֹךְ הֶחָמֵשׁ שֶׁלְּמַטָּה, וְשֶׁיֵּצְאוּ מִמֶּנָּה.

וְאִינְהוּ נ' פְּלָאוֹת, נָהֲרִין וְסָלְקִין לָהּ לְעֵילָא וְאִתְעַטָּרָן וְאִתְקַשְּׁרָן גּוֹ אִינּוּן תֵּשַׁע סָמְכִין אֲחֲרָנִין. וְאִינּוּן תֵּשַׁע סָלְקִין לְאָת יו"ד לְעֵילָא לְעֵילָא.

וְאוֹתָם נ' פְּלָאוֹת מְאִירִים וּמַעֲלִים אוֹתָהּ לְמַעְלָה, וּמִתְעַטְּרִים וְנִקְשָׁרִים בְּתוֹךְ אוֹתָם תִּשְׁעַת הָעַמּוּדִים הָאֲחֵרִים. וְאוֹתָם הַתִּשְׁעָה מַעֲלִים אֶת הָאוֹת יו"ד לְמַעְלָה לְמַעְלָה.

כַּד נָחֲתִין, וְלָא יְדִיעַ מַמַּאן נָחֲתִין, הַאי ה"א אִתְעַטְּרַת בְּרָזָא דְּאִינּוּן נ', וְאִינּוּן פְּלָאוֹת, דְּאִינּוּן חָמֵשׁ סְמָכִין לְגַוָּהּ. וְכַד אִתְעַטְּרַת וְאִתְפַּשְּׁטַת, אִתְהַדְּרַת מַרְזָא דְּנוּ"ן, לְגוֹ רָזָא דְּה"א.

כַּאֲשֶׁר יוֹרְדִים וְלֹא יָדוּעַ מִמִּי יוֹרְדִים, הַה"א הַזּוֹ מִתְעַטֶּרֶת בְּסוֹד אוֹתָם הַנ', וְאוֹתָם הַפְּלָאוֹת, שֶׁהֵם חָמֵשׁ הָעַמּוּדִים לְתוֹכָהּ. וְכַאֲשֶׁר מִתְעַטֶּרֶת וּמִתְפַּשֶּׁטֶת, חוֹזֶרֶת מֵהַסּוֹד שֶׁל נו"ן לְתוֹךְ הַסּוֹד שֶׁל ה"א.

אִתְפַּשְּׁטוּ אִילֵּין חָמֵשׁ סְמָכִין לְתַתָּא, וְקָיְימָא עֲלַיְיהוּ כְּדֵין. וְכַד אִתְנְהֲירַת בְּכוּלְהוֹ, כְּדֵין נָפְקִין מִינָהּ ה' נְהוֹרִין אֲחֲרָנִין, מִשְׁתַּנְּיִן וְלָא מִשְׁתַּנְּיִן, יְמִינָא וּשְׂמָאלָא.

הִתְפַּשְּׁטוּ חָמֵשׁ הָעַמּוּדִים הַלָּלוּ לְמַטָּה, אָז עוֹמֶדֶת עֲלֵיהֶם, וּכְשֶׁהִיא מְאִירָה בְּכֻלָּם, אָז יוֹצְאִים מִמֶּנָּה חָמֵשׁ אוֹרוֹת אֲחֵרִים, מִשְׁתַּנִּים וְלֹא מִשְׁתַּנִּים, יָמִין וּשְׂמֹאל.

מִכָּאן וּלְהָלְאָה, קָיְימָא מִלָּה לְאִסְתַּמָּכָא עַל רָזָא עִלָּאָה, בָּרָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, לְמֶהֱוֵי סָתִים דָּא בְּדָא, וּלְאִשְׁתַּכְלָלָא רְתִיכָא קַדִּישָׁא.

מִכָּאן וְהָלְאָה עוֹמֵד הַדָּבָר לְהִסָּמֵךְ עַל סוֹד עֶלְיוֹן בְּסוֹד הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, לִהְיוֹת נִסְתָּר זֶה בָּזֶה, וּלְהִשְׁתַּכְלֵל הַמֶּרְכָּבָה הַקְּדוֹשָׁה.

וְאִלֵּין חָמֵשׁ, אִינּוּן אַרְבַּע, וְאִינּוּן חָמֵשׁ לָקֳבֵיל חָמֵשׁ סְמָכִין. וְאִינּוּן אַרְבַּע לָקֳבֵיל אַרְבַּע סִטְרֵי עָלְמָא. וְכָל חַד וְחַד אִית לֵיהּ רְתִיכָא בִּלְחוֹדוֹי.

וְאֵלּוּ הַחֲמִשָּׁה הֵם אַרְבָּעָה, וְהֵם חֲמִשָּׁה כְּנֶגֶד כְּנֶגֶד חֲמִשָּׁה עַמּוּדִים, וְהֵם אַרְבָּעָה כְּנֶגֶד אַרְבַּעַת צִדְדֵי הָעוֹלָם, וּלְכָל אֶחָד וְאֶחָד יֵשׁ לוֹ מֶרְכָּבָה לְבַדּוֹ.

וְכָלְהוֹ רְתִיכִין, כֻּלְּהוֹ כְּלִילָן כָּל רְתִיכָא וּרְתִיכָא בִּנְהוֹרָא חַד, וְכָל נְהוֹרָא וּנְהוֹרָא אִתְכְּלִיל בְּאִינּוּן סְמָכִין, וְכָל סְמָכָא וּסְמָכָא אִתְכְּלִיל בְּאָת ה"א. וְהַאי אָת ה"א אִתְכְּלִיל בְּאִינּוּן תִּשַּׁע סְמָכִין. וְכָל חַד וְחַד אִתְכְּלִיל בְּאָת יו"ד נְקוּדָה עִלָּאָה קַדְמָאָה, לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא חַד.

וְכָל הַמֶּרְכָּבוֹת כֻּלָּן כְּלוּלוֹת, כָּל מֶרְכָּבָה וּמֶרְכָּבָה בְּאוֹר אֶחָד, וְכָל אוֹר וְאוֹר נִכְלָל בְּאוֹתָם הָעַמּוּדִים, וְכָל עַמּוּד וְעַמּוּד נִכְלָל בָּאוֹת ה"א, וְהָאוֹת ה"א הַזּוֹ נִכְלֶלֶת בְּאוֹתָם תִּשְׁעַת הָעַמּוּדִים, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד נִכְלָל בָּאוֹת יו"ד הַנְּקֻדָּה הָרִאשׁוֹנָה וְהָעֶלְיוֹנָה, שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל אֶחָד.

מֵהָכָא אִשְׁתְּכָחוּ רְתִיכִין, דְּסָלְקִין עַל אָת ה"א מִתַּתָּא לְעֵילָּא, כ"ה רְתִיכִין. וְרָזָא דָּא, יְבָרְכוּ כ"ה מִתַּתָּא לְעֵילָּא.

מִכָּאן נִמְצָאִים הַמֶּרְכָּבוֹת שֶׁעוֹלוֹת עַל הָאוֹת ה"א מִמַּטָּה לְמַעְלָה, עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ מֶרְכָּבוֹת. וְזֶה סוֹד יְבָרְכוּ כ"ה מִמַּטָּה לְמַעְלָה.

מֵאָת ה"א וּלְעֵילָּא תִּשַּׁע רְתִיכִין, דְּקָיְימִין בִּלְחוֹדוֹי בְּלָא חוּשְׁבָּנָא, עַד רָזָא דְּיוּ"ד, וְכֹלָּא אִסְתַּיֵּם בְּגַוָּיהּ. מִכָּאן וּלְהָלְאָה רָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, דְּאִתְעַטְּרָא בְּאִינּוּן רְתִיכִין, וּלְאִתְכְּלָלָא דָּא בְּדָא, בְּאִלֵּין אַתְוָון יהו"ה.

מִן הָאוֹת ה' וַמַּעְלָה תֵּשַׁע מֶרְכָּבוֹת, שֶׁעוֹמְדוֹת לְבַד בְּלִי חֶשְׁבּוֹן עַד הַסּוֹד שֶׁל יו"ד, וְהַכֹּל נִסְתָּר בְּתוֹכוֹ. מִכָּאן וְהָלְאָה סוֹד הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ שֶׁמִּתְעַטֵּר בְּאוֹתָן הַמֶּרְכָּבוֹת, וּלְהַכְלִיל זֶה עִם זֶה בְּאֵלּוּ הָאוֹתִיּוֹת יהו"ה.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִיקָרֵי אֶחָד, דִּכְתִיב (דברים ו) ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִיקָרֵי רֵאשׁוֹן, דִּכְתִיב (ישעיה מד) אֲנִי רִאשׁוֹן. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִיקָרֵי אַחֲרוֹן, דִּכְתִיב וַאֲנִי אַחֲרוֹן. בְּרִיךְ הוּא וּבְרִיךְ שְׁמֵיהּ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נִקְרָא אֶחָד, שֶׁכָּתוּב (דברים ו ד) ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נִקְרָא רִאשׁוֹן, שֶׁכָּתוּב (ישעיה מד) אֲנִי רִאשׁוֹן. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נִקְרָא אַחֲרוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) וַאֲנִי אַחֲרוֹן. בָּרוּךְ הוּא וּבָרוּךְ שְׁמוֹ לְעוֹלָם וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים.

ה"א רָזָא דִּכְתִיב וַאֲנִי אַחֲרוֹן, דָּא ה"א בַּתְרָאָה דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. רְתִיכָא קַדִּישָׁא בָּאַחֲרוֹן, דִּכְתִיב (שם מא) וְאֶת אַחֲרוֹנִים אֲנִי הוּא. אַחֲרוֹן וְאַחֲרוֹנִים כְּלִילוּ בְּרָזָא חָדָא אִתְכְּלִילוּ אִלֵּין בְּאִלֵּין. רָזָא דָּה"א, אִינּוּן ד', וְאִלֵּין ד' דְּאִיקְרוֹן אַחֲרוֹנִים, כָּלְהוֹ קָיְימִין מִסִּטְרָא דִּלְעֵילָּא וּמִסִּטְרָא דִּלְתַתָּא.

ה"א סוֹד הַכָּתוּב וַאֲנִי אַחֲרוֹן, זוֹ ה"א הָאַחֲרוֹנָה שֶׁל הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, מֶרְכָּבָה קְדוֹשָׁה בָּאַחֲרוֹן, שֶׁכָּתוּב (שם מא, ד) וְאֶת אַחֲרוֹנִים אֲנִי הוּא. אַחֲרוֹן וְאַחֲרוֹנִים, כֻּלָּם בְּסוֹד אֶחָד נִכְלְלוּ אֵלּוּ עִם אֵלּוּ. הַסּוֹד שֶׁל ה"א הֵם ד', וְאֵלּוּ הַד' שֶׁנִּקְרָאִים אַחֲרוֹנִים, כֻּלָּם עוֹמְדִים מֵהַצַּד שֶׁל מַעְלָה וּמֵהַצַּד שֶׁל מַטָּה.

רְתִיכָא דָּא, מִיכָאֵל גַּבְרִיאֵל רְפָאֵל אוֹרִיאֵל, אִלֵּין אִינּוּן אַרְבַּע, וְחָדָא נְקוּדָה דְּקָיְימָא עֲלַיְיהוּ אִינּוּן ה"א. וְלָא אִיקָרֵי ה"א דָּא, אֶלָּא בְּרָזָא דְּאִלֵּין אַרְבַּע, וּנְקוּדָה בַּתְרָאָה דְּשַׁרְיָיא עֲלַיְיהוּ.

וְרָזָא דָּה"א דָּא דל"ת הָוַת, וְהַהוּא נְקוּדָה דְּשַׁרְיָיא עֲלַיְיהוּ בְּאֶמְצָעִיתָא אִתְעֲבִיד ה"א.

הַמֶּרְכָּבָה הַזוֹ, מִיכָאֵל גַּבְרִיאֵל רְפָאֵל אוּרִיאֵל, אֵלּוּ הֵם אַרְבַּע, וּנְקֻדָּה אַחַת שֶׁעוֹמֶדֶת עֲלֵיהֶם הֵם ה"א. וְהַה"א הַזוֹ אֵינָהּ נִקְרֵאת אֶלָּא בְּסוֹד אַרְבַּע הַלָּלוּ, וְהַנְּקֻדָּה הָאַחֲרוֹנָה שֶׁשּׁוֹרָה עֲלֵיהֶם. וְהַסּוֹד שֶׁל ה"א זוֹ הָיְתָה דָּל"ת, וְאוֹתָהּ הַנְּקֻדָּה שֶׁשּׁוֹרָה עֲלֵיהֶן בָּאֶמְצַע נַעֲשֵׂית ה"א.

וּבְרָזָא דַּחֲנוֹךְ, אִית ה"א אָחֳרָא לְתַתָּא, דְּקָיְימָא מִתְקַשְׁרָא בְּהַאי ה"א, וְכֹלָּא חַד בְּחַד, וּכְדֵין אִיהוּ עִידָן לְמִבְכֵּי, וְסִימָנֵיךְ אַהֲה.

וּבְסוֹד שֶׁל חֲנוֹךְ יֵשׁ ה"א אַחֶרֶת לְמַטָּה שֶׁעוֹמֶדֶת קְשׁוּרָה עִם הַה"א הַזוֹ, וְהַכֹּל אֶחָד עִם אֶחָד, וְאָז הוּא הַזְּמַן לִבְכּוֹת, וְסִימָנְךָ אַהֲה.

בְּגִין דְּסַחֲרָנוֹ בִּישָׁא לְתַתָּא, חַפְיָיא כְּגַוונָא דִּדל"ת, וְסַחֲרָא לְאִלֵּין אַרְבַּע, וּלְהַאי נְקוּדָה. וְקָיְימָא בְּהַאי נְקוּדָה קְלִיפָּא תַּקִּיפָא, לְחַפְיָיא עֲלָהּ. וּכְדֵין אִתְכַּסְיָאת סִיהֲרָא, וּנְהִירוּ דִּילָהּ אִתְחַפְיָיא, וּכְדֵין אִתְיְיהֵב רְשׁוּ לְמֵידַן עָלְמָא בְּדִינִין בִּישִׁין. וְרָזָא דָּה"א וְה"א בַּתְרָאָה תַּרְוַוייְהוּ בְּחַד נְקוּדָה ה"ה. דְּהָא כְּדֵין דִּינָא אִתְיְיהֵב בְּרָזָא דִּכְתִיב (דניאל ד) בִּגְזֵרַת עִירִין פִּתְגָמָא וּמֵאמַר קַדִּישִׁין שְׁאֵלְתָא עַד דִּבְרַת וְגו'.

מִשּׁוּם שֶׁסִּבּוּב הָרֹע לְמַטָּה, מְכַסֶּה כְּמוֹ הַדָּל"ת, וּמַקִּיף אֶת הָאַרְבַּע הַלָּלוּ וְאֶת הַנְּקֻדָּה הַזּוֹ, וְעוֹמֶדֶת בַּנְּקֻדָּה הַזּוֹ קְלִפָּה חֲזָקָה לְכִסּוֹת עָלֶיהָ. וְאָז מִתְכַּסֶּה הַלְּבָנָה, וְהָאוֹר שֶׁלָּהּ מִתְכַּסֶּה, וְאָז נִתֶּנֶת הָרְשׁוּת לְדוֹן אֶת הָעוֹלָם בְּדִינִים רָעִים. וְהַסּוֹד שֶׁל ה"א עִם ה"א הָאַחֲרוֹנָה, שְׁנֵיהֶם בְּנִקֻּדָּה אַחַת ה"ה, שֶׁהֲרֵי אָז הַדִּין נִתָּן, בְּסוֹד הַכָּתוּב (דניאל ד, יד) בִּגְזֵרַת הַמַּלְאָכִים הַדָּבָר וּבְמַאֲמַר הַקְּדוֹשִׁים הַשְּׁאֵלָה בַּעֲבוּר.

רְתִיכָא דָּא קַיְימָא בָּה"א בַּתְרָאָה, לָא אִיתְפְּרְשָׁן דָּא מִן דָּא לְעָלְמִין. וּבְכָל אֲתַר דְּיִשְׁתְּכַח מִיכָאֵל דְּאִיהוּ רֵישָׁא לְאִלֵּין, תַּמָּן אִיהִי שְׁכִינְתָּא. כֹּלָּא אִתְקְשַׁר דָּא בְּדָא, וְאִינּוּן מִתְקַשְּׁרִין גּוֹ הַהוּא נְקוּדָה וְכֹלָּא ה"א.

הַמֶּרְכָּבָה הַזּוֹ עוֹמֶדֶת בַּה"א הָאַחֲרוֹנָה, לֹא נִפְרָדִים זוֹ מִזּוֹ לְעוֹלָמִים, וּבְכָל מָקוֹם שֶׁנִּמְצָא מִיכָאֵל שָׁהוּא הָרֹאשׁ לְאֵלּוּ, שָׁם הַשְּׁכִינָה. הַכֹּל נִקְשָׁר זֶה עִם זֶה, וְהֵם נִקְשָׁרִים תּוֹךְ אוֹתָהּ הַנְּקֻדָּה, וְהַכֹּל ה"א.

וְכַד אִיהִי חַד ה"א, וְאָת אל"ף אוֹ אֶת יו"ד קָדְמָא לָהּ, וְאִיהִי בְּחַד נְקוּדָה, כְּדֵין אִיהִי אַתְיָיא לְאוֹטָבָא לְעָלְמָא, א"ה אוֹ י"ה, דְּהָא קְלִיפָּא בִּישָׁא אִיתַּבְרַת מִקַּמָּהּ, וְלָא חַפְיָיא עֲלָהּ. הָא' י', קַיְימָא בְּרָזָא דָּא.

וּכְשֶׁהִיא ה"א אַחַת, וְהָאוֹת אַל"ף אוֹ הָאוֹת יו"ד קוֹדֶמֶת לָהּ, וְהִיא בִּנְקֻדָּה אַחַת, אָז הִיא בָּאָה לְהֵיטִיב לָעוֹלָם, א"ה אוֹ י"ה, שֶׁהֲרֵי הַקְּלִפָּה הָרָעָה נִשְׁבֶּרֶת מִלְּפָנֶיהָ וְלֹא מְכַסֶּה עָלֶיהָ. הָא' הֵי' עוֹמֶדֶת בְּסוֹד זֶה.

כְּגַוְונָא דָּא, לֵית לָךְ שְׁמָא קַדִּישָׁא בְּאַתְוָון רְשִׁימִין, דְּלָא קַיְימָא בְּהַהוּא אֶת רְתִיכָא דִּילֵיהּ, בְּהַהוּא שְׁמָא, עַל מַה דְּאִיסְתַּמִּיךְ. וְהַהוּא רְתִיכָא סְמָכָה דִּילֵיהּ. דְּלֵית לָךְ מַלְכָּא דְּלָא אַתֵּי בְּחֵילוֹי וְלָא אִשְׁתְּכַח יְחִידָאי, וְעַל דָּא ידו"ד צְבָאוֹת כֹּלָּא כַּחֲדָא, דְּלָא אִיתְפְּרְשָׁן רְתִיכִין מִן שְׁמָא קַדִּישָׁא, וְכָל אֶת וְאֶת כָּלִיל בְּגַוֵּיהּ רְתִיכָא דִּילֵיהּ, וּכְדֵין כֹּלָּא אִיהוּ שְׁמָא קַדִּישָׁא.

כְּמוֹ כֵן, אֵין לְךָ שֵׁם קָדוֹשׁ בְּאוֹתִיּוֹת הָרְשׁוּמוֹת שֶׁלֹּא עוֹמֵד עִם אוֹתָהּ הָאוֹת הַמֶּרְכָּבָה שֶׁלּוֹ, בְּאוֹתוֹ הַשֵּׁם, עַל מַה שֶּׁנִּסְתַּמֵּךְ, וְאוֹתָהּ הַמֶּרְכָּבָה הִיא הַתּוֹמֶכֶת שֶׁלּוֹ. שֶׁאֵין לְךָ מֶלֶךְ שֶׁלֹּא בָא עִם חֵילָיו וְלֹא נִמְצָא יְחִידִי, וְעַל כֵּן יהו"ה צְבָאוֹת, הַכֹּל כְּאֶחָד, שֶׁלֹּא נִפְרְדוֹת הַמֶּרְכָּבוֹת מִן הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, וְכָל אוֹת וְאוֹת כּוֹלֶלֶת בְּתוֹכָהּ אֶת מֶרְכַּבְתָּהּ, וְאָז הַכֹּל הוּא שֵׁם קָדוֹשׁ.

הַאי אֶת ה"א, אִית לָהּ רְתִיכָא, בְּאִינּוּן שַׁלְיטִין לְתַתָּא. בְּגִין דְּאֶת דָּא אִיהִי בְּאִתְגַּלְיָיא, זְעֵירָא דְּמִן חַבְרַיָיא. אֲבָל כְּלָהוֹ אַתְוָון אֲחָרְנִין, לֵית לוֹן רְתִיכָא, לְאִתְכְּלָלָא בְּאִינּוּן אַתְוָון, בְּאִלֵּין תַּתָּאֵי, בַּר הַאי. בְּגִין דְּאֶת דָּא אִתְכְּלִיל בְּתַתָּאֵי דִּלְבַר, וְאַתְוָון אֲחָרְנִין אִתְכְּלִילוּ בְּהוֹן רְתִיכִין קַדִּישִׁין דְּלָאו אינּוּן לְבַר. בַּר, כַּד מִתְחַבְּרָן הֵיכְלִין בְּהֵיכְלִין, תַּתָּאֵי בְּעִילָּאֵי, אֲבָל לָא אִיתְכְּלִילָן בְּאִינּוּן אַתְוָון לְמֶהֱוֵי חַד אֶת.

לְאוֹת ה"א הַזּוֹ יֵשׁ לָהּ מֶרְכָּבָה בְּאוֹתָם הַשַּׁלִּיטִים לְמַטָּה, מִשּׁוּם שֶׁהָאוֹת הַזּוֹ הִיא בִּנְגלוּי, הַקָּטָן שֶׁמִּן הַחֲבֵרִים, אֲבָל לְכָל הָאוֹתִיּוֹת הָאֲחֵרוֹת אֵין לָהֶן מֶרְכָּבָה לְהִתְכַּלֵּל בְּאוֹתָן הָאוֹתִיּוֹת, בַּתַּחְתּוֹנִים הַלָּלוּ, פָּרַט לְזֹאת. מִשּׁוּם שֶׁהָאוֹת הַזּוֹ נִכְלֶלֶת בַּתַּחְתּוֹנִים שֶׁבַּחוּץ, וְהָאוֹתִיּוֹת הָאֲחֵרוֹת נִכְלְלוּ בָּהֶן מֶרְכָּבוֹת קְדוֹשׁוֹת

שֶׁאֵינָם בַּחוּץ, פְּרָט לְכַאֲשֶׁר מִתְחַבְּרִים הַהֵיכָלוֹת עִם הֵיכָלוֹת, הַתַּחְתּוֹנִים עִם הָעֶלְיוֹנִים, אֲבָל אֵין נִכְלָלִים עִם אוֹתָן הָאוֹתִיּוֹת לִהְיוֹת אוֹת אַחַת.

וּבְגִין כָּךְ, כָּל שְׁמָא וּשְׁמָא מִן שְׁמָהָן קַדִּישִׁין, אִתְכְּלִיל רְתִיכָא קַדִּישָׁא בְּגַוַּיהּ וְדָא הוּא שְׁמָא קַדִּישָׁא כִּדְקָא יָאוֹת. וְכֵן לְכָל אָת וְאָת מֵאִינּוּן אַרְבַּע. וְאִינּוּן אַרְבַּע אַתְוָון, אִינּוּן רָזָא דְּרְתִיכָא, לְמַאן דְּלָא אִתְיְדַע. וּלְכָל אָת וְאָת, אִית לֵיהּ רְתִיכָא דְּאִתְכְּלִיל בְּגַוַּיהּ, וְאִתְרְשִׁים בְּהַהוּא אָת מַמָּשׁ.

וּמִשּׁוּם כָּךְ, אוֹת וְאוֹת מֵהַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ נִכְלָלֶת מֶרְכַּבְתּוֹ (כל שם ושם מן השמות הקדושים, נכללת מרכבה קדושה בתוכו) בְּתוֹכָהּ, וְזֶהוּ שֵׁם קָדוֹשׁ כְּרָאוּי, וְכֵן לְכָל אוֹת וְאוֹת מֵאוֹתָן הָאַרְבַּע. וְאוֹתָן אַרְבַּע הָאוֹתִיּוֹת הֵן סוֹד הַמֶּרְכָּבָה לְמִי שֶׁלֹּא נוֹדָע, וּלְכָל אוֹת וְאוֹת יֵשׁ לָהּ מֶרְכָּבָה שֶׁנִּכְלֶלֶת בְּתוֹכָהּ וְנִרְשֶׁמֶת בְּאוֹתָהּ הָאוֹת מַמָּשׁ.

הַאי ה"א, אִיהִי תְּרֵיסַר. וְהַאי נְקוּדָה דְּקָיְימָא לְעֵילָא, אִיהִי תְּלֵיסַר. וְאִינּוּן תְּלֵיסַר מְכִילָן דְּרַחֲמֵי לְתַתָּא, כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָא. הַנֵּי תְּרֵיסַר, אִינּוּן תְּרֵיסַר תְּחוּמִין, וְאִינּוּן לְד' סִטְרֵי עָלְמָא, תְּלַת תְּלַת לְכָל סְטַר.

הַה"א הַזֹּאת הִיא שְׁנַיִם עָשָׂר, וְהַנְּקֻדָּה הַזֹּאת שֶׁעוֹמֶדֶת לְמַעְלָה הִיא שְׁלֹשָׁה עָשָׂר, וְהֵם שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת הָרַחֲמִים לְמַטָּה, כְּמוֹ שֶׁלְּמַעְלָה. הַשְּׁנֵים עָשָׂר הַלָּלוּ הֵם שְׁנַיִם עָשָׂר תְּחוּמִים, וְהֵם לְאַרְבַּעַת צִדֵּי הָעוֹלָם, שְׁלֹשָׁה שְׁלֹשָׁה לְכָל צַד.

וְאִינּוּן תְּלַת, אִינּוּן תִּשְׁעָה לְכָל סְטַר. לְסְטַר מִזְרָח תִּשְׁעָה. לְסְטַר מַעֲרָב תִּשְׁעָה. לְסְטַר צָפוֹן תִּשְׁעָה. לְסְטַר דָּרוֹם תִּשְׁעָה. וְהַאי נְקוּדָה דְּקָיְימָא עֲלַיְיהוּ בְּאֶמְצָעִיתָא. אִשְׁתְּכַח הַאי נְקוּדָה דְּאַשְׁלִים לְכָל סְטַר לַעֲשָׂרָה, בְּגִין דְּקָיְימָא בְּאֶמְצָעִיתָא. לְסְטַר מִזְרָח עֲשָׂרָה. לְסְטַר מַעֲרָב עֲשָׂרָה. לְסְטַר צָפוֹן עֲשָׂרָה. לְסְטַר דָּרוֹם עֲשָׂרָה. עֶשֶׂר סְפִירָן לְכָל סְטַר. וְאִלֵּין אִינּוּן מ' אַתְוָון, דְּקָיְימִין בְּרָזָא דִּבְרֵאשִׁית לְתַתָּא, בְּרָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, וּתְרֵין אִינּוּן לְאַחֲדָא בְּיָמִינָא וּשְׂמָאלָא. וְכֻלְּהוֹ קָיְימִין בָּרָזָא דְּה"א.

וְאוֹתָם הַשְּׁלֹשָׁה הֵם תִּשְׁעָה לְכָל צַד. לְצַד מִזְרָח תִּשְׁעָה, לְצַד מַעֲרָב תִּשְׁעָה, לְצַד צָפוֹן תִּשְׁעָה, לְצַד דָּרוֹם תִּשְׁעָה, וְהַנְּקֻדָּה הַזֹּאת שֶׁעוֹמֶדֶת עֲלֵיהֶן בָּאֶמְצַע. נִמְצֵאת הַנְּקֻדָּה הַזֹּאת שֶׁמַּשְׁלִימָה כָּל צַד לֶעָשָׂרָה, מִשּׁוּם שֶׁעוֹמֶדֶת בָּאֶמְצַע. לְצַד מִזְרָח עֲשָׂרָה, לְצַד מַעֲרָב עֲשָׂרָה, לְצַד צָפוֹן עֲשָׂרָה, לְצַד דָּרוֹם עֲשָׂרָה, עֶשֶׂר סְפִירוֹת לְכָל צַד, וְאֵלּוּ הֵם מ' אוֹתִיּוֹת שֶׁעוֹמְדוֹת בְּסוֹד שֶׁל בְּרֵאשִׁית לְמַטָּה, בְּסוֹד הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, וּשְׁתֵּי אָזְנַיִם הֵן לָאֶחָז בְּיָמִין וּשְׂמֹאל, וְכֻלָּם עוֹמְדִים בְּסוֹד שֶׁל ה"א.

הַשְׁתָּא אִשְׁתְּכַח דְּה"א דָּא, בְּכָל אִינּוּן רָזִין עִילָאִין: בְּהַהוּא רְתִיכָא קַדִּישָׁא. בְּאִינּוּן תְּרֵיסַר. בְּרָזָא דְּעֶשֶׂר סְפִירָן. בְּרָזָא דְּמ"ב אַתְוָון מְחַקְּקָן דִּבְשְׁמָא קַדִּישָׁא. כֹּלָּא אִתְכְּלִיל בְּהַאי דְּיוּקְנָא דְּה"א.

עַכְשָׁו נִמְצָא שֶׁהַה"א הַזּוֹ בְּכָל אוֹתָם סוֹדוֹת עֶלְיוֹנִים: בְּאוֹתָהּ הַמֶּרְכָּבָה הַקְּדוֹשָׁה, בְּאוֹתָם שְׁנַיִם עָשָׂר, בְּסוֹד עֶשֶׂר סְפִירוֹת, בַּסּוֹד שֶׁל אַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת הַמְחֻקָּקוֹת שֶׁבַּשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ. הַכֹּל נִכְלָל בַּדְּיוּקָן הַזֶּה שֶׁל ה"א.

וְכָלְהוֹ קָיְימֵי בַּאֲלַכְסוֹנָא, בְּרָזָא דִּנְקוּדָה דְּקָיְימָא בְּאֶמְצָעִיתָא, דְּאַכְרַע לְכָלְהוֹ בְּאוֹרַח מֵישָׁר, סְטָרָא דָּא בְּסִטְרָא דָּא, וְכֵן לְד' סִטְרִין, כָּלְהוֹ קָיְימֵי בְּמַתְקְלָא, תַּקְלָא דְּקָיְימָא לְאַתְקָנָא כֹּלָּא.

וְכֻלָּם עוֹמְדִים בַּאֲלַכְסוֹן, בְּסוֹד הַנְּקֻדָּה שֶׁעוֹמֶדֶת בָּאֶמְצַע, שֶׁמַּכְרִיעָה אֶת כֻּלָּם בְּדֶרֶךְ יָשָׁר, הַצַּד הַזֶּה בַּצַּד הַזֶּה, וְכֵן לְד' צְדָדִים, כֻּלָּם עוֹמְדִים בְּמִשְׁקָל, הַמִּשְׁקָל שֶׁעוֹמֵד לְהַתְקִין הַכֹּל.

בְּרָזָא דָּא, אִתְבְּרִיאוּ וְאִתְתַּקָּנוּ כָּל הָנֵי תַּתָּאֵי. עַל דָּא כְּתִיב (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ. נַעֲשֶׂה, וַדַּאי אִיהוּ ה"א, וְכָל הָנֵי דְּקָיְימִין לְתַתָּא, וְאִתְאַחֲדוּ בָּהּ, בְּדִיוּקְנָה מַמָּשׁ. כְּמָא דְּאִיקָרֵי ה'. בַּר מַה דְּאִית חָדָא לְעֵילָּא, בַּמֶּה דְּלָא אִתְחֲזֵי כְּלָל בְּדִיוּקְנָהָא, וְלָא אִיתְרְשִׁים בָּהּ לְאִיתְחֲזָאָה.

בַּסּוֹד הַזֶּה נִבְרְאוּ וְנִתְתַּקְּנוּ כָּל הַתַּחְתּוֹנִים הַלָּלוּ, וְעַל זֶה כָּתוּב (בראשית א כו) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ. נַעֲשֶׂה, וַדַּאי שֶׁהוּא ה"א, וְכָל אֵלֶּה שֶׁעוֹמְדִים לְמַטָּה וְנֶאֱחָזוּ בָהּ, בִּדְמוּתָהּ מַמָּשׁ, כְּמוֹ שֶׁנִּקְרֵאת ה', פְּרָט לְמַה שֶּׁיֵּשׁ אֶחָד לְמַעְלָה בְּמַה שֶׁלֹּא נִרְאֶה כְּלָל בְּדִיוּקְנָהּ, וְלֹא נִרְשָׁם בָּהּ לְהֵרָאוֹת.

כַּד אִקְרֵי ה"א, אִזְדַּמְּנַת בְּכָל הָנֵי רָזִין. אִיהוּ כֹּלָּא, בְּגִין דָּא קָיְימָא הַאי נְקוּדָה גּוֹ אֶמְצָעִיתָא, בְּגִין דְּאִתְאַחְיַדַת בְּכוּלָּא, אִלֵּין דְּלִסְטַר מִזְרָח, אִתְאַחְיַדַת בָּהּ, וְאִיהוּ עִמְּהוֹן. אִלֵּין דְּלִסְטַר דָּרוֹם אִתְאַחְיַדַת בָּהּ, וְאִיהִי עִמְּהוֹן. אִילֵּין דְּלִסְטַר צָפוֹן, אִתְאַחְיַדַת עִמְּהוֹן וְאִיהִי עִמְּהוֹן, וּבְגִין כָּךְ אִיהִי בְּכוּלָּא, וְכוּלָּא בָּהּ, וְכוּלָּא ה"א. וְעַל דָּא כְּתִיב, נַעֲשֶׂה אָדָם, וּכְתִיב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים, כּוּלָּא אִיהוּ בְּרָזָא עִילָּאָה כְּדְקָא חָזֵי.

כְּשֶׁנִּקְרֵאת ה"א, מִזְדַּמֶּנֶת בְּכָל הַסּוֹדוֹת הַלָּלוּ. הוּא הַכֹּל, מְשׁוּם זֶה עוֹמֶדֶת הַנְּקֻדָּה הַזּוֹ בְּתוֹךְ הָאֶמְצַע, מְשׁוּם שֶׁנֶּאֱחָזָה בַּכֹּל. אֵלּוּ שֶׁלְּצַד מִזְרָח נֶאֱחָזִים בָּהּ, וְהִיא עִמָּהֶם. (אלו שלצד דרום נאחזת בה, והיא עמהם. אלו שלצד צפון נאחזת עמם, והיא עמהם). וּמְשׁוּם כָּךְ הִיא בַּכֹּל, וְהַכֹּל בָּהּ, וְהַכֹּל ה"א. וְעַל זֶה כָּתוּב נַעֲשֶׂה אָדָם, וְכָתוּב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים, הַכֹּל הוּא בְּסוֹד עֶלְיוֹן כָּרָאוּי.

וְכָל הָנֵי רָזִין, וְכָל רָזִין עִילָּאִין, כְּלָהוֹ אִשְׁתְּמוֹדָעָן בְּהָנֵי אַתְוָון, וְאִתְרְשִׁימוּ בְּהַהוּא אֶת מַמָּשׁ, לְאִתְיַיחֲדָא שְׁמָא קַדִּישָׁא כְּדְקָא יָאוֹת. וְכוּלָּא רָזָא עִילָּאָה בְּשְׁמָא קַדִּישָׁא. עַד הָכָא אִיתְרְמִיזַת חָכְמָה עִילָּאָה, בְּרָזָא דְּאָת ה"א בַּתְרָאָה דְּאַתְוָון אַרְבַּע. זַכָּאָה חוּלְקֵיהּ מַאן דְּעָאל וּנְפַק, וְיָדַע אוֹרְחוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֵיעַל בְּלָא כִּיסוּפָא לְעָלְמָא דְּאָתֵי.

וְכָל הַסּוֹדוֹת הַלָּלוּ וְכָל הַסּוֹדוֹת הָעֶלְיוֹנִים כֻּלָּם נוֹדָעִים בָּאוֹתִיּוֹת הַלָּלוּ וְנִרְשָׁמוּ בְּאוֹתָהּ הָאוֹת מַמָּשׁ, שֶׁיִּתְיַחֵד הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ כָּרָאוּי, וְהַכֹּל סוֹד עֶלְיוֹן בַּשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ. עַד כָּאן נִרְמָזָה הַחָכְמָה הָעֶלְיוֹנָה בְּסוֹד הָאוֹת ה"א, הָאַחֲרוֹנָה שֶׁלְּאַרְבַּע הָאוֹתִיּוֹת. אַשְׁרֵי חֶלְקוֹ שֶׁל מִי שֶׁנִּכְנַס וְיָצָא, וְיוֹדֵעַ אֶת דַּרְכֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהִכָּנֵס לְלֹא בוּשָׁה לְעוֹלָם הַבָּא.

רָזָא דְּאָת ו"ו רְתִיכָא קַדִּישָׁא עִילָּאָה, דְּקָיְימָא בְּקִיּוּמָא שְׁלִים הַאי אִתְפְּלַג לְתְרִין אַתְוָון, דְּאִינּוּן תְּרֵין וָוִי"ן ו"ו, דָּא כְּגַוְונָא דְּדָא, וְאִינּוּן תְּרֵיסַר רָזִין עִילָּאִין.

הַסּוֹד שֶׁל הָאוֹת וָ"ו הַמֶּרְכָּבָה הַקְּדוֹשָׁה הָעֶלְיוֹנָה שֶׁעוֹמֶדֶת בְּקִיּוּם שָׁלֵם, זֶה נֶחֱלָק לִשְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת, שֶׁהֵן שְׁתֵּי וָוִי"ם ו"ו, זֶה כְּמוֹ זֶה, וְהֵם שְׁנַיִם עָשָׂר סוֹדוֹת עֶלְיוֹנִים.

הַאי ו"ו עִילָּאָה, אִיהוּ קָיְימָא בְּחֲמֵשׁ סָמְכִין עִילָּאִין, דְּקָיְימָא עֲלַיְיהוּ אִת ה"א עִילָּאָה. וְהַאי ו"ו, אַף עַל גַּב דְּאִיהוּ שִׁית, וְרָזָא דְּשִׁית, אִיהוּ חֲמֵשׁ, וְרָזָא דְּחֲמֵשׁ, וְכֹלָּא אִיהוּ כְּדָקָא חָזֵי.

הַו"ו הָעֶלְיוֹנָה הַזּוֹ הִיא עוֹמֶדֶת עִם חֲמֵשֶׁת הָעַמּוּדִים הָעֶלְיוֹנִים, שֶׁעוֹמֶדֶת עֲלֵיהֶם הָאוֹת ה"א הָעֶלְיוֹנָה, וְהַו"ו הַזּוֹ, אַף עַל גַּב שֶׁהִיא שֵׁשׁ, וְהַסּוֹד שֶׁל שֵׁשׁ, הִיא חֲמֵשׁ, וְהַסּוֹד שֶׁל חֲמֵשׁ, וְהַכֹּל הוּא כָּרָאוּי.

שֵׁירוּתָא בְּסִטְרָא דְּיָמִינָא, רָזָא דִּנְהִירָא קַדְמָאָה דָּא, קָיְימָא עַל רְתִיכָא חָדָא, דְּאִיהוּ תְּלַת תְּלַת, וְלָא אַרְבַּע. וְאַף עַל גַּב דְּלֵית רְתִיכָא אֶלָּא בְּאַרְבַּע, כֹּלָּא הָכָא בָּרָזָא בִּתְלַת תְּלַת. כְּמָה דְּאַתְוָון אָזְלִין בִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. וּבְגִין כָּךְ כֹּלָּא אָזְלָא בִּתְלַת תְּלַת.

הָרֹאשִׁית בְּצַד הַיָּמִין, סוֹד הָאוֹר הָרִאשׁוֹן הַזֶּה עוֹמֵד עַל מֶרְכָּבָה אַחַת, שֶׁהִיא שָׁלוֹשׁ שָׁלוֹשׁ, וְלֹא אַרְבַּע. וְאַף עַל גַּב שֶׁאֵין מֶרְכָּבָה אֶלָּא בְּאַרְבַּע, הַכֹּל כָּאן בְּסוֹד בְּשָׁלוֹשׁ שָׁלוֹשׁ. כְּמוֹ שֶׁהָאוֹתִיּוֹת הוֹלְכוֹת בַּשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, וּמְשׁוּם כָּךְ הַכֹּל הוֹלֵךְ בְּשָׁלוֹשׁ שָׁלוֹשׁ.

אִת ה"א דְּקָאֲמַרְתְּ, אִיהִי רְבִיעָאָה דְּאַתְוָון. וּבְגִין כָּךְ רְתִיכָא דִּילָהּ אִיהִי בְּאַרְבַּע. וְאַף עַל גַּב דְּאִיהִי בְּאַרְבַּע, אִיהִי בִּתְלַת תְּלַת. וְכֹלָּא אָזְלָא בְּאוֹרַח מֵישָׁר, לְסַלְקָא דָּא כְּגַוְונָא דְּדָא, לְמֶהֱוֵי חַד.

הָאוֹת ה"א שֶׁאָמַרְתְּ הִיא הָרְבִיעִית בָּאוֹתִיּוֹת, וּמְשׁוּם כָּךְ הַמֶּרְכָּבָה שֶׁלָּהּ הִיא בְּאַרְבַּע, וְאַף עַל גַּב שֶׁהִיא בְּאַרְבַּע, הִיא בְּשָׁלוֹשׁ שָׁלוֹשׁ, וְהַכֹּל הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ יָשָׁר לַעֲלוֹת זֶה כְּמוֹ זֶה, לִהְיוֹת אֶחָד.

רְתִיכָא דְּלִסְטַר דָּרוֹם, דְּאִיהוּ יְמִינָא, בִּתְלָתָא דִּי נָפְקָא מִגּוֹ בּוּצִינָא. כַּד סָלְקָא רוּחָא דְּנָשִׁיב בְּי"ב רוּחִין, דְּסָלְקִין רֵיחָא, וְלָא סָלְקִין, כְּלִיל בִּתְלַת גְּוָונִין, נָהִיר בְּנָהִירוּ, אִישְׁתְּאַב בְּגַוְונָא.

חַד לְהֵיט בְּאֶשָׁא, וְחַד לְהֵיט בְּמַיָּא, וְחַד לְהֵיט בְּרוּחָא. וְהַאי אִתְפְּרַשׁ, וַהֲוֵי תְּלַת.

הַמֶּרְכָּבָה שֶׁלְּצַד דָּרוֹם, שֶׁהִיא יָמִין, (אותה מרכבה) בִּשְׁלֹשָׁה שֶׁיּוֹצֵאת מִתּוֹךְ הַמָּאוֹר, כְּשֶׁעוֹלָה הָרוּחַ שֶׁנּוֹשֶׁבֶת בִּי"ב רוּחוֹת, שֶׁמַּעֲלִים רֵיחַ, וְלֹא מַעֲלִים, כְּלוּלָה בִּשְׁלֹשָׁה גְּוָונִין, נִהְיָר בִּנְהִירוּ, מְאִירָה בָּאוֹר שֶׁנִּשְׁאָב בְּתוֹכָהּ,

אֶחָד לוֹהֵט בְּאֵשׁ, וְאֶחָד לוֹהֵט בְּמַיִם, וְאֶחָד לוֹהֵט בְּרוּחַ, וְזֶה הִתְפָּרֵשׁ, וְהֵם שְׁלֹשׁ.

הַאי רוּחָא, כַּד אִתְפְּרַשׁ וַהֲוֵי תְּלַת גְּוָונִין, אִלֵּין לָאו אִינּוּן אֶשָׁא, וְלָאו אִינּוּן מַיָּא, וְלָאו אִינּוּן רוּחָא, אֶלָּא הַאי רוּחָא כַּד אִתְפְּרַשׁ, כָּל חַד וְחַד נָהֵיר וְלָהִיט וְיָהֵיב תּוּקְפָּא לַאֲתַר דַּעֲלִיהּ, וּלְבָתַר אִתְעֲבִיד סָמֶךְ תְּחוֹתּוֹי.

הָרוּחַ הַזּוֹ, כַּאֲשֶׁר נִפְרֶדֶת וְנִהְיֵית שְׁלֹשָׁה גְּוָונִים, אֵלּוּ אֵינָם אֵשׁ, וְאֵינָם מַיִם, וְאֵינָם רוּחַ, אֶלָּא הָרוּחַ הַזּוֹ כְּשֶׁנִּפְרֶדֶת, כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵאִיר וְלוֹהֵט וְנוֹתֵן תֹּקֶף לַמָּקוֹם שֶׁעָלָיו, וְאַחַר כָּךְ נַעֲשָׂה סָמֶךְ תַּחְתָּיו.

גּוֹנָא חַד אִתְלַהֲיט, וְאַתְקֵף בֵּיהּ אֶשָּׁא, דְּאִתְכְּלִיל בְּהַאי סִטְרָא דְּיָמִינָא. גּוֹנָא אָחֳרָא אִתְלַהֲט, וְאִתְתַּקַּף בֵּיהּ מַיָּא, דְּאִתְכְּלִילוּ בְּיָמִינָא. גּוֹנָא אָחֳרָא אִתְלַהֲיט, וְאַתְקֵף בֵּיהּ רוּחָא, דְּאִתְכְּלִיל בְּהַאי סִטְרָא דְּיָמִינָא. וְאִלֵּין תְּלַת גְּוונִין אינוּן רְתִיכָא חָדָא לְסָטַר יָמִינָא, בְּרָזָא דְּאָת ו"ו.

גֻּוֶּן אֶחָד מִתְלַהֵט, וּמַחֲזִיקָה בּוֹ הָאֵשׁ שֶׁנִּכְלֶלֶת בְּצַד הַיָּמִין הַזֶּה. גֻּוֶּן אַחֵר מִתְלַהֵט, וּמִתְחַזֵּק בּוֹ הַמַּיִם שֶׁנִּכְלְלוּ בַּיָּמִין. גֻּוֶּן אַחֵר מִתְלַהֵט, וּמַחֲזִיקָה בּוֹ הָרוּחַ שֶׁנִּכְלֶלֶת בְּצַד הַיָּמִין הַזֶּה, וּשְׁלֹשֶׁת הַגְּוָנִים הַלָּלוּ הֵם מֶרְכָּבָה אַחַת לְצַד הַיָּמִין בְּסוֹד הָאוֹת ה.

וְאִלֵּין אינוּן כִּינוּיִין, דְּאִית בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּרָזָא דְּאינוּן שְׁמָהָן דְּאִיקָרֵי בְּהוּ. וְעַל דָּא שְׁמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִיקָרֵי בְּכַמָּה שְׁמָהָן, וְכֻלְּהוֹ אִתְכְּלִילָן בְּכָל רָזָא וְרָזָא מֵאִלֵּין סִטְרִין עִילָּאִין, דְּאינוּן שְׁמָהָן דְּלָא נִמְחָקִין.

וְאֵלּוּ הֵם כִּנּוּיִים שֶׁיֵּשׁ בַּקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, בַּסּוֹד שֶׁל אוֹתָם הַשֵּׁמוֹת שֶׁנִּקְרָא בָּהֶם, וְעַל זֶה שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נִקְרָא בְּכַמָּה שֵׁמוֹת, וְכֻלָּם נִכְלָלִים בְּכָל סוֹד וְסוֹד מִן הַצְּדָדִים הָעֶלְיוֹנִים הַלָּלוּ, שֶׁהֵם שֵׁמוֹת שֶׁלֹּא נִמְחָקִים.

סְטַר דָּא דְּאִיהוּ יָמִינָא, אִיקָרֵי אֵל. רְתִיכָא דִּילֵיהּ אִיקָרֵי גָּדוֹל בְּכָלָלָא. כַּד אִתְפַּרְשָׁן הַאי רְתִיכָא דְּאִלֵּין, אינוּן תְּלַת גְּוונִין, הָכֵי אִינוּן שְׁמָהָן אִיקְרוֹן: גָּדוֹ"ל, חֲסִי"ן, קָדוֹ"שׁ. הַנֵּי אִינוּן רְתִיכָא לְיָמִינָא, דְּאִיקָרֵי אֵל, רָזָא עִילָּאָה מֵאִינוּן שְׁמָהָן עֲשָׂרָה. כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא.

הַצַּד הַזֶּה שֶׁהוּא יָמִין נִקְרָא אֵל. הַמֶּרְכָּבָה שֶׁלּוֹ נִקְרֵאת גָּדוֹל בִּכְלָל. כְּשֶׁנִּפְרֶדֶת הַמֶּרְכָּבָה הַזּוֹ שֶׁל אֵלּוּ, הֵם שְׁלֹשָׁה גְוָנִים, כָּךְ נִקְרָאִים הַשֵּׁמוֹת הַלָּלוּ: גָּדוֹ"ל, חֲסִי"ן, קָדוֹ"שׁ. אֵלּוּ הֵם הַמֶּרְכָּבָה לְיָמִין שֶׁנִּקְרָא אֵל, הַסּוֹד הָעֶלְיוֹן מֵאוֹתָם עֲשֶׂרֶת הַשֵּׁמוֹת, כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ.

הַנֵּי תְּלַת גְּוונִין, דְּאִינוּן רְתִיכָא לִסְטַר יָמִינָא, לְהֲטִין וְנָהֲרִין. וְכָל גּוֹוֹן וְגוֹוֹן מֵהַנֵּי תְּלָתָא, אִתְפְּרִישׁ לְתְרִין אָחֳרָנִין לְכָל סְטַר. עַד דְּעָאלוּ בְּחוּשְׁבָּנָא תְּלַת תְּלַת, וְאִינוּן תֵּשַׁע. וְהַאי יָמִינָא דַּעֲלַייְהוּ רָכִיב, אַשְׁלִים לַעֲשָׂרָה. אוּף נָמֵי כָּל הַנֵּי אִיקְרוֹן סְפִירָן עִילָּאִין וּזְעִירִין, וְכוֹלְהוֹ מִדִּין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

שְׁלֹשֶׁת הַגְּוָנִים הַלָּלוּ, שֶׁהֵם מֶרְכָּבָה לְצַד יָמִין, לוֹהֲטִים וּמְאִירִים לְמַטָּה, וְכָל גֻּוֶּן וְגֻוֶּן מִשְּׁלֹשֶׁת אֵלֶּה נִפְרָד לִשְׁנֵי אֲחֵרִים לְכָל צַד, עַד שֶׁנִּכְנְסוּ בְּחֶשְׁבּוֹן שְׁלֹשָׁה שְׁלֹשָׁה שָׁלֹשׁ, וְהֵם תִּשְׁעָה. וְהַיָּמִין הַזֶּה שֶׁרוֹכֵב עֲלֵיהֶם מַשְׁלִים לַעֲשָׂרָה. אַף גַּם כָּל אֵלּוּ נִקְרָאוֹת סְפִירוֹת עֶלְיוֹנוֹת וּקְטַנּוֹת, וְכֻלָּם מִדּוֹתָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

תְּרִין דְּנָפְקוּ מִגּוֹ גוֹוֹן חַד דְּאִתְתַּקַּף בֵּיהּ מַיָּא, חַד אִיקָרֵי רַחוּם, וְחַד אִיקָרֵי חַנּוּן, אִלֵּין אִינוּן מֵהַהוּא גוֹוֹן דְּאִיתְתַּקַּף בְּמַיָּא. תְּרִין דְּנָפְקוּ מֵהַהוּא גוֹוֹן דְּאִיתְתַּקַּף בֵּיהּ אֶשָּׁא, חַד אִיקָרֵי אֶרֶךְ אַפַּיִם, וְחַד אִיקָרֵי רַב חֶסֶד. אִלֵּין אִינוּן מֵהַהוּא גוֹוֹן דְּאִתְתַּקַּף בֵּיהּ אֶשָּׁא. תְּרִין דְּנָפְקוּ מֵהַהוּא גוֹוֹן דְּאִתְתַּקַּף בֵּיהּ רוּחָא, חַד אִיקָרֵי חָסִיד וְחַד אִיקָרֵי סוֹלֵחַ. וּבְרָזָא דְּסִפְרָא דַּחֲנוֹךְ, הַאי אִיקָרֵי טוֹב, וְהַאי אִיקָרֵי יָשָׁר. וְסִימָנָךְ (תהלים כה) טוֹב וְיָשָׁר ה'.

שְׁנַיִם שֶׁיִּצְאוּ מִתּוֹךְ גֶּוֶן אֶחָד שֶׁהֶחֱזִיקוּ בּוֹ הַמַּיִם, אֶחָד נִקְרָא רַחוּם, וְאֶחָד נִקְרָא חַנּוּן, אֵלּוּ הֵם מֵאוֹתוֹ הַגֶּוֶן שֶׁהֶחֱזִיק בַּמַּיִם. שְׁנַיִם שֶׁיִּצְאוּ מֵאוֹתוֹ גֶּוֶן שֶׁהֶחֱזִיקָה בּוֹ הָאֵשׁ, אֶחָד נִקְרָא אֶרֶךְ אַפַּיִם, וְאֶחָד נִקְרָא רַב חֶסֶד. אֵלּוּ הֵם מֵאוֹתוֹ גֶּוֶן שֶׁהֶחֱזִיקָה בּוֹ הָאֵשׁ. הַשְּׁנַיִם שֶׁיִּצְאוּ מֵאוֹתוֹ גֶּוֶן שֶׁהֶחֱזִיקָה בּוֹ הָרוּחַ, אֶחָד נִקְרָא חָסִיד, אֶחָד נִקְרָא סוֹלֵחַ. וּבְסוֹד סִפְרוֹ שֶׁל חָנוֹךְ זֶה נִקְרָא טוֹב, וְזֶה נִקְרָא יָשָׁר, וְסִימָנְךָ (תהלים כה ח) טוֹב וְיָשָׁר ה'.

וּמֵאֵלֶּין מִתְפָּרְשִׁין נְהוֹרִין לְתַתָּא. וְכוֹלְהוֹ רְתִיכִין אִלֵּין לְאִלֵּין. וְכָלְהוֹ כְּנוּיִין לְבַר, אֲבָל לָא מִתְדַּבְּקִין בְּאִלֵּין לְגַבֵּי עֵילָא. וְכָלְהוֹ כְּלִילָן בְּסִטְרָא דְּיָמִינָא. וְכָלְהוֹ חַד לְגַבֵּי הַאי סִטְרָא. וְכוֹלָא בְּרָזָא דְּאַת ו"ו.

וּמֵאֵלּוּ נִפְרָדִים הָאוֹרוֹת לְמַטָּה, וְכֻלָּם מֻרְכָּבוֹת אֵלּוּ לְאֵלּוּ, וְכֻלָּם כְּנוּיִים בַּחוּץ, אֲבָל לֹא נִדְבָּקִים בְּאֵלּוּ כְּלַפֵּי מַעְלָה, וְכֻלָּם כְּלוּלִים בְּצַד הַיָּמִין, וְכֻלָּם אֶחָד אֶל הַצַּד הַזֶּה, וְהַכֹּל בְּסוֹד הָאוֹת וָ"ו.

שֵׁירוּתָא בְּסִטְרָא דִּשְׂמָאלָא, רָזָא דְּחַשּׁוֹכָא, דְּמִתְפַּשְּׁטָא בַּחֲשׁוֹכָא לְתַתָּא, עַד דְּאִיתְבְּרֵי מִנַּיְהוּ גֵּיהִנֹּם, מִלְּהָטָא מֵהַהוּא חֲשׁוֹכָא דְּאֶשָּׁא תַּקִּיפָא, סוּמְקָא אוּכְמָא. וְהָכָא מִלַּהֲטִין שְׁבִיבִין תַּקִּיפִין, דְּנָגְדִין וְאִתְמַשְּׁכָן לְתַתָּא. וְכָלְהוֹ מִגּוֹ חֲשׁוֹכָא דְּאִיהִי שְׂמָאלָא, לְהַאי סִטְרָא.

הֲרֵאשִׁית בְּצַד הַשְּׂמֹאל, הַסּוֹד שֶׁל חֲשֵׁכָה, שֶׁמִּתְפַּשֶּׁטֶת בַּחֲשֵׁכָה לְמַטָּה, עַד שֶׁנִּבְרָא מִמֶּנּוּ גֵּיהִנֹּם, מִלְּהָט מֵאוֹתָהּ הַחֲשֵׁכָה שֶׁל אֵשׁ חֲזָקָה, אֲדֻמָּה, שְׁחוֹרָה, וְכָאן מִלְּהָטִים שְׁבִיבִים חֲזָקִים שֶׁשּׁוֹפְעִים וְנִמְשָׁכִים לְמַטָּה, וְכֻלָּם מִתּוֹךְ הַחֲשֵׁכָה שֶׁהִיא הַשְּׂמֹאל, לְצַד הַזֶּה.

בַּר בּוּצִינָא סָלְקָא מִגּוֹ מְדִידוּ דְּמִשְׁחָתָא נְהִיר לִסְטַר יְמִינָא, וּמַהַהוּא נְהִירוּ נְהִיר לְגַבֵּי חֲשׁוֹכָא, וּמְטִין לְגַבֵּי הַהִיא אֶשָּׁא נְהוֹרִין, וְקָרְבִין לְגַבֵּי הַהוּא אֶשָּׁא, לְגַבֵּי הַהוּא יְמִינָא, וְנָהֵיר מִנַּיְהוּ.

רַק אוֹר אֶחָד הָעוֹלֶה מִתּוֹךְ מְדִידַת הַמִּדָּה מֵאִיר לְצַד (שמאיר מצד) הַיָּמִין, וּמֵאוֹתוֹ הָאוֹר מֵאִיר לַחֲשֵׁכָה, וּמַגִּיעִים אֶל אוֹתָהּ אֵשׁ אוֹרוֹת, וּקְרֵבִים אֶל אוֹתָהּ הָאֵשׁ, אֶל אוֹתוֹ הַיָּמִין, וּמֵאִיר מִמֶּנּוּ.

כְּדֵין אִתְפַּשַּׁט וְנָהֵיר מִגּוֹ בּוּצִינָא, רוּחָא אָחֳרָא, מִלַּהֲטָא. הָא אִיהוּ אִתְפַּשַּׁט לְמֶהֱוֵי רְתִיכָא לְהַהוּא סְטַר דְּשְׂמָאלָא. אִתְפַּשַּׁט בְּרָזָא דִּתְלַת גְּוונִין, לְגַבֵּי הַאי סְטַר דְּאִיקָרֵי צָפוֹן, וְהַאי רוּחָא לָא סַלְיָיק בְּבוּסְמִין, וְלָא רֵיחָא, בְּגִין דְּהַאי שְׂמָאלָא אִיסְתְּמִיךְ עַל הַהוּא רוּחָא דְּאִתְפְּרַשׁ בִּתְלַת גְּוונִין אִלֵּין.

אֲזַי מִתְפַּשֶּׁטֶת וּמֵאִירָה מִתּוֹךְ הַמָּאוֹר רוּחַ אַחֶרֶת, שְׂמְאִירָה, מִלַּהֲטָת, זוֹ מִתְפַּשֶּׁטֶת לִהְיוֹת מֻרְכָּבָה לְאוֹתוֹ צַד הַשְּׂמֹאל, מִתְפַּשֶּׁטֶת בְּסוֹד שֶׁל שְׁלֹשָׁה גְוונִים לְצַד הַזֶּה שֶׁנִּקְרָא צָפוֹן, וְהָרוּחַ הַזּוֹ אֵין עוֹלָה עִם בְּשָׂמִים וְלֹא רֵיחַ, מִשּׁוּם שֶׁהַשְּׂמֹאל הַזֶּה נִסְמָךְ עַל אוֹתָהּ הָרוּחַ שֶׁנִּפְרְדָה בִּשְׁלֹשֶׁת הַגְּוונִים הַלָּלוּ.

אִלֵּין גְּוונִין נָהֲרִין בִּתְלַת סִטְרִין דְּאֶשָּׁא, דְּאִיהוּ סִטְרָא דְּשְׂמָאלָא. אֶשָּׁא גַּוְונִין חֲשׁוּךְ, אֶשָּׁא גַּוְונִין סוּמְקָא, אֶשָּׁא גַּוְונִין אוּכְמָא. הַנֵּי תְּלַת גְּוונִין דְּמִתְפָּרְשָׁן מֵהַהוּא רוּחָא דְּנָפְקָא מִגּוֹ בּוּצִינָא, סָמְכִין לִתְרֵין סִטְרִין.

הַגְּוָנִים הַלָּלוּ מְאִירִים בִּשְׁלֹשָׁה צְדָדִים שֶׁל אֵשׁ, שֶׁהוּא צַד הַשְּׂמֹאל. הָאֵשׁ בְּגֶוֶן חָשׁוּךְ, אֵשׁ בְּגֶוֶן אָדֹם, וְאֵשׁ בְּגֶוֶן שָׁחֹר. שְׁלֹשֶׁת הַגְּוָנִים הַלָּלוּ שֶׁנִּפְרָדִים מֵאוֹתָהּ הָרוּחַ שֶׁיָּצְאָה מִתּוֹךְ הַמָּאוֹר, תּוֹמְכִים אֶת שְׁנֵי הַצְּדָדִים.

גַּוְונָא חַד אִתְלַהֲט, וְאִתְתַּקַּף בֵּיהּ אֶשָׁא גוּוֹן חָשׁוּךְ דְּאִיהוּ בְּסִטְרָא שְׂמָאלָא. גוּוֹנָא תִּנְיָינָא אִתְלַהֲט, וְאִיתְתַּקַּף בֵּהּ אֶשָׁא גוּוֹן סוּמָק, דְּאִיהוּ בִּסְטַר שְׂמָאלָא. גוּוֹנָא תְּלִיתָאָה אִתְלַהֲיט, וְאִתְתַּקַּף בֵּיהּ אֶשָׁא גוּוֹן אוּכָם, דְּאִיהוּ בְּהַהוּא סְטַר שְׂמָאלָא.

צֶבַע אֶחָד מִתְלַהֵט, וּמִתְחַזֵּק בּוֹ אֵשׁ צֶבַע חָשׁוּךְ, שֶׁהוּא בְּצַד שְׂמֹאל. צֶבַע אַחֵר מִתְלַהֵט, וּמִתְחַזֵּק בּוֹ אֵשׁ צֶבַע אָדֹם, שֶׁהוּא בְּצַד שְׂמֹאל. צֶבַע שְׁלִישִׁי מִתְלַהֵט, וְנִתְקָן בּוֹ אֵשׁ צֶבַע שָׁחֹר, שֶׁהוּא בְּאוֹתוֹ צַד שְׂמֹאל.

וְאִלֵּין תְּלַת גְּוָונִין, אִינּוּן רְתִיכָא חָדָא לִסְטַר שְׂמָאלָא, בְּרָזָא דְּאַת ו"ו. אִלֵּין אִיקָרוּן כִּינּוּיִין לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּרָזָא דִּשְׂמָאלָא. חַד אִקְרֵי אַדִּיר. וְחַד אִיקְרֵי חָזָק. וְכוֹלָּא בְּכְלָלָא חָדָא אִיקְרֵי גְּבוֹר. בְּגִין דְּסִטְרָא דָּא דְּאִיקְרֵי שְׂמָאלָא, אִיהוּ אֱלֹהִים. וְהָא אוֹקִימְנָא לְכַמָּה סִטְרִין אִיקְרֵי אֱלֹהִים.

וּשְׁלֹשֶׁת הַגְּוָנִים הַלָּלוּ הֵם מֶרְכָּבָה אַחַת לְצַד הַשְּׂמֹאל בְּסוֹד הָאוֹת ו"ו. אֵלּוּ נִקְרָאִים כִּנּוּיִים לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּסוֹד הַשְּׂמֹאל. אֶחָד נִקְרָא אַדִּיר, וְאֶחָד נִקְרָא חָזָק, וְהַכֹּל בְּכְלָל אֶחָד שֶׁנִּקְרָא גְּבוֹר, מִשּׁוּם שֶׁהַצַּד הַזֶּה שֶׁנִּקְרָא שְׂמֹאל הוּא אֱלֹהִים, וַהֲרֵי בֵּאַרְנוּ לְכַמָּה צְדָדִים נִקְרָא אֱלֹהִים.

הַנֵּי תְּלַת גְּוָונִין דְּאִינּוּן בְּסִטְרָא שְׂמָאלָא, מְלַהֲטִין נָהֲרִין לְתַתָּא, וְכָל גּוֹן וְגוֹן מֵהַנֵּי תְּלָתָא, אִיתְפְּרַשׁ לְתַרִין אָחֳרָנִין לְכָל סִטְרָא, עַד דְּעָאלוּ בְּחוּשְׁבָּנָא תְּלַת תְּלַת, אִינּוּן תִּשְׁעָה, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא בְּסִטְרָא אוֹחֳרָא. וְהַאי שְׂמָאלָא דַּעֲלַיְיהוּ רְכֵיב, אַשְׁלִים לַעֲשָׂרָה.

שְׁלֹשֶׁת הַגְּוָנִים הַלָּלוּ שֶׁבְּצַד הַשְּׂמֹאל, מְלַהֲטִים מְאִירִים לְמַטָּה, וְכָל גֶּוֶן וְגֶוֶן מִשְּׁלֹשֶׁת אֵלֶּה נִפְרָד לִשְׁנֵי אֲחֵרִים לְכָל צַד, עַד שֶׁנִּכְנָסִים בְּחֶשְׁבּוֹן שְׁלֹשָׁה שְׁלֹשָׁה, וְהֵם תִּשְׁעָה, כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ בְּצַד אַחֵר, וְהַשְּׂמֹאל הַזֶּה שֶׁרוֹכֵב עֲלֵיהֶם מַשְׁלִים לַעֲשָׂרָה.

תְּרֵין דְּנָפְקוּ מִגּוֹ גוּוֹן דְּחַד דְּאִתְכְּלִיל גּוֹ אֶשָׁא גוּוֹן חָשׁוּךְ, חַד אִקְרֵי שׁוֹפֵט וְחַד אִיקְרֵי דַּיָּין. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהלים נ) אֱלֹהִים שׁוֹפֵט, וּכְתִיב (שם סח) אֲבִי יְתוֹמִים וְדַיַּין אַלְמָנוֹת אֱלֹהִים.

שְׁנַיִם שֶׁיָּצְאוּ מִתּוֹךְ גֶּוֶן שֶׁל אֶחָד שֶׁנִּכְלָל בְּתוֹךְ אֵשׁ בְּגֶוֶן חָשׁוּךְ, אֶחָד נִקְרָא שׁוֹפֵט, וְאֶחָד נִקְרָא דַּיָּן, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים נ ו) אֱלֹהִים שֹׁפֵט, וְכָתוּב (שם סח ו) אֲבִי יְתוֹמִים וְדַיָּן אַלְמָנוֹת אֱלֹהִים.

תְּרֵין דְּנָפְקוּ מִגּוֹ גוּוֹן חַד דְּאִתְכְּלִיל מִגּוֹ אֶשָׁא סוּמְקָא, חַד אִיקְרֵי כַּבִּיר כֹּחַ. וְחַד אִיקְרֵי אִישׁ מִלְחָמָה. תְּרֵין דְּנָפְקוּ מִגּוֹ גוּוֹן חַד דְּאִתְכְּלִיל וְאִתְתַּקַּף גּוֹ גוּוֹן אֶשָׁא אוּכְמָא. חַד אִיקְרֵי פּוֹקֵד עָוֹן, וְחַד אִיקְרֵי מְשַׁלֵּם גְּמוּל.

שְׁנַיִם שֶׁיָּצְאוּ מִתּוֹךְ גֶּוֶן אֶחָד שֶׁנִּכְלָל מִתּוֹךְ אֵשׁ אֲדֻמָּה, אֶחָד נִקְרָא כַּבִּיר כֹּחַ, וְאֶחָד נִקְרָא אִישׁ מִלְחָמָה. שְׁנַיִם שֶׁיָּצְאוּ מִתּוֹךְ גֶּוֶן אֶחָד שֶׁנִּכְלָל וְהִתְחַזֵּק בְּתוֹךְ גּוֹן הָאֵשׁ הַשְּׁחֹרָה, אֶחָד נִקְרָא פּוֹקֵד עָוֹן, וְאֶחָד נִקְרָא מְשַׁלֵּם גְּמוּל.

וּמֵהָכָא אִתְפָּרְשָׁן לְתַתָּא, לְכַמָּה גְּבוּרִן דְּלֵית לוֹן חוּשְׁבְּנָא. וְכָלְהוֹ בִּסְטַר שְׂמָאלָא, וּבְכָלְהוֹ אִיקָרֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְכָלְהוֹ רְתִיכִין לְתַתָּא לְכָל סְטַר וּסְטַר. וְכֹלָּא בָּרָזָא דְּאָת ו"ו.

וּמִכָּאן נִפְרָדִים לְמַטָּה לְכַמָּה גְּבוּרוֹת שֶׁאֵין לָהֶם חֶשְׁבּוֹן, וְכֻלָּם נִכְלָלוֹת בְּצַד שְׂמֹאל, וּבְכֻלָּם נִקְרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְכֻלָּם מֶרְכָּבוֹת לְמַטָּה לְכָל צַד וְצַד, וְהַכֹּל בְּסוֹד הָאוֹת וָ"ו.

בְּגִין דְּכָל אָת וְאָת מֵהַנֵּי ד' אַתְוָון דִּבְרָזָא דִּשְׂמָא קַדִּישָׁא, כָּלְהוֹ קָיְימִין עַל רְתִיכִין קַדִּישִׁין, סָמְכִין עַל מַה דְּאִסְתְּמִיכוּ. וְכָלְהוֹ רְשִׁימִין עֲלַיְיהוּ, כָּל חַד וְחַד כִּדְקָא חָזֵי לֵיהּ, וְאִלֵּין רְתִיכִין אִינּוּן כִּינּוּיִין לְהַהוּא שְׁמָא קַדִּישָׁא, עַל מַה דְּקָיְימֵי.

מִשּׁוּם שֶׁכָּל אוֹת וְאוֹת מֵאַרְבַּע הָאוֹתִיּוֹת הַלָּלוּ שֶׁבְּסוֹד הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, כֻּלָּן עוֹמְדוֹת עַל מֶרְכָּבוֹת קְדוֹשׁוֹת וְסוֹמְכוֹת עַל מַה שֶּׁנִּסְמְכוּ, וְכֻלָּם רְשׁוּמִים עֲלֵיהֶן, כָּל אֶחָד וְאֶחָד כָּרָאוּי לוֹ, וְהַמֶּרְכָּבוֹת הַלָּלוּ הֵן כִּנּוּיִים לְאוֹתוֹ הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ עַל מַה שֶּׁעוֹמְדִים.

וְעַל דָּא מַאן דְּאָתֵי לְיַיחָדָא שְׁמָא קַדִּישָׁא אִצְטְרִיךְ לְמִנְדַּע כָּל חַד וְחַד מֵאִינּוּן שְׁמָהָן דְּכִנּוּיִין עַל מָה קָיְימִין. וּמָאן אִיהוּ שְׁמָא דְּשַׁלִּיט עֲלַיְיהוּ, דְּהָא מֵהָכָא מִתְפָּרְשָׁן לְתַתָּא עַד דְּמָטוֹ לְאִינּוּן שַׁלִּיטִין מְמַנָּן דְּאִינּוּן רְתִיכִין לְתַתָּא וְכָלְהוֹ אִשְׁתְּמוֹדְעִין בְּרָזָא דְּהַהִיא שְׁמָא דְּשַׁלִּיט עֲלַיְיהוּ בְּהַהוּא סִטְרָא דְּקָיְימִין רְתִיכִין. וְכֹלָּא בְּרָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא בְּאִלֵּין אַתְוָון ד' דְּאִקְרֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהוֹן. זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּא דְּאִינּוּן אָזְלִין בְּאוֹרַח מֵישָׁר, זַכָּאִין אִינּוּן בְּהַאי עָלְמָא, וְזַכָּאִין בְּעָלְמָא דְּאָתֵי, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רָחִים לְהוֹן.

וְעַל כֵּן, מִי שֶׁבָּא לְיַחֵד אֶת הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, צָרִיךְ לָדַעַת כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵאוֹתָם הַשֵּׁמוֹת שֶׁל הַכִּנּוּיִים, עַל מָה קַיָּמִים, וּמִיהוּ הַשֵּׁם שֶׁשּׁוֹלֵט עֲלֵיהֶם, וּבְאוֹתוֹ הַצַּד שֶׁעוֹמְדוֹת הַמֶּרְכָּבוֹת. וְהַכֹּל בְּסוֹד הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, בְּאַרְבַּע הָאוֹתִיּוֹת הַלָּלוּ שֶׁנִּקְרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּהֶם. אַשְׁרֵי אוֹתָם הַצַּדִּיקִים שֶׁהוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ יְשָׁרָה, אַשְׁרֵיהֶם בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְאַשְׁרֵיהֶם בָּעוֹלָם הַבָּא, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹהֵב אוֹתָם.

שֵׁירוּתָא בְּסִטְרָא דְּאֶמְצָעִיתָא, בְּפִתְחָא דְּמִזְרָח, דְּפִתְחָא דְּמִזְרָח אִיהִי קָיְימָא בְּאֶמְצָעִיתָא. נָטֵיל תְּרִין סִטְרִין, לַעֲבָרָא לוֹן בַּעֲבָרִין וְדַשִּׁין, בְּסִטְרָא דָּא וּבְסִטְרָא דָּא.

הַרְאשִׁית בְּצַד הָאֶמְצַע, בְּפֶתַח הַמִּזְרָח, שֶׁפֶּתַח הַמִּזְרָח הוּא עוֹמֵד בָּאֶמְצַע, נוֹטֵל שְׁנֵי צְדָדִים לְסַדְּרָם בִּבְרִיחִים וּדְלָתוֹת, בְּצַד זֶה וּבְצַד זֶה.

פִּתְחָא דָּא אִיהִי כְּלִילָא מִכָּל הַנֵּי דְּקָאָמְרָן. וְדָא קָיְימָא עַל רְתִיכָא עִילָּאָה וְאִיהִי רְתִיכָא דְּקָיְימָא בְּרָזָא דְּאָת ו"ו. דְּיהוּ ו"ו כְּלִילָא דְּכָל הַנֵּי, וְדָא קָיְימָא בְּרָזָא דְּכָל שִׁית סִטְרִין עִילָּאִין. דָּא קָיְימָא עַל רְתִיכָא חָדָא, דְּאִיהוּ תִּלַת בְּיִמִינָא וּשְׁמָאלָא. נָפְקָא מִגּוֹ בּוּצִינָא. כַּד סָלְקָא רוּחָא, דְּנָשֵׁיב בְּי"ב רֵיחִין דְּבוּסְמַיָּא, דְּסָלְקִין רֵיחָא וְלָא סָלְקִין. הַאי רוּחָא נָהֵיר בְּנְהִירוּ, וְדָא אִיהוּ רוּחָא דְּאִיהוּ שְׁלָמָא, וְאִיקְרֵי שְׁלָמָא.

הַפֶּתַח הַזֶּה כָּלוּל מִכָּל אֵלּוּ שֶׁאָמַרְנוּ, וְזֶה עוֹמֵד עַל מֶרְכָּבָה עֶלְיוֹנָה, וְהִיא הַמֶּרְכָּבָה שֶׁעוֹמֶדֶת בְּסוֹד הָאוֹת וָ"ו, שֶׁהוּא (זה הוא) ו"ו כְּלוּלָה שֶׁל כָּל אֵלֶּה, וְזֶה עוֹמֵד בַּסּוֹד שֶׁל כָּל שִׁשֶּׁת הַצְּדָדִים הָעֶלְיוֹנִים, וְזֶה

עוֹמֵד עַל מֶרְכָּבָה אַחַת, שֶׁהוּא שָׁלוֹשָׁה בְּיָמִין וּשְׂמֹאל. יוֹצֵא מִתּוֹךְ הַמָּאוֹר. כְּשֶׁעוֹלָה רוּחַ שֶׁנּוֹשֶׁבֶת בִּשְׁנַיִם עָשָׂר רֵיחוֹת שֶׁל בְּשָׂמִים, שֶׁמַּעֲלִים רֵיחַ וְלֹא מַעֲלִים, הָרוּחַ הַזּוֹ מְאִירָה בָּאוֹר, וְזוֹהִי רוּחַ שֶׁהִיא שָׁלוֹם וְנִקְרֵאת שָׁלוֹם.

וְהָא רוּחָא כַּד אִתְפְּרַשׁ, אִתְפְּרַשׁ בִּתְלַת גְּוָונִין, מְלַהֲטִין בְּאֶשָׁא וְרוּחָא וּמַיָּא, כְּמָה דְּאִתְּמַר בְּיַמִּינָא. וְכַד אִתְפְּרַשׁ, כָּל חַד וְחַד לָהִיט בְּאַתְרֵיהּ, וְיהֵיב תּוּקְפָּא.

וּכְשֶׁנִּפְרֶדֶת הָרוּחַ הַזּוֹ, נִפְרֶדֶת בִּשְׁלֹשָׁה גְּוָנִים מְלַהֲטִים בְּאֵשׁ וְרוּחַ וּמַיִם, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר בַּיָּמִין, וּכְשֶׁנִּפְרֶדֶת, כָּל אֶחָד וְאֶחָד לוֹהֵט בִּמְקוֹמוֹ וְנוֹתֵן תֹּקֶף.

הַאי נְהִירוּ דְּאִתְפְּשַׁט מֵהַהוּא רוּחָא לְכָל סְטָרָא וְסְטָרָא מֵהַנֵּי תְּלָתָא, גַּוְונָא חָדָא לְהֵיט בְּאֶשָׁא, וְאַתְקֵיף לֵיהּ. גַּוְונָא אָחֳרָא לְהֵיט בְּמַיָּא, וְאַפֵּישׁ לֵיהּ. גַּוְונָא תְּלִיתָאָה לְהֵיט בְּרוּחָא, וּנְהִיר לֵיהּ כְּאַרְגְּוָונָא, מְלַהֲטָא בִּתְרֵין סְטָרִין אִלֵּין. וְאִלֵּין תְּלַת גְּוָונִין, אִינּוּן רְתִיכָא חָדָא, בְּרָזָא דְּאָת ו"ו, וְאִיהוּ רָזָא דְּאָת ו"ו.

הָאוֹר הַזֶּה שֶׁמִּתְפַּשֵּׁט מֵאוֹתוֹ (מאותה) רוּחַ לְכָל צַד וְצַד מֵאֵלּוּ הַשְּׁלֹשָׁה, גֶּוֶן אֶחָד לוֹהֵט בְּאֵשׁ וּמְחַזֵּק אוֹתוֹ. גֶּוֶן אַחֵר לוֹהֵט בְּמַיִם וּמַרְבֶּה אוֹתוֹ. גֶּוֶן שְׁלִישִׁי לוֹהֵט בְּרוּחַ, וּמֵאִיר לוֹ כְּאַרְגָּמָן, מְלַהֵט בִּשְׁנֵי הַצְּדָדִים הַלָּלוּ. וּשְׁלֹשֶׁת הַגְּוָנִים הַלָּלוּ הֵם מֶרְכָּבָה אַחַת בְּסוֹד הָאוֹת וָ"ו, וְהוּא הַסּוֹד שֶׁל הָאוֹת וָ"ו.

וְאִלֵּין אִינּוּן כִּינּוּיִין דְּאִיקָּרֵי בְּהוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּמָה דְּאִתְּמַר דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִיקָּרֵי בְּכָל הַנֵּי שְׁמָהָן, וְאִלֵּין כִּינּוּיִין אִתְכְּלִילָן בְּרָזָא דְּשְׁמָא קַדִּישָׁא, דְּהַאי סְטַר אֶמְצָעִיתָא אִיקָּרֵי בֵּיהּ. וְאַף עַל גַּב דְּהַאי אִיקָּרֵי בְּרָזָא דְּאָת ו"ו, דָּא נָטֵיל כָּל שְׁמָהָן עִלָּאִין וְתַתָּאִין, וְכָל ד' אַתְוָון דְּשְׁמָא קַדִּישָׁא בֵּיהּ אֲחִידָן, בְּגִין דְּנָטֵיל לְכָל סְטָרִין עֵילָא וְתַתָּא, וְדָא רָזָא יה"ו, הָכָא תַּלְיָיא שְׁמָא דָּא.

וְאֵלֶּה הֵם הַכִּנּוּיִים שֶׁנִּקְרָא בָּהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נִקְרָא בְּכָל הַשֵּׁמוֹת הַלָּלוּ, וְאֵלּוּ הַכִּנּוּיִים נִכְלָלִים בְּסוֹד הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, שֶׁהַצַּד (השם) הָאֶמְצָעִי הַזֶּה נִקְרָא בּוֹ. וְאַף עַל גַּב שֶׁזֶּה נִקְרָא בְּסוֹד הָאוֹת וָ"ו, זֶה נוֹטֵל אֶת כָּל הַשֵּׁמוֹת הָעֶלְיוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים, וְכָל אַרְבַּע אוֹתִיּוֹת הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ אֲחוּזוֹת בּוֹ, מִשּׁוּם שֶׁנּוֹטֵל אֶת כָּל הַצְּדָדִים מַעְלָה וּמַטָּה, וְזֶה הַסּוֹד שֶׁל יה"ו, כָּאן תָּלוּי הַשֵּׁם הַזֶּה.

וְאִיהוּ יהו"ד, נָטֵיל תְּרֵין אַתְוָון לְעֵילָא, וְנָטֵיל חַד לְתַתָּא, וְאִיהוּ קַאִים בְּאֶמְצָעִיתָא בֵּין עֵילָא וְתַתָּא, וּמַתְרֵין סְטָרִין כִּדְקָאָמְרָן.

וְהוּא יהו"ה נוֹטֵל שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת לְמַעְלָה, וְנוֹטֵל אַחַת לְמַטָּה, וְהוּא עוֹמֵד בָּאֶמְצַע, בֵּין מַעְלָה וּלְמַטָּה, וּמִשְּׁנֵי הַצְּדָדִים כְּמוֹ שֶׁאָמַר רְנוּ.

רְתִיכָא דִּילֵיהּ אִיקָּרֵי נוּרָא בִּכְלָלָא. כַּד אִתְפְּרַשׁ הַאי רְתִיכָא דְּאִיהוּ הַאי רוּחָא כִּדְקָאָמְרָן, וְאִתְפְּרַשׁ לְתִלַת גְּוָונִין אָחֳרָנִין, דְּאִיקְרוּן נוּרָא, אֶמ"ת, נוֹצ"ר חֶס"ד. הַנֵּי אִינּוּן הַנֵּי תְּלַת, דְּאִינּוּן רְתִיכָא קַדִּישָׁא, לְהַאי סְטָרָא דְּקַיְימָא בְּאֶמְצָעִיתָא.

הַמֶּרְכָּבָה שֶׁלּוֹ הִיא אֵשׁ בְּכֻלָּל. כְּשֶׁנִּפְרֶדֶת הַמֶּרְכָּבָה הַזּוֹ, שֶׁהִיא הָרוּחַ הַזּוֹ כְּפִי שֶׁאָמַרְנוּ, וְנִפְרֶדֶת לִשְׁלֹשָׁה גְּוָנִים אֲחֵרִים, שֶׁנִּקְרָאִים אֵשׁ, אֶמ"ת, נוֹצ"ר חֶסֶ"ד.

הַנֵּי תְּלַת גְּוָונִין, דְּאִינּוּן רְתִיכָא קַדִּישָׁא דְּאַת ו"ו, לְהֲטִין וְנַהֲרִין לְתַתָּא, וְכָל גּוּוָן מֵהַנֵּי תְּלָתָא, אִתְפְּרַשׁ לִתְרִין אֲחֲרָנִין לְכָל סְטָרָא, עַד דְּאִתְעֲבִידוּ בְּחוּשְׁבְּנָא תְּלַת תְּלַת לְכָל סְטַר, וְאִינּוּן תִּשְׁעָה, וְהַאי שְׁמָא קַדִּישָׁא דְּשַׁלִּיט עֲלַיְיהוּ אַשְׁלֵים לַעֲשָׂרָה.

אֵלּוּ הֵם שְׁלֹשֶׁת אֱלֹהָ, שֶׁהֵן מֶרְכָּבָה קְדוֹשָׁה, אֶל הַצַּד הַזֶּה שֶׁעוֹמֵד בָּאֶמְצַע. שְׁלֹשֶׁת הַגְּוָנִים הַלָּלוּ שֶׁהֵם מֶרְכָּבָה קְדוֹשָׁה שֶׁל הָאוֹת וְ"ו, לוֹהֲטִים וּמְאִירִים לְמַטָּה, וְכָל גְּוָן מִשְּׁלֹשֶׁת הַלָּלוּ נִפְרָד לִשְׁנֵי אֲחֵרִים לְכָל צַד, עַד שֶׁנַּעֲשִׂים בְּחֶשְׁבּוֹן שְׁלֹשָׁה שְׁלֹשָׁה לְכָל צַד, וְהֵם תִּשְׁעָה, וְהַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה שֶׁשּׁוֹלֵט עֲלֵיהֶם מַשְׁלִים לַעֲשָׂרָה.

וְכָל חַד וְחַד מֵהַנֵּי סְטָרִין תְּלָתָא דְּקָאָמָרְנָן, יְמִינָא וּשְׂמָאלָא וְאֶמְצָעִיתָא, כָּל חַד וְחַד בְּרָזָא דִּרְתִיכִין דִּילֵיהּ אִיהוּ עֲשָׂרָה, בְּגִין דְּכוֹלָּא עֵילָא וְתַתָּא, בְּאַשְׁלְמוּתָא חָדָא אִינּוּן עֶשֶׂר סְפִירָן, עֶשֶׂר אֲמִירָן. וְכָל הַנֵּי רְתִיכִין בְּהַהוּא סִטְרָא דְּשַׁלִּיט עֲלַיְיהוּ, אִיקְרוּן עֶשֶׂר סְפִירָן, עֶשֶׂר אֲמִירָן. וּבְגִין כָּךְ כָּל חַד וְחַד מֵהַנֵּי סִטְרִין, סָלְקָא לְעֶשֶׂר רְתִיכִין לְכָל סִטְרָא עַד דְּסָלֵיק כָּל חַד וְחַד לְחוּשְׁבַּן סַגְיָא. וְתָא חֲזֵי, כָּל רְתִיכִין אִלֵּין כַּד מִתְפָּרְשָׁן לְסִטְרַיְיהוּ, כֻּלְּהוֹ אִיקְרוּן בְּהַהוּא שְׁמָא דְּשַׁלִּיט עֲלַיְיהוּ, וּבָרָזָא דְּהַהוּא אָת מַמָּשׁ לְתַתָּא.

וְכָל אֶחָד וְאֶחָד מֵהַצְּדָדִים הַלָּלוּ שְׁלֹשָׁה כְּפִי שֶׁאָמַרְנוּ, יָמִין וּשְׂמֹאל וְאֶמְצַע, כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּסוֹד הַמֶּרְכָּבוֹת שֶׁלּוֹ, הוּא עֲשָׂרָה, מִשּׁוּם שֶׁהַכֹּל מַעֲלֶה וּמַטָּה, בִּשְׁלֵמוּת אַחַת הֵן עֶשֶׂר הַסְּפִירוֹת, עֶשֶׂר הָאֲמִירוֹת. וְכָל הַמֶּרְכָּבוֹת הַלָּלוּ בְּאוֹתוֹ הַצַּד שֶׁשּׁוֹלֵט עֲלֵיהֶם נִקְרָאִים עֶשֶׂר סְפִירוֹת, עֶשֶׂר אֲמִירוֹת. וּמִשּׁוּם כְּךָ, כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִן הַצְּדָדִים הַלָּלוּ עוֹלֶה לְעֶשֶׂר מֶרְכָּבוֹת לְכָל צַד עַד שֶׁעוֹלֶה כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְחֶשְׁבּוֹן גָּדוֹל. וּבֹא רְאֵה, כָּל הַמֶּרְכָּבוֹת הַלָּלוּ כְּשֶׁנִּפְרָדִים לִצְדָדֵיהֶם, כֻּלָּם נִקְרָאִים בְּאוֹתוֹ הַשֵּׁם שֶׁשּׁוֹלֵט עֲלֵיהֶם, וּבְסוֹד שֶׁל אוֹתָהּ הָאוֹת מַמָּשׁ לְמַטָּה.

תְּרֵין דְּנָפְקוּ מִגּוֹ נְקוּדָה חָדָא, חַד אִיקָרֵי נוּשָׁא עָוֹן, וְחַד אִיקָרֵי עוֹבֵר עַל פֶּשַׁע. אִלֵּין אִינּוּן מֵהַהוּא גּוּוָן דְּאִתְתְּקַף בֵּיהּ מַיָּא, תְּרֵין דְּנָפְקֵי מִגּוֹ גּוּוָן דְּאִתְתְּקַף בֵּיהּ אֶשָׁא, חַד אִיקָרֵי מָרוֹם, וְחַד אִיקָרֵי רָם.

שְׁנַיִם שֶׁיָּצְאוּ מִתּוֹךְ נְקֻדָּה אַחַת, אֶחָד נִקְרָא נוֹשֵׂא עָוֹן, וְאֶחָד נִקְרָא עוֹבֵר עַל פֶּשַׁע. אֵלּוּ הֵם מֵאוֹתוֹ גֶּוֶן שֶׁהִתְחַזְּקוּ בּוֹ הַמַּיִם. שְׁנַיִם שֶׁיָּצְאוּ מִתּוֹךְ הַגֶּוֶן שֶׁהִתְחַזְּקָה בּוֹ הָאֵשׁ, אֶחָד נִקְרָא מָרוֹם, וְאֶחָד נִקְרָא רָם.

וּבְרָזָא דַּחֲנוֹךְ, שְׁמָהָן אִלֵּין כְּלִילָן בְּרָזָא דְּעָלְמָא דְּאָתֵי. וְהָכָא בְּהַאי סִטְרָא, בּוֹחֵן לִבּוֹת, מָרוֹם, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהלים י) מָרוֹם מִשְׁפָּטֶיךָ מְנֻגָּדוֹ, וּכְתִיב (שם צג) אַדִּיר בַּמָּרוֹם ה', וְאַף עַל גַּב דִּשְׁמָא דְּקָא קָאִים בְּעָלְמָא דְּאָתֵי, הָא כְּתִיב מָרוֹם. וְעַל דָּא אִשְׁתַּתַּף עָלְמָא דְּאָתֵי בְּכָל הַנֵּי, וְהָכֵי אִיקְרֵי אֱלֹהִים כְּגַוְונִין דִּשְׁמָאלָא, וְכוֹלָּא חָד.

וּבְסוֹד שֶׁל חָנוֹךְ, הַשֵּׁמוֹת הַלָּלוּ כְּלוּלִים בְּסוֹד שֶׁל הָעוֹלָם הַבָּא. וְכָאן בְּצַד הַזֶּה, בּוֹחֵן לִבּוֹת, מָרוֹם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים י ה) מָרוֹם מִשְׁפָּטֶיךָ מִנֶּגְדּוֹ, וְכָתוּב (שם צג ד) אַדִּיר בַּמָּרוֹם ה', וְאַף עַל גַּב שֶׁהַשֵּׁם הַזֶּה עוֹמֵד בָּעוֹלָם הַבָּא, הֲרֵי כָּתוּב מָרוֹם. וְעַל כֵּן מִשְׁתַּתֵּף הָעוֹלָם הַבָּא בְּכָל אֵלֶּה, וְכָךְ נִקְרָא אֱלֹהִים כְּמוֹ הַגְּוָונִים שֶׁל הַשְּׁמֹאל, וְהַכֹּל אֶחָד.

גַּוְונָא תְּלִיתָאָה אִתְתַּקַּף בֵּיהּ רוּחָא. אִינּוּן תְּרֵין דְּנָפְקוּ מִנַּיְיהּ, חַד אִיקָּרֵי שׁוֹכֵן עַד, וְחַד אִיקָּרֵי קָדוֹשׁ, וּמַאלֵּין אִתְפָּרְשָׁן נְהוֹרִין לְתַתָּא, וְכָלְהוֹ רְתִיכִין אִלֵּין לְאִלֵּין, וְכוֹלְהוֹ כִּינּוּיִין דְּאִיקָּרֵי בֵּהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכוֹלְהוֹ אִשְׁתְּמוֹדְעָן בְּסִטְרָא דְּשַׂלִּיט עֲלַיְיהוּ.

הַגְּוָון הַשְּׁלִישִׁי מִתְחַזֵּק הָרוּחַ בּוֹ. אוֹתָם שְׁנַיִם שֶׁיָּצְאוּ מִמֶּנּוּ, אֶחָד נִקְרָא שׁוֹכֵן עַד, וְאֶחָד נִקְרָא קָדוֹשׁ, וּמֵאֵלּוּ נִפְרָדִים הָאוֹרוֹת לְמַטָּה, וְכֻלָּם מֻרְכָּבוֹת אֵלּוּ לְאֵלּוּ, וְכֻלָּם כִּנּוּיִים שֶׁנִּקְרָא בָּהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְכֻלָּם נוֹדָעִים בְּצַד שֶׁשּׁוֹלֵט עֲלֵיהֶם.

כְּגַוְונָא דָּא אִית סִטְרִין תְּלָתָא, דְּנָפְקִין מִגּוֹ אִלֵּין סִטְרִין עִילָּאִין דְּקָאָמְרָן, דְּאִינּוּן יָמִינָא וּשְׂמָאלָא וְאֶמְצָעִיתָא, וְאִלֵּין נָפְקִין לְבַר מִנַּיְיהוּ, וְקַיְימִין תְּרֵין מִנַּיְיהוּ לְבַר, וְכָלְהוֹ נָטְלֵי רְתִיכִין לְתַתָּא, כְּגַוְונָא דְּאִלֵּין עִילָּאִין, וְלָאו עִילָּאִין כְּגִינַּיְיהוּ.

כְּמוֹ כֵן יֵשׁ שְׁלֹשָׁה צְדָדִים שֶׁיּוֹצְאִים מִתּוֹךְ הַצְּדָדִים הָעֶלְיוֹנִים הַלָּלוּ שֶׁאָמַרְנוּ, שֶׁהֵם יָמִין וּשְׂמֹאל וְאֶמְצַע, וְאֵלּוּ יוֹצְאִים הַחוּצָה מֵהֶם, וְעוֹמְדִים בַּחוּץ שְׁנַיִם מֵהֶם, וְכֻלָּם נוֹטְלִים מֻרְכָּבוֹת לְמַטָּה, כְּמוֹ שֶׁהָעֶלְיוֹנִים הָאֵלֶּה, וְלֹא עֶלְיוֹנִים כְּמוֹתָם.

וְאִלֵּין דִּלְתַתָּא דְּנָפְקֵי מִגּוֹ אִלֵּין סִטְרִין עִילָּאִין דְּקָאָמְרָן, אִינּוּן כְּגַוְונָא דִּילְהוֹן, חַד אִיקָּרֵי יָמִינָא וְחַד אִיקָּרֵי שְׂמָאלָא, וְחַד דְּקָאֵי בְּאֶמְצָעִיתָא. גּוֹ הַהוּא אֶמְצָעִיתָא דְּקָאָמְרָן, וְכָלְהוֹ כְּלִילָן בְּהַנֵּי תְּלַת עִילָּאִין. וְכָלְהוֹ כְּלִילָן בְּרָזָא דְּאַת ו"ו, דְּכָלִיל כָּלְהוֹ. וְכָלְהוֹ בִּרְתִיכִין יְדִיעָן מִתְפָּרְשָׁן בְּסִטְרַיְיהוּ.

וְאֵלּוּ שֶׁלְּמַטָּה שֶׁיּוֹצְאִים מִתּוֹךְ אֵלּוּ הַצְּדָדִים הָעֶלְיוֹנִים שֶׁאָמַרְנוּ, הֵם כְּמוֹ שֶׁהֵם (כמותם), אֶחָד נִקְרָא יָמִין וְאֶחָד נִקְרָא שְׂמֹאל, וְאֶחָד שֶׁעוֹמֵד בָּאֶמְצַע, בְּתוֹךְ אוֹתוֹ הָאֶמְצַע שֶׁאָמַרְנוּ, וְכֻלָּם כְּלוּלִים בִּשְׁלֹשֶׁת הָעֶלְיוֹנִים הַלָּלוּ, וְכֻלָּם כְּלוּלִים בְּסוֹד הָאוֹת וַ"ו שֶׁכּוֹלֶלֶת אֶת כֻּלָּם, וְכֻלָּם מִתְפָּרְדִים בְּמֻרְכָּבוֹת יְדוּעוֹת בְּצַדָּם.

וְאִלֵּין לָא אִיקָּרוּן בִּשְׁמָהָן יְדִיעָאן, בַּר בְּאִינּוּן כִּינּוּיִין דִּלְתַתָּא, כְּגַוְונָא דְּאִינּוּן כִּינּוּיִין עִילָּאִין, וְאִלֵּין תַּתָּאִין אָחִידָן בָּעִילָּאִין, וְהַנֵּי תְּלָתָא אוֹחֲרָנִין כָּלְהוֹ רְתִיכִין לְבַר, וְהָא אוֹקִימְנָא.

וְאֵלּוּ לֹא נִקְרָאִים בְּשֵׁמוֹת יְדוּעִים, רַק בְּאוֹתָם הַכִּנּוּיִים שֶׁלְּמַטָּה, כְּמוֹ שֶׁאוֹתָם הַכִּנּוּיִים הָעֶלְיוֹנִים, וְהַתַּחְתּוֹנִים הַלָּלוּ אֲחוּזִים בָּעֶלְיוֹנִים, וּשְׁלֹשֶׁת הָאֲחֵרִים הַלָּלוּ כֻּלָּם מֻרְכָּבוֹת מִבַּחוּץ, וַהֲרֵי בֵּאַרְנוּ.

תָּא חֲזֵי, הַנֵּי תְּרֵין קַיְימִין, אִינּוּן סָמְכִין דִּלְבַר, וְאִינּוּן יָמִינָא וּשְׂמָאלָא, וְאִיקָּרוּן חַסְדֵּי דָוִד, וְאִלֵּין צְבָאוֹת רְתִיכָא דִּילְהוֹן. תְּרֵין דְּקַיְימִין וְעָבְדִין שְׁלִיחוּתָא בִּנְבִיאֵי קְשׁוֹט.

בֹּא וּרְאֵה, שְׁנֵי הַעֲמוּדִים הַלָּלוּ הֵם תּוֹמְכִים שֶׁמִּבַּחוּץ, וְהֵם יָמִין וּשְׂמֹאל, וְנִקְרָאִים חַסְדֵי דָוִד, וְהַצְּבָאוֹת הַלָּלוּ הֵם הַמֶּרְכָּבָה שֶׁלָּהֶם, שְׁנַיִם שֶׁעוֹמְדִים וְעוֹשִׂים שְׁלִיחוּת בִּנְבִיאֵי הָאֱמֶת.

וּמִתַּמָּן מִתְפָּרְשִׁין עוֹבָדִין בְּעָלְמָא בְּאִתְגַּלְיָיא, וְרָזָא דָּא דִּכְתִיב, (תהלים קיא) גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה'. גְּדוֹלִים: דְּנָפְקֵי מִן גָּדוֹל. וְאֵלֵּין אִיקְרוֹן (שם קיט) רַחֲמֶיךָ רַבִּים ה'. (שם פט) אַיֵּה חֲסָדֶיךָ הָרִאשׁוֹנִים ה'. (שם כה) זְכֹר רַחֲמֶיךָ ה' וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה. וְאַף עַל גַּב דְּאוֹקִימְנָא דְּאִינּוּן לְעֵילָא. מֵעוֹלָם הֵמָּה לְתַתָּא.

וּמִשָּׁם נִפְרָדִים הַמַּעֲשִׂים שֶׁל הָעוֹלָם בְּגִלּוּי, וְזֶה סוֹד הַכָּתוּב (תהלים קיא ב) גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה'. גְּדוֹלִים, שֶׁיּוֹצְאִים מִן גָּדוֹל, וְאֵלּוּ נִקְרָאוּ (שם קיא) רַחֲמֶיךָ רַבִּים ה', (שם פט נ) אַיֵּה חֲסָדֶיךָ הָרִאשׁוֹנִים ה', (שם כה ו) זְכֹר רַחֲמֶיךָ ה' וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה. וְאַף עַל גַּב שֶׁבֵּאַרְנוּ שֶׁהֵם לְמַעְלָה, (אף כך נפרדים למטה כמו שלמעלה, שכתוב (שם כו ו) כי מעולם המה. מעולם המה למעלה) מֵעוֹלָם הֵמָּה לְמַטָּה.

וְעַל דָּא לָא אִיקְרוֹן בְּשִׁמָהָן, כְּגַוְונָא דְּאִיקְרוֹן בְּשִׁמָהָן אִינּוּן דִּלְעֵילָא. וְאִינּוּן כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָא, אֲבָל אִינּוּן בִּכְלָלָא אִינּוּן דְּקַיְימֵי לְבַר, וְאִינּוּן סָמְכִין דְּאוֹרַיְיתָא דְּנָפְקֵי מֵרְתֵּיכִין עִילָּאִין. וְאִלֵּין הֲווֹ דְּאַדְכַּר דָּוִד מַלְכָּא, וְדָא אִיהוּ דְּאַדְכַּר תְּדִיר בִּכְלָלָא כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא.

וְעַל כֵּן לֹא נִקְרְאוּ בְּשֵׁמוֹת כְּמוֹ שֶׁנִּקְרְאוּ בְּשֵׁמוֹת אוֹתָם שֶׁלְּמַעְלָה. וְהֵם כְּמוֹ שֶׁלְּמַעְלָה, אֲבָל הֵם בַּכְּלָל שֶׁל אוֹתָם שֶׁעוֹמְדִים בַּחוּץ, וְהֵם הַתּוֹמְכִים שֶׁל הַתּוֹרָה שֶׁיּוֹצְאִים מִן הַמֶּרְכָּבוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת, וְאֵלּוּ הֵן שֶׁהִזְכִּיר דָּוִד הַמֶּלֶךְ, וְזֶה שֶׁהִזְכִּיר תָּמִיד בַּכְּלָל, כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ.

תָּא חֲזֵי, כָּל הַנֵּי שְׁמָהָן עִילָּאִין מֵאִינּוּן עֲשָׂרָה דְּקָאֲמָרָן דְּלָא נִמְחָקִין, יָאוֹת הוּא. רְתֵיכִין אִלֵּין דִּילְהוֹן, דְּאִינּוּן שְׁמָהָן דְּאִיקְרוֹן כִּינּוּיִן, אַמַּאי נִמְחָקִין.

בֹּא וּרְאֵה, כָּל הַשֵּׁמוֹת הָעֶלְיוֹנִים הַלָּלוּ מֵאוֹתָם הָעֲשָׂרָה שֶׁאָמַרְנוּ שֶׁלֹּא נִמְחָקִים, יָפֶה הוּא. אֶלָּא הַמֶּרְכָּבוֹת הַלָּלוּ שֶׁלָּהֶם, שֶׁהֵם הַשֵּׁמוֹת שֶׁנִּקְרְאוּ כִּנּוּיִים, לָמָּה הֵם נִמְחָקִים?

אֶלָּא רָזָא דָּא, הָא אִתְּמַר גּוֹ סִפְרָא דְּרַב הַמְנוּנָא סָבָא, דְּכָל הַנֵּי שְׁמָהָן עִלָּאִין, אִינּוּן קַיְימִין כְּגוּפָא לְנִשְׁמָתָא עִילָּאָה, דְּלָא אִתְיְדַע, וְלָא אִתְגַּלְיָין. וְאִלֵּין כִּנּוּיִין אִינּוּן לְבוּשָׁא לְגוּפָא. כְּגַוְונָא דֶּאֱגוֹזָא, דְּאִית קְלִיפָּה לַקְלִיפָּה, אוֹ אִלֵּין לַבְלְבִין, דְּאִית לוֹן קְלִיפָּה לַקְלִיפָּה, וּמוֹחָא לְגוֹ.

אֶלָּא הַסּוֹד הַזֶּה הֲרֵי נִתְבָּאֵר בְּתוֹךְ סִפְרוֹ שֶׁל רַב הַמְנוּנָא סָבָא, שֶׁכָּל הַשֵּׁמוֹת הָעֶלְיוֹנִים הַלָּלוּ הֵם קַיָּמִים כְּמוֹ גוּף לַנְּשָׁמָה הָעֶלְיוֹנָה, שֶׁלֹּא נוֹדְעוֹת וְלֹא הִתְגַּלּוּ, וְהַכִּנּוּיִים הַלָּלוּ הֵם לְבוּשׁ לַגּוּף, כְּמוֹ שֶׁהָאֱגוֹז שֶׁיֵּשׁ קְלִפָּה לַקְלִפָּה, אוֹ אֵלּוּ הַפְּרָחִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם קְלִפָּה לַקְלִפָּה, וְהַמּוֹחַ בִּפְנִים.

הָכֵי נָמֵי דָּא, אִלֵּין עֲשָׂרָה שְׁמָהָן כְּלָהוֹ, כְּגַוְונָא דְּהַאי קְלִיפָּה לְמוֹחָא. וְאַף עַל גַּב דְּכֻלְּהוֹ מוֹחָא, כֻּלְּהוֹ נְהוֹרִין עִילָּאִין, וּבוּסְמִין עִילָּאִין, לֵית מָאן דְּקָאִים בְּקִיּוּמַיְיהוּ, אֲבָל כֻּלְּהוֹ כְּגַוְונָא דִּקְלִיפָּה לְגַבֵּי מַה דְּלָא יְדִיעַ, וְלָא קַיְימָא בְּחָכְמְתָא כְּלָל, וְכָל שֶׁכֵּן רָזָא דְּאֵין סוֹף, וְהַנֵּי כִּינּוּיִין אִינּוּן קְלִיפָּה לְגַבַּיְיהוּ, וְכוּלָּא דָּא לְגוֹ מִן דָּא, וּמוֹחָא סְתִימָאָה לְגוֹ בְּגוֹ, דְּלָא אִתְיְדַע כְּלָל, וְעַל דָּא קְלִיפָּה בַּתְרָא לָא אִיכְפַּת לָן, וְאַף עַל גַּב דְּנִמְחָקִין, עִם כָּל דָּא לָא אִתְיְהֵיב רְשׁוּתָא לְמָחָקָא, אֲפִלּוּ אוֹת זְעִירָא דְּאוֹרַיְיתָא.

כֵּן גַּם זֶה אִלּוּ עֲשָׂרָה הַשֵּׁמוֹת הַלָּלוּ, כֻּלָּם כְּמוֹ שֶׁהַקְּלִפָּה הַזּוֹ לְמֹחַ. וְאַף עַל גַּב שֶׁכֻּלָּם מֹחַ, כָּל הָאוֹרוֹת הָעֶלְיוֹנִים וְהַבְּשָׂמִים הָעֶלְיוֹנִים אֵין מִי שֶׁעוֹמֵד בִּמְקוֹמָם, אֲבָל כֻּלָּם כְּמוֹ שֶׁהַקְּלִפָּה אֶל מַה שֶּׁלֹּא יָדוּעַ, וְאֵין עוֹמֵד בַּחָכְמָה כְּלָל, וְכָל שֶׁכֵּן סוֹד הָאֵין סוֹף, וְהַכִּנּוּיִים הַלָּלוּ הֵם קְלִפָּה אֲלֵיהֶם, וְהַכֹּל זֶה לִפְנִים מִזֶּה, וְהַמֹּחַ הַנִּסְתָּר לִפְנֵי וְלִפְנִים, שֶׁלֹּא נוֹדַע כְּלָל, וְעַל כֵּן הַקְּלִפָּה הָאַחֲרוֹנָה לֹא אִכְפַּת לָנוּ, וְאַף עַל גַּב שֶׁנִּמְחָקִים, עִם כָּל זֶה לֹא נִתְּנָה רְשׁוּת לִמְחֹק אֲפִלּוּ אוֹת קְטַנָּה שֶׁל הַתּוֹרָה.

וְאִי תֵּימָא, אִי הָכֵי, הַאי ה' בַּתְרָאָה דְּקָאָמְרָן, אִיהִי קְלִיפָּה בַּתְרָאָה לְגַבֵּי אִלֵּין. לָאו הָכֵי, קְלִיפָּה אִיהִי לְגַבֵּי אִלֵּין עִילָּאִין, אֲבָל לְגַבֵּי אִינּוּן כִּינּוּיִין לָאו. דְּהָא לָא מִשְׁתַּמְּשֵׁי בָּהּ, אֶלָּא אִינּוּן שְׁמָהָן עִילָּאִין, וְלָאו אִינּוּן כִּינּוּיִין.

וְאִם תֹּאמַר, אִם כֵּן, הֵה' הָאַחֲרוֹנָה הַזּוֹ שֶׁאָמַרְנוּ הִיא קְלִפָּה אַחֲרוֹנָה לְאֵלּוּ? - לֹא כֵּן, הִיא קְלִפָּה לְעֶלְיוֹנִים הַלָּלוּ, אֲבָל לְאוֹתָם הַכִּנּוּיִים לֹא, שֶׁהֲרֵי לֹא מִשְׁתַּמֶּשֶׁת בָּהּ, אֶלָּא אוֹתָם הַשֵּׁמוֹת הָעֶלְיוֹנִים, וְלֹא אוֹתָם הַכִּנּוּיִים.

אֶלָּא כַּד אִיהִי סָלְקָא לְאִתְעַטָּרָא לְעֵילָּא, וּלְאִתְאַחֲדָא בְּרָזָא דְּיַמִּינָא וּשְׂמָאלָא, כָּל הַנֵּי רְתִיכִין דְּאִינּוּן כִּינּוּיִין, כֻּלְּהוֹ סָחֲרִין לָהּ, וְחַפְיָין עֲלָהּ סַחֲרָנָהָא, כְּבַעְלָהּ לְאִתְתָּא, דְּפָרִישׁ גַּדְפֵּיהּ עֲלָהָא, הָכֵי אִינּוּן פָּרִישִׁין גַּדְפִּין דְּבַעְלָהּ עֲלָהָא, וְחַפְיָין לָהּ בְּכָל סִטְרָא, וְאִיהִי מְשַׁמְּשָׁא בְּבַעְלָהּ, וְסִימָנָא דָּא (יחזקאל טז) וָאֶפְרֹשׂ כְּנָפִי עָלַיִךְ, (רות ג) וּפָרַשְׂתָּ כְנָפֶךָ עַל אֲמָתְךָ.

אֶלָּא כְּשֶׁהִיא עוֹלָה לְהִתְעַטֵּר לְמַעְלָה וּלְהֵאָחֵז בְּסוֹד הַיָּמִין וְהַשְּׂמֹאל, כָּל הַמֶּרְכָּבוֹת הַלָּלוּ שֶׁהֵן כִּנּוּיִים, כֻּלָּם מַקִּיפִים אוֹתָהּ וּמְכַסִּים עָלֶיהָ סְבִיבוֹתֶיהָ כְּמוֹ בַּעַל לְאִשָּׁה, שֶׁפּוֹרֵשׂ כְּנָפָיו עָלֶיהָ, כֵּן הֵם פּוֹרְשִׂים אֶת הַכְּנָפִים שֶׁל בַּעְלָהּ עָלֶיהָ וּמְכַסִּים אוֹתָהּ בְּכָל צַד, וְהִיא מְשַׁמֶּשֶׁת עִם בַּעְלָהּ, וְסִימָן זֶה (יחזקאל טז ח) וָאֶפְרֹשׂ כְּנָפִי עָלַיִךְ, (רות ג ט) וּפָרַשְׂתָּ כְנָפֶךָ עַל אֲמָתְךָ.

וּבְגִין כָּךְ אִינּוּן לְבַר וְאִיהִי לְגָו, וְאִיהִי לְגָו וְאִיהִי לְבַר, וְהָכֵי כִּינּוּיִין אִינּוּן לְגָו, וְאִינּוּן לְבַר. מַה דְּאִיהוּ לְגָו קַיְימָא לְבַר, מַה דְּאִיהוּ לְבַר קַיְימָא לְגָו, וְכֹלָּא שַׁפִּיר אִיהוּ. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּאִינּוּן דְּיַדְעִין לְמֵיזַל בְּאוֹרַח מֵישָׁר, דְּלָא יָטְעִין לְיַמִּינָא וּשְׂמָאלָא, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא, (הושע יד) כִּי יְשָׁרִים דַּרְכֵי ה'.

וּמִשּׁוּם כָּךְ הֵם בִּפְנִים וְהֵם לְבַחוּץ, וְהִיא בִּפְנִים וְהִיא בַּחוּץ, וְכָךְ הַכִּנּוּיִים הֵם בִּפְנִים וְהֵם בַּחוּץ. מַה שֶּׁהוּא בִּפְנִים עוֹמֵד בַּחוּץ, מַה שֶּׁהוּא בַּחוּץ עוֹמֵד בִּפְנִים, וְהַכֹּל הוּא יָפֶה. אַשְׁרֵי חֶלְקָם שֶׁל אוֹתָם שֶׁיּוֹדְעִים לָלֶכֶת בְּדֶרֶךְ יְשָׁרָה, שֶׁלֹּא יִטְעוּ לְיָמִין וּשְׂמֹאל, כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ (הושע יד י) כִּי יְשָׁרִים דַּרְכֵי ה'.

מַבּוּעָא דְּבֵירָא דְּלָא פָּסֵיק לְעָלְמִין, הַאי קַיְימָא קַיּוּמָא, לְקַיְימָא כֹּלָּא, כֻּלְּהוֹ עִילָּאִין וְכֻלְּהוֹ תַּתָּאִין, קַיְימִין בְּהַאי לְרַחֲמָא דְּתֵיאוֹבְתָּא, בְּגִין דְּאִיהוּ תֵּיאוֹבְתָּא לְעֵילָּא וְתַתָּא, לְאַנָּהָרָא אַנְפִּין, וּלְאַשְׁקָאָה גִּנְתָּא.

הַמַּעְיָן שֶׁל הַבְּאֵר שֶׁלֹּא פוֹסֵק לְעוֹלָמִים, זֶה עוֹמֵד בְּקִיּוּם לְקַיֵּם הַכֹּל, כָּל הָעֶלְיוֹנִים וְכָל הַתַּחְתּוֹנִים עוֹמְדִים בָּזֶה, לְאַהֲבָה שֶׁל תְּשׁוּקָה, מִשּׁוּם שֶׁזּוֹ תְּשׁוּקָה וּלְמַעְלָה וּלְמַטָּה, לְהָאִיר הַפָּנִים וּלְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן.

בְּהַאי לָאו רְתִיכָא קָיְימָא בֵּיהּ לְאִתְגַּלְיָא, אֶלָּא כֹּלָּא אִיהוּ סָתִים בִּסְתִימוּ, וְלָא קָיְימָא בְּאִתְגַּלְיָא, אֶלָּא כֻּלְהוֹ שְׁמָהָן עִילָּאִין, וְכֻלְהוֹ רְתִיכִין, כֻּלְהוֹ אָתָאן לְגַבֵּיהּ בִּלְחִישׁוּ.

בְּזֹוהַר אֵין הַמֶּרְכָּבָה עוֹמֶדֶת בּוֹ לְגַלּוּי, אֶלָּא הַכֹּל נִסְתָּר בַּסֵּתֶר וְלֹא עוֹמֵד בְּהִתְגַּלּוּת, אֶלָּא כָּל הַשֵּׁמוֹת הָעֶלְיוֹנִים וְכָל הַמֶּרְכָּבוֹת, כֻּלָּם בָּאִים אֵלָיו בְּלַחַשׁ.

כַּד אִינּוּן שְׁמָהָן אַתְיָין לְגַבֵּיהּ, אִלֵּין רְתִיכִין פְּרִישָׁאן וְחָפְיָין לְכָל סִטְרִין, לְדַרְגָּא דָּא וּלְדַרְגָּא דְּלְתַתָּא, וְאִלֵּין אִיקָּרוּן גַּדְפִּין דְּבַעֲלָה. לְחָפְיָיא עַל כֹּלָּא. וְהַאי דַּרְגָּא עָאל בִּלְחִישׁוּ, כְּמַבּוּעָא גּוֹ בֵּירָא, דְּלָא פָּסְקִין מֵימוֹי לְעָלְמִין, וְלָא אִתְפְּרַשׁ מַבּוּעָא לְעָלְמִין. וְכֹלָּא אִיהוּ בְּאֵר, דִּכְתִיב (במדבר כא) בְּאֵר חָפָרוּהָ שָׂרִים (בראשית כו) בְּאֵר מַיִם חַיִּים. וְהָא אוֹקִימְנָא.

כְּשֶׁאוֹתָם הַשֵּׁמוֹת בָּאִים אֵלָיו, הַמֶּרְכָּבוֹת הַלָּלוּ פְּרוּשׁוֹת וּמְכַסּוֹת אֶת כָּל הַצְּדָדִים לַדַּרְגָּה הַזּוֹ וְלַדַּרְגָּה שֶׁלְּמַטָּה, וְאֵלּוּ נִקְרָאִים הַכְּנָפַיִם שֶׁל בַּעֲלָהּ, לְכַסּוֹת עַל הַכֹּל, וְהַדַּרְגָּה הַזּוֹ נִכְנֶסֶת בְּלַחַשׁ, כְּמוֹ הַמַּעְיָן לְתוֹךְ הַבְּאֵר שֶׁלֹּא פּוֹסְקִים מֵימָיו לְעוֹלָמִים וְלֹא נִפְרָד הַמַּעְיָן לְעוֹלָמִים, וְהַכֹּל הוּא בְּאֵר, שֶׁכָּתוּב (במדבר כא יח) בְּאֵר חָפָרוּהָ שָׂרִים, (בראשית כו יט) בְּאֵר מַיִם חַיִּים. וַהֲרֵי בֵּאַרְנוּהָ.

הַאי מַבּוּעָא דְּבֵירָא, אִיהוּ סָתִים לְגַבֵּי הַהוּא בֵּירָא, דְּעָאל לְגַבֵּיהּ בִּלְחִישׁוּ, וְהַאי כָּרֵי גּוֹ הַהוּא נְקוּדָה דְּקָאֲמָרַן, רָזָא דְּה"א בַּתְרָאָה, וְכָרֵי בָּהּ, וְעָאל לְגַבֵּיהּ, וְלָא אִתְיְידַע כְּלָל.

הַמַּעְיָן הַזֶּה שֶׁל הַבְּאֵר הוּא נִסְתָּר אֶל אוֹתָהּ הַבְּאֵר, שֶׁנִּכְנָס אֵלָיו בְּלַחַשׁ, וְזֶה חוֹפֵר לְתוֹךְ אוֹתָהּ נְקֻדָּה שֶׁאָמַרְנוּ, הַסּוֹד שֶׁל ה"א הָאַחֲרוֹנָה, וְחוֹפֵר בָּהּ וְנִכְנָס אֵלֶיהָ, וְלֹא נוֹדַע כְּלָל.

וְהַאי אִיהוּ כְּמָא דְּאוֹקִימְנָא לְעֵיל, דְּכַד אָלֵף אִתְחַבַּר בָּהּ"א, אוֹ יו"ד, הַאי ה"א אִיהִי בְּנָקוּדָה חָדָא לְאוֹטָבָא לְעָלְמָא, כְּגוֹן א"ה, אוֹ י"ה. כְּדֵין הַהוּא מַבּוּעָא דְּבֵירָא, כָּרֵי גּוֹ הַהוּא נְקוּדָה, וְעָאל לְגַוָּוהּ, וְלָא אִתְיְידַע.

וְזֹהוּ כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ לְמַעְלָה, שֶׁכְּשֶׁאָלֶף מִתְחַבֶּרֶת עִם ה"א אוֹ יו"ד, הַה"א הַזּוֹ הִיא בְּנֻקְדָּה אַחַת לְהֵיטִיב לְעוֹלָם כְּמוֹ א"ה אוֹ י"ה, וְאָז אוֹתוֹ הַמַּעְיָן שֶׁל הַבְּאֵר חוֹפֵר לְתוֹךְ אוֹתָהּ נְקֻדָּה וְנִכְנָס בְּתוֹכָהּ וְלֹא נוֹדַע.

וּכְדֵין הַהִיא נְקוּדָה קָיְימָא בְּרָזָא דְּקֻדְשָׁ הַקֳּדָשִׁים. וְעַל דָּא רָזָא דְּדוּכְרָנָא דִּילָהּ, אִיהוּ בְּרָזָא דְּקֻדְשָׁ הַקֳּדָשִׁים, בַּאֲתַר דְּמַפְקָנוֹ דְּרוּחָא קָיְימָא בְּבֵי גַּרוֹנָא, אהי"ה, בְּגִין דְּהַאי אִיהוּ אֲתַר דְּקָיְימָא קֻדְשָׁ הַקֳּדָשִׁים, קוֹל גָּדוֹל וְלֹא אִשְׁתְּמוֹדָע, וְלָאו אִיהוּ רוּחַ מַמָּשׁ. וּכְדֵין אִיהוּ ה"א בְּחִיבּוּרָא דְּאִינּוּן אַתְוָון עִילָּאִין, וְכֹלָּא שְׁמָא חָדָא, לְאַנְהָרָא מֵעֵילָּא וּמִתַּתָּא.

וְאָז אוֹתָהּ נְקֻדָּה עוֹמֶדֶת בְּסוֹד שֶׁל קֻדְשָׁ הַקֳּדָשִׁים, וְעַל כָּךְ סוֹד הַזִּכָּרוֹן שֶׁלָּהּ, הוּא בְּסוֹד שֶׁל קֻדְשָׁ הַקֳּדָשִׁים, (במקום) שֶׁיְּצִיאַת הָרוּחַ עוֹמֶדֶת בְּבֵית הַגָּרוֹן, אהי"ה, מִשּׁוּם שֶׁזֶּהוּ הַמָּקוֹם שֶׁעוֹמֵד קֻדְשָׁ הַקֳּדָשִׁים, קוֹל גָּדוֹל וְלֹא נוֹדָע, וְאֵינוֹ רוּחַ מַמָּשׁ. וְאָז הוּא ה"א בְּחִבּוּר שֶׁל אוֹתָן הָאוֹתִיּוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת, וְהַכֹּל שֵׁם אֶחָד, לְהָאִיר מִלְּמַעְלָה וּמִלְּמַטָּה (למעלה ולמטה).

כַּד כָּרֵי הַאי מַבּוּעָא בְּהַאי נְקוּדָה, וְעָאל בְּגַוָּויהּ, כְּדֵין כָּל אִינּוּן שְׁמָהָן עִילָּאִין, וְכָל אִינּוּן סִטְרִין עִלָּאִין דְּקָאֲמָרַן, כֻּלְהוֹ עָאלִין בְּגַוָּויהּ, בְּתֵיאוּבְתָּא, בְּרוּחָא שְׁלִים לְעֵילָּא, בְּתֵיאוּבְתָּא

עָאלִין בָּהּ, וְלָא בְּמִלָּה אָחֳרָא. כּוֹלָּא בְּרוּחָא וְלָא בְּגוּפָא. כְּבַעֲלָהּ דְּאִשְׁתְּלֵיל מִכָּל לְבוּשׁוֹי, בְּשַׁעֲתָא דְּאָתֵי לְאִזְדַּוְוגָא בְּאִיתְתֵיהּ, הָכִי נָמֵי כָּל אִינּוּן רְתִיכִין דְּקָאֲמָרָן דִּלְעֵילָּא וְתַתָּא, כֻּלְּהוֹ סָחֲרִין לָהּ, וְאִינּוּן חָפְיָין עֲלָהּ, וּבַעֲלָהּ אִשְׁתְּלֵיל מִכֻּלְּהוֹ. וְעַל דָּא לָא אַתְיָין כָּל אִינּוּן שַׁיְיפִין לְאִתְחַבְּרָא בָּהּ, אֶלָּא בְּרוּחַ מַמָּשׁ, וּכְדֵין כֹּלָּא אִיהוּ רְעוּתָא חָדָא.

כְּשֶׁחוֹפֵר הַמַּעְיָן הַזֶּה בַּנְּקֵדָּה הַזּוֹ וְנִכְנָס לְתוֹכוֹ, אָז כָּל אוֹתָם הַשֵּׁמוֹת הָעֶלְיוֹנִים וְכָל אוֹתָם הַצְּדָדִים הָעֶלְיוֹנִים שֶׁאָמַרְנוּ, כֻּלָּם נִכְנָסִים לְתוֹכוֹ, בִּתְשׁוּקָה, בְּרוּחַ שְׁלֵמָה לְמַעְלָה, בִּתְשׁוּקָה נִכְנָסִים בָּהּ וְלֹא בְּדָבָר אַחֵר. הַכֹּל בָּרוּחַ וְלֹא בַּגּוּף, כְּמוֹ בַּעֲלָהּ שֶׁמִּתְפַּשֵּׁט מִכָּל לְבוּשָׁיו בְּשָׁעָה שֶׁבָּא לְהִזְדַּוֵּג עִם אִשְׁתּוֹ. כָּךְ הֵם כָּל אוֹתָן הַמֶּרְכָּבוֹת שֶׁאָמַרְנוּ שֶׁלְּמַעְלָה וּמַטָּה, כֻּלָּן סוֹבְבוֹת אוֹתָהּ וּמְכַסּוֹת עָלֶיהָ, וּבַעֲלָהּ מִתְפַּשֵּׁט מִכֻּלָּם, וְעַל כֵּן לֹא בָּאִים כָּל אוֹתָם הָאֲבָרִים לְהִתְחַבֵּר עִמָּהּ, אֶלָּא בְּרוּחַ מַמָּשׁ, וְאָז הַכֹּל הוּא רָצוֹן אֶחָד.

וְעַל דָּא בְּשַׁעֲתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא זַמִּין לְגַבָּהּ, וְיִשְׂרָאֵל לָאו אִינּוּן זַכָּאִין דְּאִינּוּן יְהוֹן פְּתִילָה לְאַנְהָרָא, מַה כְּתִיב, (שה"ש ה) פָּשַׁטְתִּי אֶת כֻּתָּנְתִּי אֵיכָכָה אֶלְבָּשֶׁנָּה רָחַצְתִּי אֶת רַגְלַי אֵיכָכָה אֲטַנְּפֵם. פָּשַׁטְתִּי אֶת כֻּתָּנְתִּי, אִלֵּין אִינּוּן כִּינּוּיִין דְּקָאֲמָרָן, דְּכֻלְּהוֹ כַּד מִתְחַבְּרָן אִינּוּן כֻּתָּנְתָּא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכַד אִיהוּ זַמִּין לְגַבָּהּ, אִיהוּ אִשְׁתְּלֵיל מִכּוֹלְהוֹ, לְאִתְחַבָּרָא בַּהֲדָהּ, וְעַל דָּא פָּשַׁטְתִּי וְגוֹ', לְאִתְתַּקְנָא וּלְמֶהֱוֵי זַמִּין לְאוֹטָבָא לָךְ, וְאַתְּ לָא מִתְתַּקְנָא כִּדְקָא יָאוֹת, הַשְׁתָּא אֵיכָכָה אֶלְבָּשֶׁנָּה, וְאִתְהַדַּר וְאִסְתַּלַּק מִינָּךְ.

וְעַל כָּךְ, בְּשָׁעָה שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְזַמֵּן אֵלֶיהָ, וְיִשְׂרָאֵל אֵינָם צַדִּיקִים, שֶׁהֵם (שיהיו) פְּתִילָה לְהָאִיר, מַה כָּתוּב? פָּשַׁטְתִּי אֶת כֻּתָּנְתִּי אֵיכָכָה אֶלְבָּשֶׁנָּה רָחַצְתִּי אֶת רַגְלַי אֵיכָכָה אֲטַנְּפֵם. פָּשַׁטְתִּי אֶת כֻּתָּנְתִּי, אֵלּוּ אוֹתָם הַכִּנּוּיִים שֶׁאָמַרְנוּ, שֶׁכַּאֲשֶׁר כֻּלָּם מִתְחַבְּרִים, הֵם הַכֻּתֹּנֶת שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וּכְשֶׁהוּא מְזַמֵּן אֵלֶיהָ, הוּא מִתְפַּשֵּׁט מִכֻּלָּם, לְהִתְחַבֵּר עִמָּהּ, וְעַל כֵּן פָּשַׁטְתִּי וְגוֹ', לְהִתְתַּקֵּן וְלִהְיוֹת מְזֻמָּן לְהֵיטִיב לָךְ, וְאַתְּ לֹא מִתְתַּקֶּנֶת כְּרָאוּי, כְּעֵת אֵיכָכָה אֶלְבָּשֶׁנָּה? וְחוֹזֵר וּמִסְתַּלֵּק מִמְּךָ.

רָחַצְתִּי אֶת רַגְלַי אֵיכָכָה אֲטַנְּפֵם, הָא אַסְחֵית רַגְלַי מֵהַהוּא טִינּוֹפָא, וּמַאי אִיהוּ, בְּגִין דְּכַד אִתְתַּקְנַת וְאִזְדַּמְנִית לְגַבָּךְ, אַעֲבָרִית הַהוּא סִטְרָא אוֹחֳרָא מְסָאֲבָא מִקַּמֵּי רַגְלַי. הַשְׁתָּא אֵיכָכָה אַהֲדַר לְשַׁוְיָיא הַהוּא טִינּוֹפָא, לְחַפְיָיא עַל מַקְדְּשָׁא, הוֹאִיל וְאַתְּ לָא זְמִינַת בְּתִיקוּנָךְ לְאִתְתַּקָּנָא לְגַבָּאי. הָכָא אוֹלִיפְנָא, דְּכַד רוּחַ מְסָאֲבָא אִתְעֲבַר מֵעָלְמָא, כְּדֵין אִתְרַבֵּי כֹּלָּא עֵילָּא וְתַתָּא. וְעַל דָּא רָחַצְתִּי אֶת רַגְלַי, אֵיכָכָה אֲטַנְּפֵם כְּמִלְקַדְמִין.

רָחַצְתִּי אֶת רַגְלַי אֵיכָכָה אֲטַנְּפֵם, הֲרֵי רָחַצְתִּי אֶת רַגְלַי מֵאוֹתוֹ טִנּוּף, וּמַה הוּא? מִשּׁוּם שֶׁכַּאֲשֶׁר הִתְתַּקַּנְתִּי וְהִזְדַּמַּנְתִּי אֲלֵיךָ, הֶעֱבַרְתִּי אֶת אוֹתוֹ הַצַּד הָאַחֵר הַטָּמֵא מִלִּפָּנַי רַגְלַי, כָּעֵת אֵיךְ אֶחֱזֹר לְשִׂים אוֹתוֹ הַטִּנּוּף לְכִסּוֹת עַל הַמִּקְדָּשׁ, הוֹאִיל וְאַתְּ לֹא זְמִינָה בַּתִּקּוּנִים לְהִתְתַּקֵּן אֲלַי? כָּאן לָמַדְנוּ, שֶׁכְּשֶׁרוּחַ הַטֻּמְאָה עוֹבֶרֶת מִן הָעוֹלָם, אָז הַכֹּל מִתְגַּדֵּל לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, וְעַל זֶה רָחַצְתִּי אֶת רַגְלַי אֵיכָכָה אֲטַנְּפֵם כְּמוֹ מִקֶּדֶם?

וּבְגִין כָּךְ, כָּל אִינּוּן כִּינּוּיִין אִתְפַּשְׁטוּ, בְּשַׁעֲתָא דְּהַאי מַבּוּעָא כָּרֵי בְּהַהוּא נְקוּדָה, וְאִסְתַּיִּם בְּגַוָּיהּ. וּכְדֵין כַּד הַהוּא מַבּוּעָא אִסְתַּיִּם בְּגַוָּוהּ, כְּדֵין כֹּלָּא אַנְהִיר וּבֵירָא אִתְמַלְיָא מֵהַהוּא

מַבּוּעָא דְּעָאל בְּגַוָּוהִי וְאַסְתִּים בֵּיהּ בַּחֲשַׁאי. אִינּוּן כִּינּוּיִין חָפְיִין עֲלָהּ וְאִתְתַּשְׁטוּ לְסָטַר דָּא וְלִסְטַר דָּא.

וּמִשּׁוּם כָּךְ, כָּל אוֹתָם כִּנּוּיִים הִתְפַּשְׁטוּ בְּשָׁעָה שֶׁהַמַּעְיָן הַזֶּה כּוֹרֶה בְּאוֹתָהּ נְקֻדָּה וְנִסְתָּר בְּתוֹכָהּ, וְאָז, כְּשֶׁאוֹתוֹ הַמַּעְיָן נִסְתָּר בְּתוֹכָהּ, אֲזַי הַכֹּל מֵאִיר, וְהַבְּאֵר מִתְמַלֵּאת מֵאוֹתוֹ הַמַּעְיָן שֶׁנִּכְנָס לְתוֹכָהּ וְנִסְתָּר בָּהּ בַּחֲשַׁאי, אוֹתָם הַכִּנּוּיִים מְכַסִּים עָלֶיהָ וּמִתְפַּשְׁטִים לְצַד זֶה וּלְצַד זֶה.

וְהַנֵּי אִינּוּן גְּלִידִין דֶּאֱגוֹזָא קְלִישָׁא, דְּקַיְימָא וְחָפְיָא לְגוֹ עַל מוֹחָא, וְהַהִיא קְלִיפָּא תַּקִּיפָא, אִתְבָּרַת וְלָא קַיְימָא תַּמָּן. וּכְדֵין כֻּלָּא אִיהִי בָּרְזָא עִילָּאָה, לְמֵיהַדְּ בָּרְזִין אִלֵּין. זַכָּאִין אִינּוּן דְּמִסְתַּכְּלִין בִּרְעוּתַיְיהוּ, מִלִּין דִּרְזִין עִילָּאִין, לְמֵיהַדְּ בְּאוֹרַח קְשׁוֹט, לְמִזְכֵּי בְּהַאי עָלְמָא, וּלְאַנְהָרָא לוֹן בְּעָלְמָא דְּאָתֵי. עֲלַיְיהוּ כְּתִיב, (דניאל יב) וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִירוּ כְּזֹהַר הָרָקִיעַ וּמַצְדִּיקֵי הָרַבִּים כַּכּוֹכָבִים לְעוֹלָם וָעֶד. זַכָּאִין אִינּוּן בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

וְאִלּוּ הֵם הַגְּלִידִים שֶׁל הָאֱגוֹז הַדַּק שֶׁעוֹמֵד וּמְכַסֶּה בִּפְנִים הַמֹּחַ, וְאוֹתָהּ הַקְּלִפָּה הַתַּקִּיפָה נִשְׁבֶּרֶת וְלֹא עוֹמֶדֶת שָׁם, וְאָז הַכֹּל הוּא בְּסוֹד עֶלְיוֹן לְלֶכֶת בַּסּוֹדוֹת הַלָּלוּ. אַשְׁרֵי אוֹתָם שֶׁמִּסְתַּכְּלִים בִּרְצוֹנָם דְּבָרִים שֶׁל סוֹדוֹת עֶלְיוֹנִים, לָלֶכֶת בְּדֶרֶךְ אֱמֶת לִזְכּוֹת בָּעוֹלָם הַזֶּה וּלְהָאִיר לָעוֹלָם הַבָּא, עֲלֵיהֶם כָּתוּב וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִירוּ כְּזֹהַר הָרָקִיעַ וּמַצְדִּיקֵי הָרַבִּים כַּכּוֹכָבִים לְעוֹלָם וָעֶד. אַשְׁרֵיהֶם בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא.

דִּיוּקְנָא דְּאַתְוָון, בָּרְזָא קַדִּישָׁא ה"א תַּתְאָה דְּקָאֲמָרָן, רָזָא דְּמַקְדְּשָׁא, סִיהֲרָא כַּד שָׁלְטָא, וְאִתְקַשְׁטַת לְגַבֵּי שִׁמְשָׁא, לְקַבְלָא נְהוֹרָא מִנֵּיהּ. אִינּוּן קַיְימִין כִּתְרִין רְחִימִין דָּא לְקֳבֵל דָּא, וְאִינּוּן בְּתוּלָאן דְּקַיְימָן בַּהֲדָהּ, אִתְקַשְׁטָן וְאִתְתַּקְּנָן בְּתִיקּוּנִין, חָדָא בַּתָּרָאָה, וְחָדָא לְקַמָּאָה, וְחָדָא מִסְטָרָא דָא, וְחָדָא מִסְטָרָא דָא, וְאִיהִי קַיְימָא בְּאֶמְצָעִיתָא.

דְּיוֹקַן הָאוֹתִיּוֹת, בְּסוֹד הַקָּדוֹשׁ ה"א הַתַּחְתּוֹנָה כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ, סוֹד הַמַּקְדִּישׁ, כְּשֶׁשּׁוֹלֶטֶת הַלְּבָנָה וּמִתְקַשֶּׁטֶת לַשֶּׁמֶשׁ לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ אוֹר, הֵם עוֹמְדִים כִּשְׁנֵי אֲהוּבִים זֶה כְּנֶגֶד זֶה, וְאוֹתָן הַבְּתוּלוֹת שֶׁעוֹמְדוֹת עִמָּהּ, מִתְקַשְּׁטוֹת וּמִתְתַּקְּנוֹת בַּתִּקּוּנִים, אַחַת מֵאַחֲרֶיהָ וְאַחַת מִלְּפָנֶיהָ, וְאַחַת מִצַּד זֶה וְאַחַת מִצַּד זֶה, וְהִיא עוֹמֶדֶת בָּאֶמְצַע.

וְשִׁבְעִין וּתְרִין סַנְהֶדְרִין, קַיְימִין כְּפַלְגּוּ גּוֹרָן עֲגוּלָה, לְמֵיעְבַּד גּוּפָא לְסִיהֲרָא, לְאִתְקַשְׁטָא מַטְרוֹנִיתָא לְגַבֵּי בַּעֲלָהּ, וְאִיהִי קַיְימָא כְּגַוְונָא דְּא כ, כְּפַלְגּוּ סִיהֲרָא.

וְשִׁבְעִים וּשְׁנַיִם סַנְהֶדְרִין עוֹמְדִים כַּחֲצִי גֹּרֶן עֲגֻלָּה לַעֲשׂוֹת גּוּף לַלְּבָנָה, לְקַשֵּׁט אֶת הַגְּבִירָה לְבַעְלָהּ, וְהִיא עוֹמֶדֶת כְּמוֹ זֶה כ, כְּמַחֲצִית הַלְּבָנָה.

וְהָא נְקוּדָה בְּאֶמְצָעִיתָא. דְּהַהִיא נְקוּדָה נָטְלָה נְהוֹרָא מִן שִׁמְשָׁא, לְאַנְהָרָא לְכָל גּוּפָא. וְרָזָא דָּא נְקוּדָה דְּקַיְימָא בְּפַלְגּוּ דְּעֵינָא, דְּכוֹלָּא קַיְימָא בַּהֲהִיא נְקוּדָה דְּקַיְימָא בְּאֶמְצָעִיתָא, דְּאִיהִי נָטְלָא כָּל נְהוֹרָא, לְאַנְהָרָא לְכָל עֵינָא. וְסִיהֲרָא לָא אִתְנְהִירַת אֶלָּא מִגּוֹ חַד נְקוּדָה דְּקַיְימָא וְאַסְתִּים גּוֹ אֶמְצָעִיתָא. אַף עַל גַּב דְּלָא אִתְחֲזְיָיא בְּסִיהֲרָא.

וְזוֹ (זו) הַנְּקֻדָּה הָאֶמְצָעִית, שֶׁאוֹתָהּ הַנְּקֻדָּה נוֹטֶלֶת אֶת אוֹרָהּ מִן הַשֶּׁמֶשׁ לְהָאִיר לְכָל הַגּוּף, וְסוֹד זֶה, הַנְּקֻדָּה שֶׁעוֹמֶדֶת בַּחֲצִי הָעַיִן, שֶׁהַכֹּל קַיָּם בַּנְּקֻדָּה הַהִיא שֶׁעוֹמֶדֶת בָּאֶמְצַע, שֶׁהִיא נוֹטֶלֶת אֶת כָּל הָאוֹר לְהָאִיר לְכָל הָעַיִן. וְהַלְּבָנָה אֵינָהּ מְאִירָה אֶלָּא מִתּוֹךְ נְקֻדָּה אַחַת שֶׁעוֹמֶדֶת וְנִסְתֶּרֶת בְּתוֹךְ הָאֶמְצַע, אַף עַל גַּב שֶׁלֹּא נִרְאֵית בַּלְּבָנָה.

תָּא חֲזֵי לֵית לָךְ עִיגּוּלָא בְּעָלְמָא, דְּלָא אִיתְעֲבִיד מִגּוֹ נְקוּדָה חָדָא דְקַיְימָא בְּאֶמְצָעִיתָא. וּבְגִין כָּךְ עִיגּוּלָא דְסִיהֲרָא מִגּוֹ חַד נְקוּדָה דְאַסְתִּים בְּגַוָּוהּ בְּאֶמְצָעִיתָא, אִתְעֲבִיד כֹּלָּא. וְהַאי נְקוּדָה דְקַיְימָא בְּאֶמְצָעִיתָא נָטִיל כָּל נְהוֹרָא, וְאַנְהִיר לָהּ לְגוּפָא, וְאִתְנְהִיר כֹּלָּא.

בֹּא וּרְאֵה, אֵין לְךָ עִגּוּל בָּעוֹלָם שֶׁלֹּא נַעֲשָׂה מִתּוֹךְ נְקֻדָּה אַחַת שֶׁעוֹמֶדֶת בָּאֶמְצַע. וּמִשּׁוּם כָּךְ, הָעִגּוּל שֶׁל הַלְּבָנָה, מִתּוֹךְ נְקֻדָּה אַחַת שֶׁנִּסְתֶּרֶת בְּתוֹכָהּ בָּאֶמְצַע נַעֲשָׂה הַכֹּל, וְהַנְּקֻדָּה הַזּוֹ שֶׁעוֹמֶדֶת בָּאֶמְצַע נוֹטֶלֶת אֶת כָּל הָאוֹר, וּמְאִירָה לַגּוּף, וְהַכֹּל מֵאִיר.

רָזָא דְּרָזִין, לְאִינּוּן דְּמִסְתַּכְּלִין בְּרָזֵי דְחָכְמְתָא. הַאי ה"א דְּאִיהִי פַּלְגּוּ דְגוּפָא דְסִיהֲרָא, וְאִיהִי בְּעִיגּוּלָא, כְּדְאָמְרָן בְּגוֹ הַהוּא נְקוּדָה דְקַיְימָא גּוֹ אֶמְצָעִיתָא, אַמַּאי אִיהוּ פַּלְגָא, לְאוֹ, אֶלָּא סְתִימָא מִסְטָרָא דָא, וּפְתִיחָא מִסְטָרָא דָא, כְּנוּקְבָא דְּפְתִיחָא לְגַבֵּי דְכוּרָא לְקַבְּלָא לֵיהּ בְּגַוָּוהּ, וּלְאִתְנַהֲרָא מִנֵּיהּ, וּלְאִתְחַבְּרָא בַּהֲדֵיהּ. וְעַל דָּא אִיהִי פְּתִיחָא לְגַבֵּיהּ לְקַבְּלָא לֵיהּ, וּכְדֵין אִיקְרֵי ה"א. מַאי ה"א, כְּמַאן דַּאֲמַר הָא אָנָא.

סוֹד הַסּוֹדוֹת, לְאוֹתָם הַמִּתְבּוֹנְנִים בְּסוֹדוֹת הַחָכְמָה, הֵה"א הַזּוֹ שֶׁהִיא חֲצִי גּוּף הַלְּבָנָה, וְהִיא בְּעִגּוּל, כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ בְּתוֹךְ אוֹתָהּ הַנְּקֻדָּה שֶׁעוֹמֶדֶת בְּתוֹךְ הָאֶמְצַע, לְמָה הִיא חֲצִי? לֹא חֲצִי, אֶלָּא סְתוּמָה מִצַּד זֶה וּפְתוּחָה אוֹתָהּ הַנְּקֻדָּה שֶׁעוֹמֶדֶת בְּתוֹךְ הָאֶמְצַע, לְמָה הִיא חֲצִי? לֹא חֲצִי, אֶלָּא סְתוּמָה מִצַּד זֶה וּפְתוּחָה מִצַּד זֶה, כִּנְקֵבָה שֶׁפְּתוּחָה לְזָכָר לְקַבֵּל אוֹתוֹ בְּתוֹכָהּ וּלְהֵאִיר מִמֶּנּוּ וּלְהִתְחַבֵּר עִמּוֹ, וְעַל כֵּן הִיא פְּתוּחָה אֵלָיו לְקַבֵּל אוֹתוֹ, וְאָז (ומשום זה) נִקְרָא ה"א. מַה זֶּה ה"א? כְּמִי שֶׁאוֹמֵר הִנֵּה אָנִי.

וְכַד אִיהִי אִתְנְהִירַת מִנֵּיהּ, וְאִתְחַבְּרוּ דָּא בְּדָא, וְסִיהֲרָא אִתְמַלְיָיא, כְּדֵין הַאי ה"א אִשְׁתְּלִים וְאִתְמַלְיָא סִיהֲרָא מִכֹּלָּא. וּבְאַתְרָהּ דְּאִיהוּ ה"א פַּלְגּוּ דְסִיהֲרָא, אִתְעֲבִיד מ"ם, סִיהֲרָא בִּשְׁלִימוּ.

וְכַאֲשֶׁר הִיא מְאִירָה מִמֶּנּוּ, וּמִתְחַבְּרִים זֶה עִם זֶה, וְהַלְּבָנָה מִתְמַלֵּאת, אֲזַי הֵה"א הַזּוֹ נִשְׁלֶמֶת, וּמִתְמַלֵּאת הַלְּבָנָה מִן הַכֹּל, וּבְמָקוֹמָהּ שֶׁהוּא ה"א, חֲצִי הַלְּבָנָה, נַעֲשָׂה מ"ם, הַלְּבָנָה בִּשְׁלֵמוּת.

וְקַיְימָא כְּגַוְונָא דְּאִימָא עִילָּאָה, דְּאִיהִי מ' סְתִימָא. כְּמָא דְּאוֹקִימְנָא, בְּרָזָא דִּלְמַ רְבָּה הַמִּשְׁרָה. וְהָשְׁתָּא קַיְימָא סִיהֲרָא בְּאַשְׁלְמוּתָא, עָלְמָא תַּתָּאָה, כְּגַוְונָא דְּעָלְמָא עִילָּאָה. וְדָא אִיהוּ רָזָא דְּאָת ם'.

וְעוֹמֶדֶת כְּמוֹ הָאֵם הָעֶלְיוֹנָה שֶׁהִיא מ' סְתוּמָה כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ, בְּסוֹד שֶׁל (ישעיה ט ו) לְמַ רְבָּה הַמִּשְׁרָה, וְכָעֵת עוֹמֶדֶת הַלְּבָנָה בִּשְׁלֵמוּת, הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן כְּמוֹ שֶׁהָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן, וְזֶהוּ הַסּוֹד שֶׁל הָאוֹת ם'.

וְתָא חֲזֵי אָת דָּא ם', לְאוֹ אִיהוּ אֶלָּא בְּעִיגּוּלָא. כֵּיוָן דְּקַיְימָא סִיהֲרָא בְּאַשְׁלְמוּתָא וְכֹלָּא מֵרָזָא דְּאָת ה' כְּמָא דְּאִתְמַר, אִיהִי בְּקַדְמִיתָא פְּתִיחָא בְּרָזָא דְּה"א, לְקַבְּלָא לְבַעֲלָהּ.

וּלְבָתַר דְּאִשְׁתְּלִים מִנַּיְהּ, אִיתְמַלְיָא בְּאַשְׁלְמוּתָא, אִתְעֲבִיד ם', כְּגַוְונָא עִילָּאָה דְעִלְמָא דְאָתֵי כִּדְקָאֲמָרַן. וּבְגִין כָּךְ ה"א עִילָּאָה, ה"א תַּתָּאָה. ם' עִילָּאָה, ם' תַּתָּאָה. כֹּלָּא דָּא כְּגַוְונָא דָּא, וְדָא אִיהוּ רָזָא חָדָא, עִילָּאָה וְתַתָּאָה כַּחֲדָא.

וּבֹא רְאֵה, הָאוֹת ם' הַזּוֹ אֵינָהּ אֶלָּא בְּעִגּוּל, כֵּיוָן שֶׁעוֹמֶדֶת הַלְּבָנָה בִּשְׁלֵמוּת וְהַכֹּל מֵהַסּוֹד שֶׁל הָאוֹת ה', כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר, הִיא בְּרֹאשׁוֹנָה פְּתוּחָה בַּסּוֹד שֶׁל ה"א, לְקַבֵּל אֶת בַּעְלָהּ, וְאַחַר שֶׁנִּשְׁלְמָה מְמֻנֶּה, מִתְמַלֵּאת בִּשְׁלֵמוּת, נַעֲשֵׂית ם כְּגֶוֶן עֶלְיוֹן שֶׁל הָעוֹלָם הַבָּא כְּפִי שֶׁאָמַרְנוּ, וּמְשׁוּם כָּךְ ה"א עֶלְיוֹנָה, ה' תַּחְתּוֹנָה. ם' עֶלְיוֹנָה, ם' תַּחְתּוֹנָה. הַכֹּל זֶה כְּמוֹ זֶה, וְזֶהוּ סוֹד אֶחָד, עֶלְיוֹן וְתַחְתּוֹן כְּאֶחָד.

תָּא חֲזֵי, עִלְּמָא עִילָּאָה אִיהִי פְּתִיחָא בְּקַדְמֵיתָא, בְּרָזָא דְה"א. וְכַד אִתְמַלְיָיא מֵאִינּוּן שְׁבִילִין עִילָּאִין, וְאִתְנַהֲרָא לְאַנְהָרָא, אִתְפַּשְׁטַת וְאִשְׁתְּלִים וְאִתְעֲבִיד ם', וְכֹלָּא בְּרָזָא חַד.

בֹּא וּרְאֵה, הָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן פְּתוּחַ בְּרֹאשׁוֹנָה בַּסּוֹד שֶׁל ה"א, וּכְשֶׁמִּתְמַלֵּא מֵאוֹתָם הַשְּׁבִילִים הָעֶלְיוֹנִים וּמֵאִיר לְהָאִיר, מִתְפַּשֶּׁטֶת וְנִשְׁלֶמֶת וְנַעֲשֵׂית ם', וְהַכֹּל בְּסוֹד אֶחָד.

דְּיוֹקְנָא דְאַת ו"ו בְּרָזָא קַדִּישָׁא, הַאי אָת, עִלְּמָא דִלְעֵילָּא פָּשִׁיט פְּשִׁיטוּ לְאַנְהָרָא לְתַתָּא, וְהַהוּא פְּשִׁיטוּ, אִיהוּ בְּשִׁית סִטְרִין, כְּלִילָן כַּחֲדָא בְּחִיבּוּרָא חָדָא, דָּא כְּגַוְונָא דְדָא וְדָא כְּגַוְונָא דְדָא. וְכֻלְּהוֹ מִתְחַבְּרָן בְּאִינּוּן רְתִיכִין דִּילְהוֹן בְּאַת דָּא.

הַדְּיוֹקָן שֶׁל הָאוֹת וְ"ו בְּסוֹד קְדוֹשׁ, הָאוֹת הַזּוֹ, הָעוֹלָם שֶׁלְּמַעְלָה, פּוֹשֵׁט הִתְפַּשְּׁטוּת לְהָאִיר לְמַטָּה, וְאוֹתָהּ הִתְפַּשְּׁטוּת הִיא בְּשִׁשָּׁה צְדָדִים, כְּלוּלִים כְּאֶחָד בְּחִבּוּר אֶחָד, זֶה כְּמוֹ שֶׁזֶּה וְזֶה כְּמוֹ שֶׁזֶּה, וְכֻלָּם מִתְחַבְּרִים עִם אוֹתָם הַמֶּרְכָּבוֹת שֶׁלָּהֶם בָּאוֹת הַזּוֹ.

וְהַאי אִת אִיהוּ רְשִׁימוּ דִּבְשִׁית סִטְרִין כְּלִילָן כַּחֲדָא. וְדָא הוּא דְּאַנְהִיר לְסִיהֲרָא בְּרָזָא דְשִׁית סִטְרִין כְּלִילָן. דְּהָא כַּד מִתְחַבְּרָן כַּחֲדָא, פְּשִׁיטִין מִפְּשִׁיטוּ, כֹּלָּא דְּיוֹקְנָא דְּוָ"ו, דְּיוֹקְנָא דְּאָדָם וְאַף עַל פִּי דְּאִינּוּן שִׁיתָּא סִטְרִין, לָא אִיתְחָזוּ בְּפְּשִׁיטוּ בַּר חַד גּוּפָא.

וְהָאוֹת הַזּוֹ הִיא הַרְשֵׁם שֶׁבְּשִׁשָּׁה צְדָדִים כְּלוּלִים כְּאֶחָד, וְזֶהוּ שֶׁמֵּאִיר לַלְּבָנָה בְּסוֹד שֶׁל שִׁשָּׁה צְדָדִים כְּלוּלִים, שֶׁהֲרֵי כְּשֶׁמִּתְחַבְּרִים כְּאֶחָד, פְּשׁוּטִים מֵהִתְפַּשְּׁטוּת, הַכֹּל דְּיוֹקָן שֶׁל וָ"ו, דְּיוֹקָן שֶׁל אָדָם, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁהֵם שִׁשָּׁה צְדָדִים, לֹא נִרְאוּ בַּהִתְפַּשְּׁטוּת, פְּרָט לְגוּף אֶחָד.

רָזָא דְרָזִין, לְאִינּוּן דְּמִסְתַּכְּלִין בְּאוֹרַח מֵישָׁר, בִּדְיוֹקְנִין דְּאַתְוָון, הָכָא בְּהַאי אָת, כָּלְהוֹ בְּחִיבּוּרָא דָּא, לְאַחֲזָאָה דְּכָלְהוֹ קָיְימִין בְּקִיּוּמָא דְגוּפָא, דְּאִיהוּ נָטִיל כֹּלָּא. וְכַד הַאי אָת דְּאִיהוּ ו"ו, קָיְימָא הָכֵי בְּחִיבּוּרָא חָדָא, הָא אִיהוּ זַמִּין לְגַבֵּי נוּקְבָא, פָּשִׁיט וְאִשְׁתְּלִיל מִכֹּלָּא, רָזָא דְּיוֹקְנָא דְגוּפָא, דְּיוֹקְנָא דְּאָדָם. וְכַד מִסְתַּכְּלִין, דְּרוֹעִין מִסְטָרָא דָּא וּמִסְטָרָא דָּא מִתְחַבְּרָן בְּהַאי גּוּפָא, דְּלָא אִתְחָזְיִין בַּר גּוּפָא בִּלְחוֹדוֹי, בְּגִין דְּכָלְהוֹ כְּלִילָן בֵּיהּ.

סוֹד הַסּוֹדוֹת, לְאוֹתָם הַמִּתְבּוֹנְנִים בְּדֶרֶךְ יְשָׁרָה, בִּדְמֻיוֹת הָאוֹתִיּוֹת, כָּאן בְּאוֹת הַזּוֹ כֻּלָּם בַּחִבּוּר הַזֶּה, לְהַרְאוֹת שֶׁכֻּלָּם קַיָּמִים בַּקִּיּוּם שֶׁל הַגּוּף, שֶׁהוּא נוֹטֵל הַכֹּל. וּכְשֶׁהָאוֹת הַזּוֹ, שֶׁהִיא וָ"ו, עוֹמֶדֶת כָּךְ בְּחִבּוּר אֶחָד, הֲרֵי הוּא מְזֻמָּן לַנְּקֵבָה, פּוֹשֵׁט וּמִתְפַּשֵּׁט מִן הַכֹּל, הַסּוֹד שֶׁל דְּיוֹקָן הַגּוּף, דְּיוֹקָן שֶׁל אָדָם.

וּכְשֶׁמִּסְתַּכְּלִים, הַזְּרוֹעוֹת מִצַּד זֶה וּמִצַּד זֶה מִתְחַבְּרוֹת בַּגּוּף הַזֶּה, שֶׁלֹּא נִרְאִים רַק הַגּוּף לְבַדּוֹ, מִשּׁוּם שֶׁכֻּלָּם כְּלוּלִים בּוֹ.

אֵימָתַי אִתְחָזוּן. בְּשַׁעֲתָא דְּאַת דָּא אִתְפַּשְׁטַת, וְאִיקָרֵי אֱלֹהָ. כְּדֵין, תְּרֵין דְּרוֹעִין, דָּא מִסְטְרָא דָּא, וְדָא מִסְטְרָא דָּא, וְגוּפָא קָיְימָא בֵּינַיְיהוּ בְּאֶמְצָעִיתָא. א.

מָתַי הֵם נִרְאִים? בְּשָׁעָה שֶׁהָאוֹת הַזּוֹ מִתְפַּשֶּׁטֶת, וְנִקְרֵאת אֱלֹ"ה. אָז, שְׁתֵּי הַזְּרוֹעוֹת, זֶה מִצַּד זֶה וְזֶה מִצַּד זֶה, וְהַגּוּף עוֹמֵד בֵּיניֵהֶם בָּאֶמְצַע. א.

וְעַל דָּא אֱלֹהָ רֵישָׁא לְכָל אַתְוָון, בְּגִין דְּתִיקוּנָא דָּא, כַּד קָאִים, אִיהוּ רֵישָׁא לְכָל מַאי דְּנָפֵיק מֵעָלְמָא דְּאָתֵי. וְאַף עַל גַּב דְּרָזִין עִילָּאִין אַחֲרָנִין נָאֶמְרוּ בְּרָזָא דְּאֱלֹ"ה, אֲבָל דָּא אִיהוּ בְּרִירוּ דְּרָזָא דְּמִלָּה כְּמָה דְּאִיהוּ בְּסִפְרָא, וְהָכָא אִיהוּ בְּרִירוּ דְּרָזָא. וּמֵהָכָא אִתְפַּשְׁטוּ אַתְוָון אָחֳרָנִין, כֻּלְּהוֹ בְּסִטְרַיְיהוּ, כָּל חַד וְחַד כְּדְקָא חָזֵי לֵיהּ.

וְעַל כֵּן, אֱלֹהָ רֹאשׁ לְכָל הָאוֹתִיּוֹת, מִשּׁוּם שֶׁתִּקּוּן זֶה, כְּשֶׁעוֹמֵד, הוּא רֹאשׁ לְכָל מִי (מה) שֶׁיּוֹצֵא מִן הָעוֹלָם הַבָּא, וְאַף עַל גַּב שֶׁסּוֹדוֹת עֶלְיוֹנִים אֲחֵרִים נֶאֶמְרוּ בְּסוֹד שֶׁל אֱלֹ"ה, אֲבָל זֶה הוּא הַבְּרוּר שֶׁל סוֹד הַדִּבּוּר כְּמוֹ שֶׁהוּא בְּסֵפֶר זֶה (של אדם), וְכָאן הוּא הַבְּרוּר שֶׁל הַסּוֹד, וּמִכָּאן הִתְפַּשְׁטוּ אוֹתִיּוֹת אֲחֵרוֹת, כֻּלָּם בְּצִדָּן, כָּל אַחַת וְאַחַת כְּרָאוּי לָהּ.

וְאָת דָּא כֹּלָּא אִיהוּ חַד, ו"ו וְאֱלֹ"ה, בַּר דְּהַאי אַסְתִּים כֹּלָּא בְּגַוֵּיהּ, וְהַאי אַחֲזֵי כָּל דְּיוֹקְנֵיהּ. וְאִי תֵּימָא תְּרֵין יַרְכִין דְּלָא אִתְחַזְיָין. הָכֵי הוּא וַדַּאי, דְּהָא תְּלַת סִטְרִין, אִינּוּן רָזָא דְּתְלַת אָחֳרָנִין.

וְהָאוֹת הַזּוֹ הַכֹּל הוּא אֶחָד, וַ"ו וְאֱלֹ"ה, פֵּרֵט לְכָךְ שֶׁזֶּה מַסְתִּיר הַכֹּל בְּתוֹכוֹ וְזֶה מַרְאֶה אֶת כָּל דְּיוֹקְנוֹ, וְאִם תֹּאמַר, שְׁתֵּי הַיְּרֵכַיִם שֶׁלֹּא נִרְאוֹת? כָּךְ הוּא וַדַּאי! שֶׁהֲרֵי שְׁלֹשָׁה צְדָדִים הֵם סוֹד שֶׁל שְׁלֹשָׁה אֲחֵרִים.

וְתוּ, אִלֵּין אִינּוּן רָזָא דְּתוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, כְּלָלָא דְּכוּלָּא. וּמֵהָכָא נָפְקָן כָּל שְׁאָר, נְבִיאִים וּכְתוּבִים כְּלְהוֹ כַּחֲדָא. אֱלֹ"ה אִיהוּ חַד, רָזָא דְּתְלַת גְּוונִין כַּחֲדָא, דְּאִינּוּן אַבָּהָן. וְכַד אַבָּהָן מִתְחַבְּרָן כַּחֲדָא, אִינּוּן חַד. וְעַל דָּא אִיקְרֵי אֱלֹהָ, חַד רֵישָׁא לְכָל אַתְוָון, רָזָא דְּתוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, כְּמָה דְּאִיתְּמָר.

וְעוֹד, אֵלֶּה הֵם סוֹד תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, הַכְּלָל שֶׁל הַכֹּל, וּמִכָּאן יוֹצְאִים כָּל הַשְּׁאָר. כְּמוֹ כֵן נְבִיאִים וּכְתוּבִים כֻּלָּם כְּאֶחָד, אֱלֹ"ה הוּא אֶחָד, הַסּוֹד שֶׁל שְׁלֹשָׁה גְוונִים כְּאֶחָד, שֶׁהֵם הָאָבוֹת, וּכְשֶׁהָאָבוֹת מִתְחַבְּרִים כְּאֶחָד, הֵם אֶחָד, וְעַל כֵּן נִקְרָא אֱלֹ"ה, אֶחָד רֹאשׁ לְכָל הָאוֹתִיּוֹת, הַסּוֹד שֶׁל תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר.

וְעַל דָּא, ו' וְאֱלֹהָ רָזָא חָדָא אינון. אָת ו' דִּיוּקְנָא דְּאָדָם, רֵישָׁא וְגוּפָא אִתְפַּשְׁטוּתָא חַד. אֱלֹ"ה אִשְׁתְּלְמוּתָא דְּדִיוּקְנָא לְאַחֲזָאָה. וְכִי תֵּימָא, ו', דְּאִיהוּ אִתְפַּשְׁטוּתָא חַד, פְּשִׁיטוּ חַד בְּלָא דְּיוּקְנִין אָחֳרָנִין, אַמַּאי רָזָא דִּילֵיהּ שִׁיתָּא, וְאֱלֹהָ דְּאִיהִי תְּלַת דְּיוּקְנִין, אַמַּאי רָזָא דִּילֵיהּ חַד.

וְעַל כֵּן, ו' וְאֶלֶף הֵם סוֹד אֶחָד, הָאוֹת ו' דְּיוֹקָן שֶׁל אָדָם, הָרֹאשׁ וְהַגּוּף, הִתְפַּשְׁטוּת אַחַת. אֶל"ף הַשְׁלָמַת הַדְּיוֹקָן לְהֵרָאוֹת. וְכִי תֹּאמַר, ו', שֶׁהִיא הִתְפַּשְׁטוּת אַחַת, הִתְפַּשְׁטוּת אַחַת בִּלְי דְּיוֹקְנָאוֹת אֲחֵרִים, לְמָה הַסּוֹד שֶׁלּוֹ שֵׁשׁ, וְהָאֶלֶף שֶׁהִיא שְׁלֹשָׁה דְּיוֹקְנָאוֹת, לְמָה הַסּוֹד שֶׁלֹּה אֶחָד?

אֶלָּא מֵהָכָא, רָזִין דְּסָלְקִין בִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, אָסוּר לְאַסְגָּאָה לוֹן בִּפְרָטָא, אֶלָּא לְחַבְּרָא כָּלְהוֹ, וּלְיַיחֲדָא לוֹן כַּחֲדָא, לְמֶהֱוֵי חָד. וְכַד אִינּוּן כַּחֲדָא בְּכֻלָּא חָדָא, בְּדְיוֹקְנָא חָדָא, אִית לְפָרְשָׁא לוֹן, וּלְמֶעְבַּד פָּרָטִין דְּנָפְקֵי מֵהַהוּא כְּלָלָא דְּאִתְחֲזֵי.

אֶלָּא מִכָּאן, הַסּוֹדוֹת שֶׁעוֹלִים בַּשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ אָסוּר לְהַרְבּוֹתָם בִּפְרָט, אֶלָּא לְחַבֵּר אֶת כֻּלָּם וּלְיַחֵד אוֹתָם כְּאֶחָד, לִהְיוֹת אֶחָד, וּכְשֶׁהֵם כְּאֶחָד בִּכְלַל אֶחָד, בִּדְיוֹקָן אֶחָד, יֵשׁ לְפָרֵשׁ אוֹתָם וְלַעֲשׂוֹת פְּרָטִים שֶׁיּוֹצְאִים מֵאוֹתוֹ כְּלָל שֶׁנִּרְאֶה.

וְעַל דָּא, כְּלַל אִתְהַדַּר לְמֶהֱוֵי פְּרָט. פְּרַט אִתְהַדַּר לְמֶהֱוֵי כְּלָל. כְּלַל דָּא ו"ו, דְּאִתְהַדַּר לְמֶהֱוֵי פְּרָט, בְּרָזָא דְּשִׁית, וְאִיהִי פְּשִׁיטוּ חַד בִּלְחוֹדוֹי. פְּרָט אֶלֶף, תִּלַת דְּיוֹקְנִין מִתְחַבְּרָן כַּחֲדָא, וְאִתְהַדַּר לְמֶהֱוֵי כְּלָל, בְּרָזָא דְּחַד. וְרָזָא דָּא, כְּלָל וּפְרָט וּכְלָל, א' ו', וְכֹלָּא חַד.

וְעַל כֵּן הַכְּלָל חוֹזֵר לִהְיוֹת פְּרָט, וְהַפְּרָט חוֹזֵר לִהְיוֹת כְּלָל. הַכְּלָל הַזֶּה וָ"ו, שֶׁחוֹזֵר לִהְיוֹת פְּרָט בַּסּוֹד שֶׁל שֵׁשׁ, וְהִיא פְּשִׁיטוּת אַחַת לְבַדָּהּ. פְּרָט אֶלֶף, שְׁלֹשָׁה דְּיוֹקְנָאוֹת מְחֻבָּרִים כְּאֶחָד, וְחוֹזֵר לִהְיוֹת כְּלָל בַּסּוֹד שֶׁל אֶחָד, וְסוֹד זֶה - כְּלָל וּפְרָט וּכְלָל, א' ו' א', וְהַכֹּל אֶחָד.

אל"ף פְּרָט דְּאִתְהַדַּר לְמֶהֱוֵי כְּלָל, וּלְבָתַר אִתְהַדַּר לְמֶהֱוֵי פְּרָט. וְאִיהוּ פְּרָט וּכְלָל וּפְרָט. ו"ו כְּלָל, וְאִתְהַדַּר לְמֶהֱוֵי פְּרָט, וּלְבָתַר אִתְהַדַּר לְמֶהֱוֵי כְּלָל. וְדָא רָזָא כְּלָל וּפְרָט וּכְלָל.

אֶל"ף פְּרָט שֶׁחוֹזֵר לִהְיוֹת כְּלָל, וְאַחַר כָּךְ חוֹזֵר לִהְיוֹת פְּרָט, וְהוּא פְּרָט וּכְלָל וּפְרָט, וָ"ו כְּלָל, וְחוֹזֵר לִהְיוֹת פְּרָט, וְאַחַר כָּךְ חוֹזֵר לִהְיוֹת כְּלָל, וְזֶה סוֹד כְּלָל וּפְרָט וּכְלָל.

אל"ף פְּרָט, וְאִתְהַדַּר לְמֶהֱוֵי כְּלָל, כְּמָא דְּאוּקִימְנָא, וּלְבָתַר אִתְהַדַּר לְמֶהֱוֵי פְּרָט. בְּגִין דְּאִיהוּ אל"ף, וְהָכֵי סָלְקָא בְּרָזָא דְּאֶלֶף. דְּרוֹעִין וְגוּפָא, וְאִתְפָּרְשָׁן רָזִין לְמֵאָה, וּמֵמֵאָה לְאֶלֶף. עַל דָּא אִקְרֵי אל"ף, בְּרָזָא דְּאל"ף, אֶלֶף חַד כְּלָל. אֶלֶף אַלְפָּא פְּרָט.

אֶל"ף פְּרָט, וְחוֹזֵר לִהְיוֹת כְּלָל, כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ, וְאַחַר כָּךְ חוֹזֵר לִהְיוֹת פְּרָט, מִשּׁוּם שֶׁהוּא אֶל"ף, וְכָךְ עוֹלֶה בַּסּוֹד שֶׁל אֶלֶף. זְרוֹעוֹת וְגוּף, וְנִפְרָדִים הַסּוֹדוֹת לְמֵאָה, וּמֵמֵאָה לְאֶלֶף. עַל כֵּן נִקְרֵאת אֶל"ף, בְּסוֹד שֶׁל אל"ף, אֶל"ף אֶחָד כְּלָל, אֶל"ף אַלְפָּא פְּרָט.

ו"ו כְּלָל, וְאִתְהַדַּר לְמֶהֱוֵי פְּרָט, בְּרָזָא דְּאוּקִימְנָא. וּלְבָתַר אִתְהַדַּר לְמֶהֱוֵי כְּלָל. רָזָא דְּאָדָם חַד. רָזָא חַד. וְכֹלָּא סָלְקָא בְּרָזָא חָדָא, וּבְמַתְקְלָא חָדָא לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא חַד. ו"ו אִתְהַדַּר לְמֶהֱוֵי כְּלָל חַד, נְהִירָא חָדָא, כְּלִילָן בְּשִׁית סִטְרִין.

וָ"ו כְּלָל, וְחוֹזֵר לִהְיוֹת פְּרָט בַּסּוֹד שֶׁבֵּאַרְנוּ, וְאַחַר כָּךְ חוֹזֵר לִהְיוֹת כְּלָל, הַסּוֹד שֶׁל אָדָם אֶחָד, סוֹד אֶחָד, וְהַכֹּל עוֹלֶה בְּסוֹד אֶחָד וּבְמִשְׁקָל אֶחָד לִהְיוֹת הַכֹּל אֶחָד. וָ"ו חוֹזֶרֶת לִהְיוֹת כְּלָל אֶחָד, אוֹר אֶחָד, כְּלוּלִים בְּשִׁשָּׁה צְדָדִים.

וְרָזָא דָא (בראשית א) וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב. דָּא ו"ו דְּהֵיא אֲזִיל וְנָהֵיר בְּרָזָא דְּיַמִּינָא, בְּכָלָּא חָדָא. וּלְבָתַר וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ, אִתְהַדַּר אָת דָּא לְמֶהֱוֵי אָלֶף, תְּרֵין דְּרוֹעִין, דָּא מִסְטְרָא דָא, וְדָא מִסְטְרָא דָא. חַד אִתְקְרֵי אוֹר, וְחַד אִתְקְרֵי חֹשֶׁךְ. אִתְפְּלַג אָת ו"ו בְּגַוֵויְיהוּ, וּכְדֵין אִתְפְּלַג מַחְלוֹקֶת מִתְּרֵין סִטְרִין, דְּאִינוּן אוֹר וְחֹשֶׁךְ, דִּכְתִיב וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ. מַהוּ וַיַּבְדֵּל דְּאִיתְפְּרַשׁ מַחְלוֹקֶת הַהוּא, וְאִסְתַּכְּמוּ תְּרֵין סִטְרִין לְמֶהֱוֵי בְּשִׁלְם, וְהַבְדָּלָה דָא, הֵיא הַבְדָּלַת מַחְלוֹקֶת, לְאִסְתַּכְּמָא לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא חַד, שְׁלִים כַּהֲדָא.

וְסוֹד הַזֶּה, (בראשית א, ד) וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב, זוֹ וָ"ו שֶׁהוֹלֶכֶת וּמְאִירָה בְּסוֹד הַיְמִין בְּכֹלָּל אֶחָד, וְאַחַר כָּךְ וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ, הָאוֹת הַזוֹ חוֹזֶרֶת לִהְיוֹת אָלֶף, שְׁתֵּי זְרוֹעוֹת, זוֹ מִצַּד זֶה וְזוֹ מִצַּד זֶה. אַחַר נִקְרֵאת אוֹר, וְאַחַת נִקְרֵאת חֹשֶׁךְ. נֶחֱלֶקֶת אוֹת זוֹ (ו"ו) בְּתוֹכָם, וְאָז נֶחְלָקָה הַמַּחֲלֹקֶת מִשְּׁנֵי צְדָדִים שֶׁהֵם אוֹר וְחֹשֶׁךְ, שֶׁכָּתוּב וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ. מַה זֶּה וַיַּבְדֵּל? שֶׁנִּבְדְּלָה הַמַּחֲלֹקֶת הַהִיא, וְהִסְכִּימוּ שְׁנֵי הַצְּדָדִים לִהְיוֹת בְּשָׁלוֹם, וְהַהִבְדָּלָה הַזוֹ הִיא הַבְדָּלַת הַמַּחֲלֹקֶת, לְהַסְכִּים שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל אֶחָד, שָׁלֵם כְּאֶחָד.

וּבְגִין כָּךְ, א"ו כַּחֲדָא אִינוּן. וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר יוֹם, דָּא סִטְרָא חָדָא דְּרָזָא דְּאל"ף. וְלַחֹשֶׁךְ קָרָא לָיְלָה, דָּא סִטְרָא חָדָא דְּרָזָא דְּאָלֶף. לְבָתַר אִתְפְּרָשׁוּ תְּרֵין סִטְרִין לְמֵיעְבַּד עוֹבָדָא, חַד עָבִיד עָרֶב, וְחַד עָבִיד בֹּקֶר. כֵּיוָן דַּעֲבָדוּ עוֹבָדִין, אִסְתַּכְּמוּ תַּרְוַיְיהוּ, וְאִתְכְּלִילוּ בְּאָת ו"ו.

וּמְשׁוּם כָּךְ, א"ו הֵן כְּאֶחָד. וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר יוֹם, זֶה צַד אֶחָד שֶׁל הַסּוֹד שֶׁל אָל"ף. (ולחשך קרא לילה, זה צדאחדשלסודשלאלף). לְאַחַר שֶׁנִּפְרְדוּ שְׁנֵי הַצְּדָדִים לַעֲשׂוֹת מַעֲשֶׂה, אֶחָד עָשָׂה עֶרֶב וְאֶחָד עָשָׂה בֹּקֶר. כֵּיוָן שֶׁעָשׂוּ מַעֲשִׂים, הִסְכִּימוּ שְׁנֵיהֶם וְנִכְלְלוּ בָּאוֹת וָ"ו.

הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר, וַיְהִי עֶרֶב, מִסִּטְרָא דְּחֹשֶׁךְ. וַיְהִי בֹקֶר, מִסִּטְרָא דְּאוֹר. כֵּיוָן דַּעֲבָדוּ עוֹבָדִין, מִיָּד אִשְׁתַּכְלָלוּ לְחַד, דִּכְתִיב יוֹם אֶחָד. הָא רָזָא דְּאָת ו"ו, דְּאִתְכְּלִילָן בֵּיהּ לְמֶהֱוֵי חָד.

זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר, וַיְהִי עֶרֶב מֵהַצַּד שֶׁל חֹשֶׁךְ, וַיְהִי בֹקֶר מֵהַצַּד שֶׁל הָאוֹר. כֵּיוָן שֶׁעָשׂוּ מַעֲשִׂים, מִיָּד הִשְׁתַּתְּכְלוּ לְאֶחָד, שֶׁכָּתוּב יוֹם אֶחָד. הֲרֵי הַסּוֹד שֶׁל הָאוֹת וָ"ו שֶׁנִּכְלְלוּ בּוֹ לִהְיוֹת אֶחָד.

וְהָא הוּא רָזָא דִּכְתִיב וַיְהִי, וְלֹא כְתִיב וְהָיָה. וַיְהִי, כַּד אִתְחַזְיָין בְּרָזָא דְּאָלֶף, וַעֲבָדוּ עוֹבָדִין, וְאִסְתִּימוּ וְלָא אִתְחַזּוּן, כְּדֵין כְּתִיב וַיְהִי: הֲוָה, וְהַשְׁתָּא לָא אִיהוּ הָכֵי, דְּהָא אִתְכְּלִיל בְּרָזָא דו"ו, וְהַשְׁתָּא כֹּלָּא יוֹם אֶחָד (תהלים קו) מִי יְמַלֵּל גְּבוּרוֹת ה' יַשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתוֹ.

וְזֶהוּ סוֹד הַכָּתוּב וַיְהִי וְלֹא כָתוּב וְהָיָה. וַיְהִי, כְּשֶׁנִּרְאִים בַּסּוֹד שֶׁל אָלֶף וְעָשׂוּ מַעֲשִׂים וְנִסְתְּרוּ וְלֹא נִרְאוּ, אָז כָּתוּב וַיְהִי: הָיָה, וְעַכְשָׁו אֵינוֹ כָּךְ, שֶׁהֲרֵי נִכְלָל בַּסּוֹד שֶׁל וָ"ו, וְעַכְשָׁו הַכֹּל יוֹם אֶחָד, (תהלים קו, ב) מִי יְמַלֵּל גְּבוּרוֹת ה' יַשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתוֹ.

(בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקָּווּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם. דָּא סִטְרָא תַּתָּאָה, סִטְרָא חַד דִּבְרָזָא דְּאָלֶף, דְּאִיהִי סִטְרָא דְּאִקָּרֵי חֹשֶׁךְ, וְדָא אִיהוּ מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם. דְּהָא מֵהַהוּא סִטְרָא מִתְפָּרְשָׁן מַיִין, וְנָבְעֵי בְּנְגִידוּ דְטְמִירוּ, מִסִּטְרָא אָחֳרָא דִּלְעֵילָּא, דְּאִיהוּ יָמִינָא.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקָּווּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם (בראשית א, ט), זֶה הַצַּד הַתַּחְתּוֹן, צַד אֶחָד שֶׁבַּסּוֹד שֶׁל אָלֶף, שֶׁהוּא צַד שֶׁנִּקְרָא חֹשֶׁךְ, וְזֶהוּ מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם, שֶׁהֲרֵי מִן אוֹתוֹ צַד נִפְרָדִים הַמַּיִם וְנוֹבְעִים בְּשֶׁפַע שֶׁל טְמִירוּת, מִצַּד אֶחָד שֶׁלְּמַעְלָה, שֶׁהוּא הַיָּמִין.

אוֹר דְּאִתְגְּנִיז, בְּאַן אֲתַר אִתְגְּנִיז, בְּרָזָא דְּאָת ו"ו. וְכַד אִיהִי אִתְגְּנִיז, כּוֹלָּא אִיתְגְּנִיזִין, סִטְרָא אָחֳרָא גְּנִיז עִמֵּיהּ. וְעַל דָּא מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מָקוֹם אֶחָד. וְדָא הוּא סִטְרָא דְּאִשְׁתְּאַר חַד, בְּלָא חֲבֵרֵיהּ כַּד אִתְגְּנִיז בְּקַדְמִיתָא. וּמֵהַהוּא סִטְרָא כַּד אִתְפַּלְגוּ מַיָּא, וְאִתְכְּנִישׁוּ בְּגַוַּיהּ, כְּדֵין אִיתְחֲזֵי יַבֶּשְׁתָּא מֵהַהוּא סִטְרָא. וְרָזָא דָּא הַר צִיּוֹן יַרְכְּתֵי צָפוֹן קִרְיַת מֶלֶךְ רָב. דְּהָא מֵהַהוּא סִטְרָא אִיתְחֲזֵי וְאִתְגְּלְיָא. לְבָתַר דְּאִיתְגְּנִיזוּ אִלֵּין תְּרֵין סִטְרִין, אִתְהַדַּר כֹּלָּא לְמֶהֱוֵי ו"ו. וְאִסְתַּיִם כֹּלָּא בְּגַוַּיהּ, וַהֲוָה חַד.

הָאוֹר שֶׁנִּגְנַז, בְּאֵיזֶה מָקוֹם נִגְנַז? בְּסוֹד הָאוֹת וָ"ו. וּכְשֶׁהִיא נִגְנֶזֶת, הַכֹּל נִגְנָזִים, הַצַּד הָאַחֵר גָּנוּז עִמּוֹ. וְעַל כֵּן מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מָקוֹם אֶחָד, וְזֶהוּ הַצַּד שֶׁנִּשְׁאַר אֶחָד, בְּלִי חֲבֵרוֹ כְּשֶׁנִּגְנַז בָּרִאשׁוֹנָה. וּמֵאוֹתוֹ הַצַּד, שֶׁנֶּחְלְקוּ הַמַּיִם וְהִתְכַּנְּסוּ לְתוֹכוֹ, אָז נִרְאֲתָה הַיַּבָּשָׁה מֵאוֹתוֹ הַצַּד. וְהַסּוֹד הַזֶּה (תהלים מח) הַר צִיּוֹן יַרְכְּתֵי צָפוֹן קִרְיַת מֶלֶךְ רָב, שֶׁהֲרֵי מֵאוֹתוֹ הַצַּד נִרְאָה וְהִתְגַּלָּה. אַחַר שֶׁנִּגְנְזוּ שְׁנֵי הַצְּדָדִים הַלָּלוּ, חָזַר הַכֹּל לִהְיוֹת וָ"ו, וְנִסְתַּר הַכֹּל בְּתוֹכוֹ וְנִהְיָה לְאֶחָד.

סִתְרֵי אוֹתִיּוֹת (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאוֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמָיִם, דָּא ו"ו, דְּאִיהִי אָת דְּאִיקָרֵי שָׁמַיִם. רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם, דְּאִתְפַּשַּׁט מִנֵּיהּ פְּשִׁיטוּ חַד, לְאַנְהָרָא לְאַרְעָא, וּלְאַשְׁקָאָה לְהַהוּא יַבֶּשְׁתָּא, וְהַאי אִיהוּ רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם. מַאן אִיהוּ רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם. דָּא הוּא פְּשִׁיטוּ דְּאִתְפַּשַּׁט מֵאָת ו"ו, כְּגַוְונָא דָּא ג, דְּא אִיהוּ פְּשִׁיטוּ דְּאִתְפַּשַּׁט מֵאָת ו"ו, לְאַנְהָרָא וּלְאַשְׁקָאָה לְאַרְעָא, כְּמָא דְּאִתְמָר.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאוֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם (בראשית א, יד), זוֹ וָ"ו, שֶׁהִיא הָאוֹת שֶׁנִּקְרֵאת שָׁמַיִם, רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם שֶׁהִתְפַּשְּׁטָה מִמֶּנּוּ הִתְפַּשְּׁטוּת אַחַת, לְהָאִיר לָאָרֶץ וּלְהַשְׁקוֹת אֶת אוֹתָהּ הַיַּבָּשָׁה, וְזֶהוּ רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם. מִי הוּא רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם? זוֹהִי הַהִתְפַּשְּׁטוּת שֶׁהִתְפַּשְּׁטָה מִן הָאוֹת וָ"ו, כְּמוֹ זֶה ג, זוֹהִי הִתְפַּשְּׁטוּת שֶׁהִתְפַּשְּׁטָה מִן הָאוֹת וָ"ו לְהָאִיר וּלְהַשְׁקוֹת אֶת הָאָרֶץ, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר.

אָת ו"ו, דְּיוּקְנָא דָּא, אִשְׁתְּלִיל מִכֹּלָּא, דְּלָא אִיתְחֲזוֹן בֵּיהּ כְּלָל מִכָּל אִינּוּן סִטְרִין אָחֳרָנִין, בַּר חַד פְּשִׁיטוּ דְּגוּפָא בִּלְחוֹדוֹי, בְּלָא דְּרוֹעִין וְסַמְכִין, וְקַיְימָא הָכֵי בָּרָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, בְּגִין לְמֶהֱוֵי זַמִּין לְגַבֵּי נוּקְבָא לְתַתָּא.

הָאוֹת וָ"ו, הַדְּיוֹקָן הַזֶּה הִתְפַּשֵּׁט מֵהַכֹּל, שֶׁאֵין נִרְאִים בּוֹ כְּלָל מֵאוֹתָם הַצְּדָדִים הָאֲחֵרִים, פָּרַט לְהִתְפַּשְּׁטוּת אַחַת שֶׁל הַגּוּף לְבַדּוֹ, בְּלִי זְרוֹעוֹת וְתוֹמְכִים, וְעוֹמֵד כָּךְ בְּסוֹד הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ כְּדֵי לִהְיוֹת מְזֻמָּן לִנְקֵבָה לְמַטָּה.

וְאַף עַל גַּב דְּאִלֵּין סְטָרִין אֲחָרָנִין, אִתְרְשִׁימוּ לְגַבֵּיהּ, הָכָא רָזָא דְרָזִין לְאִינּוּן דְּיָדְעֵי רָזֵי דִמְהֵימְנוּתָא, לְמִנְדַּע בְּאָן זִמְנָא אִיהוּ אָלֶ"ף, וּבְאָן זִמְנָא אִיהוּ וָ"ו.

וְאַף עַל גַּב שֶׁהַצְּדָדִים הָאֲחֵרִים הַלָּלוּ נִרְשָׁמוּ אֵלָיו, כָּאן סוֹד הַסּוֹדוֹת לְאוֹתָם הַיּוֹדְעִים סוֹדוֹת הָאֱמוּנָה, לָדַעַת בְּאֵיזֶה זְמַן הוּא אָלֶ"ף וּבְאֵיזֶה זְמַן הוּא וָ"ו.

בְּזִמְנָא דְקָיְימָא לְאַחֲזָאָה רָזֵי מְהֵימְנוּתָא, וּלְאַלְפָּא יְחוּדָא בְּרָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא לְכָל עָלְמָא, כְּדֵין קָיְימָא בְּרָזָא. דְּא', אָלֶף לְעַיְינָא, דְּדָא רֵאשִׁיתָא דְּכֹלָּא, לְמֵילַף מְהֵימְנוּתָא דְּיִחוּדָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְעַל דָּא קָיְימָא רֵישׁ לְכָל אַתְוָון, דְּהָא לָא אָתָא בַּר נָשׁ לְעָלְמָא, אֶלָּא לְמֵילַף וּלְמִנְדַּע לְמָארֵיהּ. וְקָיְימָא בְּדָיוֹקְנָא לְעֵינֵיהוֹן דְּכֹלָּא וַאֲמַר לֵיהּ אוֹלִיף חָכְמְתָא דִמְהֵימְנוּתָא דְּמָארָךְ, וּלְמִקְצֵה הַשָּׁמַיִם וְעַד קְצֵה הַשָּׁמַיִם.

בִּזְמַן שֶׁעוֹמֵד (להראות) סוֹדוֹת הָאֱמוּנָה וּלְלַמֵּד אֶת הַיִּחוּד בְּסוֹד הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ לְכָל הָעוֹלָם, אָז עוֹמֵד בַּסּוֹד שֶׁל א', אָלֶף לְעַיִן, שֶׁזּוֹ רֵאשִׁית הַכֹּל, לִלְמֹד אֶת אֱמוּנַת הַיִּחוּד שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְעַל כֵּן עוֹמֵד הָרֹאשׁ לְכָל הָאוֹתִיּוֹת, שֶׁהֲרֵי לֹא בָא אָדָם לְעוֹלָם אֶלָּא לִלְמֹד וּלְהַכִּיר אֶת רִבּוֹנוֹ, וְעוֹמֵד בְּדְיוֹקָן לְעֵינֵי הַכֹּל וּלְלַמֵּד אֶת חָכְמַת הָאֱמוּנָה שֶׁל רִבּוֹנוֹ, (דברים ד, לב) וּלְמִקְצֵה הַשָּׁמַיִם וְעַד קְצֵה הַשָּׁמַיִם.

וְעַל דָּא אִתְרְשִׁים גַּבֵּיהּ, בְּדְיוֹקְנִין דִּבְרֵאשִׁית, דְּאִתְחֲזֵי לְמִשְׁאַל וּלְמִנְדַּע, דִּכְתִיב, (דברים ד) כִּי שְׁאַל נָא לְיָמִים רִאשׁוֹנִים. וְדָא הִיא שְׁאֵלְתָּא קַמַּיְיתָא, לְאִשְׁתְּמוֹדַע בַּר נָשׁ לְמָארֵיהּ, דְּדָא אִיהוּ רֵאשִׁיתָא דְּכֹלָּא. וּכְדֵין אִיהוּ רָזָא דְּאָלֶ"ף, רֵאשִׁיתָא דְּקָיְימָא לְכָל אַתְוָון.

וְעַל כֵּן נִרְשָׁם אֶצְלוֹ בַּדְּיוֹקָנָאוֹת שֶׁל בְּרֵאשִׁית (של אדם), שֶׁרָאוּי לִשְׁאוֹל וּלְהַכִּיר, שֶׁכָּתוּב (שם) כִּי שְׁאַל נָא לְיָמִים רִאשׁוֹנִים, וְזוֹ הַשְּׁאֵלָה הָרִאשׁוֹנָה, שֶׁיַּכִּיר הָאָדָם אֶת רִבּוֹנוֹ, שֶׁזּוֹהִי רֵאשִׁית הַכֹּל, וְאָז הוּא הַסּוֹד שֶׁל אָלֶ"ף, הָרֵאשִׁית שֶׁעוֹמֶדֶת לְכָל הָאוֹתִיּוֹת.

וּבְזִמְנָא דְקָיְימָא לְאִזְדַּוְּגָא לְגַבֵּי נוּקְבָא, בְּרָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, קָיְימָא בְּרָזָא דְּוּ"ו, וְאִשְׁתְּלִיל מִכֹּלָּא, וְלָא אִתְחֲזוּ בַּר גּוּפָא בִּלְחוֹדוֹי. וְכֹלָּא אִתְקַשַּׁר בְּנוּקְבָא. דְּרוֹעָא חַד, תְּחוֹת רֵישָׁא, וְחַד, דִּמְחַבְּקָא לָהּ.

וּבִזְמַן שֶׁעוֹמֵד לְהִזְדַּוֵּג אֶל הַנְּקֵבָה בְּסוֹד הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, עוֹמֵד בַּסּוֹד שֶׁל וָ"ו וְנִשְׁלָם מִן הַכֹּל, וְלֹא נִרְאִים רַק הַגּוּף לְבַדּוֹ, וְהַכֹּל נִקְשָׁר עִם הַנְּקֵבָה, זְרוֹעַ אַחַת תַּחַת הָרֹאשׁ, וְאַחַת שֶׁמְּחַבֶּקֶת אוֹתָהּ.

וְעַל דָּא לָא אִיתְחֲזוּן בְּאָת ו"ו יְרֵכִין, וְהַהוּא דְּרָקִיעָא, כֻּלָּא אִסְתִּים בְּגַוֵּיהּ, בְּסִתִימוּ בְּרָזָא דְּרָזִין, וְאִיתְחֲזוּ ו"ו בִּלְחוֹדוֹי, כְּמַאן דְּאִישְׁתְּלִילוּ מִכֹּלָּא. וּכְדֵין אִיהוּ זַמִּין וְאִתְקַשַּׁר לְגַבָּהּ דְּנוּקְבָא. וְעַל דָּא זַמִּין אָת ו"ו, בְּרָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, לְאִתְחֲזָאָה כֹּלָּא. וְקָיְימָא ה"א בַּתְרָאָה שְׁלֵימָא וּמַלְיָא כְּמָא דְּאִתְחֲזֵי. זַכָּאָה אִיהוּ חוּלָקֵיהּ, מַאן דְּעָאל וּנְפַק, וְיָדַע אוֹרְחִין וּשְׁבִילִין בְּרָזָא דְמְהֵימְנוּתָא, לְאִשְׁתְּמוֹדָעָא לְמָארֵיהּ, זַכָּאָה אִיהוּ בְּעָלְמָא הָדֵין וּבְעָלְמָא דְאָתֵי.

וְעַל כֵּן אֵין נִרְאוֹת בָּאוֹת וָ"ו יְרֵכַיִם, וְהַהוּא שֶׁל הָרָקִיעַ הַכֹּל נִסְתָּר בְּתוֹכוֹ, בַּסֵּתֶר בְּסוֹד הַסּוֹדוֹת, וְנִרְאִים וָ"ו לְבַדּוֹ, כְּמִי שֶׁנִּתְפַּשְּׁטוּ מִן הַכֹּל, וְאָז הוּא מְזֻמָּן וְנִקְשָׁר אֶל הַנְּקֵבָה, וְעַל כֵּן מְזֻמֶּנֶת הָאוֹת וָ"ו בְּסוֹד הַשֵּׁם

הַקָּדוֹשׁ לְהַרְאוֹת הַכֹּל. וְעוֹמֶדֶת ה"א אַחֲרוֹנָה שְׁלֵמָה וּמְלֵאָה כְּמוֹ שֶׁרָאוּי. אֲשֶׁרֵי חֶלְקוֹ שֶׁל מִי שֶׁנִּכְנַס וְיָצָא, וְיוֹדֵעַ הַדְּרָכִים וְהַשְּׁבִילִים בְּסוֹד הָאֱמוּנָה לְהַכִּיר אֶת רִבּוֹנוֹ. אַשְׁרֵיהֶם בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא.

דְּיוּקָנָא דְּאַת יו"ד, נְקוּדָא קַדְמָאָה דְּסַלְקָא בְּמַחֲשָׁבָה, וְאִסְתִּים וְלָא יְדִיעַ, הַאי נְקוּדָא קַיְימָא בְּסִתִימוּ דְמַחְשָׁבָה, בְּגִין דְּלָא אִתְפַּשַּׁט כְּלָל, וְלָא יְדִיעַ לְאָן אוֹרְחָא הוּא, וּלְאָן אָזִיל, וּמֵאָן אִיהוּ, וּמֵאָן נָפְקָא. וְעַל דָּא כָּלְהוֹ קַיְימִין בַּר בְּהַהוּא נְקוּדָה, דְּקַיְימָא בִּרְעוּ דְמַחְשָׁבָה, דְּלָא אִתְיְדַע כְּלָל.

הַדְּיוֹקָן שֶׁל הָאוֹת יו"ד, הַנְּקֻדָּה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁעָלְתָה בְּמַחֲשָׁבָה, וְנִסְתָּרָה וְלֹא יְדוּעָה, הַנְּקֻדָּה הַזּוֹ עוֹמֶדֶת בְּסֵתֶר הַמַּחֲשָׁבָה, מִשּׁוּם שֶׁלֹּא הִתְפַּשְּׁטָה כְּלָל, וְלֹא יְדוּעַ לְאֵיזוֹ דֶּרֶךְ הִיא וּלְאָן הוֹלֶכֶת, וּמֵאֵיפֹה הִיא, וּמֵאֵיפֹה יְצִאָה. וְעַל כֵּן כֻּלָּם עוֹמְדִים בַּחוּץ בְּאוֹתָהּ הַנְּקֻדָּה, שֶׁעוֹמֶדֶת בִּרְצוֹן הַמַּחֲשָׁבָה שֶׁלֹּא נוֹדְעָה כְּלָל.

וְאִיהִי נְקוּדָה דְּקַיְימָא בְּאַת ה"א עִילָּאָה, דְּקַיְימָא עַל כָּל אִינּוּן תֵּשַׁע סְמָכִין דְּקָאֲמָרָן, וְאִינּוּן חֲמֵשׁ כְּדְקָאֲמָרָן, וְאִינּוּן פְּלִיאוֹת. וְעַל דָּא אִיקְרֵי רָזָא דָּא פֶּלֶא. וְאוֹת אֶלֶף סָלְקָא הָכָא. וְהָכָא כֹּלָּא אוֹת פְּלָאוֹת. וְהָא אוֹקִימְנָא.

וְהִיא הַנְּקֻדָּה שֶׁעוֹמֶדֶת בְּאוֹת ה"א הָעֶלְיוֹנָה שֶׁעוֹמֶדֶת עַל כָּל אוֹתָם שִׁשָּׁה הַעֲמוּדִים שֶׁאָמַרְנוּ, וְהֵם חֲמִשָּׁה כְּפִי שֶׁאָמַרְנוּ, וְהֵם פְּלִיאוֹת, וְלָכֵן נִקְרָא הַסּוֹד הַזֶּה פֶּלֶא, וְהָאוֹת אֶלֶף עוֹלָה כָּאן, וְכָאן הַכֹּל אוֹת פְּלָאוֹת, וַהֲרֵי בֵּאַרְנוּ.

וְכָל אִלֵּין סְמָכִין, וְכָל אִלֵּין רְתִיכִין דְּקָאֲמָרָן, כַּד סָלְקָא ה"א בַּתְרָאָה, לְאִתְקַשְּׁרָא בְּאַת וְא"ו, אִינּוּן רְתִיכִין דִּילָהּ פְּרִישָׁן עַל נוּקְבָא כְּדְקָאֲמָרָן, וְכָל אִינּוּן רְתִיכִין דִּילָהּ כְּלִילָן בְּאִינּוּן רְתִיכִין עִילָּאִין, כֻּלְּהוֹ חָפְיָין בְּסִחֲרָנָא דְנוּקְבָא.

וְכָל אֵלּוּ הָעֲמוּדִים וְכָל אֵלּוּ הַמֶּרְכָּבוֹת שֶׁאָמַרְנוּ, כְּשֶׁעוֹלָה ה"א הָאַחֲרוֹנָה לְהִקָּשֵׁר עִם הָאוֹת וְא"ו, אוֹתָן הַמֶּרְכָּבוֹת שֶׁלָּהּ פְּרוּשׁוֹת עַל הַנְּקֵבָה כְּפִי שֶׁאָמַרְנוּ, וְכָל אוֹתָן הַמֶּרְכָּבוֹת שֶׁלֹּא (שלה) כְּלוּלוֹת בְּאוֹתָן הַמֶּרְכָּבוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת, כֻּלָּן מְכַסּוֹת סְבִיב הַנְּקֵבָה.

רָזָא דָּא, כַּד נוּקְבָא לָא אִתְקַשְּׁרַת בִּדְכוּרָא, חַפְיָא לָהּ חַד קְלִיפָּה תַּקִּיפָא דְּסָתֵים נְהוֹרָהּ. וְכַד אִתְקַשְּׁרַת בִּדְכוּרָא, חַפְיָין לָהּ כָּל הַנֵּי רְתִיכִין עִילָּאִין וְתַתָּאִין, אִינּוּן קְלִיפָּה קַדִּישָׁא דְּחַפְיָין לָהּ, וְאִתְלַבְּשַׁת בָּהּ, וְהִיא אִתְקַשְּׁרַת בְּאַת ו"ו.

הַסּוֹד הַזֶּה, כְּשֶׁהַנְּקֵבָה לֹא נִקְשֶׁרֶת לַזָּכָר, מְכַסֶּה אוֹתָהּ קְלִפָּה אַחַת חֲזָקָה שֶׁמַּסְתִּירָה אוֹרָהּ, וּכְשֶׁנִּקְשֶׁרֶת בַּזָּכָר, מְכַסּוֹת אוֹתָהּ כָּל אוֹתָן הַמֶּרְכָּבוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת וְהַתַּחְתּוֹנוֹת, הֵן קְלִפָּה קְדוֹשָׁה שֶׁמְּכַסּוֹת אוֹתָהּ, וּמִתְלַבֶּשֶׁת בָּהֶם, וְהִיא נִקְשֶׁרֶת עִם הָאוֹת וָ"ו.

לְעֵילָּא נָטְלָא בְּהֵ"א, דִּנְקוּדָה עִילָּאָה סָתִים בְּגַוָּוהּ. וְכַד אִיהִי נָטְלָא לוֹן, וְכָלְהוֹ בָּהּ, כְּדֵין אִיתְעֲבִידוּ כֻּלְּהוֹ, כְּגַוְונָא דָּא. כ וְאַסְתִּים נְקוּדָה עִילָּאָה דְּקַיְימָא בְּאֶמְצָעִיתָא, דְּאִיהוּ ו"ו דְּאָזְלָא בְּעִיגּוּלָא, לְמֶעְבַּד גּוּפָא לְאַסְתָּמָא לְהַאי נְקוּדָה.

לְמַעְלָה נוֹסַעַת עִם ה"א, שֶׁהַנְּקֻדָּה הָעֶלְיוֹנָה נִסְתֶּרֶת בְּתוֹכָהּ. וּכְשֶׁהִיא נוֹטֶלֶת אוֹתָם וְכֻלָּם בָּהּ, אָז כֻּלָּם נַעֲשִׂים כְּמוֹ זֶה כ. וּמַסְתִּיר הַנְּקֻדָּה הָעֶלְיוֹנָה שֶׁקַּיֶּמֶת בָּאֶמְצַע, שֶׁהִיא וְ"ו שֶׁהוֹלֶכֶת בְּעִגּוּל, לַעֲשׂוֹת גּוּף לְהַסְתִּיר הַנְּקֻדָּה הַזּוֹ.

כְּגַוְונָא דְּה"א אֶחֱרָא, עָבִיד גּוּפָא בְּאינּוּן רְתִיכִין דִּילָהּ, וְאִיהִי נְקוּדָא דְּקַיְימָא בְּאֶמְצָעִיתָא, וּכְדֵין אִיקְרֵי ה"א. הָכִי נָמֵי הַאי אֶת רָזָא דְּו"ו, אינּוּן גּוּפָא, וְקַיְימָא בְּרָזָא דָא, וְהַאי נְקוּדָה בְּאֶמְצָעִיתָא, וּבְגִין כָּךְ כֹּלָּא חַד. וְהַאי נְקוּדָה עִילָּאָה, אִיקְרֵי חָכְמָה עִילָּאָה. וְהַאי נְקוּדָה תַּתָּאָה, אִיקְרֵי חָכְמָה תַּתָּאָה, חָכְמָה זְעֵירָא. וְהַאי ה"א, וְהַאי ה"א, בַּר דְּהַאי נְקוּדָה אִתְרְשִׁים בְּקַדְמִיתָא בְּנָקוּדָאָה.

כְּמוֹ (שה"א) הָאַחֶרֶת עוֹשָׂה גוּף עִם אוֹתָהּ הַמֻּרְכָּבוֹת שֶׁלָּהּ, וְהִיא הַנְּקֻדָּה שֶׁעוֹמֶדֶת בָּאֶמְצַע, וְאָז נִקְרֵאת ה"א, כָּךְ גַּם הָאוֹת הַזּוֹ הַסּוֹד שֶׁל וָ"ו, הֵם הַגּוּף, וְעוֹמְדִים בְּסוֹד זֶה, וְהַנְּקֻדָּה הַזּוֹ בָּאֶמְצַע. וּמִשּׁוּם כָּךְ הַכֹּל אֶחָד, וְהַנְּקֻדָּה הָעֶלְיוֹנָה הַזּוֹ נִקְרֵאת חָכְמָה עֶלְיוֹנָה, וְהַנְּקֻדָּה הַתַּחְתּוֹנָה הַזּוֹ נִקְרֵאת חָכְמָה תַּחְתּוֹנָה, חָכְמָה קְטַנָּה. וְהַה"א הַזּוֹ, וְהַה"א הַזּוֹ, רַק שֶׁהַנְּקֻדָּה הַזּוֹ נִרְשֶׁמֶת בְּרֹאשׁוֹנָה בִּלְבַדָּהּ.

י' נְקוּדָה חַד עִילָּאָה, דְּקַיְימָא עַל תִּשְׁעָה סָמְכִין, כְּמָא דְּאוּקִימְנָא. אֶלָּא לָא אִיקְרוּן בִּשְׁמָהָן, בַּר בְּאינּוּן רְתִיכִין דִּילְהוֹן. אֲבָל הַנֵּי תִּשְׁעָה, נָפְקֵי מִגּוֹ בּוּצִינָא, וְאִתְרַשִּׁימוּ תְּחוֹתוֹי דְּי"ד.

י' נְקֻדָּה אַחַת עֶלְיוֹנָה שֶׁעוֹמֶדֶת עַל תִּשְׁעָה עַמּוּדִים, כְּמוֹ שֶׁבַּאֲרנוּ. אֵלּוּ לֹא נִקְרָאִים בְּשֵׁמוֹת, רַק בְּאוֹתָן הַמֶּרְכָּבוֹת שֶׁלָּהֶם, אֲבָל הַתִּשְׁעָה הַלָּלוּ יוֹצְאִים מִתּוֹךְ הַמָּאוֹר, וְנִרְשָׁמִים תַּחַת הַיּוֹ"ד.

וְאינּוּן ט' נְקוּדִין, דְּאִתְפַּשְׁטָן בְּכָל אַתְוָון. בְּגִין דְּכָל אַתְוָון נָפְקִין מִן יו"ד, בְּאינּוּן שְׁבִילִין דִּילָהּ. וּכְמָא דְּאַתְוָון נָפְקִין מִן יו"ד, הָכֵי נִיקוּדִין. וְכֻלְּהוֹ הַנֵּי נְקוּדִין תֵּשַׁע, נָפְקִין מֵאינּוּן תֵּשַׁע.

וְאוֹתָן תֵּשַׁע נְקֻדּוֹת שֶׁמִּתְפַּשְׁטוֹת בְּכָל הָאוֹתִיּוֹת, מִשּׁוּם שֶׁכָּל הָאוֹתִיּוֹת יוֹצְאוֹת מִן יו"ד בְּאוֹתָם הַשְּׁבִילִים שֶׁלָּהּ, וּכְמוֹ שֶׁהָאוֹתִיּוֹת יוֹצְאוֹת מִן יו"ד, כָּךְ הַנְּקֻדּוֹת, וְכָל הַנְּקֻדּוֹת הַלָּלוּ הַתֵּשַׁע, יוֹצְאוֹת מֵאוֹתָם תֵּשַׁע.

וְאַף עַל גַּב דַּאֲמָרָן, דְּהַנֵּי תֵּשַׁע אינּוּן תְּחוֹתֵיהּ דְּיו"ד, עֲלֵיהּ דְּיו"ד אינּוּן. אֲבָל אינּוּן סָמְכִין לָהּ, וְאינּוּן רְתִיכִין לְט' אֲחֲרָנִין, דְּאינּוּן רָזָא דְּאֵין סוֹף, וְכֻלְּהוֹ קַיְימִין לְיו"ד. וְכָל הַנֵּי דִּלְתַתָּא, אִסְתִּימוּ, וְאִהַדְּרוּ לְהַאי נְקוּדָה. עַל דָּא כָּל יוֹמִין.

וְאַף עַל גַּב שֶׁאָמַרנוּ שֶׁהַתֵּשַׁע הַלָּלוּ הֵם תַּחַת הַיּוֹ"ד, הֵם עַל הַיּוֹ"ד, אֲבָל הֵם תּוֹמְכִים אוֹתָהּ, וְהֵם מֻרְכָּבוֹת לְט' אֲחֵרוֹת, שֶׁהֵם סוֹד הָאֵין סוֹף, וְכֻלָּם עוֹמְדִים לַיּוֹ"ד, וְכָל אֵלֶּה שֶׁלְּמַטָּה נִסְתְּרוּ וְחָזְרוּ לַנְּקֻדָּה הַזּוֹ, עַל זֶה כָּל הַיָּמִים.

תָּא חֲזֵי, כַּמָּה אִית לוֹן לִבְנֵי נָשָׁא לְאִסְתַּמְּרָא מֵחוֹבֵיהוֹן, וּלְאִשְׁתַּדְּלָא בִּרְעוּתָא דְּמָארֵיהוֹן. דְּהָא שִׁבְעָה זַכָּאִין דַּהֲווֹ בְּיִשְׂרָאֵל, דְּאִתְתַּקְפוּ בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּלִבָּא שְׁלִים, וְאינּוּן שִׁבְעָה סָמְכִין דְּעָלְמָא מַמָּשׁ. בְּיוֹמֵיהוֹן, אִתְגַּבַּר בְּעָלְמָא יָמִינָא עַל שְׂמָאלָא. וְיִשְׂרָאֵל עַל עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים.

בֹּא וּרְאֵה, כַּמָּה יֵשׁ לָאֲנָשִׁים לְהִשָּׁמֵר מֵחֲטָאֵיהֶם וּלְהִתְעַסֵּק בִּרְצוֹן רִבּוֹנָם, שֶׁהֲרֵי שִׁבְעָה צַדִּיקִים שָׁהָיוּ בְּיִשְׂרָאֵל, שֶׁהֶחֱזִיקוּ בַּקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּלֵב שָׁלֵם, וְהֵם שִׁבְעַת עַמּוּדֵי עוֹלָם מַמָּשׁ. בִּימֵיהֶם הִתְגַּבֵּר בָּעוֹלָם הַיָּמִין עַל הַשְּׂמֹאל, וְיִשְׂרָאֵל עַל שְׂאָר הָעַמִּים.

וְכֵיוָן דְּאִשְׁתַּלִּימוּ אִינוּן, קָמוּ מִסִּטְרָא דִשְׂמָאלָא שִׁבְעָה בָּתֵּי דִינִין מַמָּשׁ, דְּכָלְהוֹ עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה, כְּמָה דְּאִתְעָרוּ חַבְרַיָּיא, דְּלָא חָרְבָה אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, עַד דְּפָלְחוּ שֶׁבַע בָּתֵּי דִינִין עֲבוֹדָה זָרָה, וּדְאָתוֹ מִנְּהוֹן. וְאִלֵּין אִינוּן: יָרְבְעָם בֶּן נְבָט. וּבַעֲשָׁא בֶּן אֲחִיָּה. וְאַחְאָב בֶּן עָמְרִי. וְיֵהוּא בֶּן נִמְשִׁי. וּפֶקַח בֶּן רְמַלְיָהוּ. וּמְנַחֵם בֶּן גַּדִּי. וְהוֹשֵׁעַ בֶּן אֵלָה. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ירמיה טו) אוּמְלָלָה יוֹלֶדֶת הַשִּׁבְעָה. דָּא אַרְעָא קַדִּישָׁא, דִּילִידַת לוֹן.

וְכֵיוָן שֶׁהֵם נִשְׁלְמוּ, קָמוּ מִצַּד שְׂמֹאל שִׁבְעָה בָּתֵּי דִינִים מַמָּשׁ, שֶׁכֻּלָּם עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה, כְּמוֹ שֶׁהֵעִירוּ הַחֲבֵרִים, שֶׁלֹּא חָרְבָה אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל עַד שֶׁעָבְדוּ שִׁבְעָה בָּתֵּי דִינִים עֲבוֹדָה זָרָה, וּמִי שֶׁבָּאוּ מֵהֶם. וְאֵלּוּ הֵם: יָרְבְעָם בֶּן נְבָט, וּבַעְשָׁא בֶּן אֲחִיָּה, וְאַחְאָב בֶּן עָמְרִי, וְיֵהוּא בֶּן נִמְשִׁי, וּפֶקַח בֶּן רְמַלְיָהוּ, וּמְנַחֵם בֶּן גַּדִּי, וְהוֹשֵׁעַ בֶּן אֵלָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ירמיה טו, ט) אֻמְלְלָה יֹלֶדֶת הַשִּׁבְעָה, זוֹ הָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה שֶׁיָּלְדָה אוֹתָם.

תָּא חֲזֵי, כַּד בָּרָא לָא עָבִיד רְעוּתָא דַּאֲבוּי, עַל אִימֵּיהּ רַמְיָא לְאַלְקָאָה לֵיהּ, וּלְדַבְּרָא לֵיהּ בְּאוֹרַח מֵישָׁר, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי לא) דִּבְרֵי לְמוּאֵל מֶלֶךְ מַשָּׂא אֲשֶׁר יִסְּרַתּוּ אִמּוֹ. מַאי אִמּוֹ. וַדַּאי בַּת שֶׁבַע אֵם שְׁלֹמֹה. וְלָא אֲבוּי. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּאִיהִי אִתְפַּקְּדָא עַל בֵּיתָא, וְכָל גְּנִיזִין, וְכָל מָאנֵי קְרָבָא בִּידָהּ אִתְמְסָרִית, וְאִיהִי בָּעְיָיא לְדַבְּרָא בְּנָהָא בְּאוֹרַח מֵישָׁר, דְּיַעַבְּדוּן רְעוּתָא דְמַלְכָּא. וְעַל דְּאִיהִי לָא דַּבְּרַת לְהַנֵּי שֶׁבַע בְּאוֹרַח מֵישָׁר, וְלָא אַלְקַת לְהוֹן, אִסְתַּחָרוּ לְסִטְרָא דִשְׂמָאלָא, וְשָׁלְטָא שִׂמָאלָא עַל יְמִינָא, וְאָזְלַת עִמְּהוֹן בְּגָלוּתָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ירמיה טו) אוּמְלָלָה יוֹלֶדֶת הַשִּׁבְעָה.

בֹּא וּרְאֵה, כְּשֶׁבֵּן לֹא עוֹשֶׂה רְצוֹן אָבִיו, עַל אִמּוֹ מָטָל לְהַלְקוֹתוֹ וּלְהַנְהִיגוֹ בְּדֶרֶךְ יְשָׁרָה, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (משלי לא, א) דִּבְרֵי לְמוּאֵל בֶּן מַשָּׂא אֲשֶׁר יִסְּרַתּוּ אִמּוֹ. מַה זֶּה אִמּוֹ? וַדַּאי בַּת שֶׁבַע אֵם שְׁלֹמֹה, וְלֹא אָבִיו. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁהִיא נִתְמַנְתָה עַל הַבַּיִת, וְכָל הַגְּנָזִים וְכָל כְּלֵי הַקְּרָב נִמְסְרוּ בְּיָדֶיהָ, וְהִיא רוֹצָה לְהַנְהִיג אֶת בְּנֶיהָ בְּדֶרֶךְ יְשָׁרָה, שֶׁיַּעֲשׂוּ אֶת רְצוֹן הַמֶּלֶךְ. וְעַל שֶׁהִיא לֹא הִנְהִיגָה אֶת הַשֶּׁבַע הַלָּלוּ בְּדֶרֶךְ יְשָׁרָה וְלֹא הִלְקְתָה אוֹתָם, הִסְתּוֹבְבוּ לְצַד שְׂמֹאל, וְשָׁלַט הַשְּׂמֹאל עַל הַיָּמִין וְהָלְכָה עִמָּהֶם בַּגָּלוּת. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ירמיה טו, ט) אֻמְלְלָה יֹלֶדֶת הַשִּׁבְעָה.

תָּא חֲזֵי, קַדְמָאָה דְּהַוָה בְּהוּ דְּאִיהוּ יָרְבְעָם, אַתְעַר בְּעָלְמָא סִטְרָא דִשְׂמָאלָא, וְעָבִיד תְּרֵין עֲגָלִין דְּהָא עֶגְלָא מִסִּטְרָא דְשׁוֹר אִיהוּ, דְּאִיהוּ בְּשִׂמָאלָא. וּמַה דַּהֲווֹ תְּרֵי. רָזָא דִתְרֵי חֵילִין דְּשִׂמָאלָא אָתֵי מִינֵּיהּ. כְּדֵין שְׁרִיאַת סִיהֲרָא לְאִתְפָּנְמָא, עַד דְּאִשְׁתַּלִּימוּ אִינוּן ז' מִסִּטְרָא דִשְׂמָאלָא. כֵּיוָן דְּאָתֵי הוֹשֵׁעַ בֶּן אֵלָה, כְּדֵין אִתְפְּגִימַת סִיהֲרָא, וְגָלוּ יִשְׂרָאֵל, וּשְׁכִינְתָּא עִמְּהוֹן.

בֹּא וּרְאֵה, הָרִאשׁוֹן שֶׁהָיָה בָּהֶם, שֶׁהוּא יָרְבָעָם, הֵעִיר בָּעוֹלָם אֶת צַד הַשְּׂמֹאל וְעָשָׂה שְׁנֵי עֶגְלִים, שֶׁהֲרֵי הָעֶגֶל הוּא מֵהַצַּד שֶׁל שׁוֹר, שֶׁהוּא בַּשְּׂמֹאל. וּמַה שֶּׁהָיוּ - שְׁנַיִם. הַסּוֹד שֶׁל שְׁנֵי כֹּחוֹת הַשְּׂמֹאל בָּאוּ מִמֶּנּוּ. אֲז הִתְחִילָה הַלְּבָנָה לְהִפָּגֵם, עַד שֶׁנִּשְׁלְמוּ אוֹתָם הַז' שֶׁמִּצַּד הַשְּׂמֹאל. כֵּיוָן שֶׁבָּא הוֹשֵׁעַ בֶּן אֵלָה, אֲז נִפְגְּמָה הַלְּבָנָה, וְגָלוּ יִשְׂרָאֵל וּשְׁכִינָה עִמָּהֶם.

מַאי טַעְמָא. בְּגִין דִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, בְּשִׁבְעָה סְלִיקַת, וּבְשִׁבְעָה נָחֲתַת, בְּשִׁבְעָה אִשְׁתְּלִימַת, וּבְשִׁבְעָה אִתְפְּגִימַת. בְּשִׁבְעָה אִשְׁתְּלִימַת, כְּדְאוֹקִימְנָא בְּרָזָא דִמְהֵימְנוּתָא, וְזַכָּאִין דַּאֲחִידָן בָּהּ, אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב יוֹסֵף מֹשֶׁה אַהֲרֹן דָּוִד. בְּשִׁבְעָה אִתְפְּגִימַת הַנֵּי שִׁבְעָה בָּתֵּי דִינִין וְאִתְתָּרְכַת מֵאַרְעָא קַדִּישָׁא.

מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁכְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל עוֹלָה בְּשִׁבְעָה, וּבְשִׁבְעָה יוֹרֶדֶת, בְּשִׁבְעָה נִשְׁלֶמֶת וּבְשִׁבְעָה נִפְגֶּמֶת. בְּשִׁבְעָה נִשְׁלֶמֶת, כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ בְּסוֹד הָאֱמוּנָה. וְהַצַּדִּיקִים הָאֲחוּזִים בָּהּ, אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב יוֹסֵף מֹשֶׁה אַהֲרֹן דָּוִד. בְּשִׁבְעָה נִפְגֶּמֶת, הַשִּׁבְעָה בָּתֵּי הַדִּין הַלָּלוּ, וְגֹרְשָׁה מֵהָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה.

דְּהָא תְּרֵיסַר בְּנִין רַשִּׁיעִין הֲווֹ לְהוֹ, לְאִינּוּן ז' בָּתֵּי דִינִין. וּכְדֵין אִינּוּן י"ב סָמְכִין דִּלְעֵילָּא אִתַּבָּרוּ, אִינּוּן י"ב שְׁבָטִין דְּסַחֲרָנֵי שְׁכִינְתָּא, וְיִשְׂרָאֵל אָזְלוּ בְּגָלוּתָא. אֶלָּא יְהוּדָה דְּאוֹרִיכוּ לֵיהּ, עַד עָשָׂרָה.

שֶׁהֲרֵי שְׁנַיִם עָשָׂר בָּנִים רְשָׁעִים הָיוּ לָהֶם לְאוֹתָם ז' בָּתֵּי דִין, וְאֵז אוֹתָם עֲמוּדִים שֶׁלְּמַעְלָה נִשְׁבְּרוּ, אוֹתָם י"ב שְׁבָטִים שֶׁסְּבִיב הַשְּׁכִינָה, וְיִשְׂרָאֵל הָלְכוּ בַּגָּלוּת. אֶלָּא יְהוּדָה שֶׁחִכּוּ לוֹ, עַד עָשָׂרָה.

תָּא חֲזֵי, עַד דַּהֲווֹ בִּירוּשָׁלַם לְתַתָּא, עָשָׂרָה מַלְכִין רַשִּׁיעִין, לָא אִתְחָרְבַת, וְלָא אִסְתַּלַּק קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִינָהּ, וּמִירוּשָׁלַיִם דִּלְעֵילָּא, דְּאִיהִי עֲשִׂירָאָה, וּשְׁבִיעָאָה אִתְקְרִיאַת. וְאִינּוּן עָשָׂרָה מַלְכִין דִּלְתַתָּא: רְחַבְעָם. אֲבִיָּה. יְהוֹרָם. אֲחַזְיָהוּ. אָחָז. מְנַשֶּׁה. אָמוֹן. יְהוֹאָחָז. יְהוֹיָקִים. יְהוֹיָכִין. וְכַד הֲוָה עֲשִׂירָאָה דְּבָהוֹ בִּישׁ וְלָא אִתְדַּבַּק בְּאוֹרַיְיתָא, כְּדֵין יְהֵיב אַתְרָא לְסִטְרָא דְּשִׂמְאלָא, לְשַׁלְטָאָה עֲלֵיהּ, וְעַל יְרוּשָׁלַיִם. וּכְדֵין שְׁכִינְתָּא אִסְתַּלְּקַת, וְיִשְׂרָאֵל דַּהֲווֹ בִּירוּשָׁלַיִם גָּלוּ. עַל דָּא כְּתִיב (ירמיה ו) אוֹי לָנוּ כִּי פָנָה יוֹם, דָּא הוּא חֶסֶד עִילָּאָה, דְּאִיקָרֵי יוֹם. כִּי יִנְטוּ צִלְלֵי עֶרֶב, דָּא רָזָא דְּשִׂמְאלָא, דְּשָׁרֵי לְשַׁלְטָאָה, דְּהָא מֵהָכָא אָתֵי חֵילָא לְסִטְרָא דְּשִׂמְאלָא.

בֹּא וּרְאֵה, עַד שֶׁהָיוּ בִּירוּשָׁלַיִם לְמַטָּה, עֶשְׂרָה מְלָכִים רְשָׁעִים לֹא נֶחְרְבָה וְלֹא הִסְתַּלֵּק הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִמֶּנָּה, וּמִירוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעְלָה, שֶׁהִיא עֲשִׂירִית, וְנִקְרֵאת שְׁבִיעִית, (והם עשרה מלכים שלמעלה, שהיא עשירית, ונקראת שביעית) וְהֵם עֲשָׂרָה הַמְּלָכִים שֶׁלְּמַטָּה: רְחַבְעָם, אֲבִיָּה, יְהוֹרָם, אֲחַזְיָהוּ, אָחָז, מְנַשֶּׁה, אָמוֹן, יְהוֹאָחָז, יְהוֹיָקִים, יְהוֹיָכִין. וּכְשֶׁהָיָה הָעֲשִׂירִי שֶׁבָּהֶם רַע וְלֹא נִדְבַּק בַּתּוֹרָה, אֲז נָתַן מָקוֹם לְצַד הַשְּׂמֹאל לִשְׁלֹט עָלָיו וְעַל יְרוּשָׁלַיִם, וְאָז הִסְתַּלְּקָה הַשְּׁכִינָה, וְיִשְׂרָאֵל שֶׁהָיוּ בִּירוּשָׁלַיִם גָּלוּ. עַל כֵּן כָּתוּב (ירמיה ו, ד) אוֹי לָנוּ כִּי פָנָה יוֹם, זֶהוּ הַחֶסֶד הָעֶלְיוֹן שֶׁנִּקְרָא יוֹם. כִּי יִנְטוּ צִלְלֵי עֶרֶב, זֶה סוֹד הַשְּׂמֹאל, שֶׁהִתְחִיל לִשְׁלֹט, שֶׁהֲרֵי מִכָּאן בָּא הַכֹּחַ לְצַד הַשְּׂמֹאל.

תָּא חֲזֵי, שְׁלֹמֹה בְּאֶמְצָעִיתָא אִיהוּ, בֵּין סִטְרָא דְּיָמִינָא לְסִטְרָא דְּשְׂמָאלָא, וְחָכְמָתָא דִּילֵיהּ אִסְתַּלְקַת בְּרָזָא דְּיָמִינָא, בְּרָזָא דְּמְהֵימְנוּתָא, עַל כָּל בְּנֵי עָלְמָא. דְּהָא אִימֵּיהּ אוֹלִיפַת לֵיהּ, וּבְיוֹמוֹי קַיְימָא סִיהֲרָא בְּאַשְׁלְמוּתָא. בְּגִין דָּא כְּתִיב, (מלכים א ה) וַיָּחְכַּם מִכָּל הָאָדָם דְּאִתְבְּנֵי בֵּי מַקְדְּשָׁא.

בֹּא וּרְאֵה, שְׁלֹמֹה הוּא בָּאֶמְצַע, בֵּין צַד הַיָּמִין לְצַד הַשְּׂמֹאל, וְחָכְמָתוֹ עָלְתָה בְּסוֹד הַיָּמִין, בְּסוֹד הָאֱמוּנָה, עַל כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם, שֶׁהֲרֵי אִמּוֹ לִמְּדָה אוֹתוֹ, וּבְיָמָיו עָמְדָה הַלְּבָנָה בִּשְׁלֵמוּת. מִשּׁוּם כָּךְ כָּתוּב וַיָּחְכַּם מִכָּל הָאָדָם, שֶׁנִּבְנָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ.

וּבְסוֹף יוֹמוֹי, שַׁרְיָא סִיהֲרָא לְאִתְפַּגְמָא, וּכְדֵין כְּתִיב, (שם יא) וַיַּעַשׂ שְׁלֹמֹה הָרַע בְּעֵינֵי ה', וְלֹא מִלֵּא אַחֲרֵי ה' כְּדָוִד אָבִיו. לֹא מִלֵּא דַּיְיקָא, לָא אַשְׁלִים מַה דְּאִיהוּ הֲוֵי לֵיהּ לְאַשְׁלָמָא כֻּלָּא בָּתַר דָּוִד, דְּאִיהוּ מֵאִינּוּן שִׁבְעָה סַמְכִין, וְלָא מַלְיָיא סִיהֲרָא, אֶלָּא דְּאִיתְפְּגִים.

וּבְסוֹף יָמָיו הִתְחִילָה הַלְּבָנָה לְהִפָּגֵם, וְאָז כָּתוּב וַיַּעַשׂ שְׁלֹמֹה הָרַע בְּעֵינֵי ה', וְלֹא מִלֵּא אַחֲרֵי ה' כְּדָוִד אָבִיו. לֹא מִלֵּא דַּוְקָא, לֹא הִשְׁלִים מַה שֶּׁהָיָה לוֹ לְהַשְׁלִים הַכֹּל אַחֲרֵי דָּוִד, שֶׁהוּא מֵאוֹתָם שִׁבְעַת הָעַמּוּדִים, וְלֹא מִלֵּא הַלְּבָנָה, אֶלָּא שֶׁנִּפְגְּמָה.

בְּגִין כָּךְ, לְא מָנִינָן לֵיהּ, לָא עִם אִינּוּן שִׁבְעָה זַכָּאִין סָמְכִין דְּעָלְמָא, וְלָא עִם אִינּוּן דְּמָרְדוּ בְּמָארֵיהוֹן, אֶלָּא אִיהוּ בְּאֶמְצָעִיתָא, מִסִּטְרָא דְּיָמִינָא שְׁלִים, וּמִסִּטְרָא דִּשְׂמָאלָא פָּגִים.

מִשּׁוּם כָּךְ לֹא מוֹנִים אוֹתוֹ, לֹא עִם שִׁבְעָה צַדִּיקִים עַמּוּדֵי עוֹלָם, וְלֹא עִם אוֹתָם שֶׁמָּרְדוּ בְּרִבּוֹנָם, אֶלָּא הוּא בָּאֶמְצַע. מִצַּד הַיָּמִין שָׁלֵם, וּמִצַּד הַשְּׂמֹאל פָּגוּם.

בְּגִין כַּךְ כְּתִיב (מלכים א יא) קָרוֹעַ אֶקְרַע אֶת הַמַּמְלָכָה, דָּא רָזָא, דְּמַלְכָּא בָּזַע פּוּרְפִּירָא דִּילֵיהּ, דְּהָא מַמְלָכָה עֲלֵיהּ דִּשְׁלֹמֹה הִיא, וְאִמֵּיהּ אִיקָּרֵי, וְדָא בַּת שֶׁבַע. וּנְתַתִּיהָ לְעַבְדֶּךָ. בְּגִין כָּךְ כְּתִיב, (משלי ל) תַּחַת עֶבֶד כִּי יִמְלֹךְ וְשִׂפְחָה כִּי תִירַשׁ גְּבִירְתָּהּ. תָּא חֲזֵי, הַאי עֶבֶד לָא אִתְיְהֵיב לֵיהּ מַלְכוּת, אֶלָּא מֵהָכָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וּנְתַתִּיהָ לְעַבְדֶּךָ, וּכְדֵין שַׁרְיָא שִׂפְחָה לְשַׁלְטָאָה.

מִשּׁוּם כָּךְ כָּתוּב (מלכים א' יא, יא) קָרֹעַ אֶקְרַע אֶת הַמַּמְלָכָה, זֶה הַסּוֹד שֶׁהַמֶּלֶךְ קָרַע אֶת בִּגְדֵי מַלְכוּתוֹ, שֶׁהֲרֵי הַמַּמְלָכָה הִיא עַל שְׁלֹמֹה, וְאִמּוֹ נִקְרֵאת, וְזוֹ בַּת שֶׁבַע, וּנְתַתִּיהָ לְעַבְדֶּךָ. מִשּׁוּם כָּךְ כָּתוּב (משלי ל, כב כג) תַּחַת עֶבֶד כִּי יִמְלוֹךְ, וְשִׂפְחָה כִּי תִירַשׁ גְּבִרְתָּהּ. בֹּא וּרְאֵה, לָעֶבֶד הַזֶּה לֹא נִתְּנָה מַלְכוּת, אֶלָּא מִכָּאן. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וּנְתַתִּיהָ לְעַבְדֶּךָ, וְאָז הִתְחִילָה הַשִּׂפְחָה לִשְׁלֹט.

תָּא חֲזֵי, בְּקַדְמִיתָא כְּתִיב קָרוֹעַ, וּלְבָתַר אֶקְרַע. קָרוֹעַ זְעִיר, דְּאִיתְקְרַע מִמַּיְלָא, בְּגִין דְּהַהוּא שַׁעֲתָא שַׁרְיָא סִיהֲרָא לְאִתְפַּגְמָא. וּלְבָתַר אֶקְרַע, דְּאִתְכַּסְיָא בְּגָלוּתָא. וְזִמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַתְבָא שְׁכִינְתָּא לְאַתְרָאָה, וּלְיִשְׂרָאֵל לְאַתְרַיְיהוּ, וּלְאִתְפָּרְעָא מֵאִינּוּן דְּסִטְרָא דְּשְׂמָאלָא דְּעָאקוּ לוֹן. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (עובדיה א) וְעָלוּ מוֹשִׁעִים בְּהַר צִיּוֹן לִשְׁפֹּט.

וְעָלוּ מוֹשִׁיעִים: צַדִּיק, וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. בְּהַר צִיּוֹן: רָזָא דְיָמִינָא. לִשְׁפֹּט אֶת הַר עֵשָׂו: רָזָא דְשְׂמָאלָא.

בֹּא וּרְאֵה, בַּהֲתָחְלָה כָּתוּב קָרֹעַ, וְאַחַר כָּךְ אֶקְרַע. קָרֹעַ מְעַט, שֶׁנִּקְרַע מִמֵּילָא, מִשּׁוּם שֶׁאוֹתָהּ שָׁעָה הִתְחִילָה הַלְּבָנָה לְהִפָּגֵם, וְאַחַר כָּךְ אֶקְרַע, שֶׁהִתְכַּסְּתָה בַּגְּלוּת, וְעָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהָשִׁיב הַשְּׁכִינָה לִמְקוֹמָהּ וְאֶת יִשְׂרָאֵל לִמְקוֹמָם, וּלְהַפְרַע מֵאוֹתָם שֶׁמִּצַּד שְׂמֹאל שֶׁהֵציקוּ לָהֶם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (עובדיה א, כ) וְעָלוּ מוֹשִׁיעִים בְּהַר צִיּוֹן לִשְׁפֹּט - וְעָלוּ מוֹשִׁיעִים - צַדִּיק, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. בְּהַר צִיּוֹן - סוֹד הַיְמִין. לִשְׁפֹּט אֶת הַר עֵשָׂו - סוֹד שֶׁל הַשְּׂמֹאל.

תָּא חֲזֵי, הַאי הַר, ("חילופי גרסאות") לִישָׁנָא דְתָקִיפוּ הוּא. אִינּוּן הָרִים לְעֵילָּא, וְאִלֵּין צַדִּיקִים דַּאֲחִידָן בִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְאִקְרוּן הַר צִיּוֹן. אִינּוּן הָרִים דְּסַחֲרָנֵי יְרוּשְׁלַם, בְּגִין דְּאִינּוּן מְצוּיָנִין וְאָמְרִין הַאי בְּהַאי, בְּסִתְרָא דְיִחוּדָא, לִשְׁפֹּט אֶת הַר עֵשָׂו, דְּקַטְרִיגוּ מְקַטְרְגָא מִסְּטָרָא דְשְׂמָאלָא.

בֹּא וּרְאֵה, הָהָר הַזֶּה, לְשׁוֹן שֶׁל חֹזֶק הוּא, אוֹתָם הֶהָרִים לְמַעְלָה, וְאֵלּוּ הַצַּדִּיקִים שֶׁאֲחוּזִים בִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְנִקְרָאִים הַר צִיּוֹן אוֹתָם הָרִים הַמַּקִּיפִים אֶת יְרוּשָׁלַיִם, מִשּׁוּם שֶׁהֵם מְצֻיָּנִים וְאוֹמְרִים זֶה עִם זֶה בְּצַד הַיִּחוּד, לִשְׁפֹּט אֶת הַר עֵשָׂו, שֶׁקִּטְרְגוּ הַמְקַטְרֵג מִצַּד הַשְּׂמֹאל.

בְּהַהוּא זִמְנָא (עובדיה א) וְהָיְתָה לַיְיָ הַמְלוּכָה. בְּקַדְמִיתָא אִקְרֵי מַמְלָכָה, בְּגִין דְּיָנְקָא לִתְרִין סִטְרִין, לְיָמִינָא וְלִשְׂמָאלָא. וְהַשְׁתָּא מְלוּכָה אִקְרֵי, בְּגִין דְּיָנְקָא לְיָמִינָא. הָדָא הוּא דִכְתִיב, (הושע ב) וְאֵרַשְׂתִּיךְ לִי לְעוֹלָם. וּבְגִין דְּגָלוּתָא לָאו לְעוֹלָם הוּא, דְּהָא יָתְבָא בְּגָלוּתָא.

בְּאוֹתוֹ זְמַן (שם) וְהָיְתָה לַה' הַמְלוּכָה. בְּרֵאשׁוֹנָה נִקְרֵאת מַמְלָכָה, מִשּׁוּם שֶׁהֵינִיקָה לִשְׁנֵי צְדָדִים, לְיָמִין וְלִשְׂמֹאל, וְעַכְשָׁו נִקְרֵאת מְלוּכָה, מִשּׁוּם שֶׁמֵּינִיקָה אֶת הַיָּמִין. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (הושע ב, כב) וְאֵרַשְׂתִּיךְ לִי לְעוֹלָם, וּמִשּׁוּם שֶׁגָּלוּת אֵינָהּ לְעוֹלָם, שֶׁהֲרֵי יָשְׁבָה בַּגָּלוּת.

תָּא חֲזֵי, דִּסְמִיךְ לֵיהּ, (זכריה יד) וְהָיָה יְיָ' לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד. בְּגִין דְּעַד הַשְׁתָּא כַּד יִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא, שְׁכִינְתָּא עִמְּהוֹן, וּמַלְכָּא בְּלָא מַטְרוֹנִיתָא לָאו מַלְכָּא אִיהוּ. אֲבָל הַהוּא זִמְנָא, וְהָיָה ה' לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד. כַּד אִתְדַּבְּקַת שְׁכִינְתָּא בְּצַדִּיק, כְּדֵין הוּא יְחוּדָא. דְּהָכֵי אוֹלִיפְנָא בְּרָזָא דְקְרִיאַת שְׁמַע, דְּבָעֵי בַּר נָשׁ לְיַחֲדָא לְמָארֵיהּ, וּלְקַשְׁרָא קִשְׁרִין דִּמְהֵימְנוּתָא בִּרְעוּתָא דְלִבָּא.

בֹּא וּרְאֵה שֶׁסָּמַךְ לוֹ (זכריה יד) וְהָיָה ה' לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד. מִשּׁוּם שֶׁעַד עַכְשָׁו, כְּשֶׁיִּשְׂרָאֵל בַּגָּלוּת, שְׁכִינָה עִמָּהֶם, וּמֶלֶךְ בְּלִי גְּבִירָה אֵינוֹ מֶלֶךְ. אֲבָל אוֹתוֹ הַזְּמַן, וְהָיָה ה' לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד. כְּשֶׁנִּדְבָּקֶת הַשְּׁכִינָה עִם צַדִּיק, וְאָז הוּא הַיִּחוּד. שֶׁכָּךְ לִמַּדְנוּ בַּסּוֹד שֶׁל קְרִיאַת שְׁמַע, שֶׁצָּרִיךְ אָדָם לְיַחֵד אֶת רִבּוֹנוֹ וּלְקַשֵּׁר אֶת קִשְׁרֵי הֶאֱמוּנָה בְּרָצוֹן הַלֵּב.

וְכַד מָטֵי לְאֶחָד, אִבְעֵי לֵיהּ לְכַוְּונָא בְּא' סְתִימָא ב' עַתִּיקָא דְּכֹלָּא. וְח', תְּמַנְיָא דַּרְגִּין עִלָּאִין, מֵחָכְמָה עִלָּאָה עַד צַדִּיק. וְד' רַבָּתָא, אִתְדַּבְּקוּתָא דִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל דְּאִיהוּ חוּלְקֵיהּ דְּדָוִד,

דְּאִקְרֵי עָנִי וְאֶבְיוֹן, כַּד אִתְדַּבְּקָא לְאִינּוּן דַּרְגִּין דִּלְעֵילָּא דִּרְמִיזִין בְּא"ח. כְּדֵין אִיהִי רַבָּתָא וְעָלְמָא כּוּלֵּיהּ יָנִיק מִינָּהּ, וְאִינּוּן שְׁדַיִם, דְּאִינּוּן כְּמִגְדָּלוֹת (שיר השירים ח) אָז הָיִיתִי בְּעֵינָיו כְּמוֹצְאֵת שָׁלוֹם.

וּכְשֶׁמַּגִּיעַ לְאֶחָד, צָרִיךְ לְכַוֵּן בָּא' - הַנִּסְתָּר הָעַתִּיק (העמק) שֶׁל הַכֹּל, וְח' - שְׁמוֹנָה דְּרָגוֹת עֶלְיוֹנוֹת, מֵחָכְמָה הָעֶלְיוֹנָה עַד צַדִּיק. וְד' רַבָּתִי - הִתְדַּבְּקוּת שֶׁל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִיא חֶלְקוֹ שֶׁל דָּוִד, שֶׁנִּקְרָא עָנִי וְאֶבְיוֹן. כְּשֶׁנִּדְבָּקֶת לְאוֹתָן דְּרָגוֹת שֶׁלְּמַעְלָה שֶׁרְמוּזוֹת בְּא"ח, אָז הִיא גְּדוֹלָה, וְכָל הָעוֹלָם יוֹנֵק מִמֶּנָּה. וְאוֹתָם שְׁדַיִם, שֶׁהֵם כְּמִגְדָּלוֹת (שיר ח), אָז הָיִיתִי בְּעֵינָיו כְּמוֹצְאֵת שָׁלוֹם.

תָּא חֲזֵי, הַאי קְרָא עַל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אִתְּמַר, כַּד אִיהִי בְּגָלוּתָא עִם בְּנָהָא, בֵּין אוּמִין דְּעָלְמָא, אִקְרֵי זְעֵירָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שם) אָחוֹת לָנוּ קְטַנָּה. וְכַד יִשְׂרָאֵל אִתְדַּבְּקוּ בְּאוֹרַיְיתָא, וְאָזְלִין בְּאֹרַח קְשׁוֹט, כְּדֵין אִתְמַלְיָיא, וְשָׁלוֹם אִתְחַבַּר בְּהוּ. אֲתֵיבַת אִיהִי וַאֲמַרַת, אֲנִי חוֹמָה וְשָׁדַי כַּמִּגְדָּלוֹת. בְּהַהוּא זִמְנָא דְּאִתְחַבַּר עִמֵּי אָ"ז, וְשָׁלוֹ"ם. א': רָזָא דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא דְּכֹלָּא. ז': שֶׁבַע דַּרְגִּין. וְשָׁלוֹם: דְּאִקְרוּן צַדִּיק. כֵּיוָן דְּהַנֵּי דַּרְגִּין מִתְחַבְּרִין, כְּדֵין אָ"ז הָיִיתִי בְּעֵינָיו כְּמוֹצְאֵת שָׁלוֹם. וּמֵאן עַיְינִין. אינון ז' דַּרְגִּין דְּאִקְרוּן עֵינֵי יְיָ', פְּנֵי יְיָ'. וּכְדֵין שְׁלָמָא לְעָלְמָא, וְשַׁרְיָא טִיבוּ דְּעַתִּיקָא בַּאֲתַר דְּדָכַר וְנוּקְבָא. וּבְגִין כָּךְ פִּקֵּד מֹשֶׁה בְּאוֹרַיְיתָא וַאֲמַר, (דברים ו) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹקֵינוּ ה' אֶחָד. לְקַשְׁרָא כְּלְהוֹ קְשִׁירִין דְּמְהֵימְנוּתָא.

בֹּא וּרְאֵה, הַפָּסוּק הַזֶּה נֶאֱמַר עַל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, כְּשֶׁהִיא בַּגָּלוּת עִם בָּנֶיהָ בֵּין אֻמּוֹת הָעוֹלָם נִקְרֵאת קְטַנָּה, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) אָחוֹת לָנוּ קְטַנָּה. וּכְשֶׁיִּשְׂרָאֵל מַנְהָגִים בַּתּוֹרָה וְהוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ אֱמֶת, אָז מִתְמַלֵּאת, וְשָׁלוֹם מִתְחַבֵּר בָּהֶם. מְשִׁיבָה הִיא וְאוֹמֶרֶת, אֲנִי חוֹמָה וְשָׁדַי כְּמִגְדָּלוֹת. בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן שֶׁהִתְחַבֵּר עִמִּי אָ"ז, וְשָׁלוֹ"ם. א' - הַסּוֹד שֶׁל הָעַתִּיק הַקָּדוֹשׁ שֶׁל הַכֹּל. ז' - שֶׁבַע הַדְּרָגוֹת, וְשָׁלוֹם - שֶׁנִּקְרָא צַדִּיק. כֵּיוָן שֶׁהַדְּרָגוֹת הַלָּלוּ מִתְחַבְּרוֹת, אָז אָ"ז הָיִיתִי בְּעֵינָיו כְּמוֹצְאֵת שָׁלוֹם. וּמִי הָעֵינַיִם? אוֹתָם שֶׁבַּע הַדְּרָגוֹת שֶׁנִּקְרְאוּ עֵינֵי ה', פְּנֵי ה', וְאָז שָׁלוֹם לָעוֹלָם, וְשׁוֹרֶה הַטּוֹב שֶׁל הָעַתִּיק בַּמָּקוֹם שֶׁל הַזָּכָר וְהַנְּקֵבָה, וּמִשּׁוּם כָּךְ צִוָּה מֹשֶׁה בַּתּוֹרָה וְאָמַר (דברים ו) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹקֵינוּ ה' אֶחָד, לְקַשֵּׁר אֶת כָּל קְשָׁרֵי הָאֱמוּנָה.

תָּא חֲזֵי, כָּל הַמַּאֲרִיךְ בְּאֶחָד מַאֲרִיכִין לוֹ יָמָיו וּשְׁנוֹתָיו. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּאִיהוּ אֲתַר, דְּכָל יוֹמִין וּשְׁנִין דְּעָלְמָא בֵּיהּ תְּלָיָין, בְּרָזָא דְּאִינּוּן דַּרְגִּין דִּרְמִיזִין בְּאֶחָד, וְאִינּוּן עֲשָׂרָה, וְכָלְהוֹ חָד, וְאִתְעָרוּ בֵּיהּ חַבְרַיָּיא וַאֲמָרוּ וּבְדל"ת, וְשַׁפִּיר, בְּגִין דְּהַאי אַתְרָא דִּדל"ת הִיא, וְלֵית לָהּ נְהוֹרָא מִדִּילָהּ, וּבְעֵי בַּר נָשׁ לַאֲרָכָא בָּהּ, וּלְאַמְשָׁכָא לָהּ בִּרְכָאן, מֵאִינּוּן שִׁית סִטְרִין, שִׁית בְּנִין עִלָּאִין עַל יְדֵי דְּצַדִּיק.

בֹּא וּרְאֵה, כָּל הַמַּאֲרִיךְ בְּאֶחָד, מַאֲרִיכִים לוֹ יָמָיו וּשְׁנוֹתָיו. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁהוּא הַמָּקוֹם שֶׁכָּל הַיָּמִים וְהַשָּׁנִים שֶׁל הָעוֹלָם תְּלוּיִים בּוֹ, בְּסוֹד אוֹתָן הַדְּרָגוֹת שֶׁרְמוּזוֹת בְּאֶחָד, וְהֵם עֲשָׂרָה, וְכֻלָּם אֶחָד, וְהִתְעוֹרְרוּ בּוֹ הַחֲבֵרִים וְאָמְרוּ בַּדִּל"ת, וְיָפֶה, מִשּׁוּם שֶׁהַמָּקוֹם הַזֶּה הוּא שֶׁל דִּל"ת, וְאֵין לָהּ אוֹר מִשֶּׁלָּהּ, וְצָרִיךְ אָדָם

לְהַאֲרִיךְ בָּהּ וּלְהַמְשִׁיךְ לָהּ בְּרָכוֹת מֵאוֹתָם שִׁשָּׁה הַצְּדָדִים, שִׁשָּׁה הַבָּנִים הָעֶלְיוֹנִים עַל יְדֵי הַצַּדִּיק. וְאוֹתָם שִׁשָּׁה הַצְּדָדִים רְמוּזִים בַּח' בַּסּוֹד שֶׁל שְׁמוֹנָה.

וְאִינּוּן שִׁית סְטָרִין רְמִיזִין בְּח' בְּרָזָא דְתִמַנְיָא. שִׁית אִלֵּין, וּתְרִין לְעֵילָא חָכְמָה וּבִינָה, אַבָּא וְאִמָּא לְאוֹסָפָא וּלְאַכְלָלָא לְהוֹ לְעֵילָא, וּלְמֵיהַב לְהוֹ בִּרְכָאן מֵאַבָּא וְאִמָּא עִלָּאָה. דְּהָא לָא שַׁרְיָא טִיבוּ דְּעַתִּיקָא, אֶלָּא בַּאֲתַר דְּשִׁלִּים, בַּאֲתַר דְּאִשְׁתְּכַח דְּכַר וְנוּקְבָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שיר השירים ג) צְאֶינָה וּרְאֶינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בַּמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וְגוֹ', בְּיוֹם חֲתוּנָתוֹ וְגוֹ', בְּיוֹם חֲתוּנָתוֹ דַּיְיקָא.

שֵׁשָּׁה אֵלּוּ וּשְׁנַיִם לְמַעְלָה, חָכְמָה וּבִינָה הָאַבָּא וְהָאִמָּא לְהוֹסִיף וּלְהַכְלִילָם לְמַעְלָה וְלָתֵת לָהֶם בְּרָכוֹת מֵאַבָּא וְאִמָּא הָעֶלְיוֹנָה, שֶׁהֲרֵי אֵין שׁוֹרֶה הַטּוֹב שֶׁל הַעַתִּיק אֶלָּא בְּמָקוֹם שָׁלֵם, בְּמָקוֹם שֶׁנִּמְצְאִים זָכָר וּנְקֵבָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שירג) צְאֶינָה וּרְאֶינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בַּמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וְגוֹ', בְּיוֹם חֲתֻנָּתוֹ וְגוֹ'. בְּיוֹם חֲתֻנָּתוֹ דַּוְקָא.

וְעַל דָּא אָמְרוּ וּבִלְבָד שֶׁלֹּא יַחֲטוֹף בְּחי"ת, אֶלָּא בְּעֵי לְאַמְשָׁכָא בִּרְכָאן מֵאֲתַר עִלָּאָה דְּכוֹלָּא, וְלַאֲרָקָא בְּאִינּוּן שִׁית בְּנִין. לְבָתַר לְהַאי בַּת, דְּלֵית לָהּ אַחְסָנָא בְּבֵית אֲבוּהָ וְאִמָּא, אֶלָּא הַאי בְּרָא. וּמִכָּאן אוֹלִיפְנָא, דִּבְרָא יָרִית לְאַבָּא וּלְאִימָּא, וּבְרָתָא לָא. אֶלָּא דְּאִית לָהּ מְזוֹנֵי מִן בְּרָא. אֶלָּא בָּעֵי לַאֲרָכָא בְּהַאי דל"ת.

וְעַל כֵּן אָמְרוּ, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יַחֲטֹף בַּחֵי"ת, אֶלָּא צָרִיךְ לְהַמְשִׁיךְ בְּרָכוֹת מֵהַמָּקוֹם הָעֶלְיוֹן שֶׁל הַכֹּל, וּלְהָרִיק לְאוֹתָם שִׁשָּׁה הַבָּנִים, וְאַחַר כָּךְ לַבַּת הַזּוֹ, שֶׁאֵין לָהּ יְרֻשָּׁה בְּבֵית אֲבִיהָ וְאִמָּהּ אֶלָּא הַבֵּן הַזֶּה. וּמִכָּאן לָמַדְנוּ שֶׁהַבֵּן יוֹרֵשׁ אֶת הָאַבָּא וְהָאִמָּא, וְהַבַּת לֹא. אֶלָּא שֶׁיֵּשׁ לָהּ מְזוֹנוֹת מִן הַבֵּן, אֶלָּא צָרִיךְ לְהַאֲרִיךְ בַּדָּל"ת הַזּוֹ.

וְתַמָּן אָמְרֵי, כַּמָּה בָּעֵי בַּר נָשׁ לַאֲרָכָא בָּהּ. כְּשִׁיעוּרָא דְּיִמְלִיךְ יָתָהּ לְעֵילָא וּלְתַתָּא, וּלְאַרְבַּע זָוִיזִין דְּעָלְמָא. רָזָא דְּשִׁית סְטָרִין עִלָּאִין, דְּכָלְהוֹ אִתְחַבְּרוּן עִמָּהּ, וְלָא יִתְפָּרְשׁוּן לְעָלְמִין. וְכַד בַּר נָשׁ מַאֲרִיךְ בְּהַאי, כָּל אִינּוּן יוֹמִין וּשְׁנִין עִלָּאִין, מוֹסְרִין בִּרְכָאן עַל רֵישֵׁיהּ, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָרֵי לֵיהּ, (ישעיה מט) וַיֹּאמֶר לִי עַבְדִּי אָתָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר.

וְשָׁם אוֹמְרִים, כַּמָּה צָרִיךְ אָדָם לְהַאֲרִיךְ בָּהּ? כְּשִׁעוּר שֶׁיַּמְלִיךְ אוֹתָהּ לְמַעְלָה וּלְמַטָּה וּלְאַרְבַּע זְוִיוֹת הָעוֹלָם. הַסּוֹד שֶׁל שִׁשָּׁה הַצְּדָדִים הָעֶלְיוֹנִים, שֶׁכֻּלָּם יִתְחַבְּרוּ עִמָּהּ וְלֹא יִפָּרְדוּ לְעוֹלָמִים, וּכְשֶׁאָדָם מַאֲרִיךְ בָּזֶה, כָּל אוֹתָם יָמִים וּשָׁנִים עֶלְיוֹנִים מוֹסְרִים בְּרָכוֹת עַל רֹאשׁוֹ, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא קוֹרֵא לוֹ (ישעיה מט) וַיֹּאמֶר לִי עַבְדִּי אָתָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר.

תָּא חֲזֵי, כְּלָלָא דְּאוֹרָיְיתָא בְּהַאי קְרָא רְמִיזִין, וּכְלָלָא דְּכל אִינּוּן אֲמִירָן, דְּאִתְבְּרֵי בְּהוֹן עָלְמָא, בְּאֶחָד רְמִיזִין. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (איוב כג) וְהוּא בְּאֶחָד וּמִי יְשִׁיבֶנּוּ וְנַפְשׁוֹ אִוְּתָה וַיַּעַשׂ. וּבְהוֹן אִתְבְּרֵי עָלְמָא. וְעַל דָּא תָּנִינָן, בַּעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם וכו'. וְאוֹקִימְנָא דְּכָלְהוֹ י', וְכָלְהוֹ כְּלִילָן בִּקְרָא קַדְמָאָה דְּאוֹרָיְיתָא.

בֹּא וּרְאֵה, כְּלַל הַתּוֹרָה רְמוּזִים בַּפָּסוּק הַזֶּה, וְהַכְּלָל שֶׁל כָּל אוֹתָם אֲמִירוֹת שֶׁבָּהֶם נִבְרָא הָעוֹלָם, בְּאֶחָד רְמוּזִים. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (איוב כג) וְהוּא בְּאֶחָד וּמִי יְשִׁיבֶנּוּ וְנַפְשׁוֹ אִוְּתָה וַיַּעַשׂ, וּבָהֶם נִבְרָא הָעוֹלָם. וְעַל זֶה שָׁנִינוּ, בַּעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם וְכוּ', וּבֵאַרְנוּ שֶׁכֻּלָּם עֲשָׂרָה, וְכֻלָּם כְּלוּלִים בַּפָּסוּק הָרִאשׁוֹן שֶׁבַּתּוֹרָה.

י (בראשית א) בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ, רָאשֵׁי תֵּיבוֹת אהו"ה, דְּבֵיהּ אִתְבְּרִיאוּ שְׁמַיָּא וְאַרְעָא. א"ה, בֵּיהּ אִתְבְּרִיאוּ שְׁמַיָּא. ו"ה, בֵּיהּ אִתְבְּרִיאַת אַרְעָא, וְכָל מַה דְּאִית בָּהּ. וְהוּא יְהֵיב תֵּיאוּבְתָּא בְּכָל אִילָנִין וְעִשְׂבִין דִּי בְאַרְעָא. וְהוּא מַה דַּאֲמָרוּ, אֵין לְךָ עֵשֶׂב וְעֵשֶׂב מִלְמַטָּה שֶׁאֵין עָלָיו מַלְאָךְ מִלְמַעְלָה שֶׁמַּכֶּה אוֹתוֹ וְאוֹמֵר לוֹ גְּדַל. שֶׁנֶּאֱמַר (איוב לח) הֲיָדַעְתָּ חֻקּוֹת שָׁמָיִם אִם תָּשִׂים מִשְׂטָרוֹ בָּאָרֶץ.

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ, רָאשֵׁי תֵּבוֹת אהו"ה, שֶׁבּוֹ נִבְרְאוּ שָׁמַיִם וָאָרֶץ. א"ה בּוֹ נִבְרְאוּ הַשָּׁמַיִם, ו"ה בּוֹ נִבְרְאָה הָאָרֶץ וְכָל מַה שֶּׁיֵּשׁ בָּהּ, וְהוּא נָתַן תְּשׁוּקָה בְּכָל הָאִילָנוֹת וְהָעֲשָׂבִים שֶׁבָּאָרֶץ. וְהוּא מַה שֶּׁאָמְרוּ אֵין לְךָ עֵשֶׂב וְעֵשֶׂב מִלְמַטָּה שֶׁאֵין עָלָיו מַלְאָךְ מִלְמַעְלָה שֶׁמַּכֶּה אוֹתוֹ וְאוֹמֵר לוֹ גְּדַל, שֶׁנֶּאֱמַר (איוב לח) הֲיָדַעְתָּ חֻקּוֹת שָׁמַיִם אִם תָּשִׂים מִשְׂטָרוֹ בָּאָרֶץ.

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב (בראשית א) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר יוֹם, וּכְתִיב (שם) וַיִּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב, דְּהַאי אוֹר דְּלְתַתָּא, כַּד נָהִיר, נָהִיר מֵחֵילָא דְּאִתְיְהִיב לֵיהּ מִטּוּב דִּלְעֵילָא.

בֹּא וּרְאֵה, כְּתוּב (בראשית א, ה) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר יוֹם, וְכָתוּב (שם ב) וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב, שֶׁכְּשֶׁמַּאִיר הָאוֹר הַזֶּה שֶׁלְּמַטָּה, מֵאִיר מֵהַכֹּחַ שֶׁנִּתַּן לוֹ מֵהַטּוֹב שֶׁלְּמַעְלָה.

וּבְגִין כָּךְ מִנְיַן יְמוֹת הַחַמָּה שס"ה, מַאי טַעְמָא שְׁבוּעִין מִנְהוֹן, לְקֵבֵיל הַאי דַּרְגָּא דְּצַדִּיק, דְּאִיקְרֵי טוֹב, וְאִיהִי שְׁבִיעִי, וְיָנִיק מִנֵּיהּ הַאי שִׁמְשָׁא דְּלְתַתָּא, שֶׁבַע שְׁבוּעִין שֶׁבַע זְמָנִין, לְקֵבֵל שֶׁבַע שְׁבוּעִין שֶׁבַע זְמָנִין, דְּאִיהוּ יָנִיק מַאִימָּא עִילָּאָה, דְּאִיקְרֵי יוֹבֵל. וּלְקִבְלָא שְׁנֵי יוֹבֵל דְּלְתַתָּא.

וּמִשּׁוּם כָּךְ מִנְיַן יְמוֹת הַחַמָּה שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שִׁשִּׁים וַחֲמִשָּׁה, אַרְבָּעִים וְתִשְׁעָה שְׁבוּעוֹת מֵהֶם כְּנֶגֶד הַדַּרְגָּה הַזּוֹ שֶׁל צַדִּיק שֶׁנִּקְרָא טוֹב, וְהִיא שְׁבִיעִי, וְיוֹנֵק מִמֶּנָּה הַשֶּׁמֶשׁ הַזֶּה שֶׁלְּמַטָּה שִׁבְעָה שְׁבוּעוֹת שֶׁבַע פְּעָמִים, כְּנֶגֶד שִׁבְעָה שְׁבוּעוֹת שֶׁבַע פְּעָמִים שֶׁהוּא יוֹנֵק מֵהָאֵם הָעֶלְיוֹנָה שֶׁנִּקְרֵאת יוֹבֵל, וּכְנֶגֶד שְׁנֵי הַיּוֹבֵל שֶׁלְּמַטָּה. אִשְׁתָּאֲרוּ מִשס"ה כ"ב יוֹמִין, לְקֵבֵל כ"ב אַתְוָון דְּאוֹרָיְיתָא, דְּעָלְמָא תַּתָּאָה אִתְקַיַּים עֲלַיְיהוּ, דְּהָא צַדִּיק דִּלְעֵילָא תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב אִיתְקְרֵי. וְכַד אִשְׁתַּלִּימוּ אִינּוּן שס"ה יוֹמִין, תָּיְיבִין תְּנָיְינוּת לְקִבְלָא מַהַאי דַּרְגָּא דְּטוֹב, דְּהַאי דַּרְגָּא, וְכָל אִינּוּן שֶׁבַע דַּרְגִּין עִילָּאִין, תָּיְיבִין תְּנָיְינוּת לְקִבְלָא מִן אִימָּא עִלָּאָה.

נִשְׁאֲרוּ מִשְּׁלֹשׁ מֵאוֹת שִׁשִּׁים וַחֲמִשָּׁה עֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם יָמִים, כְּנֶגֶד עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה שֶׁהָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן עוֹמֵד עֲלֵיהֶם, שֶׁהֲרֵי הַצַּדִּיק שֶׁלְּמַעְלָה נִקְרָא תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, וּכְשֶׁנִּשְׁלְמוּ אוֹתָם שְׁלֹשׁ

מֵאוֹת שִׁשִּׁים וְחֲמִשָּׁה יָמִים, שִׁבְּים שְׁנִית לְקַבֵּל מֵהַדַּרְגָּה הַזּוֹ שֶׁל טוֹב, שֶׁהַדַּרְגָּה הַזּוֹ וְכָל אוֹתָן שֶׁבַּע דְּרָגוֹת עֶלְיוֹנוֹת, שִׁבְּים שְׁנִית לְקַבֵּל מִן הָאֵם הָעֶלְיוֹנָה.

וְהַאי דַּרְגָּא דְּסִיהֲרָא דְּשַׁלְטָא בְּלֵילְיָא, יָנְקָא מֵהַאי דַּרְגָּא דְּאִיתְקְרֵי צַדִּיק. וּבְגִין דְּהַהוּא צַדִּיק אַמְלֵי לָהּ מֵהַהוּא תַּפְנוּקִין עִילָּאִין, וְיָנְקָא מִנַּיְהּ, אִיקְרֵי סִיהֲרָא. דְּכַמָּה דְּהַאי סִיהֲרָא תַּתָּאָה, לֵית לָהּ נְהוֹרָא מִגַּרְמָהּ, אֶלָּא מַאי דְּאִתְיְהִיב לָהּ מִן שִׁמְשָׁא. הָכִי נָמֵי הַהוּא דַּרְגָּא דִּלְעֵילָּא.

וְהַדַּרְגָּה הַזּוֹ שֶׁל הַלְּבָנָה שֶׁשּׁוֹלֶטֶת בַּלַּיְלָה, יוֹנֶקֶת מֵהַדַּרְגָּה הַזּוֹ שֶׁנִּקְרֵאת (שכינה תחתונה שיונקת מאותו) צַדִּיק, וּמְשׁוּם שֶׁאוֹתוֹ הַצַּדִּיק מְמַלֵּא אוֹתָהּ מֵאוֹתָם הַתַּפְנוּקִים הָעֶלְיוֹנִים וְיוֹנֵק מִמֶּנָּה, נִקְרֵאת לְבָנָה, שֶׁכְּמוֹ שֶׁהַלְּבָנָה הַתַּחְתּוֹנָה הַזּוֹ אֵין לָהּ אוֹר מֵעַצְמָהּ אֶלָּא מַה שֶּׁנּוֹתֵן לָהּ מִן הַשֶּׁמֶשׁ, כָּךְ גַּם אוֹתָהּ הַדַּרְגָּה שֶׁלְּמַעְלָה.

וְהַאי דַּרְגָּא אִיקְרֵי יַמָּא דְּחָכְמְתָא לְעֵילָּא, וְקַיְימֵי תְּרֵיסַר שְׁבָטִין עִילָּאִין קַדִּישִׁין. תְּלָתָא לְצָפוֹנָא. וּתְלָתָא לְדָרוֹמָא. וּתְלָתָא לְמַעֲרָבָא. וּתְלָתָא לְמַדִּינְחָא. וְיַמָּא דְּחָכְמְתָא עֲלַיְיהוּ. וּלְקִבְלֵיהוֹן לְתַתָּא, תְּרֵיסַר שְׁבָטִין, קַיְימִין סַחֲרָנֵי מַדְבְּחָא, כִּי הַאי גַּוְונָא. וְלָקֳבֵל הַאי דַּרְגָּא, עֲבַד שְׁלֹמֹה יַמָּא לְתַתָּא, (מלכים א ז) עוֹמֵד עַל שְׁנֵים עָשָׂר בָּקָר.

וְהַדַּרְגָּה הַזּוֹ נִקְרֵאת יָם הַחָכְמָה לְמַעְלָה, וְעוֹמְדִים שְׁנֵים עָשָׂר שְׁבָטִים עֶלְיוֹנִים קְדוֹשִׁים, שְׁלֹשָׁה לַצָּפוֹן, וּשְׁלֹשָׁה לַדָּרוֹם, וּשְׁלֹשָׁה לַמַּעֲרָב, וּשְׁלֹשָׁה לַמִּזְרָח, וְיָם הַחָכְמָה הַזֶּה עֲלֵיהֶם, וּכְנֶגְדָּם לְמַטָּה שְׁנֵים עָשָׂר שְׁבָטִים עוֹמְדִים סְבִיב הַמִּזְבֵּחַ כְּמוֹ זֶה. וּכְנֶגֶד הַדַּרְגָּה הַזּוֹ עָשָׂה שְׁלֹמֹה יָם לְמַטָּה, עוֹמֵד עַל שְׁנֵים עָשָׂר בָּקָר.

וְהַאי יַמָּא דִּלְעֵילָּא, מַאי טַעְמָא אִיקְרֵי יַם. אֶלָּא בְּגִין הַהוּא דַּרְגָּא דְּצַדִּיק, דְּאַמְלֵי לְהַאי יַם, אִקְרֵי יוֹם, דִּכְתִיב (בראשית א) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר יוֹם. וּכְתִיב (תהלים צז) אוֹר זָרַע לַצַּדִּיק. וְהַאי נָהֵיר בְּרָזָא דְּוֹ"ו דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, דְּבֵיהּ אַמְלֵי לְהַאי יַם, דְּאִקְרֵי ה"א תַּתָּאָה, בַּתְרָאָה דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא.

וְהַיָּם הַזֶּה שֶׁלְּמַעְלָה, מָה הַטַּעַם נִקְרָא יָם? אֶלָּא מְשׁוּם אוֹתָהּ דַּרְגָּה שֶׁל צַדִּיק שֶׁמְּמַלֵּאת אֶת הַיָּם הַזֶּה נִקְרָא יוֹם, שֶׁכָּתוּב (בראשית א, ה) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר יוֹם, וְכָתוּב (תהלים צז, יא) אוֹר זָרַע לַצַּדִּיק, וְזֶה מֵאִיר בְּסוֹד שֶׁל וְ"ו שֶׁל הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, שֶׁבּוֹ מְמַלֵּא אֶת הַיָּם הַזֶּה, שֶׁנִּקְרָא ה"א תַּתָּאָה הָאַחֲרוֹנָה שֶׁבַּשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ.

הָדָא הוּא דִּכְתִיב, (קהלת א) כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם. כָּל: דָּא דַּרְגָּא דְּצַדִּיק, דְּאִיקְרֵי כְּ"ל, בְּגִין דְּכָל תַּפְנוּקִין מִנַּיְהּ נָפְקִין. הַנְּחָלִים: אִינּוּן חֲמֵשׁ דַּרְגִּין, דְּעִמֵּיהּ הוֹלְכִים אֶל הַיָּם, לְמִמְלֵי לָהּ.

זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (קהלת א, ז) כָּל הַנְּחָלִים הֹלְכִים אֶל הַיָּם. כָּל - זוֹ הַדַּרְגָּה שֶׁל צַדִּיק, שֶׁנִּקְרָא כ"ל, מְשׁוּם שֶׁכָּל הַתַּפְנוּקִים יוֹצְאִים מִמֶּנּוּ. הַנְּחָלִים - אוֹתָם חֲמֵשׁ דְּרָגוֹת שֶׁעִמּוֹ הוֹלְכִים אֶל הַיָּם לְמַלֵּא אוֹתָהּ.

וְהַאי דַּרְגָּא אִיקְרֵי בַּת שֶׁבַע, וְכַד נָהֵיר הַאי צַדִּיק לְהַאי דַּרְגָּא, בְּרָזָא דְּשֶׁבַע שְׁבוּעִין שֶׁבַע זִמְנִין, כְּדֵין שִׁמְשָׁא תַּתָּאָה נָהֵיר, בְּרָזָא דְּשֶׁבַע שְׁבוּעִין שֶׁבַע זִמְנִין לְסִיהֲרָא.

וְהַדַּרְגָּה הַזּוֹ נִקְרֵאת בַּת שֶׁבַע, וּכְשֶׁמַּאִיר הַצַּדִּיק הַזֶּה לַדַּרְגָּה הַזּוֹ, בְּסוֹד שֶׁל שִׁבְעָה שָׁבוּעוֹת שֶׁבַע פְּעָמִים, אָז הַשֶּׁמֶשׁ הַתַּחְתּוֹן מֵאִיר בְּסוֹד שֶׁל שִׁבְעָה שָׁבוּעוֹת שֶׁבַע פְּעָמִים לַלְּבָנָה.

בְּגִין כַּךְ, שְׁנַת הַלְּבָנָה שנ"ה יוֹמִין. מַאי טַעְמָא שְׁבוּעִין מִנְּהוֹן, לְקֵבֵיל הַאי דַּרְגָּא שְׁבִיעָאָה, יַמָּא עִילָּאָה דְּנָהֲרָא מִצַּדִּיק, בְּמ"ט שְׁבוּעִין נְהוֹרִין עִלָּאִין, אִשְׁתָּאֲרוּ תְּרֵיסַר יוֹמִין לְחוּשְׁבַּן שָׁנָה. לְקֵבֵיל תְּרֵיסַר שְׁבָטִין דְּסַחֲרָנֵי הַאי יַמָּא, לְמִטַּר מַטָּרַת מַשְׁכְּנָא, בְּתְרֵיסַר תַּרְעִין עִלָּאִין, דְּאִית בֵּירוּשָׁלַם עִלָּאָה. וְאוֹרְחָא דְּאִנּוּן תְּרֵעִין, יַנְקִין אִינּוּן שְׁבָטִין, מֵאִיָּמָא תַּתָּאָה, כָּל חַד לְסִטְרֵיהּ, כִּדְחֲזֵי לֵיהּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (יחזקאל מח) שַׁעַר יְהוּדָה אֶחָד.

מִשּׁוּם כַּךְ שְׁנַת הַלְּבָנָה שְׁלֹשׁ מֵאוֹת חֲמִשִּׁים וַחֲמִשָּׁה יָמִים. אַרְבָּעִים וְתִשְׁעָה שָׁבוּעוֹת מֵהֶם כְּנֶגֶד הַדַּרְגָּה הַשְּׁבִיעִית הַזּוֹ, הַיָּם הָעֶלְיוֹן שֶׁמֵּאִיר מִצַּדִּיק בְּאַרְבָּעִים וְתִשְׁעָה שָׁבוּעוֹת אוֹרוֹת עֶלְיוֹנִים. (שנת הלבנה כמה הרבה (הוא) שנה ימים ארבעים ותשעה שבועות, מהם כנגד אותה דרגת הים שלמעלה לקבל ממנו) נִשְׁאֲרוּ שְׁנֵים עָשָׂר יָמִים לְחֶשְׁבּוֹן שָׁנָה, כְּנֶגֶד שְׁנֵים עָשָׂר שְׁבָטִים שֶׁסּוֹבְבִים אֶת הַיָּם הַזֶּה, לִשְׁמֹר מִשְׁכָּרַת הַמִּשְׁכָּן בִּשְׁנֵים עָשָׂר שְׁעָרִים עֶלְיוֹנִים שֶׁיֵּשׁ בִּירוּשָׁלַיִם הָעֶלְיוֹנָה. וּמִדֶּרֶךְ אוֹתָם הַשְּׁעָרִים יוֹנְקִים אוֹתָם הַשְּׁבָטִים מֵאִמָּא הַתַּחְתּוֹנָה, כָּל אֶחָד לְצִדּוֹ כְּרָאוּי לוֹ. וְהוּ שֶׁכָּתוּב (יחזקאל מח) שַׁעַר יְהוּדָה אֶחָד.

וְעַל דָּא כְּתִיב, (ישעיה מג) כָּל הַנִּקְרָא בִּשְׁמִי, דָּא דַּרְגָּא דְצַדִּיק, דְּנָהֲיר בְּחֵילָא דִּשְׁמֵיהּ. וְלִכְבוֹדִי בְּרָאתִיו, לְאַנָהָרָא לְהַהוּא אֲתַר דְּאִקְרֵי כָּבוֹד בְּרָאתִיו. וְדָא יַמָּא דְּחָכְמְתָא, דְּאִקְרֵי כְּבוֹד ה', דְּאִתְגְּלֵי בְּמַשְׁכְּנָא. יְצַרְתִּיו, דָּא רָזָא דְּיוֹם דִּלְתַתָּא, דְּאִיהוּ לָקֶבֶל כָּל דִּלְעֵילָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (ישעיה מה) יוֹצֵר אוֹר. וְהַאי צַדִּיק לְעֵילָא לָא כְּתִיב בֵּיהּ יְצִירָה, עַד דְּאִיתְגְּלֵי עֲבִידְתֵּיהּ לְתַתָּא, וְנָהֵיר עָלְמָא תַּתָּאָה מִנֵּיהּ.

וְעַל כֵּן כָּתוּב (ישעיהמג, ז) כֹּל הַנִּקְרָא בִשְׁמִי, זוֹ הַדַּרְגָּה שֶׁל צַדִּיק שֶׁמֵּאִיר בַּכֹּחַ שֶׁל שְׁמוֹ. וְלִכְבוֹדִי בְּרָאתִיו, לְהָאִיר לְאוֹתוֹ הַמָּקוֹם שֶׁנִּקְרָא כָּבוֹד בְּרָאתִיו, וְזֶה יָם הַחָכְמָה, שֶׁנִּקְרָא כְּבוֹד ה', שֶׁנִּתְגַּלָּה בַּמִּשְׁכָּן. יְצַרְתִּיו, זֶהוּ הַסּוֹד שֶׁל הַיָּם שֶׁלְּמַטָּה, שֶׁהוּא כְּנֶגֶד כֹּל שֶׁלְּמַעְלָה, וְעַל זֶה כָּתוּב (שם מה) יוֹצֵר אוֹר. וְהַצַּדִּיק הַזֶּה לְמַעְלָה לֹא כָתוּב בּוֹ יְצִירָה, עַד שֶׁנִּתְגַּלָּה מַעֲשֵׂהוּ לְמַטָּה, וּמֵאִיר הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן מֶמֶּנּוּ.

אַף עֲשִׂיתִיו, דָּא סִיהֲרָא לְתַתָּא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב (שם) וּבוֹרֵא חֹשֶׁךְ. כַּד אִיתְחַבְּרוּ, כְּדֵין עוֹשֶׂה שָׁלוֹם, שְׁלָמָא לְעָלְמָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית א) וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹּקֶר יוֹם אֶחָד. כְּדֵין יְחוּדָא דִּלְעֵילָא, יְחוּדָא לְתַתָּא, שְׁלָמָא לְעֵילָא שְׁלָמָא לְתַתָּא.

אַף עֲשִׂיתִיו, זוֹ הַלְּבָנָה לְמַטָּה, וְהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) וּבוֹרֵא חֹשֶׁךְ. כְּשֶׁהִתְחַבְּרוּ, אָז עוֹשֶׂה שָׁלוֹם, שָׁלוֹם לְעוֹלָם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית א, ה) וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹּקֶר יוֹם אֶחָד, אָז הַיִּחוּד שֶׁלְּמַעְלָה, הַיִּחוּד שֶׁלְּמַטָּה, שָׁלוֹם לְמַעְלָה, שָׁלוֹם לְמַטָּה.

כְּגַוְונָא דָּא, יוֹסֵף לְתַתָּא, דְּהוּא אָחִיד בְּצַדִּיק דִּלְעֵילָא, כַּד אִישְׁתְּלִים לְתַתָּא, אוֹסִיף שְׁלָמָא בְּכָלְהוֹ עָלְמִין, וּבְכָל יוֹמִין עִילָּאִין. כְּתִיב הָכָא, (שם לט) וַיְהִי כְּדַבְּרָהּ אֶל יוֹסֵף יוֹם יוֹם, וּכְתִיב הָתָם, (תהלים סח) בָּרוּךְ ה' יוֹם יוֹם. כַּד לָא שְׁמַע לָהּ יוֹם יוֹם, כְּדֵין יוֹמִין עִילָּאִין בִּשְׁלָמָא וּבִרְכְּתָא בְּכָלְהוֹ עָלְמִין.

כְּמוֹ זֶה יוֹסֵף לְמַטָּה, שֶׁהוּא אָחוּז בַּצַּדִּיק שֶׁלְּמַעְלָה, כְּשֶׁנִּשְׁלָם לְמַטָּה הוֹסִיף שָׁלוֹם בְּכָל הָעוֹלָמוֹת וּבְכָל הַיָּמִים הָעֶלְיוֹנִים. כָּתוּב כָּאן (שם לט, י) וַיְהִי כְּדַבְּרָהּ אֶל יוֹסֵף יוֹם יוֹם, וְכָתוּב שָׁם (תהלים סח, י) בָּרוּךְ ה' יוֹם יוֹם, כְּשֶׁלֹּא שָׁמַע לָהּ יוֹם יוֹם, אָז הַיָּמִים הָעֶלְיוֹנִים בְּשָׁלוֹם וּבְרָכָה בְּכָל הָעוֹלָמוֹת.

(בראשית ו) וַיֹּאמֶר ה' אֶמְחֶה אֶת הָאָדָם אֲשֶׁר בָּרָאתִי מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה. לַאֲפָקָא אָדָם דִּלְעֵילָא, וְאִי תֵּימָא אָדָם דִּלְתַתָּא בַּלְחוֹדוֹי. לָאו לַאֲפָקָא כְּלָל, מִשּׁוּם דְּלָא קַיָּים דָּא בְּלָא דָּא.

וַיֹּאמֶר ה' אֶמְחֶה אֶת הָאָדָם אֲשֶׁר בָּרָאתִי מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה (בראשית ו, ז), לְהוֹצִיא הָאָדָם שֶׁלְּמַעְלָה. וְאִם תֹּאמַר אָדָם שֶׁלְּמַטָּה לְבַדּוֹ? לֹא לְהוֹצִיא כְּלָל, מִשּׁוּם שֶׁאֵין עוֹמֵד זֶה בְּלִי זֶה.

וְאִלְמָלֵי חָכְמָה סְתִימָאָה דְּכֹלָּא, כֹּלָּא אִתְתַּקַּן כְּמַרְישָׁא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (משלי ח) אֲנִי חָכְמָה שָׁכַנְתִּי עָרְמָה. אַל תִּקְרֵי שָׁכַנְתִּי, אֶלָּא שְׁכִינְתִּי. וְאִלְמָלֵא הַאי, לָא קָאִים עָלְמָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שם ג) ה' בְּחָכְמָה יָסַד אָרֶץ. וּכְתִיב (בראשית ו) וְנֹחַ מָצָא חֵן בְּעֵינֵי ה'.

וְאִלְמָלֵא הַחָכְמָה הַסְּתוּמָה שֶׁל הַכֹּל, הַכֹּל נִתְקַן כְּמוֹ מֵרֹאשׁ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (משלי ח, יב) אֲנִי חָכְמָה שָׁכַנְתִּי עָרְמָה. אַל תִּקְרֵי שָׁכַנְתִּי, אֶלָּא שְׁכִינְתִּי, וְאִלְמָלֵא זֶה אֵין הָעוֹלָם עוֹמֵד. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם ג, יט) ה' בְּחָכְמָה יָסַד אָרֶץ, וְכָתוּב (בראשית ו, ח) וְנֹחַ מָצָא חֵן בְּעֵינֵי ה'.

(בראשית ה) וַיּוֹלֶד בִּדְמוּתוֹ כְּצַלְמוֹ וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ שֵׁת, אוֹלִיפְנָא מֵהָכָא, דְּאֲחָרְנִין לָא הֲווֹ בְּדִיוּקְנָא דִּילֵיהּ, וְדָא הוּא בִּדְמוּתוֹ כְּצַלְמוֹ, אִתְעֲבִיד בְּתִיקוּנָא דְּגוּפָא, וּבְתִיקוּנָא דְּנַפְשָׁא, בְּאוֹרַח מֵישָׁר כִּדְקָא יָאוֹת. תָּא חֲזֵי, נָחֹשׁ אַטֵּיל זוּהֲמָא בְּחַוָּה, וְהַהוּא זוּהֲמָא מְכַשְּׁכְּשָׁא הַוָּה בְּמֵעָהָא, וְלָא יָכֵיל לְאִצְטַיְּירָא.

וַיּוֹלֶד בִּדְמוּתוֹ כְּצַלְמוֹ וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ שֵׁת. לְמַדְנוּ מִכָּאן, שֶׁאֲחֵרִים לֹא הָיוּ בִּדְמוּתוֹ, וְזֶהוּ בִּדְמוּתוֹ כְּצַלְמוֹ, נַעֲשָׂה בְּתִקּוּן הַגּוּף וּבְתִקּוּן הַנֶּפֶשׁ בְּדֶרֶךְ יְשָׁרָה כָּרָאוּי. בֹּא וּרְאֵה, הַנָּחָשׁ הִטִּיל זוּהֲמָא בְּחַוָּה, וְאוֹתָהּ זוּהֲמָא הָיְתָה מְכַשְּׁכֶּשֶׁת בְּמֵעֶיהָ וְלֹא יָכֹל לְהִצְטַיֵּר.

בְּגִין דְּעַד לָא חָטָא אָדָם, הֲווֹ אַתְוָון דְּאַלְפָּא בֵּיתָא מִתְתַּקְּנָן בֵּיהּ, וּמִתְצַיְּירִין בֵּיהּ בְּהַאי עָלְמָא, כֵּיוָן דְּחָטָא לְכ"ף דְּאִתְתַּקְּנוּ דְּכַר וְנוּקְבָא, בַּחֲבִיבוּ בְּגִנְתָא, וּמַלְאֲכֵי עִילָּאֵי קַמַּיְיהוּ, וּמִיָּד אִתְעָרְבוּ אַתְוָון.

מִשּׁוּם שֶׁטָּרַם חָטָא אָדָם, הָיוּ אוֹתִיּוֹת הָא"ב מִתְקַנּוֹת בּוֹ וּמִצְטַיְּרִים בּוֹ בָּעוֹלָם הַזֶּה, כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ לְכ"ף שֶׁהִתְתַּקְּנוּ זָכָר וּנְקֵבָה בַּחֲבִיבוּת בַּגָּן, וְהַמַּלְאָכִים הָעֶלְיוֹנִים לְפָנֵיהֶם, וּמִיָּד הֵרַע לְסמא"ל בָּרָקִיעַ, וְיָרַד רָכוּב עַל נָחָשׁ קָשֶׁה, וְנִרְאָה לְפָנָיו. מִיָּד הִתְעַכְּבוּ (הִתְעָרְבוּ) הָאוֹתִיּוֹת.

כְּדֵין אִתְחַבַּר סמאל בְּהַהוּא נָחָשׁ, וְאִתְעֲבִידוּ חָד, וּנְטָלוּ אַתְוָון, וַעֲבָדוּ מִתַּמָּן וּלְהָלְאָה אוּמָנוּתָא בִּישָׁא, בְּאַתְוָון צ"ד צי"ד, וְהַיְינוּ צ"ק, וְצָדוּ לוֹן בְּפִתְוֵיָיא בִּישָׁא, וַעֲבָדוּ אוּמָנוּתָא יַתִּיר בְּאַתְוָון ק"ר, אוּמָנוּתָא דְּשִׁקְרָא, בְּגִין דְּאַהְדְּרָן לְאִתְהַפָּכָא אַתְוָון בְּאוּמָנוּתָא בִּישָׁא, קו"ף דְּלָא יָכִיל לְקַיְימָא, דְּלֵית לֵיהּ רַגְלִין, כְּקוֹפָא קַמֵּי בְּנֵי נָשָׁא לֵית לֵיהּ קִיּוּמָא. רי"ש רָע. אִלֵּין אִתְהַפְּכוּ בְּאוּמָנוּתָא בִּישָׁא, עַד דְּנָפְלֵי אָדָם וְאִיתְתֵיהּ.

אָז הִתְחַבֵּר סמאל עִם אוֹתוֹ נָחָשׁ וְנַעֲשׂוּ אֶחָד, וְנָטְלוּ הָאוֹתִיּוֹת, וְעָשׂוּ מִשָּׁם וְהָלְאָה אֱמָנוּת רָעָה בְּאוֹתִיּוֹת צ"ד צי"ד, וְהַיְנוּ צ"ק, וְצָדוּ אוֹתָם בְּפִתּוּי רַע, וְעָשׂוּ אֱמָנוּת יְתֵרָה בָּאוֹתִיּוֹת ק"ר, אֱמָנוּת שֶׁל שֶׁקֶר, מִשּׁוּם שֶׁחָזְרוּ הָאוֹתִיּוֹת לְהִתְהַפֵּךְ בְּאֱמָנוּת רָעָה, קו"ף שֶׁלֹּא יָכְלָה לַעֲמֹד, שֶׁאֵין לָהּ רַגְלַיִם, כְּקוֹף בִּפְנֵי אָדָם, אֵין לָהּ קִיּוּם. רי"ש רַע. אֵלּוּ הִתְהַפְּכוּ בְּאֱמָנוּת רָעָה, עַד שֶׁנָּפְלוּ אָדָם וְאִשְׁתּוֹ.

וּבְאִלֵּין אַתְוָון ק"ר אוֹלִידוּ בְּנִין, וְלָא בְּקִיּוּמָא. זוּהֲמָא דְּנָחָשׁ דְּאִשְׁתְּאִיב בְּחַוָּה, מֵהַהוּא זוּהֲמָא אִתְיְלִיד קַיִן. וּבְגִין כָּךְ אִשְׁתְּכַח קְטוֹלָא, בְּגִין דְּנָחָשׁ אוּמָנוּתָא דִּילֵיהּ קְטוֹלָא הוּא, וְאִתְעַכָּבוּ אַתְוָון עַד הָכָא.

וּבְאֵלּוּ הָאוֹתִיּוֹת ק"ר הוֹלִידוּ בָּנִים, וְלֹא בְּקִיּוּם. זֶהֱמַת הַנָּחָשׁ שֶׁנִּשְׁאֲבָה לְחַוָּה, מֵאוֹתָהּ זֻהֲמָא נוֹלַד קַיִן, וּמִשּׁוּם כָּךְ נִמְצָא רוֹצֵחַ, מִשּׁוּם שֶׁאֱמָנוּת הַנָּחָשׁ הִיא רְצִיחָה, וְהִתְעָרְבוּ הָאוֹתִיּוֹת עַד כָּאן.

בְּשַׁעֲתָא דְּתָב אָדָם בִּתְיוּבְתָּא, וְאַהֲדַר כְּמִלְקַדְמִין לְשַׁמְּשָׁא בְּנוּקְבֵיהּ, מַה כְּתִיב, וַיֵּדַע בְּדָמוּתוֹ כְּצַלְמוֹ, דְּדָא הוּא מִתְּיקוּנָא דְּגוּפָא וְרוּחָא כִּדְקָא יָאוֹת, וּכְתִיב (קהלת ח) יֵשׁ הֶבֶל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה עַל הָאָרֶץ, וְאַהֲדְרוּ אַתְוָון לְשֵׁירוּתָא דְּשי"ן תיו, דִּכְתִיב (בראשית ד) כִּי שָׁת לִי אֱלֹהִים זֶרַע אַחֵר תַּחַת הֶבֶל. שֵׁת הֲוָה בְּצֶלֶם וּדְמוּת. דְּקַדְמָאי לָאו הָכֵי, וּמַהָכָא אִתְבְּנֵי עָלְמָא בְּגִוּנָא אָחֳרָא דְּאַלְפָּא בֵּיתָא, קֵינָן מַהֲלַלְאֵל יֶרֶד, אִתּוֹסַף אֶת לְתַקָּנָא עָקִימָא.

בְּשָׁעָה שֶׁשָּׁב אָדָם בִּתְשׁוּבָה וְחָזַר לְשַׁמֵּשׁ עִם נְקֵבָתוֹ כְּמוֹ מִקֹּדֶם, מַה כָּתוּב? וַיּוֹלֶד בִּדְמוּתוֹ כְּצַלְמוֹ, שֶׁזֶּהוּ מִתְּקוּן שֶׁל הַגּוּף וְהָרוּחַ כָּרָאוּי, וְכָתוּב (קהלת ח, יד) יֵשׁ הֶבֶל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה עַל הָאָרֶץ, וְחָזְרוּ הָאוֹתִיּוֹת לְרֵאשִׁית שֶׁל שִׁי"ן תִּי"ו, שֶׁכָּתוּב (בראשית ד, כה) כִּי שָׁת לִי אֱלֹהִים זֶרַע אַחֵר תַּחַת הֶבֶל. שֵׁת הָיָה בְּצֶלֶם וּדְמוּת, שֶׁהָרִאשׁוֹנִים אֵינָם כָּךְ, וּמִכָּאן נִבְנָה הָעוֹלָם בְּגָוֶן אַחֵר שֶׁל אַלְפָּא בֵּיתָא, קֵינָן מַהֲלַלְאֵל יֶרֶד, נוֹסְפָה אוֹת לְתַקֵּן אֶת הָעָקֹם.

סִדּוּרָא דְּעָלְמָא, בְּשֶׁבַע קִטְרִין סַגַלְגַּלְן. שֶׁבַע אֲרָצוֹת אִינּוּן, דָּא לְעֵילָא מִן דָּא. כְּמָא דְּאִינּוּן שִׁבְעָה רְקִיעִין, דָּא לְעֵילָא מִן דָּא. וְאִינּוּן: אֶרֶץ. אֲדָמָה. אַרְקָא. גֵּיא. נְשִׁיָּה. צִיָּה. תֵּבֵל. לְעֵילָא מִכָּלְהוֹ, תֵּבֵל, דִּכְתִיב (תהלים ט) וְהוּא יִשְׁפֹּט תֵּבֵל בְּצֶדֶק.

סִדּוּרוֹ שֶׁל עוֹלָם בְּשֶׁבַע קְשָׁרִים עֲגַלְגַּלִּים, שֶׁבַע אֲרָצוֹת הֵן זוֹ לְמַעְלָה מִזּוֹ, כְּמוֹ שֶׁאוֹתָם שִׁבְעָה רְקִיעִים זֶה לְמַעְלָה מִזֶּה, וְהֵם: אֶרֶץ, אֲדָמָה, אַרְקָא, גֵּיא, נְשִׁיָּה, צִיָּה, תֵּבֵל. מֵעַל לְכֻלָּם תֵּבֵל, שֶׁכָּתוּב (תהלים ט) וְהוּא יִשְׁפֹּט תֵּבֵל בְּצֶדֶק.

כַּד נָפַק אָדָם מִגִּנְתָּא דְעֵדֶן, וְאִתְתָּרַךְ מִתַּמָּן, אִתְרַמֵּי לְהַהוּא דְּאִיקָרֵי אֶרֶץ. דְּאִיהוּ אֲתַר חָשִׁיךְ, דְּלֵית תַּמָּן נְהִירוּ כְּלוּם, וְלָא מְשַׁמֵּשׁ כְּלוּם, כֵּיוָן דְּאָדָם עָאל תַּמָּן, דָּחֵיל דְּחִילוּ סַגִּי, וְלַהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת, הֲוָה מְלַהֲטָא גּוֹ סְטָרִין, גּוֹ הַהוּא אֶרֶץ.

כְּשֶׁיָּצָא אָדָם מִגַּן עֵדֶן וְגֹרַשׁ מִשָּׁם, הוּא נִזְרַק לְאוֹתָהּ שֶׁנִּקְרֵאת אֶרֶץ, שֶׁהוּא מָקוֹם חָשׁוּךְ, שֶׁאֵין שָׁם אוֹר כְּלוּם, וְלֹא מְשַׁמֵּשׁ כְּלוּם. כֵּיוָן שֶׁאָדָם נִכְנַס לְשָׁם, פָּחַד פַּחַד גָּדוֹל, וְלַהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת הָיָה לוֹהֵט בְּתוֹךְ הַצְּדָדִים, בְּתוֹךְ אוֹתָהּ אֶרֶץ.

כֵּיוָן דְּנָפַק שַׁבָּת, וְהִרְהֵר בִּתְשׁוּבָה, אֲרֵים לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְסָלֵיק לֵיהּ לְהַהוּא אֲתַר דְּאִקְרֵי אֲדָמָה, דִּכְתִיב (בראשית ג) וַיְשַׁלְּחֵהוּ יְיָ' אֱלֹהִים מִגַּן עֵדֶן לַעֲבֹד אֶת הָאֲדָמָה. בְּהַאי אִית נְהִירוּ דְּנָהֲיר, וּדְיוֹקְנִין דְּכוֹכְבַיָּא וּמַזָּלֵי.

כֵּיוָן שֶׁיָּצְאָה שַׁבָּת וְהִרְהֵר בִּתְשׁוּבָה, הֵרִים אוֹתוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְהֶעֱלָה אוֹתוֹ לְאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁנִּקְרָא אֲדָמָה, שֶׁכָּתוּב (בראשית ג, כג) וַיְשַׁלְּחֵהוּ ה' אֱלֹהִים מִגַּן עֵדֶן לַעֲבֹד אֶת הָאֲדָמָה. בָּזוֹ יֵשׁ אוֹר שֶׁמַּאִיר, וּדְמָיוֹת שֶׁל כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת.

וְתַמָּן צִיּוּרִין דִּבְנֵי נָשָׁא עִילָּאִין, גּוּבְרִין דְּנָפְקוּ מֵאָדָם קַדְמָאָה, בְּמַאָה וּתְלָתִין שְׁנִין, דְּקָא הֲוָה מְשַׁמֵּשׁ בְּרוּחֵי נוּקְבֵי. וְאִינּוּן עֲצִיבִין תָּדִיר, וְלֵית בְּהוּ חֶדְוָה, וְאִלֵּין מְשָׁטְטֵי וְנָפְקֵי לְעָלְמָא דָא, וּמִתְהַפְּכִין לְסִטְרָא בִּישָׁא, וּמְהַדְּרָן תַּמָּן, וְצַלָּאן צְלוֹתָא, וּמִתְיַישְׁבָן בְּדוּכְתַּיְיהוּ תַּמָּן. וְזַרְעִין זַרְעִין וְדָרְכִין וְאָכְלִין. וְחִטִּין לֵית תַּמָּן, וְלָא חַד מִשְׁבַּע זִינֵי תְּבוּאָה. בְּהַאי אֲתַר, אִתְיְלִדוּ קַיִן וְהֶבֶל.

וְשָׁם צִיּוּרִים שֶׁל בְּנֵי אָדָם עֶלְיוֹנִים, גְּבָרִים שֶׁיָּצְאוּ מֵאָדָם הָרִאשׁוֹן, בְּמֵאָה וּשְׁלֹשִׁים הַשָּׁנִים שֶׁהָיָה מְשַׁמֵּשׁ עִם רוּחוֹת נְקֵבוֹת, וְהֵם תָּמִיד עֲצוּבִים וְאֵין בָּהֶם שִׂמְחָה, וְאֵלּוּ יוֹצְאִים וּמְשׁוֹטְטִים לָעוֹלָם הַזֶּה וּמִתְהַפְּכִים לְצַד רַע וְחוֹזְרִים שָׁם, וּמִתְפַּלְלִים תְּפִלָּה, וּמִתְיַשְּׁבִים בִּמְקוֹמָם שָׁם, וְזוֹרְעִים זְרָעִים וְדוֹרְכִים וְאוֹכְלִים, וְאֵין שָׁם חִטִּים וְלֹא אַחַת מִשִּׁבְעָה מִינִים שֶׁל הַתְּבוּאָה. בַּמָּקוֹם הַזֶּה נוֹלְדוּ קַיִן וְהֶבֶל.

כֵּיוָן דְּחָטָא קַיִן, אֲחֵית לֵיהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, לְהַהוּא אֲתַר דְּאִיקְרֵי אֶרֶץ, דִּכְתִיב (שם ד) הֵן גֵּרַשְׁתָּ אוֹתִי הַיּוֹם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה, מֵהַהוּא אֲתַר דְּאִקְרֵי אֲדָמָה. וְהָיִיתִי נָע וָנָד בָּאָרֶץ, בְּגִין דְּתַמָּן אִתְדַּחְיֵיא וְאִתְתָּרַךְ, וְהָיָה כָּל מוֹצְאִי יַהַרְגֵנִי, דַּהוּא לַהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת.

כֵּיוָן שֶׁחָטָא קַיִן, הוֹרִיד אוֹתוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁנִּקְרָא אֶרֶץ, שֶׁכָּתוּב (שם ד, יד) הֵן גֵּרַשְׁתָּ אֹתִי הַיּוֹם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה, מֵאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁנִּקְרָא אֲדָמָה, וְהָיִיתִי נָע וָנָד בָּאָרֶץ, מִשּׁוּם שֶׁשָּׁם נִדְחָה וְגֹרַשׁ. וְהָיָה כָּל מֹצְאִי יַהַרְגֵנִי, הַלַּהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת הַהִיא.

וַהֲוָה דָּחֵיל וְהִרְהֵר בִּתְשׁוּבָה, וְסָלֵיק לֵיהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְאַרְקָא, וַהֲוָה תַּמָּן, וְאוֹלִיד בְּנִין. וּבְאַרְקָא אִית נְהִירוּ דְּנָהֲיר מִגּוֹ שִׁמְשָׁא. וְזַרְעִין זַרְעִין, וְנָטְעִין אִילָנִין, וְלֵית תַּמָּן חִטִּין, וְלָא מֵאִינּוּן שֶׁבַע זִינֵי תְּבוּאָה.

וְהָיָה פּוֹחֵד וְהָרוֹהֵר בִּתְשׁוּבָה, וְהֶעֱלָה אוֹתוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְאַרְקָא, וְהָיָה שָׁם, וְהוֹלִיד בָּנִים. וּבְאַרְקָא יֵשׁ אוֹר שֶׁמֵּאִיר מִתּוֹךְ הַשֶּׁמֶשׁ, וְזוֹרְעִים זְרָעִים וְנוֹטְעִים אִילָנוֹת, וְאֵין שָׁם חֹטֶם וְלֹא מֵאוֹתָם שִׁבְעָה מִינֵי תְּבוּאָה.

כָּל אִינּוּן דְּתַמָּן, אִינּוּן מִתּוֹלְדוֹת קַיִן, וְאִינּוּן בִּתְרֵין רֵישִׁין, מִנְּהוֹן גֶּבְרִין עִילָּאִין, וּמִנְּהוֹן זְעִירִין. לֵית לְהוֹ דַּעְתָּא שְׁלִים כִּשְׁאָר בְּנֵי נָשָׁא דְּהָכָא. זַכָּאִין אִינּוּן לְזִמְנִין. וּלְזִמְנִין אֲהַדְּרָן לְסִטְרָא בִישָׁא, וּמוֹלִידִין וּמַיְיתִין כִּשְׁאָר בְּנֵי נָשָׁא.

כָּל אוֹתָם שֶׁשָּׁם הֵם מִתּוֹלְדוֹת קַיִן, וְהֵם עִם שְׁנֵי רָאשִׁים, מֵהֶם גִּבּוֹרִים עֶלְיוֹנִים וּמֵהֶם קְטַנִּים. אֵין לָהֶם דַּעַת שְׁלֵמָה כְּמוֹ שְׁאָר בְּנֵי אָדָם שֶׁל כָּאן. צַדִּיקִים הֵם לִפְעָמִים, וְלִפְעָמִים חוֹזְרִים לַצַּד הָרָע, וּמוֹלִידִים וּמֵתִים כְּמוֹ שְׁאָר בְּנֵי אָדָם.

אָדָם הֲוָה בַּאֲדָמָה, עַד דְּאוֹלִיד שֵׁת, וּמִתַּמָּן סָלִיק לְעֵילָּא, אַרְבַּע דַּרְגִּין מַקִּין. וְסָלִיק לְהַאי אֲתַר דְּאִקְרֵי תֵּבֵל, כֵּיוָן דְּסָלִיק סָלִיק לַאֲתַר בֵּי מַקְדְּשָׁא. וְתֵבֵל דָּא עִילָּאָה עַל כָּלְהוֹ דַּרְגִּין, דְּאִקְרֵי בְּאִינּוּן שְׁמָהָן דְּהַוָּה דַּיּוּרֵיהּ בְּהוּ. אֶרֶץ אֲדָמָה הָכֵי אִקְרֵי.

אָדָם הָיָה בָּאֲדָמָה עַד שֶׁהוֹלִיד אֶת שֵׁת, וּמִשָּׁם עָלָה לְמַעְלָה, (ארבע) דְּרָגוֹת הִקִּיף. וְעָלָה לַמָּקוֹם הַזֶּה שֶׁנִּקְרָא תֵּבֵל. וְהַתֵּבֵל הַזוֹ עֶלְיוֹנָה עַל כָּל הַדְּרָגוֹת. כֵּיוָן שֶׁעָלָה, עָלָה לְמָקוֹם בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. שֶׁנִּקְרָא בְּאוֹתָם הַשָּׁמוֹת שֶׁהָיָה דִּיּוּרוֹ בָּהֶם. אֶרֶץ אֲדָמָה - כָּךְ נִקְרֵאת.

דָּלֵיג אָדָם תְּלַת דּוּכְתֵי, גִּ"א נְשָׁ"ה צִ"ה. גֵּיא אִיהוּ אֲתַר, בְּדוּכְתָא סַגֵּי כְּהַאי פּוּתְיָא וְאוֹרְכָא דְּגֵיהִנֹּם. בְּגִי"א וּנְשָׁ"ה וְצִ"ה, אִתְבַּדְּרוּ אִינּוּן דִּבְנוֹ מַגְדְּלָא, וְאוֹלִידוּ תַּמָּן. עַל דְּאַרְגִּיזוּ לְמַלְכָּא עִילָּאָה קַדִּישָׁא, בְּגִין דְּא קָרֵיב לְנוּרָא דְּדַלִּיק. תַּמָּן אִית בְּנֵי נָשָׁא בְּכָל יַקִּירוּ, בְּעוֹתְרָא וְעַפְרוֹת זָהָב, וְאַבְנִין יְקִירִין, מָאן דְּעָאל תַּמָּן וְהוּא מֵהָכָא מִתֵּבֵל, בַּחֲמִידוּ דְּהַהוּא עוֹתְרָא יָהֲבִין לֵיהּ, וְנַחֲית לְזִמְנִין לְדוּכְתָּא דְּאִקְרֵי נְשַׁיָּה, בְּגִין דְּיִתְנַשֵּׁי מִתַּמָּן, וְנַחֲית לְהַאי גֵּיא, דְּלָא יָדַע אֲתַר דְּהוּא מִתַּמָּן.

דִּלֵּג אָדָם שְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת, גִּ"א נְשָׁ"ה צִ"ה. גֵּיא הוּא מָקוֹם בְּמָקוֹם גָּדוֹל כְּמוֹ רֹחַב וְאֹרֶךְ הַגֵּיהִנֹּם. בְּגִי"א וּנְשָׁ"ה וְצִ"ה הִתְפַּזְּרוּ אוֹתָם שֶׁבָּנוּ אֶת הַמִּגְדָּל, וְהוֹלִידוּ שָׁם. עַל שֶׁהִרְגִּיזוּ אֶת הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן הַקָּדוֹשׁ, מִשּׁוּם זֶה קָרֵב לְאֵשׁ שֶׁדּוֹלֶקֶת. יֵשׁ בְּנֵי אָדָם בְּכָל הַכְּבוֹד, בְּעֹשֶׁר וְעַפְרוֹת זָהָב וַאֲבָנִים יְקָרוֹת, מִי שֶׁנִּכְנָס לְשָׁם וְהוּא מִכָּאן מִתֵּבֵל, בְּחֶמְדַּת אוֹתוֹ הָעֹשֶׁר נוֹתְנִים לוֹ, וְיוֹרֵד לִפְעָמִים לְמָקוֹם שֶׁנִּקְרָא נְשִׁיָּה, כְּדֵי שֶׁיִּשְׁכַּח מִשָּׁם, וְיוֹרֵד לַגֵּיא הַזֶּה שֶׁלֹּא יוֹדֵעַ הַמָּקוֹם שֶׁהוּא מִשָּׁם.

גִּ"א, דָּא הוּא בְּאֶמְצָעוּת דְּעֵילָּא וְתַתָּא, דָּא אִקְרֵי גֵּי בֶּן הִנֹּם, וּרְצוּעָה חָדָא נָפְקָא מִתַּמָּן לְעֵילָּא לְהַאי תֵּבֵל, וְאִקְרֵי אוּף הָכֵי גֵּי בֶּן הִנֹּם. וְתַמָּן פִּתְחָא דְּגֵיהִנֹּם. וְאִינּוּן בְּנֵי אֱנָשָׁא דְּתַמָּן, בְּגִין דָּא כָּלְהוֹ יְדָעֵי בַּחֲרָשִׁין וְחָכְמָאן. וְתַמָּן זָרְעֵי וְנָטְעֵי אִילָנִין. וְלֵית תַּמָּן חִטִּין, וְלָא חַד מִשְּׁבְעָה מִינִין.

גי"א וְזהוּ בְּאָמְצַע שֻׁלְמַעְלָה וּמַטָּה, וְזֶה נִקְרָא גֵּי בֶּן הִנֹּם, וּרְצוּעָה אַחַת יוֹצֵאת מִשָּׁם לְמַעְלָה לַתֵּבֵל הַזּוֹ, וְנִקְרָא אַף כְּךָ גֵּי בֶּן הִנֹּם, וְשָׁם פֶּתַח הַגֵּיהִנֹּם. וְאוֹתָם בְּנֵי אָדָם שֶׁשָּׁם, מְשׁוּם וְזֶה כֻּלָּם יוֹדְעִים בִּכְשָׁפִים וְחָכְמוֹת, וְשָׁם זוֹרְעִים וְנוֹטְעִים אִילָנוֹת, וְאֵין שָׁם חִטִּים וְלֹא אֶחָד מִשִּׁבְעָה מִינִים.

בִּנְשִׁיָּ"ה אִית בְּנֵי נְשָׁא קְטוּעִין זְעִירִין, וְלֵית לְהוֹן חוֹטְמִין, בַּר תְּרֵין נוּקְבִין, דְּנָפְקָא בְּהוּ רוּחָא. וְכָל מַה דְּעָבְדֵי, מִיָּד מִשְׁתַּכְּחֵי. וְעַל דָּא אִיקְרֵי נְשִׁיָּה. וְזַרְעֵי וְנָטְעֵי אִילָנִין, וְלֵית תַּמָּן חִטִּים, וְלֹא מִשֻּׁבַּע זִינֵי.

בִּנְשִׁיָּה יֵשׁ בְּנֵי אָדָם קְטוּעִים קְטַנִּים, וְאֵין לָהֶם חֻטָּמִים, רַק שְׁנֵי נְקָבִים שֶׁיּוֹצֵאת בָּהֶם רוּחַ, וְכָל מַה שֶּׁעוֹשִׂים - מִיָּד מִשְׁתַּכְּחִים, וְעַל כֵּן נִקְרֵאת נְשִׁיָּה, וְזוֹרְעִים וְנוֹטְעִים אִילָנוֹת, וְאֵין שָׁם חִטִּים וְלֹא מִשִּׁבְעַת הַמִּינִים.

צִיָּה, הוּא אֲתַר כְּשְׁמֵיהּ, בִּיבַשׁוּתָא בְּכוֹלָּא. תַּמָּן בְּנֵי נְשָׁא שַׁפִּירָן בְּחֵיזוּ. וּמְגוֹ דְּהַהוּא צִיָּה, כַּד יָדְעֵי אֲתַר דְּמָקוֹרָא דְּמַיִין נָבְעִין, עָאלִין תַּמָּן. וּלְזִמְנִין דְּסָלְקִין מִגּוֹ מַיִין, לְהַאי תֵּבֵל. וְאִינּוּן בְּנֵי מְהֵימְנוּתָא יַתִּיר מִבְּנֵי נְשָׁא אֲחָרָנִין, וּבֵינַיְהוּ דְּיוּרִין טָבָן, וְעוֹתְרָא סַגֵּי. וְזַרְע זְעִיר, מִגּוֹ יַבָּשׁוּתָא דְּהַהִיא, וְנָטְעֵי אִילָנִין וְלָא מַצְלִיחִין. וְתֵיאוּבְתָּא דִּלְהוֹן לְבָנֵי נְשָׁא דְּהָכָא.

צִיָּ"ה הוּא מָקוֹם כְּשְׁמוֹ, בִּיבֵּשׁ שֶׁל הַכֹּל. שָׁם בְּנֵי אָדָם יָפִים לְמַרְאֶה, וּמִתּוֹךְ אוֹתָהּ צִיָּה, כְּשֶׁיּוֹדְעִים מָקוֹם שֶׁל מְקוֹר מַיִם נוֹבְעִים, נִכְנָסִים לְשָׁם, וְלִפְעָמִים שֶׁעוֹלִים מִתּוֹךְ הַמַּיִם לַתֵּבֵל הַזּוֹ. וְהֵם בְּנֵי אֱמוּנָה יוֹתֵר מִבְּנֵי אָדָם אֲחֵרִים, וּבֵינֵיהֶם דְּיוּרִים טוֹבִים וְעָשֶׁר רַב, וְזוֹרְעִים מְעַט מִתּוֹךְ הַיֵּבֵשׁ שֶׁשָּׁם, וְנוֹטְעִים אִילָנוֹת וְלֹא מַצְלִיחִים, וּתְשׁוּקָתָם לִבְנֵי אָדָם שֶׁל כָּאן.

וּמִכֻּלְהוֹ לֵית דְּאָכְלֵי נַהֲמָא, בַּר אִלֵּין דְּהָכָא בְּתֵבֵל. דְּהָא לְעֵילָּא מִכָּל אִלֵּין תֵּבֵל, דִּכְתִיב וְהוּא יִשְׁפֹּט תֵּבֵל בְּצֶדֶק. כְּגַוְונָא דְּכָל אִלֵּין אַרְעָאן, אִית בְּהַאי תֵּבֵל. וְכָל אִלֵּין שְׁמָהָן אִית בְּהוֹן אוּף הָכֵי, בְּגִין דְּאִיהוּ שְׁבִיעָאָה. אִית הָכָא אוּף הָכֵי כְּגַוְונָא דְּהַהוּא דּוּכְתָּא דִּלְתַתָּא, וְכָל אִלֵּין בְּדִיּוּרִין דִּבְנֵי נְשָׁא, מְשַׁנְיִין אִלֵּין מֵאִלֵּין, דִּכְתִיב (תהלים קד) מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ ה'. עַד כָּאן.

וּמִכֻּלָּם אֵין שֶׁאוֹכְלִים לֶחֶם, פְּרָט לְאֵלּוּ שֶׁכָּאן בַּתֵּבֵל, שֶׁהֲרֵי לְמַעְלָה מִכָּל אֵלּוּ תֵּבֵל, שֶׁכָּתוּב וְהוּא יִשְׁפֹּט תֵּבֵל בְּצֶדֶק. כְּמוֹ שֶׁכָּל אֵלּוּ הָאֲרָצוֹת, יֵשׁ בַּתֵּבֵל הַזּוֹ. וְכָל אֵלּוּ הַשֵּׁמוֹת יֵשׁ בָּהֶם אַף כָּךְ, מְשׁוּם שֶׁהִיא שְׁבִיעִית. יֵשׁ כָּאן אַף כָּךְ כְּמוֹ שֶׁאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁלְּמַטָּה, וְכָל אֵלּוּ בַּדִּיּוּרִים שֶׁל בְּנֵי אָדָם, מְשֻׁנִּים אֵלּוּ מֵאֵלּוּ, שֶׁכָּתוּב (תהלים קד, כד) מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ ה'. עַד כָּאן.

תְּנַן, בַּעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם. רַבִּי חִיָּיא וְרַבִּי נָתָן אוֹמְרִים, בְּמַאֲמָר אֶחָד נִבְרָא, וְאֵיזֶהוּ. דִּכְתִיב (תהלים לג) בִּדְבַר ה' שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ. וְרַבִּי אַבָּא אָמַר, דִּכְתִיב כִּי הוּא אָמַר וַיֶּהִי הוּא צִוָּה וַיַּעֲמֹד, אֲמִירָה אַחַת בְּלִבָּד.

שְׁנֵינוּ, בַּעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם. רַבִּי חִיָּיא וְרַבִּי נָתָן אוֹמְרִים, בְּמַאֲמָר אֶחָד נִבְרָא, וְאֵיזֶהוּ? שֶׁכָּתוּב (תהלים לג) בִּדְבַר ה' שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ. וְרַבִּי אַבָּא אָמַר, שֶׁכָּתוּב (שם) כִּי הוּא אָמַר וַיֶּהִי הוּא צִוָּה וַיַּעֲמֹד. אֲמִירָה אַחַת בִּלְבַד.

ר' אֶלְעָזָר אָמַר, לֹא זֶה וְלֹא זֶה, אֶלָּא בְּאוֹת אַחַת נִבְרָא הָעוֹלָם, בְּלֹא אֲמִירָה. דְּתַנְיָא, רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, אוֹת אַחַת נָטַל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִשְּׁמוֹ, וּבְאוֹתוֹ הָאוֹת נִבְרָא. וְהַיְינוּ דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מַאי דִּכְתִיב, (שמות טו) מִי כָמֹכָה בָּאֵלִם ה', שֶׁיּוּכַל לִבְרֹא אֶת הָעוֹלָם.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, לֹא זֶה וְלֹא זֶה, אֶלָּא בְּאוֹת אַחַת נִבְרָא הָעוֹלָם, בְּלֹא אֲמִירָה. שֶׁלָּמַדְנוּ, רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, אוֹת אַחַת נָטַל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִשְּׁמוֹ, וּבְאוֹתָהּ הָאוֹת נִבְרָא, וְהַיְינוּ שֶׁאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מַהוּ שֶׁכָּתוּב (שמות טו) מִי כָמֹכָה בָּאֵלִם ה', שֶׁיּוּכַל לִבְרֹא אֶת הָעוֹלָם?

אֶלָּא מַשְׁמַע בְּהֵ"א נִבְרָא הָעוֹלָם, בְּאוֹת אַחַת מַמָּשׁ, וּבְמַאי נוֹקִים (תהלים לג) כִּי הוּא אָמַר וַיֶּהִי וְגוֹ'. ד (שם לג) בִּדְבַר ה' שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ. אֶלָּא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, לְאַחֲזָאָה לְעָלְמָא דְּהָא אִתְבְּרֵי הָוֶה, וְלָא הָוֶה מִתְגַּלְיָא, וְאִצְטְרִיךְ כָּל חַד וְחַד לְאִתְגַּלָּאָה, לְאַפָּקָא כָּל חַד וְחַד עוֹבָדוֹי וְחַיְילוֹי דְּאִיתְחָזֵי לֵיהּ.

אֶלָּא מַשְׁמַע בְּהֵ"א נִבְרָא הָעוֹלָם, בְּאוֹת אַחַת מַמָּשׁ, וּבְמֶה נִבְאַר (תהלים לג) כִּי הוּא אָמַר וַיֶּהִי וְגוֹ', (שם) בִּדְבַר ה' שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ? אֶלָּא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, לְהַרְאוֹת לָעוֹלָם שֶׁהָרֵי הָיָה נִבְרָא וְלֹא הָיָה מִתְגַּלֶּה, וְהִצְטָרֵךְ כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְהִתְגַּלּוֹת, לְהוֹצִיא כָּל אֶחָד וְאֶחָד מַעֲשָׂיו וְכֹחוֹ שֶׁרָאוּי לוֹ.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, וְכָל תּוֹלְדוֹתֵיהֶם, בְּרֶגַע אֶחָד נִבְרְאוּ, בְּשִׁשָּׁה אַחַת נִבְרְאוּ, וּבְיוֹם אֶחָד נִבְרְאוּ, דִּכְתִיב (בראשית ב) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם בְּיוֹם עֲשׂוֹת י"י אֱלֹהִים, בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם מַמָּשׁ, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה מַמָּשׁ, וְאוֹתוֹ רֶגַע מַמָּשׁ.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ וְכָל תּוֹלְדוֹתֵיהֶם, בְּרֶגַע אֶחָד נִבְרְאוּ, בְּשִׁשָּׁה אַחַת נִבְרְאוּ, וּבְיוֹם אֶחָד נִבְרְאוּ, שֶׁכָּתוּב (בראשית ב) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים. בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם מַמָּשׁ, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה מַמָּשׁ וְאוֹתוֹ רֶגַע מַמָּשׁ.

וְתַנְיָא, אָמַר רַבִּי אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, קֹדֶם שֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, הָיָה הוּא וּשְׁמוֹ אֶחָד, וְהָיָה בְּדַעְתּוֹ לִבְרוֹא אֶת הָעוֹלָם, וּבָרָא קֹדֶם אֶלֶף עוֹלָמוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (שיר השירים ח) הָאֶלֶף לְךָ שְׁלֹמֹה. וְאַחַר כָּךְ בָּרָא עוֹלָמוֹת אֲחֵרִים, לְהוֹדִיעַ שֶׁהַכֹּל נָגְדּוֹ כְּאַיִן.

וְשָׁנִינוּ, אָמַר רַבִּי אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, קֹדֶם שֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, הָיָה הוּא וּשְׁמוֹ אֶחָד, וְהָיָה בְּדַעְתּוֹ לִבְרֹא אֶת הָעוֹלָם, וּבָרָא קֹדֶם אֶלֶף עוֹלָמוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (שיר השירים ח) הָאֶלֶף לְךָ שְׁלֹמֹה, וְאַחַר כָּךְ בָּרָא עוֹלָמוֹת אֲחֵרִים, לְהוֹדִיעַ שֶׁהַכֹּל נָגְדּוֹ כְּאַיִן.

וְהַיְינוּ דְּאָמַר רַבִּי חִיָּיא, לָמָּה אֶלֶף רֹאשׁוֹנָה בָּאוֹתִיּוֹת. מִפְּנֵי שֶׁבַּתְּחִלָּה בָּרָא אֶלֶף עוֹלָמוֹת, שֶׁקָּדְמוּ לִשְׁאָר עוֹלָמוֹת, וְאַחֲרָיו בֵּי"ת, שֶׁהוּא בִּנְיַן שָׁמַיִם וָאָרֶץ. רַב הוּנָא אָמַר, בַּתְּחִלָּה כִּסֵּא הַכָּבוֹד. שֶׁכָּתוּב בּוֹ, אֶלֶף אֲלָפִין יְשַׁמְּשׁוּנֵהּ, וְאַחֲרָיו שְׁאָר הַמַּלְאָכִים, וְהָאָרֶץ, שֶׁהֵם

בֵּית הָעוֹלָם. וְאַחֲרָיו גִּימְנָא לָן, גַּן עֵדֶן, שֶׁהוּא גְּמוּל הַצַּדִּיקִים. וְאַחֲרָיו דָּל"ת, שֶׁהוּא הָאָדָם שֶׁנִּרְכַּב בְּד' רוּחוֹת.

וְהַיְנוּ שֶׁאָמַר רַבִּי חִיָּיא, לְמָה אֶלֶף רֵאשׁוֹנָה שֶׁבָּאוֹתִיּוֹת? מִפְּנֵי שֶׁבַּתְּחִלָּה בָּרָא אֶלֶף עוֹלָמוֹת, שֶׁקָּדְמוּ לְשְׁאָר עוֹלָמוֹת, וְאַחֲרָיו בֵּי"ת, שֶׁהוּא בִּנְיַן שָׁמַיִם וָאָרֶץ. רַב הוּנָא אָמַר, בַּתְּחִלָּה בָּרָא כִּסֵּא הַכָּבוֹד, שֶׁכָּתוּב בּוֹ (דניאל ז) אֶלֶף אֲלָפִים יְשַׁמְּשׁוּהוּ, וְאַחֲרָיו שְׁאָר הַמַּלְאָכִים, וְהָאָרֶץ, שֶׁהֵם בֵּית הָעוֹלָם. וְאַחֲרָיו גִּימֶ"ל, גַּן עֵדֶן שֶׁהוּא גְּמוּל הַצַּדִּיקִים, וְאַחֲרָיו דָּל"ת, שֶׁהוּא הָאָדָם שֶׁנִּרְכָּב בְּאַרְבַּע רוּחוֹת.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַבִּי זְרִיקָא, קַלְטִיפִין דִּירוֹקִין, הָוָה מַסְחַר עַל תְּהוֹמָא, וּתְהוֹמָא הָוָה סָלֵיק וְנָחֵית, וְאַת אֶחָד הָוָה פָּשִׁיט בִּתְלַת זִיוּוֹיְיתֵיהּ עַל תְּהוֹמָא, וּתְהוֹמָא שָׁכֵיךְ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית א) וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַבִּי זְרִיקָא, קוּוִים יְרַקִּים הָיוּ סוֹבְבִים עַל הַתְּהוֹם, וְהַתְּהוֹם הָיָה עוֹלֶה וְיוֹרֵד, וְאוֹת אֶחָת הָיְתָה מִתְפַּשֶּׁטֶת בִּשְׁלֹשׁ זְוִיּוֹתֶיהָ עַל הַתְּהוֹם, וְהַתְּהוֹם שָׁכַךְ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית א) וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר לְאוֹ מֵהָכָא מַשְׁמַע, אֶלָּא מֵהָכָא, דִּכְתִיב (תהלים עז) רָאוּךָ מַיִם אֱלֹהִים רָאוּךָ מַיִם יָחִילוּ אַף יִרְגְּזוּ תְהוֹמוֹת.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, לֹא מִכָּאן מַשְׁמַע, אֶלָּא מִכָּאן, שֶׁכָּתוּב (תהלים עז) רָאוּךָ מַיִם אֱלֹהִים, רָאוּךָ מַיִם יָחִילוּ אַף יִרְגְּזוּ תְהוֹמוֹת.

וְהַיְינוּ דִּתְנַן, אֶלֶף עָלְמִין הֲווֹ עַד דְּלָא אִתְבְּרֵי עָלְמָא, וְזִיו יְקָרֵיהּ הָוָה מִתְפַּשֵּׁט וּבָרָא עָלְמִין, וְסָתִיר לוֹן, עַד דְּסָלֵיק בִּרְעוּתָא קַמֵּיהּ לְמִבְרֵי הַאי עָלְמָא, וְהַהוּא שַׁעֲתָא אִתְפַּשְּׁטוּ תְּרֵין אַתְוָון מִשְׁמֵיהּ, וְקָיְימִים לוֹן, וּתְרֵין אָחֳרָן אִתְגְּלִיפוּ לְעֵילָא וְתַתָּא, חַד גּוֹ חַד. גְּלִיף חַד, וְאִתְחֲזַר תְּלַת. וְגְלִיף חַד אָחֳרָא, וְאִתְחֲזַר תְּרֵין. עַד דְּסָלְקוּ עֲשָׂרָה. אִתְפְּלִיגוּ אינוּן עֲשָׂרָה, וְאִתְחֲזָרוּ לְתְלָתִין וּתְרֵין. וְאִינוּן תְּלָתִין וּתְרֵין שְׁבִילֵי דְּחָכְמְתָא. אִלֵּין אִתְפַּלִּיגוּ בְּגִילּוּפַיְיהוּ לַעֲשָׂרָה, וְאִתְחֲזָרוּ לְמ"ב. מִכָּאן וּלְהָלְאָה, מָאן דְּיַשְׁגַּח יַשְׁגַּח בְּבִיעָתוּתָא דִּלְבָּא, יַסְתִּים, וְלֵית דְּפָתְחִין לֵיהּ. וְעַל הַאי כְּתִיב (ישעיה מב) אֲנִי י"י הוּא שְׁמִי וּכְבוֹדִי לְאַחֵר לֹא אֶתֵּן וּתְהִלָּתִי לַפְּסִילִים. וּכְתִיב (שמות כ) לֹא תַעֲשֶׂה לְךָ פֶּסֶל וְכָל תְּמוּנָה.

וְהַיְנוּ מַה שֶּׁשָּׁנִינוּ, אֶלֶף עוֹלָמוֹת הָיוּ טֶרֶם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, וְזִיו כְּבוֹדוֹ הָיָה מִתְפַּשֵּׁט וּבוֹרֵא עוֹלָמוֹת וּמַחֲרִיב אוֹתָם, עַד שֶׁעָלָה בָּרָצוֹן לְפָנָיו לִבְרֹא אֶת הָעוֹלָם הַזֶּה. וּבְאוֹתָהּ שָׁעָה הִתְפַּשְּׁטוּ שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת מִשְׁמוֹ, וְקָיְימִים אוֹתָן, וּשְׁתַּיִם אֲחֵרוֹת נֶחְקְקוּ לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, אַחַת בְּתוֹךְ אַחַת. חָקַק אַחַת וְחָזְרוּ שָׁלֹשׁ, וְחָקַק אַחַת אַחֶרֶת וְחָזְרוּ שְׁתַּיִם, עַד שֶׁעָלוּ עֶשֶׂר. נֶחְלְקוּ אוֹתָן עֶשֶׂר וְחָזְרוּ לִשְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם, וְהֵם שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם נְתִיבוֹת חָכְמָה. אֵלּוּ נֶחְלְקוּ בַּחֲקִיקוֹתֵיהֶם לְעֶשֶׂר, וְחָזְרוּ לְאַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם. מִכָּאן וּלְהָלְאָה, מִי שֶׁיַּשְׁגִּיחַ, יַשְׁגִּיחַ בְּבֵעָתַת הַלֵּב, יִסְתֹּם, וְאֵין שֶׁפּוֹתְחִים לוֹ. וְעַל זֶה כָּתוּב (ישעיה מב, ח) אֲנִי ה' הוּא שְׁמִי וּכְבוֹדִי לְאַחֵר לֹא אֶתֵּן וּתְהִלָּתִי לַפְּסִילִים. וְכָתוּב (שמות כ) לֹא תַעֲשֶׂה לְךָ פֶּסֶל וְכָל תְּמוּנָה.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, הַתְּהוֹם הָיָה נִשְׁקָע בְּאַרְבַּע אֲבָנִים, וְהוּטְבְּעוּ לְמַטָּה עַל אֶבֶן אַחַת, שֶׁהוּא הָעַמּוּד, וְעַל זֶה הָעוֹלָם עוֹמֵד. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (איוב לח) עַל מָה אֲדָנֶיהָ הָטְבָּעוּ אוֹ מִי יָרָה אֶבֶן פִּנָּתָהּ. אָמַר רִבִּי זֵירָא, זוֹ הִיא אֶבֶן שֶׁמִּמֶּנָּהּ הוּשְׁתְּתָה הָעוֹלָם, וְעָלֶיהָ הָעוֹלָם עוֹמֵד, וְהוּא קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים, וְהִיא טִיבּוּרוֹ שֶׁל עוֹלָם, וּמִמֶּנָּהּ יָצְאוּ אֲבָנִים הַמְּשׁוּקָעוֹת בַּתְּהוֹם, וּמֵהֶם יוֹצְאִים מַיִם.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הַתְּהוֹם הָיָה נִשְׁקָע בְּאַרְבַּע אֲבָנִים, וְהֻטְבְּעוּ לְמַטָּה עַל אֶבֶן אַחַת, שֶׁהוּא הָעַמּוּד, וְעַל זֶה הָעוֹלָם עוֹמֵד. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (איוב לח ו) עַל מָה אֲדָנֶיהָ הָטְבָּעוּ אוֹ מִי יָרָה אֶבֶן פִּנָּתָהּ. אָמַר רַבִּי זֵירָא, זוֹהִי הָאֶבֶן שֶׁמִּמֶּנָּה הֻשְׁתְּתָה הָעוֹלָם, וְעָלֶיהָ הָעוֹלָם עוֹמֵד, וְהוּא קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים, וְהוּא טַבּוּרוֹ שֶׁל עוֹלָם, וּמִמֶּנָּה יָצְאוּ אֲבָנִים הַמְּשֻׁקָּעוֹת בַּתְּהוֹם, וּמֵהֶם יוֹצְאִים מַיִם.

אָמַר רִבִּי אַחָא בַּר יַעֲקֹב, בְּשָׁלְשָׁה אוֹתִיּוֹת נִשְׁקַע הַתְּהוֹם, וְנֶחְלַק בְּשָׁלְשָׁה חֲלָקִים, וְהֵם עַמּוּדֵי הָאָרֶץ. וְאֶחָד לִשְׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה, מִתְרוֹפְפִים מִמְּקוֹמָם, שֶׁנֶּאֱמַר (שם ט) הַמַּרְגִּיז אֶרֶץ מִמְּקוֹמָהּ וְעַמּוּדֶיהָ יִתְפַּלָּצוּן.

אָמַר רַבִּי אַחָא בַּר יַעֲקֹב, בְּשָׁלֹשׁ אוֹתִיּוֹת נִשְׁקַע הַתְּהוֹם, וְנֶחְלַק בְּשָׁלְשָׁה חֲלָקִים, וְהֵם עַמּוּדֵי הָאָרֶץ. וְאֶחָת לִשְׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה מִתְרוֹפְפִים מִמְּקוֹמָם, שֶׁנֶּאֱמַר (שם ט, י) הַמַּרְגִּיז אֶרֶץ מִמְּקוֹמָהּ וְעַמּוּדֶיהָ יִתְפַּלָּצוּן.

תָּאנֵי ר' שִׁמְעוֹן, עַל שִׁבְעָה עַמּוּדִים הָאָרֶץ עוֹמֶדֶת, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ט) חָצְבָה עַמּוּדֶיהָ שִׁבְעָה, וְהֵם תְּלוּיִים עַל הַמַּיִם, וּכְנֶגְדָּם אָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם שִׁבְעָה קוֹלוֹת, דִּכְתִיב (תהלים כט) קוֹל יְיָ' עַל הַמָּיִם.

שְׁנָה רַבִּי שִׁמְעוֹן, עַל שִׁבְעָה עַמּוּדִים הָאָרֶץ עוֹמֶדֶת, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ט) חָצְבָה עַמּוּדֶיהָ שִׁבְעָה, וְהֵם תְּלוּיִים עַל הַמַּיִם, וּכְנֶגְדָּם אָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ, עָלָיו הַשָּׁלוֹם, שִׁבְעָה קוֹלוֹת, שֶׁכָּתוּב (תהלים כט) קוֹל ה' עַל הַמָּיִם.

הַכֹּל תָּלוּי עַל שִׁבְעָה: עַמּוּדֵי שָׁמַיִם הֵם ז', וְהָרְקִיעִים ז'. וְהַכּוֹכָבִים שִׁבְעָה מַעֲלוֹת. ז' גּוֹיִם לְמַעְלָה. שִׁבְעָה גּוֹיִם לְמַטָּה. שִׁבְעָה אֲרָצוֹת. שִׁבְעָה יַמִּים. שִׁבְעָה נְהָרוֹת. יְמֵי בְרֵאשִׁית שִׁבְעָה. וְהַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת לַה', יוֹם שֶׁכִּלּוּ שַׁבָּת.

הַכֹּל תָּלוּי עַל שִׁבְעָה: עַמּוּדֵי שָׁמַיִם הֵם שִׁבְעָה, וְהָרְקִיעִים שִׁבְעָה, וְהַכּוֹכָבִים שֶׁבַע מַעֲלוֹת, שִׁבְעָה גּוֹיִם לְמַעְלָה, שִׁבְעָה גּוֹיִם לְמַטָּה, שֶׁבַע אֲרָצוֹת, שִׁבְעָה יַמִּים, שִׁבְעָה נְהָרוֹת, יְמֵי בְרֵאשִׁית שִׁבְעָה, וְהַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת לַה', יוֹם שֶׁכִּלּוּ שַׁבָּת.

תְּנַן הָתָם, ר' יְהוּדָה בַּר אִלְעַאי אוֹמֵר, שִׁבְעָה גְּלוּסְמוֹי פְּרִיסָן, אִתְגְּלִיפוּ בִּתְלָתִין וּתְרֵין אַלְפִין פְּלִיגָאן, וַהֲוָה פָּרִיס בְּהוּ חַד שִׁיעוּרָא דְּעָלְמָא, עַד דִּמְתַח לֵיהּ לְאַרְבַּע זִיוָון, וְאַסְמַךְ עַל סַמְכֵיהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיה מד) אָנֹכִי ה' כֹּו' נֹטֶה שָׁמַיִם לְבַדִּי רֹקַע הָאָרֶץ (מי אתי) [מֵאִתִּי].

שְׁנֵינוּ שָׁם, רַבִּי יְהוּדָה בַּר אֶלְעַאי אוֹמֵר, שִׁבְעָה לְבוּשִׁיו פְּרוּסִים, נֶחְקָקוּ בִּשְׁלֹשִׁים וּשְׁנַיִם אֲלָפִים חֲלָקִים, וְהָיָה פּוֹרֵס בָּהֶם שִׁעוּר אֶחָד שֶׁל הָעוֹלָם, עַד שֶׁמַּתַּח אוֹתוֹ לְאַרְבַּע זָוִיוֹת, וְסָמַךְ אוֹתוֹ עַל תּוֹמְכָיו. וְהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה מד, כד) אֲנֹכִי ה' וְכוּ' נוֹטֶה שָׁמַיִם לְבַדִּי רֹקַע הָאָרֶץ מִי אִתִּי,

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, מַאי דִּכְתִיב, (שם מח) קֹרֵא אֲנִי אֲלֵיהֶם יַעַמְדוּ יַחְדָּו. אֶלָּא אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, כְּשֶׁעָלָה בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ לִבְרוֹא הָעוֹלָמוֹת, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה נִבְרְאוּ עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים וְכָל מַה שֶּׁבָּהֶם. שֶׁנֶּאֱמַר קֹרֵא אֲנִי אֲלֵיהֶם יַעַמְדוּ יַחְדָּו, אַל תִּקְרֵי אֲלֵיהֶם אֶלָּא אֱלֹהִים. מִלַּמֵּד שֶׁבְּהֵ"א בְּרָאָם. וְהַיְינוּ דִּכְתִיב (שמות טו) מִי כָמֹכָה בָּאֵלִם יְיָ'. כְּמוֹ אַסְקוּפָּה דְּמַלְיָיא מִכָּל צָרְכֵי בֵיתָא. וּכְדֵין יָדְעִין דְּתַמָּן כֹּלָּא, מַה דְּאִצְטְרִיךְ לוֹן.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, מַה זֶּה שֶׁכָּתוּב (שם מח) קֹרֵא אֲנִי אֲלֵיהֶם יַעַמְדוּ יַחְדָּו? אֶלָּא אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, כְּשֶׁעָלָה בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ לִבְרֹא הָעוֹלָמוֹת, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה נִבְרְאוּ עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים וְכָל מַה שֶּׁבָּהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר קֹרֵא אֲנִי אֲלֵיהֶם יַעַמְדוּ יַחְדָּו, אַל תִּקְרֵי אֲלֵיהֶם אֶלָּא אֱלֹהִים. מִלַּמֵּד שֶׁבְּהֵ"א בְּרָאָם, וְהַיְינוּ שֶׁכָּתוּב (שמות טו) מִי כָמֹכָה בָּאֵלִם ה', כְּמוֹ אַסְקֻפָּה שֶׁמְּלֵאָה מִכָּל צָרְכֵי הַבַּיִת, וְאֵז יוֹדְעִים שָׁשָׁם הַכֹּל, מַה שְּׁמִצְטָרֵךְ לָהֶם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּגִ' דְּבָרִים בָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת עוֹלָמוֹ, בְּסֹפֵר וְסֵפֶר וְסִפּוּר. כְּנֶגְדָּם, בְּחָכְמָה בִּתְבוּנָה וּבְדַעַת. בְּחָכְמָה, דִּכְתִיב (משלי ג) ה' בְּחָכְמָה וְגוֹ'. בְּדַעַת, דִּכְתִיב (שם) בְּדַעְתּוֹ תְּהוֹמוֹת נִבְקָעוּ. רַבִּי נְחוּנְיָא אָמַר, בְּחָכְמָה בִּלְבַד נִבְרְאוּ כָּל הָעוֹלָמוֹת כֻּלָּם. הֲדָא הוּא דִכְתִיב בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים, וְרֵאשִׁית הִיא הַחָכְמָה. וְאִתְיָא כְּמַאן דְּאָמַר בְּה"א בְּרָאָם, וּשְׁלָשְׁתָּן נִכְלָלִים בּוֹ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּגִ' דְּבָרִים בָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת עוֹלָמוֹ: בְּסוֹפֵר וְסֵפֶר וְסִפּוּר. כְּנֶגְדָּם בְּחָכְמָה בִּתְבוּנָה וּבְדַעַת. בְּחָכְמָה, שֶׁכָּתוּב (משלי ג) ה' בְּחָכְמָה וְגוֹ'. בְּדַעַת, שֶׁכָּתוּב (שם) בְּדַעְתּוֹ תְּהוֹמוֹת נִבְקָעוּ. רַבִּי נְחוּנְיָה אֲמַר, בְּחָכְמָה בִּלְבַד נִבְרְאוּ כָּל הָעוֹלָמוֹת כֻּלָּם, וְהוּ שֶׁכָּתוּב בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים, וְרֵאשִׁית הִיא הַחָכְמָה, וְזֶה בָּא כְּמוֹ מִי שֶׁאוֹמֵר בְּהֵ"א בְּרָאָם, וּשְׁלָשְׁתָּם נִכְלָלִים בּוֹ.

מַתְנִיתִין, פִּתְחֵי אִתְפַּתְחוּ. תַּרְעֵי הֲווֹ נְטִירִין, דְּעַיֵּיל לָא נָפִיק, וּדְנָפֵיק לָא עַיֵּיל, קַמֵּי פִּתְחָא הֲווֹ שִׁגְרָאן, סָלְקִין בְּגַוַּיהּ רַבְרְבִין תַּקִּיפִין, סָמֶךְ חַד קָאִים בְּגַוַּיהּ, הַהוּא סָמֶךְ הֲוָה נָעִיץ, וּתְלַת גְּוָונִין הֲווֹ בֵּיהּ. גַּוְונָא חֲשׁוּךְ, גַּוְונָא חִוָּורָא, גַּוְונָא יְרוֹקָא, בֵּיהּ סָלְקִין, בֵּיהּ נָחֲתִין, כֹּלָּא תְּאִבִין לְמֵיעַל בְּגַוַּיהּ, וְלֵית רְשׁוּתָא לְכוֹלָּא.

מִשְׁנָה, הַפְּתָחִים נִפְתְּחוּ. הַשְּׁעָרִים הֵם שְׁמוּרִים, הַנִּכְנָס לֹא יוֹצֵא, וְהַיּוֹצֵא לֹא נִכְנָס, לְפָנַי הַפֶּתַח יֵשׁ שׁוֹמְרִים, עוֹלִים לְתוֹכוֹ גְּדוֹלִים חֲזָקִים, תּוֹמֵךְ אֶחָד עוֹמֵד בְּתוֹכוֹ, אוֹתוֹ הַתּוֹמֵךְ הָיָה נָעוּץ, וּשְׁלֹשָׁה גְוָנִים הָיוּ בוֹ: גֶּוֶן חָשׁוּךְ, גֶּוֶן לָבָן, גֶּוֶן יָרֹק. בּוֹ עוֹלִים וּבוֹ יוֹרְדִים, הַכֹּל מִשְׁתּוֹקְקִים לְהִכָּנֵס לְתוֹכוֹ, וְאֵין רְשׁוּת לַכֹּל.

הוּא קַדְמָא לְבְרִיְיתָא דְעָלְמָא. עֲלֵיהּ קָאִים חַד שָׁלְטָן, דְּאִתְנְיָיז בְּאֶלֶף עָלְמִין. מִנֵּיהּ אִתְבַּקָּעוּ כָּל גִּילּוּפֵי עָלְמָא. זַכָּאָה הוּא דְּיִשְׁרֵי בְּגַוַּיהּ.

הוּא קֶדֶם לְבְרִיאַת הָעוֹלָם, עָלְיו עוֹמֵד שָׂלְטָן אֶחָד שֶׁנִּגְנַז בְּאֶלֶף עוֹלָמוֹת, מִמֶּנּוּ נִתְבַּקְּעוּ כָּל חֲקִיקוֹת הָעוֹלָם. אַשְׁרֵי מִי שֶׁיִּשְׂרֶה בְּתוֹכוֹ.

בַּתְרֵיהּ אִשְׁתְּכָחוּ תְּרֵין אַחִין אֲחִידָאן דָּא בְּדָא. חָדָא קַבֵּיל אוּשְׁפִּיזִין, וְהוּא חֵיזוּ דְּחַיִּין, מַאן דְּאָכֵיל בְּפִתּוֹרֵיהּ, קָאִים תְּדִירָא. וְחַד הוּא קַבֵּיל אוּשְׁפִּיזִין וְלָא קַבֵּיל, הוּא חֵיזוּ דְּחַיִּין, חֵיזוּ דְּמוֹתָא, מַאן דְּאָכֵיל בְּפִתּוֹרֵיהּ, נָפֵיל וּמֵית, לֵית לֵיהּ שֵׁיזְבָא, לֵית דְּאָחִיד בִּידֵיהּ. בַּתְרֵיהּ אִשְׁתְּכָחוּ רְחִימִין, תְּאֵיבִין לְמֶחֱמֵי, תְּאֵיבִין לְמִקְרַב לוֹן, כֹּלָּא מְשַׁבְּחָן לוֹן.

אַחֲרָיו נִמְצְאִים שְׁנֵי אַחִים אֲחוּזִים זֶה בָּזֶה. אֶחָד מְקַבֵּל אוֹרְחִים, וְהוּא מַרְאֶה שֶׁל חַיִּים. מִי שֶׁאוֹכֵל בְּשֻׁלְחָנוֹ, עוֹמֵד תָּמִיד, וְאֶחָד מְקַבֵּל אוֹרְחִים וְלֹא מְקַבֵּל. הוּא מַרְאֶה שֶׁל חַיִּים, מַרְאֶה שֶׁל מָוֶת. מִי שֶׁאוֹכֵל בְּשֻׁלְחָנוֹ נוֹפֵל וּמֵת. אֵין לוֹ הַצָּלָה, אֵין שֶׁאוֹחֵז בְּיָדוֹ. אַחֲרָיו נִמְצְאִים אוֹהֲבִים הַמִּשְׁתּוֹקְקִים לִרְאוֹת, מִשְׁתּוֹקְקִים לְקָרֵב אוֹתָם, כֻּלָּם מְשַׁבְּחִים אוֹתָם.

חַה עֲוִיר הֲוָה אָזֵיל קָרֵיב לְגַבּוֹן, לְאַבָּעָא חוּלְקֵיהוֹן. קָרֵיב לְהַהוּא חֵיזוּ דְּחַיִּין וְחֵיזוּ דְּמוֹתָא, אַתְקֵיף בֵּיהּ, אֲחִיד בְּגוּפֵיהּ, חַבְרָא דִּילֵיהּ הֲוָה קָרֵי, (משלי כג) וְשַׂמְתָּ שַׂכִּין בְּלֹעֶךָ אִם בַּעַל נָפֶשׁ אָתָּה. לָא אָצִית, וְלָא אַרְכִּין אוּדְנֵיהּ, עַד דְּנָפֵיל וּמֵית.

עִוֵּר אֶחָד הָיָה הוֹלֵךְ קָרֵב אֲלֵיהֶם לִתְבֹּעַ אֶת חֶלְקָם. קָרֵב לְאוֹתוֹ מַרְאֶה שֶׁל חַיִּים וּמַרְאֶה שֶׁל מָוֶת, הֶחֱזִיק בּוֹ, אָחַז בְּגוּפוֹ, חֲבֵרוֹ הָיָה קוֹרֵא (משליכג, ב) וְשַׂמְתָּ שַׂכִּין בְּלֹעֶךָ אִם בַּעַל נָפֶשׁ אַתָּה. לֹא הִקְשִׁיב וְלֹא הִטָּה אָזְנוֹ, עַד שֶׁנָּפַל וּמֵת.

בָּתַר אִלֵּין, נָפַק חַד מִתְקָא, וְאִתְפְּלִיג לְאַרְבַּע. וּמִכָּל חַד חָכְמְתָא נָפֵיק, מֵהַהוּא רַבָּא וְיַקִּירָא שְׁבָּעָאן. וְכָל אִינּוּן רַחֲמִין וּתְאֵיבִין לְמֶחֱמֵי, וְאִינּוּן תְּרֵין אַחִין דַּאֲחִידָן דָּא בְּדָא.

אַחַר אֵלּוּ יָצָא מָתוֹק אֶחָד וְנֶחֱלַק לְאַרְבַּע, וּמִכָּל אֶחָד יָצְאָה חָכְמָה, מֵאוֹתוֹ גָּדוֹל וְנִכְבָּד שֶׁרָצוּ, וְכָל אוֹתָם הָאוֹהֲבִים וְהַמִּשְׁתּוֹקְקִים לִרְאוֹת, וְאוֹתָם שְׁנֵי הָאַחִים הָאֲחוּזִים זֶה עִם זֶה.

בַּתְרוֹהִי תְּרֵין רַבָּיִן עִוְּלַמִּין יָנוֹקִין, וְשִׁינָּא דְּסַיְּיפָא דְּמַלְהֲטָא, אֶשָּׁא בִּידֵיהוֹן. נָטְרִין אוֹרְחִין וּשְׁבִילִין, דְּלָא יֵיעוֹל חַד, וְלֹא יִפּוֹק חַד, בַּר הַהוּא דְּלָא אָכֵיל וְלָא שָׁתֵי, שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּשְׁכֵּן מִקֶּדֶם, דְּאִתְבְּרִיאוּ קַמֵּי עָלְמָא דֵּין. מִכָּאן וּלְהַלְאָה, אִשְׁתַּכְלְלוּ כָּל סִטְרוֹי דְּעָלְמָא.

אַחֲרָיו שְׁנֵי יְלָדִים עֲלָמִים תִּינוֹקוֹת, וְחֶרֶב הַמִּלְהֶטֶת הַשְּׁנוּנָה שֶׁל אֵשׁ בִּידֵיהֶם, שׁוֹמְרִים הַדְּרָכִים וְהַשְּׁבִילִים שֶׁלֹּא יִכָּנֵס אֶחָד וְלֹא יֵצֵא אֶחָד, פָּרַט לְאוֹתוֹ שֶׁלֹּא אָכַל וְלֹא שָׁתָה, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ג) וַיַּשְׁכֵּן מִקֶּדֶם, שֶׁנִּבְרְאוּ לִפְנֵי הָעוֹלָם הַזֶּה. מִכָּאן וָהָלְאָה נִתְקְנוּ כָּל צְדָדֵי הָעוֹלָם.

שׁוּרָיָא אָחֳרָא, סִטְרוֹי דִּשְׁמָאלָא. סְטַר דְּנָפְלִין שְׁרִידִין. אָתַר דְּנוּרָא הֲוָה דָּלֵיק יְמָמִין וְלֵילְיָן, לְמַרְמָא קַמֵּהּ לְרָמֵי רוּחָא, דְּאָזְלִין לִשְׁמָאלָא. בֵּיהּ אִתְטַרְדוּ, עַד עִדָּן עִדָּנִין. אִלֵּין אִינּוּן יְמִינָא וּשְׁמָאלָא, אַקְדִּימוּ לְבְרִייָתָא דְּעָלְמָא. וּלְבָתַר זְוָיְיתְהוֹן דְּאַרְעָא.

שׂוּרָה אַחֶרֶת - צַד הַשְּׂמֹאל, הַצַּד שֶׁנּוֹפְלִים שְׂרִידִים, הַמָּקוֹם שֶׁהָיְתָה הָאֵשׁ דּוֹלֶקֶת יָמִים וְלֵילוֹת לְזָרֹק לְפָנֶיהָ אֶת רַמֵּי הָרוּחַ, שֶׁהוֹלְכִים לִשְׂמֹאל, בּוֹ הֵם נִטְרָדִים עַד עִדָּן וְעִדָּנִים, אֵלּוּ הֵם יָמִין וּשְׂמֹאל הַקְּדִימוּ לִבְרִיאַת הָעוֹלָם, וְאַחַר כָּךְ זְוִיּוֹתֵיהֶם שֶׁל הָאָרֶץ.

פִּיסְקָא. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, אָמַר רַב, כְּתִיב (משלי ג) ה' בְּחָכְמָה יָסַד אָרֶץ כּוֹנֵן שָׁמַיִם בִּתְבוּנָה בְּדַעְתּוֹ תְּהוֹמוֹת נִבְקָעוּ. בִּשְׁלֹשָׁה דְּבָרִים הַלָּלוּ נִבְרָא הָעוֹלָם, וְעַל שְׁנַיִם מֵהֶן הוּא עוֹמֵד, עַל הַתְּבוּנָה וְעַל הַדַּעַת. וְהָא תְּנִינָן תְּלַת. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, הַחָכְמָה נְטָלָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמַעְלָה וְהִיא שְׁמוֹ, לְהוֹדִיעַ לַעֲבָדָיו הַצַּדִּיקִים, וְהַשְּׁנַיִם עָמְדוּ בָּעוֹלָם, וְהֵם קְיוּמוֹ.

פִּסְקָא, ' אָמַר רַבִּי יְהוּדָה אָמַר רַב, כְּתוּב (משלי ג) ה' בְּחָכְמָה יָסַד אָרֶץ כּוֹנֵן שָׁמַיִם בִּתְבוּנָה וְאוֹמֵר בְּדַעְתּוֹ תְּהוֹמוֹת נִבְקָעוּ. בִּשְׁלֹשָׁה דְּבָרִים הַלָּלוּ נִבְרָא הָעוֹלָם, וְעַל שְׁנַיִם מֵהֶם הוּא עוֹמֵד - עַל הַתְּבוּנָה וְעַל הַדַּעַת. וַהֲרֵי שְׁנִינוּ שָׁלֹשׁ? אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הַחָכְמָה, נְטָלָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמַעְלָה וְהִיא שְׁמוֹ, לְהוֹדִיעַ לַעֲבָדָיו הַצַּדִּיקִים, וְהַשְּׁנַיִם עָמְדוּ בָּעוֹלָם, וְהֵם קְיוּמוֹ.

אָמַר רִבִּי אַבָּא, כְּלְהוֹ תְּלָתָא, אִתְרְמִיזוּ בְּחֵיזוּ זְעִירָא. וְאִינּוּן תְּלַת תְּנוּעוֹת פּוּמָא: עֶלְיוֹן, אֶמְצָעִי, וְהַתַּחְתּוֹן, בִּנְהוּגֵי דְּפוּמָא אִתְנַהֵיג בְּהוּ. אָמַר רִבִּי אַבָּא, וְהֵם חָכְמָה וּתְבוּנָה וְדַעַת.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, כָּל הַשְּׁלֹשָׁה נִרְמְזוּ בְּמַרְאֶה קָטָן, וְהֵם שְׁלֹשׁ תְּנוּעוֹת הַפֶּה: עֶלְיוֹן, אֶמְצָעִי וְתַחְתּוֹן. בִּנְהוּגֵי הַפֶּה מִתְנַהֵג בָּהֶם. אָמַר רַבִּי אַבָּא, וְהֵם חָכְמָה וּתְבוּנָה וְדַעַת.

מַאי מַשְׁמַע דְּהַאי תְּרֵין אִתְנַהֵיג בְּהוּ עָלְמָא, וְהֵם תְּבוּנָה וְדַעַת. דִּתְנִינָן, אֵלּין מִנְהָגֵי עָלְמָא הַשָּׁמַיִם שֶׁנִּבְרְאוּ בִּתְבוּנָה. וְהַתְּהוֹם בְּדַעַת. וְהַחָכְמָה הוּא שְׁמוֹ שֶׁל מָקוֹם, וְהוּא נִקְרָא חָכְמָה. וְתָנִינָן, הוּא וְהַחָכְמָה הַכֹּל דָּבָר אֶחָד.

מַה מַּשְׁמַע שֶׁהַשְּׁנַיִם הַלָּלוּ מִתְנַהֵג בָּהֶם הָעוֹלָם וְהֵם תְּבוּנָה וְדַעַת? שֶׁשָּׁנִינוּ, אֵלּוּ מִנְהָגֵי הָעוֹלָם, הַשָּׁמַיִם שֶׁנִּבְרְאוּ בִּתְבוּנָה, וְהַתְּהוֹם בְּדַעַת, וְהַחָכְמָה הִיא שְׁמוֹ שֶׁל מָקוֹם, וְהוּא נִקְרָא חָכְמָה. וְשָׁנִינוּ, הוּא וְהַחָכְמָה - הַכֹּל דָּבָר אֶחָד.

דְּאָמַר רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ, מַאי דִּכְתִיב, (ישעיה מב) אֲנִי ה' הוּא שְׁמִי. מְלַמֵּד שֶׁהוּא וּשְׁמוֹ אֶחָד הוּא. אָמַר רִבִּי אַבָּהוּ, הַכֹּל נָתַן, אֲבָל שְׁמוֹ הַגָּדוֹל לֹא נָתַן, וְלָא אוֹזִיף לְאָחֳרָן, דִּכְתִיב אֲנִי ה'. לְבַדִּי. מְלַמֵּד דְּשֵׁם זֶה לֹא נָתַן לְשׁוּם נִבְרָא.

שֶׁאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, מַה שֶּׁכָּתוּב (ישעיה מב) אֲנִי ה' הוּא שְׁמִי, מְלַמֵּד שֶׁהוּא וּשְׁמוֹ אֶחָד הוּא. אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, הַכֹּל נָתַן, אֲבָל שְׁמוֹ הַגָּדוֹל לֹא נָתַן וְלֹא הִשְׁאִיל לַאֲחֵרִים, שֶׁכָּתוּב אֲנִי ה', לְבַדִּי. מְלַמֵּד שֶׁשֵּׁם זֶה לֹא נָתַן לְשׁוּם נִבְרָא.

וְאָמַר רִבִּי אַבָּהוּ, בֹּא וּרְאֵה כַּמָּה חָשַׁשׁ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל כְּבוֹד שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ, תֵּדַע לָךְ בִּזְמַן שֶׁבִּיה"מ הָיָה קַיָּים, כָּל הַמַּקְרִיב קָרְבָּן, וְזוֹבְחוֹ לְשֵׁם זֶה הַנִּקְרָא אֱלֹהִים, חַיָּיב מִיתָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כב) זוֹבֵחַ לָאֱלֹהִים יָחֳרָם בִּלְתִּי לַה' לְבַדּוֹ. מְלַמֵּד שֶׁצָּרִיךְ לְהַזְכִּיר שְׁמוֹ הַמְיוּחָד בִּלְבָד.

וְאָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, בֹּא וּרְאֵה כַּמָּה חִשּׁוּשׁ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל כְּבוֹד שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ. תֵּדַע לְךָ, בְּזְמַן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ הָיָה קַיָּם, כָּל הַמַּקְרִיב קָרְבָּן וְזוֹבְחוֹ לְשֵׁם זֶה הַנִּקְרָא אֱלֹהִים, חַיָּב מִיתָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כב, יט) זבח לאלהים יחרם בלתי ל' לבדו. מלמד שצריך להזכיר שמו המיוחד בלבד.

וְעַל כֵּן כְּדַי שֶׁלֹּא יִטְעֶה אָדָם, צִוָּה בַּקָּרְבָּנוֹת וְאָמַר, (ויקרא א) אָדָם כִּי יַקְרִיב מִכֶּם קָרְבָּן לַה'. (שם כב) וְכִי תִזְבְּחוּ זֶבַח תּוֹדָה לַה'. (שם יט) וְכִי תִזְבְּחוּ זֶבַח שְׁלָמִים לַה'. (שם ב) וְנָפַשׁ כִּי תַקְרִיב קָרְבַּן מִנְחָה לַה'. הַכֹּל לַה', וְלֹא נֶאֱמַר לֵאלֹהִים.

וְעַל כֵּן, כְּדַי שֶׁלֹּא יִטְעֶה אָדָם, צִוָּה בַּקָּרְבָּנוֹת וְאָמַר (ויקרא א) אָדָם כִּי יַקְרִיב מִכֶּם קָרְבָּן לַה', (שם יט) וְכִי תִזְבְּחוּ זֶבַח תּוֹדָה לַה', וְכִי תִזְבְּחוּ זֶבַח שְׁלָמִים לַה', (שם ב) וְנָפַשׁ כִּי תַקְרִיב קָרְבַּן מִנְחָה לַה'. הַכֹּל לַה', וְלֹא נֶאֱמַר לֵאלֹהִים.

מַאי טַעְמָא. אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, שֵׁם זֶה הוּא מְשׁוּתָּף, שֶׁהַמַּלְאָכִים נִקְרָאוּ אֱלֹהִים. בְּנֵי אָדָם נִקְרָאוּ אֱלֹהִים, הַדַּיָּנִים נִקְרָאוּ אֱלֹהִים, וְאֵין אָנוּ יוֹדְעִים לְמִי מֵהֶם זוֹבֵחַ, לְכָךְ צָרִיךְ לְהַזְכִּיר הַשֵּׁם הַמְיוּחָד לְבַדּוֹ.

מָה הַטַּעַם? אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, שֵׁם זֶה הוּא מְשֻׁתָּף, שֶׁהַמַּלְאָכִים נִקְרָאוּ אֱלֹהִים, בְּנֵי אָדָם נִקְרָאוּ אֱלֹהִים, הַדַּיָּנִים נִקְרָאוּ אֱלֹהִים, וְאֵין אָנוּ יוֹדְעִים לְמִי מֵהֶם זוֹבֵחַ, לְכָךְ צָרִיךְ לְהַזְכִּיר הַשֵּׁם הַמְיֻחָד לְבַדּוֹ.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא, תָּא חֲזֵי, מַאן דְּמְקַלֵּל אֶת הַשֵּׁם, דִּכְתִיב (ויקרא כד) אִישׁ אִישׁ כִּי יְקַלֵּל אֱלֹהָיו וְנָשָׂא חֶטְאוֹ, דְּהָא אִם קִלֵּל שֵׁם זֶה סְתָם, אֵינוֹ חַיָּב מִיתָה, וְאֵין מְנַדִּין אוֹתוֹ, דְּיָכוֹל לְטָעוֹן לְחַד מִן דַּיָּינָא, אוֹ לְגָדוֹל הַדּוֹר קָאָמַר.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא, בֹּא וּרְאֵה, מִי שֶׁמְקַלֵּל אֶת הַשֵּׁם, שֶׁכָּתוּב (ויקרא כד) אִישׁ אִישׁ כִּי יְקַלֵּל אֱלֹהָיו וְנָשָׂא חֶטְאוֹ. שֶׁהֲרֵי אִם קִלֵּל הַשֵּׁם הַזֶּה סְתָם, אֵינוֹ חַיָּב מִיתָה וְאֵין מְנַדִּים אוֹתוֹ, שֶׁיָּכוֹל לִטְעֹן לְאֶחָד מִן הַדַּיָּנִים אוֹ לְגָדוֹל הַדּוֹר הוּא אָמַר.

אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, מִיתָה אֵין מְחַיְּבִין אוֹתוֹ, אֲבָל נִידּוּי מְחַיְּבִין אוֹתוֹ, מִשּׁוּם לָאו דְּאוֹרַיְיתָא, דִּכְתִיב (שמות כב) אֱלֹהִים לֹא תְקַלֵּל סְתָם. אֲבָל אִם קִלֵּל שֵׁם הַמְיוּחָד, חַיָּב מִיתָה, דִּכְתִיב (ויקרא כד) וְנֹקֵב שֵׁם ה' מוֹת יוּמָת, מְלַמֵּד שֶׁאֵינוֹ חַיָּב עַד שֶׁיַּזְכִּיר שְׁמוֹ הַמְיוּחָד.

אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, מִיתָה אֵין מְחַיְּבִים אוֹתוֹ, אֲבָל נִדּוּי מְחַיְּבִים אוֹתוֹ, מִשּׁוּם לָאו שֶׁל הַתּוֹרָה, שֶׁכָּתוּב (שמות כב) אֱלֹהִים לֹא תְקַלֵּל, סְתָם. אֲבָל אִם קִלֵּל שֵׁם הַמְיֻחָד, חַיָּב מִיתָה, שֶׁכָּתוּב (ויקרא כד, ו) וְנֹקֵב שֵׁם ה' מוֹת יוּמָת. מְלַמֵּד שֶׁאֵינוֹ חַיָּב עַד שֶׁיַּזְכִּיר שְׁמוֹ הַמְיֻחָד.

הַהוּא גַּבְרָא דְּאַקְדִּישׁ בְּרֵיהּ, וַאֲמַר, הַאי בְּרָא דְּאִתְיְלֵיד, יְהֵא מְקוּדָּשׁ לֵאלֹהִים, שָׁמַע ר' חִיָּיא וְשַׁמְתֵּיהּ. אָמַר לֵיהּ, וּמַה עַל דְּאַקְדֵּישְׁתָּ בְּרִי לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לֶהֱוֵי הַהוּא גַּבְרָא בְּשַׁמְתָּא. אָמַר לֵיהּ לָאו עַל כָּךְ עֲבָדִית, אֶלָּא עַל דְּאַקְדֵּישְׁתֵּיהּ לַשֵּׁם הַנִּקְרָא אֱלֹהִים, וְהַתּוֹרָה אָמְרָה (שמות כב) זֹבֵחַ לָאֱלֹהִים יָחֳרָם. אָמַר וְהֵיאַךְ הֲוָה לִי לְמֵימַר. אָמַר לֵיהּ, הַאי בְּרָא

דְּאִתְיְלִיד לִי לְיהֲוֵי מְקוּדָּשׁ לַה', וְלֹא לְשֵׁם אַחֵר. וּמָנָא לָן. מֵחַנָּה, דִּכְתִיב (שמואל א א) וְנָתַתִּיו לַה', וְלֹא אָמְרָה לֵאלֹהִים.

הָאִישׁ הַהוּא שֶׁהִקְדִּישׁ אֶת בְּנוֹ וְאָמַר, הַבֵּן הַזֶּה שֶׁנּוֹלַד יִהְיֶה מְקֻדָּשׁ לֵאלֹהִים, שָׁמַע רַבִּי חִיָּיא וְנִדָּה אוֹתוֹ. אָמַר לוֹ: וּמָה עַל שֶׁהִקְדִּישְׁתִּי אֶת בְּנֵי לְקֻדּוּשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁיִּהְיֶה אוֹתוֹ הָאִישׁ בְּנִדּוּי? אָמַר לוֹ: לֹא עַל כָּךְ עָשִׂיתִי, אֶלָּא עַל שֶׁהִקְדַּשְׁתָּ אוֹתוֹ לְשֵׁם הַנִּקְרָא אֱלֹהִים, וְהַתּוֹרָה אָמְרָה (שמות כג) זֹבֵחַ לָאֱלֹהִים יָחֳרָם. אָמַר: וְאֵיךְ הָיָה לִי לוֹמַר? אָמַר לוֹ: הַבֵּן הַזֶּה שֶׁנּוֹלַד לִי יִהְיֶה מְקֻדָּשׁ לַה' וְלֹא לְשֵׁם אַחֵר. וּמִנַּיִן לְנוּ? מֵחַנָּה, שֶׁכָּתוּב (שמואל א א) וְנָתַתִּיו לַה', וְלֹא אָמְרָה לֵאלֹהִים.

אָמַר רַבִּי שָׁלוֹם, וְהָא אוֹקִימְנָא דִּשְׁמָא אֱלֹהִים נִבְרָא הָעוֹלָם, אִי הָכִי יָכִיל לְמִטְעַן הַאי גַּבְרָא כְּהַאי גַּוְונָא, דְּמַלְאָכִים הֲווֹ, אוֹ גְּדוֹלֵי הַדּוֹר הֲווֹ, אוֹ דַּיָּינֵי הֲווֹ. אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, הָא עָלְמָא אִתְבְּרֵי עַד דְּלָא יֵיתוֹן בְּנֵי נָשָׁא, וְעַד דְּלָא יֵיתוֹן דַּיָּינֵי דָּרָא, וְרַבְרְבֵי דָּרָא, וְלָא אִית לְמִשְׁגֵּא. אָמַר רַבִּי שָׁלוֹם, וַהֲרֵי בְּאַרְנוּ שֶׁבִּשֵּׁם אֱלֹהִים נִבְרָא הָעוֹלָם, אִם כֵּךְ, יָכֹל לִטְעֹן הָאִישׁ הַזֶּה, כְּמוֹ כֵן שֶׁהָיוּ מַלְאָכִים, אוֹ הָיוּ גְּדוֹלֵי הַדּוֹר, אוֹ הָיוּ דַּיָּנִים. אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ: הֲרֵי הָעוֹלָם נִבְרָא טֶרֶם שֶׁיָּבְאוּ בְּנֵי אָדָם וְטֶרֶם שֶׁיָּבְאוּ דַּיָּנֵי הַדּוֹר וּגְדוֹלֵי הַדּוֹר, וְאֵין לִשְׁגּוֹת.

כְּמָא דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר חֲבִיבָא יַקִּירָא, דִּכְתִיב (שמות טו) מִי כָמֹכָה בָּאֵלִם ה', שֶׁיּוֹכַל לִבְרוֹא אֶת הָעוֹלָם, מַשְׁמַע דְּאֵלִים אֵינוֹ יָכוֹל לִבְרוֹא הָעוֹלָם, עַד שֶׁנָּטַל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹת אַחַת מִשְּׁמוֹ, וְהִיא אוֹת ה"א, וּבוֹ נִבְרָא הָעוֹלָם. וְנַעֲשָׂה מִן אֵלִים אֱלֹהִים, וְנִבְנָה שְׁמוֹ אֱלֹהִים. וְעַל הַאי תְּנַן, בָּה"א בְּרָאָם.

כְּמוֹ שֶׁאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר הֶחָבִיב וְהַיָּקָר, שֶׁכָּתוּב (שמות טו) מִי כָמֹכָה בָּאֵלִם ה', שֶׁיּוֹכַל לִבְרֹא אֶת הָעוֹלָם. מַשְׁמָע שֶׁאֵלִים אֵינוֹ יָכוֹל לִבְרֹא הָעוֹלָם, עַד שֶׁנָּטַל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹת אַחַת מִשְּׁמוֹ, וְהִיא הָאוֹת ה"א, וּבוֹ נִבְרָא הָעוֹלָם, וְנַעֲשָׂה מִן אֵלִים אֱלֹהִים, וְנִבְנָה שְׁמוֹ אֱלֹהִים, וְעַל זֶה שָׁנִינוּ בְּהֵ"א בְּרָאָם.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, הָא חָזִינָן דְּלֵית כְּתָרָא וּמַלְכוּתָא אֶלָּא בִּשְׁמֵיהּ קַדִּישָׁא. דְּלָא אוֹזְפֵיהּ לְאָחֳרָא, וְהוּא הַשֵּׁם יו"ד ה"א וא"ו ה"א. דְּאָמַר רַבִּי יוֹסֵי, בּוֹ נִכְלָלִים עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים שָׁמַיִם וָאָרֶץ, וְכָל צְבָאָם, כְּסֵא הַכָּבוֹד, וְחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ, וְכֻלָּם לְנֶגְדּוֹ כְּאַיִן וּכְלֹא חֲשִׁיבִין, וְהוּא הָיָה, וְהוּא הֹוֶה, וְהוּא יִהְיֶה. בְּרִיךְ הוּא, בְּרִיךְ שְׁמֵיהּ. לְעֵלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמִין אָמֵן.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, הֲרֵי רָאִינוּ שֶׁאֵין כֶּתֶר וּמַלְכוּת אֶלָּא בִּשְׁמוֹ הַקָּדוֹשׁ, שֶׁלֹּא הִשְׁאִילוֹ לְאַחֵר, וְהוּא הַשֵּׁם יו"ד ה"א וא"ו ה"א. שֶׁאָמַר רַבִּי יוֹסֵי, בּוֹ נִכְלָלִים עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, שָׁמַיִם וָאָרֶץ וְכָל צְבָאָם, כִּסֵּא הַכָּבוֹד וְחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ, וְכֻלָּם לְנֶגְדּוֹ כְּאַיִן וּכְלֹא חֲשׁוּבִים, וְהוּא הָיָה, וְהוּא הֹוֶה, וְהוּא יִהְיֶה. בָּרוּךְ הוּא וּבָרוּךְ שְׁמוֹ לְעוֹלָם וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים אָמֵן.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, יִתְבָּרַךְ וְיִתְעַלֶּה שְׁמוֹ שֶׁל מֶלֶךְ מה"מ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁהוּא רִאשׁוֹן, וְהוּא אַחֲרוֹן, וּמִבַּלְעָדָיו אֵין אֱלֹהִים. וּבָרָא אֶת הָעוֹלָם בְּסוֹד שִׁלְשָׁה עִנְיָינִים גְּדוֹלִים וְטוֹבִים,

וְהֵם דַּעַת חָכְמָה וּבִינָה, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ג) ה' בְּחָכְמָה יָסַד אָרֶץ כּוֹנֵן שָׁמַיִם בִּתְבוּנָה בְּדַעְתּוֹ תְּהוֹמוֹת נִבְקָעוּ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, יִתְבָּרַךְ וְיִתְעַלֶּה שְׁמוֹ שֶׁל מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁהוּא רֹאשׁוֹן וְהוּא אַחֲרוֹן, וּמִבַּלְעָדָיו אֵין אֱלֹהִים, וּבָרָא אֶת הָעוֹלָם בְּסוֹד שְׁלֹשָׁה עִנְיָנִים גְּדוֹלִים וְטוֹבִים, וְהֵם דַּעַת חָכְמָה וּבִינָה, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ג) ה' בְּחָכְמָה יָסַד אָרֶץ כּוֹנֵן שָׁמַיִם בִּתְבוּנָה בְּדַעְתּוֹ תְּהוֹמוֹת נִבְקָעוּ.

וְלָמָּה בָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הָאָרֶץ, שֶׁהוּא עוֹלָם הַשָּׁפֵל, בְּסוֹד הַחָכְמָה. וְהַשָּׁמַיִם, שֶׁהוּא עוֹלָם גָּדוֹל מִמֶּנּוּ, בִּתְבוּנָה, שֶׁהוּא דָּבָר קָטָן מִן הַחָכְמָה. וּכְבָר שָׁנִינוּ, אֵימָתַי נִקְרָא אָדָם חָכָם בְּחָכְמָה, כְּשֶׁשּׁוֹאֲלִים אוֹתוֹ בְּכָל דָּבָר, וְעוֹנֶה וּמֵשִׁיב כָּעִנְיָן, וְיָדוֹ בַּכֹּל, אָז נִקְרָא חָכָם בְּחָכְמָה, שֶׁהוּא גָּדוֹל עַל הַתְּבוּנָה וְעַל הַדַּעַת, עַל כֵּן הָיָה לוֹ יִתְבָּרַךְ לַעֲשׂוֹת הַשָּׁמַיִם בְּחָכְמָה, וְהָאָרֶץ שֶׁהִיא שְׁפֵלָה מֵהֶם, בִּתְבוּנָה.

וְלָמָּה בָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הָאָרֶץ, שֶׁהִיא עוֹלָם הַשָּׁפֵל, בְּסוֹד הַחָכְמָה, וְהַשָּׁמַיִם, שֶׁהוּא גָּדוֹל מִמֶּנּוּ, בִּתְבוּנָה, שֶׁהוּא דָּבָר קָטָן מִן הַחָכְמָה? וּכְבָר שָׁנִינוּ, מָתַי נִקְרָא אָדָם חָכָם בְּחָכְמָה? כְּשֶׁשּׁוֹאֲלִים אוֹתוֹ בְּכָל דָּבָר, וְעוֹנֶה וּמֵשִׁיב כָּעִנְיָן וְיָדוֹ בַּכֹּל, אָז נִקְרָא חָכָם בְּחָכְמָה, שֶׁהוּא גָּדוֹל עַל הַתְּבוּנָה וְעַל הַדַּעַת, עַל כֵּן הָיָה לוֹ יִתְבָּרַךְ לַעֲשׂוֹת הַשָּׁמַיִם בְּחָכְמָה, וְהָאָרֶץ, שֶׁהִיא שְׁפֵלָה מֵהֶם, בִּתְבוּנָה.

תֵּהַע כִּי הַחָכְמָה גְּדוֹלָה מִכּוּלָּם, וְעַל כֵּן נִקְרָא אָדָם חָכָם, מִפְּנֵי שֶׁהוּא חָכָם בְּכָל הַחָכְמוֹת. וְהַתְּבוּנָה קְטַנָּה מִן הַחָכְמָה, וְעַל כֵּן נִקְרָא אָדָם מֵבִין, כְּלוֹמַר, מֵבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, הוּא מֵעַצְמוֹ וּמִלִּבּוֹ, מֵבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר אַחֵר. כְּלוֹמַר, בְּרָאוֹתוֹ יְסוֹד, בּוֹנֶה בִּנְיָן עָלָיו. וְכֵן הוּא הַמֵּבִין, בְּרָאוֹתוֹ דָּבָר אֶחָד אוֹ קְצָתוֹ, מַשְׁלִים הָעִנְיָן עָלָיו.

תֵּדַע שֶׁהַחָכְמָה גְּדוֹלָה מִכֻּלָּם, וְעַל כֵּן נִקְרָא אָדָם חָכָם, מִפְּנֵי שֶׁהוּא חָכָם בְּכָל הַחָכְמוֹת, וְהַתְּבוּנָה קְטַנָּה מִן הַחָכְמָה, וְעַל כֵּן נִקְרָא אָדָם מֵבִין, כְּלוֹמַר מֵבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, הוּא מֵעַצְמוֹ וּמִלִּבּוֹ מֵבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר אַחֵר, כְּלוֹמַר, בְּרָאוֹתוֹ יְסוֹד, בּוֹנֶה בִּנְיָן עָלָיו. וְכֵן הוּא הַמֵּבִין, בְּרָאוֹתוֹ דָּבָר אֶחָד אוֹ קְצָתוֹ, מַשְׁלִים הָעִנְיָן עָלָיו.

וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, בָּרָא הַשָּׁמַיִם בְּסוֹד הַתְּבוּנָה, שֶׁהוּא עִנְיַן תְּבוּנָה מִתּוֹךְ הַיְסוֹד. וּבָרָאשִׁית כָּל הַנִּבְרָאִים, בָּרָא צוּרַת הַמַּלְאָכִים הַקְּדוֹשִׁים, שֶׁהֵם תְּחִלַּת כָּל הַנִּבְרָאִים הַנֶּאֱצָלִים מִזִּיו אוֹר הֲדָרוֹ.

וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ בָּרָא הַשָּׁמַיִם בְּסוֹד הַתְּבוּנָה, שֶׁהוּא עִנְיַן הַבִּינָה מִתּוֹךְ הַיְסוֹד, וּבְרֵאשִׁית כָּל הַנִּבְרָאִים בָּרָא צוּרַת הַמַּלְאָכִים הַקְּדוֹשִׁים, שֶׁהֵם תְּחִלַּת כָּל הַנִּבְרָאִים הַנֶּאֱצָלִים מִזִּיו אוֹר הֲדָרוֹ.

וַעֲשָׂרָה שֵׁמוֹת נִקְרְאוּ בְּסוֹדָם, וּבְתוֹךְ שְׁמוֹתָם נִקְרָא אֱלֹהִים. וְעַל כֵּן בָּא לְהוֹרוֹת בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים, כְּלוֹמַר בָּרָא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ צוּרַת הַמַּלְאָכִים הַנִּקְרָאִים אֱלֹהִים, וְהֵם הַיְסוֹד מִכָּל הַנִּבְרָאִים הָאֲחֵרִים, וּמִתּוֹךְ זֶה הַיְסוֹד, נִבְרְאוּ הַשָּׁמַיִם לְאַחַר כֵּן בְּסוֹד הַתְּבוּנָה, כַּאֲשֶׁר

הַתְּבוּנָה הוּא דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר כָּךְ נִבְרְאוּ הַשָּׁמַיִם דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, שֶׁהֵם מִסּוֹד אוֹר צוּרַת הַמַּלְאָכִים. כְּלוֹמַר הֵם בִּנְיָן מִתּוֹךְ הַיְסוֹד, וְעַל כֵּן כּוֹנֵן שָׁמַיִם בִּתְבוּנָה.

וַעֲשָׂרָה שֵׁמוֹת נִקְרְאוּ בְּסוֹדָם, וּבְתוֹךְ שְׁמוֹתָם נִקְרָא אֱלֹהִים. וְעַל כֵּן בָּא לְהוֹרוֹת בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים, כְּלוֹמַר, בָּרָא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ צוּרַת הַמַּלְאָכִים הַנִּקְרָאִים אֱלֹהִים, וְהֵם הַיְסוֹד מִכָּל הַנִּבְרָאִים הָאֲחֵרִים, וּמִתּוֹךְ זֶה הַיְסוֹד נִבְרְאוּ הַשָּׁמַיִם לְאַחַר כֵּן בְּסוֹד הַתְּבוּנָה, כַּאֲשֶׁר הַתְּבוּנָה הוּא דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, כָּךְ נִבְרְאוּ הַשָּׁמַיִם דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, שֶׁהֵם מִסּוֹד אוֹר צוּרַת הַמַּלְאָכִים. כְּלוֹמַר, הֵם בִּנְיָן מִתּוֹךְ הַיְסוֹד, וְעַל כֵּן כּוֹנֵן שָׁמַיִם בִּתְבוּנָה.

אֲבָל הָאָרֶץ נִהְיָה מִתּוֹךְ יְסוֹד אַחֵר, אֶלָּא שֶׁהִיא תְּלוּיָה עַל הַמַּיִם. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יָסַד לָהּ יְסוֹד עֲשׂוּי בְּחָכְמָה, וְעַל כֵּן נֶאֱמַר ה' בְּחָכְמָה יָסַד אָרֶץ, כּוֹנֵן שָׁמַיִם בִּתְבוּנָה, דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר.

אֲבָל הָאָרֶץ נִהְיָה מִתּוֹךְ יְסוֹד אַחֵר, אֶלָּא שֶׁהִיא תְּלוּיָה עַל הַמַּיִם. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יָסַד לָהּ יְסוֹד עֲשׂוּי בְּחָכְמָה, וְעַל כֵּן נֶאֱמַר ה' בְּחָכְמָה יָסַד אָרֶץ כּוֹנֵן שָׁמַיִם בִּתְבוּנָה, דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר.

וְאָמַר רִבִּי אַבָּהוּ, בֹּא וּרְאֵה כַּמָּה חָשַׁשׁ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל כְּבוֹד שְׁמוֹ הַגָּדוֹל שֶׁהוּא יהו"ה, כִּי זֶהוּ שְׁמוֹ מַמָּשׁ. אֲבָל שֵׁם אֱלֹהִים, מְשֻׁתָּף הוּא עַל יֶתֶר הַנִּבְרָאִים. הַמַּלְאָכִים נִקְרָאִים אֱלֹהִים. בְּנֵי אָדָם נִקְרָאוּ אֱלֹהִים. הַדַּיָּנִים נִקְרָאוּ אֱלֹהִים.

וְאָמַר רִבִּי אַבָּהוּ, בֹּא וּרְאֵה כַּמָּה חָשַׁשׁ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל כְּבוֹד שְׁמוֹ הַגָּדוֹל שֶׁהוּא יהו"ה, כִּי זֶהוּ שְׁמוֹ מַמָּשׁ. אֲבָל שֵׁם אֱלֹהִים מְשֻׁתָּף הוּא עַל יֶתֶר הַנִּבְרָאִים. הַמַּלְאָכִים נִקְרָאִים אֱלֹהִים, בְּנֵי אָדָם נִקְרָאוּ אֱלֹהִים, הַדַּיָּנִים נִקְרָאוּ אֱלֹהִים.

וְעַל כֵּן חָשַׁשׁ הַמָּקוֹם עַל כְּבוֹד שְׁמוֹ. תֵּדַע לְךָ, כָּל הַמַּקְרִיב קָרְבָּנוֹ וְזִבְחוֹ לְשֵׁם זֶה הַנִּקְרָא אֱלֹהִים, חַיָּיב מִיתָה. שֶׁנֶּאֱמַר, (שמות כב) זֹבֵחַ לָאֱלֹהִים יָחֳרָם בִּלְתִּי לַה' לְבַדּוֹ. בְּשִׁבְיל שֶׁהוּא שֵׁם מְשׁוּתָּף, וְאֵין אָנוּ יוֹדְעִים אִם הוּא זוֹבֵחַ לַמַּלְאָכִים, אוֹ לִבְנֵי אָדָם, אוֹ לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וְעַל כֵּן אָמְרָה הַתּוֹרָה, זֹבֵחַ לָאֱלֹהִים יָחֳרָם בִּלְתִּי לַה' לְבַדּוֹ, כְּלוֹמַר, שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיַּזְכִּיר שֵׁם יהו"ה לְבַדּוֹ. וּלְפִיכָךְ נֶאֱמַר בַּקָּרְבָּנוֹת, (ויקרא כב) וְכִי תִזְבְּחוּ זֶבַח תּוֹדָה לַה', וְכֵן בִּשְׁלָמִים, וְכֵן בְּעוֹלָה, וְלֹא נֶאֱמַר לָאֱלֹהִים אֶלָּא לַה' מַמָּשׁ.

וְעַל כֵּן חָשַׁשׁ הַמָּקוֹם עַל כְּבוֹד שְׁמוֹ. תֵּדַע לְךָ, כָּל הַמַּקְרִיב קָרְבָּנוֹ וְזִבְחוֹ לְשֵׁם זֶה הַנִּקְרָא אֱלֹהִים, חַיָּיב מִיתָה. שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כב) זֹבֵחַ לָאֱלֹהִים יָחֳרָם בִּלְתִּי לַה' לְבַדּוֹ. בְּשִׁבְיל שֶׁהוּא שֵׁם מְשֻׁתָּף, וְאֵין אָנוּ יוֹדְעִים אִם הוּא זוֹבֵחַ לַמַּלְאָכִים אוֹ לִבְנֵי אָדָם אוֹ לְקָדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וְעַל כֵּן אָמְרָה הַתּוֹרָה זֹבֵחַ לָאֱלֹהִים יָחֳרָם בִּלְתִּי לַה' לְבַדּוֹ, כְּלוֹמַר, שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיַּזְכִּיר שֵׁם יהו"ה לְבַדּוֹ. וּלְפִיכָךְ נֶאֱמַר בַּקָּרְבָּנוֹת (ויקרא כב) וְכִי תִזְבְּחוּ זֶבַח תּוֹדָה לַה', וְכֵן בִּשְׁלָמִים וְכֵן בְּעוֹלָה, וְלֹא נֶאֱמַר לָאֱלֹהִים, אֶלָּא לַה' מַמָּשׁ.

וְשָׁמַיִם, נִבְרְאוּ מֵאוֹתוֹ הָאוֹר הַנִּשְׁפָּע בֵּאלֹהִים, עֲשָׂה אוֹתָם דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, וּבְגִ' דְּבָרִים הַלָּלוּ נַעֲשָׂה הַמִּשְׁכָּן, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות לא) וָאֲמַלֵּא אֹתוֹ רוּחַ אֱלֹהִים בְּחָכְמָה וּבִתְבוּנָה וּבְדַעַת.

וּשְׁלָשְׁתָּן הֵם בְּמַתְנַת עֶלְיוֹן, לְכָל אֲשֶׁר יַחְפּוֹץ יִתְּנֵם, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ב) כִּי ה' יִתֵּן חָכְמָה מִפִּיו דַּעַת וּתְבוּנָה.

וְשָׁמַיִם נִבְרְאוּ מֵאוֹתוֹ הָאוֹר הַנִּשְׁפָּע בֵּאלֹהִים, עָשָׂה אוֹתָם דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, וּבְג' דְּבָרִים הַלָּלוּ נַעֲשָׂה הַמִּשְׁכָּן, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות לג, ג) וְאָמַלֵּא אֹתוֹ רוּחַ אֱלֹהִים בְּחָכְמָה וּבִתְבוּנָה וּבְדַעַת. וּשְׁלָשְׁתָּן הֵם בְּמַתְנַת עֶלְיוֹן, לְכָל אֲשֶׁר יַחְפֹּץ יִתְּנֵם, שֶׁנֶּאֱמַר כִּי ה' יִתֵּן חָכְמָה מִפִּיו דַּעַת וּתְבוּנָה.

(בראשית א) בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים. רַבִּי אַבָּא פָּתַח וַאֲמַר, (בראשית טו) בַּיּוֹם הַהוּא כָּרַת ה' אֶת אַבְרָם בְּרִית לֵאמֹר. בַּחֲמִשָּׁה עִנְיָנִים נֶאֱמַר הַבְּרִית, הָא' הוּא בְּרִית מִילָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם יז) וְהָיְתָה בְּרִיתִי בִּבְשַׂרְכֶם לִבְרִית עוֹלָם. הַב' בְּרִית הַקֶּשֶׁת, שֶׁנֶּאֱמַר (שם ט) וְהָיְתָה לְאוֹת בְּרִית. הַג' בְּרִית הַמֶּלַח, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יח) בְּרִית מֶלַח עוֹלָם. הַד' בְּרִית הַיְסוּרִין, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כח) אֵלֶּה דִּבְרֵי הַבְּרִית. הה' בְּרִית הַכְּהוּנָּה, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר כה) וְהָיְתָה לוֹ וּלְזַרְעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהֻנַּת עוֹלָם.

בָּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים (בראשית א). רַבִּי אַבָּא פָּתַח וְאָמַר (שם טו), בַּיּוֹם הַהוּא כָּרַת ה' אֶת אַבְרָם בְּרִית לֵאמֹר. בַּחֲמִשָּׁה עִנְיָנִים נֶאֱמַר הַבְּרִית, הָא' הוּא בְּרִית מִילָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם יז) וְהָיְתָה בְּרִיתִי בִּבְשַׂרְכֶם לִבְרִית עוֹלָם. הַב' - בְּרִית הַקֶּשֶׁת, שֶׁנֶּאֱמַר (שם ט) וְהָיְתָה לְאוֹת בְּרִית. הַג' - בְּרִית הַמֶּלַח, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יח) בְּרִית מֶלַח עוֹלָם. הַד' - בְּרִית הַיְסוּרִין, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כח) אֵלֶּה דִּבְרֵי הַבְּרִית. הַה' - בְּרִית הַכְּהֻנָּה, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר כה) וְהָיְתָה לוֹ וּלְזַרְעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהֻנַּת עוֹלָם.

וְקוֹהֶם שֶׁנִּתְּנוּ הַה' בְּרִיתוֹת, לֹא הָיְתָה הַבְּרִית אֶלָּא בְּאֵשׁ. שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית טו) וְהִנֵּה תַנּוּר עָשָׁן וְלַפִּיד אֵשׁ וְגו'. וּכְתִיב (שם טו) בַּיּוֹם הַהוּא כָּרַת ה' אֶת אַבְרָם בְּרִית לֵאמֹר. וְהָאֵשׁ הָיְתָה בְּרִית בַּתְּחִלָּה. וְזֶהוּ בְּרֵאשִׁית, הוֹצֵא מִשָּׁם אֵשׁ, וְנִשְׁאָר בְּרִית. כְּלוֹמַר בְּרִי"ת אֵ"שׁ.

וְקֹדֶם שֶׁנִּתְּנוּ הַה' בְּרִיתוֹת, לֹא הָיְתָה הַבְּרִית אֶלָּא בְּאֵשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית טו) וְהִנֵּה תַנּוּר עָשָׁן וְלַפִּיד אֵשׁ וְגו', וּכְתִיב (שם) בַּיּוֹם הַהוּא כָּרַת ה' אֶת אַבְרָם בְּרִית לֵאמֹר. וְהָאֵשׁ הָיְתָה בְּרִית בַּתְּחִלָּה. וְזֶהוּ בְּרֵאשִׁית. הוֹצֵא מִשָּׁם אֵשׁ, וְנִשְׁאָר בְּרִית. כְּלוֹמַר בְּרִי"ת אֵ"שׁ.

ר' יוֹחָנָן אָמַר, בְּרִית כְּרוּתָה כָּרַת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עִם הָעוֹלָם, וְעַל מְנָת שֶׁיֵּעָמוֹד אַבְרָהָם, וְיִתְקַיֵּים הָעוֹלָם בְּזִכוּתוֹ. שֶׁנֶּאֱמַר, (בראשית ב) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם, בְּאַבְרָהָם. וְאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁכָּרַת עִמּוֹ הַבְּרִית בָּאֵשׁ, עָמַד הָעוֹלָם בְּקִיּוּמוֹ, וְזֶהוּ בְּרֵאשִׁית, בְּרִית אֵשׁ, בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ כְּדֵי שֶׁיַּעֲמוֹד אוֹתוֹ הַבְּרִית אֵשׁ.

רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, בְּרִית כְּרוּתָה כָּרַת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עִם הָעוֹלָם, וְעַל מְנָת שֶׁיַּעֲמֹד אַבְרָהָם וְיִתְקַיֵּים הָעוֹלָם בִּזְכוּתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ב) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם - בְּאַבְרָהָם. וְאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁכָּרַת עִמּוֹ הַבְּרִית בָּאֵשׁ, עָמַד הָעוֹלָם בְּקִיּוּמוֹ, וְזֶהוּ בְּרֵאשִׁית, בְּרִית אֵשׁ, בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ כְּדֵי שֶׁתַּעֲמֹד אוֹתָהּ הַבְּרִית אֵשׁ.

וְהַחָכְמָה אוֹמֶרֶת, לָמָּה הֵבִיא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַבּוּל מַיִם לָעוֹלָם, בִּתְחִלַּת דִּינוֹ, וְלֹא דָּבָר אַחֵר. אֶלָּא רָאָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהָעוֹלָם נִבְרָא בִּבְרִית אֵשׁ, וְרָאָה שֶׁאִם יָדִין הָעוֹלָם בְּדִין אַחֵר, אֶפְשָׁר שֶׁיּוּכְלוּ הָרְשָׁעִים לַעֲמוֹד בָּעוֹלָם, מִפְּנֵי אוֹתוֹ בְּרִית אֵשׁ, כַּאֲשֶׁר נִבְרָא הָעוֹלָם. אֶלָּא מֶה עָשָׂה, דָּן אֶת הָעוֹלָם בַּמַּיִם, בְּדָבָר הָרָאוּי לְכַבּוֹת אֶת הָאֵשׁ, כְּדֵי לְהַעֲבִיר אֶת הָרְשָׁעִים מִן הָעוֹלָם, שֶׁנִּמְשְׁלוּ לְאֵשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (יחזקאל טו) מֵהָאֵשׁ יָצְאוּ וְהָאֵשׁ תֹּאכְלֵם. רְצוֹנוֹ לֹאמַר, מֵהָאֵשׁ יָצְאוּ בִּתְחִלַּת הָעוֹלָם כְּשֶׁנִּבְרָא.

וְהַחָכְמָה אוֹמֶרֶת, לָמָּה הֵבִיא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַבּוּל מַיִם לָעוֹלָם בִּתְחִלַּת דִּינוֹ וְלֹא דָּבָר אַחֵר? אֶלָּא רָאָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהָעוֹלָם נִבְרָא בִּבְרִית אֵשׁ, וְרָאָה שֶׁאִם יָדִין הָעוֹלָם בְּדִין אַחֵר, אֶפְשָׁר שֶׁיּוּכְלוּ הָרְשָׁעִים לַעֲמֹד בָּעוֹלָם מִפְּנֵי אוֹתוֹ בְּרִית אֵשׁ, כַּאֲשֶׁר נִבְרָא הָעוֹלָם. אֶלָּא מֶה עָשָׂה? דָּן אֶת הָעוֹלָם בְּמַיִם, בְּדָבָר הָרָאוּי לְכַבּוֹת אֶת הָאֵשׁ, כְּדֵי לְהַעֲבִיר אֶת הָרְשָׁעִים מִן הָעוֹלָם, שֶׁנִּמְשְׁלוּ לְאֵשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (יחזקאל טו) מֵהָאֵשׁ יָצְאוּ וְהָאֵשׁ תֹּאכְלֵם. רְצוֹנוֹ לוֹמַר, מֵהָאֵשׁ יָצְאוּ בִּתְחִלַּת הָעוֹלָם כְּשֶׁנִּבְרָא.

לָכֵן בַּתְּחִלָּה אָמַר אֶמְחֶה אֶת הָאָדָם אֲשֶׁר בָּרָאתִי בַּמַּיִם, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה נז) וְהָרְשָׁעִים כַּיָּם נִגָּרָשׁ, לְאַחַר כֵּן נֶאֱמַר, מֵהָאֵשׁ יָצְאוּ וְהָאֵשׁ תֹּאכְלֵם. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: עַד כָּאן הָיוּ נִמּוֹקִים בַּמַּיִם, מִכָּאן וְאֵילָךְ מֵהָאֵשׁ יָצְאוּ וְהָאֵשׁ תֹּאכְלֵם.

לָכֵן בַּתְּחִלָּה אָמַר, אֶמְחֶה אֶת הָאָדָם אֲשֶׁר בָּרָאתִי בַּמַּיִם, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה נז) וְהָרְשָׁעִים כַּיָּם נִגָּרָשׁ, לְאַחַר כֵּן נֶאֱמַר, מֵהָאֵשׁ יָצְאוּ וְהָאֵשׁ תֹּאכְלֵם. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: עַד כָּאן הָיוּ נִמּוֹקִים בַּמַּיִם, מִכָּאן וְאֵילָךְ - מֵהָאֵשׁ יָצְאוּ וְהָאֵשׁ תֹּאכְלֵם.

וּכְשֶׁחָטְאוּ אַחַר כֵּן, דָּן אוֹתָם בָּאֵשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית יט) וַה' הִמְטִיר עַל סְדֹם וְעַל עֲמֹרָה גָּפְרִית וָאֵשׁ, וְאֵימָתַי נִתְבַּסֵּם הָעוֹלָם, כְּשֶׁעָמְדוּ עַל הַר סִינַי, וְנִתְמַלֵּא כֻּלּוֹ אֵשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים ד) וְהָהָר בֹּעֵר בָּאֵשׁ עַד לֵב הַשָּׁמַיִם. ר' יִצְחָק אָמַר, וְהַתּוֹרָה נִהְיְתָה בְּרִית בֵּין הַשֵּׁם וְהָעוֹלָם, שֶׁנִּמְשְׁלָה בָּאֵשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה כג) הֲלוֹא כֹה דְּבָרִי כָּאֵשׁ, וְזֶהוּ בְּרִית אֵשׁ בְּרֵאשִׁית.

וּכְשֶׁחָטְאוּ אַחַר כֵּן, דָּן אוֹתָם בָּאֵשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית יט, כד) וַה' הִמְטִיר עַל סְדֹם וְעַל עֲמֹרָה גָּפְרִית וָאֵשׁ. וְאֵימָתַי נִתְבַּסֵּם הָעוֹלָם? כְּשֶׁעָמְדוּ עַל הַר סִינַי, וְנִתְמַלֵּא כֻּלּוֹ אֵשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים ד, יא) וְהָהָר בֹּעֵר בָּאֵשׁ עַד לֵב הַשָּׁמַיִם. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, וְהַתּוֹרָה נִהְיְתָה בְּרִית בֵּין הַשֵּׁם וְהָעוֹלָם, שֶׁנִּמְשְׁלָה בָּאֵשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה כג, כט) הֲלוֹא כֹה דְּבָרִי כָּאֵשׁ, וְזֶהוּ בְּרִית אֵשׁ, בְּרֵאשִׁית.

ר' יוֹחָנָן פָּתַח, (משלי כד) בְּחָכְמָה יִבָּנֶה בָיִת, שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים צָרִיךְ אָדָם לַעֲשׂוֹת בְּדַרְכֵי הָעוֹלָם, וְאֵלּוּ הֵן: לִבְנוֹת בַּיִת מוֹשָׁבוֹ, וְלִיטַע כֶּרֶם לְהִתְפַּרְנֵס בּוֹ, וְאַחַר כַּךְ לְקַחַת לוֹ אִשָּׁה, וּלְהוֹלִיד בָּנִים, לְפַרְנְסָם בָּהֶם. וְלֹא כְּדֶרֶךְ הַשּׁוֹטִים, הַלּוֹקְחִים אִשָּׁה בַּתְּחִלָּה, וְאַחַר כָּךְ נוֹטְעִים כֶּרֶם, וְאַחַר כָּךְ בּוֹנִים בָּיִת.

רַבִּי יוֹחָנָן פָּתַח, (משלי כג) בְּחָכְמָה יִבָּנֶה בָּיִת - שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים צָרִיךְ אָדָם לַעֲשׂוֹת בְּדַרְכֵי הָעוֹלָם, וְאֵלּוּ הֵן: לִבְנוֹת בַּיִת מוֹשָׁבוֹ, וְלִטַּע כֶּרֶם לְהִתְפַּרְנֵס בּוֹ, וְאַחַר כָּךְ לָקַחַת לוֹ אִשָּׁה, וּלְהוֹלִיד בָּנִים, לְפַרְנְסָם בָּהֶם. וְלֹא כְּדֶרֶךְ הַשּׁוֹטִים, הַלּוֹקְחִים אִשָּׁה בַּתְּחִלָּה, וְאַחַר כָּךְ נוֹטְעִים כֶּרֶם, וְאַחַר כָּךְ בּוֹנִים בַּיִת.

כִּי הָא דְּאָמַר רִבִּי סִימוֹן, כָּל הַלּוֹקֵחַ לוֹ אִשָּׁה, וְאֵין לוֹ בַּתְּחִלָּה בַּמֶּה שֶׁיּוּכַל לְפַרְנְסָהּ, הֲרֵי זֶה חָפְשִׁי מִן הַמִּצְוֹת, כַּמֶּה הַנִּקְרָאִים חָפְשִׁים, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים פח) בַּמֵּתִים חָפְשִׁי. וְלָמָּה נִקְרָא חָפְשִׁי. לְפִי שֶׁהוּא חָפְשִׁי מִן הַמִּצְוֹת, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא יוּכַל לְהִשְׁתַּדֵּל בַּעֲבוֹדַת בּוֹרְאוֹ, אֶלָּא בַּעֲבוֹדַת אִשְׁתּוֹ.

כִּי זֶה שֶׁאָמַר רַבִּי סִימוֹן, כָּל הַלּוֹקֵחַ לוֹ אִשָּׁה וְאֵין לוֹ בַּתְּחִלָּה בְּמֶה שֶׁיּוּכַל לְפַרְנְסָהּ, הֲרֵי זֶה חָפְשִׁי מִן הַמִּצְוֹת, כַּמֶּה הַנִּקְרָאִים חָפְשִׁים, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים פח) בַּמֵּתִים חָפְשִׁי. וְלָמָּה נִקְרָא חָפְשִׁי? לְפִי שֶׁהוּא חָפְשִׁי מִן הַמִּצְוֹת, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא יוּכַל לְהִשְׁתַּדֵּל בַּעֲבוֹדַת בּוֹרְאוֹ, אֶלָּא בַּעֲבוֹדַת אִשְׁתּוֹ.

ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, כְּאִלּוּ לוֹקֵחַ עֲבוֹדָה זָרָה לְעַצְמוֹ. דְּאָמַר רִבִּי יְהוּדָה, בַּתְּחִלָּה הָיוּ הַחֲכָמִים וְהַחֲסִידִים לוֹקְחִין אִשָּׁה, וְלֹא הָיָה לָהֶם דֵּי פַּרְנָסָתָם, וּמְמִיתִים עַצְמָם בָּרָעָב וּבַצָּמָא, וּמַנִּיחִים כָּל חַיֵּי הָעה"ז, וְעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה וּבַמִּצְוֹת וּבַעֲבוֹדַת בּוֹרְאָם. אֲבָל בַּזְּמַן הַזֶּה שֶׁהָעוֹלָם טָרוּד אַחַר הַפַּרְנָסָה, צָרִיךְ לְכוֹנֵן בַּיִת בַּתְּחִלָּה, וּלְזַמֵּן מְזוֹנוֹתָיו, וְאַחַר כַּךְ לָקַחַת אִשָּׁה, וְיָכוֹל לַעֲבֹד בּוֹרְאוֹ, וְלַעֲסֹק בַּתּוֹרָה. כִּי הָא דְּאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה, אִם אֵין קֶמַח אֵין תּוֹרָה.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כְּאִלּוּ לוֹקֵחַ עֲבוֹדָה זָרָה לְעַצְמוֹ. שֶׁאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בַּתְּחִלָּה הָיוּ הַחֲכָמִים וְהַחֲסִידִים לוֹקְחִים אִשָּׁה, וְלֹא הָיָה לָהֶם דֵּי פַּרְנָסָתָם, וּמְמִיתִים עַצְמָם בָּרָעָב וּבַצָּמָא, וּמַנִּיחִים כָּל חַיֵּי הָעוֹלָם הַזֶּה, וְעוֹסְקִים בְּתוֹרָה וּבְמִצְוֹת וּבַעֲבוֹדַת בּוֹרְאָם. אֲבָל בַּזְּמַן הַזֶּה, שֶׁהָעוֹלָם טָרוּד אַחַר הַפַּרְנָסָה, צָרִיךְ לְכוֹנֵן בַּיִת בְּתְחִלָּה, וּלְזַמֵּן מְזוֹנוֹתָיו, וְאַחַר כָּךְ לִקַּח אִשָּׁה, וְיָכוֹל לַעֲבֹד בּוֹרְאוֹ, וְלַעֲסֹק בַּתּוֹרָה. כִּי זֶה שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה, אִם אֵין קֶמַח אֵין תּוֹרָה.

וְאָמַר רִבִּי יְהוּדָה, מֵאַחַר שֶׁהָאָדָם נוֹשֵׂא אִשָּׁה, אָז נִקְרָא עֹבֵד ה', מִפְּנֵי שֶׁלִּבּוֹ פָּנוּי מִלְּהִסְתַּכֵּל בַּעֲבֵירָה וּבַנָּשִׁים, וּמִלְּתוּר אַחַר לִבּוֹ וְעֵינָיו, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (במדבר טו) וְלֹא תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם וְגו'. לְפִיכָךְ צָרִיךְ אָדָם לְהִשְׁתַּדֵּל לְכוֹנֵן בַּיִת בָּרֹאשׁ, וְלַעֲשׂוֹת יְשׁוּב בַּבַּיִת.

וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מֵאַחַר שֶׁהָאָדָם נוֹשֵׂא אִשָּׁה, אָז נִקְרָא עֹבֵד ה', מִפְּנֵי שֶׁלִּבּוֹ פָּנוּי מִלְּהִסְתַּכֵּל בָּעֲבֵרָה וּבַנָּשִׁים וּמִלְּתוּר אַחַר לִבּוֹ וְעֵינָיו, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר טו) וְלֹא תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם וגו'. לְפִיכָךְ צָרִיךְ אָדָם לְהִשְׁתַּדֵּל לְכוֹנֵן בַּיִת בָּרֹאשׁ, וְלַעֲשׂוֹת יְשׁוּב בַּבַּיִת.

וּמִמִּי אַתָּה לָמֵד, מֵהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. קֹדֶם בָּנָה בַּיִת וְכוֹנְנוֹ, וְזִימֵּן כָּל הַפַּרְנָסָה וְהַמְּזוֹנוֹת, קֹדֶם שֶׁיָּבֹא אָדָם לָעוֹלָם. הָאֵיךְ. בָּרָא אֶת הָעוֹלָם בָּרֹאשׁ, שֶׁהוּא הַבַּיִת. וְזִימֵּן כָּל הַפַּרְנָסָה הָאֵיךְ. בָּרָא אֶת הַבְּהֵמוֹת, וְאֶת הַחַיּוֹת, וְאֶת הָעוֹפוֹת וְהַדָּגִים הַצְּמָחִים וְהָאִילָנוֹת, שֶׁהֵם

זִימּוּן כָּל הַפָּרְנָסָה. לְאַחַר שֶׁהֵכִין הַבַּיִת וְהַפָּרְנָסָה, הֵבִיא אֶת הָאָדָם, וּבָרָא אוֹתוֹ וְאֶת אִשְׁתּוֹ וְהוֹלִידוּ בָּנִים וְעָשׂוּ יִשּׁוּב בַּבַּיִת. וְעַל כֵּן נֶאֱמַר בְּרֵאשִׁית, בֵּית רֹאשׁ. כַּאֲשֶׁר תָּבִין בָּאוֹתִיּוֹת, תְּמְצָא בי"ת רֹאשׁ. וְכֵן הַתְחָלָה הַתּוֹרָה בְּרֵאשִׁית, כְּלוֹמַר בֵּית רֵאשִׁית, וְהַכֹּל עִנְיָן אֶחָד.

וּמִמִּי אַתָּה לָמֵד? מֵהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. קֹדֶם בָּנָה בַּיִת וְכוֹנְנוֹ, וְזִמֵּן כָּל הַפָּרְנָסָה וְהַמְּזוֹנוֹת קֹדֶם שֶׁיָּבֹא אָדָם לָעוֹלָם. וּבָרָא אֶת הָעוֹלָם בָּרֹאשׁ, שֶׁהוּא הַבַּיִת. וְזִמֵּן כָּל הַפָּרְנָסָה הַאֵיךְ? בָּרָא אֶת הַבְּהֵמוֹת, וְאֶת הַחַיּוֹת, וְאֶת הָעוֹפוֹת וְהַדָּגִים הַצְּמָחִים וְהָאִילָנוֹת, שֶׁהֵם זְמוּן כָּל הַפָּרְנָסָה. לְאַחַר שֶׁהֵכִין הַבַּיִת וְהַפָּרְנָסָה, הֵבִיא אֶת הָאָדָם, וּבָרָא אוֹתוֹ וְאֶת אִשְׁתּוֹ, וְהוֹלִידוּ בָּנִים וְעָשׂוּ יִשּׁוּב בַּבַּיִת. וְעַל כֵּן נֶאֱמַר בְּרֵאשִׁית, בֵּית רֹאשׁ. כַּאֲשֶׁר תָּבִין בָּאוֹתִיּוֹת, תְּמְצָא בי"ת רֹאשׁ. וְכֵן הַתְחָלָה הַתּוֹרָה בְּרֵאשִׁית, כְּלוֹמַר בֵּית רֵאשִׁית, וְהַכֹּל עִנְיָן אֶחָד.

וְעִם כָּל זֶה צָרִיךְ הָאָדָם לְהִשְׁתַּדֵּל בְּדֶרֶךְ אֶרֶץ, וְלַעֲשׂוֹת עִתִּים לַתּוֹרָה, וְלִהְיוֹת עָמֵלוֹ בִּשְׁנֵי הַדְּרָכִים הָאֵלּוּ, מִפְּנֵי שְׁיִגִיעַת שְׁנֵיהֶם מַשְׁכַּחַת עָוֹן. וְשֶׁמָּא יֹאמַר אָדָם הֲרֵינִי בֶּן אֲבוֹת הָעוֹלָם, מִמִּשְׁפָּחָה גְּדוֹלָה, אֵינִי רָאוּי לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה וְלֹא לְהִתְבַּזּוֹת. אֱמֹר לוֹ: שׁוֹטֶה, כְּבָר קִדְּמָךְ יוֹצְרְךָ, שֶׁנֶּאֱמַר בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ, וְהוּא עָשָׂה מְלָאכָה קוֹדֶם שֶׁבָּאתָ לָעוֹלָם. וּמְנָא לָן. שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ב) מִכֹּל מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת. קְרָא אוֹתָהּ מְלָאכָה. וְכֵן (שם) וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִכָּל מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה.

וְעִם כָּל זֶה צָרִיךְ הָאָדָם לְהִשְׁתַּדֵּל בְּדֶרֶךְ אֶרֶץ, וְלַעֲשׂוֹת עִתִּים לַתּוֹרָה, וְלִהְיוֹת עָמֵלוֹ בִּשְׁתֵּי הַדְּרָכִים הָאֵלּוּ, מִפְּנֵי שְׁיִגִיעַת שְׁנֵיהֶם מַשְׁכַּחַת עָוֹן. וְשֶׁמָּא יֹאמַר אָדָם: הֲרֵינִי בֶּן אֲבוֹת הָעוֹלָם, מִמִּשְׁפָּחָה גְּדוֹלָה, אֵינִי רָאוּי לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה וְלֹא לְהִתְבַּזּוֹת. אֱמֹר לוֹ: שׁוֹטֶה, כְּבָר קִדְּמְךָ יוֹצְרְךָ, שֶׁנֶּאֱמַר בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ, וְהוּא עָשָׂה מְלָאכָה קֹדֶם שֶׁבָּאתָ לָעוֹלָם. וּמִנַּיִן לָנוּ? שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ב) מִכֹּל מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת. קְרָא אוֹתָהּ מְלָאכָה. וְכֵן (שם) וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִכָּל מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה.

וְכִי הָא דְּאָמַר ר' יוֹחָנָן, בֹּא וּרְאֵה, לָמָּה בָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הָאָדָם אַחֲרוֹן לְכָל הַנִּבְרָאִים. אֶלָּא לְלַמֶּדְךָ, שֶׁעָשָׂה בְּכָל יוֹם וְיוֹם מְלַאכְתּוֹ, וּבָרָא הָעוֹלָם וְכָל צְבָאָם, וּבַיּוֹם הַשִּׁשִּׁי שֶׁהוּא אַחֲרוֹן לְמְלַאכְתּוֹ, בָּרָא בּוֹ אֶת הָאָדָם. אָמַר לֵיהּ לָאָדָם, עַד כָּאן הָיִיתִי אֲנִי מִשְׁתַּדֵּל בַּמְּלָאכָה, מִכָּאן וְאֵילָךְ אַתָּה תִּשְׁתַּדֵּל בָּהּ, וְזֶהוּ בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים, קוֹדֶם שֶׁיָּבֹא אָדָם לָעוֹלָם.

כְּמוֹ זֶה שֶׁאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, בֹּא וּרְאֵה, לָמָּה בָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הָאָדָם אַחֲרוֹן לְכָל הַנִּבְרָאִים. אֶלָּא לְלַמֶּדְךָ, שֶׁעָשָׂה בְּכָל יוֹם וְיוֹם מְלַאכְתּוֹ, וּבָרָא הָעוֹלָם וְכָל צְבָאָם, וּבַיּוֹם הַשִּׁשִּׁי, שֶׁהוּא אַחֲרוֹן לְמְלַאכְתּוֹ, בָּרָא בּוֹ אֶת הָאָדָם. אָמַר לוֹ לָאָדָם: עַד כָּאן הָיִיתִי אֲנִי מִשְׁתַּדֵּל בַּמְּלָאכָה, מִכָּאן וְאֵילָךְ אַתָּה תִּשְׁתַּדֵּל בָּהּ. וְזֶהוּ בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים, קֹדֶם שֶׁיָּבֹא אָדָם לָעוֹלָם.

וְאָמַר רִבִּי יוֹחָנָן, לְמָה נִבְרָא אָדָם בְּצֶלֶם אֱלֹהִים. שֶׁנֶּאֱמַר (שם א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ. מָשָׁל לְמֶלֶךְ שֶׁהָיָה מוֹשֵׁל עַל הַמְּדִינָה, וְהָיָה בוֹנֶה בִּירָנִיּוֹת וְתִיקוּנִין לָעִיר, וְכָל בְּנֵי הָעִיר מִשְׁתַּעְבְּדִין תַּחְתָּיו. יוֹם א' קָרָא לְכָל בְּנֵי הָעִיר, וּמִינָּה עֲלֵיהֶם שַׂר אֶחָד שֶׁלּוֹ, אָמַר, עַד כָּאן הָיִיתִי טוֹרֵחַ בְּכָל צָרְכֵי הָעִיר, וְלַעֲשׂוֹת מְגָדְלִים וּבִירָנִיּוֹת, מִכָּאן וְאֵילָךְ הֲרֵי זֶה כָּמוֹנִי.

וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, לְמָה נִבְרָא אָדָם בְּצֶלֶם אֱלֹהִים, שֶׁנֶּאֱמַר (שם א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ? מָשָׁל לְמֶלֶךְ שֶׁהָיָה מוֹשֵׁל עַל הַמְּדִינָה, וְהָיָה בוֹנֶה בִּירָנִיּוֹת וְתִקּוּנִים לָעִיר, וְכָל בְּנֵי הָעִיר מִשְׁתַּעְבְּדִים תַּחְתָּיו. יוֹם אֶחָד קָרָא לְכָל בְּנֵי הָעִיר, וּמִנָּה עֲלֵיהֶם שַׂר אֶחָד שֶׁלּוֹ. אָמַר: עַד כָּאן הָיִיתִי טוֹרֵחַ בְּכָל צָרְכֵי הָעִיר, וְלַעֲשׂוֹת מִגְדָּלִים וּבִירָנִיּוֹת, מִכָּאן וְאֵילָךְ הֲרֵי זֶה כָּמוֹנִי.

כְּעִנְיַן זֶה נֶאֱמַר בָּאָדָם, וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ, וְאָמַר לֵיהּ רְאֵה בָּנִיתִי כָּל הָעִיר וְכָל אֲשֶׁר בָּהּ, וְכַאֲשֶׁר הָיִיתִי מוֹשֵׁל עָלֶיהָ וּבוֹנֶה אוֹתָהּ כְּכָל חֶפְצִי, כָּךְ אַתָּה תִּבְנֶה וְתַעֲשֶׂה מְלֶאכֶת הָעוֹלָם. מִכָּאן וָאֵילָךְ יִהְיֶה הַכֹּל מָסוּר בְּיָדֶךָ, וְכוּלָּם יִהְיוּ מְשׁוּעְבָּדִים תַּחְתֶּיךָ, וְיִרְאִים מִמְּךָ, כַּאֲשֶׁר הָיוּ יְרֵאִים מִמֶּנִּי, שֶׁנֶּאֱמַר (שם ט) וּמוֹרַאֲכֶם וְחִתְּכֶם יִהְיֶה עַל כָּל חַיַּת הָאָרֶץ. וְעַל כֵּן בְּצֶלֶם אֱלֹהִים עָשָׂה אוֹתוֹ. וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ, לַעֲשׂוֹת כָּל צָרְכֵי הָעוֹלָם וְתִקּוּנָיו, כַּאֲשֶׁר הוּא עָשָׂה בַּתְּחִלָּה.

כְּעִנְיַן זֶה נֶאֱמַר בָּאָדָם, וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ, וְאָמַר לוֹ: רְאֵה בָּנִיתִי כָּל הָעִיר וְכָל אֲשֶׁר בָּהּ. וְכַאֲשֶׁר הָיִיתִי מוֹשֵׁל עָלֶיהָ וּבוֹנֶה אוֹתָהּ כְּכָל חֶפְצִי - כָּךְ אַתָּה תִּבְנֶה וְתַעֲשֶׂה מְלֶאכֶת הָעוֹלָם. מִכָּאן וְאֵילָךְ יִהְיֶה הַכֹּל מָסוּר בְּיָדֶךָ, וְכֻלָּם יִהְיוּ מְשֻׁעְבָּדִים תַּחְתֶּיךָ וְיִרְאִים מִמְּךָ כַּאֲשֶׁר הָיוּ יְרֵאִים מִמֶּנִּי, שֶׁנֶּאֱמַר (שם ט, ב) וּמוֹרַאֲכֶם וְחִתְּכֶם יִהְיֶה עַל כָּל חַיַּת הָאָרֶץ. וְעַל כֵּן בְּצֶלֶם אֱלֹהִים עָשָׂה אוֹתוֹ. וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ, לַעֲשׂוֹת כָּל צָרְכֵי הָעוֹלָם וְתִקּוּנָיו כַּאֲשֶׁר הוּא עָשָׂה בַּתְּחִלָּה.

בְּרֵאשִׁית, כְּתִיב (משלי ח) ה' קָנָנִי רֵאשִׁית דַּרְכּוֹ קֶדֶם מִפְעָלָיו מֵאָז, הַפָּסוּק הַזֶּה חוֹזֵר עַל כָּל הַתּוֹרָה, שֶׁהִיא הָיְתָה רֵאשִׁית דַּרְכֵי אֵל, שֶׁהַתּוֹרָה נִבְרֵאת אַלְפַּיִם שָׁנָה קוֹדֶם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם.

בְּרֵאשִׁית, כָּתוּב (משלי ח) ה' קָנָנִי רֵאשִׁית דַּרְכּוֹ קֶדֶם מִפְעָלָיו מֵאָז. הַפָּסוּק הַזֶּה חוֹזֵר עַל כָּל הַתּוֹרָה, שֶׁהִיא הָיְתָה רֵאשִׁית דַּרְכֵי הָאֵל, שֶׁהַתּוֹרָה נִבְרֵאת אַלְפַּיִם שָׁנָה קֹדֶם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם.

דְּאָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, שִׁבְעָה דְּבָרִים נִבְרְאוּ עַד שֶׁלֹּא נִבְרָא הָעוֹלָם. וְאֵלּוּ הֵם: הַתּוֹרָה. וְגַן עֵדֶן. וְגֵיהִנֹּם. וְכִסֵּא הַכָּבוֹד. וּבֵית הַמִּקְדָּשׁ. וּשְׁמוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ. וְהִתְשׁוּבָה. וּבַתּוֹרָה בָּרָא אֶת הָעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) ה' קָנָנִי וְגו'. וְזֶהוּ בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים, רְצוֹנוֹ לֹאמַר עִם רֵאשִׁית, שֶׁהִיא הַתּוֹרָה, בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה בֹּא וּרְאֵה כַּמָּה הֶפְרֵשׁ יֵשׁ בֵּין הַתּוֹרָה וְהָעוֹלָם, שֶׁהָעוֹלָם נִבְרָא בְּשִׁשֶּׁת יָמִים, וְהַתּוֹרָה בְּאַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לְיָלָה.

שֶׁאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, שִׁבְעָה דְּבָרִים נִבְרְאוּ עַד שֶׁלֹּא נִבְרָא הָעוֹלָם, וְאֵלּוּ הֵם: הַתּוֹרָה, וְגַן עֵדֶן, וְגֵיהִנֹּם, וְכִסֵּא הַכָּבוֹד, וּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, וּשְׁמוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ, וְהַתְּשׁוּבָה. וּבַתּוֹרָה בָּרָא אֶת הָעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) ה' קָנָנִי וְגוֹ'. וְזֶהוּ בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים. רוֹצֶה לוֹמַר עִם רֵאשִׁית, שֶׁהִיא הַתּוֹרָה, בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בֹּא וּרְאֵה כַּמָּה הֶפְרֵשׁ יֵשׁ בֵּין הַתּוֹרָה וְהָעוֹלָם, שֶׁהָעוֹלָם נִבְרָא בְּשִׁשָּׁה יָמִים, וְהַתּוֹרָה בְּאַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה.

רַבִּי יוֹחָנָן הֲוֵי אָזִיל מִקֵּסָרִי לְלוּד, וְהָיָה מְטַיֵּיל עִמֵּיהּ ר' חִיָּיא בַּר אַבָּא, כַּד מָטוֹ חַד בֵּי חֻקָּל, אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן, הַאי הֲוֵי דִּידִי, וְזַבִּינְתֵּיהּ, כְּדֵי לְמָזְכֵּי בְּאוֹרַיְיתָא. בָּכָה ר' חִיָּיא בַּר אַבָּא, אָמַר לֵיהּ וְלָמָּה אַתְּ בָּכֵי. אָמַר לֵיהּ, דְּלָא שַׁבְקַת לְסִיבוּתִיךְ כְּלוּם.

רַבִּי יוֹחָנָן הֲיָה הוֹלֵךְ מִקֵּיסָרִי לְלוֹד, וְהָיָה מְטַיֵּל עִמּוֹ רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא. כְּשֶׁהִגִּיעוּ לְשָׂדֶה אַחַת, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: זֶה הָיָה שֶׁלִּי וּמָכַרְתִּי אוֹתוֹ כְּדֵי לִזְכּוֹת בַּתּוֹרָה. בָּכָה רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא. אָמַר לוֹ: וְלָמָּה אַתָּה בוֹכֶה? אָמַר לוֹ: שֶׁלֹּא הִשְׁאַרְתָּ לְזִקְנָתְךָ כְּלוּם.

אָמַר לֵיהּ, חִיָּיא בְּנִי, קַלָּה הוּא בְּעֵינָךְ מַה דַּעֲבַדִית, דְּשַׁבְקִית דָּבָר שֶׁנִּבְרָא בְּשִׁשָּׁה יָמִים, בַּעֲבוּר דָּבָר שֶׁנִּבְרָא בְּאַרְבָּעִים יוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות לד) וַיְהִי שָׁם עִם ה' אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה וְקָנִיתִי דְּבָרִים גְּדוֹלִים וְטוֹבִים שֶׁאֵינָם בָּעוֹלָם, וְהֵם עֵצָה וְתוּשִׁיָּה וְחָכְמָה וּבְינָה, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ח) לִי עֵצָה וְתוּשִׁיָּה אֲנִי בִינָה לִי גְבוּרָה.

אָמַר לוֹ: חִיָּיא בְּנִי, קַלָּה הוּא בְּעֵינֶיךָ מַה שֶּׁעָשִׂיתִי, שֶׁהִשְׁאַרְתִּי דָּבָר שֶׁנִּבְרָא בְּשִׁשָּׁה יָמִים בַּעֲבוּר דָּבָר שֶׁנִּבְרָא בְּאַרְבָּעִים, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות לד) וַיְהִי שָׁם עִם ה' אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לָיְלָה, וְקָנִיתִי דְּבָרִים גְּדוֹלִים וְטוֹבִים שֶׁאֵינָם בָּעוֹלָם, וְהֵם עֵצָה וְתוּשִׁיָּה וְחָכְמָה וּבְינָה, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ח, יד) לִי עֵצָה וְתוּשִׁיָּה אֲנִי בִינָה לִי גְבוּרָה.

ר' יוֹחָנָן כַּד הֲוָה לָעֵי בְּאוֹרַיְיתָא, הֲווֹ אַנְפּוֹי זְהִירִין כְּזוֹהֲרָא דִּשְׁמְשָׁא, יוֹמָא חַד פָּגַע בֵּיהּ ר' יוֹסֵי, אָמַר לֵיהּ חָמָא אַנְפָּךְ זְהִירִין כְּזוֹהֲרָא דִּשְׁמְשָׁא, אָמַר לֵיהּ לָאו הוּא אֶלָּא שְׁמַעְתָּא דְּנָהֲרָא לִי. קְרָא עָלַיְיהוּ (שופטים ה) וְאוֹהֲבָיו כְּצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ בִּגְבוּרָתוֹ.

כְּשֶׁהָיָה רַבִּי יוֹחָנָן עוֹסֵק בַּתּוֹרָה, הָיוּ פָּנָיו מְאִירִים כְּזוֹהַר הַשֶּׁמֶשׁ. יוֹם אֶחָד פָּגַשׁ בּוֹ רַבִּי יוֹסֵי. אָמַר לוֹ: רְאֵה פָּנֶיךָ זוֹהֲרִים כְּזוֹהַר הַשֶּׁמֶשׁ. אָמַר לוֹ: אֵינוֹ אֶלָּא שֶׁהַשָּׁעוּר מֵאִיר לִי. קְרָא עָלָיו (שופטים ה, לא) וְאֹהֲבָיו כְּצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ בִּגְבוּרָתוֹ.

ר' יִצְחָק אָמַר, הַתּוֹרָה נִקְרֵאת תּוּשִׁיָּה בַּתְּחִלָּה. וְאַחַר כַּךְ גְּבוּרָה, שֶׁנֶּאֱמַר לִי עֵצָה וְתוּשִׁיָּה וְגוֹ', תֵּדַע לָךְ כִּי בַּתְּחִלָּה נִקְרֵאת תּוּשִׁיָּה, שֶׁמַּתֶּשֶׁת כֹּחוֹ שֶׁל אָדָם, מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ לוֹ לְהִלָּחֵם עִם יֵצֶר הָרָע, וּלְכַתֵּת כָּל גּוּפוֹ בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ, עַד שֶׁיְּרַגִּיל אוֹתוֹ בַּתּוֹרָה. כֵּיוָן שֶׁהוּא רָגִיל לַעֲסוֹק בַּתּוֹרָה וּבַחָכְמָה, אָז יֵשׁ לוֹ שִׂמְחָה וּגְבוּרָה, שֶׁנֶּאֱמַר אֲנִי בִינָה לִי גְבוּרָה, רְצוֹנוֹ לֹאמַר כְּשֶׁאָדָם רָגִיל בַּתּוֹרָה וּבַחָכְמָה, אָז יֵשׁ לוֹ תִּפְאֶרֶת, וְאֵיזוֹ הִיא גְּבוּרָה, לְהִלָּחֵם מִלְחֲמוֹת ה', שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר כא) עַל כֵּן יֵאָמַר בְּסֵפֶר מִלְחֲמֹת ה', שָׁם תְּהֵא הַמִּלְחָמָה וְהַגְּבוּרָה.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, הַתּוֹרָה נִקְרֵאת תּוּשִׁיָּה בַּתְּחִלָּה, וְאַחַר כָּךְ גְּבוּרָה, שֶׁנֶּאֱמַר לִי עֵצָה וְתוּשִׁיָּה וְגוֹ'. תֵּדַע לָךְ, כִּי בַּתְּחִלָּה נִקְרֵאת תּוּשִׁיָּה, שֶׁמַּהֶשֶׁת כֹּחוֹ שֶׁל אָדָם, מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ לוֹ לְהִלָּחֵם עִם יֵצֶר הָרַע, וּלְכִתַּת כָּל גּוּפוֹ בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ, עַד שֶׁיְּרַגִּיל אוֹתוֹ בַּתּוֹרָה. כֵּיוָן שֶׁהוּא רָגִיל לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה, אָז יֵשׁ לוֹ שִׂמְחָה וּגְבוּרָה, שֶׁנֶּאֱמַר אֲנִי בִינָה לִי גְבוּרָה. רוֹצֶה לוֹמַר, כְּשֶׁאָדָם רָגִיל בַּתּוֹרָה וּבַחָכְמָה, אָז יֵשׁ לוֹ תִּפְאֶרֶת. וְאֵיזוֹ הִיא גְבוּרָה? לְהִלָּחֵם מִלְחֲמוֹת ה', שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר כא, יד) עַל כֵּן יֵאָמֵר בְּסֵפֶר מִלְחֲמֹת ה', שֵׁם תְּהֵא הַמִּלְחָמָה וְהַגְּבוּרָה.

וּבַתּוֹרָה בָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ח) וָאֶהְיֶה אֶצְלוֹ אָמוֹן, אַל תִּקְרֵי אָמוֹן, אֶלָּא אוּמָּן. וְזֶהוּ בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים, עִם רֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ, וְזוֹ הִיא הַתּוֹרָה.

וּבַתּוֹרָה בָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ח, ל) וָאֶהְיֶה אֶצְלוֹ אָמוֹן, אַל תִּקְרֵי אָמוֹן, אֶלָּא אֻמָּן. וְזֶהוּ בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים, עִם רֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ, וְזוֹ הִיא הַתּוֹרָה.

ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, לֹא נִבְרָא אֶלָּא בִּשְׁבִיל הַיִּרְאָה, שֶׁנִּקְרֵאת רֵאשִׁית, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי א) יִרְאַת ה' רֵאשִׁית דָּעַת. וּמְנָא לָן שֶׁהָעוֹלָם נִבְרָא עַל פִּי הַיִּרְאָה, שֶׁנֶּאֱמַר (קהלת ג) וְהָאֱלֹהִים עָשָׂה שֶׁיִּרְאוּ מִלְפָנָיו. עָשָׂה אֶת הָעוֹלָם, כְּדֵי שֶׁיִּירְאוּ מִלְפָנָיו, וְעַל פִּי הַיִּרְאָה שֶׁהִיא רֵאשִׁית, בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, לֹא נִבְרָא אֶלָּא בִּשְׁבִיל הַיִּרְאָה, שֶׁנִּקְרֵאת רֵאשִׁית, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי א) יִרְאַת ה' רֵאשִׁית דָּעַת. וּמִנַּיִן לָנוּ שֶׁהָעוֹלָם נִבְרָא עַל פִּי הַיִּרְאָה? שֶׁנֶּאֱמַר (קהלת ג, יד) וְהָאֱלֹהִים עָשָׂה שֶׁיִּרְאוּ מִלְפָנָיו. עָשָׂה אֶת הָעוֹלָם כְּדֵי שֶׁיִּירְאוּ מִלְפָנָיו, וְעַל פִּי הַיִּרְאָה, שֶׁהִיא רֵאשִׁית, בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ.

בְּרֵאשִׁית, רַבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח, (תהלים קכ) שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אֶל ה' בַּצָּרָתָה לִי קָרָאתִי וַיַּעֲנֵנִי. שִׁירִים תְּאֻבִים בָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בִּבְרִיאַת שָׁמַיִם וָאָרֶץ, כְּדֵי לְהַלֵּלוֹ וּלְשַׁבְּחוֹ, שֶׁהוּא יוֹצֵר הַכֹּל. הַשָּׁמַיִם אוֹמְרִים שִׁירָה לְפָנָיו, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים יט) הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֵל, וְהָאָרֶץ אוֹמֶרֶת שִׁירָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם צו) שִׁירוּ לַה' כָּל הָאָרֶץ.

בְּרֵאשִׁית, רַבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח (תהלים קכ) שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אֶל ה' בַּצָּרָתָה לִי קָרָאתִי וַיַּעֲנֵנִי. שִׁירִים תְּאֻבִים בָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בִּבְרִיאַת שָׁמַיִם וָאָרֶץ, כְּדֵי לְהַלֵּלוֹ וּלְשַׁבְּחוֹ, שֶׁהוּא יוֹצֵר הַכֹּל. הַשָּׁמַיִם אוֹמְרִים שִׁירָה לְפָנָיו, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים יט) הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֵל, וְהָאָרֶץ אוֹמֶרֶת שִׁירָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם צו) שִׁירוּ לַה' כָּל הָאָרֶץ.

וְעוֹד, שֶׁכָּל הָעוֹלָם תְּאֻבִים וּשְׁמֵחִים לְפָאֵר לְיוֹצְרָם, בַּחֲזוֹתָם נִפְלְאוֹתָיו בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ, וְזֶהוּ בְּרֵאשִׁית. עַיֵּין בָּאוֹתִיּוֹת וְתִרְאֶה, שי"ר תְּאֻ"ב. כְּלוֹמַר, תְּאֻ"ב לֵאמֹר שִׁי"ר, עַל נִפְלְאוֹתָיו בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ, אֵיזֶה הוּא אוֹתָם הַמַּעֲלוֹת שֶׁהָיָה דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם אוֹמֵר. אֵלּוּ הֵם אוֹתָם הַשִּׁירִים שֶׁל אוֹתָן הַמַּעֲלוֹת, שֶׁהֵם הַשָּׁמַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר (עמוס ט) הַבּוֹנֶה בַּשָּׁמַיִם מַעֲלוֹתָיו. וְדָוִד תְּאֵב לָהֶם, וְהָיָה אוֹמְרִים, וְזֶהוּ שִׁיר תְּאֻב.

וְעוֹד, שֶׁכָּל הָעוֹלָם תְּאֵבִים וּשְׂמֵחִים לְפָאֵר לְיוֹצְרָם בַּחֲזוֹתָם נִפְלְאוֹתָיו בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ, וְזֶהוּ בְּרֵאשִׁית. עַיֵּן בָּאוֹתִיּוֹת וְתִרְאֶה, שִׁי"ר תְּאֵ"ב. כְּלוֹמַר, תְּאֵ"ב לֵאמֹר שִׁי"ר עַל נִפְלְאוֹתָיו בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ, אֵיזֶה הוּא אוֹתָם הַמַּעֲלוֹת שֶׁהָיָה דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם אוֹמֵר. אֵלּוּ הֵם אוֹתָם הַשִּׁירִים שֶׁל אוֹתָן הַמַּעֲלוֹת, שֶׁהֵם הַשָּׁמַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר (עמוס ט) הַבּוֹנֶה בַשָּׁמַיִם מַעֲלוֹתָו. וְדָוִד תְּאֵב לָהֶם וְהָיָה אוֹמְרָם, וְזֶהוּ שִׁיר תְּאֵב.

וְאָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, כְּתִיב (איוב לח) בְּרָן יַחַד כּוֹכְבֵי בֹקֶר וַיָּרִיעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים. מָאן אִינּוּן בְּנֵי הָאֱלֹהִים. אֵלּוּ הֵם הַמַּלְאָכִים, שֶׁהֵם אוֹמְרִים שִׁירָה לְפָנַי יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית בְּכָל לַיְלָה, כְּנֶגֶד שָׁלֹשׁ מִשְׁמָרוֹת דַּהֲווֹי הַלַּיְלָה. וּבְכָל מִשְׁמָרָה וּמִשְׁמָרָה, כָּל כַּת וְכַת אוֹמֶרֶת שִׁירָה. וּבַמִּשְׁמָרָה הָאַחֲרוֹנָה שֶׁהִיא בְּסוֹפָהּ, וְהִיא לְעֵת הַבֹּקֶר, כָּל הַכּוֹכָבִים וְהַמַּזָּלוֹת, וְהַמַּלְאָכִים הַנִּקְרָאִים בְּנֵי הָאֱלֹהִים, הֵם אוֹמְרִים שִׁירָה, שֶׁנֶּאֱמַר בְּרָן יַחַד כּוֹכְבֵי בֹקֶר וְגוֹ'.

וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כְּתוּב (איוב לח) בְּרָן יַחַד כּוֹכְבֵי בֹקֶר וַיָּרִיעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים. מִי הֵם בְּנֵי הָאֱלֹהִים? אֵלּוּ הֵם הַמַּלְאָכִים, שֶׁהֵם אוֹמְרִים שִׁירָה לְפָנַי יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית בְּכָל לַיְלָה, כְּנֶגֶד שָׁלֹשׁ מִשְׁמָרוֹת שֶׁהָיָה הַלַּיְלָה, וּבְכָל מִשְׁמָרָה וּמִשְׁמָרָה כָּל כַּת וְכַת אוֹמֶרֶת שִׁירָה. וּבַמִּשְׁמָרָה הָאַחֲרוֹנָה שֶׁהִיא בְּסוֹפָהּ, וְהִיא לְעֵת הַבֹּקֶר, כָּל הַכּוֹכָבִים וְהַמַּזָּלוֹת, וְהַמַּלְאָכִים הַנִּקְרָאִים בְּנֵי הָאֱלֹהִים, הֵם אוֹמְרִים שִׁירָה, שֶׁנֶּאֱמַר בְּרָן יַחַד כּוֹכְבֵי בֹקֶר וְגוֹ'.

וְכָל אֶחָד כְּפִי מַעֲלָתוֹ. לְהוֹרוֹת כִּי גְּבוֹהַּ מֵעַל גָּבוֹהַּ שׁוֹמֵר, כִּי מַעֲלוֹת יֵשׁ לָהֶם אֵלֶּה לְמַעְלָה מֵאֵלֶּה, עַל כֵּן נֶאֱמַר שִׁיר הַמַּעֲלוֹת, מִמַּעֲלוֹת הַמַּלְאָכִים שֶׁהֵם אוֹמְרִים שִׁירָה, וְזֶהוּ בְּרֵאשִׁית, שִׁי"ר תְּאֵ"ב, בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ.

וְכָל אֶחָד כְּפִי מַעֲלָתוֹ, לְהוֹרוֹת (קהלת ה) כִּי גָבֹהַּ מֵעַל גָּבֹהַּ שֹׁמֵר, כִּי מַעֲלוֹת יֵשׁ לָהֶם אֵלֶּה לְמַעְלָה מֵאֵלֶּה, עַל כֵּן נֶאֱמַר שִׁיר לַמַּעֲלוֹת, מִמַּעֲלוֹת הַמַּלְאָכִים שֶׁהֵם אוֹמְרִים שִׁירָה, וְזֶהוּ בְּרֵאשִׁית, שִׁי"ר תְּאֵ"ב, בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ.

רַבִּי חִזְקִיָּה הֲוָה אָזִיל בְּאוֹרְחָא, וַהֲוָה עִמֵּיהּ ר' יוֹסֵי בַּר חֲלַפְתָּא, קָמוּ לְמֵיזַל. בָּתַר פַּלְגוּת לֵילְיָא, עַד דַּהֲווֹ אָזְלֵי, אֲמַר רִבִּי יוֹסֵי לְרִבִּי חִזְקִיָּה, מַאי עֲבִידְנָא, דְּהָא תְּנִינָן לְעוֹלָם יֵצֵא אָדָם בְּכִי טוֹב.

רַבִּי חִזְקִיָּה הָיָה הוֹלֵךְ בַּדֶּרֶךְ, וְהָיָה עִמּוֹ רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲלַפְתָּא. קָמוּ לָלֶכֶת אַחַר חֲצוֹת הַלַּיְלָה. עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי לְרַבִּי חִזְקִיָּה, מָה עָשִׂינוּ? שֶׁהֲרֵי שָׁנִינוּ, לְעוֹלָם יֵצֵא אָדָם בְּכִי טוֹב.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי חִזְקִיָּה, יוֹסֵי בְּרִי, תָּא שְׁמַע הֲדַר נְעִימוּת קָל גַּלְגַּלֵּי חַיּוֹתָא, דְּאִינּוּן מְשַׁבְּחָן שִׁירְתָא קֳדָם אֱלָהָנָא. עַד דְּאַרְכִין אוּדָנֵיהּ, שְׁמַע קָל תּוּשְׁבְּחָא נְעִימוּתָא, דַּהֲווֹ אָמְרֵי (תהלים ט) וַה' לְעוֹלָם יֵשֵׁב וְגוֹ'.

אָמַר לוֹ רַבִּי חִזְקִיָּה: בָּרִיתָא הִיא, בֹּא וּשְׁמַע סֵדֶר נְעִימוּת קוֹל גַּלְגַּלֵּי הַחַיּוֹת שֶׁהֵם מְשַׁבְּחִים שִׁירָה לִפְנֵי אֱלֹהֵינוּ. עַד שֶׁהִטָּה אָזְנוֹ, שָׁמַע קוֹל תִּשְׁבַּחַת נְעִימוּת, שָׁמַע שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים (תהלים ט) וַה' לְעוֹלָם יֵשֵׁב וְגוֹ'.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי חִזְקִיָּה, בְּרִי, שְׁמַעְתָּ כְּלוּם. אֲמַר לֵיהּ, קַל נְעִימוּתָא. וּמִן נְעִימוּתָא וְתוּשְׁבַּחְתָּא מֵהַאי פְּסוּקָא דִּשְׁמָעִית, כְּעָן יְדַעְנָא פֵּירוּשׁוֹ, דִּכְתִיב וַה' לְעוֹלָם יֵשֵׁב כּוֹנֵן לַמִּשְׁפָּט כִּסְאוֹ. דְּבָכָל שַׁעֲתָא וְשַׁעֲתָא דְּדַיְינֵי דִינָא שְׁכִינְתָּא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּהוּא כּוּרְסָא יְקָרֵיהּ מִתְתַּקֵּן תַּמָּן, מַשְׁמַע שֶׁנֶּאֱמַר כּוֹנֵן לַמִּשְׁפָּט כִּסְאוֹ.

אָמַר לוֹ רַבִּי חִזְקִיָּה: בְּנִי, שְׁמַעְתָּ כְּלוּם? אָמַר לוֹ: קוֹל נְעִימוּת. וּמֵהַנְּעִימוּת וְהַתִּשְׁבַּחַת מֵהַפָּסוּק הַזֶּה שֶׁשָּׁמַעְתִּי, כָּעֵת יָדַעְתִּי פֵּרוּשׁוֹ, שֶׁכָּתוּב וַה' לְעוֹלָם יֵשֵׁב כּוֹנֵן לַמִּשְׁפָּט כִּסְאוֹ, שֶׁבְּכָל שָׁעָה וְשָׁעָה שֶׁדָּנִים דִּין, שְׁכִינַת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁהִיא כִּסֵּא כְבוֹדוֹ, מִתְקָנֶת שָׁם, מִמַּשְׁמָע שֶׁנֶּאֱמַר כּוֹנֵן לַמִּשְׁפָּט כִּסְאוֹ.

אָמַר לֵיהּ יָדַעְתָּ אֵיזוֹ הִיא מִשְׁמָרָה מִמַּלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת אָמְרֵי דָּא. אָמַר לֵיהּ לָאו. אָמַר לֵיהּ, מִשְׁמֶרֶת אוֹתָם הַמַּלְאָכִים, הַנִּקְרָאִים אֱלֹהִים הִיא. דְּתַנְיָא, עֲשָׂרָה מִשְׁמָרוֹת שֶׁל מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת אִיכָּא בְּרָקִיעָא, וְאִינּוּן מִתְחַלְקִין בִּשְׁלֹשָׁה מִשְׁמָרוֹת דַּהֲווֹי הַלַּיְלָה.

אָמַר לוֹ: יָדַעְתָּ אֵיזוֹ הִיא מִשְׁמָרָה מִמַּלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת שֶׁאוֹמְרִים אֶת זֶה? אָמַר לוֹ: לֹא. אָמַר לוֹ: מִשְׁמֶרֶת אוֹתָם הַמַּלְאָכִים הַנִּקְרָאִים אֱלֹהִים הִיא, שֶׁלָּמַדְנוּ, עֲשָׂרָה מִשְׁמָרוֹת שֶׁל מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת יֵשׁ בָּרָקִיעַ, וְהֵם מִתְחַלְּקִים לְשָׁלֹשׁ מִשְׁמָרוֹת שֶׁהוּא הַלַּיְלָה.

וְתֵהַע לָךְ הָאֵיךְ, כַּד יִשְׂרָאֵל מְסַיְּימִים צְלוֹתְהוֹן בְּלֵילְיָא, נָסְבִין שִׁירְתָא בַּתְרֵיהוֹן, אינוּן דְּנָקְרָאִים אִישִׁים, וְאָמְרֵי שִׁירְתָא. וּמַאי שִׁירְתָא אָמְרִין. (שם ה) מָה אֱנוֹשׁ כִּי תִזְכְּרֶנּוּ וְגוֹ' וַתְּחַסְּרֵהוּ מְעַט מֵאֱלֹהִים וְכָבוֹד וְהָדָר תַּעְטְרֵהוּ וְגוֹ' ה' אֲדֹנֵינוּ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ. בְּמִשְׁמָרָה שְׁנִיָּה נָסְבִין שִׁירְתָא, אינוּן דְּנָקְרָאִים מַלְאָכִים וְחַשְׁמַלִּים וְאֶרְאֶלִים. וּמַאי אָמְרֵי, (שם כט) הָבוּ לַה' בְּנֵי אֵלִים.

וְתֵדַע לְךָ אֵיךְ, כְּשֶׁיִּשְׂרָאֵל מְסַיְּמִים תְּפִלָּתָם בַּלַּיְלָה, נוֹשְׂאִים שִׁירָה אַחֲרֵיהֶם אוֹתָם שֶׁנִּקְרָאִים אִישִׁים, וְאוֹמְרִים שִׁירָה. וּמָה הַשִּׁירָה שֶׁאוֹמְרִים? (שם ח) מָה אֱנוֹשׁ כִּי תִזְכְּרֶנּוּ וְגוֹ' וַתְּחַסְּרֵהוּ מְעַט מֵאֱלֹהִים וְכָבוֹד וְהָדָר תַּעְטְרֵהוּ וְגוֹ' ה' אֲדֹנֵינוּ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ. בַּמִּשְׁמָרָה הַשְּׁנִיָּה נוֹשְׂאִים שִׁירָה אוֹתָם שֶׁנִּקְרָאִים מַלְאָכִים וְחַשְׁמַלִּים וְאֶרְאֶלִים, וּמָה אוֹמְרִים? (שם כט) הָבוּ לַה' בְּנֵי אֵלִים.

בְּפַלְגוּת לֵילְיָא מַמָּשׁ, עַד דְּסַיְּימִים מִשְׁמָרָה שְׁנִיָּה, דְּהַהִיא שַׁעֲתָא הִיא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִסְתַּכֵּל בְּעֵדֶן מַמָּשׁ, דְּגָנִיז לַצַּדִּיקִים לֶעָתִיד לָבוֹא. פְּתְחֵי חַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ, וּבַתְרֵיהוֹן שְׂרָפִים וְאוֹפַנִּים וּכְרוּבִים, וְאָמְרֵי (שם לא) מָה רַב טוּבְךָ אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִירֵאֶיךָ (שם סח) סוֹלּוּ לָרוֹכֵב בָּעֲרָבוֹת בְּיָהּ שְׁמוֹ.

בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה מַמָּשׁ, עַד שֶׁמִּסְתַּיֶּמֶת מִשְׁמָרָה שְׁנִיָּה, שֶׁאוֹתָהּ הַשָּׁעָה שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִסְתַּכֵּל בְּעֵדֶן מַמָּשׁ, שֶׁגָּנַז לַצַּדִּיקִים לֶעָתִיד לָבֹא, פּוֹתְחִים חַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ, וַאֲחֵרֵיהֶם שְׂרָפִים וְאוֹפַנִּים וּכְרוּבִים, וְאוֹמְרִים (שם לא) מָה רַב טוּבְךָ אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִירֵאֶיךָ, (שם סח ה) סֹלּוּ לָרֹכֵב בָּעֲרָבוֹת בְּיָהּ שְׁמוֹ.

בְּתְחִלַּת מִשְׁמָרָה תְּלִיתָאָה, נָסְבִין שִׁירְתָא אינוּן דְּנָקְרָאִים אֱלֹהִים, וְאָמְרֵי וַה' לְעוֹלָם יֵשֵׁב וְגוֹ'. כַּד אָתֵי צַפְרָא, פָּתְחֵי שְׁמַיָּא וְאָמְרֵי, (שם יט) הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֵל וְגוֹ'. כּוֹכְבֵי

בֹּקֶר אָמְרֵי, (שם קמז) מוֹנֶה מִסְפָּר לַכּוֹכָבִים וְגו', גָּדוֹל אֲדוֹנֵינוּ וְרַב כֹּחַ. אוֹתָם הַמַּלְאָכִים הַנִּקְרָאִים בְּנֵי אֱלֹהִים פָּתְחֵי וְאָמְרֵי, (תהלים כט) הָבוּ לַה' בְּנֵי אֵלִים הָבוּ לַה' כָּבוֹד וָעֹז.

בְּתְחִילַת הַמִּשְׁמֶרֶת הַשְּׁלִישִׁית נוֹשְׂאִים שִׁירָה אוֹתָם שֶׁנִּקְרָאִים אֱלֹהִים, וְאוֹמְרִים (תהלים ט) וַה' לְעוֹלָם יֵשֵׁב וְגו'. כְּשֶׁבָּא הַבֹּקֶר, פּוֹתְחִים הַשְּׁמָמִים וְאוֹמְרִים (שם יט) הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֵל וְגו'. כוֹכְבֵי בֹּקֶר אוֹמְרִים (שם קמז) מוֹנֶה מִסְפָּר לַכּוֹכָבִים וְגו', גָּדוֹל אֲדוֹנֵנוּ וְרַב כֹּחַ. אוֹתָם הַמַּלְאָכִים הַנִּקְרָאִים בְּנֵי אֱלֹהִים, פּוֹתְחִים וְאוֹמְרִים (שם כט) הָבוּ לַה' בְּנֵי אֵלִים, הָבוּ לַה' כָּבוֹד וָעֹז.

עַד דַּהֲווֹ אָזְלֵי, חָמוֹ דְּקַדְרָא שַׂחֲרָא, וְהַדַּר נְהוֹרָא. אָמַר רִבִּי חִזְקִיָּה לְרַבִּי יוֹסֵי, תָּא וְאֲחֲזֵי לָךְ דְּכָךְ הִיא גְּאוּלָּתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל. בְּעִידָּנָא דִּינְהַר לְהוֹן שִׁמְשָׁא דִּגְאוּלָּתָא, יֵתֵי לְהוֹן עָקָא בָּתַר עָקָא, וְקַדְרוּתָא בָּתַר קַדְרוּתָא, עַד דְּאִינּוּן בָּהּ, יְנְהַר עֲלֵיהוֹן נְהוֹרָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר (הושע ו) כְּשַׁחַר נָכוֹן מֹצָאוֹ. וּכְתִיב (מלאכי ג) וְזָרְחָה לָכֶם יִרְאֵי שְׁמִי שֶׁמֶשׁ צְדָקָה וּמַרְפֵּא בִּכְנָפֶיהָ.

עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, רָאוּ שֶׁהַקְּדִיר הַשַּׁחַר וְחָזַר הָאוֹר. אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה לְרַבִּי יוֹסֵי: בֹּא וְאַרְאֶה לְךָ שֶׁכָּךְ הִיא גְּאֻלָּתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל. בִּזְמַן שֶׁתַּאִיר לָהֶם הַשֶּׁמֶשׁ שֶׁל הַגְּאֻלָּה, תָּבא לָהֶם צָרָה אַחַר צָרָה, וְקַדְרוּת אַחַר קַדְרוּת. עַד שֶׁהֵם בָּהּ יְאִיר עֲלֵיהֶם אוֹרוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר (הושע ו) כְּשַׁחַר נָכוֹן מֹצָאוֹ, וְכָתוּב (מלאכי ג) וְזָרְחָה לָכֶם יִרְאֵי שְׁמִי שֶׁמֶשׁ צְדָקָה וּמַרְפֵּא בִּכְנָפֶיהָ.

וּבְזְמַנָּא הַהִיא מִלְחָמוֹת יִתְעוֹרְרוּ בָּעוֹלָם, גּוֹי בְּגוֹי, וְעִיר בְּעִיר, וְצָרוֹת רַבּוֹת יִתְחַדְּשׁוּ עַל שׁוֹנְאֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל. עַד שֶׁיִּקְדְּרוּ פְּנֵיהֶם כְּשׁוּלֵי קְדֵרָה, וְאַחַר כָּךְ יִתְגַּלֶּה עֲלֵיהֶן גְּאוּלָּתָן מִתּוֹךְ שַׁאֲנַת לַחֲצָם וְדָחְקָם.

וּבְאוֹתוֹ הַזְּמַן מִלְחָמוֹת יִתְעוֹרְרוּ בָּעוֹלָם, גּוֹי בְּגוֹי וְעִיר בְּעִיר, וְצָרוֹת רַבּוֹת יִתְחַדְּשׁוּ עַל שׁוֹנְאֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, עַד שֶׁיִּקְדְּרוּ פְּנֵיהֶם כְּשׁוּלֵי קְדֵרָה, וְאַחַר כָּךְ יִתְגַּלֶּה עֲלֵיהֶם גְּאֻלָּתָן מִתּוֹךְ שַׁאֲנַת לַחֲצָם וְדָחְקָם.

וְזֶהוּ שֶׁאָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם, (תהלים כב) לַמְנַצֵּחַ עַל אַיֶּלֶת הַשַּׁחַר. אַיֶּלֶת הַשַּׁחַר, אַיֶּלֶת הַבּוֹקֶר הֲוָה לֵיהּ לְמֵימַר. אֶלָּא עַל אַיֶּלֶת וְחוֹזֶק דְּשַׁחֲרוּתָא דְּיִשְׂרָאֵל. כְּדֵבָר אַחֵר (שם פח) כְּגֶבֶר אֵין אֵיָל. בְּהַהִיא שַׁעֲתָא יִזְעָקוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְיֵמְרוּן אֵלַי אֵלַי לְמָה עֲזַבְתָּנִי, מִגּוֹ עָקָתְהוֹן, לְבָתַר מַה כְּתִיב, (תהלים ל) פִּתַּחְתָּ שַׂקִּי וַתְּאַזְּרֵנִי שִׂמְחָה.

וְזֶהוּ שֶׁאָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם (תהלים כב) לַמְנַצֵּחַ עַל אַיֶּלֶת הַשַּׁחַר. אַיֶּלֶת הַשַּׁחַר? אַיֶּלֶת הַבֹּקֶר הָיָה לוֹ לוֹמַר! אֶלָּא עַל אַיֶּלֶת וְחוֹזֶק הַשַּׁחֲרוּת שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם פח) כְּגֶבֶר אֵין אֵיָל. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה יִזְעָקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְיֹאמְרוּ אֵלַי אֵלַי לְמָה עֲזַבְתָּנִי, מִתּוֹךְ צָרָתָם, וְאַחַר כָּךְ מַה כָּתוּב? (תהלים ל) פִּתַּחְתָּ שַׂקִּי וַתְּאַזְּרֵנִי שִׂמְחָה.

רַבִּי אוֹמֵר, הַשִּׁיתִּין מִשֶּׁשֶׁת יְמֵי בְרֵאשִׁית נִבְרְאוּ. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּרָא שִׁית. וְזֶהוּ בְּרֵאשִׁית, כְּלוֹמַר, בָּרָא שִׁית. אֵילּוֹ שֶׁל יִצְחָק, קוּשְׁטָא הוּא דְּנִבְרָא מִשֶּׁשֶׁת יְמֵי בְרֵאשִׁית. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּרָא שִׁי"ת, תֵּי"שׁ בְּהִפּוּךְ אוֹתִיּוֹת.

רַבִּי אוֹמֵר: הַשִּׁיתִים מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית נִבְרְאוּ, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּרָא שִׁית. וְזֶהוּ בְּרֵאשִׁית, כְּלוֹמַר, בָּרָא שִׁית. אֵילּוֹ שֶׁל יִצְחָק, אֶמֶת הוּא שֶׁנִּבְרָא מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּרָא שִׁי"ת, תֵּי"שׁ בְּהִפּוּךְ אוֹתִיּוֹת.

בְּרֵאשִׁית, יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ שֶׁל מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁבָּרָא כָּל הָעוֹלָם, וְהֵכִינוֹ בְּחָכְמָה וּבִתְבוּנָה וּבְדַעַת, וּכְנֶגְדָּן בָּרָא ג' עוֹלָמוֹת, עוֹלָם הָעֶלְיוֹן, וְעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן, וְעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן הַתִּיכוֹן. וְנָתַן בָּעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן הַקָּטָן שִׁלְשָׁה צוּרוֹת, צוּרַת הַמְדַבֶּרֶת, וְצוּרַת הַצּוֹמַחַת, וְצוּרַת הַשְׂכְלִית.

בְּרֵאשִׁית יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ שֶׁל מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁבָּרָא כָּל הָעוֹלָם, וְהֵכִינוֹ בְּחָכְמָה וּבִתְבוּנָה וּבְדַעַת, וּכְנֶגְדָּן בָּרָא ג' עוֹלָמוֹת: עוֹלָם הָעֶלְיוֹן, וְעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן, וְעוֹלָם הַתִּיכוֹן. וְנָתַן בָּעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן הַקָּטָן שְׁלֹשָׁה צוּרוֹת: צוּרַת הַמְדַבֶּרֶת, וְצוּרַת הַצּוֹמַחַת, וְצוּרַת הַשְׂכְלִית.

וְתֵהַא לְךָ, כִּי הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן מִתְקַיֵּים בָּאֲוִיר, כַּאֲשֶׁר תִּרְאֶה כִּי הַגּוּף מִתְקַיֵּים בַּנֶּפֶשׁ, וְהַנֶּפֶשׁ מִתְקַיֶּמֶת בָּאֲוִיר, וְהָאֲוִיר בַּבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ. תֵּדַע לְךָ, שֶׁהַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ בָּרָא הָאָדָם, וּבָרָא אוֹתוֹ בְּצֶלֶם וּבְצוּרָה.

וְתֵדַע לְךָ, כִּי הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן מִתְקַיֵּם בָּאֲוִיר, כַּאֲשֶׁר תִּרְאֶה כִּי הַגּוּף מִתְקַיֵּם בַּנֶּפֶשׁ, וְהַנֶּפֶשׁ מִתְקַיֶּמֶת בָּאֲוִיר, וְהָאֲוִיר בַּבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ. תֵּדַע לְךָ, שֶׁהַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ בָּרָא הָאָדָם, וּבָרָא אוֹתוֹ בְּצֶלֶם וּבְצוּרָה.

וְהֵכִינוֹ מֵאַרְבָּעָה דְבָרִים מוּבְדָּלִים זֶה מִזֶּה, מֵאֵשׁ, מֵרוּחַ, מִמַּיִם, מֵעָפָר. שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית א) וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ וְחֹשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם וְרוּחַ אֱלֹהִים. אֵלּוּ הֵם הַדְּבָרִים הַנִּזְכָּרִים. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, מָקוֹם יֵשׁ בִּכְרַכֵּי הַיָּם, שֶׁקּוֹרִין לְאֵשׁ תֹּהוּ, וְזֶהוּ הַיְסוֹד הָרִאשׁוֹן. וְבֹהוּ וְחֹשֶׁךְ הֵם הַמַּיִם וְהֶעָפָר. וּמִנָּא לָן דְּחֹשֶׁךְ הוּא הֶעָפָר. שֶׁנֶּאֱמַר (קהלת ו) וּבַחֹשֶׁךְ שְׁמוֹ יְכֻסֶּה. וְאָמְרוּ שֶׁזֶּהוּ גּוּשׁ הֶעָפָר. וְהָרוּחַ, הוּא רוּחַ מַמָּשׁ.

וְהֵכִינוֹ מֵאַרְבָּעָה דְבָרִים מֻבְדָּלִים זֶה מִזֶּה - מֵאֵשׁ, מֵרוּחַ, מִמַּיִם, מֵעָפָר. שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית א) וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ וְחֹשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם וְרוּחַ אֱלֹהִים. אֵלּוּ הֵם הָאַרְבָּעָה דְבָרִים הַנִּזְכָּרִים, כְּמוֹ שֶׁאַתָּה אוֹמֵר, מָקוֹם יֵשׁ בִּכְרַכֵּי הַיָּם שֶׁקּוֹרִין לְאֵשׁ תֹּהוּ, וְזֶהוּ הַיְסוֹד הָרִאשׁוֹן. וְבֹהוּ וְחֹשֶׁךְ - הֵם הַמַּיִם וְהֶעָפָר. וּמִנַּיִן לָנוּ שֶׁחֹשֶׁךְ הוּא הֶעָפָר? שֶׁנֶּאֱמַר (קהלת ו) וּבַחֹשֶׁךְ שְׁמוֹ יְכֻסֶּה, וְאָמְרוּ שֶׁזֶּהוּ גּוּשׁ הֶעָפָר. וְהָרוּחַ - הוּא רוּחַ מַמָּשׁ.

וְאָמְנָם כִּי הָאֵל יִתְבָּרַךְ, בָּרָא אֶת הָאָדָם, שֶׁהוּא נִקְרָא עוֹלָם הַתַּחְתּוֹן, כְּנֶגֶד עוֹלָם הָעֶלְיוֹן הַגָּדוֹל, וְנָתַן בּוֹ קִיּוּם הַנֶּפֶשׁ, הַמַּנִיעַ לַגּוּף כֻּלּוֹ, וְעַל כֵּן הִבְדִּילוֹ מִכָּל הַנִּבְרָאִים אֲשֶׁר לְמַטָּה עִמּוֹ, וּבַמֶּה הָאָדָם מוּבְדָּל מִיֶּתֶר הַנִּבְרָאִים. מִפְּנֵי זֹאת הַנֶּפֶשׁ, וְאֵיזֶהוּ הִיא, נֶפֶשׁ הַמְדַבֶּרֶת.

וְאָמְנָם כִּי הָאֵל יִתְבָּרַךְ בָּרָא אֶת הָאָדָם, שֶׁהוּא נִקְרָא עוֹלָם הַתַּחְתּוֹן, כְּנֶגֶד עוֹלָם הָעֶלְיוֹן הַגָּדוֹל, וְנָתַן בּוֹ קִיּוּם הַנֶּפֶשׁ, הַמַּנִיעַ לַגּוּף כֻּלּוֹ, וְעַל כֵּן הִבְדִּילוֹ מִכָּל הַנִּבְרָאִים אֲשֶׁר לְמַטָּה עִמּוֹ, וּבַמֶּה הָאָדָם מֻבְדָּל מִיֶּתֶר הַנִּבְרָאִים? מִפְּנֵי זֹאת הַנֶּפֶשׁ. וְאֵיזֶהוּ הִיא? נֶפֶשׁ הַמְדַבֶּרֶת.

שָׁאַל ר' יְהוּדָה לְר' דּוֹסְתָּאי, הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר בָּאָדָם הַנִּקְרֵאת שִׂכְלִית, אֵיזֶהוּ נֶפֶשׁ הִיא, וְאֵיזֶהוּ מְקוֹמָהּ. אָמַר לֵיהּ, הֲלֹא יָדַעְתָּ כִּי הָאָדָם בָּרָא אוֹתוֹ הַמָּקוֹם יִתְבָּרַךְ בִּשְׁמוֹ, וְכַאֲשֶׁר הוּא גָּדֵל וְרוֹאֶה עִנְיְנֵי הָעוֹלָם, וּמַבִּיט בְּלִבּוֹ, הוּא מֵעַצְמוֹ מֵרִיחַ הַנֶּפֶשׁ הַזֹּאת, כִּי הוֹאִיל וְהוּא מַבִּיט וְרוֹאֶה נִפְלָאוֹת הַבּוֹרֵא, וְחִידּוּשׁ הָעוֹלָם, וְזִרּוּחַ הַמְּאוֹרוֹת עֶרֶב וָבֹקֶר, וְכִי כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ תָּלוּי בְּכֹחוֹ יִתְבָּרַךְ, הוּא מִשְׁתַּדֵּל בְּעַצְמוֹ לַחֲקוֹר וּלְהַשִּׂיג הַשָּׂגָה קְדוֹשָׁה וּבָרָה, וְאָז יֵשׁ לוֹ נֶפֶשׁ הַשִּׂכְלִית, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַשְׂכִּיל לְדַעַת לַחֲקוֹר בַּחָכְמָה.

שָׁאַל רַבִּי יְהוּדָה לְרַבִּי דּוֹסְתָּאי, הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר בָּאָדָם הַנִּקְרֵאת שִׂכְלִית, אֵיזֶהוּ נֶפֶשׁ הִיא, וְאֵיזֶהוּ מְקוֹמָהּ? אָמַר לוֹ, הֲלֹא יָדַעְתָּ כִּי הָאָדָם, בָּרָא אוֹתוֹ הַמָּקוֹם יִתְבָּרַךְ בִּשְׁמוֹ, וְכַאֲשֶׁר הוּא גָּדֵל וְרוֹאֶה עִנְיְנֵי הָעוֹלָם וּמַבִּיט בְּלִבּוֹ, הוּא מֵעַצְמוֹ מֵרִיחַ הַנֶּפֶשׁ הַזֹּאת, כִּי הוֹאִיל וְהוּא מַבִּיט וְרוֹאֶה נִפְלָאוֹת הַבּוֹרֵא, וְחִדּוּשׁ הָעוֹלָם, וּזְרִיחַת הַמְּאוֹרוֹת עֶרֶב וָבֹקֶר, וְכִי כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ תָּלוּי בְּכֹחוֹ יִתְבָּרַךְ, הוּא מִשְׁתַּדֵּל בְּעַצְמוֹ לַחֲקֹר וּלְהַשִּׂיג הַשָּׂגָה קְדוֹשָׁה וּבָרָה, וְאָז יֵשׁ לוֹ נֶפֶשׁ הַשִּׂכְלִית, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַשְׂכִּיל לְדַעַת לַחֲקֹר בַּחָכְמָה.

רַבִּי עֲזַרְיָה אוֹמֵר, הַנֶּפֶשׁ מְקוֹמָהּ בַּלֵּב, וְהִיא מֵנִיעָה לְכָל הַגּוּף, וְהִיא מוּנַחַת בְּאֶמְצַע הַגּוּף, וּמְאִירָה לְכָל הַגּוּף. כַּאֲשֶׁר נִתַּן הַשֶּׁמֶשׁ בַּחֲצִי הַשָּׁמַיִם. וְהַגּוּף מִתְקַיֵּים בַּנֶּפֶשׁ, וְהַנֶּפֶשׁ בָּאֲוִיר, וְהָאֲוִיר בַּבּוֹרֵא. וְהַבּוֹרֵא יִתְ' סוֹבֵל כָּל הָעוֹלָמוֹת בְּכֹחוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה מו) אֲנִי עָשִׂיתִי וַאֲנִי אֶשָּׂא וַאֲנִי אֶסְבֹּל.

רַבִּי עֲזַרְיָה אוֹמֵר, הַנֶּפֶשׁ מְקוֹמָהּ בַּלֵּב, וְהִיא מְנִיעָה לְכָל הַגּוּף, וְהִיא מֻנַּחַת בְּאֶמְצַע הַגּוּף, וּמְאִירָה לְכָל הַגּוּף, כַּאֲשֶׁר נִתַּן הַשֶּׁמֶשׁ בַּחֲצִי הַשָּׁמַיִם. וְהַגּוּף מִתְקַיֵּים בַּנֶּפֶשׁ, וְהַנֶּפֶשׁ בָּאֲוִיר, וְהָאֲוִיר בַּבּוֹרֵא. וְהַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ סוֹבֵל כָּל הָעוֹלָמוֹת בְּכֹחוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה מו) אֲנִי עָשִׂיתִי וַאֲנִי אֶשָּׂא וַאֲנִי אֶסְבֹּל.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר לָמָּה הִזְכִּיר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּרִיאַת שָׁמַיִם וְהָאָרֶץ תְּחִלָּה, וַהֲלֹא כֵּסֵא הַכָּבוֹד וְהַמַּלְאָכִים, נִבְרְאוּ תְּחִלָּה. אֶלָּא, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהַרְהֵר אָדָם דְּבָרִים הַסְּתוּמִים מֵהָעַיִן וַאֲשֶׁר לֹא גִלָּה בָּרֹאשׁ.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, לָמָּה הִזְכִּיר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּרִיאַת שָׁמַיִם וְהָאָרֶץ תְּחִלָּה, וַהֲלֹא כִּסֵּא הַכָּבוֹד וְהַמַּלְאָכִים נִבְרְאוּ תְּחִלָּה? אֶלָּא, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהַרְהֵר אָדָם דְּבָרִים הַסְּתוּמִים מֵהָעַיִן וַאֲשֶׁר לֹא גִלָּה בָּרֹאשׁ.

רַבִּי אוֹמֵר, כְּדַי לְהַרְאוֹת לָאָדָם, שֶׁאֵינוֹ בַּעַל חָכְמָה, וְאֵינוֹ רָאוּי לְגַלּוֹת לוֹ סִתְרֵי תוֹרָה. דְּאָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֵין מְגַלִּין סִתְרֵי תוֹרָה, אֶלָּא לְאָדָם חָכָם, וְקוֹרֵא וְשׁוֹנֶה, וְתַלְמוּדוֹ מִתְקַיֵּים בְּיָדוֹ, וְהוּא יָרֵא שָׁמַיִם, וּבָקִי בְּכָל דָּבָר. וְאָדָם שֶׁאֵינוֹ בְּעִנְיָן זֶה, וְיִשְׁאַל עַל הַסְּתָרִים וְהַנַּעֲלָמִים שֶׁלְּמַעְלָה, אֲמוֹר לוֹ מָה אַתָּה שׁוֹאֵל, שֹׂא נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה, כִּי בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ, תֵּדַע לְךָ שֶׁלֹּא גִילְתָה הַתּוֹרָה יוֹתֵר.

רַבִּי אוֹמֵר, כְּדֵי לְהַרְאוֹת לָאָדָם שֶׁאֵינוֹ בַּעַל חָכְמָה, וְאֵינוֹ רָאוּי לְגַלּוֹת לוֹ סִתְרֵי תוֹרָה. שֶׁאָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֵין מְגַלִּין סִתְרֵי תוֹרָה אֶלָּא לְאָדָם חָכָם, וְקוֹרֵא וְשׁוֹנֶה, וְתַלְמוּדוֹ מִתְקַיֵּים בְּיָדוֹ, וְהוּא יָרֵא שָׁמַיִם, וּבָקִי

בְּכָל דָּבָר. וְאָדָם שֶׁאֵינוֹ כְּעִנְיָן זֶה, וְיִשְׁאַל עַל הַסְּתָרִים וְהַנַּעֲלָמִים שֶׁלְּמַעְלָה - אֲמוֹר לוֹ: מָה אַתָּה שׁוֹאֵל, שֹׁא נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה, כִּי בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ. תֵּדַע לְךָ שֶׁלֹּא גִלְּתָה הַתּוֹרָה יוֹתֵר. וְאִם תֹּאמַר שֶׁאֵין סְתָרִים בַּתּוֹרָה, תֵּדַע לְךָ כִּי עַל כָּל דָּבָר וְדָבָר יֵשׁ תְּלֵי תְּלִים שֶׁל סוֹדוֹת וַהֲלָכוֹת וּפֵירוּשִׁים, שֶׁנֶּאֱמַר (שיר השירים ה) קְוָצוֹתָיו תַּלְתַּלִּים, עַל כָּל קוֹץ וְקוֹץ תְּלֵי תְּלִים. כִּי הָא דְּרַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, הֲוָה אָמַר עַל הַאי פְּסוּקָא, (בראשית לו) וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ מְהֵיטַבְאֵל בַּת מַטְרֵד בַּת מֵי זָהָב, שְׁלֹשׁ מֵאוֹת הֲלָכוֹת פְּסוּקוֹת, וְלֹא רָצָה לְגַלּוֹת אוֹתָם אֶלָּא רָצָה לְגַלּוֹת אוֹתָם אֶלָּא לְר' אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ, וּלְר' אֶלְעָזָר בֶּן הוֹרְקְנוּס תַּלְמִידָיו, דַּהֲווּ עָסְקֵי בְּמַעֲשֵׂה מֶרְכָּבָה עִמּוֹ.

וְאִם תֹּאמַר שֶׁאֵין סְתָרִים בַּתּוֹרָה - תֵּדַע לְךָ, כִּי עַל כָּל דָּבָר וְדָבָר יֵשׁ תְּלֵי תְּלִים שֶׁל סוֹדוֹת וַהֲלָכוֹת וּפֵרוּשִׁים, שֶׁנֶּאֱמַר (שיר ה) קְוָצוֹתָיו תַּלְתַּלִּים, עַל כָּל קוֹץ וְקוֹץ תְּלֵי תְּלִים. כִּי זֶה שֶׁרַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי הָיָה אוֹמֵר עַל הַפָּסוּק הַזֶּה (בראשית ל"ו) וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ מְהֵיטַבְאֵל בַּת מַטְרֵד בַּת מֵי זָהָב, שְׁלֹשׁ מֵאוֹת הֲלָכוֹת פְּסוּקוֹת, וְלֹא רָצָה לְגַלּוֹת אוֹתָם אֶלָּא לְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ וּלְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן הוֹרְקְנוּס תַּלְמִידָיו, שֶׁהָיוּ עוֹסְקִים בְּמַעֲשֵׂה מֶרְכָּבָה עִמּוֹ.

אָמַר רַבִּי, בֹּא וּרְאֵה מַה כְּתִיב בִּשְׁלֹמֹה, (מלכים א ה) וַיְדַבֵּר שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים מָשָׁל וַיְהִי שִׁירוֹ חֲמִשָּׁה וְאֶלֶף. עַל כָּל דָּבָר וְדָבָר הָיָה אוֹמֵר בּוֹ אֶלֶף וַחֲמִשָּׁה טַעֲמִים. וּמַה שְּׁלֹמֹה, שֶׁהָיָה עֶבֶד שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, הָיָה אוֹמֵר עַל כָּל דָּבָר וְדָבָר ג' אֲלָפִים מָשָׁל, וְאֶלֶף וַחֲמִשָּׁה טַעֲמִים, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא מְגַלֶּה עַמִּיקָתָא וּמִסְתַּתְּרָא, וְהוּא הַנּוֹתֵן הַחָכְמָה וְהַבִּינָה, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ב) כִּי ה' יִתֵּן חָכְמָה מִפִּיו דַּעַת וּתְבוּנָה עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

אָמַר רַבִּי, בֹּא וּרְאֵה מַה כְּתוּב בִּשְׁלֹמֹה, וַיְדַבֵּר שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים מָשָׁל וַיְהִי שִׁירוֹ חֲמִשָּׁה וְאֶלֶף. עַל כָּל דָּבָר וְדָבָר הָיָה אוֹמֵר בּוֹ אֶלֶף וַחֲמִשָּׁה טְעָמִים. וּמַה שְּׁלֹמֹה, שֶׁהָיָה עֶבֶד שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, הָיָה אוֹמֵר עַל כָּל דָּבָר וְדָבָר שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים מָשָׁל וְאֶלֶף וַחֲמִשָּׁה טְעָמִים - הַקָּדוֹשׁ- בָּרוּךְ-הוּא שֶׁהוּא מְגַלֶּה עֲמֻקּוֹת וְנִסְתָּרוֹת, וְהוּא הַנּוֹתֵן הַחָכְמָה וְהַבִּינָה, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ב) כִּי ה' יִתֵּן חָכְמָה מִפִּיו דַּעַת וּתְבוּנָה, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

ר' לֵוִי אָמַר, כְּתִיב (תהלים צב) מַה גָּדְלוּ מַעֲשֶׂיךָ ה' מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתֶיךָ. מַה גָּדְלוּ מַעֲשֶׂיךָ ה', זֶה מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, שֶׁהֵם מַעֲשָׂיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתֶיךָ, אֵלּוּ סִתְרֵי תוֹרָה.

רַבִּי לֵוִי אָמַר, כְּתוּב (תהלים צב) מַה גָּדְלוּ מַעֲשֶׂיךָ ה' מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבֹתֶיךָ. מַה גָּדְלוּ מַעֲשֶׂיךָ ה' - זֶה מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, שֶׁהֵם מַעֲשָׂיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבֹתֶיךָ - אֵלּוּ סִתְרֵי תוֹרָה.

ר' אֶלְיֶעֶזֶר הַגָּדוֹל אוֹמֵר, כְּתִיב (מלכים א ה) וַה' נָתַן חָכְמָה לִשְׁלֹמֹה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לוֹ, מִלַּמֵּד שֶׁעָמַד עַל דִּקְדּוּקֵי תוֹרָה, אֲבָל עַל עָמְקֵיהָ לֹא עָמַד, וּכְשֶׁבִּקֵּשׁ לַעֲמוֹד עֲלֵיהָ, אָמַר (קהלת ז) אָמַרְתִּי אֶחְכְּמָה וְהִיא רְחוֹקָה מִמֶּנִּי.

רַבִּי אֶלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל אוֹמֵר, כָּתוּב וַה' נָתַן חָכְמָה לִשְׁלֹמֹה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לוֹ, מִלַּמֵּד שֶׁעָמַד עַל דִּקְדּוּקֵי תוֹרָה, אֲבָל עַל עֻמְקֵיהֶ לֹא עָמַד. וּכְשֶׁבִּקֵּשׁ לַעֲמֹד עֲלֵיהֶ, אָמַר (קהלת ז) אָמַרְתִּי אֶחְכָּמָה וְהִיא רְחוֹקָה מִמֶּנִּי.

שְׁאַל ר' דּוֹסְתַּאי לְר' אֶלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל, אָמַר לֵיהּ רַבִּי, הַעֲמִידַנִי עַל סוֹד זֶה הַפָּסוּק, (במדבר כח) עוֹלַת תָּמִיד הָעֲשׂוּיָה בְּהַר סִינַי לְרֵיחַ נִיחוֹחַ אִשֶּׁה לַה'. אָמַר לֵיהּ, בְּנִי, חַייָךְ דָּבָר אָמַרְתָּ לִי, שֶׁעֲדַיִן אֵינְךָ רָאוּי לַעֲמֹד עָלָיו, וְלֹא שְׁאָלַנִי אָדָם עַל זֶה זוֹלְתִי עֲקִיבָא תַּלְמִידִי, וַעֲדַיִן הַשְּׂרָשִׂים בְּיָדִי. שָׁמַע רַבִּי עֲקִיבָא, אָמַר כֵּיוָן שֶׁהֵנֵצוּ הַפְּרָחִים, אֲכַלְתִּי הַשְּׂרָשִׂים. אָמַר לוֹ עֲקִיבָא, מוּכָן תִּהְיֶה לְרֵיחַ נִיחוֹחַ לַה', וַעֲדַיִן בְּלִיעַת הַמָּתוֹק נִשְׁאָר.

יוֹמָא חַד הֲווֹ אָזְלֵי בְּאוֹרְחָא, אָמַר לֵיהּ, אִי כְּדֵין אֲכַלְתְּ שְׂרָשִׂים דַּאֲמַרְתְּ. אָמַר לֵיהּ רַבִּי, מִשֶּׁאָמַרְתָּ לִי הַסּוֹד, עָמַדְתִּי עַל תְּכוּנָתוֹ. וְסָח לוֹ הָאֵיךְ. אָמַר לֵיהּ עָמַדְתָּ וְאָכַלְתָּ, וַעֲדַיִן הַבְּלִיעָה מֵהַמָּתוֹק נִשְׁאָר. וְאוֹתָהּ שָׁעָה גִּלָּה לוֹ אַרְבָּעִים סוֹדוֹת בַּתּוֹרָה.

יוֹם אֶחָד הָיוּ הוֹלְכִים בַּדֶּרֶךְ. אָמַר לוֹ: אִם אָז אָכַלְתָּ הַשְּׂרָשִׂים שֶׁאָמַרְתָּ? אָמַר לוֹ: רַבִּי, מִשֶּׁאָמַרְתָּ לִי הַסּוֹד, עָמַדְתִּי עַל תְּכוּנָתוֹ. וְסָח לוֹ אֵיךְ. אָמַר לוֹ: עָמַדְתָּ וְאָכַלְתָּ וַעֲדַיִן הַבְּלִיעָה מֵהַמָּתוֹק נִשְׁאָר. וְאוֹתָהּ שָׁעָה גִּלָּה לוֹ אַרְבָּעִים סוֹדוֹת בַּתּוֹרָה.

עַד דַּהֲווֹ אָזְלֵי, חָמֵי חַד מַעְיְנָא דְמַיָא, יָתְבוּ תַּמָּן. אָמַר לֵיהּ ר' אֶלִיעֶזֶר, עֲקִיבָא, תָּא וְאַחֲזֵי לָךְ נְבִיעָא דְמַיָא, דְּקָא פָּתְחֵי מַיָא, וּצְלִילִין וְנָזְלִין, כְּהָא דִכְתִיב, (שיר השירים ד) בְּאֵר מַיִם חַיִּים וְנוֹזְלִים מִן לְבָנוֹן. וְעַל הָדָא פְּסוּקָא, גִּילָּה לוֹ שִׂיחַת מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת, שִׂיחַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, וִידִיעַת חַלּוֹנֵי חַמָּה בְּעִתּוֹתָיו וּזְמַנָּיו, שִׂיחַת דְּקָלִים וְעוֹפוֹת, שִׂיחַת הָרוּחוֹת, יְדִיעַת הַתְּקוּפוֹת וְהָעִיבּוּרִים.

עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים רָאָה מַעְיָן מַיִם אֶחָד. יָשְׁבוּ שָׁם. אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלִיעֶזֶר: עֲקִיבָא, בֹּא וְאַרְאֶה לְךָ נְבִיעַת הַמַּיִם, שֶׁפּוֹתְחִים מַיִם, וּצְלוּלִים וְנוֹזְלִים, כַּכָּתוּב (שיר ד, טו) בְּאֵר מַיִם מַיִם וְנוֹזְלִים מִן לְבָנוֹן. וְעַל הַפָּסוּק הַזֶּה גִּלָּה לוֹ שִׂיחַת מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת, שִׂיחַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, וִידִיעַת חַלּוֹנֵי חַמָּה בְּעִתּוֹתָיו וּזְמַנָּיו, שִׂיחַת דְּקָלִים וְעוֹפוֹת, שִׂיחַת הָרוּחוֹת, יְדִיעַת הַתְּקוּפוֹת וְהָעִבּוּרִים.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, בָּכָה רַבִּי עֲקִיבָא. אָמַר לֵיהּ עַל מַה קָא בָכֵית. אָמַר לוֹ, אוֹ לַדּוֹר שֶׁיִּהְיוּ יְתוֹמִים מִמְּךָ. אָמַר לוֹ, אַל תֹּאמַר כָּךְ, אֶלָּא וַוי לַדּוֹר שֶׁיִּהְיוּ יְתוֹמִים בְּלִי אָב, בְּלִי חָכָם מוֹרֶה, וְלֹא תַּלְמִיד הוֹגֶה. וְיָמִים יָבוֹאוּ, שֶׁכָּל הַדּוֹר יִהְיוּ חֲצוּפִים וְעַזֵּי פָּנִים, וְתִשְׁתַּכַּח תּוֹרָה,

וְאֵין דּוֹרֵשׁ וְאֵין מְבַקֵּשׁ. וְהַמִּתְעוֹרֵר לִבּוֹ בַּתּוֹרָה, יִהְיֶה נִבְזֶה וְחָדַל אִישִׁים, וַוי לְדָרָא הַהוּא כַּד יֵיתֵי הַהוּא דָּרָא.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה בָּכָה רַבִּי עֲקִיבָא. אָמַר לוֹ: עַל מָה אַתָּה בוֹכֶה? אָמַר לוֹ: אוֹי לַדּוֹר שֶׁיִּהְיוּ יְתוֹמִים מִמֶּךָּ. אָמַר לוֹ: אַל תֹּאמַר כֵּן, אֶלָּא אוֹי לַדּוֹר שֶׁיִּהְיוּ יְתוֹמִים בְּלִי אָב, בְּלִי חָכָם וּמוֹרֶה, וְלֹא תַלְמִיד הוֹגֶה. וְיָמִים יָבוֹאוּ שֶׁכָּל הַדּוֹר יִהְיוּ חֲצוּפִים וְעָזֵי פָּנִים וְתִשְׁתַּכַּח תּוֹרָה, וְאֵין דּוֹרֵשׁ וְאֵין מְבַקֵּשׁ. וְהַמִּתְעוֹרֵר לִבּוֹ בַּתּוֹרָה יִהְיֶה נִבְזֶה וְחָדַל אִישִׁים. אוֹי לַדּוֹר הַהוּא כְּשֶׁיָּבֹא אוֹתוֹ הַדּוֹר.

אָמַר לֵיהּ לֵית הַהוּא דָּרָא מִתְקַיֵּים, אֶלָּא בְּהֶבֶל פִּיהֶם שֶׁל תִּינוֹקוֹת שֶׁל בֵּית רַבָּן, כַּד אִינּוּן רָכִיכִין בִּלְבָד, וְכַד אִינּוּן קְשִׁישִׁין, אוֹרַיְיתָא מִשְׁתַּכְּחַת מִנַּהוֹן. כִּי הָא דְּאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מַאי דִּכְתִיב, (שמואל א א) אֶל הַנַּעַר הַזֶּה הִתְפַּלָּלְתִּי, הֲוָה לֵיהּ לְמֵימַר אֶל הַבֵּן הַזֶּה הִתְפַּלָּלְתִּי. אֶלָּא אָמְרָה חַנָּה, יְהִי רָצוֹן, שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁיְּגַדֵּל יִשְׁתַּדֵּל בַּעֲבוֹדַת הַמָּקוֹם, כְּמוֹ עַכְשָׁיו שֶׁהוּא נַעַר.

אָמַר לוֹ: אֵין אוֹתוֹ הַדּוֹר מִתְקַיֵּים אֶלָּא בְּהֶבֶל פִּיהֶם שֶׁל תִּינוֹקוֹת שֶׁל בֵּית רַבָּן, כְּשֶׁהֵם רַכִּים בִּלְבָד, וּכְשֶׁהֵם קְשִׁישִׁים, הַתּוֹרָה נִשְׁכַּחַת מֵהֶם, כְּמוֹ מַה שֶּׁאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מַהוּ זֶה שֶׁכָּתוּב אֵל הַנַּעַר הַזֶּה הִתְפַּלָּלְתִּי? הָיָה לוֹ לוֹמַר, אֶל הַבֵּן הַזֶּה הִתְפַּלַּלְתִּי. אֶלָּא אָמְרָה חַנָּה, יְהִי רָצוֹן שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁיְּגַדֵּל, יִשְׁתַּדֵּל בַּעֲבוֹדַת הַמָּקוֹם, כְּמוֹ עַכְשָׁו שֶׁהוּא נַעַר.

וְכָל אָדָם שֶׁיִּזְכֶּה לִהְיוֹת בְּזִקְנוּתוֹ כְּמוֹ בְּנַעֲרוּתוֹ, יִזְכֶּה לְמַעֲלַת שְׁמוּאֵל הַנָּבִיא, דִּכְתִיב (שם ב) וּמְעִיל קָטָן תַּעֲשֶׂה לוֹ אִמּוֹ וְהֶעֱלְתָה לוֹ מִיָּמִים יָמִימָה. וְכִי תַעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ כָּךְ, אֶלָּא צַדִּקָתוֹ וּזְכוּתוֹ הָיָה גָּדֵל עִמּוֹ תָּמִיד, כִּתְפִלַּת אִמּוֹ. וּלְדַעְתֵּיהּ דְּר' יְהוּדָה, מְעִיל מַמָּשׁ הוּא.

וְכָל אָדָם שֶׁיִּזְכֶּה לִהְיוֹת בְּזִקְנוּתוֹ כְּמוֹ בְּנַעֲרוּתוֹ, יִזְכֶּה לְמַעֲלַת שְׁמוּאֵל הַנָּבִיא, שֶׁכָּתוּב וּמְעִיל קָטָן תַּעֲשֶׂה לוֹ אִמּוֹ וְהַעֲלְתָה לוֹ מִיָּמִים יָמִימָה. וְכִי תַעֲלֶה עַל דַּעְתּוֹ כָּךְ? אֶלָּא צִדְקָתוֹ וּזְכוּתוֹ הָיָה גָּדֵל עִמּוֹ תָּמִיד, כִּתְפִלַּת אִמּוֹ. וּלְדַעַת רַבִּי יְהוּדָה, מְעִיל מַמָּשׁ הוּא.

וְאָמַר רַבִּי, מַאי דִּכְתִיב, (ויקרא יט) מִפְּנֵי שֵׂיבָה תָּקוּם וְהָדַרְתָּ פְּנֵי זָקֵן. אָמַר רַבִּי, בּוֹ הוּא מוּסָר לְיָנִיקָא, כְּלוֹמַר מִפְּנֵי שֵׂיבָה תָּקוּם, קוֹדֶם שֶׁתַּעֲלֶה לְשֵׂיבָה וּלְזִקְנָה, תָּקוּם לִהְיוֹת טוֹב. וְכַאֲשֶׁר תִּשְׁתַּדֵּל לִהְיוֹת טוֹב בְּבַחֲרוּתֶיךָ, לְאַחַר כֵּן וְהָדַרְתָּ פְּנֵי זָקֵן. וְסֵיפָא דְּהַאי פְּסוּקָא מוֹכִיחַ עָלָיו, שֶׁעַל זֶה נֶאֱמַר, מַשְׁמַע דִּכְתִיב וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ.

וְאָמַר רַבִּי, מַהוּ שֶׁכָּתוּב (ויקרא יט) מִפְּנֵי שֵׂיבָה תָּקוּם וְהָדַרְתָּ פְּנֵי זָקֵן? אָמַר רַבִּי, בּוֹ הוּא מוּסָר לְיוֹנָק, כְּלוֹמַר, מִפְּנֵי שֵׂיבָה תָּקוּם, קוֹדֶם שֶׁתַּעֲלֶה לְשֵׂיבָה וּלְזִקְנָה תָּקוּם לִהְיוֹת טוֹב, וְכַאֲשֶׁר תִּשְׁתַּדֵּל לִהְיוֹת טוֹב בְּבַחֲרוּתְךָ, לְאַחַר כֵּן וְהָדַרְתָּ פְּנֵי זָקֵן. וְסוֹף הַפְּסוּק הַזֶּה מוֹכִיחַ עָלָיו, שֶׁעַל זֶה נֶאֱמַר וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר תְּחִלַּת כָּל הָעוֹלָם וּבְנְיָינוֹ, לֹא נִבְרָא אֶלָּא עַל הַיִּרְאָה, לִהְיוֹת אָדָם בַּעַל יִרְאָה לַשָּׁמַיִם, וּבַעַל יִרְאָה לַבְּרִיּוֹת, מִדִּכְתִיב (בראשית א) בָּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ. אֵת הַשָּׁמַיִם, לִהְיוֹת יָרֵא לַשָּׁמַיִם. וְאֵת הָאָרֶץ, לִהְיוֹת יָרֵא לַבְּרִיּוֹת. כְּמוֹ כֵן מְלַמֵּד,

שֶׁכָּל הָעוֹלָם לֹא נִבְרָא אֶלָּא עַל הַיִּרְאָה, שֶׁנִּקְרֵאת רֵאשִׁית, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קיא) רֵאשִׁית חָכְמָה יִרְאַת ה', וְזֶהוּ דִּכְתִיב בְּרֵאשִׁית.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, תְּחִלַּת כָּל הָעוֹלָם וּבִנְיָנוֹ לֹא נִבְרָא אֶלָּא עַל הַיִּרְאָה, לִהְיוֹת אָדָם בַּעַל יִרְאָה לַשָּׁמַיִם וּבַעַל יִרְאָה לִבְרִיּוֹת. מִמַּה שֶׁכָּתוּב (בראשית א) בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ אֵת הַשָּׁמַיִם - לִהְיוֹת יִרְא אֶת הַשָּׁמַיִם, וְאֵת הָאָרֶץ - לִהְיוֹת יִרְא לִבְרִיּוֹת. כְּמוֹ כֵן מְלַמֵּד שֶׁכָּל הָעוֹלָם לֹא נִבְרָא אֶלָּא עַל הַיִּרְאָה שֶׁנִּקְרֵאת רֵאשִׁית, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קיא) רֵאשִׁית חָכְמָה יִרְאַת ה', וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב בְּרֵאשִׁית.

(בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר. רַבִּי חִיָּיא פָּתַח, (תהלים צז) אוֹר זָרוּעַ לַצַּדִּיק וּלְיִשְׁרֵי לֵב שִׂמְחָה. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רָאָה וְצָפָה, שֶׁהָעוֹלָם אֵינוֹ יָכוֹל לַעֲמֹד בִּלְתִּי הַיְסוֹד, וְאֵיזֶהוּ הַיְסוֹד שֶׁהָעוֹלָם עוֹמֵד עָלָיו, הוּא הַצַּדִּיק, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי י) וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם. וְזֶהוּ יְסוֹד הָרִאשׁוֹן שֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָמוֹ. וְהוּא נִקְרָא אוֹר, שֶׁנֶּאֱמַר אוֹר זָרוּעַ לַצַּדִּיק. וְעוֹד, מִמַּה שֶׁכָּתוּב (בראשית א) וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב. נֶאֱמַר כָּאן כִּי טוֹב. נֶאֱמַר כָּאן כִּי טוֹב, וְנֶאֱמַר לְהַלָּן (ישעיה ג) אִמְרוּ צַדִּיק כִּי טוֹב.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר (בראשית א). רַבִּי חִיָּיא פָּתַח, (תהלים צז) אוֹר זָרֻעַ לַצַּדִּיק וּלְיִשְׁרֵי לֵב שִׂמְחָה. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רָאָה וְצָפָה שֶׁהָעוֹלָם אֵינוֹ יָכוֹל לַעֲמֹד בִּלְתִּי הַיְסוֹד, וְאֵיזֶהוּ הַיְסוֹד שֶׁהָעוֹלָם עוֹמֵד עָלָיו? הוּא הַצַּדִּיק, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי י) וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם. וְזֶהוּ יְסוֹד הָרִאשׁוֹן שֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָמוֹ, וְהוּא נִקְרָא אוֹר, שֶׁנֶּאֱמַר אוֹר זָרֻעַ לַצַּדִּיק. וְעוֹד, מִמַּה שֶׁכָּתוּב (בראשית א) וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב. נֶאֱמַר כָּאן כִּי טוֹב, וְנֶאֱמַר לְהַלָּן (ישעיה ג) אִמְרוּ צַדִּיק כִּי טוֹב.

רַבִּי אוֹמֵר, זֶה הָאוֹר, אוֹר הַמַּלְאָכִים, הוּא שֶׁנִּבְרְאוּ תְּחִלָּה קֹדֶם כָּל הָעוֹלָם. וְאִי תֵּימָא וַהֲרֵי אָנוּ רוֹאִים שֶׁהַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ נִבְרְאוּ תְּחִלָּה. לֹא קַשְׁיָא, דְּהָא שֶׁנֶּאֱמַר לְמַעְלָה עַד כָּאן, סְפוּר הוּא דְּאָמַר. אֶלָּא זֶה וַיְהִי, הוּא הָרִאשׁוֹן, וּמִכָּאן הִתְחִילוּ כָּל הַנִּבְרָאִים.

רַבִּי אוֹמֵר, זֶה הָאוֹר, אוֹר הַמַּלְאָכִים, הוּא שֶׁנִּבְרְאוּ תְּחִלָּה, קֹדֶם כָּל הָעוֹלָם. וְאִם תֹּאמַר, וַהֲרֵי אָנוּ רוֹאִים שֶׁהַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ נִבְרְאוּ תְּחִלָּה? לֹא קַשְׁיָא, שֶׁזֶּה שֶׁנֶּאֱמַר לְמַעְלָה עַד כָּאן, הוּא אָמַר סִפּוּר. אֶלָּא זֶה וַיְהִי, הוּא הָרִאשׁוֹן, וּמִכָּאן הִתְחִילוּ כָּל הַנִּבְרָאִים.

ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, זֶהוּ אוֹר הַכִּסֵּא מַמָּשׁ. וּמִזֶּה הָאוֹר, נִבְרְאוּ שְׁאָר כָּל הַנִּבְרָאִים. מִמֶּנּוּ נִבְרְאוּ הַשָּׁמַיִם, וְכִסֵּא נִבְרָא בַּתְּחִלָּה, שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה יז) כִּסֵּא כָבוֹד מָרוֹם מֵרִאשׁוֹן.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, זֶהוּ אוֹר הַכִּסֵּא מַמָּשׁ, וּמִזֶּה הָאוֹר נִבְרְאוּ שְׁאָר כָּל הַנִּבְרָאִים. מִמֶּנּוּ נִבְרְאוּ הַשָּׁמַיִם, וְכִסֵּא נִבְרָא בַּתְּחִלָּה, שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה יז) כִּסֵּא כָבוֹד מָרוֹם מֵרִאשׁוֹן.

רַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר הַגָּדוֹל אוֹמֵר, אוֹר הַמַּלְאָכִים נִבְרָא בַּתְּחִלָּה. דִּכְתִיב, וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחשֶׁךְ. כְּלוֹמַר, הַבְדָּלָה נָתַן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יִתְבָּרַךְ, בֵּין זֶה הָאוֹר, וּבֵין הַחוֹשֶׁךְ, שֶׁהוּא הָעוֹלָם הַזֶּה. וְהַשָּׁמַיִם הֵם הַמַּבְדִּילִים בֵּין הָעוֹלָם הַזֶּה, וּבֵין אוֹר הַמַּלְאָכִים, וְהֵם הַמַּבְדִּילִים בֵּינָתַיִם, בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחשֶׁךְ.

רַבִּי אֶלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל אוֹמֵר, אוֹר הַמַּלְאָכִים נִבְרָא בַּתְּחִלָּה, שֶׁכָּתוּב וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ. כְּלוֹמַר, הַבְדָּלָה נָתַן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יִתְבָּרַךְ בֵּין זֶה הָאוֹר, וּבֵין הַחֹשֶׁךְ, שֶׁהוּא הָעוֹלָם הַזֶּה. וְהַשְּׁמַיִם הֵם הַמַּבְדִּילִים בֵּין הָעוֹלָם הַזֶּה וּבֵין אוֹר הַמַּלְאָכִים, וְהֵם הַמַּבְדִּילִים בֵּינָתַיִם בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ.

רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי אוֹמֵר, נָתַן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מֶמְשָׁלָה לַמַּלְאָכִים עַל הַשָּׁמַיִם, וְהַשָּׁמַיִם עַל הָאָרֶץ. וְכֻלָּם נִתְלִים בְּכִסְאוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, לְהוֹרוֹת כִּי גְּבוֹהַּ מֵעַל גָּבוֹהַּ שׁוֹמֵר.

רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי אוֹמֵר, נָתַן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מֶמְשָׁלָה לַמַּלְאָכִים עַל הַשָּׁמַיִם, וְהַשָּׁמַיִם עַל הָאָרֶץ, וְכֻלָּם נִתְלִים בְּכִסְאוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, לְהוֹרוֹת כִּי גְּבוֹהַּ מֵעַל גָּבוֹהַּ שׁוֹמֵר.

(בראשית א) יְהִי אוֹר. רַבִּי אֶלְכְּסַנְדְּרַאי אוֹמֵר, הָרוֹאֶה הַכּוֹכָבִים בִּמְסִלּוֹתָם חַיָּיב לְבָרֵךְ. מַאי מְבָרֵךְ, בָּרוּךְ הַמְסַדֵּר אֶת הַכּוֹכָבִים בָּרָקִיעַ. רָאָה כּוֹכָב אֶחָד, אֵינוֹ מְבָרֵךְ. שְׁנַיִם, מְבָרֵךְ. וְאֵימָתַי, כַּד הֲוֵי לֵילְיָא, מְבָרְכִין בָּרוּךְ הַמַּעֲרִיב עֲרָבִים. רַבִּי אוֹמֵר אִלֵּין כּוּפְרָנֵי אֲדַקִּיקַיָּיא, דְּאוֹרְחָתְהוֹן מִסְתַּלְקִין עַל הַהוּא יַמָּא, מִדְּחִילוּ דְּחַיּוּתָא, מְבָרְכִין שׁוֹמֵר עַמּוֹ לָעַד. וּלְפִיכָךְ תִּקְנוּ עַל דֶּרֶךְ זֶה כָּל תְּפִלַּת הָעַרְבִית.

יְהִי אוֹר (בראשית א). רַבִּי אֶלְכְּסַנְדְּרַאי אוֹמֵר, הָרוֹאֶה הַכּוֹכָבִים בִּמְסִלּוֹתָם חַיָּיב לְבָרֵךְ. מַה מְבָרֵךְ? בָּרוּךְ הַמְסַדֵּר אֶת הַכּוֹכָבִים בָּרָקִיעַ. רָאָה כּוֹכָב אֶחָד, אֵינוֹ מְבָרֵךְ. שְׁנַיִם, מְבָרֵךְ. וְאֵימָתַי? כְּשֶׁנִּהְיֶה הַלַּיְלָה מְבָרֵךְ בָּרוּךְ הַמַּעֲרִיב עֲרָבִים. רַבִּי אוֹמֵר, אֵלּוּ כּוֹכָבִים דַּקִּים שֶׁדַּרְכֵיהֶם מִסְתַּלְקִים עַל אוֹתוֹ הַיּוֹם מִפַּחַד הַחַיּוֹת, מְבָרְכִים שׁוֹמֵר עַמּוֹ לָעַד. וּלְפִיכָךְ תִּקְנוּ עַל דֶּרֶךְ זֶה כָּל תְּפִלַּת הָעַרְבִית.

ר' אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, אָזַל לְמֶחֱמֵי לְר' יוֹסֵי בְּר' שִׁמְעוֹן בֶּן לָקוֹנְיָא חְמוֹי. סְמוּךְ לְקַרְיָיתָא, רָמַשׁ לֵילְיָא. אֲמַר לְר' יוֹסֵי דְּהֲוָה אָזִיל עִמֵּיהּ, חֲמִית אִלֵּין כּוֹכְבַיָּא דְּנָהִירִין. אֲמַר חֲמֵי אֲנָא דָּא כּוֹכְבָא דְּשַׁרְבִיטָא עִידָנָא סַגִּיאָה הוּא דַּאֲנָא מַשְׁגַּחְנָא בֵּיהּ, וּמִן יוֹמָאי לָא אֲמָרוּ לִי עַל דָּא כְּלוּם.

רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן הָלַךְ לִרְאוֹת אֶת רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקוֹנְיָא חָמִיו. סְמוּךְ לַקִּרְיָה יָרַד הַלַּיְלָה. אָמַר לְרַבִּי יוֹסֵי, שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ עִמּוֹ: הַרָאִיתָ אֶת הַכּוֹכָבִים הַמְּאִירִים הַלָּלוּ? אָמַר: רָאִיתִי. אָמַר לוֹ: אֶת כּוֹכַב הַשַּׁבְּיט, זְמַן רַב שֶׁאֲנִי מַשְׁגִּיחַ בּוֹ, וּמִימַי לֹא אָמְרוּ לִי עַל זֶה כְּלוּם.

אָמַר לֵיהּ תְּרֵי עַיְנַיְיכוּ שְׁמַעְנָא. חָדָא הִיא, דְּכָל מַה דַּעֲבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בֵּין שְׁמַיָּא, וְכוֹכְבַיָּא וּמַזָּלַיָּא, אִית בְּהוּ יְדִיעָא וְסוּכְלְתָנוּ. וְכָלְהוֹן עָבְדֵי שְׁלִיחוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְהַאי כּוֹכְבָא דְּאַתְּ אָמַרְתְּ, לָא תֵּימָא וְלָא תֵּיסַק עַל דַּעְתָּךְ דְּחַד הוּא, אֶלָּא סַגִּיאִין אִינּוּן, דְּחַד תָּחֵמֵי בְּהַאי גִּיסָא, וְחַד בְּהַאי גִּיסָא, וְזִמְנִין דְּכָלְהוֹן בְּחַד שַׁעֲתָא.

אָמַר לוֹ: שְׁנֵי עֵינַיִם שָׁמַעְתִּי, אֶחָד הוּא - שֶׁכָּל מַה שֶּׁעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בַּשָּׁמַיִם וְכוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, יֵשׁ בָּהֶם יְדִיעָה וְהַשְׂכֵּל, וְכֻלָּם עוֹשִׂים שְׁלִיחוּתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְהַכּוֹכָב הַזֶּה שֶׁאָמַרְתָּ, אַל תֹּאמַר וְאַל

תַּעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ שֶׁהוּא אֶחָד, אֶלָּא רַבִּים הֵם, שֶׁאֶחָד תִּרְאֶה בַּצַּד הַזֶּה, וְאֶחָד תִּרְאֶה בַּצַּד הַזֶּה, וְלִפְעָמִים שֶׁכֻּלָּם בְּשָׁעָה אַחַת.

וַאֲנָא שְׁמַעְנָא מֵאַבָּא, דְּשָׁבַע אינון. וּבְזִמְנָא דְּמָטָא עִידְנָא דְּכָל חַד מִנְּהוֹן לְמֵימַר שִׁירְתָא, מִסְתַּגְיָאוּת חֶדְוָותָא דְּאִית בְּהוֹן, שָׁלְחִין זִיוָותְהוֹן וְאָזְלִין לְמֵימַר שִׁירְתָא.

וַאֲנִי שָׁמַעְתִּי מֵאַבָּא שֶׁהֵם שִׁבְעָה, וּבִזְמַן שֶׁמַּגִּיעַ זְמַנּוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד מֵהֶם לוֹמַר שִׁירָה, מֵרֹב הַשִּׂמְחָה שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם, שׁוֹלְחִים אֶת זִיוָם וְהוֹלְכִים לוֹמַר שִׁירָה.

וְעִנְיָנָא אַחֲרִינָא, דְּאִלֵּין שָׁבַע כּוֹכְבַיָּא, לָא אָזְלִין וְלָא נָטְלִין מֵאַתְרֵיהוֹן, בַּר בְּעִידָנָא דְּקָרֵי לְחַד מִנְּהוֹן רִבּוֹן עָלְמָא לְמִנְהַר בַּאֲתַר דְּהוּא צָבֵי. דִּכְתִיב, (ישעיה מ) לְכֻלָּם בְּשֵׁם יִקְרָא. וְכַד נָטְלִין, שָׁלְחִין זִיוַותְהוֹן עִמְּהוֹן לְמֵיזַל.

וְעִנְיָן אַחֵר, שֶׁשִּׁבְעַת הַכּוֹכָבִים הַלָּלוּ לֹא הוֹלְכִים וְלֹא נוֹסְעִים מִמְּקוֹמָם, פָּרַט לְזְמַן שֶׁקּוֹרֵא לְאֶחָד מֵהֶם רִבּוֹן הָעוֹלָם לְהָאִיר לְאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁהוּא רוֹצֶה. שֶׁכָּתוּב (ישעיה מ) לְכֻלָּם בְּשֵׁם יִקְרָא. וּכְשֶׁנּוֹסְעִים, שׁוֹלְחִים זִיוָם עִמָּהֶם לְלֶכֶת.

כַּד מָטוֹ לְבֵי חָמוֹי, לָא הֲוָה תַּמָּן. כַּד אָתָא, אָמַר אַתְּ הָכָא, וַאֲנָא אָתֵי לְמֶחֱמֵי חַד כּוֹכָבָא, דְּהֲוָה אָזִיל לְמִשְׁלַם רְעוּתֵיהּ דְּמָארֵיהּ. אָמַר לֵיהּ, מַאי הוּא. אָמַר לֵיהּ, כּוֹכָבָא דְּשָׁבִיט. וְחַד מִנְּהוֹן חָמִית, דְּהֲוָה אָזִיל לְפִיקּוּדַיָּא דְּמָארֵיהּ. יָתְבוּ תַּמָּן תְּלָתִין יוֹמִין.

כְּשֶׁהִגִּיעוּ לְבֵית חָמִיו, לֹא הָיָה שָׁם. כְּשֶׁבָּא, אָמַר: אַתָּה כָּאן, וַאֲנִי בָּאתִי לִרְאוֹת כּוֹכָב אֶחָד שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ לְהַשְׁלִים אֶת רְצוֹן אֲדוֹנוֹ. אָמַר לוֹ: מַה הוּא? אָמַר לוֹ: כּוֹכַב הַשָּׁבִיט, וְאֶחָד מֵהֶם רָאִיתִי שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ לְמִצְוַת אֲדוֹנוֹ. יָשְׁבוּ שָׁם שְׁלֹשִׁים יוֹם.

לְבָתַר בַּן אַשְׁכִּימוּ לְמֵיזַל, כַּד הֲוָה אָתֵי נְהוֹרָא, וְאָזִיל עִמֵּיהּ חָמוֹי כְּפַלְגוּת מִיל. בָּרְכֵיהּ חָמוֹי, אָמַר דָּא הִיא שַׁעֲתָא דְּמִתְקַיֶּים בִּרְכָתָא דְצַדִּיקַיָּא. מָנָא לָן, דִּכְתִיב (בראשית א) וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב. כְּתִיב הָכָא כִּי טוֹב, וּכְתִיב הָתָם (במדבר כד) כִּי טוֹב בְּעֵינֵי ה' לְבָרֵךְ אֶת יִשְׂרָאֵל. אָמַר לֵיהּ, אֲפִילּוּ בִּרְכָתָא דְּכָל אָדָם, מִתְקַיְּימָא בְּהַאי שַׁעֲתָא, דִּשְׁמַיָּא וְכוֹכְבַיָּא וּמַלְאָכַיָּא אָמְרֵי שִׁירְתָא.

אַחַר כָּךְ הִשְׁכִּימוּ לְלֶכֶת, כְּשֶׁבָּא הָאוֹר, וְהָלַךְ עִמּוֹ חָמִיו כְּמַחֲצִית הַמִּיל. בֵּרַךְ אוֹתוֹ חָמִיו, אָמַר: זוֹהִי הַשָּׁעָה שֶׁמִּתְקַיֶּמֶת בִּרְכַּת הַצַּדִּיק. מִנַּיִן לָנוּ? שֶׁכָּתוּב (בראשית א) וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב, כָּתוּב כָּאן כִּי טוֹב, וְכָתוּב שָׁם, (במדבר כד) כִּי טוֹב בְּעֵינֵי ה' לְבָרֵךְ אֶת יִשְׂרָאֵל. אָמַר לוֹ: אֲפִלּוּ בִּרְכָתוֹ שֶׁל כָּל אָדָם מִתְקַיֶּמֶת בַּשָּׁעָה הַזּוֹ, שֶׁהַשָּׁמַיִם וְהַכּוֹכָבִים וְהַמַּלְאָכִים אוֹמְרִים שִׁירָה.

וְעוֹד שְׁמַעְנָא מֵאַבָּא, דִּבְרִכְתָא יְתֵירָא הוֹסַפְתָּ לֵיהּ, וְדָא הִיא חֶדְוָותָא. מִשּׁוּם דְּהַאי שַׁעֲתָא אָמְרֵי שְׁמַיָּא, וְהוּא כְּחָתָן יוֹצֵא מֵחֻפָּתוֹ. מַה הַחָתָן כְּשֶׁיּוֹצֵא יָשִׁישׁ, כָּךְ הַיּוֹצֵא לַדֶּרֶךְ יָשִׁי"שׁ בְּהַא"י שַׁעֲתָ"א.

וְעוֹד שְׁמַעְתִּי מֵאַבָּא, שֶׁבְּרָכָה יְתֵרָה הוֹסַפְתִּ לוֹ, וְזוֹהִי שִׂמְחָה, מְשׂוּם שֶׁהַשָּׁעָה הַזּוֹ אוֹמְרִים הַשָּׁמַיִם, (תהלים יט) וְהוּא כְּחָתָן יוֹצֵא מֵחֻפָּתוֹ. מָה הֶחָתָן כְּשֶׁיּוֹצֵא יָשִׂישׂ, כְּךָ הַיּוֹצֵא לְדֶרֶךְ יָשִׂישׂ"ש בַּשָּׁעָ"ה הַזּ"ו. (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר. תַּמָּן תָּנִינָן, אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, מַהוּ דִּכְתִיב, (ישעיה כא) מַשָּׂא דּוּמָה אֵלַי קֹרֵא מִשֵּׂעִיר שׁוֹמֵר מַה מִּלֵּילָה שׁוֹמֵר מַה מִּלֵּיל וְגו'. אֶזְלָא הָא מִלְּתָא, כִּי הָא דְּאָמַר רִבִּי יוֹחָנָן, כָּל הַגָּלֻיּוֹת שֶׁגָּלוּ יִשְׂרָאֵל מֵאַרְצָם, כֻּלְּהוֹ הָיָה גָּלוּי לַכֹּל, וְנָגְלוּתָא רְבִיעָאָה, לֹא נִגְלָה לְעוֹלָם, וְאֵיזֶהוּ גָּלוּת הָרְבִיעִי. זֶהוּ שֶׁהוּא מְשֵׂעִיר, שֶׁהוּא עֵשָׂו, דִּכְתִיב (בראשית לו) וַיֵּשֶׁב עֵשָׂו בְּהַר שֵׂעִיר.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר (בראשית א). שָׁם שָׁנִינוּ אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, מַהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה כא) מַשָּׂא דּוּמָה אֵלַי קֹרֵא מִשֵּׂעִיר שׁוֹמֵר מַה מִּלֵּילָה שׁוֹמֵר מַה מִּלֵּיל וְגו', דָּבָר זֶה הוֹלֵךְ, כְּמוֹ זֶה שֶׁאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, כָּל הַגָּלֻיּוֹת שֶׁגָּלוּ יִשְׂרָאֵל מֵאַרְצָם, כֻּלָּם הָיָה גָּלוּי לַכֹּל, וְהַגָּלוּת הָרְבִיעִית לֹא נִגְלָה לְעוֹלָם. וְאֵיזֶהוּ גָּלוּת הָרְבִיעִית? זֶה שֶׁהוּא מְשֵׂעִיר, שֶׁהוּא עֵשָׂו, וְכָתוּב (בראשית לו) וַיֵּשֶׁב עֵשָׂו בְּהַר שֵׂעִיר.

אָמַר רַבִּי לְמָה נִקְרָא שְׁמוֹ שֵׂעִיר. עַל שֵׁם תּוֹקֶף וְחוֹזֶק, הָעוֹל הַכָּבֵד, שֶׁמּוֹנְעִין מֵהֶם הַתּוֹרָה וְהָעֲבוֹדָה, וְזֶהוּ עוֹל עַל נִשְׁמָתָם שֶׁנּוֹתְנִין עַל יִשְׂרָאֵל. שֵׂעִי"ר הוּא תֹּקֶ"ף בְּגִימַ'. וְזֶהוּ הַגָּלוּת שֶׁיִּשְׂרָאֵל יוֹשְׁבִים בָּהּ, הִיא מַשָּׂא דּוּמָה. כְּלוֹמַר, בַּחֲשַׁאי. דָּבָר שֶׁלֹּא נִגְלָה מֵהַלֵּב לַפֶּה.

אָמַר רַבִּי, לָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ שֵׂעִיר? עַל שֵׁם תֹּקֶף וְחֹזֶק, הָעֹל הַכָּבֵד, שֶׁמּוֹנְעִים מֵהֶם הַתּוֹרָה וְהָעֲבוֹדָה. וְזֶהוּ עֹל עַל נִשְׁמָתָם שֶׁנּוֹתְנִים עַל יִשְׂרָאֵל. שֵׂעִי"ר הוּא תֹּקֶ"ף בְּגִימַטְרִיָא, וְזֶהוּ הַגָּלוּת שֶׁיִּשְׂרָאֵל יוֹשְׁבִים בָּהּ, הוּא מַשָּׂא דּוּמָה, כְּלוֹמַר בַּחֲשַׁאי, דָּבָר שֶׁלֹּא נִגְלָה מֵהַלֵּב לַפֶּה, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה סג) כִּי יוֹם נָקָם בְּלִבִּי וְגוֹ'.

רַבִּי יִצְחָק פָּתַח, וַיִּקְבֹּר אֹתוֹ בַּגַּי בְּאֶרֶץ מוֹאָב מוּל בֵּית פְּעוֹר. וּכְתִיב (דברים לד) וְלֹא יָדַע אִישׁ אֶת קְבוּרָתוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שׁוֹטִים הֵם הַמְחַשְּׁבִים קִצֵּי מְשִׁיחָא, דָּבָר שֶׁלֹּא גִּלִּיתִי לְעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה סג) כִּי יוֹם נָקָם בְּלִבִּי. לִבָּא לְפוּמָא לָא גַלְיָא, וְאִינּוּן מְשַׁתְּדְּלֵי לְמֶחֱשַׁב קִצֵּי.

רַבִּי יִצְחָק פָּתַח, (דברים לד, ו) וַיִּקְבֹּר אֹתוֹ בַּגַּי בְּאֶרֶץ מוֹאָב מוּל בֵּית פְּעוֹר, וְכָתוּב (שם) וְלֹא יָדַע אִישׁ אֶת קְבֻרָתוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שׁוֹטִים הֵם הַמְחַשְּׁבִים אֶת קֵץ הַמָּשִׁיחַ, דָּבָר שֶׁלֹּא גִּלִּיתִי לְעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה סג) כִּי יוֹם נָקָם בְּלִבִּי. הַלֵּב לַפֶּה לֹא גִלָּה, וְאַתֶּם מְשַׁתְּדְּלִים לְחַשֵּׁב אֶת הַקֵּץ שֶׁלִּי?!

בְּהַאי, נָחֵזֵי תְּלָתָא סִימָנֵי, כְּתִבִית וַאֲחֵזִית לְדֶרֵי עָלְמָא, בִּקְבוּרָתֵיהּ דְּמֹשֶׁה עַבְדִּי. וְאִלֵּין אִינּוּן בַּגַּיָא, בְּאֶרֶץ מוֹאָב, מוּל בֵּית פְּעוֹר. אֲחֵזִית, וְיָהֲבִית סִימָנִים לְכָלְהוֹן דְּעָלְמָא, וְלָא יָדְעֵי קְבוּרָתֵיהּ, דִּכְתִיב וְלֹא יָדַע אִישׁ אֶת קְבוּרָתוֹ. דָּבָר שֶׁלֹּא גִּלִּיתִי וְלֹא הֶרְאֵיתִי, הֵיאָךְ אֶמְרֵי שְׁטוּתָא וְשִׁקְרוּתָא קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהַהּ.

בָּזֶה נִרְאֶה שְׁלֹשָׁה סִימָנִים כָּתַבְתִּי וְהֶרְאֵיתִי לְדוֹרוֹת הָעוֹלָם בִּקְבוּרָתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה עַבְדִּי, וְאֵלּוּ הֵם: בַּגַּיָא, בְּאֶרֶץ מוֹאָב, מוּל בֵּית פְּעוֹר. הֶרְאֵיתִי וְנָתַתִּי סִימָנִים לְכָל הָעוֹלָם, וְלֹא יוֹדְעִים אֵיפֹה קְבוּרָתוֹ, שֶׁכָּתוּב

וְלֹא יָדַע אִישׁ אֶת קְבָרָתוֹ. דְּבָר שֶׁלֹּא גִּלִּיתִי וְלֹא הֶרְאֵיתִי, אֵיךְ אוֹמְרִים שְׁטוּת וְשֶׁקֶר לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּזֶה?!

הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיה כא) מַשָּׂא דּוּמָה אֵלַי קוֹרֵא מִשֵּׂעִיר, אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל, שֶׁקּוֹרְאִין לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, מֵעוֹל כְּבֵד שֶׁל בְּנֵי שֵׂעִיר. וּמַאי אָמְרֵי, (ישעיה כא) שֹׁמֵר מַה מִּלָּיְלָה וְגו'. רְצוֹנוֹ לֵאמָר, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם אַתָּה הוּא שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל ה'. עַד מָתַי אָנוּ בָּזֶה הַגָּלוּת שֶׁל שִׁבְעִים שָׁנָה, מַה תְּהֵא מִזּוּ הַלַּיְלָה, אֵימָתַי תּוֹצִיאֵנוּ מִמֶּנָּה.

זְהוּ שֶׁכָּתוּב (שם כא) מַשָּׂא דּוּמָה אֵלַי קוֹרֵא מִשֵּׂעִיר. אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל שֶׁקּוֹרְאִים לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מֵהָעֹל הַכָּבֵד שֶׁל בְּנֵי שֵׂעִיר. וּמָה אוֹמְרִים? (שם) שֹׁמֵר מַה מִּלָּיְלָה וְגו'. רְצוֹנוֹ לוֹמַר, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אַתָּה הוּא שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל ה', עַד מָתַי אָנוּ בְּזֶה הַגָּלוּת שִׁבְעִים שָׁנָה לַלַּיְלָה? אֱמֹר לָנוּ מַה מִּלָּיְלָה, מַה תְּהֵיֶה מִזּוּ הַלַּיְלָה, מָתַי תּוֹצִיאֵנוּ מִמֶּנָּה?

בֹּא וּרְאֵה מַאי דִּכְתִיב בַּתְרֵיהּ, (שם) אָמַר שֹׁמֵר אָתָא בֹקֶר וְגַם לָיְלָה, אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל, אָתָא בֹקֶר, הֵבֵאתִי וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִן הַגָּלוּת, וְלֹא זְכִיתֶם לִהְיוֹת בַּבֹּקֶר, וְגַם לָיְלָה, הֵבֵאתִי לָכֶם הַלַּיְלָה וְהֶאֱפַלְתִּי אֶתְכֶם בְּבוֹר הַגָּלוּת הַזֶּה שֶׁהוּא כַּלַּיְלָה. אִם תִּבְעָיוּן בָּעְיוּ, אִם אַתֶּם מְבַקְּשִׁים לָדַעַת קֵץ גְּאוּלַתְכֶם אֵימָתַי תִּהְיֶה, וְאֵימָתַי תָּבוֹאוּ לְאַרְצְכֶם. שׁוּבוּ אָתָיוּ. כִּי הָא דְאָמַר רִבִּי יְהוּדָה, אֵין קֵץ הַגָּלוּת נִתְלָה אֶלָּא בִּתְשׁוּבָה, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים צה) הַיּוֹם אִם בְּקוֹלוֹ תִשְׁמָעוּ.

בֹּא וּרְאֵה מַה שֶּׁכָּתוּב אַחֲרָיו, (שם) אָמַר שֹׁמֵר אָתָא בֹקֶר וְגַם לָיְלָה. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל: בָּא בֹקֶר, הֵבֵאתִי וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִן הַגָּלוּת, וְלֹא זְכִיתֶם לִהְיוֹת בַּבֹּקֶר. וְגַם לָיְלָה, הֵבֵאתִי לָכֶם הַלַּיְלָה, וְהֶאֱפַלְתִּי אֶתְכֶם בְּבוֹר הַגָּלוּת הַזֶּה שֶׁהוּא כַּלַּיְלָה. (שם) אִם תִּבְעָיוּן בָּעְיוּ, אִם אַתֶּם מְבַקְּשִׁים לָדַעַת קֵץ גְּאֻלַּתְכֶם מָתַי תִּהְיֶה וְאֵימָתַי תָּבוֹאוּ לְאַרְצְכֶם - (שם) שׁוּבוּ אָתָיוּ. שׁוּבוּ בִּתְשׁוּבָה וּמִיָּד אַתָּיוּ. כִּי זֶה שֶׁאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵין קֵץ הַגָּלוּת נִתְלֶה אֶלָּא בִּתְשׁוּבָה, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים צה, ז) הַיּוֹם אִם בְּקֹלוֹ תִשְׁמָעוּ.

וְכֵיוָן שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, נִרְמַז הֶרֶמֶז הַגָּדוֹל הַזֶּה, בְּרֵזֵי הַסְּתָרִים, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר. כְּלוֹמַר, יְהִי רָז. וְרָז וְאוֹר, דָּבָר אֶחָד הוּא. וַיַּרְא אֱלֹהִים לֶזֶה הָרָז כִּי טוֹב לִהְיוֹת בְּרָז וְסוֹד כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְגַּלֶּה לְשׁוּם אָדָם, שֶׁאִלְמָלֵי יִתְגַּלֶּה, כַּמָּה פְּרִיצִים מִבְּנֵי עַמֵּנוּ יֵלְכוּ לַאֲבַדּוֹן.

וְכֵיוָן שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, נִרְמַז הֶרֶמֶז הַגָּדוֹל הַזֶּה בְּרֵזֵי הַסְּתָרִים, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר. כְּלוֹמַר, יְהִי רָז. וְרָז וְאוֹר דָּבָר אֶחָד הוּא. וַיַּרְא אֱלֹהִים לֶזֶה הָרָז כִּי טוֹב לִהְיוֹת בְּרָז וְסוֹד כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְגַּלֶּה לְשׁוּם אָדָם, שֶׁאִלְמָלֵי יִתְגַּלֶּה, כַּמָּה פְּרִיצִים מִבְּנֵי עַמֵּנוּ יֵלְכוּ לַאֲבַדּוֹן.

וְעַל שֶׁהָיָה בְּרָזָא וְסוֹד, הִבְדִּיל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ, בֵּין אוּמָתוֹ שֶׁהוּא הָאוֹר. וּבֵין הָאוּמּוֹת שֶׁהֵם הַחֹשֶׁךְ. שֶׁנֶּאֱמַר (שמואל א ב) וּרְשָׁעִים בַּחֹשֶׁךְ יִדַּמּוּ. וְעוֹד כְּתִיב, (תהלים פב)

בַּחֻשֶּׁכָה יִתְהַלְּכוּ. (בראשית א) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר יוֹם. אָמַר רִבִּי, זֶה יוֹם קֵץ הַגְּאוּלָה. שֶׁנֶּאֱמַר (זכריה יד) הִנֵּה יוֹם בָּא לַה', זֶה יוֹם הַקֵּץ.

וְעַל שֶׁנִּהְיָה בָּרָז וְסוֹד, הִבְדִּיל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ, בֵּין אֲמִתּוֹ שֶׁהוּא הָאוֹר, וּבֵין הָאֱמוּת שֶׁהֵם הַחֹשֶׁךְ, שֶׁנֶּאֱמַר וּרְשָׁעִים בַּחֹשֶׁךְ יִדָּמוּ. וְעוֹד כְּתִיב (תהלים פב) בַּחֻשֶּׁכָה יִתְהַלְּכוּ. (בראשית א) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר יוֹם, אָמַר רַבִּי, זֶה יוֹם קֵץ הַגְּאֻלָּה, שֶׁנֶּאֱמַר (זכריה יד) הִנֵּה יוֹם בָּא לַה', זֶה יוֹם הַקֵּץ.

ר' יוֹסֵי בֶּן חֲלַפְתָּא, הָוָה יָתֵיב קַמֵּיהּ דְּר' יִצְחָק, אָמַר לֵיהּ מִידֵּי שְׁמִיעַ לֵיהּ לְמַר, עַל מָה אִתְאֲרַךְ יוֹמָא דִמְשִׁיחָא מִן גָּלוּתָא דָא. אָמַר לֵיהּ, לָא אִתְאֲרַךְ אֶלָּא עַל בִּיטוּל אוֹרַיְיתָא. דְּהָכֵי שְׁמַעְנָא מֵרַב הַמְנוּנָא סָבָא, תְּלָתָא גָּלְיוֹת גָּלוּ יִשְׂרָאֵל, וְחָזְרוּ בִּזְכוּתְהוֹן דִּתְלָתָא אָבוֹת. וְגָלוּתָא רְבִיעָאָה בִּזְכוּתָא דְמשֶׁה יִתְחַזְרוּן.

רַבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲלַפְתָּא הָיָה יוֹשֵׁב לִפְנֵי רַבִּי יִצְחָק. אָמַר לוֹ: דָּבָר שָׁמוּעַ לוֹ לְמַר, עַל מָה הִתְאָרַךְ יוֹם הַמָּשִׁיחַ מֵהַגָּלוּת הַזּוֹ? אָמַר לוֹ: לֹא הִתְאָרַךְ אֶלָּא עַל בִּטּוּל תּוֹרָה, שֶׁכָּךְ שָׁמַעְתִּי מֵרַב הַמְנוּנָא סָבָא, שְׁלֹשׁ גָּלֻיּוֹת גָּלוּ יִשְׂרָאֵל, וְחָזְרוּ בִּזְכוּתָם שֶׁל שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, וּבַגָּלוּת הָרְבִיעִית יַחְזְרוּ בִּזְכוּת מֹשֶׁה.

תָּא וְאַחֲזֵי לָךְ, לָא אִיתְגְּלוּ יִשְׂרָאֵל אֶלָּא עַל בִּיטוּל תּוֹרָה. שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה ט) וַיֹּאמֶר ה' עַל עָזְבָם אֶת תּוֹרָתִי. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, בַּגָּלֻיּוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת חָזְרוּ בִּזְכוּת אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, עַכְשָׁיו הֵם חָטְאוּ בַּתּוֹרָה שֶׁנָּתַתִּי לְמֹשֶׁה, וְנִקְרֵאת עַל שְׁמוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (מלאכי ג) זִכְרוּ תּוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדִּי. כַּד יְתוּבִין וְיִתְעַסְקוּן בְּתוֹרָתוֹ, בִּזְכוּת מֹשֶׁה אֲנִי גּוֹאֲלָם.

בֹּא וְרְאֵה לְךָ, לֹא גָּלוּ יִשְׂרָאֵל אֶלָּא עַל בִּטּוּל תּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה ט) וַיֹּאמֶר ה' עַל עָזְבָם אֶת תּוֹרָתִי. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, בַּגָּלֻיּוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת חָזְרוּ בִּזְכוּת אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, עַכְשָׁו הֵם חָטְאוּ בַּתּוֹרָה שֶׁנָּתַתִּי לְמֹשֶׁה, וְנִקְרֵאת עַל שְׁמוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (מלאכי ג) זִכְרוּ תּוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדִּי. כְּשֶׁיִּשׁוּבוּ וְיִתְעַסְקוּ בְּתוֹרָתוֹ, בִּזְכוּת מֹשֶׁה אֲנִי גּוֹאֲלָם.

עַל כֵּן נֶאֱמַר בַּתּוֹרָה, (דברים לג) תּוֹרָה צִוָּה לָנוּ מֹשֶׁה, כְּדֵי לְשָׁמְרָהּ וְלַעֲסוֹק בָּהּ. וְאִם לְאוֹ, מוֹרָשָׁה קְהִלַּת יַעֲקֹב, מוֹרָשָׁה: דָּא מִסְכְּנוּתָא הוּא. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (שמואל א ב) ה' מוֹרִישׁ וּמַעֲשִׁיר, מְלַמֵּד דְּלָא אַתְיָא מִסְכְּנוּתָא לְבָרַתֵּיהּ דְיַעֲקֹב, אֶלָּא עַל דְּלָא אִתְעַסְקוּ בְּפִיקּוּדִין דְּאוֹרַיְיתָא.

עַל כֵּן נֶאֱמַר בַּתּוֹרָה (דברים לג) תּוֹרָה צִוָּה לָנוּ מֹשֶׁה, כְּדֵי לְשָׁמְרָהּ וְלַעֲסֹק בָּהּ, וְאִם לְאוֹ, מוֹרָשָׁה קְהִלַּת יַעֲקֹב. מוֹרָשָׁה - זוֹהִי הָעֲנִיּוּת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר ה' מוֹרִישׁ וּמַעֲשִׁיר. מְלַמֵּד שֶׁלֹּא רָאָה עֲנִיּוּת לְבַת יַעֲקֹב אֶלָּא עַל שֶׁלֹּא הִתְעַסְקוּ בְּמִצְוֹות הַתּוֹרָה.

רַבִּי חִזְקִיָּה אָמַר, אָנָא חֲוִית בְּאַתְרֵיהוֹן דְּעַרְבָיָא, וַחֲמֵית גּוּבְרִין דַּהֲווֹ מִתְטַמְּרִין בֵּינֵי טוּרַיָּא, בְּמְעַרְתָּא, וַאֲתוֹ מֵעֲרֶב שַׁבָּת לְעֶרֶב שַׁבָּת לְבָתֵּיהוֹן. אֲמָרִית לְהוֹן, מָה דֵּין דְּאַתּוּן עָבְדִין. אָמְרוּ לִי, פְּרִישֵׁי עָלְמָא אֲנַן, וּמִתְעַסְקָן בְּאוֹרַיְיתָא כָּל יוֹמָא וְיוֹמָא, וְזִמְנִין לֵית אֲנַן אָכְלִין בַּר מֵעִשְׂבֵי בָּרָא.

רַבִּי חִזְקִיָּה אָמַר, אֲנִי הָיִיתִי בְּמִקּוֹמוֹת הָעֲרָבִיִּים, וְרָאִיתִי גְּבָרִים שֶׁהָיוּ מִסְתַּתְּרִים בֵּין הֶהָרִים בְּמְעָרָה, וּבָאוּ מַעֲרָב שַׁבָּת לְעֶרֶב שַׁבָּת לְבָתֵּיהֶם. אָמַרְתִּי לָהֶם: מַה זֶּה מָה שֶּׁאַתֶּם עוֹשִׂים? אָמְרוּ לִי: אָנוּ פְּרוּשֵׁי הָעוֹלָם, וּמִתְעַסְּקִים בַּתּוֹרָה בְּכָל יוֹם וְיוֹם, וְלִפְעָמִים אֵינֶנּוּ אוֹכְלִים, רַק מַעֲשֵׂי הַבָּר.

אָמְרִית לְהוֹן, וּשְׁאָר זְמְנִין בַּמָּה אַתּוּן מִתְפַּרְנְסִין. אָמְרוּ לִי, אֲנַן אַשְׁכְּחַן בְּמַדְבְּרָא אִעַיָּיא דְּמַצְמִיחִים בְּאִלּוּד, וַאֲנַן אָכְלִין יַתְהוֹן. כַּד נְהִירָא לָן שְׁמַעְתָּא, מְסַגְּיאוּת חֶדְוָותָא, מְשַׁתַּמְטֵי חַד מִינָן, וּמְבַשְּׁלִין לְהוֹן וְאָכְלִינָן. וְיוֹמָא הַהוּא חָשִׁיב לָן דְּהוּא כִּי טוֹב. וּבְזִמְנָא דְּלָא צָמְחֵי אִינּוּן אִעַיָּיא, אֲנַן אָכְלִין עִשְׂבִּין דְּמַשְׁכַּחְנָא, וּמְבַשְּׁלֵי לְהוֹן וְאָכְלִינָן.

אָמַרְתִּי לָהֶם: וּשְׁאָר הַפְּעָמִים, בַּמָּה אַתֶּם מִתְפַּרְנְסִים? אָמְרוּ לִי: אָנוּ מְצָאנוּ בַּמִּדְבָּר עֵצִים שֶׁמַּצְמִיחִים בְּאִלּוּד, וְאָנוּ אוֹכְלִים אוֹתָם. כְּשֶׁמְּאִירָה לָנוּ הַשְּׁמוּעָה, מֵרֹב שִׂמְחָה מִשְׁתַּמְּטִים מֵעִמָּנוּ, וּמְבַשְּׁלִים אוֹתָם וְאוֹכְלִים, וְאוֹתוֹ הַיּוֹם נֶחְשָׁב לָנוּ שֶׁהוּא כְּי טוֹב. וּבְזְמַן שֶׁלֹּא צוֹמְחִים אוֹתָם הָעֵצִים, אָנוּ אוֹכְלִים עֲשָׂבִים שֶׁאָנוּ מוֹצְאִים, וּמְבַשְּׁלִים אוֹתָם וְאוֹכְלִים.

אָמְרִית לְהוֹן, תְּהֵי חֶלְקִי עִמְּכוֹן לְעָלְמָא דְּאָתֵי. אַשְׁרֵיכֶם בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְטוֹב לָכֶם לָעוֹלָם הַבָּא. כְּעַן יָדַעְנָא דְּלָא תֶהֱווֹן בְּכִיסּוּפָא, כַּד יֵיתֵי מְשִׁיחָא לְמִתְבַּע עוּלְבָּנָא דְּאוֹרַיְיתָא. אָמְרִית לְהוֹן, בָּנַי, חַיֵּיכוֹן, יוֹמָא דָּא מָה חִידּוּשׁ אִתְחַדַּשׁ לְכוֹן.

אָמַרְתִּי לָהֶם: יְהִי חֶלְקִי עִמָּכֶם לָעוֹלָם הַבָּא, אַשְׁרֵיכֶם בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְטוֹב לָכֶם לָעוֹלָם הַבָּא. כָּעֵת יָדַעְתִּי שֶׁלֹּא תִהְיוּ בִּבּוּשָׁה כְּשֶׁיָּבֹא מָשִׁיחַ לִתְבֹּעַ אֶת עֶלְבּוֹן הַתּוֹרָה. אָמַרְתִּי לָהֶם: בָּנַי, חַיֵּיכֶם, הַיּוֹם הַזֶּה אֵיזֶה חִדּוּשׁ הִתְחַדֵּשׁ לָכֶם?

אָמְרוּ לִי, הַאי פִּסּוּקָא (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר. וְתָאנֵי רַבִּי כְּרוּסְפְּדָאי, גָּדוֹל הַתּוֹסֶפֶת מֵהָאוֹר. שֶׁהָיָה אוֹר שֶׁלֹּא הָיָה כָּמוֹהוּ, זֶה הוּא אוֹר הַשֵּׂכֶל הַגָּדוֹל, שֶׁנִּתְהַוָּה מֵאוֹר זִיו הוֹדוֹ, וְזֶהוּ הָעוֹמֵד מֵאֲחוֹרֵי הַפָּרְגּוֹד.

אָמְרוּ לִי הַפְּסוּק הַזֶּה: (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר. וְשָׁנָה רַבִּי כְּרוּסְפְּדָאי, גָּדוֹל הַתּוֹסֶפֶת מֵהָאוֹר, שֶׁהָיָה אוֹר שֶׁלֹּא הָיָה כָּמוֹהוּ, זֶהוּ הוּא אוֹר הַשֵּׂכֶל הַגָּדוֹל שֶׁנִּתְהַוָּה מֵאוֹר זִיו הוֹדוֹ, וְזֶהוּ הָעוֹמֵד מֵאֲחוֹרֵי הַפָּרְגּוֹד.

דְּתָנִינָן, מַאי דִּכְתִיב, (תהלים קד) עוֹטֶה אוֹר כַּשַּׂלְמָה, מִלַּמֵּד שֶׁעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שְׁאָר הַמַּלְאָכִים, בְּאוֹתוֹ הָאוֹר הָרִאשׁוֹן, מֵאוֹתוֹ הָאוֹר מַמָּשׁ. סַלְקָא דַּעְתָּךְ כָּמוֹהוּ. אֶלָּא מַה הוּא דָּבָר מוּבְדָּל וּמוּשְׂכָּל, כָּךְ שְׁאָר הַמַּלְאָכִים דְּבָרִים מוּבְדָּלִים וּמוּשְׂכָּלִים. אֲבָל אֵין הַשְׂגָתָם כְּהַשְׂגָתוֹ. דְּתָנֵי ר' כְּרוּסְפְּדָאי, הַשְׂגַת הַמַּלְאָכִים הִיא הַשָּׂגָה גְּדוֹלָה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן לְמַטָּה מֵהֶם.

שֶׁשָּׁנִינוּ, מַה שֶּׁכָּתוּב (תהלים קד) עֹטֶה אוֹר כַּשַּׂלְמָה, מִלַּמֵּד שֶׁעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שְׁאָר הַמַּלְאָכִים בְּאוֹתוֹ הָאוֹר הָרִאשׁוֹן, מֵאוֹתוֹ הָאוֹר מַמָּשׁ, הֲתַעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ כָּמוֹהוּ? אֶלָּא מַה הוּא דָּבָר מֻבְדָּל וּמֻשְׂכָּל,

כְּךָ שְׁאַר הַמַּלְאָכִים דְּבָרִים מֻבְדָּלִים וּמֻשְׂכָּלִים, אֲבָל אֵין הַשָּׁגָתָם כְּהַשָּׁגָתוֹ, שֶׁשָּׁנָה רַבִּי כְּרוּסְפְּדַאי, הַשָּׂגַת הַמַּלְאָכִים הִיא הַשָּׂגָה גְּדוֹלָה, מַה שָּׁאֵין כֵּן לְמַטָּה מֵהֶם.

הַשָּׂגָה שְׁנִיָּה הִיא, הַשָּׂגַת הַשָּׁמַיִם, שֶׁמַּשִּׂיגִים הַשָּׂגָה, מַה שֶּׁלְּמַטָּה מֵהֶם אֵין מַשִּׂיגִים כְּמוֹתָם. הַשָּׂגָה שְׁלִישִׁית הִיא הַשָּׂגַת הַמַּדְרֵגָה הַתַּחְתּוֹנָה אֲשֶׁר מֵעָפָר יְסוֹדָהּ, וְהִיא הַשָּׂגַת בְּנֵי אָדָם, מַה שֶּׁאֵין מַשִּׂיגִין שְׁאָר הַנִּבְרָאִים.

הַשָּׂגָה שְׁנִיָּה הִיא הַשָּׂגַת הַשָּׁמַיִם, שֶׁמַּשִּׂיגִים הַשָּׂגָה, מַה שֶּׁלְּמַטָּה מֵהֶם אֵין מַשִּׂיגִים כְּמוֹתָם. הַשָּׂגָה שְׁלִישִׁית הִיא הַשָּׂגַת הַמַּדְרֵגָה הַתַּחְתּוֹנָה אֲשֶׁר מֵעָפָר יְסוֹדָהּ, וְהִיא הַשָּׂגַת בְּנֵי אָדָם, מַה שֶּׁאֵין מַשִּׂיגִין שְׁאָר הַנִּבְרָאִים.

וּכְנֶגֶד שֶׁלֹּשׁ מַעֲלוֹת הַלָּלוּ, יֵשׁ בָּאָדָם שֶׁלֹּשׁ צוּרוֹת נַפְשִׁיּוֹת. צוּרָה הָרִאשׁוֹנָה הִיא הַנֶּפֶשׁ הַשֹּׂכְלִית. הַשְּׁנִיָּה, הִיא הַנֶּפֶשׁ הַמְדַבֶּרֶת. הַשְּׁלִישִׁית, הִיא הַנֶּפֶשׁ הַבַּהֲמִית, הַמִּתְאַוֶּוֹת תַּאֲוֹת, וְהִיא הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תִּמְעוֹל מַעַל.

וּכְנֶגֶד שֶׁלֹּשׁ מַעֲלוֹת הַלָּלוּ יֵשׁ בָּאָדָם שֶׁלֹּשׁ צוּרוֹת נַפְשִׁיּוֹת. צוּרָה הָרִאשׁוֹנָה הִיא הַנֶּפֶשׁ הַשֹּׂכְלִית. הַשְּׁנִיָּה הִיא הַנֶּפֶשׁ הַמְדַבֶּרֶת. הַשְּׁלִישִׁית הִיא הַנֶּפֶשׁ הַבַּהֲמִית הַמִּתְאַוֶּוֹת תַּאֲוֹת, וְהִיא הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תִּמְעֹל מַעַל.

וְאִיתֵימָא הָכֵי, הַנֶּפֶשׁ הָרִאשׁוֹנָה הִיא נֶפֶשׁ הַבַּהֲמִית, כְּנֶגֶד הַמַּדְרֵגָה הַתַּחְתּוֹנָה שֶׁאָמַרְנוּ. נֶפֶשׁ הַמְדַבֶּרֶת, כְּנֶגֶד הַשָּׁמַיִם, שֶׁהִיא מַעֲלָה יְתֵירָה עַל הָרִאשׁוֹנָה. נֶפֶשׁ הַשֹּׂכְלִית, כְּנֶגֶד מַדְרֵגַת הַמַּלְאָכִים, שֶׁהִיא הַמַּעֲלָה הָעֶלְיוֹנָה עַל כָּל אֵלֶּה.

וְאִם תֹּאמַר כְּךָ, הַנֶּפֶשׁ הָרִאשׁוֹנָה הִיא נֶפֶשׁ הַבַּהֲמִית, כְּנֶגֶד הַמַּדְרֵגָה הַתַּחְתּוֹנָה שֶׁאָמַרְנוּ. נֶפֶשׁ הַמְדַבֶּרֶת כְּנֶגֶד הַשָּׁמַיִם, שֶׁהִיא מַעֲלָה יְתֵרָה עַל הָרִאשׁוֹנָה. נֶפֶשׁ הַשֹּׂכְלִית כְּנֶגֶד מַדְרֵגַת הַמַּלְאָכִים, שֶׁהִיא הַמַּעֲלָה הָעֶלְיוֹנָה עַל כָּל אֵלֶּה.

(בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמָּיִם, וִיהִי מַבְדִּיל בֵּין מַיִם לָמָיִם. ר' אֶלְעָזָר פָּתַח, (תהלים סג) אֱלֹהִים אֵלִי אַתָּה אֲשַׁחֲרֶךָּ, תְּא חֲזֵי, שֶׁאֵין מָקוֹם בָּעוֹלָם פָּנוּי בְּלֹא מַיִם, מִפְּנֵי שֶׁהָאָרֶץ תְּלוּיָה עַל הַמָּיִם. שֶׁנֶּאֱמַר, (שם כד) כִּי הוּא עַל יַמִּים יְסָדָהּ וְעַל נְהָרוֹת יְכוֹנְנֶהָ. וְכִי תַּעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ שֶׁהַמַּיִם הֵם מִתַּחַת לָאָרֶץ, וְהָאָרֶץ שֶׁהִיא כְּבֵדָה מִכָּל הַיְסוֹדוֹת עוֹמְדוֹת עַל הַמָּיִם. אֶלָּא שֶׁהַמַּיִם עַל הָאָרֶץ, וּלְמַעְלָה לַשָּׁמַיִם.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמָּיִם וִיהִי מַבְדִּיל בֵּין מַיִם לָמָיִם (בראשית א). רַבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח, (תהלים סג) אֱלֹהִים אֵלִי אַתָּה אֲשַׁחֲרֶךָּ. בֹּא וּרְאֵה שֶׁאֵין מָקוֹם בָּעוֹלָם פָּנוּי בְּלֹא מַיִם, מִפְּנֵי שֶׁהָאָרֶץ תְּלוּיָה עַל הַמָּיִם, שֶׁנֶּאֱמַר (שם כד) כִּי הוּא עַל יַמִּים יְסָדָהּ וְעַל נְהָרוֹת יְכוֹנְנֶהָ. וְכִי תַּעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ שֶׁהַמַּיִם הֵם מִתַּחַת לָאָרֶץ, וְהָאָרֶץ שֶׁהִיא כְּבֵדָה מִכָּל הַיְסוֹדוֹת עוֹמְדוֹת עַל הַמָּיִם? אֶלָּא שֶׁהַמַּיִם עַל הָאָרֶץ, וּלְמַעְלָה לַשָּׁמַיִם.

אָמַר לֵיהּ רַב חִסְדָּא וְהָא כְּתִיב הַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל לָרָקִיעַ. אָמַר לֵיהּ, לָאו הַאי, אֶלָּא כְּתַרְגּוּמוֹ, בְּמְצִיעוּת מַיָּא, שֶׁהָרָקִיעַ מַבְדִּיל בֵּינֵיהֶם. כִּי הַמַּיִם אֲחָדִים הָיוּ, אֲבָל מִפְּנֵי שֶׁנִּכְנַס הָרָקִיעַ

בָּאֶמְצַע, נֶחְשְׁבוּ כִּשְׁנַיִם. וְהָרָקִיעַ כַּדּוּר, וּבָא בְּמֵימֵי אוֹקְיָינוּס, כְּמַבְדִּיל בֵּין הַמַּיִם, נִמְצְאוּ מַיִם מִמַּעַל, וּמַיִם מִתָּחַת.

אָמַר לוֹ רַב חַסְדָּא, וַהֲרֵי כָּתוּב (בראשית א) הַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל לָרָקִיעַ? אָמַר לוֹ, אֵין זֶה אֶלָּא כְּתַרְגּוּמוֹ, בְּאֶמְצַע הַמַּיִם, שֶׁהָרָקִיעַ מַבְדִּיל בֵּינֵיהֶם. כִּי הַמַּיִם אֲחָדִים הָיוּ, אֲבָל מִפְּנֵי שֶׁנִּכְנַס הָרָקִיעַ בָּאֶמְצַע נֶחְשְׁבוּ כִּשְׁנַיִם. וְהָרָקִיעַ כַּדּוּר, וּבָא בְּמֵימֵי אוֹקְיָינוֹס, כְּמַבְדִּיל בֵּין הַמַּיִם. נִמְצְאוּ מַיִם מִמַּעַל, וּמַיִם מִתָּחַת.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, רְקִיעִים הֵם הַסּוֹבְבִים, לְפָעָמִים מִמִּזְרָח לְמַעֲרָב, וְלִפְעָמִים מִמַּעֲרָב לְמִזְרָח, וּבָאִים בְּאֶמְצַע הַיָּם, וּמַבְדִּילִים בֵּינָתַיִם. וְזֶהוּ וַיַּבְדֵּל בֵּין הַמָּיִם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, רְקִיעִים הֵם הַסּוֹבְבִים, לְפָעָמִים מִמִּזְרָח לְמַעֲרָב, וְלִפְעָמִים מִמַּעֲרָב לְמִזְרָח, וּבָאִים בְּאֶמְצַע הַיָּם וּמַבְדִּילִים בֵּינָתַיִם. וְזֶהוּ וַיַּבְדֵּל בֵּין הַמָּיִם.

וּמִפְּנֵי מָה מֵי הַיָּם מְלוּחִים. מִפְּנֵי חֲמִימוּת הָרָקִיעַ וּרְתִיחָתוֹ. בֹּא וּרְאֵה, קְדֵרָה הָעוֹמֶדֶת עַל הָאוּר, וְכָל מַה שֶּׁמִּתְעַכֶּבֶת עַל הָאוּר, יוֹתֵר הַתַּבְשִׁיל נִמְלָח מֵרוֹב חֲמִימוּת הָאֵשׁ. וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה אִלְמָלֵא הָרָקִיעַ הָיָה קַיָּים בֵּין הַמַּיִם, כָּל הַמַּיִם הָיוּ נִקְפָּאִים כַּמֶּלַח, אֶלָּא הוֹלֵךְ וְסוֹבֵב וְאֵינוֹ מִתְקַיֵּים בֵּין הַמַּיִם.

וּמִפְּנֵי מָה מֵי הַיָּם מְלוּחִים? מִפְּנֵי חֲמִימוּת הָרָקִיעַ וּרְתִיחָתוֹ. בֹּא וּרְאֵה, קְדֵרָה הָעוֹמֶדֶת עַל הָאוּר, וְכָל מַה שֶּׁמִּתְעַכֶּבֶת עַל הָאוּר, יוֹתֵר הַתַּבְשִׁיל נִמְלָח מֵרֹב חֲמִימוּת הָאֵשׁ. וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִלְמָלֵא הָרָקִיעַ הָיָה קַיָּם בֵּין הַמַּיִם, כָּל הַמַּיִם הָיוּ נִקְפָּאִים כַּמֶּלַח, אֶלָּא הוֹלֵךְ וְסוֹבֵב וְאֵינוֹ וְאֵינוֹ מִתְקַיֵּם בֵּין הַמַּיִם.

אר"י, בֹּא וּרְאֵה לָמָּה לֹא נֶאֱמַר כִּי טוֹב בַּשֵּׁנִי. מִפְּנֵי שֶׁעִנְיַן זֶה חוֹזֵר עַל יְחוּדוֹ, לְהוֹרוֹת כִּי אֵין שֵׁנִי לְנֶגְדּוֹ, וְאֵין טוֹב בַּשֵּׁנִי, עַל כֵּן נֶאֱמַר בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן יוֹם אֶחָד.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בֹּא וּרְאֵה לָמָּה לֹא נֶאֱמַר כִּי טוֹב בַּשֵּׁנִי? מִפְּנֵי שֶׁעִנְיַן זֶה חוֹזֵר עַל יְחוּדוֹ, לְהוֹרוֹת כִּי אֵין שֵׁנִי לְנֶגְדּוֹ, וְאֵין טוֹב בַּשֵּׁנִי, עַל כֵּן נֶאֱמַר בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן יוֹם אֶחָד.

דְּתָנֵי ר"י, לָמָּה לֹא נֶאֱמַר רִאשׁוֹן בְּמָקוֹם אֶחָד. לְהוֹרוֹת, דְּאִלּוּ נֶאֱמַר רִאשׁוֹן, עַל כָּל פָּנִים הָיָה רָאוּי לִהְיוֹת שֵׁנִי. כִּי רִאשׁוֹן מָחֳרָת לְשֵׁנִי. אֲבָל אֶחָד, אֵינוֹ מָחֳרָת לְשֵׁנִי.

שֶׁשָּׁנָה רַבִּי יִצְחָק, לָמָּה לֹא נֶאֱמַר רִאשׁוֹן בְּמָקוֹם אֶחָד? לְהוֹרוֹת, דְּאִלּוּ נֶאֱמַר רִאשׁוֹן, עַל כָּל פָּנִים הָיָה רָאוּי לִהְיוֹת שֵׁנִי, כִּי רִאשׁוֹן מָחֳרָת לְשֵׁנִי, אֲבָל אֶחָד אֵינוֹ מָחֳרָת לְשֵׁנִי.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, וַהֲרֵי נֶאֱמַר (ישעיה מא) אֲנִי ה' רִאשׁוֹן. אָמַר לֵיהּ, מִלְּתֵיהּ מְסַיֵּיעַ לְקַמַּיְיתָא, מִדִּכְתִיב וְאֶת אַחֲרוֹנִים אֲנִי הוּא, אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ אַחֲרוֹנִים לְרִאשׁוֹן, אֲנִי הוּא. וְכִי אַחֲרוֹנִים יֵשׁ לְרִאשׁוֹן. אֵין. שְׁמוֹ הַמְיוּחָד. שֶׁהוּא רֹאשׁ וּמְיוּחָד. אֲחֵרִים הֵם: אָלֶ"ף דָּלֶ"ת נוּ"ן יוּ"ד, אֱלֹהֵי"ם, שַׁדַּ"י, אֵ"ל, צְבָאו"ת. וְהֵם מִתְבַּנִּים בְּיִחוּדוֹ, וְהוּא הוּא יִתְבָּרַךְ מַמָּשׁ, דִּכְתִיב וְאֶת אַחֲרוֹנִים אֲנִי הוּא.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, וַהֲרֵי נֶאֱמַר (ישעיה מא) אֲנִי ה' רִאשׁוֹן. אָמַר לוֹ: דִּבְרוֹ מְסַיֵּעַ לָרִאשׁוֹן, מֵהַכָּתוּב וְאֶת אַחֲרוֹנִים אֲנִי הוּא (שם). אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ אַחֲרוֹנִים לָרִאשׁוֹן, אֲנִי הוּא. וְכִי יֵשׁ אַחֲרוֹנִים לָרִאשׁוֹן? כֵּן.

שְׁמוֹ הַמְיֻחָד, שֶׁהוּא רֹאשׁ וּמְיֻחָד. אֲחֵרִים הֵם: אֶל"ף דָּל"ת נו"ן יו"ד, אֱלֹהִי"ם, שַׁדַּ"י, אֵ"ל, צְבָאו"ת, וְהֵם מִתְכַּנִּים בְּיִחוּדוֹ, וְהוּא הוּא יִתְבָּרֵךְ מַמָּשׁ, דִּכְתִיב וְאֶת אַחֲרוֹנִים אֲנִי הוּא.

ר' יוֹסֵי בַּר חֲלַפְתָּא, וְר' יְהוּדָה בֶּן פַּזִּי, וְר' יִצְחָק, הֲווֹ אָכְלֵי בִּסְעוּדְתָא בְּהִילּוּלָא דְּרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן. ר' חִיָּיא רַבָּה, הֲוָה יְנוּקָא, וַהֲוָה יָתִיב תַּמָּן. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי לְרַבִּי שִׁמְעוֹן, לָמָּה לֹא נֶאֱמַר כִּי טוֹב בַּשֵּׁנִי. אָמַר לֵיהּ, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא נִגְמְרָה הַמְּלָאכָה בַּשֵּׁנִי, וּכְשֶׁנִּגְמְרָה בַּשְּׁלִישִׁי, אָמַר כִּי טוֹב תְּרֵי זִמְנֵי.

רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲלַפְתָּא וְרַבִּי יְהוּדָה בֶּן פַּזִּי וְרַבִּי יִצְחָק הָיוּ אוֹכְלִים בִּסְעוּדַת הַהִלּוּלָה שֶׁל רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן. רַבִּי חִיָּיא רַבָּה הָיָה תִּינוֹק, וְהָיָה יוֹשֵׁב שָׁם. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי לְרַבִּי שִׁמְעוֹן: לָמָּה לֹא נֶאֱמַר כִּי טוֹב בַּשֵּׁנִי? אָמַר לוֹ: מִפְּנֵי שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלֶאכֶת הַמַּיִם בַּשֵּׁנִי, וּכְשֶׁנִּגְמְרָה בַּשְּׁלִישִׁי, אָמַר כִּי טוֹב פַּעֲמַיִם.

אָמְרוּ, נִשְׁאַל לְהַאי יְנוּקָא, דְּמִשְּׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ נִמְצָאת הַנְּבוּאָה בְּפִי הַתִּינוֹקוֹת, אוּלַי נִמְצָא דָּבָר בְּפִיו. אָמַר לֵיהּ חִיָּיא בְּרִי, אֵימָא לָן, לָמָּה לָא נֶאֱמַר כִּי טוֹב בַּשֵּׁנִי. אָמַר לָהֶם, מִפְּנֵי שֶׁאֵין טוֹב אֶלָּא בְּאֶחָד. אָתָא רַבִּי שִׁמְעוֹן וּנְשָׁקֵיהּ, קָרֵי עָלֵיהּ (ירמיה א) הִנֵּה נָתַתִּי דְבָרַי בְּפִיךָ.

אָמְרוּ, ' נִשְׁאַל הַתִּינוֹק הַזֶּה, שֶׁמִּשֶּׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ נִמְצֵאת הַנְּבוּאָה בְּפִי הַתִּינוֹקוֹת, אוּלַי נִמְצָא דָּבָר בְּפִיו. אָמַר לוֹ: חִיָּיא בְּנִי, אֱמֹר לָנוּ לָמָּה לֹא נֶאֱמַר כִּי טוֹב בַּשֵּׁנִי? אָמַר לָהֶם: מִפְּנֵי שֶׁאֵין טוֹב אֶלָּא בְּאֶחָד. בָּא רַבִּי שִׁמְעוֹן וּנְשָׁקוֹ. קָרָא עָלָיו (ירמיה א) הִנֵּה נָתַתִּי דְבָרַי בְּפִיךָ.

אָמְרוּ שַׁעֲתָא קָיְימָא לֵיהּ, נִשְׁאַל בֵּיהּ, אָמְרוּ לֵיהּ, מַאי (שופטים ה) וְאוֹהֲבָיו כְּצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ בִּגְבוּרָתוֹ. מַה שֶּׁבַח הוּא זֶה לַצַּדִּיקִים. אָמַר לֵיהּ, מַה הַשֶּׁמֶשׁ כְּשֶׁיּוֹצֵא בִּגְבוּרָתוֹ, אֵית דְּבַדְחֵי בֵּיהּ, וְאֵית דְּלָא בַדְחֵי בֵּיהּ. כָּךְ הַצַּדִּיקִים, צַדִּיקִים כְּמוֹתָם, יְשִׁישׁוּ, וְהָרְשָׁעִים לֹא יְשִׁישׁוּ. אִית לְמֵאן דְּעָבִיד רְפוּאָה, וְאִית לְמֵאן דְּלָא עָבִיד. כָּךְ הַצַּדִּיקִים, יִהְיוּ רְפוּאָה לַטּוֹבִים. וּמַכָּה לָרְשָׁעִים.

אָמְרוּ, ' הַשָּׁעָה עוֹמֶדֶת לוֹ, נִשְׁאַל אוֹתוֹ. אָמְרוּ לוֹ: מַה זֶּה (שופטים ה) וְאוֹהֲבָיו כְּצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ בִּגְבוּרָתוֹ, מַה שֶּׁבַח הוּא זֶה לַצַּדִּיקִים? אָמַר לָהֶם: מָה הַשֶּׁמֶשׁ כְּשֶׁיּוֹצֵא בִּגְבוּרָתוֹ, יֵשׁ שֶׁשְּׂמֵחִים בּוֹ וְיֵשׁ שֶׁלֹּא שְׂמֵחִים בּוֹ, כָּךְ הַצַּדִּיקִים - כְּמוֹתָם יְשִׁישׁוּ, וְהָרְשָׁעִים לֹא יְשִׁישׁוּ. מָה הַשֶּׁמֶשׁ יֵשׁ לְמִי שֶׁעוֹשֶׂה רְפוּאָה, וְיֵשׁ לְמִי שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה - כָּךְ הַצַּדִּיקִים יִהְיוּ רְפוּאָה לַטּוֹבִים, וּמַכָּה לָרְשָׁעִים.

אָמְרוּ לֵיהּ, חִיָּיא בְּרִי, לָמָּה לֹא נִזְכַּר שֵׁם הַמְיֻחָד בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, אָמַר לוֹן, אֵין נָאֶה לְמֶלֶךְ הַכָּבוֹד לְהַזְכִּיר שְׁמוֹ עַל הַמֵּתִים, וְעַל דָּבָר הַנֶּאֱבָד. כְּדֵי שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ, כְּשֵׁם שֶׁכָּל הַבְּרִיּוֹת שֶׁבָּרָאם הֵם כֵּלִים וְנֶאֱבָדִים, כָּךְ שְׁמוֹ חַס וְשָׁלוֹם. וְלֹא הִזְכִּיר שְׁמוֹ הַמְיֻחָד, עַד שֶׁנִּבְרְאוּ כָּל הַבְּרִיּוֹת שֶׁהֵם כֵּלִים וְנֶאֱבָדִים. וּלְאַחַר כֵּן, הִזְכִּיר שְׁמוֹ עַל דָּבָר שֶׁהוּא קַיָּים לְעוֹלָם וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ב) בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמָיִם. וּמִשְּׁאָר כָּל הַבְּרִיּוֹת שֶׁבָּרָא לֹא הִזְכִּיר בְּכָאן, אֶלָּא דָּבָר הַקַּיָּים, וְלֹא נֶאֱמַר בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים,

אֶרֶץ וְשָׁמַיִם אָדָם וְחַיּוֹת וּבְהֵמוֹת וְעוֹפוֹת, שֶׁהֵם דְּבָרִים כְּלִים, אֶלָּא דָּבָר הָעוֹמֵד לְעוֹלָם, וְהֵם אֶרֶץ וְשָׁמַיִם.

אָמְרוּ לוֹ: חִזְיָא בְּנִי, לָמָּה לֹא נִזְכַּר שָׁם הַמְיֻחָד בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית? אָמַר לָהֶם: אֵין נָאֶה לְמֶלֶךְ הַכָּבוֹד לְהַזְכִּיר שְׁמוֹ עַל הַמִּתִים, וְעַל דָּבָר הַנֶּאֱבָד, כְּדֵי שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ, כְּשֵׁם שֶׁכָּל הַבְּרִיּוֹת שֶׁבָּרָאם הֵם כֵּלִים וְנֶאֱבָדִים, כָּךְ שְׁמוֹ, חַס וְחָלִילָה. וְלֹא הִזְכִּיר שְׁמוֹ הַמְיֻחָד עַד שֶׁנִּבְרְאוּ כָּל הַבְּרִיּוֹת שֶׁהֵם כֵּלִים וְנֶאֱבָדִים, וּלְאַחַר כֵּן הִזְכִּיר שְׁמוֹ עַל דָּבָר שֶׁהוּא קַיָּם לְעוֹלָם וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ב) בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמָיִם. וּמִשָּׁאָר כָּל הַבְּרִיּוֹת שָׁבָרָא, לֹא הִזְכִּיר בְּכָאן אֶלָּא דָּבָר הַקַּיָּם. וְלֹא נֶאֱמַר בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם אָדָם וְחַיּוֹת וּבְהֵמוֹת וְעוֹפוֹת, שֶׁהֵם דְּבָרִים כֵּלִים, אֶלָּא דָּבָר הָעוֹמֵד לְעוֹלָם, וְהֵם אֶרֶץ וְשָׁמַיִם.

אָמְרוּ לֵיהּ, מַאי דִּכְתִיב, (שם א) וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת הָרָקִיעַ וַיַּבְדֵּל בֵּין הַמַּיִם וְגו'. מַה צוֹרֶךְ הָיָה לוֹ לְהַקְדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת רָקִיעַ לְהַבְדִּיל בֵּין הַמַּיִם. אָמַר לְהוּ, כְּבָר כְּתִיב (משלי טז) כֹּל פָּעַל ה' לְמַעֲנֵהוּ. לֹא בָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא דָּבָר שֶׁלֹּא לְצוֹרֶךְ. וּבָרָא הָרָקִיעַ, וּכְשֶׁהוּא חוֹזֵר אֵינוֹ חוֹזֵר אֶלָּא לְצוֹרֶךְ. וּבָרָא הָרָקִיעַ, אֵינוֹ חוֹזֵר אֶלָּא לְעִתִּים יְדוּעִים. וְסִילוֹן אֶחָד שֶׁל מַיִם יוֹצֵא מִתְּהוֹמוֹת, וְסִילוֹן שֶׁל מַיִם יוֹצֵא מִגֵּיהִנֹּם, וְיוֹרֵד בְּצִינּוֹר לְסִילוֹן הַתְּהוֹם. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהלים מב) תְּהוֹם אֶל תְּהוֹם קוֹרֵא לְקוֹל צִנּוֹרֶיךָ. וְהָרָקִיעַ נִכְנָס בְּאֶמְצַע מִשְׁנֵיהֶם. וְאִלְמָלֵא שֶׁנִּכְנָס בֵּינָתַיִם, הָיוּ הוֹרְגִים לְשׁוֹתֵיהֶם. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית א) וַיַּבְדֵּל בֵּין הַמַּיִם אֲשֶׁר מִתַּחַת לָרָקִיעַ וּבֵין הַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל לָרָקִיעַ.

אָמְרוּ לוֹ: מַה שֶּׁכָּתוּב (שם א) וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת הָרָקִיעַ וַיַּבְדֵּל בֵּין הַמַּיִם וְגו', מַה צֹּרֶךְ הָיָה לוֹ לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת רָקִיעַ לְהַבְדִּיל בֵּין הַמַּיִם? אָמַר לָהֶם: כְּבָר כָּתוּב (משלי טז, ד) כֹּל פָּעַל ה' לְמַעֲנֵהוּ. לֹא בָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא דָּבָר שֶׁלֹּא לְצֹרֶךְ. וּבָרָא הָרָקִיעַ, וּכְשֶׁהוּא חוֹזֵר, אֵינוֹ חוֹזֵר אֶלָּא לְעִתִּים יְדוּעִים. וְסִילוֹן אֶחָד שֶׁל מַיִם יוֹצֵא מִתְּהוֹמוֹת, וְסִילוֹן שֶׁל מַיִם יוֹצֵא מִגֵּיהִנֹּם, וְיוֹרֵד בְּצִנּוֹר סִילוֹן הַתְּהוֹם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים מב) תְּהוֹם אֶל תְּהוֹם קוֹרֵא לְקוֹל צִנּוֹרֶיךָ. וְהָרָקִיעַ נִכְנָס בְּאֶמְצַע שְׁנֵיהֶם, וְאִלְמָלֵא שֶׁנִּכְנָס בֵּינָתַיִם, הָיוּ הוֹרְגִים לְשׁוֹתֵיהֶם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית א) וַיַּבְדֵּל בֵּין הַמַּיִם אֲשֶׁר מִתַּחַת לָרָקִיעַ וּבֵין הַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל לָרָקִיעַ.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי הַאי יְנוּקָא בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ אֲמָרוֹ, דְּהָכֵי הַוְיָא מַמָּשׁ, דִּכְתִיב יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמָּיִם, בְּתוֹךְ מַמָּשׁ, בְּאֶמְצָעִית מַיָּיא. בְּהַכָּנַס הָרָקִיעַ בֶּאֱמְצַע, מַחֲזִיר הַמַּיִם הָרָעִים הַיּוֹצְאִים מִגֵּיהִנֹּם לְמְקוֹמָן. וְלָא נָפִיק לְעָלְמָא מֵאִינּוּן מַיָּא, אֶלָּא כְּמִלְּא לוֹנָא, בִּימֵי אֲלִישָׁע. וְנֶאֱמַר בָּהֶם, (מלכים ב ב) וְהַמַּיִם רָעִים וְהָאָרֶץ מְשַׁכָּלֶת. כְּלוֹמַר, בִּשְׁבִיל שֶׁהַמַּיִם רָעִים, הָאָרֶץ מְשַׁכָּלֶת מִבְּנֵי אָדָם, שֶׁכָּלִים בִּשְׁבִילָם.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, הַתִּינוֹק הַזֶּה בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ אֲמָרוֹ, שֶׁכָּךְ הָיָה מַמָּשׁ שֶׁכָּתוּב יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם, בְּתוֹךְ מַמָּשׁ, בְּאֶמְצַע הַמַּיִם, בְּהַכָּנַס הָרָקִיעַ בָּאֶמְצַע, מַחֲזִיר הַמַּיִם הָרָעִים הַיּוֹצְאִים מִגֵּיהִנֹּם לִמְקוֹמָם, וְלֹא יָצָא

לְעוֹלָם מֵאוֹתָם הַמַּיִם, אֶלָּא כִּמְלֹא הַלֹּג, בִּימֵי אֱלִישָׁע. וְנֶאֱמַר בָּהֶם וְהַמַּיִם רָעִים וְהָאָרֶץ מְשַׁכֶּלֶת. כְּלוֹמַר, בִּשְׁבִיל שֶׁהַמַּיִם רָעִים, הָאָרֶץ מְשַׁכֶּלֶת מִבְּנֵי אָדָם, שֶׁכְּלִים בִּשְׁבִילָם.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, כּוֹלָא הַאי קְרָא מַסְהִיד עֲלֵיהּ. דְּאָמַר רִבִּי יְהוּדָה, כָּל מַה שֶּׁעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, לֹא עָשָׂה דָּבָר לְבַטָּלָה, וּמִפְּנֵי שֶׁהָיָה גָּלוּי לְפָנָיו שֶׁאוֹתָם הַמַּיִם הַיּוֹצְאִים מִגֵּיהִנֹּם, וְיִתְעָרְבוּ בַּמַּיִם הָאֲחֵרִים וְיִזְּיקוּ בְּרִיּוֹתָיו. עָשָׂה אֶת הָרָקִיעַ, לְהַכְנִיס בְּאֶמְצַע שְׁנֵיהֶם, לְהַבְדִּיל בֵּינְתַיִם. הֲדָא הוּא דִכְתִיב וְיהִי מַבְדִּיל בֵּין מַיִם לָמָיִם, בֵּין מַיִם הָרָעִים, לַמַּיִם הַטּוֹבִים. וּבְאוֹתָהּ שָׁעָה מַמָּשׁ, שֶׁהַמַּיִם יוֹצְאִים לְהִתְעָרֵב בַּמַּיִם הַטּוֹבִים, אָז הָרָקִיעַ חוֹזֵר וְנִכְנָס בֵּינְתַיִם, וּמַחֲזִירָם לְאָחוֹר.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, עַל כָּל זֶה מֵעִיד הַכָּתוּב הַזֶּה, שֶׁאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כָּל מַה שֶּׁעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, לֹא עָשָׂה דָּבָר לְבַטָּלָה, וּמִפְּנֵי שֶׁהָיָה גָּלוּי לְפָנָיו שֶׁאוֹתָם הַמַּיִם הַיּוֹצְאִים מִגֵּיהִנֹּם, וְיִתְעָרְבוּ בַּמַּיִם הָאֲחֵרִים וְיַזִּיקוּ לִבְרִיּוֹתָיו, עָשָׂה אֶת הָרָקִיעַ לְהַכְנִיס בְּאֶמְצַע שְׁנֵיהֶם, לְהַבְדִּיל בֵּינְתַיִם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וְיהִי מַבְדִּיל בֵּין מַיִם לָמָיִם, בֵּין מַיִם הָרָעִים לַמַּיִם הַטּוֹבִים, וּבְאוֹתָהּ שָׁעָה מַמָּשׁ שֶׁהַמַּיִם יוֹצְאִים לְהִתְעָרֵב בַּמַּיִם הַטּוֹבִים, אָז הָרָקִיעַ חוֹזֵר וְנִכְנָס בֵּינְתַיִם, וּמַחֲזִירָם לְאָחוֹר.

תָּא שְׁמַע, אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, הַנֵּי מַיָּיא דְּאִינּוּן לְחַיָּיא עָלְמָא, וּלְתִקּוּנֵיהוֹן דִּבְרִיָּיתָא, הֵיאַךְ יִתְקָרוֹן. אָמַר רִבִּי בְּרֶכְיָה, הַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל הַשָּׁמַיִם, דְּאִינּוּן מַיָּיא טָבִין.

בֹּא שְׁמַע, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הַמַּיִם הַלָּלוּ שֶׁהֵם לְהַחֲיוֹת הָעוֹלָם וּלְתִקּוּן הַבְּרִיּוֹת, אֵיךְ יִקָּרְאוּ? אָמַר רַבִּי בֶּרֶכְיָה, הַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל הַשָּׁמַיִם, שֶׁהֵם מַיִם טוֹבִים.

ר' חִיָּיא בַּר אַבָּא, הֲוָה אָזִיל בְּאוֹרְחָא, וְלָאֶה מִתְּקִיפוּתָא דְּשִׁמְשָׁא, וַהֲוָה צָחֵי לְמִשְׁתֵּי מַיָּא. פָּגַע בְּהַאי מַדְבְּרָא, וְאַשְׁכַּח חַד אִילָנָא, יָתִיב תְּחוֹתֵיהּ, עַד דְּזַקֵּיף עֵינוֹהִי, חָמָא חַד מַעָיְינָא דְמַיָּא דְּקִיק. חֲדֵי לְמִשְׁתֵּי מִנֵּהוֹן. שְׁתֵי מִן מַיָּא, וַהֲווּ מְרִירָן, אֲמַר לְשַׁמָּשֵׁיהּ, הַיְינוּ טַעֲמָא דְּר' אֶלְעָזָר, דְּאָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, לֵית לָךְ בְּעָלְמָא, דְּלֵית תַּמָּן תַּמְצִיתָא מֵהַהוּא סִילוֹנָא דְּגֵיהִנֹּם, בַּר אַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל. וְאִלְמָלֵא דְּשָׁתָן כָּל עָלְמָא מֵהַהוּא תַּמְצִיתָא דְּאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל, לָא יָכִיל לְמִשְׁתֵּי מַנַּייהוּ.

רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא הָיָה הוֹלֵךְ בַּדֶּרֶךְ וְהִתְעַיֵּף מֵחֹזֶק הַשֶּׁמֶשׁ, וְהָיָה צָמֵא לִשְׁתּוֹת מַיִם. פָּגַע בְּאוֹתוֹ מִדְבָּר וּמָצָא אִילָן אֶחָד. יָשַׁב תַּחְתָּיו. עַד שֶׁהֵרִים עֵינָיו, רָאָה מַעְיַן מַיִם קָטָן. שָׂמַח לִשְׁתּוֹת מֵהֶם. שָׁתָה מִן הַמַּיִם וְהָיוּ מָרִים. אָמַר לְשַׁמָּשׁוֹ, הַיְנוּ טַעֲמוֹ שֶׁל רַבִּי אֶלְעָזָר, שֶׁאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אֵין לְךָ בָּעוֹלָם שֶׁאֵין שָׁם תַּמְצִית מֵאוֹתוֹ סִילוֹן שֶׁל גֵּיהִנֹּם, פָּרַט לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְאִלְמָלֵא שֶׁשּׁוֹתִים כָּל הָעוֹלָם מֵאוֹתָהּ תַּמְצִית שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, לֹא יְכוֹלִים לִשְׁתּוֹת מֵהֶם.

אָמַר רִבִּי הוּנָא, הַאי רָקִיעַ דִּכְתִיב וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת הָרָקִיעַ, הוּא הָרָקִיעַ הַיָּדוּעַ לְמַעְלָה שֶׁעַל רָאשֵׁי הַחַיּוֹת. דִּכְתִיב (יחזקאל א) וּדְמוּת עַל רָאשֵׁי הַחַיָּה רָקִיעַ כְּעֵין הַקֶּרַח הַנּוֹרָא. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, הַאי חַיּוֹת, חַיָּה כְּתִיב חָדָא, לְמָה נֶאֱמַר רָאשֵׁי. אָמַר רִבִּי הוּנָא, אִית חַיָּה

חַד רַבָּא, וְשַׁלִּיטָא עַל כָּל שְׁאָר חֵיוָתָא קַדִּישָׁא, וְזִיוֹהִי רַבְרְבִין סַגִּיאִין. לֵיהּ רֵישִׁין דְּזִיוָוא סַגִּיאִין, וּכְדֵין כְּתִיב רָאשֵׁי הַחַיָּה. וְדָא הִיא הַחַיָּה, דְּחָמָא יְחֶזְקֵאל בְּחֵיזוּ נְבוּאָתָא. וְאִי סַלְקָא דַעְתָּךְ דְּהוּא הַחַיּוֹת. תָּא שְׁמַע, כְּתִיב (שם) וָאֵרֶא הַחַיּוֹת וְגוֹ', חָמָא הַאי, וְחָמָא הַחַיּוֹת.

אָמַר רַבִּי הוּנָא, הָרָקִיעַ הַזֶּה שֶׁכָּתוּב וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת הָרָקִיעַ, הוּא הָרָקִיעַ הַיָּדוּעַ לְמַעְלָה שֶׁעַל רָאשֵׁי הַחַיּוֹת, שֶׁכָּתוּב (יחזקאל א) וּדְמוּת עַל רָאשֵׁי הַחַיָּה רָקִיעַ כְּעֵין הַקֶּרַח הַנּוֹרָא. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הַחַיּוֹת הַלָּלוּ, חַיָּה כְּתוּב אַחַת, לָמָּה נֶאֱמַר רָאשֵׁי? אָמַר רַבִּי הוּנָא, יֵשׁ חַיָּה אַחַת גְּדוֹלָה, וְשׁוֹלֶטֶת עַל כָּל שְׁאָר חַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ, וְזִיוֶהָ גְּדוֹלִים רַבִּים. לָהּ רָאשִׁים שֶׁל זִיוִים רַבִּים, וְאָז כָּתוּב רָאשֵׁי הַחַיָּה, וְזוֹהִי הַחַיָּה שֶׁרָאָה יְחֶזְקֵאל בְּמַרְאֵה הַנְּבוּאָה. וְאִם תַּעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ שֶׁהִיא הַחַיּוֹת, בֹּא שְׁמַע, כָּתוּב (שם) וָאֵרֶא הַחַיּוֹת וְגוֹ', רָאָה אֶת זוֹ וְרָאָה אֶת הַחַיּוֹת.

הַאי רָקִיעַ לְמַאי אָתָא. אָמַר רִבִּי חִזְקִיָּה, לְאַפְרָשָׁא בֵּין מַלְאָכִין קַדִּישִׁין דְּמִתְּחוֹת הַהוּא רָקִיעָא, וּבֵין מַלְאָכִין קַדִּישִׁין דְּזָכוּ דְּאִינּוּן לְעֵילָּא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת הָרָקִיעַ וַיַּבְדֵּל בֵּין הַמַּיִם אֲשֶׁר מִתַּחַת לָרָקִיעַ וּבֵין הַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל לָרָקִיעַ. בֵּין הַמַּיִם אֲשֶׁר מִתַּחַת לָרָקִיעַ, מַלְאָכַיָּא דְּאִינּוּן תְּחוֹת הַהוּא רָקִיעָא. וּבֵין הַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל לָרָקִיעַ, מַלְאָכַיָּא דְּאִינּוּן מִלְּעֵילָּא. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, שְׁמַע מִינָּהּ דְּהוּא דְּרָגוֹד דְּמַפְסִיק בֵּינַיְתִים.

הָרָקִיעַ הַזֶּה, לָמָּה הוּא בָּא? אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה, לְהַפְרִיד בֵּין הַמַּלְאָכִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁמִּתַּחַת הָרָקִיעַ הַהוּא, וּבֵין הַמַּלְאָכִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁזָּכוּ שֶׁהֵם לְמַעְלָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת הָרָקִיעַ וַיַּבְדֵּל בֵּין הַמַּיִם אֲשֶׁר מִתַּחַת לָרָקִיעַ וּבֵין הַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל לָרָקִיעַ. בֵּין הַמַּיִם אֲשֶׁר מִתַּחַת לָרָקִיעַ - הַמַּלְאָכִים שֶׁהֵם תַּחַת הָרָקִיעַ הַהוּא, וּבֵין הַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל לָרָקִיעַ - הַמַּלְאָכִים שֶׁהֵם מִלְמַעְלָה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מִזֶּה נִשְׁמַע שֶׁהוּא הַפַּרְגּוֹד שֶׁמַּפְסִיק בֵּינְתַיִם.

רַבִּי אֶלְיעֶזֶר שְׁאַל לְרַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, אָמַר לֵיהּ, הַאי רָקִיעַ דְּאִתְבְּרֵי בַּשֵּׁנִי, מַאי הוּא, אָמַר לֵיהּ, רָזָא עִילָּאָה הוּא, דְּבָרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְמוּנָה תְּחוֹת יְדֵיהּ, וּבָחַר בֵּיהּ, וְשַׁלְטֵיהּ עַל כָּל חֵילֵי שְׁמַיָּא, וּבְגִין הַהוּא עִנְיָנָא, לֹא נֶאֱמַר כִּי טוֹב בַּשֵּׁנִי. אַף עַל פִּי דְּשׁוּלְטָנָא יְתֵירָא אִית לֵיהּ, דְּכוֹלָּא תְּחוֹת יְדֵיהּ, לְאַחֲזָאָה לְכָל עָלְמָא, דְּלֵית טִיבוּ וְיִקָּרָא וּפְרָקוֹנָא וְגַאוּתָא, אֶלָּא בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְחוֹדוֹהִי.

רַבִּי אֶלְעָזָר שָׁאַל אֶת רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי. אָמַר לוֹ, הָרָקִיעַ הַזֶּה שֶׁנִּבְרָא בַּשֵּׁנִי מַה הוּא? אָמַר לוֹ, סוֹד עֶלְיוֹן הוּא, שֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְמֻנֶּה מִתַּחַת יָדוֹ וּבָחַר בּוֹ, וְהִשְׁלִיטוֹ עַל כָּל צְבָאוֹת הַשָּׁמַיִם, וּמִשּׁוּם אוֹתוֹ עִנְיָן לֹא נֶאֱמַר כִּי טוֹב בַּשֵּׁנִי, אַף עַל פִּי שֶׁשִּׁלְטוֹן יֶתֶר יֵשׁ לוֹ, שֶׁהַכֹּל תַּחַת יָדוֹ, לְהַרְאוֹת לְכָל הָעוֹלָם שֶׁאֵין טוֹב וְכָבוֹד וּפְדוּת וְגַאוּת אֶלָּא בַּקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בִּלְבָד.

וְעוֹד אָמַר רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, מַאי דִּכְתִיב, (שיר השירים ו) אֶל גִּנַּת אֱגוֹז יָרַדְתִּי לִרְאוֹת בְּאִבֵּי הַנָּחַל. זֶהוּ מַה שֶּׁרָאָה יְחֶזְקֵאל, בְּאוֹתוֹ הָרָקִיעַ שֶׁנִּבְרָא בַּשֵּׁנִי. שֶׁבְּרָאוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא,

וּסְתָמוֹ מִכָּל רִבְבוֹת קוֹדֶשׁ שֶׁלּוֹ. וְאוֹתָן הָעוֹלָמוֹת דְּכָסֵיף בְּהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, סְתָמָם מִמֶּנּוּ, וְיַקִּיר הֲדָרוֹ סָתִים. מֵאוֹתָן עוֹלָמוֹת וּלְמַעְלָה סְתִים. וְהַטְמִין מִכּוּלָּם, וְכוּלָּם שׁוֹאֲלִים וְאוֹמְרִים, אַיֵּה מָקוֹם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ (יחזקאל ג) בָּרוּךְ כְּבוֹד ה' מִמְּקוֹמוֹ.

וְעוֹד אָמַר רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, מַה שֶּׁכָּתוּב (שיר ו) אֶל גִּנַּת אֱגוֹז יָרַדְתִּי לִרְאוֹת בְּאִבֵּי הַנָּחַל? זֶהוּ מַה שֶּׁרָאָה יְחֶזְקֵאל בְּאוֹתוֹ הַרָקִיעַ שֶׁנִּבְרָא בַּשֵּׁנִי, שֶׁבָּרְאוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּסְתָמוֹ מִכָּל רִבְבוֹת קוֹדֶשׁ שֶׁלּוֹ. וְאוֹתָם הָעוֹלָמוֹת שֶׁכּוֹסֵף בָּהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, סְתָמָם מִמֶּנּוּ, וּכְבוֹד הֲדָרוֹ סָתָם. מֵאוֹתָם עוֹלָמוֹת וּלְמַעְלָה סָתָם, וְהִטְמִין מִכֻּלָּם, וְכֻלָּם שׁוֹאֲלִים וְאוֹמְרִים אַיֵּה מָקוֹם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ, (יחזקאל ג) בָּרוּךְ כְּבוֹד ה' מִמְּקוֹמוֹ.

תָּא חֲזֵי, מַאי קָאָמַר אֶל גִּנַּת אֱגוֹז יָרַדְתִּי, בְּגִנַּת אֱגוֹז לֹא כְתִיב, אֶלָּא אֶל גִּנַּת אֱגוֹז. כְּמַאן דְּנָחִית וּמַקְרִיב לְגִנְתָּא, וְלָא עַיִּיל בָּהּ, כָּל שֶׁכֵּן דְּלָא קָרֵיב לֶאֱגוֹז אֶלָּא לְגִינָּה. וְכָל שֶׁכֵּן דְּלָא חָזָא מַה שֶּׁבְּתוֹךְ הָאֱגוֹז. וְכָל שֶׁכֵּן דְּאָמַר לְרְאוֹת, וְלֹא אָמַר רָאִיתִי. כְּלוֹמַר לַגִּינָּה שֶׁהוּא חוּצָה, קָרַבְתִּי וְיָרַדְתִּי לְרְאוֹת, וְלֹא אָמַר שֶׁרָאָה אֲפִילּוּ הַגִּינָּה שֶׁהִיא חוּצָה.

בֹּא וּרְאֵה מָה אָמַר, אֶל גִּנַּת אֱגוֹז יָרַדְתִּי בְּגִנַּת אֱגוֹז לֹא כְתוּב, אֶלָּא אֶל גִּנַּת אֱגוֹז, כְּמִי שֶׁיָּרַד וְקָרַב לַגָּן וְלֹא נִכְנַס בּוֹ, כָּל שֶׁכֵּן שֶׁלֹּא קָרַב לָאֱגוֹז אֶלָּא לַגִּנָּה, וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁלֹּא רָאָה מַה שֶּׁבְּתוֹךְ הָאֱגוֹז, וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁאָמַר לְרְאוֹת וְלֹא אָמַר רָאִיתִי. כְּלוֹמַר, לַגִּנָּה, שֶׁהוּא חוּצָה, קָרַבְתִּי וְיָרַדְתִּי לְרְאוֹת, וְלֹא אָמַר שֶׁרָאָה אֲפִילּוּ הַגִּנָּה שֶׁהוּא חוּצָה.

וְעוֹד אָמַר רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, כַּמָּה נִצְטַעֵר הַהוּא גַּבְרָא, דְּכְתִיב בֵּיהּ, (במדבר יב) לֹא כֵן עַבְדִּי מֹשֶׁה בְּכָל בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא, לְמֶחֱזֵי חַד שַׁמְּשָׁא דְּמְשַׁמְּשָׁא קַמֵּיהּ, וְלָא אִיתְיְהִיבַת לֵיהּ רְשׁוּתָא, דְּכְתִיב (שמות לג) הַרְאֵנִי נָא אֶת כְּבוֹדֶךָ. אָמַר רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, הוּא דְּכְתִיב בֵּיהּ (תהלים יט) כְּבוֹד אֵל. וְהוּא מטטרו"ן שַׂר הַפָּנִים.

וְעוֹד אָמַר רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, כַּמָּה נִצְטַעֵר אוֹתוֹ אִישׁ שֶׁכָּתוּב בּוֹ (במדבר יב) לֹא כֵן עַבְדִּי מֹשֶׁה בְּכָל בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא, לְרְאוֹת שַׁמָּשׁ אֶחָד שֶׁמְּשַׁמֵּשׁ לְפָנָיו, וְלֹא נִתְּנָה לוֹ רְשׁוּת, שֶׁכָּתוּב (שמות לג, יח) הַרְאֵנִי נָא אֶת כְּבוֹדֶךָ. אָמַר רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, הוּא שֶׁכָּתוּב בּוֹ (תהלים יט) כְּבוֹד אֵל, וְהוּא מטטרו"ן שַׂר הַפָּנִים.

וְהָאִיךְ שְׁאֵיל מֹשֶׁה לְמֶחֱמֵי דָּא. אֶלָּא מֹשֶׁה סָבַר, כֵּיוָן דְּחָמָא גּוּפֵיהּ אַרְבְּעִין יוֹמִין וְאַרְבְּעִין לֵילְיָין, דְּלָא אָכִיל וְשָׁתֵי, וַהֲוֵי נִיזּוֹן מֵאַסְפַּקְלַרְיָא דִּלְעֵילָּא, סָבַר דְּכַדְאי הוּא לְמִישְׁאַל דָּא.

וְאֵיךְ בִּקֵּשׁ מֹשֶׁה לִרְאוֹת אֶת זֶה? אֶלָּא מֹשֶׁה סָבַר, כֵּיוָן שֶׁרָאָה גּוּפוֹ אַרְבָּעִים יָמִים וְאַרְבָּעִים לֵילוֹת, כְּשֶׁלֹּא אָכַל וְשָׁתָה, וְהָיָה נִזּוֹן מֵאַסְפַּקְלַרְיָה שֶׁלְּמַעְלָה, סָבַר שֶׁכְּדַאי הוּא לְבַקֵּשׁ אֶת זֶה.

וּמָה אַתְּ לֵיהּ, לֹא תּוּכַל לִרְאוֹת אֶת פָּנָי, הוּא מָאֲרֵיהּ דְּאַפַּיָּיא, וְלָא יָהֵיב לֵיהּ רְשׁוּתָא, עַד דְּנָפַק נִשְׁמָתֵיהּ. לְקַיֵּים מַה שֶּׁנֶּאֱמַר (שמות לג) כִּי לֹא יִרְאַנִי הָאָדָם וָחָי. וְכָל נִשְׁמָתָא דְּצַדִּיקַיָּא, אִתְיְהִיב לֵיהּ רְשׁוּתָא לְמִנְדַּע, וּלְאִדְבְּקָא מַה דְּלָא יָכִיל בְּעָלְמָא דֵּין.

וּמַה הֵשִׁיב לוֹ? (שמות לג, כ) לֹא תוּכַל לִרְאוֹת אֶת פָּנָי. הוּא בַּעַל הַפָּנִים, וְלֹא נָתַן לוֹ רְשׁוּת עַד שֶׁיִּצָּאֶה נִשְׁמָתוֹ, לְקַיֵּם מַה שֶּׁנֶּאֱמַר (שם) כִּי לֹא יִרְאַנִי הָאָדָם וָחָי. וְכָל נִשְׁמוֹת הַצַּדִּיקִים נִתְּנָה לוֹ רְשׁוּת לָדַעַת וּלְהִדָּבֵק, מַה שֶּׁאֵין יָכוֹל בָּעוֹלָם הַזֶּה.

תָּנוּ רַבָּנָן, כָּל יוֹמָא וְיוֹמָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד מַלְאָכִין קַדִּישִׁין, וְאִילֵּין אִינוּן נְשָׁמָתְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים קד) עוֹשֶׂה מַלְאָכָיו רוּחוֹת מְשָׁרְתָיו אֵשׁ לוֹהֵט. עָשָׂה לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא עוֹשֶׂה, מַשְׁמַע שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בְּכָל יוֹם.

שְׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ, כָּל יוֹם וְיוֹם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה מַלְאָכִים קְדוֹשִׁים, וְאֵלּוּ הֵם נִשְׁמוֹת הַצַּדִּיקִים. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים קד, ד) עֹשֶׂה מַלְאָכָיו רוּחוֹת מְשָׁרְתָיו אֵשׁ לוֹהֵט. עָשָׂה לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא עוֹשֶׂה, מַשְׁמַע שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בְּכָל יוֹם.

אָמַר רִבִּי אַבָּהוּ, לֹא תִקְשֵׁי לָךְ הַאי, דְּהָא אִית מַלְאָכִים שֶׁנִּבְרְאוּ מִכִּסֵּא הַכָּבוֹד, וְהֵם שְׁלוּחִים מְמוּנִים בִּשְׁלִיחוּתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. אִי שְׁאַר מַלְאָכַיָּא דַּהֲווֹ מִכִּסֵּא הַכָּבוֹד כְּךָ, נִשְׁמָתְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּא דַּהֲווֹ מִתַּמָּן, וְקַיְימֵי אוֹרַיְיתָא, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה דְּעָבִיד לְהוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַלְאָכִין עִילָּאִין קַדִּישִׁין.

אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, לֹא יִקְשֶׁה לְךָ זֶה, שֶׁהֲרֵי יֵשׁ מַלְאָכִים שֶׁנִּבְרְאוּ מִכִּסֵּא הַכָּבוֹד, וְהֵם שְׁלוּחִים מְמֻנִּים בִּשְׁלִיחוּתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. אִם שְׁאָר הַמַּלְאָכִים שֶׁהָיוּ מִכִּסֵּא הַכָּבוֹד כָּךְ, נִשְׁמוֹת הַצַּדִּיקִים שֶׁהָיוּ מִשָּׁם וְקַיְּמוּ אֶת הַתּוֹרָה, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁעוֹשֶׂה אוֹתָם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַלְאָכִים עֶלְיוֹנִים קְדוֹשִׁים.

אָמַר רִבִּי פִּנְחָס, כְּלַל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּאָדָם אַרְבָּעָה דְּבָרִים, אֵ"שׁ רוּ"חַ מַיִ"ם עָפָ"ר. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, וְהָא מְהוּפְכִין אִינוּן בְּאוֹרַיְיתָא. אָמַר לֵיהּ רַבִּי פִּנְחָס, וּבְאוֹרַיְיתָא אִיכָּא אִינוּן, אָמַר לֵיהּ הֵן. וְאֵלּוּ הֵן רוּ"חַ אֵ"שׁ מַיִ"ם עָפָ"ר. תְּרֵין אִינוּן דְּאִתְגְּזָרוּ מִשַּׁמָּשַׁיָּא מִלְּעֵילָּא, וּתְרֵין אִינוּן דְּאִתְגְּזָרוּ מִלְּרַע. מְנָא לָן, דִּכְתִיב (שם) עוֹשֶׂה מַלְאָכָיו רוּחוֹת, הָא רוּחַ. מְשָׁרְתָיו אֵשׁ לוֹהֵט, הָא אֵשׁ. יָסַד אֶרֶץ עַל מְכוֹנֶיהָ, כְּמַשְׁמָעוֹ. תְּהוֹם כַּלְבוּשׁ כִּסִּיתוֹ עַל הָרִים יַעַמְדוּ מָיִם, הָא מָיִם. כָּלְהוֹ מִתְחַבְּרָן דָּא עִם דָּא, רוּחַ אֵשׁ עָפָר מַיִם. אָמַר רִבִּי פִּנְחָס, אַף עַל גַּב דְּמִתְהַפְּכֵי, לֵית לָן בָּהּ, וְשַׁפִּיר קָאָמַר רַבִּי יְהוּדָה.

אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, כְּלַל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּאָדָם אַרְבָּעָה דְּבָרִים: אֵ"שׁ רוּ"חַ מַיִ"ם עָפָ"ר. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וַהֲרֵי מְהֻפָּכִים הֵם בַּתּוֹרָה? אָמַר לוֹ רַבִּי פִּנְחָס, וּבַתּוֹרָה הֵם יֶשְׁנָם? אָמַר לוֹ, כֵּן, וְאֵלּוּ הֵם: רוּ"חַ אֵ"שׁ עָפָ"ר מַיִ"ם. שְׁנַיִם הֵם שֶׁנִּבְרְאוּ מֵהַשַּׁמָּשִׁים שֶׁלְּמַעְלָה, וּשְׁנַיִם הֵם שֶׁנִּבְרְאוּ מִלְּמַטָּה. מִנַּיִן לָנוּ? שֶׁכָּתוּב עֹשֶׂה מַלְאָכָיו רוּחוֹת - הִנֵּה רוּחַ. מְשָׁרְתָיו אֵשׁ לוֹהֵט - הִנֵּה אֵשׁ. יָסַד אֶרֶץ עַל מְכוֹנֶיהָ - כְּמַשְׁמָעוֹ. תְּהוֹם כַּלְבוּשׁ כִּסִּיתוֹ עַל הָרִים יַעַמְדוּ מָיִם - הִנֵּה מַיִם. כֻּלָּם מִתְחַבְּרִים זֶה עִם זֶה, רוּחַ אֵשׁ עָפָר מַיִם. אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, אַף עַל גַּב שֶׁמִּתְהַפְּכִים, אֵינָנוּ עוֹסְקִים בָּזֶה, וְטוֹב מַה שֶּׁאָמַר רַבִּי יְהוּדָה.

וְאָמַר רִבִּי יְהוּדָה, כֻּלְּהוֹ כְּלִלְהוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּאָדָם. אָמַר לֵיהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אֲנִי בָּרָאתִי אוֹתְךָ עֶלְיוֹן, וְהִמְלַכְתִּיךָ עַל כָּל בְּרִיּוֹתַי, נָתַתִּי בְךָ כֹּחַ מִן הַמַּלְאָכִים, וְכֹחַ מִן

הַמְשָׁרְתִים, שֶׁהֵם לְמַעְלָה, וְכֹחַ הַתְּהוֹם, וְכֹחַ הָאָרֶץ, וְנָתַתִּי בְּךָ שֵׂכֶל טָהוֹר הַגָּזוּר מִכִּסְאִי, וְאַתְּ חָטֵי קֶדָמַי.

וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֶת כֻּלָּם כְּלַל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּאָדָם. אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אֲנִי בָּרָאתִי אוֹתְךָ עֶלְיוֹן וְהִמְלַכְתִּיךָ עַל כָּל בְּרִיּוֹתַי, נָתַתִּי בְּךָ כֹּחַ מִן הַמַּלְאָכִים, וְכֹחַ מִן הַמְשָׁרְתִים, שֶׁהֵם מִלְמַעְלָה, וְכֹחַ הַתְּהוֹם, וְכֹחַ הָאָרֶץ, וְנָתַתִּי בְּךָ שֵׂכֶל טָהוֹר הַגָּזוּר מִכִּסְאִי, וְאַתָּה חוֹטֵא לְפָנַי?

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, רָצָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת לָאָדָם עֶלְיוֹן עַל כָּל בְּרִיּוֹתָיו, לְמֶהֱוֵי יָחִיד בְּהַאי עָלְמָא, כְּמָה דְּאִיהוּ יְחִידָאי לְעֵילָּא. כֵּיוָן שֶׁחָטָא, אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, הֵן הָאָדָם הָיָה כְּאַחַד מִמֶּנּוּ, הָיָה בְּדַעְתִּי לַעֲשׂוֹתוֹ כְּאֶחָד, עַכְשָׁיו, וְעַתָּה פֶּן יִשְׁלַח יָדוֹ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, רָצָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְעָשׂוֹת אֶת הָאָדָם עֶלְיוֹן עַל כָּל בְּרִיּוֹתָיו, לִהְיוֹת יָחִיד בָּעוֹלָם הַזֶּה, כְּמוֹ שֶׁהוּא יְחִידִי לְמַעְלָה. כֵּיוָן שֶׁחָטָא, אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא (בראשית ב) הֵן הָאָדָם הָיָה כְּאַחַד מִמֶּנּוּ, הָיָה בְּדַעְתּוֹ לְעָשׂוֹתוֹ כְּאֶחָד. עַכְשָׁו, וְעַתָּה פֶּן יִשְׁלַח יָדוֹ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, רָקִיעַ אֶחָד עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וּמִמֶּנּוּ נִתְהַוּוּ הַשָּׁמַיִם. שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית א) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָרָקִיעַ שָׁמָיִם. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְלֹא זוֹ בִּלְבָד, אֶלָּא כָּל מַה שֶּׁעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, לֹא עָשָׂה אֶלָּא דָּבָר א' מֵהַכֹּל, וְאוֹתוֹ דָּבָר הוֹצִיא כָּל פְּעוּלוֹתָיו לְמִינוֹ, כְּגוֹן הַשָּׁמַיִם, עָשָׂה מִמֶּנּוּ אֶחָד, אוֹתוֹ הַמְשׁוּבָּח מִכֻּלָּם. וְאֶרֶץ עָשָׂה אֶחָד.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, רָקִיעַ אֶחָד עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וּמִמֶּנּוּ נִתְהַוּוּ הַשָּׁמַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית א) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָרָקִיעַ שָׁמָיִם. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְלֹא זוֹ בִּלְבָד, אֶלָּא כָּל מַה שֶּׁעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, לֹא עָשָׂה אֶלָּא דָּבָר אֶחָד מֵהַכֹּל, וְאוֹתוֹ דָּבָר הוֹצִיא כָּל פְּעֻלּוֹתָיו לְמִינוֹ. כְּגוֹן הַשָּׁמַיִם, עָשָׂה מִמֶּנּוּ אֶחָד, אוֹתוֹ הַמְשֻׁבָּח מִכֻּלָּם, וְאֶרֶץ עָשָׂה אֶחָד.

תָּא שְׁמַע, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מֵהַכֹּל עָשָׂה אֶחָד, אוֹתוֹ הַמְשׁוּבָּח מִכּוּלָּם, וְזֶהוּ הָרָקִיעַ כְּעֵין הַקֶּרַח הַנּוֹרָא, שֶׁמִּמֶּנּוּ נִתְהַוּוּ הַשָּׁמַיִם. הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָרָקִיעַ שָׁמָיִם. וְאֶרֶץ אוֹתָהּ הַמְשׁוּבַּחַת מִכּוּלָּן, וְזוֹ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּמִמֶּנָּהּ נִתְהַוּוּ שְׁאָר הָאֲרָצוֹת, הֲדָא הוּא דִכְתִיב (משלי ח) עַד לֹא עָשָׂה אֶרֶץ וְחוּצוֹת, אֶרֶץ, זוֹ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְחוּצוֹת, שְׁאָר הָאֲרָצוֹת שֶׁבְּחוּצָה לָאָרֶץ. הָאָדָם אֶחָד, וּמִמֶּנּוּ נִתְהַוּוּ כָּל הַשְּׁאָר, דִּכְתִיב (שם) וְרֹאשׁ עַפְרוֹת תֵּבֵל. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מָנָא לָן. מֵהַאי קְרָא דְּאָמַר דָּוִד, (תהלים קמח) הַלְלוּ אֶת ה' מִן הַשָּׁמַיִם, מֵאוֹתוֹ שֶׁנַּעֲשׂוּ הַשָּׁמַיִם מִמֶּנּוּ.

בֹּא שְׁמַע, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מֵהַכֹּל עָשָׂה אֶחָד, אוֹתוֹ הַמְשֻׁבָּח מִכֻּלָּם, וְזֶהוּ הָרָקִיעַ (יחזקאל א) כְּעֵין הַקֶּרַח הַנּוֹרָא, שֶׁמִּמֶּנּוּ נִתְהַוּוּ הַשָּׁמַיִם, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָרָקִיעַ שָׁמָיִם. וְאֶרֶץ אוֹתָהּ הַמְשֻׁבַּחַת מִכֻּלָּן, וְזוֹ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּמִמֶּנָּה נִתְהַוּוּ שְׁאָר הָאֲרָצוֹת, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (משלי ח) עַד לֹא עָשָׂה אֶרֶץ וְחוּצוֹת. אֶרֶץ - זוֹ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְחוּצוֹת - שְׁאָר הָאֲרָצוֹת שֶׁבְּחוּצָה לָאָרֶץ. הָאָדָם אֶחָד, וּמִמֶּנּוּ נִתְהַוּוּ כָּל הַשְּׁאָר, שֶׁכָּתוּב

(שם) וְרֹאשׁ עִפְרוֹת תֵּבֵל. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מַנַּיִן לָנוּ? מֵהַפָּסוּק הַזֶּה שֶׁאָמַר דָּוִד (תהלים קמח) הַלְלוּ אֶת ה' מִן הַשָּׁמַיִם, מֵאוֹתוֹ שֶׁנַּעֲשׂוּ הַשָּׁמַיִם מִמֶּנּוּ.

תָּנוּ רַבָּנָן, זִמְנָא חָדָא הֲוָה אָזִיל רַבִּי יוֹחָנָן לְמֶחֱמֵי לְרַבִּי שִׁמְעוֹן, וַהֲווֹ רַבִּי יוֹסֵי אָזִיל עִמֵּיהּ, אָמַר לֵיהּ רַבִּי יוֹסֵי, לְאָן אַתְּ אָזִיל. אָמַר לֵיהּ, לְמֶחֱמֵי לְרַבִּי שִׁמְעוֹן. אָמַר, לְמָאנֵי פְּלוּגְתָּא דִּילָךְ, אַתְּ אָזִיל לְמֶחֱמֵי. אָמַר שְׁמַע מִינָּהּ, דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן לְשֵׁם שָׁמַיִם קָא מִפְלִיג, וְהוֹאִיל וְכָךְ הוּא חֲבִיבוּתָא דִּלֵיבָּאי אִשְׁתַּכְּחַת בֵּיהּ. אַסְכִּימוּ לְמֵיזַל, וַהֲוָה לֵילְיָא, אֲמָרוּ נֵיתִיב הָכָא, עַד דְּייֵתֵי נְהוֹרָא, וְנִתְעַסֵּק בְּאוֹרַיְיתָא, יָתְבוּ.

שָׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ, פַּעַם אַחַת הָיָה הוֹלֵךְ רַבִּי יוֹחָנָן לִרְאוֹת אֶת רַבִּי שִׁמְעוֹן, וְהָיָה הוֹלֵךְ עִמּוֹ רַבִּי יוֹסֵי. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסֵי, לְאָן אַתָּה הוֹלֵךְ? אָמַר לוֹ, לִרְאוֹת אֶת רַבִּי שִׁמְעוֹן. אָמַר: לְבַעַל הַמַּחֲלֹקֶת שֶׁלְּךָ אַתָּה הוֹלֵךְ?! אָמַר: מָזֶה נִשְׁמַע שֶׁרַבִּי שִׁמְעוֹן חוֹלֵק לְשֵׁם שָׁמַיִם, וְהוֹאִיל וְכָךְ הוּא, חֲבִיבוּת לִבֵּי נִמְצֵאת בּוֹ. הִסְכִּימוּ לְלֶכֶת, וְנִהְיָה לַיְלָה. אָמְרוּ, נֵשֵׁב כָּאן עַד שֶׁיָּבֹא הָאוֹר, וְנִתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה. יָשְׁבוּ.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, הַאי רָקִיעַ שֶׁנִּבְרָא בַּשֵּׁנִי, הוּא הָרָקִיעַ הָעֶלְיוֹן. וְתָנָא הוּא הַפַּרְגּוֹד הַמַּפְסִיק בֵּינְתַיִם. דִּכְתִיב (יחזקאל א) וּדְמוּת עַל רָאשֵׁי הַחַיָּה רָקִיעַ כְּעֵין הַקֶּרַח הַנּוֹרָא. וּמִזֶּה הָרָקִיעַ נַעֲשׂוּ כָּל שְׁאָר הָרְקִיעִים, הַסּוֹבְבִים וְשֶׁאֵינָם סוֹבְבִים, וְכוּלָּם אֲדוּקִים בָּזֶה הָרָקִיעַ, וְקָרָא לוֹ רָקִיעַ, וְקָרָא לוֹ שָׁמַיִם, דִּכְתִיב (בראשית א) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָרָקִיעַ שָׁמָיִם. עַל שֶׁנִּתְהַוּוּ מִמֶּנּוּ.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, הָרָקִיעַ הַזֶּה שֶׁנִּבְרָא בַּשֵּׁנִי, הוּא הָרָקִיעַ הָעֶלְיוֹן. וְשֶׁנִינוּ, הוּא הַפַּרְגּוֹד הַמַּפְסִיק בֵּינְתַיִם, שֶׁכָּתוּב (יחזקאל א) וּדְמוּת עַל רָאשֵׁי הַחַיָּה רָקִיעַ כְּעֵין הַקֶּרַח הַנּוֹרָא, וּמִזֶּה הָרָקִיעַ נַעֲשׂוּ כָּל שְׁאָר הָרְקִיעִים, הַסּוֹבְבִים וְשֶׁאֵינָם סוֹבְבִים, וְכֻלָּם אֲדוּקִים בְּזֶה הָרָקִיעַ. וְקָרָא לוֹ רָקִיעַ, וְקָרָא לוֹ שָׁמַיִם, שֶׁכָּתוּב (בראשית א) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָרָקִיעַ שָׁמָיִם. עַל שֶׁנִּתְהַוּוּ מִמֶּנּוּ.

עַד דַּהֲווֹ יָתְבֵי, קָרֵיב בְּרֵיהּ דְּר' יוֹסֵי לַאֲבוּהִי, אָמַר לֵיהּ הַאי דְּאָמַר שְׁלֹמֹה, (מלכים א ח) וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם מְכוֹן שִׁבְתֶּךָ. הֲוָה לֵיהּ לְמֵימַר מִן הַשָּׁמַיִם. שָׁמַע רַבִּי יוֹחָנָן, אָמַר לֵיהּ אֵימָא בְּרִי אֵימָא, דְּמִלָּה דְּפוּמָךְ מִלָּה קַדִּישָׁא הִיא. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, הַאי פְּסוּקָא שָׁאֵיל, וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם מְכוֹן שִׁבְתֶּךָ. מִן הַשָּׁמַיִם הֲוָה לֵיהּ לְמֵימַר.

עַד שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבִים, קָרַב בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹסֵי לְאָבִיו. אָמַר לוֹ, זֶה שֶׁאָמַר שְׁלֹמֹה וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם מְכוֹן שִׁבְתֶּךָ. הָיָה לוֹ לוֹמַר מִן הַשָּׁמַיִם! שָׁמַע רַבִּי יוֹחָנָן, אָמַר לוֹ, אֱמֹר בְּנִי, אֱמֹר, שֶׁדִּבֵּר פִּיךָ דְּבַר קָדוֹשׁ הוּא. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, הַפָּסוּק הַזֶּה שׁוֹאֵל, וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם מְכוֹן שִׁבְתֶּךָ, מִן הַשָּׁמַיִם הָיָה לוֹ לוֹמַר!

אָמַר לֵיהּ רַבִּי יוֹחָנָן, מִקְרָא חָסֵר הוּא, כְּמוֹ שַׁוְעַת עֲנִיִּים, הָוָה לֵיהּ לְמֵימַר מִן עֲנִיִּים. וְכֵן צַעֲקַת עֲנָיִים, וְכֵן הָרִבֵּה. קָרֵיב לַאֲבוּהִי, וְאָמַר לֵיהּ מִלָּה שְׁמַעְנָא בֵּיהּ, אָמַר לֵיהּ רַבִּי יוֹחָנָן, אֵימָא בְּרִי אֵימָא.

אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹחָנָן, מִקְרָא חָסֵר הוּא, כְּמוֹ שַׁוְעַת עֲנִיִּים, הָיָה לוֹ לוֹמַר מִן עֲנִיִּים, וְכֵן צַעֲקַת עֲנָיִים, וְכֵן הָרִבֵּה. קָרַב לְאָבִיו וְאָמַר לוֹ, דָּבָר שְׁמַעְתִּי בּוֹ. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹחָנָן, אֱמֹר בְּנִי, אֱמֹר.

אֲמַר, שְׁמַעְנָא דִּי בְּעִידָנָא דִּי בָּעוֹן יִשְׂרָאֵל צְלוֹתְהוֹן וּבָעוּתְהוֹן בְּבָתֵּי צְלוֹתְהוֹן, מִטטרו"ן מָארֵי דְּאַפַּיָּא, נָטֵיל כָּל צְלוֹתְהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל וְסָלֵיק לְהוֹ בְּהַאי רָקִיעַ, וְכַד בָּעֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַשְׁגָּחָא בִּזְכוּתְהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, מְעַיֵּין בְּהַהוּא דְּאִתְקְרֵי שָׁמַיִם, דְּתַמָּן בָּעוּתְהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, וּמְרַחֵם עֲלַיְיהוּ. דִּכְתִיב וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם, מַמָּשׁ. כֵּן אָמַר דָּוִד, הַלְלוּ אֶת ה' מִן הַשָּׁמַיִם, דְּתַמָּן הוּא תּוּשְׁבַּחְתָּא דְיִשְׂרָאֵל. אָתָא ר' יוֹחָנָן וּנְשָׁקֵיהּ עַל רֵישֵׁיהּ, וּבָרְכֵיהּ, אֲמַר מַרְגְּלָא הָדָא הֲוָות תְּחוֹת יְדָיךְ, מַרְגְּלָא תְּהֵא בְּדָרָךְ.

אֲמַר, שְׁמַעְתִּי שֶׁבִּזְמַן שֶׁמְּבַקְּשִׁים יִשְׂרָאֵל תְּפִלּוֹתֵיהֶם וּבַקָּשׁוֹתֵיהֶם בְּבָתֵּי תְּפִלּוֹתָם, מטטרו"ן בַּעַל הַפָּנִים נוֹטֵל אֶת כָּל תְּפִלּוֹת יִשְׂרָאֵל וּמַעֲלֶה אוֹתָם לָרָקִיעַ הַזֶּה, וּכְשֶׁרוֹצֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַשְׁגִּיחַ בִּזְכֻיּוֹתֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, הוּא מְעַיֵּן בְּאוֹתוֹ הָרָקִיעַ שֶׁנִּקְרָא שָׁמַיִם, שֶׁשָּׁם בַּקָּשׁוֹתֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וּמְרַחֵם עֲלֵיהֶם, שֶׁכָּתוּב וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם, מַמָּשׁ. כֵּן אָמַר דָּוִד, הַלְלוּ אֶת ה' מִן הַשָּׁמַיִם, שֶׁשָּׁם הִיא תִּשְׁבַּחְתָּם שֶׁל יִשְׂרָאֵל. בָּא רַבִּי יוֹחָנָן וּנְשָׁקוֹ עַל רֹאשׁוֹ וּבֵרְכוֹ. אָמַר, הַמַּרְגָּלִית הַזּוֹ הָיְתָה תַּחַת יָדֶךָ, מַרְגָּלִית תִּהְיֶה בְּדוֹרֶךָ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, תָּא חֲזֵי, עָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הָרָקִיעַ הַזֶּה, וְעָבִיד מְנֵיהּ שָׁמַיִם, דִּי מְמַנָּן תְּחוֹתוֹהִי, רָקִיעָא לְעֵילָא, וּשְׁמַיָּיא לְתַתָּא. וְעָבַד תְּחוֹת אִלֵּין, שְׁמַיָּיא אָחֳרָנִין, דְּאִתְקְרוּן רָקִיעַ הַשָּׁמַיִם, דִּמְמַנָּן בֵּיהּ כָּל בּוּצִינַיָּיא דְּנָהֲרִין.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בֹּא וּרְאֵה, עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הָרָקִיעַ הַזֶּה וְעָשָׂה מִמֶּנּוּ שָׁמַיִם, שֶׁמְּמֻנִּים תַּחְתָּיו. הָרָקִיעַ לְמַעְלָה וְהַשָּׁמַיִם לְמַטָּה, וְעָשָׂה תַּחַת אֵלּוּ שָׁמַיִם אֲחֵרִים שֶׁנִּקְרְאוּ רָקִיעַ הַשָּׁמַיִם, שֶׁמְּמֻנִּים בּוֹ הַמְּאוֹרוֹת הַמְּאִירִים.

תָּא חֲזֵי בֵּין רָקִיעָא דָּא, דְּאִתְקְרֵי רָקִיעַ הַשָּׁמַיִם, עַד הָרָקִיעַ הַנָּטוּי עַל הַחַיּוֹת, אִית תְּלַת מְאָה וְתִשְׁעִין רְקִיעִין אָחֳרָנִין, וּשְׁבַע אַלְפִּין וְאַרְבַּע מְאָה וְחַמְשִׁין חוֹלְקִין, סָמְכִין אַתְּרִין דְּבוּצִינַיָּיא אוֹחֳרָנִין, וּמֵאִלֵּין בּוּצִינַיָּיא נָטַל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וַאֲנַח בְּהַאי רְקִיעָא דִּשְׁמַיָּא, לְאַנְהָרָא עַל אַרְעָא.

בֹּא וּרְאֵה, בֵּין הָרָקִיעַ הַזֶּה, שֶׁנִּקְרָא רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם, עַד הָרָקִיעַ הַנָּטוּי עַל הַחַיּוֹת, יֵשׁ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְתִשְׁעִים רְקִיעִים אֲחֵרִים, וְשִׁבְעַת אֲלָפִים וְאַרְבַּע מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים חֲלָקִים סְמוּכִים עַל שְׁנֵי מְאוֹרוֹת אֲחֵרִים, וּמֵהַמְּאוֹרוֹת הַלָּלוּ נָטַל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְהִנִּיחַ בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם הַזֶּה לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ.

פָּרָשָׁה ד (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ. רַבִּי בָּא פָּתַח בְּהַאי קְרָא, (ירמיה י) לֹא כְאֵלֶּה חֵלֶק יַעֲקֹב כִּי יוֹצֵר הַכֹּל הוּא. תָּא חֲזֵי, כְּשֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, צָפָה וְרָאָה, שֶׁעֲתִידִין יִשְׂרָאֵל לַעֲמוֹד וּלְקַבֵּל תּוֹרָתוֹ, וְנָזַר מִכְסָאוֹ כָּל אוֹתָם הַנִּשְׁמוֹת הָעֲתִידוֹת לְהִנָּתֵן בָּהֶם.

פָּרָשָׁה ד, (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ. רַבִּי בָּא פָּתַח בַּפָּסוּק הַזֶּה (ירמיה י, טז) לֹא כְאֵלֶּה חֵלֶק יַעֲקֹב כִּי יוֹצֵר הַכֹּל הוּא. בֹּא וּרְאֵה, כְּשֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, צָפָה וְרָאָה שֶׁעֲתִידִים יִשְׂרָאֵל לַעֲמֹד וּלְקַבֵּל תּוֹרָתוֹ, וְנָזַר מִכְסָאוֹ כָּל אוֹתָם הַנִּשְׁמוֹת הָעֲתִידוֹת לְהִנָּתֵן בָּהֶם.

וְעָשָׂה לְמַעְלָה אוֹצָר א', אֲשֶׁר כָּל הַנְּשָׁמוֹת הַגְּזוּרוֹת מִכִּסְאוֹ, עוֹמְדוֹת שָׁם. וְקָרָא לוֹ גּוּפֵי הַנְּשָׁמוֹת. וְלָמָּה נִקְרָא גּוּף הַנְּשָׁמוֹת. אָמַר רִבִּי בָּא, מִפְּנֵי שֶׁכָּל הַנְּשָׁמוֹת כְּשֶׁיּוֹצְאוֹת מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, עוֹשֶׂה לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא דְּיוּקְנָא שֶׁל גּוּפוֹת, כְּמוֹ שֶׁהָיוּ בָּזֶה הָעוֹלָם, וּמַנִּיחָם בָּזֶה הָאוֹצָר.

וְעָשָׂה לְמַעְלָה אוֹצָר אֶחָד אֲשֶׁר כָּל הַנְּשָׁמוֹת הַגְּזוּרוֹת מִכִּסְאוֹ עוֹמְדוֹת שָׁם, וְקָרָא לוֹ גּוּף הַנְּשָׁמוֹת. וְלָמָּה נִקְרָא גּוּף הַנְּשָׁמוֹת? אָמַר רַבִּי בָּא, מִפְּנֵי שֶׁכָּל הַנְּשָׁמוֹת, כְּשֶׁיּוֹצְאוֹת מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, עוֹשֶׂה לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא דְּמוּת שֶׁל גּוּפוֹת כְּמוֹ שֶׁהָיוּ בָּזֶה הָעוֹלָם, וּמַנִּיחָם בָּזֶה הָאוֹצָר.

וְזֶה הָאוֹצָר, בְּאֵיזֶה מָקוֹם הוּא. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן אָמַר רִבִּי יִצְחָק, בַּמָּקוֹם שֶׁגְּנָזֵי גְשָׁמִים שָׁם, וְגִנְזֵי חַיִּים טוֹבִים, וְנִקְרָא עֲרָבוֹת. וּבַעֲרָבוֹת יֵשׁ גְּנָזִים הַרְבֵּה, וְגִנְזֵי הַנְּשָׁמוֹת שָׁם. וְהָא אָמַר רַבִּי בָּא שֶׁאוֹצָר אֶחָד הוּא, וְהָכָא תָּנִינָן גְּנָזִים.

וְזֶה הָאוֹצָר בְּאֵיזֶה מָקוֹם הוּא? אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בְּמָקוֹם שֶׁגְּנָזֵי גְשָׁמִים שָׁם וְגִנְזֵי חַיִּים טוֹבִים, וְנִקְרָא עֲרָבוֹת. וּבְעֲרָבוֹת יֵשׁ גְּנָזִים הַרְבֵּה, וְגִנְזֵי הַנְּשָׁמוֹת שָׁם. וַהֲרֵי אָמַר רַבִּי בָּא שֶׁאוֹצָר אֶחָד הוּא, וְכָאן שָׁנִינוּ גְּנָזִים?

אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן, לֹא תִּקְשֵׁי לָךְ, שְׁנַיִם אוֹצָרוֹת הֵם: אוֹצַר הַנְּשָׁמוֹת, שֶׁעֲתִידִין לְהִנָּתֵן בִּבְנֵי אָדָם. דְּהָא תָּנִינָן, בְּהַהוּא צוּרָה, וּבְהַהִיא דְּיוּקְנָא מַמָּשׁ, שֶׁעֲתִיד לַעֲמוֹד בָּזֶה הָעוֹלָם, בְּהַהוּא דְּיוּקְנָא הוּא שָׁם. וְנִקְרָא גּוּף הַנְּשָׁמוֹת, מִפְּנֵי שֶׁעוֹשֶׂה לָהֶם גּוּף, כְּמוֹ שֶׁעֲתִידִין לִהְיוֹת. וְאוֹצָר אֶחָד כְּנֶגְדּוֹ, לְאוֹתָן הַנְּשָׁמוֹת שֶׁהָיוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְקִיְּימוּ הַתּוֹרָה, וְנִקְרָא גְּנָזֵי חַיֵּי הָעוֹלָם. וְהַיְינוּ דְּהָוָה אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, בְּגִנְזֵי חַיֵּי עָלְמָא תְּהֵא פְּלַנְיָא, דְּנָפֵיק מֵעָלְמָא דֵּין.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, לֹא יִקְשֶׁה לְךָ, שְׁנַיִם אוֹצָרוֹת הֵם: אוֹצַר הַנְּשָׁמוֹת שֶׁעֲתִידוֹת לְהִנָּתֵן בִּבְנֵי אָדָם, שֶׁהֲרֵי שְׁנִינוּ, בְּאוֹתָהּ צוּרָה וּבְאוֹתוֹ דְּיוֹקָן מַמָּשׁ, שֶׁעֲתִיד לַעֲמֹד בָּזֶה הָעוֹלָם בְּאוֹתוֹ דְּיוֹקָן שֶׁהוּא שָׁם, וְנִקְרָא גּוּף הַנְּשָׁמוֹת, מִפְּנֵי שֶׁהוּא עוֹשֶׂה לָהֶם גּוּף כְּמוֹ שֶׁעֲתִידִים לִהְיוֹת. וְאוֹצָר אֶחָד כְּנֶגְדּוֹ לְאוֹתָן הַנְּשָׁמוֹת שֶׁהָיוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה וְקִיְּימוּ הַתּוֹרָה, וְנִקְרָא גְּנָזֵי חַיֵּי הָעוֹלָם, וְהַיְינוּ מַה שֶּׁהָיָה אוֹמֵר רַבִּי שִׁמְעוֹן, בְּגִנְזֵי חַיֵּי הָעוֹלָם תְּהֵיֶה פְּלוֹנִי, שֶׁיָּצָא מִן הָעוֹלָם הַזֶּה.

תָּנוּ רַבָּנָן, כָּל יוֹמָא וְיוֹמָא כָּרוֹזָא קָרֵי, אִתְעָרוּ בְּנֵי קַדִּישָׁא עִילָּאָה, וַעֲבִידוּ פּוּלְחָנָא דְּמָארֵיכוֹן, דְּאַפְרֵישׁ לְכוֹן מִן שְׁאָר עַמִּין, וִיהַב בְּכוֹן נִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא, דְּאִתְגְּזָרַת מִכּוּרְסֵי יְקָרֵיהּ.

שָׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ, כָּל יוֹם וְיוֹם הַכָּרוֹז קוֹרֵא: הִתְעוֹרְרוּ בְּנֵי הַקָּדוֹשׁ הָעֶלְיוֹן, וְעֲשׂוּ אֶת עֲבוֹדַת רִבּוֹנְכֶם, שֶׁהִפְרִיד אֶתְכֶם מִשְּׁאָר הָעַמִּים וְנָתַן בָּכֶם נְשָׁמָה קְדוֹשָׁה שֶׁנִּגְזְרָה מִכִּסֵּא כְּבוֹדוֹ.

אָמַר רִבִּי יוּדָא, אִם כֵּן שְׁאָר עַמִּין, נְשָׁמַתְהוֹן מַאן אֲתַר. אִזְדַּמַּן לֵיהּ רַבִּי אֶלְעָזָר, אֲמַר, תָּא חֲזֵי, דִּכְתִיב (בראשית ב) וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיִּים, דָּא הִיא נִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא, דְּאִתְגְּזָרַת מִכּוּרְסֵי יְקָרָא דְמַלְכָּא עִילָּאָה. מַאי כְּתִיב בֵּיהּ. (שם) וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה. אָמַר רִבִּי

אֶלְעָזָר, זוֹ הִיא הַכֹּחַ שֶׁנִּיתַּן לַבְּהֵמוֹת וְלַחַיּוֹת וְלַדָּגִים. שֶׁנִּבְרֵאת מִן הָאֲדָמָה, דִּכְתִיב (שם א) תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ.

אָמַר רַבִּי יוּדָא, אִם כֵּן שְׁאַר עַמִּים, מֵאַיְזֶה מָקוֹם נִשְׁמוֹתֵיהֶם. הִזְדַּמֵּן לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר. אָמַר, בֹּא וּרְאֵה שֶׁכָּתוּב (בראשית ב, ז) וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיִּים, זוֹ הַנִּשְׁמָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁנִּגְזְרָה מִכִּסֵּא כְּבוֹד הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן, מַה כָּתוּב בּוֹ? (שם) וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, זוֹהִי הַכֹּחַ שֶׁנִּתַּן לַבְּהֵמוֹת וְלַחַיּוֹת וְלַדָּגִים, שֶׁנִּבְרֵאת מִן הָאֲדָמָה, שֶׁכָּתוּב (שם א) תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אוֹרַיְיתָא אִתְקַבָּלַת עַל אָדָם, וַאֲמָרַת, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּרָא לְבַר נָשׁ, וִיהַב בֵּיהּ נִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא, לְמֶהֱוֵי לֵיהּ חַיִּין לְעָלְמָא דְאָתֵי, וְהִיא אִתְחָזַר בְּחוֹבֵיהּ לְהַהוּא נַפְשָׁא חַיְיתָא, דְּאִתְגְּזַרַת מִן אַרְעָא, לְבָעִירָתָא וּלְחַיְיתָא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הַתּוֹרָה קוֹבֶלֶת עַל הָאָדָם וְאוֹמֶרֶת, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּרָא אֶת הָאָדָם וְנָתַן בּוֹ נְשָׁמָה קְדוֹשָׁה, שֶׁיִּהְיוּ לוֹ חַיִּים לְעוֹלָם הַבָּא, וְהִיא בַּחֲטָאֶיהָ הֶחְזִירָה לְאוֹתָהּ נֶפֶשׁ חַיָּה שֶׁנִּגְזְרָה מִן הָאָרֶץ לַבְּהֵמוֹת וְלַחַיּוֹת.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מִמַּשְׁמַע דִּכְתִיב וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה, וַיַּעֲשֵׂהוּ לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה. מִלַּמֵּד שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ גֶּרֶם, לַחֲזוֹר לְאוֹתָהּ נֶפֶשׁ הַגְּזוּרָה מֵהָאֲדָמָה.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מִמַּשְׁמַע שֶׁכָּתוּב וַיְהִי אָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה, לֹא נֶאֱמַר וַיַּעֲשֵׂהוּ, אֶלָּא וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה, מִלַּמֵּד שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ גֶּרֶם לַחֲזוֹר לְאוֹתָהּ נֶפֶשׁ הַגְּזוּרָה מֵהָאֲדָמָה.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אָדָם, אֲנִי בָּרָאתִי אוֹתְךָ עֶלְיוֹן עַל כָּל בְּרִיּוֹתַי, וְנָפַחְתִּי בְךָ נִשְׁמַת חַיִּים, הִנּוֹתֶנֶת חַיִּים לִבְעָלֶיהָ, הַגְּזוּרָה מִכִּסְאִי. וְאַתָּה חֲזַרְתָּ לְאוֹתָהּ נֶפֶשׁ חַיָּה שֶׁבָּרָאתִי מִן הָאֲדָמָה לַבְּהֵמוֹת. חַייָךְ, מִכָּאן וָאֵילָךְ, כָּל הָעוֹסֵק בְּתוֹרָתִי, וְיִשְׁמוֹר אוֹתָהּ, אֶתֵּן לוֹ אוֹתָהּ הַנִּשְׁמָה הַגְּזוּרָה מִכִּסְאִי, שֶׁהִיא נוֹתֶנֶת חַיִּים לִבְעָלֶיהָ. וְכָל אוֹתָם שֶׁלֹּא יַעַסְקוּ בְּתוֹרָתִי, יִהְיֶה חֶלְקָם בְּאוֹתָהּ נֶפֶשׁ חַיָּה שֶׁבָּחֲרוּ לְמַעַן יִכְלוּ עִמָּהּ.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: אָדָם, אֲנִי בָּרָאתִי אוֹתְךָ עֶלְיוֹן עַל כָּל בְּרִיּוֹתַי, וְנָפַחְתִּי בְךָ נִשְׁמַת חַיִּים הַנּוֹתֶנֶת חַיִּים לִבְעָלֶיהָ, הַגְּזוּרָה מִכִּסְאִי, וְאַתָּה חֲזַרְתָּ לְאוֹתָהּ נֶפֶשׁ חַיָּה שֶׁבָּרָאתִי מִן הָאֲדָמָה לַבְּהֵמוֹת, חַייָךְ מִכָּאן וְאֵילָךְ - כָּל הָעוֹסֵק בְּתוֹרָתִי וְיִשְׁמֹר אוֹתָהּ, אֶתֵּן לוֹ אוֹתָהּ הַנִּשְׁמָה הַגְּזוּרָה מִכִּסְאִי, שֶׁהִיא נוֹתֶנֶת חַיִּים לִבְעָלֶיהָ. וְכָל אוֹתָם שֶׁלֹּא יַעַסְקוּ בְּתוֹרָתִי, יִהְיֶה חֶלְקָם בְּאוֹתָהּ נֶפֶשׁ חַיָּה שֶׁבָּחֲרוּ לְמַעַן יִכְלוּ עִמָּהּ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, תָּא חֲזֵי, מַאי דִּכְתִיב, (קהלת ג) מִי יוֹדֵעַ רוּחַ בְּנֵי הָאָדָם, הָעוֹלָה הִיא לְמַעְלָה וְרוּחַ הַבְּהֵמָה הַיּוֹרֶדֶת הִיא לְמַטָּה לָאָרֶץ. רוּחַ בְּנֵי הָאָדָם הָעוֹלָה הִיא לְמַעְלָה, דָּא הִיא נִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא דְּצַדִּיקַיָּיא. וְרוּחַ הַבְּהֵמָה, דָּא הִיא נַפְשָׁא חַיְיתָא דְּאִתְגְּזַרַת מִן אַרְעָא לְבָעִירָא, דְּתִשְׁתֵּצֵי וְתֵחוֹת לְאִשְׁתְּצָאָה מִן עָלְמָא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בֹּא וּרְאֵה, מַה שֶּׁכָּתוּב (קהלת ג, כא) מִי יוֹדֵעַ רוּחַ בְּנֵי הָאָדָם הָעֹלָה הִיא לְמָעְלָה וְרוּחַ הַבְּהֵמָה הַיֹּרֶדֶת הִיא לְמַטָּה לָאָרֶץ, רוּחַ בְּנֵי הָאָדָם הָעוֹלָה הִיא לְמָעְלָה - זוֹ הַנְּשָׁמָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁל הַצַּדִּיקִים, וְרוּחַ הַבְּהֵמָה - זוֹהִי נֶפֶשׁ חַיָּה שֶׁנִּבְרָה מִן הָאָרֶץ לַבְּהֵמָה, שֶׁתִּכְלֶה וְתֵרֵד לְהִתְכַּלּוֹת מִן הָעוֹלָם.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא, אִם כֵּן אֵין לָהֶם נְשָׁמָה לַגּוֹיִם אֶלָּא אוֹתָהּ הַנֶּפֶשׁ הַחַיָּה. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן כֵּן הוּא. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וּלְיִשְׂרָאֵל מַאן יְהֵבָא. תְּוֹהּ רַבִּי חִיָּיא. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר תָּא חֲזֵי, דִּתְנַן בָּא לִיטַהֵר מְסַיְּעִין אוֹתוֹ. מַאי סִיּוּעַ יְהֵבִין לֵיהּ, אֶלָּא הַהוּא נְשָׁמְתָא קַדִּישָׁא, לְמֶהֱוֵי לֵיהּ סָמֵךְ, דְּיָהֲבִין לֵיהּ לְסַיְּעָא לֵיהּ בְּעָלְמָא דֵּין וּבָעָלְמָא דְּאָתֵי.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא, אִם כֵּן, אֵין לָהֶם נְשָׁמָה לַגּוֹיִם אֶלָּא אוֹתָהּ הַנֶּפֶשׁ הַחַיָּה? אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, כֵּן הוּא! אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וּלְיִשְׂרָאֵל מִי נוֹתְנִין? תָּמַהּ רַבִּי חִיָּיא. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בֹּא וּרְאֵה, שֶׁשָּׁנִינוּ, בָּא לִטָּהֵר מְסַיְּעִין אוֹתוֹ. אֵיזֶה סִיּוּעַ נוֹתְנִים לוֹ? אֶלָּא אוֹתָהּ הַנְּשָׁמָה הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁתִּהְיֶה לוֹ סָמֶךְ, שֶׁנּוֹתְנִים לוֹ לְסַיְּעוֹ לוֹ בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, עַד תְּלֵיסַר שְׁנִין, אִשְׁתַּדְלוּתֵיהּ דְּבַר נָשׁ בְּהַהוּא נֶפֶשׁ חַיָּיתָא. מִתְּלֵיסַר שְׁנִין וּלְעֵילָא, אִי בָּעֵי לְמֶהֱוֵי זַכָּאָה, יָהֲבִין לֵיהּ הַהִיא נְשָׁמְתָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה, דְּאִתְגְּזַרַת מִכּוּרְסֵי יְקָרָא דְמַלְכָּא. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הַיְינוּ טַעֲמָא דְּתָנֵינָן, בִּתְלַת עֲשַׂר מְכִילָן דְּרַחֲמֵי, בְּמַתְנִיתָא דְּרַבִּי אֶלְעָזָר.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, עַד שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנִים הִשְׁתַּדְּלוּתוֹ שֶׁל אָדָם בְּאוֹתָהּ נֶפֶשׁ חַיָּה, וּמִשְּׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנִים וָמַעְלָה - אִם רוֹצֶה לִהְיוֹת צַדִּיק, נוֹתְנִים לוֹ אוֹתָהּ נְשָׁמָה קְדוֹשָׁה עֶלְיוֹנָה שֶׁנִּגְזְרָה מִכִּסֵּא כְּבוֹד הַמֶּלֶךְ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, זֶהוּ הַטַּעַם שֶׁשָּׁנִינוּ בְּשֶׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת הָרַחֲמִים, בְּמִשְׁנָה שֶׁל רַבִּי אֶלְעָזָר.

רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי, זַמִּין לְמָארֵי מַתְנִיתָא לְמֵיכַל בְּסָעוּדְתָא רַבָּה דַּעֲבַד לְהוֹ, וְחָפָא כָּל בֵּיתָא בְּמָאנֵי דִּיקָר, וְאוֹתִיב לְרַבָּנָן בְּהַאי גִּיסָא, וְהוּא בְּהַאי גִּיסָא, וַהֲוָה קָא בָּדַח טוּבָא.

רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי הִזְמִין אֶת בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה לֶאֱכֹל בִּסְעוּדָה גְּדוֹלָה שֶׁעָשָׂה לָהֶם, וְכִסָּה אֶת כָּל הַבַּיִת בְּכֵלִים יְקָרִים, וְהוֹשִׁיב אֶת הַחֲכָמִים בְּצַד זֶה, וְהוּא בְּצַד הַזֶּה, וְהָיָה שָׂמֵחַ הַרְבֵּה.

אֲמָרוּ לֵיהּ מַאי בְּדִיחוּתָא דְּמַר בְּהַאי יוֹמָא דֵּין מִשְּׁאָר יוֹמִין. אֲמַר לְהוֹ, דְּיוֹמָא דֵּין נָחֲתָא נְשָׁמְתָא קַדִּישָׁא עִילָּאָה, בְּאַרְבַּע גַּדְפִּין דְּחֵיוָתָא, לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרִי, וּבְהִילּוּלָא דָּא, יְהֵא לִי בְּדִיחוּתָא שְׁלֵימָתָא.

אָמְרוּ לוֹ, מַה שִּׂמְחָתוֹ שֶׁל מַר בַּיּוֹם הַזֶּה מִשְּׁאָר הַיָּמִים? אָמַר לָהֶם, שֶׁהַיּוֹם הַזֶּה יָרְדָה נְשָׁמָה קְדוֹשָׁה עֶלְיוֹנָה בְּאַרְבַּע כְּנָפֵי הַחַיָּה לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּנִי, וּבַהִלּוּלָה הַזּוֹ תִּהְיֶה לִי שִׂמְחָה שְׁלֵמָה.

אוֹתֲבֵיהּ לְר' אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ לְגַבֵּיהּ, אֲמַר תִּיב בְּרִי תִּיב, דְּיוֹמָא דֵּין אַתְּ קַדִּישָׁא, וּבְעַדְבָא דְּקַדִּישִׁין. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן מִלָּה חַד, וְאַסְחַר אֶשָּׁא בְּבֵיתָא. נָפְקֵי רַבָּנָן, חָמוּ קִיטוֹרָא דְּהָוָה סָלֵיק מִבֵּיתָא כָּל הַהוּא יוֹמָא.

הוֹשִׁיב אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ אֶצְלוֹ. אָמַר, שֵׁב בְּנִי, שֵׁב, שֶׁיּוֹם הַזֶּה אַתָּה קָדוֹשׁ, וּבְגוֹרָלָם שֶׁל קְדוֹשִׁים. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן דָּבָר אֶחָד, וְהִקִּיפָה אֵשׁ אֶת הַבַּיִת. יָצְאוּ הַחָכְמִים, רָאוּ קִיטוֹר שֶׁהָיָה עוֹלֶה מִן הַבַּיִת כָּל הַיּוֹם הַהוּא.

אִתָּא רַבִּי יוֹסֵי בֶּן רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקוֹנְיָא, אַשְׁכַּח לְרַבָּנָן דַּהֲווֹ תְוָוהוּ, וְקָיְימֵי בְּשׁוּקָא. אָמַר לְהוֹ, מַאי הוּא. אָמְרוּ לֵיהּ, חָמֵי הַאי קִיטוֹרָא מֵאֶשָׁא דְּלְעֵילָא. הַאי הוּא דְקָא מַכְתְּירִין יוֹמָא דֵּין, בְּכְתָר"א קַדִּישָׁא לְרַבִּי אֶלְעָזָר. וְחָמוּ רַבָּנָן, אַרְבַּע גַּדְפִּין דְּנִשְׁרָא, דְּנָחֲתוּ בְּאֶשָׁא, דְּאַסְחַר לֵיהּ וּלְרַבִּי שִׁמְעוֹן אֲבוּהִי. יָתֵיב תַּמָּן רַבִּי יוֹסֵי, עַד דַּאֲזַל אֶשָׁא.

בָּא רַבִּי יוֹסֵי בֶּן רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקוֹנְיָא, מְצָא אֶת הַחָכְמִים שֶׁהָיוּ תְּמֵהִים וְעוֹמְדִים בַּשּׁוּק. אָמַר לָהֶם, מַה זֶּה? אָמְרוּ לוֹ, רְאֵה הַקִּיטוֹר הַזֶּה מֵהָאֵשׁ שֶׁלְּמַעְלָה, זֶהוּ שֶׁמַּכְתִּירִים בַּיּוֹם הַזֶּה בְּכֶתֶר קְדוֹשׁ אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר. וְרָאוּ חֲכָמִים אַרְבַּע כַּנְפֵי נֶשֶׁר, שֶׁיָּרְדוּ בָּאֵשׁ שֶׁהִקִּיפָה אוֹתוֹ וְאֶת רַבִּי שִׁמְעוֹן אָבִיו. יָשַׁב שָׁם רַבִּי יוֹסֵי עַד שֶׁהָלְכָה הָאֵשׁ.

עָאל קָדְמוֹהִי, אָמַר לֵיהּ, אַכְתְּרָא וְסִיתְרָא, גַּבְהוּתָא עַל כֻּלָּא, הַאי הִילּוּלָא לֶהֱוֵי שְׁלֵימְתָא. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן מַאי דַּעְתִּיךְ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, הָא בְּרַתְּי לְרַבִּי אֶלְעָזָר בָּרְךְ. אָמַר וַדַּאי יְהֵא כְּךְ. קָרְאוּ לְרַבָּנָן וִיהַב לֵיהּ בְּרַתֵּיהּ.

נִכְנַס לְפָנָיו. אָמַר לוֹ, עַל הַהַכְתָּרָה וְהַהֶסְתֵּר, גְּדֻלָּה עַל הַכֹּל, שֶׁתִּהְיֶה הַהִלּוּלָה הַזּוֹ שְׁלֵמָה. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, מַה דַּעְתְּךְ? אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, הֲרֵי בִּתִּי לְרַבִּי אֶלְעָזָר בִּנְךָ. אָמַר, וַדַּאי יִהְיֶה כָּךְ! קָרְאוּ לַחֲכָמִים וְנָתַן לוֹ אֶת בִּתּוֹ.

יָתְבֵי תַּמָּן תְּלַת יוֹמִין, וְלָעוֹ בְּאוֹרַיְיתָא קַמֵּיהּ, וְלָא שַׁבְקוּ סִתְרָא דְּמַתְנִיתִין, דְּלָא אוֹלִיף לְהוֹ רַבִּי שִׁמְעוֹן. אָמְרוּ עָלָיו עַל ר' שִׁמְעוֹן, שֶׁלֹּא נִתְרָאֶה קֶשֶׁת בְּיָמָיו. דְּהָא הוּא סִימָנָא בְּעָלְמָא הָווֹה.

יָשְׁבוּ שָׁם שְׁלֹשָׁה יָמִים וְעָסְקוּ בַּתּוֹרָה לְפָנָיו, וְלֹא הִשְׁאִירוּ סוֹד שֶׁל הַמִּשְׁנָה שֶׁלֹּא לִמֵּד אוֹתָם רַבִּי שִׁמְעוֹן. אָמְרוּ עָלָיו עַל רַבִּי שִׁמְעוֹן, שֶׁלֹּא נִרְאֲתָה הַקֶּשֶׁת בְּיָמָיו, שֶׁהֲרֵי הוּא הָיָה הַסִּימָן בָּעוֹלָם.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, נִשְׁמָתָא הִיא קַיְימָא בְּקִיּוּמָא לְעָלְמִין. מַה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא קַיָּים, אַף הִיא קַיֶּימֶת. אֲבָל עַל הַהִיא נַפְשָׁתָא חַיְיתָא, אָמַר קְרָא, (במדבר טו) הִכָּרֵת תִּכָּרֵת הַנֶּפֶשׁ הַהִיא עֲוֹנָהּ בָּהּ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הַנִּשְׁמָה עוֹמֶדֶת בְּקִיּוּם לְעוֹלָמִים. מַה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא קַיָּם, אַף הִיא קַיֶּמֶת. אֲבָל עַל אוֹתָהּ נֶפֶשׁ חַיָּה אָמַר הַכָּתוּב (במדבר טו) הִכָּרֵת תִּכָּרֵת הַנֶּפֶשׁ הַהִיא עֲוֹנָהּ בָּהּ.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, מַאי חָזָא אוּנְקְלוֹס, דַּאֲמַר (בראשית ב) וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה, וְתִרְגֵּם לְרוּחַ מְמַלְלָא, אִי נַפְשָׁא דִּבְעִירְתָא הִיא, לְמָה לָא מְמַלְלָן.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, מָה רָאָה אוּנְקְלוֹס שֶׁאָמַר (בראשית ב) וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה, וְתִרְגֵּם: לְרוּחַ מְמַלְלָא. אִם נֶפֶשׁ שֶׁל בְּהֵמָה הִיא - לָמָּה לֹא מְדַבְּרוֹת?

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, עַל דְּאִתְגַּבְּלוּן מֵעוֹבָדַיָּיא רַבָּה דְּעַפְרָא, יַתִּיר מִבְּנֵי נָשָׁא, וְלָא זָקְפִין רֵישָׁא, וְלָא מִסְתַּכְּלִין בְּרְקִיעָא כִּבְנֵי נָשָׁא. דְּאִלּוּ אִתְגַּבְּלוּ מִקְלִילָא דְּעַפְרָא כִּבְנֵי נָשָׁא, וְזָקְפָן רֵישָׁא וְאִסְתַּכָּלוּ בִּרְקִיעָא, הֲווֹ מְמַלְּלָן.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, עַל שֶׁנִּלּוֹשׁוּ מֵהָעִבֵי הַגַּדּוֹל שֶׁל הֶעָפָר יוֹתֵר מִבְּנֵי אָדָם, וְלֹא זוֹקְפוֹת רֹאשׁ, וְלֹא מִסְתַּכְּלוֹת בָּרָקִיעַ כְּמוֹ בְּנֵי אָדָם. שֶׁאִלּוּ נִלּוֹשׁוּ מֵעָפָר הַקַּל כְּמוֹ בְּנֵי אָדָם וְזוֹקְפוֹת רֹאשׁ וּמִסְתַּכְּלוֹת בָּרָקִיעַ, הָיוּ מְדַבְּרוֹת.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, גַּבָּלוּתָא וְזָקְפָן רֵישָׁא תֵּינַח, אֶבָל אִסְתַּכְּלוּתָא בִּרְקִיעָא, לְמַאי. אָמַר לֵיהּ, הַהוּא סִיּוּעָא רַבָּה דִּבְנֵי נָשָׁא. תָּא חֲזֵי, נְבוּכַדְנֶצַּר כַּד הֲוָה טָרִיד, וַהֲוָה בְּעִירָא בְּטוּרַיָּיא, לָא הֲוָה לֵיהּ סִיּוּעָא, עַד דְּאִסְתַּכַּל בִּרְקִיעָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (דניאל ד) אֲנָא נְבוּכַדְנֶצַּר עֵינַי לִשְׁמַיָּא נָטַלַת, וּמַנְדְּעִי עָלַי יָתִיב. דְּעַד לָא יִסְתַּכֵּל בִּרְקִיעָא, לָא הֲוָה מְנָדְּעֵיהּ עִילּוּיֵיהּ.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, הַלֵּישָׁה וּזְקִיפַת הָרֹאשׁ - מֵילָא, אֲבָל הִסְתַּכְּלוּת בָּרָקִיעַ לָמָּה? אָמַר לוֹ, אוֹתוֹ הַסִּיּוּעַ הַגָּדוֹל שֶׁל בְּנֵי הָאָדָם. בֹּא וּרְאֵה, כְּשֶׁנִּבוּכַדְנֶצַּר נִטְרַד וְהָיָה בְּהֵמָה בֶּהָרִים, לֹא הָיָה לוֹ סִיּוּעַ עַד שֶׁהִסְתַּכֵּל בָּרָקִיעַ, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (דניאל ד, לא) אֲנִי נְבוּכַדְנֶצַּר, עֵינַי לַשָּׁמַיִם נָטַלְתִּי, וּמַדָּעִי עָלַי הֵתְיַשֵּׁב. שֶׁעַד שֶׁלֹּא הִסְתַּכֵּל בָּרָקִיעַ, לֹא הָיְתָה דַּעְתּוֹ עָלָיו.

אָמַר רִבִּי כְּרוֹסְפְּדַאי, הַגּוֹיִם וְעַמָּא דְּאַרְעָא, דְּלָא מְהֵימְנֵי בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלָא עָסְקֵי בְּאוֹרַיְיתָא, לֵית לְהוּ בַּר הַהִיא נַפְשָׁא חַיְיתָא דְּאִתְנְפָקָא מֵאַרְעָא, וְעַל כָּךְ לֵית לְהוֹ מְהֵימְנוּתָא. אֲבָל יִשְׂרָאֵל דִּי מְהֵימְנֵי בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְעָסְקֵי בְּאוֹרַיְיתָא, וְנָטְרֵי פִּקּוּדּוֹהִי, אֲמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, (ירמיה י) לֹא כָאֵלֶּה חֵלֶק יַעֲקֹב וְגו'. לֹא יְהֵי לְהוֹן נַפְשָׁא חַיְתָא, אֲבָל מָה יְהֵא לְהוֹן. כִּי יוֹצֵר הַכֹּל הוּא. הַכֹּל: הוּא שְׁכִינְתֵּיהּ. וְאִתְגְּזַרַת נִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא מִינֵּהּ, לְמֶהֱוֵי חוּלָקָא דְיַעֲקֹב. מַאי הוּא, כְּלוֹמַר, הַכֹּל הוּא נִשְׁמָתָא, הוֹאִיל וְאִתְגְּזַרַת מִינֵּהּ.

אָמַר רַבִּי כְּרוֹסְפְּדַאי, הַגּוֹיִם וְעַמֵּי הָאָרֶץ שֶׁלֹּא מַאֲמִינִים בַּקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְלֹא עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה, אֵין לָהֶם אֶלָּא רַק אוֹתָהּ נֶפֶשׁ חַיָּה שֶׁיָּצְאָה מִן הָאָרֶץ, וְעַל כֵּן אֵין לָהֶם אֱמוּנָה, אֲבָל יִשְׂרָאֵל שֶׁמַּאֲמִינִים בַּקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה וְשׁוֹמְרִים מִצְוֹתָיו, אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא (ירמיה י) לֹא כָאֵלֶּה חֵלֶק יַעֲקֹב וְגו'. לֹא תִּהְיֶה לָהֶם נֶפֶשׁ חַיָּה, אֲבָל מַה יִּהְיֶה לָהֶם? כִּי יוֹצֵר הַכֹּל הוּא. הַכֹּל הוּא שְׁכִינָתוֹ, וּמִמֶּנָּה נִגְזֶרֶת הַנִּשְׁמָה הַקְּדוֹשָׁה לִהְיוֹת חֶלְקוֹ שֶׁל יַעֲקֹב. מַה הוּא? כְּלוֹמַר, הַכֹּל הִיא הַנִּשְׁמָה, הוֹאִיל וְנִגְזְרָה מִמֶּנָּה.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִי לְעֶבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת לֵית מְהֵימְנוּתָא, הָא חֲזִינָן דְּאָזְלֵי לְטַעֲווּתְהוֹן, חְגָרִין וְסוּמִין, וּמַלְיָין מָחִין וּמַרְעִין, וְאִיתְּמָאן. אָמַר לֵיהּ, לְאוֹבָדָא לְהוֹ לְעָלְמָא דְאָתֵי, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (איוב יב) מַשְׁגִּיא לַגּוֹיִם וַיְאַבְּדֵם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִם לְעוֹבְדֵי כוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת אֵין אֱמוּנָה, הֲרֵי רָאִינוּ שֶׁהוֹלְכִים אֶל תּוֹעֲבוֹתֵיהֶם חִגְרִים וְסוּמִים וּמְלֵאִים מַכּוֹת וּמַחֲלוֹת, וְנִרְפָּאִים! אָמַר לוֹ, לְאַבֵּד אוֹתָם לָעוֹלָם הַבָּא, וְזהוּ שֶׁכָּתוּב (איוב יב, כג) מַשְׁגִּיא לַגּוֹיִם וַיְאַבְּדֵם.

וְעוֹד, הָא תָּנִינָן (דברים כח) וַחֲלָיִים רָעִים וְנֶאֱמָנִים, מַאי נֶאֱמָנִים. דְּעָבְדֵי מְהֵימְנוּתָא. כַּד מָטָא זִמְנָא, נָפְקֵי מֵהַהוּא גַּבְרָא. וְזִמְנִין דְּאִישְׁתְּכַח לְאִינּוּן טַעֲוָון. דְּאִינּוּן אָזְלִין בְּמַרְעֵיהוֹן לְטַעֲוָותְהוֹן, וְאִתְסָאן, וְאָמְרִי דְּהַהוּא טַעֲוָותָא הוּא דְּעָבִיד.

וְעוֹד, הֲרֵי שְׁנֵינוּ (דברים כח) וַחֲלָיִים רָעִים וְנֶאֱמָנִים. מַה זֶּה נֶאֱמָנִים? שֶׁעוֹשִׂים בֶּאֱמוּנָה, כְּשֶׁמַּגִּיעַ הַזְּמַן יוֹצְאִים מֵאוֹתוֹ הָאִישׁ. וְלִפְעָמִים שֶׁנִּמְצָא אֵצֶל אוֹתָם הַגִּלּוּלִים, שֶׁהֵם הוֹלְכִים בְּמַחֲלוֹתֵיהֶם לְתוֹעֲבוֹתֵיהֶם וְנִרְפָּאִים, וְאוֹמֵר שֶׁהוּא הֶאֱלִיל הוּא שֶׁעָשָׂה.

וְאָמַר רִבִּי יוֹחָנָן, זְמָנָא חָדָא סָח לִי יְהוּדָאי חַד, דַּהֲווֹ לֵיהּ מַרְעִין סַגִּיאִין, וְלָא אִיתְסִי, חָמָא לְאִינּוּן טָעְיָין דַּהֲווֹ אָזְלֵי בְּמַרְעֵיהוֹן לְטַעֲוָותְהוֹן, וְאִתְסָאן, אָמַר אֵיזֵיל הָתָם, וְאַף עַל גַּב דְּאִיהוּ אָסוּר, אֲבָל לְמָחֳמֵי מַאי הוּא.

וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, פַּעַם אַחַת סִפֵּר לִי יְהוּדִי אֶחָד, שֶׁהָיוּ לוֹ חֲלָאִים רַבִּים וְלֹא נִרְפָּא, רָאָה אֶת אוֹתָם סוֹחֲרִים שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים עִם מַחֲלוֹתֵיהֶם לְגִלּוּלֵיהֶם וְנִרְפְּאוּ. אָמַר, אֵלֵךְ לְשָׁם, וְאַף עַל גַּב שֶׁהוּא אָסוּר, אֲבָל כְּדַי לִרְאוֹת מַה זֶּה.

וְאָזַל הָתָם, וְעָאל בְּגַוַּיְיהוּ, וּבָת תַּמָּן בֵּינֵי אִינְשֵׁי דַּהֲווֹ מָחְיָין וּמַרְעִין. כָּלְהוֹ אִדְּמָכוּ, וְאִיהוּ לָא אִדְּמִיךְ, עַד דְּחָמָא חַד שִׂטְנָא, דְּהֲוָה אָזֵיל בֵּינַיְיהוּ, וּמָאנֵי דְּאַסְוָותָא בִּידֵיהּ, וַהֲוֵי שַׁוֵּי עַל כָּל חַד וְחַד, וְאִתְסֵי. אַעֲבַר עֲלֵיהּ, וְלָא שַׁוֵּי עֲלֵיהּ. אָמַר לֵיהּ, מָארֵי, הָא אֲנָא מִבְּנֵי מַרְעִין שַׁוֵּי עֲלַי.

הָלַךְ לְשָׁם וְנִכְנַס לְתוֹכָם, וְלָן שָׁם בֵּין הָאֲנָשִׁים שֶׁהָיוּ מֻכִּים וְחוֹלִים. כֻּלָּם יָשְׁנוּ, וְהוּא לֹא יָשַׁן, עַד שֶׁרָאָה שָׂטָן אֶחָד שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ בֵּינֵיהֶם וּכְלֵי רְפוּאָה בְּיָדוֹ, וְהָיָה שָׂם עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד וְנִרְפָּא. עָבַר עָלָיו וְלֹא שָׂם עָלָיו. אָמַר לוֹ, אֲדוֹנִי, הֲרֵינִי מִבְּנֵי הַחֳלָאִים, שִׂים עָלַי!

אָמַר לֵיהּ לֹא כָּאֵלֶּה חֵלֶק יַעֲקֹב, דְּאִלֵּין אִתְפַּקְּדוּ לִי לְאוֹבָדָא לְהוֹן לְעָלְמָא דְּאָתֵי, אֲבָל בְּנוֹי דְּיַעֲקֹב לָאו כְּאִלֵּין. וּמִן קֶדֶם מָה, עַל כִּי יוֹצֵר הַכֹּל הוּא. מַה הַיּוֹצֵא סְתַר וּבְנֵי, אַף הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מָחֵי וּמַסֵּי, וְסָתַר וּבְנֵי. נָפַק הַהוּא גַּבְרָא, וְסָח לִי עוֹבָדָא, אֲמָרִית בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְּשַׁדְּרָךְ הָתָם לְמָחֳמֵי דָּא, וּלְמִשְׁמַע כְּדֵין מִפּוּמֵיהּ. וּכְדֵין סָח לִי יוֹסֵי חָרְשָׁא.

אָמַר לוֹ, לֹא כְּאֵלֶּה חֵלֶק יַעֲקֹב, שֶׁעַל אֵלֶּה צִוּוּ אוֹתִי לְהַאֲבִיד אוֹתָם לָעוֹלָם הַבָּא, אֲבָל בְּנֵי יַעֲקֹב לֹא כְּאֵלּוּ. וּמִפְּנֵי מָה? (שם) עַל כִּי יוֹצֵר הַכֹּל הוּא. מָה הַיּוֹצֵר סוֹתֵר וּבוֹנֶה, אַף הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַכֶּה וּמְרַפֵּא, וְסוֹתֵר וּבוֹנֶה. יָצָא אוֹתוֹ הָאִישׁ וְסִפֵּר לִי אֶת הַמַּעֲשֶׂה. אָמַרְתִּי, בָּרוּךְ הָרַחֲמָן שֶׁשָּׁלַח אוֹתְךָ לְשָׁם לִרְאוֹת אֶת זֶה וְלִשְׁמֹעַ אֶת זֶה מִפִּיו. וְכָזֶה סָח לִי יוֹסֵי הֶחָרָשׁ.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק אָמַר רַב אַחָא, מַאי דִּכְתִיב (איוב לב) וְנִשְׁמַת שַׁדַּי תְּבִינֵם. אֶלָּא הַנְּשָׁמָה הִיא מְבִיאָה לָאָדָם לְהַכִּיר אֶת קוֹנוֹ, וּלְהַכְנִיסוֹ בַּתּוֹרָה וּבְמַעֲשִׂים טוֹבִים, וְאַשְׁרֵיהֶם אוֹתָם שֶׁנִּכְנָסִין בְּדֶרֶךְ הַתּוֹרָה, בְּדֶרֶךְ הַנְּשָׁמָה, שֶׁבִּשְׁבִילָהּ יִזְכּוּ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, וּלְמַעֲלַת הַקְּדוֹשִׁים.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק אָמַר רַב אַחָא, מַה זֶּה שֶׁכָּתוּב (איוב לב) וְנִשְׁמַת שַׁדַּי תְּבִינֵם? אֶלָּא הַנְּשָׁמָה הִיא מְבִיאָה אֶת הָאָדָם לְהַכִּיר אֶת קוֹנוֹ וּלְהַכְנִיסוֹ בְּתוֹרָה וּבְמַעֲשִׂים טוֹבִים, וְאַשְׁרֵיהֶם אוֹתָם שֶׁנִּכְנָסִים בְּדֶרֶךְ הַתּוֹרָה, בְּדֶרֶךְ הַנְּשָׁמָה, שֶׁבִּשְׁבִילָהּ יִזְכּוּ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא וּלְמַעֲלַת הַקְּדוֹשִׁים.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק אָמַר רִבִּי אַחָא, כָּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה הוּא קוֹנֶה הַנְּשָׁמָה מֵעַצְמוֹ. הֵיינוּ דִּתְנִינָן, בָּא לִיטָּהֵר מְסַיְּעִין אוֹתוֹ. אוֹי לָהֶם לָרְשָׁעִים, שֶׁהֵם נִדְבָּקִים בְּכֹחַ הָאֲדָמָה שֶׁהִיא נִקְרֵאת נֶפֶשׁ חַיָּה הַנִּבְרֵאת מִן הָאֲדָמָה, שֶׁבִּשְׁבִילָהּ יִכְלוּ לְעוֹלָם וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק אָמַר רִבִּי אַחָא, כָּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה, הוּא קוֹנֶה הַנְּשָׁמָה מֵעַצְמוֹ. הֵיינוּ מַה שֶׁשָּׁנִינוּ, בָּא לְטַהֵר מְסַיְּעִים אוֹתוֹ. אוֹי לָהֶם לָרְשָׁעִים שֶׁהֵם נִדְבָּקִים בְּכֹחַ הָאֲדָמָה, שֶׁהִיא נִקְרֵאת נֶפֶשׁ חַיָּה, הַנִּבְרֵאת מִן הָאֲדָמָה, שֶׁבִּשְׁבִילָהּ יִכְלוּ לְעוֹלָם וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים.

שָׁאַל רַבִּי דּוֹסְתָּאי לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, אָמַר לֵיהּ, אוֹתָהּ נֶפֶשׁ חַיָּה מַאי הֲוֵי מִינָהּ לְעָלְמָא דְּאָתֵי. אָמַר לֵיהּ, לֹא תֵימָא הָכֵי, אֶלָּא אֵימָא מַאי הֲוֵי מִינָהּ תָּדִיר.

שָׁאַל רַבִּי דּוֹסְתַּאי אֶת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, אָמַר לוֹ, אוֹתָהּ נֶפֶשׁ חַיָּה, מַה נִּהְיָה מִמֶּנָּה לָעוֹלָם הַבָּא? אָמַר לוֹ, אַל תֹּאמַר כָּךְ, אֶלָּא אֱמוֹר, מַה נִּהְיָה מִמֶּנָּה תָּמִיד?

תָּא שְׁמַע, אָמַר רִבִּי בָּא, מַאי דִּכְתִיב, (במדבר טו) הִכָּרֵת תִּכָּרֵת הַנֶּפֶשׁ הַהִיא. אֶלָּא כְּהֶבֶל דְּנָפִיק מִפּוּמֵיהּ דְּבַר נָשׁ, דְּלָא יָכִיל לְסַלְקָא לְעֵילָּא, אֲפִילּוּ כִּמְלֹא עֵינָיו, וּמִיָּד תִּכְלֶה. כָּךְ הִיא אוֹתָהּ הַנֶּפֶשׁ הַחַיָּה, כְּאוֹתָהּ הֶבֶל שֶׁנִּכְרֶתֶת מִן הַפֶּה מְהֵרָה, וְתִכְלֶה, וְאֵינוֹ נִרְאֶה בָּעוֹלָם, וְהָיָה כְּלֹא הָיָה.

בֹּא שְׁמַע, אָמַר רַבִּי בָּא, מַה שֶׁכָּתוּב (במדבר טו) הִכָּרֵת תִּכָּרֵת הַנֶּפֶשׁ הַהִיא, אֶלָּא כְּמוֹ הַהֶבֶל שֶׁיּוֹצֵא מִפִּי אָדָם, שֶׁלֹּא יָכוֹל לַעֲלוֹת לְמַעְלָה אֲפִלּוּ כִּמְלֹא עֵינָיו, וּמִיָּד תִּכְלֶה, כָּךְ הִיא אוֹתָהּ הַנֶּפֶשׁ הַחַיָּה, כְּאוֹתוֹ הַהֶבֶל שֶׁנִּכְרֶתֶת מִן הַפֶּה מְהֵרָה, וְתִכְלֶה, וְאֵינוֹ נִרְאֶה בָּעוֹלָם, וְהָיָה כְּלֹא הָיָה.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, וְהָא תָּנֵן נַפְשׁוֹתָם שֶׁל רְשָׁעִים הֵן הֵם הַמַּזִּיקִין שֶׁבָּעוֹלָם. אָמַר לֵיהּ ר"י, שִׁפִּיר קָאֲמַרְתְּ, שֶׁהֵן הַמַּזִּיקוֹת לְבַעֲלֵיהֶן, וּמוֹנְעוֹת כֹּחַ הַנְּשָׁמָה מֵעֲבוֹדַת בּוֹרְאָן, שֶׁאֵין מַזִּיק לָאָדָם אֶלָּא אוֹתָהּ הַנֶּפֶשׁ, עַל שֶׁנִּכְרְתָה וְכָלְתָה עִם הַגּוּף. וְאָמַר רִבִּי אַחָא, לֹא תֵּנֵן הָכֵי, אֶלָּא נַפְשׁוֹתָם שֶׁל רְשָׁעִים כְּשֶׁיּוֹצְאוֹת מִן הַגּוּף, הֵן הֵם הַמַּזִּיקִים שֶׁבָּעוֹלָם.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, וְהָרֵי שְׁנֵינוּ נַפְשׁוֹתָם שֶׁל רְשָׁעִים הֵן הֵם הַמַּזִּיקִים שֶׁבָּעוֹלָם? אָמַר לוֹ רַבִּי יִצְחָק: יָפָה אָמַרְתָּ, שֶׁהֵן הַמַּזִּיקוֹת לְבַעֲלֵיהֶן, וּמוֹנְעוֹת כֹּחַ הַנְּשָׁמָה מֵעֲבוֹדַת בּוֹרְאָן, שֶׁאֵין מַזִּיק לָאָדָם אֶלָּא אוֹתָהּ הַנֶּפֶשׁ עַל

שֶׁנִּכְרְתָה וְכָלְתָה עִם הַגּוּף. וְאָמַר רַבִּי אָחָא, לֹא כָּךְ שָׁנִינוּ, אֶלָּא נַפְשׁוֹתָם שֶׁל רְשָׁעִים, כְּשֶׁיּוֹצְאוֹת מִן הַגּוּף, הֵן הֵן הַמַּזִּיקִים שֶׁבָּעוֹלָם.

אר"י, וְכָךְ וְכָךְ שַׁפִּיר, כְּשֶׁיּוֹצְאוֹת מִן הַגּוּף, אָז נִמְצָא הַנֶּזֶק. וְהֵיאַךְ מַזִּיק אוֹתוֹ נֶפֶשׁ לַגּוּף. וְהַכֹּל תְּמֵהִים הֵיאַךְ הֵם אוֹתָם הַנְּפָשׁוֹת מַזִּיקִין שֶׁבָּעוֹלָם עַל שֶׁדְּבֵקִים בִּבְנֵי אָדָם.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כָּךְ וְכָךְ יָפֶה, כְּשֶׁיּוֹצְאוֹת מִן הַגּוּף אָז נִמְצָא הַנֶּזֶק, וְאֵיךְ מַזִּיק אוֹתוֹ נֶפֶשׁ לַגּוּף? וְהַכֹּל תְּמֵהִים הֵיאַךְ הֵם אוֹתָם הַנְּפָשׁוֹת מַזִּיקִין שֶׁבָּעוֹלָם עַל שֶׁדְּבֵקִים בִּבְנֵי אָדָם.

תָּנוּ רַבָּנָן, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בַּר יַעֲקֹב, תְּמַהַּ אֲנִי עַל אַנְשֵׁי הַדּוֹר, אִם רוּבָּם נַעֲשִׂים בְּכַשְׁרוּת. תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב, (ויקרא יא) וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם וִהְיִיתֶם קְדוֹשִׁים, מִלַּמֵּד שֶׁצָּרִיךְ אָדָם לְקַדֵּשׁ עַצְמוֹ בְּשִׁעַת תַּשְׁמִישׁ.

שָׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בַּר יַעֲקֹב, תְּמַהַּ אֲנִי עַל אַנְשֵׁי הַדּוֹר אִם רֻבָּם נַעֲשִׂים בְּכַשְׁרוּת. בֹּא וּרְאֵה מַה כָּתוּב (ויקרא יא), וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים, מִלַּמֵּד שֶׁצָּרִיךְ אָדָם לְקַדֵּשׁ עַצְמוֹ בְּשִׁעַת תַּשְׁמִישׁ.

מַאי קִידּוּשָׁא שַׁיְּיךְ הָכָא. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בַּר יַעֲקֹב, שֶׁלֹּא יַעֲשׂוּ פְּרִיצוּתָא וַחֲצִיפוּתָא, וְלֹא לְשׁוּם זְנוּת כִּבְהֵמוֹת. שֶׁהַבְּהֵמוֹת אֵינָן עוֹשׂוֹת אֶלָּא לְכָךְ.

מָה הַקְּדֻשָּׁה שַׁיֶּכֶת לְכָאן? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בַּר יַעֲקֹב, שֶׁלֹּא יַעֲשׂוּ פְּרִיצוּת וַחֲצִיפוּת, וְלֹא לְשֵׁם זְנוּת כִּבְהֵמוֹת, שֶׁהַבְּהֵמוֹת אֵינָן עוֹשׂוֹת אֶלָּא לְכָךְ.

דְּהָא תְּנַן כָּל הַבּוֹעֵל לְשׁוּם זְנוּת, אוֹ לְשׁוּם מַה דַּאֲמָרָן, וְלֹא יִשְׁמוֹר אֶת עַצְמוֹ מֵאוֹתָן הַדְּבָרִים הַצְּרִיכִין, דְּתָנִינָן בְּמַתְנִיתָא, הַהוּא עוּבְּרָא דְּאִתְיְלִיד, לֵיהֱוֵי פָּרִיץ חָצוּף זוֹנֶה רָשָׁע, וְאֵינוֹ בְּכְלַל זֶרַע אֱמֶת.

שֶׁהֲרֵי שָׁנִינוּ, כָּל הַבּוֹעֵל לְשֵׁם זְנוּת, אוֹ לְשֵׁם מַה שֶּׁאָמַרְנוּ, וְלֹא יִשְׁמֹר אֶת עַצְמוֹ מֵאוֹתָם הַדְּבָרִים הַצְּרִיכִים, שֶׁשָּׁנִינוּ בַּבָּרַיְתָא, הָעֻבָּר הַהוּא שֶׁנּוֹלַד, יְהֵיֶה פָּרִיץ חָצוּף זוֹנֶה רָשָׁע, וְאֵינוֹ בִּכְלַל זֶרַע אֱמֶת.

וְכָל הַבּוֹעֵל לְשֵׁם מִצְוָה, וּמְקַדֵּשׁ עַצְמוֹ, וּמְכַוֵּין לִבּוֹ לְשֵׁם שָׁמַיִם. הֲוֹוֹ לֵיהּ בָּנִין דְּמַעֲלֵי, צַדִּיקִים וַחֲסִידִים, יִרְאֵי שָׁמַיִם, קַדִּישִׁין הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שם) וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם וִהְיִיתֶם קְדוֹשִׁים.

וְכָל הַבּוֹעֵל לְשֵׁם מִצְוָה וּמְקַדֵּשׁ עַצְמוֹ וּמְכַוֵּן לִבּוֹ לְשֵׁם שָׁמַיִם, יִהְיוּ לוֹ בָּנִים מְעֻלִּים, צַדִּיקִים וַחֲסִידִים, יִרְאֵי שָׁמַיִם, קְדוֹשִׁים. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הָרְשָׁעִים עַל שֶׁאֵינָן מוֹלִידִים אֶלָּא לְשֵׁם זְנוּת, בְּעַזּוּת וּבַחֲצִיפוּת, אֵין לָהֶם אֶלָּא אוֹתָהּ הַנֶּפֶשׁ הַחַיָּה הַנְּתוּנָה לַבְּהֵמוֹת, שֶׁעֲנִיָּנָם אֵינָם אֶלָּא כִּבְהֵמָה.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הָרְשָׁעִים עַל שֶׁאֵינָם מוֹלִידִים אֶלָּא לְשֵׁם זְנוּת, בְּעַזּוּת וּבַחֲצִיפוּת, אֵין לָהֶם אֶלָּא אוֹתָהּ הַנֶּפֶשׁ הַחַיָּה הַנְּתוּנָה לַבְּהֵמוֹת, שֶׁעֲנִיָּנָם אֵינָם אֶלָּא כִּבְהֵמָה.

אֲבָל צַדִּיקִים הַיּוֹדְעִים לְקַדֵּשׁ עַצְמָם, כְּתִיב בָּהוּ (ירמיה ב) וְאָנֹכִי נְטַעְתִּיךְ שׂוֹרֵק כֻּלֹּה זֶרַע אֱמֶת. אֲבָל צַדִּיקִים הַיּוֹדְעִים לְקַדֵּשׁ עַצְמָם, כְּתוּב בָּהֶם (ירמיה ב) וְאָנֹכִי נְטַעְתִּיךְ שׂוֹרֵק כֻּלֹּה זֶרַע אֱמֶת. מָה הָאֱמֶת? אָמַר רַבִּי אַחָא, אֱמֶת שֶׁאֵינוֹ מְהַרְהֵר בְּאִשָּׁה אַחֶרֶת, וְיֵשׁ לוֹ אֱמֶת עִם אִשְׁתּוֹ.

רַב הוּנָא אָמַר, לְכַוֵּין וּלְקַדֵּשׁ עַצְמוֹ לְשֵׁם שָׁמַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קכז) אִם ה' לֹא יִבְנֶה בַיִת שָׁוְא עָמְלוּ בוֹנָיו בּוֹ. כְּלוֹמַר, אִם אֵין הַכַּוָּנָה לְשֵׁם שָׁמַיִם לִבְנוֹת הַבַּיִת וּלְהוֹלִיד בָּנִים, שָׁוְא עָמְלוּ בוֹנָיו בּוֹ, שֶׁמַּכְנִיס בְּאוֹתוֹ הַוְּלַד עָמָל שֶׁל שָׁוְא. וְאֵיזֶהוּ עָמָל שֶׁל שָׁוְא. זוֹ נֶפֶשׁ חַיָּה, שֶׁתִּכְלֶה וְתִכָּרֵת, כְּהֶבֶל הַיּוֹצֵא מִן הַפֶּה, שֶׁהוּא שָׁוְא, וְהוֹאִיל וְהוּא מַכְנִיסוֹ בְּאוֹתוֹ הַוְּלַד, הֲרֵי עָמָלוֹ שֶׁל שָׁוְא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֱמֶת הוּא נוֹטָרִיקוֹן. א', אֱמֶ"ת. מ"ם מֵאֶרֶ"ץ. תי"ו, תִּצְמָ"ח. כְּלוֹמַר (תהלים פה) אֱמֶת מֵאֶרֶץ תִּצְמָח. מַאי מַשְׁמַע, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בִּשְׁעַת הַחִיבּוּר, שֶׁצָּרִיךְ לִהְיוֹת שָׁם הָאֱמֶת וְהַיֹּשֶׁר, בְּשָׁעָה שֶׁנִּתְהַוָּה מֵאֶרֶץ וְנִתְיַסֵּד, וְלֹא בְּשָׁעָה שֶׁנִּתְגַּבֵּל. וְהֵיכִי מַה שֶּׁאָמַר רַב הוּנָא, כָּל בִּנְיָן שֶׁאֵין בּוֹ יְסוֹד, אֵינוֹ כְּלוּם. וְאֵיזֶהוּ יְסוֹד, שֶׁצָּרִיךְ הָאָדָם בִּשְׁעַת הַחִיבּוּר, כִּדְקָאָמְרִן.

רַבִּי זֵירָא אָמַר, זִמְנָא חָדָא הֲוָה אָזְלִינָא בְּמַדְבְּרָא, וְאַשְׁכַּחְנָא חַד עַרְבָאי, דְּהֲוָה מָטֵיל אַכְתְּפֵיהּ מְטוֹל י' סְאִין, וַהֲוָה סָבָא, וַאֲמַרְנָא לֵיהּ, חֵילָא דָא בָּעֵי לְמִלְעֵי בְּאוֹרַיְיתָא. אֲמַר, לָא עֲבַדוּ לִי אַבָּא וְאִימָּא בְּגִין כָּךְ, אֶלָּא לְעוֹבָדָא דָא.

רַבִּי זֵירָא אָמַר, פַּעַם הָיִיתִי הוֹלֵךְ בַּמִּדְבָּר, וּמָצָאתִי עַרְבִי אֶחָד שֶׁהָיָה נוֹשֵׂא עַל כְּתֵפוֹ מַשָּׂא שֶׁל י' סְאִים, וְהָיָה זָקֵן, וְאָמַרְתִּי לוֹ, הַכֹּחַ הַזֶּה צָרִיךְ לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה! אָמַר, לֹא עָשׂוּ אוֹתִי אֲבִי וְאִמִּי בִּשְׁבִיל זֶה, אֶלָּא לַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה.

דַּאֲנָא שְׁמָעִית לַאֲבוֹי דִּבְשַׁעְתָּא דְּעָבִיד לִי, דִּכְסוּפֵיהּ לְבַר הֲוָה, דִּיהֲא לֵיהּ חֵילָא לְאַיְיתֵי עִיבּוּרָא מִן חַקְלָא. וּבְהַאי עֵיטָא אִימְלֵךְ בְּהַהִיא שַׁעֲתָא, וְהָא אֲנָא סָבָא מַאי אִיעֲבַד.

שֶׁאֲנִי שְׁמַעְתִּי אֶת אָבִי, שֶׁבִּשְׁעָה שֶׁעָשָׂה אוֹתִי, שֶׁתִּשּׁוּקָתוֹ לַבֵּן הָיְתָה שֶׁיִּהְיֶה לוֹ כֹּחַ לְהָבִיא תְּבוּאָה מִן הַשָּׂדֶה, וּבְעֵצָה הַזּוֹ נִמְלַךְ בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, וַהֲרֵי אֲנִי זָקֵן, וּמָה אֶעֱשֶׂה?

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אַשְׁרֵי מִי שֶׁאָבוֹתָיו הִרְהֲרוּ בְּדָבָר טוֹב. מְנָא לָן, מִן בַּת שֶׁבַע אֵם שְׁלֹמֹה, דִּקְרָא מַסְהִיד עֲלֵיהּ, שֶׁהִיא אֵם שְׁלֹמֹה מַמָּשׁ. מְשׁוּם דְּאִתְיַיסִּיד מִמָּנָּהּ, מֵעִנְיָינָהּ, וּמֵהִרְהוּרָהּ, וּמֵהִשְׁתַּדְּלוּתָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי לא) מַה בְּרִי וּמַה בַּר בִּטְנִי וְגוֹ'.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אַשְׁרֵי מִי שֶׁאָבוֹתָיו הִרְהֲרוּ בְּדָבָר טוֹב. מִנַּיִן לָנוּ? מִבַּת שֶׁבַע אֵם שְׁלֹמֹה, שֶׁהַכָּתוּב מֵעִיד עָלֶיהָ שֶׁהִיא אֵם שְׁלֹמֹה מַמָּשׁ, מִשּׁוּם שֶׁהִתְיַסֵּד מִמֶּנָּהּ, מֵעִנְיָנָהּ, וּמֵהִרְהוּרָהּ, וּמֵהִשְׁתַּדְּלוּתָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי לא) מַה בְּרִי וּמַר בַּר בִּטְנִי וְגוֹ'.

אִימַּיהּ תֵּינַח, אֲבוּהִי מְנָא לָן. דִּכְתִיב (תהלים קכז) שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לִשְׁלֹמֹה אִם ה' לֹא יִבְנֶה בַיִת שָׁוְא עָמְלוּ בוֹנָיו בּוֹ. וְכִי שְׁלֹמֹה אָמַר זֶה הַמִּזְמוֹר. אָמַר ר"י חַס וְשָׁלוֹם, אֶלָּא דָּוִד אָמַרוֹ בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ עַל שְׁלֹמֹה, בְּשָׁעָה שֶׁאָמַר הַנָּבִיא לְדָוִד, (דברי הימים א כב) הִנֵּה בֵּן נוֹלַד לְךָ כו', כִּי שְׁלֹמֹה יִהְיֶה שְׁמוֹ, אָמַר דָּוִד בֵּן אֶחָד הָיָה לִי מִבַּת שֶׁבַע, וּמֵת, עַכְשָׁיו אַחֵר יוּלַד לִי, מִן שְׁמַיָּא הוּא בָּא. וְאָמַר שִׁיר זֶה, וְנִתְכַּוֵּון בּוֹ לְשׁוּם שָׁמַיִם, הֲדָא הוּא דִכְתִיב שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לִשְׁלֹמֹה, בְּשָׁבִיל שְׁלֹמֹה.

אִמּוֹ מֵילָא, אֲבָל אֲבִיו מִנַּיִן לָנוּ? שֶׁכָּתוּב (תהלים קכז) שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לִשְׁלֹמֹה אִם ה' לֹא יִבְנֶה בַיִת שָׁוְא עָמְלוּ בוֹנָיו בּוֹ. וְכִי שְׁלֹמֹה אָמַר אֶת הַמִּזְמוֹר הַזֶּה? אָמַר רַבִּי יִצְחָק, חַס וְשָׁלוֹם! אֶלָּא דָּוִד אָמַרוֹ בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ עַל שְׁלֹמֹה בְּשָׁעָה שֶׁאָמַר הַנָּבִיא לְדָוִד הִנֵּה בֵּן נוֹלַד לְךָ כו', כִּי שְׁלֹמֹה יִהְיֶה שְׁמוֹ. אָמַר דָּוִד, בֵּן אֶחָד הָיָה לִי מִבַּת שֶׁבַע וּמֵת, עַכְשָׁו אַחֵר יוּלַד לִי? מִן שְׁמַיָּא הוּא בָּא! וְאָמַר שִׁיר זֶה, וְנִתְכַּוֵּן בּוֹ לְשֵׁם שָׁמַיִם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לִשְׁלֹמֹה, בִּשְׁבִיל שְׁלֹמֹה אֲמָרוֹ.

אָמַר אִם ה' לֹא יִבְנֶה בַיִת, אִם סִיְּעָתוֹ לֹא יִסְיַּיע בַּכַּוָּונָה הַשְּׁלֵימָה שֶׁלִּי, שָׁוְא עָמְלוּ בוֹנָיו בּוֹ, לַשָּׁוְא נַעֲמוֹל כְּמוֹ שֶׁהָיָה בָּרִאשׁוֹנָה, שֶׁעָמַלְנוּ לַשָּׁוְא, וּבְגִין הַהוּא חוֹבָה מֵת. וַאֲנָא אִית לִי לְאִתְטָרָדָא מִן יְרוּשְׁלַיִם, וּבְעוֹד שֶׁאֲנִי אֵצֵא, אִם ה' לֹא יִשְׁמָר עִיר מִכָּל אָדָם, שָׁוְא שָׁקַד שׁוֹמֵר. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, שֶׁהִנִּיחַ עֶשֶׂר נָשִׁים פִּילַגְּשִׁים לִשְׁמוֹר הַבַּיִת, וַהֲוָה מַה דְּהֲוָה. וְעַל כָּל פָּנִים, שָׁוְא שָׁקַד שׁוֹמֵר.

אִם ה' לֹא יִבְנֶה בַיִת, אִם סִיְּעָתוֹ לֹא יִסְיַּע בַּכַּוָּונָה הַשְּׁלֵימָה שֶׁלִּי, שָׁוְא עָמְלוּ בוֹנָיו בּוֹ, לַשָּׁוְא נַעֲמֹל, כְּמוֹ שֶׁהָיָה בָּרִאשׁוֹנָה שֶׁעָמַלְנוּ לַשָּׁוְא, וּבִשְׁבִיל אוֹתוֹ הַחֵטְא מֵת, וַאֲנִי יֵשׁ לִי לְהִטָּרֵד מִירוּשָׁלַיִם, וּבְעוֹד שֶׁאֲנִי אֵצֵא, אִם ה' לֹא יִשְׁמָר עִיר מִכָּל אָדָם, שָׁוְא שָׁקַד שׁוֹמֵר. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, שֶׁהִנִּיחַ עֶשֶׂר נָשִׁים פִּילַגְּשִׁים לִשְׁמֹר הַבַּיִת, וְהָיָה מַה שֶּׁהָיָה, וְעַל כֵּן שָׁוְא שָׁקַד שׁוֹמֵר.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בִּשְׁבִיל שְׁלֹמֹה נֶאֱמַר שִׁיר זֶה, שֶׁנִּתְכַּוֵּון דָּוִד עָלָיו לְשׁוּם שָׁמַיִם. וְאִמּוֹ ג"כ נִתְכַּוְּונָה לְשׁוּם שָׁמַיִם. וְיָצָא מֵהֶם שְׁלֹמֹה, דִּכְתִיב בֵּיהּ (דברי הימים א כט) וַיֵּשֶׁב שְׁלֹמֹה עַל

כִּסֵּא ה' לְמֶלֶךְ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, לְפִיכָךְ נִקְרָא (משלי לא) לְמוּאֵל, מַאי לְמוּאֵל, כְּמוֹ לְמוֹ פִּי. מְלַמֵּד, שֶׁשְּׁנֵיהֶם נִתְכַּוְּנוּ לְמוֹ אֵל.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בִּשְׁבִיל שְׁלֹמֹה נֶאֱמַר שִׁיר זֶה, שֶׁנִּתְכַּוֵּן דָּוִד עָלָיו לְשֵׁם שָׁמַיִם, וְאִמּוֹ גַּם כֵּן נִתְכַּוְּנָה לְשֵׁם שָׁמַיִם, וְיָצָא מֵהֶם שְׁלֹמֹה, שֶׁכָּתוּב בּוֹ וַיֵּשֶׁב שְׁלֹמֹה עַל כִּסֵּא ה' לְמֶלֶךְ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, לְפִיכָךְ נִקְרָא לְמוּאֵל. מַהוּ לְמוּאֵל? כְּמוֹ לְמוֹ פִּי. מְלַמֵּד שֶׁשְּׁנֵיהֶם נִתְכַּוְּנוּ לְמוֹ אֵל, כְּמוֹ לְאֵל.

וּמִכָּאן לְמַדְנוּ, כָּל הַמִּתְכַּוֵּין לְשֵׁם שָׁמַיִם. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, נָפִיק מִנֵּיהּ בַּר דְּמַעֲלֵי. וּמְנָא לָן, מִשְּׁמוּאֵל, שֶׁנִּתְכַּוְּונָה אִמּוֹ עָלָיו תָּמִיד לְשׁוּם שָׁמַיִם, דִּכְתִיב (שמואל א א) וּנְתַתִּיו לַה', וְכֵן (שם ב) אֶל הַנַּעַר הַזֶּה הִתְפַּלָּלְתִּי. וְכֵן אָמַר דָּוִד, אִם יִהְיֶה לִי הַבֵּן הַזֶּה, מִכָּאן יִהְיֶה זְמִין לְמוּאֵ"ל. כְּלוֹמַר, נָתוּן הוּא לְאֵל.

וּמִכָּאן לְמַדְנוּ, כָּל הַמִּתְכַּוֵּין לְשֵׁם שָׁמַיִם, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה יוֹצֵא מִמֶּנּוּ בֵּן מְעֻלֶּה. וּמִנַּיִן לָנוּ? מִשְּׁמוּאֵל שֶׁנִּתְכַּוְּנָה אִמּוֹ עָלָיו תָּמִיד לְשֵׁם שָׁמַיִם, שֶׁכָּתוּב וּנְתַתִּיו לַה', וְכֵן אֶל הַנַּעַר הַזֶּה הִתְפַּלָּלְתִּי. וְכֵן אָמַר דָּוִד, אִם יִהְיֶה לִי הַבֵּן הַזֶּה. מִכָּאן יִהְיֶה מְזֻמָּן לְמוּאֵ"ל, כְּלוֹמַר, נָתוּן הוּא לְאֵל.

תָּנוּ רַבָּנָן, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בֶּן פַּזִּי, זָמְנָא חָדָא הֲוִינָא אָזֵיל בְּאוֹרְחָא, וְעַרְעָנָא בְּהַהוּא טוּרָא דִּכְפַר קָרְדוֹ, וַהֲוו גּוּבְרֵי בְּדִיחֵי בְּחוּלְקֵיהוֹן, וּבְאִית תַּמָּן לֵילְיָא דְשַׁבַּתָּא, וַאֲפוּקֵי שַׁבַּתָּא. וַחֲמֵיתִי לְאוּשְׁפִּיזְאִי דְּהָוָה בָּעֵי לְמִשְׁכַּב עִם דְּבִיתְהוּ, קָאִים הַאי מֵהַהִוא גִּיסָא וְצַלֵּי, וְקָמַת הִיא מֵהָאֵיךְ גִּיסָא וְצַלַּת. אֲמְרִינָא לְהוֹן, מַאי צְלוֹתְכוֹן בְּשַׁעֲתָא דָּא.

שְׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בֶּן פַּזִּי, פַּעַם אַחַת הָיִיתִי הוֹלֵךְ בַּדֶּרֶךְ וּפָגַעְתִּי בְּאוֹתוֹ הַר שֶׁל כְּפַר קָרְדוֹ, וְהָיוּ הָאֲנָשִׁים שְׂמֵחִים בְּחֶלְקָם, וְלַנְתִּי שָׁם לֵיל שַׁבָּת אֶחָד, וְרָאִיתִי אֶת מְאֹרְחֵי שֶׁהָיָה רוֹצֶה לִשְׁכַּב עִם אִשְׁתּוֹ. עָמַד זֶה מִצַּד זֶה וְהִתְפַּלֵּל, וְעָמְדָה הִיא מִצַּד הַהוּא וְהִתְפַּלְּלָה. אָמַרְתִּי לָהֶם: מַהִי תְּפִלַּתְכֶם בְּשָׁעָה זוֹ?

אָמְרוּ לִי, עִידָּנָא דִידָן, לְזַוּוגָא מִשַּׁבָּת לְשַׁבָּת, וּמְצַלֵּינָן צְלוֹתָנָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דִּיהֵא לָנָא בַּר, דְּיִפְלַח פּוּלְחָנֵיהּ, בַּר דְּחֵיל חַטָאָה, בַּר דְּמֶעֱבִיד פִּיקּוּדוֹהִי, וְלָא יְסְטֵי מֵאוֹרַיְיתָא לְיָמִינָא וּלְשְׂמָאלָא. אֲמְרִינָא לְהוֹ, יְהֵא רַעֲוָא דִּיהֵא לְכוֹן בָּעוּתְכוֹן, דְּהָא לְשׁוּם שָׁמַיִם קָא עָבְדְתִּין.

אָמְרוּ לִי: הַזְּמַן שֶׁלָּנוּ לַזִּוּוּג מִשַּׁבָּת לְשַׁבָּת, וּמִתְפַּלְּלִים אֶת תְּפִלָּתֵנוּ לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁיִּהְיֶה לָנוּ בֵּן שֶׁיַּעֲבֹד עֲבוֹדָתוֹ, בֵּן יָרֵא חֵטְא, בֵּן שֶׁיַּעֲשֶׂה אֶת מִצְוֹתָיו וְלֹא יִסְטֶה מֵהַתּוֹרָה לְיָמִין וְלִשְׂמֹאל. אָמַרְתִּי לָהֶם: יְהִי רָצוֹן שֶׁתִּהְיֶה לָכֶם בַּקָּשַׁתְכֶם, שֶׁהֲרֵי לְשֵׁם שָׁמַיִם עֲשִׂיתֶם.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, אֶחֱזֵי אַנְפֵּי שְׁכִינְתָּא, דִּלְבָתַר יוֹמִין עַרְעִית תַּמָּן, וְחָזֵית הַהוּא בְּרָא דְּאִתְיְלִיד לְהוֹ, וַהֲוָה בַּר שָׁבַע שְׁנִין, חָמֵי לִי בְּבֵיתָא, וְלָא בָּעָא לְמַלָּלָא עִמִּי. אָמַר לֵיהּ אֲבוּהָ, זִיל לְקַמֵּיהּ, דְּגַבְרָא רַבָּא הוּא.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: אֶרְאֶה פְּנֵי הַשְּׁכִינָה, שֶׁלְּאַחַר יָמִים נִקְלַעְתִּי לְשָׁם, וְרָאִיתִי אוֹתוֹ הַבֵּן שֶׁנּוֹלַד לָהֶם, וְהָיָה בֶּן שֶׁבַע שָׁנִים. רָאָה אוֹתִי בַּבַּיִת, וְלֹא רָצָה לְדַבֵּר עִמִּי. אָמַר לוֹ אָבִיו: לֵךְ לְפָנָיו, שֶׁאִישׁ גָּדוֹל הוּא.

אֲמַר, מִסְתַּפֵּינָא לְאִשְׁתְּעוּיֵי בַּהֲדֵיהּ, וּלְאִתְקָרְבָא עִמֵּיהּ, דְּהָא לָא יָדַעְנָא אִי אִית לֵיהּ נְשָׁמָתָא קַדִּישָׁא, אִי לָאו. דְּהָכֵי אוֹלִיף לִי מוֹרִי יוֹמָא דֵין, דְּכָל מַאן דְּלֵית לֵיהּ נְשָׁמָתָא קַדִּישָׁא, אָסוּר לְאִשְׁתְּעוּיֵי בַּהֲדֵיהּ, וּלְאִתְקָרְבָא עִמֵּיהּ. אָמַר לֵיהּ, חַס וְשָׁלוֹם, דְּגַבְרָא רַבָּא וַחֲכִימָא דְּדָרָא הוּא.

אָמַר, ' אֲנִי פּוֹחֵד לְדַבֵּר עִמּוֹ וּלְהִתְקָרֵב עִמּוֹ, שֶׁהֲרֵי לֹא יָדַעְתִּי אִם יֵשׁ לוֹ נְשָׁמָה קְדוֹשָׁה אִם לֹא, שֶׁכָּךְ לִמֵּד אוֹתִי מוֹרִי הַיּוֹם הַזֶּה, שֶׁלְּכָל מִי שֶׁאֵין לוֹ נְשָׁמָה קְדוֹשָׁה, אָסוּר לְדַבֵּר עִמּוֹ וּלְהִתְקָרֵב עִמּוֹ. אָמַר לוֹ: חַס וְשָׁלוֹם, שֶׁאִישׁ גָּדוֹל וְהֶחָכָם שֶׁל הַדּוֹר הוּא.

קָרֵיב גַּבָּאי, וְלָא סָפֵיק לְמַלָּלָא עִמִּי, אֲמַר לִי אֲנָא חָמֵי בָּךְ, דִּנְשָׁמָתָא חַדְתָּא אִית בָּךְ, מִיּוֹמִין זְעִירִין, וְלָא אִזְדְּרִיקַת בָּךְ בִּשְׁעָתָא דְּנָפְקַת לְעָלְמָא. תְּוָוהִית. אֲמָרִית, כָּךְ הוּא, דְּרַוָּוק הֲוֵינָא, כַּד לָעֵינָא בְּאוֹרַיְיתָא, וְאִתְיַיהֲבַת בִּי נְשָׁמָתָא.

קָרֵב אֵלַי, וְלֹא הִסְפִּיק לְדַבֵּר עִמִּי. אָמַר לִי: אֲנִי רוֹאֶה בְּךָ שֶׁנִּשְׁמָה חֲדָשָׁה יֵשׁ בְּךָ מִזֶּה יָמִים מוּעָטִים, וְלֹא נִזְדַּרַקְתָּ בְּךָ בְּשָׁעָה שֶׁיָּצָאתָ לָעוֹלָם. תָּמַהְתִּי. אָמַרְתִּי: כָּךְ הוּא! שֶׁרַוָּק הָיִיתִי, כְּשֶׁעָסַקְתִּי בַּתּוֹרָה, וְנִתְּנָה בִּי נְשָׁמָה.

אֲמַר לִי, יְדַעְתְּ נָפֶשׁ חַיָּה, דַּאֲמַר קְרָא, דַּהֲוות מִן אַרְעָא, וְהָא מַשְׁמַע נָפֶשׁ חַיָּה, לָמָה. אָמְרִית, אֵימָא בְּרִי.

אָמַר לִי: יָדַעְתְּ אֶת נֶפֶשׁ הַחַיָּה, שֶׁאָמַר הַכָּתוּב שֶׁהָיְתָה מִן הָאָרֶץ, וַהֲרֵי מַשְׁמָע נֶפֶשׁ חַיָּה? אָמַרְתִּי לוֹ: אֱמֹר בְּנִי.

אֲמַר, הָכֵי אֲמַר לִי מוֹרִי, דְּהִיא נַפְשָׁא דַּאֲפִיקַת אַרְעָא. וּמִן אַרְעָא אִתְגְּזָרַת. אֲבָל הִיא חַיְיתָא, לְאִתְנַעְנָעָא לְכָאן וּלְכָאן. כְּמָה דְּעָבְדִין בְּעִירָא וְרְחָשָׁא, וְכוֹלָא. אֲבָל לֵית בָּהּ סוּכְלְתָנוּתָא וְחָכְמְתָא בְּפוּלְחָנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּלָא אִתְבְּרִיאַת אֶלָּא לְבָעִירָא וּלְחַיְיתָא, לְאִתְנַעְנָעָא בָּהּ בְּלָא סוּכְלְתָנוּ, וּלְאִשְׁתַּצָּאָה, כַּד תֵּפּוֹק, כְּהַאי הֶבֶל דְּפוּמָא.

אָמַר, ' כָּךְ אָמַר לִי מוֹרִי, שֶׁהִיא הַנֶּפֶשׁ שֶׁהוֹצִיאָה הָאָרֶץ, וּמִן הָאָרֶץ הִיא נִגְזְרָה, אֲבָל הִיא חַיָּה שֶׁיְּכוֹלָה לְהִתְנַעְנֵעַ לְכָאן וּלְכָאן, כְּמוֹ שֶׁעוֹשִׂים בְּהֵמוֹת וּשְׁרָצִים וְהַכֹּל. אֲבָל אֵין בָּהּ הַשִּׂכֶל וְחָכְמָה בַּעֲבוֹדַת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁלֹּא נִבְרְאָה אֶלָּא לִבְהֵמָה וּלְחַיָּה לְהִתְנַעְנֵעַ בָּהּ לְלֹא הַשִּׂכֶל, וּלְהִתְכַּלּוֹת כְּשֶׁתֵּצֵא, כַּהֶבֶל הַזֶּה שֶׁל הַפֶּה.

אָמְרִית לֵיהּ בְּרִי, מָאן הוּא רַבָּךְ. אֲמַר לִי רַבִּי אֶלְכְּסַנְדְּרָאי. אָמְרִית לֵיהּ, וּמָה לְעֵית יוֹמָא דֵין. אֲמַר לִי, הַאי קְרָא דִּכְתִיב, (תהלים קיא) רֵאשִׁית חָכְמָה יִרְאַת ה' שֵׂכֶל טוֹב לְכָל עוֹשֵׂיהֶם. כָּךְ אָמַר רַבִּי אֶלֶכְסַנְדְּרָאי, מָה הוּא חָכְמָה. הוּא שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וְהוּא חָכְמָה. וּמֵעוֹלָם לֹא גִּילָה לְשׁוּם אָדָם, וְלֹא עָתִיד לְהִגָּלוֹת, אֶלָּא קְצָת הֵימֶנָּה לְמשֶׁה לְבַד.

אָמְרִתִּי לוֹ: בְּנִי, מִי הוּא רַבְּךָ? אָמַר לִי: רַבִּי אֶלֶכְסַנְדְּרַאי. אָמַרְתִּי לוֹ: וּמַה לָמַדְתָּ הַיּוֹם הַזֶּה? אָמַר לִי: הַפָּסוּק הַזֶּה שֶׁכָּתוּב (תהלים קיא) רֵאשִׁית חָכְמָה יִרְאַת ה' שֵׂכֶל טוֹב לְכָל עוֹשֵׂיהֶם, כָּךְ אָמַר לִי רַבִּי

אֲלֶכְסַנְדְּרַאי, מַה הוּא חָכְמָה? הוּא שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְהוּא חָכְמָה, וּמֵעוֹלָם לֹא גִּלָּה לְשׁוּם אָדָם וְלֹא עָתִיד לְהִגָּלוֹת, אֶלָּא קְצָת הֵימֶנָּה לְמֹשֶׁה לְבַד.

וְלֹא עָמַד עַל כָּל יְדִיעָתָהּ, אֶלָּא עָמַד עַל מַה שֶּׁלֹּא עָמַד אָדָם, עַל הַאי רֵאשִׁית, שֶׁהִיא חָכְמָה. דִּכְתִיב בֵּיהּ בְּמֹשֶׁה, (דברים לג) וַיַּרְא רֵאשִׁית לוֹ, וְזֶהוּ חָכְמָה.

וְלֹא עָמַד עַל כָּל יְדִיעָתָהּ, אֶלָּא עָמַד עַל מַה שֶּׁלֹּא עָמַד אָדָם, עַל הָרֵאשִׁית הַזּוֹ שֶׁהִיא חָכְמָה, שֶׁכָּתוּב בּוֹ בְּמֹשֶׁה (דברים לג) וַיַּרְא רֵאשִׁית לוֹ, וְזֶהוּ חָכְמָה.

וְאִם תֹּאמַר, הָא כְתִיב (מלכים א ה) וַה' נָתַן חָכְמָה לִשְׁלֹמֹה. תָּא חֲזֵי, לֹא כְתִיב נָתַן הַחָכְמָה, אֶלָּא חָכְמָה, שֶׁעָמַד עַל קְצָת אֲמִיתָּתָהּ. הַמְּשִׁיחַ עָתִיד לְדַעַת קְצָתוֹ, דִּכְתִיב בֵּיהּ, (ישעיה יא) וְנָחָה עָלָיו רוּחַ ה' רוּחַ חָכְמָה וּבִינָה כו'.

וְאִם תֹּאמַר, הָרֵי כָּתוּב וַה' נָתַן חָכְמָה לִשְׁלֹמֹה? בֹּא וּרְאֵה, לֹא כְתוּב נָתַן הַחָכְמָה, אֶלָּא חָכְמָה, שֶׁעָמַד עַל קְצָת אֲמִתָּתָהּ. הַמְּשִׁיחַ עָתִיד לְדַעַת קְצָתוֹ, שֶׁכָּתוּב בּוֹ (ישעיה יא) וְנָחָה עָלָיו רוּחַ ה' רוּחַ חָכְמָה וּבִינָה כו'.

וְהַחָכְמָה הִיא רֵאשִׁית הַכֹּל, וְקוֹדֶם הַכֹּל, אֲבָל יִרְאַת ה', שֵׂכֶל טוֹב. כְּלוֹמַר, הַיִּרְאָה נִשְׁאֶרֶת בַּשֵּׂכֶל וּבִינָה, לָדַעַת וְלַחֲקוֹר יִרְאַת ה'. לְכָל עוֹשֵׂיהֶם, לְעוֹשֶׂה הַמְּצוֹות בְּיִרְאָה בַּתְּחִלָּה, עַד שֶׁיִּרְגִּיל עַצְמוֹ לַעֲשׂוֹת מֵאַהֲבָה.

וְהַחָכְמָה הִיא רֵאשִׁית הַכֹּל וְקוֹדֶם הַכֹּל, אֲבָל יִרְאַת ה' שֵׂכֶל טוֹב. כְּלוֹמַר, הַיִּרְאָה נִשְׁאֶרֶת בַּשֵּׂכֶל וּבִינָה, לָדַעַת וְלַחֲקֹר יִרְאַת ה'. לְכָל עוֹשֵׂיהֶם - לְעוֹשֶׂה הַמְּצוֹות בְּיִרְאָה בַּתְּחִלָּה, עַד שֶׁיִּרְגִּיל עַצְמוֹ לַעֲשׂוֹת מֵאַהֲבָה.

אָמַרְתִּי לוֹ, מַה שְׁמֶךָ. אָמַר לִי, אַהֲבָה. אָמַרְתִּי לוֹ, מַר אַהֲבָה, וְקָרִיתִי עָלָיו, (ירמיה לא) וְאַהֲבַת עוֹלָם אֲהַבְתִּיךְ. וַאֲנָא זְכִינָא לְמֶחֱמֵי לְרַב אַדָּא בְּרֵיהּ, וְסָחֵינָא לֵיהּ הַאי.

אָמַרְתִּי לוֹ: מַה שְׁמֶךָ? אָמַר לִי: אַהֲבָה. אָמַרְתִּי לוֹ: מַר אַהֲבָה, וְקָרָאתִי עָלָיו (ירמיה לא) וְאַהֲבַת עוֹלָם אֲהַבְתִּיךָ. וַאֲנִי זָכִיתִי לִרְאוֹת אֶת רַב אַדָּא בְּנוֹ, וְסִפַּרְתִּי לוֹ אֶת זֶה.

אָמַר רִבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי, חָכָם הָיָה אָדָם הָרִאשׁוֹן, שֶׁהָיָה מַכִּיר וְיוֹדֵעַ לְכָל מִי שֶׁהָיָה בּוֹ נָפֶשׁ חַיָּה, וּמִי שֶׁהָיָה בּוֹ נְשָׁמָה, כְּשֶׁבָּאוּ אֶצְלוֹ הִכִּיר אֶת כֻּלָּם. הֲדָא הוּא דִכְתִיב (בראשית ב) וְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָא לוֹ הָאָדָם נֶפֶשׁ חַיָּה, לְמִי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ וּמַכִּיר בַּעֲבוֹדַת בּוֹרְאוֹ. וּנְשָׁמָה לְמִי שֶׁהָיָה יוֹדֵעַ וּמַכִּיר בַּעֲבוֹדַת בּוֹרְאוֹ. וְכָךְ הוּא עַד הַיּוֹם, מִי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ וּמַכִּיר בַּעֲבוֹדַת בּוֹרְאוֹ וְאֵינוֹ עוֹסֵק בַּתּוֹרָה, הוּא יֵשׁ לוֹ נֶפֶשׁ חַיָּה, וְלֹא נְשָׁמָה.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, אַף עַל גַּב דְּהַאי נָפֶשׁ חַיָּה אִית בִּבְהֵמוֹת וּבְחַיָּוֹת וּבְמִינֵיהֶם, וְהַתִּירָם לִבְנֵי אָדָם, חָס הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עֲלֵיהֶם בְּמִיתָתָם, שֶׁלֹּא יְצַעֲרוּם לְאוֹתָם בַּעֲלֵי נֶפֶשׁ הַחַיָּה. דְּלֵית לָךְ כָּל אֵינַשׁ, דְּלֵית בֵּיהּ נֶפֶשׁ חַיָּה, כְּדֵי שֶׁיְּשׁוּב לַעֲבוֹד בּוֹרְאוֹ, לְהַבְדִּיל עַצְמוֹ מִשְּׁאָר כָּל אָדָם, כְּדֵי לְהִתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה וּבְמִצְוֹת, שֶׁמַּרְוִיחַ בָּזֶה הַנְּשָׁמָה הַקְּדוֹשָׁה.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אַף עַל גַּב שֶׁהַנֶּפֶשׁ חַיָּה הַזּוֹ יֵשׁ בַּבְּהֵמוֹת וּבַחַיּוֹת וּבְמִינֵיהֶם וְהִתִּירָם לִבְנֵי אָדָם, חָס הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עֲלֵיהֶם בְּמִיתָתָם שֶׁלֹּא יְצַעֲרוּ אֶת אוֹתָם בַּעֲלֵי נֶפֶשׁ חַיָּה, שֶׁאֵין לְךָ כָּל אָדָם שֶׁאֵין בּוֹ נֶפֶשׁ חַיָּה כְּדֵי שֶׁיָּשׁוּב לַעֲבוֹדַת בּוֹרְאוֹ, לְהַבְדִּיל עַצְמוֹ מִשְּׁאָר כָּל אָדָם כְּדֵי לְהִתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה וּבַמִּצְווֹת, שֶׁמַּרְוִיחַ בָּזֶה הַנְּשָׁמָה הַקְּדוֹשָׁה.

לְפִיכָךְ הַאי טַבָּחָא, דְּנָפְקָא נְבֵילָה אוֹ טְרֵיפָה מִתְּחוֹת יְדוֹהִי. זִמְנָא חָדָא, מְשַׁמְּתִינָן לֵיהּ. שֵׁנִית, מַעֲבִירִינָן לֵיהּ. שְׁלִישִׁית, מַכְרִיזִין עָלֵיהּ בְּשׁוּקֵי, דְּכָל מַה דְּשָׁחִיט הוּא טְרֵיפָה. וּלְעוֹלָם לָא נוֹקִים לֵיהּ לְטַבָּחָא.

לְפִיכָךְ, הַשּׁוֹחֵט הַזֶּה שֶׁיּוֹצֵאת נְבֵלָה אוֹ טְרֵפָה מִתַּחַת יָדוֹ, פַּעַם אַחַת מְנַדִּים אוֹתוֹ, שֵׁנִית - מַעֲבִירִים אוֹתוֹ, שְׁלִישִׁית - מַכְרִיזִים עָלָיו בַּשְּׁוָקִים שֶׁכָּל מַה שֶּׁשּׁוֹחֵט הוּא טְרֵפָה, וּלְעוֹלָם לֹא נַעֲמִיד אוֹתוֹ לְהיות שוחט,

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, וְכִי עַל זִמְנָא חָדָא לָא לֵיעָנֵישׁ בַּר מֵהַאי. וְהָא תְּנִינָן, הַאי טַבָּחָא דְּלָא סָר סַכִּינָא קַמֵּי חָכָם, מְשַׁמְּתִינָן וּמַעֲבִרִינָן לֵיהּ, וּמַכְרְזִינָן אַבִּשְׁרֵיהּ דְּטְרֵפָה הִיא, וּמַה עַל סַכִּינָא דְּלָא נִמְצֵאת פָּסָה הוּא כָּךְ. עַל מִי שֶׁיָּצְאָה נְבֵלָה אוֹ טְרֵפָה מִתַּחַת יָדוֹ, אֵינוֹ דִּין דִּמְשַׁמְּתִין לֵיהּ וּמַעֲבִירִינָן לֵיהּ, וּמַכְרְזִינָן אַבִּשְׁרֵיהּ דְּטְרֵפָה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וְכִי עַל פַּעַם אַחַת לֹא יַעֲנֵשׁ חוּץ מִזֶּה? וַהֲרֵי שָׁנִינוּ, שֶׁהַשּׁוֹחֵט הַזֶּה שֶׁלֹּא מֵרָאֶה סַכִּין לִפָּנֵי חָכָם, מְנַדִּים וּמַעֲבִירִים אוֹתוֹ, וּמַכְרִיזִים עַל בְּשָׂרוֹ שֶׁהוּא טְרֵפָה? וּמַה עַל סַכִּין שֶׁלֹּא נִמְצְאָה כָּל כָּךְ יָפָה הוּא כָּךְ - עַל מִי שֶׁיָּצְאָה נְבֵלָה אוֹ טְרֵפָה מִתַּחַת יָדוֹ, אֵינוֹ דִּין שֶׁמְּנַדִּים אוֹתוֹ וּמַעֲבִירִים אוֹתוֹ וּמַכְרִיזִים עַל בְּשָׂרוֹ שֶׁטְּרֵפָה?

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, אֲנָא חָמִית לְרַבִּי יְהוּדָה דְּזַמִּין לְרַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי חַגַּי, וַהֲוָה טַבָּחָא, וְרַבִּי אַבָּא קָרֵין לֵיהּ. וְנָכִיס הַהוּא תַּרְנְגוֹלְתָּא, וְנִתְכַּוִּין לְתֵרֵי סִימָנֵי, וּבָדְקוּ וְאַשְׁכָּחוּ דְּנָכִיס חַד סִימָנָא, וְחַד לָא נָכִיס.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, אֲנִי רָאִיתִי אֶת רַבִּי יְהוּדָה שֶׁהִזְמִין אֶת רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי חַגַּי, וְהָיָה שׁוֹחֵט אֶחָד שֶׁקָּרְאוּ לוֹ רַבִּי אַבָּא, וְשָׁחַט תַּרְנְגֹלֶת אַחַת, וְהִתְכַּוֵּן לִשְׁנֵי סִימָנִים, וּבָדְקוּ וּמָצְאוּ שֶׁשָּׁחַט סִימָן אֶחָד, וְאֶחָד לֹא נִשְׁחַט.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי יְהוּדָה, עַל מָה אִתְכַּוַּונְתְּ. אָמַר, עַל תְּרֵין סִימָנִין. אָמַר, וְהָא אֲנָא אַשְׁכַּחְנָא חַד נָכִיס. אֶלָּא בִּשְׁרָא הוּא דְּכְשֵׁרָה, וְאַתְּ לָא תְּהֵא טַבָּחָא מִכָּאן וּלְהָלְאָה. וְאַף עַל גַּב דְּלָא בָּעֵינָא כַּוָּונָה בִּשְׁחִיטָה.

אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה, עַל מָה הִתְכַּוַּונְתָּ? אָמַר, עַל שְׁנֵי סִימָנִים. אָמַר, וַהֲרֵי אֲנִי מָצָאתִי אֶחָד שָׁחוּט. אֶלָּא הַבְּשָׂר הוּא שֶׁכָּשֵׁר, וְאַתָּה לֹא תִּהְיֶה שׁוֹחֵט מִכָּאן וּלְהַבָּא. וְאַף עַל גַּב שֶׁלֹּא צָרִיךְ כַּוָּונָה בִּשְׁחִיטָה.

אָמַר לֵיהּ ר' יוֹסֵי, הַכַּוָּונָה לָאו לְהַאי אִיתְמַר, אֶלָּא כַּוָּונָה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּנָכֵיס לַשָּׁמַיִם, וְלָא לְשׁוּם פִּתְגָּם אָחֳרָן. אֲבָל נְתַכַּוֵּון לְתַרֵי סִימָנֵי, וְשָׁחִיט חַד, מוּתָּר הוּא בְּדֵיעֲבַד. דְּתָנַן, הַשּׁוֹחֵט אֶחָד בָּעוֹף, דֵּיעֲבַד אֵין, לְכַתְּחִלָּה לֹא.

אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסֵי, הַכַּוָּונָה, לֹא לָזֶה נֶאֱמַר, אֶלָּא כַּוָּונָתוֹ לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁשּׁוֹחֵט לַשָּׁמַיִם וְלֹא לְשׁוּם דְּבָרִים אֲחֵרִים, אֲבָל נְתַכַּוֵּון לִשְׁנֵי סִימָנִים וְשָׁחַט אֶחָד - מַתִּר הוּא בְּדֵיעֲבַד, שֶׁשָּׁנִינוּ, הַשּׁוֹחֵט אֶחָד בָּעוֹף - בְּדֵיעֲבַד כֵּן, לְכַתְּחִלָּה לֹא.

אָמַר רִבִּי יַעֲקֹב, תָּא חֲזֵי, כָּל מַה שֶּׁנִּבְרָא מִזּוֹ הַנֶּפֶשׁ הַחַיָּה, הִתִּירוּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לִבְנֵי אָדָם, מִפְּנֵי שֶׁאֵין לָהֶם נְשָׁמָה לָדַעַת וּלְהַכִּיר בַּעֲבוֹדַת בּוֹרְאָם. דְּאִלְמָלֵי הַוְיָא לְהוֹ נְשָׁמָה, לֹא הוּתְּרוּ.

אָמַר רִבִּי יַעֲקֹב, בֹּא וּרְאֵה, כָּל מַה שֶּׁנִּבְרָא מִנֶּפֶשׁ הַחַיָּה הַזּוֹ, הִתִּירוּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לִבְנֵי אָדָם מִפְּנֵי שֶׁאֵין לָהֶם נְשָׁמָה לָדַעַת וּלְהַכִּיר (בעבודת בוראם), שֶׁאִלְמָלֵא הָיְתָה לָהֶם נְשָׁמָה, לֹא הֻתְּרוּ.

שָׁאַל רַבִּי אַבָּא לְרַבִּי חִיָּיא, אֲמִירָתוּן דְּנִשְׁמָתָא לָא עַיִּיל בְּבַר נָשׁ, עַד דְּיִסְתַּכַּל בְּפוּלְחָנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּכְדֵין לֶהֱוֵי לֵיהּ נִשְׁמָתָא, וַאֲמִירָתוּן דְּנִשְׁמָתָא הִיא קַדִּישָׁא, מַעֲלָיְא עַל כּוֹלָּא. אִם כֵּן מַאי הַאי דְּאָמַר קְרָא, (שם ז) כֹּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת רוּחַ חַיִּים בְּאַפָּיו מִכֹּל אֲשֶׁר בֶּחָרְבָה מֵתוּ. לָמָּה מֵתוּ, הוֹאִיל וַהֲוָה לְהוֹ נִשְׁמָתָא, הֲוָה לְהוֹ לְאִשְׁתְּזָבָא. לָא הֲוָה בִּידֵיהּ.

שָׁאַל רַבִּי אַבָּא אֶת רַבִּי חִיָּיא, אֲמִרְתֶּם שֶׁנִּשְׁמָה אֵין נִכְנֶסֶת לְבֶן אָדָם עַד שֶׁיִּסְתַּכֵּל בַּעֲבוֹדַת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְאָז תִּהְיֶה לוֹ נְשָׁמָה, וְאֲמַרְתֶּם שֶׁהַנְּשָׁמָה הִיא קְדוֹשָׁה, מְעֻלָּה עַל הַכֹּל. אִם כֵּן, מַה זֶּה שֶׁאָמַר הַכָּתוּב (בראשית ז) כֹּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת רוּחַ חַיִּים בְּאַפָּיו מִכֹּל אֲשֶׁר בֶּחָרְבָה מֵתוּ, לָמָּה מֵתוּ? הוֹאִיל וְהָיְתָה לָהֶם נְשָׁמָה, הָיָה לָהֶם לְהִנָּצֵל? לֹא הָיָה בְּיָדוֹ.

אָתוֹ וְשַׁיְילוּהּ לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּר' שִׁמְעוֹן, אָמַר לֵיהּ כְּךָ הוּא וַדַּאי, וּקְרָא מְסַיֵּיעַ לָן, דְּהָכִי אָמַר אֲבוֹי, דְּכַד אָתֵי טוֹפָנָא לָא הֲוָה בַּר נָשׁ דְּיִסְתַּכֵּיד בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִינֵיהּ, בַּר מִנֹחַ וּבְנוֹהִי. וּזְכוּתְהוֹן לָא הֲוָה, אֶלָּא לְאַגָּנָא עֲלֵיהוֹן וְעַל בָּתֵּיהוֹן, וְלָא הֲוָה סַגֵּי זְכוּתְהוֹן כָּל כָּךְ, לְאַגָּנָא עַל כָּל דָּרָא. וְאִינּוּן דַּהֲווֹ זַכָּאִין בְּקַרְמֵיתָא, כְּגוֹן חֲנוֹךְ וְיֶרֶד, דְּהֲוָה לְהוֹן נִשְׁמָתָא, וְחַזְיָין לְמֵיעְבַּד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּגִינֵיהוֹן, מִיתוּ מִקַּדְמַת דְּנָא. וְהַיְנוּ דַּאֲמַר קְרָא, כֹּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת רוּחַ חַיִּים בְּאַפָּיו, דְּעַל אִינּוּן דְּנִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא הֲוָה בְּהוּ. דְּלָא תֵּימָא דְּעַל אִלֵּין דַּהֲווֹ בְּטוֹפָנָא אֲמַר קְרָא. אֶלָּא אָתָא קְרָא, וַאֲמַר, מִכֹּל אֲשֶׁר בֶּחָרְבָה מֵתוּ, שֶׁלֹּא הָיוּ בִּימֵי דּוֹר הַמַּבּוּל, וְלָא בְּאוֹתוֹ זְמַן, אֶלָּא בֶּחָרְבָה מֵתוּ, כְּלוֹמַר כְּבָר נִסְתַּלְּקוּ מִן הָעוֹלָם, וְלֹא נִשְׁתַּיֵּיר בָּעוֹלָם צַדִּיק לְהָגֵן עַל דּוֹרוֹ, וְאָז נַעֲשָׂה דִּין בָּרְשָׁעִים.

בָּאוּ וְשָׁאֲלוּ אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, אָמַר לָהֶם, כָּךְ הוּא וַדַּאי! וְהַכָּתוּב מְסַיֵּעַ לָנוּ שֶׁכָּךְ אָמַר אֲבִיו, שֶׁכַּאֲשֶׁר בָּא הַמַּבּוּל, לֹא הָיָה אָדָם שֶׁיַּעֲשֶׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בִּשְׁבִילוֹ, פֶּרֶט לְנֹחַ וּבָנָיו, וּזְכוּתָם לֹא הָיְתָה אֶלָּא לְהָגֵן עֲלֵיהֶם וְעַל בָּתֵּיהֶם, וְלֹא הָיְתָה מַסְפֶּקֶת זְכוּתָם כָּל כָּךְ לְהָגֵן עַל כָּל הַדּוֹר. וְאוֹתָם שֶׁהָיוּ צַדִּיקִים

בְּרֵאשׁוֹנָה, כְּמוֹ חָנוֹךְ וְיֶרֶד, שֶׁהָיְתָה לָהֶם נְשָׁמָה, וּרְאוּיִים שֶׁיַּעֲשֶׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמַעָנָם, (מתו מקדם לכן), וְהֵינוּ מַה שֶּׁאָמַר הַכָּתוּב (שם ח) כֹּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת חַיִּים בְּאַפָּיו, שֶׁעַל אוֹתָם שֶׁנִּשְׁמָה קְדוֹשָׁה הָיְתָה בָּהֶם. שֶׁלֹּא תֹּאמַר שֶׁעַל אֵלּוּ שֶׁהָיוּ בַּמַּבּוּל אָמַר הַכָּתוּב, אֶלָּא בָּא הַכָּתוּב וְאָמַר (שם) מִכֹּל אֲשֶׁר בֶּחָרְבָה מֵתוּ, שֶׁלֹּא הָיוּ בִּימֵי דּוֹר הַמַּבּוּל וְלֹא בְּאוֹתוֹ זְמַן, אֶלָּא בֶּחָרְבָה מֵתוּ, כְּלוֹמַר, כְּבָר נִסְתַּלְּקוּ מִן הָעוֹלָם, וְלֹא נִשְׁתַּיֵּר בָּעוֹלָם צַדִּיק לְהָגֵן עַל דּוֹרוֹ, וְאָז נַעֲשָׂה דִּין בָּרְשָׁעִים.

אָמַר לֵיהּ ר' חִיָּיא לְרִבִּי אַבָּא, לָא אָמְרִית לָךְ דְּהַאי גּוּלְגַּלְתָּא דְּהוּא מִמָּארֵיהוֹן דְּמַתְנִיתִין. לֵימָא, זַכָּאִין אַתּוּן מָארֵיהוֹן דְּמַתְנִיתִין, סַגֵּי חוּלְקֵיהוֹן עַל כּוּלָּא לְעָלְמָא דְּאָתֵי.

אָמַר לוֹ רַבִּי חִיָּיא לְרַבִּי אַבָּא, לֹא אָמַרְתִּי לְךָ שֶׁהַלְּבוּשׁ הַזֶּה שֶׁל זָהָב, שֶׁהוּא לְבוּשׁ שֶׁל בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה? שֶׁיֹּאמַר, אַשְׁרֵיכֶם בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, גָּדוֹל חֶלְקָם עַל הַכֹּל לָעוֹלָם הַבָּא.

עוֹד אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, מַאי דִּכְתִיב. (תהלים קנ) הַלְלוּהוּ בְּתֵקַע שׁוֹפָר הַלְלוּהוּ"ו בְּנֵבֶל"ל וְכִנּוֹר"ר הַלְלוּהוּ"ו בְּתוֹ"ף וּמָחוֹל הַלְלוּהוּ"ו בְּמִנִּי"ם וְעוּגָב. וְכִי צָרִיךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַאי.

עוֹד אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מַה שֶּׁכָּתוּב (תהלים קנ) הַלְלוּהוּ בְּתֵקַע שׁוֹפָר הַלְלוּהוּ"ו בְּנֵבֶל"ל וְכִנּוֹר"ר הַלְלוּהוּ"ו בְּת"ף וּמָחוֹל הַלְלוּהוּ"ו בְּמִנִּי"ם וְעֻגָב. וְכִי צָרִיךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת זֶה?

אֶלָּא אָמַר דָּוִד, כָּל מַה שֶּׁתִּשְׁתַּבְּחוּ לְקַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהַנֵּי מִינֵי זֶמֶר, אֵינוֹ כְּלוּם. כְּאָדָם הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ, עַכְשָׁיו עָשָׂה זֶה וְזֶה, וְכָל מַה שֶּׁתַּעֲשֶׂה אֵינוֹ כְּלוּם, עַד שֶׁתַּעֲשֶׂה דָּבָר פְּלוֹנִי. כָּךְ אָמַר דָּוִד, הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי שָׁמַע הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי תְרוּעָה, כְּלוֹמַר אֵינוֹ כְּלוּם, עַד שֶׁתַּעֲשֶׂה דָּבָר פְּלוֹנִי, אֶלָּא מַהוּ הַלְלוּ, כֹּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ הַלְלוּיָהּ. וְהָאַחֵר אֵינוֹ כְּלוּם, אֶלָּא הִלּוּל הַנְּשָׁמָה, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שם) כֹּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ הַלְלוּ יָהּ.

אֶלָּא אָמַר דָּוִד, כָּל מַה שֶּׁתִּשְׁתַּבְּחוּ לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּמִינֵי הַזֶּמֶר הַלָּלוּ, אֵינוֹ כְּלוּם. כְּאָדָם הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ: עַכְשָׁו עָשָׂה זֶה וְזֶה, וְכָל מַה שֶּׁתַּעֲשֶׂה אֵינוֹ כְּלוּם, עַד שֶׁתַּעֲשֶׂה דָּבָר פְּלוֹנִי. כָּךְ אָמַר דָּוִד, הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי שָׁמַע הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי תְרוּעָה, כְּלוֹמַר אֵינוֹ הַלָּלוּ, אֶלָּא מַהוּ הַלָּלוּ? כֹּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ הַלְלוּיָהּ. וְהָאַחֵר אֵינוֹ כְּלוּם, אֶלָּא הִלּוּל הַנְּשָׁמָה, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) כֹּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ הַלְלוּיָהּ.

ט (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקָּווּ הַמַּיִם וְגו', רַבָּנָן פָּתְחֵי בְּהַאי קְרָא, (תהלים מו) לְכוּ חֲזוּ מִפְעֲלוֹת אֱלֹהִים אֲשֶׁר שָׂם שַׁמּוֹת בָּאָרֶץ. אָמַר רִבִּי אַבָּא, בֹּא וּרְאֵה, שֶׁלֹּא כְּמִדַּת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִדַּת בָּשָׂר וָדָם. מִדַּת בָּשָׂר וָדָם מַעֲשָׂיו מְבַלִּין אוֹתוֹ. אֲבָל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, מְבַלֶּה אֶת מַעֲשָׂיו.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקָּווּ הַמַּיִם וְגו', רַבּוֹתֵינוּ פָּתְחוּ בַּפָּסוּק הַזֶּה (תהלים מו ט) לְכוּ חֲזוּ מִפְעֲלוֹת אֱלֹהִים אֲשֶׁר שָׂם שַׁמּוֹת בָּאָרֶץ. אָמַר רַבִּי אַבָּא, בֹּא וּרְאֵה שֶׁלֹּא כְּמִדַּת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִדַּת בָּשָׂר וָדָם. מִדַּת בָּשָׂר וָדָם, מַעֲשָׂיו מְבַלִּים אוֹתוֹ, אֲבָל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְבַלֶּה אֶת מַעֲשָׂיו.

וְהֵיינוּ דְּאָמְרָה חַנָּה, (שמואל א ב) אֵין קָדוֹשׁ כַּה' כִּי אֵין בִּלְתֶּךָ. מַאי כִּי אֵין בִּלְתֶּךָ. אַל תִּקְרֵי בִּלְתֶּךָ, אֶלָּא בַּלּוֹתְךָ.

וְהֵינוּ מַה שֶּׁאָמְרָה חַנָּה, אֵין קָדוֹשׁ כַּה' כִּי אֵין בִּלְתֶּךָ. מַהוּ כִּי אֵין בִּלְתֶּךָ? אַל תִּקְרֵי בִּלְתֶּךָ אֶלָּא בַּלּוֹתֶךָ.

כָּךְ הוּא כְּתִיב, לְכוּ חֲזוּ מִפְּעָלוֹת אֱלֹהִים וְגוֹ', אָמַר רִבִּי אַבָּא, עוֹבָדוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּעָבִיד לְהוּ בְּעָלְמָא דֵּין, דָּוִד מַלְכָּא הֲוָה בְּהִתְבַּהֲלָא, וַאֲמַר לְכוּ חֲזוּ, בּוֹאוּ מִבְּעֵי לֵיהּ.

כָּךְ הוּא כְּתוּב, לְכוּ חֲזוּ מִפְּעָלוֹת אֱלֹהִים וְגוֹ'. אָמַר רַבִּי אַבָּא, מַעֲשֵׂי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁעָשָׂה אוֹתָם בָּעוֹלָם הַזֶּה, דָּוִד הַמֶּלֶךְ הָיָה בְּבֶהָלָה, וְאָמַר לְכוּ חֲזוּ. בֹּאוּ הָיָה צָרִיךְ לוֹ לִכְתֹּב!

אֶלָּא אָמַר דָּוִד, כָּל דְּיִירֵי אַרְעָא דִּי בְּעָלְמָא דֵּין, זִילוּ, זִילוּ מֵרִישָׁא דְּעָלְמָא עַד סוֹפֵיהּ, וְתִשְׁכְּחִין עוֹבָדוֹי דְּהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כְּעוֹבָדוֹי בְּרִישָׁא דְּעָלְמָא, כְּךָ עוֹבָדוֹי בְּסַיְיפֵי דְּעָלְמָא, מַיְיתֵי דִּיוּרִין בְּעָלְמָא, אִי זְכוּ, מוֹתִיב לְהוֹ וְלִבְנֵיהוּ וְלִבְנֵי בְנֵיהוּ עַד סוֹפָא דְּעָלְמָא. לָא זְכוּ, מַחְרִיב לְהוֹ מִנְהוֹן. וְהַהוּא אַתְרָא, וְהַהוּא קַרְתָּא, לָא אִתְבְּנֵי לְעָלְמִין. לְאַחֲזָאָה לִבְנֵי נָשָׁא, דַּאֲתַר חַיָּיבָיָא הֲוָה הַהוּא אֲתַר, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עֲבַד בֵּיהּ דִּינָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב אֲשֶׁר שָׂם שַׁמּוֹת בָּאָרֶץ.

אֶלָּא אָמַר דָּוִד, כָּל דַּיָּרֵי הָאָרֶץ שֶׁבָּעוֹלָם הַזֶּה לְכוּ, לְכוּ מֵרֹאשׁ הָעוֹלָם עַד סוֹפוֹ, וְתִמְצְאוּ אֶת מַעֲשֵׂי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. כְּמַעֲשָׂיו בְּרֹאשׁ הָעוֹלָם, כָּךְ מַעֲשָׂיו בְּסוֹף הָעוֹלָם. מֵבִיא דַּיָּרִים לָעוֹלָם, אִם זָכוּ - מוֹשִׁיב אוֹתָם וְאֶת בְּנֵיהֶם וְאֶת בְּנֵי בְנֵיהֶם עַד סוֹף הָעוֹלָם, לֹא זָכוּ - מַחֲרִיב אוֹתָם מֵהֶם, וְאוֹתוֹ מָקוֹם וְאוֹתָהּ קַרְיָה לֹא תִבָּנֶה לְעוֹלָמִים. לְהַרְאוֹת לִבְנֵי אָדָם שֶׁמָּקוֹם שֶׁל רְשָׁעִים הָיָה אוֹתוֹ מָקוֹם, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עָשָׂה בּוֹ דִּין, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב אֲשֶׁר שָׂם שַׁמּוֹת בָּאָרֶץ.

דָּבָר אַחֵר, לְכוּ חֲזוּ מִפְּעָלוֹת אֱלֹהִים, אָמַר רִבִּי פִּנְחָס, מָה רָאָה דָּוִד דַּאֲמַר מִפְּעָלוֹת אֱלֹהִים, וְלָא אֲמַר מִפְּעָלוֹת ה'. אֶלָּא בְּשִׁמְא דֵּאלֹהִים, אִשְׁתַּכְלִל עוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית. וְכַד בְּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא, הֲווֹ מַיָּא אָזְלִין וְנָחֲתִין וְכַד רָמָא אַרְעָא לְתַתָּא, רָמָא לָהּ בֵּין מַיָּא, וַהֲוַת טְמִירָתָא, וְאִתְקָרְשָׁא בֵּין מַיָּא.

דָּבָר אַחֵר, לְכוּ חֲזוּ מִפְּעָלוֹת אֱלֹהִים, אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, מָה רָאָה דָּוִד שֶׁאָמַר מִפְּעָלוֹת אֱלֹהִים וְלֹא אָמַר מִפְּעָלוֹת ה'? אֶלָּא בַּשֵּׁם שֶׁל אֱלֹהִים הִשְׁתַּכְלֵל מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, וּכְשֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, הָיוּ הַמַּיִם הוֹלְכִים וְיוֹרְדִים, וּכְשֶׁזָּרַק הָאָרֶץ לְמַטָּה, זָרַק אוֹתָהּ בֵּין הַמַּיִם, וְהָיְתָה טְמוּנָה, וְקָפְאָה בֵּין הַמַּיִם.

וְעַבָּה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת בְּגוֹ אֶת, אוֹרְחֵיהּ וְטִבְעֵיהּ דְּעָלְמָא, דְּמַיָּא קְלִילָן, וְאַרְעָא יַקִּירָא. וּמַאן דְּאֵיהוּ יַקִּירָא נָחֵית לְתַתָּא. וּקְלִילָא סָלֵיק לְעֵילָא. אֲבָל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, לְאַחֲזָאָה אַתּוֹהִי וְעוֹבָדוֹי לִבְנֵי נָשָׁא, אַרְכִּין וְאַנְחֵית מַיָּא דְּקָלִילָן לְתַתָּא, וְאַרְעָא דְּאִיהִי יַקִּירָא, סָלֵיק לְעֵילָא, עַל קְלִילָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהלים קלו) לְרוֹקַע הָאָרֶץ עַל הַמָּיִם. כְּלוֹמַר, מַיָּא דְּאִינּוּן קָלִילָן, לְתַתָּא. וְאַרְעָא, דְּאִיהִי יַקִּירָא, לְעֵילָא.

וְעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹת בְּתוֹךְ אוֹת, דִּרְכּוֹ וְטִבְעוֹ שֶׁל עוֹלָם שֶׁהַמַּיִם קַלִּילִים וְהָאָרֶץ כְּבֵדָה, וּמִי שֶׁהוּא כָּבֵד, יוֹרֵד לְמַטָּה, וְהַקַּלִּיל עוֹלֶה לְמַעְלָה, אֲבָל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, לְהַרְאוֹת אוֹתוֹתָיו וּמַעֲשָׂיו לִבְנֵי

הָאָדָם, הִרְכִּין וְהוֹרִיד הַמַּיִם שֶׁקְּלִילִים לְמַטָּה, וְהָאָרֶץ שֶׁהִיא כְּבֵדָה, הֶעֱלָה לְמַעְלָה עַל מַה שֶׁקַּלִּיל. זֶהוּ מַה שֶׁכָּתוּב (תהלים קלו) לְרֹקַע הָאָרֶץ עַל הַמָּיִם. כְּלוֹמַר, הַמַּיִם שֶׁהֵם קַלִּילִים - לְמַטָּה, וְהָאָרֶץ שֶׁהִיא כְּבֵדָה - לְמַעְלָה.

וְעוֹד, דְּמִבֵּין מַיָּא אַחֲזֵי וְאַפִּיק יַבֶּשְׁתָּא, דְּלֵית אֹרַח אַרְעָא לַאֲסָקָא מִגּוֹ מַיָּא יַבֶּשְׁתָּא, אֶלָּא לְחוּתָא. וְכַד אַסִּיק יַבֶּשְׁתָּא מִבֵּין מַיָּא, קָרָא שְׁמָהּ אֶרֶץ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית א) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לַיַּבָּשָׁה אֶרֶץ.

וְעוֹד, שֶׁמִּבֵּין הַמַּיִם נִרְאֲתָה וְיָצְאָה הַיַּבָּשָׁה, שֶׁאֵין דֶּרֶךְ הָאָרֶץ לְהַעֲלוֹת מִתּוֹךְ מַיִם יַבָּשָׁה, אֶלָּא לַחוּת, וּכְשֶׁהֶעֱלָה יַבָּשָׁה מִבֵּין הַמַּיִם, קָרָא שְׁמָהּ אֶרֶץ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית ז) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לַיַּבָּשָׁה אֶרֶץ.

וְתָנָא, ז' שֵׁמוֹת קָרָא לָהּ: אֶרֶץ. אֲדָמָה. גֵּיא. נְשִׁיָּה. צִיָּה. אַרְקָא. תֵּבֵל. גָּדוֹל שֶׁבְּכוּלָּם תֵּבֵל, דִּכְתִיב (תהלים ט) וְהוּא יִשְׁפֹּט תֵּבֵל בְּצֶדֶק. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, אֲשֶׁר שָׂם שָׁמוֹת בָּאָרֶץ. אר"י, ז' רְקִיעִים בָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כְּנֶגְדָּם בָּרָא ז' אֲרָצוֹת. וְתָאנָא, אֶרֶץ אַחַת מַמָּשׁ, הוֹצִיאוּ הַמַּיִם, וּמֻמָּנָה נִתְהַוּוּ ז' אֲרָצוֹת, כִּדְאָמְרָן.

וְשָׁנָה, ז' שֵׁמוֹת קָרָא לָהּ: אֶרֶץ, אֲדָמָה, גֵּיא, נְשִׁיָּה, צִיָּה, אַרְקָא, תֵּבֵל. גָּדוֹל שֶׁבְּכֻלָּם תֵּבֵל, שֶׁכָּתוּב (תהלים ט) וְהוּא יִשְׁפֹּט תֵּבֵל בְּצֶדֶק. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב אֲשֶׁר שָׂם שְׁמוֹת בָּאָרֶץ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, שִׁבְעָה רְקִיעִים בָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כְּנֶגְדָּם בָּרָא שֶׁבַע אֲרָצוֹת, וְשִׁנִּינוּ, אֶרֶץ אַחַת מַמָּשׁ הוֹצִיאוּ הַמַּיִם, וּמֻמָּנָה נִתְהַוּוּ שֶׁבַע אֲרָצוֹת, כְּפִי שֶׁאָמַר רְנוּ.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, מַיָּא הֲווֹ יְסוֹדָא דִּכוֹלָּא. בְּגִין דְּאַשְׁכְּחָן דְּעִיקָּרָא דְּכָל עוֹבָדוֹהִי דִּבְרֵאשִׁית הֲווֹ מִן מַיָּא. וְתָאנָא, בַּתְּחִלָּה הָיוּ הַמַּיִם מְפוּזָּרִין תַּחַת הַשָּׁמַיִם, עַד שֶׁגָּעַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּהֶם, וְהִכְנִיסָם וַאֲסָפָם אֶל מָקוֹם אֶחָד. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב יִקָּווּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מָקוֹם אֶחָד וְתֵרָאֶה הַיַּבָּשָׁה. וּלְאַחַר כַּךְ נִתְפַּזְּרוּ כְּמִתְּחִלָּה, וְרָקַע הָאָרֶץ עַל הַמַּיִם כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, הַמַּיִם הָיוּ הַיְסוֹד שֶׁל הַכֹּל, מִשּׁוּם שֶׁמָּצָאנוּ שֶׁעִקַּר כָּל מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית שֶׁלּוֹ הָיוּ מִן הַמַּיִם, וְשָׁנִינוּ, בַּתְּחִלָּה הָיוּ הַמַּיִם מְפֻזָּרִים תַּחַת הַשָּׁמַיִם, עַד שֶׁגָּעַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּהֶם, וְהִכְנִיסָם וַאֲסָפָם אֶת מָקוֹם אֶחָד. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית א) יִקָּווּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מָקוֹם אֶחָד וְתֵרָאֶה הַיַּבָּשָׁה. וּלְאַחַר כָּךְ נִתְפַּזְּרוּ כְּמִתְּחִלָּה, וְרָקַע הָאָרֶץ עַל הַמַּיִם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים קלו) לְרֹקַע הָאָרֶץ עַל הַמַּיִם כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ.

אָמַר עוּלָּא, וְכִי לְמַאי צָרִיךְ חֻסֶּד הָכָא, דִּכְתִיב לְרוֹקַע הָאָרֶץ עַל הַמָּיִם כל"ח. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, חֶסֶד גָּדוֹל עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָמוֹ, שֶׁהֶעֱמִיד הָאָרֶץ עַל הַמָּיִם, שֶׁאִלְמָלֵא לֹא הָיְתָה הָאָרֶץ מִלְמַעְלָה, הָיָה הָעוֹלָם מְטוּשְׁטָשׁ בְּבֵית אַחַת.

אָמַר עוּלָא, וְכִי לְמָה צָרִיךְ כָּאן חֶסֶד, שֶׁכָּתוּב לְרוֹקַע הָאָרֶץ עַל הַמַּיִם כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ? אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, חֶסֶד גָּדוֹל עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָמוֹ שֶׁהֶעֱמִיד הָאָרֶץ עַל הַמַּיִם, שֶׁאִלְמָלֵא לֹא הָיְתָה הָאָרֶץ מִלְמַעְלָה, הָיָה הָעוֹלָם מְטַשְׁטָשׁ בְּבֹת אַחַת.

אָמַר רַבִּי חִסְדָּא, אִלְמָלֵא כָךְ, לֹא הָיוּ בְּנֵי אָדָם נוֹטְעִין וְחוֹרְשִׁין וְזוֹרְעִין, עַכְשָׁיו שֶׁהָאָרֶץ לְמַעְלָה, נוֹטְעִין וְזוֹרְעִין, וְהָאָרֶץ עוֹמֶדֶת בְּכֹחָהּ וּבְקִיּוּמָהּ, מִפְּנֵי לַחוּת הַמַּיִם אֲשֶׁר מִתַּחַת לָאָרֶץ. וּמִלְמַטָּה יוֹצְאִין כַּמָּה נְהָרוֹת, כַּמָּה מַעְיָינוֹת, כַּמָּה מְקֻוָּואוֹת, לְדַשֵּׁן כָּל הָעוֹלָם וּלְהַצְמִיחַ הַכֹּל. וְזֶהוּ הַחֶסֶד שֶׁעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עִם בְּרִיּוֹתָיו, וְעִם כָּל הָעוֹלָם.

אָמַר רַבִּי חִסְדָּא, אִלְמָלֵא כָּךְ, לֹא הָיוּ בְּנֵי אָדָם נוֹטְעִים וְחוֹרְשִׁים וְזוֹרְעִים. עַכְשָׁו שֶׁהָאָרֶץ לְמַעְלָה, נוֹטְעִים וְזוֹרְעִים, וְהָאָרֶץ עוֹמֶדֶת בְּכֹחָהּ וּבְקִיּוּמָהּ מִפְּנֵי לַחוּת הַמַּיִם אֲשֶׁר מִתַּחַת לָאָרֶץ. וּמִלְמַטָּה יוֹצְאִים כַּמָּה נְהָרוֹת, כַּמָּה מַעְיָנוֹת, כַּמָּה מְקֻוָּואוֹת, לְדַשֵּׁן כָּל הָעוֹלָם וּלְהַצְמִיחַ הַכֹּל. וְזֶהוּ הַחֶסֶד שֶׁעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עִם בְּרִיּוֹתָיו וְעִם כָּל הָעוֹלָם.

תָּנוּ רַבָּנָן, יוֹמָא חַד, הֲוָה יָתֵיב רַבִּי שִׁמְעוֹן אַבָּבָא דְּתַרְעָא דִּלּוֹד, וַהֲווּ תַּמָּן רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי חַגַּי וְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ. אֲתָא רַבִּי פִּנְחָס, אָמַר לֵיהּ הָא בּוּצִינָא דְּמַתְנִיתָא אָתֵי, קָם רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹתְבֵיהּ גַּבֵּיהּ. אָמַר לֵיהּ, מַאי יוֹמָא דֵּין מִשְּׁאָר יוֹמִין, דְּאַתְּ שָׁתֵיק, וְלֵית פּוּמָךְ מְנַטֵּף מִתְקָא דְּדוּבְשָׁא דְּחָכְמְתָא.

שְׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ, יוֹם אֶחָד הָיָה יוֹשֵׁב רַבִּי שִׁמְעוֹן בִּכְנִיסַת הַשַּׁעַר שֶׁל לוֹד, וְהָיוּ שָׁם רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי חַגַּי וְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ. בָּא רַבִּי פִּנְחָס, אָמַר לָהֶם, הִנֵּה מְאוֹר הַמִּשְׁנָה בָּא. קָם רַבִּי שִׁמְעוֹן וְהוֹשִׁיבוֹ אֶצְלוֹ. אָמַר לוֹ, מָה הַיּוֹם הַזֶּה מִשְּׁאָר הַיָּמִים שֶׁאַתָּה שׁוֹתֵק, וְאֵין פִּיךָ מְנַטֵּף מְתִיקוּת שֶׁל דְּבַשׁ הַחָכְמָה?

אָמַר לֵיהּ, מִסְתַּכֵּל הֲוֵית בְּלִבְאִי, הַאי דַּאֲמַר יְחֶזְקֵאל, (יחזקאל א) וָאֶשְׁמַע קוֹל כַּנְפֵּיהֶם כְּקוֹל מַיִם רַבִּים כְּקוֹל שַׁדַּי, שָׁקַל לֵיהּ לְמַיִם רַבִּים, וְשָׁקַל לֵיהּ לְקוֹל שַׁדַּי, וּשְׁמַע מִינָּהּ כְּקוֹל מַיִם רַבִּים, כְּקוֹל שַׁדַּי הוּא. אָמַר לֵיהּ עַל דָּא תְּוֹוהְנָא עָלָךְ, דְּלָא הֲווֹ שִׁפְוָותֵיךְ מְרַחֲשׁוֹת בְּסוֹדוֹת עֶלְיוֹנִים.

אָמַר רַבִּי חִסְדָּא, אִלְמָלֵא כָּךְ, שֶׁלֹּא הָיוּ שִׂפְתוֹתֶיךָ מְרַחֲשׁוֹת בְּסוֹדוֹת עֶלְיוֹנִים. הֵיכָן הֲוֵית, עַל זֶה תִּמָּהְתִּי עָלֶיךָ, שֶׁלֹּא הָיוּ שִׂפְתוֹתֶיךָ מְרַחֲשׁוֹת בְּסוֹדוֹת עֶלְיוֹנִים.

אָמַר לֵיהּ הָא רָזָא דְּרָזִין קַדִּישָׁא הוּא. תָּא חֲזֵי, דְּתִנַן בְּמַתְנִיתִין דִּידָן, אַרְבַּע מַלְאָכִין קַדִּישִׁין, נָטְלִין בְּמַטְלָנוֹהִי דְּכוּרְסָא יְקָרָא דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, וּמַאן אִינוּן מַלְאָכִין. אִינוּן דְּאִתְקְרוֹן חֵיוָתָא קַדִּישָׁא. וְאִילֵּין אַרְבַּע, אִינוּן יַקִּירִין וְעִילָּאִין עַל כָּל שְׁאָר מַלְאָכִין, בַּר מֵחַד.

אָמַר לוֹ, הֲרֵי סוֹד הַמֶּרְכָּבָה הַקְּדוֹשָׁה הוּא. בֹּא וּרְאֵה, שֶׁשָּׁנִינוּ בַּמִּשְׁנָה שֶׁלָּנוּ, אַרְבָּעָה מַלְאָכִים קְדוֹשִׁים נוֹסְעִים בְּמַסַּע כִּסֵּא הַכָּבוֹד שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ, וּמִי הֵם הַמַּלְאָכִים? אוֹתָם שֶׁנִּקְרְאוּ חַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ, וְאַרְבָּעָה הִלְלוּ הֵם נִכְבָּדִים וְעֶלְיוֹנִים עַל כָּל שְׁאָר הַמַּלְאָכִים, פְּרָט לְאֶחָד.

וְאִית דְּאָמְרֵי דְּחַד הוּא מֵאִילֵּין אַרְבַּע, וְלֹא כָךְ הוּא, דְּהָכֵי אַשְׁכְּחָן בְּסִפְרָא דְּחָכְמְתָא דִּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא.

וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאֶחָד הוּא מֵאַרְבָּעָה הַלָּלוּ, וְלֹא כָּךְ הוּא, שֶׁכָּךְ מָצָאנוּ בְּסֵפֶר הַחָכְמָה שֶׁל הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה.

וְאִלֵּין אַרְבַּע כַּד מִתְכַּנְפֵי בְּכִינּוּפַיָּיא בְּמַטְלָנֵיהוֹן, מִשְׁתְּמַע בְּכָל רְקִיעָא קַל מַטְלָנֵיהוֹן, כְּקַל מַלְאָכִין סַגִּיאִין עִילָּאִין, דְּאִתְקְרוֹן אֶלֶף אַלְפִין, וְרִבּוֹ רִבְבָן. וּבְהַהוּא קָלָא דְּהַהוּא שַׁמָּשָׁא חַד, דְּמְשַׁמֵּשׁ קַמֵּיהּ דְּמַלְכָּא עִילָּאָה. וְהַהוּא כִּינּוּפַיָּיא דְּאִינּוּן מִתְכַּנְפֵי, בְּעִידָנָא דְּאָתֵי לְאַשְׁפָּעָה עֲלֵיהוֹן טִיבוּ וִיקָר מַלְכְּהוֹן.

וְאֵלּוּ הָאַרְבָּעָה, כַּאֲשֶׁר מִתְכַּנְּסִים בְּכִנּוּס בְּמַסְעֵיהֶם, נִשְׁמָע בְּכָל הָרָקִיעַ קוֹל מַסָּעָם כְּקוֹל מַלְאָכִים רַבִּים וְעֶלְיוֹנִים, שֶׁנִּקְרָאִים אֶלֶף אֲלָפִים וְרִבּוֹא רְבָבוֹת, וּבְקוֹל הַהוּא שֶׁל שַׁמָּשׁ הָאֶחָד הַהוּא, שֶׁמְּשַׁמֵּשׁ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן, וְהַכִּנּוּס הַהוּא שֶׁהֵם מִתְכַּנְּסִים, בִּזְמַן שֶׁבָּא לְהַשְׁפִּיעַ עֲלֵיהֶם הַטּוֹב וְהַכָּבוֹד שֶׁל מַלְכָּם.

בָּכָה רַבִּי פִּנְחָס וַאֲמַר, בִּקְלִידָא דְּקַלְדִּיטִין, גְּלִיפִין דְּאַמִּיד נְתוּזְרִיטָא, בְּכַד מִסְתַּלְקִין הֲווֹיתָא. בְּמָטוֹ מִינָךְ אַשְׁלִים פְּסוּקָא.

בָּכָה רַבִּי פִּנְחָס וְאָמַר, בַּמַּפְתֵּחַ שֶׁל הַפּוֹתְחִים חֲקוּקִים הָאוֹצָרוֹת שֶׁחֲתוּמִים, בְּכַאֲשֶׁר הֵם עוֹלִים הָיִיתָ. בְּבַקָּשָׁה מִמְּךָ, הַשְׁלֵם הַפָּסוּק!

אָמַר, קוֹל הֲמוּלָה כְּקוֹל מַחֲנֶה. מַאי קוֹל הֲמוּלָה. הָכֵי תְּנֵינָן, דְּכַד מְשַׁבְּחָן לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כָּל מִלָּה דְּאִינּוּן מְשַׁבְּחִין קַמֵּיהּ, כְּמִלָּה דְּתוּשְׁבַּחְתָּא דְּמַשְׁרְיָיתָא דְּיִשְׂרָאֵל, כַּד מְשַׁבְּחָן לֵיהּ לְתַתָּא.

אָמַר, (שם) קוֹל הֲמֻלָּה כְּקוֹל מַחֲנֶה. מַה זֶּה קוֹל הֲמֻלָּה? כָּךְ שָׁנִינוּ, שֶׁכַּאֲשֶׁר מְשַׁבְּחִים אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כָּל דִּבּוּר שֶׁהֵם מְשַׁבְּחִים לְפָנָיו, כְּדִבּוּר שֶׁל תִּשְׁבָּחְתָּם שֶׁל מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל, כַּאֲשֶׁר מְשַׁבְּחִים אוֹתוֹ לְמַטָּה.

בְּעָמְהָם תְּרַפֶּינָה כַּנְפֵיהֶן, הַאי בְּעָמְדָם, כְּמוֹ (איוב לב) עָמְדוּ וְלֹא עָנוּ עוֹד. דְּכַד הַאי מַשְׁרְיָתָא דְּיִשְׂרָאֵל לָא מְשַׁבְּחָן לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְתַתָּא, מִיָּד תְּרַפֶּינָה כַּנְפֵיהֶן. מִתְרַפָּן חֵילֵיהוֹן דְּהַאי כְּנוּפַיָּיא קַדִּישָׁא, וְלֵית לְהוּ חֵילָא לְשַׁבְּחָא תּוּשְׁבַּחְתָּא שְׁלִימְתָא קַמֵּיהּ.

בְּעָמְדָם תְּרַפֶּינָה כַּנְפֵיהֶן (שם), הַבְּעָמְדָם הַזֶּה כְּמוֹ (איוב לב) עָמְדוּ וְלֹא עָנוּ עוֹד. שֶׁכַּאֲשֶׁר מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל הַזֶּה אֵין מְשַׁבְּחִים אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמַטָּה, מִיָּד תְּרַפֶּינָה כַּנְפֵיהֶן, מִתְרַפֶּה כֹּחַם שֶׁל הַכִּנּוּס הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה, וְאֵין לָהֶם כֹּחַ לְשַׁבֵּחַ תִּשְׁבָּחַת שְׁלֵמָה לְפָנָיו.

וְעוֹד קְרָא אַחֵר דִּמְסַיֵּיעַ לְהַאי, דִּכְתִיב (יחזקאל א) וַיְהִי קוֹל מֵעַל לָרָקִיעַ אֲשֶׁר עַל רֹאשָׁם וְגוֹ', וַיְהִי קוֹל זֶה קוֹלוֹ שֶׁל יַעֲקֹב. כְּשֶׁמַּרְבִּין בִּתְפִלָּה לְהֵיכָן סָלְקָא, מֵעַל לָרָקִיעַ אֲשֶׁר עַל רֹאשָׁם שֶׁל חַיּוֹת, שֶׁשָּׁם מֻנַּחַת תְּפִלָּתָן שֶׁל צַדִּיקִים.

וְעוֹד פָּסוּק אַחֵר שֶׁמְּסַיֵּעַ לָזֶה, שֶׁכָּתוּב (יחזקאל א) וַיְהִי קוֹל מֵעַל לָרָקִיעַ אֲשֶׁר עַל רֹאשָׁם וְגוֹ'. וַיְהִי קוֹל, זֶה קוֹלוֹ שֶׁל יַעֲקֹב. כְּשֶׁמַּרְבִּין בִּתְפִלָּה, לְהֵיכָן עוֹלֶה? מֵעַל לָרָקִיעַ אֲשֶׁר עַל רֹאשָׁם שֶׁל חַיּוֹת, שֶׁשָּׁם מֻנַּחַת תְּפִלָּתָם שֶׁל צַדִּיקִים.

וּכְשֶׁפּוֹסְקִים לְהַשְׁמִיעַ קוֹלָם וּלְהִתְפַּלֵּל וְלִקְרוֹת בַּתּוֹרָה, מַה כְּתִיב. בְּעָמְדָם, כְּלוֹמַר בְּשֶׁתִּיקוּתָם מֵהַתּוֹרָה וּמִן הַתְּפִלָּה, תִּרְפֶּינָה כַּנְפֵיהֶן שֶׁל הַחַיּוֹת כִּדְקָאָמָרָן. אָמַר לֵיהּ, מְטוּל כֵּן אָתֵית לְמִשְׁמַע מִפּוּמָךְ, רוּחַ חָכְמָתָא, שׁוּרַיָּיא, וּשְׁלָמָא דִּלְעֵילָּא דִּיהַב בָּךְ.

וּכְשֶׁפּוֹסְקִים לְהַשְׁמִיעַ קוֹלָם וּלְהִתְפַּלֵּל וְלִקְרוֹת בַּתּוֹרָה, מַה כָּתוּב? בְּעָמְדָם, כְּלוֹמַר, בְּשֶׁתִּיקוּתָם מֵהַתּוֹרָה וּמִן הַתְּפִלָּה, תִּרְפֶּינָה כַּנְפֵיהֶן שֶׁל הַחַיּוֹת, כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ. אָמַר לוֹ, עֲבוּר כֵּן בָּאתִי לִשְׁמֹעַ מִפִּיךָ רוּחַ שֶׁל חָכְמָה, סָדֵר, וְהַשָּׁלוֹם שֶׁלְּמַעְלָה שֶׁנָּתַן בְּךָ.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, יִקָּווּ הַמַּיִם, כְּקָוו זֶה שֶׁמַּנִּיחִים הָאוּמָנִים לִבְנוֹת הַבִּנְיָן, שֶׁלֹּא יֵצֵא חוּץ מִמֶּנּוּ לְכָאן וּלְכָאן. כָּךְ עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, קָו לַמַּיִם, שֶׁלֹּא יֵצְאוּ מִשְׁפָּתָם לְכָאן וּלְכָאן. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (איוב לח) וְאֹמַר עַד פֹּה תָבֹא וְלֹא תֹסִיף.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, יִקָּווּ הַמַּיִם - הַקָּו הַזֶּה שֶׁמַּנִּיחִים הָאֻמָּנִים לִבְנוֹת הַבִּנְיָן שֶׁלֹּא יֵצֵא חוּץ מִמֶּנּוּ לְכָאן וּלְכָאן, כָּךְ עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא קָו לַמַּיִם שֶׁלֹּא יֵצְאוּ מִשְׁפָּתָם לְכָאן וּלְכָאן. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (איוב לח) וְאֹמַר עַד פֹּה תָבֹא וְלֹא תֹסִיף.

וְתָאנָא, גְּבוּל הְגַבִּיל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַיָּם. וְאֵי זֶהוּ גְבוּל. רַבִּי אַבָּא אוֹמֵר, זֶה הַחוֹל, דִּכְתִיב (ירמיה ה) אֲשֶׁר שַׂמְתִּי חוֹל גְּבוּל לַיָּם. וּכְשֶׁרוֹאִים זֶה הַחוֹל, חוֹזְרִים לְאָחוֹר, וְאֵינָם יוֹצְאִים לַחוּץ, מֵאוֹתוֹ הַקָּו שֶׁנָּתַן לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

וְשָׁנִינוּ, גְּבוּל הְגַבִּיל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הַיָּם, וְאֵיזֶהוּ הְגַבּוּל? רַבִּי אַבָּא אוֹמֵר, זֶה הַחוֹל, שֶׁכָּתוּב (ירמיה ה) אֲשֶׁר שַׂמְתִּי חוֹל גְּבוּל לַיָּם. וּכְשֶׁרוֹאִים אֶת הַחוֹל הַזֶּה, חוֹזְרִים לְאָחוֹר, וְאֵינָם יוֹצְאִים לַחוּץ מֵאוֹתוֹ הַקָּו שֶׁנָּתַן לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, בֹּא וּרְאֵה כַּמָּה הוּא עִיקָּרָא דְּעָלְמָא מַיָּא, דְּהָא שְׁמַיִם נְטָלוּ שְׁמָא מִנְּהוֹן, מַי"ם שְׁמַיִ"ם. וְלָמָּה, אָמַר רִבִּי יִצְחָק שֶׁהוֹסִיף הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל הַמַּיִם אֵשׁ, וּבָרָא מִמֶּנּוּ הַשָּׁמַיִם, כְּלוֹמַר, אֵשׁ וּמַיִם.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בֹּא וּרְאֵה כַּמָּה שֶׁהוּא עִקַּר הָעוֹלָם הַמַּיִם, שֶׁהֲרֵי שָׁמַיִם נִטְלוּ מֵהֶם אֶת הַשֵּׁם, מַי"ם שְׁמַיִ"ם, וְלָמָּה? אָמַר רַבִּי יִצְחָק, שֶׁהוֹסִיף הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל הַמַּיִם אֵשׁ וּבָרָא מִמֶּנּוּ שָׁמַיִם, כְּלוֹמַר אֵשׁ וּמַיִם.

אָמַר רִבִּי יוּדָאי, לָאו הָכֵי, דְּהָא מֵחֲבִיבוּתָא דְּקַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִיתְבָּרוּן שָׁמַיִם. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, וְשַׁפִּיר קָאָמַר רַבִּי יִצְחָק, וְלָא קַשְׁיָא, בְּמַאי דְּאָמַר רִבִּי יוּדָאי. וְכַד תִּנְדַּע מַהוּ מַיִם, תִּנְדַּע עִיקָּרָא דְמִילְתָא.

אָמַר רַבִּי יוּדַאי, לֹא כָּךְ, שֶׁהֲרֵי מֵהַחֲבִיבוּת שֶׁלְּפָנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נִבְרְאוּ הַשָּׁמַיִם. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וְיָפֶה אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וְלֹא קָשָׁה בְּמַה שֶׁאָמַר רַבִּי יוּדַאי, וּכְשֶׁתֵּדַע מַהוּ הַמַּיִם, תֵּדַע אֶת עִקַּר הַדָּבָר.

וְכַד אָתָא רַבִּי בָּא, עָאל לְקַמֵּיהּ ר' יְהוּדָה וְר' חִיָּיא, אֲמָרוּ לֵיהּ, לֵימָא לָן מַר עִיקָּרָא דְּחַד מִלָּה, מֵאִינוּן רָזִין עִילָּאִין, אֲמַר, אֵימָא חַד מִלָּה, וְטַב לְמַאן דְּיֵהֲוֵי לֵיהּ לְבָא לְמִנְדַּע.

וּכְשֶׁבָּא רַבִּי בָּא, נִכְנְסוּ לְפָנָיו רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי חִיָּיא. אָמְרוּ לוֹ, יֹאמַר לָנוּ מוֹרֵנוּ הָעִקָּר שֶׁל דָּבָר אֶחָד מֵאוֹתָם סוֹדוֹת עֶלְיוֹנִים. אָמַר, אֹמַר דָּבָר אֶחָד, וְטוֹב לְמִי שֶׁיִּהְיֶה לוֹ לֵב לְדַעַת.

אֲמָרִין מָארֵי דְּרָזָא דְּמַתְנִיתָא, דְּהַאי מַאן דְּבָעֵי לְמִנְדַּע וּלְאִסְתַּכָּלָא בְּלִבֵּיהּ, מֵחָכְמָתָא דְּמַלְכָּא עִלָּאָה, יִנְדַּע בְּקַדְמֵיתָא מַהוּ מַיִם. וּמַאן דְּבָעֵי לְמִנְדַּע מַהוּ קְרִישׁוּתָא דְּכוּרְסְיֵהּ, יִסְתַּכֵּל בְּקִיּוּמָא דְמִלְתָא, דִּכְתִיב (במדבר יח) בְּרִית מֶלַח עוֹלָם הִיא. וּמִתְּרִין אִלֵּין, יִסְתַּכֵּל בְּחָכְמָתָא קַדִּישָׁא דִּלְעֵילָּא.

אוֹמְרִים בַּעֲלֵי סוֹד הַמִּשְׁנָה, שֶׁמִּי שֶׁרוֹצֶה לָדַעַת וּלְהִתְבּוֹנֵן בְּלִבּוֹ מֵחָכְמַת הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן, יֵדַע בְּרֵאשׁוֹנָה מַהוּ מַיִם, וּמִי שֶׁרוֹצֶה לָדַעַת מַהוּ הַקְּפָאוֹן שֶׁל הַכִּסֵּא, יִסְתַּכֵּל בְּקִיּוּמוֹ שֶׁל הַמֶּלַח, שֶׁכָּתוּב (במדבר יח) בְּרִית מֶלַח עוֹלָם הִיא, וּמִשְּׁנֵיהֶם הַלְּלוּ יִסְתַּכֵּל בַּחָכְמָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁלְּמַעְלָה.

אָמַר רִבִּי אַבָּא, מַאן דְּבָעֵי לְמִנְדַּע עִנְיָנָא דְקִיּוּמָא דְעָלְמָא דֵּין, לִינְדַּע עִנְיָנָא דְמִלְחָא, דְּאִתְנַהֵיג מִשַּׁמְשָׁא, דְּאִתְמְנֵי תְּחוֹתֵיהּ דְּמָארֵיהּ, וְינְדַּע מַהוּ, וְהֵיךְ יִתְמְחֵי בְּמַיָּא, וְיִסְתַּכֵּל בְּחָכְמָתָא.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, מִי שֶׁרוֹצֶה לָדַעַת הָעִנְיָן שֶׁל קִיּוּמוֹ שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁיֵּדַע אֶת עִנְיַן הַמֶּלַח, שֶׁמִּנְהָג מִן הַשֶּׁמֶשׁ שֶׁהִתְמַנָּה תַּחַת אֲדוֹנוֹ, וְיֵדַע מַהוּ וְאֵיךְ נִמְחֶה בַּמַּיִם, וְיִסְתַּכֵּל בַּחָכְמָה.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק אָמַר רַב, הַנֵּי קְלוּדְטֵי, דְּזִקְפִּין בְּלוּדְטֵיהוֹן מַיָּא וּמְלְחָא, עִנְיָנָא דִּנְהוֹרֵיתָא, בּוּצִינָתָא הֲוָות, לְאִסְתַּכָּלָא בְּחָכְמָתָא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַב, הַחוֹזִים בַּכּוֹכָבִים שֶׁמַּעֲמִידִים בְּכוֹסוֹתֵיהֶם מַיִם וּמֶלַח, עִנְיָן שֶׁל אוֹרָה, מָאוֹר הָיָה כְּדֵי לְהִסְתַּכֵּל בַּחָכְמָה.

דָּבָר אַחֵר (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקָּווּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מָקוֹם אֶחָד, רַבִּי פִּתַּח, (תהלים צג) מִקֹּולוֹת מַיִם רַבִּים אַדִּירִים מִשְׁבְּרֵי יָם אַדִּיר בַּמָּרוֹם ה', מִקּוֹלוֹת מַיִם רַבִּים, כְּשֶׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַמַּיִם, שֶׁיִּתְכַּנְּסוּ בְּמָקוֹם אֶחָד, הָיוּ מְשׁוֹטְטִים לְכָאן וּלְכָאן, וְנִתְגָּאוּ לְמַעְלָה.

דְּבָר אַחֵר, (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקָּווּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מָקוֹם אֶחָד, רַבִּי פָּתַח, (תהלים צג) מִקֹּלוֹת מַיִם רַבִּים אַדִּירִים מִשְׁבְּרֵי יָם אַדִּיר בַּמָּרוֹם ה'. מִקֹּלוֹת מַיִם רַבִּים, כְּשֶׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַמַּיִם שֶׁיִּתְכַּנְּסוּ בְּמָקוֹם אֶחָד, הָיוּ מְשׁוֹטְטִים לְכָאן וּלְכָאן, וְנִתְגַּאוּ לְמַעְלָה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק בְּהַאי שַׁעֲתָא נָטְלוּ מַיָּא לְאַרְעָא, דַּהֲוָות כְּנִיס בְּהוּ, וַהֲווּ מְחַפְּיִין לֵהּ. אָמַר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, לֹא כָךְ, אֶלָּא הִכָּנְסוּ כֻּלְּכֶם אֶל מָקוֹם אֶחָד וְתֵרָאֶה הַיַּבָּשָׁה. מַשְׁמַע דְּיַבָּשְׁתָּא הֲוָות אַרְעָא קוֹדֶם, בְּלָא לֵיחוּתָא, בֵּין מַיָּא. יַבָּשָׁה לָא כְתִיב, אֶלָּא הַיַּבָּשָׁה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בַּשָּׁעָה הַזּוֹ נָטְלוּ הַמַּיִם אֶת הָאָרֶץ, שֶׁהָיְתָה כְּנוּסָה בָּהֶם, וְהָיוּ מְכַסִּים אוֹתָהּ. אָמַר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, לֹא כָךְ, אֶלָּא הִכָּנְסוּ כֻּלְּכֶם אֶל מָקוֹם אֶחָד וְתֵרָאֶה הַיַּבָּשָׁה. מַשְׁמַע שֶׁהַיַּבָּשָׁה הָיְתָה מִקֹּדֶם אֶרֶץ, בְּלִי לֵחוּת, בֵּין הַמַּיִם. לֹא כָתוּב יַבָּשָׁה, אֶלָּא הַיַּבָּשָׁה.

וַהֲווּ מַיָּא אָזְלִין גָּבְהִין וְנָחֲתִין, וּמִשְׁמְעִין קָלֵיהוֹן לְסַיְּפֵי שְׁמַיָּא, עַד שֶׁגָּעַר בָּהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְהִכְנִיסָם לַתְּהוֹם, וְתַמָּן הִיא כְּנִישׁוּתָא דְמַיָּא. וְעַד כְּעָן קָלֵיהוֹן לָא שְׁכִיךְ, וְקָרָא לְהוֹ יַמִּים. וְכַד אִינוּן גָּבְהִין תַּמָּן בְּאַתְרָא הַהוּא, אִתְבַּר תּוֹקְפֵּיהוֹן, וְנָחֲתִין וְלָא נָפְקִין לְבַר, מִדְּחִילוּ דִּתְקִיפוּתָא דְמָארֵיהוֹן, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שם) אַדִּירִים מִשְׁבְּרֵי יָם אַדִּיר בַּמָּרוֹם ה'.

וְהָיוּ הַמַּיִם הוֹלְכִים גּוֹבְהִים וְיוֹרְדִים, וּמַשְׁמִיעִים קוֹלָם לְסוֹף הַשָּׁמַיִם, עַד שֶׁגָּעַר בָּהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְהִכְנִיסָם לַתְּהוֹם, וְשָׁם הִיא הִתְכַּנְּסוּת הַמַּיִם, וְעַד עַתָּה קוֹלָם אֵינוֹ שׁוֹכֵךְ, וְקָרָא לָהֶם יַמִּים. וּכְשֶׁהֵם גּוֹבְהִים שָׁם בַּמָּקוֹם הַהוּא, נִשְׁבָּר תְּקִפָּם, וְיוֹרְדִים וְאֵין יוֹצְאִים הַחוּצָה מִיִּרְאַת תְּקִפּוֹ שֶׁל אֲדוֹנָם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) אַדִּירִים מִשְׁבְּרֵי יָם אַדִּיר בַּמָּרוֹם ה'.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, וְאִם כֵּן מַאי כְּתִיב אַחֲרָיו, עֵדוֹתֶיךָ נֶאֶמְנוּ מְאֹד לְבֵיתְךָ נַאֲוָה קֹדֶשׁ, מַאי בָּעֵי פְּסוּקָא דָא, לְפְסוּקָא דִלְעֵילָּא. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אָמַר דָּוִד, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, עֵדוּת שֶׁעָשִׂיתָ בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, הֵם אֱמֶת, לְהַעִיד עֲלֵיהֶם בְּכָל יוֹם. דְּהָא תָּנִינָן, כָּל הַמַּעִיד בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית בְּכָל יוֹם, מוּבְטָח לוֹ שֶׁהוּא בֶּן עה"ב.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, וְאִם כֵּן, מַה כָּתוּב אַחֲרָיו? (שם) עֵדֹתֶיךָ נֶאֶמְנוּ מְאֹד לְבֵיתְךָ נַאֲוָה קֹדֶשׁ. מָה רוֹצֶה פְּסוּק זֶה לְפָסוּק שֶׁלְּמַעְלָה? אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אָמַר דָּוִד: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, הָעֵדוּת שֶׁעָשִׂיתָ בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, הֵם אֱמֶת לְהַעִיד עֲלֵיהֶם בְּכָל יוֹם, שֶׁהֲרֵי שָׁנִינוּ, כָּל הַמַּעִיד בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית בְּכָל יוֹם, מֻבְטָח לוֹ שֶׁהוּא בֶּן הָעוֹלָם הַבָּא.

וְאָמַר דָּוִד, אַתָּה הוּא שֶׁעָשִׂיתָ אֶת כָּל הָעוֹלָם, וְעָשִׂיתָ אֶת הַמַּיִם, וְהַמַּיִם הָיוּ מְכַסִּין אֶת הָעוֹלָם מֵהָרבּוּי שֶׁבָּהֶם, וְעָשִׂיתָ לָהֶם שֶׁיִּתְכַּנְּסוּ בְּצִמְצוּם כֻּלָּם אֶל מָקוֹם אֶחָד. כָּךְ יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, שֶׁשְּׁכִינָתְךָ שֶׁהִיא מְלֵאָה כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, שֶׁתְּצַמְצֵם אוֹתָהּ בְּבֵיתְךָ, שֶׁיִּוָּתֵר רְאוּי הוּא לִהְיוֹת שָׁם. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, לְבֵיתְךָ נַאֲוָה קֹדֶשׁ, וְלֹא לִזְמַן מוּעָט, אֶלָּא לְאוֹרֶךְ יָמִים.

וְאָמַר דָּוִד, אַתָּה הוּא שֶׁעָשִׂיתָ אֶת כָּל הָעוֹלָם, וְעָשִׂיתָ אֶת הַמַּיִם, וְהַמַּיִם הָיוּ מְכַסִּים אֶת הָעוֹלָם מֵהָרבּוּי שֶׁבָּהֶם, וְעָשִׂיתָ לָהֶם שֶׁיִּתְכַּנְּסוּ בְּצִמְצוּם כֻּלָּם אֶחָד אֶל מָקוֹם אֶחָד. כָּךְ יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, שֶׁשְּׁכִינָתְךָ שֶׁהִיא

מְלֵאָה כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, שֶׁתְּצַמְצֵם אוֹתָהּ בְּבֵיתְךָ, שֶׁיּוֹתֵר רָאוּי הוּא לִהְיוֹת שָׁם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב לְבֵיתְךָ נָאוָה קֹדֶשׁ, וְלֹא לְזֵמֶן מוּעָט, אֶלָּא לְאֹרֶךְ יָמִים.

דָּבָר אַחֵר וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקָּווּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מָקוֹם אֶחָד וְתֵרָאֶה הַיַּבָּשָׁה. ר' תַּנְחוּם פָּתַח בְּהַאי קְרָא, (ישעיה נז) הַצַּדִּיק אָבַד וְאֵין אִישׁ שָׂם עַל לֵב וַאֲנְשֵׁי חֶסֶד נֶאֱסָפִים בְּאֵין מֵבִין כִּי מִפְּנֵי הָרָעָה נֶאֱסַף הַצַּדִּיק. תַּמָּן תָּנִינָן, כְּשֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְסִתַּכֵּל בָּעוֹלָם, וְרוֹאֶה שֶׁאֵין בְּנֵי אָדָם זַכָּאִין, וּרְשָׁעִים הָרַבֵּה פּוֹרְחִים בָּעוֹלָם, אֲזַי עוֹשֶׂה דִּין בָּעוֹלָם. אָמַר רַבִּי תַּנְחוּם, כְּעוֹבָדָא דְּגוּפָא עִם נִשְׁמָתָא, עָבִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עִם דָּרָא.

דָּבָר אַחֵר, וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקָּווּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מָקוֹם אֶחָד וְתֵרָאֶה הַיַּבָּשָׁה. רַבִּי תַּנְחוּם פָּתַח בַּפָּסוּק הַזֶּה, (ישעיה נז) הַצַּדִּיק אָבַד וְאֵין אִישׁ שָׂם עַל לֵב וַאֲנְשֵׁי חֶסֶד נֶאֱסָפִים בְּאֵין מֵבִין כִּי מִפְּנֵי הָרָעָה נֶאֱסַף הַצַּדִּיק. שָׁם שָׁנִינוּ, שֶׁכַּאֲשֶׁר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְסִתַּכֵּל בָּעוֹלָם וְרוֹאֶה שֶׁאֵין בְּנֵי אָדָם צַדִּיקִים, וְהָרְשָׁעִים הָרַבֵּה פּוֹרְחִים בָּעוֹלָם, אֲזַי עוֹשֶׂה דִּין בָּעוֹלָם. אָמַר רַבִּי תַּנְחוּם, כְּמַעֲשֶׂה שֶׁל הַגּוּף עִם הַנְּשָׁמָה עוֹשֶׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עִם הַדּוֹר.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק הָאֵיךְ. אָמַר לֵיהּ, כִּי הַאי גַּוְונָא, צַדִּיקַיָּא אִינּוּן נִשְׁמָתָא, וְחַיָּיבַיָּא אִינּוּן גּוּפָא, כַּד מִסְתַּכֵּל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּעָלְמָא, נָטֵיל נִשְׁמָתָא, וְאִשְׁתְּאַר גּוּפָא לְסָרְחָנָא דְּבִשְׁרָא. וּמַאי נָטֵיל, נָטֵיל לְנִשְׁמָתָא, דְּאִינּוּן צַדִּיקַיָּא, וְיִשְׁתְּאֲרוּן גּוּפָא דְּאִינּוּן חַיָּיבַיָּא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֵיךְ? אָמַר לוֹ, כְּגוֹן זֶה: הַצַּדִּיקִים הֵם הַנְּשָׁמָה, וְהָרְשָׁעִים הֵם הַגּוּף. כְּשֶׁמִּסְתַּכֵּל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּעוֹלָם, נוֹטֵל אֶת הַנְּשָׁמָה, וְנִשְׁאַר הַגּוּף לְסִרְחוֹן הַבָּשָׂר. וּמַה נוֹטֵל? נוֹטֵל אֶת הַנְּשָׁמָה, שֶׁהֵם הַצַּדִּיקִים, וְיִשָּׁאֲרוּ הַגּוּף, שֶׁהֵם הָרְשָׁעִים.

אָמַר רַבִּי תַּנְחוּם, הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקָּווּ הַמַּיִם, אֵלּוּ הַצַּדִּיקִים, הַנֶּאֱסָפִים לְבֵית עוֹלָמָם, שֶׁהִיא מָקוֹם אֶחָד מְיוּחָד לָהֶם לְמַעֲלָתָם. וְכַד יִתְכַּנְּשׁוּן לְעָלְמָא דְאָתֵי, מַאי כְּתִיב, וְתֵרָאֶה הַיַּבָּשָׁה, שֶׁהֵם הָרְשָׁעִים, בְּלִי מַעֲשֶׂה, שֶׁאֵין מִי שֶׁיָּגֵין עֲלֵיהֶם, וְיִכָּסֶה עֲלֵיהֶם. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, וַיִּרְאוּ כָּל הָעֵדָה כִּי גָוַע אַהֲרֹן, אַל תִּקְרֵי וַיִּרְאוּ, אֶלָּא וַיִּירָאוּ.

אָמַר רַבִּי תַּנְחוּם, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקָּווּ הַמַּיִם, אֵלּוּ הַצַּדִּיקִים הַנֶּאֱסָפִים לְבֵית עוֹלָמָם, שֶׁהִיא מָקוֹם אֶחָד וּמְיֻחָד לָהֶם לְמַעֲלָתָם. וּכְשֶׁיִּתְכַּנְּסוּ לָעוֹלָם הַבָּא, מַה כָּתוּב? וְתֵרָאֶה הַיַּבָּשָׁה, שֶׁהֵם הָרְשָׁעִים, בְּלִי מַעֲשֶׂה, שֶׁאֵין מִי שֶׁיָּגֵין עֲלֵיהֶם, וְיִכָּסֶה עֲלֵיהֶם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר כ) וַיִּרְאוּ כָּל הָעֵדָה כִּי גָוַע אַהֲרֹן, אַל תִּקְרֵי וַיִּרְאוּ, אֶלָּא וַיִּירָאוּ.

דְּהָא תָּנִינָן, אָמַר רִבִּי יִצְחָק אָמַר רַב, וְאַמְרֵי לָהּ אָמַר רִבִּי יְהוּדָה אָמַר רַב, כָּל זְמַן שֶׁהַצַּדִּיקִים בַּדּוֹר, אֵין מִדַּת הַדִּין יְכוֹלָה לִשְׁלֹט בָּהֶם. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים קו) וַיֹּאמֶר לְהַשְׁמִידָם לוּלֵי משֶׁה בְחִירוֹ עָמַד בַּפֶּרֶץ לְפָנָיו לְהָשִׁיב חֲמָתוֹ מֵהַשְׁחִית. וּכְשֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹצֶה לַעֲשׂוֹת דִּין בָּרְשָׁעִים, מְסַלֵּק הַצַּדִּיקִים מִבֵּינֵיהֶם, וְאָז עוֹשֶׂה דִּין בָּרְשָׁעִים.

שֶׁהֲרֵי שְׁנֵינוּ, אָמַר רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַב, וְיֵשׁ אוֹמְרִים אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּשֵׁם רַב, כָּל זְמַן שֶׁהַצַּדִּיקִים בַּדּוֹר, אֵין מִדַּת הַדִּין יְכוֹלָה לִשְׁלֹט בָּהֶם. וְהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים קו) וַיֹּאמֶר לְהַשְׁמִידֵם לוּלֵי מֹשֶׁה בְחִירוֹ עָמַד בַּפֶּרֶץ לְפָנָיו לְהָשִׁיב חֲמָתוֹ מֵהַשְׁחִית. וּכְשֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹצֶה לַעֲשׂוֹת דִּין בָּרְשָׁעִים, מְסַלֵּק הַצַּדִּיקִים מִבֵּינֵיהֶם, וְאָז עוֹשֶׂה דִּין בָּרְשָׁעִים.

מָשָׁל לְמַדַּת הַדִּין, לְמֶלֶךְ שֶׁהָיָה לוֹ פַּרְדֵּס, יוֹמָא חַד עָאל לְגִינֵיהּ, וְחָמָא דַּהֲווֹ תַּמָּן בְּכוּלֵּיהּ דַּרְדָּרִין סַגִּיאִין, אֲמַר, אֲנָא בְּעֵי לְבַעֲרָא לוֹן מֵהָכָא, זְקַף עֵינוֹהִי וַחֲזָא וְרָדִין טָבִין יָאִין. אֲמַר, בְּגִינֵי אִינּוּן וְרָדִין, אֶשְׁבּוֹק כָּל הַדַּרְדָּרִין. וְכַד יָהֲבוּ רֵיחָא אִינּוּן וְוָרְדִין, נָטַל לְהוֹן וְעָקַר לְהוֹן מִן גִּנָּא. כֵּיוָן דְּעָקַר לְהוֹן, אֲמַר הָא עִידָן לְאַעֲקָרָא דַּרְדָּרִין דְּגִנָּא, וּלְבַעֲרָא לְהוּ מֵהָכָא. כָּךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כָּל זְמַן שֶׁהַצַּדִּיקִים בַּדּוֹר, אֵין נַעֲשֶׂה דִּין בָּרְשָׁעִים. נִסְתַּלְּקוּ הַצַּדִּיקִים מִבֵּינֵיהֶם, אָז נַעֲשֶׂה דִּין בָּרְשָׁעִים.

מָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה? לְמֶלֶךְ שֶׁהָיָה לוֹ פַּרְדֵּס. יוֹם אֶחָד נִכְנַס לְגִנּוֹ וְרָאָה שֶׁהָיוּ שָׁם בְּכֻלּוֹ דְּרָדְרִים רַבִּים. אָמַר, אֲנִי רוֹצֶה לְבַעֵר אוֹתָם מִכָּאן. הֵרִים עֵינָיו וְרָאָה וְרָדִים טוֹבִים וְנָאִים. אָמַר, בִּשְׁבִיל אוֹתָם הַוְּרָדִים אֶשְׁאִיר אֶת כָּל הַדְּרָדְרִים, וּכְשֶׁנָּתְנוּ רֵיחָם אוֹתָם הַוְּרָדִים, נָטַל אוֹתָם וְעָקַר אוֹתָם מִן הַגָּן. כֵּיוָן שֶׁעָקַר אוֹתָם, אָמַר, הֲרֵי הַזְּמַן לַעֲקֹר אֶת הַדְּרָדְרִים שֶׁל הַגָּן וּלְבַעֵר אוֹתָם מִכָּאן. כָּךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כָּל זְמַן שֶׁהַצַּדִּיקִים בַּדּוֹר, אֵין נַעֲשֶׂה דִּין בָּרְשָׁעִים. נִסְתַּלְּקוּ הַצַּדִּיקִים מִבֵּינֵיהֶם, אָז נַעֲשֶׂה דִּין בָּרְשָׁעִים.

שְׁאַל רַבִּי יִצְחָק לְרַבִּי אֶלְעָזָר, כַּד הֲוֵי אָזְלֵי בְּמַדְבְּרָא. אֲמַר אֲנָא בְּעֵי לְמִשְׁאַל חַד שְׁאֵילְתָּא, אִי לָאו הֲוָה חֲטָאָה. אֲמַר לֵיהּ יְאוֹת אַנְתְּ לְמִשְׁאַל בְּאוֹרַיְיתָא, מַה דְּאַתְּ בָּעֵי שְׁאַל.

שְׁאַל רַבִּי יִצְחָק אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר, כְּשֶׁהָיוּ הוֹלְכִים בַּמִּדְבָּר. אָמַר, אֲנִי רוֹצֶה לִשְׁאֹל שְׁאֵלָה אַחַת, אִם זֶה אֵינוֹ חֵטְא. אָמַר לוֹ, רָאוּי אַתָּה לִשְׁאֹל בַּתּוֹרָה, מַה שֶּׁאַתָּה רוֹצֶה - תִּשְׁאַל.

אָמַר, הַאי דְּאָמַר קְרָא, (בראשית א) וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי טוֹב. אִי קוֹדֶם הַפְּעוּלָּה הֲוָה, יָאוֹת הוּא וְשַׁפִּיר. אֶלָּא מַה דְּאָמַר לְאַחַר הַפְּעוּלָּה, מַשְׁמַע דְּלָא הֲוָה יָדַע קוֹדֶם לְכֵן עִיקַּר הַפְּעוּלָּה וְתִיקוּנָהּ וְיוֹפְיָהּ. וּכְשֶׁהָיְתָה הַפְּעוּלָּה נִגְמֶרֶת, מַשְׁמַע דְּהֲוָה מְעַיֵּין בָּהּ כְּמוֹת שֶׁהִיא עוֹמֶדֶת, וַאֲזַי הוּא אוֹמֵר כִּי טוֹב, דְּכְתִיב וַיַּרְא, וְאַחַר כָּךְ אָמַר כִּי טוֹב.

אָמַר, זֶה שֶׁאָמַר הַכָּתוּב (בראשית א) וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי טוֹב. אִם קֹדֶם הַפְּעֻלָּה הָיָה - נָאֶה הוּא וְיָפֶה. אֶלָּא מַה שֶּׁאָמַר אַחַר הַפְּעֻלָּה, מַשְׁמַע שֶׁלֹּא הָיָה יוֹדֵעַ קֹדֶם לָכֵן אֶת עִקַּר הַפְּעֻלָּה וְתִקּוּנָהּ וְיָפְיָהּ, וּכְשֶׁהָיְתָה הַפְּעֻלָּה נִגְמֶרֶת, מַשְׁמַע שֶׁהָיָה מְעַיֵּן בָּהּ כְּמוֹת שֶׁהִיא עוֹמֶדֶת, וַאֲזַי הוּא אוֹמֵר כִּי טוֹב, שֶׁכָּתוּב וַיַּרְא, וְאַחַר כָּךְ אָמַר כִּי טוֹב?

אָמַר לֵיהּ לָאו חֲטָאָה הוּא, וְאַתְּ צָרִיךְ לְמִשְׁאַל דָּא. וְדָא הִיא אַזְהָרָה לְבַר נָשׁ, דְּאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּשֶׁיִּלְמוֹד אָדָם בְּמַעֲשֶׂה בְרֵאשִׁית, פְּעוּלָּתוֹ שֶׁל כָּל יוֹם וְיוֹם, אֵין לוֹ לִשְׁאוֹל עַל מַה שֶּׁאֵינוֹ מְצֻוֶּוה, וְלוֹמַר פְּעוּלָּה זוֹ לָמָּה נַעֲשֵׂית כָּךְ בִּדְמוּת זוֹ. וְזוֹ נַעֲשֵׂית כָּךְ בִּדְמוּת זוֹ. וְאֲמוֹר לוֹ, תֵּדַע לָמָּה, וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי טוֹב לַעֲשׂוֹתוֹ, וְעַל כֵּן אַל תִּשְׁאַל יוֹתֵר.

אָמַר לוֹ, זֶה אֵינוֹ חֵטְא, וְאַתָּה צָרִיךְ לִשְׁאֹל אֶת זֶה. וְזוֹ אַזְהָרָה לָאָדָם, שֶׁאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּשֶׁיִּלְמֹד אָדָם בְּמַעֲשֶׂה בְרֵאשִׁית, פְּעָלְתוֹ שֶׁל כָּל יוֹם וְיוֹם, אֵין לוֹ לִשְׁאֹל עַל מָה שֶׁאֵינוֹ מְצֻוֶּה וְלוֹמַר, פְּעָלָה זוֹ לָמָּה נַעֲשֶׂית כָּךְ בְּדִמּוּת זוֹ, וְזוֹ נַעֲשֶׂית כָּךְ בְּדִמּוּת זוֹ. וֶאֱמֹר לוֹ, תֵּדַע לָמָּה, וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי טוֹב לַעֲשׂוֹתוֹ, וְעַל כֵּן אַל תִּשְׁאַל יוֹתֵר.

וְעוֹד, כְּדֵי לְהַזְהִיר לִבְנֵי אָדָם, וּלְהוֹרוֹת לָהֶם הַדֶּרֶךְ הַנָּכוֹן, כִּי גָּלוּי וְיָדוּעַ לְפָנָיו הַפְּעוּלָּה קוֹדֶם שֶׁיֵּעָשֶׂה, וְלֹא רָצָה לוֹמַר טוֹב הוּא זֶה, עַד גְּמַר הַמְּלָאכָה. וְכָךְ אֵין רָאוּי לְאָדָם לְשַׁבֵּחַ הַדָּבָר עַד סִיּוּמוֹ, שֶׁמָּא יִמְצָא בּוֹ גֵּרָעוֹן וְיִתְבַּזֶּה, וְיֵאָחֵז בִּדְבָרָיו.

וְעוֹד, כְּדֵי לְהַזְהִיר לִבְנֵי אָדָם וּלְהוֹרוֹת לָהֶם הַדֶּרֶךְ הַנָּכוֹן, כִּי גָּלוּי וְיָדוּעַ לְפָנָיו הַפְּעֻלָּה קֹדֶם שֶׁיֵּעָשֶׂה, וְלֹא רָצָה לוֹמַר טוֹב הוּא זֶה עַד גְּמַר הַמְּלָאכָה. וְכָךְ אֵין רָאוּי לְאָדָם לְשַׁבֵּחַ הַדָּבָר עַד סִיּוּמוֹ, שֶׁמָּא יִמְצָא בּוֹ גֵּרָעוֹן וְיִתְבַּזֶּה, וְיֵאָחֵז בִּדְבָרָיו.

אָמַר רִבִּי בְּרֶכְיָה, כֵּן רָאִינוּ בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת, שֶׁנָּתַן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אַזְהָרָה לָאָדָם לְהִזָּהֵר מִמֶּנּוּ, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הָיָה צָרִיךְ לוֹ, וְהַכֹּל גָּלוּי לְפָנָיו, אֲבָל כְּדֵי לָתֵת אַזְהָרָה לָאָדָם, הוּצְרַךְ לַעֲשׂוֹת כֵּן. תָּא חֲזֵי, דִּכְתִיב (בראשית יח) אֵרְדָה נָא וְאֶרְאֶה הַכְּצַעֲקָתָהּ הַבָּאָה אֵלַי עָשׂוּ כָּלָה. וְכִי לֹא הָיָה גָּלוּי לְפָנָיו, שֶׁהוּא צָרִיךְ לָדַעַת וְלַחְקֹר. אֶלָּא אָמַר רִבִּי בְּרֶכְיָה, מִכָּאן אַזְהָרָה לְבֵית דִּין, שֶׁאֵין לָהֶם לְהִסָּמֵךְ עַל דַּעְתָּם, אֶלָּא יֵשׁ לָהֶם לָדַעַת וְלַחְקוֹר וּלְדָרוֹשׁ הָעִנְיָן יָפֶה. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (דברים יג) וְדָרַשְׁתָּ וְחָקַרְתָּ וְשָׁאַלְתָּ הֵיטֵב, וְאֵין לְךָ רְשׁוּת לְהִסָּמֵךְ עַל דַּעְתְּךָ.

אָמַר רִבִּי בְּרֶכְיָה, כֵּן רָאִינוּ בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת שֶׁנָּתַן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אַזְהָרָה לְאָדָם לְהִזָּהֵר מִמֶּנּוּ, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הָיָה צָרִיךְ לוֹ, וְהַכֹּל גָּלוּי לְפָנָיו, אֲבָל כְּדֵי לָתֵת אַזְהָרָה לָאָדָם הֻצְרַךְ לַעֲשׂוֹת כֵּן. בֹּא וּרְאֵה, שֶׁכָּתוּב (בראשית יח) אֵרְדָה נָּא וְאֶרְאֶה הַכְּצַעֲקָתָהּ הַבָּאָה אֵלַי עָשׂוּ כָּלָה. וְכִי לֹא הָיָה גָּלוּי לְפָנָיו, שֶׁהוּא צָרִיךְ לָדַעַת וְלַחְקֹר? אֶלָּא אָמַר רַבִּי בְּרֶכְיָה, מִכָּאן אַזְהָרָה לְבֵית דִּין שֶׁאֵין לָהֶם לְהִסָּמֵךְ עַל דַּעְתָּם, אֶלָּא יֵשׁ לָהֶם לָדַעַת וְלַחְקֹר וּלְדָרֹשׁ הָעִנְיָן יָפֶה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (דברים יג) וְדָרַשְׁתָּ וְחָקַרְתָּ וְשָׁאַלְתָּ הֵיטֵב, וְאֵין לְךָ רְשׁוּת לְהִסָּמֵךְ עַל דַּעְתְּךָ.

עַד דַּהֲווֹ יָתְבֵי, חָמוּ לְרַבִּי אַבָּא דְּהֲוָה אָתֵי. אֲמָרֵי מְמָארֵיהוֹן דְּמַתְנִיתִין אָתֵי. קָרִיבוּ גַּבֵּיהּ, שְׁאִילוּ הַאי שְׁאֵילְתָּא.

בְּעוֹד שֶׁהֵיוּ יוֹשְׁבִים, רָאוּ אֶת רַבִּי אַבָּא שֶׁהָיָה בָּא. אָמְרוּ, מְבַעֲלֵי הַמִּשְׁנָה הִגִּיעַ. קָרְבוּ אֵלָיו, וְשָׁאֲלוּ אֶת הַשְּׁאֵלָה הַזּוֹ.

אָמַר, כָּךְ פָּסְקוּ מָארֵי דְמַתְנִיתִין, דְּכָל מַה דְּעָבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עָבַד לֵיהּ בְּפִיקּוּדוֹ, עַל יְדָא דְּאָמְצָעֵי. אָמַר לְאַרְעָא עֲבִידִי כָךְ, עֲבַדַת כְּמָא דְאִתְפַּקְּדַת, וְלָא שַׁנְיָא מִינֵּיהּ. אָמַר לְמַיָּא עֲבִידוּ כָךְ, וַעֲבָדוּ מַיָּא עֲבִידְתְּהוֹן דְּאִתְפַּקְּדוּ, וְלָא שָׁנוּ מִינֵּיהּ. וְכֵן לְרָקִיעָא כָךְ כִּי הַאי גַּוְונָא.

אָמַר, כָּךְ פָּסְקוּ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, שֶׁכָּל מַה שֶּׁעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, עָשָׂה אוֹתוֹ בְּמִצְוָתוֹ עַל יְדֵי אָמְצָעִי. אָמַר לְאָרֶץ עֲשִׂי כָּךְ, וְעָשְׂתָה כְּמוֹ שֶׁהִצְטַוְּתָה וְלֹא שִׁנְּתָה מִמֶּנּוּ. אָמַר לַמַּיִם עֲשׂוּ כָּךְ, וְעָשׂוּ הַמַּיִם אֶת הַמַּעֲשֶׂה שֶׁהִצְטַוּוּ וְלֹא שִׁנּוּ מִמֶּנּוּ, וְכָךְ לְרָקִיעַ כָּךְ כְּגוֹן זֶה.

וְכַד הֲוָה עָבִיד שׁוּם חַד מִנְּהוֹן עֲבִידְתֵּיהּ כְּמָא דְּאִתְפַּקַּד, הֲוָה חָזֵי לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דַּעֲבַד כְּהַהוּא גַּוְונָא דְּפַקֵּיד לֵיהּ, וְהוּא מְשַׁבַּח לֵיהּ הַהוּא עוֹבָדָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי טוֹב. כְּלוֹמַר וַיַּרְא בְּאוֹתוֹ הַמַּעֲשֶׂה, שֶׁעָשָׂאוּהוּ כְּמוֹ שֶׁצִּוָּה. וְהָיָה אוֹמֵר כִּי טוֹב, כְּלוֹמַר, כִּי טוֹב עָשָׂה כְּמָה שֶׁנִּצְטַוָּה. וְזֶהוּ וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי טוֹב. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כָּלְהוֹ שַׁפִּיר אָמְרוּ, וְהַאי מִלָּה שַׁפִּיר מִכּוּלְהוֹן.

וּכְשֶׁהָיָה עוֹשֶׂה שׁוּם אֶחָד מֵהֶם מַעֲשֶׂה כְּמוֹ שֶׁהֻצְטַוָּה, הָיָה רוֹאֶה אוֹתוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁעָשָׂה כְּאוֹתוֹ אֹפֶן שֶׁצִּוָּה אוֹתוֹ, וְהוּא מְשַׁבֵּחַ אֶת אוֹתוֹ הַמַּעֲשֶׂה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי טוֹב, כְּלוֹמַר, וַיַּרְא בְּאוֹתוֹ הַמַּעֲשֶׂה שֶׁעָשׂוּהוּ כְּמוֹ שֶׁצִּוָּה, וְהָיָה אוֹמֵר כִּי טוֹב, כְּלוֹמַר כִּי טוֹב עָשָׂה כְּמוֹ שֶׁנִּצְטַוָּה, וְזֶהוּ וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי טוֹב. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כֻּלָּם אָמְרוּ יָפֶה, וְהַדָּבָר הַזֶּה יָפֶה מִכֻּלָּם.

אָמַר רִבִּי בְּרֶכְיָה לְרַבִּי יִצְחָק, אִם כֵּן קַשְׁיָא מִילְתָא דְּא מִכָּל מַה דְּאִיתְּמַר, דְּאִי הָכִי, הֲוָה לֵיהּ לְמֵימַר הַאי קְרָא, (בראשית א) וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשׂוּ וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד. מַאי אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, שַׁפִּיר קָאָמַרְתְּ.

אָמַר רַבִּי בֶּרֶכְיָה לְרַבִּי יִצְחָק, אִם כֵּן, קַשָּׁה דָּבָר זֶה מִכָּל מַה שֶּׁנֶּאֱמַר, שֶׁאִם כָּךְ, הָיָה לוֹ לוֹמַר פָּסוּק זֶה (בראשית א) וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשׂוּ וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד, מַה זֶּה אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה? אָמַר רַבִּי יִצְחָק, יָפֶה אָמַרְתָּ!

אֲזַלוּ בַּתְרֵיהּ דְּר' אַבָּא, אָמְרֵי לֵיהּ הַאי מִלָּה, אֲמַר לְהוֹ, שַׁפִּירָא הִיא, וּקְרָא דָּא מְסַיְּיעָא לָן. דִּכְתִיב אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה, בִּכְלָל. וְלֹא נֶאֱמַר אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשׂוּ, דְּמַשְׁמַע עַל אִלֵּין אֲמְצָעִיִּים דַּעֲבַד, דַּאֲפִיקוּ כָּל מַה דְּאִתְפַּקָּדוּ, וְהָא טַב. וּבְגִינֵיהּ כְּתִיב אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה.

הָלְכוּ אַחֲרֵי רַבִּי אַבָּא. אָמְרוּ לוֹ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה. אָמַר לָהֶם, יָפֶה הוּא! וּפְסוּק זֶה מְסַיֵּעַ לָנוּ, שֶׁכָּתוּב אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה - בִּכְלָל, וְלֹא נֶאֱמַר אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשׂוּ, שֶׁמַּשְׁמַע (על) הָאֶמְצָעִיִּים הַלָּלוּ שֶׁעָשָׂה, שֶׁהוֹצִיאוּ אֶת כָּל מַה שֶּׁנִּצְטַוּוּ, וְהִנֵּה טוֹב, וּבִגְלָלוֹ כָּתוּב אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה.

אָמַר רִבִּי חִיָּיא, וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב, לְהָיוֹתָם עוֹמְדִים תָּמִיד, בְּאוֹתוֹ קִיּוּם, וּבְאוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ שֶׁעָשָׂהוּ, וְשֶׁלֹּא יִשְׁתַּנּוּ מִדַּרְכָּךְ זוֹ לְעוֹלָם.

אָמַר רִבִּי חִיָּיא, וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב, לְהָיוֹתָם עוֹמְדִים תָּמִיד, בְּאוֹתוֹ קִיּוּם וּבְאוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ שֶׁעָשָׂהוּ, וְשֶׁלֹּא יִשְׁתַּנּוּ מִדַּרְכָּךְ זוֹ לְעוֹלָם.

אָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב, לִשְׁלֹשָׁה קָרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׁמוֹתָם בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, וְאֵלּוּ הֵן: הַשָּׁמַיִם, וְהָאָרֶץ, וְהַמַּיִם. הַשָּׁמַיִם מְנָא לָן, דִּכְתִיב (שם) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָרָקִיעַ שָׁמָיִם.

הָאָרֶץ מְנָא לָן, דִּכְתִיב (שם) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לַיַּבָּשָׁה אֶרֶץ. הַמַּיִם מְנָא לָן, דִּכְתִיב (שם) וּלְמִקְוֵה הַמַּיִם קָרָא יַמִּים. וְלָמָּה, לַעֲשׂוֹת בָּהֶם כָּל מְלַאכְתּוֹ.

אָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב, לְשִׁלְשָׁה קָרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שְׁמוֹתָם בְּמַעֲשֶׂה בְרֵאשִׁית, וְאֵלּוּ הֵן: הַשָּׁמַיִם, וְהָאָרֶץ, וְהַמַּיִם. הַשָּׁמַיִם מְנַיִן לְנוּ? שֶׁכָּתוּב (שם) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָרָקִיעַ שָׁמָיִם. הָאָרֶץ מְנַיִן לְנוּ? שֶׁכָּתוּב (שם) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לַיַּבָּשָׁה אֶרֶץ. הַמַּיִם מְנַיִן לְנוּ? שֶׁכָּתוּב (שם) וּלְמִקְוֵה הַמַּיִם קָרָא יַמִּים. וְלָמָּה? לַעֲשׂוֹת בָּהֶם כָּל מְלַאכְתּוֹ.

וּמַה שֶּׁיָּצָא מֵהֶם, הִנִּיחוּ לְאָדָם, לְקִרּוֹא לָהֶם שֵׁמוֹת. אָמַר רַבִּי בְּרֶכְיָה, כָּל מַה שֶּׁהוֹצִיאוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, אָדָם הָרִאשׁוֹן קָרָא לָהֶם שֵׁמוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (שם ב) וַיִּקְרָא הָאָדָם שֵׁמוֹת לְכָל הַבְּהֵמָה וּלְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְכֹל חַיַּת הַשָּׂדֶה.

וּמַה שֶּׁיָּצָא מֵהֶם הִנִּיחוּ לְאָדָם לִקְרֹא לָהֶם שֵׁמוֹת. אָמַר רַבִּי בֶּרֶכְיָה, כָּל מַה שֶּׁהוֹצִיאוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, אָדָם הָרִאשׁוֹן קָרָא לָהֶם שֵׁמוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (שם ב) וַיִּקְרָא הָאָדָם שֵׁמוֹת לְכָל הַבְּהֵמָה וּלְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְכֹל חַיַּת הַשָּׂדֶה.

פָּרָשָׁתָא ה'. (שם א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תַּדְשֵׁא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא עֵשֶׂב מַזְרִיעַ זֶרַע עֵץ פְּרִי עוֹשֶׂה פְּרִי לְמִינוֹ. רַבִּי יִצְחָק פָּתַח, (שיר השירים ב) עוּרִי צָפוֹן וּבוֹאִי תֵימָן הָפִיחִי גַנִּי יִזְּלוּ בְשָׂמָיו יָבֹא דוֹדִי לְגַנּוֹ וְיֹאכַל פְּרִי מְגָדָיו. רַבִּי אַבָּהוּ אָמַר, כַּמָּה יֵשׁ לְאָדָם לְהַרְהֵר בְּמַעֲשָׂיו, וְלִפְקוֹד אוֹתָם בְּכָל יוֹם, הוֹאִיל וְנָתַן בּוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נְשָׁמָה טְהוֹרָה, לְדַעַת וּלְהַכִּיר לְבוֹרְאוֹ, וּלְהִסְתַּכֵּל בְּנִפְלְאוֹתָיו שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בְּכָל יוֹם וָיוֹם.

פָּרָשָׁה ג'. (שם א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תַּדְשֵׁא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא עֵשֶׂב מַזְרִיעַ זֶרַע עֵץ פְּרִי עֹשֶׂה פְּרִי לְמִינוֹ. רַבִּי יִצְחָק פָּתַח, (שירד) עוּרִי צָפוֹן וּבוֹאִי תֵימָן הָפִיחִי גַנִּי יִזְּלוּ בְשָׂמָיו יָבֹא דוֹדִי לְגַנּוֹ וְיֹאכַל פְּרִי מְגָדָיו. רַבִּי אַבָּהוּ אָמַר, כַּמָּה יֵשׁ לְאָדָם לְהַרְהֵר בְּמַעֲשָׂיו וְלִפְקֹד אוֹתָם בְּכָל יוֹם, הוֹאִיל וְנָתַן בּוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נְשָׁמָה טְהוֹרָה לְדַעַת וּלְהַכִּיר לְבוֹרְאוֹ, וּלְהִסְתַּכֵּל בְּנִפְלְאוֹתָיו שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בְּכָל יוֹם וָיוֹם.

וְתָאנָא, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אַרְבַּע רוּחוֹת מְנַשְּׁבוֹת בְּכָל יוֹם, מֵאַרְבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם. רוּחַ מִזְרָח מְנַשֶּׁבֶת מֵהַבֹּקֶר וְעַד חֲצִי הַיּוֹם. וְנָפְקֵי עִמֵּיהּ מַהַהוּא אוֹצָר הַחֶמְדָּה. דִּתְנַן, אוֹצָר יֵשׁ לְמַעְלָה בְּשַׁעֲרֵי מִזְרָח, וְחֶמְדָּה שְׁמוֹ. וְיֵשׁ בּוֹ שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וְשִׁבְעִים וְחָמֵשׁ רוּחִין דְּאַסְוָותָא לְעָלְמָא.

וְשָׁנִינוּ, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אַרְבַּע רוּחוֹת מְנַשְּׁבוֹת בְּכָל יוֹם מֵאַרְבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם. רוּחַ מִזְרָח מְנַשֶּׁבֶת מֵהַבֹּקֶר וְעַד חֲצִי הַיּוֹם, וְיוֹצְאִים עִמָּהּ מֵאוֹצַר הַחֶמְדָּה הַהוּא. שֶׁשָּׁנִינוּ, אוֹצָר יֵשׁ לְמַעְלָה בְּשַׁעֲרֵי הַמִּזְרָח וְחֶמְדָּה שְׁמוֹ, וְיֵשׁ בּוֹ שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וְשִׁבְעִים וְחָמֵשׁ רוּחוֹת שֶׁל רְפוּאָה לָעוֹלָם.

וְהַיְינוּ דִּתְנַן בְּמַתְנִיתָא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, מַאי דִּכְתִיב, (שמואל ב כג) בֹּקֶר לֹא עָבוֹת, כְּלוֹמַר כְּשֶׁהוּא בֹּקֶר, מַאן דְּאִית לֵיהּ מַרְעִין וְחֶלְיִים, אֵינוֹ נִלְכַּד בְּעָבוֹת.

וְהַיְנוּ שֶׁשָּׁנִינוּ בַּמִּשְׁנָה שֶׁל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, (שאמר רבי אלעזר, מהו) מַה שֶּׁכָּתוּב בֹּקֶר לֹא עָבוֹת, כְּלוֹמַר, כְּשֶׁהוּא בֹּקֶר, מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַחֲלוֹת וַחֲלָיִים, אֵינוֹ נִלְכָּד בְּעָבוֹת.

אריב"ז, יֵשׁ מַלְאָךְ מְמוּנֶּה, מֵהַבֹּקֶר וְעַד חֲצִי הַיּוֹם, בְּהַהוּא רוּחָא דְאָתֵי מִמִּזְרָח, וּמִיכָאֵל שְׁמוֹ, שֶׁהוּא מְמוּנֶּה לְצַד מִזְרָח. וְאריב"ז הוּא מִיכָאֵל, דִּכְתִיב בֵּיהּ (שמות לב) הִנֵּה מַלְאָכִי יֵלֵךְ לְפָנֶיךָ. בְּאַשְׁגָּחוּתָא תִּשְׁכַּח, מִיכָאֵל מַלְאָכִי. וְדָא הוּא דְאָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה, הִנֵּה מַלְאָכִי יֵלֵךְ לְפָנֶיךָ. כְּלוֹמַר, הִנֵּה מִיכָאֵל יֵלֵךְ לְפָנֶיךָ.

וּמִשּׁוּם כָּךְ אָמַר רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, יֵשׁ מַלְאָךְ מְמֻנֶּה מֵהַבֹּקֶר וְעַד חֲצִי הַיּוֹם בְּאוֹתָהּ רוּחַ שֶׁבָּאָה מִמִּזְרָח, וּמִיכָאֵל שְׁמוֹ, שֶׁהוּא מְמֻנֶּה לְצַד מִזְרָח. וְאָמַר רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, הוּא מִיכָאֵל, שֶׁכָּתוּב בּוֹ הִנֵּה מַלְאָכִי יֵלֵךְ לְפָנֶיךָ. בְּהַשְׁגָּחָה תִּמְצָא, מִיכָאֵל - מַלְאָכִי, וְזֶהוּ שֶׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה הִנֵּה מַלְאָכִי יֵלֵךְ לְפָנֶיךָ, כְּלוֹמַר, הִנֵּה מִיכָאֵל יֵלֵךְ לְפָנֶיךָ.

וְתָאנָא, כְּשֶׁרוּחַ מִזְרָח מִתְעוֹרֶרֶת לָצֵאת לָעוֹלָם, מִאן דְּאָזִיל בְּאוֹרְחָא, וְיִכְוִין רוּחֵיהּ לְהַאי עִנְיָנָא. כָּל בִּרְכָתָא דְּבָרְכִין לֵיהּ, מִתְקַיֶּימֶת בְּהַהִיא שַׁעֲתָא. וְיֵהֵא חָדֵי כָּל הַהוּא יוֹמָא.

וְשָׁנִינוּ, כְּשֶׁרוּחַ מִזְרָח מִתְעוֹרֶרֶת לָצֵאת לָעוֹלָם, מִי שֶׁהוֹלֵךְ בַּדֶּרֶךְ וְיכַוֵּן רוּחוֹ לְעִנְיָן הַזֶּה, כָּל בְּרָכָה שֶׁמְּבָרְכִים אוֹתוֹ, מִתְקַיֶּמֶת בַּשָּׁעָה הַהִיא, וְיִהְיֶה שָׂמֵחַ כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם.

רוּחַ מַעֲרָב, מְנַשֶּׁבֶת מֵחֲצִי הַיּוֹם עַד הַלַּיְלָה, וְנָפְקֵי עִמֵּיהּ מֵאוֹצַר מַעְיָן, ד' מְאָה וְשִׁתִּין וְחָמֵשׁ רוּחִין, לְאַפְרָחָא עִשְׂבִים וְאִילָנִים וִיבוּלִים. וְתָאנָא, מַלְאָךְ מְמוּנֶּה מֵחֲצִי הַיּוֹם עַד הַלַּיְלָה, וּרְפָאֵל שְׁמֵיהּ, וְהוּא מְמוּנֶּה לְצַד מַעֲרָב.

רוּחַ מַעֲרָב מְנַשֶּׁבֶת מֵחֲצִי הַיּוֹם עַד הַלַּיְלָה, וְיוֹצְאִים עִמּוֹ מֵאוֹצַר מַעְיָן אַרְבַּע מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים וְחָמֵשׁ רוּחוֹת לְהַפְרִיחַ עֲשָׂבִים וְאִילָנוֹת וִיבוּלִים. וְלָמַדְנוּ, מַלְאָךְ מְמֻנֶּה מֵחֲצִי הַיּוֹם עַד הַלַּיְלָה, וּרְפָאֵל שְׁמוֹ, וְהוּא מְמֻנֶּה לְצַד מַעֲרָב.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בֶּן פַּזִּי, אִם כֵּן קוּשְׁיָא אִיכָּא הָכָא, דְּהָא תְּנִינָן מַלְאָךְ הַמְמוּנֶּה עַל הָרְפוּאָה, רְפָאֵל שְׁמוֹ, וְאָמַרְתְּ דְּאַסְוָותָא אָתֵי מִמִּזְרָח, וּמִיכָאֵל מְמוּנֶּה עָלָיו.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בֶּן פַּזִּי, אִם כֵּן, קַשְׁיָא יֵשׁ כָּאן, שֶׁהֲרֵי שָׁנִינוּ, הַמַּלְאָךְ הַמְמֻנֶּה עַל הָרְפוּאָה רְפָאֵל שְׁמוֹ, וְאָמַרְתָּ שֶׁהָרְפוּאָה בָּאָה מִמִּזְרָח, וּמִיכָאֵל הַמְמֻנֶּה עָלֶיהָ?

תָּא שְׁמַע, אריב"ז, כָּל עוֹבָדוֹהִי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גַּבֵּי בְּנֵי נָשָׁא, מְטוּל דְּיִשְׁתְּמוֹדְעוּן לֵיהּ, דְּהוּא מָחֵי, וְהוּא מַסֵּי, וְלָא יַשְׁוִין בְּנֵי נָשָׁא לְבַיְיהוּ לְמַלְאָכָא, וְלָא לְרַבְרְבָנָא. וּבְגִין כָּךְ מַחֲלִיף עִידָנִין וְזִמְנִין, דְּלָא יֵימְרוּן מַלְאָכָא פְּלוֹנִי עֲבַד לֵיהּ הַאי, אֶלָּא כּוּלָּא בִּידֵיהּ.

בֹּא תִּשְׁמַע, אָמַר רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, כָּל מַעֲשֵׂי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לִבְנֵי אָדָם כְּדֵי שֶׁיַּכִּירוּ אוֹתוֹ שֶׁהוּא מַכֶּה וְהוּא מְרַפֵּא, וְלֹא יְשִׂימוּ אֲנָשִׁים לִבָּם לְמַלְאָךְ וְלֹא לְגָדוֹל, וּמִשּׁוּם כָּךְ מַחֲלִיף עִדָּנִים וּזְמַנִּים, שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ מַלְאָךְ פְּלוֹנִי עָשָׂה לוֹ אֶת זֶה, אֶלָּא הַכֹּל בְּיָדוֹ.

וּלְפִיכָךְ מַחֲלִיף רוּחִין, עַד דְּיִצְלוּ קַמֵּיהּ, וְיִתּוּבוּן. וּכְדֵין יִפְקוֹד לְאַסְוָותָא לְמִשְׁרֵי עֲלוֹהִי, וְהַהוּא מַלְאָכָא דְּאִתְפַּקַּד עַל אַסְוָותָא, עָבִיד מַה דְּאִתְפַּקַּד, מַרְעוּתֵיהּ דְּמָרֵיהּ.

וּלְפִיכָךְ מַחֲלִיף רוּחוֹת, עַד שֶׁיִּתְפַּלְּלוּ לְפָנָיו וְיָשׁוּבוּ, וְאָז יִפְקֹד אֶת הָרְפוּאָה לִשְׁרוֹת עָלָיו, וְאוֹתוֹ מַלְאָךְ שֶׁנִּפְקָד עַל הָרְפוּאָה, עוֹשֶׂה מַה שֶּׁנִּצְטַוָּה מֵרְצוֹן אֲדוֹנָיו.

וְתָא חֲזֵי, רַחְמָנוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּלָא מָחֵי לְבַר נָשׁ, עַד דְּסָלְקֵי עוֹבָדוֹהִי בְּמַתְקְלָא בְּבֵי דִינָא דִּלְעֵילָּא, וְהַהוּא דְּאִתְמַנֵּי עַל דִּינָא הוּא מִיכָאֵל. וְרַחְמָנוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאַף עַל גַּב דִּבְגִינֵיהּ מָטָא לֵיהּ דִּינָא בְּדִינָא. מַמְטֵי לֵיהּ רוּחָא דְּאַסְוָותָא בְּכָל יוֹמָא, עַד דְּיִכְשַׁר אֵינַשׁ עוֹבָדוֹהִי, וְיִתּוּב מִנַּיְיהוּ קַמֵּי מָארֵיהּ, וּכְדֵין מְשַׁדַּר לֵיהּ אַסְוָותָא עַל יְדוֹהִי דְּהַהוּא שְׁלִיחָא דְּמַמָּנָא עֲלוֹהִי.

וּבֹא רְאֵה אֶת רַחֲמָנוּתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁלֹּא מַכֶּה אֶת הָאָדָם עַד שֶׁיַּעֲלֶה אֶת מַעֲשָׂיו בְּמִשְׁקָל בְּבֵית הַדִּין שֶׁלְּמַעְלָה, וְהַהוּא שֶׁהִתְמַנָּה עַל הַדִּין, הוּא מִיכָאֵל. וְרַחֲמָנוּתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁאַף עַל גַּב שֶׁבִּגְלָלוֹ מַגִּיעַ לוֹ דִּין בְּיָדוֹ בְּדִין, מַגִּיעַ לוֹ רוּחַ שֶׁל רְפוּאָה בְּכָל יוֹם, עַד שֶׁיְּכַשִּׁיר אָדָם אֶת מַעֲשָׂיו וְיָשׁוּב מֵהֶם לְפָנַי רִבּוֹנוֹ, וְאָז מְשַׁדֵּר לוֹ רְפוּאָה עַל יְדֵי אוֹתוֹ הַשָּׁלִיחַ שֶׁמְּמֻנֶּה עָלָיו.

רוּחַ דְּרוֹם מְנַשֶּׁבֶת מֵרִישָׁא דְּלֵילְיָא עַד פַּלְגוּת לֵילְיָא, וְנָפְקוּ עִמֵּיהּ מֵהַהוּא אוֹצַר הַחֶמְדָּה, מָאתָן וְשִׁבְעִין וְחָמֵשׁ רוּחִין, לְדַשְׁנָא אַרְעָא, וּלְחַמְמָא קְרִירוּתָא. וּמַלְאָךְ מְמוּנֶּה עָלָיו, וְאוּרִיאֵל שְׁמֵיהּ, וְהוּא מְמוּנֶּה לְצַד דָּרוֹם, בְּהַהוּא רוּחָא. וְהַהוּא רוּחָא כַּבְדָא עַל בְּנֵי מַרְעִין, וְדָחֲקִין בֵּיהּ, וְהוּא טַב לְעָלְמָא. וְתָאנָא, בְּהַהוּא זִמְנָא דְּיֵינִין לְחַיָּיבַיָּא בְּנוּרָא דְּגֵיהִנֹּם, וְכָל עָלְמָא שָׂכְבִין, וְהוֹזִים בְּשֵׁינְתָא, וְלֵית מַאן דְּמְצַלֵּי עֲלֵיהֶן.

רוּחַ דָּרוֹם מְנַשֶּׁבֶת מֵרֵאשִׁית הַלַּיְלָה עַד חֲצִי הַלַּיְלָה, וְיוֹצְאִים עִמָּהּ מֵאוֹצַר הַחֶמְדָּה הַהוּא מָאתַיִם וְשִׁבְעִים וְחָמֵשׁ רוּחוֹת, לְדַשֵּׁן אֶת הָאָרֶץ וּלְחַמֵּם אֶת הַקֹּר, וּמַלְאָךְ מְמֻנֶּה עָלָיו, וְאוּרִיאֵל שְׁמוֹ, וְהוּא מְמֻנֶּה לְצַד דָּרוֹם בְּרוּחַ הַהִיא, וְאוֹתָהּ רוּחַ כְּבֵדָה עַל הַחוֹלִים וְדוֹחֲקִים בּוֹ, וְהוּא טוֹב לָעוֹלָם. וְלַמָּדְנוּ, בְּאוֹתוֹ זְמַן דִּינִים אֶת הָרְשָׁעִים בְּאֵשׁ הַגֵּיהִנֹּם, וְכָל הָעוֹלִים שׁוֹכְבִים וְהוֹזִים בַּשֵּׁנָה, וְאֵין מִי שֶׁמִּתְפַּלֵּל עֲלֵיהֶם.

רוּחַ צָפוֹן מְנַשֶּׁבֶת מֵחֲצִי הַלַּיְלָה עַד הַבֹּקֶר. וְתָאנָא, תְּלַת מְאָה אַלְפִין רוּחִין וְעִלְעוּלִין אַתְיָין עִמֵּיהּ, וְהוּא קָשֶׁה מִכָּלְהוֹן לְכוֹלָּא. וְטַב לִבְנֵי מַרְעִין, מִסְגִּיאוּת קְרִירוּתָא לַחֲמִימוּתָא סַגְיָא דִּי בָהוֹן.

רוּחַ צָפוֹן מְנַשֶּׁבֶת מֵחֲצִי הַלַּיְלָה עַד הַבֹּקֶר. וְלַמָּדְנוּ, שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אֶלֶף רוּחוֹת וּסְעָרוֹת בָּאִים עִמּוֹ, וְהִיא קָשָׁה מִכֻּלָּם לְכֹל, וְטוֹב לַחוֹלִים מֵרֹב הַקֹּר שֶׁלָּהֶם, בַּעֲבוּר הַחֹם הָרַב שֶׁבָּהֶם.

וְתָאנָא, אִרְבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי בֵּיהּ שַׁעֲתָא, נָפַק קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מֵאִינּוּן עֶלְמִין סַגִּיאִין דִּכְסִיף בְּהוּ, וְאָתֵי לְאִשְׁתַּעְשָׁעָא עִם צַדִּיקַיָּא בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן, וְקַל כַּרוֹזָא כְּרֵיז קֳדָמוֹהִי, וַאֲמַר, עוּרִי צָפוֹן וּבוֹאִי תֵּימָן. כְּלוֹמַר עוּרִי רוּחַ צָפוֹן, וְאִיתְעַר לְמֵיתֵי לְעָלְמָא וְלַאֲפָחָא בְּבוּסְמַיָּא דְּעֵדֶן. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שיר השירים ד) הָפִיחִי גַנִּי יִזְלוּ בְשָׂמָיו.

וְלָמַדְנוּ, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה יוֹצֵא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מֵאוֹתָם עוֹלָמוֹת רַבִּים שֶׁכּוֹסֵף בָּהֶם, וּבָא לְהִשְׁתַּעֲשֵׁעַ עִם הַצַּדִּיקִים בְּגַן עֵדֶן, וְקוֹל הַכְּרוֹז מַכְרִיז לְפָנָיו וְאוֹמֵר: עוּרִי צָפוֹן וּבוֹאִי תֵּימָן. כְּלוֹמַר, עוּרִי רוּחַ צָפוֹן וְהִתְעוֹרְרִי לָבֹא לָעוֹלָם וּלְהָפִיחַ בַּבְּשָׂמִים שֶׁל הָעֵדֶן. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שיר ד) הָפִיחִי גַנִּי יִזְלוּ בְשָׂמָיו.

דְּתָאנָא בְּזְמַן שֶׁרוּחַ צָפוֹן מְנַשֶּׁבֶת בַּחֲצִי הַלַּיְלָה, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נִכְנָס בַּגַּן עֵדֶן, כָּל הַבְּשָׂמִים, וְכָל הָאֵילָנוֹת שֶׁבְּגַן עֵדֶן, עוֹלִים רֵיחָם, וּמְזַמְּרִים לְפָנָיו. דִּכְתִיב, (דברי הימים א טז) אָז יְרַנְּנוּ עֲצֵי הַיָּעַר מִלִּפְנֵי ה'. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן הַאי יַעַר, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שיר השירים ה) אֲכַלְתִּי יַעָרִי עִם דִּבְשִׁי.

שֶׁלְּמַדְנוּ, בִּזְמַן שֶׁרוּחַ צָפוֹן מְנַשֶּׁבֶת בַּחֲצִי הַלַּיְלָה וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נִכְנָס בְּגַן עֵדֶן, כָּל הַבְּשָׂמִים וְכָל הָאִילָנוֹת שֶׁבְּגַן עֵדֶן עוֹלִים רֵיחָם וּמְזַמְּרִים לְפָנָיו, שֶׁכָּתוּב אָז יְרַנְּנוּ עֲצֵי הַיָּעַר מִלִּפְנֵי ה'. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, הַיַּעַר הַזֶּה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם ה) אֲכַלְתִּי יַעָרִי עִם דִּבְשִׁי.

וְכָל הַצַּדִּיקִים כֻּלָּם נֶהֱנִין מִזִּיו אַסְפַּקְלַרְיָא שֶׁל מַעְלָה, וְנִיזּוֹנִין מִמֶּנּוּ, וּמְזַמְּרִין לִפְנֵי יוֹצְרָם בְּגַן עֵדֶן. הֲדָא הוּא דִכְתִיב יָבֹא דוֹדִי לְגַנּוֹ וְיֹאכַל פְּרִי מִגְדָּיו. אָמַר רַבִּי מְנַחֵם, מַאי יֹאכַל, סָלְקָא דַעְתִּין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יֹאכַל. לָאו הָכִי, אֶלָּא כְּמַאן דְּאָמַר יֵיתֵי שׁוּלְטָנָא דְּבֵיתָא וְיֹאכַל אוּשְׁפִּיזָא, כָּךְ כְּתִיב יָבֹא דוֹדִי לְגַנּוֹ, כְּלוֹמַר, כְּשֶׁיָּבֹא דוֹדִי לְגַנּוֹ, יֹאכַל הַמַּמְתִּין לוֹ. וְאֵיזֶהוּ, פְּרִי מִגְדָּיו. הֵם הַצַּדִּיקִים, שֶׁהֵם פְּרִי מִגְדָּיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

וְכָל הַצַּדִּיקִים כֻּלָּם נֶהֱנִים מִזִּיו אַסְפַּקְלַרְיָה שֶׁל מַעְלָה וְנִזּוֹנִים מִמֶּנּוּ, וּמְזַמְּרִים לִפְנֵי יוֹצְרָם בְּגַן עֵדֶן. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם ד) יָבֹא דוֹדִי לְגַנּוֹ וְיֹאכַל פְּרִי מִגְדָּיו. אָמַר רַבִּי מְנַחֵם, מַה זֶּה יֹאכַל? הֲיַעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יֹאכַל? לֹא כָּךְ! אֶלָּא כְּמִי שֶׁאוֹמֵר, יָבֹא שַׁלִּיט הַבַּיִת - וְיֹאכַל הָאוֹרֵחַ. כָּךְ כָּתוּב יָבֹא דוֹדִי לְגַנּוֹ, כְּלוֹמַר, כְּשֶׁיָּבֹא דוֹדִי לְגַנּוֹ, יֹאכַל הַמַּמְתִּין לוֹ, וְאֵיזֶהוּ פְּרִי מִגְדָּיו? הֵם הַצַּדִּיקִים, שֶׁהֵם פְּרִי מִגְדָּיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

תָּנוּ רַבָּנָן, כְּשֶׁמַּתְחִיל רוּחַ צָפוֹן לְנַשֵּׁב, כָּל הַשָּׁמַיִם, וְכָל הָרְקִיעִים, וְחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ, וְהָאוֹפַנִּים, וְכָל צְבָא הַשָּׁמַיִם, כֻּלָּם מִזְדַּעְזְעִים וּמִתְחַלְחֲלִים, וּפוֹצְחִים רִנָּה וְשִׁבְחָה, לְמִי שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם, עַד שֶׁנִּכְנָס עִם הַצַּדִּיקִים בְּגַן עֵדֶן, וְזֶהוּ בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה.

שָׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ, כְּשֶׁמַּתְחִילָה רוּחַ צָפוֹן לְנַשֵּׁב, כָּל הַשָּׁמַיִם וְכָל הָרְקִיעִים וְחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ וְהָאוֹפַנִּים וְכָל צְבָא הַשָּׁמַיִם, כֻּלָּם מִזְדַּעְזְעִים וּמִתְחַלְחֲלִים, וּפוֹצְחִים רִנָּה וּשְׁבָחָה לְמִי שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם, עַד שֶׁנִּכְנָס עִם הַצַּדִּיקִים בְּגַן עֵדֶן. וְזֶהוּ בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, הַאי מַאן דְּנָשְׁמְתָא קַדִּישָׁא אִית בֵּיהּ, וּשְׁמַע קָל תַּרְנְגוֹלָא קָרֵי בְּפַלְגוּת לֵילְיָא, דַּאֲמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, בְּפַלְגוּת לֵילְיָא, כַּד עָיֵיל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן, זִיקָא דְּאֶשָׁא נָפֵיק מִבֵּין גַּלְגַּלֵּי חֵיוָתָא, וְאָזֵיל בְּכָל עָלְמָא, וְנוֹגֵעַ תְּחוֹת גַּדְפּוֹהִי

דְּתַרְנְגוֹלָא, וּבְהַהִיא שַׁעֲתָא, בִּדְחִילוּ מַקִּישׁ גַּדְפּוֹי דָּא עִם דָּא, וְקָאֲרֵי, וְדָא הוּא בְּפַלְגוּת לֵילְיָא.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, מִי שֶׁנִּשְׁמָה קְדוֹשָׁה יֶשׁ בּוֹ, וְשׁוֹמֵעַ קוֹל הַתַּרְנְגוֹל קוֹרֵא בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה, שֶׁאָמַר רַב יְהוּדָה, בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה, כְּשֶׁנִּכְנָס הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּגַן עֵדֶן, זִיק שֶׁל אֵישׁ יוֹצֵא מִבֵּין גַּלְגַּלֵּי הַחַיּוֹת וְהוֹלֵךְ בְּכָל הָעוֹלָם וְנוֹגֵעַ תַּחַת כַּנְפֵי הַתַּרְנְגוֹל, וּבְאוֹתָהּ הַשָּׁעָה, בְּיִרְאָה מַקִּישׁ אֶת כְּנָפָיו זוֹ עִם זוֹ וְקוֹרֵא, וְזֶהוּ בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה.

וּמָאן דְּאִית לֵיהּ סוּכְלָתָנוּ בְּלִבּוֹי, וְיִתְעַר וְיקוּם לְאִתְעַסְּקָא בְּאוֹרַיְיתָא, אֲזַיל קַלֵּיהּ וְאִשְׁתְּמַע בְּגִנְתָא דְּעֵדֶן, וְאַצֵּית קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְצַדִּיקַיָּא אָמְרִין לֵיהּ, מָארֵי עָלְמָא. מָאן הוּא דָא. וְהוּא אִתֵּיב וַאֲמַר פְּלָנְיָא, וְנִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא דְּאִית בֵּיהּ, לָעֵי בְּאוֹרַיְיתָא, אֲצִיתוּ כּוּלְכוּ, דְּהַאי נַיְחָא קֳדָמַאי, מִכָּל שִׁירָתָא וְתוּשְׁבַּחְתָּא, דְּאָמְרִין לְעֵילָּא.

וּמַי שֶׁיֵּשׁ לוֹ הַשֵּׂכֶל בְּלִבּוֹ וְיִתְעוֹרֵר וְיָקוּם לְהִתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה, הוֹלֵךְ קוֹלוֹ וְנִשְׁמָע בְּגַן עֵדֶן, וּמַקְשִׁיב הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְהַצַּדִּיקִים אוֹמְרִים לוֹ: רִבּוֹן הָעוֹלָם, מִי הוּא זֶה? וְהוּא מֵשִׁיב וְאוֹמֵר: פְּלוֹנִי וְהַנִּשְׁמָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ עוֹסֵק בַּתּוֹרָה, הַקְשִׁיבוּ כֻּלְּכֶם, שֶׁזֶּה נוֹחַ לְפָנַי מִכָּל שִׁירָה וְתִשְׁבַּחַת שֶׁאוֹמְרִים לְמַעְלָה.

הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שם ח) הַיּוֹשֶׁבֶת בַּגַּנִּים. כְּלוֹמַר, נִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא דְּאִתְּ יָתְבָא בְּהַהוּא עָלְמָא, בֵּין גִּנְוָתָא וְטִנּוּפָא, וְאַתְּ עָסְקַת בְּאוֹרַיְיתָא. בְּשַׁעֲתָא דָּא, חֲבֵרִים מַקְשִׁיבִים לְקוֹלֵךְ, שֶׁהוּא עֶרֶב. וְהוֹאִיל וְכֵן, הַשְׁמִיעִי וְהָרִימִי קוֹלֵךְ בְּתוֹרָתִי, וְאֶתֵּן לָךְ שְׂכַר חֶסֶד בָּעוֹלָם הַבָּא.

זְהוּ שֶׁכָּתוּב (שם ד) הַיּוֹשֶׁבֶת בַּגַּנִּים. כְּלוֹמַר, נִשְׁמָה קְדוֹשָׁה שֶׁאַתְּ יוֹשֶׁבֶת בָּעוֹלָם הַהוּא בֵּין גְּנוּת וְטִנּוּף, וְאַתְּ עוֹסֶקֶת בַּתּוֹרָה - בַּשָּׁעָה הַזּוֹ הַחֲבֵרִים מַקְשִׁיבִים לְקוֹלֵךְ, שֶׁהוּא עֶרֶב. וְהוֹאִיל וְכֵן, הַשְׁמִיעִי וְהָרִימִי קוֹלֵךְ בְּתוֹרָתִי, וְאֶתֵּן לָךְ שְׂכַר חֶסֶד בָּעוֹלָם הַבָּא.

אָמַר רִבִּי תַּנְחוּם, בֹּא וּרְאֵה, דָּוִד הָוָה יָדַע הַהִיא שַׁעֲתָא. דִּתְנַן, כִּנּוֹר הָיָה תָּלוּי לְמַעְלָה מִמִּטָּתוֹ שֶׁל דָּוִד, וּכְשֶׁהָיָה חֲצוֹת לַיְלָה, רוּחַ צְפוֹנִית בָּאָה וּמְנַשֶּׁבֶת בּוֹ, וּמִיָּד הָיָה קָם וּמִתְגַּבֵּר בְּשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת. דִּכְתִיב (תהלים נז) עוּרָה כְבוֹדִי עוּרָה הַנֵּבֶל וְכִנּוֹר אָעִירָה שָׁחַר.

אָמַר רִבִּי תַּנְחוּם, בֹּא וּרְאֵה, דָּוִד הָיָה מַכִּיר אוֹתָהּ הַשָּׁעָה, שֶׁשָּׁנִינוּ, כִּנּוֹר הָיָה תָּלוּי לְמַעְלָה מִמִּטָּתוֹ שֶׁל דָּוִד, וּכְשֶׁהָיָה חֲצוֹת הַלַּיְלָה, רוּחַ צְפוֹנִית בָּאָה וּמְנַשֶּׁבֶת בּוֹ, וּמִיָּד הָיָה קָם וּמִתְגַּבֵּר בְּשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת, שֶׁכָּתוּב (תהלים נז) עוּרָה כְבוֹדִי עוּרָה הַנֵּבֶל וְכִנּוֹר אָעִירָה שָׁחַר.

אָמַר רִבִּי זֵירָא, מְנָא לָן דְּרוּחַ צְפוֹנִית מְנַשֶּׁבֶת בַּכִּנּוֹר. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, מֵהָכָא, כִּתִיב הָכָא עוּרָה כְבוֹדִי, וּכְתִיב הָתָם עוּרִי צָפוֹן. מַה לְהַלָּן צָפוֹן, אַף כָּאן צָפוֹן. וַהֲווּ צַיְיתִין לֵיהּ בְּכָל לֵילְיָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכָל צַדִּיקַיָּא דִּי בְּגִנְתָא דְּעֵדֶן, וְזֶה הוּא בַּחֲצִי הַלַּיְלָה.

אָמַר רַבִּי זֵירָא, מְנַיִן לָנוּ שֶׁרוּחַ צְפוֹנִית מְנַשֶּׁבֶת בְּכִנּוֹר? אָמַר רַב יִצְחָק, מִכָּאן - כָּתוּב כָּאן עוּרָה כְבוֹדִי, וְכָתוּב שָׁם עוּרִי צָפוֹן. מַה לְהַלָּן צָפוֹן, אַף כָּאן צָפוֹן. וְהָיוּ מַקְשִׁיבִים לוֹ בְּכָל לַיְלָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְכָל הַצַּדִּיקִים שֶׁבְּגַן עֵדֶן, וְזֶהוּ בַּחֲצִי הַלַּיְלָה.

תָּנוּ רַבָּנָן, עֶשֶׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא גַּן עֵדֶן לְמַטָּה בָּאָרֶץ, וְהוּא מְכֻוָּן כְּנֶגֶד כִּסֵּא הַכָּבוֹד, וּפָרוֹכֶת, הַקֶּרַח הַנּוֹרָא. וְתָאנָא, מָקוֹם יָדוּעַ יֵשׁ עָלָיו, אֲשֶׁר לֹא שָׁלְטָא בּוֹ עֵין נָבִיא לְרָאוֹת, לֹא בְּמַחֲזֶה, וְלֹא בְּמַרְאֶה, וְעֵדֶן שְׁמוֹ, דִּכְתִיב (ישעיה סד) עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ.

שְׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ, עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא גַּן עֵדֶן לְמַטָּה בָּאָרֶץ, וְהוּא מְכֻוָּן כְּנֶגֶד כִּסֵּא הַכָּבוֹד, וּפָרֹכֶת, הַקֶּרַח הַנּוֹרָא. וְלָמַדְנוּ מָקוֹם יָדוּעַ יֵשׁ עָלָיו אֲשֶׁר לֹא שָׁלְטָה בּוֹ עֵין נָבִיא לִרְאוֹת לֹא בְּמַחֲזֶה וְלֹא בְּמַרְאֶה, וְעֵדֶן שְׁמוֹ, שֶׁכָּתוּב (ישעיה סד) עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ.

וְאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, מֵאוֹתוֹ עֵדֶן שֶׁלְּמַעְלָה, מְמֻנוּ נִיזוֹן אוֹתוֹ הַגַּן שֶׁלְּמַטָּה הֵיכָנוּ, וּמִתְדַּשְׁנִים מִשָּׁם כָּל הָאִילָנוֹת וְכָל הַיְבוּלִים, וְכָל הַצְּמָחִים שֶׁבַּגָּן.

וְאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, מֵאוֹתוֹ עֵדֶן שֶׁלְּמַעְלָה, מְמֻנוּ נִזּוֹן אוֹתוֹ הַגַּן שֶׁלְּמַטָּה הֵיכָנוּ, וּמִתְדַּשְׁנִים מִשָּׁם כָּל הָאִילָנוֹת וְכָל הַיְבוּלִים וְכָל הַצְּמָחִים שֶׁבַּגָּן.

וְאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, שִׁלְשָׁה פְּעָמִים בְּכָל יוֹם, מְנַטֵּף אוֹתוֹ עֵדֶן שֶׁלְּמַעְלָה מֵעַל הַגַּן, מִכָּל רֵיחִין טָבִין, וְזָהֲרִין עִלָּאִין, וַהֲנָאוֹת וְכִסּוּפִין, וּמֵהַהוּא רֵיחָא וְכִסּוּפָא וַהֲנָאָתָא דְּנָחֵית עָלּוֹהִי, מִתְּזַן כָּל עָלְמָא מִינֵּיהּ.

וְאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּכָל יוֹם מְנַטֵּף אוֹתוֹ עֵדֶן שֶׁלְּמַטָּה מֵעַל הַגַּן מִכָּל הָרֵיחוֹת הַטּוֹבִים וְהַזּוֹהֲרִים הָעֶלְיוֹנִים וַהֲנָאוֹת וְכִסּוּפִים, וּמֵהָרֵיחַ הַהוּא וְהַכִּסּוּף וְהַהֲנָאָה שֶׁיּוֹרֵד עָלָיו, נִזּוֹן מִמֶּנּוּ כָּל הָעוֹלָם.

וְתָאנָא, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן כְּשֶׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא תַּדְשֵׁא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא, מִיָּד הִצְמִיחָה הָאָרֶץ כָּל יְבוּלִין, וְכָל דְּשָׁאִים, וְכָל אִילָנוֹת שֶׁבְּגַן עֵדֶן בַּתְּחִלָּה. וְאַחַר כָּךְ הִצְמִיחָה לְכָל הָעוֹלָם. וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הָאָרֶץ הִצְמִיחָה לְכָל הָעוֹלָם, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הִצְמִיחַ לַגַּן עֵדֶן. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית ב) וַיִּטַּע ה' אֱלֹהִים גַּן בְּעֵדֶן מִקֶּדֶם.

וְלָמַדְנוּ, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, כְּשֶׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא תַּדְשֵׁא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא, מִיָּד הִצְמִיחָה הָאָרֶץ כָּל הַיְבוּלִים וְכָל הַדְּשָׁאִים וְכָל הָאִילָנוֹת שֶׁבְּגַן עֵדֶן בַּתְּחִלָּה, וְאַחַר כָּךְ הִצְמִיחָה לְכָל הָעוֹלָם. וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הָאָרֶץ הִצְמִיחָה לְכָל הָעוֹלָם, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הִצְמִיחַ אֶת הַגַּן עֵדֶן, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית ב, ח) וַיִּטַּע ה' אֱלֹהִים גַּן בְּעֵדֶן מִקֶּדֶם.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, הָאָרֶץ הִצְמִיחָה הַכֹּל, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בֵּירַר כָּל דְּמַעֲלֵי מְנַיְּיהוּ, וּשְׁתָלָן בְּגַן עֵדֶן. וּמִמַּה דְּנָחֵית מֵעֵדֶן, כֻּלָּם נִזּוֹנִים, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים קד) יִשְׂבְּעוּ עֲצֵי ה' אַרְזֵי לְבָנוֹן אֲשֶׁר נָטָע אֲשֶׁר שָׁם צִפֳּרִים יְקַנֵּנוּ. מַאן אִינּוּן צִפֳּרִים, אִלֵּין אִינּוּן צַדַּיקַיָּא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד לְהוֹ גַּדְפִּין כְּצִפֳּרִין, לְאִתְעוֹפְפָא לְעֵילָא, בְּמִנְדַע וְסוּכְלְתָנוּ, וּלְסָלְקָא לְהוֹ לְהַהוּא אֲתַר דְּגָנֵיז לְהוֹן, דִּכְתִיב בֵּיהּ עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ יַעֲשֶׂה לִמְחַכֵּה לוֹ.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, הָאָרֶץ הִצְמִיחָה הַכֹּל, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בֵּרַר אֶת כָּל הַמַּעֲלֶה מֵהֶם וְשָׁתַל אוֹתָם בְּגַן עֵדֶן, וּמִמַּה שֶׁיּוֹרֵד מֵעֵדֶן כֻּלָּם נִזּוֹנִים. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים כד) יִשְׂבְּעוּ עֲצֵי ה' אַרְזֵי לְבָנוֹן אֲשֶׁר נָטָע אֲשֶׁר שָׁם צִפֳּרִים יְקַנֵּנוּ. מִי הֵם הַצִּפֳּרִים? אֵלּוּ הֵם הַצַּדִּיקִים, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עָשָׂה לָהֶם כְּנָפִים כַּצִּפֳּרִים

לְהִתְעוֹפֵף לְמַעְלָה בְּמַדָּע וְהַשְׂכֵּל, וּלְהַעֲלוֹתָם לַמָּקוֹם הַהוּא שֶׁנָּנַז לָהֶם, שֶׁכָּתוּב בּוֹ (ישעיה סד, ג) עַיִן לֹא רָאֲתָה אֱלֹהִים זוּלָתְךָ יַעֲשֶׂה לִמְחַכֵּה לוֹ.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, הוֹלִידָה הָאָרֶץ דְּשָׁאִים הַמְגַדְּלִים לְאַחַר כָּךְ, וְצוֹמְחִים, לַעֲשׂוֹת צוֹרֶךְ הָעוֹלָם. וְכָל הָעֲשָׂבִים שֶׁל רְפוּאָה לְרַפְּאוֹת בָּהֶם הַבְּרִיּוֹת, כֻּלָּם הוֹלִידָה וְהִצְמִיחָה הָאָרֶץ בְּבַת אַחַת.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הוֹלִידָה הָאָרֶץ דְּשָׁאִים הַמְגַדְּלִים לְאַחַר כֵּן וְצוֹמְחִים, לַעֲשׂוֹת צֹרֶךְ הָעוֹלָם, וְכָל הָעֲשָׂבִים שֶׁל רְפוּאָה לְרַפְּאוֹת בָּהֶם הַבְּרִיּוֹת, כֻּלָּם הוֹלִידָה וְהִצְמִיחָה הָאָרֶץ בְּבַת אַחַת.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, בּוֹ בַּיּוֹם שֶׁנִּבְרְאוּ שָׁמַיִם וָאָרֶץ, בּוֹ בַּיּוֹם עָשׂוּ כֻּלָּם תּוֹלְדוֹתָם. וְלֹא חָסַר מֵהֶם כְּלוּם. מַשְׁמַע דִּכְתִיב, (בראשית ב) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ. וְאֵימָתַי נַעֲשׂוּ תוֹלְדוֹת אֵלּוּ. בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמָיִם. דַּיְיקָא, בּוֹ בַּיּוֹם נַעֲשָׂה כָּל צָרְכֵי הָעוֹלָם. וּלְאַחַר כֵּן גִּילָּה אוֹתָם, בְּכָל יוֹם וְיוֹם. וְנָתַן טַעַם לְכָל דָּבָר וְדָבָר בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁנִּתְגַּלָּה.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בַּר שָׁלוֹם, בּוֹ בַּיּוֹם שֶׁנִּבְרְאוּ שָׁמַיִם וָאָרֶץ, בּוֹ בַּיּוֹם עָשׂוּ כֻּלָּם תּוֹלְדוֹתָם וְלֹא חָסַר מֵהֶם כְּלוּם, מַשְׁמַע שֶׁכָּתוּב (בראשית ב) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ. וְאֵימָתַי נַעֲשׂוּ תוֹלְדוֹת אֵלּוּ? בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמָיִם. דַּוְקָא בּוֹ בַּיּוֹם נַעֲשָׂה כָּל צָרְכֵי הָעוֹלָם, וּלְאַחַר כֵּן גִּלָּה אוֹתָם בְּכָל יוֹם וְיוֹם, וְנָתַן טַעַם לְכָל דָּבָר וְדָבָר בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁנִּתְגַּלָּה.

וְכֵן אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן, בּוֹ בַּיּוֹם שֶׁנִּבְרֵאת הָאָרֶץ, בּוֹ בַּיּוֹם הוֹלִידָה וְהִצְמִיחָה כָּל תּוֹלְדוֹתֶיהָ, וְהָיוּ כֻּלָּם גְּנוּזוֹת תַּחְתֶּיהָ, עַד שֶׁאָמַר לָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא תּוֹצֵא הָאָרֶץ. תִּבְרָא הָאָרֶץ לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא תּוֹצֵא הָאָרֶץ, דָּבָר שֶׁהָיָה גָּנוּז בָּהּ, וְהוֹצִיאָה כָּל דָּבָר וְדָבָר, בְּאוֹתָהּ הַטַּבַּעַת הָרָאוּי לָהּ לְהוֹלִיד וּלְהַזְרִיעַ מֵהֶם כַּדּוֹמֶה לָהֶם, הֲדָא הוּא דִכְתִיב לְמִינָהּ.

וְכֵן אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, בּוֹ בַּיּוֹם שֶׁנִּבְרֵאת הָאָרֶץ, בּוֹ בַּיּוֹם הוֹלִידָה וְהִצְמִיחָה כָּל תּוֹלְדוֹתֶיהָ, וְהָיוּ כֻּלָּם גְּנוּזוֹת תַּחְתֶּיהָ, עַד שֶׁאָמַר לָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא תּוֹצֵא הָאָרֶץ. תִּבְרָא הָאָרֶץ לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא תּוֹצֵא הָאָרֶץ, דָּבָר שֶׁהָיָה גָּנוּז בָּהּ, וְהוֹצִיאָה כָּל דָּבָר וְדָבָר בְּאוֹתָהּ הַטַּבַּעַת הָרָאוּי לָהּ לְהוֹלִיד וּלְהַזְרִיעַ מֵהֶם כַּדּוֹמֶה לָהֶם, וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב לְמִינָהּ.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, כָּךְ עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לָאָרֶץ, כְּנֶקֶבָה זוֹ הַמְעוּבֶּרֶת, וְאַחַר כַּךְ מוֹצִיאָה עוּבָּרָהּ מִמֶּנָּהּ. כָּךְ הָיְתָה הָאָרֶץ, בְּשָׁעָה שֶׁנִּבְרֵאת נִתְעַבְּרָה מֵהַיְסוֹדוֹת כֻּלָּם שֶׁנִּכְנְסוּ בָּהּ, וְהֵם הוֹצִיאוּ כָּל תּוֹלְדוֹת שֶׁלָּהּ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כָּךְ עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לָאָרֶץ, כְּנֶקֶבָה זוֹ הַמְעֻבֶּרֶת, וְאַחַר כָּךְ מוֹצִיאָה עֻבָּרָהּ מִמֶּנָּהּ. כָּךְ הָיְתָה הָאָרֶץ - בְּשָׁעָה שֶׁנִּבְרֵאת, נִתְעַבְּרָה מֵהַיְסוֹדוֹת כֻּלָּם שֶׁנִּכְנְסוּ בָּהּ, וְהֵם הוֹצִיאוּ כָּל תּוֹלְדוֹת שֶׁלָּהּ.

אר"י כְּוָותְרִין שֶׁל שִׁלְיָא דְּאִשָּׁה, דְּמַלְיָיאן מִן זַרְעָא דְּבַר נָשׁ, דְּאִית בֵּיהּ הַיְסוֹדוֹת כֻּלָּם, כָּךְ הָאָרֶץ, בּוֹ בַּיּוֹם שֶׁנִּבְרֵאת, בּוֹ בַּיּוֹם נִתְעַבְּרָה, מִכָּל מַה שֶּׁהוֹלִידָה, דִּכְתִיב (בראשית א) בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ, וּמִיָּד וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ וְחֹשֶׁךְ וְרוּחַ.

הֲרֵי בְּכָאן אַרְבָּעָה יְסוֹדוֹת, שֶׁהֵם: אֵשׁ. מַיִם. רוּחַ. חֹשֶׁךְ. וְאֵלּוּ הוֹלִידוּ כָּל תּוֹלְדוֹתֶיהָ, וּמֵאֵלּוּ נִתְיַיסְּדוּ כּוּלָּם. וְכָל הַתּוֹלָדוֹת נִתְהַוּוּ, מִכֹּחוֹת אֵלּוּ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כְּמוֹ גִידִים שֶׁל שִׁלְיָה שֶׁל אִשָּׁה, שֶׁמְּלֵאִים מִזַּרְעוֹ שֶׁל אָדָם, שֶׁיֵּשׁ בּוֹ הַיְסוֹדוֹת כֻּלָּם, כָּךְ הָאָרֶץ - בּוֹ בַּיּוֹם שֶׁנִּבְרֵאת, בּוֹ בַּיּוֹם נִתְעַבְּרָה מִכָּל מַה שֶׁהוֹלִידָה, שֶׁכָּתוּב (שם א) בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ, וּמִיָּד וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ וְחֹשֶׁךְ וְרוּחַ, הֲרֵי בְּכָאן אַרְבָּעָה יְסוֹדוֹת שֶׁהֵם: אֵשׁ מַיִם רוּחַ חֹשֶׁךְ, וְאֵלּוּ הוֹלִידוּ תּוֹלְדוֹתֶיהָ, וּמֵאֵלּוּ נִתְיַסְּדוּ כֻּלָּם, וְכָל הַתּוֹלָדוֹת נִתְהַוּוּ מִכֹּחוֹת הַלָּלוּ.

אָמַר רִבִּי אַבָּא, בְּצוּצִיתָא דְאַרְעָא, מַלְיָיאן זַרְעָא כְּנִקְבָה, מֵאִינּוּן מַיָּא דִלְעֵילָא, וּמִתְעַבְּרָת מִנַּיְיהוּ כְּנוּקְבָא דְּמִתְעַבְּרָא מִן דְּכוּרָא.

אָמַר רִבִּי אַבָּא, הַבְּצוּצוֹת שֶׁבָּאָרֶץ מְלֵאִים זֶרַע כְּמוֹ נְקֵבָה מֵאוֹתָם הַמַּיִם שֶׁלְּמַעְלָה, וּמִתְעַבֶּרֶת מֵהֶם כִּנְקֵבָה שֶׁמִּתְעַבֶּרֶת מִן הַזָּכָר.

שָׁאַל רַבִּי חֲנִי לְרַבִּי דּוֹסְתָּאי, אָמַר לֵיהּ, הָא כְתִיב (שם) וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא עֵשֶׂב מַזְרִיעַ זֶרַע עֵץ פְּרִי עוֹשֶׂה פְּרִי לְמִינוֹ. אִי אַרְעָא אַפֵּיקַת אִילָנִין וּפֵירִין, מַה כְּתִיב לְאַחַר כָּךְ, (שם ב) וְכֹל שִׂיחַ הַשָּׂדֶה טֶרֶם יִהְיֶה בָּאָרֶץ וְכָל עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה טֶרֶם יִצְמָח, וּמַשְׁמַע טֶרֶם כְּתַרְגּוּמוֹ.

שָׁאַל רַבִּי חֲנִי לְרַבִּי דּוֹסְתַאי, אָמַר לוֹ, הֲרֵי כָּתוּב וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ (שם) דֶּשֶׁא עֵשֶׂב מַזְרִיעַ זֶרַע עֵץ פְּרִי עֹשֶׂה פְּרִי לְמִינוֹ. הָאָרֶץ הוֹצִיאָה אִילָנוֹת וּפֵרוֹת, מַה כָּתוּב לְאַחַר כָּךְ (שם ב) וְכֹל שִׂיחַ הַשָּׂדֶה טֶרֶם יִהְיֶה בָּאָרֶץ וְכָל עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה טֶרֶם יִצְמָח, וּמַשְׁמַע טֶרֶם כְּתַרְגּוּמוֹ?

אָמַר לֵיהּ, כָּךְ הוּא, אֲבָל כֹּחוֹת לְהוֹלִיד בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן לֹא הָיָה לָהֶם. וּמִפְּנֵי מָה, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הִמְטִיר ה' אֱלֹהִים עַל הָאָרֶץ, וְאֵד לֹא הָיָה, שֶׁיַּעֲלֶה מִן הָאָרֶץ, שֶׁאִלְמָלֵא הָיָה כָּךְ, כָּל כֹּחוֹתָם הָיוּ לְהוֹלִיד וּלְהַצְמִיחַ. אֲבָל מִפְּנֵי זֶה לֹא הָיָה בָּאָרֶץ הַכֹּחַ הַמּוֹלִיד.

אָמַר לוֹ, כָּךְ הוּא, אֲבָל כֹּחוֹת לְהוֹלִיד בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן לֹא הָיָה לָהֶם, וּמִפְּנֵי מָה? מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הִמְטִיר ה' אֱלֹהִים עַל הָאָרֶץ, וְאֵד לֹא הָיָה שֶׁיַּעֲלֶה מִן הָאָרֶץ, שֶׁאִלְמָלֵא הָיָה כָּךְ, כָּל כֹּחוֹתָם הָיוּ לְהוֹלִיד וּלְהַצְמִיחַ, אֲבָל מִפְּנֵי זֶה לֹא הָיָה בָּאָרֶץ הַכֹּחַ הַמּוֹלִיד.

רַבִּי יִצְחָק אָזַל לְגַבֵּי רַבִּי זֵירָא. עָאל לְבֵיתֵיהּ אַשְׁכַּח דְּהָוָה מְטַיֵּיל בְּהַהוּא גִּינָא. פְּתַח וַאֲמַר, (שופטים א) וּבְנֵי קֵינִי חוֹתֵן משֶׁה עָלוּ מֵעִיר הַתְּמָרִים. מָה חָזוּ בְּנֵי יִתְרוֹ לְסָלְקָא מִתַּמָּן.

רַבִּי יִצְחָק הָלַךְ לְרַבִּי זֵירָא, נִכְנַס לְבֵיתוֹ וּמָצָא שֶׁהָיָה מְטַיֵּל בְּאוֹתוֹ הַגָּן. פָּתַח וְאָמַר (שופטים א) וּבְנֵי קֵינִי חוֹתֵן משֶׁה עָלוּ מֵעִיר הַתְּמָרִים. מָה רָאוּ בְּנֵי יִתְרוֹ לַעֲלוֹת מִשָּׁם?

דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, שְׁקוּלָה הָיְתָה יְרִיחוֹ, כְּנֶגֶד כָּל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, מֵרוֹב הַתַּעֲנוּגִים שֶׁהָיוּ בָהּ. דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, לָמָּה נִקְרֵאת שְׁמָהּ יְרִיחוֹ, עַל שֵׁם הֲרִיחָן. אָמְרוּ בְּנֵי יִתְרוֹ, אֲנַן צְרִיכִין לְאִתְעַסְּקָא בְּאוֹרָיְיתָא, וְאוֹרָיְיתָא אֵינָהּ צְרִיכָה תַּעֲנוּגִים, נֵיקוּם מִכָּאן לְטוּרָא וְנִתְעַסֵּק בְּאוֹרָיְיתָא.

שֶׁאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, שְׁקוּלָה הָיְתָה יְרִיחוֹ כְּנֶגֶד כָּל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מֵרֹב הַתַּעֲנוּגִים שֶׁהָיוּ בָּהּ, שֶׁאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, לָמָּה נִקְרֵאת שְׁמָהּ יְרִיחוֹ? עַל שֵׁם הֲרֵיחַ. אָמְרוּ בְּנֵי יִתְרוֹ, אָנוּ צְרִיכִים לְהִתְעַסֵּק בְּתוֹרָה, וְהַתּוֹרָה אֵינָהּ צְרִיכָה תַּעֲנוּגִים, נָקוּם מִכָּאן לְהָר וְנִתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה.

אָמַר רִבִּי זֵירָא, יָדַעְנָא עַל מָה אִתְכַּוִּונְתְּ, אֶלָּא בְּנֵי יִתְרוֹ, עַד כָּעָן לָא הֲווֹ יָדְעֵי אוֹרָיְיתָא, וּצְרִיכֵי לְטוּרָא. אֲבָל אֲנָא יָדַעְנָא בְּאוֹרָיְיתָא, וּצְרִיכְנָא צַחוּתָא לִשְׁמַעְתָּא.

אָמַר רִבִּי זֵירָא, יָדַעְתִּי עַל מָה הִתְכַּוַּנְתָּ, אֶלָּא בְּנֵי יִתְרוֹ עַד עַתָּה לֹא הָיוּ יוֹדְעִים תּוֹרָה, וּצְרִיכִים אֶת הָהָר, אֲבָל אֲנוּ יוֹדְעִים בַּתּוֹרָה וּצְרִיכִים צַחוּת לְלִבּוּן הַהֲלָכָה.

אָמַר לֵיהּ, מַאי דִּכְתִיב וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא. אָמַר לֵיהּ, הוֹצִיאָה הָאָרֶץ כָּל הַתּוֹלָדוֹת שֶׁהָיוּ בָהּ, וְשֶׁהָיוּ גְּנוּזִים בָּהּ, לַחוּץ. וְלֹא הָיוּ בָּהֶם כּוֹחוֹתָם, עַד שֶׁהִמְטִיר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל הָאָרֶץ, וְעָמְדוּ כָּל הַתּוֹלָדוֹת בְּכֹחָם הַשְּׁלֵימָה, וּכְתִיב וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי טוֹב.

אָמַר לוֹ, מַהוּ שֶׁכָּתוּב וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא? אָמַר לוֹ, הוֹצִיאָה הָאָרֶץ כָּל הַתּוֹלָדוֹת שֶׁהָיוּ בָהּ וְשֶׁהָיוּ גְּנוּזִים בָּהּ לַחוּץ, וְלֹא הָיוּ בָהֶם כּוֹחוֹתָם, עַד שֶׁהִמְטִיר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל הָאָרֶץ וְעָמְדוּ כָּל הַתּוֹלָדוֹת בְּכֹחָם הַשְּׁלֵמָה, וְכָתוּב וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי טוֹב.

פָּרָשָׁתָא ו (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאוֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ. תָּמָן תְּנִינָן, אָמַר רִבִּי יִצְחָק בַּר יַעֲקֹב, מַאי דִּכְתִיב, (שיר השירים ד) כֻּלָּךְ יָפָה רַעְיָתִי וּמוּם אֵין בָּךְ, תָּא חֲזֵי, כְּשֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת עוֹלְמוֹ, עָשָׂאוּ מֵאוֹתוֹ הָאוֹר הַנֶּאֱצָל מִלְּמַעְלָה. וּבָרָא הַשָּׁמַיִם מֵאוֹתוֹ הָרָקִיעַ הָרִאשׁוֹן שֶׁהֶכִינוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּבָרָאוֹ בַּתְּחִלָּה. וְאוֹתוֹ הָרָקִיעַ הוֹלִיד כָּל שְׁאָר הָרְקִיעִים שֶׁנִּתְהַוּוּ מִמֶּנּוּ.

פְּרָשָׁתְהּ ד, ' וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ. שָׁם שָׁנִינוּ, אָמַר רַבִּי יִצְחָק בַּר יַעֲקֹב, מַהוּ שֶׁכָּתוּב (שיר ד) כֻּלָּךְ יָפָה רַעְיָתִי וּמוּם אֵין בָּךְ? בֹּא וּרְאֵה, כְּשֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת עוֹלָמוֹ, עָשָׂאוּ מֵאוֹתוֹ הָאוֹר הַנֶּאֱצָל מִלְּמַעְלָה, וּבָרָא הַשָּׁמַיִם מֵאוֹתוֹ הָרָקִיעַ הָרִאשׁוֹן שֶׁהֶכִינוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּבָרָאוֹ בַּתְּחִלָּה, וְאוֹתוֹ הָרָקִיעַ הוֹלִיד כָּל שְׁאָר הָרְקִיעִים שֶׁנִּתְהַוּוּ מִמֶּנּוּ.

וְאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, אוֹתוֹ הָרָקִיעַ הוֹלִיד כָּל הַמְּאוֹרוֹת, מֵאוֹתוֹ הָאוֹר שֶׁמְּקַבֵּל מִלְּמַעְלָה. וּכְשֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹתוֹ רָקִיעַ, נָטַל אֶת הַמְּאוֹרוֹת, וְהִנִּיחָם בְּאוֹתוֹ רָקִיעַ, הַנִּקְרָא רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם. שֶׁאוֹתוֹ הָרָקִיעַ, נִתְהַוּוּ מִן הַשָּׁמַיִם.

וְאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, אוֹתוֹ הָרָקִיעַ הוֹלִיד כָּל הַמְּאוֹרוֹת מֵאוֹתוֹ הָאוֹר שֶׁמְּקַבֵּל מִלְּמַעְלָה, וּכְשֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹתוֹ רָקִיעַ, נָטַל אֶת הַמְּאוֹרוֹת, וְהִנִּיחָם בְּאוֹתוֹ רָקִיעַ הַנִּקְרָא רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם, שֶׁאוֹתוֹ רָקִיעַ נִתְהַוּוּ מִן הַשָּׁמַיִם.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה אָמַר רַב, הָרָקִיעַ הָעֶלְיוֹן, הוֹלִיד הַשָּׁמַיִם אֲשֶׁר תַּחְתָּיו. וְהַשָּׁמַיִם הוֹלִידוּ הַאי רְקִיעַ, וְנִקְרָא רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם. וְנָטַל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הַנֵּי מְאוֹרוֹת, וּנְתָנָם בּוֹ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית א) וַיִּתֵּן אוֹתָם אֱלֹהִים בִּרְקִיעַ הַשָּׁמָיִם.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, הָרָקִיעַ הָעֶלְיוֹן הוֹלִיד הַשָּׁמַיִם אֲשֶׁר תַּחְתָּיו, וְהַשָּׁמַיִם הוֹלִידוּ אֶת הָרָקִיעַ הַזֶּה, וְנִקְרָא רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם. וְנָטַל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הַמְּאוֹרוֹת הַלָּלוּ וּנְתָנָם בּוֹ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית א, יז) וַיִּתֵּן אוֹתָם אֱלֹהִים בִּרְקִיעַ הַשָּׁמָיִם.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הַנֵּי מְאוֹרוֹת, וְהִנִּיחָם בָּזֶה הָרָקִיעַ, לִהְיוֹת מֶמְשָׁלָה עַל הָאָרֶץ, וּלְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם הַבְּרִיּוֹת, וּכְשֶׁבָּרָאָם, נָתְנוּ אוֹרָם שְׁנֵיהֶם בְּשָׁוֶה. אָמְרָה הַלְּבָנָה, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֵין לְךָ לְהִתְנַהֵג בִּשְׁנֵי כְתָרִים בְּשָׁוֶה. מֶה עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. הִמְעִיט אוֹתָהּ, וְהֵיינוּ הַכַּפָּרָה שֶׁל שְׂעִיר רֹאשׁ חֹדֶשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ לַה'.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הַמְּאוֹרוֹת הַלָּלוּ, וְהִנִּיחָם בָּרָקִיעַ הַזֶּה לִהְיוֹת מֶמְשָׁלָה עַל הָאָרֶץ וּלְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם הַבְּרִיּוֹת, וּכְשֶׁבְּרָאָם, נָתְנוּ אוֹרָם שְׁנֵיהֶם בְּשָׁוֶה. אָמְרָה הַלְּבָנָה, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֵין לְךָ לְהִתְנַהֵג בִּשְׁנֵי כְתָרִים בְּשָׁוֶה. מֶה עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא? הִמְעִיט אוֹתָהּ, וְהֵיינוּ הַכַּפָּרָה שֶׁל שְׂעִיר רֹאשׁ חֹדֶשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ לַה'.

אָמַר רִבִּי יַעֲקֹב, בְּכַמָּה דּוּכְתֵי תְּנִינָן דָּא, וְלָא אִתְיַישְׁבָא בְּלִבָּאי עְנָיְינָא. כַּד אֲתָא רַב נַחְמָן, אֲתוֹ וְשָׁיְילוּהָ, אָמַר כְּמַשְׁמָעוֹ. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה לְרַבִּי יַעֲקֹב, אַתָּה רוֹצֶה לַעֲבוֹר עַל דִּבְרֵי חֲבֵרֶיךָ. אִשְׁתִּיק.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב, בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת שָׁנִינוּ אֶת זֶה וְלֹא הִתְיַשֵּׁב בְּלִבִּי הָעִנְיָן. כְּשֶׁבָּא רַב נַחְמָן, בָּאוּ וְשָׁאֲלוּ אוֹתוֹ. אָמַר כְּמַשְׁמָעוֹ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה לְרַבִּי יַעֲקֹב, אַתָּה רוֹצֶה לַעֲבֹר עַל דִּבְרֵי חֲבֵרֶיךָ?! שְׁתַק.

רַבִּי יוֹסֵי בֶּן רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לְקוֹנְיָא, אָתָא לְמֶחֱמֵי לְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רִבִּי שִׁמְעוֹן, חֲתָנֵיהּ, נָפְקָא בְּרַתֵּיהּ, וְשָׁקְלָא יְדוֹהִי לְנַשְׁקָא. אָמַר לָהּ, לְכִי וּמַעֲטִי אֶת עַצְמֵךְ מִקַּמֵּי בַּעֲלַיִךְ, דְּאִיהוּ קַדִּישָׁא. שְׁמַע ר' אֶלְעָזָר, אָמַר כְּעַן אֲנָא אִדְכְּרְנָא מִלָּה חַד, דְּאִיהוּ מַרְגְּלָא יַקִּירָא, דְּאִיתְמַר עַל סִיהֲרָא, כִּדְתָנִינָן, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר לְסִיהֲרָא, לְכִי וּמַעֲטִי אֶת עַצְמֵךְ, דְּחָשְׁבַת סִיהֲרָא דְּלָהּ אִתְיְיהֵיב שׁוּלְטָנָא. אָמַר לֵיהּ חָמוֹי, אֲנָא כָּךְ שְׁמַעְנָא, וְכָךְ הוּא מִתְסַדֵּר בְּלִבָּאי, בְּגִין דְּלָא אֲעֲבַר עַל דַּעְתּוֹי דְּחַבְרַיָּיא.

רַבִּי יוֹסֵי בֶּן רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לְקוֹנְיָא בָּא לִרְאוֹת אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי שִׁמְעוֹן חָתְנוֹ. יָצְאָה בִּתּוֹ וְלָקְחָה יָדוֹ לְנַשֵּׁק. אָמַר לָהּ: לְכִי וּמַעֲטִי אֶת עַצְמֵךְ מִלְּפָנֵי בַעְלֵךְ, שֶׁהוּא קָדוֹשׁ. שָׁמַע רַבִּי אֶלְעָזָר, אָמַר: כְּעֵת אֲנִי נִזְכָּר בְּדָבָר אֶחָד, שֶׁהִיא מַרְגְּלִית יְקָרָה, שֶׁנֶּאֱמַר עַל הַלְּבָנָה כִּפְי שֶׁשָּׁנִינוּ, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אָמַר לַלְּבָנָה לְכִי וּמַעֲטִי אֶת עַצְמֵךְ, שֶׁחָשְׁבָה הַלְּבָנָה שֶׁלָּהּ נָתַן הַשִּׁלְטוֹן. אָמַר לוֹ חָמִיו: אֲנִי כָּךְ שָׁמַעְתִּי וְכָךְ הוּא מִסְתַּדֵּר בְּלִבִּי, מִשּׁוּם שֶׁלֹּא אֶעֱבֹר עַל דַּעַת הַחֲבֵרִים.

פְּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר פּוּמֵיהּ וַאֲמַר, (דברים לג) אַשְׁרֶיךָ יִשְׂרָאֵל מִי כָמוֹךָ עַם נוֹשַׁע בַּה' מָגֵן עֶזְרֶךָ וַאֲשֶׁר חֶרֶב גַּאֲוָתֶךָ. וְכִי גַּאֲוָתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל חֶרֶב הוּא. לֹא. דְּהָא הַחֶרֶב לְעֵשָׂו אִתְיְיהִיבַת, דִּכְתִיב (בראשית כז) וְעַל חַרְבְּךָ תִּחְיֶה. אֲבָל יִשְׂרָאֵל, לֹא.

פְּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר פִּיו וְאָמַר, (דברים לג) אַשְׁרֶיךָ יִשְׂרָאֵל מִי כָמוֹךָ עַם נוֹשַׁע בַּה' מָגֵן עֶזְרֶךָ וַאֲשֶׁר חֶרֶב גַּאֲוָתֶךָ. וְכִי גַּאֲוָתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל חֶרֶב הוּא? לֹא! שֶׁהֲרֵי הַחֶרֶב נִתְּנָה לְעָשָׂו, שֶׁכָּתוּב (בראשית כז) וְעַל חַרְבְּךָ תִּחְיֶה, אֲבָל יִשְׂרָאֵל לֹא.

אֶלָּא הָכִי שְׁמַעְנָא מֵאַבָּא, דְּאִלֵּין אִינּוּן תָּא חֲזֵי, דְּכַד שָׁמְעִין מִלָּה, וְלָא אִתְיַישַׁב בְּלִבְּהוֹן, דְּאִינּוּן מַגִּיחִין דָּא עִם דָּא, כְּאִינּוּן דְּמַגִּיחֵי קְרָבָא בְּחַרְבָּא, וּבָעְיִין לְקַטְלָא דָּא לְדָא.

אֶלָּא כָּךְ שְׁמַעְתִּי מֵאַבָּא, שֶׁאֵלּוּ הֵם תַּלְמִידֵי הַחֲכָמִים, שֶׁכְּשֶׁשּׁוֹמְעִים דָּבָר וְלֹא מִתְיַשֵּׁב בְּלִבָּם, שֶׁהֵם נִלְחָמִים זֶה עִם זֶה כְּאוֹתָם לוֹחֲמֵי הַקְּרָב בְּחֶרֶב, וְרוֹצִים לַהֲרֹג זֶה אֶת זֶה.

וּמִלָּה דָּא דַּאֲמַר חַבְרָנָא, כָּךְ הוּא, וְכֵן גָּזַרְנָא בְּרָזָא דְמַתְנִיתָא דִילָן, דְּכַד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְשִׁמְשָׁא וּלְסִיהֲרָא, גְּזַר עַל שִׁמְשָׁא, דְּאִתְחַזַּר לְמֶהֱוֵי שׁוּלְטָנָא דְּעָשָׂו. וּגְזַר עַל סִיהֲרָא, לְמֶהֱוֵי בְּעָלְמָא דֵין, שׁוּלְטָנָא דְיַעֲקֹב. וּמַנֵּי עֲלֵיהוֹן רַבְרְבִין תַּקִּיפִין, עַד דְּיֵיתוֹן תְּרִין אוּמַיָּיא אִלֵּין.

וְדָבָר זֶה שֶׁאָמַר חֲבֵרֵנוּ - כָּךְ הוּא, וְכֵן גָּזַרְתִּי בְּסוֹד הַמִּשְׁנָה שֶׁלָּנוּ, שֶׁכַּאֲשֶׁר בָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הַשֶּׁמֶשׁ וְאֶת הַלְּבָנָה, גָּזַר עַל הַשֶּׁמֶשׁ שֶׁיִּתְחַזֵּר לִהְיוֹת שִׁלְטוֹנוֹ שֶׁל עֵשָׂו, וְגָזַר עַל הַלְּבָנָה לִהְיוֹת בָּעוֹלָם הַזֶּה שִׁלְטוֹנוֹ שֶׁל יַעֲקֹב, וּמִנָּה עֲלֵיהֶם שָׂרִים חֲזָקִים, עַד שֶׁיָּבאוּ שְׁתֵּי הָאֻמּוֹת הַלָּלוּ.

וְהַהוּא רַבְרְבָנָא, דְּאִתְמַנֵּי עַל סִיהֲרָא, בְּגִין אוּמָּה דְיַעֲקֹב, בָּעָא מִן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּיִתְיְהֵב שׁוּלְטָנָא לְסִיהֲרָא בְּעָלְמָא דֵין, כְּלוֹמַר לָאוּמָּה דְיַעֲקֹב. אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכִי מָה בָּעְיָא אוּמָּה דְיַעֲקֹב, אֶלָּא לְעָלְמָא דְאָתֵי, וּלְשַׁלְטָאָה לְהוֹ עַל כָּל עֲבוֹדַת כּוֹכְבִים וּמַזָּלוֹת. אֲבָל בְּעָלְמָא דֵין, לְכִי וּמַעֲטִי אֶת עַצְמֵךְ, וְאִשְׁתַּעְבִּידִי בְּגָלוּתָא, לְמִזְכֵּי לְעָלְמָא דְאָתֵי.

וְהַשֹּׁר הַהוּא שֶׁהִתְמַנָּה עַל הַלְּבָנָה, עָבוּר הָאֻמָּה שֶׁל יַעֲקֹב, רָצָה מֵהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁיִּנָּתֵן הַשִּׁלְטוֹן לַלְּבָנָה בָּעוֹלָם הַזֶּה, כְּלוֹמַר לָאֻמָּה שֶׁל יַעֲקֹב. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְכִי מַה צְּרִיכָה הָאֻמָּה שֶׁל יַעֲקֹב, אֶלָּא אֶת הָעוֹלָם הַבָּא, וּלְהַשְׁלִיטָם עַל כָּל עוֹבְדֵי כוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, אֲבָל בָּעוֹלָם הַזֶּה, לְכִי וּמַעֲטִי אֶת עַצְמֵךְ וְהִשְׁתַּעְבְּדִי בַּגָּלוּת לִזְכוֹת לָעוֹלָם הַבָּא.

כַּד אָתֵי אוּמָּה דְיַעֲקֹב, אִתְרַעֲמוּ קַמֵּיהּ דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל דְּאִתְנְטַל מִנְּהוֹן שׁוּלְטָנָא, וְאִתְיְהֵיבַת לְעֵשָׂו. אֲמַר לְהוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכִי מָה אִתּוּן בָּעָאן שׁוּלְטָנָא דְעָלְמָא דֵין, דְּהָא אֲנָא עַרְבָאָה לְשַׁלְטָאָה לְכוֹ לְעָלְמָא דְאָתֵי, עַל כָּל הָאוּמּוֹת. וּבְגִין כָּךְ הַקְרִיבוּ עָלַי כַּפָּרָה, כְּלוֹמַר עַל אוֹתָהּ הַבְטָחָה שֶׁאֲנִי עָרֵב בּוֹ, הַקְרִיבוּ כַּפָּרָה, וְאִתְעַסָּקוּ בְּאוֹרָיְיתָא, וְעָלַי לָתֵת לָכֶם שָׂכָר טוֹב, וְעָלַי לְהַשְׁלִיט אֶתְכֶם עַל כָּל הָאוּמּוֹת, שֶׁעַל כָּךְ מִיעַטְתִּי אֶת הַיֶּרַח בָּעוֹלָם הַזֶּה.

כְּשֶׁבָּאָה הָאֻמָּה שֶׁל יַעֲקֹב, הִתְרַעֲמוּ לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל שֶׁנִּטַּל מֵהֶם הַשִּׁלְטוֹן וְנִתַּן לְעֵשָׂו. אָמַר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: וְכִי מָה אַתֶּם צְרִיכִים אֶת שִׁלְטוֹן הָעוֹלָם הַזֶּה? שֶׁהֲרֵי אֲנִי עֵרֵב לְהַשְׁלִיטְכֶם

לְעוֹלָם הַבָּא עַל כָּל הָאֻמּוֹת, וּמְשׁוּם כָּךְ הַקְּרִיבוּ עָלַי כַּפָּרָה. כְּלוֹמַר, עַל אוֹתָהּ הַבְּטָחָה שֶׁאֲנִי עֵרֵב בּוֹ, הַקְּרִיבוּ כַּפָּרָה וְהִתְעַסְּקוּ בַּתּוֹרָה, וְעָלַי לְתֵת לָכֶם שָׂכָר טוֹב, וְעָלַי לְהַשְׁלִיט אֶתְכֶם עַל כָּל הָאֻמּוֹת, שֶׁעַל כָּךְ מִעַטְתִּי אֶת הַיְרֵחַ בָּעוֹלָם הַזֶּה.

אָתָא ר' יוֹסֵי חָמוֹי, וּנְשָׁקֵיהּ בְּרֵישֵׁיהּ, קָרָא לְבַרְתֵּיהּ וַאֲמַר לָהּ, קוֹטְפִיזָא דְּנְהִירוּתָא, וּבוּצִינָא דְּאִיתְפְּרָשָׁא בְּטַבְעָן, אִית גַּבָּךְ, זַכָּאָה אַנְתְּ, זַכָּאָה חוּלָקָךְ, זַכָּאָה הוּא חוּלָקִי בְּעָלְמָא דֵּין, דְּזַכֵּינָא לְמֶחֱמֵי כָּךְ.

בָּא רַבִּי יוֹסֵי חָמְיו וּנְשָׁקוֹ בְּרֹאשׁוֹ. קָרָא לְבִתּוֹ וְאָמַר לָהּ: הַגְּלוּיִ שֶׁל הָאוֹר וְהַמָּאוֹר שֶׁנִּפְרַד בְּטוֹבוֹת יֵשׁ לָךְ. אַשְׁרַיִךְ, אַשְׁרֵי חֶלְקֵךְ, וְאַשְׁרֵי חֶלְקִי בָּעוֹלָם הַזֶּה שֶׁזִּכִּיתִי לִרְאוֹת כָּךְ.

רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, זָכוֹ יִשְׂרָאֵל, נֶהֱיֶה לְהוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלֵית אִינּוּן צְרִיכִין לְבוּצִינָא אָחֳרָא, דִּכְתִיב (ישעיה ס) וְהָיָה לְךָ ה' לְאוֹר עוֹלָם.

רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, זָכוּ יִשְׂרָאֵל - מֵאִיר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְאֵינָם צְרִיכִים לְמָאוֹר אַחֵר, שֶׁכָּתוּב (ישעיה ס) וְהָיָה לְךָ ה' לְאוֹר עוֹלָם.

אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, יִשְׂרָאֵל כֵּיוָן שֶׁנִּתְחַלֵּף לָהוֹ שׁוּלְטָנָא, מוֹנִין חוּשְׁבָּנָא לְסִיהֲרָא. דְּבָהּ מְנַהֲגִין יִשְׂרָאֵל חוּשְׁבָּנְהוֹן. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שיר השירים ד) הִנָּךְ יָפָה רַעְיָתִי, מַנְהִיגָתִי. (שם) וּמוּם אֵין בָּךְ, דְּלָא אִשְׁתְּכַח בָּךְ גְּרִעוֹנָא מִן מוֹעֲדִין וְזִמְנִין.

אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, יִשְׂרָאֵל, כֵּיוָן שֶׁנִּתְחַלֵּף לָהֶם הַשִּׁלְטוֹן, מוֹנִים חֶשְׁבּוֹן לְלְבָנָה, שֶׁבָּהּ נוֹהֲגִים יִשְׂרָאֵל חֶשְׁבּוֹנוֹתֵיהֶם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שיר השירים ד) הִנָּךְ יָפָה רַעְיָתִי, מַנְהִיגָתִי. מִן רוֹעֶה כַּצֹּאן יוֹסֵף. (שם) וּמוּם אֵין בָּךְ, שֶׁלֹּא נִמְצָא בָּךְ חִסָּרוֹן בְּמוֹעֲדִים וּבִזְמַנִּים.

דָּבָר אַחֵר, הִנָּךְ יָפָה רַעְיָתִי וּמוּם אֵין בָּךְ. תָּנוּ רַבָּנָן, בְּאַרְבָּעָה פְּרָקִים בַּשָּׁנָה הָעוֹלָם נִידּוֹן. אָמַר רַבִּי אֶלְכְּסַנְדְּרַאי, וְכִי לֹא נִידּוֹן הָאָדָם אֶלָּא לִפְרָקִים אֵלּוּ, וְהָא כְתִיב (איוב ז) וַתִּפְקְדֶנּוּ לַבְּקָרִים לִרְגָעִים תִּבְחָנֶנּוּ. וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֵין לְךָ כָּל רֶגַע וְרֶגַע שֶׁאֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַשְׁגִּיחַ בָּאָדָם, בְּכָל מַה שֶׁהוּא עוֹשֶׂה. וְתָנֵי הָכָא, דִּבְאַרְבָּעָה פְּרָקִים בַּשָּׁנָה הוּא.

דָּבָר אַחֵר, הִנָּךְ יָפָה רַעְיָתִי וּמוּם אֵין בָּךְ, שָׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ, בְּאַרְבָּעָה פְּרָקִים בְּשָׁנָה הָעוֹלָם נִדּוֹן. אָמַר רַבִּי אֶלְכְּסַנְדְּרַאי, וְכִי לֹא נִדּוֹן הָאָדָם אֶלָּא לִפְרָקִים אֵלּוּ? וַהֲרֵי כְּתוּב (איוב ז) וַתִּפְקְדֶנּוּ לַבְּקָרִים לִרְגָעִים תִּבְחָנֶנּוּ! וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֵין לְךָ כָּל רֶגַע וְרֶגַע שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֵינוֹ מַשְׁגִּיחַ בָּאָדָם בְּכָל מַה שֶׁהוּא עוֹשֶׂה, וְשָׁנָה כָּאן, שֶׁבְּאַרְבָּעָה פְּרָקִים בְּשָׁנָה הוּא?!

אָמַר רַבִּי אֶלְכְּסַנְדְּרַאי, הַדְרֵי בִּי. מִלָּה דְאוֹרַיְיתָא בְּעַנְיְינָא דָא. וְלָא בְּעַנְיְינָא דְהַהוּא מִלָּה דְרַבָּנָן. דְּפִסּוּקָא אָמַר, פְּקִידָה וּבְחִינָה. וְרַבָּנָן אָמְרֵי דִּינָא. וּמַשְׁמַע דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַשְׁגַּח בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא בְּעָלְמָא. אֲבָל מִידִּין דִּינָא, עַד אַרְבָּעָה זְמָנִין אִלֵּין, לְמֵידַן כָּל עָלְמָא.

אָמַר רַבִּי אֶלְכְּסַנְדְּרַאי, אֲנִי חוֹזֵר בִּי, שֶׁדִּבֵּר הַתּוֹרָה בְּעִנְיָן זֶה, וְלֹא בְּעִנְיָן שֶׁל אוֹתוֹ דָּבָר שֶׁל רַבּוֹתֵינוּ. שֶׁהַפְּסוּק אָמַר פְּקִידָה וּבְחִינָה, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים דִּין. וּמַשְׁמָע שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַשְׁגִּיחַ בְּכָל יוֹם וְיוֹם בָּעוֹלָם, אֲבָל לְדוּן דִּין, רַק בְּאַרְבָּעָה זְמַנִּים הַלָּלוּ לְדוּן אֶת כָּל הָעוֹלָם.

וְכָלְהוֹ דִּינִין אִלּוּ, בְּגִינֵיהוֹן דִּבְנֵי נָשָׁא עָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דִּינָא בְּעָלְמָא. בְּפֶסַח, עַל הַתְּבוּאָה, מַאי קָא מַשְׁמַע לָן. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, עַל תְּבוּאָה מַמָּשׁ. דְּאָמַר רַבִּי יִצְחָק, בַּשָּׁנָה שֶׁעָבְרָה נָתַן לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא תְּבוּאָה סִיפּוּקָא דְעָלְמָא. לֹא מְעַשְּׂרִין לֵיהּ בְּנֵי נָשָׁא, וְלָא יָהֲבֵי לְמֵיכַל מִנֵּיהּ לְמִסְכְּנֵי וּלְיַתְמֵי וּלְאַרְמַלְתֵּי, כַּד אָתֵי שַׁתָּא דָּא דְּאִין לְכָל עָלְמָא עַל הַהוּא תְּבוּאָה דְּהָווּ בְּשַׁתָּא דְּעָבְרָה.

וְכָל הַדִּינִים הַלָּלוּ, בִּשְׁבִיל בְּנֵי הָאָדָם עוֹשֶׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא דִּין בָּעוֹלָם. בְּפֶסַח עַל הַתְּבוּאָה, מַה מַּשְׁמִיעֲנוּ? אָמַר רַבִּי יִצְחָק, עַל הַתְּבוּאָה מַמָּשׁ. שֶׁאָמַר רַבִּי יִצְחָק, בַּשָּׁנָה שֶׁעָבְרָה נָתַן לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא תְּבוּאָה, סִפּוּקָם שֶׁל הָעוֹלָם. לֹא מְעַשְּׂרִין אוֹתוֹ בְּנֵי אָדָם וְלֹא נוֹתְנִים לָאֲכֹל מִמֶּנּוּ לָעֲנִיִּים, לְיתוֹמִים וּלְאַלְמָנוֹת?! כְּשֶׁבָּאָה הַשָּׁנָה הַזּוֹ, דָּן אֶת כָּל הָעוֹלָם עַל אוֹתָהּ תְּבוּאָה שֶׁהָיְתָה בַּשָּׁנָה שֶׁעָבְרָה.

בַּעֲצֶרֶת דָּן אֶת הָעוֹלָם, עַל אִילָנֵי עוֹן. עַל עָוֹן פֵּירוֹת הָאִילָן, שֶׁלֹּא הִמְתִּינוּ שְׁנוֹת עָרְלָתָם, וְשֶׁלֹּא הִנִּיחוּם בַּשְּׁבִיעִית לֶעָנִי וְלַגֵּר.

בַּעֲצֶרֶת דָּן אֶת הָעוֹלָם עַל אִילָנֵי עָוֹן? עַל עָוֹן פֵּרוֹת הָאִילָן, שֶׁלֹּא הִמְתִּינוּ שְׁנַת עָרְלָתָם וְשֶׁלֹּא הִנִּיחוּם בַּשְּׁבִיעִית לֶעָנִי וְלַגֵּר.

בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה דָּן כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, גּוּפוֹת בְּנֵי אָדָם וְהַנְּשָׁמוֹת, וּפוֹקֵד אוֹתָם, וְדָן אוֹתָם עַל כָּל מַה שֶׁעָשׂוּ כָּל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ. וְתָאנָא, אֲפִילּוּ צְעָדָיו שֶׁל אָדָם נִמְנִין וּבָאִין בַּדִּין בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שם לא) וְכָל צְעָדַי יִסְפּוֹר.

בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה דָּן כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, גּוּפוֹת בְּנֵי אָדָם וְהַנְּשָׁמוֹת, וּפוֹקֵד אוֹתָם, וְדָן אוֹתָם עַל כָּל מַה שֶׁעָשׂוּ כָּל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ. וְלִמַּדְנוּ, אֲפִלּוּ צְעָדָיו שֶׁל אָדָם נִמְנִים וּבָאִים בַּדִּין בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם לא) וְכָל צְעָדַי יִסְפּוֹר.

תָּאנֵי רַבִּי יוֹסֵי, שְׁלֹשׁ כְּתוֹת נִכְנָסִין לְיוֹם הַדִּין. כַּת צַדִּיקִים גְּמוּרִים. כַּת רְשָׁעִים גְּמוּרִים. כַּת בֵּינוֹנִים. וּכְנֶגְדָּן שְׁלֹשׁ כֹּחוֹת בָּאָדָם. כֹּחַ הַנְּשָׁמָה הַקְּדוֹשָׁה. וְכֹחַ הַמִּתְאַוֶּה. וְכֹחַ הַמְנִיעָה. מַאי כֹּחַ הַמְנִיעָה, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כֹּחַ הַמְגַדֶּלֶת וְהַמְנִיעַ אֶת הַגּוּף בְּכָל צְרָכָיו.

שְׁנַת רַבִּי יוֹסֵי, שְׁלֹשׁ כְּתוֹת נִכְנָסִים לְיוֹם הַדִּין: כַּת צַדִּיקִים גְּמוּרִים, כַּת רְשָׁעִים גְּמוּרִים, כַּת בֵּינוֹנִיִּים, וּכְנֶגְדָּן שְׁלֹשָׁה כֹּחוֹת בָּאָדָם: כֹּחַ הַנְּשָׁמָה הַקְּדוֹשָׁה, וְכֹחַ הַמִּתְאַוֶּה, וְכֹחַ הַמְנִיעָה. מַהוּ כֹּחַ הַמְנִיעָה? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כֹּחַ הַמְגַדֶּלֶת וְהַמְנִיעַ אֶת הַגּוּף בְּכָל צְרָכָיו.

רַבִּי יוֹסֵי בֶּן פַּזִּי אוֹמֵר, בֹּא וּרְאֵה רַחֲמָנוּתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אַף עַל פִּי שֶׁבֵּית דִּין שֶׁל מַעְלָה בָּאִין לַעֲמֹד בַּדִּין, וְלָדוּן אֶת הַבְּרִיּוֹת, וּלְהוֹרוֹת לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא זְכוּת וְחוֹבָה שֶׁל בְּנֵי אָדָם. דְּתָאנֵי ר' יוֹסֵי בֶּן פַּזִּי, שְׁלֹשׁ כִּתּוֹת שֶׁל מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת עוֹמְדִין עַל הַדִּין

בְּיוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה. יֵשׁ מֵהֶם שֶׁהֵם מוֹרִים זְכוּת לְטוֹבָה. וְיֵשׁ מֵהֶם חוֹבָה לְרָעָה. וְתָא חֲזֵי, רַחֲמָנוּתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁנָּתַן עֵצָה לְהִנָּצֵל מִן הַדִּין.

רַבִּי יוֹסֵי בֶּן פָּזִי אוֹמֵר, בֹּא רְאֵה רַחֲמָנוּתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אַף עַל פִּי שֶׁבֵּית דִּין שֶׁל מַעְלָה בָּאִים לְעָמֹד בַּדִּין וְלָדוּן אֶת הַבְּרִיּוֹת וּלְהוֹרוֹת לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא זְכוּת וְחוֹבָה שֶׁל בְּנֵי אָדָם, שֶׁלְּמַד רַבִּי יוֹסֵי בֶּן פָּזִי, שֶׁלֹּשׁ כִּתּוֹת שֶׁל מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת עוֹמְדִים עַל הַדִּין בְּיוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה, יֵשׁ מֵהֶם שֶׁהֵם מוֹרִים זְכוּת לְטוֹבָה, וְיֵשׁ מֵהֶם חוֹבָה לְרָעָה. וּבֹא רְאֵה, רַחֲמָנוּתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁנָּתַן עֵצָה לְהִנָּצֵל מִן הַדִּין.

דְּתַנְיָא מַהוּ דִּכְתִיב, (ויקרא כג) זִכְרוֹן תְּרוּעָה לָא אַשְׁכַּחְנָא זְכִירָה לִתְרוּעָה, אֶלָּא הַאי דְּאָמַר רַבִּי יוֹסֵי, כְּתִיב (במדבר י) וְכִי תָבֹאוּ מִלְחָמָה בְּאַרְצְכֶם עַל הַצַּר וְגוֹ' וַהֲרֵעֹתֶם וְגוֹ', וְזֶכֶר לִתְרוּעָה זוֹ, אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, הָרִיעוּ לְפָנַי בִּתְרוּעָה זוֹ, שֶׁהִיא זִכָּרוֹן אוֹתָהּ הַתְּרוּעָה זוֹ, שֶׁהִיא זִכָּרוֹן אוֹתָהּ הַתְּרוּעָה, מִיָּד, וְנוֹשַׁעְתֶּם מֵאֹיְבֵיכֶם.

שֶׁלָּמַדְנוּ, מַה שֶּׁכָּתוּב (ויקרא כג) זִכְרוֹן תְּרוּעָה, לֹא מָצָאנוּ זְכִירָה לַתְּרוּעָה, אֶלָּא מַה שֶּׁאָמַר רַבִּי יוֹסֵי, כְּתוּב (במדבר י) וְכִי תָבֹאוּ מִלְחָמָה בְּאַרְצְכֶם עַל הַצַּר וְגוֹ' וַהֲרֵעֹתֶם וְגוֹ'. וְזֵכֶר לִתְרוּעָה זוֹ, אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, הָרִיעוּ לְפָנַי בִּתְרוּעָה זוֹ, שֶׁהִיא זִכָּרוֹן אוֹתָהּ הַתְּרוּעָה, מִיָּד - וְנוֹשַׁעְתֶּם מֵאֹיְבֵיכֶם כְּאוֹתָהּ דֻּגְמָא.

מָאן אינון, אֵלּוּ הֵם הַמּוֹרִים חוֹבָתָם שֶׁל בְּנֵי אָדָם. דְּתַנְיָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, מַלְאָכִים יֵשׁ הַמּוֹרִים חוֹבָתָן שֶׁל בְּנֵי אָדָם. וּמַלְאָכִים יֵשׁ הַמּוֹרִים זְכוּתָן. וַאֲפִילּוּ אֶחָד מִנִּי אֶלֶף מוֹרֶה זְכוּתוֹ, שַׁבְּקִין לוֹ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (איוב לג) אִם יֵשׁ עָלָיו מַלְאָךְ מֵלִיץ אֶחָד מִנִּי אָלֶף. וּכְתִיב בַּתְרֵיהּ, (איוב לג) וַיְחֻנֶּנּוּ וַיֹּאמֶר פְּדָעֵהוּ מֵרֶדֶת שַׁחַת וְגוֹ'.

מַאֵ֫יבֵיכֶם, מִי הֵם? אֵלּוּ הֵם הַמּוֹרִים חוֹבָתָם שֶׁל בְּנֵי אָדָם. שֶׁלָּמַדְנוּ, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, מַלְאָכִים יֵשׁ הַמּוֹרִים חוֹבָתָן שֶׁל בְּנֵי אָדָם, וּמַלְאָכִים יֵשׁ הַמּוֹרִים זְכוּתָם. וַאֲפִילּוּ אֶחָד מִנִּי אֶלֶף מוֹרֶה זְכוּתוֹ, עוֹזְבִים אוֹתוֹ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (איוב לג) אִם יֵשׁ עָלָיו מַלְאָךְ מֵלִיץ אֶחָד מִנִּי אָלֶף, וְכָתוּב אַחֲרָיו (שם) וַיְחֻנֶּנּוּ וַיֹּאמֶר פְּדָעֵהוּ מֵרֶדֶת שַׁחַת וְגוֹ'.

וְכִי יֵשׁ מַלְאָךְ מַשְׁטִין זְכוּתוֹ שֶׁל אָדָם, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, חַס וְשָׁלוֹם שֶׁמַּלְאָךְ מַשְׁטִין זְכוּת. אֶלָּא, יֵשׁ מַלְאָכִים מְמוּנִים לְעַיֵּן וּלְהוֹרוֹת בְּחוֹבָתוֹ שֶׁל אָדָם, בְּכָל שָׁעָה שֶׁיִּתְעַבֵּר, וְהֵם מוֹרִים אוֹתוֹ דָּבָר שֶׁנִּצְטַוּוּ.

וְכִי יֵשׁ מַלְאָךְ מַשְׁטִין זְכוּתוֹ שֶׁל אָדָם? אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, חַס וְחָלִילָה שֶׁמַּלְאָךְ מַשְׁטִין זְכוּת, אֶלָּא יֵשׁ מַלְאָכִים מְמֻנִּים לְעַיֵּן וּלְהוֹרוֹת בְּחוֹבָתוֹ שֶׁל אָדָם בְּכָל שָׁעָה שֶׁיִּתְעַבֵּר, וְהֵם מוֹרִים אוֹתוֹ דָּבָר שֶׁנִּצְטַוּוּ.

כֵּיוֹצֵא בַּדָּבָר (מלכים א כב) וְכָל צְבָא הַשָּׁמַיִם עוֹמֵד עָלָיו מִימִינוֹ וּמִשְּׂמֹאלוֹ. מַאי עָלָיו, עָלָיו שֶׁל אַחְאָב. שֶׁהָיוּ מְעַיְּינִים בְּדִינוֹ. מִימִינוֹ וּמִשְּׂמֹאלוֹ, וְכִי יֵשׁ יָמִין וכו', אֵלּוּ מַיְמִינִים לִזְכוּת, וְאֵלּוּ מַשְׂמְאִילִים לְכַף חוֹבָה.

כֵּיוֹצֵא בַּדָּבָר, וְכָל צְבָא הַשָּׁמַיִם עוֹמֵד עָלָיו מִימִינוֹ וּמִשְּׂמֹאלוֹ, מַה זֶּה עָלָיו? עָלָיו שֶׁל אַחְאָב, שֶׁהָיוּ מְעַיְּינִים בְּדִינוֹ מִימִינוֹ וּמִשְּׂמֹאלוֹ. וְכִי יֵשׁ יָמִין וְכוּ'? אֵלּוּ מַיְמִינִים לִזְכוּת, וְאֵלּוּ מַשְׂמְאִילִים לְכַף חוֹבָה.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, מִפְּנֵי מָה בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה דִּין הַגּוּף וְהַנְּשָׁמָה, מִפְּנֵי שֶׁבּוֹ נוֹלַד אָדָם הָרִאשׁוֹן, וּבוֹ בַּיּוֹם נַעֲשָׂה גּוּף, וְנִזְרְקָה בּוֹ נְשָׁמָה, וּבוֹ בַּיּוֹם נִידּוֹן וְנִקְבַּע הַדִּין לְדוֹרוֹת.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, מִפְּנֵי מָה בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה דִּין הַגּוּף וְהַנְּשָׁמָה? מִפְּנֵי שֶׁבּוֹ נוֹלַד אָדָם הָרִאשׁוֹן, וּבוֹ בַּיּוֹם נַעֲשָׂה גּוּף, וְנִזְרְקָה בּוֹ נְשָׁמָה, וּבוֹ בַּיּוֹם נִדּוֹן וְנִקְבַּע הַדִּין לְדוֹרוֹת.

וּבַחַג נִדּוֹנִין עַל שֶׁהֵם מְבַזִּים בִּנְטִילַת יָדַיִם, וְעַל שֶׁהֵם מְזַלְזְלִים בְּמִקְוָאוֹת וּבְטַהֲרוֹת שֶׁהֵם מַיִם. וְעַל כָּךְ נִדּוֹנִין עַל הַמַּיִם, עַל עִנְיַן הַמַּיִם.

וּבַחַג נִדּוֹנִים עַל שֶׁהֵם מְבַזִּים בִּנְטִילַת יָדַיִם, וְעַל שֶׁהֵם מְזַלְזְלִים בְּמִקְוָאוֹת וּבְטַהֲרוֹת שֶׁהֵם מַיִם, וְעַל כָּךְ נִדּוֹנִים עַל הַמַּיִם, עַל עִנְיַן הַמַּיִם.

אָמַר רִבִּי אַחָא, בְּד' פְּרָקִים כְּמוֹ כֵן, הָאָדָם נִדּוֹן. בּוֹ בַּיּוֹם שֶׁמְּהַרְהֵר הָעֲבֵירָה. וּבַזְּמַן שֶׁעוֹשֹׂהוּ. וּבְיוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה. וּבָעוֹלָם הַבָּא. רִבִּי אַבָּהוּ אָמַר, בַּזְּמַן שֶׁעוֹשֶׂה הָעֲבֵירוֹת. וּבַזְּמַן שֶׁיֵּחָלֶה. דְּאָמַר רִבִּי אַבָּהוּ, כֵּיוָן שֶׁיֵּחָלֶה הָאָדָם, סָלְקִין לֵיהּ לְדִינָא. וּבַזְּמַן שֶׁמֵּת כְּשֶׁיּוֹצְאָה נִשְׁמָתוֹ מִמֶּנּוּ. וּבָעוֹלָם הַבָּא.

אָמַר רִבִּי אַחָא, בְּאַרְבָּעָה פְּרָקִים כְּמוֹ כֵן הָאָדָם נִדּוֹן: בּוֹ בַּיּוֹם שֶׁמְּהַרְהֵר הָעֲבֵרָה, וּבַזְּמַן שֶׁעוֹשֹׂהוּ, וּבְיוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וּבָעוֹלָם הַבָּא. רִבִּי אַבָּהוּ אָמַר, בַּזְּמַן שֶׁעוֹשֶׂה הָעֲבֵרוֹת, וּבַזְּמַן שֶׁיֵּחָלֶה. שֶׁאָמַר רִבִּי אַבָּהוּ, כֵּיוָן שֶׁיֵּחָלֶה אָדָם, מַעֲלִים אוֹתוֹ לַדִּין, וּבִזְמַן שֶׁמֵּת, כְּשֶׁיּוֹצְאָה נִשְׁמָתוֹ מִמֶּנּוּ, וּבָעוֹלָם הַבָּא.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, בְּטָחוֹן הַצַּדִּיקִים וְשִׂמְחָתָם, כְּשֶׁיּוֹצְאִין מִן הָעוֹלָם הַזֶּה בְּכִשָּׁרוֹן מַעֲשִׂים. וּכְשֶׁבָּאִים לְעֵין בְּנִשְׁמָה, אֵין מוֹחִים בְּיָדָהּ. וּמָה אוֹמְרִים לָהּ? כָּלָךְ יָפָה רַעְיָתִי. אָמַר רִבִּי אַבָּהוּ, הַצַּדִּיק אוֹמֵר אֶת זֶה עַל הַנְּשָׁמָה שֶׁבּוֹ, כָּלָךְ יָפָה רַעְיָתִי, מַנְהִיגָתִי, שֶׁלֹּא הֵרַעְתִּי לָךְ בְּמַעֲשִׂים רָעִים, שֶׁכְּתוּב (שיר ד) וּמוּם אֵין בָּךְ.

דָּבָר אַחֵר (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֹת, לָמָּה חָסֵר ו', אֶרְבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, תְּפִלַּת הַצַּדִּיקִים שֶׁיֵּצְאוּ מֵהָעוֹלָם הַזֶּה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְעַכֵּב שְׂכָרָם לָעוֹלָם הַבָּא. דְּאֶרְבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, מַאי דִּכְתִיב, (יחזקאל א) דְּמוּת כְּמַרְאֵה אָדָם עָלָיו מִלְמַעְלָה. זוֹ מַעֲלָתָן שֶׁל צַדִּיקִים, שֶׁהֵם לְמַעְלָה עַל כָּל הַמַּעֲלוֹת.

דָּבָר אַחֵר, (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֹת. לָמָּה חָסֵר ו'? אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, תְּפִלַּת הַצַּדִּיקִים שֶׁיֵּצְאוּ מֵהָעוֹלָם הַזֶּה כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְעַכֵּב שְׂכָרָם לָעוֹלָם הַבָּא. שֶׁאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, מַה שֶּׁכְּתוּב (יחזקאל א) דְּמוּת כְּמַרְאֵה אָדָם עָלָיו מִלְמַעְלָה? זוֹ מַעֲלָתָן שֶׁל צַדִּיקִים שֶׁהֵם לְמַעְלָה עַל כָּל הַמַּעֲלוֹת.

מַאי עָלָיו. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, הוּא יַעֲקֹב, שֶׁמַּעֲלָתוֹ לְמַעְלָה. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, כְּמַרְאֵה אָדָם. מַאי מַשְׁמַע, כְּתִיב הָכָא עָלָיו, וּכְתִיב הָתָם (בראשית לה) וַיַּעַל מֵעָלָיו אֱלֹהִים.

מַה זֶּה עָלָיו? אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הוּא יַעֲקֹב, שֶׁמַּעֲלָתוֹ לְמַעְלָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב כְּמַרְאֵה אָדָם. מַה מַּשְׁמָע? כָּתוּב כָּאן עָלָיו, וְכָתוּב שָׁם (בראשית לה) וַיַּעַל מֵעָלָיו אֱלֹהִים.

אָמַר רִבִּי חִיָּיא בַּר יַעֲקֹב, אֵין לְךָ בְּכָל לֵילָה וְלֵילָה, שֶׁאֵין הַכָּרוֹז יוֹצֵא וְאוֹמֵר, עֲלוּ חֲסִידִים, בֹּאוּ וּבֵרְכוּ לְיוֹצְרָכֶם. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים קמה) וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה. כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ וּגְבוּרָתְךָ יְדַבֵּרוּ. וְלָמָּה, לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרוֹתָיו וְגוֹ'.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר יַעֲקֹב, אֵין לְךָ בְּכָל לֵילָה וְלֵילָה שֶׁאֵין הַכָּרוֹז יוֹצֵא וְאוֹמֵר: עֲלוּ חֲסִידִים, בֹּאוּ וּבָרְכוּ לְיוֹצְרָכֶם! זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים קמה) וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה. כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ וּגְבוּרָתְךָ יְדַבֵּרוּ. וְלָמָּה? לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרוֹתָיו וְגוֹ'.

תָּנוּ רַבָּנָן זִימְנָא חָדָא הֲוָה אָזֵיל ר"י בְּאוֹרְחָא, פְּגַע בֵּיהּ ר' יִרְמְיָה, וְאָזְלוּ כַּחֲדָא. פְּגָעוּ בְּהַהוּא טוּרָא, וַהֲוָה טוּרָא דְּחִיל עֲלֵיהֶן. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי לְרִבִּי יִרְמְיָה, נֵימָא מִילֵּי דְאוֹרַיְיתָא, וְנֵיזִיל. שְׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ, פַּעַם אַחַת הָיָה הוֹלֵךְ רַבִּי יוֹסֵי בַּדֶּרֶךְ, פָּגַשׁ בּוֹ רַבִּי יִרְמְיָה (חייא) וְהָלְכוּ כְּאֶחָד. פָּגְעוּ בְּהַר הַהוּא, וְהָיָה הָהָר מַפְחִיד אוֹתָם. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי לְרִבִּי יִרְמְיָה (חייא): נֹאמַר דִּבְרֵי תוֹרָה וְנֵלֵךְ.

אָמַר רִבִּי חִיָּיא, בְּוַדַּאי דְּאָמְרֵי חַכִּימֵי מַתְנִיתָא, שִׁמְשָׁא דְּהַוָּה לְיַעֲקֹב, עַד כַּמָּה לֶהֱוֵי דָּא. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, אִימָא לָךְ מִלָּה דְּהַוָּה אָמַר אַבָּא, דְּהַהוּא שִׁמְשָׁא וּנְהוֹרָא סַגִּיאָה דְּהַוָּה לְיַעֲקֹב, גָּנִיז הוּא לַצַּדִּיקִים לֶעָתִיד לָבֹא. וְלָא דָּא הוּא שִׁמְשָׁא דְּמַשְׁתַּמְּשִׁין בֵּהּ בְּנוֹהִי דְּעֵשָׂו, וְאִתְגַּזַּר דְּיִשְׁתַּעְבְּדוּן בְּנוֹהִי דְּיַעֲקֹב תְּחוֹתוֹהִי.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא: בְּוַדַּאי שֶׁאוֹמְרִים חַכְמֵי הַמִּשְׁנָה, הַשֶּׁמֶשׁ שֶׁהָיָה לְיַעֲקֹב, עַד כַּמָּה זֶה יִהְיֶה? אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: אֹמַר לְךָ דָּבָר שֶׁהָיָה אַבָּא אוֹמֵר, שֶׁאוֹתוֹ הַשֶּׁמֶשׁ וְאוֹר הָרַב שֶׁהָיָה לְיַעֲקֹב, גָּנוּז הוּא לַצַּדִּיקִים לֶעָתִיד לָבֹא, וְלֹא זֶה הוּא הַשֶּׁמֶשׁ שֶׁמִּשְׁתַּמְּשִׁים בּוֹ בְּנֵי עֵשָׂו, וְנִגְזַר שֶׁיִּשְׁתַּעְבְּדוּ בְּנֵי יַעֲקֹב תַּחְתָּיו.

בֵּיהּ שַׁעֲתָא, הֲוָה עָצִיב יַעֲקֹב, אֲמַר מָארֵי עָלְמָא, הָא נְהִירוּתָא דִילִי אִתְיְיהִיבַתָּא לְעֵשָׂו. יָצְאָה ב"ק וְאָמְרָה וְאַתָּה אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב וְגוֹ' וּנְהִירוּתָא דִילָךְ לָךְ אִתְגְּנִיז וְלִבְנָיךְ. אֲמַר אוֹרֵינָא לִי.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה הָיָה יַעֲקֹב עָצוּב. אָמַר: רִבּוֹן הָעוֹלָם, הֲרֵי הָאוֹרָה שֶׁלִּי נִתְּנָה לְעֵשָׂו. יָצְאָה בַּת קוֹל וְאָמְרָה: וְאַתָּה אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב וְגוֹ', וְהָאוֹרָה שֶׁלְּךָ נִגְנְזָה לְךָ וּלְבָנֶיךָ. אָמַר: הַרְאֵינָהּ לִי!

בֵּיהּ שַׁעֲתָא אַפֵּיק קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הַהוּא שִׁמְשָׁא דְּחָמֵי לֵיהּ יַעֲקֹב, וְלָא בַר נָשׁ אָחֳרָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית לב) וַיִּזְרַח ל"וֹ הַשָּׁמֶשׁ. אוֹתוֹ הַשֶּׁמֶשׁ שֶׁהָיָה גָּנוּז. כַּאֲשֶׁר עָבַר אֶת פְּנוּאֵל. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, כְּשֶׁנִּצַּח שָׂרוֹ שֶׁל עֵשָׂו. לוֹ מַשְׁמַע וְלֹא לְאַחֵר.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה הוֹצִיא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הַשֶּׁמֶשׁ שֶׁרָאָה אוֹתָהּ יַעֲקֹב, וְלֹא אָדָם אַחֵר. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית לב) וַיִּזְרַח ל"וֹ הַשָּׁמֶשׁ, אוֹתוֹ הַשֶּׁמֶשׁ שֶׁהָיָה גָּנוּז, כַּאֲשֶׁר עָבַר אֶת פְּנוּאֵל. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, כְּשֶׁנִּצַּח שָׂרוֹ שֶׁל עֵשָׂו, לוֹ מַשְׁמַע וְלֹא לְאַחֵר.

וְאַף עַל גַּב דְּיַעֲקֹב אִתְהַנֵּי לְמֶחְזֵייָא דְּנָצַח לְרַבְרְבָא דְּעֵשָׂו, מַה כְּתִיב בֵּיהּ. (שם) וְהוּא צוֹלֵעַ עַל יֶרְכּוֹ. אָמַר רִבִּי אַחָא, נְהוֹרָא נָהֵיר, אֲבָל לְבֵיהּ הֲוָה חָשׁוּךְ, עַל נָפְקֵי יֶרְכֵיהּ דְּיִשְׂתַּעְבְּדוּן תְּחוֹתוֹהִי דְּעֵשָׂו.

וְאַף עַל גַּב שֶׁיַּעֲקֹב נֶהֱנָה לִרְאוֹת שְׁנִצַּח אֶת שָׂרוֹ שֶׁל עֵשָׂו, מַה כָּתוּב בּוֹ? (שם) וְהוּא צֹלֵעַ עַל יֶרְכּוֹ. אָמַר רַבִּי אַחָא, הָאוֹר הֵאִיר, אֲבָל לִבּוֹ הָיָה חָשׁוּךְ עַל יוֹצְאֵי יֶרְכָיו שֶׁיִּשְׁתַּעְבְּדוּ תַּחַת עֵשָׂו.

עַד דַּהֲווֹ אָזְלֵי, שָׁמְעוּ קָל יְנוּקָא בְּטוּרָא, דְּהֲוָה אָזֵיל וּבָכֵי. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, נֵיזֵיל גַּבֵּיהּ דְּהָא לָא מִסְתַּפֵּינָא. דְּהָא תְּנַן לְחַד מִתְחֲזֵי וּמַזִּיק, לְתֵרֵי מִתְחֲזֵי וְלָא מַזִּיק. אָזְלוּ לְגַבֵּיהּ, וְינוּקָא הֲוָה בָּכֵי.

בְּעוֹד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, שָׁמְעוּ קוֹל תִּינוֹק בָּהָר שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ וּבוֹכֶה. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: נֵלֵךְ אֵלָיו, שֶׁהֲרֵי אֵינֶנּוּ מְפַחֵד, שֶׁהֲרֵי שְׁנֵינוּ, שֶׁלְּאֶחָד מִתְחַזֶּה וּמַזִּיק, לִשְׁנַיִם נִרְאֶה וְלֹא מַזִּיק. הָלְכוּ אֵלָיו, וְהַתִּינוֹק הָיָה בּוֹכֶה.

כַּד מָטוֹ גַּבֵּיהּ, אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, בְּנוֹי דְּמָארֵי עָלְמָא אֲנַן, דְּהַהוּא דְּאִקְרֵי שְׁמֵיהּ חַד עַל תְּרֵי, בְּאַתְוָותָא, תְּלַת רְשִׁימִין, בְּרָזָא דְּאַרְבַּע. גְּלִיפִין עַל חַד תְּרִין, וְאִתְקְרֵי עַל חֵיוָותָא קַדִּישָׁא. מַאי טַעְמָא, אָמַר רִבִּי יוֹסֵי הָכֵי, דְּחַיְישִׁינָן שָׁמָא שֵׁד הוּא, וְאִינּוּן מִסְתָּפוֹ מִשְּׁמֵיהּ דְּמָארֵי עָלְמָא סַגִּי.

כְּשֶׁהִגִּיעוּ אֵלָיו, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: בְּנֵי רִבּוֹן הָעוֹלָם אֲנַחְנוּ, שֶׁל אוֹתוֹ שֶׁנִּקְרָא שְׁמוֹ אֶחָד עַל שְׁתַּיִם, בְּאוֹתִיּוֹת שְׁלֹשָׁה רְשׁוּמִים, בְּסוֹד שֶׁל אַרְבַּע. חֲקוּקִים עַל אֶחָד שְׁנַיִם, וְנִקְרָאִים עַל חַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ. מָה הַטַּעַם? אָמַר רַבִּי יוֹסֵי כָּךְ: שֶׁחוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא הוּא שֵׁד, וְהֵם פּוֹחֲדִים מִשְּׁמוֹ שֶׁל רִבּוֹן הָעוֹלָם הַ רַבָּה.

הַהוּא יְנוּקָא כַּד שְׁמַע מִלָּה דָּא, אֲתֵיב וַאֲמַר, יוֹדְאֵי אֲנָא, וּבַר בְּרֵיהּ דְּרַבִּי חִיָּיא רַבָּה אֲנָא, וַהֲוָה אֲבוֹי מֵלִּיף לִי פִּסּוּקֵי דְּשִׁיר הַשִּׁירִים, וּפָרְשָׁתָא דִּבְרֵאשִׁית. וּמִית אֲבוּהִי, וּנְטָלְנִי לִי גַּנָּבֵי, וּכְעַן אִשְׁתְּזֵיבְנָא מִנְּהוֹן, וְעָרְקָנָא בְּהַאי טוּרָא.

כְּאֲשֶׁר אוֹתוֹ הַיֶּלֶד שָׁמַע אֶת הַדָּבָר הַזֶּה, הֵשִׁיב וְאָמַר: יְהוּדִי אֲנִי, וּבֶן בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי חִיָּיא הַגָּדוֹל אֲנִי, וְאָבִי הָיָה מְלַמֵּד אוֹתִי פְּסוּקֵי שִׁיר הַשִּׁירִים וּפָרָשַׁת בְּרֵאשִׁית, וּמֵת אָבִי, וְגָנְבוּ אוֹתִי הַגַּנָּבִים, וְכָעֵת נִצַּלְתִּי מֵהֶם וּבָרַחְתִּי לָהָר הַזֶּה.

בָּכָה רַבִּי יוֹסֵי וַאֲמַר, וַוי דְּבַר בְּרֵיהּ דְּרַבִּי חִיָּיא רַבָּה אָזֵיל כְּדֵין. נְטָלֵיהּ בִּידּוֹי וַאֲזָלוּ. אָמַר לֵיהּ רַבִּי יוֹסֵי, אֵימָא בְּרִי מָה הֲוֵית לָעֵי עִם אֲבוּךְ. אָמַר בְּפָרָשַׁת יְהִי מְאוֹרוֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם הֲוֵינָא לָעֵי. אָמַר לֵיהּ, מָה הֲוָה אָמַר אֲבוּךְ בְּפָרָשָׁתָא.

בָּכָה רַבִּי יוֹסֵי וְאָמַר: אוֹי שֶׁבֶּן בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי חִיָּיא הַגָּדוֹל הוֹלֵךְ כָּךְ! לָקַח אוֹתוֹ בְּיָדוֹ וְהָלְכוּ. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסֵי: אֱמֹר בְּנִי, מָה הָיִיתָ לוֹמֵד עִם אָבִיךָ? אָמַר: בְּפָרָשַׁת יְהִי מְאוֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם הָיִיתִי לוֹמֵד. אָמַר לוֹ: מָה הָיָה אָבִיךָ אוֹמֵר בַּפָּרָשָׁה הַזּוֹ?

פְּתַח הַהוּא יְנוּקָא פּוּמֵיהּ וַאֲמַר, (במדבר כא) בְּאֵר חָפָרוּהָ שָׂרִים כָּרוּהָ נְדִיבֵי הָעָם בְּמְחוֹקֵק בְּמִשְׁעֲנוֹתָם. תָּאנָא, שִׁלֹּשׁ מַתָּנוֹת טוֹבוֹת נָתַן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, עַל יְדֵי שְׁלֹשָׁה

רוֹעִים אַחִים, מֹשֶׁה, אַהֲרֹן, וּמִרְיָם. בִּזְכוּת מֹשֶׁה, הָיָה הַמָּן יוֹרֵד לְיִשְׂרָאֵל. בִּזְכוּת אַהֲרֹן, הָיוּ עֲנָנֵי כָבוֹד הוֹלְכִים עִם יִשְׂרָאֵל. בִּזְכוּת מִרְיָם, הָיְתָה הַבְּאֵר הוֹלֶכֶת עִמָּהֶם.

פְּתַח אוֹתוֹ תִּינוֹק פִּיו וְאָמַר: (במדבר כא) בְּאֵר חָפָרוּהָ שָׂרִים כָּרוּהָ נְדִיבֵי הָעָם בְּמְחֹקֵק בְּמִשְׁעֲנֹתָם. לָמַדְנוּ, שֶׁלֹּשׁ מַתָּנוֹת טוֹבוֹת נָתַן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל עַל יְדֵי שְׁלֹשָׁה רוֹעִים אַחִים - מֹשֶׁה, אַהֲרֹן וּמִרְיָם. בִּזְכוּת מֹשֶׁה הָיָה הַמָּן יוֹרֵד לְיִשְׂרָאֵל, בִּזְכוּת אַהֲרֹן הָיוּ עֲנָנֵי כָבוֹד הוֹלְכִים עִם יִשְׂרָאֵל, בִּזְכוּת מִרְיָם הָיְתָה הַבְּאֵר הוֹלֶכֶת עִמָּהֶם.

מַתָּה מִרְיָם, פָּסְקָה הַבְּאֵר. מֵת אַהֲרֹן, נִיטְלוּ עֲנָנֵי כָבוֹד. הֲדָא הוּא דִכְתִיב. (שם כ) וַיִּרְאוּ כָל הָעֵדָה. אַל תִּקְרֵי וַיִּרְאוּ אֶלָּא וַיִּירְאוּ. מַתָּה מִרְיָם פָּסְקָה הַבְּאֵר, מְנָא לָן. דִכְתִיב (שם) וַיֵּשֶׁב הָעָם בְּקָדֵשׁ וַתָּמָת שָׁם מִרְיָם. וּכְתִיב בַּתְרֵיהּ וְלֹא הָיָה מַיִם לָעֵדָה. וּבְזְכוּת מֹשֶׁה חָזְרוּ שְׁלָשְׁתָּן. וַהֲוָה אָמַר אֲבוּי, תְּלָתֵיהוֹן גְּלִיפִין בְּרִקִיעָא דְּיוֹקְנֵהוֹן, לְאַנְהָרָא זְכוּתְהוֹן עַל יִשְׂרָאֵל. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית א) וַיִּתֵּן אֹתָם אֱלֹהִים בִּרְקִיעַ הַשָּׁמָיִם לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ.

מַתָּה מִרְיָם - פָּסְקָה הַבְּאֵר. מֵת אַהֲרֹן - נִטְלוּ עַנְנֵי כָבוֹד. וְהוּ שֶׁכָּתוּב (שם כ) וַיִּרְאוּ כָל הָעֵדָה. אַל תִּקְרֵי וַיִּרְאוּ אֶלָּא וַיִּירְאוּ. מַתָּה מִרְיָם - פָּסְקָה הַבְּאֵר, מִנַּיִן לָנוּ? שֶׁכָּתוּב (שם) וַיֵּשֶׁב הָעָם בְּקָדֵשׁ וַתָּמָת שָׁם מִרְיָם, וְכָתוּב אַחֲרָיו וְלֹא הָיָה מַיִם לָעֵדָה. וּבִזְכוּת מֹשֶׁה חָזְרוּ שְׁלָשְׁתָּם. וְהָיָה אָבִי אוֹמֵר, שְׁלָשְׁתָּם חֲקוּקוֹת דְּמְיוֹתֵיהֶם בְּרָקִיעַ, שֶׁתְּאִיר זְכוּתָם עַל יִשְׂרָאֵל. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית א) וַיִּתֵּן אֹתָם אֱלֹהִים בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ.

וּמְנָא לָן דִּתְלָתֵיהוֹן גְּלִיפִין בִּרְקִיעָא, דְּהָא תְּנַן, בְּכָלְהוֹ כְּתִיב עַל פִּי ה', וּבְמִרְיָם לָא כְתִיב עַל פִּי ה', דְּלְאוֹ אוֹרַח אַרְעָא. אֶלָּא אֲמַר אֲבוּי, בְּכָלְהוֹ כְּתִיב שָׁם, וַתָּמָת שָׁם מִרְיָם. וַיָּמָת שָׁם אַהֲרֹן. וַיָּמָת שָׁם מֹשֶׁה. כְּתִיב הָכָא שָׁם, וּכְתִיב הָתָם שָׁם. (שמות לד) וַיְהִי שָׁם עִם ה',

מַה לְהַלָּן עִם ה', אַף כָּאן עִם ה'.

וּמִנַּיִן לָנוּ שֶׁשְּׁלָשְׁתָּם חֲקוּקִים בָּרָקִיעַ? שֶׁהֲרֵי שְׁנֵינוּ, בְּכֻלָּם כָּתוּב עַל פִּי ה', וּבְמִרְיָם לֹא כָתוּב עַל פִּי ה', שֶׁאֵין כְּךָ דֶּרֶךְ אָרֶץ. אֶלָּא אָמַר אָבִי, בְּכֻלָּם כָּתוּב שָׁם, וַתָּמָת שָׁם מִרְיָם, וַיָּמָת שָׁם אַהֲרֹן, וַיָּמָת שָׁם מֹשֶׁה. כְּתוּב כָּאן שָׁם, וְכָתוּב שָׁם שָׁם, (שמות לד) וַיְהִי שָׁם עִם ה'. מַה לְהַלָּן עִם ה', אַף כָּאן עִם ה'.

דִּתְנַן, לָמָּה מֵת מֹשֶׁה בְּחוּצָה לָאָרֶץ, לְהוֹרוֹת, דְּבִזְכוּתֵיהּ יִתְקַיְּימוּ מֵתֵי מִדְבָּר. וַאֲמַר אֲבוּי, אָמַר מֹשֶׁה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם אֲכַנֵּס לְאָרֶץ לְקַיֶּימָא פִּקּוּדֶיךָ, דְּהָא כְתִיב (ויקרא כג) כִּי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ. (שמות יב) וְהָיָה כִּי תְבוֹאוּ אֶל הָאָרֶץ. וְתַמָּן הוּא קַיּוּמָא דְּפִקּוּדָיךְ.

שֶׁשָּׁנִינוּ, לָמָּה מֵת מֹשֶׁה בְּחוּצָה לָאָרֶץ? לְהוֹרוֹת שֶׁבִּזְכוּתוֹ יִתְקַיְּמוּ מֵתֵי מִדְבָּר. וְאָמַר אָבִי: אָמַר מֹשֶׁה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֶכָּנֵס לְאֶרֶץ כְּדֵי לְקַיֵּם אֶת מִצְוֹתֶיךָ, שֶׁהֲרֵי כָּתוּב (ויקרא כג) כִּי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ, (שמות יב) והיה כי תבאו אל הארץ. ושם הוא קיום של מצוותיך.

אָמַר לֵיהּ מַה דְּאַזְהָרַת שְׁלִים לָךְ וּמַה דְּיַעַבְדוּן יִשְׂרָאֵל בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא יְהֵי חוּלָקָךְ עִמְּהוֹן. הֲדָא הוּא דִכְתִיב (ישעיה נג) לָכֵן אֲחַלֵּק לוֹ בָּרַבִּים, אֵלּוּ זַכָּאִין דְּיִשְׂרָאֵל. וְאֶת עֲצוּמִים יְחַלֵּק שָׁלָל, אִלֵּין אָבָהָתָא, וְלָמָּה, תַּחַת אֲשֶׁר הֶעֱרָה לָמוּת נַפְשׁוֹ.

אָמַר לוֹ, מַה שֶׁהַזְהַרְתָּ, מַשְׁלִים אוֹתָךְ, וּמַה שֶׁיַּעֲשׂוּ יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ, יְהִי חֶלְקְךָ עִמָּהֶם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה נג) לָכֵן אֲחַלֵּק לוֹ בָּרַבִּים - אֵלּוּ הַצַּדִּיקִים שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְאֶת עֲצוּמִים יְחַלֵּק שָׁלָל - אֵלּוּ הָאָבוֹת. וְלָמָּה? תַּחַת אֲשֶׁר הֶעֱרָה לָמָוֶת נַפְשׁוֹ.

דְּאָמַר רִבִּי חִיָּיא סָבָא, לָא אַשְׁכַּחְנָא רַעְיָא דְּמְסַר נַפְשֵׁיהּ עַל עָאנֵיהּ, כְּמשֶׁה, דַּאֲמַר (שמות לב) וְעַתָּה אִם תִּשָּׂא חַטָּאתָם וְאִם אַיִן מְחֵנִי נָא מִסִּפְרְךָ אֲשֶׁר כָּתָבְתָּ. מַאי מְחֵנִי נָא, מִן עָלְמָא דֵּין וּמִן עָלְמָא דְּאָתֵי. לְקָיְימָא תַּחַת אֲשֶׁר הֶעֱרָה לָמוּת נַפְשׁוֹ.

שֶׁאָמַר רַבִּי חִיָּיא סָבָא, לֹא מָצָאתִי רוֹעֶה שֶׁמָּסַר נַפְשׁוֹ עַל צֹאנוֹ כְּמשֶׁה, שֶׁאָמַר (שמות לב) וְעַתָּה אִם תִּשָּׂא חַטָּאתָם וְאִם אַיִן מְחֵנִי נָא מִסִּפְרְךָ אֲשֶׁר כָּתָבְתָּ. מַה זֶּה מְחֵנִי נָא? מִן הָעוֹלָם הַזֶּה וּמִן הָעוֹלָם הַבָּא, לְקַיֵּם תַּחַת אֲשֶׁר הֶעֱרָה לַמָּוֶת נַפְשׁוֹ.

וְאֶת פּוֹשְׁעִים נִמְנָה, שְׁנִנְקְבֵּר עִם מֵתֵי מִדְבָּר, דַּהֲווֹ חַיָּיבִין קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְהוּא חֵטְא רַבִּים נָשָׂא, שֶׁלֹּא זָז מִשָּׁם עַד שֶׁמָּחַל לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וְלַפּוֹשְׁעִים יַפְגִּיעַ, שֶׁהִרְבָּה תְּפִלָּתוֹ עֲלֵיהֶם.

וְאֶת פּשְׁעִים נִמְנָה (ישעיה נג) - שְׁנִנְקְבֵּר עִם מֵתֵי מִדְבָּר, שֶׁהָיוּ רְשָׁעִים לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, (שם) וְהוּא חֵטְא רַבִּים נָשָׂא - שֶׁלֹּא זָז מִשָּׁם עַד שֶׁמָּחַל לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְלַפּשְׁעִים יַפְגִּיעַ - שֶׁהִרְבָּה תְּפִלָּתוֹ עֲלֵיהֶם.

וְעַל כְּדֵין, תְּלָתֵיהוֹן גְּלִיפִין לְעֵילָא. אָתָא ר' יוֹסֵי וּנְשָׁקֵיהּ, וְאַרְכְּבֵיהּ עַל כְּתֵפֵיהּ תְּלַת מִילִין, וּקְרָא עֲלֵיהּ (ישעיה נד) וְכָל בָּנַיִךְ לִמּוּדֵי ה'.

וְעַל כֵּן שְׁלִשְׁתָּם חֲקוּקִים לְמַעְלָה. בָּא רַבִּי יוֹסֵי וּנְשָׁקוֹ וְהִרְכִּיבוֹ עַל כְּתֵפוֹ שְׁלֹשָׁה מִילִין, וְקָרָא עָלָיו (שם נד, יג) וְכָל בָּנַיִךְ לִמּוּדֵי ה'.

תָּאנֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן, בֹּא וּרְאֵה, הַשֵּׁמֶשׁ לֹא עָשָׂאוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶלָּא לְשַׁמּוּשׁ בְּנֵי אָדָם. תֵּא חֲזֵי, בְּתֵלַת מְאָה וְתִשְׁעִין אַתְרֵי דְּיִשּׁוּבָא דְּאַרְעָא, אָזֵיל שִׁמְשָׁא, וְסָלִיק וְנָחֵית, וּמַדְרְגוֹת וּמַעֲלוֹת יְדוּעוֹת יֵשׁ לוֹ. וְהֵיינוּ דִכְתִיב, (ישעיה לח) הִנְנִי מֵשִׁיב אֶת צֵל הַמַּעֲלוֹת אֲשֶׁר יָרְדָה בְּמַעֲלוֹת אָחָז.

שְׁנָה רַבִּי שִׁמְעוֹן, בֹּא וּרְאֵה, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא עָשָׂה אֶת הַשֶּׁמֶשׁ אֶלָּא לְשַׁמּוּשׁ בְּנֵי אָדָם. בֹּא וּרְאֵה, בִּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְתִשְׁעִים מְקוֹמוֹת שֶׁל יִשּׁוּב הָאָרֶץ הוֹלֵךְ הַשֶּׁמֶשׁ וְעוֹלֶה וְיוֹרֵד, וּמַדְרֵגוֹת וּמַעֲלוֹת יְדוּעוֹת יֵשׁ לוֹ, וְהֵינוּ שֶׁכָּתוּב (שם לח) הִנְנִי מֵשִׁיב אֶת צֵל הַמַּעֲלוֹת אֲשֶׁר יָרְדָה בְּמַעֲלוֹת אָחָז.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, הֵיךְ הִיא סָלִיק. אָמַר רִבִּי, כְּבָר תְּנִינָא מִמַּאֲרִיהוֹן דִּמְתִיבְתָּא. דְּעָלְמָא סְגַלְגַּל הוּא כְּכַדּוּרָא דָּא. וְכַד נָפֵיק מִמִּזְרָח, אָזֵיל בִּסְגַלְגְּלוּתָא, עַד דְּמָטָא לְתַתָּא, וּכְדֵין

אִתְעֲבִיד רַמְשָׁא. וּבְהַהוּא שַׁעֲתָא אָזֵיל וְנָחֵית בְּגַלְגַּלִּין דְּמַדְרֵיגָן יְדִיעָן, וְנָחֵית וְסָבֵב כָּל אַרְעָא וְיִשּׁוּבָא.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, אֵיךְ הִיא עוֹלָה? אָמַר רַבִּי, כְּבָר לְמַדְנוּ בַּמִּשְׁנָה מִבַּעֲלֵי הַיְשִׁיבָה, שֶׁהָעוֹלָם הוּא עָגֹל כַּכַּדּוּר הַזֶּה, וּכְשֶׁיּוֹצֵא מֵהַמִּזְרָח, הוֹלֵךְ בְּעִגּוּל, עַד שֶׁמַּגִּיעַ לְמַטָּה, וְאָז נַעֲשֶׂה הָעֶרֶב, וּבְאוֹתָהּ שָׁעָה הוֹלֵךְ וְיוֹרֵד בַּגַּלְגַּלִּים שֶׁל מַדְרֵגוֹת יְדוּעוֹת, וְיוֹרֵד וְסוֹבֵב אֶת כָּל הָאָרֶץ וְהַיְשׁוּב.

וְכַד נָחֵית וּמִתְכַּסְיָא מִינָן, רָמַשׁ לָן, וְנָהֵיר לְאִינּוּן דְּדָיְירִין תְּחוֹת לָן. לְפוּם יְישׁוּבָא וּסְגַלְגַּלְתָּא דְאַרְעָא.

וּכְשֶׁיּוֹרֵד וּמִתְכַּסֶּה מֵאִתָּנוּ, מַעֲרִיב לָנוּ, וּמֵאִיר לְאוֹתָם הַדָּרִים תַּחְתֵּינוּ, לְפִי הַיְשׁוּב וַעֲגַלְגַּלּוֹת הָאָרֶץ.

וּכְדֵין אָזֵיל וְנָחֵית, וּמַפְרִישׁ בֵּין מַיָּא דְתְחוֹתוֹהִי דְּמַיָּא דְּאוֹקְיָינוּס, וּבֵין מַיָּא דְּאָזְלִין לְעֵילָא, וּמַפְרִישׁ בְּמְצִיעָתָא דְמַיָּא, לְעַכָּבָא סִילּוֹנָא דְמַיָּא דְּנָפֵיק מִגֵּיהִנֹּם, דְּלָא יַעֲבֹר לְנַזָּקָא בְּנֵי נָשָׁא. וְעַל דָּא לָא תִקְרֵי שִׁמְשָׁא, אֶלָּא לְשַׁמָּשָׁא לִבְנֵי נָשָׁא. דְּעַל כָּךְ מִתְקְרֵי שִׁמְשָׁא, שִׁמְשָׁא דְּמְשַׁמֵּשׁ לְכוֹלָּא. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, אִלְמָלֵא דְּסָחֵי שִׁמְשָׁא בְּיַמָּא דְּאוֹקְיָינוּס, הֲוָה שָׂרִיף וְאוֹקֵיד לְכוּלֵי עָלְמָא.

וְאָז הוֹלֵךְ וְיוֹרֵד, וּמַפְרִיד בֵּין הַמַּיִם שֶׁתַּחַת הַמַּיִם שֶׁל הָאוֹקְיָנוֹס וּבֵין הַמַּיִם שֶׁהוֹלְכִים לְמַעְלָה, וּמַפְרִיד בְּאֶמְצַע הַמַּיִם, לְעַכֵּב אֶת הַסִּילוֹן שֶׁל הַמַּיִם שֶׁיּוֹצֵא מִגֵּיהִנֹּם שֶׁלֹּא יַעֲבֹר לְהַזִּיק לִבְנֵי אָדָם, וְעַל כֵּן לֹא נִקְרָא הַשֶּׁמֶשׁ אֶלָּא לְשַׁמֵּשׁ אֶת בְּנֵי הָאָדָם, שֶׁעַל כֵּן נִקְרָא הַשֶּׁמֶשׁ - שֶׁמֶשׁ, שֶׁמְּשַׁמֵּשׁ אֶת הַכֹּל. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אִלְמָלֵא שֶׁהַשֶּׁמֶשׁ שֶׁשּׁוֹחֶה בְּיָם הָאוֹקְיָנוֹס, הָיָה שׂוֹרֵף וּמַבְעִיר אֶת כָּל הָעוֹלָם.

סָלֵיק מִתְּחוֹת אַרְעָא. וּמַגִּיעַ לְהַהוּא דַּרְגָּא דְּאִתְקְרֵי קַרְבוּסָא, בִּלְשׁוֹן יָוָן. וּמֵהַהוּא דַּרְגָּא שָׂרֵי לְמֵיסַק לְעֵילָא, וְקַל גַּלְגַּלּוֹהִי אִשְׁתְּמַע לְכוּלְהוּ רְקִיעֲיָא בְּמַטְלָנוֹהִי, לְמֵיזַל עִם שִׁירְתֵּיהּ דְּהוּא אָמַר. וְלָא הֲוָה בַּר נָשׁ דִּשְׁמַע לֵיהּ, בַּר מִמשֶׁה, דְּהֲוָה מְהֵימָן מַלְכָּא, וִיהוֹשֻׁעַ דְּמְשַׁמֵּשׁ לֵיהּ.

יוֹרֵד לְמִתְּחַת לָאָרֶץ שֶׁל הַיְשׁוּב, וּמַגִּיעַ לְאוֹתָהּ דַּרְגָּה שֶׁנִּקְרֵאת קַרְבוּסָא בִּלְשׁוֹן יָוָן, וּמֵאוֹתָהּ הַדַּרְגָּה מַתְחִיל לַעֲלוֹת לְמַעְלָה, וְקוֹל גַּלְגַּלָּיו נִשְׁמָע לְכָל הָרְקִיעִים בְּמַסְעוֹתָיו לָלֶכֶת עִם שִׁירָתוֹ שֶׁהוּא אוֹמֵר, וְלֹא הָיָה אָדָם שֶׁשּׁוֹמֵעַ אוֹתוֹ פְּרַט לְמֹשֶׁה, שֶׁהָיָה הַנֶּאֱמָן שֶׁל הַמֶּלֶךְ, וִיהוֹשֻׁעַ שֶׁמְּשַׁמֵּשׁ אוֹתוֹ.

וְכַד אִיצְטְרִיךְ לֵיהּ יְהוֹשֻׁעַ, לַאֲגָחָא קְרָבָא, וַהֲוָה שְׁמַע קַל נְעִימוּתָא, וּנְהִימוּתָא דְּשִׁמְשָׁא, לָא יָכֵיל לֵיהּ לְמֵיסְבַּל. מַה כְּתִיב. (יהושע י) וַיֹּאמֶר לְעֵינֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁמֶשׁ בְּגִבְעוֹן דּוֹם. מַאי דּוֹם. דּוֹם, מִלּוֹמַר שִׁירָה. דּוֹם, מִקַּל נְעִימוּתָא וּנְהִימוּתָא דִּילָךְ. דְּהָא הֲוָה שְׁמַע קוֹל מַטְלָנוֹהִי בְּמַטְלָנוֹתֵיהּ.

וּכְשֶׁהִצְטָרֵךְ אוֹתוֹ יְהוֹשֻׁעַ לַעֲרֹךְ קְרָב, וְהָיָה שׁוֹמֵעַ קוֹל נְעִימַת וּנְהִימַת הַשֶּׁמֶשׁ, לֹא יָכֹל לִסְבֹּל אוֹתוֹ, מַה כָּתוּב? (יהושע י) וַיֹּאמֶר לְעֵינֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁמֶשׁ בְּגִבְעוֹן דּוֹם. מַה זֶּה דּוֹם? דּוֹם מִלּוֹמַר שִׁירָה. דּוֹם מִקּוֹל הַנְּעִימָה וְהַנְּהִימָה שֶׁלְּךָ, שֶׁהָרֵי הָיָה שׁוֹמֵעַ אֶת קוֹל מַסְעוֹתָיו בְּמַסָּעוֹ.

אָמַר רַבִּי בָּא, שִׁית מְאָה וְאַרְבָּעִין מַטְלָנִין עָבִיד שִׁמְשָׁא. בְּחוּשְׁבַּן שֶׁמֶשׁ. בֵּין יְמָמָא וְלֵילְיָא. וְאַסְחַר לְכוֹלָּא עָלְמָא בְּסַחֲרָנוּתָא. וּלְמַאי אִצְטְרִיךְ. לְרַכְּכָא וּלְחַמְמָא אַרְעָא, וּלְדַשְׁנָא עִשְׂבִין וְיבוּלִין, וּלְאַצְמָחָא פֵּירִין וְאִילָנִין.

אָמַר רַבִּי בָּא, שֵׁשׁ מֵאוֹת וְאַרְבָּעִים מַטָּעוֹת עָשָׂה הַשֶּׁמֶשׁ, כְּחֶשְׁבּוֹן שֶׁמֶשׁ, בֵּין יוֹם וְלַיְלָה, וְסוֹבֵב אֶת כָּל הָעוֹלָם בְּהַקָּפָה, וּלְשֵׁם מָה צָרִיךְ? לְרַכֵּךְ וּלְחַמֵּם אֶת הָאָרֶץ, וּלְדַשֵּׁן עֲשָׂבִים וִיבוּלִים, וּלְהַצְמִיחַ פֵּרוֹת וְאִילָנוֹת.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, תָּא חֲזֵי, כְּהַהוּא גַּוְונָא דִּלְעֵילָּא, עָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְתַתָּא. מַה לְעֵילָּא הֲווֹ שְׁמַיָּא, אוּף לְתַתָּא הֲווֹ שְׁמַיָּא. וְלָמָּה אִתְקְרוּ שָׁמַיִם, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה. אֵשׁ וּמַיִם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בֹּא וּרְאֵה, כְּאוֹתוֹ הַגָּוֶן שֶׁלְּמַעְלָה עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמַטָּה. מַה לְמַעְלָה יֵשׁ שָׁמַיִם, אַף לְמַטָּה יֵשׁ שָׁמַיִם. וְלָמָּה נִקְרְאוּ שָׁמַיִם? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵשׁ וּמַיִם.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מֵהָכָא, (איוב כה) עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו. בְּמַלְאָכָיו לֹא כְתִיב, אֶלָּא בִּמְרוֹמָיו. עַל דְּאִינּוּן אֵשׁ וּמַיִם, וְעוֹשֶׂה שָׁלוֹם בֵּינֵיהֶם. כְּהַאי גַּוְונָא לְתַתָּא, אֵשׁ וּמַיִם.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מִכָּאן (איוב כה) עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו. לֹא כָתוּב בְּמַלְאָכָיו, אֶלָּא בִּמְרוֹמָיו, עַל אוֹתָם הָאֵשׁ וְהַמַּיִם, וְעוֹשֶׂה שָׁלוֹם בֵּינֵיהֶם. כְּמוֹ הַגָּוֶן הַזֶּה לְמַטָּה, אֵשׁ וּמַיִם.

וְחוֹזֵר הָרָקִיעַ מִתַּחַת, וּמְחַמֵּם הָאֲדָמָה מֵחֲמִימוּת הָאֵשׁ, וְהַשֶּׁמֶשׁ, וּמוֹרִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הַמַּיִם עַל הָאָרֶץ וּמְקָרֵר הָאֲדָמָה, וְסַיֵּיעַ לַחֲמִימוּתָא דְמִתַּתָּא. וְהַאי וְהַאי, מוֹלִידִין וּמַצְמִיחִין לְאַרְעָא. וְכֻלְּהוֹ בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְתוֹעַלְתָּא דִּבְנֵי נָשָׁא.

וְחוֹזֵר הָרָקִיעַ מִתַּחַת, וּמְחַמֵּם הָאֲדָמָה מֵחֲמִימוּת הָאֵשׁ וְהַשֶּׁמֶשׁ, וּמוֹרִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הַמַּיִם עַל הָאָרֶץ וּמְקָרֵר הָאֲדָמָה, וּמְסַיֵּיעַ אֶת הַחֲמִימוּת שֶׁמִּלְמַטָּה, וְזֶה וְזֶה מוֹלִידִים וּמַצְמִיחִים אֶת הָאָרֶץ. וְאֶת כֻּלָּם בָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְתוֹעֶלֶת בְּנֵי הָאָדָם.

רַבִּי אַבָּהוּ, וְרִ' חִיָּיא, וְרִ' נָתָן, הֲווֹ אָזְלֵי בְּאוֹרְחָא, אָמַר רַבִּי נָתָן, לֹא תְּהֵיתוּן עַל אִלֵּין מָאנֵי הוֹן דְּמַתְנִיתָא, דְּגָזֵירַת פּוּמְהוֹן כְּגָזֵרַת מַלְאָכִין קַדִּישִׁין. וַאֲנָא דְּכִירְנָא מַה דַּאֲמָרוּ, דְּהָא שִׁמְשָׁא אִתְאֲצַל נְהִירוּתֵיהּ מִזִּיוָא דְאַסְפַּקְלַרְיָא דִּלְעֵילָּא, וְהַאי נְהִירוּתָא לְאוּ דִּילֵיהּ הוּא. מַשְׁמַע דְּכְתִיב (בראשית א) יְהִי מְאוֹרוֹת הָוֶה לֵיהּ לְמֵימַר יְהִי אוֹרוֹת, מַאי מְאוֹרוֹת. אָמַר רַבִּי זֵירָא, מִן אוֹרוֹת. מ' תּוֹסֶפֶת, לְשַׁמָּשָׁא. כְּלוֹמַר, מִן אוֹרוֹת, וְתֵיבוּתָא הוּא אוֹרוֹת.

רַבִּי אַבָּהוּ וְרַבִּי חִיָּיא וְרַבִּי נָתָן הֲיוּ הוֹלְכִים בַּדֶּרֶךְ. אָמַר רַבִּי נָתָן, לֹא תְּהֵיתֶם עַל בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה הַלָּלוּ, שֶׁגְּזֵרַת פִּיהֶם כְּגְזֵרַת מַלְאָכִים קְדוֹשִׁים? וַאֲנִי זָכַרְתִּי מַה שֶׁאָמְרוּ, שֶׁהֲרֵי הַשֶּׁמֶשׁ נֶאֱצַל אוֹרוֹ מִזִּיו הָאַסְפַּקְלַרְיָה שֶׁלְּמַעְלָה, וְהָאוֹרָה הַזּוֹ אֵינָהּ שֶׁלּוֹ. מִשְׁמַע שֶׁכָּתוּב (בראשית א) יְהִי מְאוֹרֹת, הָיָה לוֹמַר לוֹמַר יְהִי אוֹרוֹת, מַה זֶּה מְאוֹרֹת? אָמַר רַבִּי זֵירָא, מִן אוֹרוֹת, מ' תּוֹסֶפֶת לַשֶּׁמֶשׁ, כְּלוֹמַר מִן אוֹרוֹת, וְהַתֵּבָה הִיא אוֹרוֹת.

אָמַר רִבִּי חִיָּיא, אַל תִּתְמַהּ עָלָיו, דְּהָא תּוֹרָה אִתְאֲצַל מֵחָכְמְתָא דִּלְעֵילָּא, וּשְׁמַיָּא אִתְאֲצִלֵי מֵהַהוּא רְקִיעָא עִילָּאָה דְּעַל רֵישׁ חֵיוָתָא, וּכְהַאי גַּוְונָא, כַּד תִּסְתַּכֵּל, כָּל מַה דִּלְעֵילָּא וְתַתָּא, אִתְאֲצִלוּ דָּא מִן דָּא, וְדָא מִן דָּא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל כֻּלָּא. וּמִן כּוּרְסֵי יְקָרֵיהּ שָׁרְיָיאן לְאִתְאֲצֵל דָּא מִן דָּא, וְכוּרְסֵי יְקָרָא מִנַּיהּ, וְכָלְהוֹ כֻּלָּא חֲשִׁיבִין לְקִבְלֵיהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (דניאל ד) וְכָל דַּיְירֵי אַרְעָא כְּלָא חֲשִׁיבִין. אָמַר רִבִּי אַבָּהוּ, לָא תִקְשֵׁי לָךְ הַאי, דְּהָא רֵישָׁא מִינָן בְּהֶבְדֵּל, שְׁרֵי בְּקַדְמִיתָא לְמִילְעָא בְּאוֹרַיְיתָא לְתוּרְגְּמָנָא, וְתוּרְגְּמָנָא לְדִסְמִיכֵי לֵיהּ, וְדִסְמִיכֵי לֵיהּ, לְדִסְמִיכֵי לֵיהּ. אִשְׁתְּכַח, דְּכַד מִסְתַּיֵּים שְׁמַעְתָּא, דְּכָלְהוֹ תַּלְיָין מִן רֵישָׁא. וּכְהַאי גַּוְונָא תִּשְׁכַּח לְעֵילָּא, וּלְכָלְהוֹ עָלְמִין.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא, אַל תִּתְמַהּ עָלָיו, שֶׁהֲרֵי הַתּוֹרָה נֶאֱצְלָה מִן הַחָכְמָה שֶׁלְּמַעְלָה, וְהַשָּׁמַיִם נֶאֱצְלוּ מֵאוֹתוֹ הָרָקִיעַ הָעֶלְיוֹן שֶׁעַל רֹאשׁ הַחַיּוֹת, וּכְמוֹ זֶה, כְּשֶׁתִּסְתַּכֵּל, כָּל מַה שֶּׁלְּמַעְלָה וּלְמַטָּה נֶאֱצְלוּ זֶה מִזֶּה וְזֶה מִזֶּה, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל הַכֹּל, וּמִכִּסֵּא כְּבוֹדוֹ מַתְחִילִים לְהִיוֹת נֶאֱצָלִים זֶה מִזֶּה, וְכִסֵּא הַכָּבוֹד מִמֶּנּוּ, וְכֻלָּם כְּאַיִן חֲשׁוּבִים לְנֶגְדּוֹ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (דניאל ד) וְכָל דַּיְרֵי הָאָרֶץ כְּאִלּוּ לֹא חֲשׁוּבִים. אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, שֶׁלֹּא יִהְיֶה לְךָ זֶה קָשֶׁה, שֶׁהֲרֵי הָרֹאשׁ שֶׁלָּנוּ לְהַבְדִּיל, מַתְחִיל בָּרִאשׁוֹנָה לְלַמֵּד אֶת הַתּוֹרָה לְתַרְגְּמָן, וְהַתַּרְגְּמָן לַסְּמוּכִים לוֹ, וְהַסְּמוּכִים לוֹ לַסְּמוּכִים לוֹ. נִמְצָא, שֶׁכַּאֲשֶׁר מִסְתַּיֵּם הַשִּׁעוּר, שֶׁכֻּלָּם תְּלוּיִים מִן הָרֹאשׁ. וּכְמוֹ זֶה תִּמְצָא לְמַעְלָה וּלְכָל הָעוֹלָמוֹת.

וְאָמַר רִבִּי אַבָּהוּ, מֹשֶׁה, אִתְאֲצַל מִזֵּיוָא עִילָּאָה. יְהוֹשֻׁעַ, אִיתְאֲצַל מִמֹּשֶׁה. זְקֵנִים, אִתְאֲצָלוּ מִיהוֹשֻׁעַ. נְבִיאִים, אִתְאֲצָלוּ מִזְּקֵנִים. נְשִׁיאִים וְרֵישָׁא דְעַמָּא, אִתְאֲצָלוּ מִנְּבִיאִים. וְכָלְהוֹ דָּא מִן דָּא.

וְאָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, מֹשֶׁה נֶאֱצַל מֵהַזִּיו הָעֶלְיוֹן, יְהוֹשֻׁעַ נֶאֱצַל מִמֹּשֶׁה, הַזְּקֵנִים נֶאֱצְלוּ מִיהוֹשֻׁעַ, הַנְּבִיאִים נֶאֱצְלוּ מִן הַזְּקֵנִים, הַנְּשִׂיאִים וְרֹאשֵׁי הָעָם נֶאֱצְלוּ מִן הַנְּבִיאִים, וְכֻלָּם זֶה מִזֶּה.

עַד דַּהֲווֹ אָזְלֵי, פָּגְעוּ בֵּיהּ בְּר' אֶלְעָזָר, אֲמָרוּ הָא חַד מֵאינּוּן מָארֵי דְמָתִיבְתָּא אָתָא. אֲמָרוּ לֵיהּ, וַדַּאי דְּאַמְרִיתוּ דְּשִׁמְשָׁא אִתְאֲצַל נְהִירוּתֵיהּ מִזִּיוָא דְאַסְפַּקְלָרְיָא דִּלְעֵילָּא. אֲמַר, כָּךְ הוּא.

בְּעוֹד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים פָּגְשׁוּ אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר. אָמְרוּ, הִנֵּה אֶחָד מִבַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה בָּא. אָמְרוּ לוֹ: וַדַּאי שֶׁאָמַרְתֶּם שֶׁהַשֶּׁמֶשׁ נֶאֱצַל אוֹרוֹ מִזִּיו הָאַסְפַּקְלַרְיָה שֶׁלְּמַעְלָה? אָמַר: כָּךְ הוּא!

פְּתַח וַאֲמַר, (שיר השירים ד) מַעְיַן גַּנִּים בְּאֵר מַיִם חַיִּים וְנוֹזְלִים מִן לְבָנוֹן. קוֹרְאֵהּ מַעְיָן, וְאַחַר כַּךְ בְּאֵר, וְאַחַר כַּךְ נוֹזְלִים. בַּהֲדָא פְּסוּקָא אִית לְאִסְתַּכָּלָא, דְּהַאי מַעְיָן אִתְמְשֵׁיךְ מִן בֵּירָא. וּבֵירָא מִן נוֹזְלִים. וְנוֹזְלִים מִן לְבָנוֹן. לְמֵינְדַע, דְּכָלְהוֹ אִתְאֲצָלוּ דָּא מִן דָּא וְדָא מִן דָּא. כָּךְ הוּא שִׁמְשָׁא, לָאו נְהִירוּתָא דִילֵיהּ הוּא, אֶלָּא אִתְמְשַׁךְ חַד חוּטָא דְּזִיוָא דְּנָהִיר לְשִׁמְשָׁא.

פְּתַח וְאָמַר (שיר ד) מַעְיַן גַּנִּים בְּאֵר מַיִם חַיִּים וְנוֹזְלִים מִן לְבָנוֹן. קוֹרְאֵהּ מַעְיָן, וְאַחַר כָּךְ בְּאֵר, וְאַחַר נוֹזְלִים. בַּפָּסוּק הַזֶּה יֵשׁ לְהִתְבּוֹנֵן, שֶׁהֲרֵי הַמַּעְיָן נִמְשָׁךְ מִן הַבְּאֵר, וְהַבְּאֵר מִן הַנּוֹזְלִים, וְהַנּוֹזְלִים מִן לְבָנוֹן.

לְדַעַת שֶׁכֻּלָּם נֶאֱצְלוּ זֶה מִזֶּה וְזֶה מִזֶּה. כֵּן הוּא הַשֶּׁמֶשׁ, הָאוֹר אֵינוֹ שֶׁלּוֹ, אֶלָּא נִמְשָׁךְ חוּט אֶחָד שֶׁל זִיו שֶׁמֵּאִיר לַשֶּׁמֶשׁ.

תְּנַן בְּמַתְנִיתִין דִּילָן, אוֹר שֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בַּתְּחִילָּה, אָדָם הָיָה רוֹאֶה בּוֹ וְצוֹפֶה מֵרֹאשׁ הָעוֹלָם וְעַד סוֹפוֹ. תָּא חֲזֵי, נְהִירוּתָא דִּשְׁמְשָׁא, הוּא חַד מִשִּׁתִּין אַלְפִין וְשִׁבְעִין וְחַמֵּשׁ חוּלָקִין, מֵהַהוּא נְהִירוּתָא דְּאַסְפַּקְלָרְיָא דְּהַהוּא נְהוֹרָא דְּאִתְגְּנִיז. וַאֲפִילּוּ בְּהַאי נְהִירוּתָא דִּשְׁמְשָׁא, לֵית אִינִישׁ יָכֵיל לְאִסְתַּכָּלָא בֵּיהּ, כָּל שֶׁכֵּן בְּהַהִיא נְהוֹרָא.

שֶׁהֲרֵי שָׁנִינוּ בְּמִשְׁנָתֵנוּ, הָאוֹר שֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בַּתְּחִלָּה, אָדָם הָיָה רוֹאֶה בּוֹ וְצוֹפֶה מֵרֹאשׁ הָעוֹלָם וְעַד סוֹפוֹ. בֹּא וּרְאֵה, אוֹר הַשֶּׁמֶשׁ הוּא אֶחָד מִשִּׁשִּׁים אֶלְפִים וְשִׁבְעִים וַחֲמִשָּׁה חֲלָקִים מֵאוֹתוֹ הָאוֹר שֶׁל הָאַסְפַּקְלַרְיָה שֶׁל הָאוֹר הַהוּא שֶׁנִּגְנַז, וַאֲפִלּוּ בְּאוֹר הַשֶּׁמֶשׁ הַזֶּה אֵין אִישׁ יָכוֹל לְהִסְתַּכֵּל בּוֹ, כָּל שֶׁכֵּן בְּאוֹתוֹ הָאוֹר.

וְהָא אָמַרְן, דְּאִינִישׁ יִסְתַּכֵּל בֵּיהּ מֵרֵישֵׁיהּ דְּעָלְמָא וְעַד סְיָיפֵי עָלְמָא. אֶלָּא הָכִי גַּזְרָנָא בְּמַתְנִיתָא דִּילָן, דְּבְהַהוּא נְהִירוּתָא, יָכֵיל אֱינָשׁ לְמִנְדַּע וּלְמֶחֱזֵי בִּנְהִירוּ דְּחָכְמָתָא, כָּל מַה דְּהֲוָה, וְכָל מַה דְּיֶהֱוֵי, מֵרֵישֵׁיהּ דְּעָלְמָא עַד סְיָיפֵי עָלְמָא, וְהַהוּא אִתְגְּנִיז לַצַּדִּיקִים לְעָלְמָא דְּאָתֵי. מַאי לְעָלְמָא דְּאָתֵי, כַּד תֵּיפּוֹק נִשְׁמְתָא קַדִּישָׁא מֵהַאי עָלְמָא, וְיֵזִיל בֵּיהּ לְעָלְמָא דְּאָתֵי.

וַהֲרֵי אָמַרְנוּ, שֶׁאִישׁ יִסְתַּכֵּל בּוֹ מֵרֹאשׁ הָעוֹלָם וְעַד סוֹף הָעוֹלָם? אֶלָּא כָּךְ גָּזַרְנוּ בַּמִּשְׁנָה שֶׁלָּנוּ, שֶׁבְּאוֹר הַהוּא יָכוֹל הָאִישׁ לָדַעַת וְלִרְאוֹת אֶת אוֹר הַחָכְמָה, כָּל מַה שֶּׁהָיָה, וְכָל מַה שֶּׁיִּהְיֶה, מֵרֹאשׁ הָעוֹלָם וְעַד סוֹף הָעוֹלָם, וְהַהוּא נִגְנַז לַצַּדִּיקִים לָעוֹלָם הַבָּא. מַה זֶּה לָעוֹלָם הַבָּא? כְּשֶׁתֵּצֵא הַנְּשָׁמָה הַקְּדוֹשָׁה מִן הָעוֹלָם הַזֶּה וְיֵלֵךְ בּוֹ לָעוֹלָם הַבָּא.

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב (שמות לד) וַיְהִי שָׁם עִם ה' אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה לֶחֶם לֹא אָכַל וּמַיִם לֹא שָׁתָה. מַאי טַעֲמָא, מִשּׁוּם דְּאִתְהַנֵּי מֵהַהוּא זִיוָא. וְאַף עַל גַּב דְּנָחֵית מִתַּמָּן, וְהַהוּא נְהִירוּתָא לָא נָחֵית עִמֵּיהּ, לָא הֲווֹ יָכְלִין לְאִסְתַּכָּלָא בְּאַנְפּוֹי דְּמשֶׁה, מִמַּה דְּאִסְתַּכַּל בְּקַדְמֵיתָא, כַּד הֲוָה תַּמָּן, וְאִשְׁתְּאָרוּ אַנְפּוֹהִי נְהִירִין כְּהַאי שִׁמְשָׁא.

בֹּא וּרְאֵה, כְּתוּב (שמות לד) וַיְהִי שָׁם עִם ה' אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה, לֶחֶם לֹא אָכַל וּמַיִם לֹא שָׁתָה. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁנֶּהֱנָה מֵהַזִּיו הַהוּא. וְאַף עַל גַּב שֶׁיָּרַד מִשָּׁם, וְהָאוֹר הַהוּא לֹא יָרַד עִמּוֹ, לֹא הָיוּ יְכוֹלִים לְהִסְתַּכֵּל בִּפְנֵי מֹשֶׁה מִמַּה שֶׁהִסְתַּכֵּל בָּרִאשׁוֹנָה כְּשֶׁהָיָה שָׁם, וְנִשְׁאֲרוּ פָּנָיו מְאִירִים כַּשֶּׁמֶשׁ הַזֶּה.

סָטֵי רַבִּי אֶלְעָזָר לְאוֹרְחֵיהּ, וְאִינּוּן אָזְלוּ אֲבַתְרֵיהּ, לְאוֹזְפֵיהּ לְאוֹרְחֵיהּ, תְּלַת מִילִּין. אָמַרוּ לְרַבִּי אֶלְעָזָר, זַכָּאִין אַתּוּן מָארֵי מַתְנִיתָא, דְּבָתַר גַּבּוֹי דְּמשֶׁה הֲוֵיתוּן, כַּד אִתְיְיהֵב אוֹרַיְיתָא עַל יְדֵיהּ. אֲזָלוּ רַבִּי חִיָּיא וְרַבִּי נָתָן, וְרַבִּי אַבָּהוּ לָא בָּעָא לְאִתְפָּרְשָׁא מִנֵּיהּ, וַאֲזַל עִמֵּיהּ לְאוֹרְחֵיהּ.

סָטָה רַבִּי אֶלְעָזָר לְצָרְכּוֹ, וְהֵם הָלְכוּ אַחֲרָיו לְלַוּוֹתוֹ לְדַרְכּוֹ שְׁלֹשָׁה מִילִין. אָמְרוּ לְרַבִּי אֶלְעָזָר, אַשְׁרֵיכֶם בַּעֲלֵי הַיְשִׁיבָה, שֶׁאַתָּה גָּבוֹהַּ שֶׁל מֹשֶׁה הֱיִיתֶם, כְּשֶׁנִּתְּנָה תּוֹרָה עַל יָדוֹ. הָלְכוּ רַבִּי חִיָּיא וְרַבִּי נָתָן, וְרַבִּי אַבָּהוּ לֹא רָצָה לְהִפָּרֵד מִמֶּנּוּ, וְהָלַךְ עִמּוֹ לְדַרְכּוֹ.

פְּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר פּוּמֵיהּ וַאֲמַר, (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאוֹרֹת. תָּא חֲזֵי, עֲבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא תְּמַנְיָיסַר רְקִיעִין, דְּנָטְלִין לְמַטְלָנֵיהוֹן, וְסָחֲרִין כָּל עָלְמָא. וְכָל חַד מִתְעַבֵּב הַהוּא שִׁיעוּרָא דְּאִתְיְיהֵיב לֵיהּ מִן מָאנֵיהּ. וְכַד אַשְׁלֵים הַהוּא רְקִיעָא הַהוּא שִׁיעוּרָא, אִתְחַדֵּשׁ בְּעָלְמָא פִּתְגָּמִין טָבִין רַבְרְבִין סַגִּיאִין.

פְּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר אֶת פִּיו וְאָמַר, (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֹת. בֹּא וּרְאֵה, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עָשָׂה שְׁמוֹנָה עָשָׂר רְקִיעִים שֶׁנּוֹסְעִים לְמַסְעֵיהֶם וְסוֹבְבִים אֶת כָּל הָעוֹלָם, וְכָל אֶחָד מִתְעַכֵּב אוֹתוֹ הַשִּׁעוּר שֶׁנִּתַּן לוֹ מֵאֲדוֹנוֹ, וּכְשֶׁמַּשְׁלִים הָרְקִיעַ הַהוּא אֶת הַשִּׁעוּר הַהוּא, מִתְחַדְּשִׁים בָּעוֹלָם דְּבָרִים טוֹבִים גְּדוֹלִים וְרַבִּים.

וְחָשְׁבִין בְּדַעְתַּיְיהוּ אֵינוֹן טִפְּשָׁאֵי דְּלִבָּא, דְּבִסְחָרְנוּתָא דְּהַהוּא רְקִיעָא אִתְעֲבִיד דָּא. וְלָא כָךְ הוּא. דְּהָא כָּל יוֹמָא וְיוֹמָא, מְחַדֵּשׁ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְצַפְּרָא עַד רַמְשָׁא, פִּתְגָּמִין עִילָּאִין רַבְרְבִין וְתַקִּיפִין, וְזִמְנִין דְּאַשְׁלִים הַהוּא רְקִיעָא מַטְלָנוֹהִי, וְיֵעָרַע בְּעָלְמָא גְּזֵירַת מַלְכָּא עִילָּאָה, וְחָשְׁבִין טִפְּשֵׁי לִבָּא, דְּבְגִינֵיהּ דְּהַהוּא רְקִיעָא הֲוָה, וְטָעָיין לְבָהוֹן בְּטִפְּשׁוּתָא.

וְחוֹשְׁבִים בְּדַעְתָּם אוֹתָם טִפְּשֵׁי הַלֵּב, שֶׁמִּסִּבּוּב הָרָקִיעַ הַהוּא זֶה נַעֲשָׂה, וְלֹא כָּךְ הוּא, שֶׁהֲרֵי כָּל יוֹם וְיוֹם מְחַדֵּשׁ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִבֹּקֶר עַד עֶרֶב דְּבָרִים עֶלְיוֹנִים גְּדוֹלִים וַחֲזָקִים, וְלִפְעָמִים שֶׁמַּשְׁלִים הָרָקִיעַ הַהוּא אֶת מַסְעוֹ, וְיִפְּגֹּשׁ בָּעוֹלָם אֶת גְּזֵרַת הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן, וְחוֹשְׁבִים טִפְּשֵׁי הַלֵּב שֶׁבִּגְלַל הָרָקִיעַ הַהוּא זֶה הָיָה, וְטוֹעִים בְּלִבָּם בְּטִפְּשׁוּת.

וְעָבַה קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְהַהוּא רְקִיעָא רְבִיעָאָה, וַאֲנַח בֵּיהּ שִׁמְשָׁא, וְאַסְחַר כָּל עָלְמָא בְּעִידָנִין וְזִמְנִין לְתוֹעַלְתָּא דְּעָלְמָא לִבְנֵי נָשָׁא. וְתָנָא בְּמַתְנִיתָא דִּידָן, תְּלַת מְאָה וְאַרְבְּעִין מַשְׁקוֹפִין, אֲזִיל שִׁמְשָׁא, סָלֵיק וְנָחִית בְּעִידָנִין וְזִמְנִין.

וְעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הָרָקִיעַ הָרְבִיעִי הַהוּא, וְהִנִּיחַ בּוֹ אֶת הַשֶּׁמֶשׁ, וּמְסוֹבֵב אֶת כָּל הָעוֹלָם בְּעִדָּנִים וּזְמַנִּים לְתוֹעֶלֶת שֶׁל הָעוֹלָם לִבְנֵי הָאָדָם. וְלִמַּדְנוּ בַּמִּשְׁנָה שֶׁלָּנוּ, שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְאַרְבָּעִים חֲלוֹנוֹת הוֹלֵךְ הַשֶּׁמֶשׁ, עוֹלֶה וְיוֹרֵד בְּעִדָּנִים וּזְמַנִּים.

וְאָזֵיל וְשָׁרֵי, מִמַּשְׁקוֹפָא דְּמִזְרָח, מֵהַהוּא מַשְׁקוֹפָא דְּאִתְקְרֵי נוֹגַהּ, וְאָזֵיל בְּסָגַלְגְּלוּתָא, עַד דְּמָטָא לְמַשְׁקוֹפָא דְּאִתְקְרֵי קַרְבּוֹסָא. כְּדֵין אָזֵיל לְסִיְיפֵי דְּצָפוֹן, שִׁיתָּא יַרְחֵי, עַד דְּמָטָא לְמַשְׁקוֹפָא דְּזִוָּהֲרָא, וְאָזֵיל שִׁיתָּא יַרְחֵי, לְאַשְׁלָמָא שַׁתָּא לְתוֹעַלְתָּא דִּבְרִייָתָא, לְמֶעְבַּד זְרוֹעָא וַחֲצָדָא.

וְהוֹלֵךְ וּמַתְחִיל מֵחַלּוֹן הַמִּזְרָח, מֵאוֹתוֹ הַחַלּוֹן שֶׁנִּקְרָא נֹגַהּ, וְהוֹלֵךְ בְּעִגּוּל עַד שֶׁמַּגִּיעַ לְחַלּוֹן שֶׁנִּקְרָא קַרְבּוֹסָא. אָז הוֹלֵךְ לְסוֹף הַצָּפוֹן שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים, עַד שֶׁמַּגִּיעַ לַחַלּוֹן שֶׁזּוֹהֵר, וְהוֹלֵךְ שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים לְהַשְׁלִים שָׁנָה לְתוֹעֶלֶת הַבְּרִיּוֹת, לַעֲשׂוֹת זְרִיעָה וּקְצִירָה.

הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית ח) עוֹד כָּל יְמֵי הָאָרֶץ זֶרַע וְקָצִיר וְקֹר וָחֹם וְקַיִץ וָחֹרֶף. וּבְאַשְׁלָמוּתֵיהּ לְצַד דָּרוֹם, לְפוּם יְשׁוּבָא דְאַרְעָא, קָצִיר. וְחוֹם. וְקַיִץ. וּבְאַשְׁלָמוּתֵיהּ לְסִיָּיפֵי צָפוֹן זֶרַע. קוֹר. וְחוֹרֶף. וְכֹלָּא לְפוּם יְשׁוּבָא דְאַרְעָא, כִּדְקָאֲמָרָן. וּבְהַאי גַּוְונָא מַמָּשׁ, כְּמָא דְמִשְׁתַּמְּשִׁין בְּנֵי נָשָׁא לְהַאי נְהוֹרָא דְהַאי רְקִיעָא, כְּדֵין כָּל חֵילֵי שְׁמַיָּא מִשְׁתַּמְּשִׁין לִנְהוֹרָא דְרְקִיעָא, דְּעַל רֵישׁ חַיָּותָא.

זְהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית ח) עֹד כָּל יְמֵי הָאָרֶץ זֶרַע וְקָצִיר וְקֹר וָחֹם וְקַיִץ וְחֹרֶף. וּבְהַשְׁלָמָתוֹ לְצַד הַדָּרוֹם, לְפִי יְשׁוּב הָאָרֶץ, קָצִיר וְחֹם וְקַיִץ. וּבְהַשְׁלָמָתוֹ לְסוֹף הַצָּפוֹן - זֶרַע, קֹר וְחֹרֶף. וְהַכֹּל לְפִי יְשׁוּב הָאָרֶץ, כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ. וּבְגֶוֶן הַזֶּה מַמָּשׁ, כְּמוֹ שֶׁמִּשְׁתַּמְּשִׁים בְּנֵי אָדָם בְּאוֹר הָרָקִיעַ הַזֶּה, אָז כָּל צִבְאוֹת הַשָּׁמַיִם מִשְׁתַּמְּשִׁים בְּאוֹר הָרָקִיעַ שֶׁעַל רֹאשׁ הַחַיּוֹת.

אָמַר רִבִּי אַבָּהוּ, מְאוֹרֹת, לָמָּה חָסֵר ו"ו. אָמַר לֵיהּ, עַל מַה דַּאֲמָרָן בְּקַדְמֵיתָא, דְּלָאו נְהִירוּתֵיהּ שְׁלִים. דְּלֵית נְהִירוּתֵיהּ בַּר מַה דְּמִקַּבֵּל כְּחַד חוּטָא בָּתַר כּוֹתְלָא, מֵהַהוּא נְהִירוּתָא דִלְעֵילָא.

אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, מְאוֹרֹת, לָמָּה חָסֵר וי"ו? אָמַר לוֹ, עַל מַה שֶּׁאָמַרְנוּ בְּרֵאשׁוֹנָה, שֶׁאֵין אוֹרוֹ שָׁלֵם, שֶׁאֵין אוֹרוֹ רַק מַה שֶּׁמְּקַבֵּל כְּחוּט אֶחָד אַחַר הַכּוֹתֶל מִן הָאוֹר הַהוּא שֶׁלְּמַעְלָה.

וּבְגִינֵיהּ לָא אִתְקְרֵי נְהִירוּתָא שְׁלֵימְתָא, וְלָא יָאוֹת לְאִתְקְרֵי שְׁלֵימְתָא, אֶלָּא הַהוּא נְהוֹרָא דְאִתְקְרֵי (דניאל ב) וּנְהוֹרָא עִמֵּיהּ שְׁרֵא. וְהַהוּא דְאִתְגְּנֵיז לַצַּדִּיקִים, הוּא חַד מִסְ' אַלְפִּין וְשִׁבְעִין וְחַמֵּשׁ חוּלָקִין, מִנְּהִירוּתָא דְּשָׁרֵי עִם קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּנְהִירוּתָא דְּשִׁמְשָׁא הוּא חַד מִשְּׁתִּין אַלְפִּין וְשִׁבְעִין וְחַמֵּשׁ חוּלָקִין, מִנְּהִירוּתָא דְּגְנֵיז לְצַדִּיקַיָּא לְעָלְמָא דְאָתֵי. וְעַל כְּדֵין לָא אִתְקְרֵי נְהִירוּתָא שְׁלֵימְתָא הַאי נְהִירוּתָא דְּשִׁמְשָׁא, וְלָא יָאוֹת לְאִתְקְרֵי.

וּבְגִלַּל זֶה לֹא נִקְרָא אוֹר שָׁלֵם, וְלֹא רָאוּי לְהִקָּרֵא שֶׁלֵם אֶלָּא אוֹתוֹ הָאוֹר שֶׁנִּקְרָא וְהָאוֹר עִמּוֹ שׁוֹרֶה. וְהַהוּא שֶׁנִּגְנַז לַצַּדִּיקִים הוּא אֶחָד מִשִּׁשִּׁים אֲלָפִים וְשִׁבְעִים וַחֲמִשָּׁה חֲלָקִים מִן הָאוֹר שֶׁשּׁוֹרֶה עִם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְאוֹר הַשֶּׁמֶשׁ הוּא אֶחָד מִשִּׁשִּׁים אֲלָפִים וְשִׁבְעִים וַחֲמִשָּׁה חֲלָקִים מִן הָאוֹר הַגָּנוּז לַצַּדִּיקִים לָעוֹלָם הַבָּא. וְעַל כֵּן לֹא נִקְרָא אוֹר שָׁלֵם הָאוֹר הַזֶּה שֶׁל הַשֶּׁמֶשׁ, וְלֹא רָאוּי לְהִקָּרֵא.

וּלְפִיכָךְ אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לָא תִקְשֵׁי לְכוֹ, דִּכְתִיב מְאוֹרֹת, וְלָא שְׁלִים. דְּאָנָא לָא עָבֵדִית לֵיהּ, אֶלָּא לְמָה דִּכְתִיב, (בראשית א) לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ. לְשַׁמָּשָׁא לִבְנֵי אַרְעָא, וְדֵי לְכוֹ לִבְנֵי אַרְעָא, לְבוּצִינָא דָא לְשַׁמָּשָׁא לְכוֹ.

וּלְפִיכָךְ אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, לֹא יִקְשֶׁה לָכֶם שֶׁכָּתוּב מְאוֹרֹת וְלֹא שָׁלֵם, שֶׁאֲנִי לֹא עָשִׂיתִי אוֹתוֹ, אֶלָּא לְמָה שֶׁכָּתוּב (בראשית א) לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ, לְשַׁמֵּשׁ אֶת בְּנֵי הָאָרֶץ, וְדֵי לָכֶם לִבְנֵי הָאָרֶץ לַמָּאוֹר הַזֶּה שֶׁיְּשַׁמֵּשׁ אֶתְכֶם.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, וּמַה נְּהוֹרָא זְעֵירָא דָא, לָא יָכְלִין בְּנֵי נָשָׁא לְאִסְתַּכָּלָא בֵּיהּ, נְהוֹרֵיהּ דְּגְנֵיז לְצַדִּיקַיָּא עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. אָמַר רִבִּי אַבָּהוּ, וְכָל שֶׁכֵּן נְהִירוּתָא דְּבוּצִינָא דְּשָׁרֵי קַמֵּי מַלְכָּא עִילָּאָה.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וּמָה הָאוֹר הַקָּטָן הַזֶּה לֹא יְכוֹלִים בְּנֵי אָדָם לְהִסְתַּכֵּל בּוֹ, הָאוֹר הַגָּנוּז לַצַּדִּיקִים עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, וְכָל שֶׁכֵּן הָאוֹר שֶׁל הַמָּאוֹר שֶׁשּׁוֹרֶה לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן.

אָתָא לְנַשְּׁקָא יְדֵיהּ דְּרַבִּי אֶלְעָזָר, אֲמַר כְּעַן יְדַעְנָא, דִּי בְקוּשְׁטָא הַאי מְאוֹרֹת חְסַר, וְיָאוֹת לוֹ לְמֶהֱוֵי חְסַר יַתִּיר מֵהַאי. אֲמַר וַוי לְעָלְמָא כַּד תֵּיפּוֹק מִנֵּיהּ, דְּעַד יוֹמָא דָא שָׁאֵילְנָא דָּא, וְלָא אַשְׁכַּחְנָא עִיקָּרָא דְמִילְּתָא, בַּר כְּעָן. הַהוּא אוֹרְחָא דְּנָפְקַת בֵּיהּ, יְהֵא סִימָנָא דִּבְרָכָה לִי, עַל דְּעָרְעֵית לָךְ.

בָּא לְנַשֵּׁק אֶת יְדוֹ שֶׁל רַבִּי אֶלְעָזָר, אָמַר, כְּעֵת יָדַעְתִּי שֶׁבֶּאֱמֶת הַמְּאוֹרֹת הַזֶּה חָסֵר, וְרָאוּי לוֹ לִהְיוֹת חָסֵר יוֹתֵר מִזֶּה. אָמַר, אוֹי לָעוֹלָם כְּשֶׁתֵּצֵא מִמֶּנּוּ, שֶׁעַד הַיּוֹם הַזֶּה שְׁאַלְתִּי עַל זֶה, וְלֹא מָצָאתִי אֶת עִקַּר הַדָּבָר, רַק עַכְשָׁו. אוֹתָהּ הַדֶּרֶךְ שֶׁיְּצֵאתָ בָּהּ, תִּהְיֶה סִימָן שֶׁל בְּרָכָה לִי עַל שֶׁפִּגַּשְׁתִּי אוֹתָךְ.

יָתֵיב עִמֵּיהּ תְּלָתִין יוֹמִין, וְאוֹלִיף כָּל סִפֵּקָא וְקוּשְׁיָא דְּהַוָה לֵיהּ, וְאוֹלֵיף לֵיהּ שִׁתִּין טַעֲמֵי בְּפָרְשָׁתָא דִּבְרֵאשִׁית. אֲזַל לְאוֹרְחֵיהּ.

יָשַׁב עִמּוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים, וְלָמַד כָּל סָפֵק וְקָשְׁיָא שֶׁהָיוּ לוֹ, וְלִמֵּד אוֹתוֹ שִׁשִּׁים טְעָמִים בְּפָרָשַׁת בְּרֵאשִׁית. הָלַךְ לְדַרְכּוֹ.

אַשְׁכַּח לְרַבִּי חִיָּיא, אֲמַר לֵיהּ בְּמָטוֹ מִינָךְ רַבִּי אַבָּהוּ, דְּאֶטְעוֹם מֵהַהוּא מְתִיקָא דְּדוּבְשָׁא, דְּאַמְצִית מִגְּזִירַת קְדִישִׁין עִילָּאִין. אֲמַר לֵיהּ, חֲרָרְתָא דַּאֲפֵיקוּתָא, וְסוּבְתָא דְּדוּבְשָׁא, לָא מִתְיַישְׁבֵי כַּחֲדָא. וְאַף עַל פִּי כֵּן אוֹלִיף לֵיהּ.

מְצָא אֶת רַבִּי חִיָּיא. אָמַר לוֹ, בְּבַקָּשָׁה מִמְּךָ רַבִּי אַבָּהוּ, שֶׁאֶטְעַם מֵאוֹתָהּ הַמְּתִיקוּת שֶׁל הַדְּבַשׁ שֶׁמְּצִיתָ מִגְּזֵרַת קְדוֹשִׁים עֶלְיוֹנִים. אָמַר לוֹ, חֲרָיוֹת דֶּקֶל שֶׁאֵין בָּהֶן פֵּרוֹת וּסְבִיאַת הַדְּבַשׁ אֵין מִתְיַשְּׁבִים יַחַד. וְאַף עַל פִּי כֵּן לְמַד אוֹתוֹ.

בָּכָה ר' חִיָּיא וַאֲמַר, נַדִּירְנָא עָלַי, דְּעַד דְּאוֹלֵיף קַמֵּי מָארֵיהוֹן דְּמַתְנִיתָא עִילָּאָה, לָא אֵיתֵיב הָכָא. יָתֵיב תַּמָּן תְּרֵיסַר שְׁנִין, כַּד אָתָא קָארוֹ לֵיהּ ר' חִיָּיא רַבָּה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אוֹר גָּנוּז לְצַדִּיקַיָּא לֶעָתִיד לָבֹא, הַהוּא דְּהוּא גָּנוּז. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים צז) אוֹר זָרוּעַ לַצַּדִּיק וּלְיִשְׁרֵי לֵב שִׂמְחָה.

בְּכָה רַבִּי חִיָּיא וְאָמַר, נַדְרְתִּי עָלַי, שֶׁעַד שֶׁאֶלְמַד לִפְנֵי בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה הָעֶלְיוֹנָה, לֹא אֵשֵׁב כָּאן. יָשַׁב שָׁם שְׁתִּים עֶשְׂרֵה שָׁנִים. כְּשֶׁבָּא, קָרְאוּ לוֹ רַבִּי חִיָּיא הַגָּדוֹל. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הָאוֹר הַגָּנוּז לַצַּדִּיקִים לֶעָתִיד לָבֹא, אוֹתוֹ שֶׁהוּא גָּנוּז. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים צז) אוֹר זָרֻעַ לַצַּדִּיק וּלְיִשְׁרֵי לֵב שִׂמְחָה.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאוֹרֹת. ר' פִּנְחָס פָּתַח בְּהַאי קְרָא (שיר השירים ג) צְאֶינָה וּרְאֶינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בַּמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בָּעֲטָרָה שֶׁעִטְּרָה לוֹ אִמּוֹ. אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, חָזַרְנוּ עַל הַתּוֹרָה כּוּלָּא, וְלָא אַשְׁכְּחָן עֲטָרָה דְּעָבְדַת בַּת שֶׁבַע לִשְׁלֹמֹה. כְּעַן אִית לְמֵימַר, הַאי דְּאָמַר רַבִּי יִצְחָק מַאי צְאֶינָה וּרְאֶינָה, הָוֹה לֵיהּ לְמִיכְתַּב בֹּאוּ וּרְאוּ. מַאי צְאֶינָה.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאוֹרֹת (בראשית א). רַבִּי פִּנְחָס פָּתַח בַּפָּסוּק הַזֶּה (שיר ג) צְאֶינָה וּרְאֶינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בַּמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בָּעֲטָרָה שֶׁעִטְּרָה לוֹ אִמּוֹ. אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, חַזַרְנוּ עַל כָּל הַתּוֹרָה וְלֹא מָצָאנוּ עֲטָרָה שֶׁעָשְׂתָה בַּת שֶׁבַע לִשְׁלֹמֹה. כָּעֵת יֵשׁ לוֹמַר, זֶה שֶׁאָמַר רַבִּי יִצְחָק מַה זֶּה צְאֶינָה וּרְאֶינָה, הָיָה לוֹ לִכְתֹּב בֹּאוּ וּרְאוּ, מַה זֶּה צְאֶינָה?

אֶלָּא אָמַר רַבִּי יִצְחָק, פְּסוּקָא דָּא, דְּאִתְקְרֵי עַל אִינּוּן זַכָּאִין דִּנְפָקוּ מִן עָלְמָא דֵּין, וְאִתְקְבָרוּ בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא דְּיִשְׂרָאֵל. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וְדִנְפָקַת נִשְׁמַתְהוֹן תַּמָּן. וַעֲתִידָה בַּת קוֹל לְאִתְעָרָא בְּכָל צִיּוּנָא וְצִיּוּנָא דְּבָתֵּי קִבְרֵי, וְאָמְרָה צְאֶינָה וּרְאֶינָה, פּוּקוּ מִתְּחוֹת בְּלֵיאוֹתָא דְּעַפְרָא, וְאִיתְעָרוּ מִשְׁנַתְכוֹן. בְּנוֹת צִיּוֹן: כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (מלכים ב כג) מָה הַצִּיּוּן הַלָּז.

אֶלָּא, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הַפָּסוּק הַזֶּה שֶׁנִּקְרָא עַל אוֹתָם הַצַּדִּיקִים שֶׁיָּצְאוּ מִן הָעוֹלָם הַזֶּה וְנִקְבְּרוּ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הַקְּדוֹשָׁה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וְשָׁיְצָאָה נִשְׁמָתָם שָׁם. וַעֲתִידָה בַּת קוֹל לְהָעִיר בְּכָל צִיּוּן וְצִיּוּן שֶׁל בָּתֵּי הַקְּבָרוֹת, וְאוֹמֶרֶת: צְאֶינָה וּרְאֶינָה, צְאוּ מִתַּחַת רִקְבּוֹנוֹת הֶעָפָר וְהִתְעוֹרְרוּ מִשְּׁנָתְכֶם. בְּנוֹת צִיּוֹן - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מלכים ב כג) מָה הַצִּיּוּן הַלָּז.

אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, זַכָּאִין אַתּוּן צַדִּיקַיָּא לְמֶחֱמֵי בְּזִיוָוא יַקִּירָא עִלָּאָה דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, דְּשַׁלְמָא כּוּלָּא דִּילֵיהּ. וּבְאֵיזֶה זְכוּתָא, בִּשְׁבִיל עֲטָרָה שֶׁעִטְּרָה לוֹ אִמּוֹ, בְּדֵיל הַהוּא כִּתְרָא, דְּאַכְתִּרוּ לֵיהּ צַדִּיקַיָּא בְּמִלֵּי דְאוֹרַיְיתָא בְּעָלְמָא דֵּין. אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, אִמּוֹ, כְּמוֹ אוּמּוֹ. וְאֵיזֶהוּ אוֹם שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. אֵלּוּ צַדִּיקִים שֶׁהֵם אוֹם הַיְדוּעָה לוֹ.

אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, זַכַּאי אַתֶּם הַצַּדִּיקִים לִרְאוֹת אֶת זִיו הַכָּבוֹד הָעֶלְיוֹן שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ, שֶׁהַשָּׁלוֹם כֻּלּוֹ שֶׁלּוֹ, וּבְאֵיזוֹ זְכוּת? בִּשְׁבִיל הָעֲטָרָה שֶׁעִטְּרָה לוֹ אִמּוֹ, בִּשְׁבִיל אוֹתוֹ הַכֶּתֶר שֶׁהִכְתִּירוּ אוֹתוֹ הַצַּדִּיקִים בְּדִבְרֵי תוֹרָה בָּעוֹלָם הַזֶּה. אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, אִמּוֹ, וּמַהוּ? אֵמּוֹ, וְאֵיזֶהוּ אֹם שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא? אֵלּוּ הַצַּדִּיקִים שֶׁהֵם אֵמָה הַיְדוּעָה לוֹ.

בְּיוֹם חֲתוּנָתוֹ, חַתְנוּת דָּא מִמַּאן הוּא. אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, מֵהַהוּא אוֹם, חֲתוּנָתוֹ שֶׁל אוֹתוֹ אוֹם שֶׁלּוֹ. מַהוּ חֲתוּנָתוֹ בְּיוֹמָא דְּכַשְׁרָן לְמֶעְבַּד פִּיקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, דְּהוּא חֶדְוָותָא דְּצַדִּיקַיָּא. וְאֵימָתַי כַּשְׁרָן. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מִתְּלִיסַר שְׁנִין וּלְעֵילָּא, דְּהַהוּא יוֹמָא חוֹבָתָא עַל צַדִּיקַיָּא לְמֵיעְבַּד חֶדְוָותָא דִּלְבָּא, כְּיוֹמָא דְּסָלִיק לַחוּפָּה. וּבְגִין הַהוּא זְכוּתָא, עָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְאַתְעָרָא לְהוֹ וּלְעַבְרָא כְּרוֹזָא קָדָמֵיהוֹן בְּחֶדְוָה, צְאֶינָה וּרְאֶינָה בְּנוֹת צִיּוֹן.

בְּיוֹם חֲתֻנָּתוֹ - הַחֲתֻנָּה הַזּוֹ מִמִּי הִיא? אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, מֵהָאֹם הַהוּא, חֲתֻנָּה שֶׁל אוֹתוֹ הָאֹם שֶׁלּוֹ. מַהוּ חֲתֻנָּתוֹ? בַּיּוֹם שֶׁהֻכְשְׁרוּ לַעֲשׂוֹת אֶת מִצְוֹות הַתּוֹרָה, שֶׁהוּא שִׂמְחַת הַצַּדִּיקִים. וְאֵימָתַי הֻכְשְׁרוּ? אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מִשְּׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנִים וָמַעְלָה, שֶׁאוֹתוֹ הַיּוֹם חוֹבָה עַל הַצַּדִּיקִים לַעֲשׂוֹת שִׂמְחַת הַלֵּב כְּיוֹם שֶׁעוֹלֶה לַחֻפָּה, וּמִשּׁוּם אוֹתָהּ הַזְכוּת עָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְעוֹרֵר אוֹתָם וּלְהַעֲבִיר כְּרוֹז לִפְנֵיהֶם בְּחֶדְוָה: צְאֶינָה וּרְאֶינָה בְּנוֹת צִיּוֹן.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, תָּא שְׁמַע, יְהִי מְאוֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמָיִם, ר' יִצְחָק אָמַר, כְּשֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְחַיֶּה אֶת הַמֵּתִים, וְיַעֲבֵר כָּרוֹזָא עַל כָּל צִיּוּנָא וְצִיּוּנָא. בֵּיהּ זִמְנָא נָחֵית הַהִיא נִשְׁמָתָא, כְּנְהוֹרָא וּבוּצִינָא דְּיַנְהַר בְּנְהִירוּ רְקִיעָא דִּשְׁמַיָּא, עַל הַהוּא גּוּפָא דְּאִתְעַר מִן אַרְעָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, יְהִי מְאוֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמָיִם. וְלָמָּה, לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ, עַל אוֹתוֹ הַגּוּף הַיּוֹצֵא מִן הָאָרֶץ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בּא תִשְׁמַע, יְהִי מְאוֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, כְּשֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְחַיֶּה אֶת הַמֵּתִים וְיַעֲבִיר כָּרוֹז עַל כָּל צִיּוּן וְצִיּוּן, בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן תֵּרֵד אוֹתָהּ הַנְּשָׁמָה, כְּמוֹ הָאוֹר וְהַמָּאוֹר שֶׁיֵּאִיר בָּאוֹר שֶׁל רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם עַל אוֹתוֹ הַגּוּף שֶׁיִּתְעוֹרֵר מִן הָאָרֶץ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב יְהִי מְאוֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמָיִם. וְלָמָּה? לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ, עַל אוֹתוֹ הַגּוּף שֶׁיּוֹצֵא מִן הָאָרֶץ.

ר' אַבָּהוּ אָמַר, זוֹ הִיא זֹהַר הָרוּחַ, הַשּׁוֹרָה עַל הַגּוּף לְהַחֲיוֹתוֹ, וּלְהָאִיר אֲפִלּוּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית א) יְהִי מְאוֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמָיִם. וְלָמָּה, לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ, עַל הַיּוֹצֵא מִן הָאָרֶץ, כִּדְאָמְרָן.

רַבִּי אַבָּהוּ אָמַר, זוֹהֲרִי זֹהַר הָרוּחַ הַשּׁוֹרָה עַל הַגּוּף לְהַחֲיוֹתוֹ וּלְהָאִיר אֲפִלּוּ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב יְהִי מְאוֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם, וְלָמָּה? לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ, עַל הַיּוֹצֵא מִן הָאָרֶץ, כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ.

ר' יְהוּדָה בֶּן פָּזִי פָּגַע בֵּיהּ בְּרַב נַחְמָן, אָמַר לֵיהּ אוֹתוֹ הָרוּחַ שֶׁעָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַחֲיוֹת בּוֹ הַמֵּתִים, מַהוּ. אָמַר לֵיהּ, הוּא רוּחַ אַסְפַּקְלַרְיָא שֶׁל מַעְלָה, כַּאֲשֶׁר יַשִּׁיגוּ בְּנֵי אָדָם הַדֵּעוֹת הַנְּכוֹנוֹת. וּמְנָא לָן הָא. מִמַּה דִּכְתִיב, (יחזקאל לז) וְנָתַתִּי רוּחִי בָּכֶם וְחְיִיתֶם. וְנָתַתִּי רוּחַ בָּכֶם לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא רוּחִי, אוֹתוֹ הַנֶּאֱצָל מֵאַסְפַּקְלַרְיָא שֶׁלּוֹ. וּכְתִיב (שם) וְאֶת רוּחִי אֶתֵּן בְּקִרְבְּכֶם, וְאַחַר כַּךְ יִהְיֶה סִימָן יָדוּעַ בָּעוֹלָם, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית א) וְהָיוּ לְאוֹתוֹת וּלְמוֹעֲדִים וּלְיָמִים וְשָׁנִים.

רַבִּי יְהוּדָה בֶּן פָּזִי פָּגַשׁ אֶת רַב נַחְמָן. אָמַר לוֹ, אוֹתָהּ הָרוּחַ שֶׁעָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַחֲיוֹת בָּהּ אֶת הַמֵּתִים מַהִי? אָמַר לוֹ, הִיא רוּחַ הָאַסְפַּקְלַרְיָה שֶׁל מַעְלָה, כַּאֲשֶׁר יַשִּׂיגוּ בְּנֵי אָדָם הַדֵּעוֹת הַנְּכוֹנוֹת. וּמִנַּיִן לָנוּ זֶה? מִמַּה שֶׁכָּתוּב (יחזקאל לז) וְנָתַתִּי רוּחִי בָּכֶם וְחְיִיתֶם. לֹא נֶאֱמַר וְנָתַתִּי רוּחַ בָּכֶם, אֶלָּא רוּחִי, אוֹתוֹ הַנֶּאֱצָל מֵהָאַסְפַּקְלַרְיָה שֶׁלִּי, וְכָתוּב (שם) וְאֶת רוּחִי אֶתֵּן בְּקִרְבְּכֶם, וְאַחַר כַּךְ יִהְיֶה סִימָן יָדוּעַ בָּעוֹלָם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית א) וְהָיוּ לְאוֹתוֹת וּלְמוֹעֲדִים וּלְיָמִים וְשָׁנִים.

ק (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ. ר' אַבָּהוּ פְּתַח, (תהלים ח) מָה אֱנוֹשׁ כִּי תִזְכְּרֶנּוּ וּבֶן אָדָם כִּי תִפְקְדֶנּוּ וַתְּחַסְּרֵהוּ מְעַט מֵאֱלֹהִים. ר' תַּנְחוּם אָמַר, בְּשָׁעָה שֶׁרָצָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לִבְרוֹא אֶת הָאָדָם, נִתְיַיעֵץ עִם הַמַּלְאָכִים אוֹתָם הַסּוֹבְבִים אֶת כִּסְאוֹ, וְאָמַר לָהֶם נַעֲשֶׂה אָדָם. אָמְרוּ לוֹ, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם מַה טִיבוֹ שֶׁל אָדָם זֶה, מָה אֱנוֹשׁ כִּי תִזְכְּרֶנּוּ.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ (בראשית א). רַבִּי אַבָּהוּ פָּתַח, (תהלים ח) מָה אֱנוֹשׁ כִּי תִזְכְּרֶנּוּ וּבֶן אָדָם כִּי תִפְקְדֶנּוּ וַתְּחַסְּרֵהוּ מְעַט מֵאֱלֹהִים. רַבִּי תַּנְחוּם אָמַר, בְּשָׁעָה שֶׁרָצָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לִבְרֹא אֶת הָאָדָם, נִתְיַעֵץ עִם הַמַּלְאָכִים אוֹתָם הַסּוֹבְבִים אֶת כִּסְאוֹ, וְאָמַר לָהֶם נַעֲשֶׂה אָדָם. אָמְרוּ לוֹ: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, מַה טִּיבוֹ שֶׁל אָדָם זֶה, מָה אֱנוֹשׁ כִּי תִזְכְּרֶנּוּ?

דָּבָר אַחֵר נַעֲשֶׂה אָדָם, ר' בּוּטָא בְּשֵׁם ר' בּוֹ אָמַר, חָזַרְנוּ עַל כָּל הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ, וְלֹא מָצִינוּ שֶׁנִּתְיַעֵץ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עִם הַמַּלְאָכִים לְעוֹלָם, עַל שׁוּם דָּבָר מִכָּל מַה שֶּׁהוּא צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת.

דָּבָר אַחֵר נַעֲשֶׂה אָדָם, רַבִּי בּוּטָא בְּשֵׁם רַבִּי בּוֹ אָמַר, חָזַרְנוּ עַל כָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ וְלֹא מָצִינוּ שֶׁנִּתְיַעֵץ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עִם הַמַּלְאָכִים לְעוֹלָם עַל שׁוּם דָּבָר מִכָּל מַה שֶּׁהוּא צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת.

וְעוֹד מָצִינוּ שֶׁאֵין לְמַעְלָה וּלְמַטָּה שֶׁמַּשִּׂיגִים לְדַעְתּוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וּכְשֶׁהֵם רָצִים לְהַשִּׂיג, מִיָּד חוֹזְרִים לְאָחוֹר מֵהַשָּׂגָתָם, כְּהֲדֵין קַנְבּוֹסָא דְּקוֹנָארֵי, דְּפָרַח וְחוֹזֵר לְדוּכְּתֵהּ דְּשָׁארֵי. כְּךְ הֵם, עַד שֶׁחוֹזְרִים וְאוֹמְרִים בָּרוּךְ כְּבוֹד ה' מִמְּקוֹמוֹ.

וְעוֹד מָצִינוּ, שֶׁאֵין לְמַעְלָה וּלְמַטָּה שֶׁמַּשִּׂיגִים לְדַעְתּוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וּכְשֶׁהֵם רָצִים לְהַשִּׂיג, מִיָּד חוֹזְרִים לְאָחוֹר מֵהַשָּׂגָתָם, כְּמוֹ עוֹף הַנִּקְרָא קַנְבּוֹסָא דְּקוֹנָארֵי הַזֶּה, שֶׁפּוֹרֵחַ וְחוֹזֵר לַמָּקוֹם שֶׁהוּא שׁוֹרֶה. כְּךְ הֵם, עַד שֶׁחוֹזְרִים וְאוֹמְרִים (יחזקאל ג) בָּרוּךְ כְּבוֹד ה' מִמְּקוֹמוֹ.

וְעוֹד אָמַר רַבִּי בּוּטָא, מָצִינוּ שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּרָא אוֹר הָרִאשׁוֹן, וּבָרָא מִזֶּה הָאוֹר שְׁאָר הַמְשַׁמְּשִׁים שֶׁלּוֹ. אִם הָאוֹר הָרִאשׁוֹן שֶׁנִּבְרָא בַּתְּחִלָּה, לֹא נִתְיַעֵץ עִמּוֹ, כְּשֶׁרָצָה לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ שְׁאָר צִבְאוֹתָיו, כָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן אָדָם לַהֶבֶל דָּמָה.

וְעוֹד אָמַר רַבִּי בּוּטָא, מָצִינוּ שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּרָא הָאוֹר הָרִאשׁוֹן, וּבָרָא מִזֶּה הָאוֹר שְׁאָר הַמְשַׁמְּשִׁים שֶׁלּוֹ. אִם הָאוֹר שֶׁנִּבְרָא בַּתְּחִלָּה לֹא נִתְיַעֵץ עִמּוֹ, כְּשֶׁרָצָה לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ שְׁאָר צִבְאוֹתָיו, כָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן (תהלים קמד) אָדָם לַהֶבֶל דָּמָה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הַנַּח לְרַבִּי בּוּטָא דְּעִם מָארֵי מַתְנִיתָא שַׁוֵּי מְדוֹרֵיהּ. אֶמַר ר' בּוּטָא, אֲנָא לָא זָכֵינָא לְמֶהֱוֵי מְדוֹרָאי עִמְּהוֹן, אֶבָל קוּשְׁיָא הֲוָה דִּידְהוֹן.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הַנַּח לְרַבִּי בּוּטָא, שֶׁעִם בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה שָׂם אֶת מְדוֹרוֹ. אָמַר רַבִּי בּוּטָא, אֲנִי לֹא זָכִיתִי שֶׁיִּהְיֶה מְדוֹרִי עִמָּהֶם, אֲבָל הַקֻּשְׁיָא הָיְתָה שֶׁלָּהֶם.

וּפֵירוּקָא שְׁמַעְנָא, דְּאָמַר רַבִּי בּוֹ, כְּהֲדֵין מַלְכָּא דְּהֲוָה שַׁלִּיטָא עַל כֹּלָּא, וּבָעֵי לְאַחֲזָאָה גַּרְמֵיהּ דְּכָלְהוֹ כְּלִילָן בֵּיהּ, וְהוּא כֹּלָּא. עָבִיד גַּרְמֵיהּ בְּלִישָׁן דְּסַגִּיאִין. כָּךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הוֹאִיל דְּבָעֵי לְאַחֲזָאָה דְּכָל עָלְמָא דִּידֵיהּ, כָּלִיל כּוֹלָּא בִּידֵיהּ, וַאֲמַר לִישָׁן דְּסַגִּיאִין, לְאַחֲזָאָה דְּהוּא כּוֹלָּא. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אִי קָלָא מִן רַמְיָא שְׁמַעְתָּא מֵהַאי, אֵימָא דַּהֲוָה שַׁפִּיר, דְּלָא אִתַּיְשַׁבָא בְּלִבָּאי הַאי פֵּירוּקָא.

וְתֵרוּץ שְׁמַעְתִּי שֶׁאָמַר רַבִּי בּוֹ, כְּמֶלֶךְ הַזֶּה שֶׁהָיָה שׁוֹלֵט עַל הַכֹּל, וְרָצָה לְהַרְאוֹת אֶת עַצְמוֹ שֶׁכֻּלָּם כְּלוּלִים בּוֹ וְהוּא הַכֹּל, עָשָׂה עַצְמוֹ בִּלְשׁוֹן רַבִּים. כָּךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, הוֹאִיל וְרָצָה לְהַרְאוֹת שֶׁכָּל הָעוֹלָם שֶׁלּוֹ, כְּלַל אֶת הַכֹּל בְּיָדוֹ, וְאָמַר לְשׁוֹן רַבִּים לְהַרְאוֹת שֶׁהוּא הַכֹּל. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אִם קוֹל מְמְרוֹמִים שְׁמַעְתִּי מִזֶּה, אֹמַר שֶׁהָיָה יָפֶה, שֶׁאֵין הַתֵּרוּץ הַזֶּה מִתְיַשֵּׁב בְּלִבִּי.

רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי אָתָא לְטִבֶּרְיָא לְמִדְכֵּי לְכָל שׁוּקֵי טִבֶּרְיָה, חָמוֹ לֵיהּ, ר' פִּנְחָס וְרַבִּי בָּא וְרַבִּי יִצְחָק. אָמְרוּ, עַד אֵימָתַי נֵיתֵיב בִּקְיֵימָא חָדָא, וְלָא נֵיכוֹל לְמֵהַךְ. אֲמָרוּ, הָא מָארֵי דְּמַתְנִיתִין הָכָא, נִשְׁאַל קַמֵּיהּ.

רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי בָּא לְטִבֶּרְיָה לְטַהֵר אֶת כָּל שׁוּקֵי טִבֶּרְיָה, רָאוּ אוֹתוֹ רַבִּי פִּנְחָס וְרַבִּי בָּא וְרַבִּי יִצְחָק. אָמְרוּ: עַד מָתַי נֵשֵׁב בְּקִיּוּם אֶחָד וְלֹא נוּכַל לָלֶכֶת? אָמְרוּ: הִנֵּה מְבַעֲלֵי הַמִּשְׁנָה כָּאן, נִשְׁאַל לְפָנָיו.

אָתָא רַבִּי אַבָּהוּ תַּמָּן, אֲמַר לֵיהּ, אִי לָא נִשְׁמַע מִלָּה דָּא, הָא אִתְפַּתְּחָא פּוּמְהוֹן דְּמִינָאי בְּפִסּוּקָא דָּא. אָמַר לֵיהּ, לֵימָא לָן מַר עִיקָּרָא דִּפְסוּקָא דָּא, אָמַר לֵיהּ מַאי הוּא. אָמַר לֵיהּ הַאי נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ.

בָּא לְשָׁם רַבִּי אַבָּהוּ. אָמַר לוֹ: אִם לֹא נִשְׁמַע דָּבָר זֶה, הֲרֵי יִפָּתַח פִּיהֶם שֶׁל הַמִּינִים בַּפָּסוּק הַזֶּה. אָמַר לוֹ: מַאי לָנוּ מַר אֶת עִקַּר הַפָּסוּק הַזֶּה. אָמַר לוֹ: מַה הוּא? אָמַר לוֹ: זֶה נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, כְּתִיב (ישעיה מב) הַחֵרְשִׁים שִׁמְעוּ וְהָעִוְרִים הַבִּיטוּ לִרְאוֹת. וְכִי לָעִוְרִים וְלַחֵרְשִׁים אָמְרָה תּוֹרָה הַאי. אֶלָּא עִוְרִים, שֶׁהֵם עִוְרִים בַּתּוֹרָה, שֶׁדַּרְכָּהּ הַיָּשָׁר לִפְנֵיהֶם, וְהוֹלְכִים אֲרֻחוֹת עֲקַלְקַלּוֹת כְּעִוְרִים, וְלֹא יוֹדְעִים אֶת עִקַּר הַדָּבָר. הַפָּסוּק הַזֶּה נִגְזַר בַּמִּשְׁנָה שֶׁלָּנוּ, וְכָךְ גָּזְרוּ.

כַּד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא, הֲוָה עִיקָּרָא דְּכֹלָּא מַיָּא, וּמִן מַיָּא אַשְׁתֵּיל כָּל עָלְמָא. וְעָבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא תְּלָתָא אוּמָנִין, דְּיַעַבְדוּן אוּמָנוּתֵיהּ בְּהַאי עָלְמָא, וְאִלֵּין אִינוּן: שְׁמַיָּא, וְאַרְעָא, וּמַיָּא. וְעַל יְדוֹי דְּאִלֵּין, אִתְבְּרֵי כָּל מַה דִּי בְּעָלְמָא דֵּין.

כְּשֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, הַמַּיִם הָיוּ הָעִקָּר שֶׁל הַכֹּל, וּמִמַּיִם הִשְׁתִּיל אֶת כָּל הָעוֹלָם. וְעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שְׁלֹשָׁה אֻמָּנִים שֶׁיַּעֲשׂוּ אֶת אֻמָּנוּתוֹ בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְאֵלּוּ הֵם: שָׁמַיִם, וָאָרֶץ, וּמַיִם. וְעַל יְדֵי אֵלּוּ נִבְרָא כָּל מַה שֶּׁבָּעוֹלָם הַזֶּה.

וְזַמִּין לְאִלֵּין תְּלָתָא, לְכָל חַד מִנְּהוֹן, לְאַפָּקָא בְּרַיְיתָא דִּצְרִיךְ לְעָלְמָא. זַמִּין לְמַיָּא, אָמַר לֵיהּ אַתְּ אַפֵּיק לְאַרְעָא דִּתְחוֹתָךְ, וְאַתְּ זִיל אִתְכַּנַּיִּשׁ לַאֲתַר חָד, וּמַיָּא עָבַד כָּךְ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית א) יִקָּווּ הַמַּיִם.

וְהִזְמִין אֶת שְׁלֹשֶׁת אֵלּוּ, אֶת כָּל אֶחָד מֵהֶם, לְהוֹצִיא בְּרִיּוֹת שֶׁצְּרִיךְ לָעוֹלָם. הִזְמִין אֶת הַמַּיִם. אָמַר לָהֶם: אַתֶּם תּוֹצִיאוּ אֶת הָאָרֶץ מִתַּחְתֵּיכֶם, וְאַתָּה לֵךְ תִּתְכַּנֵּס לְמָקוֹם אֶחָד. וְהַמַּיִם עָשׂוּ כָּךְ. וְהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית א) יִקָּווּ הַמַּיִם.

קָרָא לְאַרְעָא, אָמַר לָהּ, אַתְּ אַפֵּיק בְּרְיָין מִינָךְ, בְּעֵירִין וְחֵיוָתָן וּכְדָמֵי לוֹן, מַיָּד עָבְדַת כָּךְ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב (שם) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ.

קָרָא לְאַרְעָא. אָמַר לָהּ: אַתְּ תּוֹצִיאִי מִמֵּךְ בְּרִיּוֹת, בְּהֵמוֹת וְחַיּוֹת וְכַדּוֹמֶה לָהֶם. מַיָּד עָשְׂתָה כָּךְ. וְהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ.

קָרָא לַשָּׁמַיִם, אָמַר לוֹן, אַתּוּן אַבְדִּילוּ בֵּין מַיָּא לְמַיָּא, עָבְדוּ כָּךְ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שם) וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת הָרָקִיעַ. קָרָא לְאַרְעָא, אָמַר לָהּ אֲפֵיקִי דְּשָׁאִים וְעִשְׂבִים וִיבוּלִין וְאִילָנֵי חַקְלָא, מַיָּד מָה כְּתִיב בָּהּ. (שם) וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא עֵשֶׂב מַזְרִיעַ זָרַע.

קָרָא לַשָּׁמַיִם. אָמַר לָהֶם: אַתֶּם הַבְדִּילוּ בֵּין מַיִם לְמַיִם. עָשׂוּ כָּךְ. וְהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת הָרָקִיעַ. קָרָא לָאָרֶץ. אָמַר לָהּ: הוֹצִיאִי דְּשָׁאִים וְעֲשָׂבִים וִיבוּלִים וַעֲצֵי הַשָּׂדֶה. מַיָּד מָה כָּתוּב בָּהּ? (שם) וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא עֵשֶׂב מַזְרִיעַ זָרַע.

קָרָא כְּמוֹ כֵן לַשָּׁמַיִם, אָמַר לוֹן, יְהֵא בְּכוֹן נְהוֹרִין וּבוּצִינִין לְאַנְהָרָא עַל אַרְעָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שם) יְהִי מְאֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמָיִם. קָרָא כְּמוֹ כֵן לְמַיָּא, אָמַר לוֹן, אַתּוּן אֲפִיקוּ רִיחֲשָׁא דְנוּנִין וְעוֹפִין, וּכְדָמֵי לוֹן, הֲדָא הוּא דִכְתִיב (שם) יִשְׁרְצוּ הַמַּיִם שֶׁרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה. וְעַל יְדֵיהוֹן דִּתְלָתָא אִלֵּין, אִתְעֲבִיד כָּל עוֹבָדָא דִבְרֵאשִׁית, כָּל חַד וְחַד לְזִינֵיהּ.

קָרָא כְּמוֹ כֵן לַשָּׁמַיִם. אָמַר לָהֶם: יִהְיוּ בָכֶם אוֹרוֹת וּמְאוֹרוֹת לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) יְהִי מְאֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמָיִם. קָרָא כְּמוֹ כֵן לַמַּיִם. אָמַר לָהֶם: אַתֶּם תּוֹצִיאוּ רֶמֶשׂ שֶׁל דָּגִים וְעוֹפוֹת וְכַדּוֹמֶה לָהֶם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) יִשְׁרְצוּ הַמַּיִם שֶׁרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה. וְעַל יְדֵי שְׁלֹשֶׁת אֵלֶּה נַעֲשָׂה כָּל מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְמִינוֹ.

כַּד אֲתָא יוֹמָא שְׁתִיתָאָה, כָּלְהוֹ הֲווֹ זְמִינִין לְמִבְרֵי כִּשְׁאָר יוֹמִין. אֲמַר לוֹן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, לָא שׁוּם חַד מִנְכוֹן, יָכֵיל לְמֶעְבַּד בְּרִיָה דָא בִּלְחוֹדוֹי, כִּשְׁאָר כָּל בְּרְיָין דַּהֲווֹ עַד כָּאן, אֶלָּא כּוּלְכוֹן תִּתְחַבְּרוּן כַּחֲדָא וַאֲנָא עִמְכוֹן, וְנַעֲבִיד אֵינָשָׁא. דְּהָא אַתּוּן לָא תֵּיכְלוּל לְמֶעְבַּדְיהּ בִּלְחוֹדַיכוֹן, אֲבָל גּוּפָא יְהֵא דִילְכוֹן תִּלְתֵּיכוֹן, וְנִשְׁמָתָא דִילִי.

כְּשֶׁבָּא הַיּוֹם הַשִּׁשִּׁי, כֻּלָּם הָיוּ מְזֻמָּנִים לִבְרֹא כְּמוֹ שְׁאָר הַיָּמִים. אָמַר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: שׁוּם אֶחָד מִכֶּם לֹא יָכוֹל לַעֲשׂוֹת הַבְּרִיָּה הַזּוֹ לְבַדָּהּ כְּמוֹ שְׁאָר כָּל הַבְּרִיּוֹת שֶׁהָיוּ עַד כָּאן, אֶלָּא כֻּלְּכֶם תִּתְחַבְּרוּ יַחַד, וַאֲנִי עִמָּכֶם, וְנַעֲשֶׂה אָדָם, שֶׁהֲרֵי אַתֶּם לֹא תּוּכְלוּ לַעֲשׂוֹתוֹ לְבַדְּכֶם, אֲבָל הַגּוּף יִהְיֶה שֶׁל שִׁלְשָׁתְּכֶם, וְהַנְּשָׁמָה שֶׁלִּי.

וּלְפִיכָךְ קְרָא לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וַאֲמַר לוֹן נַעֲשֶׂה אָדָם, אֲנָא וְאַתּוּן. אֲנָא נְשְׁמָתָא, וְאַתּוּן גּוּפָא. וְכָךְ הוּא, דְּגוּפָא הוּא מִתְּלָתְהוֹן, דַּהֲווֹ אוּמָנִין בְּעוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית, וְנִשְׁמָתָא יָהֲבָה קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאִשְׁתַּתַּף עִמְּהוֹן בָּהּ.

וּלְפִיכָךְ קָרָא לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְאָמַר לָהֶם נַעֲשֶׂה אָדָם, אֲנִי וְאַתֶּם. אֲנִי אֶת הַנְּשָׁמָה, וְאַתֶּם אֶת הַגּוּף. וְכָךְ הוּא, שֶׁהַגּוּף הוּא מִשְּׁלִשְׁתָּם, שֶׁהָיוּ אֻמָּנִים בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית. וְאֶת הַנְּשָׁמָה נָתַן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁהִשְׁתַּתֵּף עִמָּהֶם בָּהּ.

בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ, כְּלוֹמַר דְּאִתְחֲזֵי לָנָא, בְּהַהוּא גּוּפָא דְּאִתְנְסַב מִנְּכוֹן, לְמִנְדַּע וּלְאַדְמָאָה לְכוֹן, כְּהַהוּא דְּאִתְנְסִיב מִנַּי, דְּהוּא נִשְׁמָתָא, דְּיִתְפָּרֵשׁ מֵעוֹבָדוֹי דְּעָלְמָא, וִיהֵא תֵּאוּבְתֵּיהּ וּרְעוּתֵיהּ לְעֵילָּאִין קַדִּישִׁין.

בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ, כְּלוֹמַר שֶׁרָאוּי לָנוּ, בְּאוֹתוֹ הַגּוּף שֶׁנִּלְקַח מִכֶּם, לָדַעַת וּלְהַדְמוֹת לָכֶם כְּמוֹ אוֹתוֹ שֶׁנִּלְקַח מִמֶּנִּי, שֶׁהוּא הַנְּשָׁמָה, שֶׁיִּפָּרֵד מִמַּעֲשֵׂי הָעוֹלָם, וְתִהְיֶה תְּשׁוּקָתוֹ וּרְצוֹנוֹ לָעֶלְיוֹנִים הַקְּדוֹשִׁים.

וְעוֹד בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ, דְּגוּפָא דְּאִתְנְסִיב מִנְּכוֹן, לָא יְהֵא בְּקִיּוּמָא כְּגִינֵיכוֹן. מַאי כְּגִינֵיכוֹן. כְּאִינּוּן דְּרָיְין דְּאַפֵּקְתּוּן, עַל דְּאִיהִי עַפְרָא כִּשְׁאָר כָּל בְּרָיָין. וְהַהִיא נִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא דַּאֲנָא יָהֵיב בֵּיהּ, דְּיֶהֱוֵי לָהּ קִיּוּמָא לְעָלְמִין, דְּלֵיתָהּ גּוּפָא, וְיִדְמֶה בְּקִיּוּמָא לִי.

וְעוֹד בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ, שֶׁהַגּוּף שֶׁנִּלְקַח מִכֶּם לֹא יִהְיֶה בְּקִיּוּם כְּמוֹתְכֶם. מַה זֶּה כְּמוֹתְכֶם? כְּאוֹתָן הַבְּרִיּוֹת שֶׁהוֹצֵאתֶם, עַל שֶׁהוּא עָפָר כִּשְׁאָר כָּל הַבְּרִיּוֹת. וְהַנְּשָׁמָה הַקְּדוֹשָׁה הַהִיא שֶׁאֲנִי נָתַתִּי בּוֹ, שֶׁיִּהְיֶה לָהּ קִיּוּם לְעוֹלָמִים, שֶׁאֵינָהּ גּוּף, וְתִדְמֶה לַקִּיּוּם שֶׁלִּי.

אֲמַר רַבִּי אַבָּהוּ, הֲדֵין הוּא בְּרִירָא דְּמִלְּתָא, מִשּׁוּם דְּאִשְׁתְּכַח דִּבְבְרֵאשִׁית, הֲווֹ אִלֵּין תְּלָתָא, שְׁמַיָּא וְאַרְעָא וּמַיָּא.

אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, זֶהוּ בְּרוּר הַדָּבָר, מִשּׁוּם שֶׁנִּמְצָא שֶׁבְּבְרֵאשִׁית הָיוּ שְׁלֹשֶׁת אֵלּוּ - שָׁמַיִם וְאֶרֶץ וּמַיִם.

ר' אֶלְעָזָר בַּר ר' שִׁמְעוֹן אָמַר, יָאוֹת הוּא. אֲבָל אַרְעָא נָסְבָא חֵילָא דְּתִתְלַתְּהוֹן בְּלְחוֹדָהּ, עַד דַּהֲווֹ בָהּ אַרְבַּע יְסוֹדוֹת קַיְימִין. מִן שְׁמַיָּא תְּרֵין, וּמִן מַיָּא חַד, וְחַד דְּבָהּ. וְהִיא אֲפֵיקַת גּוֹלְמָא דְּאָדָם, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נְשְׁמָתָא. הָדָא הוּא דִּכְתִיב, (שם ב) וַיִּיצֶר ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עָפָר מִן הָאֲדָמָה וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיִּים. הֲרֵי תַּרְוֵיהוֹן, אַרְעָא וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאִשְׁתַּתְּפוּ כַּחֲדָא לְמֶעְבַּד לֵיהּ, וּבְגִינֵיהּ אֲמַר נַעֲשֶׂה אָדָם, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲמַר לָהּ עֲשִׂי אֶת הַגּוּף, וַאֲנָא נְשְׁמָתָא. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הָא כָּל סְפֵיקָא דָּא אִתְעֲבַר מִינָּן.

רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, יָפֶה הוּא. אֲבָל הָאָרֶץ לָקְחָה אֶת כֹּחַ שִׁלְשָׁתָם לְבַדָּהּ, עַד שֶׁהָיוּ בָּהּ אַרְבָּעָה יְסוֹדוֹת קַיְמִים - מִן הַשָּׁמַיִם שְׁנַיִם, וּמִן הַמַּיִם אֶחָד, וְהָאֶחָד שֶׁבָּהּ. וְהִיא הוֹצִיאָה אֶת הַגֹּלֶם שֶׁל אָדָם, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הַנְּשָׁמָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם ב) וַיִּיצֶר ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עָפָר מִן הָאֲדָמָה וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיִּים. הֲרֵי שְׁנֵיהֶם - הָאָרֶץ וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא - שֶׁהִשְׁתַּתְּפוּ יַחַד לַעֲשׂוֹת אוֹתוֹ, וּבִגְלָלוֹ אָמַר

נַעֲשֶׂה אָדָם. שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אָמַר לְהַ עֲשֵׂי אֶת הַגּוּף, וְאֲנִי אֶת הַנְּשָׁמָה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הִנֵּה כָּל הַסִּפֻּק הַזֶּה עָבַר מֵעִמָּנוּ.

עוֹד אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, כְּהַאי גַּוְונָא, אִשְׁתַּתַּף קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעָלְמָא, בִּבְרִיְיתָא דִּבְנֵי נָשָׁא. דְּהָא תָּנִינָן, שְׁלֹשָׁה שׁוּתָּפִין בָּאָדָם, הָאִישׁ וְאִשְׁתּוֹ וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אָמַר רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ, כְּהַאי גַּוְונָא, שְׁמַיָּא וְאַרְעָא וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, שָׁמַיִם, כְּנֶגֶד אִישׁ. אֶרֶץ, כְּנֶגֶד אִשְׁתּוֹ. וּלְעוֹלָם קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְשׁוּתָּף עִמָּהֶם. וְעַל כֵּן נֶאֱמַר נַעֲשֶׂה אָדָם בְּלָשׁוֹן שׁוּתָּפוּת. וְאֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְשׁוּתָּף עִם שׁוּם בְּרִיָּה, זוּלַת עִם אָדָם.

עוֹד אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כְּגוֹן זֶה שֶׁתַּף הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם בִּבְרִיאַת בְּנֵי אָדָם, שֶׁהֲרֵי שָׁנִינוּ שְׁלֹשָׁה שֻׁתָּפִים בָּאָדָם, הָאִישׁ וְאִשְׁתּוֹ וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, כְּגוֹן זֶה הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, שָׁמַיִם כְּנֶגֶד אִישׁ, אֶרֶץ כְּנֶגֶד אִשְׁתּוֹ, וּלְעוֹלָם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְשֻׁתָּף עִמָּהֶם, וְעַל כֵּן נֶאֱמַר נַעֲשֶׂה אָדָם, בְּלָשׁוֹן שֻׁתָּפוּת, וְאֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְשֻׁתָּף עִם שׁוּם בְּרִיָּה זוּלַת עִם אָדָם.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, וּבִשְׁאָר הַבְּרִיּוֹת מִי מְשׁוּתָּף עִמָּהֶם. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, כֹּחַ הָאֲדָמָה, דַּאֲמָרַן שֶׁהִיא נֶפֶשׁ חַיָּה. אֲבָל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֵין מְשֻׁתָּף אֶלָּא עַל הָאָדָם בִּלְבָד.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, וּבִשְׁאָר הַבְּרִיּוֹת מִי מְשֻׁתָּף עִמָּהֶם? אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, כֹּחַ הָאֲדָמָה, שֶׁאָמְרוּ שֶׁהִיא נֶפֶשׁ חַיָּה. אֲבָל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֵין מְשֻׁתָּף אֶלָּא עַל הָאָדָם בִּלְבָד.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, וַוי לָהֶם לָרְשָׁעִים, שֶׁאֵינָם רוֹצִים לְהִדָּבֵק בְּשׁוּתָּפוּתָא שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. בַּמֶּה. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, בְּאוֹתָהּ הַנְּשָׁמָה שֶׁהוּא נָתַן, אֶלָּא הוֹלֵךְ וְדָבֵק בְּכֹחַ הַבְּהֵמוֹת. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהלים מט) וְאָדָם בִּיקָר בַּל יָלִין נִמְשַׁל כַּבְּהֵמוֹת נִדְמוּ. בַּל יָלִין, שֶׁלֹּא רָצָה לֵעָמֹד בְּאוֹתוֹ יְקָר וְתִפְאֶרֶת שֶׁל הַנְּשָׁמָה. אֲבָל מָה חַטָּאתוֹ שֶׁעָשָׂה שֶׁנִּמְשַׁל כַּבְּהֵמוֹת, בְּאוֹתוֹ הַכֹּחַ שֶׁלָּהֶן, הַנִּכְרַת וְהַנִּדְמֶה מְהֵרָה, וְלֹא תַעֲלֶה לְמַעְלָה.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אוֹי לָהֶם לָרְשָׁעִים שֶׁאֵינָם רוֹצִים לְהִדָּבֵק בַּשֻּׁתָּפוּת שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, בַּמֶּה? אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בְּאוֹתָהּ הַנְּשָׁמָה שֶׁהוּא נָתַן, אֶלָּא הוֹלֵךְ וְדָבֵק בְּכֹחַ הַבְּהֵמוֹת. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים מט) וְאָדָם בִּיקָר בַּל יָלִין נִמְשַׁל כַּבְּהֵמוֹת נִדְמוּ. בַּל יָלִין, שֶׁלֹּא רָצָה לֵעָמֹד בְּאוֹתוֹ יְקָר וְתִפְאֶרֶת שֶׁל הַנְּשָׁמָה. אֲבָל מָה חַטָּאתוֹ שֶׁעָשָׂה? שֶׁנִּמְשַׁל כַּבְּהֵמוֹת, בְּאוֹתוֹ הַכֹּחַ שֶׁלָּהֶן הַנִּכְרַת וְהַנִּדְמֶה מְהֵרָה, וְלֹא תַעֲלֶה לְמַעְלָה.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן פַּזִּי, אָזְלָא הָא, כִּי הָא דְּאָמַר רִבִּי יַעֲקֹב בֶּן אִידִי, דְּאָמַר רִבִּי יַעֲקֹב בֶּן אִידִי, מַאי דִּכְתִיב, (איוב כח) וְכָל יְקָר רָאֲתָה עֵינוֹ, אֵלּוּ נִשְׁמוֹתָן שֶׁל צַדִּיקִים, שֶׁהֵם יְקָר וְתִפְאֶרֶת לָעוֹלָם וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן פַּזִּי, זֶה הוֹלֵךְ, כְּמוֹ מַה שֶּׁאָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בֶּן אִידִי, שֶׁאָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בֶּן אִידִי, מַה שֶּׁכָּתוּב (איוב כח) וְכָל יְקָר רָאֲתָה עֵינוֹ, אֵלּוּ נִשְׁמָתָן שֶׁל צַדִּיקִים, שֶׁהֵם יְקָר וְתִפְאֶרֶת לְעוֹלָם וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים.

אָמַר רִבִּי אַבָּהוּ אָמַר רִבִּי יוֹנָתָן, בֹּא וּרְאֵה מַעֲלָתוֹ שֶׁל אָדָם, שֶׁהִבְדִּילוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִכָּל שְׁאָר הַנִּבְרָאִים. הָאֵיךְ. אָמַר רִבִּי אַבָּהוּ, כָּל מַה שֶּׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אָמַר לַפּוֹעֲלִים הָאֱלֹה שֶׁהֵם יַעֲשׂוּ לְבַדָּם, וְלֹא נִתְיַיחֵד הוּא עִמָּהֶם. אָמַר עַל בְּרִיּוֹת הָאָרֶץ, תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה וְגו'. אָמַר לַמַּיִם, יִשְׁרְצוּ הַמַּיִם, וְהוּא לֹא נִתְיַיחֵד עִמָּהֶם.

אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן, בֹּא וּרְאֵה מַעֲלָתוֹ שֶׁל אָדָם שֶׁהִבְדִּילוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִכָּל שְׁאָר הַנִּבְרָאִים, אֵיךְ? אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, כָּל מַה שֶּׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אָמַר לַפּוֹעֲלִים הָאֱלֹה שֶׁהֵם יַעֲשׂוּ לְבַדָּם, וְלֹא נִתְיַיחֵד הוּא עִמָּהֶם. אָמַר עַל בְּרִיּוֹת הָאָרֶץ תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה וְגו', אָמַר לַמַּיִם יִשְׁרְצוּ הַמַּיִם, וְהוּא לֹא נִתְיַיחֵד עִמָּהֶם.

כְּשֶׁבָּרָא הָאָדָם, נִתְיַיחֵד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עִמָּהֶם בַּעֲשִׂיָּיתוֹ, וְאָמַר נַעֲשֶׂה אָדָם. וְנָתַן בּוֹ קְלַסְתֵּר פָּנִים, רְאִי"ה, רֵי"ח, קוֹמָ"ה, הֲלִיכָ"ה, מְשׁוּ"שׁ, דִּבּוּ"ר, עֲשִׂיָ"ה, הִמְשִׁילוֹ בְּמַעֲשֵׂה יָדָיו, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהלים ח) תַּמְשִׁילֵהוּ בְּמַעֲשֵׂה יָדֶיךָ כֹּל שַׂתָּה תַּחַת רַגְלָיו.

כְּשֶׁבָּרָא הָאָדָם, נִתְיַיחֵד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עִמָּהֶם בַּעֲשִׂיָּיתוֹ וְאָמַר נַעֲשֶׂה אָדָם. וְנָתַן בּוֹ קְלַסְתֵּר פָּנִים, רְאִי"ה, רֵי"ח, קוֹמָ"ה, הֲלִיכָ"ה, מְשׁוּ"שׁ, דִּבּוּ"ר, עֲשִׂיָ"ה. הִמְשִׁילוֹ בְּמַעֲשֵׂה יָדָיו, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים ח) תַּמְשִׁילֵהוּ בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ כֹּל שַׂתָּה תַּחַת רַגְלָיו.

וּכְשֶׁזָּרַק בּוֹ נְשָׁמָה, קָם עַל רַגְלָיו, וְנִדְמָה לַתַּחְתּוֹנִים וְלָעֶלְיוֹנִים. נִדְמָה גּוּפוֹ לָאָרֶץ. וְנִשְׁמָתוֹ לָעֶלְיוֹנִים, בְּתוֹאַר, וְהָדָר, וְכָבוֹד, בְּאֵימָה, וּבְיִרְאָה. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (שם) וְכָבוֹד וְהָדָר תַּעְטְרֵהוּ.

וּכְשֶׁזָּרַק בּוֹ נְשָׁמָה, קָם עַל רַגְלָיו, וְנִדְמָה לַתַּחְתּוֹנִים וְלָעֶלְיוֹנִים. נִדְמָה גּוּפוֹ לָאָרֶץ, וְנִשְׁמָתוֹ לָעֶלְיוֹנִים, בְּתוֹאַר, וְהָדָר, וְכָבוֹד, בְּאֵימָה, וּבְיִרְאָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) וְכָבוֹד וְהָדָר תְּעַטְּרֵהוּ.

אָמַר רִבִּי יוֹנָתָן, רֵישָׁא דְּהַאי קְרָא, סְפֵיקָא בְּלִבָּאי, דִּכְתִיב (שם) וַתְּחַסְּרֵהוּ מְעַט מֵאֱלֹהִים. אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, בְּנִשְׁמָתֵיהּ דְּהִיא קַדִּישָׁא, וְדָמֵי לֵיהּ. אֲבָל מַאי גְּרִיעוּתָא הוּא, עַל דְּהָוָה גּוּפָא, וְאִתְנְטֵל מִן אַרְעָא.

אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן, רֹאשׁ הַפָּסוּק הַזֶּה סָפֵק בְּלִבִּי, שֶׁכָּתוּב (שם) וַתְּחַסְּרֵהוּ מְעַט מֵאֱלֹהִים. אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, בְּנִשְׁמָתוֹ שֶׁהִיא קְדוֹשָׁה וְדוֹמָה לוֹ, אֲבָל מַה חִסָּרוֹן הוּא? עַל שֶׁהָיָה גּוּף וְנִלְקַח מִן הָאָרֶץ.

וְאִם תֹּאמַר בְּדַעַת וּבְחָכְמָה. אִי אֶפְשָׁר, דְּהָא רָחוֹק הוּא הָאָדָם מִן הָעֶלְיוֹנִים דְּאָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רִבִּי תַּנְחוּם, הַמַּלְאָכִים הַקְּרוֹבִים מְקַבְּלִים כֹּחַ שֶׁפַע אַסְפַּקְלַרְיָא שֶׁל מַעְלָה תְּחִלָּה, וּמֵהֶם יוֹרֵד לְאוֹתָם שֶׁאֵינָם קְרוֹבִים, וּמֵהֶם יוֹרֵד לַשָּׁמַיִם וְכָל צְבָאָם, וּמֵהֶם אֶל הָאָדָם.

וְאִם תֹּאמַר בְּדַעַת וּבְחָכְמָה - אִי אֶפְשָׁר, שֶׁהֲרֵי רָחוֹק הוּא הָאָדָם מִן הָעֶלְיוֹנִים, שֶׁאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי תַּנְחוּם, הַמַּלְאָכִים הַקְּרוֹבִים מְקַבְּלִים כֹּחַ שֶׁפַע אַסְפַּקְלַרְיָא שֶׁל מַעְלָה תְּחִלָּה, וּמֵהֶם יוֹרֵד לְאוֹתָם שֶׁאֵינָם קְרוֹבִים, וּמֵהֶם יוֹרֵד לַשָּׁמַיִם וְכָל צְבָאָם, וּמֵהֶם אֶל הָאָדָם.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, כְּשֶׁא הַכָּבוֹד מְקַבֵּל תְּחִלָּה, וּמִמֶּנּוּ לַמַּלְאָכִים הָעֶלְיוֹנִים, וּמֵהֶם לְאוֹתָם שֶׁאֵינָם כָּל כָּךְ עֶלְיוֹנִים וּגְבוֹהִים כְּמוֹתָם, וּמֵהֶם לַשָּׁמַיִם, וּמֵהֶם אֶל הָאָדָם.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, כְּשֶׁא הַכָּבוֹד מְקַבֵּל תְּחִלָּה, וּמִמֶּנּוּ לַמַּלְאָכִים הָעֶלְיוֹנִים, וּמֵהֶם לְאוֹתָם שֶׁאֵינָם כָּל כָּךְ עֶלְיוֹנִים וּגְבוֹהִים כְּמוֹתָם, וּמֵהֶם לַשָּׁמַיִם, וּמֵהֶם אֶל הָאָדָם.

אֲבָל בַּמֶּה נִדְמֶה לוֹ הָאָדָם, אָמַר רִבִּי אַבָּהוּ, בַּנְּשָׁמָה, שֶׁהִיא קְדוֹשָׁה, וְלֹא תִכְלֶה לְעוֹלָם, עַל שֶׁנִּטְלָה מִמֶּנּוּ, מִכֹּחוֹ וּמִגְּבוּרָתוֹ. וְלֹא כְּמוֹ הַגּוּף שֶׁנִּיטַל מִן הָאֲדָמָה, וְיִכְלֶה וְיָשׁוּב עָפָר כְּשֶׁהָיָה.

אֲבָל בַּמֶּה נִדְמֶה לוֹ הָאָדָם? אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, בַּנְּשָׁמָה, שֶׁהִיא קְדוֹשָׁה, וְלֹא תִכְלֶה לְעוֹלָם, עַל שֶׁנִּטְלָה מִמֶּנּוּ, מִכֹּחוֹ וּמִגְּבוּרָתוֹ, וְלֹא כְּמוֹ הַגּוּף שֶׁנִּטַּל מִן הָאֲדָמָה, וְיִכְלֶה וְיָשׁוּב עָפָר כְּשֶׁהָיָה.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק אָמַר רַב, אָדָם, וְזִוּוגוֹ עִמּוֹ נִבְרְאוּ בְּיַחַד, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית ה) זָכָר וּנְקֵבָה בְּרָאָם. וְנִטְלָה מִגַּבָּיו, וְהֵכִינָהּ, וְהֵבִיאָהּ אֶל הָאָדָם. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שם ב) וַיִּקַּח אַחַת מִצַּלְעוֹתָיו.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק אָמַר רַב, אָדָם וְזִוּוגוֹ עִמּוֹ נִבְרְאוּ בְּיַחַד, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית ה) זָכָר וּנְקֵבָה בְּרָאָם. וְנִטְלָה מִגַּבָּיו, וְהֵכִינָהּ וְהֵבִיאָהּ אֶל הָאָדָם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם ב) וַיִּקַּח אַחַת מִצַּלְעֹתָיו.

ר' יְהוֹשֻׁעַ אָמַר, חַוָּה הָרִאשׁוֹנָה הָיְתָה, וּלְקָחָהּ מִמֶּנּוּ, וְהִיא נְזֵקֵי דִּבְרֵיתָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַיִּקַּח אַחַת מִצַּלְעוֹתָיו, זוֹ הִיא הָרִאשׁוֹנָה שֶׁנִּלְקַח מִמֶּנּוּ, עַל שֶׁהִיא רוּחַ מַזֶּקֶת. וַיִּסְגֹּר בָּשָׂר תַּחְתֶּנָּה, שֶׁהֵקִים אַחֶרֶת בִּמְקוֹמָהּ.

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אָמַר, חַוָּה הָרִאשׁוֹנָה הָיְתָה, וּלְקָחָהּ מִמֶּנּוּ, וְהִיא נְזֵקֵי הַבְּרִיּוֹת. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיִּקַּח אַחַת מִצַּלְעֹתָיו. זוֹהִי הָרִאשׁוֹנָה שֶׁנִּלְקַח מִמֶּנּוּ, עַל שֶׁהִיא רוּחַ מַזֶּקֶת. וַיִּסְגֹּר בָּשָׂר תַּחְתֶּנָּה, שֶׁהֵקִים אַחֶרֶת בִּמְקוֹמָהּ.

רָבָא אָמַר, זוֹ הָיְתָה בָּשָׂר, וְהָאַחֶרֶת לֹא הָיְתָה בָּשָׂר, וּמַאי הֲוַת. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, זוּהֲמָא דְּאַרְעָא וּשְׁמָרֵיהָ.

רָבָא אָמַר, זוֹ הָיְתָה בָּשָׂר, וְהָאַחֶרֶת לֹא הָיְתָה בָּשָׂר. וּמֶה הָיְתָה? אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הַזֲּהֲמָה שֶׁל הָאָרֶץ וּשְׁמָרֶיהָ.

אָמַר רִבִּי תַּנְחוּם, כְּשֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לָאָדָם, נָתַן זוֹהַר פָּנָיו, שֶׁמֵּאִיר בְּכָל הָעוֹלָם. כֵּיוָן שֶׁחָטָא, מַה כְּתִיב בֵּיהּ, (קהלת ח) וְעֹז פָּנָיו יְשֻׁנֶּא.

אָמַר רַבִּי תַּנְחוּם, כְּשֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הָאָדָם, נָתַן זֹהַר פָּנָיו שֶׁמֵּאִיר בְּכָל הָעוֹלָם. כֵּיוָן שֶׁחָטָא, מַה כָּתוּב בּוֹ? (קהלת ח) וְעֹז פָּנָיו יְשֻׁנֶּא.

רַבִּי אֶלְיעֶזֶר וְרַבִּי עֲקִיבָא הֲווֹ אָזְלֵי בְּאוֹרְחָא, אָמַר לֵיהּ רַבִּי עֲקִיבָא, ר', אִימָא לִי, הָא דִכְתִיב, (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם, לְמָה לֹא נֶאֱמַר וַיְהִי כֵּן מִיָּד, כִּשְׁאָר כָּל הַיְמִים,

כְּשֶׁהָיָה אוֹמֵר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא דָּבָר, מִיָּד נֶאֱמַר וַיְהִי כֵן, וְכָאן לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא לְאַחַר שֶׁאָמַר נַעֲשֶׂה אָדָם, כְּתִיב וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם, הָיָה לוֹ לוֹמַר וַיְהִי כֵן.

רַבִּי אֶלִיעֶזֶר וְרַבִּי עֲקִיבָא הָיוּ הוֹלְכִים בַּדֶּרֶךְ. אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, רַבִּי, אֱמֹר לִי, זֶה שֶׁכָּתוּב (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם, לְמָה לֹא נֶאֱמַר וַיְהִי כֵן מִיָּד, כְּשֶׁאָר כָּל הַיָּמִים, כְּשֶׁהָיָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹמֵר דָּבָר, מִיָּד נֶאֱמַר וַיְהִי כֵן, וְכָאן לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא לְאַחַר שֶׁאָמַר נַעֲשֶׂה אָדָם, כְּתוּב וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם, הָיָה לוֹ לוֹמַר וַיְהִי כֵן!

אָמַר לֵיהּ, עֲקִיבָא, וְכִי זֹאת הָיְתָה בְּמַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית וְלֹא יוֹתֵר, וְהָא כְּתִיב (שם) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמָּיִם, וְלֹא נֶאֱמַר וַיְהִי כֵן, אֶלָּא וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת הָרָקִיעַ. וְכֵן (שם) יְהִי מְאֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ, הָיָה לוֹ לוֹמַר מִיָּד וַיְהִי כֵן, וּכְתִיב וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת שְׁנֵי הַמְּאוֹרוֹת הַגְּדוֹלִים.

אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, וְכִי זֹאת הָיְתָה מַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית וְלֹא יוֹתֵר? וַהֲרֵי כָּתוּב (שם) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמָּיִם, וְלֹא נֶאֱמַר וַיְהִי כֵן, אֶלָּא וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת הָרָקִיעַ. וְכֵן (שם) יְהִי מְאֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ, הָיָה לוֹ לוֹמַר מִיָּד וַיְהִי כֵן, וְכָתוּב וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת שְׁנֵי הַמְּאוֹרוֹת הַגְּדוֹלִים?

אֶלָּא אֵימָא לְךָ, כָּל דָּבָר שֶׁלֹּא הָיָה בָּהֶם הַכֹּחַ הָאָצוּל מִלְמַעְלָה, נֶאֱמַר מִיָּד וַיְהִי כֵן. שֶׁהָאָרֶץ הוֹצִיאָה אוֹתָם בְּתַשְׁלוּם כָּל פְּעוּלָתָם, וְלֹא הוּצְרְכָה לְהַמְתִּין לַכֹּחַ הָעֶלְיוֹן, לְהַשְׁלִים תַּשְׁלוּם אוֹתָהּ הַפְּעוּלָה.

אֶלָּא, אֹמַר לְךָ, כָּל דָּבָר שֶׁלֹּא הָיָה בָּהֶם הַכֹּחַ הָאָצוּל מִלְמַעְלָה, נֶאֱמַר מִיָּד וַיְהִי כֵן. שֶׁהָאָרֶץ הוֹצִיאָה אוֹתָם בְּתַשְׁלוּם כָּל פְּעֻלָּתָם, וְלֹא הֻצְרְכָה לְהַמְתִּין לַכֹּחַ הָעֶלְיוֹן לְהַשְׁלִים תַּשְׁלוּם אוֹתָהּ הַפְּעֻלָּה.

אֲבָל בְּכָל דָּבָר וְדָבָר שֶׁהוֹצִיאָה הָאָרֶץ, וְקִיּוּם תַּשְׁלוּם הַפְּעוּלָה לֹא הָיְתָה בָהּ, הוּצְרְכָה לְהַמְתִּין עַד שֶׁיָּבֹא הַכֹּחַ מִלְמַעְלָה, וְיַעֲשֶׂה הַקִּיּוּם וּשְׁלֵמוּת הַפְּעוּלָה.

אֲבָל בְּכָל דָּבָר וְדָבָר שֶׁהוֹצִיאָה הָאָרֶץ וְקִיּוּם תַּשְׁלוּם הַפְּעֻלָּה לֹא הָיְתָה בָּהּ, הֻצְרְכָה לְהַמְתִּין עַד שֶׁיָּבֹא הַכֹּחַ מִלְמַעְלָה, וְיַעֲשֶׂה הַקִּיּוּם וּשְׁלֵמוּת הַפְּעֻלָּה.

וְכֵן בְּכָאן בָּאָדָם, הָאָרֶץ הוֹצִיאָה אוֹתוֹ הַדָּבָר הַמַּסְפִּיק לָהּ לַעֲשׂוֹת, וְעָמְדָה, עַד שֶׁיִּתֵּן הַכֹּחַ אוֹתוֹ שֵׁישׁ בְּיָדוֹ לְתֵת, וּלְפִיכָךְ לֹא נֶאֱמַר מִיָּד וַיְהִי כֵן, עַד שֶׁבָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְנָתַן בּוֹ הַכֹּחַ מִלְמַעְלָה, וְעָשָׂה הַקִּיּוּם.

וְכֵן בְּכָאן בָּאָדָם, הָאָרֶץ הוֹצִיאָה אוֹתוֹ הַדָּבָר הַמַּסְפִּיק לָהּ לַעֲשׂוֹת, וְעָמְדָה עַד שֶׁיִּתֵּן הַכֹּחַ שֵׁישׁ בְּיָדוֹ לְתֵת, וּלְפִיכָךְ לֹא נֶאֱמַר מִיָּד וַיְהִי כֵן, עַד שֶׁבָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְנָתַן בּוֹ הַכֹּחַ מִלְמַעְלָה, וְעָשָׂה הַקִּיּוּם.

אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, רַבִּי, מָה רָאָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁלֹּא עָשָׂה אֶת הָאָדָם אֶלָּא בַּשִּׁשִּׁי, אָמַר לֵיהּ, שֶׁלֹּא יְהֵא פִּתְחוֹן פֶּה לְאָדָם לוֹמַר, שֶׁהוּא סִיַּע בְּשׁוּם דָּבָר מִכָּל מַה שֶּׁנִּבְרָא.

אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, רַבִּי, מָה רָאָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁלֹּא עָשָׂה אֶת הָאָדָם אֶלָּא בַּשִּׁשִּׁי? אָמַר לוֹ, שֶׁלֹּא יְהֵא פִּתְחוֹן פֶּה לְאָדָם לוֹמַר שֶׁהוּא סִיַּע בְּשׁוּם דָּבָר מִכָּל מַה שֶּׁנִּבְרָא.

אֲזַלוּ, עַד דַּהֲווֹ אָזְלֵי, קָם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וְנָחֵין רֵאשֵׁיהּ, וְשַׁוֵּי יְדוֹי עַל פּוּמֵיהּ, וּבָכֵי. אָמַר לֵיהּ רַבִּי עֲקִיבָא, רַבִּי, לָמָּה אַתְּ בָּכֵי. אָמַר לֵיהּ, עַל דָּא דִּשְׁאֵילְתָּא. חֵיזוּ חָזִית, וְקַשְׁיָא מִלָּה.

הָלְכוּ, עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, קָם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְנָחַן רֹאשׁוֹ, וְשָׂם יָדוֹ עַל פִּיו וּבָכָה. אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, רַבִּי, לָמָּה אַתָּה בוֹכֶה? אָמַר לוֹ, עַל זֶה שֶׁשְּׁאַלְתָּ. הַמִּרְאָה שֶׁרָאִיתִי, וְקָשֶׁה לִי הַדָּבָר.

עֲקִיבָא עֲקִיבָא, מֵאן יְזֵכֵי לְהַאי אוֹרְכָא דְּגָלוּתָא דְּאִתְמְשַׁךְ, דְּהָא לָא יָקוּם בַּר נָשׁ, דְּעָתִיד לִימְטֵי לַעֲנָנֵי שְׁמַיָּא, עַד יוֹמָא שְׁתִיתָאָה. דְּהוּא בְּשִׁית אֶלֶף שְׁנִין, וְלָא בְּאַשְׁלְמוּתֵיהּ, בַּר בְּתִקּוֹף תְּשׁוּבָה, דְּהָא שׁוּלְטָנָא דְּבַר נָשׁ הַהִיא לֵיתֵיהּ אֶלָּא בִּשְׁתִיתָאָה.

עֲקִיבָא, עֲקִיבָא, מִי יִזְכֶּה לְאֹרֶךְ הַגָּלוּת הַזּוֹ שֶׁנִּמְשֶׁכֶת? שֶׁהֲרֵי לֹא יַעֲמֹד אִישׁ שֶׁעָתִיד לְהַגִּיעַ לְעַנְנֵי הַשָּׁמַיִם עַד הַיּוֹם הַשִּׁשִּׁי, שֶׁהוּא בְּשֵׁשׁ אֶלֶף שָׁנִים, וְלֹא בְּהַשְׁלָמָתוֹ, רַק בְּכֹחַ הַתְּשׁוּבָה, שֶׁהֲרֵי שִׁלְטוֹן הָאָדָם הַהוּא אֵינוֹ אֶלָּא בַּשִּׁשִּׁי.

וּבִשְׁבִיעָאָה, יִשְׁתְּאַר שְׁמָטָה בְּעָלְמָא, חָרוּב. וּבְתְמִינָאָה, יִתְחַדֵּשׁ עָלְמָא כְּמִלְקַדְמִין, וְיֵהֵא מַה דְּיֵהֵא. עַל דָּא (ישעיה ד) וְהָיָה הַנִּשְׁאָר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַיִם קָדוֹשׁ יֵאָמֶר לוֹ. וּבְגִינֵהוֹן נָאֱמַר, (תהלים קד) יְהִי כְבוֹד ה' לְעוֹלָם יִשְׂמַח ה' בְּמַעֲשָׂיו.

וּבַשְּׁבִיעִי תִּשָּׁאֵר שְׁמִטָּה בָּעוֹלָם, חָרוּב. וּבַשְּׁמִינִי יִתְחַדֵּשׁ הָעוֹלָם כְּמוֹ מִקֶּדֶם, וְיִהְיֶה מַה שֶּׁיִּהְיֶה. עַל זֶה (ישעיה ד) וְהָיָה הַנִּשְׁאָר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַיִם קָדוֹשׁ יֵאָמֶר לוֹ, וּבִשְׁבִילָם נֶאֱמַר (תהלים קד) יְהִי כְבוֹד ה' לְעוֹלָם יִשְׂמַח ה' בְּמַעֲשָׂיו.

(בראשית ב) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְגו'. רָבָא בְּשֵׁם ר' בְּרֶכְיָה אָמַר, בָּא הַכָּתוּב לְהוֹרוֹת, כִּי לְאַחַר שֶׁסִּפֵּר כָּל הַתּוֹלְדוֹת שֶׁהוֹצִיאוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, שֶׁלֹּא תֹאמַר בְּשִׁשָּׁה יָמִים נִבְרְאוּ כֻּלָּם, בְּרִיָּה זוֹ בְּיוֹם פְּלוֹנִי, וּבְרִיָּה זוֹ בְּיוֹם פְּלוֹנִי, אֶלָּא כָּל הַתּוֹלְדוֹת שֶׁנִּתְהַוּוּ מִן הַשָּׁמַיִם וּמִן הָאָרֶץ, אֵימָתַי הָווּ. תֵּדַע לָךְ אֵימָתַי. בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמָיִם. כְּלוֹמַר, בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם מַמָּשׁ, הָיוּ בָּהֶם כָּל הַתּוֹלְדוֹת, שֶׁנִּתְהַוּוּ מִן הַשָּׁמַיִם וּמִן הָאָרֶץ. דִּכְתִיב בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמָיִם.

אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְגוֹ' (בראשית ב), רָבָא בְּשֵׁם רַבִּי בֶּרֶכְיָה אָמַר, בָּא הַכָּתוּב לְהוֹרוֹת, כִּי לְאַחַר שֶׁסִּפֵּר כָּל הַתּוֹלְדוֹת שֶׁהוֹצִיאוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, שֶׁלֹּא תֹאמַר בְּשִׁשָּׁה יָמִים נִבְרְאוּ כֻּלָּם, בְּרִיָּה זוֹ בְּיוֹם פְּלוֹנִי וּבְרִיָּה זוֹ בְּיוֹם פְּלוֹנִי, אֶלָּא כָּל הַתּוֹלְדוֹת שֶׁנִּתְהַוּוּ מִן הַשָּׁמַיִם וּמִן הָאָרֶץ, תֵּדַע לְךָ מָתַי הָיוּ, (שם) בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמָיִם. כְּלוֹמַר, בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם מַמָּשׁ הָיוּ בָּהֶם כָּל הַתּוֹלְדוֹת שֶׁנִּתְהַוּוּ מִן הַשָּׁמַיִם וּמִן הָאָרֶץ, שֶׁכָּתוּב בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמָיִם.

רַבִּי יֵיסָא אָמַר, וְהָא כְתִיב (שם ה) זֶה סֵפֶר תּוֹלְדֹת אָדָם בְּיוֹם בְּרֹא אֱלֹהִים אָדָם, אִם כֵּן בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם מַמָּשׁ הָיוּ כָּל הַתּוֹלְדוֹת.

רַבִּי יֵיסָא אָמַר, וְהָרֵי כְּתוּב (שם ה) זֶה סֵפֶר תּוֹלְדוֹת אָדָם בְּיוֹם בְּרֹא אֱלֹהִים אָדָם. אִם כֵּן, בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם מַמָּשׁ הָיוּ כָּל הַתּוֹלְדוֹת.

אָמַר רִבִּי בְּרֶכְיָה, כָּךְ הוּא, בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם נִתְהַוּוּ, שֶׁהֶרְאָהוּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם, כָּל תּוֹלְדוֹתָיו, וְהֶעֱבִירָם לְפָנָיו הַנְּשָׁמוֹת בִּדְיוּקְנֵיהוֹן, וְהָיָה אוֹמֵר, זֶה פְּלוֹנִי, וְזֶה פְּלוֹנִי. זֶה חָכָם הַדּוֹר, וְזֶה דַּיָּין הַדּוֹר, וְכֵן כָּל הַדּוֹרוֹת וּמַנְהִיגֵיהֶן.

אָמַר רַבִּי בֶּרֶכְיָה, כָּךְ הוּא, בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם נִתְהַוּוּ! שֶׁהֶרְאָהוּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם כָּל תּוֹלְדוֹתָיו וְהֶעֱבִירָם לְפָנָיו הַנְּשָׁמוֹת בִּדְמֵיוֹתֵיהֶם, וְהָיָה אוֹמֵר: זֶה פְּלוֹנִי וְזֶה פְּלוֹנִי, זֶה חָכָם הַדּוֹר וְזֶה דַּיָּן הַדּוֹר, וְכֵן כָּל הַדּוֹרוֹת וּמַנְהִיגֵיהֶן.

ר' יִצְחָק בְּשֵׁם ר' חִיָּיא אָמַר, מַה כְּתִיב לְמַעְלָה מִן הָעִנְיָן. (שם ב) וַיְכֻלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל צְבָאָם. לְאַחַר שֶׁאָמַר (שם א) וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד. מַהוּ אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה. אֶת כָּל לְרִבּוֹת עִנְיַן הַמַּלְאָכִים, שֶׁהֵם טוֹב מְאֹד. וּבְכָל הַנִּבְרָאִים לֹא נֶאֱמַר אֶלָּא כִּי טוֹב בִּלְבָד, וּבְכָאן כִּי טוֹב מְאֹד. מְלַמֵּד שֶׁהַמַּלְאָכִים נִבְרְאוּ וְנֶאֱמַר עֲלֵיהֶם כִּי טוֹב מְאֹד.

רַבִּי יִצְחָק בְּשֵׁם רַבִּי חִיָּיא אָמַר, מַה כְּתִיב לְמַעְלָה מִן הָעִנְיָן? (שם ב) וַיְכֻלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל צְבָאָם. לְאַחַר שֶׁאָמַר (שם א, לא) וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד, מַהוּ אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה? אֶת כָּל - לְרַבּוֹת עִנְיַן הַמַּלְאָכִים שֶׁהֵם טוֹב מְאֹד. וּבְכָל הַנִּבְרָאִים לֹא נֶאֱמַר אֶלָּא כִּי טוֹב בִּלְבַד, וּבְכָאן כִּי טוֹב מְאֹד, מְלַמֵּד שֶׁהַמַּלְאָכִים נִבְרְאוּ, וְנֶאֱמַר עֲלֵיהֶם כִּי טוֹב מְאֹד.

וְאָמַר רִבִּי יִצְחָק לָמָּה עוֹד הוֹסִיף קְרָא וְאָמַר וַיְכֻלּוּ. אָמַר רִבִּי בְּרֶכְיָה, לְשׁוֹן כְּסוּף הוּא. וְכָל צְבָאָם בִּכְלָל, הֵם הַמַּלְאָכִים הַנִּקְרָאִים צְבָא הַשָּׁמַיִם. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (מלכים א כב) וְכָל צְבָא הַשָּׁמַיִם עוֹמֵד עָלָיו. וּכְשֶׁנִּגְמַר הַמְּלָאכָה, נִכְסְפָה וְכָלְתָה לְכָל רוֹאֶיהָ.

וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק, לָמָּה עוֹד הוֹסִיף הַכָּתוּב וְאָמַר וַיְכֻלּוּ? אָמַר רַבִּי בֶּרֶכְיָה, לְשׁוֹן כְּסוּף הוּא, וְכָל צְבָאָם בִּכְלָל, הֵם הַמַּלְאָכִים הַנִּקְרָאִים צְבָא הַשָּׁמַיִם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וְכָל צְבָא הַשָּׁמַיִם עוֹמֵד עָלָיו. וּכְשֶׁנִּגְמַר הַמְּלָאכָה, נִכְסְפָה וְכָלְתָה לְכָל רוֹאֶיהָ.

אָמַר רִבִּי נַחְמָן, וַיְכֻלּוּ: כָּלוּ מִמַּעֲשֶׂה, כָּלוּ מִמַּחֲשָׁבָה. וְעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְיוֹם הַשַּׁבָּת דּוּגְמַת עוֹלָם הַבָּא. שֶׁעָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְשַׁבּוֹת בַּשַּׁבְּיעִי, מַאי בַּשַּׁבְּיעִי. בָּאֶלֶף הַשְּׁבִיעִי.

אָמַר רַבִּי נַחְמָן, וַיְכֻלּוּ - כָּלוּ מִמַּעֲשֶׂה, כָּלוּ מִמַּחֲשָׁבָה, וְעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְיוֹם הַשַּׁבָּת דְּגְמַת עוֹלָם הַבָּא, שֶׁעָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לִשְׁבּוֹת בַּשַּׁבְּיעִי. מַה זֶּה בַּשַּׁבְּיעִי? בָּאֶלֶף הַשְּׁבִיעִי.

וְאָמַר רַב נַחְמָן, נֶפֶשׁ יְתֵירָה נִתְּוֹסֶפֶת בָּאָדָם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת. אָמַר לֵיהּ רַבִּי, מַאי נֶפֶשׁ יְתֵירָה זוֹ, אָמַר לֵיהּ, רוּחַ הַקֹּדֶשׁ שֶׁשּׁוֹרָה עָלָיו, וּמַכְתִּיר לָאָדָם בְּכֶתֶר קָדוֹשׁ, בְּכִתְרֵי הַמַּלְאָכִים. וְהוּא מֵאוֹתוֹ רוּחַ, שֶׁעָתִיד לִשְׁרוֹת עַל הַצַּדִּיקִים לֶעָתִיד לָבֹא. וְעַל כֵּן חַיָּיב אָדָם לְכַבֵּד אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת, עַל הַאי אוּשְׁפִּיזָא קַדִּישָׁא דְּשָׁרְיָא עִמֵּיהּ.

וְאָמַר רַב נַחְמָן, נֶפֶשׁ יְתֵירָה נִתּוֹסֶפֶת בָּאָדָם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת. אָמַר לוֹ, רַבִּי, מַהִי הַנֶּפֶשׁ הַיְתֵרָה הַזּוֹ? אָמַר לוֹ, רוּחַ הַקֹּדֶשׁ שֶׁשּׁוֹרָה עָלָיו וּמַכְתִּירָה אֶת הָאָדָם בְּכֶתֶר קָדוֹשׁ, כְּכִתְרֵי הַמַּלְאָכִים. וְהוּא מֵאוֹתוֹ הָרוּחַ

שֶׁעָתִיד לִשְׁרוֹת עַל הַצַּדִּיקִים לֶעָתִיד לָבֹא, וְעַל כֵּן חַיָּב הָאָדָם לְכַבֵּד אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת, עַל הָאוֹרַח הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה שֶׁשּׁוֹרֶה עִמּוֹ.

וְאָמַר רִבִּי נַחְמָן, רוּחָא דָּא אִיהִי אִתְקְרֵי. מְכוּבָּד אִתְקְרֵי. קָדוֹשׁ אִתְקְרֵי. הָדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיה נח) וְקָרָאתָ לַשַּׁבָּת עוֹנֶג כְּמַשְׁמָעוֹ, לִקְדוֹשׁ ה' מְכֻבָּד, הֱיֵא תוֹסֶפֶת הָרוּחַ הַנִּקְרָא קָדוֹשׁ ה', הַנִּקְרָא מְכוּבָּד.

וְאָמַר רַבִּי נַחְמָן, הָרוּחַ הַזּוֹ אֵיזֶהִי נִקְרֵאת? נִקְרֵאת מְכֻבָּד, נִקְרֵאת קָדוֹשׁ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה נח) וְקָרָאתָ לַשַּׁבָּת עֹנֶג, כְּמַשְׁמָעוֹ. לִקְדוֹשׁ ה' מְכֻבָּד, הֱיֵא תוֹסֶפֶת הָרוּחַ הַנִּקְרָא קָדוֹשׁ ה', הַנִּקְרָא מְכֻבָּד.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, כְּשֶׁסִּיְּימוּ הַמַּלְאָכוֹת כֻּלָּם, בֵּרְכָם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְהֵכִינָם בָּעוֹלָם, וְצִוָּה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד שֶׁלֹּא יְשַׁנֶּה הֲכָנָתוֹ מֵאוֹתוֹ הָעִנְיָן שֶׁעָשָׂאהוּ. וְשֶׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד יוֹצִיא תּוֹלְדָתוֹ הָרָאוּי לוֹ מִכָּאן וּלְעוֹלָם. הָדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית ב) אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת. מַאי לַעֲשׂוֹת. לְהוֹלִיד וּלְהוֹצִיא כָּל דָּבָר כְּמוֹתוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, זֶה גּוּף הַשֵּׁדִים, שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּם.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כְּשֶׁסִּיְּימוּ הַמַּלְאָכוֹת כֻּלָּם, בֵּרְכָם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וֶהֱכִינָם בָּעוֹלָם, וְצִוָּה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד שֶׁלֹּא יְשַׁנֶּה הֲכָנָתוֹ מֵאוֹתוֹ הָעִנְיָן שֶׁעָשָׂאהוּ, וְשֶׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד יוֹצִיא תּוֹלְדָתוֹ הָרָאוּי לוֹ מִכָּאן וּלְעוֹלָם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית ב) אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת. מַה זֶּה לַעֲשׂוֹת? לְהוֹלִיד וּלְהוֹצִיא כָּל דָּבָר כְּמוֹתוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, זֶה גּוּף הַשֵּׁדִים, שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּם.

רַבִּי יוֹסֵי בַּר נַחְמָן אָמַר, כֵּיוָן שֶׁנִּכְנַס שַׁבָּת, כָּל הַדְּבָרִים שֶׁנִּבְרְאוּ בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, שָׁבְתוּ וְשָׁקְטוּ, כָּל אֶחָד לְפִי בְּרִיָּיתוֹ. דְּתַנְיָנָן, אוֹתָן הָאוּמָנִין שֶׁהָיוּ מוֹצִיאִין תּוֹלְדוֹתָם בְּכָל יוֹם וְיוֹם, שָׁקְטוּ וְנָחוּ, וְרָאוּ כִּי כֻלָּם שְׁלֵמִים, וְכָל תּוֹלְדוֹתָם עִמָּהֶם, בְּקִיּוּם וּמַעֲשֶׂה.

רַבִּי יוֹסֵי בַּר נַחְמָן אָמַר, כֵּיוָן שֶׁנִּכְנַס שַׁבָּת, כָּל הַדְּבָרִים שֶׁנִּבְרְאוּ בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית שָׁבְתוּ וְשָׁקְטוּ, כָּל אֶחָד לְפִי בְרִיָּתוֹ. שֶׁשָּׁנִינוּ, אוֹתָם הָאֻמָּנִים שֶׁהָיוּ מוֹצִיאִים תּוֹלְדוֹתָם בְּכָל יוֹם וְיוֹם, שָׁבְתוּ וְנָחוּ, וְרָאוּ כִּי כֻלָּם שְׁלֵמִים, וְכָל תּוֹלְדוֹתָם עִמָּהֶם, בְּקִיּוּם וּמַעֲשֶׂה.

הָדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית ב) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם. אָמַר רַב נַחְמָן, כְּאָדָם הַמְּשַׁבֵּחַ וְאוֹמֵר, אֵלּוּ הֵם הַדְּבָרִים שֶׁאֵין כְּמוֹתָם. בְּהִבָּרְאָם, ר' יִצְחָק אָמַר, בְּהֵ"א בְּרָאָם. ר' יְהוּדָה אוֹמֵר בְּהִבָּרְאָם, מַמָּשׁ בְּדִמּוּתָם וּבְשִׁלֵּימוּתָם.

זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם. אָמַר רַב נַחְמָן, כְּאָדָם הַמְּשַׁבֵּחַ וְאוֹמֵר, אֵלּוּ הֵם הַדְּבָרִים שֶׁאֵין כְּמוֹתָם. בְּהִבָּרְאָם, רַבִּי יִצְחָק אָמַר בְּהֵ"א בְּרָאָם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר בְּהִבָּרְאָם, מַמָּשׁ בְּדִמּוּתָם וּבְכֹחוֹתָם וּבְשִׁלֵּמוּתָם.

וְרַב נַחְמָן אָמַר, אַל תִּקְרֵי בְּהִבָּרְאָם, אֶלָּא בְּאַבְרָהָם. שֶׁקִּבֵּל תּוֹרָתוֹ וּבְרִיתוֹ אֲשֶׁר שָׁם בּוֹ. וְאִלְמָלֵא אַבְרָהָם, שֶׁקִּבֵּל תּוֹרָתוֹ וּבְרִיתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, לֹא נִתְקַיְּימוּ שָׁמַיִם וָאָרֶץ, שֶׁנֶּאֱמַר, (ירמיה לג) אִם לֹא בְּרִיתִי יוֹמָם וָלָיְלָה חֻקּוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׂמְתִּי.

וְרַב נַחְמָן אָמַר, אַל תִּקְרֵי בְּהִבָּרְאָם, אֶלָּא בְּאַבְרָהָם, שֶׁקִּבֵּל תּוֹרָתוֹ וּבְרִיתוֹ אֲשֶׁר שָׁם בּוֹ. וְאִלְמְלֵא אַבְרָהָם שֶׁקִּבֵּל תּוֹרָתוֹ וּבְרִיתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, לֹא נִתְקַיְּמוּ שָׁמַיִם וָאָרֶץ, שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה לג) אִם לֹא בְּרִיתִי יוֹמָם וָלָיְלָה חֻקּוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׂמְתִּי.

וְאַל תִּתְמַהּ עַל זֶה, דְּהָא תְּנַן כְּתִיב, (תהלים קד) הָרִים הַגְּבוֹהִים לַיְעֵלִים סְלָעִים מַחֲסֶה לַשְׁפַנִּים. אִם הָרִים הַגְּבוֹהִים, נִבְרְאוּ בָּעוֹלָם לַיְעֵלִים. וְהַסְּלָעִים לֹא נִבְרְאוּ, אֶלָּא לַשְׁפַנִּים. אַל תִּתְמַהּ לְהָיוֹת הָעוֹלָם נִבְרָא בִּשְׁבִיל אַבְרָהָם, שֶׁקִּיֵּים כָּל הַתּוֹרָה, וְכָל מַה שֶּׁנִּצְטַוָּוה מֵהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. רַבִּי יִצְחָק אָמַר בְּשֵׁם רַבִּי יְהוּדָה, בְּה' בָּרָאָם, הָדָא הוּא דִכְתִיב, (שמות כג) כִּי שְׁמִי בְּקִרְבּוֹ.

וְאַל תִּתְמַהּ עַל זֶה, שֶׁהֲרֵי שָׁנִינוּ, כָּתוּב (תהלים קד) הָרִים הַגְּבוֹהִים לַיְעֵלִים סְלָעִים מַחְסֶה לַשְׁפַנִּים. אִם הָרִים הַגְּבוֹהִים נִבְרְאוּ בָּעוֹלָם לַיְעֵלִים, וְהַסְּלָעִים לֹא נִבְרְאוּ אֶלָּא לַשְׁפַנִּים, אַל תִּתְמַהּ לִהְיוֹת הָעוֹלָם נִבְרָא בִּשְׁבִיל אַבְרָהָם, שֶׁקִּיֵּם כָּל הַתּוֹרָה וְכָל מַה שֶּׁנִּצְטַוָּה מֵהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. רַבִּי יִצְחָק אָמַר בְּשֵׁם רַבִּי יְהוּדָה, בְּה' בָּרָאָם, וְהוּ שֶׁכָּתוּב (שמות כג) כִּי שְׁמִי בְּקִרְבּוֹ.

עוֹד אָמַר רַבִּי יִצְחָק בְּשֵׁם רַבִּי יְהוּדָה, לֹא נִתְיַיחֵד שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּכָל הַנִּבְרָאִים זוּלָתִי בְּאֱלָהּ, דִּכְתִיב (בראשית ב) בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם. וְלֹא נִזְכְּרוּ חַיּוֹת וּבְהֵמוֹת וְלֹא שׁוּם נִבְרָא מֵאוֹתָם שֶׁהֵם נִפְסָדִים וְכָלִים, אֶלָּא עַל אוֹתָם שֶׁהֵם קַיָּמִים לְעוֹלָם הַזְּכִיר שְׁמוֹתָיו.

עוֹד אָמַר רַבִּי יִצְחָק בְּשֵׁם רַבִּי יְהוּדָה, לֹא נִתְיַיחֵד שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּכָל הַנִּבְרָאִים זוּלָתִי בְּאֱלָהּ, שֶׁכָּתוּב (בראשית ב) בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם, כְּפִי שֶׁאָמַרְנוּ. וְלֹא נִזְכְּרוּ חַיּוֹת וּבְהֵמוֹת וְלֹא שׁוּם נִבְרָא מֵאוֹתָם שֶׁהֵם נִפְסָדִים וְכָלִים, אֶלָּא עַל אוֹתָם שֶׁהֵם קַיָּמִים לְעוֹלָם הַזְּכִיר שְׁמוֹתָיו.

רַב אָמַר, יוֹם שֶׁנִּכְסְפוּ קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּרֵישִׁית שְׁמַיִם וָאָרֶץ וְרָאָה הַשַּׁבָּת שֶׁהִיא מְנוּחָה וּקְדוּשָׁה, הֲכִינוֹ לַדּוֹרוֹת.

רַב הוּנָא אָמַר, יוֹם שֶׁנִּכְסְפוּ לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּרֵישִׁית שָׁמַיִם וָאָרֶץ, וְרָאָה הַשַּׁבָּת שֶׁהִיא מְנוּחָה וּקְדוּשָׁה, הֲכִינוֹ לַדּוֹרוֹת.

וְתָאנָא, אֵין לְךָ בְּכָל שַׁבָּת וְשַׁבָּת, שֶׁאֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הוֹלֵךְ לְחוֹל עִם הַצַּדִּיקִים בַּגַּן עֵדֶן. וְנִיזּוֹנִין מֵהַהוּא זִיוָא דְּאַסְפַּקְלָרְיָא הַמְּאִירָה. הָדָא הוּא דִכְתִיב, (שיר השירים ד) עַד שֶׁיָּפוּחַ הַיּוֹם, זֶה יוֹם הַשַּׁבָּת. אֵלֵךְ לִי אֶל הַר הַמּוֹר וְאֶל גִּבְעַת הַלְּבוֹנָה, זֶה הָעוֹלָם הַבָּא.

וְלָמַדְנוּ, אֵין לְךָ בְּכָל שַׁבָּת וְשַׁבָּת שֶׁאֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הוֹלֵךְ לְחוֹל עִם הַצַּדִּיקִים בְּגַן עֵדֶן, וְנִזּוֹנִים מֵאוֹתוֹ הַזִּיו שֶׁל הָאַסְפַּקְלָרְיָה הַמְּאִירָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שיר ד) עַד שֶׁיָּפוּחַ הַיּוֹם, זֶה יוֹם הַשַּׁבָּת. אֵלֵךְ לִי אֶת הַר הַמּוֹר וְאֶל גִּבְעַת הַלְּבוֹנָה, זֶה הָעוֹלָם הַבָּא.

וְאָמַר רַב הוּנָא, אַל תִּתְמַהּ עַל זֶה, וּמַה בָּעוֹלָם הַזֶּה נוֹתֵן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוּחַ קָדוֹשׁ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד בְּיוֹם הַשַּׁבָּת, וּמַכְתִּירָן בּוֹ. הַצַּדִּיקִים שֶׁיֶּשְׁנָם בָּעוֹלָם הַבָּא, אֵינוֹ דִּין לְהַכְתִּיר לָהֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת בְּכֶתֶר.

וְאָמַר רַב הוּנָא, אַל תִּתְמַהּ עַל זֶה, וּמַה בָּעוֹלָם הַזֶּה נוֹתֵן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוּחַ קָדוֹשׁ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד בְּיוֹם הַשַּׁבָּת וּמַכְתִּירָן בּוֹ - הַצַּדִּיקִים שֶׁיֶּשְׁנָם בָּעוֹלָם הַבָּא, אֵינוֹ דִּין לְהַכְתִּיר לָהֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת בְּכֶתֶר?!

תָּא חֲזֵי, אָמַר רַב הוּנָא, אֶפִלּוּ הָרְשָׁעִים שֶׁבַּגֵּיהִנֹּם, מוּכְתָּרִין הֵם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת, וְשׁוֹקְטִין וְנוֹחִין. דְּאָמַר רַב הוּנָא, אֵין לְךָ רָשָׁע מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁאֵין לוֹ מַעֲשִׂים טוֹבִים, דְּמַעֲלָיְיא לְהוֹ לְעָלְמָא דְאָתֵי. וְאֵימָתַי מַעֲלָיְיא לְהוֹ. בְּיוֹם הַשַּׁבָּת. לִהְיוֹת כֻּלָּם מוּכְתָּרִים בְּכֶתֶר שַׁבָּת.

בֹּא וּרְאֵה, אָמַר רַב הוּנָא, אֲפִלּוּ הָרְשָׁעִים שֶׁבַּגֵּיהִנֹּם מֻכְתָּרִים הֵם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת, וְשׁוֹקְטִים וְנוֹחִים. שֶׁאָמַר רַב הוּנָא, אֵין לְךָ רָשָׁע מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁאֵין לוֹ מַעֲשִׂים טוֹבִים שֶׁמּוֹעִילִים לָהֶם לְעוֹלָם הַבָּא. וּמָתַי מוֹעִילִים לָהֶם? בְּיוֹם הַשַּׁבָּת, לִהְיוֹת כֻּלָּם מֻכְתָּרִים בְּכֶתֶר שַׁבָּת.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, וְכִי הָרְשָׁעִים שֶׁחִלְּלוּ שַׁבָּת בְּפַרְהֶסְיָא, יֵשׁ לָהֶם מַעֲלָה בְּכֶתֶר שַׁבָּת. אָמַר לֵיהּ, אֵין. דְּהָא תְּנַן, (שמות טז) וַיְהִי בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי לָקְטוּ לֶחֶם מִשְׁנֶה לָכֵן נִדּוֹנִים הָרְשָׁעִים בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי מִשְׁנֶה, לְהַרְוִיחַ לָהֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְכִי הָרְשָׁעִים שֶׁחִלְּלוּ שַׁבָּת בְּפַרְהֶסְיָא יֵשׁ לָהֶם מַעֲלָה בְּכֶתֶר שַׁבָּת? אָמַר לוֹ, כֵּן, שֶׁהֲרֵי שְׁנִינוּ (שמות טז) וַיְהִי בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי לָקְטוּ לֶחֶם מִשְׁנֶה, לָכֵן נִדּוֹנִים הָרְשָׁעִים בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי מִשְׁנֶה, לְהַרְוִיחַ לָהֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת.

כִּי יוֹם שַׁבָּת נִקְרָא שָׁלֵם, וְלֹא נִגְרָע. לְפִיכָךְ אֵינוֹ נִגְרָע מֵהַטּוֹב וְהַהֲנָאָה שֶׁבּוֹ, בֵּין לַצַּדִּיקִים בֵּין לָרְשָׁעִים. וּלְהוֹרוֹת שֶׁלֹּא לְחַנֵּם אָמְרָה תּוֹרָה, וּשְׁמַרְתֶּם אֶת הַשַּׁבָּת. וְהִזְהִירָה עַל יוֹם הַשַּׁבָּת, יוֹתֵר מִכָּל הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ. וְתָאנָא, כָּל הַמְקַיְּים אֶת הַשַּׁבָּת, כְּאִלּוּ מְקַיְּים אֶת כָּל הַתּוֹרָה.

כִּי יוֹם הַשַּׁבָּת נִקְרָא שָׁלֵם, וְלֹא נִגְרָע. לְפִיכָךְ אֵינוֹ נִגְרָע מֵהַטּוֹב וְהַהֲנָאָה שֶׁבּוֹ, בֵּין לַצַּדִּיקִים בֵּין לָרְשָׁעִים. וּלְהוֹרוֹת שֶׁלֹּא לְחִנָּם אָמְרָה תּוֹרָה (שמות לא) וּשְׁמַרְתֶּם אֶת הַשַּׁבָּת. וְהִזְהִירָה עַל יוֹם הַשַּׁבָּת יוֹתֵר מִכָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ, וְלַמְּדָנוּ, כָּל הַמְקַיֵּם אֶת הַשַּׁבָּת כְּאִלּוּ מְקַיֵּם אֶת כָּל הַתּוֹרָה.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, לֹא יָשַׁב הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל כִּסֵּא כְבוֹדוֹ, עַד שֶׁבָּא שַׁבָּת, וְנִתְעַלָּה וְיָשַׁב עַל כִּסְאוֹ. אָמַר לֵיהּ ר' יוֹסֵי, וְהָא קוֹדֶם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם יָשַׁב הָיָה הֹוֶה וְיִהְיֶה. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, אִי מַשְׁמַע לָן דְּעַל כִּסֵּא כְבוֹדוֹ מַמָּשׁ הוּא, לֹא.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, לֹא יָשַׁב הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל כִּסֵּא כְבוֹדוֹ, עַד שֶׁבָּא שַׁבָּת וְנִתְעַלָּה וְיָשַׁב עַל כִּסְאוֹ. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסֵי, וַהֲרֵי קֹדֶם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם יָשַׁב הָיָה הֹוֶה וְיִהְיֶה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִם מַשְׁמִיעַ לָנוּ שֶׁעַל כִּסֵּא כְבוֹדוֹ מַמָּשׁ הוּא - לֹא.

אֶלָּא הָכִי תְּנִינָן, עַד שֶׁלֹּא נִבְרָא הָעוֹלָם, לֹא הָיָה מִי שֶׁיְקַלֵּס לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְיַכִּיר אוֹתוֹ. כֵּיוָן שֶׁבָּרָא עוֹלָמוֹ, בָּרָא הַמַּלְאָכִים, וְחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ, הַשָּׁמַיִם, וְכָל צְבָאָם, וּבָרָא אֶת הָאָדָם, וְכֻלָּם מוּכָנִים לְשַׁבֵּחַ לְיוֹצְרָם וּלְפָאֲרוֹ. וַעֲדַיִין לֹא הָוָה פְּאֵר וְשֶׁבַח לְפָנָיו, עַד שֶׁנִּכְנַס שַׁבָּת וְשָׁקְטוּ כֻּלָּם, וּפָצְחוּ רִנָּה וְשִׁבְחָה, הָעֶלְיוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים, וְאָז יָשַׁב עַל כִּסֵּא כְבוֹדוֹ. כְּלוֹמַר, אָזַי הָיָה מִי שֶׁיַּכִּיר אֶת כְּבוֹדוֹ, וְיִשַּׁבֵּחַ לְכְבוֹדוֹ.

אֶלָּא כָּךְ שְׁנִינוּ, עַד שֶׁלֹּא נִבְרָא הָעוֹלָם לֹא הָיָה מִי שֶׁיְקַלֵּס אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְיַכִּיר אוֹתוֹ. כֵּיוָן שֶׁבָּרָא עוֹלָמוֹ, בָּרָא הַמַּלְאָכִים וְחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ, הַשָּׁמַיִם וְכָל צְבָאָם, וּבָרָא אֶת הָאָדָם, וְכֻלָּם מוּכָנִים לְשַׁבֵּחַ לְיוֹצְרָם וּלְפָאֲרוֹ. וַעֲדַיִין לֹא הָיָה פְּאֵר וְשֶׁבַח לְפָנָיו, עַד שֶׁנִּכְנַס שַׁבָּת וְשָׁקְטוּ כֻּלָּם, וּפָצְחוּ רִנָּה וּשְׁבָחָה הָעֶלְיוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים, וְאָז יָשַׁב עַל כִּסֵּא כְבוֹדוֹ. כְּלוֹמַר, אָזַי הָיָה מִי שֶׁיַּכִּיר אֶת כְּבוֹדוֹ (בוראו) וְיִשַּׁבֵּחַ לְכְבוֹדוֹ.

וְאָמַר רִבִּי יְהוּדָה, אֵין לְךָ שֶׁבַח וְקִלּוּס לְפָנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ שִׁבְחוֹ שֶׁל שַׁבָּת, הָעֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים כֻּלָּם מְשַׁבְּחִין לוֹ כְּאֶחָד, וַאֲפִילּוּ יוֹמוֹ שֶׁל הַשַּׁבָּת מַמָּשׁ, מְשַׁבֵּחַ לוֹ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים צב) מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת.

וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵין לְךָ שֶׁבַח וְקִלּוּס לְפָנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כְּמוֹ שִׁבְחוֹ שֶׁל שַׁבָּת הָעֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים כֻּלָּם מְשַׁבְּחִים לוֹ כְּאֶחָד, וַאֲפִילּוּ יוֹמוֹ שֶׁל הַשַּׁבָּת מַמָּשׁ מְשַׁבֵּחַ לוֹ, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים לב) מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת.

(בראשית ב) וַיְיַצֶּר ה' אֱלֹהִים, ר' תַּנְחוּם פְּתַח, (ישעיה מב) כֹּה אָמַר הָאֵל ה' בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם וְנוֹטֵיהֶם וְגו'. כְּשֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת עוֹלָמוֹ, בָּרָא אוֹתָם מֵאַיִן, וְהוֹצִיאָם אֶל הַפּוֹעַל, וְעָשָׂה מֵהֶם מַמָּשׁוּת. וּבְכָל מָקוֹם אַתָּה מוֹצֵא בּוֹרֵא, עַל דְּבַר שֶׁבָּרָאוֹ מֵאַיִן, וְהוֹצִיאוֹ לַפּוֹעַל.

וַיְיַצֶּר ה' אֱלֹהִים (בראשית ב). רַבִּי תַּנְחוּם פָּתַח, (ישעיה מב) כֹּה אָמַר הָאֵל ה' בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם וְנוֹטֵיהֶם וְגו', כְּשֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת עוֹלָמוֹ, בָּרָא אוֹתָם מֵאַיִן, וְהוֹצִיאָם אֶל הַפּוֹעַל וְעָשָׂה מֵהֶם מַמָּשׁוּת. וּבְכָל מָקוֹם אַתָּה מוֹצֵא בּוֹרֵא עַל דְּבַר שֶׁבְּרָאוֹ מֵאַיִן וְהוֹצִיאוֹ לַפּוֹעַל.

אָמַר רַב חִסְדָּא, וְכִי הַשָּׁמַיִם מֵאַי"ן נִבְרְאוּ, וַהֲלֹא מֵאוֹתוֹ הָאוֹר שֶׁל מַעְלָה נִבְרְאוּ. אָמַר רִבִּי תַּנְחוּם, כָּךְ הוּא, אֶלָּא גּוּף הַשָּׁמַיִם מֵאַיִן הָיָה, וְצוּרָתָם מִדָּבָר מַמָּשׁוּת. וְכֵן הוּא הָאָדָם.

אָמַר רַב חִסְדָּא, וְכִי הַשָּׁמַיִם מֵאַי"ן נִבְרְאוּ, וַהֲלֹא מֵאוֹתוֹ הָאוֹר שֶׁל מַעְלָה נִבְרְאוּ? אָמַר רַבִּי תַּנְחוּם, כָּךְ הוּא! אֶלָּא גּוּף הַשָּׁמַיִם מֵאַיִן הָיָה, וְצוּרָתָם מִדָּבָר מַמָּשׁוּת, וְכֵן הוּא הָאָדָם.

וְתִמְצָא בַּשָּׁמַיִם בְּרִיאָה, וְאַחַר כָּךְ עֲשִׂיָּה. בְּרִיאָה בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם, כְּלוֹמַר מֵאַיִן. עֲשִׂיָּה, לְעוֹשֵׂה הַשָּׁמַיִם, מִדָּבָר מַמָּשׁוּת, מֵהָאוֹר שֶׁל מַעְלָה. וְאָמַר רִבִּי תַּנְחוּם, עֲשִׂיָּה הוּא תִּקּוּן הַדָּבָר בְּגוֹדֶל וּמַעְלָה מִכְּמוֹת שֶׁהָיָה. כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (שמואל ב ח) וַיַּעַשׂ דָּוִד שֵׁם.

וְתִמְצָא בַּשָּׁמַיִם בְּרִיאָה, וְאַחַר כָּךְ עֲשִׂיָּה. בְּרִיאָה - בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם, כְּלוֹמַר מֵאַיִן. עֲשִׂיָּה - לְעוֹשֵׂה הַשָּׁמַיִם, מִדָּבָר מַמָּשׁוּת, מֵהָאוֹר שֶׁל מַעְלָה. וְאָמַר רַבִּי תַּנְחוּם, עֲשִׂיָּה הוּא תִּקּוּן הַדָּבָר בְּגוֹדֶל וּמַעְלָה מִכְּמוֹת שֶׁהָיָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיַּעַשׂ דָּוִד שֵׁם.

אָמַר רִבִּי חֲנִילַאי, פְּסוּקָא דָּא לָא אִתָּא אֶלָּא לְהַדְרֵשׁ. וַיִּיצֶר בִּשְׁנֵי יוּדִין, וְכָל הַשְּׁאָר אַתְּ מוֹצֵא בִּיהוּד א'. אֶלָּא כָּל מַה שֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָמוֹ, לֹא בָּרָא בְּמַעֲלָה בְּבִינָה, אֶלָּא הָאָדָם לְבַדּוֹ. שֶׁנָּתַן בּוֹ כֹּחַ מִן הָעֶלְיוֹנִים, לָדַעַת וּלְהַכִּיר וּלְהַבְדִּיל בֵּין הַטּוֹב וּבֵין הָרָע, וְהוּא מְעוּטָר בְּכָבוֹד וְהָדָר, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (תהלים ח) וְכָבוֹד וְהָדָר תַּעְטְרֵהוּ, וְהוּא מוֹשֵׁל עַל כָּל מַעֲשֵׂה יָדָיו, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שם) תַּמְשִׁילֵהוּ בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ, וְאַחַר כָּל הַשֶּׁבַח הַזֶּה כְּשֶׁהוּא זוֹכֵר שֶׁהוּא עָפָר וְיָשׁוֹב אֶל הֶעָפָר, הַכֹּל נַעֲשָׂה הֶבֶל לְפָנָיו, וְאוֹמֵר וַוי. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן, פֹּלֶג הַתֵּיבָה, וַי יִצֶר ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עָפָר מִן הָאֲדָמָה, (בראשית ב) וְיָשׁוֹב אֶל הֶעָפָר כְּמוֹת שֶׁהָיָה.

אָמַר רַבִּי חֲנִילַאי, הַפָּסוּק הַזֶּה לֹא בָא אֶלָּא לְהִדָּרֵשׁ, וַיִּיצֶר בִּשְׁנֵי יוֹדִין, וְכָל הַשְּׁאָר אַתָּה מוֹצֵא בִּיוּד אֶחָד. אֶלָּא כָּל מַה שֶּׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָמוֹ, לֹא בָרָא בְּמַעֲלָה בְּבִינָה, אֶלָּא הָאָדָם לְבַדּוֹ, שֶׁנָּתַן בּוֹ כֹּחַ מִן הָעֶלְיוֹנִים לָדַעַת וּלְהַכִּיר וּלְהַבְדִּיל בֵּין הַטּוֹב וּבֵין הָרַע, וְהוּא מְעֻטָּר בְּכָבוֹד וְהָדָר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים ח) וְכָבוֹד וְהָדָר תְּעַטְּרֵהוּ, וְהוּא מוֹשֵׁל עַל כָּל מַעֲשֵׂה יָדָיו. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) תַּמְשִׁילֵהוּ בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ. וְאַחַר כָּל הַשֶּׁבַח הַזֶּה, כְּשֶׁהוּא זוֹכֵר שֶׁהוּא עָפָר וְיָשׁוֹב אֶל הֶעָפָר, הַכֹּל נַעֲשָׂה הֶבֶל לְפָנָיו, וְאוֹמֵר וַי. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, חֲלֵק הַתֵּבָה, וַי יִצֶר ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עָפָר מִן הָאֲדָמָה, וְיָשׁוֹב אֶל הֶעָפָר כְּמוֹת שֶׁהָיָה.

דָּבָר אַחֵר וַיִּיצֶר י"י אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עָפָר מִן הָאֲדָמָה. אָמַר רִבִּי שָׁלוֹם, יְצָרוֹ בִּשְׁנֵי יְצָרִים, בְּיֵצֶר טוֹב וּבְיֵצֶר הָרָע. מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּשְׁאָר הַבְּרִיּוֹת. כְּדֵי לְנַסּוֹת בּוֹ אֶת הָאָדָם וְיִהְיֶה פִּתְחוֹן פֶּה לַצַּדִּיקִים, וְלֹא יִהְיֶה פִּתְחוֹן פֶּה לָרְשָׁעִים.

דָּבָר אַחֵר, וַיִּיצֶר ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עָפָר מִן הָאֲדָמָה. אָמַר רַבִּי שָׁלוֹם, יְצָרוֹ בִּשְׁנֵי יְצָרִים, בְּיֵצֶר טוֹב וּבְיֵצֶר הָרָע, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּשְׁאָר הַבְּרִיּוֹת, כְּדֵי לְנַסּוֹת בּוֹ אֶת הָאָדָם וְיִהְיֶה פִּתְחוֹן פֶּה לַצַּדִּיקִים, וְלֹא יִהְיֶה פִּתְחוֹן פֶּה לָרְשָׁעִים.

אָמַר רִבִּי אַבָּא, מִפְּנֵי מָה כְּתִיב ה', וְאַחַר כַּךְ אֱלֹהִים. אֶלָּא הַשֵּׁם שֶׁהוּא שְׁמוֹ מַמָּשׁ, שֵׁם הַקִּיּוּם. נֶאֱמַר עַל הַנִּשְׁמָה, שֶׁהִיא בָּאָדָם, קַיֶּמֶת. אֱלֹהִים, שֶׁהוּא שֵׁם מְשֻׁתָּף, נֶאֱמַר עַל הַגּוּף, שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שִׁתָּפוּת.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, מִפְּנֵי מָה כָּתוּב ה' וְאַחַר כָּךְ אֱלֹהִים? אֶלָּא הַשֵּׁם שֶׁהוּא שְׁמוֹ מַמָּשׁ, שֵׁם הַקִּיּוּם. נֶאֱמַר עַל הַנִּשְׁמָה, שֶׁהִיא בָּאָדָם, קַיֶּמֶת. אֱלֹהִים, שֶׁהוּא שֵׁם מְשֻׁתָּף, נֶאֱמַר עַל הַגּוּף, שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שִׁתָּפוּת.

אָמַר רִבִּי אַבָּהוּ, שֵׁם הַקִּיּוּם, גָּזִיר וְשַׁלִּיטָא, כַּהֲדֵין טְרִיפִין שְׁקִיפִין דְּרַגְלִין. וְלָא אוֹזִיפִין לְאָחֳרָן. וּבְגִינֵי כָךְ, לָא אִדְכַּר בְּעוֹבָדוֹי דִבְרֵאשִׁית, אֶלָּא חַד אָת מִשְׁמוֹ, וְהוּא כְּמַאן דְּאָמַר בְּה"א בְּרָאם.

אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, שֵׁם הַקִּיּוּם גָּזוֹר וְשׁוֹלֵט, כְּמוֹ אוֹתוֹ הַמּוֹץ הַנִּדָּף וְהַנִּדְרָס לְרַגְלַיִם וְלֹא נִלְוֶה לָאֲחֵרִים. וּמְשׁוּם כָּךְ לֹא נִגְזַר בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית אֶלָּא אוֹת אַחַת מִשְּׁמוֹ, וְהוּא כְּמִי שֶׁאָמַר בְּהֵ"א בְּרָאם.

וְתָנִינָן בְּסִפְרָא דְּחָכְמְתָא רַבָּה דִּשְׁלֹמֹה, שְׁמָא דִּשְׁמִיטָה, מְטוּל שְׁזִיפָא, קְרָעוֹי דְּמַלְכָּא, קוּשְׁטִיזָא דַּאֲטִיל בֵּיהּ בְּחוֹתָמָא זְעִירְתָּא, לְמִשְׁלְטָא תְּחוֹתוֹי, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות טו) מִי כָמוֹכָה בָּאֵלִים ה'.

וְשָׁנִינוּ בְּסֵפֶר הַחָכְמָה הַגְּדוֹלָה שֶׁל שְׁלֹמֹה, שְׁמַהּ שֶׁל הַשְּׁמִטָּה, מַשָּׂא שְׁזוּפָה קַרְעֵי הַמֶּלֶךְ, הַמֻּמְשָׁלָה שֶׁהִטִּיל בָּהּ בְּחוֹתָם קָטָן, לִשְׁלֹט תַּחְתָּיו, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות טו) מִי כָמוֹכָה בָּאֵלִים ה'.

אֶת הָאָדָם, לְרַבּוֹת כָּל הַכֹּחוֹת שֶׁבּוֹ. עָפָר מִן הָאֲדָמָה, אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, תָּא חֲזֵי, הֵיךְ יָכֵיל אֵינַשׁ לְאִתְקָיְימָא בְּהַאי עָלְמָא, דְּהָא אוֹרַיְיתָא אַסְהֵיד בֵּהּ דְּהוּא עַפְרָא.

אֶת הָאָדָם - לְרַבּוֹת כָּל הַכֹּחוֹת שֶׁבּוֹ. עָפָר מִן הָאֲדָמָה - אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, בֹּא וּרְאֵה, אֵיךְ יָכוֹל אִישׁ לְהִתְקַיֵּם בָּעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁהֲרֵי הַתּוֹרָה מְעִידָה עָלָיו שֶׁהוּא עָפָר?

וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק, עָפָר וְלֹא חוֹמֶר, דְּאִלּוּ חֲוָה מֵחוֹמֶר, הֲוָה יַתִּיר בְּקִיּוּמָא, דְּהָא בְּנָיְינָא דְּאִתְבְּנֵי מֵחוֹמֶר קִיּוּמָא אִית לֵיהּ. אֲבָל עָפָר מַמָּשׁ, לָא יָכֵיל לְאִתְקָיְימָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית ג) כִּי עָפָר אַתָּה וְאֶל עָפָר תָּשׁוּב, לָא אִיתְּמַר כִּי חוֹמֶר אַתָּה. אָמַר רַבִּי חָנִין, וְהָא כְּתִיב (איוב ד) אַף שֹׁכְנֵי בָתֵּי חֹמֶר אֲשֶׁר בֶּעָפָר יְסוֹדָם.

וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק, עָפָר וְלֹא חֹמֶר, שֶׁאִלּוּ הָיָה מֵחֹמֶר, הָיָה יוֹתֵר בְּקִיּוּם, שֶׁהֲרֵי בִּנְיָן שֶׁנִּבְנָה מֵחֹמֶר יֵשׁ לוֹ קִיּוּם, אֲבָל עָפָר מַמָּשׁ לֹא יָכוֹל לְהִתְקַיֵּם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית ג) כִּי עָפָר אַתָּה וְאֶל עָפָר תָּשׁוּב. לֹא נֶאֱמַר כִּי חֹמֶר אַתָּה. אָמַר רַבִּי חָנִין, וַהֲרֵי כָּתוּב (איוב ד, יט) אַף שֹׁכְנֵי בָתֵּי חֹמֶר אֲשֶׁר בֶּעָפָר יְסוֹדָם.

אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, פְּסוּקָא דָּא מְסַיֵּיעַ לָן, וְהוּא נֶאֱמַר עַל הָעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁאֵינוֹ כֵּן בְּקִיּוּם. דְּהַאי כְּתִיב בִּבְנֵי נָשָׁא, דְּי מְדָרְהוֹן בְּהַאי עָלְמָא, דִּבְנָיֵנֵיהּ בְּטִינָא, וְהוֹאִיל דְּהַהוּא בִּנְיָנָא בְּטִינָא הוּא, וְיִתְחֲזֵי לְקִיּוּמָא. מַאי חֲזֵי לֵיהּ לְיסוֹדָא. כְּדְבָר אַחֵר (מלכים א ה) אֲבָנִים גְּדוֹלוֹת אֲבָנִים יְקָרוֹת לְיַסֵּד הַבָּיִת. אֲבָל לָאו הָכֵי בִּנְיָנָא תַּקִּיפָא, דְּהוּא בִּנְיָנָא דְּטִינָא, וְיסוֹדָא הוּא עַפְרָא, בְּגִין דָּא לָא לֶהֱוֵי בְּקִיּוּמָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב אַף שֹׁכְנֵי בָתֵּי חֹמֶר אֲשֶׁר בֶּעָפָר יְסוֹדָם, שֶׁאֵינוֹ שֶׁל קִיּוּם.

אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, הַפָּסוּק הַזֶּה מְסַיֵּעַ לָנוּ, וְהוּא נֶאֱמַר עַל הָעוֹלָם הַזֶּה שֶׁאֵינוֹ כֵּן בְּקִיּוּם, שֶׁזֶּה כָּתוּב בִּבְנֵי אָדָם, שֶׁמִּדּוֹרָם בָּעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁבִּנְיָנוֹ בְּטִיט, וְהוֹאִיל וְאוֹתוֹ הַבִּנְיָן בְּטִיט הוּא וְרָאוּי לְקִיּוּם, מָה רָאוּי לוֹ לִיסּוֹד? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מלכים א ה) אֲבָנִים גְּדוֹלוֹת אֲבָנִים יְקָרוֹת לְיַסֵּד הַבָּיִת. אֲבָל אֵינוֹ כֵּן הַבִּנְיָן הֶחָזָק, שֶׁהוּא בִּנְיָן שֶׁל טִיט וְהַיְסוֹד הוּא עָפָר, מְשׁוּם כָּךְ לֹא יִהְיֶה בְּקִיּוּם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב אַף שֹׁכְנֵי בָתֵּי חֹמֶר אֲשֶׁר בֶּעָפָר יְסוֹדָם, שֶׁאֵינוֹ שֶׁל קִיּוּם.

(בראשית ב) וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיִּים וְגו', אוֹרַיְיתָא אִתְקַבָּלַת עַל אָדָם, חָזוֹ מַה דַּעֲבַד בַּר נָשׁ דָּא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהֵיב בֵּיהּ נִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא, לְמֵיהַב לֵיהּ חַיִּין לְעָלְמָא דְּאָתֵי, וְהוּא בְּחוֹבָתֵיהּ, אִתְחֲזַר לְהַהִיא נַפְשָׁא חָיְיתָא, דְּהוּא נַפְשָׁא דִּבְעִירְתָּא, דַּאֲפֵיקַת אַרְעָא לְבָעִירְתָּא וּלְחַיְיתָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שם א) תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ.

וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיִּים וְגוֹ' (בראשית ב) - הַתּוֹרָה קוֹבֶלֶת עַל הָאָדָם: רְאוּ מַה שֶּׁעָשָׂה בֶּן אָדָם זֶה, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נָתַן בּוֹ נְשָׁמָה קְדוֹשָׁה לְתֵת לוֹ חַיִּים לָעוֹלָם הַבָּא, וְהוּא בְּחֶטְאוֹ חָזַר לְאוֹתָהּ נֶפֶשׁ חַיָּה, שֶׁהִיא נֶפֶשׁ הַבְּהֵמָה שֶׁהוֹצִיאָה הָאָרֶץ לַבְּהֵמָה וְלַחַיָּה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם א) תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ. וּמִי הוּא מִינָהּ? בְּהֵמָה וָרֶמֶשׂ וְחַיְתוֹ אֶרֶץ לְמִינָהּ.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא, בֹּא וּרְאֵה וַיַּעַשׂ הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה, הוּא מַעֲצְמוֹ חָזַר לְאוֹתוֹ כֹּחַ הַבְּהֵמוֹת, הַנִּגְזָר מִן הָאֲדָמָה, וְעָזַב כֹּחַ הַנְּשָׁמָה הַגְּזוּרָה מִלְּמַעְלָה, וְנוֹתֶנֶת חַיִּים לְבָעֲלֶיהָ.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא, בֹּא וּרְאֵה, וַיַּעַשׂ הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה, הוּא מַעֲצְמוֹ חָזַר לְאוֹתוֹ כֹּחַ הַבְּהֵמִית הַנִּגְזָר מִן הָאֲדָמָה, וְעָזַב כֹּחַ הַנְּשָׁמָה הַגְּזוּרָה מִלְּמַעְלָה וְנוֹתֶנֶת חַיִּים לְבָעֲלֶיהָ.

אָמַר רַבִּי תַּנְחוּם, נַחְזוֹר אָנָן לְמַאי דְּשָׁרֵינָן בְּקַדְמֵיתָא. (ישעיה מב) כֹּה אָמַר הָאֵל ה' בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם וְנוֹטֵיהֶם. בָּרָא גּוּפִּ שֶׁלָּהֶם מֵאַיִן, וְאַחַר כַּךְ נָטָה אוֹתָם כְּאֹהֶל. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שם מ) וַיִּמְתְּחֵם כָּאֹהֶל לָשָׁבֶת. רַב הוּנָא אָמַר מֵהָכָא, הַנּוֹטֶה כַּדּוֹק שָׁמָיִם.

אָמַר רַבִּי תַּנְחוּם, נַחְזֹר אָנוּ לְמָה שֶׁהִתְחַלְנוּ בְּרֵאשׁוֹנָה, (ישעיה מב) כֹּה אָמַר הָאֵל ה' בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם וְנוֹטֵיהֶם. בָּרָא גּוּפִּ שֶׁלָּהֶם מֵאַיִן, וְאַחַר כַּךְ נָטָה אוֹתָם כְּאֹהֶל. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם מ) וַיִּמְתְּחֵם כָּאֹהֶל לָשָׁבֶת. רַק הוּנָא אָמַר מִכָּאן, הַנּוֹטֶה כַּדּוֹק שָׁמָיִם.

רוֹקַע הָאָרֶץ וְצֶאֱצָאֶיהָ, ר' יִצְחָק אָמַר, הִתְפַּשֵּׁט בָּהּ כָּל הַצּוּרוֹת וְהַכֹּחוֹת שֶׁבָּהּ. (שם מב) נֹתֵן נְשָׁמָה לָעָם עָלֶיהָ, לְאַחַר שֶׁהִיא עָשְׂתָה הַגּוּף, אֲנִי נָתַתִּי הַנְּשָׁמָה עָלֶיהָ. מַאי עָלֶיהָ, עַל אוֹתוֹ מַעֲשֶׂה הַגּוּף שֶׁעָשְׂתָה. ר' חִיָּיא אָמַר, עָלֶיהָ לְאוֹתָם הַשּׁוֹלְטִים עַל כּוֹחוֹתֶיהָ, לָהֶם נָתַתִּי הַנְּשָׁמָה.

רוֹקַע הָאָרֶץ וְצֶאֱצָאֶיהָ (שם מב) - רַבִּי יִצְחָק אָמַר, הִתְפַּשֵּׁט בָּהּ כָּל הַצּוּרוֹת וְהַכֹּחוֹת שֶׁבָּהּ. נֹתֵן נְשָׁמָה לָעָם עָלֶיהָ - לְאַחַר שֶׁהִיא עָשְׂתָה הַגּוּף, אֲנִי נָתַתִּי הַנְּשָׁמָה עָלֶיהָ. מַה זֶּה עָלֶיהָ? עַל אוֹתוֹ מַעֲשֶׂה הַגּוּף שֶׁעָשְׂתָה. רַבִּי חִיָּיא אָמַר, עָלֶיהָ - לְאוֹתָם הַשּׁוֹלְטִים עַל כֹּחוֹתֶיהָ, לָהֶם נָתַתִּי הַנְּשָׁמָה.

וְרוּחַ לַהוֹלְכִים בָּהּ, לְאוֹתָם הַמִּשְׁתַּתְּפִים בָּהּ בְּכֹחוֹתֶיהָ, שֶׁאֵין לָהֶם אֶלָּא אוֹתָהּ נֶפֶשׁ חַיָּה, הַנִּקְרָאָה רוּחַ הַבְּהֵמָה הַיּוֹרֶדֶת לְמַטָּה לָאָרֶץ. וְעַל כֵּן נֶאֱמַר נוֹתֵן נְשָׁמָה לָעָם עָלֶיהָ, הַשּׁוֹלְטִים עָלֶיהָ עַל כֹּחוֹתֶיהָ, לָהֶם נְשָׁמָה קְדוֹשָׁה הַגְּזוּרָה מִלְּמַעְלָה. אֲבָל לַהוֹלְכִים בָּהּ הַמִּשְׁתַּתְּפִים עִמָּהּ בְּכוֹחוֹתֶיהָ, אֵין לָהֶם אֶלָּא רוּחַ הַבְּהֵמָה הַיּוֹרֶדֶת, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (קהלת ג) וְרוּחַ לַהוֹלְכִים בָּהּ.

וְרוּחַ לַהוֹלְכִים בָּהּ (שם) - לְאוֹתָם הַמִּשְׁתַּתְּפִים בָּהּ בְּכֹחוֹתֶיהָ, שֶׁאֵין לָהֶם אֶלָּא אוֹתָהּ נֶפֶשׁ חַיָּה, הַנִּקְרָאָה רוּחַ הַבְּהֵמָה הַיּוֹרֶדֶת לְמַטָּה לָאָרֶץ. וְעַל כֵּן נֶאֱמַר נוֹתֵן נְשָׁמָה לָעָם עָלֶיהָ, הַשּׁוֹלְטִים עָלֶיהָ עַל כֹּחוֹתֶיהָ, לָהֶם נְשָׁמָה קְדוֹשָׁה הַגְּזוּרָה מִלְּמַעְלָה. אֲבָל לַהוֹלְכִים בָּהּ, הַמִּשְׁתַּתְּפִים עִמָּהּ בְּכֹחוֹתֶיהָ, אֵין לָהֶם אֶלָּא רוּחַ הַבְּהֵמָה הַיּוֹרֶדֶת לְמַטָּה לָאָרֶץ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וְרוּחַ לַהוֹלְכִים בָּהּ.

פָּרָשָׁתָא ז (בראשית ב) וַיִּטַּע ה' אֱלֹהִים גַּן בְּעֵדֶן מִקֶּדֶם. ר' יוֹסֵי וְר' חִיָּיא אָמְרֵי תַּרְוַיְיהוּ, כְּתִיב (שיר השירים ו) אֶל גִּנַּת אֱגוֹז יָרַדְתִּי לִרְאוֹת בְּאִבֵּי הַנָּחַל, רְאֵה, כַּמָּה יֵשׁ לוֹ לְאָדָם לְהַרְהֵר וּלְדַקְדֵּק בְּלִבּוֹ בְּכָל יוֹם וָיוֹם, וּלְפַשְׁפֵּשׁ בְּמַעֲשָׂיו, וּלְדַקְדֵּק בְּכָל עִנְיָנָיו, וִיהַרְהֵר בְּלִבּוֹ, שֶׁלֹּא בָּרָאוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְנָתַן בּוֹ נְשָׁמָה עֶלְיוֹנָה, וּמַעֲלָה עַל שְׁאָר בְּרִיּוֹתָיו, אֶלָּא לְהַרְהֵר בַּעֲבוֹדָתוֹ, וּלְהִדָּבֵק בּוֹ, וְלֹא יֵלֵךְ אַחַר הַהֶבֶל.

(בראשית ב, ח) וַיִּטַּע ה' אֱלֹהִים גַּן בְּעֵדֶן מִקֶּדֶם. רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי חִיָּיא אָמְרוּ שְׁנֵיהֶם, כָּתוּב (שיר ו) אֶל גִּנַּת אֱגוֹז יָרַדְתִּי לִרְאוֹת בְּאִבֵּי הַנָּחַל, רְאֵה כַּמָּה יֵשׁ לוֹ לָאָדָם לְהַרְהֵר וּלְדַקְדֵּק בְּלִבּוֹ בְּכָל יוֹם וָיוֹם, וּלְפַשְׁפֵּשׁ בְּמַעֲשָׂיו וּלְדַקְדֵּק בְּכָל עִנְיָנָיו, וְיַהַרְהֵר בְּלִבּוֹ שֶׁלֹּא בָּרָאוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְנָתַן בּוֹ נְשָׁמָה עֶלְיוֹנָה וּמַעֲלָה עַל שְׁאָר בְּרִיּוֹתָיו, אֶלָּא לְהַרְהֵר בַּעֲבוֹדָתוֹ וּלְהִדָּבֵק בּוֹ, וְלֹא יֵלֵךְ אַחֲרֵי הַהֶבֶל.

דְּאָמַר רַבִּי יוֹסֵי אָמַר רַבִּי חִיָּיא, כַּד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְבַר נָשׁ, אַסְקֵיהּ קַמֵּיהּ בְּדִיוֹקְנֵיהּ, וְהוּא יָתֵיב וְאַתְרֵי בֵיהּ, וְאָמַר לֵיהּ אֲנָא עָבִיד לָךְ, בְּגִינֵי לְמֶהֱוֵי אַתְּ שׁוּלְטָנָא וּמַלְכָּא עַל כּוֹלָּא, בְּגִינֵי. אֲנָא לְעֵילָּא, וְאַנְתְּ לְתַתָּא.

שֶׁאָמַר רַבִּי יוֹסֵי אָמַר רַבִּי חִיָּיא, כְּשֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הָאָדָם, הֶעֱלָה אוֹתוֹ לְפָנָיו בִּדְמוּתוֹ, וְהוּא יָשַׁב וְהִתְרָה בּוֹ, וְאָמַר לוֹ: אֲנִי עוֹשֶׂה אוֹתְךָ בִּשְׁבִילִי, שֶׁתִּהְיֶה אַתָּה שַׁלִּיט וּמֶלֶךְ עַל הַכֹּל בִּשְׁבִילִי, אֲנִי לְמַעְלָה וְאַתָּה לְמַטָּה.

וְעוֹד, אֲנָא יְהֵיב בָּךְ נִשְׁמָתָא, לְמִנְדַּע סוּכְלְתָנוּ וְחָכְמָתָא, מַה דְּלֵית כֵּן לִשְׁאָר בְּרִיָּין. הֲוֵי זָהִיר לְאִסְתַּכָּלָא בִּיקָרֵי, הֲוֵי זָהִיר לְמֶעְבַּד פִּיקּוּדֵי. וּבַר מִנֵּי לָא יְהֵא שׁוּלְטָנָא יַקִּירָא כַּוָּותָךְ.

וְעוֹד, אֲנִי נוֹתֵן בְּךָ נְשָׁמָה לָדַעַת הַשֵּׂכֶל וְחָכְמָה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן לִשְׁאָר הַבְּרִיּוֹת. תִּהְיֶה זָהִיר לְהִסְתַּכֵּל בִּכְבוֹדִי, תִּהְיֶה זָהִיר לַעֲשׂוֹת מִצְוֹתַי, וְחוּץ מִמֶּנִּי לֹא יִהְיֶה שַׁלִּיט וְנִכְבָּד כְּמוֹתְךָ.

וּמְנָא לָן דְּאַתְרֵיהּ בֵּיהּ, וְאַזְהֵיר לֵיהּ עַל דָּא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (איוב כח) וַיֹּאמֶר לָאָדָם הֵן יִרְאַת ה' הִיא חָכְמָה וְסוּר מֵרָע בִּינָה. כְּלוֹמַר כְּשֶׁתִּחוֹל יִרְאָתִי עָלֶיךָ, אָז תַּשִּׂיג חָכְמָה, שֶׁהִיא לְמַעְלָה מִן הַכֹּל. כְּשֶׁרָאָה אָדָם שֶׁהוּא שַׁלִּיט וְנִכְבָּד עַל הַכֹּל, שְׁכַח אֶת מְצַוֹת רִבּוֹנוֹ, וְלֹא עָשָׂה מַה שֶּׁנִּצְטַוָּה.

אָמַר רַבִּי תַּנְחוּם אָמַר רַבִּי חֲנִילַאי, לֹא עָשָׂאוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְאָדָם, אֶלָּא לְהִשְׁתַּדֵּל בִּכְבוֹד קוֹנוֹ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיה מג) כֹּל הַנִּקְרָא בִּשְׁמִי וְלִכְבוֹדִי בְּרָאתִיו. מַאי לִכְבוֹדִי. לְהִשְׁתַּדֵּל וְלָדַעַת אֶת כְּבוֹדִי, וְלַחְשׁוֹב מִמַּעֲשָׂיו שֶׁיִּנָּתֵן לוֹ חֵלֶק טוֹב לָעוֹלָם הַבָּא.

אָמַר רַבִּי תַּנְחוּם אָמַר רַבִּי חֲנִילַאי, לֹא עָשָׂאוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הָאָדָם, אֶלָּא לְהִשְׁתַּדֵּל בִּכְבוֹד קוֹנוֹ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה מג) כָּל הַנִּקְרָא בִּשְׁמִי וְלִכְבוֹדִי בְּרָאתִיו. מַהוּ לִכְבוֹדִי? לְהִשְׁתַּדֵּל וְלָדַעַת אֶת כְּבוֹדִי, וְלַחְשֹׁב מִמַּעֲשָׂיו שֶׁיִּנָּתֵן לוֹ חֵלֶק טוֹב לָעוֹלָם הַבָּא.

אָמַר רַב יְהוּדָה, בְּכָל יוֹם וְיוֹם ב"ק יוֹצֵאת מִלְמַעְלָה, וְאֵימָתַי. בְּזְמַן שֶׁהַחַמָּה זוֹרַחַת, וְאוֹמֶרֶת אוֹי לָהֶם לַבְּרִיּוֹת שֶׁאֵינָם רוֹאִים אֶת כְּבוֹדִי, וְאֵינָם מִסְתַּכְּלִין לָדַעַת וְלַחְקוֹר אֶת כְּבוֹדִי.

אָמַר רַב יְהוּדָה, בְּכָל יוֹם וְיוֹם בַּת קוֹל יוֹצֵאת מִלְמַעְלָה, וְאֵימָתַי? בְּזְמַן שֶׁהַחַמָּה זוֹרַחַת, וְאוֹמֶרֶת: אוֹי לָהֶם לַבְּרִיּוֹת, שֶׁאֵינָם רוֹאִים אֶת כְּבוֹדִי, וְאֵינָם מִסְתַּכְּלִים לָדַעַת וְלַחְקֹר אֶת כְּבוֹדִי.

דְּתָנֵינָן, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ דְּר' שִׁמְעוֹן, כַּד נָטָא שִׁמְשָׁא גַּדְפּוֹי, לְמֵהַדְּ בְּתִקְיפוּתָא דְּגַלְגַּלּוֹן מְבַטְּשֵׁי בְּטָלְפַּיהוֹן, בְּטַרְפֵּי אִילָנַיָּא דְּגִנְתָּא דְעֵדֶן. וְכָל מַלְאָכִין עִילָּאִין, וְחִיוָתָא קַדִּישָׁא, וְכוּרְסֵי יְקָרָא דְּמַלְכָּא, וּבוּסְמַיָּא דְּגִנְתָּא דְעֵדֶן, וְאִילָנֵי, שְׁמַיָּא וַאֲרָעָא וְחֵילֵיהוֹן, מִזְדָּעְזָעָן וּמְשַׁבְּחָן לְמָארֵי כוֹלָּא.

שֶׁשָּׁנִינוּ, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי שִׁמְעוֹן, כְּשֶׁהַשֶּׁמֶשׁ מַטָּה אֶת כְּנָפָיו לָלֶכֶת בִּגְבוּרַת הַגַּלְגַּלִּים שֶׁלּוֹ, מַכִּים בִּטְלָפַיִם שֶׁלָּהֶם בָּעֲלִים שֶׁל הָאִילָנוֹת שֶׁל גַּן עֵדֶן. וְכָל הַמַּלְאָכִים הָעֶלְיוֹנִים וְחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ, וְכִסֵּא כְּבוֹד הַמֶּלֶךְ, וְהַבְּשָׂמִים שֶׁל גַּן עֵדֶן, וְהָאִילָנוֹת, הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְצִבְאוֹתָם, מִזְדַּעְזְעִים וּמְשַׁבְּחִים לַאֲדוֹן הַכֹּל.

וְזָקְפָן וְחָמָאן אַתְוָותֵיהּ דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא דְּאִתְפְּרַשׁ, דְּגָלִיף בְּשִׁמְשָׁא בְּמַטְלָנוֹי, וַיַּהֲבִין תּוּשְׁבְּחָן לְמָארֵי עָלְמִין. וְנָפִיק הַהוּא קָלָא, וְאָמְרִי לְהוֹ לְבַרְיָיתָא, דְּלָא מַשְׁגִּיחָן בִּיקָר מַלְכָּא עִילָּאָה, כְּשֶׁאָר כָּל בְּרְיָין דְּאִינּוּן מַשְׁגִּיחִין וְיַהֲבִין תּוּשְׁבַּחְתָּא לְשִׁמֵיהּ.

וּמְזַדְּקְפִים וְרוֹאִים אוֹתִיּוֹת שֶׁל הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ הַמְפֹרָשׁ, שֶׁחָקוּקוֹת בַּשֶּׁמֶשׁ בְּמַסְוֹעוֹתָיו, וְנוֹתְנִים תִּשְׁבָּחוֹת לְרִבּוֹן הָעוֹלָמִים. וְיוֹצֵא הַקּוֹל הַהוּא, וְאוֹמְרִים לַבְּרִיּוֹת שֶׁאֵין מַשְׁגִּיחִים בִּכְבוֹד הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן כְּמוֹ שְׁאָר כָּל הַבְּרִיּוֹת שֶׁהֵם מַשְׁגִּיחִים וְנוֹתְנִים תִּשְׁבָּחוֹת לִשְׁמוֹ.

וּבְגִין כָּךְ אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אָסוּר לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְמֵימַר תּוּשְׁבְּחָן דְּצִלּוֹתֵיהּ, אֶלָּא עִם דְּמְדוּמֵי חַמָּה, דִּכְתִיב (תהלים עב) יִירָאוּךָ עִם שָׁמֶשׁ.

וּמִשּׁוּם כָּךְ, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אָסוּר לוֹ לָאָדָם לוֹמַר אֶת תִּשְׁבָּחוֹת תְּפִלָּתוֹ אֶלָּא עִם דְּמְדוּמֵי הַחַמָּה, שֶׁכָּתוּב יִירָאוּךָ עִם שָׁמֶשׁ.

וְכֵן אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, צְלוֹתָא וְתוּשְׁבַּחְתָּא דְּלֵילְיָא, מִשֶּׁשָּׁקְעָה הַחַמָּה, עַד לָא אִתְחֲזֵי סִיהֲרָא. דִּכְתִיב יִירָאוּךָ עִם שָׁמֶשׁ, דָּא הִיא צְלוֹתָא דְצַפְרָא. וְלִפְנֵי יָרֵחַ וְגוֹ', דָּא הִיא צְלוֹתָא דְּלֵילְיָא.

וְכֵן אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הַתְּפִלָּה וְהַתִּשְׁבַּחַת שֶׁל הַלַּיְלָה, מִשֶּׁשָּׁקְעָה הַחַמָּה טֶרֶם נִרְאֲתָה הַלְּבָנָה, שֶׁכָּתוּב (תהלים עב) יִירָאוּךָ עִם שָׁמֶשׁ, זוֹהִי תְּפִלַּת הַבֹּקֶר. וְלִפְנֵי יָרֵחַ וְגוֹ', זוֹהִי תְּפִלַּת הַלַּיְלָה.

ר' יְהוּדָה אָמַר מֵהָכָא, (מלאכי א) כִּי מִמִּזְרַח שֶׁמֶשׁ וְעַד מְבוֹאוֹ גָּדוֹל שְׁמִי. וּבְאֵיזֶה מָקוֹם. בַּגּוֹיִם. בְּאֵינוּן דְּכְתִיב בְּהוּ, כִּי מִי גּוֹי גָּדוֹל.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר מִכָּאן, (מלאכי א) כִּי מִמִּזְרַח שֶׁמֶשׁ וְעַד מְבוֹאוֹ גָּדוֹל שְׁמִי. וּבְאֵיזֶה מָקוֹם? בַּגּוֹיִם, בְּאוֹתָם שֶׁכָּתוּב בָּהֶם כִּי מִי גּוֹי גָּדוֹל.

מַאי טַעְמָא. דְּתָנְינָן, אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, עֲשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת לְמַעְלָה, לְקַלְסוֹ וּלְשַׁבְּחוֹ, וְאוֹמְרִים שִׁירָה וְרִנָּה לְפָנָיו, בְּכָל לַיְלָה וְלַיְלָה. וְעָשָׂה כְּנֶגְדָּם יִשְׂרָאֵל לְמַטָּה, לְקַלְסוֹ וּלְשַׁבְּחוֹ, וְלוֹמַר שִׁיר וְשֶׁבַח לְפָנָיו בְּכָל יוֹם וְיוֹם.

מָה הַטַּעַם? שֶׁשָּׁנִינוּ, אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת לְמַעְלָה לְקַלְסוֹ וּלְשַׁבְּחוֹ, וְאוֹמְרִים שִׁירָה וְרִנָּה לְפָנָיו בְּכָל לַיְלָה וְלַיְלָה, וְעָשָׂה יִשְׂרָאֵל כְּנֶגְדָּם לְמַטָּה לְקַלְסוֹ וּלְשַׁבְּחוֹ, וְלוֹמַר שִׁיר וְשֶׁבַח לְפָנָיו בְּכָל יוֹם וְיוֹם.

וְתָאנָא, שָׁלֹשׁ מִשְׁמָרוֹת הֲוֵי הַלַּיְלָה, וּבְאֵלּוּ הַשָּׁלֹשׁ מִשְׁמָרוֹת, מִתְחַלְּקוֹת שָׁלֹשׁ כִּתּוֹת שֶׁל מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת, לְשַׁבֵּחַ לְיוֹצְרָם, בְּכָל מִשְׁמָרָה וּמִשְׁמָרָה. וּכְנֶגְדָּם יֵשׁ שָׁלֹשׁ תְּפִלּוֹת בַּיּוֹם, שֶׁמִּתְכַּנְּסִין יִשְׂרָאֵל לְשַׁבֵּחַ לְיוֹצְרָם, בְּכָל תְּפִלָּה בְּכָל יוֹם וְיוֹם.

וְלָמַדְנוּ שָׁלֹשׁ מִשְׁמָרוֹת הוּא הַלַּיְלָה, וּבְשָׁלֹשׁ הַמִּשְׁמָרוֹת הַלָּלוּ מִתְחַלְּקוֹת שָׁלֹשׁ כִּתּוֹת שֶׁל מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת לְשַׁבֵּחַ לְיוֹצְרָם בְּכָל מִשְׁמָרָה וּמִשְׁמָרָה, וּכְנֶגְדָּם יֵשׁ שָׁלֹשׁ תְּפִלּוֹת בַּיּוֹם, כְּשֶׁמִּתְכַּנְּסִים יִשְׂרָאֵל לְשַׁבֵּחַ לְיוֹצְרָם בְּכָל תְּפִלָּה וּתְפִלָּה.

תָּא שְׁמַע, אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אָמַר רַב, בְּצַפְרָא כְּשֶׁהַחַמָּה זוֹרַחַת הוּא זְמַן תְּפִלָּה וּבָעוּתָא דְּיִשְׂרָאֵל. וּמֵשֵׁשׁ שָׁעוֹת וּלְמַעְלָה עַד תֵּשַׁע שָׁעוֹת, זְמַן תְּפִלַּת הַמִּנְחָה. וּמֵשָּׁשְׁקָעָה הַחַמָּה, עַד שֶׁתֶּחְשַׁךְ, תְּפִלָּה הָאַחֲרוֹנָה. דְּאַרְבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר רַב, מֵשָּׁשְׁקָעָה הַחַמָּה, עַד שֶׁיֵּרָאוּ שְׁנֵי כוֹכָבִים, זְמַן תְּפִלָּה הָאַחֲרוֹנָה.

בֹּא תִּשְׁמַע, אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אָמַר רַב, בַּבֹּקֶר, כְּשֶׁהַחַמָּה זוֹרַחַת, הוּא זְמַן הַתְּפִלָּה וְהַבַּקָּשָׁה שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וּמֵשֵׁשׁ שָׁעוֹת וּלְמַעְלָה עַד תֵּשַׁע שָׁעוֹת, זְמַן תְּפִלַּת הַמִּנְחָה. וּמֵשָּׁשְׁקָעָה הַחַמָּה עַד שֶׁתֶּחְשַׁךְ - תְּפִלָּה אַחֲרוֹנָה. שֶׁאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר רַב, מֵשָּׁשְׁקָעָה הַחַמָּה עַד שֶׁיֵּרָאוּ שְׁנֵי כוֹכָבִים - זְמַן תְּפִלָּה הָאַחֲרוֹנָה.

דְּהָכֵי תָּנִינָן, מֵשֶׁיֵּרָאוּ שְׁנֵי כוֹכָבִים, הוּא תְּחִלַּת מִשְׁמָרָה רִאשׁוֹנָה, שֶׁבָּאִים כַּת הָרִאשׁוֹנָה שֶׁל מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת, וּמַמְתִּינִים לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל, עַד אוֹתָהּ שָׁעָה, וְאָז מַתְחִילִין לוֹמַר שִׁירָה. וְנִנְעָלוּ כָּל הַשְּׁעָרִים מִתּוּשְׁבַּחְתָּן שֶׁל מַטָּה, וְאֵין שְׁעָרִים נִפְתָּחִים, אֶלָּא לְמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת הָאוֹמְרִים שִׁירָה.

שֶׁכָּךְ שָׁנִינוּ, מֵשֶׁיֵּרָאוּ שְׁנֵי כוֹכָבִים הוּא תְּחִלַּת מִשְׁמָרָה רִאשׁוֹנָה, שֶׁבָּאִים הָרִאשׁוֹנָה שֶׁל מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת, וּמַמְתִּינִים לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל עַד אוֹתָהּ שָׁעָה, וְאָז מַתְחִילִין לוֹמַר שִׁירָה. וְנִנְעָלִים כָּל הַשְּׁעָרִים מִתְּשְׁבַּחְתָּם שֶׁל מַטָּה, וְאֵין שְׁעָרִים נִפְתָּחִים אֶלָּא לְמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת הָאוֹמְרִים שִׁירָה.

וּמִי אַרְבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי הָכִי, וְהָא תְּנַן, כָּל הַקּוֹרֵא בַּתּוֹרָה בַּלַּיְלָה, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מוֹשֵׁךְ עָלָיו חוּט שֶׁל חֶסֶד בַּיּוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים מב) יוֹמָם יְצַוֶּה ה' חַסְדּוֹ, מְשׁוּם דְּבַלַּיְלָה שִׁירָה עִמִּי. וְהָכָא אֲמְרִיתוּ דְּנִנְעָלוּ כָּל הַשְּׁעָרִים לְמַטָּה.

וְהַאִם אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי כָּךְ? וַהֲרֵי שָׁנִינוּ, כָּל הַקּוֹרֵא בַּתּוֹרָה בַּלַּיְלָה, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מוֹשֵׁךְ עָלָיו חוּט שֶׁל חֶסֶד בַּיּוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים מב) יוֹמָם יְצַוֶּה ה' חַסְדּוֹ, מִשּׁוּם שֶׁבַּלַּיְלָה שִׁירָה עִמִּי, וְכָאן אֲמַרְתֶּם שֶׁנִּנְעָלִים כָּל הַשְּׁעָרִים לְמַטָּה?

אָמַר ר' יְהוֹשֻׁעַ, הָתָם בְּמַאי קָאֲמְרֵי, כְּשֶׁסִּיֵּים כָּל תּוּשְׁבַּחְתָּן בַּיּוֹם. וּמִפַּלְגוּתָא דְּלֵילְיָא וּלְהָלְאָה, דְּעָסִיק בַּתּוֹרָה. מַאי טַעְמָא. מִשּׁוּם דִּבְהַהִיא שַׁעֲתָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָפִיק מֵאִינּוּן עוֹלָמוֹת דִּכְסִיף בָּהוּ, וְאָזִיל לְאִשְׁתַּעְשָׁע עִם צַדִּיקַיָּא בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן. וְהַיְינוּ דְּאָמַר דָּוִד חֲצוֹת לַיְלָה אָקוּם לְהוֹדוֹת לָךְ.

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, שָׁם, בַּמֶּה אוֹמְרִים? כְּשֶׁסִּיֵּם אֶת כָּל הַתִּשְׁבָּחוֹת בַּיּוֹם, וּמֵחֲצוֹת הַלַּיְלָה וְהָלְאָה שֶׁעוֹסֵק בַּתּוֹרָה. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁבַּשָּׁעָה הַהִיא יוֹצֵא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מֵאוֹתָם הָעוֹלָמוֹת שֶׁכּוֹסֵף בָּהֶם, וְהוֹלֵךְ לְהִשְׁתַּעֲשֵׁעַ עִם הַצַּדִּיקִים בְּגַן עֵדֶן. וְהַיְינוּ מַה שֶּׁאָמַר דָּוִד (תהלים קיט) חֲצוֹת לַיְלָה אָקוּם לְהוֹדוֹת לָךְ.

דְּתָנָא, כְּשֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נִכְנָס עִם הַצַּדִּיקִים בַּגַּן עֵדֶן, כָּל שַׁעֲרֵי שָׁמַיִם לְמַעְלָה, עַל הַחַיּוֹת וּלְמַטָּה מֵהֶם, כּוּלָּם נִפְתָּחִים, וְהוּא עֵת רָצוֹן לְעָסֹק בַּתּוֹרָה.

שֶׁלְּמַדְנוּ, כְּשֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נִכְנָס עִם הַצַּדִּיקִים בְּגַן עֵדֶן, כָּל שַׁעֲרֵי שָׁמַיִם לְמַעְלָה, עַל הַחַיּוֹת וּלְמַטָּה מֵהֶם, כֻּלָּם נִפְתָּחִים, וְהוּא עֵת רָצוֹן לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה.

וְאוֹתָם כְּתוֹת שֶׁל מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת, וְכָל בּוֹסְמֵי גַּן עֵדֶן, וְהַצַּדִּיקִים, כּוּלָּם פּוֹצְחִים רִנָּה, לְפָנַי מִי שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שם קמ) אַךְ צַדִּיקִים יוֹדוּ לִשְׁמֶךָ. אֵימָתַי צַדִּיקִים יוֹדוּ לִשְׁמֶךָ. כְּשֶׁיּוֹשְׁבִים יְשָׁרִים אֶת פָּנֶיךָ, דְּהוּא בְּשָׁעָה שֶׁיּוֹשְׁבִין לְפָנָיו בַּגַּן עֵדֶן.

וְאוֹתָם הַכִּתּוֹת שֶׁל מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת, וְכָל הַבְּשָׂמִים שֶׁל גַּן עֵדֶן, וְהַצַּדִּיקִים, כֻּלָּם פּוֹצְחִים רִנָּה לְפָנַי מִי שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם קמ) אַךְ צַדִּיקִים יוֹדוּ לִשְׁמֶךָ. אֵימָתַי צַדִּיקִים יוֹדוּ לִשְׁמֶךָ? כְּשֶׁיּוֹשְׁבִים יְשָׁרִים אֶת פָּנֶיךָ, שֶׁהוּא בְּשָׁעָה שֶׁיּוֹשְׁבִים לְפָנָיו בְּגַן עֵדֶן.

וְכַת שְׁלִישִׁית שֶׁל מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת אוֹמֶרֶת שִׁירָה, עַד שֶׁיִּבָּקַע הַשַּׁחַר. וְיֵשׁ חוֹבָה לְיִשְׂרָאֵל, בְּשָׁעָה שֶׁעוֹלֶה עַמּוּד הַשַּׁחַר, לָקוּם וּלְהִתְגַּבֵּר בְּשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. מַאי טַעְמָא מִשּׁוּם דְּנָסְבִין שִׁירָתָא בָּתַר מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְצוּי לְמַטָּה עִמָּהֶם. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (משלי ח) וּמְשַׂחֲרֵי יִמְצָאֻנְנִי. וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יַפְסִיק מִשֶּׁיַּתְחִיל, עַד שֶׁיִּתְפַּלֵּל כְּשֶׁהַחַמָּה זוֹרַחַת.

וְכַת שְׁלִישִׁית שֶׁל מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת אוֹמֶרֶת שִׁירָה לְפָנָיו עַד שֶׁיִּבָּקַע הַשַּׁחַר. וְיֵשׁ חוֹבָה לְיִשְׂרָאֵל, בְּשָׁעָה שֶׁעוֹלֶה עַמּוּד הַשַּׁחַר, לָקוּם וּלְהִתְגַּבֵּר בְּשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם

שֶׁנּוֹשְׂאִים שִׁירָה אַחַר מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְצוּי לְמַטָּה עִמָּהֶם. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (משלי ח) וּמְשַׂחֲרֵי יִמְצָאֻנְנִי. וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יַפְסִיק מִשֶּׁיִּתְחִיל, עַד שֶׁיִּתְפַּלֵּל כְּשֶׁהַחַמָּה זוֹרַחַת.

אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן אָמַר רִב, כְּשֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יוֹצֵא מֵאוֹתָן הָעוֹלָמוֹת דִּכְסִיף בְּהוּ, וּבָא לְהִכָּנֵס עִם הַצַּדִּיקִים בְּגַן עֵדֶן, הוּא מַמְתִּין וְרוֹאֶה אִם שׁוֹמֵעַ קוֹל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה, הַהוּא קָלָא נַיְחָא קַמֵּיהּ, מִכָּל שִׁירִין וְתוּשְׁבְּחָן דְּאָמְרֵי מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת לְעֵילָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שיר השירים ו) אֶל גִּנַּת אֱגוֹז יָרַדְתִּי לִרְאוֹת, מַאי לִרְאוֹת, אוֹתָם הָעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר רַב, כְּשֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יוֹצֵא מֵאוֹתָם הָעוֹלָמוֹת שֶׁכּוֹסֵף בָּהֶם וּבָא לְהִכָּנֵס עִם הַצַּדִּיקִים בְּגַן עֵדֶן, הוּא מַמְתִּין וְרוֹאֶה. אִם שׁוֹמֵעַ קוֹל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה - הַקּוֹל הַהוּא נוֹחַ לְפָנָיו מִכָּל הַשִּׁירוֹת וְהַתִּשְׁבָּחוֹת שֶׁאוֹמְרִים מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת לְמַעְלָה. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שיר השירים ו) אֶל גִּנַּת אֱגוֹז יָרַדְתִּי לִרְאוֹת. מָה לִרְאוֹת? אוֹתָם הָעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, וְכִי גַּן עֵדֶן הוּא נִקְרָא גִּנַּת אֱגוֹז. אָמַר לֵיהּ ר' יוֹחָנָן, כֵּן, נִקְרָא גִּנַּת אֱגוֹז. כְּלוֹמַר גִּנַּת עֵדֶן, מָה הָאֱגוֹז הוּא סָתוּם מִכָּל עֲבָרָיו, וְיֵשׁ עָלָיו כַּמָּה קְלִיפּוֹת. כָּךְ עֵדֶן שֶׁל מַעְלָה, הוּא סָתוּם מִכָּל עֲבָרָיו, וְיֵשׁ עָלָיו כַּמָּה שְׁמִירוֹת, שֶׁלֹּא שָׁלְטוּ לִרְאוֹת, לֹא מַלְאָךְ, וְלֹא שָׂרָף, וְלֹא חַשְׁמַל, וְלֹא עַיִן נָבִיא, וְלֹא חוֹזֶה, דִּכְתִיב (ישעיה סד) עַיִן לֹא רָאֲתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וְכִי גַּן עֵדֶן הוּא נִקְרָא גִּנַּת אֱגוֹז? אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹחָנָן, כֵּן, נִקְרָא גִּנַּת אֱגוֹז, כְּלוֹמַר גִּנַּת עֵדֶן. מָה הָאֱגוֹז הוּא סָתוּם מִכָּל עֲבָרָיו וְיֵשׁ עָלָיו כַּמָּה קְלִפּוֹת, כָּךְ עֵדֶן שֶׁל מַעְלָה הוּא סָתוּם מִכָּל עֲבָרָיו, וְיֵשׁ עָלָיו כַּמָּה שְׁמִירוֹת, שֶׁלֹּא שָׁלְטוּ לִרְאוֹת לֹא מַלְאָךְ, וְלֹא שָׂרָף, וְלֹא חַשְׁמַל, וְלֹא עַיִן נָבִיא, וְלֹא חוֹזֶה, שֶׁכָּתוּב (ישעיה סד) עַיִן לֹא רָאֲתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, אֲנָא הֲוֵית קַמֵּי דְּר' בְּרוֹקָא, וַהֲוָה אוֹמֵר, כְּדֵין אֱזְכֶּה לְמַעְלַת גִּנַּת אֱגוֹז עִם חֲסִידֵי יִשְׂרָאֵל. וְלָא הֲוָה יָדַעְנָא מַאי הוּא. עַד דְּשַׁמַּעְנָא לְהָא דְּאָרִיב"ז, קַרְיֵיהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְגַנְתָּא דְּעֵדֶן גִּנַּת אֱגוֹז, מָה הָאֱגוֹז קְלִיפָּה אַחַר קְלִיפָּה, וּפְרִיוֹ מִבִּפְנִים. כָּךְ עֵדֶן, עוֹלָם אַחַר עוֹלָם, וְהוּא מִבִּפְנִים.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אֲנִי הָיִיתִי לִפְנֵי רַבִּי בְּרוֹקָא, וְהָיָה אוֹמֵר, כְּעֵת אֶזְכֶּה לְמַעֲלַת גִּנַּת אֱגוֹז עִם חֲסִידֵי יִשְׂרָאֵל. וְלֹא הָיִיתִי יוֹדֵעַ מַה הוּא, עַד שֶׁשָּׁמַעְתִּי אֶת מַה שֶּׁאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, קָרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְגַן עֵדֶן גִּנַּת אֱגוֹז. מָה הָאֱגוֹז קְלִפָּה אַחַר קְלִפָּה וּפִרְיוֹ מִבִּפְנִים, כָּךְ עֵדֶן עוֹלָם אַחַר עוֹלָם וְהוּא מִבִּפְנִים.

תְּאנֵי ר' שִׁמְעוֹן, הַגַּן הַזֶּה מֵאַיִן נָטוּעַ. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נָטַע אוֹתוֹ מִתַּחְתָּיו שֶׁל עֵדֶן. דְּאִי תֵּימָא שֶׁזֶּה כְּנֶגֶד זֶה בְּשָׁוֶה, אִי אֶפְשָׁר, אֶלָּא הַגַּן בָּאָרֶץ, וְעֵדֶן עָלָיו מִלְמַעְלָה. וּמֵאַיִן תַּמְצִיתוֹ שֶׁל גַּן, מֵעֵדֶן הוּא.

לְמַד רַבִּי שִׁמְעוֹן, הַגַּן הַזֶּה מֵאַיִן נָטוּעַ? הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נָטַע אוֹתוֹ מִתַּחְתָּיו שֶׁל עֵדֶן. שֶׁאִם תֹּאמַר שֶׁזֶּה כְּנֶגֶד זֶה בְּשָׁוֶה - אִי אֶפְשָׁר, אֶלָּא הַגַּן בָּאָרֶץ, וְעֵדֶן עָלָיו מִלְמַעְלָה. וּמֵאַיִן תַּמְצִיתוֹ שֶׁל הַגַּן? מֵעֵדֶן הוּא.

אָמַר לֵיהּ ר' יְהוּדָה, לְדָבָרֶיךָ, מַאי כְּתִיב (בראשית ב) וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן, הָיָה לוֹ לוֹמַר וְנָהָר יוֹרֵד מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן, דְּמַשְׁמַע דְּמִלְמַעְלָה יוֹרֵד לְמַטָּה לַגָּן. אֶלָּא אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, עֵדֶן לְמַטָּה, וְעֵדֶן לְמַעְלָה. גַּן לְמַעְלָה, גַּן לְמַטָּה. וּשְׁנֵיהֶם מְכֻוָּונִים זֶה כְּנֶגֶד זֶה, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נָטַע זֶה מִתַּחַת זֶה.

אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה, לְדָבָרֶיךָ, מַה שֶּׁכָּתוּב (בראשית ב) וְנָהָר יֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן, הָיָה לוֹ לוֹמַר וְנָהָר יוֹרֵד מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן, שֶׁמַּשְׁמָע שֶׁמִּלְמַעְלָה יוֹרֵד לְמַטָּה לַגָּן. אֶלָּא, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, עֵדֶן לְמַטָּה - וְעֵדֶן לְמַעְלָה. גַּן לְמַעְלָה - גַּן לְמַטָּה. וּשְׁנֵיהֶם מְכֻוָּנִים זֶה כְּנֶגֶד זֶה, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נָטַע זֶה מִתַּחַת זֶה.

וְכִי הוּא נְטָעוֹ מַמָּשׁ, כֵּן. דְּאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, עַל שֶׁאֵין מַטָּעוֹתָיו כִּשְׁאָר מַטָּעוֹת, וְהֵם מוּבְחָרִים מִשְּׁאָר מַטָּעוֹת, הוּא הָיָה מַטַּע ה', כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיה סא) מַטַּע ה' לְהִתְפָּאֵר, כְּלוֹמַר לְשַׁבֵּחַ, וְזֶהוּ לְהִתְפָּאֵר, כְּלוֹמַר אֵין זֶה כִּי אִם מַטַּע ה' וְלֹא מֵאַחֵר.

וְכִי הוּא נָטַע אוֹתוֹ מַמָּשׁ? כֵּן, שֶׁאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, עַל שֶׁאֵין מַטָּעוֹתָיו כִּשְׁאָר מַטָּעוֹת, וְהֵם מֻבְחָרִים מִשְּׁאָר מַטָּעוֹת, הוּא הָיָה מַטַּע ה', כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה סא) מַטַּע ה' לְהִתְפָּאֵר, כְּלוֹמַר לְשַׁבֵּחַ, וְזֶהוּ לְהִתְפָּאֵר. כְּלוֹמַר, אֵין זֶה כִּי אִם מַטַּע ה' וְלֹא מֵאַחֵר.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי, עַל כָּל פָּנִים מַטַּע ה' הוּא, שֶׁנִּטַּע שָׁם כָּל עֵץ נֶחְמָד לְמַרְאֶה. וְהֵיאַךְ נָטַע. אֶלָּא כְּשֶׁהוֹצִיאָה הָאָרֶץ אִילָנֶיהָ וּפֵירוֹתֶיהָ, הוֹצִיאָה בַּתְּחִלָּה בַּגַּן עֵדֶן, וְאַחַר כַּךְ בְּכָל הָעוֹלָם. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּחַר הַמָּקוֹם הַהוּא, וְהֵכִינוֹ לִהְיוֹת שָׁם לְעוֹלָם. וְהוּא פּוֹקֵד אוֹתוֹ, וּמַשְׁקֶה בְּטוּבוֹ, מֵאוֹתוֹ הַטּוֹב הַנִּשְׁפָּע מֵעֵדֶן שֶׁל מַעְלָה, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, יִשְׁבְּעוּ עֲצֵי ה' אַרְזֵי וְגוֹ', אֵלּוּ אִילָנוֹת שֶׁנִּבְנֵן עֵדֶן.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי, עַל כָּל פָּנִים מַטַּע ה' הוּא, שֶׁנִּטַּע שָׁם כָּל עֵץ נֶחְמָד לְמַרְאֶה. וְאֵיךְ נָטַע? אֶלָּא כְּשֶׁהוֹצִיאָה הָאָרֶץ אִילָנוֹתֶיהָ וּפֵרוֹתֶיהָ, הוֹצִיאָה בַּתְּחִלָּה בְּגַן עֵדֶן, וְאַחַר כָּךְ בְּכָל הָעוֹלָם, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּחַר בַּמָּקוֹם הַהוּא וְהֵכִינוֹ לִהְיוֹת שָׁם לְעוֹלָם. וְהוּא פּוֹקֵד אוֹתוֹ, וּמַשְׁקֶה בְּטוּבוֹ מֵאוֹתוֹ הַטּוֹב הַנִּשְׁפָּע מֵעֵדֶן שֶׁל מַעְלָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים קד) יִשְׁבְּעוּ עֲצֵי ה' אַרְזֵי גְוֹ', אֵלּוּ אִילָנוֹת שֶׁנִּבְנֵן עֵדֶן.

שָׁאַל ר' חַגַּי לְר' יְהוּדָה, תֹּאמַר שֶׁגַּן עֵדֶן הוּא בָּאָרֶץ, לְמַאי אִיצְטְרִיךְ. אָמַר לֵיהּ, לַהֲנָאַתֵּיהּ דְּנִשְׁמָתָא. דְּמִקַּבֵּל מֵהַהוּא עֵדֶן דִּלְעֵילָא. דִּי סַלְקָא דַּעְתָּךְ דִּלְכָל נִשְׁמָתָא, הָא תְּנִינָן לְאִינּוּן דִּלָּא יַהֲבוּ לְהוֹ רְשׁוּתָא לְסַלְקָא לְעֵילָא, אִית לְהוֹ הֲנָאָה וְכִיסּוּפָא בְּהַהוּא דִּלְתַתָּא, מִמַּה דְּמִקַּבֵּל מִלְּעֵילָא.

שָׁאַל רַבִּי חַגַּי לְרַבִּי יְהוּדָה, תֹּאמַר שֶׁגַּן עֵדֶן הוּא בָּאָרֶץ. לְמָה הוּא נִצְרָךְ? אָמַר לוֹ, לַהֲנָאַת הַנְּשָׁמָה, שֶׁמְּקַבֵּל מֵאוֹתוֹ הָעֵדֶן שֶׁלְּמַעְלָה. שֶׁאִם תַּעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ שֶׁזֶּה לְכָל נְשָׁמָה - הֲרֵי שָׁנִינוּ, לְאוֹתָם שֶׁלֹּא נָתְנוּ לָהֶם רְשׁוּת לָעֲלוֹת לְמַעְלָה, יֵשׁ לָהֶם הֲנָאָה וּתְשׁוּקָה בְּאוֹתוֹ שֶׁלְּמַטָּה מִמַּה שֶׁמְּקַבֵּל מִלְּמַעְלָה.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, בְּכָל רֵישׁ יַרְחָא וְיַרְחָא, סָלְקֵי לְהוֹ לְמִתְיִבְתָּא עִילָּאָה דִּלְעֵילָּא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שם סו) וְהָיָה מִדֵּי חׇדֶשׁ בְּחׇדְשׁוֹ וּמִדֵּי שַׁבָּת בְּשַׁבַּתּוֹ וְגו'. וּבְהַאי גַּן עֵדֶן דִּלְתַתָּא יָתִיב אָדָם, וְשַׁוֵּי לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֶהֱוֵי מְדוֹרֵיהּ בֵּיהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית ב) וַיָּשֶׂם שָׁם אֶת הָאָדָם אֲשֶׁר יָצָר.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּכָל רֹאשׁ חֹדֶשׁ וְחֹדֶשׁ מַעֲלִים אוֹתָם לְיִשִׁיבָה הָעֶלְיוֹנָה שֶׁלְּמַעְלָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה סו) וְהָיָה מִדֵּי חׇדֶשׁ בְּחׇדְשׁוֹ וּמִדֵּי שַׁבָּת בְּשַׁבַּתּוֹ וְגו'. וּבְגַן הָעֵדֶן הַזֶּה שֶׁלְּמַטָּה יָשַׁב אָדָם, וְשָׁם אוֹתוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לִהְיוֹת בּוֹ אֶת מְדוֹרוֹ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית ב) וַיָּשֶׂם שָׁם אֶת הָאָדָם אֲשֶׁר יָצָר.

רַבִּי חִיָּיא וְר' יוֹסֵי הֲווֹ אָזְלֵי בְּאוֹרְחָא, אָמַר רִבִּי יוֹסֵי לְר' חִיָּיא, הָא תָּנִינָן בְּמַתְנִיתָּא דִּידָן, דְּכָל מַה דַּעֲבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בֵּין לְעֵילָּא בֵּין לְתַתָּא, כֻּלְּהוֹ כְּסִיפִין וְשָׁקְדִין לְמֶהֱדָּ לְזִינֵיהּ, גּוּפָא אָזִיל בָּתַר זִינֵיהּ, לְאַרְעָא, דְּאִתְנְסֵיבַת מִינָהּ. וְנִשְׁמָתָא לֵית לֵיהּ כְּסוּפָא, אֶלָּא לַאֲתַר דְּאִתְנְסֵיבַת מִתַּמָּן. דְּכָל מַה דְּעָבִיד, כְּסִיף בָּתַר זִינֵיהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהלים פד) נִכְסְפָה וְגַם כָּלְתָה נַפְשִׁי לְחַצְרוֹת ה', וְלֹא לְעָלְמָא הָדֵין, כְּגוּפָא.

רַבִּי חִיָּיא וְרִבִּי יוֹסֵי הֲיוּ הוֹלְכִים בַּדֶּרֶךְ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי לְרַבִּי חִיָּיא, הֲרֵי שָׁנִינוּ בַּבָּרַיְתָא שֶׁלָּנוּ, שֶׁכָּל מַה שֶּׁעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, בֵּין לְמַעְלָה בֵּין לְמַטָּה, כֻּלָּם מִשְׁתּוֹקְקִים וְשׁוֹקְדִים לְלֶכֶת לְמִינוֹ. הַגּוּף הוֹלֵךְ אַחַר מִינוֹ לָאָרֶץ, שֶׁנִּטַּל מִמֶּנָּה, וְלַנְּשָׁמָה אֵין תְּשׁוּקָה, אֶלָּא לַמָּקוֹם שֶׁנִּלְקְחָה מִשָּׁם. שֶׁכָּל מַה שֶּׁעָשָׂה, מִשְׁתּוֹקֵק אַחַר מִינוֹ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים פד) נִכְסְפָה וְגַם כָּלְתָה נַפְשִׁי לְחַצְרוֹת ה', וְלֹא לָעוֹלָם הַזֶּה כְּמוֹ הַגּוּף.

אָמַר לֵיהּ ר' חִיָּיא, אֵימָא לָךְ מִלָּה דְּהִיא רָוְזָא, וְלָא יְדָעִין בְּנֵי נָשָׁא. אַרְכִין רֵישֵׁיהּ, וּבָכֵי וְחַיֵּיהּ. שָׁתִיק ר' יוֹסֵי, לְבָתַר אָמַר לֵיהּ רַבִּי חִיָּיא, זָכָאִין אִינּוּן צַדַּיקַיָּא, וַוי לְהוֹן לְרַשִׁיעַיָּא. זָכָאִין אִינּוּן צַדַּיקַיָּא, דְּאִתְקְרוֹן חַיִּים לְעָלְמָא דְּאָתֵי. וְכִי בְּדִיל דְּנִשְׁמְתָא קַיְימָא בְּקַיּוּמָהָא, אִינּוּן קַיְימִין, וְגוּפָא מִתְרַקֵּב בְּאַרְעָא, אַף עַל גַּב דְּהַוָה שְׁלִים זַכָּאי. וְהָתְנַן, דְּתָדִיר נִשְׁמָתָא בְּקַיּוּמָא קַיְימָא.

אָמַר לוֹ רַבִּי חִיָּיא, אֹמַר לְךָ דָּבָר שֶׁהוּא סוֹד וְאֵין בְּנֵי אָדָם יוֹדְעִים. הִרְכִּין רֹאשׁוֹ, וּבָכָה וְצָחַק. שָׁתַק רַבִּי יוֹסֵי, אַחַר כָּךְ אָמַר לוֹ רַבִּי חִיָּיא, אַשְׁרֵי הֵם הַצַּדִּיקִים, אוֹי לָהֶם לָרְשָׁעִים! אַשְׁרֵיהֶם הַצַּדִּיקִים שֶׁנִּקְרָאִים חַיִּים לָעוֹלָם הַבָּא. וְכִי מִשּׁוּם שֶׁהַנְּשָׁמָה קַיֶּמֶת בְּקִיּוּמָהּ הֵם קַיָּמִים, וְהַגּוּף נִרְקָב בָּאָרֶץ, אַף עַל גַּב שֶׁהָיָה שָׁלֵם צַדִּיק? וַהֲרֵי שָׁנִינוּ שֶׁתָּמִיד הַנְּשָׁמָה עוֹמֶדֶת בְּקִיּוּמָהּ?

אֶלָּא הָכֵי אִתְּמַר, דְּכַד אִתְפַּטַר צַדִּיקָא מֵעָלְמָא דֵּין, זַמִּין לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גּוּפָא אָחֳרָא, זַכָּאָה וְטַב, דְּלָא לֶהֱוֵי כְּהַאי זוּהֲמָא וְלִכְלוּכָא דְּגוּפָא דֵּין, וּמְעַיֵּיל בֵּיהּ הַהוּא נִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא, וְהוּא אַשְׁרֵי לֵיהּ בְּקִיּוּמֵיהּ, בְּהַהוּא גּוּפָא, בְּהַאי גִּנְתָּא דְּעֵדֶן דִּלְתַתָּא, וְהַהוּא לֶהֱוֵי לוֹן עָלְמָא אָחֳרָא, עָלְמָא דְּאָתֵי.

אֶלָּא כְּךָ נִגְזַר, שֶׁכַּאֲשֶׁר צַדִּיק נִפְטָר מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, מַזְמִין לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא גּוּף אַחֵר כְּשֵׁר וְטוֹב, שֶׁלֹּא יִהְיֶה כְּמוֹ הַזֶּהֱמָה וְהַלִּכְלוּךְ שֶׁל הַגּוּף הַזֶּה, וּמַכְנִיס בּוֹ אוֹתָהּ נְשָׁמָה קְדוֹשָׁה, וְהוּא מַשְׁרֶה אוֹתוֹ בְּקִיּוּמוֹ בְּאוֹתוֹ הַגּוּף בְּגַן הָעֵדֶן הַזֶּה שֶׁלְּמַטָּה, וְהַהוּא יִהְיֶה לָהֶם לְעוֹלָם הָאַחֵר, הָעוֹלָם הַבָּא.

וּבְכָל רֵישׁ יַרְחָא וְיַרְחָא, נָפְקִין, וְחָזֵן חַיָּיבְיָא דְּטָרְדִין לוֹן בַּגֵּיהִנֹּם, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיה סו) וְיָצְאוּ וְרָאוּ בְּפִגְרֵי הָאֲנָשִׁים הַפּוֹשְׁעִים בִּי. מַאֵיזֶה מָקוֹם יָצְאוּ. תָּאנֵי רַבִּי בָּא, מִגַּן עֵדֶן שֶׁל מַטָּה. וְלָמָּה, לִרְאוֹת לְרְשָׁעִים. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, סָלֵיק לוֹן לְמִתִיבְתָּא דְּרָקִיעָא, בְּכָל שַׁבַּתָּא וְשַׁבַּתָּא, וּבְכָל רֵישׁ יַרְחָא וְיַרְחָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב וְהָיָה מִדֵּי חׇדֶשׁ בְּחׇדְשׁוֹ.

וּבְכָל רֹאשׁ חֹדֶשׁ וְחֹדֶשׁ יוֹצְאִים וְרוֹאִים אֶת הָרְשָׁעִים שֶׁטּוֹרְדִים אוֹתָם בַּגֵּיהִנֹּם, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה סו) וְיָצְאוּ וְרָאוּ בְּפִגְרֵי הָאֲנָשִׁים הַפֹּשְׁעִים בִּי. מֵאֵיזֶה מָקוֹם יָצְאוּ? שְׁנָה רַבִּי בָּא, מִגַּן עֵדֶן שֶׁלְּמַטָּה, וְלָמָּה? לִרְאוֹת לְרְשָׁעִים. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַעֲלֶה אוֹתָם לִישִׁיבַת הָרָקִיעַ בְּכָל שַׁבָּת וְשַׁבָּת וּבְכָל רֹאשׁ חֹדֶשׁ וְחֹדֶשׁ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) וְהָיָה מִדֵּי חׇדֶשׁ בְּחׇדְשׁוֹ.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, בְּכָל לַיְלָה וְלַיְלָה, וְכַד אָתֵי צַפְרָא, מְחַדֵּשׁ לוֹן נִשְׁמָתַיְיהוּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (איכה ג) חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ. ר' יִצְחָק אָמַר אֲפִילּוּ לְכָל אָדָם נָמֵי. בְּהַאי עָלְמָא נָאִים בִּשְׁינְתֵיהּ, בְּכָל לַיְלָה, וְסָלְקָא נִשְׁמָתָא לְעֵילָּא, וְאִשְׁתַּכְּחַת בְּכַמָּה חִיּוּבִין קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּמְהֵימְנוּתָא רַבָּה, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַחְזַר לָהּ לְגוּפָא, וּמְחַדֵּשׁ לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְלָמָּה, רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ. מִפְּנֵי שֶׁרַבָּה אֱמוּנָתֶךָ.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, בְּכָל לַיְלָה וְלַיְלָה, וּכְשֶׁבָּא הַבֹּקֶר, מְחַדֵּשׁ לָהֶם אֶת נִשְׁמוֹתֵיהֶם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (איכה ג) חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, אֲפִלּוּ לְכָל אָדָם גַּם כֵּן. בָּעוֹלָם הַזֶּה הוּא נָם בִּשְׁנָתוֹ בְּכָל לַיְלָה, וְעוֹלָה הַנְּשָׁמָה לְמַעְלָה, וְנִמְצֵאת בְּכַמָּה חִיּוּבִים לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וּבֶאֱמוּנָה הָרַבָּה, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַחֲזִיר אוֹתָהּ לַגּוּף, וּמְחַדֵּשׁ אוֹתָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בּוֹ, וְלָמָּה רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ? מִפְּנֵי שֶׁרַבָּה אֱמוּנָתֶךָ.

מִכָּאן אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הַמִּתְחַיֵּיב בְּמָמוֹן לַחֲבֵירוֹ, וַחֲבֵירוֹ מוֹצִיא לוֹ מַה שֶּׁיַּחֲזִיק בְּיָדוֹ, אָסוּר לוֹ לְהַחֲזִיק בּוֹ, עַד שֶׁיִּתְּנֵהוּ לוֹ חֲבֵירוֹ, וַאֲפִילּוּ שֶׁיִּתְּנֵהוּ לוֹ בֵּי דִינָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שמות כב) אִם חָבֹל תַּחְבֹּל שַׂלְמַת רֵעֶךָ.

מִכָּאן אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הַמִּתְחַיֵּיב בְּמָמוֹן לַחֲבֵרוֹ, וַחֲבֵרוֹ מוֹצִיא לוֹ מַה שֶּׁיַּחֲזִיק בְּיָדוֹ, אָסוּר לוֹ לְהַחֲזִיק בּוֹ עַד שֶׁיִּתְּנֵהוּ לוֹ חֲבֵרוֹ, וַאֲפִלּוּ שֶׁיִּתְּנֵהוּ לוֹ בֵּית הַדִּין. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שמות כב) אִם חָבֹל תַּחְבֹּל שַׂלְמַת רֵעֶךָ.

רַבִּי יְהוּדָה בֶּן רַבִּי סִימוֹן אָמַר, (בראשית ב) וַיָּשֶׂם שָׁם אֶת הָאָדָם אֲשֶׁר יָצָר, בְּכְלָל. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, (שם) וַיַּנִּיחֵהוּ בְּגַן עֵדֶן לְעָבְדָהּ וּלְשָׁמְרָהּ. וְכִי מַאי עֲבוֹדָה הָכָא. אֶלָּא עֲבוֹדַת הַנְּשָׁמָה, לְהַשְׁלִים לָהּ בְּתַשְׁלוּמֶיהָ, מַה שֶּׁלֹּא הִשְׁלִימָה בָּזֶה הָעוֹלָם.

רַבִּי יְהוּדָה בֶּן רַבִּי סִימוֹן אָמַר, (בראשית ב) וַיָּשֶׂם שָׁם אֶת הָאָדָם אֲשֶׁר יָצָר - בִּכְלָל. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, (שם) וַיַּנִּחֵהוּ בְּגַן עֵדֶן לְעָבְדָהּ וּלְשָׁמְרָהּ, וְכִי מָה הָעֲבוֹדָה כָּאן? אֶלָּא עֲבוֹדַת הַנְּשָׁמָה, לְהַשְׁלִים לָהּ בְּתַשְׁלוּמֶיהָ מַה שֶּׁלֹּא הִשְׁלִימָה בְּזֶה הָעוֹלָם.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, הִנִּיחַ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְאָדָם הָרִאשׁוֹן בְּגַן עֵדֶן, וְנָתַן לוֹ תּוֹרָתוֹ, לַעֲבוֹד בָּהּ, וְלִשְׁמוֹר מִצְוֹתֶיהָ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שם) וְעֵץ הַחַיִּים בְּתוֹךְ הַגָּן. וּכְתִיב (משלי ג) עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כְּשֶׁיִּהְיֶה לוֹ לְאָדָם הֶנָאָה בְּגַן זֶה, יַעֲסוֹק בָּהּ וְיִשְׁמוֹר אוֹתָהּ. וּמִפְּנֵי הָעִדּוּנִין וַהֲנָאוֹת שֶׁהָיוּ לוֹ לָאָדָם שָׁם, לֹא שָׁמַר תּוֹרָתוֹ, עַד שֶׁגֵּרְשָׁהוּ מִשָּׁם.

רַבִּי שִׁמְעוֹן (יהושע) אָמַר, הִנִּיחַ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְאָדָם הָרִאשׁוֹן בְּגַן עֵדֶן, וְנָתַן לוֹ תּוֹרָתוֹ לַעֲבֹד בָּהּ וְלִשְׁמֹר מִצְוֹתֶיהָ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) וְעֵץ הַחַיִּים בְּתוֹךְ הַגָּן, וְכָתוּב (משלי ג) עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כְּשֶׁיִּהְיֶה לוֹ לָאָדָם הֶנָאָה בְּגַן זֶה, יַעֲסֹק בָּהּ וְיִשְׁמֹר אוֹתָהּ. וּמִפְּנֵי הָעִדּוּנִים וַהֲנָאוֹת שֶׁהָיוּ לוֹ לְאָדָם שָׁם, לֹא שָׁמַר תּוֹרָתוֹ, עַד שֶׁגֵּרְשָׁהוּ מִשָּׁם.

רַבִּי אַבָּא בְּשֵׁם ר' חִיָּיא אָמַר, עֵץ מַמָּשׁ הָיָה, וְהָיוּ שְׁנַיִם, הָאֶחָד הַנּוֹתֵן חַיִּים לָאָדָם. וְהָאֶחָד שֶׁהָאוֹכְלוֹ יֵדַע הַטּוֹב וְהָרָע. לָדַעַת הַדֶּרֶךְ הַטּוֹב וְהַיָּשָׁר, שֶׁיּוּכְשַׁר הָאָדָם. וְהַדֶּרֶךְ הָרַע, שֶׁיִּתְקַלְקֵל בָּהּ הָאָדָם. וּלְפִיכָךְ צִוָּהוּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁלֹּא יֹאכַל מִמֶּנּוּ, פֶּן יִדְחֶה הַטּוֹב, וְיַחֲזִיק בָּרַע.

רַבִּי אַבָּא בְּשֵׁם רַבִּי חִיָּיא אָמַר, עֵץ מַמָּשׁ הָיָה, וְהָיוּ שְׁנַיִם - הָאֶחָד הַנּוֹתֵן חַיִּים לָאָדָם, וְהָאֶחָד שֶׁהָאוֹכְלוֹ יֵדַע הַטּוֹב וְהָרָע. לָדַעַת הַדֶּרֶךְ הַטּוֹב וְהַיָּשָׁר שֶׁיִּכָּשֵׁר הָאָדָם, וְהַדֶּרֶךְ הָרַע שֶׁיִּתְקַלְקֵל בָּהּ הָאָדָם. וּלְפִיכָךְ צִוָּהוּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁלֹּא יֹאכַל מִמֶּנּוּ, פֶּן יִדְחֶה הַטּוֹב וְיַחֲזִיק בָּרַע.

וְעַל כֵּן נֶאֱמַר מִכֹּל עֵץ הַגָּן אָכֹל תֹּאכֵל, זֶהוּ עֵץ הַחַיִּים, שֶׁהָיָה לוֹ לָאָדָם לֶאֱכוֹל מִמֶּנּוּ. וְהוּא לֹא חָטָא אֶלָּא בְּעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע, שֶׁנִּצְטַוָּה שֶׁלֹּא יֹאכַל מִמֶּנּוּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית ב) וּמֵעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ כִּי בְיוֹם אֲכָלְךָ מִמֶּנּוּ מוֹת תָּמוּת.

וְעַל כֵּן נֶאֱמַר (בראשית ב) מִכֹּל עֵץ הַגָּן אָכֹל תֹּאכֵל, זֶהוּ עֵץ הַחַיִּים שֶׁהָיָה לוֹ לָאָדָם לֶאֱכוֹל מִמֶּנּוּ, וְהוּא לֹא חָטָא אֶלָּא בְּעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע, שֶׁנִּצְטַוָּה שֶׁלֹּא לֶאֱכוֹל מִמֶּנּוּ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) וּמֵעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ כִּי בְיוֹם אֲכָלְךָ מִמֶּנּוּ מוֹת תָּמוּת.

מִכָּאן אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, גְּזֵירָה נִגְזְרָה עַל אָדָם, קוֹדֶם, לָמוּת, עַל שֶׁנִּלְקַח מִן הָאֲדָמָה. מַשְׁמַע דִּכְתִיב, בְּיוֹם אֲכָלְךָ מִמֶּנּוּ. מְלַמֵּד שֶׁאִלְמָלֵי לֹא חָטָא, הָיוּ לוֹ חַיִּים אֲרוּכִּים, כְּיוֹן שֶׁחָטָא, הוּא הָעוֹנֶשׁ, שֶׁיְּקַצֵּר יָמָיו, וְיָמוּת בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם. לְאַחַר שֶׁעָשָׂה תְּשׁוּבָה, נָתַן לוֹ יוֹמוֹ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, שֶׁהוּא אֶלֶף שָׁנָה.

מִכָּאן, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, גְּזֵרָה נִגְזְרָה עַל הָאָדָם קֹדֶם לְמוּת, עַד שֶׁנִּלְקַח מִן הָאֲדָמָה. מַשְׁמַע שֶׁכָּתוּב בְּיוֹם אֲכָלְךָ מִמֶּנּוּ, מְלַמֵּד שֶׁאִלְמָלֵא לֹא חָטָא, הָיוּ לוֹ חַיִּים אֲרֻכִּים. כֵּיוָן שֶׁחָטָא, הוּא הֶעֱנָשׁ - שֶׁיִּקְצַר יָמָיו וְיָמוּת בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם. לְאַחַר שֶׁעָשָׂה תְּשׁוּבָה, נָתַן לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת יוֹמוֹ, שֶׁהוּא אֶלֶף שָׁנָה.

וְזוֹ רְאָיָה שֶׁהַגְּזֵרָה הָיְתָה קוֹדֶם לְמוּת, שֶׁאִלְמָלֵא כָךְ, כְּשֶׁעָשָׂה תְּשׁוּבָה הָיָה לוֹ לְבַטֵּל הַגְּזֵירָה. אֶלָּא, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, עָשָׂה תְּשׁוּבָה וּבִטֵּל הַגְּזֵירָה שֶׁנִּגְזְרָה עָלָיו, בְּיוֹם אֲכָלְךָ מִמֶּנּוּ, וְהֶאֱרִיךְ לוֹ יָמִים שֶׁנָּתַן לוֹ יוֹמוֹ.

וְזוֹ רְאָיָה שֶׁהַגְּזֵרָה הָיְתָה קֹדֶם לְמוּת, שֶׁאִלְמָלֵא כָךְ, כְּשֶׁעָשָׂה תְּשׁוּבָה הָיָה לוֹ לְבַטֵּל הַגְּזֵרָה. אֶלָּא, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, עָשָׂה תְּשׁוּבָה וּבִטֵּל הַגְּזֵרָה שֶׁנִּגְזְרָה עָלָיו - בְּיוֹם אֲכָלְךָ מִמֶּנּוּ, וְהֶאֱרִיךְ לוֹ יָמִים, שֶׁנָּתַן לוֹ יוֹמוֹ.

רַבִּי בְּרוֹקָא אָמַר, הוּא נִצְטַוָּוה עַל הַשֵּׁם, וְחָטָא בַּשֵּׁם. נִצְטַוָּוה עַל הַשֵּׁם, זֶהוּ הַשֵּׁם הַמְיוּחָד, דִּכְתִיב וְעֵץ הַחַיִּים וגו'. וְהוּא חָטָא בַּשֵּׁם, זֶהוּ שֵׁם הַמְשׁוּתָּף, דִּכְתִיב וְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע.

רַבִּי בְּרוֹקָא אָמַר, הוּא נִצְטַוָּוה עַל הַשֵּׁם וְחָטָא בַּשֵּׁם. נִצְטַוָּוה עַל הַשֵּׁם - זֶהוּ הַשֵּׁם הַמְיֻחָד, שֶׁכָּתוּב וְעֵץ הַחַיִּים וגו'. וְהוּא חָטָא בַּשֵּׁם - זֶה שֵׁם הַמְשֻׁתָּף, שֶׁכָּתוּב וְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע.

אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, וּמַה הַמַּקְרִיב קָרְבָּן לְשֵׁם זֶה, אָמְרָה תּוֹרָה (שמות כב) זוֹבֵחַ לָאֱלֹהִים יָחֳרָם. הַמַּחֲלִיף שְׁמוֹ הַמְיוּחָד בִּשְׁבִילוֹ, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, וּמַה הַמַּקְרִיב קָרְבָּן לְשֵׁם זֶה, אָמְרָה תּוֹרָה (שמות כב, יט) זבח לאלהים יחרם - המחליף שמו המיחד בשבילו, על אחת כמה וכמה.

וְחָטָא בַּשֵּׁם מָנָא לָן. אָמַר רַבִּי בְּרוֹקָא דִּכְתִיב (בראשית ג) "וַתִּקַּח "מִפִּרְיוֹ "וַתֹּאכַל"ל, שֶׁהוּא הַשֵּׁם הַיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ, דּוּגְמַת הַפְּרִי הַיּוֹצֵא מִן הָעֵץ. אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, לְפִיכָךְ כְּנֶה כָּל הָעִנְיָן בְּאֵלּוּ אֵילָנֵי גַּן עֵדֶן.

וְשֶׁחָטָא בַּשֵּׁם, מִנַּיִן לָנוּ? אָמַר רַבִּי בְּרוֹקָא, שֶׁכָּתוּב (בראשית ג) "וַתִּקַּח "מִפִּרְיוֹ "וַתֹּאכַל"ל, שֶׁהוּא הַשֵּׁם הַיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ, דֻּגְמַת הַפְּרִי הַיּוֹצֵא מִן הָעֵץ. אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, לְפִיכָךְ כְּנֶה כָּל הָעִנְיָן בְּאֵלּוּ אֵילָנֵי גַּן עֵדֶן.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, חָזִינָן דְּהָא תְּלַת מִן חַבְרַיָּיא, עַל דָּא אִתְעָנָשׁוּ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הָא דְּאָמַר רַבִּי בְּרוֹקָא אֵין לְהַרְהֵר עוֹד בַּפָּרָשָׁה, דַּאֲנָא כְּהַאי גַּוונָא שְׁמַעְנָא מֵאָבוֹי, וּכְעַן אִדְכַּרְנָא, וּמִכָּאן צָרִיךְ דְּרָשָׁה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, רָאִינוּ שֶׁהַנָּחָשׁ שְׁלִשָּׁה מִן הַחֲבֵרִים עַל כָּךְ נֶעֱנָשׁוּ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, זֶה שֶׁאָמַר רַבִּי בְּרוֹקָא אֵין לְהַרְהֵר עוֹד בְּפָרָשָׁה זוֹ, שֶׁאֲנִי כְּמוֹ זֶה שְׁמַעְתִּי מֵאָבִי, וְכָעֵת נִזְכַּרְתִּי, וּמִכָּאן צָרִיךְ דְּרָשָׁה.

(שם ג) וְהַנָּחָשׁ הָיָ"ה עָרוּ"ם מִכֹּל חַיַּת הַשָּׂדֶה. תָּאנֵי ר' יוֹסֵי, זֶהוּ יֵצֶר הָרָע, שֶׁהוּא הַנָּחָשׁ הַמֵּסִית לִבְנֵי אָדָם. וְלָמָּה נִקְרָא נָחָשׁ. מַה הַנָּחָשׁ הוֹלֵךְ עֲקַלְּתוֹן, וְאֵינוֹ הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ יְשָׁרָה. כָּךְ יֵצֶר הָרָע, מַשְׁטִין לָאָדָם בְּדֶרֶךְ רָע, וְלֹא בְּדֶרֶךְ יָשָׁר.

וְהַנָּחָשׁ הָיָ"ה עָרוּ"ם מִכֹּל חַיַּת הַשָּׂדֶה (שם). שְׁנָה רַבִּי יוֹסֵי, זֶהוּ יֵצֶר הָרָע, שֶׁהוּא הַנָּחָשׁ הַמַּסִּית אֶת בְּנֵי אָדָם. וְלָמָּה נִקְרָא נָחָשׁ? מָה הַנָּחָשׁ הוֹלֵךְ עֲקַלְתּוֹן וְאֵינוֹ הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ יְשָׁרָה, כָּךְ יֵצֶר הָרָע מַשְׁטִין לָאָדָם בְּדֶרֶךְ רָע, וְלֹא בְּדֶרֶךְ יָשָׁר.

תָּאנֵי ר' יוֹסֵי, מַאי הָיָה עָרוּם מִכָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה, פִּקֵּחַ מֵאוֹתוֹ נֶפֶשׁ הַחַיָּה אֲשֶׁר בַּגּוּף, וְהוּא הָיָה הַמַּסִּית לָאָדָם, עַד שֶׁנִּגְרַשׁ מֵהֲנָאַת גַּן עֵדֶן.

שְׁנָה רַבִּי יוֹסֵי, מַה זֶּה עָרוּם מִכֹּל חַיַּת הַשָּׂדֶה? עָרוּם הוּא פִּקֵּחַ מֵאוֹתוֹ נֶפֶשׁ הַחַיָּה אֲשֶׁר בַּגּוּף, וְהוּא הָיָה הַמַּסִּית לָאָדָם, עַד שֶׁנִּגְרַשׁ מֵהֲנָאַת גַּן עֵדֶן.

תָּנַן הָתָם, אָמַר ר"י בֶּן רַבִּי סִימוֹן, אִשְׁתַּגַּחְנָא בְּהַאי מִלָּה דְּאָמַר רַבִּי בְּרוֹקָא, וְשָׁאִיל לֵיהּ, וְאַשְׁכַּחְנָא דְּעִיקַּר קַבָּלָה הֲוָה בִּידוֹי. וְהֵכִי אִתְּגְזַר בְּסִפְרָא קַדְמָאָה, דְּמַתְנִיתָא דְּרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עָרָךְ.

שְׁנִינוּ שָׁם, אָמַר ר"י בֶּן רַבִּי סִימוֹן, הִשְׁתַּגַּחְתִּי בַּדָּבָר הַזֶּה שֶׁאָמַר רַבִּי בְּרוֹקָא, וְשָׁאַלְתִּי אוֹתוֹ, וּמָצָאתִי שֶׁעִקַּר הַקַּבָּלָה הָיָה בְּיָדוֹ, וְכָךְ נִגְזַר בַּסֵּפֶר הָרִאשׁוֹן שֶׁל הַמִּשְׁנָה שֶׁל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן עָרָךְ.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, הַנָּחָשׁ כְּשֶׁהִשִּׁיא לְאִשָּׁה, מַה כְּתִיב. (שם) וַתֵּרֶא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב. מַאי כִּי טוֹב. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר שָׁלוֹם, הִסְכִּימָה בְּדַעְתָּהּ כִּי הוּא טוֹב, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קלה) כִּי טוֹב ה'. (שם קו) הוֹדוּ לַה' כִּי טוֹב. וְכִי תַּאֲוָה הוּא לְעֵינַיִם, שֶׁהִיא הַתַּאֲוָה שֶׁמִּתְאַוִּים עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, לָדַעַת וּלְהַשְׂכִּיל, מִיָּד וַתִּקַּח מִפִּרְיוֹ וַתֹּאכַל.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, הַנָּחָשׁ, כְּשֶׁהִשִּׁיא לְאִשָּׁה, מַה כָּתוּב? (שם) וַתֵּרֶא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב. מַה זֶּה כִּי טוֹב? אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר שָׁלוֹם, הִסְכִּימָה בְּדַעְתָּהּ כִּי טוֹב הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קלה) כִּי טוֹב ה', (שם קו) הוֹדוּ לַה' כִּי טוֹב. וְכִי תַּאֲוָה הוּא לְעֵינַיִם - שֶׁהִיא הַתַּאֲוָה שֶׁמִּתְאַוִּים עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים לָדַעַת וּלְהַשְׂכִּיל, מִיָּד - וַתִּקַּח מִפִּרְיוֹ וַתֹּאכַל.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אִחְלְפָא שׁוּלְטָנָא בְּפוּלְחָנָא. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כְּדָבָר אַחֵר (שמות כג) אַל תַּמֵּר בּוֹ, אַל תְּמִירֵנִי בּוֹ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְלָא אָמִינָא דְּלֵית לְהַרְהֵר עוֹד בַּפָּרְשָׁה דֵּי בְּהָא דְּאָמַר רַבִּי בְּרוֹקָא בְּרֵישׁ פָּרְשָׁתָא, וְלָא אִצְטְרִיךְ יַתִּיר אֶלָּא דְּרָשָׁא. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מַאי (בראשית ג) וַיִּתְפְּרוּ עֲלֵה תְּאֵנָה, מְתַרְגֵּם רַב נַחְמָן בַּר אַחָא וַחֲבֵרוֹ, תַּסְקוּפֵי מִלֵּין.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, הִתְחַלֵּף שִׁלְטוֹן בַּעֲבוֹדָה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כג) אַל תַּמֵּר בּוֹ, אַל תְּמִירֵנִי בּוֹ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְלֹא אָמַרְתִּי שֶׁאֵין לְהַרְהֵר עוֹד בַּפָּרְשָׁה דֵּי בָּזֶה שֶׁאָמַר רַבִּי בְּרוֹקָא בְּרֵאשׁ הַפָּרְשָׁה, וְלֹא הִצְטָרֵךְ יוֹתֵר אֶלָּא דְּרָשָׁה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מַה זֶּה (בראשית ג) וַיִּתְפְּרוּ עֲלֵה תְּאֵנָה? מְתַרְגֵּם רַב נַחְמָן בַּר אַחָא וַחֲבֵרוֹ, עֲלִילוֹת דְּבָרִים.

(שם) וַיִּשְׁמְעוּ אֶת קוֹל ה' אֱלֹהִים וְגו'. אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, וּמַה קוֹוְזְדִיטָא דַּאֲהֵירְנָא בָּעַיְיָא רוּחַ הַיּוֹם. תְּנַן אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אֲמִיטוֹן בִּבְהֵירוּתָא, לְדָא דַּאֲמָרָן, לְמָה הוּא דּוֹמֶה אָדָם בָּעוֹלָם הַזֶּה, לְצִפּוֹרָא דְּאָזְלַת, כַּד נָפְקַת מִקִּינָהּ, וְלָא אַשְׁכְּחַת מַאן דְּאַכְנֵישׁ לָהּ. כָּךְ הוּא

הָאָדָם, כֵּיוָן שֶׁהַנְּשָׁמָה יוֹצְאָה, שׁוּב אֵינוֹ יוֹדֵעַ, וּמֵבִין לְהַגּוּף. בַּר הַהוּא גּוּפָא, מִנְּהִירוּ טוּבָא דְּאִיזְדַּמַּן לֵיהּ לְאִשְׁתַּעְשָׁעָא בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן.

וַיִּשְׁמְעוּ אֶת קוֹל ה' אֱלֹהִים וְגוֹ' (שם). אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, וּמָה הַמּוֹשֵׁל הַגָּדוֹל צָרִיךְ רוּחַ הַיּוֹם? שָׁנִינוּ אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הָעֲרֶפֶל בִּבְהִירוּת, לָזֶה שֶׁאָמַרְנוּ, לָמָּה הוּא דּוֹמֶה הָאָדָם בָּעוֹלָם הַזֶּה? לְצִפּוֹר שֶׁהוֹלֶכֶת, כְּשֶׁיּוֹצֵאת מִקִּנָּהּ וְלֹא מוֹצֵאת מִי שֶׁיְּכַנִּיס אוֹתָהּ - כָּךְ הוּא הָאָדָם, כֵּיוָן שֶׁהַנְּשָׁמָה יוֹצְאָה, שׁוּב אֵינוֹ יוֹדֵעַ וּמֵבִין אֶת הַגּוּף, פֵּרַט לְאוֹתוֹ הַגּוּף, מַהָאוֹר הָרַב שֶׁהוּזְדַּמַּן לוֹ לְהִשְׁתַּעֲשֵׁעַ בְּגַן עֵדֶן.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, מִתְהַלֵּךְ, מְהַלֵּךְ הֲוָה לֵיהּ לְמֵימַר, מַהוּ מִתְהַלֵּךְ. אָמַר רַבִּי בָּא, וְכִי חוֹשְׁבִין בְּנֵי אָדָם שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הָיָה. תָּא שְׁמַע, דִּכְתִיב אֶת קוֹל, הוּא דִּכְתִיב בֵּיהּ, (שמות ט) וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְקוֹל. וְכֵן (יחזקאל א) וַיְהִי קוֹל מֵעַל לָרָקִיעַ אֲשֶׁר עַל רֹאשָׁם. אָמַר רַב חִסְדָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, קוֹל כְּתִיב, מִתְהַלֵּךְ לְרוּחַ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שם לז) וַיְהִי קוֹל כְּהִנָּבְאִי וְהִנֵּה רַעַשׁ.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, מִתְהַלֵּךְ?! מְהַלֵּךְ הָיָה לוֹ לוֹמַר! מַה זֶּה מִתְהַלֵּךְ? אָמַר רַבִּי בָּא, וְכִי חוֹשְׁבִים בְּנֵי אָדָם שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הָיָה? בֹּא תִּשְׁמַע, שֶׁכָּתוּב אֶת קוֹל, הוּא שֶׁכָּתוּב בּוֹ (שמות ט) וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְקוֹל, וְכֵן (יחזקאל א) וַיְהִי קוֹל מֵעַל לָרָקִיעַ אֲשֶׁר עַל רֹאשָׁם. אָמַר רַב חִסְדָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, קוֹל כָּתוּב, מִתְהַלֵּךְ לְרוּחַ, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם לז) וַיְהִי קוֹל כְּהִנָּבְאִי וְהִנֵּה רַעַשׁ.

אָמַר רַבִּי יוֹחָאי, וְהָא ר' יְהוּדָה חֲבֵרֵינוּ אָמַר, דְּכָאן צָרִיךְ דְּרָשָׁא, וְאַתֶּם אוֹמְרִים מַעֲשֶׂה מֶרְכָּבָה. אָמַר רַבִּי אֶלְכְּסַנְדְּרִי, יַתִּיר מֵעוֹבָדָא דְּמֶרְכָּבָה הוּא, דְּהָא רָזִין עִילָּאִין אֲנַן חָזֵינָן דְּאִתְגַּלְיָין הָכָא.

אָמַר רַבִּי יוֹחָאי, וַהֲרֵי רַבִּי יְהוּדָה חֲבֵרֵנוּ אָמַר שֶׁכָּאן צָרִיךְ דְּרָשָׁה, וְאַתֶּם אוֹמְרִים מַעֲשֶׂה מֶרְכָּבָה?! אָמַר רַבִּי אֶלְכְּסַנְדְּרִי, יוֹתֵר מִמַּעֲשֶׂה מֶרְכָּבָה הוּא, שֶׁהֲרֵי סוֹדוֹת עֶלְיוֹנִים אָנוּ רוֹאִינוּ שֶׁהִתְגַּלּוּ כָּאן.

תָּנוּ רַבָּנָן, כְּשֶׁחָלָה רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי. עָאלוּ קַמֵּיהּ ר' פִּנְחָס, וְר' חִיָּיא, וְר' אַבָּהוּ. אָמְרוּ לוֹ, מַאן דְּהוּא קָיְימָא דְּעָלְמָא, שְׁכִיב. אָמַר לוֹן, לָא בֵּי דִּינָא דִּלְעֵילָּא מְעַיְּינִין בְּדִינַאי, דְּהָא אֲנָא חָזֵאי דְּלֵית אֲנָא מִתְיְיהֵב לְמַלְאָכָא וּלְדַיְּינָא דִּלְעֵילָּא. דַּאֲנָא לָאו כְּשְׁאָר בְּנֵי נָשָׁא.

שָׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ, כְּשֶׁחָלָה רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי, נִכְנְסוּ לְפָנָיו רַבִּי פִּנְחָס וְרַבִּי חִיָּיא וְרַבִּי אַבָּהוּ. אָמְרוּ לוֹ, מִי שֶׁהוּא עַמּוּד הָעוֹלָם - יָמוּת? אָמַר לָהֶם, אֵין בֵּית הַדִּין שֶׁלְּמַעְלָה מְעַיְּינִים בְּדִינִי, שֶׁהֲרֵי אֲנִי רָאִיתִי שֶׁאֵינִי נִתָּן לְמַלְאָךְ וּלְדַיָּן שֶׁלְּמַעְלָה, שֶׁאֵינִי כִּשְׁאָר בְּנֵי אָדָם.

אֶלָּא הַאי דִּינָא דִּילִי, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דַּיְּינֵיהּ, וְלָא בֵּי דִּינֵיהּ. וְהַיְינוּ דַּאֲמַר דָּוִד, בְּבָעוּתֵיהּ קַמֵּיהּ (תהלים מג) שָׁפְטֵנִי אֱלֹהִים וְרִיבָה רִיבִי. וְכֵן שְׁלֹמֹה אָמַר, (מלכים א ח) לַעֲשׂוֹת מִשְׁפַּט עַבְדּוֹ, הוּא בִּלְחוֹדוֹי, וְלָא אַחֲרָן.

אֶלָּא הַדִּין הַזֶּה שֶׁלִּי, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא דָּן אוֹתוֹ, וְלֹא בֵּית דִּינוֹ. וְהַיְנוּ מַה שֶּׁאָמַר דָּוִד בְּבַקָּשָׁתוֹ לְפָנָיו (תהלים מג) שָׁפְטֵנִי אֱלֹהִים וְרִיבָה רִיבִי. וְכֵן שְׁלֹמֹה אָמַר, לַעֲשׂוֹת מִשְׁפַּט עַבְדּוֹ, הוּא לְבַדּוֹ, וְלֹא אֲחֵרִים.

דְּהָא תָּנִינָן, כְּשֶׁהָאָדָם הוּא שׁוֹכֵב, בֵּי דִינָא דִּלְעֵילָּא מִסְתַּכְּלִין בְּדִינוֹי, אִית מִנְּהוֹן דְּנָטָאן לְכַף זְכוּת, דְּאַחְזְיָין זְכוּתָא דְּבַר נָשׁ, וְאִית מִנְּהוֹן דְּנָטָאן לְכַף חוֹבָה, דְּאַחְזְיָין חוֹבָה דְּבַר נָשׁ. וּנְפֵיק אִינִישׁ מִן דִּינָא, כְּמָה דְּהוּא בָּעֵי.

שֶׁהֲרֵי שָׁנִינוּ, כְּשֶׁהָאָדָם הוּא שׁוֹכֵב, בֵּית דִּין שֶׁלְּמַעְלָה מִסְתַּכְּלִים בְּדִינוֹ. יֵשׁ מֵהֶם שֶׁנּוֹטִים לְכַף זְכוּת, שֶׁמַּרְאִים זְכוּתוֹ שֶׁל אָדָם, וְיֵשׁ מֵהֶם שֶׁנּוֹטִים לְכַף חוֹבָה, שֶׁמַּרְאִים חוֹבָה שֶׁל אָדָם, וְלֹא יוֹצֵא הָאִישׁ מִן הַדִּין כְּמוֹ שֶׁהוּא רוֹצֶה.

אֲבָל מַאן דְּדָאִין לֵיהּ מַלְכָּא עִילָּאָה, דְּשַׁלִּיט עַל כּוֹלָּא, הוּא טַב, וְלָא יָכִיל אִינִישׁ לְמֶהֱוֵי בְּהַהוּא דִּינָא, בַּר טַב. מַאי טַעְמָא, דְּהָא תָּנִינָן, מְכִילוֹי דְּמַלְכָּא עִילָּאָה, נָטֵי לְזְכוּתָא תָּדִיר, וְהוּא כּוֹלֵיהּ צַד רַחֲמָנוּתָא, וּבְיָדוֹ לְשָׁבְקָא לְחֶטְאִין וְחוֹבִין, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהלים קל) כִּי עִמְּךָ הַסְּלִיחָה וְגוֹ', וְלֹא עִם אַחֵר.

אֲבָל מִי שֶׁדָּן אוֹתוֹ הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן, שֶׁשּׁוֹלֵט עַל הַכֹּל, הוּא טוֹב, וְלֹא יָכוֹל אִישׁ לִהְיוֹת בְּאוֹתוֹ דִּין, פָּרֵט לְטוֹב. מָה הַטַּעַם? שֶׁהֲרֵי שָׁנִינוּ, מִדַּת הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן נוֹטָה לִזְכוּת תָּמִיד, וְהוּא כֻּלּוֹ צַד שֶׁל רַחֲמָנוּת, וּבְיָדוֹ לִשְׁבּוֹק לַחֲטָאִים וְהָעֲוונוֹת. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם קל) כִּי עִמְּךָ הַסְּלִיחָה וְגוֹ', וְלֹא עִם אַחֵר.

וּבְגִין כָּךְ בָּעֵינָא קַמֵּיהּ דְּהוּא יְדִין דִּינָאי, וְאַנָא אֶעֱיל תְּלֵיסַר אַבָּבֵי לְעָלְמָא דְּאָתֵי, דְּלָא אֲעָבְרוֹ לוֹן בַּר אֲבָהָתָא, וְלָא יְהֵא מַאן דְּיִמְחֵי בְּיָדִי, וְעוֹד דְּלָא אֶתְבַּע רְשׁוּתָא מִנְּהוֹן.

וּמִשּׁוּם כָּךְ בִּקַּשְׁתִּי לְפָנָיו שֶׁהוּא יָדִין דִּינִי, וַאֲנִי אֲכַנֵּס לִשְׁלֹשָׁה עָשָׂר שְׁעָרִים לָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁלֹּא עָבְרוּ אוֹתָם רַק הָאָבוֹת, וְלֹא יִהְיֶה מִי שֶׁיִּמְחֶה בְּיָדִי, וְעוֹד - שֶׁלֹּא אֶתְבַּע מֵהֶם רְשׁוּת.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן מִלָּה, וְחָמוֹן בֵּי מַרְעֵיהּ, דְּלָא הֲוָה הוּא תַּמָּן. תְּוֻוהוּ, וְלָא הֲוָה יָכִיל חַד מִנְּהוֹן לְמַלָּלָא בְּפוּמֵיהּ, מִדְּחִילוּ רַבָּה דַּהֲוֵי עֲלֵיהוֹן. עַד דַּהֲווֹ יָתְבֵי, סָלֵיק לוֹן רֵיחִין דְּבוּסְמֵי סַגִּיאִין, וְכָל חַד וְחַד מִנְּהוֹן אִתְיַישַׁר חֵילֵיהּ, עַד דְּחָמוֹ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן, וַהֲוָה מְמַלֵּל מִלִּין, וְלָא הֲוָה חָמָאן אַחֲרָן בַּר מִינֵיהּ.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן דָּבָר, וְרָאוּ אֶת בֵּית חֻלְיוֹ שֶׁלֹּא הָיָה שָׁם. תְּמָהוּ, וְלֹא יָכֹל אֶחָד מֵהֶם לְדַבֵּר בְּפִיו מֵהַיִרְאָה הַגְּדוֹלָה שֶׁהָיְתָה עֲלֵיהֶם. בְּעוֹדָם שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבִים, עָלוּ לָהֶם רֵיחוֹת שֶׁל בְּשָׂמִים רַבִּים, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד מֵהֶם הִתְחַזֵּק כֹּחוֹ, עַד שֶׁרָאוּ אֶת רַבִּי שִׁמְעוֹן, וְהָיָה מְדַבֵּר דְּבָרִים, וְלֹא הָיוּ רוֹאִים אֲחֵרִים חוּץ מִמֶּנּוּ.

לְבָתַר עִידָן, אָמַר לוֹן רַבִּי שִׁמְעוֹן, חֲמִיתוּן מִידֵי. אָמַר לֵיהּ ר' פִּנְחָס, לָא, אֶלָּא כּוּלָּנָא תְּוֻוהִין עַל דְּלָא חָמֵינָא לְךָ בְּבֵי מַרְעָךְ, זְמַן רַב, וְכַד חָמֵינָא לָךְ סָלֵיק לָךְ רֵיחִין דְּבוּסְמִין דְּגַנְתָּא דְּעֵדֶן, וְשָׁמַעְנָא קָלָךְ מְמַלֵּל, וְלָא יְדַעְנָא מָאן מְמַלֵּל עִמָּךְ.

אַחַר זְמַן אָמַר לָהֶם רַבִּי שִׁמְעוֹן, הַרְאִיתֶם דָּבָר? אָמַר לוֹ רַבִּי פִּנְחָס, לֹא, אֶלָּא כָּלָּנוּ תְּמֵהִים עַל שֶׁלֹּא רָאִינוּ אוֹתְךָ בְּבֵית חֻלְיְךָ זְמַן רַב, וּכְשֶׁרָאִינוּ אוֹתְךָ, עָלוּ אֵלֶיךָ רֵיחוֹת שֶׁל הַבְּשָׂמִים שֶׁל גַּן עֵדֶן, וְשָׁמַעְנוּ קוֹלְךָ מְדַבֵּר, וְלֹא יָדַעְנוּ מִי מְדַבֵּר עִמָּךְ.

אֲמַר לוֹן, וְלָא שְׁמַעְתּוּן מִלָּה אוֹחָרָנָא בַּר מִדִּידִי. אֲמָרוּ לָאו. אֲמַר לוֹן, לֵית אַתּוּן חַזָּיִין לְמֶחֱמֵי סְבַר עַתִּיק יוֹמִין.

אֲמַר לָהֶם, וְלֹא שְׁמַעְתֶּם דָּבָר אַחֵר פָּרַט לְשֶׁלִּי? אָמְרוּ, לֹא. אָמַר לָהֶם, אֵינְכֶם רְאוּיִים לִרְאוֹת אֶת סֵבָּר פָּנָיו שֶׁל עַתִּיק הַיָּמִים.

אֲמַר לוֹן, אִימָא לְכוֹ מִלָּה, תְּוַוהְנָא עַל ר' פִּנְחָס, דְּלָא חָמָא. דַּאֲנָא חָמִית לֵיהּ כְּעַן בְּהַהוּא עָלְמָא, לְתַתָּא מֵרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרִי.

אָמַר לָהֶם, אֹמַר לָכֶם דָּבָר, תָּמַהּ אֲנִי עַל רַבִּי פִּנְחָס שֶׁלֹּא רָאָה, שֶׁאֲנִי רָאִיתִי אוֹתוֹ כָּעֵת בָּעוֹלָם הַהוּא לְמַטָּה מֵרַבִּי אֶלְעָזָר בְּנִי.

וּכְעַן שַׁדְּרוּ בְּדִילִי מִלְּעֵילָא, וְאַחְזָן לִי אַתְרָא דְּצַדִּיקַיָּא לְעָלְמָא דְּאָתֵי, וְלָא אִתְיַישַׁר בְּלִבָּאי דּוּכְתָּאי, בַּר עִם אֲחָיָה הַשִּׁילוֹנִי. וּבָרִירְנָא דּוּכְתָּאי, וְאִתֵּינָא, וַאֲתוֹ עִמִּי תְּלַת מְאָה נִשְׁמָתִין דְּצַדִּיקַיָּא, וְעֵילָא מִנְּהוֹן אָדָם הָרִאשׁוֹן, דְּהָוָה יָתֵיב גַּבָּאי, וְהוּא הָוָה מְמַלֵּל עִמִּי. וּבָעֵי, דְּלָא יִתְגַּלֵּי חוֹבֵיהּ לְכָל עָלְמָא. בַּר הַהוּא דְּאָמְרָה אוֹרַיְיתָא בְּגִינֵיהוֹן, וְאִתְכַּסֵּי בְּהַהוּא אִילָנָא דְּגִנְּתָא דְּעֵדֶן.

וְכֵעֵת שָׁלְחוּ בִּשְׁבִילִי מִלְּמַעְלָה וְהֶרְאוּ לִי אֶת מְקוֹם הַצַּדִּיקִים לָעוֹלָם הַבָּא, וְלֹא הִתְיַשֵּׁר בְּלִבִּי מְקוֹמִי, רַק עִם אֲחִיָּה הַשִּׁילֹנִי. וּבָחַרְתִּי מְקוֹמִי, וּבָאתִי, וּבָאוּ עִמִּי שְׁלֹשׁ מֵאוֹת נְשָׁמוֹת שֶׁל צַדִּיקִים, וּלְמַעְלָה מֵהֶם אָדָם הָרִאשׁוֹן, שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב אֶצְלִי, וְהוּא הָיָה מְדַבֵּר עִמִּי, וּבִקֵּשׁ שֶׁלֹּא יִתְגַּלֶּה חֶטְאוֹ לְכָל הָעוֹלָם, רַק הַהוּא שֶׁאָמְרָה הַתּוֹרָה עָלָיו, וְהִתְכַּסָּה בְּעֵץ הַהוּא שֶׁל גַּן עֵדֶן.

וַאֲמֵינָא לֵיהּ אֲנָא דְּהָא חַבְרַיָּיא גְּלוּ. אֲמַר הַהוּא דְּגַלּוּ חַבְרַיָּיא בֵּינַיְיהוּ טַב וְשַׁפִּיר, אֲבָל לִשְׁאָר בְּנֵי עָלְמָא לָא. מַאי טַעְמָא, דְּחָס קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל יְקָרֵיהּ, וְלָא בָּעָא לְפִרְסוּמֵי חוֹבֵיהּ, אֶלָּא בְּהַהוּא אִילָנָא דַּאֲמַר דַּאֲכַל מִנֵּיהּ.

וְאָמַרְתִּי לוֹ אֲנִי, שֶׁהֲרֵי הַחֲבֵרִים גִּלּוּ. אָמַר, אוֹתוֹ שֶׁגִּלּוּ הַחֲבֵרִים בֵּינֵיהֶם - טוֹב וְיָפֶה, אֲבָל לִשְׁאָר בְּנֵי הָעוֹלָם - לֹא. מָה הַטַּעַם? שֶׁחָס הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל כְּבוֹדוֹ וְלֹא רָצָה לְפַרְסֵם חֶטְאוֹ, אֶלָּא רַק בְּאוֹתוֹ עֵץ שֶׁאָמַר שֶׁאָכַל מִמֶּנּוּ.

וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גָּלֵי לִי בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ, וּלְחַבְרַיָּיא, דְּלִישְׁתָּעוֹ אִינּוּן בֵּינַיְיהוּ, וְלָא לְדָרְדְּקֵי דְּחַבְרַיָּיא, וּלְאִינּוּן דְּיֵיתוֹן לְעָלְמָא. דְּהוּא מִלָּה דְּלָא יָדְעֵי כָּל אִינְשֵׁי, וְטַעְיִין בֵּיהּ, לָאו מִשּׁוּם חוֹבְתָא דְּחָבְ, אֶלָּא מִשּׁוּם יְקָרָא דְּשָׁמָא עִילָּאָה, דִּבְנֵי נָשָׁא לָא זְהִירִין בֵּיהּ, וּכְתִיב וְזֶה שְׁמִי לְעוֹלָם. וְיֵיתוֹן לְמִשְׁאַל מַה דְּלָא צְרִיכֵי לוֹן.

וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא גָּלָה לִי בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ, וְלַחֲבֵרִים, שֶׁהֵם יְדַבְּרוּ בֵּינֵיהֶם, וְלֹא לַקְּטַנִּים שֶׁבַּחֲבֵרִים וּלְאוֹתָם שֶׁיָּבאוּ לָעוֹלָם. שֶׁהַדָּבָר הַהוּא שֶׁלֹּא יוֹדְעִים כָּל הָאֲנָשִׁים וְטוֹעִים בּוֹ, לֹא מִשּׁוּם הַחֵטְא שֶׁחָטָא, אֶלָּא מִשּׁוּם כְּבוֹד הַשֵּׁם הָעֶלְיוֹן, שֶׁבְּנֵי אָדָם אֵין זְהִירִים בּוֹ, וְכָתוּב וְזֶה שְׁמִי לְעֹלָם, וְיָבאוּ לִשְׁאֹל מַה שֶּׁלֹּא צְרִיכִים לָהֶם.

וַהֲיֵינוּ דִּכְתִיב, (שמות יט) פֶּן יֶהֶרְסוּ אֶל ה' לִרְאוֹת וְנָפַל מִמֶּנּוּ רָב, מַאי וְנָפַל מִמֶּנּוּ רָב. הָכֵי גְּוָונָא, הַאי חַבְרָא דְּאוֹרֵי שְׁמָא קַדִּישָׁא לְכוֹלָא, הוּא נָפֵיל וְנָתְפַּס בְּהַהוּא חוֹבָא, יַתִּיר מִנַּיְיהוּ, דִּכְתִיב וְנָפַל מִמֶּנּוּ רָב, הָרַב נוֹפֵל וְנִתְפָּס בְּאוֹתוֹ עָוֹן.

וַהֲיֵינוּ שֶׁכָּתוּב (שמות יט) פֶּן יֶהֶרְסוּ אֶל ה' לִרְאוֹת וְנָפַל מִמֶּנּוּ רָב. מַהוּ וְנָפַל מִמֶּנּוּ רָב? כָּךְ גְּוָונוֹ, הֶחָבֵר הַזֶּה שֶׁמּוֹרֶה אֶת הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ לַכֹּל, הוּא נוֹפֵל וְנִתְפָּס בְּאוֹתוֹ חֵטְא יוֹתֵר מֵהֶם, שֶׁכָּתוּב וְנָפַל מִמֶּנּוּ רָב. הָרַב נוֹפֵל וְנִתְפָּס בְּאוֹתוֹ הֶעָוֹן.

קָרֵיב לְגַבֵּיהּ רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ, אֲמַר לֵיהּ אַבָּא, מָה אֲנָא הָתָם. אֲמַר לֵיהּ זַכָּאָה חוּלָקָךְ בְּרִי, זְמַן סַגֵּי יְהֵא דְּלָא תִּתְקַבֵּר גַּבָּאי, אֲבָל בְּהַהוּא עָלְמָא, דּוּכְתָּא דִּידִי וְדִידָךְ בָּרִירְנָא. זַכְאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּא, דְּזַמִּינִין אִינּוּן לְמִשְׁבְּחֵי לְמָארֵי עָלְמָא, כְּאִינּוּן מַלְאָכִין שַׁמָּשִׁין דְּקַמֵּיהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהלים קמ) אַךְ צַדִּיקִים יוֹדוּ לִשְׁמֶךָ יֵשְׁבוּ יְשָׁרִים אֶת פָּנֶיךָ.

קָרֵב אֵלָיו רַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ. אָמַר לוֹ, אַבָּא, מָה אֲנִי שָׁם? אָמַר לוֹ, אַשְׁרֵי חֶלְקְךָ, בְּנִי. זְמַן רַב שֶׁלֹּא תִקָּבֵר אֶצְלִי, אֲבָל בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם אֶת מְקוֹמִי וְאֶת שֶׁלְּךָ בָּחַרְתִּי. אַשְׁרֵיהֶם הַצַּדִּיקִים שֶׁהֵם עֲתִידִים לְשַׁבֵּחַ אֶת רִבּוֹן הָעוֹלָם כְּאוֹתָם מַלְאָכִים הַמְשַׁמְּשִׁים לְפָנָיו. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים קמ) אַךְ צַדִּיקִים יוֹדוּ לִשְׁמֶךָ יֵשְׁבוּ יְשָׁרִים אֶת פָּנֶיךָ.

רַבִּי בָּא בְּשֵׁם רַב הוּנָא אָמַר, כֵּיוָן שֶׁחָטָא אָדָם, וְנִזְרוּ עָלָיו אוֹתָן הַגְּזֵרוֹת, גֵּרְשָׁהוּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מֵאוֹתָן הַהֲנָאוֹת וְהָעִידוּנִין שֶׁהָיוּ לוֹ בְּעֵדֶן, וּמִינָּה שׁוֹמְרִים לְשַׁעֲרֵי גַּן עֵדֶן. וּמִי הֵם, הֵם הַכְּרוּבִים. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית ג) וַיַּשְׁכֵּן מִקֶּדֶם לְגַן עֵדֶן אֶת הַכְּרוּבִים וְאֶת לַהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת. כְּדֵי לִשְׁמוֹר אוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ וְהַפֶּתַח.

רַבִּי בָּא בְּשֵׁם רַב הוּנָא אָמַר, כֵּיוָן שֶׁחָטָא אָדָם וְנִגְזְרוּ עָלָיו אוֹתָן הַגְּזֵרוֹת, גֵּרְשָׁהוּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מֵאוֹתָן הַהֲנָאוֹת וְהָעִדּוּנִים שֶׁהָיוּ לוֹ בְּעֵדֶן, וּמִנָּה שׁוֹמְרִים לְשַׁעֲרֵי גַּן עֵדֶן. וּמִי הֵם? הֵם הַכְּרוּבִים. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית ג) וַיַּשְׁכֵּן מִקֶּדֶם לְגַן עֵדֶן אֶת הַכְּרֻבִים וְאֶת לַהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת, כְּדֵי לִשְׁמֹר אוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ וְהַפֶּתַח.

שֶׁאֲז נִגְזַר, שֶׁלֹּא יְהֵא רְשׁוּת לְכָל אָדָם מִכָּאן וָאֵילָךְ, לְהִכָּנֵס שָׁם, זוֹלְתִי הַנְּשָׁמוֹת הַצְּרוּפוֹת עַל יְדֵי הַכְּרוּבִים תְּחִלָּה. אִם רוֹאִים שֶׁהִיא רְאוּיָה לִיכָּנֵס, תִּכָּנֵס. וְאִם לָאו, דּוֹחִים אוֹתָהּ לַחוּץ, וְתִשָּׂרֵף בְּאוֹתוֹ הַלַּהַב, אוֹ תִּקָּבֵל עוֹנְשָׁהּ.

שֶׁאָז נִגְזַר שֶׁלֹּא יְהֵא רְשׁוּת לְכָל אָדָם מִכָּאן וְאֵילָךְ לְהִכָּנֵס שָׁם, זוּלְתִי הַנְּשָׁמוֹת הַצְּרוּפוֹת עַל יְדֵי הַכְּרוּבִים תְּחִלָּה. אִם רוֹאִים שֶׁהִיא רְאוּיָה לְכָנֵס - תִּכָּנֵס, וְאִם לָאו - דּוֹחִים אוֹתָהּ לַחוּץ, וְתִשָּׂרֵף בְּאוֹתוֹ הַלַּהַב אוֹ תִּקָּבֵל עָנְשָׁהּ.

וְתָאנָא, כְּנֶגְדָּם הָיוּ בַּמִּקְדָּשׁ, כְּשֶׁנִּכְנָס הַכֹּהֵן לִפְנֵי וְלִפְנִים. דְּתַנְיָא, אָמַר רַבִּי אַבָּא אר"י בְּשֵׁם רַב הוּנָא, לִפְנֵי וְלִפְנִים הוּא דּוּגְמָתוֹ שֶׁל גַּן עֵדֶן. וּכְשֶׁנִּכְנָס הַכֹּהֵן לְשָׁם, נִכְנָס בִּנְשָׁמָה, וְלֹא

בְּגוּף. בְּאֵימָה, בִּירְאָה, בְּרֶתֶת, בְּזִיעַ, בִּנְקִיוּת, בְּטָהֳרָה. וְהַכְּרוּבִים עוֹמְדִים שָׁם שׁוֹמְרִים, כְּדוּגְמַת אוֹתָם הַכְּרוּבִים הָעוֹמְדִים בְּשַׁעֲרֵי גַּן עֵדֶן.

וְלָמַדְנוּ, כְּנֶגְדָּם הָיוּ בַּמִּקְדָּשׁ, כְּשֶׁנִּכְנָס הַכֹּהֵן לִפְנֵי וְלִפְנִים. שֶׁלָּמַדְנוּ, אָמַר רַבִּי אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּשֵׁם רַב הוּנָא, לִפְנֵי וְלִפְנִים הוּא דָּגְמָתוֹ שֶׁל גַּן עֵדֶן. וּכְשֶׁנִּכְנָס הַכֹּהֵן לְשָׁם, נִכְנָס בְּנִשְׁמָה, וְלֹא בְּגוּף. בְּאֵימָה, בִּירְאָה, בְּרֶתֶת, בְּזִיעַ, בִּנְקִיוּת, בְּטָהֳרָה. וְהַכְּרוּבִים עוֹמְדִים שָׁם שׁוֹמְרִים, כְּדֶגֶמֶת אוֹתָם הַכְּרוּבִים הָעוֹמְדִים בְּשַׁעֲרֵי גַּן עֵדֶן.

זָכָה הַכֹּהֵן, נִכְנָס שָׁם בְּשָׁלוֹם, וְיוֹצֵא בְּשָׁלוֹם. לֹא זָכָה, מִבֵּין ב' הַכְּרוּבִים יוֹצֵא לַהַב, וְיִשָּׂרֵף וְיָמוּת בִּפְנִים. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, אַשְׁרֵי הַזּוֹכֶה לַעֲבוֹר מֵהֶם בְּשָׁלוֹם. אָמַר רִבִּי פְּרַחְיָה, אֵין לְךָ בָּעוֹלָם דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַעֲלָה כְּדוּגְמָתוֹ.

זָכָה הַכֹּהֵן - נִכְנָס שָׁם בְּשָׁלוֹם וְיוֹצֵא בְּשָׁלוֹם. לֹא זָכָה - מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרוּבִים יוֹצֵא לַהַב, וְיִשָּׂרֵף וְיָמוּת בִּפְנִים. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אַשְׁרֵי הַזּוֹכֶה לַעֲבֹר מֵהֶם בְּשָׁלוֹם. אָמַר רַבִּי פְּרַחְיָה, אֵין לְךָ בָּעוֹלָם דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַעֲלָה כְּדֶגֶמְתּוֹ.

הַנָּחָשׁ שֶׁהֶעֱרִים לְחַוָּה, הוּא דָּבָר נוֹפֵל עַל הַלָּשׁוֹן. אָמַר רַב יוֹסֵף, הֵיאַךְ, אָמַר לֵיהּ, כְּתַרְגּוּמוֹ, נָחָשׁ חִיוְיָא הוּא, חִוְיָא זָכָר, וְהִיא חַוָּה, נְקֵבָה. דָּבָר נוֹפֵל עַל הַלָּשׁוֹן. כְּדוּגְמָתוֹ (במדבר כא) נְחַשׁ נְחשֶׁת, דָּבָר נוֹפֵל עַל הַלָּשׁוֹן.

הַנָּחָשׁ שֶׁהֶעֱרִים לְחַוָּה, הוּא דָּבָר נוֹפֵל עַל הַלָּשׁוֹן. אָמַר רַב יוֹסֵף, הֵיאַךְ? אָמַר לוֹ, כְּתַרְגּוּמוֹ, נָחָשׁ חִוְיָא הוּא. חִוְיָא - זָכָר, וְהִיא חַוָּה - נְקֵבָה. דָּבָר נוֹפֵל עַל הַלָּשׁוֹן. כְּדֶגֶמְתּוֹ (במדבר כא) נְחַשׁ נְחשֶׁת, דָּבָר נוֹפֵל עַל הַלָּשׁוֹן.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, וְהָא כְתִיב (בראשית ג) וַיִּקְרָא הָאָדָם שֵׁם אִשְׁתּוֹ חַוָּה כִּי הִיא הָיְתָה אֵם כָּל חָי. אָמַר לֵיהּ ר' פְּרַחְיָה, קְרָא לָהּ עַל שֵׁם הֶעָתִיד, הָיָה לוֹ לִקְרוֹא אוֹתָהּ חַיָּה, עַל שֵׁם חַי, וְנִקְרָאָה עַל שֵׁם הֶעָתִיד חַוָּה, דַּעֲתִיד חִיוְיָה לְמִסְטֵי לְחַוָּה.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, וַהֲרֵי כָּתוּב (בראשית ג) וַיִּקְרָא הָאָדָם שֵׁם אִשְׁתּוֹ חַוָּה כִּי הִיא הָיְתָה אֵם כָּל חָי. אָמַר לוֹ רַבִּי פְּרַחְיָה, קְרָא לָהּ עַל שֵׁם הֶעָתִיד, הָיָה לוֹ לִקְרֹא אוֹתָהּ חַיָּה, עַל שֵׁם שֶׁמְּחַיָּה אֶת וַלְדוֹתֶיהָ, וְנִקְרָאָה עַל שֵׁם הֶעָתִיד - חַוָּה, שֶׁעָתִיד חִוְיָא לְהַסִּיט אֶת חַוָּה.

(שם) הוּא יְשׁוּפְךָ רֹאשׁ. אָמַר ר"י, כָּךְ דַּרְכּוֹ שֶׁל נָחָשׁ, אֵין הַקְּשָׁה שֶׁלּוֹ מֵאָדָם, אֶלָּא בָּרֹאשׁ. וְאֵין הַנְּשִׁיכָה מֵהַנָּחָשׁ לְאָדָם, אֶלָּא בָּעָקֵב. אָמַר רִבִּי יִצְחָק בַּר רַבִּי יוֹסֵי לְמַאן דְּאָמַר דְּיֵצֶר הָרָע הָוָה, מַאי נִימָא בְּהַאי פְּסוּקָא.

הוּא יְשׁוּפְךָ רֹאשׁ (שם). אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כָּךְ דַּרְכּוֹ שֶׁל נָחָשׁ - אֵין הַקְּשָׁה שֶׁלּוֹ מֵאָדָם אֶלָּא בָּרֹאשׁ, וְאֵין הַנְּשִׁיכָה מֵהַנָּחָשׁ אֶלָּא בָּעָקֵב. אָמַר רַבִּי יִצְחָק בַּר רַבִּי יוֹסֵי, לְמִי שֶׁאָמַר שֶׁיֵּצֶר הָרָע הָיָה, מַה נֹּאמַר בַּפָּסוּק הַזֶּה?

אָמַר לוֹ ר' יוֹסֵי, מְלַמֵּד שֶׁאֵין הֲרִיגָה לְנָחָשׁ אֶלָּא בָּרֹאשׁ. וּמִי הוּא הָרֹאשׁ. זֶה רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה. וְאֵין הַנָּחָשׁ הַזֶּה הוֹרֵג לְאָדָם, אֶלָּא בְּעָקֵב, כְּשֶׁעוֹשֶׂה לוֹ מַעֲשֶׂה עֲבֵירוֹת, וְדָשׁ בָּהֶם בָּעָקֵב, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים מט) עָוֹן עֲקֵבַי יְסוּבֵּנִי.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, מְלַמֵּד שֶׁאֵין הֲרִיגָה לְנָחָשׁ אֶלָּא בָּרֹאשׁ, וּמִי הוּא הָרֹאשׁ? זֶה רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה. וְאֵין הַנָּחָשׁ הַזֶּה הוֹרֵג לְאָדָם אֶלָּא בָּעָקֵב, כְּשֶׁעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה עֲבֵרוֹת וְדָשׁ בָּהֶם בָּעָקֵב, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים מט, ו) עָוֹן עֲקֵבַי יְסוּבֵּנִי.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק מַהֲכָא, (ישעיה ה) הוֹי מוֹשְׁכֵי הֶעָוֹן בְּחַבְלֵי הַשָּׁוְא וְכַעֲבוֹת הָעֲגָלָה חַטָּאָה. כְּלוֹמַר, עוֹשֶׂה עֲבֵירוֹת וְדָשׁ בָּהֶם בָּעָקֵב, שֶׁחוֹשֵׁב שֶׁאֵינָם כְּלוּם, כְּמוֹ חַבְלֵי הַשָּׁוְא, שֶׁאוֹרֵג הָעַכָּבִישׁ. וּלְאַחַר כֵּן הֵם כַּעֲבוֹת הָעֲגָלָה חַזָּקִים וְקָשִׁים, עַד שֶׁנֶּאֱסָפִים כֻּלָּם וְהוֹרְגִים לָאָדָם, וְכֵן הוּא אוֹמֵר וְאַתָּה תְּשׁוּפֶנּוּ עָקֵב, בְּאוֹתוֹ עָוֹן הֶעָקֵב הוֹרֵג יֵצֶר הָרָע לָאָדָם.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק מִכָּאן, (ישעיה ה, יח) הוֹי מוֹשְׁכֵי הֶעָוֹן בְּחַבְלֵי הַשָּׁוְא וְכַעֲבוֹת הָעֲגָלָה חַטָּאָה - כְּלוֹמַר, עוֹשֶׂה עֲבֵרוֹת וְדָשׁ בָּהֶם בָּעָקֵב, שֶׁחוֹשֵׁב שֶׁאֵינָם כְּלוּם, כְּמוֹ חַבְלֵי הַשָּׁוְא, שֶׁאוֹרֵג הָעַכָּבִישׁ. וּלְאַחַר כֵּן הֵם כַּעֲבוֹת הָעֲגָלָה חַטָּאָה, חֲזָקִים וְקָשִׁים, עַד שֶׁנֶּאֱסָפִים כֻּלָּם וְהוֹרְגִים לָאָדָם. וְכֵן הוּא אוֹמֵר וְאַתָּה תְּשׁוּפֶנּוּ עָקֵב, בְּאוֹת עָוֹן הֶעָקֵב הוֹרֵג יֵצֶר הָרָע לָאָדָם.

אָמַר ר' יִצְחָק, בֹּא וּרְאֵה, כְּמוֹ שֶׁנִּתְקַלְקְלוּ כָּךְ נִדּוֹנוּ. הַנָּחָשׁ בַּתְּחִלָּה, אַחֲרָיו הָאִשָּׁה, וְאַחֲרָיו הָאָדָם. הַיְינוּ דִכְתִיב (בראשית ג) וּלְאָדָם אָמַר כִּי שָׁמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתֶּךָ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בֹּא וּרְאֵה, כְּמוֹ שֶׁנִּתְקַלְקְלוּ - כָּךְ נִדּוֹנוּ. הַנָּחָשׁ בַּתְּחִלָּה, אַחֲרָיו הָאִשָּׁה, וְאַחֲרָיו הָאָדָם. הַיְינוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית ג) וּלְאָדָם אָמַר כִּי שָׁמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתֶּךָ.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי, אִם אָדָם חָטָא, אֲדָמָה מַה חָטְאָה. אֶלָּא אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי, כְּשֶׁנִּבְרָא הָאָדָם, הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ הָיוּ עֵדִים. מְלַמֵּד שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עָשָׂה אוֹתָם עֵדִים עַל מַה שֶּׁיַּעֲשֶׂה הָאָדָם, עַל מַה שֶּׁיַּעֲשֶׂה הָאָדָם, שֶׁלֹּא יֹאמַר מִי רוֹאֲנִי. וְאוֹתָם הָעֵדִים מְפַרְסְמִין חַטָּאָיו, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (איוב כ) יְגַלּוּ שָׁמַיִם עֲוֹנוֹ וְאֶרֶץ מִתְקוֹמָמָה לוֹ.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי, אִם אָדָם חָטָא - אֲדָמָה מֶה חָטְאָה? אֶלָּא, אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי, כְּשֶׁנִּבְרָא הָאָדָם, הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ הָיוּ עֵדִים. מְלַמֵּד שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עָשָׂה אוֹתָם עֵדִים עַל מַה שֶּׁיַּעֲשֶׂה הָאָדָם, שֶׁלֹּא יֹאמַר מִי רוֹאֲנִי, וְאוֹתָם הָעֵדִים מְפַרְסְמִים חַטָּאָיו. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (איוב כ) יְגַלּוּ שָׁמַיִם עֲוֹנוֹ וְאֶרֶץ מִתְקוֹמָמָה לוֹ.

וְתָנָא, בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁעָבַר אָדָם, הַשָּׁמַיִם הֶחֱשִׁיכוּ אוֹרָם, וְהָאָרֶץ לֹא יָדְעָה מַה לַּעֲשׂוֹת, עַד שֶׁבָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְקִלֵּל אוֹתָהּ, עַל שֶׁהִתְעַכְּבָה בְּעַדוּתָהּ, שֶׁלֹּא תּוֹסִיף תֵּת כֹּחָהּ לִזְרוֹעַ וְלִקְצוֹר כְּבָרֹאשׁוֹנָה, וְעָמְדָה בְּקִלְלוֹתֶיהָ, עַד שֶׁבָּא אַבְרָהָם אָבִינוּ, וְנִתְבַּסֵּס הָעוֹלָם.

וְלָמַדְנוּ, בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁעָבַר אָדָם, הַשָּׁמַיִם הֶחְשִׁיכוּ אוֹרָם, וְהָאָרֶץ לֹא יָדְעָה מַה לַּעֲשׂוֹת, עַד שֶׁבָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְקִלֵּל אוֹתָהּ עַד שֶׁהִתְעַקְּבָה בְּעֲדוּתָהּ, שֶׁלֹּא תוֹסִיף תֵּת כֹּחָהּ לִזְרֹעַ וְלִקְצֹר כְּבָרִאשׁוֹנָה, וְעָמְדָה בְּקִלְלוֹתֶיהָ, עַד שֶׁבָּא אַבְרָהָם אָבִינוּ וְנִתְבַּפֵּס הָעוֹלָם.

ר"נ אָמַר, עַד שֶׁבָּא נֹחַ, דִּכְתִיב, (בראשית ה) זֶה יְנַחֲמֵנוּ מִמַּעֲשֵׂנוּ וּמֵעִצְּבוֹן יָדֵינוּ. וּלְפִיכָךְ נִקְרָאָה עַל שְׁמוֹ, דִּכְתִיב (שם ט) אִישׁ הָאֲדָמָה, עַל שֶׁיָּצָאָה מִקְּלָלָתָהּ בִּשְׁבִילוֹ.

רַב נַחְמָן אָמַר, עַד שֶׁבָּא נֹחַ, שֶׁכָּתוּב (בראשית ה, כט) זֶה יְנַחֲמֵנוּ מִמַּעֲשֵׂנוּ וּמֵעִצְּבוֹן יָדֵינוּ. וּלְפִיכָךְ נִקְרָאָה עַל שְׁמוֹ, שֶׁכָּתוּב (שם ט) אִישׁ הָאֲדָמָה, עַל שֶׁיָּצָאָה מִקְּלָלָתָהּ בִּשְׁבִילוֹ.

אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק, אָדָם הָרִאשׁוֹן, כֵּיוָן שֶׁנִּטְרַד מִגַּן עֵדֶן, חָשַׁב שֶׁיָּמוּת מִיָּד, וְהָיָה בּוֹכֶה וּמִתְחַנֵּן, וְשָׁב בִּתְשׁוּבָה, עַד שֶׁקִּבְּלוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בִּתְשׁוּבָה, וְהֶאֱרִיךְ יָמָיו, וְקִיֵּים בּוֹ דִּבְרוֹ, דִּכְתִיב בְּיוֹם אֲכָלְךָ מִמֶּנּוּ, וְנָתַן לוֹ יוֹמוֹ, שֶׁהוּא אֶלֶף שָׁנָה. לְהוֹרוֹת לְכָל הָעוֹלָם, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא חַנּוּן וְרַחוּם הוּא, וּמְקַבֵּל בִּתְשׁוּבָה לַשָּׁבִים, וְאֵינוֹ חָפֵץ מֵהֶם, זוֹלְתִי שֶׁיִּחְיוּ, דִּכְתִיב (יחזקאל יח) וְלָמָּה תָמוּתוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל וְהָשִׁיבוּ וְחְיוּ.

אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק, אָדָם הָרִאשׁוֹן, כֵּיוָן שֶׁנִּטְרַד מִגַּן עֵדֶן, חָשַׁב שֶׁיָּמוּת מִיָּד, וְהָיָה בּוֹכֶה וּמִתְחַנֵּן, וְשָׁב בִּתְשׁוּבָה, עַד שֶׁקִּבְּלוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בִּתְשׁוּבָה וְהֶאֱרִיךְ יָמָיו וְקִיֵּים בּוֹ דִּבְרוֹ, שֶׁכָּתוּב בְּיוֹם אֲכָלְךָ מִמֶּנּוּ, וְנָתַן לוֹ יוֹמוֹ, שֶׁהוּא אֶלֶף שָׁנָה, לְהוֹרוֹת לְכָל הָעוֹלָם שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא חַנּוּן וְרַחוּם הוּא וּמְקַבֵּל בִּתְשׁוּבָה לַשָּׁבִים, וְאֵינוֹ חָפֵץ מֵהֶם זוֹלְתִי שֶׁיִּחְיוּ, שֶׁכָּתוּב (יחזקאל יח, לא) וְלָמָּה תָמוּתוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל, (שם לב) וְהָשִׁיבוּ וְחְיוּ.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, אַשְׁרֵיהֶם הַבָּנִים שֶׁהָאָב אוֹמֵר לָהֶם כָּךְ. וַוי לָהֶם לַבָּנִים, שֶׁאֵינָם שׁוֹמְעִים מִמֶּנּוּ. אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, לָא חָזִינָן רַחֲמָנוּתָא כִּרְחֲמָנוּתָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּכָל מָקוֹם אַתְּ מוֹצֵא כְּשֶׁחָטְאוּ יִשְׂרָאֵל, וְשָׁבוּ לְמוּלוֹ, פָּשַׁט יָדוֹ וְקִבְּלָם, וּמָחַל לָהֶם מִיָּד, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (מיכה ז) מִי אֵל כָּמוֹךָ נוֹשֵׂא עָוֹן וְעוֹבֵר עַל פֶּשַׁע.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, אַשְׁרֵיהֶם הַבָּנִים שֶׁהָאָב אוֹמֵר לָהֶם כָּךְ! וַי לָהֶם לַבָּנִים שֶׁאֵינָם שׁוֹמְעִים מִמֶּנּוּ! אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, לֹא רָאִינוּ רַחֲמָנוּת כְּרַחֲמָנוּתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. בְּכָל מָקוֹם אַתָּה מוֹצֵא, כְּשֶׁחָטְאוּ יִשְׂרָאֵל וְשָׁבוּ לְמוּלוֹ, פָּשַׁט יָדוֹ וְקִבְּלָם, וּמָחַל לָהֶם מִיָּד. וְזהוּ שֶׁכָּתוּב (מיכה ז) מִי אֵל כָּמוֹךָ נוֹשֵׂא עָוֹן וְעֹבֵר עַל פֶּשַׁע.

פָּרָשְׁתָא ח (בראשית ד) וְהָאָדָם יָדַע אֶת חַוָּה אִשְׁתּוֹ. אִרְבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, יֵשׁ לָנוּ לְהַרְהֵר בְּהָא פָּרָשְׁתָא, וְכָל שֶׁכֵּן בְּהַאי פְּסוּקָא, דְּאָמְרָה חַוָּה, קָנִיתִי אִישׁ אֶת ה'.

פָּרָשָׁה ח. (בראשית ד) וְהָאָדָם יָדַע אֶת חַוָּה אִשְׁתּוֹ. אָמַר רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, יֵשׁ לָנוּ לְהַרְהֵר בַּפָּרָשָׁה הַזּוֹ, וְכָל שֶׁכֵּן בַּפְּסוּק הַזֶּה, שֶׁאָמְרָה חַוָּה (שם) קָנִיתִי אִישׁ אֶת ה'.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, אֲנָא יָדַעְנָא לֵיהּ כִּפְשִׁיטוּתֵיהּ. דְּהָא תְּנַן, אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, הַאי מַאן דְּאִתְיְלֵיד לֵיהּ בַּר, כַּד שָׁרֵי לְמַלָּלָא, חוֹבָה עָלֵיהּ לַאֲלָפָא לֵיהּ פְּסוּקֵי דְאוֹרַיְיתָא, דְּאִינּוּן דְּחִילוּ מִן קֳדָם ה', דְּכַד יִרְבֵּי יְדַכַּר לוֹ לְאִינּוּן כְּתוּבִין, לְדַחֲלָא מִן מָארֵיהּ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֲנִי יָדַעְתִּי אוֹתוֹ כְּפַשְׁטוּתוֹ, שֶׁהֲרֵי שָׁנִינוּ, אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, זֶה מִי שֶׁנּוֹלַד לוֹ בֵּן, כְּשֶׁמַּתְחִיל לְדַבֵּר, חוֹבָה עָלָיו לְלַמְּדוֹ פְּסוּקֵי תוֹרָה, שֶׁהֵם יִרְאָה מִלִּפְנֵי ה', שֶׁכְּשֶׁיִּגְדַּל, יִזְכֹּר אֶת אוֹתָם הַכְּתוּבִים לְיִרְאָה מֵרִבּוֹנוֹ.

רַבִּי עֲקִיבָא, הָוָה יָתֵיב קַמֵּיהּ דְּר' אֱלִיעֶזֶר, אָמַר לֵיהּ מַאי הַאי פָּרָשָׁתָא דִּכְתִיב בָּהּ, דַּאֲמַר וַתֵּלֶד אֶת קַיִן, וַתֹּאמֶר קָנִיתִי אִישׁ אֶת ה'. אָמַר לֵיהּ, עֲקִיבָא, אֵימָא לָךְ, יוֹמָא דְּר' בְּרוֹקָא וּשְׁאַר חַבְרַיָּיא גְּלוּ הַהוּא חוֹבָה דַּעֲבִיד אָדָם, לָא הֲוָה אִצְטְרִיךְ לְאִינּוּן דְּלָא יָדְעֵי עֲמִיקְתָּא וּמַסְתַּרְתָּא. וְהַהוּא יוֹמָא דְּאִתְגְּלֵי, אִשְׁתְּמַע כֹּלָּא מֵהַאי פְּסוּקָא.

רַבִּי עֲקִיבָא הָיָה יוֹשֵׁב לִפְנֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. אָמַר לוֹ, מָה הַפָּרָשָׁה הַזּוֹ וְהַפָּסוּק הַזֶּה שֶׁאָמַר וַתֵּלֶד אֶת קַיִן, וַתֹּאמֶר קָנִיתִי אִישׁ אֶת ה'? אָמַר לוֹ, עֲקִיבָא, אֹמַר לְךָ. הַיּוֹם שֶׁרַבִּי בְּרוֹקָא וּשְׁאָר הַחֲבֵרִים גִּלּוּ אֶת אוֹתוֹ הַחֵטְא שֶׁעָשָׂה אָדָם, לֹא הָיָה צָרִיךְ לְאוֹתָם שֶׁלֹּא יוֹדְעִים עֲמֻקּוֹת וְנִסְתָּרוֹת, וְהַיּוֹם הַהוּא שֶׁהִתְגַּלָּה, נִשְׁמַע הַכֹּל מִן הַפָּסוּק הַזֶּה.

אָדָם נִצְטַוָּה עַל הַשֵּׁשֶׁם, וְחָטָא בַּשֵּׁשֶׁם. נִצְטַוָּה עַל הַשֵּׁשֶׁם, הוּא הַשֵּׁשֶׁם הַמְיוּחָד, דִּכְתִיב (שם ב) וְעֵץ הַחַיִּים וְגוֹ'. וְחָטָא בַּשֵּׁשֶׁם, זֶהוּ שֵׁשֶׁם הַמְשׁוּתָּף, דִּכְתִיב וְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע.

אָדָם נִצְטַוָּה עַל הַשֵּׁשֶׁם וְחָטָא בַּשֵּׁשֶׁם. נִצְטַוָּה עַל הַשֵּׁשֶׁם, הוּא הַשֵּׁשֶׁם הַמְיֻחָד, שֶׁכְּתוּב (שם ב) וְעֵץ הַחַיִּים וְגוֹ'. וְחָטָא בַּשֵּׁשֶׁם, זֶהוּ שֵׁשֶׁם הַמְשֻׁתָּף, שֶׁכְּתוּב וְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע.

וְחַוָּה הָיְתָה תְּחִלָּה בַּעֲבֵירָה עַל זֶה. דִּכְתִיב (שם ג) וַתִּקַּח מִפִּרְיוֹ. וּלְאַחַר שֶׁחָטְאוּ, וְיָדְעוּ עָוֹנָם עַל מַה שֶׁעָבְרוּ, הִתְמַרְמְרוּ עַל מַה שֶׁחָטְאוּ, וְהִיא בְּיוֹתֵר, מִפְּנֵי שֶׁהִיא הָיְתָה תְּחִלָּה לָעֲבֵירָה, לַעֲבוֹר עַל שְׁמוֹ הַגָּדוֹל. כֵּיוָן שֶׁנּוֹלַד לָהּ בֵּן, הִרְגִּישָׁה בַּדָּבָר, וְאָמְרָה קָנִיתִי אִישׁ אֶת ה' שֶׁהוּא הַשֵּׁשֶׁם הַמְיֻחָד, וְעַל כֵּן לֹא אָמְרָה הַשֵּׁשֶׁם הַמְשׁוּתָּף.

וְחַוָּה הָיְתָה תְּחִלָּה בְּעֲבֵרָה עַל זֶה, שֶׁכָּתוּב (שם ג) וַתִּקַּח מִפִּרְיוֹ. וּלְאַחַר שֶׁחָטְאוּ וְיָדְעוּ עָוֹנָם עַל מַה שֶׁעָבְרוּ, הִתְמַרְמְרוּ עַל מַה שֶׁחָטְאוּ, וְהִיא בְּיוֹתֵר, מִפְּנֵי שֶׁהִיא הָיְתָה תְּחִלָּה לָעֲבֵרָה לַעֲבֹר עַל שְׁמוֹ הַגָּדוֹל. כֵּיוָן שֶׁנּוֹלַד לָהּ בֵּן, הִרְגִּישָׁה בַּדָּבָר, וְאָמְרָה קָנִיתִי אִישׁ אֶת ה', שֶׁהוּא הַשֵּׁשֶׁם הַמְיֻחָד, וְעַל כֵּן לֹא אָמְרָה הַשֵּׁשֶׁם הַמְשֻׁתָּף.

אָמַר רִבִּי עֲקִיבָא, הַאי טַעְמָא, חוֹזֵר עַל מַה דְּאָמַר רִבִּי אַבָּהוּ, (שמות כב) זוֹבֵחַ לָאֱלֹהִים יָחֳרָם. אָמַר רִבִּי אֱלִיעֶזֶר, חֲזָרָה חַוָּה לְהוֹדוֹת עַל אוֹתוֹ עָוֹן שֶׁעָבְרָה, וְאָמְרָה, לֹא יִהְיֶה זֶה כְּמוֹנוּ, לָתֵת כָּבוֹד לְאַחֵר זוּלָתוֹ. אֲבָל זֶה יִהְיֶה אֶת הַשֵּׁשֶׁם מַמָּשׁ, וְלֹא לְאַחֵר.

אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, הַטַּעַם הַזֶּה חוֹזֵר עַל מַה שֶּׁאָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, (שמות כב) זֹבֵחַ לָאֱלֹהִים יָחֳרָם. אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, חֲזָרָה חֲוָה לְהוֹדוֹת עַל אוֹתוֹ הֶעָוֹן שֶׁעָבְרָה, וְאָמְרָה, לֹא יִהְיֶה זֶה כְּמוֹנוּ לָתֵת כָּבוֹד לְאַחֵר זוּלָתוֹ, אֲבָל זֶה יִהְיֶה אֶת הַשֵּׁם מַמָּשׁ, וְלֹא לְאַחֵר.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וְשַׁפִּיר קָאָמַר ר' עֲקִיבָא, דְּאִתְחַזַּר עִנְיָינָא עַל מַה דְּאָמַר רַבִּי אַבָּהוּ. וְכֵן חַוָּה אָמְרָה אֶת ה', וְלֹא לְשֵׁם אַחֵר. וְכֵן חַנָּה אָמְרָה (שמואל א א) וּנְתַתִּיו לַה' כָּל יְמֵי חַיָּיו, וְלֹא לְשֵׁם אַחֵר. וְעַל זֶה אָמְרָה תּוֹרָה (שם לד) כִּי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אַחֵר, כִּי ה' קַנָּא שְׁמוֹ, אֵל קַנָּא הוּא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וְיָפֶה אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא שֶׁחָזַר הָעִנְיָן עַל מַה שֶּׁאָמַר רַבִּי אַבָּהוּ. וְכֵן חַוָּה אָמְרָה אֶת ה', וְלֹא לְשֵׁם אַחֵר. וְכֵן חַנָּה אָמְרָה וּנְתַתִּיו לַה' כָּל יְמֵי חַיָּיו, וְלֹא לְשֵׁם אַחֵר. וְעַל זֶה אָמְרָה תּוֹרָה (שם לד) כִּי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אַחֵר, כִּי ה' קַנָּא שְׁמוֹ, אֵל קַנָּא הוּא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, עַד אֵימָתַי יְטַיְילוּן חַבְרַיָּיא בְּרָזִין עִילָּאִין דְּמַלְכָּא. אָמַר רַבִּי אֶלְכְּסַנְדְּרַאי, תְּנִינָן, מוֹסְרִין סִתְרֵי תוֹרָה לַחֲבֵרִים הָרְאוּיִים לְכָךְ, כְּגוֹן אֲנַן וְחַבְרַיָּיא כְּגוֹנָן.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, עַד אֵימָתַי יְטַיְילוּ הַחֲבֵרִים בַּסּוֹדוֹת הָעֶלְיוֹנִים שֶׁל הַמֶּלֶךְ? אָמַר רַבִּי אֶלְכְּסַנְדְּרַאי, שְׁנִינוּ, מוֹסְרִים סִתְרֵי תוֹרָה לַחֲבֵרִים הָרְאוּיִים לְכָךְ, כְּמוֹ שֶׁאֲנַחְנוּ וְהַחֲבֵרִים שֶׁכָּמוֹנוּ.

(בראשית ד) וַתּוֹסֶף לָלֶדֶת אֶת אָחִיו אֶת הָבֶל, אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְרַבִּי עֲקִיבָא, מַה שָּׁמַעְתָּ לְךָ בְּהַאי. אָמַר לֵיהּ עַל כָּךְ אֲנָא יָתֵיב קַמָּךְ. אָמַר לֵיהּ, אַסְתֵּים פּוּמָךְ, וּפְתַח עֵינָךְ וְאוּדְנָךְ, וַאֲצִית.

וַתּוֹסֶף לָלֶדֶת אֶת אָחִיו אֶת הָבֶל (בראשית ד, ב). אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְרַבִּי עֲקִיבָא, מַה נִּשְׁמַע לְךָ בָּזֶה? אָמַר לוֹ, עַל כָּךְ אֲנִי יוֹשֵׁב לְפָנֶיךָ. אָמַר לוֹ, סְתֹם פִּיךָ, וּפְתַח עֵינֶיךָ וְאָזְנֶיךָ, וְהַקְשֵׁב.

דְּרֶמֶז הוּא דְּקָא רָמַז, עַל הַהוּא שְׁמָא זְעֵירָא, דְּאִתְאֲצַל מִשְּׁמָא קַדִּישָׁא, דַּאֲנָא וְאַתְּ יָדְעָנָא. וּבְהַאי שְׁמָא חָבְיִין סַגִּיאִין בְּנֵי נָשָׁא, וְהוּא רֶמֶז מְהֵימְנוּתָא, לְמַאן דְּאִסְתַּכַּל בְּחָכְמְתָא.

שֶׁרֶמֶז הוּא רוֹמֵז עַל אוֹתוֹ שֵׁם זְעִיר שֶׁנֶּאֱצַל מִן הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, שֶׁאֲנִי וְאַתָּה יוֹדְעִים. בַּשֵּׁם הַזֶּה חוֹטְאִים בְּנֵי אָדָם רַבִּים, וְהוּא רֶמֶז הָאֱמוּנָה לְמִי שֶׁמִּתְבּוֹנֵן בַּחָכְמָה.

עוֹד אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, עֲקִיבָא, רֶמֶז דְּאִתְקְטַל הֶבֶל, אוֹרֵי עַל מְהֵימְנוּתָא דִּשְׁמָא יַקִּירָא עִילָּאָה דְּמַלְכָּא, דִּכְתִיב (ישעיה ב) וְנִשְׂגָּב ה' לְבַדּוֹ. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, וַוי לְעָלְמָא כַּד תֵּיפּוֹק מִנַּיהּ, כְּעַן אֲנָא מִסְתַּכַּל בְּחָכְמְתָא סַגִּיאָה. אָמַר לֵיהּ, הָא אָמְרִית לָךְ אַסְתֵּים פּוּמָךְ, דְּהָא חָזֵינָא דְּדַי לִי וְלָךְ בְּעָלְמָא.

עוֹד אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, עֲקִיבָא, הֶרֶמֶז שֶׁנֶּהֱרַג הֶבֶל מוֹרֶה עַל הָאֱמוּנָה שֶׁל הַשֵּׁם הַנִּכְבָּד הָעֶלְיוֹן שֶׁל הַמֶּלֶךְ, שֶׁכָּתוּב (ישעיה ב) וְנִשְׂגָּב ה' לְבַדּוֹ. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, אוֹי לָעוֹלָם כְּשֶׁתֵּצֵא מִמֶּנּוּ, כַּעַת אֲנִי מִסְתַּכֵּל בְּחָכְמָה רַבָּה. אָמַר לוֹ, הֲרֵי אָמַרְתִּי לְךָ סְתֹם פִּיךָ, שֶׁהֲרֵי רָאִיתִי שֶׁדַּי לִי וּלְךָ בָּעוֹלָם.

אָמַר ר' יְהוּדָה, נִתְחַזֵּר קַיִן לִהְיוֹת עוֹבֵד אֲדָמָה, וְהֶבֶל רוֹעֶה צֹאן, זֶה הֵבִיא קָרְבָּן, וְזֶה הֵבִיא קָרְבָּן. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, קַיִן בָּא בְּגַסּוּת הָרוּחַ, וְהֶבֶל בִּנְמִיכוּת הָרוּחַ, דִּכְתִיב (תהלים נא) זִבְחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁבָּרָה. מַה כְּתִיב (בראשית ד) וַיִּשַׁע ה' אֶל הֶבֶל וְאֶל מִנְחָתוֹ וְאֶל קַיִן וְאֶל מִנְחָתוֹ לֹא שָׁעָה. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, לָמָּה נָפְלוּ פָּנָיו, עַל שֶׁלֹּא נִתְקַבְּלָה מִנְחָתוֹ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, חָזַר קַיִן לִהְיוֹת עוֹבֵד אֲדָמָה וְהֶבֶל רוֹעֶה צֹאן. זֶה הֵבִיא קָרְבָּן, וְזֶה הֵבִיא קָרְבָּן. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, קַיִן בָּא בְּגַסּוּת הָרוּחַ, וְהֶבֶל בִּנְמִיכוּת הָרוּחַ, שֶׁכָּתוּב זִבְחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁבָּרָה. מַה כָּתוּב? (בראשית ד) וַיִּשַׁע ה' אֶל הֶבֶל וְאֶל מִנְחָתוֹ וְאֶל קַיִן וְאֶל מִנְחָתוֹ לֹא שָׁעָה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, לָמָּה נָפְלוּ פָּנָיו? עַל שֶׁלֹּא נִתְקַבְּלָה מִנְחָתוֹ.

וְתָאנָא, אר"י, אוֹתוֹ הַיּוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה הָיָה, יוֹם שֶׁדִּין כָּל הַנְּשָׁמוֹת, עוֹבְרִים לְפָנָיו. אָמַר לוֹ, לָמָּה חָרָה לְךָ, הֲלֹא אִם תֵּיטִיב שְׂאֵת, אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, כְּלוֹמַר אִם תֵּיטִיב, יִהְיֶה לְךָ שְׂאֵת.

וְלָמַדְנוּ, אוֹתוֹ הַיּוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה הָיָה, יוֹם שֶׁדִּין כָּל הַנְּשָׁמוֹת עוֹבְרִים לְפָנָיו. אָמַר לוֹ, לָמָּה חָרָה לְךָ? הֲלֹא אִם תֵּיטִיב שְׂאֵת. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּלוֹמַר, אִם תֵּיטִיב, יִהְיֶה לְךָ שְׂאֵת.

לַפֶּתַח חַטָּאת רוֹבֵץ, כְּלוֹמַר, לְאוֹתָם פִּתְחֵי גַּן עֵדֶן, שֶׁהַנְּשָׁמוֹת עוֹבְרוֹת בּוֹ, חַטָּאת רוֹבֵץ. הַחַטָּאת שֶׁתַּעֲשֶׂה יִהְיֶה מְזוּמָן שָׁם, וְשָׁם תְּקַבֵּל עוֹנְשֵׁךְ. וְאֵלֶיךָ תְּשׁוּקָתוֹ, כְּלוֹמַר אִם תֵּיטִיב מַעֲשֶׂיךָ, וְהַחַטָּאת הַהוּא יִכָּסֵף לְךָ שֶׁתַּעֲשֶׂה עֲבֵירוֹת. אַתָּה תִּמְשָׁל בּוֹ, שֶׁלֹּא יוּכַל לְקַטְרֵג עָמְךָ.

לַפֶּתַח חַטָּאת רֹבֵץ (בראשית ד, ז) - כְּלוֹמַר, לְאוֹתָם פִּתְחֵי גַּן עֵדֶן שֶׁהַנְּשָׁמוֹת עוֹבְרוֹת בּוֹ - חַטָּאת רֹבֵץ. הַחַטָּאת שֶׁתַּעֲשֶׂה יִהְיֶה מְזֻמָּן שָׁם, וְשָׁם תְּקַבֵּל עָנְשֶׁךָ. וְאֵלֶיךָ תְּשׁוּקָתוֹ - כְּלוֹמַר, אִם תֵּיטִיב מַעֲשֶׂיךָ, וְהַחַטָּאת הַהוּא יִכָּסֵף לְךָ שֶׁתַּעֲשֶׂה עֲבֵרוֹת. אַתָּה תִּמְשָׁל בּוֹ - שֶׁלֹּא יוּכַל לְקַטְרֵג עַמְּךָ.

תָּאנָא, אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, אֲנָא חֲמֵינָא לְרַבִּי עֲקִיבָא, שֶׁשָּׁאַל לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר דָּבָר זֶה. אָמַר לֵיהּ, עֲקִיבָא, סַק עֵינָךְ לְעֵילָא, וְאַתְּ תִּיב גַּבַּאי, דְּהָא מִפַּרְשׁ כּוֹלָּא בַּמָּה דַּאֲמַרְנָא. זְקַף עֵינוֹי, לְבָתַר אַרְכִּין רֵישֵׁיהּ, אֲמַר, הָא עֲבַדְנָא כְּעוֹבָדָא דְּחִיוְּיָא, וְלָא יָדַעְנָא. קָרֵיב גַּבּוֹי ר' אֱלִיעֶזֶר, וְלָחִישׁ לֵיהּ, אָתָא ר' עֲקִיבָא, וּנְשֵׁיק יְדוֹי, וּבָכָה, וַאֲמַר, כּוֹלָּא הוּא כְּמָה דַּאֲמַרְתְּ בְּקַדְמֵיתָא. זָקְפָאן זְקִיפָן, תַּתָּאן תַּתָּאִין, דְּלָא יָכֵיל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בַּהֲדֵי שׁוּתָּפִין.

לְמַדְנוּ, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, אֲנִי רָאִיתִי אֶת רַבִּי עֲקִיבָא שֶׁשָּׁאַל אֶת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַדָּבָר הַזֶּה. אָמַר לוֹ, עֲקִיבָא, הֵרֶם עֵינֶיךָ לְמַעְלָה, וְאַתָּה שֵׁב אֶצְלִי, שֶׁהֲרֵי הַכֹּל מְפֹרָשׁ בְּמַה שֶׁאָמַרְתִּי. הֵרִים עֵינָיו, אַחַר כָּךְ הִרְכִּין רֹאשׁוֹ. אָמַר, הֲרֵי עָשִׂיתִי כְּמַעֲשֵׂה הַנָּחָשׁ וְלֹא יָדַעְתִּי. קָרַב אֵלָיו רַבִּי אֶלְעָזָר וְלָחַשׁ לוֹ. בָּא רַבִּי עֲקִיבָא, וְנָשַׁק יָדוֹ וּבָכָה, וְאָמַר, הַכֹּל הוּא כְּמוֹ שֶׁאָמַרְתָּ בָּרִאשׁוֹנָה - מַגְבִּיהִים אֶת הַגְּבוֹהִים, וּמוֹרִידִים אֶת הַתַּחְתּוֹנִים, שֶׁאֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יָכוֹל עִם שֻׁתָּפִים.

אָמַר ר' שִׁמְעוֹן, חַוָּה אָמְרָה, שֶׁקָּנְתָה אִישׁ אֶת ה', שֶׁהוּא ה' הַמְיוּחָד. וְהוּא קִלְקֵל מַעֲשָׂיו, וְלֹא רָצָה לַעֲמוֹד בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שם) וַיֵּצֵא קַיִן מִלִּפְנֵי ה', יָצָא מֵאוֹתוֹ הַכְּלָל שֶׁאָמְרָה אִמּוֹ.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, חַוָּה אָמְרָה שֶׁקָּנְתָה אִישׁ אֶת ה', שֶׁהוּא ה' הַמְיֻחָד, וְהוּא קִלְקֵל מַעֲשָׂיו וְלֹא רָצָה לַעֲמֹד בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר. וְהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) וַיֵּצֵא קַיִן מִלִּפְנֵי ה', יָצָא מֵאוֹתוֹ הַכְּלָל שֶׁאָמְרָה אִמּוֹ.

וּבִשְׁבִיל כָּךְ מַה כְּתִיב. וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ נוֹד, שֶׁהָיָה נָד בָּאָרֶץ. וְהוּא כְּמוֹ כֵן עָשָׂה תְּשׁוּבָה, כְּשֶׁהוֹדָה עַל חַטָּאתוֹ, וְקִבֵּל עָלָיו עוֹנְשׁוֹ. דְּתָנִינָן, כָּל הַמִּתְוַדֶּה חַטֹּאתָיו וּמִתְבַּיֵּישׁ מֵהֶן מוֹחֲלִין לוֹ מִיָּד עַל כָּל עֲוֹנוֹתָיו. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי כח) וּמוֹדֶה וְעוֹזֵב יְרוּחָם.

וּבִשְׁבִיל כָּךְ מַה כְּתוּב? וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ נוֹד, שֶׁהָיָה נָד בָּאָרֶץ. וְהוּא כְּמוֹ כֵן עָשָׂה תְּשׁוּבָה, כְּשֶׁהוֹדָה עַל חַטָּאתוֹ וְקִבֵּל עָלָיו עָנְשׁוֹ. שֶׁשָּׁנִינוּ, כָּל הַמִּתְוַדֶּה חַ אתָיו וּמִתְבַּיֵּשׁ מֵהֶן, מוֹחֲלִין לוֹ מִיָּד עַל כָּל עֲוֹנוֹתָיו, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (משלי כח) וּמוֹדֶה וְעֹזֵב יְרֻחָם.

ר' חִיָּיא אֲמַר מֵהָכָא, (ויקרא ה) וְהִתְוַדָּה אֲשֶׁר חָטָא, וְנֶאֱמַר (שם) וְנִסְלַח לוֹ. ר' יֵיסָא אָמַר, אֵין דָּבָר בָּעוֹלָם עוֹמֵד בִּפְנֵי הַתְּשׁוּבָה. קַיִן נִגְזַר עָלָיו נָע וָנָד תִּהְיֶה בָּאָרֶץ, וּכְשֶׁעָשָׂה תְּשׁוּבָה, פָּקַע הַחֹצִי. דִּכְתִיב, (בראשית ד) וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ נוֹד, אֲבָל נָע לֹא נֶאֱמַר.

רַבִּי חִיָּיא אָמַר מִכָּאן, (ויקרא ה) וְהִתְוַדָּה אֲשֶׁר חָטָא, וְנֶאֱמַר (שם) וְנִסְלַח לוֹ. רַבִּי יֵיסָא אָמַר, אֵין דָּבָר בָּעוֹלָם עוֹמֵד בִּפְנֵי הַתְּשׁוּבָה. קַיִן נִגְזַר עָלָיו נָע וָנָד תִּהְיֶה בָּאָרֶץ, וּכְשֶׁעָשָׂה תְּשׁוּבָה, פָּקַע הַחֹצִי, שֶׁכָּתוּב (בראשית ד) וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ נוֹד, אֲבָל נָע לֹא נֶאֱמַר.

תָּנוּ רַבָּנָן, עַל הַכֹּל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מוֹחֵל, וְאֵינוֹ מוֹחֵל עַל כְּבוֹד שְׁמוֹ. וּמִי אֵינוֹ מוֹחֵל, וַהֲרֵי מְנַשֶּׁה מֶלֶךְ יְהוּדָה הֵמִיר כְּבוֹדוֹ שֶׁל מָקוֹם בַּהֲבָלִים. שֶׁאֲנִי מְנַשֶּׁה, דְּהוּא בְּגַרְמֵיהּ יָדַע דְּהֶבֶל הוּא, וְלָא שַׁוִּי לֵיהּ עִיקָּר בְּלִבֵּיהּ, דִּבְרֵי ר' יְהוּדָה. ר' שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אֵין לְךָ דָּבָר שֶׁבָּעוֹלָם שֶׁעוֹמֵד בִּפְנֵי הַתְּשׁוּבָה כְּלָל.

שָׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ, עַל הַכֹּל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מוֹחֵל, וְאֵינוֹ מוֹחֵל עַל כְּבוֹד שְׁמוֹ. וְהֵאֵם אֵינוֹ מוֹחֵל, וַהֲרֵי מְנַשֶּׁה מֶלֶךְ יְהוּדָה הֵמִיר כְּבוֹדוֹ שֶׁל מָקוֹם בַּהֲבָלִים? שׁוֹנֶה מְנַשֶּׁה, שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ יָדַע שֶׁהֶבֶל הוּא, וְלֹא שָׂם אוֹתוֹ עִקָּר בְּלִבּוֹ - דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אֵין לְךָ דָּבָר בָּעוֹלָם שֶׁעוֹמֵד בִּפְנֵי הַתְּשׁוּבָה כְּלָל.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מַאי דִּכְתִיב, (בראשית ד) וַאֲחוֹת תּוּבַל קַיִן נַעֲמָה. אֶלָּא אָמַר רַבִּי יִצְחָק, צַדֶּקֶת הָיְתָה, וּנְעִימָה בְּמַעֲשֶׂיהָ. ר' אַבָּהוּ אָמַר, פְּשׁוּטוֹ שֶׁל מִקְרָא מוֹרֶה עַל שֶׁהָיְתָה חֲכָמָה בִּמְלֶאכֶת הַבַּרְזֶל, כְּמוֹ אָחִיהָ תּוּבַל קַיִן. מַשְׁמַע דִּכְתִיב, הוּא הָיָה אֲבִי כָּל חֹרֵשׁ נְחֹשֶׁת וּבַרְזֶל, וַאֲחוֹת תּוּבַל קַיִן נַעֲמָה, הוּא הוֹצִיא אוּמָנוּת זוֹ, וַאֲחוֹתוֹ עִמּוֹ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, וַאֲחוֹת תּוּבַל קַיִן נַעֲמָה, שֶׁהָיְתָה בְּקִיאָה כְּמוֹתוֹ, וא"ו דְּוַאֲחוֹת מוֹסִיף עַל הָעִנְיָן שֶׁל מַעְלָה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מַה זֶּה שֶׁכָּתוּב (שם) וַאֲחוֹת תּוּבַל קַיִן נַעֲמָה? אֶלָּא, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, צַדֶּקֶת הָיְתָה וּנְעִימָה בְּמַעֲשֶׂיהָ. רַבִּי אַבָּהוּ אָמַר, פְּשׁוּטוֹ שֶׁל מִקְרָא מוֹרֶה עַל שֶׁהָיְתָה חֲכָמָה בִּמְלֶאכֶת הַבַּרְזֶל כְּמוֹ אָחִיהָ תּוּבַל

קַיִן, מִמַּשְׁמַע שֶׁכָּתוּב הוּא הָיָה אֲבִי כָּל חֹרֵשׁ נְחֹשֶׁת וּבַרְזֶל, וַאֲחוֹת תּוּבַל קַיִן נַעֲמָה. הוּא הוֹצִיא אֻמָּנוּת זוֹ, וַאֲחוֹתוֹ עִמּוֹ. וְהוּ שֶׁכָּתוּב וַאֲחוֹת תּוּבַל קַיִן נַעֲמָה, שֶׁהָיְתָה בְּקִיאָה כְּמוֹתוֹ. וְא"ו שֶׁל וַאֲחוֹת מוֹסִיף עַל הָעִנְיָן שֶׁל מַעְלָה.

רַבִּי בָּא אָמַר, אִמָּן שֶׁל שֵׁדִים הָיְתָה, וְהוֹלִידָה אוֹתָם. דְּהָא אִימָּא דְּאַשְׁמְדַאי, מַלְכָּא דְּשֵׁידֵי, נַעֲמָה שְׁמָהּ. ר' יִצְחָק בְּשֵׁם ר' יוֹחָנָן אָמַר, עַל שֵׁם יוֹפְיָהּ נִקְרֵאת כָּךְ, וּמִמֶּנָּהּ יָצְאוּ אוֹתָן דְּכְתִיב (שם ו) כִּי טוֹבוֹת הֵנָּה, בְּמַרְאֶה וּבְיוֹפִי.

רַבִּי בָּא אָמַר, אִמָּם שֶׁל שֵׁדִים הָיְתָה, וְהוֹלִידָה אוֹתָם. שֶׁהֲרֵי אִמּוֹ שֶׁל אַשְׁמְדַאי, מֶלֶךְ הַשֵּׁדִים, שְׁמָהּ נַעֲמָה. רַבִּי יִצְחָק בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, עַל שֵׁם יָפְיָהּ נִקְרֵאת כָּךְ, וּמִמֶּנָּה יָצְאוּ אוֹתָן שֶׁכָּתוּב (שם ו, ב) כִּי טֹבַת הֵנָּה, בְּמַרְאֶה וּבְיֹפִי.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, לָמָּה נֶאֱמַר בְּשֵׁת (שם ה) וַיּוֹלֶד בִּדְמוּתוֹ כְּצַלְמוֹ, וּבְקַיִן וּבְהֶבֶל לֹא נֶאֱמַר. אָמַר לֵיהּ ר' חִיָּיא, קַיִן וְהֶבֶל לֹא הָיוּ, אֶלָּא לְאַחֲזָאָה רְמִיזָא עִילָּאָה, וְרָזָא יַקִּירָא, וְלָא אִתּוֹ לְאִתְיַשְּׁבָא עָלְמָא מִנְהוֹן. אֲבָל שֵׁת, לָא אִתָּא לְעָלְמָא, אֶלָּא לְאִשְׁתַּלְשְׁלָא עָלְמָא מִינֵּיהּ, וּבְגִין כָּךְ אֲמַר בִּדְמוּתוֹ כְּצַלְמוֹ.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, לָמָּה נֶאֱמַר בְּשֵׁת (שם ה, ג) וַיּוֹלֶד בִּדְמוּתוֹ כְּצַלְמוֹ, וּבְקַיִן וּבְהֶבֶל לֹא נֶאֱמַר? אָמַר לוֹ רַבִּי חִיָּיא, קַיִן וְהֶבֶל לֹא הָיוּ, אֶלָּא לְהַרְאוֹת רֶמֶז עֶלְיוֹן וְסוֹד נִכְבָּד, וְלֹא בָאוּ לְיַשֵּׁב אֶת הָעוֹלָם מֵהֶם, אֲבָל שֵׁת לֹא בָא לְעוֹלָם אֶלָּא שֶׁיִּשְׁתַּלְשֵׁל הָעוֹלָם מִמֶּנּוּ, וּמִשּׁוּם כָּךְ אֲמַר בִּדְמוּתוֹ כְּצַלְמוֹ.

תַּנְיָא חָנוֹךְ בֶּן יֶרֶד צַדִּיק הָיָה, וְקִבֵּל עַל עַצְמוֹ לְהַרְשִׁיעַ. וּלְקָחוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא קוֹדֶם זְמַנּוֹ, לַעֲשׂוֹת חֶסֶד עִמּוֹ וְשֶׁיִּתֵּן לוֹ שָׂכָר טוֹב לְעוֹלָם הַבָּא.

שְׁנֵינוּ, חָנוֹךְ בֶּן יֶרֶד צַדִּיק הָיָה, וְקִבֵּל עַל עַצְמוֹ לְהַרְשִׁיעַ, וּלְקָחוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא קוֹדֶם זְמַנּוֹ לַעֲשׂוֹת חֶסֶד עִמּוֹ, וְשֶׁיִּתֵּן לוֹ שָׂכָר טוֹב לְעוֹלָם הַבָּא.

ר' אַבָּהוּ אָמַר, אֲנַן תְּנַן, (שם כא) כִּי שָׁמַע אֱלֹהִים אֶת קוֹל הַנַּעַר בַּאֲשֶׁר הוּא שָׁם. אִיכָּא דְּאָמְרֵי בַּאֲשֶׁר הוּא שָׁם, שֶׁהָיָה צַדִּיק בְּאוֹתָהּ שָׁעָה. וּלְפִיכָךְ שָׁמַע הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת קוֹלוֹ.

רַבִּי אַבָּהוּ אָמַר, אֲנוּ שָׁנִינוּ (שם כא) כִּי שָׁמַע אֱלֹהִים אֶת קוֹל הַנַּעַר בַּאֲשֶׁר הוּא שָׁם. יֵשׁ אוֹמְרִים בַּאֲשֶׁר הוּא שָׁם, שֶׁהָיָה צַדִּיק בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, וּלְפִיכָךְ שָׁמַע הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת קוֹלוֹ.

וַאֲנַן לָא גַּזְרִינָן הָכֵי בְּמַתְנִיתִין, דְּהָא אָמַר רַבִּי יְהוּדָה אָמַר רַבִּי יִצְחָק, לָמָּה נִתְגָּרֵשׁ יִשְׁמָעֵאל מִבֵּיתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם, וּמָה רָאָתָה שָׂרָה שֶׁאָמְרָה גָּרֵשׁ אֶת הָאָמָה הַזֹּאת וְאֶת בְּנָהּ, אֶלָּא הָכָא כְּתִיב, (שם) וַתֵּרֶא שָׂרָה אֶת בֶּן הָגָר הַמִּצְרִית אֲשֶׁר יָלְדָה לְאַבְרָהָם מְצַחֵק. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֵין מְצַחֵק אֶלָּא בַּעֲבוֹדָה זָרָה. כְּתִיב הָכָא מְצַחֵק, וּכְתִיב הָתָם (שמות לב) וַיָּקוּמוּ לְצַחֵק, מַה לְּהַלָּן עֲבוֹדָה זָרָה, אַף כָּאן עֲבוֹדָה זָרָה. וּבְהַהִיא שַׁעְתָּא רָשָׁע הֲוָה, אִם כֵּן בְּמַאי נוֹקִים בַּאֲשֶׁר הוּא שָׁם.

וְאָנוּ לֹא נָזַרְנוּ כָּךְ בְּמִשְׁנָה, שֶׁהֲרֵי אָמַר רַבִּי יְהוּדָה אָמַר רַבִּי יִצְחָק, לְמָה גֵּרֵשׁ יִשְׁמָעֵאל מִבֵּיתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם, וּמָה רָאֲתָה שָׂרָה שֶׁאָמְרָה (בראשית כא) גָּרֵשׁ אֶת הָאָמָה הַזֹּאת וְאֶת בְּנָהּ? אֶלָּא כָּאן כְּתוּב (שם) וַתֶּרֶא שָׂרָה אֶת בֶּן הָגָר הַמִּצְרִית אֲשֶׁר יָלְדָה לְאַבְרָהָם מְצַחֵק. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֵין מְצַחֵק אֶלָּא בַּעֲבוֹדָה זָרָה. כְּתוּב כָּאן מְצַחֵק, וְכָתוּב שָׁם (שמות לב) וַיָּקֻמוּ לְצַחֵק. מַה לְּהַלָּן עֲבוֹדָה זָרָה - אַף כָּאן עֲבוֹדָה זָרָה. וּבְאוֹתָהּ הַשָּׁעָה הָיָה רָשָׁע, אִם כֵּן, בְּמָה נִבְאַר (שם) בַּאֲשֶׁר הוּא שָׁם?

אֶלָּא מֵהַהוּא דְּגָזְרָנָא בְּמַתְנִיתִין דִּילָן, דְּאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵין בֵּית דִּין שֶׁל מַעְלָה דָּנִין אֶת הָאָדָם, עַד שֶׁיִּהְיֶה בֶּן כ' שָׁנָה. וּבֵית דִּין שֶׁל מַטָּה, מִי"ג שָׁנִים וּלְמַעְלָה. וְיִשְׁמָעֵאל בְּהַהִיא שַׁעֲתָא, לֹא הָיָה בַּר כ' שָׁנָה, וּלְפִיכָךְ לֹא דָּנוּהוּ, דְּהָא רָאוּי הָיָה לְעוֹנְשָׁא, אֶלָּא דְּיוֹמוֹהִי הוּא דְּלָא חַיְּבוּהוּ, וְהַיְינוּ דִּכְתִיב, בַּאֲשֶׁר הוּא שָׁם, בְּיוֹמִין דְּהוּא שָׁם.

אֶלָּא מֵאוֹתוֹ שֶׁפָּסְקְנוּ בַּמִּשְׁנָה שֶׁלָּנוּ, שֶׁאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵין בֵּית דִּין שֶׁל מַעְלָה דָּנִים אֶת הָאָדָם עַד שֶׁיִּהְיֶה בֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה, וּבֵית דִּין שֶׁל מַטָּה - מִשֶּׁלֹּשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנִים וְמַעְלָה. וְיִשְׁמָעֵאל בְּאוֹתָהּ הַשָּׁעָה לֹא הָיָה בֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה, וּלְפִיכָךְ לֹא דָּנוּהוּ, שֶׁהֲרֵי הָיָה רָאוּי לְעֹנֶשׁ, אֶלָּא שֶׁיָּמָיו הֵם שֶׁלֹּא חִיְּבוּהוּ וְהַיְנוּ מַה שֶׁכָּתוּב בַּאֲשֶׁר הוּא שָׁם, בְּיָמִים שֶׁהוּא שָׁם.

אָמַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, וְהָא חָזִינָן רַבָּיָא דְּלֵיתֵיהּ בַּר עֶשְׂרִים, וְהוּא טַב וְקוֹרֵא וְשׁוֹנֶה וּמֵת, מַאן סָלֵיק לֵיהּ מֵעָלְמָא. אִי תֵּימָא בְּחוֹבֵיהּ דַּאֲבוּהָ. לָא. דְּהָא אִיהוּ מִי"ג וּלְעֵילָּא. וְאִי תֵּימָא בְּחוֹבִין דִּידֵיהּ, הָא לֵיתֵיהּ בַּר כ' שָׁנָה.

אָמַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, וַהֲרֵי רָאִינוּ עֶלֶם שֶׁאֵינוֹ בֶּן עֶשְׂרִים, וְהוּא טוֹב וְקוֹרֵא וְשׁוֹנֶה וּמֵת. מִי סִלֵּק אוֹתוֹ מִן הָעוֹלָם? אִם תֹּאמַר בַּחֲטָאֵי אָבִיו - לֹא, שֶׁהִנֵּה הוּא מִי"ג וָמַעְלָה. וְאִם תֹּאמַר בַּחֲטָאָיו - הֲרֵי אֵינוֹ בֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה!

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מלה"ד, לְמֶלֶךְ שֶׁהָיָה לוֹ פַּרְדֵּס, וְיוֹם אֶחָד נִכְנַס לְטַיֵּיל בְּאוֹתוֹ פַּרְדֵּס, וְרָאָה שׁוֹשַׁנִּים קְטַנִּים צוֹמְחִים בְּתוֹכוֹ, וְהָיָה עוֹלֶה רֵיחָם לְפָנָיו שֶׁאֵין כְּמוֹתָם בָּעוֹלָם, אָמַר הַמֶּלֶךְ, אִי עַכְשָׁיו כְּשֶׁהֵם קְטַנִּים כָּךְ, כְּשֶׁיִּגְדְּלוּ עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה? לְמֶלֶךְ שֶׁהָיָה לוֹ פַּרְדֵּס, וְיוֹם אֶחָד נִכְנַס לְטַיֵּיל בְּאוֹתוֹ פַּרְדֵּס, וְרָאָה שׁוֹשַׁנִּים קְטַנִּים צוֹמְחִים בְּתוֹכוֹ, וְהָיָה עוֹלֶה רֵיחָם לְפָנָיו שֶׁאֵין כְּמוֹתָם בָּעוֹלָם. אָמַר הַמֶּלֶךְ, אִם עַכְשָׁו כְּשֶׁהֵם קְטַנִּים כָּךְ, כְּשֶׁיִּגְדְּלוּ עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

לְאַחַר יָמִים נִכְנַס בְּאוֹתוֹ פַּרְדֵּס, וְהָיָה חוֹשֵׁב שֶׁיִּמְצָא אוֹתָם הַשּׁוֹשַׁנִּים שֶׁנָּתְנוּ רֵיחַ בַּתְּחִלָּה כְּשֶׁהָיוּ לַחִים וּקְטַנִּים וּמַעֲלִים רֵיחַ, גְּדוֹלִים וְטוֹבִים עַתָּה, וְיֶהֱנֶה מֵהֶם. כֵּיוָן שֶׁהִשְׁגִּיחַ בָּהֶם, רָאָה שֶׁהֵם יְבֵשִׁים בְּלֹא רֵיחַ, וְכָעַס.

לְאַחַר יָמִים נִכְנַס בְּאוֹתוֹ פַּרְדֵּס, וְהָיָה חוֹשֵׁב שֶׁיִּמְצָא אוֹתָם הַשּׁוֹשַׁנִּים שֶׁנָּתְנוּ רֵיחַ בַּתְּחִלָּה, כְּשֶׁהָיוּ קְטַנִּים וּמַעֲלִים רֵיחַ, גְּדוֹלִים וְטוֹבִים עַתָּה וְיֶהֱנֶה מֵהֶם. כֵּיוָן שֶׁהִשְׁגִּיחַ בָּהֶם, רָאָה שֶׁהֵם יְבֵשִׁים בְּלֹא רֵיחַ, וְכָעַס.

אָמַר, אִלּוּ בַּתְּחִלָּה, כְּשֶׁהָיוּ לַחִים וְטוֹבִים וּמַעֲלִים רֵיחַ, לִקַּטְתִּים, הָיִיתִי נֶהֱנֶה בָהֶם. עַכְשָׁו בַּמֶּה אֶהֱנֶה? הֲרֵי יְבֵשִׁים הֵם.

לַשָּׁנָה הָאַחֶרֶת, נִכְנַס הַמֶּלֶךְ בַּפַּרְדֵּס, וְרָאָה שׁוֹשַׁנִּים קְטַנִּים וְנוֹתְנִים רֵיחַ, אָמַר הַמֶּלֶךְ, לְקִטוּ אוֹתָן עַכְשָׁיו, וְאֶהֱנֶה בָּהֶן, קוֹדֶם שֶׁיִּיבְּשׁוּ, כְּמוֹ שֶׁעָשׂוּ קוֹדֶם לָכֵן.

לַשָּׁנָה הָאַחֶרֶת נִכְנַס הַמֶּלֶךְ לַפַּרְדֵּס, וְרָאָה שׁוֹשַׁנִּים קְטַנִּים נוֹתְנִים רֵיחַ. אָמַר הַמֶּלֶךְ, לִקְטוּ אוֹתָן עַכְשָׁו, וְאֶהֱנֶה בָּהֶן קֹדֶם שֶׁיִּיבְּשׁוּ, כְּמוֹ שֶׁעָשׂוּ קֹדֶם לָכֵן.

כָּךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, רוֹאֶה בְּנֵי אָדָם קְטַנִּים, וְנוֹתְנִין רֵיחַ, וְהַכֹּל גָּלוּי לְפָנָיו, וְרוֹאֶה שֶׁעֲתִידִין לְהַרְשִׁיעַ, וְיִהְיוּ חֲשׁוּבִים כְּקַשׁ יָבֵשׁ, וּמַקְדִּים לָהֶם חֶסֶד, כְּדֵי לֵיהָנוֹת בָּהֶם בְּגַן עֵדֶן, וַעֲכְשָׁיו כְּשֶׁהֵם טוֹבִים, מְסַלְּקָן מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, לִיתֵּן לָהֶם שָׂכָר טוֹב בָּעוֹלָם הַבָּא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שיר השירים ו) אֲנִי לְדוֹדִי וְדוֹדִי לִי הָרוֹעֶה בַּשּׁוֹשַׁנִּים, הַמַּנְהִיג עוֹלָמוֹ כְּעִנְיָן שׁוֹשַׁנִּים.

כָּךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, רוֹאֶה בְּנֵי אָדָם קְטַנִּים וְנוֹתְנִים רֵיחַ, וְהַכֹּל גָּלוּי לְפָנָיו, וְרוֹאֶה שֶׁעֲתִידִים לְהַרְשִׁיעַ וְיִהְיוּ חֲשׁוּבִים כְּקַשׁ יָבֵשׁ, וּמַקְדִּים לָהֶם חֶסֶד, כְּדֵי לֵהָנוֹת בָּהֶם בְּגַן עֵדֶן, וַעֲכְשָׁו כְּשֶׁהֵם טוֹבִים, מְסַלְּקָם מִן הָעוֹלָם הַזֶּה לִתֵּן לָהֶם שָׂכָר טוֹב לָעוֹלָם הַבָּא. וְהוּ שֶׁכָּתוּב (שירו) אֲנִי לְדוֹדִי וְדוֹדִי לִי הָרוֹעֶה בַּשּׁוֹשַׁנִּים, הַמַּנְהִיג עוֹלָמוֹ כְּעִנְיַן שׁוֹשַׁנִּים.

אָמַר רִבִּי אַבָּהוּ, אֲנָא מְסַיֵּיעַ לְהָא דְּאָמַר רִבִּי יְהוּדָה, דְּהָא חָזִינָן כְּהַאי גַּוְונָא דְּעָבִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עִם יִשְׂרָאֵל בָּן נְבָט, דְּכַד הֲוָה רַבְיָא הֲוָה זַכַּאי וְטַב. דִּתְנַן, מַאי דִכְתִיב, (מלכים א יא) וּשְׁנֵיהֶם לְבַדָּם בַּשָּׂדֶה, מְלַמֵּד שֶׁשִּׁקּוּלִים הֵם בְּצִדְקוּתָם וּבְזִכּוּתָם מִכָּל יִשְׂרָאֵל.

אָמַר רִבִּי אַבָּהוּ, אֲנִי מְסַיֵּיעַ לָזֶה שֶׁאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, שֶׁהֲרֵי רָאִינוּ כְּמוֹ זֶה שֶׁעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עִם יִשְׂרָאֵל בֶּן נְבָט, שֶׁכְּשֶׁהָיָה עֲלֵם הָיָה צַדִּיק וְטוֹב, שֶׁשָּׁנִינוּ, מַה שֶּׁכָּתוּב וּשְׁנֵיהֶם לְבַדָּם בַּשָּׂדֶה, מְלַמֵּד שֶׁשִּׁקּוּלִים הֵם בְּצִדְקוּתָם וּבְזִכּוּתָם מִכָּל יִשְׂרָאֵל.

אָמַר ר' בְּרֶכְיָה, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַמַּלְאָךְ שֶׁל מַעְלָה, רֵיחוֹ שֶׁל יָרְבָעָם עוֹלֶה לְפָנַי, וַאֲנִי רוֹצֶה לְסַלְּקוֹ מִן הָעוֹלָם עַכְשָׁיו, כְּשֶׁיֵּשׁ בּוֹ רֵיחַ. אָמְרוּ לְפָנָיו, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אַתָּה דַּיָּין אֱמֶת, אִם עַכְשָׁיו הוּא כֵּן, כָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁיִּגְדַּל. אָמַר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, גָּלוּי וְיָדוּעַ לְפָנַי שֶׁיַּעֲשֶׂה הָרַע בְּעֵינָי. אָמְרוּ לְפָנָיו, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אִם לְפָנֶיךָ גָּלוּי, לָנוּ וְלִפְנֵי כָּל הָעוֹלָם מִי גָּלוּי. הִנִּיחוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

אָמַר רַבִּי בְּרֶכְיָה, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמַלְאָךְ שֶׁל מַעְלָה: רֵיחוֹ שֶׁל יָרְבָעָם עוֹלֶה לְפָנַי, וַאֲנִי רוֹצֶה לְסַלְּקוֹ מִן הָעוֹלָם עַכְשָׁו, כְּשֶׁיֵּשׁ בּוֹ רֵיחַ. אָמְרוּ לְפָנָיו: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אַתָּה דַּיָּין אֱמֶת, אִם עַכְשָׁו הוּא כֵּן - כָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁיִּגְדַּל. אָמַר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: גָּלוּי וְיָדוּעַ לְפָנַי שֶׁיַּעֲשֶׂה הָרַע בְּעֵינָי. אָמְרוּ לְפָנָיו: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אִם לְפָנֶיךָ גָּלוּי - לָנוּ וְלִפְנֵי כָּל הָעוֹלָם מִי גָּלוּי?! הִנִּיחוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

מַה כְּתִיב (שם יב) וַיִּוָּעֵץ הַמֶּלֶךְ וַיַּעַשׂ שְׁנֵי עֶגְלֵי זָהָב, חָטָא וְהֶחֱטִיא. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה אָמַר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, לֹא אָמַרְתִּי לָכֶם שֶׁאֲנִי רוֹצֶה לְסַלְּקוֹ מִן הָעוֹלָם קוֹדֶם זֶה, חָבָל דַּעֲבִידַת כֵּן.

מַה כְּתוּב? וַיִּוָּעֵץ הַמֶּלֶךְ וַיַּעַשׂ שְׁנֵי עֶגְלֵי זָהָב. חָטָא וְהֶחֱטִיא. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה אָמַר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: לֹא אָמַרְתִּי לָכֶם שֶׁאֲנִי רוֹצֶה לְסַלְּקוֹ מִן הָעוֹלָם קוֹדֶם זֶה?! חָבָל שֶׁעָשִׂיתִי כֵּן.

בָּא אֲבִיָּה בְּנוֹ, וְהָיָה עוֹשֶׂה טוֹב כְּשֶׁהָיָה קָטָן, וּמַה טּוֹב הָיָה עוֹשֶׂה, אָמַר רִבִּי יוֹסֵי אָמַר רִבִּי חֲנִינָא, עוֹלֵי הָרֶגֶל הָיוּ עוֹלִים עַל יָדוֹ, שֶׁלֹּא מִדַּעַת אָבִיו. רָאָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא טוֹב, וְסִלְּקוֹ מֵהָעוֹלָם קוֹדֶם יָמָיו, כְּדֵי לַעֲשׂוֹת חֶסֶד עִמּוֹ וּלְהַנְחִילוֹ לָעוֹלָם הַבָּא קוֹדֶם שֶׁיַּבְאִישׁ רֵיחוֹ, וְזֶהוּ הַחֶסֶד שֶׁעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עִם בְּרִיּוֹתָיו.

בָּא אֲבִיָּה בְּנוֹ, וְהָיָה עוֹשֶׂה טוֹב כְּשֶׁהָיָה קָטָן. וּמַה טּוֹב הָיָה עוֹשֶׂה? אָמַר רַבִּי יוֹסֵי אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: עוֹלֵי הָרֶגֶל הָיוּ עוֹלִים עַל יָדוֹ שֶׁלֹּא מִדַּעַת אָבִיו. רָאָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא טוֹב, וְסִלְּקוֹ מֵהָעוֹלָם קוֹדֶם יָמָיו, כְּדֵי לַעֲשׂוֹת חֶסֶד עִמּוֹ וּלְהַנְחִילוֹ לָעוֹלָם הַבָּא קוֹדֶם שֶׁיַּבְאִישׁ רֵיחוֹ, וְזֶהוּ הַחֶסֶד שֶׁעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עִם בְּרִיּוֹתָיו.

כָּךְ חֲנוֹךְ, בְּעוֹד שֶׁהָיָה צַדִּיק, וְהַדּוֹר כֻּלָּם חַיָּבִין, רָאָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁאִם יַנִּיחֵהוּ יִלְמוֹד מִמַּעֲשֵׂיהֶם, וְסִלְּקוֹ קוֹדֶם זְמַנּוֹ מִן הָעוֹלָם, קוֹדֶם שֶׁיַּבְאִישׁ רֵיחוֹ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית ה) וְאֵינֶנּוּ כִּי לָקַח אוֹתוֹ אֱלֹהִים, כְּלוֹמַר, וְאֵינֶנּוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה, לְמַלְאוֹת יָמָיו, כִּי לָקַח אוֹתוֹ אֱלֹהִים קוֹדֶם זְמַנּוֹ, לַעֲשׂוֹת עִמּוֹ חֶסֶד לְהַנְחִילוֹ חַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא.

כָּךְ חֲנוֹךְ, בְּעוֹד שֶׁהָיָה צַדִּיק וְהַדּוֹר כֻּלּוֹ חַיָּבִים רְשָׁעִים, רָאָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁאִם יַנִּיחֵהוּ, יִלְמֹד מִמַּעֲשֵׂיהֶם, וְסִלְּקוֹ קוֹדֶם זְמַנּוֹ מִן הָעוֹלָם, קוֹדֶם שֶׁיַּבְאִישׁ רֵיחוֹ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית ה) וְאֵינֶנּוּ כִּי לָקַח אֹתוֹ אֱלֹהִים. כְּלוֹמַר, וְאֵינֶנּוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה לְמַלֹּאת יָמָיו, כִּי לָקַח אוֹתוֹ אֱלֹהִים קוֹדֶם זְמַנּוֹ לַעֲשׂוֹת עִמּוֹ חֶסֶד לְהַנְחִילוֹ חַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא.

(שם ו) וַיִּרְאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים אֶת בְּנוֹת הָאָדָם. מַאן אִינּוּן בְּנֵי הָאֱלֹהִים. ר' יִרְמְיָה אָמַר, גְּדוֹלֵי הַדּוֹר, שֶׁהָיוּ אֲבוֹתֵיהֶם גְּדוֹלֵי הַדּוֹר, וְלֹא הָיוּ מוֹחִין בְּיָדָם. אָמַר רַבִּי חֲנִינָא לְרַב הוּנָא מַה דְּאָמַר בְּנֵי הָאֱלֹהִים. עַל שֵׁם שֶׁנִּבְרְאוּ מִשֵּׁם זֶה, דִּכְתִיב (שם א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם.

וַיִּרְאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים אֶת בְּנוֹת הָאָדָם (שם ו). מִי הֵם בְּנֵי הָאֱלֹהִים? רַבִּי יִרְמְיָה אָמַר, גְּדוֹלֵי הַדּוֹר. שֶׁהָיוּ אֲבוֹתֵיהֶם גְּדוֹלֵי הַדּוֹר וְלֹא הָיוּ מוֹחִים בְּיָדָם.

(איוב א) וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבוֹאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים כו'. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ, הוּא שָׂטָן, הוּא יֵצֶר הָרָע, הוּא מַלְאַךְ הַמָּוֶת. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, אוֹתוֹ הַיּוֹם, יוֹם שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הָיָה. יוֹם שֶׁיֵּשׁ לְכָל אָדָם לַחֲזוֹר לְמוּטָב, וְכָךְ תִּרְאֶה, אֵין דַּרְכּוֹ שֶׁל יֵצֶר הָרָע לְקַטְרֵג, אֶלָּא בְּשָׁעָה שֶׁהָאָדָם רוֹצֶה לַחֲזוֹר לְמוּטָב.

תַּנְיָא, סָבָא בְּבֵיתָא, סְמָנָא טָבָא בְּבֵיתָא. צַדִּיקָא בְּדָרָא, סִימָנָא טָבָא הֲוֵי בְּעָלְמָא. דְּתָנַן, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַטִּיל אֵימַת הַדַּיָּין וְהַמַּנְהִיג עַל בְּנֵי אָדָם. דְּכָל זְמַן שֶׁאֵימַת הַדַּיָּין עַל הַדּוֹר, בְּיָדוּעַ שֶׁהוּא צַדִּיק, וְהֵם צַדִּיקִים. נִיטְלָה אֵימָתוֹ מִבְּנֵי אָדָם, הוּא חַיָּב, וְהֵם יוֹתֵר מִמֶּנּוּ.

לָמַדְנוּ, זָקֵן בַּבַּיִת - סִימָן טוֹב בַּבַּיִת, צַדִּיק בַּדּוֹר - סִימָן טוֹב יֵשׁ בָּעוֹלָם. שֶׁשָּׁנִינוּ, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַטִּיל אֵימַת הַדַּיָּין וְהַמַּנְהִיג עַל בְּנֵי אָדָם, שֶׁכָּל זְמַן שֶׁאֵימַת הַדַּיָּין עַל הַדּוֹר, בְּיָדוּעַ שֶׁהוּא צַדִּיק וְהֵם צַדִּיקִים. נִטְלָה אֵימָתוֹ מִבְּנֵי אָדָם - הוּא רָשָׁע, וְהֵם יוֹתֵר מִמֶּנּוּ.

וּבָא הַכָּתוּב לְהוֹרוֹת, (בראשית ו) הַנְּפִילִים הָיוּ בָּאָרֶץ, אֵלּוּ אָדָם וְאִשְׁתּוֹ, שֶׁהֵם הָיוּ שֶׁנָּפְלוּ בָּאָרֶץ, בְּלֹא אָב וָאֵם. וְלָמָּה נִקְרְאוּ נְפִילִים. שֶׁנָּפְלוּ מִמַּעֲלָתָם שֶׁהָיָה לָהֶם. כְּלוֹמַר, נְפָלִים הֵם מִכְּמוֹת שֶׁהָיוּ כְּבָר. נְפָלִים הֵם, עַל שֶׁנִּטְרְדוּ מִגַּן עֵדֶן, וְלֹא חָזְרוּ לְשָׁם.

וּבָא הַכָּתוּב לְהוֹרוֹת, (בראשית ו, ד) הַנְּפִלִים הָיוּ בָּאָרֶץ - אֵלּוּ אָדָם וְאִשְׁתּוֹ, שֶׁהֵם הָיוּ שֶׁנָּפְלוּ בָּאָרֶץ בְּלֹא אָב וָאֵם. וְלָמָּה נִקְרְאוּ נְפִילִים? שֶׁנָּפְלוּ מִמַּעֲלָתָם שֶׁהָיָה לָהֶם. כְּלוֹמַר, נְפָלִים הֵם מִכְּמוֹת שֶׁהָיוּ כְּבָר, נְפָלִים הֵם עַל שֶׁנִּטְרְדוּ מִגַּן עֵדֶן וְלֹא חָזְרוּ לְשָׁם.

עַל כֵּן חָזְרָה תּוֹרָה וְאָמְרָה, אֵלּוּ הָיוּ בָּאָרֶץ, שֶׁהָיְתָה אֵימָתָם עַל כָּל הַבְּרִיּוֹת, וַעֲדַיִן הָיוּ קַיָּמִים, וְלֹא מָנְעוּ בְּנֵי הַדּוֹר מִלַּעֲשׂוֹת עֲבֵירוֹת. וּמִי הֵם אוֹתָם הָעוֹבְרִים הָעֲבֵירוֹת. גְּדוֹלֵי הַדּוֹר, אַנְשֵׁי הַשֵּׁם, שֶׁהָיוּ גְּדוֹלִים בַּדּוֹר.

עַל כֵּן חָזְרָה הַתּוֹרָה וְאָמְרָה, אֵלּוּ הָיוּ בָּאָרֶץ, שֶׁהָיְתָה אֵימָתָם עַל כָּל הַבְּרִיּוֹת, וַעֲדַיִן הָיוּ קַיָּמִים, וְלֹא מָנְעוּ בְּנֵי הַדּוֹר מִלַּעֲשׂוֹת עֲבֵרוֹת. וּמִי הֵם אוֹתָם הָעוֹבְרִים הָעֲבֵרוֹת? גְּדוֹלֵי הַדּוֹר, אַנְשֵׁי הַשֵּׁם, שֶׁהָיוּ גְּדוֹלִים בַּדּוֹר.

אָמַר רִבִּי פִּנְחָס, מִכָּאן מַשְׁמָעוּתוֹ דִּקְרָא, דִּכְתִיב (שם) הַנְּפִילִים הָיוּ בָּאָרֶץ בַּיָּמִים הָהֵם, לָהֶם הַמְנִיעָה לִמְנוֹעַ עַצְמָן מֵהָעֲבֵירוֹת בִּשְׁבִילָם, וְלֹא מָנְעוּ, וּלְעֵינֵיהֶם מַמָּשׁ בָּאִים אֶל בְּנוֹת הָאָדָם בִּזְנוּת, וְיָלְדוּ לָהֶם. וּמִי הָיוּ אוֹתָם הַנְּפִילִים שֶׁהָיוּ בַּדּוֹר. אוֹתָם הַגִּבּוֹרִים שֶׁלֹּא נִרְאָה בַּדּוֹר כְּמוֹתָם. אַנְשֵׁי הַשֵּׁם: שֵׁם הַיָּדוּעַ שֶׁקָּרָא לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, דִּכְתִיב (שם ה) וַיִּקְרָא אֶת שְׁמָם אָדָם.

אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, מִכָּאן מַשְׁמָעוּת הַפָּסוּק, שֶׁכָּתוּב (שם) הַנְּפִלִים הָיוּ בָאָרֶץ בַּיָּמִים הָהֵם, לָהֶם הַמְנִיעָה לִמְנֹעַ עַצְמָם מֵהֶעֲבֵרוֹת בִּשְׁבִילָם וְלֹא מָנְעוּ, וּלְעֵינֵיהֶם מַמָּשׁ בָּאִים אֶל בְּנוֹת הָאָדָם בִּזְנוּת וְיָלְדוּ לָהֶם. וּמִי הָיוּ אוֹתָם הַנְּפִילִים שֶׁהָיוּ בַּדּוֹר? אוֹתָם הַגִּבּוֹרִים שֶׁלֹּא נִרְאָה בַּדּוֹר כְּמוֹתָם. אַנְשֵׁי הַשֵּׁם - שֵׁם הַיָּדוּעַ שֶׁקָּרָא לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁכָּתוּב (שם ה) וַיִּקְרָא אֶת שְׁמָם אָדָם.

אמר רבי חנינא לרב הונא מה דאמר בני האלהים. על שם שנבראו משם זה, דכתיב ויברא אלהים את האדם.

אָמַר רַבִּי חֲנִינָא לְרַב הוּנָא, מַה שֶׁאָמַר בְּנֵי הָאֱלֹהִים, עַל שֵׁם שֶׁנִּבְרְאוּ מִשֵּׁם זֶה, שֶׁכָּתוּב (שם א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם.

1111111111111111

ויהי היום ויבואו בני האלהים וכו'. אמר רבי שמעון בן לקיש, הוא שטן, הוא יצר הרע, הוא מלאך המות. אמר רבי יהודה, אותו היום, יום של ראש השנה היה. יום שיש לכל אדם לחזור למוטב, וכך תראה, אין דרכו של יצר הרע לקטרג, אלא בשעה שהאדם רוצה לחזור למוטב. ברוך יי' לעולם אמן ואמן. ימלוך יי' לעולם אמן ואמן. (דף כו ע"א)

וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים וכו' (איוב א). אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ, הוּא שָׂטָן, הוּא יֵצֶר הָרָע, הוּא מַלְאַךְ הַמָּוֶת. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אוֹתוֹ הַיּוֹם, יוֹם שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הָיָה, יוֹם שֶׁיֵּשׁ לְכָל אָדָם לַחֲזוֹר לְמוּטָב. וְכָךְ תִּרְאֶה, אֵין דַּרְכּוֹ שֶׁל יֵצֶר הָרָע לְקַטְרֵג, אֶלָּא בְּשָׁעָה שֶׁהָאָדָם רוֹצֶה לַחֲזֹר לְמוּטָב. בָּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן. יִמְלוֹךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

פרשת נח

וְר' חִזְקִיָּה אָמַר, זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרְעֵי בְּהוּ, וִיהַב לוֹן אוֹרַיְיתָא קַדִּישָׁא, וְאַזְהַר לוֹן, וִיהַב לוֹן עִיטָא, לְאִסְתַּמָּרָא מֵעֵילָא וְתַתָּא, בְּגִין דְּלָא יִשְׁלוֹט בְּהוּ בַּר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְחוֹדוֹי. וְאִינוּן יָדְעֵי לְדַחְיָיא מִנַּיְיהוּ כָּל מְקַטְרְגִין, וְכָל קַסְטִירִין, בְּגִין דְּיהוֹן חוּלָקָא דְּעַדְבֵיהּ וְאַחְסַנְתֵּיהּ, כְּדָבָר אַחֵר (דברים לב) כִּי חֵלֶק ה' עַמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ.

וְרַבִּי חִזְקִיָּהוּ אָמַר, אַשְׁרֵי חֶלְקָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רָצָה בָהֶם, וְנָתַן לָהֶם תּוֹרָה קְדוֹשָׁה, וְהִזְהִיר אוֹתָם וְנָתַן לָהֶם עֵצָה לְהִשָּׁמֵר מִמַּעְלָה וּמִטָּה כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשְׁלֹט בָּהֶם - רַק הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְבַדּוֹ, וְהֵם יוֹדְעִים לְדַחוֹת מֵהֶם אֶת כָּל הַמְקַטְרְגִים וְכָל הַמַּחֲבָלִים כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ חֵלֶק גּוֹרָלוֹ וִירֻשָּׁתוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים לב) כִּי חֵלֶק ה' עַמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ.

תָּא חֲזֵי, בְּיוֹמָא דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָתֵיב בְּדִינָא עַל עָלְמָא, וְכָל בְּנֵי עָלְמָא עָאלִין לְחוּשְׁבָּנָא, וְלָא אִית מָאן דְּלָא עָאל בְּחוּשְׁבָּנָא. וְסִפְרִין דְּחַיִּין וּמֵתִין פְּתִיחָן בַּהֲהוּא יוֹמָא.

בֹּא וּרְאֵה, בַּיּוֹם שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יוֹשֵׁב בְּדִין עַל הָעוֹלָם, וְכָל בְּנֵי הָעוֹלָם נִכְנָסִים בְּחֶשְׁבּוֹן, וְאֵין מִי שֶׁלֹּא נִכְנָס בְּחֶשְׁבּוֹן, וְסִפְרֵי חַיִּים וּמֵתִים נִפְתָּחִים בַּיּוֹם הַהוּא.

וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִין דְּאִתְרְעֵי בְּהוּ, יְהַב לוֹן עִיטָא לְאִשְׁתֵּזָבָא מִכָּל מְקַטְרְגִין דְּלְעֵילָא, דְּאִינוּן אִתְמַנָּן בְּכָל זִמְנָא דְּדִינָא שַׁרְיָא עַל עָלְמָא. בְּהַאי יוֹמָא אִזְדַּמְּנָן יִשְׂרָאֵל לְאַתְעָרָא רַחֲמֵי עֲלַיְיהוּ. וּבְמֶה. בְּשׁוֹפָר.

וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, מְשׁוּם שָׁרְצָה בָהֶם, נָתַן לָהֶם עֵצָה לְהִנָּצֵל מִכָּל הַמַּקָּטְרְגִים שֶׁלְּמַעְלָה שֶׁמִּתְמַנִּים בְּכָל זְמַן שֶׁהַדִּין שׁוֹרֶה בָּעוֹלָם. בְּיוֹם הַזֶּה מִזְדַּמְּנִים יִשְׂרָאֵל לְעוֹרֵר עֲלֵיהֶם רַחֲמִים, וּבַמֶּה? בַּשּׁוֹפָר.

דְּהָא קָלָא דְּנָפִיק, סָלֵיק לְעֵילָא, וְאִתְעַר שׁוֹפָר דִּלְעֵילָא. כְּדֵין אִתְעָרוּ רַחֲמֵי מֵאַתְרֵיהוּ. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָם מִכּוּרְסַיָּיא דְּדִינָא וְיָתֵיב בְּכוּרְסַיָּא דְּרַחֲמֵי, וְחַייֵס עֲלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, וְלָא אִתְיְיהֵיב רְשׁוּ לְמַקַטְרְגָא עֲלֵיהוֹן.

שֶׁהַקּוֹל הַזֶּה שֶׁיּוֹצֵא עוֹלֶה לְמַעְלָה וּמְעוֹרֵר אֶת הַשּׁוֹפָר שֶׁלְּמַעְלָה. אָז מִתְעוֹרְרִים רַחֲמִים מִמְּקוֹמָם, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא קָם מִכִּסֵּא הַדִּין וְיוֹשֵׁב בְּכִסֵּא רַחֲמִים, וְחָס עַל יִשְׂרָאֵל, וְלֹא נִתָּנָת רְשׁוּת לַמְקַטְרֵג עֲלֵיהֶם.

וְיִשְׂרָאֵל תָּיְיבֵי בִּתְיוּבְתָּא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְתָקְעֵי שׁוֹפָר, וְאִתְעָרוּ רַחֲמֵי. דְּהָא הַהוּא קָלָא דְּנָפַק, אִתְעָרוּתָא דְּרַחֲמֵי אִיהוּ. וּכְדֵין, דִּלְטוֹרָא לָא יָכֵיל לְקַיְימָא קַמֵּי כּוּרְסְיָיא דְּרַחֲמֵי. דְּהָא לָא אָתֵי מֵהַהוּא סִטְרָא, וְלָא אִשְׁתְּכַח קַטֵּיגוֹרָא.

וְיִשְׂרָאֵל שָׁבִים בִּתְשׁוּבָה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְתוֹקְעִים שׁוֹפָר וּמְעוֹרְרִים רַחֲמִים, שֶׁהֲרֵי הַקּוֹל הַהוּא שֶׁיּוֹצֵא הוּא הִתְעוֹרְרוּת שֶׁל רַחֲמִים, וְאָז הַמַּלְשִׁין לֹא יָכוֹל לַעֲמֹד לִפְנֵי כִּסֵּא הָרַחֲמִים, שֶׁהֲרֵי לֹא בָא מִן אוֹתוֹ הַצַּד, וְלֹא נִמְצָא קַטֵּגוֹר.

בְּיוֹמָא דְּכִפּוּרֵי, דְּאִיהוּ חֲתִימָא דְּדִינָא, וְקָיְימֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִדּוּשְׁתָּא דְּמָארֵיהוֹן. בְּהַהוּא יוֹמָא, בְּגִין דְּלָא יִקָּרֵב דִּלְטוֹרָא לְמַקְדְּשָׁא, יָהֲבִין לֵיהּ שָׂעִיר, דְּאִתֵּי מִסִּטְרָא דְּרוּחָא מְסָאֲבָא, וְהוּא מְסָאֲבָא, וְרוּחָא מְסָאֲבָא אִתְהֲנֵי מִינֵיהּ, וְהוּא אִתְעַסַּק בֵּיהּ, וְלָא קָרֵיב לְמַקְדְּשָׁא לְסָאֲבָא. וּכְדֵין אַנְפִּין נְהִירִין, וְיִשְׂרָאֵל אִשְׁתְּזִיבוּ מִנֵּיהּ.

בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, שֶׁהוּא חֲתִימַת הַדִּין, וְעוֹמְדִים יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשַּׁת רִבּוֹנָם בַּיּוֹם הַהוּא כְּדֵי שֶׁלֹּא יִקָּרֵב הַמַּלְשִׁין לַמִּקְדָּשׁ, נוֹתְנִים לוֹ שָׂעִיר שֶׁבָּא מִצַּד שֶׁל רוּחַ הַטֻּמְאָה, וְהוּא טָמֵא, וְרוּחַ הַטֻּמְאָה נֶהֱנֵית מִמֶּנּוּ, וְהוּא מִתְעַסֵּק בּוֹ, וְלֹא קָרֵב לַמִּקְדָּשׁ לְטַמֵּא. וְאָז הַפָּנִים מְאִירוֹת, וְיִשְׂרָאֵל נְצוֹלִים מִמֶּנּוּ.

בְּזִמְנָא אָחֳרָא כַּד סְגִיאוּ חוֹבֵי בְּנֵי נָשָׁא, הַאי דִּלְטוֹרָא, בְּשַׁעֲתָא דְּדִינָא אִיתְעַר עַל חוֹבֵי עָלְמָא, כְּדֵין אִיהוּ אָתֵי וְאִשְׁתְּכַח מְקַטְרְגָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאִסְתָּאַב מַקְדְּשָׁא, וְכָל אַנְפִּין עֲצִיבִין, וְדִינָא אִשְׁתְּכַח. וְעַל דָּא קַיָּץ כָּל בָּשָׂר בָּא לְפָנַי. לְפָנַי וַדַּאי, לְמִתְבַּע עַל חוֹבֵי בְּנֵי עָלְמָא, דְּאִינּוּן גָּרְמוּ.

בִּזְמַן אַחֵר, כְּשֶׁרַבִּים חֲטָאֵי בְּנֵי הָאָדָם, הַמַּלְשִׁין הַזֶּה בְּשָׁעָה שֶׁהַדִּין מִתְעוֹרֵר עַל חֲטָאֵי הָעוֹלָם, אָז הוּא בָּא וְנִמְצָא כְּמְקַטְרֵג לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְנִטְמָא הַמִּקְדָּשׁ, וְכָל הַפָּנִים עֲצוּבוֹת, וְהַדִּין נִמְצָא. וְעַל זֶה (בראשית ו) קֵץ כָּל בָּשָׂר בָּא לְפָנַי. לְפָנַי וַדַּאי, לְבַקֵּשׁ עַל חֲטָאֵי בְּנֵי הָעוֹלָם, שֶׁהֵם גָּרְמוּ.

תָּא חֲזֵי, כָּל בַּר נָשׁ דְּיַעֲבֵד וְיִנְטַר פִּיקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, נִשְׁמְתָא אִסְתַּמְרָא בְּגוּפֵיהּ, דְּאִיהוּ תֵּיבָה, וְלָא אִתְעֲנַשׁ, וְלָא יִשְׁלוֹט עֲלֵיהּ מַלְאַךְ הַמָּוֶת. וְכָל בַּר נָשׁ דְּלָא נָטַיר וְלָא קַיֵּים פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, וְאַעֲבַר עֲלֵיהּ, מַלְאַךְ הַמָּוֶת כְּדֵין יִשְׁלוֹט עֲלֵיהּ.

בֹּא וּרְאֵה, כָּל אָדָם שֶׁיַּעֲשֶׂה וְיִשְׁמֹר אֶת מִצְוֹות הַתּוֹרָה, הַנְּשָׁמָה שְׁמוּרָה בְּגוּפוֹ, שֶׁהוּא תֵּבָה, וְלֹא נֶעֱנָשׁ, וְלֹא יִשְׁלֹט עָלָיו מַלְאַךְ הַמָּוֶת. וְכָל אָדָם שֶׁאֵינוֹ שׁוֹמֵר וְלֹא מְקַיֵּם מִצְוֹות הַתּוֹרָה וְעוֹבֵר עָלֶיהָ, אָז מַלְאַךְ הַמָּוֶת יִשְׁלֹט עָלָיו.

תָּא חֲזֵי, תֵּיבָה, אִיהוּ גּוּפָא. נֹחַ וְאִשְׁתּוֹ, י"ה. שֵׁם וְאִשְׁתּוֹ, ו"ה. וְאִתְעֲבִיד הַשֵּׁם מָלֵא, יד"ו אֶחָד. יֶפֶת וְאִשְׁתּוֹ, י"ה. חָם וְאִשְׁתּוֹ, וְאִינּוּן כְּדוּגְמָא.

בֹּא וּרְאֵה, הַתֵּבָה הִיא הַגּוּף. נֹחַ וְאִשְׁתּוֹ - י"ה. שֵׁם וְאִשְׁתּוֹ - ו"ה. וְנַעֲשָׂה הַשֵּׁם מָלֵא. יהו"ה אֶחָד - יֶפֶת וְאִשְׁתּוֹ. י"ה - חָם וְאִשְׁתּוֹ, וְהֵם כְּדֻגְמָא זוֹ.

וְהָא (בראשית ו) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְנֹחַ. אֱלֹהִים, דָּא שְׁכִינְתָּא, קֵץ כָּל בָּשָׂר וְגו'. (שם) צֹהַר תַּעֲשֶׂה לַתֵּיבָה, דָּא אִיהוּ רָזָא דְגוּפָא. אַתָּה וּבָנֶיךָ וְגו', גּוּבְרִין לְחוֹד, וְנָשִׁין לְחוֹד. (שם) וַיַּעַשׂ נֹחַ, דָּא בְּרִית קַדִּישָׁא. כְּכָל אֲשֶׁר צִוָּה אֹתוֹ אֱלֹהִים, דָּא שְׁכִינְתָּא. (שם ז) וַיֹּאמֶר ה' לְנֹחַ, הָכָא מִדַּת רַחֲמִים.

וְזֶה (שם) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְנֹחַ, אֱלֹהִים זוֹ שְׁכִינָה, קֵץ כָּל בָּשָׂר וְגו'. (שם) צֹהַר תַּעֲשֶׂה לַתֵּבָה - זֶהוּ הַסּוֹד שֶׁל הַגּוּף. אַתָּה וּבָנֶיךָ וְגו' - גְּבָרִים לְחוּד וְנָשִׁים לְחוּד. (שם) וַיַּעַשׂ נֹחַ - זוֹ בְּרִית קֹדֶשׁ. כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה אֹתוֹ אֱלֹהִים - זוֹ שְׁכִינָה. (שם ז, ב) וַיֹּאמֶר ה' לְנֹחַ - כָּאן מִדַּת הָרַחֲמִים.

(שם) וּמִן הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר לֹא טְהוֹרָה הִיא שְׁנַיִם אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ, דְּהָא הִיא מִסְטְרָא דְּמָסָאֲבָא, וְעַל דָּא אָמַר, וְהָאֲבַדְתִּי. וְאָסְתַּכַּל דִּלֵּית בֵּיהּ, אֶלָּא תְּרֵין, וְלָא אִית בְּהוֹן שִׁבְעָה שִׁבְעָה, כְּמָה דִכְתִיב בְּעוֹף הַשָּׁמַיִם, אַרְבַּע סְרֵי דְכַר וְנוּקְבָא, לְחַיּוֹת זֶרַע עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ. (שם) שְׁנַיִם שְׁנַיִם בָּאוּ וְגו' אֶסְתַּכַּל וְחָמֵי, עַל מָה דַּאֲמַר בְּקַדְמֵיתָא וּמִן הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר לֹא טְהוֹרָה הִיא, וּלְבָתַר שְׁנַיִם שְׁנַיִם.

וּמִן הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר לֹא טְהוֹרָה הִיא שְׁנַיִם אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ, שֶׁהֲרֵי הִיא מִצַּד הַטֻּמְאָה, וְעַל זֶה אָמַר (מיכה ה) וְהַאֲבַדְתִּי. וְאָסְתַּכַּל שֶׁאֵין בּוֹ אֶלָּא שְׁנַיִם, וְאֵין בָּהֶם שִׁבְעָה שִׁבְעָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּעוֹף הַשָּׁמַיִם, אַרְבַּע עֶשְׂרֵה זָכָר וּנְקֵבָה, לְחַיּוֹת זֶרַע עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ. (שם ז, ט) שְׁנַיִם שְׁנַיִם בָּאוּ וְגו'. הִסְתַּכֵּל וְרָאָה, עַל מַה שֶׁאָמַר בְּרִאשׁוֹנָה וּמִן הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר לֹא טְהוֹרָה הִיא, וְאַחַר כָּךְ שְׁנַיִם שְׁנַיִם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, תָּא חֲזֵי לֵית לָךְ בְּכָל לֵילְיָא וְלֵילְיָא, דְּלָא תֵּיפּוֹק נִשְׁמָתָא מִגּוּפָא דְּבַר נָשׁ, דְּאִיקְרֵי יוֹנָה. דִּכְתִיב, (שם ח) וַיְשַׁלַּח אֶת הַיּוֹנָה. הֲקַלּוּ הַמַּיִם, אִלֵּין מַיִם זַדוֹנִים, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (תהלים קכד) הַמַּיִם הַזֵּדוֹנִים. דְּאִינּוּן מִסְטְרָא דְּמָסָאֲבוּ. מֵעַל הָאָרֶץ, דְּאִינּוּן לְעֵיל מִן אַרְעָא, אִלֵּין מַלְאֲכֵי חַבָּלָה.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בֹּא וּרְאֵה, אֵין לְךָ בְּכָל לַיְלָה וְלַיְלָה שֶׁלֹּא תֵּצֵא הַנְּשָׁמָה מִגּוּף אָדָם, שֶׁנִּקְרֵאת יוֹנָה, שֶׁכָּתוּב (שם ח, ח) וַיְשַׁלַּח אֶת הַיּוֹנָה. הֲקַלּוּ הַמַּיִם - אֵלּוּ מַיִם הַזֵּידוֹנִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קכד) הַמַּיִם הַזֵּידוֹנִים, שֶׁהֵם מִצַּד הַטֻּמְאָה. מֵעַל הָאָרֶץ, שֶׁהֵם לְמַעְלָה מִן הָאָרֶץ, אֵלּוּ מַלְאֲכֵי חַבָּלָה.

מַה כְּתִיב. וְלֹא מָצְאָה הַיּוֹנָה מָנוֹחַ, דְּאִתְמְנָעֵי מֵעָלְמָא עִילָּאָה, וּמִן צַדִּיקִים דִּלְעֵילָּא, וּמִכָּל בִּרְכָאן. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית ח) וַתָּשָׁב אֵלָיו אֶל הַתֵּבָה כִּי מַיִם עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ.

מַה כְּתוּב? וְלֹא מָצְאָה הַיּוֹנָה מָנוֹחַ, שֶׁנִּמְנְעָה מִן הָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן וּמִן הַצַּדִּיקִים שֶׁלְּמַעְלָה וּמִכָּל הַבְּרָכוֹת. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית ח, ט) וַתָּשָׁב אֵלָיו אֶל הַתֵּבָה כִּי מַיִם עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ.

אַפֵּיק לָהּ תְּנָיְינוּת, וַיּוֹסֶף שַׁלַּח אֶת הַיּוֹנָה מֵאִתּוֹ, וּמִגּוֹ דּוֹחֲקָא וְצַעֲרָא, וַתָּבֹא אֵלָיו הַיּוֹנָה לְעֵת עֶרֶב, דְּלָא הֲוַת נָהֲרָא לוֹן שַׁעֲתָא דְּרָווֹחָא, כְּמָה דַּהֲוַת בְּקַדְמֵיתָא, וְאִתְחַשַּׁךְ לָהּ יוֹמָא, וְאִתְעָרַב לָהּ שִׁמְשָׁא.

הוֹצִיא אוֹתָהּ שֵׁנִית, (שם ח, י) וַיּוֹסֶף שַׁלַּח אֶת הַיּוֹנָה מֵאִתּוֹ. וּמִתּוֹךְ הַדּוֹחַק וְהַצַּעַר - וַתָּבֹא אֵלָיו הַיּוֹנָה לְעֵת עֶרֶב, שֶׁלֹּא הָיְתָה מְאִירָה לָהֶם שְׁעַת הָרְוָחָה כְּמוֹ שֶׁהָיְתָה בָּרִאשׁוֹנָה, וְנֶחְשַׁךְ לָהּ הַיּוֹם, וְהֶעֱרִיב לָהּ הַשֶּׁמֶשׁ.

וּמָה אָמְרַת לְנֹחַ וְלִבְנוֹי. (שיר השירים ה) מְצָאוּנִי הַשֹּׁמְרִים הַסּוֹבְבִים בָּעִיר. אִלֵּין נָטְרֵי תַּרְעֵי יְרוּשְׁלַיִם. וְעִם כָּל דָּא, (בראשית ח) וְהִנֵּה עֲלֵה זַיִת טָרָף בְּפִיהָ, וְעַל דָּא וַיֵּדַע נֹחַ כִּי קַלּוּ הַמַּיִם, וְאִתְתַּקָּפוּ מַלְאֲכֵי דְקֻדְשָׁה עַל מַלְאֲכֵי חַבָּלָה. וַיִּיחֶל עוֹד שִׁבְעַת יָמִים אֲחֵרִים כו', וְלֹא יָסְפָה כו', חָרְבוּ הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ.

וּמָה אָמְרָה לְנֹחַ וּלְבָנָיו? (שיר ה) מְצָאֻנִי הַשֹּׁמְרִים הַסּוֹבְבִים בָּעִיר, אִלּוּ שׁוֹמְרֵי שַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלַיִם, וְעִם כָּל זֶה (בראשית ח, יא) וְהִנֵּה עֲלֵה זַיִת טָרָף בְּפִיהָ. וְעַל זֶה (שם) וַיֵּדַע נֹחַ כִּי קַלּוּ הַמַּיִם, וְהִתְחַזְקוּ מַלְאֲכֵי הַקְּדֻשָּׁה עַל מַלְאֲכֵי הַחַבָּלָה. (שם) וַיִּיחֶל עוֹד שִׁבְעַת יָמִים אֲחֵרִים וְכוּ', וְלֹא יָסְפָה וְכוּ', חָרְבוּ הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ.

בָּתַר דְּאִסְתַּתַּר וְאַעֲבַר הַהוּא זִימְנָא דְּשַׁלִּיט מַלְאַךְ הַמָּוֶת, וְאִתְעֲבָרוּ חַיָּיבִין מֵעָלְמָא, מַה כְּתִיב, (שם) וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נֹחַ.

אַחַר שֶׁהִסְתַּתֵּר וְעָבַר אוֹתוֹ הַזְּמַן שֶׁשָּׁלַט מַלְאַךְ הַמָּוֶת וְעָבְרוּ הָרְשָׁעִים מִן הָעוֹלָם, מַה כָּתוּב? (שם) וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נֹחַ.

סְפִינְתָּא אַמְתִּילַת לְתֵיבוּתָא דְּנֹחַ, וְאִית בָּהּ גּוּבְרִין יְהוּדָאִין וְיִשְׂמְעֵאלִים וּבְנֵי עֵשָׂו, כְּדוּגְמָא דָּא אִית בְּגוּפָא, כְּלִיל מִכּוֹלְהוֹן, דְּגוּפָא דָּא, לָאו אִיהוּ מִן נִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא, וְדָא הוּא דַּאֲמַר לְנֹחַ, דְּאִיהוּ נִשְׁמָתָא לְנִשְׁמָתָא, כְּדִבֵּר אַחֵר (שם ו) עֲשֵׂה לְךָ תֵּבַת עֲצֵי גֹּפֶר.

הַסְּפִינָה נִמְשָׁלָה לְתֵבַת נֹחַ, וְיֵשׁ בָּהּ אֲנָשִׁים יְהוּדִים וְיִשְׂמְעֵאלִים וּבְנֵי עֵשָׂו. כְּדֻגְמָא זוֹ יֵשׁ בַּגּוּף כָּלוּל מִכֻּלָּם, שֶׁהַגּוּף הַזֶּה אֵינוֹ מִן הַנִּשְׁמָה הַקְּדוֹשָׁה, וְזֶהוּ שֶׁאָמַר לְנֹחַ שֶׁהוּא נִשְׁמָה לִנְשָׁמָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם ו) עֲשֵׂה לְךָ תֵּבַת עֲצֵי גֹּפֶר.

וְהָא הוּא דַּאֲמַר לְאַבְרָם, לֶךְ לְךָ מֵאַרְצְךָ, לָמָּה תְּרֵי זִימְנֵי. אֶלָּא, פּוֹק מִן דִּירָתָךְ וּמִן גּוּפָךְ, וּמִן בֵּית אָבִיךָ, דְּאִית שְׁלֵם דִּלְעֵילָּא. אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַרְאֶךָּ, דָּא גּוּפָא, דְּאִיהִי תֵּיבַת נֹחַ.

וְזֶהוּ שֶׁאָמַר לְאַבְרָם (שם יב) לֶךְ לְךָ מֵאַרְצְךָ. לָמָּה פַּעֲמַיִם? אֶלָּא, צֵא מִדִּירָתְךָ וּמִגּוּפְךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ, שֶׁיֵּשׁ שְׁלֹמוּת לְמַעְלָה. אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַרְאֶךָּ - זֶה הַגּוּף, שֶׁהוּא תֵּבֵל נֹחַ.

וּבְדוּגְמָא דָּא הֲוָה נֹחַ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שם ח) וַיְשַׁלַּח אֶת הַיּוֹנָה. וַאֲפִיקוּ לָהּ לַיּוֹנָה מִן תֵּיבוּתָא, וְיַהֲבוּ לָהּ בְּמַיָּא. בְּדוּגְמָא דָּא נָפְקָא לָהּ יוֹנָה מִן תֵּיבוּתָא דְנֹחַ, כְּמָא דְאַתְּ אָמַר וְלֹא יָסְפָה שׁוּב אֵלָיו עוֹד.

וּבַדֻּגְמָא הַזּוֹ הָיָה נֹחַ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם ח) וַיְשַׁלַּח אֶת הַיּוֹנָה. וְהוֹצִיאוּ אֶת הַיּוֹנָה מִן הַתֵּבָה וְנָתְנוּ אוֹתָהּ בְּמַיִם. בְּדֻגְמָא זוֹ יָצְאָה לָהּ הַיּוֹנָה מִתֵּבַת נֹחַ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם) וְלֹא יָסְפָה שׁוּב אֵלָיו עוֹד.

ר"י אָמַר, נֹחַ כַּד הֲוָה בְּתֵיבוּתָא, הֲוָה דָּחֵיל דְּלָא יִדְכַּר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעָלְמִין, וְכֵיוָן דְּאִתְעָבָרוּ חוֹבֵי עָלְמָא, כְּדֵין מָה כְּתִיב וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נֹחַ.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, כְּשֶׁנּוֹחַ הָיָה בַּתֵּבָה, הָיָה פּוֹחֵד שֶׁלֹּא יִזְכֹּר אוֹתוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לָעוֹלָמִים. וְכֵיוָן שֶׁעָבְרוּ חֶטְאֵי הָעוֹלָם, אָז מָה כָּתוּב? וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נֹחַ.

מדרש הנעלם רַבִּי פִּתַּח בְּהַאי קְרָא, (שיר השירים ה) מְצָאַנִי הַשֹּׁמְרִים הַסֹּבְבִים בָּעִיר הִכּוּנִי פְצָעוּנִי נָשְׂאוּ אֶת רְדִידַי מֵעָלַי שֹׁמְרֵי הַחֹמוֹת. כַּמָּה חֲבִיבָה הִיא הַנְּשָׁמָה, הַנְּתוּנָה מִתַּחַת כִּסֵּא הַכָּבוֹד, מִמְּקוֹם הַקָּדוֹשׁ, מֵאַרְצוֹת הַחַיִּים, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (תהלים קטז) אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי ה' בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים.

רַבִּי פִּתַּח בַּפָּסוּק הַזֶּה, (שם ה) מְצָאַנִי הַשֹּׁמְרִים הַסֹּבְבִים בָּעִיר הִכּוּנִי פְצָעוּנִי נָשְׂאוּ אֶת רְדִידִי מֵעָלַי שֹׁמְרֵי הַחֹמוֹת. כַּמָּה חֲבִיבָה הִיא הַנְּשָׁמָה הַנְּתוּנָה מִתַּחַת כִּסֵּא הַכָּבוֹד, מִמְּקוֹם הַקָּדוֹשׁ, מֵאַרְצוֹת הַחַיִּים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קטז) אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי ה' בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים.

וְלָמָּה קְרָאוֹ דָּוִד אַרְצוֹת הַחַיִּים, וְכִי לְמַעְלָה יֵשׁ אֲרָצוֹת. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, לֹא אֲרָצוֹת מַמָּשׁ, וְלֹא אַדַּעְתָּא דַּאֲרָצוֹת אֲמָרוֹ דָּוִד, אֶלָּא לְשׁוֹן רִיצוּי הוּא, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (יחזקאל כ) אֶרְצֶה אֶתְכֶם. כְּלוֹמַר, אָמַר דָּוִד, אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי ה', בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִרְצוּ תָּמִיד הַצַּדִּיקִים, הַנִּקְרָאִים חַיִּים, אֲשֶׁר רְצוֹנָם וְחֶפְצָם לָלֶכֶת שָׁמָּה. וּמִמְּקוֹם הַקָּדוֹשׁ, בָּאָה הַנְּשָׁמָה לְהָאִיר עַל הַגּוּף הָאָפֵל, כְּדֵי לְהוֹלִיכוֹ בְּדֶרֶךְ יְשָׁרָה, וְלַעֲבוֹד עֲבוֹדָתוֹ וּרְצוֹן בּוֹרְאוֹ, לָבֹא לְמָחַר וְלִיטוֹל שְׂכָרוֹ.

וְלָמָּה קְרָאוֹ דָּוִד אַרְצוֹת הַחַיִּים, וְכִי לְמַעְלָה יֵשׁ אֲרָצוֹת? אָמַר רַבִּי יִצְחָק, לֹא אֲרָצוֹת מַמָּשׁ, וְלֹא עַל דַּעַת שֶׁל אֲרָצוֹת אָמַר אוֹתוֹ דָּוִד, אֶלָּא לְשׁוֹן רְצוּי הוּא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (יחזקאל כ) אֶרְצֶה אֶתְכֶם. כְּלוֹמַר, אָמַר דָּוִד, אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי ה' בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יִרְצוּ תָּמִיד הַצַּדִּיקִים, הַנִּקְרָאִים חַיִּים, אֲשֶׁר רְצוֹנָם וְחֶפְצָם לָלֶכֶת שָׁמָּה. וּמִמְּקוֹם הַקָּדוֹשׁ בָּאָה הַנְּשָׁמָה לְהָאִיר עַל הַגּוּף הָאָפֵל, כְּדֵי לְהוֹלִיכוֹ בְּדֶרֶךְ יְשָׁרָה וְלַעֲבֹד עֲבוֹדָתוֹ וּרְצוֹן בּוֹרְאוֹ, לָבֹא לְמָחָר וְלִטֹּל שְׂכָרוֹ.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, אִלְמָלֵי לֹא הֲוֵינָא בְּעָלְמָא יָאוֹת לָן, וְלָא נֵיהַב חוּשְׁבָּנָא לְמָארֵיהּ דְּפִיתְקָא, לְבָתַר אָמַר, הַדְרֵי בִּי.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִלְמָלֵא לֹא הָיִינוּ בָּעוֹלָם - נָאֶה לָנוּ, וְלֹא נִתַּן חֶשְׁבּוֹן לְבַעַל הַפִּתְקָה. אַחַר כָּךְ אָמַר, חֲזַרְתִּי בִּי.

תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב בָּאָדָם, (בראשית ב) לֹא טוֹב הֱיוֹת הָאָדָם לְבַדּוֹ אֶעֱשֶׂה לוֹ עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ. אָמַר רַבִּי, זוֹ הִיא הַנְּשָׁמָה שֶׁהִיא אֶצְלוֹ עֵזֶר, לְהוֹלִיכוֹ בְּדַרְכֵי קוֹנוֹ. וְהֵיינוּ דִּתְנַן בָּא לִיטָּהֵר מְסַיְּעִין אוֹתוֹ. תְּנוּ רַבָּנָן, כְּשֶׁהָאָדָם הוֹלֵךְ בְּדַרְכֵי קוֹנוֹ, הַרְבֵּה מְסַיְּעִין אוֹתוֹ. נְשָׁמָתוֹ מְסַיַּעַת אוֹתוֹ. מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת מְסַיְּעִין אוֹתוֹ. שְׁכִינָתוֹ שֶׁל מָקוֹם מְסַיַּעַת אוֹתוֹ. וְכֻלָּם מַכְרִיזִין לְפָנָיו וְאוֹמְרִים, (משלי ד) בְּלֶכְתְּךָ לֹא יֵצַר צַעֲדֶךָ וְאִם תָּרוּץ לֹא תִכָּשֵׁל. רַבִּי נָתָן אוֹמֵר, נְשָׁמָתָן שֶׁל צַדִּיקִים מְסַיְּעִין אוֹתוֹ.

בֹּא וּרְאֵה מַה כָּתוּב בָּאָדָם, (בראשית ב) לֹא טוֹב הֱיוֹת הָאָדָם לְבַדּוֹ אֶעֱשֶׂה לוֹ עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ. אָמַר רַבִּי, זוֹ הִיא הַנְּשָׁמָה שֶׁהִיא אֶצְלוֹ עֵזֶר לְהוֹלִיכוֹ בְּדַרְכֵי קוֹנוֹ. וְהֵינוּ מַה שָּׁשָׁנִינוּ, הַבָּא לְטַהֵר מְסַיְּעִין אוֹתוֹ. שָׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ, כְּשֶׁהָאָדָם הוֹלֵךְ בְּדַרְכֵי קוֹנוֹ, הַרְבֵּה שְׁמָּסַיְּעִים לוֹ. נְשָׁמָתוֹ מְסַיַּעַת אוֹתוֹ, מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת מְסַיְּעִים אוֹתוֹ, שְׁכִינָתוֹ שֶׁל מָקוֹם מְסַיַּעַת אוֹתוֹ, וְכֻלָּם מַכְרִיזִים לְפָנָיו וְאוֹמְרִים (משליד, יב) בְּלֶכְתְּךָ לֹא יֵצַר צַעֲדֶךָ וְאִם תָּרוּץ לֹא תִכָּשֵׁל. רַבִּי נָתָן אוֹמֵר, נִשְׁמָתָם שֶׁל צַדִּיקִים מְסַיְּעוֹת אוֹתוֹ.

רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי יוֹסֵי חָמוֹי, הֲווֹ אָזְלוֹ מֵאוּשָׁא לְלוּד. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי לְר' אֶלְעָזָר, אֶפְשָׁר דְּשָׁמַעְתָּ מֵאָבִיךָ, מַאי דִּכְתִיב, (בראשית לב) וְיַעֲקֹב הָלַךְ לְדַרְכּוֹ וַיִּפְגְּעוּ בּוֹ מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים. אָמַר לֵיהּ הָכֵי שְׁמִיעַ לִי מֵאַבָּא, אִינּוּן הֲווֹ מַלְאָכִים דְּאוּזְפּוּהוּ בְּקַדְמִין מֵאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל. אָמַר לֵיהּ, מָאן אִינּוּן. אָמַר לֵיהּ לָא יְדַעְנָא. אָמַר לֵיהּ, יָאוֹת לְכוֹן צַדִּיקַיָּא, מִלָּה דְּפוּמְכוֹן כְּכִתְרָא דְּמַלְכוּתָא, בְּרֵישָׁא דְמַלְכָּא.

רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי יוֹסֵי חָמִיו הָיוּ הוֹלְכִים מֵאוּשָׁא לְלוּד. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי לְרַבִּי אֶלְעָזָר: אֶפְשָׁר שֶׁשָּׁמַעְתָּ מֵאָבִיךָ מַה זֶּה שֶׁכָּתוּב (בראשית לב, ב) וְיַעֲקֹב הָלַךְ לְדַרְכּוֹ וַיִּפְגְּעוּ בּוֹ מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים? אָמַר לוֹ: כָּךְ נִשְׁמַע לִי מֵאַבָּא, אוֹתָם שֶׁהָיוּ הַמַּלְאָכִים שֶׁלְּוּוּ אוֹתוֹ בָּרִאשׁוֹנָה מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. אָמַר לוֹ: מִי הֵם? אָמַר לוֹ: לֹא יָדַעְתִּי. אָמַר לוֹ: נָאֶה לָכֶם צַדִּיקִים, שֶׁדִּבַּר פִּיכֶם כְּכֶתֶר הַמַּלְכוּת, בְּרֹאשׁ הַמֶּלֶךְ.

עַד דַּהֲווֹ אָזְלֵי מָטוֹ לְמְעַרְתָּא דְלוּד, שְׁמָעוּ הַהוּא קָלָא דַּאֲמַר, תְּרֵין עוֹזְלִין דְּאַיְלְתָּא, עֲבָדוֹ קֻדְמֵי רְעוּתָא דְּנִיחָא לִי, וְאִינּוּן הֲווֹ מַשְׁרְיַיתָא קַדִּישָׁא, דְּעָרַע יַעֲקֹב קַמֵּיהּ. אִתְרַגִּישׁ רַבִּי אֶלְעָזָר, וְאִצְטָעַר בְּנַפְשֵׁיהּ, וַאֲמַר, מָאֵרִיהּ דְּעָלְמָא, כָּךְ אוֹרְחוֹי, טַב לָן דְּלָא נִשְׁמַע, שְׁמַעְנָא וְלָא יָדַעְנָא.

בְּעוֹד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, הִגִּיעוּ לִמְעָרַת לוֹד. שָׁמְעוּ אוֹתוֹ הַקּוֹל שֶׁאוֹמֵר: שְׁנֵי גּוֹזְלֵי הָאַיֶּלֶת עָשׂוּ לְפָנַי אֶת הָרָצוֹן שֶׁנּוֹחַ לִי, וְהֵם הָיוּ הַמַּרְכָּבָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁפָּגַשׁ יַעֲקֹב לְפָנָיו. הִתְרַגֵּשׁ רַבִּי אֶלְעָזָר וְהִצְטַעֵר בְּנַפְשׁוֹ וְאָמַר: רִבּוֹן הָעוֹלָם - כָּךְ דַּרְכּוֹ, טוֹב לָנוּ שֶׁלֹּא נִשְׁמַע, שָׁמַעְתִּי וְלֹא יָדַעְתִּי.

אִתְרְחֵישׁ לֵיהּ נִיסָא, וּשְׁמַע הַהוּא קָלָא דַּאֲמַר, אַבְרָהָם וְיִצְחָק הֲווֹ. נָפַל עַל אַנְפּוֹי, וְחָמָא דְּיוּקְנָא דְּאָבִיו, אָמַר לֵיהּ, אֲנָא שָׁאֵילְנָא, וְאַתֵּיבוּנָא, דְּאַבְרָהָם וְיִצְחָק הֲווֹ, דְּעָרְעוּ לְיַעֲקֹב, כַּד אִשְׁתֵּיזֵיב מִלָּבָן.

הִתְרַחֵשׁ לוֹ נֵס וְשָׁמַע אוֹתוֹ הַקּוֹל שֶׁאוֹמֵר: אַבְרָהָם וְיִצְחָק הָיוּ. נָפַל עַל פָּנָיו, וְרָאָה אֶת דְּיוֹקַן אָבִיו. אָמַר לוֹ: אֲנִי שָׁאַלְתִּי, וֶהֱשִׁיבוּנִי שֶׁאַבְרָהָם וְיִצְחָק הָיוּ שֶׁפָּגְעוּ בְּיַעֲקֹב כַּאֲשֶׁר נִצּוֹל מִלָּבָן.

אָמַר לֵיהּ, בְּרִי, פּוּק פֵּיקָתָךְ, וְסַב סִיבָתָךְ, דְּפוּם מְמַלֵּל רַבְרְבָן הוּא. וְלָא דָא הוּא בִּלְחוֹדוֹהִי, אֶלָּא לְכָל צַדִּיקָא, נִשְׁמַתְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּא מְעָרְעָן קֳדָמוֹהִי לְשֵׁזָבוּתֵיהּ. וְאִינּוּן מַלְאָכַיָּא קַדִּישֵׁי עִילָּאֵי.

אָמַר לוֹ, בְּנִי, תּוֹצִיא הַפִּתְקָה שֶׁלְּךָ, וְקַח דִּבְרֵי אָבִיךָ הַזָּקֵן, שֶׁפֶּה מְדַבֵּר גְּדוֹלוֹת הוּא. וְלֹא זֶה בִּלְבַד, אֶלָּא לְכָל צַדִּיק נִשְׁמוֹת הַצַּדִּיקִים נִפְגָּשִׁים לְפָנָיו לְהַצִּילוֹ, וְהֵם הַמַּלְאָכִים הַקְּדוֹשִׁים הָעֶלְיוֹנִים.

וְתָא חֲזֵי, יִצְחָק קַיָּים הֲוָה כַּהֲהוּא שַׁעֲתָא, אֲבָל נִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא אִתְנְסִיבַת בְּכוּרְסֵי יְקָרָא דְּמָארֵיהּ, כַּד אִתְעַקַּד עַל גַּבֵּי מַדְבְּחָא, וּמִכְּדֵין אִסְתִּימוּ עֵינוֹי מִלְּמֶחֱזֵי. וְהַיְינוּ דִּכְתִיב, (שם לא) וּפַחַד יִצְחָק הָיָה לִי.

וּבֹא רְאֵה, יִצְחָק הָיָה קַיָּם בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, אֲבָל הַנְּשָׁמָה הַקְּדוֹשָׁה נִלְקְחָה בְּכִסֵּא כָבוֹד שֶׁל אֲדוֹנוֹ, כְּשֶׁנֶּעֱקַד עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, וּמֵאָז נִסְתְּמוּ עֵינֵי מִלְּרְאוֹת, וְהַיְינוּ מַה שֶׁכָּתוּב (שם לא) וּפַחַד יִצְחָק הָיָה לִי.

אָמַר לֵיהּ מָה אֲנַן תַּמָּן. אָמַר לֵיהּ, אֲנָא וְאַתְּ מַלְאָכֵי עִילָּאָה, לְאִשְׁתַּעְשְׁעָא בְּמִשִׁיחָא מַלְכָּא דָּוִד. קָם, עַד דְּהֲוָה קָם, חָמָא חְמוּהִי דְּאַנְפּוֹי נְהִירִין כְּשִׁמְשָׁא.

אָמַר לוֹ: מָה אֲנוּ שָׁם? אָמַר לוֹ: אֲנִי וְאַתָּה מַלְאֲכֵי עֶלְיוֹן לְהִשְׁתַּעֲשֵׁעַ עִם הַמֶּלֶךְ הַמָּשִׁיחַ שֶׁל דָּוִד. קָם. בְּעוֹד שֶׁקָּם, רָאָה חְמֵיו שֶׁפָּנָיו מְאִירִים כְּמוֹ הַשֶּׁמֶשׁ.

אָמַר לֵיהּ חְמוּי, מִלָּה חַדְתָּא שְׁמַעְתְּ, אוֹ בְּנְהִירוּ יְקָרָא זְיוָא דְמִשָּׁה אִסְתַּכַּלְתְּ. אָמַר לֵיהּ לָא. אֶלָּא זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּא, דְּנָטְרִין לְהוֹן מַשְׁרְיָיתֵי קַדִּישֵׁי עִילָּאֵי, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים צא) כִּ"י מַלְאָכָי"ו יְצַוֶּ"ה לְ"ךָ לִשְׁמָרְךָ בְּכָל דְּרָכֶיךָ.

אָמַר לוֹ חְמִיו: דָּבָר חָדָשׁ שָׁמַעְתָּ, אוֹ שֶׁבְּאוֹר כְּבוֹד הַזִּיו שֶׁל מֹשֶׁה הִסְתַּכַּלְתָּ? אָמַר לוֹ: לֹא, אֶלָּא אַשְׁרֵי הֵם הַצַּדִּיקִים שֶׁשּׁוֹמְרִים אוֹתָם מַחֲנוֹת קְדוֹשִׁים עֶלְיוֹנִים, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים צא) כִּ"י מַלְאָכָי"ו יְצַוֶּ"ה לְ"ךָ לִשְׁמָרְךָ בְּכָל דְּרָכֶיךָ.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, עֲשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יְרוּשָׁלַיִם לְמַעְלָה, כְּנֶגֶד יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַטָּה. וְנִשְׁבַּע שֶׁלֹּא יָבֹא שָׁם, עַד שֶׁיָּבוֹאוּ יִשְׂרָאֵל בִּירוּשָׁלַיִם שֶׁל מַטָּה. שֶׁנֶּאֱמַר, (הושע יא) בְּקִרְבְּךָ קָדוֹשׁ וְלֹא אָבוֹא בָּעִיר.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, עֲשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יְרוּשָׁלַיִם לְמַעְלָה כְּנֶגֶד יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַטָּה, וְנִשְׁבַּע שֶׁלֹּא יָבֹא שָׁם עַד שֶׁיָּבאוּ יִשְׂרָאֵל בִּירוּשָׁלַיִם שֶׁל מַטָּה, שֶׁנֶּאֱמַר (הושע יא) בְּקִרְבְּךָ קָדוֹשׁ וְלֹא אָבוֹא בָּעִיר.

וְשֶׁבַע כִּתּוֹת שֶׁל מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת שׁוֹמְרִים אוֹתָם סָבִיב, וְעַל כָּל פֶּתַח וּפֶתַח כִּתּוֹת שֶׁל מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת. וְהֵם הַפְּתָחִים הַנִּקְרָאִים שַׁעֲרֵי צֶדֶק. וְאֵלּוּ הֵם הַפְּתָחִים, הַמְכֻוָּנִים לְהִכָּנֵס שָׁם נְפָשׁוֹת הַצַּדִּיקִים. וְדָוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם נִכְסַף לָהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קיח) פִּתְחוּ לִי שַׁעֲרֵי צֶדֶק אָבֹא בָם אוֹדֶה יָהּ, זֶה הַשַּׁעַר לַה' צַדִּיקִים יָבוֹאוּ בוֹ.

וְשֶׁבַע כִּתּוֹת שֶׁל מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת שׁוֹמְרִים אוֹתָם סָבִיב, וְעַל כָּל פֶּתַח וּפֶתַח כִּתּוֹת שֶׁל מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת, וְהֵם הַפְּתָחִים הַנִּקְרָאִים שַׁעֲרֵי צֶדֶק, וְאֵלּוּ הֵם הַפְּתָחִים הַמְכֻוָּנִים לְהִכָּנֵס שָׁם נְפָשׁוֹת הַצַּדִּיקִים. וְדָוִד הַמֶּלֶךְ, עָלָיו הַשָּׁלוֹם, נִכְסַף לָהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קיח) פִּתְחוּ לִי שַׁעֲרֵי צֶדֶק אָבֹא בָם אוֹדֶה יָהּ, זֶה הַשַּׁעַר לַה' צַדִּיקִים יָבוֹאוּ בוֹ.

וּלְמַעְלָה מֵהֶם שׁוֹמְרִים מה"ש, בְּחוֹמוֹת הָעִיר. שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה סב) עַל חוֹמוֹתַיִךְ יְרוּשָׁלַ͏ִם, זוֹ הִיא יְרוּשָׁלַ͏ִם שֶׁל מַעְלָה, הִפְקַדְתִּי שׁוֹמְרִים, אֵלּוּ מה"ש. וְתָאנָא, שֶׁבַע פְּתָחִים יֵשׁ לְנְפָשׁוֹת הַצַּדִּיקִים, לְהִכָּנֵס עַד מְקוֹם מַעֲלָתָם. וְעַל כָּל פֶּתַח וּפֶתַח שׁוֹמְרִים.

וּלְמַעְלָה מֵהֶם שׁוֹמְרִים מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת בְּחוֹמוֹת הָעִיר, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה סב, ו) עַל חוֹמֹתַיִךְ יְרוּשָׁלַ͏ִם - זוֹ יְרוּשָׁלַ͏ִם שֶׁל מַעְלָה, הִפְקַדְתִּי שֹׁמְרִים - אֵלּוּ מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת. וְלַמַּדְנוּ, שִׁבְעָה פְּתָחִים יֵשׁ לְנַפְשׁוֹת הַצַּדִּיקִים לְהִכָּנֵס עַד מְקוֹם מַעֲלָתָם, וְעַל כָּל פֶּתַח וּפֶתַח שׁוֹמְרִים.

הַפֶּתַח הָרִאשׁוֹן, נִכְנָסֶת הַנְּשָׁמָה בְּמְעָרַת הַמַּכְפֵּלָה. שֶׁהִיא סְמוּכָה לְגַן עֵדֶן. וְאָדָם הָרִאשׁוֹן, שׁוֹמֵר עָלָיו. זְכֻתָהּ, הוּא מַכְרִיז וְאוֹמֵר, פַּנּוּ מָקוֹם, שָׁלוֹם בּוֹאֵךְ. וְיִצְאָה מִפֶּתַח הָרִאשׁוֹן.

הַפֶּתַח הָרִאשׁוֹן - נִכְנָסֶת הַנְּשָׁמָה בְּמְעָרַת הַמַּכְפֵּלָה, שֶׁהִיא סְמוּכָה לְגַן עֵדֶן, וְאָדָם הָרִאשׁוֹן שׁוֹמֵר עָלָיו. זְכֻתָהּ - הוּא מַכְרִיז וְאוֹמֵר: פַּנּוּ מָקוֹם, שָׁלוֹם בּוֹאֵךְ. וְיִצְאָה מִפֶּתַח הָרִאשׁוֹן.

הַפֶּתַח הַשֵּׁנִי בְּשַׁעֲרֵי גַּן עֵדֶן, וּמוֹצְאָה אֶת הַכְּרוּבִים, וְאֶת לַהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת. זְכֻתָהּ, נִכְנָסֶת בְּשָׁלוֹם. וְאִם לָאו, שָׁם תִּקַּבֵּל עֹנְשָׁהּ, וְתִשְׁתָּרֵךְ בְּלַהַט הַכְּרוּבִים. וּכְנֶגְדָּם הָיוּ הַכְּרוּבִים בַּמִּקְדָּשׁ, בְּשָׁעָה שֶׁהַכֹּהֵן נִכְנָס בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, זָכָה נִכְנָס בְּשָׁלוֹם. לֹא זָכָה, מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרוּבִים יוֹצֵא לַהַב, וְנִשְׂרָף מִבִּפְנִים, וּמֵת. וְהָיוּ מְכֻוָּנִים כְּנֶגֶד אֵלּוּ אֲשֶׁר בְּשַׁעַר גַּן עֵדֶן, לְצֵרֶף הַנְּשָׁמוֹת.

הַפֶּתַח הַשֵּׁנִי - בְּשַׁעֲרֵי גַּן עֵדֶן, וּמוֹצְאָה אֶת הַכְּרוּבִים וְאֶת לַהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת. זְכֻתָהּ - נִכְנָסֶת בְּשָׁלוֹם. וְאִם לָאו - שָׁם תִּקַּבֵּל עָנְשָׁהּ, וְתִשְׁתָּרֵךְ בְּלַהַט הַכְּרוּבִים. וּכְנֶגְדָּם הָיוּ הַכְּרוּבִים בַּמִּקְדָּשׁ, בְּשָׁעָה שֶׁהַכֹּהֵן נִכְנָס בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים. זָכָה - נִכְנָס בְּשָׁלוֹם. לֹא זָכָה - מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרוּבִים יוֹצֵא לַהַב, וְנִשְׂרָף מִבִּפְנִים וּמֵת. וְהָיוּ מְכֻוָּנִים כְּנֶגֶד אֵלּוּ אֲשֶׁר בְּשַׁעַר גַּן עֵדֶן, לְצֵרֶף הַנְּשָׁמוֹת.

זְכֻתָהּ הַנְּשָׁמָה, נוֹתְנִין לָהּ פִּינְקָס סִימָן לִיכָּנֵס, וְנִכְנֶסֶת לְגַן עֵדֶן אֲשֶׁר בָּאָרֶץ. וְעָמוּד אֶחָד שֶׁל עָנָן וְנוֹגַהּ מְעוֹרָב זֶה בָּזֶה, וְעָשָׁן וְנוֹגַהּ סְבִיבָיו. שֶׁנֶּאֱמַר, (ישעיה ד) וּבָרָא ה' עַל כָּל מְכוֹן הַר צִיּוֹן וְעַל מִקְרָאֶיהָ עָנָן יוֹמָם וְעָשָׁן וְנוֹגַהּ. וְהוּא נָעוּץ מִלְמַטָּה לְמַעְלָה לְשַׁעֲרֵי שָׁמַיִם. זְכֻתָהּ לַעֲלוֹת לְמַעְלָה, עוֹלָה בְּאוֹתוֹ עָמוּד. לֹא זְכֻתָהּ יוֹתֵר, נִשְׁאֶרֶת שָׁם, וּמִתְעַדֶּנֶת מֵהַטּוּב

אֲשֶׁר לְמַעְלָה. דְּאָמַר רִבִּי יוֹסֵי, רָאִיתִי גַּן עֵדֶן, וְהוּא מְכֻוָּן כְּנֶגֶד פָּרוֹכֶת קֶרַח הַנּוֹרָא אֲשֶׁר לְמַעְלָה. וְהֵיא נֶהֱנֵית מִזִּיו הַשְּׁכִינָה, אֲבָל אֵינָהּ נִיזּוֹנֵית מִמֶּנָּהּ.

זָכְתָה הַנִּשְׁמָה - נוֹתְנִים לָהּ פִּינְקָס סִימָן לְכָנַס, וְנִכְנֶסֶת לְגַן עֵדֶן אֲשֶׁר בָּאָרֶץ. וְעַמּוּד אֶחָד שֶׁל עָנָן וְנֹגַהּ מִמַּעֲרָב זֶה בָּזֶה, וְעָשָׁן וְנֹגַהּ סְבִיבָיו, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה ד, ה) וּבָרָא ה' עַל כָּל מְכוֹן הַר צִיּוֹן וְעַל מִקְרָאֶיהָ עָנָן יוֹמָם וְעָשָׁן וְנֹגַהּ. וְהוּא נָעוּץ מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה לְשַׁעֲרֵי שָׁמַיִם. זָכְתָה לַעֲלוֹת לְמַעְלָה - עוֹלָה בְּאוֹתוֹ עַמּוּד. לֹא זָכְתָה יוֹתֵר - נִשְׁאֶרֶת שָׁם, וּמִתְעַדֶּנֶת מֵהַטּוּב אֲשֶׁר לְמַעְלָה. שֶׁאָמַר רַבִּי יוֹסֵי, רָאִיתִי גַּן עֵדֶן וְהוּא מְכֻוָּן כְּנֶגֶד פָּרֹכֶת קֶרַח הַנּוֹרָא אֲשֶׁר לְמַעְלָה, וְהֵיא נֶהֱנֵית מִזִּיו הַשְּׁכִינָה, אֲבָל אֵינָהּ נִזּוֹנֵית מִמֶּנָּהּ.

זָכְתָה לַעֲלוֹת, עוֹלָה בְּאוֹתוֹ עַמּוּד, עַד שֶׁמַּגַּעַת עַד הַפֶּתַח הַשְּׁלִישִׁי. וְהוּא נֶגֶד הָרָקִיעַ הַנִּקְרָא זְבוּל. וּמַגַּעַת עַד יְרוּשָׁלַיִם אֲשֶׁר שָׁם. וְשָׁם הַשּׁוֹמְרִים. זָכְתָה, פּוֹתְחִין לָהּ הַפְּתָחִים וְנִכְנֶסֶת.

זָכְתָה לַעֲלוֹת - עוֹלָה בְּאוֹתוֹ עַמּוּד, עַד שֶׁמַּגַּעַת עַד הַפֶּתַח הַשְּׁלִישִׁי, וְהוּא נֶגֶד הָרָקִיעַ הַנִּקְרָא זְבוּל. וּמַגַּעַת עַד יְרוּשָׁלַיִם אֲשֶׁר שָׁם. וְשָׁם הַשּׁוֹמְרִים. זָכְתָה - פּוֹתְחִין לָהּ הַפְּתָחִים וְנִכְנֶסֶת.

לֹא זָכְתָה, נוֹעֲלִים הַשְּׁעָרִים, וְדוֹחִים אוֹתָהּ לַחוּץ, וְנוֹטְלִים פִּינְקָסָהּ מִמֶּנָּהּ, וְהַנְּשָׁמָה אוֹמֶרֶת, (שיר השירים ז) מְצָאוּנִי הַשּׁוֹמְרִים הַסּוֹבְבִים בָּעִיר, אֵלּוּ מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת, הַשּׁוֹמְרִים בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וִירוּשָׁלַיִם אֲשֶׁר לְמַעְלָה. נָשְׂאוּ אֶת רְדִידִי מֵעָלָי. זֶהוּ פִּינְקָס סִימָן שֶׁלָּהּ. שׁוֹמְרֵי הַחוֹמוֹת, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ישעיה סב) עַל חוֹמוֹתַיִךְ יְרוּשָׁלַיִם הִפְקַדְתִּי שׁוֹמְרִים.

לֹא זָכְתָה - נוֹעֲלִים הַשְּׁעָרִים, וְדוֹחִים אוֹתָהּ לַחוּץ, וְנוֹטְלִים פִּינְקָסָהּ מִמֶּנָּהּ, וְהַנְּשָׁמָה אוֹמֶרֶת, (שיר ה, ז) מְצָאֻנִי הַשּׁוֹמְרִים הַסּוֹבְבִים בָּעִיר. אֵלּוּ מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת, הַשּׁוֹמְרִים בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וִירוּשָׁלַיִם אֲשֶׁר לְמַעְלָה. נָשְׂאוּ אֶת רְדִידִי מֵעָלַי - זֶהוּ פִּינְקָס, סִימָן שֶׁלָּהּ. שׁוֹמְרֵי הַחוֹמוֹת - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה סב) עַל חוֹמוֹתַיִךְ יְרוּשָׁלַיִם הִפְקַדְתִּי שֹׁמְרִים.

זָכְתָה לַעֲלוֹת, נִכְנֶסֶת שָׁם בְּאוֹתָן הַשְּׁעָרִים, וּמְשַׁבַּחַת לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ אֲשֶׁר לְמַעְלָה. וּמִיכָאֵל הַשַּׂר הַגָּדוֹל מַקְרִיב אוֹתָהּ לְקָרְבָּן. אָמַר רִבִּי יִצְחָק לְרַבִּי חִיָּיא, מַה קָּרְבָּן הוּא זֶה, יָכוֹל לוֹמַר כִּשְׁאָר הַקָּרְבָּן. אָמַר רִבִּי חִיָּיא, הַקָּרְבָּה זוֹ הִיא כְּאָדָם הַמַּקְרִיב דּוֹרוֹן לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ.

זָכְתָה לַעֲלוֹת - נִכְנֶסֶת שָׁם בְּאוֹתָם הַשְּׁעָרִים, וּמְשַׁבַּחַת לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ אֲשֶׁר לְמַעְלָה. וּמִיכָאֵל הַשַּׂר הַגָּדוֹל מַקְרִיב אוֹתָהּ לְקָרְבָּן. אָמַר רַבִּי יִצְחָק לְרַבִּי חִיָּיא: מַה קָּרְבָּן הוּא זֶה, יָכוֹל לוֹמַר כִּשְׁאָר הַקָּרְבָּן? אָמַר רַבִּי חִיָּיא: הַקָּרְבָּה זוֹ הִיא כְּאָדָם הַמַּקְרִיב דּוֹרוֹן לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ.

וּמִיכָאֵל הוֹלֵךְ עִמָּהּ, עַד הַפֶּתַח הָרְבִיעִי וְהַחֲמִישִׁי וְהַשִּׁשִּׁי, אוֹמֵר לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אַשְׁרֵי בָּנֶיךָ, בְּנֵי אוֹהֲבֶיךָ אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, אַשְׁרֵיהֶם הַצַּדִּיקִים הַטּוֹבִים הַזּוֹכִים לָזֶה. עַד שֶׁמַּגִּיעִים לַשַּׁעַר הַשְּׁבִיעִי, שֶׁהוּא עֲרָבוֹת, וְגַנְזֵי חַיִּים טוֹבִים מְצוּיִין שָׁם, וְכָל נִשְׁמוֹתֵיהֶם שֶׁל צַדִּיקִים כֻּלָּם שָׁם, וְנַעֲשִׂים מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת, וּמְקַלְּסִין לִפְנֵי

הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְנִזּוֹנִין מִזִּיו הַשְּׁכִינָה, אַסְפַּקְלַרְיָא הַמְאִירָה, וְשָׁם הַמְנוּחָה וְהַנַּחֲלָה, וְנוֹחַ חַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, אֲשֶׁר עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ.

וּמֵיכָאֵל הוֹלֵךְ עִמּוֹ, עַד הַפֶּתַח הָרְבִיעִי וְהַחֲמִישִׁי וְהַשִּׁשִּׁי, וְאוֹמֵר לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אַשְׁרֵי בָּנֶיךָ, בְּנֵי אוֹהֲבֶיךָ אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, אַשְׁרֵיהֶם הַצַּדִּיקִים הַטּוֹבִים הַזּוֹכִים לָזֶה. עַד שֶׁמַּגִּיעִים לְשַׁעַר הַשְּׁבִיעִי, שֶׁהוּא עֲרָבוֹת, וְגַנְזֵי חַיִּים טוֹבִים מְצוּיִים שָׁם, וְכָל נִשְׁמוֹתֵיהֶם שֶׁל צַדִּיקִים כֻּלָּם שָׁם, וְנַעֲשִׂים מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת, וּמְקַלְּסִים לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְנִזּוֹנִין מִזִּיו הַשְּׁכִינָה, אַסְפַּקְלַרְיָה הַמְאִירָה, וְשָׁם הַמְנוּחָה וְהַנַּחֲלָה, וְנוֹחַ חַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, (שם סד) אֲשֶׁר עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ.

וְזֶהוּ, אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת נֹחַ נֹחַ אִישׁ צַדִּיק תָּמִים. מִי רָאוּי לִהְיוֹת בְּזוֹ הַהֲנָאָה וְהַמְנוּחָה וְהַמַּרְגּוֹעַ, מִי שֶׁהוּא אִישׁ צַדִּיק תָּמִים. אָמַר רַב פָּפַּי, זֹאת הַמְנוּחָה לְמַעְלָה, הִיא אֶת הָאֱלֹהִים הִתְהַלֶּךְ נֹחַ, לְמַעְלָה, וְלֹא לְמַטָּה.

וְזֶהוּ, (בראשית ו) אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת נֹחַ נֹחַ אִישׁ צַדִּיק תָּמִים. מִי רָאוּי לִהְיוֹת בְּזוֹ הַהֲנָאָה וְהַמְנוּחָה וְהַמַּרְגּוֹעַ? מִי שֶׁהוּא אִישׁ צַדִּיק תָּמִים. אָמַר רַב פָּפַּי, זֹאת הַמְנוּחָה לְמַעְלָה, הִיא אֶת הָאֱלֹהִים הִתְהַלֶּךְ נֹחַ, לְמַעְלָה, וְלֹא לְמַטָּה.

(בראשית ו) אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת נֹחַ, ר' אֶלְכְּסַנְדְּרַאי פָּתַח (תהלים פא) לֹא יִהְיֶה בְךָ אֵל זָר וְלֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל נֵכָר. לֹא יִהְיֶה בְךָ אֵל זָר, זֶה יֵצֶר הָרָע. וְלֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל נֵכָר, שֶׁלֹּא תִּבְעוֹל אֲרָמִית.

אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת נֹחַ, רַבִּי אֶלְכְּסַנְדְּרַאי פָּתַח, (תהלים פא) לֹא יִהְיֶה בְךָ אֵל זָר וְלֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל נֵכָר. לֹא יִהְיֶה בְךָ אֵל זָר - זֶה יֵצֶר הָרָע. וְלֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל נֵכָר - שֶׁלֹּא תִּבְעֹל אֲרָמִית.

רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר, לֹא יִהְיֶה בְךָ אֵל זָר, שֶׁלֹּא תְּהֵא נוֹחַ לִכְעֹס. שֶׁכָּל הַכּוֹעֵס, כְּאִלּוּ עוֹבֵד ע"א. דְּאָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, כְּךָ הוּא דַּרְכּוֹ שֶׁל יֵצֶר הָרָע, הַיּוֹם אוֹמֵר לְךָ עֲשֵׂה כָךְ, וּלְמָחָר אוֹמֵר לְךָ עֲבוֹד עֲבוֹדָה זָרָה, וְהוֹלֵךְ וְעוֹבֵד.

רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר, לֹא יִהְיֶה בְךָ אֵל זָר - שֶׁלֹּא תְּהֵא נוֹחַ לִכְעֹס. שֶׁכָּל הַכּוֹעֵס, כְּאִלּוּ עוֹבֵד עֲבוֹדַת אֱלִילִים. שֶׁאָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, כְּךָ הוּא דַּרְכּוֹ שֶׁל יֵצֶר הָרָע: הַיּוֹם אוֹמֵר לְךָ עֲשֵׂה כָךְ, וּלְמָחָר אוֹמֵר לְךָ עֲבֹד עֲבוֹדָה זָרָה, וְהוֹלֵךְ וְעוֹבֵד.

הוּא הָיָה אוֹמֵר, כַּעַס תַּלְמִיד חָכָם גָּדוֹל מִכּוּלָּן. בִּדְבָר אַחֵר, בִּדְבָרִים שֶׁהֵם כְּנֶגֶד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, דְּאָמְרָה תּוֹרָה (משלי כא) אֵין חָכְמָה וְאֵין תְּבוּנָה וְאֵין עֵצָה לְנֶגֶד ה'. אֲבָל בִּדְבָרִים אֲחֵרִים אָסוּר לוֹ לִכְעוֹס. וְהָרַב אֲצָל תַּלְמִיד, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא מָצוּי בִּכְבוֹדוֹ וּבְמוֹרָאוֹ מוּתָּר. וְאֲצָל שְׁאָר הָעָם לְמַעַן יִהְיֶה מוֹרָאוֹ עֲלֵיהֶם לְשֵׁם שָׁמַיִם, מוּתָּר. וּשְׁאָר אֲנָשִׁים אָסוּר, שֶׁאֵין כַּעֲסָנוּתָם לְיִרְאַת שָׁמַיִם.

הוּא הָיָה אוֹמֵר, כַּעַס תַּלְמִיד חָכָם גָּדוֹל מִכּוּלָּן. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּדְבָרִים שֶׁהֵם כְּנֶגֶד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁאָמְרָה תּוֹרָה (משלי כא) אֵין חָכְמָה וְאֵין תְּבוּנָה וְאֵין עֵצָה לְנֶגֶד ה'. אֲבָל בִּדְבָרִים אֲחֵרִים אָסוּר לוֹ

לְכָעֹס. וְהָרַב אֲצָל תַּלְמִיד, כְּדֵי שֶׁיְהֵא מָצוּי בִּכְבוֹדוֹ וּבְמוֹרָאוֹ - מֻתָּר. וְאֲצָל שְׁאָר הָעָם, לְמַעַן יִהְיֶה מוֹרָאוֹ עֲלֵיהֶם לְשֵׁם שָׁמַיִם - מֻתָּר. וּשְׁאָר אֲנָשִׁים אָסוּר, שֶׁאֵין כַּעֲסָנוּתָם לְיִרְאַת שָׁמַיִם.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, מִדַּת הַצַּדִּיק, קָשֶׁה לִכְעוֹס, וְנוֹחַ לִרְצוֹת. וְזוֹ הַמִּדָּה גְּדוֹלָה מִכּוּלָּם, וּבָא הַכָּתוּב לְהוֹרוֹת, אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת נֹחַ, נֹחַ בְּדַעְתּוֹ, נֹחַ בְּדִבּוּרוֹ, נֹחַ בְּמַהֲלָכוֹ. וּמִי עוֹשֶׂה זֶה. אִישׁ צַדִּיק. וּכְשֶׁמַּת, אוֹמְרִים עָלָיו, אֵי עָנָיו, אֵי חָסִיד. תָּמִים הָיָה בְּדוֹרוֹתָיו, וּלְמַאי יְזַכֶּה, אֶת הָאֱלֹהִים הִתְהַלֶּךְ נֹחַ, לְמַעְלָה עַל כָּל הַמַּעֲלוֹת.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, מִדַּת הַצַּדִּיק - קָשֶׁה לִכְעֹס, וְנוֹחַ לִרְצוֹת. וְזוֹ הַמִּדָּה גְּדוֹלָה מִכֻּלָּן. וּבָא הַכָּתוּב לְהוֹרוֹת, אֵלֶּה תּוֹלְדֹת נֹחַ - נֹחַ בְּדַעְתּוֹ, נֹחַ בְּדִבּוּרוֹ, נֹחַ בְּמַהֲלָכוֹ. וּמִי עוֹשֶׂה זֶה? אִישׁ צַדִּיק. וּכְשֶׁמֵּת, אוֹמְרִים עָלָיו: אֵי עָנָו, אֵי חָסִיד. תָּמִים הָיָה בְּדוֹרֹתָיו, וּלְמָה יְזַכֶּה? אֶת הָאֱלֹהִים הִתְהַלֶּךְ נֹחַ, לְמַעְלָה עַל כָּל הַמַּעֲלוֹת.

וַיּוֹלֶד נֹחַ שְׁלֹשָׁה בָנִים. תְּאַנֵי רַבִּי כְּרוּסְפְּדָאי, אִלּוּ ג' הַנְּהָגוֹת אֲשֶׁר בָּאָדָם. הַנְּהָגַת הַנְּשָׁמָה, לִהְיוֹת לוֹ עֵזֶר בַּעֲבוֹדַת בּוֹרְאוֹ, וְהִיא הַנִּקְרֵאת שֵׁם. וְהַנְּהָגַת הַתַּאֲוָה, וְהַיְצֶר הָרָע, הַמַּנְהִיג וְהַמְחַמֵּם אֶת הַגּוּף בִּדְבַר עֲבֵירוֹת, וְהִיא הַנִּקְרֵאת חָם. וְהַנְּהָגַת הַיצ"ט, הַמַּנְהִיג אֶת הָאָדָם בְּכָל טוֹב, וּלְיַפּוֹת מַעֲשָׂיו בַּתּוֹרָה וּבְיִרְאַת הַשֵּׁם, וְהִיא הַנִּקְרֵאת יֶפֶת. וְהַהַנְהָגָה הַזּוֹ יַנְהִיג הָאָדָם לְהוֹלִיכוֹ בְּדֶרֶךְ חַיִּים.

וַיּוֹלֶד נֹחַ שְׁלֹשָׁה בָנִים. שָׁנָה רַבִּי כְּרוּסְפְּדָאי, אִלּוּ שְׁלֹשׁ הַנְּהָגוֹת אֲשֶׁר בָּאָדָם: הַנְּהָגַת הַנְּשָׁמָה, לִהְיוֹת לוֹ עֵזֶר בַּעֲבוֹדַת בּוֹרְאוֹ, וְהִיא הַנִּקְרֵאת שֵׁם. וְהַנְּהָגַת הַתַּאֲוָה וְהַיֵּצֶר הָרָע, הַמַּנְהִיג וְהַמְחַמֵּם אֶת הַגּוּף בִּדְבַר עֲבֵרוֹת, וְהִיא הַנִּקְרֵאת חָם. וְהַנְּהָגַת הַיֵּצֶר הַטּוֹב, הַמַּנְהִיג אֶת הָאָדָם בְּכָל טוֹב, וּלְיַפּוֹת מַעֲשָׂיו בַּתּוֹרָה וּבְיִרְאַת הַשֵּׁם, וְהִיא הַנִּקְרֵאת יֶפֶת. וְהַהַנְהָגָה הַזּוֹ יַנְהִיג הָאָדָם לְהוֹלִיכוֹ בְּדֶרֶךְ חַיִּים.

וּמִי מְעַכֵּב וּמַפְסִידוֹ. (בראשית ו) וַתִּשְׁחֶת הָאָרֶץ לִפְנֵי הָאֱלֹהִים, זֶהוּ הַגּוֹלֶם, הַמַּפְסִיד וְהַמַּשְׁחִית אֶת הַכֹּל. וְעָלָיו אָמַר שְׁלֹמֹה בְּחָכְמָתוֹ, (משלי ו) מַשְׁחִית נַפְשׁוֹ הוּא יַעֲשֶׂנָּה. מַאי הוּא יַעֲשֶׂנָּה, אָמַר רַבִּי כְּרוּסְפְּדָאי הַגּוֹלֶם יַעֲשֶׂנָּה נִשְׁחֶתֶת.

וּמִי מְעַכֵּב וּמַפְסִידוֹ? (בראשית ו) וַתִּשָּׁחֵת הָאָרֶץ לִפְנֵי הָאֱלֹהִים. זֶהוּ הַגּוֹלֶם, הַמַּפְסִיד וְהַמַּשְׁחִית אֶת הַכֹּל. וְעָלָיו אָמַר שְׁלֹמֹה בְּחָכְמָתוֹ, (משלי ו) מַשְׁחִית נַפְשׁוֹ הוּא יַעֲשֶׂנָּה. מַה זֶּה הוּא יַעֲשֶׂנָּה? אָמַר רַבִּי כְּרוּסְפְּדַאי, הַגּוֹלֶם יַעֲשֶׂנָּה נִשְׁחֶתֶת.

דָּבָר אַחֵר אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת נֹחַ, מַה כְּתִיב לְמַעְלָה מֵהָעִנְיָן, (בראשית ו) וַיִּנָּחֶם ה' כִּי עָשָׂה אֶת הָאָדָם בָּאָרֶץ וַיִּתְעַצֵּב אֶל לִבּוֹ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, בֹּא וּרְאֵה שֶׁאֵין כְּמִדַּת בָּשָׂר וָדָם, מִדּוֹתָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. מִדַּת בָּשָׂר וָדָם, עוֹשֶׂה מַה שֶּׁעוֹשֶׂה, וּלְאַחַר כֵּן מִתְחָרֵט וּמִתְעַצֵּב מִמֶּנּוּ, יָכוֹל אַף הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כֵּן.

דְּבָר אַחֵר, אֱלֶּה תּוֹלְדֹת נֹחַ, מַה כָּתוּב לְמַעְלָה מֵהַעְנְיָן? (בראשית ו') וַיִּנָּחֶם ה' כִּי עָשָׂה אֶת הָאָדָם בָּאָרֶץ וַיִּתְעַצֵּב אֶל לִבּוֹ. רַבִּי אֶלִיעֶזֶר אוֹמֵר, בֹּא וּרְאֵה שֶׁאֵין כְּמִדַּת בָּשָׂר וָדָם מִדּוֹתָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. מִדַּת בָּשָׂר וָדָם - עוֹשֶׂה מַה שֶּׁעוֹשֶׂה, וּלְאַחַר כֵּן מִתְחָרֵט וּמִתְעַצֵּב מִמֶּנּוּ. יָכוֹל אַף הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כֵּן?

תָּא שְׁמַע, דִּכְתִיב (דברים ל) רְאֵה נָתַתִּי לְפָנֶיךָ הַיּוֹם אֶת הַחַיִּים וְאֶת הַטּוֹב וְאֶת הַמָּוֶת וְאֶת הָרָע. וְהַזְהִיר לָאָדָם וְאָמַר, (דברים ל) וּבָחַרְתָּ בַּחַיִּים לְמַעַן תִּחְיֶה. וְאִם הוּא הוֹלֵךְ בְּדַרְכֵּךְ רָע, הוּא בַּעֲוֹנוֹ יָמוּת. שֶׁנֶּאֱמַר, (משלי ה) עֲוֹנוֹתָיו יִלְכְּדוּנוּ אֶת הָרָשָׁע. כָּךְ כְּתִיב, (בראשית ו) וַיַּרְא ה' כִּי רַבָּה רָעַת הָאָדָם. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אֲנִי רוֹאֶה כִּי כֻּלָּם מְחוּיָבִים, וְאִם יִכְלוּ בְּרָעָתָם, חֲרֵי יֵאָבֵד עוֹלָמִי. כֵּיוָן שֶׁרָאָה לְנֹחַ וּבָנָיו שֶׁהָיוּ צַדִּיקִים וְיִשָּׁאֵר פְּלֵיטָה בָּעוֹלָם, הִתְנַחֵם וְשָׂמַח.

בֹּא תִּשְׁמַע, שֶׁכָּתוּב (דברים ל) רְאֵה נָתַתִּי לְפָנֶיךָ הַיּוֹם אֶת הַחַיִּים וְאֶת הַטּוֹב וְאֶת הַמָּוֶת וְאֶת הָרָע. וְהַזְהִיר לָאָדָם וְאָמַר (שם) וּבָחַרְתָּ בַּחַיִּים לְמַעַן תִּחְיֶה. וְאִם הוּא הוֹלֵךְ בְּדַרְכֵּךְ רָע - הוּא בַּעֲוֹנוֹ יָמוּת, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ה) עֲוֹנוֹתָיו יִלְכְּדֻנוּ אֶת הָרָשָׁע. כָּךְ כָּתוּב (בראשית ו) וַיַּרְא ה' כִּי רַבָּה רָעַת הָאָדָם. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: אֲנִי רוֹאֶה כִּי כֻּלָּם מְחַיָּבִים, וְאִם יִכְלוּ בְּרָעָתָם, חֲרֵי יֵאָבֵד עוֹלָמִי. כֵּיוָן שֶׁרָאָה לְנֹחַ וּבָנָיו שֶׁהָיוּ צַדִּיקִים וְיִשָּׁאֵר פְּלֵיטָה בָּעוֹלָם, הִתְנַחֵם וְשָׂמַח.

וְא"ר אֶלִיעֶזֶר, הַאי וַיִּנָּחֶם, לְשׁוֹן נְחָמָה הוּא. וְכֵן כָּל וַיִּנָּחֶם שֶׁבַּתּוֹרָה, לְשׁוֹן נְחָמָה הוּא. רוֹאֶה אֶת הָרָע, וְרוֹאֶה אֶת הַטּוֹב, וּמִתְנַחֵם עִם הַטּוֹב. א"ל ר' עֲקִיבָא, לִדְבָרֶיךָ, מַאי וַיִּתְעַצֵּב אֶל לִבּוֹ. א"ל, בֹּא וּרְאֵה מִדַּת רַחֲמָנוּתוֹ שֶׁל הקב"ה, כִּי אע"פ שֶׁהִתְנַחֵם לָקַח עֲצָבוֹן עַל אֲבֵדַת הָרְשָׁעִים, שֶׁאע"פ שֶׁהָיוּ רְשָׁעִים, אֵינוֹ חָפֵץ בְּמִיתָתָן, וְלֹא הָיְתָה שִׂמְחָה לְפָנָיו.

וְאָמַר רַבִּי אֶלִיעֶזֶר, מַהוּ וַיִּנָּחֶם, לְשׁוֹן נְחָמָה הוּא. וְכֵן כָּל וַיִּנָּחֵם שֶׁבַּתּוֹרָה לְשׁוֹן נְחָמָה הוּא. רוֹאֶה אֶת הָרָע, וְרוֹאֶה אֶת הַטּוֹב, וּמִתְנַחֵם עִם הַטּוֹב. אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא: לְדִבְרֶיךָ, מַהוּ וַיִּתְעַצֵּב אֶל לִבּוֹ? אָמַר לוֹ: בֹּא וּרְאֵה מִדַּת רַחֲמָנוּתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כִּי אַף עַל פִּי שֶׁהִתְנַחֵם, לָקַח עִצָּבוֹן עַל אֲבֵדַת הָרְשָׁעִים. שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁהָיוּ רְשָׁעִים, אֵינוֹ חָפֵץ בְּמִיתָתָן, וְלֹא הָיְתָה שִׂמְחָה לְפָנָיו.

א"ר יְהוּדָה, מַאי דִּכְתִיב וְנֹחַ מָצָא חֵן בְּעֵינֵי ה'. שְׁמוֹ גָּרִים, נֹחַ בְּהִפּוּךְ חֵן. וְלָמָּה פָּתַח קְרָא בְּתוֹלְדוֹתָיו תְּחִלָּה, כְּדֵי לְהַרְאוֹת לָעוֹלָם כְּמוֹ שֶׁהוּא הָיָה צַדִּיק, אַף הֵם הָיוּ צַדִּיקִים, וּרְאוּיִין לְהִתְיַשֵּׁב הָעוֹלָם מֵהֶם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מַהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) וְנֹחַ מָצָא חֵן בְּעֵינֵי ה'? שְׁמוֹ גָּרִם, נֹחַ בְּהִפּוּךְ חֵן. וְלָמָּה פָּתַח הַפָּסוּק בְּתוֹלְדוֹתָיו תְּחִלָּה? כְּדֵי לְהַרְאוֹת לָעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁהוּא הָיָה צַדִּיק, אַף הֵם הָיוּ צַדִּיקִים, וּרְאוּיִין לְהִתְיַשֵּׁב הָעוֹלָם מֵהֶם.

וּמְנָא לָן תָּא חֲזֵי, כֵּיוָן שֶׁנִּכְנְסוּ לַתֵּיבָה, רָאוּ בְּצַעֲרוֹ שֶׁל עוֹלָם, וְנִצְטַעֲרוּ, וּמָנְעוּ עַצְמָם מִפְּרִיָּה וּרְבִיָּה. וְאִעפ"י שֶׁיָּצְאוּ, יָצְאוּ כְּמוֹ כֵן. עַד שֶׁרָאָה הקב"ה מַעֲשֵׂיהֶם, וְאָמַר, לֹא תֹהוּ בָּרָאתִי

עוֹלָמִי, וְאַתֶּם פְּרוּ וּרְבוּ, הִזְדַּוְּגוּ לִנְשׁוֹתֵיכֶם, וַעֲשׂוּ פְּרִיָה וּרְבִיָה. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, בֵּרְכָם, שֶׁנֶּאֱמַר, וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת נֹחַ וְאֶת בָּנָיו וגו'.

וּמִנַּיִן לָנוּ? בֹּא וּרְאֵה, כֵּיוָן שֶׁנִּכְנְסוּ לַתֵּבָה, רָאוּ בְּצַעֲרוֹ שֶׁל עוֹלָם, וְנִצְטַעֲרוּ, וּמָנְעוּ עַצְמָם מִפְּרִיָה וְרִבְיָה. וְאַף עַל פִּי שֶׁיָּצְאוּ, יָצְאוּ כְּמוֹ כֵן. עַד שֶׁרָאָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַעֲשֵׂיהֶם, וְאָמַר: לֹא תֹהוּ בְּרָאתִי עוֹלָמִי, וְאַתֶּם פְּרוּ וּרְבוּ, הִזְדַּוְּגוּ לִנְשׁוֹתֵיכֶם, וַעֲשׂוּ פְּרִיָה וְרִבְיָה. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה בֵּרְכָם, שֶׁנֶּאֱמַר (שם ט) וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת נֹחַ וְאֶת בָּנָיו וְגוֹ'.

אֵלֶּה תוֹלְדוֹת נֹחַ. רַבִּי פִּנְחָס פָּתַח, וַיִּרְאוּ בְנֵי הָאֱלֹהִים אֶת בְּנוֹת הָאָדָם כִּי טֹבֹת הֵנָּה. מַאן אִינּוּן בְּנֵי הָאֱלֹהִים, בְּנֵי גְדוֹלֵי הַדּוֹר. מְלַמֵּד שֶׁהָיוּ טוֹבוֹת מַרְאֶה, כְּתִיב הָכָא כִּי טֹבֹת הֵנָּה, וּכְתִיב הָתָם טוֹבַת מַרְאֶה מְאֹד. הָיוּ הוֹלְכוֹת עֲרוּמוֹת, וַאֲנָשִׁים הוֹלְכִים עֲרוּמִים, וְאֵלּוּ וְאֵלּוּ רוֹאִים אֶת עֶרְוָתָם, וְנוֹאֲפִים אֵלּוּ אֶת אֵלּוּ. וְלָמָּה נִקְרְאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים, שֶׁהָיוּ גִּבּוֹרִים גְּדוֹלִים עֲנָקִים.

אֵלֶּה תוֹלְדֹת נֹחַ. רַבִּי פִּנְחָס פָּתַח, (שם ו) וַיִּרְאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים אֶת בְּנוֹת הָאָדָם כִּי טֹבֹת הֵנָּה. מִי הֵם אוֹתָם בְּנֵי הָאֱלֹהִים? בְּנֵי גְדוֹלֵי הַדּוֹר. מְלַמֵּד שֶׁהָיוּ טוֹבוֹת מַרְאֶה, כְּתוּב כָּאן כִּי טֹבֹת הֵנָּה, וְכָתוּב שָׁם טוֹבַת מַרְאֶה מְאֹד. הָיוּ הוֹלְכוֹת עֲרֻמוֹת, וַאֲנָשִׁים הוֹלְכִים עֲרֻמִּים, וְאֵלּוּ וְאֵלּוּ רוֹאִים אֶת עֶרְוָתָם, וְנוֹאֲפִים אֵלּוּ אֶת אֵלּוּ. וְלָמָּה נִקְרְאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים? שֶׁהָיוּ גִּבּוֹרִים גְּדוֹלִים עֲנָקִים.

אָמַר ריב"ל, זִימְנָא חָדָא עָרְעִית בְּטוּרָא דְטִינָרָא דְּעֵיטָם. וְאִשְׁכָּחִית בִּתְרֵי סִטְרֵי טִינָרָא, תְּרֵין גּוּבְרִין, וְדַמְיָין בִּתְרֵין פּוּמִין, דָּא עִילָּאָה דְּדָא. וַהֲווֹ מְמַלְּלוּ דָּא עִם דָּא, תָּא וְנַעְבְּרִיהּ מִן עָלְמָא. אִזְדַּמַּן לְהוֹ הַהוּא גּוּבְרָא רַבְרְבָא, דְּאִגֶּרֶת בַּת מָחֳלַת, וּשְׁמֵיהּ יוֹסֵף שִׁידָא, אֲמַר לְהוֹן, הֲלֹא דָא הוּא רַבָּה סַגִּיאָה עִילָּאָה דְּדָרָא, דְּי בִּגְזַרַת פּוּמֵיהּ אַעְבִּירָנָא מִן יִשּׁוּבָא דְּאַרְעָא, וְדָא הוּא דְמַכְרְזֵי עֲלֵיהּ בִּרְקִיעָא.

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, פַּעַם אַחַת נִקְלַעְתִּי לְהַר שֶׁל הַסֶּלַע שֶׁל עֵיטָם, וּמָצָאתִי בִּשְׁנֵי צִדֵּי הַסֶּלַע שְׁנֵי גְּבָרִים, וְדוֹמִים בְּשִׁתֵּי פִּיּוֹת זֶה לְמַעְלָה מִזֶּה, וְהָיוּ מְדַבְּרִים זֶה עִם זֶה: בֹּא וְנַעֲבִיר אוֹתוֹ מִן הָעוֹלָם. הִזְדַּמֵּן לָהֶם אוֹתוֹ אִישׁ גָּדוֹל שֶׁל אִגֶּרֶת בַּת מָחֳלַת, וּשְׁמוֹ יוֹסֵף הַשִּׁד. אָמַר לָהֶם: זֶהוּ הָרַב הַגָּדוֹל, הָעֶלְיוֹן שֶׁל הַדּוֹר, שֶׁבִּגְזֵרַת פִּיו הֶעֱבִירַנִי מֵהַיִּשּׁוּב שֶׁל הָאָרֶץ, וְזֶהוּ שֶׁמַּכְרִיזִים עָלָיו בָּרָקִיעַ.

עַד דַּהֲוֵינָא אָזְלֵי, אַשְׁכַּחְנָא אִמְּהוֹן דְּגוּבְרַיָּיא הָאִינּוּן, אָמְרָה לְבָרַתָּא זְעֵירְתָּא, אֵלֵּין אִינּוּן חֲגָבַיָּיא זְעֵירַיָּיא, דְּחֵילְהוֹן בְּפוּמְהוֹן, אַיְיתֵי לְהוֹן גַּבָּאי, וְנַעֲבֵיד מִנְּהוֹן טַעֲמָא דְּתַבְשִׁילָא לְאָחוּךְ. עַד דַּאֲתַת, אִיתְרְחִישׁ לָן נִיסָּא, וְאִיתְעֲבִיד מִקַּדְמָהָא נַהֲרָא דְמַיָּא רַבְרְבָא, שְׁמַעְנָא דַּהֲוָות אָמְרַת, אִימָּא אִימָּא, פַּרְפָּרָא רַבַּאת סַבְרָנָא עֲבָרַת, וְעָרְקָנָא מִנְּהוֹן, וְאִשְׁתְּזִיבְנָא.

בְּעוֹד שֶׁהָיִיתִי הוֹלֵךְ, מָצָאתִי אֶת אִמָּם שֶׁל הַגְּבָרִים הַלָּלוּ. אָמְרָה לְבִתָּהּ הַקְּטַנָּה: אֵלּוּ הֵם חֲגָבִים קְטַנִּים שֶׁכֹּחָם בְּפִיהֶם, תְּבִיאִי אוֹתָם אֵלַי וְאֶעֱשֶׂה מֵהֶם תַּבְשִׁיל טָעִים לָאֲחִים שֶׁלָּךְ. עַד שֶׁבָּאָה, הִתְרַחֵשׁ לָנוּ

נַס, וְנַעֲשָׂה מִלְפָנֶיהָ נָהָר שֶׁל מַיִם גְּדוֹל. שְׁמַעְתִּי שֶׁהָיְתָה אוֹמֶרֶת: אִמָּא אִמָּא! הַפַּרְפֶּרֶת הַגְּדוֹלָה שֶׁסָּבְרְנוּ עֲבָרָה. וּבָרַחְתִּי מֵהֶן וְנִצַּלְתִּי.

וְאָמַר ריב"ל, בִּימֵי דּוֹר הַמַּבּוּל עָשָׂה הקב"ה קֵנָה הַחִטִּים, כְּקֵנָה אַרְזֵי הַלְּבָנוֹן. וְלֹא הָיוּ זוֹרְעִים וְקוֹצְרִים, אֶלָּא הָרוּחַ מְנַשֶּׁבֶת, וּמְנַשֵּׁר הַחִטִּים לְמַטָּה, וְאוֹסְפִים אוֹתָן. וְכֵן בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה. לְאַחַר שֶׁחָטְאוּ, אָמַר עֹד כָּל יְמֵי הָאָרֶץ זֶרַע וְקָצִיר וְקֹר וָחֹם וְקַיִץ וָחֹרֶף וְיוֹם וָלָיְלָה לֹא יִשְׁבֹּתוּ.

וְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, בִּימֵי דּוֹר הַמַּבּוּל עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא קֵנָה הַחִטִּים כְּקֵנָה אַרְזֵי הַלְּבָנוֹן, וְלֹא הָיוּ זוֹרְעִים וְקוֹצְרִים, אֶלָּא הָרוּחַ מְנַשֶּׁבֶת, וּמְנַשֵּׁר הַחִטִּים לְמַטָּה וְאוֹסְפִים אוֹתָם, וְכָל בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה. לְאַחַר שֶׁחָטְאוּ, אָמַר (בראשית ח, כב) עֹד כָּל יְמֵי הָאָרֶץ זֶרַע וְקָצִיר וְקֹר וָחֹם וְקַיִץ וָחֹרֶף וְיוֹם וָלָיְלָה לֹא יִשְׁבֹּתוּ.

וְא"ר יְהוֹשֻׁעַ, לֹא נָחֲתַם גְּזַר דִּינָם שֶׁל דּוֹר הַמַּבּוּל, עַד שֶׁפָּשְׁטוּ יְדֵיהֶם בַּגָּזֵל, שֶׁנֶּאֱמַר וַתִּמָּלֵא הָאָרֶץ חָמָס.

וְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, לֹא נָחֲתַם גְּזַר דִּינָם שֶׁל דּוֹר הַמַּבּוּל עַד שֶׁפָּשְׁטוּ יְדֵיהֶם בַּגָּזֵל, שֶׁנֶּאֱמַר (שם ו) וַתִּמָּלֵא הָאָרֶץ חָמָס.

וּבִימֵי דּוֹר הַמַּבּוּל הָיוּ פְּרִיָּה וּרְבִיָּה הַרְבֵּה, וּמִשְׁעָה שֶׁהָיְתָה הָאִשָּׁה יוֹלֶדֶת, הָיוּ הוֹלְכִים וְשׁוֹלְחִים אוֹתָם כְּצֹאנָם, שֶׁנֶּאֱמַר יְשַׁלְּחוּ כַּצֹּאן עֲוִילֵיהֶם וְיַלְדֵיהֶם יְרַקֵּדוּן. וּלְאַחַר כָּל זֶה מַאי כְּתִיב בְּהוּ, (שם) וַיֹּאמְרוּ לָאֵל סוּר מִמֶּנּוּ וְדַעַת דְּרָכֶיךָ לֹא חָפָצְנוּ. עַד שֶׁנִּגְזַר דִּינָם וְהֶעֱבִירָם מִן הָעוֹלָם.

וּבִימֵי דּוֹר הַמַּבּוּל הָיוּ פְּרִיָּה וְרִבְיָה הַרְבֵּה, וּמִשְׁעָה שֶׁהָיְתָה הָאִשָּׁה יוֹלֶדֶת, הָיוּ הוֹלְכִים וְשׁוֹלְחִים אוֹתָם כְּצֹאנָם, שֶׁנֶּאֱמַר (איוב כא) יְשַׁלְּחוּ כַּצֹּאן עֲוִילֵיהֶם וְיַלְדֵיהֶם יְרַקֵּדוּן. וּלְאַחַר כָּל זֶה מַה כָּתוּב בָּהֶם? (שם) וַיֹּאמְרוּ לָאֵל סוּר מִמֶּנּוּ וְדַעַת דְּרָכֶיךָ לֹא חָפָצְנוּ. עַד שֶׁנִּגְזַר דִּינָם וְהֶעֱבִירָם מִן הָעוֹלָם.

תָּנוּ רַבָּנָן, נֹחַ הָיָה מַתְרֶה בָּהֶם קוֹדֶם, וְלֹא שָׁמְעוּ מִמֶּנּוּ. שֶׁהָה בַּעֲשַׂיִת הַתֵּבָה, לְמַעַן יִרְאוּ וְיָשׁוּבוּ, וְהָיוּ מַלְעִיבִין בּוֹ, עַד שֶׁגָּבַר עֲלֵיהֶם הַתְּהוֹם שֶׁהָיוּ הַמַּיִם יוֹצְאִין רוֹתְחִין כְּאֵשׁ, וְהַמַּיִם מִלְּמַעְלָה, וְנִמְחוּ מִן הָעוֹלָם.

שָׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ, נֹחַ הָיָה מַתְרֶה בָּהֶם קֹדֶם, וְלֹא שָׁמְעוּ מִמֶּנּוּ. שֶׁהָה בַּעֲשַׂיַּת הַתֵּבָה לְמַעַן יִרְאוּ וְיָשׁוּבוּ, וְהָיוּ מַלְעִיבִין בּוֹ, עַד שֶׁגָּבַר עֲלֵיהֶם הַתְּהוֹם, שֶׁהָיוּ הַמַּיִם יוֹצְאִין רוֹתְחִין כְּאֵשׁ, וְהַמַּיִם מִלְּעֵלָה, וְנִמְחוּ מִן הָעוֹלָם.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מַאי דִּכְתִיב, (תהלים כט) ה' לַמַּבּוּל יָשָׁב, וְכִי לְדָוִד הָיָה לוֹמַר דָּבָר זֶה. וְכָל הָעוֹלָם יוֹדְעִין, שֶׁהוּא רִאשׁוֹן וְאַחֲרוֹן וַאֲזַי וְקוֹדֶם.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מַהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים כט) ה' לַמַּבּוּל יָשָׁב, וְכִי לְדָוִד הָיָה לוֹמַר דָּבָר זֶה, וְכָל הָעוֹלָם יוֹדְעִים שֶׁהוּא רִאשׁוֹן וְאַחֲרוֹן וַאֲזַי וְקוֹדֶם?

אֶלָּא אָמַר רִבִּי יִצְחָק, בֹּא וּרְאֵה בְּכָל מָקוֹם אַתְּ מוֹצֵא אֱלֹהִים מִדַּת הַדִּין, ה' מִדַּת הָרַחֲמִים. וְאַף עַל פִּי שֶׁמִּדַּת הַדִּין הִיא, מִדַּת רַחֲמִים הָיְתָה בּוֹ, שֶׁאִלְמְלֵא כָּךְ אִתְחָרַב עָלְמָא. אֲבָל לְמַעַן אוֹתוֹ מִדַּת רַחֲמִים, אִתְיַישֵׁב עָלְמָא.

אֶלָּא, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בֹּא וּרְאֵה, בְּכָל מָקוֹם אַתָּה מוֹצֵא אֱלֹהִים מִדַּת הַדִּין, ה' מִדַּת הָרַחֲמִים. וְאַף עַל פִּי שֶׁמִּדַּת הַדִּין הִיא - מִדַּת רַחֲמִים הָיְתָה בּוֹ, שֶׁאִלְמְלֵא כָּךְ, נֶחֱרַב הָעוֹלָם, אֲבָל לְמַעַן אוֹתוֹ מִדַּת הָרַחֲמִים הִתְיַשֵּׁב הָעוֹלָם.

וְכֵן אַתְּ מוֹצֵא רְפוּאָה זוֹ, בְּכָל דִּין שֶׁהוּא עוֹשֶׂה. וְכֵן (בראשית יט) וַה' הִמְטִיר עַל סְדוֹם, נִשְׁאָר מִמֶּנּוּ פְּלֵיטָה. (שמות לב) וַיִּגֹּף ה' אֶת הָעָם, נִשְׁאָר פְּלֵיטָה. וְכֵן כֻּלָּם.

וְכֵן אַתָּה מוֹצֵא רְפוּאָה זוֹ בְּכָל דִּין שֶׁהוּא עוֹשֶׂה. וְכֵן (בראשית יט) וַה' הִמְטִיר עַל סְדוֹם, נִשְׁאַר מִמֶּנּוּ פְּלֵיטָה. (שמות לב) וַיִּגֹּף ה' אֶת הָעָם, נִשְׁאַר פְּלֵיטָה. וְכֵן כֻּלָּם.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, חֲכָמִים הָיוּ דּוֹר הַמַּבּוּל יוֹתֵר, שֶׁהָיוּ יוֹדְעִים מַה שֶּׁעָתִיד לִהְיוֹת, אֲבָל לָקְחוּ עֵיצָה בְּלִבָּם וְאָמְרוּ: אִם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יָבִיא מַבּוּל, אֲנַחְנוּ גְּבָרִים רְמֵי קוֹמָה, וְנִשּׂוּט עַל פְּנֵי הַמַּיִם וְנִנָּצֵל. וְאִם מִן הַתְּהוֹם יְבוֹאוּ הַמַּיִם, נָשִׂים רַגְלֵינוּ עַל בְּאֵר הַמַּיִם, וְלֹא יֵצְאוּ הַמַּיִם, וְנִנָּצֵל.

כַּד אָתָא טוֹפְנָא, אַרְתַּח קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַיָּא דִּתְהוֹמָא, וַהֲווּ מַשְׁווֹי רַגְלֵיהוֹן עַל עֵינָא דְּמַיָּא, וְאִתְמְשַׁךְ מָשְׁכֵיהּ מִנַּיְיהּ, וּנְפָלוּ. וּמַיָּא מִלְּעֵילָא הֲווֹ מִתְגַּבְּרֵי עִם מַיָּא דִּתְהוֹמָא, וַהֲווּ מִתְגַּלְגְּלִין וְנָחֲתִין, נְמוֹקִין בִּרְתִיחוּתָא דִּתְהוֹמָא לְבָבֶל. (בראשית ז) וַיִּבָּאוּ אֶל נֹחַ אֶל הַתֵּבָה. ר' יוֹחָנָן פְּתַח, (תהלים סה) אַשְׁרֵי תִּבְחַר וּתְקָרֵב יִשְׁכֹּן חֲצֵרֶיךָ נִשְׂבְּעָה בְּטוּב בֵּיתֶךָ קְדֹשׁ הֵיכָלֶךָ. בֹּא וּרְאֵה, כַּמָּה יֵשׁ לְאָדָם לִיזָּהֵר, וְלִבְדּוֹק עַצְמוֹ וּמַעֲשָׂיו בְּכָל יוֹם וָיוֹם.

כְּשֶׁבָּא הַמַּבּוּל, הִרְתִּיחַ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת מֵי הַתְּהוֹם, וְהָיוּ שָׂמִים רַגְלֵיהֶם עַל עֵין הַמַּיִם, וְנִמְשַׁךְ עוֹרָם מֵהֶם וְנָפְלוּ. וְהַמַּיִם שֶׁל מַעְלָה הָיוּ מִתְגַּבְּרִים עִם מֵי הַתְּהוֹם, וְהָיוּ מִתְגַּלְגְּלִים וְיוֹרְדִים, נְמוֹקִים בַּהַרְתָּחָה שֶׁל הַתְּהוֹם לְבָבֶל. וַיִּבָּאוּ אֶל נֹחַ אֶל הַתֵּבָה (בראשית ז). רִבִּי יוֹחָנָן פָּתַח, (תהלים סה) אַשְׁרֵי תִּבְחַר וּתְקָרֵב יִשְׁכֹּן חֲצֵרֶיךָ נִשְׂבְּעָה בְּטוּב בֵּיתֶךָ קְדֹשׁ הֵיכָלֶךָ. בֹּא וּרְאֵה כַּמָּה יֵשׁ לָאָדָם לִזָּהֵר וְלִבְדּוֹק עַצְמוֹ וּמַעֲשָׂיו בְּכָל יוֹם וָיוֹם.

הֵיאַךְ קָם בְּצַפְרָא, יֵימַר, יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהַי, שֶׁיְּהֵא לִבִּי נָכוֹן וּמָסוּר בְּיָדִי, שֶׁלֹּא אֶשְׁכָּחֶךָ. אוֹשֵׁיט רַגְלוֹהִי לְמֵיזַל, יְעַיֵּין בְּצַעֲדֵי רַגְלוֹהִי, דִּלְמָא יְשׁוּטוּן לְאַבְאָשָׁא. אֲזַל לְדַבָּר מִצְוָה, יְרַהֵט. שֶׁנֶּאֱמַר (הושע יא) אַחֲרֵי ה' יֵלְכוּ כְּאַרְיֵה יִשְׁאָג. וַאֲפִילּוּ בְּשַׁבָּת מִצְוָה

לְמִירְהַט. עָבַר כָּל יוֹמָא, צָרִיךְ לְמִבְדַּק גּוּפֵיהּ, מַה דַּעֲבַד בְּהַהוּא יוֹמָא, וְאִי צָרִיךְ יַעֲשֶׂה מַיָּד תְּשׁוּבָה עָלָיו קוֹדֶם שֶׁיִּישַׁן.

הֵיאַךְ, ? קָם בַּבֹּקֶר - יֹאמַר: יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהַי, שֶׁיְּהֵא לִבִּי נָכוֹן וּמְסוּר בְּיָדֶי שֶׁלֹּא אֶשְׁכָּחֶךָ. מוֹשִׁיט רַגְלָיו לְלֶכֶת - יַשְׁגִּיחַ עַל צַעֲדֵי רַגְלָיו שֶׁלֹּא יְשׁוּטוּ לְהָרַע. הָלַךְ לְדָבָר מִצְוָה - יָרוּץ, שֶׁנֶּאֱמַר (הושע יא) אַחֲרֵי ה' יֵלֵכוּ כְּאַרְיֵה יִשְׁאָג. וְאֶפְלוּ בְּשַׁבָּת מִצְוָה לָרוּץ. עָבַר כָּל הַיּוֹם - צָרִיךְ לִבְדֹּק אֶת גּוּפוֹ מַה שֶּׁעָשָׂה בַּיּוֹם הַהוּא, וְאִם צָרִיךְ, יַעֲשֶׂה מִיָּד תְּשׁוּבָה עָלָיו קֹדֶם שֶׁיִּישַׁן.

תָּנוּ רַבָּנָן, מַאי דִּכְתִיב, (שיר השירים ח) כֶּרֶם הָיָה לִשְׁלֹמֹה בְּבַעַל הָמוֹן נָתַן אֶת הַכֶּרֶם לַנֹּטְרִים אִישׁ יָבִא בְּפִרְיוֹ אֶלֶף כָּסֶף. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, כֶּרֶם הָיָה לִשְׁלֹמֹה, לַמֶּלֶךְ שֶׁהַשָּׁלוֹם שֶׁלּוֹ. בְּבַעַל הָמוֹן, אֵלּוּ מַלְאֲכֵי שָׁלוֹם. נָתַן אֶת הַכֶּרֶם לַנֹּטְרִים אֵלּוּ שׁוֹמְרֵי מִשְׁמֶרֶת בָּאָרֶץ. אִישׁ יָבִיא בְּפִרְיוֹ אֶלֶף כָּסֶף, אֶלֶף הֲנָאוֹת שֶׁהַנְּשָׁמָה כּוֹסֶפֶת בָּהֶם.

שְׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ, מַה זֶּה שֶׁכָּתוּב (שיר ח) כֶּרֶם הָיָה לִשְׁלֹמֹה בְּבַעַל הָמוֹן נָתַן אֶת הַכֶּרֶם לַנֹּטְרִים אִישׁ יָבִא בְּפִרְיוֹ אֶלֶף כָּסֶף? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כֶּרֶם הָיָה לִשְׁלֹמֹה - לַמֶּלֶךְ שֶׁהַשָּׁלוֹם שֶׁלּוֹ. בְּבַעַל הָמוֹן - אֵלּוּ מַלְאֲכֵי שָׁלוֹם. נָתַן אֶת הַכֶּרֶם לַנֹּטְרִים - אֵלּוּ שׁוֹמְרֵי מִשְׁמֶרֶת בָּאָרֶץ. אִישׁ יָבִא בְּפִרְיוֹ אֶלֶף כָּסֶף - אֶלֶף הֲנָאוֹת שֶׁהַנְּשָׁמָה כּוֹסֶפֶת בָּהֶם.

דָּבָר אַחֵר כֶּרֶם הָיָה לִשְׁלֹמֹה, זוֹ הִיא הַתּוֹרָה. בְּבַעַל הָמוֹן, מִן הַשָּׁמַיִם. נָתַן אֶת הַכֶּרֶם לַנֹּטְרִים, אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם שׁוֹמְרֵי מִשְׁמַרְתָּהּ. אִישׁ יָבִיא בְּפִרְיוֹ אֶלֶף כָּסֶף, שֶׁל שְׁכָרָהּ.

דָּבָר אַחֵר, כֶּרֶם הָיָה לִשְׁלֹמֹה - זוֹהִי הַתּוֹרָה. בְּבַעַל הָמוֹן - מִן הַשָּׁמַיִם. נָתַן אֶת הַכֶּרֶם לַנֹּטְרִים - אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם שׁוֹמְרֵי מִשְׁמַרְתָּהּ. אִישׁ יָבִא בְּפִרְיוֹ אֶלֶף כָּסֶף - שֶׁל שְׁכָרָהּ.

רַבִּי יוֹסֵי וְרִ' חִיָּיא הֲווֹ אָזְלֵי בְּאוֹרְחָא, אָמַר רִבִּי חִיָּיא, אֵימָא לָן מִמֵּילֵי מַעֲלְיָיתָא דְּהַהָוֶה אָמַר אַבּוּהּ מִתַּעֲנוּגֵי הַנִּשְׁמָה. אָמַר לֵיהּ נִיפּוֹק מִכָּאן, דְּקַקְפּוֹטְקֵיָא אִלֵּין בְּצִירֵי מֵעוֹבָדֵי דְּכִשְׁרָן. אָמַר לֵיהּ כָּךְ יָאוֹת לָן לְמִלְעֵי בְּאוֹרַיְיתָא, וְנִשְׁתַּיְיזִיב מִנְּהוֹן. אָמַר, בַּאֲתַר דְּסַכָּנָה, לָא אֲמָרוּהָ רַבָּנָן.

רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי חִיָּיא הָיוּ הוֹלְכִים בַּדֶּרֶךְ. אָמַר רַבִּי חִיָּיא, אֱמֹר לָנוּ מֵהַדְּבָרִים הַמְעֻלִּים שֶׁהָיָה אוֹמֵר אָבִיךָ מִתַּעֲנוּגֵי הַנְּשָׁמָה. אָמַר לוֹ: נֵצֵא מִכָּאן, שֶׁהַקַּפּוֹטְקָאִים הַלָּלוּ פְּחוּתִים מִמַּעֲשִׂים כְּשֵׁרִים. אָמַר לוֹ, כָּךְ נָאֶה לָנוּ לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה, וְנִנָּצֵל מֵהֶם. אָמַר לוֹ, בְּמָקוֹם סַכָּנָה לֹא אָמְרוּ אוֹתָהּ רַבּוֹתֵינוּ.

לְבָתַר דְּנָפְקוּ וַאֲזָלוּ בְּאוֹרְחָא, אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, אֵימָא לָךְ מִילְּתָא, וְהִיא טְמִירְתָּא בֵּינֵי מַטְמוֹנַיָּיא דְּאַבָּא, בְּבֵי גְּנַזּוֹהִי. וְדָא הִיא, דִּכְתִיב, כֶּרֶם הָיָה לִשְׁלֹמֹה וכו', הַאי כֶּרֶם, דָּא הִיא נִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא, דְּאִתְנְטָעַת לְעֵילָּא, תְּחוֹת כּוּרְסֵי יְקָרֵיהּ. לִשְׁלֹמֹה, מַלְכָּא דִּשְׁלָמָא כּוֹלָּא דִּילֵיהּ. בְּבַעַל הָמוֹן, הוּא כּוּרְסֵי יְקָרֵיהּ דְּשַׁלִּיטָא עַל כָּל חֵילֵי שְׁמַיָּא וְאַרְעָא, וְהוּא מָארֵיהּ דְּכָל חֵילָּא. יְהַב נִשְׁמָתָא דָּא, לְמִי, לַנּוֹטְרִים, אִלֵּין נָטְרֵי פִּקּוּדוֹ.

לְאַחַר שֶׁיָּצְאוּ וְהָלְכוּ בַּדֶּרֶךְ, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, אֹמֶר לְךָ דָּבָר שֶׁהוּא טָמוּן בֵּין הַמַּטְמוֹנִיּוֹת שֶׁל אַבָּא בְּבֵית גְּנָזָיו, וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב כֶּרֶם הָיָה לִשְׁלֹמֹה וְכוּ'. הַכֶּרֶם הַזֶּה זוֹהִי הַנְּשָׁמָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁנִּנְטְעָה לְמַעְלָה תַּחַת כִּסֵּא כְבוֹדוֹ. לִשְׁלֹמֹה - הַמֶּלֶךְ שֶׁהַשָּׁלוֹם כֻּלּוֹ שֶׁלּוֹ. בְּבַעַל הָמוֹן - הוּא כִּסֵּא כְבוֹדוֹ שֶׁשּׁוֹלֵט עַל כָּל צְבָאוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, וְהוּא בַּעַל כָּל הַכֹּחַ. נָתַן אֶת הַנְּשָׁמָה הַזּוֹ לְמִי? לִנְטָרִים, אֵלּוּ שֶׁשּׁוֹמְרִים מִצְוֹתָיו.

וְאִית לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמִין סַגִּיאִין לְעֵילָא, עַל כָּל חֵיילֵי שְׁמַיָּא, וְאֶלֶף וּמְאָתָן עָלְמִין אָחֳרָנִין, דְּעָיֵיל בְּהוֹן לְאִשְׁתַּעְשָׁעָא עִם צַדִּיקַיָּיא בְּגִנְתָּא דְעֵדֶן. אִישׁ יָבִיא בְּפִרְיוֹ אֶלֶף כֶּסֶף, אֶלֶף עָלְמִין דִּכְסִיף בְּהוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

וְיֵשׁ לוֹ לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹלָמִים רַבִּים לְמַעְלָה עַל כָּל צְבָאוֹת הַשָּׁמַיִם, וְאֶלֶף וּמֵאתַיִם עוֹלָמוֹת אֲחֵרִים שֶׁנִּכְנָס בָּהֶם לְהִשְׁתַּעֲשֵׁעַ עִם הַצַּדִּיקִים בְּגַן עֵדֶן. אִישׁ יָבִא בְּפִרְיוֹ אֶלֶף כֶּסֶף - אֶלֶף עוֹלָמוֹת שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כּוֹסֵף בָּהֶם.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מְסַיֵּים אֲנִי לְהַאי מִילְתָא דְּר' יוֹסֵי, וְכָךְ הִיא, מִמַּה דִּכְתִיב אַחֲרָיו, כַּרְמִי שֶׁלִּי לְפָנַי הָאֶלֶף לְךָ שְׁלֹמֹה וּמָאתַיִם לַנֹּטְרִים אֶת פִּרְיוֹ, שֶׁכִּסֵּא הַכָּבוֹד מַכְרֶזֶת וְאוֹמֶרֶת, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, זוֹ הַנְּשָׁמָה נִיטְלָה מִמֶּנּוּ, הֲרֵי הִיא לְפָנַי. (שם) הָאֶלֶף לְךָ שְׁלֹמֹה, שֶׁלְּךָ הֵם אוֹתָם הָאֶלֶף עוֹלָמוֹת, וְאֵינָם רְאוּיִם לְאַחֵר. וּמָאתַיִם לַנֹּטְרִים אֶת פִּרְיוֹ, אֵלּוּ הֵם הַנְּשָׁמוֹת שֶׁנִּכְנָסוֹת לְהִשְׁתַּעֲשֵׁעַ עִם הַצַּדִּיקִים בְּגַן עֵדֶן, זֶה עֵדֶן, שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מָאתַיִם עוֹלָמוֹת הֲנָאוֹת וְכִיסּוּפִין לְנַפְשׁוֹת הַצַּדִּיקִים.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מְסַיֵּים אֲנִי אֶת הַדָּבָר הַזֶּה שֶׁל רַבִּי יוֹסֵי, וְכָךְ הוּא: מִמַּה שֶׁכָּתוּב אַחֲרָיו (שם) כַּרְמִי שֶׁלִּי לְפָנַי הָאֶלֶף לְךָ שְׁלֹמֹה וּמָאתַיִם לְנֹטְרִים אֶת פִּרְיוֹ, שֶׁכִּסֵּא הַכָּבוֹד מַכְרֶזֶת וְאוֹמֶרֶת: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, זוֹ הַנְּשָׁמָה נִטְלָה מִמֶּנּוּ, הֲרֵי הִיא לְפָנַי. הָאֶלֶף לְךָ שְׁלֹמֹה - שֶׁלְּךָ הֵם אוֹתָם הָאֶלֶף עוֹלָמוֹת, וְאֵינָם רְאוּיִים לְאַחֵר. וּמָאתַיִם לְנֹטְרִים אֶת פִּרְיוֹ - זֶה עֵדֶן, שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מָאתַיִם עוֹלָמוֹת הֲנָאוֹת וְכִסּוּפִים לְנַפְשׁוֹת הַצַּדִּיקִים.

דִּתְנַן, אָמַר רַבִּי, בְּכָל לַיְלָה וְלַיְלָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נִכְנָס בְּכָל אוֹתָן הָעוֹלָמוֹת, וּבְשָׁעַת חֲצִי הַלַּיְלָה, נִכְנָס בְּמָאתַיִם עוֹלָמוֹת שֶׁל גַּן עֵדֶן, לְהִשְׁתַּעֲשֵׁעַ עִם הַצַּדִּיקִים. שֶׁנֶּאֱמַר, (שיר השירים ז) חֲדָשִׁים גַּם יְשָׁנִים דּוֹדִי צָפַנְתִּי לָךְ. וְדָוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הָשָּׁלוֹם, נִכְסַף לִבּוֹ, כְּשֶׁרָאָה מַעֲלוֹת הַצַּדִּיקִים, אָמַר רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, (תהלים סה) אַשְׁרֵי תִּבְחַר וּתְקָרֵב יִשְׁכֹּן חֲצֵרֶיךָ.

שֶׁשָּׁנִינוּ, אָמַר רַבִּי, בְּכָל לַיְלָה וְלַיְלָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נִכְנָס בְּכָל אוֹתָם הָעוֹלָמוֹת, וּבְשָׁעַת חֲצִי הַלַּיְלָה נִכְנָס בְּמָאתַיִם עוֹלָמוֹת שֶׁל גַּן עֵדֶן לְהִשְׁתַּעֲשֵׁעַ עִם הַצַּדִּיקִים, שֶׁנֶּאֱמַר (שם ז) חֲדָשִׁים גַּם יְשָׁנִים דּוֹדִי צָפַנְתִּי לָךְ. וְדָוִד הַמֶּלֶךְ, עָלָיו הַשָּׁלוֹם, נִכְסַף לִבּוֹ, כְּשֶׁרָאָה מַעֲלוֹת הַצַּדִּיקִים. אָמַר, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, (תהלים סה) אַשְׁרֵי תִּבְחַר וּתְקָרֵב יִשְׁכֹּן חֲצֵרֶיךָ.

אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, בֹּא וּרְאֵה כַּמָּה יֵשׁ לוֹ לָאָדָם לְהִזָּהֵר, הוֹאִיל וְנִשְׁמַת אַל בְּאַפָּיו, לְהִטָּהֵר מַעֲוֹנוֹתָיו, וּלְעַיֵּין בְּמַעֲשָׂיו, וְלֹא יֶחֱטָא לִפְנֵי קוֹנוֹ, לְמַעַן תִּהְיֶה מַעֲלָתוֹ עִם שְׁאָר הַצַּדִּיקִים, וְלֹא יִמָּצֵא מוֹחֶה בְּיָדוֹ, בַּעֲלוֹתוֹ לִרְאוֹת אֶת פְּנֵי ה'.

אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, בֹּא וּרְאֵה כַּמָּה יֵשׁ לוֹ לָאָדָם לְהִזָּהֵר הוֹאִיל וְנִשְׁמַת אַל בְּאַפָּיו, לְהִטָּהֵר מֵעֲוֹנוֹתָיו וּלְעֵין בְּמַעֲשָׂיו, וְלֹא יֶחֱטָא לִפְנֵי קוֹנוֹ, לְמַעַן תִּהְיֶה מַעֲלָתוֹ עִם שְׁאָר הַצַּדִּיקִים, וְלֹא יִמְצֵא מוֹחֶה בְּיָדוֹ בַּעֲלוֹתוֹ לְרָאוֹת אֶת פְּנֵי ה'.

וּמִמִּי אַתָּה לָמֵד, מִן הַתֵּיבָה. בֹּא וּרְאֵה, מַאי דִּכְתִיב, (בראשית ז) וַיָּבֹאוּ אֶל נֹחַ אֶל הַתֵּבָה, בְּלֹא רְשׁוּת. דְּאָמַר רַבִּי יִצְחָק, כָּל אוֹתָן הָעוֹפוֹת וְהַחַיּוֹת וְהַבְּהֵמוֹת שֶׁלֹּא חָטְאוּ, הֵם בָּאִים, וְהַתֵּיבָה קוֹלֶטְתָן, וְאוֹתָן שֶׁחָטְאוּ, הַתֵּיבָה דּוֹחָה אוֹתָן לַחוּץ. וּמַה הַתֵּיבָה, שֶׁהוּא עֵץ יָבֵשׁ כָּךְ. פִּתְחֵי הַשָּׂמַיִם וְשׁוֹמְרֵיהֶם, וְשׁוֹמְרֵי הַמִּשְׁמָרוֹת, וְכִסֵּא הַכָּבוֹד, שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם הָרְשׁוּת, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה לִהְיוֹת קוֹלְטִין, לְמִי שֶׁלֹּא חָטְאוּ, וְלִהְיוֹת דּוֹחִים לְמִי שֶׁחָטְאוּ.

וּמִמִּי אַתָּה לָמֵד? מִן הַתֵּיבָה. בֹּא וּרְאֵה, מַהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית ז) וַיָּבֹאוּ אֶל נֹחַ אֶל הַתֵּבָה? בְּלֹא רְשׁוּת. שֶׁאָמַר רַבִּי יִצְחָק, כָּל אוֹתָם הָעוֹפוֹת וְהַחַיּוֹת וְהַבְּהֵמוֹת שֶׁלֹּא חָטְאוּ, הֵם בָּאִים וְהַתֵּבָה קוֹלֶטְתָן. וְאוֹתָם שֶׁחָטְאוּ, הַתֵּבָה דּוֹחָה אוֹתָם לַחוּץ. וּמָה הַתֵּבָה שֶׁהוּא עֵץ יָבֵשׁ כָּךְ - פִּתְחֵי הַשָּׂמַיִם וְשׁוֹמְרֵיהֶם, וְשׁוֹמְרֵי הַמִּשְׁמָרוֹת, וְכִסֵּא הַכָּבוֹד, שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם רְשׁוּת, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה לִהְיוֹת קוֹלְטִים לְמִי שֶׁלֹּא חָטְאוּ, וְלִהְיוֹת דּוֹחִים לְמִי שֶׁחָטְאוּ.

רַבִּי חִיָּיא אָמַר, נֹחַ מִקְטַנֵּי אֱמוּנָה הָיָה, שֶׁלֹּא הָיָה מַאֲמִין שֶׁיָּבֹא הַמַּבּוּל, וְלֹא נִכְנַס לַתֵּיבָה עַד שֶׁהַמַּיִם דְּחָקוּהוּ, שֶׁנֶּאֱמַר וַיָּבֹא נֹחַ מִפְּנֵי מֵי הַמַּבּוּל.

רַבִּי חִיָּיא אָמַר, נֹחַ מִקְטַנֵּי אֱמוּנָה הָיָה, שֶׁלֹּא הָיָה מַאֲמִין שֶׁיָּבֹא הַמַּבּוּל, וְלֹא נִכְנַס לַתֵּיבָה עַד שֶׁהַמַּיִם דְּחָקוּהוּ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) וַיָּבֹא נֹחַ מִפְּנֵי מֵי הַמַּבּוּל.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בֹּא וּרְאֵה, כְּשֶׁהוֹרִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הַמַּיִם, הוֹרִידָם תְּחִלָּה בְּרַחֲמִים, כְּדֵי לְהַרְאוֹת לָעוֹלָם, שֶׁאִם יָשׁוּבוּ יְקַבְּלֵם. מִשְׁמַע דִּכְתִיב בַּתְּחִלָּה, (שם) וַיְהִי הַגֶּשֶׁם, וּלְהַלָּן הוּא אוֹמֵר, (שם) וַיְהִי הַמַּבּוּל, שֶׁאִם יַחְזְרוּ יִהְיוּ גִּשְׁמֵי בְּרָכָה, לֹא חָזְרוּ, הָיָה מַבּוּל.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בֹּא וּרְאֵה, כְּשֶׁהוֹרִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הַמַּיִם, הוֹרִידָם תְּחִלָּה בְּרַחֲמִים, כְּדֵי לְהַרְאוֹת לָעוֹלָם, שֶׁאִם יָשׁוּבוּ - יְקַבְּלֵם. מִשְׁמַע שֶׁכָּתוּב בַּתְּחִלָּה (שם) וַיְהִי הַגֶּשֶׁם, וּלְהַלָּן הוּא אוֹמֵר (שם) וַיְהִי הַמַּבּוּל. שֶׁאִם יַחְזְרוּ יִהְיוּ גִּשְׁמֵי בְּרָכָה. לֹא חָזְרוּ - הָיָה מַבּוּל.

וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק, שְׁבוּעָה נִשְׁבַּע הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁאֵינוֹ חָפֵץ בְּמִיתָתָן שֶׁל רְשָׁעִים, שֶׁנֶּאֱמַר, (יחזקאל לג) חַי אֲנִי נְאֻם ה' אֱלֹהִים אִם אֶחְפֹּץ בְּמוֹת הָרָשָׁע כִּי אִם בְּשׁוּב רָשָׁע מִדַּרְכּוֹ וְחָיָה וכו'. וְחָיָה בְּשֶׁנֵּי עוֹלָמוֹת, הָעוֹלָם הַזֶּה וְהָעוֹלָם הַבָּא.

וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק, שְׁבוּעָה נִשְׁבַּע הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁאֵינוֹ חָפֵץ בְּמִיתָתָן שֶׁל רְשָׁעִים, שֶׁנֶּאֱמַר (יחזקאל לג, יא) חַי אֲנִי נְאֻם ה' אֱלֹהִים אִם אֶחְפֹּץ בְּמוֹת הָרָשָׁע כִּי אִם בְּשׁוּב רָשָׁע מִדַּרְכּוֹ וְחָיָה וְכוּ'. וְחָיָה - בְּשֶׁנֵּי עוֹלָמוֹת, הָעוֹלָם הַזֶּה וְהָעוֹלָם הַבָּא.

וְאָמַר רִבִּי יִצְחָק, אַשְׁרֵי הַבָּנִים שֶׁאוֹמְרִים לָהֶם כָּךְ, וְהָשִׁיבוּ וְחָיוּ. (שם) שׁוּבוּ שׁוּבוּ מִדַּרְכֵיכֶם הָרָעִים וְלָמָּה תָּמוּתוּ בֵּ"י. כִּי הוּא אֵינוֹ חָפֵץ בְּמִיתָתָן שֶׁל רְשָׁעִים, אֶלָּא שֶׁיַּחְזְרוּ בִּתְשׁוּבָה לְמַעַן יִחְיוּ.

וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק, אַשְׁרֵי הַבָּנִים שֶׁאוֹמְרִים לָהֶם כָּךְ: וְהָשִׁיבוּ וְחָיוּ, (שם) שׁוּבוּ שׁוּבוּ מִדַּרְכֵיהֶם הָרָעִים וְלָמָּה תָּמוּתוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל. כִּי הוּא אֵינוֹ חָפֵץ בְּמִיתָתָן שֶׁל רְשָׁעִים, אֶלָּא שֶׁיַּחְזְרוּ בִּתְשׁוּבָה לְמַעַן יִחְיוּ.

ר' יוֹחָנָן פָּתַח, (איוב יא) וְעֵינֵי רְשָׁעִים תִּכְלֶינָה וּמָנוֹס אָבַד מִנֶּהֶם וְתִקְוָתָם מַפַּח נָפֶשׁ. מָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה, לְכַת לִסְטִים שֶׁהָיוּ שׁוֹדְדִים בֶּהָרִים, שָׁמַע הַמֶּלֶךְ, וְשָׁלַח עֲלֵיהֶם גִּיסוֹתָיו, וּתְפָסוּם וְהִנִּיחוּם בְּמִגְדָּל גָּבוֹהַּ. וְהָיוּ בָהֶם פִּקְחִים, אָמְרוּ יָדַעְנָא בְּנַפְשָׁתָנָא דַּעֲבַדְנָא עוֹבָדִין בִּישִׁין, וְלָא יָכֵילְנָא לְאִשְׁתֵּזָבָא. מֶה עָשׂוּ, חָפְרוּ חֲפִירָה אַחַת בַּמִּגְדָּל, וְיָצְאוּ וּבָרְחוּ לָהֶם. טִפֵּשׁ אֶחָד הָיָה בֵּינֵיהֶם, וְרָאָה אֶת הַחֲפִירָה, וְלֹא רָצָה לָנוּס לְהִמָּלֵט.

רַבִּי יוֹחָנָן פָּתַח, (איוב יא, כ) וְעֵינֵי רְשָׁעִים תִּכְלֶינָה וּמָנוֹס אָבַד מִנֶּהֶם וְתִקְוָתָם מַפַּח נָפֶשׁ. מָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה? לְכַת לִסְטִים שֶׁהָיוּ שׁוֹדְדִים בֶּהָרִים. שָׁמַע הַמֶּלֶךְ, וְשָׁלַח עֲלֵיהֶם גִּיסוֹתָיו, וּתְפָסוּם וְהִנִּיחוּם בְּמִגְדָּל גָּבוֹהַּ. וְהָיוּ בָהֶם פִּקְחִים. אָמְרוּ, יָדַעְנוּ בְּנַפְשׁוֹתֵינוּ שֶׁעָשִׂינוּ מַעֲשִׂים רָעִים וְלֹא יָכֹלְנוּ לְהִנָּצֵל. מֶה עָשׂוּ? חָפְרוּ חֲפִירָה אַחַת בַּמִּגְדָּל, וְיָצְאוּ וּבָרְחוּ לָהֶם. טִפֵּשׁ אֶחָד הָיָה בֵּינֵיהֶם, וְרָאָה אֶת הַחֲפִירָה, וְלֹא רָצָה לָנוּס לְהִמָּלֵט.

לְמָחָר בָּא הַמֶּלֶךְ לִרְאוֹת אֶת הַמִּגְדָּל, וְאֶת הַלִּסְטִים, רָאָה אֶת הַחֲפִירָה שֶׁעָשׂוּ וְנָסוּ וְנִמְלְטוּ. אָמַר לָזֶה, שׁוֹטֶה, חֲבֵרֶיךָ בָּרְחוּ בְּזוֹ הַחֲפִירָה וְנִמְלְטוּ מִדֵּינִי, מָה אֲנִי יָכוֹל לַעֲשׂוֹת עוֹד לָהֶם, אֲבָל אַתָּה שֶׁרָאִיתָ אֶת הַחֲפִירָה בְּעֵינֶיךָ, וְלֹא רָצִיתָ לְהִמָּלֵט יִנָּקְרוּ עֵינֶיךָ, וְאַחַר כָּךְ יִתְלוּ אוֹתְךָ עַל עֵץ.

לְמָחָר בָּא הַמֶּלֶךְ לִרְאוֹת אֶת הַמִּגְדָּל וְאֶת הַלִּסְטִים. רָאָה אֶת הַחֲפִירָה שֶׁעָשׂוּ וְנָסוּ וְנִמְלְטוּ: אָמַר לָזֶה: שׁוֹטֶה, חֲבֵרֶיךָ בָּרְחוּ בְּזוֹ הַחֲפִירָה וְנִמְלְטוּ מִדֵּינִי, מָה אֲנִי יָכוֹל לַעֲשׂוֹת לָהֶם עוֹד, אֲבָל אַתָּה שֶׁרָאִיתָ אֶת הַחֲפִירָה וְלֹא רָצִיתָ לְהִמָּלֵט, יִנָּקְרוּ עֵינֶיךָ, וְאַחַר כָּךְ יִתְלוּ אוֹתְךָ עַל עֵץ!

כָּךְ הַלִּסְטִים, אֵלּוּ הָרְשָׁעִים הַהוֹלְכִים בְּמַחֲשַׁכִּים. הָרְשָׁעִים הַפְּקֻחִים, מָה הֵם עוֹשִׂים. אָמְרוּ חָטָאנוּ לַמֶּלֶךְ, אָנָה נִמָּלֵט מִדֵּינוֹ. אֲבָל נִפְתַּח דֶּרֶךְ הַתְּשׁוּבָה, וּנְבַקֵּשׁ רַחֲמִים, וְנִבָּרַח וְנִימָּלֵט, וְכָךְ עָשׂוּ. הַטִּפְּשִׁים מָה הֵם עוֹשִׂים, רוֹאִים דֶּרֶךְ הַתְּשׁוּבָה פְּתוּחַ לִפְנֵיהֶם, שֶׁפְּתָחוּ הָאֲחֵרִים, וְנִמְלְטוּ מִדִּין שָׁמַיִם, וְהֵם אֵינָם רוֹצִים לְהִמָּלֵט.

כָּךְ הַלִּסְטִים, אֵלּוּ הָרְשָׁעִים הַהוֹלְכִים בְּמַחֲשַׁכִּים. הָרְשָׁעִים הַפְּקֻחִים מַה הֵם עוֹשִׂים? אוֹמְרִים: אָנוּ חָטָאנוּ לַמֶּלֶךְ, אָנָה נִמָּלֵט מִדֵּינוֹ? אֲבָל נִפְתַּח דֶּרֶךְ הַתְּשׁוּבָה, וּנְבַקֵּשׁ רַחֲמִים, וְנִבָּרַח וְנִמָּלֵט, וְכָךְ עָשׂוּ. הַטִּפְּשִׁים מַה הֵם עוֹשִׂים? רוֹאִים דֶּרֶךְ הַתְּשׁוּבָה פְּתוּחַ לִפְנֵיהֶם, שֶׁפְּתָחוּ הָאֲחֵרִים, וְנִמְלְטוּ מִדִּין שָׁמַיִם, וְהֵם אֵינָם רוֹצִים לְהִמָּלֵט.

אָמַר לֵיהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שׁוֹטִים, אֲחֵיכֶם בָּרְחוּ וְנִמְלְטוּ, בְּאוֹתוֹ דֶּרֶךְ שֶׁל תְּשׁוּבָה שֶׁפָּתְחוּ, מָה אֲנִי יָכוֹל לַעֲשׂוֹת עוֹד לָהֶם, אֲבָל אַתֶּם עֵינֵיכֶם שָׁרָאוּ הַחֲפִירָה, דֶּרֶךְ הַתְּשׁוּבָה פְּתוּחַ לִפְנֵיכֶם, וְלֹא רְצִיתֶם לְהִכָּנֵס בְּתוֹכוֹ וְלָנוּס וּלְהִמָּלֵט, מַאי כְּתִיב בְּכוֹ, וְעֵינֵי רְשָׁעִים תִּכְלֶינָה. שֶׁרָאוּ הַדֶּרֶךְ פְּתוּחַ לָנוּס וּלְהִמָּלֵט. וְתִקְוָתָם מַפַּח נָפֶשׁ לָעוֹלָם הַבָּא.

אוֹמֵר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: שׁוֹטִים, אֲחֵיכֶם בָּרְחוּ וְנִמְלְטוּ בְּאוֹתוֹ דֶּרֶךְ שֶׁל תְּשׁוּבָה שֶׁפָּתְחוּ, מָה אֲנִי יָכוֹל לַעֲשׂוֹת עוֹד לָהֶם. אֲבָל אַתֶּם, עֵינֵיכֶם שָׁרָאוּ הַחֲפִירָה, דֶּרֶךְ הַתְּשׁוּבָה פְּתוּחַ לִפְנֵיכֶם, וְלֹא רְצִיתֶם לְהִכָּנֵס בְּתוֹכוֹ וְלָנוּס וּלְהִמָּלֵט - מַה כָּתוּב בָּהֶם? וְעֵינֵי רְשָׁעִים תִּכְלֶינָה. שֶׁרָאוּ הַדֶּרֶךְ פְּתוּחַ, וּמָנוֹס אָבַד מִנְּהֶם - שֶׁלֹּא רָצוּ לָנוּס וּלְהִמָּלֵט. וְתִקְוָתָם מַפַּח נָפֶשׁ - לָעוֹלָם הַבָּא.

כָּךְ דּוֹר הַמַּבּוּל, רָאוּ לְנֹחַ עוֹשֶׂה הַתֵּיבָה, וּמַתְרֶה בָּהֶם בְּכָל יוֹם, וְרָאוּ אוֹתוֹ נִכְנָס לַתֵּיבָה, וְלֹא רָצוּ לָשׁוּב. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְעֵינֵי רְשָׁעִים תִּכְלֶינָה וּמָנוֹס אָבַד מִנְּהֶם, שֶׁלֹּא רָצוּ לָשׁוּב וְלָנוּס מִדִּינִי, וְתִקְוָתָם מַפַּח נָפֶשׁ, שֶׁלֹּא יָקוּמוּ לְיוֹם הַדִּין, שֶׁנֶּאֱמַר (איוב כו) הָרְפָאִים יְחוֹלָלוּ מִתַּחַת מַיִם וְשׁכְנֵיהֶם.

כָּךְ דּוֹר הַמַּבּוּל, רָאוּ לְנֹחַ עוֹשֶׂה הַתֵּיבָה, וּמַתְרֶה בָּהֶם בְּכָל יוֹם, וְרָאוּ אוֹתוֹ נִכְנָס לַתֵּיבָה - וְלֹא רָצוּ לָשׁוּב. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: וְעֵינֵי רְשָׁעִים תִּכְלֶינָה וּמָנוֹס אָבַד מִנְּהֶם - שֶׁלֹּא רָצוּ לָשׁוּב וְלָנוּס מִדִּינִי, וְתִקְוָתָם מַפַּח נָפֶשׁ - שֶׁלֹּא יָקוּמוּ לְיוֹם הַדִּין, שֶׁנֶּאֱמַר (שם כו) הָרְפָאִים יְחוֹלָלוּ מִתַּחַת מַיִם וְשׁכְנֵיהֶם.

(בראשית ט) וַיָּחֶל נֹחַ אִישׁ הָאֲדָמָה. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, לָמָּה נִקְרָא אִישׁ הָאֲדָמָה. שֶׁנִּתְיַישְׁבָה מִמֶּנּוּ הָאֲדָמָה. כְּלוֹמַר אֲדוֹן הָאֲדָמָה. רַבָּנָן אָמְרֵי, אִישׁ הָאֲדָמָה, לְפִי שֶׁבִּשְׁבִילוֹ עָמְדָה הָאֲדָמָה בְּכֹחָהּ וְטִבְעָהּ. שֶׁנֶּאֱמַר (שם ה) זֶה יְנַחֲמֵנוּ מִמַּעֲשֵׂנוּ וּמֵעִצְּבוֹן יָדֵינוּ מִן הָאֲדָמָה אֲשֶׁר אֵרָרָהּ ה'. תֵּדַע לְךָ, כֵּיוָן שֶׁחָטָא אָדָם נִתְאָרְרָה הָאֲדָמָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם ג) אָרוּרָה הָאֲדָמָה בַּעֲבוּרֶךָ. וְעָמְדָה בְּקִלְקוּלָהּ, עַד שֶׁבָּא נֹחַ וּבִטֵּל הַקְּלָלָה.

וַיָּחֶל נֹחַ אִישׁ הָאֲדָמָה (בראשית ט). אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, לָמָּה נִקְרָא אִישׁ הָאֲדָמָה? שֶׁנִּתְיַישְׁבָה מִמֶּנּוּ הָאֲדָמָה, כְּלוֹמַר אֲדוֹן הָאֲדָמָה. חֲכָמִים אוֹמְרִים, אִישׁ הָאֲדָמָה - לְפִי שֶׁבִּשְׁבִילוֹ עָמְדָה הָאֲדָמָה בְּכֹחָהּ וְטִבְעָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם ה, כט) זֶה יְנַחֲמֵנוּ מִמַּעֲשֵׂנוּ וּמֵעִצְּבוֹן יָדֵינוּ מִן הָאֲדָמָה אֲשֶׁר אֵרָרָהּ ה'. תֵּדַע לְךָ, כֵּיוָן שֶׁחָטָא אָדָם, נִתְאָרְרָה הָאֲדָמָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם ה) אָרוּרָה הָאֲדָמָה בַּעֲבוּרֶךָ. וְעָמְדָה בְּקִלְקוּלָתָהּ, עַד שֶׁבָּא נֹחַ וּבִטֵּל הַקְּלָלָה.

דְּתַנְיָא אָמַר רִבִּי חִיָּיא רַבָּה, בְּשָׁעָה שֶׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְנֹחַ צֵא מִן הַתֵּיבָה, אָמַר לְפָנָיו רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, לְאָן אֵצֵא, אֵצֵא לָאֲדָמָה שֶׁנִּתְאָרְרָה. וּמִפְּנֵי שֶׁנִּתְאָרְרָה אָבְדוּ שׁוֹכְנֶיהָ, וְנִתְאָרְרוּ כּוֹלָם וְנִתְמַעֲטוּ. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, לֹא כָךְ אַתָּם, אֶלָּא שִׁרְצוּ בָאָרֶץ וּרְבוּ בָהּ. הָאֲחֵרִים אָבְדוּ בָהּ, אֲבָל אַתֶּם פְּרוּ וּרְבוּ וְשִׁרְצוּ בָהּ.

שֶׁשָּׁנִינוּ, אָמַר רַבִּי חִיָּיא רַבָּה, בְּשָׁעָה שֶׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְנֹחַ צֵא מִן הַתֵּבָה, אָמַר לְפָנָיו: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, לְאָן אֵצֵא? אֵצֵא לְאַדְמָה שֶׁנִּתְאָרְרָה? וּמִפְּנֵי שֶׁנִּתְאָרְרָה, אֲבָדוּ שׁוֹכְנֶיהָ, וְנִתְאָרְרוּ כֻּלָּם וְנִתְמַעֲטוּ. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: לֹא כָּךְ אַתָּם, אֶלָּא (שם ט) שִׁרְצוּ בָאָרֶץ וּרְבוּ בָהּ. הָאֲחֵרִים אָבְדוּ בָהּ, אֲבָל אַתֶּם פְּרוּ וּרְבוּ וְשִׁרְצוּ בָהּ.

וְעִם כָּל זֶה לֹא נִתְיַישֵּׁב בְּלִבּוֹ, וְהֶעֱלָה עוֹלוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (שם ח) וַיַּעַל עוֹלוֹת בַּמִּזְבֵּחַ. הוּא הַמִּזְבֵּחַ שֶׁהִקְרִיב עָלָיו אָדָם הָרִאשׁוֹן. אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, הֲרֵי לְךָ מַה שֶּׁשָּׁאַלְתָּ, לֹא אוֹסִיף לְקַלֵּל עוֹד אֶת הָאֲדָמָה בַּעֲבוּר הָאָדָם, אָז נִתְיַישֵּׁב בְּלִבּוֹ וּלְפִיכָךְ נִקְרָא אִישׁ הָאֲדָמָה, שֶׁנָּתַן נַפְשׁוֹ וְלִבּוֹ עָלֶיהָ לְהוֹצִיאָהּ מִן הַקְּלָלָה. וְאִית דְּאָמְרֵי שֶׁנִּתְעַסֵּק בְּעִסְקֵי הָאֲדָמָה.

וְעִם כָּל זֹאת לֹא נִתְיַישֵּׁב בְּלִבּוֹ, וְהֶעֱלָה עוֹלוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (שם ח) וַיַּעַל עֹלֹת בַּמִּזְבֵּחַ. הוּא הַמִּזְבֵּחַ שֶׁהִקְרִיב עָלָיו אָדָם הָרִאשׁוֹן. אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: הֲרֵי לְךָ מַה שֶּׁשָּׁאַלְתָּ - לֹא אֹסִף לְקַלֵּל עוֹד אֶת הָאֲדָמָה בַּעֲבוּר הָאָדָם. אָז נִתְיַישֵּׁב בְּלִבּוֹ. וּלְפִיכָךְ נִקְרָא אִישׁ הָאֲדָמָה, שֶׁנָּתַן נַפְשׁוֹ וְלִבּוֹ עָלֶיהָ לְהוֹצִיאָהּ מִן הַקְּלָלָה. וְיֵשׁ שֶׁאוֹמְרִים שֶׁנִּתְעַסֵּק בְּעִסְקֵי הָאֲדָמָה.

(שם ט) וַיִּטַּע כָּרֶם. גֶּפֶן גְּרוּשָׁה מְצָא, שֶׁנִּתְגָּרְשָׁה מִגַּן עֵדֶן וּבְיוֹמוֹ נִטְעָהּ וְנִשְׁתַּגְשְׁגָה, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה יז) בְּיוֹם נִטְעֵךְ תְּשַׂגְשְׂגִי. רַבִּי אוֹמֵר, גֶּפֶן הָיְתָה, שֶׁנִּתְגָּרְשָׁה מִגַּן עֵדֶן, וַעֲנָבֶיהָ עִמָּהּ, וְסָחַט אוֹתָם, וְשָׁתָה מִן הַיַּיִן, וְנִתְגַּל.

וַיִּטַּע כָּרֶם (שם ט, כ) - גֶּפֶן גְּרוּשָׁה מְצָא, שֶׁנִּתְגָּרְשָׁה מִגַּן עֵדֶן, וּבְיוֹמוֹ נִטְעָהּ וְנִשְׁתַּגְשְׁגָה, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה יז) בְּיוֹם נִטְעֵךְ תְּשַׂגְשְׂגִי. רַבִּי אוֹמֵר, גֶּפֶן הָיְתָה, שֶׁנִּתְגָּרְשָׁה מִגַּן עֵדֶן, וַעֲנָבֶיהָ עִמָּהּ, וְסָחַט אוֹתָם, וְשָׁתָה מִן הַיַּיִן, וְנִתְגַּל.

רַבִּי בּוֹן פָּתַח, (ויקרא י) וַיְדַבֵּר ה' אֶל אַהֲרֹן לֵאמֹר יַיִן וְשֵׁכָר אַל תֵּשְׁתְּ אַתָּה וּבָנֶיךָ אִתָּךְ בְּבֹאֲכֶם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד וְלֹא תָמוּתוּ חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם. דְּאָמַר רַבִּי אָבוֹן, אֵין בְּכָל הָעוֹלָם דָּבָר שֶׁמִּתְגָּאֶה לִבּוֹ שֶׁל אָדָם, אֶלָּא בְּיַיִן. וְזֶה הָיָה עָנְשָׁם שֶׁל נָדָב וַאֲבִיהוּא, שֶׁאָכְלוּ וְשָׁתוּ וְגָבַהּ לִבָּם, וְזֶהוּ אֵשׁ זָרָה אֲשֶׁר לֹא צִוָּה אוֹתָם.

רַבִּי בּוֹן פָּתַח, (ויקרא י', ט) וַיְדַבֵּר ה' אֶל אַהֲרֹן לֵאמֹר יַיִן וְשֵׁכָר אַל תֵּשְׁתְּ אַתָּה וּבָנֶיךָ אִתָּךְ בְּבֹאֲכֶם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד וְלֹא תָמוּתוּ חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם. שֶׁאָמַר רַבִּי אָבוֹן, אֵין בְּכָל הָעוֹלָם דָּבָר שֶׁמִּתְגָּאֶה לִבּוֹ שֶׁל אָדָם אֶלָּא בְּיַיִן. וְזֶה הָיָה עָנְשָׁם שֶׁל נָדָב וַאֲבִיהוּא, שֶׁאָכְלוּ וְשָׁתוּ וְגָבַהּ לִבָּם, וְזֶהוּ (ויקרא י', א) אֵשׁ זָרָה אֲשֶׁר לֹא צִוָּה אוֹתָם.

וְקוֹהֶם זֶה הָיָה נִגְזַר עֲלֵיהֶם, וּבָאָה מִדַּת הַדִּין לִשְׁלוֹחַ יָד בָּהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כד) וְאֶל אֲצִילֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא שָׁלַח יָדוֹ. אַף עַל פִּי שֶׁנִּגְזַר דִּינָם לִשְׁלֹחַ יָד בָּהֶם. וְלָמָּה הָיָה עָנְשָׁם, מִשּׁוּם וַיֶּחֱזוּ אֶת הָאֱלֹהִים וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ. נִכְנְסוּ, כְּשֶׁאָכְלוּ וְשָׁתוּ, וְנִגְזַר עָנְשָׁם בְּאוֹתָהּ שָׁעָה.

וְקֹדֶם זֶה הָיָה נִגְזָר עֲלֵיהֶם, וּבָאָה מִדַּת הַדִּין לִשְׁלֹחַ יָד בָּהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כד) וְאֶל אֲצִילֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא שָׁלַח יָדוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁנִּגְזַר דִּינָם לִשְׁלֹחַ יָד בָּהֶם. וְלָמָּה הָיָה עָנְשָׁם? מִשּׁוּם (שם) וַיֶּחֱזוּ אֶת הָאֱלֹהִים וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ. נִכְנְסוּ, כְּשֶׁאָכְלוּ וְשָׁתוּ, וְנִגְזַר עָנְשָׁם בְּאוֹתָהּ שָׁעָה.

וּלְאַחַר כֵּן רָאוּ שֶׁלֹּא שָׁלַח יָד בָּהֶם בַּפַּעַם רִאשׁוֹנָה, עָשׂוּ ג"כ בַּשְּׁנִיָּה, וּמִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרוּבִים יָצָא לַהַב וְנִשְׂרְפוּ. כִּי לְכָךְ הָיוּ הַכְּרוּבִים מְכֻוָּנִים, כְּנֶגֶד אוֹתָם הַכְּרוּבִים אֲשֶׁר בְּגַן עֵדֶן.

וּלְאַחַר כֵּן רָאוּ שֶׁלֹּא שָׁלַח יָד בָּהֶם בַּפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה, עָשׂוּ גַּם כֵּן בַּשְּׁנִיָּה, וּמִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרוּבִים יָצָא לַהַב וְנִשְׂרְפוּ. כִּי לְכָךְ הָיוּ הַכְּרוּבִים מְכֻוָּנִים, כְּנֶגֶד אוֹתָם הַכְּרוּבִים אֲשֶׁר בְּגַן עֵדֶן.

וּלְאַחַר שֶׁמֵּתוּ, צִוָּה לְאַהֲרֹן וְלִכֹּהֲנִים הַבָּאִים אַחֲרָיו, לְהִמָּנַע עַצְמָם מִן הַיַּיִן, בְּבוֹאָם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִכָּנְסוּ וְיִמָּצֵא לִבָּם בְּגֵאוּת וּבְגַסּוּת הָרוּחַ.

וּלְאַחַר שֶׁמֵּתוּ, צִוָּה לְאַהֲרֹן וְלִכֹּהֲנִים הַבָּאִים אַחֲרָיו לְהִמָּנַע עַצְמָם מִן הַיַּיִן בְּבוֹאָם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִכָּנְסוּ וְיִמָּצֵא לִבָּם בְּגֵאוּת וּבְגַסּוּת הָרוּחַ.

אָמַר רַבִּי, תְּרֵי עִנְיָנֵי אִינּוּן דְּלֹא מִתְיַשְּׁבֵי כַּחֲדָא, יֵינָא וּפוּלְחַן שְׁמַיָּא. דְּתָנִינָן תַּמָּן, שָׁתוּי אַל יִתְפַּלֵּל. וְכֵן שִׁכּוֹר, אַל יִתְפַּלֵּל. וְאִם הִתְפַּלֵּל, תְּפִלָּתוֹ תּוֹעֵבָה.

אָמַר רַבִּי, שְׁנֵי עִנְיָנִים הֵם שֶׁאֵין מִתְיַשְּׁבִים יַחַד - יַיִן, וַעֲבוֹדַת הַשָּׁמַיִם. שֶׁשָּׁנִינוּ שָׁם, שָׁתוּי אַל יִתְפַּלֵּל, וְכֵן שִׁכּוֹר אַל יִתְפַּלֵּל. וְאִם הִתְפַּלֵּל - תְּפִלָּתוֹ תּוֹעֵבָה.

וְאָמַר רַבִּי יוֹסֵי, שִׁכּוֹר הַמִּתְפַּלֵּל כְּאִלּוּ עוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה. וּמָנָא לָן, מֵחַנָּה. דִּכְתִיב (שמואל א א) וַיַּחְשְׁבֶהָ עֵלִי לְשִׁכּוֹרָה. וְהֵשִׁיבָה וְאָמְרָה אַל תִּתֵּן אֶת אֲמָתְךָ לִפְנֵי בַּת בְּלִיָּעַל. וְאָמַר רַבִּי יוֹסֵי, כְּתִיב הָכָא בַּת בְּלִיָּעַל, וּכְתִיב הָתָם, (דברים יג) יָצְאוּ אֲנָשִׁים בְּנֵי בְלִיַּעַל, מַה לְהַלָּן עֲבוֹדָה זָרָה, אַף כָּאן עֲבוֹדָה זָרָה.

וְאָמַר רַבִּי יוֹסֵי, שִׁכּוֹר הַמִּתְפַּלֵּל כְּאִלּוּ עוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה. וּמִנַּיִן לָנוּ? מֵחַנָּה, שֶׁכָּתוּב (שמואל א) וַיַּחְשְׁבֶהָ עֵלִי לְשִׁכֹּרָה. וְהֵשִׁיבָה וְאָמְרָה, אַל תִּתֵּן אֶת אֲמָתְךָ לִפְנֵי בַּת בְּלִיָּעַל. וְאָמַר רַבִּי יוֹסֵי, כָּתוּב כָּאן בַּת בְּלִיַּעַל, וְכָתוּב שָׁם (דברים יג) יָצְאוּ אֲנָשִׁים בְּנֵי בְלִיַּעַל. מַה לְהַלָּן עֲבוֹדָה זָרָה - אַף כָּאן עֲבוֹדָה זָרָה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, לֵית לָךְ גּוּבְרִין דְּאִתְקְרוֹן קַדִּישִׁין, בַּר אִינּוּן פְּרִישֵׁי חַמְרָא. דִּכְתִיב כָּל יְמֵי הֲזִירוֹ לַה' קָדוֹשׁ יִהְיֶה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֵין לְךָ אֲנָשִׁים שֶׁנִּקְרָאִים קְדוֹשִׁים פָּרַט לְאוֹתָם פְּרוּשֵׁי יַיִן, שֶׁכָּתוּב (במדבר ו) כָּל יְמֵי הֲזִירוֹ לַה' קָדוֹשׁ יִהְיֶה.

וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק, לֵית לָךְ חֲמַר דְּאִתְקְרֵי חֲמַר טוֹב, כְּחַמְרָא דְּאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל. וַיִּתֵּיר עַל כָּלְהוֹן, חַמְרָא דִּגְלִילָא עִילָּאָה, דְּלָא יָכֵיל אֵינַשׁ לְמִשְׁתֵּי פַּלְגוּת לוֹגָא מִינֵּיהּ.

וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק, אִיהוּ לָךְ יַיִן שֶׁנִּקְרָא יַיִן טוֹב כְּיֵינֵהּ שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְיוֹתֵר עַל כֻּלָּם הַיַּיִן שֶׁל הַגְּלִיל הָעֶלְיוֹן, שֶׁאֵין אִישׁ יָכוֹל לִשְׁתּוֹת מִמֶּנּוּ חֲצִי לוֹג.

רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר ר' שִׁמְעוֹן, אֲזַל לְמֶחֱמֵי לְר' יוֹסֵי בְּ"ר שִׁמְעוֹן בֶּן לָקוֹנְיָא חְמוֹי. יַהֲבֵי לֵיהּ לְמֵיכַל עֶגְלָא תְּלִיתָאָה רְכִיכָא, פְּתַח לֵיהּ חַד כּוּבָא דְּחַמְרָא. חְמוֹי מְזִיג, וְהוּא שָׁתֵי, מָזִיג

וְהוּא שָׁתֵי. אָמַר לֵיהּ אִיפְּשָׁר דְּשָׁמַעְתְּ מֵאָבִיךְ, כַּמָּה הוּא שִׁיעוּרוֹ שֶׁל כּוֹס. אָמַר לֵיהּ כְּמוֹת שֶׁהוּא, אַחַת בְּחַמִּין וְאַחַת בְּצוֹנֵן, אֲבָל לֹא שִׁיעֲרוּ רַבָּנָן בְּכוֹסְךָ דְּהַיְא זְעִירָא. וּבְחַמָּרָךְ דְּהוּא טָבָא. וּבְמֵעוֹהִי דְּהוּא רְחָבָה.

רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר רַבִּי שִׁמְעוֹן הָלַךְ לִרְאוֹת אֶת רַבִּי יוֹסֵי בֶּן רַבִּי לָקוֹנְיָא חָמִיו. נָתְנוּ לוֹ לֶאֱכֹל עֶגְלָה מְשֻׁלֶּשֶׁת רַכָּה. פָּתַח לוֹ חָבִית יַיִן אַחַת, חָמִיו מוֹזֵג - וְהוּא שׁוֹתֶה, מוֹזֵג - וְהוּא שׁוֹתֶה. אָמַר לוֹ, אֶפְשָׁר שֶׁשָּׁמַעְתָּ מֵאָבִיךְ כַּמָּה הוּא שִׁעוּרוֹ שֶׁל כּוֹס? אָמַר לוֹ, כְּמוֹת שֶׁהוּא, אַחַת בְּחַמִּין וְאַחַת בְּצוֹנֵן, אֲבָל לֹא שִׁעֲרוּ רַבָּנָן בְּכוֹסְךָ שֶׁהִיא קְטַנָּה, וּבְיֵינְךָ שֶׁהוּא טוֹב, וּבְמֵעָיו שֶׁהֵם רְחָבוֹת.

וְאָמַר רִבִּי יְהוּדָה, מְבוּלְבָּל בְּדַעְתּוֹ הָיָה נֹחַ כְּשֶׁיָּצָא מִן הַתֵּבָה, בְּדִירָתוֹ עִם הַחַיּוֹת וְהָרְמָשִׂים וְהַשָּׁרָצִים, וּמִפְּנֵי שֶׁשָּׁתָה מֵעֵט יַיִן, נִשְׁכַּר וְנִתְגַּל.

וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה. מְבֻלְבָּל בְּדַעְתּוֹ הָיָה נֹחַ כְּשֶׁיָּצָא מִן הַתֵּבָה בְּדִירוֹ עִם הַחַיּוֹת וְהָרְמָשִׂים וְהַשָּׁרָצִים, וּמִפְּנֵי שֶׁשָּׁתָה מֵעֵט יַיִן, נִשְׁכַּר וְנִתְגַּל.

וְאָמַר רִבִּי יְהוּדָה בָּא כְּנַעַן וְסֵרְסוֹ, הֵקִיץ מֵיֵינוֹ, וּמָצָא עַצְמוֹ מְסוֹרָס. דִּכְתִיב (בראשית ט) וַיִּיקַץ נֹחַ מִיֵּינוֹ, וַיֵּדַע אֵת אֲשֶׁר עָשָׂה לוֹ בְּנוֹ הַקָּטָן. אֲשֶׁר רָאָה לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא אֲשֶׁר עָשָׂה לוֹ, שֶׁסֵּרְסוֹ. וּלְפִיכָךְ קִלְלוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) וַיֹּאמֶר אָרוּר כְּנָעַן עֶבֶד עֲבָדִים יִהְיֶה לְאֶחָיו.

וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בָּא כְּנַעַן וְסֵרְסוֹ. הֵקִיץ מֵיֵינוֹ, וּמָצָא עַצְמוֹ מְסֹרָס, שֶׁכָּתוּב (בראשית ט, כב) וַיִּיקַץ נֹחַ מִיֵּינוֹ וַיֵּדַע אֵת אֲשֶׁר עָשָׂה לוֹ בְּנוֹ הַקָּטָן. אֲשֶׁר רָאָה לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא אֵת אֲשֶׁר עָשָׂה לוֹ, שֶׁסֵּרְסוֹ. וּלְפִיכָךְ קִלְלוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) אָרוּר כְּנָעַן עֶבֶד עֲבָדִים יִהְיֶה לְאֶחָיו.

רַבִּי פָּתַח, (שם ח) וַיָּרַח ה' אֶת רֵיחַ הַנִּיחֹחַ וַיֹּאמֶר לֹא אֹסִף לְקַלֵּל עוֹד אֶת הָאֲדָמָה בַּעֲבוּר הָאָדָם. כְּשֶׁיָּצָא נֹחַ מִן הַתֵּבָה, פָּתַח עֵינָיו, וְרָאָה אֶת כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ חָרֵב. הִתְחִיל בּוֹכֶה עַל הָעוֹלָם. אָמַר, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אִם בִּשְׁבִיל חַטֹּאת הָאָדָם, אוֹ בִּשְׁבִיל הַשּׁוֹטִים תְּאַבֵּד עוֹלָמְךָ, לָמָּה בְּרָאתָם, אוֹ הַאי, אוֹ הַאי. אִית לָךְ לְמֶעְבַּד אוֹ דְּלָא תִּבְרֵי אֵינַשׁ, אוֹ דְּלָא תֵּיבַד עָלְמָא. הֶעֱלָה עוֹלוֹת, וְקָם וְהִתְפַּלֵּל לְפָנָיו, וְאוֹתוֹ הֵרִיחַ עָלָה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְעָרַב לוֹ.

רַבִּי פָּתַח, (שם ח, כא) וַיָּרַח ה' אֶת רֵיחַ הַנִּיחֹחַ וַיֹּאמֶר לֹא אֹסִף לְקַלֵּל עוֹד אֶת הָאֲדָמָה בַּעֲבוּר הָאָדָם. כְּשֶׁיָּצָא נֹחַ מִן הַתֵּבָה, פָּתַח עֵינָיו, וְרָאָה אֶת כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ חָרֵב. הִתְחִיל בּוֹכֶה עַל הָעוֹלָם. אָמַר, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אִם בִּשְׁבִיל חַטֹּאת הָאָדָם אוֹ בִּשְׁבִיל הַשּׁוֹטִים תְּאַבֵּד עוֹלָמְךָ? לָמָּה בְרָאתָם, אוֹ זֶה אוֹ זֶה. יֵשׁ לְךָ לַעֲשׂוֹת - אוֹ שֶׁלֹּא תִּבְרָא אָדָם, אוֹ שֶׁלֹּא תְּאַבֵּד הָעוֹלָם. הֶעֱלָה עוֹלוֹת, וְקָם וְהִתְפַּלֵּל לְפָנָיו, וְאוֹתוֹ הֵרִיחַ עָלָה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְעָרַב לוֹ.

אָמַר רִבִּי, ג' רֵיחוֹת עָלוּ לְפָנָיו, רֵיחַ עוֹלָתוֹ, וְרֵיחַ תְּפִלָּתוֹ, וְרֵיחַ מַעֲשָׂיו. וְלֹא הָיָה רֵיחַ בָּעוֹלָם דְּנִיחָא קַמֵּיהּ, כְּאוֹתוֹ הָרֵיחַ. וּלְפִיכָךְ צִוָּה וְאָמַר, (במדבר כח) רֵיחַ נִיחֹחִי תִּשְׁמְרוּ

לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ. כְּלוֹמַר רֵיחַ שֶׁהִקְרִיב נֹחַ לְפָנַי, תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי, רֵיחַ עוֹלָה וּתְפִלָּה, וְכִשְׁרוֹן מַעֲשִׂים.

אָמַר רַבִּי, שְׁלֹשָׁה רֵיחוֹת עָלוּ לְפָנָיו: רֵיחַ עוֹלָתוֹ, וְרֵיחַ תְּפִלָּתוֹ, וְרֵיחַ מַעֲשָׂיו. וְלֹא הָיָה רֵיחַ בָּעוֹלָם שֶׁנּוֹחַ לְפָנָיו כְּאוֹתוֹ הָרֵיחַ. וּלְפִיכָךְ צִוָּה וְאָמַר (במדברכח, א) רֵיחַ נִיחוֹחִי תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ. כְּלוֹמַר, רֵיחַ שֶׁהִקְרִיב נֹחַ לְפָנַי, תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי, רֵיחַ עוֹלָה וּתְפִלָּה וְכִשְׁרוֹן מַעֲשִׂים.

רַבִּי אַיְבוּ אָמַר, נֹחַ חָכָם הָיָה, וְהָיָה מֵבִין לְחִישַׁת וְצִפְצוּף כָּל הַנִּבְרָאִים וּרְמִיזָתָם, וּכְשֶׁהָיָה בַּתֵּבָה, אָמַר יוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁאֵין פִּקֻּחַ בָּעוֹפוֹת כְּמוֹ הָעוֹרֵב, לְמֵידַע מְנַיְּהוּ סִימָנָא בְּעָלְמָא, מִיָּד וַיְשַׁלַּח אֶת הָעוֹרֵב.

רַבִּי אַיְבוּ אָמַר, נֹחַ חָכָם הָיָה, וְהָיָה מֵבִין לְחִישַׁת וְצִפְצוּף כָּל הַנִּבְרָאִים וּרְמִיזָתָם, וּכְשֶׁהָיָה בַּתֵּבָה, אָמַר: יוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁאֵין פִּקֻּחַ בָּעוֹפוֹת כְּמוֹ הָעוֹרֵב לָדַעַת מִמֶּנּוּ סִימָן בָּעוֹלָם, מִיָּד (בראשית ח, ז) וַיְשַׁלַּח אֶת הָעוֹרֵב.

אָמַר רִבִּי חִיָּיא, וְהָאֵיךְ עֲבִיד הָכֵי, וְהָאָמַר רַבִּי בּוֹ, אָסוּר לְאִסְתַּכְּלָא בְּאִלֵּין מְנַחֲשֵׁי בְּעוֹפֵי דְּשָׁמַיָּא, וַהֲרֵי הוּא בִּכְלַל לֹא תְנַחֲשׁוּ וְלֹא תְעוֹנֵנוּ, אֲפִילּוּ כָּל נִיחוּשׁ בְּעָלְמָא.

אָמַר רִבִּי חִיָּיא, וְאֵיךְ עוֹשֶׂה כָּךְ? וַהֲרֵי אָמַר רַבִּי בּוֹ, אָסוּר לְהִסְתַּכֵּל בְּאוֹתָם הַמְנַחֲשִׁים בְּעוֹפוֹת הַשָּׁמַיִם, וַהֲרֵי הוּא בִּכְלַל (ויקרא יט) לֹא תְנַחֲשׁוּ וְלֹא תְעוֹנֵנוּ, אֲפִלּוּ כָּל נִחוּשׁ בָּעוֹלָם.

אֶלָּא אָמַר רִבִּי חִיָּיא, לָמָּה שָׁלַח אֶת הָעוֹרֵב. דְּאָמַר רִבִּי חִיָּיא, מִצְטַעֵר הָוָה נֹחַ טְפֵי עַל אוֹבָדָא דְּעָלְמָא. אָמַר רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, יָדַעְתִּי כִּי אַתָּה רַחוּם, וְאַתָּה לֹא רִחַמְתָּ עַל עוֹלָמְךָ, וְנָהֲפַךְ רַחֲמָנוּתְךָ לְאַכְזָרוּת, אַתָּה לֹא רִחַמְתָּ עַל בָּנֶיךָ, יֵצֵא זֶה שֶׁאֵינוֹ מְרַחֵם עַל בָּנָיו, וְנָהֲפַךְ לָהֶם לְאַכְזָרִי, וּלְפִיכָךְ שָׁלַח אֶת הָעוֹרֵב, רֶמֶז הוּא דְּקָא רָמֵז.

אֶלָּא, אָמַר רַבִּי חִיָּיא, לָמָּה שָׁלַח אֶת הָעוֹרֵב? שֶׁאָמַר רַבִּי חִיָּיא, מִצְטַעֵר הָיָה נֹחַ יוֹתֵר עַל אֲבֻדַן הָעוֹלָם. אָמַר: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, יָדַעְתִּי כִּי אַתָּה רַחוּם, וְאַתָּה לֹא רִחַמְתָּ עַל עוֹלָמְךָ, וְנָהֲפַךְ רַחֲמָנוּתְךָ לְאַכְזָרוּת. אַתָּה לֹא רִחַמְתָּ עַל בָּנֶיךָ, יֵצֵא זֶה שֶׁאֵינוֹ מְרַחֵם עַל בָּנָיו, וְנָהֲפַךְ לָהֶם לְאַכְזָרִי. וּלְפִיכָךְ שָׁלַח אֶת הָעוֹרֵב, רֶמֶז הוּא שֶׁרָמַז.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, וְכִי לֹא כְתִיב בֵּיהּ אִישׁ צַדִּיק תָּמִים הָיָה, וְהָאֵיךְ הִטִּיחַ דְּבָרִים כְּלַפֵּי מַעְלָה. אָמַר רִבִּי חִיָּיא, מֹרֵב צַעֲרוֹ הוּא דְּאָמַר, דְּהָא תָּנֵן, מִנַּיִן שֶׁאֵין דָּנִין אֶת הָאָדָם לְפִי צַעֲרוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (איוב לד) אִיּוֹב לֹא בְדַעַת יְדַבֵּר וּדְבָרָיו לֹא בְּהַשְׂכֵּל. אַף עַל פִּי שֶׁהִטִּיחַ דְּבָרִים כְּלַפֵּי מַעְלָה, אֵין דִּינוֹ כְּמֵזִיד, אֶלָּא כְּאָדָם בְּלֹא דַעַת, לְפִי צַעֲרוֹ.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, וְכִי לֹא כְתוּב בּוֹ אִישׁ צַדִּיק תָּמִים הָיָה, וְהֵאֵיךְ הִטִּיחַ דְּבָרִים כְּלַפֵּי מַעְלָה? אָמַר רַבִּי חִיָּיא, מֹרֵב צַעֲרוֹ הוּא שֶׁאָמַר, שֶׁהֲרֵי שְׁנִינוּ, מִנַּיִן שֶׁאֵין דָּנִין אֶת הָאָדָם לְפִי צַעֲרוֹ? שֶׁנֶּאֱמַר (איוב לד) אִיּוֹב לֹא בְדַעַת יְדַבֵּר וּדְבָרָיו לֹא בְּהַשְׂכֵּל. אַף עַל פִּי שֶׁהִטִּיחַ דְּבָרִים כְּלַפֵּי מַעְלָה, אֵין דִּינוֹ כְּמֵזִיד, אֶלָּא כְּאָדָם בְּלֹא דַעַת, לְפִי צַעֲרוֹ.

וְלֹא רָצָה הָעוֹרֵב לַהֲלוֹךְ בִּשְׁלִיחוּתוֹ, מִפְּנֵי שֶׁמְּתוּקָן הוּא לִשְׁלִיחוּת אַחֶרֶת, לְפַרְנֵס אֵלְיָהוּ, שֶׁנֶּאֱמַר (מלכים א יז) וְהָעוֹרְבִים מְבִיאִים לוֹ לֶחֶם וּבָשָׂר, וְלֹא רָצָה לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחוּתוֹ, עַד יִבֹּשֶׁת הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ, שֶׁהָיָה עַל יְדֵי שְׁבוּעַת אֵלְיָהוּ. כֵּיוָן שֶׁרָאָה נֹחַ שֶׁלֹּא עָשָׂה כְּהוֹגֶן, שָׁלַח אֶת הַיּוֹנָה.

וְלֹא רָצָה הָעוֹרֵב לַהֲלֹךְ בִּשְׁלִיחוּתוֹ, מִפְּנֵי שֶׁמְּתֻקָּן הוּא לִשְׁלִיחוּת אַחֶרֶת - לְפַרְנֵס אֵלְיָהוּ, שֶׁנֶּאֱמַר (מלכים א יז) וְהָעֹרְבִים מְבִיאִים לוֹ לֶחֶם וּבָשָׂר, וְלֹא רָצָה לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחוּתוֹ, (בראשית ח) עַד יִבֹּשֶׁת הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ, שֶׁהָיָה עַל יְדֵי שְׁבוּעַת אֵלְיָהוּ. כֵּיוָן שֶׁרָאָה נֹחַ שֶׁלֹּא עָשָׂה כַּהֹגֶן, שָׁלַח אֶת הַיּוֹנָה.

וְאָמַר רַבִּי בּוֹן, תְּרֵי עִנְיְנֵי רָמַז בָּהּ, חָדָא, דִּכְתִיב (הושע ז) כְּיוֹנָה פּוֹתָה אֵין לֵב, כְּלוֹמַר מֵרֹב צַעֲרֵי, אֵין לִבִּי עִמִּי וְנִפְתֶּה. אַחֲרִינָא, אָמַר נֹחַ, אֵין בְּכָל הָעוֹפוֹת דְּיִסְבּוֹל מִיתָתָה בְּלֹא סַרְבָנוּת, כַּיּוֹנָה. וּלְפִיכָךְ נִמְשְׁלוּ יִשְׂרָאֵל כְּיוֹנָה. אָמַר נֹחַ, כָּךְ יָאוֹת לָנָא לְמִסְבַּל כֹּלָּא, בְּלָא סַרְבָנוּתָא, וּלְפִיכָךְ וַיְשַׁלַּח אֶת הַיּוֹנָה.

וְאָמַר רַבִּי בּוֹן, שְׁנֵי עִנְיְנֵי רָמַז בָּהּ, אֶחָד - שֶׁכָּתוּב (הושע ז) כְּיוֹנָה פּוֹתָה אֵין לֵב. כְּלוֹמַר, מֵרֹב צַעֲרֵי אֵין לִבִּי עִמִּי וְנִפְתֶּה. אַחֵרֶת - אָמַר נֹחַ, אֵין כָּכָל הָעוֹפוֹת שֶׁיִּסְבֹּל מִיתָתָהּ בְּלֹא סָרְבָנוּת כַּיּוֹנָה, וּלְפִיכָךְ נִמְשְׁלוּ יִשְׂרָאֵל כְּיוֹנָה. אָמַר נֹחַ, כָּךְ נָאֶה לָנוּ לִסְבֹּל הַכֹּל בְּלִי סָרְבָנוּת, וּלְפִיכָךְ וַיְשַׁלַּח אֶת הַיּוֹנָה.

תָּנוּ רַבָּנָן, מָה הַשִּׁיב הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְנֹחַ, כְּשֶׁיָּצָא מִן הַתֵּיבָה וְרָאָה כָּל הָעוֹלָם חָרֵב, וְהִתְחִיל לִבְכּוֹת עָלָיו, וְאָמַר, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, נִקְרֵאתָ רַחוּם, הָיָה לְךָ לְרַחֵם עַל בְּרִיּוֹתֶיךָ.

שְׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ, מַה הַשִּׁיב הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְנֹחַ, כְּשֶׁיָּצָא מִן הַתֵּבָה וְרָאָה כָּל הָעוֹלָם חָרֵב וְהִתְחִיל לִבְכּוֹת עָלָיו, וְאָמַר: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, נִקְרֵאתָ רַחוּם, הָיָה לְךָ לְרַחֵם עַל בְּרִיּוֹתֶיךָ?

הֵשִׁיבוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, רַעְיָא שַׁטְיָא, כְּעָן אֲמַרְתְּ דָּא, וְלָא בְּזִמְנָא דַּאֲמַרִית לָךְ בְּלִישְׁנָא רְכִיכָא, דִּכְתִיב (שם ו) עֲשֵׂה לְךָ תֵּבַת עֲצֵי גֹּפֶר כו', וַאֲנִי הִנְנִי מֵבִיא אֶת הַמַּבּוּל כו', לְשַׁחֵת כָּל בָּשָׂר כו', וַיֹּאמֶר ה' לְנֹחַ כו', כִּי אֹתְךָ רָאִיתִי צַדִּיק לְפָנַי בַּדּוֹר הַזֶּה, כּוּלֵי הַאי אִתְעַכָּבִית עִמָּךְ, וַאֲמָרִית לָךְ, בְּדִיל דְּתִתְבְּעֵי רַחֲמִין עַל עָלְמָא. וּמִכְּדֵין דְּשָׁמַעְתְּ דְּתִשְׁתֵּיזִיב אַתְּ בְּתֵיבוּתָא, לָא עָאל בְּלִבָּךְ בִּישׁוּתָא דְּעָלְמָא, וַעֲבַדְתְּ תֵּיבוּתָא וְאִשְׁתְּזַבְתָּא. וּכְעָן דְּאִתְאֲבִיד עָלְמָא, פָּתְחִית פּוּמָךְ לְמַלָּלָא קֳדָמַי בַּעְיָין וְתַחֲנוּנִין.

הֵשִׁיבוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: רוֹעֶה שׁוֹטֶה, כַּעֵת אֲמַרְתָּ אֶת זֶה, וְלֹא בִּזְמַן שֶׁאָמַרְתִּי לְךָ בְּלָשׁוֹן רַכָּה, כִּי אֹתְךָ רָאִיתִי צַדִּיק לְפָנַי בַּדּוֹר הַזֶּה, וַאֲנִי הִנְנִי מֵבִיא אֶת הַמַּבּוּל כו' לְשַׁחֵת כָּל בָּשָׂר כו', עֲשֵׂה לְךָ תֵּבַת עֲצֵי גֹּפֶר. כָּל זֶה הִתְעַכַּבְתִּי עִמְּךָ, וְאָמַרְתִּי לְךָ כְּדֵי שֶׁתְּבַקֵּשׁ רַחֲמִים עַל הָעוֹלָם, וּמֵאָז שֶׁשָּׁמַעְתָּ שֶׁאַתָּה תִּנָּצֵל בַּתֵּבָה, לֹא נִכְנְסָה בְּלִבְּךָ רָעַת הָעוֹלָם, וְעָשִׂיתָ תֵּבָה וְנִצַּלְתָּ. וְכֵעֵת שֶׁנֶּאֱבַד הָעוֹלָם, פָּתַחְתָּ פִּיךָ לְדַבֵּר לְפָנַי בַּקָּשׁוֹת וְתַחֲנוּנִים?!

כֵּיוָן דְּחָזָא נֹחַ כָּךְ, הִקְרִיב עֲלָוֹון וְקָרְבָּנִין, דִּכְתִיב (שם ח) וַיַּקַּח מִכָּל הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה וּמִכָּל הָעוֹף הַטָּהוֹר וַיַּעַל עֹלוֹת בַּמִּזְבֵּחַ.

כְּיוָן שֶׁרָאָה כָּךְ נֹחַ, הִקְרִיב עוֹלוֹת וְקָרְבָּנוֹת, שֶׁכָּתוּב (שם ח) וַיִּקַּח מִכֹּל הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה וּמִכֹּל הָעוֹף הַטָּהוֹר וַיַּעַל עֹלֹת בַּמִּזְבֵּחַ.

אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן, בֹּא וּרְאֵה מַה בֵּין הַצַּדִּיקִים שֶׁהָיוּ לְיִשְׂרָאֵל אַחַר כָּךְ, וּבֵין נֹחַ. נֹחַ לֹא הֵגֵן עַל דּוֹרוֹ, וְלֹא הִתְפַּלֵּל עָלָיו כְּאַבְרָהָם. דְּכְיוָן דְּאָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְאַבְרָהָם, וַעֲקַת סְדוֹם וַעֲמוֹרָה כִּי רָבָּה, מִיָּד וַיִּגַּשׁ אַבְרָהָם וַיֹּאמַר. וְהִרְבָּה דְבָרִים כְּנֶגֶד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, עַד שֶׁשָּׁאַל שֶׁאִם יִמְצָא שָׁם עֲשָׂרָה צַדִּיקִים, שֶׁיְכַפֵּר לְכָל הַדּוֹר בִּשְׁבִילָם, וְחָשַׁב אַבְרָהָם שֶׁהָיוּ י' בָּעִיר, עִם לוֹט וְאִשְׁתּוֹ וּבָנָיו וּבְנוֹתָיו, וַחֲתָנָיו, וְלָכֵן לֹא הִתְפַּלֵּל יוֹתֵר.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, בֹּא וּרְאֵה מַה בֵּין הַצַּדִּיקִים שֶׁהָיוּ לְיִשְׂרָאֵל אַחַר כָּךְ וּבֵין נֹחַ. נֹחַ לֹא הֵגֵן עַל דּוֹרוֹ וְלֹא הִתְפַּלֵּל עָלָיו כְּאַבְרָהָם. שֶׁכְּיָון שֶׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְאַבְרָהָם (שם יח, כ) זַעֲקַת סְדוֹם וַעֲמוֹרָה כִּי רַבָּה, מִיָּד - וַיִּגַּשׁ אַבְרָהָם וַיֹּאמַר, וְהִרְבָּה דְבָרִים כְּנֶגֶד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, עַד שֶׁשָּׁאַל שֶׁאִם יִמְצָא שָׁם עֲשָׂרָה צַדִּיקִים שֶׁיְכַפֵּר לְכָל הַדּוֹר בִּשְׁבִילָם. וְחָשַׁב אַבְרָהָם שֶׁהָיוּ עֲשָׂרָה בָּעִיר, עִם לוֹט וְאִשְׁתּוֹ וּבָנָיו וּבְנוֹתָיו וַחֲתָנָיו, וְלָכֵן לֹא הִתְפַּלֵּל יוֹתֵר.

בָּא מֹשֶׁה וְהֵגֵן עַל כָּל הַדּוֹר, כְּיוָן שֶׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה, יִשְׂרָאֵל חָטְאוּ, סָרוּ מַהֵר מִן הַדֶּרֶךְ. מַה כְּתִיב בֵּיהּ, (שמות לב) וַיִּחַל מֹשֶׁה. מַהוּ וַיְחַל. מְלַמֵּד שֶׁהִתְפַּלֵּל עַד שֶׁאֲחָזוּהוּ חַלְחָלָה. רַבָּנָן אָמְרֵי, לֹא הִנִּיחַ מֹשֶׁה לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, עַד שֶׁנְּתַן נַפְשׁוֹ עֲלֵיהֶם מִן הָעוֹלָם הַזֶּה וּמִן הָעוֹלָם הַבָּא. דִּכְתִיב, (שם) וְעַתָּה אִם תִּשָּׂא חַטָּאתָם וְאִם אַיִן מְחֵנִי נָא מִסִּפְרְךָ אֲשֶׁר כָּתָבְתָּ.

בָּא מֹשֶׁה וְהֵגֵן עַל כָּל הַדּוֹר. כְּיוָן שֶׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה, יִשְׂרָאֵל חָטְאוּ, סָרוּ מַהֵר מִן הַדֶּרֶךְ - מַה כְּתוּב בּוֹ? (שמות לב) וַיְחַל מֹשֶׁה. מַהוּ וַיְחַל? מְלַמֵּד שֶׁהִתְפַּלֵּל עַד שֶׁאֲחָזוּהוּ חַלְחָלָה. חֲכָמִים אוֹמְרִים, לֹא הִנִּיחַ מֹשֶׁה לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַד שֶׁנְּתַן נַפְשׁוֹ עֲלֵיהֶם מִן הָעוֹלָם הַזֶּה וּמִן הָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁכָּתוּב (שם) וְעַתָּה אִם תִּשָּׂא חַטָּאתָם וְאִם אַיִן מְחֵנִי נָא מִסִּפְרְךָ אֲשֶׁר כָּתָבְתָּ.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי מֵהָכָא, (תהלים קו) וַיֹּאמֶר לְהַשְׁמִידָם לוּלֵי מֹשֶׁה בְחִירוֹ עָמַד בַּפֶּרֶץ לְפָנָיו. וְכֵן כָּל הַצַּדִּיקִים הֵגִינוּ עַל דּוֹרָם, וְלֹא הִנִּיחוּ מִדַּת הַדִּין לִשְׁלוֹט בָּהֶם.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי מִכָּאן, (תהלים קו) וַיֹּאמֶר לְהַשְׁמִידָם לוּלֵי מֹשֶׁה בְחִירוֹ עָמַד בַּפֶּרֶץ לְפָנָיו. וְכֵן כָּל הַצַּדִּיקִים הֵגִנּוּ עַל דּוֹרָם, וְלֹא הִנִּיחוּ מִדַּת הַדִּין לִשְׁלֹט בָּהֶם.

וְנֹחַ הִתְעַכֵּב עִמּוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְאָמַר לֵיהּ רִבּוּי דְבָרִים, שֶׁמָּא יְבַקֵּשׁ עֲלֵיהֶם רַחֲמִים, וְלֹא הִשְׁגִּיחַ, וְלֹא בִּיקֵּשׁ עֲלֵיהֶם רַחֲמִים, וְעָשָׂה הַתֵּיבָה וְנֶאֱבַד כָּל הָעוֹלָם.

וְנֹחַ הִתְעַכֵּב עִמּוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְאָמַר לוֹ רִבּוּי דְבָרִים שֶׁמָּא יְבַקֵּשׁ עֲלֵיהֶם רַחֲמִים, וְלֹא הִשְׁגִּיחַ וְלֹא בִּקֵּשׁ עֲלֵיהֶם רַחֲמִים, וְעָשָׂה הַתֵּבָה וְנֶאֱבַד כָּל הָעוֹלָם.

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ הֲווֹ יָתְבֵי בִּפְלָכֵי טְבֶרְיָא, אֲמַר רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ, רַבִּי, מַה רָאָה נֹחַ שֶׁלֹּא בִּקֵּשׁ רַחֲמִים עַל דּוֹרוֹ. אֲמַר לוֹ, אֲפִילּוּ הוּא לֹא חָשַׁב בְּלִבּוֹ שֶׁיִּמָּלֵט. מָשָׁל, לְמוֹצֵא אֶשְׁכּוֹל עֲנָבִים שֶׁאֵינָם מְבוּשָׁלִים, בֵּין הַבּוֹסְרִים, דְּאִלּוּ הֲוָה בֵּין עֲנָבִים מְבוּשָׁלִים, לָא הֲווֹ כְּלוּם.

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ הָיוּ יוֹשְׁבִים בְּפִלְכֵי טְבֶרְיָה. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, רַבִּי, מָה רָאָה נֹחַ שֶׁלֹּא בִּקֵּשׁ רַחֲמִים עַל דּוֹרוֹ? אָמַר לוֹ, אֲפִלּוּ הוּא לֹא חָשַׁב בְּלִבּוֹ שֶׁיִּמָּלֵט. מָשָׁל לְמוֹצֵא אֶשְׁכּוֹל עֲנָבִים שֶׁאֵינָם מְבֻשָּׁלִים בֵּין הַבְּסָרִים, שֶׁאִלּוּ הָיָה בֵּין עֲנָבִים מְבֻשָּׁלִים, לֹא הָיוּ כְּלוּם.

מַשְׁמַע, דִּכְתִיב (בראשית ז) כִּי אוֹתְךָ רָאִיתִי צַדִּיק לְפָנַי בַּדּוֹר הַזֶּה. הֲוָה לֵיהּ לְמֵימַר צַדִּיק לְפָנַי, מַהוּ בַּדּוֹר הַזֶּה. כְּלוֹמַר, לְפִי הַדּוֹר. וּלְפִיכָךְ לֹא בִּקֵּשׁ רַחֲמִים, אָמַר בְּלִבּוֹ וּלְוַאי שֶׁאֲבַקֵּשׁ רַחֲמִים עָלַי וְאִמָּלֵט, וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁאֶתְפַּלֵּל עַל אֲחֵרִים.

מַשְׁמַע שֶׁכָּתוּב (בראשית ז) כִּי אוֹתְךָ רָאִיתִי צַדִּיק לְפָנַי בַּדּוֹר הַזֶּה. שֶׁהָיָה לוֹ לוֹמַר צַדִּיק לְפָנַי, מַהוּ בַּדּוֹר הַזֶּה? כְּלוֹמַר, לְפִי הַדּוֹר. וּלְפִיכָךְ לֹא בִּקֵּשׁ רַחֲמִים. אָמַר בְּלִבּוֹ: וּלְוַאי שֶׁאֲבַקֵּשׁ רַחֲמִים עָלַי, וְאִמָּלֵט, וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁאֶתְפַּלֵּל עַל אֲחֵרִים.

לְבָתַר אָמַר רִבִּי אֱלִיעֶזֶר, עַל כָּל דָּא, הֲוָה לֵיהּ לְמִתְבַּע רַחֲמִין עַל עָלְמָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּנִיחָא לֵיהּ, מַאן דַּאֲמַר טָבָא עַל בְּנוֹהִי.

אַחַר כָּךְ אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, עַל כָּל זֶה הָיָה לוֹ לְבַקֵּשׁ רַחֲמִים עַל הָעוֹלָם מִלִּפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁנּוֹחַ לוֹ מִי שֶׁאוֹמֵר טוֹב עַל בָּנָיו.

מָנָא לָן, מִגִּדְעוֹן בַּר יוֹאָשׁ, דִּלְא הֲוָה זַכַּאי, וְלָא בַּר זַכַּאי, וּמִשּׁוּם דַּאֲמַר טִיבוּתָא עַל יִשְׂרָאֵל, מַה כְּתִיב בֵּיהּ. (שופטים ו) וַיֹּאמֶר לוֹ ה' לֵךְ בְּכֹחֲךָ זֶה וְהוֹשַׁעְתָּ אֶת יִשְׂרָאֵל מִיָּד מִדְיָן. מַהוּ בְּכֹחֲךָ זֶה. טִיבוּתָא דָּא דַּאֲמַרְתְּ עַל בָּנַי, יְהֵא לָךְ חֵילָא סַגִּיאָה, לְשֵׁיזְבוּתְהוֹן מִן יָדָא דְמִדְיָן.

מִנַּיִן לְנוּ? מִגִּדְעוֹן בֶּן יוֹאָשׁ, שֶׁלֹּא הָיָה צַדִּיק וְלֹא בֶן צַדִּיק, וּמִשּׁוּם שֶׁאָמַר טוֹב עַל יִשְׂרָאֵל, מַה כָּתוּב בּוֹ? (שופטים ו) וַיֹּאמֶר לוֹ ה' לֵךְ בְּכֹחֲךָ זֶה וְהוֹשַׁעְתָּ אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּד מִדְיָן. מַהוּ בְּכֹחֲךָ זֶה? הַטּוֹבָה הַזּוֹ שֶׁאָמַרְתָּ עַל בָּנַי, יְהִיֶה לְךָ כֹּחַ גָּדוֹל לְהַצִּילָם מִיַּד מִדְיָן.

וְעוֹד אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, אַף עַל פִּי דְּיֵהֲוֵי צַדִּיקָא רַבָּה מִכָּל עָלְמָא, וְיֵימַר בִּישָׁא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִי דֶּלְטוֹרִין עַל יִשְׂרָאֵל, עוֹנְשֵׁיהּ סַגְיָא מִן כָּלְהוֹן. וְלָא אַשְׁכַּחְנָא צַדִּיקָא טָבָא כְּאֵלְיָהוּ בְּכָל דָּרָא, וּמִשּׁוּם דַּאֲמַר דֶּלְטוֹרִין עַל יִשְׂרָאֵל, דִּכְתִיב (מלכים א יט) כִּי עָזְבוּ בְרִיתְךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת מִזְבְּחוֹתֶיךָ הָרְסוּ וְאֶת נְבִיאֶיךָ הָרְגוּ בָחָרֶב, בֵּיהּ שַׁעֲתָא אֲבָאֵישׁ סַגְיָא קַמֵּיהּ.

וְעוֹד אָמַר רִבִּי אֱלִיעֶזֶר, אַף עַל פִּי שֶׁיִּהְיֶה צַדִּיק גָּדוֹל מִכָּל הָעוֹלָם, וְיֹאמֵר רַע לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹ מַלְשִׁינוּת עַל יִשְׂרָאֵל - עֲנָשׁוֹ גָּדוֹל מִכֻּלָּם, וְלֹא מָצָאנוּ צַדִּיק טוֹב כְּאֵלְיָהוּ בְּכָל דּוֹר, וּמִשּׁוּם שֶׁאָמַר מַלְשִׁינוּת עַל יִשְׂרָאֵל, שֶׁכָּתוּב כִּי עָזְבוּ בְרִיתְךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת מִזְבְּחוֹתֶיךָ הָרְסוּ וְאֶת נְבִיאֶיךָ הָרְגוּ בָחָרֶב, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה הֵרַע הָרְבֵּה לְפָנָיו.

תָּא חֲזֵי מַה כְּתִיב בֵּיהּ. (שם) וַיַּבֵּט וְהִנֵּה מְרַאֲשֹׁתָיו עֲגֻת רְצָפִים. מַהוּ רְצָפִים. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כְּדֵין יָאוֹת לְמֵיכַל, מַאן דַּאֲמַר דְּלָטוֹרִין עַל בָּנַי.

בֹּא וּרְאֵה מַה כָּתוּב בּוֹ, וַיַּבֵּט וְהִנֵּה מְרַאֲשֹׁתָיו עֲגֻת רְצָפִים. מַהוּ רְצָפִים? אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כָּעֵת רָאוּי לֶאֱכֹל מִי שֶׁאָמַר מַלְשִׁינוּת עַל בָּנַי.

אָמַר רִבִּי אֶלִיעֶזֶר, מַאי דִּכְתִיב, (שם) וַיֵּלֶךְ בְּכֹחַ הָאֲכִילָה הַהִיא אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לָיְלָה עַד הַר הָאֱלֹהִים (חרבה). וְכִי בְּכֹחַ אֲכִילַת עוּגַת רְצָפִים אָזַל כּוּלֵי הַאי.

אָמַר רִבִּי אֶלִיעֶזֶר, מַה שָּׁכְתוּב וַיֵּלֶךְ בְּכֹחַ הָאֲכִילָה הַהִיא אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לָיְלָה עַד הַר הָאֱלֹהִים חוֹרֵבָה, וְכִי בְּכֹחַ אֲכִילַת עוּגַת רְצָפִים הָלַךְ אֶת כָּל זֶה?

אֶלָּא אָמַר רִבִּי אֶלִיעֶזֶר, הִשְׁלִיךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא דִּוּרְמִיטָה עַל אֵלִיָּהוּ, וְהֶרְאָהוּ עִנְיָנָא דְּמִשָּׁה, דִּיתִיב קַמֵּיהּ אַרְבָּעִין יָמִין וְאַרְבָּעִין לֵילְוָן, וּמִכְּדֵין דְּהָוָה תַּמָּן, עֲבָדוּ יִשְׂרָאֵל יַת עֶגְלָא. וּבְגִין דְּהָוָה אַרְבָּעִין יָמִין וְאַרְבָּעִין לֵילְוָן דְּלֶחֶם לָא אָכַל, וּמַיָּא לָא שָׁתֵי, לָא אַעֲדֵי מִתַּמָּן עַד דְּמָחַל לְהוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

אֶלָּא, אָמַר רַבִּי אֶלִיעֶזֶר, הִשְׁלִיךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא תַּרְדֵּמָה עַל אֵלִיָּהוּ, וְהֶרְאָהוּ עִנְיָנוֹ שֶׁל מֹשֶׁה שֶׁיָּשַׁב לְפָנָיו אַרְבָּעִים יָמִים וְאַרְבָּעִים לֵילוֹת, וּמֵאָז שֶׁהָיָה שָׁם, עָשׂוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הָעֵגֶל. וּמִשּׁוּם שֶׁהָיָה אַרְבָּעִים יָמִים וְאַרְבָּעִים לֵילוֹת שֶׁלֶּחֶם לֹא אָכַל וּמַיִם לֹא שָׁתָה, לֹא זָז מִשָּׁם עַד שֶׁמָּחַל לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

אָמַר לֵיהּ לְאֵלִיָּהוּ, כָּךְ הָוָה לָךְ לְמֶעְבַּד, וְעוֹד הָוָה לָךְ לְמֶחֱזֵי, דְּאִינּוּן בְּנֵי בְּנֵי רְחִימָאי, דְּקַבִּילוּ אוֹרַיְיתִי בְּטוּרָא דְּחוֹרֵב, וְדָא הוּא דִּכְתִיב, וַיֵּלֶךְ בְּכֹחַ הָאֲכִילָה הַהִיא אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לָיְלָה. דְּחָזָא עִנְיָנָא דְּמשֶׁה, דְּאִישְׁתְּהֵי קַמֵּיהּ אַרְבָּעִין יָמִין וְאַרְבָּעִין לֵילְוָן. וְעִנְיָנָא דְּיִשְׂרָאֵל, דְּקַבִּילוּ אוֹרַיְיתָא בְּטוּרָא דְּחוֹרֵב. וְדָא הוּא דִּכְתִיב, (שם) עַד הַר הָאֱלֹהִים חוֹרֵב.

אָמַר לוֹ לְאֵלִיָּהוּ, כָּךְ הָיָה לְךָ לַעֲשׂוֹת, וְעוֹד הָיָה לְךָ לְהַרְאוֹת שֶׁהֵם בָּנַי, בְּנֵי אֲהוּבַי, שֶׁקִּבְּלוּ אֶת תּוֹרָתִי בְּהַר חוֹרֵב! וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיֵּלֶךְ בְּכֹחַ הָאֲכִילָה הַהִיא אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה, שֶׁרָאָה אֶת עִנְיָנוֹ שֶׁל מֹשֶׁה שֶׁהִשְׁתַּהָה לְפָנָיו אַרְבָּעִים יָמִים וְאַרְבָּעִים לֵילוֹת. וְהָעִנְיָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל - שֶׁקִּבְּלוּ הַתּוֹרָה בְּהַר חוֹרֵב, וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב עַד הַר הָאֱלֹהִים חוֹרֵב.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, לֹא זָז אֵלִיָּהוּ מִשָּׁם, עַד שֶׁנִּשְׁבַּע לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, לְהוֹרוֹת זְכוּתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל תָּמִיד. וְכָל מִי שֶׁעוֹשֶׂה זְכוּת, הוּא מַקְדִּים וְאוֹמֵר לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כָּךְ וְכָךְ עָשָׂה עַכְשָׁיו פְּלוֹנִי. וְאֵינוֹ זָז מִשָּׁם, עַד שֶׁיִּכְתְּבוּ זְכוּתוֹ דְּהַהוּא גַּבְרָא. דִּכְתִיב, (מלאכי ג) וַיִּכָּתֵב סֵפֶר זִכָּרוֹן לְפָנָיו.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, לֹא זָז אֵלִיָּהוּ מִשָּׁם, עַד שֶׁנִּשְׁבַּע לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהוֹרוֹת זְכוּתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל תָּמִיד. וְכָל מִי שֶׁעוֹשֶׂה זְכוּת, הוּא מַקְדִּים וְאוֹמֵר לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: כָּךְ וְכָךְ עָשָׂה עַכְשָׁו פְּלוֹנִי. וְאֵינוֹ זָז מִשָּׁם, עַד שֶׁיִּכְתְּבוּ זְכוּתוֹ שֶׁל אוֹתוֹ אָדָם, שֶׁכָּתוּב (מלאכי ג, טז) וַיִּכָּתֵב סֵפֶר זִכָּרוֹן לְפָנָיו.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה בֶּן פַּזִּי, מָה הָיָה עוֹנְשׁוֹ שֶׁל נֹחַ, שֶׁיָּצָא חִגֵּר בְּרַגְלָיו מִן הַתֵּיבָה, וְשָׁכַב וְנִתְבַּזָּה, וְהִתְלוֹצֵץ עָלָיו בְּנוֹ, וְעָשָׂה לוֹ מַה שֶּׁעָשָׂה.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בֶּן פַּזִּי, מָה הָיָה עָנְשׁוֹ שֶׁל נֹחַ? שֶׁיָּצָא חִגֵּר בְּרַגְלָיו מִן הַתֵּבָה, וְשָׁכַב וְנִתְבַּזָּה, וְהִתְלוֹצֵץ עָלָיו בְּנוֹ, וְעָשָׂה לוֹ מַה שֶּׁעָשָׂה.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, בֹּא וּרְאֵה כַּמָּה יֵשׁ לְאָדָם לִלְמֹד בְּדַרְכָּךְ יְשָׁרָה. בֹּא וּרְאֵה מִפְּנֵי שֶׁנִּטַּל יַעֲקֹב הַבְּרָכוֹת מֵעֵשָׂו בְּרַמָּאוּת. תֵּדַע לָךְ, שֶׁלֹּא נִיתַּן רְשׁוּת לְשׁוּם אוּמָּה בָּעוֹלָם לְהִשְׁתַּעְבֵּד בְּיִשְׂרָאֵל, זוּלָתִי אוּמָּה שֶׁל עֵשָׂו.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בֹּא וּרְאֵה כַּמָּה יֵשׁ לְאָדָם לִלְמֹד בְּדַרְכָּךְ יְשָׁרָה. בֹּא וּרְאֵה, מִפְּנֵי שֶׁנִּטַּל יַעֲקֹב הַבְּרָכוֹת מֵעֵשָׂו בְּרַמָּאוּת, הֲרֵי לְךָ שֶׁלֹּא נִתַּן רְשׁוּת לְשׁוּם אֻמָּה בָּעוֹלָם לְהִשְׁתַּעְבֵּד בְּיִשְׂרָאֵל זוּלָתִי אֻמָּה שֶׁל עֵשָׂו.

אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי, נָטַל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת שֵׁם בֶּן נֹחַ, וְהִפְרִישׁוֹ לְכֹהֵן עֶלְיוֹן, וּלְשָׁרְתוֹ. וְהִשְׁרָה שְׁכִינָתוֹ עִמּוֹ, וְקָרָא שְׁמוֹ מַלְכִּי צֶדֶק מֶלֶךְ שָׁלֵם. וְהָיָה יָפֶת אָחִיו לוֹמֵד תּוֹרָה מִמֶּנּוּ בְּמִדְרָשׁוֹ, עַד שֶׁבָּא אַבְרָהָם, וְלָמַד תּוֹרָה בְּמִדְרָשׁוֹ שֶׁל שֵׁם. וְנִתְעַסֵּק הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּאַבְרָהָם, וְנִשְׁתַּכְּחוּ כָּל הָאֲחֵרִים. בָּא אַבְרָהָם וְהִתְפַּלֵּל לְפָנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁיַּשְׁרֶה שְׁכִינָתוֹ תָּמִיד בְּבֵיתוֹ שֶׁל שֵׁם, וְהוֹדָה לוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קי) אַתָּה כֹהֵן לְעוֹלָם עַל דִּבְרָתִי מַלְכִּי צֶדֶק.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי, נָטַל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת שֵׁם בֶּן נֹחַ, וְהִפְרִישׁוֹ לְכֹהֵן עֶלְיוֹן וּלְשָׁרְתוֹ, וְהִשְׁרָה שְׁכִינָתוֹ עִמּוֹ, וְקָרָא שְׁמוֹ מַלְכִּי צֶדֶק מֶלֶךְ שָׁלֵם. וְהָיָה יֶפֶת אָחִיו לוֹמֵד תּוֹרָה מִמֶּנּוּ בְּמִדְרָשׁוֹ, עַד שֶׁבָּא אַבְרָהָם וְלָמַד תּוֹרָה בְּמִדְרָשׁוֹ שֶׁל שֵׁם, וְנִתְעַסֵּק הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּאַבְרָהָם, וְנִשְׁתַּכְּחוּ כָּל הָאֲחֵרִים. בָּא אַבְרָהָם וְהִתְפַּלֵּל לְפָנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁיַּשְׁרֶה שְׁכִינָתוֹ תָּמִיד בְּבֵיתוֹ שֶׁל שֵׁם, וְהוֹדָה לוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קי) אַתָּה כֹהֵן לְעוֹלָם עַל דִּבְרָתִי מַלְכִּי צֶדֶק.

אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן, וַהֲלֹא יֶפֶת הוּא הַגָּדוֹל, לָמָּה שֵׁם נָטַל הַכְּהוּנָה. בִּשְׁבִיל שֶׁהָיָה תָּמִיד עוֹסֵק בַּתּוֹרָה, וּפֵירֵשׁ מִדַּרְכֵי הָעוֹלָם. וּמַאַיִן הָיָה לוֹ תּוֹרָה. אֶלָּא אָדָם הָרִאשׁוֹן יָדַע הַתּוֹרָה, וְהִנִּיחָהּ בְּקַבָּלָה לְשֵׁת בְּנוֹ, וְאַחַר כַּךְ בָּאָה לְיַד חֲנוֹךְ, עַד שֶׁבָּא לְשֵׁם וְהָיָה מִתְעַסֵּק תָּמִיד בָּהּ.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, וַהֲלֹא יֶפֶת הוּא הַגָּדוֹל, לָמָּה שֵׁם נָטַל הַכְּהֻנָּה? בִּשְׁבִיל שֶׁהָיָה תָּמִיד עוֹסֵק בַּתּוֹרָה וּפֵרַשׁ מִדַּרְכֵי הָעוֹלָם. וּמֵאַיִן הָיָה לוֹ תּוֹרָה? אֶלָּא אָדָם הָרִאשׁוֹן יָדַע הַתּוֹרָה, וְהִנִּיחָהּ בְּקַבָּלָה לְשֵׁת בְּנוֹ, וְאַחַר כַּךְ בָּאָה לְיַד חֲנוֹךְ, עַד שֶׁבָּא לְשֵׁם, וְהָיָה מִתְעַסֵּק תָּמִיד בָּהּ.

אָמַר לוֹ ר' יוֹסֵי, אִם הַתּוֹרָה הָיְתָה בְּמִדְרָשׁוֹ שֶׁל שֵׁם, לָמָּה הוֹצִרַךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְצַוּוֹת לִבְנֵי נֹחַ אוֹתָן שֶׁבַע מִצְוֹת שֶׁנִּצְטַוּוּ, שֶׁהֲרֵי בַּתּוֹרָה נִכְתְּבוּ קוֹדֶם לָכֵן, אֶלָּא אָמַר רִבִּי יִצְחָק, בְּשָׁעָה שֶׁהַמַּבּוּל בָּא לָעוֹלָם, וְנִכְנְסוּ לַתֵּיבָה, מֵרוֹב צַעֲרָם נִשְׁתַּכְּחָה מִשֵּׁם, עַד שֶׁבָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְחִיֵּדֵשׁ לָהֶם אוֹתָם שֶׁבַע מִצְוֹת.

אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסֵי, אִם הַתּוֹרָה הָיְתָה בְּמִדְרָשׁוֹ שֶׁל שָׁם, לָמָּה הֻצְרַךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְצַוּוֹת לִבְנֵי נֹחַ אוֹתָן שֶׁבַע מִצְוֹת שֶׁנִּצְטַוּוּ, שֶׁהֲרֵי בַּתּוֹרָה נִכְתְּבוּ קֹדֶם לָכֵן? אֶלָּא, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בְּשָׁעָה שֶׁהַמַּבּוּל בָּא לָעוֹלָם וְנִכְנְסוּ לַתֵּבָה, מֵרֹב צַעֲרָם נִשְׁתַּכְּחָה מִשָּׁם, עַד שֶׁבָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְחִדֵּשׁ לָהֶם אוֹתָן שֶׁבַע מִצְוֹת.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, חַס וְשָׁלוֹם לֹא נִשְׁתַּכְּחָה הַתּוֹרָה מִמֶּנּוּ, אֶלָּא אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אִם אוֹמַר לָהֶם שֶׁיִּשְׁמְרוּ כָּל תּוֹרָתִי, יִפְרְקוּ כָּל הָעוֹל מֵהֶם, כַּאֲחֵרִים שֶׁאָמְרוּ (איוב כא) וְדַעַת דְּרָכֶיךָ לֹא חָפָצְנוּ. אֶלָּא אֶתֵּן לָהֶם דְּבָרִים מוּעָטִים, וְיִשְׁמְרוּ אוֹתָם.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, חַס וְשָׁלוֹם, לֹא נִשְׁתַּכְּחָה הַתּוֹרָה מִמֶּנּוּ. אֶלָּא אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אִם אֹמַר לָהֶם שֶׁיִּשְׁמְרוּ כָּל תּוֹרָתִי, יִפְרְקוּ כָּל הָעֹל מֵהֶם, כַּאֲחֵרִים שֶׁאָמְרוּ (איוב כא) וְדַעַת דְּרָכֶיךָ לֹא חָפָצְנוּ, אֶלָּא אֶתֵּן לָהֶם דְּבָרִים מוּעָטִים וְיִשְׁמְרוּ אוֹתָם.

עַד שֶׁיָּבוֹא מִי שֶׁיִּשְׁמוֹר כּוּלָּהּ, וְהוּא אַבְרָהָם, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית כו) עֵקֶב אֲשֶׁר שָׁמַע אַבְרָהָם בְּקֹלִי וַיִּשְׁמֹר מִשְׁמַרְתִּי מִצְוֹתַי חֻקּוֹתַי וְתוֹרֹתָי. דְּכְיוָן שֶׁלָּמַד מִשָּׁם הַתּוֹרָה, קִבֵּל עַל עַצְמוֹ שֶׁיִּשְׁמוֹר הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ, וּלְפִיכָךְ בֵּירַר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁבַע מִצְוֹת מִן הַתּוֹרָה כְּדֵי שֶׁיִּשְׁמְרוּ אוֹתָם.

עַד שֶׁיָּבא מִי שֶׁיִּשְׁמֹר כֻּלָּהּ, וְהוּא אַבְרָהָם, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית כו) עֵקֶב אֲשֶׁר שָׁמַע אַבְרָהָם בְּקֹלִי וַיִּשְׁמֹר מִשְׁמַרְתִּי מִצְוֹתַי חֻקּוֹתַי וְתוֹרֹתָי. שֶׁכְּיָון שֶׁלָּמַד מִשָּׁם הַתּוֹרָה, קִבֵּל עַל עַצְמוֹ שֶׁיִּשְׁמֹר הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ, וּלְפִיכָךְ בֵּרַר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁבַע מִצְוֹות מִן הַתּוֹרָה כְּדֵי שֶׁיִּשְׁמְרוּ אוֹתָם.

רַבִּי פְּתַח בִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל כְּנֶגֶד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וַיְשַׁלַּח אֶת הָעוֹרֵב, דְּאָמַר רַבִּי פִּנְחָס, כְּתִיב, (שמואל ב טו) וַיֹּאמֶר דָּוִד כו', קוּמוּ וְנִבְרְחָה כִּי לֹא תִהְיֶה לָנוּ פְּלֵיטָה מִפְּנֵי אַבְשָׁלוֹם. וְאַף עַל פִּי שֶׁבָּרַח, מַאי כְּתִיב בֵּיהּ, (תהלים ג) מִזְמוֹר לְדָוִד בְּבָרְחוֹ מִפְּנֵי אַבְשָׁלוֹם בְּנוֹ. וְאַף עַל פִּי שֶׁהָיָה בּוֹרֵחַ וְנִגְרַשׁ מִמַּלְכוּתוֹ, לֹא מָנַע עַצְמוֹ מִלּוֹמַר שִׁירָה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְלָשׁוּב וּלְהִתְחַנֵּן לְפָנָיו. וַיְשַׁלַּח אֶת הָעוֹרֵב, זֶהוּ דָּוִד, שֶׁהָיָה קוֹרֵא עִמָּהֶן תָּמִיד כְּעוֹרֵב.

רַבִּי פְּתַח, בִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל כְּנֶגֶד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וַיְשַׁלַּח אֶת הָעֹרֵב. שֶׁאָמַר רַבִּי פִּנְחָס, כָּתוּב וַיֹּאמֶר דָּוִד כוּ' קוּמוּ וְנִבְרְחָה כִּי לֹא תִהְיֶה לָנוּ פְּלֵיטָה מִפְּנֵי אַבְשָׁלוֹם. וְאַף עַל פִּי שֶׁבָּרַח, מַה כָּתוּב בּוֹ? (תהלים ג) מִזְמוֹר לְדָוִד בְּבָרְחוֹ מִפְּנֵי אַבְשָׁלוֹם בְּנוֹ. וְאַף עַל פִּי שֶׁהָיָה בּוֹרֵחַ וְנִגְרַשׁ מִמַּלְכוּתוֹ, לֹא מָנַע עַצְמוֹ מִלּוֹמַר שִׁירָה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְלָשׁוּב וּלְהִתְחַנֵּן לְפָנָיו. וַיְשַׁלַּח אֶת הָעֹרֵב, זֶהוּ דָּוִד, שֶׁהָיָה קוֹרֵא עִמָּהֶם תָּמִיד כְּעוֹרֵב.

דָּבָר אַחֵר, הָעוֹרֵב שֶׁבָּא מִיְּהוּדָה, שֶׁנִּקְרָא עוֹרֵב, שֶׁנֶּאֱמַר, (בראשית מג) אָנֹכִי אֶעֱרָבֶנּוּ. הָעֹרֵב כְּתִיב, בְּלֹא וָא"ו. אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, לָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ עוֹרֵב, שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ בֶּהָרִים כְּעוֹרֵב. וְהַיְינוּ דְּאָמַר לְשָׁאוּל, (שמואל א כו) כַּאֲשֶׁר יְרְדֹף הַקֹּרֵא בֶּהָרִים. אָמַר לוֹ, שַׁמְתַּנִי לִהְיוֹת כְּקוֹרֵא בֶּהָרִים, כְּתִיב הָכָא קוֹרֵא, וּכְתִיב הָתָם, (תהלים קמז) לִבְנֵי עוֹרֵב אֲשֶׁר יִקְרָאוּ.

דְּבָר אַחֵר, הָעוֹרֵב שֶׁבָּא מִיהוּדָה שֶׁנִּקְרָא עוֹרֵב, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית מג) אָנֹכִי אֶעֶרְבֶנּוּ. כָּתוּב הָעֹרֵב, בְּלִי וָא"ו. אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, לְמָה נִקְרָא שְׁמוֹ עוֹרֵב? שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ בֶּהָרִים כְּעוֹרֵב. וְהֵינוּ שֶׁאָמַר לְשַׁאוּל כַּאֲשֶׁר יָרַדְתָּ הַקֹּרֵא בֶּהָרִים. אָמַר לוֹ, שַׁמְתַּנִי לִהְיוֹת כְּקוֹרֵא בֶּהָרִים. כָּתוּב כָּאן קֹרֵא, וְכָתוּב שָׁם (תהלים קמז) לִבְנֵי עוֹרֵב אֲשֶׁר יִקְרָאוּ.

וְאָמַר רַבִּי פִּנְחָס, בֹּא וּרְאֵה מַה בֵּין מַלְכֵי יְהוּדָה לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל. שְׁלַח הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְדָוִד וְגֵרְשָׁהוּ מִמַּלְכוּתוֹ, וּמִיָּד שָׁב בִּתְשׁוּבָה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וְאַל תִּתְמַהּ עַל זֶה, וַאֲפִלּוּ מְנַשֶּׁה מֶלֶךְ יְהוּדָה, שֶׁהָיָה רָשָׁע, מִיָּד שָׁב בִּתְשׁוּבָה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְלִקַּח אוּמָנוּת אֲבוֹתָיו, וְשָׁב לְמַלְכוּתוֹ.

וְאָמַר רַבִּי פִּנְחָס, בֹּא וּרְאֵה מַה בֵּין מַלְכֵי יְהוּדָה לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל. שְׁלַח הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְדָוִד וְגֵרְשָׁהוּ מִמַּלְכוּתוֹ, וּמִיָּד שָׁב בִּתְשׁוּבָה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וְאַל תִּתְמַהּ עַל זֶה, וַאֲפִלּוּ מְנַשֶּׁה מֶלֶךְ יְהוּדָה, שֶׁהָיָה רָשָׁע, מִיָּד שָׁב בִּתְשׁוּבָה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְלִקַּח אֻמָּנוּת אֲבוֹתָיו, וְשָׁב לְמַלְכוּתוֹ.

וְזֶהוּ שֶׁבָּא הַכָּתוּב לְהוֹרוֹת, וַיִּשְׁלַח אֶת הָעוֹרֵב, זֶה דָּוִד, שֶׁהָיָה קוֹרֵא תָּמִיד כְּעוֹרֵב, וְשִׁלְּחָהוּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִמַּלְכוּתוֹ וְהוֹצִיאוֹ מִבֵּיתוֹ, וּמַה כְּתִיב בֵּיהּ. וַיֵּצֵא יָצוֹא וָשׁוֹ"ב. דִּכְתִיב, (שמואל ב טו) וְדָוִד עֹלֶה בְּמַעֲלֵה הַזֵּיתִים עֹלֶה וּבוֹכֶה וְרֹאשׁ לוֹ חָפוּי. הָיָה יוֹצֵא וְשָׁב בִּתְשׁוּבָה, וּמִתְוַדֶּה עַל חַטֹּאתָיו, וּמְבַקֵּשׁ רַחֲמִים עֲלֵיהֶם, וְיָדַע כִּי חַטֹּאתָיו עָשׂוּ לוֹ שֶׁנִּשְׁלַח מִמַּלְכוּתוֹ וְנִגְרַשׁ.

וּבְכָל דָּבָר וְדָבָר דְּחֶטְאָה גָּרִים בְּמַלְכוּתוֹ, אוֹ בְּיִשְׂרָאֵל, הָיָה תּוֹלֶה הַדָּבָר בּוֹ, וַהֲוָה יָדַע דְּהוּא הָיָה גָּרִים. עַד יִבָּשֶׁת הַמַּיִם, שֶׁהֵשִׁיבוּהוּ לֹא עָלֶיךָ הַדָּבָר, אֶלָּא אֶל שָׁאוּל וְאֶל בֵּית הַדָּמִים.

וּבְכָל דָּבָר וְדָבָר שֶׁל חֵטְא גָּרַם בְּמַלְכוּתוֹ אוֹ בְּיִשְׂרָאֵל, הָיָה תּוֹלֶה הַדָּבָר בּוֹ, וְהָיָה יוֹדֵעַ שֶׁהוּא הָיָה גּוֹרֵם. עַד יִבָּשֶׁת הַמַּיִם, שֶׁהֵשִׁיבוּהוּ: לֹא עָלֶיךָ הַדָּבָר, אֶלָּא אֶל שָׁאוּל וְאֶל בֵּית הַדָּמִים.

תָּא חֲזֵי, דִּכְתִיב (שם כא) וַיְהִי רָעָב בִּימֵי דָוִד שָׁלֹשׁ שָׁנִים שָׁנָה אַחֲרֵי שָׁנָה וַיְבַקֵּשׁ דָּוִד אֶת פְּנֵי ה', דְּסָבַר דְּהוּא הֲוָה גָּרִים, אָמַר לֵיהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, לֹא עָלֶיךָ זוֹ אֶלָּא עַל שָׁאוּל. עַד יִבָּשֶׁת הַמַּיִם, הָיָה תּוֹלֶה הַכֹּל בְּעַצְמוֹ, וּמִיָּד הָיָה שָׁב בִּתְשׁוּבָה. וְאַז לֹא הוּצְרַךְ לַחֲזוֹר בִּתְשׁוּבָה, שֶׁהַדָּבָר לֹא בָּא בִּשְׁבִילוֹ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית ח) וַיֵּצֵא יָצוֹא וָשׁוֹב עַד יִבָּשֶׁת הַמַּיִם, דְּאָז לֹא הָיָה הַדָּבָר תָּלוּי בּוֹ.

בֹּא וּרְאֵה, שֶׁכָּתוּב (שם כא) וַיְהִי רָעָב בִּימֵי דָוִד שָׁלֹשׁ שָׁנִים שָׁנָה אַחֲרֵי שָׁנָה וַיְבַקֵּשׁ דָּוִד אֶת פְּנֵי ה', שֶׁסָּבַר שֶׁהוּא הָיָה גּוֹרֵם. אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: לֹא עָלֶיךָ זוֹ, אֶלָּא עַל שָׁאוּל. עַד יִבָּשֶׁת הַמַּיִם, הָיָה

תוֹלֶה הַכֹּל בְּעַצְמוֹ, וּמִיָּד הָיָה שָׁב בִּתְשׁוּבָה, וְאָז לֹא הֶצְרִךְ לַחֲזֹר בִּתְשׁוּבָה, שֶׁהַדָּבָר לֹא בָא בִּשְׁבִילוֹ. וְהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית ח) וַיֵּצֵא יָצוֹא וָשׁוֹב עַד יְבֹשֶׁת הַמַּיִם. שֶׁאָז לֹא הָיָה הַדָּבָר תָּלוּי בּוֹ.

אָמַר רִבִּי פִּנְחָס, רָצָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְנַסּוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל, וּשְׁלָחָם לְבָבֶל. שֶׁנֶּאֱמַר, (שם) וַיְשַׁלַּח אֶת הַיּוֹנָה מֵאִתּוֹ, זוֹ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. רְאֵה מַה כְּתִיב בָּהּ, וְלֹא מָצְאָה הַיּוֹנָה מָנוֹחַ לְכַף רַגְלָהּ. שֶׁהִכְבִּיד עוֹלָהּ מֶלֶךְ בָּבֶל, בְּרָעָב וּבְצָמָא וּבַהֲרִיגַת צַדִּיקִים הַרְבֵּה. וּמִשּׁוּם כּוֹבֶד עוֹלָהּ, וַתָּשָׁב אֵלָיו אֶל הַתֵּיבָה, וְחָזְרָה בִּתְשׁוּבָה וְקִבְּלָהּ.

אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, רָצָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְנַסּוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל וּשְׁלָחָם לְבָבֶל, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) וַיְשַׁלַּח אֶת הַיּוֹנָה מֵאִתּוֹ - זוֹ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. רְאֵה מַה כָּתוּב בּוֹ - וְלֹא מָצְאָה הַיּוֹנָה מָנוֹחַ לְכַף רַגְלָהּ. שֶׁהִכְבִּיד עָלֶיהָ מֶלֶךְ בָּבֶל בְּרָעָב וּבְצָמָא וּבַהֲרִיגַת צַדִּיקִים הַרְבֵּה, וּמִשּׁוּם כֹּבֶד עָלֶיהָ - וַתָּשָׁב אֵלָיו אֶל הַתֵּבָה, וְחָזְרָה בִּתְשׁוּבָה וְקִבְּלָהּ.

חָטְאָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל כְּמִתְּחִלָּה, וַיּוֹסֵף לְהַגְלוֹתָם, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) וַיּוֹסֶף שִׁלַּח אֶת הַיּוֹנָה מֵאִתּוֹ, בְּגָלוּת אַחֶרֶת שֶׁל יָוָן. דְּאָמַר רִבִּי יְהוּדָה, גָּלוּת יָוָן אַחְשְׁיךְ פְּנֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל כְּשׁוּלֵי קְדֵרָה.

חָטְאָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל כְּמִתְּחִלָּה - וַיּוֹסֶף לְהַגְלוֹתָם, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) וַיּוֹסֶף שִׁלַּח אֶת הַיּוֹנָה מֵאִתּוֹ, בְּגָלוּת אַחֶרֶת שֶׁל יָוָן. שֶׁאָמַר רַבִּי יְהוּדָה גָּלוּת יָוָן הֶחְשִׁיכָה אֶת פְּנֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל כְּשׁוּלֵי קְדֵרָה.

וּמֵרוֹב צַעַרָם וְדוֹחֲקָם מַה כְּתִיב בֵּיהּ. וַתָּבֵא אֵלָיו הַיּוֹנָה לְעֵת עֶרֶב. מַה לְּעֵת עֶרֶב, דְּלָא הֲוָה נְהִירָא לְהוֹן שַׁעֲתָא דְּרַוְוחָא, כְּמָה דַּהֲוַת עֲבִידָא בְּקַדְמִיתָא, וְאִתְקְטָלֵי צַדִּיקַיָּא, וְאִתְחַשַּׁךְ יְמָמָא, וְאִצְטְרִיב לְהֶן שִׁמְשָׁא וְלָא יָכְלִין לְמֵיקַם מִן קֳדָם דּוֹחֲקָא סַגִּיאָה דַּהֲוֵי עֲלֵיהוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה ד) אוֹי לָנוּ כִּי פָּנָה הַיּוֹם כִּי יִנָּטוּ צִלְלֵי עֶרֶב. כִּי פָּנָה הַיּוֹם, אֲלוּ הֵן צַדִּיקַיָּא הַמְאִירִים כַּשֶּׁמֶשׁ. כִּי יִנָּטוּ צִלְלֵי עֶרֶב, שֶׁנִּשְׁאֲרוּ כְּעוֹלְלוֹת בָּצִיר וְזֶהוּ לְעֵת עֶרֶב וְלֹא בִּזְמַן דִּנְהִירִין לְהוֹן צַדִּיקַיָּא כְּשֶׁמֶשׁ.

וּמֵרֹב צַעֲרָם וְדָחְקָם מַה כָּתוּב בּוֹ? וַתָּבֵא אֵלָיו הַיּוֹנָה לְעֵת עֶרֶב. מַה זֶּה לְעֵת עֶרֶב? שֶׁלֹּא הָיְתָה מְאִירָה לָהֶם שְׁעַת הָרְוָחָה כְּמוֹ שֶׁהָיָה הַמַּעֲשֶׂה בָּרִאשׁוֹנָה, וְנֶהֱרְגוּ צַדִּיקִים וְנֶחְשַׁךְ הַיּוֹם, וְהֶעֱרִיב לָהֶם הַשֶּׁמֶשׁ וְלֹא יָכְלוּ לָקוּם מִפְּנֵי הַדּוֹחַק הָרַב שֶׁהָיָה עֲלֵיהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה ו, ד) אוֹי לָנוּ כִּי פָּנָה הַיּוֹם כִּי יִנָּטוּ צִלְלֵי עֶרֶב. כִּי פָּנָה הַיּוֹם - אֲלוּ הֵם הַצַּדִּיקִים הַמְאִירִים כַּשֶּׁמֶשׁ. כִּי יִנָּטוּ צִלְלֵי עֶרֶב - שֶׁנִּשְׁאֲרוּ כְּעוֹלְלוֹת בָּצִיר, וְזֶהוּ לְעֵת עֶרֶב, וְלֹא בִּזְמַן שֶׁמְּאִירִים לָהֶם הַצַּדִּיקִים כַּשֶּׁמֶשׁ.

(בראשית ח) וְהִנֵּה עָלֶה זַיִת טָרָף בְּפִיהָ. לוּלֵי שֶׁהֵעִיר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוּחַ הַכֹּהֲנִים, שֶׁהָיוּ מַדְלִיקִין נֵרוֹת בְּשֶׁמֶן זַיִת, אֲזַי אָבְדָה פְּלֵיטַת יְהוּדָה מִן הָעוֹלָם. וּבְכָל פַּעַם וּפַעַם שָׁבָה בִּתְשׁוּבָה וְנִתְקַבְּלָה. אָמַר רִבִּי פִּנְחָס, חוּץ מִן גָּלוּתָא רְבִיעָאָה, דַּעֲדַיִין לֹא שָׁבָה, וְהַכֹּל תָּלוּי בִּתְשׁוּבָה.

וְהִנֵּה עֲלֶה זַיִת טָרָף בְּפִיהָ (בראשית ח). לוּלֵי שֶׁהֵעִיר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוּחַ הַכֹּהֲנִים שֶׁהָיוּ מַדְלִיקִין נֵרוֹת בְּשָׁמֶן זַיִת, אֲזַי אַבְדָה פְּלֵיטַת בֵּית יְהוּדָה מִן הָעוֹלָם, וּבְכָל פַּעַם וּפַעַם שְׁבָה בִּתְשׁוּבָה וְנִתְקַבְּלָה. אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, חוּץ מִן הַגָּלוּת הָרְבִיעִית שֶׁעֲדַיִן לֹא שָׁבָה, וְהַכֹּל תָּלוּי בִּתְשׁוּבָה.

וְאָמַר רַבִּי פִּנְחָס, אֵין לְךָ בְּכָל פַּעַם וּפַעַם, שֶׁלֹּא הִתְעַכֵּב הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא גְּזַר דִּינָא שֶׁל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁבַע שְׁמִטּוֹת, וְשֶׁבַע יוֹבְלוֹת, שֶׁמָּא תַּחְזוֹר בִּתְשׁוּבָה. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית ח) וַיִּיָּחֶל עוֹד שִׁבְעַת יָמִים אֲחֵרִים, בַּר מִן קֳדָמַאי.

וְאָמַר רַבִּי פִּנְחָס, אֵין לְךָ בְּכָל פַּעַם וּפַעַם שֶׁלֹּא עִכֵּב הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת גְּזַר דִּינָהּ שֶׁל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁבַע שְׁמִטּוֹת, וְשִׁבְעָה יוֹבְלוֹת, שֶׁמָּא תַּחְזֹר בִּתְשׁוּבָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) וַיִּיָּחֶל עוֹד שִׁבְעַת יָמִים אֲחֵרִים, חוּץ מֵהָרִאשׁוֹנִים.

וַיְשַׁלַּח אֶת הַיּוֹנָה, בְּגָלוּת אֱדוֹם. וְלֹא יָסְפָה שׁוּב אֵלָיו עוֹד, דְּעַד הַיּוֹם לֹא חָזְרָה בִּתְשׁוּבָה, וְלֹא הֵעִירָה רוּחָהּ. דְּאָמַר רַבִּי פִּנְחָס, אִלְמָלֵי חָזְרָה בִּתְשׁוּבָה לֹא נִשְׁתַּיְּירָה בַּגָּלוּת יוֹמָא חַד. רַבִּי אֶלִיעֶזֶר אוֹמֵר, כָּל הַגָּלֻיּוֹת שֶׁגָּלְתָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, נָתַן לָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא זְמַן וְקֵץ, וְנִתְעוֹרָרָה תָּמִיד בִּתְשׁוּבָה, וְגָלוּת הָאַחֲרוֹן אֵין לוֹ קֵץ וּזְמַן, אֶלָּא הַכֹּל תָּלוּי בִּתְשׁוּבָה. שֶׁנֶּאֱמַר, (דברים ל) וְשַׁבְתָּ עַד ה' אֱלֹהֶיךָ וְשָׁמַעְתָּ בְקוֹלוֹ. וּכְתִיב, (שם) אִם יִהְיֶה נִדַּחֲךָ בִּקְצֵה הַשָּׁמַיִם מִשָּׁם יְקַבֶּצְךָ ה' אֱלֹהֶיךָ וּמִשָּׁם יִקָּחֶךָ.

וַיְשַׁלַּח אֶת הַיּוֹנָה - בְּגָלוּת אֱדוֹם. וְלֹא יָסְפָה שׁוּב אֵלָיו עוֹד - שֶׁעַד הַיּוֹם לֹא חָזְרָה בִּתְשׁוּבָה וְלֹא הֵעִירָה רוּחָהּ. שֶׁאָמַר רַבִּי פִּנְחָס, אִלְמָלֵי חָזְרָה בִּתְשׁוּבָה, לֹא נִשְׁאֲרָה בַּגָּלוּת יוֹם אֶחָד. רַבִּי אֶלִיעֶזֶר אוֹמֵר, כָּל הַגָּלֻיּוֹת שֶׁגָּלְתָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, נָתַן לָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא זְמַן וְקֵץ וְנִתְעוֹרָרָה תָּמִיד בִּתְשׁוּבָה, וְגָלוּת הָאַחֲרוֹן אֵין לוֹ קֵץ וּזְמַן, אֶלָּא הַכֹּל תָּלוּי בִּתְשׁוּבָה, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים ל) וְשַׁבְתָּ עַד ה' אֱלֹהֶיךָ וְשָׁמַעְתָּ בְקוֹלוֹ. וְכָתוּב (שם) אִם יִהְיֶה נִדַּחֲךָ בִּקְצֵה הַשָּׁמַיִם מִשָּׁם יְקַבֶּצְךָ ה' אֱלֹהֶיךָ וּמִשָּׁם יִקָּחֶךָ.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי עֲקִיבָא, אִם כֵּן, הֵיאַךְ יְהֵא דָּא לְהִתְעוֹרְרָא כּוּלְהוֹן כַּחֲדָא בִּתְשׁוּבָה, מַאן דַּהֲוֵי בְּסֵיְיפֵי שְׁמַיָּא, וּמַאן דְּהוּא בְּסֵיְיפֵי אַרְעָא, הֵיךְ יִתְחַבְּרוּן כַּחֲדָא לְמֶעְבַּד תְּשׁוּבָה.

אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, אִם כֵּן, אֵיךְ יִהְיֶה זֶה לְעוֹרֵר אֶת כֻּלָּם כְּאֶחָד בִּתְשׁוּבָה? מִי שֶׁהוּא בְּסוֹפֵי הַשָּׁמַיִם וּמִי שֶׁהוּא בְּסוֹפֵי הָאָרֶץ, אֵיךְ יִתְחַבְּרוּ כְּאֶחָד לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה?

אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלִיעֶזֶר, חַיֶּיךָ, דְּאִי יַחְזְרוּן בִּתְשׁוּבָה רֵישֵׁי כְּנִישְׁתָּא, אוֹ חָדָא כְּנִישְׁתָּא, בְּזְכוּתָם יִתְכַּנֵּשׁ כָּל גָּלוּתָא, דִּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִיסְתְּכִי תְּדִירָא, אֵימָתַי יַחְזְרוּן, וְיֵיעֲבֵד לְהוֹן טָבָא, דִּכְתִיב (ישעיה ל) וְלָכֵן יְחַכֶּה ה' לַחֲנַנְכֶם. מְחַכֶּה תָּמִיד אֵימָתַי יַעֲשׂוּ תְּשׁוּבָה.

אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלִיעֶזֶר: חַיֶּיךָ, שֶׁאִם יַחְזְרוּ בִּתְשׁוּבָה רֵאשֵׁי בֵּית הַכְּנֶסֶת, אוֹ בֵּית כְּנֶסֶת אֶחָד, בִּזְכוּתָם תִּתְכַּנֵּס כָּל הַגָּלוּת, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִסְתַּכֵּל תָּמִיד מָתַי יַחְזְרוּ וְיַעֲשֶׂה לָהֶם טוֹב, שֶׁכָּתוּב (ישעיה ל) וְלָכֵן יְחַכֶּה ה' לַחֲנַנְכֶם, מְחַכֶּה תָּמִיד אֵימָתַי יַחְזְרוּ בִּתְשׁוּבָה.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, אִיתָא הָא, כְּהָא דְאָמַר רִבִּי פִּנְחָס, דִּכְתִיב וְלֹא יָסְפָה שׁוּב אֵלָיו עוֹד. לֹא נֶאֱמַר וְלֹא יָסַף שׁוּב אֵלֶיהָ, אֶלָּא הִיא לֹא יָסְפָה שׁוּב אֵלָיו, מִכְּלַל דְּהוּא מְזוּמָן וּמְחַכֶּה אֵימָתַי תָּשׁוּב.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, יָבא זֶה כְּזֶה שֶׁאָמַר רַבִּי פִּנְחָס, שֶׁכָּתוּב וְלֹא יָסְפָה שׁוּב אֵלָיו עוֹד. לֹא נֶאֱמַר וְלֹא יָסַף שׁוּב אֵלֶיהָ, אֶלָּא הִיא לֹא יָסְפָה שׁוּב אֵלָיו. מִכְּלַל שֶׁהוּא מְזֻמָּן וּמְחַכֶּה אֵימָתַי תָּשׁוּב.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, תָּא חֲזֵי, הַאי דִּכְתִיב בְּיַעֲקֹב (בראשית לב) וַיִּוָּתֵר יַעֲקֹב לְבַדּוֹ וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ עַד עֲלוֹת הַשַּׁחַר. בֵּיהּ זִמְנָא אִתְיַהֲבָא רְשׁוּתָא לְכָל חֵילֵי דִּשְׂמָיָא, לְאִינּוּן רַבָּרְבִין דְּאִתְמַנּוּן עַל מַלְכְּוָותָא, וְאִתְפָּרְשׁוּ אִלֵּין לְשַׁלְטָאָה עַל אִלֵּין, וְאִתְיַהֲבַת רְשׁוּתָא וְשׁוּלְטָנָא לְרַבְרְבָא דֶּאֱדוֹם, לְשַׁלְטָאָה עַל אוּמַיָּיא.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, בֹּא וּרְאֵה, זֶה שֶׁכָּתוּב בְּיַעֲקֹב (בראשית לב, כה) וַיִּוָּתֵר יַעֲקֹב לְבַדּוֹ וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ עַד עֲלוֹת הַשַּׁחַר. בְּאוֹתוֹ זְמַן נִתְּנָה רְשׁוּת לְכָל צְבָאוֹת הַשָּׁמַיִם לְאוֹתָם הַשָּׂרִים שֶׁהִתְמַנּוּ עַל הַמַּלְכוּת, וְנִפְרְדוּ לִשְׁלֹט אֵלֶּה עַל אֵלֶּה, וְנִתְּנָה רְשׁוּת וְשִׁלְטוֹן לַשַּׂר הַגָּדוֹל שֶׁל אֱדוֹם לִשְׁלֹט עַל הָאֻמּוֹת.

בֵּיהּ שַׁעֲתָא מַה כְּתִיב. וַיִּוָּתֵר יַעֲקֹב לְבַדּוֹ, דְּעַד כְּעַן לָא הֲווֹ לֵיהּ בְּנָיְמִין וְלָא אַפּוֹטְרוֹפּוֹסָא בִּשְׁמַיָּא.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה מַה כָּתוּב? וַיִּוָּתֵר יַעֲקֹב לְבַדּוֹ, שֶׁעַד כָּעֵת לֹא הָיוּ לוֹ בְּנְיָמִין וְלֹא אַפּוֹטְרוֹפּוֹס בַּשָּׁמַיִם.

וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ, דֵּין הוּא סמאל, רַבָּא דֶּאֱדוֹם. וּבְעָא דְּיִתְיַהֵב יַעֲקֹב תְּחוֹת שִׁעְבּוּדָא דֶּאֱדוֹם, וּמִשּׁוּם זְכוּתָא רַבְרְבָא דְּהַוָה בְּיַעֲקֹב, לָא אִתְיְיהֵיב בִּידֵיהּ.

וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ, זֶהוּ הוּא סמאל, הָאדוֹן שֶׁל אֱדוֹם, וְרָצָה שֶׁיִּנָּתֵן יַעֲקֹב תַּחַת שִׁעְבּוּדוֹ שֶׁל אֱדוֹם, וּמִשּׁוּם הַזְּכוּת הַגְּדוֹלָה שֶׁהָיְתָה לְיַעֲקֹב לֹא נִתַּן בְּיָדוֹ.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, בֵּיהּ שַׁעֲתָא אִתְכְּנָשׁוּ כָּל חֵילָא דִּשְׂמַיָּא, וּבְעוֹ לְמִיטְעַן עִם סמאל, בְּגִינֵיהּ דְּיַעֲקֹב. אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לָא אִיצְטְרִיךְ יַעֲקֹב לְשׁוּם חַד מִנְּכוֹן, הָא זְכוּתֵיהּ דְּיִטְעוֹן עִמֵּיהּ. מִיָּד וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ, טָעִין עִמֵּיהּ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה הִתְכַּנְּסוּ כָּל צְבָאוֹת הַשָּׁמַיִם, וְרָצוּ לִטְעֹן עִם סמאל בִּשְׁבִיל יַעֲקֹב. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: יַעֲקֹב אֵינוֹ צָרִיךְ לְשׁוּם אֶחָד מִכֶּם, הֲרֵי זְכוּתוֹ שֶׁיִּטְעֹן עִמּוֹ. מִיָּד וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ, טָעַן עִמּוֹ.

אָמַר רִבִּי יוּדָא, תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב בֵּיהּ. (שם) וַיַּרְא כִּי לֹא יָכוֹל לוֹ, דְּהַוָה סַגִּיאָה זְכוּתֵיהּ, וְלָא יָכֵיל בְּטַעֲנָתֵיהּ לְאִשְׁתַּעְבְּדָא יַעֲקֹב תְּחוֹת יְדָא דֶּאֱדוֹם. מִיָּד וַיִּגַּע בְּכַף יָרֵכוֹ. אִלֵּין אִינּוּן בְּנוֹהִי נָפְקֵי יְרֵכֵיהּ.

אָמַר רַבִּי יוּדָא, בֹּא וּרְאֵה מַה כָּתוּב בּוֹ, (בראשית כו) וַיַּרְא כִּי לֹא יָכוֹל לוֹ, שֶׁהָיְתָה זְכוּתוֹ רַבָּה, וְלֹא יָכֹל בְּטַעֲנָתוֹ לְשַׁעְבֵּד אֶת יַעֲקֹב תַּחַת יַד אֱדוֹם. מִיָּד וַיִּגַּע בְּכַף יְרֵכוֹ. אֵלּוּ הֵם בָּנָיו יוֹצְאֵי יְרֵכוֹ.

בֵּיהּ שַׁעֲתָא אִתְחֲלַשׁ יַעֲקֹב, וְלָא יָכִיל לְמִטְעַן עִמֵּיהּ, דִּכְתִיב וַתֵּקַע כַּף יֶרֶךְ יַעֲקֹב בְּהֵאָבְקוֹ עִמּוֹ, בְּאַטְעָנוּתֵיהּ עִמֵּיהּ. וְאִתְיַהֲבָא רְשׁוּתָא לְסמאל, בְּנוֹהִי דְּיַעֲקֹב תְּחוֹת יָדָא דֶּאֱדוֹם, כָּל זִימְנָא דְּיַעַבְרוּן עַל אוֹרַיְיתָא.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה נֶחֱלַשׁ יַעֲקֹב וְלֹא יָכֹל לִטְעֹן עִמּוֹ, שֶׁכָּתוּב וַתֵּקַע כַּף יֶרֶךְ יַעֲקֹב בְּהֵאָבְקוֹ עִמּוֹ, בְּטַעֲנָתוֹ עִמּוֹ. וְנִתְּנָה רְשׁוּת לְסמאל, בְּנֵי יַעֲקֹב תַּחַת יַד אֱדוֹם, כָּל זְמַן שֶׁיַּעַבְרוּ עַל הַתּוֹרָה.

פרשת לך לך

רַבִּי הָוָה יָתֵיב יוֹמָא חַד, וַהֲוָה מִסְתַּכֵּל בְּהָא מִילְּתָא, דִּכְתִיב (דברים ד) בַּצַּר לְךָ וּמְצָאוּךָ כֹּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים וְשַׁבְתָּ עַד ה' אֱלֹהֶיךָ וְשָׁמַעְתָּ בְקֹלוֹ. אֲמַר, מַה דַּאֲמַר מֹשֶׁה דִּיהֲווֹי בְּסוֹף יוֹמַיָּא, כָּל אִינּוּן עָקְתִין הָא אֲתָא, וּתְשׁוּבָה עַד כְּעָן לָא אִתְעֲבִידָא.

רַבִּי הָיָה יוֹשֵׁב יוֹם אֶחָד, וְהָיָה מִסְתַּכֵּל בַּדָּבָר הַזֶּה, שֶׁכָּתוּב (דברים ל, ד) בַּצַּר לְךָ וּמְצָאוּךָ כֹּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים וְשַׁבְתָּ עַד ה' אֱלֹהֶיךָ וְשָׁמַעְתָּ בְקֹלוֹ. אָמַר, מַה שֶּׁאָמַר מֹשֶׁה שֶׁיִּהְיֶה בְּסוֹף הַיָּמִים, כָּל אוֹתָם הַצָּרוֹת הֲרֵי בָּאוּ, וּתְשׁוּבָה עַד עַתָּה טֶרֶם נֶעֱשְׂתָה.

עַד דְּהָוָה יָתֵיב, אֲתָא אֵלִיָּהוּ זָכוּר לְטוֹב, אֲמַר לֵיהּ, רַבִּי בְּמַאי אִתְעַסַּקְתְּ. אֲמַר לֵיהּ בְּהַאי דְּאָמְרָה תּוֹרָה, דִּכַד יֵיתוּן עָקְתִין לְיִשְׂרָאֵל בְּסוֹף יוֹמַיָּא, דְּיַעַבְדוּן תְּשׁוּבָה לְאַלְתַּר, דִּכְתִיב בְּאַחֲרִית הַיָּמִים וְשַׁבְתָּ, וְעַד כְּעָן לָא תָבוּ בִּתְיוּבְתָּא.

בְּעוֹד שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב, בָּא אֵלִיָּהוּ, זָכוּר לְטוֹב. אָמַר לוֹ: רַבִּי, בַּמֶּה הִתְעַסַּקְתָּ? אָמַר לוֹ: בָּזֶה שֶׁאָמְרָה הַתּוֹרָה, שֶׁכְּשֶׁיָּבוֹאוּ צָרוֹת לְיִשְׂרָאֵל בְּסוֹף הַיָּמִים, שֶׁיַּעֲשׂוּ תְּשׁוּבָה לְאַלְתַּר, שֶׁכָּתוּב בְּאַחֲרִית הַיָּמִים וְשַׁבְתָּ, וְעַד עַתָּה לֹא שָׁבוּ בִּתְשׁוּבָה.

אֲמַר לֵיהּ חַיֶּיךָ רַבִּי, בְּהַאי מִילְּתָא אִתְעַסַּק קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יוֹמָא דֵּין, וַאֲתָא מִיכָאֵל אַפֹּטְרוֹפְּסָא רַבָּה דִּילְהוֹן, וּבָעֵי דְּאֵימָתַי יִפְקוֹן בְּנוֹהִי רְחִימוֹהִי מִתְּחוֹת גָּלוּתָא דֶּאֱדוֹם. וַאֲמַר, אַתְּ כְּתַבְתְּ בְּאוֹרַיְיתָךְ, דְּכַד יִסְבְּלוּן אִינּוּן עוֹנְשַׁיָּיא עַל מַה דַּעֲבָדוּ, מַאי כְּתִיב. (שם) כִּי אֵל רַחוּם ה' אֱלֹהֶיךָ.

אָמַר לוֹ: חַיֶּיךָ רַבִּי, בַּדָּבָר הַזֶּה מִתְעַסֵּק הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בַּיּוֹם הַזֶּה, וּבָא מִיכָאֵל, הָאַפּוֹטְרוֹפּוֹס הַגָּדוֹל שֶׁלָּהֶם, וּמְבַקֵּשׁ מָתַי יֵצְאוּ בָנָיו אֲהוּבָיו מִתַּחַת לְגָלוּת אֱדוֹם. וְאָמַר: אַתָּה כָּתַבְתָּ בְּתוֹרָתְךָ, שֶׁכְּשֶׁיִּסְבְּלוּ אוֹתָם הָעֲנָשִׁים עַל מַה שֶּׁעָשׂוּ, מַה כָּתוּב? (שם) כִּי אֵל רַחוּם ה' אֱלֹהֶיךָ.

אֲמַר לֵיהּ, יֵיתֵי סמאל אַפּוֹטְרוֹפְּסָא דֶּאֱדוֹם וְיִטְעִין עִמֵּיהּ קַמָּאי. אֲתָא סמאל. וְטָעִין מִיכָאֵל מִלְּתָא דָּא, כִּדְבָקַדְמֵיתָא. אֲמַר סמאל, מָארֵי דְּעָלְמָא, אַתְּ הוּא דַּאֲמַרְתְּ דִּתְהֲווֹי כְּנִישְׁתָּא דְּיִשְׂרָאֵל תְּחוֹת שׁוּלְטָנָא דֶּאֱדוֹם, עַד דְּיֵיהֲווֹן זַכָּאין קַמָּךְ, וְהָא כָּלְהוֹן חַיָּיבִין עַד יוֹמָא דֵּין.

אָמַר לוֹ: יְבוֹא סמאל, הָאַפּוֹטְרוֹפּוֹס שֶׁל אֱדוֹם, וְיִטְעַן עִמּוֹ לְפָנַי. בָּא סמאל, וְטָעַן מִיכָאֵל דָּבָר זֶה כְּבָרִאשׁוֹנָה. אָמַר סמאל: רִבּוֹן הָעוֹלָם, אַתָּה הוּא שֶׁאָמַרְתָּ שֶׁתִּהְיֶה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל תַּחַת שִׁלְטוֹן אֱדוֹם, עַד שֶׁיִּהְיוּ צַדִּיקִים לְפָנֶיךָ, וַהֲרֵי כֻּלָּם רְשָׁעִים עַד הַיּוֹם הַזֶּה.

בֵּיהּ שַׁעֲתָא אַנְזִיפֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עַל דַּאֲמַר דֵּלְטוֹרָא עַל בְּנוֹהִי, וְעָרַק תְּלַת אַלְפֵי מִילִין. וַאֲמַר לְמִיכָאֵל, מִיכָאֵל הָוָה לָךְ לְמֶהֱוֵי שְׁפִיל לְרֵישֵׁיהּ דְּקָרָא, דִּכְתִיב וְשַׁבְתָּ עַד ה' אֱלֹהֶיךָ וְשָׁמַעְתָּ בְקוֹלוֹ, וְאַחַר כַּךְ כְּתִיב כִּי אֵל רַחוּם ה' אֱלֹהֶיךָ.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה נָזַף בּוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל שֶׁאָמַר הַלְשָׁנָה עַל בָּנָיו, וּבָרַח שְׁלֹשֶׁת אַלְפֵי מִילִין, וְאָמַר לְמִיכָאֵל: מִיכָאֵל, הֱיֵה לְךָ לְהִיוֹת יוֹרֵד לְרֹאשׁ הַכְּתוּב, שֶׁכָּתוּב וְשַׁבְתָּ עַד ה' אֱלֹהֶיךָ וְשָׁמַעְתָּ בְקוֹלוֹ, וְאַחַר כְּךָ כָּתוּב כִּי אֵל רַחוּם ה' אֱלֹהֶיךָ.

אָמַר מִיכָאֵל, מָארֵי דְּעָלְמָא, הָוָה לָךְ לְרַחֲמָא עֲלַיְיהוּ, אַתְּ רַחוּם, וְכָךְ אִתְקְרִיאַת. אָמַר לֵיהּ אוֹמָאָה אוֹמֵיתִי בְּיוֹמָא דְאִתְגְּזָרָא דִינָא קֳדָמַאי, עַד דִּי יְתוּבוּן. וְאִי כְּנִישְׁתָּא דְיִשְׂרָאֵל, אִפְּתְחַת תְּשׁוּבָה כְּעֵינָא דְּמַחָטָא, אֲנָא אֶפְתַּח לָהּ תַּרְעִין רַבְרְבִין.

אָמַר מִיכָאֵל: רִבּוֹן הָעוֹלָם, הֱיֵה לְךָ לְרַחֵם עֲלֵיהֶם, אַתָּה רַחוּם, וְכָךְ נִקְרֵאתָ. אָמַר לוֹ: שְׁבוּעָה נִשְׁבַּעְתִּי בַּיּוֹם שֶׁנִּגְזַר הַדִּין לְפָנַי עַד שֶׁיָּשׁוּבוּ, וְאִם כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל פּוֹתַחַת בִּתְשׁוּבָה כְּמוֹ עַיִן שֶׁל מַחַט, אֲנִי אֶפְתַּח לָהּ שְׁעָרִים גְּדוֹלִים.

תָּא חֲזֵי, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מָגֵן לְצַדִּיקַיָּא, דְּלָא יִשְׁלְטוּן בְּהוֹן בְּנֵי אֱנָשָׁא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָגִין עַל אַבְרָהָם, דְּלָא יִשְׁלְטוּן בֵּיהּ וּבְאִנְתְּתֵיהּ.

בֹּא וּרְאֵה, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מָגֵן לַצַּדִּיקִים שֶׁלֹּא יִשְׁלְטוּ בָהֶם בְּנֵי אָדָם, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הֵגֵן עַל אַבְרָהָם שֶׁלֹּא יִשְׁלְטוּ בּוֹ וּבְאִשְׁתּוֹ.

תָּא חֲזֵי, שְׁכִינְתָּא לָא אִתְעַדֵּי מֵעִם שָׂרָה. בְּהַהוּא לֵילְיָא, אָתָא פַּרְעֹה לְמִיקְרַב בַּהֲדָהּ. אָתָא מַלְאָכָא, וְאַלְקֵי לֵיהּ. כָּל אֵימַת דְּהָוָה שָׂרָה אָמְרָה אַלְקֵי, הָוָה מַלְקֵי.

בֹּא וּרְאֵה, הַשְּׁכִינָה לֹא זָזָה מֵעִם שָׂרָה. בְּאוֹתוֹ הַלַּיְלָה בָּא פַּרְעֹה לִקְרַב אֵלֶיהָ. בָּא הַמַּלְאָךְ וְהִלְקָה אוֹתוֹ. וְכָל פַּעַם שֶׁהָיְתָה שָׂרָה אוֹמֶרֶת הַלְקֵה - הָיָה מַלְקֶה.

וְאַבְרָהָם הוּא אַתְקֵיף בְּמָארֵיהּ, דְּהָא שָׂרָה לָא יְהוֹן יָכְלֵי לְשַׁלְטָאָה עָלָהּ. הָדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי כח) וְצַדִּיקִים כִּכְפִיר יִבְטָח. וְהָכָא נְסִיבְנָא הֵיא, דְּלָא הִרְהֵר אַבְרָהָם אֲבָתְרֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

וְאַבְרָהָם הוּא הִתְחַזֵּק בְּרִבּוֹנוֹ, שֶׁהֲרֵי שָׂרָה לֹא יָכְלוּ לִשְׁלֹט עָלֶיהָ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (משלי כח) וְצַדִּיקִים כִּכְפִיר יִבְטָח. וְכָאן הוּא נְסִיוֹן, שֶׁלֹּא הִרְהֵר אַבְרָהָם אַחֲרֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

אָמַר רַבִּי, תָּא חֲזֵי דְּבְגִין כָּךְ, לָא פַּקִּיד לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְנַחֲתָא לְמִצְרַיִם, אֶלָּא הוּא מִגַּרְמֵיהּ נָחַת, בְּגִין דְּלָא יְהֵא פִּתְחוֹן פֶּה לִבְנֵי עָלְמָא, דַּאֲמַר לֵיהּ כָּךְ, וּלְבָתַר אִצְטָעַר עַל אִנְתְּתֵיהּ. עַד כָּאן.

אָמַר רַבִּי, בֹּא וּרְאֵה שֶׁמִּשּׁוּם כָּךְ לֹא צִוָּה אוֹתוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לָרֶדֶת לְמִצְרַיִם, אֶלָּא הוּא מֵעַצְמוֹ יָרַד, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיֶה פִּתְחוֹן פֶּה לִבְנֵי הָעוֹלָם, שֶׁאָמַר לוֹ כָּךְ, וְאַחַר כָּךְ הִצְטַעֵר עַל אִשְׁתּוֹ. עַד כָּאן.

מִדְרָשׁ הַנֶּעֱלָם לֶךְ לְךָ. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (שיר השירים ב) הַנִּצָּנִים נִרְאוּ בָאָרֶץ עֵת הַזָּמִיר הִגִּיעַ וְקוֹל הַתּוֹר נִשְׁמַע בְּאַרְצֵנוּ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בֹּא וּרְאֵה, כַּמָּה יֵשׁ לוֹ לָאָדָם לְהַכְשִׁיר מַעֲשָׂיו לִפְנֵי בּוֹרְאוֹ, וּלְהִתְעַסֵּק בְּתוֹרָתוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה. שֶׁמַּעֲלַת הַתּוֹרָה לְמַעְלָה מִן כָּל הַמַּעֲלוֹת.

מִדְרָשׁ הַנֶּעֱלָם לֶךְ לְךָ. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (שיר ו) הַנִּצָּנִים נִרְאוּ בָאָרֶץ עֵת הַזָּמִיר הִגִּיעַ וְקוֹל הַתּוֹר נִשְׁמַע בְּאַרְצֵנוּ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בֹּא וּרְאֵה כַּמָּה יֵשׁ לוֹ לָאָדָם לְהַכְשִׁיר מַעֲשָׂיו לִפְנֵי בּוֹרְאוֹ וּלְהִתְעַסֵּק בְּתוֹרָתוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה, שֶׁמַּעֲלַת הַתּוֹרָה לְמַעְלָה מִן כָּל הַמַּעֲלוֹת.

הָאֹמֵר רַבִּי יְהוּדָה, תְּרֵין טָבִין רַבְרְבִין אִית בְּאוֹרַיְיתָא, חַיִּים, וְעוֹתָרָא. דִּכְתִיב, (משלי ג) אֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ בְּשִׂמְאלָהּ עשֶׁר וְכָבוֹד. אָמַר רַב פָּפָּא, אִלֵּין תְּלָתָא הֲווֹ. אָמַר לֵיהּ רַבִּי יְהוּדָה, כָּבוֹד בִּכְלַל הָעוֹשֶׁר הוּא. דְּמַאן דְּאִית לֵיהּ עוֹתָרָא, אִית לֵיהּ יְקָרָא, וּבַמֶּה יִזְכֶּה הָאָדָם לַכֹּל, בִּשְׁבִיל הַתּוֹרָה.

שֶׁאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, שְׁתֵּי טוֹבוֹת גְּדוֹלוֹת יֵשׁ בַּתּוֹרָה - חַיִּים וְעֹשֶׁר, שֶׁכָּתוּב (משלי ג, טז) אֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ בְּשִׂמְאלָהּ עשֶׁר וְכָבוֹד. אָמַר רַב פָּפָּא, אֵלּוּ שְׁלֹשָׁה הֵם. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה, הַכָּבוֹד הוּא בִּכְלַל הָעשֶׁר, שֶׁמִּי שֶׁיֵּשׁ לוֹ עשֶׁר, יֵשׁ לוֹ כָּבוֹד, וּבַמֶּה יִזְכֶּה הָאָדָם לַכֹּל? בִּשְׁבִיל הַתּוֹרָה.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, תָּא חֲזֵי, אֵין בְּכָל לֵילָה וְלֵילָה, שֶׁאֵינוֹ אוֹחֵז מטטרו"ן שֹׂר הַפָּנִים, כָּל נִשְׁמָתָן שֶׁל תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, הָעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה לִשְׁמָהּ, וּמַרְאֶה אוֹתָן לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וּמַמְתִּינִים מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת וְדוֹמְמִים מִלּוֹמַר שִׁירָה, עַד שֶׁיִּתְכַּנְּסוּ נַפְשׁוֹת הַצַּדִּיקִים עִמָּהֶם, וְיִזְמְרוּ בְּיַחַד לְאֵל עֶלְיוֹן).

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בֹּא וּרְאֵה, אֵין בְּכָל לַיְלָה וְלֵילָה שֶׁאֵינוֹ אוֹחֵז מטטרו"ן שֹׂר הַפָּנִים כָּל נִשְׁמָתָם שֶׁל תַּלְמִידֵי חֲכָמִים הָעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה לִשְׁמָהּ, וּמַרְאֶה אוֹתָן לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וּמַמְתִּינִים מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת וְדוֹמְמִים מִלּוֹמַר שִׁירָה, עַד שֶׁיִּתְכַּנְּסוּ נַפְשׁוֹת הַצַּדִּיקִים עִמָּהֶם, וְיִזְמְרוּ בְּיַחַד לְאֵל עֶלְיוֹן).

שֶׁנֶּאֱמַר הַנִּצָּנִים נִרְאוּ בָאָרֶץ, אֵלּוּ הָעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה לִשְׁמָהּ. עֵת הַזָּמִיר הִגִּיעַ, אֵז הוּא עֵת לְזַמֵּר לְבוֹרְאָם בְּיַחַד. וְקוֹל הַתּוֹר נִשְׁמַע בְּאַרְצֵנוּ, זֶה מטטרון, הַבָּא לֶאֱסוֹף נִשְׁמָתָן שֶׁל צַדִּיקִים, לְזַמֵּר לְיוֹצְרָם בְּכָל לַיְלָה וְלַיְלָה, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קמט) יַעְלְזוּ חֲסִידִים בְּכָבוֹד יְרַנְּנוּ עַל מִשְׁכְּבוֹתָם. מַהוּ בְּכָבוֹד. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה זֶה מטטרו"ן.

שֶׁנֶּאֱמַר הַנִּצָּנִים נִרְאוּ בָאָרֶץ - אֵלּוּ הָעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה לִשְׁמָהּ. עֵת הַזָּמִיר הִגִּיעַ - אֵז הוּא עֵת לְזַמֵּר לְבוֹרְאָם בְּיַחַד. וְקוֹל הַתּוֹר נִשְׁמַע בְּאַרְצֵנוּ - זֶה מטטרו"ן, הַבָּא לֶאֱסוֹף נִשְׁמָתָם שֶׁל צַדִּיקִים לְזַמֵּר לְיוֹצְרָם בְּכָל לַיְלָה וְלַיְלָה, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קמט) יַעְלְזוּ חֲסִידִים בְּכָבוֹד יְרַנְּנוּ עַל מִשְׁכְּבוֹתָם. מַהוּ בְּכָבוֹד? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, זֶה מטטרו"ן.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי, כָּל נִשְׁמוֹתָן שֶׁל צַדִּיקִים, נִגְזְרוּ מִתַּחַת כִּסֵּא הַכָּבוֹד, לְנַהֵג אֶת הַגּוּף, כְּאָב הַמְּנַהֵיג אֶת הַבֵּן. כִּי בִּלְתִּי הַנְּשָׁמָה, לֹא יוּכַל הַגּוּף לְהִתְנַהֵג, וְלֹא לַדַּעַת וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹן בּוֹרְאוֹ. דְּהָא אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, הַנְּשָׁמָה הִיא מוֹרָה וּמְלַמְּדָה לָאָדָם, וּמַחֲנַכְתּוֹ בְּכָל דֶּרֶךְ יָשָׁר.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי, כָּל נִשְׁמוֹתָם שֶׁל צַדִּיקִים נִגְזְרוּ מִתַּחַת כִּסֵּא הַכָּבוֹד, לִנְהֹג אֶת הַגּוּף כְּאָב הַמְנַהֵיג אֶת הַבֵּן, כִּי בִּלְתִּי הַנְּשָׁמָה לֹא יוּכַל הַגּוּף לְהִתְנַהֵג וְלֹא לָדַעַת וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹן בּוֹרְאוֹ. שֶׁהֲרֵי אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, הַנְּשָׁמָה הִיא מוֹרָה וּמְלַמְּדָה לָאָדָם, וּמַחֲנַכְתּוֹ בְּכָל דֶּרֶךְ יָשָׁר.

וּבְשָׁעָה שֶׁשּׁוֹלֵחַ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹתָהּ מִמָּקוֹם הַקּוֹדֶשׁ, מְבָרֵךְ אוֹתָהּ בְּשֶׁבַע בְּרָכוֹת, הֲדָא הוּא דִכְתִיב (בראשית יב) וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַבְרָם, זוֹ הִיא הַנְּשָׁמָה, שֶׁהִיא א"ב, לְלַמֵּד אֶת הַגּוּף, וְר"ם עָלָיו, שֶׁמִּמָּקוֹם רָם וְנִשָּׂא בָּאָה. וּמָה אוֹמֵר לָהּ, לֶךְ לְךָ מֵאַרְצְךָ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ, מִדִּירָתְךָ, וּמִמְּקוֹמְךָ, וּמֵהֲנָאָתְךָ. וּמִבֵּית אָבִיךָ, אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב, זוֹ הִיא אַסְפַּקְלַרְיָה הַמְּאִירָה. אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַרְאֶךָּ, כְּלוֹמַר לְגוּף פְּלוֹנִי, לְגוּף קָדוֹשׁ. לְגוּף יָשָׁר.

וּבְשָׁעָה שֶׁשּׁוֹלֵחַ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹתָהּ לַגּוּף מִמָּקוֹם הַקֹּדֶשׁ, מְבָרֵךְ אוֹתָהּ בְּשֶׁבַע בְּרָכוֹת. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית יב) וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַבְרָם, זוֹ הִיא הַנְּשָׁמָה, שֶׁהִיא א"ב, לְלַמֵּד אֶת הַגּוּף, וְר"ם עָלָיו, שֶׁמִּמָּקוֹם רָם וְנִשָּׂא בָּאָה. וּמָה אוֹמֵר לָהּ? לֶךְ לְךָ מֵאַרְצְךָ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ - מִדִּירָתְךָ, וּמִמְּקוֹמְךָ, וּמֵהֲנָאָתְךָ. וּמִבֵּית אָבִיךָ - אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב, זוֹ הִיא אַסְפַּקְלַרְיָה הַמְּאִירָה. אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַרְאֶךָּ - כְּלוֹמַר לְגוּף פְּלוֹנִי, לְגוּף קָדוֹשׁ, לְגוּף יָשָׁר.

וְעִם כָּל דָּא, וַאֲבָרְכָה מְבָרְכֶיךָ, אוֹתָם הַנּוֹהֲגִים עִמְּךָ מִדּוֹת טוֹבוֹת, מִדּוֹת יְשָׁרוֹת. אוֹתָם הַמְבָרְכִים אוֹתִי בִּשְׁבִילְךָ, וְאוֹמְרִים כָּל זְמַן שֶׁהַנְּשָׁמָה בְּקִרְבִּי מוֹדֶה אֲנִי לְפָנֶיךָ ה' אֱלֹהַי. וּמְקַלְלְךָ אָאֹר, אוֹתָם הַמְקַלְלִים אוֹתְךָ, וּמְקַלְקְלִים מַעֲשֵׂיהֶם וּדְרָכֵיהֶם.

וְעִם כָּל זֶה - וַאֲבָרְכָה מְבָרְכֶיךָ, אוֹתָם הַנּוֹהֲגִים עִמְּךָ מִדּוֹת טוֹבוֹת, מִדּוֹת יְשָׁרוֹת. אוֹתָם הַמְבָרְכִים אוֹתִי בִּשְׁבִילְךָ, וְאוֹמְרִים כָּל זְמַן שֶׁהַנְּשָׁמָה בְּקִרְבִּי מוֹדֶה אֲנִי לְפָנֶיךָ ה' אֱלֹהַי. וּמְקַלְלְךָ אָאֹר - אוֹתָם הַמְקַלְלִים אוֹתְךָ וּמְקַלְקְלִים מַעֲשֵׂיהֶם וְדַרְכֵיהֶם.

(שם) וַיֵּלֶךְ אַבְרָם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו ה'. כֵּיוָן שֶׁנִּתְבָּרְכָה בְּשֶׁבַע בְּרָכוֹת הַלָּלוּ, מַה כְּתִיב, וַיֵּלֶךְ אַבְרָם, זוֹ הִיא הַנְּשָׁמָה, שֶׁהִיא אָב לַגּוּף. וְרָם מִמָּקוֹם הָרָמִים. כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו ה', לְהַכְנֵס בְּאוֹתוֹ הַגּוּף שֶׁנִּצְטַוָּה לְהַנְהִיגוֹ וּלְלַמְּדוֹ.

וַיֵּלֶךְ אַבְרָם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו ה' (שם). כֵּיוָן שֶׁנִּתְבָּרְכָה בְּשֶׁבַע בְּרָכוֹת הַלָּלוּ, מַה כְּתִיב? וַיֵּלֶךְ אַבְרָם. זוֹ הִיא הַנְּשָׁמָה, שֶׁהִיא אָב לַגּוּף וְרָם מִמָּקוֹם הָרָמִים. כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו ה' - לְהַכְנֵס בְּאוֹתוֹ הַגּוּף שֶׁנִּצְטַוָּה לְהַנְהִיגוֹ וּלְלַמְּדוֹ.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב, רְאֵה מַה כְּתִיב בֵּיהּ, כֵּיוָן שֶׁבָּאָה לִיכָּנֵס בַּגּוּף, וַיֵּלֶךְ אִתּוֹ לוֹט, זֶהוּ יֵצֶר הָרַע, הַמְזוּמָן לִיכָּנֵס עִם הַנְּשָׁמָה בְּיַחַד כֵּיוָן שֶׁנּוֹלַד אָדָם, וּמַנַּיִן שֶׁנִּקְרָא יֵצֶר הָרַע כָּךְ, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ח) כִּי יֵצֶר לֵב הָאָדָם רַע מִנְּעָרָיו, וְזֶהוּ לוֹט שֶׁנִּתְאָרַר בָּעוֹלָם.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב, רְאֵה מַה כְּתִיב בּוֹ כֵּיוָן שֶׁבָּאָה לְכָנֵס בַּגּוּף - וַיֵּלֶךְ אִתּוֹ לוֹט. זֶהוּ יֵצֶר הָרַע הַמְזֻמָּן לְכָנֵס עִם הַנְּשָׁמָה בְּיַחַד, כֵּיוָן שֶׁנּוֹלַד אָדָם. וּמִנַּיִן שֶׁנִּקְרָא יֵצֶר הָרַע כָּךְ? שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ח) כִּי יֵצֶר לֵב הָאָדָם רַע מִנְּעָרָיו, וְזֶהוּ לוֹט שֶׁנִּתְאָרַר בָּעוֹלָם.

וְאָזְלָא הָא כִּי הָא דְּאָמַר רַבִּי יִצְחָק, הַנָּחָשׁ שֶׁהֵשִׁיא לְחַוָּה, הוּא יֵצֶר הָרָע. וְרָאִינוּ שֶׁנִּתְקַלֵּל, שֶׁנֶּאֱמַר (שם ג) אָרוּר אַתָּה מִכֹּל הַבְּהֵמָה, וּלְפִיכָךְ נִקְרָא לוֹט. שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁהַנְּשָׁמָה בָּא לִיכָּנֵס בַּגּוּף, מִיָּד וַיֵּלֶךְ אִתּוֹ לוֹט, שֶׁהוּא מְזוּמָן לִיכָּנֵס עִמּוֹ, וּלְהַשְׁטִין לָאָדָם, וְלִהְיוֹת מְקַטְרֵג לְהַנְּשָׁמָה.

וְהוֹלֵךְ זֶה כְּמוֹ שֶׁאָמַר רַבִּי יִצְחָק, הַנָּחָשׁ שֶׁהֵשִׁיא לְחַוָּה הוּא יֵצֶר הָרָע. וְרָאִינוּ שֶׁנִּתְקַלֵּל, שֶׁנֶּאֱמַר (שם ג) אָרוּר אַתָּה מִכֹּל הַבְּהֵמָה, וּלְפִיכָךְ נִקְרָא לוֹט. שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁהַנְּשָׁמָה בָּא לִכָּנֵס בַּגּוּף, מִיָּד וַיֵּלֶךְ אִתּוֹ לוֹט, שֶׁהוּא מְזֻמָּן לִכָּנֵס עִמּוֹ וּלְהַשְׁטִין לְאָדָם וְלִהְיוֹת מְקַטְרֵג לְהַנְּשָׁמָה.

(שם יב) אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר ר' אִידִי, מִנַּיִן מַה שֶּׁאָמַרְנוּ שֶׁהוּא מָשָׁל עַל הַנְּשָׁמָה. מִמַּה דִּכְתִיב אַחַר כַּךְ, (שם יב) וַיַּקְהֵ אַבְרָם אֶת שָׂרַי אִשְׁתּוֹ, וְהוּ הַגּוּף. וְאֶת לוֹט בֶּן אָחִיו, וְהוּ יֵצֶר הָרָע, שֶׁהוּא בֶּן אָחִיו, מְשׁוּתָּף וְנִדְבָּק עִם הַגּוּף. וְאֶת כָּל רְכוּשָׁם אֲשֶׁר רָכָשׁוּ, אֵלּוּ מַעֲשֵׂיהֶם. וַיֵּצְאוּ לָלֶכֶת אַרְצָה כְּנַעַן, כּוּלָּם מְדוּבָּקִים לָלֶכֶת בְּהַבְלֵי הָעוֹלָם, הוֹלְכִים אַחֲרֵי בִּצְעָם וְהָרְהוּרִים.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר רַבִּי אִידִי, מִנַּיִן מַה שֶּׁאָמַרְנוּ שֶׁהוּא מָשָׁל עַל הַנְּשָׁמָה? מִמַּה שֶּׁכָּתוּב אַחַר כָּךְ (שם יב) וַיַּקְהֵ אַבְרָם אֶת שָׂרַי אִשְׁתּוֹ - וְהוּ הַגּוּף. וְאֶת לוֹט בֶּן אָחִיו - וְהוּ יֵצֶר הָרָע, שֶׁהוּא בֶּן אָחִיו, מְשֻׁתָּף וְנִדְבָּק עִם הַגּוּף. וְאֶת כָּל רְכוּשָׁם אֲשֶׁר רָכָשׁוּ - אֵלּוּ מַעֲשֵׂיהֶם. וַיֵּצְאוּ לָלֶכֶת אַרְצָה כְּנַעַן - כֻּלָּם מְדֻבָּקִים לָלֶכֶת בְּהַבְלֵי הָעוֹלָם, הוֹלְכִים אַחֲרֵי בִּצְעָם וְהָרְהוּרָם.

וַיַּעֲבֹר אַבְרָם בָּאָרֶץ עַד מְקוֹם שְׁכֶם עַד אֵלוֹן מוֹרֶה, בְּכָל מָקוֹם שֶׁזֶּה מִתְאַוֶּה, הַנְּשָׁמָה עִמּוֹ. וְהַכְּנַעֲנִי אָז בָּאָרֶץ, זוֹ הַתַּאֲוָה, שֶׁהִיא דְּבֵקָה בַּגּוּף.

וַיַּעֲבֹר אַבְרָם בָּאָרֶץ עַד מְכוֹם שְׁכֶם עַד אֵלוֹן מוֹרֶה - בְּכָל מָקוֹם שֶׁזֶּה מִתְאַוֶּה, הַנְּשָׁמָה עִמּוֹ. וְהַכְּנַעֲנִי אָז בָּאָרֶץ - זוֹ הַתַּאֲוָה, שֶׁהִיא דְּבֵקָה בַּגּוּף.

כְּיוָן שֶׁפּוֹקֵד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַעֲשֵׂיהֶם, וּמוֹצִיא הַנְּשָׁמָה מִן הַגּוּף, הַנְּשָׁמָה רוֹצָה לַעֲלוֹת לְמַעְלָה, רְאֵה מַה כְּתִיב בָּהּ. (שם יג) וַיֵּלֶךְ לְמַסָּעָיו מִנֶּגֶב וְעַד בֵּית אֵל, וּרְצוֹנָהּ לַחֲזוֹר אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הָיָה שָׁם אָהֳלֹה בַּתְּחִלָּה. אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב, אָהֳלֹה כְּתִיב בָּהּ"א, וַאֲזַי הִיא עוֹמֶדֶת בֵּין בֵּית אֵל וּבֵין הָעַי, בֵּין לַעֲלוֹת לְמַעְלָה וּבֵין לֵירֵד לְמַטָּה.

כֵּיוָן שֶׁפּוֹקֵד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַעֲשֵׂיהֶם וּמוֹצִיא הַנְּשָׁמָה מֵהַגּוּף, הַנְּשָׁמָה רוֹצָה לַעֲלוֹת לְמַעְלָה. רְאֵה מַה כָּתוּב בָּהּ, (שם יג) וַיֵּלֶךְ לְמַסָּעָיו מִנֶּגֶב וְעַד בֵּית אֵל, וּרְצוֹנָהּ לַחֲזֹר אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הָיָה שָׁם אָהֳלֹה בַּתְּחִלָּה. אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב, אָהֳלֹה כְּתוּב, בְּהֵ"א, וְאָז הִיא עוֹמֶדֶת בֵּין בֵּית אֵל וּבֵין הָעַי, בֵּין לַעֲלוֹת לְמַעְלָה וּבֵין לֵירֵד לְמַטָּה.

זָכְתָה עוֹלֶה אֶל מְקוֹם הַמִּזְבֵּחַ, (שם) אֲשֶׁר עָשָׂה שָׁם בָּרֹאשׁוֹנָה, מָקוֹם אֲשֶׁר מִיכָאֵל הַשַּׂר הַגָּדוֹל מַקְרִיב נִשְׁמָתָן שֶׁל צַדִּיקִים. וַיִּקְרָא שָׁם אַבְרָם בְּשֵׁם ה', הַנְּשָׁמָה נוֹתֶנֶת שֶׁבַח וְהוֹדָאָה בִּירוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעְלָה, שֶׁזָּכְתָה לְאוֹתָהּ הַמַּעֲלָה. וְאִם לֹא זָכְתָה, מַה כְּתִיב. (שם יב) וַיִּסַּע אַבְרָם הָלוֹךְ וְנָסוֹעַ הַנֶּגְבָּה, דּוֹחִין אוֹתָהּ וְהוֹלֶכֶת עַד שֶׁסּוֹבֶבֶת כָּל הָעוֹלָם עַד שֶׁתִּתְקַבֵּל עוֹנְשָׁהּ.

זָכְתָה - עוֹלֶה אֶל מָקוֹם הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר עָשָׂה שָׁם בָּרִאשׁנָה, מָקוֹם אֲשֶׁר מִיכָאֵל הַשַּׂר הַגָּדוֹל מַקְרִיב נִשְׁמָתָן שֶׁל צַדִּיקִים. וַיִּקְרָא שָׁם אַבְרָם בְּשֵׁם ה', הַנְּשָׁמָה נוֹתֶנֶת שֶׁבַח וְהוֹדָאָה בִּירוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעְלָה, שֶׁזָּכְתָה

לְאוֹתָהּ הַמַּעֲלָה. וְאִם לֹא זָכְתָה - מַה כָּתוּב? (שם יב) וַיִּסַּע אַבְרָם הָלוֹךְ וְנָסוֹעַ הַנֶּגְבָּה, דּוֹחִין אוֹתָהּ וְהוֹלֶכֶת עַד שֶׁסּוֹבֶבֶת כָּל הָעוֹלָם עַד שֶׁתִּקָּבֵל עָנְשָׁהּ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הַצַּדִּיקִים מָה הֵם עוֹשִׂים אִם בָּא לִיטַהֵר, אֲפִלּוּ יֵצֶר הָרַע הַבָּא לְקַטְרְגוֹ, נִשְׁמָתוֹ מְסַיַּעַת אוֹתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם יג) וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֶל לוֹט, הַנִּשָּׂמָה אוֹמֶרֶת לַיֵּצֶר הָרַע, אַל נָא תְהִי מְרִיבָה בֵּינִי וּבֵינֶךָ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הַצַּדִּיקִים מַה הֵם עוֹשִׂים? אִם בָּא לְטַהֵר - אֲפִלּוּ יֵצֶר הָרַע הַבָּא לְקַטְרְגוֹ, נִשְׁמָתוֹ מְסַיַּעַת אוֹתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם יג) וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֶל לוֹט. הַנִּשָּׂמָה אוֹמֶרֶת לַיֵּצֶר הָרַע: אַל נָא תְהִי מְרִיבָה בֵּינִי וּבֵינֶךָ.

מָה עוֹשֶׂה הַצַּדִּיק הַזֶּה? הוֹלֵךְ לְבֵית הַמִּדְרָשׁ, קוֹרֵא וְשׁוֹנֶה, וּמְקַטְרֵג לַיֵּצֶר הָרַע, וְאוֹמֵר לוֹ הֲלֹא כָּל הָאָרֶץ לְפָנֶיךָ, הִפָּרֵד נָא מֵעָלָי. סַגִּיאִין אִית בְּעָלְמָא, דְּאִתְּ יָכִיל לוֹן, מִן קֳדָם דְּאַבְאִישׁוּ עוֹבָדֵיהוֹן. אִם הַשְּׂמֹאל וְאֵימִינָה, אִם אַתָּה רוֹצֶה לְהַשְׂמְאִיל אוֹתִי, אֲנִי אַיְמִין, אֶלֵּךְ לְצַד יָמִין, שֶׁלֹּא אַטֶּה אֲשׁוּרִי יָמִין וּשְׂמֹאל.

וְאִם הַיָּמִין וְאַשְׂמְאִילָה, אַף עַל פִּי שֶׁאֶרְאֶה שֶׁהִיא טוֹבָה עֲצָתְךָ, אֶעֱשֶׂה הֶפֶךְ רְצוֹנְךָ וְתַאֲוָתְךָ.

מָה עוֹשֶׂה הַצַּדִּיק הַזֶּה? הוֹלֵךְ לְבֵית הַמִּדְרָשׁ, קוֹרֵא וְשׁוֹנֶה, וּמְקַטְרֵג לַיֵּצֶר הָרַע וְאוֹמֵר לוֹ: הֲלֹא כָּל הָאָרֶץ לְפָנֶיךָ, הִפָּרֵד נָא מֵעָלָי. רַבִּים יֵשׁ בָּעוֹלָם שֶׁאַתָּה יָכוֹל לָהֶם בִּגְלַל שֶׁהֵרֵעוּ מַעֲשֵׂיהֶם. אִם הַשְּׂמֹאל וְאֵימָנָה - אִם אַתָּה רוֹצֶה לְהַשְׂמְאִיל אוֹתִי, אֲנִי אַיְמִין, אֵלֵךְ לְצַד יָמִין, שֶׁלֹּא אַטֶּה אֲשׁוּרִי יָמִין וּשְׂמֹאל. וְאִם הַיָּמִין וְאַשְׂמְאִילָה - אַף עַל פִּי שֶׁאֶרְאֶה שֶׁהִיא טוֹבָה עֲצָתְךָ, אֶעֱשֶׂה הֶפֶךְ רְצוֹנְךָ וְתַאֲוָתְךָ.

וְאָמַר רַבִּי בּוֹ, יֵצֶר הָרַע מַהוּ עוֹשֶׂה בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, שֶׁהוּא רוֹאֶה שֶׁלֹּא נֶעֱשְׂתָה עֲצָתוֹ, מַה כְּתִיב בֵּיהּ, (שם) וַיִּבְחַר לוֹ לוֹט אֶת כָּל כִּכַּר הַיַּרְדֵּן, לְאוֹתָם הָרְשָׁעִים שֶׁלֹּא יְקַטְרְגוּ עִמּוֹ, וּבְשָׁבִיל זֶה הַדֶּרֶךְ וַיִּפָּרְדוּ אִישׁ מֵעַל אָחִיו. וְאָז הַנִּשָּׁמָה מַה כְּתִיב בָּהּ. וְאַבְרָם כָּבֵד מְאֹד, בְּכָל מַעֲשִׂים טוֹבִים וְיִשָּׁרִים בַּתּוֹרָה וּמִצְוֹת.

וְאָמַר רַבִּי בּוֹ, יֵצֶר הָרַע מַהוּ עוֹשֶׂה בְּאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁהוּא רוֹאֶה שֶׁלֹּא נֶעֱשְׂתָה עֲצָתוֹ, מַה כְּתִיב בֵּיהּ? (שם) וַיִּבְחַר לוֹ לוֹט אֶת כָּל כִּכַּר הַיַּרְדֵּן, לְאוֹתָם הָרְשָׁעִים שֶׁלֹּא יְקַטְרְגוּ עִמּוֹ, וּבְשָׁבִיל זֶה הַדֶּרֶךְ וַיִּפָּרְדוּ אִישׁ מֵעַל אָחִיו. וְאָז הַנִּשָּׁמָה, מַה כְּתִיב בָּהּ? וְאַבְרָם כָּבֵד מְאֹד, בְּכָל מַעֲשִׂים טוֹבִים וְיִשָּׁרִים בְּתוֹרָה וּמִצְוֹת.

(בראשית יד) וַיִּשְׁמַע אַבְרָם כִּי נִשְׁבָּה אָחִיו, ר' תַּנְחוּם פָּתַח, קַמְתִּי אֲנִי לְפִתְחַ לְדוֹדִי כו' (שיר השירים ה) וְדוֹדִי חָמַק עָבָר נַפְשִׁי יָצְאָה בְדַבְּרוֹ. אָמַר רַבִּי תַּנְחוּם, בֹּא וּרְאֵה כַּמָּה יֵשׁ לוֹ לָאָדָם לְיִטָּהֵר מֵעֲוֹנוֹתָיו, בְּעוֹד דַּרְכֵי הַתְּשׁוּבָה פְּתוּחִין לְפָנָיו, בְּטֶרֶם יִסָּתֵם הַדֶּרֶךְ. שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה נה) דִּרְשׁוּ ה' בְּהִמָּצְאוֹ וְגו'. יֵשׁ עִתִּים שֶׁהוּא קָרוֹב, וְיֵשׁ עִתִּים שֶׁהוּא רָחוֹק.

וַיִּשְׁמַע אַבְרָם כִּי נִשְׁבָּה אָחִיו (בראשית יד). רַבִּי תַּנְחוּם פָּתַח, קַמְתִּי אֲנִי לְפִתְחַ לְדוֹדִי כו', וְדוֹדִי חָמַק עָבָר נַפְשִׁי יָצְאָה בְדַבְּרוֹ (שיר ה). אָמַר רַבִּי תַּנְחוּם, בֹּא וּרְאֵה כַּמָּה יֵשׁ לוֹ לְאָדָם לְטַהֵר מֵעֲוֹנוֹתָיו בְּעוֹד דַּרְכֵי הַתְּשׁוּבָה פְּתוּחִין לְפָנָיו, בְּטֶרֶם יִסָּתֵם הַדֶּרֶךְ, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה נה) דִּרְשׁוּ ה' בְּהִמָּצְאוֹ וְגו'. יֵשׁ עִתִּים שֶׁהוּא קָרוֹב, וְיֵשׁ עִתִּים שֶׁהוּא רָחוֹק.

וּמִי אָמַר רַבִּי תַּנְחוּם הָכֵי, וְהָא כְתִיב (תהלים קמה) קָרוֹב ה' לְכָל קֹרְאָיו לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶּאֱמֶת. אָמַר, הַאי קְרָא מְסַיֵּיע לֵיהּ. מַשְׁמַע דִּכְתִיב לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאוּהוּ בֶּאֱמֶת, וְעִם כָּל זֶה מַאי כְּתִיב, רְצוֹן יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה.

וְהַאִם אָמַר רַבִּי תַּנְחוּם כָּךְ, וַהֲרֵי כָּתוּב (תהלים קמה) קָרוֹב ה' לְכָל קֹרְאָיו לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶּאֱמֶת? אֶמַר, הַפָּסוּק הַזֶּה מְסַיֵּעַ לוֹ, מִמַּשְׁמַע שֶׁכָּתוּב לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶּאֱמֶת, וְעִם כָּל זֶה מַה כָּתוּב? רְצוֹן יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה.

מָשָׁל לְמֶלֶךְ, דְּהַוָה יָתֵיב, וְאִתָא בַּר נָשׁ וְצָוַח קַמֵּיהּ, אֲצֵית מַלְכָּא כָּל מַה דַּאֲמַר, וְלָא אֲתֵיב לֵיהּ, הוּא צָוַח וּמַלְכָּא אֲצֵית וְשָׁתֵיק. אָזַל הַהוּא גַּבְרָא.

מָשָׁל לְמֶלֶךְ שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב, וּבָא אָדָם וְצָוַח לְפָנָיו. הִקְשִׁיב הַמֶּלֶךְ לְכָל מַה שֶּׁאָמַר וְלֹא הֵשִׁיב לוֹ. הוּא צוֹוֵחַ, וְהַמֶּלֶךְ מַקְשִׁיב וְשׁוֹתֵק. הָלַךְ אוֹתוֹ הָאִישׁ.

אָמְרוּ מְשַׁמְּשׁוֹהִי קַמֵּי מַלְכָּא, מָרָנָא, לְמָה לָא אֲתֵיבַת לְהַאי מִסְכֵּינָא מִדְּעַם, אָמַר לְהוֹ, שְׁמָעִית כָּל מַה דַּאֲמַר, וְאֲצֵית לֵיהּ, אֲבָל הוּא חַיָּיבָא קַמָּאי, וְלֵיתוֹהִי כְּדַאי לְמֶעְבַּד רְעוּתֵיהּ, דְּהָא אֲמָרוּ לֵיהּ וּלְחַבְרוֹהִי זִמְנִין סַגִּיאִין מִן שְׁמֵי, דְּלָא יֶהֱוֹון בִּישִׁין, וְייתוּן קַמָּאי וְאַעֲבִיד עִמְּהוֹן טָבָא, וְלָא אַשְׁגְּחוּ בִּי, כְּעַן לֵית אֲנָא מַשְׁגַּח בְּהוֹן.

אָמְרוּ מְשַׁמְּשָׁיו לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ: מוֹרֵנוּ, לָמָּה לֹא הֵשַׁבְתָּ לֶעָנִי הַזֶּה דָּבָר? אָמַר לָהֶם: שָׁמַעְתִּי כָּל מַה שֶּׁאָמַר וְהִקְשַׁבְתִּי לוֹ, אֲבָל הוּא רָשָׁע לְפָנַי, וְאֵינוֹ כְּדַאי לַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ, שֶׁהֲרֵי אָמְרוּ לוֹ וְלַחֲבֵרָיו פְּעָמִים רַבּוֹת מִשָּׁמַי שֶׁלֹּא יִהְיֶה רָעִים, וְיָבֹאוּ לְפָנַי וְאֶעֱשֶׂה עִמָּהֶם טוֹב, וְלֹא הִשְׁגִּיחוּ בִּי. כְּעֵת אֵינִי מַשְׁגִּיחַ בָּהֶם.

כָּךְ הוּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, קָרוֹב ה' לְכָל קֹרְאָיו לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶּאֱמֶת, וְשׁוֹמֵעַ לָהֶם. אֲבָל לְמִי שֶׁהוּא עוֹשֶׂה רְצוֹנוֹ, לְהַאי כְּתִיב, (שם) רְצוֹן יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה וְאֶת שַׁוְעָתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם.

כָּךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא - קָרוֹב ה' לְכָל קֹרְאָיו לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶּאֱמֶת, וְשׁוֹמֵעַ לָהֶם, אֲבָל לְמִי שֶׁהוּא עוֹשֶׂה רְצוֹנוֹ, לָזֶה כָּתוּב (שם) רְצוֹן יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה וְאֶת שַׁוְעָתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם.

אָמַר רַבִּי חֶלְבּוֹ אָמַר רַב הוּנָא, מִמִּי אַתָּה לָמֵד, מִמֹּשֶׁה רַבֵּינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם. דִּכְתִיב (שמות לג) וּבַמֶּה יִוָּדַע אֶפוֹא כִּי מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֲנִי וְעַמֶּךָ. אָמַר מֹשֶׁה, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם לֵית אֲנָן צְרִיכִין לְמַלְאָךְ, וְלֹא לְשָׂרָף, וְלֹא לְשָׁלִישׁ, מַאי שְׁנִינוּיָא יְהֵא לָנָא מִן הָאוּמּוֹת, לְהֶם שַׂר, וְלָנוּ שַׂר, אֲבָל וְנִפָּלִינוּ אֲנִי וְעַמְּךָ וְגוֹ', וּבַמֶּה יִוָּדַע אֶפוֹא כִּי מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ הֲלֹא בְּלֶכְתְּךָ עִמָּנוּ, אַתָּה וְלֹא שַׂר.

אָמַר רַבִּי חֶלְבּוֹ אָמַר רַב הוּנָא, מִמִּי אַתָּה לָמֵד? מִמֹּשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם, שֶׁכָּתוּב (שמות לג) וּבַמֶּה יִוָּדַע אֶפוֹא כִּי מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֲנִי וְעַמֶּךָ. אָמַר מֹשֶׁה: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֵין אָנוּ צְרִיכִים לְמַלְאָךְ, וְלֹא לְשָׂרָף, וְלֹא לְשָׁר. שֶׁאֵיזֶה שִׁנּוּי יִהְיֶה לָנוּ מִן הָאֻמּוֹת? לָהֶם שַׂר - וְלָנוּ שַׂר, אֲבָל וְנִפָּלִינוּ אֲנִי וְעַמְּךָ וְגוֹ'. וּבַמֶּה יִוָּדַע אֶפוֹא כִּי מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ הֲלוֹא בְּלֶכְתְּךָ עִמָּנוּ, אַתָּה וְלֹא שַׂר.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מַאי הֲוָה דַּעְתֵּיהּ דְּמֹשֶׁה דְּלָא קַבֵּיל לֵיהּ לְמַלְאָכָא. אֶלָּא, אָמַר מֹשֶׁה יָדְעָנָא בְּהוֹן בְּיִשְׂרָאֵל, דְּאִינּוּן חַיָּיבַיָּא וּקְשֵׁי קָדָל, אִלְמָלֵי יִתְמַסְּרוּן לְמַלְאָכָא, וְכָל שֶׁכֵּן לְמִי שֶׁהוּא מִדַּת הַדִּין, לֹא יִשְׁתַּיֵּיר מִשְׁנָאֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל שָׂרִיד וּפָלִיט.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מָה הָיְתָה דַּעְתּוֹ שֶׁל מֹשֶׁה שֶׁלֹּא קִבֵּל אֶת הַמַּלְאָךְ? אֶלָּא, אָמַר מֹשֶׁה, אֲנִי יוֹדֵעַ עַל יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם רְשָׁעִים וּקְשֵׁי עֹרֶף, אִלְמָלֵא הֵם יִתְמַסְּרוּ לְמַלְאָךְ, וְכָל שֶׁכֵּן מִי שֶׁהוּא מִדַּת הַדִּין, לֹא יִשָּׁאֵר מִשּׁוֹנְאֵי יִשְׂרָאֵל שָׂרִיד וּפָלִיט.

דְּאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּכָל מָקוֹם ה' מִדַּת רַחֲמִים. אָמַר מֹשֶׁה, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אַתָּה אָמַרְתָּ שֶׁמָּצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ. (שם לד) וְעַתָּה אִם נָא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ יֵלֶךְ נָא אֲדֹנָי בְּקִרְבֵּנוּ דְּהוּא מִדַּת רַחֲמִים.

שֶׁאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּכָל מָקוֹם ה' מִדַּת הָרַחֲמִים. אָמַר מֹשֶׁה: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אַתָּה אָמַרְתָּ שֶׁמָּצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ, וְעַתָּה, (שם לד) אִם נָא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ יֵלֶךְ נָא אֲדֹנָי בְּקִרְבֵּנוּ, שֶׁהוּא מִדַּת הָרַחֲמִים.

אָמַר לֵיהּ לָמָּה. אָמַר לֵיהּ כִּי עַם קְשֵׁה עֹרֶף הוּא וְסָלַחְתָּ. יִשְׂרָאֵל סַרְבָנִין טַרְחָנִין הֵם, כֵּיוָן שֶׁחוֹטְאִים יֵשׁ בְּיָד הַמַּלְאָךְ לַעֲשׂוֹת סְלִיחָה וּמְחִילָה, וְלֹא לַעֲשׂוֹת סְלִיחָה וּמְחִילָה. אֲבָל אַתָּה רַחוּם וְחַנּוּן, הַיְכוֹלֶת וְהַכֹּחַ בְּךָ, וְרַחֲמֶיךָ רַבִּים, וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנֵנוּ וּלְחַטָּאתֵנוּ וּנְחַלְתָּנוּ. מַה שֶּׁאֵין רְשׁוּת לְשׁוּם מַלְאָךְ לַעֲשׂוֹת כֵּן.

אָמַר לוֹ, לָמָּה? אָמַר לוֹ, כִּי עַם קְשֵׁה עֹרֶף הוּא וְסָלַחְתָּ. יִשְׂרָאֵל סַרְבָנִים טַרְחָנִים הֵם, כֵּיוָן שֶׁחוֹטְאִים, יֵשׁ בְּיַד הַמַּלְאָךְ לַעֲשׂוֹת דִּין וְלֹא לַעֲשׂוֹת סְלִיחָה וּמְחִילָה, אֲבָל אַתָּה רַחוּם וְחַנּוּן, הַיְכוֹלֶת וְהַכֹּחַ בְּךָ, וְרַחֲמֶיךָ רַבִּים, וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנֵנוּ וּלְחַטָּאתֵנוּ וּנְחַלְתָּנוּ, מַה שֶּׁאֵין רְשׁוּת לְשׁוּם מַלְאָךְ לַעֲשׂוֹת כֵּן.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, רַחֲמָנוּתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֵצֶל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שיר השירים ה) פִּתְחִי לִי, פֶּתַח שֶׁל תְּשׁוּבָה, לְמַעַן תִּזְכִּי לְכָל טוּב שֶׁבָּעוֹלָם. שֶׁרֹאשִׁי נִמְלָא טָל, וְזֶהוּ רֹאשׁ הָעוֹלָם. קְוֻצּוֹתַי רְסִיסֵי לָיְלָה, וְזֶהוּ קְצֵה הָעוֹלָם. כְּלוֹמַר, רֹאשׁ הָעוֹלָם וְקְצֵה הָעוֹלָם, מִלֵּאתִי כָּל טוּב בִּשְׁבִילֵךְ, וְלֹא פָּתַחְתְּ לִי בְּאוֹתוֹ זְמַן. וּלְאַחַר כֵּן כְּשֶׁהֵצִיק לָהּ מַה כְּתִיב, (שם) קַמְתִּי אֲנִי לִפְתֹּחַ לְדוֹדִי וְדוֹדִי חָמַק עָבָר נַפְשִׁי יָצְאָה בְדַבְּרוֹ.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, רַחֲמָנוּתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֵצֶל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שיר ה) פִּתְחִי לִי - פֶּתַח שֶׁל תְּשׁוּבָה, לְמַעַן תִּזְכִּי לְכָל טוּב שֶׁבָּעוֹלָם. שֶׁרֹאשִׁי נִמְלָא טָל - זֶהוּ רֹאשׁ הָעוֹלָם. קְוֻצּוֹתַי רְסִיסֵי לָיְלָה - זֶהוּ קְצֵה הָעוֹלָם. כְּלוֹמַר, רֹאשׁ הָעוֹלָם וְקְצֵהוּ מִלֵּאתִי כָּל טוּב בִּשְׁבִילֵךְ, וְלֹא פָּתַחְתְּ לִי בְּאוֹתוֹ זְמַן. וּלְאַחַר מִכָּן, כְּשֶׁהֵצִיק לָהּ, מַה כָּתוּב? (שם) קַמְתִּי אֲנִי לִפְתֹּחַ לְדוֹדִי וְדוֹדִי חָמַק עָבַר נַפְשִׁי יָצְאָה בְדַבְּרוֹ.

דָּבָר אַחֵר, קַמְתִּי אֲנִי לִפְתֹּחַ לְדוֹדִי, זוֹ הִיא הַנְּשָׁמָה אֵצֶל הַגּוּף, בְּעוֹד שֶׁהַנְּשָׁמָה בַּגּוּף, אֵינָם רוֹצִים לְהַעִיר דַּרְכֵי הַתְּשׁוּבָה. אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, בְּשָׁעָה שֶׁהַנְּשָׁמָה רוֹצָה לָצֵאת מִן הַגּוּף, מִתְחָרֶטֶת לָמָּה לֹא שָׁבָה בִּתְשׁוּבָה עַד שֶׁיָּצְאָה מִן הַגּוּף, וְנִשְׁאָר הַגּוּף כִּכְלִי אֵין חֵפֶץ בּוֹ.

דָּבָר אַחֵר, קַמְתִּי אֲנִי לִפְתֹּחַ לְדוֹדִי - זוֹ הִיא הַנְּשָׁמָה אֵצֶל הַגּוּף, בְּעוֹד שֶׁהַנְּשָׁמָה בַּגּוּף, אֵינָם רוֹצִים לְהַעִיר דַּרְכֵי הַתְּשׁוּבָה. אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, בְּשָׁעָה שֶׁהַנְּשָׁמָה רוֹצָה לָצֵאת מִן הַגּוּף, מִתְחָרֶטֶת לָמָּה לֹא שָׁבָה בִּתְשׁוּבָה עַד שֶׁיָּצְאָה מִן הַגּוּף, וְנִשְׁאָר הַגּוּף כִּכְלִי אֵין חֵפֶץ בּוֹ.

וְאָמַר רִבִּי פִּנְחָס, כָּל שִׁבְעַת הַיָּמִים נַפְשׁוֹ מִתְאַבֶּלֶת עָלָיו וְאוֹמֶרֶת, קַמְתִּי אֲנִי לִפְתֹּחַ לְדוֹדִי. תֵּדַע לָךְ, בְּעוֹד שֶׁהַנְּשָׁמָה בַּגּוּף, וְהַגּוּף עוֹמֵד בְּכֹחַ, הֵיא, תְּשׁוּבָה מַעֲלֶיתָא, וְלָא בְּשַׁעֲתָא דְּלָא יָכֵיל.

וְאָמַר רַבִּי פִּנְחָס, כָּל שִׁבְעַת הַיָּמִים נַפְשׁוֹ מִתְאַבֶּלֶת עָלָיו וְאוֹמֶרֶת, קַמְתִּי אֲנִי לִפְתֹּחַ לְדוֹדִי. תֵּדַע לְךָ, בְּעוֹד שֶׁהַנְּשָׁמָה בַּגּוּף וְהַגּוּף עוֹמֵד בְּכֹחַ, הֵיא תְּשׁוּבָה מְעֻלָּה, וְלֹא בְּשָׁעָה שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל.

כִּדְאָמַר רִבִּי פִּנְחָס, מָשָׁל לְמִדַּת הַדִּין, לְאָדָם הָעוֹמֵד עַל שׁוּלְחָנוֹ, וְהָיָה רָעֵב וְתָאֵב לֶאֱכוֹל, וּבְעוֹד שֶׁהָיָה אוֹכֵל, עָמַד עָנִי עַל הַפֶּתַח, שָׁאַל מִמֶּנּוּ לְהַאֲכִילוֹ, וְלֹא הֶחֱזִיר לוֹ פָּנִים. הָלַךְ אוֹתוֹ הֶעָנִי בְּפַחֵי נֶפֶשׁ.

כְּמוֹ שֶׁאָמַר רַבִּי פִּנְחָס, מָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה? לְאָדָם הָעוֹמֵד עַל שֻׁלְחָנוֹ וְהָיָה רָעֵב וְתָאֵב לֶאֱכֹל, וּבְעוֹד שֶׁהָיָה אוֹכֵל, עָמַד עָנִי עַל הַפֶּתַח. שָׁאַל מִמֶּנּוּ לְהַאֲכִילוֹ, וְלֹא הֶחֱזִיר לוֹ פָּנִים. הָלַךְ אוֹתוֹ הֶעָנִי בְּפַחֵי נֶפֶשׁ.

לְאַחַר שָׁעָה, הִגִּישׁוּ עוֹד לְפָנָיו לֶאֱכוֹל, הָיָה בִּטְנוֹ מָלֵא מִכֹּל, כֵּיוָן שֶׁרָאָה שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לֶאֱכוֹל עוֹד, אָמַר תְּנוּ לוֹ לָזֶה הֶעָנִי. הָיָה חָכָם אֶחָד עוֹמֵד עָלָיו, אָמַר לֵיהּ, שׁוֹטֶה, אִלּוּ יָכֵילַת לֶאֱכוֹל לֹא נָתַתָּ לוֹ, עַתָּה שֶׁאֵין בְּךָ כֹּחַ לֶאֱכוֹל יוֹתֵר אַתָּה נוֹתְנוֹ לֶעָנִי.

לְאַחַר שָׁעָה הִגִּישׁוּ עוֹד לְפָנָיו לֶאֱכֹל, הָיָה בִּטְנוֹ מָלֵא מִכֹּל. כֵּיוָן שֶׁרָאָה שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לֶאֱכֹל עוֹד, אָמַר: תְּנוּ לוֹ לָזֶה הֶעָנִי. הָיָה חָכָם אֶחָד עוֹמֵד עָלָיו, אָמַר לוֹ: שׁוֹטֶה, אִלּוּ יָכֹלְתָּ לֶאֱכֹל לֹא נָתַתָּ לוֹ, עַתָּה שֶׁאֵין בְּךָ כֹּחַ לֶאֱכֹל יוֹתֵר, אַתָּה נוֹתְנוֹ לֶעָנִי?!

כָּךְ הוּא הָאָדָם בָּעוֹלָם הַזֶּה, הוֹלֵךְ בַּהֲבָלָיו רָעֵב לֶאֱכוֹל וּלְהַרְוִיחַ מָמוֹן, בָּא הֶעָנִי שֶׁהוּא הַיֵּצֶר הַטּוֹב, וְשָׁאַל מִמֶּנּוּ בְּבַקָּשָׁה שֶׁיְּחַזּוֹר בִּתְשׁוּבָה וְלַעֲסוֹק בַּתּוֹרָה, וְאֵינוֹ רוֹצֶה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא רָעֵב יוֹתֵר לְהַרְוִיחַ מָמוֹן.

כָּךְ הוּא הָאָדָם בָּעוֹלָם הַזֶּה - הוֹלֵךְ בַּהֲבָלָיו רָעֵב לֶאֱכֹל וּלְהַרְוִיחַ מָמוֹן. בָּא הֶעָנִי, שֶׁהוּא הַיֵּצֶר הַטּוֹב, וְשָׁאַל מִמֶּנּוּ בְּבַקָּשָׁה שֶׁיְּחַזּוֹר בִּתְשׁוּבָה וְלַעֲסֹק בַּתּוֹרָה, וְאֵינוֹ רוֹצֶה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא רָעֵב יוֹתֵר לְהַרְוִיחַ מָמוֹן.

לְאַחַר זְמַן תּוֹפְסִים אוֹתוֹ בַּקּוֹלָר, כְּשֶׁרוֹאֶה שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהַרְוִיחַ יוֹתֵר, אוֹמֵר אֲחֲזוֹר בִּתְשׁוּבָה. שֶׁמָּא יִתְּנוּ לוֹ שָׁעָה לְכָךְ, אוֹ שֶׁמָּא לֹא יִתְּנוּ לוֹ. אָמַר לֵיהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שׁוֹטֶה עַכְשָׁיו שֶׁאֵינְךָ יָכוֹל עוֹד לְהַרְוִיחַ יוֹתֵר אַתְּ אוֹמֵר אֲחֲזוֹר בִּתְשׁוּבָה, דְּאִלּוּ הָיִיתְ יָכוֹל לְהַרְוִיחַ עוֹד לֹא הָיִיתְ חוֹזֵר בַּתְּשׁוּבָה, בְּעוֹדוֹ כָּךְ יָצְאת נִשְׁמָתוֹ.

לְאַחַר זְמַן תּוֹפְסִים אוֹתוֹ בַּקּוֹלָר. כְּשֶׁרוֹאֶה שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהַרְוִיחַ יוֹתֵר, אוֹמֵר אֲחֲזוֹר בִּתְשׁוּבָה, שֶׁמָּא יִתְּנוּ לוֹ שָׁעָה לְכָךְ אוֹ שֶׁמָּא לֹא יִתְּנוּ לוֹ. אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: שׁוֹטֶה, עַכְשָׁו שֶׁאֵינְךָ יָכוֹל עוֹד לְהַרְוִיחַ יוֹתֵר אַתָּה אוֹמֵר אֲחֲזוֹר בִּתְשׁוּבָה?! שֶׁאִלּוּ הָיִיתְ יָכוֹל לְהַרְוִיחַ עוֹד, לֹא הָיִיתְ חוֹזֵר בִּתְשׁוּבָה. בְּעוֹדוֹ כָּךְ יָצְאת נִשְׁמָתוֹ.

וְאָמַר רִבִּי זְרִיקָא, רַב דְּמִן חַבְרַיָּיא אֱלִישָׁע בֶּן אֲבוּיָה הֲוָה, וְלָא יַהֲבוּ לֵיהּ רְשׁוּתָא לְמֶהֱדַר בִּתְשׁוּבָה, דְּנָפְקָא הַהוּא קָלָא, וַאֲמַר בְּשַׁעֲתָא דְּהֲוָה מֵת, כָּל אוֹרְחִין וּשְׁבִילִין מִלְּעֵילָא

וּמִלְּרַע יִסְתַּתְּמוּן מֵהַהוּא גַּבְרָא, דְּלָא יֵיתֵי לְעָלְמָא דְּאָתֵי. אִרְבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, לְמָּה לָן כּוּלֵי הַאי, ר (קהלת יב) וּזְכֹר אֶת בּוֹרְאֶךָ כו' עַד אֲשֶׁר לֹא יָבוֹאוּ יְמֵי הָרָעָה.

וְאָמַר רַבִּי זְרִיקָא, הַגְּדוֹל שְׁמַן הַמֶּלֶךְ הָיָה אֱלִישָׁע בֶּן אֲבוּיָה, וְלֹא נָתְנוּ לוֹ רְשׁוּת לַחֲזוֹר בִּתְשׁוּבָה. שֶׁיָּצָא הַקּוֹל הַהוּא וְאָמַר: בְּשָׁעָה שֶׁהָיִיתִי מֵת, כָּל הַדְּרָכִים וְהַשְּׁבִילִים מִלְּמַעְלָה וּמִלְּמַטָּה יִסְתַּתְּמוּ מֵאוֹתוֹ הָאִישׁ שֶׁלֹּא יָבֹא לָעוֹלָם הַבָּא. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, לְמָּה לָנוּ כָּל זֶה? (קהלת יב, א) וּזְכֹר אֶת בּוֹרְאֶיךָ כוּ' עַד אֲשֶׁר לֹא יָבֹאוּ יְמֵי הָרָעָה.

ג (בראשית יד) וַיִּשְׁמַע אַבְרָם כִּי נִשְׁבָּה אָחִיו. רַבִּי אַבָּא פָּתַח, כְּנֶגֶד יֵצֶר הָרַע כִּדְאִיתָא לְעֵיל. הָא תְּנִינָן, כֵּיוָן שֶׁנִּפְרַד יֵצֶר הָרַע מִן הַגּוּף שֶׁל צַדִּיק לְאֵיזֶה מָקוֹם הוֹלֵךְ, לְמְקוֹם הָרְשָׁעִים, שֶׁלֹּא יְקַטְרְגוּ עָמוֹ.

וַיִּשְׁמַע אַבְרָם כִּי נִשְׁבָּה אָחִיו (בראשית יד). רַבִּי אַבָּא פָּתַח, כְּנֶגֶד יֵצֶר הָרַע כְּמוֹ שֶׁנִּזְכָּר לְמַעְלָה. הֲרֵי שְׁנֵינוּ, כֵּיוָן שֶׁנִּפְרַד יֵצֶר הָרַע מִן הַגּוּף שֶׁל הַצַּדִּיק, לְאֵיזֶה מָקוֹם הוֹלֵךְ? לִמְקוֹם הָרְשָׁעִים, שֶׁלֹּא יְקַטְרְגוּ עָמוֹ.

מַאי מַשְׁמַע. דִּכְתִיב (בראשית יג) וְלוֹט יָשַׁב בְּעָרֵי הַכִּכָּר וַיֶּאֱהַל עַד סְדֹם וְאַנְשֵׁי סְדֹם רָעִים וְחַטָּאִים וְגוֹ', לִמְקוֹם רְשָׁעִים וְחַטָּאִים, שָׁם שָׁם אָהֳלֹה לְשָׁבֶת. יֵצֶר הָרַע שָׁם מַהוּ עוֹשֶׂה, חוֹטֵא עִמָּם, וּמַחְטִיא, עַד שֶׁנִּשְׁבָּה בַּעֲוֹנוֹתָיו וְנִלְכַּד.

מַה מַּשְׁמִיעַ? שֶׁכָּתוּב (שם יג) וְלוֹט יָשַׁב בְּעָרֵי הַכִּכָּר וַיֶּאֱהַל עַד סְדֹם וְאַנְשֵׁי סְדֹם רָעִים וְחַטָּאִים וְגוֹ'. לִמְקוֹם רְשָׁעִים וְחַטָּאִים, שָׁם שָׁם אָהֳלֹה לְשָׁבֶת. יֵצֶר הָרַע שָׁם מַהוּ עוֹשֶׂה? חוֹטֵא עִמָּם וּמַחֲטִיא, עַד שֶׁנִּשְׁבָּה בַּעֲוֹנוֹתָיו וְנִלְכָּד.

וְנִשְׁמַת הַצַּדִּיק מָה (הוא) עוֹשָׂה. וַיִּשְׁמַע אַבְרָם זוֹ הִיא הַנִּשְׁמָה, כִּי נִשְׁבָּה אָחִיו, זֶה יֵצֶר הָרַע. וַיָּרֶק אֶת חֲנִיכָיו יְלִידֵי בֵיתוֹ, אֵלּוּ הֵם הַצַּדִּיקִים הַמְחוּנָּכִים בְּמִצְוֹות, וּבְדֶרֶךְ הַטּוֹב, כִּדְקָאָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, כֵּיוָן שֶׁרוֹאֶה הַצַּדִּיק דְּהָרְשָׁע נֶעֱזָב וְנִלְכָּד בַּעֲוֹנוֹתָיו, הוֹלֵךְ לֶאֱחוֹז בּוֹ, אוּלַי יַחְזִירֶהוּ בִּתְשׁוּבָה, וּמְקָרְבוֹ וּמְלַמְּדוֹ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, וַיִּרְדֹּף עַד דָּן, עַד עִיקַּר דִּינוֹ רוֹדֵף לְהַצִּילוֹ מִדִּינָהּ שֶׁל גֵּיהִנֹּם.

וְנִשְׁמַת הַצַּדִּיק מַה הִיא עוֹשָׂה? וַיִּשְׁמַע אַבְרָם - זוֹ הִיא הַנִּשְׁמָה. כִּי נִשְׁבָּה אָחִיו - זֶה יֵצֶר הָרַע. וַיָּרֶק אֶת חֲנִיכָיו יְלִידֵי בֵיתוֹ - אֵלּוּ הֵם הַצַּדִּיקִים הַמְחֻנָּכִים בְּמִצְוֹות וּבְדֶרֶךְ הַטּוֹב. כְּמוֹ שֶׁאָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, כֵּיוָן שֶׁרוֹאֶה הַצַּדִּיק שֶׁהָרָשָׁע נֶעֱזָב וְנִלְכָּד בַּעֲוֹנוֹתָיו, הוֹלֵךְ לֶאֱחֹז בּוֹ, וְיַחֲזֹר בִּתְשׁוּבָה, וּמְקָרְבוֹ וּמְלַמְּדוֹ תּוֹרָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיִּרְדֹּף עַד דָּן, עַד עִקַּר דִּינוֹ רוֹדֵף לְהַצִּילוֹ מִדִּינָהּ שֶׁל גֵּיהִנֹּם.

וְכֵן הוּא דֶּרֶךְ הַצַּדִּיקִים, לְרַדּוֹף אַחֲרֵי הָרְשָׁעִים כְּדֵי לְהַחֲזִירָם לַמּוּטָב. מַה כְּתִיב בְּהוּ. (שם יד) וַיֶּחֱלַק עֲלֵיהֶם לַיְלָה וְגוֹ'. וְזֶהוּ נִשְׁמַת הַצַּדִּיקִים, שְׁמַיְּסְרִים וּמְבַקְּשִׁים לָהֶם, כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵלְכוּ בְּדֶרֶךְ רִשְׁעָתָם. הוּא וַעֲבָדָיו וַיַּכֵּם, הַנִּשְׁמָה וְהַצַּדִּיקִים רוֹדְפִים אַחֲרֵיהֶם, וּמוֹכִיחִין לָהֶם, וּמְיַסְּרִים לָהֶם.

וְכֵן הוּא דֶּרֶךְ הַצַּדִּיקִים, לִרְדֹּף אַחֲרֵי הָרְשָׁעִים כְּדֵי לְהַחֲזִירָם לְמוּטָב. מַה כָּתוּב בָּהֶם? (שם יד) וַיֵּחָלֵק עֲלֵיהֶם לַיְלָה וְגוֹ'. וְזֶהוּ נִשְׁמַת הַצַּדִּיקִים, שֶׁמְּיַסְּרִים וּמְבַקְּשִׁים לָהֶם, כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵלְכוּ בְּדֶרֶךְ רִשְׁעָתָם. הוּא וַעֲבָדָיו וַיַּכֵּם - הַנְּשָׁמָה וְהַצַּדִּיקִים רוֹדְפִים אַחֲרֵיהֶם, וּמוֹכִיחִים לָהֶם, וּמְיַסְּרִים לָהֶם.

וַיִּרְדְּפֵם עַד חוֹבָה, מוֹדִיעִים לָהֶם רָעָתָם, וְרוֹדְפִים אַחֲרֵיהֶם, עַד שֶׁמְּגַלִּים לָהֶם רָעָתָם וְרִשְׁעָתָם, לְמַעַן יֵבוֹשׁוּ מִמַּעֲשֵׂיהֶם. וְזֶהוּ וַיִּרְדְּפֵם עַד חוֹבָה. הַנְּשָׁמָה עוֹשָׂה כָּךְ, וּמוֹדִיעָה לָהֶם דַּרְכָּם הָרָעָה, וְזֶהוּ עַד חוֹבָה. וְהַאֵיךְ הֵם הוֹלְכִים, לִשְׂמֹאל וְלֹא לְיָמִין.

וַיִּרְדְּפֵם עַד חוֹבָה - מוֹדִיעִים לָהֶם רָעָתָם, וְרוֹדְפִים אַחֲרֵיהֶם, עַד שֶׁמְּגַלִּים לָהֶם רָעָתָם וְרִשְׁעָתָם, לְמַעַן יֵבוֹשׁוּ מִמַּעֲשֵׂיהֶם. וְזֶהוּ וַיִּרְדְּפֵם עַד חוֹבָה. הַנְּשָׁמָה עוֹשָׂה כָּךְ, וּמוֹדִיעָה לָהֶם דַּרְכָּם הָרָעָה, וְזֶהוּ עַד חוֹבָה. וְהַאֵיךְ הֵם הוֹלְכִים? לִשְׂמֹאל וְלֹא לְיָמִין.

מַה כְּתִיב אַחֲרֵי כֵן. (שם) וַיָּשָׁב אֶת כָּל הָרְכֻשׁ וְגַם אֶת לוֹט. אָמַר רִבִּי אַבָּהוּ, בְּעַל כָּרְחָם הֵם חוֹזְרִים בְּתִשׁוּבָה. דִּכְתִיב וְגַם אֶת לוֹט אָחִיו וּרְכוּשׁוֹ הֵשִׁיב. וַאֲפִילּוּ יֵצֶר הָרַע, בְּעַל כּוֹרְחוֹ שָׁב בִּתְשׁוּבָה. וְאָמַר רִבִּי אַבָּהוּ, בֹּא וּרְאֵה כַּמָּה שְׂכָרוֹ שֶׁל אָדָם הָעוֹשֶׂה לַאֲחֵרִים לַחֲזוֹר בִּתְשׁוּבָה. מְנָא לָן, מִמַּה דִּכְתִיב אַחֲרָיו, (שם) וּמַלְכֵּי צֶדֶק מֶלֶךְ שָׁלֵם.

מַה כְּתוּב אַחֲרֵי כֵן? (שם) וַיָּשָׁב אֶת כָּל הָרְכֻשׁ וְגַם אֶת לוֹט. אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, בְּעַל כָּרְחָם הֵם חוֹזְרִים בִּתְשׁוּבָה, שֶׁכָּתוּב וְגַם אֶת לוֹט אָחִיו וּרְכוּשׁוֹ הֵשִׁיב. וַאֲפִלּוּ יֵצֶר הָרַע בְּעַל כָּרְחוֹ שָׁב בִּתְשׁוּבָה. וְאָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, בֹּא וּרְאֵה כַּמָּה שְׂכָרוֹ שֶׁל אָדָם הָעוֹשֶׂה לַאֲחֵרִים לַחֲזוֹר בִּתְשׁוּבָה. מִנַּיִן לָנוּ? מִמַּה שֶׁכָּתוּב אַחֲרָיו, (שם) וּמַלְכֵּי צֶדֶק מֶלֶךְ שָׁלֵם.

תָּאנֵי רַבִּי חִיָּיא רַבָּה, בְּשָׁעָה שֶׁנִּשְׁמַת הַצַּדִּיק, הַמַּחֲזִיר בִּתְשׁוּבָה לַאֲחֵרִים, יוֹצְאָה מִן הַגּוּף, מִיכָאֵל הַשַּׂר הַגָּדוֹל הַמַּקְרִיב נַפְשׁוֹת הַצַּדִּיקִים לִפְנֵי בּוֹרְאוֹ, הוּא יוֹצֵא וּמַקְדִּים שָׁלוֹם לְנִשְׁמָתוֹ שֶׁל אוֹתוֹ צַדִּיק, שֶׁנֶּאֱמַר וּמַלְכֵּי צֶדֶק, זֶהוּ מִיכָאֵל רֹאשׁ שׁוֹמְרֵי שַׁעֲרֵי צֶדֶק. מֶלֶךְ שָׁלֵם, זוֹ יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעְלָה. הוֹצִיא לֶחֶם וָיָיִן, שֶׁמַּקְדִּים וְיוֹצֵא לְקָרָאתוֹ, וְאוֹמֵר לוֹ שָׁלוֹם בּוֹאֲךָ.

שְׁנָה רַבִּי חִיָּיא רַבָּה, בְּשָׁעָה שֶׁנִּשְׁמַת הַצַּדִּיק, הַמַּחֲזִיר בִּתְשׁוּבָה לַאֲחֵרִים, יוֹצְאָה מִן הַגּוּף, מִיכָאֵל הַשַּׂר הַגָּדוֹל הַמַּקְרִיב נַפְשׁוֹת הַצַּדִּיקִים לִפְנֵי בּוֹרְאוֹ, הוּא יוֹצֵא וּמַקְדִּים שָׁלוֹם לְנִשְׁמָתוֹ שֶׁל אוֹתוֹ צַדִּיק, שֶׁנֶּאֱמַר וּמַלְכֵּי צֶדֶק. זֶהוּ מִיכָאֵל רֹאשׁ שׁוֹמְרֵי שַׁעֲרֵי צֶדֶק. מֶלֶךְ שָׁלֵם - זוֹ יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעְלָה. הוֹצִיא לֶחֶם וָיָיִן - שֶׁמַּקְדִּים וְיוֹצֵא לְקָרָאתוֹ, וְאוֹמֵר לוֹ שָׁלוֹם בּוֹאֲךָ.

אָמַר רִבִּי חִיָּיא, מִכָּאן לָמְדָנוּ, כָּל הַמַּקְדִּים וְיוֹצֵא לְקָרַאת הַבָּא מִן הַדֶּרֶךְ, וְנוֹתֵן לוֹ שָׁלוֹם, מַעֲלֶה עָלָיו הַכָּתוּב כְּאִלּוּ אָכְלָה וּשְׁתָיָה הוּא נוֹתֵן לוֹ. מְנָא לָן, מֵהַאי קְרָא, דִּכְתִיב (דברים כג) עַל דְּבַר אֲשֶׁר לֹא קִדְּמוּ אֶתְכֶם בַּלֶּחֶם וּבַמָּיִם. וְכִי צְרִיכִין יִשְׂרָאֵל לְלֶחֶם וּלְמַיִם, וַהֲלֹא הַמָּן יוֹרֵד לָהֶם, שֶׁהָיָה טַב וְשַׁפִּיר מִכָּל אֲכִילָה שֶׁבָּעוֹלָם.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא, מִכָּאן לְמַדְנוּ, כָּל הַמַּקְדִּים וְיוֹצֵא לְקְרַאת הַבָּא מִן הַדֶּרֶךְ וְנוֹתֵן לוֹ שָׁלוֹם, מַעֲלֶה עָלָיו הַכָּתוּב כְּאִלּוּ אָכִילָה וּשְׁתִיָּה הוּא נוֹתֵן לוֹ. מִנַּיִן לָנוּ? מֵהַפָּסוּק הַזֶּה, שֶׁכָּתוּב (דברים כו) עַל דְּבַר אֲשֶׁר לֹא קִדְּמוּ אֶתְכֶם בַּלֶּחֶם וּבַמָּיִם. וְכִי צְרִיכִים יִשְׂרָאֵל לְלֶחֶם וּלְמַיִם, וַהֲלֹא הַמָּן יוֹרֵד לָהֶם, שֶׁהָיָה טוֹב וְיָפֶה מִכָּל אֲכִילָה שֶׁבָּעוֹלָם?

אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁלֹּא בָּאוּ לְהַקְדִּים לָהֶם שָׁלוֹם, הֶעֱלָה עֲלֵיהֶם הַכָּתוּב כְּאִילּוּ חִסְרוּ מִחְיָיתָם. וְכָל הַמַּקְדִּים שָׁלוֹם לַחֲבֵירוֹ, וְיוֹצֵא לוֹ לְדַרְכּוֹ, מַעֲלֶה עָלָיו הַכָּתוּב, כְּאִלּוּ נוֹתֵן לוֹ לֶאֱכוֹל וְלִשְׁתּוֹת. וְכֵן אָמַר רַבִּי חִיָּיא רַבָּה, מִיכָאֵל וְגַבְרִיאֵל וּמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת הַשּׁוֹמְרִים שַׁעֲרֵי צֶדֶק, יוֹצְאִין לִקְרָאתוֹ וּמַקְדִּימִין לוֹ שָׁלוֹם.

אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁלֹּא בָּאוּ לְהַקְדִּים לָהֶם שָׁלוֹם, הֶעֱלָה עֲלֵיהֶם הַכָּתוּב כְּאִילּוּ חִסְרוּ מִחְיָתָם. וְכָל הַמַּקְדִּים שָׁלוֹם לַחֲבֵרוֹ וְיוֹצֵא לוֹ לַדַּרְכּוֹ, מַעֲלֶה עָלָיו הַכָּתוּב כְּאִלּוּ נוֹתֵן לוֹ לֶאֱכוֹל וְלִשְׁתּוֹת. וְכֵן אָמַר רַבִּי חִיָּיא רַבָּה, מִיכָאֵל וְגַבְרִיאֵל וּמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת הַשּׁוֹמְרִים שַׁעֲרֵי צֶדֶק, יוֹצְאִים לִקְרָאתוֹ וּמַקְדִּימִים לוֹ שָׁלוֹם.

וְהוּא כֹּהֵן לְאֵל עֶלְיוֹן, דְּתָאנֵי רַב יוֹסֵף, כְּשֵׁם שֶׁכֹּהֵן גָּדוֹל לְמַטָּה, כָּךְ מִיכָאֵל הַשַּׂר הַגָּדוֹל הוּא כֹּהֵן לְמַעְלָה, וְהוּא מַקְדִּים וּמְבָרֵךְ לַנְּשָׁמָה קוֹדֶם, וְאַחַר כָּךְ מְבָרֵךְ לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וְאִלְמָלֵא מִקְרָא כָּתוּב אִי אֶפְשָׁר לְאוֹמְרוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית יד) וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמַר בָּרוּךְ אַבְרָם לְאֵל עֶלְיוֹן קוֹנֵה שָׁמַיִם וָאָרֶץ. אַשְׁרֶיךָ שֶׁזָּכִית לְכָךְ, וְאַחַר כָּךְ וּבָרוּךְ אֵל עֶלְיוֹן אֲשֶׁר מִגֵּן צָרֶיךָ בְּיָדֶךָ, אֵלּוּ הָרְשָׁעִים שֶׁזִּכִּיתָם בִּתְשׁוּבָה, וְעָשִׂיתָ אֶת נִשְׁמָתָם.

וְהוּא כֹּהֵן לְאֵל עֶלְיוֹן - שֶׁשָּׁנָה רַב יוֹסֵף, כְּשֵׁם שֶׁכֹּהֵן גָּדוֹל לְמַטָּה, כָּךְ מִיכָאֵל הַשַּׂר הַגָּדוֹל הוּא כֹּהֵן לְמַעְלָה, וְהוּא מַקְדִּים וּמְבָרֵךְ לַנְּשָׁמָה קֹדֶם, וְאַחַר כָּךְ מְבָרֵךְ לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וְאִלְמָלֵא מִקְרָא כָּתוּב, אִי אֶפְשָׁר לְאָמְרוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית יד) וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמַר בָּרוּךְ אַבְרָם לְאֵל עֶלְיוֹן קֹנֵה שָׁמַיִם וָאָרֶץ. אַשְׁרֶיךָ שֶׁזָּכִית לְכָךְ, וְאַחַר כָּךְ וּבָרוּךְ אֵל עֶלְיוֹן אֲשֶׁר מִגֵּן צָרֶיךָ בְּיָדֶךָ, אֵלּוּ הָרְשָׁעִים שֶׁזִּכִּיתָם בִּתְשׁוּבָה, וְעָשִׂיתָ אֶת נִשְׁמָתָם.

(שם) וַיִּתֶּן לוֹ מַעֲשֵׂר מִכֹּל, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הַאי קְרָא לֹא יָדַעְנוּ, מִי נָתַן מַעֲשֵׂר לְמִי. אֶלָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נוֹתֵן לוֹ מַעֲשֵׂר. נוֹטֵל אוֹת א' מִתַּחַת כִּסֵּא הַכָּבוֹד, וְנוֹתֵן אוֹתָהּ עֲטָרָה עַל הַנְּשָׁמָה, שֶׁהוּא אַבְרָם. וְאֵיזוֹ הִיא אוֹת אַחַת. אוֹת ה'. כַּאֲשֶׁר נִבְרָא הָעוֹלָם בָּהּ, לִהְיוֹת צְרוּרָה הַחַיִּים, וְנִשְׁלֶמֶת בְּהַשְׁלָמָתוֹ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שם יז) וְלֹא יִקָּרֵא עוֹד אֶת שִׁמְךָ אַבְרָם וְהָיָה שִׁמְךָ אַבְרָהָם, וְזֶהוּ הַמַּעֲשֵׂר שֶׁנָּתַן לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

וַיִּתֶּן לוֹ מַעֲשֵׂר מִכֹּל (שם), אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הַפָּסוּק הַזֶּה לֹא יָדַעְנוּ מִי נָתַן מַעֲשֵׂר לְמִי. אֶלָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נוֹתֵן לוֹ מַעֲשֵׂר. נוֹטֵל אוֹת אַחַת מִתַּחַת כִּסֵּא הַכָּבוֹד, וְנוֹתֵן אוֹתָהּ עֲטָרָה עַל הַנְּשָׁמָה, שֶׁהוּא אַבְרָם. וְאֵיזוֹ הִיא אוֹת אַחַת? אוֹת ה', כַּאֲשֶׁר נִבְרָא הָעוֹלָם בָּהּ, לִהְיוֹת צְרוּרָה בִּצְרוֹר הַחַיִּים, וְנִשְׁלֶמֶת בְּהַשְׁלָמָתוֹ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם יז) וְלֹא יִקָּרֵא עוֹד אֶת שִׁמְךָ אַבְרָם וְהָיָה שִׁמְךָ אַבְרָהָם, וְזֶהוּ הַמַּעֲשֵׂר שֶׁנָּתַן לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, מַהוּ מִכֹּל, הוּא שְׁכִינָתוֹ שֶׁל מָקוֹם, דְּהָא תְּנִינָן, אָמַר רִבִּי בֶּרֶכְיָה, מַאי דִּכְתִיב (בראשית כד) וַה' בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּל, שֶׁהִשְׁרָה שְׁכִינָתוֹ עִמּוֹ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מַהוּ מִכֹּל? הוּא שְׁכִינָתוֹ שֶׁל מָקוֹם, שֶׁהֲרֵי שָׁנִינוּ, אָמַר רַבִּי בֶּרֶכְיָה, מַהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית כד) וַה' בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּל? שֶׁהִשְׁרָה שְׁכִינָתוֹ עִמּוֹ.

אָמַר רַב חִסְדָּא, אֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה מִשְׁפָּט בָּרְשָׁעִים בָּעוֹלָם הַבָּא, עַד שֶׁנִּמְלַךְ בִּנְשָׁמָתָן שֶׁל צַדִּיקִים, שֶׁנֶּאֱמַר (איוב ד) מִנִּשְׁמַת אֱלוֹהַּ יֹאבֵדוּ. וּכְשֶׁהֵם אוֹבְדִין, אֵין אוֹבְדִין אֶלָּא מֵאוֹתוֹ הַדִּין, שֶׁהַנְּשָׁמָה דָּנָה לָרְשָׁעִים.

אָמַר רַב חִסְדָּא, אֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה מִשְׁפָּט בָּרְשָׁעִים בָּעוֹלָם הַבָּא, עַד שֶׁנִּמְלַךְ בִּנְשָׁמָתָם שֶׁל צַדִּיקִים, שֶׁנֶּאֱמַר (איוב ד) מִנִּשְׁמַת אֱלוֹהַּ יֹאבֵדוּ. וּכְשֶׁהֵם אוֹבְדִים, אֵין אוֹבְדִים אֶלָּא מֵאוֹתוֹ הַדִּין, שֶׁהַנְּשָׁמָה דָּנָה לָרְשָׁעִים.

וְתָאנָא, עַרְסִיאָמַר לֵיהּ שָׁרוֹ שֶׁל גֵּיהִנֹּם, עוֹמֵד לִפְנֵי נִשְׁמַת הַצַּדִּיקִים שֶׁלֹּא יִתְפַּלְּלוּ עַל הָרְשָׁעִים לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְשֶׁיִּתְּנֵם בִּרְשׁוּתוֹ לְהוֹרִידָם לִבְאֵר שַׁחַת, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית יד) וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ סְדֹם אֶל אַבְרָם תֶּן לִי הַנֶּפֶשׁ. מֶלֶךְ סְדוֹם זֶהוּ שָׁרוֹ שֶׁל גֵּיהִנֹּם, עוֹמֵד לִפְנֵי נִשְׁמַת הַצַּדִּיקִים שֶׁלֹּא יִתְפַּלְּלוּ עַל הָרְשָׁעִים לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְשֶׁיִּתְּנֵם בִּרְשׁוּתוֹ לְהוֹרִידָם לִבְאֵר שַׁחַת, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית יד) וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ סְדֹם אֶל אַבְרָם תֶּן לִי הַנֶּפֶשׁ. מֶלֶךְ סְדוֹם זֶהוּ שָׁרוֹ שֶׁל גֵּיהִנֹּם, הָעוֹמֵד עַל הָרְשָׁעִים, וְהוּא מֶלֶךְ סְדוֹם.

וּמָה אוֹמֵר לַנֶּפֶשׁ שֶׁהִוא אַבְרָם, תֵּן לִי הַנֶּפֶשׁ, שֶׁהִיא הַחוֹטֵאת, כְּמָה דְּאַתְּ אָמֵר (יחזקאל יח) הַנֶּפֶשׁ הַחֹטֵאת הִיא תָּמוּת. כְּלוֹמַר תֵּן לִי אוֹתָהּ הַנֶּפֶשׁ שֶׁהִיא מִתְאַוָּה בַּחֲטָאוֹת, כְּדֵי שֶׁתְּהֵא נִדּוֹנִית כְּפִי רִשְׁעָתָהּ, וְלֹא תִקָּחֲנָה בְּתַחֲנוּנֶיךָ. וְהָרְכוּשׁ קַח לָךְ, אוֹתָם אֲשֶׁר שָׁבוּ בִּתְשׁוּבָה בְּנַפְשׁוֹתָם מִדַּרְכָּם הָרָעָה, קַח לָךְ, וְהַצִּילֵם מִדִּינָהּ שֶׁל גֵּיהִנֹּם.

וּמָה אוֹמֵר לַנֶּפֶשׁ, שֶׁהוּא אַבְרָם? תֵּן לִי הַנֶּפֶשׁ, שֶׁהִיא הַחוֹטֵאת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (יחזקאל יח) הַנֶּפֶשׁ הַחֹטֵאת הִיא תָּמוּת. כְּלוֹמַר, תֵּן לִי אוֹתָהּ הַנֶּפֶשׁ שֶׁהִיא מִתְאַוָּה בַּחֲטָאוֹת, כְּדֵי שֶׁתְּהֵא נִדּוֹנִית כְּפִי רִשְׁעָתָהּ, וְלֹא תִקָּחֲנָה בְּתַחֲנוּנֶיךָ. וְהָרְכֻשׁ קַח לָךְ - אוֹתָם אֲשֶׁר שָׁבוּ בִּתְשׁוּבָה בְּנַפְשׁוֹתָם מִדַּרְכָּם הָרָעָה, קַח לָךְ, וְהַצִּילֵם מִדִּינָהּ שֶׁל גֵּיהִנֹּם.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה הַנְּשָׁמָה מָה הִיא אוֹמֶרֶת, וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֶל מֶלֶךְ סְדֹם הֲרִמֹתִי יָדִי אֶל ה' אֵל עֶלְיוֹן, בִּשְׁבוּעָה, שֶׁלֹּא אֶתְפַּלֵּל וְלֹא אֶקַח לְאוֹתָם הָרְשָׁעִים, שֶׁהָיִיתִי מַכְרִיז לִפְנֵיהֶם בְּאוֹתוֹ עוֹלָם, וְהוֹכַחְתִּים לַחֲזוֹר בִּתְשׁוּבָה, וּפֵרַשְׁתִּי לָהֶם כָּל מִשְׁפְּטֵי גֵּיהִנֹּם, וְלֹא שָׁמְעוּ לִי. אִם אֶקַח מִכָּל אֲשֶׁר לָךְ, שֶׁלְּךָ הֵם, וּבִרְשׁוּתְךָ הֵם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה הַנְּשָׁמָה מָה הִיא אוֹמֶרֶת? וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֶל מֶלֶךְ סְדֹם הֲרִמֹתִי יָדִי אֶל ה' אֵל עֶלְיוֹן, בִּשְׁבוּעָה, שֶׁלֹּא אֶתְפַּלֵּל וְלֹא אֶקַח לְאוֹתָם הָרְשָׁעִים, שֶׁהָיִיתִי מַכְרִיז לִפְנֵיהֶם בְּאוֹתוֹ עוֹלָם,

וְהוֹכָחוֹתַי לַחֲזֹר בִּתְשׁוּבָה, וּפֵרַשְׁתִּי לָהֶם כָּל מִשְׁפָּטֵי גֵּיהִנֹּם, וְלֹא שָׁמְעוּ לִי. אִם אֶקַּח מִכָּל אֲשֶׁר לָךְ - שֶׁלְּךָ הֵם, וּבִרְשׁוּתְךָ הֵם.

דְּאַרְבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, זִמְנָא חָדָא חָזֵי הֲוֵית וַעֲרָעִית סָמוּךְ לְתַרְעָא דְּגֵיהִנֹּם, וּשְׁמָעִית קָל חַיְיבַיָּא, דַּהֲווֹ טָרִידִין בַּגֵּיהִנֹּם בְּדִינָא רַבָּא, דְּדָיְינִין לְחַיְיבַיָּא בְּעָלְמָא דְּאָתֵי, וַהֲווּ אָמְרִין, פּוּתְקָנָא סְיָיפָנָא, שְׁמַעְנָא, וְלָא אָרִיכְנָא אוּדְנָנָא, וַוי לָן, מֵילְתָא דְּצַדִּיקַיָּא לָא עָבַדְנָא.

שֶׁאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, פַּעַם אַחַת הָיִיתִי רוֹאֶה וְנִקְלַעְתִּי סָמוּךְ לְשַׁעַר הַגֵּיהִנֹּם, וְשָׁמַעְתִּי קוֹל הָרְשָׁעִים, שֶׁהָיוּ נִטְרָדִים בַּגֵּיהִנֹּם בַּדִּין הַגָּדוֹל שֶׁדָּנִים אֶת הָרְשָׁעִים לְעוֹלָם הַבָּא, וְהָיוּ אוֹמְרִים: הַפָּתֶק שֶׁל הַפְּסָק שֶׁלָּנוּ שָׁמַעְנוּ, וְלֹא הִרְבֵּנוּ אָזְנֵינוּ. אוֹי לָנוּ שֶׁדָּבָר הַצַּדִּיקִים לֹא עָשִׂינוּ.

בָּכֵינָא, שְׁמַעְתִּי הַהוּא קָלָא דַּאֲמַר, בַּר לֵיוָאֵי בַּר לֵיוָאֵי, סַק סִיקָתָךְ וּסְתוֹם פּוּמָךְ, לֵית לָךְ רְשׁוּתָא לְצַלָּאָה עֲלוֹהִי, וְאַתְּ וְחַבְרַיָּיא כְּתִיב בְּכוֹ (מלאכי ג) וְעַסּוֹתֶם רְשָׁעִים כִּי יִהְיוּ אֵפֶר תַּחַת כַּפּוֹת רַגְלֵיכֶם.

בְּכִיתִי, שְׁמַעְתִּי הַקּוֹל הַהוּא שֶׁאוֹמֵר: בֶּן לֵוִי, בֶּן לֵוִי, עֲלֵה עָלַיְתָךְ וּסְתֹם פִּיךָ, אֵין לְךָ רְשׁוּת לְהִתְפַּלֵּל עֲלֵיהֶם, וְאַתָּה וְהַחֲבֵרִים כָּתוּב בָּכֶם (מלאכי ג) וְעַסּוֹתֶם רְשָׁעִים כִּי יִהְיוּ אֵפֶר תַּחַת כַּפּוֹת רַגְלֵיכֶם.

וְאַרְבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, שִׁבְעָה מְדוֹרוֹת יֵשׁ בַּגֵּיהִנֹּם, בַּאֲשֶׁר נִדּוֹנִין הָרְשָׁעִים לֶעָתִיד לָבֹא. וְשִׁבְעָה פְּתָחִים יֵשׁ בַּגֵּיהִנֹּם, כְּנֶגֶד שִׁבְעָה פְּתָחִים שֶׁיֵּשׁ לִנְשָׁמוֹת הַצַּדִּיקִים לְהִכָּנֵס בָּהֶם. כְּנֶגְדָּן, יֵשׁ לְנֶפֶשׁ הָרְשָׁע שִׁבְעָה פְּתָחִים לְהִכָּנֵס בָּהֶם, וְאֵלּוּ הֵן: אוֹפֶל, צַלְמָוֶת, שַׁעֲרֵי מָוֶת, בְּאֵר שַׁחַת, טִיט הַיָּוֵן, שְׁאוֹל וַאֲבַדּוֹן. וְשָׁם נִדּוֹנִים שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ.

וְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, שִׁבְעָה מְדוֹרוֹת יֵשׁ בַּגֵּיהִנֹּם בַּאֲשֶׁר נִדּוֹנִין הָרְשָׁעִים לֶעָתִיד לָבֹא. וְשִׁבְעָה פְּתָחִים יֵשׁ בַּגֵּיהִנֹּם כְּנֶגֶד שִׁבְעָה פְּתָחִים שֶׁיֵּשׁ לִנְשָׁמוֹת הַצַּדִּיקִים לְהִכָּנֵס בָּהֶם. כְּנֶגְדָּן יֵשׁ לְנֶפֶשׁ הָרְשָׁע שִׁבְעָה פְּתָחִים לְהִכָּנֵס בָּהֶם בַּגֵּיהִנֹּם, וְאֵלּוּ הֵם: אוֹפֶל, צַלְמָוֶת, שַׁעֲרֵי מָוֶת, בְּאֵר שַׁחַת, טִיט הַיָּוֵן, שְׁאוֹל וַאֲבַדּוֹן. וְשָׁם נִדּוֹנִים שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ.

דְּאָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, מִשְׁפַּט רְשָׁעִים בַּגֵּיהִנֹּם, שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ, וְשָׁם יְצַפְצְפוּ בְּתְשׁוּבָה. וְנִשְׁמָתָם שֶׁל צַדִּיקִים פּוֹגְעִין לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּמַעֲלִין אוֹתָן מִשְּׁאוֹל, שֶׁהוּא הַמָּדוֹר הַשִּׁשִּׁי, שֶׁנֶּאֱמַר (שמואל א ב) מוֹרִיד שְׁאוֹל וַיָּעַל.

שֶׁאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, מִשְׁפַּט רְשָׁעִים בַּגֵּיהִנֹּם שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ, וְשָׁם יְצַפְצְפוּ בְּתְשׁוּבָה. וְנִשְׁמָתָם שֶׁל צַדִּיקִים פּוֹגְעִים לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּמַעֲלִים אוֹתָם מִשְּׁאוֹל, שֶׁהוּא הַמָּדוֹר הַשִּׁשִּׁי, שֶׁנֶּאֱמַר (שמואל א ב) מוֹרִיד שְׁאוֹל וַיָּעַל.

וּמִי שֶׁנִּכְנַס בַּמָּדוֹר הַתַּחְתּוֹן שֶׁהוּא אֲבַדּוֹן, שׁוּב אֵינוֹ עוֹלֶה. דְּתָאנָא, אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, אַף עַל פִּי שֶׁנִּכְנַס בַּשְּׁאוֹל, עוֹלֶה בִּתְשׁוּבָה, שֶׁנֶּאֱמַר (יונה ב) מִבֶּטֶן שְׁאוֹל שִׁוַּעְתִּי שָׁמַעְתָּ קוֹלִי.

וּמִי שֶׁנִּכְנַס בַּמָּדוֹר הַתַּחְתּוֹן, שֶׁהוּא אֲבַדּוֹן, שׁוּב אֵינוֹ עוֹלֶה, שֶׁשָּׁנִינוּ, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אַף עַל פִּי שֶׁנִּכְנַס בַּשְּׁאוֹל, עוֹלֶה בִּתְשׁוּבָה, שֶׁנֶּאֱמַר (חנה ב) מִבֶּטֶן שְׁאוֹל שִׁוַּעְתִּי שָׁמַעְתָּ קוֹלִי.

דְּבָר אַחֵר (בראשית יד) הֲרִמֹתִי יָדִי אֶל ה' אֵל עֶלְיוֹן וְגו' אִם מִחוּט וְגו' אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר הָרְאוּיִם לְךָ, שֶׁהֵם רְשָׁעִים גְּמוּרִים, שֶׁלֹּא שָׁבוּ בִּתְשׁוּבָה מֵעוֹלָם, בִּשְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֶקָּחֵם לְעוֹלָם.

דְּבָר אַחֵר, (בראשית יד) הֲרִמֹתִי יָדִי אֶל ה' אֵל עֶלְיוֹן וְגו' אִם מִחוּט וְגו'. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הָרְאוּיִים לְךָ, שֶׁהֵם רְשָׁעִים גְּמוּרִים, שֶׁלֹּא שָׁבוּ בִּתְשׁוּבָה מֵעוֹלָם, בִּשְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֶקָּחֵם לְעוֹלָם.

בִּלְעֲדַי רַק אֲשֶׁר אָכְלוּ הַנְּעָרִים. אָמַר רִבִּי תַּנְחוּם, בֹּא וּרְאֵה כַּמָּה חֲבִיבָה הַתּוֹרָה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁבִּשְׁבִילָהּ זוֹכֶה הָאָדָם לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, וְכָל הַמְלַמֵּד תּוֹרָה לְאֲחֵרִים, יוֹתֵר מִכּוּלָּם. בֹּא וּרְאֵה מַה כְּתִיב בְּכָאן, אִם אֶקַּח מִכָּל אֲשֶׁר לָךְ, אוֹתָם הָרְשָׁעִים הָרְאוּיִם לְךָ. בִּלְעֲדַי רַק אֲשֶׁר אָכְלוּ הַנְּעָרִים, חוּץ מֵאוֹתָם הַמּוֹרִים תּוֹרָה לַאֲחֵרִים וּלְתִינוֹקוֹת, שֶׁשְּׁכָרָם כָּפוּל.

בִּלְעֲדַי רַק אֲשֶׁר אָכְלוּ הַנְּעָרִים (שם). אָמַר רַבִּי תַּנְחוּם, בֹּא וּרְאֵה כַּמָּה חֲבִיבָה הַתּוֹרָה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁבִּשְׁבִילָהּ זוֹכֶה הָאָדָם לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, וְכָל הַמְלַמֵּד תּוֹרָה לַאֲחֵרִים - יוֹתֵר מִכֻּלָּם. בֹּא וּרְאֵה מַה כְּתוּב בְּכָאן, אִם אֶקַּח מִכָּל אֲשֶׁר לָךְ - אוֹתָם הָרְשָׁעִים הָרְאוּיִים לְךָ. בִּלְעֲדַי רַק אֲשֶׁר אָכְלוּ הַנְּעָרִים - חוּץ מֵאוֹתָם הַמּוֹרִים תּוֹרָה לַאֲחֵרִים וּלְתִינוֹקוֹת, שֶׁשְּׂכָרָם כָּפוּל.

דְּאָמַר רִבִּי יִצְחָק, הַמְלַמֵּד תּוֹרָה לְתִינוֹקוֹת, דִּירָתוֹ עִם הַשְּׁכִינָה. וְהֵיכִי דְּאָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, כַּד הֲוָה אָתֵי לְמֶחֱמֵי עוּלֵימַיָּיא בְּבֵי רַב, הֲוָה אָמַר, אֲזַלְנָא לְמֶחֱמֵי אַפֵּי שְׁכִינְתָּא.

שֶׁאָמַר רַבִּי יִצְחָק, הַמְלַמֵּד תּוֹרָה לְתִינוֹקוֹת, דִּירָתוֹ עִם הַשְּׁכִינָה. וְהֵיכִי שֶׁאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, כְּשֶׁהָיָה בָּא לִרְאוֹת אֶת הָעֲלָמִים בְּבֵית הָרַב, הָיָה אוֹמֵר: הֲלַכְתִּי לִרְאוֹת פְּנֵי הַשְּׁכִינָה.

וְאוֹמֵר (שם) רַק אֲשֶׁר אָכְלוּ הַנְּעָרִים, חוּץ מֵאוֹתָם אֲשֶׁר לִמְּדוּ לַנְּעָרִים תּוֹרָה, וְחֵלֶק הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָלְכוּ אִתִּי בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם, תֵּדַע שֶׁאַחֲזִיק בָּהֶם וְלֹא אֶתְּנֵם לְךָ, אַף עַל פִּי שֶׁרְאוּיִים לֵיעָנֵשׁ.

וְאוֹמֵר, רַק אֲשֶׁר אָכְלוּ הַנְּעָרִים - חוּץ מֵאוֹתָם אֲשֶׁר לִמְּדוּ לַנְּעָרִים תּוֹרָה, וְחֵלֶק הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָלְכוּ אִתִּי בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם, תֵּדַע שֶׁאַחֲזִיק בָּהֶם וְלֹא אֶתְּנֵם לְךָ, אַף עַל פִּי שֶׁרְאוּיִים לֵיעָנֵשׁ.

כָּל כָּךְ יֵשׁ לְנִשְׁמַת הַצַּדִּיק עִם מָלְכָּךְ סְדוֹם, שֶׁהוּא שָׂרוֹ שֶׁל גֵּיהִנֹּם, הַמּוֹשֵׁל עַל הָרְשָׁעִים. וְעוֹד אוֹמֵר לוֹ, לֹא אֲנִי לְבַדִּי אַחֲזִיק בְּאֵלּוּ, אֶלָּא עָנֵר אֶשְׁכּוֹל וּמַמְרֵא, שֶׁהֵם הָאָבוֹת, הֵם יִקְחוּ חֶלְקָם.

כְּמוֹ כֵן יֵשׁ נִשְׁמַת הַצַּדִּיק עִם מָלְכָּךְ סְדוֹם, שֶׁהוּא שָׂרוֹ שֶׁל גֵּיהִנֹּם, הַמּוֹשֵׁל עַל הָרְשָׁעִים. וְעוֹד אוֹמֵר לוֹ, לֹא אֲנִי לְבַדִּי אַחֲזִיק בְּאֵלּוּ, אֶלָּא עָנֵר אֶשְׁכּוֹל וּמַמְרֵא, שֶׁהֵם הָאָבוֹת, הֵם יִקְחוּ חֶלְקָם.

רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר רַבִּי שִׁמְעוֹן פָּגַע בֵּיהּ בְּאַלְיָהוּ, בְּדִיוֹקְנָא דְּסָבָא חָדָא, וְעָלֶם זְעֵיר עִמֵּיהּ, וַהֲוָה מַעֲבַר נַהֲרָא דְּמַיָּיא רַבָּא, לְאַעֲבָרָא לְהַהִוא גִּיסָא, אָמַר לֵיהּ סָבָא, אֲרַמֵּי אַכְּתְפָאי רַבָּיָיא דֵּין, וְאַתְּ בְּאִידָךְ גִּיסָא, וְאַעֲבַר לְכוֹן מַעְבְּרָא דְּמַיָּא.

רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר רַבִּי שִׁמְעוֹן פָּגַשׁ בּוֹ אֵלִיָּהוּ בִּדְמוּת זָקֵן אֶחָד, וְעֶלֶם קָטָן עִמּוֹ, וְהָיָה מַעֲבָר שֶׁל מַיִם רַבִּים לְעָבֹר לְצַד הַזֶּה. אָמַר לוֹ: זָקֵן זָקֵן, אֲרִים עַל כְּתֵפַי אֶת הַיֶּלֶד הַזֶּה, וְאַתָּה בְּצַד הַשֵּׁנִי, וְאַעֲבִיר אֶתְכֶם אֶת מַעֲבַר הַמַּיִם.

אָמַר, וְלָאו מָאנֵי דְּדָרָא אַתְּ, וְלָא תֵּיכוֹל לְאַעֲבָרִינָנָא. אָמַר לֵיהּ סָבָא, אִי אַתְּפְסָךְ בִּתְרֵי יָדַי, לָךְ וְלֵיהּ, אֲרַמֵי יָתְכוֹן לְאֵידָךְ גִּיסָא בְּפַלְגוּת מִילָא.

אָמַר, ' וְלֹא מוֹרָה הַדּוֹר אַתָּה, וְלֹא תוּכַל לְהַעֲבִירֵנוּ. אָמַר לוֹ: זָקֵן זָקֵן, אִם אֶתְפֹּס בְּיָדַי הָאַחַת אוֹתְךָ וְאוֹתוֹ, אַשְׁלִיךְ אֶתְכֶם לְצַד אַחֵר בַּחֲצִי מִיל.

אָמַר לֵיהּ, וְלָעִית בְּאוֹרַיְיתָא. אָמַר לֵיהּ אֵין. אָמַר לֵיהּ וְלָא נָקְרַאת תּוּשִׁיָּה, שְׁמַתֶּשֶׁת כֹּחוֹ שֶׁל אָדָם. אָמַר לֵיהּ וְלָא נָקְרַאת אַסְוָותָא, וְשִׁקּוּיָיא, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ג) רְפָאוֹת תְּהִי לְשָׁרֶךָ וְשִׁקּוּי לְעַצְמוֹתֶיךָ. אַף אֲנָא שָׁתֵי מֵאוֹרַיְיתָא סַגִּיאָה, כְּמַאן דְּשָׁתֵי מָאנָא דְּאַסְוָותָא וְאִתְיַישַׁר חֵילִי. אַעְבְּרִינוּן.

אָמַר, ' לוֹ, וְעִסְקְתְּ בַּתּוֹרָה? אָמַר לוֹ, כֵּן. אָמַר לוֹ: וְלֹא נָקְרַאת תּוּשִׁיָּה, שְׁמַתֶּשֶׁת כֹּחוֹ שֶׁל אָדָם? אָמַר לוֹ: וְלֹא נָקְרַאת רְפוּאָה וְשִׁקּוּי, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ג) רְפָאוֹת תְּהִי לְשָׁרֶךָ וְשִׁקּוּי לְעַצְמוֹתֶיךָ? אַף אֲנִי שׁוֹתֶה מֵהַתּוֹרָה הַרְבֵּה כְּמִי שֶׁשּׁוֹתֶה כְּלִי שֶׁל רְפוּאָה, וְהִתְחַזֵּק כֹּחִי. הֶעֱבַרְתִּי אוֹתָם.

אָמַר לֵיהּ סָבָא סָבָא, מָאן רַבְיָא דֵּין גַּבְּךָ. אָמַר לֵיהּ אֲנָא מֵלִיף לֵיהּ בְּאוֹרַיְיתָא. אָמַר לֵיהּ, סָבָא סָבָא, חֵילִי סַגְיָא בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי, וּבְגִינֵיהּ דְּרַבְיֵיא דֵּין, לָא אֶשְׁבּוֹק לְמַלְאָכָא דְּגֵיהִנֹּם, לְמִינְגַּע בָּךְ, וַאֲנָא עַיְילְנָא לָךְ לְעָלְמָא דְּאָתֵי, בְּתַקֵּיף חֵילִי דְּאִית לִי תַּמָּן.

אָמַר לוֹ: זָקֵן זָקֵן, מִי הַיֶּלֶד הַזֶּה עִמָּךְ? אָמַר לִי: אֲנִי מְלַמְּדוֹ תּוֹרָה. אָמַרְתִּי לוֹ: זָקֵן זָקֵן, כֹּחִי רַב בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא, וּבִשְׁבִיל הַיֶּלֶד הַזֶּה לֹא אַשְׁאִיר אֶת מַלְאַךְ הַגֵּיהִנֹּם לָגַעַת בְּךָ, וַאֲנִי אַכְנִיסְךָ לָעוֹלָם הַבָּא בְּרֹב כֹּחִי שֶׁיֵּשׁ לִי שָׁם.

אָמַר לֵיהּ, רַבִּי ר', חֵילְךָ סַגִּיאָה לְעָלְמָא דְּאָתֵי, כְּחַד מִן שַׁמָּשׁוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּמִשַּׁמְּשִׁין קֳדָמוֹהִי. עַד דְּאַשְׁגַּח בֵּיהּ, לָא חַזְיֵיהּ. אָמַר שְׁמַע מִינָּהּ דְּאֵלִיָּהוּ הֲוָה, וַהֲוָה חָדֵי בְּעוֹבָדוֹי דַּעֲבַד לֵיהּ.

אָמַר לִי: רַבִּי רַבִּי, כֹּחֲךָ רַב לָעוֹלָם הַבָּא כְּאֶחָד מִשַּׁמְּשֵׁי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁמְּשַׁמְּשִׁים לְפָנָיו. עַד שֶׁהִשְׁגִּיחַ בּוֹ, לֹא רָאָה אוֹתוֹ. אָמַר: מִזֶּה נִשְׁמַע שֶׁזֶּה הָיָה אֵלִיָּהוּ. וְהָיָה שָׂמֵחַ בְּמַעֲשֶׂה שֶׁעָשָׂה לוֹ.

וּמִן יוֹמָא הַהוּא כַּד הֲוָה חָמֵי דִּיוּקְנָא דַּאֲבוּי, הֲוָה אָמַר לֵיהּ אַבָּא אַבָּא, אֵימָא לְהַהוּא סָבָא, שְׁפְמִין סַגִּיאִין מֵאוֹרַיְיתָא הֲוָה. אָמַר לֵיהּ אֵימָא לֵיהּ סָבָא דְּקַדְמָאי, סָבָא דְּפוּתְקָא. וּמִיָּד יִתְיַישַׁר חֵילְךָ.

וּמֵאוֹתוֹ הַיּוֹם, כְּשֶׁהָיָה רוֹאֶה דְּמוּת אָבִיו, הָיָה אוֹמֵר לוֹ: אַבָּא אַבָּא, אֱמֹר לְאוֹתוֹ הַזָּקֵן, בְּטוּלִים רַבִּים הָיָה מֵהַתּוֹרָה. אָמַר לוֹ: אֱמֹר לוֹ שֶׁזָּקֵן הַקַּדְמוֹנִים, זָקֵן שֶׁל הַכְּתוּבִים, וּמִיָּד יִתְיַשֵּׁר כֹּחֲךָ.

(בראשית טו) אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הָיָה דְּבַר ה' אֶל אַבְרָם וְגו', ר' עֲזַרְיָה פָּתַח, (שיר השירים א) מָשְׁכֵנִי אַחֲרֶיךָ נָרוּצָה. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, כָּל הַקּוֹרֵא קְרִיאַת שְׁמַע כְּתִקְּנָהּ עַל מִטָּתוֹ, עוֹלֶה נִשְׁמָתוֹ לְשׁוּט בְּאֶרֶץ הַחַיִּים.

אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הָיָה דְּבַר ה' אֶל אַבְרָם וְגו' (בראשית טו). רַבִּי עֲזַרְיָה פָּתַח, (שיר א) מָשְׁכֵנִי אַחֲרֶיךָ נָרוּצָה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כָּל הַקּוֹרֵא קְרִיאַת שְׁמַע כְּתִקּוּנָהּ עַל מִטָּתוֹ, עוֹלֶה נִשְׁמָתוֹ לְשׁוּט בְּאֶרֶץ הַחַיִּים.

אָמַר רִבִּי אַיְיבוּ, מַאי כְּתִקְּנָהּ, תָּא שְׁמַע, שִׁשִּׁים אוֹתִיּוֹת יְדוּעוֹת יֵשׁ בִּקְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל לַיְלָה, שֶׁיְּהֵא מְכַוֵּין בָּהֶם לָדַעַת, הַסּוֹבְבִים אֶת כִּסֵּא הַכָּבוֹד, שֶׁהֵם שִׁשִּׁים. הָדָא הוּא דִכְתִיב, (שם ג) שִׁשִּׁים גִּבּוֹרִים סָבִיב לָהּ מִגִּבּוֹרֵי יִשְׂרָאֵל. וְהָא ע' אינון. אֶלָּא עֶשֶׂר מְמוּנִים לְמֵיעְבַּד דִּינָא, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים פב) אֱלֹקִים נִצָּב בַּעֲדַת אֵל.

אָמַר רַבִּי בּוֹ, מַהוּ כְּתִקּוּנָהּ? בֹּא תִּשְׁמַע, שִׁשִּׁים אוֹתִיּוֹת יְדוּעוֹת יֵשׁ בִּקְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל לַיְלָה שֶׁיְּהֵא מְכַוֵּן בָּהֶם לָדַעַת הַסּוֹבְבִים אֶת כִּסֵּא הַכָּבוֹד, שֶׁהֵם שִׁשִּׁים. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם ג) שִׁשִּׁים גִּבּוֹרִים סָבִיב לָהּ מִגִּבּוֹרֵי יִשְׂרָאֵל. (והרי הם שבעים, ' אלא עשרה ממנים לעשות דין, שנאמר (תהלים פב) אלהים נצב בעדת אל).

תָּנוּ רַבָּנָן, זִמְנָא חָדָא, אָזַל רַבִּי דּוֹסְתָּאי לְמֶחֱמֵי לְר' אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ, אִזְדַּמַּן לֵיהּ רַבִּי חַגַּי, אָמַר לֵיהּ לֵיכָּא לָן מַר אוֹרְחָא דְּתַקְּנָא קַמֵּיהּ, לְמַאן אָזַל. אָמַר לֵיהּ לְמֶחֱמֵי סְבַר אַפֵּי יוֹמִין. אָמַר לֵיהּ מַאן הוּא. אָמַר לֵיהּ, מַאן דְּנַחֲתִין קַמֵּיהּ רַבְרְבֵי עִילָּאֵי דְּמַלְכָּא בְּרִיךְ הוּא.

שְׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ, פַּעַם אַחַת הָלַךְ רַבִּי דּוֹסְתַּאי לִרְאוֹת אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ. הִזְדַּמֵּן לוֹ רַבִּי חַגַּי. אָמַר לוֹ: יֵאמַר לָנוּ מוֹרֵנוּ דֶּרֶךְ תִּקְּנָהּ לְפָנָיו, לְמִי הָלַךְ? אָמַר לוֹ: לִרְאוֹת אֶת סֵבָר פְּנֵי הַיָּמִים. אָמַר לוֹ: מִי הוּא? אָמַר לוֹ: מִי שֶׁיּוֹרְדִים לְפָנָיו גְּדוֹלִים עֶלְיוֹנִים שֶׁל הַמֶּלֶךְ בָּרוּךְ הוּא.

אָמַר לֵיהּ, נִיחָא לֵיהּ לְמַר דְּאִיזִיל עִמֵּיהּ לְאוֹרְחֵיהּ. אָמַר לֵיהּ, אִי תֵּיכוֹל לְמִסְבַּר סְבָרָא לְמַאי דְּתִשְׁמַע, זִיל. וְאִי לָא, סְטֵי אֲבַתְרָךְ, כִּי הֵיכֵי דְּלָא תֵּעָנֵשׁ. אָמַר לֵיהּ לָא לֵיחוּשׁ מַר לְהַאי, דְּהָא שְׁמָעִית מֵילְּתָא דְּרָזָא עִילָּאָה, וְאִסְתַּכָּלִית בֵּיהּ, וּסְבָרִית סְבָרָא.

אָמַר לוֹ: נוֹחַ לוֹ לְמַר שֶׁאֵלֵךְ עִמּוֹ לְדַרְכּוֹ? אָמַר לוֹ: אִם תּוּכַל לִסְבֹּר סְבָרָא לְמַה שֶׁתִּשְׁמַע - לֵךְ, וְאִם לֹא - סְטֵה לְאַחֲרֶיךָ, כְּדֵי שֶׁלֹּא תֵּעָנֵשׁ. אָמַר לוֹ: לֹא יַחְשֹׁשׁ מַר לָזֶה, שֶׁהֲרֵי שָׁמַעְתִּי דָּבָר שֶׁל סוֹד עֶלְיוֹן, וְהִסְתַּכַּלְתִּי בּוֹ, וְסָבַרְתִּי סְבָרָא.

אָמַר לֵיהּ וּמַאי הִיא, אָמַר לֵיהּ שְׁמָעִית הַאי רָזָא דְּהַאי פְּסוּקָא, (שיר השירים ג) הִנֵּה מִטָּתוֹ שֶׁלִּשְׁלֹמֹה, הִיא כּוּרְסְיֵיא יְקָרָא דְּמַלְכָּא דְּשַׁלְמָא כּוּלָּא דִילֵיהּ. שִׁשִּׁים גִּבּוֹרִים סָבִיב לָהּ, אִלֵּין שִׁתִּין רַבְרְבַיָּא מְשַׁמְּשִׁין עִילָּאִין קַדִּישִׁין, דְּאִינּוּן מְשַׁמְּשִׁין גַּבֵּי כּוּרְסָא יְקָרָא דְּמַלְכָּא עִילָּאָה. מִגִּבּוֹרֵי יִשְׂרָאֵל, דְּאִנּוּן מְמַנָּן תְּחוֹת שׁוּלְטָנָא רַבְרְבָא קַדִּישָׁא, מִיכָאֵל אַפּוֹטְרוֹפָּסָא דְּיִשְׂרָאֵל. בְּגִין דְּאִינּוּן תְּחוֹת יָדֵיהּ, כֻּלְּהוֹ רַבְרְבִין אַפּוֹטְרוֹפִּין דְּיִשְׂרָאֵל, הָדָא הוּא דִכְתִיב מִגִּבּוֹרֵי יִשְׂרָאֵל.

אָמַר לוֹ: וּמַה הִיא? אָמַר לוֹ: שְׁמַעְתִּי אֶת סוֹד הַפְּסוּק הַזֶּה (שיר ג) הִנֵּה מִטָּתוֹ שֶׁלִּשְׁלֹמֹה - הִיא כִּסֵּא הַכָּבוֹד שֶׁל הַמֶּלֶךְ שֶׁהַשָּׁלוֹם כֻּלּוֹ שֶׁלּוֹ. שִׁשִּׁים גִּבֹּרִים סָבִיב לָהּ - אֵלּוּ שִׁשִּׁים גְּדוֹלִים מְשַׁמְּשִׁים עֶלְיוֹנִים קְדוֹשִׁים, שֶׁהֵם מְשַׁמְּשִׁים לְכִסֵּא הַכָּבוֹד שֶׁל הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן. מִגִּבֹּרֵי יִשְׂרָאֵל - שֶׁהֵם מְמֻנִּים תַּחַת שַׁלִּיט גָּדוֹל קָדוֹשׁ, מִיכָאֵל הָאַפּוֹטְרוֹפּוֹס שֶׁל יִשְׂרָאֵל. מְשׁוּם שֶׁהֵם תַּחַת יָדוֹ, כֻּלָּם גְּדוֹלִים שָׂרִים אַפּוֹטְרוֹפּוֹסִים שֶׁל יִשְׂרָאֵל. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב מִגִּבֹּרֵי יִשְׂרָאֵל.

אָמַר לֵיהּ ר' דּוֹסְתָּאִי, יָאוֹת אַנְתְּ יַתִּיר מִנִּי, לְמֵיזַל לְמֶחֱמֵי סְבַר אַפֵּי יוֹמִין. אֱזָלוּ, כַּד מָטוֹ לְגַבֵּיהּ וְחָמָא לוֹן, אֲמַר לְשַׁמָּשֵׁיהּ זִיל וְאֵימָא לוֹן, דְּכוּרְסְיָיא דְּתַלַּת קָיְימָא מַאי הִיא בְּלָא חַד.

אָמַר לוֹ רַבִּי דּוֹסְתַּאי: רְאוּי אַתָּה יוֹתֵר מִמֶּנִּי לָלֶכֶת לִרְאוֹת אֶת סַבָּא פְּנֵי הַיָּמִים. הָלְכוּ. כְּשֶׁהִגִּיעוּ אֵלָיו וְרָאָה אוֹתָם, אָמַר לְשַׁמְּשׁוֹ: לֵךְ וֶאֱמֹר לָהֶם, שֶׁכִּסֵּא שֶׁל שְׁלֹשָׁה עֲמוּדִים מַה הוּא בְּלִי אֶחָד?

שְׁמַע רַבִּי דּוֹסְתָּאי, אִסְתַּכַּל בְּנַפְשֵׁיהּ מִילְתָא, וַאֲמַר לְשַׁמְּשָׁא זִיל וְאֵימָא לֵיהּ לְמַר, דְּלָאו לְמַגָּנָא אֲמַר דָּוִד, (תהלים קיח) אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים הָיְתָה לְרֹאשׁ פִּנָּה, דָּא דָוִד מַלְכָּא דְּאִיהוּ רְבִיעָאָה.

שְׁמַע רַבִּי דּוֹסְתַּאי, הִסְתַּכֵּל בְּנַפְשׁוֹ עַל הַדָּבָר וְאָמַר לַשַּׁמָּשׁ: לֵךְ וֶאֱמֹר לְמַר, שֶׁלֹּא לְחִנָּם אָמַר דָּוִד (תהלים קיח) אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים הָיְתָה לְרֹאשׁ פִּנָּה, זֶה דָּוִד הַמֶּלֶךְ שֶׁהוּא הָרְבִיעִי.

אֲזַל שַׁמָּשֵׁיהּ וְאָמַר לֵיהּ הַאי מִילְתָא. אָמַר לֵיהּ מֵימַר שַׁפִּיר קָאֲמַרְתְּ, אֶלָּא זִיל וְאֵימָא לֵיהּ, אִן גָּעֲלוּ בֵּיהּ בְּדָוִד, דַּאֲמַר אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים.

הָלַךְ שַׁמָּשׁוֹ וְאָמַר לוֹ הַדָּבָר הַזֶּה. אָמַר לוֹ: מַאֲמַר יָפֶה אָמַרְתָּ, אֶלָּא לֵךְ וֶאֱמֹר לוֹ, אִיפֹּה בָּחֲלוּ בְּדָוִד שֶׁאָמַר אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים?

אָמַר לֵיהּ לְר' חַגַּי, שְׁמַעְתְּ בְּהַאי מִילְתָא פִּתְגָּם, אָמַר לֵיהּ תְּלַת עַנְיָנֵי שְׁמָעִית, חַד הוּא דְּרָשָׁא, אָמַר לֵיהּ לָאו לְדָרְשָׁא קָא אָתֵינָא הָכָא. דְּעוֹבָדָא דְּיִשֵּׁי וּבָנוֹי שְׁמַעְנָא, אֲבָל עִיקָּרָא דְּמִלְּתָא אִי שְׁמַעְתְּ, אֵימָא.

אָמַר לוֹ לְרַבִּי חַגַּי: שָׁמַעְתָּ בַּדָּבָר הַזֶּה אֵיזֶשֶׁהוּ פִּתְגָּם? אָמַר לוֹ: שְׁלֹשָׁה עִנְיָנִים שָׁמַעְתִּי, אֶחָד הוּא דְּרָשׁ. אָמַר לוֹ: לֹא לִדְרָשׁ בָּאתִי לְכָאן, שֶׁמַּעֲשֵׂה יִשַׁי וּבָנָיו שָׁמַעְתִּי, אֲבָל עִקַּר הַדָּבָר, אִם שָׁמַעְתָּ - אֱמֹר.

אֲמַר, עִיקָּרָא דְּמִלְּתָא אִינּוּן תְּרֵי עִנְיָנֵי דִּשְׁמָעִית, חָדָא הוּא דַּאֲמַר אַבָּא, בְּיוֹמָא דְּאִתְבְּנֵי בֵּי מַקְדְּשָׁא עֲבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא טִיבוּ סַגֵּי לְדָוִד מַלְכָּא.

אָמַר, עִקַּר הַדָּבָר הֵם שְׁנֵי עִנְיָנִים שֶׁשָּׁמַעְתִּי, אֶחָד הוּא שֶׁאָמַר אַבָּא, בַּיּוֹם שֶׁנִּבְנָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא חֶסֶד רַב לְדָוִד הַמֶּלֶךְ.

דְּבָתַר דְּאִזְדַּמַּן לֵיהּ הַהוּא חוֹבָא, וְאַף עַל גַּב דְּמָחַל לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כַּד נָפַק מֵהַאי עָלְמָא, לָא שָׁבְקוּהוּ מַלְאָכֵי עִילָּאֵי לְמֶעֱבַר תַּרְעֵי יְרוּשְׁלַיִם דִּלְעֵילָּא, וַהֲוָה יָתִיב אַבָּרָאי.

שֶׁאַחַר שֶׁהִזְדַּמֵּן לוֹ אוֹתוֹ הַחֵטְא, וְאַף עַל גַּב שֶׁמָּחַל לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כְּשֶׁיָּצָא מִן הָעוֹלָם הַזֶּה לֹא הִשְׁאִירוּ אוֹתוֹ הַמַּלְאָכִים הָעֶלְיוֹנִים לַעֲבֹר בְּשַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלַיִם שֶׁלְּמַעְלָה, וְהָיָה יוֹשֵׁב בַּחוּץ.

וּבְיוֹמָא דְּאִתְבְּנֵי בֵּי מַקְדְּשָׁא, קָרֵא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִיכָאֵל רַבְרְבָא קַדִּישָׁא, וּמַנֵּי לֵיהּ לְמֶהֱוֵי הוּא, וְשִׁתִּין קַדִּישִׁין עִילָּאִין, אַפּוֹטְרוֹפְּסִים דְּיִשְׂרָאֵל, אִינּוּן דְּאִסְתָּרוּ כּוּרְסֵי קַדִּישָׁא דְּיָקָרֵיהּ.

וּבְיוֹם שֶׁנִּבְנָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, קָרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמִיכָאֵל הַשַּׂר הַקָּדוֹשׁ, וּמִנָּה אוֹתוֹ לִהְיוֹת הוּא וְשִׁשִּׁים קְדוֹשִׁים עֶלְיוֹנִים אַפּוֹטְרוֹפּוֹסִים שֶׁל יִשְׂרָאֵל, אוֹתָם שֶׁהִקִּיפוּ אֶת כִּסֵּא כְבוֹדוֹ הַקָּדוֹשׁ.

וּמַנֵּי לֵיהּ לְמִיכָאֵל, לְמֵיעַל לְדָוִד מְשִׁיחָא בְּתַרְעֵי יְרוּשְׁלַיִם דְּלְעֵילָּא, וּלְאַתְקָנָא לֵיהּ עִם אַבְהָתָנָא, וְתֵיכָא קַדִּישָׁא עִילָּאָה, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (מלכים א ח) עַל כָּל הַטּוֹבָה אֲשֶׁר עָשָׂה ה' לְדָוִד עַבְדּוֹ וּלְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ.

וּמִנָּה אֶת מִיכָאֵל לְהַכְנִיס אֶת דָּוִד הַמָּשִׁיחַ לְשַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעְלָה, וּלְהַתְקִינוֹ עִם הָאָבוֹת כְּמֶרְכָּבָה קְדוֹשָׁה עֶלְיוֹנָה. וְזהוּ שֶׁכָּתוּב (מלכים א ח) עַל כָּל הַטּוֹבָה אֲשֶׁר עָשָׂה ה' לְדָוִד עַבְדּוֹ וּלְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ.

וְאִיהָךְ, עִנְיָנָא הוּא, דִּכְתִיב בִּיהוּדָה סָבוֹי, דְּנָעֲלוֹי בֵּיהּ אֲחוֹי. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית לח) וַיֵּרֶד יְהוּדָה מֵאֵת אֶחָיו, דְּסָרוֹ לֵיהּ מִגַּאוּתֵיהּ. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא נִיחָא קַמֵּיהּ מִכָּל בְּנוֹי דְּיַעֲקֹב לְמֶהֱוֵי שׁוּלְטָנָא דְּעָלְמִין, אֶלָּא לִיהוּדָה. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שם מט) לֹא יָסוּר שֵׁבֶט מִיהוּדָה וכו' וְלוֹ יִקְהַת עַמִּים, הוּא בִּלְחוֹדוֹי, וְלָא לְשָׁאָר בְּנוֹי דְּיַעֲקֹב, וְהַיְינוּ מִלְּתָא דְּהַוָה אֲמַר אֲבוּי.

וְהַיְינוּ - עִנְיָן הוּא, שֶׁכָּתוּב בִּיהוּדָה סָבוֹ שֶׁבָּחֲלוּ בוֹ אֶחָיו. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית לח) וַיֵּרֶד יְהוּדָה מֵאֵת אֶחָיו, שֶׁהֵסִירוּהוּ מִגַּאֲוָתוֹ. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֵין נוֹתֵן לְפָנָיו מִכָּל בְּנֵי יַעֲקֹב לִהְיוֹת שַׁלִּיט שֶׁל מַלְכוּת שֶׁל עוֹלָמִים, אֶלָּא רַק לִיהוּדָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם מט) לֹא יָסוּר שֵׁבֶט מִיהוּדָה וְכוּ' וְלוֹ יִקְהַת עַמִּים. הוּא לְבַדּוֹ, וְלֹא לִשְׁאָר בְּנֵי יַעֲקֹב, וְהַיְנוּ הַדָּבָר שֶׁהָיָה אוֹמֵר אֲבִיו.

וְתוּ שְׁמַעְנָא, מַאי חָמָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֵיהַב שׁוּלְטָנוּתָא לִיהוּדָה מִכָּל שְׁאָר אֲחוֹי. אֶלָּא, אִסְתַּכַּל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּשְׁמֵיהּ הַגָּדוֹל דְּהַוָה רָשִׁים בִּשְׁמֵיהּ דִּיהוּדָה, וּבְגִינֵיהּ אַשְׁלְטֵיהּ עַל כֻּלָּא, וְשׁוּלְטָנֵיהּ לָא תַעֲדֵי. אָתָא ר' דוֹסְתָּאי וּנְשָׁקֵיהּ בֶּרֵישֵׁיהּ.

וְעוֹד שְׁמַעְתִּי, מָה רָאָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לָתֵת שִׁלְטוֹן לִיהוּדָה מִכָּל שְׁאָר אֶחָיו? אֶלָּא הִסְתַּכֵּל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בִּשְׁמוֹ הַגָּדוֹל שֶׁהָיָה רָשׁוּם בִּשְׁמוֹ שֶׁל יְהוּדָה, וּבִגְלָלוֹ הִשְׁלִיטוֹ עַל הַכֹּל וְשִׁלְטוֹנוֹ לֹא יָסוּר. בָּא רַבִּי דּוֹסְתַּאי וּנְשָׁקוֹ בְּרֹאשׁוֹ.

שָׁמַע רַבִּי אֶלְעָזָר, וּנְפַק לְגַבֵּיהוֹן, אֲמַר אִתּוּן מָארֵיהוֹן דְּמִתִּיבְתָּא עִילָּאָה, פַּלְגוּתָא וּשְׁלֵימָתָא אַיְיתוּ גַּבָּאי, וְתֶחֱמוּן וְתֵיחוּן. מַה דְּלָא הֲוָה גָּלֵי לְעָלְמִין, דִּכְתִיב (שמות לג) כִּי לֹא יִרְאַנִי הָאָדָם וָחָי. וְאַתּוּן תֶּחֱזוּן וְתֵיחוּן.

שְׁמַע רַבִּי אֶלְעָזָר, וְיָצָא אֲלֵיהֶם. אָמַר, אַתֶּם בַּעֲלֵי הַיְשִׁיבָה הָעֶלְיוֹנָה, חֲצִי וְשָׁלֵם תָּבֹאוּ אֵלַי, וְתִרְאוּ וְתִחְיוּ מַה שֶּׁלֹּא הָיָה גָּלוּי לְעוֹלָמִים, שֶׁכָּתוּב (שמות לג) כִּי לֹא יִרְאַנִי הָאָדָם וָחָי, וְאַתֶּם תִּרְאוּ וְתִחְיוּ.

יָתְבוֹן קַמֵּיהּ, אִשְׁתִּיק, וְאִינוּן אִשְׁתִּיקוּ. עָאל לְאַדְרוֹנָא, שְׁמַע הַהוּא קָלָא דְּהַוָה אָמַר, אֵימָא לוֹן מָה דְּאִינוּן בָּעָאן, דְּזַכָּאִין אִינוּן. עַד דְּנָחֵית, רָמַשׁ לֵילְיָא. אֲכָלוּ. עַד דַּהֲווֹ אָכְלֵי, אִשְׁתִּיק, וְאִינוּן אִשְׁתִּיקוּ. כַּד אֲכָלוּ, קָמוּ לְמִשְׁכַּב, אָמַר לוֹן מִי אִית מִנְּכוֹן, דְּשָׁמַע מִילְּתָא לֵימָא לִי. יְשָׁבוּ לְפָנָיו. הוּא שָׁתַק וְהֵם שָׁתְקוּ. נְכָנַס לַחֲדָר, וְשָׁמַע אוֹתוֹ הַקּוֹל שֶׁהָיָה אוֹמֵר: אֱמֹר לָהֶם מַה שֶּׁהֵם רוֹצִים, שֶׁצַּדִּיקִים הֵם. עַד שֶׁיֵּרֵד, הֶעֱרִיב הַלַּיְלָה. אָכְלוּ. בְּעוֹדָם אוֹכְלִים, שָׁתַק, וְהֵם שָׁתְקוּ. כְּשֶׁאָכְלוּ, קָמוּ לִשְׁכַּב. אָמַר לָהֶם: אִם יֵשׁ מִכֶּם שֶׁשָּׁמַע דָּבָר, שֶׁיֹּאמַר לִי.

פְּתַח רַבִּי דּוֹסְתָּאי וַאֲמַר, אֲנַן סָבָרָא נְסִבּוֹר, וְטִיבוּ לְמֵינְדַע, אַתְּ אֵימָא לָן. אֲמַר לוֹן, שְׁמַעְתּוּן הַאי מִילְּתָא דְּאָמַר רִבִּי יִצְחָק, כָּל הַקּוֹרֵא קְרִיאַת שְׁמַע כְּתִקָּנָהּ עַל מִטָּתוֹ, נִשְׁמָתוֹ עוֹלָה לָשׁוּט בְּאֲוִיר הַחַיִּים. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שיר השירים ג) שִׁשִּׁים גִּבּוֹרִים סָבִיב לָהּ מִגִּבּוֹרֵי יִשְׂרָאֵל. אֲמָרוּ לֵיהּ לֵימָא מַר.

פְּתַח רַבִּי דּוֹסְתַּאי וְאָמַר, אֲנוּ סְבָרָא נִסְבּוֹר, וְטוֹב לָדַעַת, אַתָּה אֱמֹר לָנוּ. אָמַר לָהֶם, הַשְׁמַעְתֶּם הַדָּבָר הַזֶּה שֶׁאָמַר רַבִּי יִצְחָק? כָּל הַקּוֹרֵא קְרִיאַת שְׁמַע כְּתִקּוּנָהּ עַל מִטָּתוֹ, נִשְׁמָתוֹ עוֹלָה לָשׁוּט בְּאֲוִיר הַחַיִּים. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שיר ג) שִׁשִּׁים גִּבּוֹרִים סָבִיב לָהּ מִגִּבּוֹרֵי יִשְׂרָאֵל. אָמְרוּ לוֹ, יֹאמַר רַבֵּנוּ!

אָמַר לוֹן, בְּקִרְיַאת שְׁמַע אִית שִׁתִּין אַתְוָותָא יְדִיעָאן, עַד וּבְשָׁעָרֶיךָ. וְעַל כָּל אָת וְאָת אִית סוֹד יָקָרָא דְמַלְכוּתָא קַדִּישָׁא, דְּשַׁלִּיטָא עִילָּאָה. וּפוּלְחָנֵיהּ דְּבַר נַשׁ קַמֵּיהּ, עַד דְּיָקָרַב נַשׁ קַמֵּיהּ, לְכוּרְסֵי יָקָרָא דְמַלְכוּתָא קַדִּישָׁא.

אָמַר לָהֶם, בַּקְּרִיאַת שְׁמַע יֵשׁ שִׁשִּׁים אוֹתִיּוֹת יְדוּעוֹת עַד וּבְשָׁעָרֶיךָ, וְעַל כָּל אוֹת וְאוֹת יֵשׁ סוֹד כְּבוֹד הַמַּלְכוּת הַקְּדוֹשָׁה שֶׁל הַשַּׁלִּיט הָעֶלְיוֹן, וַעֲבוֹדַת הָאָדָם לְפָנָיו, עַד שֶׁיִּקָּרֵב דַּיְתוֹ לְכִסֵּא הַכָּבוֹד שֶׁל הַמַּלְכוּת הַקְּדוֹשָׁה.

וּבְהַהוּא שַׁעֲתָא, נָסִיב לוֹן מִן פּוּמֵיהּ מָאתַיִם דְּאַפְיָיא, דִּי שְׁמֵיהּ כְּשְׁמָא דְמָרֵיהּ, וְהוּא אַסֵּיק לְהוֹן לְעֵילָּא עִם נְשָׁמוֹתֵיהֶן דְּצַדִּיקַיָּיא, קַמֵּי מַדְבְּחָא יְקָרָא דִלְעֵילָּא.

וּבְאוֹתָהּ שָׁעָה לוֹקֵחַ אוֹתָם מִפִּיו בַּעַל הַפָּנִים, שֶׁשְּׁמוֹ כְּשֵׁם אֲדוֹנוֹ, וְהוּא מַעֲלֶה אוֹתָם לְמַעְלָה עִם נִשְׁמוֹת הַצַּדִּיקִים לִפְנֵי מִזְבַּח הַכָּבוֹד שֶׁלְּמַעְלָה.

וְנָסְבִין לוֹן, שִׁתִּין מַלְאָכִין, דְּסָחֲרִין כּוּרְסֵי יְקָרָא, כָּל חַד וְחַד אַת חַד, וּמְזַמְּרִין בְּהוֹן כָּל לֵילְיָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (דברים כו) וְלָקַח הַכֹּהֵן הַטֶּנָא מִיָּדֶךָ וְהִנִּיחוֹ לִפְנֵי מִזְבַּח ה' אֱלֹהֶיךָ. וְלָקַח הַכֹּהֵן, דָּא הוּא מטטרו"ן, הַטֶּנֶ"א, אֵלֵּין שִׁתִּין אַתְוָותָא דִּקְרִיאַת שְׁמַע דְּלֵילְיָא.

וְנוֹטְלִים אוֹתָם שִׁשִּׁים מַלְאָכִים שֶׁמַּקִּיפִים אֶת כִּסֵּא הַכָּבוֹד, כָּל אֶחָד וְאֶחָד אוֹת אַחַת, וּמְזַמְּרִים בָּהֶם בְּכָל לֵילָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (דברים כו) וְלָקַח הַכֹּהֵן הַטֶּנָא מִיָּדֶךָ וְהִנִּיחוֹ לִפְנֵי מִזְבַּח ה' אֱלֹהֶיךָ. וְלָקַח הַכֹּהֵן - זֶהוּ מטטרו"ן, הַטֶּנֶ"א - אֵלּוּ שִׁשִּׁים אוֹתִיּוֹת שֶׁל קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל הַלַּיְלָה.

אוֹלִיף לְהוֹ, נָפַק נְשָׁמַתְהוֹן מִנַּיְיהוּ, וְחָמוֹ מַה דְּחָמוֹ, וְאִיתְעֲרוּ. אֲמַר חַד לְחַד, לָא נֵיתֵיב כָּאן, לֵית אֲנַן חָזְיִין לְהַאי. מַאן דְּאִיהוּ מַלְאָכָא עִילָּאָה, לֶהֱוֵי בְּהַאי יְקָר. מַאי הֲוָה דַּעְתַּיְיהוּ.

חָזוֹ דְּמַלְאָכַיָּיא דַּחְיִין לְהוֹ לְבַר, וְאִצְטָעָרוּ, עַד דְּחָמוֹ מַאי דְּחָמוֹ, וְנִשְׁמָתֵיהּ דְּרַבִּי אֶלְעָזָר אַעְבַר לְהוֹ, וְאִשְׁתְּזִיבוּ.

לְמַד אוֹתָם, יְצָאָה מֵהֶם נִשְׁמָתָם וְרָאוּ מַה שֶּׁרָאוּ, וְהִתְעוֹרְרוּ. אָמַר אֶחָד לְאֶחָד: לֹא נֵשֵׁב כָּאן, אֵינֶנּוּ רְאוּיִים לָזֶה. מִי שֶׁהוּא מַלְאָךְ עֶלְיוֹן, יִהְיֶה בַּכָּבוֹד הַזֶּה. מָה הָיְתָה דַּעְתָּם? רָאוּ שֶׁמַּלְאָכִים דּוֹחִים אוֹתָם הַחוּצָה, וְהִצְטַעֲרוּ. עַד שֶׁרָאוּ מַה שֶּׁרָאוּ, וְנִשְׁמָתוֹ שֶׁל רַבִּי אֶלְעָזָר הֶעֱבִירָה אוֹתָם, וְנִצְלוּ.

חָמוֹ לְהַהוּא כַּהֲנָא רַבָּא, דַּאֲתָא לְקַבְּלָא אוּלְפָנֵיהּ דְּרַבִּי אֶלְעָזָר, וַאֲמַר, רַבָּה קַדִּישָׁא, סַק סַק, אֲמַר לֵיהּ, מָשְׁכֵנִי אַחֲרֶיךָ נָרוּצָה. אֲמַר לֵיהּ, מַאן אִלֵּין גַּבָּךְ. אֲמַר לֵיהּ רַבְרְבֵי דָּרָא אִינּוּן. אֲמַר לֵיהּ לֵית לִי רְשׁוּתָא, דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲמַר לִי לְקַבְּלָא אַפָּךְ, וַאֲנָא עַיְילָנָא קַמֵּיהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שיר השירים א) הֲבִיאַנִי הַמֶּלֶךְ חֲדָרָיו. וּבְחַיָּיךְ קַדִּישָׁא כָּל חֵילֵי דִּשְׁמַיָּיא, נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בָךְ.

רָאוּ אֶת אוֹתוֹ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל שֶׁבָּא לְקַבֵּל אֶת לִמּוּדוֹ שֶׁל רַבִּי אֶלְעָזָר, וְאָמַר: גָּדוֹל קָדוֹשׁ, עֲלֵה עֲלֵה. אָמַר לוֹ: מָשְׁכֵנִי אַחֲרֶיךָ נָרוּצָה. אָמַר לוֹ: מִי אֵלֶּה אֲצִלְךָ? אָמַר לוֹ: גְּדוֹלֵי הַדּוֹר הֵם. אָמַר לוֹ: אֵין לִי רְשׁוּת, שֶׁהֲרֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אָמַר לִי לְקַבֵּל פָּנֶיךָ, וַאֲנִי נִכְנַסְתִּי לְפָנָיו. וְזהוּ שֶׁכָּתוּב (שיר א) הֲבִיאַנִי הַמֶּלֶךְ חֲדָרָיו. וּבְחַיֶּיךָ קָדוֹשׁ, כָּל צְבָאוֹת הַשָּׁמַיִם, נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בָּךְ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כָּךְ, לְכָל צַדִּיקַיָּיא, עָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְמטטרו"ן שַׂר הַפָּנִים, דְּיַסֵּלֵק נִשְׁמָתַיְיהוּ לְעֵילָא. הוּא אוֹמֵר סַק סַק, וּנְשָׁמָתֵיהּ אָתֵיב לֵיהּ וְאוֹמֵר, מָשְׁכֵנִי אַחֲרֶיךָ נָרוּצָה הֲבִיאַנִי הַמֶּלֶךְ חֲדָרָיו. הוֹאִיל וּרְעוּתֵיהּ דַּאֲנָא עַיֵּיל לְאִידְּרִין עִילָאִין נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בָךְ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (תהלים קמט) יַעְלְזוּ חֲסִידִים בְּכָבוֹ"ד, דָּא מטטרון.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כָּךְ, לְכָל הַצַּדִּיקִים, עוֹשֶׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, למטרו"ן שַׂר הַפָּנִים, שֶׁיַּעֲלֶה נִשְׁמוֹתֵיהֶם מַעְלָה. הוּא אוֹמֵר עֲלֵה עֲלֵה - וְנִשְׁמָתוֹ מְשִׁיבָה לוֹ וְאוֹמֶרֶת מָשְׁכֵנִי אַחֲרֶיךָ נָרוּצָה הֲבִיאַנִי הַמֶּלֶךְ חֲדָרָיו. הוֹאִיל וּרְצוֹנוֹ שֶׁאֲנִי אֶכָּנֵס לַחֲדָרִים הָעֶלְיוֹנִים, נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בָּךְ. וְזהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים קמט) יַעְלְזוּ חֲסִידִים בְּכָבוֹ"ד, זֶה מטטרון.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁנִּשְׁמָתוֹ שֶׁל אוֹתוֹ צַדִּיק עוֹלָה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, עוֹשֶׂה לוֹ הַבָּטָחָה, וּמְבָרֵךְ לוֹ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית טו) אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הָיָה דְּבַר ה' אֶל אַבְרָם בַּמַּחֲזֶה לֵאמֹר אַל תִּירָא אַבְרָם אָנֹכִי מָגֵן לָךְ שְׂכָרְךָ הַרְבֵּה מְאֹד. אֶל אַבְרָם, זוֹ הִיא הַנִּשְׁמָה. בַּמַּחֲזֶה, כְּשֶׁהוּא שׁוֹכֵב עַל מִטָּתוֹ. וּמַה אוֹמֵר לוֹ, אַל תִּירָא אַבְרָם אָנֹכִי מָגֵן לָךְ שְׂכָרְךָ הַרְבֵּה מְאֹד.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁנִּשְׁמָתוֹ שֶׁל אוֹתוֹ צַדִּיק עוֹלָה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, עוֹשֶׂה לוֹ הַבָּטָחָה וּמְבָרֵךְ לוֹ. וְזהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית טו) אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הָיָה דְּבַר ה' אֶל אַבְרָם בַּמַּחֲזֶה לֵאמֹר אַל תִּירָא אַבְרָם אָנֹכִי מָגֵן לָךְ שְׂכָרְךָ הַרְבֵּה מְאֹד. אֶל אַבְרָם - זוֹ הִיא הַנִּשְׁמָה. בַּמַּחֲזֶה - כְּשֶׁהוּא שׁוֹכֵב עַל מִטָּתוֹ. וּמָה אוֹמֵר לוֹ? אַל תִּירָא אַבְרָם אָנֹכִי מָגֵן לָךְ שְׂכָרְךָ הַרְבֵּה מְאֹד.

דְּבָר אַחֵר בַּמַּחֲזֶה, זֶהוּ שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כד) וּמַרְאֵה כְּבוֹד ה' כְּאֵשׁ אוֹכֶלֶת בְּרֹאשׁ הָהָר. וְזֶהוּ מטטרו"ן, הַמּוֹלִיכוֹ לִפְנֵי בּוֹרְאוֹ.

דְּבָר אַחֵר, בַּמַּחֲזֶה - זֶהוּ שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כד) וּמַרְאֵה כְּבוֹד ה' כְּאֵשׁ אֹכֶלֶת בְּרֹאשׁ הָהָר. וְזֶהוּ מטטרו"ן, הַמּוֹלִיכוֹ לִפְנֵי בּוֹרְאוֹ.

דְּבָר אַחֵר אָמַר רִבִּי תַּנְחוּם, מַה כְּתִיב לְמַעְלָה מִן הָעִנְיָן, רַק אֲשֶׁר אָכְלוּ הַנְּעָרִים, וּכְתִיב בַּתְּרֵיהּ אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הָיָה דְּבַר ה' אֶל אַבְרָם. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁהַנְּשָׁמָה יוֹשֶׁבֶת וְנִזּוֹנֶת מֵאוֹתוֹ הָאוֹר שֶׁל מַעְלָה, וּמִתְלַבֶּשֶׁת בּוֹ. דְּאָמַר רִבִּי תַּנְחוּם, לְבוּשׁ הַנְּשָׁמָה לָעוֹלָם הַבָּא הוּא אוֹר זוֹהֵר שֶׁלְּמַעְלָה מִכִּסֵּא הַכָּבוֹד הוּא אוֹר זָרוּעַ לַצַּדִּיק וּלְיִשְׁרֵי לֵב שִׂמְחָה. וּכְתִיב (ישעיה ס) וְהָיָה לְךָ ה' לְאוֹר עוֹלָם. וְלֹא מַלְאָךְ וְלֹא כִּסֵּא הַכָּבוֹד. וְדָוִד אָמַר (תהלים כז) ה' אוֹרִי וְיִשְׁעִי מִמִּי אִירָא.

דְּבָר אַחֵר, אָמַר רַבִּי תַּנְחוּם, מַה כָּתוּב לְמַעְלָה מִן הָעִנְיָן? רַק אֲשֶׁר אָכְלוּ הַנְּעָרִים. וְכָתוּב אַחֲרָיו אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הָיָה דְּבַר ה' אֶל אַבְרָם. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁהַנְּשָׁמָה יוֹשֶׁבֶת וְנִזּוֹנֶת מֵאוֹתוֹ הָאוֹר שֶׁל מַעְלָה, וּמִתְלַבֶּשֶׁת בּוֹ. שֶׁאָמַר רַבִּי תַּנְחוּם, לְבוּשׁ הַנְּשָׁמָה לָעוֹלָם הַבָּא הוּא אוֹר זוֹהֵר שֶׁלְּמַעְלָה מִכִּסֵּא הַכָּבוֹד הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים צז) אוֹר זָרֻעַ לַצַּדִּיק וּלְיִשְׁרֵי לֵב שִׂמְחָה. וְכָתוּב (ישעיה ס) וְהָיָה לְךָ ה' לְאוֹר עוֹלָם. וְלֹא מַלְאָךְ וְלֹא כִּסֵּא הַכָּבוֹד. וְדָוִד אָמַר (תהלים כז) ה' אוֹרִי וְיִשְׁעִי מִמִּי אִירָא.

וְאָזְלָא הָא, כִּי הָא דְּאָמַר רִבִּי יְהוּדָה, נִשְׁמָתוֹ שֶׁל צַדִּיק נִיטְלָה מֵאוֹר כִּסֵּא הַכָּבוֹד, וְנִכְנָס בָּעוֹלָם הַזֶּה. אִי זָכְתָה וְעוֹלָה לְמַעְלָה, אֵינוֹ דִּין שֶׁיִּתּוֹסַף לָהּ יוֹתֵר אוֹר מִמַּה שֶׁקִּבְּלָה בָּרִאשׁוֹנָה לִיכָּנֵס בָּעוֹלָם הַזֶּה. וּמִמִּי מְקַבֶּלֶת אוֹתוֹ הָאוֹר, אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, אִלְמָלֵא מִקְרָא כָּתוּב אִי אֶפְשָׁר לְאוֹמְרוֹ, דִּכְתִיב (בראשית טו) אַל תִּירָא אַבְרָם אָנֹכִי מָגֵן לָךְ, אָנֹכִי וְלֹא אַחֵר, וְלָמָּה, בִּשְׁבִיל שֶׁשְּׂכָרְךָ הַרְבֵּה מְאֹד.

וְהוֹלֵךְ זֶה כְּמוֹ שֶׁאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, נִשְׁמָתוֹ שֶׁל צַדִּיק נִטְלָה מֵאוֹר כִּסֵּא הַכָּבוֹד, וְנִכְנֶסֶת בָּעוֹלָם הַזֶּה. אִם זָכְתָה וְעוֹלָה לְמַעְלָה - אֵינוֹ דִּין שֶׁיִּתּוֹסֵף לָהּ יוֹתֵר אוֹר מִמַּה שֶׁקִּבְּלָה בָּרִאשׁוֹנָה לְכָנֵס בָּעוֹלָם הַזֶּה. וּמִמִּי מְקַבֶּלֶת אוֹתוֹ הָאוֹר? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִלְמָלֵא מִקְרָא כָּתוּב, אִי אֶפְשָׁר לְאָמְרוֹ, שֶׁכָּתוּב (בראשית טו) אַל תִּירָא אַבְרָם אָנֹכִי מָגֵן לָךְ, אָנֹכִי וְלֹא אַחֵר, וְלָמָּה? בִּשְׁבִיל שֶׁשְּׂכָרְךָ הַרְבֵּה מְאֹד.

דְּבָר אַחֵר שְׂכָרְךָ הַרְבֵּה מְאֹד, יֵשׁ לְךָ שָׂכָר הַרְבֵּה מְאֹד, עַל שֶׁהָיָה לְךָ בָּרִאשׁוֹנָה. וּמִתְלַבֶּשֶׁת מֵאוֹתוֹ הָאוֹר, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נוֹטֵל אוֹת א' מִשְּׁמוֹ, וְנוֹתָנָהּ בְּרֹאשָׁהּ. כִּי הָא דְּתָנַן, עָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהָיוֹת עֲטָרָה בְּרֹאשׁ כָּל צַדִּיק וְצַדִּיק לָעוֹלָם הַבָּא. וְאֵיזֶהוּ, זֶה אוֹת ה"א, כַּאֲשֶׁר בָּרָא שָׁמַיִם וָאָרֶץ, דִּכְתִיב (בראשית ב) בְּהִבָּרְאָם, בְּה"א בָּרָאם.

דְּבָר אַחֵר, שְׂכָרְךָ הַרְבֵּה מְאֹד - יֵשׁ לְךָ שָׂכָר הַרְבֵּה מְאֹד, עַל שֶׁהָיָה לְךָ בָּרִאשׁוֹנָה וּמִתְלַבֶּשֶׁת מֵאוֹתוֹ הָאוֹר, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נוֹטֵל אוֹת אַחַת מִשְּׁמוֹ, וְנוֹתָנָהּ בְּרֹאשָׁהּ. כִּי הֲרֵי שָׁנִינוּ, עָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ

הוּא לְהֱיוֹת עֲטָרָה בְּרֹאשׁ כָּל צַדִּיק וְצַדִּיק לְעוֹלָם הַבָּא. וְאֵיזֶהוּ? זֶה אוֹת ה"א, כַּאֲשֶׁר בָּרָא שָׁמַיִם וְאֶרֶץ, שֶׁכָּתוּב (בראשית ב) בְּהִבָּרְאָם, בְּהֵ"א בְּרָאָם.

הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שם יז) וְלֹא יִקָּרֵא עוֹד אֶת שִׁמְךָ אַבְרָם וְהָיָה שִׁמְךָ אַבְרָהָם. לִהְיוֹת הַנְּשָׁמָה שְׁלֵימָה בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵימוּת וְהַטּוֹב, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיה סד) עַיִן לֹא רָאֲתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ יַעֲשֶׂה לִמְחַכֵּה לוֹ.

זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם יז) וְלֹא יִקָּרֵא עוֹד אֶת שִׁמְךָ אַבְרָם וְהָיָה שִׁמְךָ אַבְרָהָם, לִהְיוֹת הַנְּשָׁמָה שְׁלֵמָה בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵמוּת וְהַטּוֹב. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה סב) עַיִן לֹא רָאֲתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ יַעֲשֶׂה לִמְחַכֵּה לוֹ.

רַבִּי יְהוּדָה בֶּן פַּזִּי, הָוָה לֵיהּ הַהוּא אֲרִיסָא, וַהֲוָה קָא מְצַעֵר לֵיהּ, אָתוֹ לְקַמֵּיהּ ר' זֵירָא וְר' אַבָּא, אֲמָרוּ לֵיהּ מַאי עֲבִיד מַר בַּאֲרִיסֵיהּ. אֲמַר לְהוֹן גַּבְרָא כִּי גָּנִיב, מָארֵיהּ דְּשַׁמְשָׁא יַזְהֵר עֲלֵיהּ זְהָרָא. אֲמָרוּ לֵיהּ, לָא לְעַיֵּין מַר בְּמִלֵּיהּ. אֲמַר לְהוֹ, וּמָה אַעֲבִיד וְהוּא מְצַעֵר לִי. אֲמָרוּ לֵיהּ, יְתְפָּרֵשׁ מַר מִינֵּיהּ, וְיִתְהַנֵּי לָךְ.

רַבִּי יְהוּדָה בֶּן פַּזִּי הָיָה לוֹ הָאָרִיס הַהוּא, וְהָיָה מְצַעֵר אוֹתוֹ. בָּאוּ לְפָנָיו רַבִּי זֵירָא וְרַבִּי אַבָּא. אָמְרוּ לוֹ: מָה עוֹשֶׂה מַר עִם אָרִיסוֹ? אָמַר לָהֶם: כְּשֶׁהָאִישׁ גּוֹנֵב, בַּעַל הַשָּׁמֶשׁ יַזְהִיר עָלָיו וְהֵרוֹ. אָמְרוּ לוֹ: לֹא מְעַיֵּן אָדוֹנִי בִּדְבָרָיו? אָמַר לָהֶם: וּמָה אֶעֱשֶׂה, וְהוּא מְצַעֵר אוֹתִי. אָמְרוּ לוֹ: יִפָּרֵד אֲדוֹנִי מִמֶּנּוּ וְיִרְוַח לְךָ.

עַד דַּהֲווֹ יָתְבֵי, אֲמָרוּ לֵיהּ לָאו לְהַאי אָתֵינָא גַּבָּךְ, אֶלָּא לֵימָא לָן מַר, הַשְּׁבָטִים בְּנֵי יַעֲקֹב, מָה אִינּוּן לְעָלְמָא דְּאָתֵי. אֲמַר לְהוֹ, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא סָלֵיק לְהוֹ לִמְתִיבְתָּא דִּרְקִיעָא, וְכָל נְשָׁמָתָא דְּצַדִּיק דְּסָלֵיק, אִינּוּן סָהֲדִין עַל עוֹבָדּוֹי.

בְּעוֹדָם יוֹשְׁבִים, אָמְרוּ לוֹ: לֹא לָזֶה בָּאנוּ אֵלֶיךָ, אֶלָּא יֹאמַר לָנוּ מוֹרֵנוּ, הַשְּׁבָטִים בְּנֵי יַעֲקֹב מַה הֵם לְעוֹלָם הַבָּא? אָמַר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: הַעֲלָה אוֹתָם לִישִׁיבַת הָרָקִיעַ, וְכָל נִשְׁמַת צַדִּיק שֶׁעוֹלָה, הֵם מְעִידִים עַל מַעֲשֶׂיהָ.

הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים קכב) יְרוּשָׁלַ֗יִם הַבְּנוּיָה, זוֹ יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעְלָה. שֶׁשָּׁם עָלוּ שִׁבְטֵים שִׁבְטֵי יָהּ עֵדוּת לְיִשְׂרָאֵל, כְּדֵי לְהַעִיד עַל כָּל צַדִּיק וְצַדִּיק מִיִּשְׂרָאֵל. וְלָמָּה, לִהְיוֹת כֻּלָּם מוֹדִים וּמְבָרְכִים לִשְׁמוֹ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, עֵדוּת לְיִשְׂרָאֵל לְהֹדוֹת לְשֵׁם ה'. וְכָל אֶחָד וְאֶחָד מַכִּיר אֶת שֶׁלּוֹ וּמִשְׁתַּבֵּחַ וְאוֹמֵר, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם רְאֵה מַה הִנַּחְתִּי בָּאָרֶץ, וְזֶהוּ לְהֹדוֹת לְשֵׁם ה'.

זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים קכב) יְרוּשָׁלַ֗יִם הַבְּנוּיָה, זוֹ יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעְלָה. שֶׁשָּׁם עָלוּ שִׁבְטֵים שִׁבְטֵי יָהּ עֵדוּת לְיִשְׂרָאֵל, כְּדֵי לְהַעִיד עַל כָּל צַדִּיק וְצַדִּיק מִיִּשְׂרָאֵל. וְלָמָּה? לִהְיוֹת כֻּלָּם מוֹדִים וּמְבָרְכִים לִשְׁמוֹ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב, עֵדוּת לְיִשְׂרָאֵל לְהֹדוֹת לְשֵׁם ה'. וְכָל אֶחָד וְאֶחָד מַכִּיר אֶת שֶׁלּוֹ וּמִשְׁתַּבֵּחַ וְאוֹמֵר: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, רְאֵה מַה הִנַּחְתִּי בָּאָרֶץ, וְזֶהוּ לְהֹדוֹת לְשֵׁם ה'.

וְהֵיכִינוּ דְתַנָּן, כָּל צַדִּיק וְצַדִּיק יֵשׁ לוֹ מָדוֹר לְפִי כְבוֹדוֹ, וּלְפִי הָרְאוּי לוֹ. מֵאַן דְּאָתֵי מֵרְאוּבֵן, שָׁם מְדוֹרוֹ עִם הַצַּדִּיקִים מִן רְאוּבֵן, וְכֵן כָּל שֵׁבֶט וְשֵׁבֶט. וּמֵאַן דְּהוּא גֵּר מֵאוּמּוֹת הָעוֹלָם

וְנִתְגַּיֵּיר, מְדוֹרוֹ בַּמְּדוֹר שֶׁל גֵּרִים. וְהַשְּׁבָטִים, עוֹמְדִים לְעֵדִים לְכָל צַדִּיק וְצַדִּיק. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, שֶׁשָּׁם עָלוּ שְׁבָטִים שִׁבְטֵי יָהּ עֵדוּת לְיִשְׂרָאֵל לְהֹדוֹת לְשֵׁם ה'.

וְהַיְנוּ שֶׁשָּׁנִינוּ, כָּל צַדִּיק וְצַדִּיק יֵשׁ לוֹ מָדוֹר לְפִי כְבוֹדוֹ וּלְפִי הֲרָאוּי לוֹ. מִי שֶׁבָּא מֵרָאוּבֵן, שָׁם מְדוֹרוֹ עִם הַצַּדִּיקִים מִן רְאוּבֵן, וְכֵן כָּל שֵׁבֶט וְשֵׁבֶט. וּמִי שֶׁהוּא גֵּר מֵאֻמּוֹת הָעוֹלָם וְנִתְגַּיֵּר, מְדוֹרוֹ בַּמְּדוֹר שֶׁל גֵּרִים. וְהַשְּׁבָטִים עוֹמְדִים לְעֵדִים לְכָל צַדִּיק וְצַדִּיק. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב שֶׁשָּׁם עָלוּ שְׁבָטִים שִׁבְטֵי יָהּ עֵדוּת לְיִשְׂרָאֵל לְהֹדוֹת לְשֵׁם ה'.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, נִשְׁמָתוֹ שֶׁל צַדִּיק, יוֹדַעַת וּמַכֶּרֶת לְעוֹלָם הַבָּא, מַה שֶּׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ וּמַכִּיר מַלְאָךְ הַמְּשָׁרֵת. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיה ג) אִמְרוּ צַדִּיק כִּי טוֹב, כִּי טוֹב מִמַּלְאָךְ הַשָּׁרֵת. וּכְתִיב (תהלים צז) אוֹר זָרוּעַ לַצַּדִּיק וּלְיִשְׁרֵי לֵב שִׂמְחָה.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, נִשְׁמָתוֹ שֶׁל צַדִּיק יוֹדַעַת וּמַכֶּרֶת לְעוֹלָם הַבָּא מַה שֶּׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ וּמַכִּיר מַלְאָךְ הַמְּשָׁרֵת. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה ג) אִמְרוּ צַדִּיק כִּי טוֹב, כִּי טוֹב מִמַּלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת. וְכָתוּב (תהלים צז) אוֹר זָרַע לַצַּדִּיק וּלְיִשְׁרֵי לֵב שִׂמְחָה.

רַבִּי אַבָּא פָּתַח וְאָמַר, (מיכה ז) כִּימֵי צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אַרְאֶנּוּ נִפְלָאוֹת, זַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֶעְבַּד פּוּרְקָנָא לְבָנוֹי, כְּאִינּוּן יוֹמִין דְּשִׁלַּח קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לַאֲפָקָא לְיִשְׂרָאֵל, וְאַלְקֵי בְּאִינּוּן מַכְתְּשִׁין לְמִצְרַיִם, בְּגִינֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל.

רַבִּי אַבָּא פָּתַח וְאָמַר, (מיכה ז) כִּימֵי צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אַרְאֶנּוּ נִפְלָאוֹת. עָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת גְּאֻלָּה לְבָנָיו כְּאוֹתָם הַיָּמִים שֶׁשִּׁלַּח הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהוֹצִיא אֶת יִשְׂרָאֵל, וְהִלְקָה בְּאוֹתָם הַמַּכּוֹת אֶת הַמִּצְרִים בִּגְלַל יִשְׂרָאֵל.

תָּא חֲזֵי, מַה בֵּין פּוּרְקָנָא דָא, לְפוּרְקָנָא דְמִצְרַיִם. פּוּרְקָנָא דְמִצְרַיִם הֲוָה, בְּחַד מַלְכָּא וּבְמַלְכוּ חַד. הָכָא, בְּכָל מַלְכִין דְּעָלְמָא, וּבְכָל מַלְכוּתָא דְעָלְמָא. וּכְדֵין אִתְיַיקַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּכָל עָלְמָא, וּבְכָל אַרְעָא, וְינְדְעוּן כֹּלָּא שׁוּלְטָנָתֵיהּ דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּכָל עָלְמָא, וְכָלְהוֹ יִלְקוֹן בְּמַכְתְּשִׁין עִילָּאִין עַל חַד תְּרִין, בְּגִין דִּי סַרְבוּן בְּהוֹן בְּיִשְׂ רָאֵל.

בֹּא וּרְאֵה מַה בֵּין הַגְּאֻלָּה הַזּוֹ לִגְאֻלַּת מִצְרַיִם. גְּאֻלַּת מִצְרַיִם הָיְתָה בְּמֶלֶךְ אֶחָד וּבְמַלְכוּת אַחַת, וְכָאן בְּכָל מַלְכֵי הָעוֹלָם וּבְכָל מַלְכוּת שֶׁבָּעוֹלָם, וְאָז יִתְכַּבֵּד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּכָל הָעוֹלָם וּבְכָל הָאָרֶץ, וְיֵדְעוּ כֻּלָּם אֶת שִׁלְטוֹנוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּכָל הָעוֹלָם, וְכֻלָּם יִלָּקוּ בְּמַכּוֹת עֶלְיוֹנוֹת עַל כָּל אַחַת שְׁתַּיִם, מִשּׁוּם שֶׁסָּרְבוּ בְּיִשְׂרָאֵל.

וְכַד יִנְדְּעוּן שׁוּלְטָנוּתֵיהּ דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּמָא דִכְתִיב, (זכריה יד) וְהָיָה ה' לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ. כְּדֵין כֻּלְּהוֹ יִתְנַדְּבוּן בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיה סו) וְהֵבִיאוּ אֶת כָּל אֲחֵיכֶם מִכָּל הַגּוֹיִם מִנְחָה לַה'. כְּדֵין יִזְדַּמְּנוּן אֲבָהָן בְּחֶדְוָה, לְמֶחֱמֵי פּוּרְקָנָא דִבְנֵיהוּ כְּמִלְקַדְּמִין. הֲדָא הוּא דִכְתִיב כִּימֵי צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אַרְאֶנּוּ נִפְלָאוֹת.

וּכְשֶׁיֵּדְעוּ אֶת שִׁלְטוֹנוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כַּכָּתוּב (זכריה יד, כ) וְהָיָה ה' לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ, אָז כֻּלָּם יִתְנַדְּבוּ עִם יִשְׂרָאֵל לְקַדּוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה סו) וְהֵבִיאוּ אֶת כָּל אֲחֵיכֶם מִכָּל הַגּוֹיִם מִנְחָה לַה'. וְאָז יִזְדַּמְּנוּ הָאָבוֹת בְּשִׂמְחָה לִרְאוֹת אֶת גְּאֻלַּת בְּנֵיהֶם כְּמוֹ מִקֹּדֶם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב כִּימֵי צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אַרְאֶנּוּ נִפְלָאוֹת.

פרשת וירא

(בראשית יח) וְאַבְרָהָם הָיֹה יִהְיֶה: יִהְיֶה בְּגִי' שְׁלֹשִׁים. יוֹמָא חַד נָפַק ר' שִׁמְעוֹן, וְחָזָא עָלְמָא דְּחָשִׁישׁ וְאָפֵיל, וְאִסְתַּתַּם נְהוֹרֵיהּ. אָמַר לֵיהּ רַבִּי אֶלְעָזָר, תָּא וְנֶחֱזֵי מַה בָּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אֲזָלוּ, וְאַשְׁכָּחוּ חַד מַלְאָכָא, דְּדָמֵי לְטוּרָא רַבְרְבָא, וַאֲפֵיק תְּלָתִין שַׁלְהוֹבִין דְּנוּרָא מִפּוּמֵיהּ.

וְאַבְרָהָם הָיֹה יִהְיֶה (בראשית יח) - יִהְיֶה בְּגִימַטְרִיָּא שְׁלֹשִׁים. יוֹם אֶחָד יָצָא רַבִּי שִׁמְעוֹן וְרָאָה עוֹלָם חָשׁוּךְ וְאָפֵל, וְנִסְתַּתֵּם אוֹרוֹ. אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ, בֹּא וְנִרְאֶה מָה רוֹצֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. הָלְכוּ וּמָצְאוּ מַלְאָךְ אֶחָד שֶׁדּוֹמֶה לְהַר גָּדוֹל, וּמוֹצִיא שַׁלְהֶבוֹת אֵשׁ מִפִּיו.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן, מָה אַתְּ בָּעֵי לְמֵיעְבַּד, אָמַר לֵיהּ בָּעֵינָא לְמִחְרְבֵיהּ לְעָלְמָא, בְּגִין דְּלָא שְׁכִיחֵי תְּלָתִין זַכָּאִין בְּדָרָא. דְּהָכֵי גָּזַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל אַבְרָהָם, וְאַבְרָהָם הָיֹה יִהְיֶה, יִהְיֶה בְּגִי' תְּלָתִין זַכָּאִין דְּהָווֹ. אָמַר לֵיהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן, בְּמָטוּ מִינָךְ זִיל קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאֵימָא לֵיהּ, בַּר יוֹחַאי שְׁכִיחַ בְּעָלְמָא.

אָמַר לוֹ רַבִּי שִׁמְעוֹן, מָה אַתָּה רוֹצֶה לַעֲשׂוֹת? אָמַר לוֹ: אֲנִי רוֹצֶה לְהַחֲרִיב אֶת הָעוֹלָם מִשּׁוּם שֶׁלֹּא מְצוּיִים שְׁלֹשִׁים צַדִּיקִים בַּדּוֹר, שֶׁכָּךְ אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל אַבְרָהָם, וְאַבְרָהָם הָיֹה יִהְיֶה, יִהְיֶה בְּגִימַטְרִיָּא שְׁלֹשִׁים הֵם. אָמַר לוֹ רַבִּי שִׁמְעוֹן: בְּבַקָּשָׁה מִמְּךָ, לֵךְ לְפָנַי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וֶאֱמֹר לוֹ: בַּר יוֹחַאי מְצוּי בָּעוֹלָם.

אֲזַל הַהוּא מַלְאָכָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אָמַר לֵיהּ, מָארֵי עָלְמָא גְּלֵי קַמָּךְ מַה דַּאֲמַר לִי בַּר יוֹחַאי, אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, זִיל אַחְרְבֵיהּ לְעָלְמָא, וְלָא תַּשְׁגַּח בֵּיהּ בְּבַר יוֹחַאי.

הָלַךְ הַמַּלְאָךְ הַהוּא לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. אָמַר לוֹ: רִבּוֹן הָעוֹלָם, גָּלוּי לְפָנֶיךָ מַה שֶּׁאָמַר לִי בַּר יוֹחַאי? אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: לֵךְ תַּחֲרִיב אֶת הָעוֹלָם וְאַל תַּשְׁגִּיחַ בְּבַר יוֹחַאי.

כַּד אָתָא, חֲזָיֵיהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן לְמַלְאָכָא, אָמַר לֵיהּ אִי לָא תֵּיזֵל, גָּזַרְנָא עָלָךְ דְּלָא תֵּיעוֹל לִשְׁמַיָּא, וְתֶהֱוֵי בַּאֲתַר דַּעֲזָא וַעֲזָאֵל. וְכַד תֵּיעוֹל קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֵימָא לֵיהּ, וְאִי לֵית תְּלָתִין זַכָּאִין בְּעָלְמָא, לֶיהֱוֹון עֶשְׂרִים. דְּהָכֵי כְּתִיב לֹא אֶעֱשֶׂה בַּעֲבוּר הָעֶשְׂרִים. וְאִי לֵית עֶשְׂרִים, לֶהֱוֹוֹ עֲשָׂרָה, וְאַחַר כַּךְ כְּתִיב, לֹא אַשְׁחִית בַּעֲבוּר הָעֲשָׂרָה. אִי לֵית עֲשָׂרָה לֶהֱוֹוֹן תְּרֵין, דְּאִינּוּן אֲנָא וּבְרִי. דְּהָכֵי כְּתִיב, (דברים יט) עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים יָקוּם דָּבָר, וְאֵין דָּבָר אֶלָּא עוֹלָם, דִּכְתִיב (תהלים לג) בִּדְבַר ה' שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ וכו'. וְאִי לֵית תְּרֵין, הָא אִית חַד,

וַאֲנָא הוּא. דִּכְתִיב (משלי י) וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם. בֵּיהּ שַׁעֲתָא נְפַק קָלָא מִן שְׁמַיָּא וַאֲמַר, זַכָּאָה חוּלָקָךְ רַבִּי שִׁמְעוֹן, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גָּזַר לְמַעְלָה, וְאַתְּ מְבַטֵּל לְתַתָּא, בְּוַדַּאי עָלָךְ כְּתִיב (תהלים קמה) רְצוֹן יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה.

כְּשֶׁבָּא, רָאָה רַבִּי שִׁמְעוֹן אֶת הַמַּלְאָךְ. אָמַר לוֹ: אִם לֹא תֵלֵךְ, גּוֹזְרֵנִי עָלֶיךָ שֶׁלֹּא תִכָּנֵס לַשָּׁמַיִם, וְתִהְיֶה בַּמָּקוֹם שֶׁל עֲזָאזֵל. וּכְשֶׁתִּכָּנֵס לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אֱמֹר לוֹ, וְאִם אֵין שְׁלֹשִׁים צַדִּיקִים בָּעוֹלָם, אָז שֶׁיִּהְיוּ עֶשְׂרִים, שֶׁהֲרֵי כָּתוּב לֹא אֶעֱשֶׂה בַּעֲבוּר הָעֶשְׂרִים. וְאִם אֵין עֶשְׂרִים, שֶׁיִּהְיוּ עֲשָׂרָה, וְאַחַר כָּךְ כָּתוּב לֹא אַשְׁחִית בַּעֲבוּר הָעֲשָׂרָה. אִם אֵין עֲשָׂרָה - שֶׁיִּהְיוּ שְׁנַיִם, שֶׁהֵם אֲנִי וּבְנִי. שֶׁכָּךְ כָּתוּב (דברים יט) עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים יָקוּם דָּבָר, וְאֵין דָּבָר אֶלָּא עוֹלָם, שֶׁכָּתוּב (תהלים לג) בִּדְבַר ה' שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ וְכוּ'. וְאִם אֵין שְׁנַיִם - הֲרֵי יֵשׁ אֶחָד, וַאֲנִי הוּא, שֶׁכָּתוּב (משלי י) וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה יָצָא קוֹל מִן הַשָּׁמַיִם וְאָמַר: אַשְׁרֵי חֶלְקְךָ, רַבִּי שִׁמְעוֹן, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא גּוֹזֵר לְמַעְלָה, וְאַתָּה מְבַטֵּל לְמַטָּה. בְּוַדַּאי עָלֶיךָ כָּתוּב (תהלים קמה) רְצוֹן יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה.

פרשת תולדות

(בראשית כה) וַיֹּאמֶר עֵשָׂו אֶל יַעֲקֹב הַלְעִיטֵנִי נָא מִן הָאָדֹם הָאָדֹם הַזֶּה. אַמַּאי כְּתִיב תְּרֵי זִמְנֵי הָאָדוֹם. אֶלָּא, בְּגִין דְּכָל מַה דְּאִית לֵיהּ אֱדוֹם, הוּא אָדוֹם, כְּדְבָר אַחֵר (שם) וַיֵּצֵא הָרִאשׁוֹן אַדְמוֹנִי. וְתַבְשִׁילָא דִּילֵיהּ אָדוֹם, דִּכְתִיב הַלְעִיטֵנִי נָא מִן הָאָדֹם הָאָדֹם הַזֶּה. וְאַרְעָא דִּילֵיהּ אֲדוּמָה, דִּכְתִיב אַרְצָה שֵׂעִיר שְׂדֵה אֱדוֹם. וְגוּבְרִין דִּילֵיהּ אֲדוּמִין, דִּכְתִיב (בראשית לו) הוּא עֵשָׂו אֲבִי אֱדוֹם. וּמַאן דְּזַמִּין לְאִתְפָּרְעָא מִנֵּיהּ אָדוֹם, דִּכְתִיב דּוֹדִי צַח וְאָדוֹם. וּלְבוּשֵׁיהּ אָדֹם, דִּכְתִיב (ישעיה סג) מַדּוּעַ אָדֹם לִלְבוּשֶׁךָ, וּכְתִיב (שם) מִי זֶה בָּא מֵאֱדוֹם.

וַיֹּאמֶר עֵשָׂו אֶל יַעֲקֹב הַלְעִיטֵנִי נָא מִן הָאָדֹם הָאָדֹם הַזֶּה (בראשית כה). למה כתוב פעמים האדם? אלא משום שכל מה שיש לו אֱדוֹם, הוא אָדם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם) וַיֵּצֵא הָרִאשׁוֹן אַדְמוֹנִי. וְתַבְשִׁילוֹ אָדֹם, שֶׁכָּתוּב הַלְעִיטֵנִי נָא מִן הָאָדֹם הָאָדֹם הַזֶּה, וְאַרְצוֹ אֲדָמָה, שֶׁכָּתוּב (שם לב) אַרְצָה שֵׂעִיר שְׂדֵה אֱדוֹם. וַאֲנָשָׁיו אֲדָמִים, שֶׁכָּתוּב (שם לו) הוּא עֵשָׂו אֲבִי אֱדוֹם. מִי שֶׁעָתִיד לְהִפָּרַע מִמֶּנּוּ אֱדוֹם, שֶׁכָּתוּב דּוֹדִי צַח וְאָדֹם. וּלְבוּשׁוֹ אָדֹם, שֶׁכָּתוּב (ישעיה סג) מַדּוּעַ אָדֹם לִלְבוּשֶׁךָ, וְכָתוּב (שם) מִי זֶה בָּא מֵאֱדוֹם.

סִתְרֵי תוֹרָה תָּא חֲזֵי, שִׁבְעָה יוֹמִין עִלָּאִין, בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעָלְמָא. וַעֲלַיְיהוּ שַׁתֵּיל וּבְנֵי עָלְמִין. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (שמות כ) כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה', וְלֹא כְתִיב בְּשִׁשֶּׁת.

בֹּא וּרְאֵה, שִׁבְעָה יָמִים עֶלְיוֹנִים בָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּעוֹלָם, וַעֲלֵיהֶם שָׁתַל וּבָנָה עוֹלָמוֹת. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שמות כ) כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה', וְלֹא כָתוּב בְּשִׁשֶּׁת.

וְלָקֵבִיל אִינּוּן שִׁבְעָה יוֹמִין עִלָּאִין, בָּרָא בְּאַרְעָא שִׁבְעָה זִכְאֵי קִשׁוֹט, לְקַיְימָא לוֹן, וּלְאַנְהָרָא לוֹן, כָּל חַד וְחַד לְקָבֵיל יוֹמֵיהּ. וְשָׁתֵיל לְהוֹ, כָּל חַד וְחַד בְּדָרָא דְּאִתְחֲזֵי לֵיהּ. וְאִינּוּן אֲבָהָן דְּעָלְמָא, אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב וְיוֹסֵף וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְדָוִד.

וּכְנֶגֶד אוֹתָם שִׁבְעָה יָמִים עֶלְיוֹנִים, בָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּאָרֶץ שִׁבְעָה צַדִּיקֵי אֱמֶת, לְקַיֵּם אוֹתָם וּלְהָאִיר לָהֶם, כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּנֶגֶד יוֹמוֹ. וְשָׁתַל אוֹתָם כָּל אֶחָד בַּדּוֹר הָרָאוּי לוֹ, וְהֵם אָבוֹת הָעוֹלָם, אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב וְיוֹסֵף וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְדָוִד.

וְאִינּוּן אִיקָרוֹן הָרִים, הָרְרֵי קֶדֶם, דְּאִינּוּן תַּלְיָין מֵאִינּוּן שִׁבְעָה יוֹמִין עִילָּאִין דְּאֲמַרַן. ו' יוֹמֵי בְּרֵאשִׁית, וְז' דְּקְיְימָא קַמַּיְיהוּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (זכריה יב) וּבֵית דָּוִד כֵּאלֹהִים כְּמַלְאַךְ ה' לִפְנֵיהֶם.

וְהֵם נִקְרָאִים הָרִים, הָרְרֵי קֶדֶם, שֶׁהֵם תְּלוּיִים מֵאוֹתָם שִׁבְעָה הַיָּמִים הָעֶלְיוֹנִים שֶׁאָמַרְנוּ. שֵׁשֶׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית, וְשִׁבְעָה שֶׁעוֹמֶדֶת וְהוֹלֶכֶת לִפְנֵיהֶם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (זכריה יב) וּבֵית דָּוִד כֵּאלֹהִים כְּמַלְאַךְ ה' לִפְנֵיהֶם.

וְאַף עַל גַּב דְּאִיהוּ שְׁבִיעָאָה, רְבִיעָאָה אִיהוּ בְּיוֹמִין. וְיוֹסֵף אִיהוּ שְׁבִיעָאָה. אֲבָל כַּד אִתְכְּלִילַת בֵּיהּ בְּיוֹסֵף, וְיַהֲיב לֵיהּ תּוֹסֶפֶת תַּפְנוּקָא מִבֵּי מַלְכָּא, אִקְרֵי אוֹף אִיהִי שְׁבִיעָאָה.

וְאַף עַל גַּב שֶׁהוּא שְׁבִיעִי, רְבִיעִי הוּא בַּיָּמִים. וְיוֹסֵף הוּא הַשְּׁבִיעִי. אֲבָל כַּאֲשֶׁר הִיא נִכְלֶלֶת בְּיוֹסֵף, וְנוֹתֶנֶת לוֹ תּוֹסֶפֶת תַּפְנוּק מִבֵּית הַמֶּלֶךְ, אַף הִיא נִקְרֵאת שְׁבִיעִית.

וְכָלְהוֹ אֲחִידוּ בַּה בִּשְׁכִינְתָּא, בְּרָזָא דְּשִׁבְעָה. בְּגִין דִּשְׁכִינְתָּא אִיקְרֵי בַּת שֶׁבַע. בַּת מֵאִימָא עִילָּאָה, דְּאִיהִי כְּלָלָא דְּשֶׁבַע דַּרְגִּין דְּעִמַּהּ. וְאִיהִי דַּרְגָּא דְּצֶדֶק, עֶשְׂרָאָה דְּאִינּוּן סְפִירִין, דְּאִיקְרֵי בְּהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

וְכֻלָּם אֲחוּזִים בַּשְּׁכִינָה בְּסוֹד שֶׁל שִׁבְעָה, מִשּׁוּם שֶׁהַשְּׁכִינָה נִקְרֵאת בַּת שֶׁבַע, בַּת מִן הָאֵם הָעֶלְיוֹנָה, שֶׁהִיא הַכְּלָל שֶׁל שֶׁבַע הַדְּרָגוֹת שֶׁעִמָּהּ, וְהִיא הַדַּרְגָּה שֶׁל צֶדֶק, הָעֲשִׂירִית שֶׁל אוֹתָן הַסְּפִירוֹת שֶׁבָּהֶם נִבְרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

וְאִיקְרֵי שְׁבִיעָאָה בִּקְרָא, (דברי הימים א כט) דִּלְךָ ה' הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת וְהַנֵּצַח וְהַהוֹד כִּי כֹל וכו', עַד הַמַּמְלָכָה. וּמַאי טַעְמָא, וְהָא רְבִיעָאָה הִיא לְיוֹמֵי. אֶלָּא בְּגִין דְּאִיהִי נְטִיעָה בַּתְרָאָה, וְאִתְכְּלִילַת בִּשְׁבִיעָאָה, בְּגִין כָּךְ נָטְלָה שְׁמֵיהּ, וְכוֹלָּא חַד.

וְנִקְרֵאת שְׁבִיעִית בַּכָּתוּב, (ד"ה א כט) לְךָ ה' הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת וְהַנֵּצַח וְהַהוֹד כִּי כֹל וְכוּ', עַד הַמַּמְלָכָה. וּמָה הַטַּעַם, וַהֲרֵי רְבִיעִית הִיא לַיָּמִים? אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁהִיא הַנְּטִיעָה הָאַחֲרוֹנָה וְנִכְלֶלֶת בַּשְּׁבִיעִית, מִשּׁוּם כָּךְ נָטְלָה אֶת שְׁמוֹ, וְהַכֹּל אֶחָד.

וְכָל חַד וְחַד מֵאֲבָהָן, יָדַע לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מִגּוֹ אַסְפַּקְלַרְיָא דִילֵיהּ. אַבְרָהָם יָדַע לֵיהּ, מִגּוֹ חֶסֶד, דְּאִיהוּ מִדַּת הַגְּדוּלָּה, מִדַּת הַחֶסֶד, יְמִינָא דְמַלְכָּא. וְעַל דָּא אַחִיד בָּהּ, וְלָא שָׁבִיק לָהּ לְעָלְמִין, וְעָבִיד טִיבוּ עִם בְּנֵי נָשָׁא, וְאוֹקְמוּהָ. דְּהָא עוֹבָדוֹי סְלִיקוּ לֵיהּ בְּהַאי דַּרְגָּא.

וְכָל אֶחָד וְאֶחָד מִן הָאָבוֹת הִכִּיר אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִתּוֹךְ הָאַסְפַּקְלַרְיָה שֶׁלּוֹ. אַבְרָהָם הִכִּיר אוֹתוֹ מִתּוֹךְ חֶסֶד, שֶׁהִיא מִדַּת הַגְּדֻלָּה, מִדַּת הַחֶסֶד, יְמִינוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ, וְעַל כֵּן אָחַז בָּהּ וְלֹא הִשְׁאִירָהּ לְעוֹלָמִים, וְעָשָׂה טוֹב עִם בְּנֵי אָדָם, וּפֵרְשׁוּהָ, שֶׁהֲרֵי מַעֲשָׂיו הֶעֱלוּ אוֹתוֹ לַדַּרְגָּה הַזּוֹ.

יִצְחָק יָדַע לֵיהּ בְּדַרְגָּא דִּגְבוּרָה, דְּאִקְרֵי פַּחַד יִצְחָק, וְדָחִיל לֵיהּ לְעָלְמִין. יַעֲקֹב יָדַע לֵיהּ מִגּוֹ דַּרְגָּא דְּתִפְאֶרֶת. דְּאִיהוּ כְּלִיל מֵחֶסֶד וּמִפַּחַד, וְאִקְרֵי אֱמֶת, וְאַחִיד בַּהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (מיכה ז) תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב.

יִצְחָק הִכִּירוֹ בְּדַרְגַּת הַגְּבוּרָה, שֶׁנִּקְרֵאת פַּחַד יִצְחָק, וּפָחַד מִמֶּנּוּ לְעוֹלָמִים. יַעֲקֹב הִכִּיר אוֹתוֹ מִתּוֹךְ דַּרְגַּת הַתִּפְאֶרֶת, שֶׁהוּא כָּלוּל מֵחֶסֶד וּמִפַּחַד, וְנִקְרָא אֱמֶת, וְאָחוּז בָּהּ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (מיכה ז) תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב.

יוֹסֵף יָדַע לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִגּוֹ הַהִיא אִסְפַּקְלַרְיָא, דְּאִקְרֵי כֹּל. וְעַל דָּא אִיקְרֵי יוֹסֵף כְּלְכֵל, דִּכְתִיב (בראשית מז) וַיְכַלְכֵּל יוֹסֵף. וְאִיקְרֵי יְסוֹד עוֹלָם.

יוֹסֵף הִכִּיר אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִתּוֹךְ הָאַסְפַּקְלַרְיָה הַהִיא שֶׁנִּקְרֵאת כֹּל, וְעַל כֵּן נִקְרָא יוסף כַּלכל, שֶׁכָּתוּב (בראשית מז) וַיְכַלְכֵּל יוֹסֵף, וְנִקְרָא יְסוֹד עוֹלָם.

מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אִינוּן תְּרֵין כְּרוּבִין, דְּאִשְׁתְּמַע קָלָא דִּלְעֵילָּא מִבֵּינַיְיהוּ, וְעַל דָּא אִתְיְיהִיבַת אוֹרַיְיתָא עַל יְדֵיהוּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, וְנוֹעַדְתִּי לְךָ שָׁם וְדִבַּרְתִּי אִתְּךָ וְגוֹמֵר. וְאִינוּן תְּרֵין כְּרוּבִין דִּלְעֵילָּא, אִינוּן נָצַח וְהוֹד, וְאִינוּן תְּרֵין סַמְכִין דְּגוּפָּא.

מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן הֵם שְׁנֵי כְרוּבִים, שֶׁנִּשְׁמָע הַקּוֹל שֶׁלְּמַעְלָה מִבֵּינֵיהֶם, וְעַל כֵּן נִתְּנָה תוֹרָה עַל יְדֵיהֶם. וְזהוּ שֶׁכָּתוּב (שמות כה) וְנוֹעַדְתִּי לְךָ שָׁם וְדִבַּרְתִּי אִתְּךָ וְגוֹמֵר. וְהֵם שְׁנֵי הַכְּרוּבִים שֶׁלְּמַעְלָה, הֵם נֶצַח וְהוֹד, וְהֵם שְׁנֵי תּוֹמְכֵי הַגּוּף.

כְּגַוְונָא דָא, אִית לֵהּ לְמַטְרוֹנִיתָא לְתַתָּא, תְּרֵין כְּרוּבִין תְּחוֹתֹהָ, דְּיָנְקִין מִינָהּ. וְאִינוּן עִילָּאִין וַדַּאי, עַל אֲרוֹן הָעֵדוּת, דְּאִיקְרֵי צֶדֶק, אֲרוֹנָא דְעֵדוּת. וּמַאן עֵדוּת, דָּא יוֹסֵף, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים פא) עֵדוּת בִּיהוֹסֵף שָׂמוֹ. וְאִיקְרֵי תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, וְהַאי אֲרוֹנָא תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה.

כְּמוֹ כֵן יֵשׁ לָהּ לַגְּבִירָה לְמַטָּה שְׁנֵי כְרוּבִים תַּחְתֶּיהָ, שֶׁיּוֹנְקִים מִמֶּנָּה, וְהֵם עֶלְיוֹנִים וַדַּאי, עַל אֲרוֹן הָעֵדוּת, שֶׁנִּקְרָא צֶדֶק אֲרוֹן הָעֵדוּת. וּמִי הָעֵדוּת? זֶה יוֹסֵף, וְזהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים פא) עֵדוּת בִּיהוֹסֵף שָׂמוֹ. וְנִקְרָא תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, וְהָאֲרוֹן הַזֶּה תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה.

תָּא חֲזֵי, כָּל אִינוּן אֲבָהָן עִילָּאִין דַּאֲחִידָן לְעֵילָּא, רְמִיזִין כֻּלְּהוֹ בַּתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, תּוֹרַת ה'. וְדָוִד דְּאִיהוּ אֶחָיד בְּבְרִייָתָא, דְּאִיהִי תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, רְמִיזָא בְּדִבְרֵי קַבָּלָה. וּבְגִין כָּךְ אִקְרֵי קַבָּלָה, דְּמִקַּבֶּלֶת נְהִירוּ מִתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, דְּאִיקְרֵי צַדִּיק, וְאִיקְרֵי יוֹסֵף, וְאִיקְרֵי כֹּל.

בֹּא וּרְאֵה, כָּל אוֹתָם אָבוֹת עֶלְיוֹנִים שֶׁאֲחוּזִים לְמַעְלָה, כֻּלָּם רְמוּזִים בַּתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, תּוֹרַת ה', וְדָוִד שֶׁהוּא אָחוּז בַּבְּרַיְיתָא, שֶׁהִיא תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, רָמוּז בְּדִבְרֵי קַבָּלָה, וּמִשּׁוּם כָּךְ נִקְרֵאת קַבָּלָה, שֶׁמְּקַבֶּלֶת אוֹר מִתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, שֶׁנִּקְרָא צַדִּיק, וְנִקְרָא יוֹסֵף, וְנִקְרֵאת כֹּל.

וְאִינוּן תְּרֵין כְּרוּבִין עִילָּאִין, קָיְימִין עַל הַהוּא סַהֲדוּתָא דַּאֲרוֹנָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (דברי הימים א כט) וְהַגֶּצַח וְהַהוֹד, כִּי כֹל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ, וְדָא אִיהוּ סִיּוּמָא דִּשְׁמַיָּא וּמְזַוֵּג לְהַאי אֶרֶץ.

וְאוֹתָם שְׁנֵי הַכְּרוּבִים הָעֶלְיוֹנִים עוֹמְדִים עַל אוֹתוֹ אֲרוֹן הָעֵדוּת. וְזהוּ שֶׁכָּתוּב וְהַנֶּצַח וְהַהוֹד כִּי כֹל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ, וְזֶהוּ סִיּוּם שֶׁל הַשָּׁמַיִם, וּמְזַוֵּג לָאָרֶץ הַזּוֹ.

וְהָכִי הוּא, דְּכָל מַה שֶּׁבָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵילָּא, בָּרָא לְקַבְלֵיהּ לְתַתָּא. וְיוֹסֵף אִקְרֵי עֵדוּת, הֲדָא הוּא דִכְתִיב עֵדוּת בִּיהוֹסֵף שָׂמוֹ. וְעַל דָּא שְׁמָא דְיוֹסֵף שְׁלִים בְּכֹלָּא לְעֵילָּא וְתַתָּא.

וְכָךְ הוּא, שֶׁכָּל מַה שֶּׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא - בָּרָא כְּנֶגְדּוֹ לְמַטָּה. וְיוֹסֵף נִקְרָא עֵדוּת, וְזהוּ שֶׁכָּתוּב עֵדוּת בִּיהוֹסֵף שָׂמוֹ, וְעַל כֵּן שְׁמוֹ שֶׁל יוֹסֵף שָׁלֵם בַּכֹּל, לְמַעְלָה וּלְמַטָּה.

וְעַל דָּא תָּנִינָן, אֲרוֹן דְּיוֹסֵף וְאָרוֹן דִּשְׁכִינְתָּא, בַּהֲדֵי הֲדָדֵי הֲווֹ אָזְלִין בְּמַדְבְּרָא, וַהֲווּ כּוּלֵּי עָלְמָא אָמְרֵי מַה טִיבָן שֶׁל שְׁנֵי אֲרוֹנוֹת אֵלּוּ. וּמְתִיבִין לוֹן, קַיְימִים זֶה מַה שֶּׁכָּתוּב בָּזֶה. קַיְי"ם וַדַּאי, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי י) וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם, אֵיהוּ קַיּוּמָא דְעָלְמָא.

וְעַל זֶה שְׁנֵינוּ, אָרוֹן שֶׁל יוֹסֵף וַאֲרוֹן הַשְּׁכִינָה הָיוּ הוֹלְכִים יַחַד בַּמִּדְבָּר, וְכָל הָעוֹלָם הָיוּ אוֹמְרִים: מַה טִּיבָם שֶׁל שְׁנֵי אֲרוֹנוֹת הָאֵלּוּ? וּמְשִׁיבִים לָהֶם: קַיָּם זֶה מַה שֶּׁכָּתוּב בָּזֶה. קַיָּ"ם וַדַּאי, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (משלי י) וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם, הוּא הַקִּיּוּם שֶׁל הָעוֹלָם.

אַתָּא דָּוִד וְאִיהוּ שְׁבִיעָאָה, דַּאֲבָהָן אְחִיד בַּהּ, בְּהַאי בַּת שֶׁבַע, דְּאִיהִי מַמְלָכָה, וְלָא שָׁבִיק לָהּ לְעָלְמִין. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (יחזקאל לז) וְדָוִד עַבְדִּי נָשִׂיא לָהֶם לְעוֹלָם. וּכְתִיב, (תהלים פט) כִּסְאוֹ כַּשֶּׁמֶשׁ נֶגְדִּי. וְכָל דָּא אוֹלִיף לָן אוֹרַיְיתָא, דְּכָלְהוֹ אֲחִידָן בַּהּ בִּשְׁכִינְתָּא בְּרָזָא דְּשֶׁבַע.

בָּא דָּוִד, שֶׁהוּא הַשְּׁבִיעִי, שֶׁהָאָבוֹת אֲחוּזִים בּוֹ, בְּבַת שֶׁבַע הַזּוֹ, שֶׁהִיא מַמְלָכָה, וְלֹא עָזַב אוֹתָהּ לְעוֹלָמִים. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (יחזקאל לז) וְדָוִד עַבְדִּי נָשִׂיא לָהֶם לְעוֹלָם, וְכָתוּב (תהלים פט) כִּסְאוֹ כַּשֶּׁמֶשׁ נֶגְדִּי. וְכָל זֶה לִמְּדָה אוֹתָנוּ הַתּוֹרָה, שֶׁכֻּלָּם אֲחוּזִים בַּשְּׁכִינָה בַּסּוֹד שֶׁל שֶׁבַע.

תָּא חֲזֵי, אַבְרָהָם בּוּצִינָא קַדִּישָׁא דְעָלְמָא, כַּד בָּעָא לְסַלָּקָא לְדַרְגֵּיהּ, לָא יָכִיל, עַד דְּסָלֵיק וְאִשְׁתְּמוֹדַע בְּאִינּוּן תְּלַת דַּרְגִּין עִילָּאִין דַּעֲלֵיהּ, דְּהַהוּא חוּלָקָא דִילֵיהּ.

בֹּא וּרְאֵה, אַבְרָהָם הַמָּאוֹר הָרִאשׁוֹן הַקָּדוֹשׁ שֶׁל הָעוֹלָם, כְּשֶׁרָצָה לַעֲלוֹת לְדַרְגָּתוֹ, לֹא יָכֹל, עַד שֶׁעָלָה וְנוֹדַע בְּאוֹתָן שְׁלֹשׁ הַדְּרָגוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת שֶׁעָלֶיהָ, שֶׁל אוֹתוֹ הַחֵלֶק שֶׁלּוֹ.

כֵּיוָן דְּסָלֵיק וְאִשְׁתְּמוֹדַע לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מִגּוֹ אִינּוּן תְּלַת דַּרְגִּין, דְּעִם אִינּוּן שִׁבְעָה, דְּאִיקָּרוֹן כֶּתֶר עֶלְיוֹן חָכְמָה בִּינָה, וְאִינּוּן שְׁלֵימוּ דְּעֶשֶׂר סְפִירָן, דְּאִיקָּרֵי בְּהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְכֵיוָן דְּסָלֵיק אַחַר כַּךְ בְּאִינּוּן תְּלָתָא, דְּאִינּוּן עַתִּיקָא וְאַבָּא וְאִימָּא, דְּנָגִיד מִנְּהוֹן נְהִירוּ לְתַתָּא, כְּדֵין אַחִיד לְחוּלָקֵיהּ, הַהוּא דַּרְגָּא דְּתְחוֹתַיְיהוּ דְּאִינּוּן תְּלָתָא, דְּאִיקָּרֵי חֶסֶד.

כֵּיוָן שֶׁעָלָה וְהִכִּיר אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִתּוֹךְ אוֹתָן שְׁלֹשׁ הַדְּרָגוֹת שֶׁעִם אוֹתָם הַשִּׁבְעָה, שֶׁהֵם כֶּתֶר עֶלְיוֹן חָכְמָה בִּינָה, וְהֵם הַשְּׁלֵמוּת שֶׁל עֶשֶׂר הַסְּפִירוֹת שְׁנִּקְרָא בָּהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְכֵיוָן שֶׁעָלָה אַחַר כַּךְ בְּאוֹתָם הַשְּׁלֹשָׁה, שֶׁהֵם הָעַתִּיק וְאַבָּא וְאִמָּא, שֶׁשּׁוֹפֵעַ מֵהֶם אוֹר לְמַטָּה, אָז אָחַז לְחֶלְקוֹ אֶת אוֹתָהּ דַּרְגָּה שֶׁתַּחְתֵּיהֶם שֶׁל אוֹתָם הַשְּׁלֹשָׁה, שֶׁנִּקְרֵאת חֶסֶד.

וְכָלְהוֹ אַדְבֵּיק לוֹן, מִגּוֹ אַסְפַּקְלַרְיָא דְּשַׁלְטָא בְּלֵילְיָא, דִּבְהוֹ מַמָּשׁ לָא הֲוָה בַּר נָשׁ דְּיִדַּע כְּלוּם. וְעַל דָּא תָּנִינָן, בֶּן שְׁלֹשָׁה שָׁנִים, הִכִּיר אַבְרָהָם אֶת בּוֹרְאוֹ, בֶּן שְׁלֹשָׁה דַּיְיקָא.

וְאֶת כֻּלָּם הִשִּׂיג מִתּוֹךְ הָאַסְפַּקְלַרְיָה שֶׁשּׁוֹלֶטֶת בַּלַּיְלָה, שֶׁבָּהֶם וַדַּאי לֹא הָיָה אָדָם שֶׁיּוֹדֵעַ כְּלוּם. וְעַל זֶה שְׁנֵינוּ, בֶּן שְׁלֹשׁ שָׁנִים הִכִּיר אַבְרָהָם אֶת בּוֹרְאוֹ. בֶּן שְׁלֹשׁ דַּוְקָא.

וְתָא חֲזֵי, רָזָא דְּהַנֵּי שְׁלֹשָׁה שְׁנִין, וְלָא פָּחוֹת, בְּגִין דִּשְׁכִינְתָּא אִקְרֵי בַּת שֶׁבַע, וְלָא יָכִיל לְאִתְקָרְבָא בַּהֲדָהּ, עַד דְּסָלֵיק בְּאִינּוּן תְּלַת דַּרְגִּין עִילָּאִין, דְּעִם אִינּוּן ז', לְאִשְׁתְּמוֹדְעָא מִגַּוָּון, וּלְאִתְנַהֲרָא בְּכָל מַאי דְּאִיהוּ לְתַתָּא, וְג' וְז', הָא עֶשֶׂר דַּרְגִּין עִלָּאִין, רָזָא דִּשְׁמַע דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

וּבֹא רְאֵה סוֹד שֶׁל שְׁלֹשׁ הַשָּׁנִים הָלָלוּ, וְלֹא פָּחוֹת, מִשּׁוּם שֶׁהַשְּׁכִינָה נִקְרֵאת בַּת שֶׁבַע, וְלֹא יָכוֹל לִקְרֹב אֵלֶיהָ עַד שֶׁיַּעֲלֶה בְּאוֹתָן שְׁלֹשׁ דְּרָגוֹת עֶלְיוֹנוֹת שֶׁעִם אוֹתָן הַשֶּׁבַע, לְהִוָּדַע מִתּוֹכָן, וּלְהָאִיר בְּכָל מַה שֶּׁהוּא לְמַטָּה, שְׁלֹשׁ וְשֶׁבַע. הֲרֵי עֶשֶׂר דְּרָגוֹת עֶלְיוֹנוֹת הַסּוֹד שֶׁל הַשֵּׁם שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

וְכֵיוָן דְּהַוָה מִתְנַהֵיר בְּאִינוּן שְׁלֹשָׁה, בָּעָא לְסַלְקָא בְּאִינוּן שֶׁבַע, בְּרָזָא דִּכְתִיב, (בראשית כא) וַיַּצֵּב אַבְרָהָם אֶת שֶׁבַע כִּבְשֹׁת הַצֹּאן. וְרָזָא דָא רָמִיז לַאֲבִימֶלֶךְ, דְּלָא יִשְׁלְטוּן עֲלֵיהוֹן בְּנוֹי, עַד דְּיִשְׁתְּלִימוּ אִינוּן שִׁבְעָה זַכָּאֵי קְשׁוֹט בְּיִשְׂרָאֵל, לְקַבֵּיל אִינוּן שִׁבְעָה דַּרְגִּין דִּלְעֵילָא.

וְכֵיוָן שֶׁהָיָה מוּאָר בְּאוֹתָן הַשָּׁלֹשׁ, רָצָה לַעֲלוֹת בְּאוֹתָן הַשֶּׁבַע, בְּסוֹד הַכָּתוּב (בראשית כא) וַיַּצֵּב אַבְרָהָם אֶת שֶׁבַע כִּבְשֹׁת הַצֹּאן. וְסוֹד זֶה רָמַז לַאֲבִימֶלֶךְ, שֶׁלֹּא יִשְׁלְטוּ עַל בָּנָיו עַד שֶׁיִּשְׁתַּלְּמוּ אוֹתָם שִׁבְעַת צַדִּיקֵי הָאֱמֶת בְּיִשְׂרָאֵל, כְּנֶגֶד שֶׁבַע הַדְּרָגוֹת שֶׁל מַעְלָה.

כֵּיוָן דְּיִשְׁתְּלִימוּ, יָתֵיב עָלְמָא תַּתָּאָה כְּגַוְונָא דְּעָלְמָא עִילָּאָה. בְּקִיּוּמָא שְׁלִים. וְיֵיתֵי דָּוִד, דְּאִיהוּ שְׁבִיעָאָה, וְיִתְעַר לְהַהִיא בַּת שֶׁבַע דִּלְעֵילָא, דְּאִיהִי נָקְמָא נְקָמַתְהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, וְיִתְפְּרַע מִנְּהוֹן.

כֵּיוָן שֶׁיִּשְׁתַּלְּמוּ, יֵשֵׁב הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן כְּמוֹ הָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן, בְּקִיּוּם שָׁלֵם. וְיָבֹא דָּוִד, שֶׁהוּא שְׁבִיעִי, וְיעוֹרֵר אֶת אוֹתָהּ בַּת שֶׁבַע שֶׁלְּמַעְלָה, שֶׁהִיא נוֹקֶמֶת אֶת נְקָמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְיִפְרַע מֵהֶם.

הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שמואל ב ח) וַיְהִי אַחֲרֵי כֵן וַיַּךְ דָּוִד אֶת פְּלִשְׁתִּים וַיַּכְנִיעֵם וַיִּקַּח דָּוִד אֶת מֶתֶג הָאַמָּה מִיַּד פְּלִשְׁתִּים. מַאי וַיְהִי אַחֲרֵי כֵן. בְּתַר דְּאִשְׁתְּלִימוּ יִשְׂרָאֵל, וַהֲווּ כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָא, כְּדֵין וַיַּךְ דָּוִד אֶת פְּלִשְׁתִּים וַיַּכְנִיעֵם. דְּהָא עַד הַשְׁתָּא לָא יָכִילוּ יִשְׂרָאֵל לְמִיתְבַּר תּוֹקְפֵיהוֹן, וְהָא אִיתְעָרוּ חַבְרַיָּיא בְּהַהוּא מֶתֶג הָאַמָּה, וְאוֹקְמוּהָ.

זְהוּ שֶׁכָּתוּב (שמואל ב ח) וַיְהִי אַחֲרֵי כֵן וַיַּךְ דָּוִד אֶת פְּלִשְׁתִּים וַיַּכְנִיעֵם, וַיִּקַּח דָּוִד אֶת מֶתֶג הָאַמָּה מִיַּד פְּלִשְׁתִּים. וּמַה זֶּה וַיְהִי אַחֲרֵי כֵן? אַחַר שֶׁנִּשְׁלְמוּ יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ כְּמוֹ שֶׁלְּמַעְלָה, אָז - וַיַּךְ דָּוִד אֶת פְּלִשְׁתִּים וַיַּכְנִיעֵם. שֶׁהֲרֵי עַד עַתָּה לֹא יָכְלוּ יִשְׂרָאֵל לִשְׁבֹּר אֶת כֹּחָם, וַהֲרֵי הִתְעוֹרְרוּ הַחֲבֵרִים בְּאוֹתוֹ מֶתֶג הָאַמָּה, וּפֵרְשׁוּהָ.

וְתָא חֲזֵי, הַאי דְּרָמַז לֵיהּ אַבְרָהָם בְּכִבְשׂוֹת הַצֹּאן, וְלֹא בְּעִזִּים, וְלֹא בְּמִילֵי אַחֲרִינֵי, בְּגִין דְּאִינוּן מִסְטָרָא דְּחֶסֶד, מֵאִינוּן מְמַנָּן דְּיָנְקִין מִסִּטְרָא דְּחֶסֶד, יְנִיקִין לְתַתָּא אִינוּן כְּבָשִׂים, תְּחוֹת שׁוּלְטָנֵיהוֹן. וְאַבְרָהָם אָחִיד לְחוּלָקֵיהּ מִדַּת הַחֶסֶד, וְכוֹלָּא בְּרָזָא דְּחָכְמְתָא.

וּבֹא רְאֵה, זֶה שֶׁרָמַז לוֹ אַבְרָהָם בְּכִבְשׂוֹת הַצֹּאן, וְלֹא בְּעִזִּים וְלֹא בְּדְבָרִים אֲחֵרִים, מִשּׁוּם שֶׁהֵם מִצַּד הַחֶסֶד. מֵאוֹתָם הַמְמֻנִּים שֶׁיּוֹנְקִים מִצַּד הַחֶסֶד, יוֹנְקִים לְמַטָּה אוֹתָם כְּבָשִׂים, תַּחַת שִׁלְטוֹנָם. וְאַבְרָהָם אָחַז לְחֶלְקוֹ אֶת מִדַּת הַחֶסֶד, וְהַכֹּל בְּסוֹד הַחָכְמָה.

וְעַל דָּא תְּנִינָן, מַאן דְּשָׁרֵי גּוֹ עָאנָא, לָא מִסְתַּכֵּן לְעָלְמִין. וְאִי אִיהוּ שָׁרֵי גּוֹ עִזַּיָּא, וְרָעֵי לוֹן, כַּמָּה גַּרְדִּינֵי נִימוּסִין, יָתְבִין לְקַבְלֵיהּ לְאַסְטָאָה לֵיהּ, בְּגִין דְּאִינוּן מִסְטָרָא דִּדְיָנָא קַשְׁיָא.

וְעַל כֵּן שָׁנִינוּ, מִי שֶׁשָּׁרוּי בְּתוֹךְ הַצֹּאן, לֹא מִסְתַּכֵּן לְעוֹלָמִים, וְאִם הוּא שָׁרוּי בְּתוֹךְ הָעִזִּים וְרוֹעֶה אוֹתָם, כַּמָּה שׁוֹמְרֵי הַחֻקִּים יוֹשְׁבִים כְּנֶגְדּוֹ לְהַסְטוֹת אוֹתוֹ, מִשּׁוּם שֶׁהֵם מִצַּד הַדִּין הַקָּשֶׁה.

אֲבָל כַּד אַתָא יִצְחָק לְמִגְזַר עִמֵּיהּ קְיָים, גָּזַר עִמֵּיהּ בִּשְׁבוּעָה, דְּאִתְגַּלְיָיא מִגּוֹ הַהִיא בֵּירָא, דִּכְתִיב (בראשית כו) וַיִּקְרָא אוֹתָהּ שִׁבְעָה.

אֲבָל כְּשֶׁבָּא יִצְחָק לִכְרוֹת עִמּוֹ בְּרִית, כָּרַת עִמּוֹ בִּשְׁבוּעָה, בַּשְּׁכִינָה שֶׁהִתְגַּלְּתָה מִתּוֹךְ אוֹתָהּ הַבְּאֵר, שֶׁכָּתוּב (בראשית כו) וַיִּקְרָא אוֹתָהּ שִׁבְעָה.

תָּא חֲזֵי, אַבְרָהָם קָרָא לֵהַהִיא בֵּירָא דְמַיִין, בְּאֵר שָׁבַע. יִצְחָק קָרָא לָהּ, שִׁבְעָה. מַה בֵּין הַאי לְהַאי. אֶלָּא בְּגִין דְּיִצְחָק אֲחִיד לְחוּלָקֵיהּ דְּרָגָא דְּפַחַד, דְּאִיהוּ דִּינָא, וְעַל דָּא אוֹסִיף בָּהּ ה'. וְה' בְּכָל אֲתַר מְדַת הַדִּין. וְסִימָנָךְ (יחזקאל טז) הֵא דַּרְכֵּךְ בְּרֹאשׁ נָתַתִּי. הָדָא הוּא דִכְתִיב וַיִּקְרָא אוֹתָהּ שִׁבְעָה. דְּלָא עָבַד בְּחוּרְפָּן, כְּמָה דַּעֲבַד אֲבוּהָ, וְכֹלָּא בְּרָזָא דְחָכְמְתָא, וְאוֹסִיף בָּהּ ה', לְאַחֲזָאָה דְּאִיהִי חוּלָקֵיהּ.

בֹּא וּרְאֵה, אַבְרָהָם קָרָא לְאוֹתָהּ בְּאֵר הַמַּיִם הַנּוֹבְעִים, בְּאֵר שָׁבַע. יִצְחָק קָרָא לָהּ שִׁבְעָה. מַה בֵּין זֶה לָזֶה? אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁיִּצְחָק אָחַז לְחֶלְקוֹ אֶת דַּרְגַּת הַפַּחַד, שֶׁהוּא דִּין, וְעַל כֵּן הוֹסִיף בָּהּ ה', וְה' בְּכָל מָקוֹם מִדַּת הַדִּין, וְסִימָנְךָ (יחזקאל טז) הֵא דַּרְכֵּךְ בְּרֹאשׁ נָתַתִּי. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיִּקְרָא אוֹתָהּ שִׁבְעָה, שֶׁלֹּא עָשָׂה בַּכְּבָשִׁים כְּמוֹ שֶׁעָשָׂה אֲבִיו, וְהַכֹּל בְּסוֹד הַחָכְמָה, וְהוֹסִיף בָּהּ ה', לְהַרְאוֹת שֶׁהִיא חֶלְקוֹ.

תָּא חֲזֵי, כַּד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא, בָּרָא לֵיהּ בְּדִינָא. כֵּיוָן דְּחָזָא דְּלָא מִתְקַיֵּים, שְׁתֵּף בֵּיהּ חֶסֶד. הֲדָא הוּא דִכְתִיב כ (בראשית ב) בְּהִבָּרְאָם, בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים, וְאוֹקְמוּהָ בְּאַבְרָהָם אִיתְקַיֵּים עָלְמָא. בְּגִין כְּךָ הַאי בֵּירָא, בֵּיתָא דְעָלְמָא, עַל שְׁמֵיהּ אִיתְקְרֵי. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שם כא) עַל כֵּן קָרָא לַמָּקוֹם הַהוּא בְּאֵר שָׁבַע. אַף עַל גַּב דְּהַאי בֵּירָא אִתְדַּבַּק בְּיִצְחָק, דִּכְתִיב (שם כו) וַיִּקְרָא אוֹתָהּ שִׁבְעָה. שְׁמָהּ בְּאֵר שָׁבַע, סְטָרָא דְאַבְרָהָם, וְלֹא בְּאֵר שִׁבְעָה, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שיר השירים ב) וִימִינוֹ תְּחַבְּקֵנִי.

בֹּא וּרְאֵה, כְּשֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, בָּרָא אוֹתוֹ בְּדִין. כֵּיוָן שֶׁרָאָה שֶׁאֵינוֹ מִתְקַיֵּם, שִׁתֵּף בּוֹ חֶסֶד. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית ב) בְּהִבָּרְאָם, בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים, וּפֵרְשׁוּהָ שֶׁבְּאַבְרָהָם הִתְקַיֵּם הָעוֹלָם. מִשּׁוּם כָּךְ הַבְּאֵר הַזּוֹ, בֵּיתוֹ שֶׁל הָעוֹלָם, עַל שְׁמוֹ נִקְרֵאת. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם כא) עַל כֵּן קָרָא לַמָּקוֹם הַהוּא בְּאֵר שָׁבַע. אַף עַל גַּב שֶׁהַבְּאֵר הַזּוֹ נִדְבְּקָה בְּיִצְחָק, שֶׁכָּתוּב (שם כו) וַיִּקְרָא אוֹתָהּ שִׁבְעָה. שְׁמָהּ בְּאֵר שָׁבַע, צִדּוֹ שֶׁל אַבְרָהָם, וְלֹא בְּאֵר שִׁבְעָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שיר ב) וִימִינוֹ תְּחַבְּקֵנִי.

וְתָא חֲזֵי, ד' מַאיְנוּן שִׁבְעָה זַכָּאֵי קְשׁוֹט, כַּד בָּעוֹ לְאִתְקְרָבָא בִּשְׁכִינְתָּא, בְּרָזָא דְּשֵׁבַע, כֻּלְּהוֹ אִיעָרְעוּ בְּהַאי בְּאֵר, דְּלָא פְּסְקוּ מֵימוֹי לְעָלְמִין.

וּבֹא רְאֵה, אַרְבָּעָה מֵאוֹתָם שִׁבְעָה צַדִּיקֵי אֱמֶת, כְּשֶׁרָצוּ לְהִתְקָרֵב לַשְּׁכִינָה בְּסוֹד שֶׁל שֶׁבַע, כֻּלָּם פָּגְשׁוּ אֶת הַבְּאֵר הַזּוֹ, שֶׁאֵין פּוֹסְקִים מֵימֶיהָ לְעוֹלָמִים.

אַבְרָהָם כָּרֵי לָהּ לְהַאי בֵּירָא, בְּגִין דְּאִיהוּ אוֹלִיף לְכָל בְּנֵי עָלְמָא, דְּיִפְלְחוּן לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְכֵיוָן דְּכָרֵי לָהּ, אַפֵּיק מַיִין נָבְעִין דְּלָא פְּסְקִין לְעָלְמִין.

אַבְרָהָם כָּרָה אֶת הַבְּאֵר הַזּוֹ, מִשּׁוּם שֶׁהוּא לִמֵּד אֶת כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם שֶׁיַּעַבְדוּ אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְכֵיוָן שֶׁכָּרָה אוֹתָהּ, הוֹצִיא מַיִם נוֹבְעִים שֶׁלֹּא פוֹסְקִים לְעוֹלָמִים.

וְכֵיוָן דְּמֵת אַבְרָהָם, מַה כְּתִיב (בראשית כו) וְכָל הַבְּאֵרֹת אֲשֶׁר חָפְרוּ עַבְדֵי אָבִיו בִּימֵי אַבְרָהָם. בְּאֵרֹת כְּתִיב, וְחַד הֲוָה, דִּכְתִיב בְּאֵר שָׁבַע, וְקָרוֹ לֵיהּ בְּאֵרוֹת, דְּמַשְׁמַע דְּסַגִּיאִין הֲווֹ. בְּגִין דְּהַאי בֵּירָא, מִתְחֲזֵי לוֹן לְאֲבָהָן בְּכָל דּוּכְתָּא דַּהֲווֹ אָזְלִין, וַהֲוָה מִתְחֲזֵי לוֹן כְּבִירִין סַגִּיאִין.

וְכֵיוָן שֶׁמֵּת אַבְרָהָם, מַה כָּתוּב? (בראשית כו) וְכָל הַבְּאֵרֹת אֲשֶׁר חָפְרוּ עַבְדֵי אָבִיו בִּימֵי אַבְרָהָם. בְּאֵרֹת כָּתוּב, וְאַחַת הָיְתָה, שֶׁכָּתוּב בְּאֵר שָׁבַע, וְקָרְאוּ לָהּ בְּאֵרֹת, שֶׁמַּשְׁמַע שֶׁרְבּוֹת הָיוּ? מִשּׁוּם שֶׁהַבְּאֵר הַזּוֹ נִרְאֲתָה לְאָבוֹת בְּכָל מָקוֹם שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, וְהָיְתָה נִרְאֵית לָהֶם כְּבוֹרוֹת רַבִּים.

כֵּיוָן דְּמִילְּאוּ פְּלִשְׁתִּים עָפָר, רָזָא דְּאַהֲדְּרוּ בְּנֵי עָלְמָא לַעֲבוֹדָה זָרָה, הֲוָה עָלְמָא שָׁמֵם, דְּלֵית דְּיָדַע לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. כֵּיוָן דְּאָתָא יִצְחָק, מָה כְּתִיב, וַיִּשָּׁב יִצְחָק וַיַּחְפֹּר אֶת בְּאֵרֹת הַמַּיִם אֲשֶׁר חָפְרוּ בִּימֵי אַבְרָהָם אָבִיו. מַאי וַיָּשָׁב, אֶלָּא דְּאָתֵיב עָלְמָא לְתִיקוּנֵיהּ, וְאוֹלִיף לוֹן לִבְנֵי עָלְמָא דְּיֵדְעוּן לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שם כה) וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת אַבְרָהָם וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יִצְחָק בְּנוֹ.

כֵּיוָן שֶׁמִּלְּאוּהָ הַפְּלִשְׁתִּים עָפָר, הַסּוֹד שֶׁחָזְרוּ בְּנֵי הָעוֹלָם לַעֲבוֹדָה זָרָה, הָיָה הָעוֹלָם שָׁמֵם, שֶׁאֵין מִי שֶׁמַּכִּיר אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. כֵּיוָן שֶׁבָּא יִצְחָק, מָה כָּתוּב? (שם) וַיָּשָׁב יִצְחָק וַיַּחְפֹּר אֶת בְּאֵרֹת הַמַּיִם אֲשֶׁר חָפְרוּ בִּימֵי אַבְרָהָם אָבִיו. מַהוּ וַיָּשָׁב? אֶלָּא שֶׁהֵשִׁיב אֶת הָעוֹלָם לְתִקּוּנוֹ, וְלִמֵּד אֶת בְּנֵי הָעוֹלָם שֶׁיְּכִירוּ אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם כה) וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת אַבְרָהָם וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יִצְחָק בְּנוֹ.

וַיֵּשֶׁב יִצְחָק עִם בְּאֵר לַחַי רֹאִ"י, הַאי בֵּירָא מִמַּאן הוּא. מִמַּאן דְּכָל חַיִּין עֵילָאִין וְתַתָּאִין וְקִיּוּמֵיהוֹן תַּלְיָין בֵּיהּ. וְחָזֵי כֹּלָּא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (דניאל ב) יָדַע מַה בַּחֲשׁוֹכָא וּנְהוֹרָא עִמֵּיהּ שְׁרֵא.

וַיֵּשֶׁב יִצְחָק עִם בְּאֵר לַחַי רֹאִ"י, הַבְּאֵר הַזּוֹ מַאֵיפֹה הִיא? מִמִּי שֶׁכָּל הַחַיִּים הָעֶלְיוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים וְקִיּוּמָם תְּלוּיִים בּוֹ וְרוֹאֶה הַכֹּל. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (דניאל ב) יוֹדֵעַ מַה בַּחֲשֵׁכָה וְהָאוֹר עִמּוֹ שׁוֹרֶה.

וְתָא חֲזֵי, אינון עַבְדֵי יִצְחָק בְּגִין דְּאינון מִסְטָרָא דְּדִינָא קַשְׁיָא, כַּד חָפְרוּ לֵהּ, מָה כְּתִיב, שִׂטְנָה, וְהָא אוֹקְמוּהָ, עַד דְּאָתָא אִיהוּ (בראשית כו) וַיַּחְפֹּר בְּאֵר אַחֶרֶת וְגוֹ', וַיִּקְרָא שְׁמָהּ רְחוֹבוֹת וַדַּאי. אֲבָל עַבְדֵי אָבִיו, בְּגִין דְּכָלְהוֹ אַתְיָין מִסִּטְרָא דְּיַמִּינָא, לָא הֲוָה שִׂטְנָא בְּעָלְמָא, וְלָא נָפֵיק דִּינָא בְּהַאי בֵּירָא, לְאַשְׁטָנָא לוֹן, כַּד לָא מַכְשְׁרֵי עוֹבָדֵיהוֹן.

וּבֹא רְאֵה, אוֹתָם עַבְדֵי יִצְחָק, מִשּׁוּם שֶׁהֵם מִצַּד הַדִּין הַקָּשֶׁה, כְּשֶׁחָפְרוּ אוֹתָהּ, מָה כָּתוּב? שִׂטְנָה, וַהֲרֵי פֻּרְשׁוּהָ, עַד שֶׁהוּא בָּא, וַיַּחְפֹּר בְּאֵר אַחֶרֶת וְגוֹ', וַיִּקְרָא שְׁמָהּ רְחוֹבוֹת וַדַּאי. אֲבָל עַבְדֵי אָבִיו, מִשּׁוּם שֶׁכֻּלָּם בָּאִים מִצַּד הַיָּמִין, לֹא הָיְתָה שִׂטְנָה בָּעוֹלָם, וְלֹא יָצָא הַדִּין בַּבְּאֵר הַזּוֹ לְהַשְׂטִין לָהֶם, כְּשֶׁאֵין מַעֲשֵׂיהֶם כְּשֵׁרִים.

וּמֵהַאי בֵּירָא, אִיהוּ פְּתָחָא לְמֵינְדַע לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהלים קיח) פִּתְחוּ לִי שַׁעֲרֵי צֶדֶק אָבֹא בָם אוֹדֶה יָהּ. וְעַד דְּלָא סָלֵיק יִצְחָק מֵעָלְמָא, בָּרִיךְ לֵיהּ לְיַעֲקֹב, וּשְׁלַחוֹ לְחָרָן, לְאִזְדַּוְּגָא. וְכַד אָזֵיל לְחָרָן מַה כְּתִיב (בראשית כט) וַיַּרְא וְהִנֵּה בְּאֵר בַּשָּׂדֶה, כֵּיוָן דְּחָזָא יַעֲקֹב יְקָרָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מִגּוֹ הַהוּא בֵּירָא, דְּאִקְרֵי בְּאֵר שָׁבַע. כְּדֵין אָמַר לֵיהּ לְלָבָן, אֶעֱבָדְךָ שֶׁבַע שָׁנִים בְּרָחֵל בְּתְךָ הַקְּטַנָּה דַּיְיקָא.

וּמֵהַבְּאֵר הַזּוֹ הוּא הַפֶּתַח לְהַכִּיר אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים קיח) פִּתְחוּ לִי שַׁעֲרֵי צֶדֶק אָבֹא בָם אוֹדֶה יָהּ. וְטָרֶם שֶׁיַּעֲלֶה יִצְחָק מִן הָעוֹלָם, בֵּרַךְ אֶת יַעֲקֹב, וּשְׁלָחוֹ לְחָרָן לְהִזְדַּוֵּג, וּכְשֶׁהָלַךְ לְחָרָן, מַה כָּתוּב? (בראשית כט) וַיַּרְא וְהִנֵּה בְּאֵר בַּשָּׂדֶה. כֵּיוָן שֶׁרָאָה יַעֲקֹב אֶת כְּבוֹדוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִתּוֹךְ אוֹתָהּ הַבְּאֵר, שֶׁנִּקְרֵאת בְּאֵר שָׁבַע, אָז אָמַר לְלָבָן אֶעֱבָדְךָ שֶׁבַע שָׁנִים בְּרָחֵל בִּתְךָ הַקְּטַנָּה, דַּוְקָא.

תָּא חֲזֵי, לְקֶבֶל אינון שִׁבְעָה זַכָּאִין, פָּקִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאוֹרַיְיתָא, לְקָרְבָּא קָרְבָּן מוּסָף, בְּשֶׁבַע זְמָנִין בְּשַׁתָּא. בְּגִין לְאוֹסָפָא לְהוֹ עִדּוּנִין וְתַפְנוּקִין מִבֵּי מַלְכָּא, דְּיִשְׁבְּעוּן אֲבָהָן בְּקַדְמֵיתָא, וּבְתַר כֵּן בְּנִין. וְאינון ז' זְמָנִין וְלָא יַתִּיר.

בֹּא וּרְאֵה, כְּנֶגֶד אוֹתָם שִׁבְעָה צַדִּיקִים צִוָּה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בַּתּוֹרָה לְהַקְרִיב קָרְבַּן מוּסָף בְּשֶׁבַע פְּעָמִים בַּשָּׁנָה, כְּדֵי לְהוֹסִיף לָהֶם תַּפְנוּקִים וְעִדּוּנִים מִבֵּית הַמֶּלֶךְ, שֶׁיִּשְׁבְּעוּ אֲבוֹת בָּרִאשׁוֹנָה - וְאַחַר כָּךְ בָּנִים. וְהֵם שֶׁבַע פְּעָמִים וְלֹא יוֹתֵר.

בְּשַׁבַּתָּא לָקֳבֵל צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם, דְּאִקְרֵי שַׁבָּת, לְאוֹסָפָא לֵיהּ עִידּוּנִין מִמּוֹחָא סְתִימָאָה, וּבְרֵישׁ יַרְחָא, לָקֳבֵל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְּאִתְקְרִיאַת סִיהֲרָא.

בְּשַׁבָּת - כְּנֶגֶד צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם, שֶׁנִּקְרָא כֹּל, וְנִקְרָא שַׁבָּת, לְהוֹסִיף לוֹ עִדּוּנִים מִן הַמֹּחַ הַנִּסְתָּר. וּבְרֹאשׁ חֹדֶשׁ - כְּנֶגֶד כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁנִּקְרֵאת לְבָנָה.

וּבְט"ו יוֹמָא לְיַרְחָא קַדְמָאָה, לָקֳבֵיל אַבְרָהָם אֲבוּהוֹן, דְּאִחִיד בְּמִדַּת הַחֶסֶד, וְאִקְרֵי רֹאשׁוֹן. וּבַעֲצֶרֶת דְּבַחֹדֶשׁ הַג', דְּאִתְיְהִיבַת בֵּיהּ אוֹרַיְיתָא בְּשִׁבְעָה קוֹלוֹת, לָקֳבֵיל יַעֲקֹב, דְּאִיהוּ תְּלִיתָאי לַאֲבָהָן, וְאִחִיד בְּקוֹל קוֹל יַעֲקֹב. וּבְרֹאשׁ הַשָּׁנָה, לָקֳבֵיל יִצְחָק, דְּאִתְיְלִיד בֵּיהּ, וְאָנַן מַדְכְּרִינָן בֵּיהּ עֲקֵדַת יִצְחָק, וְאִיהוּ יוֹמָא דְּדִינָא, לָקֳבֵל מִדַּת הַדִּין דְּאִחִיד בַּהּ.

וּבְיוֹם ט"ו לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן - כְּנֶגֶד אַבְרָהָם אֲבִיהֶם, שֶׁאָחוּז בְּמִדַּת הַחֶסֶד וְנִקְרָא רִאשׁוֹן. וּבַעֲצֶרֶת שֶׁבַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי, שֶׁנִּתְּנָה בּוֹ תּוֹרָה בְּשִׁבְעָה קוֹלוֹת - כְּנֶגֶד יַעֲקֹב, שֶׁהוּא שְׁלִישִׁי לָאָבוֹת, וְאָחוּז בַּקּוֹל קוֹל יַעֲקֹב. וּבְרֹאשׁ הַשָּׁנָה - כְּנֶגֶד יִצְחָק שֶׁנּוֹלַד בּוֹ, וְאָנוּ מַזְכִּירִים בּוֹ אֶת עֲקֵדַת יִצְחָק, וְהוּא יוֹם הַדִּין, כְּנֶגֶד מִדַּת הַדִּין שֶׁאָחוּז בָּהּ.

בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, לָקֳבֵיל מֹשֶׁה, דְּקַבִּיל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בֵּיהּ צְלוֹתֵיהּ, וְחָס עַל יִשְׂרָאֵל, וְאַהֲדַר לֵיהּ לוּחֵי אוֹרַיְיתָא. בְּחַג הַסֻּכּוֹת, לָקֳבֵיל אַהֲרֹן, דְּבִזְכוּתֵיהּ הֲווֹ אֲזִלִין שִׁבְעָה עֲנָנִין, דְּחָפְפָן עַל יִשְׂרָאֵל כְּסוּכּוֹת, וּבְגִין כָּךְ אִינּוּן עָבְדִין סוּכָּה. וְכָל אוֹרַיְיתָא, כַּמָּה רָזִין עִילָּאִין סְתִימִין בַּהּ, וְכַד אִלֵּין שִׁבְעָה מִתּוֹסְפִין בְּבִרְכָאן, כָּל עָלְמָא בִּשְׁלִימוּ סַגִּיאָה.

בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים - כְּנֶגֶד מֹשֶׁה, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא קִבֵּל בּוֹ אֶת תְּפִלָּתוֹ, וְחָס עַל יִשְׂרָאֵל, וְהֶחֱזִיר לוֹ אֶת לוּחוֹת הַתּוֹרָה. בְּחַג הַסֻּכּוֹת - כְּנֶגֶד אַהֲרֹן, שֶׁבִּזְכוּתוֹ הָיוּ הוֹלְכִים שִׁבְעָה עֲנָנִים שֶׁכִּסּוּ עַל יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ סֻכּוֹת, וּמִשּׁוּם כָּךְ הֵם עוֹשִׂים סֻכָּה. וְכָל הַתּוֹרָה, כַּמָּה סוֹדוֹת עֶלְיוֹנִים נִסְתָּרִים בָּהּ, וּכְשֶׁהַשִּׁבְעָה הַלָּלוּ מִתּוֹסְפִים בַּבְּרָכוֹת, כָּל הָעוֹלָם בִּשְׁלֵמוּת רַבָּה.

פרשת ויצא

פְּתַח הַהוּא יוּדָאי וַאֲמַר, (בראשית ל) וַיִּקַּח לוֹ יַעֲקֹב מַקֵּל לִבְנֶה לַח וְלוּז וְעַרְמוֹן. וַיִּקַּח לוֹ לְגַרְמֵיהּ, וּלְתַקּוּנֵיהּ. מַקֵּל לִבְנֶה, דָּא רָזָא דְּוֹא"ו דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, דְּאִקְרֵי תִּפְאֶרֶת. דְּאִיהוּ אֶחָיד בָּהּ. וְאִיהוּ כְּגַוְונָא דְּמַקֵּל. לִבְנֶה, בֶּן לְהַאי עִילָּאָה סְתִימָאָה. לַח, מִסְטָרָא דְּמַיָּא דְּאַקְרוֹן חֶסֶד. וְלוּז, מִסְטָרָא דְּאֵשׁ דְּאִיקְרֵי גְּבוּרָה. וְעַרְמוֹן, מִסְטָרָא דְּנַרְמֵיהּ וְחוּלְקֵיהּ. כְּלָלָא דְּכָל גְּוונִין. דְּהָא יַעֲקֹב חַכִּימָא הֲוָה בְּעַרְמִימוּתָא.

פְּתַח הַיְהוּדִי הַהוּא וְאָמַר, וַיִּקַּח לוֹ יַעֲקֹב מַקֵּל לִבְנֶה לַח וְלוּז וְעַרְמוֹן. וַיִּקַּח לוֹ - לְעַצְמוֹ וּלְתַקּוּנוֹ. מַקֵּל לִבְנֶה - זֶה סוֹד שֶׁל וא"ו שֶׁל הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, שֶׁנִּקְרָא תִּפְאֶרֶת, שֶׁהוּא אָחוּז בּוֹ, וְהוּא כְּמוֹ הַמַּקֵּל. לִבְנֶה -

בֶּן לה"א הָעֶלְיוֹן הַנִּסְתָּר. לֵח - מִצַּד הַמַּיִם שֶׁנִּקְרָאִים חֶסֶד. וְלוּז - מִצַּד הָאֵשׁ שֶׁנִּקְרֵאת גְּבוּרָה. וְעַרְמוֹן - מִצַּד שֶׁל עַצְמוֹ וְחֶלְקוֹ. הַכְּלָל שֶׁל כָּל הַגְּוָנִים. שֶׁהֲרֵי יַעֲקֹב חָכָם הָיָה בְּעַרְמוּמִיּוּת.

וַיְפַצֵּל בָּהֶם פְּצָלוֹת לְבָנוֹת. בָּהֶם, בּוֹ הָוָה לֵיהּ לְמֵימַר, דְּהָא מַקֵּל חַד הָוָה. מַאי בָּהֶם, בְּכָל אינון ז' דַּרְגִּין, דִּרְמִיזִין בִּקְרָא, (דברי הימים א כט) דִּלְךָ ה' הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה. אַשְׁלִים לוֹן בְּאינון קִילוּפִין חִוָּורִין, דְּקָלִיף בְּהוּ סִטְרָא דְּאֵשׁ, וְאַסְחַר לוֹן לְסִטְרָא דְּמַיִם. הֲדָא הוּא דִכְתִיב מַחְשַׂף הַלָּבָן אֲשֶׁר עַל הַמַּקְלוֹת.

וַיְפַצֵּל בָּהֶם פְּצָלוֹת לְבָנוֹת. בָּהֶם? בּוֹ הָיָה לוֹ לוֹמַר, שֶׁהֲרֵי מַקֵּל אֶחָד הָיָה! מַה זֶּה בָּהֶם? בְּכָל אוֹתָם שֶׁבַּע דְּרָגוֹת שֶׁרְמוּזוֹת בַּכְּתוּב שֶׁל לְךָ ה' הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה. הִשְׁלִים אוֹתָם בְּאוֹתָן פְּצָלוֹת לְבָנוֹת שֶׁפִּצֵּל בָּהֶן הַצַּד שֶׁל הָאֵשׁ, וְסוֹבֵב אוֹתָן לְצַד הַמַּיִם. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב מַחְשַׂף הַלָּבָן אֲשֶׁר עַל הַמַּקְלוֹת.

תָּא חֲזֵי, ז' מַעֲלוֹת מִמַּקְלוֹת, רְמִיזִין בְּהַנֵּי קְרָאֵי. וְיִקַּח לוֹ יַעֲקֹב מַקֵּל, חַד. אֲשֶׁר עַל הַמַּקְלוֹת, תְּרֵין. הָא תְּלַת. וַיְצַג אֶת הַמַּקְלוֹת, תְּרֵין, הָא חֲמִשָּׁה. יֶחֱמוּ הַצֹּאן אֶל הַמַּקְלוֹת, הָא ז'.

בֹּא וּרְאֵה, שֶׁבַע מַעֲלוֹת מִמַּקְלוֹת רְמוּזוֹת בַּפְּסוּקִים הַלָּלוּ. וַיִּקַּח לוֹ יַעֲקֹב מַקֵּל - אַחַת. אֲשֶׁר עַל הַמַּקְלוֹת - שְׁתַּיִם. הֲרֵי שָׁלֹשׁ. וַיַּצֵּג אֶת הַמַּקְלוֹת - שְׁתַּיִם. הֲרֵי חָמֵשׁ. יֶחֱמוּ הַצֹּאן אֶל הַמַּקְלוֹת - הֲרֵי שֶׁבַע.

וְאינון רָזָא דְּז' קוֹלוֹת, וְאינון רָזָא דִּכְתִיב, (משלי ט) חָצְבָה עַמּוּדֶיהָ שִׁבְעָה. וְאינון ז' יוֹמֵי בְּרֵאשִׁית, דְּנָהֲרִין מֵרֵאשִׁית, דְּאִיקָּרֵי חָכְמָה. וְאינון ז' סָמְכִין, דְּאָקִים קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲלַיְיהוּ עָלְמָא, וְכוֹלָּא בְּרָזָא דִשְׁמָא קַדִּישָׁא.

וְהֵם הַסּוֹד שֶׁל שִׁבְעָה קוֹלוֹת, וְהֵם סוֹד הַכְּתוּב (משלי ט) חָצְבָה עַמּוּדֶיהָ שִׁבְעָה. וְהֵם שִׁבְעָה יְמֵי בְּרֵאשִׁית שֶׁמְּאִירִים מֵרֵאשִׁית, שֶׁנִּקְרֵאת חָכְמָה. וְהֵם שִׁבְעָה עַמּוּדִים שֶׁעֲלֵיהֶם הֵקִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, וְהַכֹּל בְּסוֹד הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ.

תָּא חֲזֵי, כַּד הָוָה הַאי מַקֵּל בִּידוֹ דְּיַעֲקֹב שְׁלֵימָא, קָרֵי לֵיהּ אוֹרַיְיתָא מַקֵּל. וְכַד הָוָה בִּיַדַיְיהוּ דְּמשֶׁה וְאַהֲרֹן, קָרֵי לֵיהּ מַטֶּה. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שמות ד) וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת מַטֵּה הָאֱלֹהִים בְּיָדוֹ. וְאַהֲרֹן נָמֵי אָחִיד בֵּיהּ. מַה בֵּין הַאי לְהַאי.

בֹּא וּרְאֵה, כְּשֶׁהָיָה הַמַּקֵּל הַזֶּה בִּידֵי יַעֲקֹב הַשָּׁלֵם, קְרָאָה לוֹ הַתּוֹרָה מַקֵּל. וְכַאֲשֶׁר הָיָה בִּידֵי מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן, קְרָאָה לוֹ מַטֶּה. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (שמות ד) וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת מַטֵּה הָאֱלֹהִים בְּיָדוֹ. וְגַם אַהֲרֹן אָחַז בּוֹ. מַה בֵּין זֶה לָזֶה?

אֶלָּא רָזָא עִילָּאָה הוּא, כַּד הָוָה בִּידוֹי דְּיַעֲקֹב, קָרֵי לֵיהּ אוֹרַיְיתָא מַקֵּל, מִסִּטְרָא דְּקָל, דְּהָא יַעֲקֹב קוֹל אִיקָּרֵי, דִּכְתִיב (בראשית כז) הַקֹּל קוֹל יַעֲקֹב. וּבְקוֹל אָחִיד, דְּהָא דַּרְגֵּיהּ הוּא.

אֶלָּא סוֹד עֶלְיוֹן הוּא. כְּשֶׁהָיָה בִּידֵי יַעֲקֹב, קָרָאָה לוֹ הַתּוֹרָה מַקֵּל, מֵהַצַּד שֶׁל קַל, שֶׁהֲרֵי יַעֲקֹב נִקְרָא קוֹל, שֶׁכָּתוּב (בראשית כז) הַקֹּל קוֹל יַעֲקֹב, וּבַקּוֹל הוּא אָחוּז, שֶׁהֲרֵי זוֹ דַּרְגָּתוֹ.

וְכַד הָוָה בִּיַדַיְיהוּ דְּמשֶׁה וְאַהֲרֹן, דְּאינון אָחִידִין בְּנֶצַ"ח וְהוֹ"ד, דְּאינון תְּרֵין סַמְכִין, אִיקָּרֵי מַטֶּה, לְיִשְׁנָא דְּסָמְכָא. דְּהָא עַל יְדֵי אִסְתְּמִיךְ עָלְמָא בְּאוֹרַיְיתָא, דְּנָפֵיק מִבֵּין תְּרֵין לְמִוְדֵי

ה' וְאִתְיְהִיבָא עַל יָדַיְיהוּ. וְעַל דְּאִינּוּן סָמְכִין לְעָלְמָא בְּאוֹרַיְיתָא, דְּנָפֵיק מִבֵּין נָצַ"ח וְהוֹ"ד, דַּאֲחִידָן בְּהוּ. קְרָא לֵיהּ מַטֶּה. וּמַאן דְּאָחִיד בְּאוֹרַיְיתָא, סָמְכָא לֵיהּ, וּמַחְזָקָא לֵיהּ עַל יַרְכוֹי, דְּלָא יִסְטֵי לְיָמִינָא וּשְׂמָאלָא.

וּכְשֶׁהָיָה בִּידֵי מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן, שֶׁהֵם אֲחוּזִים בְּנֵצַ"ח וְהוֹ"ד, שֶׁהֵם שְׁנֵי עַמּוּדִים, נִקְרָא מַטֶּה, לָשׁוֹן שֵׁל תְּמִיכָה, שֶׁהֲרֵי עַל יָדוֹ נִסְמַךְ הָעוֹלָם בַּתּוֹרָה, שֶׁיּוֹצֵאת מִבֵּין שְׁנֵי לְמוּדֵי ה' וְנִתְּנָה עַל יַדָּם, וְעַל שֵׁהֵם תּוֹמְכִים אֶת הָעוֹלָם בַּתּוֹרָה, שֶׁיְּצָאָה מִבֵּין נֵצַ"ח וְהוֹ"ד שֶׁאֲחוּזִים בָּהֶם, קְרָאָה לוֹ מַטֶּה. וּמִי שֶׁאוֹחֵז בַּתּוֹרָה, תּוֹמֶכֶת אוֹתוֹ, וּמַחֲזִיקָתוֹ עַל יְרֵכָיו שֶׁלֹּא יִסְטֶה יָמִין וּשְׂמֹאל.

זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְהֵיב לְהוֹן אוֹרַיְיתָא, לְגַלָּאָה לוֹן רָזִין עִילָּאִין. מַאן דְּאָחִיד בְּאוֹרַיְיתָא, סָמְכָא לֵיהּ, וּמַחְזָקָא לֵיהּ עַל יַרְכוֹי, דְּלָא יִסְטֵי לְיָמִינָא וְלִשְׂמָאלָא. זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְהַב לוֹן אוֹרַיְיתָא, לְגַלָּאָה לוֹן רָזִין עִילָּאִין. עֲלַיְיהוּ כְּתִיב (דברים ד) וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּה' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם.

אַשְׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נָתַן לָהֶם תּוֹרָה לְגַלּוֹת לָהֶם סוֹדוֹת עֶלְיוֹנִים, עֲלֵיהֶם כָּתוּב (דברים ד) וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּה' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם.

מִדְרָשׁ הַנֶּעְלָם וַיֵּצֵא יַעֲקֹב. א (דניאל ב) יָדַע מַה בְּחֶשׁוֹכָא וּנְהוֹרָא עִמֵּיהּ שְׁרֵי, אַף עַל גַּב דְּנָהוֹרָא עִמֵּיהּ שְׁרֵי, יָדַע מַה בַּחֶשׁוֹכָא. וְהֵיינוּ דִּכְתִיב, (ירמיה כג) אִם יִסָּתֵר אִישׁ בַּמִּסְתָּרִים וַאֲנִי לֹא אֶרְאֶנּוּ נְאֻם ה'. וּמִי אר"י הֲכִי, וְהָא אֲמָרַן דְּהָא חָכְמְתָא הֲוָה בְּסִמְיכוּתָא דִּקְרָאֵי, בְּכָל מַה דְּאִיתְּמַר, וְהַאִידְנָא פְּשִׁיטוּתָא דִּקְרָא צְרִיכְנָא, דְּאַבְרָהָם הֲוָה, וְיִצְחָק הֲוָה, וְיַעֲקֹב הֲוָה. אָמַר לֵיהּ אַף עַל גַּב דַּהֲווֹ, חָכְמְתָא דִּקְרָאֵי אִסְתַּכְּלְנָא לְמִנְדַּע.

וַיֵּצֵא יַעֲקֹב. (דניאל ב) יוֹדֵעַ מַה בַּחֶשְׁכָה וְהָאוֹר עִמּוֹ שׁוֹרֶה. אַף עַל גַּב שֶׁהָאוֹר עִמּוֹ שׁוֹרֶה, יוֹדֵעַ מַה בַּחֶשְׁכָה, וְהֵינוּ מַה שֶּׁכָּתוּב (ירמיה כג) אִם יִסָּתֵר אִישׁ בַּמִּסְתָּרִים וַאֲנִי לֹא אֶרְאֶנּוּ נְאֻם ה'. וְהָאִם אָמַר רַבִּי יְהוּדָה כָּךְ, וַהֲרֵי אָמְרוּ שֶׁהֲרֵי חָכְמָה הָיְתָה בְּסִמְיכוּת הַפְּסוּקִים בְּכָל מַה שֶּׁנֶּאֱמַר? וְכֹעֶת פְּשֵׁט הַכָּתוּב אָנוּ צְרִיכִים, שֶׁאַבְרָהָם הָיָה, וְיִצְחָק הָיָה, וְיַעֲקֹב הָיָה. אָמַר לוֹ: אַף עַל גַּב שֶׁהָיוּ, אֶת הַחָכְמָה שֶׁל הַפְּסוּקִים הִסְתַּכַּלְתִּי לָדַעַת.

רַבִּי יִצְחָק פָּתַח, (תהלים טו) מִזְמוֹר לְדָוִד ה' מִי יָגוּר בְּאָהֳלֶךָ מִי יִשְׁכֹּן בְּהַר קָדְשֶׁךָ הוֹלֵךְ תָּמִים וּפֹעֵל צֶדֶק וְדֹבֵר אֱמֶת בִּלְבָבוֹ וְגוֹ'. מַאי מַשְׁמַע, אָמַר רִבִּי יְהוּדָה בַּר רַבִּי יוֹסֵי, אִלֵּין עֶשְׂרָה, אִינּוּן כְּנֶגֶד עֶשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת, שֶׁעָתִידִין בָּנָיו שֶׁל יַעֲקֹב, לְקַיֵּים בַּמָּקוֹם הַהוּא.

רַבִּי יִצְחָק פָּתַח, (תהלים טו) מִזְמוֹר לְדָוִד ה' מִי יָגוּר בְּאָהֳלֶךָ מִי יִשְׁכֹּן בְּהַר קָדְשֶׁךָ הוֹלֵךְ תָּמִים וּפֹעֵל צֶדֶק וְדֹבֵר אֱמֶת בִּלְבָבוֹ וְגוֹ'. מַה מַּשְׁמִיעַ? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בַּר רַבִּי יוֹסֵי, אֵלּוּ הָעֲשָׂרָה הֵם כְּנֶגֶד עֶשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת שֶׁעָתִידִים בָּנָיו שֶׁל יַעֲקֹב לְקַיֵּם בַּמָּקוֹם הַהוּא.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, וְהָא חַד סַר אִינּוּן. אָמַר לֵיהּ לֹא רָגַל עַל לְשׁוֹנוֹ, לֹא עָשָׂה לְרֵעֵהוּ רָעָה, חַד מִלָּה אִינּוּן. דְּכָל הַמְרַגֵּל בַּחֲבֵרוֹ, מֵיד עָשָׂה עִמּוֹ רָעָה. לֹא רָגַל בִּלְשׁוֹנוֹ לֹא עָשָׂה עִמּוֹ רָעָה. וְכִי מַאן שַׁוְיָא לְאִלֵּין, כְּנֶגֶד עֶשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, וַהֲרֵי אַחַד עָשָׂר הֵם? אָמַר לוֹ, לֹא רָגַל עַל לְשׁוֹנוֹ לֹא עָשָׂה לְרֵעֵהוּ רָעָה - דָּבָר אֶחָד הֵם, שֶׁכָּל הַמְרַגֵּל בַּחֲבֵרוֹ, מֵיד עָשָׂה עִמּוֹ רָעָה. לֹא רָגַל בִּלְשׁוֹנוֹ - לֹא עָשָׂה עִמּוֹ רָעָה. וְכִי מִי שָׂם אֶת אֵלֶּה כְּנֶגֶד עֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת?

אָמַר רַבִּי, כֻּלְּהוֹ עֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת, מִשְׁתַּמְּעֵי מִינַּיְיהוּ. הוֹלֵךְ תָּמִים, כְּנֶגֶד אָנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ. מְלַמֵּד שֶׁצָּרִיךְ אָדָם לְקַבֵּל עָלָיו אֵימַת עוֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם, וְאֵין לוֹ רְשׁוּת לְהַרְהֵר בְּמָה שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהַשִּׂיג, מַשְׁמַע דִּכְתִיב אָנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ סְתָם. כְּתִיב הָכָא הוֹלֵךְ תָּמִים, וּכְתִיב הָתָם (דברים יח) תָּמִים תִּהְיֶה עִם ה' אֱלֹהֶיךָ. וְאֵין לְךָ רְשׁוּת לְהַרְהֵר עַל מַה שֶּׁלֹּא הוּרְשֵׁיתָ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כָּל עֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת מִשְׁתַּמְּעִים מֵהֶם. הוֹלֵךְ תָּמִים - כְּנֶגֶד אֲנִי ה' אֱלֹהֶיךָ. מְלַמֵּד שֶׁצָּרִיךְ אָדָם לְקַבֵּל עָלָיו אֵימַת עֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם, וְאֵין לוֹ רְשׁוּת לְהַרְהֵר בְּמָה שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהַשִּׂיג, מַשְׁמַע שֶׁכָּתוּב אָנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ סְתָם. כָּתוּב כָּאן הוֹלֵךְ תָּמִים, וְכָתוּב שָׁם (דברים יח) תָּמִים תִּהְיֶה עִם ה' אֱלֹהֶיךָ, וְאֵין לְךָ רְשׁוּת לְהַרְהֵר עַל מַה שֶּׁלֹּא הָרְשֵׁיתָ.

וּפֹעֵל צֶדֶק, כְּנֶגֶד לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל פָּנַי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וְלֹא תָעָבְדֵם. מִכָּאן אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵין לְךָ דָּבָר עוֹמֵד כְּנֶגֶד חִילּוּל ה'. מְנָא לָן. מִמַּסִּית. דִּכְתִיב (שם יג) יָדְךָ תִּהְיֶה בּוֹ בָּרִאשׁוֹנָה לַהֲמִיתוֹ. לָמָּה, כִּי בִקֵּשׁ לַהֲדִיחֲךָ מֵעַל ה' אֱלֹהֶיךָ. וְאִי קָטִיל לֵיהּ, נִקְרָא צַדִּיק, מְקַנֵּא, וּפוֹעֵל צֶדֶק, וְזֶהוּ וּפֹעֵל צֶדֶק.

וּפֹעֵל צֶדֶק - כְּנֶגֶד לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל פָּנַי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וְלֹא תָעָבְדֵם. מִכָּאן, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵיךְ לְךָ דָּבָר עוֹמֵד כְּנֶגֶד חִילּוּל ה'. מִנַּיִן לָנוּ? מִמַּסִּית, שֶׁכָּתוּב (שם יג) יָדְךָ תִּהְיֶה בּוֹ בָרִאשׁוֹנָה לַהֲמִיתוֹ. לָמָּה? כִּי בִקֵּשׁ לְהַדִּיחֲךָ מֵעַל ה' אֱלֹהֶיךָ. וְאִם הָרַג אוֹתוֹ, נִקְרָא צַדִּיק, מְקַנֵּא וּפוֹעֵל צֶדֶק, וְזֶהוּ וּפֹעֵל צֶדֶק.

וְהֹבֵר אֻמָּת בִּלְבָבוֹ, כְּנֶגֶד לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם ה' אֱלֹהֶיךָ לַשָּׁוְא. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, לֵית אִינּוּן כְּסִדְרָן, וְאַף עַל גַּב דְּלֵית אִינּוּן כְּסִדְרָן, לֵית לָן בָּהּ. לֹא רָגַל עַל לְשׁוֹנוֹ לֹא עָשָׂה לְרֵעֵהוּ רָעָה, כְּנֶגֶד לֹא תַעֲנֶה בְרֵעֲךָ עֵד שָׁקֶר. וְחֵרְפָּה לֹא נָשָׂא עַל קְרוֹבוֹ, כְּנֶגֶד מְחַלֵּל שַׁבָּתוֹת בְּפַרְהֶסְיָא. ר' יוֹסֵי אוֹמֵר, כְּנֶגֶד לֹא תִגְנֹב, דִּכְתִיב (שמות כב) אִם זָרְחָה הַשֶּׁמֶשׁ עָלָיו.

וְדֹבֵר אֱמֶת בִּלְבָבוֹ - כְּנֶגֶד לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם ה' אֱלֹהֶיךָ לַשָּׁוְא. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵינָם כְּסִדְרָם, וְאַף עַל גַּב שֶׁאֵינָם כְּסִדְרָם, אֵין זֶה מְשִׁנָּה לָנוּ. לֹא רָגַל עַל לְשׁוֹנוֹ לֹא עָשָׂה לְרֵעֵהוּ רָעָה - כְּנֶגֶד לֹא תַעֲנֶה בְרֵעֲךָ עֵד שָׁקֶר. וְחֵרְפָּה לֹא נָשָׂא עַל קְרוֹבוֹ - כְּנֶגֶד מְחַלֵּל שַׁבָּתוֹת בְּפַרְהֶסְיָא. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, כְּנֶגֶד לֹא תִגְנֹב, שֶׁכָּתוּב (שמות כב) אִם זָרְחָה הַשֶּׁמֶשׁ עָלָיו.

(תהלים טו) נִבְזֶה בְּעֵינָיו נִמְאָס, כְּנֶגֶד לֹא תִרְצָח. מַאן דְּאִיהוּ נִבְזֶה בְּעֵינָיו, לֹא יַעֲבִיד קְטָטָה דְּיִקְטוֹל, וְלֹא יִקְטְלוּנֵיהּ.

נִבְזֶה בְּעֵינָיו נִמְאָס - כְּנֶגֶד לֹא תִרְצָח. מִי שֶׁהוּא נִבְזֶה בְּעֵינָיו, לֹא יַעֲשֶׂה קְטָטָה שֶׁיַּהֲרֹג, וְלֹא יַהַ רְגוּהוּ.

וְאֶת יִרְאֵי ה' יְכַבֵּד, כְּנֶגֶד כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמֶּךָ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, עַל הַכֹּל חַיָּיב אָדָם לְכַבֵּד אָבִיו וְאִמּוֹ, יָצָא מִכְּלָל זֶה, אִם יֹאמְרוּ לוֹ לַעֲבוֹר עַל דִּבְרֵי תוֹרָה אוֹ לַעֲבוֹד עֲבוֹדָה זָרָה, שֶׁאֵינוֹ חַיָּיב לְכַבְּדָם. הֲדָא הוּא דִכְתִיב וְאֶת יִרְאֵי ה' יְכַבֵּד.

וְאֶת יִרְאֵי ה' יְכַבֵּד - כְּנֶגֶד כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמֶּךָ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, עַל הַכֹּל חַיָּב אָדָם לְכַבֵּד אָבִיו וְאִמּוֹ. יָצָא מִכְּלָל זֶה - אִם יֹאמְרוּ לוֹ לַעֲבֹר עַל דִּבְרֵי תוֹרָה אוֹ לַעֲבֹד עֲבוֹדָה זָרָה, שֶׁאֵינוֹ חַיָּב לְכַבְּדָם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וְאֶת יִרְאֵי ה' יְכַבֵּד.

נִשְׁבַּע לְהָרַע וְלֹא יָמִיר, כְּנֶגֶד לֹא תִנְאָף. דְּהָא אִם יִצְרוֹ בָּעֵי לְשַׁלְטָאָה עֲלֵיהּ, יַטִּיל שְׁבוּעָה עַל יִצְרוֹ, כְּבוֹעַז, דְּאָמַר (רות ג) חַי ה' שִׁכְבִי עַד הַבֹּקֶר.

נִשְׁבַּע לְהָרַע וְלֹא יָמַר - כְּנֶגֶד לֹא תִנְאָף. שֶׁהֲרֵי אִם יִצְרוֹ רוֹצֶה לִשְׁלֹט עָלָיו, יַטִּיל שְׁבוּעָה עַל יִצְרוֹ, כְּמוֹ בּוֹעַז שֶׁאָמַר (רות ג) חַי ה' שִׁכְבִי עַד הַבֹּקֶר.

(תהלים טו) כַּסְפּוֹ לֹא נָתַן בְּנֶשֶׁךְ, הַאי הוּא כְּנֶגֶד לֹא תִגְנוֹב. דְּאִי הוּא לָא אוֹזִיף בְּרִבִּיתָא, וַדַּאי לָא יֵזֵיל וְיִגְנוֹב. וְשׁוֹחַד עַל נָקִי לֹא לָקָח, כְּנֶגֶד לֹא תַחְמֹד.

כַּסְפּוֹ לֹא נָתַן בְּנֶשֶׁךְ - זֶהוּ כְּנֶגֶד לֹא תִגְנֹב. שֶׁאִם אֵינוֹ מַלְוֶה בְּרִבִּית, וַדַּאי לֹא יֵלֵךְ וְיִגְנֹב. וְשֹׁחַד עַל נָקִי לֹא לָקָח - כְּנֶגֶד לֹא תַחְמֹד.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בֶּן קִיסְמָא, כְּנֶגֶד אֵלּוּ נֶאֱמַר בְּיַעֲקֹב עֲשָׂרָה אֲחֵרִים, דִּכְתִיב (בראשית כח) וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם, א'. וַיָּלֶן שָׁם, ב'. כִּי בָא הַשֶּׁמֶשׁ, ג'. וַיִּקַּח מֵאַבְנֵי הַמָּקוֹם, ד'. וַיָּשֶׂם מְרַאֲשׁוֹתָיו, ה'. וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַהוּא, ו'. וַיַּחֲלוֹם וְהִנֵּה סֻלָּם מֻצָּב אַרְצָה, ז'. וּרְאֹשׁוֹ מַגִּיעַ הַשָּׁמָיְמָה, ח'. וְהִנֵּה מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים, ט'. עוֹלִים וְיוֹרְדִים בּוֹ, י'. הוּא עֲשָׂרָה.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בֶּן קִיסְמָא, כְּנֶגֶד אֵלּוּ נֶאֱמַר בְּיַעֲקֹב עֲשָׂרָה אֲחֵרִים, שֶׁכָּתוּב (בראשית כח) וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם - א'. וַיָּלֶן שָׁם - ב'. כִּי בָא הַשֶּׁמֶשׁ - ג'. וַיִּקַּח מֵאַבְנֵי הַמָּקוֹם - ד'. וַיָּשֶׂם מֵרַאֲשֹׁתָיו - ה'. וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַהוּא - ו'. וַיַּחֲלֹם וְהִנֵּה סֻלָּם מֻצָּב אַרְצָה - ז'. וּרְאֹשׁוֹ מַגִּיעַ הַשָּׁמָיְמָה - ח'. וְהִנֵּה מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים - ט' - עֹלִים וְיֹרְדִים בּוֹ - י'. הִנֵּה עֲשָׂרָה.

דָּבָר אַחֵר וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם, רַבִּי בּוֹ פָּתַח, (שיר השירים א) אַל תִּרְאֵנִי שֶׁאֲנִי שְׁחַרְחֹרֶת שֶׁשְּׁזָפַתְנִי הַשָּׁמֶשׁ בְּנֵי אִמִּי נִחֲרוּ בִי שָׂמֵנִי נֹטֵרָה אֶת הַכְּרָמִים כַּרְמִי שֶׁלִּי לֹא נָטָרְתִּי. הֵא אִתְחֲזַר עַל יַעֲקֹב, דְּשַׁלְטָנָא דְיַעֲקֹב בְּקַדְמֵיתָא הֲוָה שְׁמָשָׁא, וְאִתְחֲזַר הַהוּא שׁוּלְטָנָא לְעֵשָׂו, וְאִתְעֲבַר מִנֵּיהּ. וְיַעֲקֹב אָמַר, אַל תִּרְאֵנִי שֶׁאֲנִי שְׁחַרְחֹרֶת, דְּהָא אִתְיְיהִיבַת לִי שֶׁלְטָנָא דְסִיהֲרָא, דְּהִיא אוּכְמָא לְעִידָנִין וְזִמְנִין. שֶׁשְּׁזָפַתְנִי הַשָּׁמֶשׁ, כַּד אִתְעֲבַר מִנִּי שֶׁלְטָנָא דְּשִׁמְשָׁא.

דָּבָר אַחֵר, וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם - רַבִּי בּוֹ פָּתַח, (שיר א) אַל תִּרְאֵנִי שֶׁאֲנִי שְׁחַרְחֹרֶת שֶׁשְּׁזָפַתְנִי הַשֶּׁמֶשׁ בְּנֵי אִמִּי נִחֲרוּ בִי שָׂמֵנִי נֹטֵרָה אֶת הַכְּרָמִים כַּרְמִי שֶׁלִּי לֹא נָטָרְתִּי. הֲרֵי חוֹזֵר עַל יַעֲקֹב, שֶׁשִּׁלְטוֹן יַעֲקֹב בָּרִאשׁוֹנָה הָיָה הַשֶּׁמֶשׁ, וְחָזַר אוֹתוֹ הַשִּׁלְטוֹן לְעֵשָׂו, וְהֶעֱבַר מִמֶּנּוּ. וְיַעֲקֹב אָמַר, אַל תִּרְאֵנִי שֶׁאֲנִי שְׁחַרְחֹרֶת, שֶׁהֲרֵי נִתַּן לִי שִׁלְטוֹן הַלְּבָנָה, שֶׁהִיא שְׁחוֹרָה לְעִתִּים וּזְמַנִּים. שֶׁשְּׁזָפַתְנִי הַשֶּׁמֶשׁ - כְּשֶׁהֶעֱבַר מִמֶּנִּי שִׁלְטוֹן הַשֶּׁמֶשׁ.

בְּנֵי אִמִּי נֶחֱרוּ בִי, זֶהוּ עֵשָׂו. דִּכְתִיב, (בראשית כז) וַיִּשְׁטֹם עֵשָׂו אֶת יַעֲקֹב. שִׂמְנִי נֹטֵרָה אֶת הַכְּרָמִים, דִּכְתִיב (שם לא) הָיִיתִי בַיּוֹם אֲכָלַנִי חֹרֶב וְקֶרַח בַּלָּיְלָה. כַּרְמִי שֶׁלִּי לֹא נָטָרְתִּי, דִּכְתִיב (שם ל) וְעַתָּה מָתַי אֶעֱשֶׂה גַּם אָנֹכִי לְבֵיתִי.

בְּנֵי אִמִּי נֶחֱרוּ בִי - זֶהוּ עֵשָׂו, שֶׁכָּתוּב (בראשית כז) וַיִּשְׁטֹם עֵשָׂו אֶת יַעֲקֹב. שִׂמְנִי נֹטֵרָה אֶת הַכְּרָמִים - שֶׁכָּתוּב (שם לא) הָיִיתִי בַיּוֹם אֲכָלַנִי חֹרֶב וְקֶרַח בַּלָּיְלָה. כַּרְמִי שֶׁלִּי לֹא נָטָרְתִּי - שֶׁכָּתוּב (שם ל) וְעַתָּה מָתַי אֶעֱשֶׂה גַּם אָנֹכִי לְבֵיתִי.

(שם כח) וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם, רַבִּי יִצְחָק אָמַר, בְּאֵיזֶה מָקוֹם פָּגַע, בַּמָּקוֹם שֶׁעָתִיד לַעֲמוֹד בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְהִתְפַּלֵּל שָׁם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, הַיּוֹם הָיָה גָּדוֹל, וְרָצָה לַהֲלוֹךְ וְלֹא יָכֵיל.

וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם - רַבִּי יִצְחָק אָמַר, (שם כח) בְּאֵיזֶה מָקוֹם פָּגַע? בַּמָּקוֹם שֶׁעָתִיד לַעֲמֹד בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְהִתְפַּלֵּל שָׁם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, הַיּוֹם הָיָה גָּדוֹל, וְרָצָה לַהֲלֹךְ וְלֹא יָכֹל.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, הִתְפַּלֵּל בְּאוֹתוֹ מָקוֹם, וְהִתְחִיל לְהִתְרַעֵם לִפְנֵי קוֹנוֹ, עַל דְּאִתְעֲבַר מִנַּיְהּ הַהוּא שׁוּלְטָנָא דְּשִׁמְשָׁא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַיָּלֶן שָׁם. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (שמות טו) וַיִּלֹּנוּ הָעָם עַל מֹשֶׁה, לְשׁוֹן תַּרְעוֹמוֹת. וְלָמָּה, מִפְּנֵי כִּי בָא הַשֶּׁמֶשׁ, דְּאִתְעֲבַר מִנַּיְהּ וְאִתְיְהִיבַת לְעֶשְׂו.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, הִתְפַּלֵּל בְּאוֹתוֹ מָקוֹם וְהִתְחִיל לְהִתְרַעֵם לִפְנֵי קוֹנוֹ עַל שֶׁהֶעֱבַר מִמֶּנּוּ אוֹתוֹ שִׁלְטוֹן שֶׁל הַשֶּׁמֶשׁ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיָּלֶן שָׁם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמות טו) וַיִּלֹּנוּ הָעָם עַל מֹשֶׁה, לְשׁוֹן תַּרְעוֹמוֹת. וְלָמָּה? מִפְּנֵי כִּי בָא הַשֶּׁמֶשׁ, שֶׁהֶעֱבַר מִמֶּנּוּ וְנִתַּן לְעֵשָׂו.

מָה עָשָׂה יַעֲקֹב, הִתְחִיל בּוֹכֶה. מִיָּד וַיִּקַּח מֵאֲבְנֵי הַמָּקוֹם וַיָּשֶׂם מַרַאֲשׁוֹתָיו, כְּדֵי לְצַעֵר נַפְשׁוֹ. כֵּיוָצֵא בַּדָּבָר וַיִּקְחוּ אֶבֶן וַיָּשִׂימוּ תַּחְתָּיו וַיֵּשֶׁב עָלֶיהָ.

מָה עָשָׂה יַעֲקֹב? הִתְחִיל בּוֹכֶה. מִיָּד וַיִּקַּח מֵאַבְנֵי הַמָּקוֹם וַיָּשֶׂם מַרַאֲשֹׁתָיו, כְּדֵי לְצַעֵר נַפְשׁוֹ. כֵּיוָצֵא בַּדָּבָר (שם יז) וַיִּקְחוּ אֶבֶן וַיָּשִׂימוּ תַּחְתָּיו וַיֵּשֶׁב עָלֶיהָ.

וַיִּקַּח מֵאַבְנֵי הַמָּקוֹם, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי אֶבֶן אַחַת מַמָּשׁ הָיְתָה. מַשְׁמַע דִּכְתִיב מֵאַבְנֵי, וְלֹא אַבְנֵי. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי, וְלֹא אָמַר אֶלָּא אַחַת. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית כד) אֲשֶׁר לֹא תִקַּח אִשָּׁה לְבְנִי מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי, אַחַת מֵהֶן.

וַיִּקַּח מֵאַבְנֵי הַמָּקוֹם - אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, אֶבֶן אַחַת מַמָּשׁ הָיְתָה, מַשְׁמַע שֶׁכָּתוּב מֵאַבְנֵי וְלֹא אַבְנֵי, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי, וְלֹא אָמַר אֶלָּא אַחַת. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית כב) אֲשֶׁר לֹא תִקַּח אִשָּׁה לִבְנִי מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי, אַחַת מֵהֶן. (ע"כ מדרש הנעלם).

רַבִּי זֵירָא שָׁאַל קַמֵּי רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ, אַשְׁכְּחֵיהּ דְּהָוָה יָתִיב, וְעֵינוֹי נָבְעִין מַיָּא, וַהֲוָה מַרְחֵישׁ בְּשִׂפְוָותֵיהּ וּבָכֵי, חָזַר לַאֲחוֹרוֹי רַבִּי זֵירָא. אָמַר לְשַׁמָּשֵׁיהּ, מַאי הַאי דְּיָתֵיב מַר וּבָכֵי, אֲמַר תְּרֵי זִמְנֵי עַיֵּילִינָא לְקָרְבָא גַּבּוֹי, וְלָא יָכֵילְנָא. עַד דַּהֲווֹ יָתְבֵי, חָמוֹן לֵיהּ דְּעָאל לְאִדְּרֵיהּ, עַד דְּנָחַת, הֲוָה קָלֵיהּ אָזֵיל בְּבֵיתָא וּבָכֵי.

רַבִּי זֵירָא נִכְנַס לִפְנֵי רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ. מָצָא אוֹתוֹ שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב, וְעֵינָיו נוֹבְעִים מַיִם, וְהָיָה מְרַחֵשׁ בְּשִׂפְתוֹתָיו וּבוֹכֶה. חָזַר לַאֲחוֹרָיו רַבִּי זֵירָא. אָמַר לְשַׁמָּשׁוֹ: מַה זֶּה שֶׁיּוֹשֵׁב מַר וּבוֹכֶה? אָמַר: פַּעֲמַיִם נִכְנַסְתִּי לְקָרֵב אֵלָיו, וְלֹא יָכֹלְתִּי. בְּעוֹדָם יוֹשְׁבִים, רָאוּ אוֹתוֹ שֶׁנִּכְנַס לְחַדְרוֹ. עַד שֶׁיָּרַד, הָיָה קוֹלוֹ הוֹלֵךְ בַּבַּיִת וּבוֹכֶה.

שְׁמַע דְּהָוָה אָמַר, אַבְנָא אַבְנָא, אַבְנָא קַדִּישָׁא עִילָּאָה עַל כָּל עָלְמָא, בְּקַדּוּשְׁתָא דְמָארָךְ, זְמִינֵי בְּנֵי עָמְמַיָּא לְאִתְזַלְזָלָא בָךְ, וּלְאוֹתְבָא גּוֹלְמֵי מְסָאֲבִין עָלָךְ, לְסָאֲבָא אַתְרָךְ קַדִּישָׁא, וְכָל מְסָאֲבִין יִקְרְבוּן בָּךְ, וַוי לְעָלְמָא בְּהַהוּא זִמְנָא.

שְׁמַע שֶׁהָיָה אוֹמֵר: אֶבֶן אֶבֶן, אֶבֶן קְדוֹשָׁה עֶלְיוֹנָה עַל כָּל הָעוֹלָם, בְּקֻדֻּשַׁת רִבּוֹנָךְ, עֲתִידִים בְּנֵי הָעַמִּים לְהִזְדַּלְזֵל בָּךְ וּלְהוֹשִׁיב גִּלְמִים טְמֵאִים עָלַיִךְ לְטַמֵּא אֶת מְקוֹמֵךְ הַקָּדוֹשׁ, וְכָל הַטֻּמְאוֹת יַקְרִיבוּ בָּךְ. אוֹי לָעוֹלָם בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן.

נָחַת וְיתֵיב בְּסוּלְסָלֶיהּ, אָמַר רִבִּי זֵירָא לְשַׁמַּשֶׁיהּ, זִיל וְאֵימָא לֵיהּ לְמַר, אִי אִיעוֹל קַמֵּיהּ. עָאל שַׁמַּשֶׁיהּ, אָמַר הָא רַבִּי זֵירָא הָכָא, לָא אַשְׁגַּח בֵּיהּ, וְלָא זָקִיף עֵינוֹהִי.

יָרַד וְיָשַׁב בְּכִסְאוֹ. אָמַר רַבִּי זֵירָא לְשַׁמַּשׁוֹ: לֵךְ וֶאֱמֹר לוֹ לְמַר, אִם אֶכָּנֵס לְפָנָיו? נִכְנַס שַׁמַּשׁוֹ, אָמַר: הִנֵּה רַבִּי זֵירָא כָּאן. לֹא הִשְׁגִּיחַ בּוֹ, וְלֹא הֵרִים עֵינָיו.

לְבָתַר אָמַר, רַבִּי זֵירָא לֵיעוֹל, וְאַתְּ תֵּיב לְבַר. עָאל ר' זֵירָא, וְאַרְכִּין בִּרְכּוֹי, וְיתֵיב קַמֵּיהּ. חָמָא ר' אֶלְעָזָר, בְּטַשׁ בְּרַגְלֵיהּ, אֲמַר קוּם מֵהָתָם, וְתֵיב כְּאַרְחָךְ, קָם וְיתֵיב כְּאַרְחֵיהּ.

אַחַר כָּךְ אָמַר: רַבִּי זֵירָא שֶׁיִּכָּנֵס, וְאַתָּה שֵׁב בַּחוּץ. נִכְנַס רַבִּי זֵירָא וְהִרְכִּין בִּרְכָּיו, וְיָשַׁב לְפָנָיו. רָאָה רַבִּי אֶלְעָזָר, בָּעַט בְּרַגְלוֹ, אָמַר: קוּם מִשָּׁם, וְשֵׁב כְּדַרְכְּךָ. קָם וְיָשַׁב כְּדַרְכּוֹ.

אָמַר רִבִּי זֵירָא, הַאי דְּמַר דְּהָוָה בָּכֵי, מַאי חָזָא. אָמַר, אַרְכַּבְתָּא תְּבִירָא סַגִּיאָה דְּכָל עָלְמָא, חָזֵינָא הַהוּא אַבְנָא יַקִּירָא קַדִּישָׁא, דְּמִינֵהּ אִשְׁתֵּיל עָלְמָא. וַהַהוּא אַבְנָא הָוָה, דְּשַׁוֵּי יַעֲקֹב רֵישֵׁיהּ עָלָהּ.

אָמַר רִבִּי זֵירָא: זֶה שֶׁמַּר הָיָה בּוֹכֶה, מָה רָאָה? אָמַר: מֻרְכָּבָה בְּשֶׁבֶר גָּדוֹל שֶׁל כָּל הָעוֹלָם, רָאִיתִי אוֹתָהּ אֶבֶן הַיְקָרָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁמְּמֻנָּה נִשְׁתַּל הָעוֹלָם, וְאוֹתָהּ הָאֶבֶן הָיְתָה שֶׁיַּעֲקֹב שָׂם אֶת רֹאשׁוֹ עָלֶיהָ.

וְכִי אַבְנָא דְּמִינֵהּ אִשְׁתֵּיל כָּל עָלְמָא, וַהֲוָה רֵישֵׁיהּ מְשַׁקְּעָא בִּתְהוֹמָא רַבָּא, הֵיךְ יָכוֹל יַעֲקֹב לְנַעֲנָעָה לָהּ. אֶלָּא הַהוּא אַבְנָא, זַוְיִתֵיהּ מְשַׁקְּעָן בִּתְהוֹמָא רַבָּא, וְרֵישֵׁיהּ אִתְמַגּוֹס בְּבֵי מַקְדְּשָׁא, וַעֲלָה קֹדֶשׁ קוּדְשִׁין, וּשְׁכִינְתָא יְקָרָא עִילָּאָה עָלָהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית מט) מִשָּׁם רוֹעֶה אֶבֶן יִשְׂרָאֵל. וּשְׁמָא קַדִּישָׁא דְמַלְכָּא עִילָּאָה הָוָה גָּלִיף עָלָהּ.

וְכִי הָאֶבֶן שֶׁמְּמֻנָּה נִשְׁתַּל כָּל הָעוֹלָם, וְרֹאשׁוֹ הָיָה שָׁקוּעַ בַּתְּהוֹם הַגָּדוֹל, אֵיךְ יָכֹל יַעֲקֹב לְנַעֲנֵעַ אוֹתָהּ? אֶלָּא אוֹתָהּ הָאֶבֶן, זָוִיּוֹתֶיהָ הָיוּ שְׁקוּעוֹת בַּתְּהוֹם הַגָּדוֹל, וְרֹאשָׁהּ נִתְגַּלָּה בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, וְעָלְיָה קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים, וְהַשְּׁכִינָה הַכָּבוֹד הָעֶלְיוֹן עָלֶיהָ. וְהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית מט) מִשָּׁם רוֹעֶה אֶבֶן יִשְׂרָאֵל. וְהַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ שֶׁל הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן הָיָה חָקוּק עָלֶיהָ.

כַּד אִתָּא יַעֲקֹב, קָרָא הַהוּא שְׁמָא קַדִּישָׁא, וּנְסָבָהּ מִכָּאן, וְשַׁוְיָהּ בְּהַהוּא אֲתַר דְּקֹדֶשׁ קָדָשִׁין הָוָה תַּמָּן. אָמַר רַבִּי זֵירָא, אֲנָא שְׁמַעְנָא בְּשֵׁם ר' בּוֹ, דַּאֲמַר רָזָא דְּמִלָּה בְּהַאי, וְלָא אִדְכַּרְנָא.

כְּשֶׁבָּא יַעֲקֹב, קָרָא אוֹתוֹ הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, וּנְטָלָהּ מִכָּאן, וְשָׂם בְּאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁקֹּדֶשׁ הַקָּדָשִׁים הָיָה שָׁם. אָמַר רַבִּי זֵירָא, אֲנִי שָׁמַעְתִּי בְּשֵׁם רַבִּי בּוֹ שֶׁאָמַר אֶת סוֹד הַדָּבָר בָּזֶה, וְלֹא נִזְכַּרְתִּי.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, אִי רַבִּי זֵירָא דַּעְתֵּי אַחֵיס עָלָךְ. וְדִילְמָא הַאי מִלָּה שְׁמַעְתְּ, וְכָךְ הוּא בְּרִירָא דְּמִלְּתָא, דִּכְתִיב (שם כח) וְיִקַּח מֵאַבְנֵי הַמָּקוֹם, אֶבֶן אַחַת מֵאַבְנֵי הַמָּקוֹם. מֵאֵיזֶה מָקוֹם, מִמָּקוֹם הַיָּדוּעַ, שֶׁהוּא מְקוֹם הַתְּהוֹם, שֶׁשָּׁם אֲבָנִים שֶׁשּׁוֹחֲקִים מַיִם לְכָל הָעוֹלָם. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (איוב יד) אֲבָנִים שָׁחֲקוּ מַיִם.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אִי רַבִּי זֵירָא, דַּעְתִּי חָסָה עָלֶיךָ. וְאוּלַי הַדָּבָר הַזֶּה הוּא שֶׁשָּׁמַעְתָּ, וְכָךְ הוּא בְּרוּר הַדָּבָר, שֶׁכָּתוּב (שם כח) וַיִּקַח מֵאַבְנֵי הַמָּקוֹם. אֶבֶן אַחַת מֵאַבְנֵי הַמָּקוֹם. מֵאֵיזֶה מָקוֹם? מִמָּקוֹם הַיְדוּעַ, שֶׁהוּא מְקוֹם הַתְּהוֹם, שֶׁשָּׁם אֲבָנִים שֶׁשּׁוֹחֲקִים מַיִם לְכָל הָעוֹלָם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (איוב יד) אֲבָנִים שָׁחֲקוּ מַיִם.

הָאֶבֶן הַזֹּאת, הָיְתָה עִיקַּר לְכָלָם, וְהָיְתָה עוֹלָה עַד מָקוֹם שֶׁהָיָה שָׁם בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. וְיַעֲקֹב לֹא הָיְתָה כַּוָּונָתוֹ עַל שׁוּם אַחַת מֵהֶן, אֶלָּא עָלֶיהָ, מִשּׁוּם דִּרְמִיזָא לֵיהּ רְמִיזָא. מַה הִיא הַכֹּל אִשְׁתְּמִיל מִינַּהּ, כָּךְ יַעֲקֹב כָּל עָלְמָא אִשְׁתְּמִיל מִנֵּיהּ. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה וַיִּקַּח מֵאַבְנֵי הַמָּקוֹם, שֶׁהִיא עִיקַּר כָּל הָעוֹלָם, וַיָּשֶׂם מְרַאֲשׁוֹתָיו, שָׁם בְּלִבּוֹ שֶׁהִיא מְרַאשׁוֹתָיו, דּוּגְמַת זֶה כָּזוֹ. מִיָּד וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַהוּא, כְּלוֹמַר, נִתְיַשְּׁבָה דַּעְתּוֹ בְּאוֹתוֹ מָקוֹם.

הָאֶבֶן הַזֹּאת הָיְתָה עִקַּר לְכָלָם, וְהָיְתָה עוֹלָה עַד מָקוֹם שֶׁהָיָה שָׁם בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. וְיַעֲקֹב לֹא הָיְתָה כַּוָּונָתוֹ עַל שׁוּם אַחַת מֵהֶן, אֶלָּא עָלֶיהָ, מִשּׁוּם שֶׁרְמָזָה לוֹ רֶמֶז. מַה הִיא שֶׁהַכֹּל נִשְׁתַּל מִמֶּנָּה, כָּךְ יַעֲקֹב כָּל הָעוֹלָם נִשְׁתַּל מִמֶּנּוּ. בְּאוֹתָהּ הַשָּׁעָה, וַיִּקַּח מֵאַבְנֵי הַמָּקוֹם, שֶׁהִיא עִקַּר כָּל הָעוֹלָם. וַיָּשֶׂם מְרַאֲשֹׁתָיו - שָׁם בְּלִבּוֹ, שֶׁהִיא מְרַאֲשֹׁתָיו - דֻּגְמַת זֶה כָּזוֹ. מִיָּד וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַהוּא. כְּלוֹמַר, נִתְיַשְּׁבָה דַּעְתּוֹ בְּאוֹתוֹ מָקוֹם.

וְסִימָן יְדוּעַ לָקַח, אָמַר זוֹ הִיא דּוּגְמָא שֶׁלִּי, וְאִם לָזוֹ תִּהְיֶה שׁוּם מַעֲלָה, בְּיָדוּעַ שֶׁיִּהְיֶה לִי מַעֲלָה. וְעַל כָּךְ שָׁם לִבּוֹ עָלֶיהָ, וְנָדַר נֶדֶר, דִּכְתִיב, (בראשית כח) וְהָאֶבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר שַׂמְתִּי מַצֵּבָה. כְּלוֹמַר, אִם הָאֶבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר שַׂמְתִּי מַצֵּבָה יִהְיֶה בֵּית אֱלֹהִים, מִיָּד וְכֹל אֲשֶׁר תִּתֶּן לִי עֲשֵׂר אֲעַשְּׂרֶנּוּ לָךְ. נֶדֶר הַמַּעֲשֵׂר. אָמַר רַבִּי זֵירָא, הָא וַדַּאי שָׁמַעְנָא.

וְסִימָן יְדוּעַ לָקַח, אָמַר: זוֹ הִיא דֻּגְמָא שֶׁלִּי, וְאִם לָזוֹ תִּהְיֶה שׁוּם מַעֲלָה, בְּיָדוּעַ שֶׁיִּהְיֶה לִי מַעֲלָה. וְעַל כָּךְ שָׁם לִבּוֹ עָלֶיהָ, וְנָדַר נֶדֶר, שֶׁכָּתוּב (בראשית כח) וְהָאֶבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר שַׂמְתִּי מַצֵּבָה. כְּלוֹמַר, אִם הָאֶבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר שַׂמְתִּי מַצֵּבָה יִהְיֶה בֵּית אֱלֹהִים, מִיָּד - וְכֹל אֲשֶׁר תִּתֶּן לִי עַשֵּׂר אֲעַשְּׂרֶנּוּ לָךְ. נֶדֶר הַמַּעֲשֵׂר. אָמַר רַבִּי זֵירָא, זֶה וַדַּאי שָׁמַעְתִּי.

אָמַר לֵיהּ, עַל הַאי אִתְקְרֵי (שם מט) אֶבֶן יִשְׂרָאֵל. כְּלוֹמַר, נִקְרָאָה כָּךְ עַל שְׁמוֹ, עַל שֶׁנָּתַן לִבּוֹ וְעֵינָיו עָלֶיהָ. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עָשָׂה אוֹתָהּ בֵּית עוֹלָמִים, וְשָׁם הָיְתָה שְׁכִינָתוֹ.

אָמַר לוֹ, עַל זֶה נִקְרֵאת אֶבֶן יִשְׂרָאֵל (שם מט), כְּלוֹמַר, נִקְרָאָה כָּךְ עַל שְׁמוֹ, עַל שֶׁנָּתַן לִבּוֹ וְעֵינָיו עָלֶיהָ. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עָשָׂה אוֹתָהּ בֵּית עוֹלָמִים, וְשָׁם הָיְתָה שְׁכִינָתוֹ.

וְעַל דָּא בָּכִינָא, דַּחֲזִינָא דְּעַל הַאי אַבְנָא, זְמִינִין לְשַׁוָּאָה סוֹאֲבַת עַמְמַיָּא, וּפְגָרֵי מֵיתַיָּא. מַאן לָא יִבְכֵּי, וַוי לְעָלְמָא, וַוי לְהַהוּא זִימְנָא, וַוי לְהַהוּא דָּרָא. בְּכָה כַּד בָּקְדְמֵיתָא, אִתְנַח וְאִשְׁתִּיק. לְבָתַר חָזַר וַאֲמַר, וַוי לְאִינּוּן דִּיהוֹן זְמִינִין בְּעָלְמָא, כַּד יִתְעַר מַלְכָּא עִילָּאָה דְּעָלְמָא.

וְעַל זֶה בָּכִיתִי, שֶׁרָאִיתִי שֶׁעַל הָאֶבֶן הַזּוֹ עֲתִידִים לִשִּׂים אֶת טֻמְאַת הָעַמִּים וּפִגְרֵי מֵתִים. מִי לֹא יִבְכֶּה? אוֹי לָעוֹלָם! אוֹי לְאוֹתוֹ הַזְּמַן! אוֹי לְאוֹתוֹ הַדּוֹר! בָּכָה כְּבָרִאשׁוֹנָה, נֶאֱנַח וְשָׁתַק. אַחַר כָּךְ חָזַר וְאָמַר: אוֹי לְאוֹתָם שֶׁיִּהְיוּ נִמְצָאִים בָּעוֹלָם, כְּשֶׁיִּתְעוֹרֵר הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן שֶׁל הָעוֹלָם.

בְּכָה רַבִּי זֵירָא, אָמַר מַלְאָכָא קַדִּישָׁא יָדַע דִּין, יְאוֹת הוּא לְמִבְכֵּי עֲלָהּ. זַכְאִין אַתּוּן צַדִּיקַיָּא, דְּאַתּוּן קַדִּישִׁין בְּעָלְמָא דֵּין, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

בָּכָה רַבִּי זֵירָא. אָמַר, מַלְאָךְ הַקָּדוֹשׁ יוֹדֵעַ אֶת זֶה, רָאוּי הוּא לִבְכּוֹת עָלֶיהָ. אַשְׁרֵיכֶם הַצַּדִּיקִים, שֶׁאַתֶּם קְדוֹשִׁים בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא.

פְּרָשָׁתָא יח. (שם כח) וַיַּחֲלֹם וְהִנֵּה סֻלָּם מֻצָּב אַרְצָה וְגו', עֹלִים וְיֹרְדִים בּוֹ. רַבִּי פִּנְחָס בְּהַאי קְרָא, (שיר השירים ד) כְּמִגְדַּל דָּוִד צַוָּארֵךְ בָּנוּי לְתַלְפִּיּוֹת אֶלֶף הַמָּגֵן תָּלוּי עָלָיו כֹּל שִׁלְטֵי הַגִּבֹּרִים. אָמַר רַבִּי, כָּל הַדְּבָרִים יִכְלוּ וְהַתּוֹרָה לֹא תִכְלֶה. וְאֵין דָּבָר חָבִיב לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ הַתּוֹרָה וְלוֹמְדֶיהָ. דִּתְנַן, כָּל הַמִּתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה בְּכָל יוֹם, יִתְחַדְּשׁוּ לוֹ סְתָרִים שֶׁל מַעְלָה. וְהַתּוֹרָה אוֹמֶרֶת לוֹ, (שם ח) אַשְׁקְךָ מִיַּיִן הָרֶקַח מֵעֲסִיס רִמֹּנִי. זֶהוּ יֵינָהּ שֶׁל תּוֹרָה. וְזֶהוּ יַיִן הַמְּשׁוּמָּר בַּעֲנָבָיו מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי בְרֵאשִׁית. וְהֵם דְּבָרִים הָעֲתִידִים לְהִגָּלוֹת לַצַּדִּיקִים לֶעָתִיד לָבֹא.

פְּרָשָׁה י"ח. (שם כח) וַיַּחֲלֹם וְהִנֵּה סֻלָּם מֻצָּב אַרְצָה וְגו', עֹלִים וְיֹרְדִים בּוֹ. רַבִּי פִּנְחָס בַּפְּסוּק הַזֶּה, (שיר ד) כְּמִגְדַּל דָּוִד צַוָּארֵךְ בָּנוּי לְתַלְפִּיּוֹת אֶלֶף הַמָּגֵן תָּלוּי עָלָיו כֹּל שִׁלְטֵי הַגִּבֹּרִים. אָמַר רַבִּי, כָּל הַדְּבָרִים יִכְלוּ - וְהַתּוֹרָה לֹא תִכְלֶה. וְאֵין דָּבָר חָבִיב לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כְּמוֹ הַתּוֹרָה וְלוֹמְדֶיהָ. שֶׁשָּׁנִינוּ, כָּל הַמִּתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה בְּכָל יוֹם, יִתְחַדְּשׁוּ לוֹ סְתָרִים שֶׁל מַעְלָה, וְהַתּוֹרָה אוֹמֶרֶת לוֹ (שם ח) אַשְׁקְךָ מִיַּיִן הָרֶקַח מֵעֲסִיס רִמֹּנִי. זֶהוּ יֵינָהּ שֶׁל תּוֹרָה, וְזֶהוּ יַיִן הַמְּשֻׁמָּר מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי בְרֵאשִׁית, וְהֵם דְּבָרִים הָעֲתִידִים לְהִגָּלוֹת לַצַּדִּיקִים לֶעָתִיד לָבֹא.

קָם רַבִּי בּוֹ עַל רַגְלָיו וְאָמַר, אִי כָּךְ הוּא, לָא הֲוָה לֵיהּ לְמֵימַר, אֶלָּא יַיִן הַמְּשׁוּמָּר בַּעֲנָבָיו מֵהַר סִינַי, מַהוּ מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי בְרֵאשִׁית. אָמַר לֵיהּ, אִינּוּן עוֹמְקֵי סִדְרֵי בְרֵאשִׁית, דְּלָא אִיתְגַּלּוּ לְבַר נָשׁ, וּזְמִינִין צַדִּיקַיָּא לְמִנְדַּע לוֹן, כְּגַוְונָא דְּא יִנְדְּעוּן אִינּוּן דְּעָסְקוּ בְּאוֹרַיְיתָא תְּדִיר.

קָם רַבִּי בּוֹ עַל רַגְלָיו וְאָמַר, אִם כָּךְ הוּא - לֹא הָיָה לוֹ לוֹמַר אֶלָּא יַיִן הַמְּשֻׁמָּר בַּעֲנָבָיו מֵהַר סִינַי, מַה זֶּה מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי בְרֵאשִׁית? אָמַר לוֹ, אוֹתָם עֻמְקֵי סִדְרֵי בְרֵאשִׁית שֶׁלֹּא הִתְגַּלּוּ לְאָדָם, וְעֲתִידִים הַצַּדִּיקִים לָדַעַת אוֹתָם, כְּמוֹ כֵן יֵדְעוּ אוֹתָם שֶׁעָסְקוּ בַּתּוֹרָה תָּמִיד.

וְתָאנָא, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, רָזָא אוֹרַיְיתָא לְחַכִּימִין אִתְיְהִיבוּ, לְאִינּוּן דְּאִתְעַסְקוּ בְּאוֹרַיְיתָא תְּדִיר. וְתָנֵי רַבִּי יְהוּדָה, כָּל מַאן דְּהוּא עָסִיק בְּאוֹרַיְיתָא כָּל צָרְכּוֹי, סָלְקִין לֵיהּ לִנְשָׁמְתֵיהּ לְעֵילָא, כַּד אִיהוּ נָאִים בְּשִׁינְתֵיהּ, וְאוֹלְפִין לֵיהּ מֵעוֹמְקֵי תוֹרָה. וּמִינָהּ דּוֹבְבָן וּמְרַחֲשָׁן שְׂפָוָותֵיהּ בִּימָמָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שם ז) דּוֹבֵב שִׂפְתֵי יְשֵׁנִים.

וְלָמַדְנוּ, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, סוֹדוֹת הַתּוֹרָה נִתְּנוּ לַחֲכָמִים, לְאוֹתָם שֶׁמִּתְעַסְּקִים תָּמִיד בַּתּוֹרָה. וְשָׁנָה רַבִּי יְהוּדָה, כָּל מִי שֶׁהוּא עוֹסֵק בַּתּוֹרָה כָּל צָרְכּוֹ, מַעֲלִים אֶת נִשְׁמָתוֹ לְמַעְלָה, כְּשֶׁהוּא יָשֵׁן בְּשִׁנָּתוֹ, וּמְלַמְּדִים אוֹתוֹ מַעֲמִקֵי תוֹרָה, וּמִמֶּנָּה דּוֹבְבִים וּמְרַחֲשִׁים שִׂפְתוֹתָיו בַּיּוֹם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם ז) דּוֹבֵב שִׂפְתֵי יְשֵׁנִים. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כָּל הַמִּתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה לִשְׁמָהּ, כְּשֶׁהוּא יָשֵׁן בַּלַּיְלָה, נִשְׁמָתוֹ עוֹלָה לְמַעְלָה וּמַרְאִין לָהּ אוֹתָן הַדְּבָרִים הָעֲתִידִין לִהְיוֹת בָּעוֹלָם.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כָּל הַמִּתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה לִשְׁמָהּ, כְּשֶׁהוּא יָשֵׁן בַּלַּיְלָה, נִשְׁמָתוֹ עוֹלָה לְמַעְלָה, וּמַרְאִים לָהּ אוֹתָם הַדְּבָרִים הָעֲתִידִים לִהְיוֹת בָּעוֹלָם.

רַבִּי יוֹסֵי הֲוָה יָתִיב וְעָסִיק בְּאוֹרַיְיתָא, אֲתָא לְגַבֵּיהּ רַבִּי אַבָּא, אֲמַר רִבִּי יוֹסֵי מָארֵי דִּשְׁמַעְתָּא אֲתָא. קָם קַמַּיְיהּ, יָתְבוּ וְאִתְעַסְקוּ בְּאוֹרַיְיתָא, עַד דַּהֲווֹ יָתְבֵי, רָמַשׁ לֵילְיָא, יָתְבוּ וְאִתְעַסְקוּ בָּהּ, עַד פֻּלְגוּת לֵילְיָא.
רַבִּי יוֹסֵי הֲיָה יוֹשֵׁב וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה. בָּא אֵלָיו רַבִּי אַבָּא. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, בַּעַל הַהֲלָכָה בָּא. קָם לְפָנָיו. יָשְׁבוּ וְהִתְעַסְקוּ בַּתּוֹרָה. בְּעוֹדָם יוֹשְׁבִים, יָרַד הַלַּיְלָה. יָשְׁבוּ וְהִתְעַסְקוּ בָּהּ עַד חֲצוֹת הַלַּיְלָה.
אָהְמֵיךְ רַבִּי אַבָּא, וְרִבִּי יוֹסֵי הֲוָה יָתִיב, חָמָא לְרִבִּי אַבָּא, דְּאַנְפּוֹי מְסַמְקֵי טְפֵי, וְהוּא חֲיֵיךְ, וַחֲמָא נְהוֹרָא רַבָּא בְּבֵיתָא. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, שְׁמַע מִינֵּיהּ דִּשְׁכִינְתָּא הָכָא. אַרְכִּין עֵינוֹי, יָתִיב תַּמָּן. עַד דְּהֲוָה סָלֵיק שַׁחֲרוּתָא דְצַפְרָא, וּנְהוֹרָא הֲוָה נָהֵיר בְּבֵיתָא, עַד דְּזָקֵף עֵינוֹי, חָמָא צַפְרָא וְאִתְחַשַּׁךְ בֵּיתָא.
נָרְדַם רַבִּי אַבָּא, וְרַבִּי יוֹסֵי הֲיָה יוֹשֵׁב. רָאָה אֶת רַבִּי אַבָּא שֶׁפָּנָיו מְעַט סְמוּקוֹת, וְהוּא צוֹחֵק. וְרָאָה אוֹר גָּדוֹל בַּבַּיִת. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, מִזֶּה נִשְׁמַע שֶׁשְּׁכִינָה כָּאן. הֵרְכִּין עֵינָיו. יָשַׁב שָׁם. עַד שֶׁהָיְתָה עוֹלָה שַׁחֲרוּת הַבֹּקֶר וְהָאוֹר הָיָה מֵאִיר בַּבַּיִת, עַד שֶׁהֵרִים עֵינָיו רָאָה הַבֹּקֶר, וְנֶחְשַׁךְ הַבַּיִת.
אִיתְעַר רַבִּי אַבָּא, וַאֲנָפּוֹי הֲווֹ נְהִירִין, וְעֵינוֹי חֲיִיכִין. אֲחִיד בֵּיהּ רַבִּי יוֹסֵי, אָמַר רִבִּי אַבָּא, אֲנָא יְדַעְנָא מָה אַתְּ בָּעֵי. חֲיֵיךְ, רָזִין עִלָּאִין חֲמִית, וּבְשַׁעֲתָא דְּאֲחֵיד נִשְׁמָתָא דִילִי מָארֵי דְּאַפַּיָּיא, סָלֵיק לָהּ לְאַדְרִין רַבְרְבִין וְעִילָּאִין.
הִתְעוֹרֵר רַבִּי אַבָּא, וּפָנָיו הָיוּ מְאִירִים וְעֵינָיו צוֹחֲקוֹת. אָחַז בּוֹ רַבִּי יוֹסֵי. אָמַר רַבִּי אַבָּא, אֲנִי יוֹדֵעַ מַה שֶּׁאַתָּה רוֹצֶה, חֲיֵיךְ, סוֹדוֹת עֶלְיוֹנִים רָאִיתָ, וּבְשָׁעָה שֶׁאָחַז בְּנִשְׁמָתִי, בַּעַל הַפָּנִים הֶעֱלָה אוֹתִי לַחֲדָרִים גְּדוֹלִים וְעֶלְיוֹנִים.
וְחָמֵית נְשָׁמָתְהוֹן דִּשְׁאָר צַדִּיקַיָּא דְּסָלְקֵי תַּמָּן, וַאֲמַר לוֹן זַכָּאִין אַתּוּן צַדִּיקַיָּא, דְּכָגִינֵיכוֹן אֲנָא אִתְבְּנֵי בְּבִנְיָינָא קַדִּישָׁא, דִּשְׁמָא יְקָרָא, לְאַעֲנָאָה לְחֵילוֹי דְּמַלְכָּא עִילָּאָה. וְחָמֵית אוֹרַיְיתִי, דְּהֲוָה מַנְחָא תַּמָּן תְּלֵי תִּלִּים כְּמִגְדָּלָא רַבָּא. וּבְגִינֵי כָּךְ חָדֵינָא בְּחוּלְקִי, וְחַיְיכִין עֵינָאי.
וְרָאִיתִי אֶת נִשְׁמוֹת שֶׁאָר הַצַּדִּיקִים שֶׁעוֹלוֹת לְשָׁם, וְאָמַר לָהֶם, אַשְׁרֵיכֶם הַצַּדִּיקִים שֶׁבִּשְׁבִילְכֶם אֲנִי נִבְנֶה בְּבִנְיַן קָדוֹשׁ שֶׁל הַשֵּׁם הַנִּכְבָּד, לַעֲנוֹת לְצִבְאוֹת הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן. וְרָאִיתִי אֶת תּוֹרָתִי שֶׁהָיְתָה מֻנַּחַת שָׁם תְּלֵי תִּלִּים כְּמִגְדָּל גָּדוֹל, וּמִשּׁוּם כָּךְ שָׂמַחְתִּי בְּחֶלְקִי, וְצָחֲקוּ עֵינָי.
אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אַל תִּתְמַהּ עַל הָא דְּרַבִּי אַבָּא, דְּהָא קְרָא אַסְהֵיד כָּךְ. דְּתָנִינָן, עֲשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לָזֶה הַמְמוּנֶּה תַּחְתָּיו, וְתָלָה מִמֶּנּוּ כָּל שְׁאָר הַצְּבָאוֹת, כְּהַאי צַוָּאר, שֶׁכָּל הַגּוּף תָּלוּי מִמֶּנּוּ. וּבְשָׁעָה שֶׁהַצַּדִּיקִים עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בּוֹנֶה עוֹלָמוֹ, וְנוֹתֵן שְׁמוֹ בְּקִרְבּוֹ, לְהַגִּיעַ לַכֹּל, וּלְהַסְפִּיק לָעוֹלָם מְטוּבוֹ שֶׁל מָקוֹם.
אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אַל תִּתְמַהּ עַל זֶה שֶׁל רַבִּי אַבָּא, שֶׁהֲרֵי הַפָּסוּק מֵעִיד כָּךְ, שֶׁשָּׁנִינוּ, עֲשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת זֶה הַמְמֻנֶּה תַּחְתָּיו, וְתָלָה מִמֶּנּוּ כָּל שְׁאָר הַצְּבָאוֹת, כְּמוֹ הַצַּוָּאר הַזֶּה, שֶׁכָּל הַגּוּף תָּלוּי מִמֶּנּוּ. וּבְשָׁעָה שֶׁהַצַּדִּיקִים עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בּוֹנֶה עוֹלָמוֹ, וְנוֹתֵן שְׁמוֹ בְּקִרְבּוֹ, לְהַגִּיעַ לַכֹּל, וּלְהַסְפִּיק לְעוֹלָם מְטוּבוֹ שֶׁל מָקוֹם.
וּכְשֶׁאֵין הַצַּדִּיקִים עוֹסְקִין בַּתּוֹרָה, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נוֹטֵל שְׁמוֹ מִקִּרְבּוֹ, וַאֲזַי הָעוֹלָם חָסֵר, וְהוּא אֵינוֹ בְּמַעֲלוֹת הַיְכוֹלֶת. מְנָא לָן, דִּכְתִיב, (שיר השירים ד) כְּמִגְדַּל דָּוִד צַוָּארֵךְ בָּנוּי לְתַלְפִּיּוֹת. אִם מַרְבִּים

וּמְגַדְּלִים הַצַּדִּיקִים תּוֹרָה כְּהַאי מְגַדֵּל, מֵיד צַוָּארֵךְ בָּנוּי לְתַלְפִּיּוֹת. זֶהוּ שֶׁהוּא צַוָּארוֹ שֶׁל עוֹלָם, בָּנוּי בְּבִנְיָן קָדוֹשׁ, שֶׁכָּל הַפִּיּוֹת תְּלוּיוֹת וְנִלְאוּ לְדַעַת הַשְׁגָּחָתוֹ, וְזֶהוּ תַּלְפִּיּוֹת, כְּמָא דְאַתְּ אָמַר (בראשית מז) וַתֵּלַהּ אֶרֶץ מִצְרַיִם.

וּכְשֶׁאֵין הַצַּדִּיקִים עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נוֹטֵל שְׁמוֹ מִקִּרְבּוֹ, וַאֲזַי הָעוֹלָם חָסֵר, וְהוּא אֵינוֹ בִּמְעֲלוֹת הַיְכֹלֶת. מִנַּיִן לָנוּ? שֶׁכָּתוּב (שיר ד) כְּמִגְדַּל דָּוִיד צַוָּארֵךְ בָּנוּי לְתַלְפִּיּוֹת. אִם מַרְבִּים וּמְגַדְּלִים הַצַּדִּיקִים תּוֹרָה כַּמִּגְדָּל הַזֶּה, מֵיד צַוָּארֵךְ בָּנוּי לְתַלְפִּיּוֹת. זֶהוּ שֶׁהוּא צַוָּארוֹ שֶׁל עוֹלָם, בָּנוּי בְּבִנְיָן קָדוֹשׁ, שֶׁכָּל הַפִּיּוֹת תְּלוּיוֹת וְנִלְאוּ לְדַעַת הַשְׁגָּחָתוֹ, וְזֶהוּ תַּלְפִּיּוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית מז) וַתֵּלַהּ אֶרֶץ מִצְרַיִם.

וְאָז אֶלֶף הַמָּגֵן תָּלוּי עָלָיו, וְכֹל שִׁלְטֵי הַגִּבּוֹרִים, אוֹתָן הַנִּקְרָאִים אֶלֶף אַלְפִּין, וְכָל הַנִּשְׁאָר תְּלוּיִם עָלָיו, וְכָל הַשִּׁלְיטִין, וְכָל הָעוֹלְמוֹת, מְלֵאִים מִטּוּבוֹ שֶׁל מָקוֹם.

וְאָז אֶלֶף הַמָּגֵן תָּלוּי עָלָיו, וְכָל שִׁלְטֵי הַגִּבּוֹרִים. אוֹתָם הַנִּקְרָאִים אֶלֶף אַלְפִּים, וְכָל הַנִּשְׁאָר תְּלוּיִים עָלָיו, וְכָל הַשִּׁלְיטִים וְכָל הָעוֹלְמוֹת מְלֵאִים מִטּוּבוֹ שֶׁל מָקוֹם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְהַיְינוּ דִּכְתִיב (שם כח) וַיַּחֲלֹם וְהִנֵּה סֻלָּם מֻצָּב אַרְצָה, כְּלוֹמַר, כְּשֶׁהַצַּדִּיקִים אֵינָם עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה, סֻלָּם מֻצָּב אַרְצָה, וְאֵינוֹ בְּמַעֲלָה. זְכוּ הַצַּדִּיקִים וְעָסְקוּ בַּתּוֹרָה, רֹאשׁוֹ מַגִּיעַ הַשְּׁמָיְמָה, אֲזַי יֵשׁ לוֹ מַעֲלָה, וְכָל טוּב לֹא יֶחְסַר, וּמֵיד וְהִנֵּה מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים עוֹלִים וְיֹרְדִים בּוֹ. מַאי בּוֹ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בִּשְׁמוֹ שֶׁל מָקוֹם. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (תהלים קיח) נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בּוֹ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְהַיְינוּ שֶׁכָּתוּב (שם כח) וַיַּחֲלֹם וְהִנֵּה סֻלָּם מֻצָּב אַרְצָה, כְּלוֹמַר, כְּשֶׁהַצַּדִּיקִים אֵינָם עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה - סֻלָּם מֻצָּב אַרְצָה, וְאֵינוֹ בְּמַעֲלָה. זְכוּ הַצַּדִּיקִים וְעָסְקוּ בַּתּוֹרָה - רֹאשׁוֹ מַגִּיעַ הַשְּׁמָיְמָה, אֲזַי יֵשׁ לוֹ מַעֲלָה וְכָל טוּב לֹא יֶחְסַר. וּמֵיד - וְהִנֵּה מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים עוֹלִים וְיֹרְדִים בּוֹ. מַהוּ בּוֹ? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בִּשְׁמוֹ שֶׁל מָקוֹם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קיח) נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בּוֹ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בּוֹ, בְּהַהוּא מְמוּנָה. וּמִפְּנֵי מָה. דִּכְתִיב אַחֲרָיו, (בראשית כח) וְהִנֵּה ה' נִצָּב עָלָיו, עַל הַהוּא מְמוּנָה. מִפְּנֵי זֶה עוֹלִים וְיוֹרְדִים בִּשְׁבִילוֹ. מִפְּנֵי שְׁמוֹ שֶׁל מָקוֹם, שֶׁהוּא נִצָּב עָלָיו. אָמַר רַבִּי תַּנְחוּם, לְמָה נִקְרָא שְׁמוֹ מֶלֶךְ שָׁלֵם, מִכָּל שְׁאָר הַצְּבָאוֹת. שֶׁאֵין לְךָ נוֹשֵׂא שְׁמוֹ שֶׁל מָקוֹם בְּקִרְבּוֹ כְּמוֹ זֶה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בּוֹ - בְּאוֹתוֹ מְמֻנֶּה. וּמִפְּנֵי מָה? שֶׁכָּתוּב אַחֲרָיו (בראשית כח) וְהִנֵּה ה' נִצָּב עָלָיו, עַל אוֹתוֹ מְמֻנֶּה. מִפְּנֵי זֶה עוֹלִים וְיוֹרְדִים בִּשְׁבִילוֹ, מִפְּנֵי שְׁמוֹ שֶׁל מָקוֹם שֶׁהוּא נִצָּב עָלָיו. אָמַר רַבִּי תַּנְחוּם, לְמָה נִקְרָא שְׁמוֹ מֶלֶךְ שָׁלֵם מִכָּל שְׁאָר הַצְּבָאוֹת? שֶׁאֵין לְךָ נוֹשֵׂא שְׁמוֹ שֶׁל מָקוֹם בְּקִרְבּוֹ כְּמוֹ זֶה.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב, רָמְזוּ לְיַעֲקֹב, וְהֵשִׁיבוּ עַל מַה שֶּׁנִּתְרַעֵם לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. כְּלוֹמַר, שֶׁאִם בָּנָיו יִזְכּוּ לְעָסוֹק בַּתּוֹרָה וּבְמִצְוֹוֹת, יֵשׁ מַעֲלָה לָזֶה, וּמַעֲלָה לְבָנָיו. לֹא זָכוּ לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה וּבְמִצְוֹוֹת, אֵין מַעֲלָה לָזֶה, וְאֵין מַעֲלָה לְבָנָיו. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שם) וְהִנֵּה מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים עֹלִים וְיֹרְדִים בּוֹ. מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים, אֵלּוּ בָּנָיו שֶׁל יַעֲקֹב, וּבוֹ עוֹלִים. לֹא זָכוּ, יוֹרְדִים. בּוֹ: בִּשְׁבִילוֹ. בּוֹ: כְּשֶׁיֵּשׁ לוֹ מַעֲלָה יֵשׁ לָהֶם.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב, רָמְזוּ לְיַעֲקֹב, וְהֵשִׁיבוּ עַל מַה שֶּׁנִּתְרַעֵם לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. כְּלוֹמַר, שֶׁאִם בָּנָיו יִזְכּוּ לְעָסוֹק בַּתּוֹרָה וּבְמִצְוֹוֹת, יֵשׁ מַעֲלָה לָזֶה וּמַעֲלָה לְבָנָיו. לֹא זָכוּ לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה וּבְמִצְוֹוֹת - אֵין מַעֲלָה לָזֶה

וְאֵין מַעֲלָה לְבָנָיו. וְהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) וְהִנֵּה מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים עֹלִים וְיֹרְדִים בּוֹ. מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים - אֵלּוּ בָּנָיו שֶׁל יַעֲקֹב, זכו - עוֹלִים. לֹא זָכוּ - יוֹרְדִים. בּוֹ - בִּשְׁבִילוֹ, בּוֹ - כְּשֶׁיֵּשׁ לוֹ מַעֲלָה, יֵשׁ לָהֶם.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כָּל שָׂרֵי הָאוּמּוֹת, הֵיוּ עוֹלִים אוֹ יוֹרְדִים בִּשְׁבִיל זֶה. כְּשֶׁיֵּשׁ לוֹ מַעֲלָה, יוֹרְדִים שָׂרֵי הָאוּמּוֹת. כְּשֶׁיֵּשׁ לוֹ יְרִידָה, עוֹלִים. וְהַכֹּל תְּלוּי בְּבָנָיו שֶׁל יַעֲקֹב. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בַּר שָׁלוֹם, אֵין טוֹב וְאֵין רָע בָּא לָעוֹלָם, אֶלָּא בִּשְׁבִיל בָּנָיו שֶׁל יַעֲקֹב.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כָּל שָׂרֵי הָאֻמּוֹת הָיוּ עוֹלִים אוֹ יוֹרְדִים בִּשְׁבִיל זֶה. כְּשֶׁיֵּשׁ לוֹ מַעֲלָה - יוֹרְדִים שָׂרֵי הָאֻמּוֹת. כְּשֶׁיֵּשׁ לוֹ יְרִידָה - עוֹלִים. וְהַכֹּל תְּלוּי בְּבָנָיו שֶׁל יַעֲקֹב. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בַּר שָׁלוֹם, אֵין טוֹב וְאֵין רַע בָּא לָעוֹלָם אֶלָּא בִּשְׁבִיל בָּנָיו שֶׁל יַעֲקֹב.

הֶגְמוֹן אֶחָד בָּא לְרַבִּי אַבָּהוּ, וַאֲמַר, אִית לְאִתְכַּנָּפָא כָּל עָלְמָא עֲלַיְיכוּ, כְּעַל הַאי גּוּבָא, לְאוֹבָדָא לְכוֹן מִן עָלְמָא בְּשַׁעֲתָא חָדָא. אוּמָּה דָא הִיא לָא פָּלְחָה לְמָארָהּ, כְּתִיב (דברים יא) וְעָצַר אֶת הַשָּׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה מָטָר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת יְבוּלָהּ. אִי הִיא סַטְיָיא, כָּל עָלְמָא יֵיבַד בְּגִינָהּ. אָמַר לֵיהּ, וְהָא אַתּוּן עָבְדִין לָהּ דִּיתְסָטֵי וְלָא תְהַךְ בְּאוֹרְחָא דְכַשְׁרָא. אָמַר לֵיהּ חוֹבַתְכוֹן עָבְדִין לְאִתְעָרָא לָן. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה שַׁפִּיר קָאָמַר הַהוּא הֶגְמוֹן.

הֶגְמוֹן אֶחָד בָּא לְרַבִּי אַבָּהוּ וְאָמַר: יֵשׁ לְכַנֵּס אֶת כָּל הָעוֹלָם עֲלֵיכֶם כְּמוֹ עַל הָאַרְבֶּה הַזֶּה, לְהַאֲבִיד אֶתְכֶם מִן הָעוֹלָם בְּשָׁעָה אַחַת. הָאֻמָּה הַזּוֹ אֵין עוֹבֶדֶת לְרִבּוֹנָהּ, כָּתוּב (דברים יד) וְעָצַר אֶת הַשָּׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה מָטָר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת יְבוּלָהּ. אִם הִיא סוֹטָה, כָּל הָעוֹלָם יֹאבַד בִּשְׁבִילָהּ?! אָמַר לוֹ וַהֲרֵי אַתֶּם עוֹשִׂים אוֹתָהּ שֶׁתִּסְטֶה וְלֹא תֵלֵךְ בְּדֶרֶךְ כְּשֵׁרָה. אָמַר לוֹ, חֲטָאֵיכֶם הֵם הָעוֹשִׂים לְעוֹרֵר אוֹתָנוּ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, יָפֶה אָמַר אוֹתוֹ הַהֶגְמוֹן.

תָּנוּ רַבָּנָן, (בראשית כח) וְהִנֵּה סֻלָּם מֻצָּב אַרְצָה, זֶהוּ בֵּית עוֹלָמִים. וְרֹאשׁוֹ מַגִּיעַ הַשָּׁמַיְמָה, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (שמות טו) מָכוֹן לְשִׁבְתְּךָ פָּעַלְתָּ ה'. אֵיזֶהוּ רֹאשׁוֹ, זֶהוּ צִיּוֹן, שֶׁשָּׁם הַשְּׁכִינָה, וְהַכְּרוּבִים, וְקֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים. אָמַר רַבִּי אַבָּא, סוֹלָם זֶה סִינַי, שֶׁבּוֹ נִיתְּנָה תּוֹרָה, וְשָׁם נִגְלוּ מֶרְכְּבוֹתָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

שְׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ, (בראשית כח) וְהִנֵּה סֻלָּם מֻצָּב אַרְצָה - זֶהוּ בֵּית עוֹלָמִים. וְרֹאשׁוֹ מַגִּיעַ הַשָּׁמַיְמָה - זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שמות טו) מָכוֹן לְשִׁבְתְּךָ פָּעַלְתָּ ה'. אֵיזֶהוּ רֹאשׁוֹ? זֶהוּ צִיּוֹן, שֶׁשָּׁם הַשְּׁכִינָה וְהַכְּרוּבִים וְקֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים. אָמַר רַבִּי אַבָּא, סֻלָּם זֶה סִינַי, שֶׁבּוֹ נִתְּנָה תּוֹרָה, וְשָׁם נִגְלוּ מֶרְכְּבוֹתָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

רַבִּי בָּא בְּשֵׁם ר' יוֹחָנָן אָמַר, עוֹד אִית לְאִסְתַּכָּלָא בְּהַאי קְרָא כִּדְבָעֵי מֵימָתָא, (שיר השירים ד) כְּמִגְדַּל דָּוִד צַוָּארֵךְ בָּנוּי לְתַלְפִּיּוֹת, דְּהָא תְּנִינָן, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר רַבִּי זֵירָא, כָּל זְמַן שֶׁיִּשְׂרָאֵל הָיוּ עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה, בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הָיָה קַיָּים, הָדָא הוּא דִכְתִיב כְּמִגְדַּל דָּוִד צַוָּארֵךְ בָּנוּי. אִי מְגַדְּלִים תּוֹרָה, כְּהַאי מִגְדָּל, צַוָּארֵךְ בָּנוּי. מַהוּ צַוָּארֵךְ, זֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. הָדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית מה) וַיִּפֹּל עַל צַוְּארֵי בִנְיָמִין אָחִיו וַיֵּבְךְּ, מְלַמֵּד שֶׁבָּכָה עַל מִקְדָּשׁ רִאשׁוֹן וְעַל מִקְדָּשׁ שֵׁנִי.

רַבִּי בָּא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, עוֹד יֵשׁ לְהִסְתַּכֵּל בְּפָסוּק זֶה כְּבָרִאשׁוֹנָה, (שיר השירים ד) כְּמִגְדַּל דָּוִיד צַוָּארֵךְ בָּנוּי לְתַלְפִּיּוֹת, שֶׁהֲרֵי שָׁנִינוּ, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר רַבִּי זֵירָא, כָּל זְמַן שֶׁיִּשְׂרָאֵל הָיוּ עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה, בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הָיָה קַיָּם. וְהוּ שֶׁכָּתוּב כְּמִגְדַּל דָּוִיד צַוָּארֵךְ בָּנוּי. אִם מְגַדְּלִים תּוֹרָה כְּאוֹתוֹ מִגְדָּל - צַוָּארֵךְ

בָּנוּי. מַהוּ צַוָּארֵךְ? זֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. וְהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית מה) וַיִּפֹּל עַל צַוְּארֵי בִנְיָמִין אָחִיו וַיֵּבְךְּ. מִלַּמֵּד שֶׁבָּכָה עַל מִקְדָּשׁ רִאשׁוֹן וְעַל מִקְדָּשׁ שֵׁנִי.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מַהוּ מִגְדָּל. אֶלָּא מַה מִּגְדָּל דָּוִד, מִגְדָּל חָזָק, אַף הַמִּתְעַסְּקִים בַּתּוֹרָה, צְרִיכִין חִיזּוּק, וּבְנָיָן חָזָק. ר' תַּנְחוּם אָמַר, מִגְדָּל דָּוִד, מַה דָּוִד הָיָה מִתְגַּדֵּל בַּתּוֹרָה יוֹתֵר מִכָּל בְּנֵי דוֹרוֹ, כָּךְ הַמִּתְעַסְּקִים בַּתּוֹרָה, צְרִיכִין לְהִתְגַּדֵּל בַּתּוֹרָה וְשֶׁלֹּא יִתְבַּטְּלוּ מִמֶּנָּה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מַהוּ מִגְדָּל? אֶלָּא מַה מִּגְדָּל דָּוִד מִגְדָּל חָזָק, אַף הַמִּתְעַסְּקִים בַּתּוֹרָה צְרִיכִין חִזּוּק וּבְנָיָן חָזָק. ר' תַּנְחוּם אָמַר, מִגְדָּל דָּוִד - מַה דָּוִד הָיָה מִתְגַּדֵּל בַּתּוֹרָה יוֹתֵר מִכָּל בְּנֵי דוֹרוֹ, כָּךְ הַמִּתְעַסְּקִים בַּתּוֹרָה צְרִיכִין לְהִתְגַּדֵּל בַּתּוֹרָה וְשֶׁלֹּא יִתְבַּטְּלוּ מִמֶּנָּה.

מַה דָּוִד הָיָה עוֹסֵק בַּתּוֹרָה לַיְלָה וְיוֹמָם, כָּךְ צָרִיךְ הָאָדָם לְהִתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה לַיְלָה וְיוֹמָם, וּבְעוֹד שֶׁיִּתְעַסְּקוּ בָּהּ, וְיִתְגַּדְּלוּ בָהּ, כְּמִגְדָּל דָּוִד הַצָּוּאר בָּנוּי בִּנְיָן חָזָק וְגָדוֹל.

מַה דָּוִד הָיָה עוֹסֵק בַּתּוֹרָה לַיְלָה וְיוֹמָם, כָּךְ צָרִיךְ הָאָדָם לְהִתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה לַיְלָה וְיוֹמָם, וּבְעוֹד שֶׁיִּתְעַסְּקוּ בָּהּ וְיִתְגַּדְּלוּ בָהּ - כְּמִגְדָּל דָּוִד הַצָּוּאר בָּנוּי בִּנְיָן חָזָק וְגָדוֹל.

וְאִם לָאו, אֶלֶף הַמָּגֵן תָּלוּי עָלָיו, אֵלּוּ אֶלֶף שָׁנִים שֶׁיִּהְיוּ בַּגָּלוּת, וְהַדָּבָר תָּלוּי אִם יִגָּאֲלוּ בוֹ וְאִם לָאו. זָכוּ בַּתּוֹרָה, יִגָּאֲלוּ בְּאֶלֶף שָׁנִים. לֹא זָכוּ, כָּל שִׁלְטֵי הַגִּבּוֹרִים, אָמַר רַבִּי תַּנְחוּם, כָּל שִׁלְטֵי הַגִּבּוֹרִים יִשְׁתַּעְבְּדוּ בָּהֶם, וּלְאַחַר כֵּן יִגָּאֲלוּ.

וְאִם לָאו, אֶלֶף הַמָּגֵן תָּלוּי עָלָיו, אֵלּוּ אֶלֶף שָׁנִים שֶׁיִּהְיוּ בַּגָּלוּת, וְהַדָּבָר תָּלוּי אִם יִגָּאֲלוּ בוֹ וְאִם לָאו. זָכוּ בַּתּוֹרָה - יִגָּאֲלוּ בְּאֶלֶף שָׁנִים. לֹא זָכוּ - כָּל שִׁלְטֵי הַגִּבּוֹרִים, אָמַר רַבִּי תַּנְחוּם, כָּל שִׁלְטֵי הַגִּבּוֹרִים יִשְׁתַּעְבְּדוּ בָּהֶם, וּלְאַחַר כֵּן יִגָּאֲלוּ.

מִכָּאן אָמַר רַבִּי בָּא, וְהִנֵּה סֻלָּם מֻצָּב אַרְצָה, זֶהוּ בֵּית עוֹלָמִים, הַנִּצָּב בְּבִנְיָנוֹ, בִּשְׁבִיל אוֹתָן הָעוֹסְקִין בַּתּוֹרָה בָּאָרֶץ. וְרֹאשׁוֹ מַגִּיעַ הַשָּׁמַיְמָה, שֶׁהַמִּקְדָּשׁ הוּא בְּמַעֲלָה גְּדוֹלָה, עַל כָּל הָעוֹלָם. וְהִנֵּה מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים עוֹלִים וְיוֹרְדִים בּוֹ, אֵלּוּ כֹּהֲנֵי מִשְׁמֶרֶת.

מִכָּאן אָמַר רַבִּי בָּא, וְהִנֵּה סֻלָּם מֻצָּב אַרְצָה - זֶהוּ בֵּית עוֹלָמִים, הַנִּצָּב בְּבִנְיָנוֹ, בִּשְׁבִיל אוֹתָן הָעוֹסְקִין בַּתּוֹרָה בָּאָרֶץ. וְרֹאשׁוֹ מַגִּיעַ הַשָּׁמַיְמָה - שֶׁהַמִּקְדָּשׁ הוּא בְּמַעֲלָה גְּדוֹלָה עַל כָּל הָעוֹלָם. וְהִנֵּה מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים עֹלִים וְיֹרְדִים בּוֹ - אֵלּוּ כֹּהֲנֵי שָׁרֵת.

ר' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, עַל שֶׁהוּא מְכֻוָּן כְּנֶגֶד יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעְלָה. וְאוֹתָם הַשּׁוֹמְרִים יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעְלָה, הֵם שׁוֹמְרִים יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַטָּה. מַשְׁמַע, עוֹלִים וְיוֹרְדִים.

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, עַל שֶׁהוּא מְכֻוָּן כְּנֶגֶד יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעְלָה. וְאוֹתָם הַשּׁוֹמְרִים יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעְלָה, הֵם שׁוֹמְרִים יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַטָּה. מַשְׁמַע עֹלִים וְיֹרְדִים.

מַה מַּעֲלָה יוֹתֵר יֵשׁ בּוֹ. אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, זֶהוּ דִּכְתִיב וְהִנֵּה ה' נִצָּב עָלָיו. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (תהלים קכז) אִם ה' לֹא יִשְׁמָר עִיר שָׁוְא שָׁקַד שׁוֹמֵר. וְהֵיכִנוּ דִכְתִיב, וְהִנֵּה ה' נִצָּב עָלָיו, לְהָיוֹת שׁוֹמֵר עַל אוֹתָן הַשּׁוֹמְרִים. מַה מַּעֲלָה יוֹתֵר יֵשׁ בּוֹ? אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וְהִנֵּה ה' נִצָּב עָלָיו. כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קכז) אִם ה' לֹא יִשְׁמָר עִיר שָׁוְא שָׁקַד שׁוֹמֵר. וְהֵינוּ שֶׁכָּתוּב וְהִנֵּה ה' נִצָּב עָלָיו, לְהָיוֹת שׁוֹמֵר עַל אוֹתָם הַשּׁוֹמְרִים.

מַהוּ עָלָיו. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, לִשְׁמִירָה. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ירמיה לט) וְעֵינֶיךָ שָׂם עָלָיו. כָּךְ (מלכים א ט) וְהָיוּ עֵינַי וְלִבִּי שָׁם כָּל הַיָּמִים. וּלְעָתִיד לָבֹא, עָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַחֲזוֹר לִירוּשָׁלַיִם, וְלִהְיוֹת חוֹמָה לִשׁוֹמְרָהּ. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (זכריה ב) וַאֲנִי אֶהְיֶה לָהּ נְאֻם ה' חוֹמַת אֵשׁ סָבִיב וּלְכָבוֹד אֶהְיֶה בְתוֹכָהּ.

מַהוּ עָלָיו? אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, לִשְׁמִירָה. כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה לט) וְעֵינֶיךָ שָׂם עָלָיו. כָּךְ (מלכים א ט) וְהָיוּ עֵינַי וְלִבִּי שָׁם כָּל הַיָּמִים. וְלֶעָתִיד לָבא עָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַחֲזֹר לִירוּשָׁלַיִם, וְלִהְיוֹת חוֹמָה לְשָׁמְרָהּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (זכריה ב) וַאֲנִי אֶהְיֶה לָהּ נְאֻם ה' חוֹמַת אֵשׁ סָבִיב וּלְכָבוֹד אֶהְיֶה בְתוֹכָהּ.

(בראשית כח) הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה שֹׁכֵב עָלֶיהָ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מְלַמֵּד שֶׁקִּפֵּל לוֹ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בֵּית הַמִּקְדָּשׁ מַמָּשׁ הָיָה, וְעָלָיו נִתְבַּשֵּׂר, וְעָלָיו הָיָה שׁוֹכֵב. מַשְׁמַע שֶׁכְּתוּב וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַהוּא.

הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה שֹׁכֵב עָלֶיהָ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מְלַמֵּד שֶׁקִּפֵּל לוֹ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בֵּית הַמִּקְדָּשׁ מַמָּשׁ הָיָה, וְעָלָיו נִתְבַּשֵּׂר, וְעָלָיו הָיָה שׁוֹכֵב. מַשְׁמַע שֶׁכְּתוּב וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַהוּא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מִן הַג' אָבוֹת לֹא נִתְבַּשֵּׂר אֶחָד מֵהֶם עַל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, אֶלָּא יַעֲקֹב, שֶׁהוּא שְׁלִישִׁי מִן הָאָבוֹת. וּכְנֶגֶד אֵלּוּ הַשְּׁלֹשָׁה: יִשַׁי, דָּוִד, שְׁלֹמֹה. שְׁלֹמֹה שֶׁהוּא הַג' בְּנָאוֹ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מִן הַשְּׁלֹשָׁה אָבוֹת לֹא נִתְבַּשֵּׂר אֶחָד מֵהֶם עַל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, אֶלָּא יַעֲקֹב, שֶׁהוּא שְׁלִישִׁי מִן הָאָבוֹת. וּכְנֶגֶד אֵלּוּ הַשְּׁלֹשָׁה: יִשַׁי, דָּוִד, שְׁלֹמֹה. שְׁלֹמֹה שֶׁהוּא הַג' בְּנָאוֹ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, יַעֲקֹב שֶׁהוּא הַג' נִתְבַּשֵּׂר עַל שְׁלֹמֹה, שֶׁהוּא הַג', שֶׁיִּבְנֵהוּ. זֶה אוֹהֵב נָשִׁים, וְזֶה אוֹהֵב נָשִׁים. זֶה עוֹמֵד בְּתוּמּוֹ, וְזֶה לֹא עוֹמֵד בְּתוּמּוֹ, דִּכְתִיב (מלכים א יא) וַיְהִי לְעֵת זִקְנַת שְׁלֹמֹה נָשָׁיו הִטּוּ אֶת לְבָבוֹ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, יַעֲקֹב שֶׁהוּא הַשְּׁלִישִׁי נִתְבַּשֵּׂר עַל שְׁלֹמֹה, שֶׁהוּא הַשְּׁלִישִׁי, שֶׁיִּבְנֵהוּ. זֶה אוֹהֵב נָשִׁים, וְזֶה אוֹהֵב נָשִׁים. זֶה עוֹמֵד בְּתֻמּוֹ, וְזֶה לֹא עוֹמֵד בְּתֻמּוֹ, שֶׁכְּתוּב (מלכים איא) וַיְהִי לְעֵת זִקְנַת שְׁלֹמֹה נָשָׁיו הִטּוּ אֶת לְבָבוֹ.

ר' יוֹסֵי פָּתַח, יְפֵה נוֹף מְשׂוֹשׂ כָּל הָאָרֶץ הַר צִיּוֹן יַרְכְּתֵי צָפוֹן קִרְיַת מֶלֶךְ רָב. (תהלים מח) יְפֵה נוֹף, זֶהוּ יְרוּשָׁלַיִם, שֶׁהוּא מָתוֹק לַנֶּפֶשׁ וּמַרְפֵּא לָעֶצֶם. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שיר השירים ד) נוֹפֶת תִּטֹּפְנָה שִׂפְתוֹתַיִךְ.

רַבִּי יוֹסֵי פָּתַח, (תהלים מח) יְפֵה נוֹף מְשׂוֹשׂ כָּל הָאָרֶץ הַר צִיּוֹן יַרְכְּתֵי צָפוֹן קִרְיַת מֶלֶךְ רָב. יְפֵה נוֹף, זֶהוּ יְרוּשָׁלַיִם, שֶׁהוּא (שהיה) (משלי טז) מָתוֹק לַנֶּפֶשׁ וּמַרְפֵּא לָעֶצֶם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שיר השירים ד) נֹפֶת תִּטֹּפְנָה שִׂפְתוֹתַיִךְ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֶרֶץ מִצְרַיִם כָּל יוֹפִי שֶׁבָּהּ נוֹף וְתַחְפַּנְחֵס הָיוּ. נוֹף הָיָה הַמְּשׁוּבָּח מִכֻּלָּם, שֶׁהָיְתָה בִּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְתִשְׁעִים וְחָמֵשׁ תַּכְשִׁיטִין שֶׁל יוֹפִי. וְצִיּוֹן גְּדֻלָּה בְּיוֹפִי וְהָדָר עַל נוֹף. דְּאָמַר רַבִּי יְהוּדָה לָמָּה נִקְרָא שְׁמָהּ צִיּוֹן, מַה הַצִּיּוּן עוֹמֵד לְנֶס לְהִסְתַּכֵּל בּוֹ כוּ'.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֶרֶץ מִצְרַיִם, כָּל יְפִי שֶׁבָּהּ, נוֹף וְתַחְפַּנְחֵס הָיוּ. נוֹף הָיָה הַמְּשֻׁבָּח מִכֻּלָּם, שֶׁהָיְתָה בִּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְתִשְׁעִים וְחָמֵשׁ תַּכְשִׁיטִין שֶׁל יְפִי. וְצִיּוֹן גְּדֻלָּה בְּיֹפִי וְהָדָר עַל נוֹף. שֶׁאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, לָמָּה נִקְרָא שְׁמָהּ צִיּוֹן? מָה הַצִּיּוּן עוֹמֵד לְנֶס לְהִסְתַּכֵּל בּוֹ וְכוּ'.

וְהָיְתָה גְּדוֹלָה בְּיוֹפִי מִנּוֹף, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים מח) יְפֵה נוֹף מְשׂוֹשׂ כָּל הָאָרֶץ הַר צִיּוֹן יַרְכְּתֵי צָפוֹן, שֶׁכָּל מִי שֶׁהָיָה רוֹאֶה אוֹתָהּ, הָיָה שָׂמֵחַ. דְּתַנְיָא, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי אָמַר רַבִּי חִיָּיא, מֵעוֹלָם לֹא נִכְנַס אָדָם בִּירוּשָׁלַיִם וְהָיָה עָצֵב, לְקַיֵּים מַה שֶּׁנֶּאֱמַר מְשׂוֹשׂ כָּל הָאָרֶץ.

וְהָיְתָה גְּדוֹלָה בְּיוֹפִי מִנּוֹף, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב יְפֵה נוֹף מְשׂוֹשׂ כָּל הָאָרֶץ הַר צִיּוֹן יַרְכְּתֵי צָפוֹן. שֶׁכָּל מִי שֶׁהָיָה רוֹאֶה אוֹתָהּ, הָיָה שָׂמֵחַ. שֶׁשָּׁנִינוּ, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי אָמַר רַבִּי חִיָּיא, מֵעוֹלָם לֹא נִכְנַס אָדָם בִּירוּשָׁלַיִם וְהָיָה עָצֵב, לְקַיֵּים מַה שֶּׁנֶּאֱמַר מְשׂוֹשׂ כָּל הָאָרֶץ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כֵּיוָן שֶׁשָּׁכַב יַעֲקֹב עָלֶיהָ, נִתְיַשֵּׁב דַּעְתּוֹ, וְנִגְלְתָה עָלָיו הַשְּׁכִינָה וְדִבְּרָה עִמּוֹ, מַה שֶּׁלֹּא הָיָה קוֹדֶם לָכֵן. דְּאָמַר רַבִּי יִצְחָק, עַד שֶׁעָמַד יַעֲקֹב בְּאוֹתוֹ מָקוֹם, לֹא נִגְלְתָה עָלָיו הַשְּׁכִינָה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כֵּיוָן שֶׁשָּׁכַב יַעֲקֹב עָלֶיהָ, נִתְיַשֵּׁב דַּעְתּוֹ, וְנִגְלְתָה עָלָיו הַשְּׁכִינָה וְדִבְּרָה עִמּוֹ, מַה שֶּׁלֹּא הָיָה קֹדֶם לָכֵן. שֶׁאָמַר רַבִּי יִצְחָק, עַד שֶׁעָמַד יַעֲקֹב בְּאוֹתוֹ מָקוֹם, לֹא נִגְלְתָה עָלָיו הַשְּׁכִינָה.

כֵּיוָן שֶׁרָאָה יַעֲקֹב כָּךְ, יָדַע שֶׁהַמָּקוֹם גָּרַם לוֹ, וְהֵקִיץ מִשְּׁנָתוֹ, וְנִתְיָירֵא שֶׁמָּא דָּבָר אַחֵר הָיָה, וַיִּשְׁכַּב כְּבַתְּחִלָּה. אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, יַעֲקֹב, לֹא כָּךְ הוּא, אֲנִי ה' אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אָבִיךָ וֵאלֹהֵי יִצְחָק. וְעוֹד הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה שׁוֹכֵב עָלֶיהָ לְךָ אֶתְּנֶנָּה וּלְזַרְעֶךָ. וְלֹא אֶתְגַּלֶּה לְאוּמָּה אַחֶרֶת, בְּגִילּוּי הַשְּׁכִינָה עַל הָאָרֶץ.

כֵּיוָן שֶׁרָאָה יַעֲקֹב כָּךְ, יָדַע שֶׁהַמָּקוֹם גָּרַם לוֹ, וְהֵקִיץ מִשְּׁנָתוֹ, וְנִתְיָירֵא שֶׁמָּא דָּבָר אַחֵר הָיָה, וַיִּשְׁכַּב כְּבַתְּחִלָּה. אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: יַעֲקֹב, לֹא כָּךְ הוּא, אֲנִי ה' אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אָבִיךָ וֵאלֹהֵי יִצְחָק. וְעוֹד, הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה שֹׁכֵב עָלֶיהָ לְךָ אֶתְּנֶנָּה וּלְזַרְעֶךָ. וְלֹא אֶתְגַּלֶּה לְאֻמָּה אַחֶרֶת בְּגִלּוּי הַשְּׁכִינָה עַל הָאָרֶץ.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, מַהוּ אֲשֶׁר אַתָּה שׁוֹכֵב עָלֶיהָ. אֶלָּא כְּשֵׁם שֶׁאַתָּה שׁוֹכֵב עָלֶיהָ וּבְבוּאָה עִמָּךְ, כָּךְ זַרְעֲךָ הַנִּבְואָה תִּהְיֶה מְצוּיָה עִמָּהֶם, וְלֹא עִם אוּמָּה אַחֶרֶת.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, מַהוּ אֲשֶׁר אַתָּה שֹׁכֵב עָלֶיהָ? אֶלָּא כְּשֵׁם שֶׁאַתָּה שׁוֹכֵב עָלֶיהָ וּבְבוּאָה עִמָּךְ, כָּךְ זַרְעֲךָ הַנִּבְואָה תִּהְיֶה מְצוּיָה עִמָּהֶם, וְלֹא עִם אֻמָּה אַחֶרֶת.

ר' יַעֲקֹב פָּתַח, (ישעיה כו) יַחֲן רָשָׁע בַּל לָמַד צֶדֶק. תַּנְיָא, אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב, וַוי שֶׁהָרָשָׁע יוּחַן בָּעוֹלָם הַזֶּה, זֶה זַרְעוֹ שֶׁל עֵשָׂו הָרָשָׁע. וּמִפְּנֵי מָה יֵּשׁ לָהֶם חֵן וְרַחֲמִים. מִפְּנֵי שֶׁזַּרְעוֹ שֶׁל יַעֲקֹב לֹא לָמַד צֶדֶק. בְּאֶרֶץ נְכֹחוֹת יְעַוֵּל, זוֹ יְרוּשָׁלַיִם, שֶׁהִיא אֶרֶץ נְכוֹחוֹת.

רַבִּי יַעֲקֹב פָּתַח, (ישעיה כו) יַחֲן רָשָׁע בַּל לָמַד צֶדֶק. שָׁנִינוּ, אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב, וַי שֶׁהָרָשָׁע יַחֲן בָּעוֹלָם הַזֶּה, זֶה זַרְעוֹ שֶׁל עֵשָׂו הָרָשָׁע. וּמִפְּנֵי מָה יֵּשׁ לָהֶם חֵן וְרַחֲמִים? מִפְּנֵי שֶׁזַּרְעוֹ שֶׁל יַעֲקֹב לֹא לָמַד צֶדֶק. בְּאֶרֶץ נְכֹחוֹת יְעַוֵּל - זוֹ יְרוּשָׁלַיִם, שֶׁהִיא אֶרֶץ נְכוֹחוֹת.

מַהוּ יְעַוֵּל, אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב, אֲוִירָא דְּאַרְעָא יִשְׂרָאֵל מַחְכִּים. וּמְרַמֵּז נְבוּאָה. וְזַרְעוֹ שֶׁל עֵשָׂו יְעַוֵּל הָאֲוִיר וְהַנְּבוּאָה. מִפְּנֵי מָה, מִפְּנֵי שֶׁזַּרְעוֹ שֶׁל יַעֲקֹב לֹא רָאָה גֵּאוּת ה', וְאֵינָם עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה, וְעַל כֵּן יוּחַן רָשָׁע וְיַעֲוֵל טוּב הָאָרֶץ וְהַנְּבוּאָה. ר"י בְּר' יְהוֹשֻׁעַ אָמַר, יוּחַן רָשָׁע, אֵלּוּ אוּמוֹת הָעוֹלָם שֶׁיֵּשׁ לָהֶם מֶמְשָׁלָה בָּעוֹלָם הַזֶּה, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא לָמַד יִשְׂרָאֵל צֶדֶק.

מַהוּ יְעַוֵּל? אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב, הָאֲוִיר שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מַחְכִּים. וּמְרַמֵּז נְבוּאָה. וְזַרְעוֹ שֶׁל עֵשָׂו יְעַוֵּל הָאֲוִיר וְהַנְּבוּאָה. מִפְּנֵי מָה? מִפְּנֵי שֶׁזַּרְעוֹ שֶׁל יַעֲקֹב לֹא רָאָה גֵּאוּת ה', וְאֵינָם עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה, וְעַל כֵּן יֻחַן רָשָׁע

וְיַעֲוֵל טוּב הָאָרֶץ וְהַנְּבוּאָה. רַבִּי יְהוּדָה בְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אָמַר, יַחַן רָשָׁע - אֵלּוּ אֻמּוֹת הָעוֹלָם שֶׁיֵּשׁ לָהֶם מָמְשָׁלָה בָּעוֹלָם הַזֶּה, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא לָמַד יִשְׂרָאֵל צֶדֶק.

פרשת וישב

תָּא חֲזֵי, כַּמָּה שְׁנִין יְתֵיב הַהוּא צַדִּיק, דְּלָא חָזָא לַאֲבוּהָ עֶשְׂרִין וּתְרֵין שְׁנִין. הָא אִינּוּן יָתְבוּ בְּמִצְרַיִם, עֶשְׂרִים וּתְרֵין שְׁנִין, לְכָל שִׁבָּט וְשִׁבָּט מֵאִינּוּן עֶשֶׂר שְׁבָטִין דְּזַבִּינוּ לֵיהּ, לְפוּם חוּשְׁבָּנָא הֲווֹ מָאתָן וְעֶשְׂרִין שְׁנִין לְכֻלְּהוֹ, דַּל מִינַּיְיהוּ עֶשֶׂר שְׁנִין, דִּנְכִיתוּ לוֹן בְּדִינָא דִּלְעֵילָּא, בְּגִין עֶשֶׂר שְׁבָטִין קַדִּישִׁין דְּמִיתוּ תַּמָּן בְּמִצְרַיִם, אִשְׁתְּאָרוּ מָאתַן וְעֶשֶׂר, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב רְדוּ שָׁמָּה.

בֹּא וּרְאֵה כַּמָּה שָׁנִים יָשַׁב אוֹתוֹ צַדִּיק, שֶׁלֹּא רָאָה אֶת אָבִיו עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה. הֲרֵי הֵם יָשְׁבוּ בְּמִצְרַיִם עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה, לְכָל שֵׁבֶט וְשֵׁבֶט מֵאוֹתָם עֶשֶׂרֶת הַשְּׁבָטִים שֶׁמָּכְרוּ אוֹתוֹ. לְפִי הַחֶשְׁבּוֹן הָיוּ מָאתַיִם וְעֶשְׂרִים שָׁנָה לְכֻלָּם. תּוֹרִיד מֵהֶם עֶשֶׂר שָׁנִים שֶׁנִּכּוּ לָהֶם בְּדִין שֶׁל מַעְלָה בִּשְׁבִיל עֲשָׂרָה שְׁבָטִים קְדוֹשִׁים שֶׁמֵּתוּ שָׁם בְּמִצְרַיִם - נִשְׁאֲרוּ מָאתַיִם וְעֶשֶׂר. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית מא) רְדוּ שָׁמָּה.

תָּא חֲזֵי, כַּד גָּרְמוּ חוֹבִין, וְהַאי שַׁבָּת לְא אִתְנְטִיר כְּדְקָא יָאוֹת, דִּכְתִיב (ירמיה יז) וְלֹא תוֹצִיאוּ מַשָּׂא מִבָּתֵּיכֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת. לָא תִּטְלוּן עֲלֵיכוֹן מָטוֹלָא דְּחוֹבִין, דְּהָווֹ מַגִּין עֲלֵיכוֹן מִנַּיְיהוּ, יוֹם הַשַּׁבָּת.

בֹּא וּרְאֵה, כְּשֶׁגָּרְמוּ הַחֲטָאִים וְהַשַּׁבָּת הַזּוֹ לֹא נִשְׁמְרָה כָּרָאוּי, שֶׁכָּתוּב (ירמיה יז) וְלֹא תוֹצִיאוּ מַשָּׂא מִבָּתֵּיכֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת. אַל תִּטְלוּ עֲלֵיכֶם מַשָּׂא שֶׁל עֲוֹונוֹת, שֶׁהֵיזֶה מַגֵּן עֲלֵיכֶם מֵהֶם יוֹם הַשַּׁבָּת.

וְלָא שְׁמָעוּ לֵיהּ לְנְבִיאָה, וְאִיתְעַר עֲלַיְיהוּ חָרֶב נוֹקֶמֶת נְקַם בְּרִית. מַאן בְּרִית, דָּא שַׁבָּת, דִּכְתִיב לְדוֹרוֹתָם בְּרִית עוֹלָם. וּבְרִית מִילָה, דִּכְתִיב (שם יא) וּבְשַׂר קָדְשׁ יַעֲבְרוּ מֵעָלַיִךְ. וּבְרִית צַדִּיק דְּזַבִּינוּ לֵיהּ.

וְלֹא שָׁמְעוּ לַנָּבִיא, וְהִתְעוֹרְרָה עֲלֵיהֶם חֶרֶב נוֹקֶמֶת נְקַם בְּרִית. מִי הַבְּרִית? זוֹ שַׁבָּת, שֶׁכָּתוּב (שמות לא) לדרתם ברית עולם, וברית מילה, שכתוב (ירמיה יא) ובשר קדש יעברו מעליך, וברית הצדיק שמכרו אותו.

וְכֹלָּא בְּחַד דַּרְגָּא, שַׁבָּת, וּבְרִית מִילָה, וְצַדִּיק. וְרָזָא דָּא, (עמוס ב) עַל ג' פִּשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל אַרְבָּעָה לֹא אֲשִׁיבֶנּוּ, וְכֻלְּהוֹ תְּלֵי בְּמִכְרָם בַּכֶּסֶף צַדִּיק. וּכְדֵין שָׁרוֹ לְאִשְׁתַּעְבְּדָא שֶׁבַע עַל חַטָּאתָם. וְאִתְגְּזַר עֲלֵיהוֹן בְּגָלוּתָא דְּבָבֶל, שִׁבְעִין שְׁנִין, בְּחוֹבִין דִּשְׁמִטָּה וְיוֹבֵל, דְּתַלְיִין בְּשַׁבָּת הַגָּדוֹל, וְשַׁבָּת סְתָם.

וְהַכֹּל בְּדַרְגָּא אַחַת - שַׁבָּת וּבְרִית מִילָה וְצַדִּיק. וְזֶהוּ סוֹד (עמוס ב) עַל שְׁלֹשָׁה פִּשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל אַרְבָּעָה לֹא אֲשִׁיבֶנּוּ, וְכֻלָּם תּוֹלֶה בְּמִכְרָם בַּכֶּסֶף צַדִּיק. וְאָז הִתְחִילוּ לְהִשְׁתַּעְבֵּד שֶׁבַע עַל חַטָּאתָם, וְנִגְזַר עֲלֵיהֶם בְּגָלוּת בָּבֶל שִׁבְעִים שָׁנָה בַּחֲטָאִים שֶׁל שְׁמִטָּה וְיוֹבֵל, שֶׁתְּלוּיִים בְּשַׁבָּת הַגָּדוֹל וְשַׁבָּת סְתָם.

וּלְבָתַר אָתוֹ לְאַרְעָא קַדִּישָׁא, וְאִתְיַישְׁבוּ בָּהּ ת"כ שְׁנִין, לְתַשְׁלוּם שִׁבְעִין שָׁבוּעִין, וְשִׁבְעִין שְׁנִין, עֲשָׂרָה שְׁנִין לְכָל יוֹמָא, מֵאינוּן דְּיַנָקִין מִשְׁבִיעִי, דְּשַׁבָּת הַגָּדוֹל אוּף הָכֵי אִיקָרֵי שְׁבִיעִי מִתַּתָּא לְעֵילָא. דְּכָלִיל כְּאֶחָד זָכוֹר וְשָׁמוֹר. וּלְבָתַר אִתְקַיְימוּ ת"כ שְׁנִין בְּאַרְעָא, עַל חֵילָא דְאוֹרַיְיתָא, דַּהֲווֹ מִתְעַסְקֵי.

אַחַר כָּךְ בָּאוּ לְאֶרֶץ הַקְּדוֹשָׁה וְהִתְיַשְּׁבוּ בָּהּ אַרְבַּע מֵאוֹת וְעֶשְׂרִים שָׁנָה, לְתַשְׁלוּם שִׁבְעִים שָׁבוּעוֹת וְשִׁבְעִים שָׁנָה, עֶשֶׂר שָׁנִים לְכָל יוֹם, מֵאוֹתָם שֶׁיּוֹנְקִים מִשְּׁבִיעִי, שֶׁגַּם שַׁבַּת הַגָּדוֹל אַף כָּךְ נִקְרֵאת שְׁבִיעִי מִמַּטָּה לְמַעְלָה, שֶׁכּוֹלֵל כְּאֶחָד זָכוֹר וְשָׁמוֹר. אַחַר כָּךְ הִתְקַיְּמוּ אַרְבַּע מֵאוֹת וְעֶשְׂרִים שָׁנָה בָּאָרֶץ עַל כֹּחַ הַתּוֹרָה שֶׁהָיוּ מִתְעַסְּקִים.

וְכַד גָּרִם חוֹבָא דְּשִׁנְאַת חִנָּם, אִתְעֲרֵי שִׁנְאַת חִנָּם דִּבְקַדְמֵיתָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית לז) וַיִּשְׂנְאוּ אוֹתוֹ, לְהַהוּא זַכָּאָה. וּכְדֵין יְהֵיב לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּיַד מַאן דְּסָנֵי לוֹן שִׂנְאַת חִנָּם. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב בֶּאֱדוֹם, (יחזקאל לה) יַעַן הֱיוֹת לְךָ אֵיבַת עוֹלָם וַתַּגֵּר אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל יְדֵי חָרֶב.

וּכְשֶׁגָּרַם הַחֵטְא שֶׁל שִׂנְאַת חִנָּם, הִתְעוֹרְרָה שִׂנְאַת חִנָּם כְּמוֹ בָּרִאשׁוֹנָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית לז) וַיִּשְׂנְאוּ אוֹתוֹ, אֶת אוֹתוֹ הַצַּדִּיק, וְאָז נָתַן אוֹתָם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּיֵדֵי מִי שֶׁשּׂוֹנֵא אוֹתָם שִׂנְאַת חִנָּם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב בֶּאֱדוֹם, (יחזקאל לה) יַעַן הֱיוֹת לְךָ אֵיבַת עוֹלָם וַתַּגֵּר אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל יְדֵי חָרֶב.

וּכְדֵין אִתְפְּרַע מִנַּיְיהוּ, עַל יְדוֹי מְנַיְינָא דְּאִינוּן שְׁנִין, דְּחָסְרוּ מֵרָזָא דְּשֶׁבַע עַל חַטֹּאתֵיכֶם. תָּא חֲזֵי, כַּד תִּמְנֵי עֶשְׂרִים וּתְרֵין שְׁנִין שֶׁבַע זְמָנִין, לְכָל חַד מֵאִינוּן עֲשָׂרָה דְּזַבִּינוּ לֵיהּ, הֲווֹ לְהוֹ אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מְאָה וְאַרְבָּעִין.

וְאָז נִפְרַע מֵהֶם עַל יְדֵי מִנְיָן אוֹתָן הַשָּׁנִים שֶׁחָסְרוּ מִסּוֹד שֶׁל שֶׁבַע עַל חַטֹּאתֵיכֶם. בֹּא וּרְאֵה, כְּשֶׁתִּמְנֶה עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה שֶׁבַע פְּעָמִים לְכָל אֶחָד מֵאוֹתָם הָעֲשָׂרָה שֶׁמָּכְרוּ אוֹתוֹ, יֵצֵא לְךָ אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת וְאַרְבָּעִים.

וכדין יתער פורקנא דישראל, כצפרא דשארת לאנהרא זעיר זעיר, עד שבעה עשר שנין, דאסתלק ההוא צדיק דרגא דטו"ב, הדא הוא דכתיב יוסף בן שבע עשרה שנה היה רעה את אחיו. דהא כדין יתחזי למיקם בפרץ, קמי מדת דינא, דהא אשתלימו חובי עלמא, וכדין (עובדיה א יח) והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש ודלקו בהם ואכלום.

וְאָז תִּתְעוֹרֵר גְּאֻלָּה לְיִשְׂרָאֵל כְּבֹקֶר שֶׁמַּתְחִיל לְהָאִיר מְעַט מְעַט, עַד שֶׁבַע עֶשְׂרֵה שָׁנִים שֶׁהִסְתַּלֵּק אוֹתוֹ הַצַּדִּיק, הַדַּרְגָּה שֶׁל טוֹ"ב. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית לז) יוֹסֵף בֶּן שְׁבַע עֶשְׂרֵה שָׁנָה הָיָה רֹעֶה אֶת אֶחָיו. שֶׁהֲרֵי אָז יִרְאֶה לַעֲמֹד בַּפֶּרֶץ לִפְנֵי מִדַּת הַדִּין, שֶׁהֲרֵי נִשְׁלְמוּ חֲטָאֵי הָעוֹלָם, וְאָז (עובדיה א) וְהָיָה בֵית יַעֲקֹב אֵשׁ וּבֵית יוֹסֵף לֶהָבָה וּבֵית עֵשָׂו לְקַשׁ וְדָלְקוּ בָהֶם וַאֲכָלוּם.

וכדין יתער קודשא בריך הוא טבוון סגיאין על ישראל, ויתבע עלבונהון, ועלבונא דאורייתא, דאוקדו בנורא. ודמא דאינון דאתקטלו על קדושת שמיה. וכדין יתרעי יוסף לאחוהי, (ישעיה יא יג) אפרים לא יקנא את יהודה ויהודה לא יצר את אפרים.

וְאָז יְעוֹרֵר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא טוֹבוֹת רַבּוֹת עַל יִשְׂרָאֵל, וְיִתְבַּע עֶלְבּוֹנָם וְעֶלְבּוֹן הַתּוֹרָה שֶׁשָּׂרְפוּ בָּאֵשׁ, וְהַדָּם שֶׁל אוֹתָם שֶׁנֶּהֱרְגוּ עַל קִדֻּשַׁת שְׁמוֹ, וְאָז יִתְרַצֶּה יוֹסֵף לְאֶחָיו, (ישעיה יא) אֶפְרַיִם לֹא יְקַנֵּא אֶת יְהוּדָה וִיהוּדָה לֹא יָצֹר אֶת אֶפְרָיִם.

תא חזי דהכי הוא, דתנן בשבעה עשר בתמוז בוטל התמיד, ובתשעה באב חרב בית מקדשא. כדאמר רבי יוסי, מגלגלין זכות ליום זכאי, וחובה ליום חייב. דבההיא לילי אפיקו דבה רעה על ארעא קדישא, וארימו קלהון בבכיה, ואתקבעת לדרי דרין.

בֹּא וּרְאֵה שֶׁכָּךְ זֶה, שֶׁשָּׁנִינוּ בְּי"ז בְּתַמּוּז בָּטַל הַתָּמִיד, וּבְט' בְּאָב חָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, כְּמוֹ שֶׁאָמַר רַבִּי יוֹסֵי, מְגַלְגְּלִים זְכוּת לְיוֹם זַכַּאי, וְחוֹבָה לְיוֹם חַיָּב. שֶׁבְּאוֹתוֹ הַלַּיְלָה הוֹצִיאוּ דִּבָּה רָעָה עַל הָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה, וְהֵרִימוּ קוֹלָם בִּבְכִיָּה, וְנִקְבְּעָה לְדוֹרֵי דוֹרוֹת.

ודוק ותשכח, מדבוטל התמיד, דהוה מכפר על חוביהון, עד דאתחרב בי מקדשא, בין בזמנא קדמאה בין בזמנא תנינא, עשרין ותרין יומין, לקבל אינון עשרין ותרין שנין דלא חמא ההוא צדיק אפי יקרא דאבוה, לאחזאה חכמתא עילאה, דהא בהא תליא.

וְדַיֵּק וְתִמְצָא, מִשֶּׁבָּטַל הַתָּמִיד, שֶׁהָיָה מְכַפֵּר עַל חֲטָאֵיהֶם, עַד שֶׁנֶּחֱרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, בֵּין בַּפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה בֵּין בַּפַּעַם הַשֵּׁנִיָּה - עֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם יָמִים, כְּנֶגֶד עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנִים שֶׁלֹּא רָאָה הַצַּדִּיק הַהוּא אֶת פְּנֵי כְּבוֹד אָבִיו, לְהַרְאוֹת אֶת הַחָכְמָה הָעֶלְיוֹנָה, שֶׁזֶּה תָּלוּי בָּזֶה.

והא איתערו חברייא, דכד חריב מקדשא מוצאי שבת היתה, ומוצאי שביעית, ומשמרתו של יהויריב היתה, והלוים עומדים על דוכנם, ואומרים שירה: (תהלים צד כא כג) יגודו על נפש צדיק וגו' ויהי ה' לי למשגב וגו', וישב עליהם את אונם וגו', ולא הספיקו לומר יצמיתם ה' אלהינו, עד שבאו גוים וכבשום. דהא אי אמרו ליה, לא הוה לון תקנה.

וַהֲרֵי הִתְעוֹרְרוּ הַחֲבֵרִים, שֶׁכְּשֶׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, מוֹצָאֵי שַׁבָּת הָיָה זֶה וּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית, וּמִשְׁמַרְתּוֹ שֶׁל יְהוֹיָרִיב הָיְתָה, וְהַלְוִיִּם עוֹמְדִים עַל דּוּכָנָם וְאוֹמְרִים שִׁירָה: (תהלים צד) יָגוֹדּוּ עַל נֶפֶשׁ צַדִּיק וְגוֹ' וַיְהִי ה' לִי לְמִשְׂגָּב וְכוּ', וַיָּשֶׁב עֲלֵיהֶם אֶת אוֹנָם וְגוֹ'. וְלֹא הִסְפִּיקוּ לוֹמַר יַצְמִיתֵם ה' אֱלֹהֵינוּ, עַד שֶׁבָּאוּ גוֹיִם וּכְבָשׁוּם. שֶׁהֲרֵי אִם אָמְרוּ אוֹתוֹ, לֹא הָיְתָה לָהֶם תַּקָּנָה.

ומוצאי שבת, חכמתא סגיאה קא רמז, דנפקו משבת דהוה רפואה למכתהון. ומוצאי שביעית, דחבו לגבי כנסת ישראל. ולא עוד, אלא דנפקו ממילה, ולא קיימא בשר קדש. ומשמרתו של יהויריב, כמה דאת אמר (ירמיה ב ט) עוד אריב אתכם נאם ה' ואת בני בניכם אריב.

וּמוֹצָאֵי שַׁבָּת, חָכְמָה רַבָּה זָה רוֹמֵז, שֶׁיָּצְאוּ מִשַּׁבָּת שֶׁהָיְתָה רְפוּאָה לְמַכָּתָם. וּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית, שֶׁחָטְאוּ אֶל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁחָטְאוּ בַּמִּילָה, וְלֹא בְּרִית בְּשַׂר קׇדֶשׁ. וּמִשְׁמַרְתּוֹ שֶׁל יְהוֹיָרִיב, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה ב) עוֹד אָרִיב אִתְּכֶם נְאֻם ה' וְאֶת בְּנֵי בְנֵיכֶם אָרִיב.

וזמין קודשא בריך הוא לאפקא לון מגלותא, הדא הוא דכתיב, (זכריה ט ט) גילי מאד בת ציון הריעי בת ירושלים הנה מלכך יבא לך צדי"ק ונושע הוא.

וְעַתִּיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהוֹצִיאָם מִן הַגָּלוּת. וְהוּ שֶׁכָּתוּב (זכריה ט) גִּילִי מְאֹד בַּת צִיּוֹן הָרִיעִי בַּת יְרוּשָׁלַיִם הִנֵּה מַלְכֵּךְ יָבֹא לָךְ צַדִּי"ק וְנוֹשָׁע הוּא.

ואי תימא אמאי אתי משיחא מיהודה, מיוסף מבעי ליה. אלא דתרויהו ייתון, ובגין דקודשא בריך הוא לא מקפח שכר כל בריה, יהב מלכותא לדוד, בגין דהוה עשיראה לצדיקים, ושביעאה דאחים. והכי הוא מלכותא דארעא, כעין מלכותא דרקיעא.

וְאִם תֹּאמַר לָמָּה בָּא הַמָּשִׁיחַ מִיהוּדָה? מִיּוֹסֵף הָיָה צָרִיךְ לִהְיוֹת! אֶלָּא שְׁנֵיהֶם יָבֹאוּ, וּמִשּׁוּם שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֵינוֹ מְקַפֵּחַ שְׂכַר כָּל בְּרִיָּה, נָתַן הַמַּלְכוּת לְדָוִד, מִשּׁוּם שֶׁהָיָה עֲשִׂירִי לַצַּדִּיקִים וְהַשְּׁבִיעִי שֶׁל הָאַחִים, וְכָךְ הִיא מַלְכוּת הָאָרֶץ, כְּעֵין מַלְכוּת הָרָקִיעַ.

סְתָרֵי תּוֹרָה פְּתַח הַהוּא יוּדְאי וַאֲמַר, (תהלים עג) וַאֲנִי קְרֵבַת אֱלֹהִים לִי טוֹב וְגו'. תָּא חֲזֵי, כַּד בַּר נָשׁ אִתְקְרֵיב לְאוֹרַיְיתָא דְּאִקְרֵי טוֹב, דִּכְתִיב (שם קיט) טוֹב לִי תוֹרַת פִּיךָ, כְּדֵין אִתְקְרֵיב לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאִקְרֵי טוֹב, דִּכְתִיב (שם קמה) טוֹב ה' לַכֹּל. וּכְדֵין אִתְקְרֵיב לְמֶהֱוֵי זַכָּאָה. כְּמִדָּבָר אַחֵר. (ישעיה ג) אִמְרוּ צַדִּיק כִּי טוֹב, וְכַד אִיהוּ זַכָּאָה, שְׁכִינְתָּא שַׁרְיָא עֲלֵיהּ, וְאוֹלִיפַת לֵיהּ רָזִין עִילָּאִין בְּאוֹרַיְיתָא. בְּגִין דִּשְׁכִינְתָּא לָא אִזְדַּוְּגָא אֶלָּא בְּטוֹב, דְּהָא צַדִּיק וְצֶדֶק כַּחֲדָא אָזְלִין.

פְּתַח אוֹתוֹ הַיְּהוּדִי וְאָמַר, (שם עג) וַאֲנִי קְרֵבַת אֱלֹהִים לִי טוֹב וְגו'. בֹּא וּרְאֵה, כְּשֶׁבֶּן אָדָם מִתְקָרֵב לַתּוֹרָה שֶׁנִּקְרֵאת טוֹב, שֶׁכָּתוּב (שם קיט) טוֹב לִי תוֹרַת פִּיךָ, אֲזַי מִתְקָרֵב לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁנִּקְרָא טוֹב, שֶׁכָּתוּב (שם קמה) טוֹב ה' לַכֹּל, וְאָז מִתְקָרֵב לִהְיוֹת צַדִּיק, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה ג) אִמְרוּ צַדִּיק כִּי טוֹב. וּכְשֶׁהוּא צַדִּיק, שְׁכִינָה שׁוֹרָה עָלָיו, וּמְלַמֶּדֶת אוֹתוֹ סוֹדוֹת עֶלְיוֹנִים בַּתּוֹרָה, מִשּׁוּם שֶׁאֵין מִתְחַבֶּרֶת שְׁכִינָה אֶלָּא עִם טוֹב, שֶׁהֲרֵי צַדִּיק וְצֶדֶק הוֹלְכִים יַחַד.

תָּא חֲזֵי, כַּד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא, קַיְּים לֵיהּ וְשָׁתֵיל עַל הַנָּהוּ שִׁיתָּא יוֹמִין עִילָּאִין, וּשְׁבִיעָאָה דַּעֲלַיְּיהוּ, דִּבְגִינֵיהּ דְּשָׁבִיעָאָה דְּאִקְרֵי צַדִּיק, מִתְזַנְיָן עִילָּאִין וְתַתָּאִין, וַעֲלַיְּיהוּ קַיְּימִין, וּבֵיהּ מִסְתַּמְּכִין, וְהוּא יְסוֹדָא וְשָׁרְשָׁא דִּילְהוֹן.

בֹּא וּרְאֵה, כְּשֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, הֶעֱמִיד אוֹתוֹ וְשָׁתַל עַל שֵׁשֶׁת הַיָּמִים הָעֶלְיוֹנִים הַלָּלוּ, וְהַשְּׁבִיעִי שֶׁעֲלֵיהֶם, שֶׁבִּשְׁבִילוֹ שֶׁל הַשְּׁבִיעִי שֶׁנִּקְרָא צַדִּיק נִזּוֹנִים עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, וְעָלָיו עוֹמְדִים, וּבוֹ נִסְמָכִים, וְהוּא הַיְסוֹד וְהַשֹּׁרֶשׁ שֶׁלָּהֶם.

הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהלים קמה) עֵינֵי כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ וְגו'. עֵינֵי כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ, לְהַהוּא מְשַׁח רְבוּת עִלָּאָה, דְּנָגִיד מִמּוֹחָא סְתִימָאָה דְּכָל סְתִימִין, לְהַאי כ"ל. וּכְדֵין וְאַתָּה נוֹתֵן לָהֶם אֶת אָכְלָם בְּעִתּוֹ, דְּהַאי כֹּל כַּד אִתְעַר לְכַלָּה, דְּאִיהִי כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וּכְדֵין הוּא לְמִירְחַם עַל עָלְמָא, וְכוֹלְהוֹ עָלְמִין בְּחֵדּוּ בְּשַׁעֲשׁוּעָא.

וְהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים קמה) עֵינֵי כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ וְגוֹ'. עֵינֵי כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ, לְאוֹתוֹ שֶׁמָּן מִשְׁחָה עֶלְיוֹן שֶׁשּׁוֹפֵעַ מֵהַמּוֹחַ הַנִּסְתָּר שֶׁל כָּל הַנִּסְתָּרִים לְכ"ל הַזָּה. וְאָז, וְאַתָּה נוֹתֵן לָהֶם אֶת אָכְלָם בְּעִתּוֹ. שֶׁהַכֹּל הַזָּה, כְּשֶׁמִּתְעוֹרֵר אֶל הַכַּלָּה, שֶׁהִיא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְאָז הוּא לְרַחֵם עַל הָעוֹלָם, וְכָל הָעוֹלָמוֹת בְּשִׂמְחָה וְשַׂשׂוֹן. וּכְדֵין מַה כְּתִיב, פּוֹתֵחַ אֶת יָדֶךָ וְגוֹ'. וְדָא רַעֲוָא דְּרַעֲוִין, דְּנַחֲית מִמּוֹחָא סְתִימָאָה, לְהַאי כֹּל. וְכֵיוָן דְּהַאי כָּל אִתְבָּרַךְ, כּוֹלְהוֹ עָלְמִין אִיתְבָּרִיכוּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב צַדִּיק ה' וְגוֹ', קָרוֹב ה' וְגוֹ', רְצוֹן יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה וְגוֹ'. וְאָז מַה כָּתוּב? פּוֹתֵחַ אֶת יָדֶךָ וְגוֹ'. וְזֶה רְצוֹן הָרְצוֹנוֹת, שֶׁיִּורַד מִן הַמּוֹחַ הַנִּסְתָּר לַכֹּל הַזֹּאת, וְכֵיוָן שֶׁהַכֹּל הַזּוֹ מִתְבָּרֶכֶת, כָּל הָעוֹלָמוֹת הִתְבָּרְכוּ. וְהוּ שֶׁכָּתוּב צַדִּיק ה' וְגוֹ', קָרוֹב ה' וְגוֹ', רְצוֹן יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה וְגוֹ'.

וּכְמָא דִּבְרָא הַאי בְּעָלְמָא עִילָּאָה, בָּרָזָא דִּשְׁמֵיהּ קַדִּישָׁא, הָכֵי בְּרָא בְּעָלְמָא תַּתָּאָה, שִׁיתָּא זַכָּאי קְשׁוֹט, וְחַד שְׁבִיעָאָה. כְּדִכְתִיב (קהלת ז) גַּם אֶת זֶה לְעֻמַּת זֶה עָשָׂה הָאֱלֹהִים.

וּכְמוֹ שֶׁבָּרָא אֶת זֶה בָּעוֹלָם הָעֶלְיוֹן בְּסוֹד שְׁמוֹ הַקָּדוֹשׁ, כָּךְ בָּרָא בָּעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן שִׁשָּׁה צַדִּיקֵי אֱמֶת, וְאֶחָד שְׁבִיעִי, כַּכָּתוּב (קהלת ז) גַּם אֶת זֶה לְעֻמַּת זֶה עָשָׂה הָאֱלֹהִים.

וְכַד גָּרְמוּ חוֹבִין, וְדָחוּ לְהַהוּא כָּל דְּאִינְקֵרֵי צַדִּיק מֵאַתְרֵיהּ, כְּדִכְתִיב (עמוס ב) עַל מִכְרָם בַּכֶּסֶף צַדִּיק. אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֲנָא גָּזַרְנָא דִּיהֵא עָלְמָא תַּתָּאָה כְּגַוְונָא דְּעָלְמָא עִילָּאָה, וְיהֵא הַהוּא צַדִּיק שַׁלִּיט עַל הָאָרֶץ, וְיֶהֱוֹון כָּל בְּנֵי עָלְמָא, מִתְבָּרְכִין עַל יְדוֹי.

וּכְשֶׁגָּרְמוּ הַחֲטָאִים וְדָחוּ אֶת אוֹתוֹ כֹּל, שֶׁנִּקְרָא צַדִּיק, מִמְּקוֹמוֹ, כַּכָּתוּב (עמוס ב) עַל מִכְרָם בַּכֶּסֶף צַדִּיק, אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: אֲנִי נָזַרְתִּי שֶׁיִּהְיֶה הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן כְּמוֹ הָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן, וְיִהְיֶה אוֹתוֹ הַצַּדִּיק שַׁלִּיט עַל הָאָרֶץ, וְיִהְיוּ כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם מִתְבָּרְכִים עַל יָדוֹ.

הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית מט) בֶּן פּוֹרָת יוֹסֵף, דְּהָא לֵית בְּכָל שַׁיְיפֵי גּוּפָא דְּיַעֲבִיד פֵּירִין, אֶלָּא הַאי צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם. וּבֶן פּוֹרָת עָלֵי עָיִן, מַאי קָא מַיְירֵי.

וְהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית מט) בֶּן פֹּרָת עָלֵי עָיִן, שֶׁהֲרֵי אֵין בְּכָל אֵיבְרֵי הַגּוּף שֶׁיַּעֲשֶׂה פֵּרוֹת, אֶלָּא רַק הַצַּדִּיק יְסוֹד עוֹלָם הַזֶּה. וּבֶן פֹּרָת עָלֵי עָיִן, מַה זֶּה אוֹמֵר?

אֶלָּא, כְּמָה דְּהַאי עַיִן קַיּוּמָא דְּגַלְגַּלָּא, דְּלָא יָכְלָא גַּלְגַּלָּא לְאִתְקַיְימָא, אֶלָּא בְּבַת עַיִן דִּילֵיהּ. הָכֵי יוֹסֵף אִיהוּ כְּעַיִן לְכָל אֵינוּן שִׁתָּא דְּסַחֲרִין לֵיהּ. מִימִינֵיהּ תְּלָתָא, וּמִשְּׂמָאלָא תְּלָתָא, וְאִיהוּ מְקַיֵּם לוֹן. וְהָכֵי אִיהוּ לְכָל עָלְמָא, דְּהָא עָלְמָא לָא קַיְימָא אֶלָּא עַל אִינוּן שִׁיתָּא, וּשְׁבִיעָאָה דַּעֲלַיְיהוּ.

אֶלָּא כְּמוֹ שֶׁהָעַיִן הַזּוֹ קַיּוּם הַגַּלְגַּל, שֶׁאֵין יָכוֹל הַגַּלְגַּל לְהִתְקַיֵּם אֶלָּא בְּבַת הָעַיִן שֶׁלּוֹ, כָּךְ יוֹסֵף הוּא כְּעַיִן לְכָל אוֹתָם הַשִּׁשָּׁה שֶׁסּוֹבְבִים אוֹתוֹ, מִימִין שְׁלשָׁה וּמִשְּׂמֹאל שְׁלשָׁה, וְהוּא מְקַיֵּם אוֹתָם, וְכָךְ הוּא לְכָל הָעוֹלָם, שֶׁהֲרֵי הָעוֹלָם לֹא עוֹמֵד אֶלָּא עַל אוֹתָם הַשִּׁשָּׁה, וְהַשְּׁבִיעִי שֶׁמַּעֲלֵיהֶם.

וּקְרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְצַדִּיק בְּרָזָא דְּשַׁבָּת. וְנָח בֵּיהּ, וְאָנַח בֵּיהּ כָּל בִּרְכָאן, לְבָרְכָא כָּל שְׁאָר יוֹמִין. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמות כ) וַיְנַח בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עַל כֵּן בֵּרַךְ ה' אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת. מַאן יוֹם הַשַּׁבָּת, הֱוֵי אֵימָא דָּא צַדִּיק.

וְקָרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְצַדִּיק בְּסוֹד הַשַּׁבָּת, וְנָח בּוֹ, וְהִנִּיחַ בּוֹ כָּל הַבְּרָכוֹת לְבָרֵךְ אֶת כָּל שְׁאָר הַיָּמִים. וְהוּ שֶׁכָּתוּב (שמות כ) וַיְנַח בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עַל כֵּן בֵּרַךְ ה' אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת. מִי זֶה יוֹם הַשַּׁבָּת? הֱוֵי זֶה אוֹמֵר, זֶה הַצַּדִּיק.

אָמַר לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אַתּוּן חַלַּלְתּוּן לְהַאי שַׁבָּת, דַּאֲנָא גָּזַרְנָא דִּיהֵא מָלֵךְ עַל כָּל שְׁאָר יוֹמִין, וְאַתּוּן עֲבַדְתּוּן יְתֵיהּ עֶבֶד עֲבַדִין, אוּף אַתּוּן תִּסְבְּלוּן הַהוּא עֲבוֹדָה קַשְׁיָא.

אָמַר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: אַתֶּם חִלַּלְתֶּם אֶת הַשַּׁבָּת הַזּוֹ שֶׁאֲנִי גָּזַרְתִּי שֶׁיִּהְיֶה מֶלֶךְ עַל כָּל שְׁאָר הַיָּמִים, וְאַתֶּם עֲשִׂיתֶם אוֹתוֹ עֶבֶד עֲבָדִים - אַף אַתֶּם תִּסְבְּלוּ אוֹתָהּ עֲבוֹדָה קָשָׁה.

תָּא חֲזֵי, כַּמָּה שְׁנִין יָתֵיב הַהוּא צַדִּיק, דְּלָא חָזָא לַאֲבוּהִי, כ"ב שְׁנִין. הָא אִנּוּן יָתְבוּ בְּמִצְרַיִם כ"ב שְׁנִין, לְכָל שִׁבְטָא מֵאִינּוּן עֶשֶׂר שְׁבָטִין דְּזַבִּינוּ לֵיהּ. לְפוּם חוּשְׁבָּנָא הֲווֹ מָאתָן וְעֶשְׂרִים שְׁנִין לְכוֹלְהוֹ, דַּל מִינַּיְיהוּ עֶשֶׂר שְׁנִין דְּנָכְיתוּ לוֹן בֵּי דִינָא דִּלְעֵילָּא, בְּגִין עֶשֶׂר שְׁבָטִין קַדִּישִׁין דְּמִיתוּ תַּמָּן בְּמִצְרַיִם, אִשְׁתְּאָרוּ מָאתָן וְעֶשֶׂר, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית מב) רְד"וּ שָׁמָּה.

(בא וראה כמה שנים ישב אותו צדיק, שלא ראה את אביו עשרים ושתים שנה, הרי הם ישבו במצרים עשרים ושתים שנה, לכל שבט מאותם עשרת השבטים שמכרו אותו, לפי החשבון היו מאתים ועשרים שנה לכלם, תורידּ מהם עשר שנים שנכו להם בית דין שלמעלה בשביל עשרה שבטים קדושים שמתו שם במצרים, נשארו מאתים ועשר, זהו שכתוב (בראשית מב) רד"ו שמה,)

אָמַר לוֹן יַעֲקֹב, בְּבָעוּ מִינַּיְיכוּ, חוּתוּ לְנַלּוּתָא, וּנְכִיתוּ אִינּוּן חוֹבִין וְלָא יִתְחָרֵב עַלְמָא בְּכַפְנָא, דְּהָא לֵית בְּכוֹ מַאן דְּיִזּוֹן לְכוֹ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בַּר עַל יְדֵי דְּהַהוּא צַדִּיק דְּזַבִּינְתּוּן. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים קמה) פּוֹתֵחַ אֶת יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל חַי רָצוֹן. עַל יְדֵי דְּמַאן, עַל יְדֵי דְּכ"ל. הָדַר פָּרֵישׁ מַאן הַאי כָּל, צַדִּיק, הֲדָא הוּא דִכְתִיב צַדִּיק ה' וְגו'.

אָמַר לָהֶם יַעֲקֹב, בְּבַקָּשָׁה מִכֶּם, רְדוּ לַגָּלוּת, וְנַכּוּ אוֹתָם הַחֲטָאִים וְלֹא יֵחָרֵב הָעוֹלָם בָּרָעָב, שֶׁהֲרֵי אֵין בָּכֶם מִי שֶׁיָּזוּן אֶתְכֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, פְּרֹט עַל יְדֵי אוֹתוֹ הַצַּדִּיק שֶׁמְּכַרְתֶּם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים קמה) פּוֹתֵחַ אֶת יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל חַי רָצוֹן. עַל יְדֵי מִי? עַל יְדֵי "כֹּל". חֲזַר וּפָרַשׁ מִי הַכֹּל הַזֶּה - צַדִּיק. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב צַדִּיק ה' וְגו'.

וּכְגַוְונָא דָּא לְתַתָּא, עַל יְדָא דְּהַאי צַדִּיק, הֲוָה לֵיהּ לְעַלְמָא שְׁזִיבוּתָא, בְּאִינּוּן שָׁבַע שְׁנֵי כַּפְנָא. וְעַל דְּמָנְעוּ בִּרְכָאן מִשָּׁבַע דְּרָגִין עִילָּאִין, אִיתְעָרוּ דַּרְגִין דְּסִטְרָא אָחֳרָא עֲלַיְיהוּ בְּחוֹבַיְיהוּ.

וּכְמוֹ זֶה לְמַטָּה, עַל יְדֵי הַצַּדִּיק הַזֶּה, הָיְתָה לוֹ לָעוֹלָם הַצָּלָה בְּאוֹתָן שֶׁבַע שָׁנוֹת רָעָב. וְעַל שֶׁמָּנְעוּ בְּרָכוֹת מִשֶּׁבַע הַדְּרָגוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת, הִתְעוֹרְרוּ דְּרָגוֹת אֲחֵרוֹת שֶׁל הַצַּד הָאַחֵר עֲלֵיהֶם בַּחֲטָאֵיהֶם.

כֵּיוָן דְּנָחַת יַעֲקֹב שְׁלֵימָא לְמִצְרַיִם, הוּא וְכָל אִינּוּן שְׁבָטִין, וְחָמוֹ עָלְמָא תַּתָּאָה כְּגַוְונָא דְּעָלְמָא עִילָּאָה, דְּעַל יְדֵי דְּהַהוּא צַדִּיק מִיתְזַן עָלְמָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית מב) הוּא הַמַּשְׁבִּיר לְכָל עַם הָאָרֶץ.

כֵּיוָן שֶׁיָּרַד יַעֲקֹב הַשָּׁלֵם לְמִצְרַיִם, הוּא וְכָל אוֹתָם הַשְּׁבָטִים, וְרָאוּ הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן כְּמוֹ הָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן, שֶׁעַל יְדֵי אוֹתוֹ הַצַּדִּיק נִזּוֹן הָעוֹלָם, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית מב) הוּא הַמַּשְׁבִּיר לְכָל עַם הָאָרֶץ.

הוּא הַמַּשְׁבִּיר, מַאי מַשְׁבִּיר. אֶלָּא שׁוֹבֵר הוּא בְּקַדְמִיתָא מֵעָלְמָא עִילָּאָה. כְּדִכְתִיב עֵינֵי כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ. וּבָתַר מַשְׁבִּיר לְעָלְמָא תַּתָּאָה.

הוּא הַמַּשְׁבִּיר - מַה זֶּה מַשְׁבִּיר? אֶלָּא מוֹשֵׁךְ הוּא בָּרִאשׁוֹנָה מִן הָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן, כַּכָּתוּב עֵינֵי כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ, וְאַחַר כָּךְ מַשְׁבִּיר לָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן.

וּמְנָא לָן דְּיוֹסֵף אִקָּרֵי כָּל. דִּכְתִיב (מלכים א ה) וְכַלְכֹּל וְדַרְדַּע. וְתָאנָא, כַּלְכֹּל זֶה יוֹסֵף, דִּכְתִיב וַיְכַלְכֵּל, וּכְתִיב מִשָּׁם רוֹעֶה אֶבֶן יִשְׂרָאֵל.

וּמְנַיִן לָנוּ שֶׁיּוֹסֵף נִקְרָא כֹּל? שֶׁכָּתוּב (מלכים א ה) וְכַלְכֹּל וְדַרְדַּע. וְלָמַדְנוּ, כַּלְכֹּל זֶה יוֹסֵף, שֶׁכָּתוּב וַיְכַלְכֵּל, וְכָתוּב (בראשית מט) מִשָּׁם רוֹעֶה אֶבֶן יִשְׂרָאֵל.

וְכַד חָמָא יַעֲקֹב שְׁלֵימָא כָּל דָּא, וְחָמָא כָּל אִינּוּן שֶׁבַע שְׁנִין עִילָּאִין, דְּאִסְתַּכְמוּ לְמֶהֱוֵי כַּפְנָא בְּעָלְמָא, עַל חוֹבָא דְּגָרְמוּ בְּנוֹי, דְּזַבִּינוּ לְהַאי זַכָּאָה קַדִּישָׁא, וְלַאֲפָקָא לֵיהּ מֵאַתְרֵיהּ. כְּדֵין צַלֵּי לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאַעֲדֵי מִנָּהוֹן חֲמֵשׁ שְׁנִין.

וּכְשֶׁרָאָה יַעֲקֹב הַשָּׁלֵם כָּל זֶה, וְרָאָה כָּל אוֹתָן שֶׁבַע שָׁנִים עֶלְיוֹנוֹת שֶׁהִסְכִּימוּ שֶׁיִּהְיֶה רָעָב בָּעוֹלָם עַל הַחֵטְא שֶׁגָּרְמוּ בָּנָיו, שֶׁמָּכְרוּ אֶת הַצַּדִּיק הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה וּלְהוֹצִיאוֹ מִמְּקוֹמוֹ, אָז הִתְפַּלֵּל לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְהֵסִיר מֵהֶם חֲמֵשׁ שָׁנִים.

מַאי טַעְמָא חֲמֵשׁ שְׁנִין, אֶלָּא תָּא חֲזֵי, רָזָא דְמִלְּתָא הָכֵי הוּא, בְּאִינּוּן יוֹמִין עִילָּאִין, אִיהוּ אֶחָיד בַּחֲמִשָּׁאָה, דְּהָכֵי הוּא מִתְּתָא לְעֵילָּא. אֲבָל בְּאִינּוּן תְּרֵין דַּעֲלֵיהּ, דַּאֲחָדִין בְּהוּ אַבָהָתוֹי, לָא הֲוָה לֵיהּ רְשׁוּתָא לְבַטָּלָא מִידֵּי, וְעַד חוּלְקֵיהּ בְּאִינּוּן בָּטֵל גְּזֵירָה, וְלָא יַתִּיר.

מָה הַטַּעַם חֲמֵשׁ שָׁנִים? אֶלָּא בֹּא וּרְאֵה, סוֹד הַדָּבָר כָּךְ הוּא, בְּאוֹתָם יָמִים עֶלְיוֹנִים הוּא אוֹחֵז בַּחֲמִישִׁי, שֶׁכָּךְ הוּא מִמַּטָּה לְמַעְלָה. אֲבָל בְּאוֹתָם הַשְּׁנַיִם שֶׁעָלָיו, שֶׁאוֹחֲזִים בָּהֶם אֲבוֹתָיו, לֹא הָיָה לוֹ רְשׁוּת לְבַטֵּל דָּבָר, וְעַד חֶלְקוֹ בָּהֶם בִּטֵּל הַגְּזֵרָה, וְלֹא יוֹתֵר.

וְיוֹסֵף הַצַּדִּיק נָמֵי עָבִיד הָכֵי, הָדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית מז) וּמְקִצֵּה אֶחָיו לָקַח חֲמֵשָׁה אֲנָשִׁים וַיַּצִּיגֵם לִפְנֵי פַּרְעֹה. מַאן אִינּוּן, חֲמִשָּׁה אִינּוּן דְּלָא סָנֵי לֵיהּ, הָדָא הוּא דִכְתִיב, (שם לז) וְהוּא נַעַר אֶת בְּנֵי בִלְהָה וְגוֹ'. אָמַר כְּדַאי אַתּוּן זַכָּאין, לְמֵיקַם בְּהַאי פִּרְצָה דְּפָרְצוּ אֲחֵיכוֹן. לִפְנֵי פַּרְעֹה, מַאן פַּרְעֹה, דָּא דִינָא עִילָּאָה, דְּקַיְימָא לְאִתְפָּרְעָא מֵחוֹבֵי עָלְמָא.

וְגַם יוֹסֵף הַצַּדִּיק עָשָׂה כָּךְ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית מז) וּמִקְצֵה אֶחָיו לָקַח חֲמֵשָׁה אֲנָשִׁים וַיַּצִּיגֵם לִפְנֵי פַּרְעֹה. מִי אֵלּוּ? חֲמִשָּׁה הֵם שֶׁלֹּא שׂוֹנֵא לָהֶם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וְהוּא נַעַר אֶת בְּנֵי בִלְהָה וְגוֹ'. אָמַר, כְּדַאי אַתֶּם הַזַּכָּאִים לַעֲמֹד בְּפִרְצָה זוֹ שֶׁפָּרְצוּ אֲחֵיכֶם. לִפְנֵי פַּרְעֹה, מִי הַפַּרְעֹה? זֶה הַדִּין הָעֶלְיוֹן שֶׁעוֹמֵד לְהִפָּרַע מֵחַטָּאֵי הָעוֹלָם.

וְכַד אִשְׁתְּלִימוּ אִינּוּן יוֹמִין דְּאִתְגְּזַר עֲלַיְיהוּ לְמֵיתַב בְּגָלוּתָא, כְּדֵין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִיתְעַר בְּרַחֲמוֹהִי סַגִּיאִין עֲלַיְיהוּ, וּבְדִינָא עַל אִינּוּן דְּאִשְׁתְּעְבָּדוּ בְּהוּ, וְאַפֵּיק לוֹן מִתַּמָּן.

וּכְשֶׁנִּשְׁלְמוּ אוֹתָם הַיָּמִים שֶׁנִּגְזַר עֲלֵיהֶם לְשֶׁבֶת בַּגָּלוּת, אָז הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הִתְעוֹרֵר בְּרַחֲמִים רַבִּים עֲלֵיהֶם, וּבְדִין עַל אוֹתָם שֶׁהִשְׁתַּעְבְּדוּ בָּהֶם, וְהוֹצִיא אוֹתָם מִשָּׁם.

כֵּיוָן דְּמָטוֹ לְמָרָה, קָמַת מִדַּת דִּינָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וַאֲמַר, וְאֵיךְ יִפְקוּן יִשְׂרָאֵל מִגָּלוּתָא, וְהָא כְּתִיב בְּאוֹרַיְיתָא דְּטִמְירָא תְּרֵי אַלְפֵי שְׁנִין מִקַּמֵּי דְּאִתְבְּרֵי עָלְמָא, דְּעַל חַד שִׁבְעָה עַל חוֹבֵיהוֹן אִית לְהוֹן לְיסְבַּל, בְּגִין הַהוּא פִּרְצָה רַבְּתָא דְּפָרְצוּ וְחָבוּ בְּהַהוּא זַכָּאָה קַדִּישָׁא.

כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעוּ לְמָרָה, עָמְדָה מִדַּת הַדִּין לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְאָמְרָה: וְאֵיךְ יֵצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִן הַגָּלוּת, וַהֲרֵי כְּתוּב בַּתּוֹרָה שֶׁהָיְתָה נִסָּתֶרֶת אַלְפַּיִם שָׁנָה לִפְנֵי שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, שֶׁעַל אֶחָד פִּי שִׁבְעָה עַל חֶטְאָם יֵשׁ לָהֶם לְסִבֹּל, מְשׁוּם אוֹתָהּ הַפְּרִצָה הַגְּדוֹלָה שֶׁפָּרְצוּ וְחָטְאוּ בְּאוֹתוֹ צַדִּיק קָדוֹשׁ.

אָמַר לֵיהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הֵכִי הוּא דִינָא, מִיהוּ בְּאוֹרַיְיתָא קַדִּישְׁתָּא, אִית לִי מַתְנָה טוֹבָה, וְשַׁבָּת שְׁמָהּ, וְכַד אִינּוּן נָטְרִין לָהּ, אִיהוּ קָיְימָא בְּהַהוּא אֲתַר, לְסָגְרָא הַהִיא פִּרְצָה דְּפָרְצוּ. דְּהַהוּא צַדִּיקָא שְׁבִיעָאָה בָּהּ אִתֵּיד, וּכְדַאי הִיא לְכַפָּרָא עַל הַהוּא חוֹבָא.

אָמַר לָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: כָּךְ הוּא הַדִּין! אֲבָל בַּתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה יֵשׁ לִי מַתָּנָה טוֹבָה וְשַׁבָּת שְׁמָהּ, וּכְשֶׁהֵם שׁוֹמְרִים אוֹתָהּ, הִיא עוֹמֶדֶת בְּאוֹתוֹ מָקוֹם לְסָגֹר אוֹתָהּ הַפִּרְצָה שֶׁפָּרְצוּ, שֶׁאוֹתוֹ הַצַּדִּיק הַשְּׁבִיעִי אָחוּז בָּהּ, וּכְדַאי הוּא לְכַפֵּר עַל אוֹתוֹ הַחֵטְא.

הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שמות טו) וַיִּצְעַק אֶל ה'. מַאן וַיִּצְעַק, דָּא מִדַּת דִּינָא, דְּקַיְימָא וְצַוָּוחָא קַמֵּיהּ. וַיּוֹרֵהוּ ה' עֵץ, דָּא אוֹרַיְיתָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי ג) עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ. וַיַּשְׁלֵךְ אֶל הַמַּיִם, מַאן אִינּוּן מַיִם, מַיִם הַזֵּדוֹנִים דְּקָמוֹ לְאִתְפָּרְעָא מִינַיְיהוּ, וּכְדֵין וַיִּמְתְּקוּ הַמַּיִם, אֲבָסִימוּ וַדַּאי, דְּהָא חָזוֹ אַסְוָותָא רַבְּתָא לְהַהוּא חוֹבָא.

זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שמות טו) וַיִּצְעַק אֶל ה'. מִי וַיִּצְעַק? זוֹ מִדַּת הַדִּין שֶׁעָמְדָה וְצָרְחָה לְפָנָיו. וַיּוֹרֵהוּ ה' עֵץ - זוֹ הַתּוֹרָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (משלי ג) עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ. וַיַּשְׁלֵךְ אֶל הַמַּיִם - מִי הֵם הַמַּיִם? הַמַּיִם הַזֵּדוֹנִים שֶׁקָּמוּ לְהִפָּרַע מֵהֶם, וְאָז וַיִּמְתְּקוּ הַמַּיִם, שֶׁנִּמְתְּקוּ וַדַּאי, שֶׁהֲרֵי רָאוּ אֶת הָרְפוּאָה הַגְּדוֹלָה לְאוֹתוֹ הַחֵטְא.

וּמְנָא לָן דִּבְמָרָה אִתְפַּקָּדוּ. דִּכְתִיב (דברים ה) שָׁמוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ כַּאֲשֶׁר צִוְּךָ ה' אֱלֹהֶיךָ, וְאָמַר מָר, כַּאֲשֶׁר צִוְּךָ, בְּמָרָה. אָמַר לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִי אַתּוּן נָטְרִין לְהַאי שְׁבִיעָאָה עִילָּאָה, לֵית רְשׁוּ לְמַדַּת דִּינָא לְקַטְרְגָא בְּכוֹ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שמות טו) שָׁם שָׂם לוֹ חֹק וּמִשְׁפָּט.

וּמְנַיִן לָנוּ שֶׁבְּמָרָה נִצְטַוּוּ? שֶׁכָּתוּב (דברים ה) שָׁמוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ כַּאֲשֶׁר צִוְּךָ ה' אֱלֹהֶיךָ. וְאָמַר מָר, כַּאֲשֶׁר צִוְּךָ - בְּמָרָה. אָמַר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: אִם אַתֶּם שׁוֹמְרִים אֶת הַשְּׁבִיעִי הָעֶלְיוֹן הַזֶּה, אֵין רְשׁוּת לְמַדַּת הַדִּין לְקַטְרֵג עֲלֵיכֶם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שמות טו) שָׁם שָׂם לוֹ חֹק וּמִשְׁפָּט.

וְעַל דָּא תְּנִינָן, יְכוֹלָה הִיא שַׁבָּת שֶׁתְּרַחֵם עָלֵינוּ, וְיַקְבְּצֵנוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִן גָּלוּתֵינוּ, וְאִלְמָלֵי שָׁמְרוּ יִשְׂרָאֵל שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת כְּהִלְכָתָן, מִיָּד נִגְאָלִים.

וְעַל כֵּן שָׁנִינוּ, יְכוֹלָה הִיא שַׁבָּת שֶׁתְּרַחֵם עָלֵינוּ וִיקַבְּצֵנוּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִגָּלוּתֵנוּ, וְאִלְמָלֵא שָׁמְרוּ יִשְׂרָאֵל שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת כְּהִלְכָתָן, מִיָּד נִגְאָלִים.

תָּא חֲזֵי, כַּד גָּרְמוּ חוֹבִין, וְהַאי שַׁבָּת לָא אִתְנְטִיר כְּדְקָא חֲזֵי, כִּדְאִשְׁכְּחַן דְּאִזְהַר לוֹן נְבִיאָה עִילָּאָה, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ירמיה יז) כֹּה אָמַר ה' הִשָּׁמְרוּ בְנַפְשׁוֹתֵיכֶם וְאַל תִּשְׂאוּ מַשָּׂא בְּיוֹם הַשַּׁבָּת וְהֲבֵאתֶם בִּשַּׁעֲרֵי יְרוּשָׁלִָם. מַאי וְאַל תִּשְׂאוּ מַשָּׂא. אֶלָּא אָמַר לוֹן, בְּבָעוּ מִינַיְיכוּ, לָא תִשְׂאוּ מַשָּׂא דְּהַהוּא חוֹבָא דְּשַׁבָּת עֲלַיְיכוּ.

בֹּא וּרְאֵה, כְּשֶׁגָּרְמוּ הַחֲטָאִים, וְהַשַּׁבָּת הַזּוֹ לֹא נִשְׁמְרָה כָּרָאוּי, כְּמוֹ שֶׁמָּצָאנוּ שֶׁהִזְהִיר אוֹתָם הַנָּבִיא הָעֶלְיוֹן, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ירמיה יז) כֹּה אָמַר ה' הִשָּׁמְרוּ בְנַפְשׁוֹתֵיכֶם וְאַל תִּשְׂאוּ מַשָּׂא בְּיוֹם הַשַּׁבָּת וַהֲבֵאתֶם בְּשַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלִָם. מַה זֶּה וְאַל תִּשָּׂאוּ מַשָּׂא? אֶלָּא אָמַר לָהֶם: בְּבַקָּשָׁה מִכֶּם, אַל תִּשְׂאוּ אֶת מַשָּׂא אוֹתוֹ הַחֵטְא שֶׁל הַשַּׁבָּת עֲלֵיכֶם.

וְאִי אַתּוּן נָטְרִין לֵיהּ, תִּגְרְמוּן קִיּוּמָא דְּעִילָּאִין וְתַתָּאִין. דְּהַהוּא שַׁבָּת עִילָּאָה דְּחַבְתּוּן לְקַבְלֵיהּ, מְדוֹרֵיהּ וְשַׁעֲשׁוּעֵיהּ לָאו אִיהוּ, אֶלָּא בְּשַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלַיִם עִילָּאָה, דְּאִקְרוּן שַׁעֲרֵי צֶדֶק. וְאִיהִי כַּלָּה הַכְּלוּלָה מֵהַכֹּל.

וְאִם אַתֶּם שׁוֹמְרִים אוֹתוֹ, אַתֶּם תִּגְרְמוּ אֶת קִיּוּם הָעֶלְיוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים, שֶׁאוֹתוֹ שַׁבָּת הָעֶלְיוֹן שֶׁחַטָּאתֶם כְּנֶגְדּוֹ, מְדוֹרוֹ וְשַׁעֲשׁוּעוֹ, אֵינוֹ אֶלָּא בְּשַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלַיִם הָעֶלְיוֹנָה, שֶׁנִּקְרָאִים שַׁעֲרֵי צֶדֶק, וְהִיא הַכַּלָּה הַכְּלוּלָה מִן הַכֹּל.

וְאִי אַתּוּן נָטְרִין לֵיהּ, תִּגְרְמוּן דִּכְדֵין הִיא תִּתְחַזַּק בִּידָא דְּמַלְכוּתָא דְּאַרְעָא, מַלְכוּתָא דְּדָוִד, בְּגִין דְּהִיא מַלְכוּת אִתְקְרִיאַת, וּבְגִין דָּא אָמַר דָּוִד, דְּאִחַיַּד בָּהּ, (דברי הימים א כט) לְךָ ה' הַמַּמְלָכָה, בְּתֵרִין ממי"ן, לְאַכְלָלָא מַלְכוּתָא דִּילֵיהּ, וּלְיַחֲדָא לָהּ בְּמַלְכוּתָא דִּשְׁמַיָּא. וְאִי אַתּוּן לָא תִּשְׁמְעוּן לְקַדֵּשׁ לֵיהּ, וְתַעֲבְדוּן לֵיהּ חוֹל, מַה כְּתִיב (ירמיה יז) וְהִצַּתִּי אֵשׁ בִּשְׁעָרֶיהָ וְאָכְלָה אַרְמנוֹת יְרוּשָׁלִַם, דִּלְתַתָּא.

וְאִם אַתֶּם שׁוֹמְרִים אוֹתוֹ, תִּגְרְמוּ שֶׁאָז הִיא תִּתְחַזֵּק בְּיַד מַלְכוּת הָאָרֶץ, הַמַּלְכוּת שֶׁל דָּוִד, מִשּׁוּם שֶׁהִיא נִקְרֵאת מַלְכוּת, וּמִשּׁוּם זֶה אָמַר דָּוִד שֶׁאָחַז בָּהּ, לְךָ ה' הַמַּמְלָכָה, בִּשְׁתֵּי מֵמִי"ם, לְהַכְלִיל אֶת מַלְכוּתוֹ וּלְיַחֵד אוֹתָהּ עִם מַלְכוּת הַשָּׁמַיִם. וְאִם אַתֶּם לֹא תִּשְׁמְעוּ לְקַדֵּשׁ אוֹתוֹ, וְתַעֲשׂוּ אוֹתוֹ חֹל, מַה כָּתוּב? וְהִצַּתִּי אֵשׁ בִּשְׁעָרֶיהָ וְאָכְלָה אַרְמְנוֹת יְרוּשָׁלַיִם, שֶׁלְּמַטָּה.

תָּא חֲזֵי, כְּדֵין אִתְעֲרַת הַהִיא חֶרֶב נוֹקֶמֶת נְקַם בְּרִית, עַל דְּלָא נָטְרוּ הַהוּא בְּרִית קַדִּישָׁא, בְּתְלַת גַּוְונִין. חַד בְּרָזָא דְּצַדִּיק דְּזַבִּינוּ, דְּאִחַיַּד בֵּיהּ, וּנְטַר לֵיהּ, וּבְגִינֵיהּ אִקְרֵי צַדִּיק. וְחַד, דִּכְתִיב (שם יז) וּבְשַׂר קֹדֶשׁ יַעֲבְרוּ מֵעָלָיִךְ. וְחַד בְּרָזָא דְּשַׁבָּת דְּחִלְּלוּ, וְכֹלָּא בְּחַד אֲתַר אִיהוּ.

בֹּא וּרְאֵה, אָז מִתְעוֹרֶרֶת אוֹתָהּ חֶרֶב נוֹקֶמֶת נְקַם בְּרִית עַל שֶׁלֹּא שָׁמְרוּ אוֹתָהּ הַבְּרִית הַקְּדוֹשָׁה, בִּשְׁלֹשָׁה גְּוָנִים. אֶחָד בְּסוֹד עַל הַצַּדִּיק שֶׁמָּכְרוּ, שֶׁאָחַז בָּהּ וְשָׁמַר אוֹתָהּ, וּבְגִלָּלָהּ נִקְרָא צַדִּיק, וְאֶחָד שֶׁכָּתוּב וּבְשַׂר קֹדֶשׁ יַעֲבְרוּ מֵעָלָיִךְ. וְאֶחָד בְּסוֹד הַשַּׁבָּת שֶׁחִלְּלוּ, וְהַכֹּל הוּא בְּמָקוֹם אֶחָד.

וּכְדֵין עַל שְׁלֹשָׁה פִּשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל, אִתְגַּזַּר עֲלַיְהוּ לְמֶהֱוֵי שִׁבְעִין שְׁנִין לְבַר מֵאַרְעָא קַדִּישָׁא, עֲשָׂרָה לְכָל יוֹמָא. וּלְסוֹף שִׁבְעִין שְׁנִין, אַפֵּיק לוֹ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִתַּמָּן, וַאֲתוֹ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְאִתְקַיֵּים בֵּית שְׁנֵי ת"כ שְׁנִין, עַל חֵילָא דְאוֹרַיְיתָא, דַּהֲווֹ מִתְעַסְּקִין בֵּהּ, בְּאינּוּן פָּקוּדִין קַדִּישִׁין כִּדְקָא חֲזֵי.

וְאָז, עַל שְׁלֹשָׁה פִּשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל נִגְזַר עֲלֵיהֶם לִהְיוֹת שִׁבְעִים שָׁנָה מִחוּץ לְאֶרֶץ הַקְּדוֹשָׁה, עֲשָׂרָה לְכָל יוֹם, וּלְסוֹף שִׁבְעִים שָׁנָה הוֹצִיא אוֹתָם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִשָּׁם, וּבָאוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְהִתְקַיֵּים בַּיִת שֵׁנִי אַרְבַּע מֵאוֹת וְעֶשְׂרִים שָׁנָה, עַל כֹּחַ הַתּוֹרָה שֶׁהָיוּ מִתְעַסְּקִים בָּהּ, בְּאוֹתָן הַמִּצְווֹת הַקְּדוֹשׁוֹת כָּרָאוּי.

וְכַד אִשְׁתַּלִּימוּ, גָּרַם חוֹבָה דְּשִׁנְאַת חִנָּם, וְאִיתְעַר הַהִיא שִׂנְאַת חִנָּם דְּקַדְמֵיתָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית לז) וַיִּשְׂנְאוּ אוֹתוֹ, לְהַהוּא צַדִּיק. וּכְדֵין יְהֵב יַתְהוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּידָא דְּמַאן דְּסָנֵי לוֹן שִׂנְאַת חִנָּם, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב בֶּאֱדוֹם (יחזקאל לה) יַעַן הֱיוֹת לְךָ אֵיבַת עוֹלָם וְתִגַּר אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל יְדֵי חֶרֶב.

(וכשנשלמו, גרם החטא על שנאת חנם, והתעוררה אותה שנאת חנם שלראשונה. זהו שכתוב וישנאו אתו, את אותו הצדיק. ואז נתן אותם הקדוש ברוך הוא ביד מי ששונא אותם שנאת חנם. זהו שכתוב באדום יען היות לך איבת עולם ותגר את בני ישראל על ידי חרב.)

וּכְדֵין אִתְפְּרַע מַנְיֵיהוּ, עַל יְדֵי מְנְיָינָא דְּאִינּוּן שְׁנַיִן, דְּחָסְרוּ מַרְזָא דְּשָׁבַע עַל חַטֹּאתֵיכֶם. תָּא חֲזֵי, כַּד תִּמְנָה כ"ב שְׁנִין ז' זְמָנִין, לְכָל חַד מֵאִינּוּן עֲשָׂרָה דְּזַבִּינוּ לֵיהּ, תִּשְׁכַּח אֶלֶף תק"מ, וּכְדֵין יִתְעַר פּוּרְקָנָא דְּיִשְׂרָאֵל, כְּצַפְרָא דְּשַׁחֲרַת לְאַנְהָרָא זְעֵיר זְעֵיר, עַד י"ז שְׁנִין, דְּאִסְתַּלַּק הַהוּא צַדִּיק דְּרִגָּא דְּטוֹ"ב, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית לז) יוֹסֵף בֶּן י"ז שָׁנָה הָיָה רֹעֶה אֶת אֶחָיו. דְּהָא כְּדֵין יִתְחַזֵּי לְמֵיקַם בַּפֶּרֶץ, קַמֵּי מְדַת דִּינָא, דְּהָא אִשְׁתְּלִימוּ חוֹבֵי עָלְמָא, וּכְדֵין (עובדיה א) וְהָיָה בֵּית יַעֲקֹב אֵשׁ וּבֵית יוֹסֵף לֶהָבָה וּבֵית עֵשָׂו לָקַשׁ וְדָלְקוּ בָּהֶם וַאֲכָלוּם.

וּכְדֵין יִתְעַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא טַבְוון סַגִּיאִין עַל יִשְׂרָאֵל, וְיִתְבַּע עֶלְבּוֹנְהוֹן, וְעֶלְבּוֹנָא דְאוֹרַיְיתָא, דְּאוֹקְדוּ בְנוּרָא. וְדָמָא דְּאִינּוּן דְּאִתְקְטָלוּ עַל קִדּוּשֵׁת שְׁמֵיהּ. וּכְדֵין יִתְרְעֵי יוֹסֵף לַאֲחוֹהִי, (ישעיה יא) אֶפְרַיִם לֹא יְקַנֵּא אֶת יְהוּדָה וִיהוּדָה לֹא יָצוּר אֶת אֶפְרָיִם.

תָּא חֲזֵי דְּהָכֵי הוּא, דְּתָנֵן בְּי"ז בְּתַמּוּז בּוּטַל הַתָּמִיד, וּבְט' בְּאָב חָרַב בֵּית מַקְדְּשָׁא. כִּדְאָמַר רִבִּי יוֹסֵי, מְגַלְגְּלִין זְכוּת לְיוֹם זַכַּאי, וְחוֹבָה לְיוֹם חַיָּיב. דִּבְהַהִיא לֵילְיָא אַפִּיקוּ דִּבָּה רָעָה עַל אַרְעָא קַדִּישָׁא, וַאֲרִימוּ קָלְהוֹן בִּבְכִיָּה, וְאִתְקְבָעַת לְדָרֵי דָרִין.

וְדוֹק וְתִשְׁכַּח, מִדְּבוּטַל הַתָּמִיד, דְּהָוָה מְכַפֵּר עַל חוֹבֵיהוֹן, עַד דְּאִתְחָרַב בֵּי מַקְדְּשָׁא, בֵּין בְּזִמְנָא קַדְמָאָה בֵּין בְּזִמְנָא תִּנְיָנָא, כ"ב יוֹמִין, לְקֻבֵּל אִינּוּן כ"ב שְׁנִין דְּלָא חָמָא הַהוּא צַדִּיק אַפֵּי יְקָרָא דַּאֲבוּהִי, לְאַחָזָאָה חָכְמְתָא עִילָּאָה, דְּהָא בְּהָא תַּלְיָא.

וְהָא אִיתְעַרוּ חַבְרַיָּיא, דְּכַד חָרִיב מַקְדְּשָׁא מוֹצָאֵי שַׁבָּת הֲיָתָה, וּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית, וּמִשְׁמַרְתּוֹ שֶׁל יְהוֹיָרִיב הֲיָתָה, וְהַלְוִיִּם עוֹמְדִים עַל דּוּכָנָם, וְאוֹמְרִים שִׁירָה: (תהלים צד) יָגוֹדּוּ עַל נֶפֶשׁ צַדִּיק וְגוֹ' וַיְהִי ה' לִי לְמִשְׂגָּב וְגוֹ', וַיָּשֶׁב עֲלֵיהֶם אֶת אוֹנָם וְגוֹ', וְלֹא הִסְפִּיקוּ לוֹמַר יַצְמִיתֵם ה' אֱלֹהֵינוּ, עַד שֶׁבָּאוּ גּוֹיִם וּכְבָשׁוּם. דְּהָא אִי אֲמָרוּ לֵיהּ, לָא הֲוָה לוֹן תַּקָּנָה.

וּמוֹצָאֵי שַׁבָּת, חָכְמְתָא סַגִּיאָה קָא רָמְזוּ, דִּנְפָקוּ מִשַּׁבָּת דְּהָוָה רְפוּאָה לְמַכַּתְהוֹן. וּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית, דְּחָבוּ לְגַבֵּי כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְלָא עוֹד, אֶלָּא דְּחָאבוּ בְּמִילָה, וְלָא קַיְימָא בְּשַׁר קׇדֶשׁ. וּמִשְׁמַרְתּוֹ שֶׁל יְהוֹיָרִיב, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (ירמיה ב) עוֹד אָרִיב אִתְּכֶם נְאֻם ה' וְאֶת בְּנֵי בְנֵיכֶם אָרִיב.

וְזַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לַאֲפָקָא לוֹן מִגְּלוּתָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (זכריה ט) גִּילִי מְאֹד בַּת צִיּוֹן הָרִיעִי בַּת יְרוּשָׁלַיִם הִנֵּה מַלְכֵּךְ יָבֹא לָךְ צַדִּי"ק וְנוֹשָׁע הוּא.

וְאִי תֵּימָא אַמַּאי אִתֵּי מְשִׁיחָא מִיהוּדָה, מִיּוֹסֵף מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא דְּתַרְוַיְיהוּ יֵיתוֹן, וּבְגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא מְקַפֵּחַ שְׂכַר כָּל בְּרִיָּה, יְהַב מַלְכוּתָא לְדָוִד, בְּגִין דְּהָוָה עָשִׂירָאָה לַצַּדִּיקִים, וּשְׁבִיעָאָה דְּאַחִים. וְהָכֵי הוּא מַלְכוּתָא דְּאַרְעָא, כְּעֵין מַלְכוּתָא דִּרְקִיעָא.

פרשת בשלח

(שמות יז) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל יְהוֹשֻׁעַ בְּחַר לָנוּ אֲנָשִׁים וְצֵא הִלָּחֶם וְגו', מַאי טַעְמָא יְהוֹשֻׁעַ אַגַּח קְרָבָא וְלָא מִן שְׁאָר עַמָּא. אֶלָּא בְּגִין דַּעֲמָלֵק אָתָא עֲלַיְיהוּ, עַל הַהוּא חוֹבָא דְּשַׁבַּתָּא דְּלָא נָטְרִין לֵיהּ, כְּמָה דְּאִתְעָרוּ חֲכָמִים זְכְרוֹנָם לִבְרָכָה, אִלְמָלֵי נָטְרוּ יִשְׂרָאֵל שַׁבַּתָּא קַמָּא, לָא שָׁלְטָא בְּהוּ אוּמָּה וְלָשׁוֹן. מַה כְּתִיב (שם טז) וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יָצְאוּ מִן הָעָם לִלְקֹט וְלֹא מָצָאוּ, וּכְתִיב וַיָּבֹא עֲמָלֵק.

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל יְהוֹשֻׁעַ בְּחַר לָנוּ אֲנָשִׁים וְצֵא הִלָּחֶם וְגו' (שמות יז). מַה הַטַּעַם יְהוֹשֻׁעַ עֲרַךְ קְרָב וְלֹא מִשְּׁאָר הָעָם? אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁעֲמָלֵק בָּא עֲלֵיהֶם עַל אוֹתוֹ הַחֵטְא שֶׁל שַׁבָּת שֶׁלֹּא שָׁמְרוּ אוֹתוֹ, כְּמוֹ שֶׁהֵעִירוּ חֲכָמֵינוּ זְכְרוֹנָם לִבְרָכָה, אִלְמָלֵי שָׁמְרוּ יִשְׂרָאֵל שַׁבָּת רִאשׁוֹנָה, לֹא שׁוֹלֶטֶת בָּהֶם אֻמָּה וְלָשׁוֹן. מַה כָּתוּב? (שם טז) וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יָצְאוּ מִן הָעָם לִלְקֹט וְלֹא מָצָאוּ, וְכָתוּב וַיָּבֹא עֲמָלֵק.

וְתָא חֲזֵי רָזָא דְּמִלָּה, כַּד פַּקֵּיד לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל בְּמָרָה עַל שַׁבַּתָּא, בְּגִין דְּאִתְיָא מִדַּת דִּינָא לְקַטְרְגָא עַל הַהוּא חוֹבָא דְּצַדִּיק דְּזַבִּינוּ לֵיהּ, דְּאִיהוּ לָקֵבִיל יוֹמָא דְּשַׁבַּתָּא, וְאִינּוּן אַפִּיקוּ לֵיהּ לְחוֹל, אֲמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הָא אִית לוֹן רְפוּאָה לְהַהוּא חוֹבָה, אִי אִינּוּן נָטְרִין לְיוֹמָא דְּשַׁבַּתָּא, דְּאִיהוּ לָקֵבִיל צַדִּיק חַי הָעוֹלָמִים. וְהַיְינוּ דִּכְתִיב (שם טו) וַיּוֹרֵהוּ ה' עֵץ. עֵץ חַיִּים, דְּיִנְטְרוּן יוֹמָא דְּשַׁבַּתָּא. וְאִינּוּן אָחִילוּ לֵיהּ, כְּדֵין וַיָּבֹא עֲמָלֵק.

וּבָא רְאֵה אֶת סוֹד הַדָּבָר, כְּשֶׁצִּוָּה אוֹתָם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּמָרָה עַל שַׁבָּת, מִשּׁוּם שֶׁבָּאָה מִדַּת הַדִּין לְקַטְרֵג עַל אוֹתוֹ הַחֵטְא שֶׁל הַצַּדִּיק שֶׁמְּכָרוּ אוֹתוֹ, שֶׁהוּא כְּנֶגֶד יוֹם הַשַּׁבָּת, וְהֵם הוֹצִיאוּ אוֹתוֹ לְחוֹל, אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: הֲרֵי יֵשׁ לָהֶם רְפוּאָה לְאוֹתוֹ הַחֵטְא, אִם הֵם שׁוֹמְרִים אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת, שֶׁהוּא כְּנֶגֶד צַדִּיק חַי הָעוֹלָמִים. וְהַיְנוּ מַה שֶּׁכָּתוּב (שם טו) וַיּוֹרֵהוּ ה' עֵץ. עֵץ חַיִּים, שֶׁיִּשְׁמְרוּ אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת, וְהֵם חִלְּלוּ אוֹתוֹ, אָז וַיָּבֹא עֲמָלֵק.

בְּהַהִיא שַׁעֲתָא, אֲמַר לֵיהּ מֹשֶׁה לִיהוֹשֻׁעַ, פּוֹק אַגַּח קְרָבָא בַּעֲמָלֵק, דְּהָא לָךְ חַזְיָא, בְּגִין דְּאַתְּ בַּר בְּרִיהּ דְּהַהוּא צַדִּיק, וְאִיהוּ בְּהַהוּא חוֹבָא אָתֵי עָלָן. וְאִי לָא אִשְׁתְּכַח מְקַטְרְגָא לֵיהּ לַעֲמָלֵק, מַחוּלְקֵיהּ וּמְבָּנוֹי דְּהַהוּא צַדִּיק, לֵית מַאן דְּיֵכֵיל לֵיהּ, כְּדֵין עֲבַד יְהוֹשֻׁעַ כְּמָא דַּאֲמַר מֹשֶׁה.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה אָמַר לוֹ מֹשֶׁה לִיהוֹשֻׁעַ, צֵא וַעֲרֹךְ קְרָב עִם עֲמָלֵק, שֶׁהֲרֵי לְךָ רָאוּי, מִשּׁוּם שֶׁאַתָּה בֶּן בְּנוֹ שֶׁל אוֹתוֹ צַדִּיק, וְהוּא בְּאוֹתוֹ הַחֵטְא בָּא עָלֵינוּ. וְאִם לֹא נִמְצָא מְקַטְרֵג לוֹ לַעֲמָלֵק מְחֻלָּקוֹ וּבְנוֹ שֶׁל אוֹתוֹ הַצַּדִּיק, אֵין מִי שֶׁיָּכוֹל לוֹ, וְאָז עָשָׂה יְהוֹשֻׁעַ כְּמוֹ שֶׁאָמַר מֹשֶׁה.

וְתָא חֲזֵי, דְּבְגִין הַהוּא חוֹבָא אָתָא עֲלַיְיהוּ, דְּאַרַע לוֹן לְאִינּוּן דַּהֲווֹ מִבָּתַר עֲנָנָא, וּנְסִיב מִינַיְיהוּ הַאי בְּרִית קַדִּישָׁא, וּזְרִיק לֵיהּ כְּלַפֵּי עֵילָּא. וְאִי לָאו דְּאִינּוּן חָאבוּ בֵּיהּ, לָא הֲוָה לֵיהּ סַיְיעְתָּא מִלְּעֵילָּא לְמֵיעְבַּד הָכֵי. אֶלָּא בְּגִין לְאַחֲזָאָה לוֹן, דְּיִשְׁתְּמוֹדְעוּן חוֹבֵיהוֹן דְּחָבוּ

בְּהַהוּא צַדִּיק, דְּנָטַר הַאי בְּרִית, וְהַשְׁתָּא אֲחִילוּ שַׁבַּתָּא דְּאִיהוּ לְקִבְלֵיהּ, דְּאִיהִי קָאֵי לַאֲגָנָא עֲלַיְיהוּ מִקַּמֵּי מְדַת דִּינָא.

וּבָא רְאֵה שֶׁבְּגְלַל אוֹתוֹ הַחֵטְא בָּא עֲלֵיהֶם, שֶׁפָּגַשׁ אֶת אוֹתָם שֶׁהָיוּ מֵאֲחוֹרֵי הֶעָנָן, וְלָקַח מֵהֶם אֶת אוֹת הַבְּרִית קֹדֶשׁ וְזָרַק אוֹתוֹ כְּלַפֵּי מַעְלָה, וְאִם הֵם לֹא הָיוּ חוֹטְאִים בּוֹ, לֹא הָיָה לוֹ סִיּוּעַ מִלְּמַעְלָה לַעֲשׂוֹת כֵּךְ, אֶלָּא כְּדֵי לְהַרְאוֹת לָהֶם שֶׁיַּכִּירוּ אֶת חֶטְאָם, שֶׁחָטְאוּ בְּאוֹתוֹ הַצַּדִּיק שֶׁשָּׁמַר אֶת הַבְּרִית הַזּוֹ, וְכָעֵת חִלְּלוּ הַשַּׁבָּת שֶׁהִיא כְּנֶגְדּוֹ, שֶׁהִיא בָּאָה לְהָגֵן עֲלֵיהֶם מִפְּנֵי מִדַּת הַדִּין.

תָּא חֲזֵי מַה כְּתִיב, (שם) וַיִּסְעוּ מִמָּרָה וַיָּבֹאוּ אֵילִמָה וְשָׁם שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה עֵינֹת מַיִם וְגוֹ'. מַהוּ אֵילִמָה, אֶלָּא דְּתָבוּ לְפוּלְחָנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּלְקַבְלָא מִלּוֹי בְּלַבָּא שְׁלִים, בְּגִין כָּךְ אֵל"יְמ"ה.

בֹּא וּרְאֵה מַה כָּתוּב, (במדבר לג) וַיִּסְעוּ מִמָּרָה וַיָּבֹאוּ אֵילִמָה וְשָׁם שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה עֵינֹת מַיִם וְגוֹ'. מַהוּ אֵילִמָה? אֶלָּא שֶׁשָּׁבוּ לַעֲבוֹדַת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּלְקַבֵּל דְּבָרוֹ בְּלֵב שָׁלֵם, מִשּׁוּם כָּךְ אֵל"י מ"ה.

וְהָא אוֹקְמוּהָ, דְּהַהִיא אַתְרָא הֲוָה מְשׁוּבָּח בְּמַיָּא, מִכָּל אַתְרִין דְּעָלְמָא, דְּהָא אוֹרַיְיתָא שְׁבִכְתָב תַּמָּן הוּא, וְתַמָּן תְּרִין עֲשַׂר מַבּוּעִין, וְשִׁבְעִין דְּקָלִין. וְכוּלָּא בְּרָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא, דְּהָא כְּלִילוֹ ע' סַנְהֶדְּרִין מֵהַהוּא אַתְרָא מִתְזַנִּין, וּמִתְבָּרְכִין מֵאִינּוּן מַיִּין עִילָּאִין בְּסִימָאן.

וַהֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ שֶׁאוֹתוֹ הַמָּקוֹם הָיָה מְשֻׁבָּח בְּמַיִם מִכָּל הַמְּקוֹמוֹת שֶׁל הָעוֹלָם, שֶׁהֲרֵי תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב שָׁם הִיא, וְשָׁם שְׁנֵים עָשָׂר מַעְיָנוֹת וְשִׁבְעִים דְּקָלִים, וְהַכֹּל בְּסוֹד הָאֱמוּנָה, שֶׁהֲרֵי כָּל שִׁבְעִים הַסַּנְהֶדְרִין נִזּוֹנִים מִשָּׁם וּמִתְבָּרְכִים מֵאוֹתָם מַיִם הָעֶלְיוֹנִים הַמְבֻשָּׂמִים.

זַכָּאָה מַאן דְּזָכֵי לְהַנָּהוּ מַיָּא לְאִתְבָּרְכָא מִנַּיְיהוּ. וְיִשְׂרָאֵל קַדִּישִׁין שָׁרָאן תַּמָּן, וּמְחַבְּרִין אינוּן מַיִּין עִילָּאִין בְּאִינּוּן תְּרִין עֲשַׂר מַבּוּעִין תַּתָּאִין. וְאִי אִינּוּן קַלְקְלוּ בְּקַדְמֵיתָא, וְחָבוּ לְגַבֵּי הַהוּא צַדִּיק, הָא אַדְבְּקוּ לֵיהּ בְּאַתְרֵיהּ, וּמִתָּן עַל יָדֵיהּ עָלְמָא. וְשִׁבְעִים תְּמָרִים אִתְזַנָּן מֵהַהוּא תָּמָר, (שיר השירים ז) זֹאת קוֹמָתֵךְ דָּמְתָה לְתָמָר. וְאִינּוּן תְּרִין עֲשַׂר מַבּוּעִין, לְקֵבֵיל תְּרִין עֲשַׂר שְׁבָטִין, סָחֲרִין לְהַהוּא אַתְרָא קַדִּישָׁא.

אַשְׁרֵי מִי שֶׁזּוֹכֶה לְמַיִם הַלָּלוּ לְהִתְבָּרֵךְ מֵהֶם, וְיִשְׂרָאֵל הַקְּדוֹשִׁים שׁוֹרִים שָׁם, וּמְחַבְּרִים אֶת אוֹתָם הַמַּיִם הָעֶלְיוֹנִים עִם אוֹתָם שְׁנֵים עָשָׂר מַעְיָנוֹת תַּחְתּוֹנִים. וְאִם הֵם קִלְקְלוּ בָּרִאשׁוֹנָה וְחָטְאוּ לַצַּדִּיק הַהוּא, הֲרֵי הִדְבִּיקוּהוּ בִּמְקוֹמוֹ, וְהֵעוֹלָם נִזּוֹן עַל יָדוֹ, וְשִׁבְעִים תְּמָרִים נִזּוֹנִים מֵאוֹתוֹ הַתָּמָר, (שיר ז) זֹאת קוֹמָתֵךְ דָּמְתָה לְתָמָר. וְאוֹתָם שְׁנֵים עָשָׂר מַעְיָנוֹת, כְּנֶגֶד שְׁנֵים עָשָׂר שְׁבָטִים, סוֹבְבִים אֶת אוֹתוֹ מָקוֹם קָדוֹשׁ.

וַהֲוּוּ יִשְׂרָאֵל עָסְקִין בְּאוּלְפַּן אוֹרַיְיתָא, דְּאוֹלִיפוּ מִמָּרָה. וְאִתְחַבַּר עִמַּיְיהוּ הַהוּא בְּרִית קֹדֶשׁ, וְאִתְפְּרַשׁ חִוְיָא עֲקִימָא מֵהַהוּא בְּאֵר מַיִם, דְּהֲוָה מְמָרֵר לְאִינּוּן מַיִּין. וּמַאן הֲוָה גָּרִים חוֹבַיְיהוּ עַד הַשְׁתָּא.

וְהָיוּ יִשְׂרָאֵל עוֹסְקִים בְּלִמּוּד תּוֹרָה שֶׁלְּמְדוּ מִמָּרָה, וְהִתְחַבֵּר עִמָּם הַבְּרִית הַקָּדוֹשׁ הַהוּא, וְנִפְרַד נָחָשׁ עֲקַלְתּוֹן מֵאוֹתָהּ בְּאֵר מַיִם, שֶׁהָיָה מְמָרֵר אוֹתָם הַמַּיִם. וּמִי הָיָה גּוֹרֵם? חֶטְאֵיהֶם עַד עַתָּה.

אֲבָל הַשְׁתָּא, כֵּיוָן דְּאַהֲדָרוּ בִּתְיוּבְתָּא לְמָארֵיהוֹן, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אוֹלִיף לוֹן אוֹרְחֵי דְּהַהוּא אֵילָנָא דְחַיֵּי, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שמות טו) וַיּוֹרֵהוּ ה' עֵץ, דָּא תוֹרָה שֶׁבִּכְתָב. וַיַּשְׁלֵךְ אֶל הַמַּיִם, דָּא תוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה. ומאי וַיַּשְׁלֵךְ, אֶלָּא י"ש ל"ך, י"ש, דָּא עָלְמָא דְאָתֵי. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי ח) לְהַנְחִיל אוֹהֲבַי יֵשׁ. ל"ך, דָּא אִימָּא עִילָּאָה, חַמְשִׁין תַּרְעִין דְּאִתְדַּבַּק בֵּיהּ. כְּדֵין בְּסִימוּ מַיָּא, ונחת [ונִחַת] טַלָּא עִילָּאָה מַעֲתִיקָא קַדִּישָׁא, וְאִתְמְלֵי חֻקַּל תַּפּוּחִין.

אֲבָל כָּעֵת, כֵּיוָן שֶׁחָזְרוּ בִּתְשׁוּבָה לִרְבוֹנָם, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לִמֵּד אוֹתָם דַּרְכֵי אוֹתוֹ עֵץ הַחַיִּים, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שמות ז) וַיּוֹרֵהוּ ה' עֵץ - זוֹ תוֹרָה שֶׁבִּכְתָב. וַיַּשְׁלֵךְ אֶל הַמַּיִם - זוֹ תוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה. ומה זֶה וַיַּשְׁלֵךְ? אֶלָּא י"ש ל"ך. י"ש זֶה הָעוֹלָם הַבָּא. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (משלי ח) לְהַנְחִיל אֹהֲבַי יֵשׁ. ל"ך זוֹ הָאֵם הָעֶלְיוֹנָה, חֲמִשִּׁים שְׁעָרִים שֶׁנִּדְבָּק בּוֹ. אָז בֻּשְּׁמוּ הַמַּיִם, וְיָרַד הַטַּל הָעֶלְיוֹן מֵהָעַתִּיק הַקָּדוֹשׁ, וְהִתְמַלֵּא שְׂדֵה הַתַּפּוּחִים.

מָאן גָּרַם כָּל דָּא, אֱל"י מָ"ה, תְּיוּבְתָּא דְיִשְׂרָאֵל לְמָארֵיהוֹן. וּכְדֵין הֲוָה לְהוֹן רְשׁוּ, לְמִשְׁרֵי עַל הַנְהוּ מַיָּא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שמות טו) וַיַּחֲנוּ שָׁם עַל הַמָּיִם. מַאי וַיַּחֲנוּ שָׁם, אֶלָּא סַמָּא דְחַיֵּי שַׁרְיָא בְּאִינּוּן מַיִין, בְּגִין כָּךְ וַיַּחֲנוּ שָׁם עַל הַמָּיִם. מְהָרָשׁ הַנֶּעֱלָם

מִי גָּרַם כָּל זֶה? אֱל"י מָ"ה, תְּשׁוּבַת יִשְׂרָאֵל לְרִבוֹנָם, וְאָז הָיְתָה לָהֶם רְשׁוּת לַחֲנוֹת עַל הַמַּיִם הַלָּלוּ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שמות טו) וַיַּחֲנוּ שָׁם עַל הַמָּיִם. מַהוּ וַיַּחֲנוּ שָׁם? אֶלָּא סַם הַחַיִּים שׁוֹרֶה בְּאוֹתָם הַמַּיִם, מִשּׁוּם כָּךְ וַיַּחֲנוּ שָׁם עַל הַמָּיִם.

(שמות טז) וּמַטֵּהּ אֲשֶׁר הִכִּיתָ בּוֹ אֶת הַיְאֹר קַח בְּיָדֶךָ וְהָלָכְתָּ. תַּנְיָא, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, גְּלֵיף הֲוָה חוּטְרָא מִתְּרֵין סְטָרִין, בִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. חַד סְטָרָא דְרַחֲמֵי וְדִינָא בְּאַתְוָון גְּלִיפִין. וְחַד סְטַר דִּינָא בְּדִינָא, נָחֹשׁ עֲלֵי צוּר.

וּמַטֵּהּ אֲשֶׁר הִכִּיתָ בּוֹ אֶת הַיְאֹר קַח בְּיָדֶךָ וְהָלָכְתָּ (שמות יז). לְמַדְנוּ, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, חָקוּק הָיָה הַמַּטֶּה מִשְּׁנֵי צְדָדִים בַּשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ. צַד אֶחָד שֶׁל רַחֲמִים וְדִין בְּאוֹתִיּוֹת חֲקוּקוֹת, וְצַד אֶחָד דִּין עִם דִּין, נָחֹשׁ עֲלֵי צוּר.

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב (שם יד) וְאַתָּה הָרֵם אֶת מַטְּךָ וּנְטֵה אֶת יָדְךָ עַל הַיָּם. מַאי וּנְטֵה. כְּלוֹמַר, וּנְטֵה בְּחַד גִּיסָא, דְּגְלִיפָא בְּרַחֲמֵי וְדִינָא. וּכְתִיב וַיֵּט מֹשֶׁה אֶת יָדוֹ, וְלָא כְתִיב וַיִּשְׁלַח אֶת יָדוֹ, כְּלוֹמַר וַיִּשְׁלַח אֶת יָדוֹ, כְּלוֹמַר, אַסְטֵי מֵחַד גִּיסָא.

בֹּא וּרְאֵה, כָּתוּב (שם יד) וְאַתָּה הָרֵם אֶת מַטֶּךָ וּנְטֵה אֶת יָדְךָ עַל הַיָּם. מַה זֶּה וּנְטֵה? כְּלוֹמַר, וּנְטֵה בְּצַד אֶחָד שֶׁחָקוּק בְּרַחֲמִים וְדִין. וְכָתוּב וַיֵּט מֹשֶׁה אֶת יָדוֹ, וְלֹא כָתוּב וַיִּשְׁלַח אֶת יָדוֹ, כְּלוֹמַר שֶׁנָּטָה מִצַּד אֶחָד.

וְאִי תֵּימָא, דְּגְלֵיף הֲוָה מִקַּדְמַת דְּנָא נָחֹשׁ עֲלֵי צוּר. אֶלָּא בְּאַסְנָא אִתְגְּלֵיף דִּכְתִיב (שם ד) וַיִּשְׁלְכֵהוּ אַרְצָה וַיְהִי לְנָחָשׁ. בְּהַהִיא שַׁעֲתָא אִתְגְּלֵיף נָחֹשׁ עֲלֵי צוּר.

וְאִם תֹּאמַר שֶׁהָיָה חָקוּק מִקֶּדֶם לָכֵן נָחֹשׁ עֲלֵי צוּר? אֶלָּא בַּסְּנֶה נֶחְקַק, שֶׁכָּתוּב (שם ד) וַיִּשְׁלְכֵהוּ אַרְצָה וַיְהִי לְנָחָשׁ. בְּאוֹתָהּ הַשָּׁעָה נֶחְקַק עֲלֵי צוּר.

וְתָא חֲזֵי אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, בָּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּשָׁמוֹי דַּהֲווֹ גְּלִיפִין בְּחוּטְרָא יַעֲבִיד אָתָאן. וְתַנְיָא, תְּרֵין אָתִין אִתְעֲבִידוּ בְּיַמָּא, בְּהַהוּא סְטַר דְּסָטָא מֹשֶׁה בְּרַחֲמֵי וְדִינָא. בָּזַע יַמָּא לְיִשְׂרָאֵל בְּי"ב שְׁבִילִין, וְאָתֵיב בְּדִינָא עַל מִצְרָאֵי, וְאַטְבַּע לוֹן בְּתְהוֹמָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שם טו) וַיְשֻׁב ה' עֲלֵיהֶם אֶת מֵי הַיָּם.

וּבֹא רְאֵה, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, רָצָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁשְּׁמוֹתָיו שֶׁהָיוּ חֲקוּקִים בַּמַּטֶּה, יַעֲשׂוּ אוֹתוֹת. וְלַמַּדְנוּ, שְׁנֵי אוֹתוֹת נַעֲשׂוּ בַיָּם בְּאוֹתוֹ הַצַּד שֶׁנָּטָה מֹשֶׁה בְּרַחֲמִים וְדִין. קָרַע אֶת הַיָּם לְיִשְׂרָאֵל בִּשְׁנֵים עָשָׂר שְׁבִילִים, וְהֵשִׁיב בַּדִּין עַל הַמִּצְרִים, וְהִטְבִּיעָם בַּתְּהוֹם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם טו) וַיְשֻׁב ה' עֲלֵיהֶם אֶת מֵי הַיָּם.

בְּהַהִיא שַׁעֲתָא, בָּעֵי לַאֲפָקָא מַיָּא, אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מֹשֶׁה, אַסְטֵי חוּטְרָא מְגִיסָא אָחֳרָא. דְּתָרֵין אָתָאן אִתְעֲבִידוּ בֵּיהּ. כְּמָא דְּאִתְעֲבִיד מִסְטָרָא אָחֳרָא. חַד אִת הָכָא, וְחַד אָת בְּמְרִיבָה. אֲבָל הַשְׁתָּא, (שם יז) וְהַכִּיתָ בַּצּוּר. מַאי צוּר. בְּהַאי צוּר דְּסָלֵיק נָחֵשׁ.

בְּאוֹתָהּ הַשָּׁעָה רָצָה לְהוֹצִיא מַיִם. אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: מֹשֶׁה, נְטֵה בַּמַּטֶּה מִצַּד אַחַר, שֶׁשְּׁנֵי אוֹתוֹת נַעֲשׂוּ בוֹ כְּמוֹ שֶׁנַּעֲשׂוּ מֵהַצַּד הָאַחֵר. אוֹת אֶחָד כָּאן, וְאוֹת אֶחָד בְּמְרִיבָה. אֲבָל כָּעֵת, (שם יז) וְהַכִּיתָ בַּצּוּר. מַהוּ צוּר? בַּצּוּר הַזֶּה שֶׁהַנָּחָשׁ עוֹלֶה בּוֹ.

לְזִמְנָא אָחֳרָא אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, מַאי דִכְתִיב, (במדבר כ) קַח אֶת הַמַּטֶּה וְהַקְהֵל אֶת הָעֵדָה אַתָּה וְאַהֲרֹן אָחִיךָ וְדַבַּרְתֶּם. מַהוּ וְדַבַּרְתֶּם, אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, מַנִּי לֵיהּ עֲלֵי נָחֵשׁ. דְּהָא אִתְעֲבִיד בַּצּוּר, הַשְׁתָּא בָּעֵי דְּיִתְעַבִּיד בַּנָּחָשׁ. לְאַשְׁלָמָא שְׁמוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּאִלֵּין אַתְוָון.

לְפַעַם אַחֶרֶת אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מַהוּ שֶׁכָּתוּב (במדבר כ) קַח אֶת הַמַּטֶּה וְהַקְהֵל אֶת הָעֵדָה אַתָּה וְאַהֲרֹן אָחִיךָ וְדַבַּרְתֶּם, מַהוּ וְדַבַּרְתֶּם? אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, צַוֵּה אוֹתוֹ עֲלֵי נָחֵשׁ. שֶׁהָרֵי נַעֲשָׂה בְּצוּר, כָּעֵת צָרִיךְ שֶׁיֵּעָשֶׂה בְּנָחָשׁ, לְהַשְׁלִים אֶת שְׁמוֹתָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּאוֹתִיּוֹת הַלָּלוּ.

מַשְׁמַע דִּכְתִיב וְדַבַּרְתֶּם אֶל הַסֶּלַע. וּכְתִיב (שם כא) וַיְדַבֵּר הָעָם בֵּאלֹהִים וּבְמֹשֶׁה. מַה כְּתִיב בַּתְרֵיהּ, (שם) וַיְשַׁלַּח ה' בָּעָם אֶת הַנְּחָשִׁים הַשְּׂרָפִים. מַה נָּחָשׁ חֵילֵיהּ בְּפוּמֵיהּ, אוּף הָכָא בְּפוּמָא.

מִמַּשְׁמַע שֶׁכָּתוּב וְדַבַּרְתֶּם אֶל הַסֶּלַע, וְכָתוּב (שם כא) וַיְדַבֵּר הָעָם בֵּאלֹהִים וּבְמֹשֶׁה. מַה כָּתוּב אַחֲרָיו? (שם) וַיְשַׁלַּח ה' בָּעָם אֶת הַנְּחָשִׁים הַשְּׂרָפִים. מַה נָּחָשׁ כֹּחוֹ בְּפִיו, אַף כָּאן בְּפֶה.

וּמֹשֶׁה לָא עָבִיד הָכֵי, אֶלָּא הִכָּה, וְלֹא אִשְׁלִים שְׁמָא, אֶלָּא חָזַר כְּקַדְמֵיתָא בִּשְׁמָא דְּצוּר, וּשְׁבַק דְּנָחָשׁ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַיַּךְ, וְלָא כְתִיב וַיְדַבֵּר, כְּמָה דְּאִתְפַּקַּד וְדַבַּרְתֶּם. דְּתָנְיָנָן, צוּר לְמֶעְבַּד, וְנָחָשׁ לְמַלָּלָא. וּכְתִיב (שם) וַיַּךְ אֶת הַסֶּלַע בְּמַטֵּהוּ פַּעֲמָיִם, חַד דְּלִשֶׁעְבַּר, וְחַד דְּהַשְׁתָּא.

וּמֹשֶׁה לֹא עָשָׂה כָּךְ, אֶלָּא הִכָּה, וְלֹא הִשְׁלִים אֶת הַשֵּׁם, אֶלָּא חָזַר כְּרִאשׁוֹנָה בְּשֵׁם הַצּוּר וְעָזַב אֶת הַנָּחָשׁ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיַּךְ, וְלֹא כָתוּב וַיְדַבֵּר, כְּמוֹ שֶׁנִּצְטַוָּה וְדִבַּרְתֶּם. שֶׁשָּׁנִינוּ, צוּר - לַעֲשׂוֹת, וְהַנָּחָשׁ - לְדַבֵּר. וְכָתוּב (שם) וַיַּךְ אֶת הַסֶּלַע בְּמַטֵּהוּ פַּעֲמָיִם. אֶחָד שֶׁל שֶׁעָבַר, וְאֶחָד שֶׁל כְּעֵת.

תָּנְיָא, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בַּהּ שַׁעֲתָא אִשְׁתַּאַר שְׁמָא. כְּלוֹמַר, דְּלָא אִשְׁתְּלִים בְּהַהוּא אָת, דִּשְׁבַק מֹשֶׁה נָחָשׁ, וְלָא אִשְׁתְּלִים כָּל שְׁמָא.

לְמַדְנוּ, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בְּאוֹתָהּ הַשָּׁעָה נִשְׁאַר הַשֵּׁם. כְּלוֹמַר, שֶׁלֹּא נִשְׁלַם בְּאוֹתָהּ הָאוֹת, שֶׁעָזַב מֹשֶׁה הַנָּחָשׁ, וְלֹא נִשְׁלַם כָּל הַשֵּׁם.

דְּהָא בְּחַד גִּיסָא אִשְׁתְּלִים בְּיַמָּא. מִגִּיסָא אָחֳרָא שָׁרֵי בַּצּוּר, וְלָא אִשְׁתְּלִים בַּנָּחָשׁ. אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עֲבָדַת דְּשָׁרֵי שְׁמִי, וְלָא אִשְׁתְּלִים לְמֶעְבַּד אָתִין. אוּף אַתְּ שָׁרֵית, וְלָא תִשְׁתְּלִים. לָכֵן לֹא תָּבִיאוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. שָׁרֵית לַאֲפָקָא לוֹן, וְלָא תַשְׁלֵים לְאַעֲלָאָה לְהוֹן לְאַרְעָא, לָכֵן לֹא תָּבִיאוּ.

שֶׁהֲרֵי בְּצַד אֶחָד נִשְׁלַם בַּיָּם, מִצַּד אַחֵר הִתְחִיל בַּצּוּר, וְלֹא נִשְׁלַם בַּנָּחָשׁ. אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: עָשִׂיתָ שֶׁיִּתְחִיל שְׁמִי, וְלֹא נִשְׁלַם לַעֲשׂוֹת אוֹתוֹת? אַף אַתָּה הִתְחַלְתָּ וְלֹא תַשְׁלֵם, לָכֵן לֹא תָּבִיאוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. הִתְחַלְתָּ לְהוֹצִיאָם - לֹא תַשְׁלִים לְהַכְנִיסָם לָאָרֶץ, לָכֵן לֹא תָּבִיאוּ.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, יָדַע לְבָא דְּמֹשֶׁה בְּקַדְמֵיתָא דְּדָחֵיל, כַּד חָמָא נָחָשׁ. דִּכְתִיב (שמות ד) וַיָּנָס מֹשֶׁה מִפָּנָיו. לְבָא חָמָא, וְלָא יָדַע.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, יָדַע לֵב מֹשֶׁה בָּרִאשׁוֹנָה שֶׁפָּחַד כְּשֶׁרָאָה הַנָּחָשׁ, שֶׁכָּתוּב (שמות ד) וַיָּנָס מֹשֶׁה מִפָּנָיו. הַלֵּב רָאָה, וְלֹא יָדַע.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כְּתִיב (במדבר כא) וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה נְחַשׁ נְחֹשֶׁת וַיְשִׂימֵהוּ עַל הַנֵּס. עַל נֵס לָא כְתִיב, אֶלָּא עַל הַנֵּס, בָּעָא לְאִתְקָן וּלְהַשְׁלִים מַה דַּחֲסַר. אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מֹשֶׁה, כְּתִיב (שם כז) לְהַקְדִּישֵׁנִי בַּמַּיִם, בַּמַּיִם וְלָא בְּדָבָר אַחֵר. כְּשֵׁם שֶׁהִתְחַלְתִּי בְּמַיִם, בָּעֵינָא דְּיִשְׁתְּלִים בִּשְׁמֵי הַנֵּס בַּמַּיִם. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אַתְרָא דַּחֲסַר לָא שְׁלִים, אֲבָל אִתְעֲבִיד נִסָּא הָכָא.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כְּתוּב (במדבר כא) וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה נְחַשׁ נְחֹשֶׁת וַיְשִׂמֵהוּ עַל הַנֵּס. עַל נֵס לֹא כָתוּב, אֶלָּא עַל הַנֵּס. רָצָה לְהַתְקִין וּלְהַשְׁלִים מַה שֶּׁחִסֵּר. אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: מֹשֶׁה, כָּתוּב (שם כז) לְהַקְדִּישֵׁנִי בַּמַּיִם וְלֹא בְּדָבָר אַחֵר. כְּשֵׁם שֶׁהִתְחַלְתִּי בְמַיִם, אֲנִי רוֹצֶה שֶׁיִּשְׁתַּלֵּם שְׁמִי הַנֵּס בַּמַּיִם. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בְּמָקוֹם שֶׁהָיָה חָסֵר לֹא הִשְׁלִים, אֲבָל כָּאן נַעֲשָׂה הַנֵּס.

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, כְּתִיב (שם כא) עֲשֵׂה לְךָ שָׂרָף. עֲשֵׂה לְךָ, לְתוֹעַלְתְּךָ. עֲשֵׂה לְךָ, תַּקֵּן מִמַּה דְּחָסַרְתָּ. עִם כָּל זֶה לֹא תִּקֵּן אֶלָּא רְאִיָּה, שֶׁהָיוּ רוֹאִין בַּנָּחָשׁ וְחַיִּין, אֲבָל לֹא נִתְקַדֵּשׁ שְׁמָא בַּמַּיִם, וְנִשְׁאַר חָסֵר מֵהַשְׁאָר.

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, כְּתוּב (שם כא) עֲשֵׂה לְךָ שָׂרָף. עֲשֵׂה לְךָ - לְתוֹעַלְתְּךָ. עֲשֵׂה לְךָ - תַּקֵּם מִמֶּה שֶׁחִסַּרְתָּ. עִם כָּל זֶה לֹא תִקֵּן אֶלָּא רְאִיָּה, שֶׁהֵיוּ רוֹאִים בַּנְּחָשׁ וְחַיִּים, אֲבָל הַשֵּׁם לֹא נִתְקַדֵּשׁ בַּמַּיִם, וְנִשְׁאַר חִסָּר מֵהַשֵּׁאָר. וְתִקַּנְתָּ בָּרְאִיָּה, (שם כז) עֲלֵה אֶל הַר הָעֲבָרִים הַזֶּה וּרְאֵה וְגו', וְרָאִיתָ אוֹתָהּ וְנֶאֱסַפְתָּ אֶל עַמֶּיךָ, (דברים לד) הֶרְאִיתִיךָ בְּעֵינֶיךָ וְשָׁמָּה לֹא תַעֲבֹר. תָּא חֲזֵי, דְּעוֹנְשׁוֹ הָיָה דְּאֲפִילּוּ רְאִיָּה לָא תִקֵּן כִּדְחָזֵי, כֵּיוָן דַּעֲבַד לֵיהּ רְאִיָּה, בְּהַאי אַשְׁלִים לֵיהּ רְאִיָּה, אֲבָל לָא אַשְׁלִים שְׁמַיּהּ בְּמַיָּא, כְּמוֹ כָּל שְׁאָר שְׁמָא.

וְתִקַּנְתָּ בָּרְאִיָּה, (שם כז) עֲלֵה אֶל הַר הָעֲבָרִים הַזֶּה וּרְאֵה וְגו', וְרָאִיתָה אוֹתָהּ וְנֶאֱסַפְתָּ אֶל עַמֶּיךָ, (דברים לד) הֶרְאִיתִיךָ בְּעֵינֶיךָ וְשָׁמָּה לֹא תַעֲבֹר. בֹּא וּרְאֵה, שֶׁעָנְשׁוֹ הָיָה שֶׁאֲפִלּוּ רְאִיָּה לֹא תִקֵּן כָּרָאוּי. כֵּיוָן שֶׁעָשָׂה לוֹ רְאִיָּה, בָּזֶה הִשְׁלִים לוֹ רְאִיָּה, אֲבָל לֹא הִשְׁלִים שְׁמוֹ בַּמַּיִם כְּמוֹ כָּל שְׁאָר הַשֵּׁם.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בְּשָׁעָה שֶׁאָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְכֵן לֹא תָבִיאוּ. אָמַר מֹשֶׁה, הַאי חִוּוְיָא לְתַקָּלָא דְּעָלְמָא הֲוָה. אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָאו הָכֵי, דִּינָא הֲוָה לְחַיָּיבָיָא, וְחַיִּין לְמָארֵי קְשׁוֹט. דִּכְתִיב (במדבר כא) וְרָאָה אוֹתוֹ וָחָי. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה יָדַע מֹשֶׁה דְּרָכָיו, וְהִצְדִּיק עָלָיו אֶת הַדִּין.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בְּשָׁעָה שֶׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לָכֵן לֹא תָבִיאוּ, אָמַר מֹשֶׁה: הַנָּחָשׁ הַזֶּה הָיָה לְתַקָּלָה שֶׁל עוֹלָם. אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: לֹא כָּךְ, דִּין הוּא לָרְשָׁעִים, וְחַיִּים לְבַעֲלֵי אֱמֶת, שֶׁכָּתוּב (במדבר כא) וְרָאָה אוֹתוֹ וָחָי. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה יָדַע מֹשֶׁה אֶת דְּרָכָיו, וְהִצְדִּיק עָלָיו אֶת הַדִּין.

פְּתַח וְאָמַר, (דברים לב) הַצּוּר תָּמִים פָּעֳלוֹ, דָּא הוּא צוּר דְּקָא אַמְרִינָן. אֵל אֱמוּנָה וְאֵין עָוֶל, דִּכְתִיב וְרָאָה אוֹתוֹ וָחָי. וּכְתִיב (תהלים יח) הָאֵל תְּמִים דַּרְכּוֹ.

פְּתַח וְאָמַר, (דברים לב) הַצּוּר תָּמִים פָּעֳלוֹ, זֶהוּ הַצּוּר שֶׁאָמַרְנוּ. אֵל אֱמוּנָה וְאֵין עָוֶל, שֶׁכָּתוּב וְרָאָה אֹתוֹ וָחָי, וְכָתוּב (תהלים יח) הָאֵל תְּמִים דַּרְכּוֹ.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא, וְהָא תְּנִינָן אֵל גְּזֵרַת רַחֲמֵי. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (במדבר כג) אֵל מוֹצִיאָם מִמִּצְרָיִם. (שמות לד) אֵל רַחוּם וְחַנּוּן. אָמַר לֵיהּ לָאו הָכֵי, דְּתְנִינָן, דִּשְׁלֵיט רַחֲמֵי עַל דִּינָא. אֵל בְּלְחוֹדוֹי יְכוֹלֶת הוּא, וּרְשׁוּתָא הוּא דִּילֵיהּ. מַאי יְכוֹלֶת, שׁוּלְטָנוּתָא. כְּלוֹמַר, שָׁלְטָנוּתָא דְּאֵל, אִתְגַּבַּר גְּוָרָה דִּילֵיהּ. כְּדֵבָר אַחֵר (בראשית לא) יֵשׁ לְאֵל יָדִי, רְשׁוּתָא דִּילֵיהּ יְכוֹלֶת דְּעֵינָא בִּישָׁא. אָמַר לֵיהּ וְהָא כְתִיב (דברים י) הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר. אֵל גָּדוֹל נַצָּחָא, אֵל בְּלְחוֹדוֹי נַצָּחָא.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא, וַהֲרֵי שָׁנִינוּ, אֵל - גְּזֵרַת הָרַחֲמִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר כג) אֵל מוֹצִיאָם מִמִּצְרַיִם, (שמות לד) אֵל רַחוּם וְחַנּוּן? אָמַר לוֹ, לֹא כָּךְ, שֶׁשָּׁנִינוּ שֶׁשּׁוֹלְטִים הָרַחֲמִים עַל הַדִּין. אֵל לְבַדּוֹ יְכוֹלֶת הוּא, וְהָרְשׁוּת הִיא שֶׁלּוֹ. מַה זֶּה יְכוֹלֶת? שִׁלְטוֹן, כְּלוֹמַר, שִׁלְטוֹן שֶׁל אֵל, הִתְגַּבְּרָה הַגְּזֵרָה שֶׁלּוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית לא) יֵשׁ לְאֵל יָדִי, (הרשות שלו) הַיְכוֹלֶת שֶׁל הָעַיִן הָרָע. אָמַר לוֹ, וַהֲרֵי כְּתוּב (דברים י) הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר. אֵל גָּדוֹל מְנַצֵּחַ, אֵל לְבַדּוֹ מְנַצֵּחַ.

נָהֲדִּר לְמֵילֵי קַדְמָאי, וּכְתִיב (שם לב) הַצּוּר תָּמִים פָּעֳלוֹ כִּי כָל דְּרָכָיו מִשְׁפָּט, הָא צוּר. אֵל אֱמוּנָה וְאֵין עָוֶל וְגוֹ', הָא נָחֵשׁ עָלֵי צוּר. וּכְתִיב (איוב ח) הַאֵל יְעַוֵּת מִשְׁפָּט. מִשּׁוּם דְּאוֹרְחֵיהּ דְּנָחֵשׁ לְאַסְטָאָה אוֹרְחֵיהּ, לְכָךְ כְּתִיב וְאֵין עָוֶל. הַאֵל יְעַוֵּת מִשְׁפָּט חַס וְשָׁלוֹם. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, הַיְינוּ דִּכְתִיב (תהלים פה) אֶשְׁמְעָה מַה יְדַבֵּר הָאֵל ה'.

וְכָתוּב (שם לט) הַצּוּר תָּמִים פָּעֳלוֹ כִּי כָל דְּרָכָיו מִשְׁפָּט - הִנֵּה צוּר. אֵל אֱמוּנָה וְאֵין עָוֶל וְגוֹ' - הִנֵּה נָחֵשׁ עָלֵי צוּר. נַחֲזֹר לַדְּבָרִים הָרִאשׁוֹנִים, וְכָתוּב (איוב ח) הַאֵל יְעַוֵּת מִשְׁפָּט?! מִשּׁוּם שֶׁדַּרְכּוֹ הַנָּחָשׁ לְהַסִּיט דַּרְכּוֹ, לָכֵן כָּתוּב וְאֵין עָוֶל. הַאֵל יְעַוֵּת מִשְׁפָּט, חַס וְשָׁלוֹם?! אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הַיְינוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים פה) אֶשְׁמְעָה מַה יְדַבֵּר הָאֵל ה'.

(שמות ד) וַיִּשְׁלַח יָדוֹ וַיַּחֲזֶק בּוֹ וַיְהִי לְמַטֶּה בְּכַפּוֹ. כְּדָבָר אַחֵר מַטֶּה כְּלַפֵּי חֶסֶד. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי שְׁנֵי מַטּוֹת הָיוּ, אֶחָד שֶׁל מֹשֶׁה, וְאֶחָד שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. מַשְׁמַע דִּכְתִיב (שם יז) וּמַטֶּה הָאֱלֹהִים.

וַיִּשְׁלַח יָדוֹ וַיַּחֲזֶק בּוֹ וַיְהִי לְמַטֶּה בְּכַפּוֹ (שמות ד), כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר מַטֶּה כְּלַפֵּי חֶסֶד. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, שְׁנֵי מַטּוֹת הָיוּ - אֶחָד שֶׁל מֹשֶׁה, וְאֶחָד שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, מִמַּשְׁמַע שֶׁכָּתוּב (שם יז) וּמַטֶּה הָאֱלֹהִים.

דְּתָנִינָן, בְּשַׁעָתָא שֶׁהָיָה נוֹטֵל מֹשֶׁה הַמַּטֶּה, הָיָה כְּאִלּוּ הָיָה בִּרְשׁוּתוֹ וּבִיכָלְתּוֹ. הָדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמות ד) וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת מַטֵּה הָאֱלֹהִים בְּיָדוֹ. וַדַּאי שֶׁבְּיָדוֹ לָקַח, אֶלָּא מַהוּ בְּיָדוֹ, בִּרְשׁוּתוֹ, כְּאִלּוּ הוּא שֶׁלּוֹ.

שֶׁשָּׁנִינוּ, בְּשָׁעָה שֶׁהָיָה נוֹטֵל מֹשֶׁה הַמַּטֶּה, הָיָה כְּאִלּוּ הָיָה בִּרְשׁוּתוֹ וּבִיכָלְתּוֹ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שמות ד) וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת מַטֵּה הָאֱלֹהִים בְּיָדוֹ. וַדַּאי שֶׁבְּיָדוֹ לָקַח, אֶלָּא מַהוּ בְּיָדוֹ? בִּרְשׁוּתוֹ, כְּאִלּוּ הוּא שֶׁלּוֹ.

וְאָמַר רִבִּי יוֹסֵי, בִּרְשׁוּתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה הָיָה, עַד שֶׁהוּקַם הַמִּשְׁכָּן. כֵּיוָן שֶׁהוּקַם הַמִּשְׁכָּן, הֶחֱזִיר הַמַּטֶּה לְפָנֵי הָעֲדוּת. וּמִשָּׁם הָיָה נוֹטְלוֹ לַעֲשׂוֹת בּוֹ נִסִּים. הָדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמות ד) וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת הַמַּטֶּה מִלִּפְנֵי ה', כֵּיוָן שֶׁלָּקְחוֹ הֲרֵי הוּא בִּרְשׁוּתוֹ, וּכְשֶׁלּוֹ הָיָה.

וְאָמַר רַבִּי יוֹסֵי, בִּרְשׁוּתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה הָיָה עַד שֶׁהוּקַם הַמִּשְׁכָּן. כֵּיוָן שֶׁהוּקַם הַמִּשְׁכָּן, הֶחֱזִיר הַמַּטֶּה לִפְנֵי הָעֲדוּת, וּמִשָּׁם הָיָה נוֹטְלוֹ לַעֲשׂוֹת בּוֹ נִסִּים. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (במדבר כ) וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת הַמַּטֶּה מִלִּפְנֵי ה'. כֵּיוָן שֶׁלָּקְחוֹ, הֲרֵי הוּא בִּרְשׁוּתוֹ, וּכְשֶׁלּוֹ הָיָה.

אָמַר רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ, אוֹתוֹ הַמַּטֶּה שֶׁל סְנַפִּירִינוֹן הָיָה, וּמִשֵּׁשֶׁת יְמֵי בְרֵאשִׁית אִתְבְּרֵי. כְּמָה דְתָנִינָן, וְהַמִּכְתָּב וְהַמַּטֶּה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, שֶׁל עֵץ הָיָה.

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, אוֹתוֹ הַמַּטֶּה שֶׁל סְנַפִּירִינוֹן הָיָה, וּמִשֵּׁשֶׁת יְמֵי בְרֵאשִׁית נִבְרָא, כְּמוֹ שֶׁשָּׁנִינוּ - וְהַמִּכְתָּב וְהַמַּטֶּה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, שֶׁל עֵץ הָיָה.

מַאן דַּאֲמַר שֶׁל סְנַפִּירִינוֹן הָיָה, דִּכְתִיב (יחזקאל א) כְּמַרְאֵה אֶבֶן סַפִּיר דְּמוּת כִּסֵּא, וּכְתִיב מַטֵּה הָאֱלֹהִים. וּמַאן דַּאֲמַר עֵץ הָיָה, דִּכְתִיב (שמות טו) וַיּוֹרֵהוּ ה' עֵץ וַיַּשְׁלֵךְ אֶל הַמַּיִם וְגוֹ'.

מִי שֶׁאָמַר שֶׁל סְנַפִּירִינוֹן הָיָה - שֶׁכָּתוּב (יחזקאל א) כְּמַרְאֵה אֶבֶן סַפִּיר דְּמוּת כִּסֵּא, וְכָתוּב מַטֵּה הָאֱלֹהִים. וּמִי שֶׁאָמַר עֵץ הָיָה - שֶׁכָּתוּב (שמות ט"ו) וַיּוֹרֵהוּ ה' עֵץ וַיַּשְׁלֵךְ אֶל הַמַּיִם וְגוֹ'.

שָׁם שָׂם לוֹ חֹק וּמִשְׁפָּט וְשָׁם נִסָּהוּ. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, מִכָּאן וּלְהָלְאָה הֲרֵי חֹק וּמִשְׁפָּט לַעֲשׂוֹת נִסִּים. חֹק וּמִשְׁפָּט, דִּכְתִיב (משלי ל) נָחָשׁ עָלֵי צוּר. וְשָׁם נִסָּהוּ, מִשּׁוּם דִּכְתִיב וַיִּמְתְּקוּ הַמַּיִם. דָּבָר אַחֵר, אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, מִכָּאן וּלְהָלְאָה חֹק וּמִשְׁפָּט, שֶׁלֹּא יְהֵא נִקְדָּשׁ אֶלָּא בַּמַּיִם שֶׁנִּמְתְּקוּ.

שָׁם שָׂם לוֹ חֹק וּמִשְׁפָּט וְשָׁם נִסָּהוּ. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: מִכָּאן וּלְהָלְאָה, הֲרֵי חֹק וּמִשְׁפָּט לַעֲשׂוֹת נִסִּים. חֹק וּמִשְׁפָּט - שֶׁכָּתוּב (משלי') נָחָשׁ עָלֵי צוּר. וְשָׁם נִסָּהוּ - מִשּׁוּם שֶׁכָּתוּב וַיִּמְתְּקוּ הַמַּיִם. דָּבָר אַחֵר, אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: מִכָּאן וּלְהָלְאָה חֹק וּמִשְׁפָּט, שֶׁלֹּא יְהֵא נִקְדָּשׁ אֶלָּא בְּמַיִם שֶׁנִּמְתְּקוּ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּתִיב כִּי מָרִים הֵם, מִכָּאן שְׁנֵינוּ, יֵשׁ מַיִם עֲכוּרִים, וְיֵשׁ מַיִם צְלוּלִים, וְיֵשׁ מַיִם מְתוּקִים, וְיֵשׁ מַיִם מָרִים. וַיִּצְעַק אֶל ה', לְמָה צָעַק, מִכָּאן שֶׁהָיָה בְּצַעַר בְּאוֹתָהּ שָׁעָה. אָמַר לֵיהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, מֹשֶׁה, הַנָּחָשׁ שֶׁנֶּהְפַּךְ בַּסֶּנֶה, עַכְשָׁיו אִצְטְרִיךְ לְחָקְקָא לֵיהּ בַּצּוּר, וְתַרְוַיְיהוּ עָמְדוּ עַל הַמַּיִם הַמָּרִים. וּבְאוֹתָהּ שָׁעָה נִתְחַקֵּק צוּר בַּנָּחָשׁ שֶׁהָיָה בּוֹ קוֹדֶם, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב שָׁם שָׂם לוֹ חֹק וּמִשְׁפָּט.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּתוּב כִּי מָרִים הֵם, מִכָּאן שָׁנִינוּ, יֵשׁ מַיִם עֲכוּרִים, וְיֵשׁ מַיִם צְלוּלִים, וְיֵשׁ מַיִם מְתוּקִים, וְיֵשׁ מַיִם מָרִים. וַיִּצְעַק אֶל ה', לְמָה צָעַק? מִכָּאן שֶׁהָיָה בְּצַעַר בְּאוֹתָהּ שָׁעָה. אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: מֹשֶׁה, הַנָּחָשׁ שֶׁנֶּהְפַּךְ בַּסֶּנֶה, עַכְשָׁיו צָרִיךְ לַחְקֹק אוֹתוֹ בַּצּוּר, וּשְׁנֵיהֶם עָמְדוּ עַל הַמַּיִם הַמָּרִים. וּבְאוֹתָהּ שָׁעָה נֶחְקַק צוּר בַּנָּחָשׁ שֶׁהָיָה בּוֹ קֹדֶם. וְהוּ שֶׁכָּתוּב שָׁם שָׂם לוֹ חֹק וּמִשְׁפָּט.

כַּד אָתָא רַבִּי אַבָּא, שְׁאִילוּ קַמֵּיהּ, אָמַר לְהוֹ שַׁפִּיר קָאָמַר ר' יְהוּדָה, וְהָכֵי הוּא. וַאֲנָא אִצְטְרִיךְ לְגַלָּאָה רָזָא דְּמִלָּה, הָא חֲזִינָא דְּרַבִּי יְהוּדָה גָּלֵי לָהּ.

כְּאֲשֶׁר בָּא רַבִּי אַבָּא, שְׁאָלוּ לְפָנָיו. אָמַר לָהֶם, טוֹב אוֹמֵר רַבִּי יְהוּדָה, וְכָךְ הוּא. וַאֲנִי נִצְרָךְ לְגַלּוֹת סוֹד הַדָּבָר, הֲרֵי רָאִיתִי שֶׁרַבִּי יְהוּדָה גִּלָּה אוֹתוֹ.

אֶלָּא אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה, מֹשֶׁה, הַשְׁתָּא בְּמִצְרַיִם הָיָה הַמַּטֶּה שֶׁל אַהֲרֹן לְדָחוֹת הַקֹּשׁ הַשּׁוֹלֵט עַל יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם, אֲבָל כְּשֶׁיֵּצְאוּ מִמִּצְרַיִם, כַּמָּה מְקַטְרְגִים מְזוּמָנִים עַל יִשְׂרָאֵל, לְדָחוֹתָם בַּיָּם, כַּמָּה מַיִם מָרִים נִזְדַּמְּנוּ אָצְלָם. כַּמָּה מַיִם רָעִים יְקַטְרְגוּ בָהֶם.

אֶלָּא, אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה: מֹשֶׁה, כְּעֵת בְּמִצְרַיִם הָיָה הַמַּטֶּה שֶׁל אַהֲרֹן לְדָחוֹת הַקֹּשׁ הַשּׁוֹלֵט עַל יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם, אֲבָל כְּשֶׁיֵּצְאוּ מִמִּצְרַיִם, כַּמָּה מְקַטְרְגִים מְזֻמָּנִים עַל יִשְׂרָאֵל לְדָחוֹתָם בַּיָּם, כַּמָּה מַיִם מָרִים נִזְדַּמְּנוּ אֶצְלָם. כַּמָּה מַיִם רָעִים יְקַטְרְגוּ בָהֶם.

בָּאוּ לַיָּם, בָּא רַהַב שָׂרוֹ שֶׁל מִצְרַיִם וְשֶׁל יַם. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, (שמות יד) מֹשֶׁה הָרֵם אֶת מַטְּךָ וּנְטֵה אֶת יָדְךָ. כֵּיוָן דְּאָמַר הָרֵם אֶת מַטֶּךָ, מַהוּ וּנְטֵה אֶת יָדְךָ. אֶלָּא הָרֵם אֶת מַטֵּךְ

נֶגֶד שָׂרוֹ שֶׁל יָם. בָּאוּ לְמָרָה, כַּמָּה מַיִם מָרִים נִזְדַּמְּנוּ אֶצְלָם, וְנִצְטָעֵר מֹשֶׁה וְצָעַק, הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַיִּצְעַק אֶל ה'.

בָּאוּ לְיָם - בָּא רַהַב שָׂרוֹ שֶׁל מִצְרַיִם וְשֶׁל יָם. אָמַר הַקָּדוֹשׁ- בָּרוּךְ-הוּא: מֹשֶׁה, (שמות יד) הֲרֵם אֶת מַטֶּךָ וּנְטֵה אֶת יָדְךָ. כֵּיוָן שֶׁאָמַר הֲרֵם אֶת מַטֶּךָ, מַהוּ וּנְטֵה אֶת יָדְךָ? אֶלָּא הֲרֵם אֶת מַטֶּךָ נֶגֶד שָׂרוֹ שֶׁל יָם. בָּאוּ לְמָרָה - כַּמָּה מַיִם מָרִים נִזְדַּמְּנוּ אֶצְלָם, וְנִצְטַעֵר מֹשֶׁה וְצָעַק. וְהוּ שֶׁכָּתוּב וַיִּצְעַק אֶל ה'.

אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מֹשֶׁה, הֲרֵי לְךָ עֵצָה בָּזֶה, הַשְׁלֵךְ הַמַּטֶּה אֶצְלָם, וְיִתְחַקֵּק נָחָשׁ עָלֵי צוּר שְׁנֵיהֶם בְּיַחַד, וְינָצְלוּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, וַיּוֹרֵהוּ ה' עֵץ. כְּמַדָּבָר אַחֵר, (קהלת יא) מָקוֹם שֶׁיְּפוֹל הָעֵץ, שֶׁהוּא עֵצָה. וַיַּשְׁלֵךְ אֶל הַמָּיִם. וּכְתִיב שָׁם שָׂם לוֹ חֹק וּמִשְׁפָּט, נָחָשׁ עָלֵי צוּר. וְשָׁם נִסָּהוּ, עִטְרָהוּ בְּנִסִּים. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, מִכָּאן וּלְהָלְאָה, הֲרֵי לְךָ שֶׁיַּעֲמוֹד אֵצֶל הַמַּיִם, הֲרֵי לְךָ שֶׁיִּתְקַדֵּשׁ שְׁמִי בַּמַּיִם.

אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: מֹשֶׁה, הֲרֵי לְךָ עֵצָה בָּזֶה, הַשְׁלֵךְ הַמַּטֶּה אֶצְלָם, וְיֵחָקֵק נָחָשׁ עָלֵי צוּר שְׁנֵיהֶם בְּיַחַד, וְיִנָּצְלוּ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיּוֹרֵהוּ ה' עֵץ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (קהלת יא) מָקוֹם שֶׁיְּפוֹל הָעֵץ, שֶׁהוּא עֵצָה. וַיַּשְׁלֵךְ אֶל הַמָּיִם. וְכָתוּב שָׁם שָׂם לוֹ חֹק וּמִשְׁפָּט, נָחָשׁ עָלֵי צוּר. וְשָׁם נִסָּהוּ - עִטְרָהוּ בְּנִסִּים. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: מִכָּאן וּלְהָלְאָה, הֲרֵי לְךָ שֶׁיַּעֲמֹד אֵצֶל הַמַּיִם, הֲרֵי לְךָ שֶׁיִּתְקַדֵּשׁ שְׁמִי בַּמַּיִם.

כְּשֶׁבָּאוּ לְאֵלִים, בָּאוּ הַמַּיִם לְקַטְרֵג עֲלֵיהֶם, אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מֹשֶׁה, בַּמָּקוֹם הַזֶּה אֵין צָרִיךְ מַטֶּה, הֲרֵי יַעֲקֹב שֶׁהוּא הָאֵילָן בְּשִׁבְעִים נֶפֶשׁ, וְהוּא שִׁבְעִים תְּמָרִים. וּשְׁתֵּים עֶשְׂרֵה עֵינוֹת מַיִם, שְׁנַיִם עָשָׂר שְׁבָטִים. כְּשִׁבְעִים עַמּוּדִים, וּשְׁנַיִם עָשָׂר שְׁבָטִים, זְכוּתָם יָגֵן עֲלֵיכֶם, בַּמָּקוֹם הַזֶּה שֶׁנִּקְרָא אֵילָן, וְהוּא אֵלִים. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (ישעיה א) כִּי יֵבשׁוּ מֵאֵילִים אֲשֶׁר חֲמַדְתֶּם.

כְּשֶׁבָּאוּ לְאֵלִים, בָּאוּ הַמַּיִם לְקַטְרֵג עֲלֵיהֶם. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: מֹשֶׁה, בַּמָּקוֹם הַזֶּה אֵין צָרִיךְ מַטֶּה, הֲרֵי יַעֲקֹב, שֶׁהוּא הָאֵילָן בְּשִׁבְעִים נֶפֶשׁ, וְהוּא שִׁבְעִים תְּמָרִים. וּשְׁתֵּים עֶשְׂרֵה עֵינוֹת מַיִם - שְׁנַיִם עָשָׂר שְׁבָטִים כְּשִׁבְעִים עַמּוּדִים, וּשְׁנַיִם עָשָׂר שְׁבָטִים, זְכוּתָם יָגֵן עֲלֵיכֶם בַּמָּקוֹם הַזֶּה שֶׁנִּקְרָא אֵילָן, וְהוּא אֵלִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה א) כִּי יֵבשׁוּ מֵאֵילִים אֲשֶׁר חֲמַדְתֶּם.

מֵיד וַיַּחֲנוּ שָׁם עַל הַמָּיִם, מַשְׁמַע דִּכְתִיב עַל הַמָּיִם, וּמַשְׁמַע דִּכְתִיב, שָׁם שָׂם לוֹ, וְלֹא בְּמָקוֹם אַחֵר. וְשָׁם שָׁלְטוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל הַמָּיִם, וְלֹא הוּצְרַךְ הַמַּטֶּה. מִכָּאן וּלְהָלְאָה אִצְטְרִיךְ הַמַּטֶּה בַּנָּחָשׁ עָלֵי צוּר, אֵצֶל הַמָּיִם.

מֵיד - וַיַּחֲנוּ שָׁם עַל הַמָּיִם, מַשְׁמַע שֶׁכָּתוּב עַל הַמָּיִם, וּמַשְׁמַע שֶׁכָּתוּב שָׁם שָׂם לוֹ, וְלֹא בְּמָקוֹם אַחֵר. וְשָׁם שָׁלְטוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל הַמָּיִם, וְלֹא הֻצְרַךְ הַמַּטֶּה. מִכָּאן וּלְהָלְאָה נִצְרַךְ הַמַּטֶּה בַּנָּחָשׁ עָלֵי צוּר אֵצֶל הַמָּיִם.

בָּאוּ לְחוֹרֵב, בָּאוּ הַמַּיִם לְקַטְרֵג, אָמַר לֵיהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְהִכִּיתָ בַצּוּר, הַמַּטֶּה אִצְטְרִיךְ הָכָא, וְהִכִּיתָ לְאֵלּוּ בְּאוֹתוֹ צוּר, וְלֹא בַּנָּחָשׁ. אָמַר מֹשֶׁה, יַתִּיר אִצְטְרִיךְ הָכָא, אֲנָא חָמֵי מַיִם דְּבָעוֹ לְשָׁטְפָא. אַמַּאי, הִנְנִי עוֹמֵד לְפָנֶיךָ שָׁם עַל הַצּוּר וְהִכִּיתָ בַצּוּר.

בָּאוּ לְחוֹרֵב - בָּאוּ הַמַּיִם לְקַטְרֵג. אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: וְהִכִּיתָ בַצּוּר, הַמַּטֶּה אֲצְטְרִיךְ הָכָא, וְהִכִּיתָ לְאֵלּוּ בְּאוֹתוֹ צוּר, וְלֹא בְּנָחָשׁ. אָמַר מֹשֶׁה, יוֹתֵר צָרִיךְ כָּאן, אֲנִי רוֹאֶה מַיִם שֶׁרָצוּ לִשְׁטֹף. לָמָּה? הִנְנִי עֹמֵד לְפָנֶיךָ שָׁם עַל הַצּוּר [בחרב] וְהִכִּיתָ בַצּוּר.

אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֹשֶׁה, עֲדַיִין בְּמְרִיבָה עֲתִידִים הַמַּיִם לְקַטְרֵג יוֹתֵר, שֶׁהֵם מַיִם עֲכוּרִים רָעִים וּזְדוֹנִים, וְיִזְדַּוְּגוּ בָּהֶם בְּיִשְׂרָאֵל בְּגָלוּי לְעֵינֵיהוֹן, וּבְאוֹתָהּ שָׁעָה אִצְטְרִיךְ הַמַּטֶּה, וְהַתֵּיר עֲלֵיהֶם הַנָּחָשׁ בְּגָלוּי לְעֵינֵיהֶם, וְיִתְקַדֵּשׁ שְׁמִי. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (במדבר כז) לְהַקְדִּישֵׁנִי בַּמַּיִם לְעֵינֵיהֶם. מַהוּ לְעֵינֵיהֶם. בְּגָלוּי. כְּדָבָר שֶׁנִּזְדַּוְּגוּ בָּהֶם בְּגָלוּי.

אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה: עֲדַיִן בִּמְרִיבָה עֲתִידִים הַמַּיִם לְקַטְרֵג יוֹתֵר, שֶׁהֵם מַיִם עֲכוּרִים רָעִים וְזַדוֹנִים, וְיִזְדַּוְּגוּ בָּהֶם בְּיִשְׂרָאֵל בְּגָלוּי לְעֵינֵיהֶם, וּבְאוֹתָהּ שָׁעָה נִצְרָךְ הַמַּטֶּה, וְתַתִּיר עֲלֵיהֶם הַנָּחָשׁ בְּגָלוּי לְעֵינֵיהֶם, וְיִתְקַדֵּשׁ שְׁמִי. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (במדבר כז) לְהַקְדִּישֵׁנִי בַּמַּיִם לְעֵינֵיהֶם. מַהוּ לְעֵינֵיהֶם? בְּגָלוּי. כְּדָבָר שֶׁנִּזְדַּוְּגוּ בָּהֶם בְּגָלוּי.

תָּא חֲזֵי, הָכֵי חָמָא דָּוִד, דִּכְתִיב (תהלים קכד) לוּלֵי ה' שֶׁהָיָה לָנוּ בְּקוּם עָלֵינוּ אָדָם, זֶה פַּרְעֹה. אֲזַי עֲבַר עַל נַפְשֵׁנוּ הַמַּיִם הַזֵּדוֹנִים, כִּדְאָמְרִינָן. וּכְתִיב (שם) נַפְשֵׁנוּ כְּצִפּוֹר נִמְלְטָה מִפַּח יוֹקְשִׁים וְגו'.

בֹּא וּרְאֵה, כְּךָ רָאָה דָּוִד, שֶׁכָּתוּב (תהלים קכד) לוּלֵי ה' שֶׁהָיָה לָנוּ בְּקוּם עָלֵינוּ אָדָם - זֶה פַּרְעֹה. אֲזַי עָבַר עַל נַפְשֵׁנוּ הַמַּיִם הַזֵּדוֹנִים - כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ. וְכָתוּב (שם) נַפְשֵׁנוּ כְּצִפּוֹר נִמְלְטָה מִפַּח יוֹקְשִׁים וְגוֹ'.

אָמַר רִבִּי אַבָּא, מַה רָאָה מֹשֶׁה בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, שֶׁלֹּא עָשָׂה בַּנָּחָשׁ. אֶלָּא יִשְׂרָאֵל הָיוּ דּוֹחֲקִין לְמֹשֶׁה תְּנָה לָנוּ מַיִם, נִתְיַעֵץ מֹשֶׁה וְאָמַר, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר לִי לַעֲמוֹד בַּנָּחָשׁ, וְאֲנָא חָמֵי דְּאֵין גְּזֵירָה לַנָּחָשׁ בַּמַּיִם, דְּאֵין יְכוֹלְתּוֹ אֶלָּא בֶּעָפָר, דִּכְתִיב (בראשית ג) וְעָפָר תֹּאכַל כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ, מַשְׁמַע דְּעַפְרָא יֵיכוֹל וְיִשֵּׁיצֵי כָּל יוֹמוֹי, אֲבָל בְּמַיָּא לָא. וְיִשְׂרָאֵל דְּחָקִין לִי, וְאַף עַל גַּב דְּיַעֲבִיד נִיסָּא, לָא יַעֲבִיד בַּאֲתַר דָּא, אֶלָּא כַּד אִתְחַקַּק, אִתְחַקַּק בֶּעָפְרָא, וְלָא בְּמַיָּא. דִּכְתִיב (שמות ד) וַיַּשְׁלִיכֵהוּ אַרְצָה וַיְהִי לְנָחָשׁ. וְצוּר בְּדָא אִתְחַקַּק, בְּמַיָּא, בְּמָרָה, וּכְבָר עֲבַד נִיסָּא. טַב דְּאִעֲבִיד בְּהַאי, דְּאִתְעֲבִיד נִסָּא אָחֳרָא. מִיָּד וַיַּךְ אֶת הַסֶּלַע בְּמַטֵּהוּ פַּעֲמַיִם, אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מֹשֶׁה יַעַן לֹא הֶאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישֵׁנִי, דַּחֲשַׁבְתּוּן דְּלָא יָכֵיל נָחָשׁ בְּמַיִם, לָכֵן לֹא תָבִיאוּ. וּמַטֵּהּ אֲשֶׁר הִכִּיתָ בּוֹ אֶת הַיְאוֹר כּוֹ' מַאי טַעְמָא מִשּׁוּם דְּמִתְחַקַּק בְּנִיסִּין הֲוָה וּשְׁמָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה רְשִׁימָא בֵּיהּ.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, מָה רָאָה מֹשֶׁה בְּאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁלֹּא עָשָׂה בַּנָּחָשׁ? אֶלָּא יִשְׂרָאֵל הָיוּ דּוֹחֲקִים לְמֹשֶׁה תְּנָה לָנוּ מַיִם. נִתְיַעֵץ מֹשֶׁה וְאָמַר: הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אָמַר לִי לַעֲמֹד בַּנָּחָשׁ, וַאֲנִי רוֹאֶה שֶׁאֵין גְּזֵרָה לַנָּחָשׁ בְּמַיִם, שֶׁאֵין יְכָלְתּוֹ אֶלָּא בֶּעָפָר, שֶׁכָּתוּב (בראשית ג) וְעָפָר תֹּאכַל כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ. מַשְׁמַע שֶׁעָפָר יֹאכַל וְיַשְׁמִיד כָּל יָמָיו, אֲבָל בְּמַיִם לֹא. וְיִשְׂרָאֵל דּוֹחֲקִים אוֹתִי, וְאַף עַל גַּב שֶׁיַּעֲשֶׂה נֵס, לֹא יַעֲשֶׂה בְּמָקוֹם זֶה, אֶלָּא כְּשֶׁנֶּחְקַק, נֶחְקַק בֶּעָפָר וְלֹא בְּמַיִם, שֶׁכָּתוּב (שמות ד) וַיַּשְׁלִיכֵהוּ אַרְצָה וַיְהִי לְנָחָשׁ. וְצוּר נֶחְקַק בְּזֶה, בְּמַיִם, בְּמָרָה,

וּכְבָר עֲשָׂה נָס. טוֹב שֶׁאֲעֲשֶׂה בָּזֶה, שֶׁנַּעֲשֶׂה נֵס אַחַר. מִיָּד - וַיִּךְ אֶת הַסֶּלַע בְּמַטֵּהוּ פְּעָמִים. אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: מֹשֶׁה, יַעַן לֹא הֶאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישֵׁנִי, שֶׁחֲשַׁבְתֶּם שֶׁלֹּא יָכוֹל הַנָּחָשׁ בְּמַיִם, לָכֵן לֹא תָּבִיאוּ. (ומטך אשר הכית בו את היאור כו', מה הטעם, ' משום שמחקק בנסים היה, והשם הקדוש העליון רשום בו).

פרשת יתרו

(שמות כ) אָנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ, בְּהַאי פְּסוּקָא שָׁאַל רַבִּי יֵיסָא זְעִירָא דְּמִן חַבְרַיָּיא מֵרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי, וְאָמַר לֵיהּ, אִית לִי לְמִשְׁאַל שְׁאֵילְתָּא חָדָא מִינָךְ, וּמְכַשְׁכְּשָׁא לִי בְּלִבָּאי, וַאֲנָא דָּחֵיל מִלְּמִשְׁאַל מִינָךְ. וַאֲמִינָא, אִי נְשָׁאַל, דְּחֵילְנָא דִּילְמָא אִיתְעֲנַשׁ. אִי לָא נְשָׁאַל, מְשַׁבְּשָׁא לִי בְּלִבָּאי. אֲמַר לֵיהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן, אֵימָא.

אָנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ (שמות כ), בַּפָּסוּק הַזֶּה שָׁאַל רַבִּי יֵיסָא, הַקָּטָן שֶׁמִּן הַחֲבֵרִים, מֵרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי, וְאָמַר לוֹ, יֵשׁ לִי לִשְׁאוֹל שְׁאֵלָה אַחַת מִמְּךָ וּמְשַׁבֵּשׁ לִי בְּלִבִּי, וַאֲנִי פּוֹחֵד מִלִּשְׁאוֹל מִמְּךָ, וְאָמַרְתִּי, אִם נִשְׁאַל - פּוֹחֵד אֲנִי שֶׁמָּא אֵעָנֵשׁ, אִם לֹא נִשְׁאַל - מְשַׁבֵּשׁ לִי בְּלִבִּי. אָמַר לוֹ רַבִּי שִׁמְעוֹן, אֱמֹר.

אָמַר לֵיהּ הַאי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַדְכַּר לְהוֹן לְיִשְׂרָאֵל בְּכָל אֲתַר וַאֲתַר, אָנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם. (ויקרא יט) אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם. מַאי רְבוּתָא אוֹלִיף הָכָא. תְּנָאָה שְׁלִים הוּא, הֲדָא הוּא דַּאֲמַר לְאַבְרָהָם, (בראשית טו) כִּי גֵר יִהְיֶה זַרְעֲךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם וְגוֹ' וְאַחֲרֵי כֵן יֵצְאוּ בִּרְכוּשׁ גָּדוֹל. אִם כֵּן, לָמָּה לְאַדְכָּרָא לְהוֹן מִילְּתָא דָּא בְּכָל אֲתַר וַאֲתַר.

אָמַר לוֹ, זֶה שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַזְכִּיר לְיִשְׂרָאֵל בְּכָל מָקוֹם וּמָקוֹם אָנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם. (ויקרא יט) אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם. מָה הַחִדּוּשׁ שֶׁמְּלַמֵּד כָּאן? תְּנַאי שְׁלֵם הוּא, זֶה שֶׁאָמַר לְאַבְרָהָם (בראשית טו) כִּי גֵר יִהְיֶה זַרְעֲךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם וְגוֹ' וְאַחֲרֵי כֵן יֵצְאוּ בִּרְכֻשׁ גָּדוֹל. אִם כֵּן, לָמָּה לְהַזְכִּיר לָהֶם הַדָּבָר הַזֶּה בְּכָל מָקוֹם וּמָקוֹם?

אָמַר לֵיהּ תָּא חֲזֵי בְּרִי, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא אַתְנֵי עִם אַבְרָהָם, אֶלָּא דְּיַפֵּיק יַת יִשְׂרָאֵל מִן גָּלוּתָא דְּמִצְרַיִם, וְלָא מִתְּחוֹת שְׁעִבּוּדָא דְּדַחֲלָא אָחֳרָא. דְּוַדַּאי יִשְׂרָאֵל כַּד הֲווֹ בְּמִצְרַיִם, אִסְתְּאָבוּ וְאִתְטְנָפוּ גַּרְמַיְיהוֹן בְּכָל זִינֵי מְסָאֲבוּ, עַד דַּהֲווֹ שָׁרָאן תְּחוֹת אַרְבָּעִים וְתַשַּׁע חֵילֵי דְּמָסָאֲבוּתָא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַפֵּיק יַתְהוֹן מִתְּחוֹת פּוּלְחַן כָּל שְׁאָר חֵילִין.

אָמַר לוֹ, בֹּא וּרְאֵה, בְּנִי. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא הִתְנָה עִם אַבְרָהָם אֶלָּא שֶׁיּוֹצִיא אֶת יִשְׂרָאֵל מִגָּלוּת מִצְרַיִם, וְלֹא מִתַּחַת שִׁעְבּוּד שֶׁל יִרְאָה אַחֶרֶת. שְׁוַדַּאי יִשְׂרָאֵל, כְּשֶׁהָיוּ בְּמִצְרַיִם, נִטְמְאוּ וְטִנְּפוּ עַצְמָם בְּכָל מִינֵי טֻמְאָה, עַד שֶׁהָיוּ שְׁרוּיִים תַּחַת אַרְבָּעִים וְתִשְׁעָה כֹּחוֹת שֶׁל טֻמְאָה, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הוֹצִיא אוֹתָם מִתַּחַת עֲבוֹדַת כָּל שְׁאָר הַכֹּחוֹת.

וְעוֹד, דְּאָעֵיל יַתְהוֹן בְּמ"ט תַּרְעֵי דְּסוּכְלְתָנוּ לְקַבְלֵיהוֹן. מַה דְּלָא אַתְנֵי עִם אַבְרָהָם, אֶלָּא לַאֲפָקוּתְהוֹן מִמִּצְרַיִם, וְהוּא עָבִיד טִיבוּתֵיהּ וְחַסְדֵּיהּ עִמְּהוֹן.

וְעוֹד שֶׁהִכְנִיס אוֹתָם לְאַרְבָּעִים וְתִשְׁעָה שַׁעֲרֵי הַשֵּׂכֶל כְּנֶגְדָּם, מַה שֶּׁלֹּא הִתְנָה עִם אַבְרָהָם, אֶלָּא לְהוֹצִיאָם מִמִּצְרַיִם, וְהוּא עָשָׂה טוּבוֹ וְחַסְדּוֹ עִמָּם.

וּבְגִין כָּךְ תִּשְׁכַּח בְּאוֹרַיְיתָא, חַמְשִׁין זִמְנִין יְצִיאַת מִצְרַיִם, לְאַחֲזָאָה לְכָל בְּנֵי עָלְמָא, חַסְדָּא דַּעֲבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עִם יִשְׂרָאֵל, דְּאַפֵּיק יַתְהוֹן מֵאינוּן חֵילִין דִּמְסָאֲבוּ, וְאָעֵיל לוֹן לְגוֹ חֵילִין דְּדַכְיוּ, דְּהַיְינוּ חַמְשִׁין תַּרְעִין דְּסוּכְלְתָנוּ.

וּמִשּׁוּם כָּךְ תִּמְצָא בַּתּוֹרָה חֲמִשִּׁים פְּעָמִים יְצִיאַת מִצְרַיִם, לְהַרְאוֹת לְכָל בְּנֵי הָעוֹלָם הַחֶסֶד שֶׁעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עִם יִשְׂרָאֵל שֶׁהוֹצִיא אוֹתָם מֵאוֹתָם כֹּחוֹת הַטֻּמְאָה, וְהִכְנִיס אוֹתָם לְתוֹךְ כֹּחוֹת הַטָּהֳרָה, שֶׁהַיְנוּ חֲמִשִּׁים שַׁעֲרֵי בִינָה.

וְהָא אִיהוּ דַּאֲנַן מַנָּן לְהוֹ, מִיּוֹמָא טָבָא דְּפִסְחָא. וַאֲנַן מַנָּן יוֹמִי וּשְׁבוּעֵי, וְהָא אִיתְעָרוּ חַבְרַיָּיא, מִצְוָה לְמִמְנֵי יוֹמֵי, וּמִצְוָה לְמִימְנֵי שְׁבוּעֵי. כִּי בְּכָל יוֹמָא אַפֵּיק לָן מֵחֵילָא דִּמְסָאֲבוּ, וְאָעֵיל לָן בְּחֵילָא דְּדַכְיוּ.

וְזֶהוּ שֶׁאָנוּ מוֹנִים לָהֶם מִיּוֹם טוֹב שֶׁל פֶּסַח, וְאָנוּ מוֹנִים יָמִים וְשָׁבוּעוֹת, וַהֲרֵי הִתְעוֹרְרוּ הַחֲכָמִים, מִצְוָה לִמְנוֹת יָמִים וּמִצְוָה לִמְנוֹת שָׁבוּעוֹת, כִּי בְּכָל יוֹם הוֹצִיאָנוּ מִכֹּחַ שֶׁל טֻמְאָה, וְהִכְנִיסָנוּ לְכֹחַ טָהֳרָה.

(שמות יח) וְאַתָּה תֶּחֱזֶה מִכָּל הָעָם, בְּשִׁית סְטָרִין: בְּשַׁעֲרָא דְּעַל רֵישָׁא, דְּאִיהִי מִתְתַּקְנָא עַל אוּדְנִין. בְּמִצְחָא, בְּשִׁרְטוּטִין דְּמִצְחָא. בְּעֵינִין, וּבְקֻרִיצִין דְּעַל עֵינִין. בְּאַנְפִּין, וּבְדִיוֹקְנָא דְּאַנְפִּין. בְּחוֹטְמָא, דְּאִיהִי מִתְתַּקְנָא בְּאוֹרַח מֵישָׁר עַל פּוּמָא. בְּגוּפָא, בְּקוֹמָה דִּילֵיהּ, וּבְשִׁיעוּרָא דִּילֵיהּ לְכָל סְטַר, לְד' סִטְרִין וּלְעֵילָא וְתַתָּא. הַאי אִיהוּ תִּיקוּנָא דְּאָדָם. וּלְזִמְנִין אִיתְקְרֵי אַרְיֵה, וּלְזִמְנִין אִיהוּ דְּיוֹקְנָא דְּשׁוֹר, וּלְזִמְנִין דִּיוּקְנָא דְּנָשֶׁר.

וּכְעָן צָרִיךְ לְפָרְשָׁא, כֵּיוָן דְּאִיהוּ יִיחוּד דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּסְפִירָן, אַמַּאי אִתְקְרִיאוּ בְּדְיוֹקְנָא דְּאָדָם, וּבְדְיוֹקְנָא דְּאַרְיֵה, וּבְדְיוֹקְנָא דְּשׁוֹר, וּבְדְיוֹקְנָא דְּנָשֶׁר.

אֶלָּא וַדַּאי בְּזִמְנָא דְּבָעֵי לְמֵיעְבַּד עֲבִידְתֵּיהּ, וּלְאַנְהָגָא לְיִשְׂרָאֵל דְּאִתְקְרִיאוּ בְּמַזָּלָא דְּאָדָם, אִתְלַבַּשׁ בִּדְיוֹקְנָא דְּהַהִיא חַיָּה דְּאִתְקְרִיאַת אָדָם, וְאִתְקְרֵי הוּא אָדָם. וּבְזִמְנָא דְּבָעֵי לְאַנְהָגָא לְיִשְׂרָאֵל לְאִינוּן דְּאִתְקְרִיאוּ בְּמַזָּלָא דְּאַרְיֵה, אִתְלַבַּשׁ בִּדְיוֹקְנָא דְּהַהִיא חַיָּה דְּאִתְקְרִיאַת אַרְיֵה. וְהָכִי בְּגַוְונָא דָּא בְּחַיָּה דְּאִתְקְרִיאַת שׁוֹר. וְכֵן בְּגַוְונָא דָּא בְּחַיָּה דְּאִתְקְרִיאַת נָשֶׁר. וּבְגַוְונָא דָּא שְׁכִינְתֵּיהּ.

וּבְגִין כָּךְ אִתְקְרֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאִלֵּין שְׁמָהָן, וְכָל חֵילִין דִּילְהוֹן. לֵית אֲתַר וְלֵית בְּרִיָה בְּעָלְמָא, דְּלָא שַׁלִּיט שְׁמֵיהּ עֲלֵיהּ, וְאִתְקְרִיאוּ בִּשְׁמֵיהּ. כְּגַוְונָא דָּא דִּיוּקְנָא דְּאָדָם, י' שַׁרְיָיא בְּרֵישָׁא. ה' ה' בְּעָשֶׂר אֶצְבְּעָן, ו' בְּגוּפָא. וּכְגַוְונָא דָּא בְּנֶשֶׁר, י' עַל רֵישֵׁיהּ ה' ה' עַל גַּדְפּוֹי. ו' עַל גּוּפֵיהּ. וְהָכִי בְּכָל חַיָּה וְחַיָּה. וְכֵן בְּכָל מַלְאָךְ וּמַלְאָךְ.

וְלֵית נִימָא בְּרִישָׁא דְּלָא שַׁרְיָיא בָּהֶם שֵׁם יהו"ה. וְלֵית עִשְׂבָּא, דְּלָא שַׁרְיָא בֵּיהּ שֵׁם יהו"ה. וְשׁוֹשַׁנָּה, בְּתַפּוּחַ דִּילֵיהּ שַׁרְיָיא י'. וּבְשַׁרְבִיט דִּילָהּ ו'. בְּחָמֵשׁ עָלִין דִּלְבַר, וְחָמֵשׁ דִּלְגַו, שַׁרְיָיא ה"ה. לְאַחֲזָאָה, דְּלֵית אֲפִילּוּ עִשְׂבָּא דְּלָא אִתְבְּרֵי בִּשְׁמָא דְּיהו"ה. דְּלָא יֵימְרוּן דֵּאלוֹהַּ אָחֳרָא בְּרָא לוֹן.

לֵית בְּרִיָה בְּעֵילָּאִין וְתַתָּאִין, דְּלָאו אינוּן רְשִׁימִין בִּשְׁמֵיהּ, וְכֵן בִּשְׁכִינְתָּא בְּכָל חַד. וּבְגִין כָּךְ אִתְקְרִיאַת שְׁכִינְתָּא שׁוֹשַׁנָּה. וְאִתְקְרִיאַת נִשְׁרָא. פָּרָה אֲדֻמָּה אַיֶּלֶת. יוֹנָה. צִפּוֹר. לֵית בְּרִיָה דְּלָא אִתְקְרִיאַת בִּשְׁמֵיהּ, כַּד אִתְלַבְּשָׁא בֵּיהּ, לְמֵיעְבַּד פְּעוּלָתֵיהּ.

וּבְגִין כָּךְ אִתְקְרִיאַת מַעֲשֵׂה מֶרְכָּבָה. כַּד רְכֶבֶת בְּהַהִיא חַיָּה דְּאִיהִי נֶשֶׁר, אוֹ שׁוֹר, אוֹ אַרְיֵה, אוֹ אָדָם. וְשִׁבְחָא דְּכֻלְּהוֹ בְּרִיִין דִּבְרָא, אִיהוּ אָדָם, דְּאִיהוּ דִּיוּקְנָא דְּכָל עָלְמָא, וּמִכָּל בְּרִיִין דְּאִית בְּעָלְמָא, וּבְגִין כָּךְ אִיהוּ חָבִיב עֲלֵיהּ מִכָּל בְּרִיִין.

וְכַמָּה בְּנֵי נָשָׁא אִינוּן בְּדִיוּקְנָא דְּאָדָם מִלְּגָיו. וּמִלְּבַר לָא אִית בְּהוֹן אֶלָּא אוֹ עוֹפָא, אוֹ אַרְיֵה, אוֹ שׁוֹר, אוֹ חַיְיָא מֵאִלֵּין מַזָּלוֹת דְּאִתְקְרִיאוּ בִּבְנֵי נָשָׁא. וְאָחֳרָנִין בְּהִפּוּכָא, אִינוּן בְּדִיוּקְנָא דְּאָדָם מִלְּבַר, וְלָאו הָכֵי מִלְּגָו. וְעַל דָּא הֲווֹ אָמְרִין מִכָּל מָקוֹם, כָּל מִי שֶׁאֵין תּוֹכוֹ כְּבָרוֹ אַל יִכָּנֵס לְבֵית הַמִּדְרָשׁ. דְּאִתְחֲזֵי בְּאַנְפּוֹי דִּיוּקְנָא דְּאָדָם, וּמִלְּגָיו חִיוָא בִּישָׁא.

וּבְגִין דָּא אֲמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֹשֶׁה, וְאַתָּה תֶּחֱזֶה מִכָּל הָעָם אַנְשֵׁי חַיִל, מִסִּטְרָא דְּאַבְרָהָם. יִרְאֵי אֱלֹהִים, מִסִּטְרָא דְּיִצְחָק. אַנְשֵׁי אֱמֶת, מִסִּטְרָא דְּיַעֲקֹב. שׂוֹנְאֵי בֶּצַע, מִסִּטְרָא דְּדָוִד. דְּאִיהוּ רַגְלָא רְבִיעָאָה, וְעָלַיְיהוּ שַׁרְיָיא יהו"ה.

וְשַׂמְתָּ עֲלֵיהֶם שָׂרֵי אֲלָפִים, מִסִּטְרָא דְּא' מִן אַדְנ"י. שָׂרֵי מֵאוֹת, מִסִּטְרָא דְּאָת ד', דְּאִינוּן אַרְבַּע מְאָה שְׁנִין דְּמִצְרִים בַּקְּרָא. נ' שָׂרֵי חֲמִשִּׁים. י' שָׂרֵי עֲשָׂרוֹת.

וַאֲנָא בְּעֵינָא לְפָרְשָׁא, גּוּפָא בִּתְמַנְיָא תִּיקוּנִין אִלֵּין, בְּגִין דְּאִית לוֹן יְסוֹדָא מֵהַאי קְרָא. אַף עַל גַּב דְּר"שׁ לָא פָּרֵישׁ אֶלָּא בְּשִׁתָּא אַנְפִּין. וְרָזָא דְּתַמַנְיָא אַנְפִּין אִלֵּין, בְּרָזָא דְּיאהדונה"י. וְאִלֵּין אינוּן ח' תִּיקוּנִין לְגַבַּיְיהוּ. וְאַתָּה תֶּחֱזֶה מִכָּל הָעָם אַנְשֵׁי חַיִל. בְּרְאֵיָיה, בְּעַיְינִין, וּבְקָרְיצִין דִּילְהוֹן, וּבְגַוְונִין דִּילְהוֹן, בַּעֲמִיקוּ דִּילְהוֹן, בַּאֲרִיכוּ דִּילְהוֹן, וּבְקֻמִּיטוּ דִּילְהוֹן. הָכָא רָזָא דְּחַיָּה דְּאִיהוּ אַרְיֵה, חֶסֶד פָּעֵיל בֵּיהּ. וְאַרְיֵה דָּא מִיכָאֵל. בְּהֵיפּוּךְ אַתְוָון אַרְיֵה, תִּשְׁפַּח לֵיהּ רְאִיָה.

יִרְאֵי אֱלֹהִים בִּשְׁמִיעָה דְּאוּדְנִין, וּבְשַׂעֲרָא דְּתַלְיָיא מֵרֵישָׁא עֲלַיְיהוּ וּשְׁמִיעָה אִיהִי חַיָּה דְּאִתְקְרִיאַת שׁוֹר. שַׂעֲרָא אִיהִי דִּינָא. וְכַמָּה נִימִין תַּלְיָין מִינָהּ, דְּאִינוּן צָבָא הַשָּׁמַיִם, קָיְימִין עַל בֵּי דִּינָא רַבְרְבָא, דְּאִיהִי גְּבוּרָה לִשְׁמָאלָא, דִּפְעוּלָתָהּ בְּחַיָּה דְּאִיהִי שׁוֹר, וְדָא גַּבְרִיאֵל.

וּבְצִלּוֹתָא, צָרִיךְ לְבַעֲרָא לוֹן מִן בָּתַּר אוּדְנִין, דְּלָא יְהוֹן מְכַסְּיִן תַּרְעִין דִּשְׁמִיעָה, לְאָעֳלָא בְּהוֹן צְלוֹתָא. וְאִם לָאו, אִתְקַיְּים בֵּיהּ קְרָא, (משלי א) אָז יִקְרָאֻנְנִי וְלֹא אֶעֱנֶה. וּבְזִמְנָא דִּשְׁמִיעָה אִיהִי פְּנוּיָה מֵאִלֵּין דִּינִין, אִתְקַיְּים בֵּיהּ (ישעיה נח) אָז תִּקְרָא וַה' יַעֲנֶה.

אַנְשֵׁי אֱמֶת, בִּדְיוֹקְנָא דְּחוֹטְמָא, דְּאִיהוּ רוּחָא דְקוּדְשָׁא, וְדָא תִּפְאֶרֶת אִיהוּ חוֹטְמָא, חוֹתָם אֱמֶת. יַעֲקֹב שְׁלֵימָא. תְּרֵין אַנְפִּין אִית לֵיהּ לְקֶבֶל לֵאָ"ה וְרָחֵ"ל. וְאִלֵּין אִינּוּן אַנְפּוֹי דְּרַחֲמֵי, כְּלִילָן חִיוַר וְסוּמָק, מִסְטָרָא דְּחֶסֶד וּגְבוּרָה.

מִצְחָא מִתְתַּקְנָא עֲלַיְיהוּ, דְּאִיהוּ בִּינָה, בְּכַמָּה שִׁרְטוּטִין, דְּאִינּוּן אוֹרְחִין דְּיַמָּא דְּאוֹרַיְיתָא. עֲלַיְיהוּ אִיתְּמַר (תהלים כה) כָּל אָרְחוֹת ה' חֶסֶד וֶאֱמֶת. מַאי נִיהוּ דְּעָבִיד אוֹרְחִין אִלֵּין, דְּאִינּוּן שִׁרְטוּטִין דְּמִצְחָא. דָּא מוֹחָא, דְּאִיהוּ חָכְמָה. וְאִלֵּין שִׁרְטוּטִין, אִינּוּן תְּלָתִין וּתְרֵין שְׁבִילִין דְּיַמָּא דְאוֹרַיְיתָא.

וְחַיָּה דְּרָכִיב עֲלַיְיהוּ תִּפְאֶרֶת, דָּא נָשֶׁר. הֲדָא הוּא דִכְתִיב (משלי ל) דֶּרֶךְ הַנָּשֶׁר בַּשָּׁמַיִם. וְדָא אוֹרִיאֵל. וּמוֹחָא וּמִצְחָא, וּתְרֵין אַנְפִּין אִלֵּין, דְּכָלְהוֹ עַל חוֹטְמָא. אִלֵּין אִינּוּן אַרְבַּע בָּתֵּי דִּתְפִילִין, דְּאִינּוּן עַל רֵישָׁא דְּתִפְאֶרֶת.

וְחוֹטְמָא דְּאִיהוּ יַעֲקֹב, אִיתְּמַר בֵּיהּ (בראשית ב) וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיִּים. וְדָא בִּינָה, בֵּן י"ה. מֹשֶׁה רַבֵּנוּ אִיהוּ לֵיהּ כְּנִשְׁמָתָא דְּחַיֵּי.

ל"ב שְׁרְטוּטִין דְּמִצְחָא אִלֵּין, אַחְזָיִין רָזָא דְּל"ב אַנְפִּין, וְגַדְפִּין דְּד' חֵיוָן דְּאִינּוּן ד' אַנְפִּין, וְד' גַּדְפִּין לְכָל חַיָּה מֵאִלֵּין.

דִּיקְנָא דְּאַנְפִּין, אִינּוּן נִימִין דְּלֵית לוֹן סוֹף. וְאַחְזָיִין עַל סָבָא דְּסָבִין דְּאִיהוּ עִילַּת הָעִילּוֹת, דְּלֵית סוֹף לְעָלְמִין דְּתַלְיָין מִנֵּיהּ.

שׁוֹנְאֵי בָצַע, דָּא פּוּמָא, וְאִיהִי מַלְכוּת. תְּרֵין שִׂפְוָון דִּילָהּ, מִתְתַּקְנָן עֲלָהּ, וְאִינּוּן נָצַח וְהוֹד. יְסוֹד, דָּא אִיהוּ לְשׁוֹן לְמוּדִים.

וְכָלְהוּ אָזְלִין בְּקוֹ הַמִּדָּה, דְּאִיהוּ קַו הַיּוֹשֶׁר, בֵּין עֵינַיִן, בֵּין אַנְפִּין, בֵּין אוּדְנִין, וְחוֹטְמָא, וּמִצְחָא, וְשִׂפְוָון. וְאִלֵּין דְּלָאו אִינּוּן בְּקוֹ הַמִּדָּה, דְּנָפְקִין מִקַּו הַיּוֹשֶׁר, וַדַּאי לָאו אִינּוּן דְּיוֹקְנִין דִּלְעֵילָא, וְלָא שַׁרְיָיא שֵׁם יהו"ה עֲלַיְיהוּ.

וּבְגִין דָּא אֲמַר לְמֹשֶׁה, וְאַתָּה תֶּחֱזֶה וְגו'. פּוּמָא וַדַּאי סִיּוּמָא דְּאָדָם, וְדָא מַלְכוּת. וְחַיָּה דְּרָכִיב בַּהּ, הוּא רָפָאֵל. אִיהוּ אֵפֶר, אִיהוּ עָפָר דְּבֵי מַקְדְּשָׁא, דְּאִתְנְטֵיל מִנֵּיהּ אָדָם. וּבְהַפּוּכָא אֵפֶר אִיהוּ פְּאֵר, וְדָא אִיהוּ (יחזקאל כד) פְּאֵרְךָ חֲבוֹשׁ עָלֶיךָ.

הֲרֵי לְךָ ד' תִּיקוּנִין, דְּאִינּוּן, רְאִיָה, שְׁמִיעָה, רֵיחַ, דִּבּוּר. וְהַאי דִּבּוּר, מִתַּמָּן נָטְלִין לֵיהּ נְבִיאִים, דְּאִינּוּן תְּרֵין שִׂפְוָון. וְדָא אִיהוּ וְדִבַּרְתִּי עַל הַנְּבִיאִים.

וְעַל אִלֵּין אַרְבַּע תִּיקוּנִין, שַׁרְיָיא יהו"ה. וְסָלֵיק לַעֲשָׂרָה, דְּאִיהוּ יו"ד ה"א וא"ו ה"א, דְּאִינּוּן עֶשֶׂר סְפִירִין, דְּנָהֲרִין בְּמוֹחָא וּבְמִצְחָא וּבְעֵינִין וְאוּדְנִין וַאֲנָפִין וְחוֹטְמָא וּפוּמָא. מִצְחָא וּמוֹחָא תְּרֵין. עֵינִין תְּרֵין. אוּדְנִין תְּרֵין. וַאֲנָפִּוי תְּרֵין. וְחוֹטְמָא וּפוּמָא תְּרֵין. הָא עֶשֶׂר. ה' תִּיקוּנִין דִּלְתַתָּא, אדנ"י, וְאִינּוּן עֲשִׂיָּה בְּיִדִין, נְעָנוּעַ בְּגוּפָא, שִׁימוּשׁ בִּבְרִית מִילָה, הֲלִיכָה בָּרַגְלַיִם, וְהָכָא שִׁיעוּר קוֹמָה. וְצָרִיךְ לְאַחְזָרָא עַל כָּלְהוֹ.

וְאַתָּה תֶּחֱזֶה מִכָּל הָעָם, אַנְתְּ אִית לָךְ לְאִסְתַּכָּלָא, וְלָא אָחֳרָא. דְּאַנְתְּ אִיהוּ נְהוֹרָא דְּאוֹרַיְיתָא, לְקַיְימָא בָךְ (מלאכי ג) זִכְרוּ תּוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדִּי. וְאַתָּה תֶּחֱזֶה, וַדַּאי בִּרְאִיָּה דִּילָךְ בְּעֵינִין, בְּגִין דְּעֵינֵי כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ, וְאַנְתְּ יְהֵיב לוֹן אֶת אָכְלָם בְּעִתּוֹ, דְּאִיהִי מֵיכְלָא דְּאוֹרַיְיתָא, בְּגִין דִּשְׁמָא דִּילִי נְהֵיר בְּעֵינָךְ, וּבְכָל תִּיקוּנִין דִּילָךְ.

פְּתַח וַאֲמַר, רִבּוֹן הָעוֹלָמִים, בְּרְשׁוּ דִּילָךְ אֲנָא אֵיעוֹל לְגַלָּאָה רָזִין טְמִירִין דִּילָךְ. (תהלים קיט) גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלָאוֹת מִתּוֹרָתֶךָ, לְשַׁבָּחָא דְּכֻלָּה דִּילָךְ, בְּאִלֵּין תִּיקוּנִין, וּלְכָל אִינּוּן דְּתַלְיָין מִינָּהּ. וְאִינּוּן רְשִׁימִין מִינָּהּ, דְּאִיהִי תַּרְעָא דִּילָךְ לְאַעָלָא בָּךְ, לְמֶחֱזֵי אַפָּךְ, דְּאִיהוּ תִּפְאֶרֶת. שׁוּפְרָא דִּילָךְ, עֶלָּה אִיתְמַר (שה"ש ד) כֻּלָּךְ יָפָה רַעְיָתִי, (שם) הִנָּךְ יָפָה עֵינַיִךְ יוֹנִים. כְּיוֹנִים דַּאי, דְּאִינּוּן מְרַקְּמִין בְּגוּפַיְיהוּ בְּגַוְונִין דִּילְהוֹן אִשְׁתְּמוֹדְעִין בִּשְׁאָר עוֹפִין. וְעוֹד כְּיוֹנִים, דְּלֵית בְּכָל עוֹפִין מְהֵימְנָא לְגַבֵּי בַּעֲלָהּ כְּיוֹנָה. עֵינִין גַּבְהָנִין, מִסְתַּכְּלִין בְּאוֹרַח מִישׁוֹר לְגַבֵּי בַּעֲלָהּ. גַּדְפּוֹי דְּיוֹנִים, אִלֵּין כַּנְפֵי עֵינָא, דִּי בְּהוֹן פָּרְחַת יוֹנָה לְגַבֵּי בַּעֲלָהּ. יוֹנִים אִתְקְרִיאוּ.

מִסְטָרָא דְּחֶסֶד חִוּורִין. וְסוּמְקִין מִסְטָרָא דִּגְבוּרָה. וִירוֹקִין מִסְטָרָא דְּתִפְאֶרֶת. וְאוּכְמִין מִסְטָרָא דְּמַלְכוּת. דְּאִיתְמַר בַּהּ (שה"ש א) שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנָאוָה.

חִוּורוֹ דִּילְהוֹן, כְּמַשְׁכִּיּוֹת כֶּסֶף. וְאִיהוּ כְּחִוּורוֹ דְּשׁוֹשַׁנָּה. סוּמְקֵי דִּילְהוֹן, כְּתַפּוּחֵי זָהָב, וְאִיהוּ כְּסוּמְקֵי דְּשׁוֹשַׁנָּה. יְרוֹקָא דִּילְהוֹן, כְּלִיל תְּרֵי גְּוָונִין. אוּכְמֵי דִּילְהוֹן שַׁפִּירוּ דְּאוֹרַיְיתָא, דְּאִיהִי אוּכְמָא שַׁפִּירְתָּא, כְּמָה דְּאִיתְמַר שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנָאוָה.

בְּגַוְון חִיוָר, אִיהוּ יָפָה כְלָבָנָה. בְּגַוְון סוּמָק, בָּרָה כַּחַמָּה. אֲיוּמָה כַּנִּדְגָּלוֹת, בִּתְרֵין גְּוָונִין אָחֳרָנִין. רִבּוֹן עָלְמָא, בְּאִלֵּין ד' גְּוָונִין, אֱהֵא מִסְתַּכֵּל לְשִׁמְךָ יהו"ה, דְּתִתְפָּרוֹק לַהּ.

(איוב א) רְאֵה ה' כִּי הִגְדִּיל אוֹיֵב דְּאִיהוּ סמאמַר לֵיהּ, דְּעֵינִין דִּילֵיהּ עֲקִימִין, וּגְוָונוֹי חֲשִׁיכִין, וְלָא מִסְתַּכְּלִין בְּאוֹרַח מֵישַׁר, לְמֶעְבַּד טַב בְּגָלוּתָא עִם צַדִּיקָיָא, אֶלָּא עִם רַשִׁיעַיָּא, דְּאִינּוּן עֲקִימִין בְּאוֹרְחַיְיהוּ בְּכֻלָּא. בְּנוֹי דְּנָחָשׁ הַקַּדְמוֹנִי, דְּקָטִיל לְאָדָם וּלְכָל בְּרָיָין דְּאַתְיָין מִנַּיְיהּ. גַּוְון חִוָּור דְּעֵינִין דִּילֵיהּ, אִיהוּ נָחָשׁ. גַּוון סוּמָק, שָׂרָף. גַּוּון תְּלִיתָאי, יָרוֹק. כָּלִיל מִתַּרְוַויְיהוּ, עַקְרֶב. גַּוּון רְבִיעָאָה אוֹדֶם, צְמָאוֹן אֲשֶׁר אֵין מָיִם.

כֻּלְהוֹ גְּוָונִין דְּעֵינָא דְּרַשְׁיעַיָּיא, קַטְלִין. עֲלַיְיהוּ אִיתְמַר (משלי כג) אַל תִּלְחַם אֶת לֶחֶם רַע עָיִן וְאַל תִּתְאָו לְמַטְעַמּוֹתָיו. וּבְגִין דָּא, אָסוּר לְאִסְתַּכָּלָא בְּרַשְׁיעַיָּיא. וְאוֹרַיְיתָא דִּילְהוֹן, צָרִיךְ לְאִתְכַּסָּאָה מִינַּיְיהוּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים קמז) לֹא עָשָׂה כֵן לְכָל גּוֹי וּמִשְׁפָּטִים בַּל יְדָעוּם.

כְּמָה דְּיוֹנָה צְרִיכַת נְטִירוּ מִנֵּץ, כְּגַוְונָא דָּא צְרִיכִין נְטִירוּ, עֵינַיְךָ יוֹנִים דְּצַדִּיקִים, מֵעַיְינִין דְּרַשְׁיעַיָּא, דְּאִינּוּן עֵרֶב רַב, בְּנוֹי דְּלִילִית רַשְׁיעָתָא, דְּאִינּוּן קָשִׁין לְמֶעְבַּד טִיבוּ עִם עַנְיֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וְאִינּוּן עָקִימִין בְּכָל אוֹרְחַיְיהוּ, בְּנוֹי דְּנָחָשׁ הַקַּדְמוֹנִי, דְּאִלֵּין אִינּוּן זוּהֲמָא דְּהַטִיל חִוְיָא בְּחַוָּה.

הֲרֵי אַרְבַּע גְּוָונִין בִּישִׁין לְקַטְלָא. וְאַרְבַּע גְּוָונִין אָחֳרָנִין טָבִין לְאַחְיָיא. תְּרֵין כְּרוּבֵי עֵינָא, אִינּוּן נָצַח וְהוֹד. אִלֵּין אִינּוּן כַּנְפֵי יוֹנָה. עַיִן דָּא צַדִּיק, אִיהוּ יוֹנָה מַמָּשׁ. דְּכַר וְנוּקְבָא, אִינּוּן צַדִּיק וְצַדָּק. מִסְטָרָא דְּצַדִּיק אִתְקְרִיאַת יוֹנָה, מִסְטָרָא דְּתִפְאֶרֶת אִתְקְרִיאַת עַיִן.

נָשָׂר, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי ל) דֶּרֶךְ הַנָּשֶׁר בַּשָּׁמָיִם. דְּלָא דָּחֵיל מֵעוֹפָא דְּעָלְמָא, בְּגִין דְּנִשְׁרָא אִיהִי מַטְרוֹנִיתָא עִילָּאָה, וְשׁוּלְטָנוּתָהּ בְּיוֹמִין טָבִין וְשַׁבָּתוֹת. אֲבָל יוֹנָה שׁוּלְטָנוּתָהּ בְּשִׁית יוֹמֵי בְּרֵאשִׁית, וְאִיהִי בָּגְלוּתָא לֵית לָהּ מָנוֹחַ לְכַף רַגְלָהּ. בְּגִין דִּבְנוֹי דְּלִילִית, זוּהֲמָא דְּחִוְיָא, עֲלַיְיהוּ אִיתְמַר (בראשית ז) וְהַמַּיִם גָּבְרוּ מְאֹד מְאֹד עַל הָאָרֶץ, דְּאִינּוּן יִשְׂרָאֵל דְּאִתְמַר בְּהוֹן (בראשית כח) וְהָיָה זַרְעֲךָ כַּעֲפַר הָאָרֶץ". אִינּוּן מִתְגַּבְּרִין עֲלַיְיהוּ בְּגָלוּתָא, בְּנָשִׁין שַׁפִּירִין, בִּבְנִין שַׁפִּירִין, בְּעוּתְרָא, בִּלְבוּשִׁין שַׁפִּירִין.

וְיִשְׂרָאֵל עֲנִיִּים בְּכֹלָּא, אוּכְמָא בְּכֹלָּא. בְּנוֹי דְּהַהוּא דְּאִיתְמַר בַּהּ, (שה"ש א) אַל תִּרְאוּנִי שֶׁאֲנִי שְׁחַרְחוֹרֶת, בְּגָלוּתָא. וְאִינּוּן בְּנוֹי דְּהַהוּא דְּאִתְמַר בֵּיהּ, (ישעיה נ) אַלְבִּישׁ שָׁמַיִם קַדְרוּת וְשַׂק אָשִׂים כְּסוּתָם. אִינּוּן מִתְלַבְּשִׁין בְּאִינּוּן לְבוּשִׁין, בְּגִין אִלֵּין רַשְׁיעַיָּא דְּמִתְגַּבְּרִין עֲלַיְיהוּ בְּגָלוּתָא, דְּלָא מִסְתַּכְּלִין לוֹן אֶלָּא בְּעֵינָא בִּישָׁא. (משלי כב) וְעָרוּם רָאָה רָעָה וְנִסְתָּר, כְּגוֹן נֹחַ, וְהָכִי צְרִיכִים יִשְׂרָאֵל לְאִתְכַּסָּאָה מִנַּיְיהוּ בְּגָלוּתָא, בִּלְבוּשֵׁיהוֹן, בִּבְנֵיהוֹן, בְּעוּתְרָא דִּילְהוֹן. וְלָאו לְמַגָּנָא אֲמְרוּ מִכָּל מָקוֹם, דְּלֵית בְּרָכָה שׁוֹרָה אֶלָּא בְּדָבָר הַסָּמוּי מִן הָעַיִן.

וְנָחָשׁ וְעַקְרָב, אִלֵּין מוּמִין דְּעֵינָא. עַיְינִין עָקִימִין דְּבַר נָשׁ, דְּלָא מִסְתַּכְּלִין בְּאוֹרַח מִישׁוֹר, חִוְיָא, דְּאִיהוּ נָחָשׁ עָקַלְתּוֹן תַּמָּן. בְּהַאי לָא תָּפִיס כְּלָל, מֵאִינּוּן דִּקְו הַמִּדָּה בְּהוּ. עֲלַיְיהוּ אִתְמַר, (במדבר טו) וְלֹא תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר אַתֶּם זֹנִו'. אַף עַל גַּב דְּיִשְׂרָאֵל אִינּוּן בָּגְלוּתָא, וּפָרְנְסֵי דָּרָא אִינּוּן כְּגַוְונָא דִּלְבָא, וְעֵינֵי יִשְׂרָאֵל דַּהֲווֹ סַנְהֶדְרֵי גְּדוֹלָה, כֵּיוָן דְּאִינּוּן זוֹנִים וּמְשׁוּטְפִין בְּזִמָּה, לֹא תָתוּרוּ אֲבָתְרַיְיהוּ, דְּהָא לֵית בְּהוּ מְהֵימָנוּתָא.

עַיְינִין עֲקִימִין, רַמַאי אִיהוּ, וּמְפַתֵּי בְּנֵי נָשָׁא בְּלִישָׁנֵיהּ, כְּגוֹן דְּפַתֵּי נָחָשׁ לְחַוָּה. עֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע אִיהוּ. אִתְחֲזֵי בְּפוּמֵיהּ וּבְמִלּוֹי טַב, וְלִבֵּיהּ רַמַאי בִּישׁ, אִיסְתַּמַּר מִנֵּיהּ. עֲלֵיהּ אִתְּמַר, (בראשית ב) וּמֵעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ.

חִוָּורוֹ דְּעַיְינִין, מְכַסְיָא כָּל גְּוָונִין אָחֳרָנִין. עַיְינִין דִּילֵיהּ אִינּוּן רַבְרְבִין, גַּבָּהָנִין, וְאִיהוּ גְּבֹהַּ לֵב, עֲלֵיהּ אִיתְּמַר (משלי טז) תּוֹעֲבַת ה' כָּל גְּבַהּ לֵב. כָּל טָבִין דַּעֲבִיד, לְמֶעְבַּד לֵיהּ שֵׁם. וְאִיהִי מֵאִלֵּין דְּאִתְּמַר בְּהוֹן, (בראשית יא) הָבָה נִבְנֶה לָּנוּ עִיר וּמִגְדָּל וְרֹאשׁוֹ בַּשָּׁמַיִם וְנַעֲשֶׂה לָּנוּ שֵׁם. אִלֵּין אִינּוּן דְּבוֹנִין בָּתֵּי כְּנֵסִיּוֹת וּבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת מִמְּמוֹנֵיהוֹן. וְכֹלָּא לְמֶעְבַּד לְהוֹן שֵׁם, וְלָא לִשְׁמָא דְה'. הַאי אִיהוּ גְּיִיפָּא, דִּיוּקְנָא דַּחֲמוֹר נוֹאֵף אִיהוּ. אִסְתַּמַּר בְּרִתָּךְ וְאִתְּתָךְ מִנֵּיהּ, אִם יְהֵא אוּשְׁפִּיזָךְ.

וְעוֹד, הַאי בַּר נָשׁ מִשְׁתַּדֵּל כָּל יוֹמֵי בְּכִשּׁוּף, וְאַצְלַח בְּהוֹן עִם מַלְכִין וְשַׁלִּיטִין. אִיהוּ מְעוֹנֵן וּמְנַחֵשׁ וּמְכַשֵּׁף. וְאִיהוּ רְשִׁימוּ דִּילֵיהּ רְשִׁימוּ דְּחִוְיָא, בְּמִדָּה חִוָּורָא. וְרוֹשֶׁם חִוָּור אִית לֵיהּ בְּכַתְפּוֹי, דְּמִתַּמָּן אִתְנַטֵּיל נָחָשׁ, וְלֵית שַׁעֲרָא עַל הַהוּא רוֹשֶׁם. וּמַזָּלֵיהּ דְּהַאי בַּר נָשׁ בְּכָל מִלָּה, חִוָּורָא. שַׁעֲרָא דִּילֵיהּ חִוָּור, וְהוּא אָרִיךְ קוֹמָה, וְשַׁעֲרוֹי אֲרִיכִין.

וְעַיְינִין חִיוָּרִין, מִסְתַּכְּלִין בְּאוֹרַח מֵישָׁר. הַאי אִיהוּ מָארֵיהּ דְּחֶסֶד, דְּאִתְיְלֵיד הַאי בַּר נָשׁ בְּיוֹמָא קַדְמָאָה, בְּשַׁעֲתָא קַדְמָאָה, דְּמַזָּלֵיהּ טָלֶה. וְחַיָּה דִּילֵיהּ אַרְיֵה בְּיוֹמָא קַדְמָאָה, כָּל י"ב מַזָּלוֹת, וְז' כּוֹכְבַיָּיא, אִינּוּן מְשׁוּעְבָּדִים לְכוֹכְבָא דִּילֵיהּ, וּלְמַזָּלָא דִּילֵיהּ. וְהֵכִי כָּל יוֹמָא וְיוֹמָא כְּגַוְונָא דָּא.

הַאי בַּר נָשׁ אִיהוּ חִיוָּר, מֵחִוָּורוֹ דִּנְהוֹרָא דְּאִתְבְּרֵי בְּיוֹמָא קַדְמָאָה. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר. אִתְיְלִיד בְּרֵישׁ שַׁעֲתָא דְיוֹמָא, יְהֵא חַכִּימָא יַתִּיר בְּאוֹרַיְיתָא. וְיֵהֵא רֵישָׁא דְמָארֵי מְתִיבְתָּא. וְאִם אִתְיְלִיד בְּאֶמְצָעִיתָא דְשַׁעֲתָא, יְהֵא בֵּינוֹנִי בְּאוֹרַיְיתָא. וְאִם בְּסוֹפָא דְשַׁעֲתָא, יְהֵא עָנִי בְּאוֹרַיְיתָא. זָנָב לָאֲרָיוֹת, דְּאִינּוּן תַּלְמִידֵי חֲכָמִים.

וְהַאי אִיהוּ בְּמַזָּל רָאוּבֵ"ן, דְּאִיהוּ אוֹ"ר בֵּ"ן, מִסְטָרָא דְּחֶסֶד. וְסִיהֲרָא דְּאִיהִי מַלְכוּת, נָטְלָא חִוָּורוֹ דִּנְהוֹרָא. דְּמַלְכוּת אִיהִי סִיהֲרָא מִסְטָרָא דְּחֶסֶד, יָפָה כַּלְּבָנָה. וְאִיהִי חַמָּה מִסְטָרָא דִּגְבוּרָה. וְאִיהִי כּוֹכָב מִסְטָרָא דְּת"ת, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (במדבר כד) דָּרַךְ כּוֹכָב מִיַּעֲקֹב. וְאִיהִי נוֹגַהּ מִסְטָרָא דְּנֶצַח. וְאִיהִי מַאְדִים, מִסְטָרָא דְּהוֹד, דְּאִתְאַדָּם בִּגְבוּרָה. וְאִיהִי שַׁבָּת, מִסְטָרָא דִיסוֹד. שַׁבָּתַאי דְּמִסְטָרָא טָבָא אִיתְּמַר בֵּיהּ שַׁבָּת.

אֲבָל מִסְטָרָא אָחֳרָא שַׁבְּתָא"י, וּבְזִמְנָא דְּהַאי שַׁלִּיט עַל עָלְמָא אִסְתַּלַּק שַׁבָּת, וְאָמְרִין אוּשְׁפִּיזִין דְּאִינּוּן נְשָׁמוֹת יְתֵירוֹת, אֵי שַׁבָּת.

וּבְגִין דָּא, עֵינִין חִיּוּורִין, נָטְלִין בְּסִיהֲרָא מִסְטָרָא דְּחֶסֶד. אֲלֵין אִינּוּן מָארֵי דַּחֲסָדִים טוֹבִים, מִזְרָעָא דְאַבְרָהָם. אִלֵּין עֵינִין מִסְתַּכְּלִין בְּאוֹרַח מֵישָׁר כְּלַפֵּי יְמִינָא.

הַאי בַּר נָשׁ, וַותְרָן אִיהוּ בְּמָמוֹנָא דְנַשְׁמָתָא אִיהִי אוֹרַיְיתָא, וּשְׁאָר עוּתְרָא מָמוֹנָא דְגוּפָא. הַאי בַּר נָשׁ חִוָּור אִיהוּ כְּכַסְפָּא, אָרִיךְ קוֹמָה אִיהוּ. רְשִׁימוּ חִוָּור אִית בְּיַמִּינָא דְּיֵלֵיהּ. רַחֲמִים אִיהוּ מִבְּנֵי נָשָׁא, רַחֲמִים אִיהוּ מִקּוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, אַבְרָהָם אוֹהֲבִי. שַׂעֲרָא דְּיֵלֵיהּ שְׁעִיעַ חִוָּור.

וְתָא חֲזֵי, דְּיֵלֵית עֵינִין דְּלָאו אִינּוּן כְּלִילִין מֵאַרְבַּע גְּוָונִין. וְאַמַּאי אִתְקְרִיאוּ עֵינִין חִוָּורִין. אֶלָּא כָּל גַּוָּון דְּשָׁלֵיט עַל אָחֳרָנִין, אִתְקְרִיאוּ עֵינִין עַל שְׁמֵיהּ. וּבְגִין דָּא כַּד שַׁלֵּיט גַּוָּון חִוָּור בְּעֵינִין, אִתְקְרִיאוּ עֵינִין חִוָּורִין. וּמַאן דְּבָעֵי לְאַצְלָחָא בְּאוֹרַיְיתָא, וְאִשְׁתַּדַּל בָּהּ, עֲלֵיהּ אִיתְמַר הֲרוֹצָה לְהַחְכִּים יַדְּרִים.

עֵינִין סוּמְקִין מִסְטָרָא אָחֳרָא, נָטְלִין סוּמְקוּ מִשָּׁרְף, דְּאוֹקֵיד לוֹן בְּשַׁלְהוֹבוֹי דְּחַמָּה בִּישָׁא, וּמִתְאַדְּמִין בְּמַאְדִּים דְּסִטְרָא אַחֲרָא. דְּתֵרִין דַּרְגִּין אִלֵּין, אִינּוּן מֵאוּמָה דְּעֵשָׂו, אִיהוּ אֱדוֹם מִסִּטְרָא דְּמַאְדִּים, וְאִתְּמַר בִּבְנוֹי דְּמוֹנִין לַחַמָּה, וּבְגִין דָּא כַּד לוֹקֶה חַמָּה סִימָן רַע לְאֻמּוֹת הָעוֹלָם. לָקוּתָא דְחַמָּה דְּאוּמִין דְּעָלְמָא.

אוֹרַיְיתָא דְּאִיהִי אוּכְמָא, דְּאִתְּמַר בַּהּ (שה"ש א) שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנָאוָה. לָקוּתָא דְשִׁמְשָׁא דְּסָטַר קְדִישָׁא, שַׁבָּתָאי לְיֵלִית פְּתַיָּיא אוּכְמָא. וּבְנָהָא, אִינּוּן לָקוּתָא דְּיִשְׂרָאֵל.

מַאְדִּים, לָקוּתָא דְסִיהֲרָא טָבָא דְּיַעֲקֹב. וּמַאְדִּים אִיהוּ עֵשָׂו. וּמַאְדִּים דְּסִטְרָא טָבָא, לָקוּתָא לְסִיהֲרָא בִּישָׁא, דְּמוֹנִין לָהּ אוּמָה דְּיִשְׁמָעֵאל.

לָקוּתָא דְּעֵינִין בְּסוּמְקוּ דְּיֵלְהוֹן, וּבַאֲדִימוּ דְּיֵלְהוֹן בְּבִשְׂרָא, דְּגְבִינִין דְּיֵלְהוֹן. הַאי אִיהוּ חַמָּה דְּאוֹקֵיד לוֹן, דְּאִיהוּ שָׁרָף, וְאוֹשְׁדִין דְּמָעִין וַאֲדִימוּ. כּוּלְהוֹן לָקוּתָא דְּמַאְדִּים אִלֵּין. אִינּוּן עֵינִין קְמַיטִין בְּיִבְּשׁוּתָא, דְּשָׁרָף דְּאוֹקֵיד לוֹן וְאִתְקְמִיטוּ, וְעֵינִין סוּמְקִין דְּסִטְרָא אָחֳרָא הוּא.

מָארֵי דְּעֵינִין סוּמְקִין, אִסְטַמַּר מִינֵּיהּ, אוֹשִׁיד דָּמִין אִיהוּ. וְאִי הוּא חָזַר בִּתְיוּבְתָּא, אוֹשִׁידוּ דְּדָמָא דִּיֵלֵיהּ, יְהֵא בְּפִקּוּדִין דְּאוֹרַיְיתָא. אוֹ יְהֵא טַבְּחָא. אוֹ מוֹהֲלָא.

וְהַאי בַּר נָשׁ, אִיהוּ קָמִיט בְּאַנְפּוֹי, בְּחוּטְמֵיהּ, בְּקָדְלֵיהּ, בְּגוּפֵיהּ, בִּדְרָעוֹי, בְּרַגְלוֹי. בְּהַפּוּכָא דְּעֵינִין חִוָּורִין, דְּאִיהוּ אָרִיךְ בְּאַנְפּוֹי בְּחוּטְמֵיהּ בְּקָדְלֵיהּ בְּגוּפֵיהּ בִּדְרָעוֹי בְּרַגְלוֹי. דָּא רַחֲמֵי. וְדָא דִּינָא.

עֵינִין סוּמְקִין דְּסִטְרָא דַּכְיָיא, אִלֵּין עֵינִין דְּדָוִד דְּאִיתְּמַר בֵּיהּ, (שמואל א טז) וְהוּא אַדְמוֹנִי עִם יְפֵה עֵינַיִם וְטוֹב רֹאִי. שַׂעֲרֵי יְרוֹקִין בְּגַוָּון חַמָּה טוּבָא, אַנְפּוֹי סוּמְקֵי מִסִּטְרָא דְּמַאְדִּים טַב.

בְּשַׁעֲרוֹהִי הֲווֹ ז' מִינֵי גְּוונֵי דַּהֲבָא, דְּאִיהוּ זָהָב סָגוּר, זָהָב אוֹפִיר, זָהָב פַּרְוִים, זָהָב שָׁחוּט, זָהָב טָהוֹר, זָהָב מוּפָז, זָהָב תַּרְשִׁישׁ. ז' אִינּוּן מִינֵי דַּהֲבָא, דְּשָׁבַע סְפִירִין אִתְכְּלִילָן בָּהּ. וְשַׁעֲרָא דִילֵיהּ קְמִיט. וְכָל אֵיבָרִין דִילֵיהּ קְמִיטִין. מִסְּטָרָא דְּשָׂבָרִים. וּבְגִין דָּא, דָּוִד הוּא הַקָּטָן, וְאִיהוּ דַּרְגָּא דִילֵיהּ הוֹד, דְּנָטֵיל בְּגְבוּרָה.

אֲבָל עַיְינָא חִוָּורִין, נָטְלִין בְּנֶצַח וְהֹוד, וְאִינּוּן אֲרִיכִין. וְשִׁרְטוּטִין דְּמִצְחָא כָּלְהוֹן אֲרִיכִין, מִסְּטָרָא דִּתְקִיעָה. אֲבָל שִׁרְטוּטִין דְּמִצְחָא מִסְּטָרָא דְּבַר נָשׁ קְמִיט, אִינּוּן קְמִיטִין בְּרָזָא דְּשָׂבָרִים. וְאִית לֵיהּ רוֹשָׁם סוּמָק תְּחוֹת דְּרוֹעָא שְׂמָאלָא, אוֹ בִּדְרוֹעָא שְׂמָאלָא, אוֹ בְּשׁוֹקָא שְׂמָאלָא.

וּמַאן דְּאִתְיְלִיד בְּשַׁעֲתָא קַדְמָאָה דְּיוֹמָא תְּנָיְינָא, דְּאִיהוּ דַּרְגָּא דִּגְבוּרָה. יְהֵא תַּקִּיף בְּיִצְרֵיהּ, אִם יִשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרַיְיתָא דִּבְעַל פֶּה. וּמַלְכוּת אִיהוּ חַמָּה טָבָא, אוֹרַיְיתָא דִּבְעַל פֶּה מִסְּטָרָא דִּגְבוּרָה, וְאִיהִי סִיהֲרָא קַדִּישָׁא, אוֹרַיְיתָא דִּבְכְתָב אִתְקְרִיאַת מִסְּטָרָא דְּחֶסֶד.

חַמָּה בִּישָׁא אִיהִי גֵּיהִנֹּם, דְּאִתְבְּרֵי בְּיוֹמָא תְּנָיְינָא. וּבְסִטְרָא דְּדַרְגָּא דְּעֵשָׂו, נָפְקַת סוּמְקָא. אַף עַל גַּב דִּנְטִילַת לְבָתַר מִכָּל גְּוונִין, חִוָּור וְיָרוֹק וְאוּכָם, מַאן דְּאָלִים גַּבַר, וְעַל שְׁמֵיהּ אִתְקְרִיאַת.

וְהַאי אִיהִי תִּיקוּנָא דְּחָכְמָתָא עִילָּאָה. אֲבָל אִיסְטַגְנִינוֹן לָא נָטְלִין כּוֹכָבָא בְּסִיּדְרָא דָּא, אֶלָּא כְּפוּם מֶמְשֶׁלֶת דִּילְהוֹן בְּאוֹרַח חוּשְׁבָּנָא.

עַיְינִין סוּמְקִין, אִינּוּן מֶרְכָּבָה דְּחַיָּה דְּשׁוֹר, דְּאִיתְמַר בַּהּ (יחזקאל א) וּפְנֵי שׁוֹר מֵהַשְּׂמֹאל לְאַרְבַּעְתָּן, דְּאִינּוּן ד' גְּוונֵי עֵינָא. וְשׁוּלְטָנוֹ דְּאַרְבַּע גְּוונִין אִלֵּין, אִיהוּ סוּמָק. אֲבָל עַיְינִין חִוָּורִין, מֶרְכָּבָה דִּילְהוֹן אֲרִיֵה.

וְאַרְיֵה אִיהוּ מִיכָאֵל. שׁוֹר, גַּבְרִיאֵל. וּמַאן דְּאִתְיְלִיד בְּרֵישָׁא דְּשַׁעֲתָא דְּשׁוֹר, יְהֵא עָתִיר בְּדַהֲבָא, וּבְכָל מִינֵי סוּמָק. בְּעַיְינִין חִוָּורִין נָהֵיר יהו"ה רַחֲמֵי וַדַּאי, וְאִתְמַר בֵּיהּ הָרוֹצֶה לְהַחְכִּים יִדְרִים. בְּעַיְינִין סוּמְקִין נָהֵיר אדנ"י, וּבֵיהּ הָרוֹצֶה לְהַעֲשִׁיר יַצְפִּין.

מַאן דְּאִתְיְלִיד בִּפְלוּגְתָּא דְּשַׁעֲתָא קַדְמָאָה דְּיוֹמָא תְּנָיְינָא, יְהֵא בֵּינוֹנִי בְּעוֹתְרָא. מַאן דְּאִתְיְלִיד בְּסוֹפָא דְּשַׁעֲתָא, הַאי אִיהוּ בִּזְנָבָא דְּשׁוֹר, יְהֵא עָנִי.

וְיוֹמִין דְּכָל חַד מִתְפַּלְגִין לִתְלַת סִטְרִין, כְּגַוְונָא דְּנִשְׁמָתָא וְרוּחָא וְנַפְשָׁא. נִשְׁמָתָא אִיהוּ מִכָּרְסְיָיא יַקִּירָא, וְאִיהִי מֶרְכָּבָה בְּרֵישׁ כָּל כּוֹכָב וּמַזָּל. רוּחָא אִיהִי מִן מַלְאָכַיָּיא, וְאִיהִי מֶרְכָּבָה בְּמִצְיעוּת כָּל כּוֹכָב וּמַזָּל. וְנַפְשָׁא שׁוּתָפֵי דִּבְעִירָאן וְעוֹפִין, וְכָל אִילֵּין דְּתַאֲוָה דְּעָלְמָא שְׁפֵלָה, וְאִיהִי מֶרְכָּבָה בְּסוֹפָא דְּכָל שַׁעֲתָא, וּבְסוֹפָא דְּכָל כּוֹכָב וּמַזָּל.

וּמִסְטְרָא דְּנַפְשָׁא דִּבְעִירָא, יוֹמוֹי דְּבַר נָשׁ קְצִירִין, וְאִינּוּן מְעַט וְרָעִים. דְּכָל יוֹמֵי דְּבַר נָשׁ דְּאִינּוּן בַּעֲנִיּוּתָא בְּצַעֲרָא וּבְדוּחָקָא, לָאו אִינּוּן חַיִּים, וְכָל שֶׁכֵּן אִי אִינּוּן יוֹמִין בְּלָא תוֹרָה וּמִצְוָה, דְּלָאו אִינּוּן חַיִּים.

אִם חָזַר בִּתְיוּבְתָּא, אַף עַל גַּב דְּאִיהוּ בִּזְנָב טָלֶה אוֹ שׁוֹר, בְּכָל מַזָּל וּמַזָּל, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אוֹסִיף בֵּיהּ רוּחָא יְתֵירָא דְּמַלְאָכִין, וְסָלִיק מִזְּנָבָא לְמֶהֱוֵי בֵּינוֹנִי. זָכָה יַתִּיר לְמֵיהֱוֵי בְּתִיוּבְתָּא בְּמַחֲשַׁבְתֵּיהּ, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְהֵיב לֵיהּ נִשְׁמָתָא מִכּוּרְסַיָּיא, וְסָלִיק לְמֶהֱוֵי רֵישָׁא בְּרֵישׁ כָּל כּוֹכָב וּמַזָּל.

וּבְגִין דָּא אֵין מַזָּל לְיִשְׂרָאֵל. וְאַף עַל גַּב דְּאִתְיְלִיד בְּרֵישׁ שַׁעֲתָא, וְקִלְקֵל עוֹבָדוֹי, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָחֵית לֵיהּ מֵרֵישָׁא לְגוּפָא, לְמֶהֱוֵי בֵּינוֹנִי. וְאִי מְקַלְקֵל יַתִּיר בְּעוֹבָדוֹי, נָחֵית לֵיהּ לְסוֹפָא דְּכָל מַזָּל וּמַזָּל. וְהַאי אִיהוּ תְּלוּי בְּמַזָּל, וּמַזָּל רָכִיב עֲלֵיהּ וְשַׁלֵּיט עֲלֵיהּ. אֲבָל בְּזִמְנָא דְּנִשְׁמָתֵיהּ שַׁלֵּיט וְרָכִיב עַל מַזָּלָא, מַזָּלָא אִיהוּ טְפֵילָא לְרוֹכֵב עָלָיו.

וְאִם מַזָּלָא דְּאִיהוּ טְפֵלָה לְרוֹכֵב שַׁלֵּיט עֲלֵיהּ, אִיתְמַר בֵּיהּ (דברים כח) הַגֵּר אֲשֶׁר בְּקִרְבְּךָ יַעֲלֶה עָלֶיךָ מַעְלָה מָעְלָה וְאַתָּה תֵּרֵד מַטָּה מָטָּה הוּא יַלְוֶךָ וְאַתָּה לֹא תַלְוֶנּוּ הוּא יִהְיֶה לְרֹאשׁ וְאַתָּה תִּהְיֶה לְזָנָב. וְאִיתְּמַר עַל נִשְׁמָתֵיהּ וְרוּחֵיהּ, (שם) וְהָיוּ חַיֶּיךָ תְּלוּאִים לְךָ מִנֶּגֶד. וְאִם חָזַר בִּתְיוּבְתָּא, יַחְזְרוּן לֵיהּ רוּחֵיהּ וְנִשְׁמָתֵיהּ, וְאִתְקַיֵּים בֵּיהּ קְרָא דִּכְתִיב, (שם) וּנְתָנְךָ ה' לְרֹאשׁ וְלֹא לְזָנָב וְהָיִיתָ רַק לְמַעְלָה וְלֹא תִהְיֶה לְמָטָּה כִּי תִשְׁמַע אֶל מִצְוֹת ה' אֱלֹהֶיךָ. בְּמִצְוֹת זָכֵי לְרוּחָא, בְּאוֹרַיְיתָא זָכֵי לְנִשְׁמָתָא.

עַיְינִין יְרוֹקִין דְּסִטְרָא אָחֳרָא, מִדִּידוּ דְּאִתְמְשַׁךְ מִנֵּיהּ רָזָא דְּתוֹהוּ, דְּאִיהִי קַו יָרוֹק, קְלִיפָּא דֶּאֱגוֹזָא.

וּתְלַת קְלִיפִּין אִינּוּן, דְּאִתְחַזְיָין בְּעַיְינִין דְּסִטְרָא אָחֳרָא. תֹּהוּ גַּוּון יָרוֹק, קְלִיפָּא קַדְמָאָה דֶּאֱגוֹזָא. בֹּהוּ גַּוּון חִוָּור, קְלִיפָּא תִּנְיָינָא דֶּאֱגוֹזָא, וְאִיהוּ חִוָּורָא דְּעַיְינִין. חֹשֶׁךְ קְלִיפָּא תְּלִיתָאָה דֶּאֱגוֹזָא. בְּהוּ גַּוּון חִוָּור, קְלִיפָּא תִּנְיָינָא דֶּאֱגוֹזָא, וְאִיהוּ חִוָּורָא דְּעַיְינִין. חֹשֶׁךְ קְלִיפָּא תְּלִיתָאָה דֶּאֱגוֹזָא, וְאִיהוּ סוּמְקָא, כְּעֻשָּׁן דְּאַצְטְבַּע בְּסוּמְקָא דֶּאֱגוֹזָא, וְאִיהוּ סוּמָק חָשׁוּךְ. מָרָה אוּכְמָא, תְּהוֹם, וְאִיהוּ חֻלָּל דֶּאֱגוֹזָא, וְדָא אִיהִי לְבוּשָׁא דְּיֵצֶר הָרָע.

נָטֵיל מָרָה יְרוֹקָה בְּסִטְרָא דְּתוֹהוּ, וְעָבִיד צִיּוּרִין וְשִׁרְטוּטִין כְּפוּם חוֹבִין דִּבְנֵי נָשָׁא. כָּלְהוֹ צִיּוּרִין וְשִׁרְטוּטִין עָקִימִין, וְלָאו בְּאוֹרַח מֵישָׁר. וְכֵן חוֹטְמָא וַאֲנָפִין וְעַיְינִין, בְּכָל אֲתַר דְּיֵצֶר הָרָע חִוְיָא בִּישָׁא שַׁרְיָיא, אִיהוּ עָקִימָא, וְכָל צִיּוּרִין דִּילֵיהּ עָקִימִין.

נָטֵיל מָרָה סוּמְקָא מִסִּטְרָא דְּחשֶׁךְ, וְעָבִיד צִיּוּרִין וְשִׁרְטוּטִין. נָטֵיל מָרָה אוּכְמָא מִסִּטְרָא דִּתְהוֹם, דְּאִיהוּ חֻלָּל דֶּאֱגוֹזָא, וְעָבִיד צִיּוּרִין וְשִׁרְטוּטִין.

וְתָא חֲזֵי, תְּלַת קְטָרִין בְּבַר נָשׁ מִסִּטְרָא דְּדַכְיוּ, וְאִינּוּן נַפְשָׁא רוּחָא וְנִשְׁמָתָא. נֶפֶשׁ, נָטֵיל עַפְרָא וּמַיָּא וְאֶשָׁא וְרוּחָא. הַאי נֶפֶשׁ סְטָא לְיַמִּינָא, וְנָטֵיל מַיָּא כָּלִיל בְּפוּמָא דְּאַרְיֵה, וְעָבִיד

צִיּוּרִין. וְהַהִיא מַיָּא דְּנָטֵיל, אִיהוּ מְמוֹחָא, וְאִתְפְּלַג לְאַרְבַּע מוֹחִין. וְרָזָא דְמִלָּה (בראשית ב) וּמִשָּׁם יִפָּרֵד וְהָיָה לְאַרְבָּעָה רָאשִׁים. אִינּוּן גִּיחוֹן פִּישׁוֹן פְּרָת חִדֶּקֶל.

וּבְזִמְנָא דְּיֵיתֵי מְשִׁיחָא, כָּל חַד וְחַד מֵאֲבָהָן, אַחֲזֵי פְּעוּלָתֵיהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שם א) תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ, דְּאִיהוּ חַיְתוֹ אָרֶץ, אַפֵּיק זַרְעָא דִילֵיהּ, כָּל חַד בְּיִחוּסֵיהּ. וְדָא זַרְעָא דְיִצְחָק, דְּאִיהוּ נֶפֶשׁ חַיָּה, דְּאִינּוּן מִינָהּ, וְזַרְעָא דִילָהּ בְּאוּמָּה דָּא, זַרְעָא דְּאִינּוּן עַמֵּי הָאָרֶץ, דְּחַיָּה דְּאִיהִי שׁוֹר, דַּרְגָּא דְיִצְחָק.

(שם) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִשְׁרְצוּ הַמַּיִם, אִלֵּין מָארֵיהוֹן דְּחָכְמָה, דְּאִיהִי נֶפֶשׁ חַיָּה, דְּאִינּוּן כְּנוּנִין דְּמִתְרַבְּיִן בְּיַמָּא דְאוֹרַיְיתָא. וְאִינּוּן מִסִּטְרָא דְּאַרְיֵה דְּיַמָּא, דְּאִיהוּ כְּשֵׁר בַּיָּם. דְּאַרְיֵה דְּסִטְרָא אַחֲרָא אִיהוּ פָּסוּל בְּיַבֶּשְׁתָּא, וְאַרְיֵה דְּיַמָּא אִיהוּ לְיִמְינָא, דְּאַבְרָהָם, וּבֵיהּ הָרוֹצֶה לְהַחְכִּים יַדְרִים.

וְעוֹף יְעוֹפֵף עַל הָאָרֶץ עַל פְּנֵי רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם, וְדָא פְּנֵי נָשֶׁר אִלֵּין זַרְעָא דְיַעֲקֹב, דְּאִינּוּן מָארֵי פִּקּוּדֵי דְאוֹרַיְיתָא.

(שם) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקָּווּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מָקוֹם אֶחָד וְתֵרָאֶה הַיַּבָּשָׁה, הַיַּבָּשָׁה, דָּא אָדָם דְּאִתְנְטֵיל מֵד' סִטְרִין דְּעַפְרָא. כַּד אִתְקַיַּים בָּהּ, יַבָּשָׁה הָאָרֶץ מִמֵּי טוֹפָנָא, יִפָּקוּן מִן גָּלוּתָא. וְרָזָא דְמִלָּה וַיְהִי כֵּ"ן, דְּאִיהוּ שִׁבְעִין שְׁנִין.

בְּיוֹמָא קַדְמָאָה, עָבִיד עֲבִידְתֵּיהּ לְאַנְהָרָא לוֹן, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שמות י) וּלְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָיָה אוֹר. וְעוֹד (שם יג) וַה' הוֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם וְגו', כְּנַוְונָא דְמַצְרַיִם. בְּיוֹמָא תִנְיָנָא, וִיהִי מַבְדִּיל, אַפְרֵישׁ לְיִשְׂרָאֵל מִנַּיְיהוּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב וְלֹא קָרַב זֶה אֶל זֶה כָּל הַלָּיְלָה.

בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה, אַעֲבַר לוֹן בְּיַמָּא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקָּווּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מָקוֹם אֶחָד וְתֵרָאֶה הַיַּבָּשָׁה. כְּתִיב הָכָא וְתֵרָאֶה הַיַּבָּשָׁה, וּכְתִיב הָתָם (שמות יד) וַיָּשֶׂם אֶת הַיָּם לֶחָרָבָה.

אוֹר דְּיוֹמָא קַדְמָאָה, מִינֵיהּ נָהֲרִין שִׁמְשָׁא וְסִיהֲרָא, בְּיוֹמָא רְבִיעָאָה. וַעֲלַיְיהוּ אִתְּמַר, (שם יג) וַה' הוֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם בְּעַמּוּד עָנָן לַנְחוֹתָם הַדֶּרֶךְ וְלַיְלָה בְּעַמּוּד אֵשׁ לְהָאִיר לָהֶם.

יוֹמָא תִנְיָינָא, בֵּיהּ אִתְבְּרֵי יַמָּא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית א) יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמָּיִם. וְיוֹם חֲמִישָׁאָה, מִינֵיהּ אַפֵּיק נוּנֵי יַמָּא. דִּכְמָה דִּמְאוֹרוֹת דְּיוֹמָא רְבִיעָאָה תַּלְיָין בְּיוֹמָא קַדְמָאָה, הָכֵי נוּנִין דְּיוֹמָא חֲמִישָׁאָה תַּלְיָין בְּיוֹמָא תִנְיָינָא. יוֹמָא תְּלִיתָאָה, אִיהוּ כָּלִיל מִכֹּלָּא, אִיהוּ דַרְגָּא דְיַעֲקֹב, דְּאִיהוּ נִשְׁרָא, כְּלִילָא מִמַּיָּא וְאֶשָּׁא. וְיוֹמָא שְׁתִיתָאָה, בֵּיהּ תַּלְיָיא, וּבֵיהּ אִתְבְּרֵי אָדָם, מֵהַהוּא עַפְרָא דְיוֹמָא תְּלִיתָאָה.

יוֹמָא קַדְמָאָה אַבְרָהָם, דְּדַרְגֵּיהּ חֶסֶד, לְקִבְלֵיהּ הוּא נָצַח, וְאַהֲרֹן כַּהֲנָא נָהֵיר אַנְפּוֹי כְּשִׁמְשָׁא, אִיהוּ לְקִבְלֵיהּ, יוֹמָא רְבִיעָאָה, דָּא בְּדָא תַּלְיָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים טז) נְעִימוֹת בִּימִינְךָ נֶצַח.

יוֹמָא תִנְיָינָא יִצְחָק, דְּדַרְגֵּיהּ גְּבוּרָה, לְקִבְלֵיהּ יוֹמָא חֲמִישָׁאָה, דְּאִיהוּ הוֹד, דַּרְגָּא דְּדָוִד.

יוֹמָא תְּלִיתָאָה יַעֲקֹב, לְקִבְלֵיהּ יוֹמָא שְׁתִיתָאָה, שְׁלֹמֹה, דְּדַרְגֵּיהּ יְסוֹד, דְּאִיהוּ שָׁלוֹם ה', וַעֲלֵיהּ אִיתְמַר (במדבר כה) הִנְנִי נוֹתֵן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שָׁלוֹם.

יוֹם שַׁבָּת, מַלְכוּת, דַּרְגָּא דְּבֶן י"ה, דְּאִיהוּ ו'. דְּמַהֲלַךְ חֲמֵשׁ מְאָה שְׁנִין, דְּאִינּוּן חָמֵשׁ סְפִירוֹת, מָטֵי לִיסוֹד, לְאִתְחַבָּרָא בָּהּ'. וְיוֹם שַׁבָּת אִיהוּ מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, דְּדַרְגֵּיהּ בִּינָה.

וְיוֹם שַׁבָּת כְּלִיל כֹּלָּא, כְּגַוְונָא דָּא, (בראשית ב) וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, דָּא יוֹמָא קַדְמָאָה. מְלַאכְתּוֹ, דָּא יוֹמָא רְבִיעָאָה. וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, דָּא יוֹמָא תִנְיָינָא, מִכָּל מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה, דָּא יוֹמָא חֲמִישָׁאָה, דְּבֵיהּ אִתְחָרַב בֵּי מַקְדְּשָׁא, וְלָא הֲוָה בְּנְיָינָא בֵּיהּ בְּאֶלֶף חֲמִישָׁאָה. וַיְקַדֵּשׁ אוֹתוֹ, דָּא יוֹמָא תְּלִיתָאָה, כִּי בוֹ שָׁבַת מִכָּל מְלַאכְתּוֹ, דָּא יוֹמָא שְׁתִיתָאָה.

אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת, דָּא גוּפִין לְנִשְׁמָתִין דְּרִשְׁעַיָּיא. דִּלָּא בָּעָא לְמֶעְבַּד לוֹן גּוּפִין, דְּאָזְלִין כָּלְהוֹ נָע וָנָד. וְדָא רָזָא (משלי יא) יַד לְיַד לֹא יִנָּקֶה רָע.

וְשַׁבָּת דְּכָלְהוֹ, נַיְיחָא דְּכָלְהוֹ, יְהֵא מֹשֶׁה. דְּאִיהוּ דּוּגְמַת בֶּן י"ה, דְּבַת זוּגֵיהּ מַלְכוּת, שַׁבָּת. שַׁבָּת וַדַּאי, דַּעֲלָה אִתְמַר (תהלים קג) וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה, דְּאִיהוּ מְלַאכוֹת דְּאַדְכֵּיר בְּיוֹמָא דְשַׁבַּתָּא.

וְלָא כְמָא דְּחָשְׁבִין טִפְּשִׁין, דִּקּוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד עֲבִידְתָּא, אוֹ טָרַח לְמֶעְבַּד עֲבִידְתֵּיהּ, וְנָח בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה, כְּבַר נָשׁ דְּטָרַח בַּעֲבִידְתֵּיהּ, וּלְבָתַר דְּסַיֵּים נָח. חַס וְשָׁלוֹם, אֶלָּא בְּכָל זִמְנָא דְּשַׁכְינְתָּא אִיהִי בְּגָלוּתָא, אִתְמַר בַּהּ (בראשית ח) וְלֹא מָצְאָה הַיּוֹנָה מָנוֹחַ, דְּלָא אִשְׁתְּכַח צַדִּיקָא, דְּיֵהֵא לָהּ נַיְיחָא בֵּיהּ.

וְנַיְיחָא דִילָהּ, אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא, דְּנַחְתַת בְּהוֹן, כְּגוֹן אַבְרָהָם וְאַהֲרֹן וְזַרְעַיְיהוּ. יִצְחָק וְדָוִד וְזַרְעַיְיהוּ. יַעֲקֹב וּשְׁלֹמֹה וְזַרְעַיְיהוּ. וַעֲלַיְיהוּ אִתְמַר, (בראשית ב) וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי, וַיְקַדֵּשׁ אוֹתוֹ. יוֹמָא דְּכָלְהוֹ, נַיְיחָא דְּכָלְהוֹ.

יוֹם הַשְּׁבִיעִי, מֹשֶׁה, כְּלִיל כָּלְהוֹ, בֵּיהּ נָח שְׁכִינְתָּא מִכָּלְהוֹ, וְדָא אִיהוּ וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, שְׁבִיתָה דֵּאלֹהִים וַדַּאי, דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא, וְלָא אֲמַר וַיִּשְׁבֹּת ה', דְּאִימָּא אִיהוּ דְּטָרְחָא בְּבִנְיָן, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיה נ) וּבְפִשְׁעֵיכֶם שֻׁלְּחָה אִמְּכֶם.

וּבְגִין דָּא ד' יְסוֹדִין, כָּל חַד עָבִיד עֲבִידְתֵּיהּ, חַד אַרְיֵה, וְהָא אִיתְמַר. תִּנְיָנָא שׁוֹר, סוּמְקָא כְּוַורְדָא, סָטָא לִשְׁמָאלָא, נָטַל גַּוְון אֶשָׁא וְעָבִיד צִיּוּרִין וְשִׁרְטוּטִין וְאַתְרֵיהּ בְּלִבָּא.

נָשֵׁר, אַתְרֵיהּ בְּגוּפָא, נָטַל רוּחָא כְּלִילָא בְּפוּמָא, סָטָא לַאֲחוֹרָא, וְנָטַיל גַּוְון חַד מִסִּיהֲרָא, סָטָא לְקַמֵּיהּ, וְנָטַל גַּוְון חַד מִשִּׁמְשָׁא, סָטָא לְיַמִּינָא וּשְׂמָאלָא וְנָטַיל תְּרֵין גְּוונִין מִנַּיְיהוּ, אִשְׁתְּכַח כָּלִיל מִכָּל גְּוונִין. וְהַאי אִיהוּ נִשְׁרָא רַבְרְבָא, מָארֵי דְנוֹצָה, רַב גַּדְפִּין, כָּל גְּוונִין בֵּיהּ אִתְחָזְיָין.

אָדָם סָטָא לְעֵילָא, וְשָׁרְיָיא בְּדִיוּקְנָא דְּאַנְפִּין, וּרְשִׁים תַּמָּן דְּיוּקְנָא דְּכָלְהוֹ חֵיוָן, וְאִתְלַבַּשׁ בְּכָלְהוֹ, וְאִתְחֲזֵי דְּיוּקְנֵיהּ בְּהוּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (יחזקאל א) וּדְמוּת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם וּפְנֵי אַרְיֵה אֶל הַיָּמִין לְאַרְבַּעְתָּם וּפְנֵי שׁוֹר מֵהַשְּׂמֹאל לְאַרְבַּעְתָּן וּפְנֵי נֶשֶׁר לְאַרְבַּעְתָּן. וּרְשִׁים בְּהוֹן צִיּוּרִין וּגְוונִין דְּאַנְפִּין, וְשַׁרְטוּטִין דְּמַצְחָא.

בְּהוֹן רְשִׁים תְּלָתִין וּתְרֵין שְׁבִילִין, דְּאִינּוּן נְתִיבוֹת פְּלִיאוֹת חָכְמָה. וְכוּלְהוּ אִתְכַּסְיָין בִּתְלָתִין וּתְרֵין, בֵּין אַנְפִּין וְגַדְפִּין דְּחֵיוָן, דְּשֵׁשׁ עֶשֶׂר אַנְפִּין אִינּוּן לְאַרְבַּעְתָּן לְד' חֵיוָן, וְשֵׁשׁ עֶשֶׂר גַּדְפִּין סָלְקִין ל"ב. הָכֵי אִינּוּן שַׁרְטוּטִין דְּמַצְחָא, וְשַׁרְטוּטִין דְּעַיְינִין.

תְּלַת עֶשֶׂר גְּוונִין אִינּוּן בְּצִיּוּרִין דְּאַנְפִּין דְּקַו הַמִּדָּה. וְכוּלְהוּ גְּוונִין אָזְלִין בְּקַו הַמִּדָּה, בְּאוֹרַח קְשׁוֹט, וְכוּלְהוּ רְשִׁימִין בְּוא"ו. תְּרֵין וּתְלָתִין שְׁבִילִין מְצוּיָירִין בְּיו"ד ה"א ה"א.

תְּרֵין עֶשֶׂר גְּוונִין, דְּתְלַת חֵיוָן, דְּאִינּוּן ו"ו, וּדְמוּת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם, א דְּמִתְלַבַּשׁ בְּהוֹן וְאִיתְכַּסֵּי בְּהוֹן. ו' לְתַתָּא, ו' לְעֵילָא. ו' לְעֵילָא, שִׁית גְּוונִין עִילָּאִין. ו' לְתַתָּא, שִׁית גְּוונִין תַּתָּאִין. בְּשִׁית גְּוונִין עִילָּאִין פָּרַח לְגַבֵּי עֵילָא. וּבְשִׁית גְּוונִין תַּתָּאִין פָּרַח לְגַבֵּי תַּתָּא.

וְרָזָא דְמִלָּה, (ישעיה ו) בִּשְׁתַּיִם יְכַסֶּה פָּנָיו וּבִשְׁתַּיִם יְכַסֶּה רַגְלָיו וּבִשְׁתַּיִם יְעוֹפֵף, אִלֵּין אִינּוּן דְּיוּקְנִין, דְּאִתְלַבַּשׁ בְּהוֹן א' עִלָּאָה, דְּאִיהוּ תִּפְאֶרֶת. אָדָם, יו"ד ה"א וא"ו ה"א. אִלֵּין אִינּוּן נְתִיבִין דְּחָכְמָה, נָתִיב לֹא יְדָעוֹ עַיִט, א', דְּאִיהוּ אָדָם, עֲלֵיהּ אִתְּמַר בְּמוּפְלָא מִמְּךָ אַל תִּדְרֹשׁ וּבְמִכּוּסֶּה מִמְּךָ אַל תַּחְקֹר. דְּאִיהוּ דְּאִתְעַטַּר בִּגְוונִין דְּאִינּוּן ו"ו, וְאִיהוּ לָא אִתְגַּלְיָיא, עֲלֵיהּ אִיתְּמַר (דברים ד) כִּי לֹא רְאִיתֶם כָּל תְּמוּנָה.

וְאִית לְתַתָּא דְּמוּת אָדָם, וְלֹא אָדָם. עֲלֵה אִתְּמַר (במדבר יב) וּתְמוּנַת ה' יַבִּיט וְדָא נָפֵשׁ הַשֹּׂכְלִית, מִסִּטְרָא דְּמַלְכוּת, דְּרְשִׁים כָּל גְּוונִין אִלֵּין, וְאִיהִי אִתְקְרִיאַת יו"ד ה"א וא"ו ה"א, וְדָא אִיהוּ מַ"ה לְמַטָּה.

רוּחַ רְשִׁים רְשִׁימִין בְּמַלְאָכַיָּיא, דְּאִינּוּן ד', מִיכָאֵ"ל גַּבְרִיאֵ"ל נוּרִיאֵ"ל רְפָאֵ"ל. וְסָלֵיק לְעֶשֶׂר, דְּאִינּוּן: אֶרְאֶלִי"ם. שְׂרָפִים. חַשְׁמַלִּים. שִׁנְאַנִּים. תַּרְשִׁישִׁים. אוֹפַנִּים. אֱלֹהִים. אִישִׁים. חַיּוֹת. בְּנֵי אֱלֹהִים.

וְכָלְהוֹ מִתְלַבְּשִׁין וְנָהֲרִין בִּגְוונִין דְּאַנְפִּין. דִּגְוונִין אִינּוּן לְבוּשִׁין לְאִינּוּן מַלְאָכִין, כְּגוּפָא דְּמִתְלַבַּשׁ בִּלְבוּשִׁין. וְאִינּוּן אַחְזָיִין דְּיוּקְנִין בִּלְבוּשִׁין, לְנְבִיאָה. וְרוּחָא דְאִיהוּ תִּפְאֶרֶת, רְכִיב

בְּמַלְאָכַיָּיא, בְּרוּחָא דְּאִיהוּ רְכִיב בְּגוּפָא, וְרָזָא דְּמִלָּה, (חבקוק ג) כִּי תִרְכַּב עַל סוּסֶיךָ מַרְכְּבוֹתֶיךָ יְשׁוּעָה.

נִשְׁמָתָא אִיהִי מִסְטָרָא דְּבִינָה, וַעֲלָהּ שַׁרְיָיא מַחֲשָׁבָה דְּלֵית לָהּ סוֹף. וּבָהּ, לֵית דְּמָיוֹן, וְלֵית צוּרָה, וְלֵית דְּיוּקְנָא. בְּגִין דְּאִיהִי עָלְמָא דְּאָתֵי. וְלֵית בָּהּ לָא גּוּפָא, וְלָא דְּיוּקְנָא, כְּמָה דְּאוֹקְמוּהָ מִכָּל מָקוֹם, הָעוֹלָם הַבָּא אֵין בּוֹ לֹא גּוּף וְלֹא גִּוָּיָה. וְנִשְׁמָתָא אִתְלְבַּשׁ בְּכוּרְסְיָא, דְּאִיהוּ אָדָם דִּבְרִיאָה, וּבְאַרְבַּע סִטְרִין דִּילְהוֹן. תַּמָּן אִיתְמַר, (דברים ד) כִּי לֹא רְאִיתֶם כָּל תְּמוּנָה, דְּעָלָה אִיתְמַר (ישעיה סד) עַיִן לֹא רָאֲתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ.

וּבְהַאי מַחֲשָׁבָה, הֲווֹ מְצַיְירִין כָּל נְבִיאַיָּא, כָּל דְּמְיוֹנִין וְכָל צִיּוּרִין לְתַתָּא מִינָהּ. וּלְעֵילָּא מִינָהּ לָא תָּפְסִין צִיּוּר כְּלַל. בָּהּ לֹא הֲווֹ יְכִלִין לְמִתְפַּס צִיּוּר וְלָאו גַּוְונִין כְּלָל. כָּל שֶׁכֵּן לְעֵילָּא מִינָהּ.

וְצָרִיךְ לְאַחְזָרָא לְמִלָּה קַדְמָאָה. עַיְינִין יְרוֹקִין דְּסִטְרָא דְּדַכְיָיא, רַחֲמִים אִינּוּן מִסִּטְרָא דְּת"ת, וִירוֹקָא דִּילְהוֹן מִסִּטְרֵיהּ. אִיהוּ נְהִיר בִּנְהוֹרָא דְּאֶבֶן מַרְגָּלִית.

דִּבְגִין דָּא אִתְקְרִיאוּ סְפִירָן סְפִירוֹת, דְּנָהֲרִין גְּוָונִין דִּילְהוֹן כְּסַפִּירִים יַקִּירִין, וְלָא כְּסַפִּירִים דְּאִינּוּן פְּסוֹלוֹת דְּעָלְמָא שְׁפָלָה, אֶלָּא כְּאַבְנִין יַקִּירִין וּמַרְגָּלָן דְּגַנְתָּא דְּעֵדֶן, דִּנְהוֹרָא דִּילְהוֹן מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹפוֹ. וְאִלֵּין אִינּוּן סְפִירָן דְּנָהֲרִין לְבַר נָשׁ בְּאוֹרַיְיתָא כּוֹלָּא, עַד דְּלֵית שִׁיעוּרָא.

דְּאִית מַרְגָּלָן וְאַבְנִין יַקִּירִין, דְּאִינּוּן מִנִּשְׁמָתָא וְרוּחָא וְנַפְשָׁא, דְּכָרְסְיָיא יְקָרָא, וּמַלְאָכַיָּא, וְד' סִטְרֵי עָלְמָא. נְהוֹרָא דְּאִלֵּין מַרְגָּלָן אִית לֵיהּ שִׁיעוּרָא, וְאִית לֵיהּ רֵישָׁא וְסוֹפָא. אֲבָל לְנְהוֹרָא דְּנִשְׁמָתָא וְרוּחָא וְנַפְשָׁא דְּאִינּוּן בְּאוֹרַח אֲצִילוּת, מִבִּינָה וְתִפְאֶרֶת וּמַלְכוּת, לֵית לֵיהּ שִׁיעוּרָא.

וְאִלֵּין אִינּוּן בְּאוֹרַח אֲצִילוּת, אֲבָל אֲחֲרָנִין, אִיתְמַר בְּהוֹן סַפִּיר גִּיזְרָתָם, כְּמָה דְּאוֹקְמוּהָ קַדְמָאֵי, כָּל הַנְּשָׁמוֹת גְּזוּרוֹת מִכִּסֵּא הַכָּבוֹד.

וְכָל אִלֵּין גְּוונִין נְהִירִין בְּעַיְינִין דְּגוּפָא דְּגַן עֵדֶן. וּבְהוֹן שַׁבָּחַת אוֹרַיְיתָא לְשִׁכְינְתֵּא. וּמִשֶּׁה בְּגִין דְּאִתְלַבַּשׁ בְּהַהוּא גּוּפָא דְּגַנְתָּא דְּעֵדֶן דִּלְתַתָּא, אִיתְמַר בֵּיהּ (שמות לד) וַיִּירְאוּ מִגֶּשֶׁת אֵלָיו.

וּבְגַן עֵדֶן דִּלְעֵילָּא אִיתְמַר בֵּיהּ, (שם לג) וּפָנַי לֹא יֵרָאוּ, דְּאַף עַל גַּב דְּבָכָל אֲתַר אִיהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אִית אֲתַר דְּאִתְגַּלְיָיא בֵּיהּ, וַאֲתַר דְּלָא אִתְגַּלְיָיא בֵּיהּ כָּל כַּךְ. וְדָא אִיהוּ רָזָא דְּאַסְפַּקְלַרְיָא הַמְאִירָה, וְאַסְפַּקְלַרְיָא שֶׁאֵינָהּ מְאִירָה.

כְּגַוונָא דָא אִית בְּאוֹרַיְיתָא כַּמָּה לְבושִׁין, כַּמָּה אַנְפִּין, דְּאִתְקְרִיאוּ פָּנִים הַנִּרְאִים, וּפָנִים דְּאֵינָם נִרְאִים. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא אִתְגְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא, אֶלָּא לְכָל חָדָא כְּפוּם עוֹבָדוֹי, וּכְפוּם נִשְׁמָתֵיהּ וְרוּחֵיהּ וְנַפְשֵׁיהּ מֵאֲתַר דְּאִתְגְּזָרוּ.

עַיְינִין אִינוּן כְּגַוונָא דְּגַלְגַּל, דְּמַגַלְגַּל עִיגּוּלִין מִסְטָרָא דְמַיִם. וְדָא אִיהוּ רָזָא דְּגַלְגַּלִים. וְאִזְלִין בְּקַו הַמִּדָּה, בַּאֲרִיכוּ דִּילְהוֹן, בַּעֲמִיקוּ דִּילְהוֹן.

וְרָזָא דְמִלָּה (ישעיה מ) מִי מָדַד בְּשָׁעֲלוֹ מָיִם. וְאִינוּן ה' מְדוּדִים מָדַד בָּהּ, כְּגוֹן זֶה:: וְאִינוּן אָ א ו א אֵ כְּיצַד, מִי מָדַד

בְּשָׁעֲלוֹ מַיִם ז אָ. וְשָׁמַיִם בַּזֶּרֶת תִּכֵּן אֵ. וְכָל בַּשְׁלִישׁ עֲפַר הָאָרֶץ א. וְשָׁקַל בַּפֶּלֶס הָרִים א. וּגְבָעוֹת בְּמֹאזְנַיִם אָ.

וְאִינוּן ו', קַו דְּנָפֵיק מִן הַמִּדָּה דְּאִיהִי י', וּמַדִּיד ה' מְדוֹדִין בָּהֶם, בְּחָמֵשׁ סְפִירָאן דִּכְלִילָן בָּהּ' תַּתָּאָה. וַדַּאי י' דִּילָהּ, אִיהִי מִדָּה דִּילָהּ.

וְאִינוּן ד' גְּוונִין דְּעֵינָא, מָדַד בְּהוֹן לְד' סִטְרִין. וְקַו אִיהוּ ו', גַּלְגַּל דְּאִיהוּ י' עִם ו' אִתְעֲבִיד גְּלְגּוּ"ל. דְּסָלִיק לְחוּשְׁבַּן ע"ב.

כַּד גַּלְגַּל דְּעֵינָא אִתְהַפַּךְ בְּקַו דְּאִיהוּ ו', וּמִתְהַפַּךְ עֵינָא בֵּיהּ לְחִוָּורָא, אִתְגְּלְיָיא בֵּיהּ דְּאִיהוּ גְּלְגּוּל דִּילֵיהּ, מִזְּמְנָא קַדְמָאָה מִסְטָרָא דְּחֶסֶד. וְאִם יִתְעַסֵּק בְּאוֹרַיְיתָא, חַכִּים יְהֵא, מִסְטָרָא דְּיָמִינָא, בְּגִין דְּתַמָּן אִתְמָר בָּהּ, הָרוֹצֶה לְהַחְכִּים יַדְרִים.

וְאִי לָא יִתְעַסַּק בְּאוֹרַיְיתָא, יְהֵא חַכִּים בְּמִלִּין, לְצַיֵּיר בִּידֵיהּ כַּמָּה צִיּוּרִין, דְּכַמָּה מְלָאכוֹת, אַף עַל גַּב דְּלָא אוֹלִיפוּ לֵיהּ בְּהַאי עָלְמָא. דְּמַאן דְּלָא עָבִיד מִלּוֹי מִלְּבוֹי וּמִמַּחֲשַׁבְתֵּיהּ עַד דְּאוֹלִיפוּ לֵיהּ, הַאי לָאו אִיהוּ בְּגַלְגּוּלָא דָּא כְּלַל.

וְכַד גַּלְגַּל דְּעֵינָא אִתְהַפַּךְ לְשִׁמָאלָא בַּאֲדִימוּ, דְּשַׁלִּיט עַל גְּוונִין אָחֳרָנִין, אִיהוּ מִזְּמְנָא תִּנְיָינָא גְּלְגּוּלָא דִּילֵיהּ. וְהַאי יְהֵא עָתִיר בְּלָא טוֹרַח וּבְלָא מַזָּל וַעֲלֵיהּ אִיתְמַר הָרוֹצֶה לְהַעֲשִׁיר יַצְפִּין. וְיִתְקָרֵב בַּר נָשׁ לְגַבֵּיהּ, דְּוַותְּרָן יְהֵא בְּמָמוֹנֵיהּ, בְּגִין דְּלָא טָרַח בֵּיהּ, דְּהַהוּא דְּטָרַח בְּמָמוֹנֵיהּ לָא תִּתְקָרֵיב לְגַבֵּיהּ, דְּקַמְצָן יְהֵא.

וְכַד גַּלְגַּל דְּעֵינָא אִתְהַפַּךְ לְיָרוֹקָא, דְּשַׁלִּיט עַל כָּל גְּוונִין. דָּא אִיהוּ בְּגַלְגּוּלָא תְּלִיתָאָה. וְיֵהֵא חַכִּים בְּאוֹרַיְיתָא, וְעָתִיר בְּמָמוֹנָא דְּלָא טָרַח בֵּיהּ. דָּא אִיהוּ שְׁלִים מִכֹּלָּא, מִסְטָרָא דְיַעֲקֹב, דְּאִיתְמַר בֵּיהּ (בראשית כה) וְיַעֲקֹב אִישׁ תָּם. (איוב לג) הֵן כָּל אֵלֶּה יִפְעַל אֵל פַּעֲמַיִם שָׁלֹשׁ עִם גָּבֶר.

וּכְעָן צָרִיךְ לְפָרְשָׁא, מָאן אִיהוּ עַיִן דְּאִתְגַּלְגֵּל בְּגַלְגּוּלָא דִּתְלַת גְּוונִין, אִלֵּין אָדָם קַדְמָאָה דְּסִטְרָא דַּכְיָיא, דְּאִית אָדָם אוֹחֳרָא מִסְטָרָא דְּמָסָאֲבוּ. וְלָא עוֹד, אֶלָּא תְּלַת אָדָם אִינוּן: אָדָם דִּבְרִיאָה, אָדָם דִּיצִירָה, אָדָם דַּעֲשִׂיָּה, מִסְטָרָא דְּדַכְיוּ. וְאִית אָחֳרָא מִסְטָרָא דְּמָסָאֲבוּ, דְּאִיהוּ

אָדָם בְּלִיַּעַל, אִישׁ אָוֶן, יֵצֶר הָרָע. אָדָם טוֹב, יֵצֶר הַטּוֹב. דְּהָכֵי אוֹקְמוּהָ קַדְמָאִין, (קהלת ז) גַּם אֶת זֶה לְעֻמַּת זֶה עָשָׂה הָאֱלֹהִים.

וּכְעָן צָרִיךְ לְפָרֵשׁ אָדָם דְּסִטְרָא דַכְיָא. תָּא חֲזֵי, כַּד אִתְלַבַּשׁ אָדָם דְּדַכְיוּ, בְּאַבְרָהָם, אִתְלַבֵּן בֵּיהּ. וּבְיִצְחָק אִצְטָרִיךְ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (זכריה יג) וּצָרַפְתִּים כִּצְרֹף אֶת הַכֶּסֶף וּבְחַנְתִּים כִּבְחֹן אֶת הַזָּהָב. בְּיַעֲקֹב, אַחֲזֵי דְיוֹקְנֵיהּ, וְעָבִיד תּוֹלְדִין.

וְהַאי אַמַּאי. אֶלָּא לְיֵצֶר הַטּוֹב וּלְיֵצֶר הָרָע, דְּאִינּוּן אָדָם טוֹב אָדָם רָע, מַנֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא תְּלַת פְּקוּדִין. עֲבוֹדָה זָרָה. גִּלּוּי עֲרָיוֹת. וּשְׁפִיכוּת דָּמִים. עֲבוֹדָה זָרָה, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית ב) וַיְצַו ה' אֱלֹהִים עַל הָאָדָם לֵאמֹר. וְאָמְרוּ מָארֵי מַתְנִיתִין, לֵית צַו אֶלָּא עֲבוֹדָה זָרָה. עַל הָאָדָם, זֶה שְׁפִיכוּת דָּמִים. לֵאמֹר, זֶה גִּלּוּי עֲרָיוֹת.

וּבְצִוּוּי דָּא הֲווֹ כַּחֲדָא יֵצֶר הַטּוֹב וְיֵצֶר הָרָע. לְבָתַר דַּעֲבַר יֵצֶר הָרָע עַל צִוּוּי דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, גָּזַר עָלֶיהָ מִיתָה. אֲמַר, מָה אַעֲבֵד, אִם אֲנָא אֵימוּת אִיהוּ נָטֵיל עֶבֶד אָחֳרָא. דְּיֵצֶר הָרָע אִיהוּ עֶבֶד, וּבַת זוּגֵיהּ שִׁפְחָה, וְאַתְרֵיהּ יְרֵית לֵיהּ הַהוּא עֶבֶד.

מָה עָבַד, אָזַל אִיהוּ וְאִתְּתֵיהּ, לְפַתָּאָה לְאָדָם וּלְאִתְּתֵיהּ דְּסִטְרָא טָבָא. בַּת זוּגֵיהּ דְּיֵצֶר הָרָע לִילִית, פַּתֵּי לְאָדָם דְּאִיהוּ יֵצֶר הַטּוֹב, וּבְגִינָהּ אִיתְּמַר (שם ג) הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתָּ עִמָּדִי הִיא נָתְנָה לִי מִן הָעֵץ. וְיֵצֶר הָרָע פַּתֵּי לְחַוָּה, וְגָרְמוּ לוֹן מָוֶת.

בְּגִין דָּא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַפְּשִׁיט לְאָדָם דְּאִיהוּ יֵצֶר הַטּוֹב מִגּוּפֵיהּ בְּגַן עֵדֶן וּמְמַלְּבּוּשׁוֹי, לֵיהּ וּלְאִתְּתֵיהּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שם) וַיֵּדְעוּ כִּי עֵרֻמִּים הֵם. וְגֵירַשׁ לוֹן מִגַּן עֵדֶן, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שם) וַיְגָרֶשׁ אֶת הָאָדָם. אֶת, בַּת זוּגֵיהּ עִמֵּיהּ.

וְנָחֵית לוֹן לְשָׁבַע אַרְעִין, דְּאִינּוּן: גֵּיא. נְשִׁיָּה. צִיָּה. אַרְקָא. אֶרֶץ. אֲדָמָה. תֵּבֵל. עֲבַד תְּיוּבְתָּא, הֲוָה מְצַפְצֵף וְעוֹלֶה. וְעִם כָּל דָּא הֲוָה עָרוֹם בְּלָא לְבוּשׁ הַהוּא וְאִתְּתֵיהּ.

מָה עָבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אַיְיתֵי לֵיהּ בְּגִלְגּוּלָא בְּאַבְרָהָם, וּלְאִנְתְּתֵיהּ בְּשָׂרָה. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הֲוָה מְלַבֵּן לֵיהּ בְּכוּרָא דְכַסְפָּא, דְּאִיהוּ מְעוֹרָב בַּאֲבָרָא, דְּאִיהוּ עוֹפֶרֶת, מִיָּד דְּאַרְמֵי לֵיהּ בְּנוּרָא, אִתְלַבְּנָא כַּסְפָּא, וַאֲפֵיקַת זוּהֲמָא, דְּאִיהוּ עוֹפֶרֶת לְבַר, וּכְגַוְונָא דָּא אִתְלַבֵּן אָדָם בְּאַבְרָהָם. וְאַפֵּיק מִנֵּיהּ זוּהֲמָא לְבַר, וְדָא יִשְׁמָעֵאל, דְּאִיהוּ זוּהֲמָא דְּהַטְיָל חִיוָיָא בְּחַוָּה.

לְבָתַר אִתְגַּלְגַּל בְּיִצְחָק, בַּת זוּגֵיהּ דְּאָדָם, וְאִסְתַּמַּק בְּנוּרָא, וְאַפֵּיק זוּהֲמָא לְבַר, וְדָא עֵשָׂו. וְסוּמְקָא דִילֵיהּ כְּדָמָא דְשִׁחִיטָה. וּבְגִין דְּאִתְגַּלְגַּל נוּקְבָא בְּיִצְחָק, אִתְקְרֵי שְׂמאל נוּקְבָא. לְבָתַר עָאלוּ תַּרְוַוֵיהוּ בְּיַעֲקֹב וּבַת זוּגֵיהּ, וַאֲפֵיקוּ מִנֵּיהּ זַרְעָא. וְגוּוָנָא דִילֵיהּ הוּא יְרוֹקָא דִילֵיהּ דְּסַחֲרָא. וְדָא אִיהוּ (איוב לג) הֵן כָּל אֵלֶּה יִפְעַל אֵל פַּעֲמַיִם שָׁלֹשׁ עִם גָּבֶר.

עַיְינִין אוּכְמִין חֲשׁוֹכִין, תַּמָּן לֵילִית, דְּאִיהִי חֲשׁוֹכָא אֲפֵילָה, פְּתַיָא אוּכְמָא. וְעַיְינִין אוּכְמִין עֲקִימִין, וַדַּאי תַּמָּן שַׁבְתָּאי, דַּעֲלַיְיהוּ אִתְּמַר (משלי ג) מְאֵרַת ה' בְּבֵית רָשָׁע. דְּהַהוּא גַּוְונָא חֲשׁוּךְ, שַׁלִּיט עַל גַּוְונֵי אָחֳרָנִין.

וּלְמַאן דְּאִסְתַּכַּל בֵּיהּ לֵילִית אוֹ שַׁבְתָּאי בְּאִילֵּין עַיְינִין, מְאֵרָה וַעֲנִיּוּתָא וְכַפְנָא וּמוֹתָנָא יֵיתֵי. אִסְתַּמַּר מִנֵּיהּ, (שם ה) דְּרַגְלַיְיהוּ יֹרְדוֹת מָוֶת שְׁאוֹל צְעָדֶיהָ יִתְמְכוּ. וְכָל מַשָּׂא וּמַתָּן דְּעָבִיד בַּר נָשׁ קֻדָּם מָארֵי דְּעַיְינִין אִלֵּין, אִתְאֲבִיד.

וְצָרִיךְ בַּר נָשׁ דְּלָא יִשְׁתְּכַח בְּשָׁבְעָה קֻדְמֵיהּ בְּיוֹמִין דְּחוֹל, אֶלָּא בְּשַׁבָּת, דְּלֵית לֵיהּ שָׁלְטָנוּתָא עֲלֵיהּ וְאִם אִשְׁתְּכַח בְּיוֹמִין דְּחוֹל בְּשָׁבְעָה קֻדְמֵיהּ, וְאִסְתַּכַּל בֵּיהּ בְּעַיְינָא בִּישָׁא, לָא אִשְׁתְּזִיב מִנֵּיהּ מִמִּיתָה אוֹ מֵעוֹנִי. וְחוֹטְמָא וּפוּמָא וְאַנְפּוֹי דְּהַאי בַּר נָשׁ לָאו אִינּוּן עַל קָו הַיּוֹשֶׁר.

עַיְינִין אוּכְמִין שַׁפִּירָן, עַל קָו הַיּוֹשֶׁר, אִיהוּ מִסְטְרָא דְּשַׁבָּת, דְּאִיהִי בַּת עַיִן שַׁפִּירָא. עָלָה אִיתְּמַר, (שה"ש א) שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנָאוָה. הַאי אִיהוּ בִּדְיוֹקְנָא דְּשַׁבָּת, דְּאִיהוּ שָׁקוּל לְאוֹרַיְיתָא כּוּלָּהּ.

וּבְשַׁבָּת צָרִיךְ לְאַחֲזָאָה שׁוֹבְעָה, בְּהַפּוּכָא דְּשִׁפְחָה לֵילִית. וְצָרִיךְ בַּאֲתַר דַּעֲצִיבוּ דְּשַׁבְּתָאי, לְאַחֲזָאָה חֶדְוָה, בַּאֲתַר דַּחֲשׁוֹכָא. שְׂרָגָא. בַּאֲתַר דְּעִינּוּי, עֹנֶג. לְמֶעְבַּד תַּמָּן שִׁינּוּי בְּכֹלָּא.

דְּלֵילִית מָרָה אוּכְמָא, צַמָּאוֹן דְּלֵית בֵּיהּ מַיִם, דְּאִיהוּ (בראשית לז) הַבּוֹר רֵק אֵין בּוֹ מָיִם, אֲבָל נְחָשִׁים וְעַקְרַבִּים יֵשׁ בּוֹ. וּנְחָשִׁין וְעַקְרַבִּין דִּילֵּהּ אִינּוּן עֵרֶב רַב. יוֹסֵף דְּאִיהוּ בְּגוֹוָא, דָּא יִשְׂרָאֵל דְּאִינּוּן בְּגָלוּתָא דִּילֵּהּ, בְּהַהוּא בּוֹר.

וּמַאן דְּאוֹקִיר שַׁבָּת, יִמְלֵט מִמֶּנָּהּ. (קהלת ז) וְחוֹטֵא יִלָּכֵד בָּהּ. חוֹטֵא דְּמְחַלֵּל שַׁבָּת, יִלָּכֵד בָּהּ, דְּאִיהִי חִילּוּל שַׁבָּת וַדַּאי, חֻלְלָה זוֹנָה. דְּמַאן דְּנָטִיר אוֹת שַׁבָּת אוֹ אוֹת בְּרִית, מִלְּחַלֵּל לֵיהּ, בֵּיהּ אִתְקְרֵי צַדִּיק, וְאִשְׁתְּזִיב מִינָּהּ. וְלֹא עוֹד אֶלָּא דְּסָלִיק לְמַלְכוּת, דְּאִיהִי שַׁבָּת וַדַּאי. וְיוֹסֵף בְּגִין דְּנָטִיר בְּרִית, אִשְׁתְּזִיב מִן גּוּבָא, וּמִן נְחָשִׁים וְעַקְרַבִּים דִּילֵּהּ. וְלֹא עוֹד אֶלָּא דְּזָכָה לְמַלְכוּת. וְיִשְׂרָאֵל דְּנָטְרִין שַׁבָּת וְאוֹת בְּרִית מִילָה, אִיתְּמַר בְּהוֹן כָּל יִשְׂרָאֵל בְּנֵי מְלָכִים, וְאִלְמָלֵא נָטְרִין יִשְׂרָאֵל שַׁבָּת אֶחָד כְּהִלְכָתָהּ מִיָּד נִגְאָלִין.

וְכָל בַּר נָשׁ דְּאִיהוּ עַיְינִין אוּכְמִין עַל קָו הַיּוֹשֶׁר, דְּאִיהִי קָו הַמִּדָּה, עֹנֶג אִיהוּ וְחֶדְוָה וְשָׁבְעָא, וְוַתְּרָן, וְעַיְינָא טָבָא. וּבְעֵי לְאִתְפָּאָרָא בִּלְבוּשִׁין שַׁפִּירִין. בְּגִין דְּאִיהוּ בֶּן דְּשַׁבָּת, בֶּן מַטְרוֹנִיתָא וַדַּאי. וּבְהִיפּוּכָא בֶּן לֵילִית. עַד הָכָא רָזָא דְּעַיְינִין. וַדַּאי אִיהוּ רָזָא דְּאַנְשֵׁי חַיִל.

יְרֵאֵי אֱלֹהִים בִּשְׁמִיעָה, דְּתַלְיָיא בְּאוּדְנִין, דְּתַמָּן יְרָאָה. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (חבקוק ג) ה' שָׁמַעְתִּי שִׁמְעֲךָ יָרֵאתִי.

פּוּתְלַת צְלוֹתִין אִינּוּן, חַד תַּלְיָיא בְּרֵאשָׁיָה. וְתַנְיָינָא בְּרֵיחָא. וּתְלִיתָאָה בִּשְׁמִיעָה. פֶּה, אִיהוּ שַׁבָּת, כְּלוּלָה מִכָּלְהוֹ. אִיהִי תְּפִלָּה לֶעָנִי, דְּאִיהוּ צַדִּיק, וְאִיהוּ יוֹם הַשַּׁבָּת. וּצְלוֹתָא דְּפֶסַח,

אִיהִי כּוּרְסְיָיא דְּרַחֲמֵי. וּצְלוֹתָא דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, כּוּרְסְיָיא דְּדִין. וְתַמָּן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִיהוּ דַּיָּין, וְכָל צָבָא הַשָּׁמַיִם קָיְימִין עֲלֵיהּ, מִיָּמִינָא וּמִשְּׂמָאלָא. כְּגַוְונָא דְּשַׁעֲרָא, דְּתַלְיָיא בָּתַר אוּדְנִין, מִיָּמִינָא וּמִשְּׂמָאלָא.

וְהָא אוֹקִימְנָא לְעֵיל, דְּצָרִיךְ לְבַעֲרָא לוֹן, אִם אִינּוּן תְּחוֹת אוּדְנִין, לְאִתְגְּלָאָה אוּדְנִין, דְּאִינּוּן תַּרְעִין דִּצְלוֹתָא. דְּכַמָּה מָארֵי דְּדִינִין סָתְמִין תַּרְעִין, בְּחוֹבִין דְּיִשְׂרָאֵל. וּצְלוֹתָא לְבַר, דְּלָא מַנִּיחִין לָהּ לְאַעֲלָאָה בְּהֵיכְלָא דִּילֵיהּ, דְּאִיהוּ אדנ"י. וְאִיהִי קָרְאָה לְתַרְעִין דְּהֵיכְלָא דְּיִפְתְּחִין לָהּ. וּבְנַהָא לְתַתָּא קָרְאָן בְּיִחוּדָא שְׁמַע יִשְׂרָאֵל, לְקָלָא דִּצְלוֹתָא דִּילָךְ, דְּאִיהִי לְתַרְעָא דִּילָךְ. וְאִם מְבַעֲרִין שַׁעֲרִין דִּתְחוֹת אוּדְנִין, דְּאִינּוּן מָארֵי דְּדִינִין, מִיָּד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאִיהוּ יִשְׂרָאֵל, דַּיָּין אֱמֶת, אַפְתַּח הֵיכְלָא דְּתֵיעוֹל צְלוֹתֵיהּ. וְדָא אִיהוּ אֲדנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח, פֶּתַח הֵיכ"ל דְּאִיהוּ אדנ"י בְּחוּשְׁבַּן, וְייֵעוֹל צְלוֹתָא.

וּצְלוֹתָא דְּיִשְׂרָאֵל לְעֵילָּא, אִיהִי מַלְכוּת, וְאִיהוּ תִּפְאֶרֶת. וּצְרִיכִין יִשְׂרָאֵל דְּלָא יְסַלְקִין לְהוֹ לְעֵילָּא, עַד דְּיִתְבַּעֲרוּן דִּינִין מִתַּרְעָא, וִיהוֹן צָוְוחִין בָּהּ לְגַבֵּיהּ, בַּעֲשָׂרָה מַלְכֻיּוֹת, וּבַעֲשָׂרָה זִכְרוֹנוֹת, וּבַעֲשָׂרָה שׁוֹפָרוֹת.

דְּצְלוֹתָא דְּמִנְחָה, אִיהִי דִּינָא דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה. וּבְגִין דָּא תְּקִינוּ עֲשָׂרָה שׁוֹפָרוֹת, דְּאִינּוּן: קשר"ק, קש"ק, קר"ק. לְסַלְקָא לָהּ בַּעֲשָׂרָה, דְּלֵית שְׁכִינְתָּא שַׁרְיָיא בְּפָחוֹת מֵעֲשָׂרָה. וּבְגִינְיָיהוּ אִיתְּמַר (בראשית יח) לֹא אַשְׁחִית בַּעֲבוּר הָעֲשָׂרָה.

בְּשָׁבָרִים, (שמות כג) שַׁבֵּר תְּשַׁבֵּר מַצֵּבוֹתֵיהֶם, דְּקָיְימִין קֳדָם תַּרְעִין, דְּלָא מַנִּיחִין לַאֲעָלָא צְלוֹתָא. בְּתִרוּעָה, תִּפְסִיק לוֹן בְּשַׁלְשְׁלָאִין. בְּתִקִּיעָה, (במדבר כה) וְהוֹקַע אוֹתָם לַה' נֶגֶד הַשָּׁמֶשׁ. בְּגִין דְּלָא יָהֲבוּ יְקָרָא לְמַטְרוֹנִיתָא, לַאֲעָלָא בְּתַרְעִין דִּילֵיהּ.

וּבְשַׁעֲתָא דְּדִינִין מִתַּרְעִין דְּהֵיכְלָא דְּמַלְכָּא, סָלְקָא צְלוֹתָא בְּכַמָּה שִׁירִין וְתוּשְׁבָּחוֹת וְהוֹדָאוֹת דִּצְלוֹתָא. וְחִיּוֹן כְּלְהוֹ פָּתְחִין גַּדְפַּיְיהוּ, לְקַבְּלָא לָהּ בְּחֶדְוָה, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (יחזקאל א) וּפְנֵיהֶם וְכַנְפֵיהֶם פְּרוּדוֹת. כְּלְהוֹ פְּרוּדוֹת לְעֵילָּא לְקַבְּלָא לָהּ.

וְאֶשְׁמַע אֶת קוֹל כַּנְפֵיהֶם, בְּגִין דְּיִשְׁמַע מַלְכָּא, דְּמַטְרוֹנִיתָא קָא אַתְיָא, וְיִפְתַּח הֵיכְלָא לָגַבָּהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים נא) אֲדנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח. מִיָּד אַפְתַּח מַלְכָּא הֵיכְלָא, וְקַבֵּיל לָהּ בְּחֶדְוָה, וְייֵעוֹל עִמָּהּ בְּהֵיכְלֵיהּ. אֵימָתַי בִּצְלוֹתָא דַּעֲמִידָה. מִיָּד אִיתְּמַר בְּחֵיוָן, בְּעָמְדָם תְּרַפֶּינָה כַּנְפֵיהֶם.

בְּהַהוּא זִמְנָא, אִיהוּ יהו"ה בְּהֵיכְלֵיהּ, כְּגַוְונָא דָּא יאהדונה"י. בְּהַהוּא זִמְנָא, מַאן דְּבָעֵי לְמִישְׁאַל שְׁאֵלְתֵּיהּ, יִשְׁאַל. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (דברים לב) שְׁאַל אָבִיךָ וְיַגֶּדְךָ. (תהלים ב) שְׁאַל מִמֶּנִּי וְאֶתְּנָה גוֹיִם נַחֲלָתֶךָ. וְהַבֵּן שׁוֹאֵל מֵאֲבִיו, בְּאֶמְצָעִיוֹת דִּצְלוֹתָא. בְּהַהוּא זִמְנָא דְּאִיהוּ יהו"ה בְּהֵיכְלֵיהּ, אָז תִּקְרָא וַה' יַעֲנֶה.

וְאִית נִימִין דְּשַׁעֲרָא, דְּהַהוּא דְּאִיתְמַר בֵּיהּ (דניאל ז) וְעַתִּיק יוֹמִין יְתִיב לְבוּשֵׁיהּ כִּתְלַג חִיוָּר וּשְׂעַר רֵישֵׁיהּ כַּעֲמַר נָקִי. וְכָלְהוֹ רַחֲמֵי. לֵית נִימָא דְּלָא אִית לֵיהּ מַבּוּעָא, וְדָא י'. נִימָא אֲרִיכָא דָּא ו'. קְמִיטָא ה' זְעִירָא. אֲרִיכָא וּקְמִיטָא לְתַתָּא, דָּא ה' עִילָּאָה, דְּאִית בָּהּ דִּינָא וְרַחֲמֵי. דְּקְמִיטָא וְלָא אֲרִיכָא, דָּא ה' תַּתָּאָה, דְּאִיהוּ כֻּלָּא דִּינָא.

וְכָל נִימָא וְנִימָא, אִיהוּ עָלְמָא שְׁלֵימָא, וַעֲלַיְיהוּ אִיתְמַר (שה"ש ו) וַעֲלָמוֹת אֵין מִסְפָּר. בְּגִין דָּא אָמְרוּ מָארֵי מַתְנִיתִין כָּל צַדִּיק וְצַדִּיק יֵשׁ לוֹ עוֹלָם בִּפְנֵי עַצְמוֹ. וְאִיהוּ נִימָא חָדָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עָלְמָא שְׁלֵימָא. וּבְגִינָהּ אִתְמַר, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְדַקְדֵּק עִם הַצַּדִּיקִים אֲפִילּוּ כְּחוּט הַשַּׂעֲרָה.

וּצְלוֹתָא דְּשַׁחֲרִית, כַּד סָלְקָא כָּל אִלֵּין מָארֵי דְּדִינָא, כְּלְהוֹ רַחֲמֵי, וְלָא מְעַכְּבִין לָהּ לְאַעֲלָא. שַׁעֲרָא יְרוֹקָא, לֵית תַּמָּן דִּינָא כְּלָל. נִימִין יְרוֹקִין שַׁפִּירִין, כְּלִילִין מֵחְוָור וְסוּמָק, אינוּן כְּלְהוֹ רַחֲמֵי. וְכַד סָלְקָא צְלוֹתָא בְּהוֹן, כָּלְהוֹ חַיְילִין דְּנִימִין מְקַבְּלִין לָהּ בְּחֶדְוָה וּרְחִימוּ.

שַׁעֲרָא אוּכְמָא שַׁפִּירָא, כָּל נִימִין דִּילֵיהּ, אִתְקְרִיאוּ עוֹלָמוֹת דִּילֵיהּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, וַעֲלָמוֹת אֵין מִסְפָּר, וְאִינוּן חַיְילִין דְּשַׁבָּת. וּצְלוֹתָא דְּשַׁבָּת, אִיהִי שְׁקִילָא לְאוֹרַיְיתָא. וְכַמָּה תְּלֵי תִּלִּים דְּתַלְיָין מִינֵהּ אִתְקְרִיאוּ קְוָצוֹתָיו תַּלְתַּלִּים.

שַׁעֲרָא חִוָּרָא מִסְטָרָא דְּחֶסֶד. סוּמָקָא, מִסְטָרָא דִּגְבוּרָה. שַׁעֲרָא יְרוֹקָא, מִסְטָרָא דְּתִפְאֶרֶת. אוּכְמָא, מִסְטָרָא דְּמַלְכוּת. דְּאִיתְמַר בֵּהּ (שה"ש א) שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנָאוָה. הֲרֵי אַרְבַּע תִּקּוּנִין דְּשַׁעֲרָא, דְּשַׁרְיָיא עֲלַיְיהוּ יהו"ה.

י"ג תִּיקּוּנִין אִינוּן דְּתַלְיָין מִשַּׁעֲרָא, ג' לְכָל סְטַר, לְד' סְטָרִין, וְאִינוּן וא"ו. עֲלַיְיהוּ אִיתְמַר (שם ה) קְוָצוֹתָיו תַּלְתַּלִּים. לְעֵילָּא בְּרֵישָׁא, בְּפַלְגוּ דְּרֵישָׁא, מִתְפַּלְגִין אוֹרְחִין בְּשַׁעֲרָא, לְתַלְתִּין וּתְרֵין שְׁבִילִין, בְּחוּשְׁבַּן יו"ד ה"א ה"א. וְכָלְהוֹ שְׁבִילִין אִינוּן בְּיַמָּא, דְּאִיהוּ מוֹחָא. וְאִלֵּין תִּיקּוּנִין אִינוּן בְּרֵישָׁא דְּהַהוּא גּוּפָא דְּגַן עֵדֶן, וְכָלְהוֹ תִּיקּוּנִין אִית בֵּיהּ, עַד הָכָא יְרָאֵי אֱלֹהִים. אַנְשֵׁי אֱמֶת, בְּדִיוֹקְנָא דְּאַנְפִּין, בְּחוֹטְמָא, בְּשִׁרְטוּטִין דְּמִצְחָא, בְּדִיקְנָא דְּאַנְפִּין, בְּקְרִיצִין דְּעַל עַיְינִין.

תָּא חֲזֵי, תְּלַת שׁוּתְפִין אִינוּן, אָדָם דִּבְרִיאָה, אָדָם דִּיצִירָה, אָדָם דַּעֲשִׂיָּה. אָדָם דִּבְרִיאָה, אִיהִי נִשְׁמָתָא, בָּהּ חָשִׁיב בַּר נָשׁ, וְדָא עוֹלָם הַמַּחְשָׁבָה וַדַּאי אִתְקְרִיאַת. רוּחַ, אָדָם דִּיצִירָה, עוֹלָם הַדִּיבּוּר, כַּד אִתְלַבַּשׁ בֵּיהּ מַחְשָׁבָה, בָּהּ חָשִׁיב, וְצַיָּיר צִיּוּרִין דְּשִׁרְטוּטִין וּדְיוֹקְנִין. וְאַף עַל גַּב דְּחָשִׁיב לוֹן, לֵית רְשׁוּ לַאֲפָקָא לוֹן מֵהַהוּא חֵילָא דְּאִיתְמַר בֵּיהּ מֵהַכֹּחַ אֶל הַפּוֹעַל, עַד דְּאִתְלַבַּשׁוּ נִשְׁמָתָא וְרוּחָא בְּנַפְשָׁא, וּבָהּ אַפִּיקוּ כֻּלָּא לַפּוֹעַל. בְּגִין דְּנַפְשָׁא אִיהוּ עוֹלָם הַמַּעֲשֶׂה. וּבָהּ רוּחָא בָּטַשׁ בְּמִצְחָא וְעָבִיד שִׁרְטוּטִין. בָּטַשׁ בְּעַיְינִין, וְעָבִיד קְרִיצִין. בָּטַשׁ בְּעַיְינִין, וְעָבִיד גּוֹנְנִין. בָּטַשׁ בְּאַנְפּוֹי, וְעָבִיד גּוֹנְנִין וְתִיקּוּנִין. נָחִית לְתַתָּא, בָּטַשׁ בִּידִין, וְעָבִיד

שִׁרְטוּטִין. בְּטַשׁ בָּאֲבָרִים כָּלְהוֹ דְּגוּפָא, וְעָבִיד דְּיוֹקְנִין. וְלֵית חֵילָא לְמַחְשָׁבָה וְלָאו לְרוּחָא לַאֲפָקָא חֵילָא לְעוֹבָדָא, בְּלָא נַפְשָׁא.

וְעִם כָּל דָּא דְּתָלַת שׁוּתָפִין אִלֵּין בְּבַר נָשׁ, לֵית מַחְשָׁבָה דְּאִית לָהּ חֵילָא לַחֲשׁוֹב בְּלָא שְׁכִינְתָּא עִילָּאָה, דְּתַמָּן חָכְמָה. וְלָא רוּחָא דְּאִית לֵיהּ רְשׁוּ לְצַיָּירָא בְּלָא תִּפְאֶרֶת, דְּאִיהוּ כְּלִיל שִׁית סְפִירָן. וְנַפְשָׁא לֵית לָהּ חֵילָא לְמֵיעֲבַד עוֹבָדָא בְּלָא מַלְכוּת, דְּאִיהוּ מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, עֲלָה אִיתְמַר (בראשית א) תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה.

אֲבָל בְּרִיאָה בֵּאלֹהִים דְּאִיהִי בִּינָה, הֲדָא הוּא דִכְתִיב (בראשית א) בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים. וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת שְׁנֵי הַמְּאוֹרוֹת הַגְּדוֹלִים. (בראשית א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ. הוי"ה אִיהוּ בִּיצִירָה, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שם) יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר. יְהִי רָקִיעַ. בְּכָל אֲתַר וַיְהִי כֵּן, אִיהוּ תִּפְאֶרֶת כְּלִיל שִׁית סְטָרִין, הוּא טוֹב דְּכָל יוֹמֵי בְּרֵאשִׁית, וְהוּא צַיָּיר יְצֶר הַטּוֹב, דְּאִיתְמַר בֵּיהּ (שם) וַיִּיצֶר ה' אֱלֹהִים. בִּיצִירָה תִּשְׁכַּח יהו"ה.

מַאן דְּבָעֵי לְמִיפְעַל עֲשִׂיָּה, מֵאִלֵּין מַלְאָכִין דְּמַמָּנָן עַל צְלוֹתִין, לֵית לֵיהּ רְשׁוּ לְמֵיעֲבַד עוֹבָדָא בְּצִלּוֹתָא, אֶלָּא בְּעוֹבָדִין טָבִין דְּתַלְיָין בְּמַעֲשֵׂה, דִּבְהוֹן נָחֵית שְׁכִינְתָּא עֲלֵיהּ, דְּאִיהִי עוֹלָם הַמַּעֲשֶׂה, דְּאִיהוּ מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, דְּאִיהוּ פּוֹעַל.

וּבִינָה כֹּ"ח, כ"ח אַתְוָון דְּקִרְיָא קַדְמָאָה דִּבְרֵאשִׁית, כ"ח מָ"ה, דְּאִיהוּ חָכְמָה, מַחְשָׁבָה. יהו"ה אֱלֹהֵינוּ יהו"ה כוז"ו במוכס"ז כוז"ו. פְּעוּלָה דְּהַאי כֹּ"ח לָאו אִיהִי, אֶלָּא בְּמַעֲשֵׂה, דְּאִיהִי פּוֹעַל אדנ"י וְדָא אִיהוּ מֵהַכֹּ"ח אֶל הַפּוֹעַל. וְהַפּוֹעַל לֵית לֵיהּ חֵילָא לְמִיפְעַל בְּלָא דִּיבּוּר, דְּאִיהוּ יהו"ה תִּפְאֶרֶת, דְּכָלִיל כֹּ"א.

הָכָא לֵית קִיצּוּץ וּפֵירוּד בְּמַחְשָׁבָה וְדִבּוּר וּמַעֲשֵׂה. תִּפְאֶרֶת כָּלִיל כֹּ"א, וְהָכִי אִתְכְּלִיל כֹּ"א בְּבִינָה. וְהָכִי אִתְכְּלִיל כֹּ"א בְּמַלְכוּת.

מַחְשָׁבָה מִבִּינָה וּלְעֵילָא עַד אֵין סוֹף, וּמִינָהּ לְתַתָּאָה עַד אֵין תַּכְלִית. דִּבּוּר בְּתִפְאֶרֶת, מֵעֵילָא לְתַתָּא וּמִתַּתָּא לְעֵילָא. עֲשִׂיָּיה בְּמַלְכוּת, מִתַּתָּא לְעֵילָא וּמֵעֵילָא לְתַתָּא.

מַחְשָׁבָה לְמֶהֱוֵי בָּהּ בַּר נָשׁ חָשִׁיב בְּבוֹרֵא עָלְמִין, לְיַחֲדָא שְׁמֵיהּ עַד אֵין סוֹף וְעַד אֵין תַּכְלִית, וְאִיהוּ בָּרָא בְּבִינָה. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיה מ) וּרְאוּ מִי בָרָא אֵלֶּה. מִי וַדַּאי.

דִּבּוּר לְאִתְעַסְּקָא בֵּיהּ בְּאוֹרַיְיתָא, וּלְמִנְדַּע מִנֵּיהּ יוֹצֵר הַכֹּל, דַּעֲלֵיהּ אִיתְמַר יוֹצֵר אוֹר. וְלֵית אוֹר אֶלָּא תּוֹרָה. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי ו) כִּי נֵר מִצְוָה וְתוֹרָה אוֹר. וְדָא אִיהוּ יוֹצֵר, דְּצַיָּיר בֵּיהּ בְּבַר נָשׁ אַנְפִּין וְעַיְינִין וְאוּדְנִין וְחוֹטְמָא וּפוּמָא, לְאִתְעַסְּקָא בְּאוֹרַיְיתָא, וּלְמִנְדַּע לֵיהּ מִינָהּ.

כְּגַוְונָא דָא צַיְיר פּוּמָא, לְמַלָּלָא בְּאוֹרַיְיתָא. צַיְיר עַיְינִין, לְאִסְתַּכָּלָא בִּנְהוֹרָא דְאוֹרַיְיתָא. צַיְיר בֵּיהּ אוּדְנִין, לְמִשְׁמַע בְּהוֹן פִּתְגָמֵי אוֹרַיְיתָא. אִלֵּין אִינוּן שִׁית סִטְרִין דְּכָלִיל תִּפְאֶרֶת, תְּרִין עַיְינִין, תְּרֵין אוּדְנִין, פּוּמָא וְלִשׁוֹן.

צַיְיר חוֹטְמָא, וּבֵהּ (בראשית א) וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיִּים, לְמֶהֱוֵי חָשִׁיב בֵּהּ בְּיִחוּדָא, כְּמָה דְאִיתְמַר, (ישעיה מד) אָנֹכִי ה' עֹשֶׂה כֹּל, דָּא שְׂכִינְתָּא תַּתָּאָה. מִנַּיְיהוּ יְהֵיב בְּבַר נָשׁ נָפֶשׁ הַשִּׂכְלִית, לְמִנְדַּע מִינָּהּ בְּכָל עוֹבָדִין דְּאוֹרַיְיתָא, דְּאִינוּן פִּיקּוּדִין דְּאוֹרַיְיתָא, לְהַהוּא דְּאִתְקְרֵי עוֹשֶׂה כֹּל.

וְאִינוּן תְּלַת קְטִירִין, דְּיהֵיב בְּבַר נָשׁ. נְשָׁמָה הַשִּׂכְלִית, לְמִנְדַּע בֵּהּ לְעוֹשֶׂה כָּל עָלְמִין, דְּאִיהוּ אוֹמֵר וְעוֹשֶׂה, מְדַבֵּר וּמְקַיֵּים, וְאִיהוּ בּוֹרֵא וְיוֹצֵר וְעוֹשֶׂה. כֹּלָּא חַד. אִיהוּ מִלְּגָיו, אִיהוּ אַפֵּיק כֹּלָּא מִכֹּחַ לְפוֹעַל. וְאִיהוּ מְשַׁנֶּה עוֹבָדוֹי, וּבֵיהּ לֵית שִׁנּוּי.

וְאִיהוּ הוּא דְּמְסַדֵּר כָּל סְפִירָאן, וְאִית בְּסְפִירָן, מַנַּיְיהוּ, רַב וּבֵינוֹנִי וּזְעֵיר, כָּל חַד עַל סִדּוּרָא, וּבֵיהּ לֵית סֵדֶר. וְאִיהוּ בָּרָא כֹּלָּא בְּבִינָה, וְלֵית מַאן דְּבָרָא לֵיהּ. אִיהוּ צַיְיר וְיָצַר כֹּלָּא בְּתִפְאֶרֶת, וְלֵיהּ, לֵית צִיּוּר וְצַיְיר. אִיהוּ עָבִיד כֹּלָּא בְּמַלְכוּת, וְלֵית מַאן דְּעָבֵיד לֵיהּ.

וּבְגִין דְּאִיהוּ בְּאִלֵּין עֶשֶׂר סְפִירָן מִלְּגָו, דִּבְהוֹן בָּרָא וְצַיְיר וַעֲבַד כֹּלָּא, שַׁוֵּי תַּמָּן יְחוּדֵיהּ, לְאִשְׁתְּמוֹדָעָא לֵיהּ תַּמָּן. וְכָל מַאן דְּאַפְרִיד בְּשׁוּם סְפִירָה מֵהֲבָרְתָּהּ מֵאִלֵּין עֶשֶׂר סְפִירָן, דְּאִתְקְרִיאוּ יו"ד ה"א וא"ו ה"א, כְּאִלּוּ אַפְרִיד בֵּיהּ.

וְאִיהוּ דְּמְיַיחֵד י' בְּהּ' ו' בְּהּ', וְלָא אִתְקְרִיאוּ יהו"ה, אֶלָּא בֵּיהּ. וְכֵן אדנ"י. וְכֵן אהי"ה. וְכֵן אֱלֹהִי"ם. וּמֵיָּד דְּאִסְתַּלַּק מִתַּמָּן, לֵית לֵיהּ שֵׁם יְדִיעַ. וְאִיהוּ דְּקָשִׁיר כָּל מֶרְכָּבוֹת דְּמַלְאָכַיָּיא, וְקָשִׁיר לוֹן כַּחֲדָא. וְסָבִיל עִילָּאִין וְתַתָּאִין. וְאִם הוּא אִסְתַּלַּק מִנַּיְיהוּ, לֵית לוֹן קִיּוּמָא, וְלָא יְדִיעָה, וְלָא חַיִּים. לֵית אֲתַר דְּלָאו אִיהוּ תַּמָּן, לְעֵילָּא עַד אֵין סוֹף, וּלְתַתָּא עַד אֵין תַּכְלִית, וּלְכָל סִטְרָא לֵית אֱלוֹהַּ בַּר מִנַּיְיהוּ.

אֲבָל עִם כָּל דָּא דְּאִיהוּ בְּכָל אֲתַר, בְּרִיאָה יְצִירָה וַעֲשִׂיָּה דִּילֵיהּ לָא שָׁוֵי, לָא בְּכוּרְסְיָיא, וְלָא בְּמַלְאָכַיָּא, וְלָא בִּשְׁמַיָּא, וְלָא בְּאַרְעָא וּבְיַמָּא, וְלָא בְּשׁוּם בְּרִיָּה בְּעָלְמָא. בְּגִין לְאִשְׁתְּמוֹדָעָא לֵיהּ כָּל בְּרִיָּין, אֶלָּא בִּסְפִירָן.

וְלֹא עוֹד, אֶלָּא כָּל בְּרִיָּין אִינוּן, מִנַּיְיהוּ עַל יְדֵי בְּרִיאָה, וּמִנַּיְיהוּ עַל יְדֵי יְצִירָה, וּמִנַּיְיהוּ עַל יְדֵי עֲשִׂיָּה. וּסְפִירָאן, אַף עַל גַּב דְּכֹלָּא בְּרָא וְיָצַר וַעֲבַד בְּהוֹן, לָא אִתְקְרֵי בְּהוּ בְּרִיאָה וִיצִירָה וַעֲשִׂיָּה כְּתַתָּאֵי, אֶלָּא אִינוּן בְּאוֹרַח אֲצִילוּת. וּבְגִין דָּא, כֶּתֶר וְחָכְמָה וּבִינָה וְדַעַת דִּשְׁאָר בְּרִיָּין, לָא דָּמֵי לוֹן, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שם מ) וְאֶל מִי תְדַמְּיוּנִי וְאֶשְׁוֶה יֹאמַר קָדוֹשׁ. כְּגַוְונָא דְאוֹרַיְיתָא דְּאִתְמַר בֵּהּ (משלי ג) יְקָרָה הִיא מִפְּנִינִים וְכָל חֲפָצֶיךָ לֹא יִשְׁווּ בָהּ, וּבוֹרֵא וְיוֹצֵר וְעוֹשֶׂה כֹּלָּא. אַף עַל גַּב דְּאִשְׁתְּמוֹדָעָא לִבְנֵי נָשָׁא בְּעֶשֶׂר סְפִירָאן, דְּאִינוּן כֶּתֶר עֶלְיוֹן חָכְמָה

וּבִינָה וכו', אִתְּמַר בֵּיהּ, דְּאִיהוּ חַכִּים, וְלָא בְּחָכְמָה יְדִיעָא. מֵבִין, וְלָא בְּבִינָה יְדִיעָא. חָסִיד, וְלָא בְּחֶסֶד יְדִיעָא. גִּבּוֹר, וְלָא בִּגְבוּרָה יְדִיעָא. אִיהוּ פְּאֵר בְּכָל אֲתַר, וְלָא בַּאֲתַר יְדִיעָא. אִיהוּ הוֹד וְהָדָר בְּכָל אֲתַר, וְלָא בַּאֲתַר יְדִיעָא. אִיהוּ צַדִּיק, וְלָאו בַּאֲתַר יְדִיעָא. אִיהוּ מֶלֶךְ, וְלָאו בְּמַלְכוּתָא יְדִיעָא.

אִיהוּ אֶחָד, וְלָא בְּחוּשְׁבָּן. כְּגוֹן אֶחָד, דְּסָלִיק תְּלַת עֲשַׂר מְכִילָן. וְאַף עַל גַּב דְּלָאו אִיהוּ לְבַר מִכֹּלָּא, אִיהוּ סָבִיל עִילָּאִין וְתַתָּאִין, וְסָבִיל כָּל עָלְמִין, עַד דְּלַיִת סוֹף וְלֵית תַּכְלִית, וְלֵית מַאן דְּסָבִיל לֵיהּ.

כָּל מַחְשַׁבְתִּין לָאן לְמֶחֱשַׁב בֵּיהּ, וְלֵית חַד מִנַּיְיהוּ דְּיָדַע לְאַשְׁגָּא לֵיהּ. וַאֲפִילּוּ שְׁלֹמֹה דְּאִתְּמַר בֵּיהּ (מלכים א ה) וַיֶּחְכַּם מִכָּל הָאָדָם, בָּעָא לְאַשְׁגָּא לֵיהּ בְּמַחְשַׁבְתֵּיהּ, וְלָא יָכִיל. וּבְגִין דָּא אָמַר, (קהלת ז) אָמַרְתִּי אֶחְכְּמָה וְהִיא רְחוֹקָה מִמֶּנִּי.

לְמַאן דְּאִיהוּ מְחֻיֶּה בְּיהוו"ה, לֵית מַאן דְּקָטֵיל לֵיהּ, וּלְמַאן דְּאִיהוּ מֵמִית בְּאדנ"י, לֵית מַאן דְּמְחַיֶּה לֵיהּ. וְאִלֵּין אַתְוָון לֵית בְּהוּ חַיֵּי וּמִיתָה. בַּר מִנַּיְיהוּ. וְאַף עַל גַּב דִּבְהוֹן מִיתָה וְחַיֵּי, וְלֵית בְּהוֹן קְרִיבוּ וְיִיחוּדָא, בַּר מִינַּיְיהוּ. שְׁמָא לָא אִתְקְרֵי שְׁלִים, אֶלָּא בֵּיהּ. וְלָא אַפֵּיק פְּעוּלָה לַפּוֹעַל אֶלָּא בֵּיהּ.

וְסִטְרִין אָחֳרָנִין דְּאִינּוּן מִסִּטְרָא אָחֳרָא, כָּלְהוֹ בִּרְשׁוּתֵיהּ, לְמֶעְבַּד בְּהוֹן רְעוּתֵיהּ. וַעֲלַיְיהוּ אִתְּמַר, (דניאל ד) וְכָל דָּיְרֵי אַרְעָא כְּלָה חֲשִׁיבִין וּכְמִצְבְּיֵהּ עָבֵד בְּחֵיל שְׁמַיָּא. וְלָא אִיתֵי דִּי יְמַחֵא בִּידֵהּ וְיֵאמַר לֵהּ מָה עֲבַדְתְּ. הוּא תְּפֵיס בְּכָל מַחֲשַׁבְתִּין, וְלֵית מַחֲשָׁבָה יְדִיעָא בֵּיהּ. וְלָא צָרִיךְ לְרָשְׁמָא אֲתַר לְמֶחֱשַׁב בֵּיהּ, וְלָא לְמִנְדַּע בֵּיהּ. אֶבָל לְבָרַיָּין, בְּגִין דְּלָא יָכִיל מַחֲשַׁבְתָּא דִּילְהוֹן לַאֲשָׁגָא לֵיהּ בְּכָל אֲתַר, בְּגִין דְּאִית לֵיהּ עָלְמִין אֲפִילּוּ לְעֵילָּא מִן סְפִירָן. כְּנִימִין דְּשַׁעֲרָא דִּלֵית לוֹן חוּשְׁבָּנָא. וּבְגִין דְּיִנְדְּעִין לְמִקְרֵי לֵיהּ בַּאֲתַר יְדִיעַ, רְשִׁים לוֹן סְפִירָן לְאִשְׁתְּמוֹדְעָא לֵיהּ בְּהוֹן, בְּגִין דְּאִינּוּן קְשִׁירָן בְּעִילָּאִין וְתַתָּאִין, וּבְרָא בְהוֹן כָּל בְּרַיָּין, לְאִשְׁתְּמוֹדְעָא לֵיהּ בְּהוֹן.

וְאִיהוּ דְּצַיָּיר שִׂרְטוּטִין, וְהַכָּרַת אַנְפִּין. בָּעֲמוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא צַיָּיר תְּרֵי אַפִּין, בִּתְרֵין יוּדִין מִן וַיְיצֶר. חוֹטְמָא בְּאוֹת ו' מִן וַיְיצֶר, וְסָלִיק בְּהוֹן חוּשְׁבַּן יהוו"ה. צַיָּיר לוֹן בְּהַאי שְׁמָא לְאִשְׁתְּמוֹדְעָא מִנַּיְיהוּ לְיוֹצֵר עָלְמִין.

יהוו"ה אִיהוּ תִּפְאֶרֶת, אִיהוּ נָהִיר בְּאַנְפִּין. תְּרֵין גְּוונִין דְּאַנְפִּין עָבֵד לֵיהּ, דְּאִינּוּן חִוַּוּר וְסוּמָק, דְּאִינּוּן חֶסֶד וּגְבוּרָה, דְּאִינּוּן רָזָא ק (שמות לד) דְּוַיַּעֲבֹר ה' עַל פָּנָיו וַיִּקְרָא. וַעֲלַיְיהוּ אִתְּמַר לְגַבֵּי עֵילָּא, (שם לג) וְדִבֶּר ה' אֶל מֹשֶׁה פָּנִים אֶל פָּנִים. פּוּמָא דִּילֵיהּ מַלְכוּת. תְּרֵין שִׂפְוָון, נָצַח וְהוֹד. יְסוֹד, לְשׁוֹן לְמוּדִים, עֲלָה אִתְּמַר (במדבר יב) פֶּה אֶל פֶּה אֲדַבֶּר בּוֹ.

שְׁרָטוּטִין דְּמִצְחָא, אִינוּן כְּגַוְונָא דָא, = - = מִינַּיְיהוּ חָמֵשׁ בְּפוּתְיָיא. בְּרָזָא דְּהַאי כּוֹכָבָא כְּגַוְונָא דָא;:: מִנַּיְיהוּ כְּגַוְונָא דָא ו"ו ו"ו אַרְבָּעָה. בְּרָזָא דְּהַאי כּוֹכָבָא כְּגַוְונָא דָא;. וְאִינוּן בְּרָזָא דְּאָת ד'. מִינַּיְיהוּ שִׁית כְּגַוְונָא דָא מַאן דְּרָשִׁים כֹּלָּא י"ו, דְּאִינוּן קַו הַמִּדָּה דִּלְהוֹן. וּבְהוֹן סָלְקִין לִתְלָתִין וּתְרֵין. וְכֹלָּא ד' כּוֹכְבַיָּא. וְאִית בְּהוֹן תְּלָתִין פִּיקוּדִין, בְּחוּשְׁבַּן תְּלַת יוּדִין, דְּאִינוּן י י י, וְאִלֵּין תְּלַת יוּדִין, אִינוּן תְּלַת יְרָחִין דְּסִיהֲרָא. וּבְהוֹן (שמות ב) וַתַּהַר הָאִשָּׁה וַתֵּלֶד בֵּן וַתֵּרֶא אֹתוֹ כִּי טוֹב הוּא וַתִּצְפְּנֵהוּ שְׁלֹשָׁה יְרָחִים. וְאִינוּן תְּלַת יְרָחִין דְּסִיהֲרָא קַדִּישָׁא, תְּלַת אֲבָהָן אִינוּן.

יַעֲקֹב, עֲלֵיהּ אִתְּמַר (שם יט) בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי. בֵּיהּ הַהוּא טוֹב גָּנֵיז, וְהוּא אוֹרַיְיתָא, דְּאִתְּמַר בֵּיהּ, (תהלים קיט) טוֹב לִי תוֹרַת פִּיךָ. (מלאכי ג) זִכְרוּ תּוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדִּי.

וְעַל הַהוּא טוֹב, אִיתְּמַר לְגַבֵּי יַעֲקֹב, (בראשית לב) וַיִּזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ. וַעֲלֵיהּ אִתְּמַר, (שמות יט) וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בִּהְיוֹת הַבֹּקֶר וַיְהִי קֹלוֹת וּבְרָקִים.

וּבְזִמְנָא דְּיֵיתֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא, בְּסוֹף גָּלוּתָא בַּתְרָאָה, דְּאִתְּמַר בֵּיהּ (בראשית כט) הֵן עוֹד הַיּוֹם גָּדוֹל, (שמות ב) וְלֹא יָכְלָה עוֹד הַצְּפִינוֹ וַתִּקַּח לוֹ תֵּבַת גֹּמֶא. כְּגַוְונָא דְּאָרוֹן דְּסֵפֶר תּוֹרָה. אוֹרַיְיתָא וַדַּאי יְהֵא גְּנִיזוּ דִּילֵיהּ, בָּדָרָא בַתְרָאָה. וּבָהּ אִתְטַמַּר, כְּגַוְונָא דְּנֹחַ בַּתֵּיבָה, דְּהֲוָה אָזֵיל עַל מַיָּיא. הָכֵי הַאי אָזֵיל בֵּין עֲרֶב רַב, דְּאִינוּן מַיִם הַזֵּדוֹנִים.

וּבְסוֹף גָּלוּתָא שַׁוֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמשֶׁה בְּהַהִיא תֵּיבָה, וְאַיְיתֵי לֵיהּ בְּגָלוּתָא. וּמְנָא לָן דְּבְסוֹף גָּלוּתָא אַיְיתֵי לֵיהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שם) וַתָּשֶׂם בַּסּוּף. וְעַד הַהוּא סוֹף, כְּתִיב (דברים ד) וְהָיָה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים וְשַׁבְתָּ עַד ה' אֱלֹהֶיךָ. וְעוֹד, וַתָּשֶׂם בַּסּוּף, דָּא אִיהוּ רָזָא (קהלת יב) דְּסוֹף דָּבָר הַכֹּל נִשְׁמָע.

וַתַּחְמְרָה בַחֵמָר וּבַזָּפֶת, חֵמָר מִבִּפְנִים חִוּוּר, וְזֶפֶת מִבַּחוּץ אוּכָם. הָכֵי אוֹרַיְיתָא, חִוּוּרָא מִלְּגָיו, וְאוּכְמָא מִלְּבַר. חִוּוּרָא מִסְטָרָא דְאוֹר, דְּאִיהוּ אוֹר דְּאַבְרָהָם, דְּדַרְגֵּיהּ חֶסֶד. וְהַאי אִיהוּ אוֹר דְּאִתְּמַר בֵּיהּ, (בראשית א) וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב. וְאִתְּמַר בֵּיהּ וַתֵּרֶא אֹתוֹ כִּי טוֹב הוּא. וְאֵין אוֹר אֶלָּא תּוֹרָה, דִּכְתִיב (משלי ו) וְתוֹרָה אוֹר. וְדָא אוֹר דְּאִתְיְיהֵיב מִיָּמִינָא. אוּכְמָא מִלְּבַר, בְּהַהוּא חֹשֶׁךְ דְּיִצְחָק, דְּאִתְּמַר בֵּיהּ (בראשית כז) וַתִּכְהֶיָן עֵינָיו מֵרְאוֹת, וְאִתְּמַר (שם א) וְלַחֹשֶׁךְ קָרָא לָיְלָה.

וַתָּשֶׂם בַּסּוּף, דָּא יַעֲקֹב. דְּאִתְּמַר בֵּיהּ, (שם מט) וַיֶּאֱסֹף רַגְלָיו אֶל הַמִּטָּה. עַל שִׁפַּת הַיְאוֹר, דָּא אוֹרַיְיתָא דִּבְעַל פֶּה, בְּגִין דְּאִיהִי הֲלָכָה לְמשֶׁה מִסִּינַי, קַבָּלָה לְמשֶׁה.

כַּד אָזְלָא לְגַבֵּיהּ, אִתְקְרִיאַת הֲלָכָה לְמשֶׁה. כַּד קַבִּיל לָהּ בִּדְרוֹעוֹי, אִתְקְרִיאַת קַבָּלָה לְמשֶׁה. כַּד שַׁרְיָיא בְּפוּמֵיהּ, (במדבר יב) פֶּה אֶל פֶּה אֲדַבֶּר בּוֹ. וַעֲתִידָא לְמֵיזַל לְגַבֵּיהּ בְּסוֹף יוֹמַיָּיא, וְיקַבֵּל לָהּ בִּדְרוֹעוֹי. וּבָהּ בּוֹקֵעַ מַיָּא דְּאוֹרַיְיתָא.

וְעוֹד וַתַּחְמְרֵה, בְּקַלִּין וַחֲמוּרִין דְּאוֹרַיְיתָא. בַּחֲמָר וּבַזָּפֶת, בְּחוּמְרָא דְּפִיקּוּדִין דַּעֲשֵׂה, דְּאִינּוּן מִצַּד אוֹר. וּמִפִּיקּוּדִין דְּלֹא תַעֲשֶׂה, דְּאִינּוּן חֹשֶׁךְ.

וְרָזָא דְמִלָּה, (תהלים מב) יוֹמָם יְצַוֶּה ה' חַסְדּוֹ וּבַלַּיְלָה שִׁירֹה עִמִּי. בְּהַהוּא דְּאִתְמַר בֵּיהּ וְלַחשֶׁךְ קָרָא לָיְלָה. וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר יוֹם, לְקִבְלֵיהּ אָמַר, יוֹמָם יְצַוֶּה ה' חַסְדּוֹ. וְלַחשֶׁךְ קָרָא לַיְלָה, לְקִבְלֵיהּ אָמַר, וּבַלַּיְלָה שִׁירֹה עִמִּי.

וַתְּשֻׁם בַּסּוּף, בְּסוֹף מ' שְׁנִין בַּתְרָאִין דְּגָלוּתָא. לְקִבְלַיְיהוּ עָלוּ יִשְׂרָאֵל לְסוֹף מ' שְׁנִין דְּאָזְלוּ בַּמִּדְבָּר, לְאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל. בְּהַהוּא זִמְנָא, (תהלים מב) כִּי רָם ה' וְשָׁפָל יִרְאֶה.

וַתִּתְצַב אֲחוֹתוֹ מֵרָחֹק, דָּא חָכְמָה דִילֵיהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי ז) אֱמֹר לַחָכְמָה אֲחוֹתִי אָתְּ. וַתִּתְצַב, בֵּיהּ (שמואל א ג) וַיָּבֹא ה' וַיִּתְיַצֵּב. מֵרָחוֹק, (משלי לא) מִמֶּרְחָק תָּבִיא לַחְמָהּ.

וְעוֹד וַתִּתְצַב אֲחוֹתוֹ, דָּא חָכְמָה. מֵרָחֹק בְּהַהוּא זִמְנָא דְּמִתְרַחֲקִין יִשְׂרָאֵל מֵחָכְמַת קַבָּלַת מֹשֶׁה, וְאִתְרַחֲקָא אִיהִי מִנַּיְיהוּ. בְּהַהוּא זִמְנָא, (שמות ב) וַתֵּרֶד בַּת פַּרְעֹה לִרְחֹץ עַל הַיְאוֹר, נָחֲתָא מִדַּת הַדִּין לְקַטְרְגָא עֲלַיְיהוֹן, וּלְאִתְרַחֲצָא מִדָּמָא דְיִשְׂרָאֵל, דְּאִינּוּן דָּמִים דִּלְהוֹן, דְּאִינּוּן חַיַּיהוֹן. וְכֹלָּא עַל דְּהַהוּא אוֹר דְּאִתְמַר בֵּיהּ (בראשית א) וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב, עַל אוֹר דְּאוֹרַיְיתָא, דַּהֲווֹ מִתְרַחֲקִין מִינָהּ, אוֹר דְּמֹשֶׁה וַדַּאי.

וְנַעֲרֹתֶיהָ הֹלְכֹת עַל יַד הַיְאוֹר. אִלֵּין הָאוּמּוֹת, דְּאִינּוּן עֵרֶב רַב. וְכֵן כָּל אוּמִּין דְּעָלְמָא, אִתְיַיעֲטִין עֲלַיְיהוּ דְיִשְׂרָאֵל, לְאַעֲקָרָא לוֹן מִן עָלְמָא, וְכוֹלָּא עַל סִיבָּה דְּהַהוּא אוֹר, וְזֶהוּ עַל יַד הַאי אוֹ"ר.

סִתְרֵי תוֹרָה וּתְלַת דְּלָא עָבְרוֹן, הַאי אִיהוּ בְּאָת פ' וְאָת א', וְכֹלָּא פ"א בְּאַשְׁלְמוּתֵיהּ. אָת ר' לֵית בֵּיהּ כְּלָל.

שַׂעֲרוֹ אוּכְמִין, תַּלְיִין וְלָא שְׁעִיעָן. דָּא אִיהוּ בַּר נָשׁ דְּשָׁתֵיק תְּדִיר. אֲבָל פְּקִיחָא אִיהוּ, מָארֵי דְּלִישָׁנָא בִּישָׁא, מִלּוֹי בְּרוּגְזָא, פּוּם מְמַלֵּל רַבְרְבָן, אַצְלַח וְלָא אַצְלַח, מָארֵי קְטָטָא בְּבֵיתֵיהּ, לָא חַיַּישׁ לִיקָרָא דְּבַר נָשׁ, חַד בְּפוּמֵיהּ וְחַד בְּלִבֵּיהּ, הֲפַכְפָּךְ בְּלִישָׁנֵיהּ, גְּבִינִין דִילֵיהּ סוּמָקִין זְעִיר.

וְאִי קְמִיטָא תְּחוֹת עֵינֵיהּ רַב, וְאָזֵיל עַד חוֹטְמָא מִסְטַר יְמִינָא, וּתְרֵין תְּחוֹתֵיהּ, וְחַד מִנַּיְיהוּ זְעִיר מֵאוֹחֳרָא, דָּא שָׁכִיב בְּנִדָּה מִיּוֹמִין זְעִירִין, וְחוֹבֵיהּ רְשִׁים בֵּיהּ רְשִׁימִין אִלֵּין.

בֵּין כְּתֵפוֹי אִית לֵיהּ רוֹשֶׁם חַד, וְד' שַׁעֲרִין בֵּיהּ, חַד מִנַּיְיהוּ בְּאֶמְצָעִיתָא רַב וְתָלֵי, וְג' אָחֳרָנִין זְעִירִין. וְעַד לָא הֲוָה עֲבֵירָה דָא, הֲווֹ תְּלַת זְעִירִין, וְחַד דְּאִתְרְשֵׁם בֵּיהּ דַּקִּיק וּזְעֵיר מִכָּלְהוֹ. הַהוּא רוֹשֶׁם הֲוָה בֵּיהּ מִקַּדְמַת דְּנָא אוּכָם, וְאִינּוּן שַׁעֲרִין חִוּוֹרִין כָּלְהוֹ. הַשְׁתָּא לָאו הָכֵי, אֶלָּא רוֹשֶׁם אוּכָם, וְחַד סוּמְקָא כִּרְשִׁימוּ דְּטוּלְפְּחָא בְּאֶמְצָעִיתָא. וְהוּא שַׁעֲרָא דְּאִתְרַבֵּי בֵּין

אָחֳרָנִין, רֵישֵׁיהּ סוּמָק, וּדְאִשְׁתְּאַר חִיוָר. אִי תָּב בְּתִיּוּבְתָּא, תִּשְׁכַּח בְּעֵינֵיהּ יָמִינָא חַד חִיוָרָא, חִיוָר גּוֹ הַהוּא אוּכְמָא.

בְּמִצְחֵיהּ תְּלַת שְׁרְטוּטִין עָבְרִין, וּתְרֵין דְּלָא עָבְרִין. הַהוּא רוֹשָׁם אוּכָם, וְסַחֲרָנֵיהּ חוּטָא סוּמָקָא, וּבְגוֹ הַהוּא חוּטָא, חַד שַׁעֲרָא דַּקִּיק זְעִיר, וּתְלַת שַׁעֲרִין בְּאִמְצָעִיתָא, כָּלְהוֹ כַּחֲדָא. זְעִירָא יֶחְכַּם בְּאוֹרַיְיתָא, אִי יוֹלִיף, וְלָא יִצְלַח בְּעוֹבָדוֹי.

וְאִי יָרוֹקָא דְּעֵינָא לָא אִצְטַבַּע כָּל כָּךְ, וְעֵינוֹי אֻכְמִין, וְחַד חוּטָא סוּמָק זְעִיר, אַעֲבַר בֵּין אִינּוּן גְּוָונִין. כְּדֵין אִיהוּ בְּאָת פ' בִּשְׁלִימוּ, וּבְאָת ר' בִּלְחוֹדוֹי.

בְּמִצְחֵיהּ תִּשְׁכַּח שִׁית שְׁרְטוּטִין, תְּלַת עָבְרִין, וּתְלַת לָא עָבְרִין. שַׁעֲרֵיהּ תַּקִּיף וְלָא כָּל כַּךְ, תְּלֵי וְלָא תָלֵי. הַאי אִיהוּ בִּשְׁלִימוּ לְכָל בַּר נָשׁ. קַמְצָן אִיהוּ, לֵית בֵּיהּ חֵידּוּ, וַאֲפִילּוּ בְּחֶדְוָה לָא אִתְחַדֵּי. בְּדָוונָא אִתְחֲזֵי.

אָטִים אוּדְנֵיהּ שְׁמָאלֵיהּ. בְּשִׂינּוּי אִית תְּלַת רַבְרְבִין מִלְּעֵילָא, וְיַהֲבוּן לוֹן דּוּכְתָּא אִינּוּן דִּלְתַתָּא, מְהֵימְנָא אִיהוּ וְלָא כָּל כָּךְ.

אַנְפּוֹי אֲרִיכִין, וְלָא שַׁפִּירִין, קֻלֵּיהּ כְּאִיתְתָּא, וּמִלּוֹי כְּאִיתְתָּא, מְקַנַּח פּוּמֵיהּ בְּמִלּוֹי, אַפְתַּח אֶצְבְּעָאן דִּידּוֹי בְּמִילּוֹלֵיהּ. כַּד אָזַל, אַקְדִּים לֵיהּ בְּלִיתָא דְּפַרְסָאי, דְּלָא יָחוֹב בַּר נָשׁ לְגַבֵּיהּ, עָלֵיהּ כְּתִיב, (דברים כד) כִּי תוֹעֵבָה הִיא לִפְנֵי ה'.

עַיְינִין יָרוֹקִין, וְאִלֵּין סִימָנִין בֵּיהּ, וְאַנְפּוֹי אֲרִיכִין שַׁפִּירָן, שַׂעֲרוֹי אוּכְמִין וּמְרִיטִין מִלְּעֵילָא בְּרֵישֵׁיהּ. רֵישֵׁיהּ רַב, כַּד אָזֵיל כָּפֵיף רֵישֵׁיהּ, קְרִיצִין דְּעֵינוֹי כְּקַדְמָאָה, עָלֵיהּ כְּתִיב (משלי א) מְנַע רַגְלְךָ מִנְּתִיבָתָם.

עַיְינִין רַבְרְבִין וִירוֹקִין, דָּא אִיהוּ בַּתְרִין אַתְוָון, ר' פ"א, חַד יְחִידָא, וְחַד בִּשְׁלִימוּ. בְּמִצְחוֹי שְׁרְטוּטָא חָדָא, דְּאָזֵיל וְעָבַר מִסְּטַר לְסָטַר, וּתְלַת אָחֳרָנִין אִית דְּלָא עָבְרִין. מִצְחֵיהּ רַב. קְרִיצִין דְּעַל עֵינוֹי לָאו רַבְרְבִין. בְּדֵיקְנֵיהּ שַׁעֲרָא טְפֵי. וְאַנְפּוֹי שַׁפִּירָן סוּמָק, שַׂעֲרֵיהּ שְׁעִיעַ וְלָא כָּל כָּךְ.

דָּחִיל חַטָּאָה אִיהוּ, רָחִים אוֹרַיְיתָא אִיהוּ, רָחִים לְאִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלִין בָּהּ, חָדֵי בְּכֹלָּא, עָבִיד טִיבוּ לְכֹלָּא, כְּדִיבָא לְתוֹעֲלְתֵּיהּ, מְהֵימְנָא אִיהוּ לְרָזִין דְּאוֹרַיְיתָא, טַב אִיהוּ לְמִלִּין דְּעָלְמָא, מַאן דְּאִשְׁתַּתַּף בַּהֲדֵיהּ לָא אַצְלַח, לֹא אִיהוּ, וְלָא אָחֳרָא. אַצְלַח אִיהוּ בִּלְחוֹדוֹהִי, דְּהָא אָת ר' גָּרִים.

פָּגִים אִיהוּ בְּרֵישֵׁיהּ לְעֵילָא, רְשִׁימָא דְּחַד מַכְתְּשָׁא דְּהָוָה לֵיהּ תַּמָּן, דְּעָבַד לֵיהּ חַד רַבָּיָא בְּאַבְנָא, בְּלָא רְעוּ וְכַוָּונָה, וְאִיכְסֵי בְּשַׂעֲרָא. וְהַהוּא רִישׁוּמָא דְּמַכְתְּשָׁא, כְּגַוְונָא דְּגִימֶל יָוְנִי"ת. מְהֵימְנָא אִיהוּ לְגַבֵּי בְּנֵי נָשָׁא, וְסָלִיק לְמֶהֱוֵי רֵישָׁא דְּעַמָּא, עַד הָכָא רָזָא דְּעַיְינִין.

וְאִית רָזִין אֲחֲרָנִין בְּעַיְינִין, דְּמִתְפָּרְשָׁן מִינַיְיהוּ. עַיְינָן דִּמְעַמְקָן וְחָיְיכָן, דָּא אִיהוּ בִּשְׁלִימוּ דְּאַתְוָון, בַּר דְּקַדְמָאָה ר', וּלְבָתַר פ'. דָּא אִיהוּ בַּר נָשׁ דְּאַצְלַח בְּעוֹבָדוֹי.

תְּלַת שְׁרְטוּטִין בְּמִצְחֵיהּ, מִצְחֵיהּ עָגֵיל, עֵינוֹי נְהִירִין, מְרַקְמָן עוֹבַד צִיּוּר, דַּכְיָין, קַיְימִין עַל שְׁלִימוּ. שַׂנְאוֹי יִפְּלוּן תְּחוֹתֵיהּ, פְּקִיחָא אִיהוּ, אַצְלַח בְּכוּלָּא, בָּהִיל בְּעוֹבָדוֹי, טַב אִיהוּ עִם בְּנֵי נָשָׁא, מִלּוֹי בְּקָשְׁיוּ בְּלָא דְּחִילוּ, וַוּתָרָן אִיהוּ, עָבִיד טִיבוּ, וְלֹא לִשְׁמָהּ.

שַׂעֲרֵיהּ שְׁעִיעַ וְתַלְיָא. וְלִישָׁנֵיהּ כְּחַרְבָּא. תְּחוֹת עֵינוֹי קְמִיטִין, תְּלַת רַבְרְבִין וּתְלַת זְעִירָן, וְאִית ד' זְעִירִין וּתְלַת רַבְרְבִין, כְּדֵין תִּשְׁכַּח תְּרֵין שְׁרְטוּטִין בְּמִצְחֵיהּ, עָבְרִין מִסְטַר לְסִטַר, וּתְלַת דְּמָטוֹ וְלָא מָטוֹ.

תְּחוֹת טַבּוּרֵיהּ קְיְימָא רִישׁוּמָא חַד, צִיּוּרָא דְּרֵישָׁא דְּבַר נָשׁ, אוּכָם וְחִיוָּור תְּרֵין שַׂעֲרִין תַּלְיָין בֵּיהּ. הַהוּא בַּר נָשׁ אִתְכְּשַׁל בְּאִיתַּת גְּבַר מִיּוֹמִין רְחִיקִין, וְלָא תָּב מֵהַהוּא חוֹבָא. מַרְעִין רָדְפִין אֲבַתְרֵיהּ. וְעַל דָּא חַד מֵאִינּוּן מַרְעִין, דִּצְרִיךְ לְאוֹשְׁדָא שֻׁתָּן וְלָא יָכִיל. דְּעַד כְּעָן הַהוּא חוֹבָא תַּלְיָיא בְּקָדָלֵיהּ דְּנָחָשׁ עָקִימָא, וְשַׁלִּיט עֲלֵיהּ בְּדָא. וְדָא לְסוֹף יוֹמִין דְּסִיבוּ.

וְאִי תָּב בִּתְיוּבְתָּא, בְּזִמְנָא דְּאִיהוּ בְּחֵילֵיהּ, הַהוּא רִשׁוּמָא אַזְעֵירַת דְּיוּקְנָאָה, וְשַׂעֲרִין לָא תַּלְיָין בֵּיהּ כְּלָל. וְאִי תָּב בִּתְיוּבְתָּא בְּסוֹף יוֹמוֹי, כַּד מַרְעִין רָדְפִין אֲבַתְרֵיהּ, כְּדֵין הַהוּא רְשִׁימָא קָמִיט, וְשַׂעֲרִין תַּלְיָין בֵּיהּ, וְהַהוּא מַרְעָא לָא אַעֲדֵי מִנֵּיהּ, מִגּוֹ דְּתַלְיָיא בְּקָדָלֵיהּ דְּנָחָשׁ.

בְּגִין דְּהַהוּא נָחָשׁ, כֵּיוָן דְּאָחִיד הַהוּא חוֹבָא עַל קָדָלֵיהּ, לֵית מַאן דְּיַתִּיר קִשְׁרָא מִקָּדָלֵיהּ. בְּגִין דְּהַהוּא נָחָשׁ לֵית לֵיהּ רְשׁוּת בְּיוֹמֵי דְּעוֹלִימוּ דְּבַר נָשׁ לְקִשְׁרָא הַהוּא חוֹבָא עַל קָדָלֵיהּ. וְקִשְׁרֵי לֵיהּ בְּקִשְׁרִין תַּקִּיפִין.

וְאִיהוּ רָדִיף אֲבַתְרֵיהּ דְּהַהוּא בַּר נָשׁ, וּמַלְקֵי לֵיהּ בְּהַהוּא בְּרִית דְּחָב בֵּיהּ. וְאַף עַל גַּב דְּתָב בִּתְיוּבְתָּא, יְצַוַּוח מִגּוֹ עָאקוּ דְּלָקוּתָא. הַהוּא חִוְיָא דְּלִיג וְעָאל בְּהַהוּא קִשְׁרָא לְשִׁיפּוּלֵי דְּתְהוֹמָא רַבָּא, כְּדֵין רָווח לֵיהּ לְבַר נָשׁ, וְהַהוּא נָחָשׁ לְבָתַר יוֹמִין נָפִיק וְעָבִיד דָּא.

וּבְזִמְנָא דְּמִית הַהוּא בַּר נָשׁ, תְּלַת מְאָה שׁוֹטְרִין רָדְפִין אֲבַתְרֵיהּ דְּהַהוּא בַּר נָשׁ, וְתָפְסִין לֵיהּ וְעָיְילִין לֵיהּ קַמֵּי מַלְכָּא. וּמַלְכָּא קַדִּישָׁא מְתַבַּר אִינּוּן קִשְׁרִין, וְנָחִית הַהוּא חוֹבָה מֵעַל קָדָלֵיהּ.

וְעַל רָזָא דָּא כְּתִיב, (ישעיה כב) אִם יְכֻפַּר הֶעָוֹן הַזֶּה לָכֶם עַד תְּמֻתוּן. כְּדְבָר אַחֵר (שם כח) וְכֻפַּר בְּרִיתְכֶם אֶת מָוֶת. תְּבַר הַהוּא קְיְימָא דִּילְכוֹן. אֶת מָוֶת, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (בראשית לב) כִּי אָמַר אֲכַפְּרָה פָנָיו בַּמִּנְחָה, אֲבַטֵּל רוּגְזֵיהּ. כְּדֵין הַהוּא בַּר נָשׁ אָזִיל לְהַהוּא עָלְמָא נָקִי מֵהַהוּא חוֹבָה, דְּהָא קַבֵּיל עָנְשֵׁיהּ בְּהַאי עָלְמָא.

וְכִי תֵימָא, הֵיכִי מַשְׁמַע דְּבָהַאי עָוֹן אֵשֶׁת אִישׁ מִשְׁתָּעֵי קְרָא. דִּכְתִיב הָכָא אִם יְכַפֶּר הֶעָוֹן הַזֶּה, וּכְתִיב הָתָם בְּאִיסּוּר אֵשֶׁת אִישׁ שֶׁזִּנְתָה, (במדבר ה) וְנִקָּה הָאִישׁ מֵעָוֹן. וּכְתִיב גַּבֵּי אַבְנֵר וְאִישׁ בֹּשֶׁת, (שמואל ב ג) וַתִּפְקֹד עָלַי עָוֹן הָאִשָּׁה הַיּוֹם הַזֶּה. אִי נָמֵי, (ישעיה כב) וְהִנֵּה שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה הָרֹג בָּקָר וְשָׁחֹט צֹאן אָכוֹל וְשָׁתוֹ, וּכְתִיב (משלי ל) הָתָם אָכְלָה וּמָחֲתָה פִּיהָ, וּכְתִיב (בראשית לט) כִּי אִם הַלֶּחֶם אֲשֶׁר הוּא אוֹכֵל.

וּכְתִיב (משלי ט) מִי פֶתִי יָסֻר הֵנָּה וַחֲסַר לֵב וְאָמְרָה לוֹ. מַיִם גְּנוּבִים יִמְתָּקוּ וְלֶחֶם סְתָרִים יִנְעָם. וְלֹא יָדַע כִּי רְפָאִים שָׁם בְּעִמְקֵי שְׁאוֹל קְרֻאֶיהָ. זֶהוּ כַּד לָא קַבֵּיל עָנְשֵׁיהּ בְּהַאי עָלְמָא. וְאִי אִשְׁתְּכַח בֵּיהּ זְכוּת אָבוֹת, עוֹנְשֵׁיהּ בְּהַאי עָלְמָא בְּהַהוּא עָוֹן, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (תהלים פט) וּפָקַדְתִּי בְּשֵׁבֶט פִּשְׁעָם וּבִנְגָעִים עֲוֹנָם. וּפָקַדְתִּי זְעֵיר זְעֵיר, ק (איוב ל) אִם בְּפִידוֹ לְהֶן שׁוּעַ. (שמות כ) פּוֹקֵד עֲוֹן אָבוֹת עַל בָּנִים. מַזְעֵיר וְנוֹתֵן זְעֵיר עַל דָּא, וּזְעֵיר עַל דָּא, וְאִשְׁתְּזִיב הוּא וַאֲבוֹי מֵעוֹנְשָׁא דְּהַהוּא עָלְמָא, דְּהָא בְּרָא מְזַכֵּי אֲבָא.

עַיְינִין עָקִימִין, דְּלָא מִסְתַּכְּלִין בְּאוֹרַח קְשׁוֹט, דָּא הוּא בְּלָא אֶת כְּלַל, פָּרְחִין מִנַּיְהּ כָּל אַתְוָון, בְּגִין דְּאִיהוּ מָאנֵי דְּעֵינָא בִּישָׁא, חֵיזוּ דִּילֵיהּ בְּהֵיפוּכָא, הַהוּא רַע עַיִן שַׁלִּיט עֲלֵיהּ.

וְאִי כָּשְׁרִין עוֹבָדוֹי דְּהַהוּא בַּר נָשׁ, לָא שַׁלִּיט אֶלָּא עַל עֵינוֹי. וְאִיצְטְרִיךְ בַּר נָשׁ לְאִסְתַּמָּרָא מֵעֵינוֹי. בְּגִין דְּסִטְרָא אָחֳרָא שָׁלְטָא עֲלַיְיהוּ. אִינּוּן עַיְינִין חָמָאן כָּל בִּישׁ, וְאִתְעֲבִידִין סַרְסוּרִין לְגַבֵּיהּ, וְשַׁיְיפֵי גּוּפָא נִצְחָן, אֲבָל שָׁלְטִין עֵינוֹי מִסְתַּכְּלִין.

מַאן דְּבָעֵי לְאִסְתַּמָּרָא מִנַּיְהּ, לִכְתּוֹב בִּידֵיהּ יָמִינָא יו"ד, וּבִידֵיהּ שְׂמָאלָא זַי"ן, וְיִפְתַּח קַמֵּיהּ וְלֵימָא, יו"ד בַּאֲפָכָא בְּאַתְוָוי, וְאִשְׁתְּזִיב מִנַּיְיהוּ.

דָּא אִיהוּ דְּפָגִים לְשִׁימוּשָׁא דִּקְדוּשָׁה, בְּגִין כָּךְ לָא שַׁרְיָין בֵּיהּ אַתְוָון, וְהָא אִסְתַּלְקוּ מִנַּיְהּ. דְּהָא אִיהוּ בְּרָזָא דְּהַהוּא קוֹ יָרוֹק דְּנָפִיק מִתּוֹהוּ בְּמִדִּידוּ דְּבוּצִינָא. וְאִית לְאִסְתַּכְּלָא גּוֹ שְׁרָטוּטִין דִּידָא, בְּיַמִּינָא וּבְשְׂמָאלָא, וּבְרָזָא דְּאִינּוּן שְׁרָטוּטִין דִּידִין תִּשְׁכַּח דָּא.

מַאן דְּעֵינָא חַד אָטִים וְלָא כָּל כַּךְ, וְעֵינָא אָחֳרָא פְּקִיחָא, מוּמָא חַד מֵאִינּוּן מוּמִין אִית בֵּיהּ. דָּא אִיהוּ בְּאָת ר' בִּלְחוֹדוֹי בְּאַשְׁלְמוּתֵיהּ. וְאָת י' מָטֵי לְגַבֵּיהּ וְלָא מָטֵי.

בְּמִצְחֵיהּ תְּלַת שְׁרָטוּטִין עָבְרִין, וְחַד זְעֵירָא דְּאַעֲבַר, אוּף הָכֵי רְשִׁימָא חָדָא סָלִיק מֵעֵינֵיהּ לְקָבֵיל אוּדְנֵיהּ שַׂעֲרֵי תְּלֵי וְתַקִּיף. קְרִיצוֹי רַבְרְבִין. אִיהוּ מוּמָא מִסְטָר אוֹחָרָא. אִימָא דִּילֵיהּ אָזְלַת בְּחָרְשִׁין כַּד הֲוָה בִּמְעָהָא. וְנָפְקַת לְפָרְשָׁא דְּאוֹרְחִין בְּלֵילְיָיא, כַּד דָּא אִתְיְלִיד. בְּגוֹ תְּרִין שְׁנִין דִּילֵיהּ אִתְחַלָּשׁ עַד דְּאַזְעַר דְּיוֹקְנֵיהּ וְאִמֵּיהּ אָזְלָא בְּלֵילָא בַּהֲדֵיהּ, וְקָא עָבְדַת חַרְשִׁין עֲלֵיהּ.

הַאי חָדֵי בְּחֶדְוָא, לֵית בֵּיהּ מְהֵימְנוּתָא, מְשַׁבַּח גַּרְמֵיהּ בַּמֶּה דְּלֵית בֵּיהּ, גַּס רוּחַ, מְמַלֵּל בִּישִׁין וַעֲתִיקִין. וַותָּרָן אִיהוּ, לֵית בֵּיהּ קַמְצָנוּ כְּלָל. מָארֵי דְּגַיְיפָא הוּא. אַצְלַח וְלָא אַצְלַח, חֲדִידָא בְּלִישָׁנֵיהּ.

וְאִי חַד שִׁרְטוּטָא בְּמִצְחֵיהּ רַב וּתְרֵין זְעִירִין, דָּא אָזַל גּוֹ חָרְשִׁין, וְהָא אִימֵּיהּ עָבְדַת לְהוֹ. וּמִתְחַלְּפִין שִׁרְטוּטִין דְּקָא סָלְקִין מֵעֵינָא יְמִינָא לְעֵינָא שְׂמָאלָא. גַּס רוּחַ אִיהוּ, אֲבָל לֵית בֵּיהּ בִּישָׁא כְּלָל. קַמְצָאן אִיהוּ, לֵית בֵּיהּ קְצַת גִּיוּפָא. חֲדִידָא בְּלִישָׁנֵיהּ אִיהוּ.

בְּשַׁפָּה דִּילֵיהּ אִית בֵּיהּ רוֹשֶׁם חַד סוּמָק טְפֵי, וְחַד שַׁעֲרָא בְּאֶמְצָעוּתָא. אֶצְבָּעָן דִּי בְרַגְלֵיהּ שְׂמָאלָא, קָמִיטִין זְקִיפִין מִתְפַּשְׁטִין, עַיְינִין זְבַלְגָנִין, יָרוֹקִין, נָחָתִין דְּמָעִין תְּדִיר. הַאי אִתְדַּבַּק בְּאָת פ', וְאָת ר' לָא אִתְיַישַׁב בֵּיהּ, הַאי אִית לֵיהּ אַרְבַּע שִׁרְטוּטִין בְּמִצְחֵיהּ, וְעָבְרִין כֻּלְּהוֹ, וּתְרֵין זְעִירִין מֵעֵינֵיהּ וְעַד שַׁעֲרֵיהּ. תְּרֵין רְשִׁימִין, וּתְלַת זְעִירִין בֵּין קְרִיצֵי עֵינוֹי.

הַאי אִיהוּ בַּר נָשׁ, דְּאָזַל כְּפִיף רֵישָׁא. זִינָא חַד, מִתְּלַת מָארֵי רְשׁוּמִין דְּתוֹלְדוֹת מָארֵי צְרַעַת, אִית בֵּיהּ בְּזִינֵיהּ. הַאי לָאו מְסָאֲבָא הֲוָה לְמִסְנַּר. חָדֵי אִיהוּ בְּכֹלָּא, וְחַיֵּיךְ תְּדִיר, כָּל מִלּוֹי חָיְיכִין בְּהוּ בְּנֵי נָשָׁא. קַמְצָן אִיהוּ בְּבֵיתֵיהּ, בְּאָחֳרָנִין לָאו הָכֵי. לֵית לֵיהּ כִּסּוּפָא בְּמִלּוֹי, בְּגִין דְּחָמֵי דְּכֹלָּא חָיְיכִין בֵּיהּ. גַּיְיפָא אִיהוּ, שַׁעֲרוֹי סוּמְקִין זְעִיר, לָא שְׁעִיעִין וְלָא קְמִיטִין. וְאִי בְּמִצְחוֹי תְּלַת שִׁרְטוּטִין דְּעָבְרִין, וּתְלַת זְעִירִין דְּלָא עָבְרִין, וְכָל שְׁאָר סִימָנִין בֵּיהּ. הַאי אִית לֵיהּ פְּגִימוּ, וְרוֹשֶׁם חַד בְּעֵינָא. דְּבַר נָשׁ דְּהֲוָה צָד צַפָּרִין עָבַד לֵיהּ, בְּלָא כַּוָּונָה, בְּאָעָא דְּהֲוָה אוֹשִׁיט לַצַּפָּרִין. וְאִיהוּ אִתְרְשֵׁים עַל עֵינֵיהּ שְׂמָאלָא, לְעֵילָא מִקַּרְצוֹי בְּאוֹרְכָא.

הַהוּא דְּהֲוָה צָד צַפָּרִין, אַנְזִים לֵיהּ בְּהַהוּא אָעָא, בְּגִין דְּהֲוָה אַפְרַח צַפָּרִים, וּמָחָא לֵיהּ בְּלָא כַּוָּונָה. הַאי אַצְלַח לְמָזוֹנֵיהּ וּלְבֵיתֵיהּ, וְלָא לְמִכְנַשׁ מָמוֹנָא סַגִּי. מְהֵימְנָא אִיהוּ, וְלָא כָּל כַּךְ. וְהַאי מְהֵימְנוּתָא בְּמִלִּין זְעִירִין, אֲבָל בְּרַבְרְבִין לָאו אִיהוּ מְהֵימְנָא. מָארֵי דְּלִישָׁנָא בִּישָׁא. וְכֹלָּא חָיְיכִין בְּמִלּוֹי.

פּוּמֵיהּ רַב, שְׂפָוָותֵיהּ רַבְרְבִין. מַאן דְּאִשְׁתַּתַּף בַּהֲדֵיהּ, אַצְלַח בְּכוֹלָּא. וְאִיהוּ אַצְלַח אוּף הָכֵי. טַב אִיהוּ לְכָל שִׁתּוּפָא.

רְשִׁימָא דְּהַהוּא מַכְתְּשָׁא עִמֵּיהּ, עֵינוֹהִי זְבַלְגִין, יָרוֹקִין, וְחַד רְשִׁימוּ אוּכָם סַחֲרָא לוֹן. הַאי אִיהוּ בְּאָת פ"א בְּשִׁלִּימוּ דְּתָרֵי אַתְוָון, וְאָת ר' בְּלְחוֹדוֹי.

דָּא רֵישֵׁיהּ רַב, וְד' שִׁרְטוּטִין רַבְרְבִין בְּמִצְחֵיהּ. וּתְלַת זְעִירִין בֵּין קְרִיצוֹי. וְחַד לְעֵילָא קְרִיעָא זְעֵיר. עַל חוֹטְמֵיהּ שַׁעֲרוֹי רַבְרְבִין. רֵישֵׁיהּ עָגִיל. הוּא גִּיבַּר חֵילָא, מָארֵי זְדוֹנָא בְּמִלִּין.

שַׁעֲרֵיהּ קָמִיט, גַּיְיפָא אִיהוּ. וּבְלֵילְיָא אִשְׁתַּתַּף אִיהוּ לְגִיוּפָא. לְזִמְנִין אִתְכְּשַׁל אִיהוּ בְּאִינְתּוּ אֲסוּרָה. דִּיקְנֵיהּ מַלְיָא בְּשַׁעֲרִין, הַאי אִית לֵיהּ בִּדְרוֹעָא שְׂמָאלָא חַד רְשִׁימוּ דְּחַרְבָּא, דְּמָחָא לֵיהּ חַד גְּבַר, אִטַּר יְמִינָא, בְּיוֹמָא רְבִיעָאָה דְּשַׁבַּתָּא, כַּד בָּעָא שְׁמָשָׁא לְאִתְכַּנְּשָׁא. דְּהָא

בְּהַהוּא יוֹמָא אִיתְעַר עֲלֵיהּ חַד חוּטָא דְּמַאדִּים. הַהוּא חוּטָא דְּבִסְטַר שְׂמָאלָא, וְהַהוּא רְשִׁימוּ עֲקִימָא בְּבִשְׂרֵיהּ בְּעִיגּוּלָא.

כַּד מָטָא לְיוֹמִין דְּסִיבוּ, נָפַל מֵאַתַר דְּרָכִיב בֵּיהּ, אוֹ סוּסְיָא, אוֹ חֲמָרָא, אוֹ נָפִיל מִן כּוֹתָלָא, וּמִנַּיהּ יִתְחַלַּשׁ וִימוּת. דְּהָא חוֹבָא דְּחָב בְּעוּלֵימוּי בַּהֲבָל רָדִיף אֲבַתְרֵיהּ. וְאִי הַהוּא גַּבְרָא תָּב בִּתְיוּבְתָּא בְּאֶמְצַע יוֹמוֹי, נָפִיל מִגּוֹ חוּלְשָׁא דְּבֵיהּ, וִימוּת.

וְאִי תָּב בְּעוּלֵימוֹי, כְּדֵין תִּשְׁכַּח שִׁרְטוּטִין דְּמִצְחֵיהּ, תְּלַת רַבְרְבִין וְאַרְבָּעָה זְעִירִין. וּתְרֵין תְּרֵין מִגּוֹ עֵינוֹי דְּסָלְקִין לְעֵילָא. הַאי בְּאוֹרַח כָּל אַרְעָא יְהֵא מַרְעֵיהּ. וְיִפּוֹל מֵעַרְסֵיהּ, וִימוּת. דְּהָא לְעָלְמִין אִית בֵּיהּ נְפִילָה לְבַסּוֹף.

עַיְינִין זְעִירִין דְּקִיקִין, דְּלָא אִתְחָזְיָין גְּוונִין דִּילְהוֹן לְפוּם שַׁעֲתָא, וְכַד מִסְתַּכְּלִין בֵּהוֹן, אִינּוּן יָרוֹקִין וְאוּכְמִין. הַאי אִיהוּ שִׁפְוָון חַדִּין, וְאַפִּין אֲרִיכִין בַּחֲרִידוּ, כְּדֵין תִּשְׁכַּח בְּמִצְחֵיהּ תְּרֵין שִׁרְטוּטִין, וְחַד זְעִירָא בֵּינַיְיהוּ, הַאי אִיהוּ בְּאֵת פ' בִּלְחוֹדוֹי, וּבְאֵת ר' בִּלְחוֹדוֹי.

הַאי אִיהוּ, שַׁעֲרֵיהּ תַּלְיָא, וְלָא שְׁעִיעַ. אַצְלַח בְּעוֹבָדֵי יְדוֹי, וּבְאוֹרַיְיתָא אִי אִשְׁתַּדַּל. אוּף הָכֵי זְעִירָא אִיהוּ בְּשַׁיְיפוֹי, וְגַס בִּשְׂרָא לֵית בֵּיהּ. רוּחָא, מְמַלֵּל מִגּוֹ חוֹטְמוֹי, בְּגִין דְּנָקְבִין דִּילְהוֹן דְּחִיקִין, וּבְגִין כָּךְ נָפֵיק רוּחָא בְּדָחִיקוּ לְסָטַר שְׂמָאלָא.

בְּיַרְכָא דִּילֵיהּ לְעֵילָא מֵאַרְכוּבָא, רְשִׁימָא חַד חַבּוּרָה, דְּעָבַד לֵיהּ רַבְיָיא חַד בְּסַכִּין, בְּיוֹמֵי עוּלֵימוֹי, וְאִסְתַּכַּן בֵּיהּ. מִקַּנֵּא הוּא לְאִתְתֵּיהּ, עַד דְּבַר נָשׁ חָיְיכִין מִנַּיהּ. בָּעֵי לְאִתְתַּקָּנָא בְּגוּבְרִין אָחֳרָנִין, וְלָא אִתְתַּקַּן, וְחָיְיכִין בֵּיהּ. הַאי לָא יִשְׁתַּתַּף בַּר נָשׁ בַּהֲדֵיהּ, דְּלָא יִצְלַח. חַמְדָן אִיהוּ, אִשְׁתַּדַּל בְּמֵה דְּלָא אִית לֵיהּ, חָשִׁיב גַּרְמֵיהּ דְּאִיהוּ גַּבְרָא רַבָּא, וְלָאו הָכֵי. זְכֵי לְבָנוֹת, וְלָא לְבָנִים.

וְאִי מִתְחַלְּקָן שִׁרְטוּטִין, תְּרֵין זְעִירִין וְחַד רַבְרָבָא בְּמִצְחֵיהּ, וְאַנְפּוֹי סוּמְקִין. זְכֵי לִבְנִין, וְלִבְרַתָּא חָדָא, אוֹ דִּילְדַת בַּר וְאִסְתַּלְּקַת מֵעָלְמָא.

אֶת חַד אִית לֵיהּ בָּתַר אוּדְנֵיהּ יְמִינָא, רוֹשֶׁם דְּטוּלְפְּחָא, וְחַד שַׂעֲרָא דְּתָלֵי בְּרֵישׁ אוּדְנֵיהּ. וְאָצְבְּעָא זְעִירָא דִּי בִּידָא שְׂמָאלָא כְּפֵיף תִּתְקַיֵּים וְתוֹלִיד בְּנִין וּבְנָן. אִי סִימָנִין אִלֵּין תֶּהֱוִין לָהּ. בֵּין רַגְלָהָא יְכָרַע וְיִפּוֹל חַד בְּרָא, בֵּין אִינּוּן דִּיהֵא מַבּוּעָא דְּנָבְיַע בְּאוֹרַיְיתָא. הוּא מְקָרֵב וּמַפֵּיק מַבּוּעִין וְנַחֲלִין דְּאוֹרַיְיתָא, וּבְשִׁנְיָן זְעִירִין יִתְכַּנֵּשׁ מֵעָלְמָא.

הַאי אִיהוּ מֵאִינּוּן אֶלֶף, דְּמִתְכַּנְּשִׁין מֵעָלְמָא מֵרֵישׁ שַׁתָּא וְעַד רֵישׁ שַׁתָּא. בְּיוֹמִין קַדְמָאִין. מִדְּאִתְחָרַב בֵּי מַקְדְּשָׁא, לָא אַשְׁכַּח בַּר שִׁתִּין חָסֵר חַד, וְאִלֵּין אִינּוּן דְּמִסְתַּלְּקֵי מֵעָלְמָא, כַּד יַהֲבֵי רֵיחָא, עַד לָא מָטָא זְמַנַּיְיהוּ.

בְּגִין דְּכַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָאל לְאוֹלִיךְ אוֹרַיְיתָא, לְאִינּוּן יְנוּקִין דְּאִסְתַּלְּקוּ מֵעָלְמָא, כַּד יַהֲבוּ רֵיחָא, עַד לָא מָטָא זְמַנַּיְיהוּ, אִינּוּן קַדְמָאֵי בְּאִינּוּן מִלִּין. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר

לֵיהּ לְהַהוּא מָמָנָא יוּפִיאֲמַר לֵיהּ שְׁמֵיהּ, דְּקָאִים וְקַשְׁיר קִשְׁרִין דְּאוֹרַיְיתָא, מַאן הוּא דֵּין דְּאַקְדִּים לִי, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (איוב מא) מִי הִקְדִּימַנִי וַאֲשַׁלֵּם, וַאֲשַׁלֵּם וַדַּאי.

כְּדֵין קָרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמטטרו"ן, דְּאִיהוּ קַיְימָא גּוֹ פְּרוֹכְתָּא דְּפָרְסָא, וְשִׁשִּׁים אֶלֶף רִבּוֹא מָארֵי דְּאוּלְפָּנָא דְּאוֹרַיְיתָא סוֹחֲרָנֵיהּ, וְאִיהוּ מְקַשֵּׁר קְשָׁרִים לְמָארֵיהּ. אָמַר לֵיהּ מַאן הַאי דְּאַקְדִּים לִי, מִי הִקְדִּימַנִי וַאֲשַׁלֵּם. אִיהוּ רְשִׁים גּוֹ מְתִיבְתָּךְ. אוֹ לֹא. אָמַר לֵיהּ מָארֵי דְּעָלְמָא, לָאו אִיהוּ בִּמְתִיבְתָּא דִילִי, גּוֹ מְתִיבְתָּךְ אִיהוּ. וְכָל אִינּוּן דְּקַדְמֵי, תְּחוֹת כָּל שְׁמַיָּא הוּא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שם) תַּחַת כָּל הַשָּׁמַיִם לִי הוּא.

בְּגִין דִּתְרֵין מְתִיבְתִּין אִית לְעֵילָּא. מְתִיבְתָּא דְּהַהוּא נַעַר מטטרו"ן. וּמְתִיבְתָּא עִילָּאָה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּבְכָל אֲתַר דְּתָנִינָן מְתִיבְתָּא עִילָּאָה, דָּא הוּא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. מְתִיבְתָּא דִּרְקִיעַ, דָּא דְּמטטרו"ן.

כְּדֵין אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִי הָכִי, לְקוֹט לֵיהּ גַּבָּאי. לְקִיט לֵיהּ, וְאָרַח לֵיהּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שה"ש ו) דּוֹדִי יָרַד לְגַנּוֹ לַעֲרוּגַת הַבֹּשֶׂם. דּוֹדִי, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (שם ב) דּוֹדִי לִי וַאֲנִי לוֹ הָרוֹעֶה בַּשּׁוֹשַׁנִּים. יָרַד לְגַנּוֹ, דָּא גּוֹרֶן דְּרָקִיעַ, דְּקַיְימֵי כְּגוֹרֶן. לַעֲרוּגַת הַבֹּשֶׂם, דָּא מְתִיבְתָּא דְּמטטרו"ן. לִרְעוֹת בַּגַּנִּים וְלִלְקֹט שׁוֹשַׁנִּים, לְעַיְינָא וּלְאִסְתַּכָּלָא בְּאִינּוּן מְתִיבְתָּאן דִּילֵיהּ. מַאי וְלִלְקֹט שׁוֹשַׁנִּים, אַל תִּקְרֵי שׁוֹשַׁנִּים אֶלָּא שֶׁשּׁוֹנִים. אִלֵּין אִינּוּן דְּמַקְדְּמֵי רֵיחָא בְּהַאי עָלְמָא, דְּמִתְלַקְּטֵי וּמִסְתַּלְּקֵי מֵהַאי עָלְמָא, עַד דְּלָא מָטָא זְמַנַּיְיהוּ.

כְּדֵין קָארֵי הַהוּא נַעַר מטטרו"ן לְגַבְרִיאֵל, דִּי קֶסֶת הַסּוֹפֵר בְּחַרְצוֹ, וַאֲמַר לֵיהּ, כְּתוֹב פִּתְקָא וְהַב לְמַלְאַךְ הַמָּוֶת עַל פְּלוֹנִי, דְּיִלְקוֹט לֵיהּ מֵעָלְמָא. וְאִתְלַקֵּיט מִיָּד. וְסָלְקִין לֵיהּ בְּקַדְמֵיתָא לְמְתִיבְתָּא דְמטטרו"ן, וְתַמָּן אֲמַר תַּלְמוּדֵיהּ דְּאַיְיתֵי בִּידֵיהּ. וְאוֹלִיף תַּמָּן מַה דְּאוֹלִיף. לְבָתַר סָלְקִין לֵיהּ לְמְתִיבְתָּא עִילָּאָה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּזְמִינָא לְמְתִיבְתָּא דִילֵיהּ. וְתַמָּן אִשְׁתַּעֲשַׁע בְּהוּ, בְּאִינּוּן דִּילֵיהּ, וּבְרָזִין עִילָּאִין, וְטַעֲמֵי דְאוֹרַיְיתָא, דַּהֲווֹ סְתִימִין מִנֵּיהּ בְּהַאי עָלְמָא.

וְיוּפִיאֲמַר לֵיהּ רַב מְמַנָּא, אָזִיל מִגּוֹ מְתִיבְתָּא עִילָּאָה, וְחָתִים סְתָרִין וְרָזִין דְּאוֹרַיְיתָא, מִגּוֹ תְּרֵין מְתִיבְתִּין. כָּל מַה דְּאַקְשׁוּ בְּמְתִיבְתָּא דִּרְקִיעָא, אִינּוּן דִּמְתִיבְתָּא עִילָּאָה מְתָרְצִין. בְּמְתִיבְתָּא עִילָּאָה, לֵית תַּמָּן פִּרְכֵי וְקוּשְׁיָין, אֶלָּא בְּמְתִיבְתָּא דִּרְקִיעָא. וְחָתִים מִתְּרֵי מְתִיבְתֵּי מִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא כִּדְקָא יָאוֹת. וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהלים פד) יֵלְכוּ מֵחַיִל אֶל חָיִל.

וּלְזִמְנָא דְּאָתֵי יִסְתַּלְּקוּן פִּרְכֵי וְקוּשְׁיָין מִגּוֹ מְתִיבְתָּא דִּרְקִיעָא. כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, יֵלְכוּ מֵחַיִל אֶל חָיִל, וּכְתִיב (שם קכב) יְהִי שָׁלוֹם בְּחֵילֵךְ שַׁלְוָה בְּאַרְמְנוֹתָיִךְ. עַד הָכָא רָזִין דְּעַיְינִין, בְּגוֹ גְּוונִין לְאִסְתַּכָּלָא.

דְּיוֹקְנִין דְּחוֹטְמָא, חוֹטְמָא אִיהוּ חוֹתָמָא וּפַרְצוּפָא דְּבַר נָשׁ לְאִשְׁתְּמוֹדְעָא. חוֹטְמָא זְעֵירָא עָקִימָא, דְּלָא אִתְיַישְׁבַת כָּרָאוּי בְּאוֹרַח מֵישָׁר, דָּא אִיהוּ דְּאָבִיד פַּרְצוּפָא דְּבַר נָשׁ, וְדָא אִיהוּ בְּאָת ה' בִּלְחוֹדוֹי, בְּלָא שְׁלִימוּ. דָּא אִיהוּ דְּאוֹרַח עִנְוָתָנוּתָא וּשְׁלֵימָתָא אִתְעָבַר מִינֵּיהּ, חֲצִיפָא אִיהוּ. שַׁעֲרִיהּ בֵּין סוּמָק לְחִיוָּר.

תְּלַת רְשִׁימִין רַבְרְבִין עַל מִצְחֵיהּ, וּתְלַת אָחֳרָנִין דְּלָא אִתְחַזְיָין כָּל כַּךְ. תְּלַת שִׁרְטוּטִין אָחֳרָנִין מִסְטָרָא דָּא לְסִטְרָא דָא, שִׁפְוָון דִּילֵיהּ רַבְרְבָן. בַּחֲצִיפוּתֵיהּ מְמַלֵּל בְּקַשְׁיוּ כָּל מַה דְּבָעֵי. דְּאוֹרַח עִנְוָתָנוּתָא אִתְעָבַר מֵחוֹטְמֵיהּ, וּמֵעַל אַנְפּוֹי, דְּהָא כִּיסּוּפָא וְעִנְוָתָנוּתָא מְיַישֵּׁר חוֹטְמָא עַל אַנְפִּין. וְהַאי לֵית בֵּיהּ כְּלַל. וּבְגִין דְּאִיהוּ חֲצִיפָא, כָּדִיב וְחַיְיךְ בְּמִלּוֹי.

וְאִי מִתְעַבְּרִין שִׁרְטוּטִין מֵעַל מִצְחֵיהּ, וְאִינּוּן ג' רַבְרְבָן וְג' זְעִירִין, וְשַׁעֲרִיהּ אוּכָם, הָא אִיהוּ בֵּין תְּרִין אַתְוָון בְּמַתְקְלָא. דָּא נָמִיךְ רֵישָׁא, וְחַיְיךְ בְּמִלּוֹי. שַׁעֲרִיהּ שְׁעִיעַ וְלָא כָּל כַּךְ, צַעֲרִין רַבְרְבִין מִתְעָרִין עָלּוֹי, וְאִשְׁתְּזִיב מִכָּלְהוֹ.

דָּא, זְכוּ זְעֵירָא מֵאֲבוֹי מֵגִין עָלֵיהּ. וְהַהוּא זְכוּ אִתְרְשִׁים גּוֹ עַמּוּדָא דְּקָאִים בֵּיהּ הַהוּא נַעַר. וְאִיהוּ זָכֵי בְּחַד יַתְמָא. בְּגִין דְּכָל יְתָם וְאַרְמַלְתָּא, קָיְימִין בְּפִקְדּוֹנֵיהּ דְּמטטרו"ן, דְּקָיְימָא לְדַיְינָא בְּאִינּוּן שִׁבְעִין סַנְהֶדְרִין.

בְּהֵיכָלָא דְּזְכוּתָא, דְּיִינִין כָּל דִּינִין דְּעָלְמָא, בַּר מִתְּלַת, בָּנֵי חַיֵּי וּמְזוֹנֵי. וְכָלְהוֹ בְּקָרָאֵי כְּתִיבֵי. בָּנַי, דִּכְתִיב (שמואל א א) וַתִּתְפַּלֵּל עַל ה', עַל דַּיְיקָא, לְעֵילָא לְעֵילָא. אַתְרָא דְּמַזָּלָא עִילָּאָה. חַיֵּי, דִּכְתִיב (ישעיה לח) הָנְנִי יוֹסִיף עַל יָמֶיךָ חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה, יוֹסִיף דַּיְיקָא. מְזוֹנֵי, דִּכְתִיב (תהלים נה) הַשְׁלֵךְ עַל ה' יְהָבְךָ וְהוּא יְכַלְכְּלֶךָ, עַל דַּיְיקָא. וְתַמָּן דַּיְינִין בְּנֵי עָלְמָא.

וְיָהֲבִין פִּתְקָא לְמַלְאָךְ הַמָּוֶת לְקַטְלָא לוֹן, וּלְנַטְלָא רוּחֵיהוֹן, וְהוֹאִיל וּמַשְׁכּוֹנִין עִילָּאִין, וְטָבִין דִּבְנֵי נָשָׁא בִּידּוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, פַּקִּיד לְמטטרו"ן, דִּיהוֹן בְּנוֹי דְּהַהוּא בַּר נָשׁ וְאִתְתֵּיהּ בְּפִקָּדוֹנָא דִּילֵיהּ. וּבְגִין דְּאָסוּר לְמַשְׁכְּנָא לוֹן, מַשְׁכּוֹנִין עַל מַשְׁכּוֹנִין, לָא יְמִיתוּן.

וְעַל דָּא, מַאן יְשַׁיְיזֵיב לוֹן מֵעִינּוּיָא, הַהוּא זְכוּ אַגֵּין עַל בְּנוֹי. וְהוּא, חַד מִנַּיְיהוּ דְּהַהוּא זְכוּ אַגֵּין עֲלֵיהּ, בְּעִידָן עַקְתֵּיהּ.

לְהָא אִית לֵיהּ רוֹשָׁם בְּמִצְחֵיהּ. חַיְיבָא, אוֹ גַּיְיפָא אִיהוּ. וְלָא אִתְחֲזֵי קַמֵּי בְּנֵי נָשָׁא, דְּלָא יָדְעִין בֵּיהּ. דָּא אַצְלַח. וּמַאן דְּאִתְחַבַּר בַּהֲדֵיהּ, יַצְלַח יַתִּיר מִנַּיהּ.

חוּטְמָא עָקִימָא, וּתְרֵין נוּקְבִין דִּילֵיהּ רַבְרְבִין, וְסָלְקִין לְבַר אִינּוּן פָּתְחִין דְּנְחִירוֹי, וְחוֹטְמָא לָא סָלֵיק. דָּא אִיהוּ בְּאָת ה' בִּשְׁלִימוּ.

ה' שִׁרְטוּטִין בְּמִצְחֵיהּ רַבְרָבָן, וְשִׁית זְעִירִין. אוּדְנוֹי רַבְרְבָן. עֵינוֹי רַבְרְבָן. וּתְרֵין רְשִׁימִין אוּכְמִין דַּקִּיקִין בְּעֵינֵיהּ דְּיָמִינָא. שַׁעֲרִיהּ, לָא אִתְתַּקַּן בְּמַזְיֵיהּ, בְּגִין דְּאִיהוּ רַב וְתַקִּיף. רוֹשָׁם מַכְתְּשָׁא בְּמִצְחֵיהּ.

דְּא שַׂרְפָּא, בְּכָל יוֹמָא זַמִּין כַּד אִתְרְעֵם. בְּרוּגְזֵיהּ, קָרִיר חוּטְמֵיהּ, וְאִתְחֲזֵי חִוָּור. תָּב מֵרוּגְזֵיהּ לְזִמָּן רַב. מְהֵימְנָא אִיהוּ בְּמִלִּין רַבְרְבִין. וּבְזִעִירִין לָאו הָכֵי. חַמָּדָן אִיהוּ. גּוּפֵיהּ מָלֵי מַכְתְּשִׁין וַאֲבָעְבּוּעִין בְּכָל יוֹמֵי שַׁתָּא, וּבַר זִמְנָא חַד זְעֵיר בְּיוֹמֵי דְּסִתְוָוא, אִתְנַהֵיג בְּעִנְוָתָנוּתָא בְּבֵיתֵיהּ. תִּיאוּבְתֵּיא לְמֵיכַל בְּכָל אֲתַר, אַף עַל גַּב דְּלָא יְזַמְּנוּן לֵיהּ. אִי זָכֵי בְּאוֹרַיְיתָא, וְאוֹלִיף יְנוֹקִין, זָכֵי בְּהוּ בְּשִׁי"ן תִּי"ו.

בְּיֵהֵיהּ יָמִינָא, רוֹשָׁם עֲמִיקָא מִתּוֹלְדָה דְּאִתְיְלֵד בֵּיהּ. תַּרְתֵּי נְשִׁין אִזְדַּמְנוּ לֵיהּ, קַדְמַיְיתָא תְּמִית עַל מַשְׁבְּרָא. תִּנְיָינָא תְּזַכֵּי לְתַרְיִן בְּנִין, חַד יְמִית זְעֵיר בַּחֲלָבָא דְּאִמֵּיהּ, וְחַד יְקוּם בְּעָלְמָא גְּיִיפָּא, יַתִּיר מִבְּנֵי נָשָׁא אָחֳרָנִין, וְחַיִּין קָיְימִין בֵּיהּ, אֲבָל לֹא כָּל כָּךְ.

חוֹטְמָא דְּאָזִיל בְּאוֹרַח מֵישָׁר, וּמִתְתַּקְנָא עַל גַּבֵּי אַנְפִּין. הַאי אִיהוּ בְּאָת ה' בִּשְׁלִימוּ. דָּא אִתְגְּלֵי בְּמִצְחֵיהּ תְּרֵין שִׁרְטוּטִין רַבְרְבִין, וְה' זְעִירִין, וּתְרֵין מִסְטָרָא דְּיָמִינָא לְגַבֵּי שַׂעֲרֵיהּ. מֵישַׁר מִתַּתָּא לְעֵילָּא. שַׂעֲרֵיהּ בֵּין אוּכָם לְסוּמָק, תַּלְיָא עַל אוּדְנוֹי. עֵינוֹי רַבְרְבִין יָרוֹקִין, וְחוּטָא סוּמְקָא סַחֲרָא לְגוֹ. אַנְפּוֹי אֲרִיכִין.

דָּא, אִיקָרֵי אַנְפֵּי נֶשֶׁר. דָּא, מִבְּנוֹי דְּסִיהֲרָא בְּאַשְׁלָמוּתָא. כַּד בָּעֵי לְאַזְעָרָא גַּרְמֵיהּ, טַב אִיהוּ לְגַבֵּי מָארֵיהּ. דָּחִיל חַטָאָה אִיהוּ. בִּימֵי עוּלֵימוֹי אִיהוּ בְּלָא מַרְעִין, אָזִיל בִּבְרִיאוּתֵיהּ, כְּגִיבָּר בְּלָא דְּחִילוּ. בְּיוֹמִין דְּסִיבוּ נָחֵית כִּנְחִיתוּ דְּסִיהֲרָא, חֲלָשָׁא לֶהֱוֵי. מַרְעִין רָדְפִין אֲבַתְרֵיהּ, דָּא זַכָּאָה בְּמַרְעִין יְתִכַּפְּרוּן.

וְאִי מִתְחַלְּפִין סִימָנִין, בְּיוֹמֵי עוּלֵימוֹי לֶהֱוֵי בְּמַרְעִין. בְּגִין דְּאִיהוּ כְּסִיהֲרָא דְּבָעְיָא לְאַנְהָרָא. וְיהֵא הַהוּא גַּבְרָא בְּמִסְכְּנוּ. וּבְיוֹמִין דְּסִיבוּ, יֶהֱוֵי בְּלָא מַרְעִין, וּבְעוֹתְרָא וְיקַר סַגְיָא. דְּהָא כְּדֵין אַנְהִירַת סִיהֲרָא וְקָיְימָא בְּאַשְׁלָמוּתָא. וְדָא אִיהוּ צַדִּיק וְטוֹב לוֹ. וְדָא עַנְוָתָנוּתָא בֵּיהּ, רְחִים הוּא לְמָארֵיהּ בְּכֹלָּא.

חוֹטְמָא אֲרִיכָא וְחַד, חְדוּדָא כְּרִישָׁא דְּחוֹטְמָא דְּנִשְׁרָא. הַאי אִיהוּ בְּלָא אָת כְּלָל. שַׂעֲרֵיהּ קְמִיט. שִׁרְטוּטִין דְּמִצְחֵיהּ תְּלַת. אַנְפּוֹי חֲדִידָן. עֵינוֹי זְעִירִין. הָא אִיהוּ חַמָּדָן בַּמֶּה דְּאִית לְהוֹ לְאַחֲרָנִין. כָּל עוֹבָדוֹי לָאו בְּדָחִילוּ דִּשְׁמַיָּא. סָאנֵי אוֹרַיְיתָא, סָאנֵי לְמַאן דְּלָעָאן בָּהּ. רְחִים לְפוּם שַׁעֲתָא לְמִשְׁמַע מִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא, וּלְפוּם שַׁעֲתָא פָּרְחִין מִנֵּיהּ.

בְּרַגְלֵיהּ שְׂמָאלָא תְּרֵין אֶצְבְּעָן קְמִיטִין דְּלָא מִתְפַּשְׁטִין וּבְרַגְלֵיהּ יָמִינָא חַד. הַאי אִיהוּ בְּחַטָאָה דְּגַנְבָא, וְלָא יְתוּב מֵהַהוּא חוֹבָא לְעָלְמִין.

בֵּין כְּתֵפּוֹי תְּרֵין שַׂעֲרִין רַבְרְבִין. בְּחָדוֹי אִית תְּלַת שַׂעֲרִין דְּתַלְיָין. אוֹמֵי אוֹמָאָה בְּכָל רִגְעָא וְשַׁעֲתָא, וְלָא אִתְהֲנֵי. זִמְנִין תְּרֵין בְּשַׁתָּא יְשַׁתַּתֵּף בַּר נָשׁ בַּהֲדֵיהּ. וְלָא יַתִּיר, וְיַצְלַח, וְהוּא מֵאֲדַר עַד רֵישׁ נִיסָן. וּמֵאֱלוּל, עַד שִׁית יוֹמִין דְּמַרְחֶשְׁוָון, וְלָא יַתִּיר, וּבְיוֹמִין אִלֵּין,

יִצְלַח מַאן דְּיִשְׁתַּתַּף בַּהֲדֵיהּ, דְּהָא יוֹמִין אִלֵּין יוֹמִין דְּאַתְוָון אִינּוּן, וּמַאן דְּלֵית לֵיהּ אַתְוָון, אִתְאֲחַד בְּהוּ.

בְּיוֹמִין אִלֵּין נָפְקִין נְשָׁמָתִין עַרְטָלָאִין, וְאִינּוּן מִתְהַדְּרָן כְּמִלְקַדְמִין, וְלֵית לוֹן זִוּוּגִין. וּבְיוֹמִין אִלֵּין נָפְקִין אַתְוָון כ"ב וְשָׁרָאן בְּהוּ, וּמִתְעַטָּרָן בְּהוּ, וּבְרַחֲמֵי יִשְׁתַּכְּחוּן זִוּוּגִין. וּבְיַרְחִין אָחֳרָנִין, וּבְיוֹמִין אָחֳרָנִין, לָאו.

דְּהָא מִז' בַּאֲדַר בָּטַשׁ בּוּצִינָא, וְאַפֵּיק אַתְוָון זְעִירִין, וּבָקְעִין רְקִיעִין וְנָפְקִין לְעָלְמָא. בְּזִמְנָא דְּאִינּוּן נָפְקִין, כָּל אִינּוּן נְשָׁמָתִין עַרְטָלָאִין, דַּהֲווֹ זְמִינִין לְאִתְהַדְּרָא, נָפְקִין בַּהֲדַיְיהוּ, וְאִתְאַחֲדָן בְּאִינּוּן אַתְוָון.

וְנָפְקִין עַל יְדֵי דְּפַרְוָונָקָא. בְּגִין דְּכָל בְּנֵי עָלְמָא, כַּד אִתְבְּנִין לְאִתְצַיְּירָא בְּהַאי עָלְמָא, כָּל צִיּוּרִין דְּאַתְוָון מִתְצַיְּירִין בְּהוּ, עַל יְדָא דְּאִינּוּן תְּלַת שׁוּתָפִין, דְּקָא מִזְדַּוְּוגִ בְּנַיְיהוּ. וְהַשְׁתָּא אִלֵּין דְּקָא מִתְהַדְּרָן, כָּל אִינּוּן אַתְוָון קָא אִתְצַיְּירוּ בְּהוּ. אָחֳרָנִין לָא מִתְצַיְּירֵי בְּהוּ. דְּהָא אִינּוּן פַּרְוָונָקִין, לָא מְצַיְּירִין לוֹן בְּאַתְוָון, כְּמָה דְּאִתְצַיְּירוּ בְּקַדְמִיתָא, מִסְטָרָא דְּאַבָּא וְאִמָּא.

וְאִלֵּין אַתְוָון אָזְלִין וּמְשָׁטְטִין בְּעָלְמָא, וְאִתְאַחֲדָאן בְּהוּ כָּל אִינּוּן דְּלֵית לְהוֹ אַתְוָון, עַד רֵישׁ יַרְחָא דְּסִיוָן. דְּהָא כְּדֵין אִתְטַמָּרָן אִלֵּין, וְאַתְוָון עִילָּאִין בָּעְיָין לְאִתְגַּלָּאָה.

וּמֵאֲלוּל אִתְטַמְּרוּ אִלֵּין עִילָּאִין. עַד ו' יוֹמִין בְּמַרְחֶשְׁוָון. עַד דִּיהַדְּרוּן בְּנֵי נָשָׁא מֵחוֹבַיְיהוּ, וְיִתְכַּפֶּר לוֹן, וּמִתְהַדְּרָן אַתְוָון כְּמִלְקַדְמִין. וּבֵין כָּךְ וּבֵין כָּךְ, אִינּוּן זְעִירִין נָפְקָן לְקַיְימָא עָלְמָא, וְאִלֵּין אִתְאַחֲדִין בְּהוּ, בְּגִין דְּלֵית לוֹן אַתְוָון כְּלָל.

דְּהָא מֵאֲלוּל קַיְימָא תִּשׁוּבָה, וְאַתְוָון סָלְקִין לְגַבָּהּ, וּבְנֵי עָלְמָא מִתְהַדְּרָן מֵחוֹבַיְיהוּ, וּמִתְהַדְּרָן לְאַתְוָון, וְקַיְימִין עַל עָלְמָא תְּרֵין יַרְחִין, וּמִסְתַּלְקִין טֵבֵת וּשְׁבָט.

מֵז' בַּאֲדַר נָפְקִין אִלֵּין אָחֳרָנִין, כְּמָא דְּאִתְמָר. וְאִלֵּין דְּמִתְאַחֲדָן בְּהוּ, מְקַדְּמֵי רַחֲמֵי בְּאִלֵּין יוֹמִין. וּתְרֵין יַרְחִין אָחֳרָנִין אִתְטַמָּרָן כָּלְהוֹ, וְאִלֵּין תַּמּוּז וְאָב. וְנָפְקִין יְמֵי הָרָעָה בְּאַתְוָותַיְיהוּ וְשָׁלְטִין אִלֵּין עַל עָלְמָא, וְאָחֳרָנִין אִתְטַמָּרוּ. וּבְגִין כָּךְ, בְּאִינּוּן יוֹמִין, זַכָּאָה אִיהוּ מַאן דְּאִשְׁתְּזִיב מִנַּיְיהוּ.

וְכַד חוֹטְמָא אֲרִיכָא, רַב בְּפוּתְיָיא לְגַבֵּי רֵישָׁא. דָּא אִיהוּ בְּאָת ה', וּלְזִמְנִין אָת י' אִתְחַבַּר בַּהֲדֵיהּ. דָּא אִיהוּ בַּר נַשׁ דְּאַצְלַח.

אַנְפּוֹי קְמִיטִין, בְּתוֹלְדוֹת דַּאֲבַעְבּוּעִין. עֵינוֹי סוּמְקִין. דָּא אִיהוּ בֵּין אִינּוּן תּוֹלְדִין דְּסָגִירוּ. דְּעֵינוֹי לְזִמְנִין זָלְגִין דְּמָעִין.

קְמִיטִין דְּמִצְחֵיהּ ד' וב' עֲבָרִין רְשִׁימִין, כְּאָרִיחַ עַל גַּבֵּי לְבֵנָה. שַׂעֲרֵיהּ רַב. הַאי אַצְלַח, וּדְחִיל חַטָּאָה, שֶׁבַח גַּרְמֵיהּ בְּכֹלָּא, יַתִּיר מִמַּה דְּאִית בֵּיהּ. וּבְזִמְנָא דְּאִתְנַעֲנַע, עֵינוֹי זָלְגִין

דְּמְעִין. וּכְאֵבָא בְּחוּטְמֵיהּ, עַד דְּאוֹשִׁיד לֵיחָה יָרוֹקָה. וְדָא קַשְׁיָא מֵאִינּוּן זִינֵי דְּסָגִירוּ. מַאן דְּאִשְׁתַּתַּף בַּהֲדֵיהּ אַצְלַח. מְהֵימְנָא אִיהוּ בְּכֹלָּא.

עַל כִּתְפֵיהּ שְׁמָאלָא, אִית תְּלַת רְשִׁימִין. ב' סוּמְקִין, וְחַד אוּכָם. בְּרַם אוּכָם אִית לֵיהּ תּוֹעַלְתָּא. הַאי מָשִׁיךְ לְאִתְקְרָבָא בִּבְנֵי נָשָׁא, וְאִחִיד בָּהוּ, דְּלָא יַחְשְׁבוּן לֵיהּ כִּסְגִירָא.

מוּמָא אִתְיְלִיד בֵּיהּ בְּלֵילְיָא, בְּחַד יוֹמָא דְּסִתְוָוא, בְּיוֹמֵי דְּעוּלֵימוֹ, דְּאָכַל נוּנָא וְשָׁתָה מַיָּא, וּנְפַק לְבַר. וּבְהַהוּא שַׁעֲתָא הֲוָה שַׁלִּיט כּוֹכָב שַׁבְּתָאי בְּעָלְמָא, וְחַד עֻנָּפָא דִּילֵיהּ הֲוָה מָשִׁיךְ לְאִתְפַּשְׁטָא לְתַתָּא, וּנְפַק אִיהוּ בְּגִילוּיָיא דְּרִישָׁא, וּמְחָה בֵּיהּ עַל יָדָא דְּקוּרְקְפנ"י וְשִׁמְרִירוּ"ן תְּרֵין רוּחִין דְּשָׁלְטִין בְּהַהוּא עֻנָּפָא. וְכָךְ אִתְמְחֵי הַאי בַּר נָשׁ, רְשִׁמוּ בֵּיהּ תְּרֵין רְשִׁימִין סוּמְקִין. וְהַהוּא עֻנָּפָא רְשִׁים בֵּיהּ הַהוּא רְשִׁימוּ אוּכְמָא. דְּהָא מִילּוֹי דְּשַׁבְּתָאי בְּאוּכָם אִשְׁתַּמַּשׁ.

וְרָזָא דָּא שַׁלִּיט בְּעַמָּא דְּשַׁבְּתָאי וְלָא בְּעַמָּא קַדִּישָׁא. בְּגִין דְּעַמָּא קַדִּישָׁא לֵית לוֹן חוּלָקָא וַאֲחֻסַנְתָּא בְּכוֹכָבְיָיא וּמַזָּלֵי, אֶלָּא בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְחוֹדוֹי. וְאִצְטְרִיךְ לוֹן לְאַחָזָאָה חֻדְוָה, וּמֵיכְלָא וּמִשְׁתְיָיא, וּלְבוּשִׁין חִיוָּרִין, אוֹ דִּגְוָונִין שַׁפִּירִין, וּלְתַקָּנָא בֵּיתָא וּפְתוֹרָא בְּיוֹמָא דָּא.

דְּלָאו הָכֵי אִינּוּן דַּאֲחִידָן בְּכוֹכָבַיָּיא דְּשַׁבְּתָאי, דְּאִצְטְרִיךְ לוֹן לְאִתְעַנָּאָה, וּלְאַחָזָאָה עֲצִיבוּ וּדְאָגָה, וּלְמִלְבַּשׁ שְׁחוֹרִין, וּלְכַסָּאָה שְׁחוֹרִין, וְלָא לְמֵיכַל בִּשְׂרָא וְחַמְרָא וּמִשְׁחָא. וְלָא לְאִתְעַנָּגָא בְּעִינּוּגִין דְּעָלְמָא. אֶלָּא לְמֵיתַב בְּדִיוּרָא עֲצִיב, וּלְאִתְפָּרְשָׁא מִן בְּנֵי נָשָׁא. וּכְדֵין אִלֵּין רוּחִין קַרְקְפוּנ"י וְשִׁמְרִירוּ"ן אִתְמַשְׁכִין עֲלֵיהּ, וְאוֹדְעִין לֵיהּ מִלִּין דְּעָלְמָא בְּאַמְשָׁכוּתָא דְּשַׁבְּתָאי.

חֲזֵינָא בְּסִפְרָא דִּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא, דְּאִית בַּר נָשׁ דְּאִתְיְלִידוּ כַּד שַׁלְטָא עֻנָּפָא דָּא, וְאִינּוּן עֲצִיבִין תְּדִיר דְּלָא חֲדָאן לְעָלְמִין. בַּר אִי לָעָאן בְּאוֹרַיְיתָא, וְקָא אִתְאַחֲדָאן בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

וְעִם כָּל דָּא, אִי אִית בֵּיהּ בְּהַהוּא בַּר נָשׁ יְסוֹדִין וְשָׁרְשִׁין מִזְּכוּ דַּאֲבָהָן, עֻנָּפָא דָּא דְּנָפִיק מִשַּׁבְּתָאי, לְזִמְנִין נָצַח לֵיהּ, וְאִחִיד לֵיהּ, וְאִינּוּן תְּרֵין רוּחִין מִתְפַּשְּׁטִין, וְאָזְלִין לְנוּקְבָא דְּטִינָרָא, דְּתַמָּן מִתְכַּנְּשִׁין כָּל רוּחִין עַרְטָלָאִין, דְּלָא עָאלָן לְגוֹ פַּרְגּוֹדָא דְּמַלְכָּא.

וְאִינּוּן עַרְטָלָאִין בְּהַאי עָלְמָא, וְכַד נָפְקֵי מֵהַאי עָלְמָא, מְשָׁטְטֵי לְאֲעָלָא בְּהַהוּא עָלְמָא, וְנָעֲלִין תַּרְעָא בְּאַנְפֵּיהוֹן, בְּכָל סִטְרִין דְּעָלְמָא. וְלָא אַשְׁכְּחוּ נַיְיחָא, עַד דְּאִינּוּן נָפְקִין וּמְשָׁטְטֵי בְּעָלְמָא, וְאִלֵּין אִיקְרוּן בִּשְׁמָהָן שכנות.

וּבְיוֹמָא דְּשַׁבַּתָּא, כַּד אִתְקַדַּשׁ יוֹמָא, וְאִינּוּן לְאָן עָאלִין. לְגוֹ נוּקְבָא דְּחַד טִינָרָא, דְּאִיהוּ לְבַר מֵחוֹמוֹת גִּנְתָּא, בְּטוּרִין דִּלְבַר, וּמִשְׁתַּכְּחֵי תַּמָּן כָּל יוֹמָא דְּשַׁבַּתָּא. וּלְבָתַר נָפְקִין וּמְשָׁטְטִין בְּעָלְמָא, וּמוֹדִיעִין בְּחֵיזוּ דְּלֵילְיָא, מִלִּין לִבְנֵי נָשָׁא.

וְכָה נָצַח עֲנָפָא דָא לְהַהוּא בַּר נָשׁ. אִינּוּן תְּרֵין רוּחִין אָזְלִין לְהַהוּא נוּקְבָא, וּמִתְעַכְּבִין תַּמָּן עַד דְּנָפֵיק שַׁבַּתָּא. כֵּיוָן דְּנָפֵיק שַׁבַּתָּא, נָפְקִין אִינּוּן נִשְׁמָתִין וְאִינּוּן רוּחִין בַּהֲדַיְיהוּ, וּמִתְחַבְּרָן כַּחֲדָא.

וְאַתְיָין אִינּוּן תְּרֵין רוּחִין, וְחַד נִשְׁמָתָא דְּגִנְזָא דְּהַהוּא בַּר נָשׁ, ע' דַּרְגִּין לַאֲחוֹרָא, וְשָׁארָן עַל הַהוּא בַּר נָשׁ, רוּחָא בָּתַר רוּחָא, וְאוֹדְעֵי לֵיהּ מִלִּין בְּעָלְמָא, מַנַּיְיהוּ קְשׁוֹט וּמַנַּיְיהוּ לָאו קְשׁוֹט. מַנַּיְיהוּ קְשׁוֹט, מִסִּטְרָא דִּנְשָׁמְתָא עַרְטִילָאָה. דְּהָא אַשְׁכְּחָא תַּמָּן נַיְיחָא. וּמַנַּיְיהוּ לָאו קְשׁוֹט, מִסִּטְרָא דְּאִינּוּן רוּחִין. וּלְזִמְנִין, אִינּוּן רוּחִין אוֹדְעִין לֵיהּ מִילֵי קְשׁוֹט, לְזִמְנִין קָרִיב. וְהָא אִיהִי נִשְׁמָתָא דְּלָא אַשְׁכְּחַת פֵּירוּקָא, מֵע' דַּרְגִּין לַאֲחוֹרָא. כְּדֵין, כּוֹכָב שַׁבְּתָאי מָשִׁיךְ לְהַאי עָלְמָא, אִינּוּן רוּחִין. וּבְגִינָהּ לָא דָּחִיל הַהוּא בַּר נָשׁ, כַּד שָׁרָאן עֲלוֹהִי, וְלָא אִזְדַּעְזַע. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ דְּמַאן דְּאִית לֵיהּ זְכוּ דַּאֲבָהָן, לְסַיְיעָא בְּכָל אִינּוּן עוֹבָדִין.

חוֹטְמָא עָקִים, וְהַהוּא עָקִימוּ סָטָא לְסָטָר יְמִינָא. דָּא אִיהוּ בַּר נָשׁ דִּרְשִׁים בְּאָת ה' וּלְזִמְנִין בְּאָת ר'. וְלָא מִתְחַבְּרִין כַּחֲדָא. דָּא אִיהוּ בַּר נָשׁ מְמַלֵּל רְכִיכִין.

בְּמִצְחֵיהּ שִׁרְטוּטָא חָדָא רַבְרְבָא, וְד' זְעִירִין, וְאִינּוּן דְּקִיקִין וְלָא כָּל כַּךְ, וְאִינּוּן מִתְהַפְּכָן לְסוּמְקָא. שַׂעֲרוֹי תַּלְיָין שְׁעִיעִין זְעִיר, שַׁלְשְׁלָאָה רַבְרְבָא הֲוָה לֵיהּ, וְתַלְיָיא מִנֵּיהּ. סִיּוּעָא אִית לֵיהּ, מְהֵימְנָא אִיהוּ. אַצְלַח בְּעוֹבָדוֹי. דָּא אִית לֵיהּ פְּגִימוּ דְּמוּמָא, דְּאִיהוּ סְרִיס חַמָּה, אוֹ תַּלְיָיא בְּכִיסָא דְּבֵעוֹי חַד מִמֵּעוֹי, וְלָא אַפֵּיק זַרְעָא כִּדְקָא יָאוֹת. בִּידָא דִשְׁמָאלָא אִית לֵיהּ אֶצְבַּע זְעִירָא, קָמִיט וְלָא אִתְפַּשַּׁט .

אָמַר אָדָם קַדְמָאָה, לֹא נִכְחַד עָצְמִי מִמֶּךָּ אֲשֶׁר עָשִׂיתִי בַּסֵּתֶר רָקַמְתִּי (תהלים קלט) בְּתַחְתִּיּוֹת אֶרֶץ. מִכָּאן דְּמִזּוּוּגָא דְּדִכַר וְנוּקְבָא, אַתְיָא נִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא. מִזִּוּוּגָא דְּמַלְכָּא בְּמַטְרוֹנִיתָא. מַאי טַעְמָא. תַּחְתִּיּוֹת אֶרֶץ. תְּרֵין תְּחוּמִין אִית לְהַהִיא דְּאִיתְקְרֵי אֶרֶץ חֻפָּץ. אַתְרָא דְּאִתְצַיְירָא נִשְׁמָתָא דְּדְכוּרָא לְיָמִינָא. וְאַתְרָא דְּנִשְׁמָתָא דְּנוּקְבָא לְשְׂמָאלָא.

וְעַל דָּא בָּעֵי אִתְעָרוּתָא מִסִּטְרָא דְּנוּקְבָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיה מא) הַעִירוֹתִי מִצָּפוֹן וַיֵּאת. וּכְדֵין מִמִּזְרַח שֶׁמֶשׁ קוֹרֵא בִשְׁמִי. זוּוּגָא דְּשִׁמְשָׁא בְּסִיהֲרָא, יַעֲקֹב בָּרְחֵל וְיָבֹא סְגָנִים כְּמוֹ חֹמֶר. אִלֵּין חַיָּילִין דְּעָלְמָא, דְּנָפְקוּ מֵאָדָ"ם קַדְמָאָה.

בָּתַר הָכֵי, (תהלים קלט) גָּלְמִי רָאוּ עֵינֶיךָ, כְּשֶׁהָיִיתִי מוּטָל גּוֹלֶם בְּלֹא צוּרָה, מִמִּזְרַח לַמַּעֲרָב. רָאוּ עֵינֶיךָ, הַדּוֹרוֹת הָעֲתִידוֹת לָצֵאת מִמֶּנִּי. כִּי אַתָּה הוּא הַקּוֹרֵא הַדּוֹרוֹת מֵרֹאשׁ. וְעַל סִפְרְךָ כּוּלָּם יִכָּתֵבוּ. זֶה סֵפֶר תּוֹלְדוֹת אָדָם לְדִיוֹקְנִין. דִּבְהַאי סִפְרָן שֶׁל צַדִּיקִים, הֲווֹ אִתְחַקְקָן כָּל דִּיוֹקְנִין בְּעָלְמָא. בְּצִירוּפָא דְאַתְוָון, זר"ה פס"ץ.

וְתַמָּן כֻּלָּם יִכָּתֵבוּ, בְּצִיּוּרִין דִּקְמָטִין, בְּמִשְׁכָּא דְאָדָם, כְּגַוְונָא דְּרִקְיעַ הַשָּׁמַיִם, דְּתַמָּן כּוֹכָבִים, (ישעיה מ) הַמּוֹצִיא בְמִסְפָּר צְבָאָם לְכֻלָּם בְּשֵׁם יִקְרָא. לְזַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל עַבְדִּי, יַעֲקֹב אֲשֶׁר

בְּחַרְתִּיךְ. דְּאִינּוּן אִיקָּרוֹן אָדָם, דִּכְתִיב (יחזקאל לד) וְאַתֶּן צֹאנִי צֹאן מַרְעִיתִי אָדָם אַתֶּם. וּבְגִינֵיהוֹן אִתְבְּרֵי עָלְמָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ירמיה ב) קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לַה' רֵאשִׁית תְּבוּאָתֹה. דְּאִינּוּן עָאלוּ בַּמַּחֲשָׁבָה, עַד לָא אִתְבְּרֵי עָלְמָא. וְכָלְהוֹ וְעַל סִפְרְךָ כֻּלָּם יִכָּתֵבוּ.

יָמִים יוּצָרוּ, לְכָלְהוֹ יוֹמִין עִילָּאִין, כְּמִנְיַן מִשְׁכ"ו וּקְחוּ לָכֶם. מִשְׁכוּ יוֹמִין עִילָּאִין, לְאַנְהָרָא לְיוֹמִין תַּתָּאִין. שס"ה וּרְבִיעַ יוֹם. וּמִקְצַת יוֹמָא כְּכוּלֵּי יוֹמָא, לְחוּשְׁבַּן מִשְׁכוּ. וּמַאן דְּמָשִׁיךְ מִתַּמָּן מָשִׁיךְ נְהִירוּ לְסִיהֲרָא לְקַדְּשָׁא לָהּ.

וְלֹא אֶחָד בָּהֶם, דָּא דָוִד מְשִׁיחָא. דְּלָא הֲווֹ לֵיהּ יוֹמִין לְאִתְנַהֲרָא, וְאִיהוּ מָשִׁיךְ לֵיהּ שִׁבְעִין שְׁנִין. כְּדְבָר אַחֵר, (תהלים לט) הִנַּה טְפָחוֹת נָתַתָּ יָמָי. מַאי טְפָחוֹת, ט' פְּחוֹת. טַב הָכָא דְּפָחֵית לוֹן מִיּוֹמוֹי דְּאָדָם, לְמֵיהַב לְדָוִד, דְּהֲוָה טוֹב רוֹאֵי. טוֹב דִּילֵיהּ, מֵאָדָם קַדְמָאָה, דְּעָבַד עִמֵּיהּ צְדָקָה, בְּגִין דִּיהֵא מוּכָן דָּוִד, לַעֲשׂוֹת צְדָקָה לְיִשְׂרָאֵל. כְּגַוְונָא דְּקַבֵּיל דָּוִד דְּהֲוָה עָנִי וְאֶבְיוֹן, הָכֵי יֵהֵיב לְמִסְכְּנֵי. וְכֹלָּא בְּמִשְׁפָּט, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שמואל ב ח) וַיְהִי דָוִד עוֹשֶׂה מִשְׁפָּט וּצְדָקָה לְכָל עַמּוֹ.

וְאִתְעָרוּ, שׁוּפְרֵיהּ דְּיַעֲקֹב אֲבִינוּ, מֵעֵין שׁוּפְרֵיהּ דְּאָדָם קַדְמָאָה. בְּגִין דְּיַעֲקֹב יוֹשֵׁב אוֹהָלִים, וְאוֹלִיף תַּמָּן, בְּבֵית שֵׁם וְעֵבֶר וְאַבְרָהָם וְיִצְחָק, לְמִפְלַח לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. בְּגִין דְּאִיהוּ בְּכוֹר, דִּכְתִיב (שמות ד) בְּנִי בְּכוֹרִי יִשְׂרָאֵל, וַעֲבוֹדָה בִּבְכוֹרוֹת הֲוָה.

וַדַּאי, סִפְרָא דְּאָדָם קַדְמָאָה, הֲוָה לֵיהּ לְיַעֲקֹב. וְסִפְרָא דַּחֲנוֹךְ. וְסֵפֶר יְצִירָה דְּאַבְרָהָם אֲבִינוּ. וְהָא אִיתְרְעוּ, מַסֶּכֶת עֲבוֹדָה זָרָה דְּאַבְרָהָם אֲבִינוּ, ד' מְאָה פִּרְקֵי הַוְיָין. וּמִכָּל אִינּוּן סִפְרִין, אוֹלִיף יַעֲקֹב אֲבִינוּ אִישׁ תָּם יוֹשֵׁב אֹהָלִים, חָכְמָתָא סַגִּיאָה, וַהֲוָה שׁוּפְרֵיהּ וְשִׁרְטוּטִין דְּיַעֲקֹב, כְּגַוְונָא דְּשִׁרְטוּטִין דְּאָדָם קַדְמָאָה.

וְהוּא כְּגַוְונָא דְּאָדָם קַדְמָאָה, דְּאִיהוּ קֶדֶם לִיצִירָה, יְצִיר כַּפָּיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. אוּף יַעֲקֹב רֵאשׁוֹן. רֵאשׁוֹן לִשְׁלִימוּ, קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לַה' רֵאשִׁית תְּבוּאָתֹה, דְּהֲוָה עַרְסֵיהּ שְׁלִים.

מַה דְּלֵית הָכֵי בְּאַבְרָהָם, דְּנָפֵיק מִנֵּיהּ יִשְׁמָעֵאל וּבְנֵי קְטוּרָה, דְּאִינּוּן סִיגֵי הַכֶּסֶף. וְאָדָם, דְּנָפֵק מִנֵּיהּ קַיִן. וְנֹחַ, דְּנָפֵק מִנֵּיהּ חָם. וְיִצְחָק, דְּנָפֵק מִנֵּיהּ עֵשָׂו, סִיגֵי דַּהֲבָא. אֲבָל יַעֲקֹב עַרְסֵיהּ שְׁלִימָא אִיהוּ. וְעַל דָּא בֵּיהּ בָּחַר ה' מִכָּל הָעַמִּים. דִּכְתִיב, (תהלים קלה) כִּי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יָהּ יִשְׂרָאֵל לִסְגֻלָּתוֹ, וּכְתִיב (דברים לב) כִּי חֵלֶק ה' עַמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ. עַד כָּאן סִתְרֵי תּוֹרָה.

(שמות כ) וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לֵאמֹר. רַבִּי שִׁמְעוֹן וְר' אֶלְעָזָר, וְר' אַבָּא, הֲווֹ יָתְבֵי. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אִי נִיחָא לֵיהּ לְאַבָּא, לֵימָא חַד מִלָּה בְּמַעֲשֶׂה מֶרְכָּבָה. אָמַר לֵיהּ, וְהָא תְּנַן, וְלֹא בַּמֶּרְכָּבָה בְּיִחִיד. אָמַר לֵיהּ, דְּעִתֵּיהּ דְּאַבָּא דְּאִימָא מִלָּה דְּאוֹלִיפְנָא מִנֵּיהּ. נָפַק ר' אַבָּא. אָמַר לֵיהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן לְר' אַבָּא, אַנְתְּ בִּלְחוֹדָךְ תְּתַקֵּן פִּתּוֹרָא, וְאֶלְעָזָר בַּהֲדֵי.

פָּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (יחזקאל א) וַיְהִי בִּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה בָּרְבִיעִי בַּחֲמִשָּׁה לַחֹדֶשׁ וַאֲנִי בְּתוֹךְ הַגּוֹלָה עַל נְהַר כְּבָר נִפְתְּחוּ הַשָּׁמַיִם וָאֶרְאֶה מַרְאוֹת אֱלֹהִים. הַאי קְרָא לָא אִתְּמַר מַאן אֲמָרָהּ, אִי יְחֶזְקֵאל, הָא כְתִיב אֲבָתְרֵיהּ, (שם) הָיֹה הָיָה דְבַר ה' אֶל יְחֶזְקֵאל בֶּן בּוּזִי הַכֹּהֵן. וְהַאי קְרָא אִצְטְרִיךְ לְמִיכְתַּב בְּקַדְמֵיתָא, דְּהָא בִּרְשׁוּתָא קָאֲמַר, וּלְבָתַר וַיְהִי בִּשְׁלֹשִׁים. אֶלָּא יְחֶזְקֵאל קָאֲמַר לֵיהּ, וּבִרְשׁוּתָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, קָאֲמַר כָּל מַה דְּקָאֲמַר, וְגַלֵּי כָּל מַה דְּגַלֵּי. וְהַאי קְרָא אוֹקְמוּהָ חַבְרַיָּיא. אֲבָל נְבוּאָה דָא הֲוָות, בְּזִמְנָא דְּנָחֲתַת שְׁכִינְתָּא עִמְּהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל בָּגָלוּתָא, וִיקָרָא עִילָּאָה מְנַצָּצָא, סְתִימָא אִסְתַּכְּלוּתָא דְּהַהוּא דְּאִיקָרֵי זֹהַר שְׁכִינְתָּא, דְּמֵהַהוּא זוֹהֲרָא אִתְּזַנַּת, לָא אִזְדְּהֲרָא. וּשְׁכִינְתָּא עִילָּאָה אִסְתַּלְקַת מֵעַל בְּנִין, וְאִתְיְיהַב רְשׁוּ לְשִׁבְעִין שְׁנִין אֲחֲרָנִין דְּמַלְכוּת בָּבֶל לְשַׁלְטָאָה.

אַהֲהֵכִי, נָחֲתַת אֶשָּׁא מִלְּעֵילָּא, וְסָחֲרָא לוֹן, וַהֲווּ שָׁמְעִין קַל מַשְׁרְיָין עִילָּאִין, מִגּוֹ אֶשָּׁא. חָדֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן, אֲמַר לֵיהּ פְּתַח פּוּמָךְ וִינַהֲרוּן מִלִּין.

פְּתַח וַאֲמַר, בָּרְבִיעִי: דָּא דָּוִד מַלְכָּא דְּאִיהוּ סָמְכָא רְבִיעָאָה לְכוּרְסְיָיא עִילָּאָה, בַּהֲדֵי אִינּוּן תְּלַת סַמְכִין עִילָּאִין, דְּאִינּוּן רָזָא דִּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה, וְהַאי סָמְכָא רְבִיעָאָה, אִיהוּ בְּחִיבּוּרָא חָדָא עִמְּהוֹן. וּבְגִין דְּאִיהוּ עִמְּהוֹן בְּלָא פֵּירוּדָא, אִתְּמַר בָּרְבִיעִי. בַּחֲמִשָּׁה לַחֹדֶשׁ, אִלֵּין דַּרְגִּין לְתַתָּא, דְּאִינּוּן תִּיקוּנָא דְּסִיהֲרָא, לְאִתְחַבְּרָא בְּהוּ.

וְלֵית לְכָלְהוֹ דַּרְגִּין בְּאִסְתַּלְקוּת שְׁכִינְתָּא עִילָּאָה מֵעַל בְּנִין, נַיְיחָא וּנְהוֹרָא. וּכְדֵין לָבְשׁוּ שָׁמַיִם קַדְרוּת וְשַׂק הוּשַׂם כְּסוּתָם. וּכְדֵין כְּתִיב, וַאֲנִי בְּתוֹךְ הַגּוֹלָה, דְּהָא נָחֲתַת שְׁכִינְתָּא בְּגָלוּתָא, וְאִתְנַגְּלָיָיא יְקָרָא עִילָּאָה, וְשִׁמְשָׁא אִתְחֲשַׁךְ.

וּכְמָה דִּבְזִמְנָא דָּא, הַאי קְרָא דַּרְשִׁינָן לֵיהּ בְּצַעַר, הָכֵי בְּזִמְנָא אוֹחָרָא, כָּל זִימְנָא דְּקַיְימָא הַהוּא נְהוֹרָא לְאַנְהָרָא, וְכָרְסָוון אִשְׁתַּלִּימוּ בִּנְהוֹרָא, דָּא בְדָא. כּוּרְסְיָיא עִילָּאָה קַדִּישָׁא, אִנְהֵיר נְהִירוּ בַּאֲבָהָן בְּקַדְמֵיתָא, וְכַד אִינּוּן נָהֲרִין מִגּוֹ הַהוּא נְהוֹרָא עִילָּאָה, כֻּלָּא נָהֵיר. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, וַיְהִי בִּשְׁלֹשִׁים וְגוֹ' וַיְהִי מִקַּדְמַת דְּנָא.

וְהָכֵי תַּנְיָא, וַיְהִי אוֹר, וְהָיָה אוֹר לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא וַיְהִי אוֹר, שֶׁכְּבָר הָיָה. אוּף הָכָא וַיְהִי בִּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה, וְהָיָה לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא וַיְהִי, דְּהָא כְּבָר הָיָה. וְרָזָא דָא דִּכְתִיב, עַל נְהַר כְּבָר, עַל נְהוֹרָא דִּכְבָר הָיָה. בָּרְבִיעִי: דָּא דָּוִד מַלְכָּא, כְּמָא דְּאִתְּמַר. וְאִיהוּ קָיְימָא בְּאַרְבַּע סְרֵי, לְאַנְהָרָא. אִיהוּ רְבִיעָאָה וַדַּאי. בַּחֲמִשָּׁה: דָּא שְׁלֹמֹה מַלְכָּא, דְּאִיהוּ אַשְׁלֵים לְכוּרְסְיָיא, דִּכְתִיב (דברי הימים א כט) וַיֵּשֶׁב שְׁלֹמֹה עַל כִּסֵּא ה' לְמֶלֶךְ.

עָה כָּאן אִתְנְהֵיר נְהִירוּ בְּכֹלָּא, מִכָּאן וְאֵילָךְ, שָׁאֲרֵי נְהִירוּ לְאִתְכַּסְיָיא, דִּכְתִיב וַאֲנִי בְּתוֹךְ הַגּוֹלָה. רָזָא וַאֲנִי, קְרִיבַת לְאִתְחַשְׁכָא. דִּכְתִיב בְּתוֹךְ הַגּוֹלָה, וְלָא כְתִיב בַּגּוֹלָה, אֶלָּא דְּהָווֹ קְרִיב לַגּוֹלָה, וְאִתְחַשְׁכָא וְאָזִיל עַד דְּאִתְחַשַּׁךְ, וְאִתְכַּסֵּי נְהוֹרָא.

אַמַּאי אִתְכַּסֵּי נְהוֹרָא, אֲהֲדַר וַאֲמַר עַל נְהַר כְּבָר. עַל נְהוֹרָא דִּכְבָר הֲוָה, דְּאִסְתְּלַק הַשְׁתָּא וְאִתְפְּרַשׁ מִינָּהּ, וּבְגִין דְּאִתְפְּרַשׁ מִינָּהּ הַהוּא נְהוֹרָא דִּכְבָר הֲוָה, דְּאִיהוּ נְהוֹרָא קַדְמָאָה, נִפְתְּחוּ הַשָּׁמַיִם, בְּגִין כָּךְ נִפְתְּחוּ וַדַּאי.

דְּהָא בְּקַדְמִיתָא אִשְׁתְּכַח חִיבּוּרָא חָדָא בִּכְלָלָא חַד, דְּאִתְכְּלִילָא יָמִינָא בִּשְׂמָאלָא, וּשְׂמָאלָא בְּיָמִינָא, וְאִתְעֲבֵיד מִנַּיְהּ שָׁמַיִם דְּכָלִיל תַּרְוַוּיְיהוּ. כֵּיוָן דְּיָמִינָא אִתְהַדַּר לַאֲחוֹרָא, כְּמָא דִכְתִיב, (איכה ב) הֵשִׁיב אָחוֹר יְמִינוֹ, כְּדֵין וַדַּאי נִפְתְּחוּ הַשָּׁמַיִם, נִפְתְּחוּ מֵהַהוּא שְׁלִימוּ דְּחִבּוּרָא דְּהָוָה בְּקַדְמִיתָא, וְאִתְכַּסֵּי קַדְרוּתָא בְּהַהוּא אֲתַר, דִּכְתִיב (ישעיה נ) אַלְבִּישׁ שָׁמַיִם קַדְרוּת, דַּהֲסַר מִנַּיְיהוּ נְהַר כְּבָר, הַהוּא נְהוֹרָא אוֹר קַדְמָאָה, דִּכְבָר הֲוָה. כִּבְיָכוֹל אִשְׁתְּכַח פֵּירוּדָא.

וְרָזָא (שם סג) כִּי אַבְרָהָם לֹא יְדָעָנוּ, וְכֵיוָן דְּאַבְרָהָם לֹא יְדָעָנוּ וְלָא נָהֵיר לָן, וּכְדֵין וְיִשְׂרָאֵל לֹא יַכִּירֵנוּ, דְּהָא נִפְתְּחוּ הַשָּׁמַיִם, וְחִבּוּרָא לָא אִשְׁתְּכַח, וּנְהוֹרָא אִתְאֲבַד.

וַאֲרָאָה מַרְאוֹת אֱלֹהִים, מַה דַּהֲווֹ מִתְכַּסְיָין בְּקַדְמִיתָא בְּגוֹ נְהִירוּ עִילָּאָה, וְלָא אִתְגַּלְיָין, הַשְׁתָּא חָמֵינָא לוֹן בְּקַדְרוּ, צָווּחִין לְבַר. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (שם לג) הֵן אֶרְאֶלָם וְגוֹ', חָמֵינָא לוֹן דְּיִצְעָקוּ חוּצָה, וְנָחֲתוּ לְגַלּוּתָא דְּאִיהוּ חוּצָה, לְבַר מֵאַרְעָא קַדִּישָׁא, לְבַר מִתְּחוּמָא דִּילְהוֹן. וְצָווּחִין תְּרִין בְּכְיָין, חַד, עַל דְּנָחֲתֵי בְּגָלוּתָא, לְבַר מִתְּחוּמָא דִּילְהוֹן. וְחַד, עַל דְּנִפְתְּחוּ הַשָּׁמַיִם, וְשָׁלוֹם לָא אִשְׁתְּכַח, וְאִינּוּן תְּרִין בְּכְיָין, הֲדָא הוּא דִכְתִיב צָעֲקוּ חוּצָה, הָא בְּכְיָיה חַד. מַלְאֲכֵי שָׁלוֹם, אִינּוּן דַּהֲווֹ מִסְטָרָא דְּשָׁלוֹם, יִבְכּוּ עַל הַהוּא שָׁלוֹם, בְּגִין דְּחַסְרֵי נְהַר כְּבָר.

בַּחֲמִשָּׁה לַחֹדֶשׁ הִיא הַשָּׁנָה הַחֲמִישִׁית לְגָלוּת הַמֶּלֶךְ יְהוֹיָכִין, (יחזקאל א) בַּחֲמִשָּׁה לַחֹדֶשׁ, הָא אוֹקְמוּהָ. אֲבָל יוֹמָא דָּא, יוֹמֵי דְּשָׁבוּעוֹת, הַהוּא יוֹמָא דְּקַבִּילוּ יִשְׂרָאֵל אוֹרַיְיתָא עַל טוּרָא דְּסִינַי, וְשָׁמְעוּ אָנֹכִי. וּכְדֵין אִתְקַיֵּים, (ישעיה מט) וְאָנֹכִי לֹא אֶשְׁכָּחֵךְ. וְאִדְכַּר לוֹן הַהוּא יוֹמָא, וְנָחֲתַת שְׁכִינְתָּא לְגָלוּתָא לְדַיְירָא עִמְּהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל.

בְּהַהוּא יוֹמָא דְּאִיהוּ חֲמִשָּׁ"ה לַחֹדֶשׁ, יוֹמָא דְּחַמְשִׁין תַּרְעִין, הֲוָה כַּד קַבִּילוּ יִשְׂרָאֵל אוֹרַיְיתָא עַל טוּרָא דְּסִינַי, וְנָחֲתֵי כַּמָּה רְתִיכִין, כַּמָּה מַשְׁרְיָין דְּסָחֲרִין כּוֹרְסֵי יְקָרָא עִילָּאָה, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָתִיב עַל כּוֹרְסְיָיא, גּוֹ יְקָרָא עִילָּאָה דְּמַלְכָּא שַׁלִּיטָא בְּהִידּוּרָא. וְרָפֵיד שְׁמַיָּא וּשְׁמֵי שְׁמַיָּא עַל טוּרָא דְּסִינַי, וְיהֵיב אוֹרַיְיתָא.

וּכְדֵין אִשְׁתְּכַח חֶדְוָה קַמֵּיהּ, יוֹתֵר מִיּוֹמָא דְּאִתְבְּרוּן שְׁמַיָּא וְאַרְעָא. דְּהָא שָׁמַיִם וָאָרֶץ עַל תְּנַאי אִתְבְּרִיאוּ, וְלָא אִתְקַיְימוּ בְּקִיּוּמַיְיהוּ, עַד הַהוּא יוֹמָא דְּאִתְיְהֵיב אוֹרַיְיתָא לְיִשְׂרָאֵל. כֵּיוָן דְּקַבִּילוּ יִשְׂרָאֵל אוֹרַיְיתָא עַל טוּרָא דְּסִינַי, כְּדֵין אִתַּבְּסָם עָלְמָא, וְאִתְקַיְימוּ שְׁמַיָּא וְאַרְעָא.

וּכְמָא דְהַהוּא יוֹמָא הֲוָה חֲדָוָה קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הָכִי נָמֵי הָכָא יוֹמָא דְּעַרְבוּבְיָא וַעֲצִיבוּ הֲוָה, לְאִתְתָּרָכָא שְׁכִינְתָּא מִתְּחוּמָא קַדִּישָׁא, וְהוֹאִיל וְאִתְגַּלְיָיא נְבוּאָה דָּא, לָא אִתְגַּלְיָיא אֶלָּא בְּיוֹמָא דָא, יוֹמָא דְּאִדְכַּר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל הַהִיא קְיוּמָא דְּטוּרָא דְסִינַי, וְקַבִּילוּ אוֹרַיְיתָא.

(יחזקאל א) הָיֹה הָיָה דְּבַר ה' אֶל יְחֶזְקֵאל בֶּן בּוּזִי הַכֹּהֵן בְּאֶרֶץ כַּשְׂדִּים עַל נְהַר כְּבָר וַתְּהִי עָלָיו שָׁם יַד ה'. מִכָּאן, דְּבִרְשׁוּתָא גַּלֵּי יְחֶזְקֵאל, וְאִתְיְהֵיב לֵיהּ רְשׁוּ עִילָּאָה, לְגַלָּאָה כָּל מַה דְּגַלֵּי. הָיֹה הָיָה: קִיּוּם עַל קִיּוּם, הֲוָה בְּקִיּוּמָא דְּהַהוּא מִלָּה, וְהַהוּא נְבוּאָה. שְׁמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאִתְמְסַר לְמֹשֶׁה, הֲוֵי שְׁמָא קַדִּישָׁא עִילָּאָה, וּשְׁמָא דָּא אִיהוּ לְאַגָּנָא עַל גָּלוּתָא, וְאִלְמָלֵי הֲוָה שְׁלִים בְּרָזָא דְּשְׁלִימוּ, לָא יִתְעַכְּבוּן כְּלַל בְּגָלוּתָא. אֲבָל אִסְתַּלַּק מִשְׁמָא דָּא א', וְאִשְׁתָּאַר הָיֹה. וּבְגִין דְּאִסְתַּלַּק א'. אִתְכְּפַל הָיָה תְּרֵי זִמְנֵי, לְאַגָּנָא עֲלַיְיהוּ, וְאִיהוּ רָזָא חָדָא. דְּהָא בְּשְׁמָא דָּא נָחֲתָא שְׁכִינְתָּא לְגָלוּתָא, אֲבָל בְּאִסְתַּלָּקוּת אוֹר אִת א'.

וְאִתְגְּלֵי נְבוּאָה דָּא לִיחֶזְקֵאל בְּאֶרֶץ כַּשְׂדִּים, בְּחֶסְרוֹן אוֹת אֶל"ף מֵרָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. לְאַחֲזָאָה, דְּלָא הֲוָה אֶלָּא עַל נְהַר כְּבָר, עַל נָהָר דִּכְבָר הֲוָה, דְּאִסְתַּלַּק מִשְׁמָא דָּא.

וּבְגִין כָּךְ, וַתְּהִי עָלָיו שָׁם יַד ה'. בְּקַדְמֵיתָא דְּבַר ה', וּלְבָתַר יַד ה', וְכֹלָּא חַד, וְרָזָא חַד. אֶלָּא בְּקַדְמֵיתָא לָאו בְּדִינָא, דְּהָא לָאו אַתְרֵיהּ אִיהוּ לְאִתְגַּלָּאָה עֲלּוֹי שְׁכִינְתָּא. וְהַאי קְרָא, רוּחַ קוּדְשָׁא אֲמָרָהּ. דְּאַסְהֵיד עֲלֵיהּ דְּיְחֶזְקֵאל, דְּאִתְיְהֵיב לֵיהּ רְשׁוּ, וּבְרוּחַ נְבוּאָה אֲמַר כָּל מַה דַּאֲמַר. עַד כָּאן אִשְׁתְּעִי קְרָא רָזָא דְּעוֹבָדָא, מִכָּאן וּלְהָלְאָה שֵׁירוּתָא דְּרָזִין עִילָּאִין.

(שם) וָאֵרֶא וְהִנֵּה רוּחַ סְעָרָה בָּאָה מִן הַצָּפוֹן וְגוּ'. מִכָּאן שֵׁירוּתָא לְגַלָּאָה רָזִין, וְלָא אִצְטְרִיכוּ לְגַלָּאָה, בַּר לְחַכִּימֵי לִיבָּא, דְּיָדְעִין לְמִדְרַשׁ בְּהוּ. וָאֵרֶא, וְלָא כְתִיב וְאֶרְאֶה. אֶלָּא ה' עִילָּאָה אִסְתַּלַּק, וְלָא חָמָא, בַּמֶּה דְּלָא אִתְיְהֵיב לֵיהּ רְשׁוּ, וְלָא לְאָחָרָא לְגַלָּאָה.

וְהוּא אִסְתַּכַּל לְתַתָּא, בְּאִינּוּן מַרְאוֹת דְּאִתְגַּלְיָין יַתִּיר, וְתַמָּן כְּתִיב וָאֶרְאֶה. אֲבָל הָכָא, אַף עַל גַּב דְּקָא רָמִיז מִלִּין עִילָּאִין, כְּמַאן דְּאִסְתַּכַּל בָּתַר כּוֹתְלָא הֲוָה, בְּגִין כָּךְ אִסְתַּלַּק ה' מִתֵּיבָה דָא.

וְהִנֵּה רוּחַ סְעָרָה בָּאָה מִן הַצָּפוֹן, הַאי אִיהוּ רָזָא דְּקָאֲמָרָן, דְּאָתָא לְמִיתְבַּר קַמֵּי נְבוּכַדְנֶצַּר חַיְיָבָא, רֵישׁ מַלְכָוָון. רוּחַ סְעָרָה, דְּקָא מַסְעַר כּוֹלָּא.

וְהַיְינוּ רָזָא דְּקָא גַּלֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאֵלְיָהוּ, דִּכְתִיב, (מלכים א יט) וְרוּחַ גְּדוֹלָה וְחָזָק מְפָרֵק הָרִים וּמְשַׁבֵּר סְלָעִים כו', לֹא בָּרוּחַ ה' וַדַּאי. וְאַחַר הָרוּחַ רַעַשׁ לֹא בָּרַעַשׁ ה'. וְהַיְינוּ עָנָן גָּדוֹל. דְּהַהוּא עֲנָנָא קָא מַרְעִישׁ וְאָזֵיל, דְּאִיהוּ גָּדוֹל. וְאַחַר הָרַעַשׁ אֵשׁ לֹא בָאֵשׁ ה' וַדַּאי. וְהַיְינוּ אֵשׁ מִתְלַקַּחַת.

וְכָל אִינּוּן קְלִיפִּין לְמוֹחָא דְּסָחֲרָן, דָּא לְגוֹ מִן דָּא, וְדָא לְגוֹ מִן דָּא. וְהַהוּא אֵשׁ, אִיהוּ דְּקָא אָחֵיד בְּגַוֵּיהּ הַהוּא נֹגַהּ, דְּכְתִיב וְנֹגַהּ לוֹ סָבִיב. הַאי אִיהוּ לְגוֹ מִן כּוֹלָּא, וְדָא אִיהוּ דְּקָא מִתְאַחֵד בְּמוֹחָא.

הָכָא אִיהוּ רָזָא דְּאַרְבַּע מַלְכְּוָון, דְּסָחֲרָן כּוֹלָּא. רוּחַ סְעָרָה, דָּא מַלְכוּת בָּבֶל. עָנָן גָּדוֹל, דָּא אִיהוּ מַלְכוּת מָדַי. וְאֵשׁ מִתְלַקַּחַת, דָּא אִיהוּ מַלְכוּת אֱדוֹם. וְנֹגַהּ לוֹ סָבִיב, דָּא אִיהוּ מַלְכוּת יָוָן, דְּסָחֲרָא לוֹן נֹגַהּ, וְלָא בְּהוּ נֹגַהּ, דִּכְתִיב בְּהוּ סָבִיב. בְּגִין דְּלֵית בְּכָל מַלְכְּוָון, דְּאִינּוּן קָרֵבִין לְאוֹרַח מְהֵימְנוּתָא, כַּוָּותַיְיהוּ. אוּף הָכָא בְּאִינּוּן קְלִיפִּין, לָאו מַאן דְּקָרֵיב לְמוֹחָא, כְּהַאי. וְהַאי סָחֲרָא לֵיהּ נוֹגַהּ, וְלָאו בֵּיהּ נֹגַהּ, אֶלָּא נַפְקָא מִגּוֹ מוֹחָא, וְנָהֵיר סְחוֹר סְחוֹר.

וְאִלֵּין ד' מַלְכְּוָון מִתְחַלְּפִין, כַּד שַׁלְטָא הַאי עַל אִינּוּן אָחֳרָנִין, אִתְדַּחְיָין כָּל אִלֵּין, וְעָאל הַהוּא דְּשַׁלְטָא לְקַבְּלָא מֵהַאי נוֹגַהּ, וּבֵיהּ שַׁלְטָא לְמֶהֱוֵי קָרֵיב.

(יחזקאל א) וּמִתּוֹכָהּ כְּעֵין הַחַשְׁמַל, הָא אוֹקְמוּהָ, דְּאִינּוּן חֵיוָן אֶשָּׁא מְמַלְּלָן, וְאִינּוּן זוֹהֲרָא דְּזָהֲיר, סָלְקָא וְנָחֲתָא, אֶשָּׁא דְּלָהֲיט, קָאִים וְלָא קָאִים, דְּלֵית מַאן דְּיָכוֹל לְמֵיקַם בֵּיהּ בְּדוּכְתָּא חָדָא. וְעַיְינִין וְחֶזְוּוהִי לָא יָכְלִין לְשַׁלְטָאָה עֲלֵיהּ. הָא אִיהוּ, וְהָא לָא אִיהוּ. הָא בְּדוּכְתָּא חָדָא, וְהָא בְּדוּכְתָּא אָחֳרָא. הָא סָלֵיק, וְהָא נָחֵית. וּבְחֵיזוּ דָּא, אִתְטַמַּר מַה דְּאִתְטַמַּר, וְאִתְגְּנִיז מַה דְּאִתְגְּנִיז.

וְהָא אִיהוּ רָזָא, דְּאִקְרֵי חַשְׁמַל. דִּנְבִיאָה לְמִגּוֹ מִן דָּא אִצְטְרִיךְ לְמֵיחֲזֵי וּלְמִנְדַּע, וּלְאִסְתַּכָּלָא בְּצָחוּתָא דְּלִיבָּא, וְעֵינָא אִיהוּ סְגִיר יַתִּיר מִכּוֹלָּא, וּלְוַאי דְּיָכֵיל לְקַיְימָא בֵּיהּ.

וְכָל מַה דְּאִסְתַּכַּל לְמֶחֱמֵי וּלְמִנְדַּע, כָּל דָּא בְּאַסְפַּקְלַרְיָא דְּלָא נָהֲרָא. אֲבָל בְּאַסְפַּקְלַרְיָא דְּנָהֲרָא, לָא זָכָה נְבִיאָה לְאִסְתַּכְּלָא בַּר מֹשֶׁה נְבִיאָה מְהֵימָנָא, דְּכָל מַפְתְּחָן דְּבֵיתָא בִּידֵיהּ. שְׁאַר נְבִיאִים, כַּד הֲווֹ מָטָאן לְהַאי חַשְׁמַל לְאִסְתַּכְּלָא לְגָיו רַעְיוֹנִין אִתְבְּהִילוּ, וְלִבָּא לָא שָׁכִיךְ, וְנָפְקוּ בֵּיהּ מִכָּל רַעְיוֹנֵי גּוּפָא, כְּדֵין חָמוֹ לְגוֹ מַה דְּחָמוֹ בִּלְחִישׁוּ.

הַאי חַשְׁמַל, גַּוְונָא אֶשָּׁא מְלַהֲטָא מְנַצְּצָא, סָלְקָא וְנָחֲתָא, נָצִיץ וְלָהֵיט. מֵהַאי סִטְרָא, נָפְקָא נְצִיצוּ חַד, חֵיזוּ מְנַצְּצָא מְלַהֲטָא, הֲוֵי וְלָא הֲוֵי, קָאִים וְלָא קָאִים. וְחַד כְּגַוְונָא דָּא מֵהַאי סִטְרָא, וְדָא מֵהַאי סִטְרָא, וְכֵן לד' סִטְרִין.

מְמַלֵּל דָּא אֶל דָּא, וְדָא מְמַלֵּל אֶל דָּא, וְכֵן כֻּלְּהוֹ, עַד דְּאִינּוּן חַד. כְּדֵין נָצְצָן נִיצִיצִין בְּנִצּוּצוּ חַד. סָלְקָא וְנָחֲתָא, אָזְלָא וְקָיְימָא. אִתְחֲזֵי וְלָא אִתְחֲזֵי. הָא אִיהוּ, וְהָא לָאו אִיהוּ. לֵית מַאן דְּקָיְימָא בֵּיהּ. אִתְהַדָּרָן נְצִיצוּ בְּחֵיזוּ דְּחֵיוָן כְּמִלְקַדְמִין. מְמַלְּלָא. רַעְיוֹנִין מִתְבַּהֲלִין בֵּיהּ, וְלִבָּא לָא שָׁכִיךְ וְדָא אִיהוּ רָזָא דְּחַשְׁמַל.

לְגַו מִן דָּא אִיהוּ רָזָא בִּלְחִישׁוּ, רָזָא דְּקַיְימִין לְגַו בְּמוֹחָא. וְדָא אִיהוּ דִּכְתִיב, (שם) וּמִתּוֹכָהּ דְּמוּת ד' חַיּוֹת וְזֶה מַרְאֵיהֶן, וּמִתּוֹכָהּ וְגו', הַאי אִיהוּ רָזָא פְּנִימָאָה, בְּמוֹחָא קַיְימָא, גּוֹ רָזִין עִילָּאִין, בִּדְיוֹקְנָא עִילָּאָה, מִגּוֹ כָּל אִינּוּן קְלִיפִּין דְּסָחֲרִין לְמוֹחָא כִּדְקָאֲמָרָן.

וּמִתּוֹכָהּ, מִתּוֹכָהּ דְּמַאן. מִתּוֹךְ הַהוּא דְּאִקְרֵי חַשְׁמַל. וְאִי תֵּימָא, הָא כְתִיב חַשְׁמַל, וְהָא כְתִיב חַשְׁמְלָה, דְּמַשְׁמַע דְּחַשְׁמַל אִיהוּ דְּכַר, וְחַשְׁמְלָה אִיהִי נוּקְבָא, וְהָכָא כְּתִיב חַשְׁמַל, אַמַּאי כְּתִיב וּמִתּוֹכָהּ.

אֶלָּא כְּלָהוֹ לְתַתָּא, נוּקְבֵי אִינּוּן. וְכָל מַאן דְּשַׁלִּיט דָּא עַל דָּא, הַאי דְּאִיהוּ לְתַתָּא, אִיקְרֵי נוּקְבָא, וְכָל אִינּוּן דִּלְעֵילָּא דּוּכְרִין אִינּוּן, וְדָא לְגַו מִן דָּא.

דְּמוּת ד' חַיּוֹת, דְּמוּת דְּמַאן. דְּמוּת דְּאִינּוּן חֵיוָון עִילָּאִין, דְּהָא מֵאִלֵּין אִתְחַזּוּן אִינּוּן גְּנִיזִין דְּלָא אִתְחַזּוּן. הָכָא אִיקְרֵי דְּמוּת, וְאִיקְרֵי צֶלֶם, דִּכְתִיב (בראשית א) בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ וּכְתִיב (שם ט) בְּצֶלֶם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם, וּכְתִיב (שם ה) בִּדְמוּת אֱלֹהִים עָשָׂה אֹתוֹ.

בְּגִין דְּהָכָא רָזָא עִילָּאָה אִיהוּ, דְּכַד הַהוּא נָהָר דְּנָפֵיק מֵעֵדֶן, פָּרְחִין מִנֵּיהּ כָּל אִינּוּן נִשְׁמָתִין, דְּאִינּוּן אִיבָּא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְנָטְלָא לוֹן מַאן דְּנָטְלָא, בְּשַׁעֲתָא דְּנָפְקָא מִקַּמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. כָּלְהוֹ כָּל חַד עָאל בִּדְיוֹקְנָא לְאַצְטַיְירָא, בְּהַהוּא אֲתַר דְּאִיקְרֵי דְּמוּת, וְאִינּוּן ד' חֵיָוון.

וְתַמָּן מִצְטַיְירָא כָּל חַד וְחַד, בְּהַהוּא דְּיוּקְנָא דְּאִתְחֲזֵי לֵיהּ. וּמִתַּמָּן נָפְקֵי כָּל אִינּוּן דְּיוּקְנִין, מִצְטַיְירִין בִּדְיוּקְנֵיהוּ כָּל חַד בִּדְיוּקְנֵיהּ, כְּמַאן דְּאָעֵיל בִּדְפוּס לְאַצְטַיְירָא. דְּמוּת דָּא, אַפֵּיק דְּמוּת. וְצֶלֶם, אַפֵּיק צֶלֶם. חַיּוֹת דְּנָפְקֵי מֵחֵילָא דְּחַיָּה דְּאִיהוּ דְּכַר.

וּבְגִין דְּאִינּוּן נוּקְבֵי, אִיקְרוּן חַיּוֹת ד', דְּאִינּוּן בְּד' סִטְרִין דְּעָלְמָא, וּבְהוֹן כְּלִילָן כָּל אִינּוּן חֵילִין וּמַשְׁרְיָין. דְּמוּת בָּרָזָא דִּלְעֵילָּא בָּרָזָא דִּלְתַתָּא, נָטְלֵי דְּיוּקְנִין לְעֵילָּא, נָטְלֵי דְּיוּקְנִין לְתַתָּא, וְאִינּוּן דְּיוּקְנָא מַמָּשׁ דְּכָל סִטְרִין. וַאֲפִיקוּ דְּיוּקְנִין דְּכָל סִטְרִין דִּלְעֵילָּא וְתַתָּא.

כְּיָון דַּאֲמַר דְּמוּת, אַמַּאי לְבָתַר כְּתִיב וְזֶה מַרְאֵיהֶן. אֶלָּא דְּאִחֵית קַמֵּיהּ, וְאַחְזֵייהּ מִלָּה דְּלָא יְדִיעַ. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (במדבר ח) וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמְּנוֹרָה. (בראשית ו) וְזֶה אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה וְגו', אוֹף הָכָא וְזֶה מַרְאֵיהֶן.

וְאִי תֵּימָא כָּל אִינּוּן נְבִיאִים בַּר מֹשֶׁה נְבִיאָה מְהֵימָנָא, כָּלְהוֹ מִתְעָרְבְּבֵי דַּעְתַּיְיהוּ כַּד מָטֵי לְגַו חַשְׁמַל, וְהוּא יָכֵיל לְמֵיקַם עַל דָּא. אֶלָּא בְּגִין רוּחַ נְבוּאָה הֲוָה קָאֲמַר מִלִּין, וּבְגִין רְחִימוּ דְּיִשְׂרָאֵל אִיתְגְּלֵי כָּל חֶזְוון דִּלְבַר. כָּלְהוֹ מִתְעָרְבְּבֵי, וְכָלְהוֹ בְּעַרְבּוּבְיָא.

וְחֵיזוּ פְּנִימָאָה אִיהוּ חֵיזוּ בִּלְחִישׁוּ, כְּמָא דַּאֲמַר (מלכים א יט) וְאַחַר הָאֵשׁ קוֹל דְּמָמָה דַקָּה. וְדָא אִיהוּ רָזָא, דִּדְיוּקְנָא דְּכֻלֵּיל כָּל דְּיוּקְנִין בְּחֵיזוּ דִּלְעֵילָּא, קוֹל עִילָּאָה, בִּלְחִישׁוּ דִּלְעֵילָּא,

דְּמַנֵּיהּ נָפְקֵי כָּל דִּיוּקְנִין. קוֹל לְתַתָּא, כְּהַהוּא קוֹל עִילָּאָה דְּנָקֵיט בְּגַוֵּיהּ כָּל דְּיוֹקְנִין. וּבְגִין דְּדָא אִיהוּ בַּלְחִישׁוּ, כַּד נְבִיאָה מָטֵי לְגַבֵּיהּ, נָהֵיר בֵּיהּ עַיְינִין, וְנָהֲרִין רַעְיוֹנִין.

וְזֶה מַרְאֵיהֶן, דְּהָא לֵית לוֹן חֵיזוּ, אֶלָּא מִגּוֹ רָזָא דְּאַסְפַּקְלַרְיָא דְּנָהֲרָא לְעֵילָּא, דְּאִיהוּ חֵיזוּ דִּילְהוֹן, וְחֶזְוָוא דְּכֹלָּא, וְכֹלָּא נָהֲרִין בַּהַהוּא נְהוֹרָא.

חַשְׁמַל, אִינּוּן אַרְבַּע נְצִיצִין, דְּלָהֳטִין וְנָצְצֵי וְעָאלִין דָּא בְּדָא, אִתְעֲבִיד מִנַּיְיהוּ חַד גּוּפָא, וְאִיקְרֵי חַשְׁמַל. אוּף הָכָא אִלֵּין ד' חַיּוֹת, כְּלִילָן דָּא בְּדָא.

בְּגִין דְּאִינּוּן לְד' סִטְרִין. הַהוּא דְּלִסְטַר מִזְרָח, אִתְכְּלִיל בְּסְטַר מַעֲרָב. וְהַהוּא דְּלִסְטַר מַעֲרָב, אִתְכְּלִיל בְּסְטַר מִזְרָח. וְהַהוּא דְּלִסְטַר צָפוֹן, אִתְכְּלִיל בְּסְטַר דָּרוֹם, וְהַהוּא דְּלִסְטַר דָּרוֹם, אִתְכְּלִיל בְּסְטַר צָפוֹן. וְכֵיוָן דְּאִתְכְּלִילוּ כּוּלְהוּ דָּא בְדָא, אִתְעֲבִיד מִנַּיְיהוּ חַד גּוּפָא, וְאִיהוּ רָזָא דְּאִקְרֵי אָדָם. וְאַף עַל גַּב דְּכָל אַנְפִּין מִשְׁתַּנְיִן בְּסִטְרַיְיהוּ.

וּמִגּוֹ אִלֵּין דְּאִינּוּן רָזָא פְּנִימָאָה, לְגַבֵּי נְקוּדָה דְּקַיְימָא עֲלַיְיהוּ, נָפְקֵי כַּמָּה מַשְׁרְיָין לְזִינַיְיהוּ. אָדָם דְּכַר וְנוּקְבָא. אֶת דְּאִיהוּ רָזָא, דְּכַר אִיהוּ אֶת ן'. רָזָא דְּאָדָם בִּשְׁלִימוּ. וְאֶת דָּא שְׁלִטָא בְּנְקוּדָה דָּא דְּאִיהוּ ד', עַל ד' חַיְוָן.

וּבְרָזָא דָּא דְּאִיהוּ רָזָא פְּנִימָאָה דְּכֹלָּא, כָּל אִינּוּן מַשְׁרְיָין אָחֳרָנִין וְכָל אִינּוּן חֵילִין אִקְרוּן בְּשִׁמָּא דָּא, דִּכְתִיב, (תהלים סח) אַלְפֵי שִׁנְאָן. וְאַף עַל גַּב דְּאוֹקְמוּהָ, אֲבָל רָזָא דָּא, בְּגִין דְּנָפְקֵי מִגּוֹ רָזָא דְּמוֹחָא פְּנִימָאָה, בְּכֹלָּא דְּכֹלָּא, שִׁנְאָ"ן, רָזָא דְּמוֹחָא, שׁוֹר נָשֵׂר אַרְיֵה, אָדָם כָּלִיל לוֹן, אַכְלִיל עֲלַיְיהוּ ן'. אִתְחַבַּר מוֹחָא כֹּלָּא כַּחֲדָא, בְּרָזָא פְּנִימָאָה, וְאִינּוּן רָזָא שִׁנְאָ"ן, וְעַל דָּא אִקְרוּן אַלְפֵי שִׁנְאָן.

וְכַד לְפוּם שַׁעֲתָא מִסְתַּכְּלִין, כְּתִיב, וּדְמוּת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם. וּלְבָתַר מִתְפָּרְשׁוּ דִּיוּקְנִין, כָּל חַד וְחַד לְסִטְרֵיהּ. וְכַד אִתְחַפְיָין כֻּלְהוֹ, דְּלָא מִסְתַּכְּלִין לְעֵילָּא, לְגוֹ רָזָא דַּעֲלַיְיהוּ, לָא אִתְחֲזֵי דִּיוּקְנָא כְּלָל, בַּר דִּיוּקְנָא דְּאָדָם, דְּדָא אִיהוּ דִּיוּקְנָא דְּכֻלַּיל כָּל דִּיוּקְנִין. וְכֻלְהוֹ סְתִימִין קַמֵּי הַאי דִּיוּקְנָא. בְּגִין כָּךְ, כָּל דִּיוּקְנִין דְּעָלְמָא כַּד מִסְתַּכְּלָן לְדִיוּקְנָא דְּאָדָם, כֻּלְהוּ דַּחֲלֵי וְזַעֲאִין מִקַּמֵּי הַאי דִּיוּקְנָא.

דִּיוּקְנָא עִילָּאָה דְּנָפֵק מִגּוֹ רָזָא עִילָּאָה, בְּגוֹ אַתְוָון רְשִׁימָן, אִיהִי רָזָא דְּאָדָם, וְכֹלָּא כָּלִיל בֵּיהּ. אָדָם כְּלָלָא דְּכֹלָּא, בָּרָזָא דְּמַקָּצֵה הַשָּׁמַיִם עַד קְצֵה הַשָּׁמַיִם, וְאִיהוּ אֶמְצָעִיתָא, וְתַתָּא, וְעֵילָּא, כֹּלָּא בִּכְלָלָא חָדָא. ם סְתִימָא, לְעֵילָּא, דְּכַלִּיל כֹּלָּא לְתַתָּא. ד' לְתַתָּא, דְּכָלִיל כַּמָּה רְתִיכִין וּמַשְׁרְיָין כַּחֲדָא. א רָזָא דְּכֹלָּא, בְּאֶמְצָעִיתָא, דְּנָטֵיל לְכָל סִטְרִין, בְּגִין כָּךְ, אָדָם, רָזָא דְּכֹלָּא, מִסִּטְרָא חָד לְסִטְרָא חָד. בַּר רָזָא עִילָּאָה, דְּקַיְימָא בְּמַחֲשָׁבָה וּרְעוּ, עַד דְּסָלְקָא לְאֵין סוֹף.

(יחזקאל א) וְרַגְלֵיהֶם רֶגֶל יְשָׁרָה וְגו' דָּא אִיהוּ רָזָא, לְבָתַר דְּקָאָמַר רָזִין דְּגוּפָא, אַהֲדַר וְנָחֵית לְתַתָּא בְּרַגְלִין, וּטְלָפַיִן.

אִלֵּין מָטוֹ עַד נִיצוֹצֵי דְּחַשְׁמַל, הַאי אִיהוּ חַשְׁמַל דִּלְבַר. בְּגִין דְּמָהַאי חַשְׁמַל, נָפְקִין אָחָרְנִין דְּאִיקְרוּן עַל שְׁמָא דָּא, וְכָלְהוֹ נָפְקֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּחַיּוֹת מְכַוְּונֵי רַגְלַיְיהוּ. וּמָטוֹ לְאִינּוּן נִיצוֹצִין דְּחַשְׁמַל, כְּדֵין מְלַהֲטִים אִינּוּן נִיצוֹצִין, סָלְקֵי וְנַחֲתֵי וְנָפְקֵי כָּל אִינּוּן דְּאִקְרוּן עַל שְׁמָא דָּא. חַשְׁמַל דָּא, מַקִּיף סְחוֹר סְחוֹר. נִצוֹצִין דִּילֵיהּ נָחֲתִין לְתַתָּא, עַד הַהוּא אֲתַר דְּאִקְרֵי קַרְקַע זְעֵירָא. וְתַמָּן בְּהַהוּא קַרְקַע, רָהֲטֵי כָּל זִינֵי אַבְנִין דִּבְדוֹלְחָא, וּמַרְגְּלָאן נְצִיצִין, וְאַבְנִין דְּבָרָקָת.

וְכַד נָצִיץ וְלָהֵיט נְהִירוּ דְּחַשְׁמַל, וְסָלִיק וְנָחֵית, וּמִתְגַּפְּפָן אִינּוּן ד' סְטָרִין דָּא עִם דָּא, נָהֵיר הַהוּא קַרְקַע זְעֵירָא, וְרָהֲטֵי אַבְנִין, וּמַרְגְּלָאן סָלְקִין, עַד דְּמָטָן לְגַבֵּי תַּרְעָא דְּדָרוֹם. וְתַמָּן אוֹצָרִין סְתִימִין, וּפִיתְחָאן ד' מְאָה וְשִׁבְעִין, כְּחוּשְׁבַּן קַרְקַ"ע. וּגְלִיצוּ"ר מְמוּנֶה בְּהוּ.

בְּזִמְנָא דְּהַאי חַשְׁמַל אַנְהִיר נִצוֹצִין לְד' סְטָרִין, קַל חַד נָפֵיק מִלְּעֵילָא, וְאִיתְעַר מִבֵּין גַּדְפִין, כַּד אַקִישׁוּ דָּא עִם דָּא אִינּוּן גַּדְפִין דְּאַשְׁמִיעוּ קָלָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שם) וָאֶשְׁמַע אֶת קוֹל כַּנְפֵיהֶם כְּקוֹל מַיִם רַבִּים. וּכְדֵין הַאי קָלָא כְּלִילָא בְּד' קָלִין, כַּד נָפַק פָּגַע בְּאִינּוּן נִצוֹצִין, וְאִתְפְּלֵיג לְד' קָלִין.

קָל חַד אָזְלָא לְגְלִיצוּ"ר, וְאִיתְעַר בְּהַהוּא קָלָא נְהִירוּ דְּחַשְׁמַל, וְאִתְעֲבִיד מְנֵיהּ דִּבּוּר חַד. וּבְהַהוּא דִּבּוּר אִיתְעַר דִּיבּוּרָא אָחֳרָא סְתִימוּ, בִּלְחִישׁוּ. וְכַד מָטֵי הַאי לְגְלִיצוּ"ר, כְּדֵין אִתְגַּלְיָין לֵיהּ, מְאתָן וְאַרְבַּע סְרֵי רָזִין עִילָּאִין דְּאִתְגַּלְיָאן.

קָלָא תִּנְיָנָא, אָזְלָא לַעֲנָאֵ"ל, רַב מְמַנָּא עַל תְּמַנְסַרֵי אֶלֶף רִבּוֹא מַשְׁרְיָין, מְשַׁמְּשִׁין גּוֹ קַרְקַע אָחֳרָא, דְּאִיהוּ בִּנְהִירוּ דְּכָל גְּוונִין, הַאי אִקְרֵי קַרְקַע דְּאַרְגְּוָונָא, נָהֵיר בְּכָל זִינֵי נְהוֹרִין דְּנָפְקֵי מֵהַאי חַשְׁמַל. וְתַמָּן בְּהַהוּא קַרְקַע, שְׁקִיעָן תְּרֵיסַר אֶלֶף רִבּוֹא מַרְגְּלָאן עִילָּאִין.

וְכַד סָלְקִין נְצִיצִין דְּחַשְׁמַל, וְעָאלִין דָּא בְּדָא, סָלְקִין כָּל אִינּוּן מַרְגְּלָאן דְּאִינּוּן שְׁקִיעָן בְּהַהוּא קַרְקַע, וּמָטוֹ לְגַבֵּי תַּרְעָא דְמִזְרָח. וְתַמָּן שִׁית אֶלֶף אַלְפִין תַּרְעִין פְּתִיחָן, וַעֲנָאֵ"ל רַב מְמַנָּא בְּהוּ.

קָלָא כַּד אִיתְעַר מִלְּעֵילָא, בָּטַשׁ נְהִירוּ דְּהַאי חַשְׁמַל בֵּיהּ, וְאִתְעֲבִיד מְנֵיהּ דִּבּוּר, וּבְהַהוּא דִּבּוּר אִתְעַר דִּבּוּר אָחֳרָא סְתִימָא.

וְכַד מָטֵי הַאי לַעֲנָאֵ"ל מְמַנָּא, כְּדֵין אִתְגַּלְיָין תְּלַת מְאָה וְשִׁתִּין וְחָמֵשׁ רָזִין עִילָּאִין, דְּאִינּוּן שְׁקִיעִים בְּגוּשְׁפַנְקָא חוֹתָם אֱמֶת. כְּדֵין בְּאֵימְתָא בְּחֵיל בְּרֶתֶת בְּזִיעַ, סָלְקִין שִׁירִין וְתוּשְׁבְּחָן לְמָארֵי כֹּלָּא. וּנְהִירוּ דְּרָשִׁים בְּשֵׁם הַמְפוֹרָשׁ, בְּמ"ב אַתְוָון מְחַקְקָן, נָפְקָא מֵהַהוּא רַב סְמָנִין

עַל כָּל שְׁאָר מַשְׁרְיָין, וְסַנְדַּלְפוֹ"ן אִקָּרֵי, וְהַהוּא נְהִירוּ חַפְיָיא עַל אִינּוּן ב' קַרְקָעֵי, מִקַּרְקַע זְעֵירָא וְעַד קַרְקַע דְּאַרְגְּוָונָא.

וְרָזָא דָא (מלכים א ז) וְסָפוּן בָּאֶרֶז מֵהַקַּרְקַע וְעַד הַקַּרְקַע, סַנְדַּלְפוֹן אִקָּרֵי הָכִי, בְּגִין דְּתַמָּן עָאלִין כָּל רָזֵי פָּנִים עִילָּאִין, וְאַנְעִילוּ בֵיהּ, כְּהַאי סַנְדָּלָא, דְּאִיהוּ אָעֵיל בְּגַוֵּיהּ כָּל יְסוֹדָא וְשָׁרְשָׁא דְגוּפָּא.

דָּא רַב מְמַנָּא, מְשַׁמְּשָׁא לְאִינּוּן פָּנִים לְגוֹ. בְּהַאי חֻקִּיקִין רָזִין דְּאַתְוָון רְשִׁימִין גְּלִיפִין, בָּלְטִין בְּהַהוּא נְהִירוּ דְּחַפְיָיאן עַל אִינּוּן קַרְקָעֵי. כַּד הַאי קָשִׁיר כְּתִרִין לְמָארֵיהּ, אִינּוּן אַתְוָון סָלְקִין בְּהַהוּא נְהִירוּ, וּמִתְעַטָּרָן בְּאִינּוּן כְּתִרִין וְהַדְרָא הַהוּא נְהוֹרָא חַפְיָיא בְּאַתְרֵיהּ, וְאַתְוָון סָלְקִין בְּאִינּוּן כְּתִרִין, בְּרָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא.

(יחזקאל א) וְרַגְלֵיהֶם רֶגֶל יְשָׁרָה, מִתְחַבְּרָאן כַּחֲדָא, דְּאִינּוּן כַּחֲדָא, לְמֵהַךְ בְּאוֹרַח מֵישָׁר, בְּרִגְשַׁת חֲבוּרְתָא בְּמֵישָׁר כַּחֲדָא, וְרַגְלֵיהֶן בְּמֵישָׁר. וְעַל דָּא, לְחֵיזוּ נְבִיאָה בְּדַרְגִּין יְדִיעָאן.

וְכָלְהוֹ דַּרְגִּין אִיקְרוּן רַגְלֵי הַחַיּוֹת אַרַע מַנַּיְיהוּ. וּלְהוֹ כְּחֵיזוּ רַגְלִין בְּגוּפָּא, בְּסִדְרָא דְּקָא מְסַדְּרָא, וְאִיהוּ כֹּלָּא בְּשִׁיעוּרָא.

וְכַף רַגְלֵיהֶם כְּכַף רֶגֶל עֵגֶל, בְּחֵיבּוּרָא דְּהַאי סִטְרָא. וְלֵית לוֹן אֶצְבָּעָן לְתַתָּא, בְּגִין דְּאֶצְבָּעָן לְתַתָּא אַחְזָיָין חֵילִין אָחֳרָנִין, בִּדְיוּקְנָא אוֹחֳרָא. וְעַל דָּא בַּר נָשׁ אַחֲזֵי בְּאֶצְבָּעָן חֵילִין אָחֳרָנִין לְעֵילָּא בְּיָדִין, וְחֵילִין אָחֳרָנִין לְתַתָּא בְּרַגְלִין. וְאִלֵּין לָא רְשִׁימִין בְּגַוַּיְיהוּ חֵילִין אָחֳרָנִין דְּסָטַר אָחֳרָא, וְעַל דָּא אִקְרוּ רֶגֶל יְשָׁרָה, דְּסָתִים לְסִטְרָא דָא, וְאִינּוּן כַּף אַחַת.

וְאַף עַל גַּב דְּלָא מִתְפָּרְשִׁין בִּפְרִישׁוּ דְּאֶצְבָּעָן בְּחֵילִין אָחֳרָנִין דְּסָטַר אוֹחֳרָא, אִית בְּהוּ רְשִׁימוּ חַד, לְמֵיהַב דּוּכְתָּא לְסָטַר אָחֳרָא, וְאִתְחַזְיָין לְתַתָּא כְּכַף רֶגֶל עֵגֶל, אֲבָל לָא כַּף לְאַסְטָאָה, אַף עַל גַּב דְּאִינּוּן רֶגֶל עֵגֶל, יְשָׁרָה אִיהוּ, דְּלָא אַסְטֵי לְעָלְמִין.

בְּהַהוּא רִגְשָׁא, נָפַק נְצִיצוּ וְשַׁלְהוֹבָא לְסִטְרָא דָא לְשָׁמְאלָא, וְאִינּוּן נְצִיצוּ וְשַׁלְהוֹבָא מִתְחַבְּרָן כַּחֲדָא, וְנָצְצִין לְכָל עִיבּר, וְאִתְעֲבִיד מִנַּיְיהוּ חֵיילִין וּמַשְׁרְיָין, וְכָלְהוֹ אִיקְרוּן רַגְלֵי הַחַיּוֹת, בְּגִין דְּנָפְקֵי מֵאִינּוּן רַגְלִין. וְכָלְהוֹ אָזְלִין וְשָׁאטָן בִּשְׁלִיחוּתָא בְּעָלְמָא, לְאִתְלַבְּשָׁא בְּגוּפָּא לְתַתָּא. וְאִתְחֲזוּן כְּאִינּוּן אָחֳרָנִין דְּאִיתְחֲזוּן וְעָבְדֵי שְׁלִיחוּתָא בְּעָלְמָא, וּמְהַדְּרָן בְּרַמְשָׁא וּבְפַנְיָא, וּמַקְדְּשֵׁי שְׁמָא דְּמָארֵיהוֹן.

(שם) וּדְמוּת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם, דְּמוּת הַהוּא דְּיוּקְנָא לְעֵילָּא, לְאִצְטַיְירָא בְּצִיּוּרָא גְּנִיזָא. פָּנִים קְלִיטִין בְּקוֹלְפִין דַּקִּיקִין. דְּמוּת אַנְפִּין דִּלְגוֹ צִיּוּרָא דְּיוּקְנָא דְּאָדָם, נָצֵיץ נְצִיצוּ דְּהַהוּא נְצִיצָא מְלַהֲטָא דִּלְגוֹ דְּחַשְׁמַל פְּנִימָאָה, דְּטָמִיר וְגָנִיז, הֲוֵי וְלָא הֲוֵי.

אוֹר נָצִיץ, אֶשָּׁא לָהִיט, מְלַהֲטָא בְּשַׁלְהוֹבֵי דְנוּרָא. רוּחָא מְנַצְצָא אָחִיד בְּגוַונֵי, קוּלְפָּא בְּסוּטָרָא, גּוֹ כְּלִילָא חָדָא. אָחִיד לְעֵילָּא, אָחִיד לְתַתָּא. גְּוונוֹי אֲחִידוּ לְכַמָּה סִטְרִין.

גַּוְונָא אוֹר גָּנִיז, אָחִיד נָהִיר וְנָצִיץ בְּנָצִיצוּ, וְהַאי אוֹר אָחִיד וְתָפִיס וְאָעֵיל לְגַבֵּיהּ נְהִירוּ דְּאֶשָּׁא מְלַהֲטָא, וְשַׁלְהוֹבֵי נוּרָא, אֲלַיִן תְּרֵין לָא מִתְיַשְּׁבָן כַּחֲדָא. וּמִגּוֹ מַרְגְּלָא דְּלָא אִתְגַּלְיָיא כְּלַל, נָפְקָא רוּחָא דְּבוּסְמָא, כְּלֵילָא בִּתְרֵיסַר בּוּסְמִין עִילָּאִין, וּמִגּוֹ הַהוּא סְלִיקוּ דְּאִינּוּן תְּרֵין דְּלָא מִתְיַשְּׁבָן כַּחֲדָא, אָחִיד בְּהוּ הַהוּא רוּחָא, וּמִתְיַשְּׁבָן בְּדוּכְתַּיְיהוּ.

וּכְדֵין, אִצְטַבַּע הַהוּא רוּחָא, מִגּוֹ הַהוּא נְהִירוּ דְּאוֹר גָּנִיז, וּנְהִירוּ דְּאֶשָּׁא מְלַהֲטָא, וְאִתְיַשְּׁבָן וְקָיְימָא בֵּיהּ, כְּדֵין אִצְטַיְירוּ בֵּיהּ, צִיּוּרָא דִּפְנֵי אָדָם, דְּכָלֵיל כָּל דְּיוּקְנִין, וְהַאי אִיהוּ גַּוְונָא דְּכָלֵיל כָּל גַּוְונִין. אַנְפִּין דְּכָלֵיל כָּל אַנְפִּין.

וְכַד אִינּוּן מִתְתַּקְנָן כִּדְקָא יָאוֹת, לְגוֹ כָּרְסְיָיא, כֻּלְּהוֹ בִּדְיוּקְנָא חָדָא דְּאָדָם. וְרָזָא דָּא, כַּד מִסְתַּכְּלִין לְסִטְרָא מִזְרָח, כֻּלְּהוֹ אִינּוּן בִּדְיוּקְנָא חָדָא דְּאָדָם, בְּגִין דְּמַתְּמָן אִיהוּ תְּקִיפוּ דְּרָזָא דְּאָדָם.

וְכַד מִסְתַּכְּלִין לְסִטְרָא דְּרוֹם, כָּל אַנְפִּין אִינּוּן בִּדְיוּקְנָא חָדָא, דְּיוּקְנָא דְּאַרְיֵה, דְּתַמָּן אִיהוּ חֵילָא וְתוּקְפָּא דְּכוֹלָּא. וְכַד מִסְתַּכְּלִין לְסִטְרָא צָפוֹן, כָּל אַנְפִּין אִינּוּן בִּדְיוּקְנָא חָדָא, דְּיוּקְנָא דְּשׁוֹר, דְּתַמָּן אִיהוּ נְגִיחוּ דְּדִינָא תַּקִּיפָא.

וְכַד מִסְתַּכְּלִין לְסִטְרָא מַעֲרָב, כָּל אַנְפִּין אִינּוּן בִּדְיוּקְנָא חָדָא, בִּדְיוּקְנָא דְּנָשֶׁר. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (משלי ל) דֶּרֶךְ הַנָּשֶׁר בַּשָּׁמַיִם. בְּגִין דְּתַמָּן (דברים לב) נָשֶׁר יָעִיר קִנּוֹ עַל גּוֹזָלָיו יְרַחֵף. וְאוֹרַח דְּנֶשֶׁר, לְאִתְדַּבְּקָא תְּדִיר בַּשָּׁמַיִם, דְּתַמָּן אִיהוּ תֵּיאוֹבְתֵּיהּ לְאִסְתַּלָּקָא וּלְאִתְדַּבְּקָא. וּבְגִין כָּךְ אִיהוּ לִסְטַר מַעֲרָב.

וּבְגִין דְּכָל אַנְפִּין מִשְׁתַּנְיָין, כְּפוּם הַהוּא אֲתַר דְּהַהוּא סִטְרָא דְּמִסְתַּכְּלָאן בֵּיהּ, כְּתִיב בְּכֻלְּהוֹ בְּכָל דְּיוּקְנָא וּדְיוּקְנָא, לְאַרְבַּעְתָּם. פְּנֵי אָדָם וּפְנֵי אַרְיֵה לְאַרְבַּעְתָּם פְּנֵי שׁוֹר לְאַרְבַּעְתָּן וּפְנֵי נֶשֶׁר לְאַרְבַּעְתָּן.

הַאי כַּד מִתְתַּקְנָן בְּכָרְסְיָיא, כְּמָא דְּכָרְסְיָיא פְּנֵי לְמֵיזַל, הָכֵי אִינּוּן אִתְחַזְיָין דְּיוּקְנַיְיהוּ, כְּפוּם הַהוּא סִטְרָא דְּאָזַל, כְּדִכְתִיב (יחזקאל א) אֶל אֲשֶׁר יִהְיֶה שָּׁמָּה הָרוּחַ לָלֶכֶת יֵלֵכוּ.

וְכַד לָא אָזְלִין וְלָא מִתְתַּקְנִין גּוֹ כָּרְסְיָיא, כְּדֵין כָּל חַד וְחַד אִתְפְּרַשׁ בִּדְיוּקְנֵיהּ דְּאִתְחֲזֵי לֵיהּ. וְעִם כָּל דָּא, כָּל חַד וְחַד אִתְדַּבַּק בְּדְיוּקְנָא דְּחַבְרֵיהּ, וְכֻלְּהוֹ אִתְחַזְיָין דְּיוּקְנַיְיהוּ מִתְדַּבְּקוּ דָּא בְּדָא, וְדָא כְּלֵיל בְּדָא, כָּל חַד כְּלֵיל בְּחַבְרֵיהּ, וְחַבְרֵיהּ בֵּיהּ.

סִטְרָא חַד אוֹמֵר קָדוֹשׁ, וְסִטְרָא חַד אוֹמֵר קָדוֹשׁ, וְסִטְרָא חַד אוֹמֵר קָדוֹשׁ, וְסִטְרָא אוֹחֲרָא אוֹמֵר ה' צְבָאוֹת מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ.

וְיהֵי אָדָם מִתַּחַת כַּנְפֵּיהֶם, הַאי לְקַבְּלָא מָארֵיהוֹן דְּתִתְיוּבְתָּא לְגַבֵּיהוּ, דְּהָא יָמִינָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, פְּרִישָׁא לְקַבְּלָא כָּל אִינּוּן דְּתָיְיבִין לְגַבֵּיהּ. מִתַּחַת כַּנְפֵּיהֶם, אַמַּאי, בְּגִין צְנִיעוּ,

דְּהָא מָארֵיהוֹן דִּתְיוּבְתָּא צָנִיעוּ אִצְטְרִיךְ, דְּלָא לְמִנְדַּע בְּהוּ אַחֲרָא, כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר (תהלים לב) כְּסוּי חֲטָאָה.

רָזָא דָּא, דְּלָא סָלְקִין יְדֵיהוּ לְעֵילָא, כְּמָא דִּבְנֵי נָשָׁא דְּיַדְיְהוּ סָלְקִין לְעֵילָא עַל רֵישַׁיְיהוּ, וְהַנֵּי לָאו הָכֵי, דְּהָא מִתְחוֹת גַּדְפַּיְיהוּ לָא נָפְקֵי לְבַר, דְּהָא גַּדְפַּיְיהוּ וְאַנְפַּיְיהוּ פְּרִידָן אינוּן לְעֵילָא. כְּמָא דְּאָמַר (יחזקאל א) וּפְנֵיהֶם וְכַנְפֵיהֶם פְּרֻדוֹת מִלְמָעְלָה. דְּאִתְפָּרְשָׁן כַּד לָא מִתְתַּקְנָן גּוֹ כּוּרְסַיָּיא כְּדְקָא אֲמָרָן. וְאִלֵּין יָדִין לָא אִתְחַזְיָין כְּלַל לְסָלְקָא לְעֵילָא, מִגּוֹ דְּאִתְגַּלְיָין, וְעַל דָּא מִתַּחַת כַּנְפֵיהֶם כְּתִיב.

וְכַד אִלֵּין נָטְלִין, גַּדְפַּיְיהוּ מִתְחַבְּרָן כַּחֲדָא, לְמֶהֱוֵי בְּאַרַח מֵישָׁר, לְנַטְלָא דָּא עִם דָּא כַּחֲדָא, בְּשַׁעֲתָא חָדָא, בְּזִמְנָא חָדָא, וְכֻלְּהוֹ כַּחֲדָא סָלְקִין לְכָרְסַיָּיא לְעֵילָא.

וְאִינוּן דְּלָא יָדְעֵי לְאָן אֲתַר אָזְלִין וְלָא חָמָאן וְלָא מִסְתַּכְּלִין, זָעָאן, וּמֵהַהוּא זִיעָא דִּלְהוֹן כַּד אִינוּן נָטְלִין, וְסָלְקִין לְכוּרְסַיָּיא קַדִּישָׁא, אִתְעֲבִיד מֵהַהוּא זִיעָא נַהַר דִּינוּר, נָגִיד וְנָפֵיק.

וְהַהוּא זִיעָא כְּנָטִילוּ דְּנָטְלֵי אִיהוּ. טִפִּין מְנָטְפִין מד' גְּוונֵי אֶשִּׁין. אֶשָּׁא חִוָּורָא, מְנָטְפָא אֶשָּׁא סוּמְקָא, אֶשָּׁא יְרוֹקָא. אֶשָּׁא סוּמְקָא, מְנָטְפָא אֶשָּׁא אוּכְמָא, אֶשָּׁא יְרוֹקָא. אֶשָּׁא יְרוֹקָא מְנָטְפָא אֶשָּׁא סוּמְקָא, אֶשָּׁא חִוָּורָא. אֶשָּׁא אוּכְמָא, מְנָטְפָא הַהוּא אֶשָּׁא סוּמְקָא.

חִיוָּורָא תִּנְיָינָא, לָאו אִיהוּ הַהוּא חִיוָּורָא קַדְמָאָה. וְהַהִיא אֶשָּׁא אוּכְמָא, לָאו אִיהִי הַהִיא אֶשָּׁא אוּכְמָא קַדְמָאָה. וְכֵן כָּל גְּוונִין, לָאו אִלֵּין כְּאִלֵּין, קַדְמָאָה, וְתִנְיָינָא, וּתְלִיתָאָה, וְכֵן כֻּלְּהוֹ.

בְּשַׁעֲתָא דְּנָטְפִין אִלֵּין אֶשִּׁין, וְאִתְכְּלִילוּ לְאִתְחַבְּרָא כַּחֲדָא, סָלְקִין שַׁלְהוֹבִין מִלַּהֲטָן, וּבָטְשֵׁי דָּא בְּדָא, וּמֵהַהוּא בָּטִישׁוּ דְּבָטְשׁוּ כַּחֲדָא, אִתְעֲבִידוּ כָּל אִינוּן מַלְאֲכֵי חַבָּלָה, דְּטָרְדֵי חַיָּיבַיָּא בַּגֵּיהִנֹּם. מֵאִינִין שַׁלְהוֹבִין אִתְעֲבִיד נוּרָא דְּגֵיהִנֹּם לְתַתָּא, דְּאִינוּן שְׁלִיחָן דְּחַבָּלָה, אִתְמַנּוּן בְּאִינוּן שַׁלְהוֹבִין, לְאוֹקָדָא חַיָּיבַיָּא תַּמָּן, דְּרָזָא דִּילְהוֹן תַּמָּן. דִּכְתִיב, (יחזקאל טו) מַהָאֵשׁ יָצָאוּ וְהָאֵשׁ תֹּאכְלֵם.

כַּד נָטְלִין, כֻּלְּהוֹן נָטְלִין לְקֶבֶל אַנְפּוֹי, דְּהַהוּא דְּאִתְמְנָא לְהַהוּא סִטְרָא. כַּד רוּחָא אִיתְעַר לְמֵיהַךְ לְסִטְרָא דְּמִזְרָח, בָּטֵישׁ הַהוּא רוּחָא לְגַבֵּי אַנְפִּין דְּהַהוּא דְּקָיְימָא לְהַהוּא סִטְרָא, וְאִיהוּ נָטֵיל בְּקַדְמֵיתָא, וְכֻלְּהוֹ עִמֵּיהּ כַּחֲדָא, דִּכְתִיב (שם א) וְאִישׁ אֶל עֵבֶר פָּנָיו יֵלֵכוּ אֶל אֲשֶׁר יִהְיֶה שָׁמָּה הָרוּחַ לָלֶכֶת יֵלֵכוּ.

הַאי רוּחַ, אִיהוּ רוּחַ מְמַלְּלָא. רוּחַ דְּכָלִיל כָּל רוּחִין בְּגַוֵּויהּ. רוּחַ טָמִיר וְגָנִיז בְּגַוַּויְיהוּ. רוּחַ דָּא, אִיהוּ רוּחַ דְּכָלִיל בְּרָזָא דִּלְתַתָּא, לְקֶבֶל תְּלַת קִידּוּשִׁין דְּאִתְקַדַּשׁ בְּהוֹן כַּחֲדָא. וְאִינוּן קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ, לְקֶבֶל תְּלַת זִימְנִין רוּחַ דִּכְתִיב הָכָא. אֶל אֲשֶׁר יִהְיֶה שָׁמָּה הָרוּחַ, חַד. עַל אֲשֶׁר יִהְיֶה שָׁם הָרוּחַ, תְּרֵי. שָׁמָּה הָרוּחַ לָלֶכֶת, תְּלַת. בְּגִין, דְּרוּחַ דָּא כָּלִיל מִתְּלַת רוּחִין,

רָזָא דְּחַיָּוֹת הַקֹּדֶשׁ עִילָּאִין, דְּאִינּוּן רָזָא דִּתְלַת קְדוּשָׁאן, דְּנָהֲתָא מֵהַהוּא קֹדֶשׁ עִילָּאָה, רוּחַ סְתִימָא, דְּכָל קְדוּשָׁאן מִנֵּיהּ תַּלְיָין.

(שם) וּדְמוּת הַחַיּוֹת מַרְאֵיהֶם כְּגַחֲלֵי אֵשׁ בֹּעֲרוֹת וְגו'. וּדְמוּת, דְּיוּקְנָא דְּמִתְלַבְּשָׁן בְּחַד מִנַּיְיהוּ, דְּאִתְלַבַּשׁ בְּנוּרָא. וְאִיהוּ לָא חָזָא, אֶלָּא דְּיוּקְנָא חֵיזוּ שַׁמָּשֵׁי דְּגַחֲלֵי דְּנוּרָא.

גַּחֲלֵי אֵשׁ, אִלֵּין אִינּוּן דְּאִיקָּרוּן מַרְאֵיהֶם, חֵיזוּ דְּחַיָּוֹן, דְּבָהוֹ אִסְתַּכְּלָן לְמֶיחֱמֵי בְּחֵיזוּ. כְּמַרְאֵה דְּאַחֲזֵי כָּל גְּוונִין, הָכֵי שְׂרָפִים, אִינּוּן כְּמַרְאֵה לְאַחֲזָאָה בְּהוֹן דְּיוּקְנִין דְּחֵיוָן. בְּגִין דְּכוּלָּא אִתְלַבַּשׁ דָּא בְּדָא, וְדָא מַרְאֶה דְּדָא.

אֲבָל וּדְמוּת הַחַיּוֹת, לֹא אָמַר דְּיוּקְנָא דִּילְהוֹן, וְלָא אִיצְטְרִיךְ, דְּהָא בְּקַדְמִיתָא קָאֲמַר כָּל דְּיוּקְנִין דִּילְהוֹן. וְהָכָא אָמַר מֵאִינּוּן דְּמוּת דִּלְהוֹן דְּאִינּוּן מַרְאוֹת דִּילְהוֹן.

כְּגַחֲלֵי אֵשׁ, מַאן גַּחֲלֵי אֵשׁ. אִלֵּין שְׂרָפִים. מַרְאֵיהֶם, אִינּוּן אוֹפַנִּים, דְּבָהוֹן אִתְלַבְּשָׁן, לְאַחֲזָאָה דְּיוּקְנִין, וְחֵיזוּ דִּילְהוֹן.

נְצִיצוּ דִּילְהוֹן, בְּאִינּוּן דְּאִיקָּרוּן לַפִּידִים. וּמַאן אִינּוּן חַשְׁמַלִּים תַּתָּאִין, דְּנָפְקֵי מֵהַהוּא חַשְׁמַל תַּתָּאָה. רָזָא דָּא, כְּרָזָא עִילָּאָה לְעֵילָּא, בְּהַהוּא חַשְׁמַל פְּנִימָאָה, בְּגִין דְּכוּלָּא גְּוונָא חָדָא, מִתַּתָּא וְעֵילָּא. עַד הָכָא רָזָא דְּחַשְׁמַל, בְּגָוונִין דְּלָא אִתְחַזּוֹן, אֶלָּא בְּחֵיזוּ. חֵיזוּ לְגוֹ מִן חֵיזוּ, חֵיזוּ דָּא לְגוֹ מִן דָּא. כְּמָא דִכְתִיב, מִמַּרְאֶה מָתְנָיו וּלְמַעְלָה וּמִמַּרְאֶה מָתְנָיו וּלְמַטָּה.

הֵיא מִתְהַלֶּכֶת בֵּין הַחַיּוֹת, דְּאִתְיְיהִיבַת בֵּין תְּרִין סִטְרִין, וְאִתְחֲקָקַת תַּמָּן בְּגִלּוּפָא וּדְיוּקְנָהָא. דִּכְתִיב (שה"ש ח) שִׂימֵנִי כַּחוֹתָם עַל לִבֶּךָ וְגו'. וּמִגּוֹ דְּהַאי אֶבֶן טָבָא מַרְגָּלִיתָא, אָזְלָא בֵּין תְּרֵין סִטְרִין, אִית לָהּ נְהִירוּ לְאַנְהָרָא, וּלְסַלְקָא נְהוֹרָא. עַל כָּל שְׁאַר אַבְנִין מְנַצְּצָן. וְנוֹגַהּ לָאֵשׁ, הַאי נוֹגַהּ אִיהוּ מִסִּטְרָא דְּיָמִינָא, וְאִתְכְּלִיל בְּשֻׁמָּאלָא, וּשְׁמָאלָא בְּיָמִינָא, וְאֶשָּׁא מְלַהֶטָא מְנַצְּצָא. מֵהַהוּא נוֹגַהּ נָהִיר הַהוּא אַבְנָא, וְאִתְיְיהִיב בָּהּ חֵיזוּ, לְאִסְתַּכְּלָא בְּשׁוּפְרָהָא.

וְהַאי נוֹגַהּ אִיהוּ נְצִיצוּ דְּנָצִיצָן כְּאֶשָּׁא, וְנָהִיר סוּמְקָא דִּילֵּיהּ. וּמִגּוֹ דָּא, בְּשַׁעֲתָא דְּעָאל וְנָקֵיב גּוֹ הַהוּא אַבְנָא, אִיהִי שַׁפִּירָא בְּחֵיזוּ.

בִּתְרֵין גְּוונִין, אִתְחֲזְיָיא הַאי אַבְנָא וְאִצְטַבַּע, בְּגִין דְּאִיהוּ גַּוּון חָשׁוּךְ בְּקַדְמִיתָא, כֵּיוָן דְּאִתְתַּקְנַת לְקַבְּלָא נְהוֹרָא, אִתְעַר נְהִירוּ מִסִּטְרָא דְּיָמִינָא, וְאִתְנְהִירַת בְּחִוָּורוֹ. כֵּיוָן דְּאַנְהִירַת בְּחִוָּורוֹ כְּאַבְנָא בְּדוֹלְחָא, עַד כְּעַן לֵית לָהּ חֵיזוּ בְּשַׁפִּירוּ לְאִסְתַּכְּלָא, עַד דְּאָתָא סִטְרָא דְּשֻׁמָּאלָא דְּהַהוּא נוֹגַהּ, דְּסוּמְקָא, וְעָאל בְּגַוֵּיהּ הַהוּא סוּמְקָא בְּהַהוּא נוֹגַהּ, כְּדֵין אִיהִי שַׁפִּירָא בְּחֵיזוּ, שַׁפִּירָא בְּרִיוָא, לְאִסְתַּכְּלָא.

אִיהִי אַבְנָא יַקִּירָא בִּשְׁלֵימוּ בִּגְוָונִין. כְּאִתְתָּא שַׁפִּירָא בְּחֵיזוּ, חִוָּור וְסוּמָק. וּכְדֵין אַתְוָון מְנַצְּצָן בְּגַוַּהּ, וְנָפֵיק בְּגוֹ הַהוּא נְצִיצוּ בָּרָק מִבָּרֶקֶת, נָהֵיר לְפוּם שַׁעֲתָא, חִיוָּר וְסוּמָק, סוּמָק וְחִיוָּר.

רָזָא קַדִּישָׁא, לְאִצְטַבָּע שְׁאָר אַבְנִין מֵהַהוּא אַבְנָא טָבָא דְּאִקְרֵי בָּרֶקֶת. בְּגִין דְּאִצְטַבָּע מֵהַהוּא נְהִירוּ דְּבָרָק, אִיקְרֵי עַל שְׁמֵיהּ בָּרֶקֶת. בְּגִין דְּהַאי אַבְנָא טָבָא, מַרְגָּלִיתָא עִילָּאָה, אִצְטַבַּע בִּתְרֵיסַר גְּוָונִין, מְנַהֲרִין גּוֹ אִינּוּן תְּרִין. מִגּוֹ נְצִיצוּ דְּנָצִיץ וְאַפִּיק, אִצְטַבְּעָן תְּרֵיסַר אַבְנִין דִּילָהּ, וְאִינּוּן תִּלַת סְדְרִין. וּכְפוּם דְּאִצְטַבְּעוּ מִינָהּ, הָכֵי אִקְרוּן עַל הַהוּא שְׁמָא מַמָּשׁ.

(יחזקאל א) וְהַחַיּוֹת רָצוֹא וְשׁוֹב, נְהִירִין גְּנִיזִין גַּלְיָין, וּסְתָרִין קַיְימִין וְלָא קַיְימִין, נָהֲרִין וְלָא נָהֲרִין. זִמְנִין נָהֲרִין בְּהַאי גַּוְונָא, וּלְפוּם שַׁעֲתָא גַּוְונָא אָחֳרָא. הַשְׁתָּא שְׁמָא דָּא, וּלְפוּם שַׁעֲתָא שְׁמָא אָחֳרָא. לֵית מַאן דְּיָכֵיל לְקַיְימָא בְּאִלֵּין נְהוֹרִין.

יהו"ה, נְהִירוּ דְּאִסְתַּלַּק בִּשְׁמָא דָּא, דְּכָלִיל כָּל נְהוֹרִין בִּשְׁלִימוּ. וּלְפוּם שַׁעֲתָא, נָחִית וְאִתְהַדַּר נְהִירוּ בְּגַוְונָא אוֹחֳרָא, וְאִסְתַּלַּק בִּשְׁמָא אָחֳרָא, אֱלֹהִי"ם. וּלְפוּם שַׁעֲתָא, אֵ"ל. וּלְפוּם שַׁעֲתָא, צְבָאו"ת. וּלְפוּם שַׁעֲתָא שַׁדַּ"י. וְהָכֵי בְּכָל אִינּוּן שְׁמָהָן דְּאִיקְרֵי בְּהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

וּבְגִין דְּאִית אֲתַר גְּנִיז דְּנַפְקֵי מִנַּיְיהוּ, וּכְפוּם דְּאִיהוּ נָבִיעַ מִגּוֹ מַבּוּעָא גְּנִיז דְּאִתְגְּנִיז בֵּיהּ, הָכֵי אִתְחֲזֵי כָּל חַד. וְלֵית מַאן דְּיָקוּם בְּהוּ. וְרָזָא דָּא מָנָא דְּמַיָּיא וְשִׁמְשָׁא, בְּכוֹתְלָא.

וּכְמָא דְּאִינּוּן רָצוֹא וְשׁוֹב, אוּף הָכֵי בִּלְבָּא וְדַעְתָּא. בַּר נְבִיאֵי מְהֵימְנֵי, דְּמִסְתַּכְּלֵי מִגּוֹ אִינּוּן דִּלְתַתָּא, דְּאִינּוּן בְּרָזָא דְּאַסְפַּקְלַרְיָא דִּלָּא נָהֲרָא, וּמִגּוֹ אִלֵּין הֲווֹ מִסְתַּכְּלִין כְּבָתַר כּוֹתְלָא. עַד הָכָא דְּמוּת מֵאִינּוּן רָזִין לְעֵילָא וְהַשְׁתָּא לְתַתָּא.

כְּתִיב (שם) וְאֶרֶא הַחַיּוֹת וְהִנֵּה אוֹפַן אֶחָד בָּאָרֶץ וגו'. וְאֶרֶא הַחַיּוֹת, דָּא אִיהוּ אִסְתַּכְּלוּתָא בְּאַסְפַּקְלַרְיָא דִּלָּא נָהֲרָא. וּמִגּוֹ דְּחָמָא אִלֵּין, אִסְתַּכַּל בַּמֶּה דְּגָנִיז וְסָתִים.

וְהִנֵּה אוֹפַן אֶחָד בָּאָרֶץ, דָּא מטטרו"ן, דְּאִיהוּ עִילָּאָה מִנַּיְיהוּ ת"ק שְׁנִין. מטטרו"ן, מיטטרו"ן, זְבוּל, עבד, זבוּאַמַר לֵיהּ, הָא חָמֵשׁ. וּכְפוּם שְׁלִיחוּ דְּמָארֵיהּ, הָכֵי אַסְגִּיאוּ שְׁמוֹי לְד' סִטְרוֹי, כְּד' סִטְרִין דְּעָלְמָא.

קְשִׁיר קְשָׁרִין לְמָארֵיהּ, שַׁלִּיט בְּרָזִין דְּאַרְבַּע אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מְאָה נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹנָא, דְּנָגְדִּין וְנָפְקִין מִגּוֹ תְּלֵיסַר אָחֳרָנִין גְּנִיזִין. וְאַרְבָּעָה אֶלֶף וְת"ק רִבּוֹא הֵיכָלִין, דְּאִינּוּן טְמִירִין בְּגוֹ אִינּוּן נְהִירִין, קַיְימִין קַמֵּיהּ, וְאִיהוּ מְמַנָּא עֲלַיְיהוּ.

כָּל זִמְנָא דְּעָאל וְנָפֵיק, אֶלֶף וְת"ק רְקִיעִין זְעִאין קַמֵּיהּ. תְּרֵיסַר אַלְפֵי רִבּוֹא מִיָּמִינֵיהּ, וּתְרֵיסַר אַלְפֵי רִבּוֹא מִשְּׂמָאלֵיהּ. תְּרֵיסַר אַלְפֵי רִבּוֹא קַמֵּיהּ, תְּרֵיסַר אַלְפֵי רִבּוֹא מֵאֲחוֹרֵיהּ. כָּל הַנֵּי מַשְׁרְיָין נָהֲרִין, מִגּוֹ שַׁלְהוֹבָא חַד מְנַצְּצָא. דְּנָפְקָא מִנֵּיהּ. וּבְהַהוּא שַׁלְהוֹבָא חֲקִיקָן אַתְוָון

דְּשֵׁם הַמְפוֹרָשׁ, נְצִיצִין מְלַהֲטִין מִגּוֹ הַהוּא שַׁלְהוֹבָא. וְכָלְהוֹ כַּד מִסְתַּכְלָאן בִּנְהִירוּ דְּאַתְוָון מְחַקְקָן גְּלִיפָן, כָּלְהוֹ זָעאִין וְדָחֲלִין, וְנָטְלִין לְגַבֵּי הַהוּא נְצִיצוּ דְּאַתְוָון.

וּמִגּוֹ שַׁלְהוֹבָא דָּא, נָהֲרִין אוֹפַנִּים אוֹחֲרָנִין, דְּנָטְלֵי בִּרְתֵיכִין אָחֳרָנִין לְתַתָּא, גּוֹ אִינּוּן הֵיכָלִין, דְּאִינּוּן מְשַׁלְּבָן דָּא בְּדָא, כְּדָבָר אַחֵר כַּאֲשֶׁר יִהְיֶה הָאוֹפָן בְּתוֹךְ הָאוֹפָן, כְּלֵיל דָּא בְּדָא, וְעָאל דָּא בְּדָא, רֵישִׁין בְּרֵישִׁין, אִלֵּין בְּאִלֵּין. וְאַנְפִּין פְּרִישָׁן בְּסִטְרַיְיהוּ.

וְכָלְהוֹ נָטְלִין לְגַבֵּי אַנְפִּין, בְּגוֹ נְהִירוּ דְּמִסְתַּכְלָאן לְגַבֵּי אִינּוּן אַנְפִּין. כַּד מִסְתַּכְלָאן לְמֵהַךְ, חָמָאן הַהוּא נְהִירוּ דְּנָהֵיר, לְהַהוּא אֲתַר דְּנָהֵיר, אָזְלִין וְנָטְלִין כֻּלְהוֹ. וְאַתְוָון דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא מְחַקְקָא, נָהֵיר עַל כֹּלָּא. וְאִיהוּ נָטֵיל כֻּלְהוֹ, גּוֹ הַהוּא רוּחָא עִילָּאָה, דְּנָטֵיל כָּל מַשְׁרְיָין.

וּמטטרו"ן רַב מְמַנָּא, קָאִים בְּקִיּוּמָא דְּהַהוּא שְׁמָא קַדִּישָׁא, וְנָטֵיל לְכָל מַשְׁרְיָין בְּרָזָא דִּילֵיהּ, לְד' פְּנָיו, בְּד' דִּיוּקָנִין, גּוֹ ד' סִטְרִין דְּעָלְמָא. וְאִיהוּ כְּלֵיל שְׁמָא דְּאִקְרֵי שַׁדַּ"י. וְכָלְהוֹ קָרָאן שְׁמָא דָּא, גַּבֵּי שְׁמָא עִילָּאָה קַדִּישָׁא.

בֵּיהָא דְּמטטרו"ן אִתְמַסְרוּ תְּרֵיסַר מַפְתְּחִין עִילָּאִין, בְּרָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. וְד' מַפְתְּחָן מְנַיְיהוּ, אִינּוּן ד' רָזִין נְהוֹרִין דְּמִתְפָּרְשָׁן. מַפְתְּחָא חָדָא, אִיקָרֵי אוֹר נָצִיץ, טָמִיר וְנָעְיָז, לֵית לֵיהּ גָּוְון. וְהַהוּא נְצִיצוּ לָא קָיְימָא לְאִסְתַּכְלָא, וְלָא אִתְחֲזֵי גָּוון, אֶלָּא נָצִיץ נְצִיצוּ לְעַיְינִין, וְאִגְנִיז וְלָא אִתְיְידַע. מַפְתְּחָא תִּנְיָינָא, אוֹר נְהִירוּ חֵידוּ לְאִסְתַּכְלָא. לְזִמְנִין אִיהוּ חִיוַר, לְזִמְנִין יָרוֹק, לְזִמְנִין לָא דָּא וְלָא דָּא.

מַפְתְּחָא תְּלִיתָאָה, אִיקָרֵי אוֹר זוֹהֲר, דְּזֵהֲיר וְנָהֵיר, אִיהוּ זוֹהַר דְּנָהֵיר לְכָל שְׁאָר נְהוֹרִין. הַאי מְרַקְמָא בְּכָל גְּוונִין. הַאי אוֹר אִיהוּ מֵהַהוּא זוֹהַר דְּהוּא רָקִיעַ דְּעַל גַּבֵּי חֵיוָן, דִּכְתִיב (דניאל יב) כְּזֹהַר הָרָקִיעַ. כְּלֵיל גּוֹ עֶשֶׂר שְׁבִילִין, דְּנָפְקֵי מֵאִינּוּן ל"ב שְׁבִילִין גְּנִיזִין.

מַפְתְּחָא רְבִיעָאָה, אִיקָרֵי אוֹר דְּסוּכְלְתָנוּ, דִּיהַב סוּכְלְתָנוּ בְּלִבָּא לְמֵינְדַע וּלְאִסְתַּכְלָא וּלְקַיְימָא עַל רָזִין עִילָּאִין. וְהַאי אוֹר דְּחָדֵי לִבָּא, יְהֵיב נְהִירוּ דְּחָכְמְתָא וְסוּכְלְתָנוּ, לְמֵינְדַע וּלְאִסְתַּכְלָא.

וְאִלֵּין אִינּוּן ד' מַפְתְּחָן עִילָּאִין, דְּכָל שְׁאָר מַפְתְּחָן כְּלִילָן בְּהוּ. וְכָלְהוֹ אִתְמַסְרוּ בִּידָא דְּהַאי רַב מְמַנָּא, מטטרו"ן. מָארֵי רַב כָּלְהוֹ רָזִין דְּמָארֵיהּ, בְּגִילּוּפִין דְּרָזִין דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא מְפוֹרָשָׁא.

עַל אַרְבַּעַת רְבָעֵיהֶן בְּלֶכְתָּם יֵלֵכוּ וְגו', עַל אַרְבַּעַת דְּאִינּוּן ד' דִּתְחוֹתַיְיהוּ, וְאִינּוּן דִּתְחוֹתַיְיהוּ, אִיקְרוּן רְבָעֵיהֶן. כְּדָבָר אַחֵר, רְבִיעַ תְּחוֹת טוֹעֲנֵיהּ, וְעַל אִינּוּן דְּרְבִיעִין תְּחוֹתַיְיהוּ, כַּד אִינּוּן בָּעָאן לְמֵיזַל אָזְלִין. דְּכָל חַד אִית לֵיהּ ד' גַּלְגַּלֵּי אוֹפַנִּים, רְבִיעִין תְּחוֹתַיְיהוּ. וְעַל אִלֵּין רְבָעֵיהֶן אָמַר, בְּלֶכְתָּם יֵלֵכוּ.

וְהַיְינוּ דִכְתִיב, (יחזקאל א) וּבְלֶכֶת הַחַיּוֹת יֵלְכוּ הָאוֹפַנִּים אֶצְלָם, וּבְהִנָּשֵׂא הַחַיּוֹת כוּ' יִנָּשְׂאוּ הָאוֹפַנִּים. וְאִי אוֹפַנִּים רִבְעֵיהֶם דְּחַיּוֹת, אִצְטְרִיךְ לְמֵימַר וּבְלֶכֶת הָאוֹפַנִּים. אֶלָּא מִכָּאן דְּחַיּוֹת נָטְלִין לְדָנָטְלִין לוֹן, כְּגַוְונָא דָּא אָרוֹן, נָטֵיל לְמַאן דְּנָטֵיל לֵיהּ.

כָּרְסְיָיא קַדִּישָׁא נָטְלַת לַחַיּוֹת. וְאִי אֵיהִי נָטֵילַת לוֹן, זֵיעָא דְחַיּוֹת מִמָּה אִתְעֲבֵיד. אֶלָּא זֵיעָא דִילְהוֹן, בְּאִסְתַּכְּלוּתָא לְמִינְדַע וּלְאִסְתַּכְּלָא וּלְאַדְבְּקָא, בַּמֶּה דְּטָמִיר וְגָנִיז, וְלָא יָכְלִין לְמִיקַם בֵּיהּ. וְעַל דָּא אִיהוּ זֵיעָא דִילְהוֹן. אֲבָל כָּל אִינּוּן דְּמִתְדַּבְּקָאן בִּקְדוּשָׁה עִילָּאָה, אִינּוּן נָטְלִין לְאִינּוּן דְּנָטְלִין לוֹן. וְרָזָא דָא, עַל אַרְבַּעַת רִבְעֵיהֶן בְּלֶכְתָּם יֵלְכוּ.

(שם) וְגַבֵּיהֶן וְגֹבַהּ לָהֶם. וְגַבֵּיהֶם, רָזָא דִּגְוונִין דְּגוּפָא, אִתְנְהִיר וְסָלְקָא בְּשִׁיעוּרָא מֵרֵישָׁא דְּבוּצִינָא דְּרֵישָׁא דִּבוּצִינָא כְּשִׁיעוּרָא דִלְתַתָּא. וְאִסְתַּחֲרָא בְּאַרְבַּע גְּוונִין נְצִיצִין. גְּוון נָהִיר בְּנְהִירוּ, בְּרָזָא דְּחַשְׁמַל לְעֵילָּא, כַּד נָהִיר וְאִתְגְּנִיז גּוֹ גְּוונוֹי. גְּוון נָצִיץ, דְּנָצֵיץ בְּנִצְיצֵי. גְּוון זָהִיר, בְּזָהֲרָא דְּרָקִימוּ דְּרָקִיעָא דְּקָיְימָא עֲלַיְיהוּ. גְּוון מְרַקְמָא מִכָּל גְּוונִין, וְאִתְכְּלִיל בְּכָלְהוֹ, וְדָא אִיהוּ גּוּפָא מְצַיְירָא בְּצִיּוּרָא, לְאִתְכַּלְלָא בִּכְלָלָא חָדָא.

וְגוֹבַהּ לָהֶם, מִסְטְרָא דִלְעֵילָּא. וְיִרְאָה לָהֶם, מִסְטְרָא דִלְתַתָּא. וְגוֹבַהּ לָהֶם, גוֹבַהּ שָׁמַיִם. וְיִרְאָה לָהֶם, דְּחִילוּ דְּדָחֵיל וּמַבְעֵית וְאַרְעִישׁ כּוּלָּא. דְּחִילוּ דְּסָחֲרָא דְּלָא לְקָרְבָא לְקוּדְשָׁא. וְאִיהוּ דְּסָחֲרָא לוֹן מִסְטְרָא דִלְתַתָּא.

וְגוֹבַהּ לָהֶם, בִּסְלִיקוּ דְּחֵיזוּ דְּגַוְונֵי שָׁמַיִם. בְּגִין דְּגַוְונֵי שָׁמַיִם, הַהוּא רָזָא דִכְתִיב, גוֹבַהּ שָׁמַיִם. וּמַאן אִיהוּ. דְּנָטֵיל כָּל גְּוונִין, מַיְמִינָא וּמִשְׂמָאלָא, וְכַד נָטֵיל לוֹן לְגַבֵּיהּ, אִיקְרֵי גוֹבַהּ שָׁמַיִם.

וְיִרְאָה לָהֶם, בְּחֵיזוּ דְּהַהוּא יִרְאָה לְתַתָּא, בְּסִדּוּרָא דְּאִינּוּן גְּוונִין לָהֲטִין וּמְהַפְּכִין חֵיזוּ דְּאֶשָׁא דְּלָא דַּקִּיק, כְּאֶשָׁא דַּקִּיק לְעֵילָּא. וְהַאי אִיהוּ דְּקָא מַבְעִית לְכוּלָּא. וּבְגִין כָּךְ, וְגוֹבַהּ לָהֶם, מִלְּעֵילָּא. וְיִרְאָה לָהֶם, מִתַּתָּא.

וְגַבּוֹתָם מְלֵאוֹת עֵינַיִם, לְאִסְתַּכְּלָא בְּכָל סְטָרִין. וְאַף עַל גַּב דְּאִית מָארֵי דְּעֵינַיִם בְּחֵיזוּ לְאִסְתַּכְּלָא אֲחָרָנִין לְתַתָּא, אֲלֵין בְּאִינּוּן עַיְינִין לְאִסְתַּכְּלָא אִלֵּין בְּאִלֵּין בְּסַהֲדוּתָא, לְקַמַּיְיהוּ וּבַאֲחוֹרָא, דְּעַיְינִין סָחֲרִין לְכָל סְטָרִין.

וּבְגִין כָּךְ חָמָאן הָכָא וְהָכָא, בְּסִטְרָא דָּא וּבְסִטְרָא דָּא, חָמָאן מַה דַּהֲוֵי, וּמַה דְּזַמִּין לְמֶהֱוֵי מִסְטְרָא דַּאֲחוֹרָא. וְהַיְינוּ דִכְתִיב סָבִיב. וְחָמָאן מִיְמִינָא וְחָמָאן מִשְׂמָאלָא. חָמָאן מִיְמִינָא, בְּכָל אַרַח זְכוּ וּקְשׁוֹט. חָמָאן מִשְׂמָאלָא, בְּכָל אוֹרַח דְּלָא קְשׁוֹט וְלָא קָיְימָא בִּזְכוּ. וְעַל דָּא מִסְתַּכְּלָן בְּכָל סְטָרִין, וּבְדָא אִית לוֹן שׁוּלְטָנֵי וְסוּכְלְתָנוֹ עַל כּוּלָּא, לְאִסְתַּכְּלָא בְּכָל הַנֵּי סְטָרִין, מַה דְּלָא מִסְתַּכְּלִין הָכֵי כָּל אִינּוּן אֲחָרָנִין.

וְעִם כָּל דָּא לָא יָכְלִין לְאִסְתַּכְּלָא לְעֵילָא, וְלָא אִתְיְיהֲיב לוֹן רְשׁוּ לְאִסְתַּכְּלָא. וְכַד בָּעָאן לְאִסְתַּכְּלָא, כָּלְהוֹ מְרַתְּתֵי בְּדְחִילוּ בְּאֵימְתָא בְּזִיעַ, וְכָלְהוֹ קָרָאן בִּדְחִילוּ סַגֵּי, בְּקָל רַב, (שם ג) בָּרוּךְ כְּבוֹד ה' מִמְּקוֹמוֹ.

וְגַבֵּיהֶם, וְלָא כְתִיב מַהוּ, כְּמָא דִכְתִיב לְבָתַר, וְגַבֹּתָם מְלֵאֹת עֵינַיִם. אֶלָּא גּוּפָא דְסִטְרָא דְּמִסְתַּכְּלָא לְגוֹ, לְגַבֵּי נְקוּדָה סְתִימָא. מֵהַהִיא סִטְרָא אִית לוֹן גּוֹבַהּ. וְכָלְהוֹ מִסְתַּכְּלִין לְגוֹ, כְּדְבָר אַחֵר (מלכים א ז) וְכָל אֲחוֹרֵיהֶם בָּיְתָה.

אַבְרָהָם אִתְקְרֵיב לְגַבֵּי רָזָא דְקְיְימָא, עַד דְּסָלֵיק בְּרָזָא עֵילָאָה לְעֵילָא. וְעִם כָּל דָּא לָא זָכָה כְּיַעֲקֹב, דְּיַעֲקֹב אִיקְרֵי אִישׁ תָּם. מַהוּ אִישׁ תָּם, רָזָא דָא כְּמָא דְּאִתְּמַר, אִישׁ הָאֱלֹהִים, מָארֵיהּ דְּבֵיתָא. מֹשֶׁה אִקְרֵי אִישׁ הָאֱלֹהִים, יַעֲקֹב אִקְרֵי אִישׁ תָּם, וְכוּלָּא רָזָא חָדָא.

אוּף הָכִי וְגַבּוֹתָם, הַהוּא דְּקְיְימָא לְגוֹ. כָּלְהוֹ מָלְיִין עֵינִין לְאִסְתַּכָּלָא לְבַר. וְאַף עַל גַּב דְּלָא מִסְתַּכְּלָא לְגוֹ, גּוֹבַהּ לָהֶם, וְגַבּוֹתָם מְלֵאוֹת עֵינַיִם.

(יחזקאל א) וּבְלֶכֶת הַחַיּוֹת יֵלְכוּ הָאוֹפַנִּים אֶצְלָם וּבְהִנָּשֵׂא הַחַיּוֹת מֵעַל הָאָרֶץ יִנָּשְׂאוּ הָאוֹפַנִּים, וְכָלְהוֹ כְּפוּם הַהוּא רוּחָא, דְּאָזִיל וְשָׁלֵיט עֲלַיְיהוּ.

(שם) עַל אֲשֶׁר יִהְיֶה שָּׁם הָרוּחַ לָלֶכֶת, כְּתִיב (שם) אֶל אֲשֶׁר, וּכְתִיב עַל אֲשֶׁר. אֶלָּא רוּחַ דָּא דְּנָפֵיק מִגּוֹ רוּחָא סְתִימָאָה, וְדָא אִיהוּ רוּחַ קַדִּישָׁא, כַּד נָפֵיק מִגּוֹ הַהוּא טְמִירָא דְּכוּרְסְיָיא, וּבָטֵישׁ בְּהַהוּא דְּשָׁרֵי עֲלוֹי, כְּדֵין כָּלְהוֹ נָטְלִין כַּחֲדָא לְגַבֵּיהּ, וְהַיְינוּ עַל אֲשֶׁר. אֶל אֲשֶׁר, דְּבָטֵישׁ בֵּיהּ הַהוּא רוּחָא, וְלָא שָׁאֲרֵי, אֶלָּא דְּנָטֵיל לְגַבֵּיהּ, וְנָטְלֵי כָּלְהוֹ לְגַבֵּי הַהוּא סִטְרָא. עַל אֲשֶׁר יִהְיֶה שָּׁם הָרוּחַ לָלֶכֶת, עַל: הַהוּא אֲתַר טָמִיר וְנָנִיז. דְּהַהוּא רוּחָא עֵילָאָה שַׁרְיָא עֲלוֹי, כָּלְהוֹ מִסְתַּכְּלָן לְגַבֵּיהּ, לְאִתּוֹסָפָא זִיוָא. וּמֵהַהוּא זִיוָא, אִתּוֹסַף זִיוָא אִינּוּן קַרְנֵי הַחַיּוֹת. וְאִינּוּן זִיוָא דְּלָהֵיט וְנָצִיץ, לְפוּם אִסְתַּכְּלוּתָא דְּיִקְרָא, דְּהַהוּא רוּחַ אָחֳרָא, דְּנָפֵיק מֵהַאי רוּחַ קַדְמָאָה, דְּאִיהוּ טָמִיר וְנָנִיז בִּגְנִיזוּ יְקָרָא.

דָּא אִיהוּ בְּרָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, דְּכְלִיל בֵּיהּ שֵׁם אהי"ה, שְׁמָא רַבָּה וְשַׁלִּיטָא. מֵהַאי שְׁמָא, זָעְאִין וְדָחֲלִין, וְנָטְלִין בְּאֵימְתָא בְּזִיעַ. וְדָא אִיהוּ שְׁמָא דְּשַׁלִּיט עַל רְתִיכָא דָּא, בִּרְשִׁימוּ דְּתְלַת שְׁמָהָן דְּכְלִילָן בֵּיהּ. בְּרָזָא דָּא אִית שִׁבְעִין שְׁמָהָן מְפוֹרְשִׁין, שַׁלִּיטִין עַל כָּל רָזִין וּגְנִיזִין עִילָּאִין, דִּי כָּל חֵילִין וּמַשְׁרְיָין זָעְאן מִנַּיְיהוּ, וְנָטְלֵי בְּגִינַיְיהוּ. בְּרָזָא דָּא, כְּלִילָן כ"ב אַתְוָון, וְכָלְהוֹ שְׁבִילִין.

רוּחַ אָחֳרָא דְּנָפֵיק מֵהַאי רוּחָא קַדְמָאָה, אִיהוּ דְּמִתַּמָּן רָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא בְּכָל סִטְרִין. וְדָא אִיהוּ בְּרָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, דְּכָלִיל וְרָשִׁים עֲלֵיהּ, שְׁמָא דְּאִקְרֵי יהו"ה, דְּנָפֵיק וְאִתְרְשֵׁים מִגּוֹ שֵׁם אהי"ה. וְאַף עַל גַּב דְּכֹלָּא בְּרָזָא חָדָא, אֲבָל שֵׁם יהו"ה בִּנְיַן אָב, דְּאִתְבְּנֵי מִשְׁמָא טְמִירָא אהי"ה. וְדָא אִיהוּ רָזָא, דְּנָפֵיק מֵרוּחָא קַדְמָאָה.

רוּחָא אָחֳרָא תַּתָּאָה, דְּנָפֵיק מִגּוֹ רוּחָא דָּא, דָּא אִיהוּ בְּרָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא כָּלִיל בֵּיהּ שֵׁם אדנ"י. שְׁמָא דָּא שַׁלִּיט, עַל חַיּוֹת וְאוֹפַנִּים לְתַתָּא.

וְהָכֵי אִיהוּ רָזָא עִילָּאָה וְתַתָּאָה. עִילָּאָה שֵׁם אהי"ה, שַׁלִּיט עַל אִינּוּן חֵיוָון עִילָּאִין, בְּרָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא דְּקָאָמְרָן. תַּתָּאָה שֵׁם אדנ"י, שַׁלִּיט עַל אִלֵּין חֵיוָון תַּתָּאִין לְתַתָּא.

וְאִינּוּן חַיּוֹת עִילָּאִין וְאוֹפַנִּים עִילָּאִין, וְחַיּוֹת תַּתָּאִין וְאוֹפַנִּים תַּתָּאִין. חַיּוֹת עִילָּאִין, דְּקָאָמְרָן. אוֹפַנִּים עִילָּאִין, אִינּוּן רָזָא דִּכְתִיב (שה"ש ה) שׁוֹקָיו עַמּוּדֵי שֵׁשׁ, וְאוֹפַנִּים תַּתָּאִין בְּרָזָא דִּלְתַתָּא, כְּמָה דְּחַיּוֹת בְּרָזָא דִּלְתַתָּא.

חַיּוֹת עִילָּאִין ד'. אוֹפַנִּים ד'. כַּד מִתְחַבְּרָא חַד בְּאִינּוּן רָזָא דְּחַיּוֹת, כְּדֵין אִינּוּן וְאוֹפַנִּים בְּחִיבּוּרָא דְּהַהוּא חַד, אִינּוּן ד'. וְכֵן כְּגַוְונָא דָּא לְתַתָּא, כָּלְהוֹ בְּרָזָא דָּא דְּד'. חַיּוֹת ד'. אוֹפַנִּים ד'. וְאִתְפְּרְשָׁן לְתַתָּא בְּרָזָא דָּא. וְהָכָא בְּכָלְהוֹ מִתְפָּרְשָׁאן רָזִין עֵילָּא וְתַתָּא, וְעַל דָּא אִיקְרֵי מֶרְכָּבָה. וְאַף עַל גַּב דְּלָא חָמָא יְחֶזְקֵאל, אֶלָּא מִגּוֹ רָזָא דִּלְתַתָּא אִסְתְּכִי בְּרָזָא עִילָּאָה.

עַל אֲשֶׁר יִהְיֶה שָׁם הָרוּחַ לָלֶכֶת יֵלֵכוּ, רָזָא אהי"ה, כְּלָלָא דְּכֹלָּא, שַׁלִּיט עַל חַיּוֹת עִילָּאִין סְתִימִין. וּבְגִין כָּךְ אֶל אֲשֶׁר יִהְיֶה שָׁמָּה הָרוּחַ לָלֶכֶת, רָזָא הוי"ה בְּנִין אָב. כִּי רוּחַ הַחַיָּה רָזָא אדנ"י, לְמֶהֱוֵי סְתִימִין רָזִין גּוֹ סְתִימִין דִּרְתִיכָא דָּא, לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא כַּחֲדָא בְּרָזָא חָדָא.

(יחזקאל א) בְּלֶכְתָּם יֵלֵכוּ, בְּלֶכְתָּם דְּמַאן. אִי תֵּימָא דְּחַיּוֹת, לָאו. אֶלָּא בְּרָזָא דְּאִלֵּין תְּלַת רוּחִין, תְּלַת שְׁמָהָן, כַּד נָצְצֵי, נָהֲרִין וְנָפְקִין אָזְלִין חֵיוָון עִילָּאִין וְתַתָּאִין. וּבְעָמְדָם יַעֲמוֹדוּ, כַּד אִינּוּן בְּחִבּוּרָא חַד, בְּלָחִישׁוּ כָּלְהוֹ קָיְימִין. כְּדֵין אִתְעֲבִידוּ תְּלַת רוּחִין חַד, תְּלַת שְׁמָהָן חַד, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִיתְגְּאֵי בְּגִיאוּתָא עַל כֹּלָּא.

וּבְהִנָּשְׂאָם מֵעַל הָאָרֶץ יִנָּשְׂאוּ הָאוֹפַנִּים, בְּהִסְתַּלְּקוּת חַיּוֹת, בְּרָזָא דְּרוּחִין עִילָּאִין, מֵעַל הָאָרֶץ, מִלְּשַׁמְּשָׁא עַל רוּחָא תַּתָּאָה, אִינּוּן אוֹפַנִּים מִסְתַּלְּקִין עִמְּהוֹן, לְאַחֲזָאָה, דְּכֻלְּהוּ גּוּפָא חָדָא, וְרָזָא חָדָא, בְּלָא פֵּירוּדָא מֵעִמְּהוֹן.

כִּי רוּחַ הַחַיָּה בָּאוֹפַנִּים, רְעוּתָא דְּהַהִיא חַיָּה בָּאוֹפַנִּים. דְּאַף עַל גַּב דִּרְעוּתָא בְּאִינּוּן חַיּוֹת עִילָּאִין, רְעוּתָא יַתִּיר בְּאִינּוּן אוֹפַנִּים. תְּלָתָא, תְּרִין גַּלְיָין. וְחַד גָּנִיז. וְאִלֵּין עָבְדִין עוֹבָדָא דִּרְעוּ בְּהַהִיא חַיָּה. וְהַיְינוּ דִּכְתִיב וּמַעֲשֵׂיהֶם כְּעֵין תַּרְשִׁישׁ, כְּעֵין תְּרֵי שֵׁשׁ דָּא יְמִינָא וּשְׂמָאלָא, דְּאִלֵּין תְּרִין מֵאִינּוּן שֵׁית. וְעַל דָּא כְּעֵין: כְּגַוְונָא דִּילְהוֹן.

עַד הֲכָא רָזָא דְּחַיּוֹת בְּרָזָא עִילָּאָה, כְּגַוְונָא דָּא לְתַתָּא, וּדְמוּת עַל רָאשֵׁי הַחַיָּה רָקִיעַ. וּדְמוּת, דְּיוּקְנָא לְתַתָּא, כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא. דְּעַד הָכָא אִית רְשׁוּ לְפָרְשָׁא, מִכָּאן וּלְהָלְאָה, מַאן דְּחָמֵי חָמֵי, דְּלָא אִית רְשׁוּ לְאִסְתַּכָּלָא. מֵהַאי רָקִיעַ וּלְתַתָּא, אִית רְשׁוּ לְמֵיחֲמָא, וּמֵהַאי רָקִיעַ וּלְתַתָּא, אִית רְשׁוּ לְאִסְתַּכָּלָא. מֵאֲתַר דְּאִסְתַּכְּלוּתָא וּלְעֵילָּא, אִתְכַּסְיָין שְׁבִילִין וְאוֹרְחִין, לֵית עַיְנָא דְּאִסְתַּכַּל בֵּיהּ, דְּכוֹלָּא אִתְכַּסְיָיא.

רָאשֵׁי הַחַיָּה, אִינּוּן רְתִיכִין. ד' רֵישֵׁי נְהוֹרִין לְד' זִיווִין. וְאִינּוּן תְּרֵיסַר יַרְחִין. וְאִינּוּן תְּרֵיסַר מְכִילָן, וְחַד דְּשַׁלְטָא עֲלַיְיהוּ, לְמֶהֱוֵי תְּלֵיסַר. וְאִלֵּין אִיקָּרוּן רָאשֵׁי שִׁלְטוֹנִין, שַׁלִּיטִין נְהִירִין לְכֻלְהוֹ.

ב' רְקִיעִין בְּחַד, אִית רָזָא דְּדִיוּקְנִין דְּלָא אִתְחֲזוֹן. וּבְחַד, לֵית בֵּיהּ דִּיוּקְנִין, וְלָא גְוונִין, וְלָא לְמִנְדַּע, וְלָא לְאִסְתַּכָּלָא, וְלֵית מַאן דְּיָקוּם בֵּיהּ. דָּא אִיהוּ רָקִיעַ עִילָּאָה טְמִירָא, דְּגָנִיז מַה דְּגָנִיז, וִיהַב חֵידוּ וּקְיָימָא לְכֹלָּא.

בְּרָזָא דְּשֵׁם אהי"ה, שְׁלִימוּ דְּכָל שְׁמָהָן. רָזָא דִּרְתִיכָא קַדִּישָׁא, בְּרָזָא דְּד' זִיווִן דְּעָלְמָא עִילָּאָה. רָזָא דְּד' שְׁמָהָן דִּכְלִילָן בְּחַד. תְּלַת שְׁמָהָן עִילָּאִין, וְחַד דְּאִתְחַבַּר עִמְּהוֹן בְּכֻלְּלָא חַד. י"ה, רָזָא טְמִירָא עִילָּאָה. כְּלָלָא דְּכֹלָּא, רָקִיעַ עִילָּאָה טָמִיר דְּקָיְימָא בְּגָנִיזוּ. וְחַד סְפִירָא גְּנִיזָא טְמִירָא דְּכֹלָּא עֲלֵיהּ. הַאי אִיתְאֲחַד וְלָא אִתְאֲחַד בַּמֶּה דְּלָא אִתְיְידַע, וְלָא קָיְימָא בְּסוֹכְלְתָנוּ. רָזָא דִּכְלָלָא. כְּלָלָא דְּכֹלָּא. בְּרִיךְ הוּא וּבְרִיךְ שְׁמֵיהּ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמִין. לְתַתָּא כַּד אִתְפַּשַּׁט שְׁמָא דָּא, אִיהוּ ו' בְּאַתְרֵיהּ דְּאַלְפָּא, בָּרָזָא חָדָא. כְּדֵין אִיהוּ רָקִיעַ לְתַתָּא, כְּגַוונָא דִּלְעֵילָּא, וְחַד אֻבָּן סַפִּירָא לְעֵילָּא עַל גַּבֵּי הַהוּא רָקִיעָא וְדָא אִיהוּ רָזָא ה' דְּאִתְפָּרְשָׁא שְׁמָא לְתַתָּא, בְּרָזָא יהו"ה.

וּלְזִמְנִין דְּאִתְחַבַּר בְּשְׁמָא דָּא אָת ו'. וְאִיהוּ כְּלָלָא חָדָא, הוּא וּבֵית דִּינוֹ וְכֹלָּא חַד, רָזָא דָּרְזִין גּוֹ שְׁמָהָן קַדִּישִׁין.

(שם) נָטוּי עַל רָאשֵׁיהֶם מִלְמָעְלָה, רָקִיעַ פָּרִישׁ לְעֵילָּא, דְּלָא יְכִילִין חַיּוֹת לְמִנְדַּע וּלְאִסְתַּכָּלָא, דְּכֹלָּא אָחִיד דָּא בְּדָא, רָזָא דָּא סִימָנָא בְּעָלְמָא, בַּר נָשׁ לָא יָכִיל לְמֶהֱוֵי לֶרָאשֵׁיהּ, וְאַף עַל גַּב דְּאִיהוּ הוּא, כָּל שֶׁכֵּן מַאן דְּסָתִים בֵּיהּ.

הַאי רָקִיעָא עִילָּאָה, לֵית בֵּיהּ דִּיוּקְנָא כְּלַל. לֵית מַאן דְּאִסְתַּכַּל מִתַּמָּן וּלְהָלְאָה, כּוֹלָּא סָתִים וְחָתִים בְּגוּשְׁפַּנְקָא. רָקִיעַ פָּרִישׁ עַל גַּבֵּי רֵישֵׁי דְּחַיָּון לְעֵילָּא, מְזוֹנָא דִּילְהוֹן נָטֵיף מֵהַהוּא רָקִיעָא. וּלְתַתָּא כָּלְהוֹ קָיְימִין בְּקִיּוּמָא, מִתְּחוֹת הַאי רָקִיעַ.

רָקִיעַ דָּא תַּלְיָין בֵּיהּ תְּלַת שְׁמָהָן לְעֵילָּא, כְּמָא דְּמִתְפָּרְשָׁא לְתַתָּא, קָדוֹשׁ, רַחוּם, חַנּוּן, כִּנּוּי שְׁמָהָן קַדִּישִׁין. סְתִימִין לְעֵילָּא בָּרָזָא דִּלְתַתָּא, כֹּלָּא כְּגַוונָא דָּא מִן דָּא.

אִלֵּין שְׁמָהָן, גּוֹ רָזֵי מְהֵימְנוּתָא רָזָא דִּילְהוֹן. כָּל אִינּוּן כִּנּוּי שְׁמָהָן, תַּלְיָין בָּרָזָא דִּשְׁמָהָן קַדִּישִׁין אִלֵּין, דְּאִיקָּרוֹן חַיָּון ו טְמִירִין, מְחַפְיָין עַל שְׁמָהָן דִּלְגָאו, וּמְעַפְּפָן בְּאִלֵּין, וְאִתְחַפְיָין בְּאִלֵּין. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִיקָּרֵי בָּהוּ. וְדָא אִיהוּ דִכְתִיב, (שה"ש ה) פָּשַׁטְתִּי אֶת כֻּתָּנְתִּי, לְאִתְתַּקָּנָא לְגַבָּה.

מֵהַאי רָקִיעַ וּלְתַתָּא, תַּלְיָין אינוּן כִּינוּיִין, לְאִתְחַפְיָא בְּהוּ רָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. מֵהַאי רָקִיעַ וּלְעֵילָּא, לָא תַּלְיָין כִּינוּיִין. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (יחזקאל א) וְתַחַת הָרָקִיעַ כַּנְפֵיהֶם יְשָׁרוֹת אִשָּׁה אֶל אֲחוֹתָהּ. בְּגִין לְאִתְחַפְיָיא בְּהוּ אינוּן טְמִירִין עִילָּאִין בְּרָזֵי שְׁמָהָן קַדִּישִׁין.

כְּנָפַיִם, כְּסוּיִין לְאִתְכַּסָּאָה שְׁמָהָן בְּטְמִירוּ. וּלְזִמְנָא דְאָתֵי, לָא יִתְכַּסֶּה רָזָא דִשְׁמָא קַדִּישָׁא, דְּכָלְהוֹ זַכָּאָה קִשׁוֹט יִנְדְּעוּן בְּאִתְגַּלְיָיא, וְלָא מִגּוֹ כִּינוּיִין. וְרָזָא דָא כְּתִיב (ישעיה ל) וְלֹא יִכָּנֵף עוֹד מוֹרֶיךָ וְהָיוּ עֵינֶיךָ רֹאוֹת אֶת מוֹרֶיךָ.

לְאִישׁ שְׁתַּיִם מְכַסּוֹת לָהֶנָּה. תְּרֵין אינוּן לְכָל חַד וְחַד לְאִתְכַּסְיָא בְּהוּ. הַהוּא דְיָמִינָא, אִית לֵיהּ חַד דְיָמִינָא וְחַד דִּשְׂמָאלָא. וְהַאי דִשְׂמָאלָא אִית לֵיהּ חַד דִּשְׂמָאלָא. וְחַד דְיָמִינָא. וְכֵן כְּלְהוֹ כְּלִילָן אִלֵּין בְּאִלֵּין לְאִתְחַפְיָא בְּהוּ.

גְּוִיֹּתֵיהֶם, רָזִין דִּלְגָאו, בִּשְׁמָהָן קַדִּישִׁין. דְּמְנַיְיהוּ רָזָא דְגוּפָא דִילְהוֹן. וְעִם כָּל דָּא, אִלֵּין כְּגַוְונָא דְאִלֵּין. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (יחזקאל א) וָאֶשְׁמַע אֶת קוֹל כַּנְפֵיהֶם כְּקוֹל: אֵל, אֱלֹהִים, ה'. דְּכַנְפֵיהֶם: גָּדוֹל, גִּבּוֹר, וְנוֹרָא. הַאי בָּרָזָא דְרָזִין לְעֵילָּא, לְאִטַּמָּרָא כֹּלָּא בַּגְנִיזוּ. לְתַתָּא קַיְימִין בְּחֵיזוּ גַּדְפִין, גּוֹ שְׁעוּרָא, בְּת"ק פַּרְסֵי דְשִׁיעוּרָא. וְאִינוּן גַּדְפִין בְּחֵיזָוְוא.

הָכָא אִית חֲמֵשׁ קוֹלוֹת, לְקֵבֵל חֲמֵשׁ עִילָּאִין סְתִימִין. דִּכְתִיב, (שם) וָאֶשְׁמַע אֶת קוֹל כַּנְפֵיהֶם כְּקוֹל מַיִם רַבִּים כְּקוֹל שַׁדַּי בְּלֶכְתָּם קוֹל הֲמֻלָּה כְּקוֹל מַחֲנֶה. קוֹל כַּנְפֵיהֶם, דְּהָא בְּאִינוּן כִּינוּיִין אִית שְׁמָא חַד, מֵהַהוּא שְׁמָא דְּאִיהוּ מֵאִינוּן שְׁמָהָן דִּלְגוֹ. וּמַאן אִיהוּ. אָמַר לֵיהּ. דְּהָא שְׁמָא דָא אָזַל בְּאִינוּן כִּינוּיִין וְדָא אִיהוּ שְׁמָא, כְּשְׁמָא דְמַיִם רַבִּים. וּמֵהָכָא אִתְפְּרַשׁ שְׁמָא דָא לְתַתָּאי.

כְּקוֹל שַׁדַּי, אֱלֹהִים. דִּשְׁמָא אִתְכַּנֵּי בְּתַתָּאי, וְאִתְחַתִּים בְּתַתָּאי, אלק"י. קוֹל הֲמֻלָּ"ה, דָּא שְׁמָא דְּאִקָּרֵי אלו"ה, וּשְׁמָא דָא אִתְבְּנֵי בְּבֵי דִינָא לְתַתָּא, בַּאֲתַר דְּזָכוּתָא שַׁרְיָא. כְּקוֹל מַחֲנֶה, דָּא שְׁמָא דְיַעֲקֹב שַׁרְיָא בֵּיהּ. דִּכְתִיב, (בראשית לב) מַחֲנֵה אֱלֹהִים זֶה.

תּוּ, קוֹל דָּא, מְחַפְיָין חַד גּוּפָא, לְאַפְרָשָׁא דָא מִן דָּא, לְאִשְׁתְּמוֹדָעָא, וּלְאִתְחַבְּרָא גּוּפָא חַד הָכָא, וְגוּפָא חַד הָכָא. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (יחזקאל א) לְאִישׁ שְׁתַּיִם חוֹבְרוֹת אִישׁ. מְחַבְּרָן אִישׁ, לְאִשְׁתְּמוֹדָעָא וּלְאַפְרָשָׁא דָּא מִן דָּא.

וּתְרֵין אָחֳרָנִין מְחַפְיָין לַגּוּף, וּשְׁתַּיִם מְכַסּוֹת אֶת גְּוִיֹּתֵיהֶנָּה. וְכָלְהוֹ גְּלִיפִין מְחַקְקָן, בְּאַתְוָון דְּרָזָא דִשְׁמָא קַדִּישָׁא, בְּאַרְבְּעִין וּתְרֵין אַתְוָון. תְּחוֹת תְּרֵין אַבְנִין עֵילָּא וְתַתָּא, לְאִשְׁתְּמוֹדָעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּשְׁמֵיהּ בִּיקָרֵיהּ לְמֶהֱוֵי חַד.

אַרְבָּעִין וּתְמַנְיָיא רְתִיכִין טְמִירִין בְּגַרְמַיְיהוּ, טְמִירִין בְּסִטְרָא דְהַהוּא אָדָם דְּשָׁרְיָיא עַל כָּרְסְיָיא, בְּרָזָא דְאַרְבְּעִין וּתְמַנְיָא אַתְוָון. וּמְאתָן אֲחֳרָנִין גְּלִיפָן בְּגַרְמַיְיהוּ, לְקֵבֵל שַׁיְיפִין דְּגוּפָא, וְכוֹלְהוֹן שָׁלְטִין עַל כּוּרְסְיָיא לְתַתָּא, כְּחוּשְׁבַּן פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, בְּרָזָא דְּזָכוֹר.

הַהוּא אָדָם נָטֵיל לְכָל הַנֵּי פִּקּוּדֵי, וּלְכָל הַנֵּי רָזִין דְּשַׁיְיפִין דְּגוּפָא, וְאוֹתִיב בְּרָזָא דִּילְהוֹן לְגוֹ כָּרְסְיָיא קַדִּישָׁא. וּבְהוֹ אִסְתַּלְקַת כָּרְסְיָיא, בִּתְלַת מְאָה וְשִׁתִּין וְה' פִּקּוּדִין אָחֳרָנִין בְּרָזָא דְּשָׁמוֹר.

כָּרְסְיָיא עִילָּאָה, אַפֵּיק כָּל אִינּוּן, מִגּוֹ חַד מַבּוּעָא טְמִירָא גְּנִיזָא דְּאִתְגְּנִיז דְּשָׁלְטָא עֲלֵיהּ. הַהוּא מַבּוּעָא לֵית מַאן דְּיָדַע לֵיהּ וְלֵית מַאן דְּאִסְתַּכַּל בֵּיהּ. עֲלֵיהּ כְּתִיב (איוב כח) וְנֶעֱלָמָה מֵעֵינֵי כָל חָי וּמֵעוֹף הַשָּׁמַיִם נִסְתָּרָה.

וּכְתִיב שֵׁשׁ מַעֲלוֹת לַכִּסֵּא, אִלֵּין שִׁית סִיטְרִין לְתַתָּא, כְּנָוְונָא דְּשִׁית סִטְרִין לְעֵילָּא. שֵׁשׁ מַעֲלוֹת לְכָרְסְיָיא עִילָּאָה. שֵׁשׁ מַעֲלוֹת לְכוּרְסְיָיא תַּתָּאָה. אִלֵּין וְאִלֵּין, לָא יָכְלִין לְאִסְתַּכָּלָא וּלְמִנְדַּע, לְיקָרָא דְּכָרְסְיָיא דַּעֲלַיְיהוּ. כָּל שֶׁכֵּן לְמַאן דְּשָׁרֵי עַל כָּרְסְיָיא. כָּלְהוֹ בְּאֵימְתָא בִּדְחִילוּ, תְּחוֹת כָּרְסְיָיא קַיְימִין. נָטְלִין כָּרְסְיָיא עֲלַיְיהוּ, וְלָא יָדְעוּ, לְאָן אָתַר מִתְחַבְּרָן גּוּפִּין, כְּדָבָר אַחֵר, (יחזקאל א) חוֹבְרוֹת אִשָּׁה אֶל אֲחוֹתָהּ כַּנְפֵיהֶם, בְּגִין לְסָלְקָא לָהּ. וּכְדֵין כָּל אִינּוּן כִּינּוּיִין דְּמְכַסְיָין לִשְׁמָהָן קַדִּישִׁין, שָׁלְטִין בִּשְׁמַיְיהוּ, וְאִקְרֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּכִנּוּיָיא.

וְכַד קָיְימָא כָּרְסְיָיא בְּכִינּוּיָיא דְּחָדָוָה, בַּאֲתַר דְּאִצְטְרִיךְ, כְּדֵין אִינּוּן חַיָּון תְּרֵפָּיְנָה כַּנְפֵיהֶם, וְלָא שָׁלְטִין בְּאִינּוּן כִּינּוּיִין, וְחָדָוָה דִּילְהוֹן בְּהַהוּא זִמְנָא, דְּאִינּוּן כִּינּוּיִין תְּרֵפָּיְנָה כַּנְפֵיהֶם. דְּהָא כְּדֵין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִקְרֵי בְּהוֹן בִּשְׁמָהָן אָחֳרָנִין קַדִּישִׁין עִילָּאִין.

הָדָא הוּא דִּכְתִיב, בְּעָמְדָם, עַל קִיּוּמַיְיהוּ. בְּעָמְדָם, דְּלָא נָטְלִין. אֶלָּא דְּחָדָאן מֵחָדָוָה דְּקִדּוּשָׁא. וְנָהֲרִין, מִגּוֹ נְהִירוּ דְּנָטְלִין מִכּוּרְסְיָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (שם) תְּרֵפָּיְנָה כַּנְפֵיהֶן. וְשָׁלְטִין שְׁמָהָן אָחֳרָנִין עִילָּאִין קַדִּישִׁין, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִיקְרֵי בְּהוּ.

(שם) וְאֵרֶא כְּעֵין חַשְׁמַל כְּמַרְאֵה אֵשׁ בֵּית לָהּ סָבִיב וְגוֹ'. וְאֵרֶא, דְּהָא אִסְתַּלַּק מִנַּיְיהוּ הַהוּא חֵיזוּ, דְּחָמֵי לְפוּם שַׁעֲתָא. בְּגִין כָּךְ אָמַר וְאֵרֶא, וְלֹא כְתִיב וְאָרְאָה.

כְּעֵין חַשְׁמַל, וְלָא חַשְׁמַל. כְּעֵין: כְּנָוְונָא מְלַהֲטָה מְנַצְּצָא, סָלְקָא בִּגְוָונוֹי. כְּעֵין: כְּגוֹנָא דְּעֵינָא דְּלָא יָכֵיל לְאִסְתַּכְּלָא בְּאִסְתַּכְּלוּתָא, אֶלָּא סְתִים וּפְקִיחָא פְּקִיחָא וּסְתִים, הָכֵי אִיהוּ חַשְׁמַל. וְאִית חַשְׁמַל סָתִים, דְּלָא אִתְחֲזֵי כְּלָל, אֶלָּא מִגּוֹ מַרְאֶה סְתִימָא, דְּלֵית מַאן דְּיָכֵיל לְקַיְימָא בֵּיהּ, וּלְאִשְׁתְּמוֹדְעָא בֵּיהּ כְּלָל. וְאִית חַשְׁמַל דְּקַיְימָא בִּגְוָונִין, גּוֹ נְצִיצוּ לְאַנְהָרָא וּלְאִסְתַּכְּלָא לְפוּם שַׁעֲתָא. וְדָא אִיהוּ לְתַתָּא, דְּהָא לְעֵילָּא לָא כְתִיב וְאֵרֶא, אֶלָּא וָאֶרְאֶה. וְדָא חַשְׁמַל דְּאִתְחֲזֵי בִּגְוָונִין, גָּוון אַרְגְּוָונָא, יָרוֹק, אָדֹם, לָבָן. סָלְקָא דָּא, וְנָחֲתָא דָּא. נָצִיץ וְלָהֵיט, סָלְקָא וְנָחֲתָא.

וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב, כְּעֵין חַשְׁמַל, וְלָא כְתִיב וְאֵרֶא חַשְׁמַל, וְלָא וְאֵרֶא הַחַשְׁמַל, דְּלָאו אִיהוּ חַשְׁמַל, אֶלָּא כְּגוֹנָא דִּילֵיהּ. כְּגַוְונָא דְּאִתְחֲזֵי, הָכֵי גְּוונוֹי. חַשְׁמַל דָּא אִיהוּ נְהִירוּ, דְּנָקִיט

נְהִירוּ בְּגַוַּיהּ, הַהוּא נְהִירוּ דְּאִתְחֲזֵי בְּאִינּוּן נְצִיצִין, נְהִירוּ אָחֳרָא דַּקִּיק, זָהֵיר וְנָצֵיץ יַתִּיר אִית בְּגַוַּיהּ, וְהַאי דְּקָאָמַר הָכָא, לָאו אִיהוּ חַשְׁמַל, אֶלָּא כְּעֵין חַשְׁמַל.

בְּחֵיזוּ דְּקַדְמָאָה מַה כְּתִיב. וְאֵשׁ מִתְלַקַּחַת וְנוֹגַהּ לוֹ סָבִיב, וּלְבָתַר, וּמִתּוֹכָהּ כְּעֵין הַחַשְׁמַל. וְהָכָא בְּקַדְמִיתָא כְּעֵין חַשְׁמַל, וּלְבָתַר כְּמַרְאֵה אֵשׁ בֵּית לָהּ סָבִיב, מֵאֶמְצָעִיתָא דְּגוּפָא לְעֵילָּא, וּמֵאֶמְצָעִיתָא דְּגוּפָא לְתַתָּא.

וּתְלַת גְּוונִין הָכָא, חַשְׁמַל בְּקַדְמִיתָא. וּלְבָתַר אֵשׁ לְגוֹ מִינָּהּ. וּלְבָתַר נוֹגַהּ. וְאִינִין רָזִין גְּלִיפִין גּוֹ שְׁמָא קַדִּישָׁא. אדנ"י בְּקַדְמִיתָא, כְּעֵין חַשְׁמַל. אֱלֹהִים לְבָתַר, כְּמַרְאֵה אֵשׁ בֵּית לָהּ. ידו"ד לְגוֹ מִכּוֹלָּא, וְנוֹגַהּ לוֹ. וְכוֹלְהוֹ תְּלַת גְּלִיפָאן, גּוֹ הַאי רָזָא, כְּלִילָן בְּחַד, לְמֶהֱוֵי כּוֹלָּא חַד דָּא בְּדָא. וְעַל דָּא יִתְחַזְּקוּן אִסְתַּכַּל לְעֵילָּא, וְאִסְתַּכַּל לְתַתָּא, גּוֹ מְהֵימְנוּתָא, בְּרָזִין עִילָּאִין. מִמַּרְאֵה מָתְנָיו כו'.

(שמות כ) וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֵת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לֵאמֹר. אִיהוּ בִּלְחוֹדוֹי בְּדִיבּוּרָא חָדָא וְהָא אוֹקִימְנָא, אָנֹכִי וְלֹא יִהְיֶה לְךָ בְּדִיבּוּרָא חָדָא אִתְאֲמָרוּ.

וְכִי הַנִּי, וְתוּ לָא, אֶלָּא הַנֵּי כְּלָלָא דְּכֹלָּא, הַנֵּי כְּלָלָא דְּכָל אוֹרַיְיתָא וְהָכֵי נָמֵי זָכוֹר וְשָׁמוֹר. וּבְגִין דְּזָכוֹר וְשָׁמוֹר אִינּוּן כְּלָלָא דְּכֹלָּא, נָקֵט הַנֵּי דְּאִינּוּן כְּלָלָא. זָכוֹר וְשָׁמוֹר. אָנֹכִי, זָכוֹר. לֹא יִהְיֶה לְךָ, שָׁמוֹר. וְכֹלָּא בְּדִיבּוּרָא חָדָא.

מַאי בְּדִבּוּרָא חָדָא, הָכֵי הוּא וַדַּאי, בְּדִיבּוּרָא חָדָא וְלָא בִּתְרִין. בְּגִין דְּהַאי דִּבּוּר, אִיהוּ אִתְכְּלִיל מִכָּלְהוֹ קָלֵי. וְאִיהוּ דַּהֲוָה אֲמַר בְּתוֹקְפָא וְחֵילָא דְּכָלְהוֹ, דְּכָל חַד וְחַד הוּא בָּטַשׁ בֵּיהּ בִּלְחִישׁוּ, וְאִיהוּ הֲוָה אָמַר.

וּבְגִין דְּכָלְהוֹ הֲווֹ בִּלְחִישׁוּ וְלָא אִשְׁתְּמָעוּ, כְּתִיב (שם) וְכָל הָעָם רוֹאִים, וְלָא כְּתִיב וְכָל הָעָם שׁוֹמְעִים, בְּגִין דְּלָא אִשְׁתְּמָעוּ כְּלָל, אֶלָּא כָּלְהוֹ הֲווֹ אַתְיָין, וְכָל חַד וְחַד נָשִׁיק לְהַאי דִּבּוּר בִּלְחִישׁוּ, כְּמַאן דְּנָשִׁיק בַּחֲבִיבוּ דִּרְחִימוּתָא, וּלְבָתַר הַאי דִּבּוּר פָּרִישׁ, וַאֲמַר מִלָּה, וְאַכְרִיז לָהּ.

וְעַל דָּא כְּתִיב וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֵת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, דְּאִינּוּן כְּלָלָא דְּזָכוֹר וְשָׁמוֹר אָנֹכִי וְלֹא יִהְיֶה לְךָ. אָנֹכִי כְּלָלָא דְּכָל פִּיקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, דְּאִינּוּן בִּכְלַל זָכוֹר, וְאִיקְּרוּן מִצְוֹת עֲשֵׂה. אָנֹכִי כְּלָלָא דִּדְכַר וְנוּקְבָא כַּחֲדָא.

וּמַאן דַּאֲמַר דְּאִיהוּ רָזָא דְּכוּרְסְיָא, לָאו אִיהוּ כּוּרְסְיָא בִּלְחוֹדוֹהִי, וְלָאו הָכֵי, דְּהָא רָזָא דְּזָכוֹר אִיהוּ, וְאִיהוּ דְּכוּרָא. אֲבָל אַף עַל גַּב דְּאִיהוּ דְּכוּרָא, כְּלָלָא דִּדְכַר וְנוּקְבָא כַּחֲדָא אִיהוּ.

וְאַף עַל גַּב דְּכֹלָּא שַׁפִּיר, אֲבָל אֲנִי, דָּא רָזָא דִּבְרִית קַדִּישָׁא, יְסוֹדָא דְּעָלְמָא. כ' אִתְכְּלִיל בְּגַוַּיהּ, דָּא אִיהוּ רָזָא דְּנוּקְבָא. וּבְכָל אֲתַר כ', דָּא אִיהִי נוּקְבָא דְּאִקְרֵי כֶּתֶר.

וּבְגִין כָּךְ כֹּלָּא אִיהוּ כַּחֲדָא, רָזָא דִּדְכַר וְנוּקְבָא כַּחֲדָא, וְכֹלָּא אִקְרֵי זָכוֹר, דְּהָא דְּכַר לָאו אִיהוּ בִּלְחוֹדוֹי, וְנוּקְבָא אוּף הָכֵי לָאו אִיהִי בִּלְחוֹדָהָא, וּלְעָלְמִין לָא אִתְפְּרָשָׁן דָּא מִן דָּא. זָכוֹר אַתְיָא בְּנוּקְבֵיהּ, שָׁמוֹר אַתְיָא אוּף הָכֵי בְּרָזָא דְּוא"ו, דְּאִיהוּ דְּכוּרְבֵּי אֶלְעָזָר. בְּגִין דְּלָא מִתְפְּרָשָׁן דָּא מִן דָּא.

אָנֹכִי כְּלָלָא דִּדְכַר וְנוּקְבָא כַּחֲדָא, וְכֹלָּא אִיקְרֵי זָכוֹר. מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּאִיהוּ נָטִיל לְנוּקְבָא, וְאַכְלִיל לָהּ בְּגַוּוֵיהּ. וְעַל דָּא לָא אִידְכַּר אֶלָּא אִיהוּ בִּלְחוֹדוֹי. וְכַד אִיהִי אַמְשִׁיכַת לְבַעֲלָהּ בַּהֲדָהּ, וְאִתֵּי אִיהוּ לְגַבָּהּ, כְּדֵּבֶר אַחֵר (שיר השירים ג) עַד שֶׁהֲבֵאתִיו אֶל בֵּית אִמִּי, כְּדֵין אִיהִי נָטְלָא שְׁמָא, וְכֹלָּא אִיקְרֵי שָׁמוֹר. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּאִיהִי אַמְשִׁיכַת לֵיהּ לְגַבָּהּ, וְנָטְלַת לֵיהּ. כְּדֵין כָּל בֵּיתָא קָיְימָא בִּרְשׁוּתָהָא, וְלָא אִדְכַּר אֶלָּא אִיהִי בִּלְחוֹדָהָא, וּלְעָלְמִין לָא מִתְפְּרְשִׁין דָּא מִן דָּא.

אָנֹכִי, רָזָא דְּרָזִין לְיָדְעֵי חָכְמְתָא. בְּהַהוּא שַׁעֲתָא דְּאִלֵּין אַתְוָון נָפְקוּ בְּרָזָא דְּכָלִיל כַּחֲדָא, נָפְקָא בּוּצִינָא לְגָלְפָּא מִשְׁחָתָא. מָדֵיד בְּסִטְרָא דָּא עֶשֶׂר אַמִּין, וּנְפָקוּ זִיקִין, בְּזִיקִין שִׁבְעִין וּתְרֵין. וְאִתְלַהֲטָן שְׁבִיבִין, נְצִיצִין סָלְקִין וְנָחֲתִין. לְבָתַר, אִשְׁתְּכָכוּ, וְקָאִימוּ בְּסִלִּיקוּ לְעֵילָּא לְעֵילָּא. מָדֵיד בְּסִטְרָא אָחֳרָא עֶשֶׂר אַמִּין, וּנְפָקוּ אוּף הָכֵי זִיקִין, בְּהַהוּא גַּוְונָא קַדְמָאָה, וְכֵן לְכָל סִטְרִין.

אִתְפַּשְׁטָא בּוּצִינָא וְסָחֲרָא סְחוֹר סְחוֹר, וְאִתְלְהִיטוּ שְׁבִיבִין נְצִיצִין, וּסְלִיקוּ לְעֵילָּא לְעֵילָּא, וְאִתְלְהִיטוּ שְׁמַיָּא. וְכָל חֵילִין עִילָּאִין כָּלְהוֹ, אִתְלְהִיטוּ וְאִתְנְצִיצוּ כַּחֲדָא.

סָחֲרָא בּוּצִינָא לְבָתַר מִסִּטְרָא דְּדָרוֹם וּמָדִיד וְסָחֲרָא מִתַּמָּן לְמַזְרַח, וּמִמַּזְרַח לְצָפוֹן, עַד דְּאַסְחַר וְתָב לְסִטְרָא דְּדָרוֹם כְּדְבָקַדְמֵיתָא.

לְבָתַר מִתְגַּלְגְּלָא בּוּצִינָא לְאִסְתַּלְקָא, וְזִיקִין וּשְׁבִיבִין אִשְׁתַּכָּכוּ, וּכְדֵין נָפְקוּ אִלֵּין אַתְוָון מְחָקְקָן מִתְלַהֲטָן נָצְצִין, כְּדַהֲבָא כַּד אִתְלַהֲיט בְּנִצְיצוֹ. כְּהַאי אוּמָנָא כַּד מְצָרֵף כַּסְפָּא וְדַהֲבָא, וְאַפֵּיק לוֹן מִגּוֹ אֶשָּׁא מְלַהֲטָא, בָּרִיר וְצָרִיף כּוּלָּא. הָכֵי נָמֵי נָפְקֵי אַתְוָון, צְרִיפָן בְּרִירָן מִגּוֹ מִשְׁחָתָא דְּבוּצִינָא. וְעַל דָּא כְּתִיב (תהלים יח) אִמְרַת ה' צְרוּפָה. כְּמַאן דְּמְצָרֵף כַּסְפָּא וְדַהֲבָא.

כַּד נָפְקוּ אִלֵּין אַתְוָון, נָפְקוּ כָּלְהוֹ צְרִיפִין, מְחָקְקָן, בְּרִירָן, נְצִיצִין, מְלַהֲטָן. וְיִשְׂרָאֵל כָּלְהוֹ הֲווֹ חָמָאן לוֹן דַּהֲווֹ פָּרְחֵי בַּאֲוִירָא, וְאָזְלִין לְכָל סִטְרִין, וְאָתוֹ וּמִתְחָקְקָן עַל לוּחֵי אַבְנַיָּא. וְתָא חֲזֵי כַּד הֲווֹ נָפְקֵי אִלֵּין אַתְוָון בְּרָזָא דִּכְלָלָא דִּדְכַר וְנוּקְבָא, בְּרִירָן מְחָקְקָן, חַד אָת הֲוָה סָלֵיק עֲלַיְיהוּ, דְּהֲוָה רָשֵׁים וְגָלֵיף לְהַנֵּי אַתְוָון, וּמְעַטֵּר לוֹן, וְהַהוּא אָת אָזֵיל בְּכוּלְהוּ, מֵרָזָא דְּבוּצִינָא אִתְגְּלֵיף. וְהַהוּא אָת אִיהוּ אוֹת ו', דְּהוּא סָלֵיק עַל כָּל אַתְוָון אָחֳרָנִין, וְגָלֵיף לוֹן עַל כֹּלָּא.

וְרָזָא דָא, (שמות כ) וְכָל הָעָם רוֹאִים אֶ"ת הַ"קּוֹלוֹת וְאֶ"ת הַ"לַּפִּידִים וְאֵת קוֹל הַשּׁוֹפָר. אֶת הַקּוֹלוֹת, אִלֵּין אִינוּן אַתְוָון אָחֳרָנִין, דַּהֲווֹ נָפְקִין מֵאִינוּן קוֹלוֹת כִּדְקָאֲמָרָן, וְאִתְחַזּוֹן בַּאֲוִירָא לְעֵינֵיהוֹן דְּכֹלָּא.

דִּכְתִיב אֶת הַקּוֹלוֹת, וְלָא כְתִיב וְכָל הָעָם רוֹאִים הַקּוֹלוֹת, אֶלָּא אֶת הַקּוֹלוֹת, אִלֵּין אִינוּן אַתְוָון דַּהֲווֹ נָפְקֵי מִנַּיְיהוּ. וְאֶת קוֹל הַשּׁוֹפָר, דָּא אָת ו', דְּהַוָה סָלִיק עַל כָּל אַתְוָון, וְנָגֵיף לוֹן, כְּמָא דְּאִיתְמַר. בְּגִין דְּרָזָא דְאָת ו' אִיקְרֵי קוֹל הַשּׁוֹפָר, וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב רוֹאִים. וְכַד שְׁמָעוֹ לָא שְׁמָעוֹ אֶלָּא קוֹל מִילּוֹלָא חָדָא, דִּכְתִיב (דברים ד) קוֹל דְּבָרִים אַתֶּם שׁוֹמְעִים, הַהוּא קוֹל דְּאִיקְרֵי דְּבָרִים, דְּהוּא הֲוָה אָמַר מִלָּה בְּלְחוֹדוֹי.

וְאַף עַל גַּב דְּכָל יִשְׂרָאֵל חָמוֹ יְקָרֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לָא הֲווֹ חָמָאן, אֶלָּא כְּמַאן דְּחָמֵי מִגּוֹ עֲשָׁשִׁיתָא, וַהֲווֹ מִסְתַּכְּלָן לְמִנְדַּע חָכְמְתָא בְּאִינוּן אַתְוָון דַּהֲווֹ נָפְקֵי. וַהֲווֹ חָמָאן נְהִירוּ דְּנָהֵיר מִגּוֹ נְהִירוּ אָחֳרָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (שם) כִּי לֹא רְאִיתֶם כָּל תְּמוּנָה.

אָנֹכִי רָזָא דְּזָכוֹר, רָזָא דִּדְכוּרָא, דְּבָטַשׁ וְאַנְהִיר לְדִבּוּר, וְנָפְקֵי אִלֵּין אַתְוָון לְאִתְעַטָּרָא, וּבְאִלֵּין אַתְוָון הֲווֹ חָמָאן, וַהֲווֹ שָׁמְעִין מִלָּה דְּאִקְרֵי אָנֹכִי, דְּאִיהוּ אִסְתַּכְּלוּתָא הֲווֹ חָמָאן מִנַּיְיהוּ. שְׁמִיעָה דְּתֵיבוּתָא דִילְהוֹן, הֲווֹ שָׁמְעִין.

דִּכְתִיב קוֹל דְּבָרִים אַתֶּם שׁוֹמְעִים. הוּא שְׁמִיעָה, לְמֶעְבַּד דְּבָרִים, מֵאִינוּן אַתְוָון דַּהֲווֹ חָמָאן. וְאַף עַל גַּב דְּקוֹל דְּבָרִים אִיהוּ, וְאִיהוּ הֲוָה מְמַלֵּל, וְלָא הֲוָה מְמַלֵּל אֶלָּא מִלָּה, דְּאִינוּן אַתְוָון, כְּמָא דְּאִיתְמַר.

אָנֹכִי הָכָא אִיהוּ רָזָא כְּלַל. וּפְרַט, יהו"ה אֱלֹהֶיךָ. ה', רָזָא דְּזָכוֹר. אֱלֹהֶיךָ, רָזָא דְּשָׁמוֹר. וְעַל דָּא הָכָא כְּלַל וּפְרַט, וְאוֹרַיְיתָא בְּרָזָא דָא מִתְעַטְּרָא. בְּכְלַל וּפְרַט, כְּלָלָא דְּכָל אוֹרַיְיתָא. וְכָל פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא. בְּגִין דְּאִיהוּ כְּלָלָא דְּזָכוֹר וְשָׁמוֹר כַּחֲדָא.

כְּמָא דְּאוֹקִימְנָא בְּסִפְרָא דִשְׁלֹמֹה, בְּגִילּוּפָא דְּעִיטוּרָא דְּאַתְוָון. אָנֹכִי: א"י דְּכַר. נ"כ נוּקְבָא. וְשַׁפִּיר אִיהוּ, וְהֵכִי קָאֲמַר, אֲנִי דְּכַר וְנוּקְבָא כַּחֲדָא, דְּהָא נו"ן כְּפוּפָה אִיהוּ נוּקְבָא בְּכָל אֲתַר. אוּף הָכָא אָנֹכִי כֻּלָּא כַּחֲדָא.

אַמַּאי נָקַט אָנֹכִי, וְלֹא אֲנִי. אֶלָּא נ"כ תְּרֵי נוּקְבֵי אִינוּן, וּתְנֵינָן, כְּגַוְונָא דִּשְׁכִינָה לְתַתָּא, אוּף הָכֵי שְׁכִינָה לְעֵילָּא. וְכֻלָּא אִשְׁתְּכַח בְּמִלַּת אָנֹכִי, בְּחִיבּוּרָא חָדָא. אָנֹכִי כְּלָלָא דְּזָכוֹר, רָזָא דְּכָל מְהֵימְנוּתָא, כְּלָלָא דְּעֵילָּא וְתַתָּא. יו"ד: לְעֵילָּא לְעֵילָּא, רֵאשִׁיתָא דְּכָל מְהֵימְנוּתָא. נ"כ: תְּרִין נוּקְבֵי, עִילָּאָה וְתַתָּאָה, תְּרִין עָלְמִין עֵילָּא וְתַתָּא. א: רָזָא דְּקוּ אֶמְצָעִיתָא, דְּנָטֵיל מִכָּל סְטָרִין, מֵעֵילָּא וּמִסִּטְרוֹי. וְעַל דָּא הָכָא אִשְׁתְּכַח כָּל רָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא.

וּבְגִין דְּהָכָא תַּלְיָא כֹּלָּא, בְּחִיבּוּרָא חָדָא, בִּכְלָלָא חָדָא, שָׁארֵי בְּהַאי מִלָּה, לְאַעָטָרָא רָזָא דְּאוֹרַיְיתָא בְּמִלָּה דָּא אָנֹכִי, כְּלָלָא דְּכֹלָּא. ה' אֱלֹהֶיךָ, פְּרָטָא דְּכֹלָּא, שְׁמָא שְׁלִים, דְּאִתְגְּלֵיף עֲלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל תָּדִיר.

תָּא חֲזֵי (בראשית ב) ה' אֱלֹהִים, שֵׁם מָלֵא, עַל עוֹלָם מָלֵא. דְּקָיְימָא אִיהוּ בִּלְחוֹדוֹי, וְאִתְעַטִּיר בְּגַוְויהּ. בְּגִין דְּלָא אִשְׁתְּכַח בְּהַהוּא זִימְנָא עַמָּא וְלִישָׁן, עַל מַה דְּאִתְעַטַּר. וּבְגִין כָּךְ הֲוָה מִתְעַטַּר בְּגַוְויהּ, וְאִקְרֵי ה' אֱלֹהִים.

כֵּיוָן דְּאָתוֹ יִשְׂרָאֵל, וְקַיְימוּ עַל טוּרָא דְסִינַי, וְקַבִּילוּ אוֹרַיְיתָא, כְּדֵין אִתְעַטַּר שְׁמָא שְׁלִים עֲלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, וְאִיקְרֵי אֱלֹהֶיךָ. וְכַד אֲמַר מֹשֶׁה ה' אֱלֹהֵינוּ, בְּגִין דְּאִיהוּ שִׁבְחָא דְּיִשְׂרָאֵל, וְעִמֵּיהּ אַהֲרֹן כַּהֲנָא רַבָּא, וּבְנוֹי דְּמֹשֶׁה מִסְטָרָא אוֹחֲרָא. בֵּיהּ הֲוָה מִתְעַטַּר שְׁמָא שְׁלִים יַתִּיר מִיְּשְׂרָאֵל, וְעַל דָּא הֲוָה אֲמַר ה' אֱלֹהֵינוּ.

וְעִם כָּל דָּא אַכְלִיל עִמֵּיהּ לְכָל יִשְׂרָאֵל, דְּלָא כְּתִיב ה' אֱלֹהִים, אֶלָּא ה' אֱלֹהֵינוּ, כֹּלָּא כַּחֲדָא, לְאִתְעַטָּרָא עֲלַיְיהוּ. וְעַל דָּא אִתְעַטָּרָן יִשְׂרָאֵל עַל טוּרָא דְסִינַי, לְמֶהֱוֵי שְׁמָא שְׁלִים מִתְעַטָּרָא עֲלַיְיהוּ כַּחֲדָא, דְּהָא מִקַּדְמַת דְּנָא לָא אִקְרֵי ה' אֱלֹהֶיךָ, אֶלָּא ה' אֱלֹהִים.

כֵּיוָן דְּקַבִּילוּ יִשְׂרָאֵל אוֹרַיְיתָא, ם סְתִימָא דְּהֲוָה אַסְתֵּים בְּגַוְויהּ, בְּהַהִיא שַׁעֲתָא אִתְפַּתַּח, וְאִתְמַשַּׁךְ לְאַנְהָרָא לְתַתָּא, וּלְאִתְעַטָּרָא עֲלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל. וּמִן אוֹת ם אִתְפַּתַּח וְאִתְמַשַּׁךְ לְאַנְהָרָא לְתַתָּא, וְאִתְעֲבִיד ך.

וְעַל דָּא תָּנִינָן בְּרָזָא דְּאַתְוָון, שִׁיעוּרָא דְּאָת ך, כְּשִׁיעוּרָא דְּסִתִימוּ דְּם' סְתִימָא. וּמְשִׁיכוּ דְּאָת נו"ן לְתַתָּא, כְּשִׁיעוּרָא דְּכַפְלְתָּא דְּנוּ"ן כְּפוּפָה. דְּהָא כֹּלָּא בְּרָזָא חָדָא. וְכֹלָּא הֲוָה נָפֵיק מֵהַהוּא קוֹל דְּבָרִים דְּקָאֲמָרָן, דִּכְתִיב וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לֵאמֹר.

פרשת תרומה

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי, בְּשַׁעֲתָא דְּבַר נָשׁ אַקְדִּים בְּצַפְרָא, וְאַנַח תְּפִילִין בְּרֵישֵׁיהּ, וּתְפִילִין בִּרְשִׁימָא קַדִּישָׁא, בִּדְרוֹעָא, וְאִתְעַטַּף בְּעִיטוּפָא דְמַצְוָה, וְאָתֵי לְנָפְקָא מִתַּרְעָא דְּבֵיתֵיהּ. ד' מַלְאָכִין קַדִּישִׁין מְזַדְּוְוגִין עִמֵּיהּ. וְנָפְקֵי עִמֵּיהּ מִן תַּרְעָא דְּבֵיתֵיהּ, וְאוֹזִיפוּ לֵיהּ לְבֵי כְּנִישְׁתָּא, וּמַכְרִיזוּ קַמֵּיהּ, הָבוּ יְקָרָא לְדְיוּקְנָא דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, הָבוּ יְקָרָא לִבְרִיהּ דְּמַלְכָּא, לְפַרְצוּפָא יַקִּירָא דְּמַלְכָּא. רוּחָא קַדִּישָׁא שַׁרְיָא עֲלֵיהּ, אַכְרִיז וַאֲמַר, (ישעיה מט) יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי, בְּשָׁעָה שֶׁאָדָם מַקְדִּים בַּבֹּקֶר, וּמֵנִיחַ תְּפִלִּין בְּרֹאשׁוֹ, וּתְפִלִּין עִם רֹשֶׁם קָדוֹשׁ בִּזְרוֹעוֹ, וּמִתְעַטֵּף בְּעִטּוּף שֶׁל מִצְוָה וּבָא לָצֵאת מִשַּׁעַר בֵּיתוֹ, אַרְבָּעָה מַלְאָכִים קְדוֹשִׁים מִתְחַבְּרִים עִמּוֹ, וְיוֹצְאִים עִמּוֹ מִשַּׁעַר בֵּיתוֹ, וּמְלַוִּים אוֹתוֹ לְבֵית הַכְּנֶסֶת, וּמַכְרִיזִים לְפָנָיו: תְּנוּ כָבוֹד לִדְמוּת הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ,

תְּנוּ כָבוֹד לְבֶן הַמֶּלֶךְ, לַפְּרָצוּף הַנִּכְבָּד שֶׁל הַמֶּלֶךְ! רוּחַ קָדֶשׁ שׁוֹרָה עָלָיו, מַכְרִיזָה וְאוֹמֶרֶת: (ישעיה מט) יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר.

בָּתַר הָכֵי, אִית לֵיהּ לְמִקְרֵי פַּרְשָׁתָא דִּבְרֵאשִׁית עַד יוֹם אֶחָד, דְּאִיהוּ עִילּוּיָיא וְתוּשְׁבַּחְתָּא דְּכוֹלָּא. לְבָתַר יִתְעַסַּק בְּפָרָשַׁת קָרְבָּנוֹת, לְכַפָּרָא עָלּוֹי. וְכָל אִינּוּן קָרְבָּנִין. וְיֵימָא (ויקרא ו) צַו אֶת אַהֲרֹן וְאֶת בָּנָיו לֵאמֹר זֹאת תּוֹרַת הָעוֹלָה, בְּגִין לְכַפָּרָא עַל כָּל אִינּוּן הִרְהוּרִין וּמַחֲשָׁבִין דְּלֵילְיָא. לְבָתַר יְשַׁבַּח בְּתוּשְׁבְּחָן דְּדָוִד מַלְכָּא. וּבְגִין כָּךְ עָאל בַּר נָשׁ, בְּתַרְעִין דְּבֵי כֹלָּה. וְאִיהִי אִתְתָּקְנַת, וּמִתְתַּקְנִין דַּרְגִּין בַּהֲדָהּ.

אַחַר כָּךְ יֵשׁ לוֹ לִקְרֹא פָּרָשַׁת בְּרֵאשִׁית עַד יוֹם אֶחָד, שֶׁהוּא הָעִלּוּי וְהַשְׁבָּחַת הַכֹּל. אַחַר כָּךְ יִתְעַסֵּק בְּפָרָשַׁת קָרְבָּנוֹת, לְכַפֵּר עָלָיו. וְכָל אוֹתָם הַקָּרְבָּנוֹת. וְכֵן יַעֲסֹק לְכַפֵּר עָלָיו, וְיֹאמַר (ויקרא ו) צַו אֶת אַהֲרֹן וְאֶת בָּנָיו לֵאמֹר זֹאת תּוֹרַת הָעֹלָה, כְּדֵי לְכַפֵּר עַל כָּל אוֹתָם הַהִרְהוּרִים וּמַחֲשָׁבוֹת שֶׁל הַלַּיְלָה. אַחַר כָּךְ יְשַׁבֵּח בְּתִשְׁבְּחוֹתָיו שֶׁל דָּוִד הַמֶּלֶךְ, וּמְשׁוּם זֶה נִכְנָס אָדָם בַּשְּׁעָרִים שֶׁל בֵּית הַכִּסֵּא, וְהִיא מִתְתַּקֶּנֶת, וּמִתְתַּקְּנוֹת הַדְּרָגוֹת עִמָּהּ.

כֵּיוָן דְּמָטֵי לְיוֹצֵר אוֹר, דְּאִיהוּ שֵׁירוּתָא דִּצְלוֹתָא דִּמְיוּשָׁב, כְּדֵין כָּל אִינּוּן דַּרְגִּין פָּתְחִין תַּרְעִין, וּכְדֵין כְּתִמְרוֹת עָשָׁן כְּתִיב, (שיר השירים ג) מַה תִּמְרוֹת עָשָׁן דְּקְטוֹרֶת סָלְקָא, וּמִתְחַבְּרִין דַּרְגִּין אִלֵּין בְּאִלֵּין, אוּף הָכָא אִיהִי צְלוֹתָא כְּתִמְרַת עָשָׁן דְּקְטֹרֶת, סָלְקָא, וּמִתְחַבְּרָן דַּרְגִּין, וּמִתְקַשְּׁרָן אִלֵּין בְּאִלֵּין דְּהָא אִיהוּ מְקַשֵּׁר לוֹן.

כֵּיוָן שֶׁמַּגִּיעַ לְיוֹצֵר אוֹר, שֶׁהוּא רֵאשִׁית תְּפִלַּת מִישֶׁב, אָז כָּל אוֹתָן הַדְּרֵגוֹת פּוֹתְחוֹת שְׁעָרִים, וְאָז כָּתוּב כִּתְמָרוֹת עָשָׁן. מַה תִּמְרוֹת שֶׁל קְטֹרֶת עוֹלוֹת וּמִתְחַבְּרוֹת הַדְּרֵגוֹת אֵלּוּ בְּאֵלּוּ, אַף כָּאן הַתְּפִלָּה הִיא כְּמוֹ תִּמְרַת עָשָׁן שֶׁל קְטֹרֶת, עוֹלָה, וְהַדְּרֵגוֹת מִתְחַבְּרוֹת וְנִקְשָׁרוֹת אֵלּוּ עִם אֵלּוּ, שֶׁהֲרֵי הוּא מְקַשֵּׁר אוֹתָן.

וְאוֹמֵר כֻּלָּם אֲהוּבִים כֻּלָּם בְּרוּרִים כֻּלָּם גִּבּוֹרִים. לְבָתַר אַהֲבָה רַבָּה, לְסִלְקָא וּלְאִתְקַשְּׁרָא בְּיַמִּינָא. וְיִחוּדָא דִּשְׁמַע, וְאִינּוּן פָּרְשָׁיִן. וּכְדֵין אִיקְרֵי מְקֻטֶּרֶת מֹר. לְבָתַר אֱמֶת וְיַצִּיב, דְּאִיהוּ וּלְבוֹנָה. וְאַף עַל גַּב דְּאִיהוּ דִּידָהּ, כְּלָלָא אִיהוּ.

וְאוֹמֵר, כֻּלָּם אֲהוּבִים, כֻּלָּם בְּרוּרִים, כֻּלָּם גִּבּוֹרִים. אַחַר כָּךְ אַהֲבָה רַבָּה, לְעֲלוֹת וּלְהִקָּשֵׁר בְּיָמִין. וְהַיְחוּד שֶׁל שְׁמַע, וְאוֹתָן פָּרָשִׁיּוֹת, וְאָז נִקְרֵאת מְקֻטֶּרֶת מוֹר. אַחַר כָּךְ אֱמֶת וְיַצִּיב, שֶׁהוּא וּלְבוֹנָה. וְאַף עַל גַּב שֶׁהוּא שֶׁלָּהּ, הוּא כְּלָל.

כֵּיוָן דַּאֲמַר אֱמֶת, אֲמַאי וְיַצִּיב, דְּאִיהוּ תַּרְגּוּם, וּמַה אִצְטְרִיכָא הָכָא, אֶלָּא וַדַּאי, כָּל אֱמֶת, דָּא יַעֲקֹב. וְיַצִּיב, דָּא יוֹסֵף. וְאִצְטְרִיךְ לְאִתְדַּבְּקָא בְּתַרְוַויְיהוּ. וּבְגִין דְּפָרָשַׁת צִיצִית רָזָא דְּכֹלָּה, אִצְטְרִיכַת לוֹן, מִיָּד אֲנַן אָמְרֵי תַּרְוַויְיהוּ, אֱמֶת וְיַצִּיב. וְעַל דָּא אֱמֶת דָּא יַעֲקֹב, וְיַצִּיב דָּא יוֹסֵף. אִי הָכֵי, אַמַּאי תַּרְגּוּם. אֶלָּא בְּגִין דֶּאֱמֶת אֱמֶת לָא אַמְרִינָן, בְּגִין פְּגִימוּ. וְעַל דָּא אִיהוּ תַּרְגּוּם, וְלֵית פְּגִימוּ בְּתַרְוַויְיהוּ.

כֵּיוָן שֶׁאָמַר אֱמֶת, לְמָה וַיְצַיֵּב, שֶׁהוּא תַּרְגּוּם? וּמַה צָּרִיךְ כָּאן? אֶלָּא וַדַּאי כָּל אֱמֶת זֶה יַעֲקֹב, וַיְצַיֵּב זֶה יוֹסֵף, וְצָרִיךְ לְהִדָּבֵק בִּשְׁנֵיהֶם. וּמִשּׁוּם שֶׁפָּרְשַׁת צִיצִית הִיא סוֹד הַכְּלָלָה, צָרִיכָה אוֹתָם, מֵיד אָנוּ אוֹמְרִים אֶת שְׁנֵיהֶם - אֱמֶת וַיַּצִּיב. וְעַל כֵּן אֱמֶת זֶה יַעֲקֹב, וַיְצַיֵּב זֶה יוֹסֵף. אִם כְּךָ, אֵז לְמָה תַּרְגּוּם? אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁאֱמֶת אֱמֶת לֹא אוֹמְרִים בִּשְׁבִיל הַפְּגָם, וְלָכֵן הוּא תַּרְגּוּם, וְאֵין פְּגָם בִּשְׁנֵיהֶם.

מִכֹּל אַבְקַת רוֹכֵל, דָּא צְלוֹתָא דִּמְעוּמָד. ג' קַדְמָאי, דְּאִינּוּן מָגֵן, וּמְחַיֶּה, וְאַתָּה קָדוֹשׁ. מָגֵן, אִית בֵּיהּ מ"ב תֵּיבִין. בְּרָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, דְּמ"ב אַתְוָון. וְאִית לְאַכְלָלָא לֵיהּ בְּלִבָּא, וּלְאִתְקַשְׁרָא בֵּיהּ בְּרָזָא דָּא, כְּשַׁלְהוֹבָא בְּגַוָּוֹתָא, בְּרַחֲימוּ דְּמָארֵיהּ. וְדָא אִיהִי בִּרְכְתָא יְמִינָא.

מִכֹּל אַבְקַת רוֹכֵל (שיר ג) - זוֹ תְּפִלַּת מַעֲמָד. שֶׁלֹּשׁ רְאשׁוֹנוֹת, שֶׁהֵן מָגֵן, וּמְחַיֶּה, וְאַתָּה קָדוֹשׁ. בְּמָגֵן יֵשׁ אַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם תֵּבוֹת, בְּסוֹד הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ שֶׁל אַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת. וְיֵשׁ לְהַכְלִילוֹ בַּלֵּב, וּלְהִקָּשֵׁר בּוֹ בְּסוֹד זֶה, כְּשַׁלְהֶבֶת בְּגַוָּוֹתָא, בְּאַהֲבַת אֲדוֹנוֹ, וְזוֹ הִיא בִּרְכַּת הַיָּמִין.

מְחַיֶּה, אִית בֵּיהּ מ"ט תֵּיבִין, בְּרָזָא דְּחַמְשִׁין תַּרְעִין חָסֵר חַד. וְאִית בֵּיהּ שְׁמָא, רָזָא דִּגְבוּרוֹת ה'. וְאִיהוּ אַתָּ"ה גְּבוֹ"ר לְעוֹלָ"ם אֲדנָ"י. וְרָזָא דִּילֵיהּ, אגל"א. וּבְרָזָא אָחֳרָא יגל"א. וְכוּלָּא רָזָא חָדָא, מִן גְּבוּרְתָּא דְּבִרְכָאן, (בראשית מט) "יְהוּדָה אַתָּה יוֹדוּךָ". "גּוּר אַרְיֵה יְהוּדָה". "לֹא יָסוּר שֵׁבֶט מִיהוּדָה". "אוֹסְרִי לַגֶּפֶן עִירֹה". בְּדָא אִיתְעַר יְהוּדָה בִּגְבוּרְתָּא קַדִּישָׁא, וְדָא אִיהִי בִּרְכְתָא שְׁמָאלָא.

בְּמְחַיֶּה יֵשׁ אַרְבָּעִים וְתֵשַׁע תֵּבוֹת, בְּסוֹד חֲמִשִּׁים שְׁעָרִים חָסֵר אֶחָד. וְיֵשׁ בּוֹ שֵׁם, הַסּוֹד שֶׁל גְּבוּרוֹת ה'. וְהוּא אַתָּ"ה גְּבוֹ"ר לְעוֹלָ"ם אֲדנָ"י. וְהַסּוֹד שֶׁלּוֹ אגל"א, וּבְסוֹד אַחֵר יגל"א. וְהַכֹּל סוֹד אֶחָד, מִן הַגְּבוּרָה שֶׁל הַבְּרָכוֹת, (בראשית מט) "יְהוּדָה אַתָּה יוֹדוּךָ". "גּוּר אַרְיֵה יְהוּדָה". "לֹא יָסוּר שֵׁבֶט מִיהוּדָה". "אֹסְרִי לַגֶּפֶן עִירֹה". בָּזֶה הִתְעוֹרֵר יְהוּדָה בִּגְבוּרָה קְדוֹשָׁה, וְזוֹ הִיא בִּרְכַּת הַשְּׁמֹאל.

קְהוּשָׁה, אִית בֵּיהּ י"ד תֵּיבִין. עֶשֶׂר אֲמִירָן, וְד' אַתְוָון. וְדָא כְּלִיל לְכָל סְטָרִין, וְאָחִיד מִסְיָיפֵי עָלְמָא עַד סְיָיפֵי עָלְמָא.

בְּקְדֻשָּׁה יֵשׁ אַרְבַּע עֶשְׂרֵה תֵּבוֹת - עֶשֶׂר אֲמִירוֹת, וְאַרְבַּע אוֹתִיּוֹת. וְזֶה כּוֹלֵל אֶת כָּל הַצְּדָדִים, וְאוֹחֵז מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹף הָעוֹלָם.

תְּלַת בַּתְרֵאי, לָאו אינּוּן בְּחוּשְׁבַּן דָּא בְּתֵיבִין, וְאִינּוּן רָצֹה וּמוֹדִים תָּמְכֵי אוֹרַיְיתָא, תְּרֵין עַמּוּדִים. שִׂים שָׁלוֹם, אִילָנָא דְּחַיֵּי, דְּאִיהוּ שְׁלָמָא דְּבֵיתָא, שְׁלָמָא דְּכוֹלָּא. בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ בְּאֶמְצָעִיתָא, אינּוּן בִּרְכָאן דְּתִקִּינוּ קַדְמָאי, וְהָא אוֹקְמוּהָ. לְבָתַר דְּמָסַיֵּם צְלוֹתָא וְאוֹדֵי עַל חוֹבֵיהּ, נְפִילַת אַפַּיִם.

שְׁלֹשׁ הָאַחֲרוֹנוֹת אֵינָן בְּחֶשְׁבּוֹן זֶה כְּתוּבוֹת, וְהֵן רְצֵה וּמוֹדִים, תּוֹמְכֵי הַתּוֹרָה, שְׁנֵי עַמּוּדִים. שִׂים שָׁלוֹם - עֵץ הַחַיִּים, שֶׁהוּא שָׁלוֹם הַבַּיִת, הַשָּׁלוֹם שֶׁל הַכֹּל. בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ בָּאֶמְצַע אוֹתָן הַבְּרָכוֹת שֶׁתִּקְּנוּ הַקַּדְמוֹנִים, וְהֲרֵי פֵּרַשְׁנוּהָ, אַחַר שֶׁמְּסַיֵּם הַתְּפִלָּה וּמוֹדֶה עַל חֶטְאָיו - נְפִילַת אַפַּיִם.

נְפִילַת אַנְפִּין מָה הִיא. הָא אוֹקְמוּהָ, דְּקָא עָבִיד כָּל מַה דַּעֲבִיד מֹשֶׁה, צְלוֹתָא וְתַחֲנוּנִים וּבָעוּתִין וּנְפִילַת אַפַּיִם, דִּכְתִיב (דברים ט) וָאֶתְנַפַּל לִפְנֵי ה'. אֲבָל בָּתַר דִּמְסַיֵּים צְלוֹתֵיהּ, וְעָאל בְּכָל אינוּן דַּרְגִּין עִילָּאִין, וְאִתְקַשְׁרַת כַּלָּה בְּכָלְהוֹ, אִית לְנָחֲתָא לְתַתָּא, וְהוֹאִיל וְנָחֵית לְתַתָּא, אִצְטְרִיךְ נְפִילַת אַנְפִּין, בְּאַלְפָא בֵּיתָא.

מַה הִיא נְפִילַת אַפַּיִם? הֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ, שֶׁעוֹשֶׂה כָּל מַה שֶּׁעָשָׂה מֹשֶׁה, תְּפִלָּה וְתַחֲנוּנִים וּבַקָּשׁוֹת וּנְפִילַת אַפַּיִם, שֶׁכָּתוּב (דברים ט) וָאֶתְנַפַּל לִפְנֵי ה'. אֲבָל אַחַר שֶׁמְּסַיֵּם תְּפִלָּתוֹ, וְנִכְנָס לְתוֹךְ אוֹתָן הַדְּרָגוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת, וְהַכַּלָּה נִקְשֶׁרֶת בְּכֻלָּם, יֵשׁ לָרֶדֶת לְמַטָּה. וְהוֹאִיל וְיוֹרֵד לְמַטָּה, צָרִיךְ נְפִילַת אַפַּיִם בְּאַלְפָא בֵּיתָא.

מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּכֵיוָן דְּצַלֵּי צְלוֹתֵיהּ, וְאוֹדֵי עַל חוֹבוֹי, מִכָּאן וּלְהָלְאָה, אַחֲזֵי גַּרְמֵיהּ, דְּמָסַר נַפְשֵׁיהּ לְמָארֵיהּ בִּרְחִימוּ. (תהלים כה) לְדָוִד אֵלֶיךָ ה' נַפְשִׁי אֶשָּׂא. וְנִיחָא לֵיהּ לְהַהוּא סִטְרָא דְּשַׂרְיָיא בֵּיהּ מוֹתָא, וְעָבִיד לֵיהּ נַיְיחָא בְּדָא.

מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁכֵּיוָן שֶׁהִתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ וְהוֹדָה עַל חֶטְאוֹ, מִכָּאן וְהָלְאָה מַרְאֶה אֶת עַצְמוֹ שֶׁמָּסַר נַפְשׁוֹ לְאָדוֹנוֹ בְּאַהֲבָה. (תהלים כה) לְדָוִד אֵלֶיךָ ה' נַפְשִׁי אֶשָּׂא. וְנוֹחַ לוֹ לְאוֹתוֹ הַצַּד שֶׁשּׁוֹרֶה בּוֹ הַמָּוֶת, וְעוֹשֶׂה לוֹ בָּזֶה נַחַת.

וְעִם כָּל דָּא, בְּאַלְפָא בֵּיתָא, אִית רָזָא דְּרָזִין לְחַכִּימִין. בְּאַלְפָא בֵּיתָא דָּא לֵית בֵּיהּ וא"ו, וְאִית בֵּיהּ פ"א בְּאַתְרֵיהּ, וְהַיְינוּ, (שם) פְּדֵה אֱלֹהִים אֶת יִשְׂרָאֵל. לְבָתַר ר' תְּרֵי זִמְנֵי נִינְהוּ. וְלֵית בֵּיהּ קו"ף.

וְעִם כָּל זֶה, בְּאַלְפָא בֵּיתָא יֵשׁ רָז הָרָזִים לַחֲכָמִים. בְּאַלְפָא בֵּיתָא זוֹ אֵין וא"ו, וְיֵשׁ בָּהּ פֵּ"א בִּמְקוֹמוֹ, וְהַיְנוּ (שם) פְּדֵה אֱלֹהִים אֶת יִשְׂרָאֵל. אַחַר כָּךְ ר' פְּעָמִים הֵם, וְאֵין בָּהּ קוֹ"ף.

מַאי טַעְמָא. בְּגִין דִּנְפִילָה דָּא, דְּאִתְמְסַר בַּר נָשׁ לְמוֹתָא, אִצְטְרִיךְ לְכַוְונָא רְעוּתֵיהּ, וּלְמֶעְבַּד נַחַת רוּחַ לְהַהוּא סִטְרָא דְּשַׂרְיָיא בֵּיהּ מוֹתָא, כְּמָה דְּעָבִיד קוֹף בְּחָרְבוֹת וּבָהָרִים, אַחֲזֵי גַּרְמֵיהּ דְּמִית, וְאִתְחֲזֵי דְּמִית קַמֵּי חֵיוָתָא חָדָא דְּדָחֵיל מִינָּהּ. כֵּיוָן דְּהַהִיא חֵיוָתָא קָרֵיב לְגַבֵּיהּ, וְחָשֵׁיב לְקָטְלָא לֵיהּ, וּלְנַשְׁכָא לֵיהּ, חָמָא לֵיהּ נָפִיל לְאַרְעָא כְּמֵת, וְחָשֵׁיב דְּאִיהוּ מֵת, כְּדֵין תָּב לַאֲחוֹרָא, וְלָא מְקַטְרֵג לֵיהּ. וְעַל דָּא אִסְתַּלְקוּ אִלֵּין ב' אַתְוָון, דְּלָא יְדַע בָּהוּ בַּר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּלְחוֹדוֹי.

מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁנְּפִילָה הַזּוֹ, שֶׁנִּמְסָר אָדָם לְמוּת, צָרִיךְ לְכַוֵּן רְצוֹנוֹ, וְלַעֲשׂוֹת נַחַת רוּחַ לְאוֹתוֹ הַצַּד שֶׁשּׁוֹרֶה בּוֹ הַמָּוֶת, כְּמוֹ שֶׁעוֹשֶׂה קוֹף בֶּחֳרָבוֹת וּבָהָרִים, מַרְאֶה אֶת עַצְמוֹ שֶׁמֵּת, וְנִרְאֶה שֶׁמֵּת לִפְנֵי חַיָּה אַחַת שֶׁפּוֹחֶדֶת מִמֶּנָּה. כֵּיוָן שֶׁאוֹתָהּ הַחַיָּה קְרֵבָה אֵלָיו, וְחוֹשֶׁבֶת לְהָרְגוֹ וְלִנְשֹׁךְ אוֹתוֹ, רוֹאֶה אוֹתוֹ נוֹפֵל לָאָרֶץ כְּמוֹ מֵת, וְחוֹשֶׁבֶת שֶׁהוּא מֵת, אָז שָׁבָה לַאֲחוֹרֶיהָ וְלֹא נִלְחֶמֶת בּוֹ. וְלָכֵן הִסְתַּלְקוּ שְׁתֵּי הָאוֹתִיּוֹת הַלָּלוּ, שֶׁאֵין מַכִּיר בָּהֶן רַק הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְבַדּוֹ.

וְעִם כָּל דָּא, בִּרְעוּתָא דִלְבָּא יַשְׁוֵי גַּרְמַיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּמָסַר לֵיהּ נַפְשֵׁיהּ בְּרַחֲימוּ. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָשִׁיב עֲלוֹי, כְּאִלּוּ נָטַיל נִשְׁמָתֵיהּ מִנֵּיהּ. וְעַל דָּא צָרִיךְ לְמִנְפַּל בְּאַרְעָא כְּמֵת, בְּשַׁעֲתָא דְיֵימַר נְפִילַת אַנְפִּין, בְּגִין דְּאִית חוֹבִין דְּעָבִיד בַּר נָשׁ, דְּלָא מִתְכַּפְּרִין אֶלָּא בְּמוֹתָא. כְּדִכְתִיב, (ישעיה כב) אִם יְכֻפַּר הֶעָוֹן הַזֶּה וְגו'. וְהַשְׁתָּא דְאִתְחֲשִׁיב לֵיהּ דְּנָטַל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נִשְׁמָתֵיהּ, וְאִיהוּ יָהֵיב לֵהּ בִּרְעוּתָא. הַהִיא שַׁעֲתָא קָיְימָא לְכַפָּרָא עַל חוֹבוֹי, וְאַשְׁלִים לְכָל סִטְרִין, וּלְהַהוּא סִטְרָא דְאִתְמַר.

וְעִם כָּל זֶה, בִּרְצוֹן הַלֵּב יִשִּׂים אֶת עַצְמוֹ לְקַדּוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁמָּסַר לוֹ אֶת נַפְשׁוֹ בְּאַהֲבָה. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַחֲשִׁיב עָלָיו כְּאִלּוּ נָטַל מִמֶּנּוּ אֶת נִשְׁמָתוֹ. וְלָכֵן צָרִיךְ לִפֹּל בָּאָרֶץ כְּמוֹ מֵת בְּשָׁעָה שֶׁיֹּאמַר נְפִילַת אַפַּיִם, מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ חֲטָאִים שֶׁעוֹשֶׂה אָדָם שֶׁאֵין מִתְכַּפְּרִים אֶלָּא בְּמָוֶת, כַּכָּתוּב (ישעיה כב) אִם יְכֻפַּר הֶעָוֹן הַזֶּה וְגו'. וְכָעֵת, שֶׁנֶּחְשָׁב לוֹ שֶׁנָּטַל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת נִשְׁמָתוֹ, וְהוּא נָתַן אוֹתָהּ בָּרָצוֹן, אוֹתָהּ הַשָּׁעָה עוֹמֶדֶת לְכַפֵּר עַל חֲטָאָיו, וּמַשְׁלִים אֶת כָּל הַצְּדָדִים, וְאֶת אוֹתוֹ הַצַּד שֶׁנִּתְבָּאֵר.

וְעַל כָּל דָּא, צְלוֹתָא עוֹלָה, וְאִסְתַּלְקָא בֵּין ב' דְּרוֹעִין, בְּחִבּוּק דְּרַחֲימוּ כְּדָקָא יָאוֹת. וְאִיהוּ מְקוּטָּרֶת מוֹר וּלְבוֹנָה מִכֹּל אַבְקַת רוֹכֵל.

וְעִם כָּל זֶה הַתְּפִלָּה עוֹלָה, וּמִסְתַּלֶּקֶת בֵּין שְׁתֵּי זְרוֹעוֹת, בְּחִבּוּק שֶׁל אַהֲבָה כָּרָאוּי, וְהִיא מְקֻטֶּרֶת מֹר וּלְבוֹנָה מִכֹּל אַבְקַת רוֹכֵל.

הוּצָרְךְ מֹשֶׁה אַרְבָּעִים יוֹם לַתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה לְלָמְדָהּ, בְּגִין דְּהַהוּא דַרְגָּא אַרְבְּעִין אִקְרֵי. וּלְכָךְ אָמַר, (שמות לד) וַיְהִי שָׁם עִם ה' אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לָיְלָה, דְּאִתְחַבְּרוּ תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב וְתוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה. וּלְכָךְ הוּצְרַךְ לְהַזְכִּיר וּלְפָרֵט אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לָיְלָה, דְּהָא בְּאַרְבָּעִים יוֹם הֲוָה סַגֵּי.

וַיְהִי מֹשֶׁה בָּהָר אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לָיְלָה. הֻצְרַךְ מֹשֶׁה אַרְבָּעִים יוֹם לַתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה לְלָמְדָהּ, מִשּׁוּם שֶׁאוֹתָהּ דַּרְגָּה נִקְרֵאת אַרְבָּעִים, וּלְכָךְ אָמַר (שמות לד) וַיְהִי שָׁם עִם ה' אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לָיְלָה, שֶׁהִתְחַבְּרוּ תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב וְתוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה. וּלְכָךְ הֻצְרַךְ לְהַזְכִּיר וּלְפָרֵט אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לָיְלָה, שֶׁהֲרֵי בְּאַרְבָּעִים יוֹם הָיָה מַסְפִּיק.

וּבְמ' יוֹם אֲפִקַת הַהִיא הוֹרָ"ת, בְּתוֹרָה וּמִצְוָה. דְּכוּרָא לְתוֹרָה וּמִצְוָה, לְקַבֵּל מ' יוֹם דִּיצִירַת הַוְלַד. דְּנָפִיק מִן הַכֹּחַ אֶל הַפּוֹעַל. וְאִתְרְשִׁימוּ אֵיבָרוֹי דְּהַהוּא דְכוּרָא, בְּאִינּוּן אַרְבָּעִין יוֹמִין, לְאַכְלָלָא בֵּיהּ נְהִירוּ דִּלְעֵילָּא, וּלְאִתְבְּנָאָה תַּמָּן גּוּפֵיהּ מִנְּהִירוּ דִּלְעֵילָּא. בְּגִין דְּיִתְחֲזֵי לְשַׁמָּשָׁא קַמֵּי מַלְכָּא, וּלְאַמְשָׁכָא עָלֵיהּ רוּחַ נְבוּאָה לְתַתָּא.

וּבְאַרְבָּעִים יוֹם הוֹצִיאָה אוֹתָהּ הוֹרָ"ת (בתורה ומצוה). לְתוֹרָה וּמִצְוָה, כְּנֶגֶד אַרְבָּעִים יוֹם שֶׁל יְצִירַת הַוָּלָד, שֶׁיּוֹצֵא מִן הַכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל. וְנִרְשָׁמִים אֵיבָרָיו שֶׁל אוֹתוֹ הַזָּכָר בְּאוֹתָם אַרְבָּעִים יוֹם, שֶׁהֲרֵי אַרְבָּעִים יוֹם לְהַכְלִיל בּוֹ אֶת הָאוֹר שֶׁלְּמַעְלָה, וְלִבְנוֹת שָׁם אֶת גּוּפוֹ מֵהָאוֹר שֶׁלְּמַעְלָה, כְּדֵי שֶׁיִּרְאֶה לְשַׁמֵּשׁ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ, וּלְהַמְשִׁיךְ עָלָיו רוּחַ נְבוּאָה לְמַטָּה.

כְּגַוְונָא דְּאִשְׁתְּלֵים בְּמ' יוֹם בְּמַעֲיֵי אִמֵּיהּ גּוּפָא דִּלְתַתָּא, הָכֵי אִשְׁתְּלֵים לְעֵילָּא. וְעַל דָּא (במדבר יב) בְּכָל בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא. דְּאִשְׁתַּכְלֵל לְעֵילָּא בְּבֵיתָא דִּילִי, כְּגַוְונָא דְּבֵיתָא דִּלְתַתָּא.

כְּמוֹ שֶׁהִשְׁתַּלֵּם אַרְבָּעִים יוֹם בְּמַעֲי אִמּוֹ הַגּוּף שֶׁלְּמַטָּה, כָּךְ מִשְׁתַּלֵּם לְמַעְלָה. וְעַל כֵּן (במדבר יב) בְּכָל בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא. שֶׁהִשְׁתַּכְלֵל לְמַעְלָה בְּבֵיתִי, כְּמוֹ הַבַּיִת שֶׁלְּמַטָּה.

וְעַל דָּא קַרַן עוֹר פָּנָי מֹשֶׁה, דְּהָא אִתְנְהִיר מִקָּרָן עִילָּאָה, וּמְשִׁיךְ שְׁמָן הַטּוֹב עַל רֵאשֵׁיהּ, וְאִשְׁתְּלֵים כָּל חַד מֵאַרְבַּע יְסוֹדִין דִּילֵיהּ בְּעֶשֶׂר, הָא אַרְבָּעִין יוֹמִין וְאַרְבָּעִין לֵילְוָון, וְאַמְשֵׁיךְ שְׁמָן הַטּוֹב עַל רֵאשֵׁיהּ, וּכְדֵין אִתְנְהִיר.

וְעַל זֶה (שמות לד) קָרַן עוֹר פָּנָי מֹשֶׁה, שֶׁהָרִי מֵאִיר מֵהַקֶּרֶן הָעֶלְיוֹנָה, וּמוֹשֵׁךְ אֶת הַשֶּׁמֶן הַטּוֹב עַל רֹאשׁוֹ, וְהִשְׁתַּלֵּם כָּל אֶחָד מֵאַרְבָּעָה יְסוֹדוֹת שֶׁלּוֹ בְּעֶשֶׂר, הֲרֵי אַרְבָּעִים יָמִים וְאַרְבָּעִים לֵילוֹת, וְהִמְשִׁיךְ הַשֶּׁמֶן הַטּוֹב עַל רֹאשׁוֹ, וְאָז מֵאִיר.

וּלְבָתַר בָּא אַהֲרֹן, וְשָׁנָה לוֹ פִּרְקוֹ, דְּאָחֵית לֵיהּ הַהוּא נְהִירוּ עַל דִּיקְנֵיהּ, וְהַיְינוּ שְׁנֵי טִפֵּי מַרְגָּלִיּוֹת, דְּנָחֲתֵי עַל דִּיקְנָא דְּאַהֲרֹן. וּנְהִירִין נְהִירוּ סַגֵּי, וְאִינוּן רֶמֶז לְתוֹרָה שֶׁבִּכְתָב וְתוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, דְּאִתְחַבָּרוּ בְּדִיקְנָא דְּאַהֲרֹן, וְחִיבּוּרָא דִּילְהוֹן בְּמַזָּלָא עִילָּאָה תָּלֵי.

וְאַחַר כְּךָ בָּא אַהֲרֹן וְשָׁנָה לוֹ פִּרְקוֹ, שֶׁהוֹרִיד לוֹ אוֹתוֹ הָאוֹר עַל זְקָנוֹ, וְהַיְינוּ שְׁתֵּי טִפּוֹת מַרְגָּלִיּוֹת, שֶׁיּוֹרְדוֹת עַל זְקַן אַהֲרֹן וּמְאִירוֹת בְּאוֹר גָּדוֹל, וְהֵם רֶמֶז לַתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב וְלַתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, שֶׁהִתְחַבְּרוּ בִּזְקָנוֹ שֶׁל אַהֲרֹן, וְהַחִבּוּר שֶׁלָּהֶם תָּלוּי בַּמַּזָּל הָעֶלְיוֹן.

וּכְדֵין מַה טּוֹב וּמַה נָּעִים. טוֹב: דָּא תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, וְדָא צַדִּיק. נָעִים: דָּא זְמִירוֹת יִשְׂרָאֵל, דְּאִיקְּרֵי נָעִים, כַּד שָׁרָא עֲלֵיהּ נוֹעַם דִּלְעֵילָּא, דְּעָלְמָא דְּאָתֵי. וְכוּלָּא עַל יְדָא דְּאַהֲרֹן, דְּחִבֵּר לוֹן כַּחֲדָא בְּקִרְבָּנָא.

וְאָז (תהלים קלג) מַה טּוֹב וּמַה נָּעִים. טוֹב - זוֹ תוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, וְזֶה צַדִּיק. נָעִים - זֶה זְמִירוֹת יִשְׂרָאֵל, שֶׁנִּקְרָא נָעִים, כְּשֶׁשּׁוֹרֶה עָלָיו הַנֹּעַם שֶׁל מַעְלָה שֶׁל הָעוֹלָם הַבָּא. וְהַכֹּל עַל יַד אַהֲרֹן, שֶׁחִבֵּר אוֹתָם יַחַד בַּקָּרְבָּן.

וְעַל דָּא (מלאכי ב) בְּרִיתִי הָיְתָה אִתּוֹ וְגוֹ', דָּא מַטְרוֹנִיתָא דִּילִי, דַּהֲווֹת עִמֵּיהּ. הַחַיִּים וְהַשָּׁלוֹם, חַיִּים, דְּאִימָּא עִילָּאָה. וְשָׁלוֹם, דָּא שַׁר שָׁלוֹם.

וְעַל זֶה (מלאכי ב) בְּרִיתִי הָיְתָה אִתּוֹ וְגוֹ' - זוֹ הַגְּבִירָה שֶׁלִּי שֶׁהָיְתָה עִמּוֹ, הַחַיִּים וְהַשָּׁלוֹם - הַחַיִּים שֶׁל הָאֵם הָעֶלְיוֹנָה, וְשָׁלוֹם זֶה שַׂר שָׁלוֹם.

וַאֲתָנֵם לוֹ מוֹרָא וַיִּירָאֵנִי. יַהֲבִית לֵיהּ הַנְהוּ דַּרְגִּין, לְחַבָּרָא לוֹן אינון שְׁתֵּי טִפּוֹת מַרְגָּלִיּוֹת יַהֲבִית לֵיהּ. וְכַד אַעֲבַר מוֹרָה עַל דִּקְנֵיהּ, דְּהַיְינוּ כַּד הֲוָה מְסַתַּפֵּר, כְּמִדָּבָר אַחֵר (שופטים יג) וּמוֹרָה לֹא יַעֲלֶה עַל רֹאשׁוֹ. וַיִּרְאֵנִי, דִּלְמָא מָעַל בְּהַהוּא שְׁמָן דְּנָגִיד לֵיהּ מִשְׁמֵי עִילָּאָה, דְּאִיקְּרֵי שֵׁם, דְּנָגִיד מִנֵּיהּ שֶׁמֶן הַטּוֹב. וְעַל דָּא, (מלאכי ב) וּמִפְּנֵי שְׁמִי נֶחַת הוּא.

וַאֲתָנֵם לוֹ מוֹרָא וַיִּירָאֵנִי (שם), נְתַתִּי לוֹ הַדְּרגּוֹת הַלָּלוּ לְחַבְּרָן, אוֹתָן שְׁתֵּי טִפּוֹת מַרְגָּלִיּוֹת נָתַתִּי לוֹ. וּכְשֶׁעָבַר מוֹרָה עַל זְקָנוֹ, שֶׁהָיְנוּ כְּשֶׁהָיָה מְסַתֵּפֵר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שופטים יג) וּמוֹרָה לֹא יַעֲלֶה עַל רֹאשׁוֹ -

וַיִּירָאֵנִי, אוּלַי מַעַל בְּאוֹתוֹ שֻׁמָּן שֶׁשּׁוֹפֵעַ לוֹ מֵהַשָּׁמַיִם הָעֶלְיוֹנִים, שֶׁנִּקְרָא שֵׁם, שֶׁשּׁוֹפֵעַ מִמֶּנּוּ הַשֶּׁמֶן הַטּוֹב. וְעַל זֶה, וּמִפָּנַי שִׁמְי נִחַת הוּא.

וְהוּא מַה עָבִיד. (שם) בְּשָׁלוֹם וּבְמִישׁוֹר הָלַךְ אִתִּי. דְּחִבֵּר שָׁלוֹם בְּמִישׁוֹר. מַאן מִישׁוֹר. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, צַדִּיק וְיָשָׁר הוּא. וּכְדֵין, וְרַבִּים הֵשִׁיב מֵעָוֹן, עַל יְדֵי דְּקָרְבָּנוֹי דְּקָרֵיב לוֹן קַמֵּי מַלְכָּא. וּכְדֵין אִתְיְהֵב שָׁלוֹם בְּמִישׁוֹר. וְהָכָא תָּלֵי רָזֵי דְּקָרְבָּנָא, דְּמָסַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַהֲרֹן. וּמִישׁוֹר אִיקָרֵי, עַל דְּאַמְשֵׁיךְ אוֹרַיְיתָא וּנְהִירוּ לְעָלְמָא תַּתָּאָה.

וְהוּא מָה עָשָׂה? (שם) בְּשָׁלוֹם וּבְמִישׁוֹר הָלַךְ אִתִּי, שֶׁחִבֵּר שָׁלוֹם עִם מִישׁוֹר. מִי הַמִּישׁוֹר? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר צַדִּיק וְיָשָׁר הוּא. וְאָז, וְרַבִּים הֵשִׁיב מֵעָוֹן, עַל יְדֵי קָרְבָּנוֹתָיו שֶׁהִקְרִיב אוֹתָם לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ. וְאָז נִתַּן שָׁלוֹם עִם מִישׁוֹר. וְכָאן תְּלוּיִים סוֹדוֹת הַקָּרְבָּן שֶׁמָּסַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְאַהֲרֹן. וְנִקְרָא מִישׁוֹר, עַל שֶׁהַמְשִׁיךְ תּוֹרָה וְאוֹר לָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן.

וּמִזָּרַח אַנְהִיר לְדָרוֹם בְּקַדְמֵיתָא, דִּכְתִיב הוֹלֵךְ אֶל דָּרוֹם. בְּגִין כָּךְ (שמות לד) וַיְשׁוּבוּ אֵלָיו אַהֲרֹן וְכָל הַנְּשִׂיאִים בָּעֵדָה. אַהֲרֹן, דָּא רָזָא דְּאַהֲרֹן דְּאִתְנְהֵיר מִמֹּשֶׁה. וְכָל הַנְּשִׂיאִים, דָּא נַחְשׁוֹן, דְּאִיהוּ רֵישָׁא דְּכָל הַנְּשִׂיאִים. וְכָלְהוֹ אִתְמָשְׁכוּ אֲבַתְרֵיהּ, וְקָיְימֵי לְשְׁמָאלָא דְמֹשֶׁה.

וְהַמִּזָּרַח מֵאִיר לַדָּרוֹם בְּרֹאשׁוֹנָה, שֶׁכָּתוּב (קהלת א) הוֹלֵךְ אֶל דָּרוֹם. מִשּׁוּם כָּךְ (שמות לד) וַיְשֻׁבוּ אֵלָיו אַהֲרֹן וְכָל הַנְּשִׂאִים בָּעֵדָה. אַהֲרֹן - זֶה סוֹד אַהֲרֹן שֶׁהֵאִיר מִמֹּשֶׁה. וְכָל הַנְּשִׂאִים - זֶה נַחְשׁוֹן, שֶׁהוּא רֹאשׁ שֶׁל כָּל הַנְּשִׂיאִים. וְכֻלָּם נִמְשְׁכוּ אַחֲרָיו וְעָמְדוּ לִשְׂמֹאל שֶׁל מֹשֶׁה.

וְהָא אִיתְעָרוּ, אֶת גָּדְלֶךָ: דָּא אַהֲרֹן, מִימִינָא. וְאֶת יָדְךָ הַחֲזָקָה: דָּא נַחְשׁוֹן, מִשְּׂמָאלָא. דִּלְבָתַר דְּאִתְנְהֵיר דָּרוֹם מַאסְפְּקְלָרְיָא דְּנָהֲרָא, יִתְנְהֵיר צָפוֹן. דִּכְתִיב, (קהלת א) הוֹלֵךְ אֶל דָּרוֹם וְסוֹבֵב אֶל צָפוֹן. דְּאַקִּיף לֵיהּ נְהִירוּ דְּרַחֲמֵי מִכָּל סִטְרִין, דְּלָא יִפּוֹק בְּשַׁלְהוֹבוֹי לְאוֹקָדָא עָלְמָא, וְיִתְבַּסֵּם דִּינָא בְּרַחֲמֵי. מַאן רַחֲמֵי, דָּא שִׁמְשָׁא, וְהַיְינוּ רוּחַ, דִּכְתִיב (שם) סוֹבֵב הוֹלֵךְ הָרוּחַ, דְּרַחֲמֵי אַקִּיף כֻּלָּא.

וַהֲרֵי הֵעִירוּ, (דברים ד) אֶת גָּדְלֶךָ - זֶה אַהֲרֹן, מִימִין. וְאֶת יָדְךָ הַחֲזָקָה - זֶה נַחְשׁוֹן, מִשְּׂמֹאל. שֶׁלְּאַחַר שֶׁהֵאִיר הַדָּרוֹם מִן הָאַסְפַּקְלַרְיָה הַמְּאִירָה, יוֹאִיר הַצָּפוֹן, שֶׁכָּתוּב הוֹלֵךְ אֶל דָּרוֹם וְסוֹבֵב אֶל צָפוֹן. שֶׁהִקִּיף אוֹתוֹ אוֹר שֶׁל רַחֲמִים מִכָּל הַצְּדָדִים, שֶׁלֹּא יֵצֵא עִם שַׁלְהֶבוֹתָיו לִשְׂרֹף אֶת הָעוֹלָם, וְיִתְבַּסֵּם הַדִּין עִם רַחֲמִים. מִי הָרַחֲמִים? זֶה הַשֶּׁמֶשׁ, וְהַיְנוּ הָרוּחַ, שֶׁכָּתוּב (קהלת א) סֹבֵב הוֹלֵךְ הָרוּחַ, שֶׁהָרַחֲמִים מַקִּיפִים הַכֹּל.

וְעַל סְבִיבוֹתָיו שָׁב הָרוּחַ, סְבִיבוֹתָיו דְּמַאן. סְבִיבוֹתָיו דְּהַהוּא מָקוֹם דִּכְתִיב לְעֵילָּא, וְאֶל מְקוֹמוֹ שׁוֹאֵף, וְדָא מַעֲרָב. וְעַד תַּמָּן שָׁב הָרוּחַ, לְאַנְהָרָא בְּאִינּוּן ע' שְׁנִין, דְּאִתְכְּלִיל מְקוֹמוֹ לְאַנְהָרָא לְעָלְמִין, וּלְאַנְהָרָא לְע' רַבְרְבִין מְמַנָּן דְּקָיְימִין סָחֲרָנֵיהּ דְּהַהוּא מְקוֹמוֹ דְּשַׁמְשָׁא דַּאֲמָרָן.

וְעַל סְבִיבוֹתָיו שֶׁב הָרוּחַ (שם), סְבִיבוֹתָיו שֶׁל מִי? סְבִיבוֹתָיו שֶׁל אוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁכָּתוּב לְמַעְלָה, וְאֶל מְקוֹמוֹ שׁוֹאֵף, וְזֶה מַעֲרָב. וְעַד שָׁם שֶׁב הָרוּחַ, לְהַאִיר בְּאוֹתָם שִׁבְעִים שָׁנִים, שֶׁנִּכְלַל מְקוֹמוֹ לְהַאִיר לְעוֹלָמִים, וּלְהַאִיר לְשִׁבְעִים גְּדוֹלִים מִמַּנִּים שֶׁעוֹמְדִים סְבִיב אוֹתוֹ מְקוֹמוֹ שֶׁל הַשֶּׁמֶשׁ שֶׁאָמַרְנוּ.

תָּא חֲזֵי, כְּגַוְונָא דָא מִשֶּׁה לְתַתָּא, אַנְהִיר לְאַהֲרֹן, סִטְרָא דְדָרוֹם. וּלְבָתַר לַנְשְׁיאִים, סִטְרָא דְצָפוֹן. דִּכְתִיב, וְסוֹבֵב אֶל צָפוֹן, וְאַקֵּיף לוֹן סַחֲרָנֵי מַדְבְּחָא. לְבָתַר וְאָצַלְתִּי מִן הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלֶיךָ וְשַׂמְתִּי עֲלֵיהֶם, וְדָא הִיא וְעַל סְבִיבוֹתָיו שָׁב הָרוּחַ.

בֹּא וּרְאֵה, כְּמוֹ זֶה מֹשֶׁה לְמַטָּה, מֵאִיר לְאַהֲרֹן, צַד הַדָּרוֹם. וְאַחַר כָּךְ לַנְּשִׂיאִים, הַצַּד שֶׁל הַצָּפוֹן, שֶׁכָּתוּב וְסוֹבֵב אֶל צָפוֹן, וְהַקֵּיף אוֹתָם סְבִיב הַמִּזְבֵּחַ. אַחַר כָּךְ (במדבר יא) וְאָצַלְתִּי מִן הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלֶיךָ וְשַׂמְתִּי עֲלֵיהֶם. וְזֶהוּ עַל סְבִיבוֹתָיו שָׁב הָרוּחַ.

תָּא חֲזֵי, בְּקַדְמֵיתָא אִינּוּן שִׁבְעִים זְקֵנִים יָנְקִין מִמֹּשֶׁה, וְאִינּוּן דְּבְקְצֵה הַמַּחֲנֶה אִתְאֲכָלוּ בְּנוּרָא דְּדֶלֶיק. וְהָא אִיתְעָרוּ, מַאן גָּרִים לוֹן. כֵּיוָן דְּחָזָא מֹשֶׁה דְּלָא יָכְלִין לְאִתְקַיְּימָא בְּלָא זְקֵנִים, בָּעָא סַיְּעֻתָּא לְאַנְהָרָא לְיִשְׂרָאֵל, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר לֵיהּ, (במדבר יא) אֶסְפָּה לִי שִׁבְעִים אִישׁ כו', וְאָצַלְתִּי מִן הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלֶיךָ, דְּא רוּחַ דְּאַסְפַּקְלָרְיָא דְּנַהֲרָא בְּמֹשֶׁה שַׁרְיָא וְלָא בְּאָחֳרָא. בְּגִין כָּךְ אִצְטְרִיכוּ לְאִתְנַהֲרָא מִנֵּיהּ, וְדָא הוּא וְעַל סְבִיבוֹתָיו שָׁב הָרוּחַ, לְאַנְהָרָא כִּדְבָקַדְמֵיתָא.

בֹּא וּרְאֵה, בָּרְאשׁוֹנָה אוֹתָם שִׁבְעִים זְקֵנִים יָנְקוּ מִמֹּשֶׁה, וְאוֹתָם שֶׁבִּקְצֵה הַמַּחֲנֶה נֶאֱכְלוּ בָּאֵשׁ הַדּוֹלֶקֶת. וַהֲרֵי הֵעִירוּ, מִי גָּרַם לָהֶם? כֵּיוָן שֶׁרָאָה מֹשֶׁה שֶׁלֹּא יְכוֹלִים לְהִתְקַיֵּם בְּלִי זְקֵנִים, רָצָה סִיּוּעַ לְהָאִיר לְיִשְׂרָאֵל, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אָמַר לוֹ (שם) אֶסְפָּה לִי שִׁבְעִים אִישׁ וְכוּ', וְאָצַלְתִּי מִן הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלֶיךָ. זוֹ הָרוּחַ שֶׁל הָאַסְפַּקְלָרְיָה הַמְּאִירָה, בְּמֹשֶׁה הִיא שׁוֹרָה וְלֹא בְּאַחֵר. מִשּׁוּם כָּךְ הִצְטָרְכוּ לִהְיוֹת נְאוֹרִים מִמֶּנּוּ, וְזֶהוּ וְעַל סְבִיבוֹתָיו שָׁב הָרוּחַ, לְהָאִיר כְּבָרְאשׁוֹנָה.

כֵּיוָן דְּחָמָא שְׁלֹמֹה מַלְכָּא דָּא, אָמַר (קהלת א) הֶבֶל הֲבָלִים כו', וְזָרַח הַשָּׁמֶשׁ. בְּיוֹמוֹי דְמֹשֶׁה, דְּנָהֲיר שִׁמְשָׁא לְיִשְׂרָאֵל אַרְבְּעִין שְׁנִין, לְקֻבֵּל נְהִירוּ דִּלְעֵילָּא, דְּקַבֵּיל בְּאִינּוּן אַרְבְּעִין יוֹמִין דְּהֲוָה בְהוֹ, וּמִקְצַת שָׁנָה רְאשׁוֹנָה כְּכוּלְּהוּ, דִּבְהוֹ קַבֵּל נְהִירוּ דְּאַנְהֵיר לְתַתָּא. וּבָא הַשָּׁמֶשׁ, כַּד אִסְתַּלַּק מֵעָלְמָא. וְאֶל מְקוֹמוֹ שׁוֹאֵף, כְּמָא דְאַתְּ אָמַר (יחזקאל ג) בָּרוּךְ כְּבוֹד ה' מִמְּקוֹמוֹ. וְדָא מָקוֹם עִילָּאָה, דְּנָהֲיר לְמָקוֹם תַּתָּאָה.

כֵּיוָן שֶׁרָאָה אֶת זֶה שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ, אָמַר (קהלת א) הֶבֶל הֲבָלִים כו', וְזָרַח הַשָּׁמֶשׁ. בִּימֵי מֹשֶׁה, שֶׁהֵאִיר הַשֶּׁמֶשׁ לְיִשְׂרָאֵל אַרְבָּעִים שָׁנָה, כְּנֶגֶד הָאוֹר שֶׁלְּמַעְלָה שֶׁקִּבֵּל בְּאוֹתָם אַרְבָּעִים הַיָּמִים שֶׁהָיָה בָהֶם, וּמִקְצַת שָׁנָה רִאשׁוֹנָה כְּכֻלָּהּ, שֶׁבָּהֶם קִבֵּל הָאוֹר שֶׁהֵאִיר לְמַטָּה. וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ, כְּשֶׁהִסְתַּלֵּק מִן הָעוֹלָם. וְאֶל מְקוֹמוֹ שׁוֹאֵף, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (יחזקאל ג) בָּרוּךְ כְּבוֹד ה' מִמְּקוֹמוֹ. וְזֶה הַמָּקוֹם הָעֶלְיוֹן שֶׁמֵּאִיר לַמָּקוֹם הַתַּחְתּוֹן.

דָּבָר אַחֵר, מְקוֹמוֹ תַּתָּאָה מַמָּשׁ. שׁוֹאֵף נְהִירוּ מִלְּעֵילָּא, וְזוֹרֵחַ הוּא שָׁם, דְּנָהֲיר תַּמָּן לְסִיהֲרָא, וְדָא יְהוֹשֻׁעַ, דְּאִתְנַהֲיר מִנֵּיהּ, דִּכְתִיב וְנָתַתָּ מֵהוֹדְךָ עָלָיו. וְאִתְעָרוּ, פְּנֵי מֹשֶׁה כְּפְנֵי חַמָּה

וכו'. הוֹלֵךְ אֶל דְּרוֹם, בְּקַדְמִיתָא כַּד הֲוָה בְּעָלְמָא, כָּל סִטְרִין אִתְנְהִירוּ כִּדְאָמְרָן. אֲבָל הַשְׁתָּא כַּד אִסְתַּלַק, בְּמָקוֹמוֹ זוֹרֵחַ וְלָא יַתִּיר.

דְּבַר אַחֵר, מְקוֹמוֹ הַתַּחְתּוֹן מַמָּשׁ. שׁוֹאֵף הָאוֹר מִלְמַעְלָה וְזוֹרֵחַ הוּא שָׁם, שֶׁמֵּאִיר שָׁם לִלְבָנָה, וְזֶה יְהוֹשֻׁעַ, שֶׁהוּאָר מִמֶּנּוּ, שֶׁכָּתוּב (במדבר כז) וְנָתַתָּ מֵהוֹדְךָ עָלָיו. וְהַעֲירוּ, פְּנֵי מֹשֶׁה כִּפְנֵי חַמָּה וְכוּ'. הוֹלֵךְ אֶל דְּרוֹם - בְּרֵאשׁוֹנָה, כְּשֶׁהָיָה בָּעוֹלָם, כָּל הַצַּדִּיקִים הָאֵירוּ, כְּפִי שֶׁאָמַרְנוּ. אֲבָל כָּעֵת, כְּשֶׁהִסְתַּלֵּק, בִּמְקוֹמוֹ זוֹרֵחַ וְלֹא יוֹתֵר.

וּשְׁמָא דִּילֵיהּ אִיקָּרֵי זָהָב יְרַקְרַק, וְרָזָא דָּא אוֹקְמוּהָ חַבְרַיָּיא, אֶסְתֵּר יְרַקְרֹקֶת הָיְתָה. גַּוְונָא אָתְרוֹג, וְכוֹלָּא חַד. זָהָב דָּא, אִיהוּ רֵישָׁא בִּסְתִימוּ, אַף עַל גַּב דְּאִיהוּ בְּאִתְגַּלְיָא לְגַבֵּי זָהָב עִילָּאָה. עַד דְּאִתְמַשְׁכָא וְשָׁרְיָא לְרֵישָׁא דְּגַבְרִיאֵל, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא. וּבְגִין כָּךְ כֻּלָּא אִיהוּ בְּרָזָא עִילָּאָה, וְאִתְמַשְׁכָא הַהוּא רָזָא לְתַתָּא, כֻּלָּא כְּגַוְונָא חַד.

וּשְׁמוֹ נִקְרָא זָהָב יְרַקְרַק, וְהַסּוֹד הַזֶּה פֵּרְשׁוּהוּ הַחֲבֵרִים, אֶסְתֵּר הָיְתָה יְרַקְרֹקֶת. צֶבַע אָתְרוֹג, וְהַכֹּל אֶחָד. הַזָּהָב הַזֶּה הוּא רֹאשׁ בְּנִסְתָּר, אַף עַל גַּב שֶׁהוּא בְּנִגְלֶה אֶל הַזָּהָב הָעֶלְיוֹן, עַד שֶׁנִּמְשַׁךְ וְשׁוֹרֶה לְרֹאשׁוֹ שֶׁל גַּבְרִיאֵל, כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ. וּמִשּׁוּם כָּךְ הַכֹּל הוּא בְּסוֹד עֶלְיוֹן, וְנִמְשַׁךְ אוֹתוֹ הַסּוֹד לְמַטָּה, הַכֹּל בְּגָוֶן אֶחָד.

(שמות כה) וְעָשִׂיתָ כַּפֹּרֶת זָהָב טָהוֹר, רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, בְּכָל פָּרְשָׁתָא דָּא אַשְׁכַּחְנָא דְּאִתְמְסַר עֲבִידְתָּא בִּידָא דְמשֶׁה, בַּר תְּרֵין. בְּכֻלְּהוֹ כְּתִיב, וְעָשִׂיתָ. וּבְאָרוֹן וּבָאֵפוֹד כְּתִיב (שם) וְעָשׂוּ אָרוֹן, (שם כח) וְעָשׂוּ אֶת הָאֵפוֹד, וְלָא כְּתִיב וְעָשִׂיתָ. מַאי טַעְמָא בָּאָרוֹן לָא כְּתִיב וְעָשִׂיתָ, בְּגִין דְּאָרוֹן כָּלִיל לֵיהּ לְמשֶׁה בְּגַוֵּיהּ, לְאִתְנַהֲרָא מִנֵּיהּ. וְאִצְטְרִיכוּ אֲחָרָנִין לְתַקָּנָא תִּיקוּנָא וְשַׁפִּירוּ דִּילֵיהּ, לְמֵיעַל לֵיהּ לְגַבֵּיהּ.

וְעָשִׂיתָ כַּפֹּרֶת זָהָב טָהוֹר (שמות כה), רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, בְּכָל הַפָּרָשָׁה הַזוֹ מָצָאנוּ שֶׁנִּמְסְרָה הָעֲבוֹדָה בְּיַד מֹשֶׁה, פְּרָט לִשְׁנַיִם. בְּכֻלָּם כָּתוּב וְעָשִׂיתָ, וּבְאָרוֹן וּבָאֵפוֹד כָּתוּב (שם) וְעָשׂוּ אָרוֹן, (שם כח) וְעָשׂוּ אֶת הָאֵפוֹד, וְלֹא כָּתוּב וְעָשִׂיתָ. מָה הַטַּעַם בָּאָרוֹן לֹא כָּתוּב וְעָשִׂיתָ? מִשּׁוּם שֶׁהָאָרוֹן כּוֹלֵל אֶת מֹשֶׁה בְּתוֹכוֹ, לְהָאִיר מִמֶּנּוּ. וְהִצְטָרְכוּ אֲחֵרִים לְתַקֵּן אֶת הַתִּקּוּן וְהֵיכֵי שֶׁלּוֹ, לְהַכְנִיס אוֹתוֹ לְתוֹכוֹ.

בָּאֵפוֹד, לָאו דִּילֵיהּ הוּא, וְלָא לְאִשְׁתַּמָּשָׁא בֵּיהּ, וְלָא אִצְטְרִיךְ לֵיהּ לְמשֶׁה לְמֶעְבַּד פּוּלְחָנָא דְּאָחוֹי, דְּהָא משֶׁה אִיהוּ מַלְכָּא, וְאַהֲרֹן שׁוֹשְׁבִינָא דְמַלְכָּא.

בָּאֵפוֹד, אֵינוֹ שֶׁלּוֹ, וְלֹא לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, וְלֹא צָרִיךְ לוֹ לְמשֶׁה לַעֲשׂוֹת אֶת עֲבוֹדַת אָחִיו, שֶׁהֲרֵי משֶׁה הוּא מֶלֶךְ, וְאַהֲרֹן שׁוֹשְׁבִין הַמֶּלֶךְ.

וְאִי תֵּימָא, וְהָא כְתִיב (שם כט) וְהִלְבַּשְׁתָּ אֶת אַהֲרֹן כּוּ', וְאָפַדְתָּ לוֹ. וְשַׂמְתָּ הַמִּצְנֶפֶת עַל רֹאשׁוֹ וְגוּ'. הָא כּוּלֵי הַאי פּוּלְחָנָא דְמשֶׁה, וְיִקְרָא דְאַהֲרֹן אִיהוּ. לָאו הָכִי אֶלָּא יִקְרָא דְמשֶׁה אִיהוּ, דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא בָּעָא פּוּלְחָנָא דְאַהֲרֹן, אֶלָּא עַל יְדָא דְמשֶׁה. וְאַהֲרֹן לָא יָכֵיל לְאִתְקַדָּשָׁא אֶלָּא עַל יְדָא דְמשֶׁה. וּבְכֻלָּא אִצְטְרִיךְ אַהֲרֹן לְמשֶׁה, וְכָל הַאי יִקְרָא דְמשֶׁה אִיהוּ.

וְאִם תֹּאמַר, וַהֲרֵי כָּתוּב (שם כט) וְהִלְבַּשְׁתָּ אֶת אַהֲרֹן כּוּ', וְאָפַדְתָּ לוֹ, וְשַׂמְתָּ הַמִּצְנֶפֶת עַל רֹאשׁוֹ וְגוֹ'. הֲרֵי כָּל זֶה עֲבוֹדַת מֹשֶׁה, וְהַכְּבוֹד שֶׁל אַהֲרֹן הוּא? לֹא כָּךְ, אֶלָּא הַכָּבוֹד שֶׁל מֹשֶׁה הוּא, שֶׁהֲרֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא רָצָה אֶת עֲבוֹדַת אַהֲרֹן, אֶלָּא עַל יְדֵי מֹשֶׁה. וְאַהֲרֹן לֹא יָכֹל לְהִתְקַדֵּשׁ אֶלָּא עַל יְדֵי מֹשֶׁה. וּבְהַכֹּל הִצְטָרֵךְ אַהֲרֹן אֶת מֹשֶׁה, וְכָל זֶה הוּא כְּבוֹדוֹ שֶׁל מֹשֶׁה.

וְעָשִׂית כַּפֹּרֶת, תָּא חֲזֵי, כְּתִיב בְּפָרָשָׁתָא דָּא עוֹבָדָא דְּשָׁמַיִם וְאַרְעָא, וְכָל אִינּוּן חַיָּילִין דְּתַמָּן, דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא פַּקִּיד לְמֶעְבַּד מַשְׁכְּנָא, אֶלָּא כְּגַוְונָא דְּעוֹבָדֵי שְׁמַיָּא וְאַרְעָא, לְמֶהֱוֵי דְּיוּרָא דִּלְתַתָּא, כְּגַוְונָא דְּדִיּוּרָא דִּלְעֵילָּא, וּלְאִתְחַבָּרָא דָּא בְּדָא כְּגַוְונָא דְּנִשְׁמָתָא וְגוּפָא, לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא חַד.

וְעָשִׂית כַּפֹּרֶת, בֹּא וּרְאֵה, כָּתוּב בַּפָּרָשָׁה הַזּוֹ מַעֲשֵׂי שָׁמַיִם וָאָרֶץ וְכָל אוֹתָם הַחֵילוֹת שָׁשָׁם, שֶׁהֲרֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא צִוָּה לַעֲשׂוֹת מִשְׁכָּן, אֶלָּא כְּמוֹ שֶׁמַּעֲשֵׂי שָׁמַיִם וָאָרֶץ, לִהְיוֹת הַדִּיּוּר שֶׁלְּמַטָּה כְּמוֹ הַדִּיּוּר שֶׁלְּמַעְלָה, וּלְהִתְחַבֵּר זֶה עִם זֶה כְּמוֹ שֶׁהַנְּשָׁמָה וְהַגּוּף, שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל אֶחָד.

כְּתִיב (בראשית א) בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ. בְּרֵאשִׁית, הָא אוֹקְמוּהָ. אֲבָל רָזָא דְּעוֹבָדָא דְּכַפּוּרְתָּא, הָכָא בְּרָמִיזוּ דִּלְעֵילָּא, שֶׁלְּשִׁלָּא דְּמטטרו"ן, גְּנִיזָא דְּמַשְׁכְּנָא, לְאָרְמָא אָרָמוּת קוּדְשָׁא לְעֵילָּא וְתַתָּא.

כְּתוּב בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ. בְּרֵאשִׁית, הֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ. אֲבָל הַסּוֹד שֶׁל מַעֲשֵׂה הַכַּפֹּרֶת, כָּאן בָּרְמָז שֶׁלְּמַעְלָה, שַׁלְשֶׁלֶת שֶׁל מטטרו"ן, גְּנִיזַת הַמִּשְׁכָּן, לְהָרִים אֶת תְּרוּמַת הַקֹּדֶשׁ לְמַעְלָה וּמַטָּה.

בְּרֵאשִׁית, רֵאשִׁיתָא עִילָּאָה י' כַּפּוּרְתָּא גְּנִיזָא טְמִירָא, דְּאִשְׁתַּכְּחָא מֵרָזָא דְּנָקוּדָא טְמִירוּ עִילָּאָה, וְאִתְפָּרַשׁ פְּרִישׁוּ, לְאִתְנַהֲרָא גּוֹ נְהִירוּ, לְאִתְטַמְּרָא גּוֹ טְמִירוּ. טְמִירָא גּוֹ הַאי כַּפּוּרְתָּא, מיטטרו"ן מטטרו"ן, דְּאִתְאַחֲדָא מִתַּתָּא לְעֵילָּא.

בְּרֵאשִׁית, הֲרֵאשִׁית הָעֶלְיוֹנָה הַכַּפֹּרֶת הַגְּנוּזָה הַטְּמִירָה, שֶׁנִּמְצֵאת מִסּוֹד הַנְּקֻדָּה הַנִּסְתֶּרֶת הָעֶלְיוֹנָה, וְהִתְפָּרְשָׁה פְּרִישׁוּת לְהָאִיר בְּתוֹךְ הָאוֹר, לְהִסְתַּתֵּר תּוֹךְ הֶסְתֵּר. הֶסְתֵּר בְּתוֹךְ הַכַּפֹּרֶת הַזּוֹ, מיטטרו"ן מטטרו"ן, שֶׁנֶּאֱחָז מִמַּטָּה לְמַעְלָה.

מִגּוֹ דְּחִילוּ דְּאָזַל בְּקוּשְׁטָא בְּגוֹ אַרְעָא, הֲוָה מַשְׁכַּח נְהִירוּ דְּאָבִיד אָדָם קַדְמָאָה, דְּאִיטַּמַּר הַהוּא נְהִירוּ בְּגִנְתָא דְּעֵדֶן. סָלְקָא לְעֵילָּא, לָא אִתְיַישְׁבָא בְּדוּכְתֵּיהּ, דְּהָא לָא הֲוָה אִשְׁתְּלִים מִכָּל סִטְרִין, דְּהָא שְׁלִימוּ דִּלְתַתָּא הֲוָה גָּרַע, דְּהָא אִתְאֲבִיד בְּחוֹבָא דְּאָדָם קַדְמָאָה נָחַת לְתַתָּא, וְאִתְטַמַּר גּוֹ אִילָנֵי גִּנְתָא, אִתְפַּשְׁטָא תַּמָּן בְּכָל סִטְרֵי גִּנְתָא, עַד דְּאִתְיְלִיד חָנוֹךְ בֶּן יֶרֶד.

מִתּוֹךְ הַפַּחַד שֶׁהָלַךְ בָּאֱמֶת בְּתוֹךְ הָאָרֶץ, הָיָה מוֹצֵא הָאוֹר שֶׁאָבַד אָדָם הָרִאשׁוֹן, שֶׁנִּטְמַן אוֹתוֹ הָאוֹר בְּגַן עֵדֶן. וְעָלָה לְמַעְלָה, לֹא הִתְיַשֵּׁב בִּמְקוֹמוֹ, שֶׁהֲרֵי לֹא הָיָה מֻשְׁלָם מִכָּל הַצְּדָדִים. שֶׁהֲרֵי הַשְּׁלֵמוּת שֶׁלְּמַטָּה

הֲיָתָה חֲסֵרָה, שֶׁהֲרֵי אִבְדָה בַּחֲטָא שֶׁל אָדָם הָרִאשׁוֹן, יָרַד לְמַטָּה, וְנִטְמַן בְּתוֹךְ עֲצֵי הַגָּן, וְהִתְפַּשֵּׁט שָׁם בְּכָל צַדֵּי הַגָּן, עַד שֶׁנּוֹלַד חָנוֹךְ בֶּן יֶרֶד.

כֵּיוָן דְּאִתְיְלִיד הֲוָה אִשְׁתְּכַח סְמוּךְ לְגִנְתָּא, שְׁרִיאַת הַהִיא נְהִירוּ לְאַנְהָרָא בְּגַוְוּיהּ, אִתְרַבֵּי בִּרְבוּ קוּדְשָׁא, וְשַׁרְיָא עֲלֵיהּ נְהִירוּ דָא מְנַצְּצָא. עָאל לְגִנְתָּא דְעֵדֶן, אַשְׁכַּח תַּמָּן אִילָנָא דְחַיֵּי, עַנְפּוֹי וְאַנְבֵּי דְאִילָנָא, אָרַח בְּהוּ, וְאִתְיַשַּׁב בְּגַוַּיהּ הַהוּא רוּחָא דְנְהִירוּ דְחַיֵּי.

כֵּיוָן שֶׁנּוֹלַד, הָיָה נִמְצָא סָמוּךְ לַגָּן, הִתְחִיל אוֹתוֹ הָאוֹר לְהָאִיר בְּתוֹכוֹ. הִתְגַּדֵּל בְּמִשְׁחַת קֹדֶשׁ, וְשָׁרָה עָלָיו הָאוֹר הַזֶּה הַנּוֹצֵץ. נִכְנַס לְגַן עֵדֶן, וּמָצָא שָׁם אֶת עֵץ הַחַיִּים, אֶת עָנָפָיו וּפֵרוֹתָיו שֶׁל הָאִילָן. הֵרִיחַ בָּהֶם, וְהִתְיַשְּׁבָה בְּתוֹכוֹ אוֹתָהּ הָרוּחַ שֶׁל אוֹר הַחַיִּים.

אִתּוֹ שְׁלִיחָן מַלְאֲכֵי עִילָּאֵי, וְאוֹלִיפוּ לֵיהּ חָכְמְתָא עִילָּאָה, יַהֲבוּ לֵיהּ סֵפֶר דְּהַוָּה טָמִיר גּוֹ אִילָנָא דְחַיֵּי, וְאוֹלִיף מִנַּיְיהוּ, וְיָדַע אוֹרְחוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאִשְׁתַּדַּל אֲבַתְרֵיהּ. הָדָא הוּא דִכְתִיב, (שם ה) וַיִּתְהַלֶּךְ חֲנוֹךְ אֶת הָאֱלֹהִים. עַד דְּהַהוּא נְהִירוּ, אִשְׁתְּלֵים בְּגַוַּיהּ.

בָּאוּ שְׁלִיחִים, מַלְאָכִים עֶלְיוֹנִים, וְלִמְּדוּ אוֹתוֹ חָכְמָה עֶלְיוֹנָה. נָתְנוּ לוֹ סֵפֶר שֶׁהָיָה נִסְתָּר בְּתוֹךְ עֵץ הַחַיִּים, וְלָמַד מִמֶּנּוּ, וְיָדַע אֶת דַּרְכֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְהִשְׁתַּדֵּל אַחֲרָיו. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית ה) וַיִּתְהַלֶּךְ חֲנוֹךְ אֶת הָאֱלֹהִים. עַד שֶׁאוֹתוֹ הָאוֹר הִשְׁתַּלֵּם בְּתוֹכוֹ.

כֵּיוָן דְּהַהוּא נְהִירוּ אִשְׁתְּלֵים לְתַתָּא, בָּעָא לְסַלְקָא לְדוּכְתֵּיהּ. וּבְגִין לְאַחֲזָאָה הַהוּא שְׁלִימוּ בְּרָזָא דַּחֲנוֹךְ. יוֹמָא חַד עָאל גּוֹ גִּנְתָּא דְעֵדֶן, וְאַחְמוּ לֵיהּ טְמִירִין דְּגִנְתָּא, וַאֲנַח הַהוּא סֵפֶר, וְכָל מַה דְּחָמָא, לְבַר, וְאִיהוּ צָנִיעַ בְּגוֹ חַבְרַיָּיא.

כֵּיוָן שֶׁאוֹתוֹ הָאוֹר הִשְׁתַּלֵּם לְמַטָּה, רָצָה לַעֲלוֹת לִמְקוֹמוֹ. וּכְדֵי לְהַרְאוֹת אוֹתָהּ הַשְׁלֵמוּת בַּסּוֹד שֶׁל חָנוֹךְ. יוֹם אֶחָד נִכְנַס לְתוֹךְ גַּן הָעֵדֶן, וְהֶרְאוּ לוֹ אֶת נִסְתָּרוֹת הַגָּן, וְהִנִּיחַ אוֹתוֹ סֵפֶר, וְכָל מַה שֶּׁרָאָה, לְבַחוּץ, וְהוּא מֻצְנָע בְּתוֹךְ הַחֲבֵרִים.

לְבָתַר אִתְלַבַּשׁ הַהוּא נְהִירוּ, גּוֹ הַהוּא לְבוּשָׁא, לְאַחֲזָאָה לְעֵילָּא, וּלְמֶהֱוֵי כִּיסּוּפָא בַּהֲדֵיהּ, לְכָל אינּוּן דְּעָבְדוּ קִטְרוּגָא בְּמָארֵיהוֹן, דְּלָא יִתְבְּרֵי בַּר נָשׁ בְּעָלְמָא.

אַחַר כָּךְ הִתְלַבֵּשׁ אוֹתוֹ הָאוֹר בְּתוֹךְ אוֹתוֹ לְבוּשׁ, לְהַרְאוֹת לְמַעְלָה, וְשֶׁיִּתְבַּיְּשׁוּ אִתּוֹ, לְכָל אוֹתָם שֶׁעָשׂוּ קִטְרוּג עִם רִבּוֹנָם, שֶׁלֹּא יִבָּרֵא אָדָם בָּעוֹלָם.

הָדָא הוּא דִכְתִיב, (שם) וְאֵינֶנּוּ כִּי לָקַח אֹתוֹ אֱלֹהִים. וְאֵינֶנּוּ: בְּהַאי עָלְמָא. וְאֵינֶנּוּ: כִּדְקָא הֲוָה בְּהַאי עָלְמָא. כִּי לָקַח אֹתוֹ אֱלֹהִים. לִדְיוּקָנָא אָחֳרָא. בְּהַאי, אִיהוּ נַעַר תְּדִיר. וְרָזָא דָא אוּקִימְנָא, (משלי כב) חֲנֹךְ לַנַּעַר עַל פִּי דַּרְכּוֹ, לְאַנְהָגָא עָלְמִין כָּלְהוֹ. גַּם כִּי יַזְקִין לֹא יָסוּר מִמֶּנָּה, דְּהָא תְּדִיר אִשְׁתְּכַח בֵּיהּ וְאִתְהַדַּר נַעַר.

זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) וְאֵינֶנּוּ כִּי לָקַח אֹתוֹ אֱלֹהִים. וְאֵינֶנּוּ - בָּעוֹלָם הַזֶּה. וְאֵינֶנּוּ - כְּמוֹ שֶׁהָיָה בָּעוֹלָם הַזֶּה. כִּי לָקַח אֹתוֹ אֱלֹהִים - לִדְמוּת אַחֶרֶת. בָּזֶה הוּא תָּמִיד נַעַר. וְסוֹד זֶה בְּאָרַנוּ, (משלי כב) חֲנֹךְ לַנַּעַר עַל פִּי דַּרְכּוֹ, לְהַנְהִיג אֶת כָּל הָעוֹלָמוֹת. גַּם כִּי יַזְקִין לֹא יָסוּר מִמֶּנָּה, שֶׁהֲרֵי תָּמִיד נִמְצָא בּוֹ וְחוֹזֵר הַנַּעַר.

בַּחֲנוֹךְ אִתְכְּלִיל דִּיוּקְנָא דְּעָלְמָא טְמִירָא. אִיהוּ כּוּרְסְיָיא דְמָארֵיהּ, עֲבִיד שְׁלִיחָן בְּעָלְמָא. כַּד עָלְמָא בְּדִינָא, נְפַק וְאִיקָרֵי מטטרו"ן, רִבּוֹן עַל כָּל חַיָּילִין עִילָּאִין. וְסָבָא אִיהוּ נָעַר. עָאל מֵעָלְמָא לְעָלְמָא, וְאִתְיַישְׁבָא רוּגְזָא.

בַּחֲנוֹךְ נִכְלֶלֶת הַדְּמוּת שֶׁל הָעוֹלָם הַנִּסְתָּר. הוּא הַכִּסֵּא שֶׁל אֲדוֹנוֹ, עוֹשֶׂה שְׁלִיחֻיּוֹת בָּעוֹלָם. כְּשֶׁהָעוֹלָם בְּדִין, יוֹצֵא וְנִקְרָא מטטרו"ן, רִבּוֹן עַל כָּל הַחֲיָלוֹת הָעֶלְיוֹנִים. וְהַזָּקֵן הוּא נַעַר. נִכְנָס מֵעוֹלָם לְעוֹלָם, וּמִתְיַשֵּׁב הָרוֹגֶז.

דִּיוּקְנָא דָא אִתְפָּרַס בִּפְרִיסוּ כַּפּוֹרְתָּא, וְאִתְצַיְּירִין בֵּיהּ בְּהַהוּא פְּרִיסוּ תְּרֵין דִּיוּקְנִין, חַד דְּכַר, וְחַד נוּקְבָא. וְקַיְּימָן תְּרֵי רַבָּיָן עוֹלְמִין רְחִימִין, בִּרְחִימוּ דְּבִיקָאן דָּא בְּדָא.

הַדְּמוּת הַזּוֹ נִפְרֶסֶת בִּפְרִיסַת הַכַּפֹּרֶת, וּמִצְטַיְּרִים בְּאוֹתָהּ הַפְּרִיסָה שְׁנֵי דִּיוֹקְנָאוֹת - אֶחָד זָכָר וְאֶחָד נְקֵבָה. וְעוֹמְדִים שְׁנֵי יְלָדִים עֲלֻמִים אוֹהֲבִים, בְּאַהֲבָה דְּבֵקִים זֶה בָּזֶה.

וְרָזָא דָא בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים, פְּרִיסוּ כַּפּוּרְתָּא סְתִימָאָה. אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ, תְּרֵין כְּרוּבִין קָיְימִין בִּדְבֵיקוּ דַּחֲבִיבוּתָא. שָׁמַיִם וְאָרֶץ לָא כְתִיב, אֶלָּא אֵת אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ, לְאַסְגָאָה תְּרֵין כְּרוּבִין כַּחֲדָא. כַּפֹּרֶת דָּא פְּרִיסָא לְגוֹ, בִּטְמִירוּ דְּהֵיכָלָא, וּבְתְרֵין סִטְרִין קָיְימִין תְּרֵין אֹלֶין.

וְזֶהוּ סוֹד שֶׁל בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים, פְּרִיסַת הַכַּפֹּרֶת הַנִּסְתֶּרֶת. אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ, שְׁנֵי כְּרוּבִים עוֹמְדִים בְּדֶבֶקוּת שֶׁל חֲבִיבוּת. לֹא כְתוּב שָׁמַיִם וְאָרֶץ, אֶלָּא אֵת אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ, לְרַבּוֹת שְׁנֵי כְּרוּבִים כְּאֶחָד. הַכַּפֹּרֶת הַזּוֹ פְּרוּסָה לִפְנִים, בְּסֵתֶר הַהֵיכָל, וּבִשְׁנֵי צְדָדִים עוֹמְדִים שְׁנֵי אֵלֶּה.

בְּרֵאשִׁית סָלְקָא לְעֵילָּא. רָזָא דִּילֵיהּ, נָחֲתָא לְתַתָּא. כְּגַוְונָא דְּהַהוּא רָזָא דִּבְרֵאשִׁית סָלְקָא לְעֵילָּא, וְלָא אִתְרְשִׁים בִּרְשִׁימוּ, נָפְקָא רְשִׁימוּ לְתַתָּא, וְאִתְעֲבִיד מִנֵּיהּ כַּפּוּרְתָּא עִילָּאָה, רְשִׁימָא בִּרְשִׁימִין תְּלָתָא. בְּרָזָא יהו"ה אֱלֹהֵינ"וּ יהו"ה. מֵאִלֵּין תְּלַת, נָפְקוּ תְּלַת אָחֳרָנִין, וְאִינוּן שִׁית, וְהַיְינוּ בְּרִבּי אֶלְעָזָר שִׁי"ת.

בְּרֵאשִׁית עוֹלֶה לְמַעְלָה. הַסּוֹד שֶׁלּוֹ יוֹרֵד לְמַטָּה, כְּמוֹ שֶׁאוֹתוֹ הַסּוֹד שֶׁל בְּרֵאשִׁית עוֹלֶה לְמַעְלָה וְלֹא נִרְשָׁם בִּרְשָׁם, יוֹצֵא הִרְשָׁם לְמַטָּה (לאחר), וְנַעֲשֵׂית מִמֶּנּוּ כַּפֹּרֶת עֶלְיוֹנָה, רְשׁוּמָה בִּשְׁלֹשָׁה רְשׁוּמִים, בְּסוֹד יהו"ה אֱלֹהֵינ"וּ יהו"ה. מֵאֵלּוּ הַשְּׁלֹשָׁה יָצְאוּ שְׁלֹשָׁה אֲחֵרִים, וְהֵם שִׁשָּׁה, וְהַיְינוּ בְּרֵ"א שִׁי"ת.

אִתְפְּרַשׂ כַּפּוּרְתָּא דָּא לְסִטַר דְּרוֹם וּמַעֲרָב, וְאַפֵּיק תְּרֵין כְּרוּבִים כַּחֲדָא, דְּכַר וְנוּקְבָא, דְּיִשְׁתַּכְּחוּן דָּא לְקֶבֶל דָּא. דָּרוֹם, אִיהוּ רֹאשׁ, כֹּהֵן נוֹטֵל בָּרֹאשׁ. וְאִיהוּ בֶּן דְּכַר. מַעֲרָב אִיהוּ נוּקְבָא, בַּת יְחִידָה, בַּת הָיְתָה לְאַבְרָהָם וַדַּאי. וְהַיְינוּ בְּרָזָא דָא, בְּרֵאשִׁית: ב"ת רֹא"ש. י' כַּפּוּרְתָּא, דְּלָא אִשְׁתְּמוֹדָע, עַד דְּאִתְפְּרַס בִּפְרִיסוּ, וְאַפֵּיק תְּרֵין אֹלֶין. כְּגַוְונָא דָא ה'. וְעַל דָּא. בַּת, בַּת רֹאשׁ, בַּת לְאַבְרָהָם. י' כַּפּוּרְתָּא לְאִתְפְּרָסָא.

נִפְרָסָה הַכַּפֹּרֶת הַזּוֹ לְצַד דָּרוֹם וּמַעֲרָב, וּמוֹצִיאָה שְׁנֵי כְּרוּבִים כְּאֶחָד, זָכָר וּנְקֵבָה, שֶׁיִּמָּצְאוּ זֶה כְּנֶגֶד זֶה. הַדָּרוֹם הוּא רֹאשׁ, כֹּהֵן נוֹטֵל בָּרֹאשׁ. וְהוּא בֶּן זָכָר. הַמַּעֲרָב הוּא נְקֵבָה, בַּת יְחִידָה, בַּת הָיְתָה לְאַבְרָהָם

וַדַּאי. וְהַיְנוּ בְּסוֹד הַזֶּה, בְּרֵאשִׁית: בַּ"ת רֹא"שׁ. י' כַּפּוֹרֶת שֶׁלֹּא נוֹדַעַת, עַד שֶׁנִּפְרֶשֶׂת בְּפָרְיסָה וּמוֹצִיאָה אֶת שְׁנֵי אֵלּוּ. כְּמוֹ כֵן ה'. וְעַל כֵּן, בַּת - בַּת רֹאשׁ, בַּת לְאַבְרָהָם. י' כַּפּוֹרֶת לְהִפָּרֵס.

אִתְהַדַּר כַּפּוּרְתָּא מִמַּעֲרָב לְצָפוֹן, וְאִתְפְּרַס בְּפָרְיסוּ. וְאִתְגְּלְיָיא דְּכַר, דְּאִתְאַחִיד בְּסִטְרָא דְּכַפּוּרְתָּא. וְנוּקְבָא אִתְטַמְּרַת לְתַתָּא, וְאִתְעֲבִידַת בְּאֵשׁ דְּצָפוֹן. וְרָזָא דָּא בְּרֵאשִׁית, בַּת אֵשׁ. י' כַּפּוּרְתָּא. י' פְּרִיסוּ דְּאִתְפְּרַס, וְאַחֲזֵי חַד, וְלָא תְּרֵין, דְּהָא נוּקְבָא אִתְכַּפְיָיא לְתַתָּא. וְאִי תֵּימָא כּוֹלָּא חַד פְּרִיסוּ עִילָּאָה וְתַתָּאָה. הָכֵי הוּא. דְּלָא אִתְפְּרִישׁ שְׁמָא דָּא מִן דָּא, כֹּלָּא אִיהוּ אֱלֹהִים.

חוֹזֶרֶת הַכַּפֹּרֶת מִמַּעֲרָב לְצָפוֹן, וְנִפְרֶסֶת בִּפְרִיסָה, וּמִתְגַּלֶּה הַזָּכָר, שֶׁנֶּאֱחָז בְּצַד הַכַּפֹּרֶת. וְהַנְּקֵבָה נִסְתֶּרֶת לְמַטָּה, וְנַעֲשֵׂית בְּאֵשׁ הַצָּפוֹן. וְזֶה סוֹד בְּרֵאשִׁית, בַּת אֵשׁ. י' כַּפֹּרֶת, י' הַפְּרִיסָה שֶׁנִּפְרְסָה, וּמַרְאֶה אֶחָד וְלֹא שְׁנַיִם, שֶׁהֲרֵי הַנְּקֵבָה נִכְנַעַת לְמַטָּה. וְאִם תֹּאמַר, הַכֹּל פְּרִיסָה אַחַת עֶלְיוֹנָה וְתַחְתּוֹנָה? כָּךְ הוּא, שֶׁלֹּא נִפְרַד הַשֵּׁם זֶה מִזֶּה, הַכֹּל הוּא אֱלֹהִים.

אִתְהַדַּר כַּפּוּרְתָּא מִמַּעֲרָב לְמִזְרָח, פָּרִיס פְּרִיסוּ בִּתְרֵי סִטְרִין, בְּסִטְרָא דְּמִזְרָח, וּבְסִטְרָא דְּמַעֲרָב. כֵּיוָן דְּכַפּוּרְתָּא קָיְימָא בְּמִזְרָח וּמַעֲרָב, כְּדֵין חֲדָוָה אִשְׁתְּכַח, וְחִיבּוּרָא כְּדְקָא יָאוֹת, וְהַאי בַּת, אִתְכְּלִילַת בְּעִיטָרָהָא כְּדְקָא יָאוֹת, וְקָיְימָא בְּאַשְׁלְמוּתָא. וּכְדֵין אִיהוּ בְּרָזָא דִּילֵיהּ בְּרֵאשִׁית, בְּלָא פֵּירוּדָא כְּלָל.

חוֹזֶרֶת הַכַּפֹּרֶת מִמַּעֲרָב לְמִזְרָח, פּוֹרֶסֶת פְּרִיסָה בִּשְׁנֵי צְדָדִים - בְּצַד הַמִּזְרָח וּבְצַד הַמַּעֲרָב. כֵּיוָן שֶׁהַכַּפֹּרֶת עוֹמֶדֶת בַּמִּזְרָח וּבַמַּעֲרָב, אָזַי נִמְצֵאת שִׂמְחָה וְחִבּוּר כָּרָאוּי, וְהַבַּת הַזּוֹ נִכְלֶלֶת בַּעֲטָרוֹתֶיהָ כָּרָאוּי וְעוֹמֶדֶת בִּשְׁלֵמוּת. וְאָז הוּא בְּסוֹד שֶׁלּוֹ בְּרֵאשִׁית, בְּלִי פֵּרוּד כְּלָל.

וְלָקֳבֵל אִלֵּין תְּלַת זִימְנִין, סָלְקִין יִשְׂרָאֵל תְּלַת זִימְנִין לְמֵיחַג חַגֵּייהוּ. בְּפֶסַח אִתְהַדַּר כַּפּוּרְתָּא בְּסִטַר דָּרוֹם וּמַעֲרָב, וּכְדֵין הַהִיא בַּת קָיְימָא בְּאַבְרָהָם, וְאִיהִי בַּ"ת רֹא"שׁ, וְתַמָּן הַלֵּל, וְלָאו הַלֵּל גָּמוּר, דְּהָא תְּרֵין כְּרוּבִין אִלֵּין, לָאו אִינּוּן בְּאַשְׁלְמוּתָא כְּדְקָא יָאוֹת, דְּהָא יִשְׁמָעֵאל נָפִיק וּמְקַטְרֵג.

וּכְנֶגֶד שְׁלֹשׁ הַפְּעָמִים הַלָּלוּ עוֹלִים יִשְׂרָאֵל שָׁלֹשׁ פְּעָמִים לָחֹג אֶת חַגֵּיהֶם. בְּפֶסַח חוֹזֶרֶת הַכַּפֹּרֶת לְצַד דָּרוֹם וּמַעֲרָב, וְאָז אוֹתָהּ בַּת עוֹמֶדֶת בְּאַבְרָהָם, וְהִיא בַּ"ת רֹא"שׁ, וְשָׁם הַלֵּל, וְלֹא הַלֵּל גָּמוּר, שֶׁהֲרֵי שְׁנֵי הַכְּרוּבִים הַלָּלוּ אֵינָם בְּהַשְׁלָמָה כָּרָאוּי, שֶׁהֲרֵי יִשְׁמָעֵאל יוֹצֵא וּמְקַטְרֵג.

מִיּוֹמָא דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה עַד יוֹמָא קַדְמָאָה דְּסוּכּוֹת, אִתְהַדַּר כַּפּוּרְתָּא מִצָּפוֹן לְמַעֲרָב, כְּדֵין הַהִיא בַּת אִתְכַּפְיָיא, וְקָיְימָא בֵּיהּ בְּיִצְחָק, וְלָא בְּחָדְוָה, וְאִיהִי בַּ"ת אֵ"שׁ, וְאִינּוּן לָאו בְּאַשְׁלְמוּתָא, וְעַל דָּא לֵית תַּמָּן הַלֵּילָא כְּלָל, דְּהָא עֵשָׂו נָפִיק וּמְקַטְרֵג. בְּסוּכּוֹת, סָלְקָא הַאי בַּת. וְאִישְׁתַּלִּימַת בֵּיהּ בְּיִצְחָק בְּחֶדְוָה, וּמִתְחַבְּרָן דָּא בְּדָא, וּכְדֵין הַלֵּל גָּמוּר, עַל דְּאִשְׁתְּכִיךְ רוּגְזָא, וְחַבְרוּתָא אִשְׁתַּכַּח.

מִיּוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה עַד יוֹם (הראשון) שֶׁל סֻכּוֹת חוֹזֶרֶת הַכַּפֹּרֶת מִצָּפוֹן לְמַעֲרָב, וְאָז אוֹתָהּ הַבַּת נִכְנַעַת, וְעוֹמֶדֶת בְּיִצְחָק, וְלֹא בְּשִׂמְחָה, וְהִיא בַּ"ת אֵ"שׁ, וְהֵם אֵינָם בְּשִׂלְמוּת, וְעַל כֵּן אֵין שָׁם כְּלָל הַלֵּל, שֶׁהָרֵי עָשָׂו יוֹצֵא וּמְקַטְרֵג. בְּסֻכּוֹת עוֹלָה הַבַּת הַזּוֹ, וְנִשְׁלֶמֶת בּוֹ בְּיַעֲקֹב (ביצחק) בְּשִׂמְחָה, וּמִתְחַבְּרִים זֶה עִם זֶה, וְאָז הַלֵּל גָּמוּר, עַל שֶׁשָּׁכַךְ הָרֹגֶז, וְנִמְצֵאת חֲבֵרוּת.

בְּשָׁבוּעוֹת דְּאִקְרֵי עֲצֶרֶת, אִתְהַדַּר כַּפּוּרְתָּא בִּסְטַר מִזְרָח וּמַעֲרָב, כְּדֵין שְׁלִימוּ אִשְׁתְּכַח, וַחֲבִיבוּ וּדְבֵיקוּתָא אִיהוּ בְּכָל סִטְרִין, וְחֶדְוָה דְּעִילָּאֵי וְתַתָּאֵי. וּכְדֵין (תהלים יטו) תּוֹרַת ה' תְּמִימָה מְשִׁיבַת נָפֶשׁ.

בְּשָׁבוּעוֹת שְׁנִקְרָא עֲצֶרֶת, מְחִזֶּרֶת הַכַּפֹּרֶת בְּצַד מִזְרָח וּמַעֲרָב, וְאָז מְצוּיָה שְׁלֵמוּת, וַחֲבִיבוּת וּדְבֵקוּת הִיא בְּכָל הַצְּדָדִים, וְשִׂמְחַת הָעֶלְיוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים. וְאָז (תהלים יט) תּוֹרַת ה' תְּמִימָה מְשִׁיבַת נָפֶשׁ.

וּבְתִלַּת זְמָנִין אִלֵּין, כַּפּוּרְתָּא אִתְהַדְּרַת בְּסִטְרָהָא, כִּדְקָא יָאוֹת, כַּפָּרְתָּא דָּא אִתְפָּרְסָא לְעֵילָּא, גּוֹ הַהוּא נְקוּדָה טְמִירָא, בְּנָהִירוּ קַדְמָאָה דְּאִתְפָּרְסָא. לְבָתַר אִתְפָּרַס בְּשִׁלִּימוּ. וְשַׁרְיָיא עַל הַהוּא פְּרִיסוּ, כַּד אִתְחַפְיָין גַּדְפֵי כְּרוּבִים עַל הַאי כַּפָּרְתָּא, בְּגִין לְאִתְחַפְיָיא כַּפָּרְתָּא, וְלָא יְהֵא בְּאִתְגַּלְיָיא.

וּבְשָׁלֹשׁ הַפְּעָמִים הַלָּלוּ הַכַּפֹּרֶת מְחִזֶּרֶת לְצַדֶּיהָ כָּרָאוּי. הַכַּפֹּרֶת הַזּוֹ נִפְרֶסֶת לְמַעְלָה, בְּתוֹךְ אוֹתָהּ הַנְּקֻדָּה הַטְּמִירָה, בְּאוֹר הָרִאשׁוֹן שֶׁנִּפְרַס. אַחַר כָּךְ נִפְרֶסֶת בִּשְׁלֵמוּת. וְשׁוֹרָה עַל אוֹתָהּ הַפְּרִיסָה, כְּשֶׁסּוֹכְכוֹת כַּנְפֵי הַכְּרוּבִים עַל הַכַּפֹּרֶת הַזּוֹ, כְּדֵי לְסוֹכֵךְ עַל הַכַּפֹּרֶת, וְלֹא תִהְיֶה בְּגָלוּי.

כַּפֹּרֶת. כַּפֹּרֶת כְּתִיב, דְּכַד אַתְיָא נְהִירוּ עִילָּאָה, אִינּוּן כְּרוּבִים בַּטְשֵׁי בְּגַדְפַּיְיהוּ, וְסָלְקִין לוֹן לְעֵילָּא, וְאָמְרִין שִׁירָתָא מִסְּגִיאוּ דְּהַהוּא חֶדְוָה דְּהַהוּא נְהִירוּ.

כַּפֹּרֶת, כַּפֹּרֶת כָּתוּב. כְּשֶׁבָּא הָאוֹר הָעֶלְיוֹן, אוֹתָם הַכְּרוּבִים מַכִּים בְּכַנְפֵיהֶם וּמַעֲלִים אוֹתָם לְמַעְלָה, וְאוֹמְרִים שִׁירָה מֵרֹב אוֹתָהּ הַשִּׂמְחָה שֶׁל אוֹתוֹ הָאוֹר.

כְּגַוְונָא דָּא לְתַתָּא, וְכַפּוּרְתָּא אִתְהַדַּר, וּמֵאִינּוּן תְּלָתָא הֲווֹ כְּרוּבִים יְמִינָא וּשְׂמָאלָא. יְמִינָא שַׁרְיָא בֵּיהּ רוּחָא דִּלְעֵילָּא, מֵהַהוּא סִטְרָא. וּשְׂמָאלָא דְּהֲוָה בְּמַעֲרָב בְּאִתְהַדְּרוּתָא דְּכַפּוּרְתָּא, קָאִים לְגַבֵּיהּ בְּסִטַר שְׂמָאלָא, וְשַׁרְיָיא בֵּיהּ רוּחָא דְנוּקְבָא, וְאִתְחַבַּר דָּא בְּדָא בַּחֲבִיבוּ דְּדָכַר וְנוּקְבָא. וְכֵן לְכָל סִטְרִין בְּאִתְהַדְּרוּתָא דְּכַפּוּרְתָּא. וּלְעוֹלָם תְּרִין אִינּוּן, דְּכַר וְנוּקְבָא, לְתַתָּא בְּהַאי עָלְמָא אִינּוּן תְּרִין וְלָא יַתִּיר.

כְּמוֹ כֵן לְמַטָּה, וְהַכַּפֹּרֶת מְחֻזֶּרֶת, וּמֵאוֹתָם הַשְּׁלֹשָׁה הָיוּ כְּרוּבִים יָמִין וּשְׂמֹאל. בְּיָמִין שׁוֹרָה הָרוּחַ שֶׁלְּמַעְלָה, מֵאוֹתוֹ הַצַּד. וְהַשְּׂמֹאל שֶׁהָיָה בַּמַּעֲרָב בְּהַחְזֹרֶת הַכַּפֹּרֶת, עוֹמֵד אֶצְלוֹ בְּצַד הַשְּׂמֹאל, וְשׁוֹרָה בּוֹ רוּחַ שֶׁל נְקֵבָה, וּמִתְחַבֵּר זֶה עִם זֶה בַּחֲבִיבוּת שֶׁל זָכָר וּנְקֵבָה. וְכֵן לְכָל הַצְּדָדִים בְּהַחְזֹרֶת הַכַּפֹּרֶת. וּלְעוֹלָם הֵם שְׁנַיִם, זָכָר וּנְקֵבָה, לְמַטָּה בָּעוֹלָם הַזֶּה הֵם שְׁנַיִם וְלֹא יוֹתֵר.

וְאִי תֵּימָא לְעֵילָּא הוֹאִיל וְלָא אִצְטְרִיךְ דְּבֵקוּתָא בְּכַפּוּרְתָּא, אֵיךְ אִתְהַדַּר כַּפּוּרְתָּא. וַדַּאי בְּהַהוּא אִתְהַדְּרוּתָא, אִתְדַּבַּק דָּא בְּדָא, וְתָדִיר אִתְדַּבַּק בָּהּ.

וְאִם תֹּאמַר לְמַעְלָה, הוֹאִיל וְלֹא צָרִיךְ דְּבֵקוּת בַּכַּפֹּרֶת, אֵיךְ מָחְזֶרֶת הַכַּפֹּרֶת? וַדַּאי בְּאוֹתָהּ הַהַחְזָרָה נִדְבָּקִים זֶה עִם זֶה, וְתָמִיד הוּא נִדְבָּק בָּהּ.

כְּגַוְונָא דִּכְרוּבִים אינוּן לְעֵילָא, קָיְימִין עַל אַת וְנִיסָּא. וְהָא אוֹקִימְנָא רָזָא דִכְתִיב, (שמות כה) פּוֹרְשֵׂי כְנָפַיִם סוֹכְכִים, וְלָא כְתִיב פְּרוּשֵׂי כְנָפַיִם סְכוּכִים בְּכַנְפַּיְיהֶם, אֶלָּא עַל אַת וְנִיסָּא הֲווֹ קָיְימִין. זִמְנִין יְדִיעָן הֲווֹ סָלְקָן גַּדְפַּיְיהוּ, וּפָרְשֵׂי לוֹן לְעֵילָא בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא, וַהֲווּ מִתְהַדָּרָן וּמְחַפְּיָין עַל כַּפּוֹרְתָּא. וְעַל דָּא בְּאַת וְנִיסָּא הֲווֹ קָיְימִין.

כְּמוֹ שֶׁהַכְּרוּבִים הֵם לְמַעְלָה, עוֹמְדִים עַל אוֹת וְנַס, וַהֲרֵי בֵּאַרְנוּ סוֹד הַכָּתוּב (שמות כה) פּוֹרְשֵׂי כְנָפַיִם סוֹכְכִים, וְלֹא כָתוּב פְּרוּשֵׂי כְנָפַיִם סְכוּכִים בְּכַנְפֵּיהֶם, אֶלָּא שֶׁעַל אוֹת וְנַס הָיוּ עוֹמְדִים. בִּזְמַנִּים יְדוּעִים הָיוּ מַעֲלִים כַּנְפֵיהֶם, וּפוֹרְשִׂים אוֹתָם לְמַעְלָה בְּכָל יוֹם וְיוֹם, וְהָיוּ מָחְזְרוֹת וּמְסוֹכְכוֹת עַל הַכַּפֹּרֶת. וְעַל כֵּן בְּאוֹת וְנַס הָיוּ עוֹמְדִים.

בְּכָל אֲתַר דְּרוּחָא עִילָּאָה הֲוָה אָתֵי וְשַׁרְיָיא, וַדַּאי בְּהַהוּא אֲתַר דְּשַׁרְיָא, אִית בֵּיהּ מַמָּשׁוּ, וְקִיּוּמָא בְּאַת וְנִיסָּא. בַּר נָשׁ אִיהוּ מַעַפְּרָא, וְעַד לָא שְׁרָא עֲלֵיהּ נְצִיצוּ דְּרוּחָא דִּלְעֵילָּא, לֵית בֵּיהּ מַמָּשׁוּ, כֵּיוָן דְּשַׁרְיָא עֲלֵיהּ, אִית בֵּיהּ מַמָּשׁוּ, וְקַיְימָא בְּקִיּוּמָא.

בְּאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁהָרוּחַ הָעֶלְיוֹנָה הָיְתָה בָּאָה וְשׁוֹרָה, וַדַּאי שֶׁבְּאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁשּׁוֹרָה יֵשׁ בּוֹ מַמָּשׁוּת וְקִיּוּם בְּאוֹת וְנַס. הָאָדָם הוּא מֵעָפָר, וְטֶרֶם שֶׁשּׁוֹרָה עָלָיו נִיצוֹץ שֶׁל הָרוּחַ שֶׁלְּמַעְלָה, אֵין בּוֹ מַמָּשׁוּת. כֵּיוָן שֶׁשּׁוֹרָה עָלָיו, יֵשׁ בּוֹ מַמָּשׁוּת, וְעוֹמֵד בְּקִיּוּם.

וְאִי תֵּימָא דָּא בִּלְחוֹדוֹי, תָּא חֲזֵי מֵחוּטְרָא דְאַהֲרֹן, דְּאִיהוּ אִשָּׁא בִּלָּא מַמָּשׁוּ כְּלַל, כֵּיוָן דְּשַׁדַּר בֵּיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא זְעִירוּ דְרוּחָא, קָאִים בְּקִיּוּמָא, וְאִתְעֲבִיד לֵיהּ בְּרִיָּה וּמַמָּשׁוּ. וּמָה אִשָּׁא דְּלָאו אוֹרְחֵיהּ בְּכָךְ, כֵּיוָן דְּשַׁדַּר בֵּיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חַד זְעִירוּ דְרוּחָא, קָאִים בְּקִיּוּמָא, וַהֲוָה בֵּיהּ מַמָּשׁוּ. כְּרוּבִים דְּאִינוּן קְדוֹשִׁין, וְקַיְימִין בִּקְדוּשָׁה כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

וְאִם תֹּאמַר, זֶה לְבַדּוֹ? בֹּא וּרְאֵה מִמַּטֵּה אַהֲרֹן, שֶׁהוּא עֵץ בְּלִי מַמָּשׁוּת כְּלָל, כֵּיוָן שֶׁשָּׁלַח בּוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְעַט רוּחַ, עָמַד בְּקִיּוּם, וְנַעֲשָׂה בּוֹ בְּרִיָּה וּמַמָּשׁוּת. וּמָה הָעֵץ שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ בְּכָךְ, כֵּיוָן שֶׁשָּׁלַח בּוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִקְצָת רוּחַ אֶחָד, עָמַד בְּקִיּוּם וְהָיְתָה בּוֹ מַמָּשׁוּת - הַכְּרוּבִים שֶׁהֵם קְדוֹשִׁים, וְעוֹמְדִים בִּקְדֻשָּׁה כְּמוֹ שֶׁלְּמַעְלָה, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

בְּכָל זִמְנָא דְּיִשְׂרָאֵל הֲווֹ זַכָּאִין, כְּרוּבִים הֲווֹ דְּבֵיקִין בְּדָבִיקוּ אַפִּין בְּאַפִּין, כֵּיוָן דַּהֲווֹ סָרְחָן, הֲווֹ מְהַדְּרָן אַפַּיְיהוּ דָּא מִן דָּא. מְנָא הֲווֹ יָדְעֵי, הָכָא אִתְפַּלְגוּן עַמּוּדִין דְּעָלְמָא. אֲבָל בִּתְנָנָא דְּקוּרְבָּנָא, וּבְקוּרְבָּנָא עַל גַּבֵּי מַדְבְּחָא, וּבְכָהֲנָא כַּד בָּרִיךְ יָת עַמָּא. בְּאֵלֵּין תְּלָתָא הֲווֹ יָדְעֵי, דְּהָא כְּרוּבִים מְהַדְּרִין אַנְפִּין דָּא מִן דָּא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי תְּיוּבְתָּא דִּבְנוֹי.

בְּכָל פַּעַם שֶׁיִּשְׂרָאֵל הָיוּ צַדִּיקִים, הַכְּרוּבִים הָיוּ דְּבֵקִים בִּדְבֵקוּת פָּנִים בְּפָנִים. כֵּיוָן שֶׁהָיוּ סוֹרְחִים, הָיוּ מַחֲזִירִים פְּנֵיהֶם זֶה מִזֶּה. מִנַּיִן הָיוּ יוֹדְעִים? כָּאן נֶחְלְקוּ עַמּוּדֵי הָעוֹלָם. אֲבָל בַּעֲשַׁן הַקְּרָבָּן, וּבְקָרְבָּן שֶׁעַל

גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, וּבְכֹהֵן כְּשֶׁמְּבָרֵךְ אֶת הָעָם - בְּשִׁלְשֶׁת אֵלֶּה הָיוּ יוֹדְעִים, שֶׁהֲרֵי הַכְּרוּבִים מַחֲזִירִים פְּנֵיהֶם זֶה מִזֶּה, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹצֶה אֶת תְּשׁוּבַת בָּנָיו.

תְּנָנָא דְּקוּרְבָּנָא, כַּד הֲווֹ יִשְׂרָאֵל זַכָּאִין, תְּנָנָא הֲוָה סָלֵיק לְעֵילָא בְּאוֹרַח מֵישַׁר, כְּעִיטוּרָא דְּקוֹלְפִין, אִי לִסְטַר מִזְרָח, אִי לִסְטַר מַעֲרָב, אוֹ בְּכָל סְיְיפֵי עָלְמָא, בְּאוֹרַח מֵישַׁר הֲוָה סָלֵיק. וְכַד לָא סָטָא לְיַמִּינָא וְלִשְׂמָאלָא, כְּדֵין רְעוּתָא קָיְימָא לְעֵילָא וְתַתָּא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרְעֵי בְּעוֹבָדִין דְּיִשְׂרָאֵל בַּחֲבִיבוּ יַתִּיר.

עִשָּׁן הַקְּטֹרֶת, כְּשֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל צַדִּיקִים, הָעָשָׁן הָיָה עוֹלֶה לְמַעְלָה בְּדֶרֶךְ יְשָׁרָה, כְּעִטּוּר שֶׁל מַקְלוֹת. אִם לְצַד מִזְרָח אִם לְצַד מַעֲרָב, אוֹ בְּכָל קְצוֹת הָעוֹלָם, בְּדֶרֶךְ יָשָׁר הָיָה עוֹלֶה. וּכְשֶׁלֹּא סָטָה יָמִין וּשְׂמֹאל, אִם הָרָצוֹן הָיָה קַיָּם לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִתְרַצֶּה בְּמַעֲשֵׂי יִשְׂרָאֵל בַּחֲבִיבוּת יְתֵרָה.

בְּקָרְבָּנָא דְּעַל גַּבֵּי מִזְבְּחָא. כַּד הֲווֹ יִשְׂרָאֵל זַכָּאִין, הֲוָה מִתְחָזֵי עַל גַּבֵּי אֶשָּׁא דְּמִזְבְּחָא דְּיוּקְנָא דְּאַרְיֵה אָכִיל קוּרְבָּנָא עַל מַדְבְּחָא. וְכַד לָא הֲווֹ זַכָּאִין, הֲווֹ חָמֵן דְּיוּקְנָא דְּכַלְבָּא רְבִיעַ עַל מַדְבְּחָא.

בַּקָּרְבָּן שֶׁעַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, כְּשֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל צַדִּיקִים, הָיָה נִרְאֶה עַל גַּבֵּי אֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ דְּמוּת שֶׁל אַרְיֵה שֶׁאוֹכֵל הַקָּרְבָּן עַל הַמִּזְבֵּחַ, וּכְשֶׁלֹּא הָיוּ צַדִּיקִים, הָיוּ רוֹאִים דְּמוּת שֶׁל כֶּלֶב רוֹבֵץ עַל הַמִּזְבֵּחַ.

כַּהֲנָא כַּד בָּרִיךְ יַת עַמָּא, בְּשַׁעֲתָא דְּזַקֵּיף יְדוֹי, כַּד הֲווֹ יִשְׂרָאֵל זַכָּאִין וְאִתְחַזּוֹן לְבָרְכָא, יְדוֹי הֲווֹ זְקִיפִין בִּזְקִיפוּ, בְּלָא טוֹרַח כְּלָל, וְאִתְאָרְמוּ בְּחֵידוּ וּבְרִעוּ. כְּדֵין שְׁכִינְתָּא שַׁרְיָיא עֲלַיְיהוּ, וְאִזְדַּקְּפָן אִינּוּן מַגַּרְמַיְיהוּ, וּכְדֵין כַּהֲנָא הֲוָה יָדַע, דְּאִתְחַזּוֹן יִשְׂרָאֵל לְבִרְכְתָא, וּבָרֵיךְ לוֹן בְּרִעוּ דְּלִבָּא.

כְּשֶׁהַכֹּהֵן הָיָה מְבָרֵךְ אֶת הָעָם, בְּשָׁעָה שֶׁהֲרֵים יָדָיו - כְּשֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל צַדִּיקִים וּרְאוּיִים לִבְרָכָה, יָדָיו הָיוּ זְקוּפוֹת בְּזִקּיפוּת, בְּלִי טֹרַח כְּלָל, וְהוּרְמוּ בְּשִׂמְחָה וּבְרָצוֹן. אָז הַשְּׁכִינָה שׁוֹרָה עֲלֵיהֶם, וְנֶעֱמְדוּ הֵם מֵעַצְמָם, וְאָז הַכֹּהֵן הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁיִּשְׂרָאֵל רְאוּיִים לִבְרָכָה, וּבֵרַךְ אוֹתָם בְּרָצוֹן הַלֵּב.

וְכַד יְדוֹי הֲווֹ יַקִּירִין וּבְטוֹרַח סַגֵּי אִזְדְּקִפוּ, וְלָא יָכֵיל לַאֲרָמָא לוֹן, אֶלָּא בְּרוֹב טוֹרַח. כְּדֵין הֲוָה יָדַע, דְּהָא שְׁכִינְתָּא לָא שַׁרְיָיא עַל יְדוֹי. וְיִשְׂרָאֵל לָא אִתְחַזּוֹן לִבְרָכָא.

וּכְשֶׁיָּדָיו הָיוּ כְּבֵדוֹת וּבְטֹרַח רַב הָיוּ מְזַדְּקְפוֹת, וְלֹא יָכוֹל לַהֲרִימָן אֶלָּא בְּטֹרַח רַב, אָז הָיָה יוֹדֵעַ, שֶׁהֲרֵי הַשְּׁכִינָה לֹא שׁוֹרָה עַל יָדָיו, וְיִשְׂרָאֵל לֹא רְאוּיִים לִבְרָכָה.

בְּגִין דִּבְשַׁעֲתָא דִּשְׁכִינְתָּא הֲוָה אַתְיָיא לְשָׁרְיָיא עַל יְדוֹי, כָּל אִינּוּן אֶצְבְּעָן דְּאִינּוּן בְּדִיּוּקְנָא עִילָּאָה, הֲווֹ חָדָאן בְּחֵידוּ, לְקַבְּלָא לַהּ לִשְׁכִינְתָּא עֲלַיְיהוּ, וּפָרְחֵי לְאִזְדַּקְּפָא לְעֵילָא. כְּמָא דַּהֲווֹ חָדָאן כְּרוּבִין דְּהַאי עָלְמָא, וְכָל שֶׁכֵּן לְעֵילָא, לְקַבְּלָא לַהּ לִשְׁכִינְתָּא עַל גַּבַּיְיהוּ.

מִשּׁוּם שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁהַשְּׁכִינָה הָיְתָה בָּאָה לִשְׁרוֹת עַל יָדָיו, כָּל אוֹתָן הָאֶצְבָּעוֹת שֶׁהֵן בִּדְיוֹקָן עֶלְיוֹן, הָיוּ שְׂמֵחִים בַּשִּׂמְחָה לְקַבֵּל אֶת הַשְּׁכִינָה עֲלֵיהֶם, וּפוֹרְחוֹת לְהִזְדַּקֵּף לְמַעְלָה. כְּמוֹ שֶׁהָיוּ שְׂמֵחִים הַכְּרוּבִים שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה, וְכָל שֶׁכֵּן לְמַעְלָה, לְקַבֵּל אֶת הַשְּׁכִינָה עַל גַּבֵּיהֶן.

וְרָזָא דָּא, (שמות יז) וִידֵי מֹשֶׁה כְּבֵדִים. מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּהַהִיא שַׁעֲתָא יִשְׂרָאֵל לָא הֲווֹ זַכָּאִין. וִידוֹי דְמֹשֶׁה אִיתְיַיקָרוּ, וְלָא יָכֵיל לְזָקְפָא לוֹן לְעֵילָא. דִּכְתִיב לְעֵילָא, (שם) עַל רִיב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל נַסּוֹתָם אֶת ה'. וּכְדֵין וַיָּבֹא עֲמָלֵק, וְאִתְיַיקָרוּ יְדוֹי דְמֹשֶׁה, וְלָא יָכֵיל לְזָקְפָא לוֹן, עַד דְּקַבֵּיל עֲלֵיהּ עוֹנָשָׁא. דִּכְתִיב וַיַּקְחוּ אֶבֶן וְהָיָה כַּאֲשֶׁר יָרִים מֹשֶׁה וְגו'. כְּגַוְונָא דָּא לוּחֵי אַבְנַיָא, כְּגַוְונָא דְכַהֲנָא.

וְזֶה סוֹד (שמות יז) וִידֵי מֹשֶׁה כְּבֵדִים. מָה הַטַּעַם? מְשׁוּם שֶׁבְּאוֹתָהּ הַשָּׁעָה לֹא הָיוּ יִשְׂרָאֵל צַדִּיקִים, וִידֵי מֹשֶׁה כָּבְדוּ, וְלֹא יָכֹל לַהֲרִימָם לְמַעְלָה. שֶׁכָּתוּב לְמַעְלָה, עַל רִיב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל נַסּוֹתָם אֶת ה'. וְאָז וַיָּבֹא עֲמָלֵק, וִידֵי מֹשֶׁה כָּבְדוּ וְלֹא יָכֹל לַהֲרִימָם, עַד שֶׁקִּבֵּל עָלָיו עֹנֶשׁ, שֶׁכָּתוּב וַיִּקְחוּ אֶבֶן וְהָיָה כַּאֲשֶׁר יָרִים מֹשֶׁה וְגו'. כְּמוֹ כֵן לוּחוֹת הָאֶבֶן, כְּמוֹ הַכֹּהֵן.

וְעַל דָּא, כְּרוּבִים בְּהַהוּא זִמְנָא דַּהֲווֹ יִשְׂרָאֵל זַכָּאִין, הֲווֹ אַנְפִּין בְּאַנְפִּין, מִתְדַּבְּקִין דָּא בְּדָא. וְכַד לָא הֲווֹ זַכָּאִין, הֲווֹ מְהַדְּרִין אַנְפַּיְיהוּ דָּא מִן דָּא. וְעַל רָזִין אִלֵּין, הֲווֹ יָדְעֵי, אִי יִשְׂרָאֵל זַכָּאִין, אִי לָא.

וְעַל כֵּן, כְּשֶׁיִּשְׂרָאֵל הָיוּ צַדִּיקִים בְּאוֹתוֹ זְמַן, הַכְּרוּבִים הָיוּ פָּנִים בְּפָנִים, מְדֻבָּקִים זֶה עִם זֶה, וּכְשֶׁלֹּא הָיוּ צַדִּיקִים, הָיוּ מַחֲזִירִים פְּנֵיהֶם זֶה מִזֶּה. וְעַל הַסּוֹדוֹת הַלָּלוּ הָיוּ יוֹדְעִים אִם יִשְׂרָאֵל צַדִּיקִים אוֹ לֹא.

כְּרוּבִים: רַבָּיִן. וְכֹלָּא בְּרָזָא חַד קָיְימֵי, דִּכְתִיב (הושע יא) כִּי נַעַר יִשְׂרָאֵל וָאוֹהֲבֵהוּ. וּבְגִין כָּךְ כֹּלָּא בְּחַדְתּוּתָא דְּסִיהֲרָא קָיְימָא, כְּמָה דְּאִתְחַדֵּי דָּא בְּחַדְתּוּתָא, הָכֵי אִיהוּ כֹּלָּא. וּבְגִין נַעַר, אִינּוּן נְעָרִים. וְרָזָא דָּא אֵשֶׁת נְעוּרִים, דְּקָיְימָא עַל תְּרֵין נְעָרִים, בְּחַדְתּוּתָא עִילָּאָה.

כְּרוּבִים - תִּינוֹקוֹת. וְהַכֹּל בְּסוֹד אֶחָד עוֹמְדִים, שֶׁכָּתוּב (הושע יא) כִּי נַעַר יִשְׂרָאֵל וָאֹהֲבֵהוּ. וּמִשּׁוּם כָּךְ הַכֹּל עוֹמֵד בְּהִתְחַדְּשׁוּת הַלְּבָנָה, כְּמוֹ זֶה מִתְחַדֵּשֶׁת בְּהִתְחַדְּשׁוּת, כָּךְ הוּא הַכֹּל. וּמִשּׁוּם הַנַּעַר, הֵם נְעָרִים. וְזֶה סוֹד (ישעיה נז) אֵשֶׁת נְעוּרִים, שֶׁעוֹמֶדֶת עַל שְׁנֵי נְעָרִים, בְּהִתְחַדְּשׁוּת עֶלְיוֹנָה.

כְּרוּבִים אַנְפֵּי רַבְרְבֵי, וְאַנְפֵּי זוּטְרֵי. וַדַּאי הָכֵי אִינּוּן אַנְפִּין טְמִירִין לְעֵילָא, דְּלָא אִתְגַּלְיָין. וּבְגִינַיְיהוּ, הֲווֹ חַדְתּוּתָא דְּסִיהֲרָא, וּמִלּוּי דִילָהּ.

כְּרוּבִים - פָּנִים גְּדוֹלוֹת וּפָנִים קְטַנּוֹת. וַדַּאי כָּךְ הֵם הַפָּנִים הַנִּסְתָּרוֹת לְמַעְלָה, שֶׁלֹּא מִתְגַּלּוֹת. וּבִשְׁבִילָן הָיָה הִתְחַדְּשׁוּת הַלְּבָנָה וּמִלּוּיָהּ.

אַנְפֵּי זוּטְרֵי לְתַתָּא, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא בְּכַפֹּרֶת, לְעֵילָא וְתַתָּא בְּרָזָא חָדָא קָיְימָא. אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ, אִינּוּן רָזָא דִּתְרֵין כְּרוּבִים, חַד דָּכָר, וְחַד נוּקְבָא, לְמֶהֱוֵי דְּבֵיקִין אִלֵּין בְּאִלֵּין בַּחֲבִיבוּתָא, כְּמָא דְּאִיתְמַר. אֶת, לְאַסְגָּאָה עֵילָא וְתַתָּא כַּחֲדָא, לְמֶהֱוֵי רָזָא דִּכְרוּבִין כֹּלָּא בְּכָלָּא חָדָא.

פָּנִים קְטַנּוֹת לְמַטָּה, כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ בַּכַּפֹּרֶת, לְמַעְלָה וּלְמַטָּה עוֹמְדִים בְּסוֹד אֶחָד. (בראשית א) אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ, הֵם סוֹד שְׁנֵי הַכְּרוּבִים, אֶחָד זָכָר וְאֶחָד נְקֵבָה, שֶׁיִּהְיוּ דְּבֵקִים אֵלּוּ בְּאֵלּוּ בַּחֲבִיבוּת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר אֵת, לְרַבּוֹת מַעְלָה וּמַטָּה כְּאֶחָד, שֶׁיִּהְיֶה סוֹד הַכְּרוּבִים הַכֹּל בְּכָלָּל אֶחָד.

כְּתִיב (תהלים ק) עִבְדוּ אֶת ה' בְּשִׂמְחָה, חֶדְוָותָא דְּתַרִין כְּרוּבִין. דְּהָא רַבְיָין, כָּל מַאן דְּשָׁארֵי בְּגַוַּיְיהוּ, אִתְהַדַּר אַנְפּוֹי כְּרַבְיָיא, וְחַדֵּי עִמְּהוֹן. וְרָזָא דָא, כֵּיוָן דְּשָׁארֵי עֲלַיְיהוּ, מַאן דְּשָׁארֵי, אִתְהַדַּר נַעַר, בְּחֵידוּ דְּכֹלָּא, וּבְרַעוּתָא, אַף עַל גַּב דְּאַתְיָיא בְּדִינָא עַל עָלְמָא, כֵּיוָן דְּשָׁארֵי עֲלַיְיהוּ, אִתְהַדַּר בְּחֶדְוָה, נַעַר קָטִיר בְּחֵידוּ. וְעָלְמָא אִתְהַדַּר בְּרַחֲמֵי.

כָּתוּב (תהלים ק) עִבְדוּ אֶת ה' בְּשִׂמְחָה, הַשִּׂמְחָה שֶׁל שְׁנֵי הַכְּרוּבִים. שֶׁהֲרֵי תִּינוֹקוֹת, כָּל מִי שֶׁשּׁוֹרֶה בְּתוֹכָם, חוֹזְרוֹת פָּנָיו כְּתִינוֹק וְשָׂמֵחַ עִמָּם. וְסוֹד זֶה, כֵּיוָן שֶׁשּׁוֹרֶה עֲלֵיהֶם, מִי שֶׁשּׁוֹרֶה חוֹזֵר לִהְיוֹת נַעַר, בְּשִׂמְחַת הַכֹּל וּבְרָצוֹן. אַף עַל גַּב שֶׁבָּא בְּדִין עַל הָעוֹלָם, כֵּיוָן שֶׁשּׁוֹרֶה עֲלֵיהֶם, חוֹזֵר לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה, נַעַר קָשׁוּר בְּשִׂמְחָה, וְהָעוֹלָם חוֹזֵר לִהְיוֹת בְּרַחֲמִים.

מַאן דְּאִיהוּ בְּרוֹגְזָא, יֵיתוּן לְגַבֵּיהּ נַעַר, וְיִשְׁתַּכַּךְ רוּגְזֵיהּ, וְיִתְהַדַּר בְּחֶדְוָה, וְשַׂוֵּי גַּרְמֵיהּ כְּרַבְיָיא, וּכְדֵין כֹּלָּא בְּחֵידוּ. וְעַל רָזָא דָּא כְּתִיב, (הושע יא) כִּי נַעַר יִשְׂרָאֵל וָאוֹהֲבֵהוּ, לֵית רְחִימוּ וַחֲבִיבוּ בַּר בְּרַבְיָיא.

מִי שֶׁהוּא בְּרוֹגֶז, יְבִיאוּ אֵלָיו נַעַר וְיִשְׁכַּךְ רֻגְזוֹ, וְיֵחָזֵר לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה, וְשָׂם עַצְמוֹ כְּמוֹ תִּינוֹק, וְאָז הַכֹּל בְּשִׂמְחָה. וְעַל הַסּוֹד הַזֶּה כָּתוּב כִּי נַעַר יִשְׂרָאֵל וְאֹהֲבֵהוּ, אֵין אַהֲבָה וַחֲבִיבוּת פָּרֵט לְתִינוֹק.

כְּתִיב (שמות לג) וִיהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן נַעַר לֹא יָמִישׁ. דְּהָוָה קָאִים גּוֹ מַשְׁכְּנָא דְמשֶׁה, בְּגִין דְּהַהוּא אוֹהֶל, אוֹהֶל דְמשֶׁה הֲוָה. וּבְשַׁעֲתָא דִּשְׁכִינְתָּא הֲוָה אַתְיָא, וְאַשְׁכַּח תַּמָּן לִיהוֹשֻׁעַ דְּאִיהוּ נַעַר, וּמִיָּד הֲוָה בְּחֵידוּ וּרְעוּ. דְּחֶדְוָה דִּיהוֹשֻׁעַ אַנְפּוֹי דְּסִיהֲרָא בְּכוֹלָּא, בְּכָל רָזִין דִּילֵיהּ הָכֵי הֲוָה.

כָּתוּב (שמות לג) וִיהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן נַעַר לֹא יָמִישׁ. שֶׁהָיָה עוֹמֵד בְּתוֹךְ מִשְׁכַּן משֶׁה, בִּשְׁבִיל שֶׁהָאֹהֶל הַהוּא הָיָה הָאֹהֶל שֶׁל משֶׁה. וּבְשָׁעָה שֶׁהַשְּׁכִינָה הָיְתָה בָּאָה וּמוֹצֵאת שָׁם אֶת יְהוֹשֻׁעַ שֶׁהוּא נַעַר, מִיָּד הָיְתָה בְּשִׂמְחָה וּבְרָצוֹן, שֶׁשִּׂמְחַת יְהוֹשֻׁעַ פְּנֵי הַלְּבָנָה בַּכֹּל, בְּכָל סוֹדוֹתָיו כְּךָ הָיָה.

כֵּיוָן דְּמַשְׁכְּנָא אִתְבְּנֵי, לָא אִצְטְרִיךְ יְהוֹשֻׁעַ לְמֶהֱוֵי תַּמָּן, אֶלָּא כְּרוּבִים הֲווֹ תַּמָּן, וּמִשְׁתַּכְּחֵי בַּחֲבִיבוּ דָּא בְּדָא, אַנְפִּין בְּאַנְפִּין, כְּרַבְיָיא בְּחֵידוּ. כֵּיוָן דְּשָׁארֵי עֲלַיְיהוּ מִיָּד כּוֹלָּא בְּחֵידוּ, וְדִינָא לָא אִשְׁתְּכַח כְּלָל. וּבְגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רְעוּתֵיהּ בְּעַמָּא דְּיִשְׂרָאֵל, בָּעְיִין לְאַחֲזָאָה עוֹבָדָא לְתַתָּא, לְאִתְעָרָא רַחֲמֵי, וּלְאַעֲבָרָא דִינָא, דְּלָא יִשְׁלוֹט עֲלַיְיהוּ כְּלָל, וִיהוֹן תָּדִיר בְּחֶדְוָה עִמֵּיהּ. זַכָּאִין אִינּוּן בְּעָלְמָא דֵּין, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

כֵּיוָן שֶׁנִּבְנָה הַמִּשְׁכָּן, לֹא הִצְטָרֵךְ יְהוֹשֻׁעַ לִהְיוֹת שָׁם, אֶלָּא הַכְּרוּבִים הָיוּ שָׁם, וְנִמְצָאִים בַּחֲבִיבוּת זֶה עִם זֶה, פָּנִים בְּפָנִים, תִּינוֹקוֹת בְּשִׂמְחָה. כֵּיוָן שֶׁשָּׁרְתָה עֲלֵיהֶם, מִיָּד הַכֹּל בְּשִׂמְחָה, וְאֵין בַּנִּמְצָא הַדִּין בְּלָל. וּבִשְׁבִיל שֶׁרְצוֹנוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּעַם יִשְׂרָאֵל, צְרִיכִים לְהַרְאוֹת מַעֲשֶׂה לְמַטָּה, לְעוֹרֵר רַחֲמִים וּלְהַעֲבִיר הַדִּין, שֶׁלֹּא יִשְׁלֹט עֲלֵיהֶם כְּלָל, וְיִהְיוּ תָּמִיד עִמּוֹ בְּשִׂמְחָה. אַשְׁרֵיהֶם בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא.

כְּתִיב (שמואל א ג) וְהַנַּעַר שְׁמוּאֵל מְשָׁרֵת, כְּתִיב נַעַר, וּכְתִיב (תהלים צט) וּשְׁמוּאֵל בְּקוֹרְאֵי שְׁמוֹ. וְתָנְיָנָן, שְׁקוּל הָיָה שְׁמוּאֵל כְּנֶגֶד משֶׁה וְאַהֲרֹן. אִי שְׁקוּל אִיהוּ כְּמשֶׁה וְאַהֲרֹן, אַמַּאי

כְּתִיב נַעַר, דְּהָא בְּכַמָּה דַּרְגִּין אִינּוּן, דְּלָא הֲווֹ מָטָא אֲפִילּוּ לְדַרְגָּא זְעִירָא דְמשֶׁה, כָּל שֶׁכֵּן לְמֶהֱוֵי שָׁקוּל כְּתַרְוַויְיהוּ.

כָּתוּב (שמואל א ג) וְהַנַּעַר שְׁמוּאֵל מְשָׁרֵת, כָּתוּב נַעַר, וְכָתוּב (תהלים צט) וּשְׁמוּאֵל בְּקֹרְאֵי שְׁמוֹ. וְשָׁנִינוּ, שָׁקוּל הָיָה שְׁמוּאֵל כְּנֶגֶד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן. אִם שָׁקוּל כְּמוֹ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן, לָמָּה כָּתוּב נַעַר? שֶׁהֲרֵי בְּכַמָּה דַּרְגּוֹת הֵם, שֶׁלֹּא הָיָה מַגִּיעַ אֲפִלּוּ לַדַּרְגָּה הַקְּטַנָּה שֶׁל מֹשֶׁה, כָּל שֶׁכֵּן לִהְיוֹת שָׁקוּל כְּנֶגֶד שְׁנֵיהֶם!

אֶלָּא הַאי קְרָא הָכֵי הוּא, (שם) מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן בְּכֹהֲנָיו, מֹשֶׁה אֵיהוּ נְבִיאָה מְהֵימְנָא עִילָּאָה עַל כָּל שְׁאָר נְבִיאֵי. אַהֲרֹן בְּכֹהֲנָיו, אֵיהוּ כַּהֲנָא עִילָּאָה עַל כָּל כַּהֲנֵי עָלְמָא, דְּלָא הֲווֹ כַּהֲנָא רַבָּא דְּסָלֵיק בְּדַרְגָּא עִילָּאָה כְּאַהֲרֹן. זָכָה אַהֲרֹן לְכָהוּנָה וּנְבוּאָה, נָבִיא וְכֹהֵן. מַה דְּלָא זָכָה כַּהֲנָא אָחֳרָא. וְאִי תֵּימָא, הָא זְכַרְיָה כֹּהֵן וְנָבִיא הֲיָה, הַהִיא נְבוּאָה לְשַׁעֲתֵיהּ הֲוָה, דִּכְתִיב (דברי הימים כד) וְרוּחַ לָבְשָׁה אֶת זְכַרְיָה.

אֶלָּא הַפָּסוּק הַזֶּה הוּא כָּךְ: (שם) מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן בְּכֹהֲנָיו, מֹשֶׁה הוּא נָבִיא נֶאֱמָן עֶלְיוֹן עַל כָּל שְׁאָר הַנְּבִיאִים. אַהֲרֹן בְּכֹהֲנָיו, הוּא הַכֹּהֵן הָעֶלְיוֹן עַל כָּל כֹּהֲנֵי הָעוֹלָם, שֶׁלֹּא הָיָה כֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁעָלָה בַּדַּרְגָּה הָעֶלְיוֹנָה כְּמוֹ אַהֲרֹן. זָכָה אַהֲרֹן לְכְהֻנָּה וּנְבוּאָה, נָבִיא וְכֹהֵן, מַה שֶּׁלֹּא זָכָה כֹּהֵן אַחֵר. וְאִם תֹּאמַר, הֲרֵי זְכַרְיָה כֹּהֵן וְנָבִיא הָיָה? הַנְּבוּאָה הַהִיא לִשְׁעָתָהּ הָיְתָה, שֶׁכָּתוּב (דה"ב כד) וְרוּחַ לָבְשָׁה אֶת זְכַרְיָה.

פרשת כי תשא

מַאי (שמות ל) כָּל הָעוֹבֵר עַל הַפְּקוּדִים, אֶלָּא דְּא הוּא מַאן דְּעָבַר עַל פִּקּוּדִין דְּמָארֵיהּ, אִי בְּעֵי לְאִתְתַּקָּנָא קַמֵּי מָארֵיהּ, וְלָא יִשְׁלוֹט עֲלֵיהּ דִּינָא דִּלְעֵילָּא, זֶה יִתְּנוּ. זֶ"ה בָּעֵי לְמִיתַּן, לְקָרְבָא לֵיהּ בִּזֹא"ת, וּלְאַנְהָרָא לֵהּ בְּנְהִירוּ, בְּגִין דְּלָא תּוֹקִיד עַלְמָא בְּשַׁלְהוֹבוֹי. בְּגִין דְּמַאן דְּעָבַר עַל פִּקּוּדִין דְּמָארֵיהּ, אַפְרִיד זֶה מִזֹּאת, כְּדֵין בָּעֵי לְאִתְתַּקָּנָא לְהַהוּא אֲתַר, וּלְאָרְמָא רֵישָׁא קַמֵּי דִּינָא, וְלָא יִשְׁלוֹט דִּינָא עֲלֵיהּ.

מַה זֶּה (שמות ל) כָּל הָעֹבֵר עַל הַפְּקֻדִים? אֶלָּא זֶהוּ מִי שֶׁעוֹבֵר עַל מִצְוֹות רִבּוֹנוֹ, אִם רוֹצֶה לְהִתְתַּקֵּן לִפְנֵי רִבּוֹנוֹ, וְלֹא יִשְׁלֹט עָלָיו הַדִּין שֶׁלְּמַעְלָה - זֶה יִתְּנוּ. זֶ"ה צָרִיךְ לָתֵת, לְקָרֵב אוֹתוֹ עִם זֹא"ת, וּלְהָאִיר לוֹ בְּאוֹר, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשְׂרֹף אֶת הָעוֹלָם בְּשַׁלְהֶבוֹתָיו, מִשּׁוּם שֶׁמִּי שֶׁעוֹבֵר עַל מִצְוֹות רִבּוֹנוֹ, מַפְרִיד זֶ"ה מִזֹּא"ת, אָז צָרִיךְ לְתַקֵּן אֶת אוֹתוֹ מָקוֹם וּלְהָרִים רֹאשׁוֹ לִפְנֵי הַדִּין, וְלֹא יִשְׁלֹט הַדִּין עָלָיו.

זֶה יִתְּנוּ. תָּא חֲזֵי, בֵּי דִּינָא דִּלְעֵילָּא, לָא מַעֲנִישִׁין לֵיהּ לְבַר נָשׁ עַד דְּאִיהוּ בַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין. מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּהַהוּא זִמְנָא אִשְׁתַּלֵּים בְּתַרְיִן חוּלָקִין, בְּחוּלָקָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְעַל דָּא, אִי הַהוּא זִמְנָא עָבַר עַל פִּיקּוּדָא, לְמַאן בָּעֵי לְמֵיהַב, בְּאַתְרָא דְּחָב גַּבֵּיהּ, וּלְמַאן בָּעֵי לְאַמְשָׁכָא. הָדַר וַאֲמַר מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל.

זֶה יִתְּנוּ, בֹּא וּרְאֵה, בֵּית הַדִּין שֶׁלְּמַעְלָה לֹא מַעֲנִישִׁים אֶת הָאָדָם עַד שֶׁהוּא בֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁאוֹתוֹ הַזְּמַן הוּא הִשְׁתַּלֵּם בִּשְׁנֵי חֲלָקִים - בַּחֵלֶק שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְעַל כֵּן,

אִם בְּאוֹתוֹ זְמַן עֲבַר עַל מִצְוָה, לְמִי צָרִיךְ לְחוּב? לַמָּקוֹם שֶׁחָטָא אֵלָיו, וּלְמִי צָרִיךְ לְהַמְשִׁיךְ? חָזַר וְאָמַר מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל.

תָּא חֲזֵי, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אִיקְרוּן אֶחָד. וְכַד כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא, לָא אִיקָרֵי אֶחָד. וְעַל דָּא מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל, דְּהוּא עֶשֶׂר גֵּרָה, רָזָא דְיו"ד, בָּעֵי לְאַמְשָׁכָא וּלְאַנְהָרָא בְּאַתְרָא דְּפָגִים.

בֹּא וּרְאֵה, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל נִקְרָאִים אֶחָד, וּכְשֶׁכְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בַּגָּלוּת, אֵינָם נִקְרָאִים אֶחָד. וְעַל כֵּן מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל, שֶׁהוּא עֶשֶׂר גֵּרָה, הַסּוֹד שֶׁל יו"ד, צָרִיךְ לְהַמְשִׁיךְ וּלְהָאִיר לַמָּקוֹם שֶׁפָּגַם.

וְהָא הוּא כּוֹפֶר נַפְשׁוֹ וַדַּאי, דְּהָא נֶפֶשׁ וא"ו אִיהִי בֵּי דִינָא. בְּמַאי אִתְכַּפְּרָא וְאִסְתַּלֵּיק דִּינָא. בְּהַהוּא מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל, וְדָא אִיהוּ טוֹב, דְּאַנְהַר לֵיהּ. וְכַד מִתְדַּבְּקִין תַּרְוַוֵיהוּ כַּחֲדָא, טוֹב וְנֶפֶשׁ, כְּדֵין אִקְרֵי שֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ. וְאִיתְעַר כֶּסֶף יְמִינָא דְמַלְכָּא, לְגַבֵּי תְּרוּמַת ה'.

וְזֶהוּ כֹּפֶר נַפְשׁוֹ וַדַּאי, שֶׁהֲרֵי נֶפֶשׁ וא"ו הִיא בֵּית דִּין. כַּמָּה מִתְכַּפֵּר וּמִסְתַּלֵּק הַדִּין? בְּמַחֲצִית הַשֶּׁקֶל הַהִיא, וְזֶהוּ הַטּוֹב שֶׁמְּאִיר לֵהּ. וּכְשֶׁנִּדְבָּקִים שְׁנֵיהֶם יַחַד, טוֹב וְנֶפֶשׁ אֲזַי נִקְרָא שֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ, וּמִתְעוֹרֵר כֶּסֶף, יְמִין הַמֶּלֶךְ אֶל תְּרוּמַת ה'.

וְעַל דָּא בָּעָא מֹשֶׁה בְּשַׁעֲתָא דְּדִינָא, וְעַתָּה יִגְדַּל נָא כֹּחַ אֲדֹנָ"י. יו"ד רַבָּתָא יִתְחַבַּר בַּהֲדָה, דְּאִקְרֵי מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל. וּבְאַן אֲתַר אִתְחַבַּר. בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ. וְכַד תַּרְוַוֵיהוּ מִתְחַבְּרִין, כָּל אִינּוּן בָּתֵּי דִינִין דְּבִתְרַע מַקְדְּשָׁא, מִסְתַּלְקִין דְּלָא לְמֶעְבַּד דִּינָא, דְּהָא וַדַּאי כֹּפֶר נַפְשׁוֹ יָהַב.

וְעַל כֵּן בְּקֹשֶׁ מֹשֶׁה בְּשָׁעַת הַדִּין (במדבר יד) וְעַתָּה יִגְדַּל נָא כֹּחַ אֲדֹנָ"י. יו"ד רַבְּתִי יִתְחַבֵּר עִמּהּ, שֶׁנִּקְרֵאת מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל. וּבְאֵיזֶה מָקוֹם מִתְחַבֵּר? בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ. וּכְשֶׁשְּׁנֵיהֶם יַחַד מִתְחַבְּרִים, כָּל אוֹתָם בָּתֵּי הַדִּין שֶׁבְּשַׁעַר הַמִּקְדָּשׁ מִסְתַּלְקִים שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת דִּין, שֶׁהֲרֵי וַדַּאי כֹּפֶר נַפְשׁוֹ נָתַן.

תָּא חֲזֵי הַאי כּוּפְרָא, כְּדַאי הוּא לְכַפָּרָא עַל עֲשָׂרָה שִׁבָטִין, דְּזַבִּינוּ לְיוֹסֵף, וְאַפְרִידוּ יָ"ה מִזֹּא"ת, וְעָבְרוּ עַל פִּקּוּדַיָּיא דְּמָארֵיהוֹן. בְּגִין כָּךְ עֶשְׂרִים גֵּרָה הַשֶּׁקֶל, לְקֵבִיל הַהוּא דְּגַר בְּאַרְעָא נוּכְרָאָה, דְּאִסְתַּלַּק מֵאַרְעָא קַדִּישָׁא, וְנִמְכַּר בְּעֶשְׂרִים. וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לָא אָרִימוּ רֵישָׁא מֵהַהוּא שַׁעֲתָא, בְּהַהוּא חוֹבָא. אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֹשֶׁה, אִי אַתְּ בָּעֵי לַאֲרַמָּאָה רֵישֵׁיהוֹן לְעֵילָּא, זֶה יִתְּנוּ, כ"ל.

בֹּא וּרְאֵה, הַכֹּפֶר הַזֶּה, כְּדַאי הוּא לְכַפֵּר עַל עֲשָׂרָה שִׁבָטִים, שֶׁמָּכְרוּ אֶת יוֹסֵף, וְהִפְרִידוּ יָ"ה מִזֹּא"ת, וְעָבְרוּ עַל מִצְוֹות רִבּוֹנָם. מִשּׁוּם כָּךְ, עֶשְׂרִים גֵּרָה הַשֶּׁקֶל, כְּנֶגֶד אוֹתוֹ שֶׁגָּר בְּאֶרֶץ נָכְרִיָּה, שֶׁהִסְתַּלֵּק מֵהָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה וְנִמְכַּר בְּעֶשְׂרִים כֶּסֶף. וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא הֵרִימוּ רֹאשׁ מֵאוֹתָהּ הַשָּׁעָה בְּאוֹתוֹ הַחֵטְא. אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה: אִם אַתָּה רוֹצֶה לְהָרִים אֶת רֹאשָׁם לְמַעְלָה - זֶה יִתְּנוּ, כ"ל.

תָּא חֲזֵי, הַהוּא צַדִּיק כָּל אִקְרֵי, וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל עֲשִׂירָאָה דְּכָלְהוֹ אִתְכְּלִילַת בֵּיהּ אִתְקְרִבוּ דָּא בְּדָא, כְּדֵין שֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ אִקְרוּן, בְּגִין דְּאִיהוּ פְּלַג גּוּפָא, וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל פְּלַג גּוּפָא, אִתְחַבָּרוּ דָּא בְּדָא, גּוּפָא אִשְׁתְּלִים.

בֹּא וּרְאֵה, הַצַּדִּיק הַהוּא נִקְרָא כֹּל, וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל הָעֲשִׂירִית שֶׁל כֻּלָּם נִכְלֶלֶת בּוֹ, הִתְקָרְבוּ זֶה עִם זֶה, וְאָז נִקְרָאִים שֵׁקֶל הַקֹּדֶשׁ. מִשּׁוּם שֶׁהוּא חֲצִי גּוּף וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל חֲצִי גּוּף, מִתְחַבְּרִים זֶה עִם זֶה, וְהַגּוּף מֻשְׁלָם. וּתְרֵין עֲשַׂר שִׁבְטִין דִּתְחוֹת יַמָּא, יְנָקִין כָּל חַד מַאֲתַר דִּילֵיהּ. הָדָא הוּא דִכְתִיב, זֶה יִתְּנוּ. זֶ"ה, חוּשְׁבַּן תְּרֵין עֲשַׂר, דְּאִתְדַּבְּקֵי סַחֲרֵנִי מַשְׁכְּנָא עִילָּאָה. וּבְהַהוּא זִמְנָא יְהֵא לוֹן נְשִׂיאוּת רֵישָׁא, מִשּׁוּם דְּאִתְדַּבַּק רֵאשׁ הַמַּטֶּה בְּאַתְרֵיהּ הַהוּא דְּנָטִיר יו"ד. וְכַד אָזַל לְעָלְמָא דְּאָתֵי, אִתּוֹסַף בֵּיהּ יו"ד, דִּכְתִיב (בראשית נ) וַיְיִשֵּׁם בָּאָרוֹן בְּמִצְרָיִם.

וּשְׁנֵים עָשָׂר שִׁבְטִים שֶׁתַּחַת הַיָּם יוֹנְקִים כָּל אֶחָד מִמְּקוֹמוֹ, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב זֶה יִתְּנוּ. זֶ"ה, חֶשְׁבּוֹן שְׁנֵים עָשָׂר, שֶׁנִּדְבָּקִים סְבִיב הַמִּשְׁכָּן הָעֶלְיוֹן. וּבְאוֹתוֹ הַזְּמַן תִּהְיֶה לָהֶם נְשִׂיאוּת רֹאשׁ, מִשּׁוּם שֶׁנִּדְבַּק רֹאשׁ הַמַּטֶּה בִּמְקוֹמוֹ אוֹתוֹ שֶׁשָּׁמַר יו"ד. וּכְשֶׁהָלַךְ לָעוֹלָם הַבָּא, נוֹסָפָה בּוֹ יו"ד, שֶׁכָּתוּב (בראשית נ) וַיְיִשֵּׁם בְּאָרוֹן בְּמִצְרָיִם.

וְעַל יְדוֹ דְּמֹשֶׁה דְּאִתְיַילִיד בַּאֲדָר, אִסְתַּלַּק מִתַּמָּן, וַהֲוָה לוֹן לְיִשְׂרָאֵל נְשִׂיאַת רֹאשׁ. וּבְגִין כָּךְ בַּאֲדָר יָהֲבִין אִינּוּן שְׁקָלִים, לַאֲרָמָא רֵישֵׁיהוֹן לְעֵילָּא, וּלְקָרְבָא קִידּוּשִׁין דְּמַלְכָּא לְאַתְרַיְיהוּ, וְסִטְרָא דְּיַמִּינָא אִתְעַר בְּעָלְמָא, וְסָמְכֵי מַשְׁכְּנָא אִתְקַיְּימוּ עַל תִּיקוּנֵיהוֹן. וְאַתְיָא זֹאת בְּרֹשׁ‍מוּ דְּצַדִּיק דְּהוּא יו"ד, דְּאִיתְדַּבַּק בָּהּ בְּכָל קִידּוּשִׁין דִּלְעֵילָּא, כַּד אִתְיְיהֵיב מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל, דְּאִיהוּ מָעִין דְּכַסְפִּין, דְּאִתְקַשְּׁרוּ דָּא בְּדָא.

וְעַל יְדֵי מֹשֶׁה שֶׁנּוֹלַד בַּאֲדָר, הִתְעַלָּה מִשָּׁם, וְהָיְתָה לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל נְשִׂיאַת רֹאשׁ. וּמִשּׁוּם זֶה נוֹתְנִים בַּאֲדָר אוֹתָם הַשְּׁקָלִים, לְהָרִים אֶת רֹאשָׁם לְמַעְלָה וּלְקָרֵב אֶת קְדֻשּׁוֹת הַמֶּלֶךְ לִמְקוֹמָם, וְצַד הַיָּמִין מִתְעוֹרֵר בָּעוֹלָם, וְתוֹמְכֵי הַמִּשְׁכָּן עָמְדוּ עַל תִּקּוּנָם. וּבָאָה זֹאת בְּרֹשׁ‍מוּ שֶׁל צַדִּיק שֶׁהוּא יו"ד, שֶׁנִּדְבָּק בָּהּ בְּכָל הַקְּדֻשּׁוֹת שֶׁלְּמַעְלָה, כְּשֶׁנִּתְּנָה מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל, שֶׁהֵם מָעוֹת שֶׁל כְּסָפִים שֶׁנִּקְשְׁרוּ זֶה בָּזֶה.

וְעַל דָּא קְטֹרֶת לְבֻטְלָא דִּינָא, וּלְבַטְלָא מוֹתָנָא, בְּגִין דְּקִשְׁיר לָהּ בְּאַתְרָא דְּזֶה. וְתָא חֲזֵי, קְטֹרֶת וְכָל קָרְבָּנִין דְּמִקָּרְבִין, מֵהַאי מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל אָתֵי, דְּיָהֵיב כָּל חַד וְחַד מִיִּשְׂרָאֵל, וּכְדֵין תְּרוּמַת ה' וַדַּאי.

וְעַל כֵּן הַקְּטֹרֶת לְבַטֵּל אֶת הַדִּין וּלְבַטֵּל מַגֵּפָה, מִשּׁוּם שֶׁקּוֹשֵׁר אוֹתָהּ בְּמָקוֹם שֶׁל זֶה. וּבֹא רְאֵה, הַקְּטֹרֶת וְכָל הַקָּרְבָּנוֹת שֶׁמַּקְרִיבִים, בָּאִים מִמַּחֲצִית הַשֶּׁקֶל הַזֶּה שֶׁנּוֹתְנִין כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, וְאָז תְּרוּמַת ה' וַדַּאי.

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב (משלי טז) עֲטֶרֶת תִּפְאֶרֶת שֵׂיבָה כִּוֹ'. עֲטֶרֶת, דָּא תְּרוּמַת ה', דְּאִיהִי עֲטֶרֶת תִּפְאֶרֶת. בְּגִין דְּהָא תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, מְעַטְרָא לְתוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, בְּגִין דְּאִיהִי אַתְרָא דְּאִתְגַּלְיָיא, לְגַלּוּיֵי סִתְרָהָא, וּלְפָרוּשֵׁי תִּיקוּנִין דִּילָהּ, עַל יְדָא דַּעֲטֶרֶת, דְּאִיהִי מַרְאָה, דְּכָלְהוֹ אִתְגַּלְיָין בָּהּ. וְכִי תֵּימָא הֵיאַךְ אִתְגַּלְיָין בָּהּ. בְּהַהוּא אָתַר דְּאִקְרֵי דָּרֶ"ךְ צָדָק"ה. וּמַאן אִיהוּ דָּרֶךְ צָדָקָה. דָּא זֶה דְּאַנְהִיר לָהּ. וּכְדֵין תִּמְצֵי"א וַדַּאי נְהִירוּ דְּתוֹרָה שֶׁבִּכְתָב.

בֹּא וּרְאֵה, כְּתוּב (משלי טז) עֲטֶרֶת תִּפְאֶרֶת שֵׂיבָה כִּוֹ'. עֲטֶרֶת - זוֹ תְּרוּמַת ה', שֶׁהִיא עֲטֶרֶת תִּפְאֶרֶת. מִשּׁוּם שֶׁהֲרֵי תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה מְעַטֶּרֶת אֶת הַתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, מִשּׁוּם שֶׁהִיא מָקוֹם הַגִּלּוּי, לְגַלּוֹת סִתְרֵיהָ וּלְפָרֵשׁ אֶת

תְּקוּנֵיהּ עַל יַד הַעֲטָרֶת, שֶׁהִיא הַמַּרְאָה, שֶׁכֻּלָּם מִתְגַּלִּים בָּהּ. וְאִם תֹּאמַר, אֵיךְ מִתְגַּלִּים בָּהּ? בַּמָּקוֹם הַהוּא שֶׁנִּקְרָא דֶּרֶ"ךְ דֶּרֶ"ךְ צְדָקָ"ה. וּמִי הִיא דֶּרֶךְ צְדָקָה? זֶהוּ זֶה שֶׁמַּאִיר לָהּ, וְאָז תִּמְצֵ"א אוֹר תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב.

וְעַל דָּא תְּרוּמַת ה' אִיקָרֵי, תְּרוּמַת וַדַּאי, דְּאִתְּרִים דְּגָלֶיהּ עַל כּוֹלָּא, הַהוּא דִּכְתִיב בֵּיהּ, (תהלים מח) גָּדוֹל ה' וּמְהֻלָּל מְאֹד בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ. אֵימַת אִיהוּ גָּדוֹל וְאִתְעַטַּר בְּעִטָּרוֹי, בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ. וּכְדֵין, נְהִירוּ דְּעַתִּיק יוֹמִין נָהֵיר בִּזְעֵיר אַנְפִּין, וְאִתְעַטַּר בְּגִין לְאִתְדַּבָּקָא בְּקַרְתָּא קַדִּישָׁא. הָדָא הוּא דִּכְתִיב, עֲטֶרֶת תִּפְאֶרֶת שִׂיבָה בְּדֶרֶךְ צְדָקָה תִּמָּצֵא. וְנָגֵיד לְהַהוּא אַתְרָא דְּאִקְרֵי צְדָקָה, וְאַנְהִיר חִוָּורָא לְסוּמָקָא.

וְעַל זֶה נִקְרֵאת תְּרוּמַת ה', וַדַּאי תְּרוּמַת, שֶׁמַּרִים דְּגָלוֹ עַל הַכֹּל, הַהוּא שֶׁכָּתוּב בּוֹ (תהלים מח) גָּדוֹל ה' וּמְהֻלָּל מְאֹד בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ. מָתַי הוּא גָּדוֹל וּמִתְעַטֵּר בְּעַטָּרוֹתָיו? בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ. וְאָז אוֹרוֹ שֶׁל עַתִּיק הַיָּמִים מֵאִיר בִּזְעֵיר אַנְפִּין, וּמִתְעַטֵּר כְּדֵי לְהִדָּבֵק בַּקְּרִיָּה הַקְּדוֹשָׁה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב עֲטֶרֶת תִּפְאֶרֶת שֵׂיבָה בְּדֶרֶךְ צְדָקָה תִּמָּצֵא. וּמַשְׁפִּיעַ לְאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁנִּקְרָא (שהוא דרך) צְדָקָה, וּמֵאִיר הַלְּבָן לָאָדֹם.

וְנָהֳרִין מְנַיְהוּ שִׁתִּין גְּבוֹרִין, וּתְרֵין עֲשַׂר שִׁבְטִין. בְּגִין כָּךְ שִׁשִּׁים עִשָּׂרוֹן בְּכָלִּי אֶחָד נִבְלְלִין, דְּכֻלְּהוֹ מִסְטָרָא חָד. וּתְרֵין עֲשַׂר לָא אִתְכַּלְלָן עִמְּהוֹן, דְּאִינוּן יְנָקִין נוֹפָא דְּאִילָנָא, הָדָא הוּא דִּכְתִיב זֶה יִתְּנוּ, וַדַּאי יִתְּנוּ לְכֹל הָאֲמוּת מִתְכַּפְּרוֹת בְּקָרְבָּנָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל. וְעַל דָּא כָּל אוּמִּין מִתְכַּפְּרִין בְּקָרְבָּנָא דְּיִשְׂרָאֵל.

וּמְאִירִים מִמֶּנּוּ שִׁשִּׁים גִּבּוֹרִים וּשְׁנֵים עָשָׂר שְׁבָטִים. מִשּׁוּם כָּךְ, שִׁשִּׁים עִשָּׂרוֹן בִּכְלִי אֶחָד נִבְלָלִים, שֶׁכֻּלָּם מִצַּד אֶחָד. וּשְׁנֵים עָשָׂר אֵין נִכְלָלִים עִמָּהֶם, שֶׁהֵם יוֹנְקִים נוֹף הָאִילָן, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב זֶה יִתְּנוּ, וַדַּאי יִתְּנוּ לַכֹּל, לְעֻנָּפִים שֶׁסּוֹבְבִים אֶת הָאִילָן. וְעַל כֵּן כָּל הָאֻמּוֹת מִתְכַּפְּרוֹת בְּקָרְבָּנָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

וְיִשְׂרָאֵל יָנְקִין בְּקַדְמִיתָא מֵהַאי אֲתַר דְּאִקְרֵי סֶלַע. הַיְינוּ דִּכְתִיב (דברים לב) וַיְנִיקֵהוּ דְּבַשׁ מִסֶּלַע. וּמַאי טַעְמָא דְּבַשׁ, בְּגִין דְּאִיהוּ תָּמָר, דִּכְתִיב (שיר השירים ז) זֹאת קוֹמָתֵךְ דָּמְתָה לְתָמָר.

וְיִשְׂרָאֵל יוֹנְקִים בָּרִאשׁוֹנָה מֵהַמָּקוֹם הַזֶּה שֶׁנִּקְרָא סֶלַע, וְהַיְינוּ מַה שֶׁכָּתוּב (דברים לב) וַיֵּנֶקֵהוּ דְּבַשׁ מִסֶּלַע. וּמָה הַטַּעַם דְּבַשׁ? מִשּׁוּם שֶׁהוּא תָּמָר, שֶׁכָּתוּב (שיר ז) זֹאת קוֹמָתֵךְ דָּמְתָה לְתָמָר.

וּלְבָתַר, שֶׁמָּן מֵחַלְמִישׁ צוּר. דָּא אַתְרָא דְּלְעֵילָּא, אַתְרָא דְּיִצְחָק שְׂרֵי. אַף עַל גַּב דְּשֶׁמָּן מִסְטָרָא דְּאַבְרָהָם, כַּד יִשְׂרָאֵל מְכַשְּׁרִין עוֹבָדַיְיהוּ, מְהַפְּכִין דִּינָא לְרַחֲמֵי וְדָא הוּא דַּאֲמַר לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וַיְנִיקֵהוּ דְּבַשׁ מִסֶּלַע, דְּאִתְחַבְּרָן תָּמָר דְּכַר וְנוּקְבָא. וְשֶׁמָּן מֵחַלְמִישׁ צוּר, כּוּלְּהוֹ דַּרְגִּין נַגְדִּין שֶׁמָּן, וַאֲפִילּוּ אַתַר דְּאִיקְרֵי צוּר. וְהַיְינוּ דִּכְתִיב, (דברים לב) הַצּוּר תָּמִים פָּעֳלוֹ. דְּאִתְהַדַּר צוּר לְמֶעְבַּד פָּעֳלוֹ דְּתָמִים. תָּמִים דָּא אַבְרָהָם, דִּכְתִיב (בראשית יז) הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי וֶהְיֵה תָמִים. צוּר דָּא יִצְחָק, וְאוֹקְמוּהָ.

וְאַחַר כָּךְ שֶׁמָּן מֵחַלְמִישׁ צוּר. זֶה הַמָּקוֹם שֶׁלְּמַעְלָה, הַמָּקוֹם שֶׁבּוֹ שָׁרוּי יִצְחָק. אַף עַל גַּב שֶׁשֶּׁמֶן מִצַּדּוֹ שֶׁל אַבְרָהָם - כְּשֶׁיִּשְׂרָאֵל מַכְשִׁירִים אֶת מַעֲשֵׂיהֶם, מְהַפְּכִים אֶת הַדִּין לְרַחֲמִים. וְזֶהוּ שֶׁאָמַר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ

הוּא וַיְנַקֵּהוּ דְּבַשׁ מִסֶּלַע, שֶׁמִּתְחַבְּרִים הַתָּמָר, זָכָר וּנְקֵבָה. וְשָׁמָן מֵחַלְמִישׁ צוּר, כָּל הַדְּרָגוֹת שׁוֹפְעוֹת שֶׁמֶן, וַאֲפִלּוּ הַמָּקוֹם שֶׁנִּקְרָא צוּר. וְהֵיכִי מַה שֶּׁכָּתוּב (דברים לב) הַצּוּר תָּמִים פָּעֳלוֹ. שֶׁחוֹזֵר הַצּוּר לַעֲשׂוֹת פָּעֳלוֹ שֶׁל תָּמִים. תָּמִים זֶה אַבְרָהָם, שֶׁכָּתוּב (בראשית יז) הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי וֶהְיֵה תָמִים. צוּר זֶה יִצְחָק, וּפָרְשׁוּהָ.

תָּא חֲזֵי, עַל דָּא תָּמַהּ מֹשֶׁה וַאֲמַר, (במדבר כ) הֲמִן הַסֶּלַע הַזֶּה נוֹצִיא לָכֶם מָיִם. כְּיָון דְּאַתּוּן לָא אָזְלִין בְּאוֹרַח מֵישַׁר, וְלָא מְבַסְּמִין אַתְרָא. וְעַל דָּא יִשְׂרָאֵל עָבְדִין נְסוּךְ הַמַּיִם בַּחַג, לְיַנְקָא הַאי מְזַבֵּחַ מִמַּיָּא דְּאַבְרָהָם, וּכְדֵין אִתְבָּרַךְ עָלְמָא.

בֹּא וּרְאֵה, עַל זֶה תָּמַהּ מֹשֶׁה וְאָמַר (במדבר כ) הֲמִן הַסֶּלַע הַזֶּה נוֹצִיא לָכֶם מָיִם. כֵּיוָן שֶׁאַתֶּם לֹא הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ יְשָׁרָה וְלֹא מְבַשְּׂמִים הַמָּקוֹם. וְעַל זֶה יִשְׂרָאֵל עוֹשִׂים נְסוּךְ הַמַּיִם בֶּחָג, לְהָנִיק אֶת הַמִּזְבֵּחַ הַזֶּה מֵהַמַּיִם שֶׁל אַבְרָהָם, וְאָז מִתְבָּרֵךְ הָעוֹלָם.

וּבַר נָשׁ כַּד אִיהוּ מְבָרֵךְ עַל מְזוֹנָא בְּכַסָּא, אִיבָּעֵי לֵיהּ לְמֵיהַב בֵּיהּ מַיָּא, בְּבִרְכַּת הָאָרֶץ, לְבָרְכָא לְהַאי אֶרֶץ, דְּאִיקְרֵי מִזְבֵּחַ, וְאִיקְרֵי כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה, דְּכְלְהוֹ בִּרְכָאן בֵּיהּ תְּלְיָין.

וּכְשֶׁאָדָם מְבָרֵךְ עַל מָזוֹן בְּכוֹס, צָרִיךְ לוֹ לָתֵת בּוֹ מַיִם בִּבְרַכַּת הָאָרֶץ, לְבָרֵךְ אֶת הָאָרֶץ הַזּוֹ, שֶׁנִּקְרֵאת מִזְבֵּחַ, וְנִקְרֵאת כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה, שֶׁכָּל הַבְּרָכוֹת תְּלוּיוֹת בָּהּ.

וְתָא חֲזֵי, כַּד יִשְׂרָאֵל מַכְשְׁרָן עוֹבָדַיְיהוּ, הַאי מִזְבֵּחַ, שָׁלְטָא בְּסִטְרָא דְּיַמְינָא, וַהֲווּ חַזְיָין כְּחֵיזוּ אַרְיֵה רְבִיעַ עֲלֵיהּ, עַל קָרְבָּנָא, וְאָכֵיל לֵיהּ. וְעַל דָּא מַדְבְּחָא אִיקְרֵי אֲרִיאֵל. (ישעיה כט) קִרְיַת חָנָה דָּוִד. וַדַּאי דְּחוּלְקֵיהּ דְּדָוִד הוּא, וְכָל יוֹמוֹי אִשְׁתַּדַּל לְאַנְהָרָא לָהּ.

וּבֹא רְאֵה, כְּשֶׁיִּשְׂרָאֵל מַכְשִׁירִים מַעֲשֵׂיהֶם, הַמִּזְבֵּחַ הַזֶּה שׁוֹלֵט בְּצַד הַיְמִין, וְהֵיוּ רוֹאִים כְּמוֹ מַרְאֶה שֶׁל אַרְיֵה רוֹבֵץ עָלָיו, עַל הַקָּרְבָּן, וְאוֹכֵל אוֹתוֹ. וְעַל כֵּן הַמִּזְבֵּחַ נִקְרָא אֲרִיאֵל. (ישעיה כט) קִרְיַת חָנָה דָּוִד. וַדַּאי שֶׁחֶלְקוֹ שֶׁל דָּוִד הוּא, וְכָל יָמָיו הִשְׁתַּדֵּל לְהָאִיר לָהּ.

וְעַל דָּא (תהלים טז) תּוֹדִיעֵנִי אוֹרַח חַיִּים. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (שמות ב) וַיֵּדַע אֱלֹהִים. אוֹרַח חַיִּים, וּמַאן הוּא, שׂוֹבַע שְׂמָחוֹת, הַהוּא דְּכָל שָׂבְעָא אִתְכְּלִיל בֵּיהּ, וִיהַדַּר אַנְפּוֹי לָקֳבְלֵי פָּנֶיךָ, דַּאֲנָא אָחִיד בְּהוֹן. וּכְדֵין נְעִימוֹת בִּימִינְךָ נֶצַח, דְּשִׂמְאלָא אִתְכְּלִילַת בְּיַמְינָא, וְכַד אִתְכְּלִילַת, אִתְהַדַּר צוּר לְמֶעְבַּד פָּעֳלוֹ דְּתָמִים, וְעַל דָּא זֶה יִתְנוּ.

וְעַל זֶה (תהלים טז) תּוֹדִיעֵנִי אֹרַח חַיִּים. כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמות ב) וַיֵּדַע אֱלֹהִים. אֹרַח חַיִּים, וּמִי הוּא? שׂבַע שְׂמָחוֹת, אוֹתוֹ שֶׁכָּל הַשֹּׂבַע נִכְלָל בּוֹ, וְיַחֲזִיר פָּנָיו כְּנֶגֶד פָּנֶיךָ, שֶׁאֲנִי אָחוּז בָּהֶם. וְאָז נְעִמוֹת בִּימִינְךָ נֶצַח, שֶׁהַשְּׂמֹאל נִכְלָל בְּיָמִין. וּכְשֶׁנִּכְלֶלֶת, חוֹזֶרֶת הַצּוּר לַעֲשׂוֹת אֶת פָּעֳלוֹ שֶׁל תָּמִים, וְעַל כֵּן זֶה יִתְּנוּ.

פְּתַח וַאֲמַר, (דברים לג) בְּכוֹר שׁוֹרוֹ, דָּא יוֹסֵף. הָדָר, דָּא יַעֲקֹב. דִּכְתִיב אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף. וּמִנָּא לָן דְּאִקְרֵי יַעֲקֹב הָדָר. דִּכְתִיב (בראשית לו) וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו הֲדַד, וְאוֹקְמוּהָ בְּאִידְרָא קַדִּישָׁא. וְקַרְנֵי רְאֵם קַרְנָיו, אִלּוּ אַבְרָהָם וְיִצְחָק. בָּהֶם עַמִּים יְנַגַּח יַחְדָּיו. מַהוּ יַחְדָּיו, אֶלָּא כַּד כְּלְהוֹ אֲבָהָן כַּחֲדָא, לֵית דִּיקוּמוּן קֳמַיְיהוּ וּבְהַהוּא זִמְנָא, יִשְׂרָאֵל זָקְפִין רֵישָׁא. הָדָא הוּא דִכְתִיב, כִּי תִשָּׂא.

פְּתַח וְאָמַר (דברים לג) בְּכוֹר שׁוֹרוֹ, זֶה יוֹסֵף. הָדָר - זֶה יַעֲקֹב, שֶׁכָּתוּב (בראשית לז) אֱלֶּה תּוֹלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף. וּמִנַּיִן לָנוּ שֶׁנִּקְרָא יַעֲקֹב הָדָר? שֶׁכָּתוּב (שם לו) וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו הֲדַר, וּפָרְשׁוּהוּ בָּאַדְרָא הַקָּדוֹשָׁה. (דברים לג) וְקַרְנֵי רְאֵם קַרְנָיו - אֵלּוּ אַבְרָהָם וְיִצְחָק, בָּהֶם עַמִּים יְנַגַּח יַחְדָּו. מַה זֶּה יַחְדָּו? אֶלָּא כְּשֶׁכָּל הָאֻבוֹת כְּאֶחָד, אֵין מִי שֶׁיַּעֲמֹד לִפְנֵיהֶם. וּבְאוֹתוֹ הַזְּמַן יִשְׂרָאֵל מְרִימִים רֹאשׁ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב כִּי תִשָּׂא.

וְתָא חֲזֵי, כַּד נָפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, בְּסִיּוּעָא דַּאֲבָהָן נָפְקוּ, וַאֲרִימוּ רֵישָׁא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שמות יד) וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יוֹצְאִים בְּיָד רָמָה. מַאן יָד רָמָה. דָּא אַבְרָהָם. יָדָא יָמִינָא, דְּבָעֵי לְאָרָמָא לָהּ עַל שְׂמָאלָא.

וּבֹא רְאֵה, כְּשֶׁיָּצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, בְּסִיּוּעַ הָאָבוֹת יָצְאוּ וְהֵרִימוּ רֹאשׁ, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שמות יד) וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יוֹצְאִים בְּיָד רָמָה. מִי הַיָּד הָרָמָה? זֶה אַבְרָהָם, יַד הַיָּמִין, שֶׁצָּרִיךְ לַהֲרִימָהּ עַל הַשְּׂמֹאל.

וּמַה אַבְרָהָם, עָבַד לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נוּקְמִין בְּלֵילְיָא, אוּף יִשְׂרָאֵל בְּיַד רָמָה נָפְקִין, וְסִיּוּעָא דִילֵיהּ נָקְטוּ. וְנָטְרוּ יַד דִּילֵיהּ, דְּאוֹמֵי לַאֲבִימֶלֶךְ. וְעַל דָּא לְנָטְרָא הַהוּא יַד רָמָה (שם יג) וְלֹא נָחָם אֱלֹהִים דֶּרֶךְ אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים.

וּמָה אַבְרָהָם עָשָׂה לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נְקָמוֹת בַּלַּיְלָה, אַף יִשְׂרָאֵל יוֹצְאִים בְּיָד רָמָה, וְהַסִּיּוּעַ שֶׁלּוֹ הֵם לְקַחוּ. וְשָׁמְרוּ אֶת יָדוֹ, שֶׁנִּשְׁבַּע לַאֲבִימֶלֶךְ. וְעַל כֵּן לִשְׁמֹר אֶת אוֹתָהּ יַד רָמָה, (שם יג) וְלֹא נָחָם אֱלֹהִים דֶּרֶךְ אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים.

וּמָנוּ שֶׁבַע שְׁבוּעִין מִתַּתָּא לְעֵילָּא לְסַלְקָא לְאַתְרֵיהּ, וּלְקַבְּלָא חֵירוּת מֵאִימָּא עֵילָּאָה. וְכַד אִשְׁתְּלִימוּ, נָחֲתָא אוֹרַיְיתָא, וּפְתִיחוּ דִּילָהּ בְּאַבְרָהָם, אֲנֹכִי לְקַבְּלֵיהּ. לֹא יִהְיֶה, לְקַבְּלֵיהּ דְּיִצְחָק.

וּמָנוּ שִׁבְעָה שְׁבוּעוֹת מִמַּטָּה לְמַעְלָה לַעֲלוֹת לִמְקוֹמוֹ, וּלְקַבֵּל חֵרוּת מִן הָאֵם הָעֶלְיוֹנָה. וּכְשֶׁנִּשְׁלְמוּ, יָרְדָה הַתּוֹרָה, וּפְתִיחָתָהּ בְּאַבְרָהָם, אָנֹכִי כְּנֶגְדּוֹ. וְלֹא יִהְיֶה - כְּנֶגֶד יִצְחָק.

וְתָא חֲזֵי, כַּד יְהֵיב קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אוֹרַיְיתָא לְיִשְׂרָאֵל, רָשִׁים לָהּ בְּרָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, וַאֲמַר (שם כ) אָנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ, בְּרָזָא דְחֶסֶד דְּאַבְרָהָם אָחִיד בָּהּ, וּלְקַבְּלֵיהּ מִצְוֹת עֲשֵׂה. וְרָזָא דָּא, תַּפְקִידְתָּא קַמַּיְיתָא דְּפַקִּיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַבְרָהָם, מִצְוַת עֲשֵׂה הֲוָה. דִּכְתִיב, (בראשית יב) לֶךְ לְךָ מֵאַרְצְךָ. וּבְגִין כָּךְ מִצְוֹת עֲשֵׂה רמ"ח, כְּחוּשְׁבַּן אַבְרָהָם.

וּבֹא רְאֵה, כְּשֶׁנָּתַן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הַתּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל, רָשַׁם אוֹתָהּ בְּסוֹד הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, וְאָמַר (שם כ) אָנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ, בְּסוֹד שֶׁחֶסֶד אַבְרָהָם אָחוּז בָּהּ, וּכְנֶגְדּוֹ מִצְוֹות עֲשֵׂה. וְזֶה הַסּוֹד שֶׁהַמִּצְוָה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁצִּוָּה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת אַבְרָהָם הָיְתָה מִצְוַת עֲשֵׂה, שֶׁכָּתוּב (בראשית יב) לֶךְ לְךָ מֵאַרְצְךָ. וּמְשׁוּם כָּךְ מִצְוֹות עֲשֵׂה מֵאתַיִם אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה, כְּחֶשְׁבּוֹן אַבְרָהָם.

(שמות כ) לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים. בָּרָזָא דִּגְבוּרָה, דְּאָחִיד בָּהּ יִצְחָק. דְּכָל אִינּוּן אֱלֹהִים אֲחֵרִים, וְאִינּוּן סָרְכִין מְמַנָּן, מִסְטְרֵיהּ יָנְקִין. וְכֵן עֲשָׂו, וְכָל אִינּוּן מְמַנָּן דִּילֵיהּ. דְּהָא יִצְחָק בְּמִצְוַת לֹא תַּעֲשֶׂה אָחִיד, וְתַפְקִידְתָּא קַמַּיְיתָא דִילֵיהּ, מִצְוַת לֹא תַּעֲשֶׂה הֲוָה, דִּכְתִיב

(בראשית כו) אַל תֵּרֵד מִצְרַיְמָה. וּמִצְוֹת לֹא תַּעֲשֶׂה מִסְטְרָא דְּדִינָא אָתֵי, דְּהָא מַעֲנִישִׁין לֵיהּ לְבַר נָשׁ כַּד עָבַר עֲלָהּ.

לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים (שמות כ), בְּסוֹד הַגְּבוּרָה, שֶׁאָחוּז בָּהּ יִצְחָק. שֶׁכָּל אוֹתָם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְאוֹתָם הַשָּׂרִים הַמְמֻנִּים יוֹנְקִים מִצַּדּוֹ, וְכֵן עֵשָׂו וְכָל אוֹתָם הַמְמֻנִּים שֶׁלּוֹ. שֶׁהֲרֵי יִצְחָק אָחוּז בְּמִצְוֹות לֹא תַּעֲשֶׂה, וְהַמִּצְוָה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁלּוֹ הָיְתָה מִצְוַת לֹא תַּעֲשֶׂה, שֶׁכָּתוּב (בראשית כו) אַל תֵּרֵד מִצְרַיְמָה. וּמִצְוַת לֹא תַּעֲשֶׂה בָּאָה מִצַּד הַדִּין, שֶׁהֲרֵי מַעֲנִישִׁין אֶת הָאָדָם כְּשֶׁעוֹבֵר עָלֶיהָ.

וּבְגִין כָּךְ, חוּשְׁבַּן מִצְוֹת לֹא תַּעֲשֶׂה, בְּרָזָא דְּדַרְגָּא דִּילֵיהּ, בְּרָזָא דְּשס"ה לָקֳבֵיל יוֹמִין דְּשִׁמְשָׁא, דְּנָהֵיר מִסִּטְרָא דִּגְבוּרָה. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שופטים ה) כְּצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ בִּגְבוּרָתוֹ. וּמִשּׁוּם כָּךְ, חֻשְׁבּוֹן מִצְוֹות לֹא תַּעֲשֶׂה בְּסוֹד הַדַּרְגָּה שֶׁלּוֹ, בְּסוֹד שֶׁל שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שִׁשִּׁים וְחָמֵשׁ, כְּנֶגֶד יְמוֹת הַשֶּׁמֶשׁ, שֶׁמְּאִירָה מִצַּד הַגְּבוּרָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שופטים ה) כְּצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ בִּגְבוּרָתוֹ.

לֹא תִּשָּׂא, בְּרָזָא דְּת"ת, דְּאִקְרֵי אֱמֶת, דְּאָחִיד בָּהּ יַעֲקֹב שְׁלֵימָא, וְיָנִיק תְּרֵי חוּלָקִין, מִצְוֹת עֲשֵׂה וּמִצְוַת לֹא תַּעֲשֶׂה. דִּכְתִיב, (בראשית כה) וְיַעֲקֹב אִישׁ תָּם יוֹשֵׁב אֹהָלִים. וְעַל דְּאִיהוּ אַשְׁלִים לְכָל סִטְרִין, לְרַחֲמֵי וּלְדִינָא, לְמִצְוֹת עֲשֵׂה וּלְמִצְוֹת לֹא תַּעֲשֶׂה, אִיקְרֵי שְׁלִים. וּלְקַבְלֵיהּ לֹא תִּשָּׂא, בְּגִין דִּשְׁבוּעָתָא לִשְׁלָמָא אָתֵי. וְעַל דָּא אִיהוּ בְּרָזָא דַּעֲשֵׂה וְלֹא תַּעֲשֶׂה. דִּכְמָא דְּאִיהִי לֹא תַּעֲשֶׂה כַּד אִיהִי לְשִׁקְרָא, דִּכְתִיב (שמות כ) לֹא תִּשָּׂא. הָכֵי אִיהִי מִצְוֹת עֲשֵׂה, כַּד אִיהִי בֶּאֱמֶת, דִּכְתִיב (ירמיה ד) וְנִשְׁבַּעְתָּ חַי ה' בֶּאֱמֶת. וּכְתִיב (דברים ו) וּבִשְׁמוֹ תִּשָּׁבֵעַ.

לֹא תִּשָּׂא, בְּסוֹד הַתִּפְאֶרֶת, שֶׁנִּקְרֵאת אֱמֶת, שֶׁאָחוּז בָּהּ יַעֲקֹב הַשָּׁלֵם, וְיוֹנֵק שְׁנֵי חֲלָקִים - מִצְוֹת עֲשֵׂה וּמִצְוֹת לֹא תַּעֲשֶׂה, שֶׁכָּתוּב (בראשית כה) וְיַעֲקֹב אִישׁ תָּם יֹשֵׁב אֹהָלִים. וְעַל שֶׁהוּא הִשְׁלִים אֶת כָּל הַצְּדָדִים, לְרַחֲמִים וּלְדִין, לְמִצְוֹת עֲשֵׂה וּלְמִצְוֹת לֹא תַּעֲשֶׂה, נִקְרָא שָׁלֵם. וּכְנֶגְדּוֹ לֹא תִּשָּׂא, מִשּׁוּם שֶׁהַשְּׁבוּעָה בָּאָה לְשַׁלֵּם. וְעַל כֵּן הוּא בְּסוֹד שֶׁל עֲשֵׂה וְלֹא תַּעֲשֶׂה. שֶׁכְּמוֹ שֶׁהִיא לֹא תַּעֲשֶׂה, כְּשֶׁהִיא לְשֶׁקֶר, שֶׁכָּתוּב (שמות כ) לֹא תִּשָּׂא, כָּךְ הִיא מִצְוַת עֲשֵׂה, כְּשֶׁהִיא בֶּאֱמֶת, שֶׁכָּתוּב (ירמיה ד) וְנִשְׁבַּעְתָּ חַי ה' בֶּאֱמֶת. וְכָתוּב (דברים ו) וּבִשְׁמוֹ תִּשָּׁבֵעַ.

(שמות כ) זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת, בְּרָזָא דִּבְרִית, דְּאִיהוּ יְסוֹד, דְּאָחִיד בֵּיהּ יוֹסֵף. וְעַל דָּא אִקְרֵי שַׁבָּת. דְּהָא יוֹסֵף כָּל אִקְרֵי, וְשַׁבָּת נָמֵי אִיקְרֵי כֹּל. בְּגִין דְּכָל עִינּוּנָא וְתַפְנוּקָא נָפֵיק מִנֵּיהּ, לְקַיְּמָא לְעָלְמִין כָּלְהוֹ. וְעַל דָּא שַׁבָּת כְּלִילָא מֵעֲשֵׂה וְלֹא תַּעֲשֶׂה. בְּגִין דְּיוֹסֵף נָמֵי בּוּכְרָא, דְּנָטֵיל תְּרֵין חוּלָקִין.

זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ (שמות כ), בְּסוֹד הַבְּרִית, שֶׁהוּא יְסוֹד, שֶׁאָחוּז בּוֹ יוֹסֵף. וְעַל כֵּן נִקְרָא שַׁבָּת. שֶׁהֲרֵי יוֹסֵף נִקְרָא כֹּל, וְגַם שַׁבָּת נִקְרֵאת כֹּל, מִשּׁוּם שֶׁכָּל הָעֹנֶג וְהַתַּפְנוּק יוֹצְאִים מִמֶּנּוּ, לְקַיֵּם אֶת כָּל הָעוֹלָמוֹת. וְעַל כֵּן שַׁבָּת כְּלוּלָה מֵעֲשֵׂה וּמִלֹּא תַּעֲשֶׂה, מִשּׁוּם שֶׁגַּם יוֹסֵף בְּכוֹר, שֶׁנּוֹטֵל שְׁנֵי חֲלָקִים.

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב בַּדַּבְּרוּת בְּמִשְׁנֶה תּוֹרָה, (דברים ה) וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וַיְּפְדְּךָ ה' אֱלֹהֶיךָ מִשָּׁם בְּיָד חֲזָקָה וּבִזְרֹעַ נְטוּיָה עַל כֵּן צִוְּךָ ה' אֱלֹהֶיךָ לַעֲשׂוֹת אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת. הָכָא אוֹלִיף לָן אוֹרַיְיתָא רָזָא עִילָּאָה, דְּהָא הַהוּא צַדִּיקָא דְּאִזְדַּבַּן לְעַבְדָּא בְּמִצְרַיִם, וַאֲחִילוּ לֵיהּ. לְקַבְלֵיהּ אִיהוּ זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת. וּבְגִין כָּךְ אֲמַר לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, בְּבָעוֹ מִנְכוֹן הֲווֹ דְּכִירִין הַהוּא צַדִּיקָא דְּאִזְדַּבַּן עַל יְדֵיכוּ, וַהֲוָה לְעַבְדָּא בְּמִצְרַיִם, וּבְהַהוּא חוֹבָא אִתְגְּזַר עֲלַיְיכוּ לְאִשְׁתַּעְבָּדָא בְּמִצְרַיִם, וּלְכַפָּרָא הַהוּא חוֹבָה דְּזַבִּינְתּוּן לֵיהּ. נְטָרוּ יוֹמָא דְּשַׁבַּתָּא, וְיִשְׁתְּבִיק לְכוֹן, דְּהָא יוֹמָא דְּשַׁבַּתָּא לְקַבְלֵיהּ אִיהוּ.

בֹּא וּרְאֵה, כָּתוּב בַּדִּבְּרוֹת בְּמִשְׁנֵה תוֹרָה, (דברים ה) וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וַיְּפְדְּךָ ה' אֱלֹהֶיךָ מִשָּׁם בְּיָד חֲזָקָה וּבִזְרֹעַ נְטוּיָה עַל כֵּן צִוְּךָ ה' אֱלֹהֶיךָ לַעֲשׂוֹת אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת. כָּאן מְלַמֶּדֶת אוֹתָנוּ הַתּוֹרָה סוֹד עֶלְיוֹן, שֶׁהֲרֵי הַצַּדִּיק הַהוּא שֶׁנִּמְכַּר לְעֶבֶד בְּמִצְרַיִם וְחִלְּלוּ אוֹתוֹ, כְּנֶגְדּוֹ הוּא זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת. וּמִשּׁוּם כָּךְ אָמַר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל: בְּבַקָּשָׁה מִכֶּם, תִּהְיוּ זוֹכְרִים אֶת הַצַּדִּיק הַהוּא שֶׁנִּמְכַּר עַל יֶדְכֶם, וְהָיָה עֶבֶד לְמִצְרַיִם, וּבַחֵטְא הַהוּא נִגְזַר עֲלֵיכֶם לְהִשְׁתַּעְבֵּד בְּמִצְרַיִם וּלְכַפֵּר עַל הַחֵטְא הַהוּא שֶׁמְּכַרְתֶּם אוֹתוֹ. שִׁמְרוּ אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת וְיִמָּחֵל לָכֶם, שֶׁהֲרֵי יוֹם הַשַּׁבָּת הוּא כְּנֶגְדּוֹ.

כְּהָאוֹקִימְנָא בְּרָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא. יוֹמָא קַדְמָאָה, לְקַבְלֵיהּ דְּאַבְרָהָם. הָדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהלים נב) חֶסֶד אֵל כָּל הַיּוֹם. יוֹמָא תִּנְיָינָא, לְקַבְלֵיהּ דְּיִצְחָק. וּבְגִין כָּךְ בֵּיהּ יְתֵיב קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֵידַן עָלְמָא. יוֹמָא תְּלִיתָאָה לְקַבְלֵיהּ דְּיַעֲקֹב, דְּאִיהוּ קַו הָאֶמְצָעִי, וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב בֵּיהּ בְּעוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית, (בראשית א) יְקַוּוּ הַמַּיִם.

כְּמוֹ שֶׁבַּאֲרָנוּ בְּסוֹד הָאֱמוּנָה: הַיּוֹם הָרִאשׁוֹן הוּא כְּנֶגֶד אַבְרָהָם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים נב) חֶסֶד אֵל כָּל הַיּוֹם. הַיּוֹם הַשֵּׁנִי כְּנֶגֶד יִצְחָק, וּמִשּׁוּם כָּךְ יוֹשֵׁב הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לָדוּן אֶת הָעוֹלָם. הַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי כְּנֶגֶד יַעֲקֹב, שֶׁהוּא הַקַּו הָאֶמְצָעִי, וּמִשּׁוּם כָּךְ כָּתוּב בּוֹ בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית (בראשית א) יִקָּווּ הַמַּיִם.

יוֹמָא רְבִיעָאָה, לְקַבְלֵיהּ דְּדָוִד. דִּכְתִיב בֵּיהּ, (שם) יְהִי מְאוֹרוֹת. מְאֹרֹת חָסֵר, דְּהָא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לֵית לָהּ נְהוֹרָא מִדִּילָהּ, אֶלָּא מַה דְּאִיתְיְיהֵב לָהּ עַל יָדָא דְּצַדִּיקָא. הָכֵי נָמֵי דָּוִד, דִּכְתִיב בֵּיהּ (תהלים פו) עָנִי וְאֶבְיוֹן אָנִי, וְלֵית לֵיהּ חַיִּים, אֶלָּא מַה דְּאִתְיְיהֵיב לֵיהּ מִיּוֹמֵי דְּאָדָם קַדְמָאָה, ע' שְׁנִין.

הַיּוֹם הָרְבִיעִי כְּנֶגֶד דָּוִד, שֶׁכָּתוּב בּוֹ (שם) יְהִי מְאֹרֹת. מְאֹרֹת חָסֵר, שֶׁהֲרֵי כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אֵין לָהּ אוֹר מִשֶּׁלָּהּ, אֶלָּא מַה שֶּׁנִּתַּן לָהּ עַל יְדֵי הַצַּדִּיק. כָּךְ גַּם דָּוִד, שֶׁכָּתוּב בּוֹ (תהלים פו) עָנִי וְאֶבְיוֹן אָנִי, וְאֵין לוֹ חַיִּים, אֶלָּא מַה שֶּׁנִּתַּן לוֹ מִימֵי אָדָם הָרִאשׁוֹן ע' שָׁנִים.

יוֹמָא חֲמִישָׁאָה, לְקַבְלֵיהּ דְּמֹשֶׁה. יוֹמָא שְׁתִיתָאָה, לְקַבְלֵיהּ דְּאַהֲרֹן. וְאִינּוּן שֵׁשֶׁת יְמֵי בְרֵאשִׁית לְתַתָּא, לָקֵבִיל שֵׁשֶׁת יְמֵי בְרֵאשִׁית דִּלְעֵילָּא. וּמַאן אִינּוּן שֵׁשֶׁת יְמֵי בְרֵאשִׁית לְעֵילָּא. אִינּוּן דִּרְמִיזוּ בְּקְרָא, (דברי הימים א כט) לְךָ ה' הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת וְהַנֵּצַח וְהַהוֹד כִּי כֹל וגו' לְךָ ה' הַמַּמְלָכָה. וְאִינּוּן חוּלְקִיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּא בְּרָזָא דָּא, הַגְּדֻלָּה: דָּא

אַבְרָהָם. הַגְּבוּרָה: יִצְחָק. הַתִּפְאֶרֶת: יַעֲקֹב. הַנֵּצַח: חוּלָקָא דְּמֹשֶׁה. הַהוֹד: חוּלָקָא דְּאַהֲרֹן. כִּי כֹל: לָקֳבֵיל חוּלָקָא דְּיוֹסֵף. הַמַּמְלָכָה: חוּלָקָא דְּדָוִד. וְיוֹסֵף שַׁבָּת אִקְרֵי לְתַתָּא, לָקֳבֵיל צַדִּיק חֵי הָעוֹלָמִים, וְאִקְרֵי שַׁבָּת לְעֵילָּא. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב, (דברים ה) עַל כֵּן צִוְּךָ ה' אֱלֹהֶיךָ לַעֲשׂוֹת אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת.

הַיּוֹם הַחֲמִישִׁי כְּנֶגֶד מֹשֶׁה. הַיּוֹם הַשִּׁשִּׁי כְּנֶגֶד אַהֲרֹן. וְאוֹתָם שִׁשָּׁה יְמֵי בְרֵאשִׁית לְמַטָּה, כְּנֶגֶד שִׁשָּׁה יְמֵי בְרֵאשִׁית שֶׁלְּמַעְלָה. וּמִי הֵם שִׁשָּׁה יְמֵי בְרֵאשִׁית שֶׁלְּמַעְלָה? אוֹתָם הָרְמוּזִים בַּפָּתוּב (דה"א כט) לְךָ ה' הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת וְהַנֵּצַח וְהַהוֹד כִּי כֹל וְגוֹ', לְךָ ה' הַמַּמְלָכָה. וְהֵם חֶלְקָם שֶׁל הַצַּדִּיקִים בַּסּוֹד הַזֶּה, הַגְּדֻלָּה - זֶה אַבְרָהָם. הַגְּבוּרָה - יִצְחָק. הַתִּפְאֶרֶת - יַעֲקֹב. הַנֵּצַח - חֶלְקוֹ שֶׁל מֹשֶׁה. הַהוֹד - חֶלְקוֹ שֶׁל אַהֲרֹן. כִּי כֹל - כְּנֶגֶד חֶלְקוֹ שֶׁל יוֹסֵף. הַמַּמְלָכָה - חֶלְקוֹ שֶׁל דָּוִד. וְיוֹסֵף נִקְרָא שַׁבָּת לְמַטָּה, כְּנֶגֶד צַדִּיק חֵי הָעוֹלָמִים, שֶׁנִּקְרָא שַׁבָּת לְמַעְלָה. וּמִשּׁוּם כָּךְ כָּתוּב (דברים ה) עַל כֵּן צִוְּךָ ה' אֱלֹהֶיךָ לַעֲשׂוֹת אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת.

תָּא חֲזֵי, כַּד בְּעוֹ יִשְׂרָאֵל לְמִכְבֵּשׁ לְאַרְעָא דְּכְנַעַן, אֲקִיפּוּ לְהּ שִׁיתָּא יוֹמִין, זִמְנָא חָדָא בְּכָל יוֹמָא, לָקֳבֵיל אִינּוּן שִׁית זַכָּאֵי קְשׁוֹט דַּעֲלֵיהוֹן מִתְקַיֵּים עָלְמָא. וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה שָׁבַע זִמְנִין, לָקֳבֵיל יוֹמָא דְּשַׁבַּתָּא, דְּאִיהוּ לָקֳבֵיל צַדִּיק, דְּאִיהוּ זַן לְכוּלְהוֹ, וּמְקַיְּים לְהוֹן, דִּכְתִיב (משלי ט) חָצְבָה עַמּוּדֶיהָ שִׁבְעָה. וּכְתִיב (שם י) וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם. אִיהוּ יְסוֹדָא וְעִיקָּרָא דְּכָל אִינּוּן זַכָּאִין, וְאִי לָא זְכוּתְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּא, לָא הֲווֹ יָכְלִין לְמִכְבְּשָׁהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (דברים ט) לֹא בְצִדְקָתְךָ וּבְיֹשֶׁר לְבָבְךָ אַתָּה בָא לָרֶשֶׁת כו', וּלְמַעַן הָקִים אֶת הַדָּבָר אֲשֶׁר נִשְׁבַּע ה' לַאֲבֹתֶיךָ לְאַבְרָהָם כו'.

בֹּא וּרְאֵה, כְּשֶׁרָצוּ יִשְׂרָאֵל לִכְבֹּשׁ אֶת אֶרֶץ כְּנַעַן, הִקִּיפוּ אוֹתָהּ שִׁשָּׁה יָמִים, פַּעַם אַחַת בְּכָל יוֹם, כְּנֶגֶד אוֹתָם שִׁשָּׁה צַדִּיקֵי אֱמֶת שֶׁעֲלֵיהֶם הָעוֹלָם מִתְקַיֵּם. וּבְיוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַע פְּעָמִים, כְּנֶגֶד יוֹם הַשַּׁבָּת, שֶׁהוּא כְּנֶגֶד צַדִּיק, שֶׁהוּא זַן אֶת כֻּלָּם וּמְקַיֵּם אוֹתָם, שֶׁכָּתוּב (משלי ט) חָצְבָה עַמּוּדֶיהָ שִׁבְעָה. וְכָתוּב (שם ו) וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם. הוּא הַיְסוֹד וְהָעִקָּר שֶׁל כָּל אוֹתָם צַדִּיקִים, וְאִם לֹא זְכוּתָם שֶׁל הַצַּדִּיקִים - לֹא יָכְלוּ לְכָבְשָׁהּ. וְהוּ שֶׁכָּתוּב (דברים ט) לֹא בְצִדְקָתְךָ וּבְיֹשֶׁר לְבָבְךָ אַתָּה בָא לָרֶשֶׁת כו', וּלְמַעַן הָקִים אֶת הַדָּבָר אֲשֶׁר נִשְׁבַּע ה' לַאֲבֹתֶיךָ לְאַבְרָהָם כו'.

(שמות כ) כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ, בְּרָזָא דְּנֶצַח, דְּאִתְיְהִיד בָּהּ מֹשֶׁה, וְיַנִּיק לְהּ, דְּהָא מֹשֶׁה הֲוָה אוֹקִיר לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאוֹרַיְיתָא. תָּא חֲזֵי, אִי לָאו אוֹרַיְיתָא דְּאִתְיְהִיבַת עַל יְדוֹי דְּמֹשֶׁה נְבִיאָה רַבָּא, לָא הֲווֹ יָדְעִין בְּנֵי נָשָׁא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלָא הֲווֹ מוֹקְרִין לֵיהּ, דְּהָא עַל יְדָא דְּאוֹרַיְיתָא אוֹלֵיף בַּר נָשׁ פּוּלְחָנָא דְּמָארֵיהּ, וְאוֹקִיר לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּבְגִין כָּךְ כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמֶּךָ, לָקֳבֵיל דְּמֹשֶׁה אִיהוּ.

כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ (שמות כ), בְּסוֹד הַנֵּצַח, שֶׁאָחוּז בָּהּ מֹשֶׁה, וּמֵינִיק אוֹתָהּ, שֶׁהֲרֵי מֹשֶׁה הָיָה מוֹקִיר אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בַּתּוֹרָה. בֹּא וּרְאֵה, אִם הַתּוֹרָה לֹא הָיְתָה נְתוּנָה עַל יְדֵי מֹשֶׁה, הַנָּבִיא הַגָּדוֹל, לֹא הָיוּ

בְּנֵי אָדָם מַכִּירִים אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְלֹא הָיוּ מוֹקִירִים אוֹתוֹ, שֶׁהֲרֵי עַל יְדֵי הַתּוֹרָה לוֹמֵד אָדָם אֶת עֲבוֹדַת רִבּוֹנוֹ, וּמוֹקִיר אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וּמִשּׁוּם כָּךְ כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמֶּךָ, הוּא כְּנֶגֶד מֹשֶׁה.

דָּבָר אַחֵר, כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ, זוֹ תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב. וְאֶת אִמֶּךָ, דָּא תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה. דִּכְמָא דְאַבָּא יָהֵיב שִׁפְעָא לְאִימָּא, הָכִי נָמֵי יָהֵיב שִׁפְעָא תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב לְתוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה.

דָּבָר אַחֵר, כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ - זוֹ תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב. וְאֶת אִמֶּךָ - זוֹ תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה. שֶׁכְּמוֹ שֶׁהָאָב נוֹתֵן שִׁפְעָא לְאֵם, כָּךְ גַּם הַתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב נוֹתֶנֶת שִׁפְעָא לַתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה.

(שם) לֹא תִרְצָח, לְקֶבֵיל דַּרְגָּא דְהוֹד, דְּאִתְיְהִיד בָּהּ אַהֲרֹן. וּבְגִין כְּךָ לֹא תִרְצָח. בְּגִין דְּכַד קָטְלִין לֵיהּ לְבַר נָשׁ, הַהוּא זִיוָא וְהוֹד עִילָּאָה דַּעֲלֵיהּ, נָטְלִין מִנֵּיהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (דניאל י) וְהוֹדִי נֶהְפַּךְ עָלַי לְמַשְׁחִית. וּבְגִין כָּךְ אַזְהֵיר לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְבָנֵי נָשָׁא, דְּהַהוּא שׁוּפְרָא עִילָּאָה דִּיהַב לוֹן, דְּלָא יִטְלוּן לֵיהּ מִנֵּהוֹן. וְאִית נָמֵי רָזָא דִּשְׁלָמָא, וּבְגִין כָּךְ קָאִים אַהֲרֹן לְכַפָּרָא, לְנַכְסָא נַכְסַת קוּדְשִׁין. וְעַל פּוּמֵיהּ כַּפֵּר לְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר פָּדִיתָ.

לֹא תִרְצָח (שם), כְּנֶגֶד דַּרְגַּת הַהוֹד, שֶׁאָחוּז בָּהּ אַהֲרֹן. וּמִשּׁוּם כָּךְ לֹא תִרְצָח. מִשּׁוּם שֶׁכַּאֲשֶׁר הוֹרְגִים אֶת הָאָדָם, נוֹטְלִים מִמֶּנּוּ הַזִּיו וְהַהוֹד הָעֶלְיוֹן הַהוּא שֶׁעָלָיו. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (דניאל י) וְהוֹדִי נֶהְפַּךְ עָלַי לְמַשְׁחִית. וּמִשּׁוּם כָּךְ הִזְהִיר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת בְּנֵי הָאָדָם, שֶׁאוֹתוֹ הַיְּפִי הָעֶלְיוֹן שֶׁנָּתַן לָהֶם, שֶׁלֹּא יִטְלוּ אוֹתוֹ מֵהֶם. וְיֵשׁ (והוא) גַּם סוֹד הַשָּׁלוֹם, וּמִשּׁוּם כָּךְ עוֹמֵד אַהֲרֹן לְכַפֵּר, לִשְׁחֹט זֶבַח קָדָשִׁים, וְעַל פִּיו (היה אומר) (דברים כ) כַּפֵּר לְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר פָּדִיתָ.

(שמות כ) לֹא תִנְאָף, בְּרָזָא דְמַלְכוּת. דְּאִתְיְהִיד בָּהּ מַאן דְּאִתְיְהִיד. וְאִיהוּ רָזָא דְּחָכְמְתָא, דְּהָא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לָא אִתְחַבְּרַת אֶלָּא בְּהַהוּא דְּחָזֵי לָהּ, דְּאִיהוּ צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם. דְּבַר אַחֵר, הָכִי אוֹלִיפְנָא בְּרָזָא דְמְהֵימְנוּתָא. כַּבֵּד, לְקֶבֵל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. לֹא תִרְצָח, לְקֶבֵל דַּרְגָּא דְנָצַח. לֹא תִנְאָף, לְקֶבֵל דַּרְגָּא דְהוֹד.

לֹא תִנְאָף (שמות כ), בְּסוֹד הַמַּלְכוּת (של הצדיק), שֶׁאָחוּז בָּהּ מִי שֶׁאָחוּז. וְהוּא סוֹד הַחָכְמָה, שֶׁהֲרֵי כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אֵין מִתְחַבֶּרֶת אֶלָּא בְּאוֹתוֹ שֶׁרָאוּי לָהּ, שֶׁהוּא צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם. דְּבַר אַחֵר, כְּךָ לָמַדְנוּ בְּסוֹד הָאֱמוּנָה, כַּבֵּד - כְּנֶגֶד כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. לֹא תִרְצָח - כְּנֶגֶד דַּרְגַּת הַנֶּצַח. לֹא תִנְאָף - כְּנֶגֶד דַּרְגַּת הַהוֹד.

דָּבָר אַחֵר, כַּבֵּד, לְקֶבֵיל יְהֵי מְאוֹרוֹת, דְּעוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית. לֹא תִרְצָח, לְקֶבֵל (בראשית א) יִשְׁרְצוּ הַמַּיִם שֶׁרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה. בְּגִין כָּךְ נֶפֶשׁ חַיָּה לֹא תִקְטוֹל. לֹא תִנְאָף, לְקֶבֵיל (שם) תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ. בְּגִין כָּךְ, לֹא תִנְאָף בְּאִיתְּתָא דְּלָאו מִינָךְ, דְּלָאו אִיהִי בַּת זוּגָךְ.

דָּבָר אַחֵר, כַּבֵּד - כְּנֶגֶד יְהִי מְאוֹרֹת שֶׁל מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית. לֹא תִרְצָח - כְּנֶגֶד (בראשית א) יִשְׁרְצוּ הַמַּיִם שֶׁרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה אַל תַּהֲרֹג. לֹא תִנְאָף - כְּנֶגֶד (שם) תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ. מִשּׁוּם כָּךְ, לֹא תִנְאָף בְּאִשָּׁה שֶׁאֵינָהּ מִינְךָ, שֶׁאֵינָהּ בַּת זוּגְךָ.

לֹא תִגְנֹב, לֹא תַעֲנֶה, לֹא תַחְמֹד. דָּא הוּא סִיּוּמָא דְּעֶשֶׂר אֲמִירָן דְּאוֹרַיְיתָא, לְקֶבֵל עַתִּיקָא דְּעַתִּיקִין, רֵאשִׁיתָא דְּכֹלָּא לְאַחָדָא סוֹפָא בְּרֵישָׁא, וְלִמְהֱוֵי כֹּלָּא חַד. וְהַאי דְּלָא שָׁאֲרֵי בְּהוּ

בְּקַדְמִיתָא. לְאוֹלָפָא רָזָא עִילָּאָה, עַד אָן אַתַּר אִתְיְיהֵיב רְשׁוּתָא לְמשֶׁה לְאִסְתַּכָּלָא, וּמַאָן אַתַּר קַבֵּיל אוֹרַיְיתָא, דְּהוּא מְזִעֵיר אַנְפִּין.

לֹא תִגְנֹב, לֹא תַעֲנֶה, לֹא תַחְמֹד - זֶהוּ סִיּוּמָם שֶׁל עֶשֶׂר הָאֲמִירוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה, כְּנֶגֶד עַתִּיק הָעַתִּיקִים, הָרִאשִׁית שֶׁל הַכֹּל, לֶאֱחֹז הַסּוֹף בָּרֹאשׁ, וְשֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל אֶחָד. וְזֶה שֶׁאֵין מַתְחִיל בָּהֶם בָּרִאשׁוֹנָה, לְלַמֵּד סוֹד עֶלְיוֹן עַד לְאֵיזֶה מָקוֹם נִתְּנָה רְשׁוּת לְמשֶׁה לְהִתְבּוֹנֵן, וּמֵאֵיזֶה מָקוֹם קִבֵּל תּוֹרָה, שֶׁהִיא מְזִעֵיר אַנְפִּין.

וּבְגִין כְּךָ אֲמַר שָׁבַע אֲמִירָן, לְקֶבֶל שָׁבַע דַּרְגִּין עִילָּאִין, דְּרָמִיזִין בְּקָרָא (דברי הימים א כט) דִּלְךָ ה' הַגְּדֻלָּה וכו'. וְעַד הַהוּא אֲתַר אִסְתַּכַּל משֶׁה, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (דברים ה) פָּנִים בְּפָנִים דִּבֶּר ה' עִמָּכֶם. פָּנִים, דָּא בְּרָא קַדִּישָׁא, בְּפָנִים, דָּא בְּרָתָא.

וּמִשּׁוּם כְּךָ אֲמַר שָׁבַע אֲמִירוֹת, כְּנֶגֶד שָׁבַע דַּרְגּוֹת עֶלְיוֹנוֹת שֶׁרְמוּזוֹת בַּכָּתוּב שֶׁל לְךָ ה' הַגְּדֻלָּה וְגוֹ'. וְעַד אוֹתוֹ הַמָּקוֹם הִתְבּוֹנֵן משֶׁה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (דברים ה) פָּנִים בְּפָנִים דִּבֶּר ה' עִמָּכֶם. פָּנִים - זֶה הַבֵּן הַקָּדוֹשׁ. בְּפָנִים - זוֹ הַבַּת.

פָּנִים, דָּא בְּרִית. בְּפָנִים, דָּא אָרוֹן. וְכֵיוָן דְּאִתְחַבְּרוּ, דִּבֶּר ה'. וּמַאי נִיהוּ. שָׁבַע אֲמִירָן, בְּאֵינוּן תְּלָתָא דַּרְגִּין עִילָּאִין דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא, אִתְאֲמָרוּ לְקִבְלֵיהוֹן תְּלָתָא אֲמִירָן בַּתְרָאִין, וּסְלִיקוּ מְתַתָּא לְעֵילָּא.

פָּנִים - זֶה הַבְּרִית. בְּפָנִים - זֶה הָאָרוֹן. וְכֵיוָן שֶׁהִתְחַבְּרוּ, דִּבֶּר ה'. וּמִי הוּא? שֶׁבַע אֲמִירוֹת, עִם אוֹתָם שְׁלֹשׁ דְּרָגוֹת עֶלְיוֹנוֹת שֶׁל הָעַתִּיק הַקָּדוֹשׁ, נֶאֶמְרוּ כְּנֶגְדָּם שְׁלֹשׁ אֲמִירוֹת אַחֲרוֹנוֹת, וְעָלוּ מִמַּטָּה לְמַעְלָה.

וְאָמַר לֹא תִגְנֹב, לְקֶבֶל אִימָּא עִילָּאָה, בִּינָה, דְּיָנְקָא מֵחָכְמָה. וּמַאן דְּאִית בֵּיהּ בִּינָה, אִיקְרֵי מֵבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר. כְּמַאן דְּגָנִיב וּנְסִיב מַה דְּאִית בְּלִבָּא דְּחָכָם, דְּאוֹלִיף לֵיהּ חָכְמָתָא, וְאוֹלִיף לֵיהּ אוֹרַיְיתָא. וְאַף עַל גַּב דְּאִשְׁתְּרֵי לְגַבֵּיהּ בִּינָה לְיָנְקָא מֵחָכְמָתָא. גְּנִיבָא אִית מִסְטָרָא אָחֳרָא דְּאָסִיר, וְאָמַר לֹא תִגְנֹב סְתָם.

וְאָמַר (שמות כ) לֹא תִגְנֹב, כְּנֶגֶד הָאֵם הָעֶלְיוֹנָה, בִּינָה, שֶׁיּוֹנֶקֶת מֵחָכְמָה. וּמִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ בִּינָה, נִקְרָא מֵבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר. כְּמִי שֶׁגּוֹנֵב וְלוֹקֵחַ מַה שֶׁיֵּשׁ בְּלֵב הֶחָכָם, שֶׁמְּלַמְּדוֹ חָכְמָה וּמְלַמְּדוֹ תוֹרָה. וְאַף עַל גַּב שֶׁהֻתְּרָה לוֹ בִּינָה לִינֹק מֵהַחָכְמָה - גְּנֵבָה יֵשׁ מִצַּד אַחֵר שֶׁאָסוּר, וְאָמַר לֹא תִגְנֹב סְתָם.

(שמות כ) לֹא תַעֲנֶה, לְקֶבֶל דַּרְגָּא עִילָּאָה דְּחָכְמָתָא. דְּהָא בַּר נָשׁ לָא יָכֵיל לַאֲתָבָא פִּתְגָמָא, אֶלָּא בְּגִין דַּרְגָּא דְּרוּחָא עִילָּאָה דְּחָכְמָתָא דְּאִית בֵּיהּ. דִּכְתִיב, (איוב טו) הֶחָכָם יַעֲנֶה דַּעַת רוּחַ. וְאַף עַל גַּב דְּהַאי עֲנָיָיה דְּאִיהוּ עָנִי, אִית בֵּיהּ קִיּוּמָא דְּעָלְמָא, וְאִית לֵיהּ בָּהּ סִיּוּעַ עִילָּאָה, לְמַנְדַּע לְמָארֵיהּ, וְאִיהִי בְּרָזָא דְּמֵהֵימְנוּתָא. אִית עֲנָיָיה מִסְטָרָא אָחֳרָא דְּאָסִיר, דִּכְתִיב (שמות כ) לֹא תַעֲנֶה בְרֵעֲךָ עֵד שָׁקֶר.

לֹא תַעֲנֶה (שם), כְּנֶגֶד דַּרְגָּה עֶלְיוֹנָה שֶׁל חָכְמָה. שֶׁהֲרֵי אֵין יָכוֹל אָדָם לְהַשִּׁיב דָּבָר, אֶלָּא מִשּׁוּם הַדַּרְגָּה שֶׁל רוּחַ עֶלְיוֹנָה שֶׁל חָכְמָה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ, שֶׁכָּתוּב (איוב טו) הֶחָכָם יַעֲנֶה דַּעַת רוּחַ. וְאַף עַל גַּב שֶׁהֲעָנְיָה הַזּוֹ

שֶׁהוּא עוֹנֶה יֵשׁ בָּהּ קִיּוּם הָעוֹלָם, וְיֵשׁ לוֹ בָּהּ סִיּוּעַ עֶלְיוֹן לְהַכְנִיר אֶת רִבּוֹנוֹ, וְהִיא בְּסוֹד הָאֱמוּנָה - יֵשׁ עֲנִיָּה מִצַּד אַחֵר שֶׁאֲסוּרָה, שֶׁכְּתוּב (שמות כ) לֹא תַעֲנֶה בְרֵעֲךָ עֵד שָׁקֶר.

(שם) לֹא תַחְמֹד, לְקֶבֶל דַּרְגָּא סְתִימָאָה עִילָּאָה, דְּכָל מַחְשַׁבְתָּן בֵּיהּ תְּלְיָין, וְלֵית בְּעָלְמָא דְּיִנְדַּע הַהוּא דַּרְגָּא, בְּגִין דְּאִיהוּ סְתִימָאָה דְסְתִימִין. וְכַד סָלֵיק בְּמַחֲשָׁבָה עִילָּאָה, לְמִיבְרָא, עָלְמָא עִילָּאָה וְעָלְמָא תַּתָּאָה, כּוֹלָּא הֲווֹ בְּרִגְעָא חָדָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיה מח) יַעַמְדוּ יַחְדָּו. וְהַהוּא מַחֲשָׁבָה סְתִימָא.

לֹא תַחְמֹד (שם), כְּנֶגֶד הַדַּרְגָּה הַנִּסְתֶּרֶת הָעֶלְיוֹנָה שֶׁכָּל הַמַּחֲשָׁבוֹת תְּלוּיוֹת בָּהּ, וְאֵין בָּעוֹלָם מִי שֶׁיֵּכִיר הַדַּרְגָּה הַזּוֹ, מִשּׁוּם שֶׁהִיא נִסְתֶּרֶת הַנִּסְתָּרִים. וּכְשֶׁעָלָה בַּמַּחֲשָׁבָה הָעֶלְיוֹנָה לִבְרֹא הָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן וְהָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן, הַכֹּל הָיוּ בְּרֶגַע אֶחָד. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה מח) יַעַמְדוּ יַחְדָּו. וְאוֹתָהּ הַמַּחֲשָׁבָה נִסְתֶּרֶת.

וּבַר נָשׁ לְתַתָּא, אִית לֵיהּ מַחֲשָׁבָה סְתִימָאָה, דְּלֵית דְּיָדַע בָּהּ, בַּר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְחוֹדוֹי. וְיַהֲבָהּ לֵיהּ לְבַר נָשׁ, לְמֶחְשַׁב מִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא, מִלִּין דְּמִצְוָה. בְּגִין דְּהַהִיא מַחֲשָׁבָה עִילָּאָה, נָגְדָא מַבּוּעִין דִּילָהּ, לְאַתְרָא דְּחָכְמְתָא, וְלָא אִתְפְּרַשׁ כְּלָל. וּמַהַהִיא חָכְמְתָא עִילָּאָה נָפְקָא תּוֹרָה. וְנָגִיד שַׁקְיוּתָא עַד הַהוּא אַתַר דְּחָכְמָה תַּתָּאָה, דְּאִיקְרֵי מִצְוָה.

וּבֶן אָדָם לְמַטָּה יֵשׁ לוֹ מַחֲשָׁבָה נִסְתֶּרֶת, שֶׁאֵין מִי שֶׁמַּכִּיר אוֹתָהּ פָּרַט לְקָדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְבַדּוֹ, וּנְתָנָהּ לָאָדָם לַחְשֹׁב דִּבְרֵי תוֹרָה וְדִבְרֵי מִצְוָה, מִשּׁוּם שֶׁאוֹתָהּ מַחֲשָׁבָה עֶלְיוֹנָה מַשְׁפִּיעָה מַעְיְנוֹתֶיהָ לִמְקוֹם הַחָכְמָה, וְאֵין נִפְרָדִים כְּלָל. וּמֵאוֹתָהּ הַחָכְמָה הָעֶלְיוֹנָה יָצְאָה תוֹרָה, וְשׁוֹפַעַת הַשְׁקָאָה עַד אוֹתוֹ מְקוֹם הַחָכְמָה הַתַּחְתּוֹנָה, שֶׁנִּקְרֵאת מִצְוָה.

וְעַל דָּא מַאן דְּחָשִׁיב לְמֶעְבַּד מִצְוָה, כְּאִלּוּ עֲשָׂאהּ. בְּגִין דְּגָרִים לְמֵיתֵי סִיפּוּקָא דְּבִרְכָאן, מֵהַהוּא מַחֲשָׁבָה עִילָּאָה, לַאֲתַר דְּאִקְרֵי מִצְוָה. וּכְאִלּוּ עֲשָׂאהּ. כְּדְבָר אַחֵר וַעֲשִׂיתֶם אוֹתָם. מַחֲשָׁבָה וַדַּאי רֵישָׁא דְּכוֹלָּא. וְאַף עַל גַּב דְּבִסְטָרָא דְּמַחֲשָׁבָה עִילָּאָה אִתְיְיהַב לֵיהּ רְשׁוּתָא לְמֶחְשַׁב. מִלִּין דְּמִצְוָה מוּתָּר, מִלִּין דְּלָאו מִצְוָה, אֲסִירָן, דִּכְתִיב לֹא תַחְמֹד.

וְעַל כֵּן, מִי שֶׁחוֹשֵׁב לַעֲשׂוֹת מִצְוָה, כְּאִלּוּ עֲשָׂאהּ, מִשּׁוּם שֶׁגּוֹרֵם לְהָבִיא הֲנָאַת הַבְּרָכוֹת מֵאוֹתָהּ הַמַּחֲשָׁבָה הָעֶלְיוֹנָה לְמָקוֹם שֶׁנִּקְרָא מִצְוָה. וּכְאִלּוּ עֲשָׂאהּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם. הַמַּחֲשָׁבָה וַדַּאי רֹאשׁ לַכֹּל. וְאַף עַל גַּב שֶׁבְּצַד הַמַּחֲשָׁבָה הָעֶלְיוֹנָה נִתְּנָה הָרְשׁוּת לַחְשֹׁב - דִּבְרֵי מִצְוָה מֻתָּר, דְּבָרִים שֶׁאֵינָם מִצְוָה אֲסוּרִים, שֶׁכָּתוּב לֹא תַחְמֹד.

וְתָא חֲזֵי, מַאי טַעְמָא כָּלְהוֹ אֱמִירָאן, לְקֶבֶל כָּל כִּתְרָא, מִצְוֹת עֲשֵׂה בְּאַתְרָא דְּחָזֵי לֵיהּ, מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה בְּאַתְרָא דְּחָזֵי לֵיהּ. וְאִינּוּן תְּלָתָא בַּתְרָאי, אִינּוּן לֹא תַעֲשֶׂה, מִכְּלַל דַּעֲשֵׂה, כִּדְאוֹקִימְנָא בְּכוֹלָּא, אַף עַל גַּב דְּהַאי שָׁרֵי, הַאי אָסוּר. דִּבְגִין דְּאִינּוּן לְקֶבֶל עַתִּיקָא דְּעַתִּיקִין, דְּחֶסֶד וְרַחֲמִים גְּדוֹלִים בֵּיהּ שָׁרְיָין, וְלָא אִתְחֲזֵי אֶלָּא לְמִצְוֹת עֲשֵׂה. בְּגִינֵי כָךְ דַּיְיקִין מַנְיֵיהוּ, דְּלָא יִתְפְּנֵי בַּר נָשׁ לְסִטְרָא אָחֳרָא, וְרָשִׁים לְהוֹ בְּמִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה.

וּבָא רְאֵה, מָה הַטַּעַם כָּל הָאֲמִירוֹת כְּנֶגֶד כָּל כֶּתֶר - מִצְוַת עֲשֵׂה בְּמָקוֹם הָרְאוּי לָהּ, מִצְוַת לֹא תַעֲשֶׂה בְּמָקוֹם הָרְאוּי לָהּ. וְאוֹתָן שְׁלֹשׁ הָאַחֲרוֹנוֹת, הֵן לֹא תַעֲשֶׂה, מִכְּלַל שֶׁל עֲשֵׂה, כְּשֶׁבַּאֲרְנוּ בַּכֹּל. אַף עַל גַּב שֶׁזֶּה מֻתָּר - זֶה אָסוּר. שֶׁמִּשּׁוּם שֶׁהֵם כְּנֶגֶד עַתִּיק הָעַתִּיקִים, שֶׁחֶסֶד וְרַחֲמִים גְּדוֹלִים שְׁרוּיִים בּוֹ, וְאֵין נִרְאֶה אֶלָּא לְמִצְוַת עֲשֵׂה, מִשּׁוּם כָּךְ דִּיֵּק מֵהֶם, שֶׁלֹּא יִתְפַּנֶּה אָדָם לַצַּד הָאַחֵר, וְרָשַׁם אוֹתָם בְּמִצְוַת לֹא תַעֲשֶׂה.

וְאַזְהֵיר לוֹן לְבָנֵי נָשָׁא בְּלָאו, עַל הַאי אֲמִירָה בַּתְרָאָה, דְּאִיהוּ כְּלָלָא בַּתְרָאָה דְּאוֹרַיְיתָא, וּמַאן דְּעָבַר עַל הַאי, כְּאִלּוּ עָבַר עַל כָּל אוֹרַיְיתָא. בְּגִין דְּאִיהוּ לְעֵילָא, רֵאשִׁיתָא דְּכֹלָּא, כְּלָלָא דְּכֹלָּא. וְאִי בַּר נָשׁ עָבַר עַל הַאי, וְאַסְטֵי מַחְשַׁבְתֵּיהּ מִן אוֹרְחִין דְּאוֹרַיְיתָא, כְּדֵין אִתְדַּבַּק בְּסִטְרָא אָחֳרָא, בְּסִטְרָא דְּשֶׁקֶר, וּכְדֵין אִתֵּי לִידֵי לֹא תַעֲנֶה בְרֵעֲךָ עֵד שָׁקֶר. כִּדְאַשְׁכַּחְנָא בְּאַחְאָב, דְּחָמִיד כַּרְמָא דְּנָבוֹת הַיִּזְרְעֵאלִי, וּכְדֵין אַסְהִידוּ עֲלֵיהּ שִׁקְרָא, וּמֵהַאי אָתֵי בַּר נָשׁ לְמֶעֱבַר עַל כָּלְהוֹ אֲמִירָן.

וְהַזְהִיר אֶת בְּנֵי הָאָדָם בְּלָאו עַל הָאֲמִירָה הָאַחֲרוֹנָה הַזּוֹ, שֶׁהוּא הַכְּלָל הָאַחֲרוֹן שֶׁל הַתּוֹרָה. וּמִי שֶׁעוֹבֵר עַל זֶה, כְּאִלּוּ עָבַר עַל כָּל הַתּוֹרָה, מִשּׁוּם שֶׁהוּא לְמַעְלָה, הֶרֹאשִׁית שֶׁל הַכֹּל, הַכְּלָל שֶׁל הַכֹּל. וְאִם אָדָם עוֹבֵר עַל זֶה וּמַטֶּה מַחְשַׁבְתּוֹ מִדַּרְכֵי הַתּוֹרָה, אָז נִדְבָּק בַּצַּד הָאַחֵר, בְּצַד הַשֶּׁקֶר, וְאָז בָּא לִידֵי (שמות כ) לֹא תַעֲנֶה בְרֵעֲךָ עֵד שָׁקֶר. כְּפִי שֶׁמָּצָאנוּ בְּאַחְאָב, שֶׁחָמַד אֶת כֶּרֶם נָבוֹת הַיִּזְרְעֵאלִי, וְאָז הֵעִידוּ עָלָיו שֶׁקֶר, וּמִזֶּה בָּא אָדָם לַעֲבֹר עַל כָּל הָאֲמִירוֹת.

אֲבָל כַּד אִיהוּ אָזֵיל בְּאוֹרְחִין דְּאוֹרַיְיתָא, וְחָשִׁיב בְּפִקּוּדוֹי, כְּדֵין אִתְפַּשְׁטָא הַהִיא מַחֲשָׁבָה בְּכֻלְּהוֹ דַּרְגִּין, מִסִּטְרָא דֶּאֱמֶת, סִטְרָא דְּמֹהֵימְנוּתָא עִילָּאָה.

אֲבָל כְּשֶׁהוּא הוֹלֵךְ בְּדַרְכֵי הַתּוֹרָה וְחוֹשֵׁב בְּמִצְוֹתֶיהָ, אָז מִתְפַּשֶּׁטֶת אוֹתָהּ מַחֲשָׁבָה בְּכָל הַדְּרָגוֹת מִצַּד הָאֱמֶת, הַצַּד שֶׁל הָאֱמוּנָה הָעֶלְיוֹנָה.

וְתָא חֲזֵי, דְּהָא נְעִיצִין כֻּלְּהוֹ אֲמִירָן, סוֹפָא בְּרֵישָׁא, וְרֵישָׁא בְּסוֹפָא. רֵישָׁא לְמִנְדַּע לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמַחֲשַׁבְתֵּיהּ. סוֹפָא דִּלָּא לְאַסְטָאָה מַחֲשַׁבְתֵּיהּ וּרְעוּתֵיהּ לְסִטְרָא אָחֳרָא. וְכַד בַּר נָשׁ מִתְדַּבֵּק בְּהַאי, כְּדֵין כֻּלְּהוֹ עָלְמִין מִתְמַלְּאִן בִּרְכָאן עִילָּאִין דְּנָגְדִין מִן עַתִּיקָא סְתִימָא דְּכֹלָּא.

וּבָא רְאֵה, הֲרֵי כָּל הָאֲמִירוֹת נְעוּצוֹת - סוֹף בָּרֹאשׁ, וְרֹאשׁ בַּסּוֹף. הָרֹאשׁ - לְהַכִּיר אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ. הַסּוֹף - שֶׁלֹּא לְהַטּוֹת מַחֲשַׁבְתּוֹ וּרְצוֹנוֹ לַצַּד הָאַחֵר. וּכְשֶׁאָדָם נִדְבָּק בָּזֶה, אָז כָּל הָעוֹלָמוֹת מִתְמַלְּאִים בִּבְרָכוֹת עֶלְיוֹנוֹת שֶׁשּׁוֹפְעוֹת מֵהָעַתִּיק הַנִּסְתָּר שֶׁל הַכֹּל.

וְכַד נָחֲתוּ, כֻּלְּהוֹ אִתְקְשָׁרוּ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי, וְדָא יַעֲקֹב. בְּגִין כָּךְ שְׁבִיעָאָה לְקִבְלֵיהּ, דְּכֻלְּהוֹ שְׁבָעָה אִתְקְשָׁרָן בֵּיהּ. וּכְדֵין דְּאָתֵי אֶרֶץ, בְּנָהִירוּ עִם בְּנָהָא, דְּכֻלְּהוֹ שְׁבָעָה אִתְקְשָׁרָן לְאַנְהָרָא, וּכְדֵין אַרְבָּעָה כּוֹסוֹת, אַרְבָּעָה גְּאוּלּוֹת.

וּכְשֶׁיּוֹרְדוֹת, כֻּלָּן מִתְקַשְּׁרוֹת בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי, וְזֶה יַעֲקֹב. מִשּׁוּם כָּךְ הַשְּׁבִיעִי כְּנֶגְדּוֹ, שֶׁכָּל הַשִּׁבְעָה נִקְשָׁרִים בּוֹ. וְכֵיוָן שֶׁהָאָרֶץ הַזּוֹ, בְּאוֹר עִם בָּנֶיהָ, שֶׁכָּל הַשִּׁבְעָה נִקְשָׁרִים לְהָאִיר, וְאָז אַרְבַּע כּוֹסוֹת, אַרְבַּע הַגְּאֻלּוֹת.

קִידּוּשׁ עַל הַיַּיִן, לְקִבְלֵיהּ דְּדָוִד. הַגָּדָה, לְקִבְלֵיהּ דְּיַעֲקֹב. בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, לְקִבְלֵיהּ דְּיִצְחָק. הַלֵּל הַגָּדוֹל, לְקִבְלֵיהּ דְּאַבְרָהָם.

קִדּוּשׁ עַל הַיַּיִן - כְּנֶגֶד דָּוִד. הַגָּדָה - כְּנֶגֶד יַעֲקֹב. בִּרְכַּת הַמָּזוֹן - כְּנֶגֶד יִצְחָק. הַלֵּל הַגָּדוֹל - כְּנֶגֶד אַבְרָהָם.

מִתַּתָּא לְעֵילָּא סְלֵיק כְּנַוְונָא דָּא, מַצָּה, לְקִבְלֵיהּ דְּדָוִד. שָׁבוּעוֹת, לְקִבְלֵיהּ דְּיַעֲקֹב. רֹאשׁ הַשָּׁנָה, לְקִבְלֵיהּ דְּיִצְחָק. סוּכּוֹת, לְקִבְלֵיהּ דְּאַבְרָהָם. וְאַף עַל גַּב דְּאוֹקִימְנָא לְקִבְלֵיהּ דְּאַהֲרֹן, כֻּלָּא חַד. וְכֵיוָן דְּמָטוֹ לְאַתְרָא שְׁלִימָא דְּיַעֲקֹב, אָמְרוּ הַלֵּל הַגָּדוֹל.

מִמַּטָּה לְמַעְלָה עוֹלֶה כְּמוֹ זֶה. מַצָּה - כְּנֶגֶד דָּוִד. שָׁבוּעוֹת - כְּנֶגֶד יַעֲקֹב. רֹאשׁ הַשָּׁנָה - כְּנֶגֶד יִצְחָק. סֻכּוֹת - כְּנֶגֶד אַבְרָהָם. וְאַף עַל גַּב שֶׁבֵּאַרְנוּ כְּנֶגֶד אַהֲרֹן - הַכֹּל אֶחָד. וְכֵיוָן שֶׁהִגִּיעוּ לַמָּקוֹם הַשָּׁלֵם שֶׁל יַעֲקֹב, אָמְרוּ הַלֵּל הַגָּדוֹל.

דָּבָר אַחֵר (שמות ל) זֶה יִתְּנוּ, כַּמָּה אִית לוֹן לְבָנֵי נָשָׁא לְאִסְתַּמְּרָא בְּאוֹרְחַיְיהוּ, דְּכַד הַהוּא זַכָּאָה אִזְדַּבַּן, כָּלְהוֹ עֶשֶׂר דַּרְגִּין אַסְתִּימוּ נְהוֹרַיְיהוּ, דְּהָא לָא נָגִיד נְהִירוּ דְּעַתִּיקָא, אֶלָּא בְּגִינֵיהּ לְתוֹעַלְתָּא עַל אַרְעָא. וּמַאן דְּעָבַר עַל דָּא, עָבַר עַל כָּל פִּיקּוּדַיָּיא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּרַחֲמוּ סָגֵיא, יְהַב שַׁבְּתָּא לְנַטָרָא לְקִבְלֵיהּ, דְּשַׁקֵּיל כְּכָל פִּיקּוּדַיָּיא. וְעַל דָּא עֶשֶׂר גְּרָה, דְּאַהֲדַר לְאַתְרֵיהּ, אִיהוּ כּוֹפֶר נֶפֶשׁ, וְנָהֲרִין לְאַתְרָא דְּאִיקָרֵי נֶפֶשׁ, מַאתָרָא דְּיִשְׂרָאֵ"ל. וְשָׁמַיִם נְהִירִין לְהַאי אֶרֶץ, וְיָהֲבִין לָהּ כָּל תִּקּוּנָהָא לְאִתְחַבְּרָא לְעֵילָּא.

דָּבָר אַחֵר זֶה יִתְּנוּ, כַּמָּה יֵשׁ לִבְנֵי אָדָם לְהִשָּׁמֵר בְּדַרְכֵיהֶם, שֶׁכַּאֲשֶׁר הַצַּדִּיק הַהוּא נִמְכַּר, כָּל עֶשֶׂר הַדְּרָגוֹת הִסְתִּירוּ אוֹרוֹתֵיהֶם, שֶׁהֲרֵי אֵין שׁוֹפֵעַ אוֹר הָעַתִּיק אֶלָּא בִּשְׁבִילוֹ, לְתוֹעֶלֶת עַל הָאָרֶץ, וּמִי שֶׁעָבַר עַל זֶה, עָבַר עַל כָּל הַמִּצְוֹות. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּאַהֲבָה רַבָּה נָתַן הַשַּׁבָּת לְשָׁמְרָהּ כְּנֶגְדּוֹ, שֶׁשְּׁקוּלָה לְכָל הַמִּצְוֹות. וְעַל כֵּן עֶשְׂרִים גֵּרָה, שֶׁהֶחֱזִיר לִמְקוֹמָם, הוּא כֹּפֶר נֶפֶשׁ, וּמְאִירִים לַמָּקוֹם שֶׁנִּקְרָא נֶפֶשׁ, מֵהַמָּקוֹם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְהַשָּׁמַיִם מְאִירִים לָאָרֶץ הַזֹּאת, וְנוֹתְנִים לָהּ כָּל תִּקּוּנֶיהָ לְהִתְחַבֵּר לְמַעְלָה.

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב (תהלים יט) הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֵל. מַאן שָׁמַיִם. שְׁמַיָּא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מְסַפְּרִים לְאַתְרָא דְּאִיקְרֵי כְּבוֹד אֵל. מַאן כְּבוֹד אֵל. בְּרַתֵּיהּ דְּאַבְרָהָם, דְּאִיקְרֵי אֵל. אֵל, דָּא אַבְרָהָם. מַאי מְסַפְּרִים. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (איוב כח) אָז רָאָהּ וַיְסַפְּרָהּ. מַאי וַיְסַפְּרָהּ. כְּדָבָר אַחֵר (שם) מָקוֹם סָפִיר אֲבָנֶיהָ. וְאִינּוּן שְׁמַיָּא, מְתַקְּנִין לָהּ בְּכָל תִּיקּוּנָהָא, לְהַאי כְּבוֹד אֵל.

וּבֹא וּרְאֵה, כָּתוּב (תהלים יט) הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֵל. מִי הַשָּׁמַיִם? הַשָּׁמַיִם שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, מְסַפְּרִים לַמָּקוֹם שֶׁנִּקְרָא כְּבוֹד אֵל. מִי זֶה כְּבוֹד אֵל? בִּתּוֹ שֶׁל אַבְרָהָם שֶׁנִּקְרֵאת אֵל. אֵל זֶה אַבְרָהָם. מַה מְסַפְּרִים? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (איוב כח) אָז רָאָהּ וַיְסַפְּרָהּ. מַה זֶּה וַיְסַפְּרָהּ? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם) מָקוֹם סַפִּיר אֲבָנֶיהָ. וְאוֹתָם הַשָּׁמַיִם מְתַקְּנִים אוֹתָהּ בְּכָל תִּקּוּנֶיהָ, אֶת כְּבוֹד הָאֵל הַזֶּה.

וְעַל דָּא יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, מַיְיתִין לָהּ נְהִירוּ בִּלְחִישׁוּ, מִמַּבּוּעָא דִּלְעֵילָּא, וְאוֹמְרִין בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד.

וְעַל זֶה יִשְׂרָאֵל לְמַטָּה מְבִיאִים לַהּ הֲאָרָה בִּלְחִישָׁה, מִמָּקוֹר שֶׁלְּמַעְלָה, וְאוֹמְרִים בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד.

וַאֲתַר דְּאִיקְרֵי שָׁמַיִם אַסְהֵיד בְּהוֹן. וְעַל דָּא עַי"ן וְדָלֶ"ת אינון רַבְרְבִין, לְמֶהֱוֵי סַהֲדִין. שָׁמַיִם, דִּכְתִיב (דברים ל) הַעִדֹתִי בָכֶם הַיּוֹם אֶת הַשָּׁמַיִם, דָּא יַעֲקֹב, אַתְרָא דְּשָׁמָיִם. וּמְנָא לָן דְּאִיהִי אַסְהֵידַת. דִּכְתִיב וְאֶת הָאָרֶץ. וּכְתִיב (תהלים פט) כְּיֶרַח יִכּוֹן עוֹלָם וְעֵד בַּשַּׁחַק נֶאֱמָן.

וְהַמָּקוֹם שֶׁנִּקְרָא שָׁמַיִם מֵעִיד בָּהֶם. וְעַל כֵּן עַי"ן וְדָלֶ"ת גְּדוֹלוֹת, לִהְיוֹת עֵדִים. שָׁמַיִם, שֶׁכָּתוּב (דברים ל) הַעִדֹתִי בָכֶם הַיּוֹם אֶת הַשָּׁמַיִם, זֶה יַעֲקֹב, מָקוֹם הַשָּׁמַיִם. וּמִנַּיִן שֶׁהִיא מְעִידָה? שֶׁכָּתוּב וְאֶת הָאָרֶץ. וְכָתוּב (תהלים פט) כְּיֶרַח יִכּוֹן עוֹלָם וְעַד בַּשַּׁחַק נֶאֱמָן.

וְכַד יִשְׂרָאֵל בִּשְׁלִימוּ כִּדְחָזֵי, סַהֲדִין שְׁלֵימִין סַהֲדִין בְּהוּ, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וּבְהַהוּא זִמְנָא נָגִיד טַלָּא דִּלְעֵילָּא, מַאתְרָא דְּעַתִּיקָא. אֵימָתַי, כַּד אינון בְּיִחוּדָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שיר השירים ה) שֶׁרֹאשִׁי נִמְלָא טָל. חֻשְׁבּוֹן ט"ל: יהו"ה אֶחָ"ד. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. דְּבַהַהוּא שַׁעֲתָא אִתְחַזּוּן יִשְׂרָאֵל לְטַלָּא.

וְכַאֲשֶׁר יִשְׂרָאֵל בִּשְׁלֵמוּת כְּמוֹ שָׁהָיוּ (כראוי), עֵדִים שְׁלֵמִים מְעִידִים בָּהֶם, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וּבְאוֹתוֹ הַזְּמַן שׁוֹפֵעַ הַטַּל שֶׁלְּמַעְלָה מִמָּקוֹם הָעַתִּיק. מָתַי? כְּשֶׁהֵם בְּיִחוּד. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שיר ה) שֶׁרֹאשִׁי נִמְלָא טָל. חֻשְׁבּוֹן טַל: יהו"ה אֶחָ"ד. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עִם כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. שֶׁבְּאוֹתָהּ הַשָּׁעָה יִהְיוּ רְאוּיִים יִשְׂרָאֵל לְטַל.

וְיִשְׂרָאֵל דְּיַדְעִין בְּהוֹן, אינון מְיַחֲדוּן לוֹן תְּרֵי זִמְנֵי בְּיוֹמָא. חַד בְּסִטְרָא דִּימָמָא, וְחַד בְּסִטְרָא דְּלֵילְיָא.

וְיִשְׂרָאֵל שֶׁמַּכִּירִים אוֹתָם, הֵם מְיַחֲדִים אוֹתָם פַּעֲמַיִם בְּיוֹם - אֶחָד בְּצַד הַיּוֹם, וְאֶחָד בְּצַד הַלַּיְלָה.

וּמֵהַהוּא טַלָּא, זְמִינִין מֵיתַיָּיא לְאַחְיָא לְעָלְמָא דְּאָתֵי. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (דניאל יב) וְרַבִּים מִיְּשֵׁנֵי אַדְמַת עָפָר יָקִיצוּ. מִיְּשֵׁנֵי, כְּדְּבָר אַחֵר, (שיר השירים ה) אֲנִי יְשֵׁנָה וְלִבִּי עֵר כו', אַתְרָא דְּלִבִּי. קוֹל דּוֹדִי, אַתְרָא דְּאִיקְרֵי קוֹל, וְדָא יַעֲקֹב. שֶׁרֹאשִׁי נִמְלָא טָל, הַיְינוּ בְּרָכוֹת שָׁמַיִם, דְּאַתְיָין לְהַאי אַתְרָא דְּאִיקְרֵי שָׁמַיִם, כַּד אִיהוּ בְּיִיחוּדָא עִם נוּקְבָא, וְתֵיקוּם מֵעַפְרָא.

וּמֵהַטַּל הַהוּא עֲתִידִים הַמֵּתִים לְהֶחָיוֹת לְעוֹלָם הַבָּא. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (דניאל יב) וְרַבִּים מִיְּשֵׁנֵי אַדְמַת עָפָר יָקִיצוּ. מִיְּשֵׁנֵי - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שיר ה) אֲנִי יְשֵׁנָה וְלִבִּי עֵר וְכוּ', הַמָּקוֹם שֶׁל לִבִּי. קוֹל דּוֹדִי - הַמָּקוֹם שֶׁנִּקְרָא קוֹל, וְזֶה יַעֲקֹב. שֶׁרֹאשִׁי נִמְלָא טָל - הַיְינוּ בְּרָכוֹת שָׁמַיִם, שֶׁבָּאִים לַמָּקוֹם הַזֶּה שֶׁנִּקְרָא שָׁמַיִם, כְּשֶׁהוּא בְּיִחוּד עִם הַנּוּקְבָה, וְתָקוּם מִן הֶעָפָר.

וְיִצְחָק כַּד בָּרִיךְ לֵיהּ לְיַעֲקֹב, אֲמַר, (בראשית כז) וְיִתֶּן לְךָ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם. בְּגִין דְּחָזָא דְּיַעֲקֹב יֵרִית הַהוּא אַתְרָא. הָאֱלֹהִים, דָּא אִימָּא עִילָּאָה. דְּעַטְרָא לֵיהּ בְּעִיטְרִין עִילָּאִין, לְאִזְדַּוְּוגָא בְּמַטְרוֹנִיתָא.

וְכַאֲשֶׁר יִצְחָק בֵּרַךְ אֶת יַעֲקֹב, אָמַר (בראשית כז) וְיִתֶּן לְךָ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם, מִשּׁוּם שֶׁרָאָה שֶׁיַּעֲקֹב יוֹרֵשׁ אֶת הַמָּקוֹם הַהוּא. הָאֱלֹהִים - זוֹ הָאֵם הָעֶלְיוֹנָה. שֶׁמְּעַטֶּרֶת אוֹתוֹ בַּעֲטָרוֹת עֶלְיוֹנוֹת, לְהִתְחַבֵּר עִם הַגְּבִירָה.

וְכַד מָטֵי הַאי טַלָּא לְזִעֵירָא, מְסַטְרָא דְּצָפוֹן אִגְלִיד. וּמִסְטְרָא דְּדָרוֹם נָגִיד. עַד דְּמָטֵי לְכִסֵּא הַכָּבוֹד. וְכַד מָטֵי לְכִסֵּא הַכָּבוֹד, אַתְרָא דְּאִיקָּרֵי אֶרֶץ, כְּדֵין סְטָרָא דְּצָפוֹן דְּאָחִיד בֵּיהּ, אִגְלִיד וְיִתְעֲבֵיד שֶׁלֶג, וּבֵיהּ אִתְבְּרֵי עָלְמָא. וְעַל דָּא אִיתְעָרוּ קַמָּאי, עוֹלָם מַהֵיכָן אִתְבְּרֵי, מִשֶּׁלֶג שֶׁתַּחַת כִּסֵּא הַכָּבוֹד.

וּכְשֶׁמַּגִּיעַ הַטַּל הַזֶּה לַזְּעִיר, מִצַּד הַצָּפוֹן נִקְרָשׁ, וּמִצַּד הַדָּרוֹם שׁוֹפֵעַ, עַד שֶׁמַּגִּיעַ לְכִסֵּא הַכָּבוֹד. וּכְשֶׁמַּגִּיעַ לְכִסֵּא הַכָּבוֹד, הַמָּקוֹם שֶׁנִּקְרָא אֶרֶץ, אֲזַי צַד הַצָּפוֹן שֶׁאוֹחֵז בּוֹ נִקְרַשׁ וְנַעֲשָׂה שֶׁלֶג, וּבוֹ נִבְרָא הָעוֹלָם. וְעַל זֶה הִתְעוֹרְרוּ הָרִאשׁוֹנִים, מֵהֵיכָן הָעוֹלָם נִבְרָא? מִשֶּׁלֶג שֶׁתַּחַת כִּסֵּא הַכָּבוֹד.

וְעַל דָּא בְּדִינָא לָא קָאִים עָלְמָא, עַד דְּאִתְעָרוּ רַחֲמֵי. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים יט) הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֵל וּמַעֲשֵׂה יָדָיו מַגִּיד הָרָקִיעַ. דָּא רָקִיעַ, דְּבֵיהּ תַּלְיָין כָּל נְהוֹרִין וְכוֹכְבַיָּיא. וְדָא צַדִּיק, דְּאַנְגִיד לוֹן לְהַאי אָתָר דְּכָבוֹד.

וְעַל כָּךְ הָעוֹלָם אֵינוֹ עוֹמֵד בְּדִין, עַד שֶׁמִּתְעוֹרְרִים רַחֲמִים. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים ט) הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֵל וּמַעֲשֵׂה יָדָיו מַגִּיד הָרָקִיעַ. זֶה הָרָקִיעַ שֶׁבּוֹ תְּלוּיִים כָּל הָאוֹרוֹת וְהַכּוֹכָבִים, וְזֶה צַדִּיק שֶׁמַּשְׁפִּיעַ אוֹתָם לַמָּקוֹם הַזֶּה שֶׁל כָּבוֹד.

(שם) יוֹם לְיוֹם יַבִּיעַ אֹמֶר, מַאן יוֹם לְיוֹם, דָּא שְׁמַיָּא וְרָקִיעַ. וְלַיְלָה לְלַיְלָה יְחַוֶּה דָּעַת, הַאי אַתְרָא דְּאִיקָּרֵי לַיְלָה אַנְגִיד לְגַבְרִיאֵל דְּאִיקָּרֵי לַיְלָה. מַאי דְּקַבֵּיל מֵאַתְרָא דְּאִיקָּרֵי דַּעַת. וְהוּא הוֹן יָקָר וְנָעִים, דְּגָנִיז דַּעְתֵּיהּ, בְּהַאי אַתְרָא דְּלַיְלָה. וְגַבְרִיאֵל קַבֵּיל מִתַּמָּן, וְהוּא דְּאִקָּרֵי לַיְלָה, וְאַנְגִיד לְתַתָּאי רוּחַ דַּעַת וְיִרְאַת ה'.

יוֹם לְיוֹם יַבִּיעַ אֹמֶר (שם), מִי זֶה יוֹם לְיוֹם? זֶה הַשָּׁמַיִם וְהָרָקִיעַ. וְלַיְלָה לְלַיְלָה יְחַוֶּה דָּעַת - הַמָּקוֹם הַזֶּה שֶׁנִּקְרָא לַיְלָה, מַשְׁפִּיעַ לְגַבְרִיאֵל שֶׁנִּקְרָא לַיְלָה, מַה שֶּׁקִּבֵּל מֵהַמָּקוֹם שֶׁנִּקְרָא דַּעַת, וְהוּא (משלי כד) הוֹן יָקָר וְנָעִים, שֶׁגָּנַז דַּעְתּוֹ בְּמָקוֹם הַלַּיְלָה. וְגַבְרִיאֵל קִבֵּל מִשָּׁם, וְהוּא שֶׁנִּקְרָא לַיְלָה, וּמַשְׁפִּיעַ לַתַּחְתּוֹנִים (ישעיה יא) רוּחַ דַּעַת וְיִרְאַת ה'.

(שם) אֵין אֹמֶר וְאֵין דְּבָרִים, בְּגִין דְּכֹלָּא בִּלְחִישׁוּ. בְּכָל הָאָרֶץ יָצָא קַוָּם, דָּא קַו הָאֶמְצָעִי, דְּאַנְגִיד לְהַאי אֶרֶץ. הָדַר פָּרֵישׁ מַאן שָׁמַיִם, דָּא שָׁמֶשׁ. (שם) וְהוּא כְּחָתָן יוֹצֵא מֵחֻפָּתוֹ, דָּא (שיר השירים ג) עֲטָרָה שֶׁעִטְרָה לוֹ אִמּוֹ.

אֵין אֹמֶר וְאֵין דְּבָרִים (תהלים יט) - מִשּׁוּם שֶׁהַכֹּל בִּלְחִישׁ. בְּכָל הָאָרֶץ יָצָא קַוָּם - זֶה הַקַּו הָאֶמְצָעִי שֶׁמַּשְׁפִּיעַ לָאָרֶץ הַזּוֹ. חֲזַר פָּרֵשׁ מִי הַשָּׁמַיִם? זֶה הַשֶּׁמֶשׁ. וְהוּא כְּחָתָן יֹצֵא מֵחֻפָּתוֹ - זוֹ (שיר ג) הָעֲטָרָה שֶׁעִטְרָה לוֹ אִמּוֹ.

יָשִׁישׁ כְּגִבּוֹר לָרוּץ אוֹרַח, לְאַנְהָרָא לְסִיהֲרָא, מַהוּ יָשִׁישׁ כְּגִבּוֹר. בְּגִין דְּסִטְרָא דִּגְבוּרָה אִיתְעַר בְּהַהוּא זִמְנָא. (תהלים יט) מִקְצֵה הַשָּׁמַיִם מוֹצָאוֹ, דָּא יֵישָׁא דְּכוֹלָּא. וּתְקוּפָתוֹ עַל קְצוֹתָם, בְּגִין דְּהוּא מַקִּיף לְכוֹלָּא, מַבְּרִיחַ מִן הַקָּצֶה אֶל הַקָּצֶה.

יָשִׁישׁ כְּגִבּוֹר לָרוּץ אֹרַח (תהלים יט) לְהָאִיר לַלְּבָנָה. מַה זֶּה יָשִׁישׁ כְּגִבּוֹר? מִשּׁוּם שֶׁצַּד הַגְּבִירָה מִתְעוֹרֵר בַּצַּד הַהוּא. (שם) מִקְצֵה הַשָּׁמַיִם מוֹצָאוֹ - זֶה הָרֹאשׁ שֶׁל הַכֹּל. וּתְקוּפָתוֹ עַל קְצוֹתָם, מִשּׁוּם שֶׁהוּא מַקִּיף לַכֹּל, (שמות כו) מַבְרִיחַ מִן הַקָּצֶה אֶל הַקָּצֶה.

וְאֵין נִסְתָּר מֵחַמָּתוֹ, הַיְינוּ דִּכְתִיב (ירמיה כג) אִם יִסָּתֵר אִישׁ בַּמִּסְתָּרִים. תּוֹרַת ה' תְּמִימָה, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (בראשית כה) וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם. מְשִׁיבַת נָפֶשׁ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ירמיה נא) נִשְׁבַּע ה' צְבָאוֹת בְּנַפְשׁוֹ. בְּגִין דְּהוּא אַתְקִין לָהּ עַל תִּיקוּנָהָא, וְיתֵיב בְּבֵיתָא דִּילָהּ, וְזָן לָהּ בְּכָל מַה דְּאִצְטְרִיכָא, וְעַל דָּא מְשִׁיבַת נָפֶשׁ.

וְאֵין נִסְתָּר מֵחַמָּתוֹ (תהלים יט) - הַיְינוּ שֶׁכָּתוּב (ירמיה כג) אִם יִסָּתֵר אִישׁ בַּמִּסְתָּרִים. תּוֹרַת ה' תְּמִימָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית כה) וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם. מְשִׁיבַת נָפֶשׁ - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה נא) נִשְׁבַּע ה' צְבָאוֹת בְּנַפְשׁוֹ. מִשּׁוּם שֶׁהוּא הִתְקִין אוֹתָהּ עַל תִּקּוּנֶיהָ, וְיָשַׁב בְּבֵיתָהּ, וְזָן אוֹתָהּ בְּכָל מַה שֶּׁהִצְטָרְכָה, וְעַל כֵּן מְשִׁיבַת נָפֶשׁ.

(תהלים יט) עֵדוּת ה' נֶאֱמָנָה, דָּא אַתְרָא דְּיוֹסֵף, דְּאִקְרֵי עֵדוּת. אַמַּאי נֶאֱמָנָה. בְּגִין דְּהוּא אִתְרָא דְּנַהֲרָא, דְּלָא יְכִזְבוּן מֵימוֹי. מַחְכִּימַת פֶּתִי, אַתְרָא דְּלֵית לֵיהּ דַּעְתָּא הוּא מַחְכִּים לָהּ, בְּהַהוּא חָכְמָה זְעֵירָא דְּקַבֵּילִית מִנֵּיהּ וְאוֹקְמוּהָ, וּמַנֵּי לָהּ לְפַרְנָסָא עָלְמָא. וְיַהֲבָא לְמַאן דְּלֵית לֵיהּ זְכוּתָא מִדִּילֵיהּ.

עֵדוּת ה' נֶאֱמָנָה (תהלים יט) - זֶה מְקוֹמוֹ שֶׁל יוֹסֵף, שֶׁנִּקְרָא עֵדוּת. לָמָּה נֶאֱמָנָה? מִשּׁוּם שֶׁהוּא הַמָּקוֹם שֶׁמַּאִיר, שֶׁלֹּא יְכַזְּבוּ מֵימָיו. מַחְכִּימַת פֶּתִי - הַמָּקוֹם שֶׁאֵין לוֹ דַּעַת, הוּא מַחְכִּים אוֹתוֹ בְּאוֹתָהּ חָכְמָה קְטַנָּה שֶׁקִּבְּלָה מִמֶּנּוּ, וּפֵרְשׁוּהָ, וּמִנָּה אוֹתָהּ לְפַרְנֵס אֶת הָעוֹלָם, וְנוֹתֶנֶת לְמִי שֶׁאֵין לוֹ זְכוּת מִשֶּׁלּוֹ.

(שם) פִּקּוּדֵי ה', אֵינוּן דְּתַלְיָין מֵהַהִיא דְּאִתְפַּקְּדָן בְּיָדֵהּ כָּל גְּנִיזִין דְּמַלְכָּא, וְעַל דָּא יְשָׁרִים, כְּדִבָּר אַחֵר (דברים לב) צַדִּיק וְיָשָׁר הוּא, וְצָדֵק אִיקְרֵי הָכֵי. מְשַׂמְּחֵי לֵב, שִׂמְחָה, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְאֵימָתַי הִיא בְּחֶדְוָה. בְּזִמְנָא דְּאִתְחַבְּרַת בְּלֵב הַשָּׁמַיִם.

פִּקּוּדֵי ה' (שם) - אוֹתָם הַתְּלוּיִים מֵאוֹתָהּ שֶׁבְּיָדֶהָ הָפְקְדוּ כָּל גְּנָזֵי הַמֶּלֶךְ, וְעַל כֵּן יְשָׁרִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים לב) צַדִּיק וְיָשָׁר הוּא. וְצֶדֶק נִקְרָא כָּךְ. מְשַׂמְּחֵי לֵב - שִׂמְחָה זוֹ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וּמָתַי הִיא בְּשִׂמְחָה? בִּזְמַן שֶׁמִּתְחַבֶּרֶת עִם לֵב הַשָּׁמַיִם.

מִצְוַת ה' בָּרָה, כְּדֵין אִתְעֲבִידַת מִצְוָה בָּרָה. בְּקַדְמִיתָא אִקְרֵי מִצְוָה, הַשְׁתָּא דְּשַׁרְיָא עֲלָהּ תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, אִקְרֵי מִצְוָה בָּרָה. כְּדְבָר אַחֵר (שיר השירים ו) בָּרָה כַּחַמָּה. וְצַדִּיק וְצֶדֶק בְּשִׁיקוּלָא חָדָא.

מִצְוַת ה' בָּרָה - אֲזַי נַעֲשֵׂית מִצְוָה בָּרָה. בְּרֵאשׁוֹנָה נִקְרֵאת מִצְוָה, וְכֵעֵת שֶׁשּׁוֹרָה עָלֶיהָ תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, נִקְרֵאת מִצְוָה בָּרָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שיר ו) בָּרָה כַּחַמָּה, וְצַדִּיק וְצָדֵק בְּשִׁקּוּל אֶחָד.

מְאִירַת עֵינָיִם. (זכריה ד) עֵינֵי ה' הֵמָּה מְשׁוֹטְטִים. מַאי טַעְמָא מְאִירַת. בְּקַדְמִיתָא מְאוֹרֹת, דִּכְתִיב (בראשית א) יְהִי מְאֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם, וְכַד הַאי רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם אַנְהִיר לְהּ, אִיהִי מְאִירַת, דְּיו"ד אִיתּוֹסַף בָּהּ נְהִירוּ דְּצַדִּיק, וּפְרִישׁוּ דְּשָׁלְמָא דִּילֵיהּ, כְּדֵין הוּא בְּרִבּוּ סַגְיָיא. וְאֵימָתַי הִיא בָּרָה, כַּד אִתְכְּלִילַת דְּכַר וְנוּקְבָא.

מְאִירַת עֵינָיִם - (זכריה ד) עֵינֵי ה' הֵמָּה מְשׁוֹטְטִים. מָה הַטַּעַם מְאִירַת? בְּרֵאשׁוֹנָה מְאוֹרֹת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בראשית א) יְהִי מְאֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם. וּכְשֶׁרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם הַזֶּה מֵאִיר לָהּ, הִיא מְאִירָה, שֶׁנּוֹסָפָה בָּהּ יו"ד, אוֹרוֹ שֶׁל הַצַּדִּיק וּפְרִישַׁת שְׁלוֹמוֹ, וְאָז הוּא בְּגֹדֶל רַב. וּמָתַי הִיא בָּרָה? כְּשֶׁנִּכְלֶלֶת הַזְּכָר עִם הַנְּקֵבָה.

יִרְאַת ה' טְהוֹרָה, שַׁבְּחָא דִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְּאִיהִי בְּדַכְיוּ. כַּד אִיהוּ אַנְהִירוּ לָהּ אַנְפִּין. עוֹמֶדֶת לָעַד, דְּקָיְימָא תְּדִיר שׁוּר רָם וְתַקִּיף עַל בְּנָהָא. אֵימָתַי, כַּד מִשְׁפְּטֵי ה' מֵאֲתַר דֵּאֲמֶת נָהֲרִין בָּהּ. וְהַאי דִּכְתִיב, צָדְקוּ יַחְדָּו, כַּד אִינּוּן כַּחֲדָא בְּהַאי צֶדֶק, וְנָטְלִין שְׁמָא דִילָהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהלים יט) צָדְקוּ יַחְדָּו. וְאִיהִי שְׁמָא דִילֵיהּ, מִשְׁפְּטֵי ה'.

יִרְאַת ה' טְהוֹרָה (תהלים יט) - הַשַּׁבָּח שֶׁל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל שֶׁהִיא בְּטָהֳרָה, כְּשֶׁהוּא מֵאִיר לָהּ פָּנִים. עוֹמֶדֶת לָעַד - שֶׁעוֹמֶדֶת תָּמִיד חוֹמָה רָמָה וַחֲזָקָה עַל בָּנֶיהָ. מָתַי? כְּשֶׁמִּשְׁפְּטֵי ה' מִמָּקוֹם שֶׁל אֱמֶת מְאִירִים בָּהּ. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) צָדְקוּ יַחְדָּו, כְּשֶׁהֵם יַחַד בַּצֶּדֶק הַזֶּה וְנוֹטְלִים אֶת שְׁמָהּ. וְזהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) צָדְקוּ יַחְדָּו, וְהִיא הַשֵּׁם שֶׁלָּהֶם, מִצְוַת ה'.

דָּבָר אַחֵר פִּקּוּדֵי ה', נָצַח וְהוֹד, דְּאִינּוּן לְמִוְדֵי ה', מְשַׂמְּחֵי לֵב, דָּא אָתְרוֹג, דְּדָמְיָא לְלֵב. מִצְוַת ה', דָּא אָתְרוֹג. יִרְאַת ה', כְּדָבָר אַחֵר (משלי לא) אִשָּׁה יִרְאַת ה' הִיא תִתְהַלָּל. מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּאִיהִי טְהוֹרָה. מִשְׁפְּטֵי ה' אֱמֶת, אִלֵּין שִׁית בְּנִין, דְּכָלִילָן בַּיְעָקֹב, דְּאִקְרֵי מִשְׁפָּט, וְהוּא אֱמֶת. צָדְקוּ יַחְדָּו, בְּיִחוּדָא שְׁלֵימָא בְּיִרְאַת ה', דְּהִיא טְהוֹרָה.

דָּבָר אַחֵר פִּקּוּדֵי ה' - נֵצַח וְהוֹד, שֶׁהֵם לְמוּדֵי ה'. מְשַׂמְּחֵי לֵב - זֶה הָאֶתְרוֹג שֶׁדּוֹמֶה לַלֵּב. מִצְוַת ה' - זֶה הָאֶתְרוֹג. יִרְאַת ה' - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (משלי לא) אִשָּׁה יִרְאַת ה' הִיא תִתְהַלָּל. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁהִיא טְהוֹרָה. מִשְׁפְּטֵי ה' אֱמֶת - אֵלּוּ שִׁשָּׁה הַבָּנִים שֶׁכְּלוּלִים בְּיַעֲקֹב, שֶׁנִּקְרָא מִשְׁפָּט, וְהוּא אֱמֶת. צָדְקוּ יַחְדָּו - בְּיִחוּד שָׁלֵם בְּיִרְאַת ה', שֶׁהִיא טְהוֹרָה.

(תהלים יט) הַנֶּחֱמָדִים מִזָּהָב וּמִפָּז רָב, מִסְטְרָא דְּזָהָב, דָּא שְׁבָחָא דְּיִצְחָק, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (שיר השירים ח) שְׂמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי. וּמִפָּז, דָּא אַבְרָהָם, וְדָא יְמִינוֹ תְּחַבְּקֵנִי. רַב, דָּא יַעֲקֹב. וּמְתוּקִים מִדְּבַשׁ, דְּבַשׁ דָּא תָּמָר, דְּכֻלֵּיל דְּכַר וְנוּקְבָא. בְּגִין כָּךְ אֵימָתַי אֵינּוּן מְתוּקִים. כַּד אִתְחַבָּרוּ, וּנְפֵיק מִנַּיְיהוּ דְּבַשׁ.

הַנֶּחֱמָדִים מִזָּהָב וּמִפַּז רַב (תהלים יט) מִצַּד הַזָּהָב, זֶה שִׁבְחוֹ שֶׁל יִצְחָק, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שיר השירים ח) שְׂמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי. וּמִפַּז - זֶה אַבְרָהָם, וְזֶה יְמִינוֹ תְּחַבְּקֵנִי. רַב - זֶה יַעֲקֹב. וּמְתוּקִים מִדְּבַשׁ - דְּבַשׁ זֶה תָּמָר, שֶׁכְּלוּל זָכָר וּנְקֵבָה. וּמְשׁוּם זֶה, מָתַי הֵם מְתוּקִים? כַּאֲשֶׁר נִתְחַבְּרוּ וְיָצָא מֵהֶם דְּבַשׁ.

וְנוֹפֶת צוּפִים, כְּדָבָר אַחֵר (שם ד) נוֹפֶת תִּטּוֹפְנָה שִׂפְתוֹתַיִךְ כַּלָּה. צוּפִים, בְּגִין דְּכָל מַאן דְּבָעֵי לְמִצְפֵּי וּלְאִסְתַּכְּלָא בְּהַאי מַרְאָה, מִסְתַּכֵּל. כְּדָבָר אַחֵר (יחזקאל לג) צוֹפֶה נְתַתִּיךָ לְבֵית יִשְׂרָאֵל וְשָׁמַעְתָּ מִפִּי דָּבָר. וַדַּאי הַאי אַתְרָא, אִקְרֵי פִּתְחָא דִּמְהֵימְנוּתָא. וּכְתִיב, (שם) וָאֶרְאֶה מַרְאוֹת אֱלֹהִים. מִכָּאן וּלְעֵילָּא לֵית רְשׁוּ לְאִסְתַּכָּלָא. וְעַל דָּא מִינָּהּ יַנָּקִין אִינּוּן לְמוּדֵי ה', דְּאִיקְרוּן צוֹפִים, כְּמָה דְּאַתְּ אָמֵר וְנוֹפֶת צוּפִים.

וְנוֹפֶת צוּפִים - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם ד) נוֹפֶת תִּ פְּנָה שִׂפְתוֹתַיִךְ כַּלָּה. צוּפִים - מִשּׁוּם שֶׁכָּל מִי שֶׁרוֹצֶה לְצַפּוֹת וּלְהִתְבּוֹנֵן בַּמַּרְאָה הַזּוֹ, מִסְתַּכֵּל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (יחזקאל לג) צוֹפֶה נְתַתִּיךָ לְבֵית יִשְׂרָאֵל וְשָׁמַעְתָּ מִפִּי דָּבָר. וַדַּאי הַמָּקוֹם הַזֶּה נִקְרָא פֶּתַח הָאֱמוּנָה. וְכָתוּב (שם) וארא מראות אלהים. מכאן ומעלה אין רשות להסתכל. ועל כן ממנה יונקים אותם למודי ה', שנקראים צופים, כמו שנאמר נפת צופים.

דָּבָר אַחֵר צוּפִים, אִלֵּין לְמוּדֵי ה', דְּנָהֲרִין בָּהּ, וּמִתַּמָּן יַנָּקִין נְבִיאִין. בַּר מִמֹּשֶׁה דְּאִסְתַּלַּק לְעֵילָּא. וּבֵהַהוּא זִמְנָא דְּכֻלִּילָן כֻּלְּהוֹ בְּחַד, אִינּוּן נָחֲמָדִים.

דָּבָר אַחֵר צוּפִים - אֵלּוּ לְמוּדֵי ה', שֶׁמְּאִירִים בָּהּ, וּמִשָּׁם יוֹנְקִים הַנְּבִיאִים, פָּרַט לְמֹשֶׁה שֶׁהִתְעַלָּה לְמַעְלָה. וּבְאוֹתוֹ הַזְּמַן שֶׁכְּלוּלִים כֻּלָּם בְּאֶחָד, הֵם נֶחֱמָדִים.

דָּבָר אַחֵר (תהלים יט) יִרְאַת ה' טְהוֹרָה עוֹמֶדֶת לָעַד. תָּא חֲזֵי, אִי בַּר נָשׁ אִשְׁתַּדַּל בְּקַדְמִיתָא בְּהַאי אַתְרָא דְּאִיקְרֵי יִרְאַת ה', כְּדֵין אוֹרַיְיתֵיהּ עוֹמֶדֶת לָעַד. מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּיֵיעוֹל מִכָּאן לְמֵהֵימְנוּתָא, מַהַאי פִּתְחָא דְּכוֹלָּא. וְכַד דָּחֵיל מַהַאי אַתְרָא, אִתְרַבְרָבָא הַאי אַתְרָא, וְיָתְבָא בְּנְהִירוּ עִם מַלְכָּא, בְּגִין דַּאֲפֵיקַת בְּרָא טָבָא לְעָלְמָא.

דָּבָר אַחֵר יִרְאַת ה' טְהוֹרָה עוֹמֶדֶת לָעַד, בֹּא וּרְאֵה, אִם אָדָם מִשְׁתַּדֵּל בָּרִאשׁוֹנָה בַּמָּקוֹם הַזֶּה שֶׁנִּקְרָא יִרְאַת ה', אָז תּוֹרָתוֹ עוֹמֶדֶת לָעַד. מָה הַטַּעַם? כְּדֵי שֶׁיִּכָּנֵס מִכָּאן לֶאֱמוּנָה, מֵהַפֶּתַח הַזֶּה שֶׁל הַכֹּל. וּכְשֶׁפּוֹחֵד מִן הַמָּקוֹם הַזֶּה, מִתְגַּדֵּל הַמָּקוֹם הַזֶּה וְיוֹשֵׁב בְּאוֹר עִם הַמֶּלֶךְ, מִשּׁוּם שֶׁהוֹצִיאָה בֵּן טוֹב לָעוֹלָם.

וְעַל דָּא אָמַר שְׁלֹמֹה, (קהלת יב) סוֹף דָּבָר הַכֹּל נִשְׁמַע אֶת הָאֱלֹהִים יְרָא. הַאי סוֹף, סוֹף דְּדַרְגִּין. סַמ"ךְ רַבְּתָא, דְּהַאי אָתָר סַמ"ךְ אִקְרֵי. מִדְּאָתַת אִתְתָּא, אָתָא סַמ"ךְ, דִּכְתִיב (בראשית ב) וַיִּסְגֹּ"ר בָּשָׂר תַּחְתֶּנָּה. וְאֵימָתַי הִיא בִּשְׁלִימוּ וּבִרְבוּ סַגֵּי. כַּד בַּר נָשׁ דָּחִיל מִינָּהּ בְּקַדְמִיתָא, וּלְבָתַר עָבִיד פִּקּוּדֵי אֲבוּי.

וְעַל כֵּן אָמַר שְׁלֹמֹה (קהלת יב) סוֹף דָּבָר הַכֹּל נִשְׁמַע אֶת הָאֱלֹהִים יְרָא. הַסּוֹף הַזֶּה, סוֹף הַדְּרָגוֹת. סָמֶ"ךְ רַבְּתִי, שֶׁהַמָּקוֹם הַזֶּה נִקְרָא סָמֶ"ךְ. מִשֶּׁבָּאָה הָאִשָּׁה, בָּא סָמֶ"ךְ, שֶׁכָּתוּב (בראשית ב) וַיִּסְגֹּ"ר בָּשָׂר תַּחְתֶּנָּה. וּמָתַי הִיא בִּשְׁלֵמוּת וּבְגֹדֶל רַב? כְּשֶׁאָדָם פּוֹחֵד מִמֶּנָּה בַּהַתְחָלָה, וְאַחַר כָּךְ עוֹשֶׂה אֶת מִצְווֹת אָבִיו.

הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (קהלת יב) אֶת הָאֱלֹהִים יְרָא וְאֶת מִצְוֹתָיו שְׁמוֹר. וְעַל דָּא כְּתִיב, (ויקרא יט) אִישׁ אִמּוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ. אַקְדִּים אִימָּא בְּיִרְאָה בְּקַדְמִיתָא. וְאֶת מִצְוֹתָיו שְׁמוֹר, מִצְוַת ה'. מַאן עָבִיד שְׁמָא קַדִּישָׁא לְעֵילָא. מַאן דְּעָבִיד דָּא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב כִּי זֶה כָּל הָאָדָם, וּכְדֵין אִשְׁתְּלֵים הָאָדָם לְעֵילָא.

זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (קהלת יב) אֶת הָאֱלֹהִים יְרָא וְאֶת מִצְוֹתָיו שְׁמֹר. וְעַל זֶה כָּתוּב (ויקרא יט) אִישׁ אִמּוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ. הִקְדִּים הָאֵם בְּיִרְאָה רִאשׁוֹנָה. וְאֶת מִצְוֹתָיו שְׁמֹר - מִצְוַת ה'. מִי עוֹשֶׂה הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ לְמַעְלָה? מִי שֶׁעוֹשֶׂה אֶת זֶה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב כִּי זֶה כָּל הָאָדָם, וְאָז נִשְׁלַם הָאָדָם לְמַעְלָה.

פִּתַּח וַאֲמַר, (משלי כד) יְרָא אֶת ה' בְּנִי וָמֶלֶךְ. יְרָא אֶת ה', לְחַבְּרָא יִרְאָה בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. בְּנִי וָמֶלֶךְ, לְאַמְשָׁכָא נְהִירוּ מֵאִימָּא עִילָּאָה, דְּאִיקָּרֵי מֶלֶךְ. לְהַאי בְּרָא בּוּכְרָא, לְמֵיעַל מִתַּתָּא לְעֵילָא. דְּבָר אַחֵר בְּנִי וָמֶלֶךְ, תַּמְשִׁיךְ נְהִירוּ מִבְּרָא לִבְרָתָא, דְּאִיקָּרְיָא מֶלֶךְ.

פִּתַּח וְאָמַר, (משלי כד) יְרָא אֶת ה' בְּנִי וָמֶלֶךְ. יְרָא אֶת ה' - לְחַבֵּר הַיִּרְאָה בַּקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. בְּנִי וָמֶלֶךְ - לְהַמְשִׁיךְ הָאוֹר מֵהָאֵם הָעֶלְיוֹנָה, שֶׁנִּקְרֵאת מֶלֶךְ, לַבֵּן הַבְּכוֹר הַזֶּה, לְהַכְנֵס מִמַּטָּה לְמַעְלָה. דָּבָר אַחֵר בְּנִי וָמֶלֶךְ - תַּמְשִׁיךְ הָאוֹר מֵהַבֵּן לַבַּת, שֶׁנִּקְרֵאת מֶלֶךְ.

וְעִם שׁוֹנִים אַל תִּתְעָרֵב, דְּלָא יְשַׁנֶּה מִסִּדְרָא דִמְהֵימְנוּתָא. דְּהָא בְּקַדְמִיתָא בָּעֵי לְאִשְׁתַּדְּלָא בְּהַאי יִרְאָה, דְּאִיהִי פִּתְחָא דִכוֹלָּא. וּלְבָתַר בְּתוֹרָה דִּבְכְתָב, דְּאִיהִי לְעֵילָא. בְּגִין דְּכָל בַּר נָשׁ דְּלָא דָּחִיל חַטָאָה, לֵית לֵיהּ רְשׁוּ לְמֵיעַל לְהַאי פִּתְחָא דִמְהֵימְנוּתָא. כֵּיוָן דִּמְהַאי פִּתְחָא דַּחְיָין לֵיהּ, מִכֹּלָּא דַּחְיָין לֵיהּ, דְּלֵית לֵיהּ בְּמַאי דְּיֵעוֹל לְכוֹלָּא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים קיח) זֶה הַשַּׁעַר לַה'.

וְעִם שׁוֹנִים אַל תִּתְעָרֵב (שם) - שֶׁלֹּא יְשַׁנֶּה מִסֵּדֶר הָאֱמוּנָה. שֶׁהֲרֵי בַּהַתְחָלָה צָרִיךְ לְהִשְׁתַּדֵּל בַּיִּרְאָה הַזּוֹ, שֶׁהִיא הַפֶּתַח לַכֹּל, וְאַחַר בַּתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, שֶׁהִיא לְמַעְלָה. מִשּׁוּם שֶׁכָּל אָדָם שֶׁאֵינוֹ יָרֵא חֵטְא, אֵין לוֹ רְשׁוּת לְהִכָּנֵס לְפֶתַח הָאֱמוּנָה הַזֶּה. כֵּיוָן שֶׁמַּהַפֶּתַח הַזֶּה דּוֹחִים אוֹתוֹ - מֵהַכֹּל דּוֹחִים אוֹתוֹ, שֶׁאֵין לוֹ בְּמַה שֶׁיִּכָּנֵס לַכֹּל. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים קיח) זֶה הַשַּׁעַר לַה'.

וְעַל דָּא אִיתְעָרוּ קַדְמָאֵי, כָּל שֶׁיִּרְאַת חֶטְאוֹ קוֹדֶמֶת לְחָכְמָתוֹ חָכְמָתוֹ מִתְקַיֶּמֶת. דְּיָתְבָא חָכְמָה עַל כַּנָּה אֲשֶׁר נָטְעָה יְמִינְךָ, דְּאִקְרֵי כְּבוֹד אֵל.

וְעַל זֶה הַעִירוּ הַקַּדְמוֹנִים, כֹּל שֶׁיִּרְאַת חֶטְאוֹ קוֹדֶמֶת לְחָכְמָתוֹ, חָכְמָתוֹ מִתְקַיֶּמֶת. שֶׁיּוֹשֶׁבֶת הַחָכְמָה עַל (תהלים פ) כַּנָּה אֲשֶׁר נָטְעָה יְמִינֶךָ, שֶׁנִּקְרֵאת כְּבוֹד אֵל.

וְאִם בַּר נָשׁ לָא דָּחִיל מִינָּהּ, אִיהִי מְיַסְּרַת לֵיהּ, דְּאִתְמַנַּת לְיַיסְּרָא בְּנֵי נָשָׁא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי ו) וְדֶרֶךְ חַיִּים תּוֹכְחוֹת מוּסָר. מַאן הוּא דֶּרֶךְ לְאֵילָנָא דְּחַיָּיא. הַהוּא דְּאִתְמַנָּא עַל עָלְמָא, לְיַיסְּרָא בְּנֵי נָשָׁא דְּלָא יִטְעַיִין מֵאוֹרְחֵיהּ.

וְאִם אֵין אָדָם יָרֵא מִמֶּנָּה, הֵיא מְיַסֶּרֶת אוֹתוֹ, שֶׁהִתְמַנְּתָה לְיַסֵּר אֶת בְּנֵי הָאָדָם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (משלי ו) וְדֶרֶךְ חַיִּים תּוֹכְחוֹת מוּסָר. מִי הוּא הַדֶּרֶךְ לְעֵץ הַחַיִּים? הַהוּא שֶׁהִתְמַנָּה עַל הָעוֹלָם לְיַסֵּר אֶת בְּנֵי הָאָדָם שֶׁלֹּא יִטְעוּ מִדַּרְכּוֹ.

וְעִם כָּל דָּא, בָּעֵי לְקַשְׁרָא לָהּ לְעֵילָא, בְּגִין דְּאִתְקְרֵיָא גּוּפָא, וּבָעְיָא נִשְׁמָתָא. וְנָדָב וַאֲבִיהוּא, עַל דְּלָא קַשִּׁירוּ לָהּ, וּנְטָלוּ מִינָהּ נִשְׁמָתָא, נְטָלַת נִשְׁמַתְהוֹן, וְגוּפָא דִּילְהוֹן קַיָּים, כְּגַוְונָא דַּעֲבָדוּ. וַיִּשְׁימוּ עָלֶיהָ קְטֹרֶת.

וְעִם כָּל זֶה צָרִיךְ לְקַשְּׁרָהּ לְמַעְלָה, מִשּׁוּם שֶׁנִּקְרֵאת גּוּף, וּצְרִיכִים (וצריכה) נְשָׁמָה. וְנָדָב וַאֲבִיהוּא, עַל שֶׁלֹּא קִשְּׁרוּ אוֹתָהּ, וְנָטְלוּ מִמֶּנָּה הַנְּשָׁמָה, לְקַחָה אֶת נִשְׁמָתָם, וְגוּפָם קַיָּם, כְּמוֹ שֶׁעָשׂוּ. (ויקרא י) וַיָּשִׂימוּ עָלֶיהָ קְטֹרֶת.

בְּגִין דְּלֵית לָהּ מִדִּילָהּ חַיִּים כְּלוּם. וְעֵץ הַחַיִּים יָהֵיב בָּהּ חַיִּים. בְּגִין כָּךְ אִיהִי גּוּפָא. יַעֲקֹב, נִשְׁמָתָא. עַתִּיקָא, נִשְׁמָתָא לְנִשְׁמָתָא.

מִשּׁוּם שֶׁאֵין לָהּ מִשֶּׁלָּהּ חַיִּים כְּלוּם, וְעֵץ הַחַיִּים נוֹתֵן בָּהּ חַיִּים, מִשּׁוּם כָּךְ הִיא גּוּף. יַעֲקֹב - הַנְּשָׁמָה. הָעַתִּיק - נְשָׁמָה לַנְּשָׁמָה.

וּפִנְחָס דְּיהַב שְׁלוֹם בָּאָרֶץ. חַיִּים בָּאָרֶץ. אִיתּוֹסַף לֵיהּ נִשְׁמָתָא, וְנָהֲרָא לֵיהּ אַנְפָּהָא, בְּגִין דְּאִתְעַר חַיִּים לְקִבְלֵהּ, וְעַל דָּא בְּאוֹר פְּנֵי מֶלֶךְ. כַּד הַאי מֶלֶךְ דִּלְתַתָּא, נְהִירָא אַנְפָּהָא, חַיִּים אִתְדַּבְּקוּ בָּהּ.

וּפִנְחָס שֶׁנָּתַן שָׁלוֹם בָּאָרֶץ, חַיִּים בָּאָרֶץ, נוֹסְפָה לוֹ נְשָׁמָה וְהֵאִירָה לוֹ פָּנָיו, מִשּׁוּם שֶׁעוֹרֵר חַיִּים כְּנֶגְדּוֹ, וְעַל זֶה בְּאוֹר פְּנֵי מֶלֶךְ חַיִּים. כְּשֶׁהַמֶּלֶךְ הַזֶּה שֶׁלְּמַטָּה, פָּנָיו מְאִירִים, חַיִּים נִדְבָּקִים בּוֹ.

דָּבָר אַחֵר (שם טז) בְּאוֹר פְּנֵי מֶלֶךְ חַיִּים, דָּא יַעֲקֹב, חַיִּים, דְּאִתְיְיהִיב לֵיהּ מֵאִימָּא. וּבְגִין פִּינְחָס אִתְקְיַים עָלְמָא, דְּחִיבֵּר בְּרִית בַּלַּיְלָה. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ירמיה לג) אִם לֹא בְּרִיתִי יוֹמָם וָלָיְלָה. מַאי טַעְמָא יוֹמָם. דְּאִתְחַבְּרַת מ"ם סְתוּמָה בַּיּוֹם, וְנָהֵיר בַּלַּיְלָה. וְאִלְמָלֵא הַאי. חֻקּוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׂמְתִּי, אִלֵּין חוּקּוֹת דְּקִבְיעִין בְּהַאי חוּקּוֹת הַתּוֹרָה לֹא יִתְקַיְּימוּ. וְאֵימָתַי יִתְקַיְּימוּ, כַּד צַדְקוּ יַחְדָּו.

דָּבָר אַחֵר בְּאוֹר פְּנֵי מֶלֶךְ חַיִּים, זֶה יַעֲקֹב, חַיִּים, שֶׁבָּאִים לוֹ מֵהָאֵם. וּמִשּׁוּם פִּנְחָס הִתְקַיֵּם הָעוֹלָם, שֶׁחִבֵּר בְּרִית בַּלַּיְלָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב אִם לֹא בְּרִיתִי יוֹמָם וָלָיְלָה. מָה הַטַּעַם יוֹמָם? שֶׁהִתְחַבְּרָה מ"ם סְתוּמָה בַּיּוֹם, וּמְאִירָה בַּלַּיְלָה. וְאִלְמָלֵא זֶה, חֻקּוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׂמְתִּי, אֵלּוּ חֻקּוֹת שֶׁקְּבוּעִים בָּזֶה, חֻקּוֹת הַתּוֹרָה לֹא יִתְקַיְּמוּ. וּמָתַי יִתְקַיְּמוּ? כְּשֶׁצַּדְקוּ יַחְדָּו.

גַּם עַבְדְּךָ נְזָהָר בָּהֶם, מִלְּמִיטְעֵי בְּתִיקּוּנֵי דְמַלְכָּא. דְּהָא בְּכָל לֵילֵי אִשְׁתַּדַּל בְּהוּ, לְחַבָּרָא לוֹן כַּחֲדָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהלים קיט) חֲצוֹת לַיְלָה אָקוּם לְהוֹדוֹת לָךְ. עַל מִשְׁפְּטֵי צִדְקֶךָ, דְּמִשְׁפָּטִים דְּאִינּוּן נָחְמָדִים, וּכְלִילָן מִכּוּלָּם, יִתְחַבְּרוּן בְּהַאי צַדִּיק.

גַּם עַבְדְּךָ נְזָהַר בָּהֶם, מִלְּטָעוֹת בְּתִקּוּנֵי הַמֶּלֶךְ. שֶׁהֲרֵי בְּכָל לַיְלָה מִשְׁתַּדֵּל בָּהֶם לְחַבְּרָם יַחַד. וְזהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים קיט) חֲצוֹת לַיְלָה אָקוּם לְהוֹדוֹת לָךְ. עַל מִשְׁפְּטֵי צִדְקֶךָ - שֶׁמִּשְׁפָּטִים שֶׁהֵם נֶחְמָדִים, וּכְלוּלִים מִכֻּלָּם, יִתְחַבְּרוּ בְּצֶדֶק הַזֶּה.

וּכְדֵין כַּד מִזְדַּוְּוגִין, אִינּוּן נָטְרִין דְּלָא יִתְקָרֵב לְמַקְדְּשׁ עָרֵל וְטָמֵא. וְכַד אִינּוּן נָטְרִין לָהּ שְׁמִירָה לְהַאי סוֹפָא דְּדַרְגִּין דְּאִיהוּ עֻקֵּב, כְּדֵין אִיהִי רַב אִתְחַבְּרַת לְעֵילָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (משלי כב) עֵקֶב עֲנָוָה יִרְאַת ה'. עֵקֶב עֲנָוָה, יָהֲבָה יִרְאַת ה'. עֲנָוָה: כְּמָא דְּאִתְּמַר (במדבר יב) וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנָו מְאֹד. וְאִיקְּרֵי (דברים לג) אִישׁ הָאֱלֹהִים. וּכְתִיב (תהלים יח) וְעַנְוָתְךָ תַּרְבֵּנִי.

וְאָז, כַּאֲשֶׁר מִתְחַבְּרִים, הֵם שׁוֹמְרִים שֶׁלֹּא יִתְקָרֵב לַמַּקְדֵּשׁ עָרֵל וְטָמֵא. וּכְשֶׁהֵם שׁוֹמְרִים אוֹתָהּ הַשְּׁמִירָה, שֶׁהִיא סוֹף הַדְּרָגוֹת שֶׁהוּא עֵקֶב, אֲזַי הִיא רַב שֶׁמִּתְחַבֶּרֶת לְמַעְלָה. וְעַל זֶה כָּתוּב (משלי כב) עֵקֶב עֲנָוָה יִרְאַת ה'. עֵקֶב עֲנָוָה נָתְנָה יִרְאַת ה'. עֲנָוָה - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יב) וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנָו מְאֹד, וְנִקְרָא (דברים לג) אִישׁ הָאֱלֹהִים, וְכָתוּב (תהלים יח) וְעַנְוָתְךָ תַּרְבֵּנִי.

וּכְתִיב, (שם קיא) רֵאשִׁית חָכְמָה יִרְאַת ה'. בְּגִין דִּבְרֵישָׁא בָּעֵי לְמִדְחַל מִינָהּ, וּלְבָתַר לְסַלְקָא בְּחָכְמָה. דְּבָר אַחֵר רֵאשִׁית חָכְמָה יִרְאַת ה', דָּא יִרְאָה עִילָּאָה. וּבְגִין דְּהִיא רֵישָׁא לְתַתָּאי נָקְטָא שְׁמָא דְּעִילָּאָה. וְעַל דָּא אִקְּרֵי עֲטָרָת, בְּשָׁמָא דְּכְתָרָא עִילָּאָה, טְמִירָא דְּכוֹלָּא, לְיַחֲדָא רֵישָׁא בְּסוֹפָא, וּבְחַד שְׁמָא אִתְכְּלִילַת.

וְכָתוּב רֵאשִׁית חָכְמָה יִרְאַת ה', מִשּׁוּם שֶׁבְּרֹאשׁ צָרִיךְ לִירָא מִמֶּנָּה, וְאַחַר כָּךְ לַעֲלוֹת בַּחָכְמָה. דָּבָר אַחֵר, רֵאשִׁית חָכְמָה יִרְאַת ה' - זוֹ הַיִּרְאָה הָעֶלְיוֹנָה, וּמִשּׁוּם שֶׁהִיא רֹאשׁ לַתַּחְתּוֹנִים לְקָחָהּ שָׁם הָעֶלְיוֹן. וְעַל זֶה נִקְרֵאת עֲטָרָת, בְּשֵׁם הַכֶּתֶר הָעֶלְיוֹן, הַטָּמִיר מֵהַכֹּל, לְיַחֵד הָרֹאשׁ עִם הַסּוֹף, וּבְשֵׁם אֶחָד נִכְלֶלֶת.

דָּבָר אַחֵר (תהלים יט) בְּשָׁמְרָם עֵקֶב רָב, אִינּוּן מִשְׁפָּטִים נְטִרִין לְהַאי עֵקֶב רָב, דְּהָא יַעֲקֹב, מָאֲרֵיהּ דְּבֵיתָא, נָטִיר בֵּיתֵיהּ. וְהָא אִיתְעֲרוּ בְּהַהוּא דְּנָסִיב אוּמָנוּתָא דְּיַעֲקֹב, דְּכַרַע שָׁבַע כְּרִיעָן, לְבַטָּלָא שָׁבַע רֵישֵׁי דְּחִוְיָא, דְּלָא יִקְרַב לְמַקְדְּשָׁא.

דָּבָר אַחֵר (תהלים יט) בְּשָׁמְרָם עֵקֶב רָב - אוֹתָם מִשְׁפָּטִים שׁוֹמְרִים אֶת הָעֵקֶב רַב הַזֶּה, שֶׁהֲרֵי יַעֲקֹב, בַּעַל הַבַּיִת, שׁוֹמֵר בֵּיתוֹ. וַהֲרֵי הֵעִירוּ עַל אוֹתוֹ (עקב) שֶׁנָּטַל אֻמָּנוּתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב, שֶׁכָּרַע שֶׁבַע כְּרִיעוֹת, לְבַטֵּל שִׁבְעָה רָאשֵׁי הַנָּחָשׁ, שֶׁלֹּא יִקָּרֵב לַמִּקְדָּשׁ.

גַּם מְזַדִּים חֲשׁוֹךְ עַבְדֶּךָ, זֵדִים: דָּא נָחָשׁ דְּרָכִיב עֲלֵיהּ סמאֵ"ל לֵיהּ. חֲשׁוֹךְ עַבְדֶּךָ, כְּגוֹן הַהוּא עַבְדָּא דְּכָל מַפְתְּחָן דְּמַאֲרֵיהּ בִּידֵיהּ, אֲמַר דְּהִיא בַּחֲשׁוֹכָא וְטָלֵימוּתָא, בְּגִין אִינּוּן זֵדִים דְּשָׁלְטוּ בְּעָלְמָא, וְגָרְמוּ מִיתָה. וְזִמְנִין פְּגִימָא סִיהֲרָא, וְשַׁלִּיט חִוְיָא.

גַּם מְזַדִּים חֲשׁוֹךְ עַבְדֶּךָ, זֵדִים - זֶה הַנָּחָשׁ שֶׁרוֹכֵב עָלָיו (סמא"ל). חֲשׁוֹךְ עַבְדֶּךָ - כְּמוֹ אוֹתוֹ הָעֶבֶד שֶׁכָּל מַפְתְּחוֹת אֲדוֹנוֹ בְּיָדוֹ, אָמַר שֶׁהִיא בַּחֲשֵׁכָה וְצַלְמָוֶת, בִּשְׁבִיל אוֹתָם זֵדִים שֶׁשָּׁלְטוּ בָּעוֹלָם וְגָרְמוּ מִיתָה, וְלִפְעָמִים פְּגוּמָה הַלְּבָנָה, וְשׁוֹלֵט הַנָּחָשׁ.

וְהָוָה הֲוָה בָּעֵי רַחֲמִין עַל דָּא, וְאָמַר אַל יִמְשְׁלוּ בִי אָז אֵיתָם, דְּלָא יִשְׁלוֹט בְּאַתְרֵיהּ. לְנָטְרָא הַהוּא עֵקֶב, עַל יָדָא דְיַעֲקֹב, דְּאִקְרֵי רַב, בְּרָא בּוּכְרָא. דְּלֵית לָךְ בְּעָלְמָא דְּאִתְגַּבַּר לְקַבְלֵיהּ דְּהַאי נָחָשׁ, כַּוָּותֵיהּ דְּיַעֲקֹב, וְאַעֲדֵי יָתֵיהּ מֵאַחֲסַנְתֵּיהּ, בְּגִין דְּהוּא מָאֲרֵיהּ דְּבֵיתָא, דְּלָא יִסְאַב בֵּיתֵיהּ.

וְדָוִד הָיָה מְבַקֵּשׁ עַל זֶה רַחֲמִים, וְאָמַר אַל יִמְשְׁלוּ בִי אָז אֵיתָם, שֶׁלֹּא יִשְׁלֹט בְּמְקוֹמוֹ. לִשְׁמֹר אוֹתוֹ הֶעָקֵב עַל יַד יַעֲקֹב. שֶׁנִּקְרָא גָּדוֹל, בֵּן בְּכוֹר. שֶׁאֵין לְךָ בָּעוֹלָם שֶׁהִתְגַּבֵּר כְּנֶגֶד הַנָּחָשׁ הַזֶּה כְּמוֹ יַעֲקֹב, וֶהֱסִירוֹ מִנַּחֲלָתוֹ, מִשּׁוּם שֶׁהוּא בַּעַל הַבַּיִת, שֶׁלֹּא יְטַמֵּא בֵּיתוֹ.

כֵּיוָן דְּלָא יִשְׁלוֹט, כְּדֵין, אָז אֵיתָם. אָז: אל"ף, נְהִירוּ דְּעַתִּיקָא. זי"ן, שֶׁבַע דַּרְגִּין דִּכְלִילָן בְּיַעֲקֹב. כֵּיוָן דְּכָל הַאי אִתְחַבַּר, כְּדֵין אֶהְיֶה תָּם. דְּהָכֵי אִקְרֵי מִכְתָּם, מָךְ וְתָם. מָךְ: בְּגִין דְּלֵית לָהּ נְהוֹרָא מִדִּילָהּ. תָּם: כַּד סִיהֲרָא בְּאַשְׁלָמוּתָא, וְנָהֲרָא בִּנְהִירִין עִילָּאִין, כְּדֵין תָּם. וְעַל דָּא מִכְתָּם לְדָוִד.

כֵּיוָן שֶׁלֹּא יִשְׁלֹט, אָז אֵיתָם. אָז: אֶל"ף, אוֹר הָעַתִּיק. זַי"ן, שֶׁבַע דְּרָגוֹת שֶׁכְּלוּלוֹת בְּיַעֲקֹב. כֵּיוָן שֶׁכָּל זֶה הִתְחַבֵּר, אָז אֶהְיֶה תָּם. שֶׁכָּךְ נִקְרָא מִכְתָּם - מָךְ וְתָם. מָךְ - מִשּׁוּם שֶׁאֵין לָהּ אוֹר מִשֶּׁלָּהּ. תָּם - כְּשֶׁהַלְּבָנָה בִּשְׁלֵמוּת וּמְאִירָה בְּאוֹרוֹת עֶלְיוֹנִים, אֲזַי תָּם, וְעַל זֶה מִכְתָּם לְדָוִד.

אֵימָתַי. כַּד אִתְנְטִירַת סִיהֲרָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שם טז) שָׁמְרֵנִי אֵל כִּי חָסִיתִי בָךְ. מַאי חָסִיתִי, כְּמָא דְאַתְּ אָמַר (שם נז) חָסָיָה נַפְשִׁ"י.

מָתַי? כְּשֶׁנִּשְׁמֶרֶת הַלְּבָנָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים טז) שָׁמְרֵנִי אֵל כִּי חָסִיתִי. מַה זֶּה חָסִיתִי? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם נז) חָסְיָה נַפְשִׁ"י.

מַאי טַעְמָא שָׁמְרֵנִי אֵל. סִטְרָא דְאַבְרָהָם בָּעָא לְאִתְעָרָא, דְּיִנְהֲיר חֶסֶד עִילָּאָה, לְחַסְדֵּי דָּוִד הַנֶּאֱמָנִים. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שם קג) וְחֶסֶד ה' מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם. חֶסֶד: דָּא אַבְרָהָם. דְּנָקִיט מֵעוֹלָם עִילָּאָה נְהִירוּ וְחַיִּים, וְיָהֵיב לְעוֹלָם בַּתְרָאָה, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, וְעַד עוֹלָם עַל יְרֵאָיו. הוּא עוֹלָם בַּתְרָאָה דְּתַלְיָיא בֵּיהּ יִרְאָה.

מַה הַטַּעַם שָׁמְרֵנִי אֵל? צִוּוּי שֶׁל אַבְרָהָם שֶׁצָּרִיךְ לְעוֹרֵר, שֶׁיָּאִיר חֶסֶד עֶלְיוֹן לְחַסְדֵי דָוִד הַנֶּאֱמָנִים. זֶה שֶׁכָּתוּב (שם קג) וְחֶסֶד ה' מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם. חֶסֶד - זֶה אַבְרָהָם, שֶׁלָּקַח מֵהָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן אוֹר וְחַיִּים וְנָתַן לְעוֹלָם הָאַחֲרוֹן. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וְעַד עוֹלָם עַל יְרֵאָיו. הוּא הָעוֹלָם הָאַחֲרוֹן שֶׁתְּלוּיָה בּוֹ הַיִּרְאָה.

וּכְדֵין, וְצִדְקָתוֹ דָּא עוֹלָם בַּתְרָאָה, דְּאִקְרֵי צֶדֶק. לִבְנֵי בָנִים, דְּיִנְקָא לְמַשְׁרְיָתָא דְּאִיקְרוֹן בְּנֵי בָנִים. דְּהָא שִׁית עִילָּאִין דְּנָהֲרִין לָהּ, אִיקְרוֹן בָּנִים. כְּמָה דַאַתְּ אָמַר (שיר השירים א) בְּנֵי אִמִּי נִחֲרוּ בִי. וּכְתִיב (תהלים קיג) אֵם הַבָּנִים שְׂמֵחָה. וְאִלֵּין דְּסָחֲרֵי הַאי עוֹלָם בַּתְרָאָה, אִיקְרוֹן בְּנֵי בָנִים. אֵימָתַי, כַּד נָטְרוּ קְיוּמֵיהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שם קג) לְשׁוֹמְרֵי בְרִיתוֹ. תָּא חֲזֵי, בְּגִין דְּהַנֵּי בְּנֵי בָנִים, לָא נָטְרוּ קְיוּמֵיהּ כְּקַדְמֵיתָא, וְזַבִּינוּ לֵיהּ לְאַרְעָא נוּכְרָאָה, אִתְגְּזַר עֲלֵיהוֹן עוֹנָשָׁא.

וְאָז, וְצִדְקָתוֹ - זֶה הָעוֹלָם הָאַחֲרוֹן שֶׁנִּקְרָא צֶדֶק. לִבְנֵי בָנִים - שֶׁמְּנִיקָה אֶת הַמַּחֲנוֹת שֶׁנִּקְרְאוּ בְּנֵי בָנִים, שֶׁהֲרֵי שִׁשָּׁה הָעֶלְיוֹנִים שֶׁמְּאִירִים לָהּ נִקְרְאוּ בָנִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שיר א) בְּנֵי אִמִּי נִחֲרוּ בִי, וְכָתוּב (תהלים קיג) אֵם הַבָּנִים שְׂמֵחָה. וְאֵלּוּ שֶׁמַּקִּיפִים אֶת הָעוֹלָם הָאַחֲרוֹן הַזֶּה נִקְרָאִים בְּנֵי בָנִים. וּמָתַי? כְּשֶׁשּׁוֹמְרִים אֶת בְּרִיתוֹ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם קג) לִשֹׁמְרֵי בְרִיתוֹ. בֹּא וּרְאֵה, מִשּׁוּם שֶׁבְּנֵי הַבָּנִים הַלָּלוּ לֹא שָׁמְרוּ אֶת בְּרִיתוֹ כְּבָרִאשׁוֹנָה, וּמָכְרוּ אוֹתוֹ לְאֶרֶץ נָכְרִיָּה, נִגְזַר עֲלֵיהֶם עֹנֶשׁ.

וְהָא בָּעָא מֹשֶׁה, כַּד חָמָא דְּיִתְעֲבֵיד דִּינָא בְּאִינּוּן עֶשְׂרָה הֲרוּגֵי מַלְכוּת. וְאָן הוּא אוֹרַיְיתָא דְּיִלְהוֹן. אָמַר לֵיהּ, חֲזוֹר לַאֲחוֹרָךְ, לְאִינּוּן דְּשָׁרָאן אֲחוֹרֵי מַשְׁכְּנָא, דְּזַבִּינוּ לְהַאי צַדִּיק. אֲמַר לֵיהּ, וּמַאי שְׁנָא בְּאִלֵּין גּוּפִין. אֲמַר לֵיהּ, כָּךְ עָלָה בַּמַּחֲשָׁבָה, וְלֵית דְּיָכוֹל לְאַדְבְּקָא.

וְזֶהוּ שֶׁבִּקֵּשׁ מֹשֶׁה, כְּשֶׁרָאָה שֶׁיַּעֲשֶׂה דִּין בְּאוֹתָם עֲשָׂרָה הֲרוּגֵי מַלְכוּת: וּמָה (ואיפה) הִיא תּוֹרָתָם? אָמַר לוֹ: חֲזֹר לַאֲחוֹרֶיךָ, לְאוֹתָם שֶׁשּׁוֹרִים אֲחוֹרֵי הַמִּשְׁכָּן, שֶׁמָּכְרוּ אֶת הַצַּדִּיק הַזֶּה. אָמַר לוֹ: וּמָה שׁוֹנֶה בַּגּוּפִים הַלָּלוּ? אָמַר לוֹ: כָּךְ עָלָה בַּמַּחֲשָׁבָה, וְאֵין מִי שֶׁיְּכוֹל לְהַשִּׁיגוֹ!

וְעַל דָּא אִשְׁתַּדַּל דָּוִד, לְבָרְכָא לְהַאי אַתְרָא, דְּאָתֵי מִנֵּיהּ נְהִירוּ. וְאָמַר (תהלים קטו) ה' זְכָרָנוּ יְבָרֵךְ, דָּא צַדִּיק. יְבָרֵךְ אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל, הַאי צַדִּיק יְבָרֵךְ אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל. יְבָרֵךְ אֶת בֵּית אַהֲרֹן, סִטְרָא דְּחֶסֶד דְּאִית בֵּיהּ, דְּאִקְרֵי בֵּית אַהֲרֹן, כַּד אִתְחַבְּרַת לְחֶסֶד. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמות ו) וַיִּקַּח אַהֲרֹן אֶת אֱלִישֶׁבַ"ע בַּת עַמִּינָדָב, דְּאִתְחַבְּרַת לְאֵל.

וְעַל זֶה הִשְׁתַּדֵּל דָּוִד לְבָרֵךְ אֶת הַמָּקוֹם הַזֶּה, שֶׁבָּא מִמֶּנּוּ אוֹר. וְאָמַר, (תהלים קטו) ה' זְכָרָנוּ יְבָרֵךְ - זֶה צַדִּיק. יְבָרֵךְ אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל - הַצַּדִּיק הַזֶּה יְבָרֵךְ אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל. יְבָרֵךְ אֶת בֵּית אַהֲרֹן - צַד הַחֶסֶד שֶׁיֵּשׁ בֵּיהּ, שֶׁנִּקְרָא בֵּית אַהֲרֹן, כְּשֶׁמִּתְחַבֶּרֶת לְחֶסֶד. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שמות ו) וַיִּקַּח אַהֲרֹן אֶת אֱלִישֶׁבַ"ע בַּת עַמִּינָדָב, שֶׁהִתְחַבְּרָה לְאֵל.

יְבָרֵךְ יִרְאֵי ה', אִלֵּין יַתְבֵי מַשְׁכְּנָא, דְּשָׁארָן בְּהַאי יִרְאָה. הַקְּטַנִּים עִם הַגְּדוֹלִים, כִּדְבָר אַחֵר (תהלים קד) חַיּוֹת קְטַנּוֹת עִם גְּדוֹלוֹת. חַיּוֹת קְטַנּוֹת, כָּל אִינּוּן רַבְרְבָן דְּנָפְקוּ מֵאִינּוּן בְּנֵי בָנִים, כִּדְבָר אַחֵר (במדבר ב) כָּל הַפְּקֻדִים לְמַחֲנֵה יְהוּדָה. עִם גְּדוֹלוֹת. אִינּוּן שִׁבְטִין.

יְבָרֵךְ יִרְאֵי ה' - אֵלּוּ יוֹשְׁבֵי הַמִּשְׁכָּן, שֶׁשּׁוֹרִים בַּיִּרְאָה הַזּוֹ. הַקְּטַנִּים עִם הַגְּדוֹלִים - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קד) חַיּוֹת קְטַנּוֹת עִם גְּדוֹלוֹת. חַיּוֹת קְטַנּוֹת - כָּל אוֹתָם גְּדוֹלִים שֶׁיָּצְאוּ מֵאוֹתָם בְּנֵי בָנִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ב) כָּל הַפְּקֻדִים לְמַחֲנֵה יְהוּדָה. עִם גְּדוֹלוֹת - אוֹתָם שְׁבָטִים.

וְעַל דָּא, כָּל דַּעֲבַד עַל פִּקּוּדַיְיא, יְהֵיב אַגְרָא בָּקָע לַגָּלְגֹּלֶת, לְמֶהֱוֵי כּוֹפֶר לְהַהוּא נַפְשׁוֹ, וְיִתְפַּשַּׁט מִנֵּיהּ נְהִירוּ, כַּד אִתְחַבַּר יָמִינָא כֶּסֶף לְגַבֵּיהּ. וְעַל דָּא יְבָרֵךְ אֶת בֵּית אַהֲרֹן, כַּד אִתּוֹסַף בֵּיהּ בִּרְכָתָא, וְאִתְעַר יָמִינָא לְגַבֵּיהּ, בְּהַהוּא כֶּסֶף, כְּדֵין בִּרְכָתָא דִּילֵיהּ נָגִיד בְּאִינּוּן דְּדָחֲלִין מִינֵיהּ.

וְעַל כֵּן, כָּל הָעוֹבֵר עַל הַפְּקוּדִים נוֹתֵן שֹׂכָר, בָּקָע לַגֻּלְגֹּלֶת, לִהְיוֹת כֹּפֶר לְאוֹתָהּ נֶפֶשׁ. וְיִתְפַּשֵּׁט מִמֶּנָּה הָאוֹר, כְּשֶׁמִּתְחַבֵּר הַיְמִין, הַכֶּסֶף, אֵלֶיהָ. וְעַל זֶה יְבָרֵךְ אֶת בֵּית אַהֲרֹן, כְּשֶׁנּוֹסְפָה בָּהּ בְּרָכָה, וּמִתְעוֹרֵר אֵלֶיהָ הַיְמִין, בְּאוֹתוֹ הַכֶּסֶף, אָז בִּרְכָתָהּ שׁוֹפַעַת בְּאוֹתָם הַיְרֵאִים מִמֶּנָּה.

תָּא חֲזֵי, כָּל בַּר נָשׁ דְּתָב בִּתְיוּבְתָּא קַמֵּי מָארֵיהּ, וְדָחִיל כָּל יוֹמָא מֵהַהוּא חוֹבָה דְּעָבַד. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מָחִיל לֵיהּ, וְלָא גָּבֵי מִנֵּיהּ. דְּהָא אָחוֹי דְּיוֹסֵף, דְּחִילוּ סַגֵּי נְפַל עֲלַיְהוּ, כַּד חֲזוֹ דְּאִסְתַּלַּק אֲבוּהוֹן לְעֵילָּא, וַחֲזוֹ גַּרְמַיְיהוּ בְּגָלוּתָא עַל הַהוּא חוֹבָא, עַד דַּאֲמַר לְהוֹ יוֹסֵף, (בראשית נ) אַל תִּירָאוּ. לָא תְּדָחֲלוּ וַדַּאי מֵעוֹנָשָׁא בְּהַאי זִמְנָא, כִּי הֲתַחַת אֱלֹהִים אָנִי. וַדַּאי אִסְתַּלַּקְנָא לְעֵילָּא מֵהַהוּא אַתְרָא. וְדַרְגָּא דִּילִי יַנְהִיר, לְסַטַר בֵּי דִינָא, לְאַנְהָרָא לְכוֹ, דְּאַתּוּן תְּחוֹת הַהוּא אַתְרָא.

בֹּא וּרְאֵה, כָּל אָדָם שֶׁשָּׁב בִּתְשׁוּבָה לִפְנֵי רִבּוֹנוֹ וּפוֹחֵד כָּל יוֹם מֵאוֹתוֹ חֵטְא שֶׁעָשָׂה, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מוֹחֵל לוֹ וְלֹא גּוֹבֶה מִמֶּנּוּ, שֶׁהֲרֵי אֲחֵי יוֹסֵף, פַּחַד רַב נָפַל עֲלֵיהֶם, כְּשֶׁרָאוּ שֶׁהִסְתַּלֵּק אֲבִיהֶם לְמַעְלָה, וְרָאוּ עַצְמָם בַּגָּלוּת עַל אוֹתוֹ הַחֵטְא, עַד שֶׁאָמַר לָהֶם יוֹסֵף (בראשית נ) אַל תִּירָאוּ. אַל תְּפַחֲדוּ וַדַּאי מֵעֹנֶשׁ בַּזְּמַן הַזֶּה, כִּי הֲתַחַת אֱלֹהִים אָנִי? וַדַּאי הִסְתַּלַּקְתִּי לְמַעְלָה מֵהַמָּקוֹם הַהוּא. וְדַרְגָּתִי תָּאִיר לְצַד בֵּית הַדִּין, לְהָאִיר לָכֶם, שֶׁאַתֶּם תַּחַת אוֹתוֹ הַמָּקוֹם.

כֹּה חָמָא דָּוִד לְמָארֵיהּ דְּבֵיתָא דַּאֲמַר כָּךְ. אָמַר (תהלים קטו) ה' זְכָרָנ"וּ יְבָרֵךְ, הַהוּא דְּיַתֵּיב בְּעָלְמָא דִּדְכוּרָא, ה', לְעֵילָּא לְעֵילָּא, יְבָרֵךְ יָתֵיהּ בְּעִטְרִין עִילָּאִין. דְּהָא כֻּלְּהוֹ שְׁבָטִין בַּר מִיּוֹסֵף, בְּעָלְמָא דְּנוּקְבָא יָתְבִין, וּמִתְבָּרְכִין מִנֵּיהּ.

כְּשֶׁרָאָה דָּוִד שֶׁבַּעַל הַבַּיִת שֶׁאָמַר כָּךְ, אָמַר (תהלים קטו) ה' זְכָרָנוּ יְבָרֵךְ. אוֹתוֹ שֶׁיּוֹשֵׁב בְּעוֹלָם הַזֶּכָר, ה' - לְמַעְלָה לְמַעְלָה - יְבָרֵךְ אוֹתוֹ בַּעֲטָרוֹת עֶלְיוֹנוֹת. שֶׁהֲרֵי כָּל הַשְּׁבָטִים, פְּרָט לְיוֹסֵף, יוֹשְׁבִים בְּעוֹלָם הַנְּקֵבָה, וּמִתְבָּרְכִים מִמֶּנּוּ.

הַהוּא אַתְרָא, יְבָרֵךְ אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל וַדַּאי, בֵּיתוֹ דְּדָוִד. יְבָרֵךְ אֶת בֵּית אַהֲרֹן, דְּיִתְעַר סִטְרָא דְּחֶסֶד דִּילֵהּ. יְבָרֵךְ יְרֵאֵי ה' הַקְּטַנִּים. בְּגִין כָּךְ יוֹסֵף ה' עֲלֵיכֶם, מִסִּטְרָא דְּיוֹסֵף, דְּהוּא עֲלֵיכֶם, אִיתְעַר בְּרַחֲמֵי עֲלֵיכוֹן. דְּהָא הַהוּא חוֹבָא יוֹסֵף מָחִיל לְתַתָּא, וְאָמַר (בראשית נ) אָנֹכִי אֲכַלְכֵּל אֶתְכֶם וְאֶת טַפְּכֶם. בְּגִין כָּךְ עֲלֵיכֶם וְעַל בְּנֵיכֶם, וְיָגֵין זְכוּתֵיהּ עֲלֵיכוֹן, וְעַל בְּנֵיכוֹן, דְּלָא יִתְפַּשְׁווּן בְּחוֹבֵיכוֹן, וְלָא יִשְׁלוֹט עֲלֵיכוֹן הַהוּא חִוְיָא.

אוֹתוֹ הַמָּקוֹם, יְבָרֵךְ אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל וַדַּאי, בֵּיתוֹ שֶׁל דָּוִד. יְבָרֵךְ אֶת בֵּית אַהֲרֹן, שֶׁיִּתְעוֹרֵר צַד הַחֶסֶד שֶׁלּוֹ. יְבָרֵךְ יִרְאֵי ה' הַקְּטַנִּים. מִשּׁוּם כָּךְ יוֹסֵף ה' עֲלֵיכֶם, מֵהַצַּד שֶׁל יוֹסֵף, שֶׁהוּא עֲלֵיכֶם, מִתְעוֹרֵר בְּרַחֲמִים עֲלֵיכֶם. שֶׁהֲרֵי אוֹתוֹ הַחֵטְא יוֹסֵף מָחַל לְמַטָּה, וְאָמַר (בראשית נ) אָנֹכִי אֲכַלְכֵּל אֶתְכֶם וְאֶת טַפְּכֶם. מִשּׁוּם כָּךְ עֲלֵיכֶם וְעַל בְּנֵיכֶם, וְתֵגֶן זְכוּתוֹ עֲלֵיכֶם וְעַל בְּנֵיכֶם, שֶׁלֹּא יִתְפְּסוּ בַּחֲטָאֵיכֶם, וְלֹא יִשְׁלֹט עֲלֵיכֶם אוֹתוֹ הַנָּחָשׁ.

בְּגִין כַּךְ אַל יִמְשְׁלוּ בִי אָז אֵיתָם, וְאִתְעַטַר הַהוּא אַתְרָא בְּעִטְרוֹי, כְּגַוְונָא דְּאִתְעַטַר כַּד עָבְרוּ יִשְׂרָאֵל יַמָּא, וְאָמְרוּ אָז יָשִׁיר, כַּד חָמוּ דְּאִשְׁתְּלֵימַת סִיהֲרָא. (תהלים יט) וְנַקִּיתִי מִפֶּשַׁע רָב, דָּא חוֹבָא דִּשְׁבָטִין, דְּהָווֹ רָב.

מִשּׁוּם כָּךְ, אַל יִמְשְׁלוּ בִי אָז אֵיתָם, וְהִתְעַטֵּר אוֹתוֹ הַמָּקוֹם בְּעִטְרוֹתָיו, כְּמוֹ שֶׁהִתְעַטֵּר כְּשֶׁעָבְרוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּם וְאָמְרוּ אָז יָשִׁיר, כְּשֶׁרָאוּ שֶׁנִּשְׁלְמָה הַלְּבָנָה. (תהלים יט) וְנַקִּיתִי מִפֶּשַׁע רָב - זֶהוּ חֵטְא הַשְּׁבָטִים שֶׁהָיָה רַב.

וְעַל כּוֹלָּא בָּעָא רַחֲמִין, (שם) יְהִיוּ לְרָצוֹן קַמֵּי עַתִּיקָא קַדִּישָׁא. אִמְרֵי פִי, דָּא פֻּמָּא דִּילֵּיהּ. וְהֶגְיוֹן לִבִּי, דָּא לֵב הַשָּׁמַיִם. לְפָנֶיךָ, אִלֵּין פָּנִים עִילָּאִין, דִּמְטַמְּרִין וְאִתְגַּלְיָין בְּעֵת רָצוֹן. ה', דָּא יְמִינָא. צוּרִי, דָּא שְׁמָאלָא. וְגוֹאֲלִי, דָּא אֶמְצָעִיתָא.

וְעַל הַכֹּל בִּקֵּשׁ רַחֲמִים. (שם) יְהִיוּ לְרָצוֹן - לִפְנֵי הָעַתִּיק הַקָּדוֹשׁ. אִמְרֵי פִי - זֶה הַפֶּה שֶׁלּוֹ. וְהֶגְיוֹן לִבִּי - זֶה לֵב הַשָּׁמַיִם. לְפָנֶיךָ - אֵלּוּ הַפָּנִים הָעֶלְיוֹנִים שֶׁנֶּחְבָּאִים וּמִתְגַּלִּים בְּעֵת רָצוֹן. ה' - זֶה הַיָּמִין. צוּרִי - זֶה הַשְּׂמֹאל. וְגֹאֲלִי - זֶה הָאֶמְצָעִי.

דָּבָר אַחֵר, ה', דָּא אֶמְצָעִיתָא, דָּא יַעֲקֹב. צוּרִי, דָּא שְׁמָאלָא. וְגוֹאֲלִי, דָּא דְּיָמִינָא, דְּאִקְּרֵי גּוֹאֵל, קָרוֹב, וַדַּאי. וְזִמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לַאֲרָמָא יְמִינָא דִּילֵּיהּ, וּלְמִיפְּדֵי לִבְנוֹי, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שם קיח) יְמִין ה' רוֹמֵמָה יְמִין ה' עוֹשָׂה חָיִל.

דָּבָר אַחֵר, ה' - זֶה הָאֶמְצַע, זֶה יַעֲקֹב. צוּרִי - זֶה הַשְּׂמֹאל. וְגֹאֲלִי - זֶה הַיָּמִין, שֶׁנִּקְרָא גּוֹאֵל, קָרוֹב וַדַּאי, וְעָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהָרִים אֶת יְמִינוֹ וְלִפְדּוֹת אֶת בָּנָיו. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם קיח) יְמִין ה' רוֹמֵמָה יְמִין ה' עֹשָׂה חָיִל.

פרשת צו

[חָסֵר תְּחִלַּת הָעִנְיָן]. וּבִסְטַר שְׂמָאלָא, קַיְימָא דַּרְגָּא אָחֳרָא, דְּבִסְטַר מְסָאֲבָא, דְּאִקְּרֵי אוּף הָכֵי מַחֲשָׁבָה, וְאִקְּרֵי מַחֲשָׁבָה רָעָה. בְּגִין דְּדַרְגָּא דַּעֲלָהּ אִיהוּ רַע, וּבְגִין כָּךְ אִיקְּרֵי מַחֲשָׁבָה רָעָה.

וּבְצַד שְׂמֹאל עוֹמֶדֶת דַּרְגָּה אַחֶרֶת, שֶׁבְּצַד הַטֻּמְאָה, שֶׁנִּקְרֵאת אַף כָּךְ מַחֲשָׁבָה, וְנִקְרֵאת מַחֲשָׁבָה רָעָה. מִשּׁוּם שֶׁהַדַּרְגָּה שֶׁעָלֶיהָ הִיא רָעָה, וּמִשּׁוּם כָּךְ נִקְרֵאת מַחֲשָׁבָה רָעָה.

הָכָא קַיְימָא כָּל רְעוּתִין בִּישִׁין, וְכָל הִרְהוּרִין בִּישִׁין, וְכָל בִּישִׁין דְּעָלְמָא. וְאִיהִי קַיְימָא לְכָל רְעוּתִין אִלֵּין, דְּיִסְתָּאַב בַּר נָשׁ בְּהוּ. בְּהַאי מַחֲשָׁבָה רָעָה קַיְימָא כַּמָּה דַּרְגִּין מְסָאֲבִין, וְכֻלְּהוֹ קַיְימִין לְסָאֲבָא לְבַר נָשׁ, בְּאִינּוּן רְעוּתִין וְהִרְהוּרִין דְּמַחֲשָׁבָה רָעָה, וּכְדֵין אִסְתָּאַב בַּר נָשׁ בְּהוּ, וְאִתְדַּבַּק בְּהַהוּא סִטְרָא.

כָּאן עוֹמְדִים כָּל הָרְצוֹנוֹת הָרָעִים, וְכָל הַהֶרְהוּרִים רָעִים, וְכָל רָעוֹת הָעוֹלָם. וְהִיא עוֹמֶדֶת עַל כָּל הָרְצוֹנוֹת הַלָּלוּ שֶׁיִּטְמָא בָהֶם בֶּן אָדָם. בַּמַּחֲשָׁבָה הָרָעָה הַזּוֹ עוֹמְדוֹת כַּמָּה דְרָגוֹת טְמֵאוֹת, וְכֻלָּן עוֹמְדוֹת לְטַמֵּא אֶת הָאָדָם, בְּאוֹתָם רְצוֹנוֹת וְהֶרְהוּרִים שֶׁל מַחֲשָׁבָה רָעָה, וְאָז נִטְמָא בָּהֶם הָאָדָם, וְנִדְבָּק בְּאוֹתוֹ הַצַּד.

וְעַל דָּא בָּעֵי לְקָרְבָא עוֹלָה לְאִתְדָּכָּאָה, וְכַד קָרִיב לָהּ, בָּעֵי לְאַסְטָאָה רְעוּתֵיהּ לְגַבֵּי מַחֲשָׁבָה קַדִּישָׁא. וְכַד סָלִיק תְּנָנָא מָאינוּן חֶלְבִּין וְאֵמוּרִין, וּמֵאינוּן אֵיבָרִין, לְהַהִיא מַחֲשָׁבָה רָעָה סָלְקָא בְּקַדְמֵיתָא, וְכָלְהוֹ נְטִילַת לָהּ, וּמִתְזָנָא מִינַּיְיהוּ.

וְעַל כֵּן צָרִיךְ לְהַקְרִיב עוֹלָה לְהִטָּהֵר, וּכְשֶׁמַּקְרִיב אוֹתָהּ, צָרִיךְ לְהַטּוֹת רְצוֹנוֹ לְמַחֲשָׁבָה הַקְּדוֹשָׁה, וּכְשֶׁעוֹלָה עָשָׁן מֵאוֹתָם חֶלְבִּים וְאֵמוּרִים וּמֵאוֹתָם אֵבָרִים, לְאוֹתָהּ מַחֲשָׁבָה רָעָה עוֹלָה בְּרֹאשׁוֹנָה, וְאֶת כֻּלָּם נוֹטֶלֶת לָהּ, וְנִזּוֹנֶית מֵהֶם.

וּלְבָתַר סָלִיק תְּנָנָא אָחֳרָא דַּקִּיק. וְכָל אִינּוּן עִילָּאִין, מִינַּיְיהוּ מָאריָהוֹן דְּדִינָא, מִתְכַּנְּשֵׁי וְעַיְילוּ לְגוֹ לְגוֹ, עַד דְּאִתְכְּנַשׁ דָּא לְגוֹ דָּא, וְדָא לְגוֹ דָּא, עַד דְּאִסְתַּלִּיקוּ כּוּלְהוֹ לְאִתְכְּלָלָא כֻּלָּא דָּא עִם דָּא, וּלְאַשְׁלָמָא דָּא עִם דָּא, וְגוּפָא אִתְקַשַּׁר בְּגוּפָא.

וְאַחַר כָּךְ עוֹלֶה הֶעָשָׁן הָאַחַר הַדַּק, וְכָל אוֹתָם עֶלְיוֹנִים, מֵהֶם בַּעֲלֵי הַדִּין, מִתְכַּנְּסִים וְנִכְנָסִים לִפְנֵי וְלִפְנִים, עַד שֶׁמִּתְכַּנְּסִים זֶה לְתוֹךְ זֶה וְזֶה לְתוֹךְ זֶה, עַד שֶׁכֻּלָּם עוֹלִים לְהִכָּלֵל הַכֹּל זֶה עִם זֶה, וּלְהִשְׁלִים זֶה עִם זֶה, וְגוּפָא נִקְשָׁר בְּגוּפָא.

כְּדֵין אַעָטַר הַהוּא בַּר נָשׁ רְעוּתֵיהּ דְּהַהִיא מַחֲשָׁבָה טָהוֹרָה. וּכְדֵין כַּהֲנָא מִסְטָרָא דְּיָמִינָא, וְלֵיוָאֵי מִסְטָרָא דִּשְׂמָאלָא, מְקַשְׁרֵי שַׁיְיפִין בְּשַׁיְיפִין, עַד דְּאִסְתַּלְקָא הַאי מַחֲשָׁבָה טָהוֹרָה בֵּין יְמִינָא לְשְׂמָאלָא, וְאִתְחַבָּרוּ דָּא עִם דָּא, וְאִתְקַשָּׁרוּ דָּא עִם דָּא, וַהֲווּ חַד. וּכְדֵין אִקָּרֵי נִיחוֹחַ, נַיְחָא וּרְעוּתָא, לְאִתְחַבָּרָא וּלְאַעֲלָא דָּא בְּדָא.

אָז מַעֲשֵׂה אוֹתָם אָדָם אֶת רְצוֹנוֹ בְּרְצוֹנָהּ שֶׁל אוֹתָהּ מַחֲשָׁבָה טְהוֹרָה. וְאָז הַכֹּהֲנִים מִצַּד הַיָּמִין, וְהַלְוִיִּם מִצַּד הַשְּׂמֹאל, מְקַשְּׁרִים אֵיבָרִים בְּאֵיבָרִים, עַד שֶׁמִּתְעַלֶּה הַמַּחֲשָׁבָה הַטְּהוֹרָה הַזּוֹ בֵּין יָמִין לִשְׂמֹאל, וּמִתְחַבְּרִים זֶה עִם זֶה וְנִקְשָׁרִים זֶה לָזֶה, וְנִהְיִים לְאֶחָד. וְאָז נִקְרָא נִיחוֹחַ, נַחַת וְרָצוֹן, לְהִתְחַבֵּר וּלְהִכָּנֵס זֶה עִם זֶה.

וְכַד כֻּלָּא אִתְקַשָּׁרוּ דָּא בְּדָא, עָלְמָא דְּאָתֵי אַפֵּיק כָּל נְהִירוּ, לְאִתְנַהֲרָא כּוּלְהוֹ כַּחֲדָא. וְכָל חֵידוּ אִשְׁתְּכַח, וְכָל אַנְפִּין נְהִירִין, וְכֻלָּא אִיהוּ בְּבִסְימוּ. וְאִתְפְּרַשׁ בַּר נָשׁ מִגּוֹ מַחֲשָׁבָה רָעָה, וְאִתְדְּבַק בְּמַחֲשָׁבָה טָהוֹרָה, עַד דְּאִתְדַּבַּק כֻּלָּא בְּגוֹ מַחֲשָׁבָה סְתִימָאָה עִילָּאָה דְּכֻלָּא, וַהֲווּ כֻּלָּא חַד.

וּכְשֶׁהַכֹּל נִקְשָׁרִים זֶה עִם זֶה, הָעוֹלָם הַבָּא מוֹצִיא אֶת כָּל הָאוֹר, שֶׁיֵּאוֹרוּ כֻּלָּם יַחַד. וְכָל הַשִּׂמְחָה נִמְצֵאת, וְכָל הַפָּנִים מְאִירוֹת, הַכֹּל בְּבִשּׂוּם. וְנִפְרָד אָדָם מִתּוֹךְ מַחֲשָׁבָה רָעָה, וְנִדְבָּק בְּמַחֲשָׁבָה טְהוֹרָה, עַד שֶׁנִּדְבָּק הַכֹּל בְּתוֹךְ הַמַּחֲשָׁבָה הַנִּסְתֶּרֶת הָעֶלְיוֹנָה שֶׁל הַכֹּל, וְנִהְיֶה הַכֹּל אֶחָד.

וּמַאי דְּאִשְׁתְּאַר מִן קָרְבָּנָא, בָּעְיָא לְאִתּוֹקְדָא וּלְאִתְאַכָּלָא בְּלֵילְיָא, דְּלָא יִתְהַנֵּי מִינֵּיהּ בַּר נָשׁ. מַאי טַעְמָא דְּהַאי עוֹלָה, קָרְבָּנָא דְּעִלָּוון, לֵית רְשׁוּ לְבַר נָשׁ בְּעָלְמָא לְאִתְהַנָּאָה מִינֵּיהּ.

בְּגִין דְּהַהוּא קָרְבָּנָא לָא אִתְקָרֵיב, אֶלָּא מִגּוֹ דְּאִתְמַשְּׁכָא בְּמַחֲשָׁבָה רָעָה, סִטְרָא דְּמָסְאֲבָא. וּדְלָא יִתְפַּשַּׁט וְלָא יִסְטֵי הַאי סִטְרָא, כֹּלָּא אִתְהַדַּר לְגוֹ אֶשָּׁא לְאִתְאַכָּלָא, וְלָא יִתְהַנֵּי מֵהַהוּא קָרְבָּנָא בַּר נָשׁ בְּעָלְמָא.

וּמַה שֶּׁנִּשְׁאַר מִן הַקָּרְבָּן, צָרִיךְ לְהִשָּׂרֵף וּלְהִתְאַכֵּל בַּלַּיְלָה, שֶׁלֹּא יֵהָנֶה מִמֶּנּוּ אָדָם. מָה הַטַּעַם שֶׁהָעוֹלָה הַזֹּאת, הַקָּרְבָּן שֶׁל הָעוֹלוֹת, אֵין רְשׁוּת לְאָדָם בָּעוֹלָם לֵהָנוֹת מִמֶּנָּה? מִשּׁוּם שֶׁאוֹתוֹ קָרְבָּן אֵין נִקְרָב אֶלָּא מִתּוֹךְ שֶׁנִּמְשַׁךְ בְּמַחֲשָׁבָה רָעָה, הַצַּד שֶׁל הַטֻּמְאָה. וְשֶׁלֹּא יִתְפַּשֵּׁט וְלֹא יִסְטֶה הַצַּד הַזֶּה, הַכֹּל חוֹזֵר לְתוֹךְ הָאֵשׁ לְהִתְאַכֵּל, וְלֹא יֵהָנֶה מֵאוֹתוֹ הַקָּרְבָּן אָדָם בָּעוֹלָם.

בְּלֵילְיָא אִתְאַכָּל כָּל מַאי דְּאִשְׁתְּאַר, כְּדְבָר אַחֵר (ויקרא ו) עַל מוֹקְדָה עַל הַמִּזְבֵּחַ כָּל הַלַּיְלָה. דְּכַד עָאל לֵילְיָא, כָּל אִינּוּן גַּרְדִּינֵי נִימוּסִין מִשְׁתַּכְּחִין, וְאָזְלִין וְשָׁלְטִין בְּכָל אִינּוּן אֲמוּרִין וּפְדָרִין, וְכָלְהוֹ מִתְאַכְּלֵי, וּמִנְהוֹן אִתְּזָנּוּן כָּל אִינּוּן גַּרְדִּינֵי נִמוּסִין, וְאִינּוּן חוּלָקָא דִּילְהוֹן לְאִיתְזָנָא, בְּגִין דְּלָא יִשְׁלְטוּן, וְלָא יִתְקָרְבוּן לְגוֹ קוּדְשָׁא. וְיִתְפְּרַשׁ בַּר נָשׁ מֵהַהוּא סִטְרָא, וְיִתְדַּבַּק בִּרְעוּתָא עִילָּאָה, וּכְדֵין שְׁבִיק לֵיהּ מָארֵיהּ לְהַהוּא בַּר נָשׁ, וְכַהֲנָא מְכַפֵּר עֲלֵיהּ, דִּכְתִיב (שם ד) וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן מֵחַטָּאתוֹ.

בַּלַּיְלָה מִתְאַכֵּל כָּל מַה שֶּׁנִּשְׁאָר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ו) עַל מוֹקְדָה עַל הַמִּזְבֵּחַ כָּל הַלַּיְלָה. כְּשֶׁנִּכְנָס הַלַּיְלָה, כָּל אוֹתָם שׁוֹמְרֵי הַחֻקִּים נִמְצָאִים, וְהוֹלְכִים וְשׁוֹלְטִים בְּכָל אוֹתָם אֲמוּרִים וּפְדָרִים, וְכֻלָּם מִתְאַכְּלִים, וּמֵהֶם נִזּוֹנִים כָּל אוֹתָם שׁוֹמְרֵי הַחֻקִּים, וְהֵם חֶלְקָם לְהִזּוֹן מֵהֶם, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשְׁלְטוּ וְלֹא יִתְקָרְבוּ לְתוֹךְ הַקֹּדֶשׁ. וְיִפָּרֵד אָדָם מֵאוֹתוֹ הַצַּד, וְיִדְבַּק בִּרְצוֹן עֶלְיוֹן, וְאָז יִסְלַח לוֹ אֲדוֹנוֹ לְאוֹתוֹ אָדָם, וְהַכֹּהֵן מְכַפֵּר עָלָיו, שֶׁכָּתוּב (שם ד) וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן מֵחַטָּאתוֹ.

פרשת אחרי

תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְבְּרִיאוּ אִתְלַבָּשׁוּ בִּדְיוּקְנָא קַדִּישָׁא עִילָּאָה דִּנְהוֹרָא, בְּגַוְנָתָא דְּעֵדֶן דִּלְעֵילָּא. וּבִדְיוּקְנָא קַדִּישָׁא אָחֳרָא, בְּגַוְנָתָא דְּעֵדֶן דִּלְתַתָּא. וְיָהֲבִין לוֹן אַחְסָנָתָא עִילָּאָה. וְיָהֲבוּ לְהוֹן חוּלָקָא עִילָּאָה. וּבָתַר דְּיָהֲבִין לְהוֹן דָּא, אֲמַר לְהוֹן מַלְאָכָא, אָתָא זִמְנָא דְּתִיפְקוּ, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲמַר דִּי תִפְקוּן מִכָּאן.

בֹּא וּרְאֵה, בְּשָׁעָה שֶׁנִּבְרְאוּ, הִתְלַבְּשׁוּ בִּדְיוּקָן קָדוֹשׁ עֶלְיוֹן שֶׁל אוֹר, בְּגַן הָעֵדֶן שֶׁלְּמַעְלָה, וּבִדְיוּקָן קָדוֹשׁ אַחֵר בְּגַן הָעֵדֶן שֶׁלְּמַטָּה, וְנָתְנוּ לָהֶם נַחֲלָה הָעֶלְיוֹנָה. וְנָתְנוּ לָהֶם חֵלֶק עֶלְיוֹן. וְאַחַר שֶׁנָּתְנוּ לָהֶם אֶת זֶה, אָמַר לָהֶם הַמַּלְאָךְ: בֹּא הַזְּמַן שֶׁתֵּצְאוּ, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אָמַר שֶׁתֵּצְאוּ מִכָּאן.

תְּווּהוּ, וַאֲמָרוּ לְאָן. אָמַר לֵיהּ תְּרִין מַלְאָכִין, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲמַר (בראשית יב) לֶךְ לְךָ מֵאַרְצְךָ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַרְאֶךָּ. מֵאַרְצָךְ: דָּא גִּנְתָא דְּעֵדֶן דִּלְתַתָּא. וּמִבֵּית אָבִיךָ: דָּא גִּנְתָא דְּעֵדֶן דִּלְעֵילָּא. אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַרְאֶךָּ: דָּא אַרְעָא חֲשׁוֹכָא שְׁפָלָה.

תָּמְהוּ, וְאָמְרוּ: לְאָן? אָמְרוּ לָהֶם שְׁנֵי הַמַּלְאָכִים: הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אָמַר (בראשית יב) לֶךְ לְךָ מֵאַרְצְךָ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַרְאֶךָ. מֵאַרְצְךָ - זֶה גַּן הָעֵדֶן שֶׁלְּמַטָּה. וּמִבֵּית אָבִיךָ - זֶה גַּן הָעֵדֶן שֶׁלְּמַעְלָה. אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַרְאֶךָ - זוֹ הָאָרֶץ הַחֲשׁוּכָה הַשְּׁפָלָה.

וְאַחֲזִיאוּ לֵיהּ כָּל גִּנְתָא דְעֵדֶן. וְאַחֲזִיאוּ לֵיהּ הֵיכְלִין וּבֵיתִין, מְדוֹרִין וְעִילָּאִין וְכַמָּה הֵיכְלִין דְּכִסֵּיפִין, וְכַמָּה בֵּיתִין, וְכַמָּה מְדוֹרִין, וְכַמָּה דַּרְגִּין, וְכָל חֵלֶק וְחֵלֶק שֶׁיֵּשׁ לוֹ לַצַּדִּיק בִּפְנֵי עַצְמוֹ.

וְהֶרְאוּ לוֹ כָּל גַּן הָעֵדֶן, וְהֶרְאוּ לוֹ הֵיכָלוֹת וּבָתִּים, מְדוֹרִים עֶלְיוֹנִים, וְכַמָּה הֵיכָלוֹת נִכְסָפִים, וְכַמָּה בָּתִּים, וְכַמָּה מְדוֹרִים, וְכַמָּה דַּרְגוֹת, וְכָל חֵלֶק וְחֵלֶק שֶׁיֵּשׁ לוֹ לַצַּדִּיק בִּפְנֵי עַצְמוֹ.

אֲמַר מָה אינוּן הֵיכָלִין, אָמְרוּ לֵיהּ תְּרֵין מַלְאָכִין, אַרְבָּעִין וּתְרֵין הֵיכָלִין אינוּן מְרַקְּמָן מִכַּמָּה גְּוונִין נָאִים, וְכָל אֵינַשׁ דְּקָרֵי קְרִיאַת שְׁמַע שְׁמָא דְמ"ב שְׁמָהָן כְּדְקָא יָאוֹת, יִירַת לוֹן. עָאל לֵיהּ לְשִׁבְעִין דַּרְגִּין, וּבְהוֹן ע"ב חַלּוֹנוֹת, וּמְרַקְּמָן בְּכַמָּה גְּוונִין. אֲמַר לְמָאן אינוּן. אָמְרוּ לֵיהּ, כָּל אֵינַשׁ דְּקָרֵי קְרִיאַת שְׁמַע שְׁמָא דְע"ב תֵּיבִין כְּדְקָא יָאוֹת, יִירַת דָּא.

אֲמַר, ' מָה הַהֵיכָלוֹת הָלָלּוּ? אָמְרוּ לוֹ שְׁנֵי הַמַּלְאָכִים: אַרְבָּעִים וּשְׁנַיִם הֵיכָלוֹת הֵם מְרֻקָּמִים מִכַּמָּה גְוָנִים נָאִים, וְכָל אָדָם שֶׁקּוֹרֵא קְרִיאַת שְׁמַע שֵׁם שֶׁל אַרְבָּעִים וּשְׁנַיִם שֵׁמוֹת כְּרָאוּי, יִירַשׁ אוֹתָם. הֶעֱלוּ אוֹתוֹ לְשִׁבְעִים מַדְרֵגוֹת, וּבָהֶן שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם חַלּוֹנוֹת, וּמְרֻקָּמִים בְּכַמָּה גְוָנִים. אָמַר, לְמִי אֵלּוּ? אָמְרוּ לוֹ, כָּל אִישׁ שֶׁקּוֹרֵא קְרִיאַת שְׁמַע שֵׁם שֶׁל שִׁבְעִים וּשְׁתַּיִם תֵּבוֹת כְּמוֹ שֶׁצָּרִיךְ, יִירַשׁ אֶת זֶה.

עָאל לֵיהּ לְהַלָּן, וְאַחֲזִי לֵיהּ חֲמִשִּׁין מְדוֹרִין אֲחֲרָנִין, מְרַקְּמָן בְּכַמָּה גְּוונִין. אֲמַר לְמָאן אינוּן. אָמְרֵי לֵיהּ, לְכָל בַּר נָשׁ דְּקָרֵי קְרִיאַת שְׁמַע שְׁמָא דְחַמְשִׁין תֵּיבִין כְּדְקָא יָאוֹת, יִירַת דָּא.

הִכְנִיסוּ אוֹתוֹ הַלָּאָה, וְהֶרְאוּ לוֹ חֲמִשִּׁים מְדוֹרִים אֲחֵרִים, מְרֻקָּמִים בְּכַמָּה גְוָנִים. אָמַר, לְמִי אֵלּוּ? אָמְרוּ לוֹ, לְכָל אָדָם שֶׁקּוֹרֵא קְרִיאַת שְׁמַע שֵׁם שֶׁל חֲמִשִּׁים תֵּבוֹת כְּמוֹ שֶׁצָּרִיךְ, יִירַשׁ אֶת זֶה.

עָאל לֵיהּ לְהַלָּן, אַחֲזִי לֵיהּ שִׁבְעִין וּתְרֵין מְדוֹרִין אָחֳרָנִין מְרַקְּמָן בְּכַמָּה גְּוונִין. אֲמַר לְמָאן אינוּן, אָמַר לֵיהּ, לְכָל בַּר נָשׁ דְּקָרֵי קְרִיאַת שְׁמַע שְׁמָא דְע"ב תֵּיבִין דְּאִית בְּפָרָשְׁתָא רְבִיעָאָה.

הִכְנִיסוּ אוֹתוֹ הַלָּאָה, הֶרְאָה לוֹ שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם מְדוֹרִים אֲחֵרִים מְרֻקָּמִים בְּכַמָּה גְוָנִים. אָמַר: לְמִי הֵם? אָמַר לוֹ: לְכָל אָדָם שֶׁקּוֹרֵא קְרִיאַת שְׁמַע שֵׁם שֶׁל שִׁבְעִים וּשְׁתַּיִם תֵּבוֹת שֶׁיֵּשׁ בַּפָּרָשָׁה הָרְבִיעִית.

אֲמַר לְהוֹן, וּבַמֶּה אֲנָא אַרְוַח דָּא. אָמְרוּ לֵיהּ, (בראשית ג) בְּעִצָּבוֹן תֹּאכְלֶנָּה. אֲמַר לְהוֹן וּמַהוּ הָעִצָּבוֹן. אָמְרוּ לֵיהּ נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע. עֲשִׂיָּה, בְּעוֹבָדִין טָבִין. וּשְׁמִיעָה, בְּאוֹרַיְיתָא.

אָמַר לָהֶם: וּבַמֶּה אֲנִי אַרְוִיחַ זֶה? אָמְרוּ לוֹ: (בראשית ג) בְּעִצָּבוֹן תֹּאכְלֶנָּה. אָמַר לָהֶם: וּמַהוּ הָעִצָּבוֹן? אָמְרוּ לוֹ: נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע. עֲשִׂיָּה - בְּמַעֲשִׂים טוֹבִים, וּשְׁמִיעָה - בַּתּוֹרָה.

אֲפֵיקוּ לֵיהּ מַגִּנְתָא דְעֵדֶן, וַאֲזָלוּ עִמֵּיהּ לַגֵּיהִנֹּם, וְעַמּוּדָא דַּעֲנָנָא לְמֵהַךְ בְּהוּ בִּימָמָא עַל רֵישֵׁיהּ, וְעַמּוּדָא דְּאֶשְׁתָּא לְמֵיהַךְ בְּהוּ בְּלֵילְיָא. אָמְרוּ לֵיהּ, תָּא חֲזֵי, אַתְרָא דָּא אִיהוּ חֲשׁוֹכָא

בִּימָמָא וּבְלֵילְיָא. אַחֲזִיאוּ לֵיהּ כָּל מָדוֹרִין דְּגֵיהִנֹּם וְאַחֲזִיאוּ לֵיהּ לַהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת. וְאַחֲזִיאוּ לֵיהּ (ישעיה נו) הַכְּלָבִים עַזֵּי נֶפֶשׁ לֹא יָדְעוּ שָׂבְעָה.

הוֹצִיאוּ אוֹתוֹ מִגַּן עֵדֶן, וְהָלְכוּ עִמּוֹ לְגֵיהִנֹּם, וְעַמּוּד הֶעָנָן לְלֶכֶת עִמּוֹ בַּיּוֹם עַל רֹאשׁוֹ, וְעַמּוּד הָאֵשׁ לְלֶכֶת עִמּוֹ בַּלַּיְלָה. אָמְרוּ לוֹ: בֹּא תִרְאֶה, הַמָּקוֹם הַזֶּה הוּא חְשׁוּךְ בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה. הֶרְאוּ לוֹ אֶת כָּל מְדוֹרֵי הַגֵּיהִנֹּם, וְהֶרְאוּ לוֹ אֶת לַהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת, וְהֶרְאוּ לוֹ (ישעיה נ) הַכְּלָבִים עַזֵּי נֶפֶשׁ לֹא יָדְעוּ שָׂבְעָה.

אָמַר לוֹן, מָאן אינוּן. אָמְרוּ לֵיהּ, אִינוּן אַרְבְּעִין וּתְרֵין הֵיכְלִין חֲשׁוּכִין. וְכַמָּה גּוּבְרִין בְּשַׁלְשְׁלִין בְּצַוָּארֵיהוֹן, וַאֲסוּרִין מִן יְדֵיהוֹן וּמִן רַגְלֵיהוֹן, וְאִינוּן צָוְוחִין וְאָמְרִין וַוי וַוי. וַוי לָנָא דַּאֲזֵילְנָא בְּהַבְלֵי עָלְמָא, וְלָא אֲזֵילְנָא לְבָתֵּי כְנִסְיוֹת, וְלָא קָרֵינָא שְׁמָא דְּאַרְבְּעִין וּתְרֵין שְׁמָהָן, דְּלָא אוֹלִיפְנָא לֵיהּ. וַוי לָנָא, וַוי לְנַפְשָׁתָנָא, וּבַעַל הָאסוּרִין מְמוּנֶּה עֲלֵיהֶם.

אָמַר לָהֶם: מִי הֵם? אָמְרוּ לוֹ: אוֹתָם אַרְבָּעִים וּשְׁנַיִם הֵיכָלוֹת חֲשׁוּכִים. וְכַמָּה גְּבָרִים עִם שַׁלְשְׁלָאוֹת בְּצַוָּארָם, וַאֲסוּרִים מִידֵיהֶם וּמֵרַגְלֵיהֶם, וְהֵם צוֹוְחִים וְאוֹמְרִים: וַי וַי לָנוּ שֶׁהָלַכְנוּ בְּהַבְלֵי הָעוֹלָם, וְלֹא הָלַכְנוּ לְבָתֵּי כְנֵסִיוֹת, וְלֹא קָרִינוּ הַשֵּׁם שֶׁל אַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם שֵׁמוֹת, שֶׁלֹּא לִמַּדְנוּ אוֹתוֹ. אוֹי לָנוּ, אוֹי לְנַפְשֵׁנוּ! וּבַעַל הָאֲסוּרִים מְמֻנֶּה עֲלֵיהֶם.

עָאלוּ לֵיהּ לְהַלָּן, אַחֲזִיאוּ לֵיהּ ע"ב חַלּוֹנִין חֲשׁוֹכִין, וּבְהוֹן הֲווֹ עָאלִין הַשַּׁלְשְׁלָאִין מִן צַוָּארֵיהוֹן. עָאלוּ לֵיהּ לְהַלָּן, וְאַחֲזִיאוּ לֵיהּ חַמְשִׁין שְׁעָרִין, וְכֻלְּהוֹ נוּקְבִין, וְרַגְלֵיהוֹן מִן חֵיוַיָּא הֲווֹ עָאלִין בְּאִינוּן נוּקְבִין, וְאִינוּן צָוְוחִין וְאָמְרִין, וַוי לָרַגְלָנָא דַּאֲזִילוּ בְּהַבְלֵי הָעוֹלָם, וְלָא אֲזֵילְנָא לְבֵית הַכְּנֶסֶת. וְלָא לָמַדְנָא שְׁמָא דְּחַמְשִׁין תֵּיבִין מִן קְרִיאַת שְׁמַע.

הְכְנִיסוּ אוֹתוֹ הַלְּאָה, הֶרְאוּ לוֹ שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם חַלּוֹנוֹת חֲשׁוּכִים, וּבָהֶם הָיוּ מַכְנִיסִים הַשַּׁלְשְׁלָאוֹת מִצַּוָּארָם. הְכְנִיסוּ אוֹתוֹ לְהַלָּן, וְהֶרְאוּ לוֹ חֲמִשִּׁים שְׁעָרִים, וְכֻלָּם נְקֵבִים. וְרַגְלֵי הָרְשָׁעִים הָיוּ מַכְנִיסִים בְּאוֹתָם הַנְּקָבִים, וְהֵם צוֹוְחִים וְאוֹמְרִים: אוֹי לְרַגְלֵינוּ שֶׁהָלְכוּ בְּהַבְלֵי הָעוֹלָם, וְלֹא הָלְכוּ לְבֵית הַכְּנֶסֶת, וְלֹא לָמַדְנוּ הַשֵּׁם שֶׁל חֲמִשִּׁים תֵּבוֹת מִקְּרִיאַת שְׁמַע!

עָאלוּ לֵיהּ לְהַלָּן, ע"ב מָדוֹרִין, וִידֵיהוֹן אֲסִירִין בְּנוּקְבִין מִן מְזוּזָיִין דְּמִן בֵּיתָא, וְאִינוּן אָמְרִין וַוי לָנָא, וַוי לִידָנָא, דְּלָא אַקְשָׁרוּ תְּפִילִין בְּרֵישָׁא וּבִידָנָא.

הְכְנִיסוּ אוֹתוֹ הַלְּאָה, שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם מְדוֹרִים, וִידֵיהֶם אֲסוּרִים בַּנְּקָבִים מִן הַמְּזוּזוֹת שֶׁמִּן הַבַּיִת, וְהֵם אוֹמְרִים: וַי לָנוּ, וַי לְיָדֵינוּ, שֶׁלֹּא קָשְׁרוּ תְּפִלִּין (בראש) וּבְיָד!

עָאלוּ לֵיהּ לְהַלָּן, וְאַחֲזִיאוּ לֵיהּ כָּל מְדוֹרִין דְּגֵיהִנֹּם, אָמְרוּ, כָּל בַּר נָשׁ דְּעָלְמָא, יֵיעוֹל בְּאַתְרָא דֵּין. וַאֲפִילּוּ מַאן דְּאִיהוּ חָפְשִׁי. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (איוב ג) קְטֹן וְגָדוֹל שָׁם הוּא וְעֶבֶד חָפְשִׁי מֵאֲדֹנָיו, וְלֵית חָפְשִׁי אֶלָּא כָּל גְּבַר דְּיִדַּע שְׁמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כִּדְקָא יָאוֹת. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים צא) אֲשַׂגְּבֵהוּ כִּי יָדַע שְׁמִי יְקָרָאנִי וְאֶעֱנֵהוּ.

הְכְנִיסוּ אוֹתוֹ הַלְּאָה, וְהֶרְאוּ לוֹ אֶת כָּל מְדוּרֵי הַגֵּיהִנֹּם. אָמְרוּ: כָּל אָדָם שֶׁל הָעוֹלָם יִכָּנֵס לַמָּקוֹם הַזֶּה, וַאֲפִלּוּ מִי שֶׁהוּא חָפְשִׁי. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (איוב ג) קְטֹן וְגָדוֹל שָׁם הוּא וְעֶבֶד חָפְשִׁי מֵאֲדֹנָיו, וְאֵין חָפְשִׁי

אֶלָּא כָּל אִישׁ שֶׁמַּכִּיר אֶת שֵׁם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כָּרָאוּי. וְהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים צא) אֲשַׁגְּבֵהוּ כִּי יָדַע שְׁמִי יִקְרָאֵנִי וְאֶעֱנֵהוּ.

תָּא חֲזֵי, כָּל גַּבְרָא דַּעֲבֵיד עוֹבָדִין טָבִין, דְּאִינּוּן מִצְוֹת עֲשֵׂה. כָּל מִצְוָה וּמִצְוָה דְּיַעֲבֵיד, אִסְתַּלַּק לְעֵילָּא, וְקָיְימָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וַאֲמַר אֲנָא מִפְּלָנְיָיא דַּעֲבַד לִי, וִיהַב לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַלְאָךְ אֶחָד, דְּיַעְזְרוּנֵיהּ בַּאֲתַר חֲשׁוֹכָא דְּגֵיהִנֹּם דְּאִתְקְרֵי לֵילְיָא דְּאִיהוּ בְּאַתְרָא הָדֵין.

בֹּא וּרְאֵה, כָּל אִישׁ שֶׁעוֹשֶׂה מַעֲשִׂים טוֹבִים, שֶׁהֵם מִצְווֹת עֲשֵׂה - כָּל מִצְוָה וּמִצְוָה שֶׁיַּעֲשֶׂה, מִתְעַלֶּה לְמַעְלָה, וְעוֹמֶדֶת לְפָנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְאוֹמֶרֶת: אֲנִי מִפְּלוֹנִי שֶׁעָשָׂה אוֹתִי, וְנָתַן לִי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַלְאָךְ אֶחָד שֶׁיַּעְזֹר אוֹתוֹ בַּמָּקוֹם הֶחָשׁוּךְ שֶׁל הַגֵּיהִנֹּם שֶׁנִּקְרָא לַיְלָה, שֶׁהוּא בַּמָּקוֹם הַזֶּה.

וְכָל פִּתְגָּמָא דְּאוֹרַיְיתָא דְּשַׁמַע, עַל כָּל מִלָּה וּמִלָּה, יְהַב לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַלְאָךְ אֶחָד, לְכָל מִלָּה וּמִלָּה דְּיַעְזְרוּנֵיהּ. וְעַל דָּא (יהושע א) וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וָלָיְלָה לְמַעַן תִּשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת כְּכָל הַכָּתוּב בּוֹ כִּי אָז תַּצְלִיחַ אֶת דְּרָכֶיךָ וְאָז תַּשְׂכִּיל. וְאִם אַתְּ תַּעֲבֵיד דָּא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא פַּקְדָךְ דְּתִתְעַסַּק בְּאוֹרַיְיתָא בֵּימָמָא וְלֵילֵי, וְתִיטַר וְתַעֲבֵיד כָּל מַה דְּאִית בָּהּ, לָא תִדְחַל מֵאַתְרָא דָּא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שם) הֲלֹא צִוִּיתִיךָ חֲזַק וֶאֱמָץ אַל תַּעָרֹץ וְאַל תֵּחָת וְגו'. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְהֵא עִמָּךְ בְּשַׁעֲתָא דְּתִתְעַסַּק בְּאוֹרַיְיתָא בֵּימָמָא וּבְלֵילְיָא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְהֵא עִמָּךְ בְּשַׁעֲתָא דְּתִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת כְּכָל הַכָּתוּב בּוֹ, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְהֵא עִמָּךְ בְּשַׁעֲתָא דְּתִתְפַּטַּר מֵעָלְמָא, וְתֵיעוֹל הָכָא.

וְכָל דְּבַר תּוֹרָה שֶׁשָּׁמַע, עַל כָּל דָּבָר וְדָבָר, נוֹתֵן לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַלְאָךְ אֶחָד לְכָל דָּבָר וְדָבָר שֶׁיַּעְזְרוּ לוֹ. וְעַל זֶה (יהושע א, ח) וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וָלָיְלָה לְמַעַן תִּשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת כְּכָל הַכָּתוּב בּוֹ כִּי אָז תַּצְלִיחַ אֶת דְּרָכֶךָ וְאָז תַּשְׂכִּיל. וְאִם אַתָּה תַּעֲשֶׂה אֶת זֶה, מַה שֶּׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא צִוָּה אוֹתְךָ שֶׁתִּתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה, וְתִשְׁמֹר וְתַעֲשֶׂה כָּל מַה שֶּׁיֵּשׁ בָּהּ - לֹא תִפָּחֵד מֵהַמָּקוֹם הַזֶּה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב הֲלֹא צִוִּיתִיךָ חֲזַק וֶאֱמָץ אַל תַּעָרֹץ וְאַל תֵּחָת וְגו'. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יִהְיֶה עִמְּךָ בְּשָׁעָה שֶׁתִּתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יִהְיֶה עִמְּךָ בְּשָׁעָה שֶׁתִּשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת כְּכָל הַכָּתוּב בּוֹ. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יִהְיֶה עִמְּךָ בְּשָׁעָה שֶׁתִּתְפַּטַּר מִן הָעוֹלָם, וְתִכָּנֵס לְכָאן.

וְאִי לָא תַּעֲסוֹק בְּאוֹרַיְיתָא, וְלָא תִיטַר וְלָא תַּעֲבֵיד פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִסְתַּלַּק מִנָּךְ. וּמַלְאָכְיו לָא יְצַוֶּה לָךְ לִשְׁמָרְךָ בְּכָל דְּרָכֶיךָ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ויקרא כו) וְאִם תֵּלְכוּ עִמִּי קֶרִי וְגו' וְהָלַכְתִּי אַף אֲנִי עִמָּכֶם בְּקֶרִי.

וְאִם לֹא תַּעֲסֹק בַּתּוֹרָה וְלֹא תִשְׁמֹר וְלֹא תַּעֲשֶׂה מִצְווֹת הַתּוֹרָה, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יִסְתַּלֵּק מִמְּךָ, וּמַלְאָכָיו לֹא יְצַוֶּה לְךָ לִשְׁמָרְךָ בְּכָל דְּרָכֶיךָ. וְהוּ שֶׁכָּתוּב (ויקרא כו) וְאִם תֵּלְכוּ עִמִּי קֶרִי וְגו' וְהָלַכְתִּי אַף אֲנִי עִמָּכֶם בְּקֶרִי.

בָּתַר דְּיַחֲזֵי לֵיהּ כָּל דָּא, וְיֵימָא לֵיהּ כָּל דָּא, אֲמַר לֵיהּ מַלְאָכָא חַד מִן הַתָּרִין, דְּאִיהוּ יֵצֶר הַטּוֹב, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲמַר לִי דַּאֲזִילְנָא עִמָּךְ, אֲנָא וְיֵצֶר הָרָע. אוֹמֵי לִי דִּתְקַיֵּים אוֹרַיְיתָא כֹּלָּא, לְלָמּוֹד וּלְלַמֵּד לִשְׁמֹר וְלַעֲשׂוֹת. אוֹמֵי לֵיהּ. וּבָתַר כֵּן אֲמַר, לֶךְ לְךָ מֵאַרְצְךָ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ, לְגוּף שָׁפֵל, כְּמָא דַּאֲמַרְנָא.

אַחַר שֶׁהֵרְאוּ לוֹ כָּל זֶה וְיֹאמַר לוֹ כָּל זֶה, אוֹמֵר לוֹ מַלְאָךְ אֶחָד מִן הַשְּׁנַיִם, שֶׁהוּא יֵצֶר הַטּוֹב: הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אָמַר לִי שֶׁאֵלֵךְ עִמָּךְ, אֲנִי וְיֵצֶר הָרָע. הִשְׁבַּע לִי שֶׁתְּקַיֵּם אֶת כָּל הַתּוֹרָה, לִלְמֹד וּלְלַמֵּד לִשְׁמֹר וְלַעֲשׂוֹת. נִשְׁבַּע לוֹ. אַחַר כָּךְ אוֹמֵר: לֶךְ לְךָ מֵאַרְצְךָ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ, לְגוּף שָׁפֵל, כְּמוֹ שֶׁאָמַ רְנוּ.

וּבְשַׁעֲתָא דְּיִפּוֹק מִבֶּטֶן אִימֵּיהּ, יַתְקִיף מַלְאָךְ בִּידֵיהּ בְּצַוָּארֵיהּ, וְיַשְׁכַּח לֵיהּ אוֹרַיְיתָא, וְרָשִׁים לֵיהּ בְּאֶצְבָּעֵיהּ עַל פּוּמֵיהּ, לָא תִשְׁכַּח הַשְׁבוּעָה דְּנִשְׁבַּעְתָּ לִי. וְאִם גַּבְרָא יַעֲבִיד, וְאִתְקַיֵּים הַשְׁבוּעָה, יַהֲבוּ לֵיהּ כָּל מַה דְּאַחֲזִיאוּ לֵיהּ. וְאִם יוֹתֵר יַרְוִיחַ, יוֹתֵר יִתְּנוּ. הֲדָא הוּא דִּתְנַן, לְמוֹד תּוֹרָה הַרְבֵּה וְיִתְּנוּ לְךָ שָׂכָר הַרְבֵּה.

וּבְשָׁעָה שֶׁיֵּצֵא מִבֶּטֶן אִמּוֹ, יַחֲזִיק מַלְאָךְ בְּיָדוֹ בְּצַוָּארוֹ, וּמְשַׁכֵּחַ לוֹ אֶת הַתּוֹרָה, וְרוֹשֵׁם לוֹ בְּאֶצְבָּעוֹ עַל פִּיו: אַל תִּשְׁכַּח הַשְׁבוּעָה שֶׁנִּשְׁבַּעְתִּי לִיי וְאִם הָאָדָם יַעֲשֶׂה וְיקַיֵּם הַשְׁבוּעָה, נוֹתְנִים לוֹ כָּל מַה שֶׁהֶרְאוּ לוֹ. וְאִם יוֹתֵר יַרְוִיחַ - יוֹתֵר יִתְּנוּ. זֶהוּ שֶׁשָּׁנִינוּ, לְמֹד תּוֹרָה הַרְבֵּה וְיִתְּנוּ לְךָ שָׂכָר הַרְבֵּה.

וְאִם לָאו, תָּא חֲזֵי, בְּבַר נָשׁ אִית בֵּיהּ שֵׁם יהו"ה. י"ה, הָעוֹלָם הַבָּא. ו"ה, הָעוֹלָם הַזֶּה. י"ה אִתְלַבַּשׁ בְּדִיוּקְנָא עִילָּאָה, מִן גִּינְתָא דְּעֵדֶן דִּלְעֵילָּא. ו"ה אִתְלַבַּשׁ בְּדִיוּקְנָא דְּעֵדֶן דִּלְתַתָּא. וְאִינּוּן כְּדוּגְמָא דָּא, י', אֱלֹהֶיךָ. ה', נָעֳמִי. ו', מַחְלוֹן. ה', רוּת.

וְאִם לֹא - בֹּא וּרְאֵה, בָּאָדָם יֵשׁ בּוֹ אֶת שֵׁם הוי"ה. י"ה - הָעוֹלָם הַבָּא, ו"ה - הָעוֹלָם הַזֶּה. י"ה הִתְלַבְּשָׁה בְּדִיוּקָן עֶלְיוֹן מִן גַּן הָעֵדֶן שֶׁלְּמַעְלָה, ו"ה הִתְלַבְּשָׁה בְּדִיוּקָן הָעֵדֶן שֶׁלְּמַטָּה. וְהֵם כְּדֻגְמָא זוֹ: י' - אֱלֹהֶיךָ, ה' - נָעֳמִי, ו' - מַחְלוֹן, ה' - רוּת.

וְאִם הַהוּא גַּבְרָא אָזֵיל בְּאָרְחִין טָבִין, וִיקַיֵּים הָאוֹמָאָה דְּאוֹמֵי, יַהֲבוּ לֵיהּ כָּל טִיבוּ דְּאַחֲזִיאוּ לֵיהּ, וְכָל מַה דְּרָוַוח בְּעָלְמָא דֵּין. וְאִם לָאו, מָה אָמְרַת נִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא, (איוב א) עָרֹם יָצָאתִי מִבֶּטֶן אִמִּי וְעָרֹם אָשׁוּב שָׁמָּה. וּמַאי אִיהוּ עָרֹם, מִשָּׁמָּא קַדִּישָׁא יהו"ה דַּאֲמִינָא.

וְאִם אוֹתוֹ הָאִישׁ הוֹלֵךְ בְּדְרָכִים טוֹבוֹת וְיקַיֵּם הַשְׁבוּעָה שֶׁנִּשְׁבַּע, נוֹתְנִים לוֹ כָּל הַטּוֹב שֶׁהֶרְאוּ לוֹ, וְכָל מַה שֶׁהִרְוִיחַ בָּעוֹלָם הַזֶּה. וְאִם לֹא, מָה אוֹמֶרֶת הַנְּשָׁמָה הַקְּדוֹשָׁה? עָרֹם יָצָאתִי מִבֶּטֶן אִמִּי וְעָרֹם אָשׁוּב שָׁמָּה (איוב א). וּמַה הוּא (ערם מ) שָׁם הַקָּדוֹשׁ הוי"ה שֶׁאָמַ רְנוּ.

תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּאָתֵי בַּר נָשׁ לְעָלְמָא, יְהַב בֵּיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׁמַיּהּ בְּבַר נָשׁ. וּשְׁמָא אָחֳרָא מִן שַׁד יְהוּדְאי, דְּאִיתְקְרֵי חוֹל. וּשְׁמָא אָחֳרָא, דְּאִתְקְרֵי חשֶׁךְ.

בֹּא וּרְאֵה, בְּשָׁעָה שֶׁבָּא (שהולך) אָדָם לָעוֹלָם, נוֹתֵן בּוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת שְׁמוֹ בְּאָדָם, וְשֵׁם אַחֵר מִשֵּׁד יְהוּדִי, שֶׁנִּקְרָא חוֹל, וְשֵׁם אַחֵר, שֶׁנִּקְרָא חשֶׁךְ.

הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (דברים ל) רְאֵה נָתַתִּי לְפָנֶיךָ הַיּוֹם אֶת הַחַיִּים וְאֶת הַטּוֹב וְאֶת הַמָּוֶת וְאֶת הָרָע. הַחַיִּים: דָּא שֵׁם יהו"ה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְאֶת הַטּוֹב: זֶה הַשֵּׁד יְהוּדָאי, דְּיִהַב לֵיהּ עוֹשֶׁר בְּעָלְמָא דֵין. וְאֶת הַמָּוֶת וְאֶת הָרָע: אִלֵּין תְּרֵין מְקַטְרְגִין רְשָׁעִים טְמֵאִים, מִסִּטְרָא דְּסמאֵל לֵיהּ וְנָחָשׁ, מִן שָׁרוֹ שֶׁל יִשְׂמָעֵאל וְעֵשָׂו.

זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (דברים ל) רְאֵה נָתַתִּי לְפָנֶיךָ הַיּוֹם אֶת הַחַיִּים וְאֶת הַטּוֹב וְאֶת הַמָּוֶת וְאֶת הָרָע. הַחַיִּים - זֶה שֵׁם יהו"ה שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וְאֶת הַטּוֹב - זֶה הַשֵּׁד הַיְהוּדִי, שֶׁנּוֹתֵן לוֹ עֹשֶׁר בָּעוֹלָם הַזֶּה. וְאֶת הַמָּוֶת וְאֶת הָרָע - אֵלּוּ שְׁנֵי מְקַטְרְגִים רְשָׁעִים טְמֵאִים, מִצִּדּוֹ שֶׁל סמא"ל וְנָחָשׁ, מִן שָׁרוֹ שֶׁל יִשְׂמָעֵאל וְעֵשָׂו.

אִם בַּר נָשׁ יְקַיֵּים הָאוֹמָאָה דְּאוֹמֵי, טוֹב. וְאִם לָאו, יִסְתַּלֵּק מִנֵּיהּ י"ו, אִשְׁתְּאָרַת ה' ה'. וּבְהַאי שַׁעֲתָא, ה' עִילָּאָה מָה אָמְרַת. (יחזקאל לג) שׁוּבוּ שׁוּבוּ מִדַּרְכֵיכֶם הָרָעִים, שֶׁהֵם הָרְשָׁעִים שֶׁאָמַרְנוּ.

אִם הָאָדָם יְקַיֵּם הַשְּׁבוּעָה שֶׁנִּשְׁבַּע - טוֹב, וְאִם לָאו - יִסְתַּלֵּק מִמֶּנּוּ י"ו. נִשְׁאֲרוּ ה' ה'. וּבַשָּׁעָה הַזּוֹ, ה' הָעֶלְיוֹנָה מַה הִיא אוֹמֶרֶת? (יחזקאל לג) שׁוּבוּ שׁוּבוּ מִדַּרְכֵיכֶם הָרָעִים, שֶׁהֵם הָרְשָׁעִים שֶׁאָמַרְנוּ.

וְאִם תָּבוּ הֲרֵי טַב. וְאִם לָאו, יִסְתַּלֵּק ה' עִילָּאָה עִם ו"י, וְאִתְעֲבִיד הו"י. וּמַה הִיא אוֹמֶרֶת. (ישעיה א) הוֹי גּוֹי חוֹטֵא וְגוֹ'. וְאִם תָּבוּ מִדְּאִשְׁתְּאָרַת בֵּיהּ ה' תַּתָּאָה, הֲרֵי טַב. וְאִם לָאו, יִתְעֲבִיד הוי"ה. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (איכה ב) הֵשִׁיב אָחוֹר יְמִינוֹ מִפְּנֵי אוֹיֵב. וְיִתְעֲבִידוּ הָרְשָׁעִים שַׂר עֲלֵיהֶם.

וְאִם שָׁבוּ - הֲרֵי טוֹב, וְאִם לָאו - תִּסְתַּלֵּק ה' הָעֶלְיוֹנָה עִם ו"י, וְנַעֲשֵׂית הו"י. וּמַה הִיא אוֹמֶרֶת? (ישעיה א) הוֹי גּוֹי חוֹטֵא וְגוֹ'. וְאִם שָׁבוּ מִשֶּׁנִּשְׁאֲרָה בּוֹ ה' הַתַּחְתּוֹנָה - הֲרֵי טוֹב, וְאִם לָאו - יֵעָשֶׂה הוי"ה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (איכה ב) הֵשִׁיב אָחוֹר יְמִינוֹ מִפְּנֵי אוֹיֵב. וְיֵעָשׂוּ הָרְשָׁעִים יַחַד (שר) עֲלֵיהֶם.

וּבְהַהוּא זִמְנָא, יִתְעֲבִידוּ הָרְשָׁעִים אֲדוֹנִים לְהוֹן, וּמִתְעַלָּה הַטָּמֵא דְּאִיהוּ מִסִּטְרָא דְּשָׁרוֹ שֶׁל עֵשָׂו, עַל אֱלֹהֵינוּ בָּעָלוּנוּ אֲדוֹנִים זוּלָתֶךָ.

וּבְאוֹתוֹ זְמַן יֵעָשׂוּ הָרְשָׁעִים אֲדוֹנִים לָהֶם, וּמִתְעַלֶּה הַטָּמֵא, שֶׁהוּא מִצַּד שָׁרוֹ שֶׁל עֵשָׂו, עַל אֱלֹהֵינוּ בָּעָלוּנוּ אֲדנִים זוּלָתֶךָ. וּבְאוֹתָהּ הַשָּׁעָה אָמְרוּ, (ישעיה כו) ה' אֱלֹהֵינוּ בָּעָלוּנוּ אֲדוֹנִים זוּלָתֶךָ.

וּבְהַהִיא שַׁעֲתָא, וַיְהִי רָעָב בָּאָרֶץ. הָאָרֶץ, דָּא גּוּפָא. וּבְהַהִיא שַׁעֲתָא, אִם יִתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה הֲרֵי טַב. וְאִם לָאו, ייתֵי סמאֵל לֵיהּ רָכִיב עַל נָחָשׁ, לֶאֱלִימֶלֶךְ. (בראשית לב) וַיַּרְא כִּי לֹא יָכוֹל לוֹ וַיִּגַּע בְּכַף יֶרְכוֹ. אָזִיל לְאִתְתָּא נָעֳמִי, יַהֲפֹךְ לָהּ, וַיַּעֲבִיד לָהּ דְּתֵיחוֹב, וּתְהֵא בִּישָׁא. וּבְאוֹתָהּ שָׁעָה, וַיְהִי רָעָב בָּאָרֶץ. הָאָרֶץ זֶה הַגּוּף. וּבְאוֹתָהּ שָׁעָה, אִם יִתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה - הֲרֵי טוֹב, וְאִם לֹא - יְבֹא סמא"ל רָכוּב עַל נָחָשׁ לֶאֱלִימֶלֶךְ. (בראשית לב) וַיַּרְא כִּי לֹא יָכוֹל לוֹ וַיִּגַּע בְּכַף יֶרְכוֹ. הוֹלֵךְ לְאִשָּׁה נָעֳמִי, יַהֲפֹךְ אוֹתָהּ, וְיַעֲשֶׂה אוֹתָהּ שֶׁתֶּחֱטָא, וְתִהְיֶה רָעָה.

אִם אָדָם אִתְפָּרַשׁ מִינָהּ, הֲרֵי טַב. כְּמָא דַּאֲמַר אִיּוֹב, (איוב ב) כְּדַבֵּר אַחַת הַנְּבָלוֹת תְּדַבֵּרִי גַּם אֶת הַטּוֹב נְקַבֵּל מֵאֵת הָאֱלֹהִים וְהָרָע לֹא נְקַבֵּל. הָעֵצָה דִּיהַב לָךְ הַטָּמֵא, לֹא נְקַבֵּל. וְאִם יָקוּם עָצַת הַחֵטְא כְּמוֹ שֶׁאָמְרָה הִיא, וְיִגְנֹב אוֹ יַעֲשֶׂה כָּל הָעֲבֵרוֹת שֶׁבָּעוֹלָם, אַחַר כָּךְ יִתְלוּהוּ עַל הָעֵץ וְיָמוּת. הָדָא הוּא דִכְתִיב, (רות א) וַיָּמוּתוּ גַּם שְׁנֵיהֶם מַחְלוֹן וְכִלְיוֹן. וְנִשְׁאֲרוּ ה"ה אַלְמָנוֹת.

אִם אָדָם נִפְרָד מִמֶּנָּה - הֲרֵי טוֹב, כְּמוֹ שֶׁאָמַר אִיּוֹב (איוב ב) כְּדַבֵּר אַחַת הַנְּבָלוֹת תְּדַבֵּרִי גַּם אֶת הַטּוֹב נְקַבֵּל מֵאֵת הָאֱלֹהִים וְהָרָע לֹא נְקַבֵּל. הָעֵצָה שֶׁנָּתַן לְךָ הַטָּמֵא, לֹא נְקַבֵּל. וְאִם יָקוּם עָצַת הַחֵטְא כְּמוֹ שֶׁאָמְרָה הִיא, וְיִגְנֹב אוֹ יַעֲשֶׂה כָּל הָעֲבֵרוֹת שֶׁבָּעוֹלָם, אַחַר כָּךְ יִתְלוּהוּ עַל הָעֵץ וְיָמוּת. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (רות א) וַיָּמֻתוּ גַּם שְׁנֵיהֶם מַחְלוֹן וְכִלְיוֹן. וְנִשְׁאֲרוּ ה"ה אַלְמָנוֹת.

וַתֹּאמֶר נָעֳמִי, וּמַה הִיא אוֹמֶרֶת. יַ"י וַ"י יַ"י וַ"ה. וְעִם כָּל זֶה נָעֳמִי אוֹמֶרֶת, (שם) שִׁבְנָה בְנוֹתַי, שׁוּבוּ שׁוּבוּ בִּתְשׁוּבָה, הַעוֹד לִי בָנִים בְּמֵעַי וְהָיוּ לָכֶם לַאֲנָשִׁים, י"ו דְּאִסְתַּלָּקוּ. עָרְפָּה מִסִּטְרָא דִּמְסָאֲבוּ, תָּשׁוּב אֶל עַמָּהּ וְאֶל אֱלֹהֶיהָ. וְרוּת דָּבְקָה עִם נָעֳמִי, הָדָא הוּא דִכְתִיב, (שם) אֶל אֲשֶׁר תֵּלְכִי אֵלֵךְ.

וַתֹּאמֶר נָעֳמִי. וּמַה הִיא אוֹמֶרֶת? יַ"י וַ"י יַ"י וַ"ה. וְעִם כָּל זֶה נָעֳמִי אוֹמֶרֶת, (שם) שִׁבְנָה בְנוֹתַי, שׁוּבוּ שׁוּבוּ בִּתְשׁוּבָה, הַעוֹד לִי בָנִים בְּמֵעַי וְהָיוּ לָכֶם לַאֲנָשִׁים, י"ו שֶׁהִסְתַּלְּקוּ. עָרְפָּה מִצַּד הַטֻּמְאָה תָּשׁוּב אֶל עַמָּהּ וְאֶל אֱלֹהֶיהָ. וְרוּת דָּבְקָה עִם נָעֳמִי. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) אֶל אֲשֶׁר תֵּלְכִי אֵלֵךְ.

וְאִם תָּבוּ בְתִיּוּבְתָּא, יֵיתֵי אֱלִימֶלֶךְ, וְיֵיתֵי מַחְלוֹן. וְאִם תָּבוּ כּוּלְהוֹ, יֵיתֵי שְׁמָא קַדִּישָׁא עִילָּאָה. וְאִם לָא, יָמוּתוּ. הָדָא הוּא דִכְתִיב, (שם) וַתֵּצֵא מִן הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הָיְתָה שָׁמָּה וּשְׁתֵּי כַלּוֹתֶיהָ עִמָּהּ, נְפָקוּ מִגּוּפָא.

וְאִם שָׁבוּ בִּתְשׁוּבָה - יָבֹא אֱלִימֶלֶךְ וְיָבֹא מַחְלוֹן. וְאִם שָׁבוּ כֻּלָּם - יָבֹא הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ הָעֶלְיוֹן, וְאִם לֹא - יָמוּתוּ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) וַתֵּצֵא מִן הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הָיְתָה שָׁמָּה וּשְׁתֵּי כַלֹּתֶיהָ עִמָּהּ, יָצְאוּ מֵהַגּוּף.

בְּהַהִיא שַׁעְתָּא אִיהִי אָזְלַת לְנָטְרֵי גַּן עֵדֶן, לְמֵיעַל בְּגִנְתָּא דְעֵדֶן, דְּחַיִּין לָהּ לְבַר, וְאָזְלַת בַּאֲתַר דַּחֲשׁוֹכָא. (שם) וַתֹּהֹם כָּל הָעִיר עֲלֵיהֶן וַתֹּאמַרְנָה הֲזֹאת נָעֳמִי. בְּהַהִיא שַׁעְתָּא אָמְרַת, אֲנִי מְלֵאָה הָלַכְתִּי וְרֵיקָם הֱשִׁיבַנִי ה', שְׁמָא קַדִּישָׁא דְּהָוָה בִּי. הָדָא הוּא דִכְתִיב, (שם) וַה' עָנָה בִי, שְׁמָא קַדִּישָׁא דִּיהו"ה, אַסְהִיד בִּי כָּל חוֹבִין דַּעֲבִידְנָא.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה הִיא הוֹלֶכֶת לִשׁוֹמְרֵי גַּן הָעֵדֶן, לְהַכְנִיס לָגַן הָעֵדֶן. הֵם דּוֹחִים אוֹתָהּ הַחוּצָה, וְהוֹלֶכֶת בְּמָקוֹם הַחֹשֶׁךְ. (שם) וַתֹּהֹם כָּל הָעִיר עֲלֵיהֶן וַתֹּאמַרְנָה הֲזֹאת נָעֳמִי. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה אוֹמֶרֶת, אֲנִי מְלֵאָה הָלַכְתִּי וְרֵיקָם הֱשִׁיבַנִי ה', הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ שֶׁהָיָה בִּי. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) וַה' עָנָה בִי, הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ שֶׁל יהו"ה הֵעִיד בִּי כָּל הַחֲטָאִים שֶׁעָשִׂיתִי.

בְּהַהִיא שַׁעְתָּא יֵיתֵי נָחָשׁ וְנָסֵיב לָהּ לְשַׁפְחָה. בְּהַהִיא שַׁעְתָּא אָמְרַת, (ישעיה א) אִיכָה הָיְתָה לְזוֹנָה קִרְיָה נֶאֱמָנָה מְלֵאָתִי מִשְׁפָּט צֶדֶק יָלִין בָּהּ וְעַתָּה מְרַצְּחִים.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה יִבְא הַנָּחָשׁ וְיִקַּח אוֹתָהּ לְשַׂחֲקָה. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה אוֹמֶרֶת, (ישעיה א) אֵיכָה הָיְתָה לְזוֹנָה קִרְיָה נֶאֱמָנָה מְלֵאתִי מִשְׁפָּט צֶדֶק יָלִין בָּהּ וְעַתָּה מְ רַצְּחִים.

י"ו נִשְׁאֲרוּ עֲנִי וָדָל, (זכריה ט) עֲנִי וְרוֹכֵב עַל חֲמוֹר. דַּל, עֲלֵיהּ אִתְּמַר (תהלים מא) אַשְׁרֵי מַשְׂכִּיל אֶל דָּל בְּיוֹם רָעָה יְמַלְּטֵהוּ ה'. אִם יִשָּׁאֵר לוֹ בֵּן דְּאָזֵיל בְּאָרְחוֹהִי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאִתְעַסַּק בְּאוֹרַיְיתָא, אַפֵּיק לוֹ מִן רָעָה. שֶׁהֵם מִתְפָּרְדִים בְּד' פִּנּוֹת הָעוֹלָם.

י"ו נִשְׁאֲרוּ עֲנִי וָדָל, (זכריה ט) עֲנִי וְרוֹכֵב עַל חֲמוֹר. דַּל, עֲלֵיו נֶאֱמַר (תהלים מא) אַשְׁרֵי מַשְׂכִּיל אֶל דָּל בְּיוֹם רָעָה יְמַלְּטֵהוּ ה'. אִם יִשָּׁאֵר לוֹ בֵּן שֶׁהוֹלֵךְ בְּדַרְכֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּמִתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה, מוֹצִיאוֹ מִן הָרָעָה, שֶׁהֵם מִתְפָּרְדִים בְּאַרְבַּע פִּנּוֹת הָעוֹלָם.

כְּתִיב (ישעיה כט) כֹּה אָמַר ה' אֶל בֵּית יַעֲקֹב אֲשֶׁר פָּדָה אֶת אַבְרָהָם. יַעֲקֹב לֹא תֵבוֹשׁ עַתָּה וְגו'. כְּתִיב, וְאַתָּה אָמַר אֲשֶׁר פָּדָה אֶת אַבְרָהָם.

כְּתוּב (ישעיה כט) כֹּה אָמַר ה' אֶל בֵּית יַעֲקֹב אֲשֶׁר פָּדָה אֶת אַבְרָהָם. יַעֲקֹב לֹא תֵבוֹשׁ עַתָּה וְגו'. כְּתִיב, וְאַתָּה אוֹמֵר אֲשֶׁר פָּדָה אֶת אַבְרָהָם?

אֶלָּא תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּאַפִּילוּ לְאַבְרָהָם בְּנוּרָא יָקִידְתָּא, בְּקַדְמִיתָא הֲווֹ דַּיְינִין לֵיהּ לְעֵילָּא, אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כָּרְסְיָא דִּילִי, זִילִי וְשֵׁזִיבִי לְאַבְרָהָם מִן אוּר כַּשְׂדִּים, שֶׁבִּשְׁבִיל כְּבוֹדִי עֲבִיד מַה דְּעָבִיד.

אֶלָּא בֹּא וּרְאֵה, בְּשָׁעָה שֶׁהִפִּילוּ אֶת אַבְרָהָם בָּאֵשׁ הַיּוֹקֶדֶת, בָּרִאשׁוֹנָה הָיוּ דָנִים אוֹתוֹ לְמַעְלָה. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: כִּסְאִי שֶׁלִּי, לְכִי וְהַצִּילִי אֶת אַבְרָהָם מֵאוּר כַּשְׂדִּים, שֶׁבִּשְׁבִיל כְּבוֹדִי עָשָׂה מַה שֶׁעָשָׂה.

אָמְרוּ לֵיהּ מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, גַּבְרָא דְּיִפּוֹק מִינֵּיהּ יִשְׁמָעֵאל, דְּיַעַבְדִין לְהוֹ לְיִשְׂרָאֵל מַה דְּיַעַבְדִין. אָמַר לְהוֹ כֵּן יִפּוֹק מִינֵּיהּ יִצְחָק, דְּיוֹשִׁיט קַדְלֵיהּ עַל גַּבֵּי מַדְבְּחָא. אָמְרוּ לֵיהּ, הָא עִשָּׂו דְּנָפֵיק מִינֵּיהּ דְּיַחֲרִיב בֵּי מַקְדְּשָׁא. אָמַר, הָא נָפֵיק מִינֵּיהּ יַעֲקֹב, דְּאִיהוּ כּוּרְסְיָא שְׁלֵימָא. אָמְרוּ, הָא וַדַּאי בִּזְכוּתָא דְּיַעֲקֹב יִשְׁתְּזֵיב. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, כֹּה אָמַר ה' אֶל בֵּית יַעֲקֹב אֲשֶׁר פָּדָה אֶת אַבְרָהָם.

אָמְרוּ לוֹ מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, הָאִישׁ שֶׁיֵּצֵא מִמֶּנּוּ יִשְׁמָעֵאל, שֶׁיַּעֲשׂוּ לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל מַה שֶׁיַּעֲשׂוּ? אָמַר לָהֶם: כֵּן יֵצֵא מִמֶּנּוּ יִצְחָק, שֶׁיּוֹשִׁיט צַוָּארוֹ עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ. אָמְרוּ לוֹ: הֲרֵי עֵשָׂו שֶׁיֵּצֵא מִמֶּנּוּ יַחֲרִיב אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. אָמַר: הֲרֵי יֵצֵא מִמֶּנּוּ יַעֲקֹב, שֶׁהוּא כִּסֵּא שָׁלֵם. אָמְרוּ: הֲרֵי וַדַּאי בִּזְכוּת יַעֲקֹב יִנָּצֵל. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב כֹּה אָמַר ה' אֶל בֵּית יַעֲקֹב אֲשֶׁר פָּדָה אֶת אַבְרָהָם.

וּבְשַׁעֲתָא דְּכָפִיתוּ לַחֲנַנְיָה מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה, לְמַרְמֵי לְגוֹ אַתּוּן נוּרָא יָקִידְתָּא, פְּתַח חֲנַנְיָה וַאֲמַר, ה' לִי (תהלים קיח) לֹא אִירָא מַה יַּעֲשֶׂה לִי אָדָם. ה' לִי בְּעוֹזְרָי וַאֲנִי אֶרְאֶה בְשׂוֹנְאָי. פְּתַח מִישָׁאֵל וַאֲמַר, כֹּה אָמַר ה' אֶל בֵּית יַעֲקֹב אֲשֶׁר פָּדָה אֶת אַבְרָהָם לֹא עַתָּה יֵבוֹשׁ יַעֲקֹב וְלֹא עַתָּה פָּנָיו יֶחֱוָרוּ כִּי בְרֹאוֹתוֹ יְלָדָיו מַעֲשֵׂה יָדַי וְגו'.

וּבְשָׁעָה שֶׁכָּפְתוּ אֶת חֲנַנְיָה מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה לְזָרֹק אוֹתָם לְתוֹךְ כִּבְשַׁן הָאֵשׁ הַיּוֹקֶדֶת, פָּתַח חֲנַנְיָה וְאָמַר (תהלים קיח) ה' לִי לֹא אִירָא מַה יַּעֲשֶׂה לִי אָדָם. ה' לִי בְּעֹזְרָי וַאֲנִי אֶרְאֶה בְשֹׂנְאָי. פָּתַח מִישָׁאֵל וְאָמַר (ישעיה כט) כֹּה אָמַר ה' אֶל בֵּית יַעֲקֹב אֲשֶׁר פָּדָה אֶת אַבְרָהָם לֹא עַתָּה יֵבוֹשׁ יַעֲקֹב וְלֹא עַתָּה פָּנָיו יֶחֱוָרוּ כִּי בְרֹאותוֹ יְלָדָיו מַעֲשֵׂה יָדַי וְגוֹ'.

וּבְהַהִיא שַׁעֲתָא דְּנוּ דִּינֵיהּ לְעֵילָא, אֲמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, (ישעיה מד) זֶה יֹאמַר לַה' אָנִי, זֶה יֶחֱנַנְיָה, שֶׁאָמַר ה' לִי בְּעֹזְרָי וַאֲנִי אֶרְאֶה בְשֹׂנְאָי. וְזֶה יִקְרָא בְּשֵׁם יַעֲקֹב, זֶה מִישָׁאֵל, שֶׁאָמַר כֹּה אָמַר ה' אֶל בֵּית יַעֲקֹב וְגוֹ'. וּבְשֵׁם יִשְׂרָאֵל יְכַנֶּה, זֶה עֲזַרְיָה שֶׁאָמַר שְׁמַע יִשְׂרָאֵל.

וּבְאוֹתָהּ הַשָּׁעָה דְּנוּ דִּינוֹ לְמַעְלָה. אֲמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: (ישעיה מד) זֶה יֹאמַר לַה' אָנִי - זֶה חֲנַנְיָה, שֶׁאָמַר ה' לִי בְּעֹזְרָי וַאֲנִי אֶרְאֶה בְשֹׂנְאָי. וְזֶה יִקְרָא בְּשֵׁם יַעֲקֹב - זֶה מִישָׁאֵל, שֶׁאָמַר כֹּה אָמַר ה' אֶל בֵּית יַעֲקֹב וְגוֹ'. וּבְשֵׁם יִשְׂרָאֵל יְכַנֶּה - זֶה עֲזַרְיָה שֶׁאָמַר שְׁמַע יִשְׂרָאֵל.

תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דַּאֲמַר מִישָׁאֵל, כֹּה אָמַר ה' אֶל בֵּית יַעֲקֹב אֲשֶׁר פָּדָה אֶת אַבְרָהָם, עָבְדוּ לֵיצָנוּת בְּלִשְׁנֵיהוֹן. אֲמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כּוּרְסְיָיא דִּילִי, הַהוּא לֵיצָנוּתָא דַּעֲבָדוּ, שֵׁזִיב לוֹן בְּדַרְגָּא דָּא, כְּמָה דְּשֵׁזִיבַת לְאַבְרָהָם. וְלֹא עַתָּה יֵבוֹשׁ יַעֲקֹב וְלֹא עַתָּה פָּנָיו יֶחֱוָרוּ. בְּהַהִיא שַׁעֲתָא, כָּל אִינּוּן דִּכְפִיתוּ לוֹן, קָטַל לוֹן שְׁבִיבָא דְּנוּרָא.

בֹּא וּרְאֵה, בְּשָׁעָה שֶׁאָמַר מִישָׁאֵל כֹּה אָמַר ה' אֶל בֵּית יַעֲקֹב אֲשֶׁר פָּדָה אֶת אַבְרָהָם, עָשׂוּ לֵיצָנוּת בְּלָשׁוֹנָם. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: הַכִּסֵּא שֶׁלִּי, אוֹתָהּ הַלֵּיצָנוּת שֶׁעָשׂוּ תַּצִּיל אוֹתָם בַּדַּרְגָּה הַזּוֹ, כְּמוֹ שֶׁהִצַּלְתִּי אֶת אַבְרָהָם. וְלֹא עַתָּה יֵבוֹשׁ יַעֲקֹב וְלֹא עַתָּה פָּנָיו יֶחֱוָרוּ. בְּאוֹתָהּ הַשָּׁעָה, כָּל אוֹתָם שֶׁכָּפְתוּ אוֹתָם, הָרַג אוֹתָם שְׁבִיב אֵשׁ.

דָּנִיֵּאל אַמַּאי לָא הֲוָה עִמְּהוֹן. אֲמַר בְּלִבֵּיהּ, הָא עָבְדוּ מִינֵיהּ צַלְמָא. וּמַלְכָּא אֲמַר, שְׁמֵיהּ כְּשֵׁם אֱלוֹהַּ דִּילֵיהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (דניאל ד) דִּי שְׁמֵיהּ בֵּלְטְשַׁאצַּר כְּשֵׁם אֱלָהִי. וּכְתִיב (דברים ז) פְּסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ, וְעַל דָּא אִתְכַּסֵּי מִינַּיְיהוּ. וְכִי אָדָם יִבְרַח מִן הַמַּלְכוּת, אֶלָּא מַלְאָכִין הֲווֹ מְכַסִּין לֵיהּ.

לָמָּה דָּנִיֵּאל לֹא הָיָה עִמָּהֶם? אָמַר בְּלִבּוֹ: הֲרֵי עָשׂוּ מִמֶּנּוּ צֶלֶם, וְהַמֶּלֶךְ אָמַר שְׁמוֹ כְּשֵׁם הָאֱלוֹהַּ שֶׁלּוֹ, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (דניאל ד) דִּי שְׁמֵהּ בֶּלְטְשַׁאצַּר כְּשֵׁם אֱלָהִי. וְכָתוּב (דברים ז) פְּסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ. וְעַל כֵּן הִתְכַּסָּה מֵהֶם. וְכִי אָדָם יִבְרַח מִן הַמַּלְכוּת? אֶלָּא מַלְאָכִים הָיוּ מְכַסִּים אוֹתוֹ.

מַה רָּאוּ חֲנַנְיָה מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה דְּיַהֲבוּ גַּרְמַיְיהוּ לְנוּרָא. אֶלָּא תָּא חֲזֵי, יוֹמָא חַד הֲוָה דָּוִד נָחִית לְהַנּוֹת גּוּפוֹ לְפָנֵי הַנָּהָר. וַהֲוָה אָמַר, (תהלים פו) שָׁמְרָה נַפְשִׁי כִּי חָסִיד אָנִי. אֲמָרוּ לֵיהּ, וְאַתָּה חָסִיד. אֲמַר לְהוֹן, וְלֹא חָסִיד אֲנִי, שֶׁיָּדַי מְלוּכְלָכוֹת בִּשְׁפִיר וּבִשְׁלְיָא, וּמְטַהֵר אֶת הַטָּהוֹר, וּמְטַמֵּא אֶת הַטָּמֵא. וַאֲנִי קָם בְּחֶדְוָה בְּגִ' מִשְׁמָרוֹת, כְּדָבָר אַחֵר (תהלים קיט) חֲצוֹת לַיְלָה אָקוּם לְהוֹדוֹת לָךְ. וַאֲנָא נָאִים כְּסוּסְיָא בְּהֶבֶל א'.

מַה רְאוּ חֲנַנְיָה מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה שֶׁנָּתְנוּ עַצְמָם לָאֵשׁ? אֶלָּא בֹּא תִּרְאֶה, יוֹם אֶחָד הָיָה דָּוִד יוֹרֵד לְהָנִיחַ גּוּפוֹ לִפְנֵי הַנָּהָר, וְהָיָה אוֹמֵר (תהלים פו) שָׁמְרָה נַפְשִׁי כִּי חָסִיד אָנִי. אָמְרוּ לוֹ: וְאַתָּה חָסִיד? אָמַר לָהֶם: וְלֹא חָסִיד אֲנִי, שֶׁיָּדַי מְלֻכְלָכוֹת בְּשֶׁפִיר וּבְשִׁלְיָה, וּמְטַהֵר אֶת הַטָּהוֹר, וּמְטַמֵּא אֶת הַטָּמֵא. וַאֲנִי קָם בְּשִׁמְחָה בְּשֶׁלֹּשׁ מִשְׁמָרוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר חֲצוֹת לַיְלָה אָקוּם לְהוֹדוֹת לָךְ. וַאֲנִי נָם כְּמוֹ סוּס בְּהֶבֶל אֶחָד.

וּבַחֲצוֹת לַיְלָה אָקוּם לְהִתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה. וּבְמִשְׁמָרָה שְׁלִישִׁית, אֲנִי מְנַגֵּן עִם הַמַּלְאָכִים לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (איוב לח) בְּרֶן יַחַד כּוֹכְבֵי בֹקֶר וַיָּרִיעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים. מָאן אִינוּן, מַלְאָכִין קַדִּישִׁין דַּאֲמָרָן שִׁירָה עִמִּי בַּלַּיְלָה. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים מב) וּבַלַּיְלָה שִׁירֹה עִמִּי תְּפִלָּה לְאֵל חַיָּי.

וּבַחֲצוֹת לַיְלָה אָקוּם לְהִתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה, וּבְמִשְׁמָרָה שְׁלִישִׁית אֲנִי מְנַגֵּן עִם הַמַּלְאָכִים לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וְהוּ שֶׁכָּתוּב (איוב לח) בְּרֶן יַחַד כּוֹכְבֵי בֹקֶר וַיָּרִיעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים. מִי הֵם? הַמַּלְאָכִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁאוֹמְרִים שִׁירָה עִמִּי בַּלַּיְלָה. וְהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים מב) וּבַלַּיְלָה שִׁירֹה עִמִּי תְּפִלָּה לְאֵל חַיָּי.

אָמְרוּ הַצְּפַרְדְּעִים, אֲנַחְנָא עֲבִידְנָא יַתִּיר מִינָךְ בְּדֵיל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אָמַר לוֹן דָּוִד, וּמָה עֲבַדְתּוּן אַתּוּן יַתִּיר מִינִי. אָמְרוּ לֵיהּ, דַּהֲוֵינָן מוֹקְדִין גּוּפָנָא בְּנוּרָא בְּתַנּוּרָא בְּמִצְרַיִם. וּבְשַׁעְתָּא דַּהֲווֹ מְכַפְּתִין חֲנַנְיָה מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה, אֲמָרוּ בְּלִבַּיְיהוּ דְּנַעֲבִיד כַּצְפַרְדְּעִים.

אָמְרוּ הַצְּפַרְדְּעִים: אֲנַחְנוּ עֲשִׂינוּ יוֹתֵר מִמְּךָ בִּשְׁבִיל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. אָמַר לָהֶם דָּוִד: וּמָה אַתֶּם עֲשִׂיתֶם יוֹתֵר מִמֶּנִּי? אָמְרוּ לוֹ: שֶׁהָיִינוּ שׁוֹרְפוֹת אֶת גּוּפֵנוּ בָּאֵשׁ בַּתַּנּוּר בְּמִצְרַיִם. וּבְשָׁעָה שֶׁהָיוּ כּוֹפְתִים אֶת חֲנַנְיָה מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה, אָמְרוּ בְּלִבָּם, נַעֲשֶׂה כְּמוֹ הַצְּפַרְדְּעִים.

תַּנְיָא, שֶׁלֹּשׁ מִשְׁמָרוֹת הֲוֵי הַלַּיְלָה, וְעַל כָּל מִשְׁמָר וּמִשְׁמָר יוֹשֵׁב הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְשׁוֹאֵג כְּאַרְיֵי. תָּא חֲזֵי, שֶׁלֹּשׁ מִשְׁמָרוֹת אִינוּן י"ב שַׁעֲתֵי, וְאִתְפַּלְגוּן ד' לְכָל מִשְׁמָר. וּבְכָל מִשְׁמָר יוֹשֵׁב הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְשׁוֹאֵג כְּאַרְיֵי, וְאוֹמֵר אוֹי שֶׁהֶחֱרַבְתִּי אֶת בֵּיתִי וכו'.

שְׁנֵינוּ, שֶׁלֹּשׁ מִשְׁמָרוֹת הוּא הַלַּיְלָה, וְעַל כָּל מִשְׁמָר וּמִשְׁמָר יוֹשֵׁב הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְשׁוֹאֵג כַּאֲרִי. בֹּא וּרְאֵה, שֶׁלֹּשׁ מִשְׁמָרוֹת הֵם שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה שָׁעוֹת, וְנֶחֱלָקוֹת אַרְבַּע לְכָל מִשְׁמָר. וּבְכָל מִשְׁמָר יוֹשֵׁב הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְשׁוֹאֵג כַּאֲרִי, וְאוֹמֵר: אוֹי שֶׁהֶחֱרַבְתִּי אֶת בֵּיתִי וְכוּ'.

תָּא חֲזֵי, כְּדוּגְמָא דְּאִית מִשְׁמָרוֹת בְּרָקִיעָא, כָּךְ אִית מִשְׁמָרוֹת בְּאַרְעָא. וּמָאן אִינוּן. מִשְׁמָרָה שְׁנִיָּה, כְּלָבִים צוֹעֲקִים. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי ל) לַעֲלוּקָה שְׁתֵּי בָנוֹת הַב הַב. (ישעיה נו) וְהַכְּלָבִים עַזֵּי נֶפֶשׁ לֹא יָדְעוּ שָׂבְעָה. רֹאשׁוֹנָה, חֲמוֹר נוֹעֵר. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (דברים כב) לֹא תַחֲרֹשׁ בְּשׁוֹר וּבַחֲמֹר יַחְדָּו.

בֹּא וּרְאֵה, כַּדְּגְמָא שֶׁיֵּשׁ מִשְׁמָרוֹת בָּרָקִיעַ, כָּךְ יֵשׁ מִשְׁמָרוֹת בָּאָרֶץ. וּמִי הֵם? מִשְׁמָרָה שְׁנִיָּה, כְּלָבִים צוֹעֲקִים. וְהוּ שֶׁכָּתוּב (משלי ל) לַעֲלוּקָה שְׁתֵּי בָנוֹת הַב הַב. (ישעיה נו) וְהַכְּלָבִים עַזֵּי נֶפֶשׁ לֹא יָדְעוּ שָׂבְעָה. רֹאשׁוֹנָה - חֲמוֹר נוֹעֵר. וְהוּ שֶׁכָּתוּב (דברים כב) לֹא תַחֲרֹשׁ בְּשׁוֹר וּבַחֲמֹר יַחְדָּו.

וְעַל דָּא בִּלְעָם בָּזֶה הַחֲמוֹר וּבְאִשְׁתּוֹ, הֲיָה מִתְנַבֵּא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שם לד) וְלֹא קָם נָבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה. אֲבָל בְּאוּמּוֹת הָעוֹלָם קָם. וְכִי מְטוּנָּף מִן הַטְּנוּפָּת, אַתָּה מַזְכִּיר עִם הַטָּהוֹר. אֶלָּא מֹשֶׁה בַּטָּהֳרָה. וּבִלְעָם בַּטּוּמְאָה. וְעֲבוֹדָה זָרָה הֲיָה עוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה אִישׁוּת עִם הָאָתוֹן.

וְעַל זֶה בִּלְעָם בְּזֶה הַחֲמוֹר וּבְאִשְׁתּוֹ הָיָה מִתְנַבֵּא. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם לד) וְלֹא קָם נָבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה, אֲבָל בְּאֻמּוֹת הָעוֹלָם קָם. וְכִי מְטֻנָּף מִן הַטִּנּוֹפֶת אַתָּה מַזְכִּיר עִם הַטָּהוֹר? אֶלָּא מֹשֶׁה בְּטָהֳרָה, וּבִלְעָם בְּטֻמְאָה. וְעַל זֶה הָיָה עוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה אִישׁוּת עִם הָאָתוֹן.

כְּתִיב (שם) כִּי יִקָּרֵא קַן צִפּוֹר לְפָנֶיךָ וְגו', תָּא חֲזֵי, קַן: דָּא הוּא גּוּפָא. בַּדֶּרֶךְ: דְּאָזֵיל בְּאוֹרְחִין טָבִין. בְּכָל עֵץ: דָּא תּוֹרָה, כְּדְבָר אַחֵר (משלי ג) עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ. אוֹ עַל הָאָרֶץ: אִלֵּין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל, דְּאִתְקְרוּן אֶרֶץ, דִּמְלַמְּדִ לְהוֹן אוֹרַיְיתָא. אֶפְרוֹחִים: אִלֵּין אִינּוּן נְעָרִים גְּדוֹלִים, דְּיִתְעַסְּקוּן בְּאוֹרַיְיתָא. אוֹ בֵּיצִים: אִלֵּין זְעִירִין, דְּיוֹלִיף לוֹן אל"ף בי"ת.

כָּתוּב (שם כב) כִּי יִקָּרֵא קַן צִפּוֹר לְפָנֶיךָ וְגוֹ'. בֹּא וּרְאֵה, קַן - זֶה הוּא הַגּוּף. בַּדֶּרֶךְ - שֶׁהוֹלֵךְ בְּדְרָכִים טוֹבוֹת. בְּכָל עֵץ - זוֹ הַתּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ג) עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ. אוֹ עַל הָאָרֶץ - אֵלּוּ הֵם יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּקְרְאוּ אֶרֶץ, שֶׁמְּלַמֵּד אוֹתָם תּוֹרָה. אֶפְרֹחִים - אֵלּוּ הֵם נְעָרִים גְּדוֹלִים שֶׁיִּתְעַסְּקוּ בַּתּוֹרָה. אוֹ בֵּיצִים - אֵלּוּ הַקְּטַנִּים שֶׁיְּלַמֵּד אוֹתָם אָלֶ"ף בֵּי"ת.

וְהָאֵם רוֹבֶצֶת, אֵין אֵם אֶלָּא תּוֹרָה, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שם א) וְאַל תִּטֹּשׁ תּוֹרַת אִמֶּךָ. אִם תִּרְצֶה שֶׁתִּקַּח הַבָּנִים, (דברים כב) שַׁלֵּחַ תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם, וְאַחַר כַּךְ וְאֶת הַבָּנִים תִּקַּח לָךְ וְהַאֲרַכְתָּ יָמִים.

וְהָאֵם רֹבֶצֶת - אֵין אֵם אֶלָּא תּוֹרָה, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם א) וְאַל תִּטֹּשׁ תּוֹרַת אִמֶּךָ. אִם תִּרְצֶה שֶׁתִּקַּח הַבָּנִים, (דברים כב) שַׁלֵּחַ תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם, וְאַחַר כָּךְ אֶת הַבָּנִים תִּקַּח לָךְ וְהַאֲרַכְתָּ יָמִים.

דָּבָר אַחֵר כִּי יִקָּרֵא, כְּדָבָר אַחֵר וְאִם תֵּלְכוּ עִמִּי קֶרִי, וְהָלַכְתִּי אַף אֲנִי עִמָּכֶם בְּקֶרִי. וְיִסַּפְתִּי לְיִסְּרָה אֶתְכֶם שֶׁבַע עַל חַטֹּאתֵיכֶם. מַאן אִיהִי שֶׁבַע, דָּא שְׁכִינְתָּא.

דָּבָר אַחֵר כִּי יִקָּרֵא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כו) וְאִם תֵּלְכוּ עִמִּי קֶרִי, וְהָלַכְתִּי אַף אֲנִי עִמָּכֶם בְּקֶרִי. וְיִסַּפְתִּי לְיִסְּרָה אֶתְכֶם שֶׁבַע עַל חַ אתֵיכֶם. מִי הִיא שֶׁבַע? זוֹ הַשְּׁכִינָה.

בַּדֶּרֶךְ: דָּא קְבוּרַת רָחֵל, דְּאִיהִי קַיְימָא בְּפָרָשַׁת דְּרָכִים, וִיבַשֵּׁר לָהּ וְינַחֵם לָהּ וְלָא צְבִיאַת לְקַבְּלָא תַּנְחוּמִין, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ירמיה לא) מֵאֲנָה לְהִנָּחֵם עַל בָּנֶיהָ. וּבִשְׁבִיל דַּאֲזָלוּ עִמּוֹ בְּקֶרִי, גָּלָה לְהוֹן, וּשְׁכִינְתָּא גָּלְתָה עִמְּהוֹן.

בַּדֶּרֶךְ - זוֹ קְבוּרַת רָחֵל, שֶׁהִיא עוֹמֶדֶת בְּפָרָשַׁת דְּרָכִים. וְיִבַּשֵּׁר לָהּ וְיִנָּחֵם אוֹתָהּ, וְלֹא רוֹצָה לְקַבֵּל תַּנְחוּמִים. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ירמיה לו) מֵאֲנָה לְהִנָּחֵם עַל בָּנֶיהָ. וּבִשְׁבִיל שֶׁהָלְכוּ עִמּוֹ בְּקֶרִי, הִגְלָה אוֹתָם, וּשְׁכִינָה גָּלְתָה עִמָּהֶם.

בְּכָל עֵץ: דָּא יְרִיחוֹ. אוֹ עַל הָאָרֶץ: דָּא יְרוּשָׁלַם. אֶפְרוֹחִים: אִלֵּין כְּרוּבִים דִּלְעֵילָא. אוֹ בֵיצִים: אִלֵּין כְּרוּבִים דִּלְתַתָּא. אַנְפֵּי רַבְרְבֵי, וְאַנְפֵּי זוּטְרֵי.

בְּכָל עֵץ - זֶה יְרִיחוֹ. אוֹ עַל הָאָרֶץ - זוֹ יְרוּשָׁלַיִם. אֶפְרוֹחִים - אֵלּוּ הַכְּרוּבִים שֶׁלְּמַעְלָה. אוֹ בֵיצִים - אֵלּוּ הַכְּרוּבִים שֶׁלְּמַטָּה. פְּנִים גְּדוֹלוֹת וּפָנִים קְטַנּוֹת.

וְהָאֵם רוֹבֶצֶת עַל הָאֶפְרוֹחִים אוֹ עַל הַבֵּיצִים לֹא תִקַּח הָאֵם עַל הַבָּנִים שַׁלֵּחַ תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיה נ) וּבְפִשְׁעֵיכֶם שֻׁלְּחָה אִמְּכֶם. וְאֶת הַבָּנִים תִּקַּח לָךְ לְמַעַן יִיטַב לָךְ וְהַאֲרַכְתָּ יָמִים, בִּשְׁבִיל דְּאִימָּא אִזְלָא וּמְנַדְּדָא מִגּוֹזָלָהּ וּמִקִּינָהּ. וְדָא גָּרִים לָךְ אֲרִיכוּ דְּאַנְפִּין, שִׁית יוֹמִין דִּלְעֵילָא, דְּיִרַחֲמוּ עַל עָלְמָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שמות לד) ה' ה' אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת. וְאָרִיךְ רוּגְזָא מִן אַפִּין דְּאִסְתַּלָּקוּ בְּחוֹבֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שם לג) וְרָאִיתָ אֶת אֲחֹרָי וּפָנַי לֹא יֵרָאוּ.

וְהָאֵם רֹבֶצֶת עַל הָאֶפְרֹחִים אוֹ עַל הַבֵּיצִים לֹא תִקַּח הָאֵם עַל הַבָּנִים שַׁלֵּחַ תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה נ) וּבְפִשְׁעֵיכֶם שֻׁלְּחָה אִמְּכֶם. וְאֶת הַבָּנִים תִּקַּח לָךְ לְמַעַן יִיטַב לָךְ וְהַאֲרַכְתָּ יָמִים, בִּשְׁבִיל שֶׁהָאֵם הוֹלֶכֶת וְנוֹדֶדֶת מִגּוֹזָלָהּ וּמִקִּנָּהּ. וְזֶה גּוֹרֵם לְךָ אֲרִיכוּת אַפַּיִם, שֵׁשֶׁת הַיָּמִים שֶׁלְּמַעְלָה, שֶׁיְּרַחֲמוּ עַל הָעוֹלָם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שמות לד) ה' ה' אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת. וּמַאֲרִיךְ הָרֹגֶז מֵהַפְּנִים, שֶׁהִסְתַּלְּקוּ בַּעֲוֹונוֹתֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם לג) וְרָאִיתָ אֶת אֲחֹרָי וּפָנַי לֹא יֵרָאוּ.

(שיר השירים ו) דּוֹדִי יָרַד לְגַנּוֹ לַעֲרֻגוֹת הַבֹּשֶׂם לִרְעוֹת בַּגַּנִּים וְלִלְקֹט שׁוֹשַׁנִּים. תָּא חֲזֵי, כָּל הַשִּׁירִים קֻדָּשׁ, וְשִׁיר הַשִּׁירִים קֹדֶשׁ קָדָשִׁים. כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מְשַׁבַּחַת לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאוֹמֶרֶת דּוֹדִי. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שם ה) דּוֹדִי צַח וְאָדוֹם.

דּוֹדִי יָרַד לְגַנּוֹ לַעֲרֻגוֹת הַבֹּשֶׂם לִרְעוֹת בַּגַּנִּים וְלִלְקֹט שׁוֹשַׁנִּים (שיר ו). בֹּא וּרְאֵה, כָּל הַשִּׁירִים קֻדָּשׁ, וְשִׁיר הַשִּׁירִים קֹדֶשׁ קָדָשִׁים. כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מְשַׁבַּחַת אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְאוֹמֶרֶת דּוֹדִי. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם ה) דּוֹדִי צַח וְאָדוֹם.

תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דִּיהֵא פֻּלְגוּת לֵילְיָא. אִיתְעַר שַׁלְהוֹבָא חָדָא, וְיֵעוֹל תְּחוֹת גַּדְפֵּי דְּתַרְנְגוֹלָא, וְקָאֲרֵי. וּבְהַהוּא שַׁעֲתָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָרַד אֶל גַּנּוֹ, דְּאִיהוּ גַּן עֵדֶן עִילָּאָה, דְּאִית לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּבְהַהִיא שַׁעֲתָא אִתְעַר תַּרְנְגוֹלָא דִּלְעֵילָא, וַאֲמַר, קוּמוּ כָּל אִינּוּן דְּשֵׁינְתָא בְּחוֹרֵיהוֹן, הָא שַׁעֲתָא אִיהִי לְאִתְחַבְּרָא אַיְילְתָּא בְּבַעֲלָהּ. זַכָּאָה אִיהוּ כָּל בַּר נָשׁ דִּיקוּם בְּפַלְגוּת לֵילְיָא לְאִתְעַסְקָא בְּאוֹרַיְיתָא. דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְכָל צַדִּיקַיָּיא אָצִיתוּ לְקָלֵיהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שם ח) הַיּוֹשֶׁבֶת בַּגַּנִּים חֲבֵרִים מַקְשִׁיבִים לְקוֹלֵךְ הַשְׁמִיעִינִי.

בֹּא וּרְאֵה, בְּשָׁעָה שֶׁמַּגִּיעַ חֲצוֹת הַלַּיְלָה, מִתְעוֹרֶרֶת שַׁלְהֶבֶת אַחַת וְנִכְנֶסֶת תַּחַת כַּנְפֵי הַתַּרְנְגוֹל, וְקוֹרֵא. וּבְאוֹתָהּ הַשָּׁעָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יָרַד אֶל גַּנּוֹ, שֶׁהִיא גַּן הָעֵדֶן הָעֶלְיוֹן שֶׁיֵּשׁ לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וּבְאוֹתָהּ שָׁעָה מִתְעוֹרֵר הַתַּרְנְגוֹל שֶׁל מַעְלָה, וְאוֹמֵר: קוּמוּ כָּל אוֹתָם שֶׁשָּׁנָה בְּחוֹרֵיהֶם, הִנֵּה הַשָּׁעָה הִיא לְחַבֵּר

הָאַיָּלֶת עִם בַּעְלָהּ. אַשְׁרֵיו כָּל אָדָם שֶׁיִּקּוּם בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה לְהִתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְכָל הַצַּדִּיקִים מַקְשִׁיבִים לְקוֹלוֹ. וְהוּ שֶׁכָּתוּב הַיּוֹשֶׁבֶת בַּגַּנִּים חֲבֵרִים מַקְשִׁיבִים לְקוֹלֵךְ הַשְׁמִיעֵנִי (שם ח).

וּבְהַאי שַׁעֲתָא, מַאן דְּאִתְעַסַּק בְּאוֹרַיְיתָא, אִיתָּרַק עָלֵיהּ חַד חוּטָא דְּחֶסֶד. וּבְהַאי שַׁעֲתָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָרַד לְגַנּוֹ. לְמִי יָרַד, לַעֲרוּגוֹת הַבּוֹשֶׂם. וּמַאן אִינּוּן עֲרוּגוֹת הַבּוֹשֶׂם, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שממות ל) בְּשָׂמִים רֹאשׁ. וּמַאן אִינּוּן, צַדִּיקִים.

וּבַשָּׁעָה הַזוֹ, מִי שֶׁמִּתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה, מוֹרִיק עָלָיו חוּט אֶחָד שֶׁל חֶסֶד. וּבַשָּׁעָה הַזוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יָרַד לְגַנּוֹ. לְמִי יָרַד? לַעֲרֻגוֹת הַבֹּשֶׂם. וּמִי הֵם עֲרוּגוֹת הַבֹּשֶׂם? וְהוּ שֶׁכָּתוּב (שמות ל) בְּשָׂמִים רֹאשׁ. וּמִי הֵם? צַדִּיקִים.

לִרְעוֹת בַּגַּנִּים, בְּגַן עֵדֶן דִּלְעֵילָא, וְגַן עֵדֶן דִּלְתַתָּא, דְּאִיקָרֵי הָעוֹלָם הַזֶּה, וְהָעוֹלָם הַבָּא. לְלֶקֹט שׁוֹשַׁנִּים, מַאן אִינּוּן שׁוֹשַׁנִּים. אִלֵּין צַדִּיקַיָּיא דְּאִתְעַסְקוּ בְּאוֹרַיְיתָא, וְאִינּוּן דְּמַרְחֲשָׁן אוֹרַיְיתָא בְּשִׂפְוָותַיְיהוּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב שׁוֹשַׁנִּים, אַל תִּקְרֵי שׁוֹשַׁנִּים, אֶלָּא שֶׁשּׁוֹנִים, שֶׁאֲפִילּוּ בַּקֶּבֶר רוֹחֲשׁוֹת תּוֹרָה.

לִרְעוֹת בַּגַּנִּים - בְּגַן הָעֵדֶן שֶׁלְּמַעְלָה וְגַן הָעֵדֶן שֶׁלְּמַטָּה, שֶׁנִּקְרָא הָעוֹלָם הַזֶּה וְהָעוֹלָם הַבָּא. לְלֶקֹט שׁוֹשַׁנִּים, מִי הֵם הַשּׁוֹשַׁנִּים? אֵלּוּ הַצַּדִּיקִים שֶׁהִתְעַסְקוּ בַּתּוֹרָה, וְאוֹתָם שֶׁמְּרַחֲשִׁים תּוֹרָה בְּשִׂפְתוֹתֵיהֶם. וְהוּ שֶׁכָּתוּב שׁוֹשַׁנִּים, אַל תִּקְרֵי שׁוֹשַׁנִּים אֶלָּא שֶׁשּׁוֹנִים, שֶׁאֲפִלּוּ בַּקֶּבֶר רוֹחֲשׁוֹת תּוֹרָה.

אָמַר לֵיהּ, וְכִי לְאִינּוּן דְּאִתְעַסְקֵי בְּאוֹרַיְיתָא קָטֵיל לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא זְמַנָּם, וְאִינּוּן צַדִּיקִים דְּלָא חָבוּ. תָּא חֲזֵי, יַרְבְעָם בְּשַׁעֲתָא דְּהָוָה יְנוּקָא, הֲוָה זַכַּאי, וְלָא הֲוָה לֵיהּ חוֹבָה, אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמַלְאַךְ הַמָּוֶת, זִיל וְאַיְיתֵי לְיַרְבְעָם בַּר נְבָט.

אָמַר לוֹ: וְכִי לְאוֹתָם שֶׁמִּתְעַסְּקִים בַּתּוֹרָה הוֹרֵג אוֹתָם קֹדֶם זְמַנָּם, וְהֵם צַדִּיקִים שֶׁלֹּא חָטְאוּ? בֹּא וּרְאֵה, בְּשָׁעָה שֶׁיַּרְבְעָם הָיָה תִינוֹק, הָיָה זַכַּאי, וְלֹא הָיָה לוֹ חֵטְא. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמַלְאַךְ הַמָּוֶת: לֵךְ וְתָבִיא אֶת יַרְבְעָם בֶּן נְבָט.

בְּהַהוּא שַׁעֲתָא אָמְרוּ מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת, (תהלים ח) ה' אֲדוֹנֵנוּ מָא אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ. מָה דְּשִׁמְךָ אִיהוּ אַדִּיר בֵּיהּ, וְהוּא צַדִּיק, אָנַח לֵיהּ, וְעַל זְכוּתָא דִּילֵיהּ יֵיתֵי שֶׁפַע לָנָא. אָמַר לְהוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִי רַעֲוָא דִּילְכוֹן דְּאֶשְׁבּוֹק לֵיהּ, אֲנָא שָׁבִיק לֵיהּ.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה אָמְרוּ מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת, (תהלים ח) ה' אֲדוֹנֵנוּ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ. מַה שֶּׁשִּׁמְךָ הוּא אַדִּיר בּוֹ, וְהוּא צַדִּיק - הַנַּח לוֹ, וְעַל זְכוּתוֹ יָבוֹא לָנוּ שֶׁפַע. אָמַר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: אִם רְצוֹנְכֶם שֶׁאֶעֱזֹב אוֹתוֹ, אֲנִי עוֹזֵב אוֹתוֹ.

וּבָתַר כֵּן נָפַק לְתַרְבּוּת רָעָה, וְעָבִיד תְּרֵי עֶגְלֵי דְּדַהֲבָא, וְחָטָא וְהֶחֱטִיא אֶת יִשְׂרָאֵל. אֲמַר לְהוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הֲרֵי כָּל שֶׁפַע דְּהָוָה יָהֵיב לְכוֹן, אִתְהַפַּךְ לְכוֹן בְּזוּהֲמָא, לָא הָוָה טַב לְכוֹן דְּתַייתִי לֵיהּ הָכָא בְּשַׁעֲתָא דְּהָוָה זַכַּאי, וַהֲוָה אוֹלִיף לֵיהּ מטטרו"ן אוֹרַיְיתָא. בְּשַׁעֲתָא

הַהִיא, פָּתְחוּ כֻּלְהוֹ וַאֲמָרוּ, (תהלים קיט) צַדִּיק אַתָּה ה' וְיָשָׁר מִשְׁפָּטֶיךָ. וְעַל דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָרַד לְגַנּוֹ לְלִקֹּט שׁוֹשַׁנִּים.

וְאַחַר כָּךְ יָצָא לְתַרְבּוּת רָעָה, וְעָשָׂה שְׁנֵי עֶגְלֵי זָהָב, וְחָטָא וְהֶחֱטִיא אֶת יִשְׂרָאֵל. אֲמַר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: הֲרֵי כָּל הַשֶּׁפַע שֶׁהָיָה נוֹתֵן לָכֶם, הִתְהַפֵּךְ לָכֶם לְזָהָמָא. לֹא הָיָה טוֹב לָכֶם שֶׁהֲבֵאתִיו לְכָאן בְּשָׁעָה שֶׁהָיָה זַכַּאי, וְהָיָה מְלַמֵּד אוֹתוֹ מטטרו"ן תּוֹרָה?! בְּאוֹתָהּ שָׁעָה פָּתְחוּ כֻּלָּם וְאָמְרוּ, (תהלים קיט) צַדִּיק אַתָּה ה' וְיָשָׁר מִשְׁפָּטֶיךָ. וְעַל זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יָרַד לְגַנּוֹ לְלִקֹּט שׁוֹשַׁנִּים.

פְּתַח יְנוּקָא וַאֲמַר, (מיכה ו) עַמִּי מֶה עָשִׂיתִי לָךְ וּמָה הֶלְאֵתִיךָ עֲנֵה בִי. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בַּחֲבִיבוּתָא דְּאִית לֵיהּ עִם יִשְׂרָאֵל, קָרָא לְהוֹן עַמִּי. מֶה עָשִׂיתִי לָךְ, לְמָה עָשִׂיתִי לָךְ. אֶלָּא דְּתַזְלִין לְבָתֵּי כְנִסְיוֹת וּלְבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת, וְתַסְהִידוּ בִּי דַּאֲנָא אֶחָד, הֲדָא הוּא דִכְתִיב ז (דברים ו) ה' אֶחָד.

פְּתַח הַתִּינוֹק וְאָמַר, (מיכה ו) עַמִּי מֶה עָשִׂיתִי לָךְ וּמָה הֶלְאֵתִיךָ עֲנֵה בִי. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, בַּחֲבִיבוּת שֶׁיֵּשׁ לוֹ עִם יִשְׂרָאֵל, קָרָא לָהֶם: עַמִּי, מֶה עָשִׂיתִי לָךְ? לְמָה עָשִׂיתִי לָךְ? אֶלָּא שֶׁתֵּלְכוּ לְבָתֵּי כְנֵסִיּוֹת וּלְבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת, וְתָעִידוּ בִּי שֶׁאֲנִי אֶחָד. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (דברים ו) ה' אֶחָד. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב עֲנֵה בִי.

תַּסְהִידוּ דַּאֲנָא חַד, וּמִתְעַלֶּה עַל שְׁמָא דְמ"ב תֵּיבִין, דְּאִינּוּן בְּפָרְשַׁת קְרִיאַת שְׁמַע, מִן וְאָהַבְתָּ עַד וְהָיָה. וְתַעֲבִידוּ לְיַחֲדָנִי עֲלַיְיכוּ. וְאִיהוּ שְׁמָא כְּדוּגְמָא שְׁמָא דְמ"ב שְׁמָהָן.

תְּעִידוּ שֶׁאֲנִי אֶחָד, וּמִתְעַלֶּה עַל הַשֵּׁם שֶׁל אַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם תֵּבוֹת, שֶׁהֵם בְּפָרְשַׁת קְרִיאַת שְׁמַע מִן וְאָהַבְתָּ עַד וְהָיָה, וְתַעֲשׂוּ לְיַחֵד שְׁמִי עֲלֵיכֶם. וְהוּא הַשֵּׁם בְּדֻגְמַת הַשֵּׁם שֶׁל אַרְבָּעִים וּשְׁנַיִם שֵׁמוֹת.

וּבִשְׁמָא דְ"ב תֵּיבִין, דְּאִית בְּפָרְשַׁת קְרִיאַת שְׁמַע, מִן וְהָיָה עַד וְשַׂמְתֶּם. וּבִשְׁמָא דַּחֲמִשִּׁין תֵּיבִין, מִן וְשַׂמְתֶּם עַד סוֹף פָּרָשָׁתָא, כְּחוּשְׁבַּן שַׁעֲרֵי בִינָה. וּבִשְׁמָא דְ"ע, מִן וַיֹּאמֶר עַד סוֹף הַפָּרָשָׁה.

וּבֵשֵׁם שֶׁל שִׁבְעִים וּשְׁתַּיִם תֵּבוֹת יֵשׁ בְּפָרָשַׁת קְרִיאַת שְׁמַע מִן וְהָיָה עַד וְשַׂמְתֶּם. וּבַשֵּׁם שֶׁל חֲמִשִּׁים תֵּבוֹת מִן וְשַׂמְתֶּם עַד סוֹף הַפָּרָשָׁה, כְּחֶשְׁבּוֹן שַׁעֲרֵי בִינָה. וּבֵשֵׁם שֶׁל שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם מִן וַיֹּאמֶר עַד סוֹף הַפָּרָשָׁה.

וְאִינּוּן אַרְבַּע פָּרְשָׁיָין, עִם י"ב תֵּיבִין דְּאִית בִּקְרִיאַת שְׁמַע, תְּרֵין יְחוּדִין עִילָּאִין, יִתְעַבִּידוּ כֻּלְהוֹ מְאָתָן וְאַרְבָּעִין וּתְמַנְיָא, כְּחוּשְׁבַּן רמ"ח אֵבְרִים. וְכָל אֱינַשׁ דְּיִקְרֵי קְרִיאַת שְׁמַע כְּדְקָא יָאוֹת, כָּל תֵּיבָה וְתֵיבָה מַשְׁפִּיעַ בְּכָל אֵבֶר וְאֵבֶר דִּילֵיהּ. וְאִי אֱינַשׁ לָא יְקָרֵי קְרִיאַת שְׁמַע בִּימָמָא וּבְלֵילְיָא, כָּל אֵבֶר וְאֵבֶר דִּילֵיהּ יִתְמְלֵי מִן רוּחַ רָעָה, וּמִכָּל מִלִּין וּמַרְעִין בִּישִׁין דְּעָלְמָא.

וְאוֹתָן אַרְבַּע פָּרָשִׁיּוֹת עִם שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה תֵּבוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּקְרִיאַת שְׁמַע, (שני יחודים) עֶלְיוֹנִים, יֵעָשׂוּ כֻּלָּם מְאתַיִם וְאַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה, כְּחֶשְׁבּוֹן מְאתַיִם אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה אֵיבָרִים. וְכָל אִישׁ שֶׁיִּקְרָא קְרִיאַת שְׁמַע כָּרָאוּי, כָּל תֵּבָה וְתֵבָה מַשְׁפִּיעָה בְּכָל אֵיבָר וְאֵיבָר שֶׁלּוֹ. וְאִם הָאִישׁ לֹא יִקְרָא קְרִיאַת שְׁמַע בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה, כָּל אֵיבָר וְאֵיבָר שֶׁלּוֹ יִתְמַלֵּא מֵרוּחַ רָעָה, וּמִכָּל דְּבָרִים וּמַחֲלוֹת רָעוֹת שֶׁל הָעוֹלָם.

אָמַר יְנוּקָא, תְּלַת תֵּיבִין אִינּוּן, דְּחַסְרִין מִן קְרִיאַת שְׁמַע, מִן רמ"ח תֵּיבִין, וּבַמֶּה אִשְׁתְּלִימוּ. אָמַר, אֲנָא שְׁמַעְנָא מֵאַבָּא, עִם ה' אֱלֹהֵיכֶם אֱמֶת שֶׁהַשְׁלִיחַ צִבּוּר חוֹזֵר בְּקוֹל.

אָמַר הַתִּינוֹק: שְׁלֹשׁ תֵּבוֹת הֵן שֶׁחֲסֵרוֹת מִן מֵאתַיִם אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה הַתֵּבוֹת, וּבַמֶּה נִשְׁלָמוֹת? אָמַר: אֲנִי שְׁמַעְתִּי מֵאַבָּא, עִם ה' אֱלֹהֵיכֶם אֱמֶת.

פְּתַח סָבָא דִּינוּקָא וַאֲמַר, עִיר קְטַנָּה וַאֲנָשִׁים בָּהּ מְעַט וְגו', (קהלת ט) וּמָצָא בָהּ יֶלֶד מִסְכֵּן חָכָם וְגו'. תָּא חֲזֵי, עִיר קְטַנָּה, דָּא תֵּיבַת נֹחַ. וַאֲנָשִׁים בָּהּ מְעַט, אֵלּוּ אִשְׁתּוֹ וּבָנָיו וּנְשֵׁי בָנָיו, וְחַיּוֹת וְעוֹפוֹת וּבְהֵמוֹת. וּבָא אֵלֶיהָ מֶלֶךְ גָּדוֹל וְסָבַב אוֹתָהּ, זֶה יֵצֶר הָרָע. וּמָצָא בָהּ אִישׁ מִסְכֵּן וְחָכָם, דָּא נֹחַ. וּמִלֵּט הוּא אֶת הָעִיר בְּחָכְמָתוֹ.

פְּתַח הַסַּבָּא שֶׁל הַתִּינוֹק וְאָמַר: (קהלת ט) עִיר קְטַנָּה וַאֲנָשִׁים בָּהּ מְעַט וְגו', וּמָצָא בָהּ יֶלֶד מִסְכֵּן וְחָכָם וְגו'. בֹּא וּרְאֵה, עִיר קְטַנָּה - זוֹ תֵּבַת נֹחַ. וַאֲנָשִׁים בָּהּ מְעַט - אֵלּוּ אִשְׁתּוֹ וּבָנָיו וּנְשֵׁי בָנָיו, וְחַיּוֹת וְעוֹפוֹת וּבְהֵמוֹת. וּבָא אֵלֶיהָ מֶלֶךְ גָּדוֹל וְסָבַב אוֹתָהּ - זֶה יֵצֶר הָרָע. וּמָצָא בָהּ אִישׁ מִסְכֵּן וְחָכָם - זֶה נֹחַ. וּמִלֵּט הוּא אֶת הָעִיר בְּחָכְמָתוֹ.

סִתְרֵי תּוֹרָה סְעוּדְתֵי דְשַׁבָּת בְּכָל אִינּוּן אוּכְלוּסִין עִילָּאִין. (שמות טז) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אִכְלוּהוּ הַיּוֹם כִּי שַׁבָּת הַיּוֹם לַד'. הַיּוֹם לֹא תִמְצָאֻהוּ בַּשָּׂדֶה. תְּלַת זִמְנִין הַיּוֹם, כְּחוּשְׁבַּן תְּלַת סְעוּדְתֵי, דְּאִתְקְרִיאוּ עֹנֶג. וּמַהוּ עֹנֶג. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיה נח) וְקָרָאתָ לַשַּׁבָּת עֹנֶג. (בראשית ב) וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן. וּבְחֶשְׁבּוֹן תְּלַת גְּלוּיוֹת, שֶׁאָמַר מֹשֶׁה כְּנֶגְדָּן אֶהְיֶ"ה אֶהְיֶ"ה אֶהְיֶ"ה תְּלַת זִמְנִין.

סְעוּדוֹת הַשַּׁבָּת, בְּכָל אוֹתָם הַהֲמוֹנִים הָעֶלְיוֹנִים. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אִכְלֻהוּ הַיּוֹם כִּי שַׁבָּת הַיּוֹם לַה'. הַיּוֹם לֹא תִמְצְאֻהוּ בַּשָּׂדֶה. שֵׁשׁ פְּעָמִים הַיּוֹם, כְּחֶשְׁבּוֹן שֵׁשׁ סְעוּדוֹת, שֶׁנִּקְרְאוּ עֹנֶג. וּמַהוּ עֹנֶג? זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה נח) וְקָרָאתָ לַשַּׁבָּת עֹנֶג. (בראשית ב) וְנָהָר יֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן. וּבְחֶשְׁבּוֹן שֵׁשׁ גְּלָיוֹת שֶׁאָמַר מֹשֶׁה כְּנֶגְדָּן אֶהְיֶ"ה אֶהְיֶ"ה אֶהְיֶ"ה שֵׁשׁ פְּעָמִים.

אֲנָא אֶהְיֶה עִמְכוֹן בְּגָלוּתָא קַדְמָאָה, הֲדָא הוּא דַּאֲמַרוּ, גָּלוּ לְמִצְרַיִם שְׁכִינָה עִמָּהֶם. וַאֲנָא אֶהְיֶה עִמְכוֹן בְּגָלוּתָא תִּנְיָינָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, גָּלוּ לְבָבֶל שְׁכִינָה עִמָּהֶם. וַאֲנָא אֶהְיֶה עִמְכוֹן בְּגָלוּתָא תְּלִיתָאָה, הֲדָא הוּא דִכְתִיב גָּלוּ לְיָוָן שְׁכִינָה עִמָּהֶם. אֶהְיֶה רְבִיעָאָה לֹא גִּילָה לְהוֹן, אֶלָּא (ישעיה ס) אֲנִי ה' בְּעִתָּהּ אֲחִישֶׁנָּה. זְכוּ אֲחִישֶׁנָּה, לֹא זְכוּ בְּעִתָּהּ.

אֲנִי אֶהְיֶה עִמָּכֶם בַּגָּלוּת הָרִאשׁוֹנָה, זֶהוּ שֶׁאָמְרוּ, גָּלוּ לְמִצְרַיִם - שְׁכִינָה עִמָּהֶם. וַאֲנִי אֶהְיֶה עִמָּכֶם בַּגָּלוּת הַשֵּׁנִיָּה, זֶהוּ שֶׁאָמְרוּ, גָּלוּ לְבָבֶל - שְׁכִינָה עִמָּהֶם. וַאֲנִי אֶהְיֶה עִמָּכֶם בַּגָּלוּת הַשְּׁלִישִׁית, זֶהוּ שֶׁאָמְרוּ, גָּלוּ לְיָוָן - שְׁכִינָה עִמָּהֶם. אֶהְיֶה רְבִיעִי לֹא גִּלָּה לָהֶם, אֶלָּא (ישעיה ס) אֲנִי ה' בְּעִתָּהּ אֲחִישֶׁנָּה. זְכוּ - אֲחִישֶׁנָּה, לֹא זְכוּ - בְּעִתָּהּ.

אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, רָצָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְנַסּוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל וכו'.

(אמר רבי פנחס, רצה הקדוש ברוך הוא לנסות את ישראל וכו').

תָּא חֲזֵי, אִם יָשִׁיבוּ לֹא נִשְׁאֲרוּ בַּגָּלוּת יוֹם א' שָׁלֵם. אֲמַר לֵיהּ בַּחֲשַׁאי, מַהוּ יוֹם א', וְהוּ שֶׁאָמַר (בראשית כט) הֵן עוֹד הַיּוֹם גָּדוֹל לֹא עֵת הֵאָסֵף הַמִּקְנֶה וְגו'. אִם תָּבוּ בִּתְיוּבְתָּא, יֵצְאוּ לְזְמַן הַיּוֹם שֶׁאָמַר הַנָּבִיא. וְאִם לֹא עֵת הֵאָסֵף הַמִּקְנֶה, הַשְׁקוּ הַצֹּאן וּלְכוּ רְעוּ. בְּסִפְרָא דְּרַב הַמְנוּנָא סָבָא, אִם לָא תָבוּ בִּתְיוּבְתָּא, לָא יִפְקוּן עַד דְּיִשְׁתְּלִים שְׁמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יהו"ה.

בֹּא וּרְאֵה, אִם יָשׁוּבוּ, לֹא נִשְׁאֲרוּ בַּגָּלוּת יוֹם אֶחָד שָׁלֵם. אָמַר לוֹ בַּחֲשַׁאי, מַהוּ יוֹם אֶחָד? זֶהוּ שֶׁאָמַר (בראשית כט) הֵן עוֹד הַיּוֹם גָּדוֹל לֹא עֵת הֵאָסֵף הַמִּקְנֶה וְגו'. אִם שָׁבוּ בִּתְשׁוּבָה, יֵצְאוּ לִזְמַן הַיּוֹם שֶׁאָמַר הַנָּבִיא. וְאִם לֹא עֵת הֵאָסֵף הַמִּקְנֶה, הַשְׁקוּ הַצֹּאן וּלְכוּ רְעוּ. בְּסִפְרוֹ שֶׁל רַב הַמְנוּנָא סָבָא, אִם לֹא שָׁבוּ בִּתְשׁוּבָה, לֹא יֵצְאוּ עַד שֶׁיִּשְׁתַּלֵּם שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יהו"ה.

דָּבָר אַחֵר, יִשְׂרָאֵל נִמְשְׁלוּ לְיוֹנָה, וְהַכְּנָפַיִם לְמִצְוֹת, כְּמוֹ בְּשָׁעָה שֶׁהַיּוֹנָה יֵשׁ לָהּ כְּנָפַיִם, וְהַכְּנָפַיִם שְׁלֵימִים, לֹא יֵשׁ עוֹף בָּעוֹלָם שֶׁיְּקֵחָהּ. כָּךְ יִשְׂרָאֵל, בְּשָׁעָה שֶׁהֵם שְׁלֵמִים בְּמִצְוֹת, לֹא יֵשׁ בְּכָל הָעוֹלָם מִי שֶׁיּוּכַל לָהֶם. כְּמוֹ שֶׁהוּא כָּתוּב בְּפִ' בִּלְעָם (במדבר כג) מָה אֶקֹב לֹא קַבֹּה אֵל וּמָה אֶזְעֹם לֹא זָעַם ה'. וְאַחַר כָּךְ זְנוּ אַחֲרֵי אֱלֹהֵיהֶם, וַיִּחַר אַף ה' בָּהֶם.

דָּבָר אַחֵר, יִשְׂרָאֵל נִמְשְׁלוּ לְיוֹנָה, וְהַכְּנָפַיִם לְמִצְוֹות. כְּמוֹ בְּשָׁעָה שֶׁהַיּוֹנָה יֵשׁ לָהּ כְּנָפַיִם וְהַכְּנָפַיִם שְׁלֵמִים, לֹא יֵשׁ עוֹף בָּעוֹלָם שֶׁיְּקֵחֶהָ - כָּךְ יִשְׂרָאֵל, בְּשָׁעָה שֶׁהֵם שְׁלֵמִים בְּמִצְוֹות, לֹא יֵשׁ בְּכָל הָעוֹלָם מִי שֶׁיּוּכַל לָהֶם. כְּמוֹ שֶׁהוּא כָּתוּב בְּפָרָשַׁת בִּלְעָם (במדבר כג) מָה אֶקֹב לֹא קַבֹּה אֵל וּמָה אֶזְעֹם לֹא זָעַם ה'. וְאַחַר כָּךְ זְנוּ אַחֲרֵי אֱלֹהֵיהֶם, וַיִּחַר אַף ה' בָּהֶם.

וְעַל דָּא (במדבר טו) וְלֹא תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם. וּמַהוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם. זֶהוּ רַק רַע כָּל הַיּוֹם, וְזֶהוּ (משלי כ) רַע רַע יֹאמַר וְגו'.

וְעַל זֶה (במדבר טו) וְלֹא תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם. וּמַהוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם? זֶהוּ (בראשית ו) רַק רַע כָּל הַיּוֹם, וְזֶהוּ (משלי כ) רַע רַע יֹאמַר וְגו'.

וְעַל דָּא (שמות לג) וְרָאִיתָ אֶת אֲחֹרָי. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (איכה ב) הֵשִׁיב אָחוֹר יְמִינוֹ. וּכְתִיב (דברים לב) אַסְתִּירָה פָנַי מֵהֶם אֶרְאֶה מָה אַחֲרִיתָם וְגו'. וְעַל דָּא בְּשָׁעָה שֶׁיִּשְׂרָאֵל הָיוּ בְּלֵב שָׁלֵם לְפָנֵי ה', מֶה הָיָה. פָּנִים בְּפָנִים דִּבֶּר ה'. וְאִם לָאו, בְּסִטְרָא דַּאֲחוֹרַיִים. וְזֶהוּ הָעָרְיוֹת. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ויקרא יח) עֶרְוַת אָבִיךָ וְעֶרְוַת אִמְּךָ לֹא תְגַלֵּה.

וְעַל זֶה (שמות לג) וְרָאִיתָ אֶת אֲחֹרָי. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (איכה ב) הֵשִׁיב אָחוֹר יְמִינוֹ. וְכָתוּב (דברים לב) אַסְתִּירָה פָנַי מֵהֶם אֶרְאֶה מָה אַחֲרִיתָם וְגו'. וְעַל זֶה בְּשָׁעָה שֶׁיִּשְׂרָאֵל הָיוּ בְּלֵב שָׁלֵם לְפָנֵי ה', מֶה הָיָה? (דברים ה) פָּנִים בְּפָנִים דִּבֶּר ה'. (ואם לא בצד האחורים) וְזֶה הָעֲרָיוֹת. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ויקרא יח) עֶרְוַת אָבִיךָ וְעֶרְוַת אִמְּךָ לֹא תְגַלֵּה.

וְיֵשׁ אָחוֹר מִן קְדוּשָׁה. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (הושע יא) אַחֲרֵי"י ה' יֵלְכוּ כְּאַרְיֵה יִשְׁאָג. וְאִתְקְרֵי פָּנִים לְגַבֵּי מַטָּה, וְאָחוֹר לְגַבֵּי מַעְלָה. וְאִתְקְרֵי חוֹל לְגַבֵּי מַעְלָה, וְקוֹדֶשׁ לְגַבֵּי מַטָּה.

וְיֵשׁ אָחוֹר מִן קְדֻשָּׁה. וְהוּ שֶׁכְּתוּב (הושע יא) אַחֲרֵי"י ה' יֵלְכוּ כְּאַרְיֵה יִשְׁאָג. וְנִקְרָא פָּנִים כְּלַפֵּי מַטָּה, וְאָחוֹר כְּלַפֵּי מַעְלָה. וְנִקְרָא חֹל כְּלַפֵּי מַעְלָה, וְקֹדֶשׁ כְּלַפֵּי מַטָּה.

וְזֶה בְּקֶשֶׁר מִשָּׁה לֵידַע, זֶה שֶׁהָיָה פָּנִים לְגַבֵּי מַעְלָה. וְאָמַר לֵיהּ, כִּי לֹא יִרְאַנִי הָאָדָם וָחָי. וְאַחַר כָּךְ בְּקֶשֶׁר שֶׁיִּתֵּן נְשָׁמָה לְיִשְׂרָאֵל מִן הַפָּנִים שֶׁהֵם לְמַטָּה, וְנִקְרְאוּ אֲחוֹרִים לְגַבֵּי מַעְלָה. וְאָמַר לֵיהּ, וְרָאִיתָ אֶת אֲחֹרָי. אַתָּה תִּרְאֶה וְהֵם לֹא יִרְאוּ. הֲרֵי תְּבִין שֶׁהָיָה לְגַבֵּיהּ אָחוֹר, וּלְגַבֵּי יִשְׂרָאֵל פָּנִים. וְעַל זֶה אָמַר לֹא יֵרָאוּ, וְלֹא אָמַר לֹא תִרְאֶה.

וְזֶה בְּקֶשֶׁר מִשָּׁה לֵידַע, זֶה שֶׁהָיָה פָּנִים לְגַבֵּי מַעְלָה, וְאָמַר לוֹ, (שמות לג) כִּי לֹא יִרְאַנִי הָאָדָם וָחָי. וְאַחַר כָּךְ בְּקֶשֶׁר שֶׁיִּתֵּן נְשָׁמָה לְיִשְׂרָאֵל מִן הַפָּנִים שֶׁהֵם לְמַטָּה, וְנִקְרְאוּ אֲחוֹרִים לְגַבֵּי מַעְלָה. וְאָמַר לוֹ וְרָאִיתָ אֶת אֲחֹרָי. אַתָּה תִּרְאֶה וְהֵם לֹא יִרְאוּ. הֲרֵי תְּבִין שֶׁהָיָה לְגַבֵּיהּ אָחוֹר, וּלְגַבֵּי יִשְׂרָאֵל פָּנִים. וְעַל זֶה אָמַר לֹא יֵרָאוּ, וְלֹא אָמַר לֹא תִרְאֶה.

תָּא חֲזֵי, בְּחוֹבָא דְּאָדָם קַדְמָאָה, אִבְדוּ הַפָּנִים עִילָּאִין. וּבְחוֹבָא דְּעֶגֶל, פָּנִים תַּתָּאִין, דְּאִתְקְרֵי אָחוֹר לְגַבֵּי עִילָּא. וּבְכָל גָּלוּת וְגָלוּת אָבְדוּ. וְאִיהוּ רָזָא רַבְרְבָא, וְכָל דָּא נִרְמַז בְּשֵׁם יהו"ה. י', פָּנִים עִילָּאִין. ה', אָחוֹר לְגַבֵּי י', וּפָנִים לְגַבֵּי ו'. ו', אָחוֹר לְגַבֵּי ה' עִילָּאָה, וּפָנִים לְגַבֵּי ה' תַּתָּאָה. ה', אָחוֹר לְגַבֵּי ו', וּפָנִים לְגַבֵּי רָזָא דִלְתַתָּא.

בֹּא וּרְאֵה, בְּחֵטְא אָדָם הָרִאשׁוֹן אָבְדוּ הַפָּנִים הָעֶלְיוֹנִים, וּבְחֵטְא הָעֵגֶל הַפָּנִים הַתַּחְתּוֹנִים, שֶׁנִּקְרָאִים אָחוֹר כְּלַפֵּי מַעְלָה. וּבְכָל גָּלוּת וְגָלוּת אָבְדוּ. וְהוּא סוֹד גָּדוֹל, וְכָל זֶה נִרְמָז בְּשֵׁם יהו"ה. י' - פָּנִים עֶלְיוֹנִים. ה' - אָחוֹר לְגַבֵּי י', וּפָנִים לְגַבֵּי ו'. ו' אָחוֹר לְגַבֵּי ה' הָעֶלְיוֹנָה, וּפָנִים לְגַבֵּי ה' הַתַּחְתּוֹנָה. ה' אָחוֹר לְגַבֵּי ו', וּפָנִים לְגַבֵּי הַסּוֹד שֶׁלְּמַטָּה.

וּמַאי אִיהוּ יהו"ד, דְּאִתְקְרֵי אָחוֹר לְגַבֵּי יהו"ד דִּלְעֵילָּא, וְדָא הַמַּבְדִּיל בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים. יהו"ד דִּלְעֵילָּא, אָדָם עִילָּאָה. יהו"ד דִּלְתַתָּא, אָדָם תִּנְיָינָא. וְאִית אָדָם דְּאִיהוּ תְּלִיתָאָה, דְּאִקְרֵי אָחוֹר, לְגַבֵּי שְׁמָא תִּנְיָינָא. וּשְׁמָא תִּנְיָינָא אִיהוּ פָּנִים לְגַבֵּי דָּא. וְדָא הוּא הַמַּבְדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְחוֹל. וְאִינּוּן תְּלַת, בְּחוּשְׁבַּן אֱהֶיֶ"ה אֱהֶיֶ"ה אֱהֶיֶ"ה תְּלַת זִמְנִין.

וּמַהוּ יהו"ה, שֶׁנִּקְרָא אָחוֹר לְגַבֵּי יהו"ה שֶׁלְּמַעְלָה, וְזֶה הַמַּבְדִּיל בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים. יהו"ה שֶׁלְּמַעְלָה - אָדָם הָעֶלְיוֹן. יהו"ה שֶׁלְּמַטָּה - אָדָם שֵׁנִי. וְיֵשׁ אָדָם שֶׁהוּא שְׁלִישִׁי, שֶׁנִּקְרָא אָחוֹר לְגַבֵּי הַשֵּׁם הַשֵּׁנִי, וְהַשֵּׁם הַשֵּׁנִי הוּא פָּנִים לְגַבֵּי זֶה. וְזֶהוּ הַמַּבְדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְחֹל. וְהֵם שֵׁשׁ בְּחֶשְׁבּוֹן אֱהֶיֶ"ה אֱהֶיֶ"ה אֱהֶיֶ"ה שֵׁשׁ פְּעָמִים.

דָּבָר אַחֵר (שמות טז) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אִכְלוּהוּ הַיּוֹם כִּי שַׁבָּת הַיּוֹם לַה' הַיּוֹם לֹא תִמְצָאוּהוּ בַּשָּׂדֶה. הַאי קְרָא אוֹקְמוּהָ חַבְרַיָּא, תְּחוֹת כַּפְתּוֹר עִילָּאָה, כַּפְתּוֹר דִּי מְמַנָּא בְּכ"ב אַתְוָון. בְּעִיזְקָא דִּלְעֵילָּא, לְקָטִין תְּרִין סִטְרִין, חַד עִיזְקָא. וְהַהוּא עִיזְקָא אִיהוּ בְּרִיבּוּעָא לְאַרְבַּע סִטְרֵי עָלְמָא.

דְּבָר אַחֵר, (שמות טז) וַיֹּאמֶר ה' אֵכְלֻהוּ הַיּוֹם כִּי שַׁבָּת הַיּוֹם לַה' הַיּוֹם לֹא תִמְצָאֻהוּ בַּשָּׂדֶה. הַפְסוּק הַזֶּה פֵּרְשׁוּהוּ הַחֲבֵרִים, תַּחַת כַּפְתּוֹר הָעֶלְיוֹן, הַכַּפְתּוֹר שֶׁמְּמֻנֶּה בְּכ"ב הָאוֹתִיּוֹת. בַּטַּבַּעַת שֶׁלְּמַעְלָה לוֹקְטִים שְׁנֵי צְדָדִים, אַחַת טַבַּעַת. וְאוֹתָהּ הַטַּבַּעַת הִיא בְּרִבּוּעַ לְאַרְבַּעַת צִדְדֵי הָעוֹלָם.

אֲחִיהֶן הַאי עִיזְקָא מֵהַאי סִטְרָא וּמֵהַאי סִטְרָא, דָּא לְיַמִּינָא, וְדָא לִשְׂמָאלָא. הַהוּא דְּיַמִּינָא סָלְקָא בְּרִישָׁא, וְכַד אִיהוּ זָקְפָא, נָטֵיל עַמִּיהּ שִׁית מְאָה אֶלֶף גּוּבְרִין גִּבָּרִין, אֲחִידָן סְיָיפִין עַל יַרְכִין. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שמות יב) כְּשֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף רַגְלִי הַגְּבָרִים לְבַד מִטָּף. וְהַהוּא דְּשְׂמָאלָא סָלְקָא לְבָתַר כֵּן, וְכַד אִיהוּ זָקְפָא, נָטֵיל עַמִּיהּ שִׁית מְאָה אֶלֶף ("חילופי גרסאות") מָארֵי דְגַדְפִין, אַנְפִין דְּרַחֲמֵי. וּמִתְחַלְפִין דְּיַמִּינָא בִּשְׂמָאלָא, וְדִשְׂמָאלָא בְּיַמִּינָא.

אוֹחֲזִים הַטַּבַּעַת הַזּוֹ מֵהַצַּד הַזֶּה וּמֵהַצַּד הַזֶּה, זֶה לְיָמִין וְזֶה לִשְׂמֹאל. אוֹתוֹ שֶׁל הַיָּמִין עוֹלֶה בָּרֹאשׁ, וּכְשֶׁהוּא זוֹקֵף, נוֹטֵל עִמּוֹ שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף גִּבּוֹרִים, אֲחוּזֵי חֲרָבוֹת עַל הַיְרֵכַיִם. וְזהוּ שֶׁכָּתוּב (שמות יב) כְּשֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף רַגְלִי הַגְּבָרִים לְבַד מִטָּף. וְאוֹתוֹ שֶׁל הַשְּׂמֹאל עוֹלֶה אַחַר כָּךְ, וּכְשֶׁהוּא זוֹקֵף, נוֹטֵל עִמּוֹ שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף בַּעֲלֵי כְנָפַיִם, פְּנֵי הָרַחֲמִים. וּמִתְחַלְפִים שֶׁל הַיָּמִין בִּשְׂמֹאל, וְשֶׁל הַשְּׂמֹאל בְּיָמִין.

זָקְפָאן לְעֵילָא, עַד דְּאַמְטוּ לְחַד כַּהֲנָא, דְּגָלֵי מִיּוֹמָא דְּאִתְבְּרֵי עָלְמָא. כַּד מָטוֹ תַּמָּן, נָפֵיק הַהוּא כַּהֲנָא רַבָּא, וְקָא מְבָרֵךְ לְהַהוּא כַּפְתּוֹר. כֵּיוָן דְּקָא מִתְבָּרְכָא מִתַּמָּן, מִגּוֹ עַתִּיקָא סָבָא דְּסָבִין סִיבָּתָא דְּכָל סִיבָּתִין, נָפֵיק טַלָּא דְּבְדוֹלְחָא, וְנָגֵיד לְהַהוּא רֵאשׁ דְּכַהֲנָא, וְאִיהוּ אִמְלֵי לְהַאי כַּפְתּוֹר, כֵּיוָן דְּאִתְמַלְיָיא, אִתְמַלְיָיא בְּשִׁית סִטְרִין, לְשִׁית יוֹמִין דְּשַׁבַּתָּא.

זוֹקְפִים לְמַעְלָה, עַד שֶׁמַּגִּיעִים לְכֹהֵן אֶחָד, שֶׁגָּלָה מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם. כְּשֶׁמַּגִּיעִים לְשָׁם, יוֹצֵא אוֹתוֹ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וּמְבָרֵךְ אֶת הַכַּפְתּוֹר הַהוּא. כֵּיוָן שֶׁמִּתְבָּרֵךְ מִשָּׁם מִתּוֹךְ הָעַתִּיק הַסָּבָא שֶׁל הַסָּבִים, סַבַּת כָּל הַסְּבוֹת, יוֹצֵא טַל שֶׁל בְּדוֹלַח, וּמַשְׁפִּיעַ לְרֹאשׁ הַהוּא שֶׁל הַכֹּהֵן, וְהוּא מְמַלֵּא אֶת הַכַּפְתּוֹר הַזֶּה. כֵּיוָן שֶׁמִּתְמַלֵּא, מִתְמַלֵּא בְּשִׁשָּׁה צְדָדִים, לְשִׁשֶּׁת יְמֵי הַשַּׁבָּת.

כַּד נָחִית מִסְטָרָא דְשְׂמָאלָא, וְאַקְרִישׁ לְהַהוּא בְּדוֹלְחָא, אִתְעֲבִיד כְּגַוְונָא דִבְדוֹלְחָא דְּאֶבֶן טָבָא. וְכֻלְהוֹ אוּכְלוּסִין אִתְזְנוּ מִנֵּיהּ בְּכָל יוֹמָא, וּמִנֵּהוֹן בְּלֵילְיָא. אינוּן דְּיוֹמָמָא אָכְלֵי בְּגַוְונָא חַד, וְאִינוּן דְּלֵילְיָא אָכְלֵי בְּגַוְונָא אָחֳרָא. אינוּן דְּלֵילְיָא אִקְרוּן מְתַבְּרֵי טוּרִין וְטַנְרִין, אִלֵּין לָקְטִין מִפַּלְגוּת דְּלֵילְיָא עַד דְּיִתְתַּקַּף שִׁמְשָׁא, כֵּיוָן דְּאָתָא שִׁמְשָׁא לָא לָקְטֵי. אינוּן דְּיוֹמָמָא, אִקְרוּן יְלִידֵי בֵּיתָא, טְמִירֵי הֵיכָלָא. לָא לָקְטֵי אֶלָּא בְּצַפְרָא. כֵּיוָן דְּאָתֵי צַפְרָא, לָקְטֵי כָּל חַד וְחַד כִּדְקָא חָזֵי לֵיהּ. אָחֳרָנִין אִית דְּלָקְטֵי לְעִידַן רַמְשָׁא, וְכָל חַד וְחַד כִּדְקָא חָזֵי לֵיהּ.

כְּשֶׁיֵּרֵד מִצַּד הַשְּׂמֹאל וְהִקְרִישׁ אוֹתוֹ הַבְּדֹלַח, נַעֲשָׂה כְּמוֹ הַבְּדֹלַח שֶׁל אֶבֶן טוֹבָה, וְכָל הַהֲמוֹנִים נִזּוֹנוּ מִמֶּנּוּ בְּכָל יוֹם, וּמֵהֶם בַּלַּיְלָה. אוֹתָם שֶׁל הַיּוֹם אוֹכְלִים בְּגָוֵן אֶחָד, וְאוֹתָם שֶׁל הַלַּיְלָה אוֹכְלִים בְּגָוֵן אַחֵר. אוֹתָם שֶׁל הַלַּיְלָה נִקְרָאִים מְשַׁבְּרֵי הָרִים וּסְלָעִים. אֵלּוּ לוֹקְטִים מֵחֲצוֹת הַלַּיְלָה עַד שֶׁמִּתְחַזֵּק הַשֶּׁמֶשׁ. כֵּיוָן שֶׁבָּא הַשֶּׁמֶשׁ, אֵין לוֹקְטִים. אוֹתָם שֶׁל הַיּוֹם נִקְרָאִים יְלִידֵי הַבַּיִת, שְׁמוּרֵי הַהֵיכָל. אֵין לוֹקְטִים אֶלָּא בַּבֹּקֶר.

כְּיָון שֶׁבָּא הַבֹּקֶר, לוֹקְטִים כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּרָאוּי לוֹ. אֲחֵרִים יֵשׁ שֶׁלּוֹקְטִים לְעֵת עֶרֶב, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד כְּרָאוּי לוֹ.

אֵינוּן דְּלֵילְיָא, עֲלַייְהוּ כְּתִיב (שמות טז) וּבַבֹּקֶר הָיְתָה שִׁכְבַת הַטָּל. אִלֵּין אֵינוּן נְזָלֵי טַלָּא דְּמַנָּא לְתַתָּאי, מְחוּלָּקָא דִּילְהוֹן. הַאי מַנָּא לָא הֲוָה לֵיהּ גַּוּון, וְלָא אִגְלִיד. אֵינוּן דְּצַפְרָא, עֲלַייְהוּ כְּתִיב (קהלת יא) בַּבֹּקֶר זְרַע אֶת זַרְעֶךָ. אִלֵּין הֲווֹ נְזָלֵי טַלָּא דְּמַנָּא לְתַתָּאי, וְיַהֲבֵי גַּוּון לְהַהוּא מַנָּא, וּמִתְקָא וְדוּבְשָׁא.

אוֹתָם שֶׁל הַלַּיְלָה כְּתוּב עֲלֵיהֶם (שמות טז) וּבַבֹּקֶר הָיְתָה שִׁכְבַת הַטָּל. אֵלּוּ הֵם הַמַּזִּילִים הַטַּל שֶׁל הַמָּן לַתַּחְתּוֹנִים, מֻהֳחֶלֶק שֶׁלָּהֶם. לְמָן הַזֶּה לֹא הָיָה גָּוֶן, וְלֹא נִקְרַשׁ. אוֹתָם שֶׁל הַבֹּקֶר כְּתוּב עֲלֵיהֶם (קהלת יא) בַּבֹּקֶר זְרַע אֶת זַרְעֶךָ. אֵלּוּ הָיוּ מַזִּילִים טַל שֶׁל הַמָּן לַתַּחְתּוֹנִים, וְנוֹתְנִים גָּוֶן לָאוֹתוֹ הַמָּן וּמְתִיקוּת וּדְבַשׁ.

אֵינוּן דְּרַמְשָׁא, עֲלַייְהוּ כְּתִיב (שמות טז) עֶרֶב וידעתם. וְאֵינוּן דִּילֵילְיָא, הֲווֹ נְזָלֵי בְּזִמְנָא חָדָא מִסְטָרָא דְּאִלֵּין. מַאן דְּאִשְׁאַר מִנַּיְהוּ עַד צַפְרָא, כְּתִיב, (שם) וַיָּרֻם תּוֹלָעִים וַיִּבְאַשׁ.

אוֹתָם שֶׁל הָעֶרֶב כְּתוּב עֲלֵיהֶם (שמות טז) עֶרֶב וידעתם. וְאוֹתָם שֶׁל הַלַּיְלָה הָיוּ מַזִּילִים בְּפַעַם אַחַת מֻהֲצַד שֶׁל אֵלּוּ. מִי שֶׁהִשְׁאִיר מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר, כְּתוּב (שם) וַיָּרֻם תּוֹלָעִים וַיִּבְאַשׁ.

תְּלַת סְטָרִין גְּלִיפִין הָכָא, לְקֵבֵיל תְּלַת, הַיּוֹ"ם הַיּוֹ"ם הַיּוֹ"ם. תְּלַת הֲהִי"ן, ה' ה' ה', וּלְכָלְהוֹ הֲהִי"ן, תְּלַת תְּלַת אַתְוָון, וְאִתְעֲבִידוּ תְּרִין עֲשָׂר, כְּחוּשְׁבַּן תְּרֵי עֲשַׂר שַׁעְתֵּי דִּימָמָא, וְכָלְהוֹ חַד, וְכָלְהוֹ יוֹם. תְּלַת שַׁבַּתֵּי אִינוּן, כָּלְהוֹן יוֹמָא חַד, שַׁבַּתָּא דְּלֵילְיָא, שַׁבַּתָּא דִּימָמָא, שַׁבַּתָּא דְּרַמְשָׁא. לְקַבְלֵהוֹן תְּלַת סְעוּדָתֵי, סְעוּדָתָא דְּלֵילְיָא, סְעוּדָתָא דִּימָמָא, סְעוּדָתָא דְּרַמְשָׁא.

שְׁלֹשָׁה צְדָדִים חָקוּקִים כָּאן, כְּנֶגֶד שְׁלֹשׁ הַיּוֹ"ם הַיּוֹ"ם הַיּוֹ"ם. שְׁלֹשׁ הֲהִי"ן ה' ה' ה', וּלְכָל הֲהִי"ן שְׁלֹשׁ שְׁלֹשׁ אוֹתִיּוֹת, וְנַעֲשׂוּ שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה, כְּחֶשְׁבּוֹן שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שְׁעוֹת הַיּוֹם, וְכֻלָּם אֶחָד, וְכֻלָּם יוֹם. שְׁלֹשׁ שַׁבָּתוֹת הֵן, כֻּלָּן יוֹם אֶחָד: הַשַּׁבָּת שֶׁל הַלַּיְלָה, הַשַּׁבָּת שֶׁל הַיּוֹם, וְהַשַּׁבָּת שֶׁל הָעֶרֶב. כְּנֶגְדָּן שְׁלֹשׁ סְעוּדוֹת: סְעוּדַת הַלַּיְלָה, סְעוּדַת הַיּוֹם, וּסְעוּדַת הָעֶרֶב.

סְעוּדָתָא דְּלֵילְיָא, עַד לָא אִתְקַדַּשׁ יוֹמָא, מִתְתַּקְנֵי אוּכְלוּסִין כָּלְהוֹ תְּלַת קְשִׁירִין, עָאלִין גּוֹ נַהֲרֵי דַּאֲפַרְסְמוֹנָא, אִתְסַחְיָין בְּתִסְרוּ דְּוּורְדֵי גְּלִיפָן, מִתְעַבְּרָן גּוֹ נְהַר דִּינוּר, וְסָלְקִין מִתַּמָּן בְּקוּמֵי. כְּיָון דְּסָלְקִין לְסָטַר חִוָּורָא, אִתְסַחְיָין אֵינוּן וְוַרְדִין. סָהֲדוּ סָהֲדִין דְּשַׁבָּת בְּרֵאשִׁית. כָּלְהוֹן דְּלֵילְיָא קַדִּישִׁין. לְסָטַר חַד לְשִׁית שִׁית אִסְטָרִין.

סְעוּדַת הַלַּיְלָה, בְּטֶרֶם הִתְקַדֵּשׁ הַיּוֹם, מִתְתַּקְּנִים הָאוּכְלוּסִים כֻּלָּם שְׁלֹשָׁה קְשָׁרִים, נִכְנָסִים לְתוֹךְ נַהֲרוֹת אֲפַרְסְמוֹן, רוֹחֲצִים בְּאוֹצָר שֶׁל שׁוֹשַׁנִּים חֲקוּקוֹת, מֵעֲבָרִים בְּנַהַר דִּינוּר, וְעוֹלִים מִשָּׁם בְּקִימָה. כֵּיוָן שֶׁעוֹלִים לַצַּד הַלְּבָן, רוֹחֲצוֹת אוֹתָן הַשּׁוֹשַׁנִּים, מְעִידוֹת עֲדוּת שֶׁל שַׁבָּת בְּרֵאשִׁית. כָּל אֵלּוּ שֶׁל הַלַּיְלָה קְדוֹשִׁים. לְצַד אֶחָד, לְשִׁשָּׁה לְשִׁשָּׁה צְדָדִים.

כַּד בָּעָא יוֹמָא לְאִתְקַדְּשָׁא, קָל שׁוֹפָרָא אִתְנְגִיד מִלְּעֵילָּא לְתַתָּא, וְהַהוּא קָלָא חוּלְקָא דְּעַמָּא דְּיִשְׂרָאֵל אִיהוּ. בְּגִין דִּלְית קְדוּשָׁא בַּר כַּד אִשְׁתְּמַע הַהוּא קָלָא. וּכְדֵין יְדִיעַ דְּאִתְקַדַּשׁ יוֹמָא.

כְּשֶׁצָּרִיךְ לְהִתְקַדֵּשׁ הַיּוֹם, קוֹל שׁוֹפָר נִמְשָׁךְ מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה, וְאוֹתוֹ הַקּוֹל, הַחַלָּק שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל הוּא, מִשּׁוּם שֶׁאֵין קְדוּשׁ, רַק כְּשֶׁנִּשְׁמָע אוֹתוֹ הַקּוֹל, וְאָז יְדוּעַ שֶׁהִתְקַדֵּשׁ הַיּוֹם.

סַנְדַּלְפוֹן נְזִירָא פְּרִישָׁא, אִתְעַטָּרָא בְּעִטְרוֹי גְּלִיפִין, רְשִׁימָאן בְּאַתְוָון דְּאִקָּרֵי גִּלְגּוּלָא דְּחַד וּתְרֵין וּתְלַת אַרְבַּע וְחָמֵשׁ וְשִׁית, וְאִינּוּן אַתְוָון אי"ק בכ"ר גל"ש דמ"ת הנ"ך וכו'.

סַנְדַּלְפוֹן הַנָּזִיר הַפָּרוּשׁ מִתְעַטֵּר בְּעִטָּרוֹתָיו הַחֲקוּקוֹת, רְשׁוּמוֹת בְּאוֹתִיּוֹת שֶׁנִּקְרָאוֹת גִּלְגּוּל שֶׁל אַחַת וּשְׁתַּיִם וְשָׁלֹשׁ וְאַרְבַּע וְחָמֵשׁ וְשֵׁשׁ, וְהֵן אוֹתִיּוֹת אי"ק בכ"ר גל"ש דמ"ת הנ"ך וְכוּ'.

כְּדֵין בְּוַאֲמַר לֵיהּ, רַב אַסְוָון דְּאִקְרֵי רְפָאֵל, (במדבר יב) אֵל נָא רְפָא נָא, בָּעוּתָא דְּקָאֲמַר מְהֵימְנָא דְּמָארוֹי, וַאֲתַר דָּא אַסֵּי לְמַרְיָם. נ"א נ"א הוּא בְּוַאֲמַר לֵיהּ, בְּאַתְוָון רְשִׁימָאן דְּאֵלֶ"ף דָּלֶ"ת נוּ"ן יוּ"ד. בֵּי"ת וָא"ו אֶלֶ"ף לָמֶ"ד, דָּא הוּא בְּוַאֲמַר לֵיהּ. הַאי רַב אַסְוָון אַסֵּי לְכָלְהוֹ אוּכְלוּסֵי, וּמַעֲבַר מִנַּיְיהוּ זִיוָא דַּחֲשׁוֹכָא, דְּהָוָה מְקָרְבָא גַּבַּיְיהוּ שְׁאַר יוֹמֵי.

וְאָז בוא"ל, גְּדוֹל הָרוֹפְאִים שֶׁנִּקְרָא רְפָאֵל, (במדבר יב) אֵל נָא רְפָא נָא, הַבַּקָּשָׁה שֶׁאָמַר הַנֶּאֱמָן שֶׁל אֲדוֹנוֹ, וּבַמָּקוֹם הַזֶּה רִפֵּא אֶת מִרְיָם. נ"א נ"א הוּא בוא"ל, בְּאוֹתִיּוֹת רְשׁוּמוֹת שֶׁל אֶלֶ"ף דָּלֶ"ת נוּ"ן יוּ"ד. בֵּי"ת וָא"ו אֶלֶ"ף לָמֶ"ד, זֶהוּ בוא"ל. גְּדוֹל הָרוֹפְאִים הַזֶּה מְרַפֵּא אֶת כָּל הָאוּכְלוּסִים, וּמַעֲבִיר מֵהֶם אֶת זִיו הַחֹשֶׁךְ, שֶׁשָּׁאַר הַיָּמִים הָיוּ מְקֻרָבִים לָהֶם.

בְּהַהוּא שַׁעֲתָא מִתְעָרֵי תְּרֵין רוּחִין עִילָּאִין, חַד מִסְּטָרָא דְּאוֹר וְחַד מִסְּטָרָא דְּחֹשֶׁךְ. וְאִינּוּן מִיכָאֵל גַּבְרִיאֵ"ל, מִתְגַּלְפָאן לְשִׁתִּין רִבּוֹא אוּכְלוּסִין, דְּשַׁלְטָן בְּהַהוּא לֵילְיָא. וְאִתְעַתְּדָן חַד לְיָמִינָא וְחַד לִשְׂמָאלָא, לְכָל חַד וְחַד פָּתוֹרֵי אִתְתַּקְנָן. בָּתַר דְּאִתְחַזּוּן כָּל פָּתוֹרֵי דִּלְתַתָּא בְּהֵיכְלָא יְדִיעָא.

בְּאוֹתָהּ הַשָּׁעָה מִתְעוֹרְרוֹת שְׁתֵּי רוּחוֹת עֶלְיוֹנוֹת, אַחַת מִצַּד הָאוֹר, וְאַחַת מִצַּד הַחֹשֶׁךְ, וְהֵם מִיכָאֵ"ל גַּבְרִיאֵ"ל, מְחֻקָּקִים לְשִׁשִּׁים רִבּוֹא אוּכְלוּסִים, שֶׁשּׁוֹלְטִים בְּאוֹתוֹ הַלַּיְלָה, וְנוֹעָדִים אֶחָד לִימִין לְאֶחָד לִשְׂמֹאל, לְכָל אֶחָד וְאֶחָד שֻׁלְחָנוֹת מְתֻקָּנִים, אַחַר שֶׁנִּרְאִים כָּל הַשֻּׁלְחָנוֹת לְמַטָּה בְּהֵיכָל יָדוּעַ.

כָּל אוּכְלוּסִין דִּלְעֵילָּא, אִית לוֹן דּוּכְתִּין פְּרִישָׁן בְּהַאי לֵילְיָא. וְכָל חַד רַב וְיַקִּירָא בְּדוּכְתֵּיהּ, עַל כָּל שְׁאָר חֵילוֹי, וְאִינּוּן חַיָּילִין מְמַנָּן תְּחוֹת יְדוֹי. מֵאִינּוּן חֵילוֹי, מִתְפָּרְשָׁן תְּרֵין עִילָּאִין דִּי בְהוֹן, וָנְטֵלֵי פָּתוֹרָא חַד מִימִינָא וְחַד מִשְּׂמָאלָא, וְכָל פָּתוֹרָא דְּלָא אִתְקְרַב בֵּין תְּרֵין אִלֵּין, לָאו אִיהוּ פָּתוֹרָא דְּשַׁבַּתָּא, וְלָאו אִיהוּ פָּתוֹרָא דְּקַמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא.

כָּל הָאוּכְלוּסִים שֶׁלְּמַעְלָה יֵשׁ לָהֶם מְקוֹמוֹת נִפְרָדִים בַּלַּיְלָה הַזֶּה, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד נִכְבָּד וְגָדוֹל בִּמְקוֹמוֹ עַל כָּל שְׁאָר הַצְּבָאוֹת שֶׁלּוֹ, וְאוֹתָם הַצְּבָאוֹת מְמֻנִּים תַּחַת יָדוֹ. מֵאוֹתָם הַצְּבָאוֹת נִפְרָדִים שְׁנֵי עֶלְיוֹנִים שֶׁבָּהֶם, וְנוֹטְלִים שֻׁלְחָן אֶחָד מִיָּמִין וְאֶחָד מִשְּׂמֹאל, וְכָל שֻׁלְחָן שֶׁלֹּא נִקְרַב בֵּין שְׁנֵי אֵלֶּה, אֵינוֹ שֻׁלְחַן שַׁבָּת, וְאֵינוֹ שֻׁלְחַן שֶׁלִּפְנֵי הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ.

וְכַד אִינּוּן אִתְּתָא וּבַעֲלָהּ בְּחֶדְוָה, כְּדֵין הַהוּא פָּתוֹרָא מִתְעַטָּרָא. כַּד אִתְקָרֵיב הַהוּא פָּתוֹרָא, בְּשִׁית נַהֲמֵי דְּהַהוּא מַנָּא בְּהַהוּא סִטְרָא. וְשִׁית נַהֲמֵי דְּהַהוּא מַנָּא בְּהַאי סִטְרָא. דָּא אִיהוּ פָּתוֹרָא דְּמִתְעַטָּרָא בְּעִטְרוֹי.

וּכְשֶׁאִשָּׁה וּבַעְלָהּ בְּשִׂמְחָה, אֲז אוֹתוֹ שֻׁלְחָן מִתְעַטֵּר. כְּשֶׁנִּקְרָב אוֹתוֹ הַשֻּׁלְחָן בְּשִׁשָּׁה לְחָמִים שֶׁל אוֹתוֹ הַמָּן בְּאוֹתוֹ הַצַּד, וְשִׁשָּׁה לְחָמִים שֶׁל אוֹתוֹ הַמָּן בַּצַּד הַזֶּה - זֶהוּ הַשֻּׁלְחָן שֶׁמִּתְעַטֵּר בְּעַטָּרוֹתָיו.

אִינּוּן תְּרֵין דְּנָטְלִין פָּתוֹרָא, אִצְטְרִיכוּ לְנַטְרָא פָּתוֹרָא, דְּלָא יִתְעָרְבוּ נַהֲמֵי שִׁית דְּהַאי סִטְרָא, וְשִׁית דְּהַאי סִטְרָא. כֵּיוָן דְּהַאי פָּתוֹרָא, אִתְקְרֵיב קַמֵּי הַהוּא רַב וְעִילָּאָה מִינַּיְיהוּ, כְּדֵין נָטֵיל חַד מֵהַאי סִטְרָא, וְחַד מֵהַאי סִטְרָא, וְקָא מְבָרְכָא עֲלַיְיהוּ. כָּל חַד אֲמַר לְאוּכְלְסוֹי, זֶה הַשּׁוּלְחָן אֲשֶׁר לִפְנֵי ה'. הֵכִין זֶ"ה תְּרֵין עֲשַׂר.

אוֹתָם הַשְּׁנַיִם שֶׁנּוֹטְלִים אֶת הַשֻּׁלְחָן, צְרִיכִים לִשְׁמֹר אֶת הַשֻּׁלְחָן, שֶׁלֹּא יִתְעָרְבוּ שִׁשֶּׁת הַלְּחָמִים שֶׁל הַצַּד הַזֶּה וְשִׁשׁ שֶׁל הַצַּד הַזֶּה. כֵּיוָן שֶׁהַשֻּׁלְחָן הַזֶּה נִקְרָב לִפְנֵי אוֹתוֹ גָּדוֹל וְעֶלְיוֹן מֵהֶם, אֶז נוֹטֵל אֶחָד מִצַּד זֶה וְאֶחָד מִצַּד זֶה, וּמְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם. כָּל אֶחָד אוֹמֵר לְאוּכְלוּסָיו, (יחזקאל מא) זֶה הַשֻּׁלְחָן אֲשֶׁר לִפְנֵי ה'. הֵכִין זֶ"ה שְׁנֵים עָשָׂר.

עַל כָּל פָּתוֹרָא וּפָתוֹרָא, אִתְמַנָּן תְּלַת סַרְכִין, וְרוּחָא עִילָּאָה עֲלַיְיהוּ, וְהַהוּא רוּחָא חָדֵי בְּהַהוּא חֶדְוָה, וְהוּא אוֹרִיאֵ"ל. וְעִם כָּל אוּכְלוּסִין דִּילֵיהּ אָזִיל, עַל כָּל אִינּוּן פָּתוֹרִין.

עַל כָּל שֻׁלְחָן וְשֻׁלְחָן הִתְמַנּוּ שְׁלֹשָׁה שָׂרִים, וְרוּחַ עֶלְיוֹנָה עֲלֵיהֶם, וְאוֹתָהּ הָרוּחַ שְׂמֵחָה בְּאוֹתָהּ שִׂמְחָה, וְהוּא אוּרִיאֵ"ל. וְהוֹלֵךְ עִם כָּל אוּכְלוּסָיו, עַל כָּל אוֹתָם הַשֻּׁלְחָנוֹת.

שִׁתִּין מְמַנָּן, טָעֲמָא עַל כָּל חַד וְחַד, וְאוֹמֵר הַמּוֹצִיא, וּמְבָרֵךְ לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וּמַאן דְּטָעֵים בְּתֵיאוֹבְתָּא, הָכֵי אִיתּוֹסַף חֵילָא בְּתֵיאוּבְתָּא עִילָּאָה. הַהוּא רוּחָא דְּקָא שָׁלְטָא עֲלַיְיהוּ, שֶׁסַּלְקָא נְהִירוּ בְּחֶדְוָה.

שִׁשִּׁים מְמֻנִּים טוֹעֲמִים טַעַם שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וְאוֹמֵר הַמּוֹצִיא, וּמְבָרֵךְ אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וּמִי שֶׁטּוֹעֵם בְּתַאֲוָה, כָּךְ נוֹסֵף כֹּחַ בַּתְּשׁוּקָה שֶׁלְּמַעְלָה. אוֹתָהּ הָרוּחַ הַשּׁוֹלֶטֶת עֲלֵיהֶם, (ששים אוכלוסים שכשמסדרים שלחנות באותו לילה, אותה הרוח ששולטת עליהם) שֶׁמַּעֲלָה אֶת הָאוֹר בְּשִׂמְחָה.

וְתָא חֲזֵי, כְּדוּגְמָא דְּאִינּוּן מַלְאָכִים, דְּאִינּוּן שַׁדִּין יְהוּדָאִין, דְּאָכְלִין בְּדוּגְמָא דְּבַר נָשׁ. כָּךְ אִית אֲחֲרָנִין עִילָּאָה לְעֵילָּא לְעֵילָּא, וְאִינּוּן אָכְלִין וְשָׁתְיִין מֵאוֹר דִּשְׁכִינְתָּא דְּאִינּוּן נָהֲנִין. וְדָא הוּא דְּאָמְרוּ, צַדִּיקִים יוֹשְׁבִין וְעַטְרוֹתֵיהֶם בְּרֹאשֵׁיהֶן, וְנֶהֱנִין מֵאוֹר הַשְּׁכִינָה. וְדָא הָאֲכִילָה וַדָּאִית.

וּבֹא רְאֵה, כְּדֻגְמַת אוֹתָם הַמַּלְאָכִים, שֶׁהֵם שֵׁדִים יְהוּדִים, שֶׁאוֹכְלִים בְּדֻגְמָתוֹ שֶׁל בֶּן אָדָם, כָּךְ יֵשׁ אֲחֵרִים עֶלְיוֹנָה לְמַעְלָה לְמַעְלָה, וְהֵם אוֹכְלִים וְשׁוֹתִים מֵאוֹר הַשְּׁכִינָה שֶׁהֵם נֶהֱנִים. וְזֶהוּ שֶׁאָמְרוּ צַדִּיקִים יוֹשְׁבִים וְעַטְרוֹתֵיהֶם בְּרֹאשֵׁיהֶם וְנֶהֱנִים מֵאוֹר הַשְּׁכִינָה, וְזוֹ הָאֲכִילָה הַוַּדַּאִית.

חַד אָת נָהֵיר לְעֵילָא, וְאִיהִי אָת י'. הַאי אָת נָהֵיר, וְאַנְהֵיר כָּל אוּכְלוּסִין, וְאִיהִי לָא יְדִיעַ, וְלָא אִתְגַּלְיָיא. תְּחוֹת הַאי, אִתְנַהֲרָן חֲמֵשׁ אַתְוָון, וּפְרִישָׁן עַל כָּלְהוֹ אוּכְלוּסִין, וְאִינוּן אֱלֹהִי"ם. אִתְגַּלְגְּלָא אָת א', וְשַׁרְיָיא עַל אוּכְלָסָא חַד. וְכֵן כּוּלָּם.

אוֹת אַחַת מְאִירָה לְמַעְלָה, וְהִיא הָאוֹת י'. הָאוֹת הַזּוֹ מְאִירָה, וּמְאִירָה כָּל הָאוּכְלוּסִים, וְהִיא אֵינָהּ יְדוּעָה, וְלֹא הִתְגַּלְּתָה. תַּחַת זוֹ מְאִירוֹת חָמֵשׁ אוֹתִיּוֹת, וּפְרוּשׁוֹת עַל כָּל הָאוּכְלוּסִים, וְהֵם אֱלֹהִי"ם. מִתְגַּלְגֶּלֶת הָאוֹת א' וְשׁוֹרָה עַל כָּל מַחֲנֶה אֶחָד, וְכֵן כֻּלָּם.

וְתָא חֲזֵי, בְּיוֹמָא דְא דְּשַׁבַּתָּא, בָּעֵי בַּר נָשׁ לְמֶחֱדֵי בִּימָמָא וּבְלֵילְיָיא, וּבָעֵי לְתַקָּנָא פָּתוֹרָא, וְיַעֲבִיד חֵידוּ לְעֵילָאִין וְתַתָּאִין.

וּבֹא רְאֵה, בְּיוֹם הַזֶּה שֶׁל הַשַּׁבָּת צָרִיךְ הָאָדָם לִשְׂמֹחַ בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה, וְצָרִיךְ לְהַתְקִין שֻׁלְחָן, וְיַעֲשֶׂה שִׂמְחָה לְעֶלְיוֹנִים וְלַתַּחְתּוֹנִים.

וְתָא חֲזֵי, כַּד אִתֵּי בַּר נָשׁ מִבֵּי כְּנִישְׁתָּא, יְהֲכוֹן עִמֵּיהּ מַלְאָכִין קַדִּישִׁין מֵהַאי גִּיסָא, וּמַלְאָכִין מֵהַאי גִּיסָא, וּשְׁכִינְתָּא עַל כָּלְהוֹן, כְּאִימָּא עַל בְּנִין. וּבְהַאי שַׁעֲתָא, (תהלים צא) יִפֹּל מִצִּדְּךָ אֶלֶף וּרְבָבָה מִימִינֶךָ וְגוֹ', (שם) רַק בְּעֵינֶיךָ תַּבִּיט וְגוֹ', (שם) כִּי אַתָּה ה' מַחְסִי וְגוֹ', (שם) לֹא תְאֻנֶּה אֵלֶיךָ רָעָה וְגוֹ'.

וּבֹא רְאֵה, כְּשֶׁבָּא אָדָם מִבֵּית הַכְּנֶסֶת, הוֹלְכִים עִמּוֹ מַלְאָכִים קְדוֹשִׁים מִצַּד זֶה, וּמַלְאָכִים מִצַּד זֶה, וְהַשְּׁכִינָה עַל כֻּלָּם, כְּאֵם עַל הַבָּנִים. וּבַשָּׁעָה הַזּוֹ (תהלים צא) יִפֹּל מִצִּדְּךָ אֶלֶף וּרְבָבָה מִימִינֶךָ וְגוֹ', רַק בְּעֵינֶיךָ תַּבִּיט וְגוֹ', כִּי אַתָּה ה' מַחְסִי וְגוֹ', לֹא תְאֻנֶּה אֵלֶיךָ רָעָה וְגוֹ'.

כָּל דָּא, אִם אִינִישׁ יְעָיל לְבֵייתֵיהּ בְּחֶדְוָוא, וְיקַבֵּל אוּשְׁפִּיזִין בְּחֶדְוָוא. וְכַד אָתֵי שְׁכִינְתָּא וּמַלְאָכִין, וְיֶחֱזוּ שְׂרַגָּא נָהֲרָא, וּפָתוֹרָא מְתַתְּקָנָא, וְאִינִישׁ וְאִיתְתֵיהּ בְּחֶדְוָה, הַאי שַׁעֲתָא שְׁכִינְתָּא אָמְרַת, זֶה שֶׁלִּי הוּא, (ישעיה מט) יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר.

כָּל זֶה, אִם הָאִישׁ יִכָּנֵס לְבֵיתוֹ בְּשִׂמְחָה וְיקַבֵּל אוֹרְחִים בְּשִׂמְחָה. וּכְשֶׁבָּאָה הַשְּׁכִינָה וְהַמַּלְאָכִים, וְיִרְאוּ נֵר מֵאִיר וְשֻׁלְחָן מְתֻקָּן, וְאִישׁ וְאִשְׁתּוֹ בְּשִׂמְחָה - בַּשָּׁעָה הַזּוֹ אוֹמֶרֶת הַשְּׁכִינָה: זֶה שֶׁלִּי הוּא! (ישעיה מט) יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר.

וְאִם לָאו, שְׁכִינְתָּא אָזְלַת, וּמַלְאָכִין עִמָּהּ, וְיֵיתֵי יֵצֶר הָרַע עִם חֵילֵיהּ, וְאִתְחַבָּרוּ עִמָּהוֹן, וְיֹאמֶר זֶה שֶׁלִּי הוּא, וּמִן חֵיילִין דִּילִי. וּמִיָּד שׁוֹרֶה עָלָיו וּמְטַמְּאָתוֹ, וְיִסְתַּלֵּק י"ה, מִן אִישׁ וְאִשָּׁה, וְיִשְׁתָּאַר אֶשָּׁא עִם אֶשָּׁא. וּמַאֲכָלוֹ טָמֵא. וְעַל דָּא, (משלי כג) וְאַל תִּתְאָו לְמַטְעַמּוֹתָיו שֶׁל רַע עַיִן. וַדַּאי פָּתוֹרָא דִילֵיהּ הִיא מְלֵאָה קִי"א צוֹאָ"ה. וְאֵין צוֹאָה, אֶלָּא יֵצֶר הָרַע, שֶׁהוּא טָמֵא.

וְאִם לֹא - הַשְּׁכִינָה הוֹלֶכֶת, וְעִמָּהּ הַמַּלְאָכִים, וְיָבֹא יֵצֶר הָרַע עִם צִבְאוֹתָיו, וּמִתְחַבְּרִים עִמָּם, וְיֹאמַר: זֶה שֶׁלִּי הוּא, וּמֵהַצְּבָאוֹת שֶׁלִּי! וּמִיָּד שׁוֹרֶה עָלָיו וּמְטַמְּאָתוֹ, וְיִסְתַּלֵּק י"ה מִן אִישׁ וְאִשָּׁה, וְיִשָּׁאֵר אֵשׁ עִם אֵשׁ.

וּמַאֲכָלוֹ טָמֵא. וְעַל זֶה (משלי כג) וְאַל תִּתְאַו לְמַטְעַמּוֹתָיו שֶׁל רַע עַיִן. וַדַּאי שֶׁשֻּׁלְחָנוֹ הִיא מְלֵאָה קִי"א צוֹא"ה. וְאֵין צוֹאָה אֶלָּא יֵצֶר הָרַע, שֶׁהוּא טָמֵא.

וְעַל דָּא הַבָּא לְיִטָּהֵר מְסַיְּעִין אוֹתוֹ. בָּא לְטַמֵּא פְּתָחִין לוֹ. וְתָא חֲזֵי, מַלְאָכִין קַדִּישִׁין, וּמַלְאָכִין מְסָאֲבִין, אָזְלִין עִם בַּר נָשׁ בְּכָל אֲתַר דְּאָזֵיל. אִם בַּר נָשׁ זַכָּאָה הוּא, אִזְדַּוְּגוּ לֵיהּ מַלְאָכִין קַדִּישִׁין, וְיִנְטְרוּן לֵיהּ בְּכָל אַתְרָא דְּאָזֵיל, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים צא) כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה לָךְ לִשְׁמָרְךָ בְּכָל דְּרָכֶיךָ. וְאִם לָאו, יִסְתַּלְּקוּן מִנֵּיהּ מַלְאָכִין קַדִּישִׁין, וְיִשְׁלְטוּן עָלֵיהּ מַלְאָכִין מְסָאֲבִין, וְאַנְהִיגוּ לֵיהּ לַגֵּיהִנֹּם. וּבְהַאי שַׁעֲתָא, קָרֵאתִי וְאֵין עוֹנֶה בְּשָׁעַת דָּחֳקוֹ. וּבְשַׁעֲתָא דְּשַׁלֵּיט עָלֵיהּ רוּחַ מְסָאֲבָא, אוֹ מַרְעִין, אוֹ שָׁלְטִין עָלֵיהּ אוּמּוֹת הָעוֹלָם, (איכה ג) סַכֹּתָה בֶּעָנָן לָךְ מֵעֲבוֹר תְּפִלָּה. וְגַם תְּפִלָּתוֹ תוֹעֵבָה.

וְעַל זֶה הַבָּא לְטַהֵר מְסַיְּעִים אוֹתוֹ. בָּא לְטַמֵּא פּוֹתְחִים לוֹ. וּבֹא תִרְאֶה, מַלְאָכִים קְדוֹשִׁים וּמַלְאָכִים טְמֵאִים הוֹלְכִים עִם אָדָם בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוֹלֵךְ. אִם אָדָם הוּא צַדִּיק, מִתְחַבְּרִים לוֹ מַלְאָכִים קְדוֹשִׁים, וְיִשְׁמְרוּ אוֹתוֹ בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוֹלֵךְ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים צא) כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה לָךְ לִשְׁמָרְךָ בְּכָל דְּרָכֶיךָ. וְאִם לֹא - יִסְתַּלְּקוּ מִמֶּנּוּ הַמַּלְאָכִים הַקְּדוֹשִׁים, וְיִשְׁלְטוּ עָלָיו מַלְאָכִים טְמֵאִים, וּמַנְהִיגִים אוֹתוֹ לַגֵּיהִנֹּם. וּבְאוֹתָהּ שָׁעָה, (ישעיה נ) קָרָאתִי וְאֵין עוֹנֶה, בְּשָׁעַת דָּחְקוֹ. וּבְשָׁעָה שֶׁשּׁוֹלֶטֶת עָלָיו רוּחַ הַטֻּמְאָה, אוֹ מַחֲלוֹת, אוֹ שׁוֹלְטִים עָלָיו אֻמּוֹת הָעוֹלָם, (איכה ג) סכתה בענן לך מעבור תפלה. וגם תפלתו תועבה.

דָּבָר אַחֵר (תהלים מא) אַשְׁרֵי מַשְׂכִּיל אֶל דָּל בְּיוֹם רָעָה יְמַלְּטֵהוּ ה', (ישעיה כז) אוֹ יַחֲזֵק בְּמַעֲזִי יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם לִי שָׁלוֹם יַעֲשֶׂה לִי. תָּא חֲזֵי, דַּל אִתְקְרֵי, גַּבְרָא דְּלֵית לֵיהּ מִדִּילֵיהּ כְּלוּם, וְלָא שָׁאֵיל פְּרוּטָה מִשּׁוּם גַּבְרָא, וְאִיהוּ נָסְתָּר, דְּלָא גָּלֵי דּוֹחֲקָא דִילֵיהּ לְשׁוּם גַּבְרָא. וּבְשָׁעַת דּוֹחֲקָא דִילֵיהּ, הוּא יַעֲשֶׂה מְרִיבָה כְּלַפֵּי מַעְלָה, וְאָמַר, יוֹתֵר חַיָּיבָא אֲנָא מִכָּל שְׁאָר גּוּבְרִין דְּעָלְמָא, לְגַבְרָא חַד עוֹתְרָא סַגֵּי, בֵּיתָא דִילֵיהּ מַלְיָיא מִן דַּהֲבָא, מִן כַּסְפָּא, וְלִי אֵין לִי שׁוּם פְּרוּטָה בָּעוֹלָם, וְלָא אִית לִי לֶחֶם לְאֵכֹל וּבֶגֶד לִלְבֹּשׁ, עַד דְּיֵחוֹב קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְכָל אִינִישׁ דְּיַחֲזֵק בְּמַעֲזוֹ, וְיֵהֵיב לֵיהּ צְדָקָה, יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם לִי שָׁלוֹם יַעֲשֶׂה לִי.

דָּבָר אַחֵר, אַשְׁרֵי מַשְׂכִּיל אֶל דָּל בְּיוֹם רָעָה יְמַלְּטֵהוּ ה', (ישעיה כז) אוֹ יַחֲזֵק בְּמַעֲזִי יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם לִי שָׁלוֹם יַעֲשֶׂה לִי. בֹּא וּרְאֵה, דַּל נִקְרָא אָדָם שֶׁאֵין לוֹ מִשֶּׁלּוֹ כְּלוּם, וְלֹא שׁוֹאֵל פְּרוּטָה מִשּׁוּם אָדָם, וְהוּא נִסְתָּר, שֶׁלֹּא מְגַלֶּה דָּחְקוֹ לְשׁוּם אָדָם. וּבְשָׁעַת דָּחְקוֹ, הוּא יַעֲשֶׂה מְרִיבָה כְּלַפֵּי מַעְלָה, וְאוֹמֵר: יוֹתֵר רָשָׁע אֲנִי מִכָּל שְׁאָר הָאֲנָשִׁים שֶׁל הָעוֹלָם. לְאִישׁ אֶחָד עֹשֶׁר רַב, בֵּיתוֹ מָלֵא מִזָּהָב, מִכֶּסֶף, וְלִי אֵין שׁוּם פְּרוּטָה בָּעוֹלָם, וְאֵין לִי לֶחֶם לֶאֱכֹל וּבֶגֶד לִלְבֹּשׁ. עַד שֶׁיֵּחָטֵא לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וְכָל אִישׁ שֶׁיְּחַזֵּק בְּמַעֲזוֹ וְיִתֵּן לוֹ צְדָקָה, יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם לִי, שָׁלוֹם יַעֲשֶׂה לִי.

וְתָא חֲזֵי, כָּל אִינִישׁ דְּאִיהוּ דַּל וְחָב קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לָא חָשִׁיב לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חוֹבָה, בְּגִין דְּלָאו אִיהוּ בְּדַעְתֵּיהּ. וּמְנָא לָן, מֵאִיּוֹב, בְּשַׁעֲתָא דַּאֲמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לַשָּׂטָן (איוב א) מֵאַיִן תָּבֹא כו', (איוב ב) הֲשַׂמְתָּ לִבְךָ אֶל עַבְדִּי אִיּוֹב. אָמַר לֵיהּ הַשָּׂטָן לְקוּדְשָׁא

בָּרִיךְ הוּא, אִית בַּר נָשׁ בְּעָלְמָא, דְּיַהֲיב לֵיהּ מָארֵיהּ כַּסְפָּא וְדַהֲבָא וּמַרְגָּלִיּוֹת וּבָנִים וְכָל טוּבָא דְּעָלְמָא, וְיהֵא בִּישׁ.

וּבָא רְאֵה, כָּל אִישׁ שֶׁהוּא דַל וְחוֹטֵא לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, לֹא מַחֲשִׁיב לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא חֵטְא, מִשּׁוּם שֶׁאֵינוֹ בְּדַעְתּוֹ. וּמִנַּיִן לָנוּ? מֵאִיּוֹב. בְּשָׁעָה שֶׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַשָּׂטָן (איוב א) מֵאַיִן תָּבא כוּ', (איוב ב) הֲשַׂמְתָּ לִבְּךָ אֶל עַבְדִּי אִיּוֹב, אָמַר לוֹ הַשָּׂטָן לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: יֵשׁ אָדָם בָּעוֹלָם שֶׁנּוֹתֵן לוֹ אָדוֹנוֹ כֶּסֶף וְזָהָב וּמַרְגָּלִיּוֹת וּבָנִים וְכָל טוּב הָעוֹלָם, וְיִהְיֶה רַע?

אָמַר לֵיהּ, הִנֵּה כָּל אֲשֶׁר לוֹ בְּיָדְךָ רַק אֵלָיו אַל תִּשְׁלַח יָדֶךָ. יָהַב לֵיהּ בִּידוֹי, וְקַטֵיל בְּנוֹי, וְלָא נְשָׁאַר בִּידוֹי כְּלוּם. לְבָתַר הָדַר וַאֲמַר, וְגַע אֶל עַצְמוֹ וְאֶל בְּשָׂרוֹ. עַד דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲמַר לֵיהּ, הִנּוֹ בְּיָדְךָ אַךְ אֶת נַפְשׁוֹ שְׁמֹר.

אָמַר לוֹ: הִנֵּה כָּל אֲשֶׁר לוֹ בְּיָדֶךָ, רַק אֵלָיו אַל תִּשְׁלַח יָדֶךָ. נָתַן אוֹתוֹ בְּיָדוֹ, וְהָרַג אֶת בָּנָיו, וְלֹא נִשְׁאַר בְּיָדוֹ כְּלוּם. אַחַר כָּךְ חָזַר וְאָמַר: (שם) וְגַע אֶל עַצְמוֹ וְאֶל בְּשָׂרוֹ. עַד שֶׁאָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: (שם) הִנּוֹ בְּיָדֶךָ אַךְ אֶת נַפְשׁוֹ שְׁמֹר.

בְּהַהִיא שַׁעֲתָא נְפַק אִיּוֹב מְדַעְתֵּיהּ, וַאֲמַר הָכֵי, (שם י) הֲטוֹב לְךָ כִּי תַעֲשֹׁק. הֲטוֹב זֶה הָעוֹשֵׁק שֶׁתַּעֲשֶׂה לִי. אֲבִי וְאִמִּי עֲשׂוּ הַגּוּף. וְאַתָּה הִתְחַבַּרְתָּ עִמָּהֶם בְּשׁוּתָּפוּת, וְנָתַתָּ בִּי נֶפֶשׁ וּנְשָׁמָה. הַנֶּפֶשׁ שֶׁהוּא שֶׁלְּךָ, אֲמַרְתָּ אַךְ אֶת נַפְשׁוֹ שְׁמוֹר, וְהַגּוּף שֶׁעָשׂוּ לִי אֲבִי וְאִמִּי, אֲמַרְתָּ עֲשֵׂה בּוֹ כָּל מַה שֶּׁתִּרְצֶה, וְכִי הוּא טוֹב זֶה הָעוֹשֵׁק שֶׁתַּעֲשֶׂה לִי.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה יָצָא אִיּוֹב מִדַּעְתּוֹ, וְאָמַר כָּךְ: (שם י) הֲטוֹב לְךָ כִּי תַעֲשֹׁק?! הֲטוֹב זֶה הָעֹשֶׁק שֶׁתַּעֲשֶׂה לִי?! אֲבִי וְאִמִּי עֲשׂוּ הַגּוּף, וְאַתָּה הִתְחַבַּרְתָּ עִמָּהֶם בְּשֻׁתָּפוּת, וְנָתַתָּ בִּי נֶפֶשׁ וּנְשָׁמָה. הַנֶּפֶשׁ הִיא שֶׁלְּךָ, אֲמַרְתָּ אַךְ אֶת נַפְשׁוֹ שְׁמֹר, וְהַגּוּף שֶׁעָשׂוּ לִי אֲבִי וְאִמִּי, אֲמַרְתָּ עֲשֵׂה בּוֹ כָּל מַה שֶּׁתִּרְצֶה - וְכִי הוּא טוֹב זֶה הָעֹשֶׁק שֶׁתַּעֲשֶׂה לִי?!

דָּבָר אַחֵר (תהלים מא) אַשְׁרֵי מַשְׂכִּיל אֶל דָּל, מַהוּ דָּל. אָדָם שֶׁיְּמוּת בְּלֹא בָנִים. יְצָאָה נִשְׁמָתוֹ מִמֶּנּוּ, בְּשָׁעַת פְּטִירָתוֹ מִן הָעוֹלָם, רְאֵה מַה אָמַר עָלָיו הַפָּסוּק, (משלי יא) יָד לְיָד לֹא יִנָּקֶה רָע. וְאִם נִשְׁאַר לוֹ בֵּן בָּעוֹלָם, אִם יַחֲזִיק בּוֹ א', וִילַמְּדֵנוּ תּוֹרָה, יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם לִי. וּבְיוֹם רָעָה יְמַלְּטֵהוּ ה'.

דָּבָר אַחֵר, (תהלים מא) אַשְׁרֵי מַשְׂכִּיל אֶל דָּל. מַה זֶּה דָּל? אָדָם שֶׁיְּמוּת בְּלֹא בָנִים. יְצָאָה נִשְׁמָתוֹ מִמֶּנּוּ, בְּשָׁעַת פְּטִירָתוֹ מִן הָעוֹלָם רְאֵה מַה אָמַר עָלָיו הַפָּסוּק - (משלי יא) יָד לְיָד לֹא יִנָּקֶה רָע. וְאִם נִשְׁאַר לוֹ בֵּן בָּעוֹלָם, אִם יַחֲזִיק בּוֹ אֶחָד וִילַמְּדֵנוּ תּוֹרָה - יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם לִי, וּבְיוֹם רָעָה יְמַלְּטֵהוּ ה'.

וְתָא חֲזֵי, גַּבְרָא חַד אָזֵיל לְבֵי טוּרֵי קַרְדוֹנָיֵא, הוּא וּתְרֵין עִמֵּיהּ, וְחָמָא גּוּמִין בְּקִיעִין דְּאֶשָׁא, וּתְנִנָא נָפֵיק מִן גּוּמִין. וְשָׁמַע גַּבְרָא חַד דַּאֲמַר וַוי וַוי. אֲמַר, וַדַּאי אֲתַר חַד מִן דּוּכְתֵּי דְּגֵיהִנֹּם הָכָא.

וּבֹא רְאֵה, אִם אֶחָד הָלַךְ לְבֵין הָרֵי אֲרָרָט, הוּא וּשְׁנַיִם עִמּוֹ, וְרָאָה גְּמוֹת וּבְקָעִים שֶׁל אֵשׁ, וְעָשָׁן יוֹצֵא מֵהַגְּמוֹת, וְשָׁמַע אִישׁ אֶחָד שֶׁאוֹמֵר וַיְ! וַיְ! - אֲמַר, וַדַּאי מָקוֹם אֶחָד מִמְּקוֹמוֹת הַגֵּיהִנֹּם כָּאן.

אַהְמוּךְ וְחָזָא בְּחֶלְמֵיהּ לְאֵינָשׁ חַד, וַחֲדָא גְּדִישָׁא מִן קוֹצִין עַל כְּתְפּוֹי, וּתְרֵין מְמוּנִין מִן גֵּיהִנֹּם עָאלִין נוּרָא תְּחוֹת גְּדִישָׁא דְּמִן קוֹצִין, וְאִיתּוֹקַד. וַהֲוָה צָעֵיק. וַהֲווּ אָמְרִין לֵיהּ תְּרֵין מַלְאָכִין קַדִּישִׁין, שְׁלוּחִין מִן הַשּׁוֹפֵט דִּלְעֵילָּא דְּדָן לֵיהּ, אַתְּ שְׁבַקְתְּ לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּלְמַלְאָכִין דִּילֵיהּ, דַּהֲווֹ נָטְרִין לָךְ בְּעָלְמָא דֵּין וּבָעָלְמָא דְּאָתֵי, וְאַתְּ עָבַדְתְּ רַעֲוָא דְּקוֹצִין, דְּאִינּוּן רְשָׁעִים, דְּאִינּוּן מִסְטְרָא דְּסִמְאַמַר לֵיהּ וְנָחָשׁ. הַקּוֹצִין יִשְׂרְפוּ אוֹתָךְ.

נִרְדָּם וְרָאָה בַּחֲלוֹמוֹ אִישׁ אֶחָד, וְגִדִּישׁ זֶה שֶׁל קוֹצִים עַל כְּתֵפָיו, וּשְׁנֵי מְמֻנִּים מֵהַגֵּיהִנֹּם מַכְנִיסִים אֵשׁ תַּחַת הַגִּדִּישׁ שֶׁל הַקּוֹצִים, וְנִשְׂרָף, וְהָיָה צוֹעֵק. וְהָיוּ אוֹמְרִים לוֹ שְׁנֵי מַלְאָכִים קְדוֹשִׁים, שְׁלוּחִים מֵהַשּׁוֹפֵט שֶׁל מַעְלָה שֶׁדָּן אוֹתוֹ: אַתָּה עָזַבְתָּ אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְאֶת מַלְאָכָיו, שֶׁהָיוּ שׁוֹמְרִים אוֹתְךָ בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא, וְאַתָּה עָשִׂיתָ הָרְצוֹן שֶׁל הַקּוֹצִים, שֶׁהֵם הָרְשָׁעִים, שֶׁהֵם מִצַּדּוֹ שֶׁל סמא"ל וְנָחָשׁ - הַקּוֹצִים יִשְׂרְפוּ אוֹתְךָ.

אָמַר לֵיהּ לְהַהוּא חַיָּיבָא דְּגֵיהִנֹּם, מַאן אַנְתְּ. אֲמַר יוּדַאי חַיָּיבָא אֲנָא, וּמְמוּנֵּין דְּגֵיהִנֹּם לָא מַדְכְּרִין לִי שְׁמִי. וּתְלַת זִמְנִין דַּיְינִין לִי בְּיוֹמָא, וּתְרֵין בְּלֵילְיָא. אֲמַר לֵיהּ שְׁמָא דְּדוּכְתָּךְ יָדְעִית. אֲמַר לֵיהּ, גְּלִילָא עִילָּאָה. וְשָׁבַקְתְּ בַּר בָּעָלְמָא.

אָמַר לוֹ אוֹתוֹ יְהוּדִי לְאוֹתוֹ הָרָשָׁע שֶׁל הַגֵּיהִנֹּם: מִי אַתָּה? אָמַר: יְהוּדִי רָשָׁע אֲנִי, וְהַמְמֻנִּים שֶׁל הַגֵּיהִנֹּם לֹא מַזְכִּירִים אֶת שְׁמִי, וְשָׁלֹשׁ פְּעָמִים דָּנִים אוֹתִי בַּיּוֹם, וּפַעֲמַיִם בַּלַּיְלָה. אָמַר לוֹ: אֶת שֵׁם מְקוֹמְךָ יָדַעְתָּ? אָמַר לוֹ: הַגְּלִיל הָעֶלְיוֹן. - וְהִשְׁאַרְתָּ בֵּן בָּעוֹלָם?

אֲמַר יְנוּקָא שְׁבַקְנָא. וַאֲנָא קַצָּבָא הֲוֵינָא. וּמִן בִּישִׁין סַגִּיאִין דַּעֲבִידְנָא בְּקַדְמֵיתָא, הֲווֹ דָּיְינִין לִי מִפִּי, וּמַרְגְּלֵי, וּמִיָּדַי. וּמַלְאָךְ שֶׁהוּא מְמוּנֶּה עַל הַקְּבָרוֹת, אוֹמֵר לִי בְּשַׁעֲתָא דְּדָיְינִין לִי, אוֹי לְמִי שֶׁנִּשְׁבַּע לְקַיֵּים אֶת הַתּוֹרָה, וְנִשְׁבַּע עַל שֶׁקֶר. וַוי לְקַרְקַפְתָּא דְּלָא מַנְחָא תְּפִלִּין מֵעוֹלָם. וְאוֹי לַיָּדַיִם שֶׁשִּׁמְּשׁוּ בְּהַבְלֵי הָעוֹלָם. וְאוֹי לָרַגְלַיִם שֶׁהֵיוּ הוֹלְכִים בְּהַבְלֵי הָעוֹלָם.

אָמַר, תֵּינוֹק הִשְׁאַרְתִּי, וַאֲנִי הָיִיתִי קַצָּב, וּמֵהָרָעוֹת הָרַבּוֹת שֶׁעָשִׂיתִי בָּרִאשׁוֹנָה הָיוּ דָנִים אוֹתִי מִפִּי, וּמַרְגְּלֵי וּמִיָּדַי. וְהַמַּלְאָךְ שֶׁהוּא מְמֻנֶּה עַל הַקְּבָרוֹת אוֹמֵר לִי בְּשָׁעָה שֶׁדָּנִים אוֹתִי: אוֹי לְמִי שֶׁנִּשְׁבַּע לְקַיֵּם אֶת הַתּוֹרָה, וְנִשְׁבַּע עַל שֶׁקֶר! אוֹי לַקַּרְקֶפֶת שֶׁלֹּא הֵנִיחָה תְּפִלִּין מֵעוֹלָם! וְאוֹי לַיָּדַיִם שֶׁשִּׁמְּשׁוּ בְּהַבְלֵי הָעוֹלָם! וְאוֹי לָרַגְלַיִם שֶׁהֵיוּ הוֹלְכִים בְּהַבְלֵי הָעוֹלָם!

בְּשַׁעֲתָא שֶׁהֵיוּ מַלְקִין אוֹתִי מַכּוֹת מַרְדּוּת, אֲמַרְתִּי כָּל מַה שֶּׁעָשִׂיתִי. וּבָאָה נִשְׁמָתִי, וְהַמַּלְאָךְ שֶׁהָיָה מְמוּנֶּה עַל נִשְׁמָתִי, וְנָתְנוּ כְּתַב אֶחָד מִכָּל מַה שֶּׁעָשִׂיתִי. וְנִשְׁמָתִי עָשְׂתָה עֵדוּת עִם הַמַּלְאָךְ, וְאָמְרוּ (דברים יז) עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים אוֹ שְׁלֹשָׁה עֵדִים יוּמַת הַמֵּת. וְעַל דָּא (מיכה ז) מְשֻׁכָּבֶת חֵיקֶךָ שְׁמֹר פִּתְחֵי פִיךָ. וּמַאן אִיהוּ. דָּא נִשְׁמָתָא, דְּהִיא מְעִידָה עַל בַּר נַשׁ בְּשַׁעֲתַ מִיתָתוֹ.

בְּשָׁעָה שֶׁהָיוּ מַלְקִים אוֹתִי מַכּוֹת מַרְדּוּת, אָמַרְתִּי כָּל מַה שֶׁעָשִׂיתִי. וּבָאָה נִשְׁמָתִי, וְהַמַּלְאָךְ שֶׁהָיָה מְמֻנֶּה עַל נִשְׁמָתִי, וְנָתְנוּ כְּתָב אֶחָד מִכָּל מַה שֶׁעָשִׂיתִי. וְנִשְׁמָתִי עָשְׂתָה עֵדוּת עִם הַמַּלְאָךְ, וְאָמְרוּ: (דברים יז) עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים אוֹ שְׁלֹשָׁה עֵדִים יוּמַת הַמֵּת. וְעַל זֶה (מיכה ז) מְשׁוֹכֶבֶת חֵיקֶךָ שְׁמֹר פִּתְחֵי פִיךָ. וּמִי הוּא? זוֹ הַנְּשָׁמָה, שֶׁהִיא מְעִידָה עַל אָדָם בְּשָׁעַת מִיתָתוֹ.

אִיתְעַר מְשִׁינְתֵּיהּ הַהוּא גַּבְרָא, אָזֵיל לְגָלִילָא עִילָּאָה, וַאֲמַר לְגַבְרָא חַד, חֲזִיתָא לִינוּקָא דְּאִיהוּ בֶּן קַצָּבָא, דְּמִית בְּזִמַּן פְּלוֹנִי. אֲמַר לֵיהּ יְנוּקָא דָּא דְּאַתְּ שְׁאֵיל עֲלֵיהּ, אִיהוּ אָזֵיל בְּבֵי מְטָבְּחַיָּא, וְאִיהוּ רָשָׁע כַּאֲבוּהִי, כָּךְ וְכָךְ יְהֵא לֵיהּ, וְלַאֲבוּהָ, וּלְמֵינִיקְתָּא דְּיַנִיקָא לֵיהּ. אָזֵיל לְמֶדְרְשָׁא חַד, שָׁמַע לִינוּקָא דְּהַוָּה אָמַר, (משלי ב) אִם תְּבַקְּשֶׁנָּה כַכֶּסֶף וְגוֹ'.

הִתְעוֹרֵר מִשְּׁנָתוֹ אוֹתוֹ אִישׁ, הָלַךְ לַגָּלִיל הָעֶלְיוֹן, וְאָמַר לְאִישׁ אֶחָד: רָאִיתָ תִּינוֹק שֶׁהוּא בֶּן שֶׁל קַצָּב, שֶׁמֵּת בְּזְמַן פְּלוֹנִי? אָמַר לוֹ: הַתִּינוֹק הַזֶּה שֶׁאַתָּה שׁוֹאֵל עָלָיו, הוּא הוֹלֵךְ לְבֵית הַמִּטְבָּחַיִם, וְהוּא רָשָׁע כְּמוֹ אָבִיו. כָּךְ וְכָךְ יִהְיֶה לוֹ, וּלְאָבִיו, וְלַמֵּינֶקֶת שֶׁהֵינִיקָה אוֹתוֹ. הָלַךְ לְבֵית מִדְרָשׁ אֶחָד, שָׁמַע תִּינוֹק שֶׁהָיָה אוֹמֵר, (משלי ב) אִם תְּבַקְּשֶׁנָּה כַכֶּסֶף וְגוֹ'.

אָזַל לְבֵי מְטָבְּחַיָּא, וְחָזָא לִינוּקָא דְּהַוָּה מְשַׂחֵק עִם הַנְּעָרִים בְּבֵי מְטָבְּחַיָּא, אֲמַר לֵיהּ, בְּרִי, זִיל עִמִּי, וְאָזַל עִמֵּיהּ, וְאַלְבֵּישׁ יָתֵיהּ, וְיָהַב לֵיהּ לָרַב חַד דְּהַוָּה אוֹלִיף לֵיהּ אוֹרַיְיתָא, עַד דְּרַבָּא רַבְיָא וּקְרָא. וַעֲבַד לֵיהּ, דְּיֵימַר הַפְטָרָה בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, וַעֲבַד לֵיהּ דְּיִתְפַּלֵּל. עַד דְּקָרָא וְשָׁנָה וְאִתְחֲכֵּם יוֹתֵר, עַד דְּקָרוּ לֵיהּ רַבִּי.

הָלַךְ לְבֵית הַמִּטְבָּחַיִם, וְרָאָה תִּינוֹק שֶׁהָיָה מְשַׂחֵק עִם הַנְּעָרִים בְּבֵית הַמִּטְבָּחַיִם. אָמַר לוֹ: בְּנִי, לֵךְ עִמִּי. וְהָלַךְ עִמּוֹ, וְהִלְבִּישׁ אוֹתוֹ, וְנָתַן אוֹתוֹ לְרַב אֶחָד שֶׁהָיָה מְלַמֵּד אוֹתוֹ תּוֹרָה, עַד שֶׁגָּדַל הַתִּינוֹק וְקָרָא. וְעָשָׂה אוֹתוֹ שֶׁיֹּאמַר הַפְטָרָה בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, וְעָשָׂה אוֹתוֹ שֶׁיִּתְפַּלֵּל. עַד שֶׁקָּרָא וְשָׁנָה וְהִתְחַכֵּם יוֹתֵר, עַד שֶׁקָּרְאוּ לוֹ רַבִּי.

הַהוּא בַּר נָשׁ מִית דְּהוּא אֲבוּהִי דִינוּקָא, דַּהֲווֹ דָיְינִין לֵיהּ, אָתָא בְּחֶלְמָא לְחָכָם דָּא וַאֲמַר לֵיהּ, רַבִּי, כְּמָה דְּנַחְמְתְּ לִי, יְנַחֵם לְךָ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. בְּשַׁעֲתָא דַּאֲמַר בְּנִי הַהַפְטָרָה בַּקָּהָל, אַפְקָעֵי לִי מִן דִּינָא. בְּשַׁעֲתָא דַּעֲבַר לְתִפְלָה, וַאֲמַר קַדִּישׁ, קָרְעוּ לִי גְּזַר דִּין מִכֹּל וָכֹל. וּבְשַׁעֲתָא דְּאִתְחַכַּם, יַהֲבוּ לִי חוּלְקָא בְּגַנְתָּא דְּעֵדֶן, וְדָא הוּא חֶלֶק, דְּאָמְרֵי חֶלֶק לְעוֹלָם הַבָּא, חֶלֶק שֵׁשׁ לְכָל צַדִּיק וְצַדִּיק בִּפְנֵי עַצְמוֹ, וְעָאלוּ לִי עִם הַצַּדִּיקִים בִּישִׁיבָה דִּילְהוֹן.

אוֹתוֹ הָאִישׁ הַמֵּת שֶׁהוּא אֲבִי הַיֶּלֶד, שֶׁהָיוּ דָנִים אוֹתוֹ, בָּא בַּחֲלוֹם לְחָכָם זֶה וְאָמַר לוֹ: רַבִּי, כְּמוֹ שֶׁנִּחַמְתָּ אוֹתִי, יְנַחֵם אוֹתְךָ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. בְּשָׁעָה שֶׁאָמַר בְּנִי הַהַפְטָרָה בַּקָּהָל, הִפְקִיעוּ אוֹתִי מִן הַדִּין. בְּשָׁעָה שֶׁעָבַר לְתִפְלָה וְאָמַר קַדִּישׁ, קָרְעוּ לִי גְּזַר הַדִּין מִכֹּל וְכֹל. וּבְשָׁעָה שֶׁהִתְחַכֵּם, נָתְנוּ לִי חֵלֶק בְּגַן עֵדֶן, וְזֶהוּ הַחֵלֶק שֶׁאוֹמְרִים חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא, הַחֵלֶק שֵׁשׁ לְכָל צַדִּיק וְצַדִּיק בִּפְנֵי עַצְמוֹ, וְהִכְנִיסוּ אוֹתִי עִם הַצַּדִּיקִים לִישִׁיבָה שֶׁלָּהֶם.

וּבְשַׁעֲתָא דְּאִתְחַכַּם יוֹתֵר, וּקְרוֹ לֵיהּ רַבִּי, אֲעָטְרוּ לִי בְּכִתְרָא, דְּצַדִּיקַיָּיא אִתְעַטְרִין בֵּיהּ. וַיַּהֲבוּ לִי אֲכִילָה וּשְׁתִיָה, מֵהַהִיא שֻׁנָּהֲנִין מִזִּיו הַשְּׁכִינָה. וְדָא הוּא דְּאָמְרִי, צַדִּיקִים יוֹשְׁבִין וְעַטְרוֹתֵיהֶם בְּרָאשֵׁיהֶם וְנֶהֱנִין מִזִּיו הַשְּׁכִינָה. וְכָל גַּבְרָא דְּנֶהֱנָה מִזִּיו הַשְּׁכִינָה, כְּאִלּוּ אָכַל וְשָׁתָה. וּבְשַׁבִּילְךָ רַבִּי, זָכִינָא לְכָל הַאי יְקָר. זַכָּאָה חוּלָקָךְ, שֶׁבִּשְׁבִיל דָּא אִית לָךְ חוּלָקָא עִילָּאָה יַתִּיר, בְּעָלְמָא דֵּין, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. וְזַכָּאָה אִיהוּ, מַאן דְּזָכֵי דִּיּוּקָא בְּרָא בְּעָלְמָא.

וּבְשָׁעָה שֶׁהִתְחַכֵּם יוֹתֵר, וְקָרְאוּ לוֹ רַבִּי, עִטְרוּ אוֹתִי בְּכֶתֶר שֶׁהַצַּדִּיקִים מִתְעַטְּרִים בּוֹ, וְנָתְנוּ לִי אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה מֵאוֹתוֹ תַּעֲנוּג שֶׁנֶּהֱנִים מִזִּיו הַשְּׁכִינָה. וְזֶהוּ שֶׁאוֹמְרִים, צַדִּיקִים יוֹשְׁבִים וַעֲטָרוֹתֵיהֶם בְּרָאשֵׁיהֶם וְנֶהֱנִים מִזִּיו הַשְּׁכִינָה. וְכָל אִישׁ שֶׁנֶּהֱנֶה מִזִּיו הַשְּׁכִינָה, כְּאִלּוּ אָכַל וְשָׁתָה. וּבִשְׁבִילְךָ, רַבִּי, זָכִיתִי לְכָל הַכָּבוֹד הַזֶּה. אַשְׁרֵי חֶלְקְךָ, שֶׁבִּשְׁבִיל זֶה יֵשׁ לְךָ חֵלֶק יוֹתֵר עֶלְיוֹן בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא. וְאַשְׁרֵיו מִי שֶׁיִּזְכֶּה שֶׁיִּשְׁאִיר בֵּן בָּעוֹלָם.

עִנְיַן י"ח אֱלֶף עוֹלָמוֹת, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, עַד שֶׁלֹּא בָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת עוֹלָמוֹ, הָיָה הוּא וּשְׁמֵיהּ סְתִים בְּגַוֵּיהּ. סָלִיק בִּרְעוּתָא לְמִבְרֵי עָלְמָא, כֵּיוָן דְּסָלִיק בִּרְעוּתָא, אַסְחַר נְקוּדָה דְּסָתִים, וְאַסְחַר תְּחוּמֵיהּ בְּהֵיכָלֵיהּ. וּפָשִׁיט פְּשִׁיטוּ לְתַלַּת סִטְרִין וְלָא יַתִּיר.

עִנְיַן י"ח אֱלֶף עוֹלָמוֹת רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, עַד שֶׁלֹּא בָּאָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת עוֹלָמוֹ, הָיָה הוּא וּשְׁמוֹ נִסְתָּר בְּתוֹכוֹ. עָלָה בִּרְצוֹן לִבְרֹא אֶת הָעוֹלָם, כֵּיוָן שֶׁעָלָה בָּרְצוֹן, הִקִּיף נְקֻדָּה הַסְּתוּמָה, וְהִקִּיף תְּחוּמָהּ בְּהֵיכָלוֹ, וּפָשַׁט הִתְפַּשְּׁטוּת לִשְׁלֹשָׁה צְדָדִים וְלֹא יוֹתֵר.

מִגּוֹ דְּנָקוּדָה דָּא, נָפְקוּ כַּחֲדָא תְּלַת נְקוּדִין, וְאִתְיַישְּׁרוּ תְּרֵין בְּחַד גַּוְונָא, וְחַד לְתַתָּא. וְאִיהִי נְקוּדָה דְּאַפֵּיק אִלֵּין תְּלַת, עָאל וְאִתְטַמַּר בַּאֲמִצָּעִיתָא, וְעַד דְּלָא עָאל, סָלִיק וְאִינְגִיז.

מִתּוֹךְ הַנְּקֻדָּה הַזֹּו יָצְאוּ כְּאֶחָד שָׁלֹשׁ נְקֻדּוֹת, וְהִתְיַשְּׁרוּ שְׁתַּיִם בְּגֶוֶן אֶחָד, וְאֶחָד לְמַטָּה. וְהִיא הַנְּקֻדָּה שֶׁמּוֹצִיאָה שְׁלֹשֶׁת אֵלּוּ, הִיא נִכְנֶסֶת וְנִטְמֶנֶת בָּאֶמְצַע, וְטֶרֶם נִכְנְסָה, עוֹלֶה וְנִגְנֶזֶת.

בְּשַׁעֲתָא דְּנָפְקוּ אִלֵּין תְּלַת נְקוּדִין, וְדָלִיגוּ מְגַוָּוהּ, נָפַק מִגּוֹ סְתִימָא דְּסְתִים, חַד בּוּצִינָא יְדִיעַ וְלָא יְדִיעַ, טְמִיר וְלָא טְמִיר, וּמְדֵיד מִשְּׁחָתָא סְתִימָא, מִנְּקוּדָא דָּא לְנְקוּדָא דָּא. אִתְפַּשְּׁטוּ נְקוּדִין גּוֹ חֵילָא דְּבוּצִינָא, וּמְדֵיד אֶלֶף עָלְמִין סְתִימִין, דְּעַיִן לֹא רָאָתָה, מִן דָּא נְקוּדָה לְדָא נְקוּדָה. וְאִתְאַחִידוּ תְּרֵין נְקוּדִין כַּחֲדָא. וּבֵין נְקוּדָה לְנְקוּדָה, אֶלֶף עָלְמִין. מְדֵיד אֶלֶף מִגּוֹ נְקוּדָה תִּנְיָינָא, עַד נְקוּדָה דִּלְתַתָּא, וְעָבַד מִשְּׁחָתָא בִּפְשִׁיטוּ דְּאֶלֶף עָלְמִין אָחֳרָנִין. וְכֻלְּהוֹ עָלְמִין סְתִימִין.

בְּשָׁעָה שֶׁיָּצְאוּ שְׁלֹשׁ הַנְּקֻדּוֹת הַלָּלוּ וְדָלְגוּ מִתּוֹכָהּ, יָצָא מִתּוֹךְ הַסָּתֵר הַנִּסְתָּר מֵאוֹר אֶחָד, יָדוּעַ וְלֹא יָדוּעַ, טָמוּן וְלֹא טָמוּן, וּמְדַד מִדָּה נִסְתֶּרֶת מֵהַנְּקֻדָּה הַזֹּו לַנְּקֻדָּה הַזֹּו. וְנִתְפַּשְּׁטוּ אֵלּוּ הַנְּקֻדּוֹת מִכֹּחַ הַנֵּר הֶחָזָק, וּמוֹדֵד אֶלֶף עוֹלָמוֹת סְתוּמִים שֶׁעַיִן לֹא רָאֲתָה מִנְּקֻדָּה זוֹ לִנְקֻדָּה זוֹ. וְנֶאֱחֲזוּ שְׁתֵּי הַנְּקֻדּוֹת כְּאֶחָד. וּבֵין נְקֻדָּה לִנְקֻדָּה אֶלֶף עוֹלָמוֹת. מוֹדֵד אֶחָד מִתּוֹךְ הַנְּקֻדָּה הַשְּׁנִיָּה, עַד הַנְּקֻדָּה שֶׁלְּמַטָּה, וְעָשָׂה מְדִידָה בִּפְשִׁיטוּת שֶׁל אֶלֶף עוֹלָמוֹת אֲחֵרִים. וְכָל הָעוֹלָמוֹת נִסְתָּרִים.

וְאִלֵּין, אִינּוּן תְּרֵין אַלְפִּין שְׁנִין דְּקָיְימָא אוֹרַיְיתָא, עַד לָא אִבְרֵי עָלְמָא. כְּדֵין עָאל אוֹרַיְיתָא, נְקוּדָה סְתִימָא בְּאֶמְצָעִיתָא, וְאַשְׁלֵים לְהַאי סִטְרָא, וּלְהַאי סִטְרָא. וְאִשְׁתַּכָּחוּ לְהַאי סִטְרָא תְּלַת נְקוּדִין, וּלְהַאי סִטְרָא תְּלַת נְקוּדִין.

וְאִלּוּ הֵם אַלְפַּיִם הַשָּׁנִים שֶׁעָמְדָה תּוֹרָה טֶרֶם נִבְרָא הָעוֹלָם. וְאָז נִכְנְסָה הַתּוֹרָה, שֶׁהִיא הַנְּקֻדָּה הַנִּסְתֶּרֶת בְּאֶמְצַע, וּמַשְׁלִימָה אֶת הַצַּד הַזֶּה וְאֶת הַצַּד הַזֶּה. וְנִמְצְאוּ לַצַּד הַזֶּה שָׁלֹשׁ נְקֻדּוֹת, וְלַצַּד הַזֶּה שָׁלֹשׁ נְקֻדּוֹת.

כֵּיוָן דְּאִתְעֲבֵיד דָּא, אִתְפַּשְּׁטוּ נְקוּדִין מֵהַאי נְקוּדָה לְהַאי נְקוּדָה אָחֳרָא, נְהוֹרָא דְּנָהִיר, וְאִתְלַבַּשׁ נְקוּדָה דָּא בִּנְקוּדָה דָּא. דְּלֵיג מֵהַאי נְקוּדָא אָחֳרָא סְתִימָא, נְקוּדָא אָחֳרָא, וְאִתְלַבַּשׁ דָּא בְּדָא.

כֵּיוָן שֶׁזֶּה נַעֲשָׂה, הִתְפַּשְּׁטוּ הַנְּקֻדּוֹת מֵהַנְּקֻדָּה הַזּוֹ לִנְקֻדָּה אַחֶרֶת, הָאוֹר הַמֵּאִיר, וְהִתְלַבְּשָׁה הַנְּקֻדָּה הַזּוֹ בַּנְּקֻדָּה הַזּוֹ. דִּלֵּג מִנְּקֻדָּה אַחֶרֶת הַנִּסְתֶּרֶת, נְקֻדָּה (אור) אַחֶרֶת, וְהִתְלַבְּשׁוּ זֶה בָּזֶה.

נְקוּדָה סְתִימָא דִּבְרָא כֻּלָּא, בָּטַשׁ, וּבְגִין דְּקָיְימָא בְּאֶמְצָעִיתָא, אַפֵּיק נְקוּדָה אָחֳרָא, עַמּוּדָא דְּקָיְימָא בְּאֶמְצָעִיתָא בֵּין אִינּוּן נְקוּדִין דִּנְפָקוּ, דְּאִינּוּן לְבוּשִׁין לְהַנֵּי סְתִימִין.

הַנְּקֻדָּה הַנִּסְתֶּרֶת שֶׁבָּרְאָה הַכֹּל, הִכְּתָה, וּמִשּׁוּם שֶׁעוֹמֶדֶת בָּאֶמְצַע, הוֹצִיאָה נְקֻדָּה (אור) אַחֶרֶת, הָעַמּוּד שֶׁעוֹמֵד בָּאֶמְצַע בֵּין אוֹתָן הַנְּקֻדּוֹת שֶׁיָּצְאוּ, שֶׁהֵם לְבוּשִׁים לַנִּסְתָּרִים הַלָּלוּ.

עַד הָכָא תְּרֵין נְקוּדִין סְתִימִין, דְּאִתְפַּשְּׁטוּ וְאִיבְּרוּ מִגּוֹ נְקוּדָה סְתִימָא, עֲבָדוּ אוּמָנוּת דָּא, בְּהַהִיא נְקוּדָה סְתִימָא. הַהוּא נְקוּדָה דִּלְתַתָּא, דְּאַסְחַר בֵּין אִינּוּן תְּרֵין, אַפֵּיק כְּנָקוּדָא דִּלְעֵילָּא, תְּרֵין נְקוּדִין לְתַתָּא. וּמֵאִינּוּן נְקוּדִין לְבוּשִׁין דְּקָא אָמְרָן.

עַד כָּאן שְׁתֵּי נְקֻדּוֹת נִסְתָּרוֹת שֶׁהִתְפַּשְּׁטוּ וְנִבְרְאוּ מִתּוֹךְ נְקֻדָּה נִסְתֶּרֶת, עָשׂוּ אֶת הָאֱמוּנוּת הַזּוֹ בַּנְּקֻדָּה הַנִּסְתֶּרֶת הַהִיא. אוֹתָהּ הַנְּקֻדָּה שֶׁלְּמַטָּה, שֶׁסּוֹבֶבֶת בֵּין (שנאחזת על) אוֹתָם הַשְּׁנַיִם, הוֹצִיאָה כְּמוֹ הַנְּקֻדָּה שֶׁלְּמַעְלָה שְׁתֵּי נְקֻדּוֹת לְמַטָּה, וּמֵאוֹתָן הַנְּקֻדּוֹת הַלְּבוּשִׁים שֶׁאָמַרְנוּ.

וְהַהִיא נְקוּדָה עִיקָּרָא דְּכֹלָּא, אַפֵּיק וְדַלֵּיג מַנַּיְהּ נְקוּדָה אָחֳרָא, דְּקָיְימָא בְּאֶמְצָעִיתָא, בֵּין תְּרֵין נְקוּדִין אִלֵּין דִּלְתַתָּא.

וְאוֹתָהּ הַנְּקֻדָּה, הָעִקָּר שֶׁל הַכֹּל, הוֹצִיאָה וְדִלְגָה מִמֶּנָּה נְקֻדָּה אַחֶרֶת, שֶׁעוֹמֶדֶת בָּאֶמְצַע, בֵּין שְׁתֵּי הַנְּקֻדּוֹת הַלָּלוּ שֶׁלְּמַטָּה.

עַד הָכָא, אִינּוּן נְקוּדִין לְבוּשִׁין לְנְקוּדִין עִילָּאִין כְּדְקָא חָזֵי. וְאִינּוּן שִׁית נְקוּדִין, דְּנָפְקָא מִגּוֹ תְּלַת נְקוּדִין סְתִימִין, דְּאִינּוּן שִׁית בְּנְקוּדָא עִיקָּרָא דְּכֹלָּא, דְּאַשְׁלִים לְכָל סִטְרָא.

עַד כָּאן אוֹתָן הַנְּקֻדּוֹת הַלְּבוּשִׁים לַנְּקֻדּוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת כָּרָאוּי. וְהֵם שֵׁשׁ נְקֻדּוֹת שֶׁיּוֹצְאוֹת מִתּוֹךְ שָׁלֹשׁ נְקֻדּוֹת נִסְתָּרוֹת, שֶׁהֵם שֵׁשׁ בַּנְּקֻדָּה שֶׁהִיא הָעִקָּר שֶׁל הַכֹּל, שֶׁמַּשְׁלִימָה לְכָל צַד.

אִלֵּין נְקוּדִין לְבוּשִׁין, דְּאִינּוּן שִׁית, כָּל חַד אַפֵּיק תְּרֵין, וְאִיהוּ עָאל בְּאֶמְצָעִיתָא, וְאִתְלַבַּשׁ בְּתְרֵין נְקוּדִין אִלֵּין, וְאִתְעֲבִידוּ לְבוּשִׁין לְהַאי נְקוּדָה דְּנִפְקוּ מִתַּמָּן.

אִלּוּ הַנְּקֻדּוֹת, הַלְּבוּשִׁים, שֶׁהֵם שֵׁשׁ, כָּל אַחַת הוֹצִיאָה שְׁנַיִם, וְהִיא נִכְנֶסֶת בָּאֶמְצַע, וּמִתְלַבֶּשֶׁת בִּשְׁתֵּי הַנְּקֻדּוֹת הַלָּלוּ, וְנַעֲשׂוּ לְבוּשִׁים לַנְּקֻדָּה הַזּוֹ שֶׁיָּצְאוּ מִשָּׁם.

וְאַף עַל גַּב דַּאֲמָרַן דְּאִינּוּן שִׁית, אַרְבַּע נְקוּדִין מִנַּיְיהוּ הָווֹ, דַּאֲפִיקוּ כָּל חַד וְחַד תְּרֵין נְקוּדִין, לְאִתְכַּסָּאָה וּלְאִתְלַבְּשָׁא בְּהוּ, וְאִתְעֲבִידוּ תְּמַנְיָיא נְקוּדִין, דְּאִינּוּן לְבוּשִׁין לְד' נְקוּדִין. לְבוּשִׁין לְאִינּוּן עִילָּאִין סְתִימִין. עַד הָכָא נְקוּדִין דְּצִיּוּרָא דְּעָלְמָא עִילָּאָה.

וְאַף עַל גַּב שֶׁאָמַרְנוּ שֶׁהֵם שֵׁשׁ - אַרְבַּע נְקֻדּוֹת מֵהֶם הָיוּ שֶׁהוֹצִיאוּ כָּל אַחַת וְאַחַת שְׁתֵּי נְקֻדּוֹת לְהִתְכַּסּוֹת וּלְהִתְלַבֵּשׁ בָּהֶם, וְנַעֲשׂוּ שְׁמוֹנָה נְקֻדּוֹת, שֶׁהֵם לְבוּשִׁים לְאַרְבַּע נְקֻדּוֹת, הַלְּבוּשִׁים לְאוֹתָם הָעֶלְיוֹנִים הַנִּסְתָּרִים. עַד כָּאן הַנְּקֻדּוֹת שֶׁל הַצִּיּוּר שֶׁל הָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן.

כֵּיוָן דְּאִצְטַיְירוּ נְקוּדִין, נְפַק בּוּצִינָא, וְעָבַד מִשְׁחָתָא, וּמָדִיד אֶלֶף בֵּין נְקוּדָא לְנְקוּדָא. וּבֵין כָּל נְקוּדָא וּנְקוּדָא אִשְׁתַּכָּחוּ, מְדִידוּ וּמִשְׁחָתָא דְּבוּצִינָא. בְּאִלֵּין נְקוּדִין תְּמַנְיָיא אֶלֶף עָלְמִין מִתְפַּשְׁטִין. תְּמַנְיָא נְקוּדִין דְּאִתְאַחֲדָן בְּהוּ אִלֵּין מָשְׁחָתֵי, אִקְרוּן תְּמַנְיָיא אֶלֶף עָלְמִין גְּנִיזִין, אִשְׁתַּכָּחוּ מָשְׁחָתֵי בְּאִתְגַּלְיָיא, וּנְקוּדֵי דְּאִתְכַּסְיָין, שִׁיתְסַר אֶלֶף עָלְמִין. וּמִן שִׁית נְקוּדִין לְבוּשִׁין אִלֵּין, אִשְׁתַּכָּחוּ תְּרֵין דְּאִינּוּן בְּאֶמְצָעֵיתָא דְּנְקוּדִין, עַל כָּל חַד אֶלֶף עָלְמִין, אִשְׁתַּכָּחוּ תְּמַנְיָסַר אֶלֶף עָלְמִין, דְּאָזֵיל בְּהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּכָל יוֹמָא. וְכָל עָלְמָא וְעָלְמָא גָּנִיז וְסָתִים מִן דָּא. וְעַל כָּלְהוֹ כְּתִיב (קהלת ה) כִּי גָבֹהַּ מֵעַל גָּבֹהַּ שֹׁמֵר וּגְבֹהִים עֲלֵיהֶם. וּכְתִיב (ישעיה סד) עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ.

כֵּיוָן שֶׁהִצְטַיְירוּ הַנְּקֻדּוֹת, יָצָא מָאוֹר, וְעָשָׂה מְדִידָה, וּמָדַד אֶלֶף בֵּין נְקֻדָּה לִנְקֻדָּה. וּבֵין כָּל נְקֻדָּה וּנְקֻדָּה נִמְצְאוּ מְדִידָה וּמִדָּה שֶׁל הַמָּאוֹר. בַּנְּקֻדּוֹת הַלָּלוּ מִתְפַּשְׁטִים שְׁמוֹנַת אֲלָפִים עוֹלָמוֹת. שְׁמוֹנָה נְקֻדּוֹת שֶׁאֲחוּזוֹת בָּהֶם אֵלּוּ הַמִּדּוֹת, נִקְרָאִים שְׁמוֹנַת אֲלָפִים עוֹלָמוֹת גְּנוּזִים. נִמְצְאוּ הַמִּדּוֹת בְּהִתְגַּלּוּת, וּנְקֻדּוֹת בְּהִתְכַּסּוּת - שִׁשָּׁה עָשָׂר אֶלֶף עוֹלָמוֹת. וּמִשֵּׁשׁ הַנְּקֻדּוֹת הַלְּבוּשִׁים הַלָּלוּ, נִמְצָאִים שְׁנַיִם שֶׁהֵם בְּאֶמְצַע הַנְּקֻדּוֹת, עַל כָּל אֶחָד אֶלֶף עוֹלָמוֹת. נִמְצְאוּ שְׁמוֹנָה עָשָׂר אֶלֶף עוֹלָמוֹת שֶׁהוֹלֵךְ בָּהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּכָל יוֹם. וְכָל עוֹלָם וְעוֹלָם גָּנוּז וְנִסְתָּר מִזֶּה. וְעַל כֻּלָּם כָּתוּב (קהלת ה) כִּי גָבֹהַּ מֵעַל גָּבֹהַּ שֹׁמֵר וּגְבֹהִים עֲלֵיהֶם. וְכָתוּב (ישעיה סד) עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ.

פרשת בהר

רַבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח (משלי ח) לְהַנְחִיל אֹהֲבַי יֵשׁ וְאֹצְרֹתֵיהֶם אֲמַלֵּא. מַאי אֹהֲבַי, דְּא אַבְרָהָם, דְּאִתְמָר בֵּיהּ (ישעיה מא) זֶרַע אַבְרָהָם אֹהֲבִי. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אַבָּא אַבָּא, וְהָא יִשְׁמָעֵאל וּבְנֵי קְטוּרָה מִנַּיְיהוּ קָא אַתְיָין.

רַבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח, (משלי ח) לְהַנְחִיל אֹהֲבַי יֵשׁ וְאֹצְרֹתֵיהֶם אֲמַלֵּא. מִי אוֹהֲבַי? זֶה אַבְרָהָם, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (ישעיה מא) זֶרַע אַבְרָהָם אֹהֲבִי. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: אַבָּא אַבָּא, וַהֲרֵי יִשְׁמָעֵאל וּבְנֵי קְטוּרָה מְמֻנּוּ הֵם בָּאִים?

בְּהַהוּא שַׁעֲתָא תָּמַהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן, אַדְּהָכֵי אָתָא אֵלִיָּהוּ. אָמַר לֵיהּ, בּוּצִינָא קַדִּישָׁא שְׁרָגָא עִילָּאָה, שַׁפִּיר קָאָמַר ר' אֶלְעָזָר, דְּלֵית אֹהֲבִי אֶלָּא זַרְעָא דְיַעֲקֹב. דִּכְתִיב (מלאכי א) וַאֹהַב אֶת יַעֲקֹב. בָּדַח ר' שִׁמְעוֹן וּנְשָׁקֵיהּ לְר' אֶלְעָזָר עַל רֵישֵׁיהּ, אָמַר לֵיהּ, בְּנִי, (משלי כג) אִם חָכָם לִבְּךָ יִשְׂמַח לִבִּי גַּם אָנִי. קוּם בְּרִי וְיִתְגַּלֵּי רָזָא דְהַאי קְרָא, אִזְדַּעֲזַע, וְקָם עַל רַגְלוֹי.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה תָּמַהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן. בֵּינְתַיִם בָּא אֵלִיָּהוּ. אָמַר לוֹ: הַמְנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, הַנֵּר הָעֶלְיוֹן, יָפֶה אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, שֶׁאֵין אֹהֲבִי אֶלָּא זַרְעוֹ שֶׁל יַעֲקֹב, שֶׁכָּתוּב (מלאכי א) וַאֹהַב אֶת יַעֲקֹב. צָחַק רַבִּי שִׁמְעוֹן, וְנִשַּׁק אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר עַל רֹאשׁוֹ. אָמַר לוֹ: (משלי כג) בְּנִי, אִם חָכַם לִבְּךָ יִשְׂמַח לִבִּי גַּם אָנִי. קוּם בְּנִי, וְיִתְגַּלֶּה סוֹד הַפָּסוּק הַזֶּה. הִזְדַּעֲזַע, וְקָם עַל רַגְלָיו.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, לְהַנְחִיל אֹהֲבַי יֵ"שׁ, מַאי יֵשׁ, דְּא רָזָא דְיוֹבֵל וּשְׁמִטָּה, דְּלָא מְסַר יַתְהוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְשִׁאָר עַמִּין, אֶלָּא לְעַמָּא קַדִּישָׁא. וּבְשַׁעֲתָא דְיִשְׂרָאֵל נָטְרִין שַׁתָּא דִּשְׁמִטָּה כִּדְקָא יָאוֹת, נִשְׁמַתְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּא מִשְׁתַּעְשְׁעָן בְּגִנְתָּא דְעֵדֶן, וְאִתְהַדָּרוּ חַדְתִּין. וַעֲלַיְיהוּ אִתְּמָר, (ישעיה מ) וְקַוֵּי ה' יַחֲלִיפוּ כֹחַ.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, לְהַנְחִיל אֹהֲבַי יֵ"שׁ, מַה זֶּה יֵשׁ? זֶהוּ סוֹד יוֹבֵל וּשְׁמִטָּה, שֶׁלֹּא מָסַר אוֹתָם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לִשְׁאָר הָעַמִּים, אֶלָּא לְעַם הַקָּדוֹשׁ. וּבְשָׁעָה שֶׁיִּשְׂרָאֵל שׁוֹמְרִים אֶת שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה כָּרָאוּי, נִשְׁמוֹת הַצַּדִּיקִים מִשְׁתַּעְשְׁעוֹת בְּגַן הָעֵדֶן, וְחוֹזְרוֹת חֲדָשׁוֹת. וַעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר (ישעיה מ) וְקַוֵּי ה' יַחֲלִיפוּ כֹחַ.

וְתוּ, כֻּלְּהוֹ נִשְׁמָתִין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא טָבִיל לוֹן בְּנַהֲרָא דְּחַמְשִׁין, דִּבְגִנְתָּא דְעֵדֶן דִּלְעֵילָּא, וְאִתְקְרֵי נְהַר דִּינוּר.

וְעוֹד, אֶת כָּל הַנְּשָׁמוֹת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַטְבִּיל אוֹתָן בַּנָּהָר הַחֲמִשִּׁים שֶׁבְּגַן הָעֵדֶן שֶׁלְּמַעְלָה, וְנִקְרָא נְהַר דִּינוּר.

וּבָרָזָא דִּשְׁמִטָּה וְיוֹבֵל, קַבֵּל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא צְלוֹתָא, דְּשָׂרָה רִבְקָה רַחֵל וְלֵאָה וְזִלְפָּה וּבִלְהָה. דְּהָא כּוּלְהוֹ אִתְרְשִׁימוּ בָּהּ"א ה"א, דְּהִיא שְׁמִטָּה וְיוֹבֵל.

וּבְסוֹד הַשְּׁמִטָּה וְהַיּוֹבֵל קִבֵּל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת תְּפִלַּת שָׂרָה רִבְקָה רָחֵל וְלֵאָה וְזִלְפָּה וּבִלְהָה. שֶׁהֲרֵי כֻּלָּן נִרְשְׁמוּ בְּהֵ"א ה"א, שֶׁהִיא שְׁמִטָּה וְיוֹבֵל.

וּבְגִין דְּחָזַת רָחֵל דְּאִתְרְמִיז שְׁמִטָּה וְיוֹבֵל בִּשְׁמָא דְלֵאָה, וְהִיא לֵית לָהּ רְשִׁימוּ דְהֵ"א, מִיָּד אָמְרָה הִנֵּה אֲמָתִי בִלְהָה דְּאִית בָּהּ תְּרֵי. סוֹפֵיהּ דְיוֹבֵ"ל, בְּרֵישָׁא דִּשְׁמָא דְלֵאָה, וּבְסֵיפָא דִּשְׁמָא דְרָחֵל.

וּמִשּׁוּם שֶׁרָאֲתָה רָחֵל שֶׁשְּׁמִטָּה וְיוֹבֵל נִרְמְזוּ בַּשֵּׁם לֵאָה, וְהִיא אֵין לָהּ הִרְשֵׁם שֶׁל ה"א, מִיָּד אָמְרָה (בראשית ל) הִנֵּה אֲמָתִי בִּלְהָה, שֶׁיֵּשׁ לָהּ שְׁנַיִם. סוֹפוֹ שֶׁל הַיּוֹבֵ"ל בְּרֹאשׁ הַשֵּׁם לֵאָה, וּבְסוֹף הַשֵּׁם שֶׁל רָחֵל.

וְכִי בְּכָל עֵת יָכִיל בַּר נָשׁ לְמֶעְבַּד צְדָקָה, אִי הָכִי תְּרֵיסַר שַׁעֲתֵי בְּיוֹמָא מַאן יָכֵיל. אֶלָּא הָכִי אוֹלִיפְנָא, מַאן דְּעָבִיד צְדָקָה, בְּכָל עֵת עָבִיד. מַאי בְּכָל עֵת, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (ויקרא טז) וְאַל יָבֹא בְּכָל עֵת אֶל הַקֹּדֶשׁ, וְאוֹקְמוּהָ.

וְכִי בְּכָל עֵת יָכוֹל אָדָם לַעֲשׂוֹת צְדָקָה? אִם כֵּן, שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁעוֹת בַּיּוֹם מִי יָכוֹל? אֶלָּא כָּךְ לִמַּדְנוּ, מִי שֶׁעוֹשֶׂה צְדָקָה, עוֹשֶׂה בְּכָל עֵת. מַה זֶּה בְּכָל עֵת? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא טז) וְאַל יָבֹא בְּכָל עֵת אֶל הַקֹּדֶשׁ, וּפֶרְשׁוּהָ.

וְלָא תֵּימָא בִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בִּלְחוֹדוֹי, דְּאִיהִי עֵת רַעֲוָא קַדִּישָׁא דְּצַדִּיק, אֶלָּא אֲפִילּוּ בְּכָל עֵת דְּלְתַתָּא, אַסְגֵּי צְדָקָה עֲלַיְיהוּ, וְאִתְעַר צְדָקָה בְּכוּלְהוֹ בְּעִילָּאֵי וּבְתַתָּאֵי. וּבְגִין כָּךְ יְשַׁוֵּי בַּר נָשׁ לְבֵיהּ וּרְעוּתֵיהּ, וְיִדְבַּק בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

וְאַל תֹּאמַר בִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לְבַדָּהּ, שֶׁהִיא עֵת רָצוֹן הַקָּדוֹשׁ שֶׁל צַדִּיק, אֶלָּא אֲפִלּוּ בְּכָל עֵת שֶׁלְּמַטָּה מְרֻבֶּה עֲלֵיהֶם צְדָקָה, וּמִתְעוֹרֶרֶת צְדָקָה בְּכֻלָּם, בָּעֶלְיוֹנִים וּבַתַּחְתּוֹנִים. וּמִשּׁוּם כָּךְ יָשִׂים אָדָם לִבּוֹ וּרְצוֹנוֹ, וְיִדְבַּק בַּקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

כֵּיוָן דְּמָטוֹ קַמֵּיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, סָחוּ לֵיהּ עוֹבָדָא. אָמַר, וּמַה דָּא בִּלְחוֹדוֹי, אֶלָּא כָּל מַאן דְּאֵחִיד בְּאִילָנָא דְחַיֵּי, יִשְׁתֵּיזֵיב בְּהַאי עָלְמָא, וַאֲפִילּוּ מִן מוֹתָא דְּעָלְמָא מִשְׁאָר בְּנֵי נָשָׁא, כָּל שֶׁכֵּן מִמּוֹתָא אָחֳרָא.

כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעוּ לְפָנֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן, סִפְּרוּ לוֹ הַמַּעֲשֶׂה. אָמַר, וּמַה זֶּה לְבַדּוֹ? אֶלָּא כָּל מִי שֶׁאוֹחֵז בְּעֵץ הַחַיִּים, יִנָּצֵל בָּעוֹלָם הַזֶּה, וַאֲפִלּוּ מִן הַמָּוֶת שֶׁל הָעוֹלָם מִשְּׁאָר בְּנֵי אָדָם, כָּל שֶׁכֵּן מִמָּוֶת אַחֵר.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, בְּכוּלְהוֹ אִיתְעַר צְדָקָה אִילָנָא דְחַיֵּי. וְהַאי אִיהוּ אֲתַר דְּמָזוֹנָא לְכוּלֵּי עָלְמָא. תַּלְמִידֵי חֲכָמִים מַאי עֲבִידְתַּיְיהוּ, דְּהָא אִינּוּן בְּצַדָּקָה אָחִידָן, וְכָל בְּנֵי עָלְמָא בִּזְכוּתַיְיהוּ נִיזּוֹנִין בְּהוּ מַמָּשׁ, וְאִינּוּן לָא יָכְלִין לְאִתָּזָּן בְּהוּ מַמָּשׁ. בְּגִין דְּאִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא, וּמַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא, אִשְׁתַּדַּל בְּאִילָנָא דְחַיֵּי דְּכָל בְּנֵי עָלְמָא נִזּוֹנִין מִנֵּיהּ. אִשְׁתְּכַח דְּתַלְמִידֵי חֲכָמִים מִתְעָרֵי מְזוֹנֵי לְעָלְמָא וּשְׁלָמָא. אִי לְכָל בְּנֵי עָלְמָא מִתְעָרֵי מְזוֹנָא, לוֹן אַמַּאי לָא מִתְעָרֵי.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, בְּכֻלָּם מְעוֹרֶרֶת צְדָקָה אֶת עֵץ הַחַיִּים, וְזֶהוּ הַמָּקוֹם שֶׁל הַמָּזוֹן לְכָל הָעוֹלָם. תַּלְמִידֵי חֲכָמִים מַה מַּעֲשֵׂיהֶם? שֶׁהֲרֵי הֵם אֲחוּזִים בִּצְדָקָה, וְכָל הָעוֹלָם נִזּוֹנִים בִּזְכוּתָם, בָּהֶם מַמָּשׁ, וְהֵם לֹא יְכוֹלִים לְהִזּוֹן בָּהֶם מַמָּשׁ, מִשּׁוּם שֶׁמִּשְׁתַּדְּלִים בַּתּוֹרָה, וּמִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, מִשְׁתַּדֵּל בְּעֵץ הַחַיִּים שֶׁכָּל בְּנֵי הָעוֹלָם נִזּוֹנִים מִמֶּנּוּ. נִמְצָא שֶׁתַּלְמִידֵי חֲכָמִים מְעוֹרְרִים מָזוֹן לָעוֹלָם וְשָׁלוֹם. אִם לְכָל בְּנֵי הָעוֹלָם מְעוֹרְרִים מָזוֹן, לָמָּה לָהֶם לֹא מְעוֹרְרִים?

אֶלָּא, תַּלְמִיד חָכָם הוּא אִילָנָא דְחַיֵּי מַמָּשׁ, וְאִילָנָא דְחַיֵּי לָא מִתְּזַן, אֶלָּא מִן הָעוֹלָם הַבָּא, וְהָעוֹלָם הַבָּא לָא אִשְׁתַּכַּח בְּהַאי עָלְמָא. אֶלָּא בָּתַר דְּעָאל לְהַהוּא עָלְמָא, כְּדֵין אִתְּזַן בֵּיהּ, וְאִתְנַטְעָן שָׁרְשׁוֹי עֲלֵיהּ.

אֶלָּא תַּלְמִיד חָכָם הוּא מַמָּשׁ עֵץ הַחַיִּים, וְעֵץ הַחַיִּים לֹא נִזּוֹן אֶלָּא מִן הָעוֹלָם הַבָּא, וְהָעוֹלָם הַבָּא לֹא נִמְצָא בָּעוֹלָם הַזֶּה, אֶלָּא אַחַר שֶׁנִּכְנָס לְאוֹתוֹ הָעוֹלָם, וְאָז נִזּוֹן בּוֹ, וְנִנְטָעִים שָׁרָשָׁיו עָלָיו.

הַשְׁתָּא אָכְלֵי מֵאִיבָּא דְּאִילָנָא דְּחַיֵּי. וּמַאן אִיהוּ, הַהוּא אֲתַר דְּאִשְׁתַּכַּח לְגַבֵּי מִסְכֵּינָא, וְאִיהוּ אִקָּרֵי פְּרִי הָעֵץ אֲשֶׁר בְּתוֹךְ הַגָּן. וְעַל דָּא אָכְלֵי מֵהַהוּא פְּרִי בְּהַאי עָלְמָא.

כְּעֵת אוֹכְלִים מִפְּרִי עֵץ הַחַיִּים, וּמִי הוּא? אוֹתוֹ הַמָּקוֹם שֶׁנִּמְצָא אֵצֶל הֶעָנִי, וְהוּא נִקְרָא (בראשית ג) פְּרִי הָעֵץ אֲשֶׁר בְּתוֹךְ הַגָּן. וְעַל כֵּן אוֹכְלִים מֵאוֹתוֹ הַפְּרִי בָּעוֹלָם הַזֶּה.

וְעַל דָּא תָּנִינָן, הֵם נִיזּוֹנִין בִּזְרוֹעַ. מַאי זְרוֹעַ. גְּבוּרָה. וְאִינּוּן זְמִינִין לְעוֹלָם הַבָּא. דְּמָזוֹנָא דְּעוֹלָם הַבָּא לָאו אִיהִי בְּהַאי עָלְמָא, אֶלָּא צַמְצוּמָא זְעֵירָא, דְּחֵילָא דִּילֵיהּ אִשְׁתַּכַּח בְּמָתִיקוּ דְּאוֹרַיְיתָא. וְדָא טַעֲמֵי עַל הַהוּא אִיבָּא דְּאִילָנָא תַּתָּאָה, וְדָא הוּא חֶדְוָותָא וּמְזוֹנָא דִּילְהוֹן.

וְעַל זֶה שָׁנִינוּ, הֵם נִזּוֹנִים בִּזְרוֹעַ. מַה זֶּה זְרוֹעַ? גְּבוּרָה. וְהֵם מְזֻמָּנִים לָעוֹלָם הַבָּא. שֶׁמְּזוֹן הָעוֹלָם הַבָּא אֵינוֹ בָּעוֹלָם הַזֶּה, אֶלָּא צִמְצוּם קָטָן, שֶׁכֹּחוֹ נִמְצָא בְּמְתִיקוּת הַתּוֹרָה. וְאֶת זֶה הֵם טוֹעֲמִים עַל אוֹתוֹ פְּרִי שֶׁל הָאִילָן הַתַּחְתּוֹן, וְזוֹהִי הַשִּׂמְחָה וְהַמָּזוֹן שֶׁלָּהֶם.

כְּיוָן דְּעָבְרִין מֵהַאי עָלְמָא, כַּמָּה נַחֲלִין עִילָּאִין דְּעה"ב, סָחֲרִין לְדוּכְתַּיְיהוּ, וְיִשְׁתַּרְשׁוּן בֵּיהּ, וְיִסְתַּלְקוּן לְעֵילָּא, כְּדֵין (ישעיה סד) עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתְךָ יַעֲשֶׂה לִמְחַכֵּה לוֹ. מַאן יַעֲשֶׂה. דָּא יוֹבְלָא, הַהוּא דְּאִקְרֵי הָעוֹלָם הַבָּא. לִמְחַכֵּה לוֹ, וַדַּאי דְּלָא בָּעַיִן מְזוֹנָא בְּעָלְמָא דָּא, עַד דְּאַתְקִינוּ לְמְזוֹנָא דִּילְהוֹן וְהַאי מְזוֹנָא דִּילְהוֹן בָּעוֹלָם הַבָּא. וְעַל דָּא זַכָּאִין אִינּוּן בְּכוּלָּא, דַּעֲלַיְיהוּ כְּתִיב עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתְךָ יַעֲשֶׂה לִמְחַכֵּה לוֹ.

כֵּיוָן שֶׁעוֹבְרִים מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, כַּמָּה נְחָלִים עֶלְיוֹנִים שֶׁל הָעוֹלָם הַבָּא סוֹבְבִים אֶת מְקוֹמָם, וְיִשְׁתָּרְשׁוּ בּוֹ, וְיַעֲלוּ לְמַעְלָה לְמַעְלָה, אָז (ישעיה סד) עַיִן רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתְךָ יַעֲשֶׂה לְמְחַכֶּה לוֹ. מִי יַעֲשֶׂה? זֶה הַיּוֹבֵל, אוֹתוֹ שֶׁנִּקְרָא הָעוֹלָם הַבָּא. לְמְחַכֶּה לוֹ, וַדַּאי שֶׁלֹּא רוֹצִים מָזוֹן בָּעוֹלָם הַזֶּה, עַד שֶׁיִּתְקְנוּ אֶת מְזוֹנָם וְזֶה מְזוֹנָם בָּעוֹלָם הַבָּא. וְעַל כֵּן צַדִּיקִים הֵם בַּכֹּל, שֶׁעֲלֵיהֶם כָּתוּב עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתְךָ יַעֲשֶׂה לְמְחַכֶּה לוֹ.

תָּא חֲזֵי, כֵּיוָן דִּבְנֵי נָשָׁא אִשְׁתְּלִימוּ שַׁיְיפוּ, בְּהַהוּא זִמְנָא אִתְתַּקַּן כָּל שַׁיְיפָא כִּדְקָא יָאוֹת. כְּגַוְונָא דָּא, כֵּיוָן דִּשְׁכִינְתָּא אַקְדִּימַת לְבֵי כְּנִישְׁתָּא, בָּעְיִין עֲשָׂרָה דִּישְׁתַּכְּחוּן תַּמָּן כַּחֲדָא, וְיִשְׁתְּלִים מַה דְּיִשְׁתְּלִים, לְבָתַר דְּיִתְתַּקַּן כֻּלָּא. וּבַמֶּה הוּא תִּיקוּנָא דְּכֻלָּא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (משלי יד) בְּרֹב עָם הַדְרַת מֶלֶךְ, וְעַל דָּא עַמָּא דְּאַתְיָא לְבָתַר כֵּן, כֻּלְּהוֹ תִּיקוּנָא דְּגוּפָא.

בֹּא וּרְאֵה, כֵּיוָן שֶׁבְּנֵי אָדָם נִשְׁלְמוּ אֵיבָרָיו, בְּאוֹתוֹ זְמַן הִתְתַּקֵּן כָּל אֵיבָר כָּרָאוּי. כְּמוֹ כֵן, כֵּיוָן שֶׁשְּׁכִינָה מַקְדִּימָה לְבֵית הַכְּנֶסֶת, צְרִיכִים לְהִמָּצֵא שָׁם עֲשָׂרָה יַחַד, וְיִשְׁתַּלֵּם מַה שֶּׁיִּשְׁתַּלֵּם, אַחַר שֶׁיִּתְתַּקֵּן הַכֹּל. וּבַמֶּה הוּא הַתִּקּוּן שֶׁל הַכֹּל? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (משלי יד) בְּרֹב עָם הַדְרַת מֶלֶךְ, וְעַל כֵּן הָעָם שֶׁבָּא אַחַר כָּךְ, כֻּלָּם תִּקּוּן הַגּוּף.

וְכַד אָתַת וְאַקְדִּימַת שְׁכִינְתָּא, וּבְנֵי נָשָׁא לָא אַתְיָין כַּחֲדָא כִּדְקָא יָאוֹת, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָאֲרֵי, (ישעיה נ) מַדּוּעַ בָּאתִי וְאֵין אִישׁ. מַאי וְאֵין אִישׁ. דְּלָא מִתְתַּקְּנֵי שַׁיְיפֵי, וְלָא אִשְׁתְּלִים, אֵין אִישׁ וַדַּאי, וּבְגִין דָּא וְאֵין אִישׁ דַּיְיקָא.

וּכְשֶׁבָּאָה הַשְּׁכִינָה וּמַקְדִּימָה, וּבְנֵי אָדָם לֹא בָּאִים יַחַד כְּרָאוּי, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא קוֹרֵא (ישעיה נ) מַדּוּעַ בָּאתִי וְאֵין אִישׁ. מַה זֶּה וְאֵין אִישׁ? שֶׁלֹּא מְתַקְּנִים הָאֲבִרִים, וְלֹא מְשְׁתַּלֵּם. אֵין אִישׁ וַדַּאי, וּמְשׁוּם זֶה וְאֵין אִישׁ דָּוְקָא.

וְתָא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּגוּפָא אִשְׁתְּלִים לְתַתָּא, קְדוּשָּׁה עִילָּאָה אַתְיָא, וְעָאל בְּהַאי גּוּפָא, וְאִתְעֲבִיד תַּתָּאָה כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא מַמָּשׁ. וּכְדֵין כֻּלְהוֹ בָּעְיִין דְּלָא יִפְתְּחוּן פּוּמָא בְּמִילֵי דְעָלְמָא, בְּגִין דְּהָא קָיְימֵי יִשְׂרָאֵל בִּשְׁלִימוּ עִילָּאָה, וּמִתְקַדְּשֵׁי בִּקְדוּשָּׁה עִילָּאָה. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן.

וּבֹא רְאֵה, בְּשָׁעָה שֶׁהַגּוּף נִשְׁלָם לְמַטָּה, הַקְּדֻשָּׁה הָעֶלְיוֹנָה בָּאָה וְנִכְנֶסֶת בַּגּוּף הַזֶּה, וְנַעֲשֶׂה הַתַּחְתּוֹן כְּמוֹ הָעֶלְיוֹן מַמָּשׁ. וְאָז כֻּלָּם צְרִיכִים שֶׁלֹּא יִפְתְּחוּ פֶּה בְּדִבְרֵי הָעוֹלָם, מִשּׁוּם שֶׁהֲרֵי עוֹמְדִים יִשְׂרָאֵל בִּשְׁלֵמוּת עֶלְיוֹנָה, וּמִתְקַדְּשִׁים בִּקְדֻשָּׁה עֶלְיוֹנָה. אַשְׁרֵי חֶלְקָם!

פרשת נשא

(במדבר ו) וַיְדַבֵּר ה' כו', כֹּה תְבָרְכוּ. תָּא חֲזֵי, כֵּיוָן דְּשָׁלִיחַ צִבּוּר סְיֵים צְלוֹתֵיהּ, וְאָתָא לְבָרְכָא בִּרְכְתָא דְּכַהֲנֵי, אִצְטְרִיךְ וַדַּאי לְכַוְונָא בִּרְעוּתָא דִּלְבָּא, לְבָרְכָא לֵיהּ לְעַמָּא קַדִּישָׁא. דִּי בְּעוֹבָדָא וּבְמִילּוֹלָא, קְשִׁיר קִשּׁוּרָא דְּיִיחוּדָא. וְיִשְׁתַּכַּח דְּעַל יָדֵיהּ מִתְבָּרְכִין עִילָּאִין וְתַתָּאִין.

וַיְדַבֵּר ה' כוּ', (במדבר ו) כֹּה תְבָרְכוּ. בֹּא וּרְאֵה, כֵּיוָן שֶׁשֵּׁ"ץ סִיֵּם תְּפִלָּתוֹ וּבָא לְבָרֵךְ בִּרְכַּת כֹּהֲנִים, צָרִיךְ וַדַּאי לְכַוֵּן בִּרְצוֹן הַלֵּב לְבָרֵךְ אֶת הָעָם הַקָּדוֹשׁ. שֶׁבְּמַעֲשֶׂה וּבְדִבּוּר קוֹשֵׁר אֶת קֶשֶׁר הַיִּחוּד, וְיִמָּצֵא שָׁעַל יָדוֹ מִתְבָּרְכִים עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים.

וּכְדֵין בָּעֵי לֵיהּ שְׁלִיחַ צִבּוּר לְמֵימַר, יְבָרֶכְךָ ה' כְּלַפֵּי הַהֵיכָל. וְיִשְׁמְרֶךָ, לְאִסְתַּכָּלָא לְסִטְרָא דְּיָמִינָא דִּילֵיהּ, לְאַמְשָׁכָא חוּטָא דְּחֶסֶד עַל עַמָּא קַדִּישָׁא בְּקַדְמֵיתָא. וּלְבָתַר יֹאמַר יָאֵר ה', כְּלַפֵּי הַהֵיכָל. פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ, וְיִסְתַּכַּל לְסִטְרָא דִּשְׂמָאלָא דִּילֵיהּ, לְיַיחֲדָא בְּיָמִינָא. בְּגִין דִּמְקוֹרָא דִּבְרָכָתָא מִסִּטְרָא דְּיָמִינָא הוּא. וּכְדֵין כָּל סִטְרָא דִּשְׂמָאלָא אִסְתַּלָּק, וְלָא הַוְיָיא נְזָקָא כְּלָל. וּכְדֵין, יִשָּׂא ה' פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם, וְדָא הוּא צְלוֹתָא שְׁלִים.

וְאָז צָרִיךְ לוֹ הַשֵּׁ"ץ לוֹמַר יְבָרֶכְךָ ה' - כְּלַפֵּי הַהֵיכָל, וְיִשְׁמְרֶךָ - לְהִסְתַּכֵּל לְצַד יְמִינוֹ, לְהַמְשִׁיךְ חוּט שֶׁל חֶסֶד עַל הָעָם הַקָּדוֹשׁ בְּרֹאשׁוֹנָה. וְאַחַר כָּךְ יֹאמַר יָאֵר ה' כְּלַפֵּי הַהֵיכָל. פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ, וְיִסְתַּכֵּל לְצַד שְׂמֹאלוֹ, לְיַחֵד בִּימִין, מִשּׁוּם שֶׁמִּקּוֹר הַבְּרָכָה הוּא מִצַּד הַיָּמִין. וְאָז כָּל הַצַּד שֶׁל שְׂמֹאל מִסְתַּלֵּק, וְאֵין נֶזֶק כְּלָל. וְאָז, יִשָּׂא ה' פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם, וְזוֹהִי תְּפִלָּה שְׁלֵמָה.

וַוי לֵיהּ, לְמַאן דְּאָתָא לְמָפַּתֵּי לְמָארֵיהּ, בְּלִבָּא רְחִיקָא, וְלָא בִּרְעוּתָא שְׁלִימְתָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (תהלים עח) וַיְפַתּוּהוּ בְּפִיהֶם וּבִלְשׁוֹנָם יְכַזְּבוּ לוֹ וְלִבָּם לֹא נָכוֹן עִמּוֹ. וְדָא הוּא שְׁלִיחָא דְּצִיבּוּרָא, דְּיִסְתַּכַּל בְּקַדְמֵיתָא בְּסִטְרָא דִּשְׂמָאלָא דִּילֵיהּ, בְּגִין דְּיִתְעוֹרֵר סִטְרָא דְּדִינָא בְּקַדְמֵיתָא, וְעַל יָדֵיהּ הֲוֵי פֵּירוּדָא, וְלָא קִישׁוּרָא.

אוֹי לוֹ לְמִי שֶׁבָּא לְפַתּוֹת אֶת אֲדוֹנוֹ בְּלֵב רָחוֹק וְלֹא בְּרָצוֹן שָׁלֵם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים עח) וַיְפַתּוּהוּ בְּפִיהֶם וּבִלְשׁוֹנָם יְכַזְּבוּ לוֹ וְלִבָּם לֹא נָכוֹן עִמּוֹ. וְזֶהוּ שְׁלִיחַ הַצִּבּוּר, שֶׁיִּתְבּוֹנֵן בְּרֹאשׁוֹנָה בְּצַד שְׁמֹאלוֹ, כְּדֵי שֶׁיִּתְעוֹרֵר צַד הַדִּין בְּרֹאשׁוֹנָה, וְעַל יָדוֹ יֵשׁ פְּרוּד וְלֹא קְשׁוּר.

דְּיִחוּהָא דְצַלּוֹתָא וּבְרָכְתָא, תַּלְיָיא בְּדִיבּוּרָא וּבְמִילּוֹלָא דְפוּמָא, וְכוֹלָא תַּלְיָיא בְּעִיקָּרָא דְעוֹבָדָא. וּמַאן דְּלָא יָדַע עִיקָּרָא דְעוֹבָדָא, לָאו עֲבִידְתֵּיהּ עָבוֹדָה. וְאִי פָּגִים עוֹבָדָא מִילּוֹלָא, לָא אַשְׁכַּח אֲתַר לְשַׁרְיָיא בֵּיהּ בִּרְכָתָא. וְלָאו אִיהוּ צְלוֹתֵיהּ צְלוֹתָא. וְאִתְפְּגִים הַהוּא בַּר נָשׁ לְעֵילָּא וְתַתָּא. וַוי לְהַהוּא בַּר נָשׁ דְּפָגִים צְלוֹתֵיהּ פּוּלְחָנָא דְמָארֵיהּ. עֲלֵיהּ כְּתִיב, (ישעיה א) כִּי תָבֹאוּ לֵרָאוֹת כו', רְמֹס חֲצֵרַי לֹא תוֹסִיפוּ הָבִיא וְגו' לֹא אוּכַל אָוֶן וַעֲצָרָה.

שֶׁהַיְחוּד שֶׁל תְּפִלָּה וּבְרָכָה תָּלוּי בַּדִּבּוּר וּבְדָבָר הַפֶּה, וְהַכֹּל תָּלוּי בְּעִקָּר הַמַּעֲשֶׂה. וּמִי שֶׁלֹּא מַכִּיר אֶת עִקַּר הַמַּעֲשֶׂה, אֵין עֲבוֹדָתוֹ עֲבוֹדָה. וְאִם פּוֹגֵם הַמַּעֲשֶׂה בַּדִּבּוּר, לֹא נִמְצָא מָקוֹם לְהַשְׁרוֹת בּוֹ בְּרָכָה, וְאֵין תְּפִלָּתוֹ תְּפִלָּה, וְנִפְגָּם אוֹתוֹ הָאִישׁ לְמַעְלָה וּלְמַטָּה. אוֹי לְאוֹתוֹ הָאִישׁ שֶׁפּוֹגֵם תְּפִלָּתוֹ, עֲבוֹדַת רִבּוֹנוֹ. עָלָיו כָּתוּב (ישעיה א) כִּי תָבֹאוּ לֵרָאוֹת כוּ', רְמֹס חֲצֵרַי לֹא תוֹסִיפוּ הָבִיא וְגוּ', לֹא אוּכַל אָוֶן וַעֲצָרָה.

פרשת חקת

(במדבר כא) וַיִּסְעוּ מֵהֹר הָהָר דֶּרֶךְ יַם סוּף. הָא אִתְעָרוּ חַבְרַיָּיא, דְּנָטְלוּ מִלְּאוֹלְפָא תַּלְמוּדָא, דְּאִקְרֵי הֹר הָהָר. אַמַּאי אִקְרֵי הֹר הָהָר, בְּגִין דְּמִתַּמָּן נָפֵיק הוֹרָאָה לְעָלְמָא. דִּכְתִיב (שמות כד) אֲשֶׁר כָּתַבְתִּי לְהוֹרֹתָ"ם, וְדָא אִיהוּ תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה.

וַיִּסְעוּ מֵהֹר הָהָר דֶּרֶךְ יַם סוּף (במדבר כא). הֲרֵי הֵעִירוּ הַחֲבֵרִים, שֶׁנָּסְעוּ מִלִּלְמֹד תַּלְמוּד, שֶׁנִּקְרָא הֹר הָהָר. לָמָּה נִקְרָא הֹר הָהָר? מְשׁוּם שֶׁמִּשָּׁם יוֹצֵאת הוֹרָאָה לָעוֹלָם, שֶׁכָּתוּב (שמות כד) אֲשֶׁר כָּתַבְתִּי לְהוֹרֹתָ"ם, וְזוֹהִי תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה.

אֲבָל תָּא חֲזֵי, רָזָא דְחָכְמְתָא אִית הָכָא. הַאי אַתְרָא דְּאִיקְרֵי הֹר הָהָר, אוֹרְחָא הוּא לְיַמָּא דְסוּף, סוֹפָא דְדַרְגִּין, דַּהֲוַת מַדְבְּרָא קֲדָמֵיהוֹן בְּמִדְבְּרָא, וּמְאַלְפָא לְהוֹן אוֹרְחִין דְּחַיִּין, בְּגִין דְּאִיהִי אוֹרְחָא, לְמֵיעַל לְעָלְמָא דְאָתֵי.

אֲבָל בֹּא וּרְאֵה, סוֹד הַחָכְמָה יֵשׁ כָּאן. הַמָּקוֹם נִקְרָא הֹר הָהָר, דֶּרֶךְ הוּא לְיַם סוּף, סוֹף הַדְּרָגוֹת, שֶׁהָיְתָה מַנְהִיגָה לִפְנֵיהֶם בַּמִּדְבָּר וּמְלַמֶּדֶת אוֹתָם דַּרְכֵי הַחַיִּים, מְשׁוּם שֶׁהִיא הַדֶּרֶךְ לְהִכָּנֵס לָעוֹלָם הַבָּא.

וְאִינּוּן נְטָלוּ מִבַּתְרָהּ וּמֵאוֹרְחָהּ, וְאָזְלִין בָּתַר אֹרַח חִוְיָא עָקִימָא, דְּשַׁלִּיט בְּאֶרֶץ אֱדוֹם, כְּדֵין (במדבר כא) וַתִּקְצַר נֶפֶשׁ הָעָם בַּדָּרֶךְ, בְּגִין דְּטָעוֹ מֵאָרְחָא דְחַיֵּי. כְּדֵין, וַיְדַבֵּר הָעָם בֵּאלֹהִים וּבְמֹשֶׁה. בְּכֹלָּא אִיתְרַעֲמוּ, בְּתוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, וּבְתוֹרָה שֶׁבִּכְתָב. כִּי אֵין לֶחֶם, דָּא תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה. וְאֵין מַיִם, דָּא תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, וְהוּא לֶחֶם הַקְּלֹקֵל, דְּקִלְקְלוּ הֲווֹ בְּעֵינֵיהוֹן מִלְּתָא דְאוֹרַיְיתָא דִּבְעַל פֶּה.

וְהֵם נָסְעוּ מֵאַחֲרֶיהָ וּמִדְרָכָהּ, וְהָלְכוּ אַחַר דֶּרֶךְ הַנָּחָשׁ הָעֲקַלְתּוֹן, שֶׁשּׁוֹלֵט בְּאֶרֶץ אֱדוֹם, וְאָז (במדבר כא) וַתִּקְצַר נֶפֶשׁ הָעָם בַּדָּרֶךְ, מֹשׁוּם שֶׁטָּעוּ מִדֶּרֶךְ הַחַיִּים. אָז, (שם) וַיְדַבֵּר הָעָם בֵּאלֹהִים וּבְמֹשֶׁה. בַּכֹּל הֵם הִתְרָעֲמוּ - בַּתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה וּבַתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב. כִּי אֵין לֶחֶם - זוֹ תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה. וְאֵין מַיִם - זוֹ תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, וְהוּא לֶחֶם הַקְּלֹקֵל, שֶׁקֵּל הָיָה בְּעֵינֵיהֶם דְּבַר הַתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה.

תָּא חֲזֵי, אַהֲרֹן יְמִינָא דְמַלְכָּא, אִסְתַּלַּק, וְאִסְתַּלְקָן ז' עֲנָנִים מִנְהוֹן, כְּדֵין אִתְחֲזָרוּ לְבַתְרֵיהוֹן שְׁבַע דַּרְגִּין. כַּד נְטָלֵי מַהַאי בֵּירָא דְמַיִין נָבְעִין, דְּהַוָה מְנַסְכָא עֲלַיְיהוּ לְקִבְלָא עוֹל מַלְכוּתָא דִשְׁמַיָּא. דְּהָא בְּקַדְמֵיתָא הֲווֹ סָלְקִין בְּאִינּוּן דַּרְגִּין מִתַּתָּא לְעֵילָּא. לְבָתַר, אִתְחֲזָרוּ לַאֲחוֹרֵיהוֹן, וְאִתְדַּבְקֵי בְּחִוְיָא עֲקִימָא, דְּשָׁאט בְּיַמָּא, דְּהָא נָפְקוּ מֵרְשׁוּתָא עִילָּאָה, בְּאִינּוּן ז' דַּרְגִּין דְּחָבוּ בְּהוֹן, וְאִסְתַּלְקוּ מִנְּהוֹן. כְּדֵין הֲוָה לֵיהּ רְשׁוּתָא לְחִוְיָא תַּתָּאָה לְשַׁלְטָא בְּהוֹן, וְאִיהוּ, (שם יג) עָמָלֵק יוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ הַנֶּגֶב. אִי לָאו דְּאַהֲדְּרוּ בִּתְיוּבְתָּא, וְאִתְדַּבָּקוּ בְּקוֹל יַעֲקֹב, וּכְדֵין שְׁלִיטוּ בְּהַהוּא חִוְיָא וְאִתְמְסַר בִּידַיְיהוּ.

בֹּא וּרְאֵה, אַהֲרֹן יְמִינוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ, הִסְתַּלֵּק, וְהִסְתַּלְקוּ שִׁבְעָה הֶעָנָנִים מֵהֶם, אָז חָזְרוּ לְאַחֲרֵיהֶם שֶׁבַע דְּרָגוֹת, כְּשֶׁנִּסְעוּ מִבְּאֵר הַמַּיִם הַנּוֹבְעִים הַזּוֹ, שֶׁהָיְתָה מְנַסֶּכֶת לְקַבֵּל עֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם. שֶׁהָרֵי בְּרֹאשׁוֹנָה הָיוּ עוֹלִים בְּאוֹתָן דְּרָגוֹת מִמַּטָּה לְמַעְלָה. אַחַר כָּךְ חָזְרוּ לְאֲחוֹרֵיהֶם, וְנִדְבְּקוּ בַּנָּחָשׁ הָעֲקַלְתּוֹן שֶׁשֹּׁט בַּיָּם, שֶׁהָרֵי יָצְאוּ מֵהָרְשׁוּת הָעֶלְיוֹנָה בְּאוֹתָן שֶׁבַע דְּרָגוֹת שֶׁחָטְאוּ בָהֶן, וְהִסְתַּלְקוּ מֵהֶן. וְאָז הָיְתָה לוֹ רְשׁוּת לַנָּחָשׁ הַתַּחְתּוֹן לִשְׁלֹט בָּהֶם, וְהוּא (שם יג) עֲמָלֵק יוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ הַנֶּגֶב. אִם לֹא שֶׁחָזְרוּ בִּתְשׁוּבָה וְנִדְבְּקוּ בְּקוֹל יַעֲקֹב, וְאָז שָׁלְטוּ בְּאוֹתוֹ הַנָּחָשׁ, וְנִמְסַר בִּידֵיהֶם.

וּלְבָתַר אִתְהַדְּרוּ לְסוּרְחָנֵיהוּ, וְחָבוּ בְּאַתְרָא דְּתוֹרָה וּמִצְוֹת, וְאִתְהַדְּרוּ לְאָחוֹר שֶׁבַע דַּרְגִּין. כְּדֵין אִיתְעַר חִוְיָא עִילָּאָה לְשַׁלְטָאָה עֲלַיְיהוּ, דִּכְתִיב, (שם כא) וַיְשַׁלַּח ה' בָּעָם אֵת הַנְּחָשִׁים הַשְּׂרָפִים. מַאי שְׂרָפִים. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (ישעיה ו) שְׂרָפִים עוֹמְדִים מִמַּעַל לוֹ. תְּרֵי הֲווֹ, חַד אִתְחֲזָרוּ, תַּנְּינָם כְּתִיב חָסֵר.

וְאַחַר כָּךְ חָזְרוּ לְסַרְחוֹנָם, וְחָטְאוּ בַּמָּקוֹם שֶׁל תּוֹרָה וּמִצְוֹות, וְחָזְרוּ לְאָחוֹר שֶׁבַע דְּרָגוֹת. אָז הִתְעוֹרֵר הַנָּחָשׁ הָעֶלְיוֹן לִשְׁלֹט עֲלֵיהֶם, שֶׁכָּתוּב (שם כא) וַיְשַׁלַּח ה' בָּעָם אֵת הַנְּחָשִׁים הַשְּׂרָפִים. מַה זֶּה שְׂרָפִים? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה ו) שְׂרָפִים עֹמְדִים מִמַּעַל לוֹ. שְׁנַיִם הָיוּ, וְחָזְרוּ לִהְיוֹת אֶחָד, תַּנִּינָם כָּתוּב חָסֵר.

וְכַמָּה נְחָשִׁים נָפְקוּ מֵהַהוּא חִוְיָא עִילָּאָה, וְאִזְדַּוְּוגוּ בָּהוּ. כְּדֵין אַהֲדְרוּ בִּתְיוּבְתָּא שְׁלֵימְתָא, וְאִתְדַּבָּקוּ בְּסִטְרָא דְּרַחֲמֵי, לְנַחְתָא רַחֲמֵי, לְבַסְמָא עָלְמָא, וְאִתְעַדֵּי חִוְיָא, וְאִתְבַּסְּמוּ כָּלְהוֹ עָלְמִין.

וְכַמָּה נְחָשִׁים יָצְאוּ מֵאוֹתוֹ הַנָּחָשׁ הָעֶלְיוֹן וְהִתְחַבְּרוּ בָּהֶם. אָז חָזְרוּ בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה וְנִדְבְּקוּ בְּצַד הָרַחֲמִים, לְהוֹרִיד רַחֲמִים, לְבַשֵּׂם אֶת הָעוֹלָם, וְהוּסַר הַנָּחָשׁ, וְהִתְבַּשְּׂמוּ כָּל הָעוֹלָמוֹת.

תָּא חֲזֵי, כַּד חָבוּ, כְּתִיב, וַיְדַבֵּר הָעָם בֵּאלֹהִים וּבְמֹשֶׁה. כַּד אַהֲדְרוּ בִּתְיוּבְתָּא כְּתִיב (במדבר כא) כִּי דִבַּרְנוּ בַּה' וָבָךְ. אֶלָּא בְּעוֹ לְאַהֲדָרָא מַיָּא מְמָקוֹרָא עִילָּאָה לְאַתְרַיְיהוּ, מִתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב

לְתוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, וְאִתְדַּבָּקוּ בְּאַתְרָא עִילָּאָה, דְּבֵיהּ תַּלְיָיא כּוֹלָּא לְבַסְמָא אַתְרָא, וּלְאַנְגָּדָא מַיִין עִילָּאִין לְאַתְרָא דְּשַׁרְיָיא עֲלַיְיהוּ, בְּגִין כָּךְ כִּי דִבַּרְנוּ בַּה' וָבָךְ.

בֹּא וּרְאֵה, כְּשֶׁחָטְאוּ, כָּתוּב וַיְדַבֵּר הָעָם בֵּאלֹהִים וּבְמֹשֶׁה. כְּשֶׁחָזְרוּ בִּתְשׁוּבָה, כָּתוּב (במדבר כא) כִּי דִבַּרְנוּ בַה' וָבָךְ. אֶלָּא רְצוּ לְהַחֲזִיר הַמַּיִם מֵהַמָּקוֹר הָעֶלְיוֹן לִמְקוֹמָם, מִתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב לַתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, וְנִדְבְּקוּ בְּמָקוֹם עֶלְיוֹן שֶׁבּוֹ הַכֹּל תָּלוּי לְבַשֵּׂם אֶת הַמָּקוֹם, וּלְהַשְׁפִּיעַ מַיִם עֶלְיוֹנִים לַמָּקוֹם שֶׁשָּׁוֹרָה עֲלֵיהֶם, מִשּׁוּם כִּי דִבַּרְנוּ בַה' וָבָךְ.

תָּא חֲזֵי, כַּד בַּר נָשׁ חָב בְּאַתְרָא דְּדִינָא, כְּאִלּוּ חָב בְּאַתְרָא דְּדִינָא עִילָּאָה. כָּל שֶׁכֵּן הָכָא, דִּבְכוֹלָּא חָבוּ, בֵּאלֹהִים וּבְמֹשֶׁה. וּמַאי טַעְמָא אַתָּא עֲלַיְיהוּ נָחָשׁ. בְּגִין דְּאִינּוּן נְחִישׁוּ, וְאָמְרוּ, אִי לָא יֵיתֵי עֲלַיְיהוּ דִּינָא, לֵית לוֹן לְאִשְׁתַּדְּלָא בְּאוֹרַיְיתָא, וְאִי אָתֵי נְשְׁתַּדֵּל בָּהּ.

בֹּא וּרְאֵה, כְּשֶׁאָדָם חוֹטֵא בְּמָקוֹם הַדִּין, כְּאִלּוּ חָטָא בְּמָקוֹם הַדִּין הָעֶלְיוֹן. כָּל שֶׁכֵּן כָּאן, שֶׁבַּכֹּל הֵם חָטְאוּ, בֵּאלֹהִים וּבְמֹשֶׁה. וּמָה הַטַּעַם בָּא עֲלֵיהֶם הַנָּחָשׁ? מִשּׁוּם שֶׁהֵם נָחֲשׁוּ וְאָמְרוּ, אִם לֹא יָבֹא עָלֵינוּ הַדִּין - אֵין לָנוּ לְהִשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, וְאִם יָבֹא - נִשְׁתַּדֵּל בָּהּ.

עֲשֵׂה לְךָ שָׂרָף, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (ישעיה ו) שְׂרָפִים עוֹמְדִים. בְּגִין דְּכֵיוָן דְּתָבוּ בִּתְיוּבְתָּא עִילָּאָה, הָא אִינּוּן בְּהֵיכְלִי, כִּשְׂרָפִים עִילָּאִין דִּמְשַׁמְּשִׁים קֳדָמַי. וְשִׂים אוֹתוֹ עַל נֵס, לְאַגְבָּהָא לוֹן לְעֵילָּא, דְּיִנָּקֵא לוֹן אֲתַר דְּמַדְבְּחָא עִילָּאָה בְּגַוְונָא דִּלְשֵׁזְבוּתְהוֹן מַחְוְיָא. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (שמות יז) וַיִּקְרָא שְׁמוֹ ה' נִסִּי, וְעַל דָּא וְשִׂים אוֹתוֹ עַל נֵס וַדַּאי.

עֲשֵׂה לְךָ שָׂרָף (שם), כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה ו) שְׂרָפִים עֹמְדִים. מִשּׁוּם שֶׁכֵּיוָן שֶׁשָּׁבוּ בִּתְשׁוּבָה עֶלְיוֹנָה, הֲרֵי הֵם בְּהֵיכָלִי, כְּמוֹ שְׂרָפִים עֶלְיוֹנִים שֶׁמְּשַׁמְּשִׁים לְפָנַי. וְשִׂים אוֹתוֹ עַל נֵס, לְהַגְבִּיהַּ אוֹתָם לְמַעְלָה, שֶׁמֵּניק אוֹתָם מָקוֹם מִזְבַּח הָעֶלְיוֹן בִּכְנָפֶיהָ לְהַצִּילָם מֵהַנָּחָשׁ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יז) וַיִּקְרָא שְׁמוֹ ה' נִסִּי, וְלָכֵן וְשִׂים אוֹתוֹ עַל נֵס וַדַּאי.

תָּא חֲזֵי, (בראשית כב) וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם, דְּאָרֵים דִּגְלֵיהּ עַל כֹּלָּא. אוּף הָכָא אָרֵים דִּגְלָא דִּילְהוֹן עַל כּוֹלָּא. וּמַאי טַעְמָא עָבְדֵיהּ מְנָחֶשֶׁת. בְּגִין דְּנְחֹשֶׁת בְּאַתְרָא דְּחַיִּים תַּלְיָיא, אַתְרָא דְיַעֲקֹב שְׂרֵי תַּמָּן, בְּגִין כָּךְ וָחַי, וָחַי וַדַּאי.

בֹּא וּרְאֵה, (בראשית כב) וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם, שֶׁהֵרִים אֶת דִּגְלוֹ עַל הַכֹּל. אַף כָּאן הֵרִים אֶת דִּגְלָם עַל הַכֹּל. וּמָה הַטַּעַם עָשָׂה אוֹתוֹ מְנָחֶשֶׁת? מִשּׁוּם שֶׁנְּחֹשֶׁת בְּמָקוֹם הַחַיִּים תְּלוּיָה, הַמָּקוֹם שֶׁיַּעֲקֹב שָׁרוּי שָׁם. מִשּׁוּם כָּךְ וָחַי, וָחַי וַדַּאי.

וְתָא חֲזֵי, כַּמָּה הִיא עִילָּאָה חֵילָא דִּתְיוּבְתָּא עַל כֹּלָּא. בְּגִין דְּכַד בַּר נָשׁ תָּב קַמֵּי מָארֵיהּ, כְּדֵין בָּאֵר מַיִם חַיִּים אִתְמְלֵי, וְנָפְקִין מַבּוּעוֹי לְכָל סִטְרִין, וּלְכָל שִׁבְטָא וְשִׁבְטָא נָגִיד לֵיהּ בִּתְרֵי עֲשַׂר תַּרְעֵי, לְאַשְׁקָאָה חֵינּוֹן זְעִירָן עִם רַבְרְבָן.

וּבָא רְאֵה כַּמָּה הוּא עֶלְיוֹן כֹּחַ הַתְּשׁוּבָה עַל הַכֹּל, מְשׁוּם שֶׁכְּשֶׁאָדָם שָׁב לִפְנֵי רִבּוֹנוֹ, אֲז מִתְמַלֵּאת בְּאֵר מַיִם חַיִּים, וְיוֹצְאִים מַעְיְנוֹתֶיהָ לְכָל הַצְּדָדִים, וּמַשְׁפִּיעַ לְכָל שַׁבָּט וְשַׁבָּט, בִּשְׁנֵים עָשָׂר שְׁעָרִים, לְהַשְׁקוֹת חַיּוֹת קָטַנּוֹת עִם גְּדוֹלוֹת.

יִשְׂרָאֵל כַּד תָּבוּ בִּתְיוּבְתָּא, כְּדֵין אָמְרִי שִׁירְתָא. וְאִינוּן שֶׁבַע דַּרְגִּין דְּתָבוּ מִבַּתְרֵיהוֹן, אַהֲדְרוּ לוֹן בְּשִׁירְתָא דִּילְהוֹן, וּסְלִיקוּ בֵּירָא עִילָּאָה לְעֵילָּא, דְּאִתְפְּרַשׁ חִוְיָא מֵעָלְמָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (במדבר כא) אָז יָשִׁיר יִשְׂרָאֵל וְגו', עֲלִי בְּאֵר עֱנוּ לָהּ, דְּסָלְקָא לְעֵילָּא לְעֵילָּא, וְאִתְחַבְּרָא אִימָּא תַּתָּאָה בְּעִילָּאָה.

כְּשֶׁשָּׁבוּ יִשְׂרָאֵל בִּתְשׁוּבָה, אֲזַי אָמְרוּ שִׁירָה. וְאוֹתָן שֶׁבַע הַדְּרָגוֹת שֶׁשָּׁבוּ מֵאַחֲרֵיהֶן, הֶחֱזִירוּ אוֹתָן בַּשִּׁירָה שֶׁלָּהֶם, וְהֶעֱלוּ אֶת הַבְּאֵר הָעֶלְיוֹנָה לְמַעְלָה, שֶׁנִּפְרַד הַנָּחָשׁ מִן הָעוֹלָם. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (במדבר כא) אָז יָשִׁיר יִשְׂרָאֵל וְגו', עֲלִי בְּאֵר עֱנוּ לָהּ, שֶׁעוֹלָה לְמַעְלָה לְמַעְלָה, וּמִתְחַבֶּרֶת הָאֵם הַתַּחְתּוֹנָה בָּעֶלְיוֹנָה.

הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שם) בְּאֵר חָפָרוּהָ שָׂרִים, דָּא אַבָּא וְאִמָּא, דְּאוֹלִידוּ לָהּ. כָּרוּהָ נְדִיבֵי הָעָם, אִלֵּין אֲבָהָן. מַאי כָּרוּהָ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (הושע ג) וָאֶכְרֶהָ לִּי בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר כֶּסֶף. אִלֵּין אֲבָהָן. וְזַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל דְּאִתְחַבָּרוּ בָּהּ, בְּט"ו בְּנִיסָן, וְאִתְעָרָא יַד רָמָה דְּאִקְרֵי כֶּסֶף, יְמִינָא דְמַלְכָּא עֲלַיְיהוּ.

זְהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) בְּאֵר חָפָרוּהָ שָׂרִים - זֶהוּ הָאָב וְהָאֵם שֶׁהוֹלִידוּ אוֹתָהּ. כָּרוּהָ נְדִיבֵי הָעָם - אֵלּוּ הָאָבוֹת. מִי כָּרוּהָ? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (הושע ג) וָאֶכְרֶהָ לִּי בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר כֶּסֶף. אֵלּוּ הָאָבוֹת. וְזֶרַע יִשְׂרָאֵל שֶׁהִתְחַבְּרוּ עִמָּהּ, בְּט"ו בְּנִיסָן, וְהִתְעוֹרְרָה יַד רָמָה, שֶׁנִּקְרֵאת כֶּסֶף, יְמִין הַמֶּלֶךְ עֲלֵיהֶם.

בְּמְחוֹקֵק בְּמִשְׁעֲנוֹתָם, עַל יְדָא דְמֹשֶׁה, דְּאִיהוּ מְחוֹקֵק, אִתְחַבְּרָא בִּתְרֵי עֲשַׂר שִׁבְטִין, דְּאִינוּן בְּנִין דִּילֵהּ דְּשָׂרָאן סַחְרָנָהָא. מַאי בְּמִשְׁעֲנוֹתָם, תָּא חָזֵי, כַּד יִשְׂרָאֵל מִשְׁתַּדְּלִין בְּאוֹרַיְיתָא, דְּאִתְיְיהִיבָא עַל יְדָא דְמְחוֹקֵק, כְּדֵין סָמְכִין לָהּ לִשְׁכִינְתָּא אִינוּן תְּרֵיסַר סָמְכִין דִּלְעֵילָּא, וְעַל דָּא בְּמִשְׁעֲנוֹתָם, דְּאִיהִי נִשְׁעֶנֶת עֲלַיְיהוּ.

בְּמְחֹקֵק בְּמִשְׁעֲנֹתָם (במדבר כא) - עַל יַד מֹשֶׁה, שֶׁהוּא מְחוֹקֵק, הִתְחַבְּרָה עִם שְׁנֵים עָשָׂר שְׁבָטִים, שֶׁהֵם בָּנָיהּ שֶׁשּׁוֹרִים סְבִיבָהּ. מַה זֶּה בְּמִשְׁעֲנֹתָם? בֹּא וּרְאֵה, כְּשֶׁיִּשְׂרָאֵל מִשְׁתַּדְּלִים בַּתּוֹרָה, שֶׁנִּתְּנָה עַל יַד הַמְּחוֹקֵק, אָז תּוֹמְכִים בַּשְּׁכִינָה אוֹתָם שְׁנֵים עָשָׂר עַמּוּדִים שֶׁלְּמַעְלָה, וְעַל זֶה בְּמִשְׁעֲנֹתָם, שֶׁהִיא נִשְׁעֶנֶת עֲלֵיהֶם.

וְתָא חָזֵי, תְּרֵיסַר תַּרְעִין אִית לָהּ לְהַאי בֵּירָא קַדִּישָׁא, קָרְתָא קַדִּישָׁא, דְּאִקְרֵי יְרוּשָׁלַיִם. וּמִן אִינוּן תַּרְעִין נָפְקִין לְעָלְמָא תְּרֵיסַר מַתְנָן עִילָּאִין: טוֹבָה. וְשִׂמְחָה. בְּרָכָה. וְשָׁלוֹם. עֶזְרָה. כַּפָּרָה. תּוֹרָה. חָכְמָה. וְחַיִּים. וְרָצוֹן. וְעוֹשֶׁר. וְכָבוֹד. וְכָל שִׁבְטָא וְשִׁבְטָא, יַנִּיקוּ מַתָּנָה עִילָּאָה לֵיהּ.

וּבֹא רְאֵה, שְׁנַיִם עָשָׂר שְׁעָרִים יֵשׁ לַבְּאֵר הַקְּדוֹשָׁה הַזּוֹ, הַקְּרִיָּה הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁנִּקְרֵאת יְרוּשָׁלַיִם. וּמֵאוֹתָם הַשְּׁעָרִים יוֹצְאוֹת לְעוֹלָם שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה מַתָּנוֹת עֶלְיוֹנוֹת: טוֹבָה וְשִׂמְחָה, בְּרָכָה וְשָׁלוֹם, עֻזָּרָה, כַּפָּרָה, תּוֹרָה, חָכְמָה, וְחַיִּים וְרָצוֹן וְעֹשֶׁר וְכָבוֹד. וְכָל שַׁבָּט וְשַׁבָּט יָנְקוּ לוֹ מַתָּנָה עֶלְיוֹנָה.

הֲדָא הוּא דִכְתִיב, וּמִמִּדְבָּר מַתָּנָה. מַאי מִדְבָּר. כְּדָבָר אַחֵר, (שה"ש ד) וּמִדְבָּרֵךְ נָאוֶה. מֵהַהוּא מִדְבָּר אַתְיָין לוֹן מַתָּנָה עִילָּאָה. בְּהַאי זִמְנָא כַּד אִינּוּן לָא מִתְפָּרְשָׁאן מִלְּאַסְתָּכָא לְהּ.

זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) וּמִמִּדְבָּר מַתָּנָה. מַה זֶּה מִדְּבָר? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שיר ד) וּמִדְבָּרֵךְ נָאוֶה. מֵאוֹתוֹ הַמִּדְבָּר בָּאָה לָהֶם מַתָּנָה עֶלְיוֹנָה, בַּזְּמַן הַזֶּה כְּשֶׁאֵינָם פּוֹרְשִׁים מִלְּהִתְמַךְ בָּהּ.

וְעַל דָּא אִתְעָרוּ חַבְרַיָּיא, דְּכַד בַּר נָשׁ נְסִיב אִיתְּתָא, אִתְדַּבַּק בִּשְׁכִינְתָּא. דְּהָא עַד לָא אִנְסִיב, לָא שַׁרְיָא עֲלַיְיהוּ. דְּלֵית שְׁכִינְתָּא שַׁרְיָא עַל אַתְרָא פְּגִימָא. וְכַד לָא שַׁרְיָא עֲלַיְיהוּ, אִיהִי אִתְמְנָעוֹ מִנַּיְיהוּ תְּרֵיסַר מַתָּנָן עִילָּאִין.

וְעַל זֶה הֵעִירוּ הַחֲבֵרִים, שֶׁכְּשֶׁאָדָם נוֹשֵׂא אִשָּׁה, נִדְבָּק בַּשְּׁכִינָה. שֶׁהֲרֵי טֶרֶם שֶׁנִּשֵּׂא, אֵין שׁוֹרָה עָלָיו, שֶׁאֵין שְׁכִינָה שׁוֹרָה עַל מָקוֹם פָּגוּם. וּכְשֶׁאֵינָהּ שׁוֹרָה עָלָיו, הִיא מוֹנַעַת מִמֶּנּוּ שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה מַתָּנוֹת עֶלְיוֹנוֹת.

וְעַל דָּא אִיתְעָרוּ חַבְרַיָּיא, כָּל הַשְּׁרוּי בְּלֹא אִשָּׁה, שָׁרוּי בְּלֹא טוֹבָה. כְּדָבָר אַחֵר, (בראשית ב) לֹא טוֹב הֱיוֹת הָאָדָם לְבַדּוֹ. בְּלֹא שִׂמְחָה, דִּכְתִיב (דברים יד) וְשָׂמַחְתָּ אַתָּה וּבֵיתֶךָ. בְּלֹא בְּרָכָה, דִּכְתִיב (יחזקאל מד) לְהָנִיחַ בְּרָכָה אֶל בֵּיתֶךָ. בְּלֹא שָׁלוֹם, כְּדָבָר אַחֵר (איוב ה) וְיָדַעְתָּ כִּי שָׁלוֹם אָהֳלֶךָ. בְּלֹא עֻזָּרָה, דִּכְתִיב (בראשית ב) אֶעֱשֶׂה לוֹ עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ. בְּלֹא כַּפָּרָה, דִּכְתִיב (ויקרא טז) וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ. בְּלֹא תוֹרָה, כְּדָבָר אַחֵר (איוב ו) הַאִם אֵין עֶזְרָתִי בִי וְתֻשִׁיָּה נִדְּחָה מִמֶּנִּי. בְּלֹא חָכְמָה, כְּדָבָר אַחֵר (משלי יד) חַכְמוֹת נָשִׁים בָּנְתָה בֵיתָהּ. בְּלֹא חַיִּים, כְּדָבָר אַחֵר (קהלת ט) רְאֵה חַיִּים עִם אִשָּׁה אֲשֶׁר אָהַבְתָּ. בְּלֹא רָצוֹן, כְּדָבָר אַחֵר (משלי יח) מָצָא אִשָּׁה מָצָא טוֹב וַיָּפֶק רָצוֹן מֵה'. בְּלֹא עוֹשֶׁר, כְּדָבָר אַחֵר (שם לא) בָּטַח בָּהּ לֵב בַּעְלָהּ וְשָׁלָל לֹא יֶחְסָר. בְּלֹא כָּבוֹד, כְּדָבָר אַחֵר (שם יא) אֵשֶׁת חֵן תִּתְמֹךְ כָּבוֹד.

וְעַל זֶה הֵעִירוּ הַחֲבֵרִים, כָּל הַשָּׁרוּי בְּלֹא אִשָּׁה, שָׁרוּי בְּלֹא טוֹבָה. כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ב) לֹא טוֹב הֱיוֹת הָאָדָם לְבַדּוֹ. בְּלֹא שִׂמְחָה - שֶׁכָּתוּב (דברים יד) וְשָׂמַחְתָּ אַתָּה וּבֵיתֶךָ. בְּלֹא בְּרָכָה - שֶׁכָּתוּב (יחזקאל מד) לְהָנִיחַ בְּרָכָה אֶל בֵּיתֶךָ. בְּלֹא שָׁלוֹם - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (איוב ה) וְיָדַעְתָּ כִּי שָׁלוֹם אָהֳלֶךָ. בְּלֹא עֻזָּרָה - שֶׁכָּתוּב (בראשית ב) אֶעֱשֶׂה לוֹ עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ. בְּלֹא כַּפָּרָה - שֶׁכָּתוּב (ויקרא טז) וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ. בְּלֹא תוֹרָה - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (איוב ו) הַאִם אֵין עֶזְרָתִי בִי וְתֻשִׁיָּה נִדְּחָה מִמֶּנִּי. בְּלֹא חָכְמָה - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (משלי יד) חַכְמוֹת נָשִׁים בָּנְתָה בֵיתָהּ. בְּלֹא חַיִּים - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (קהלת ט) רְאֵה חַיִּים עִם אִשָּׁה אֲשֶׁר אָהַבְתָּ. בְּלֹא רָצוֹן - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (משלי יח) מָצָא אִשָּׁה מָצָא טוֹב וַיָּפֶק רָצוֹן מֵה'. בְּלֹא עֹשֶׁר - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם לא) בָּטַח בָּהּ לֵב בַּעְלָהּ וְשָׁלָל לֹא יֶחְסָר. בְּלֹא כָּבוֹד - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם לא) אֵשֶׁת חֵן תִּתְמֹךְ כָּבוֹד.

בְּגִין דְּהַאי אֵשֶׁת חַיִל, יִרְאַת ה' אִקְרֵי. כְּדְבָר אַחֵר, (תהלים יט) יִרְאַת ה' טְהוֹרָה. וְכַד אִנְסִיב בַּר נָשׁ, כָּלְהוֹ תְּרֵיסַר תַּרְעִין אִתְפַּתְחָן, לְאוֹסָפָא בִּרְכָאן עַל רֵישֵׁיהּ. בְּגִין דִּיתֵיב בְּסִתְרָא דְּמַטְרוֹנִיתָא, וְאִשְׁתְּלֵים כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָא.

מִשּׁוּם שֶׁהָאֵשֶׁת חַיִל הַזֹּאת נִקְרֵאת יִרְאַת ה', כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים יט) יִרְאַת ה' טְהוֹרָה. וּכְשֶׁנִּשָּׂא הָאִישׁ, כָּל שְׁנֵים עָשָׂר הַשְּׁעָרִים נִפְתָּחִים, לְהוֹסִיף בְּרָכוֹת עַל רֹאשׁוֹ, כְּדֵי שֶׁיֵּשֵׁב בְּסֵתֶר הַגְּבִירָה, וְיִשְׁתַּתֵּם כְּמוֹ שֶׁלְּמַעְלָה.

וְעַל דָּא, (במדבר כא) וּמִמִּדְבָּר מַתָּנָה, וּמִמַּתָּנָה נַחֲלִיאֵ"ל. נַחֲלִין דְּאִל נָגְדִין עֲלֵיהּ. וּמִנַּחֲלִיאֵל בָּמוֹת. מַאי בָּמוֹת, אִסְתַּלָּקוּת, דְּאִסְתַּלֵּיק וְיתֵיב בְּרוּמֵי עָלְמָא, וְאִשְׁתַּדֵּל בְּמִלִּין עִילָּאִין דְּאוֹרַיְיתָא.

וְעַל זֶה (במדבר כא) וּמִמִּדְבָּר מַתָּנָה, וּמִמַּתָּנָה נַחֲלִיאֵ"ל. הַנְּחָלִים שֶׁל אֵל שׁוֹפְעִים עָלָיו. וּמִנַּחֲלִיאֵל בָּמוֹת. מַה זֶּה בָּמוֹת? הִסְתַּלְּקוּת, שֶׁהִסְתַּלֵּק וְיָשַׁב בְּרוּמֵי הָעוֹלָם, וְהִשְׁתַּדֵּל בִּדְבָרִים עֶלְיוֹנִים שֶׁל הַתּוֹרָה.

וּמִבָּמוֹת הַגַּיְא, אוֹקְמוּהָ. אֲבָל תָּא חֲזֵי, כַּד בַּר נָשׁ אִתְדַּבַּק בְּאוֹרַיְיתָא, וְיתֵיב בְּרוּמֵי עָלְמָא, אִיבָּעֵי לֵיהּ לְאִשְׁפָּלָא גַּרְמֵיהּ, בְּגִין דְּיִצְרָא בִּישָׁא קַטֵיגּוֹרָא דְּמִקַּטְרֵג עֲלוֹי, לָא יִשְׁלוֹט עֲלוֹי לְאַסְטָאָה לֵיהּ. וְעַל דָּא, וּמִבָּמוֹת הַגַּיְא, אִיבָּעֵי לֵיהּ לְמֶעְבַּד כְּגַיְא בְּגִין דְּיִתְפְּרַשׁ מִנֵּיהּ הַהוּא דְּיתֵיב בִּשְׁדֵה מוֹאָב, וַדַּאי, יִצְרָא בִּישָׁא דְּאִקְרֵי לוֹט, וְשַׁרְיָא בְּמוֹאָב, בְּגִין דְּאִתְדַּבְּקוּתֵיהּ בְּקַדְמִיתָא לַאֲפָקָא פֵּירָא דְּעוֹבָדִין בִּישִׁין בְּעָלְמָא, בְּמוֹאָב הֲוָה, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (בראשית יט) וַתֵּלֶד הַבְּכִירָה בֵּן וַתִּקְרָא שְׁמוֹ מוֹאָב.

וּמִבָּמוֹת הַגַּיְא, פֵּרוּשׁוֹהִי. אֲבָל בֹּא רְאֵה, כְּשֶׁאָדָם נִדְבָּק בַּתּוֹרָה וְיוֹשֵׁב בְּרוּמֵי הָעוֹלָם, צָרִיךְ לוֹ לְהַשְׁפִּיל אֶת עַצְמוֹ, כְּדֵי שֶׁיֵּצֶר הָרַע, הַקַּטֵּגוֹר שֶׁמְּקַטְרֵג עָלָיו, לֹא יִשְׁלֹט עָלָיו לַהֲסִיטוֹ. וְעַל זֶה וּמִבָּמוֹת הַגַּיְא - צָרִיךְ לוֹ לַעֲשׂוֹת כְּמוֹ גַּיְא, כְּדֵי שֶׁיִּפָּרֵד מִמֶּנּוּ אוֹתוֹ שֶׁיּוֹשֵׁב בִּשְׂדֵה מוֹאָב, וַדַּאי, הַיֵּצֶר הָרַע שֶׁנִּקְרָא לוֹט, וְשָׁרוּי בְּמוֹאָב, בִּשְׁבִיל שֶׁהַהִתְדַּבְּקוּת שֶׁלּוֹ בָּרִאשׁוֹנָה לְהוֹצִיא אֶת פְּרִי הַמַּעֲשִׂים הָרָעִים בָּעוֹלָם הָיָה בְּמוֹאָב, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית יט) וַתֵּלֶד הַבְּכִירָה בֵּן וַתִּקְרָא שְׁמוֹ מוֹאָב.

וְאִי בַּר נָשׁ אִתְפְּרַשׁ מִנֵּיהּ, סָלֵיק לְמֶהֱוֵי רֹאשׁ, וּלְמִשְׁרֵי בַּפִּסְגָּה. מַאי פִּסְגָּה, כְּדְבָר אַחֵר (תהלים מח) פַּסְגוּ אַרְמְנוֹתֶיהָ. וְנִשְׁקְפָה. דְּאִסְתַּכְלוּתָא דִּלְעֵילָא בֵּיהּ. ו (במדבר כא) עַל פְּנֵי הַיְשִׁימוֹן, דָּא עָלְמָא דְּאָתֵי, דְּאִקְרֵי יְשִׁימוֹן, דְּאִסְתַּכַּל בָּהּ בְּהַאי פִּסְגָּה, קָרְתָּא קַדִּישָׁא יְרוּשָׁלַיִם.

וְאִם אָדָם נִפְרָד מִמֶּנּוּ, הוּא עוֹלֶה לִהְיוֹת רֹאשׁ, וְלִשְׁרוֹת בַּפִּסְגָּה. מַה זֶּה פִּסְגָּה? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים מח) פַּסְגוּ אַרְמְנוֹתֶיהָ. וְנִשְׁקְפָה (במדבר כא) - שֶׁהִסְתַּכְּלוּת שֶׁלְּמַעְלָה בּוֹ. עַל פְּנֵי הַיְשִׁימֹן - זֶה הָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנִּקְרָא יְשִׁימוֹן, שֶׁמִּסְתַּכֵּל בַּפִּסְגָּה הַזֹּאת, הַקְּרִיָּה הַקְּדוֹשָׁה יְרוּשָׁלַיִם.

דְּבָר אַחֵר, כַּד יִשְׂרָאֵל אֲהַדְּרוּ בִּתְיוּבְתָּא, וּסְלִיקוּ לְבֵירָא לְעֵילָא, אִתְיְיהִיבַת לוֹן בְּמַתָּנָה. וְכַד תָּבוּ לְאוֹרַח בִּישָׁא, כְּדֵין וּמִבָּמוֹת הַגַּיְא. כְּדָבָר אַחֵר (דברים ג) וַנֵּשֶׁב בַּגַּיְא מוּל בֵּית פְּעוֹר. עַל הַהוּא חוֹבָה, יָתְבוּ לְתַתָּא בַּגַּיְא. אֲשֶׁר בִּשְׂדֵה מוֹאָב, בְּגִין דְּסִטְרָא דְמוֹאָב גָּרִים לוֹן.

דְּבָר אַחֵר, כְּשֶׁיִּשְׂרָאֵל חָזְרוּ בִּתְשׁוּבָה וְהֶעֱלוּ אֶת הַבְּאֵר לְמַעְלָה, נִתְּנָה לָהֶם בְּמַתָּנָה, וּכְשֶׁשָּׁבוּ לְדַרְכָּךְ רָעָה, אָז וּמִבָּמוֹת הַגַּיְא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים ג) וַנֵּשֶׁב בַּגַּיְא מוּל בֵּית פְּעוֹר. עַל אוֹתוֹ הַחֵטְא יָשְׁבוּ לְמַטָּה בַּגַּיְא. אֲשֶׁר בִּשְׂדֵה מוֹאָב - מִשּׁוּם שֶׁהַצַּד שֶׁל מוֹאָב גָּרַם לָהֶם.

וּלְבָתַר דְּקַבִּילוּ עוֹנְשַׁיְיהוּ, סְלִיקוּ לֶרִישָׁא, וְאַרִימוּ דְּגְלֵיהוֹן עַל כֹּלָּא. כְּדָבָר אַחֵר (במדבר כה) וַיְהִי אַחֲרֵי הַמַּגֵּפָה וכו', שְׂאוּ אֶת רֹאשׁ. לַאֲרָמָא דְּגְלֵיהוֹן עַל כֹּלָּא.

וְאַחַר שֶׁקִּבְּלוּ אֶת עָנְשָׁם, עָלוּ לְרֹאשׁ, וְהֵרִימוּ דְּגָלֵיהֶם עַל הַכֹּל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר כה) וַיְהִי אַחַר הַמַּגֵּפָה וְכוּ', שְׂאוּ אֶת רֹאשׁ. לְהָרִים דְּגָלִם עַל הַכֹּל.

תָּא חֲזֵי, הַאי בֵּירָא מְנָחָה אִקְרֵי, כְּדָבָר אַחֵר (בראשית מג) וְהוֹרִידוּ לָאִישׁ מְנָחָה. תְּחַבְּרוּן מְנָחָה בְּבַעֲלָהּ, דְּנָרְמְתוּן דְּיִסְתַּלֵּק מִינָּהּ, כַּד נָחֲתוּ כ הַהוּא צַדִּיק לְמִצְרַיִם.

בֹּא וּרְאֵה, הַבְּאֵר הַזּוֹ נִקְרֵאת מְנָחָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית מג) וְהוֹרִידוּ לָאִישׁ מְנָחָה. תְּחַבְּרוּ מְנָחָה לְבַעְלָהּ, שֶׁגְּרַמְתֶּם שֶׁיִּסְתַּלֵּק מִמֶּנָּה, כְּשֶׁהוֹרִידוּ אֶת הַצַּדִּיק הַהוּא לְמִצְרַיִם.

וְהָא הוּא תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, וְאִקְרֵי בְּאֵר, דִּכְתִיב (דברים א) הוֹאִיל מֹשֶׁה בֵּאֵר. וְאִית בָּהּ שִׁית סִדְרִין. בְּגִין כָּךְ שִׁית דַּרְגִּין יִסְתַּלֵּק, מַאן דְּיִתְעַסַּק בָּהּ.

וְזוֹהִי תוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, וְנִקְרֵאת בְּאֵר, שֶׁכָּתוּב (דברים א) הוֹאִיל מֹשֶׁה בֵּאֵר. וְיֵשׁ בָּהּ שִׁשָּׁה סְדָרִים. מִשּׁוּם כָּךְ תַּעֲלֶה שֵׁשׁ דְּרָגוֹת מִי שֶׁיִּתְעַסֵּק בָּהּ.

הָדָא הוּא דִּכְתִיב, וּמִמִּדְבָּר מַתָּנָה. מַאי מִדְבָּר, כְּדָבָר אַחֵר (שיר השירים ד) וּמִדְבָּרֵךְ נָאוֶה. מַתָּנָה, גָּרִים לַצַּדִּיק, דְּיהֵיב לֵיהּ מַתָּנָה. וּמִמַּתָּנָה נַחֲלִיאֵל, אִלֵּין נַחֲלִין עִילָּאִין, נָצַח וְהוֹד. וּמִנַּחֲלִיאֵל בָּמוֹת, דָּא אִסְתַּלְקוּתָא לְאַתְרָא דְמַלְכָּא שְׁאָרֵי. וּמִבָּמוֹת הַגַּיְא אֲשֶׁר בִּשְׂדֵה מוֹאָב, דָּא יְצְחָק, דְּיהֵיב בְּהַהוּא שָׂדֶה. דִּכְתִיב (בראשית כד) וַיֵּצֵא יִצְחָק לָשׂוּחַ בַּשָּׂדֶה. וּמֵהַהוּא שָׂדֶה אִיתְעַר עֲלֵיהוֹן דִּינָא, עַד דְּיָתְבוּ בַּגַּיְא. רֹאשׁ הַפִּסְגָּה, דָּא אַבְרָהָם, דְּאִשְׁתְּמַע דְּעָלְמָא.

זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וּמִמִּדְבָּר מַתָּנָה. מַה זֶּה מִדְבָּר? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וּמִדְבָּרֵךְ נָאוֶה. מַתָּנָה, גּוֹרֵם לַצַּדִּיק שֶׁנּוֹתֵן לוֹ מַתָּנָה. וּמִמַּתָּנָה נַחֲלִיאֵל - אֵלּוּ הַנְּחָלִים הָעֶלְיוֹנִים, נֵצַח וְהוֹד. וּמִנַּחֲלִיאֵל בָּמוֹת - זוֹ הַהִסְתַּלְקוּת לַמָּקוֹם שֶׁהַמֶּלֶךְ שׁוֹרֶה. וּמִבָּמוֹת הַגַּיְא אֲשֶׁר בִּשְׂדֵה מוֹאָב - זֶה יִצְחָק שֶׁיּוֹשֵׁב בְּאוֹתוֹ שָׂדֶה, שֶׁכָּתוּב (בראשית כד) וַיֵּצֵא יִצְחָק לָשׂוּחַ בַּשָּׂדֶה. וּמֵאוֹתוֹ שָׂדֶה הִתְעוֹרֵר עֲלֵיהֶם הַדִּין, עַד שֶׁיָּשְׁבוּ בַּגַּיְא. רֹאשׁ הַפִּסְגָּה - זֶה אַבְרָהָם, הָרֹאשׁ שֶׁל כֻּלָּם.

וְתָא חֲזֵי, כַּד נָחַת יוֹסֵף לְמִצְרַיִם, חָזָא יַעֲקֹב בְּחָכְמָה, וְרָמַז לוֹן דְּיַחֲתוּן תַּמָּן לְמִנְחָה, דְּתֶהֱוֵי מְגִינָה עֲלֵיהוֹן בְּגָלוּתָא. וּבְהַאי מִנְחָה, שִׁית סִטְרִין כְּלִילָן. (בראשית מג) מְעַט צֳרִי וּמְעַט דְּבַשׁ.

וּבֹא רְאֵה, כְּשֶׁיֵּרֵד יוֹסֵף לְמִצְרַיִם, רָאָה יַעֲקֹב בְּחָכְמָה, וְרָמַז לָהֶם שֶׁיּוֹרִידוּ לְשָׁם הַמְּנָחָה, שֶׁתִּהְיֶה מְגִנָּה עֲלֵיהֶם בַּגָּלוּת. וּבַמְּנָחָה הַזּוֹ שִׁשָּׁה צְדָדִים כְּלוּלִים. מֵעֵט צָרֵי וּמְעַט דְּבַשׁ.

מַאי טַעְמָא מְעַט מְעַט. תָּא חֲזֵי, כַּד בַּר נָשׁ לֹא אִתְכַּשְׁרוֹן עוֹבָדֵיהוֹן לְעֵילָא, כְּדֵין סִטְרָא דְּיְמִינָא אִתְרַפְיָיא, וְשַׁלִּיט שְׂמָאלָא, וְעַל דָּא מְעַט צָרֵי וּמְעַט דְּבַשׁ, דָּא תָּמָר, דְּאִסְתַּלַּק דְּכוּרָא מִן נוּקְבָא, וּכְדֵין מְעַט דְּבַשׁ. נְכֹאת, כְּדָבָר אַחֵר (מלכים ב כ) וַיַּרְאֵם אֶת כָּל בֵּית נְכֹתֹה. (בראשית מג) וָלֹט בָּטְנִים וּשְׁקֵדִים, הָא שִׁיתָּא דַּרְגִּין הָכָא, דִּכְלִילָן בְּהַאי מִנְחָה.

מָה הַטַּעַם מְעַט מְעַט? בֹּא וּרְאֵה, כְּשֶׁבָּנֵי אָדָם אֵין מַעֲשֵׂיהֶם כְּשֵׁרִים לְמַעְלָה, אָז צַד הַיְמִין מִתְרַפֶּה, וְשׂוֹלֵט הַשְּׂמֹאל, וְעַל זֶה (בראשית מג) מְעַט צָרִי וּמְעַט דְּבַשׁ, זֶה תָּמָר, שֶׁמִּסְתַּלֵּק הַזָּכָר מֵהַנְּקֵבָה, וְאָז מְעַט מְעַט. נְכֹאת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מ"ב כ) וַיַּרְאֵם אֶת כָּל בֵּית נְכֹתֹה. (בראשית מג) וָלֹט בָּטְנִים וּשְׁקֵדִים - הֲרֵי שֵׁשׁ דְּרָגוֹת כָּאן שֶׁכְּלוּלוֹת בַּמְּנָחָה הַזּוֹ.

וְעִם כָּל דָּא אַף עַל גַּב דְּנָחֲתָא, מְעַט צָרֵי אָתֵי מְשׁוּם דְּיָתְבָא בְּגָלוּתָא. וְכַד תַּעְבְּדוּן הַאי מִנְחָה, כְּדֵין (שם) וְאֵל שַׁדַּי יִתֵּן לָכֶם רַחֲמִים. אֵל: דָּא אַבְרָהָם. שַׁדַּי: דָּא יִצְחָק. יִתֵּן לָכֶם רַחֲמִים: דָּא יַעֲקֹב. לִפְנֵי הָאִישׁ: דָּא יוֹסֵף. כָּל אִלֵּין דַּרְגִּין יִתְחַבָּרוּ. וַאֲנִי כַּאֲשֶׁר שָׁכֹלְתִּי שָׁכֹלְתִּי. שָׁכֹלְתִּי בְּמִקְדָּשׁ רִאשׁוֹן. שָׁכֹלְתִּי בְּמִקְדָּשׁ שֵׁנִי. לֹא אֶשְׁכַּח עוֹד. וְכָל דָּא בְּחוֹבָא דְּהַהוּא זַכָּאָה, דְּנָחֲתוּ לְמִצְרַיִם.

וְעִם כָּל זֶה, אַף עַל גַּב שֶׁיֵּרְדָה, מְעַט צָרֵי בָּא מִשּׁוּם שֶׁיּוֹשֶׁבֶת בַּגָּלוּת, וּכְשֶׁתַּעֲשׂוּ אֶת הַמְּנָחָה הַזּוֹ, אָז (שם) וְאֵל שַׁדַּי יִתֵּן לָכֶם רַחֲמִים. אֵל - זֶה אַבְרָהָם. שַׁדַּי - זֶה יִצְחָק. יִתֵּן לָהֶם רַחֲמִים - זֶה יַעֲקֹב. לִפְנֵי הָאִישׁ - זֶה יוֹסֵף. כָּל הַדְּרָגוֹת הַלָּלוּ יִתְחַבְּרוּ. וַאֲנִי כַּאֲשֶׁר שָׁכֹלְתִּי שָׁכֹלְתִּי. שָׁכֹלְתִּי - בְּמִקְדָּשׁ רִאשׁוֹן, שָׁכֹלְתִּי - בְּמִקְדָּשׁ שֵׁנִי. לֹא אֶשְׁכַּח עוֹד. וְכָל זֶה בְּחֵטְא אוֹתוֹ צַדִּיק שֶׁהוֹרִידוּ לְמִצְרַיִם.

וְתָא חֲזֵי, תְּרֵיסַר שִׁנַּיִן יָתִיב הַהוּא צַדִּיק בְּבֵית הָאָסוּרִים. בְּגִין כָּךְ תְּרֵיסַר שְׁבָטִין בְּגָלוּתָא דֶּאֱדוֹם. בְּגִין מְאָה בִּרְכָאן דִּמְנָעוּ מִכָּל יוֹמָא.

וּבֹא רְאֵה, שְׁתִּים עֶשְׂרֵה שָׁנִים יָשַׁב הַצַּדִּיק הַהוּא בְּבֵית הָאָסוּרִים. מְשׁוּם כָּךְ שְׁנֵים עָשָׂר שְׁבָטִים בְּגָלוּת אֱדוֹם, בִּשְׁבִיל מֵאָה בְּרָכוֹת שֶׁמָּנְעוּ מִכָּל יוֹם.

וְשָׁתָא חָדָא לְחוּד יָתִיב בְּבֵית פּוֹטִיפַר. דִּכְתִיב, (בראשית לט) וַיְהִי בִּרְכַּת ה' בְּכָל אֲשֶׁר יֶשׁ לוֹ בַּבַּיִת וּבַשָּׂדֶה. בַּבַּיִת, דָּא פַּלְגוּת שַׁתָּא דְּקָרִירוּ נָחִית לְעֵלְמָא. וּבַשָּׂדֶה, דָּא פַּלְגוּת שַׁתָּא דְּבַר נָשׁ יָתִיב בְּעוֹבָדוֹי בְּחַקְלָא. יִשְׂתָּאֲרוּ י"ב שְׁנִין דְּיָתִיב בְּהַהוּא בּוֹר. כְּדֵין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְעַר עֲלֵיהוֹן בּוֹר דְּהַהוּא נָחָשׁ, גְּלוּתָא דְּעֵשָׂו. וְעַל דָּא וְהוֹרִידוּ לְאִישׁ מְנָחָה, וּבְסוֹף גָּלוּתָא, בְּגִין דְּאִינּוּן יָהֲבוּ מִנְחָה, אִתְקְיִים בְּהוּ (ישעיה סו) וְהֵבִיאוּ אֶת כָּל אֲחֵיכֶם מִכָּל הַגּוֹיִם מִנְחָה לַה'.

וְשָׁנָה אַחַת לְחוּד יָשַׁב בְּבֵית פּוֹטִיפַר, שֶׁכָּתוּב (בראשית לט) וַיְהִי בִּרְכַּת ה' בְּכָל אֲשֶׁר יֶשׁ לוֹ בַּבַּיִת וּבַשָּׂדֶה. בַּבַּיִת - זוֹ חֲצִי שָׁנָה שֶׁקֹּר יוֹרֵד לָעוֹלָם. וּבַשָּׂדֶה - זוֹ חֲצִי שָׁנָה שֶׁאָדָם יוֹשֵׁב בַּעֲבוֹדָתוֹ בַּשָּׂדֶה.

נִשְׁאֲרוּ שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה שָׁנִים שֶׁיִּשַּׁב בַּבּוֹר הַהוּא. אָז הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹרֵר עֲלֵיהֶם הַבּוֹר שֶׁל אוֹתוֹ הַנָּחָשׁ, גָּלוּת עַשָּׂו. וְעַל זֶה וְהוֹרִידוּ לְאִישׁ מְנָחָה. וּבְסוֹף הַגָּלוּת, מִשּׁוּם שֶׁהֵם נָתְנוּ מְנָחָה, הִתְקַיֵּם בָּהֶם (ישעיה סו) וְהֵבִיאוּ אֶת כָּל אֲחֵיכֶם מִכָּל הַגּוֹיִם מִנְחָה לַה'.

וְתָא חֲזֵי, הַאי מִנְחָה אַרְעָא קַדִּישָׁא אִתְקָרְיָיא, וְאִשְׁתַּבַּחָא בְּשִׁבְעָה פֵּירִין עִילָאִין דְּאִית בָּהּ, כַּד אִיהִי בְּאִתְחַבְּרוּתָא לְעֵילָא. וְעַל דָּא פַּקִּיד לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כַּד יֵיעָלוּן לְאַרְעָא קַדִּישָׁא, דְּיִתְחַבְּרוּן אִתְּתָא בְּבַעֲלָהּ.

וּבֹא רְאֵה, הַמִּנְחָה הַזּוֹ נִקְרֵאת אֶרֶץ קְדוֹשָׁה, וּמִשְׁתַּבַּחַת בְּשִׁבְעָה פֵּרוֹת עֶלְיוֹנִים שֶׁיֵּשׁ בָּהּ, כְּשֶׁהִיא בְּהִתְחַבְּרוּת לְמַעְלָה. וְעַל כֵּן צִוָּה אוֹתָם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כְּשֶׁיִּכָּנְסוּ לְאֶרֶץ הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁיִּתְחַבְּרוּ אִשָּׁה עִם בַּעְלָהּ.

הָדָא הוּא דִכְתִיב, (דברים כו) וְלָקַחְתָּ מֵרֵאשִׁית כָּל פְּרִי הָאֲדָמָה. אָדָם, דָּא יַעֲקֹב, כַּד אִתְחַבַּר בֵּיהּ אִימָא עִילָאָה, דְּאִתְקְרְיָא ה', וְאַעָטָרַת לֵיהּ, כְּדֵין יְהֵיב פְּרִי הַהוּא אִילָנָא רַבְרְבָא, וְאִיקְרֵי בְּשִׁלִימוּ אָדָמ"ה.

זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (דברים כו) וְלָקַחְתָּ מֵרֵאשִׁית כָּל פְּרִי הָאֲדָמָה. אָדָם - זֶה יַעֲקֹב. כְּשֶׁמִּתְחַבֶּרֶת בּוֹ הָאֵם הָעֶלְיוֹנָה, שֶׁנִּקְרֵאת ה', וּמְעַטֶּרֶת אוֹתוֹ, אָז אוֹתוֹ הָעֵץ הַגָּדוֹל נוֹתֵן פְּרִי, וְנִקְרָא בִּשְׁלֵמוּת אָדָמ"ה.

וְשַׁמְתָּ בַטֶּנָא, דָּא מַטְרוֹנִיתָא, דְּאָתֵי לָהּ נְהִירוּ מִנַּיהּ, וְשַׁוֵּי בָהּ נְהִירוּ עִילָאָה דְּאָתֵי לֵיהּ מֵרֵאשִׁית. וּכְדֵין, וְהָלַכְתָּ אֶל הַמָּקוֹם. וּמַאן הוּא פְּרִי דְּאָדָם דְּעֵילָא, דָּא יוֹסֵף, דְּאִקְרֵי צַדִּיק, פְּרִי מֵרֵאשִׁית. וְהַהוּא עֵץ חַיִּים. וְהַהוּא פְּרִי תְּחַבֵּר בַּטֶּנָא. וְאִי לָא תֵּיזֵל עִם הַאי פְּרִי, אִסְתַּמַּר מִלְּמֵיזַל לְהַהוּא אַתְרָא, דְּלָא תּוֹקִיד לָךְ בְּשַׁלְהוֹבָהּא.

וְשַׁמְתָּ בַטֶּנָא - זוֹ הַגְּבִירָה, שֶׁבָּא לָהּ אוֹר מִמֶּנּוּ, וְשָׂם בָּהּ אוֹר עֶלְיוֹן שֶׁבָּא לוֹ מֵהָרֵאשִׁית. וְאָז, וְהָלַכְתָּ אֶל הַמָּקוֹם. וּמִי הוּא פְּרִי הָאָדָם שֶׁלְּמַעְלָה? זֶה יוֹסֵף, שֶׁנִּקְרָא צַדִּיק, פְּרִי מֵאוֹתוֹ עֵץ הַחַיִּים. וְאוֹתוֹ הַפְּרִי תְּחַבֵּר בַּטֶּנָא. וְאִם לֹא תֵּלֵךְ עִם הַפְּרִי הַזֶּה, הִשָּׁמֵר מִלֶּלֶכֶת לְאוֹתוֹ הַמָּקוֹם, שֶׁלֹּא תִשְׂרֹף אוֹתְךָ בִּשְׁלַהֲבָתָהּ.

כָּךְ אָמַר יַעֲקֹב לְבָנָיו, אִסְתַּמְּרוּ מִלְּמֵיחַת לְמִצְרַיִם, אִי לָא תַּחֲתוּן לְאִישׁ הַהוּא מִנְחָה. וְכַד תַּחֲתוּן, תִּתְפַּיְּסוּן כַּחֲדָא, וְכָל עָלְמָא בְּחֶדְוָה.

כָּךְ אָמַר יַעֲקֹב לְבָנָיו, הִשָּׁמְרוּ מִלֶּרֶדֶת לְמִצְרַיִם אִם לֹא תּוֹרִידוּ לְאִישׁ אֶת הַמִּנְחָה הַהִיא. וּכְשֶׁתֵּרְדוּ, תִּתְפַּיְּסוּ כְּאֶחָד, וְכָל הָעוֹלָם בְּשִׂמְחָה.

וְתָא חֲזֵי, מַה כְּתִיב, וַיָּכִינוּ אֶת הַמִּנְחָה עַד בֹּא יוֹסֵף. דְּהַאי מִנְחָה אִתְתַּקָּנַת בְּתַרֵיסַר סַמְכִין דִּילָהּ, עַד דְּאָתָא בַּעֲלָהּ לְאִתְחַבָּרָא בָּהּ בַּצָּהֳרַיִם. וּבְהַהוּא זִמְנָא אִינּוּן יֵיכְלוּן לַחֲמָא תַּמָּן, וְסַמָּא דְחַיֵּי אִתְעַר עֲלַיְיהוּ.

וּבֹא רְאֵה מַה כָּתוּב, (בראשית מג) וַיָּכִינוּ אֶת הַמִּנְחָה עַד בֹּא יוֹסֵף. שֶׁהַמִּנְחָה הַזּוֹ הִתְתַּקְּנָה בִּשְׁנֵים עָשָׂר הָעֲמוּדִים שֶׁלָּהּ, עַד שֶׁבָּא בַּעְלָהּ לְהִתְחַבֵּר עִמָּהּ בַּצָּהֳרַיִם. וּבְאוֹתוֹ הַזְּמַן הֵם יֹאכְלוּ שָׁם לֶחֶם, וְסַם הַחַיִּים יִתְעוֹרֵר עֲלֵיהֶם.

פָּתַח וְאָמַר, (תהלים י) קוּמָה ה' אֵל נְשָׂא יָדֶךָ. לְאַגְבָּרָא יְמִינָא עַל כֻּלָּא. כְּדְבָר אַחֵר, (שמות ו) נָשָׂאתִי אֶת יָדִי. וְדָא יְמִינָא עִילָּאָה, דְּאִקְרֵי אֵל, דַּאֲרִימַת דִּגְלָא לְעֵילָּא. וְעַל דָּא, (דברים כו) וּבָאתָ אֶל הַכֹּהֵן, וְדָא סִטְרָא דְּיָמִינָא, דְּאִתְעַר בְּעָלְמָא, וְהוּא יְקַבֵּל מִינָךְ הַהוּא מִנְחָה, וְיקַבֵּל לָהּ בְּיָמִינָא.

פָּתַח וְאָמַר, (תהלים י) קוּמָה ה' אֵל נְשָׂא יָדֶךָ. לְהַגְבִּיר אֶת הַיָּמִין עַל הַכֹּל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמות ו) נָשָׂאתִי אֶת יָדִי. וְזוֹ הַיָּמִין הָעֶלְיוֹנָה, שֶׁנִּקְרֵאת אֵל, שֶׁהֵרִימָה דִּגְלָהּ לְמַעְלָה. וְעַל זֶה (דברים כו) וּבָאתָ אֶל הַכֹּהֵן, וְזֶהוּ צַד הַיָּמִין שֶׁהִתְעוֹרֵר בָּעוֹלָם, וְהוּא יְקַבֵּל מִמְּךָ אוֹתָהּ הַמִּנְחָה, וְיקַבֵּל אוֹתָהּ בְּיָמִין.

וְעַל דָּא כְּתִיב, (דברי הימים א כט) לְךָ ה' הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה. מַה טַּעַם, מִשּׁוּם דִּכְתִיב כִּי כֹל בַּשָּׁמַיִם. וְאִתְחַבַּר בָּאָרֶץ הַאי רֵאשִׁית פְּרִי, וְכָל כִּתְרִין.

וְעַל זֶה כָּתוּב (דה"א כט) לְךָ ה' הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁכָּתוּב כִּי כֹל בַּשָּׁמַיִם. וְהִתְחַבֵּר בָּאָרֶץ רֵאשִׁית הַפְּרִי הַזֶּה, וְכָל הַכְּתָרִים.

וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהלים קלד) שְׂאוּ יְדֵיכֶם קֹדֶשׁ, קַבִּילוּ לְהַהוּא מִנְחָה דְּאִקְרֵי יֶדְכֶם דְּיָמִינָא, וְתִשְׁאוּ יָתָהּ לְאַתְרָא דְּאִקְרֵי קֹדֶשׁ, דְּהַיְינוּ שַׁבָּת, תִּשְׂאוּ יָתָהּ לֵיהּ. וּכְדֵין וּבָרְכוּ אֶת ה', וְאִיהִי אִתְבָּרְכַת מִכֹּלָּא, עַל יְדוֹי דְּכַהֲנָא דְּאִתְלַבַּשׁ בְּבַד, דְּאִיהוּ עֲנָפָא דְּאִילָנָא עִילָּאָה, דְּאִקְרֵי חָכְמָה עִילָּאָה דְּאִתְלַבַּשַׁת בֵּיהּ. וּמֵהַהוּא עֲנָפָא, נָפְקִין כָּל בִּרְכָאן בְּעָלְמָא.

וְעַל זֶה כָּתוּב (תהלים קלד) שְׂאוּ יְדֵיכֶם קֹדֶשׁ. קַבְּלוּ אוֹתָהּ מִנְחָה שֶׁנִּקְרֵאת יֶדְכֶם שֶׁל הַיָּמִין, וְתִשְׂאוּ אוֹתָהּ לְמָקוֹם שֶׁנִּקְרָא קֹדֶשׁ, שֶׁהֵינוּ שַׁבָּת, תִּשְׂאוּ אוֹתָהּ לָהּ. וְאָז וּבֵרְכוּ אֶת ה', וְהִיא מִתְבָּרֶכֶת מִן הַכֹּל עַל יְדֵי הַכֹּהֵן שֶׁהִתְלַבֵּשׁ בְּבַד, שֶׁהוּא עֲנַף הָאִילָן הָעֶלְיוֹן, שֶׁנִּקְרָא חָכְמָה הָעֶלְיוֹנָה שֶׁהִתְלַבְּשָׁה בּוֹ. וּמֵאוֹתוֹ הָעוֹף יוֹצְאוֹת כָּל הַבְּרָכוֹת לָעוֹלָם.

וְחוּשְׁבְּנָא דְּהַאי כֹּהֵן שִׁבְעִין וְחַמֵּשׁ. שִׁבְעִין וּתְרֵין, לְקֻבֵּיל ע"ב סִטְרִין, רְשִׁימִין בְּסִטְרָא דְּחֶסֶד. וּתְלָתָא דְּאִישְׁתְּאֲרוּ, לְקֻבֵּיל תְּלָתָא דַּרְגִּין עִילָּאִין, דְּאִתְלַבַּשׁ בְּהוֹן. וְלָא בָּעֵי כַּהֲנָא לְמִיפְסַק, בֵּין הַהוּא לְבוּשׁ עִילָּאָה דְּאִתְלַבַּשׁ בֵּיהּ, דְּלָא לְאַחֲזָאָה פִּרוּדָא בְּאַתְרָא עִילָּאָה. וּכְדֵין אִתְבָּרְכָן עִילָּאִין וְתַתָּאִין עַל יָדֵיהּ.

וְחֻשְׁבּוֹן הַכֹּהֵן הַזֶּה שִׁבְעִים וְחָמֵשׁ. שִׁבְעִים וּשְׁתַּיִם, כְּנֶגֶד שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם צְדָדִים, רְשׁוּמִים בְּצַד הַחֶסֶד. וּשְׁלֹשָׁה שֶׁנִּשְׁאֲרוּ כְּנֶגֶד שְׁלֹשׁ דְּרָגוֹת עֶלְיוֹנוֹת שֶׁהִתְלַבֵּשׁ בָּהֶן. וְלֹא צָרִיךְ הַכֹּהֵן לְהַפְסִיק בֵּין אוֹתוֹ הַלְּבוּשׁ הָעֶלְיוֹן שֶׁהִתְלַבֵּשׁ בּוֹ, שֶׁלֹּא לְהַרְאוֹת פִּרוּד בְּמָקוֹם עֶלְיוֹן. וְאָז מִתְבָּרְכִים עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים עַל יָדוֹ.

וְתָא חֲזֵי, אִלְמָלֵא הַהוּא מִנְחָה דְּנָחֲתָא עִמְּהוֹן, וּבָעְיָא עֲלֵיהוֹן רַחֲמִין, לָא נַפְקֵי מִתַּמָּן. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמות ב) וַתַּעַל שַׁוְעָתָם אֶל הָאֱלֹהִים מִן הָעֲבוֹדָה. הָאֱלֹהִים: דָּא אִימָּא עִילָּאָה. מִן הָעֲבוֹדָה: דָּא מִנְחָה, דְּאִיהִי עֲבוֹדָה וְאִיהִי מְצַלְּיָא עַל בְּנָהָא, כְּדְבָר אַחֵר (תהלים קט) וַאֲנִי תְּפִלָּה. וְאִקְרֵי עֲבוֹדָה, בְּגִין דְּהִיא גַּן עֵדֶן, וְאִצְטְרִיךְ לְמִפְלְחָה.

וּבֹא רְאֵה, אִלְמָלֵא אוֹתָהּ הַמְּנָחָה שֶׁיָּרְדָה עִמָּהֶם וּמְבַקֶּשֶׁת עֲלֵיהֶם רַחֲמִים, לֹא יָצְאוּ מִשָּׁם. וְהוּ שֶׁכָּתוּב (שמות ב) וַתַּעַל שַׁוְעָתָם אֶל הָאֱלֹהִים מִן הָעֲבֹדָה. הָאֱלֹהִים - זוֹ הָאֵם הָעֶלְיוֹנָה. מִן הָעֲבֹדָה - זוֹ מְנָחָה, שֶׁהִיא עֲבוֹדָה, וְהִיא מִתְפַּלֶּלֶת עַל בָּנֶיהָ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קט) וַאֲנִי תְּפִלָּה. וְנִקְרֵאת עֲבוֹדָה, מִשּׁוּם שֶׁהִיא גַּן עֵדֶן, וְצָרִיךְ לְעָבְדָהּ אוֹתָהּ.

וְאִיהִי קְיוּמָא דְּעָלְמָא. וְעַל דָּא אִיתְעָרוּ חַבְרַיָּיא, עַל תְּלַת מִלִּין עַלְמָא מִתְקַיְּים, עַל הַתּוֹרָה, דָּא יַעֲקֹב. עַל הָעֲבוֹדָה, דָּא תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה. וְעַל גְּמִילוּת חֲסָדִים, דָּא אַבְרָהָם. דָּבָר אַחֵר, עֲבוֹדָה, דָּא יִצְחָק, וְכוֹלָא חַד.

וְהִיא קְיוּם הָעוֹלָם. וְעַל זֶה הֵעִירוּ הַחֲבֵרִים, עַל שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים הָעוֹלָם עוֹמֵד: עַל הַתּוֹרָה - זֶה יַעֲקֹב, עַל הָעֲבוֹדָה - זוֹ תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, וְעַל גְּמִילוּת חֲסָדִים - זֶה אַבְרָהָם. דָּבָר אַחֵר, עֲבוֹדָה - זֶה יִצְחָק, וְהַכֹּל אֶחָד.

וְכַד אִיתְעַר הַאי כֹּהֵן, לְהַאי עֲבוֹדָה, כְּדֵין נָחִית לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם לְהַאי אֶרֶץ, וְזָן לְיָתְבָהָא. וּמַאי לֶחֶם. דָּא לֶחֶם, דְּאִסְתַּלַּק לְעֵילָּא, וּמְזוֹנֵי בְּמַזָּלָא תַּלְיָין. וּמַתְמָן נָחִית בְּשַׁבָּת מְזוֹנֵי. כְּיָון דְּאִיהִי קְיוּמָא דִּלְעֵילָּא. בְּגִין דְּהוּא עָלְמָא דְּאָתֵי, וְעָלְמָא דְּאָתֵי אַפֵּיק נְהִירוּ לְעֵילָּא.

וּכְשֶׁמִּתְעוֹרֵר הַכֹּהֵן הַזֶּה לָעֲבוֹדָה הַזּוֹ, אָז יוֹרֵד לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם לָאָרֶץ הַזּוֹ, וְזָן אֶת יוֹשְׁבֶיהָ. וּמָה הַלֶּחֶם? זֶה הַלֶּחֶם שֶׁהִתְעַלָּה לְמַעְלָה, וְהַמָּזוֹן בְּמַזָּל תְּלוּיִים. וּמִטַּל הַיּוֹרֵד בְּשַׁבָּת נוֹתֵן מְזוֹנוֹת, כֵּיוָן שֶׁהִיא הַקְיוּם שֶׁל מַעְלָה, מִשּׁוּם שֶׁהוּא הָעוֹלָם הַבָּא, וְהָעוֹלָם הַבָּא מוֹצִיא אוֹר לְמַעְלָה.

וְעַל דָּא, (שמות טז) הַיּוֹם לֹא תִמְצָאֻהוּ בַּשָּׂדֶה, בְּגִין דְּהַאי יוֹמָא, קַבִּילַת הַאי שָׂדֶה, שַׁקְיוּ לְגַרְמָהּ. אֲבָל לְעֵלָּמָא דְּאָתֵי, תִּשְׁכְּחוּן הַהוּא יוֹמָא טָבָא, דָּא הוּא שָׂדֶה, דְּנָהֵיר בְּנְהִירוּ דְּשִׁמְשָׁא.

וְעַל זֶה, (שם) הַיּוֹם לֹא תִמְצָאֻהוּ בַּשָּׂדֶה, מִשּׁוּם שֶׁהַיּוֹם הַזֶּה מְקַבֶּלֶת הַשָּׂדֶה הַזּוֹ הַשְׁקָאָה לְעַצְמָהּ, אֲבָל לְעוֹלָם הַבָּא תִּמְצְאוּ אֶת אוֹתוֹ יוֹם טוֹב, זֶהוּ שָׂדֶה, שֶׁמְּאִיר בְּאוֹר הַשֶּׁמֶשׁ.

וְתָא חֲזֵי, הַאי שַׁבָּת כ"ל אִיקָרֵי. בְּגִין דְּחַמְשִׁין תַּרְעִין בֵּיהּ אִתְפַּתְּחִין וְאִיתְעַר. וְכַד הַאי כָּל אִתְעַר לְכַלָּה, כְּדֵין אִימָא עִילָּאָה אַלְבִּישַׁת לֵיהּ גְּבוּרָן עִילָּאִין, וְאִיתְעָרוּ רַחֲמִין בְּעָלְמִין, וְתִיקוּנָא עִילָּאָה אִתְתַּקַּן.

וּבֹא רְאֵה, הַשַּׁבָּת הַזּוֹ נִקְרֵאת כ"ל, מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ בָּהּ חֲמִשִּׁים שְׁעָרִים נִפְתָּחִים, וְהִתְעוֹרֵר. וּכְשֶׁהַכֹּל הַזֶּה מִתְעוֹרֵר לַכַּלָּה, אָז הָאֵם הָעֶלְיוֹנָה מַלְבִּישָׁה אוֹתוֹ גְּבוּרוֹת עֶלְיוֹנוֹת, וּמִתְעוֹרְרִים רַחֲמִים בָּעוֹלָמוֹת, וְהִתְתַּקְּנוּ הָעֶלְיוֹן מִתְתַּקֵּן.

וְהוּא, הַהוּא אַפְּרְיוֹן. וְעַל דָּא כְּתִיב (שה"ש ג) אַפְּרְיוֹן עָשָׂה לוֹ הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה. דָּא תִּיקוּנִין דְּעָלְמָא. עַמּוּדָיו עָשָׂה כֶסֶף, דָּא אַבְרָהָם. רְפִידָתוֹ זָהָב, דָּא יִצְחָק. מֶרְכָּבוֹ אַרְגָּמָן, דָּא יַעֲקֹב, כָּלִיל תְּרִין סְטָרִין. דְּרָכִיב עַל כּוּרְסַיָּיא, דְּאִקְרֵי אַהֲבָה זוּטָא.

וְהוּא אוֹתוֹ הָאַפְּרִיוֹן. וְעַל זֶה כָּתוּב (שירג) אַפְּרִיוֹן עָשָׂה לוֹ הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה. אֵלּוּ תִּקּוּנֵי הָעוֹלָם. עַמּוּדָיו עָשָׂה כֶּסֶף - זֶה אַבְרָהָם. רְפִידָתוֹ זָהָב - זֶה יִצְחָק. מֶרְכָּבוֹ אַרְגָּמָן - זֶה יַעֲקֹב, כּוֹלֵל שְׁנֵי הַצְּדָדִים, שֶׁרוֹכֵב עַל הַכִּסֵּא, שֶׁנִּקְרָא אַהֲבָה קְטַנָּה.

דָּבָר אַחֵר, תּוֹכוֹ רָצוּף אַהֲבָה, דָּא אַהֲבָה רַבָּה, דְּאִיהִי פְּנִימָאָה. מִבְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם, כַּד אִתְקִינוּ לְהַאי מְנָחָה, דְּאַנְהִיר לָהּ שְׁמָשָׁא.

דָּבָר אַחֵר, תּוֹכוֹ רָצוּף אַהֲבָה - זוֹ אַהֲבָה רַבָּה, שֶׁהִיא פְּנִימִית. מִבְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם, כְּשֶׁהִתְקִינוּ אֶת הַמְּנָחָה הַזּוֹ, שֶׁמַּאִיר לָהּ הַשֶּׁמֶשׁ.

וְעַל דָּא (בראשית מג) וַיָּכִינוּ אֶת הַמִּנְחָה, כְּדֵין וַיִּשָּׂא מַשְׂאֹת, פְּלִיג לוֹן חוּלָקֵיהוֹן. וּמֵאָן אֲתַר יָהֵיב לוֹן, מֵאֵת פָּנָיו, דָּא הַאי כּוּרְסַיָּיא, דְּמָזוֹנָא דְּכוֹלָא בֵּיהּ.

וְעַל זֶה (בראשית מג) וַיָּכִינוּ אֶת הַמִּנְחָה, אֲז וַיִּשָּׂא מַשְׂאֹת, חֵלֶק לָהֶם חֶלְקָם. וּמֵאֵיזֶהוּ מָקוֹם נָתַן לָהֶם? מֵאֵת פָּנָיו, זֶהוּ הַכִּסֵּא, שֶׁמְּזוֹן הַכֹּל בּוֹ.

(שם) וַתֵּרֶב מַשְׂאַת בִּנְיָמִין, מַאי טַעְמָא, בְּגִין דִּשְׁכִינְתָּא בְּחוּלָקֵיהּ. מִמַּשְׂאֹת כֻּלָּם חָמֵשׁ יָדוֹת, תָּא חֲזֵי, הַאי ה' בַּתְרָאָה, אִקְרֵי כַּלָּה, כַּד אִתְחַבַּר כ"ל עִמָּהּ, לָא אִתְיַישְׁבוּ אֶלָּא בְּחוּלְקָא דְּבִנְיָמִין. וְעַל דָּא חָמֵשׁ יָדוֹת קַבֵּיל, כַּד קַבֵּיל הַאי ה' דְּאִקְרֵי מְנָחָה בְּחוּלְקֵיהּ. וְכָל חַמְשִׁין בִּרְכָאן, דְּאִתְיְין מִכ"ל לְהַאי כַּלָּ"ה, קַבֵּיל בִּנְיָמִין. מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּאִיהוּ זְעֵירָא דְּכֻלְּהוֹ.

וַתֵּרֶב מַשְׂאַת בִּנְיָמִן (שם). מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁשְּׁכִינָה בְּחֶלְקוֹ. מִמַּשְׂאֹת כֻּלָּם חָמֵשׁ יָדוֹת - בֹּא וּרְאֵה, ה' הָאַחֲרוֹנָה הַזּוֹ נִקְרֵאת כַּלָּה, כְּשֶׁמִּתְחַבֵּר עִמָּהּ כֹּל, וְאֵין מִתְיַשְּׁבוֹת אֶלָּא בְּחֶלְקוֹ שֶׁל בִּנְיָמִין. וְעַל זֶה חָמֵשׁ יָדוֹת הוּא קִבֵּל, כְּשֶׁקִּבֵּל אֶת הֵה' הַזּוֹ, שֶׁנִּקְרֵאת מְנָחָה, בְּחֶלְקוֹ. וְכָל חֲמִשִּׁים הַבְּרָכוֹת שֶׁבָּאוֹת מִכֹּל לַכַּלָּה הַזּוֹ, קִבֵּל בִּנְיָמִין. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁהוּא הַקָּטָן מִכֻּלָּם.

מַשְׂאַת כֻּלְּהוֹ שִׁבְטִין עֲשָׂרָה, מַשְׂאַת בִּנְיָמִין, אִתְרַבֵּי, ה' זִמְנִין עֲשָׂרָה. הָא חֲמִשִּׁין. וְכוֹלָא בְּגִין הַאי ה' דְּשַׁרְיָא בְּחוּלָקֵיהּ. מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּאִיהִי זְעֵירָא, וְאִיהוּ זְעִיר, אִתְרְעִיאַת בֵּיהּ, לְשַׁוְּאָה מְדוֹרָה עִמֵּיהּ.

מַשְׂאַת כָּל הַשִּׁבְטִים עֲשָׂרָה, מַשְׂאַת בִּנְיָמִין הִתְגַּדְּלָה ה' פְּעָמִים עֲשָׂרָה. הֲרֵי חֲמִשִּׁים. וְהַכֹּל בִּשְׁבִיל הֵה' הַזּוֹ שֶׁשּׁוֹרָה בְּחֶלְקוֹ. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁהִיא קְטַנָּה וְהוּא קָטָן, הִתְרַצְּתָה בּוֹ לָשִׂים מְדוֹרָהּ עִמּוֹ.

וְעַל דָּא כְּתִיב, (שה"ש א) הֲבִיאַנִי הַמֶּלֶךְ חֲדָרָיו, דָּא בִּנְיָמִין, דְּאִעֲיל לֵיהּ יוֹסֵף בְּאִידְּרֵיהּ. נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה, אֲגִילָה מִבָּעֵי לֵיהּ, מַאי נָגִילָה. דְּכֻלְּהוֹ אָעִיל לוֹן בְּגִינֵיהּ דְּבִנְיָמִין. בָּךְ, מַאי בָּךְ. דָּא כְּלָלָא דְּאוֹרַיְיתָא, דְּאִתְקַיְּים כַּד נְטַיר אוֹת בְּרִית קֹדֶשׁ. נַזְכִּירָה דּוֹדֶיךָ מִיַּיִן, דְּכְתִיב וַיִּשְׁתּוּ וַיִּשְׁכְּרוּ עִמּוֹ.

וְעַל זֶה כָּתוּב (שירא) הֲבִיאַנִי הַמֶּלֶךְ חֲדָרָיו, זֶה בִּנְיָמִין, שֶׁהִכְנִיס אוֹתוֹ יוֹסֵף לְחַדְרוֹ. נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה, הָיָה צָרִיךְ לִהְיוֹת אֲגִילָה, לָמָּה זֶה נָגִילָה? שֶׁכֻּלָּם הִכְנִיסָם בִּשְׁבִילוֹ שֶׁל בִּנְיָמִין. בָּךְ, מַה זֶּה בָּךְ? זֶה כְּלָל שֶׁל

הַתּוֹרָה שֶׁהִתְקַיֵּים כְּשֶׁשָּׁמַר אוֹת בְּרִית קֹדֶשׁ. נִזְכִּירָה דּוֹדֵיךְ מְיַיִן, שֶׁכָּתוּב (בראשית מג) וַיִּשְׁתּוּ וַיִּשְׁכְּרוּ עִמּוֹ.

וְעַל דָּא כְּתִיב, מָשְׁכֵנִי אַחֲרֶיךָ נָרוּצָה, דְּמַשִּׁיךְ לוֹן לַאֲחוֹי תַּמָּן. כְּדֵבָר אַחֵר, (הושע יא) בְּחַבְלֵי אָדָם אֶמְשְׁכֵם בַּעֲבֹתוֹת אַהֲבָה, דָּא אַהֲבָה דְּנַחֲתָא עִמְּהוֹן לְדַיְירָא תַּמָּן, וְחָדוֹ תַּמָּן בְּמַלְכָּא עִילָּאָה, דְּאִתְחַבַּר עִם יוֹסֵף תַּמָּן, בְּגִין דְּנָטַר בְּרִית קֹדֶשׁ דְּאִתְיְיהֵיב לְתַמָּנְיָא יוֹמִין.

וְעַל זֶה כְּתוּב (שם) מָשְׁכֵנִי אַחֲרֶיךָ נָרוּצָה, שֶׁמְּשַׁךְ אֶת אֶחָיו לְשָׁם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (הושע יא) בְּחַבְלֵי אָדָם אֶמְשְׁכֵם בַּעֲבֹתוֹת אַהֲבָה. זוֹ הָאַהֲבָה שֶׁיָּרְדָה עִמָּם לְדוּר שָׁם, וְשָׂמְחוּ שָׁם בַּמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן, שֶׁהִתְחַבֵּר עִם יוֹסֵף שָׁם, מִשּׁוּם שֶׁשָּׁמַר בְּרִית קֹדֶשׁ שֶׁנִּתְּנָה לִשְׁמוֹנָה יָמִים.

וְעַל דָּא כְּתִיב, (שה"ש א) מֵישָׁרִים אֲהֵבוּךָ. מַאי מֵישָׁרִים, כְּדֵבָר אַחֵר (תהלים צט) אַתָּה כּוֹנַנְתָּ מֵישָׁרִים. וּמַאן אִינּוּן, כְּדֵבָר אַחֵר, (שם) מִשְׁפָּט וּצְדָקָה. אִלֵּין אִיקָרוֹן מֵישָׁרִים וְדַאי. כְּדֵבָר אַחֵר, (דברים לב) צַדִּיק וְיָשָׁר הוּא. וְאִתְכְּלִיל דְּכוּרָא עִם נוּקְבָא, מִשְׁפָּט אִתְכְּלִיל בְּצֶדֶק, וּצְדָקָה אִיתְעָרַת בְּעָלְמִין כָּלְהוֹ. וְעַל דָּא מֵישָׁרִים אֲהֵבוּךָ וְדַאי.

וְעַל זֶה כְּתוּב (שיר א) מֵישָׁרִים אֲהֵבוּךָ. מַה זֶּה מֵישָׁרִים? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים צט) אַתָּה כּוֹנַנְתָּ מֵישָׁרִים. וּמִי הֵם? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם) מִשְׁפָּט וּצְדָקָה. אֵלֶּה נִקְרָאִים מֵישָׁרִים וְדַאי, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים לב) צַדִּיק וְיָשָׁר הוּא. וְנִכְלָל הַזָּכָר עִם הַנְּקֵבָה, הַמִּשְׁפָּט נִכְלָל בְּצֶדֶק, וּצְדָקָה מִתְעוֹרֶרֶת בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, וְעַל זֶה מֵישָׁרִים אֲהֵבוּךָ וַדַּאי.

(בראשית לז) וְיִשְׂרָאֵל אָהַב אֶת יוֹסֵף מִכָּל בָּנָיו. יִשְׂרָאֵל מִבְּעֵי לֵיהּ, מַאי וְיִשְׂרָאֵל. לְאַכְלָלָא עִמֵּיהּ שְׁכִינְתָּא, דִּרְחִימָא לֵיהּ לְיוֹסֵף. כְּגַוְונָא דָּא תְּנִינָן וה', הוּא וּבֵית דִּינוֹ.

וְיִשְׂרָאֵל אָהַב אֶת יוֹסֵף מִכָּל בָּנָיו (בראשית לז). יִשְׂרָאֵל הָיָה צָרִיךְ לִהְיוֹת, מַה זֶּה וְיִשְׂרָאֵל? לְהַכְלִיל עִמּוֹ שְׁכִינָה, שֶׁאָהֲבָה אֶת יוֹסֵף. כְּמוֹ כֵן שָׁנִינוּ וה' - הוּא וּבֵית דִּינוֹ.

וְכָלְהוֹ שְׁבָטִין אוֹדוּ לֵיהּ, עַל דְּאִתְרְחֵים מֵאַבָּא וְאִימָּא. וּבָרִיכוּ לֵיהּ בִּרְכַּת עָלְמִין כָּלְהוֹ, לְאִתְיַישְׁבָא בְּדוּכְתֵּיהּ כְּדְקָא חָזֵי.

וְכָל הַשְּׁבָטִים הוֹדוּ לוֹ עַל שֶׁנֶּאֱהַב מֵאָב וְאֵם, וּבֵרְכוּ אוֹתוֹ בִּרְכַּת עוֹלָמִים כֻּלָּם, שֶׁיִּתְיַשֵּׁב בִּמְקוֹמוֹ כָּרָאוּי.

וּמְנָא לָן דַּאֲפִילּוּ אֲחוֹי רְחִימוּ לֵיהּ. דִּכְתִיב (שיר השירים א) עַל כֵּן עֲלָמוֹת אֲהֵבוּךָ. מַאי עֲלָמוֹת כְּדֵבָר אַחֵר (מלכים א ז) עִמֵּד עַל שְׁנֵי עָשָׂר בָּקָר. וְאִינּוּן בְּעַלְמָא דְּנוּקְבָא, וְאִינּוּן אִיקְרוֹן עֲלָמוֹת.

וּמִנַּיִן לָנוּ שֶׁאֲפִלּוּ אֶחָיו אֲהֵבוּ אוֹתוֹ? שֶׁכָּתוּב (שיר א) עַל כֵּן עֲלָמוֹת אֲהֵבוּךָ. מַה זֶּה עֲלָמוֹת? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מלכים א) עִמֵּד עַל שְׁנֵי עָשָׂר בָּקָר. וְהֵם בְּעוֹלַם הַנּוּקְבָא, וְהֵם נִקְרָאִים עֲלָמוֹת.

בָּתַר דְּאִסְתַּלֵּיק יוֹסֵף לְעֵילָּא, מַה כְּתִיב, (שה"ש א) שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנָאוָה, בְּגִין דְּאִתְתַּקֵּיף גְּלוּתָא עֲלַיְיהוּ. וְעִם כָּל דָּא וְנָאוָה, דְּלָא אִתְעָרֵבִי בְּהוּ. כְּאָהֳלֵי קֵדָר, אִתְקַדְּרִית בֵּינַיְיהוּ, דְּנָזְרוּ עָלַי

כַּמָּה גְּוָונִין בִּישִׁין, וְעִם כָּל דָּא אֲנָא אִיהִי כִּירִיעוֹת שְׁלֹמֹה, בְּעוֹבָדִין טָבִין. בְּגִין דְּשַׁבְטֵי יְהּ עָאלוּ, וְשַׁבְטֵי יָהּ נָפְקוּ.

אַחַר שֶׁהִסְתַּלֵּק יוֹסֵף לְמַעְלָה, מַה כָּתוּב? (שיר א) שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנָאוָה, מִשּׁוּם שֶׁהִתְחַזְּקָה עֲלֵיהֶם הַגָּלוּת, וְעִם כָּל זֶה - וְנָאוָה, שֶׁלֹּא הִתְעָרְבוּ בָהֶם. כְּאֲהֳלֵי קֵדָר, נִשְׁחַרְתִּי בֵיניֵיהֶם, שֶׁגָּזְרוּ עָלַי כַּמָּה גְּזֵרוֹת רָעוֹת, וְעִם כָּל זֶה אֲנִי הִיא כִּירִיעוֹת שְׁלֹמֹה, בְּמַעֲשִׂים טוֹבִים, מִשּׁוּם שֶׁשַּׁבְטֵי יְהּ נִכְנְסוּ, וְשַׁבְטֵי יְהּ יָצְאוּ.

(שם) אַל תִּרְאֻנִי שֶׁאֲנִי שְׁחַרְחֹרֶת, בְּגִין דְּשִׁמְשָׁא אִסְתְּלִיק. וְכָל דָּא בְּנֵי אִמִּי גָּרְמוּ. מַאן בְּנֵי אִמִּי. דָּא בְּנוֹי דְּיַעֲקֹב, דְּזַבִּינוּ לְיוֹסֵף הָכָא. וְאִינוּן גָּרְמוּ לִי וְלִשְׁכִינְתָּא דְּאִתְגַּלְיָיא עִמִּי הָכָא.

אַל תִּרְאֻנִי שֶׁאֲנִי שְׁחַרְחֹרֶת (שם), מִשּׁוּם שֶׁהַשֶּׁמֶשׁ הִסְתַּלֵּק. וְכָל זֶה בְּנֵי אִמִּי גָּרְמוּ. מִי הֵם בְּנֵי אִמִּי? אֵלּוּ בְּנֵי יַעֲקֹב, שֶׁמָּכְרוּ כָּאן אֶת יוֹסֵף, וְהֵם גָּרְמוּ לִי וְלִשְׁכִינָה שֶׁגָּלְתָה עִמִּי כָּאן.

עַל דָּא אָמַר (שמות ב) וַיֶּאֱנְחוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל. כַּד חָמוּ פּוּלְחָנָא קַשְׁיָא, עַד דְּהָווֹ דְּכִיר לְהוֹן קְרָיְמָא עִילָּאָה וְאִתְעָרַת בְּרַחֲמִין עַל בְּנָהָא, אִימָא עִילָּאָה. הָדָא הוּא דִּכְתִיב, (שם) וַתַּעַל שַׁוְעָתָם אֶל הָאֱלֹהִים, דָּא אִימָא עִילָּאָה, דְּכָל חֵירוּ בִּידָהָא, וּפָתְחָה לוֹן פִּתְחִין עִילָּאִין, חֲמִשִּׁין תַּרְעִין, וַאֲפֵיקַת לוֹן מִתַּמָּן. וְאִתְמַלְיָיא אִימָא תַּתָּאָה רַחֲמִין עֲלַיְיהוּ. וּמשֶׁה נְפַק לְעַלְמָא, מְמַנָּא וְאַב לְמִרְעֵי לְיִשְׂרָאֵל בְּאוֹרַיְיתָא.

עַל זֶה אָמַר (שמות ב) וַיֶּאֱנְחוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל. כְּשֶׁרָאוּ עֲבוֹדָה קָשָׁה, עַד שֶׁהָיָה זוֹכֵר לָהֶם הַבְּרִית הָעֶלְיוֹן, וְהִתְעוֹרְרָה בְּרַחֲמִים עַל בָּנֶיהָ הָאֵם הָעֶלְיוֹנָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) וַתַּעַל שַׁוְעָתָם אֶל הָאֱלֹהִים. זוֹ הָאֵם הָעֶלְיוֹנָה, שֶׁכָּל הַחֵרוּת בְּיָדֶיהָ, וּפָתְחָה לָהֶם פְּתָחִים עֶלְיוֹנִים, חֲמִשִּׁים שְׁעָרִים, וְהוֹצִיאָה אוֹתָם מִשָּׁם, וְהִתְמַלְּאָה הָאֵם הַתַּחְתּוֹנָה רַחֲמִים עֲלֵיהֶם. וּמֹשֶׁה יָצָא לָעוֹלָם מְמֻנֶּה אָבִיו לִרְעוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל בַּתּוֹרָה.

תָּא חֲזֵי, דָּוִד רָמַז לֵיהּ לְהַאי תּוּשְׁבַּחְתָּא דְּשִׁיר הַשִּׁירִים קוֹדֶשׁ קוּדְשַׁיָּיא, עַל יְדָא דִּבְנֵי קֹרַח, אֶלָּא דְּלָא מָטָא זִמְנָא דְּיִתְאֲמַר. בְּגִין כָּךְ כְּתִיב, (תהלים מה) לַמְנַצֵּחַ עַל שׁוֹשַׁנִּים לִבְנֵי קֹרַח מַשְׂכִּיל שִׁיר יְדִידֹת. עַל שׁוֹשַׁנִּים, אִלֵּין נְשִׁיקוֹת פִּיהוּ, דְּאִיקָרוּן שִׂפְתוֹתָיו שׁוֹשַׁנִּים.

בֹּא וּרְאֵה, דָּוִד רָמַז לוֹ אֶת הַתְּשְׁבַּחַת הַזּוֹ שֶׁל שִׁיר הַשִּׁירִים קֹדֶשׁ קָדָשִׁים עַל יַד בְּנֵי קֹרַח, אֶלָּא שֶׁלֹּא הִגִּיעַ הַזְּמַן שֶׁנֶּאֱמַר. מִשּׁוּם כָּךְ כָּתוּב (תהלים מה) לַמְנַצֵּחַ עַל שׁוֹשַׁנִּים לִבְנֵי קֹרַח מַשְׂכִּיל שִׁיר יְדִידֹת. עַל שׁוֹשַׁנִּים - אֵלּוּ נְשִׁיקוֹת פִּיהוּ, שֶׁנִּקְרָאוֹת שִׂפְתוֹתָיו שׁוֹשַׁנִּים.

דָּבָר אַחֵר, שׁוֹשַׁנִּים, אִלֵּין שִׁית שְׁנִין, דְּאִתְחַבְּרוּן בְּהַאי שׁוֹשַׁנָּה סוּמְקָא, דְּאִיהִי שְׁבִיעָאָה דְּכֹלָּא. מַשְׂכִּיל, דָּא נְגִידוּ דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא, דְּנָגִיד לוֹן בְּהַאי שַׁעֲתָא, דְּיִתְבֵי יַחַד וְלָא מִתְפָּרְשִׁין. בְּגִין אִינוּן נְשִׁיקִין בְּדִבֵּיקוּתָא דְּרוּחָא, וְלָא מִתְפָּרְשִׁין.

דָּבָר אַחֵר, שׁוֹשַׁנִּים אֵלּוּ שֵׁשׁ שָׁנִים שֶׁהִתְחַבְּרוּ בַּשּׁוֹשַׁנָּה הָאֲדֻמָּה הַזּוֹ, שֶׁהִיא הַשְּׁבִיעִית שֶׁל הַכֹּל. מַשְׂכִּיל - זֶה שֶׁפַע שֶׁל הָעַתִּיק הַקָּדוֹשׁ שֶׁמַּשְׁפִּיעַ לָהֶם בַּשָּׁעָה הַזּוֹ, שֶׁיּוֹשְׁבִים יַחַד וְלֹא נִפְרָדִים, מִשּׁוּם אוֹתָם נְשִׁיקוֹת בְּדִבֵּקוּת הָרוּחַ, וְלֹא נִפְרָדִים.

שִׁיר יְדִידוּת, רֶמֶז לְהַאי שִׁירָתָא, דְּאִקְרֵי שִׁיר כְּפוּל. הָכָא שִׁיר הַשִּׁירִים, וְהָכָא שִׁיר יְדִידוּת, וְכוֹלָא חַד. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, אִיקְרוּן דּוֹדִים. הָדָא הוּא דִכְתִיב, (שה"ש ה) שְׁתוּ וְשִׁכְרוּ דּוֹדִים. בְּגִין כָּךְ שִׁיר יְדִידוּת, דְּאִינּוּן דּוֹדִים, דָּא מְשַׁבְּחָא לְדָא, וְדָא מְשַׁבְּחָא לְדָא. וּכְמָא דְהָתָם, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל שְׁרִיאַת בְּתוּשְׁבַּחְתָּא, דְּהָכֵי אִתְחֲזֵי, דִּכְתִיב יִשָּׂקֵנִי. אוֹף הָכָא, הִיא שְׁרִיאַת לְשַׁבָּחָא לְמַלְכָּא.

שִׁיר יְדִידוֹת - רֶמֶז לַשִּׁירָה הַזּוֹ, שֶׁנִּקְרֵאת שִׁיר כָּפוּל. כָּאן שִׁיר הַשִּׁירִים, וְכָאן שִׁיר יְדִידוֹת, וְהַכֹּל אֶחָד. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל נִקְרָאִים דּוֹדִים. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שיר ה) שְׁתוּ וְשִׁכְרוּ דּוֹדִים. מִשּׁוּם כָּךְ שִׁיר יְדִידוֹת, שֶׁהֵם דּוֹדִים. וְזֶה מְשַׁבֵּחַ אֶת זֶה, וְזֶה מְשַׁבֵּחַ אֶת זֶה. וּכְמוֹ שֶׁשָּׁם כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל הִתְחִילָה הַתִּשְׁבַּחַת, שֶׁכָּךְ רָאוּי, שֶׁכָּתוּב יִשָּׁקֵנִי, אַף כָּאן הִיא הִתְחִילָה לְשַׁבֵּחַ אֶת הַמֶּלֶךְ.

(תהלים מה) רָחַשׁ לִבִּי דָּבָר טוֹב. רָחַשׁ לִבִּי, דָּא חַיָּיתָא, דְּרָחִישׁ בְּלֵילְיָא, דְּאִקְרֵי לִבִּי. דָּבָר טוֹב, דְּסִלְיקַת בִּרְעוּתָהּ דְּיִתְחַבַּר מַלְכָּא עִמָּהּ, דְּאִקְרֵי טוֹב.

רַחַשׁ לִבִּי דָּבָר טוֹב (תהלים מה). רַחַשׁ לִבִּי - זוֹ הַחַיָּה שֶׁרוֹחֶשֶׁת בַּלַּיְלָה, שֶׁנִּקְרֵאת לִבִּי. דָּבָר טוֹב - שֶׁעוֹלָה בִּרְצוֹנָהּ שֶׁהַמֶּלֶךְ יִתְחַבֵּר עִמָּהּ, שֶׁנִּקְרָא טוֹב.

דָּבָר אַחֵר, בְּגִין דְּלָא אִתְיְיהֵיב לֵיהּ רְשׁוּ לְגַלָּאָה, אָמַר רָחַשׁ בְּגִין דְּמָרְחֲשָׁא לֵיהּ הַאי מִלָּה בְּלִבֵּיהּ, וַאֲפִילּוּ בְּשִׂפְוָותֵיהּ לָא אִתְיְיהֵיב לֵיהּ רְשׁוּ לְרַחֲשָׁא, אֶלָּא בְּלִבֵּיהּ.

דָּבָר אַחֵר, מִשּׁוּם שֶׁלֹּא נִתְּנָה לוֹ רְשׁוּת לְגַלּוֹת, אָמַר רָחַשׁ, מִשּׁוּם שֶׁמַּרְחִישָׁה לוֹ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה בְּלִבּוֹ, וַאֲפִלּוּ בְּשִׂפְתוֹתָיו לֹא נִתְּנָה לוֹ רְשׁוּת לְרַחֵשׁ, אֶלָּא בְּלִבּוֹ.

דָּבָר אַחֵר, מַאי טַעְמָא רָחַשׁ לִבִּי. בְּגִין דְּדִבּוּר בְּלָא קוֹל, לָא יָכִיל לְמַלָּלָא. וְהַאי לִבִּ"י דְּאִקְרֵי דִּבּוּר, עַד הַשְׁתָּא לָא אִשְׁתַּלֵּימַת, עַד דְּאָתָא שְׁלֹמֹה מַלְכָּא, וּבְנָא לָהּ בֵּיתָא, וְאִשְׁתַּלֵּימַת סִיהֲרָא בְּרָבוּ יַתִּיר עַל כּוֹלָא. בְּגִין דְּקוֹל אִתְחַבַּר עִמָּהּ.

דָּבָר אַחֵר, מָה הַטַּעַם רָחַשׁ לִבִּי? מִשּׁוּם שֶׁדִּבּוּר בְּלֹא קוֹל לֹא יָכוֹל לְדַבֵּר, וְהַלִּבִּ"י הַזֶּה שֶׁנִּקְרָא דִּבּוּר, עַד כָּאן לֹא נִשְׁלְמָה, עַד שֶׁבָּא שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ וּבָנָה לָהּ בַּיִת, וְהַלְּבָנָה נִשְׁלְמָה בְּגֹדֶל יֶתֶר עַל הַכֹּל, מִשּׁוּם שֶׁהִתְחַבֵּר עִמָּהּ הַקּוֹל.

וְהַהִיא שַׁעֲתָא, אִתְיְיהֵיב רְשׁוּ לְמַלָּלָא, דְּהָא אִשְׁתְּלֵימַת בְּקָלָא. וְיָתְבָא בִּשְׁלִימוּ עִם מַלְכָּא. בְּגִין דַּאֲפִיקַת בְּרָא חַכִּימָא לְעָלְמָא, וְאִתְקֵינַת בֵּיתָא לְמַלְכָּא. כְּדֵין מַלְכָּא שַׁוִּי מְדוֹרֵיהּ עִמָּהּ, וְשָׁרָאת לְמַלָּלָא, וְאָמְרַת יִשָּׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ.

וּבְאוֹתָהּ שָׁעָה נִתְּנָה רְשׁוּת לְדַבֵּר, שֶׁהֲרֵי נִשְׁלְמָה בַּקּוֹל. וְיָשְׁבָה בִּשְׁלֵמוּת עִם הַמֶּלֶךְ, מִשּׁוּם שֶׁהוֹצִיאָה בֵּן חָכָם לָעוֹלָם, וְהִתְקִינָה בַּיִת לַמֶּלֶךְ. אָז הַמֶּלֶךְ שָׁם מְדוֹרוֹ עִמָּהּ, וְהִתְחִילָה לְדַבֵּר, וְאָמְרָה יִשָּׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ.

אֲבָל הַשְׁתָּא בְּיוֹמֵי דְּדָוִד, עַד כְּדֵין לָא יָתְבָא בְּאִשְׁתַּלְמוּתָא, בְּגִין כָּךְ רָחַשׁ לִבִּי וַדַּאי הַהוּא דָּבָר טוֹב. הַשְׁתָּא טוֹב, וְלֹא טוֹבִים. כֵּיוָן דְּאִתְחַבַּר קוֹל עִמָּהּ, כְּדֵין טוֹבִים וַדַּאי בְּכוֹלָא.

צַדִּיק טוֹב אִקָּרֵי, דִּכְתִיב, (ישעיה ג) אִמְרוּ צַדִּיק כִּי טוֹב. אוֹף אִיהִי אִתְקְרִיאַת טוֹבָה, (קהלת ז) טוֹבָה חָכְמָה. וְכַד אִיתְקְרִיבוּ אִתְחַבְּרוּ כַּחֲדָא בְּאִינּוּן נְשִׁיקִין, כְּדֵין (שה"ש א) כִּי טוֹבִים דּוֹדֶיךָ מְיַּיִן, אִינּוּן דּוֹדִים תַּרְוַוייהוּ כַּחֲדָא.

אֲבָל כָּעֵת בִּימֵי דָוִד, עַד אָז לֹא יָשְׁבָה בִּשְׁלֵמוּת. מִשּׁוּם כָּךְ רָחַשׁ לִבִּי וַדַּאי הַדָּבָר הַטּוֹב הַהוּא. כָּעֵת טוֹב, וְלֹא טוֹבִים. כֵּיוָן שֶׁהִתְחַבֵּר עִמָּהּ קוֹל, אָז וַדַּאי טוֹבִים בַּכֹּל. הַצַּדִּיק נִקְרָא טוֹב, שֶׁכָּתוּב (ישעיה א) אִמְרוּ צַדִּיק כִּי טוֹב. אַף הִיא נִקְרֵאת טוֹבָה, (קהלת ז) טוֹבָה חָכְמָה. וּכְשֶׁנִּקְרְבוּ, הִתְחַבְּרוּ כְּאֶחָד בְּאוֹתָן נְשִׁיקוֹת, אָז (שיר א) כִּי טוֹבִים דֹּדֶיךָ מְיָּיִן, הֵם דּוֹדִים שְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד.

הָכָא דּוֹדִים, וְהָכָא יְדִידוּת. וְאֵימַת אִינּוּן טוֹבִים. מְיַּיִן. כַּד אִשְׁתַּקְיָין מִנַּיהּ דְּהַהוּא יַיִן דְּמַנְטָרָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (שם ה) שְׁתוּ וְשִׁכְרוּ דּוֹדִים. דְּהָא נְטִיעָן שַׁקְיוּ בָּעָיַין מִנַּהֲרָא עֲמִיקָא, אִימָא עִילָּאָה, דְּאִיהִי אַשְׁקִיאַת לוֹן בְּקַדְמִיתָא מֵהַהוּא יַיִן.

כָּאן דּוֹדִים, וְכָאן יְדִידוּת. וּמָתַי הֵם טוֹבִים? מְיַּיִן, כְּשֶׁנִּשְׁקִים מִמֶּנּוּ שֶׁל הַיַּיִן הַמְשֻׁמָּר הַהוּא. וְעַל זֶה כָּתוּב (שם ה) שְׁתוּ וְשִׁכְרוּ דּוֹדִים. שֶׁהֲרֵי הַנְּטִיעוֹת צְרִיכוֹת הַשְׁקָאָה מִן הַנָּהָר הֶעָמֹק, הָאֵם הָעֶלְיוֹנָה, שֶׁהִיא הִשְׁקָתָה אוֹתָם בָּרִאשׁוֹנָה מֵהַיַּיִן הַהוּא.

הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שם ב) שְׂמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי, וּלְבָתַר לְרֵיחַ שְׁמָנֶיךָ טוֹבִים, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וִימִינוֹ תְּחַבְּקֵנִי. וְדָא הוּא מִשְׁחָא טָבָא, דְּנָגִיד לֵיהּ מֵאִימָא.

זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם ב) שְׂמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי, וְאַחַר כָּךְ לְרֵיחַ שְׁמָנֶיךָ טוֹבִים. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וִימִינוֹ תְּחַבְּקֵנִי. וְזֶהוּ הַשֶּׁמֶן הַטּוֹב, שֶׁשּׁוֹפֵעַ לוֹ מֵהָאֵם.

הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהלים קלג) כַּשֶּׁמֶן הַטּוֹב עַל הָרֹאשׁ יוֹרֵד עַל הַזָּקָן זְקַן אַהֲרֹן. דָּא כַּהֲנָא רַבָּא לְעֵילָּא, יְמִינָא דְמַלְכָּא, כֹּהֵן לְעוֹלָם. וְכַד מָטָא הַהוּא מִשְׁחָא אֶל דִּיקְנֵיהּ דְּאַהֲרֹן, כְּדֵין שְׁמָנֶיךָ וַדַּאי אִיקָרוּן, מִסְטָרָא דְּאִימָא וּמִסְטָרָא דְּאַבְרָהָם, וּכְדֵין שְׁמָנֶיךָ טוֹבִים.

זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים קלג) כַּשֶּׁמֶן הַטּוֹב עַל הָרֹאשׁ יוֹרֵד עַל הַזָּקָן זְקַן אַהֲרֹן. זֶה הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל לְמַעְלָה, יְמִין הַמֶּלֶךְ, כֹּהֵן לְעוֹלָם. וּכְשֶׁמַּגִּיעַ אוֹתוֹ הַשֶּׁמֶן לִזְקַן שֶׁל אַהֲרֹן, אָז וַדַּאי נִקְרָאִים שְׁמָנֶיךָ, מִצַּד הָאֵם וּמִצַּד שֶׁל אַבְרָהָם, וְאָז שְׁמָנֶיךָ טוֹבִים.

מַאי טַעְמָא נָגִיד הַהוּא מִשְׁחָא טָבָא לְאַבְרָהָם. מִשּׁוּם דְּפָשִׁיט יָמִינָא, לְאַנְהָרָא לְסִיהֲרָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (שם) הִנֵּה מַה טּוֹב וּמַה נָּעִים שֶׁבֶת אַחִים גַּם יָחַד. מַה טּוֹב, דָּא נְהוֹרָא קַדְמָאָה. דִּכְתִיב (בראשית א) וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב. וּמַה נָּעִים, דָּא נְעִים זְמִירוֹת יִשְׂרָאֵל. יוֹמָא רְבִיעָאָה, סִיהֲרָא.

מַה טַּעַם שׁוֹפֵעַ אוֹתוֹ הַשֶּׁמֶן הַטּוֹב שֶׁל אַבְרָהָם? מִשּׁוּם שֶׁפָּשַׁט הַיָּמִין לְהָאִיר לַלְּבָנָה, וְעַל זֶה כָּתוּב (שם) הִנֵּה מַה טּוֹב וּמַה נָּעִים שֶׁבֶת אַחִים גַּם יָחַד. מַה טּוֹב - זֶה הָאוֹר הָרִאשׁוֹן, יוֹם הָרִאשׁוֹן, שֶׁכָּתוּב (בראשית א) וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב. וּמַה נָּעִים - זֶה נְעִים זְמִירוֹת יִשְׂרָאֵל. הַיּוֹם הָרְבִיעִי, הַלְּבָנָה.

וְתָא חֲזֵי, כְּמָה דְנָהוֹרָא דְאִתְבְּרֵי בְּיוֹמָא קַדְמָאָה, יְהֵיב שְׁלִימוּ, וְנָגִיד מִנֵּיהּ נְהִירוּ, לִנְהוֹרָא דְּהַאי עָלְמָא אִתְנְהֵיג בֵּיהּ. אוּף אַבְרָהָם, נְהוֹרָא קַדְמָאָה, יְהֵיב נְהִירוּ לְהַאי בְּרַתָּא דְמַלְכָּא, יוֹמָא רְבִיעָאָה, דְּעַל יָדָהּ אִתְנְהֵיג הַאי עָלְמָא. וְעַל דָּא חוּט שֶׁל חֶסֶד מָשׁוּךְ עָלֶיהָ, לְאַנְהָרָא מִן נְהוֹרֵיהּ. וְכַד אִתְחַבְּרַת עִמֵּיהּ וְיָתְבָא לְיָמִינָא, אִתְגַּדֵּל אִיהוּ בְּכוֹלָּא.

ובֹא רְאֵה, כְּמוֹ שֶׁהָאוֹר שֶׁנִּבְרָא בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן נָתַן שְׁלֵמוּת, וְשָׁפַע מִמֶּנּוּ אוֹר לָאוֹר שֶׁהָעוֹלָם הַזֶּה מִתְנַהֵג בּוֹ - אַף אַבְרָהָם, הָאוֹר הָרִאשׁוֹן נָתַן אוֹר לַבַּת הַזּוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ, הַיּוֹם הָרְבִיעִי, שֶׁעַל יָדָהּ מִתְנַהֵג הָעוֹלָם הַזֶּה. וְעַל כֵּן חוּט שֶׁל חֶסֶד מָשׁוּךְ עָלֶיהָ, לְהָאִיר מֵאוֹרוֹ. וְכַאֲשֶׁר מִתְחַבֶּרֶת עִמּוֹ וְיוֹשֶׁבֶת לְיָמִין, הוּא מִתְגַּדֵּל בַּכֹּל.

וְתָא חֲזֵי, אַבְרָהָם כַּד אָתָא לְעָלְמָא, מַה כְּתִיב בֵּיהּ, (בראשית יב) וַאֲגַדְּלָה שְׁמֶךָ. מַאי הִיא, דְּאוֹסִיף בֵּיהּ ה"א. וְהַאי אַתְרָא, בֵּיהּ אִתְגַּדֵּל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים מח) גָּדוֹל ה' וּמְהֻלָּל מְאֹד בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ. כַּד הַאי קַרְתָּא קַדִּישָׁא, דְּאִקְרֵי ה' תַּתָּאָה, אַהֲבָה זוּטָא אִתְדַּבְּקַת בֵּיהּ, וְשָׁרֵי בְּגַוָּוהִי, שְׁמֵיהּ יִתְגַּדֵּל עַל כּוֹלָּא.

ובֹא רְאֵה, כְּשֶׁבָּא אַבְרָהָם לָעוֹלָם, מַה כָּתוּב בּוֹ? (בראשית יב) וַאֲגַדְּלָה שְׁמֶךָ. מַה הִיא? שֶׁהוֹסִיף בּוֹ ה"א. וְהַמָּקוֹם הַזֶּה, בּוֹ הִתְגַּדֵּל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים מח) גָּדוֹל ה' וּמְהֻלָּל מְאֹד בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ. כְּאֲשֶׁר הַקְּרִיָּה הַזּוֹ הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁנִּקְרֵאת ה' תַּחְתּוֹנָה, אַהֲבָה קְטַנָּה מִתְדַּבֶּקֶת בּוֹ, וְשׁוֹרָה בְּתוֹכָהּ, אָז שְׁמוֹ יִתְגַּדֵּל עַל הַכֹּל.

וְתָא חֲזֵי, כְּתִיב (שם קמה) צַדִּיק ה' בְּכָל דְּרָכָיו. בְּגִין דְּבְהַאי דַּרְגָּא יְהֵיב בַּיְם דַּרְכּוֹ. וְחָסִיד בְּכָל מַעֲשָׂיו, בְּהַהוּא דַּרְגָּא, יְמִינָא דְמַלְכָּא אִתְעֲבִיד בְּעָלְמָא. וְעַל דָּא, אַבְרָהָם בְּהַאי יְמִינָא, עָבִיד לֵיהּ בְּרִיָּה חֲדָשָׁה, וְאִתְחַדַּשׁ מַזָּלָא דִילֵיהּ לְאוֹלָדָא, וְאִתְגַּדֵּל עַל כּוֹלָּא. וְעַל דָּא, (בראשית כד) וַי"י בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּ"ל בְּהַאי בַּכֹּ"ל, בְּרַתָּא דְמַלְכָּא דְאִתְיְהִיבַת לֵיהּ.

ובֹא רְאֵה, כָּתוּב (שם קמה) צַדִּיק ה' בְּכָל דְּרָכָיו. מִשּׁוּם שֶׁבַּדַּרְגָּה הַזּוֹ נוֹתֵן בַּיָּם דַּרְכּוֹ. וְחָסִיד בְּכָל מַעֲשָׂיו, בְּאוֹתָהּ הַדַּרְגָּה, יְמִין הַמֶּלֶךְ נַעֲשֵׂית בָּעוֹלָם. וְעַל כֵּן אַבְרָהָם בַּיְּמִין הַזֶּה עָשָׂה אוֹתוֹ בְּרִיָּה חֲדָשָׁה, וְהִתְחַדֵּשׁ מַזָּלוֹ לְהוֹלִיד, וְהִתְגַּדֵּל עַל הַכֹּל. וְעַל זֶה (בראשית כד) וַה' בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּ"ל, בַּכֹּ"ל הַזּוֹ, בַּת הַמֶּלֶךְ שֶׁנִּתְּנָה לוֹ.

וּמַאי בְּרָכָתָא. מִשְׁחָא טָבָא דְּנָחִית עַל רֵאשֵׁיהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים קלג) מַה טּוֹב וּמַה נָּעִים. וַדַּאי. כַּשֶּׁמֶן הַטּוֹב, שֶׁמֶן שַׁרְיָיא בֵּיהּ בִּרְכָתָא, דְּאַתְרָא גָּרִים. וְעַל דָּא, וַה' בֵּרַךְ אֶת אַדוֹנִי מְאֹד, וַיִּגְדָּל כְּמָא דִכְתִיב, (בראשית כד) וַאֲגַדְּלָה. שְׁמֶךָ, כְּמָא דִכְתִיב, (שה"ש א) שֶׁמֶן תּוּרַק שְׁמֶךָ.

וּמַהִי הַבְּרָכָה? הַשֶּׁמֶן הַטּוֹב שֶׁיּוֹרֵד עַל רֹאשׁוֹ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים קלג) מַה טּוֹב וּמַה נָּעִים. וַדַּאי. כַּשֶּׁמֶן הַטּוֹב, הַשֶּׁמֶן שׁוֹרֶה בּוֹ בְּרָכָה, שֶׁהַמָּקוֹם גּוֹרֵם. וְעַל זֶה, וַה' בֵּרַךְ אֶת אֲדֹנִי מְאֹד. וַיִּגְדָּל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בראשית יב) וַאֲגַדְּלָה. שְׁמֶךָ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שיר א) שֶׁמֶן תּוּרַק שְׁמֶךָ.

תָּא חֲזֵי, כַּד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא זַמִּין לְאָרְמָא יְמִינֵיהּ עַל כּוֹלָא, בְּיוֹמֵי דְמָשִׁיחָא, בְּהַאי מִשְׁחָא טָבָא. מַאי כְּתִיב. (עמוס ט) בַּיּוֹם הַהוּא אָקִים אֶת סֻכַּת דָּוִד הַנּוֹפָלֶת. הַאי יוֹם הַהוּא לָא יְדַעְנָא מַאן הוּא. אֶלָּא דָּא יוֹמָא קַדְמָאָה, יְמִינָא דְאַבְרָהָם, דְּזַמִּין לְאִתְעָרָא לְאַקְמָא לֵיהּ מֵעַפְרָא.

בֹּא וּרְאֵה, כְּשֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עָתִיד לְהָרִים יְמִינוֹ עַל הַכֹּל בִּימוֹת הַמָּשִׁיחַ, כַּשֶּׁמֶן הַטּוֹב הַזֶּה, מַה כָּתוּב? (עמוס ט) בַּיּוֹם הַהוּא אָקִים אֶת סֻכַּת דָּוִיד הַנֹּפֶלֶת. הַיּוֹם הַהוּא אֵינֶנּוּ יוֹדְעִים מִי הוּא! אֶלָּא זֶה הַיּוֹם הָרִאשׁוֹן, הַיָּמִין שֶׁל אַבְרָהָם שֶׁעָתִיד לְעוֹרֵר לְהָקִימָהּ מֵהֶעָפָר.

וְעַל דָּא בַּיּוֹם הַהוּא, יוֹמָא קַדְמָאָה דְּכֹלָּא. נְאוּם ה', דָּא אַבְרָהָם, דְּאִתְמַר עָלוֹי נְאוּם ה' מְקַמֵּי כּוֹלָּא. דִּכְתִיב, (בראשית כב) בִּי נִשְׁבַּעְתִּי נְאֻם ה'. וְהָכָא אִתְרְמִיז שְׁמָא דְעַתִּיקָא, דְּאוֹמֵי בֵּיהּ זְעֵיר אַנְפִּין לְאַבְרָהָם. וְעַל דָּא הַהוּא יוֹמָא, לָא יוֹם וְלָא לַיְלָה אִקְרֵי, דְּבַעֲתִיקָא תַּלְיָא, דְּבָעֵי לְאוֹקִיר דִּיקְנֵיהּ. בְּהַהוּא יוֹמָא אָקִים אֶת סֻכַּת דָּוִד הַנּוֹפָלֶת.

וְעַל זֶה בַּיּוֹם הַהוּא, הַיּוֹם הָרִאשׁוֹן שֶׁל הַכֹּל. נְאֻם ה' - זֶה אַבְרָהָם, שֶׁנֶּאֱמַר עָלָיו נְאֻם ה' מִלְּפָנַי הַכֹּל, שֶׁכָּתוּב (בראשית כב) בִּי נִשְׁבַּעְתִּי נְאֻם ה'. וְכָאן נִרְמָז הַשֵּׁם שֶׁל הָעַתִּיק, שֶׁנִּשְׁבַּע בּוֹ הַזְּעֵיר אַנְפִּין לְאַבְרָהָם. וְעַל זֶה אוֹתוֹ הַיּוֹם (זכריה יד) נִקְרָא לֹא יוֹם וְלֹא לַיְלָה. שֶׁבָּעַתִּיק תָּלוּי, שֶׁצָּרִיךְ לְהוֹקִיר זְקָנוֹ. בַּיּוֹם הַהוּא (עמוס ט) אָקִים אֶת סֻכַּת דָּוִיד הַנֹּפֶלֶת.

מֹשֶׁה, חָמָא כָּל אִינּוּן עַקְתִין דְּזַמִּינִין לְמֵיתֵי לְעָלְמָא, כַּד הַאי סֻכָּה נוֹפֶלֶת. דִּכְתִיב, (ויקרא כו) וְהִכֵּיתִי אֶתְכֶם גַּם אֲנִי, אַף אֲנָא עִמְכוֹן בְּגָלוּתָא. וְכַד אִשְׁתַּלִּימוּ אִינּוּן חוֹבִין מַאי כְּתִיב, (שם) וְאַף אֶת בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֶזְכֹּר וְהָאָרֶץ אֶזְכֹּר. סָמַךְ אַרְעָא קַדִּישָׁא, סוּכַּת דָּוִד, לְאַבְרָהָם, לְאָקְמָא לֵהּ בְּיָמִינָא, וְתֵיתִיב בִּשְׁלִימוּ.

מֹשֶׁה רָאָה אֶת כָּל אוֹתָן הַצָּרוֹת שֶׁעֲתִידוֹת לָבֹא לָעוֹלָם, כְּשֶׁהַסֻּכָּה הַזּוֹ נוֹפֶלֶת, שֶׁכָּתוּב (ויקרא כו) וְהִכֵּיתִי אֶתְכֶם גַּם אֲנִי, אַף אֲנִי עִמָּכֶם בַּגָּלוּת. וּכְשֶׁנִּשְׁלְמוּ אוֹתָם חֲטָאִים, מַה כָּתוּב? (שם) וְאַף אֶת בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֶזְכֹּר וְהָאָרֶץ אֶזְכֹּר. סָמַךְ אֶת הָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה, סֻכַּת דָּוִד, לְאַבְרָהָם, לַהֲקִימָהּ בְּיָמִין, וְשֶׁתַּשּׁוּב בִּשְׁלֵמוּת.

מַאן בְּרִיתִי. דָּא אַבְרָהָם. דִּכְתִיב, (בראשית יז) הִנֵּה בְרִיתִי אִתָּךְ וְהָיִיתָ לְאַב הֲמוֹן גּוֹיִם. וְכַד הַאי בְּרִית דְּאִיהִי ה' עִמָּךְ, תִּשְׁתַּלֵּים בְּכוֹלָּא. וְעַל דָּא אִיתְעָרוּ חַבְרַיָּיא, מַאן דְּקָרֵי לֵיהּ אַבְרָם, פָּגִים אַתָּרָא דְּאִקְרֵי עֲשֵׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה. בְּגִין דִּבְהַאי ה', אִשְׁתְּלֵים בִּמְהֵימְנוּתָא.

מִי הִיא בְּרִיתִי? זֶה אַבְרָהָם, שֶׁכָּתוּב (בראשית יז) הִנֵּה בְרִיתִי אִתָּךְ וְהָיִיתָ לְאַב הֲמוֹן גּוֹיִם. וּכְשֶׁהַבְּרִית הַזּוֹ, שֶׁהִיא ה' עִמָּךְ, תִּשְׁתַּלֵּם בַּכֹּל. וְעַל זֶה הֵעִירוּ הַחֲבֵרִים, מִי שֶׁקּוֹרֵא לוֹ אַבְרָם, פּוֹגֵם הַמָּקוֹם שֶׁנִּקְרָא עֲשֵׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה, מְשׁוּם שֶׁבַּה' הַזּוֹ הִשְׁתַּלֵּם בֶּאֱמוּנָה.

וְכַד תִּסְתַּלֵּיק ה' בְּיָמִינָא דְאִימָּא, בְּרַתָּא תְּקַבֵּל מֵאִימָּא עִילָּאָה, הַהוּא טוֹבָה דְּלָא אִתְפְּסַק לְעָלְמִין, וּכְדֵין עָבְדַת נוֹקְמִין לְשְׁאָר עַמִּין. וְעַל דָּא כְּתִיב, (דניאל ב) דִּי מְטוּרָא אִתְגְּזֶרֶת אֶבֶן דִּי לָא בִידַיִן. מְטוּרָא: דָּא אַבְרָהָם, טוּרָא עִילָּאָה. אִתְגְּזֶרֶת אֶבֶן. דָּא אִיהוּ אֶבֶן אַחַת, דַּעֲלָהּ

ז' עֵינַיִן. וַעֲבָדַת דִּינִין בְּכָלְהוֹ דְּהַדִּיקוּ בְּנָהָא בֵּין רַגְלַיִן, הַדִּיקַת לוֹן בְּכוֹלָא. וּכְתִיב (שם) הֲוַת לְטוּר רַב וּמְלֵאת כָּל אַרְעָא, בְּגִין דְּאִתְדְּבְקַת בְּיָמִינָא, אוֹר הַלְּבָנָה כְּאוֹר הַחַמָּה.

וּכְשֶׁתִּסְתַּלֵּק ה' בַּיְמִין שֶׁל הָאֵם, הַבַּת תִּקָּבֵל מֵהָאֵם הָעֶלְיוֹנָה אוֹתָהּ הַטּוֹבָה שֶׁלֹּא תִּפָּסֵק לְעוֹלָמִים, וְאָז עוֹשֶׂה נְקָמוֹת לִשְׁאָר הָעַמִּים. וְעַל זֶה כָּתוּב (דניאל ב) שֶׁמֵּהָהֵר נִגְזֶרֶת אֶבֶן שֶׁלֹּא בְיָדַיִם. מֵהָהֵר - זֶה אַבְרָהָם, הָהָר הָעֶלְיוֹן. נִגְזֶרֶת אֶבֶן - זוֹהִי אֶבֶן אַחַת שֶׁעָלֶיהָ שִׁבְעָה עֵינַיִם. וְעוֹשֶׂה דִּינִים בְּכָל אֵלּוּ שֶׁהִדְּקוּ אֶת בְּנֶיהָ בֵּין הָרַגְלַיִם, הִדְּקָה אוֹתָם בְּכֹל. וְכָתוּב (שם) הָיְתָה לְהַר גָּדוֹל וּמְלְאָה אֶת כָּל הָאָרֶץ, מִשּׁוּם שֶׁנִּדְבְּקָה בַּיְמִין, (ישעיה ל) אוֹר הַלְּבָנָה כְּאוֹר הַחַמָּה.

וְתָא חֲזֵי, בְּקַדְמֵיתָא כַּד אָתָא אַבְרָהָם לְעָלְמָא, אִתְנְהֵירַת סִיהֲרָא. וְשָׂרַאת לְאַנְהָרָא, עַד דְּאִשְׁתְּלֵימַת בְּדַרְגָּהָא, בְּיוֹמוֹי דִּשְׁלֹמֹה, דְּאִתְגַּדֵּל עַל כֹּלָּא. דִּכְתִיב, (מלכים א א) וְיִגְדַּל אֶת כִּסְאוֹ מִכִּסְאֲךָ. וְעַל דָּא, (הושע ג) וְאָכְרֶה לִּי בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר כֶּסֶף, אינון ט"ו זַכָּאִין עַד שְׁלֹמֹה. וְעַל דָּא עַל יָדוֹ אִתְיְהֵיבַת הַאי תּוּשְׁבַּחְתָּא עִילָּאָה, בְּגִין דְּיִתְגַּדֵּל בָּהּ. אֲבָל דָּוִד בִּלְחִישׁוּ אִתְאֲמַר, וְלָא אִתְיְהֵיב לֵיהּ רְשׁוּ לְגַלָּאָה.

וּבֹא רְאֵה, בָּרִאשׁוֹנָה כְּשֶׁבָּא אַבְרָהָם לָעוֹלָם, הוּאֲרָה הַלְּבָנָה. וְהִתְחִילָה לְהָאִיר, עַד שֶׁהִשְׁתַּלְּמָה בְּדַרְגָּתָהּ בִּימֵי שְׁלֹמֹה, שֶׁהִתְגַּדֵּל עַל הַכֹּל, שֶׁכָּתוּב (מ"א א) וַיִּגְדַּל אֶת כִּסְאוֹ מִכִּסְאֶךָ. וְעַל זֶה (הושע ג) וְאֶכְרֶה לִּי בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר כֶּסֶף, אוֹתָם הַחֲמִשָּׁה עָשָׂר צַדִּיקִים שֶׁעַד שְׁלֹמֹה. וְעַל זֶה עַל יָדוֹ נִתְּנָה הַתִּשְׁבַּחַת הָעֶלְיוֹנָה הַזּוֹ, כְּדֵי שֶׁיִּתְגַּדֵּל בָּהּ. אֲבָל דָּוִד נֶאֱמַר בְּלַחַשׁ, וְלֹא נִתְּנָה לוֹ רְשׁוּת לְגַלּוֹת.

(תהלים מה) אוֹמֵר אֲנִי מַעֲשַׂי לְמֶלֶךְ, לְאַתְעָרָא מֶלֶךְ עִילָּאָה. וּמַאי אִינּוּן מַעֲשַׂי, מַאן דְּלָא תְּלֵי בֵּיהּ עוֹבָדָא מַאי עָבִיד, דְּהָא מַעֲשֶׂה לְעֵילָּא תְּלֵי. אֶלָּא, מַאי מַעֲשַׂי אִלֵּין אִינּוּן (שם) לְשׁוֹנִי עֵט סוֹפֵר מָהִיר. בְּגִין דְּשַׁבַּחַת בְּפַלְגוּ לֵילְיָא לְמַלְכָּא עִילָּאָה. שִׁיר יְדִידוּת, כְּדָבָר אַחֵר שִׁיר הַשִּׁירִים, דְּשַׁבְּחָא מַטְרוֹנִיתָא לְמַלְכָּא, אוּף הָכָא מַטְרוֹנִיתָא שַׁבַּחַת לֵיהּ.

אֹמֵר אֲנִי מַעֲשַׂי לְמֶלֶךְ (תהלים מה), לְעוֹרֵר אֶת הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן. וּמִי הֵם מַעֲשַׂי? מִי שֶׁלֹּא תָלוּי בּוֹ מַעֲשֶׂה, מָה עוֹשֶׂה? שֶׁהֲרֵי הַמַּעֲשֶׂה תָּלוּי לְמַעְלָה! אֶלָּא מִי הֵם מַעֲשַׂי? אֵלּוּ הֵם (שם) לְשׁוֹנִי עֵט סוֹפֵר מָהִיר. מִשּׁוּם שֶׁמְּשַׁבַּחַת בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה לַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן. שִׁיר יְדִידוּת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר שִׁיר הַשִּׁירִים. שֶׁמְּשַׁבַּחַת הַגְּבִירָה אֶת הַמֶּלֶךְ. אַף כָּאן הַגְּבִירָה מְשַׁבַּחַת אוֹתוֹ.

(שם) יָפְיָפִיתְ מִבְּנֵי אָדָם, הָא אוֹקְמוּהָ חַבְרַיָּיא בְּאַבְרָהָם. נְתַיַּפִּיתְ בָּעֶלְיוֹנִים, פ (בראשית טו) אָנֹכִי מָגֵן לָךְ. נְתַיַּפִּיתְ בַּתַּחְתּוֹנִים, (שם כג) נְשִׂיא אֱלֹהִים אַתָּה. לְכָךְ יָפְיָפִיתְ, תְּרֵין תּוּשְׁבְּחָן כְּלִילָן. הוּצַק חֵן בְּשִׂפְתוֹתָיִךְ, (שם יח) הִנֵּה נָא הוֹאַלְתִּי. עַל כֵּן בֵּרַכְךָ, (שם כד) וַה' בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּל.

יָפְיָפִיתְ מִבְּנֵי אָדָם (שם), הֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ הַחֲבֵרִים בְּאַבְרָהָם: נְתַיַּפִּיתְ בָּעֶלְיוֹנִים - (בראשית טו) אָנֹכִי מָגֵן לָךְ. נְתַיַּפִּיתְ בַּתַּחְתּוֹנִים (שם כג) נְשִׂיא אֱלֹהִים אַתָּה. לְכָךְ יָפְיָפִיתְ, שְׁתֵּי תִּשְׁבָּחוֹת כְּלוּלוֹת. הוּצַק חֵן בְּשִׂפְתוֹתָיִךְ - (שם יח) הִנֵּה נָא הוֹאַלְתִּי. עַל כֵּן בֵּרַכְךָ אֱלֹהִים לְעוֹלָם - (שם כד) וַה' בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּל.

אֲבָל תָּא חֲזֵי, הַאי קְרָא, רָזָא עִילָּאָה אִית בֵּיהּ. לְקֵבֵיל מַלְכָּא עִילָּאָה, אֲמָרִית לֵיהּ יָפְיָפִיתָ לְעֵילָּא בְּמִשַּׁרְיָין עִילָּאִין, דְּאִינּוּן מְשַׁבְּחָן קַמָּךְ. וּלְתַתָּא, בְּאִינּוּן זַכָּאֵי קְשׁוֹט, דְּקָיְימִין בְּפַלְגוּת לֵילְיָא. הוֹצַ חֵן בְּשִׂפְתוֹתָיִךְ, בְּשַׁעֲתָא דְּאַתְּ קָרֵי וּמַקִּישׁ לְתָרַע הֵיכָלִי, פְּתְחִי לִי אֲחוֹתִי. עַל כֵּן בֵּרַכְךָ אֱלֹהִים. אִימָא עִילָּאָה אִעַטָּרָא לָךְ בְּעִטְרִין עִילָּאִין. לְעוֹלָם, בְּגִין הַהוּא עוֹלָם בַּתְרָאָה, וּבְגִינָהּ קָאֲמַר, דְּאִיהוּ אַנְהִיר לָהּ.

אֲבָל בּא וּרְאֵה, הַפָּסוּק הַזֶּה יֵשׁ בּוֹ סוֹד עֶלְיוֹן, כְּנֶגֶד הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן. אָמַרְתִּי לוֹ, יָפְיָפִיתָ לְמַעְלָה בַּמַּחֲנוֹת הָעֶלְיוֹנִים, שֶׁמְּשַׁבְּחִים לְפָנֶיךָ. וּלְמַטָּה בְּאוֹתָם צַדִּיקֵי אֱמֶת שֶׁעוֹמְדִים בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה. הוֹצַ חֵן בְּשִׂפְתוֹתָיִךְ, בְּשָׁעָה שֶׁאַתָּה קוֹרֵא וּמַקִּישׁ בְּשַׁעֲרֵי הֵיכָלִי (שירה) פְּתְחִי לִי אֲחוֹתִי - (תהלים מה) עַל כֵּן בֵּרַכְךָ אֱלֹהִים. הָאֵם הָעֶלְיוֹנָה מְעַטֶּרֶת אוֹתְךָ בַּעֲטָרוֹת עֶלְיוֹנוֹת. לְעוֹלָם, מִשּׁוּם אוֹתוֹ הָעוֹלָם הָאַחֲרוֹן, וּבְשֶׁבִילוֹ אָמַר שֶׁהוּא מֵאִיר לָהּ.

דָּבָר אַחֵר. לְעוֹלָם, דָּא יְמִינָא לְעֵילָּא. דִּכְתִיב, (תהלים קי) אַתָּה כֹהֵן לְעוֹלָם. וְכָל בִּרְכָאן וּמִשְׁחָא טָבָא שַׁרְיָין בֵּיהּ, וְאוֹקִימְנָא לֵיהּ. וְעַל דָּא כְּתִיב עַל כֵּן, כַּד הַאי כֵּן אִתְחַבְּרַת לְעֵילָּא. אֲבָל בְּזִמְנָא דְּאִתְרַחֲקָא מִנֵּיהּ הַאי עוֹלָם, מַאי כְּתִיב (ירמיה כה) שְׁאֹג יִשְׁאַג עַל נָוֵהוּ, דָּא מַטְרוֹנִיתָא, בְּגִין דְּאִתְמְנָעוּ מִנֵּיהּ בִּרְכָאן, דְּלָא שַׁרְיָין בֵּיהּ, אֶלָּא כַּד הַאי נָוֵהוּ אִתְחַבְּרַת בֵּיהּ. וְהַאי הוּא דִּכְתִיב שְׁאֹג יִשְׁאַג עַל נָוֵהוּ. לְקֵבֵיל דָּא כְּתִיב, (שה"ש א) כִּי טוֹבִים דּוֹדֶיךָ מִיַּיִן לְרֵיחַ שְׁמָנֶיךָ טוֹבִים, מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּבֵרְכָךְ אֱלֹהִים לְעוֹלָם.

דָּבָר אַחֵר לְעוֹלָם, זוֹ יָמִין לְמַעְלָה שֶׁכָּתוּב (תהלים קי) אַתָּה כֹהֵן לְעוֹלָם. וְכָל הַבְּרָכוֹת וְהַשֶּׁמֶן הַטּוֹב שׁוֹרִים בּוֹ, וּבֵאַרְנוּ אוֹתוֹ. וְעַל זֶה כָּתוּב עַל כֵּן, כְּשֶׁהַכֵּן הַזֶּה מִתְחַבֶּרֶת לְמַעְלָה. אֲבָל בִּזְמַן שֶׁמִּתְרַחֶקֶת מִמֶּנּוּ זֶה הָעוֹלָם, מַה כָּתוּב? שְׁאֹג יִשְׁאַג עַל נָוֵהוּ, זוֹ הַגְּבִירָה, מִשּׁוּם שֶׁנִּמְנְעוּ מִמֶּנּוּ בְּרָכוֹת, שֶׁלֹּא שׁוֹרִים בּוֹ, אֶלָּא כַּאֲשֶׁר נָוֵהוּ הַזּוֹ מִתְחַבֶּרֶת עִמּוֹ. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ירמיה כה) שְׁאֹג יִשְׁאַג עַל נָוֵהוּ? כְּנֶגֶד זֶה כָּתוּב (שיר א) כִּי טוֹבִים דּוֹדֶיךָ מִיַּיִן לְרֵיחַ שְׁמָנֶיךָ טוֹבִים. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁבֵּרַכְךָ אֱלֹהִים לְעוֹלָם.

מָשְׁכֵנִי אַחֲרֶיךָ נָרוּצָה, לְקֶבֶל דָּא כְּתִיב, (תהלים מה) חֲגוֹר חַרְבְּךָ עַל יָרֵךְ גִּבּוֹר. דָּא (ישעיה לד) חֶרֶב לַה' מָלְאָה דָם. לְאִתְפְּרָעָא מֵחַיָּיבַיָּא, דְּגָרְמִין לָהּ פְּרוּדָא מִלְּעֵילָּא. קָרְבֵית יָתָהּ לְגַבָּךְ לְרַחֲמָא עָלְמָא, וְתִתְבַּסְמוּן כַּחֲדָא.

מָשְׁכֵנִי אַחֲרֶיךָ נָרוּצָה (שם), כְּנֶגֶד זֶה כָּתוּב (תהלים מה) חֲגוֹר חַרְבְּךָ עַל יָרֵךְ גִּבּוֹר. זוֹ (ישעיה לד) חֶרֶב לַה' מָלְאָה דָם, לְהַפְרַע מִן הָרְשָׁעִים, שֶׁגּוֹרְמִים לָהּ פֵּרוּד מִלְמַעְלָה. קֵרַבְתָּ אוֹתָהּ אֵלֶיךָ לְרַחֵם עַל הָעוֹלָם, וְתִתְבַּשְּׂמוּ כְּאֶחָד.

וְכַד אִתְקְרִיבַת בֵּיהּ, אִתְלַבֵּשׁ בְּהוֹד וְהָדָר. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים קד) הוֹד וְהָדָר לָבָשְׁתָּ. וּמַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּהַהִיא שַׁעֲתָא אִתְגַּדֵּל בְּגִין דְּאִתְחַבַּר בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ. וְעַל דָּא כְּתִיב, (שם) גָּדַלְתָּ מְאֹד הוֹד וְהָדָר לָבָשְׁתָּ. בְּאִינּוּן לְבוּשִׁין דִּיקָר, דְּפָרְשַׁת עֲלֵיהּ אִימָא עִילָּאָה. בְּגִין כָּךְ (בראשית לו) הֲדַר וְשֵׁם עִירוֹ פָּעוּ, אֵימָתַי, כַּד אִתְחַבְּרַת בֵּיהּ מְהֵיטַבְאֵל בַּת מַטְרֵד. וְעַל דָּא

הוֹדְךָ וַהֲדָרְךָ וַדַּאי. כְּגַוְונָא דָּא, (שה"ש א) נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בָּךְ נַזְכִּירָה דּוֹדֶיךָ מִיַּיִן, נְגִידוּ דְּאִימָּא, דְּאַשְׁקֵי לָךְ וּלְכֹלָּא. וְדָא הֲוֵי הוֹדְךָ וַהֲדָרְךָ וַדַּאי.

וּכְשֶׁמִּתְקָרֶבֶת עִמּוֹ, מִתְלַבֵּשׁ בְּהוֹד וְהָדָר. וְהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים קד) הוֹד וְהָדָר לְבָשְׁתָּ. וּמָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁאוֹתָהּ שָׁעָה הִתְגַּדֵּל מִשּׁוּם שֶׁהִתְחַבֵּר בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ. וְעַל זֶה כָּתוּב (שם) גָּדַלְתָּ מְאֹד הוֹד וְהָדָר לָבָשְׁתָּ, בְּאוֹתָם לְבוּשִׁים שֶׁל כָּבוֹד, שֶׁפָּרְשָׂה עֲלֵיו הָאֵם הָעֶלְיוֹנָה. מִשּׁוּם כָּךְ (בראשית לו) הֲדַר וְשֵׁם עִירוֹ פָּעוּ. מָתַי? כְּשֶׁמִּתְחַבֶּרֶת עִמּוֹ מְהֵיטַבְאֵל בַּת מַטְרֵד. וְעַל זֶה, הוֹדְךָ וַהֲדָרְךָ וַדַּאי. כְּמוֹ כֵן (שיר א) נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בָּךְ נַזְכִּירָה דּוֹדֶיךָ מִיַּיִן. הַשֶּׁפַע שֶׁל הָאֵם שֶׁמַּשְׁקָה אוֹתְךָ וְאֶת הַכֹּל, וְזֶה הוּא הוֹדְךָ וַהֲדָרְךָ וַדַּאי.

וַהֲדָרְךָ צְלַח רְכַב עַל דְּבַר אֱמֶת וְעַנְוָה צֶדֶק, לְקֶבִיל דָּא, שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנָאוָה. בְּקַדְמִיתָא כַּד אִתְקְרִיאַת חֲרֵב לְמֵידַן עָלְמָא, אִיתְקְרֵי שְׁחוֹרָה וַדַּאי. וְהַשְׁתָּא כַּד אִתְקְרִיבַת לְעֵילָּא בַּעֲנָוָה, אִתְקְרֵי נָאוָה. נָאוָה וַדַּאי בְּכוֹלָּא. בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם, אִינּוּן תְּרֵיסַר חִיּוֹן עִילָּאִין רַבְרְבָן דְּאִקְרוּן הֵכִי, וְכֻלְּהוֹ בִּשְׁלִימוּ. עַל דַּהֲווֹ הַשְׁתָּא בְּגָלוּתָא כְּאֲהֵלֵי קֵדָר, אִתְהַדְּרוּ אִינּוּן הַשְׁתָּא כִּירִיעוֹת שְׁלֹמֹה וַדַּאי.

וַהֲדָרְךָ צְלַח רְכַב עַל דְּבַר אֱמֶת וַעֲנָוָה צֶדֶק (תהלים מה), כְּנֶגֶד זֶה שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנָאוָה. בְּרֵאשׁוֹנָה, כְּשֶׁנִּקְרֵאת חֲרֵב לְדוּן אֶת הָעוֹלָם, נִקְרֵאת וַדַּאי שְׁחוֹרָה. וְכֵעֵת, כְּשֶׁנִּקְרֶבֶת לְמַעְלָה בַּעֲנָוָה, נִקְרֵאת נָאוָה. נָאוָה וַדַּאי בַּכֹּל. בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם - אֵלּוּ שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה חַיּוֹת עֶלְיוֹנוֹת גְּדוֹלוֹת שֶׁנִּקְרָאוֹת כָּךְ, וְכֻלָּן בִּשְׁלֵמוּת. עַל שֶׁהָיוּ כְּעֵת בַּגָּלוּת בְּאֲהֵלֵי קֵדָר, חָזְרוּ הֵן כְּעֵת כִּירִיעוֹת שְׁלֹמֹה וַדַּאי.

וְתָא חֲזֵי, כֵּיוָן דְּהַהִיא חַרְבָּא אִסְתַּחֲרַת מִדִּין דְּהָוָה בָהּ, דְּאִכְשְׁרוּ בְּנֵי עָלְמָא עוֹבָדַיְיהוּ. אִתְעֲבִידַת דְּבָר, דִּבֵּר אֱמֶת, וְאִתְחַבְּרַת בֶּאֱמֶת. וֶאֱמֶת בַּעֲנָוָה. וּכְדֵין צֶדֶק בְּכֹלָּא וְכוֹלָּא חַד.

וּבֹא רְאֵה, כֵּיוָן שֶׁהַחֶרֶב הַהִיא הַחְזָרָה מֵהַדִּין שֶׁהָיָה בָּהּ, שֶׁהִכְשִׁירוּ בְּנֵי הָעוֹלָם אֶת מַעֲשֵׂיהֶם, נֶעֱשְׂתָה דָּבָר, דִּבֵּר אֱמֶת, וְהִתְחַבְּרָה עִם אֱמֶת. וֶאֱמֶת בַּעֲנָוָה. וַאֲזַי צֶדֶק בַּכֹּל, וְהַכֹּל אֶחָד.

סוֹפָא בְּרֵישָׁא דְּבַר אֱמֶת. אֱמֶת בְּרֵישָׁא, דִּכְתִיב (תהלים קיט) רֹאשׁ דְּבָרְךָ אֱמֶת. רֵישָׁא דְּהַהוּא דְּאִקְרֵי דְּבָרְךָ, סֵיפָא דְּדַרְגִּין, אֱמֶת אִקְרֵי. רֵישָׁא בְּסוֹפָא, עֲנָוָה צֶדֶק בְּלָא פִּירוּדָא, אִתְכְּלִילוּ וְאִתְחַבָּרוּ בְּכוֹלָּא. עֲנָוָה רֵישָׁא, צֶדֶק סוֹפָא, (משלי כב) עֵקֶב עֲנָוָה יִרְאַת ה'.

הַסּוֹף בְּרֹאשׁ דְּבַר אֱמֶת. אֱמֶת בְּרֹאשׁ, שֶׁכָּתוּב (תהלים קיט) רֹאשׁ דְּבָרְךָ אֱמֶת. הָרֹאשׁ שֶׁל אוֹתוֹ שֶׁנִּקְרָא דְּבָרְךָ, סוֹף הַדְּרָגוֹת, נִקְרָא אֱמֶת. הָרֹאשׁ בַּסּוֹף, עֲנָוָה צֶדֶק בְּלֹא פֵּרוּד, נִכְלְלוּ וְהִתְחַבְּרוּ בַּכֹּל. עֲנָוָה הָרֹאשׁ, צֶדֶק הַסּוֹף, (משלי כב) עֵקֶב עֲנָוָה יִרְאַת ה'.

וְתוֹרְךָ נוֹרָאוֹת יְמִינֶךָ, דָּא יַעֲקֹב, דְּנַטְיֵל תְּרֵין חוּלָקִין בְּגִין דְּאִתְדַּבַּק בְּיַמִּינָא לְעָלְמִין, דִּכְתִיב (בראשית ל) מַחְשׁוֹף הַלָּבָן אֲשֶׁר עַל הַמַּקְלוֹת.

וְתוֹרְךָ נוֹרָאוֹת יְמִינֶךָ (תהלים מה) - זֶה יַעֲקֹב, שֶׁנָּטַל שְׁנֵי חֲלָקִים, מִשּׁוּם שֶׁנִּדְבַּק בַּיָּמִין לְעוֹלָמִים, שֶׁכָּתוּב (בראשית ל) מַחְשׁוֹף הַלָּבָן אֲשֶׁר עַל הַמַּקְלוֹת.

וּבְהַהִיא שַׁעֲתָא, כּוֹלָא אִתְהַדַּר כִּירִיעוֹת שְׁלֹמֹה. בְּגִין דְּסִטְרָא דְיָמִינָא אִיתְעַר בְּעָלְמָא, וְיָדָא יְמִינָא פְּשׁוּטָה לְקַבֵּל לִדְתָיְיבִין בִּתְיוּבְתָּא. דְּהָא עַד הַשְׁתָּא אִתְקַדְּרוּ בְּחוֹבַיְיהוּ כְּאָהֳלֵי קֵדָר, וְהַשְׁתָּא דְּהַדְּרִין בִּתְיוּבְתָּא אינוּן כִּירִיעוֹת שְׁלֹמֹה, בְּגִין דְּאַבְרָהָם אִיתְעַר בְּעָלְמָא, יָמִינָא דְמַלְכָּא.

וּבַשָּׁעָה הַהִיא הַכֹּל הָחְזַר כִּירִיעוֹת שְׁלֹמֹה, מִשּׁוּם שֶׁצַּד הַיָּמִין הִתְעוֹרֵר בָּעוֹלָם, וְיַד הַיָּמִין פְּשׁוּטָה לְקַבֵּל אֶת הַשָּׁבִים בִּתְשׁוּבָה. שֶׁהָרֵי עַד עַתָּה הִתְקַדְּרוּ בַּחֲטָאֵיהֶם כְּאָהֳלֵי קֵדָר, וְכָעֵת שֶׁחוֹזְרִים בִּתְשׁוּבָה, הֵם כִּירִיעוֹת שְׁלֹמֹה, מִשּׁוּם שֶׁאַבְרָהָם הִתְעוֹרֵר בָּעוֹלָם, יְמִינוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ.

חִצֶּיךָ שְׁנוּנִים, אוֹקְמוּהָ עַל אַבְרָהָם, כַּד רָדַף בָּתַר כָּל אִינוּן מַלְכִין בְּלֵילְיָא, כַּד אִתְפַּלְגוּ רַחֲמִין מִדִּינָא, וְקָטַל אִינוּן מַלְכִין. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיה מא) כְּקַשׁ נָדָף קַשְׁתּוֹ יְרִדְפֵם יַעֲבוֹר שָׁלוֹם. וְנָפְלוּ כָּלְהוֹ בִּידֵיהּ.

חִצֶּיךָ שְׁנוּנִים, פֵּרוּשׁוֹהִי עַל אַבְרָהָם, כְּשֶׁרָדַף אַחַר כָּל אוֹתָם הַמְּלָכִים בַּלַּיְלָה, כְּשֶׁנֶּחְלְקוּ הָרַחֲמִים מִן הַדִּין, וְהָרַג אוֹתָם הַמְּלָכִים. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה מא) כְּקַשׁ נִדָּף קַשְׁתּוֹ יִרְדְּפֵם יַעֲבוֹר שָׁלוֹם. וְכֻלָּם נָפְלוּ בְּיָדָיו.

אֲבָל תָּא חֲזֵי, רָזָא דְמִלָּה. חִצֶּיךָ שְׁנוּנִים, אִלֵּין חִצִּים וְאַבְנֵי בְּלִיסְטְרָאוֹת. דְּדָנַת עָלְמִין, בְּאִינוּן מָאנֵי קְרָבָא, דְּמַלְכָּא דְּאַפְקֵיד בִּידָא דְּמַטְרוֹנִיתָא. וְאִינוּן חִצִּים דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, שְׁנוּנִים וַדַּאי כְּבוֹלָא, מִסִּטְרָא דְּיוֹמָא תִּנְיָינָא, סִטְרָא דְיִצְחָק, בְּגִין דְּמִנֵּיהּ נָפַק דִּינָא לְחַיָּיבַיָּא לְמֵידַן יַתְהוֹן.

אֲבָל בֹּא וּרְאֵה אֶת סוֹד הַדָּבָר. חִצֶּיךָ שְׁנוּנִים - אֵלּוּ חִצִּים וְאַבְנֵי בַּלִּיסְטָרָאוֹת. שֶׁדָּנָה אֶת הָעוֹלָמוֹת בְּאוֹתָם כְּלֵי הַקְּרָב שֶׁהַמֶּלֶךְ הִפְקִיד בִּידֵי הַגְּבִירָה. וְאוֹתָם חִצִּים שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וַדַּאי שְׁנוּנִים בַּכֹּל, מִצַּדּוֹ שֶׁל הַיּוֹם הַשֵּׁנִי, צִדּוֹ שֶׁל יִצְחָק, מִשּׁוּם שֶׁמִּמֶּנּוּ יוֹצֵא דִין לְרְשָׁעִים לְדוּן אוֹתָם.

וְעַל דָּא עַמִּים תַּחְתֶּיךָ יִפְּלוּ בְּל"ב. וּמַאן הוּא דְּרִגָּא דְּאַפֵּיל לוֹן, דְּרִגָּא דְּאִתְמַנָּא עַל עוֹבָדִין דְּעָלְמָא, וְדָנַת לוֹן עַל דְּאִינוּן אוֹיְבֵי הַמֶּלֶךְ.

וְעַל זֶה (תהלים מה) עַמִּים תַּחְתֶּיךָ יִפְּלוּ בְּל"ב. וּמִי הַדַּרְגָּה שֶׁמַּפִּילָה אוֹתָם? הַדַּרְגָּה שֶׁנִּקְרֵאת ל"ב, שֶׁהִתְמַנְּתָה עַל מַעֲשֵׂי הָעוֹלָם, וְדָנָה אוֹתָם עַל שֶׁהֵם אוֹיְבֵי הַמֶּלֶךְ.

לָקֶבֶיל דָּא אַל תִּרְאוּנִי שֶׁאֲנִי שְׁחַרְחוֹרֶת. מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּאִתְלַבַּשְׁנָא בְּדִינָא לְמֵידַן עָלְמָא. וַאֲמָרַת לְבָנָהָא דְּקֶרֶיבִין לָהּ גּוֹ בֵּיתָא, אַל תִּרְאוּנִי. וַדַּאי, אִי אִשְׁתַּדַּלְתּוּן בְּאוֹרַיְיתָא דְּיַהֲבִית לְכוֹן, לָא תִדְחֲלוּן. וְאִי לָא תִּשְׁתַּדְּלְתּוּן, תִּגְרְמוּן לִי, דִּבְנֵי אִמִּי נִחֲרוּ בִי, לְמִיטַר לְאוּמִין דְּעָלְמָא בְּגִינֵיכוֹן דְּתִתְבַּדְּרוּן תַּמָּן. וְעַל דָּא אִיתְעָרוּ, אִי דִינָא אִיתְגְּזַר עַל יִשְׂרָאֵל, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָחִית לֵיהּ עַל שְׁאָר אוּמִין, כַּד הַדְּרָן יִשְׂרָאֵל בִּתְיוּבְתָּא. וְאִי לָא הַדְּרָן, נָחֲתִין בֵּין שְׁאָר אוּמִין, וְאָכְלִין לוֹן גְּרָמָא וּבְשָׂרָא.

כְּנֶגֶד זֶה (שיר א) אַל תִּרְאֻנִי שֶׁאֲנִי שְׁחַרְחֹרֶת. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁהִתְלַבַּשְׁתִּי בְּדִין לָדוּן אֶת הָעוֹלָם. וְאוֹמֶרֶת לִבְנָיָהּ שֶׁקְּרֵבִים אֵלֶיהָ בְּתוֹךְ הַבַּיִת, אַל תִּרְאֻנִי. וַדַּאי, אִם הִשְׁתַּדַּלְתֶּם בַּתּוֹרָה שֶׁנָּתַתִּי לָכֶם, לֹא

תְּפַחֲדוּ. וְאִם לֹא תִּשְׁתַּדְּלוּ, תִּגָּרְמוּ לִי שֶׁבָּנַי אִמִּי נֶחֱרוּ בִי, לִשְׁמֹר אֶת אֲמוֹת הָעוֹלָם בִּשְׁבִילְכֶם שֶׁתִּתְפַּזְּרוּ שָׁם. וְעַל זֶה הָעִירוּ, אִם נָגֹזר הַדִּין עַל יִשְׂרָאֵל, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מוֹרִיד אוֹתוֹ עַל שְׁאָר הָאֻמּוֹת, כְּשֶׁחוֹזְרִים יִשְׂרָאֵל בִּתְשׁוּבָה. וְאִם לֹא חוֹזְרִים, יוֹרְדִים בֵּין שְׁאָר הָאֻמּוֹת, וְאוֹכְלִים אוֹתָם עָצֶם וּבְשָׂר.

דָּבָר אַחֵר, בְּלֵב אוֹיְבֵי הַמֶּלֶךְ, דְּא אַבְרָהָם, דְּאִתְמַנָּא מַלְכָּא עַל עָלְמָא, וְכָל אוּמִין אִסְתַּכְּמוּ עֲלוֹי לְמֶהֱוֵי מַלְכָּא עֲלֵיהוֹן, בְּעֵמֶק שָׁוֵה. וְכָל שַׁנָּאוֹי לֵילְיָא קְטֵילַת לוֹן.

דָּבָר אַחֵר (תהלים מה) בְּלֵב אוֹיְבֵי הַמֶּלֶךְ - זֶה אַבְרָהָם, שֶׁהִתְמַנָּה מֶלֶךְ עַל הָעוֹלָם, וְכָל הָאֻמּוֹת הִסְכִּימוּ עָלָיו לִהְיוֹת מֶלֶךְ עֲלֵיהֶם, בְּעֵמֶק שָׁוֶה. וְכָל שׂוֹנְאָיו, הַלַּיְלָה הָרֵג אוֹתָם.

דָּבָר אַחֵר חִצֶּיךָ שְׁנוּנִים, דְּאִינּוּן זְמִינִין לְמֵיעְבַּד דִּינָא. עַמִּים תַּחְתֶּיךָ יִפְּלוּ, אִלֵּין דְּאָתוֹ מִסִּטְרָא דִּשְׂאָר עַמִּין, תַּחְתֶּיךָ יִפְּלוּ, סִטְרָא דְנָחָשׁ, כַּד הַהוּא שַׁלְהוֹבָא דְּסִטְרָא דְצָפוֹן אִיתְעַר עֲלֵיהּ, אִיהוּ נָפִיל בְּעֶמֶק יַמָּא עִילָּאָה, וְאִתְבַּר חֵילֵיהּ. וְכַד חֵילֵיהּ אִתְבַּר, חֵילָא דְּשְׂאָר עַמִּין אִתְבַּר, בְּגִין דְּאִינּוּן אוֹיְבֵי הַמֶּלֶךְ. מַאי מֶלֶךְ, דְּא יִשְׂרָאֵל, מַלְכָּא בְּכוֹלָא.

דָּבָר אַחֵר חִצֶּיךָ שְׁנוּנִים - שֶׁהֵם עֲתִידִים לַעֲשׂוֹת דִּין. עַמִּים תַּחְתֶּיךָ יִפְּלוּ - אֵלּוּ שֶׁבָּאוּ מִצַּד שְׂאָר הָעַמִּים, תַּחְתֶּיךָ יִפְּלוּ, צַד הַנָּחָשׁ. כְּשֶׁאוֹתָהּ הַשַּׁלְהֶבֶת שֶׁל צַד צָפוֹן הִתְעוֹרְרָה עָלָיו, הוּא נוֹפֵל בְּעֶמֶק הַיָּם הָעֶלְיוֹן, וְנִשְׁבַּר כֹּחוֹ. וּכְשֶׁכֹּחוֹ נִשְׁבָּר, הַכֹּחַ שֶׁל שְׁאָר הָעַמִּים נִשְׁבָּר, מִשּׁוּם שֶׁהֵם אוֹיְבֵי הַמֶּלֶךְ. מִי הַמֶּלֶךְ? זֶה יִשְׂרָאֵל, הַמֶּלֶךְ בַּכֹּל.

(תהלים מה) כְּסָאֲךָ אֱלֹהִים עוֹלָם וָעֶד, עֲלָה קָאֲמַר הָכִי, כְּאִתְתָּא דְּאִיתְעָרָא לְבַעֲלָהּ, וַאֲמָרַת אִינְתְּתָךְ בַּעְיָיא לְאִתְחַבְּרָא בָּךְ, דְּהָא אִינּוּן חַיְּיבִין דְּאַפְרִידוּ זִוּוּגָא דִילָן, אִתְאֲבִידוּ מֵעָלְמָא, וַעֲבִידַת בְּהוּ דִּינָא. וְהַשְׁתָּא בָּעֵינָא, דְּיִתְחַבַּר עוֹלָם בַּתְרָאָה, בְּאַתְרָא דְּאִיקְרֵי וָעֶד. בְּגִין דְּשַׁבָּט מִישׁוֹר שַׁבָּט מַלְכוּתָךְ, דְּהַהוּא דִּינָא דַּעֲבַדְתְּ כְּסָאֲךָ בְּחַיָּיבֵי עָלְמָא, דִּינָא דְקִשׁוֹט הוּא, דְּנָפִיק מֵאַתְרָא דְּאִקְרֵי יָשָׁר. כְּדֵין אַחֵר, (דברים לב) צַדִּיק וְיָשָׁר הוּא. וְכוּרְסְיָיא אִקְרֵי יָשָׁר, וְעַל דָּא דְּנָפִיק מִינֵּיהּ שַׁבָּט מִישׁוֹר אִיקְרֵי.

כִּסְאֲךָ אֱלֹהִים עוֹלָם וָעֶד (שם) - עָלֶיהָ אָמַר כָּךְ, כְּאִשָּׁה שֶׁהִתְעוֹרְרָה לְבַעְלָהּ, וְאוֹמֶרֶת אִשְׁתְּךָ רוֹצָה לְהִתְחַבֵּר עִמְּךָ. שֶׁהֲרֵי אוֹתָם הָרְשָׁעִים שֶׁהִפְרִידוּ אֶת זִוּוּגֵנוּ אָבְדוּ מִן הָעוֹלָם, וְעָשִׂיתִי בָהֶם דִּין. וְכָעֵת רוֹצָה שֶׁיִּתְחַבֵּר הָעוֹלָם הָאַחֲרוֹן עִם הַמָּקוֹם שֶׁנִּקְרָא וָעֶד, מִשּׁוּם שֶׁשֵּׁבֶט מִישׁוֹר שֵׁבֶט מַלְכוּתָךְ, שֶׁאוֹתוֹ הַדִּין שֶׁעָשָׂה כִּסְאֲךָ בְּרִשְׁעֵי הָעוֹלָם, הוּא דִּין אֱמֶת, שֶׁיּוֹצֵא מִמָּקוֹם שֶׁנִּקְרָא יָשָׁר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים לב) צַדִּיק וְיָשָׁר הוּא. וְהַכִּסֵּא נִקְרָא יָשָׁר, וְעַל זֶה שֶׁיָּצָא מִמֶּנּוּ שֵׁבֶט מִישׁוֹר אִיקְרֵי.

דָּבָר אַחֵר שֵׁבֶט מִישׁוֹר, דְּא מַלְכָּא מְשִׁיחָא, דְּאִיקְרֵי שֵׁבֶט לְאוֹכָחָא חַיָּיבֵי עָלְמָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית מט) לֹא יָסוּר שֵׁבֶט מִיהוּדָה וּכְתִיב (במדבר כד) וְקָם שֵׁבֶט מִיִּשְׂרָאֵל. מִישׁוֹר, (ישעיה יא) וְהוֹכִיחַ בְּמִישׁוֹר לְעַנְוֵי אָרֶץ. שֵׁבֶט מַלְכוּתָךְ, עַל דָּא כְתִיב, וְקָם שֵׁבֶט מִיִּשְׂרָאֵל לְאַתְעָרָא בְּעָלְמָא. מַאי טַעְמָא, דְּהָא אֲפִיקַת לָךְ בְּרָא טָבָא חַכִּימָא לְעָלְמָא. וְהַאי

שִׁבְחָא מְשַׁבַּחַת מַטְרוֹנִיתָא לְמַלְכָּא לַאֲרָמָא רִישָׁא דְיִשְׂרָאֵל עַל כּוֹלָא. לֹא יָסוּר שֵׁבֶט, בְּגִין דִּכְתִיב (תהלים פט) כִּסְאוֹ כַּשֶּׁמֶשׁ נֶגְדִּי.

דָּבָר אַחֵר שֵׁבֶט מִישׁוֹר - זֶה הַמֶּלֶךְ הַמָּשִׁיחַ, שֶׁנִּקְרָא שֵׁבֶט לְהוֹכִיחַ אֶת רִשְׁעֵי הָעוֹלָם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית מט) לֹא יָסוּר שֵׁבֶט מִיהוּדָה, וְכָתוּב וְקָם שֵׁבֶט מִיִּשְׂרָאֵל. מִישׁוֹר - (ישעיה יא) וְהוֹכִיחַ בְּמִישׁוֹר לְעַנְוֵי אֶרֶץ. שֵׁבֶט מַלְכוּתְךָ - עַל זֶה כָּתוּב (במדבר כד) וְקָם שֵׁבֶט בְּיִשְׂרָאֵל, לְעוֹרֵר בָּעוֹלָם. מָה הַטַּעַם? שֶׁהֲרֵי הוֹצִיאָה לְךָ בֵּן טוֹב חָכָם לָעוֹלָם. וְהַשֵּׁבֶט הַזֶּה מְשַׁבַּחַת הַגְּבִירָה לַמֶּלֶךְ לְהָרִים הָרֹאשׁ שֶׁל יִשְׂרָאֵל עַל הַכֹּל. לֹא יָסוּר שֵׁבֶט - מְשׁוּם שֶׁכָּתוּב (תהלים פט) כִּסְאוֹ כַּשֶּׁמֶשׁ נֶגְדִּי.

אֲהַבְתְּ צֶדֶק, בְּגִין דְּהַאי צֶדֶק, אַהֲבָה דִּידָךְ, הִיא אַהֲבָה זוּטָא. דִּבְאִתְחַבְּרוּתָה לְעֵילָא אִיתְעֲבִידָא רַבְרְבָא. וְאוֹף אִיהוּ נָמֵי בְּאִתְחַבְּרוּתֵיהּ עִמָּהּ, אִיהוּ גָּדוֹל. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שם מח) גָּדוֹל ה' וּמְהֻלָּל מְאֹד בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ. וְעַל דָּא מָשְׁכָא לֵיהּ מַטְרוֹנִיתָא, בְּמִלִּין אִלֵּין דִּרְחִימוּ.

אֲהַבְתְּ צֶדֶק (שם מה) - מִשּׁוּם שֶׁהַצֶּדֶק הַזּוֹ, אַהֲבָתְךָ, הִיא אַהֲבָה קְטַנָּה, שֶׁבְּהִתְחַבְּרוּת לְמַעְלָה נַעֲשֵׂית גְּדוֹלָה. וְאַף הוּא גַּם בְּהִתְחַבְּרוּתָהּ עִמָּהּ הוּא גָּדוֹל. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם מח) גָּדוֹל ה' וּמְהֻלָּל מְאֹד בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ. וְעַל זֶה מוֹשֶׁכֶת אוֹתוֹ הַגְּבִירָה בְּדִבְרֵי הָאַהֲבָה הַלָּלוּ.

לָקֵבֶל דָּא, (שה"ש א) הַגִּידָה לִי שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי. אַנְתְּ, דְּכָל רְחִימוּ דְנַפְשָׁאי בָּךְ, אִי לָא תִתְחַבַּר בִּי, אֵיכָה תִּרְעֶה עִלְּמָא, אֵיךְ תָּזוֹן נַפְשָׁךְ מֵעוֹמְקָא עִילָּאָה, לָךְ, וּלְאַחֲרִינִי, דְּהָא בְּרָכָאן דִּלְעֵילָּא לָא שַׁרְיִין, אֶלָּא בְּאַתְרָא דְּדָכַר וְנוּקְבָא.

כְּנֶגֶד זֶה - (שיר א) הַגִּידָה לִי שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי. אַתְּ שֶׁכָּל אַהֲבַת נַפְשִׁי בְּךָ. אִם לֹא תִתְחַבֵּר עִמִּי, אֵיךְ תִּרְעֶה אֶת הָעוֹלָם? אֵיךְ תָּזוּן אֶת נַפְשְׁךָ מֵהָעֹמֶק הָעֶלְיוֹן, אוֹתְךָ וְאֶת הָאֲחֵרִים? שֶׁהֲרֵי אֵין שׁוֹרוֹת הַבְּרָכוֹת שֶׁלְּמַעְלָה אֶלָּא בְּמָקוֹם שֶׁל זָכָר וּנְקֵבָה.

שַׁלְמָה אֶהְיֶה כְּעֹטִיָּה. אֵיכְדֵין אֱהֵא בְּכִסּוּפָא, כַּד תְּבְעִין מִינִי מְזוֹנָא בְּנֵי אֲבָהָן, דְּאִינּוּן עֶדְרֵי חֲבֵרֶיךָ, עֶדֶר ה' מַמָּשׁ. בְּגִין כָּךְ אַהֲבָתְךָ צֶדֶק, דָּא כּוּרְסְיָיא דִּילָךְ. וַתִּשְׁנָא רֶשַׁע, דָּא סִטְרָא דְּשִׁפְחָה, דְּכָל מִילָּהא בְּחִיוּבָא, וְקַיְימָא לְחִיוּבָא עַל עָלְמָא.

שַׁלְמָה אֶהְיֶה כְּעֹטִיָּה (שם). אֵיךְ אֶהְיֶה בְּבוּשָׁה, כְּשֶׁתּוֹבְעִים מִמֶּנִּי מָזוֹן בְּנֵי הָאָבוֹת, שֶׁהֵם עֶדְרֵי חֲבֵרֶיךָ, עֶדֶר ה' מַמָּשׁ. מִשּׁוּם כָּךְ אַהֲבָתְךָ צֶדֶק - זֶה הַכִּסֵּא שֶׁלְּךָ. וַתִּשְׁנָא רֶשַׁע - זֶה צַד הַשִּׁפְחָה, שֶׁכָּל דְּבָרֶיהָ בְּחוֹבָה, וְעוֹמֶדֶת לְחַיֵּב עַל הָעוֹלָם.

דָּבָר אַחֵר, אַף עַל גַּב דְּכוּלָּא חַד, אָהַבְתְּ צֶדֶק, אִלֵּין יִשְׂרָאֵל דְּאִתְיְדָן בְּהַאי צֶדֶק, וְאִיהִי חוּלְקֵיהוֹן, דִּכְתִיב (מלאכי א) אֲהַבְתִּי אֶתְכֶם וכו', וְאֹהַב אֶת יַעֲקֹב. לְאַסְגָּאָה דִּרְגָא דְּצֶדֶק, דְּאִחִיד בָּהּ בְּשַׁעֲתָא דְּאִיקְרֵי יַעֲקֹב. וַתִּשְׁנָא רֶשַׁע, דָּא עֲשָׂו, דְּכָל עוֹבָדוֹי בְּחִיוּבָא, וְסִטְרָא דִּילֵיהּ סִטְרָא דְּרֶשַׁע, חִוְיָא עֲקִימָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שם) וְאֶת עֵשָׂו שָׂנֵאתִי. עַל כֵּן מְשָׁחֲךָ

אֱלֹהִים אֱלֹהֶיךָ שֶׁמֶן שָׂשׂוֹן, דָּא מִשְׁחָא טָבָא, דְּנָגִיד עַל רֵישָׁךְ מִסִּטְרָא עִילָּאָה, דְּאִקְרֵי הָכִי. מַאי עַל כֵּן. בְּגִין דְּאַהֲבְתָּ צֶדֶק.

דָּבָר אַחֵר, אַף עַל גַּב שֶׁהַכֹּל אֶחָד - אַהֲבְתָּ צֶדֶק, אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל שֶׁאֲחוּזִים בַּצֶּדֶק הַזֶּה, וְהִיא חֶלְקָם, שֶׁכָּתוּב (מלאכי א) אָהַבְתִּי אֶתְכֶם וְכוּ', וְאוֹהֵב אֶת יַעֲקֹב. לְרִבּוֹת הַדַּרְגָּה שֶׁל צֶדֶק, שֶׁאוֹחֵז בָּהּ בְּשָׁעָה שֶׁנִּקְרָא יַעֲקֹב. וְתִשְׂנָא רֶשַׁע - זֶה עֵשָׂו, שֶׁכָּל מַעֲשָׂיו בְּחוֹבָה, וְצִדּוֹ צַד שֶׁל רֶשַׁע, נָחָשׁ עֲקַלָּתוֹן. וְהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) וְאֶת עֵשָׂו שָׂנֵאתִי. עַל כֵּן מְשָׁחֲךָ אֱלֹהִים אֱלֹהֶיךָ שֶׁמֶן שָׂשׂוֹן (תהלים מה) - זֶה הַשֶּׁמֶן הַטּוֹב שֶׁשּׂוֹפֵעַ עַל רֹאשָׁךְ מֵהַצַּד הָעֶלְיוֹן, שֶׁנִּקְרָא כָּךְ. מַה זֶּה עַל כֵּן? מִשּׁוּם שֶׁאָהַבְתָּ צֶדֶק.

הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים קלג) הִנֵּה מַה טּוֹב וּמַה נָּעִים שֶׁבֶת אַחִים גַּם יָחַד. שֶׁבֶת אַחִים, אִתְחַבְּרוּתָא דְּאָח בְּצֶדֶק. גַּם, לְאַסְגָּאָה לְיִשְׂרָאֵל. בְּגִין כָּךְ אֲמָרַת לֵיהּ, אֵיכָה תִּרְעֶה לְגַרְמָךְ. אֵיכָה תַּרְבִּיץ, אִינּוּן עֲדָרִין קַדִּישִׁין דְּיַעֲקֹב. מֵחֲבֵרֵיךְ, אִלֵּין אֲבָהָן עִילָּאִין, דְּאִתְחַבָּרוּ בָּךְ בְּקַדְמֵיתָא.

זְהוּ שֶׁכָּתוּב (שם קלג) הִנֵּה מַה טּוֹב וּמַה נָּעִים שֶׁבֶת אַחִים גַּם יָחַד. שֶׁבֶת אַחִים - הִתְחַבְּרוּת שֶׁל אָח בְּצֶדֶק. גַּם - לְרִבּוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל. מִשּׁוּם כָּךְ אָמְרָה לוֹ: אֵיכָה תִּרְעֶה - לְעַצְמְךָ, אֵיכָה תַּרְבִּיץ - אוֹתָם הָעֲדָרִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁל יַעֲקֹב. מֵחֲבֵרֶךָ - אֵלּוּ הָאָבוֹת הָעֶלְיוֹנִים, שֶׁהִתְחַבְּרוּ עִמְּךָ בְּרֹאשׁוֹנָה.

דָּבָר אַחֵר, יִשְׂרָאֵל דְּאִינּוּן אַחִים וְרֹעִים לֵיהּ, נִגְדִּין לְהַאי שֶׁמֶן שָׂשׂוֹן עַל רֵישֵׁיהּ, בִּצְלוֹתְהוֹן. שֶׁמֶן שָׂשׂוֹן, אִלֵּין תְּרֵיסַר נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹנָא דַּכְיָיא, דְּנָהֲרִין בָּהּ. וּכְדֵין חֶדְוָה בְּעָלְמִין, רָצוֹן בְּעָלְמִין, וְרוֹגְזָא אִסְתַּלַּק מֵעָלְמָא.

דָּבָר אַחֵר, יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם אַחִים וְרוֹעִים לוֹ, מַשְׁפִּיעִים אֶת הַשֶּׁמֶן שָׂשׂוֹן הַזֶּה עַל רֹאשׁוֹ בִּתְפִלָּתָם. שֶׁמֶן שָׂשׂוֹן - אֵלּוּ שְׁנַיִם עָשָׂר נַהֲרוֹת אֲפַרְסְמוֹן זַךְ, שֶׁמְּאִירִים בָּהּ. וְאָז יֵשׁ שִׂמְחָה בָּעוֹלָמוֹת, רָצוֹן בָּעוֹלָמוֹת, וְהָרֹגֶז מִסְתַּלֵּק מִן הָעוֹלָם.

מֹר וַאֲהָלוֹת, מֹר: דָּא אַבְרָהָם, דְּאִקְרֵי הַר הַמֹּר. וַאֲהָלוֹת: דָּא יַעֲקֹב. קְצִיעוֹת: דָּא יִצְחָק. כָּל בְּגָדוֹתֶיךָ: בְּאִלֵּין תְּלַת גְּוֹונִין, חִיוֹו"ר וְסוּמ"ק וְיָרוֹ"ק, אִשְׁתַּלִּימוּ אִינּוּן לְבוּשֵׁי דְּאַרְגְּוָונָא.

מֹר וַאֲהָלוֹת (שם מא), מֹר - זֶה אַבְרָהָם, שֶׁנִּקְרָא הַר הַמֹּר. וַאֲהָלוֹת - זֶה יַעֲקֹב. קְצִיעוֹת - זֶה יִצְחָק. כָּל בְּגָדֹתֶיךָ - בִּשְׁלֹשֶׁת הַצְּבָעִים הַלָּלוּ, לָבָ"ן אֹד"ם וְיָר"ק, הִשְׁתַּלְּמוּ אוֹתָם לְבוּשֵׁי הָאַרְגָּמָן.

מִן הֵיכְלֵי שֵׁן, אִלֵּין שִׁבְעָה הֵיכָלִין עִילָּאִין, דְּנִשְׁמַתְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא חָדָאן בָּהוּ קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּכְדֵין חֶדְוָה קַמֵּיהּ. וְאַמַּאי אִיקְרוּן הֵיכְלֵי שֵׁן, בְּגִין דְּזָכוּ בְּאוֹרַיְיתָא, וְאִתְתַּקְפ"וּ בָּהּ, זָכוּ לְהַאי שֵׁ"ן.

מִן הֵיכְלֵי שֵׁן (שם) - אֵלּוּ שִׁבְעָה הֵיכָלוֹת עֶלְיוֹנִים, שֶׁנִּשְׁמוֹת הַצַּדִּיקִים שְׂמֵחוֹת בָּהֶם לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְאָז שִׂמְחָה לְפָנָיו. וְלָמָּה נִקְרְאוּ הֵיכְלֵי שֵׁן? מִשּׁוּם שֶׁזָּכוּ בַּתּוֹרָה וְהִתְחַזְּקוּ בָּהּ, זָכוּ לַשֵּׁ"ן הַזּוֹ.

מִנַּי שִׁמְחוּךְ, בְּמַאי עָסְקִין אינון נִשְׁמָתִין. אִינוּן עָסְקִין בְּתַשְׁבְּחָאן דִּידֵי קַמָּךְ. וּכְדֵין חֶדְוָה קַמָּךְ אִשְׁתַּלִּימַת, דְּלֵית חֶדְוָה קַמֵּיהּ מִכָּל רְתִיכִין דִּילֵיהּ, כְּחֶדְוָה דְּנִשְׁמַתְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא דְּאִינוּן קָרִיבִין לֵיהּ.

מִנַּי שִׁמְחוּךְ (שם), בְּמֶה עוֹסְקוֹת הַנְּשָׁמוֹת הַלָּלוּ? הֵן עֲסוּקוֹת בַּתְּשְׁבָּחוֹת שֶׁלִּי לְפָנֶיךָ, וְאָז מֻשְׁלֶמֶת הַשִּׂמְחָה לְפָנֶיךָ, שֶׁאֵין שִׂמְחָה לְפָנָיו מִכָּל מַרְכְּבוֹתָיו, כְּשִׂמְחַת נִשְׁמוֹתָם שֶׁל הַצַּדִּיקִים שֶׁהֵם קְרוֹבִים לוֹ.

דָּבָר אַחֵר, מִנַּי שִׁמְחוּךְ, וַדַּאי דְּלֵית חֶדְוָה קַמֵּיהּ, כְּזִמְנָא דְּעָבַד שְׁלֹמֹה שִׁיר הַשִּׁירִים. וְשַׁבַּח תּוּשְׁבְּחָאן דְּמַטְרוֹנִיתָא לְמַלְכָּא.

דָּבָר אַחֵר מִנַּי שִׁמְחוּךְ, וַדַּאי שֶׁאֵין שִׂמְחָה לְפָנָיו כְּמוֹ הַזְּמַן שֶׁעָשָׂה שְׁלֹמֹה אֶת שִׁיר הַשִּׁירִים, וְשַׁבַּח תִּשְׁבַּחַת הַגְּבִירָה אֶל הַמֶּלֶךְ.

וּמַאי אָמְרִין. בְּנוֹת מְלָכִים בִּיקְרוֹתָיךְ. בְּנוֹת מְלָכִים: אִלֵּין נִשְׁמָתִין קַדִּישִׁין, דְּאִקְרוּן וַדַּאי בְּנוֹת מְלָכִים, דְּהָא מִזִּוּוגָא דְמַלְכָּא וּמַטְרוֹנִיתָא הֲווֹ אינון. בִּיקְרוֹתָיךְ: דָּא גַּן עֵדֶן, דְּיַקִּיר מִכָּל מַה דְּבָרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהַאי עָלְמָא דְּאִינוּן נְטִיעָן דִּידוֹי.

וּמַה אוֹמְרִים? בְּנוֹת מְלָכִים בִּיקָּרוֹתָיךְ. בְּנוֹת מְלָכִים - אֵלּוּ הַנְּשָׁמוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת, שֶׁנִּוַּדַּאי נִקְרָאוֹת בְּנוֹת מְלָכִים, שֶׁהֲרֵי הֵם הָיוּ מִזִּוּוּג שֶׁל הַמֶּלֶךְ וְהַגְּבִירָה. בִּיקָּרוֹתָיךְ - זֶה גַּן עֵדֶן שֶׁנִּכְבָּד מִכָּל מַה שֶּׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁהֵם נְטִיעוֹת יָדָיו.

נְצָבָה שֵׁגַל לִימִינְךָ, כְּדְּבָר אַחֵר, (שם קי) נָאֻם ה' לַאדנִי שֵׁב לִימִינִי. בְּגִין כָּךְ לְתַתָּא, בְּאַבְרָהָם אִתְדַּבְּקַת, וּבְגִין כָּךְ אִיקָרֵי אַבְרָהָם אוֹהֲבִי, דְּאִתְדַּבְּקַת בֵּיהּ אַהֲבָה דִילֵי. וְאוֹדַע דִּינִי לְעָלְמָא, וּבְגִינֵיהּ זָכָה לְבֵן, דְּהָא ה"א אִיתוֹסְפַת עֲלוֹי מִקַּדְמַת דְּנָא.

נְצָבָה שֵׁגַל לִימִינְךָ (שם), כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם קי) נְאֻם ה' לַאדנִי שֵׁב לִימִינִי. מְשׁוּם כָּךְ לְמַטָּה, נִדְבָּקָה בְּאַבְרָהָם, וּמְשׁוּם כָּךְ נִקְרָא אַבְרָהָם אוֹהֲבִי, שֶׁנִּדְבְּקָה בּוֹ אַהֲבָתִי וְהוֹדִיעַ אֶת דִּינִי לָעוֹלָם, וּבִשְׁבִילֵהּ זָכָה לְבֵן, שֶׁהֲרֵי ה"א נוֹסָפָה עָלָיו מִקֹּדֶם לָכֵן.

בְּכָתֶם אוֹפִיר, כְּדָבָר אַחֵר, (ישעיה יג) וְאָדָם מִכֶּתֶם אוֹפִיר, וְאֵימָתַי הוּא בְּכֶתֶם אוֹפִיר. כַּד אִזְדַּוְּוּגָא בְּמַלְכָּא, כַּד נָחִית כְּתָרָא בְּדִלּוּגִין, דְּאַנְהִיר מִסִּטְרָא דְּאִימָא עִילָּאָה, וְשַׁרְיָא עַל רֵישָׁא דְּמַטְרוֹנִיתָא, וּכְדֵין (שם מד) תִּפְאֶרֶת אָדָם לָשֶׁבֶת בָּיִת. דְּהָא בֵּיתָא דְּהַאי עָלְמָא, עַל יָדָהּ אִתְנְהִיגַת.

בְּכֶתֶם אוֹפִיר (שם מה), כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה יג) וְאָדָם מִכֶּתֶם אוֹפִיר. וּמָתַי הִיא בְּכֶתֶם אוֹפִיר? כְּשֶׁמִּזְדַּוֶּגֶת עִם הַמֶּלֶךְ, כְּשֶׁיּוֹרֵד הַכֶּתֶר בְּדִלּוּגִים, שֶׁמַּאִיר מִצַּד הָאֵם הָעֶלְיוֹנָה, וְשׁוֹרֶה עַל רֹאשׁ הַגְּבִירָה. וְאָז (שם מד) כְּתִפְאֶרֶת אָדָם לָשֶׁבֶת בַּיִת. שֶׁהֲרֵי הַבַּיִת שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה מִתְנַהֵג עַל יָדָהּ.

בְּגִין כַּךְ אָמְרָה לֵיהּ, אִם לֹא תִתְחַבַּר בִּי, אַכְדֵּין אֶהֱוֵי בְּצַחוּתָא עַל אִינוּן עֲדָרִין קַדִּישִׁין, דְּסָמְכִין עַל פָּתוֹרִי. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שה"ש א) שַׁלְמָה אֶהְיֶה כְּעוֹטִיָּה עַל עֶדְרֵי חֲבֵרֶיךָ.

מִשּׁוּם כָּךְ אָמְרָה לוֹ, אִם לֹא תִתְחַבֵּר עִמִּי, אֵיךְ אֶהְיֶה בְּצִמָּאוֹן עַל אוֹתָם עֲדָרִים קְדוֹשִׁים שֶׁסְּמוּכִים עַל שֻׁלְחָנִי? וְזהוּ שֶׁכָּתוּב (שיר א) שַׁלְמָה אֶהְיֶה כְּעֹטִיָּה עַל עֶדְרֵי חֲבֵרֶיךָ.

קוּהְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מָה אָתֵיב לָהּ, (תהלים מה) שִׁמְעִי בַת וּרְאִי. לְקֶבֶיל דָּא, אִם לֹא תֵּדְעִי לָךְ הַיָּפָה בַּנָּשִׁים צְאִי לָךְ בְּעִקְבֵי הַצֹּאן וּרְעִי אֶת גְּדִיּוֹתַיִךְ. אָמַר לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הָא עִיטָא עִילָּאָה לָךְ, צְאִי לָךְ בְּעִקְבֵי הַצֹּאן, אִלֵּין זַכָּאִין שְׁלֵימִין דְּאִתְעַטָּרַת בְּהוּ קֳדָמַי, וּרְעִי אֶת גְּדִיּוֹתַיִךְ אינון דְּאִתְמַשְׁכִין אֲבַתְרָךְ.

מַה מֵּשִׁיב לָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא? (תהלים מה) שִׁמְעִי בַת וּרְאִי. כְּנֶגֶד זֶה, (שיר א) אִם לֹא תֵּדְעִי לָךְ הַיָּפָה בַּנָּשִׁים צְאִי לָךְ בְּעִקְבֵי הַצֹּאן וּרְעִי אֶת גְּדִיּוֹתַיִךְ. אָמַר לָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: הִנֵּה לָךְ עֵצָה עֶלְיוֹנָה, צְאִי לָךְ בְּעִקְבֵי הַצֹּאן - אֵלּוּ הַצַּדִּיקִים הַשְּׁלֵמִים שֶׁהִתְעַטְּרָתְ בָּהֶם לְפָנַי, וּרְעִי אֶת גְּדִיּוֹתַיִךְ - אוֹתָם שֶׁנִּמְשָׁכִים אַחֲרֶיךָ.

וְאִינּוּן חַיָּיבֵי דָּרָא, יִתְמַשְׁכְּנוּן בְּחוֹבַיְיהוּ, אַלְקֵי יַתְהוֹן בִּרְצוּעָא, וְלָא יוֹסִפוּן לְמֶחֱטֵי. וְתִטְרֵי בְּנָיְךְ דְּאָזְלִין אֲבַתְרָיךְ, דְּלָא יִתְמַשְׁכְּנוּן עֲלַיְיהוֹן, וְכוֹלָא בְּדִינָא דְקִשׁוֹט. מַאי טַעְמָא. דְּכָל הַנְּשָׁמוֹת דְּקֳדָמַי אינון, וְעַל דָּא (יחזקאל יח) בֵּן לֹא יִשָּׂא בַּעֲוֹן הָאָב וְאָב לֹא יִשָּׂא בַּעֲוֹן הַבֵּן.

וְאוֹתָם רִשְׁעֵי הַדּוֹר יִתְמַשְׁכְּנוּ בַּחֲטָאֵיהֶם, אֵלְקֶה אוֹתָם בִּרְצוּעָה, וְלֹא יוֹסִיפוּ לַחֲטֹא. וְתִשְׁמְרִי בָּנַיִךְ שֶׁהוֹלְכִים אַחֲרֶיךָ, שֶׁלֹּא יִתְמַשְׁכְּנוּ עֲלֵיהֶם, וְהַכֹּל בְּדִין וֶאֱמֶת. מָה הַטַּעַם? שֶׁכָּל הַנְּשָׁמוֹת הֵן לְפָנַי, וְעַל זֶה (יחזקאל יח) בן לא ישא בעון האב ואב לא ישא בעון הבן.

כְּנַוּונָא דָּא שִׁמְעִי בַת וּרְאִי. שִׁמְעִי, דְּבָךְ תַּלְיָא שְׁמִיעָה, כַּד יִשְׂרָאֵל אַהֲדְּרִין בִּתְיוּבְתָּא קַמָּאי, שִׁמְעִי, אֲעַיל צְלוֹתְהוֹן קֳדָמַי, דְּפִתְחָא דְּכֹלָּא בָּךְ הוּא, כּוֹלָא מְסָרִית בִּידָךְ לְאַנְהָגָא עָלְמָא תַּתָּאָה. וְעַל דָּא שִׁמְעִי בַת וּרְאִי, בְּגִין דְּאַתְּ חֵיזוּ דְּכוֹלָּא, אַתְּ אִתְקְרִיאַת בְּאֵר לַחַי רוֹאִי. בְּגִין כָּךְ אִית לָךְ לְעַיְינָא כָּל יוֹמָא בְּעוֹבָדֵיהוֹן דְּעָלְמָא, לְמֵיהַב לְבַר נָשׁ כְּפֵי עוֹבָדוֹי.

כְּמוֹ זֶה, שִׁמְעִי בַת וּרְאִי. שִׁמְעִי, שֶׁבְּךָ תְּלוּיָה הַשְּׁמִיעָה, כְּשֶׁיִּשְׂרָאֵל חוֹזְרִים בִּתְשׁוּבָה לְפָנַי - שִׁמְעִי, הַכְנִיסִי תְּפִלּוֹתֵיהֶן לְפָנַי, שֶׁהַפֶּתַח שֶׁל הַכֹּל הוּא בָּךְ, הַכֹּל מָסַרְתִּי בְיָדֵךְ לְהַנְהִיג אֶת הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן. וְעַל כֵּן שִׁמְעִי בַת וּרְאִי, מִשּׁוּם שֶׁאַתְּ הַמַּרְאָה שֶׁל הַכֹּל, אַתְּ נִקְרֵאת בְּאֵר לַחַי רוֹאִי. מִשּׁוּם כָּךְ יֵשׁ לָךְ לְעַיֵּן כָּל יוֹם בְּמַעֲשֵׂי הָעוֹלָם, לָתֵת לָאָדָם כְּפִי מַעֲשָׂיו.

תָּא חֲזֵי, כַּד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא, מַנִּי הֵיכָלֵיהּ בִּידָא דְּמַטְרוֹנִיתָא לְעַיְינָא עַל עָלְמָא. וְכַד בְּנֵי עָלְמָא זַכָּאִין, חֶדְוָה אִתּוֹסִיף לְעֵילָּא.

בֹּא וּרְאֵה, כְּשֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, הִפְקִיד אֶת הֵיכָלוֹ בְּיַד הַגְּבִירָה לְעַיֵּן עַל הָעוֹלָם, וּכְשֶׁבְּנֵי הָעוֹלָם צַדִּיקִים, נוֹסֶפֶת שִׂמְחָה לְמַעְלָה.

וְהַטִי אָזְנָךְ, לְקֶבֶל צְלוֹתָא דְּכוֹלָּא. וְכֵן עֲבַדַת אוּף אִיהִי מִכָּל צְלוֹתִין, לְקָרְבָא עָטָרָה לַצַּדִּיק. בְּגִין דְּהָא כָּל צְלוֹתִין, לְקָרְבָא עָטָרָה לַצַּדִּיק הוּא.

וְהַטִי אָזְנֵךְ (תהלים מה), כְּנֶגֶד תְּפִלַּת הַכֹּל. וְכֵן עָשְׂתָה אַף הִיא מִכָּל הַתְּפִלּוֹת, לְקָרֵב עֲטָרָה לַצַּדִּיק. מִשּׁוּם שֶׁהֵרֵי כָּל הַתְּפִלּוֹת הֵן לְקָרֵב הָעֲטָרָה לַצַּדִּיק.

וְשִׁכְחִי עַמֵּךְ, דְּכַד בָּנַי לָא אָזְלִין בְּאוֹרַח מֵישָׁר, אִית לָךְ לְאַיְיתָאָה עֲלֵיהוֹן מָחָאן. כְּדֵבָר אַחֵר, (ויקרא כו) וְהִכֵּיתִי אֶתְכֶם גַּם אֲנִי שֶׁבַע. וְעַל דָּא וְשִׁכְחִי עַמֵּךְ, עָבִיד יַתְהוֹן כְּאִלּוּ הֵם שְׁכוּחִין מֵעָלְמָא, עַד דְּיִתּוּבוּן בִּתְיוּבְתָּא קַמָּאי. וּבֵית אָבִיךְ, דְּאִיהוּ אַבְרָהָם, דְּאִיהִי בְּרַתֵּיהּ, וּבַכֹּל שְׁמָהּ.

וְשִׁכְחִי עַמֵּךְ (שם), שֶׁכְּשֶׁבָּנַי לֹא הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ יְשָׁרָה, יֵשׁ לָךְ לְהָבִיא עֲלֵיהֶם מַכּוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כו) וְהִכֵּיתִי אֶתְכֶם גַּם אֲנִי שֶׁבַע. וְעַל כֵּן וְשִׁכְחִי עַמֵּךְ, עֲשֵׂי אוֹתָם כְּאִלּוּ הֵם שְׁכוּחִים מִן הָעוֹלָם, עַד שֶׁיָּשׁוּבוּ בִּתְשׁוּבָה לְפָנַי. וּבֵית אָבִיךְ, שֶׁהוּא אַבְרָהָם, שֶׁהִיא בִּתּוֹ, וּשְׁמָהּ בַּכֹּל.

וְיִתְאָו הַמֶּלֶךְ יָפְיֵךְ, דָּא מַלְכָּא עִילָּאָה, דְּרָחִים לְאִתְדַּבְּקָא בָּךְ, וּלְאִזְדַּוְּוגָ בָּךְ זִוּוּג עָלְמִין. אֵימַת, בְּשַׁעֲתָא דְּכָל בְּנֵי הֵיכָלָא דְמַלְכָּא זַכָּאִין. בְּשַׁעֲתָא דְּיַסְרַתְּ לוֹן, וְדַבַּרְתְּ לוֹן לְרְעוּתָא דְמַלְכָּא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי לא) מַשָּׂא אֲשֶׁר יִסְרַתּוּ אִמּוֹ. וְדָא בַּת שֶׁבַע אֵם שְׁלֹמֹה, דְּדַבְּרַת לֵיהּ לְרְעוּתָא דְמַלְכָּא.

וְיִתְאָו הַמֶּלֶךְ יָפְיֵךְ (תהלים מה) - זֶה הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן שֶׁאוֹהֵב לִדְבֹּק בָּךְ וּלְהִזְדַּוֵּג עִמָּךְ זִוּוּג עוֹלָמִים. וּמָתַי? בְּשָׁעָה שֶׁכָּל בְּנֵי הֵיכַל הַמֶּלֶךְ צַדִּיקִים, בְּשָׁעָה שֶׁיִּסַּרְתְּ אוֹתָם וְהִנְהַגְתְּ אוֹתָם לִרְצוֹן הַמֶּלֶךְ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (משלי לא) מַשָּׂא אֲשֶׁר יִסְּרַתּוּ אִמּוֹ. וְזוֹ בַּת שֶׁבַע אֵם שְׁלֹמֹה, שֶׁהִנְהִיגָה אוֹתוֹ לִרְצוֹן הַמֶּלֶךְ.

כִּי הוּא אֲדֹנַיִךְ, כָּל חֵילָא דִידָךְ מִנֵּיהּ הוּא. סִיהֲרָא לָא אִתְנְהֲיַרת אֶלָּא מִשִּׁמְשָׁא. שְׁמָהּ דִּילָהּ אדנ"י, סִימָנָא נָקְטַת מִבֵּי מַלְכָּא. א' מֵרֵישָׁא דְּכוֹלָא לְאִתְנַהֲנָא בָּהּ. וְי' רֵישָׁא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, חָכְמָה עִילָּאָה.

כִּי הוּא אֲדֹנַיִךְ (תהלים מה) - כָּל כֹּחֵךְ הוּא מִמֶּנּוּ. אֵין הַלְּבָנָה מְאִירָה אֶלָּא מִן הַשֶּׁמֶשׁ. שְׁמָהּ אדנ"י, סִימָן לוֹקֵחַת מִבֵּית הַמֶּלֶךְ. א' מֵרֹאשׁ הַכֹּל לְהִתְנַהֵג בָּהּ, וְי' הֵרֹאשׁ שֶׁל הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, הַחָכְמָה הָעֶלְיוֹנָה.

וְהִשְׁתַּחֲוִי לוֹ, כְּדָבָר אַחֵר (מלכים א א) וַתִּקֹּד בַּת שֶׁבַע. וּכְדֵין מַלְכָּא עָבִיד כָּל רְעוּתָהּ. וְיִשְׂרָאֵל מִתְגַּבְּרִין לְעֵילָא לְעֵילָא. וּמְדוֹרַיְיהוּ עִם מַלְכָּא וְעִם מַטְרוֹנִיתָא.

וְהִשְׁתַּחֲוִי לוֹ (שם), כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מ"א א) וַתִּקֹּד בַּת שֶׁבַע. וְאָז הַמֶּלֶךְ עוֹשֶׂה כָּל רְצוֹנָהּ. וְיִשְׂרָאֵל מִתְגַּבְּרִים לְמַעְלָה לְמַעְלָה, וּמְדוֹרָם עִם הַמֶּלֶךְ וְעִם הַגְּבִירָה.

כְּדֵין שְׁאַר עַמִּין אִתְכַּפְיָין תְּחוֹתַיְיהוּ, וְכֻלְּהוֹ אִתְהַדְּרוּן לְעָבְדִין לוֹן, בְּגִין דְּאִינּוּן בְּנֵי מַלְכָּא. בְּגִין כָּךְ (תהלים מה) וּבַת צוֹר בְּמִנְחָה פָּנַיִךְ יְחַלּוּ עֲשִׁירֵי עָם.

וְאָז שְׁאָר הָעַמִּים נִכְנָעִים תַּחְתֵּיהֶם, וְכֻלָּם חוֹזְרִים לַעֲבֹד אוֹתָם, מִשּׁוּם שֶׁהֵם בְּנֵי הַמֶּלֶךְ. מִשּׁוּם כָּךְ (תהלים מה) וּבַת צֹר בְּמִנְחָה פָּנַיִךְ יְחַלּוּ עֲשִׁירֵי עָם.

לְקֵבֵיל דָּא, לְסָסָתִי בְּרִכְבֵי פַּרְעֹה דְּמֵיתִיךְ רַעְיָתִי. דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהֵיב בְּלִבֵּיהּ לְמֵיעַל בַּתַּרַיְיהוּ לְיַמָּא, בְּגִין דְּיִשְׁתְּבְעוּן יִשְׂרָאֵל מִמָּמוֹנַיְיהוֹן, דְּאוֹבִילוּ עִמְּהוֹן תַּמָּן. וְכוֹלָא נָטְלוּ יִשְׂרָאֵל בְּיַמָּא, אַגְרָא דְּהַהוּא עֲבִידְתָּא דַּעֲבָדוּ עִמְּהוֹן.

כְּנֶגֶד זֶה, (שיר א) לְסֻסָתִי בְּרִכְבֵי פַּרְעֹה דִּמִּיתִיךְ רַעְיָתִי. שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נָתַן בְּלִבּוֹ לְהַכְנֵס אַחֲרֵיהֶם לַיָּם, כְּדֵי שֶׁיִּשְׁקְעוּ יִשְׂרָאֵל מִמָּמוֹנָם שֶׁהוֹבִילוּ לְשָׁם עִמָּהֶם. וְהַכֹּל נָטְלוּ יִשְׂרָאֵל בַּיָּם שְׁכַר אוֹתָהּ הָעֲבוֹדָה שֶׁעָבְדוּ עִמָּם.

כְּגַוְונָא דָא לְזִמְנָא דְּאָתָא, וּבַת צוֹר, דָּא סְטָרָא דְּעֵשָׂו וּשְׁאָר עַמִּין דְּאָעְקוּ לְיִשְׂרָאֵל, וְעַד הַשְׁתָּא הֲווֹ אָעְקִין לוֹן בְּחוֹבַיְיהוּ. כְּדִבָּר אַחֵר, (ישעיה נט) כִּי יָבוֹא כַנָּהָר צָר רוּחַ ה' נֹסָסָה בּוֹ.

כְּמוֹ כֵן לֶעָתִיד לָבֹא, וּבַת צֹר - זֶה צִדּוֹ שֶׁל עֵשָׂו וּשְׁאָר הָעַמִּים שֶׁהֵצִיקוּ לְיִשְׂרָאֵל, וְעַד עַתָּה הָיוּ מְצִיקִים לָהֶם בַּחֲטָאֵיהֶם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה נט) כִּי יָבוֹא כַנָּהָר צָר רוּחַ ה' נֹסָסָה בּוֹ.

כֹּהֵין, יִשְׂרָאֵל יְהַדְּרוּן בִּתְיוּבְתָּא שְׁלֵימְתָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאִתְחֲזֵי בְּאֵינוּן עָקְתִין סַגִּיאִין דְּאַתְיָין עֲלַיְיהוּ, כְּמַאן דְּאִשְׁתַּכַּח דּוּכְרָנֵיהוֹן לְעֵילָא. וְכַד אִינוּן הַדָּרָן בִּתְיוּבְתָּא בְּלִבָּא שְׁלֵימָא, כְּגַוְונָא דְּכְתִיב (דברים ד) בַּצַּר לְךָ וּמְצָאוּךָ וְגוֹ', וְשַׁבְתָּ עַד ה' אֱלֹהֶיךָ. וְיִשּׁוּב מַלְכָּא לְבֵי מַטְרוֹנִיתָא לְפַיְיסָא לָהּ. וְעַל דָּא י (ישעיה נט) וּבָא לְצִיּוֹן גּוֹאֵ"ל, דָּא מַלְכָּא דְּאָתֵי לְבֵי מַטְרוֹנִיתָא. בְּגִין דְּבֵיתָהּ כָּלְהוֹ שְׁלֵמִין קָמָהּ, אָתֵי לְאַקְמָא לָהּ מֵעַפְרָא.

אָז יִשְׂרָאֵל יַחְזְרוּ בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁנִּרְאֶה בְּאוֹתָם צָרוֹת רַבּוֹת שֶׁבָּאוֹת עֲלֵיהֶם כְּמִי שֶׁנִּשְׁכַּח זִכְרוֹנָם לְמַעְלָה. וּכְשֶׁם חוֹזְרִים בִּתְשׁוּבָה בְּלֵב שָׁלֵם, כַּכָּתוּב (דברים ד) בַּצַּר לְךָ וּמְצָאוּךָ וְגוֹ', וְשַׁבְתָּ עַד ה' אֱלֹהֶיךָ. וְיָשׁוּב הַמֶּלֶךְ לְבֵית הַגְּבִירָה לְפַיְּסָהּ. וְעַל זֶה (ישעיה נט) וּבָא לְצִיּוֹן גּוֹאֵ"ל, זֶה הַמֶּלֶךְ שֶׁבָּא לְבֵית הַגְּבִירָה. מִשּׁוּם שֶׁבֵּיתָהּ כֻּלָּם שְׁלֵמִים לְפָנֶיהָ, בָּא לַהֲקִימָהּ מֵהֶעָפָר.

בְּמִנְחָה פָּנֶיךָ יְחַלּוּ עָשִׁירֵי עָם, בְּגִין דְּאַתְּ (תהלים מה) כְּבוּדָּה בַת מֶלֶךְ פְּנִימָה. וּמַאי כְּבוּדָּה. כְּבוֹד ה'. וְדָא בַּת מַהֲהוּא מֶלֶךְ דְּאִיהִי פְּנִימָה וַדַּאי. וְדָא אִימָא עִילָּאָה, דְּאִיהִי פְּנִימָה דְּכֹלָּא, וְאִיהִי אִיתְעָרַת חֵירוּ וְנַיְיחָא עַל בְּנָאָה.

בְּמִנְחָה פָּנֶיךָ יְחַלּוּ עָשִׁירֵי עָם, מִשּׁוּם שֶׁאַתְּ (תהלים מה) כְּבוּדָּה בַת מֶלֶךְ פְּנִימָה. וּמַהוּ כְּבוּדָּה? כְּבוֹד ה'. וְזוֹ הַבַּת מֵאוֹתוֹ הַמֶּלֶךְ שֶׁהִיא פְּנִימָה וַדַּאי. וְזוֹ הָאֵם הָעֶלְיוֹנָה, שֶׁהִיא הַפְּנִים שֶׁל הַכֹּל, וְהִיא מְעוֹרֶרֶת חֵרוּת וּמְנוּחָה עַל בָּנֶיהָ.

(שם) מִמִּשְׁבְּצוֹת זָהָב לְבוּשָׁהּ, לָקֶבִיל דָּא אָמַר שְׁלֹמֹה, (שה"ש א) נָאווּ לְחָיַיִךְ בַּתּוֹרִים צַוָּארֵךְ בַּחֲרוּזִים. לְחָיַיִךְ תְּרֵין. לְזִמְנָא דָּא הַהוּא, וּלְזִמְנָא דְּאָתֵי. בַּתּוֹרִים תְּרֵין תּוֹרִים וַדַּאי. בְּגִין דִּבְיוֹמָא דְּמִשְׁיחָא תִּתְחַדַּשׁ דַּעְתָּא בְּעָלְמָא, וְתִתְנַהֵיר אוֹרַיְיתָא קַמֵּי כוֹלָּא. בְּגִין דִּכְתִיב, (ירמיה לא) כִּי כוּלָּם יֵדְעוּ אוֹתִי לְמִקְטַנָּם וְעַד גְּדוֹלָם. וְעַל דָּא, מִמִּשְׁבְּצוֹת זָהָב לְבוּשָׁהּ, דָּא סִיטְרָא דְּצָפוֹן, דְּאִתְלְבִישַׁת בָּהּ לְמֶעְבַּד נוּקְמִין, בְּאֵינוּן דְּאָעְקִין לִבְנָהָא. וְעַל דָּא קָרִינָן לֵיהּ מֶלֶךְ הַמִּשְׁיחַ, וְדָוִד וַדַּאי הוּא. וּכְדֵין אִיתְעַר בְּעָלְמָא.

מִמִּשְׁבְּצוֹת זָהָב לְבוּשָׁהּ (שם), כְּנֶגֶד זֶה אָמַר שְׁלֹמֹה (שיר א) נָאווּ לְחָיַיִךְ בַּתּוֹרִים צַוָּארֵךְ בַּחֲרוּזִים. לְחָיַיִךְ - פַּעֲמַיִם, לְזִמָּן הַהוּא וְלֶעָתִיד לָבֹא. בַּתּוֹרִים - שְׁנֵי תּוֹרִים וַדַּאי. מִשּׁוּם שֶׁבִּימֵי הַמָּשִׁיחַ תִּתְחַדֵּשׁ דַּעַת בָּעוֹלָם, וְתוֹרַת הַתּוֹרָה לִפְנֵי הַכֹּל, מִשּׁוּם שֶׁכָּתוּב (ירמיה לא) כִּי כוּלָּם יֵדְעוּ אוֹתִי לְמִקְטַנָּם וְעַד גְּדוֹלָם. וְעַל זֶה

מִמִּשְׁבְּצוֹת זָהָב לְבוּשָׁהּ, וְהָ צַד הַצָּפוֹן, שֶׁהִתְלַבְּשָׁה בּוֹ לַעֲשׂוֹת נְקָמוֹת בְּאוֹתָם שֶׁהֵצִיקוּ לְבָנֶיהָ. וְעַל זֶה קוֹרְאִים לוֹ מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ, וְדָוִד וַדַּאי הוּא. וְאֵז מִתְעוֹרֵר בָּעוֹלָם.

מַה כְּתִיב לְעֵיל. (תהלים מד) כִּי שָׁחָה לֶעָפָר נַפְשֵׁנוּ כו' קוּמָה עֶזְרָתָה לָנוּ. מַאי קוּמָה. בְּגִין דְּעַד הַשְׁתָּא אִיהִי נוֹפֶלֶת, הַשְׁתָּא קוּמָה עֶזְרָתָה לָנוּ, דְּאִתְדַּבֵּק מַלְכָּא בְּמַטְרוֹנִיתָא. וּפְדֵנוּ לְמַעַן חַסְדֶּךָ. דָּא אַבְרָהָם, יְמִינָא, דְּלָא תֶּהֱוֵי לַאֲחוֹרָא. דְּבְגִין כָּךְ אָמַר, (תהלים ס) הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי. בְּגִין כָּךְ, מִמִּשְׁבְּצוֹת זָהָב לְבוּשָׁהּ.

מַה כָּתוּב לְמַעְלָה? (תהלים מד) כִּי שָׁחָה לֶעָפָר נַפְשֵׁנוּ כו', קוּמָה עֶזְרָתָה לָנוּ. מַה זֶּה קוּמָה? מְשׁוּם שֶׁעַד עַתָּה הִיא נוֹפֶלֶת. כְּעֵת קוּמָה עֶזְרָתָה לָנוּ, שֶׁנִּדְבָּק הַמֶּלֶךְ עִם הַגְּבִירָה. וּפְדֵנוּ לְמַעַן חַסְדֶּךָ - זֶה אַבְרָהָם, הַיְמִין, שֶׁלֹּא תִהְיֶה לְאָחוֹר. שֶׁמְּשׁוּם כָּךְ אָמַר (תהלים י) הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי. מְשׁוּם כָּךְ, מִמִּשְׁבְּצוֹת זָהָב לְבוּשָׁהּ.

לִרְקָמוֹת: אִלֵּין לְבוּשִׁין דִּיקָר, דְּאִינּוּן מְרוּקְמִין לְמַקְדְּשָׁא. וְכָל מָנוֹי דְּזַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִלְבַּשׁ, לְמֵיהַב נוּקְמְתָא בֶּאֱדוֹם. תּוּבַל לְמֶלֶךְ, דָּא כְּלָה אַלְבִּישַׁת לֵיהּ. מַאן גָּרַם כָּל דָּא. בְּגִין דְּיִשְׂרָאֵל לָא אִתְעָרְבוּ בְּסִטְרָא דְעֵשָׂו, כָּל אִינּוּן זְמִינִין לְמֶהֱוֵי בִּיקָרָא דְצִיּוֹן.

לִרְקָמוֹת - אֵלּוּ לְבוּשֵׁי כְּבוֹד, שֶׁהֵם רְקוּמִים לַמִּקְדָּשׁ. וְכָל הַבְּגָדִים שֶׁעָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לִלְבֹּשׁ, לְתֵת נְקָמָה בֶּאֱדוֹם. תּוּבַל לַמֶּלֶךְ - זוֹ הַכְּלָה הַמַּלְבִּישָׁה אוֹתוֹ. מִי גָּרַם כָּל זֶה? מִשּׁוּם שֶׁיִּשְׂרָאֵל לֹא הִתְעָרְבוּ בְּצַד שֶׁל עֵשָׂו, כָּל אֵלּוּ עֲתִידִים לִרְאוֹת בְּכָבוֹד שֶׁל צִיּוֹן.

לָקֵבִיל דָּא תּוֹרֵי זָהָב נַעֲשֶׂה לָךְ. תּוֹרֵי, תְּרִין. רֶמֶז לְאוֹרַיְיתָא דְּאִתְיְהֵיב בִּימֵי פַּרְעֹה. וְרֶמֶז לְדַעְתָּא דְּתִתְחַדַּשׁ בְּיוֹמוֹי דְמְשִׁיחָא. עִם נְקוּדוֹת הַכֶּסֶף. הָתָם, (הושע ג) בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר כֶּסֶף. וְהָכָא, (שה"ש ח) אִם חוֹמָה הִיא נִבְנֶה עָלֶיהָ טִירַת כָּסֶף, וַדַּאי מִסִּטְרָא דְּאַבְרָהָם אַתְיָא לוֹן הַאי. הָדָא הוּא דִכְתִיב, (ויקרא כו) וְאַף אֶת בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֶזְכֹּר וְהָאָרֶץ אֶזְכֹּר.

כְּנֶגֶד זֶה, תּוֹרֵי זָהָב נַעֲשֶׂה לָךְ. תּוֹרֵי - שְׁנַיִם. רֶמֶז לַתּוֹרָה שֶׁנִּתְּנָה בִּימֵי פַּרְעֹה, וְרֶמֶז לַדַּעַת שֶׁתִּתְחַדֵּשׁ בִּימוֹת הַמָּשִׁיחַ. עִם נְקֻדּוֹת הַכֶּסֶף - שָׁם (הושע ג) בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר כֶּסֶף, וְכָאן (שיר ח) אִם חוֹמָה הִיא נִבְנֶה עָלֶיהָ טִירַת כָּסֶף. וַדַּאי מִצַּד שֶׁל אַבְרָהָם בָּאָה זוֹ לָהֶם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ויקרא כו) וְאַף אֶת בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֶזְכֹּר וְהָאָרֶץ אֶזְכֹּר.

(תהלים מה) תּוּבַל בִּשְׂמָחוֹת וָגִיל, תְּרִין חֶדְוָון, לְעֵילָא וּלְתַתָּא. לְעֵילָא, דְּשַׁמָּא קַדִּישָׁא וְכוּרְסְיָיא אִשְׁתְּלִים, כַּד אִתְאֲבִיד יוֹדַ"ע מֵעָלְמָא, וְדוּכְרָנֵיהּ לְעָלְמִין לָא אִיתְכַּר. לְתַתָּא, יִשְׂרָאֵל בְּנוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּרָחֲמִין עִילָּאִין אֲרִים דְּגָלֵיהוֹן עַל כּוֹלָא. וְעַל דָּא מוּבָאוֹת לָךְ. כְּדָבָר אַחֵר, (ישעיה סו) וְהֵבִיאוּ אֶת כָּל אֲחֵיכֶם מִכָּל הַגּוֹיִם מִנְחָה לַה'. וְעַל דָּא כְּתִיב תְּבֹאֶינָה בְּהֵיכַל מֶלֶךְ.

תּוּבַל בִּשְׂמָחוֹת וָגִיל (תהלים מה) - שְׁתֵּי שִׂמְחוֹת, לְמַעְלָה וּלְמַטָּה. לְמַעְלָה - שֶׁהַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ וְהַכִּסֵּא נִשְׁלָמִים, כְּשֶׁיֹּאבַד יוֹדַ"ע מִן הָעוֹלָם וְזִכְרוֹנוֹ לֹא יִזָּכֵר לְעוֹלָמִים. לְמַטָּה - יִשְׂרָאֵל בְּנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ

הוּא, בְּרַחֲמִים עֶלְיוֹנִים מֵרִים דִּגְלָם עַל הַכֹּל. וְעַל זֶה כְּתוּב תִּבְאֶינָה בְּהֵיכַל מָלְךָ.

(תהלים מה) תַּחַת אֲבוֹתֶיךָ יִהְיוּ בָנֶיךָ. אָמַר לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, תַּחַת אֲבוֹתֶיךָ, אִינּוּן אֲבָהָן עִילָּאִין, דְּאוֹדִיעוּ לָךְ בְּעָלְמָא, וְאַתְקִינוּ לָךְ, עַל כּוֹלָּא יִהְיוּ בָנֶיךָ. תְּשִׁיתֵמוֹ לְשָׂרִים, דְּאִינּוּן אֲבָהָן עִילָּאִין, דִּכְתִיב בְּהוּ (במדבר כא) בְּאֵר חָפָרוּהָ שָׂרִים, דְּאַתְקִינוּ לָהּ בְּכוֹלָּא וְכוֹלָּא לְהַאי בְּאֵר. כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אִתְקְרֵי.

תַּחַת אֲבוֹתֶיךָ יִהְיוּ בָנֶיךָ (תהלים מה). אָמַר לָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל: תַּחַת אֲבוֹתֶיךָ, אוֹתָם הָאָבוֹת הָעֶלְיוֹנִים שֶׁהוֹדִיעוּ אוֹתְךָ בָּעוֹלָם וְתִקְנוּ אוֹתָךְ - עַל הַכֹּל יִהְיוּ בָנֶיךָ. תְּשִׁיתֵמוֹ לְשָׂרִים, אֶת אוֹתָם הָאָבוֹת הָעֶלְיוֹנִים, שֶׁכָּתוּב בָּהֶם (במדבר כא) בְּאֵר חָפָרוּהָ שָׂרִים, שֶׁתִּקְנוּ אוֹתָךְ בַּכֹּל, וְהַכֹּל לַבְּאֵר הַזֹּו. כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל נִקְרֵאת.

דָּבָר אַחֵר, תַּחַת אֲבוֹתֶיךָ יִהְיוּ בָנֶיךָ. דְּכָלְהוֹ בְּרַחֲמוּ, כְּאִינּוּן דָּרָא דְּמַדְבְּרָא, כְּאִינּוּן דְּאִיקְרוּן דּוֹר דֵּעָה. יִהְיוּ בָנֶיךָ, דְּכָלְהוֹ בְּרַחֲמוּ יִתְגַּבְּרוּן עַל אוֹרַיְיתָא. לָקֳבֵל דָּא כְּתִיב, (שה"ש א) עַד שֶׁהַמֶּלֶךְ בִּמְסִבּוֹ נִרְדִּי נָתַן רֵיחוֹ. דְּאַקְדִּימוּ עֲשִׂיָּה לִשְׁמִיעָה. אוּף הָכָא בָּנֶיךָ יִשְׁתַּלְּמוּן כְּוָותְהוֹן.

דָּבָר אַחֵר, (תהלים מה) תַּחַת אֲבוֹתֶיךָ יִהְיוּ בָנֶיךָ - שֶׁכֻּלָּם בְּאַהֲבָה, כְּאוֹתָם דּוֹר הַמִּדְבָּר, כְּאוֹתָם שֶׁנִּקְרָאִים דּוֹר דֵּעָה. יִהְיוּ בָנֶיךָ - שֶׁכֻּלָּם בְּאַהֲבָה יִתְגַּבְּרוּ עַל הַתּוֹרָה. כְּנֶגֶד זֶה כְּתוּב (שיר א) עַד שֶׁהַמֶּלֶךְ בִּמְסִבּוֹ נִרְדִּי נָתַן רֵיחוֹ. שֶׁהִקְדִּימוּ עֲשִׂיָּה לִשְׁמִיעָה, אַף כָּאן בָּנֶיךָ יִשְׁתַּלְּמוּ כְּמוֹתָם.

(תהלים מה) אַזְכִּירָה שִׁמְךָ בְּכָל דּוֹר וָדוֹר. מְדָרָא עִילָּאָה, דְּתַלְיָיא בֵּיהּ דְּרוֹר וְחֵירוּ לְכוֹלָּא. בְּזִמְנָא דְּהַהוּא שׁוֹפָר גָּדוֹל, יַפִּיק כּוֹלָּא לְחֵירוּ, כְּדֵין עַמִּים יְהוֹדוּךָ לְעוֹלָם וָעֶד, דְּלָא יִתְפָּרַשׁ עוֹלָם מִן עָד, וְעָד מֵעוֹלָם. לָקֳבֵיל דָּא, צְרוֹר הַמֹּר דּוֹדִי לִי בֵּין שָׁדַי יָלִין.

אַזְכִּירָה שִׁמְךָ בְּכָל דּוֹר וָדוֹר (תהלים מה), מֵהַדּוֹר הָעֶלְיוֹן, שֶׁהַדְּרוֹר וְהַחֵרוּת תְּלוּיִים בּוֹ לַכֹּל. בִּזְמַן שֶׁהַשּׁוֹפָר הַגָּדוֹל הַהוּא יוֹצִיא הַכֹּל לְחֵרוּת, אֲזַי עַמִּים יְהוֹדוּךָ לְעוֹלָם וָעֶד, שֶׁלֹּא יִפָּרֵד עוֹלָם מִן עָד, וְעָד מֵעוֹלָם. כְּנֶגֶד זֶה, צְרוֹר הַמֹּר דּוֹדִי לִי בֵּין שָׁדַי יָלִין.

עַד הֲכָא אִתְיְיהֵב לִיהּ רְשׁוּ לְגַלָּאָה. אָתָא שְׁלֹמֹה, וְאִשְׁתְּלִים בְּכוֹלָּא, וְאַשְׁלִים כּוֹלָּא, וְאַכְלִיל בְּהַנָּהוּ תּוּשְׁבְּחָן חָכְמָתָא עִילָּאָה, קְיוּמָא דְּכָל עָלְמִין, דְּזִמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְגַלָּאָה לֵיהּ לִבְנוֹי, בְּזִמְנָא דְּיִתְעַר דַּעְתָּא בְּעָלְמָא. דְּכָל חַד וְחַד מִיִּשְׂרָאֵל יַדְּבִיק אַדְּבְקוּתָא בְּחָכְמָתָא עִילָּאָה, וְזָא דִּשְׁמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְדָא אִיהוּ טִיבוּ, דְּלֵית לֵיהּ פְּסִיקוּ כְּלַל, לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמִין

עַד כָּאן נִתְּנָה לוֹ רְשׁוּת לְגַלּוֹת. בָּא שְׁלֹמֹה וְהִשְׁתַּלֵּם בַּכֹּל, וְהִשְׁלִים הַכֹּל, וְהִכְלִיל בְּאוֹתָן הַתִּשְׁבָּחוֹת חָכְמָה עֶלְיוֹנָה, הַקְּיוּם שֶׁל כָּל הָעוֹלָמוֹת, שֶׁעָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְגַלּוֹתָהּ לְבָנָיו בִּזְמַן שֶׁתִּתְעוֹרֵר הַדַּעַת בָּעוֹלָם.

כְּשֶׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל יַשִּׂיג דְּבֵקוּת בַּחָכְמָה הָעֶלְיוֹנָה, סוֹד שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְזֶהוּ הַטּוֹב שֶׁאֵין לוֹ הַפְסָקָה כְּלָל, לְעוֹלָם וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים.

פרשת בלק

אֱמוּנָה אוֹמֶן, תְּרֵי דְּאִינּוּן חַד. חַד גַּן, וְחַד נָהָר. דְּא נָפִיק מֵעֵדֶן, וְדָא אִיתְשַׁקֵּי מִנֵּיהּ. הָא הָכָא כָּל רָזָא סְתִימָא דִּמְהֵימְנוּתָא.

אֱמוּנָה אֹמֶן (ישעיה כה), שְׁנַיִם שֶׁהֵם אֶחָד. אֶחָד גַּן, וְאֶחָד נָהָר. זֶה יוֹצֵא מֵעֵדֶן, וְזֶה מַשְׁקֶה מִמֶּנּוּ. הִנֵּה כָּאן כָּל הַסּוֹד הַנִּסְתָּר שֶׁל הֶאֱמוּנָה.

וְאוֹלִיפְנָא, הַאי מַאן דְּאִיתְעַר בְּלֵילְיָא, בְּשַׁעֲתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָאל בְּגִנְתָּא, לְאִשְׁתַּעְשָׁעָא בְּצַדִּיקַיָּיא, בָּעֵי לְמֵימַר פִּסּוּקָא דָא, בִּרְעוּתָא דִּלְבָּא, וּלְכַוְונָא רְעוּתָא בֵּיהּ.

(ישעיה כה) ה' אֱלֹהַי אַתָּה אֲרוֹמְמְךָ אוֹדֶה שִׁמְךָ כִּי עָשִׂיתָ פֶּלֶא עֵצוֹת מֵרָחֹק אֱמוּנָה אֹמֶן. וּבָתַר כֵּן יֵאמַר, (תהלים קלט) אוֹדְךָ עַל כִּי נוֹרָאוֹת נִפְלֵיתִי נִפְלָאִים מַעֲשֶׂיךָ וְנַפְשִׁי יֹדַעַת מְאֹד. לְבָתַר, וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן וְגוֹ'. וְהַיְינוּ שִׁבְחָא דַּחֲסִידֵי קַדְמָאֵי, כַּד מִתְעָרוֹ בְּפַלְגוּת לֵילְיָא. וּלְבָתַר מְסַדְּרֵי שִׁבְחַיָּיהוּ, וְלָעְאן בְּאוֹרַיְיתָא.

וְלָמַדְנוּ, זֶה מִי שֶׁמִּתְעוֹרֵר בַּלַּיְלָה, בְּשָׁעָה שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נִכְנָס לַגָּן לְהִשְׁתַּעֲשֵׁעַ עִם הַצַּדִּיקִים, צָרִיךְ לוֹמַר פָּסוּק זֶה בִּרְצוֹן הַלֵּב, וּלְכַוֵּן בּוֹ בְּרָצוֹן: ה' אֱלֹהַי אַתָּה אֲרוֹמְמְךָ אוֹדֶה שִׁמְךָ כִּי עָשִׂיתָ פֶּלֶא עֵצוֹת מֵרָחֹק אֱמוּנָה אֹמֶן. וְאַחַר כֵּן יאמַר, (תהלים קלט) אוֹדְךָ עַל כִּי נוֹרָאוֹת נִפְלֵיתִי נִפְלָאִים מַעֲשֶׂיךָ וְנַפְשִׁי יֹדַעַת מְאֹד. אַחַר כָּךְ, וְנָהָר יֹצֵא מֵעֵדֶן וְגוֹ'. וְהַיְינוּ הַשֶּׁבַח שֶׁל הַחֲסִידִים הָרִאשׁוֹנִים כְּשֶׁמִּתְעוֹרְרִים בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה, וְאַחַר כָּךְ מְסַדְּרִים שִׁבְחֵיהֶם וְעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה.

שַׁעֲשׁוּעָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַאי הִיא. אֶלָּא, כָּל צַדִּיקַיָּיא קָיְימִין בְּדִיוּקְנַיְיהוּ, וּמִתְלַבְּשִׁין בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן, בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא, וְאִתְסְחָן בְּטַלָּא, דְּזִמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לַאֲחָיָא מֵיתַיָּיא. וְעָאלִין כֻּלְהוֹ לְגַבֵּי מְשִׁיחַ, וְשָׁאֲלִין מַה דְּשָׁאֲלִין, וְהָא אִיתְעָרוֹ חַבְרַיָּיא.

מַה הוּא שַׁעֲשׁוּעוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא? אֶלָּא כָּל הַצַּדִּיקִים עוֹמְדִים בִּדְיוֹקְנֵיהֶם, וּמִתְלַבְּשִׁים בְּגַן עֵדֶן, בְּכָל יוֹם וְיוֹם, וְרוֹחֲצִים בַּטַּל שֶׁבּוֹ עָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַחֲיוֹת מֵתִים, וְכֻלָּם נִכְנָסִים אֶל הַמָּשִׁיחַ, וְשׁוֹאֲלִים מַה שֶּׁשּׁוֹאֲלִים, וַהֲרֵי הֵעִירוּ הַחֲבֵרִים.

לְבָתַר מִתְכַּנְּשִׁין, וּמִשְׁתַּדְּלִין כֻּלְהוֹ בְּדַעְתָּא עִילָאָה, בְּכֻלְהוֹ מְתִיבָתֵי דְּתַמָּן. וַעֲלַיְיהוּ כַּמָּה מְמַנָּן. וּמִתְחַדְּשִׁין תַּמָּן כַּמָּה חִידּוּשִׁין בְּאוֹרַיְיתָא. לְבָתַר נָפְקֵי כֻּלְהוֹ, וְחָמָאן, כַּד אִתֵּי אֵלִיָּהוּ לְגַבֵּי אֲבָהָן. אִיהוּ נָפַק, וְאִינְהוּ עָאלִין וְקָיְימִין קַמֵּי אֲבָהָן, וְחָדוֹ בֵּהוּ, בְּכַמָּה בְּנִין קַדִּישִׁין דִּי בְסַחֲרַנַּיְיהוּ, וְחָדָאן כֻּלְהוֹ.

אַחַר כָּךְ מִתְכַּנְּסִים, וּמִתְעַסְּקִים כֻּלָּם בַּדַּעַת הָעֶלְיוֹנָה, בְּכָל הַיְשִׁיבוֹת שֶׁל שָׁם. וְעֶלְיֶהם כַּמָּה מְמֻנִּים. וּמִתְחַדְּשִׁים שָׁם כַּמָּה חִדּוּשִׁים בְּתוֹרָה. אַחַר כָּךְ יוֹצְאִים כֻּלָּם, וְרוֹאִים כֻּלָּם, שֶׁנִּבְרָא אֵלִיָּהוּ אֶל הָאָבוֹת. הוּא יוֹצֵא - וְהֵם נִכְנָסִים וְעוֹמְדִים לִפְנֵי הָאָבוֹת, וּשְׂמֵחִים בָּהֶם בְּכַמָּה בָנִים קְדוֹשִׁים שֶׁסְּבִיבָם, וְכֻלָּם שְׂמֵחִים.

כַּד עָיֵיל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּפַלְגוּ לֵילְיָא, כֻּלְּהוֹ קַיְימִין מִתַּתְקְנִין כְּדְקָא יָאוֹת, וְכָל אִשְׁתַּדְּלוּתָא דְּאִשְׁתַּדְּלוּ כָּל הַהוּא יוֹמָא בְּחִידּוּשֵׁי אוֹרַיְיתָא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא תֵּיאוּבְתֵּיהּ בְּאִינּוּן צַדִּיקַיָּיא, דַּחֲדִישׁוּ בָּהּ מִלִּין. וְאִשְׁתַּעְשַׁע בְּהוּ, וְאִשְׁתַּעְשַׁע בְּאִלֵּין מִלִּין. וְכָל בָּכָל צַדִּיקָא וְצַדִּיקָא.

כְּשֶׁנִּכְנָס הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה, כֻּלָּם עוֹמְדִים מְתֻקָּנִים כָּרָאוּי, וְכָל הַהִשְׁתַּדְּלוּת שֶׁהִשְׁתַּדְּלוּ בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם בְּחִדּוּשֵׁי תוֹרָה. וּתְשׁוּקָתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּאוֹתָם הַצַּדִּיקִים, שֶׁחִדְּשׁוּ בָהּ דְּבָרִים. וְהִשְׁתַּעְשַׁע בָּהֶם, וְהִשְׁתַּעְשַׁע בְּאוֹתָם דְּבָרִים. וְכֵן בְּכָל צַדִּיק וְצַדִּיק.

לְבָתַר, כֻּלְּהוֹ מִתְתַּקְנִין דְּכַר וְנוּקְבָא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּתַר דְּאַרַח וְאִשְׁתַּעְשַׁע בָּהוּ, וּבְכָל אִלֵּין רָזִין דְּחָכְמְתָא דִּילְהוֹן, אִתְגְּלֵי עֲלַיְיהוּ, וְאִינּוּן חָמָאן בְּהַהוּא נוֹעַם ה'. כְּדֵין כֻּלְּהוֹ חָדָאן בְּחֶדְוָה סַגְיָיא, עַד דְּמִתְפַּשְׁטֵי זִיוָא וּנְהוֹרָא דִּילְהוֹן. וּמַהַהוּא מְשִׁיכוּ דְּזִיוָא וּנְהוֹרָא דְּחֶדְוָה דִּילְהוֹן, עָבְדִין פֵּירִין וְאִיבִּין לְעָלְמָא דָּא, וְהַהוּא אִיבָּא עָאל תְּחוֹת גַּדְפּוֹי דִּשְׁכִינְתָּא, עַד זִימְנָא דְּאִצְטָרִיךְ.

אַחַר כָּךְ כֻּלָּם מִתְתַּקְּנִים זָכָר וּנְקֵבָה. וְאַחַר שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הֵרִיחַ וְהִשְׁתַּעֲשַׁע בָּהֶם, וּבְכָל הַסּוֹדוֹת הַלָּלוּ שֶׁל הַחָכְמָה שֶׁלָּהֶם, מִתְגַּלֶּה עֲלֵיהֶם, וְהֵם רוֹאִים אֶת אוֹתוֹ נֹעַם ה'. אָז כֻּלָּם שְׂמֵחִים בְּשִׂמְחָה רַבָּה, עַד שֶׁמִּתְפַּשְּׁטִים הַזִּיו וְהָאוֹר שֶׁלָּהֶם. וּמֵאוֹתָהּ הַמְשָׁכָה שֶׁל זִיו וְאוֹר שֶׁל הַשִּׂמְחָה שֶׁלָּהֶם, עוֹשִׂים פֵּרוֹת וְתוֹלְדוֹת לָעוֹלָם הַזֶּה, וְאוֹתוֹ הַפְּרִי נִכְנָס תַּחַת כַּנְפֵי הַשְּׁכִינָה עַד הַזְּמַן שֶׁצָּרִיךְ.

וְכָךְ מִשְׁתַּעְשַׁע בְּכָל צַדִּיק וְצַדִּיק, וְאָמַר, זַכְאָה מַלְכָּא דִּבְנִין אִלֵּין אִתְבָּרוּ לְחוּלְקֵיהּ וְעַדְבֵיהּ. וְקָלָא אִיתְעַר, מֵאֲמְצָעוּת גִּינְתָא דְּרָקִיעַ, וְקוֹרֵא בְּקָל תַּקִּיף וַאֲמַר, (שם קלז) זְכֹר ה' לִבְנֵי אֱדוֹם אֵת יוֹם יְרוּשָׁלַם הָאוֹמְרִים עָרוּ עָרוּ עַד הַיְסוֹד בָּהּ. כְּדֵין עַרְטִילוּ וְקָרְקוֹרָא דִּילֵיהּ. וְכָל צַדִּיקַיָּיא דְּתַמָּן אִתְעָרוּ בִּבְכְיָיה.

וְכֵן מִשְׁתַּעֲשֵׁעַ בְּכָל צַדִּיק וְצַדִּיק, וְאוֹמֵר: אַשְׁרֵי הַמֶּלֶךְ שֶׁהַבָּנִים הַלָּלוּ נִבְחָרוּ לְחֶלְקוֹ וְגוֹרָלוֹ. וְקוֹל מִתְעוֹרֵר מֵאֶמְצַע הַגַּן שֶׁל הָרָקִיעַ, וְקוֹרֵא בְּקוֹל חָזָק וְאוֹמֵר, (שם קלז) זְכֹר ה' לִבְנֵי אֱדוֹם אֵת יוֹם יְרוּשָׁלַם הָאֹמְרִים עָרוּ עָרוּ עַד הַיְסוֹד בָּהּ. וְאָז הַיְלָלוֹת וְהַצְּעָקוֹת שָׁלוּ. וְכָל הַצַּדִּיקִים שָׁשָׁם מִתְעוֹרְרִים בִּבְכִיָּיה.

וְקָלָא אִיתְעַר מֵאֶמְצָעוּת גִּנְתָא דְּרָקִיעָא, דְּאִשְׁתְּמַע בִּתְלַת מְאָה וְתִשְׁעִין רְקִיעִין. בְּגִין דְּלֵית חֶדְוָה וְשַׁעֲשׁוּעָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֶלָּא בְּשַׁעֲתָא דְּקָאִים בַּהֲדֵי צַדִּיקַיָּיא דְּתַמָּן. וּבְגִין דָּא אוֹמֵי וַאֲמַר, (שם) אִם אֶשְׁכָּחֵךְ יְרוּשָׁלַם תִּשְׁכַּח יְמִינִי תִּדְבַּק וְגו', אִם לֹא אַעֲלֶה אֶת יְרוּשָׁלַם עַל רֹאשׁ שִׂמְחָתִי. בְּכָל אֲתַר דְּאִית חֶדְוָה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, קָלָא דָּא נָפֵיק וְקָאֵרֵי.

וְקוֹל מִתְעוֹרֵר בְּאֶמְצַע הַגַּן שֶׁל הָרַקִּיעַ, שֶׁנִּשְׁמָע בִּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְתִשְׁעִים רְקִיעִים, מִשּׁוּם שֶׁאֵין שִׂמְחָה וְשַׁעֲשׁוּעַ לְקֻדּוּשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶלָּא בְּשָׁעָה שֶׁעוֹמֵד עִם הַצַּדִּיקִים שָׁשָׁם. וּמִשּׁוּם כָּךְ נִשְׁבָּע וְאוֹמֵר, (שם) אִם אֶשְׁכָּחֵךְ יְרוּשָׁלִָם תִּשְׁכַּח יְמִינִי תִּדְבַּק וְגוֹ', אִם לֹא אַעֲלֶה אֶת יְרוּשָׁלִַם עַל רֹאשׁ שִׂמְחָתִי. בְּכָל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ שִׂמְחָה לְקֻדּוּשׁ בָּרוּךְ הוּא, קוֹל זֶה יוֹצֵא וְקוֹרֵא.

כְּדֵין נָפֵיק מִתַּמָּן, וְסָלֵיק וּבָטַשׁ בִּרְקִיעִין, וְשָׁאִיג שְׁאוֹגִין, עַד דְּכָל חֵילֵי שְׁמַיָּא כָּלְהוֹ בְּעַרְבוּבְיָא. כְּדֵין נָשְׁבָא רוּחָא, וּבָטַשׁ בְּטַרְפִּין דְּהַהוּא אִילָנָא רַבְרְבָא, וְכָל עַנְפִּין דִּילֵיהּ בָּטְשִׁין דָּא בְּדָא. וְקָלָא אִיתְעַר מִגּוֹ נוֹפָא דְאִילָנָא וְקָרֵי, (שם קה) זַכֵּר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ דָּבָר צִוָּה לְאֶלֶף דּוֹר אֲשֶׁר כָּרַת אֶת אַבְרָהָם וּשְׁבוּעָתוֹ לְיִצְחָק. כֵּיוָן דְּקָלָא דָּא אִתְעַר, שָׁמַע אַבְרָהָם סָבָא וְאִיתְעַר, כְּדֵין אִיהוּ רַעֲוָא דְמַלְכָּא, וְאִתְנַחֵם בַּהֲדֵיהּ.

אָז יוֹצֵא מִשָּׁם, וְעוֹלֶה וּמַכֶּה בָּרְקִיעִים, וְשׁוֹאֵג שְׁאָגוֹת, עַד שֶׁכָּל צְבָאוֹת הַשָּׁמַיִם כֻּלָּם בְּעַרְבוּבְיָה. אָז נוֹשֶׁבֶת רוּחַ וּמַכָּה בֶּעָלִים שֶׁל אוֹתוֹ הָעֵץ הַגָּדוֹל, וְכָל הָעֲנָפִים שֶׁלּוֹ מַכִּים זֶה בָּזֶה. וְקוֹל מִתְעוֹרֵר מִתּוֹךְ נוֹף הָעֵץ וְקוֹרֵא, (שם קה) זָכֹר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ דָּבָר צִוָּה לְאֶלֶף דּוֹר אֲשֶׁר כָּרַת אֶת אַבְרָהָם וּשְׁבוּעָתוֹ לְיִשְׂחָק. כֵּיוָן שֶׁקּוֹל זֶה מִתְעוֹרֵר, שׁוֹמֵעַ אַבְרָהָם הַזָּקֵן וּמִתְעוֹרֵר, וְאָז הוּא רָצוֹן הַמֶּלֶךְ, וּמִתְנַחֵם עִמּוֹ.

בְּהַהִיא שַׁעֲתָא, אִיתְעַר רוּחָא חָדָא מִסִּטְרָא דְּדָרוֹם, וְכָל רְעוּ וְחֶדְוָותָא וְאַסְוָותָא אִיתְעַר בְּעָלְמָא. וּכְדֵין סָלֵיק צַפְרָא, וְרַעֲוָא אִשְׁתְּכַח, וְנַיְיחָא אִיהוּ לְכָל אֲסִירֵי מַלְכָּא דְּאִינּוּן בְּבֵי מַרְעַיְיהוּ. זַכָּאָה עַמָּא, דְּיָכְלִין לְמִנְדַּע מָרָזִין טְמִירִין, סְתִימִין דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא.

בַּשָּׁעָה הַהִיא מִתְעוֹרֶרֶת רוּחַ אַחַת מִצַּד דָּרוֹם, וְכָל הָרָצוֹן וְהַשִּׂמְחָה וְהָרְפוּאָה מִתְעוֹרְרִים בָּעוֹלָם. וְאָז עוֹלֶה הַבֹּקֶר, וְעֵת רָצוֹן נִמְצֵאת, וְנַחַת הִיא לְכָל אֲסִירֵי הַמֶּלֶךְ שֶׁהֵם בְּבֵית חֹלָיִם. אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְּכוֹלִים לָדַעַת מֵהַסּוֹדוֹת הַטְּמִירִים, הַנִּסְתָּרִים שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, יוֹמָא חָדָא הֲוֵינָא אָזְלֵי בְּמַדְבְּרָא, אֲנָא וְרַבִּי יְהוּדָה דְּמִן עַכּוֹ בַּהֲדֵי, וְאַעֲיֵילְנָא בְּמַעֲרְתָּא חָדָא, וְאַשְׁכַּחְנָא תַּמָּן סִפְרָא חָדָא עַתִּיקָא מִיּוֹמִין קַדְמָאִין. אַפְתַּחְנָא לֵיהּ, וְאַשְׁכַּחְנָא דְּהָווֹ כְּתִיב בְּרֵישׁ מִלּוֹי, (ישעיה מב) הָרִאשֹׁנוֹת הִנֵּה בָאוּ וַחֲדָשׁוֹת אֲנִי מַגִּיד. וְאוֹקִים קְרָא בִּנְשָׁמָתְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּא, מִן יוֹמָא דְּסָלֵיק בִּרְעוּתָא דְּמַחְשָׁבָה לְמִבְרֵי עָלְמָא.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, יוֹם אֶחָד הָיִינוּ הוֹלְכִים בַּמִּדְבָּר, אֲנִי וְרַבִּי יְהוּדָה שֶׁמִּן עַכּוֹ עִמִּי, וְנִכְנַסְנוּ לִמְעָרָה אַחַת, וּמָצָאנוּ שָׁם סֵפֶר עַתִּיק אֶחָד מֵהַיָּמִים הָרִאשׁוֹנִים. פָּתַחְנוּ אוֹתוֹ, וּמָצָאנוּ שֶׁהָיָה כָתוּב בְּרֹאשׁ דְּבָרָיו, (ישעיה מב) הָרִאשֹׁנוֹת הִנֵּה בָאוּ וַחֲדָשׁוֹת אֲנִי מַגִּיד. וּבֵאֵר הַפָּסוּק בִּנְשָׁמוֹת הַצַּדִּיקִים, מִיּוֹם שֶׁעָלָה בְּרָצוֹן הַמַּחֲשָׁבָה לִבְרֹא אֶת הָעוֹלָם.

דְּעָה לָא אִתְבְּרֵי עָלְמָא, כָּל רוּחִין דְּצַדִּיקַיָּא הֲווֹ גְנִיזִין בַּמַּחֲשָׁבָה קַמֵּיהּ, כָּל חַד וְחַד בְּדִיוּקְנֵיהּ. כֵּיוָן דְּצַיֵּיר עָלְמָא, אִתְגַּלְיָין כָּלְהוֹ, וְקַיְימֵי בְּדִיוּקְנֵיהוּ קַמֵּיהּ, תַּמָּן בְּרוּמֵי רְקִיעִין. לְבָתַר יָהֵיב לוֹן בְּאוֹצַר חַד, בְּגִנְתָא דְעֵדֶן לְעֵילָא. וְהַהוּא אוֹצָר לָא מַלְיָיא לְעָלְמִין, וְתָדִיר

קָרֵי, הָרְאשׁוֹנוֹת הִנֵּה בָאוּ וַחֲדָשׁוֹת אֲנִי מַגִּיד. מַאי אֲנִי מַגִּיד. אֶלָּא כָּלְהוֹ בִּשְׁמָהָן וְלֵית תְּאוּבְתָּא וְכִיסוּפָא לְהַהוּא אוֹצָר, אֶלָּא לַאֲרָקָא בֵּיהּ נִשְׁמָתִין.

שֶׁטָּרֶם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, כָּל רוּחוֹת הַצַּדִּיקִים הָיוּ גְּנוּזִים בַּמַּחֲשָׁבָה לְפָנָיו, כָּל אֶחָד וְאֶחָד בִּדְמוּתוֹ. כֵּיוָן שֶׁצִּיֵּר הָעוֹלָם, כֻּלָּם הִתְגַּלּוּ, וְעוֹמְדִים בְּדִיוּקָנֵיהֶם לְפָנָיו, שָׁם בְּרוּמֵי הָרְקִיעִים (מרומים). אַחַר כָּךְ נָתַן אוֹתָם בְּאוֹצָר אֶחָד בְּגַן הָעֵדֶן שֶׁלְּמַעְלָה. וְהָאוֹצָר הַהוּא אֵינוֹ מָלֵא לְעוֹלָמִים, וְתָמִיד קוֹרֵא: הָרְאשׁוֹנוֹת הִנֵּה בָאוּ וַחֲדָשׁוֹת אֲנִי מַגִּיד. מַה זֶּה אֲנִי מַגִּיד? אֶלָּא כֻּלָּם בְּשֵׁמוֹת, וְאֵין תְּשׁוּקָה וְכִסּוּף לְאוֹתוֹ הָאוֹצָר אֶלָּא לְהַרִיק בּוֹ נְשָׁמוֹת.

כְּמָה דְּגֵיהִנֹּם, לֵית לֵיהּ תְּאוּבְתָּא, אֶלָּא לְקַבְּלָא נִשְׁמָתִין בֵּיהּ לְאִתְדַּכָּאָה, תַּמָּן, וְכָל יוֹמֵי קָרֵי, הַב הַב. מַאי הַב הַב, אֶלָּא אוֹקִיד אוֹקִיד.

כְּמוֹ שֶׁהַגֵּיהִנֹּם אֵין לוֹ תְּשׁוּקָה וְכִסּוּף אֶלָּא לְקַבֵּל בּוֹ נְשָׁמוֹת לְהִטָּהֵר שָׁם, וְכָל הַיָּמִים קוֹרֵא הַב הַב. מַה זֶּה הַב הַב? אֶלָּא אֶשְׂרֹף אֶשְׂרֹף.

וְהַהוּא אוֹצָר נָטִיר כָּל אִינּוּן נִשְׁמָתִין, עַד זִימְנָא דְּאַלְבֵּישׁ לוֹן, וְנָחֲתוּ לְהַאי עָלְמָא. וּמִגּוֹ חוֹבָא דְּאָדָם קַדְמָאָה, דְּאַחְשִׁיךְ עָלְמָא, וְאַמְשִׁיךְ סִטְרָא אָחֳרָא בִּישָׁא לְעָלְמָא, אִצְטְרִיכוּ לְאִתְלַבָּשָׁא אִינּוּן נִשְׁמָתִין. בִּלְבוּשָׁא דָּא, דְּהָא לְבוּשָׁא אָחֳרָא זְמִין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַלְבָּשָׁא לְאִינּוּן נִשְׁמָתִין. וַהֲוָה אָמַר בְּהַהוּא סִפְרָא, עַד הָכָא, שְׁתִיקוּ. וְחַמֵּינָא מִכָּאן וָהָלְאָה, מִלִּין מְתִיקָן דְּלָא אִשְׁתְּמוֹדְעָאן.

וְאוֹתוֹ הָאוֹצָר שׁוֹמֵר כָּל אוֹתָן הַנְּשָׁמוֹת, עַד הַזְּמַן שֶׁמַּלְבִּישׁ אוֹתָן, וְיוֹרְדוֹת לָעוֹלָם הַזֶּה. וּמִתּוֹךְ חֶטְאוֹ שֶׁל אָדָם הָרִאשׁוֹן, שֶׁהֶחְשִׁיךְ אֶת הָעוֹלָם, וְהִמְשִׁיךְ הַצַּד הָאַחֵר הָרַע לָעוֹלָם, הִצְטָרְכוּ לְהִתְלַבֵּשׁ אוֹתָן הַנְּשָׁמוֹת בַּלְּבוּשׁ הַזֶּה, שֶׁהֲרֵי לְבוּשׁ אַחֵר עָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַלְבִּישׁ אֶת אוֹתָן הַנְּשָׁמוֹת. וְהָיָה אוֹמֵר בְּאוֹתוֹ הַסֵּפֶר עַד כָּאן. שְׁתִיקוּ. וְרָאִיתִי מִכָּאן וְהָלְאָה דְּבָרִים מְתוּקִים שֶׁאֵין מֻכְרָחִים.

וּלְבָתַר חָמֵינָא לוֹן בְּחֶלְמָא. וַאֲמָרוּ לִי שְׁתוֹק, וְלָא תְּגַלֵּי אֶלָּא לְטִינָרָא תַּקִּיפָא, וְכָךְ עֲבִידְנָא. וְאַשְׁכַּחְנָא בֵּיהּ, וְאִיתֵימָא, לְבוּשָׁא אָחֳרָא זְמִין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַלְבָּשָׁא לְאִילֵּין נִשְׁמָתִין לְעָלְמָא דְּאָתֵי, אִם כֵּן מֵיתַיְא דְּאַחְיָא יְחֶזְקֵאל, מַאי טַעְמָא לָא עָבַד לוֹן הַהוּא לְבוּשָׁא.

וְאַחַר כָּךְ רָאִיתִי אוֹתָם בַּחֲלוֹם, וְאָמְרוּ לִי שְׁתוֹק, וְאַל תְּגַלֶּה אֶלָּא לְסֵלַע הֶחָזָק. וְכָךְ עָשִׂיתִי. וּמִצָּאתִי בּוֹ, וְאִם תֹּאמַר, לְבוּשׁ אַחֵר עָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַלְבִּישׁ אוֹתָן הַנְּשָׁמוֹת לָעוֹלָם הַבָּא, אִם כֵּן, הַמֵּתִים שֶׁהֶחֱיָה יְחֶזְקֵאל, לְמָה לֹא עָשָׂה לָהֶם אוֹתוֹ הַלְּבוּשׁ?

אֶלָּא, בְּגִין דְּלָא מָטָא זִמְנָא, לְאַעֲבָרָא בְּעָלְמָא הַהוּא אֲוִירָא דַּכְיָיא, דְּעָבִיד לְבוּשִׁין. וּבְגִין כָּךְ לָא אַלְבֵּישׁ לוֹן, אֶלָּא כְּמָה דַּהֲווֹ. וְכָךְ יִהְיֶה לִתְחִיַּת הַמֵּתִים, בַּר דְּזוּהֲמָא דְּקַדְמֵיתָא לָא אִשְׁתַּכְּחַת תַּמָּן.

אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁטָּרֶם הִגִּיעַ הַזְּמַן לְהַעֲבִיר בָּעוֹלָם אוֹתוֹ הָאֲוִיר הַזֶּךְ שֶׁעוֹשֶׂה לְבוּשִׁים, וּמִשּׁוּם כָּךְ לֹא הִלְבִּישׁ אוֹתָם, אֶלָּא כְּמוֹ שֶׁהָיוּ. וְכָךְ יִהְיֶה לִתְחִיַּת הַמֵּתִים, רַק שֶׁהַזֻּהֲמָה שֶׁלָּרִאשׁוֹנָה לֹא מְצוּיָה שָׁם.

וְכַד בַּר נָשׁ נָפֵיק מֵהַאי עָלְמָא, כָּלְהוֹ, בֵּין צַדִּיקִים, בֵּין חֲסִידִים וּתְמִימִין, וְחַיָּיבִין וּרְשָׁעִים, כָּלְהוּ עָבְרִין בְּאוֹרְחָא דָא לְמֵיחֲמֵי לֵיהּ לְאָדָם קַדְמָאָה, לְכָל בְּנֵי עָלְמָא. וְתַמָּן נָטְלֵי אוֹרְחָא, אוֹ לְגַן עֵדֶן, אוֹ לְגֵיהִנֹּם.

וּכְשֶׁאָדָם יוֹצֵא מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, כֻּלָּם, בֵּין צַדִּיקִים, וּבֵין חֲסִידִים וּתְמִימִים, וְחַיָּבִים וּרְשָׁעִים, כֻּלָּם עוֹבְרִים בַּדֶּרֶךְ הַזּוֹ לִרְאוֹת אוֹתוֹ, אֶת אָדָם הָרִאשׁוֹן, לְכָל בְּנֵי הָעוֹלָם. וְשָׁם נוֹטְלִים דֶּרֶךְ אוֹ לְגַן עֵדֶן אוֹ לְגֵיהִנֹּם.

כָּל אִינּוּן דְּאוֹרְחַיְיהוּ לְגַן עֵדֶן, מִתְקָרְבִין לְגַבֵּי חוֹמָה דִּלְבַר, מֵאִינּוּן תְּלַת חוֹמוֹת דְּתַמָּן. כְּדֵין נָפֵק חַד מְמַנָּא, וְאִתְעַר קַמַּיְיהוּ וְקָארֵי וַאֲמַר, זַכָּאִין אַתּוּן צַדִּיקַיָּיא בְּעָלְמִין כָּלְהוֹ. וְהַהוּא מְמַנָּא יִעְזְרִיאֲמַר לֵיהּ שְׁמֵיהּ. אוֹלִיף לוֹן אוֹרְחָא, וְאָזְלִין קַמֵּיהּ, עַד תַּרְעָא חָדָא דְּגֵיהִנֹּם, וְהַאי מְמַנָּא קָרֵי בְּחֵילָא, צַנּוּן תְּנָנָא צַנּוּן יָקִידְתָּא. בְּהַהוּא שַׁעֲתָא, בִּבְהִילוּ מְצַנְּנָן לֵיהּ, וְעָאלִין כָּלְהוֹ וְטָבְלִין וְעָבְרִין. וְכָלְהוֹ חַיָּיבַיָּא, אִתְמַסְרָן בִּידָא דְּדוּמָה, וְאָעֲלִין בַּגֵּיהִנֹּם, וְכָל אִינּוּן זַכָּאִין לָא אִתְמַסְרָן בִּידּוֹי, אֶלָּא בִּידּוֹי דְּהַהוּא מְמַנָּא.

כָּל אוֹתָם שֶׁדַּרְכָּם לְגַן עֵדֶן, מִתְקָרְבִים לַחוֹמָה הַחִיצוֹנָה מֵאוֹתָן שְׁלֹשׁ הַחוֹמוֹת שֶׁשָּׁם. וְאָז יוֹצֵא מְמֻנֶּה אֶחָד וּמִתְעוֹרֵר לִפְנֵיהֶם וְקוֹרֵא וְאוֹמֵר: אַשְׁרֵיכֶם הַצַּדִּיקִים בְּכָל הָעוֹלָמוֹת. וְאוֹתוֹ הַמְמֻנֶּה שֶׁשְּׁמוֹ יעזריא"ל, מַרְאֶה לָהֶם הַדֶּרֶךְ, וְהוֹלְכִים לְפָנָיו עַד שַׁעַר אֶחָד שֶׁל גֵּיהִנֹּם, וּמְמֻנֶּה אֶחָד קוֹרֵא בְּכֹחַ: צַנְּנוּ הֶעָשָׁן, צַנְּנוּ הַדְּלֵקָה. בְּאוֹתָהּ הַשָּׁעָה מְצַנְּנִים אוֹתוֹ בִּבְהִילוּת, וְכֻלָּם נִכְנָסִים וְטוֹבְלִים וְעוֹבְרִים, וְכָל הָרְשָׁעִים נִמְסָרִים בִּידֵי דוּמָה, וְנִכְנָסִים לַגֵּיהִנֹּם, וְכָל אוֹתָם הַצַּדִּיקִים אֵין נִמְסָרִים בְּיָדוֹ, אֶלָּא בִּידֵי אוֹתוֹ הַמְמֻנֶּה.

כֵּיוָן דְּטָבְלִין וְעָבְרִין, הַהוּא מְמַנָּא אָזִיל קַמַּיְיהוּ, עַד דְּמָטוֹן לְשׁוּר חוֹמָה דְּגִינְתָא דְּעֵדֶן. וְהַהוּא מְמַנָּא קָארֵי לְפִתְחָא וַאֲמַר, (שם כו) פִּתְחוּ שְׁעָרִים וְיָבֹא גוֹי צַדִּיק שׁוֹמֵר אֱמֻנִים. כְּדֵין פָּתְחִין פִּתְחָא, וְאָעֵיל לוֹן לְגַאו, וְכֵן לְכָל פִּתְחָא וּפִתְחָא.

כֵּיוָן שֶׁטּוֹבְלִים וְעוֹבְרִים, אוֹתוֹ הַמְמֻנֶּה הוֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם, עַד שֶׁמַּגִּיעִים לְגֶדֶר חוֹמַת גַּן הָעֵדֶן. וְאוֹתוֹ הַמְמֻנֶּה קוֹרֵא לַפֶּתַח וְאוֹמֵר: (שם כו) פִּתְחוּ שְׁעָרִים וְיָבֹא גוֹי צַדִּיק שׁוֹמֵר אֱמֻנִים. אָז פּוֹתְחִים פֶּתַח, וּמַכְנִיס אוֹתָם לִפְנִים, וְכֵן לְכָל פֶּתַח וּפֶתַח.

כֵּיוָן דְּעָאלוּ לְגַאו, לַאֲתַר דְּצַדִּיקַיָּיא אָחֳרָנִין קָיְימִין, כַּמָּה חֲדָוָה עַל חֲדָוָה, וְכַמָּה חֵידוּ עַל חֵידוּ עַל צַדִּיקַיָּא, וְכָל בְּנֵי מְתִיבָתָא חָדָאן. לְסוֹף תְּלָתָא יוֹמִין, דְּאִתְטַמָּרָן בְּהֵכָלִין יְדִיעָאן, נָפְקִין, וַאֲוִירִין נָשְׁבִין, וּמְצַטַּיְירִין כָּלְהוֹ בִּדְיוּקְנַיְיהוּ. וּמִכָּאן לְהָלְאָה, יַרְתֵי אַחְסָנַת יְרוּתָא, כִּדְקָא חָזֵי לְכָל חַד וְחַד.

כֵּיוָן שֶׁנִּכְנְסוּ לִפְנִים, לְמָקוֹם שֶׁצַּדִּיקִים אֲחֵרִים עוֹמְדִים, כַּמָּה חֶדְוָה עַל חֶדְוָה, וְכַמָּה שִׂמְחָה עַל שִׂמְחָה עַל הַצַּדִּיקִים, וְכָל בְּנֵי הַיְשִׁיבוֹת שְׂמֵחִים. לְסוֹף שְׁלֹשָׁה יָמִים שֶׁנִּטְמְנוּ בְּהֵיכָלוֹת יְדוּעִים, יוֹצְאִים, וְהָאֲוִירִים נוֹשְׁבִים, וְכֻלָּם מִצְטַיְירִים בִּדְיוֹקְנֵיהֶם. מִכָּאן וְהָלְאָה יוֹרְשִׁים אֲחֻזַּת נַחֲלָה כָּרָאוּי לְכָל אֶחָד וְאֶחָד.

חֵיזָוּוא דְּאִתְחֲזֵיא בְּגַן עֵדֶן, מֵחֵיזוּ יְקָרָא דִּיוּקְנָא דְּכָל דְּיוֹקְנִין, וְגַוְונִין דְּכָל גַּוְונִין, דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, לָא אִתְגְּלֵי בְּהֵיכָלָא, וְלָא בַּאֲתַר חַד, אֶלָּא אִתְפַּתַּח רְקִיעָא מְרַקְמָא עַל גַּבֵּי גִּנְתָא,

לְד' סִטְרִין, וְאִתְמַלְיָא מִזִּיוָא יַקִּירָא קַדִּישָׁא, וְאִתְחָזוֹ תַּמָּן, וְאִתְנַהֲרוֹן כָּלְהוֹ צַדִּיקַיָּיא. מַאן חָמָא חֶדְוָוא דָּא, וְכִסּוּפָא דָּא, דְּהַהוּא נוֹעַם ה'.

הַמַּרְאָה שֶׁנִּרְאָה בְּגַן עֵדֶן מִמַּרְאֵה כְּבוֹד דְּמוּת כָּל הַדְּיוֹקָנָאוֹת, וְהַגָּוֶן שֶׁל כָּל הַגְּוָונִים שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ, לֹא מִתְגַּלֶּה בַּהֵיכָל וְלֹא בְּמָקוֹם אֶחָד, אֶלָּא נִפְתָּח רָקִיעַ מְרֻקָּם עַל גַּבֵּי הַגָּן לְאַרְבָּעָה צְדָדִים, וּמִתְמַלֵּא מִזִּיו הַכָּבוֹד הַקָּדוֹשׁ, וְנִרְאִים שָׁם, וּמְאִירִים כָּל הַצַּדִּיקִים. מִי רָאָה הַשִּׂמְחָה הַזּוֹ וְהַתְּשׁוּקָה הַזּוֹ שֶׁל אוֹתוֹ נֹעַם ה'.

עַד כָּאן הֲוָה לִי רְשׁוּ לְמֶחֱמֵי בְּהַהוּא סִפְרָא. אַדְּמַקִּיפְנָא לְמֵיחֱמֵי יַתִּיר, פָּרַח מִן יָדִי, וְלָא חֲמֵינָא לֵיהּ, וְאִשְׁתָּאַרְנָא עָצִיב, וּבָכֵינָא. דְּמֵיכְנָא תַּמָּן בְּהַהוּא מְעַרְתָּא, וְחֲמֵינָא לֵיהּ לְהַהוּא דְּלָבֵישׁ מַדָּא, אָמַר לֵיהּ, רַבִּי, מַה לָּךְ לְמִבְכֵּי, לָא תִתְעַצֵּיב. מִמַּאן דְּהֲוָה הַהוּא סִפְרָא, פָּרַח לְגַבֵּיהּ, וּנְטָלֵיהּ. וְעַד דְּלָא נָפַק מֵהַאי עָלְמָא, גָּנִיז לֵיהּ בְּהַהוּא מְעַרְתָּא דְמַדְבְּרָא דָּא, וְהַשְׁתָּא דְּהֲוָה מִתְגַּלֵּי לְחַיָּיא, פָּרַח בַּאֲוִירָא וּנְטָלֵיהּ.

עַד כָּאן הָיָה לִי רְשׁוּת בְּאוֹתוֹ סֵפֶר. כְּשֶׁהִסְתּוֹבַבְתִּי לִרְאוֹת יוֹתֵר, פָּרַח מִיָּדִי וְלֹא רְאִיתִיהוּ, וְנִשְׁאַרְתִּי עָצוּב וּבָכִיתִי. יָשַׁנְתִּי שָׁם בְּאוֹתָהּ הַמְּעָרָה, וְרָאִיתִי אוֹתוֹ לְבוּשׁ הַבְּגָדִים. אָמַר לִי: רַבִּי, מַה לְּךָ לִבְכּוֹת? אַל תִּתְעַצֵּב. מִמִּי שֶׁהָיָה הַסֵּפֶר הַהוּא, פָּרַח אֵלָיו, וּנְטָלוֹ. וְטֶרֶם יָצָא מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, גָּנַז אוֹתוֹ בְּאוֹתָהּ הַמְּעָרָה בַּמִּדְבָּר הַזֶּה, וְעַכְשָׁו שֶׁהִתְגַּלָּה לַחַיִּים, פָּרַח בָּאֲוִיר וּנְטָלוֹ.

מִכָּאן וּלְהָלְאָה, זִילִי לָךְ לְאוֹרְחָךְ. וּמֵהַהוּא יוֹמָא עַד הָכָא. לָא אִתְגְּלֵי לִי, וְלָא זָכֵינָא לְמִשְׁמַע מִמַּאן הוּא. וּבְכָל זִמְנָא דַּאֲנָא דָּכִירְנָא, אִשְׁתָּאַרְנָא עָצִיב. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר דִּילְמָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי בִּיקָרֵיהּ, דְּלָא יִתְגְּלֵי בְּעָלְמָא.

מִכָּאן וְהָלְאָה, לֵךְ לְךָ לְדַרְכְּךָ. וּמֵאוֹתוֹ יוֹם עַד כָּאן לֹא הִתְגַּלָּה לִי, וְלֹא זָכִיתִי לִשְׁמֹעַ מִמִּי הוּא. וּבְכָל פַּעַם שֶׁאֲנִי נִזְכָּר, אֲנִי נִשְׁאָר עָצוּב. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אוּלַי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹצֶה בִּכְבוֹדוֹ שֶׁלֹּא יִתְגַּלֶּה בָּעוֹלָם.

עַד דַּהֲווֹ יָתְבֵי וְלָעָאן בְּמִלִּין יַקִּירִין וְעִילָּאִין אִלֵּין, נָהַר יָמָּא. קָמוּ וַאֲזָלוּ, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הַשְׁתָּא עִידַן רַעֲוָא הוּא קַמֵּי מַלְכָּא, נֵימָא מִילֵּי דְאוֹרַיְיתָא, וְנִתְעַסֵּק בָּהּ, וְנִשְׁתַּתֵּף בִּשְׁכִינְתָּא.

בְּעוֹד שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבִים וְעוֹסְקִים בַּדְּבָרִים הַנִּכְבָּדִים וְהָעֶלְיוֹנִים הַלָּלוּ, הֵאִיר הַיּוֹם. קָמוּ וְהָלְכוּ. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כְּעֵת עֵת רָצוֹן לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ, נֹאמַר דִּבְרֵי תוֹרָה וְנִתְעַסֵּק בָּהּ, וְנִשְׁתַּתֵּף עִם הַשְּׁכִינָה.

(במדבר כב) לֵאמֹר הִנֵּה עַם יָצָא מִמִּצְרַיִם. אִי תֵּימָא, דְּהָא צָרִיךְ לְנַטָּלָא פִּיפּוֹסִין וְיוֹחֲסִין דִּילְהוֹן, לָא אִצְטְרִיךְ, אֶלָּא אוֹרַח כְּלַל. דְּכְתִיב הִנֵּה עַם יָצָא מִמִּצְרַיִם. מַאי טַעְמָא. מִשּׁוּם דְּהָכֵי קְאָרֵי לוֹן פַּטְרוֹנָא דִּילְהוֹן כַּמָּה זִימְנִין, וְעַל דָּא לָא תִטְעֶה, דִּכְתִיב (שמות ה) שַׁלַּח אֶת עַמִּי בְּכָל זִמְנָא.

לֵאמֹר הִנֵּה עַם יָצָא מִמִּצְרַיִם (במדבר כב). אִם תֹּאמַר, שֶׁהֲרֵי צָרִיךְ לִטֹּל הַשֵּׁמוֹת וְהֵיוּחֲסִין שֶׁלָּהֶם - לֹא צָרִיךְ, אֶלָּא דֶּרֶךְ כְּלָל, שֶׁכְּתוּב הִנֵּה עַם יָצָא מִמִּצְרַיִם. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁכָּךְ קוֹרֵא לָהֶם פַּטְרוֹנָם כַּמָּה פְּעָמִים, וְעַל זֶה לֹא תִטְעֶה, שֶׁכְּתוּב (שמות ה) שַׁלַּח אֶת עַמִּי, בְּכָל זְמַן.

וְעוֹד, כַּד אִתְנַטְלִית עִיטָא עֲלַיְיהוּ עִם פַּרְעֹה, בְּלִישָׁנָא דְּא יָכְלֵי לְהוֹ, דִּכְתִיב (שם א) הִנֵּה עַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַב וְעָצוּם מִמֶּנּוּ. אוּף הַשְׁתָּא דִּכְתִיב, הִנֵּה עַם יָצָ"א מִמִּצְרַיִם, דְּלָא אַפֵּיק לוֹן אַחֲרָא, אֶלָּא אִיהוּ מְגָרְמֵיהּ נָפַק, וּבְגִין כָּךְ תֵּיכוֹל לְאַבָאשָׁא לוֹן.

וְעוֹד, כְּשֶׁנִּטְלָה עֲצָה עֲלֵיהֶם עִם פַּרְעֹה, בְּלָשׁוֹן זוֹ יָכְלוּ לָהֶם, שֶׁכְּתוּב (שם א) הִנֵּה עַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַב וְעָצוּם מִמֶּנּוּ. אַף כָּאן שֶׁכְּתוּב הִנֵּה עַם יָצָ"א מִמִּצְרַיִם, שֶׁלֹּא הוֹצִיא אוֹתָם אַחֵר, אֶלָּא הוּא מֵעַצְמוֹ יָצָא מִשָּׁם, וּמִשּׁוּם כָּךְ תּוּכַל לְהָרַע לָהֶם.

הִנֵּה כִסֶּה אֶת עֵין הָאָרֶץ, אִית דְּאָמְרֵי, סִיחוֹן וְעוֹג, דְּקַטְלֵי לוֹן יִשְׂרָאֵל, דַּהֲווֹ עֵינָא דְאַרְעָא. אֶלָּא כַּד אַיְיתֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַרְבֶּה עַל אַרְעָא דְמִצְרַיִם, מַה כְּתִיב, (שם י) וַיְכַס אֶת עֵין כָּל הָאָרֶץ וַתֶּחְשַׁךְ הָאָרֶץ. אֲמַאי, בְּגִין דְּכָל חָרְשִׁין וְקוֹסְמִין דְּעָלְמָא, לָא יָכְלִין לְמֶעְבַּד חָרְשִׁין, אֶלָּא מִלָּה חָדָא, בְּדָרְגָא חָדָא, בְּזִמְנָא חָדָא. וּלְעֻמָּא דָּא אַיְיתֵי אַרְבֶּה, מְבוּלְבָּל בְּכַמָּה זִינֵי מְבוּלְבָּלִים אִלֵּין בְּאִלֵּין, עַד דְּלָא יָכִילוּ כָּל חָרְשִׁין וְכָל קוֹסְמִין, לְמֵיקַם קַמַּיְיהוּ. וְדָא הוּא וַיְכַס אֶת עֵין כָּל הָאָרֶץ. וְהָכָא כְּתִיב, הִנֵּה כִסֶּה אֶת עֵין הָאָרֶץ.

הִנֵּה כִסֶּה אֶת עֵין הָאָרֶץ (במדבר כב), יֵשׁ אוֹמְרִים, סִיחוֹן וְעוֹג, שֶׁהָרְגוּ אוֹתָם יִשְׂרָאֵל, שֶׁהָיוּ עֵין הָאָרֶץ. אֶלָּא כְּשֶׁהֵבִיא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אַרְבֶּה עַל אֶרֶץ מִצְרַיִם, מַה כְּתוּב? (שמות י) וַיְכַס אֶת עֵין כָּל הָאָרֶץ וַתֶּחְשַׁךְ הָאָרֶץ. לָמָּה? מִשּׁוּם שֶׁכָּל הַמְכַשְּׁפִים וְהַקּוֹסְמִים שֶׁל הָעוֹלָם לֹא יָכְלוּ לַעֲשׂוֹת כְּשָׁפִים, אֶלָּא דָּבָר אֶחָד בְּדַרְגָּא אַחַת, בְּפַעַם אַחַת. וְלָעָם הַזֶּה הֵבִיא אַרְבֶּה, מְבֻלְבָּל מִכַּמָּה מִינִים מְבֻלְבָּלִים אֵלּוּ בְּאֵלּוּ, עַד שֶׁלֹּא יָכְלוּ כָּל הַמְכַשְּׁפִים וְכָל הַקּוֹסְמִים לַעֲמֹד לְפָנֶיהָם. וְזֶהוּ וַיְכַס אֶת עֵין כָּל הָאָרֶץ. וְכָאן כָּתוּב, הִנֵּה כִסֶּה אֶת עֵין הָאָרֶץ.

אָמַר רִבִּי אַבָּא, בֹּא וּרְאֵה, בָּלָק וּבִלְעָם לָא הֲווֹ בְּעָלְמָא חָרְשִׁין וְקוֹסְמִין כַּוָּותַיְיהוּ. בִּלְעָם, חֵילֵיהּ וְתוֹקְפֵיהּ הֲוָה בְּפוּמָא וּבְעֵינִין. בָּלָק, חֵילֵיהּ וְתוֹקְפֵיהּ בְּעוֹבָדָא דְיָדַיִן. וְדָא אִצְטְרִיךְ לְדָא. דְּהָא כָּל זִינֵי חָרְשִׁין דְּעָלְמָא בְּפוּמָא וְעוֹבָדָא הֲווֹ, וּבְהוֹ תַּלְיָין. בִּלְעָם הֲווֹ לֵיהּ לִישָׁן, וְלָא יָדַיִן. בָּלָק הֲוָה לֵיהּ יָדַיִן וְלָא לִישָׁן.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, בֹּא וּרְאֵה, בָּלָק וּבִלְעָם לֹא הָיוּ בָּעוֹלָם מְכַשְּׁפִים וְקוֹסְמִים כְּמוֹתָם. בִּלְעָם, כֹּחוֹ וְתָקְפּוֹ הָיָה בְּפֶה וּבְעֵינַיִם. בָּלָק, כֹּחוֹ וְתָקְפּוֹ בְּמַעֲשֵׂה הַיָּדַיִם. וְזֶה הִצְטָרַךְ אֶת זֶה. שֶׁהֲרֵי כָּל מִינֵי כְשָׁפִים שֶׁל הָעוֹלָם בְּפֶה וּמַעֲשֶׂה הָיוּ, וּבָהֶם תְּלוּיִים. לְבִלְעָם הָיָה לוֹ לָשׁוֹן, וְלֹא יָדַיִם. לְבָלָק הָיוּ לוֹ יָדַיִם, וְלֹא לָשׁוֹן.

אֲזָלוּ חַבְרַיָּיא, וְשִׁמְשָׁא הֲוָה תַּקִּיף לַחֲדָא, חָמוֹ הַהוּא בֵּי חֻקַל בְּשַׁפִּירוּ דַּעֲשָׂבִין, וּמַיִין נָפְקִין לְכָל סְטַר, וְאִילָנֵי חַקְלָא סַגִּיאִין, יַתְבֵי תַּמָּן. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כַּמָּה יָאוֹת אֲתַר דָּא לְנַיְיחָא בֵּיהּ.

הָלְכוּ הַחֲבֵרִים, וְהַשֶּׁמֶשׁ הָיְתָה מְאֹד חֲזָקָה. רָאוּ אוֹתוֹ שָׂדֶה בְּיִפְעַ שֶׁל עֲשָׂבִים, וּמַיִם יוֹצְאִים לְכָל צַד, וְעֵצִים שֶׁל שָׂדֶה רַבִּים. יָשְׁבוּ שָׁם. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: כַּמָּה נָאֶה מָקוֹם זֶה לָנוּחַ בּוֹ.

אַהֲהֵוו יָתְבֵי, הָא חִיוָּיא רַבְרְבָא אָתֵי, בְּתוֹקְפָא דְשִׁמְשָׁא, אַעֲבַר קַמַּיְיהוּ. אָמַר לֵיהּ ר' אֶלְעָזָר, חִיוָּיא חִיוָּיא, סְטֵי לָךְ מֵאוֹרְחָךְ, דְּהַא הַהוּא גַּבְרָא תָּב, וְאִתְנָחֲם עַל מַה דַּעֲבַד, וְלָא יוֹסִיף לְמֶיעְבַּד הַהוּא מִלָּה. תְּוָוהוּ חַבְרַיָּיא, אֲמַר רַבִּי אַבָּא, מַאי הַאי. אֲמַר לוֹן שְׁתִיקוּ.

בְּעוֹד שֶׁהֵיוּ יוֹשְׁבִים, הִנֵּה נָחָשׁ גָּדוֹל בָּא, בְּחֹזֶק הַשֶּׁמֶשׁ. עָבַר לִפְנֵיהֶם. אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר: נָחָשׁ נָחָשׁ, סְטֵה לְךָ מִדַּרְכְּךָ, שֶׁהֲרֵי אוֹתוֹ הָאִישׁ שָׁב וְהִתְנַחֵם עַל מַה שֶּׁעָשָׂה, וְלֹא יוֹסִיף לַעֲשׂוֹת אוֹתוֹ דָּבָר. תָּמְהוּ הַחֲבֵרִים. אָמַר רַבִּי אַבָּא: מַה זֶּה? אָמַר לָהֶם: שִׁתְקוּ.

אָמַר ר' אֶלְעָזָר, חִיוָּיא חִיוָּיא, לְבָתַר דְּלְחִישׁוּ לָךְ מִן שְׁמַיָּא, אִתְנַחֵם הַהוּא גַּבְרָא, וְשָׁוֵי בְּרָעוּתֵיהּ, דְּלָא יְתוּב לְהַאי חוֹבָא לְעָלְמִין, סְטֵי לָךְ מֵאוֹרְחָךְ. קָם חִיוָּיא בְּקִיּוּמֵיהּ, וְלָא נְטֵיל הָכָא וְהָכָא. תָּב כְּמִלְקַדְמִין, וְאָמַר לֵיהּ, חִיוָּיא חִיוָּיא, יְדַעְנָא מָה אַתְּ בָּעֵי, תּוּב מֵאוֹרְחָךְ, דְּהָא גּוֹי חַיָּיבָא אָתֵי, דְּעָבִיד בִּישׁ לְחַד יוּדָאי, וְהָא הוּא נָאִים בְּמְעַרְתָּא דִּילָךְ, זִיל וְקַטְלֵיהּ. מִיַּד אַהֲדַר הַהוּא חִיוָּיא, וְדַלֵּג דִּילּוּגִין קַמַּיְיהוּ.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: נָחָשׁ נָחָשׁ, אָמַר שֶׁלְּחָשׁוּ לָךְ מִשָּׁמַיִם, הִתְנַחֵם אוֹתוֹ הָאִישׁ, וְשָׁם בִּרְצוֹנוֹ שֶׁלֹּא יָשׁוּב לַחֲטֹא הַזֶּה לְעוֹלָמִים, סְטֵה לְךָ מִדַּרְכְּךָ! קָם הַנָּחָשׁ בְּקִיּוּמוֹ, וְלֹא נָסַע לְכָאן וּלְכָאן. שָׁב כְּמוֹ מִקֶּדֶם, וְאָמַר לוֹ: נָחָשׁ נָחָשׁ, יָדַעְתִּי מַה שֶּׁאַתָּה רוֹצֶה. שׁוּב מִדַּרְכְּךָ, שֶׁהֲרֵי גּוֹי רָשָׁע בָּא, שֶׁעֲשָׂה רַע לִיהוּדִי אֶחָד, וְהִנֵּה הוּא יָשֵׁן בְּמְעָרָתְךָ. לֵךְ וַהֲרֹג אוֹתוֹ! מִיָּד חָזַר אוֹתוֹ הַנָּחָשׁ, וְדִלֵּג דִּילּוּגִים לִפְנֵיהֶם.

אָמַר ר' אֶלְעָזָר, חַבְרַיָּיא, אִי לָא הֲוֵינָא הָכָא, כְּמָה בִּישִׁין הֲוָה עָבִיד הַהוּא חִיוָּיא. דְּהָא בַּר נָשׁ חַד יוּדָאי, עָבַד עוֹבָדָא דְּחוֹבָה, וְעַד דְּלָא תָּב בִּתְיוּבְתָּא, לְחִישׁוּ לֵיהּ לְהַאי חִיוָּיא, לְקַטְלָא לֵיהּ. וְאִמְלֵךְ הַהוּא בַּר נָשׁ בֵּין כָּךְ וּב"כ, וְאִתְנַחֵם מֵחוֹבֵיהּ, וַאֲמַר דְּלָא יְתוּב לְעָלְמִין לְהַאי חֲטָאָה, וְעַל דָּא אִשְׁתַּיזִיב מִן דִּינָא.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: חֲבֵרִים, אִם לֹא הָיִיתִי כָּאן, כַּמָּה רָעוֹת הָיָה עוֹשֶׂה אוֹתוֹ נָחָשׁ, שֶׁהֲרֵי אִישׁ אֶחָד יְהוּדִי עָשָׂה מַעֲשֶׂה שֶׁל חֵטְא, וְטֶרֶם שֶׁב בִּתְשׁוּבָה, לְחֲשׁוּ לַנָּחָשׁ הַזֶּה לַהֲרֹג אוֹתוֹ, וְנִמְלַךְ אוֹתוֹ הָאִישׁ בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ, וְהִתְנַחֵם מֵחֶטְאוֹ, וְאָמַר שֶׁלֹּא יָשׁוּב לְעוֹלָמִים לַחֵטְא הַזֶּה, וְעַל זֶה נִצַּל מִן הַדִּין.

אֲמָרוּ חַבְרַיָּיא לְרַבִּי אֶלְעָזָר, בַּמֶּה יְדַעְתְּ. אֲמַר לוֹן, סִימָנָא יְהַב לִי אַבָּא וַאֲנָא אִשְׁתְּמוֹדַעְנָא בֵּיהּ. אָמַר לֵיהּ, תֵּינַח חִיוָּיא, דְּאִשְׁתְּמוֹדַעְתְּ בֵּיהּ. הַהוּא דְּאִתְנַחֵם וְתָב מֵחוֹבֵיהּ, בַּמֶּה יְדַעְתְּ. אֲמַר לוֹן, כַּד הֲוָה אָזֵיל הַהוּא חִיוָּיא, קַשְׁקַשׁוּ הֲווֹ סָלְקִין, וּזְנָבֵיהּ זָקִיף, וְאֵיהוּ דְּאָזֵל בִּבְהִילוּ. רוּחָא אַחֲרָא הֲוָה אָזֵיל לְקִבְלֵיהּ, וַהֲוָה קָאֲרֵי קְמֵיהּ, תּוּב מֵאוֹרְחָךְ, דְּהָא תָּב מֵחוֹבֵיהּ וְאִתְנַחֵם הַהוּא בַּר נָשׁ. וְהַהוּא חִיוָּיא בִּישָׁא לָא הֲוָה אָצִית, עַד דְּיִתְּנוּן לֵיהּ כּוֹפָּר בְּאַתְרֵיהּ דְּהַהוּא בַּר נָשׁ דְּאִתְחַיָּיב קְטִילָא וְתָב מֵאוֹרְחֵיהּ וְאִתְנַחֵם. דְּכָךְ אוֹרְחוֹי דְּחִיוָּא עֲיִלָּא וְתַתָּא, כֵּיוָן דְּאִתְיְהִיב לֵיהּ רְשׁוּ, לָא תָּב, עַד דְּאַשְׁלִים הַהוּא דִּינָא בִּישָׁא דְּאִתְיְהִיב

לֵיהּ רְשׁוּ לְמֶעְבַּד, אוֹ דְּיִתְנוּן לֵיהּ בְּאַתְרֵיהּ חַיָּיבָא אֲחֳרָא בְּכוֹפְרָא, דְּהָא בְּרֵיקָנָיָיא לָא יִפּוֹק, כֵּיוָן דְּאִתְיְהֵיב לֵיהּ רְשׁוּ.

אָמְרוּ הַחֲבֵרִים לְרַבִּי אֶלְעָזָר: בַּמֶּה יָדַעְתָּ? אָמַר לָהֶם: סִימָן נָתַן לִי אַבָּא, וַאֲנִי מַכִּיר בּוֹ. אָמְרוּ לוֹ: מֵילָא הַנָּחָשׁ שֶׁהִכַּרְתָּ בּוֹ, אוֹתוֹ שֶׁהִתְנַחֵם וְשָׁב מֵחֶטְאוֹ בַּמֶּה יָדַעְתָּ? אָמַר לָהֶם: כְּשֶׁהָיָה הוֹלֵךְ אוֹתוֹ נָחָשׁ, קַשְׁקַשָּׁיו הָיוּ עוֹלִים וְזָנָבוֹ זָקוּף, וְהוּא שֶׁהָלַךְ בְּבֶהָלָה. רוּחַ אַחֵר הָיָה הוֹלֵךְ כְּנֶגְדּוֹ, וְהָיָה קוֹרֵא לְפָנָיו: שׁוּב מִדַּרְכְּךָ, שֶׁהֲרֵי אוֹתוֹ הָאִישׁ שָׁב מֵחֶטְאוֹ וְהִתְנַחֵם. וְאוֹתוֹ הַנָּחָשׁ הָרַע לֹא הָיָה מַקְשִׁיב, עַד שֶׁיִּתְּנוּ לוֹ כֹּפֶר בְּמָקוֹם אוֹתוֹ אִישׁ שֶׁהִתְחַיֵּב הֲרִיגָה, וְשָׁב מִדַּרְכּוֹ וְהִתְנַחֵם. שֶׁכְּךָ דֶּרֶךְ הַנָּחָשׁ לְמַעְלָה וּלְמַטָּה - כֵּיוָן שֶׁנִּתְּנָה לוֹ רְשׁוּת, לֹא שָׁב, עַד שֶׁמַּשִּׂלִים אוֹתוֹ הַדִּין הָרַע שֶׁנִּתְּנָה לוֹ רְשׁוּת לַעֲשׂוֹת, אוֹ שֶׁיִּתְּנוּ לוֹ בִּמְקוֹמוֹ רָשָׁע אַחֵר כְּכֹפֶר, שֶׁהֲרֵי לֹא יָצָא רֵיקָם, כֵּיוָן שֶׁנִּתְּנָה לוֹ רְשׁוּת.

אָמַר לֵיהּ, תֵּינַח כָּל דָּא, הַהוּא גּוֹי דַּאֲמַרְתְּ דְּאִתְיְהֵיב לֵיהּ כּוֹפְרָא בַּמֶּה יְדַעְתְּ. אֲמַר לוֹן, כֵּיוָן דְּמַלֵּילַת לְחִיוְיָא, הַהוּא רוּחָא דְּהַוָה אָזֵיל לְקַבְלֵיהּ, וְלָחִישׁ לֵיהּ דִּיתִיב לְאוֹרְחֵיהּ דְּהָא אִתְנַחֵם הַהוּא בַּר נָשׁ, הוּא דְּלֵיג עַל אוּדְנֵי, וַאֲמַר לִי.

אָמַר לוֹ: מֵילָא כָּל זֶה, אוֹתוֹ גּוֹי שֶׁאָמַרְתְּ שֶׁנִּתַּן לוֹ כֹּפֶר בַּמֶּה יְדַעְתְּ? אָמַר לָהֶם: כֵּיוָן שֶׁדִּבַּרְתְּ לַנָּחָשׁ, אוֹתוֹ הָרוּחַ שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ כְּנֶגְדּוֹ וְלָחַשׁ לוֹ שֶׁיָּשׁוּב לְדַרְכּוֹ, שֶׁהֲרֵי הִתְנַחֵם אוֹתוֹ הָאִישׁ, הוּא דְּלֵג עַל אָזְנִי וְאָמַר לִי.

תָּווּהוּ חַבְרַיָּיא, אֲמַר ר' אֶלְעָזָר, חַבְרַיָּיא, נְהַךְ וְנֶחֱמֵי, דְּהָא חִיוְיָא כְּבָר עֲבַד מַה דַּעֲבַד. קָמוּ וּקְרִיבוּ לְגַבֵּי חַד טִינָרָא בְּהַהוּא בֵּי חֻקָּל, אַשְׁכְּחוּ לְהַהוּא גּוֹי דְּמֵת, וְהַהוּא נָחָשׁ כָּרוּךְ עַל עִקְבֵיהּ, וְלָא הֲוָה אִבְדִּיל מִנֵּיהּ. לְבָתַר אִתְפְּרַשׁ מֵעִקְבֵיהּ, וְסָלִיק עַל גְּרוֹנֵיהּ, וְאִכְרִיךְ תַּמָּן. וּמִתַּמָּן נָחִית עַל עִקְבֵיהּ, וְלָא הֲיָה מִתְפָּרְשָׁא מִנֵּיהּ.

תְּמָהוּ הַחֲבֵרִים. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: חֲבֵרִים, נֵלֵךְ וְנִרְאֶה, שֶׁהֲרֵי הַנָּחָשׁ כְּבָר עָשָׂה אֶת מַה שֶּׁעָשָׂה. קָמוּ וְקָרְבוּ לְסֶלַע אֶחָד בְּאוֹתוֹ הַשָּׂדֶה. מָצְאוּ אוֹתוֹ הַגּוֹי מֵת, וְאוֹתוֹ הַנָּחָשׁ כָּרוּךְ עַל עָקְבּוֹ, וְלֹא הָיָה נִבְדָּל מִמֶּנּוּ. לְאַחַר נִפְרַד מֵעָקְבּוֹ, וְעָלָה עַל גְּרוֹנוֹ, וְנִכְרַךְ שָׁם. וּמִשָּׁם יָרַד עַל עָקְבּוֹ, וְלֹא הָיָה נִפְרָד מִמֶּנּוּ.

אַשְׁכָּחוֹ לֵיהּ אַרְנָקִי חַד מַלְיָיא דִּינָרִין, דְּגָזַל לְחַד יְהוּדַאי בְּאוֹרְחָא, וּמְחָא לֵיהּ. נָטַל רַבִּי אֶלְעָזָר אֶת הָאַרְנָקִי, וַאֲמַר, בָּרִיךְ רַחֲמָנָא, דְּבְכוֹלָּא עָבִיד שְׁלִיחוּתָא. תָּבוּ לְהַהוּא אֲתַר דַּהֲווֹ.

מָצְאוּ לוֹ אַרְנָק אֶחָד מָלֵא דִּינָרִים, שֶׁגָּזַל לִיהוּדִי אֶחָד בַּדֶּרֶךְ וְהִכָּה אוֹתוֹ. נָטַל רַבִּי אֶלְעָזָר אֶת הָאַרְנָק, וְאָמַר: בָּרוּךְ הָרַחֲמָן, שֶׁבְּכֹל הוּא עוֹשֶׂה שְׁלִיחוּת. שָׁבוּ לְאוֹתוֹ הַמָּקוֹם שֶׁהָיוּ.

פִּתַּח רַבִּי אֶלְעָזָר וַאֲמַר, (ישעיה מג) מֵאֲשֶׁר יָקַרְתָּ בְעֵינַי נִכְבַּדְתָּ וַאֲנִי אֲהַבְתִּיךָ וְאֶתֵּן אָדָם תַּחְתֶּיךָ וּלְאֻמִּים תַּחַת נַפְשֶׁךָ. מֵאֲשֶׁר יָקַרְתָּ, יָקָר מִבְּעֵי לֵיהּ, וְהֵכִי אִצְטְרִיךְ, מֵאֲשֶׁר אַתָּה יָקָר בְּעֵינַי, מַהוּ יָקַרְתָּ, מִכָּלָל דְּאִיהוּ מְגַרְמֵיהּ אִתְיַקַּר. הָכִי הוּא וַדַּאי, דְּכָל בַּר נָשׁ דְּאִיהוּ בְּחִיּוּבָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּקַדְמֵיתָא הוּא מְזַלְזְלָא. וְתוֹעֲבָה אִיהוּ קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּבָתַר דְּאִתְמְלַךְ וְתָב מֵחוֹבֵיהּ, הַשְׁתָּא אִתְיַקַּר אִיהוּ מְגַרְמֵיהּ, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָאֲרֵי עֲלֵיהּ וַאֲמַר, מֵאֲשֶׁר יָקַרְתָּ, אַתְּ מְגַרְמָךְ יָקַרְתָּ.

פְּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (ישעיה מג) מֵאָשֶׁר יָקַרְתָּ בְעֵינַי נְכְבַּדְתָּ וַאֲנִי אֲהַבְתִּיךָ וְאֶתֵּן אָדָם תַּחְתֶּיךָ וּלְאֻמִּים תַּחַת נַפְשֶׁךָ. מֵאָשֶׁר יָקַרְתָּ?! יָקַר הָיָה צָרִיךְ לִהְיוֹת, וְכָךְ צָרִיךְ: מֵאָשֶׁר אַתָּה יָקָר בְּעֵינַי. מַה זֶּה יָקַרְתָּ? מִכְּלַל שֶׁהוּא מַעֲצְמוֹ הִתְכַּבֵּד. כָּךְ הוּא וַדַּאי, שֶׁכָּל אָדָם שֶׁהוּא בְּחוֹבָה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, בְּרֹאשׁוֹנָה הוּא מְזַלְזֵל. וְהוּא תּוֹעֵבָה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְאַחַר שֶׁנִּמְלַךְ וְשָׁב מֵחֶטְאוֹ, כְּעֵת הוּא הִתְכַּבֵּד מֵעַצְמוֹ, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא קוֹרֵא עָלָיו וְאוֹמֵר, מֵאָשֶׁר יָקַרְתָּ - אַתָּה מֵעַצְמְךָ יָקַרְתָּ.

בְּעֵינַי נְכְבַּדְתָּ וַאֲנִי אֲהַבְתִּיךָ, דְּהָא לֵית רְחִימוּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בַּהֲדֵי בַר נָשׁ בְּעָלְמָא, אֶלָּא לְמַאן דְּיָתֵב מֻחֳבֵיהּ, וְעַל דָּא וַאֲנִי אֲהַבְתִּיךָ. אֲבָל מָה אַעֲבִיד, דְּהָא יְהִיבַת רְשׁוּ לְחִוְיָא לְנַזָּקָא. דָּא הוּא עִיטָא, וְאֶתֵּן אָדָם תַּחְתֶּיךָ. מַאי אִיהוּ אָדָם דִּיהַב קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כּוֹפֶר תְּחוֹתֵיהּ. הַהוּא אָדָם דְּאָתֵי מֵעַמָּא דְּסִטְרָא בִּישָׁא, דְּהַהוּא חִיוְיָא מִדִּילֵיהּ יֵיכוֹל. דְּכְתִיב וְאֶתֵּן אָדָם, אַל תִּקְרֵי אָדָם, אֶלָּא אֱדוֹם. וּלְאֻמִּים, דָּא הוּא (בראשית כה) וּלְאֹם מִלְאֹם יֶאֱמָץ, וְדָא זַרְעָא דְּעֵשָׂו, דִּיהֵיב תַּחַת נַפְשֵׁיהּ.

בְּעֵינַי נְכְבַּדְתָּ וַאֲנִי אֲהַבְתִּיךָ, שֶׁהֲרֵי אֵין אַהֲבָה לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עִם אָדָם בָּעוֹלָם, אֶלָּא לְמִי שֶׁשָּׁב מֵחֶטְאוֹ, וְעַל זֶה וַאֲנִי אֲהַבְתִּיךָ. אֲבָל מָה אֶעֱשֶׂה, שֶׁהֲרֵי נָתַתָּ רְשׁוּת לַנָּחָשׁ לְהַזִּיק. זוֹהִי עֲצָה - וְאֶתֵּן אָדָם תַּחְתֶּיךָ. מִיהוּ הָאָדָם שֶׁנִּתַּן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כֹּפֶר תַּחְתָּיו? אוֹתוֹ הָאָדָם שֶׁבָּא מֵהֶעָם שֶׁל הַצַּד הָרַע, שֶׁאוֹתוֹ הַנָּחָשׁ יֹאכַל מִשָּׁלוֹ, שֶׁכָּתוּב וְאֶתֵּן אָדָם, אַל תִּקְרֵי אָדָם אֶלָּא אֱדוֹם. וּלְאֻמִּים, זֶה הוּא (בראשית כה) וּלְאֹם מִלְאֹם יֶאֱמָץ, וְזֶה זַרְעוֹ שֶׁל עֵשָׂו שֶׁנִּתַּן תַּחַת נַפְשׁוֹ.

אַהֲוֹוֹ יָתְבֵי, הָא הַהוּא יוּדְאִי, דְּגָזַל לֵיהּ הַהוּא גּוֹי, דְּקַטְלֵיהּ חִוְיָא, אָתֵי מֵאוֹרְחָא וְלָאֵי. וּמִגּוֹ תּוֹקְפָא דְּשִׁמְשָׁא, עָאל בְּהַהוּא חֲקַל, וְיָתֵיב תְּחוֹת אִילָנָא חַד, וְהוּא מִתְרָעֵם לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּמַצְדִּיק עָלֵיהּ דִּינָא, וַאֲמַר, מָארֵי דְּעָלְמָא, גָּלוּי וְיָדוּעַ קַמָּךְ, דַּאֲנָא לָא חַיַּישְׁנָא עָלַי, וְעַל גּוּפָאי, וְעַל מָמוֹנִי כְּלוּם, דְּהָא בְּדִינָא אִתְעֲבִיד כָּל מַה דְּאִתְעֲבִיד. אֲבָל אַבָּא וְאִמָּא סָבִין אִית לִי, דְּלֵית לִי בַּמֶּה דַּאֲפַרְנֵס לוֹן, וְעַל דָּא חַיַּישְׁנָא.

בְּעוֹד שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבִים, הִנֵּה אוֹתוֹ הַיְּהוּדִי שֶׁגָּזַל אוֹתוֹ הַגּוֹי הַהוּא, שֶׁהָרַג אוֹתוֹ הַנָּחָשׁ, בָּא מֵהַדֶּרֶךְ וְעָיֵף. וּמִתּוֹךְ חֹזֶק הַשֶּׁמֶשׁ נִכְנַס לְאוֹתוֹ שָׂדֶה וְיָשַׁב תַּחַת עֵץ אֶחָד, וְהוּא מִתְרַעֵם לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּמַצְדִּיק עָלָיו הַדִּין, וְאוֹמֵר: רִבּוֹן הָעוֹלָם, גָּלוּי וְיָדוּעַ לְפָנֶיךָ שֶׁאֲנִי לֹא חָשַׁשְׁתִּי עָלַי וְעַל גּוּפִי וְעַל מָמוֹנִי כְּלוּם, שֶׁהֲרֵי בְּדִין נַעֲשָׂה כָּל מַה שֶׁנַּעֲשָׂה, אֲבָל אָב וְאֵם זְקֵנִים יֵשׁ לִי, שֶׁאֵין לִי בַּמֶּה אֲפַרְנֵס אוֹתָם, וְעַל זֶה חָשַׁשְׁתִּי.

וְתוּ, עַל כָּל דָּא, צְרוֹרָא חָדָא דְּדִינָרִין דְּהָווֹ בְּהַהוּא אַרְנָקָא, דְּחַד מִסְכֵּינָא לְמֶעְבַּד חוּפָּה לִבְרָתֵיהּ עֲנִיָּיא, מָה יַעֲבִיד. מָארֵיהּ דְּעָלְמָא, עַל דָּא כָּאִיבְנָא בְּלִבָּאי יַתִּיר.

וְעוֹד עַל כָּל זֶה - צְרוֹר אֶחָד שֶׁל דִּינָרִים שֶׁהָיָה בְּאוֹתוֹ הָאַרְנָק, שֶׁל עָנִי אֶחָד לַעֲשׂוֹת חֻפָּה לְבִתּוֹ הָעֲנִיָּה, מַה יַּעֲשֶׂה? רִבּוֹן הָעוֹלָם, עַל זֶה כּוֹאֲבַנִי בְּלִבִּי יוֹתֵר.

בָּכֵי וְאָמַר, (תהלים יט) מִשְׁפְּטֵי ה' אֱמֶת צָדְקוּ יַחְדָּו. דִּינִין דְּמָארֵי עָלְמָא קְשׁוֹט אִינּוּן. אַמַּאי אִינּוּן קְשׁוֹט. בְּגִין דְּצַדְקוּ יַחְדָּו. דְּהָא בְּשַׁעֲתָא דְּדִינָא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי לְמֶעְבַּד דִּינָא,

כַּמָּה מָארֵי תְּרֵיסִין קָיְימִין מֵהַאי סְטַר וּמֵהַאי סְטַר וּמַגִּיחִין אִלֵּין בְּאִלֵּין, וּמַצְדִּיקִין אִלֵּין בְּאִלֵּין. כֵּיוָן דְּצָדְקוּ אִלֵּין בְּאִלֵּין וְאִסְתַּכְּמוּ כַּחֲדָא, כְּדֵין מִשְׁפְּטֵי ה' אֱמֶת. אֵימָתַי צָדְקוּ יַחְדָּו, כַּד מַצְדִּיקִין כָּל בְּנֵי דִינָא דִלְעֵילָא. מָארֵי דְעָלְמָא, עַל דָּא אֲנָא בָּכִינָא, וְלָא עַל דִּידִי.

בָּכָה וְאָמַר, (תהלים יט) מִשְׁפְּטֵי ה' אֱמֶת צָדְקוּ יַחְדָּו. דִּינָיו שֶׁל רִבּוֹן הָעוֹלָם הֵם אֱמֶת. לָמָּה הֵם אֱמֶת, מִשּׁוּם שֶׁצָּדְקוּ יַחְדָּו? שֶׁהֲרֵי בִּשְׁעַת הַדִּין, כְּשֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹצֶה לַעֲשׂוֹת דִּין, כַּמָּה בַּעֲלֵי מַגָּנִים עוֹמְדִים מִצַּד זֶה וּמִצַּד זֶה, וְנִלְחָמִים אֵלּוּ בְאֵלּוּ, וּמַצְדִּיקִים אֵלּוּ בְאֵלּוּ. כֵּיוָן שֶׁהִצְדִּיקוּ אֵלּוּ בְאֵלּוּ וְהִסְכִּימוּ יַחַד, אֲזַי מִשְׁפְּטֵי ה' אֱמֶת צָדְקוּ יַחְדָּו. אֵימָתַי צָדְקוּ יַחְדָּו? כְּשֶׁמַּצְדִּיקִים כָּל בְּנֵי הַדִּין שֶׁלְּמַעְלָה. וַאֲנִי, רִבּוֹן הָעוֹלָם, עַל זֶה אֲנִי בּוֹכֶה, וְלֹא עַל שֶׁלִּי!

שָׁמַע רִבִּי אֶלְעָזָר וְחַבְרַיָּיא, וְקָמוּ לְגַבֵּיהּ, חָמוּ יָתֵיהּ דְּהֲוָה יָתִיב תְּחוֹת הַהוּא אִילָנָא. וְאַתְקִיפוּ בֵּיהּ, וּנְטָלוּ יָתֵיהּ לְגַבֵּי הוֹן, אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר לָא תִדְחַל זַכָּאָה קִשׁוֹט, דְּאִי לָאו זַכָּאָה אַנְתְּ, לָא יַרְחִישׁ לָךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נִיסָא רַבְרְבָא כְּמָה דַּעֲבַד. וּבְקַדְמֵיתָא טוֹל אַרְנָקִי דְּדִינָרִין דִּילָךְ, וְתֶחֱמֵי מַה דַּעֲבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִינָךְ.

שָׁמַע רִבִּי אֶלְעָזָר וְחַבֵּרִים, וְקָמוּ אֵלָיו. רָאוּ אוֹתוֹ שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב תַּחַת אוֹתוֹ הָעֵץ, וְהֶחֱזִיקוּ בּוֹ, וְנָטְלוּ אוֹתוֹ אֲלֵיהֶם. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר: אַל תִּפָּחֵד צַדִּיק אֱמֶת, שֶׁאִם אֵינְךָ צַדִּיק שֶׁל אֱמֶת, לֹא יַרְחִישׁ לְךָ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נֵס גָּדוֹל כְּמוֹ שֶׁעָשָׂה. וּבָרִאשׁוֹנָה טֹל אַרְנָק הַדִּינָרִים שֶׁלְּךָ, וְתִרְאֶה מַה שֶּׁעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בִּשְׁבִילְךָ.

אָזַל בַּהֲדַיְיהוּ, וְחָמָא הַהוּא גּוֹי מֵת, וְחִוְיָא הֲוָה עָבִיד בֵּיהּ נוּקְמִין. וַהֲוָה כָּרִיךְ עַל קָדְלוֹי כִּדְבָקְדְמֵיתָא. אִשְׁתַּטַח הַהוּא יוּדְאִי בְּעַפְרָא, וְאוֹדֵי וְשַׁבַּח לְמָארֵיהּ דְּעָלְמָא. וְקָם וּנְשַׁק יְדוֹי דְּרִבִּי אֶלְעָזָר וְחַבְרַיָּיא, אֲמַר לוֹן, הַשְׁתָּא יְדַעְנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַרְחִישׁ נִיסָא דָּא בְּגִינַיְיכוּ.

הָלַךְ עִמָּם, וְרָאָה אוֹתוֹ הַגּוֹי מֵת, וְהַנָּחָשׁ הָיָה עוֹשֶׂה בּוֹ נְקָמוֹת, וְהָיָה כָּרוּךְ עַל צַוָּארוֹ כְּבָרִאשׁוֹנָה. הִשְׁתַּטַּח אוֹתוֹ הַיְּהוּדִי בֶּעָפָר, וְהוֹדָה וְשִׁבַּח אֶת רִבּוֹן הָעוֹלָם, וְקָם וְנָשַׁק יְדֵי רַבִּי אֶלְעָזָר וְהַחֲבֵרִים. אָמַר לָהֶם: כְּעַת יָדַעְתִּי שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הִרְחִישׁ נֵס זֶה בִּגְלַלְכֶם.

אֲבָל רַבָּנָן, עַל אַבָּא וְאִימָא סָבִין דְּאִית לִי בְּכִינָא, וְעַל חַד מִסְכֵּינָא דְּיהַב לִי צְרוֹרָא דָּא. פְּתַח הָאַרְנָקִי, וְאַחְמֵי לוֹן הַצְּרוֹרָא, וְכֵן אַחְמֵי לוֹן מָחָאָה, דְּעָבַד לֵיהּ הַהוּא גּוֹי. צַלֵּי עֲלֵיהּ רַבִּי אֶלְעָזָר, וְאִיתְּסִי.

אֲבָל רַבָּנָן, עַל הָאָב וְהָאֵם הַזְּקֵנִים שֶׁיֵּשׁ לִי אֲנִי בּוֹכֶה, וְעַל עֲנִי אֶחָד שֶׁנָּתַן לִי צְרוֹר זֶה. פְּתַח הָאַרְנָק, וְהֶרְאָה לָהֶם אֶת הַצְּרוֹר, וְכֵן הֶרְאָה לָהֶם מַכָּה שֶׁעָשָׂה לוֹ אוֹתוֹ הַגּוֹי. הִתְפַּלֵּל עָלָיו רַבִּי אֶלְעָזָר, וְנִרְפָּא.

קָרִיבוּ לְגַבֵּי הַהוּא גּוֹי כְּמִלְקַדְמִין, וְחָמוּ הַהוּא חִוְיָא דְּהוּא עָבִיד בֵּיהּ נוּקְמִין כִּדְבָקְדְמֵיתָא. אֲמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, חִוְיָא חִוְיָא, כָּל מַה דַּעֲבַדְתְּ, יָאוֹת עֲבַדְתְּ. וְתוּ דְּאַחְמֵית חֵילָךְ וּגְבוּרְתָּךְ בֵּיהּ. וְעָבַדְתְּ נוּקְמִין סַגִּיאִין. וְהָא חֲמֵינָן תְּלַת זִמְנִין, וְאַחְמֵית כָּל מַה דַּעֲבַדְתְּ. מִכָּאן

וּלְהָלְאָה, זִיל וְאִתְטַמַּר בִּמְעָרְתָּךְ, וְגוֹזָרְנָא עָלָךְ, דְּלָא תַּנְזֵיק לְבָרְיָיתָא בְּעָלְמָא. אִתְפְּרַשׁ הַהוּא חִוְיָא, וְכָפֵיף רֵישֵׁיהּ, וַאֲזַל לֵיהּ.

קָרְבוּ לְאוֹתוֹ הַגּוֹי כְּמוֹ מִקֹּדֶם, וְרָאוּ אוֹתוֹ הַנָּחָשׁ שֶׁהָיָה עוֹשֶׂה בּוֹ נְקָמוֹת כְּבָרִאשׁוֹנָה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: נָחָשׁ נָחָשׁ, כָּל מַה שֶּׁעָשִׂיתָ - נָאֶה עָשִׂיתָ, וְעוֹד, שֶׁהֶרְאֵיתָ כֹּחֲךָ וּגְבוּרָתְךָ בּוֹ וְעָשִׂיתָ נְקָמוֹת רַבּוֹת, וַהֲרֵי רָאִינוּ שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים, וְהֶרְאֵיתָ כָּל מַה שֶּׁעָשִׂיתָ. מִכָּאן וְהָלְאָה לֵךְ וְהִתְחַבֵּא בְּמְעָרָתְךָ, וְגוֹזְרַנִי עָלֶיךָ, שֶׁלֹּא תַזִּיק לִבְרִיָּה בָּעוֹלָם. נִפְרַד אוֹתוֹ הַנָּחָשׁ, וְכָפַף רֹאשׁוֹ וְהָלַךְ לוֹ.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר לְהַהוּא יוּדָאי, טוֹל עֲדָאָה דְּשַׁנְאָךְ, דְּהָא כִּיסָא דְּדִינָרִין דְּדַהֲבָא אִית לֵיהּ לְגַבֵּיהּ. וּשְׁבוֹק לֵיהּ מָאנוֹי, וְלָא תִטוֹל מִדִּילֵיהּ כְּלוּם. וְזִיל לְגַבֵּי גַּבְרָא דְּדוּכְּ פְּלַן, וְתִשְׁכַּח דְּמִיתַת אִתְּתֵיהּ, זִיל לְגַבֵּיהּ, וְהַב לֵיהּ כִּיסָא דְּדִינָרִין דָּא, בְּגִין דְּהַהוּא גַּבְרָא אִית לֵיהּ בָּרָא חָדָא, וְשִׁמְעוֹן שְׁמֵיהּ, וַהֲוָה אָזִיל בִּסְחוֹרְתָּא עַל יַמָּא, וְאִינּוּן בְּאַרְבָּא, וּבְרֵיהּ דְּהַאי גּוֹ גָּנַב לֵיהּ לְהַהוּא כִּיסָא, וִיהַב לֵיהּ לְהַהוּא רָשָׁע. וְאֵימָא לְהַהוּא יוּדָאי, דְּיִסַּלֵּק כִּיסָא דָּא לְבָרֵיהּ, דְּלַעֲנָל יַיתֵי לְגַבֵּיהּ, וְיוֹדֵי לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאַחְזַר אֲבִידְתָּא לְמָארֵיהּ. וְכָךְ עָבִיד, נָטַל כִּיסָא, וְאַסְגֵּיד לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי אֶלְעָזָר, וּנְשַׁק יְדוֹי, תְּווּהוּ חַבְרַיָּיא.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר לְאוֹתוֹ הַיְּהוּדִי: טֹל אֶת תַּכְשִׁיט שׁוֹנַאֲךָ, שֶׁהֲרֵי כִּיס דִּינָרִים שֶׁל זָהָב יֵשׁ לוֹ אֶצְלוֹ, וַעֲזֹב לוֹ אֶת בְּנָדָיו, וְאַל תִּטֹּל מִשֶּׁלּוֹ כְּלוּם. וְלֵךְ לְאִישׁ שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי, וְתִמְצָא שֶׁמֵּתָה אִשְׁתּוֹ. לֵךְ אֵלָיו, וְתֵן לוֹ כִּיס הַדִּינָרִים הַזֶּה, מִשּׁוּם שֶׁלְּאוֹתוֹ הָאִישׁ יֵשׁ בֵּן אֶחָד, וּשְׁמוֹ שִׁמְעוֹן, וְהָיָה הוֹלֵךְ עִם סְחוֹרָה עַל הַיָּם, וְהֵם בַּסְּפִינָה, וּבָנוֹ שֶׁל הַגּוֹי הַזֶּה גָּנַב לוֹ אוֹתוֹ הַכִּיס, וְנָתַן אוֹתוֹ לְאוֹתוֹ רָשָׁע. וֶאֱמֹר לְאוֹתוֹ הַיְּהוּדִי, שֶׁיַּעֲלֶה כִּיס זֶה לְבָנוֹ, שֶׁבְּקָרוֹב יָבֹא אֵלָיו, וְיוֹדֶה לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהֶחֱזִיר הָאֲבֵדָה לִבְעָלֶיהָ. וְכָךְ עָשָׂה. נָטַל הַכִּיס, וְהִשְׁתַּחֲוָה לִפְנֵי רַבִּי אֶלְעָזָר, וְנָשַׁק יָדוֹ. תָּמְהוּ הַחֲבֵרִים.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, בְּכָל אַרְחָא דָּא, אִית תְּוָוהוֹ, בְּכָל מַה דַּחֲמִינָן בָּךְ, וְהַשְׁתָּא אִיהוּ תְּוָוהָא עַל תְּוָוהָא. מַהוּ דֵּין. אָמַר לֵיהּ, מִלָּה דָּא לָאו בְּסִימָנָא אִיהוּ, וְלָא בְּחָכְמָתָא, אֶלָּא רוּחָא דִּילִי אִסְתַּכַּל, וַאֲנָא חָמִינָא, כְּאִלּוּ בְּעֵינָא חָמִינָא. תְּוָוהוּ כֻּלְּהוֹ חַבְרַיָּיא. וַאֲזָלוּ כֻּלְּהוֹ, וַהֲהוּא יוּדָאי בַּהֲדַיְיהוּ. עַד דְּמָטוּ לְגַבֵּי חָמוֹי. כֵּיוָן דְּמָטוּ תַּמָּן, אַשְׁכְּחוּהוּ לְחָמוֹי דַּהֲוֵי יָתִיב עַל גַּבֵּי עַרְסוֹי וְלָעֵי בְּאוֹרַיְיתָא, בְּרִיךְ בְּרְכְתָא רַבִּי אֶלְעָזָר, וּבְרִיכוּ חַבְרַיָּיא, וְאִיהוּ חָדֵי בַּהֲדַיְיהוּ.

אָמַר רַבִּי אַבָּא: בְּכָל הַדֶּרֶךְ הַזּוֹ יֵשׁ תְּמִיהָה בְּכָל מַה שֶּׁרָאִינוּ בְּךָ, וְכַעַת הִיא תְּמִיהָה עַל תְּמִיהָה, מַה זֶּה? אָמַר לוֹ: דְּבָר אֵינוֹ בְּסִימָן, וְלֹא בְּחָכְמָה, אֶלָּא שֶׁרוּחִי מִסְתַּכֶּל, וַאֲנִי רָאִיתִי כְּאִלּוּ בָּעַיִן רָאִיתִי. תָּמְהוּ כָּל הַחֲבֵרִים. וְכֻלָּם הָלְכוּ, וְאוֹתוֹ הַיְּהוּדִי עִמָּהֶם, עַד שֶׁהִגִּיעוּ לְחָמִיו. כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעוּ לְשָׁם, מָצְאוּ אֶת חָמִיו שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב עַל גַּבֵּי מִטָּתוֹ וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה. בֵּרַךְ בְּרָכָה רַבִּי אֶלְעָזָר, וּבֵרְכוּ חֲבֵרִים, וְהוּא שָׂמַח עִמָּם.

פְּתַח וַאֲמַר, (ירמיה יז) רְפָאֵנִי ה' וְאֵרָפֵא כוו', כֵּיוָן דַּאֲמַר רְפָאֵנִי, מַהוּ וְאֵרָפֵא. כֵּיוָן דַּאֲמַר הוֹשִׁיעֵנִי, מַהוּ וְאִוָּשֵׁעָה. כֵּיוָן דְּאַסְיָא מַסֵּי, מַאן הוּא דְּמָחֵי.

פְּתַח וְאָמַר, (ירמיה יז) רְפָאֵנִי ה' וְאֵרָפֵא וְגוֹ'. כֵּינָן שֶׁאָמַר רְפָאֵנִי, מַהוּ וְאֵרָפֵא? כֵּינָן שֶׁאָמַר הוֹשִׁיעֵנִי, מַהוּ וְאִוָּשְׁעָה? כֵּינָן שֶׁהֲרוֹפֵא מְרַפֵּא, מִי הוּא שֶׁיְּכֻה?

אֶלָּא כָּל אַסְוָותָא דְּעָלְמָא, בִּידָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אֲבָל אִית מְנָהוֹן, עַל יְדָא דְשִׂלְיְחָא. וְאִית מְנָהוֹן, דְּלָא אִתְמַסְּרוּ בִּידָא דְשִׂלְיְחָא. וְאִינּוּן דְּאִתְמַסְּרוּ בִּידָא דְשִׂלְיְחָא, אַסְוָותָא אִינּוּן, אֲבָל לְזִמְנָא מִתְהַדְּרִין. אֲבָל אִינּוּן דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַסֵּי, הַהוּא מַרְעָא לָא אִתְהַדַּר לְעָלְמִין. וְעַל דָּא, אַסְוָותָא דִילֵיהּ, אִיהִי בָּהּ מַרְעָא כְּלָל. וּבְגִין כָּךְ, רְפָאֵנִי ה' וְאֵרָפֵא, וַדַּאי, בְּלָא קִטְרוּגָא כְּלָל. וְהַשְׁתָּא חַבְרַיָּיא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְהֵיב לִי אַסְוָותָא, וְעָשַׁק לִי וְעָרַב לִי.

אֶלָּא כָּל רְפוּאָה שֶׁבָּעוֹלָם בְּיַד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אֲבָל יֵשׁ מֵהֶם עַל יְדֵי שְׁלִיחַ, וְיֵשׁ מֵהֶם שֶׁלֹּא נִמְסְרוּ בְּיַד שְׁלִיחַ. וְאוֹתָם שֶׁנִּמְסְרוּ בְּיַד שְׁלִיחַ הֵם רְפוּאָה, אֲבָל לִפְעָמִים חוֹזְרִים. אֲבָל אוֹתָם שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְרַפֵּא, אוֹתָהּ הַמַּחֲלָה לֹא חוֹזֶרֶת לְעוֹלָמִים, וְעַל זֶה רְפוּאָתוֹ הִיא רְפוּאָה, שֶׁאֵין בָּהּ מַחֲלָה כְּלָל. וּמִשּׁוּם כָּךְ, רְפָאֵנִי ה' וְאֵרָפֵא, וַדַּאי, בְּלִי קִטְרוּג כְּלָל. וְכָעֵת, חֲבֵרִים, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נָתַן לִי רְפוּאָה, וְעָשַׁק לִי וְעָרַב לִי.

סָחוּ לֵיהּ כָּל הַהוּא עוּבְדָא, תְּוָוהּ, וּבְכָה וְחָדֵי. וַאֲמַר, חַבְרַיָּיא, נָדַרְנָא, דְּאֵיהַךְ לְגַבֵּיהּ, וְאֶתְחַבַּר בַּהֲדֵיהּ, וְנוֹדֶה וּנְשַׁבַּח לְמָארֵי עָלְמָא. חָדֵי בַּהֲדַיְיהוּ.

סִפְּרוּ לוֹ כָּל אוֹתוֹ הַמַּעֲשֶׂה. תָּמַהּ וּבָכָה וְשָׂמַח. וְאָמַר: חֲבֵרִים, נָדַרְתִּי שֶׁאֵלֵךְ אֵלָיו וְאֶתְחַבֵּר עִמּוֹ, וְנוֹדֶה וּנְשַׁבֵּח לְרִבּוֹן הָעוֹלָם. שָׂמַח עִמָּם.

אֲמָרוּ לֵיהּ, בְּמַאי הֲוֵית מִתְעַסֵּק. אֲמַר לוֹן, הֲוֵינָא מִשְׁתַּדֵּל בְּפ' בָּלָק, וְחַמֵינָא, דְּחָכְמְתָא דִילֵיהּ, הֲוָה תַּקִּיף וְיַתִּיר מֵחָכְמְתָא דְּבִלְעָם. חָכְמְתָא דְּבִלְעָם רַעְיָא חָדָא, חָכְמְתָא דְּבָלָק בְּכָל זִמְנָא. אֲבָל מַפְתְּחָן דְּכֻלְּהוֹ, בִּידוֹי דְּבִלְעָם הֲווֹ. בְּגִין דְּאִיהוּ הֲוָה אַשְׁלֵים בְּפוּמָא. בָּלָק הֲוָה יָדַע לְמֶעְבַּד חָרְשׁוֹי, וְלָא יָדַע לְאַשְׁלָמָא בְּפוּמָא.

אָמְרוּ לוֹ: בַּמָּה הָיִית מִתְעַסֵּק? אָמַר לָהֶם: הָיִיתִי מִתְעַסֵּק בְּפָרָשַׁת בָּלָק, וְרָאִיתִי שֶׁחָכְמָתוֹ הָיְתָה חֲזָקָה וְיוֹתֵר מֵחָכְמָתוֹ שֶׁל בִּלְעָם. חָכְמַת בִּלְעָם פַּעַם אַחַת - וְחָכְמַת בָּלָק בְּכָל זְמַן. אֲבָל כָּל הַמַּפְתְּחוֹת הָיוּ בִּידֵי בִלְעָם, מִשּׁוּם שֶׁהוּא הָיָה מַשְׁלִים בַּפֶּה. בָּלָק הָיָה יוֹדֵעַ לַעֲשׂוֹת בִּשְׂפָתָיו, וְלֹא יָדַע לְהַשְׁלִים בַּפֶּה.

פְּתַח וַאֲמַר, (שם ל) וְאַתָּה אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב כוֹ'. הַאי קְרָא אוֹקְמוּהָ. אֲבָל אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב, מֵחָרְשֵׁי דְּבִלְעָם. וְאַל תֵּחַת, מִקִּסְמוֹי דְּבָלָק.

פְּתַח וְאָמַר, (שם מו) וְאַתָּה אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב כוֹ'. הַפְּסוּק הַזֶּה פֵּרְשׁוּהוּ. אֲבָל אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב - מֵהַכְּשָׁפִים שֶׁל בִּלְעָם. וְאַל תֵּחַת - מֵהַקְּסָמִים שֶׁל בָּלָק.

תָּא חֲזֵי, הֵיאַךְ הֲווֹ תַּרְוַוּיְיהוּ דָּא בְּדָא בְּעֵיטָא בִּישָׁא לָקֳבֵיל יִשְׂרָאֵל. אֲמַר בִּלְעָם, יַעֲקֹב בְּבֵיתָא דְּלָבָן אֲבִי אַבָּא הֲוָה, וּנְחַשׁ נְחָשִׁין לְקִבְלֵיהּ, וְיָכֵיל לֵיהּ. אֲנָא אֲסַדֵּר נְחָשִׁין לְקִבְלֵיהּ. אֲמַר בָּלָק, וַאֲנָא אֲסַדֵּר קוֹסְמִין לְשִׁמָּא דְּאִיקָרֵי יִשְׂרָאֵל.

בֹּא וּרְאֵה אֵיךְ הָיוּ שְׁנֵיהֶם זֶה עִם זֶה בְּעֵצָה רָעָה כְּנֶגֶד יִשְׂרָאֵל. אָמַר בִּלְעָם: יַעֲקֹב הָיָה בְּבֵית לָבָן אֲבִי אַבָּא, וְנִחַשׁ נְחָשִׁים כְּנֶגְדּוֹ, וְיָכֹל לוֹ. אֲנִי אֲסַדֵּר נְחָשִׁים כְּנֶגְדּוֹ. אָמַר בָּלָק: וַאֲנִי אֲסַדֵּר קְסָמִים לְשֵׁם שֶׁנִּקְרָא יִשְׂרָאֵל.

בְּהַהִיא שַׁעֲתָא, נְפַק רוּחָא חָדָא מִסִּטְרָא דְיוֹסֵף, מִגּוֹ עַנְפֵי אִילָנָא, וְנָשֵׁיב בְּאִינּוּן נְחָשִׁין, וּבַטֵּיל לוֹן. וְהַיְינוּ דַּאֲמַר יוֹסֵף, (בראשית מד) כִּי נַחֵשׁ יְנַחֵשׁ אִישׁ אֲשֶׁר כָּמוֹנִי. מַאי אִישׁ אֲשֶׁר כָּמוֹנִי. בְּגִינֵי אִית אִישׁ דְּנָחְשִׁים יְבַטֵּל לְבָנַיְיכוּ. בְּגִינֵי אִיהוּ לְעֵילָא, וְהַיְינוּ אִישׁ אֲשֶׁר כָּמוֹנִי. כָּמוֹנִי אִית אִישׁ לְעֵילָא, דְּאַפֵּיק רוּחָא אָחֳרָא, מִגּוֹ אִילָנָא דִלְתַתָּא, וְנָשֵׁיב בְּהַהוּא קֶסֶם, וּבַטֵּיל לֵיהּ.

בַּשַּׁעָה הַהִיא יָצְאָה רוּחַ אַחַת מִצַּדּוֹ שֶׁל יוֹסֵף מִתּוֹךְ עַנְפֵי הָאִילָן, וְנָשְׁבָה בְּאוֹתָם נְחָשִׁים וּבִטְּלָה אוֹתָם. וְהַיְנוּ שֶׁאָמַר יוֹסֵף, (בראשית מד) כִּי נַחֵשׁ יְנַחֵשׁ אִישׁ אֲשֶׁר כָּמֹנִי. מַה זֶּה אִישׁ אֲשֶׁר כָּמֹנִי? בִּשְׁבִילִי יֵשׁ אִישׁ שֶׁיְּבַטֵּל הַנְּחָשִׁים לִבְנֵיכֶם. בִּשְׁבִילִי הוּא לְמַעְלָה, וְהַיְנוּ אִישׁ אֲשֶׁר כָּמֹנִי. כָּמוֹנִי יֵשׁ אִישׁ לְמַעְלָה, יָצָא (שמוציא) רוּחַ אַחֶרֶת מִתּוֹךְ הָעֵץ שֶׁלְּמַטָּה, וְנָשַׁב בְּאוֹתוֹ הַקֶּסֶם וּבִטֵּל אוֹתוֹ.

וְהַיְינוּ (משלי טז) קֶסֶם עַל שִׂפְתֵי מֶלֶךְ. מַאן מֶלֶךְ, דָּא אִילָנָא דִלְתַתָּא. כְּדֵין אָתֵיב בִּלְעָם וַאֲמַר, (במדבר כג) כִּי לֹא נַחַשׁ בְּיַעֲקֹב וְלֹא קֶסֶם בְּיִשְׂרָאֵל. וְתַרְוַוייהוּ הֲווֹ מִתְּרִין סִטְרִין אִלֵּין.

וְהַיְנוּ (משלי טז) קֶסֶם עַל שִׂפְתֵי מֶלֶךְ. מִי הַמֶּלֶךְ? זֶה הָעֵץ שֶׁלְּמַטָּה. אָז הֵשִׁיב בִּלְעָם וְאָמַר, (במדבר כג) כִּי לֹא נַחַשׁ בְּיַעֲקֹב וְלֹא קֶסֶם בְּיִשְׂרָאֵל. וּשְׁנֵיהֶם הָיוּ מִשְּׁנֵי הַצְּדָדִים הִלְּלוּ.

כִּי אִתָּךְ אָנִי. לָא הֲווֹ יוֹמִין מִן יוֹמָא דְאִתְבְּרֵי עָלְמָא, דְּאִצְטְרִיךְ הָכֵי לְמֶהֱוֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בַּהֲדַיְיהוּ דְיִשְׂרָאֵל, כְּהַהוּא זִימְנָא, דְּבָעָא בִּלְעָם לְשֵׁיצָאָה לְשַׁנָּאיהוֹן דְיִשְׂרָאֵל מֵעָלְמָא. וְעַל דָּא אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בִּלְעָם בָּעָא לְשֵׁיצָאָה לְכוֹ מֵעָלְמָא, אֲבָל אֲנָא לָא אַעֲבִיד הָכֵי, אֶלָּא (ירמיה מו) כִּי אֶעֱשֶׂה כָלָה בְּכָל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הַדַּחְתִּיךָ שָׁמָּה וְאֹתְךָ לֹא אֶעֱשֶׂה כָלָה.

כִּי אִתְּךָ אָנִי. לֹא הָיוּ יָמִים מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם שֶׁהִצְטָרַךְ לִהְיוֹת כְּךָ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עִם יִשְׂרָאֵל, כְּאוֹתוֹ הַזְּמַן שֶׁרָצָה בִּלְעָם לְכַלּוֹת אֶת שׁוֹנְאֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעוֹלָם. וְעַל זֶה אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: בִּלְעָם רָצָה לְהַשְׁמִידְכֶם מִן הָעוֹלָם, אֲבָל אֲנִי לֹא אֶעֱשֶׂה כְּךָ, אֶלָּא (ירמיה מו) כִּי אֶעֱשֶׂה כָלָה בְּכָל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הַדַּחְתִּיךָ שָׁמָּה וְאֹתְךָ לֹא אֶעֱשֶׂה כָלָה.

דְּאִלּוּ יֵיתוֹן כָּל עַמִּין דְּעָלְמָא, לָא יָכְלִין לְשֵׁיצָאָה לְכוֹן מֵעָלְמָא. אָתָא לָבָן בְּקַדְמֵיתָא, וּבָעָא לְאַעֲקָרָא לֵיהּ לְיַעֲקֹב בִּלְחוֹדוֹי מֵעָלְמָא, אָתָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאַגִּין עֲלֵיהּ. דִּכְתִיב, (בראשית לא) הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן תְּדַבֵּר עִם יַעֲקֹב מִטּוֹב עַד רָע. אָתָא פַּרְעֹה, וּבָעָא לְשֵׁיצָאָה לוֹן מֵעָלְמָא, אָתָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאַגִּין עֲלֵיהוֹן, דִּכְתִיב, (שמות א) וְכַאֲשֶׁר יְעַנּוּ אֹתוֹ וְגו'. אָתָא הָמָן וּבָעָא לְשֵׁיצָאָה לוֹן מֵעָלְמָא, אָתָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאָתֵיב כּוֹלָא עַל רֵישֵׁיהּ. וְכֵן בְּכָל דָּרָא וְדָרָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָגֵין עֲלַיְיהוּ דְיִשְׂרָאֵל תְּדִיר.

שֶׁאִלּוּ יָבאוּ כָּל עַמֵּי הָעוֹלָם, לֹא יְכוֹלִים לְהַשְׁמִידָכֶם מִן הָעוֹלָם. בָּא לָבָן בָּרַאשׁוֹנָה וְרָצָה לְעָקֹר אֶת יַעֲקֹב לְבַדּוֹ מִן הָעוֹלָם - בָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְהֵגֵן עָלָיו, שֶׁכָּתוּב (בראשית לא) הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן תְּדַבֵּר עִם יַעֲקֹב מִטּוֹב עַד רָע. בָּא פַּרְעֹה וְרָצָה לְהַשְׁמִידָם מִן הָעוֹלָם - בָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְהֵגֵן עֲלֵיהֶם, שֶׁכָּתוּב (שמות א) וְכַאֲשֶׁר יְעַנּוּ אֹתוֹ וְגוֹ'. בָּא הָמָן וְרָצָה לְהַשְׁמִידָם מִן הָעוֹלָם - בָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְהֵשִׁיב הַכֹּל עַל רֹאשׁוֹ. וְכֵן בְּכָל דּוֹר וָדוֹר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא תָּמִיד הֵגֵן עַל יִשְׂרָאֵל.

וְיִשְׂרָאֵל אָמְרֵי, (איכה ג) חַסְדֵי ה' כִּי לֹא תָמְנוּ. כִּי לֹא תָמְנוּ מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא חַסְדֵי ה', בְּכָל דָּרָא וְדָרָא הֲווֹ בְּסַעֲדָן. כִּי לֹא תָמְנוּ, דִּלְא אִשְׁתֵּיצִינָנָא. מַאי טַעְמָא, מִשּׁוּם דְּלָא אִתְמְנָעוּ רַחֲמוֹי מִינָן. דִּכְתִיב, (שם) כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמָיו.

וְיִשְׂרָאֵל אוֹמְרִים, (איכה ג) חַסְדֵי ה' כִּי לֹא תָמְנוּ. כִּי לֹא תָמְנוּ הָיָה צָרִיךְ לִהְיוֹת. אֶלָּא חַסְדֵי ה' בְּכָל דּוֹר וָדוֹר הָיוּ בְסַעֲדָנוּ כִּי לֹא תָמְנוּ, שֶׁלֹּא הֶשְׁמִדָנוּ. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁלֹּא נִמְנְעוּ רַחֲמָיו מֵעָמָּנוּ, שֶׁכָּתוּב (שם) כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמָיו.

תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב בְּקַדְמִיתָא, (במדבר כב) וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים אֶל בִּלְעָם. וּלְבָתַר וַיֵּלְכוּ זִקְנֵי מוֹאָב וְזִקְנֵי מִדְיָן, הֲוָה לֵיהּ לְמֵימַר וַיֵּלְכוּ הַמַּלְאָכִים, מַאי טַעְמָא קָא שָׁנֵי מִלָּה מִמַּאי דְּקַאֲמַר בְּקַדְמִיתָא.

בֹּא וּרְאֵה מַה כָּתוּב בָּרִאשׁוֹנָה, (במדבר כב) וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים אֶל בִּלְעָם, וְאַחַר כָּךְ וַיֵּלְכוּ זִקְנֵי מוֹאָב וְזִקְנֵי מִדְיָן. הָיָה לוֹ לוֹמַר וַיֵּלְכוּ הַמַּלְאָכִים, מָה הַטַּעַם שִׁנָּה הַדָּבָר מִמַּה שֶׁאָמַר בָּרִאשׁוֹנָה?

אֶלָּא הַהוּא רָשָׁע דְּבָלָק, חַכִּים הֲוָה בְּכָל דַּרְגִּין דִּלְעֵילָא, אינוּן דְּקָשְׁרִין קְשָׁרִין, לְמֶעְבַּד בְּהוּ חָרְשִׁין וְקוֹסְמִין. וְכָל אינוּן דַּרְגִּין עִילָּאִין מִינַיְיהוּ, דִּבְהוֹן כַּפְיִין לְדַרְגִּין תַּתָּאִין.

אֶלָּא, אוֹתוֹ בָּלָק הָרָשָׁע הָיָה חָכָם בְּכָל הַדְּרָגוֹת שֶׁלְּמַעְלָה, אוֹתָן שֶׁקּוֹשְׁרוֹת קְשָׁרִים לַעֲשׂוֹת בָּהֶן כְּשָׁפִים וּקְסָמִים, וְכָל אוֹתָן דְּרָגוֹת יוֹתֵר עֶלְיוֹנוֹת מֵהֶם, שֶׁבָּהֶן כּוֹפִים אֶת הַדְּרָגוֹת הַתַּחְתּוֹנוֹת.

אֲמַר לֵיהּ, בְּכָל זִמְנָא דַּאֲנַן חָרְשִׁין וְקָסְמִין וְנָחֲשִׁין, אִית לָן דַּרְגִּין וּמַלְאָכִים יְדִיעָן, וְאִשְׁתְּמוֹדְעָן לְגַבֵּי חָרְשִׁין וְקוֹסְמִין, אֲבָל מִכָּאן וּלְהָלְאָה, אִית לָךְ לְעַיְינָא בַּאֲתַר אָחֳרָא עִילָּאָה.

אָמַר לוֹ, בְּכָל פַּעַם שֶׁאָנוּ מְכַשְּׁפִים וְקוֹסְמִים וּמְנַחֲשִׁים, יֵשׁ לָנוּ דְּרָגוֹת וּמַלְאָכִים יְדוּעִים, וְנוֹדָעִים לִמְכַשְּׁפִים וְלַקּוֹסְמִים, אֲבָל מִכָּאן וְהָלְאָה יֵשׁ לְךָ לְעַיֵּן בְּמָקוֹם אַחֵר עֶלְיוֹן.

כְּתַב לֵיהּ שְׁמָהָן אָחֳרָנִין, בְּאינוּן דַּרְגִּין קַדִּישִׁין. וְהָכֵי אוֹרַחַיְיהוּ דְּקוֹסְמִין וְחָרְשִׁין, דְּיָדְעֵי אינוּן דַּרְגִּין דְּהַהוּא קֶסֶם שַׁרְיָיא בְּהוּ, וְעָבְדִין חָרְשַׁיְיהוּ, וְאוֹמֵי לְהוֹן בְּדַרְגִּין אָחֳרָנִין עִילָּאִין מִינַיְיהוּ, וְעָבְדֵי מַה דְּעָבְדֵי.

כָּתַב לוֹ שֵׁמוֹת אֲחֵרִים בְּאוֹתָן דְּרָגוֹת קְדוֹשׁוֹת. וְכָךְ דַּרְכֵי הַקּוֹסְמִים וְהַמְכַשְּׁפִים, שֶׁיּוֹדְעִים אוֹתָן דְּרָגוֹת שֶׁאוֹתוֹ קֶסֶם שׁוֹרֶה בָּהֶם, וְעוֹשִׂים כִּשּׁוּפֵיהֶם, וּמַשְׁבִּיעִים אוֹתָן בִּדְרָגוֹת אֲחֵרוֹת עֶלְיוֹנוֹת מֵהֶם, וְעוֹשִׂים מַה שֶּׁעוֹשִׂים.

שַׁלַּח לֵיהּ הָכֵי. עַמָּא דָּא, לְאוֹ קִשְׁרָא דִּילְהוֹן כִּשְׁאָר עַמִּין דְּעָלְמָא, אֶלָּא קִשְׁרָא דִּילְהוֹן בַּאֲתַר אָחֳרָא עִילָּאָה, מִתְקַשְּׁרָא. לְעֵילָּא מִכָּל דַּרְגִּין.

שַׁלַּח לוֹ כָּךְ: הָעָם הַזֶּה, אֵין הַקֶּשֶׁר שֶׁלָּהֶם כִּשְׁאָר עַמֵּי הָעוֹלָם, אֶבָל הַקֶּשֶׁר שֶׁלָּהֶם בְּמָקוֹם אַחֵר עֶלְיוֹן, נִקְשָׁר מַעַל לְכָל הַדְּרָגוֹת.

כְּתַב וְשַׁלַּח לֵיהּ, פִּיפּוּסָא וּפַטְרוֹנָא דְּתָרֵיסַר נְצוֹצִין, דְּסָחֲרָן גַּלְגַּלֵּי רְתִיכָא דְּכוּרְסְיָיא קַדִּישָׁא, וְאָמַר לֵיהּ, אִי תִּסְתַּכֵּל בְּהַנֵּי, בְּהַנֵּי תִּסְתַּכֵּל, בְּגִין דְּהַנֵּי תְּרֵיסַר מִתְקַשְּׁרָן בְּי"ב שְׁבָטִים. וְאִי בְּהַנֵּי תַּעֲבֵיד חָרָשִׁין, בְּדִיוֹקְנָא דִּילְהוֹן לְתַתָּא, דְּאִינּוּן י"ב שְׁבָטִים, וְי"ב דִּגְלִין פְּרִישָׁן, נֵיכוֹל לוֹן, וְנִיגַח בְּהוֹן קְרָבָא, וּנְעַקֵּר לוֹן מֵעָלְמָא.

כָּתַב וְשָׁלַח לוֹ הַהִשְׁתַּלְשְׁלוּת וְהָאֲבָהוּת שֶׁל שְׁנֵים עָשָׂר נְיצוֹצוֹת, שֶׁסּוֹבְבִים גַּלְגַּלֵּי הַמֶּרְכָּבָה שֶׁל הַכִּסֵּא הַקָּדוֹשׁ, וְאָמַר לוֹ: אִם תִּסְתַּכֵּל בָּאֵלּוּ, תִּסְתַּכֵּל בְּאֵלּוּ, מִשּׁוּם שֶׁהַשְּׁנַיִם עָשָׂר הַלָּלוּ נִקְשָׁרִים בִּשְׁנֵים עָשָׂר שְׁבָטִים. וְאִם בְּאֵלֶּה תַּעֲשֶׂה כְּשָׁפִים, בְּדִיוֹקָן שֶׁלָּהֶם לְמַטָּה, שֶׁהֵם שְׁנֵים עָשָׂר שְׁבָטִים וּשְׁנֵים עָשָׂר דְּגָלִים פְּרוּשִׁים, נוֹכֵל לָהֶם, וְנִלָּחֵם בָּהֶם בִּקְרָב, וְנַעֲקֹר אוֹתָם מִן הָעוֹלָם.

וְהַיְינוּ וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים, מַלְאָכִים וַדַּאי. וּקְסָמִים בְּיָדָם, פִּיפּוּסִים דְּמַלְאָכִין קַדִּישִׁין, הֲווֹ אַתְיָין בִּידַיְיהוּ. וְאִיהוּ לָא יָדַע, דְּכָל דַּרְגִּין עִילָּאִין, בִּידָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִינּוּן. מַה חָשִׁיב בָּלָק. חָשִׁיב, דְּעַמָּא דְּיִשְׂרָאֵל אִתְמַסְרוּ לְמַלְאָכִין, כִּשְׁאָר עַמִּין דְּעָלְמָא. וְעַל דָּא כָּתַב שְׁמָהָן דְּאִלֵּין מַלְאָכִים תְּרֵיסַר, וּשְׁלַח לֵיהּ, וְהַיְינוּ וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים.

וְהַיְינוּ וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים, מַלְאָכִים וַדַּאי. וּקְסָמִים בְּיָדָם - הִשְׁתַּלְשְׁלוּת שֶׁל מַלְאָכִים קְדוֹשִׁים הָיוּ מְבִיאִים בִּידֵיהֶם. וְהוּא לֹא יָדַע שֶׁכָּל הַדְּרָגוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת הֵן בִּידֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. מָה חָשַׁב בָּלָק? חָשַׁב שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל נִמְסְרוּ לַמַּלְאָכִים כְּשְׁאָר הָעַמִּים שֶׁל הָעוֹלָם, וְעַל כֵּן כָּתַב שְׁמוֹת שֶׁל שְׁנֵים עָשָׂר הַמַּלְאָכִים הַלָּלוּ וְשָׁלַח לוֹ, וְהֵינוּ וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים.

אָמַר לֵיהּ תָּא חֲזֵי, כָּל דַּרְגִּין דְּאִינּוּן מְקַשְּׁרָן קִשְׁרִין, לְתַתְרָא עַמָּא דָּא, מִסְטְרָא דְצָפוֹן אִינּוּן. וּמִסְטְרָא דְצָפוֹן זְמִינִין לְמִנְפַּל. שׁוּלְטָנוֹ דְּחָרְשִׁין דִּילָן, מִסְטְרָא דְצָפוֹן אִינּוּן. הַשְׁתָּא נֵיכוֹל לָאֲגָחָא בְּהוֹן קְרָבָא, דְּהָא י"ב אִלֵּין דְּאִינּוּן מִתְקַשְּׁרָאן בְּהוּ, מִסְטְרָא דְצָפוֹן שַׁרְיָין לְמִימְנֵי.

אָמַר לוֹ: בֹּא וּרְאֵה, כָּל הַדְּרָגוֹת שֶׁקּוֹשְׁרוֹת קְשָׁרִים לִשְׁבֹּר אֶת הָעָם הַזֶּה, הֵן מִצַּד הַצָּפוֹן, וּמִצַּד הַצָּפוֹן עֲתִידוֹת לִפֹּל. שִׁלְטוֹן הַמְכַשְּׁפִים שֶׁלָּנוּ הֵם מִצַּד הַצָּפוֹן. עַכְשָׁו נוּכַל לְהִלָּחֵם בָּהֶם בַּקְּרָב, שֶׁהֲרֵי שְׁנֵים עָשָׂר הַלָּלוּ שֶׁהֵם קְשׁוּרִים בָּהֶם, מִצַּד הַצָּפוֹן מַתְחִילִים לְהִמָּנוֹת.

וְהוֹאִיל וּמִשְׁמַאלָא שַׁרְיָין תּוּקְפָּא דִּילְהוֹן, אִתְחַלָּשׁ וְאִתְבַּר, בְּגִין דְּכָל תּוּקְפָּא דִּילְהוֹן לְהַהוּא סִטְרָא אִיהוּ. מַהוּ, דִּכְתִיב, (מלכים א ז) עוֹמֵד עַל שְׁנֵי עָשָׂר בָּקָר שְׁלֹשָׁה פוֹנִים צָפוֹנָה. מִצָּפוֹן שְׁאֵרֵי לְמִמְנֵי. אֲמַר, הָא תּוּקְפָּא דִּילָן מִצָּפוֹן אִיהוּ, וְאִינּוּן מ' חָסֵר חַד דַּרְגִּין, תַּקִּיפִין מִפַּרְזְלָא וּנְחָשָׁא. וּתְחוֹתַיְיהוּ לֵית לוֹן חוּשְׁבָּנָא. וְעַל דָּא נֵיכוֹל לַאֲגָחָא בְּהוֹן קְרָבָא, וּלְאִיתָּגָרֵי בְּהוּ.

וְהוֹאִיל וּמִשְׁמֹאל מַתְחִיל הַתּקֶף שֶׁלָּהֶם, נֶחֱלַשׁ וְנִשְׁבַּר, מִשּׁוּם שֶׁכָּל תֻּקְפָּם הוּא לְאוֹתוֹ הַצַּד. מַהוּ? שֶׁכָּתוּב (מ"א ז) עַמֹּד עַל שְׁנֵי עַשָּׁר בָּקָר שְׁלֹשָׁה פְנִים צָפוֹנָה. מִצָּפוֹן מַתְחִיל לִמְנוֹת. אָמַר, הִנֵּה הַתֻּקֶף שֶׁלָּנוּ הוּא מִצָּפוֹן, וְהֵם אַרְבָּעִים חֹסֶר אַחַת דְּרָגוֹת, חֲזָקִים מִבַּרְזֶל וּנְחֹשֶׁת. וְתַחְתֵּיהֶם אֵין לָהֶם חֶשְׁבּוֹן, וְעַל כֵּן נוֹכַל לַעֲרֹךְ בָּהֶם קְרָב וּלְהִתְגָּרוֹת בָּהֶם.

וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא עָבִיד הָכֵי, דְּלָא שָׁבֵיק לוֹן לַמַּלְאָכִין, וְלָא לְחֵילֵי שְׁמַיָּא, אֶלָּא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְחוֹדוֹי. וְכָל אִילָנִין רַבְרְבִין וְשׁוּלְטָנִין, פָּלַג עַל כָּל שְׁאָר עַמִּין. וְכַד אָתוֹ יִשְׂרָאֵל, נָטֵיל לוֹן אִיהוּ בִּלְחוֹדוֹי, וְאַחְסֵין לוֹן בְּתוֹקְפָא דְּנוֹפָא דְּאִילָנָא, וְלָא שָׁבֵיק לוֹן בִּידָא דְמַלְאָכִין, וְלֹא בִידָא דִמְמַנָּא וְרַבְרְבִין דְּעָלְמָא. דִּכְתִיב, (דברים לב) בְּהַנְחֵל עֶלְיוֹן גּוֹיִם וגו'. וְאִלֵּין י"ב תְּחוּמִין, מִתְתַּחֲמָן בְּד' סִטְרֵי עָלְמָא, לְבָתַר דְּבַדַּר עֲנָפִין וְטַרְפִּין, נָטַל לְיִשְׂרָאֵל וְאַחְסֵין לוֹן בְּתוֹקְפָא דְּנוֹפָא דְּאִילָנָא. דִּכְתִיב, (שם) כִּי חֵלֶק ה' עַמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ.

וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא עָשָׂה כָּךְ, שֶׁלֹּא הִשְׁאִיר אוֹתָם לַמַּלְאָכִים וְלֹא לְצִבְאוֹת הַשָּׁמַיִם, אֶלָּא לְקָדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְבַדּוֹ. וְכָל אֵלּוּ הַגְּדוֹלִים וְהַשַּׁלִּיטִים חֵלֶק אוֹתָם עַל כָּל שְׁאָר הָעַמִּים. וּכְשֶׁבָּאוּ יִשְׂרָאֵל, נָטַל אוֹתָם הוּא לְבַדּוֹ, וְהִנְחִיל אוֹתָם בְּתֹקֶף נוֹף הָאִילָן, וְלֹא הִשְׁאִיר אוֹתָם בְּיַד הַמַּלְאָכִים, וְלֹא בְּיַד מְמֻנֶּה וּגְדוֹלֵי הָעוֹלָם, שֶׁכָּתוּב (דברים לב) בְּהַנְחֵל עֶלְיוֹן גּוֹיִם וגו'. וְאֵלּוּ שְׁנֵים עָשָׂר תְּחוּמִים, מְתֻחָמִים בְּאַרְבַּעַת צִדְדֵי הָעוֹלָם, אַחַר שֶׁפִּזֵּר עֲנָפִים וְעָלִים, נָטַל אֶת יִשְׂרָאֵל וְהִנְחִיל אוֹתָם בְּתֹקֶף נוֹף הָאִילָן, שֶׁכָּתוּב (שם) כִּי חֵלֶק ה' עַמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, כַּמָּה יָאוֹת וְשַׁפִּיר הַאי דַּאֲמַרְתְּ, זַכָּאָה אוּרְחָא דִילָן, דְּכַמָּה מִלִּין עִילָּאִין קַדִּישִׁין רַוְוחָנָא לוֹן וְחָמֵינָא. וְהַהוּא יוּדְאי הֲוָה תַּמָּן לְקַמַּיְיהוּ. אָמַר לוֹן, רַבָּנָן, כָּל מִלִּין אִלֵּין, כַּמָּה טָבָאן, וּמִלִּין עִילָּאִין קַדִּישִׁין נִינְהוּ. מַהוּ דִכְתִיב בַּתְרֵיהּ, (שם) יִמְצָאֵהוּ בְּאֶרֶץ מִדְבָּר וכו'.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר: כַּמָּה יָפָה וְנָאֶה זֶה שֶׁאָמַרְתָּ, אַשְׁרֵי דַּרְכֵּנוּ, שֶׁכַּמָּה דְּבָרִים עֶלְיוֹנִים קְדוֹשִׁים הִרְוַחְנוּ אוֹתָם וְרָאִיתִי. וְאוֹתוֹ יְהוּדִי הָיָה שָׁם לִפְנֵיהֶם. אָמַר לָהֶם: חֲכָמִים, כָּל הַדְּבָרִים הַלָּלוּ כַּמָּה טוֹבִים, וּדְבָרִים עֶלְיוֹנִים קְדוֹשִׁים הֵם. מַה זֶּה שֶׁכָּתוּב אַחֲרָיו (שם) יִמְצָאֵהוּ בְּאֶרֶץ מִדְבָּר וכו'?

אָמַר לֵיהּ, אִי יְדַעְתְּ בֵּיהּ מִלָּה, אֵימָא. דְּהָא מִלָּה דָא אוֹקְמוּהָ בְּאַבְרָהָם, דְּאַשְׁכַּח לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאַרְעָא דְּפָלְחֵי עֲבוֹדָה זָרָה, וְלָא יָדְעֵי בִּמְהֵימְנוּתָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֶלָּא כֻּלְהוֹ הֲווֹ טָעָאן בָּתַר עֲבוֹדָה זָרָה, וְקָם אַבְרָהָם, וּפָרַח בֵּינַיְיהוּ עַנְפָא חָדָא שְׁלִים, קָדָם מָארֵי דְעָלְמָא, וְאַשְׁכַּח לֵיהּ תַּמָּן.

אָמַר לוֹ: אִם יָדַעְתָּ בּוֹ דָּבָר - אֱמוֹר, שֶׁהֲרֵי הַדָּבָר הַזֶּה פֵּרְשׁוּהוּ בְּאַבְרָהָם, שֶׁמָּצָא אוֹתוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּאֶרֶץ שֶׁעוֹבְדִים עֲבוֹדָה זָרָה, וְאֵין מַכִּירִים אֶת אֱמוּנַת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אֶלָּא כֻּלָּם הָיוּ טוֹעִים אַחַר עֲבוֹדָה זָרָה, וְקָם אַבְרָהָם, וְהִפְרִיחַ בֵּינֵיהֶם עָנָף אֶחָד שֶׁלֵּם לִפְנֵי רִבּוֹן הָעוֹלָם, וּמָצָא אוֹתוֹ שָׁם.

מָה עָבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, נְטַל לֵיהּ לְהַהוּא עֲנָפָא, וּנְטַע לֵיהּ, וְאַשְׁקֵי לֵיהּ, וְאִשְׁתַּדֵּל עֲלֵיהּ, וְאַעֲקַר לֵיהּ מִתַּמָּן, וְאַשְׁתִּיל לֵיהּ בְּאַרְעָא אָחֳרָא. דִּכְתִיב, (בראשית יב) לֶךְ לְךָ מֵאַרְצְךָ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ. וְעָבַד מִנֵּיהּ עַמָּא קַדִּישָׁא, וְדָא הִיא מְצִיאָה דְּאַשְׁכַּח קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאַרְעָא, דְּלָא מְהֵימְנָא בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלָא יָדְעֵי מַאן אִיהוּ.

מָה עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא? נָטַל אֶת אוֹתוֹ הָעָנָף, וְנָטַע אוֹתוֹ וְהִשְׁקָה אוֹתוֹ, וְהִשְׁתַּדֵּל עָלָיו, וְעָקַר אוֹתוֹ מִשָּׁם, וְשָׁתַל אוֹתוֹ בְּאֶרֶץ אַחֶרֶת, שֶׁכָּתוּב (בראשית יב) לֶךְ לְךָ מֵאַרְצְךָ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ. וְעָשָׂה מִמֶּנּוּ עַם קָדוֹשׁ, וְזוֹ הַמְּצִיאָה שֶׁמָּצָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּאָרֶץ שֶׁלֹּא הֶאֱמִינוּ בַּקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְלֹא יָדְעוּ מִי הוּא.

אָמַר הַהוּא יוּדָאי, וַדַּאי שַׁפִּיר הוּא, וְיָאוֹת כֹּלָּא. אֲבָל אִית לְשָׁאֲלָה, אִי אַבְרָהָם הֲוָה דְיוֹקְנָא דְּאִצְטְרִיךְ. וְתוּ דְּהָא קְרָא לָא אוֹכַח עַל אַבְרָהָם כְּלַל, וְלָא אִדְכַּר לְאַבְרָהָם, וְלָא לְיִצְחָק, אֶלָּא לְיַעֲקֹב בִּלְחוֹדוֹי. דִּכְתִיב, (דברים ל) כִּי חֵלֶק ה' עַמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ, וּכְתִיב בַּתְרֵיהּ יִמְצָאֵהוּ.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, עִם כָּל זֶה לָא קַשְׁיָא הָכָא, דְּהָא אַבְרָהָם אַשְׁכָּחָן דְּנָפַק מִגּוֹ פֻּלְחֵי עֲבוֹדָה זָרָה. וְהָכָא אַף עַל גַּב דְּיַעֲקֹב אִדְכַּר, הוּא קָאֵי עַל אַבְרָהָם, וְלֵית פֵּירוּכָא כְּלַל בַּמִּלָּה. אֲבָל אִי יָדַעְתְּ מִילָּה אוֹ חִידּוּשָׁא, אֵימָא.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: עִם כָּל זֶה לֹא קַשֶׁה כָּאן, שֶׁהֲרֵי אַבְרָהָם מָצָאנוּ שֶׁיָּצָא מִתּוֹךְ עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה, וְכָאן - אַף עַל גַּב שֶׁיַּעֲקֹב נִזְכָּר, הוּא מְדַבֵּר עַל אַבְרָהָם, וְאֵין כְּלָל קַשְׁיָה בַּדָּבָר. אֲבָל אִם יָדַעְתְּ דָּבָר אוֹ חִדּוּשׁ - אֱמֹר.

פְּתַח הַהוּא יוּדָאי וַאֲמַר, (בראשית א) וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ, מַאן אֶרֶץ. הַהִיא דְּאִשְׁתְּמוֹדְעָא עֵילָּא וְתַתָּא. הָיְתָה תֹהוּ, מַאי תֹהוּ, דָּא קַו יָרוֹק, דְּאַקֵּיף כָּל עָלְמָא. וְאִיקְרֵי קַו תֹּהוּ, דִּכְתִיב, (ישעיה לד) וְנָטָה עָלֶיהָ קַו תֹּהוּ וְאַבְנֵי בֹהוּ. כְּמָה דְתָנֵינָן, אַבְנִין מְפוּלְמוֹת דְּמִשְׁתַּקְעִין גּוֹ תְּהוֹמֵי, וּמְנָהוֹן נָפְקִין מַיִין.

פְּתַח אוֹתוֹ יְהוּדִי וְאָמַר, (בראשית א) והארץ היתה תהו ובהו - מי הארץ? אותה הנודעת למעלה ומטה. היתה תהו, מה זה תהו? זה קו ירק שמקיף את כל העולם, ונקרא קו תהו, שכתוב (ישעיה לד) ונטה עליה קו תהו ואבני בהו. כמו ששנינו, אבנים מפלמות שמשקעות בתוך התהומות, ומהם יוצאים מים.

הַשְׁתָּא אִית לְמִנְדַּע, תֹּהוּ דְּאִיהוּ קַו יָרוֹק, מַאי הוּא קַו יָרוֹק, אֶלָּא אַשְׁכְּחָן בְּסִפְרָא דְּאַסְיָיא קִירְטִינָא, וְיוּדָן דְּקַסְרֵי שְׁמַיֵּיהּ, וְקָרָאן שְׁמַיֵּיהּ קִירְטִינָא אַסְיָיא, בְּגִין דְּאִיהוּ רַב עַל כָּל אַסְיָין,

וַיַּקִּירָא בְּחָכְמְתָא. וְהָכֵי בְּלָשׁוֹן פַּרְסִי, לְבַר נָשׁ יַקִּירָא, קָרָאן לֵיהּ קִירְטִינָא. רַב וַיַּקִּירָא בְּחָכְמְתָא. וַהֲוָה אָמַר, וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ, מַאי תֹהוּ. אִיהוּ קַו יָרוֹק, דְּאַסְחַר כָּל עָלְמָא. וּמַאן אִיהוּ, קְלִיפָּה דְּאֶגוֹזָא. וְדָא אִיהוּ קְלִיפָּה דִּלְבַר, דְּאִיהוּ יָרוֹק.

עַכְשָׁו יֵשׁ לָדַעַת, תֹּהוּ, שֶׁהוּא קַו יָרֹק, מַהוּ קַו יָרֹק? אֶלָּא מָצָאנוּ בְּסֵפֶר הָרוֹפֵא קִירְטִינָא, וְיוּדָן שֵׁל קֶסָרִי שְׁמוֹ, וְקוֹרְאִים אֶת שְׁמוֹ הָרוֹפֵא קִירְטִינָא, מִשּׁוּם שֶׁהוּא גָּדוֹל כָּל הָרוֹפְאִים וְנִכְבָּד בְּחָכְמָה. וְכָךְ בְּלָשׁוֹן פָּרְסִי קוֹרְאִים לְאָדָם נִכְבָּד קוֹרְאִים לוֹ קִירְטִינָא, גָּדוֹל וְנִכְבָּד בְּחָכְמָה. וְהָיָה אוֹמֵר, וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹּהוּ, מַה זֶּה תֹּהוּ? הוּא קַו יָרֹק שֶׁמַּקִּיף כָּל הָעוֹלָם, וּמִי הוּא? קְלִפַּת הָאֱגוֹז, וְזוֹהִי הַקְּלִפָּה הַחִיצוֹנָה, שֶׁהִיא יְרֻקָּה.

לְגוֹ מִנַּיְהּ, בֹּהוּ. אִינּוּן אֲבָנִין מְפוּלָמוֹת דְּמִנְהוֹן נָפְקֵי מַיָּא. מִן תֹּהוּ אִתְמְשֵׁיךְ עוֹר וּבָשָׂר. מִן בֹּהוּ אִתְמַשְּׁכוּ גַּרְמֵי.

לִפְנִים מִמֶּנּוּ - בֹּהוּ. אוֹתָן אֲבָנִים מְפֻלָּמוֹת שֶׁמֵּהֶן יוֹצְאִים מַיִם. מִתֹּהוּ נִמְשָׁךְ עוֹר וּבָשָׂר. מִן בֹּהוּ נִמְשָׁכוֹת הָעֲצָמוֹת.

לְגוֹ מִנַּיְהּ וְחשֶׁךְ. דָּא חֲשִׁיכוּ דְּאִתְמְשֵׁךְ מִנַּיְהּ עַמָּא דְּעֵשָׂו. וְאִיתֵימָא מִן תֹּהוּ. הָכֵי הוּא וַדַּאי, דְּהָא חשֶׁךְ מִנַּיְהּ תַּלְיָיא תֹּהוּ. אֶלָּא אִינּוּן אַבְנִין מְפוּלָמוֹת, עָאלוּ בְּאֶמְצָעִיתָא, דְּמִנַּיְהּ אִתְמַשְּׁכָן גַּרְמִין, כְּמָא דְּאִיתְּמַר. וְחשֶׁךְ מְשִׁיכוּ דַּקִּיק, דְּמִנַּיְהּ אִתְמְשֵׁךְ עֵשָׂו.

לִפְנִים מִמֶּנּוּ - וְחשֶׁךְ. זוֹ הַחֲשֵׁכָה שֶׁנִּמְשֶׁךְ מִמֶּנּוּ הָעֵם שֶׁל עֵשָׂו. וְאִם תֹּאמַר מִן תֹּהוּ - כָּךְ זֶה וַדַּאי, שֶׁהֲרֵי מֵהַחשֶׁךְ תָּלוּי תֹּהוּ. אֶלָּא אוֹתָם אֲבָנִים מְפֻלָּמוֹת נִכְנְסוּ בָּאֶמְצַע, שֶׁמִּמֶּנּוּ נִמְשְׁכוֹת הָעֲצָמוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. וְהַחשֶׁךְ מְשִׁיכָה דַקָּה, שֶׁמִּמֶּנָּה נִמְשַׁךְ עֵשָׂו.

וְרוּחַ אֱלֹהִים, דָּא מוֹחָא דְּאֶגוֹזָא, דְּמִתַּמָּן אִיתְמְשֵׁךְ יַעֲקֹב שְׁלֵימָא, כְּגַוְונָא דְּאֶגוֹזָא דָּא, דִּכְתִיב, (יחזקאל א) וְהִנֵּה רוּחַ סְעָרָה בָּאָה מִן הַצָּפוֹן, לְקִבְלֵיהּ דְּתֹהוּ. לְגוֹ מִנַּיְהּ עָנָן גָּדוֹל, לְקִבְלֵיהּ דְּבֹהוּ. לְגוֹ מִנַּיְהּ וְאֵשׁ מִתְלַקַּחַת, לְקִבְלֵיהּ דְּחשֶׁךְ. לְגוֹ מִנַּיְהּ וְנֹגַהּ לוֹ סָבִיב, לְקִבְלֵיהּ דְּוְרוּחַ אֱלֹהִים.

וְרוּחַ אֱלֹהִים - זֶה מֹחַ הָאֱגוֹז, שֶׁמִּשָּׁם נִמְשַׁךְ יַעֲקֹב הַשָּׁלֵם, כְּמוֹ הָאֱגוֹז הַזֶּה, שֶׁכָּתוּב (יחזקאל א) וְהִנֵּה רוּחַ סְעָרָה בָּאָה מִן הַצָּפוֹן, כְּנֶגֶד הַתֹּהוּ. לִפְנִים מִמֶּנּוּ - עָנָן גָּדוֹל, כְּנֶגֶד הַבֹּהוּ. לִפְנִים מִמֶּנּוּ - וְאֵשׁ מִתְלַקַּחַת, כְּנֶגֶד הַחשֶׁךְ. לִפְנִים מִמֶּנּוּ - וְנֹגַהּ לוֹ סָבִיב, כְּנֶגֶד שֶׁל וְרוּחַ אֱלֹהִים.

וּמִתּוֹכָהּ כְּעֵין הַחַשְׁמַל, לְגוֹ מִכֹּלָּא. דִּלְקִבְלֵיהּ, מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמָּיִם. דָּא רוּחַ דְּאִימָא עִילָּאָה, דְּקָא מְרַחֶפָא עַל כֹּלָּא. וְיַעֲקֹב שְׁלֵימָא, אִיהוּ וַדַּאי מוֹחָא דְּאֶגוֹזָא. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יְמְצָאֵהוּ בְּאֶרֶץ מִדְבָּר וַדַּאי. לְבָתַר עָבַד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְכָל אִינּוּן קְלִיפִּין דִּלְהוֹן, דִּיהוֹן כֻּלְהוֹן מִשְׁתַּעְבְּדִין לֵיהּ.

וּמִתּוֹכָהּ כְּעֵין הַחַשְׁמַל - לִפְנִים מֵהַכֹּל, שֶׁכְּנֶגְדּוֹ מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמַּיִם. זוֹ רוּחַ הָאֵם הָעֶלְיוֹנָה שֶׁמְּרַחֶפֶת עַל הַכֹּל. וְיַעֲקֹב הַשָּׁלֵם הוּא וַדַּאי מֹחַ הָאֱגוֹז, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יִמְצָאֵהוּ בְּאֶרֶץ מִדְבָּר וַדַּאי. אַחַר כָּךְ עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת כָּל אוֹתָן הַקְּלִפּוֹת שֶׁלָּהֶם, שֶׁכֻּלָּם יִהְיוּ מְשֻׁעְבָּדִים לוֹ.

(במדבר כד) אֱרָאֶנּוּ וְלֹא עַתָּה אֲשׁוּרֶנּוּ וְלֹא קָרוֹב דָּרַךְ כּוֹכָב מִיַּעֲקֹב וְקָם שֵׁבֶט מִיִּשְׂרָאֵל וְגו'. אֱרָאֶנּוּ, לְמִלָּה דְּפוּרְקָנָא דָּא, דְּאִיהוּ רְבִיעָאָה. וְלֹא עַתָּה, אֶלָּא לְסוֹף יוֹמַיָּיא.

אֱרָאֶנּוּ וְלֹא עַתָּה אֲשׁוּרֶנּוּ וְלֹא קָרוֹב דָּרַךְ כּוֹכָב מִיַּעֲקֹב וְקָם שֵׁבֶט מִיִּשְׂרָאֵל וְגו' (במדבר כד). אֱרָאֶנּוּ - אֶת הַגְּאֻלָּה הַזּוֹ, שֶׁהִיא רְבִיעִית. וְלֹא עַתָּה - אֶלָּא לְסוֹף הַיָּמִים.

שֵׁית יוֹמִין הֲווֹ בְּעָלְמָא, בְּיוֹמָא רְבִיעָאָה חָמֵינָא, דְּנָהוֹרִין דַּהֲווֹ בֵּיהּ, מִסְתַּלְקֵי וּמִתְדַּעֲכֵי. שִׁמְשָׁא וְסִיהֲרָא וְכוֹכְבַיָּיא וּמַזָּלֵי אִתְגְּנִיזוּ בֵּיהּ. הַנִּי אִתְהֲווֹ בְּעוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית, וּבֵיהּ אִסְתַּלָּקוּ בְּיוֹמָא דְּאֶלֶף רְבִיעָאָה.

שִׁשָּׁה יָמִים הָיוּ בָּעוֹלָם. בַּיּוֹם הָרְבִיעִי רָאִינוּ, שֶׁהָאוֹרוֹת שָׁהָיוּ בוֹ, מִסְתַּלְּקִים וְדוֹעֲכִים. הַשֶּׁמֶשׁ וְהַלְּבָנָה וְהַכּוֹכָבִים וְהַמַּזָּלוֹת נִגְנְזוּ בוֹ. אֵלּוּ הִתְהַוּוּ בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, וּבוֹ הִסְתַּלְּקוּ בַּיּוֹם שֶׁל הָאֶלֶף הָרְבִיעִי.

בְּכָה רַבִּי שִׁמְעוֹן וַאֲמַר, וַוי דְּגָלוּתָא אִתְמְשַׁךְ, וּמַאן יָכִיל לְמִסְבַּל לֵיהּ. אֲמַר לֵיהּ, אִי רַבִּי אִי רַבִּי, אִלּוּ הֲוֵית יָדַע כַּמָּה עָרְטוּלָא וּבִלְבּוּלָא, עָבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּכָלְהוֹ דָּרֵי עָלְמָא, בְּשַׁעֲתָא דְּגָזַר וּמָסַר לוֹן לְיִשְׂרָאֵל בִּידָא דְּהַהִיא שִׁפְחָה, וּלְאִשְׁתַּעְבָּדָא תְּחוֹת יְדָא דֶּאֱדוֹם.

בְּכָה רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר: אוֹי שֶׁהַגָּלוּת נִמְשֶׁכֶת, וּמִי יָכוֹל לִסְבֹּל אוֹתָהּ. אָמַר לוֹ: אִי רַבִּי, אִי רַבִּי, אִלּוּ הָיִיתָ יוֹדֵעַ כַּמָּה בָּהֲלָה וּבִלְבּוּל עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּכָל הָרְקִיעִים בְּשָׁעָה שֶׁגָּזַר וּמָסַר אוֹתָם לְיִשְׂרָאֵל בְּיַד אוֹתָהּ הַשִּׁפְחָה, וּלְהִשְׁתַּעְבֵּד תַּחַת הַיָּד שֶׁל אֱדוֹם.

בְּשַׁעֲתָא דַּהֲווֹ כָּתְבֵי פִּתְקִין בִּרְקִיעָא, עַד דְּלָא אַחְתִּימוּ, בְּגוּשְׁפַּנְקָא דְּחוֹתְמָא דְּמַלְכָּא, קְרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְכָל חֵילֵי שְׁמַיָּיא, וּקְרָא לְגַבְרִיאֵל דְּקֶשֶׁט הַסּוֹפֵר בְּחַרְצוֹי, וַאֲמַר לֵיהּ, אִיעַכַּב פִּתְקִין עַד דְּלָא אַחְתִּימוּ, וְאֶבְכֶּה עַל בָּנַי, וַאֲעָבִיד לְהוֹן מִסְפְּדָא וְאֶבְלָא. בְּאוֹמָאָה עֲלַיְיכוּ, כָּל חֵילָא דִּשְׁמַיָּא, דְּתִשְׁבְּקוּן לִי, וְלָא תִתְקְפוּן לְנַחֲמָא לִי. כְּדֵבָר אַחֵר, (ישעיה כב) עַל כֵּן אָמַרְתִּי שְׁעוּ מִנִּי אֲמָרֵר בַּבֶּכִי אַל תָּאִיצוּ לְנַחֲמֵנִי עַל שֹׁד בַּת עַמִּי.

בְּשָׁעָה שֶׁהָיוּ כּוֹתְבִים פְּסָקִים בָּרָקִיעַ, טָרַם נֶחְתְּמוּ בְּחוֹתָמַת בְּחוֹתָם הַמֶּלֶךְ, קָרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְכָל צִבְאוֹת הַשָּׁמַיִם, וְקָרָא לְגַבְרִיאֵל, שֶׁקֶשֶׁט הַסּוֹפֵר בְּמַתְנָיו, וְאָמַר לוֹ: עַכֵּב אֶת הַפְּסָקִים שֶׁטֶּרֶם נֶחְתְּמוּ, וְאֶבְכֶּה עַל בָּנַי, וְאֶעֱשֶׂה לָהֶם מִסְפֵּד וְאֵבֶל. בִּשְׁבוּעָה עֲלֵיכֶם, כָּל צִבְאוֹת הַשָּׁמַיִם, שֶׁתַּעַזְבוּ אוֹתִי וְלֹא תִתְחַזְּקוּ לְנַחֲמֵנִי, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה כב) עַל כֵּן אָמַרְתִּי שְׁעוּ מִנִּי אֲמָרֵר בַּבֶּכִי אַל תָּאִיצוּ לְנַחֲמֵנִי עַל שֹׁד בַּת עַמִּי.

בְּעֵט בְּעִיטִין בִּרְקִיעָא דַּעֲרָבוֹת, וַעֲבַד בֵּיהּ בְּקוּעִין וְחַלּוֹנִין פְּתִיחִין. פְּתַח וַאֲמַר, בָּנַי, בָּנַי רַחִימוּ דְּמַעַיי, רְבִיתִי לְכוֹן, וּנְטָלִית לְכוֹן, כְּאַבָּא דְּנָטֵיל לְבָרֵיהּ, אוֹלִיפְנָא לְכוֹ דַּחֲלְתִּי, אַשְׁלֵטִית לְכוֹ עַל כָּל אוּמִין דְּעָלְמָא. חַבְתּוּן קַמָּאי בְּכַמָּה חוֹבִין, עֲבַרְנָא עֲלַיְיכוּ, בְּגִין דִּבְנִין יַקִּירִין רְחִימִין הֲוֵויתֶן קַמָּאי.

בָּעֵט בְּעִיטוֹת בָּרְקִיעַ שֶׁל עֲרָבוֹת, וְעָשָׂה בּוֹ בְּקִיעִים וְחַלּוֹנוֹת פְּתוּחִים. פָּתַח וְאָמַר: בְּנֵי, בְּנֵי אֲהוּבֵי מֵעַי, גִּדַּלְתִּי אֶתְכֶם וְלִקַּחְתִּי אֶתְכֶם כְּמוֹ אָב שֶׁנּוֹטֵל אֶת בְּנוֹ, לְמִדְתִּי אֶתְכֶם אֶת יִרְאָתִי, הִשְׁלַטְתִּי אֶתְכֶם עַל כָּל אֻמּוֹת הָעוֹלָם. חֲטָאתֶם לְפָנַי בְּכַמָּה חֲטָאִים, עָבַרְתִּי עֲלֵיכֶם, מִשּׁוּם שֶׁבָּנִים נִכְבָּדִים אֲהוּבִים הֱיִיתֶם לְפָנַי.

בְּנֵי בָּנַי, אֶקְרָא לְאַרְבַּע סִטְרִין דְּעָלְמָא, וְאוֹמֵינָא לְהוֹ עֲלַיְיכוּ. מִזְרָח מִזְרָח, בְּאוֹמָאָה עָלָךְ, אִי בָּנַי יִתְבַּדְּרוּן בֵּינָךְ, דְּתִסְתַּכַּל בְּתוֹאֲרָא וּדְיוֹקְנָא דִּילְהוֹן, הֵיךְ אִשְׁתַּנַּי וְאִשְׁתַּחַר בְּעַנּוּיִין דְּעָבְדוּן לוֹן בְּגַוָּוךְ, וְתִבְכֶּה וְתִסְפַּד עֲלֵיהוֹן וְתִנְטַר לוֹן.

בְּנֵי בָּנַי, אֶקְרָא לְאַרְבַּעַת צְדָדֵי הָעוֹלָם, וְאַשְׁבִּיעַ אוֹתָם עֲלֵיכֶם. מִזְרָח מִזְרָח, בִּשְׁבוּעָה עָלֶיךָ, אִם בָּנַי יִתְפַּזְּרוּ בֵּינָךְ, שֶׁתִּסְתַּכֵּל בַּתֹּאַר וּבַדְּיוֹקָן שֶׁלָּהֶם אֵיךְ הִשְׁתַּנּוּ וְהִשְׁחֲרוּ בָּעֲנוּיִים שֶׁעוֹשִׂים לָהֶם בְּתוֹכְךָ, וְתִבְכֶּה וְתִסְפֹּד עֲלֵיהֶם וְתִשְׁמֹר אוֹתָם.

בְּנֵי בָּנַי, כַּד הֲווֹ בְּבֵיתָאי, בְּתוּקְפָּא דְּאִמְכוֹן, בְּעִידּוּנִין בְּעִינּוּגִין, לָא אַשְׁגַּחְתּוּן עָלַי. בְּנֵי בָּנַי, מָה אַעֲבִיד לְכוֹן, גְּזִירָא גָּזַרְנָא בְּאוֹמָאָה, אֶלָּא אֲנָא וְאַתּוּן נִגְלֵי.

בְּנֵי בָּנַי, כְּשֶׁהֱיִיתֶם בְּבֵיתִי, בְּחֵיק אִמְּכֶם, בְּעִדּוּנִים וּבְעִנּוּגִים, לֹא הִשְׁגַּחְתֶּם עָלַי. בָּנַי בָּנַי, מָה אֶעֱשֶׂה לָכֶם, גְּזֵרָה גָּזַרְתִּי בִּשְׁבוּעָה, אֶלָּא אֲנִי וְאַתֶּם נִגְלֶה.

מֹשֶׁה רַעְיָא מְהֵימְנָא, אֵיךְ לָא תַּשְׁגַּח עַל בָּנַי, עָנָא קַדִּישָׁא דְּמָסְרִית בְּיָדָךְ. מִזְרָח מִזְרָח, אִתְעָרֵי לְגַבֵּי מֹשֶׁה, וְתִבְכּוּן וְתִסְפְּדוּן עַל בָּנַי, אֶבְלָא וּמִסְפְּדָא אַשְׁמְעוּ כַּחֲדָא, עַד דַּאֲנָא אֶשְׁמַע וְאֶתְרַוֵּי עִמְּכוֹן.

מֹשֶׁה, הֲרוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, אֵיךְ לֹא תַּשְׁגִּיחַ עַל בָּנַי, הַצֹּאן הַקָּדוֹשׁ שֶׁמְּסַרְתִּי בְּיָדְךָ? מִזְרָח מִזְרָח, הִתְעוֹרֵר אֶל מֹשֶׁה, וְתִבְכּוּ וְתִסְפְּדוּ עַל בָּנַי. אֵבֶל וּמִסְפֵּד הַשְׁמִיעוּ כְּאֶחָד, עַד שֶׁאֲנִי אֶשְׁמַע וְאֶדָּאֵב עִמָּכֶם.

בָּנַי בָּנַי, רְחִימִין דְּנַפְשָׁאי, הֵיךְ תֶּהֱכוּן בְּשַׁלְשְׁלָאִין תַּקִּיפִין, יְדֵכוֹן מְהַדְּקָן לַאֲחוֹרָא. בָּנִין דְּאִתְרַבְּיאוּ בְּעִידּוּנִין, בָּנִין דַּהֲווֹ יַקִּירִין מִפָּז וְסַפִּירִין. בָּנַי בָּנַי, חֲסִידִין קַדִּישִׁין, הֵיךְ תִּפְלוּן בִּידֵי נוּכְרָאִין, דְּלָא רַחֲמִין כְּלָל. בִּשְׂרָא קַדִּישָׁא דְּגוּפֵיכוֹן, אִיתְרַמֵּי וְאִתְחֲלֵל בַּשְׁווּקִים וּבָרְחוֹבוֹת. בָּנַי בָּנַי, וַוי עֲלַיכוֹן וְעָלַי. כְּדֵין בָּזַע פּוּרְפִּירָא דִּילִיהּ. וְהַיְינוּ דִּכְתִיב, בְּצַע אֶמְרָתוֹ.

בְּנֵי בָּנַי, אֲהוּבֵי נַפְשִׁי, אֵיךְ תֵּלְכוּ בְּשַׁלְשְׁלָאוֹת חֲזָקוֹת, יְדֵיכֶם מְהֻדָּקִים לְאָחוֹר. בָּנִים שֶׁגָּדְלוּ בְּעִדּוּנִים, בָּנִים שֶׁהָיוּ יְקָרִים מִפָּז וְסַפִּירִים. בָּנַי בָּנַי, חֲסִידִים קְדוֹשִׁים, אֵיךְ תִּפְלוּ בִּידֵי נָכְרִים, שֶׁאֵין מְרַחֲמִים כְּלָל. הַבָּשָׂר הַקָּדוֹשׁ שֶׁל גּוּפְכֶם נִזְרָק וְנִתְחַלֵּל בַּשְּׁוָקִים וּבָרְחוֹבוֹת. בָּנַי בָּנַי, וַי עֲלֵיכֶם וְעָלַי. אָז קָרַע לְבוּשׁ הַמַּלְכוּת שֶׁלּוֹ. וְהַיְינוּ מַה שֶּׁכָּתוּב בְּצַע אֶמְרָתוֹ.

דָּרוֹם דָּרוֹם, בְּאוֹמָאָה עָלָךְ, כַּד יִתְבַּדְּרוּן בָּנַי בְּגַוָּוךְ, דְּתִסְתַּכַּל בָּהוּ הֵיךְ מְשַׁחֲרָא דְּיוֹקְנֵיהוֹן, וִימִינְהוֹן תְּבִירִין בֵּינֵי עַמְמַיָּא. דָּרוֹם דָּרוֹם, בְּאוֹמָאָה עָלָךְ, אִתְעַר לְגַבֵּי אַבְרָהָם רְחִימָאי, וְאֵימָא לֵיהּ אֵיךְ נָפְלוּ בָּנוֹי, וְאִתְבַּדְּרוּ בֵּין שַׁנָּאֵיהוֹן, וְתִבְכּוּן וְתִסְפְּדוּן עֲלֵיהוֹן. דָּרוֹם דָּרוֹם, בְּאוֹמָאָה עָלָךְ, דְּתִנְטַר בָּנַי רְחִימוּ דְּנַפְשָׁאי, כַּד יִתְבַּדְּרוּן בְּגַוָּוךְ.

דְּרוֹם דָּרוֹם, בְּשָׁבוּעָה עָלֶיךָ, כְּשֶׁיִּתְפַּזְּרוּ בָנַי בְּתוֹכְךָ, שֶׁתִּסְתַּכֵּל בָּהֶם אֵיךְ מֻשְׁחָר דְּיוֹקְנָם, וִימִינָם שְׁבוּרָה בֵּין הָעַמִּים. דְּרוֹם דָּרוֹם, בְּשָׁבוּעָה עָלֶיךָ, הִתְעוֹרֵר לְאַבְרָהָם אָהוּבִי, וֶאֱמֹר לוֹ אֵיךְ נָפְלוּ בָּנָיו וְהִתְפַּזְּרוּ בֵּין שׂוֹנְאֵיהֶם, וְתִבְכּוּ וְתִסְפְּדוּ עֲלֵיהֶם. דְּרוֹם דָּרוֹם, בְּשָׁבוּעָה עָלֶיךָ, שֶׁתִּשְׁמֹר בָּנַי אֲהוּבַי נַפְשִׁי, כְּשֶׁיִּתְפַּזְּרוּ בְּתוֹכֶךָ.

צָפוֹן צָפוֹן, אִתְעַר בְּקוֹל בְּכִיָּה וּמִסְפֵּד וְאֶבְלָא וִיגוֹנָא לְגַבֵּי בָּנַי. וְאֵימָא לֵיהּ לְעַקִידָא דְּמִדְבְּחֵי, הֵיךְ אָזְלִין בְּנוֹי, וְהֵיךְ נָפְלוּן בְּחַרְבָּא. לָא תֵּימְרוּן דָּא, וְלָא תְּהוֹדְעוּן דָּא לְיַעֲקֹב אֲבוּהוֹן. דְּלָא יֵהָפֵךְ עֲלְמָא בְּרִיגְעָא.

צָפוֹן צָפוֹן, הִתְעוֹרֵר בְּקוֹל בְּכִיָּה וּמִסְפֵּד וְאֶבֶל וְיָגוֹן אֶל בָּנַי, וֶאֱמֹר אֶל הֶעָקוּד שֶׁל מִזְבַּחֵי אֵיךְ הוֹלְכִים בָּנָיו וְאֵיךְ נָפְלוּ בַּחֶרֶב. אַל תֹּאמְרוּ זֶה וְאַל תּוֹדִיעוּ זֶה לְיַעֲקֹב אֲבִיהֶם, שֶׁלֹּא יִתְהַפֵּךְ הָעוֹלָם בְּרֶגַע.

מַעֲרָב מַעֲרָב, אִתְעַר לְגַבֵּי נַעֲקַת חֲלָלִין, וּקְרָבִין תַּקִּיפִין דְּבָנַי. אִיתְעַר לְגַבֵּי רְחִימְתִי יוֹנָתִי תַּמָּתִי, הֵיךְ אָזְלִין בְּנָהָא. וְהֵיךְ מִתְבַּדְּרִין בְּכַמָּה סְטָרִין.

מַעֲרָב מַעֲרָב, הִתְעוֹרֵר לְנַעֲקַת הַחֲלָלִים וְהַמִּלְחָמוֹת הַחֲזָקוֹת שֶׁל בָּנַי. הִתְעוֹרֵר אֶל אֲהוּבְתִי יוֹנָתִי תַּמָּתִי, אֵיךְ הוֹלְכִים בָּנֶיהָ, וְאֵיךְ מִתְפַּזְּרִים בְּכַמָּה צְדָדִים.

אֲחוֹתִי בְּרָתִי רַעְיָתִי רַעְיָא דִּילִי, רְחֵימְתָּא דְּנַפְשָׁאי, מַה נֶּעֱבִיד מִן בְּנָנָא מַה יַּעַבְדוּן אִינּוּן. אֲבָל רְחִימְתִי אֲחוֹתִי, אֵימָא לָךְ, אִי בִּרְעוּ סַלְקָא עֲלָךְ, אַנְתְּ מְרוּבַּעַת, וְגַדְפִּין דִּילָךְ פְּרִישָׁן לְד' סְטָרִין, בְּאוֹמָאָה עָלָךְ בְּרָתִי יְחִידָתִי, דְּתֵהֲדִ בַּהֲדַיְיהוּ, וְלָא תִשְׁבּוֹק לוֹן, וְתֶחֱפֵי עֲלַיְיהוּ בְּאַרְבַּע סְטָרִין דְּעָלְמָא. וְאִי לָא, יִתְאַבְּדוּן מֵעָלְמָא.

אֲחוֹתִי בִּתִּי רַעְיָתִי, הֲרוֹעָה שֶׁלִּי, אֲהוּבַת נַפְשִׁי, מַה נַּעֲשֶׂה מִבָּנֵינוּ, מַה הֵם יַעֲשׂוּ? אֲבָל אֲהוּבְתִי אֲחוֹתִי, אֹמַר לָךְ, אִם בְּרָצוֹן עוֹלֶה עַלַיִךְ, אַתְּ מְרֻבַּעַת, וְהַכְּנָפַיִם שֶׁלָּךְ פְּרוּשׂוֹת לְאַרְבָּעָה צְדָדִים. בִּשְׁבוּעָה עָלַיִךְ, בִּתִּי יְחִידָתִי, שֶׁתִּלְכִי עִמָּהֶם וְלֹא תַעַזְבִי אוֹתָם, וּתְכַסִּי עֲלֵיהֶם בְּאַרְבַּעַת צַדְדֵי הָעוֹלָם. וְאִם לֹא, יֹאבְדוּ מִן הָעוֹלָם.

מָה אֵימָא לָךְ ר', בְּהַהִיא שַׁעֲתָא דִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל שָׁמְעַת דָּא, אֲרֵימַת קָלָא, וְאִזְדַּעְזְעוּ תְּמַנְיָסַר אֶלֶף עָלְמִין, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בַּהֲדָהּ. וּכְדֵין (ירמיה לא) קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמַע נְהִי בְּכִי תַּמְרוּרִים רָחֵל מְבַכָּה עַל בָּנֶיהָ. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּדֵין, (ישעיה כב) וַיִּקְרָא אֲדֹנָי ה' צְבָאוֹת בַּיּוֹם הַהוּא לִבְכִי וּלְמִסְפֵּד.

מָה אֹמַר לְךָ, רַבִּי. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁכְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל שׁוֹמַעַת אֶת זֶה, מְרִימָה קוֹל, וּמְזַדַּעְזְעִים שְׁמוֹנָה עָשָׂר אֶלֶף עוֹלָמוֹת, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עִמָּהּ. וְאָז (ירמיה לא) קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמָע נְהִי בְּכִי תַּמְרוּרִים רָחֵל מְבַכָּה עַל בָּנֶיהָ. וְאָז הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, (ישעיה כב) וַיִּקְרָא אֲדֹנָי יְהוִה צְבָאוֹת בַּיּוֹם הַהוּא לִבְכִי וּלְמִסְפֵּד.

מַאן חָמָא עַרְטוּלָא בְּכָלְהוֹ רְקִיעִין. מַאן חָמָא בִּלְבוּלָא וּמִסְפֵּידָא דְּתַמָּן. עַד דְּכָל חֵילֵי שְׁמַיָּא חֲשִׁיבוּ, דְּכָל עָלְמִין יִתְהַפְּכוּן.

מִי רָאָה אֶת הַבֶּהֱלָה בְּכָל הָרְקִיעִים? מִי רָאָה הַבִּלְבּוּל וְהַמִּסְפֵּד שֶׁשָּׁם, עַד שֶׁכָּל צִבְאוֹת הַשָּׁמַיִם חָשְׁבוּ שֶׁיִּתְהַפְּכוּ כָּל הָעוֹלָמוֹת?

אָמַר לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לִכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, בְּרַתִּי יְחִידָתִי דִּילִי, תְּהַךְ לְחַפְיָיא עֲלַיְיהוּ, וּלְדַיְירָא עִם בְּנָנָן. אֲמָרָה לֵיהּ, מָארֵי דְעָלְמָא, לָא אֵיהַךְ. בָּתַר דְּרָבֵית לוֹן, וּתְקֵינִית לוֹן, וּגְדֵילִית לוֹן. אֱהֵי חָמִית לְשַׁנְאֵיהוֹן דְּאָכְלֵי לוֹן, וְתִינְשֵׁי לָנָא תַּמָּן. כְּדֵין אוֹמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָהּ, לַאֲקָמָא לָהּ, וּלְמִפְרַק לוֹן לְיִשְׂרָאֵל, וְלַאֲפָקָא לוֹן מִגָּלוּתָא. כְּדָבָר אַחֵר, (ירמיה לא) כֹּה אָמַר ה' מְנָעִי קוֹלֵךְ מִבֶּכִי וְגוֹ', וְיֵשׁ תִּקְוָה לְאַחֲרִיתֵךְ כוֹ', וְשָׁבוּ בָנִים לִגְבוּלָם.

אָמַר לָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לִכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל: בִּתִּי יְחִידָתִי שֶׁלִּי, תֵּלְכִי לְכַסּוֹת עֲלֵיהֶם וְלָדוּר עִם בָּנֵינוּ. אָמְרָה לוֹ: רִבּוֹן הָעוֹלָם, לֹא אֵלֵךְ! אַחַר שֶׁרִבֵּיתִי אוֹתָם וְתִקַּנְתָּ אוֹתָם וְגִדַּלְתָּ אוֹתָם, אֶהְיֶה רוֹאָה לְשׂוֹנְאֵיהֶם שֶׁאוֹכְלִים אוֹתָם, וְתִשְׁכַּח אוֹתָם שָׁם?! אָז נִשְׁבַּע לָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהָקִימָהּ וְלִגְאֹל אֶת יִשְׂרָאֵל וּלְהוֹצִיאָם מִן הַגָּלוּת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה לא) כֹּה אָמַר ה' מְנָעִי קוֹלֵךְ מִבֶּכִי וְגוֹ', וְיֵשׁ תִּקְוָה לְאַחֲרִיתֵךְ כוֹ', וְשָׁבוּ בָנִים לִגְבוּלָם.

וְעַל דָּא נָפְקַת מִקַּמֵּיהּ. כֵּיוָן דְּנָפְקַת מִקַּמֵּיהּ, פְּתַח קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל כָּל חֵילֵי שְׁמַיָּיא וַאֲמַר אֵיכָה יוּעַם זָהֹב, וְכָל הַהוּא קִינָה דְּאַלְפָּא בֵּיתָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְחוֹדוֹי אֲמַר לָהּ, לְבָתַר קְשַׁר רְחִימִין בְּהַהוּא תְּנָיְינָא וְחָתְמוּ פִּתְקִין.

וְעַל זֶה יָצְאָה מִלְּפָנָיו. כֵּיוָן שֶׁיָּצְאָה מִלְּפָנָיו, פָּתַח הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל כָּל צִבְאוֹת הַשָּׁמַיִם, וְאָמַר אֵיכָה יוּעַם זָהֹב. וְכָל אוֹתָהּ הַקִּינָה שֶׁל אַלְפָּא בֵּיתָא, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְבַדּוֹ אָמַר אוֹתָהּ, אַחַר כָּךְ קָשַׁר אַהֲבָה בְּקִינָה הַהִיא וְחָתְמוּ הַפִּתְקִים.

וְהַשְׁתָּא אַהֲדַרְנָא לְפַרְשָׁתָא, דְּוַדַּאי גָּלוּתָא אִתְמְשַׁךְ. (במדבר כד) אֶרְאֶנּוּ וְלֹא עַתָּה, לְמַאן קָאָמַר אֶרְאֶנּוּ. לְהַהוּא דְּאִיתְמַר עָלוֹי כִּי אֵינֶנּוּ. כַּד יֵיתֵי לְפָקְדָא לַאֲיֵילְתָּא. וְלֹא עַתָּה, וְלֹא לִזְמַן קָרוֹב. אֲשׁוּרֶנּוּ וְלֹא קָרוֹב, אִסְתַּכַּלְנָא בֵּיהּ, אֲבָל לָאו כְּעַן, אֶלָּא לִזְמַן רָחוֹק.

וְכֵעֵת נֶחְזֹר לַפָּרָשָׁה, שֶׁוַּדַּאי נִמְשָׁכָת. (במדבר כד) אֶרְאֶנּוּ וְלֹא עַתָּה. לְמִי אָמַר אֶרְאֶנּוּ? לְאוֹתוֹ שֶׁנֶּאֱמַר עָלָיו כִּי אֵינֶנּוּ, כְּשֶׁיָּבֹא לִפְקֹד אֶת הָאֵיֶלֶת. וְלֹא עַתָּה - וְלֹא לִזְמַן קָרוֹב. אֲשׁוּרֶנּוּ וְלֹא קָרוֹב - הִסְתַּכַּלְתִּי בּוֹ, אֲבָל לֹא כְּעֵת, אֶלָּא לִזְמַן רָחוֹק.

דָּרַךְ כּוֹכָב מִיַּעֲקֹב, רַבִּי רַבִּי, כַּמָּה רָזִין סְתִימִין כְּלִילָן הָכָא. פָּתַח וְאָמַר, (בראשית ב) וַיַּפֵּל ה' אֱלֹהִים תַּרְדֵּמָה עַל הָאָדָם וַיִּישָׁן. כַּד בְּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאָדָם קַדְמָאָה, דּוּ פַּרְצוּפִין בְּרָאוֹ, וַהֲווּ מִתְחַבְּרָן כַּחֲדָא בְּלָא פִּירוּדָא. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דִּכְתִיב, (שם ה) זָכָר וּנְקֵבָה בְּרָאָם, בְּלָא פִּירוּדָא, וְלָא כְתִיב בְּרָאוֹ, אֶלָּא בְּרָאָם.

דָּרַךְ כּוֹכָב מִיַּעֲקֹב. רַבִּי רַבִּי, כַּמָּה נִסְתָּרוֹת כְּלוּלִים כָּאן. פָּתַח וְאָמַר, (בראשית ב) וַיַּפֵּל ה' אֱלֹהִים תַּרְדֵּמָה עַל הָאָדָם וַיִּישָׁן. כְּשֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת אָדָם הָרִאשׁוֹן, בָּרָא אוֹתוֹ דּוּ פַּרְצוּפִים, וְהָיוּ מְחֻבָּרִים יַחַד בְּלִי פֵּרוּד. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁכָּתוּב (שם ה) זָכָר וּנְקֵבָה בְּרָאָם, בְּלִי פֵּרוּד, וְלֹא כָתוּב בְּרָאוֹ, אֶלָּא בְּרָאָם.

כֵּיוָן דְּאִתְבְּרִיאוּ, הֲווֹ כַּחֲדָא דָּא עִם דָּא, בְּשִׁיקוּלָא. מָה עֲבַד לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. נְסַר לֵיהּ נְסִירוּ, וּנְטַל לְנוּקְבָא מִנֵּיהּ, וְאַתְקֵין לָהּ בְּכַמָּה תִּיקוּנִין, וְקִשְׁטָהּ בְּכַמָּה קִישׁוּטִין, וְאַלְבֵּישׁ לָהּ בְּכַמָּה לְבוּשִׁין.

כֵּיוָן שֶׁנִּבְרְאוּ, הָיוּ יַחַד זֶה עִם זֶה בְּשָׁוֶה. מָה עָשָׂה לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא? נִסֵּר אוֹתוֹ נְסִירָה, וְנָטַל מִמֶּנּוּ אֶת הַנְּקֵבָה, וְהִתְקִין אוֹתָהּ בְּכַמָּה תִקוּנִים, וְקִשֵּׁט אוֹתָהּ בְּכַמָּה קִשּׁוּטִים, וְהִלְבִּישׁ אוֹתָהּ בְּכַמָּה לְבוּשִׁים.

בָּאן אֲתַר, בְּגִנְתָא דְּעֵדֶן אַתְקֵין לָהּ. כַּמָּה קִישׁוּטִין קְשַׁט לָהּ. שִׁבְעִין. וְאִינּוּן שִׁבְעִים פָּנִים דְּאוֹרַיְיתָא. כַּמָּה תִּיקוּנִין תַּקֵּין לָהּ. תְּלֵיסַר תִּיקוּנִין. אִינּוּן תְּלֵיסַר מְכִילִין, דְּאוֹרַיְיתָא נְדָרֶשֶׁת בְּהוּ. כַּמָּה לְבוּשִׁין אַלְבֵּישׁ לָהּ. שִׁית לְבוּשִׁין. וְאִינּוּן שִׁית סִדְרֵי מִשְׁנָה, בְּשִׁית אַנְפִּין.

בְּאֵיזֶהוּ מָקוֹם? בְּגַן עֵדֶן הִתְקִין אוֹתָהּ. כַּמָּה קִשּׁוּטִים קִשֵּׁט אוֹתָהּ? שִׁבְעִים. וְהֵם שִׁבְעִים פָּנִים לַתּוֹרָה. כַּמָּה תִקוּנִים תִּקֵּן לָהּ? שְׁלֹשָׁה עָשָׂר תִּקוּנִים. הֵם שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת שֶׁהַתּוֹרָה נִדְרֶשֶׁת בָּהֶן. כַּמָּה לְבוּשִׁים הִלְבִּישׁ אוֹתָהּ? שִׁשָּׁה לְבוּשִׁים. וְהֵם שִׁשָּׁה סִדְרֵי מִשְׁנָה, בְּשִׁשָּׁה פָּנִים.

כָּל הַנֵּי תִּיקוּנִין, וְכָל הַנֵּי קִישׁוּטִין, וְכָל הַנֵּי לְבוּשִׁין, עָבַד לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא תַּמָּן בְּגִנְתָא דְּעֵדֶן, וּלְבָתַר וַיְבִיאֶהָ אֶל הָאָדָם. וְאָדָם הֵיכָן הֲוָה. בַּאֲתַר דִּנְקוּדָה דְּצִיּוֹן, דְּבֵי מַקְדְּשָׁא תַּמָּן. וּמִתַּמָּן נָטֵיל לוֹן, וְאָעֵיל לוֹן בְּגִנְתָא דְּעֵדֶן, וּבָרֵיךְ לוֹן בְּרִכַּת חֲתָנִים.

כָּל הַתִּקוּנִים הַלָּלוּ, וְכָל הַקִּשּׁוּטִים הַלָּלוּ, וְכָל הַלְּבוּשִׁים הַלָּלוּ, עָשָׂה לָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שָׁם בְּגַן עֵדֶן, וְאַחַר כָּךְ (בראשית ב) וַיְבִיאֶהָ אֶל הָאָדָם. וְאָדָם הֵיכָן הָיָה? בִּמְקוֹם הַנְּקֻדָּה שֶׁל צִיּוֹן, שָׁשָׁם בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. וּמִשָּׁם נָטַל אוֹתָם וְהִכְנִיסָם לְגַן עֵדֶן, וּבֵרַךְ אוֹתָם בִּרְכַּת חֲתָנִים.

וְרָזָא דָּא, דְּרַךְ כּוֹכָב מִיַּעֲקֹב. דַּרְךְ וְקַשְׁיט וְתַקֵּין הַהוּא כּוֹכָב, דְּאִתְנַטִּיל מִיַּעֲקֹב. דִּבְגִין כָּךְ, בְּגִינָהּ יִתְגַּלֵּי, מַאן דְּיִתְגַּלֵּי. בְּגִין דְּעַל דָּא הֲוָה אָתֵי לְגַבָּהּ, וְאִתְמְשַׁךְ מֵעֵילָא לְתַתָּא. וְקָם שֵׁבֶט מִיִּשְׂרָאֵל, דָּא אִילָנָא דְּחַיֵּי. וְקָם: כְּמָא דְּאִתְּ אָמַר, (שם ו) וַהֲקִמֹתִי אֶת בְּרִיתִי.

וְזֶה סוֹד (במדבר כד) דָּרַךְ כּוֹכָב מִיַּעֲקֹב. דַּרְךְ וְקִשֵּׁט וְתִקֵּן אוֹתוֹ הַכּוֹכָב שֶׁנִּטַּל מִיַּעֲקֹב. שֶׁמִּשּׁוּם כָּךְ, בִּשְׁבִילָהּ יִתְגַּלֶּה מִי שֶׁיִּתְגַּלֶּה. מִשּׁוּם שֶׁעַל זֶה הָיָה בָּא אֵלֶיהָ, וְנִמְשַׁךְ מִמַּעְלָה לְמַטָּה. וְקָם שֵׁבֶט מִיִּשְׂרָאֵל - זֶה עֵץ הַחַיִּים. וְקָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם ו) וַהֲקִמֹתִי אֶת בְּרִיתִי.

וְכַד יְהֵא דָּא, וּמָחַץ פַּאֲתֵי מוֹאָב וְגו'. כָּל אִינּוּן סִטְרִין דְּאִתְאַחֲדָן בְּאִילָנָא תַּתָּאָה, יִתְעַבְרוּן וְיִתְעָדוּן מִנֵּיהּ. כְּדֵין, (שם ב) וַיֹּאמֶר הָאָדָם זֹאת הַפַּעַם. דָּא זִמְנָא דְּעִדּוּנִין וְעִנּוּגִין, לְאִשְׁתַּעְשָׁעָא כַּחֲדָא וְלָא כְּשְׁאָר זִמְנִין דְּסִטְרָא בִּישָׁא אִתְאַחֲדַת בֵּינָנָא. אֲבָל הַשְׁתָּא לֵית עָרְבוּבְיָא דְּסִטְרָא אָחֳרָא עִמָּנָא, אֶלָּא עֻצְמָם מֵעֻצְמַי, וְלָא שִׁיתּוּפָא אָחֳרָא דְּבִישׁ.

וּכְשֶׁזֶּה יִהְיֶה - וּמָחַץ פַּאֲתֵי מוֹאָב וְגו'. כָּל אוֹתָם הַצְּדָדִים שֶׁנֶּאֱחָזִים בְּעֵץ הַתַּחְתּוֹן, יֶעְבְּרוּ וְיִוָּסְרוּ מֵמֶּנּוּ. וְאָז, (שם ב) וַיֹּאמֶר הָאָדָם זֹאת הַפַּעַם. זֶה זְמַן הָעִדּוּנִים וְהָעִנּוּגִים לְהִשְׁתַּעֲשֵׁעַ יַחַד, וְלֹא כִּשְׁאָר הַפְּעָמִים שֶׁהַצַּד הָרַע נֶאֱחָז בֵּינֵינוּ. אֲבָל כָּעֵת אֵין בִּלְבּוּל שֶׁל הַצַּד הָאַחֵר עִמָּנוּ, אֶלָּא עֶצֶם מֵעַצְמִי, וְלֹא שִׁתּוּף אַחֵר שֶׁל רַע.

עֻצָּם מֵעָצְמַי, נְהִירוּ דְּאַסְפַּקְלַרְיָיא דְּנָהֲרָא מַמָּשׁ. וּבְשָׂר מִבְּשָׂרִי, מַלְבּוּשָׁא מֵהַהוּא מַלְבּוּשָׁא דְּאִתְלַבַּשׁ בֵּיהּ נְהוֹרָא עִילָּאָה דִּילִי. לְזֹאת יִקָּרֵא אִשָּׁה, בְּשָׁלְטָנוּתָא עִילָּאָה עַל כָּל עָלְמָא, דְּלָא תַעֲדֵי לְעָלַם. כְּדֵין (דניאל ב) תַּדִּק וְתָסֵף כָּל [אִלֵּין] מַלְכָוָתָא וְהִיא תְּקוּם לְעָלְמַיָּא.

עֻצָּם מֵעָצְמַי - אוֹר הָאַסְפַּקְלַרְיָה הַמְּאִירָה מַמָּשׁ. וּבְשָׂר מִבְּשָׂרִי - מַלְבּוּשׁ מֵאוֹתוֹ מַלְבּוּשׁ שֶׁהִתְלַבֵּשׁ בּוֹ הָאוֹר הָעֶלְיוֹן שֶׁלִּי. לְזֹאת יִקָּרֵא אִשָּׁה - בְּשֶׁלְטוֹן עֶלְיוֹן עַל כָּל הָעוֹלָם, שֶׁלֹּא תָסוּר לְעוֹלָם. אָז (דניאל ב) תַּדִּק וְתָסֵף כָּל אֵלּוּ הַמַּלְכֻיּוֹת, וְהִיא תָקוּם לְעוֹלָמִים.

אֲרֵאנוּ וְלֹא עַתָּה, רְאִיָּיה דָּא דַּאֲנָא חָמֵינָא, זְמִינָא לְמֶחֱמֵי לֵיהּ, וּלְאִתְקָרְבָא כַּחֲדָא. וְלֹא עַתָּה, בְּגָלוּתָא דְּבָבֶל, בְּהַהוּא בֵּיתָא דִּבְנוֹ עוֹלֵי גוֹלָה. אֲשׁוּרֶנּוּ, אֲנָא זַמִּינָא לְאִסְתַּכָּלָא בֵּיהּ אַנְפִּין בְּאַנְפִּין. וְלֹא קָרוֹב, אֶלָּא בְּהַהוּא בֵּיתָא בַּתְרַיְיתָא. דְּבֵין בְּהַאי וּבֵין בְּהַאי, לָא הֲוָה נַיְיחָא, וְלָא קוּרְבָא וְאַחְדוּתָא כִּדְקָא יָאוֹת.

אֲרֵאנוּ וְלֹא עַתָּה - הָרְאִיָּה הַזּוֹ שֶׁאֲנִי רוֹאֶה, עֲתִיד אֲנִי לִרְאוֹתוֹ וּלְהִתְקָרֵב יַחַד. וְלֹא עַתָּה - בְּגָלוּת בָּבֶל, בְּאוֹתוֹ הַבַּיִת שֶׁבָּנוּ עוֹלֵי גוֹלָה. אֲשׁוּרֶנּוּ - אֲנִי עֲתִיד לְהִסְתַּכֵּל בּוֹ פָּנִים בְּפָנִים. וְלֹא קָרוֹב - אֶלָּא בְּאוֹתוֹ הַבַּיִת הָאַחֲרוֹן. שֶׁבֵּין זֶה וּבֵין זֶה לֹא הָיָה נַחַת, וְלֹא קִרְבָה וְאַחְדוּת כָּרָאוּי.

אִי רַבִּי אִי רַבִּי, כַּמָּה קַשְׁיָא מִלָּה, כַּמָּה אָרִיךְ זִימְנָא, כַּמָּה עָאקוּ עַל עָאקוּ, זַמִּינִין לְשַׁנָּאֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא, וְכַמָּה יִשְׁלְטוּן חֵיוָותָא, וְכַמָּה יִשְׁאֲגוּן לְמִיטְרַף טַרְפִּין דְּיִשְׂרָאֵל, בְּכָל זִמְנָא וְזִמְנָא עַד סוֹף יוֹמַיָּא.

אִי רַבִּי אִי רַבִּי, כַּמָּה קָשֶׁה הַדָּבָר, כַּמָּה אֹרֶךְ הַזְּמַן, כַּמָּה צָרוֹת עַל צָרוֹת מְזֻמָּנִים לְשׂוֹנְאֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל בַּגָּלוּת, וְכַמָּה חַיּוֹת יִשְׁלְטוּ, וְכַמָּה יִשְׁאֲגוּ לִטְרֹף טֶרֶף שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּכָל זְמַן וּזְמַן עַד סוֹף הַיָּמִים.

כָּעֵת לְסוֹף יוֹמַיָּא, כְּפוּם שַׁעֲתָא דְּיוֹמָא, בְּעִידָן דִּי זָרַח שִׁמְשָׁא, מִן יוֹמָא שְׁתִיתָאָה, בְּשַׁעֲתָא דְּיִזְדַּמְנוּן לְפוּם מְנָיַן שְׁנִין, דְּיוֹבֵל וּשְׁמִטָּה כַּחֲדָא, דְּאִיהוּ רַעַל דָּא מִן יוֹמָא שְׁתִיתָאָה. כָּעֵת זְמִינָא קָלָא חָדָא לְאִתְעָרָא מֵרוֹם רוֹמֵי רְקִיעִין, קָלָא עָצִיב בְּמְרִירוּ, מַה דְּלָא הֲוָה הָכֵי מִן יוֹמָא דְּאִתְבְּרוֹן עָלְמִין.

לְסוֹף הַיָּמִים, כְּפִי שָׁעָה שֶׁל יוֹם, בִּזְמַן שֶׁזּוֹרַחַ הַשֶּׁמֶשׁ, מֵהַיּוֹם הַשִּׁשִּׁי, בְּשָׁעָה שֶׁיְּזַדְּמְנוּ לְפִי מִנְיַן הַשָּׁנִים שֶׁל יוֹבֵל וּשְׁמִטָּה יַחַד, שֶׁהוּא רע"ד מֵהַיּוֹם הַשִּׁשִּׁי. עֲתִיד קוֹל אֶחָד לְהִתְעוֹרֵר מֵרוֹם רוֹמֵי הָרְקִיעִים, קוֹל עָצוּב בְּמְרִירוּת, מַה שֶּׁלֹּא הָיָה כָּךְ מִיּוֹם שֶׁנִּבְרְאוּ הָעוֹלָמוֹת.

וְהַהוּא קָלָא יֶהֱוֵי דַּקִּיק, בַּחֲשַׁאי, בְּמְרִירוּ, וַעֲצִיבוּ, נְחִית וּסְלִיק, סְלִיק וּנְחִית, וְכֵן אָמַר, אַיֶּלֶת רְחִימִין חֲוַת לִי מִן יוֹמִין קַדְמָאִין, וְאִתְנְשִׁיאַת מִינָאי. רְחוּמִין קַיְימִין הֲוֵי לִי בַּהֲדָהּ, אַדְכַּרְנָא דְּחוֹתָמָא דִּדְיוֹקְנָה הֲוָה חָתִים עַל לִבִּי, וַהֲוָה חָתִים עַל דְּרוֹעָאי, וַהֲוָה תַּקִּיף בְּגַוּוי רְחִימוּ דִּילָהּ, וְרִשְׁפֵּי שַׁלְהוֹבָה מוֹקְדִין בְּגַוּוי.

וְהַקּוֹל הַהוּא יִהְיֶה דַק, בַּחֲשַׁאי, בְּמְרִירוּת וְעַצְבוּת, יוֹרֵד וְעוֹלֶה, עוֹלֶה וְיוֹרֵד, וְכֵן אוֹמֵר: אֵיֶלֶת אֲהָבִים הָיִית לִי מְיֻמָּים הָרִאשׁוֹנִים וְנִשְׁכַּחְתָּ מִמֶּנִּי. אֲהָבוֹת קַיְמוֹת הָיוּ לִי עִמָּהּ. אֲנִי נִזְכָּר שֶׁחוֹתָם דְּיוֹקְנָהּ הָיָה חָתוּם עַל לִבִּי, וְהָיָה חָתוּם עַל זְרוֹעִי, וְהָיְתָה חֲזָקָה בְּתוֹכִי אַהֲבָתָהּ, וְרִשְׁפֵי שַׁלְהֶבֶתָהּ בּוֹעֲרִים בְּתוֹכִי.

בְּהַהוּא שַׁעֲתָא גָּעֵי תִּלַת גּוֹעִין, דָּא בָּתַר דָּא, וְיִזְדַּעְזְעוּן רְקִיעִין, וְיִזְדַּעְזְעוּן עָלְמִין כְּלְהוֹ, עַד דְּיִשְׁתַּמְּעוּ קָלִין תְּלַת, לְגוֹ נוּנָא תַּנְיָנָא, וְיֵעָרוֹק אַרְבַּע מְאָה אֶלֶף פַּרְסֵי גּוֹ נוּנָא חַד דְּיַמָּא. וְתַמָּן יוֹשִׁיט מְצוֹדִין וַיַּפְרִישׁ רְשָׁתִין, וַיַּמְשִׁיךְ לֵיהּ מִן יַמָּא, וְיָעֵיל לֵיהּ גּוֹ מְתִיבְתָּא דְּרָקִיעַ, וְיֶחֱמוּן מְנֵיהּ כָּל אִינּוּן קוֹשִׁין וְכָל אִינּוּן פְּלוּגְתִּין דְּאַקְשֵׁי תַּמָּן. וְיהֵא תָּפֵיס תַּמָּן מְאָה וְחַמְשִׁין יוֹמִין.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה צוֹעֵק שֶׁלֹּשׁ צְעָקוֹת זוֹ אַחַר זוֹ, וְיִזְדַּעְזְעוּ הָרְקִיעִים, וְיִזְדַּעְזְעוּ כָּל הָעוֹלָמִים, עַד שֶׁיִּשָּׁמְעוּ שְׁלֹשָׁה קוֹלוֹת לְתוֹךְ דַּג הַתַּנִּין, וְיִבְרַח אַרְבַּע מֵאוֹת אֶלֶף פַּרְסוֹת לְתוֹךְ דַּג אֶחָד שֶׁל הַיָּם. וְשָׁם יוֹשִׁיט מְצוּדוֹת וְיִפְרֹשׂ רְשָׁתוֹת, וְיִמְשֹׁךְ אוֹתוֹ מִן הַיָּם, וְיַכְנִיס אוֹתוֹ לְתוֹךְ יְשִׁיבַת הָרָקִיעַ, וְיִירְאוּ מִמֶּנּוּ כָּל אוֹתָן הַקָּשְׁיוֹת וְכָל אוֹתָן הַמַּחְלוֹקוֹת שֶׁהִקְשׁוּ שָׁם, וְיִהְיֶה תָּפוּס שָׁם מֵאָה וַחֲמִשִּׁים יוֹם.

וְהַהוּא זַמְנָא, יִכְנוֹשׁ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כָּל חֵילֵי שְׁמַיָּא, וְכָל בְּנֵי מְתִיבְתָּא דִּילֵיהּ, וְהוּא לְעֵילָּא מִכֻּלְהוֹ, וְאַיְתוֹן קַמֵּיהּ הַהוּא תְּנְיָנָא, וְיִקְשׁוֹר תִּלַת קִשְׁרִין בְּקוּדְלֵיהּ, וְיִטְלוּ אִינּוּן תִּלַת רְחִימִין, וְיַהֲדְרוּן לֵיהּ לַאֲתַר דַּהֲוָה תָּפִיס תַּמָּן. וְאִינּוּן רְחִימִין יֵיעָלוֹן בְּהֵיכָלָא חָדָא דְּאִיקָרֵי אַהֲבָה, וִיהוֹן גְּנִיזִין תַּמָּן.

וְאוֹתוֹ זְמַן יִכְנֹס הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כָּל צְבָאוֹת הַשָּׁמַיִם, וְכָל בְּנֵי יְשִׁיבָתוֹ, וְהוּא מֵעַל כֻּלָּם, וּמְבִיאִים לְפָנָיו אוֹתוֹ תַּנִּין, וְיִקְשֹׁר שְׁלֹשָׁה קְשָׁרִים בְּצַוָּארוֹ, וְיִטְלוּ אוֹתָם שְׁלֹשֶׁת הָאוֹהֲבִים, וְיַחֲזִירוּהוּ לְמָקוֹם שֶׁהָיָה תָּפוּס שָׁם. וְאוֹתָם הָאוֹהֲבִים יִכָּנְסוּ לְהֵיכָל אֶחָד שֶׁנִּקְרָא אַהֲבָה, וְיִהְיוּ גְּנוּזִים שָׁם.

וְאוֹמֵי לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְכָל אִינּוּן חַיָּילִין, וְלִתַּרֵי מְתִיבְתֵּי, לְמֵהַךְ כֻּלְהוֹ, וּלְמִשְׁמַע קָלָא דִּרְחִימוּתָא, דְּאִיהוּ תָּאֵיב לְמִשְׁמַע קָלָהּ בַּהֲדֵיהוּ. בְּהַהוּא שַׁעֲתָא יִתְעַר עַל עַמָּא קַדִּישָׁא עָאקִין, אֵלֵּין עַל אִלֵּין, בִּדְחִיקוּ סַגֵּי, וְאִינּוּן צָוְוחִין צָוְוחָה בָּתַר צָוְוחָה, דִּמְעִין בָּתַר דִּמְעִין, וְיִתְעָרוּן לָהּ. אִיהִי אַשְׁמְעַת קָלָא עַל בְּנָהָא.

וְנִשְׁבַּע לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, לְכָל אוֹתָם הַצְּבָאוֹת, וְלִשְׁתֵּי הַיְשִׁיבוֹת, לְלֶכֶת כֻּלָּם וְלִשְׁמֹעַ אֶת קוֹל הָאֲהוּבָה, שֶׁהוּא מִתְאַוֶּה לִשְׁמֹעַ קוֹלָהּ עִמָּם. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה יִתְעוֹרְרוּ עַל הָעָם הַקָּדוֹשׁ צְרוֹת אֵלּוּ עַל אֵלּוּ, בְּדַחַק רַב, וְהֵם צוֹעֲקִים צְעָקָה אַחַר צְעָקָה, דְּמָעוֹת אַחַר דְּמָעוֹת, וְיִעוֹרְרוּ אוֹתָהּ, וְהִיא מַשְׁמִיעָה קוֹל עַל בָּנֶיהָ.

וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָאֲרֵי וַאֲמַר, דָּא הִיא אַיָּילְתִּי, חֲבִיבְרְתִי, יוֹנָתִי, שְׁלֵימָתִי הַיּוֹשֶׁבֶת בַּגַּנִּים, דְּלָא הֲוַת יְתְבָא אֶלָּא בְּסֵתֶר הַמַּדְרֵגָה פְּנִימָאָה, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהלים מה) כָּל כְּבוּדָּה בַת מֶלֶךְ פְּנִימָה, וַהֲשִׁתָּא בַּגַּנִּים, בַּחֲצִיפוּ, כְּאִימָא דְּאִזְלָא בָּתַר בְּרָהּ, בַּשְׁווּקִים וּבְפוּתְיֵי קָרְתָּא, מִדְּחִילוּ דְּלָא יַבְאִישׁוּן לֵיהּ.

וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא קוֹרֵא וְאוֹמֵר: זוֹהִי אַיָּלְתִּי, חֲבֶרְתִּי, יוֹנָתִי, שְׁלֵמָתִי הַיּוֹשֶׁבֶת בַּגַּנִּים, שֶׁלֹּא הָיְתָה יוֹשֶׁבֶת אֶלָּא בְּסֵתֶר הַמַּדְרֵגָה הַפְּנִימִית, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים מא) כָּל כְּבוּדָּה בַת מֶלֶךְ פְּנִימָה. וְכֻעֵת בַּגַּנִּים, בְּחִצְפָּה, כְּאֵם שֶׁהָלְכָה אַחַר בְּנָהּ בַּשְּׁוָקִים וּבִרְחוֹבוֹת הַקְרִיָּה מִפַּחַד שֶׁלֹּא יַזִּיקוּ לוֹ.

אַיָּלְתִּי חֲבֶרְתִּי חֲמִי, הָא חַבְרַיָּיא כָּלְהוֹ דִּתְרֵי מְתִיבְתֵּי הָכָא. חֲבֵרִים דְּאִינּוּן מְתִיבְתֵּי, מַקְשִׁיבִים לְקוֹלֵךְ הַשְׁמִיעֵנִי, דְּתֵיאוּבְתִּי לְמִשְׁמַע לְקָלֵךְ.

אַיָּלְתִּי חֲבֶרְתִּי רְאִי, הֲרֵי כָּל הַחֲבֵרִים שֶׁל שְׁתֵּי הַיְשִׁיבוֹת כָּאן, הַחֲבֵרִים שֶׁהֵם בְּנֵי הַיְשִׁיבוֹת מַקְשִׁיבִים לְקוֹלֵךְ הַשְׁמִיעֵנִי, שֶׁתְּשׁוּקָתִי לִשְׁמֹעַ לְקוֹלֵךְ.

כַּמָּה זְמָנִין אִיהוּ דְּלָא שְׁמַעְנָא לְקָלָךְ, וְלָא יְדַעְנָא לָךְ. כְּדֵין כָּל עַלְמָא בְּעַרְבוּבְיָיא, עַמִּין בְּעַמִּין אוּמִּין בְּאוּמִּין. וּמַאן דְּלָא אִתְחֲזֵי לְמַלְכָּא, יְיתוּן לֵיהּ לְמִישְׁלַט. וְיֵיתוּן עַמֵּיהּ עַמִּין נוּכְרָאִין, וְלִישָׁנִין אוֹחָרָנִין, דְּלָא יִשְׁתְּמוֹדְעִין דִּינָא, וְלָא נִימוּסֵי מַלְכוּתָא. וְכַמָּה קָרְבִין יַחְשְׁבוּן לְמֶעְבַּד.

כַּמָּה פְּעָמִים שֶׁלֹּא שָׁמַעְתִּי אֶת קוֹלֵךְ וְלֹא יָדַעְתִּי אוֹתָךְ, אֲז הָיָה כָּל הָעוֹלָם בְּעַרְבּוּבְיָה, עַמִּים בְּעַמִּים, אֻמּוֹת בְּאֻמּוֹת. וּמִי שֶׁלֹּא נִרְאָה לַמֶּלֶךְ, יְבִיאוּ אוֹתוֹ לִשְׁלֹט. וְיָבִיאוּ עַמּוֹ עַמִּים זָרִים, וּלְשׁוֹנוֹת אֲחֵרִים, שֶׁלֹּא מַכִּירִים הַדִּין וְלֹא נִימוּסֵי הַמַּלְכוּת. וְכַמָּה קְרָבוֹת יַחְשְׁבוּ לַעֲשׂוֹת.

וּבְגוֹ שַׁפָּה רַפְיָא, וּמַמְלַל רָכִיךְ, יַעֲבִיד כְּרְעוּתֵיהּ, וְיִשְׁלוֹט. וְיַחְשִׁיב כַּמָּה מַחְשָׁבִין לְאַבְאָשָׁא. וְעַל עַמָּא יְחִידָאָה יַעֲבִיד נִימוּסִין בִּישִׁין. כְּדֵין יְהֵא עָאקוּ עַל עָאקוּ, עַל הַהוּא עַמָּא יְחִידָאָה. בֵּיהּ זִימְנָא יִתְתַּקַּף קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְיִפַּיֵּיס לְאַיָּלְתֵּיהּ בְּכַמָּה פִּיּוּסִין, וְיַתְקֵיף בָּהּ, וְיִקִּים לָהּ מֵעַפְרָא, אִיהוּ וְלָא אָחֳרָא. וּתְרֵי מְתִיבְתֵּי יִשְׁתָּאֲרוּן בַּהֲדָהּ.

וְתוֹךְ שַׁפָּה רַפָּה וְדִבּוּר רַךְ יַעֲשֶׂה כִּרְצוֹנוֹ וְיִשְׁלֹט. וְיַחְשֹׁב כַּמָּה מַחֲשָׁבוֹת לְהָרַע. וְעַל הָעָם הַיָּחִיד יַעֲשֶׂה נִמּוּסִים רָעִים. אָז תִּהְיֶה צָרָה עַל צָרָה עַל אוֹתוֹ הָעָם הַיְחִידִי. בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן יִתְחַזֵּק הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְיַפְיֵּס אֶת אַיָּלְתּוֹ בְּכַמָּה פִּיּוּסִים, וְיַחֲזִיק בָּהּ, וְיָקִים מִן הֶעָפָר, הוּא וְלֹא אַחֵר. וּשְׁתֵּי יְשִׁיבוֹת יִשָּׁאֲרוּ עִמָּהּ.

תִּלַּת מַלְכִין יִשְׁתָּאֲרוּן, וְיִתְעָרוֹן בְּתִלַּת סִטְרִין דְּעָלְמָא, עַל עַמָּא דָּא. וְהַהוּא מַלְכָּא דְּהָוָה שָׁלֵיט בְּפוּם רַכִּיךְ, יִשְׁלוֹט בְּרַגָּז סַגְיָא, וְנָס וְתוֹקְפָא עַל עַמָּא קַדִּישָׁא.

שְׁלֹשָׁה מְלָכִים יִשָּׁאֲרוּ, וְיִתְעוֹרְרוּ בִּשְׁלֹשָׁה צְדָדֵי הָעוֹלָם עַל הָעָם הַזֶּה. וְאוֹתוֹ הַמֶּלֶךְ שֶׁהָיָה שׁוֹלֵט בְּפֶה רַךְ, יִשְׁלֹט בְּרֹגֶז רַב וְזַעַף וְתֹקֶף עַל הָעָם הַקָּדוֹשׁ.

וּבְיַרְחָא תְּלִיתָאֵי, בְּד' לְיַרְחָא, בְּתֵשַׁע שַׁעֲתֵי וּפַלְגָא, יֵהָכוֹן כָּל בְּנֵי מְתִיבְתֵּי בַּהֲדָהּ דְּאַיָּלְתָּא, לְגוֹ קִבְרֵיהּ דְּרַעְיָא, מְהֵימְנָא דְּבֵיתָא, וְתֵיהַב תִּלַּת קָלִין עֲלֵיהּ. בְּשַׁעֲתָא דְּשָׁמְשָׁא יִתְכְּנֵישׁ מֵעָלְמָא, וְקִבְרֵיהּ יִתְפַּתַּח, וְיִבְעוֹן בְּנֵי מְתִיבְתֵּי לַעֲאָלָא לְתַמָּן, וְלָא יִתְיְהִיב לוֹן רְשׁוּתָא, וְיִסְתַּלְקוּן כָּלְהוֹ לְאַתְרַיְיהוּ. וְהִיא תֵּיעוֹל, וּמְגַוְּוִיהּ יִפּוֹק מַה דְּיִפּוֹק. וְתִשְׁכַּח לְמֹשֶׁה יָתֵיב וְלָעֵי, וּבוּצִינָא דָּלֵיק קַמֵּיהּ, וְכַמָּה רֵיחִין וּבוֹסְמִין סַחֲרָנֵיהּ.

וּבַחֲדָשׁ הַשְּׁלִישִׁי, בְּאַרְבָּעָה לְחָדָשׁ, בְּתֵשַׁע שָׁעוֹת וַחֲצִי, יֵלְכוּ כָּל בְּנֵי הַיְשִׁיבָה עִם הָאֵיֶלֶת לְתוֹךְ קֶבֶר הָרוֹעֶה, נֶאֱמַן הַבַּיִת, וְתִתֵּן עָלָיו שְׁלֹשָׁה קוֹלוֹת. בְּשָׁעָה שֶׁהַשֶּׁמֶשׁ יִתְכַּנֵּס מִן הָעוֹלָם, וְקִבְרוֹ יִפָּתַח, וְיִרְצוּ בְּנֵי הַיְשִׁיבָה לְהִכָּנֵס לְשָׁם, וְלֹא תִנָּתֵן לָהֶם רְשׁוּת, וְיַעֲלוּ כֻּלָּם לְמִקּוֹמָם. וְהִיא תִּכָּנֵס, וּמְתוֹכוֹ יֵצֵא מַה שֶּׁיֵּצֵא. וְתִמְצָא אֶת מֹשֶׁה יוֹשֵׁב וְעוֹסֵק, וְנֵר דּוֹלֵק לְפָנָיו, וְכַמָּה רֵיחוֹת וּבְשָׂמִים סְבִיבוֹ.

כֵּיוָן דְּחָאמֵי לָהּ דְּעָאלַת, יָקוּם, וְיִתְחַבְּרוּן כַּחֲדָא דָּא עִם דָּא, וְקָלָיָא יִתְעָרוּן בְּרוּם רוּמֵי רְקִיעִין, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִשְׁמַע, וְיֵיעוֹל לְגוֹ הֵיכָלָא דְּאַהֲבָה, וְיִטּוֹל מִתַּמָּן תְּלַת רְחִימִין, וְיִפְתַּח לוֹן מְעַרְתֵּיהּ. כְּדֵין יִתְעַר מָשִׁיחַ בְּהַהוּא לֵילְיָא, וְיִשְׁתַּכַּח תַּמָּן בַּהֲדַיְיהוּ, וִיהַדְּרוּן רָזִין דְּאוֹרַיְיתָא, בְּכָל הַהוּא לֵילְיָא, בְּמַעֲרְתָא דְמשֶׁה.

כֵּיוָן שֶׁרוֹאֶה אוֹתָהּ נִכְנֶסֶת, יָקוּם וְיִתְחַבְּרוּ יַחַד זֶה עִם זֶה, וְקוֹלוֹת יִתְעוֹרְרוּ בְּרוּם רוּמֵי הָרְקִיעִים, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יִשְׁמַע, וְיִכָּנֵס לְתוֹךְ הֵיכַל הָאַהֲבָה, וְיִטֹּל מִשָּׁם שְׁלֹשָׁה אוֹהֲבִים, וְיִפְתַּח לָהֶם מְעָרָתוֹ. אָז יִתְעוֹרֵר הַמָּשִׁיחַ בַּלַּיְלָה הַהוּא וְיִמָּצֵא שָׁם עִמָּם, וַיַּחְזְרוּ עַל סוֹדוֹת הַתּוֹרָה בְּכָל אוֹתוֹ הַלַּיְלָה בִּמְעָרַת מֹשֶׁה.

וְכַד סָלֵיק עַמּוּדָא דְצַפְרָא, יִתְגַּנֵּיז מָשִׁיחַ וְיִשְׁתָּאֲרוּן מֹשֶׁה וּשְׁכִינְתָּא בְּהַהוּא יוֹמָא, כְּיוֹמָא דְּשַׁבּוּעוֹת. וְסָלְקָא שְׁכִינְתָּא עַל הַהוּא טוּרָא, וְתִשְׁתְּמַע תְּלַת קָלִין, חַד לְקֶבֶל אַבְרָהָם, וְחַד לְקֶבֶל יִצְחָק, וְחַד לְקֶבֶל מֹשֶׁה וְיַעֲקֹב. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיה מ) עַל הַר גָּבֹהַּ עֲלִי לָךְ מְבַשֶּׂרֶת צִיּוֹן הָרִימִי בַכֹּחַ קוֹלֵךְ וְגוֹ' הָרִימִי אַל תִּירָאִי אִמְרִי כוֹ'.

וּכְשֶׁעוֹלֶה עַמּוּד הַבֹּקֶר, יִגָּנֵז הַמָּשִׁיחַ, וְיִשָּׁאֲרוּ מֹשֶׁה וּשְׁכִינָה בַּיּוֹם הַהוּא, כְּיוֹם הַשָּׁבוּעוֹת. וְעוֹלָה הַשְּׁכִינָה עַל אוֹתוֹ הָהָר, וְתִשְׁמְעוּ שְׁלֹשָׁה קוֹלוֹת, אֶחָד כְּנֶגֶד אַבְרָהָם וְאֶחָד כְּנֶגֶד יִצְחָק, וְאֶחָד כְּנֶגֶד מֹשֶׁה וְיַעֲקֹב. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה מ) עַל הַר גָּבֹהַּ עֲלִי לָךְ מְבַשֶּׂרֶת צִיּוֹן הָרִימִי בַכֹּחַ קוֹלֵךְ וְגוֹ', הָרִימִי אַל תִּירָאִי אִמְרִי וְכוֹ'.

הָרִימִי, הָרִימִי, אִמְרִי. דָּא הָרִימִי בַכֹּחַ, תְּרוּעָה. הָרִימִי אַל תִּירָאִי, תְּקִיעָה. אִמְרִי, הָא תְּרוּעָה תְּקִיעָה וּתְרוּעָה כַּחֲדָא. וְדָא אִיקְרָא שׁוֹפָר תְּרוּעָה. שׁוֹפָר מֵהַהוּא תְּרוּעָה דִּלְעֵילָא.

הָרִימִי, הָרִימִי - זוֹ תְרוּעָה וּתְקִיעָה וּתְרוּעָה כְּאַחַת. הָרִימִי - זוֹ תְרוּעָה. הָרִימִי אַל תִּירָאִי - תְּקִיעָה. אִמְרִי - הִנֵּה תְרוּעָה תְּקִיעָה וּתְרוּעָה כְּאַחַת. וְזֶה נִקְרָא שׁוֹפָר תְּרוּעָה, שׁוֹפָר מֵאוֹתָהּ הַתְּרוּעָה שֶׁלְּמַעְלָה.

שׁוֹפָר זְעֵירָא, בְּגִין דְּאִית אָחֳרָא דְּאִקְרֵי שׁוֹפָר גָּדוֹל. שׁוֹפָר זְעֵירָא דָּא, אִקְרֵי שׁוֹפָר הוֹלֵךְ גּוֹ תְּרוּעָה דְּבוּצִינָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שמות יט) וַיְהִי קוֹל הַשּׁוֹפָר הוֹלֵךְ. בְּגִין דְּאָחֳרָא אִיהוּ שׁוֹפָר גָּנִיז וְטָמִיר, וְלָא הוֹלֵךְ. אֲבָל דָּא זְעֵירָא, אִיהוּ הָכָא בְּיוֹמָא דְּשָׁבוּעוֹת, וְהַאי אִיהוּ דְּאִיתְעַר בְּיוֹמָא דְּאוֹרַיְיתָא, בְּיוֹמָא דְּשָׁבוּעוֹת.

שׁוֹפָר קָטָן, מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ אַחֵר שֶׁנִּקְרָא שׁוֹפָר גָּדוֹל. שׁוֹפָר קָטָן זֶה נִקְרָא שׁוֹפָר הוֹלֵךְ תּוֹךְ תְּנוּעַת הַמָּאוֹר. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שמות יט) וַיְהִי קוֹל הַשּׁוֹפָר הוֹלֵךְ. מִשּׁוּם שֶׁאַחֵר הוּא שׁוֹפָר גָּנוּז וְטָמִיר, וְלֹא הוֹלֵךְ. אֲבָל זֶה הַקָּטָן, הוּא כָּאן בְּיוֹם הַשָּׁבוּעוֹת, וְזֶהוּ שֶׁמִּתְעוֹרֵר בַּיּוֹם שֶׁל הַתּוֹרָה, בְּיוֹם הַשָּׁבוּעוֹת.

בְּאִתְעָרוּ דְּהַאי שׁוֹפָר, דְּאִיתְעַר בְּתְרוּעָה וּתְקִיעָה וּתְרוּעָה, יִתְעָרוּן אֲבָהָן מִגּוֹ מְעָרְתָּא, וְיִסְתַּלְקוּן בְּרוּחָא, וְיֵיתוּן לְגַבָּהּ. וּמַהַהוּא קָלָא, כַּמָּה חַיָּיבִין בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא יְמוּתוּן,

וְיִסְתַּלְקִין מֵעָלְמָא. בְּהַהוּא יוֹמָא, סָלְקִין צְלוֹתִין דְּיִשְׂרָאֵל בְּכָל אֲתַר, דְּאִינּוּן קַמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא. וַאֲבָהָן יֵיתוּן כַּחֲדָא, וִיהוֹן בְּהַהוּא טוּרָא. וּמֹשֶׁה סָלֵיק בַּהֲדַיְיהוּ. וְתַמָּן יִסְתַּכַּל בַּאֲבָהָן, וְאִינּוּן בֵּיהּ. וְיֵיעֲלוּן כֻּלְהוֹ גּוֹ מְעָרְתָּא דְמשֶׁה. וּמֹשִׁיחַ יִתְעַר לְגַבַּיְיהוּ, וְיִתְחַבְּרוּן כֻּלְהוֹן בְּהַאי יוֹמָא.

בְּהִתְעוֹרְרוּת הַשּׁוֹפָר הַזֶּה, שֶׁמִּתְעוֹרֵר בִּתְרוּעָה וּתְקִיעָה וּתְרוּעָה, יִתְעוֹרְרוּ הָאָבוֹת מִתּוֹךְ הַמְּעָרָה, וְיִתְעַלּוּ בְּרוּחַ, וְיָבֹאוּ אֵלֶיהָ. וּמֵאוֹתוֹ הַקּוֹל כַּמָּה רְשָׁעִים בָּאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה יָמוּתוּ, וְיִסְתַּלְקוּ מִן הָעוֹלָם. בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם עוֹלוֹת הַתְּפִלּוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּכָל מָקוֹם, שֶׁהֵם לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ. וְהָאָבוֹת יָבֹאוּ יַחַד, וְיִהְיוּ בְּאוֹתוֹ הָהָר. וּמֹשֶׁה עוֹלֶה עִמָּם, וְשָׁם יִסְתַּכֵּל בָּאָבוֹת, וְהֵם בּוֹ, וְכֻלָּם יִכָּנְסוּ לִמְעָרַת מֹשֶׁה. וְהַמֹּשִׁיחַ יִתְעוֹרֵר אֲלֵיהֶם, וְיִתְחַבְּרוּ כֻּלָּם בַּיּוֹם הַזֶּה.

וּבְהַאי יוֹמָא, יִתְעָרוּן עֶשֶׂר שִׁבְטִין, לַאֲגָחָא קְרָבִין לְאַרְבַּע סִטְרִין דְּעָלְמָא, בַּהֲדֵי מְשִׁיחָא דְּאִתְמְשַׁח עֲלַיְיהוּ, וְיִקַּבֵּל מְשִׁיחוּ עַל יְדָא דְּחַד כֹּהֵן צָדָק, וְשִׁבְעָה רוֹעִים מְהֵימְנָן עִמַּיְיהוּ.

וּבְיוֹם הַזֶּה יִתְעוֹרְרוּ עֲשָׂרָה שְׁבָטִים לַעֲרֹךְ מִלְחָמוֹת לְאַרְבַּעַת צִדְדֵי הָעוֹלָם, יַחַד עִם הַמֹּשִׁיחַ שֶׁנִּמְשַׁח עֲלֵיהֶם, וְיִקַּבֵּל מְשִׁיחָה עַל יַד כֹּהֵן צָדָק אֶחָד, וְשִׁבְעָה רוֹעִים נֶאֱמָנִים עִמּוֹ.

וּמְשִׁיחָא דָּא מִשְּׁבָטָא דְּאֶפְרַיִם הוּא, וּמִזַּרְעָא דְּיָרְבְעָם בֶּן נְבָט הֲוֵי בְּרִיהּ דְּאֲבִיָּה, דְּבְעוּלֵימוֹי מֵת, וְהַהוּא יוֹמָא דְּמֵת, אִתְיְלִיד לֵיהּ בַּר, וְאִתְנְטִיל מִבֵּי יָרְבְעָם לְמַדְבְּרָא. וּלְתַמָּן נְטָלוּ מְאָה וְשִׁבְעִין גִּבָּרִין, כֻּלְהוֹ זַכָּאִין מִשְּׁבָטָא דְּאֶפְרַיִם, דְּלָא אִשְׁתַּכְּחוּ בְּחוֹבָא דְּיָרְבְעָם.

וְהַמֹּשִׁיחַ הַזֶּה הוּא מִשֵּׁבֶט אֶפְרַיִם, וּמִזַּרְעוֹ שֶׁל יָרְבְעָם בֶּן נְבָט הָיָה בְּנוֹ שֶׁל אֲבִיָּה, שֶׁמֵּת בְּעֶלּוּמָיו, וְהַיּוֹם הַהוּא שֶׁמֵּת, נוֹלַד לוֹ בֵּן, וְנִטַּל מִבֵּית יָרְבְעָם לַמִּדְבָּר. וּלְשָׁם נְטָלוּהוּ מֵאָה וְשִׁבְעִים גִּבּוֹרִים, כֻּלָּם צַדִּיקִים מִשֵּׁבֶט אֶפְרַיִם, שֶׁלֹּא נִמְצְאוּ בְּחֵטְא יָרְבְעָם.

וּמֵהַאי בְּרֵיהּ דַּאֲבִיָּה, נָפִיק הַאי מְשִׁיחָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (מלכים א יד) וְסָפְדוּ לוֹ כָּל יִשְׂרָאֵל וְקָבְרוּ אֹתוֹ. סְתִים הַאי נְבוּאָה לְשַׁעֲתָא, וּנְבוּאָה לָעֲתִיד, כִּי זֶה לְבַדּוֹ יָבֹא לְיָרְבְעָם אֶל קָבֶר יַעַן נִמְצָא בּוֹ דָּבָר טוֹב אֶל ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בְּבֵית יָרְבְעָם. דָּא הַאי מְשִׁיחָא, דְּאִיהוּ דָּבָר טוֹב אֶל ה'.

וּמִבְּנוֹ הַזֶּה אֲבִיָּה יֵצֵא הַמֹּשִׁיחַ הַזֶּה. וְעַל זֶה כָּתוּב (מ"א יד) וְסָפְדוּ לוֹ כָּל יִשְׂרָאֵל וְקָבְרוּ אוֹתוֹ. נִסְתָּמָה הַנְּבוּאָה הַזּוֹ לִשְׁעָתָהּ, וּנְבוּאָה לֶעָתִיד - (שם) כִּי זֶה לְבַדּוֹ יָבֹא לְיָרְבְעָם אֶל קֶבֶר יַעַן נִמְצָא בּוֹ דָּבָר טוֹב אֶל ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בְּבֵית יָרְבְעָם. זֶה הַמֹּשִׁיחַ הַזֶּה, שֶׁהוּא דָּבָר טוֹב אֶל ה'.

כְּיָון דְּיִנְדְּעוּן אֲבָהָן, דְּכַדֵּיךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְאַיְילְתֵּיהּ וּלְעַמֵּיהּ, כַּמָּה חֵידוּ עַל חֵידוּ בְּהַאי יוֹמָא. בְּאַרְעָא דְּצַפּוֹן מַלְכוּתָא דְתֵימָן, כַּמָּה עָאקוֹ עַל עָאקוֹ יִתְעָרוּן בְּהַאי יוֹמָא עַל עַמָּא דְיִשְׂרָאֵל, וְתִתְקַבֵּל צְלוֹתְהוֹן בְּרַעֲוָא. וּבְפַנְיָיא דְּהַאי יוֹמָא, תֶּהֱדַר שְׁכִינְתָּא לְגוֹ בֵּיתָא, וּמָשִׁיחַ לְאַתְרֵיהּ, וַאֲבָהָן לְגוֹ מְעַרְתָּא דִּילְהוֹן.

כֵּיוָן שֶׁיֵּדְעוּ הָאָבוֹת שֶׁצִּוָּה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת אַיָּלְתּוֹ וְאֶת עִמּוֹ, כַּמָּה שִׂמְחָה עַל שִׂמְחָה בְּיוֹם הַזֶּה. בְּאֶרֶץ הַצָּפוֹן מַלְכוּת תֵּימָן, כַּמָּה צָרוֹת עַל צָרוֹת יִתְעוֹרְרוּ בְּיוֹם הַזֶּה עַל עַם יִשְׂרָאֵל, וְתִתְקַבֵּל תְּפִלָּתָם בְּרָצוֹן. וּבְעֶרֶב הַיּוֹם הַזֶּה תַּחֲזֹר שְׁכִינָה לְתוֹךְ בֵּיתָהּ, וּמַשִּׂיחַ לִמְקוֹמוֹ, וְהָאָבוֹת לְתוֹךְ הַמְּעָרָה שֶׁלָּהֶם.

שְׁכִינְתָּא תְּהַךְ וְתֶהֱדַר לְגַבֵּי מֹשֶׁה, שִׁבְעִין יוֹמִין. לְסוֹף שִׁבְעִין יוֹמִין, סַלֵּיק נְאָקוֹ דְּיִשְׂרָאֵל לְקַמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא, דִּיהוֹן מְעִיקִין לוֹן בְּכָל סִטְרִין דְּעָלְמָא. וּכְנִישְׁתָּא חָדָא לְצַד דָּרוֹמָא יִתְאֲבִיד וְיִתְחֲרִיב. וַחֲמִשָּׁה זַכָּאֵי קְשׁוֹט יִתְקַטְלוּן בֵּינַיְיהוּ.

הַשְׁכִינָה תֵּלֵךְ וְתַחֲזֹר לְמֹשֶׁה שִׁבְעִים יָמִים. לְסוֹף שִׁבְעִים יָמִים עוֹלָה נַאֲקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ, שֶׁיִּהְיוּ מְצִיקִים לָהֶם בְּכָל צִדֵּי הָעוֹלָם. וּכְנֶסֶת אַחַת לְצַד דָּרוֹם תֹּאבַד וְתֶחֱרַב, וַחֲמִשָּׁה צַדִּיקֵי אֱמֶת יֵהָרְגוּ בֵּינֵיהֶם.

כְּדֵין לְסוֹף תְּלָתִין וּתְרֵין יוֹמִין דְּיִקְטָלוּן לְכְנִישְׁתָּא הַהִיא, יִלְבַּשׁ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קְנָאָה לְהַהוּא שׁוֹפָר זְעֵירָא. וְהַהוּא מָשִׁיחַ בְּרֵיהּ דְּאֶפְרַיִם יִפְרוֹשׁ פְּרִישָׁא כְּחַד תּוֹר דְּקַרְנוֹי סָלְקִין כְּקַרְנוֹי דְּרְאֵם.

וְאָז, לְסוֹף שְׁלֹשִׁים וּשְׁנַיִם יָמִים שֶׁיֵּהָרְגוּ אֶת הַכְּנֶסֶת הַהִיא, יִלְבַּשׁ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא קְנָאָה לְאוֹתוֹ שׁוֹפָר קָטָן, וְאוֹתוֹ מָשִׁיחַ בֶּן אֶפְרַיִם יִפְרֹשׂ פְּרִישָׁה כְּמוֹ שׁוֹר אֶחָד שֶׁקַּרְנָיו עוֹלִים כְּקַרְנֵי רְאֵם.

וְהַהוּא שׁוֹפָר זְעֵירָא, יִתְקַע תְּרוּעָה תְּקִיעָה וּתְרוּעָה, תְּלַת זִמְנִין בְּרֵישׁ טוּרָא כְּמִלְקַדְמִין, כְּדֵין נָטְלִין דְּגְלִין דְּהַהוּא מָשִׁיחַ, וְיִפּוֹל רַעֲשָׁא עַל עָלְמָא, בְּאִינּוּן קָלִין דְּשׁוֹפָרָא. וְכָל אִינּוּן בְּנֵי עָלְמָא יִשְׁמְעוּן וְיֶחֱמוּן. כְּמִדְבָּר אַחֵר, (ישעיה יח) כָּל יֹשְׁבֵי תֵבֵל וְשֹׁכְנֵי אָרֶץ כִּנְשֹׂא נֵס הָרִים תִּרְאוּ וְכִתְקֹעַ שׁוֹפָר תִּשְׁמָעוּ.

וְאוֹתוֹ שׁוֹפָר קָטָן יִתְקַע תְּרוּעָה תְּקִיעָה וּתְרוּעָה, שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּרֹאשׁ הָהָר כְּמוֹ מִקֹּדֶם, אָז נוֹסְעִים הַדְּגָלִים שֶׁל אוֹתוֹ הַמָּשִׁיחַ, וְיִפֹּל רַעַשׁ עַל הָעוֹלָם בְּאוֹתָם קוֹלוֹת הַשּׁוֹפָר. וְכָל אוֹתָם בְּנֵי הָעוֹלָם יִשְׁמְעוּ וְיִרְאוּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה יח) כֹּל יֹשְׁבֵי תֵבֵל וְשֹׁכְנֵי אָרֶץ כִּנְשֹׂא נֵס הָרִים תִּרְאוּ וְכִתְקֹעַ שׁוֹפָר תִּשְׁמָעוּ.

וּכְדֵין יִתְבַּעֲרוּן גְּלוּלִין מִן אַרְעָא קַדִּישָׁא. וּתְלַת קְרָבִין יַעַבְדוּן בְּנֵי יִשְׂמְעֵאל בַּהֲדֵי מָשִׁיחַ דָּא. וְאִינּוּן יֵיתִין וְיִסְגְּדוּן לְמָארֵי עָלְמָא בְּטוּרָא דְקוּדְשָׁא בִּירוּשָׁלַיִם. וְאִילֵּין קְרָבִין יְהוֹן בְּאֶלֶף שְׁתִיתְאָה.

וְאָז יִתְבַּעֲרוּ הַגִּלּוּלִים מֵהָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה, וּשְׁלֹשָׁה קְרָבוֹת יַעֲשׂוּ בְּנֵי יִשְׂמָעֵאל עִם הַמָּשִׁיחַ הַזֶּה, וְהֵם יָבאוּ וְיִשְׁתַּחֲווּ לְרִבּוֹן הָעוֹלָם בְּהַר הַקֹּדֶשׁ בִּירוּשָׁלַיִם. וְאֵלּוּ הַקְּרָבוֹת יִהְיוּ בָּאֶלֶף הַשִּׁשִּׁי.

וּבְיַרְחָא דְבוּל, יִפּוֹלוּ שַׁנְאֵיהוֹן, וְיִתְעַבְּרוּן כָּל אִינּוּן גִּילּוּלִין דְּיִשְׂתָּאֲרוּן בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא. וּמִתַּמָּן יַהֲכוּן וְיִתְעָרוּן קְרָבִין עַל עָלְמָא. וּבְעוֹד דְּאִינּוּן יַגִּיחוּן קְרָבִין עִם כָּל בְּנֵי עָלְמָא, יִתְכַּנְּשׁוּן בְּנוֹי דֶּאֱדוֹם עַל אַרְעָא קַדִּישָׁא, וְיִתְפְּסוּן לָהּ, וְיִשְׁלְטוּן עָלָהּ תְּרֵיסַר יַרְחֵי.

וּבְחֹדֶשׁ חֻשְׁוָן יִפְלוּ שׁוֹנְאֵיהֶם, וְיַעֲבְרוּ כָּל אוֹתָם גְּלוּלִים שֶׁיִּשְׁאֲרוּ בָּאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה. וּמִשָּׁם יֵלְכוּ וְיִעוֹרְרוּ קְרָבוֹת עַל הָעוֹלָם. וּבְעוֹד שֶׁהֵם יַעַרְכוּ קְרָבוֹת עִם כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם, יִתְכַּנְּסוּ בְּנֵי אֱדוֹם עַל הָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה, וְיִתְפְּסוּ אוֹתָהּ, וְיִשְׁלְטוּ עָלֶיהָ שְׁנַיִם עָשָׂר יְרָחִים.

לְסוֹף תְּרֵיסַר יַרְחִין, יִתְגַּעֲשׁ וְיִרְעַשׁ כָּל עָלְמָא. וּבֵין זִמְנִין אִלֵּין, דִּשְׁכִינְתָּא תֵּהֵךְ וְתֵהֲדַר לְגַבֵּי מְעַרְתָּא דְמִשָּׁה, יָתְטַמַּר מַלְכָּא מְשִׁיחָא ט' יַרְחִין, כְּיַרְחִין דְּיוֹלָדָה, וְאִינּוּן ט' יַרְחִין, כַּמָּה צִירִין וַחֲבָלִים יִטּוֹל עַל גַּרְמֵיהּ.

לְסוֹף שְׁנַיִם עָשָׂר יַרְחִים יִתְגַּעֲשׁ וְיִרְעַשׁ כָּל הָעוֹלָם. וּבֵין הַזְּמַנִּים הַלָּלוּ הַשְּׁכִינָה תֵּלֵךְ וְתַחֲזֹר לְגַבֵּי הַמְּעָרָה שֶׁל מֹשֶׁה. יִטָּמֵן הַמֶּלֶךְ הַמָּשִׁיחַ תִּשְׁעָה חֳדָשִׁים, כְּיַרְחֵי הַיּוֹלֶדֶת. וְאוֹתָם תִּשְׁעָה יַרְחִים, כַּמָּה צִירִים וַחֲבָלִים יִטּוֹל עַל עַצְמוֹ.

וּבֵין כָּךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יַסְגֵּי צַעֲרֵיהּ, וְיֵעוֹל לְגוֹ שְׁבִילִין דְּאִילָנָא חָדָא, דְּאִית לֵיהּ אִילָנָא קַדִּישָׁא רַבְרְבָא וְתַקִּיף. וְתַמָּן בְּשִׁבְעִין עַנְפִּין, יְטוֹל מְכִילָן דַּאֲלַכְסוֹנִין, וְיִטּוֹל לְשִׁבְעִין מְמַנָּן, דְּסַחֲרָן לְשִׁבְעִין עַנְפִּין דְּאִילָנָא, גּוֹ אִינּוּן מְכִילָן אֲלַכְסוֹנִין, וְיִשְׁתַּכְּחוּן אֲסוּרִין חַד תַּקְלָא דְּמְכִילָא וּפַלְגּוּ. כְּדֵין יָחֵית לוֹן מִכָּל עֲנָפָא וַעֲנָפָא.

וּבֵינְתַיִם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יַגְדִּיל צַעֲרוֹ, וְיִכָּנֵס לְתוֹךְ הַשְּׁבִילִים שֶׁל אִילָן אֶחָד, שֶׁיֵּשׁ לוֹ אִילָן קָדוֹשׁ גָּדוֹל וְתַקִּיף. וְשָׁם בְּשִׁבְעִים עֲנָפִים יִטֹּל הַמִּדּוֹת שֶׁל הָאַלַכְסוֹנִים, וְיִטֹּל אֶת שִׁבְעִים הַמְמֻנִּים שֶׁמַּקִּיפִים אֶת שִׁבְעִים עַנְפֵי הָאִילָן, תּוֹךְ אוֹתָם הָאוּכְלוּסִים מִדּוֹת הָאַלַכְסוֹנִים, וְיִמָּצְאוּ אֲסוּרִים בְּמִשְׁקָל אֶחָד שֶׁל מִדָּה וַחֲצִי. אָז יוֹרִיד אוֹתָם מִכָּל עָנָף וְעָנָף.

וְכַמָּה עַנְפִּין זְעִירִין וּדְלָא זְעִירִין יִתְבְּרוּן בְּמֵיחַתְהוֹן מִתַּמָּן, בְּגִין דְּאִתְאַחֲדָן גּוֹ עַנְפִּין, וּבְמֵיחַתְהוֹן יִתְבְּרוּ. כְּדֵין כַּמָּה סַגִּיאִין מֵעַמָּא קַדִּישָׁא יִתְבְּרוּן בֵּין רַגְלִין דִּשְׁאָר עַמִּין. וְכָל אִינּוּן מְמַנָּן, יַעַבְרוּן לוֹן גּוֹ נְהַר דִּינוּר, וְיִתְעַבְּרוּן מִשּׁוּלְטָנֵיהוֹן.

וְכַמָּה עַנְפִּים קְטַנִּים וְשֻׁלְּא קְטַנִּים יִשְׁבְּרוּ בְּהוֹרְדָתָם מִשָּׁם, מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱחָזִים תּוֹךְ הָעֲנָפִים, וּבְהוֹרְדָתָם יִשְׁבְּרוּ. וְאָז כַּמָּה גְּדוֹלִים מֵהָעָם הַקָּדוֹשׁ יִשְׁבְּרוּ בֵּין רַגְלֵי שְׁאָר הָעַמִּים. וְכָל אוֹתָם הַמְמֻנִּים יַעֲבִירוּ אוֹתָם בְּתוֹךְ נְהַר דִּינוּר, וְיִתְעַבְּרוּ מִשִּׁלְטוֹנָם.

וּבֵין כָּךְ מָשִׁיחַ צִירִין וַחֲבָלִין יְהוֹן לֵיהּ כְּיוֹלֶדָה. וְעַל הַהוּא זִמְנָא כְּתִיב, (תהלים כ) יַעַנְךָ ה' בְּיוֹם צָרָה. דְּאִינּוּן תֵּשַׁע פְּסוּקִים כְּיַרְחִין דְּיוֹלֶדָה. וְשִׁבְעִין תֵּיבִין, דְּהָא לְשִׁבְעִין שְׁנִין בְּאֶלֶף שְׁתִיתָאָה, יוֹלִיד וְיִשְׁלוֹט עַל כָּל עָלְמָא. וּבְגִין כָּךְ בְּאִינּוּן תִּשְׁעָה יַרְחִין, יִתְחַזּוּן בְּכָל לֵילְיָא, מִפַּלְגּוּ וְאֵילָךְ, רֶכֶב אֵשׁ וְסוּסֵי אֵשׁ לְבַר מֵרְקִיעָא, מְגִיחָן קְרָבִין אִלֵּין בְּאִלֵּין, עַד דְּיִנְהַר צַפְרָא.

וּבֵין כָּךְ יִהְיוּ לַמָּשִׁיחַ צִירִים וַחֲבָלִים כַּיּוֹלֶדָה. וְעַל הַזְּמַן הַהוּא כְּתוּב, (תהלים כ) יַעַנְךָ ה' בְּיוֹם צָרָה. שֶׁאוֹתָם תִּשְׁעָה פְּסוּקִים, כְּיַרְחֵי הַיּוֹלֶדָה. וְשִׁבְעִים תֵּבוֹת, שֶׁהֲרֵי לְשִׁבְעִים שָׁנִים בְּאֶלֶף הַשִּׁשִּׁי יוֹלִיד וְיִשְׁלֹט

עַל כָּל הָעוֹלָם. וּמִשּׁוּם כָּךְ בְּאוֹתָם תִּשְׁעָה יְרָחִים יִרְאוּ בְּכָל לַיְלָה, מֵחֲצוֹת וְאֵילָךְ, רֶכֶב אֵשׁ וְסוּסֵי אֵשׁ מְחוּץ לְרָקִיעַ, עוֹרְכִים קְרָבוֹת אֵלּוּ בְּאֵלּוּ, עַד שֶׁיָּאִיר הַבֹּקֶר.

לְבָתַר דְּאִינּוּן תִּשְׁעָה יְרָחִין יַעֲבְרוּן, כְּדֵין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִתְעַר לְמָשִׁיחַ דָּא, וְיַפֵּיק לֵיהּ מִגִּנְתָּא דְעֵדֶן. וְהַהוּא יוֹמָא דְיִפּוֹק, יְזַדְּעָזַע כָּל עָלְמָא, דְּיַחְשְׁבוּ כָּל בְּנֵי עָלְמָא דִּימוּתוּן.

אַחַר שֶׁיַּעַבְרוּ אוֹתָם תִּשְׁעָה יְרָחִים, אָז הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יָעִיר אֶת הַמָּשִׁיחַ הַזֶּה, וְיוֹצִיא אוֹתוֹ מִגַּן הָעֵדֶן. וְהַיּוֹם הַהוּא שֶׁיֵּצֵא, יִזְדַּעְזֵעַ כָּל הָעוֹלָם, שֶׁיַּחְשְׁבוּ כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם שֶׁיָּמוּתוּ.

וְעַל הַהוּא יוֹמָא כְּתִיב, (ישעיה ב) וּבָאוּ בִּמְעָרוֹת צוּרִים וּבִמְחִילוֹת עָפָר מִפְּנֵי פַּחַד ה'. דָּא שְׁכִינְתָּא, דְּתֵירוֹם מֵהַהוּא זִימְנָא וְאֵילָךְ, וּמְשִׁיחַ בַּהֲדָהּ. וּמֵהֲדַר גְּאוֹנוֹ, דָּא מָשִׁיחַ. בְּקוּמוֹ לַעֲרֹץ הָאָרֶץ. כְּדֵין (שם יא) וְאָסַף נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל וּנְפֻצוֹת יְהוּדָה יְקַבֵּץ וְגו'. דָּא בְּשִׁתִּין שְׁנִין דְּאֶלֶף שְׁתִיתָאָה, וְיֵהָכוּן לְבָתַר דְּיַעֲבִיד לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כַּמָּה נִסִּין.

וְעַל הַיּוֹם הַהוּא כְּתוּב, (ישעיה ב) וּבָאוּ בִּמְעָרוֹת צָרִים וּבִמְחִלּוֹת עָפָר מִפְּנֵי פַּחַד ה'. זוֹ הַשְּׁכִינָה, שֶׁתִּרּוּם מֵאוֹתוֹ זְמַן וְאֵילָךְ, וּמְשִׁיחַ עִמָּהּ. וּמֵהֲדַר גְּאוֹנוֹ - זֶה מָשִׁיחַ - בְּקוּמוֹ לַעֲרֹץ הָאָרֶץ. אָז (שם יא) וְאָסַף נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל וּנְפֻצוֹת יְהוּדָה יְקַבֵּץ וְגו'. זֶה בְּשִׁשִּׁים שָׁנָה שֶׁל הָאֶלֶף הַשִּׁשִּׁי, וְיֵלְכוּ אַחַר שֶׁיַּעֲשֶׂה לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כַּמָּה נִסִּים.

פרשת מטות

(במדבר לא) וְכֹל הַטָּף בַּנָּשִׁים אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ מִשְׁכַּב זָכָר. תַּמָּן תְּנִינָן, אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, אֵין הָעוֹלָם מִתְנַהֵג אֶלָּא בִּתְרִין גְּוונִין, דְּאָתוֹ מִסְטַר אִתְתָא, דְּאִשְׁתַּכְּחַת חַכִּימַת לִבָּא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שמות לה) וְכָל אִשָּׁה חַכְמַת לֵב בְּיָדֶיהָ טָווּ וַיָּבִיאוּ מַטְוֶה אֶת הַתְּכֵלֶת וְאֶת הָאַרְגָּמָן. וּמַאי מַתְנֵי. אֶת הַתְּכֵלֶת וְאֶת הָאַרְגָּמָן, גְּוונִין דְּכִלִּילָן בְּגוֹ גְּוונֵי.

וְכֹל הַטָּף בַּנָּשִׁים אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ מִשְׁכַּב זָכָר (במדבר לא). שָׁם שָׁנִינוּ, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵין הָעוֹלָם מִתְנַהֵג אֶלָּא בִּשְׁנֵי גְוָנִים שֶׁבָּאוּ מִצַּד הָאִשָּׁה, שֶׁנִּמְצְאָה חַכְמַת לֵב. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שמות לה) וְכָל אִשָּׁה חַכְמַת לֵב בְּיָדֶיהָ טָווּ וַיָּבִיאוּ מַטְוֶה אֶת הַתְּכֵלֶת וְאֶת הָאַרְגָּמָן. וּמָה הֵבִיאוּ? אֶת הַתְּכֵלֶת וְאֶת הָאַרְגָּמָן, הַגְּוָנִים שֶׁכְּלוּלִים בְּתוֹךְ הַגְּוָנִים.

הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי לא) דָּרְשָׁה צֶמֶר וּפִשְׁתִּים וַתַּעַשׂ בְּחֵפֶץ כַּפֶּיהָ. וּכְתִיב בְּיָדֶיהָ טָווּ. מַאי טָווּ. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, טָווּ בְּדִינָא, טָווּ בְּרַחֲמֵי, אָמַר רִבִּי יִצְחָק, אַמַּאי אִתְקְרִיָא אִשָּׁה. אָמַר לֵיהּ, דְּכְלִילָא בְּדִינָא, וּכְלִילָא בְּרַחֲמֵי. תָּא חֲזֵי, דְּאָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, כָּל אִתְתָא בְּדִינָא אִתְקְרִיאַת, עַד דְּאַטְעֲמַת טַעֲמָא דְּרַחֲמֵי. דְּתַנְיָא, מִסְטָרָא דְּבַר נָשׁ אִתֵּי חִוָּורָא, וּמִסְטָרָא דְּאִתְתָא אִתֵּי סוּמְקָא, טַעֲמָא אִתְתָא מֵחִוָּורָא, חִוָּורָא עָדִיף.

זְהוּ שֶׁכָּתוּב (משלי לא) דָּרְשָׁה צֶמֶר וּפִשְׁתִּים וַתַּעַשׂ בְּחֵפֶץ כַּפֶּיהָ. וְכָתוּב בְּיָדֶיהָ טָווּ. מַה טָווּ? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, טָווּ בְּדִין, טָווּ בְּרַחֲמִים. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, לְמָה נִקְרְאָה אִשָּׁה? אָמַר לוֹ, שֶׁכְּלוּלָה בְּדִין וּכְלוּלָה

בְּרַחֲמִים. בֹּא וּרְאֵה שֶׁאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כָּל אִשָּׁה נִקְרֵאת בְּדִין, עַד שֶׁטּוֹעֶמֶת טַעַם הָרַחֲמִים. שֶׁלְּמַדְנוּ, מִצַּד שֶׁל הָאִישׁ בָּא הַלֹּבֶן, וּמִצַּד הָאִשָּׁה בָּא הָאָדֹם. טַעַם אִשָּׁה מִלֹּבֶן, הַלֹּבֶן עָדִיף.

וְתָא חֲזֵי, אַמַּאי אֲסִירָן נְשָׁא שְׁאָר עַמִּין דְּיָדְעֵי מִשְׁכְּבֵי דְכוּרָא. מִשּׁוּם דְּתַנְינָן, אִית יְמִינָא, וְאִית שְׂמָאלָא. יִשְׂרָאֵל, וּשְׁאָר עַמִּין. גַּן עֵדֶן, וְגֵיהִנֹּם. עָלְמָא דָּא, וְעָלְמָא דְּאָתֵי. יִשְׂרָאֵל לְקִבְלֵי דְּרַחֲמֵי, וּשְׁאָר עַמִּין לְקִבְלֵי דְּדִינָא. וּתְנַן, אִתְּתָא דְּאַטְעֲמַת טַעֲמָא דְּרַחֲמֵי, רַחֲמִין נָצְחָא. אִתְּתָא דְּטָעֲמָא טַעֲמָא דְּדִינָא, דִּינָא בְּדִינָא אִתְדַּבְּקַת. וַעֲלַיְיהוּ אִתְקְרֵי, (ישעיה נו) וְהַכְּלָבִים עַזֵּי נֶפֶשׁ לֹא יָדְעוּ שָׂבְעָה.

וּבֹא רְאֵה, לְמָה אֲסוּרוֹת נְשׂוֹת שְׁאָר עַמִּים שֶׁיּוֹדְעוֹת מִשְׁכַּב זָכָר? מִשּׁוּם שֶׁשְּׁנֵינוּ, יֵשׁ יָמִין וְיֵשׁ שְׂמֹאל, יִשְׂרָאֵל וּשְׁאָר הָעַמִּים, גַּן עֵדֶן וְגֵיהִנֹּם, הָעוֹלָם הַזֶּה וְהָעוֹלָם הַבָּא. יִשְׂרָאֵל כְּנֶגֶד הָרַחֲמִים, וּשְׁאָר הָעַמִּים כְּנֶגֶד הַדִּין. וְשָׁנִינוּ, אִשָּׁה שֶׁטָּעֲמָה טַעַם הָרַחֲמִים, הָרַחֲמִים מְנַצְּחִים. אִשָּׁה שֶׁטּוֹעֶמֶת טַעַם הַדִּין, הַדִּין בְּדִין נִדְבָּק. וַעֲלֵיהֶם נִקְרָא (ישעיה נו) וְהַכְּלָבִים עַזֵּי נֶפֶשׁ לֹא יָדְעוּ שָׂבְעָה.

וְעַל דָּא תְּנִינָן, הַנִּבְעֶלֶת לְגוֹי, קְשׁוּרָה בּוֹ כְּכֻלָּב. מַה כַּלְבָּא תַּקִּיפָא בְּרוּחֵיהּ, חֲצִיפָא. אוּף הָכִי דִּינָא בְּדִינָא תַּקִּיפָא, חֲצִיפָא בְּכוֹלָּא.

וְעַל זֶה שָׁנִינוּ, הַנִּבְעֶלֶת לְגוֹי, קְשׁוּרָה בּוֹ כְּכֶלֶב. מָה הַכֶּלֶב תַּקִּיף בְּרוּחוֹ, חָצוּף - אַף כָּאן דִּין בְּדִין תַּקִּיף, חָצוּפָה בַּכֹּל.

הַנִּבְעֶלֶת לְיִשְׂרָאֵל, תְּנִינָן, כְּתִיב, (דברים ד) וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּה' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם. מַאי טַעְמָא, מִשּׁוּם דְּנִשְׁמָתָא דְּיִשְׂרָאֵל, אַתְיָיא מֵרוּחָא דֵּאלֹהִים חַיִּים. דִּכְתִיב, (ישעיה נז) כִּי רוּחַ מִלְּפָנַי יַעֲטוֹף. מַשְׁמַע דִּכְתִיב מִלְּפָנַי. וּבְגִין כָּךְ אִתְּתָא דְּהִיא בְּתוּלְתָּא, דְּלָא אִתְדַּבְּקַת בְּדִינָא קַשְׁיָא דְּשְׁאָר עַמִּין, וְאִתְדַּבְּקַת בְּיִשְׂרָאֵל, רַחֲמִין נָצְחָא וְאִתְכַּשְׁרַת.

בְּתוּלָה הַנִּבְעֶלֶת לְיִשְׂרָאֵל, שְׁנִינוּ, כְּתוּב (דברים ד) וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּה' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁנִּשְׁמַת יִשְׂרָאֵל בָּאָה מֵרוּחַ אֱלֹהִים חַיִּים, שֶׁכָּתוּב (ישעיה נז) כִּי רוּחַ מִלְּפָנַי יַעֲטוֹף. מִמַּשְׁמָע שֶׁכָּתוּב מִלְּפָנַי. וּמִשּׁוּם כָּךְ, אִשָּׁה שֶׁהִיא בְּתוּלָה, שֶׁלֹּא נִדְבְּקָה בַּדִּין הַקָּשֶׁה שֶׁל שְׁאָר הָעַמִּים, וְנִדְבְּקָה בְּיִשְׂרָאֵל - הָרַחֲמִים מְנַצְּחִים, וְהִיא כְּשֵׁרָה.

וְתָא חֲזֵי, כְּתִיב (תהלים פט) כִּי אָמַרְתִּי עוֹלָם חֶסֶד יִבָּנֶה. מַאי חֶסֶד. הוּא חַד מִכְּתָרֵי עִילָּאֵי דְּמַלְכָּא. דְּנִשְׁמָתָא דְּיִשְׂרָאֵל קָרֵא לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חֶסֶד, עַל תְּנַאי דְּיִתְבְּנֵי, וְלָא יִשְׁתֵּיצֵי חֶסֶד מֵעָלְמָא, מַשְׁמַע דִּכְתִיב יִבָּנֶה.

וּבֹא רְאֵה, כְּתוּב (תהלים פט) כִּי אָמַרְתִּי עוֹלָם חֶסֶד יִבָּנֶה. מַה זֶּה חֶסֶד? הוּא אֶחָד מֵהַכְּתָרִים הָעֶלְיוֹנִים שֶׁל הַמֶּלֶךְ. שֶׁנִּשְׁמַת יִשְׂרָאֵל קָרֵא לָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא חֶסֶד עַל תְּנַאי שֶׁתִּתְבָּנֶה, וְלֹא יִכְלֶה חֶסֶד מִן הָעוֹלָם, מִמַּשְׁמָע שֶׁכָּתוּב יִבָּנֶה.

בְּגִין כַּךְ תְּנִינָן, מַאן דְּשַׁצֵּי חֶסֶד מֵעָלְמָא, אִשְׁתֵּיצֵי הוּא לְעָלְמָא דְּאָתֵי. וְעַל דָּא כְּתִיב, (דברים כה) לֹא תִהְיֶה אֵשֶׁת הַמֵּת הַחוּצָה, בְּגִין לְמֵיעְבַּד חֶסֶד עִם מִיתָא, וְאִתְעֲבִיד בְּנָיָנָא, דִּכְתִיב עוֹלָם חֶסֶד יִבָּנֶה.

מְשׁוּם כָּךְ שָׁנִינוּ, מִי שֶׁמְּכַלֶּה חֶסֶד מִן הָעוֹלָם, יִכְלֶה הוּא לָעוֹלָם הַבָּא. וְעַל זֶה כָּתוּב (דברים כה) לֹא תִהְיֶה אֵשֶׁת הַמֵּת הַחוּצָה, כְּדֵי לַעֲשׂוֹת חֶסֶד עִם הַמֵּת, וְנַעֲשֶׂה הַבִּנְיָן, שֶׁכָּתוּב עוֹלָם חֶסֶד יִבָּנֶה.

פרשת ואתחנן

מַאֲמָר קַו הַמִּדָּה

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, עַד הָכָא לָא הֲווֹ חַבְרַיָּיא יָדְעֵי רָזָא דְּגוֹ יְחוּדָא. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, כָּל קָרָאִין דְּאוֹרַיְיתָא רָזִין סְתִימִין עִילָּאִין אִינּוּן, וְהַאי קְרָא מַאן אִיהוּ.

פִּתַח וְאָמַר, (דברים ו) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד. הַאי קְרָא, אַף עַל גַּב דְּכַמָּה סִטְרִין דָּרִישְׁנָא בֵּיהּ, רָזָא דְּייִחוּדָא דְּבֵיהּ סְתִימָא מַעַיְינִין, לְבָא אָטִים הוּא מִנֵּיהּ, דְּכַמָּה חַכִּימִין טָרִישִׁין דְּלִבָּא לָעֲאן, וְלָא יָדְעֵי, וְלָא אִדְבָּקִין. סְתִים מֵחֵיזוּ עֵינֵיהוֹן, וּמְסוּכְלָתָנוּ לִבֵּיהוֹן.

תָּא חֲזֵי, בְּרָזָא דְּייִחוּדָא אַתְוָון טְמִירִין, שׁוּרִין וְתֵיבִין גְּלִיפִין בְּקִיּוּמַיְיהוּ.

שְׁמַע, שְׁמָא דְּרָזָא דְּייִחוּדָא, גּוֹ טְמִירָא עִילָּאָה סְתִים, וְגַלְיָא גּוֹ גְּלִיפֵי טְמִירִין, לְסַלָּקָא בְּדַרְגּוֹי לְאִשְׁתַּלְּמָא לְעֵילָּא. שְׁמַע, בֵּיהּ תַּלְיָיא שֵׁ"ם, בֵּיהּ תַּלְיָיא שְׁמִיעָה. שֵׁם, כְּדִבָּר אַחֵר (שמואל ב ו) אֲשֶׁר נִקְרָא שֵׁם. ע', אַשְׁגָּחוּתָא דְּרֵישׁ שַׁתָּא וְעַד סְיָיפָא שַׁתָּא.

ע' טוֹבָה לְאִסְתַּכָּלָא בֵּיהּ. בְּגִין דְּאִית עַיִן טוֹבָה וְעַיִן רָעָה. עַיִן טוֹבָה, מִסְטְרָא דִּימִינָא. עַיִן רָעָה מִסְטְרָא דִּשְׂמָאלָא. עַיִן טוֹבָה, הַיְינוּ רָזָא דִּרְשִׁים בֵּיהּ יִשְׂרָאֵל, דִּכְתִיב שְׁמַע יִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל סָבָא. וְאוֹקְמוּהָ, דְּהָכָא יִשְׂרָאֵל סָבָא.

וּמַאן דַּאֲמַר יִשְׂרָאֵל זוּטָא, כֹּלָּא חַד. יִשְׂרָאֵל זוּטָא שַׁפִּיר, דְּעַיִן סָמִיךְ בֵּיהּ. וּמַאן אִיהוּ. דִּכְתִיב (איוב לו) לֹא יִגְרַע מִצַּדִּיק עֵינָיו. וְדָא ו' זְעֵירָא. ו' עִילָּאָה, ו' זְעֵירָא כֹּלָּא חַד. ו' זְעֵירָא, מַבּוּעָא דְּבֵירָא דְּלָא אַפְסִיק מִנֵּיהּ לְעָלְמִין.

עַד הָכָא אִתְפָּרְשׁוּ אוֹרְחִין גְּלִיפִין בְּרָזָא דָּא. מִכָּאן וּלְהָלְאָה, רָזֵי דְּרָזִין דְּייִחוּדָא שְׁלִים, כְּדְקָא חֲזֵי שִׁיעוּרָא דִּלֵּיהּ שִׁיעוּרָא לְמֵיעְבַּד מְדִידִין וְשִׁיעוּרִין לְסִטְרִין כְּלְהוֹ.

יהוה אֱלֹהֵינוּ יהוה. רָזָא דְּאַרְבֵּיסַר אַתְוָון. תְּלַת שְׁמָהָן פְּנִימָאִין, כְּלְלָא דְּכֹלָּא. רָזָא חָדָא, עִילָּא וְאֶמְצָעִיתָא וְתַתָּא. הָכָא כְּלְלָא דְּכָל סִטְרִין, מֵאָתַר דְּלֵית בֵּיהּ שִׁיעוּרָא דְּאִקְרֵי אֵין סוֹף, עַד סְיָיפֵי סִטְרָא בַּתְרָאָה תַּתָּאָה לְכָל דַּרְגִּין.

חַה לְעֵילָּא, אֲתַר דְּשֵׁירוּתָא, דְּמִתַּמָּן נָפְקִין שְׁבִילִין לְכָל סִטְרִין. חַד בְּאֶמְצָעִיתָא רָזָא דְּמִשָּׁה אַכְלִיל גַּרְמֵיהּ בֵּיהּ בְּגוֹ אַבְרָהָם וְיִצְחָק. חַד כְּלָלָא דְּדָוִד מַלְכָּא. תִּיקוּנָא וְסַמְכָא חַד לְכָלְהוֹ.

וְכַד מִתְחַבְּרָן אַתְוָון דִּמְהֵימְנוּתָא, אִתְגַּלְיָין בְּחִבּוּרָא וְקִשׁוּרָא דִּכְלָא. תְּרֵין עָלְמִין, עִילָּאָה וְתַתָּאָה. עִילָּאָה סָלְקָא עַד דְּלֵית שִׁיעוּרָא וְאֵין סוֹף. תַּתָּאָה נָחֲתָא. בְּשִׁעוּרָא עַד סוֹף דְּכָל דַּרְגִּין.

עָלְמָא עִילָּאָה דִּמְתְקַשְׁרָא וְסָלְקָא עַד אֵין סוֹף, פָּלֵיג אַתְוֵוי בְּדַרְגּוֹי, שֶׁבַע אַתְוָון, יהו"ה אל"ה. עַל כָּל רָזָא דְעָלְמָא עִילָּאָה, דִּמְתְקַשְׁרָא וְסָלְקָא עַד אֵין סוֹף, וְאִתְפְּלֵיג בְּאַתְוֵוי שִׁבְעָה. עָלְמָא תַּתָּאָה, דִּמְתְקַשְׁרָא בֵּיהּ, וְנָחֲתָא עַד סוֹף דְּכָל דַּרְגִּין, פָּלֵיג אַתְוֵוי בְּדַרְגּוֹי שֶׁבַע אַתְוָון, יג"ו יהו"ה. תְּלַת אַתְוָון עִילָּאִין, בְּד' אִלֵּין, רָזָא חָדָא, חִבּוּרָא וְקִשׁוּרָא חָדָא, דְּלֵית בֵּהוּ פֵּירוּדָא. וּבְגִין כָּךְ לְאַרְבֵּיסַר אַתְוָון ז' וְז', וְכֻלָּא חַד.

אֶחָה, וְאוֹקְמוּהָ דלי"ת עִילָּאָה וְרַב עַל שְׁאָר אַתְוָון. וְכֵן רֵי"ש דְּאֵל אַחֵר. לְאִשְׁתְּמוֹדְעָא, דְּלָא לְאַחְלָפָא רָזָא קַדִּישָׁא עִילָּאָה, וּלְאַכְלָלָא סִטְרָא אָחֳרָא בַּהֲדֵיהּ.

סִימָן עי"ן דל"ת דְּאִינּוּן רַבְרְבִין, עַל דָּא, לְאַסְהָדָא סַהֲדוּתָא דְּרָזֵי דְרָזִין, לַאֲפָקָא מִשְׁחָתָא חָדָא, לְמִשַׁיחוֹ דְּרָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא. וּמַאן דְּיָדַע רָזָא דָא, יָדַע רָזָא דְּמָארֵיהּ וַאֲחֵסִין תְּרֵין עָלְמִין, עַלְמָא דָא וְעַלְמָא דְאָתֵי. וּמִשְׁחָתָא אִקְרֵי קָו הַמִּדָּה.

וְהָא אִתְיְהֵיב לְחַכִּימֵי עֶלְיוֹנִים קַדִּישִׁין, דְּיָדְעִין רָזָא דְמָארֵיהוֹן וּמִשְׁתַּדְּלֵי בִּיקָרֵיהּ. וְלָא אִתְיְהֵיב לְחַיָּיבֵי עָלְמָא, דְּלָא יָדְעֵי וְלָא חַיְישֵׁי לִיקָרָא דְמָארֵיהוֹן. וְאִינּוּן זַכָּאֵי קְשׁוֹט דִּי בְהוֹ רָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא עִילָּאָה, לְהוֹ אִתְיְהֵיב לְמִנְדַּע וּלְאִסְתַּכָּלָא, בְּגִין דְּלָא סָטָאן יָמִינָא וּשְׂמָאלָא.

קָו הַמִּדָּה, אוֹרֶךְ וְרוֹחַב. קָו הַמִּדָּה, עוֹמְקָא וְרוֹמָא. קָו הַמִּדָּה, עִיגּוּלָא וְרִיבּוּעָא. בְּתֵלֵיסַר תַּרְעִין קָיְימָא לְמִנְדַּע. וְאִינּוּן שִׁיתָּא וְעֶשְׂרִין לְתֵרִין סִטְרִין, כַּד מִתְגַּלְפֵי בְּגִילּוּפַיְיהוּ. כֻּלָּא חַד בְּמִשְׁחָתָא דָא. קָו הַמִּדָּה סָלְקָא וְנָחֲתָא, אִתְגְּלֵיף בִּגְלִיפוּי לְכָל סִטְרִין.

נְהוֹרָא דְלָא קָיְימָא בִּנְהוֹרָא, גָּלֵיף, וּנְפֵיק נְצִיצוּ דְכָל נְצוֹצִין, וּבָטַשׁ גּוֹ רַעֲוָא דְרַעֲוָון, וְאִתְטַמַּר בֵּיהּ, וְלָא יְדִיעַ.

בְּזִמְנָא דְרַעֲוָא דָא בָּעָא לְאִתְפַּשְׁטָא, נְפֵיק הַאי נְצִיצוּ דְטָמִיר גּוֹ הַאי רְעוּתָא, בְּגִין דְּאִתְחֲזֵי, וְלָא אִתְחֲזֵי לְאִתְקְיְימָא כְּגַוְונָא דָא.

כַּד אִתְפַּשַׁט רְעוּתָא דָא, בָּטַשׁ הַאי נְצִיצוּ, דְּאַחֲזֵי גַּוּון וְלָא גַּוון, וְעָאל בְּהַהוּא אִתְפַּשְׁטוּתָא, וּנְפַק בִּגְוונוֹי, וְסָלְקָא, וְקָיְימָא בִּסְלִיקוּ גּוֹ רְעוּתָא וְאִתְפַּשְׁטוּתָא.

בָּטַשׁ רַעֲוָא אִתְפַּשְׁטוּתָא דִּילֵיהּ, בִּסְתִימוּ דְּלָא אִתְיְדַע, וְאַפֵּיק נְהוֹרִין דַּקִּיקִין צְלִילִין כְּלִילִין כַּחֲדָא. כַּד בָּעָאן לְנָפְקָא הַאי נְצִיצוּ, דְּבֵיהּ גְּוונִין. בָּטַשׁ בְּהַהוּא אִתְפַּשְׁטוּתָא, וְאִתְדְּחֵיק. וּמִגּוֹ דְּחִיקוּ, נָפְקִין אִינּוּן נְהוֹרִין דַּקִּיקִין, וְאִשְׁתַּמְעוּ כַּחֲדָא. כְּדֵין הַאי נְצִיצוּ

אַחֲזֵי בְּהוּ גַּוְונֵי, וְאִצְטַבַּע כָּלְהוֹ כַּחֲדָא, חִיוַר וְסוּמָק וְיָרוֹק וְאוּכָם. וְאִתְעַכַּב בֵּיהּ תְּרֵיסַר יַרְחִין. וּלְבָתַר אִתְעַקַּרוּ מִתַּמָּן, וְאִשְׁתְּתִילוּ בַּאֲתַר אָחֳרָא.

וְהַאי נְצִיצוּ, סָלְקָא וְנָחֲתָא. וְהַאי אִיקָרֵי בּוּצִינָא דְּקַרְדִּינוּתָא. הַאי אַתְקִין וּבָטַשׁ בְּכָל נְטִיעָן נְהוֹרִין, וְאוֹמֵר לוֹ גְּדַל. כְּדֵין אַפֵּיק מַבּוּעִין הַהוּא אִתְפַּשְׁטוּתָא עִילָּאָה קַדְמָאָה, וְאַשְׁקֵי וְנָהֵיר לְכָלְהוֹ, וְאִתְרַבְיָאוּ.

בְּהַאי בּוּצִינָא דְּקַרְדִּינוּתָא, נָהֵיר מַאן דְּנָהֵיר, וְסָלְקָא וְנָחֲתָא, וְאִתְפַּשַׁט לְכָל סִטְרִין, וּכְדֵין אִיקָרֵי קַו הַמִּדָּה. וְקַיְימָא מִשְׁחָתָא לְעֵילָּא וְתַתָּא. קַו הַמִּדָּה בּוּצִינָא דְּקַרְדִּינוּתָא סְתִימָא דְּכָל סְתִימִן, מִשְׁחָתָא נְהִירָא דְּאִתְקִין שַׁפִּירוּ לְכֹלָּא. הַהוּא שַׁפִּירוּ דְּנָפֵיק מִפִּשִׁיטוּ קַדְמָאָה, אִיהוּ אַתְקִין לוֹן. בֵּיהּ קַיְימִין לְמִשְׁחָתָא לְעֵילָּא וְתַתָּא. מַאן דְּזָכֵי בְּהַאי, וְיָדַע בֵּיהּ, זָכָה לְמִנְדַּע בְּחָכְמְתָא דְּמָארֵיהּ, זָכָאָה חוּלְקֵיהּ בְּהַאי עָלְמָא וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

דָּא מִשְׁחָתָא לְרָזָא דְּמְהֵימְנוּתָא, קַו הַמִּדָּה אוֹרְכָא וּפוּתְיָא בְּשִׁיעוּרָא. עוֹמְקָא וְרוֹמָא בְּשִׁיעוּרָא. עִיגּוּלָא וְרִבּוּעָא בְּשִׁיעוּרָא. כֹּלָּא סַחֲרָא מִשְׁחָתָא חָדָא. כָּל נְהוֹרִין, וְכָל רָזִין, לָא סָלְקִין, וְלָא נָחֲתִין, וְלָא מִתְפַּשְׁטִין, אֶלָּא בְּמִשְׁחָתָא דָּא. בַּר לְעֵילָּא לְעֵילָּא, דְּלֵית שִׁיעוּרָא, וְלָא קַיְימָא בְּהַאי לְאִסְתַּכָּלָא וּלְמִנְדַּע.

כָּל שִׁיעוּרִין וְכָל מִשְׁחָתִין הוּא כָּלִיל לוֹן, וְכוֹלָּא אִתְכְּלִיל בֵּיהּ. קַו הַמִּדָּה, אִינוּן גַּוְונִין דְּאִצְטַבְּעוּ בֵּיהּ, וְקַיְימִין בֵּיהּ, אִתְפַּשְׁטוּ. וְכַד אִתְרַבְיָאוּ, סָלְקָן וּמִתְפַּשְׁטָן לְאוֹרְכָא וּלְפוּתְיָא וְעוֹמְקָא וְרוֹמָא. וְאִיהוּ סָלְקָא וּמַדִּיד לְכֹלָּא בְּמִשְׁחָתָא חָדָא. שְׁאָרֵי מִלְּעֵילָּא מֵאֲתַר דְּשָׁאנֵי שִׁיעוּרָא, עַד סוֹף דַּרְגֵּי מְהֵימְנוּתָא.

תַּרְעָא קַדְמָאָה, שֵׁירוּתָא דְּשָׁאנֵי טְמִירָא דְּטָמִירוּ, וְהַאי נְצִיצוּ אִתְרַבֵּי וְנָצֵיץ, דְּלָא אִתְנַגְלְיָיא וְלָא אִתְיְדַע, עַד דְּמָטֵי לְרַעֲוָא דְּרַעֲוִין, וּמִתַּמָּן אִתְנַגְלְיָיא וְלָא אִתְנַגְלְיָיא, עַד דְּקִשֵּׁיר קִשְׁרִין לְמִשְׁחָתָא, כְּגַוְונָא דְּאִיהוּ מָדִּיד, הָכִי אִתְרַבְיָאוּ וְסָלְקָן לְכָל סְטַר, קִשְׁרָא דְּנָעֵיץ מִתַּמָּן, וְשָׁרָאן קִשְׁרִין.

הַהוּא קִשְׁרָא קַדְמָאָה, תְּלָתָא אַלְפֵי עָלְמִין קְשִׁירִין בֵּיהּ. חַד עַלְמָא סָלְקָא לְעֵילָּא, וְחַד נָחֲתָא לְגַבֵּיהּ, וְחַד נָחֲתָא לְתַתָּא מִנֵּיהּ, דְּאִיהוּ דַּקִּיקָא מִכָּלְהוֹ. בֵּין עָלְמָא וְעָלְמָא אֶלֶף עָלְמִין. עָלְמָא תַּתָּאָה מִכָּלְהוֹ, אָרְכֵּיהּ אֶלֶף אַמִּין.

וַחֲמֵשׁ זַרְתִּין אִתְכְּלִילוּ בְּהַאי קִשְׁרָא. וְהַאי קִשְׁרָא, אוּרְכֵּיהּ תְּלָתָא אַלְפֵי עָלְמִין וַחֲמֵשׁ אֲצְבָּעָן. פּוּתְיֵהּ, תְּלַת אַלְפֵי עָלְמִין.

וְכֹלָּא אִתְקַשַּׁר בְּעִיגּוּלָא. עִיגּוּלָא דְּסָלְקָא וְנָחֲתָא. בְּעִיגּוּלָא חָדָא שִׁית אַלְפִין עָלְמִין לְגוֹ מֵעִיגּוּלָא חַד. וְהַאי קִשְׁרָא כָּלִיל כֹּלָּא. הַאי קִשְׁרָא קַדְמָאָה, קְיוּמָא נָעִיץ מֵהָכָא, וְאִתְפַּשְׁטוּ קִשְׁרִין וּמְדִידִין.

מַהַאי קִשְׁרָא, שְׁאַרֵי קַו הַמִּדָּה לְאִתְפַּשְׁטָא, מָדֵיד אֶלֶף דְּאִיהוּ עִיזְקָא חָדָא, וְאֶלֶף דְּאִיהוּ עִיזְקָא חָדָא, לְאִתְאַחָדָא דָּא בְּדָא. וְאִלֵּין עִיזְקִן אִינוּן מָאתָן אֶלֶף עָלְמִין, דִּכְסִיף בְּהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְאִלֵּין עִיזְקִן אִתְאַחָדָן דָּא בְּדָא.

בֵּין עִיזְקָא וְעִיזְקָא, ת"ק אֶלֶף עָלְמִין. וְאִלֵּין דְּפָתְחֵי תַּרְעִין לְכָל סְטַר. בֵּין עָלְמָא וְעָלְמָא טֶפַח. עִיזְקָא תִּנְיָינָא, רַב מֵחֲבֵירְתָּהּ בְּמִשְׁחָתָא קַדְמָאָה דִּכְלָא.

מֵהָכָא אִתְפַּשַּׁט לְתַתָּא, וּמָדֵיד קַו הַמִּדָּה תְּלַת זַרְתִּין פְּשִׁיטִין בְּלָא קִשְׁרָא. אָרְכָּא דְּהַהוּא זֵרֵת שְׁתִּין רִבּוֹא עָלְמִין.

בְּהַאי זֵרֵת אִתְתַּקְנוּ שְׁמַיִם, בְּרָזָא דְּשִׁתִּין רִבּוֹא עָלְמִין. וְכָל עָלְמָא וְעָלְמָא כְּלִילָא בְּאַרְבַּע אַלְפִין עָלְמִין אָחֳרָנִין. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיה מ) וְשָׁמַיִם בַּזֶּרֶת תִּכֵּן. אִתְפַּשַּׁט קַ"ו הַמִּדָּ"ה, וְאִתְתַּקַּן בְּמִדִּידוּ תְּרֵין זַרְתִּין, וּפַלְגָא, וּפַלַג פַּלְגָא, בְּלָא קִשְׁרָא.

כָּל מִשְׁחָתִין אִלֵּין דְּהַאי סִטְרָא, דְּקַיְימָא בְּקַו הַמִּדָּה, מִשְׁחָתָא חָדָא לְרִיבּוּעָא כֹּלָּא, וְלָאו הָכָא לְעִיגּוּלָא. וּמִשְׁחָתָא דְּקַיְימָא בְּקַ"ו הַמִּדָּ"ה, אִיקָרֵי מִשְׁחָתָא דְּרִיבּוּעָא. בְּהַאי מִשְׁחָתָא קַיְימָא כֹּלָּא וְאִתְקַיָּים.

עוֹמְקָא דְּרִיבּוּעָא דָּא, חֲמִשִּׁין זַרְתִּין, לְאִתְפַּתְּחָא לַחֲמֵשׁ סִטְרִין. רוֹמָא חֲמֵשׁ. וְעַד הָכָא קַיְימָא מִשְׁחָתָא דְּרִיבּוּעָא. וְהָכָא קַיְימָא קִשְׁרָא לְקִיּוּמָא, קִשְׁרָא קַדְמָאָה, דְּאִיהוּ שֵׁירוּתָא דְּהַאי, אִיהוּ קִיּוּמָא. קַיְימָא קַו הַמִּדָּה בִּמְדִידוּ דְּמִשְׁחָתָא, וְעַד הָכָא תַּרְעָא קַדְמָאָה לְקִיּוּמָא. אִשְׁתַּכַח קַו הַמִּדָּה, בְּמִשְׁחָתָא דָּא דְּרִיבּוּעָא בְּכָל סִטְרוֹי, שֵׁבַע מְאָה אֶלֶף עָלְמִין, וְשִׁבְעָה טְפָחִים, וַחֲמֵשׁ זַרְתִּים, וּפַלְגָא, וּפַלַג פַּלְגָא. עוֹמְקָא וְרוֹמָא חֲמִשִּׁין וַחֲמֵשׁ זַרְתִּין.

הָכָא אִשְׁתַּכְלִלוּ קַו הַמִּדָּה בְּמִשְׁחָתָא חָדָא. מְשֵׁירוּתָא דְּקִשְׁרָא קַדְמָאָה, עַד סִיּוּמָא דְּמִשְׁחָתָא דְּנָא דְּרִיבּוּעָא. הָכָא מִשְׁחָתָא חָדָא לְקִיּוּמָא חַד. וְהַאי אִיקָרֵי מִשְׁחָתָא עִילָּאָה, קִיּוּמָא סְתִימָאָה, קִשְׁרָא קַדְמָאָה, וְרִיבּוּעָא דָּא קִיּוּמָא דְּרָזָא יְדו"ד, שְׁמָא קַדִּישָׁא עִילָּאָה, כְּלִלָּא דְּקִשְׁרָא קַדְמָאָה, וּמִשְׁחָתָא דְּרִיבּוּעָא דְּסָלְקֵי גּוֹ מִשְׁחָתָא, בִּרְעוּתָא דְּסִתִימוּ עַד אֵין סוֹף.

וְעַד הָכָא קִיּוּמָא חָדָא עִילָּאָה סְתִימָאָה. מֵהָכָא אִתְפַּשַּׁט קַו הַמִּדָּה, וּמָדֵיד גּוֹ גְּוונִין דְּקַיְימִין בְּקִישׁוּרָא חָדָא, כְּלִילָא חָדָא. קַו הַמִּדָּה אִתְגַּלְיָיא, וְקַיְימָא בִּנְצִיצוּ דְּנָהִיר, וְכָל גְּוונֵי קַיְימִין בֵּיהּ.

קִשְׁרָא תִּנְיָינָא. קַו הַמִּדָּה שְׁאַרֵי, וְאִתְגַּלְיָיא בְּי"ב קִשְׁרִין עִילָּאִין, וּמָאתָן וּתְלָתִין וְשִׁית קִשְׁרִין אָחֳרָנִין דַּקִּיקִין. אִלֵּין י"ב קִשְׁרִין עִילָּאִין, קַיְימִין גּוֹ קִשְׁרָא קַדְמָאָה סְתִימָא וְרִבּוּעָא, וּמִתְקַשְׁרָאן וְאִתְאַחָדָאן בְּהוּ. וּמִתְאַחְדָאן וּמִתְקַשְׁרִין בְּאִלֵּין אָחֳרָנִין. וְכַד מִסְתַּכְּלִין מִלִּין, כּוּלָּא אִיהוּ מִשְׁחָתָא חָדָא.

וְקִשְׁרָא קַדְמָאָה מֵאִינּוּן י"ב, אִלֵּין אִינּוּן דְּקַיְימִין בְּמִשְׁחָתָא, בְּגִין דְּמִתְפַּשְׁטֵי יַתִּיר. וְכָל אִינּוּן אָחֳרָנִין, מִתְפַּשְׁטִין הָכֵי, אֶלָּא אִילֵּין דְּבָקִין דָּא עִם דָּא, וּכְלִילָן דָּא עִם דָּא. וּבְקַו הַמִּדָּה, קַיְימֵי כָּלְהוֹ כַּחֲדָא, כְּלָלָא חָדָא, לְמִשְׁיחָא חָדָא.

הַאי קִשְׁרָא, כְּגַוְונָא דְּקִשְׁרָא קַדְמָאָה אִיהוּ, וְשִׁיעוּרָא דִּילֵיהּ, וְאוֹרְכֵיהּ וּפוּתְיֵיהּ, כְּהַהוּא גַּוְונָא מַמָּשׁ, בַּר דְּהַאי בְּאִתְגַּלְיָיא, וְהַהוּא קַדְמָאָה נָעִיץ דְּלָא אִתְגַּלְיָיא.

קִשְׁרָא תְּלִיתָאָה, קִשְׁרָא דָּא אִיהוּ קַדְמָאָה, וְדָא מְשַׁנְיָיא מִכָּל אִינּוּן גְּוונִין, וְדָא אִיהוּ קִשְׁרָא וְגַוְון יַתִּיר, וְאִיהוּ קָאִים לְמִשְׁחָתָא לְאִתְפַּשְׁטָא.

שְׁאֵרֵי קַו הַמִּדָּה, וּמְדִיד בְּאִלֵּין תְּרֵיסַר קִשְׁרִין. תְּלַת קִשְׁרִין מִינַיְיהוּ עִילָּאִין, דְּקַיְימִין לְמִשְׁחָתָא בְּהַהוּא מְדִידוּ דְּמָדִיד, וְאַסְגֵּי אַרְכָּאן דְּיוֹמִין בְּכוֹלָּא. וְסִימָן דָּא חו"ל. וְיֵשׁ לוֹ רָזָא דְּכְתִיב, (איוב כט) וְכַחוֹל אַרְבֶּה יָמִים. וְהָא אוֹקִימְנָא.

מַהֵיה אֶלֶף, וְשְׁאֵרֵי מֵרֵישָׁא דְּעִזְקָא דִּלְעֵילָּא, דִּיוּקְנָא רָזָא דְּאָדָם. מְדִיד בְּרֵישָׁא, לְאִתְפַּשְׁטָא לְתַתָּא בְּאוּרְכָּא.

הַהוּא רֵישָׁא שְׁאֵרֵי מִלְּעֵילָּא, וּמָדִיד בְּעִיגּוּלָא, לְתָרִין סְטָרִין. סִטְרָא חָדָא תְּלַת מְאָה זַרְתִּין, וּפַלְגָא, וְחַד שְׁלִישׁ. סִטְרָא דָּא קַיְימָא בַּחֲמֵשׁ מַזְלָגִין, דְּעַיְילֵי לְסִטְרָא תִּנְיָינָא, וּמִתְדַּבְקָן אִלֵּין בְּאִלֵּין. וּמִשְׁחָתָא דְּאִלֵּין מַזְלָגִין דְּעַיְילֵי דָּא בְּדָא, תְּלַת מְאָה טְפָחִים, וְחַד זַרְתָּא וּפַלְגָא. מִתְדַּבְקָן אִלֵּין בְּאִלֵּין, לְקִשְׁרָא סִטְרָא דָּא בְּסִטְרָא תִּנְיָינָא.

סִטְרָא תִּנְיָינָא, מָדִיד בּוּצִינָא בְּאִתְפַּשְׁטוּת, וְאִתְעֲבִיד מִשְׁחָתָא תְּלַת מְאָה זַרְתִּין, וּפַלְגָא, וְחַד שְׁלִישׁ, כְּהַהוּא סִטְרָא קַדְמָאָה. אִשְׁתַּכַּח עִיגּוּלָא דְּרֵישָׁא דָּא, שִׁית מְאָה וְחַד זַרְתִּין, וּתְרֵין שְׁלִישִׁים. מִשְׁחָתָא דְּאִינּוּן מַזְלָגִין, שִׁית מְאָה טְפָחִים וּתְלַת זַרְתִּין.

דְּהָא הוּא עִיגּוּלָא דְּרֵישָׁא, דְּאִיתְפַּשַּׁט בּוּצִינָא וּמְדִיד לְתַתָּא, לְאוֹרְכָּא אִשְׁתַּכַּח בְּהַהוּא בּוּצִינָא בְּמִדִּינוּ, שִׁית מְאָה אַלְפִין עָלְמִין, וְשִׁתִּין רִבּוֹא אָחֳרָנִין. דָּא אִיהוּ אִתְפַּשְׁטוּתָא דְּבוּצִינָא, לְמֵיעֲבַד מִשְׁחָתִין לְעִיגּוּלָא וְאוֹרְכָּא. וְהָכָא אִיהוּ קִשְׁרָא חָדָא לְתַתָּא, וְקִשְׁרָא לְעֵילָּא.

קַו הַמִּדָּה, מָדִיד אֶלֶף. וְשְׁאֵרֵי מֵעוֹמְקָא דְּגוּפָא לְגוֹ, וְאִתְפַּשַּׁט בּוּצִינָא, וּמָדִיד לְאוֹרְכָּא בְּעוֹמְקָא. וּקְשַׁר חֲמֵשׁ מְאָה אַלְפִין עָלְמִין בְּמְעוֹי לְגוֹ. כְּדֵבָר אַחֵר, (שה"ש ה) מֵעָיו עֶשֶׁת שֵׁן מְעֻלֶּפֶת סַפִּירִים.

מְעֻלֶּפֶת, דָּא הִיא בּוּצִינָא, עַד דְּלָא אִתְפַּשְׁטַת, דְּאִיהִי מְעֻלֶּפֶת לְאִתְפַּשְׁטָא, וּלְמֵיעֲבַד מְדִידוּ, וְדָא אִיהוּ מְדִידוּ דְּבוּצִינָא בְּהַאי סִטְרָא, רוּמָא וּפוּתְיָיא. בְּרָזָא דִּנְפֵיק מִבּוּצִינָא אִתְפַּשְׁטוּתָא חָדָא, דְּאִיהוּ רוּמָא וּפוּתְיָיא, תְּלַת מְאָה אַלְפִין זַרְתִּין, לְאִתְפַּשְׁטָא בִּתְלַת מְאָה עָלְמִין. וּבֵין עָלְמָא וְעָלְמָא, תְּלַת מְאָה אֶלֶף טְפָחִים. וְכָלְהוֹ קַיְימֵי בְּרוּמָא וּפוּתְיָיא, בְּרָזָא דְּבוּצִינָא

דְקַרְדִינוּתָא. וְקַיְימָא הַאי בְּשִׁית סִטְרִין, אִלֵּין שִׁית סִטְרִין דְּעָלְמָא, דְּכָלְהוֹ קַיְימִין בְּהַאי בּוּצִינָא, בְּאִתְפַּשְׁטוּתָא דָא.

וְהָכָא אִתְקַשַּׁר קִשְׁרָא חָדָא לְתַתָּא, וְקִשְׁרָא חָדָא בְּאֶמְצָעִיתָא, וְקִשְׁרָא חָדָא לְעֵילָּא. אִתְקַשְּׁרוּ אִלֵּין תְּלָתָא קִשְׁרִין, בַּאֲתַר דָּא בְּבוּצִינָא דָא, בְּרָזָא דִּלְעֵילָּא וְאֶמְצָעִיתָא וְתַתָּא, לְמֶיעְבַּד מִשְׁחָתָא.

תְּלַת קִשִׁירִין אִלֵּין אִתְקַשְּׁרִין בְּבוּצִינָא, וְקַיְימָא אִלֵּין תְּלָתָא בְּסִטְרָא דְּאוֹרְכָא, וְאִלֵּין עָבְדִין תְּלָתָא אָחֳרָנִין, בְּסִטְרָא דְּאוֹרְכָא.

אִלֵּין תְּלַת קַדְמָאי, קַיְימֵי גּוֹ מִשְׁחָתָא, כָּל קִשְׁרָא וְקִשְׁרָא, קָאִים בְּמִשְׁחָתָא, שִׁית מְאָה אֶלֶף עָלְמִין, וְשִׁית זַרְתִּין, וְשִׁית טְפָחִים. וְכָלְהוֹ קַיְימִין בְּקַיּוּמָא.

אִשְׁתַּכְחוֹ תְּלַת קִשְׁרִין קַדְמָאי, דְּאִינּוּן תְּמַנְיָ סְרֵי מְאָה אַלְפֵי עָלְמִין, וּתְמַנְיָ סְרֵי זַרְתִּין, וּתְמַנְיָ סְרֵי טְפָחִים. וְדָא אִיהוּ רָזָא דְּבוּצִינָא בְּסִטְרָא דָא. וְכֵן כְּגַוְונָא דָא קַיְימִין תְּלַת קִשְׁרִין אָחֳרָנִין.

וְכֹלָּא קַיְימָא בִּרְעוּתָא דְּמִשְׁחָתָא דְּבוּצִינָא, דְּסָלְקָא עַד אֵין סוֹף. מִשְׁחָתָא דְּבוּצִינָא אִתְפַּשְׁטַת מִקִּשְׁרִין אִלֵּין, וְסָלֵיק וְקַשֵּׁיר כֹּלָּא בְּקִישׁוּרָא חָדָא גּוֹ מִשְׁחָתָא בִּשְׁלִימוּ חָדָא. אִתְחַדְּרַת אִתְפַּשְׁטוּתָא, וְקַיָּים גּוֹ רוֹמָא וְעִיגּוּלָא וְרִבּוּעָא, וְסָלֵיק וְקַשֵּׁיר לְעֵילָּא חַד קִשְׁרָא. לְבָתַר נָחֵית וְקַשֵּׁיר לְתַתָּא קִשְׁרָא חָדָא, וְקַיָּים כֹּלָּא.

אִשְׁתַּכַח רָזָא דְּבוּצִינָא, בְּכָל הַנֵּי קִשְׁרִין, וּבְכָל הַנֵּי מְדִידִין, מִשְׁחָתָא חָדָא, וְקִשְׁרָא חָדָא. וְהַהוּא קִשְׁרָא כַּד סָלְקָא וְקַשֵּׁיר חַד קִשְׁרָא, עָבִיד מִשְׁחָתָא, וְקָאִים בְּקִיּוּמָא, וְנָעֵץ נְעִיצוּ דְּמֶהֵימְנוּתָא. כַּד נָחֵית וְקַשֵּׁיר חַד קִשְׁרָא עָבִיד מִשְׁחָתָא וְקָאִים בְּקִיּוּמָא וְנָעֵץ נְעִיצוּ דְּמֶהֵימְנוּתָא.

רִבּוּעָא קַיְימָא עַל עִיגּוּלָא, וְעִיגּוּלָא עַל אוֹרְכָא, וְאוֹרְכָא עַל עוֹמְקָא, וְעוֹמְקָא עַל רוֹמָא, וְרוֹמָא עַל פּוּתְיָא. וְכֹלָּא בְּרָזָא דְּבוּצִינָא, לְמֶיעְבַּד מְדִידוּ.

קַיְימָא בּוּצִינָא, וְאַהֲדַר לְאִתְפַּשְׁטָא כְּמִלְּקַדְמִין, כַּד קַשֵּׁיר קִיּוּמָא זִמְנָא חָדָא אִיהוּ מְעוּלָּפָת, בְּזִמְנָא דְּאִיהִי מְעוּלָּפָת, כְּדֵין רָשִׁים כָּל גְּוונִין בְּאִינּוּן אַתְרִין דְּאִתְחֲזָיִין, חִיוַר וְסוּמָק וְיָרוֹק וְאוּכְם. וְאִלֵּין אִינּוּן אַרְבַּע גְּוונִין, דְּאַתְקִינַת בּוּצִינָא, וְאִנְהֵירַת בְּנְהִירָא דְּנָעֵץ וְנָפְקָא, וְדָא הוּא מְעוּלָּפָת סַפִּירִים, סַפִּירִים דְּנְהִירִין.

אֲהַדְּרַת בּוּצִינָא וְאִתְפַּשְׁטַת כְּמִלְּקַדְמִין, וְנָטָה קָו וְעָבִיד מִדָּה. וּמָדֵיד אֶלֶף לִסְטַר דָּא, וְאֶלֶף לִסְטַר דָּא, וְכֵן לְאַרְבַּע סִטְרִין. לְקֶבֶל קִיּוּמָא דְּאַתְוָון יהו"ה, דְּאִינּוּן ד' אַתְוָון. אִתְפַּשְׁטַת בּוּצִינָא, וּמָדֵיד גּוֹ גְּוונִין לְקִיּוּמָא, בִּנְצִיצוּ, לְאוֹרְכָא וּלְרוֹמָא וּלְעוֹמְקָא וּלְפוּתְיָא. נְצִיצוּ דְּיַמִּינָא בְּגַוְונִין חִיוַר, בְּרָזָא דְּבוּצִינָא בְּמִשְׁחָתָא.

כְּהַהוּא פְּשִׁיטוּ דְּגָוונִין, קָיְימָאן בְּמְדִידוּ לְאוֹרְכָּא, לְעֵילָּא, וְתַתָּא, שְׁבַע מְאָה אֶלֶף עָלְמִין, וְשִׁית מְאָה וּתְלֵיסַר זַרְתִּין. וְכֵן בְּכָל אִינּוּן סִטְרִין, בְּכָל אִינּוּן גָּוונִין.

כַּד מְדִידוּ דְּהַהוּא גָּוון אוּכָם, דְּקָיְימָא בִּגְרִיעוּתָא, לְאִתְחַבְּרָא בְּגָוון חִיוַר, וְכַד מִתְחַבְּרָן אִלֵּין תְּרִין גָּוונִין כַּחֲדָא, כְּדֵין אִינּוּן מַשְׁחָתָא חָדָא. אִשְׁתַּכְּחוּ אִלֵּין גָּוונִין בְּמְדִידוּ דְּמַשְׁחָתָא, לְאַרְבָּעָה סִטְרִין דְּגָוונִין, תְּמַנְיָא וְעֶשְׂרִין אֶלֶף עָלְמִין, וְאֶלֶף וּמָאתָן וְאֶלֶף וּמָאתָן, מֵהַאי סִטְרָא וּמֵהַאי סִטְרָא, וּתְרֵיסַר זַרְתִּין.

עַד הָכָא פְּשִׁיטוּ דְּרָזָא דְּבוּצִינָא לְעֵילָּא, בִּמְדִידוּ בְּכָל סִטְרִין, לְאוֹרְכָּא וּפוּתְיָיא, לְעוֹמְקָא וְרוֹמָא. בְּהַנֵּי אַרְבַּע, קָיְימִין כָּל מַשְׁחָתִין, בְּרָזָא דְּבוּצִינָא, וְאִתַּתְקָנָא לְקָיְימָא תְּדִיר בְּקִיּוּמָא, גּוֹ רְעוּתָא, וְאִתְפַּשְׁטוּתָא דְּלִבָּא, וּמוֹחָא, וְרוּחָא. מַאן דְּבָעֵי לְמֶיעְבַּד מְדִידוּ בְּשִׁיעוּרָא דָּא, וּלְנַטְלָא בּוּצִינָא דְּקַרְדִּינוּתָא בִּידֵיהּ, וּלְאִתְפַּשְׁטָא בֵּיהּ בְּכָל הַנֵּי סִטְרִין, וְעָבִיד מַשְׁחָתָא דָּא. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ, דְּכָל רָז לָא אָנֵיס לֵיהּ, וְכָל מִלָּה דְּחָכְמְתָא עִילָּאָה לָא יִסְתַּלַּק מִנֵּיהּ. עַד הָכָא קָיְימָא בּוּצִינָא בְּרָזָא דְּחָכְמְתָא עִילָּאָה.

אִלֵּין דְּקָיְימִין בְּבוּצִינָא דְּקַרְדִּינוּתָא, אִינּוּן שְׁבַע עֶשְׂרֵה קִשְׁרִין. בְּאִלֵּין י"ז קִשְׁרִין, קָיְימָא רָזָא דְּמַשְׁחָתָא, וּלְנַטְלָא מַטְלָנִין, וְאִתְפַּשְׁטוּתָא דְּבוּצִינָא, בֵּין קִשְׁרָא וְקִשְׁרָא, לְסִטְרָא דָּא וּלְסִטְרָא דָּא. וְכָלְהוֹ שִׁבְסְרֵי קִשְׁרֵי, כָּלְהוֹ קָיְימִין בְּכָל מִשְׁחָתִין, דְּאוֹרְכָּא וּפוּתְיָיא וְעוֹמְקָא וְרוֹמָא. מֵקִשְׁרָא דָּא לְקִשְׁרָא דָּא, קָיְימִין כָּלְהוֹ רָזִין בְּכָל מִשְׁחָתִין.

וְאִינּוּן קִשְׁרִין תְּלֵיסַר, וְכָל אִינּוּן אֲחָרָנִין, כָּלְהוֹ קָיְימִין בִּכְלָלָא חָדָא, וְכָלְהוֹ בְּרָזָא חָדָא, לְקָבֵיל אַרְבַּע אִלֵּין דְּקַאמְרִין, וְלִקְבֵיל אַרְבַּע גְּוונִין, וְלִקְבֵיל רָזָא דְּאַרְבַּע אַתְוון.

מִכָּאן וּלְהָלְאָה אִתְפַּשַּׁט בּוּצִינָא, וְקָיְימִין קִשְׁרִין אַחֲרָנִין בְּבוּצִינָא, לְמֶיעְבַּד מִשְׁחָתִין אָחֳרָנִין, בְּרָזָא דְּתִלַּת שְׁמָהָן. וּמִנַּייהוּ קָיְימִין ב' שְׁמָהָן לְבוּצִינָא גּוֹ מִשְׁחָתָא. וְאִינּוּן תִּלַּת שְׁמָהָן דְּקַאמָרָן, אִינּוּן יהו"ה אֱלֹהֵינוּ יהו"ה. אִשְׁתְּאָרוּ תְּרִין שְׁמָהָן לְבוּצִינָא, וְאִינּוּן יהו"ה אֱלֹהֵינוּ.

הַשְׁתָּא בְּבוּצִינָא דָּא, אִיהוּ מִשְׁחָתָא דְּלָא עָמִיק גּוֹ עוֹמְקָא, וְקָיְימָא רָז דָּא בְּאֶמְצָעִיתָא. הַשְׁתָּא בּוּצִינָא דְּהַהִיא מְעוּלָּפָת, אִתְפַּשְׁטַת בִּתְלַת סִטְרֵי דְּרָזָא, לְמֶעְבַּד מִשְׁחָתָא. הָכָא קָיְימָא בּוּצִינָא וְאִתְתַּקְנַת. בְּגִין דְּהָכָא אִיהוּ מִשְׁחָתָא אָחֳרָא, בַּר מֵאִינּוּן מִשְׁחָתִין.

תִּיקוּנָא דְּבוּצִינָא דְּאִתְתַּקְנַת, עַד לָא אִתְפַּשְׁטַת, אִתְתַּקְנַת מִגּוֹ טְמִירוּ דְּאֵין סוֹף, סַלְקָא וְנַחֲתָא, וְאִתְגְּנִיז בֵּיהּ מַה דְּאִתְגְּנִיז, וּפַשִׁיט לָהּ, תְּלַת אַרְגָּוונִין בֵּיהּ אִתְחַזְיָין, וְאִינּוּן הֲווֹ תִּיקוּנָא לְאִתְפַּשְׁטָא, וּלְמֶיעְבַּד מִשְׁחָתָא.

אִתְתַּקְנַת בִּגְנִיזוּ דְּגְנִיז, בְּגָוון אָחֳרָא. לְמֶיעְבַּד שַׁפִּירוּ וְתִיקוּנָא דְּאָדָם. לְאִתְקָנָא גּוֹ מִשְׁחָתָא, בְּשַׁפִּירוּ, בְּתִיקוּנָא, לְאִתְחַפְיָיא מַה דְּטָמִיר לְגוֹ.

שָׁארֵי בּוּצִינָא לְאִתְפַּשְׁטָא, וְאִתְעֲבִיד חַד קִשְׁרָא לְעֵילָּא, הַהוּא קִשְׁרָא אִסְתַּלַק גּוֹ הַהִיא אִתְפַּשְׁטוּתָא, מִגּוֹ דְּהַהוּא מְעוּלָּפָא. כַּד שָׁארֵי וְאִתְפַּשְׁטַת, קָשֵׁיר קִשְׁרָא חָדָא, וְהַהוּא קִשְׁרָא אֶלֶף אַמִּין בֵּיהּ. מֵהַהוּא קִשְׁרָא אִתְפַּשְׁטַת בּוּצִינָא חַד זַרְתָּא וּפַלְגָא, וּמְדִיד מְדִידוּ לְאוֹרְכָּא, אֶלֶף וְשִׁית מְאָה עָלְמִין.

הַהוּא אוֹרְכָּא, קִשְׁרָא מִכָּאן, וְקִשְׁרָא מִכָּאן. וּנְטִיל הַהוּא אוֹרְכָּא, גּוֹ הַהוּא טְמִירוּ דְּאֵין סוֹף, עַד דְּמָטוֹ לְחַד מִגְדָּלָא דְּפַרְחָא בַּאֲוִירָא. כֵּיוָן דְּמָטָא הָתָם, אִתְפַּשְׁטַת בּוּצִינָא, וְקָיְימָא לַאֲנָחָא הַהוּא מִשְׁחָתָא, בְּקִשִׁירוּ דָּא, וְאִתְעֲבִידַת בּוּצִינָא דְּלָא אִתְיְדַע, עַד דְּאִתְמְשַׁח הַאי מִשְׁחָתָא, דְּהַאי אִתְגְּנִיז בְּגוֹ הַהוּא גְּנִיזוּ. לְבָתַר בָּטַשׁ לֵיהּ לְבַר, כַּד נַפְקָא, אִשְׁתַּכַּח בֵּיהּ אֶלֶף אַלְפִין, וְאַרְבַּע מֵאוֹת רִבּוֹא עָלְמִין, וְכַמָּה רְזִין אֲחָרָנִין, כָּלְהוֹ קָיְימִין בְּהַאי מִשְׁחָתָא. לְבָתַר אִתְפַּשְׁטַת מֵהַאי אֲתַר, וּמָדִיד בְּרִיבּוּעָא חֲמֵשׁ קִשְׁרִין. וְכָל קִשְׁרָא וְקִשְׁרָא, אִית בֵּיהּ חֲמֵשׁ מְאָה אֶלֶף עָלְמִין. כָּל קִשְׁרָא וְקִשְׁרָא קָיְימָא, בְּרָזָא דְּהַהוּא גְּנִיזוּ. קִשְׁרָא קַדְמָאָה שָׁארֵי, וְאִתְפְּשַׁט בּוּצִינָא עַד קִשְׁרָא תִּנְיָינָא, בְּגוֹ רִיבּוּעָא אֶלֶף אַמִּין. מֵהַאי קִשְׁרָא אִתְפַּשְׁטַת בּוּצִינָא עַד קִשְׁרָא תְּלִיתָאָה, אֶלֶף אַמִּין אָחֳרָנִין. מֵהַאי קִשְׁרָא עַד קִשְׁרָא רְבִיעָאָה לְעוֹמְקָא, אֶלֶף אַמִּין. מֵהַאי קִשְׁרָא לְעוֹמְקָא דְּלְתַתָּא, אֶלֶף אַמִּין. אִשְׁתַּכָּחוּ אִלֵּין קִשְׁרִין בְּאִלֵּין מִשְׁחָתִין תְּמַנְיָא אֶלֶף עָלְמִין.

וְהָכָא בְּמִשְׁחָתָא דָּא, אִתְעֲבִיד דָּא כּוּרְסְיָיא לְמִשְׁחָתָא עִילָּאָה קַדְמִיתָא דְּקַאֲמָרָן. וְהָכָא קָיְימָא וְאִתְיַישְׁבָא מִשְׁחָתָא קַדְמָאָה, דְּאִתְעֲבִיד בְּבוּצִינָא לְקִיּוּמָא לְאַשְׁרָאָה בָהּ. דָּא מִשְׁחָתָא דְּאֶמְצָעִיתָא, דְּלָאו אִיהוּ גְּנִיזָא כְּקַדְמָאָה.

בְּהַאי מִשְׁחָתָא דְּרָזָא דְּאָדָם דְּקַאֲמָרָן, בּוּצִינָא קָיְימָא וַעֲבִיד מִשְׁחָתָא בְּגוֹ אִתְפַּשְׁטוּתָא דָּא, וַעֲבִיד מְדִידוּ דְּקִשְׁרָא דְּקָיְימָא, דְּלָא נָטִיל לְעָלְמִין. וְקִשְׁרָא דָּא קָיְימָא לְתַתָּא, וַעֲבִיד בְּהַאי קִשְׁרָא מִשְׁחָתָא, לְהַהוּא מְדִידוּ דְּקָיְימָא בְּשַׁפִּירוּ, וְאַתְקִין וּמְדִיד מִשְׁחָתִין, מִגּוֹ רְעוּ דְּגְנִיז. וּמַשִּׁיךְ הַהוּא מְדִידוּ לְתַתָּא.

וְעַל דָּא אַחְסִין מֹשֶׁה יְרוּתָא דְּאִתְכְּלִיל בְּגוֹ רָזָא דְּאִתְמַשְּׁכוּתָא דָּא, דְּאִתְמְשַׁךְ לְתַתָּא. וְעַל דָּא אַכְלִיל גַּרְמֵיהּ בְּמִשְׁחָתָא דָּא, דְּהִיא קָיְימָא בְּמִשִׁיכוּ דְּאֶמְצָעִיתָא. מִשְׁחָתָא דָּא קָיְימָא בְּקִיּוּמָא, עַד קָיְימָא קַדִּישָׁא דְּקַאֲמָרָן, וְתַמָּן אִשְׁתַּכָּחוּ מִשְׁחָתִין בְּרָזָא דְּבוּצִינָא, כְּמִשְׁחָתָא דִּלְעֵילָּא.

מִכָּאן וּלְהַלְאָה אִתְפַּשְׁטוּ בְּרָזָא דְּמְהֵימְנוּתָא, לְאִשְׁתַּכָּחָא וּלְמֶהֱוֵי קִיּוּמָא דְּכֹלָּא, לְכָל אִינּוּן רְתִיכִין עִילָּאִין וְתַתָּאִין.

עַד כָּאן רָזָא דְּבוּצִינָא, קַו הַמִּדָּה, גּוֹ רָזָא דְּעָלְמָא עִילָּאָה, לְאִשְׁתַּכָּחָא קְיוּמָא בְּכָל אִינּוּן קְיוּמִין וְרָזִין עִילָּאִין. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּא בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי, דְּאִינּוּן יָכְלֵי לְאִתְדַּבְּקָא בְּרָזָא דְּמָארֵיהוֹן כִּדְקָא חָזֵי.

מִכָּאן וּלְהָלְאָה, שָׁאֲרֵי בּוּצִינָא לְאִתְפַּשְׁטָא גּוֹ רָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא. וְהַהוּא פְּשִׁיטוּ קַדְמָאָה דְּמִשְׁחָתָא, אִגְנִיז וְאִסְתַּלַּק. אִתְנְהִיר וְאִתְנְצִיץ.

כֻּלָּא מִגּוֹ רָזָא דְּבוּצִינָא, מֵהַהוּא מִשְׁחָתָא. אֲוִירָא חָדָא נָפְקָא מִגּוֹ בּוּצִינָא. וְהַהוּא אֲוִירָא סָלְקָא וְנָחֲתָא, וַעֲבִיד חַד פְּשִׁיטוּ אָחֳרָא, מְשַׁנְיָיא מִקַּדְמָאָה, וְהַהוּא פְּשִׁיטוּ אִיהוּ דְּנָפְקָא מִגּוֹ הַהוּא אֲוִירָא.

בְּרָזָא דְּבוּצִינָא דְּקָיְימָא וְלָא קָיְימָא, נָפְקָא חַד פְּשִׁיטוּ דְּהַהוּא בּוּצִינָא, דְּנָפְקָא, וּמָשֵׁיךְ לְאִתְעַטָּרָא לְתַתָּא הַהוּא מִשְׁחָתָא. בְּגִין דְּהָכָא לְתַתָּא, קָיְימָא מִשְׁחָתָא לְאִתְעַטָּרָא וּלְאִתְקָיְימָא.

בּוּצִינָא נָפְקָא וְאִתְפַּשְׁטַת, בְּרָזָא דְּהַהוּא אֲוִירָא דְּנָפְקָא, וּמָדִיד מִגּוֹ תְּלַת מְאָה וְשִׁתִּין וְחָמֵשׁ גְּוָונִין, בְּסוֹסְפִיתָא דְּדַהֲבָא כַּסְפָּא נְחָשָׁא וּפַרְזְלָא. וְנָפְקָא מִגּוֹ קִשְׁרָא חָדָא, דְּקָיְימָא לְחַבְּרָא בֵּין עִילָּא וְתַתָּא. וְהַהוּא קִשְׁרָא אַפֵּיק כָּל גְּוָונִין. בְּרָזָא דְּמִשְׁחָתָא דְּשַׁרְבִיטָא.

מֵהַאי קִשְׁרָא וּלְתַתָּא, אִתְפְּרָשָׁן מִשְׁחָתִין לְכַמָּה סִטְרִין. וְהַהוּא פְּשִׁיטוּ דְּנָפַק מִגּוֹ הַהוּא קִשְׁרָא, מְחַבֵּר לוֹן כַּחֲדָא.

קִשְׁרָא דָּא אִתְקַשַּׁר לְעֵילָּא, בְּהַהוּא פְּשִׁיטוּ דְּמִשְׁחָתָא עִילָּאָה דְּטָמִיר וְגָנִיז, וְאִתְקַיַּים בְּקִיּוּמֵיהּ דְּבוּצִינָא דְּנָהִיר וְקַיָּים. כּוֹלָּא אִתְקַשַּׁר לְתַתָּא, בְּהַהוּא נְהוֹרָא דְּלָא נָהִיר, דְּקָיְימָא לְאַנְהָרָא בְּרָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא, לְאִתְחַבְּרָא דָּא בְּדָא. הַאי קִשְׁרָא קָאֵי בֵּין עִילָּא וְתַתָּא.

שֵׁבַע אַלְפֵי עָלְמִין, קָיְימִין בְּנְהִירוּ דְּמִשְׁחָתָא, בְּהַהוּא קִשְׁרָא. הַאי קִשְׁרָא נָהִיר בְּאִינּוּן גְּוָונִין, לְתַתָּא, כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא. אִינּוּן גְּוָונִין נָהֲרִין מִגּוֹ הַהוּא קִשְׁרָא, וְקָיְימִין כֻּלְּהוֹ בִּמְדִידוּ דְּמִשְׁחָתָא, בְּהַהוּא פְּשִׁיטוּ דְּאִתְפְּשַׁט, וְאִתְקָיְימָן כֻּלְּהוֹ בְּקִיּוּמָא בִּשְׁלִימוּ לְאִתְעַטָּרָא. הַאי פְּשִׁיטוּ כַּד אִתְפְּשַׁט וּמָדִיד, כּוֹלָּא אִתְתַּקַּן לְאִתְחַבְּרָא דָּא בְּדָא.

אִתְפְּשַׁט פְּשִׁיטוּ דְּנָפְקָא מִגּוֹ בּוּצִינָא, וַעֲבִיד מִשְׁחָתָא, לְיָמִינָא וּשְׂמָאלָא, לְעוֹמְקָא וְרוֹמָא, לְאוֹרְכָא וּפוּתְיָיא. מִשְׁחָתָא קַדְמָאָה לְיָמִינָא בְּהַהוּא פְּשִׁיטוּ. הַהוּא דְּנָפְקָא מִגּוֹ קִשְׁרָא הַהוּא דְּקָאָמַרְן. וְהַהוּא פְּשִׁיטוּ אִיקָרֵי בּוּצִינָא זְעִירָא, וְקָיְימָא לְמִשְׁחָתָא דְּכַמָּה שַׁיְיפִין, לְחַבְּרָא לוֹן כַּחֲדָא, וּלְקִשְׁרָא לוֹן בְּקִישׁוּרָא חָדָא בְּהַהִיא מִשְׁחָתָא דִּלְעֵילָּא, לְמֶהֱוֵי כֻּלָּא בְּרָזָא דְּמִשְׁחָתָא חָדָא.

אִתְפְּשַׁט הַהוּא פְּשִׁיטוּ לְיָמִינָא, וַעֲבִיד מִשְׁחָתָא. שְׁאֲרֵי גּוֹ עִיגּוּלָא, מָדִיד אֶלֶף בְּהַהוּא פְּשִׁיטוּ. הַהוּא פְּשִׁיטוּ מָדִיד בְּעִיגּוּלָא, וַעֲבִיד קִשְׁרָא מֵהַהוּא קִשְׁרָא דִּלְעֵילָּא, עַד הַאי

פְּשִׁיטוּ, תְּרֵי אַלְפֵי אַמִּין לִסְטַר יְמִינָא, וּתְרֵי אַלְפֵי אַמִּין לִסְטַר שְׂמָאלָא, וּתְרֵי אַלְפֵי אַמִּין לְכָל סְטַר.

עִיגּוּלָא דְּשָׁארֵי מָדֵיד, וְעָבֵיד קִשְׂרָא כִּדְקָאָמְרָן, בְּתָחוּם תְּרֵי אַלְפֵי אַמִּין, גּוֹ מִשְׁחָתָא, מִתְפַּשֵּׁט מִגּוֹ נְקוּדָה דְּקָיְימָא בֵּין שְׁאָר חַיָּילִין, וּמָדֵיד תְּרֵי אַלְפֵי מִילִין לְכָל סְטַר. שָׁארֵי בְּהַהוּא עִיגּוּלָא, אֶלֶף וּתְשַׁע מְאָה זַרְתִּין וּפַלְגָא.

בְּהַהוּא פְּשִׁיטוּ, שָׁארֵי וּמָדֵיד בְּעִיגּוּלָא, וַעֲבֵיד תְּרִין קִשְׂרִין, מִשֵּׁירוּתָא דָא, עַד סוֹפָא דְּהַאי מְדִידוּ. בְּגִין דַּאֲתַר דָּא לָא קָיְימָא בְּרִבּוּעָא, יהו"ה, דָּא מִשְׁחָתָא דִּפְשִׁיטוּ דְּנָפְקָא מִגּוֹ קִשְׂרָא עִילָּאָה, בְּרָזָא דְּבוּצִינָא. שְׁארֵי בְּעִיגּוּלָא, וּמַשֵּׁיךְ וְנָטֵי לְתַתָּא, עַד סְטָרָא דְּקִשְׂרָא לְתַתָּא.

אַהֲהַר וּמָדֵיד מִסְּטָרָא דָּא לְסְטָרָא דָּא, בְּגוֹ עוֹמְקָא דְּהַהוּא עִיגּוּלָא, וְלָא קָשֵׁיר קִשְׂרָא. וּמָדֵיד בְּמִשִּׁיחוּ לְתַתָּא, מִשְׁחָתָא דְּהַאי מֵשֵּׁירוּתָא דְּעִיגּוּלָא, אֶלֶף אַמִּין וּתְרֵיסַר אַלְפִין זַרְתִּין.

שָׁארֵי וּמָדֵיד, מִגּוֹ רוֹמָא וְעוֹמְקָא וְאוֹרְכָּא וּפוּתְיָיא, בְּרָזָא דְּדִיוּקְנָא דְּאָדָם, בְּשַׁפִּירוּ חֵיזוּ דְּנוּקְבָא, וּמָדֵיד בְּעִיגּוּלָא דְּרֵישָׁא, בְּסִטְרָא חָדָא בְּהַהוּא פְּשִׁיטוּ. הַהוּא פְּשִׁיטוּ אִתְפַּשַּׁט וּמָדֵיד בְּעִיגּוּלָא דְּרֵישָׁא, בְּלָא פַּלְגוּ כְּלָל.

וּמָהֵיה בְּסִטְרָא דְּרוֹמָא בְּעִיגּוּלָא. וְאִתְפַּשַּׁט וּמָשֵׁיךְ לְתַתָּא, וְקָשֵׁיר קִשְׂרָא. מָדֵיד מֵרֵישָׁא בְּעִיגּוּלָא, בְּשִׁיעוּרָא דִּתְלַת אֶלֶף, אַמִּין כְּלִילָן כַּחֲדָא. וְאִתְמְשַׁךְ וְאִתְפַּשַּׁט לְתַתָּא, בְּלָא קִשְׁירוּ. וְהַהוּא שִׁיעוּרָא, שִׁית אֶלֶף סִטְרִין דְּעָלְמִין, וְשִׁית אֶלֶף טְפָחִים, בְּעִיגּוּלָא.

גּוֹ פְּשִׁיטוּ דְּבוּצִינָא דְּנָפְקָא, אִתְפַּשְׁטַת הַאי דְּנָפַק מִגּוֹ הַאי קִשְׂרָא עִילָּאָה, דְּרָזָא דְּבוּצִינָא, וּמָדֵיד בְּעִיגּוּלָא לְסִטְרָא רְבִיעָאָה, וַעֲבֵיד מִשְׁחָתָא, וּמָדֵיד אֶלֶף לְסִטְרָא יְמִינָא. מִשְׁחָתָא דְּהַאי סִטְרָא דְּיְמִינָא, לְתַרַע דְּרוֹמָא, מָדֵיד אֶלֶף וְאֶלֶף וְאֶלֶף וְאֶלֶף, בְּהַהוּא סִטְרָא, דְּד' סִטְרִין דְּעָלְמָא, אִשְׁתַּכָּחוּ אַרְבַּע אֶלֶף. וְכֵן אִתְפַּשַּׁט הַאי פְּשִׁיטוּ לְכָל סִטְרִין.

בִּתְרַע מִזְרָח, קָיְימָא פְּשִׁיטוּ אָחֳרָא, דְּנָפְקָא מֵהַאי פְּשִׁיטוּ דְּמָדֵיד מִשְׁחָתָא, וְקָיְימָא הַהוּא פְּשִׁיטוּ אָחֳרָא בְּאֶמְצָעִיתָא, וּמָדֵיד אֶלֶף, בְּהַהוּא סִטְרָא בְּאֶמְצָעִיתָא.

וְעָמֵיק בְּעוֹמְקָא, וּמָדֵיד מְדִידוּ בְּרָזָא דְּמֵהֵימְנוּתָא, בְּרָזָא דְּשִׁית סִדְרֵי מִשְׁנָה. וְאִלֵּין שִׁית סִדְרִין, קָיְימִין בְּהַהוּא עוֹמְקָא דָּרָזָא דְּבוּצִינָא, דְּהַהוּא פְּשִׁיטוּ. אִלֵּין שִׁית סִדְרִין, קָיְימִין גּוֹ מְדִידוּ דְּשָׁנָה. שָׁנַ"ה, אִיהוּ סִימָן, בְּרָזָא דְּאִינּוּן שִׁית סִדְרִין דְּמִשְׁנָה, דְּקָאָמְרָן.

הַאי פְּשִׁיטוּ קַדְמָאָה, דְּנָחֲתָא וּנְפֵיק מִגּוֹ הַהוּא קִשְׂרָא דְּקָאָמְרָן, אוֹרְכָּא דִּילֵיהּ לְמֶיעְבַּד מִשְׁחָתָא. בֵּיהּ, אִיהוּ אַלְפֵי אַלְפִין רִבְוָון עָלְמִין, עַד הַהוּא נְצִיצוּ בַּתְרָאָה, דְּלֵית בֵּיהּ נְהוֹרָא כְּלָל. וְרָזָא דָא לִבְנֵי מְהֵימְנוּתָא לְמֶיעְבַּד מִשְׁחָתָא. אִיהוּ רָזָא דִכְתִיב, (דניאל ז) אֶלֶף אַלְפִין יְשַׁמְּשׁוּנֵיהּ וְרִבּוֹ רִבְוָון קֳדָמוֹהִי יְקוּמוּן. בְּהַאי אִיהוּ רָזָא לְמִשְׁחָתָא, כִּדְקָאָמְרָן.

פְּשִׁיטוּ תְּנַיְינָא דְּקָאֲמָרָן, דְּנַחֲתָא וּנְפֵיק מִגּוֹ הַאי פְּשִׁיטוּ קַדְמָאָה, וְאִיהוּ קַיְימָא בְּאֶמְצָעֵיתָא, אוֹרְכָא דִּילֵיהּ, לְמֵיעְבַּד בֵּיהּ מִשְׁחָתָא בְּהַהוּא סִטְרָא, אֶלֶף רִבּוֹא עָלְמִין, וּשְׁבַע מְאָה אֶלֶף וַחֲמִשָּׁה וְשִׁבְעִין. וְסִימָנָךְ, (שמות לח) וְאֶת הָאֶלֶף וּשְׁבַע הַמֵּאוֹת וַחֲמִשָּׁה וְשִׁבְעִים עָשָׂה וָוִים לָעַמּוּדִים.

זַכָּאִין אינוּן דְּיָדְעִין לַאֲפָקָא רָזִין עִילָּאִין גּוֹ מְהֵימְנוּתָא, וְיָדְעֵי לְמֵיעַל לְיַמִּינָא וְלִשְׂמָאלָא כְּדְקָא יָאוֹת בְּלָא כְּסוּפָא. וְעַל דָּא כְּתִיב (דניאל יב) וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִרוּ כְּזֹהַר הָרָקִיעַ.

בּוּצִינָא דְּקַרְדִּינוּתָא, כַּד עָבִיד מִשְׁחָתָא, אִתְכְּנַשׁ לְגַוֵּיהּ, וְקַיְימָא בְּכָל דַּרְגָּא וְדַרְגָּא, בְּהַהוּא כְּנִישׁוּ וְקַיְימָא לוֹן. לְבָתַר, קַיְימָא וְסָלְקָא מְעוּלָּפָת, עַד דְּסָלְקִין וְאִתְגְּנֵיז, וְאִתְטַמַּר וְלָא אִתְיְידַע. וְכֹלָּא אִשְׁתְּאַר בְּקִיּוּמָא, כְּדֵין נָהֵיר מַה דְּנָהֵיר, וְאַפֵּיק נַחֲלִין וּמַיִין, לְרַוָּואָה כּוֹלָּא. עַד הָכָא רָזָא דְּבוּצִינָא דְּקַרְדִּינוּתָא, לְאַחְדָא בָּהּ בְּכָל סִטְרֵי מְהֵימְנוּתָא.

בּוּצִינָא דְּקַרְדִּינוּתָא, קַיְימָא גּוֹ טְמִירִין, וְסָלְקָא וְנָחֲתָא. מַאן דְּיָדַע רָזָא דְּחָכְמְתָא, יָכִיל לְאַדְבְּקָא וּלְמֵיעְבַּד מִשְׁחָתַיִן בְּכָלְהוֹ סִטְרִין, עַד דְּיָדַע בְּרָזִין עִילָּאִין, בְּרָזִין דִּמְאַרְיָיהּ, בְּרָזִין דְּחָכְמְתָא, בְּגִין לְמִנְדַּע וּלְאַדְבְּקָא. מַאן דְּיָדַע וְאִסְתַּכַּל, זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ בְּהַאי עָלְמָא וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. בְּגִין דְּהָא כְּלָלָא דָּא, יְתֵקֵן רַגְלּוֹי דְּבַר נָשׁ, לְעָאלָא בְּפַרְגּוֹדָא, וּלְמֵיהַךְ בְּאוֹרַח מֵישַׁר, זַכָּאָה אִיהוּ בְּעָלְמָא דֵּין, וְזַכָּאָה אִיהוּ בְּעָלְמָא דְּאָתֵי. עַד כָּאן קוֹ הַמִּדָּה.

פרשת כי תצא

(דברים כא) כִּי תֵצֵא לַמִּלְחָמָה עַל אֹיְבֶיךָ. רַבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח, (הושע ח) זָנַח יִשְׂרָאֵל טוֹב אוֹיֵב יִרְדְּפוֹ. מַאי זָנַח יִשְׂרָאֵל טוֹב, דָּא יֵצֶר הַטּוֹב, דְּשַׁלְמֹה מַלְכָּא קְרֵייהּ טוֹב. דִּכְתִיב, (קהלת ד) טוֹב יֶלֶד מִסְכֵּן וְחָכָם. אוֹיֵב יִרְדְּפוֹ, דָּא יֵצֶר הָרָע, דְּאִיהוּ שַׂנְאֵיהּ דְּבַר נָשׁ, דְּשַׁלְמֹה מַלְכָּא קְרֵייהּ שׂוֹנֵא. דְּסַגִּיאִין שְׁמָהָן אִית לֵיהּ, דִּכְתִיב, (משלי כה) אִם רָעֵב שׂנַאֲךָ הַאֲכִילֵהוּ לָחֶם. וְדָא הִיא אוֹרַיְיתָא קַדִּישָׁא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (שם ט) לְכוּ לַחֲמוּ בְלַחְמִי.

כִּי תֵצֵא לַמִּלְחָמָה עַל אֹיְבֶיךָ (דברים כא). רַבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח, (הושע ח) זָנַח יִשְׂרָאֵל טוֹב אוֹיֵב יִרְדְּפוֹ. מַה זֶּה זָנַח יִשְׂרָאֵל טוֹב? זֶה יֵצֶר הַטּוֹב, שֶׁשְּׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ קָרָאוֹ טוֹב, שֶׁכָּתוּב (קהלת ד) טוֹב יֶלֶד מִסְכֵּן וְחָכָם. אוֹיֵב יִרְדְּפוֹ - זֶה יֵצֶר הָרָע, שֶׁהוּא שׂוֹנְאוֹ שֶׁל אָדָם, שֶׁשְּׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ קָרָאוֹ שׂוֹנֵא. שֶׁשֵּׁמוֹת רַבִּים יֵשׁ לוֹ, שֶׁכָּתוּב (משלי כה) אִם רָעֵב שׂנַאֲךָ הַאֲכִילֵהוּ לָחֶם. וְזוֹהִי הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם ט) לְכוּ לַחֲמוּ בְלַחְמִי.

וְעַל דָּא בָּעֵי בַּר נָשׁ לְשַׁוָּואָה מִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא עֲלֵיהּ, בְּגִין דִּיהֵא תְּבִירָא בֵּיהּ, דְּלֵית לֵיהּ קְטָרוּגָא לְיֵצֶר הָרָע, בַּר מִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (דברים ו) וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל לְבָבֶךָ. עַל תְּרֵי יְצָרֶיךָ.

וְעַל זֶה צָרִיךְ אָדָם לְשַׂים עָלָיו דִּבְרֵי תוֹרָה, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה שָׁבוּר בּוֹ, שֶׁאֵין קִטְרוּג לַיֵּצֶר הָרַע, פֹּרֶט לְדִבְרֵי תוֹרָה. וְעַל זֶה כָּתוּב (דברים ה) וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל לְבָבֶךָ - עַל שְׁנֵי יְצָרֶיךָ.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי יְהוּדָה, יֵצֶר הַטּוֹב מַאי בָּעֵי מִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא. אָמַר לֵיהּ, יֵצֶר הַטּוֹב אִתְעַטַּר בְּהוּ, וְיֵצֶר הָרָע אִתְכְּנַע בְּהוּ.

אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה, יֵצֶר הַטּוֹב מַה צָּרִיךְ דִּבְרֵי תוֹרָה? אָמַר לוֹ, יֵצֶר הַטּוֹב מִתְעַטֵּר בָּהֶם, וְיֵצֶר הָרַע נִכְנָע בָּהֶם.

וְעַל דָּא כִּי תֵצֵא לַמִּלְחָמָה עַל אֹיְבֶיךָ דָּא אִיהוּ יֵצֶר הָרָע. דַּאֲנַן צְרִיכִין לְמֵיפַק לְקִבְלֵיהּ בְּמִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא, וּלְקַטְרְגָא לֵיהּ, וּכְדֵין יִתְמְסַר בִּידָא דְּבַר נָשׁ. כְּמָה דְּאִתְּמָר, וּנְתָנוֹ ה' אֱלֹהֶיךָ בְּיָדֶךָ וְשָׁבִיתָ שִׁבְיוֹ.

וְעַל כֵּן, כִּי תֵצֵא לַמִּלְחָמָה עַל אֹיְבֶיךָ - זֶהוּ יֵצֶר הָרַע, שֶׁאָנוּ צְרִיכִים לָצֵאת כְּנֶגְדּוֹ בְּדִבְרֵי תוֹרָה, וּלְקַטְרֵג עָלָיו, וְאָז יִמָּסֵר בִּידֵי הָאָדָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וּנְתָנוֹ ה' אֱלֹהֶיךָ וְשָׁבִיתָ שִׁבְיוֹ.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, וַוי עַל דָּא, וַוי עַל דָּא, (משלי ל) תַּחַת עֶבֶד כִּי יִמְלוֹךְ וְנָבָל כִּי יִשְׂבַּע לָחֶם. דְּהָא יֵצֶר הַטּוֹב אִשְׁתַּבָּאי בִּידֵיהּ, וְאִיהוּ מָלֵךְ עֲלֵיהּ.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, וַי עַל זֶה! וַי עַל זֶה! (משלי ל) תַּחַת עֶבֶד כִּי יִמְלוֹךְ וְנָבָל כִּי יִשְׂבַּע לָחֶם. שֶׁהֲרֵי יֵצֶר הַטּוֹב נִשְׁבָּה בְּיָדוֹ, וְהוּא מֶלֶךְ עָלָיו.

אִשָּׁה יְפַת תֹּאַר, דָּא הִיא נִשְׁמְתָא. כְּדְבַר אַחֵר, (שם לא) אִשָּׁה יִרְאַת ה' הִיא תִתְהַלָּל. דְּהָא בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא, אִינּוּן סִיעָן וּמַנְהִיגִין דְּנִשְׁמָתִין, וְאִינּוּן סִיעָן וּמַנְהִיגִין דְּיֵצֶר הָרַע, אִינּוּן בְּקִטְרוּגָא תְּדִירָא, מְקַטְרְגִין אִלֵּין בְּאִלֵּין, וְכָל שַׁיְיפִין דְּגוּפָּא בְּצַעֲרָא בֵּינַיְיהוּ, בֵּין נִשְׁמָתָא וּבֵין יֵצֶר הָרַע.

אִשָּׁה יְפַת תֹּאַר - זוֹהִי הַנִּשְׁמָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם לא) אִשָּׁה יִרְאַת ה' הִיא תִתְהַלָּל. שֶׁהֲרֵי בְּכָל יוֹם וְיוֹם, אוֹתָם הַסִּיעוֹת וְהַמַּנְהִיגִים שֶׁל הַנְּשָׁמוֹת, וְאוֹתָם הַסִּיעוֹת וְהַמַּנְהִיגִים שֶׁל יֵצֶר הָרַע, הֵם בְּקִטְרוּג תָּמִיד, מְקַטְרְגִים אֵלּוּ בְּאֵלּוּ, וְכָל אֵיבְרֵי הַגּוּף בְּצַעַר בֵּיניֵיהֶם, בֵּין הַנְּשָׁמָה וּבֵין יֵצֶר הָרַע.

וַהֲבֵאתָהּ אֶל תּוֹךְ בֵּיתֶךָ, דְּאִתְתַּרְכַת מִתַּמָּן. (שם ל) וְשִׁפְחָה כִּי תִירַשׁ גְּבִרְתָּהּ. וּכְבָר אוֹקִימְנָא מִלִּין. וְגִלְּחָה אֶת רֹאשָׁהּ וְעָשְׂתָה אֶת צִפָּרְנֶיהָ, וְתִדְכֵּי מֵהַהוּא זוּהֲמָא דְּאַטְיֵל בָּהּ נָחָשׁ.

וַהֲבֵאתָהּ אֶל תּוֹךְ בֵּיתֶךָ, שֶׁגֵּרְשָׁהּ מִשָּׁם. (שם ל) וְשִׁפְחָה כִּי תִירַשׁ גְּבִרְתָּהּ, וּכְבָר בֵּאַרְנוּ אֶת הַדְּבָרִים. וְגִלְּחָה אֶת רֹאשָׁהּ וְעָשְׂתָה אֶת צִפָּרְנֶיהָ, וְתִטְהַר מֵאוֹתָהּ זֻהֲמָה שֶׁהִטִּיל בָּהּ הַנָּחָשׁ.

וְהֵסִירָה אֶת שִׂמְלַת שִׁבְיָהּ, מֵאִינּוּן כְּסוֹ דִּמְסָאֲבָא וְזִינִין בִּישִׁין מֵחוֹבָא דְּעֶגְלָא. דְּהָא בְּקַדְמֵיתָא הַוְיָא לְהוֹ לְבוּשֵׁי קוּדְשָׁא, דְּקַבִּילוּ בְּטוּרָא דְסִינַי. וְכַד עָבְדוּ יַת עֶגְלָא, אַעְדּוּ מִנַּיְיהוּ אִינּוּן לְבוּשֵׁי יְקָר, דִּכְתִיב (שמות לג) וַיִּתְנַצְּלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֶדְיָם מֵהַר חוֹרֵב.

וְהַסִּירָה אֶת שִׂמְלַת שִׁבְיָהּ, מֵאוֹתָם כְּסוּת שֶׁל טֻמְאָה וּמִינִים רָעִים מֵחַטָּא הָעֶגֶל. שֶׁהֲרֵי בָּראשׁוֹנָה הָיוּ לָהֶם לְבוּשֵׁי קֹדֶשׁ שֶׁקִּבְּלוּ בְּהַר סִינַי, וּכְשֶׁעָשׂוּ אֶת הָעֶגֶל, הוֹסִרוּ מֵהֶם אוֹתָם לְבוּשֵׁי כָבוֹד, שֶׁכָּתוּב (שמות לג) וַיִּתְנַצְּלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֶדְיָם מֵהַר חוֹרֵב.

וּבָכְתָה אֶת אָבִיהָ וְאֶת אִמָּהּ יֶרַח יָמִים, דָּא הִיא יַרְחָא דְּאֶלּוּל, דְּבֵיהּ סָלְיִק מֹשֶׁה לְטוּרָא, לְמִבְעֵי רַחֲמִין קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּגִין דְּיִשְׁתְּבִיק לְיִשְׂרָאֵל עַל חוֹבָא דְּעֶגְלָא. וּבְגִין דָּא וּבָכְתָה אֶת אָבִיהָ וְאֶת אִמָּהּ יֶרַח יָמִים, בְּגִין דְּגַלֵּי עֶרְיָיתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְעֶרְיָיתָא דְּאוֹרָיְיתָא. כְּדֵבָר אַחֵר, (ויקרא יח) עֶרְוַת אָבִיךְ וְעֶרְוַת אִמֵּךְ לֹא תְגַלֶּה. וְעַל דָּא אֲמַר, (תהלים קיט) פַּלְגֵי מַיִם יָרְדוּ עֵינָי עַל לֹא שָׁמְרוּ תוֹרָתֶךָ.

וּבָכְתָה אֶת אָבִיהָ וְאֶת אִמָּהּ יֶרַח יָמִים - זֶהוּ חֹדֶשׁ אֱלוּל, שֶׁבּוֹ עָלָה מֹשֶׁה לָהָר לְבַקֵּשׁ רַחֲמִים לְפָנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁיִּמְחַל לְיִשְׂרָאֵל עַל (חטא) הָעֶגֶל. וּמִשּׁוּם זֶה, וּבָכְתָה אֶת אָבִיהָ וְאֶת אִמָּהּ יֶרַח יָמִים, מִשּׁוּם שֶׁגִּלְּתָה אֶת עֶרְוַת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְעֶרְוַת הַתּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יח) עֶרְוַת אָבִיךְ וְעֶרְוַת אִמֵּךְ לֹא תְגַלֶּה. וְעַל זֶה אָמַר (תהלים קיט) פַּלְגֵי מַיִם יָרְדוּ עֵינָי עַל לֹא שָׁמְרוּ תוֹרָתֶךָ.

וַהֲוּוּ יִשְׂרָאֵל רְחִיקִין מִמַּלְכָּא כָּל הַהוּא זִמְנָא, עַד יוֹמָא דְּכִפּוּרֵי, דְּנָחֵית מֹשֶׁה מִן טוּרָא, וַהֲוּוּ יִשְׂרָאֵל בְּתַעֲנִיתָא כָּל הַהוּא יוֹמָא. וּכְדֵין אִתְדַּבַּק מַלְכָּא בְּמַטְרוֹנִיתָא. כְּדָבָר אַחֵר, (דברים כא) וְאַחַר כֵּן תָּבוֹא אֵלֶיהָ וּבְעַלְתָּהּ וְהָיְתָה לְךָ לְאִשָּׁה.

וְהָיוּ יִשְׂרָאֵל רְחוֹקִים מֵהַמֶּלֶךְ כָּל הַזְּמַן הַהוּא, עַד יוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁיָּרַד מֹשֶׁה מֵהָהָר, וְהָיוּ יִשְׂרָאֵל בְּתַעֲנִית כָּל הַיּוֹם הַהוּא. וְאָז נִדְבַּק הַמֶּלֶךְ בַּגְּבִירָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כא) וְאַחַר כֵּן תָּבוֹא אֵלֶיהָ וּבְעַלְתָּהּ וְהָיְתָה לְךָ לְאִשָּׁה.

וְנָזְרוּ קַיְימָא עִם קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּלָא יִפְלְחוּן עוֹד פּוּלְחַן נוּכְרָאָה. כְּדָבָר אַחֵר (שמות לד) הִנֵּה אָנֹכִי כֹּורֵת בְּרִית נֶגֶד כָּל עַמֶּךָ וְגו'. וּכְתִיב תַּמָּן, (שם) אֱלֹהֵי מַסֵּכָה לֹא תַעֲשֶׂה לָךְ. וְעַל דָּא וּמָכֹר לֹא תִמְכְּרֶנָּה בַּכָּסֶף, לָא תְשַׁקֵּר בִּנְשָׁמָתָךְ, בְּגִין דַּחֲלָן דְּכַסַף. כְּדָבָר אַחֵר, (שמות כ) לֹא תַעֲשׂוּן אִתִּי אֱלֹהֵי כֶסֶף וֵאלֹהֵי זָהָב לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם.

וְכָרְתוּ בְרִית עִם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁלֹּא יַעַבְדוּ עוֹד עֲבוֹדָה זָרָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמות לד) הִנֵּה אָנֹכִי כֹּורֵת בְּרִית נֶגֶד כָּל עַמֶּךָ וְגו'. וְכָתוּב שָׁם (שם) אֱלֹהֵי מַסֵּכָה לֹא תַעֲשֶׂה לָךְ. וְעַל זֶה, וּמָכֹר לֹא תִמְכְּרֶנָּה בַּכָּסֶף, אַל תְּשַׁקֵּר בִּנְשָׁמָתְךָ בִּשְׁבִיל אֱלֹהֵי כֶסֶף, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כ) לֹא תַעֲשׂוּן אִתִּי אֱלֹהֵי כֶסֶף וֵאלֹהֵי זָהָב לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם.

זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גָּזַר עֲלֵיהוֹן תַּעֲנִיתָא בְּיוֹמָא דֵּין. דִּכְתִיב, (ויקרא כג) כִּי כָל הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר לֹא תְעֻנֶּה בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה וְנִכְרְתָה מֵעַמֶּיהָ. בְּגִין דִּיְתְכַּפַּר לְהוֹן כָּל חוֹבֵיהוֹן. דִּכְתִיב, (שם טז) כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי ה' תִּטְהָרוּ. עַד כָּאן.

אֲשֶׁרֵי הֵם יִשְׂרָאֵל, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא גָּזַר עֲלֵיהֶם תַּעֲנִית בַּיּוֹם הַזֶּה, שֶׁכָּתוּב (ויקרא כג) כִּי כָל הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר לֹא תְעֻנֶּה בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה וְנִכְרְתָה מֵעַמֶּיהָ. כְּדֵי שֶׁיִּתְכַּפְּרוּ לָכֶם כָּל חֲטָאֵיהֶם. שֶׁכָּתוּב (שם טז) כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי ה' תִּטְהָרוּ. עַד כָּאן.

מדרש הנעלם רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, נַפְשָׁא, דְּהִיא מִשְׁפְּעָא דִּיסוֹדָא עִילָּאָה, כַּד אִיהִי חָבַת, אֶשָּׁא דִּלְעֵילָּא שָׁלְטָא עֲלֵיהּ. זִינָא בְּזִינֵיהּ. וּבְגוּפָא שָׁלְטָא אֶשָּׁא דִּלְרַע. וּשְׁלָמָא עַל כָּל יִשְׂרָאֵל.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, הַנֶּפֶשׁ, שֶׁהִיא מִשְׁפַּע הַיְסוֹד הָעֶלְיוֹן, כְּשֶׁהִיא חוֹטֵאת, הָאֵם שֶׁלְּמַעְלָה שׁוֹלֶטֶת עָלֶיהָ. מִין בְּמִינוֹ. וּבַגּוּף שׁוֹלֶטֶת הָאֵשׁ שֶׁלְּמַטָּה. וְשָׁלוֹם עַל כָּל יִשְׂרָאֵל.

וּמַאן דַּאֲמַר, דְּמַאן דְּאָזֵיל מֵהַאי עָלְמָא בְּלָא בְנִין, דְּאָתֵי זִימְנָא אַחֲרִיתֵי לְעָלְמָא הָדֵין, אֲמַר קְשׁוֹט.

וּמִי שֶׁאוֹמֵר, שֶׁמִּי שֶׁהוֹלֵךְ מִן הָעוֹלָם הַזֶּה בְּלִי בָנִים, שֶׁבָּא פַּעַם אַחֶרֶת לְעוֹלָם הַזֶּה - אָמַר אֱמֶת.

וְעוֹד. אִינּוּן חַיְיבִיָּא דְּשָׁאטְין בַּאֲוִירָא, עַד דְּמָרְצוּ חוֹבַיְיהוּ, וּבָתַר נְכְנְסִין פַּעַם שְׁנִיָּה בַּגּוּף, כְּדֵי לְצָרְפָן אוֹתָן, וְאִם יִצְדַּק, שׁוּב אֵינוֹ נִכְנָס פַּעַם אַחֶרֶת. וְאִם לָאו, פַּעַם שְׁלִישִׁית. שֶׁנֶּאֱמַר, (איוב לג) הֵן כָּל אֵלֶּה יִפְעַל אֵל פַּעֲמַיִם שָׁלוֹשׁ עִם גָּבֶר. וְאִם חַס וְשָׁלוֹם לֹא יִצְדַּק בְּאֵלּוּ הַשָּׁלְשָׁה פְּעָמִים, שׁוּב אֵין לוֹ תַּקָּנָה, וְזֶהוּ הִכָּרֵת תִּכָּרֵת. וְעַל דָּא בָּעֵי בַּר נָשׁ לְאִזְדַּהֲרָא בְּנַפְשֵׁיהּ, דִּילְמָא אָתָא זִימְנָא אָחֳרָא.

וְעוֹד, אוֹתָם הָרְשָׁעִים שֶׁשָּׁטִים בָּאֲוִיר, עַד שֶׁמְּרַצִּים אֶת חֶטְאָם, וְאַחַר כָּךְ נִכְנָסִים פַּעַם שְׁנִיָּה לְגוּף, כְּדֵי לְצָרְפָן אוֹתָן, וְאִם יִצְדַּק, שׁוּב אֵינוֹ נִכְנָס פַּעַם אַחֶרֶת. וְאִם לֹא - פַּעַם שְׁלִישִׁית, שֶׁנֶּאֱמַר (איוב לג) הֵן כָּל אֵלֶּה יִפְעַל אֵל פַּעֲמַיִם שָׁלוֹשׁ עִם גָּבֶר. וְאִם חַס וְשָׁלוֹם לֹא יִצְדַּק בְּאֵלּוּ הַשָּׁלְשָׁה פְּעָמִים, שׁוּב אֵין לוֹ תַּקָּנָה, וְזֶהוּ הִכָּרֵת תִּכָּרֵת. וְעַל כֵּן צָרִיךְ אָדָם לְהִזָּהֵר בְּנַפְשׁוֹ, אוּלַי יָבֹא פַּעַם אַחֶרֶת.

וְאִית לָנָא רְאָיָה מִנָּדָב וַאֲבִיהוּא, כִּדְכָתִיבְנָא, דְּמִיתוּ פַּלְגֵי גוּפָא הָווֹ בְּגִין דְּלָא אִנְסִיבוּ. וְעוֹד אִית לָנָא סָמָךְ, מֵעַנְיָן יְבָמָה יָבֹא עָלֶיהָ. בְּגִין דְּלָא יִשְׁתַּרֵשׁ זַרְעֵיהּ, וְלָא יִצְטָרִיךְ לְמֵיתֵי זִימְנָא אָחֳרָא בַּגּוּף. וְתוּ אוֹלִיפְנָא מֵאוֹנָן, דַּאֲמַר הַכָּתוּב בֵּיהּ, (בראשית לח) לְבַלְתִּי נָתֵן זֶרַע לְאָחִיו.

וְיֵשׁ לָנוּ רְאָיָה מִנָּדָב וַאֲבִיהוּא, כְּפִי שֶׁכָּתַבְנוּ, שֶׁמֵּתוּ חֲצָאֵי גוּף (היו משום) שֶׁלֹּא נִשְׂאוּ. וְעוֹד יֵשׁ לָנוּ סָמָךְ מֵעִנְיַן יְבָמָה יָבֹא עָלֶיהָ. כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשְׁתָּרֵשׁ זַרְעוֹ, וְלֹא יִצְטָרֵךְ לָבֹא פַּעַם אַחֶרֶת בְּגוּף. וְעוֹד לָמַדְנוּ מֵאוֹנָן, שֶׁאָמַר בּוֹ הַכָּתוּב (בראשית לח) לְבַלְתִּי נְתֹן זֶרַע לְאָחִיו.

וְעוֹד רְאָיָה אָחֳרָא, (רות ד) יֶלֶד בֵּן לְנָעֳמִי. וְכִי לְנָעֳמִי יֶלֶד, וַהֲלֹא רוּת יְלָדַתּוּ. אֶלָּא לְלַמֵּד, שֶׁזֶּה עוֹבֵד הוּא הָיָה מַחְלוֹן, וּמֵת בְּלֹא בָנִים.

וְעוֹד רְאָיָה אַחֶרֶת, (רות ד) יֶלֶד בֵּן לְנָעֳמִי. וְכִי לְנָעֳמִי יֶלֶד, וַהֲלֹא רוּת יְלָדַתּוּ? אֶלָּא לְלַמֵּד, שֶׁזֶּה עוֹבֵד הוּא הָיָה מַחְלוֹן, וּמֵת בְּלֹא בָנִים (ויש אומרים מחלון לבדו היה).

וּבְגִין כָּךְ תֶּחֱמֵי, בַּר נָשׁ צַדִּיק וְרַע לוֹ. דִּילְמָא זִימְנָא אַחֲרִיתֵי אָתָא לְעָלְמָא, וְלָא הֲוָה זַכָּאי כָּל כָּךְ, וּמֵת בְּעִנְיָן זֶה, וּכְדוֹ הַשְׁתָּא כַּד עָאל לְהַאי עָלְמָא, מְנָכֶּה חוֹבֵיהּ, וְהָדֵין הוּא צַדִּיק וְרַע לוֹ.

וּמְשׁוּם כָּךְ תִּרְאֶה אָדָם צַדִּיק וְרַע לוֹ, אוּלַי פַּעַם אַחֶרֶת בָּא לָעוֹלָם, וְלֹא הָיָה כָּל כָּךְ צַדִּיק, וּמֵת בָּעִנְיָן הַזֶּה, וְלָכֵן כָּעֵת, כְּשֶׁנִּכְנָס לָעוֹלָם הַזֶּה, מְנֻכֶּה חֶטְאוֹ, וְזֶהוּ צַדִּיק וְרַע לוֹ.

וּכְמוֹ כֵן רָשָׁע וְטוֹב לוֹ. דִּילְמָא אֲתָא זִימְנָא אָחֳרָא, וּמֵת בְּלָא בְנִין, וַהֲוָה זַכַּאי וְלָא גְּמוּר, וְהַשְׁתָּא מְשֻׁלָּם לֵיהּ מִזְכוּתֵיהּ בְּעָלְמָא דֵין. וְדָא הוּא (הושע יד) כִּי יְשָׁרִים דַּרְכֵי ה' וְצַדִּיקִים יֵלְכוּ בָם.

וּכְמוֹ כֵן רָשָׁע וְטוֹב לוֹ, אוּלַי בָּא פַּעַם אַחֶרֶת וּמֵת בְּלִי בָנִים, וְהָיָה צַדִּיק וְלֹא גָּמוּר, וְכָעֵת מְשֻׁלָּם לוֹ מִזְכוּתוֹ בָּעוֹלָם הַזֶּה. וְזֶהוּ (הושע יד) כִּי יְשָׁרִים דַּרְכֵי ה' וְצַדִּיקִים יֵלְכוּ בָם.

וְהָא דַּאֲמָרַן (דברים כה) כִּי יֵשְׁבוּ אַחִים יַחְדָּו. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, כִּי יֵשְׁבוּ אַחִים - שֶׁיַּכִּירוּ בְּלִבָּם שֶׁהֵם אַחִים. כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים כט) וַיֹּשֶׁב ה' מֶלֶךְ לְעוֹלָם. בְּמַה שֶׁנּוֹדָעִים שֶׁהוּא מֶלֶךְ עַל הַכֹּל.

וּמֵת אֶחָד מֵהֶם וּבֵן אֵין לוֹ, הָא אִם הָיוּ לוֹ בָּנִין, לָא אִצְטְרִיךְ. רַבִּי תַּנְחוּם אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, יְבָמָה יָבֹא עָלֶיהָ, לְמַאי אִצְטְרִיךְ. דְּלָא לְאַמְעוּטֵי מִדְּמְיוֹנָא דְּכָלִיל כָּל דִּמְיוֹנִין.

וּמֵת אֶחָד מֵהֶם וּבֵן אֵין לוֹ (דברים כה), הֲרֵי אִם הָיוּ לוֹ בָּנִים - לֹא צָרִיךְ. רַבִּי תַּנְחוּם אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, יְבָמָה יָבֹא עָלֶיהָ - לָמָּה צָרִיךְ? שֶׁלֹּא לְמַעֵט מֵהַדִּמְיוֹן שֶׁכּוֹלֵל כָּל הַדִּמְיוֹנוֹת.

רַבִּי יִצְחָק פָּתַח, (קהלת ד) יֵשׁ אֶחָד וְאֵין שֵׁנִי גַּם בֵּן וְאָח אֵין לוֹ. יֵשׁ אֶחָד, דֵּין הוּא בַּר נָשׁ דְּיִתְפַּטַר מֵעָלְמָא הָדֵין חֲסַר מִן טָבְתָּא, דְּהוּא חַד, וְלֵית לֵיהּ זְכוּתָא לְמֶעְבַּד תְּנָיְין. דְּתַנְיָא, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הַאי מַאן דְּאִתְפַּטַר מִן עָלְמָא הָדֵין יָחִיד בְּלָא תְּנָיְין, אִיתְמְעִיט וְיִשְׁתֵּיצֵי מִדְּמְיוֹנָא דְּכָלִיל כָּל דִּמְיוֹנִין.

רַבִּי יִצְחָק פָּתַח, (קהלת ד) יֵשׁ אֶחָד וְאֵין שֵׁנִי גַּם בֵּן וְאָח אֵין לוֹ. יֵשׁ אֶחָד - זֶהוּ אָדָם שֶׁנִּפְטַר מֵהָעוֹלָם הַזֶּה חָסֵר מִטּוֹב, שֶׁהוּא אֶחָד, וְאֵין לוֹ זְכוּת לַעֲשׂוֹת שֵׁנִי. שֶׁלָּמְדָנוּ, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, זֶה מִי שֶׁנִּפְטָר מִן הָעוֹלָם הַזֶּה יָחִיד בְּלִי שֵׁנִי, הִתְמַעֵט וְהִתְבַּלָּה מֵהַדִּמְיוֹן שֶׁכּוֹלֵל כָּל הַדִּמְיוֹנוֹת.

טוֹבִים הַשְּׁנַיִם מִן הָאֶחָד. מַאי טַעְמָא, מִשּׁוּם דִּכְתִיב אֲשֶׁר יֵשׁ לָהֶם שָׂכָר טוֹב בַּעֲמָלָם. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, תָּא חֲזֵי, דִּכְתִיב קָרָא, (שם) כִּי אִם יִפֹּלוּ הָאֶחָד יָקִים אֶת חֲבֵרוֹ, בְּהַהוּא דִּמְיוֹנָא. וְאִילּוּ הָאֶחָד שֶׁיִּפּוֹל, וְאֵין שֵׁנִי לַהֲקִימוֹ.

טוֹבִים הַשְּׁנַיִם מִן הָאֶחָד (שם), מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁכָּתוּב אֲשֶׁר יֵשׁ לָהֶם שָׂכָר טוֹב בַּעֲמָלָם. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בֹּא וּרְאֵה, שֶׁכָּתַב הַפָּסוּק (שם) כִּי אִם יִפֹּלוּ הָאֶחָד יָקִים אֶת חֲבֵרוֹ, בַּדִּמְיוֹן הַהוּא. וְאִילּוּ הָאֶחָד שֶׁיִּפֹּל - וְאֵין שֵׁנִי לַהֲקִימוֹ.

רַבִּי יְהוּדָה שְׁלַח לֵיהּ לְרַ' אַבָּא, אָמַר, אַתּוּן דְּקַיְימְתּוּן קַמֵּי מָארֵיהוֹן דְּמַתְנִיתִין, מַאי טַעְמָא יְבָמָה יָבֹא עָלֶיהָ לְהָקִים שֵׁם הַמֵּת, וְלֹא בְּאִשָּׁה אַחֶרֶת.

רַבִּי יְהוּדָה שְׁלַח לוֹ רַבִּי אַבָּא. אָמַר, אַתֶּם שֶׁעוֹמְדִים לִפְנֵי בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, מָה הַטַּעַם יְבָמָה יָבֹא עָלֶיהָ לְהָקִים שֵׁם הַמֵּת, וְלֹא בְּאִשָּׁה אַחֶרֶת?

שְׁלַח לֵיהּ, (ירמיה ב) פֶּרֶ"ה לִמֶּד מִדְבָּר בְּאַוַּת נַפְשָׁהּ שָׁאֲפָה רוּחַ. אִיתְרְגֵישׁ רַבִּי יְהוּדָה, וַאֲמַר, וַדַּאי דָּא הִיא רָזָא דְּחָכְמְתָא, מַשְׁמַע דַּאֲמַר שָׁאֲפָה רוּחַ, רוּחַ מַמָּשׁ.

שְׁלַח לוֹ, (ירמיה ב) פֶּרֶ"ה לִמֶּד מִדְבָּר בְּאַוַּת נַפְשָׁהּ שָׁאֲפָה רוּחַ. הִתְרַגֵּשׁ רַבִּי יְהוּדָה, וְאָמַר, וַדַּאי זֶהוּ סוֹד הַחָכְמָה, מִמַּשְׁמָע שֶׁכָּתוּב שָׁאֲפָה רוּחַ, רוּחַ מַמָּשׁ.

וְאָזְלָא הָא כְּהַאי דְּאָמַר רַבִּי יוֹסֵי דִּכְתִיב, (קהלת ח) וּבְכֵן רָאִיתִי רְשָׁעִים קְבֻרִים וָבָאוּ. וָבָאוּ מַמָּשׁ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וּמִתְפָּרֵשׁ מִלָּה, בְּמַאי דִּכְתִיב בְּאַוַּת נַפְשָׁהּ דְּמַשְׁמַע דְּאֶפִילּוּ אֲרוּסָה, וַאֲפִילּוּ בְּעוּלָה אַתְיָין בְּתוֹעֲלְתָּא דְּהַאי מִלָּה.

וְזֶהוּ הוֹלֵךְ כְּמוֹ מַה שֶׁאָמַר רַבִּי יוֹסֵי, שֶׁכָּתוּב (קהלת ח) וּבְכֵן רָאִיתִי רְשָׁעִים קְבֻרִים וָבָאוּ. וָבָאוּ מַמָּשׁ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וְהַדָּבָר מִתְפָּרֵשׁ בְּמַה שֶׁכָּתוּב בְּאַוַּת נַפְשָׁהּ, שֶׁמַּשְׁמָע שֶׁאֶפִלּוּ אֲרוּסָה, וַאֲפִלּוּ בְּעוּלָה בָּאוֹת בְּתוֹעֶלֶת הַדָּבָר הַזֶּה.

(דברים כה) וְהָיָה הַבְּכוֹר אֲשֶׁר תֵּלֵד יָקוּם וכו'. וּמַאי טַעְמָא הַבְּכוֹר, וְלֹא הַשֵּׁנִי וְלֹא הַשְּׁלִישִׁי. אָמַר רַבִּי יוּדָן, הַבְּכוֹר וְהָרִאשׁוֹן עַל כָּל פָּנִים שֶׁל מֵת הוּא, וְדַעַת שְׁנֵיהֶם בַּזּוּג הָרִאשׁוֹן בְּמֵת.

וְהָיָה הַבְּכוֹר אֲשֶׁר תֵּלֵד יָקוּם וְכוּ' (דברים כה). וּמָה הַטַּעַם הַבְּכוֹר, וְלֹא הַשֵּׁנִי וְלֹא הַשְּׁלִישִׁי? אָמַר רַבִּי יוּדָן, הַבְּכוֹר וְהָרִאשׁוֹן עַל כָּל פָּנִים שֶׁל מֵת הוּא, וְדַעַת שְׁנֵיהֶם בַּזּוּג הָרִאשׁוֹן בְּמֵת.

תַּנְיָא, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, וְעָלְתָה יְבִמְתּוֹ הַשַּׁעֲרָה אֶל הַזְּקֵנִים, הַאי מִלָּה חוּצְפָּא אִתְחֲזֵי. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, חַס וְשָׁלוֹם דְּחוּצְפָּא הוּא, אֶלָּא לְאִתְחֲזָאָה טִיבוּ דְּבַעְיָיא לְמֶעְבַּד עִם מִיתָא, וְאִיהוּ לָא בָּעֵי, וּלְפִיכָךְ עֲבֵדִית לֵיהּ קְלָנָא קַמֵּי כּוֹלָא.

לְמַדְנוּ, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, (שם) וְעָלְתָה יְבִמְתּוֹ הַשַּׁעֲרָה אֶל הַזְּקֵנִים - דָּבָר זֶה נִרְאֶה חֲצָפָה! אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, חַס וְשָׁלוֹם שֶׁזּוֹ חֲצָפָה, אֶלָּא לְהַרְאוֹת הַטּוֹב שֶׁצָּרִיךְ לַעֲשׂוֹת עִם הַמֵּת, וְהוּא לֹא רוֹצֶה, וּלְפִיכָךְ עוֹשִׂים לוֹ קְלוֹן לְפָנָיו כָּלָם.

מַאי קְלָנָא עֲבֵדִית לֵיהּ. דִּכְתִיב, וְיָרְקָה בְּפָנָיו, לְהַכְלִים בְּפָנָיו הַכֹּל, אֲשֶׁר לֹא יִבְנֶה אֶת בֵּית אָחִיו. וּקְרָא כְתִיב, וְיָרְקָה וְאָמְרָה כָּכָה כוּ'. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (במדבר יב) וְאָבִיהָ יָרֹק יָרַק בְּפָנֶיהָ הֲלֹא תִכָּלֵם.

אֵיזֶהוּ קָלוֹן עוֹשִׂים לוֹ? שֶׁכָּתוּב וְיָרְקָה בְּפָנָיו, לְהַכְלִים בִּפְנֵי הַכֹּל, אֲשֶׁר לֹא יִבְנֶה אֶת בֵּית אָחִיו. וְהַפָּסוּק כּוֹתֵב, וְיָרְקָה וְאָמְרָה כָּכָה כּוֹ', כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יב) וְאָבִיהָ יָרֹק יָרַק בְּפָנֶיהָ הֲלֹא תִכָּלֵם.

רַבִּי אַבָּהוּ אָמַר ר' יוֹחָנָן, צָהֳבָה וְיָרְקָה רוֹקָא, דְּמִתְחָזֵי לְכוֹלָּא דְּאִיהוּ רוֹקָא, וְלָא מַיִם, וְלָא דְּאִתְכַּסֵּי בְּעַפְרָא.

רַבִּי אַבָּהוּ אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, כְּעֻסָּה (וירקה) רֹק, שֶׁנִּרְאֶה שֶׁהוּא רֹק, וְלֹא מַיִם, וְלֹא שֶׁהִתְכַּסָּה בֶּעָפָר.

הַהִיא אִיתְתָא, דְּאָתַת לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, וְרָמַת רוֹקָא, וַחֲזַי בָּהּ דְּאָכְלַת בְּהַהוּא שַׁעֲתָא, וְלָא הֲוֵי מִתְחָזֵי רוֹקָא, וְלָא אִתְעֲבִידַת הַהוּא יוֹמָא, וּלְבָתַר אִמְלְכוּ וְאִזְדַּוְּוגוּ דָּא עִם דָּא.

הָאִשָּׁה הַהִיא, שֶׁבָּאָה לִפְנֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן וְזָרְקָה רֹק, וְרָאָה בָּהּ שֶׁאָכְלָה בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, וְלֹא הָיָה נִרְאֶה רֹק, וְלֹא נֶעֶשְׂתָה בַּיּוֹם הַהוּא, וְאַחַר כָּךְ נִמְלְכוּ, וְהִזְדַּוְּגוּ זֶה עִם זֶה.

וּמִי עָבֵיד ר' שִׁמְעוֹן הָכֵי, וְהָתְנַן אִי אִמְלְכוּ קוֹדֶם דְּתִסְתַּלֵּק קַמֵּי דַּיְּינָא יָאוֹת, וּמִדְּתִשְׁרֵי סִינֵיהּ קַמֵּי דַּיְּינָא לָא.

וְהַאִם רַבִּי שִׁמְעוֹן עָשָׂה כָּךְ? וַהֲרֵי לְמַדְנוּ, אִם נִמְלְכוּ קֹדֶם שֶׁתַּעֲלֶה לִפְנֵי הַדַּיָּן - נָאֶה! וּמִשֶּׁהִתִּירָה אֶת נַעֲלוֹ לִפְנֵי הַדַּיָּן - לֹא!

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, שְׁאנֵי הַהִיא אִיתְתָא, דְּעַד לָא עָבְדוּ דָּא עִם דָּא, אֶלָּא דְּאַרְמֵית רוֹקָא לְמֶחֱזֵי, וְלָא הֲוָה כַּשְׁרָא וַאֲזָלוּ וְאִזְדַּוְּוגוּ דָּא עִם דָּא לְבָתַר.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, שׁוֹנָה אוֹתָהּ הָאִשָּׁה, שֶׁטֶּרֶם שֶׁעָשׂוּ זֶה עִם זֶה, אֶלָּא שֶׁזָּרְקָה רֹק לְרֹאוֹת, וְלֹא הָיָה כָּשֵׁר, וְהָלְכוּ וְהִזְדַּוְּגוּ זֶה עִם זֶה אַחַר כָּךְ.

וְחָלְצָה נַעֲלוֹ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (הושע ה) חָלַץ מֵהֶם. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר רַבִּי חִיָּיא, כְּתִיב, (שמות ג) אַל תִּקְרַב הֲלֹם שַׁל נְעָלֶיךָ מֵעַל רַגְלֶיךָ, וְכִי מִנְעָל מְטַהֵר אֶת הַמָּקוֹם, אוֹ מְטַמֵּא אֶת הַמָּקוֹם. אֶלָּא אָמַר רַבִּי אַבָּא, מְלַמֵּד שֶׁצִּוָּה לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּדֶרֶךְ כָּבוֹד לְהִתְפָּרֵשׁ מֵאִשְׁתּוֹ מִכֹּל וְכֹל. בְּמשֶׁה כְּתִיב נְעָלֶיךָ, וּבִיהוֹשֻׁעַ כְּתִיב נַעֲלֶךָ, שֶׁלֹּא יִתְפָּרֵשׁ מֵאִשְׁתּוֹ מִכֹּל וְכֹל, אֶלָּא לְעִתִּים מְזוּמָנִים.

וְחָלְצָה נַעֲלוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (הושע ה) חָלַץ מֵהֶם. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר רַבִּי חִיָּיא, כָּתוּב (שמות ג) אַל תִּקְרַב הֲלוֹם שֶׁל נְעָלֶיךָ מֵעַל רַגְלֶיךָ, וְכִי מִנְעָל מְטַהֵר אֶת הַמָּקוֹם אוֹ מְטַמֵּא אֶת הַמָּקוֹם? אֶלָּא אָמַר רַבִּי אַבָּא, מְלַמֵּד שֶׁצִּוָּה לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּדֶרֶךְ כָּבוֹד לְהִתְפָּרֵשׁ מֵאִשְׁתּוֹ מִכֹּל וְכֹל. בְּמֹשֶׁה כָּתוּב נְעָלֶיךָ, וּבִיהוֹשֻׁעַ כָּתוּב נַעֲלֶךָ, שֶׁלֹּא יִפְרֹשׁ מֵאִשְׁתּוֹ מִכֹּל וְכֹל, אֶלָּא לְעִתִּים מְזֻמָּנִים.

כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה עוֹמֵד עָלָיו. מָקוֹם יֵשׁ לְךָ בְּמַעֲלָה גְּדוֹלָה מִשְּׁאָר בְּנֵי אָדָם, מַדְרֵגָה הַנִּקְרֵאת קֹדֶשׁ. וְעַל כֵּן נִצְטַוָּה לְהִתְפָּרֵשׁ מֵאִשְׁתּוֹ בְּדֶרֶךְ נַעַל. אַף כָּאן נֶמִי הַאי נַעַל פְּרִישׁוּת אִשָּׁה.

כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה עוֹמֵד עָלָיו. מָקוֹם יֵשׁ לְךָ בְּמַעֲלָה גְּדוֹלָה מִשְּׁאָר בְּנֵי אָדָם, מַדְרֵגָה הַנִּקְרֵאת קֹדֶשׁ. וְעַל כֵּן נִצְטַוָּה לְהִתְפָּרֵשׁ מֵאִשְׁתּוֹ בְּדֶרֶךְ נַעַל. אַף כָּאן גַּם הַנַּעַל הַזּוֹ פְּרִישׁוּת אִשָּׁה.

אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן, צָרִיךְ הָאָדָם לְבָטְחוֹ בְּקוֹנוֹ, וְלִיקַח אִשָּׁה, וּלְהוֹלִיד בָּנִים, שֶׁלֹּא יֵלֵךְ עֲרִירִי לָעוֹלָם הַבָּא. דִּתְנַן, מַאי דִּכְתִיב, (ויקרא כ) עֲרִירִים יָמוּתוּ, דְּכָל מִי שֶׁאֵין לוֹ בָּנִים בָּעוֹלָם הַזֶּה, הוּא כְּאִלּוּ לֹא נִבְרָא וְלֹא הָיָה, וְנִקְרָא עֲרִירִי מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, וּמִן הָעוֹלָם הַבָּא.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, צָרִיךְ אָדָם לִבְטֹחַ בְּקוֹנוֹ, וְלָקַח אִשָּׁה, וּלְהוֹלִיד בָּנִים, שֶׁלֹּא יֵלֵךְ עֲרִירִי לָעוֹלָם הַבָּא. שֶׁשָּׁנִינוּ, מַהוּ שֶׁכָּתוּב (ויקרא כ) עֲרִירִים יָמוּתוּ? שֶׁכָּל מִי שֶׁאֵין לוֹ בָּנִים בָּעוֹלָם הַזֶּה, הוּא כְּאִלּוּ לֹא נִבְרָא וְלֹא הָיָה, וְנִקְרָא עֲרִירִי מִן הָעוֹלָם הַזֶּה וּמִן הָעוֹלָם הַבָּא.

הָאָמַר רִבִּי יוֹחָנָן, מֵאַחַר שֶׁהָאָדָם נוֹשֵׂא אִשָּׁה, וּמוֹלִיד בָּנִים. נִקְרָא עֶבֶד ה', וְנוֹחֵל הָעוֹלָם הַזֶּה, וְהָעוֹלָם הַבָּא. דִּכְתִיב, (יחזקאל מד) לְהָנִיחַ בָּרָכָה אֶל בֵּיתֶךָ.

שֶׁאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, מֵאַחַר שֶׁהָאָדָם נוֹשֵׂא אִשָּׁה וּמוֹלִיד בָּנִים, נִקְרָא עֶבֶד ה', וְנוֹחֵל הָעוֹלָם הַזֶּה וְהָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁכָּתוּב (יחזקאל מד) לְהָנִיחַ בְּרָכָה אֶל בֵּיתֶךָ.

מָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה. לְמֶלֶךְ שֶׁנָּתַן פִּקָּדוֹן לִשְׁלֹשָׁה בְּנֵי אָדָם, הָאֶחָד שָׁמַר אֶת הַפִּקָּדוֹן. הַשֵּׁנִי אָבַד אֶת הַפִּקָּדוֹן לְגַמְרֵי. הַשְּׁלִישִׁי טִנֵּף אֶת הַפִּקָּדוֹן, וְנָתַן מִמֶּנּוּ לְאַחֵר לְשָׁמְרוֹ. לְיָמִים, בָּא הַמֶּלֶךְ לִתְבּוֹעַ פִּקְדוֹנוֹ. אוֹתוֹ שֶׁשָּׁמַר הַפִּקָּדוֹן, שִׁבְּחוֹ הַמֶּלֶךְ, וַעֲשָׂאוֹ נֶאֱמָן בֵּיתוֹ. הַשֵּׁנִי שֶׁאָבַד אֶת הַפִּקָּדוֹן, הֶאֱבִידוֹ מִן הָעוֹלָם, וְצִוָּה שֶׁלֹּא יִהְיֶה לוֹ שֵׁם וּשְׁאֵרִית. הַשְּׁלִישִׁי שֶׁטִּנֵּף אֶת הַפִּקָּדוֹן, וְהִנִּיחַ מִמֶּנּוּ לְאַחֵר, אָמַר הַמֶּלֶךְ, הַנִּיחוּ לָזֶה עַד שֶׁנִּרְאֶה הָאַחֵר, הֵיאַךְ יַעֲשֶׂה מֵמָה שֶׁהִנִּיחַ זֶה בְּיָדוֹ, וּבֵין כָּךְ לֹא יֵצֵא מִבֵּית הַמֶּלֶךְ.

מָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה? לְמֶלֶךְ שֶׁנָּתַן פִּקָּדוֹן לִשְׁלֹשָׁה בְּנֵי אָדָם. הָאֶחָד שָׁמַר אֶת הַפִּקָּדוֹן.. הַשֵּׁנִי אִבֵּד אֶת הַפִּקָּדוֹן לְגַמְרֵי.. הַשְּׁלִישִׁי טִנֵּף אֶת הַפִּקָּדוֹן, וְנָתַן מִמֶּנּוּ לְאַחֵר לְשָׁמְרוֹ. לְיָמִים בָּא הַמֶּלֶךְ לִתְבֹּעַ פִּקְדוֹנוֹ. אוֹתוֹ שֶׁשָּׁמַר הַפִּקָּדוֹן, שִׁבְּחוֹ הַמֶּלֶךְ וַעֲשָׂאוֹ נֶאֱמָן בֵּיתוֹ. הַשֵּׁנִי שֶׁאִבֵּד אֶת הַפִּקָּדוֹן, הֶאֱבִידוֹ מִן הָעוֹלָם, וְצִוָּה שֶׁלֹּא יִהְיֶה לוֹ שֵׁם וּשְׁאֵרִית. הַשְּׁלִישִׁי שֶׁטִּנֵּף אֶת הַפִּקָּדוֹן וְהִנִּיחַ מִמֶּנּוּ לְאַחֵר - אָמַר הַמֶּלֶךְ: הַנִּיחוּ לָזֶה עַד שֶׁנִּרְאֶה הָאַחֵר הֵיאַךְ יַעֲשֶׂה מֵמָה שֶׁהִנִּיחַ זֶה בְּיָדוֹ, וּבֵין כָּךְ לֹא יֵצֵא מִבֵּית הַמֶּלֶךְ.

זָכָה הָאַחֵר, יֵצֵא זֶה לַחֵירוּת. לֹא זָכָה, אָמַר הַמֶּלֶךְ, תְּנוּ לָזֶה עוֹנֶשׁ עַל שֶׁטִּנֵּף אֶת הַפִּקָּדוֹן, וְיִשָּׁאֵר הַפִּקָּדוֹן שֶׁלּוֹ. רַב הוּנָא אָמַר, כֵּיוָן דְּעָאל עָאל.

זָכָה הָאַחֵר - יֵצֵא זֶה לַחֵרוּת. לֹא זָכָה - אָמַר הַמֶּלֶךְ: תְּנוּ לָזֶה עֹנֶשׁ עַל שֶׁטִּנֵּף אֶת הַפִּקָּדוֹן, וְיִשָּׁאֵר הַפִּקָּדוֹן שֶׁלּוֹ. רַב הוּנָא אָמַר, כֵּיוָן שֶׁנִּכְנַס - נִכְנַס.

וְאִי טִנֵּף אֶת הַפִּקָּדוֹן וְלֹא הִנִּיחַ בְּיַד אַחֵר לְשָׁמְרוֹ, מוֹצִיאִין אוֹתוֹ מִבֵּית הַמֶּלֶךְ, עַד שֶׁיָּבֹא אַחֵר וְיִתַּקֵּן מַה שֶּׁטִּנֵּף זֶה, וְהַפִּקָּדוֹן מוֹצִיאִין אוֹתוֹ מִיָּדוֹ שֶׁל זֶה, וְנוֹתְנִין אוֹתוֹ לָזֶה שֶׁתִּקְּנוֹ.

וְאִם טִנֵּף אֶת הַפִּקָּדוֹן וְלֹא הִנִּיחַ בְּיַד אַחֵר לְשָׁמְרוֹ, מוֹצִיאִים אוֹתוֹ מִבֵּית הַמֶּלֶךְ, עַד שֶׁיָּבֹא אַחֵר וְיִתַּקֵּן מַה שֶּׁטִּנֵּף זֶה, וְהַפִּקָּדוֹן מוֹצִיאִין אוֹתוֹ מִיָּדוֹ שֶׁל זֶה, וְנוֹתְנִים אוֹתוֹ לָזֶה שֶׁתִּקְּנוֹ.

רַבִּי חִיָּיא אָמַר, כְּתִיב (בראשית ב) וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה. כֵּיוָן דַּאֲמַר נִשְׁמַת חַיִּים, אַמַּאי וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה. אֶלָּא, עַל מְנָת כֵּן נָתַן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נְשָׁמָה בָּאָדָם, שֶׁיִּהְיֶה לְנֶפֶשׁ חַיָּה. בְּמַעֲרָבָא קוֹרִין לְיוֹלֶדֶת, חַיָּה.

רַבִּי חִיָּיא אָמַר, כְּתוּב (בראשית ב) וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה. כֵּיוָן שֶׁאָמַר נִשְׁמַת חַיִּים, לָמָּה וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה? אֶלָּא עַל מְנָת כֵּן נָתַן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נְשָׁמָה בָּאָדָם, שֶׁיִּהְיֶה לְנֶפֶשׁ חַיָּה. בְּמַעֲרָב קוֹרְאִים לְיוֹלֶדֶת חַיָּה.

וְתוּ, אֱלֹהִים אַפֵּיק זִינִין לְזִינֵיהּ, וְהִיא הַנִּשְׁמָה. וְהַנִּשְׁמָה מִתְחַלֶּקֶת וּמִתְרַבָּה בַּגּוּף, בְּעוֹד שֶׁהִיא בַּגּוּף, וְכֵיוָן שֶׁיּוֹצְאָה מֵהַגּוּף, מִתְרַבָּה בְּיוֹתֵר, וּמַשֶּׁגֶת מַה שֶּׁלֹּא תּוּכַל לְהַשִּׂיג בְּעוֹדָהּ בַּגּוּף.

וְעוֹד, אֱלֹהִים הוֹצִיא מִינִים לְמִינוֹ, וְהִיא הַנִּשְׁמָה, וְהַנִּשְׁמָה מִתְחַלֶּקֶת וּמִתְרַבָּה בַּגּוּף, בְּעוֹד שֶׁהִיא בַּגּוּף, וְכֵיוָן שֶׁיּוֹצְאָה מֵהַגּוּף, מִתְרַבָּה בְּיוֹתֵר, וּמַשֶּׁגֶת מַה שֶּׁלֹּא תּוּכַל לְהַשִּׂיג בְּעוֹדָהּ בַּגּוּף.

וְתֵיכֶף שֶׁנִּפְרֶדֶת מֵהַגּוּף, רוֹצָה לְהִדָּבֵק בֵּאלֹהִים, וּבְגִין דְּלָא אֶפֵּיקַת גּוּפָא, דְּהוּא זִינֵיהּ, כְּמָה דַּאֲפֵּיק אֱלֹהִים נִשְׁמָתָא דְּהוּא זִינֵיהּ, לֹא מִתְקַבְּלַת, וְחוֹזֶרֶת וְשׁוֹאֶפֶת עַד שֶׁתִּכָּנֵס בְּגוּף אַחֵר, כְּדֵי לְקַיֵּים זֶרַע וְלָשׁוּב לְהִדָּבֵק בַּגּוּף הַטָּהוֹר וְהַזַּךְ וְהַנָּקִי. וּמִי שֶׁלֹּא הִנִּיחַ בָּנִים, לָא מִזְדַּקֵּק לֵיהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ירמיה ב) בְּאַוַּת נַפְשָׁהּ שָׁאֲפָה רוּחַ.

וְתֵכֶף שֶׁנִּפְרֶדֶת מֵהַגּוּף, רוֹצָה לְהִדָּבֵק בֵּאלֹהִים, וּמִשּׁוּם שֶׁלֹּא הוֹצִיאָה גוּף, שֶׁהוּא מִינוֹ, כְּמוֹ שֶׁהוֹצִיא אֱלֹהִים נְשָׁמָה שֶׁהִיא מִינוֹ - לֹא מִתְקַבֶּלֶת, וְחוֹזֶרֶת וְשׁוֹאֶפֶת עַד שֶׁתִּכָּנֵס בְּגוּף אַחֵר, כְּדֵי לְקַיֵּים זֶרַע לָשׁוּב לְהִדָּבֵק בַּגּוּף הַטָּהוֹר וְהַזַּךְ וְהַנָּקִי. וּמִי שֶׁלֹּא הִנִּיחַ בָּנִים, לֹא מִזְדַּקֵּק לוֹ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ירמיה ב) בְּאַוַּת נַפְשָׁהּ שָׁאֲפָה רוּחַ.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, הַאי מַאן דְּלָא אִשְׁתָּאַר בַּתְרֵיהּ גִּוְעִין לְשָׁרְשָׁא, נִשְׁמָתֵיהּ אִשְׁתֵּיצֵי מִן הַהוּא דְּמְיוֹנָא דְּכֻלֵּיל כָּל דְּמְיוֹנִין, עַד דְּמִתְנַגְּלָא, וְאִיתּוֹרָקַת מִמָּאנָא לְמָאנָא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (שם מה) וְלֹא הוּרַק מִכְּלִי אֶל כֶּלִי. מַאי תַּקְנְתֵּיהּ. כְּתִיב, (ויקרא כה) וּבָא גֹּאֲלוֹ הַקָּרֹב אֵלָיו וְגָאַל אֵת מִמְכַּר אָחִיו.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, מִי שֶׁלֹּא הִשְׁאִיר אַחֲרָיו גִּזְעִים לְשָׁרֶשׁ, נִשְׁמָתוֹ כָּלָה מִן אוֹתוֹ הַדְּמְיוֹן שֶׁכּוֹלֵל כָּל הַדְּמְיוֹנוֹת, עַד שֶׁמִּתְגַּלְגֶּלֶת וּמוּרֶקֶת מִכְּלִי לִכְלִי, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם ח) וְלֹא הוּרַק מִכְּלִי אֶל כֶּלִי. מַה תַּקָּנָתוֹ? כָּתוּב (ויקרא כה) וּבָא גֹּאֲלוֹ הַקָּרֹב אֵלָיו וְגָאַל אֵת מִמְכַּר אָחִיו.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, מִתְגַּלְגֶּלֶת עַד דִּי תִשְׁכַּח מָאנָא דְּכַשְׁרָא לְאִתְתַּקָּנָא. וְאִי הַהוּא פְּרוּקָא לָא הֲוֵי, קוּזְטִיפָא דְּבוּדִיטָא אִתְבַּר. וְעַל הַאי אִתְקְרֵי, (דברים ז) וּמְשַׁלֵּם לְשׂוֹנְאָיו אֶל פָּנָיו לְהַאֲבִידוֹ. וּכְתִיב (שם ה) וְעֹשֶׂה חֶסֶד לַאֲלָפִים לְאֹהֲבַי וּלְשֹׁמְרֵי מִצְוֹתָי.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, מִתְגַּלְגֶּלֶת עַד שֶׁתִּמְצָא כְּלִי כָּשֵׁר לְהִתְתַּקֵּן. וְאִם אוֹתוֹ הַגּוֹאֵל אֵינֶנּוּ, נִשְׁבָּר הַכְּלִי הַיָּקָר, וְעַל זֶה נִקְרָא (דברים ז) וּמְשַׁלֵּם לְשׂנְאָיו אֶל פָּנָיו לְהַאֲבִידוֹ. וְכָתוּב (שם ה) וְעֹשֶׂה חֶסֶד לַאֲלָפִים לְאֹהֲבַי וּלְשֹׁמְרֵי מִצְוֹתָי.

הֵילְכָךְ אָמַר רִבִּי אַבָּא, כְּתִיב (בראשית ט) בְּצֶלֶם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם. מַה שְּׁמָא דָּא אַפֵּיק זִינִין לְזִינֵיהּ. כְּךָ בָּעֵי בַּר נָשׁ לַאֲפָקָא זִינִין לְזִינֵיהּ.

לְכֵן אָמַר רַבִּי אַבָּא, כָּתוּב (בראשית ט) בְּצֶלֶם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם. מַה שֵּׁם זֶה הוֹצִיא מִינִים לְמִינוֹ, כְּךָ צָרִיךְ אָדָם לְהוֹצִיא מִינִים לְמִינוֹ.

פרשת כי תבא

רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי, אָזַל לֵיהּ וַעֲרַק לְמַדְבְּרָא דְלוּד, וְאִתְגְּנֵיז בְּחַד מְעָרְתָּא, הוּא וְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ. אִתְרְחֵישׁ לוֹן נִיסָּא, וּנְפַק לְהוֹ חַד חָרוּבָא, וְחַד מַעְיְינָא דְמַיָּיא. אָכְלֵי מֵהַהוּא חָרוּבָא, וְשָׁתָאן מֵאינוּן מַיִין. הֲוָה אֲלִיָּהוּ זָכוּר לַטּוֹב, אָתֵי לוֹן בְּכָל יוֹמָא תְּרֵי זְמָנֵי, וְאוֹלִיף לוֹן. וְלָא יָדַע אֵינָשׁ בְּהוּ.

רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי הָלַךְ לוֹ וּבָרַח לְמִדְבַּר לוֹד, וְנִגְנַז בִּמְעָרָה אַחַת, הוּא וְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ. הִתְרַחֵשׁ לָהֶם נֵס, וְיָצָא לָהֶם חָרוּב אֶחָד וּמַעְיָן מַיִם אֶחָד. אָכְלוּ מֵאוֹתוֹ חָרוּב, וְשָׁתוּ מֵאוֹתָם מַיִם. הָיָה אֵלִיָּהוּ, זָכוּר לַטּוֹב, בָּא אֲלֵיהֶם כָּל יוֹם פְּעָמַיִם, וּמְלַמֵּד אוֹתָם. וְלֹא יָדַע אִישׁ עֲלֵיהֶם.

יוֹמָא חַד הֲווֹ חַכִּימַיָּיא בְּבֵי מִדְרְשָׁא שׁוֹאֲלִין, וְאָמְרִין, קְלָלוֹת שֶׁבְּתוֹרַת כֹּהֲנִים, אִינוּן כְּנֶגֶד בֵּית רִאשׁוֹן. קְלָלוֹת שֶׁבְּמִשְׁנֵה תוֹרָה כְּנֶגֶד בֵּית שֵׁנִי וְגָלוּת אַחֲרוֹן. בַּקְּלָלוֹת שֶׁבְּתוֹרַת כֹּהֲנִים, אִית בְּהוּ הַבְטָחוֹת, וַחֲבִיבוּ דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, דִּכְתִיב, (ויקרא כו) וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקוֹב וְגוֹ'. וּכְתִיב וְאַף גַּם זֹאת בִּהְיוֹתָם בְּאֶרֶץ אֹיְבֵיהֶם. קְלָלוֹת שֶׁבְּמִשְׁנֵה תוֹרָה, לֵית בְּהוּ הַבְטָחוֹת, וְלֵית בְּהוּ נֶחָמָה כְּלָל, כְּמָא דִכְתִיב בַּקְּלָלוֹת קַדְמָאִין. וְלָא הֲווֹ יָדְעֵי.

יוֹם אֶחָד הָיוּ שׁוֹאֲלִים הַחֲכָמִים בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ, וְאוֹמְרִים קְלָלוֹת שֶׁבְּתוֹרַת כֹּהֲנִים, הֵן כְּנֶגֶד בֵּית רִאשׁוֹן. קְלָלוֹת שֶׁבְּמִשְׁנֵה תוֹרָה כְּנֶגֶד בֵּית שֵׁנִי וְגָלוּת אַחֲרוֹן. הַקְּלָלוֹת שֶׁבְּתוֹרַת כֹּהֲנִים יֵשׁ בָּהֶן הַבְטָחוֹת וַחֲבִיבוּת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, שֶׁכָּתוּב (ויקרא כו) וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקוֹב וְגוֹ'. וְכָתוּב, וְאַף גַּם זֹאת בִּהְיוֹתָם בְּאֶרֶץ אֹיְבֵיהֶם. הַקְּלָלוֹת שֶׁבְּמִשְׁנֵה תוֹרָה אֵין בָּהֶן הַבְטָחוֹת, וְאֵין בָּהֶן נֶחָמָה כְּלָל, כַּכָּתוּב בַּקְּלָלוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת, וְלֹא הָיוּ יוֹדְעִים.

קָם רַבִּי יְהוּדָה בַּר אִלְעָאי וַאֲמַר, חֲבָל עַל גְּרִיעוּתָא דְּבַר יוֹחַאי, וְלֵית מַאן דְּיָדַע מִנֵּיהּ. וְאִלּוּ יָדְעֵי, לֵית רְשׁוּ לְגַלָּאה לֵיהּ.

קָם רַבִּי יְהוּדָה בַּר אִלְעַאי וְאָמַר, חֲבָל עַל חֶסְרוֹנוֹ שֶׁל בַּר יוֹחַאי, וְאֵין מִי שֶׁיּוֹדֵעַ עָלָיו. וְאִלּוּ יָדְעוּ, אֵין רְשׁוּת לְגַלּוֹת אוֹתוֹ.

ר' יוֹסֵי בֶּן רִבִּי יְהוּדָה, קָם יוֹמָא חַד בְּצַפְּרָא, חָמֵי כָּל אִינּוּן עוֹפִין דְּאִינּוּן הֲווֹ טָאסָן, וְשַׁפְנִינָא חָדָא אָזְלָא בַּתָּרַיְיהוּ. קָם עַל רַגְלּוֹי וַאֲמַר, שַׁפְנִינָא, שַׁפְנִינָא מְהֵימְנָא, מִיּוֹמָא טוֹפָנָא דִּיוּקְנָא דְּעַמָּא קַדִּישָׁא, לְךָ יָאוֹת וּלְךָ נָאֶה, זִיל וַעֲבֵיד לִי שְׁלִיחוּתָא חָדָא לְבַר יוֹחָאי, בַּאֲתַר דְּאִיהוּ תַּמָּן.

רַבִּי יוֹסֵי בֶּן רַבִּי יְהוּדָה קָם יוֹם אֶחָד בַּבֹּקֶר, רָאָה אֶת כָּל אוֹתָם עוֹפוֹת שֶׁהֵם הָיוּ טָסִים, וְיוֹנָה אַחַת הוֹלֶכֶת בֵּינֵיהֶם. קָם עַל רַגְלָיו וְאָמַר: יוֹנָה, יוֹנָה נֶאֱמָנָה, מִיּוֹם הַמַּבּוּל דְּמוּת הָעָם הַקָּדוֹשׁ לְךָ יָפָה וְלְךָ נָאֶה. לְכִי וַעֲשִׂי לִי שְׁלִיחוּת אַחַת לְבַר יוֹחַאי, בַּמָּקוֹם שֶׁהוּא שָׁם.

אִסְתַּחֲרָא הַהוּא שַׁפְנִינָא וְקָמַת קַמֵּיהּ. כְּתַב פִּתְקָא חָדָא, וַאֲמַר מָה דַּאֲמַר. וְקָמַת שַׁפְנִינָא וּנְטָלַת בְּפוּמָהּ, וַאֲזָלַת לְגַבֵּיהּ דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן, וְשַׁוְיַאת לֵיהּ בְּכַנְפָא. אִסְתַּכַּל בֵּהַהוּא פִּתְקָא, וּבְכָה, הוּא וְרִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ. וַאֲמַר, בָּכֵינָא עַל פְּרִישׁוּתָנָא מִן חַבְרַיָּא, וּבָכֵינָא עַל מִלִּין אִלֵּין, דְּלָא אִתְגַּלְיָין לְהוֹ, מַה יַּעַבְדוּן דְּרֵי בַּתְרָאֵי, אִי יַשְׁגִּיחוּן בְּהַאי.

הִסְתּוֹבְבָה אוֹתָהּ הַיּוֹנָה וְעָמְדָה לְפָנָיו. כָּתַב פֶּתֶק אֶחָד, וְאָמַר מַה שֶּׁאָמַר. וְעָמְדָה הַיּוֹנָה וְלָקְחָה אוֹתוֹ בְּפִיהָ, וְהָלְכָה אֶל רַבִּי שִׁמְעוֹן, וְשָׂמָה אוֹתוֹ בִּכְנָפָיְהָ. הִסְתַּכֵּל בְּאוֹתוֹ הַפֶּתֶק וּבָכָה, הוּא וְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ, וְאָמַר: אֲנִי בּוֹכֶה עַל הַפְּרֵדָה מִן הַחֲבֵרִים, וַאֲנִי בּוֹכֶה עַל הַדְּבָרִים הַלָּלוּ שֶׁלֹּא הִתְגַּלּוּ לָהֶם, מַה יַּעֲשׂוּ הַדּוֹרוֹת הָאַחֲרוֹנִים אִם יַשְׁגִּיחוּ בָּזֶה?

אַהֲהָכֵי, אֲתָא אֵלִיָּהוּ זָכוּר לַטּוֹב, חֲמֵי דִּבְכֵי, אֲמַר בְּשְׁלִיחוּתָא אָחֳרָא הֲוֵינָא זַמִּין, הַשְׁתָּא, וְשַׁדַּרְנִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְשַׁכְּכָא דְּמָעִיךְ. אִי רַבִּי, אִי רַבִּי, לָא הֲוָה אִצְטְרִיךְ הַשְׁתָּא לְגַלָּאָה לְצַדִּיקַיָּיא מִלִּין אִלֵּין.

בֵּינְתַיִם בָּא אֵלִיָּהוּ זָכוּר לַטּוֹב, וְרוֹאֶה שֶׁבּוֹכֶה. אָמַר, הָיִיתִי מְזֻמָּן לִשְׁלִיחוּת אַחֶרֶת כָּעֵת, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שָׁלַח אוֹתִי לְשַׁכֵּךְ אֶת דִּמְעוֹתֶיךָ. אִי רַבִּי, אִי רַבִּי, לֹא הָיָה צָרִיךְ כָּעֵת לְגַלּוֹת לַצַּדִּיקִים הַדְּבָרִים הַלָּלוּ.

אֲבָל כָּךְ אֲמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּקִלְלוֹת קַדְמָאִין אִית ל"ב קְרָאֵי, וְכָלְהוֹ לָקֳבֵיל שְׁבִילֵי דְאוֹרַיְיתָא. בְּקִלְלוֹת בַּתְרָאֵי אִית בְּהוּ נ"ג קְרָאֵי, לָקֳבֵיל פָּרְשָׁיָין וְאוֹרְחִין דְּאוֹרַיְיתָא.

אֲבָל כָּךְ אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: בַּקִּלְלוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת יֵשׁ שְׁלֹשִׁים וּשְׁנַיִם פְּסוּקִים, וְכֻלָּם כְּנֶגֶד דַּרְכֵי הַתּוֹרָה. בַּקִּלְלוֹת הָאַחֲרוֹנוֹת יֵשׁ בָּהֶן חֲמִשִּׁים וּשְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים, כְּנֶגֶד פָּרָשִׁיּוֹת וְדַרְכֵי הַתּוֹרָה.

בְּגָלוּת קַדְמָאָה דְּבֵית רִאשׁוֹן, עָבְרוּ יִשְׂרָאֵל אִינּוּן שְׁבִילִין סְתִימִין דְּסִתְרָא, אִתְגְּלֵי חוֹבַיְיהוּ, וְאִתְגְּלֵי קִיצָא דִּילְהוֹן, וְנָחֲמָתָא וְאַבְטָחוּתָא דִּילְהוֹן. בְּגָלוּת בַּתְרָאָה דְּבֵית שֵׁנִי, עָבְרוּ יִשְׂרָאֵל ג"ן פָּרָשִׁיּוֹת אוֹרְחִין דְּאִתְגַּלְיָין, אִסְתִּים חוֹבַיְיהוּ, וְאִסְתִּים קִיצַיְיהוּ, וְלָא כְתִיב בְּהוּ הַבְטָחוֹת וְנֶחָמוֹת.

בְּגָלוּת רִאשׁוֹנָה שֶׁל בַּיִת רִאשׁוֹן עָבְרוּ יִשְׂרָאֵל אוֹתָם שְׁבִילִים נִסְתָּרִים שֶׁל הַסֵּתֶר, הִתְגַּלְּתָה חֶטְאָם, וְהִתְגַּלְּתָה קִצָּם, וְנֶחָמָה וְהַבְטָחָה שֶׁלָּהֶם. בַּגָּלוּת הָאַחֲרוֹנָה שֶׁל בַּיִת שֵׁנִי עָבְרוּ יִשְׂרָאֵל חֲמִשִּׁים וְשָׁלֹשׁ פָּרָשִׁיּוֹת וּדְרָכִים שֶׁנִּגְלוּ, נִסְתַּם חֶטְאָם וְנִסְתַּר קִצָּם, וְלֹא כָתוּב בָּהֶם הַבְטָחוֹת וְנֶחָמוֹת.

אַדְּהָכֵי, עָבַר חַד רוּחָא, וְאַפְרֵישׁ לוֹן, וְסָלֵיק אֵלְיָהוּ גּוֹ גַּלְגַּלָּא דְנוּרָא, וְאִשְׁתְּאַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, וּבְכֵי, וְאַדְמוּךְ אַפֵּיתָחָא דְמְעַרְתָּא. אַדְּהָכֵי, אָתָא אֵלְיָהוּ זָכוּר לַטּוֹב, אָמַר, קוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן אִתְעַר מִשְׁנָתָךְ, זַכָּאָה חוּלָקָךְ, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי בִּיקָרָךְ. כָּל הַבְּטָחוֹת וְנֶחָמוֹת דְּיִשְׂרָאֵל, בְּהַנֵּי קְלָלוֹת כְּתִיבֵי.

בֵּינְתַיִם עָבְרָה רוּחַ אַחַת וְהִפְרִידָה אוֹתָם, וְעָלָה אֵלִיָּהוּ בְּתוֹךְ גַּלְגַּל שֶׁל אֵשׁ, וְנִשְׁאַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, וּבָכָה וְנִרְדַּם עַל פֶּתַח הַמְּעָרָה. בֵּינְתַיִם בָּא אֵלִיָּהוּ, זָכוּר לַטּוֹב, וְאָמַר: קוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן וְהִתְעוֹרֵר מִשְׁנָתְךָ. אַשְׁרֵי חֶלְקְךָ, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹצֶה בִּכְבוֹדְךָ. כָּל הַבְּטָחוֹת וְהַנֶּחָמוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל כְּתוּבוֹת בַּקְּלָלוֹת הַלָּלוּ.

פּוֹק וַחֲזֵי, מַלְכָּא דְּרַחֲמִים לְבָרֵיהּ, וְאַף עַל גַּב דְּלַטָּיֵיהּ וְאַלְקָיֵיהּ, רְחִימוּ דְמָעוֹי עֲלֵיהּ. כַּד אַחֲזֵי רוּגְזָא תַּקִּיף, כְּדֵין רַחֲמָנוּתָא עֲלֵיהּ. כָּךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אַף עַל גַּב דְּלַיֵּיט, מְלוֹי בְּרַחֲמוּ. אִתְחַזְיָין בְּאִתְגַּלְיָיא לְוָוטִין, וְאִינּוּן טַבָּוון סַגִּיאָן, בְּגִין דְּאִלֵּין קְלָלוֹת בְּרַחֲמוּ הֲווֹ.

מַה דְּלָא הֲוָה כֵּן בְּאִינּוּן קַדְמָאִין, דְּכֻלְּהוֹ הֲווֹ בְּדִינָא תַּקִּיף.

בֹּא וּרְאֵה, מֶלֶךְ שֶׁאוֹהֵב אֶת בְּנוֹ, וְאַף עַל גַּב שֶׁקִּלֵּל אוֹתוֹ וְהִלְקָה אוֹתוֹ, אַהֲבַת מֵעָיו עָלָיו. כְּמַרְאֶה רֹגֶז חָזָק, אָז רַחֲמָנוּתוֹ עָלָיו. כָּךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא - אַף עַל גַּב שֶׁקִּלֵּל, דְּבָרָיו הֵם בְּאַהֲבָה. נִרְאִים בַּגְּלוּי כִּקְלָלוֹת, וְהֵם טוֹבוֹת גְּדוֹלוֹת, מִשּׁוּם שֶׁאֵלּוּ הַקְּלָלוֹת הָיוּ בְּאַהֲבָה, מַה שֶּׁלֹּא הָיָה כֵּן בְּאוֹתָן הָרִאשׁוֹנוֹת, שֶׁכֻּלָּן הָיוּ בַּדִּין הַקָּשֶׁה.

בְּאִלֵּין אִית דִּינָא וּרְחִימוּ, כְּאַבָּא דְּרַחֲמִים עַל בְּרֵיהּ, וּרְצוּעָה דְּמַלְקִיּוּתָא נָקִיט בִּידֵיהּ, עֲבִיד נְהִימוּ סַגְיָא, וְקָלִין רַבְרְבִין. וּמַלְקִיּוּתָא כְּלִילִין בְּרַחֲמֵי.

בְּאֵלּוּ יֵשׁ דִּין וְאַהֲבָה, כְּאָב הָאוֹהֵב אֶת בְּנוֹ וּרְצוּעַת הַמַּלְקוּת לָקַח בְּיָדוֹ, עָשָׂה נְהִימָה גְּדוֹלָה וְקוֹלוֹת גְּדוֹלִים. וְהַמַּלְקִיּוֹת כְּלוּלוֹת בְּרַחֲמִים.

וְקַשְׁיָא מִכָּל אִינּוּן קְלָלוֹת, דְּא הוּא דִּכְתִיב, (דברים כח) גַּם כָּל חֳלִי וְכָל מַכָּה אֲשֶׁר לֹא כָתוּב בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה יַעְלֵם ה' עָלֶיךָ עַד הִשָּׁמְדֶךָ. הָכָא אִינּוּן הַבְטָחוֹת דְּאַבָּא עַל בְּרֵיהּ, בְּרַחֲמוּ סַגֵּי. יַעֲלֶה לָא כְתִיב, אֶלָּא יַעְלֵם, יַכְבֵּשׁ לוֹן, וְיַכְסֵי לוֹן בְּנוּקְבָא דְּדוּכְתַּיְיהוּ, דְּלָא יִפְקוּן לְבַר, וְיהוֹן כְּבוּשִׁין וּמְכוּסִין בְּנוּקְבַיְיהוּ.

וְקַשְׁיָא מִכָּל אוֹתָן הַקְּלָלוֹת - זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (דברים כח) גַּם כָּל חֳלִי וְכָל מַכָּה אֲשֶׁר לֹא כָתוּב בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה יַעְלֵם ה' עָלֶיךָ עַד הִשָּׁמְדֶךָ. כָּאן הֵן הַהַבְטָחוֹת שֶׁל הָאָב עַל בָּנָיו, בְּאַהֲבָה רַבָּה. לֹא כָתוּב יַעֲלֶה, אֶלָּא יַעְלֵם, יִכְבֹּשׁ אוֹתָם וְיכַסֶּה אוֹתָם בַּנֶּקֶב שֶׁל מְקוֹמָם, שֶׁלֹּא יֵצְאוּ הַחוּצָה, וְיִהְיוּ כְּבוּשִׁים וּמְכֻסִּים בְּנִקְבֵיהֶם.

עַד הִשָּׁמְדֶךָ, מַה דְּלָא יְהֵי לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא, דְּהָא אוֹמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּלָא יְשֵׁיצֵי יַת יִשְׂרָאֵל לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמִין, וְדוּכְרָנֵיהוֹן יְהֵי קַיָּים תְּדִירָא. דִּכְתִיב, (ישעיה סו) כֵּן יַעֲמֹד זַרְעֲכֶם וְשִׁמְכֶם. וּכְתִיב, (ירמיה לא) כֹּה אָמַר ה' אִם יִמַּדּוּ שָׁמַיִם מִלְמַעְלָה כו'.

עַד הִשָּׁמְדְךָ - מַה שֶּׁלֹּא יִהְיֶה לְעוֹלָם וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים, שֶׁהֲרֵי נִשְׁבַּע הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁלֹּא יַשְׁמִיד אֶת יִשְׂרָאֵל לְעוֹלָם וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים, וְזִכְרוֹנָם יִהְיֶה קַיָּם תָּמִיד, שֶׁכָּתוּב (ישעיה סו) כֵּן יַעֲמֹד זַרְעֲכֶם וְשִׁמְכֶם, וְכָתוּב (ירמיה לא) כֹּה אָמַר ה' אִם יִמַּדּוּ שָׁמַיִם מִלְמָעְלָה כו'.

וְהוֹאִיל וּבְאוֹמָאָה אִיהוּ דְּלָא יִשְׁתֵּיצוּן יִשְׂרָאֵל, זְמִינָא דִּיהוֹן כָּל מַכְתְּשִׁין וּמַרְעִין טְמִירִין וּמְכוּסִין, דְּלָא יִפְקוּן לְבַר לְאַבָאשָׁא לוֹן, עַד זִימְנָא דְּיִשְׁתֵּיצוּן מִן עָלְמָא, מַה דְּלָא יְהֵא לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמִין.

וְהוֹאִיל וּבְשִׁבּוּעָה הוּא שֶׁלֹּא יַשְׁמִדוּ יִשְׂרָאֵל, עֲתִידִים שֶׁיִּהְיוּ כָּל הַמַּכּוֹת וְהַחֳטָאִים טְמִירִים וּמְכֻסִּים, שֶׁלֹּא יֵצְאוּ הַחוּצָה לְהָרַע לְיִשְׂרָאֵל עַד הַזְּמַן שֶׁיִּכְלוּ מִן הָעוֹלָם, מַה שֶּׁלֹּא יִהְיֶה לְעוֹלָם וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים.

סוֹפָא דְכוּלְהוֹן וְסִיוּמָא דִילְהוֹן, (דברים כח) וֶהֱשִׁיבְךָ ה' מִצְרַיִם בָּאֳנִיּוֹת בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר אָמַרְתִּי לְךָ לֹא תֹסִיף עוֹד לִרְאֹתָהּ וְהִתְמַכַּרְתֶּם שָׁם לְאֹיְבֶיךָ לַעֲבָדִים וְלִשְׁפָחוֹת וְאֵין קֹנֶה. הָכָא הַבְטָחוֹת וְנֶחָמוֹת, דְּזִמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֶעְבַּד לְיִשְׂרָאֵל בְּסוֹף יוֹמַיָּא. וֶהֱשִׁיבְךָ ה' מִצְרַיִם בָּאֳנִיּוֹת, אַבְטָחוּתָא לַאֲתָבָא וּלְמֶיעְבַּד נִסִּין וְאָתִין דַּעֲבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמִצְרַיִם, בְּיוֹמִין קַדָּמָאִין. כְּדָבָר אַחֵר (מיכה ז) כִּימֵי צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אַרְאֶנּוּ נִפְלָאוֹת.

הַסּוֹף שֶׁל כֻּלָּם וְהַסִּיּוּם שֶׁל כֻּלָּם - (דברים כח) וֶהֱשִׁיבְךָ ה' מִצְרַיִם בָּאֳנִיּוֹת בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר אָמַרְתִּי לְךָ לֹא תֹסִיף עוֹד לִרְאֹתָהּ וְהִתְמַכַּרְתֶּם שָׁם לְאֹיְבֶיךָ לַעֲבָדִים וְלִשְׁפָחוֹת וְאֵין קֹנֶה. כָּאן הַבְטָחוֹת וְנֶחָמוֹת שֶׁעֲתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת לְיִשְׂרָאֵל בְּסוֹף הַיָּמִים. וֶהֱשִׁיבְךָ ה' מִצְרַיִם בָּאֳנִיּוֹת - הַהַבְטָחָה לְשׁוּב וְלַעֲשׂוֹת נִסִּים וְאוֹתוֹת שֶׁעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּמִצְרַיִם בַּיָּמִים הָרִאשׁוֹנִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מיכה ז) כִּימֵי צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אַרְאֶנּוּ נִפְלָאוֹת.

בָּאֳנִיּוֹת, הָכָא אִיהוּ, כְּמָה דַּאֲמַרְתָּ, דְּאַתְּ דָּרִישׁ בַּעֲנִיּוּת, שֶׁתִּכְלֶה פְּרוּטָה מִן הַכִּיס. אֲבָל, זְמִינִין כָּל בְּנֵי עָלְמָא לְמֵיתֵי עֲלַיְיהוּ דְיִשְׂרָאֵל עַל סְפִינָן דְּיַמָּא, וְיִחְשְׁבוּן לְשֵׁיצָאָה לוֹן מִן עָלְמָא, וְכָלְהוֹ טְבִיעִין גּוֹ יַמָּא, כְּמָה דַּעֲבַד בְּיוֹמִין קַדָּמָאִין.

בָּאֳנִיּוֹת - כָּאן הוּא, כְּמוֹ שֶׁאָמַרְתָּ, שֶׁאַתָּה דּוֹרֵשׁ בַּעֲנִיּוּת, שֶׁתִּכְלֶה הַפְּרוּטָה מִן הַכִּיס. אֲבָל עֲתִידִים כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם לָבא עַל יִשְׂרָאֵל עַל סְפִינוֹת הַיָּם, וַיַּחְשְׁבוּ לְהַשְׁמִיד אוֹתָם מִן הָעוֹלָם, וְכֻלָּם יִטְבְּעוּ בְּתוֹךְ הַיָּם, כְּמוֹ שֶׁעָשָׂה בַּיָּמִים הָרִאשׁוֹנִים.

וְתַמָּן אִיהוּ חֶזְוָה סַגִּיאָה. כְּתִיב הָכָא בָּאֳנִיּוֹת, וּכְתִיב הָתָם (ישעיה מג) בָּאֳנִיּוֹת רִנָּתָם. מַה לְהַלָּן רִנָּה אַף כָּאן רִנָּה.

וְשָׁם הִיא שִׂמְחָה גְּדוֹלָה. כְּתוּב כָּאן בָּאֳנִיּוֹת, וְכָתוּב שָׁם (ישעיה מג) בָּאֳנִיּוֹת רִנָּתָם. מַה לְהַלָּן רִנָּה - אַף כָּאן רִנָּה.

בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר אָמַרְתִּי לְךָ. מִן יוֹמָא דְאִתְבְּרֵי עָלְמָא, לָא גַּלֵּי גְּבוּרְתֵּיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאִתְחֲזָאָה בְּעָלְמָא, וְשַׁעֲתָא דִּרְעוּתָא, אֶלָּא בְּהַהוּא דֶּרֶךְ. כִּי כַּאֲשֶׁר רְאִיתֶם אֶת מִצְרַיִם, בְּאוֹתוֹ דֶּרֶךְ, וּבְהַהוּא גַּוְונָא יַעֲבִיד לְךָ.

בְּדָרֶךְ אֲשֶׁר אָמַרְתִּי לְךָ. מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם לֹא גִּלָּה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת גְּבוּרָתוֹ לְהַרְאוֹתָהּ בָּעוֹלָם וּשְׁעַת רָצוֹן, אֶלָּא בְּאוֹתָהּ דֶּרֶךְ. כִּי כַּאֲשֶׁר רְאִיתֶם אֶת מִצְרַיִם - בְּאוֹתוֹ דֶּרֶךְ, וּבְאוֹתוֹ גָּוֶן יַעֲשֶׂה לְךָ.

דְּהָא לְבָתַר מִכָּל שְׁאָר סִטְרִין יִתְכַּנְּשׁוּן עֲלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, וְיִחְשְׁבוּן יִשְׂרָאֵל, דְּבְזִמְנָא דָּא יִתְאַבְּדוּן, וְאִינוּן זְבִינִין לְבַעֲלֵי דְּבָבֵיהוֹן, הָדָא הוּא דִּכְתִיב, (דברים כח) וְהִתְמַכַּרְתֶּם שָׁם, וְנִמְכַּרְתֶּם לָא כְתִיב, אֶלָּא וְהִתְמַכַּרְתֶּם, בִּלְבַבְכוֹן תַּחְשְׁבוּן דְּאַתּוּן זְבִינִין, וְלָאו הָכֵי, דְּהָא וְאֵין קוֹנֶה כְּתִיב, וְלֵית מַאן דְּיָכֵיל לְשַׁלְטָאָה עֲלַיְיהוּ.

שֶׁהֲרֵי לְאַחַר מִכָּל שְׁאָר הַצָּדָדִים יִתְכַּנְּסוּ עַל יִשְׂרָאֵל, וְיִחְשְׁבוּ יִשְׂרָאֵל, שֶׁבַּזְּמַן הַזֶּה יֹאבְדוּ, וְהֵם מְכוּרִים לְיֹרְיֵבֵיהֶם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (דברים כח) וְהִתְמַכַּרְתֶּם שָׁם. לֹא כָתוּב וְנִמְכַּרְתֶּם, אֶלָּא וְהִתְמַכַּרְתֶּם, בִּלְבַבְכֶם תַּחְשְׁבוּ שֶׁאַתֶּם מְכוּרִים, וְאֵין זֶה כָּךְ, שֶׁהֲרֵי כָּתוּב וְאֵין קוֹנֶה, וְאֵין מִי שֶׁיְּכוֹל לִשְׁלֹט עֲלֵיהֶם.

וְכָל דָּא, לְסוֹף יוֹמַיָּא. וְתַלְיָיא כּוּלָּא בִּתְיוּבְתָּא. וְכוּלָּא סְתִים. כְּמָא דִּכְתִיב, (שם כט) לַמַּעַן תַּשְׂכִּילוּ אֶת כָּל אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּן. מַאן דְּאִית לֵיהּ לִבָּא, יִסְתַּכַּל וְיִדַּע לַאֲתָבָא לְמָארֵיהּ.

וְכָל זֶה לְסוֹף הַיָּמִים, וְהַכֹּל תָּלוּי בִּתְשׁוּבָה, וְהַכֹּל נִסְתָּר, כַּכָּתוּב (שם כט) לְמַעַן תַּשְׂכִּילוּ אֶת כָּל אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּן. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ לֵב, יִסְתַּכֵּל וְיֵדַע לָשׁוּב לְרִבּוֹנוֹ.

אָמַר לֵיהּ ר' שִׁמְעוֹן, בְּאַן אָתַר אִתְגַּלְיָיא פִּירְקָנָא דְּיִשְׂרָאֵל בְּהַנֵּי קְלָלוֹת. אָמַר, אַשְׁגַּח וְדַיֵּיק, דְּוִכְתָּא בִּישָׁא מִכָּלְהוֹ, תַּמָּן הֲוֵי.

אָמַר לוֹ רַבִּי שִׁמְעוֹן, בְּאֵיזֶה מָקוֹם הִתְגַּלְתָה גְּאֻלַּת יִשְׂרָאֵל בַּקְּלָלוֹת הַלָּלוּ? אָמַר, הַשְׁגַּח וְדַיֵּק, מָקוֹם רַע מִכֻּלָּם, שָׁם הֱוֵה יֶשְׁנוֹ.

אַשְׁגַּח וְדַיֵּיק וְאַשְׁכַּח, דִּכְתִיב, (שם כח) וְהָיוּ חַיֶּיךָ תְּלָאִים לְךָ מִנֶּגֶד וּפָחַדְתָּ לַיְלָה וְיוֹמָם וְלֹא תַאֲמִין בְּחַיֶּיךָ. וְאַף עַל גַּב דְּיָדְעֵי חַבְרַיָּא זְמַן, אִינוּן חַיִּים, תְּלוּיִן קַמָּן וּסְפֵיקָן. וְעִיקָּרָא אִיהוּ וְיַצִּיבָן מִלִּין.

הִשְׁגִּיחַ וְדִיֵּק, וּמָצָא שֶׁכָּתוּב (שם כח) וְהָיוּ חַיֶּיךָ תְּלָאִים לְךָ מִנֶּגֶד וּפָחַדְתָּ לַיְלָה וְיוֹמָם וְלֹא תַאֲמִין בְּחַיֶּיךָ. וְאַף עַל גַּב שֶׁהַחֲבֵרִים יוֹדְעִים הַזְּמַן, אוֹתָם חַיִּים תְּלוּיִים לְפָנֵינוּ וּמְסֻפָּקִים, וְזֶהוּ עִקָּר, וְהַדְּבָרִים יַצִּיבִים.

כְּתַב פִּתְקָא לְעִידָּן רַמְשָׁא, וְשַׁוִּיהּ בְּפוּם שַׁפְנִינָא, וַאֲזַלַת לְגַבֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹסֵי, דְּהֲוָה בְּדוּכְתֵּיהּ, וְעִינוֹי מְחַכָּאן. כֵּיוָן דַּחֲמָא לֵהּ, אֲמַר, שַׁפְנִינָא. כַּמָּא אַתְּ מְהֵימְנָא מִכָּל עוֹפָא דִּשְׁמַיָּא, קָרָא עֲלֵיהּ, (בראשית ח) וַתְּבֹא אֵלָיו הַיּוֹנָה לְעֵת עֶרֶב וְהִנֵּה עֲלֵה זַיִת טָרָף בְּפִיהָ.

כָּתַב פִּתָּק לְעֵת עֶרֶב, וְשָׂם אוֹתוֹ בְּפִי הַיּוֹנָה, וְהָלְכָה אֶל רַבִּי יוֹסֵי, שֶׁהָיָה בִּמְקוֹמוֹ וְעֵינָיו מְצֻפּוֹת. כֵּיוָן שֶׁרָאָה אוֹתָהּ, אָמַר: יוֹנָה, כַּמָּה אַתְּ נֶאֱמָנָה מִכָּל עוֹף הַשָּׁמַיִם. קָרָא עָלֶיהָ, (בראשית ח) וַתָּבֹא אֵלָיו הַיּוֹנָה לְעֵת עֶרֶב וְהִנֵּה עֲלֵה זַיִת טָרָף בְּפִיהָ.

נְטַל פִּתְקָא, וְעָאל לְגַבֵּי חַבְרַיָּיא, וְאַחְמֵי לוֹן. וְסָחֵי לוֹן עוֹבָדָא, תְּוָוהוּ. בְּכָה רַבִּי יְהוּדָה וַאֲמַר, וַוי, אַף עַל גַּב דְּלָא יַדְעִינָן לֵיהּ, (קהלת יא) מְקוֹם שֶׁיְּפוֹל הָעֵץ שָׁם יְהוּא. אֲתַר דְּבַר יוֹחָאי תַּמָּן, חַבְרַיָּיא בַּהֲדֵיהּ, וּמִתְעָרִין מִנֵּיהּ וְאוֹלְפִין מִנֵּיהּ.

נָטַל הַפָּתָק, וְנִכְנַס לַחֲבֵרִים וְהֶרְאָה לָהֶם, וְסִפֵּר לָהֶם הַמַּעֲשֶׂה. תָּמְהוּ. בָּכָה רַבִּי יְהוּדָה וְאָמַר: וַיְ! אַף עַל גַּב שֶׁאֵינָנוּ יוֹדְעִים עָלָיו - (קהלת יא) מָקוֹם שֶׁיְּפוֹל הָעֵץ שָׁם יְהוּא. הַמָּקוֹם שֶׁשָּׁם בַּר יוֹחַאי, הַחֲבֵרִים עִמּוֹ, וּמִתְעוֹרְרִים מִמֶּנּוּ וְלוֹמְדִים מִמֶּנּוּ.

זַכָּאָה נַפְשֵׁיהּ דְּבַר יוֹחַאי, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבֵיד עִמֵּיהּ נִסִּין, וְאִיהוּ גָּזִיר, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְקַיֵּים. וַעֲתִיד לְמֶהֱוֵי רֵישָׁא לְצַדִּיקַיָּיא, דְּיַתְבֵי בְּגִנְתָּא דְעֵדֶן. וְיַקְבֵּל אַפֵּי שְׁכִינְתָּא, וְיֶחֱמֵי לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְיִשְׁתַּעְשַׁע עִם צַדִּיקַיָּיא, וְיֵימָא לְהוֹ, בֹּאוּ נִשְׁתַּחֲוֶה וְנִכְרְעָה נִבְרְכָה לִפְנֵי ה' עוֹשֵׂנוּ.

אַשְׁרֵי נַפְשׁוֹ שֶׁל בַּר יוֹחַאי, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה עִמּוֹ נִסִּים, וְהוּא גוֹזֵר - וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְקַיֵּם, וְעָתִיד לִהְיוֹת רֹאשׁ לַצַּדִּיקִים שֶׁיּוֹשְׁבִים בְּגַן עֵדֶן. וְיִקַּבֵּל פְּנֵי שְׁכִינָה, וְיִרְאֶה אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְיִשְׁתַּעֲשַׁע עִם הַצַּדִּיקִים, וְיֹאמַר לָהֶם: בֹּאוּ נִשְׁתַּחֲוֶה וְנִכְרְעָה נִבְרְכָה לִפְנֵי ה' עֹשֵׂנוּ.

מ (שמות כא) כִּי יִנָּצוּ אֲנָשִׁים, אִלֵּין מִיכָאֵל וְסמאל. וְנָגְפוּ אִשָּׁה הָרָה, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל וְיָצְאוּ יְלָדֶיהָ בַּגְּלוּת. עָנוֹשׁ יֵעָנֵשׁ, דָּא סמאל. כַּאֲשֶׁר יָשִׁית עָלָיו בַּעַל הָאִשָּׁה, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

כִּי יִנָּצוּ אֲנָשִׁים - אֵלּוּ מִיכָאֵל וְסמאל. (שמות כה) וְנָגְפוּ אִשָּׁה הָרָה - זוֹ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְיָצְאוּ יְלָדֶיהָ - בַּגָּלוּת. עָנוֹשׁ יֵעָנֵשׁ - זֶה סמאל. כַּאֲשֶׁר יָשִׁית עָלָיו בַּעַל הָאִשָּׁה - זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

יוֹסֵף, מִדִּילֵיהּ יַהֲבוּ לֵיהּ. פּוּמָא דְלָא נָשַׁק לַעֲבָרָה, (בראשית מא) וְעַל פִּיךָ יִשַּׁק כָּל עַמִּי. וְרָזָא דְמִלָּה, מִנַּיְהּ אִתְּזַן כָּל עָלְמָא, וּמִנַּיְהּ פָּרְחִין נִשְׁמָתִין לְכוֹלָא.

יוֹסֵף, מִשֶּׁלּוֹ נָתְנוּ לוֹ. הַפֶּה שֶׁלֹּא נָשַׁק לָעֲבֵרָה - (בראשית מא) וְעַל פִּיךָ יִשַּׁק כָּל עַמִּי. וְסוֹד הַדָּבָר, מִמֶּנּוּ נִזּוֹן כָּל הָעוֹלָם, וּמִמֶּנּוּ פּוֹרְחוֹת הַנְּשָׁמוֹת לַכֹּל.

הַצַּוָּאר שֶׁלֹּא הִרְכִּין לַעֲבֵירָה, וַיָּשֶׂם רְבִד הַזָּהָב עַל צַוָּארוֹ. וְרָזָא דְמִלָּה, ו' דַּרְגִּין דְּאִינּוּן לְעֵילָּא מִנַּיְהּ, וְכוּלְהוֹ נָגְדִין לֵיהּ נְגִידוּ טָבָא מֵעַתִּיקָא קַדִּישָׁא.

הַצַּוָּאר שֶׁלֹּא הִרְכִּין לַעֲבֵרָה - וַיָּשֶׂם רְבִד הַזָּהָב עַל צַוָּארוֹ. וְסוֹד הַדָּבָר, שֵׁשׁ דְּרָגוֹת שֶׁהֵן לְמַעְלָה מִמֶּנּוּ, וְכֻלָּם מַשְׁפִּיעִים לוֹ שֶׁפַע טוֹב מֵהָעַתִּיק הַקָּדוֹשׁ.

וְהָא הוּא רָזָא דְּזָהָ"ב דְּאִיהוּ אַרְבִּיסַר דְּכָל חָדָא וְחָדָא, מֵאִינּוּן ז' דַּרְגִּין, כְּלִילָא מֵרַחֲמָא וְדִינָא. וְדָא הוּא רָזָא, דַּאֲמְרוּ מָארֵי מַתְנִיתִין, סוּכָּה שֶׁהִיא גְּבוֹהָה לְמַעְלָה מֵעֶשְׂרִים אַמָּה פְּסוּלָה. בְּגִין דְּכָל חָדָא וְחָדָא, כְּלִילָא מֵרַחֲמֵי וְדִינָא, וְאִם הִיא לְתַתָּא מִי' פְּסוּלָה, בְּגִין דְּלָאו אִיהִי כְּלִילָא מֵרַחֲמֵי וְדִינָא.

וְזֶהוּ סוֹד שֶׁל זָהָ"ב, שֶׁהִיא אַרְבַּע עֶשְׂרֵה שֶׁל כָּל אַחַת וְאַחַת מֵאוֹתָן שֶׁבַּע דְּרָגוֹת, כְּלוּל מֵרַחֲמִים וְדִין. וְזֶהוּ סוֹד שֶׁאָמְרוּ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, סֻכָּה שֶׁהִיא גְּבוֹהָה לְמַעְלָה מֵעֶשְׂרִים אַמָּה - פְּסוּלָה. מִשּׁוּם שֶׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּלוּל מֵרַחֲמִים וְדִין, וְאִם הִיא לְמַטָּה מֵעֲשָׂרָה - פְּסוּלָה, מִשּׁוּם שֶׁאֵינָהּ כְּלוּלָה מֵרַחֲמִים וְדִין.

הַגּוּף שֶׁלֹּא הִרְכִּין לַעֲבֵירָה, (שם) וַיַּלְבֵּשׁ אֹתוֹ בִּגְדֵי שֵׁשׁ. הַיְינוּ רָזָא דְּוֹ"ו דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. הָרַגְלַיִם שֶׁלֹּא הָלְכוּ לִדְבַר עֲבֵירָה, וַיַּרְכֵּב אֹתוֹ בְּמִרְכֶּבֶת הַמִּשְׁנֶה. בְּגִין דְּאִית רְתִיכָא עִילָּאָה, וּרְתִיכָא תַּתָּאָה, וְיוֹסֵף זְכֵי לְתַרְוַויְיהוּ, בְּגִין דְּנָטַר בְּרִית קַיָּימָא קַדִּישָׁא.

הַגּוּף שֶׁלֹּא הִרְכִּין לַעֲבֵרָה - (שם) וַיַּלְבֵּשׁ אֹתוֹ בִּגְדֵי שֵׁשׁ. הַיְנוּ סוֹד שֶׁל ו"ו שֶׁל הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ. הָרַגְלַיִם שֶׁלֹּא הָלְכוּ לִדְבַר עֲבֵרָה - וַיַּרְכֵּב אֹתוֹ בְּמִרְכֶּבֶת הַמִּשְׁנֶה. מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ מֶרְכָּבָה עֶלְיוֹנָה וּמֶרְכָּבָה תַּחְתּוֹנָה, וְיוֹסֵף זָכָה לִשְׁתֵּיהֶן, מִשּׁוּם שֶׁשָּׁמַר עַל הַבְּרִית הַקָּדוֹשׁ.

שַׁבָּת, ש' בַּת. בְּזְמַן שֶׁיִּתְחַבְּרוּ ג' אָבוֹת עִם הַמַּלְכוּת, שֶׁהִיא בַּ"ת, תִּקָּרֵא שַׁבָּת.

שַׁבָּת, ש' בַּת. בְּזְמַן שֶׁיִּתְחַבְּרוּ שִׁלְשֶׁת הָאָבוֹת עִם הַמַּלְכוּת, שֶׁהִיא בַּ"ת, תִּקָּרֵא שַׁבָּת.

וַיִּטַע אֶשֶׁל בִּבְאֵר שָׁבַע, הַקִּיצוּץ שֶׁקִּצֵּץ אָדָם הָרִאשׁוֹן, תִּקְנוֹ אַבְרָהָם, וְהוּא בִּבְאֵר שָׁבַע, שֶׁהִיא הַמַּלְכוּת. דְּ"א אֶשֶׁ"ל, גְּוָונֵי מִדּוֹת, שֶׁהֵם חג"ת "אָדוֹם "שָׁחוֹר "לָבָן הִמְשִׁיךְ לָהּ מֵהֶם, בְּסוֹד (בראשית כט) ג' עֲדָרֵי צֹאן רוֹבְצִים עָלֶיהָ.

וַיִּטַע אֶשֶׁל בִּבְאֵר שָׁבַע. הַקִּצוּץ שֶׁקִּצֵּץ אָדָם הָרִאשׁוֹן, תִּקְנוֹ אַבְרָהָם, וְהוּא בִּבְאֵר שָׁבַע, שֶׁהִיא הַמַּלְכוּת. ז"ה אֶשֶׁ"ל, צִבְעֵי מִדּוֹת, שֶׁהֵם חג"ת "אָדֹם "שָׁחֹר "לָבָן, הִמְשִׁיךְ לָהּ מֵהֶם, בְּסוֹד (בראשית כט) שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי צֹאן רֹבְצִים עָלֶיהָ.

יַעֲקֹב שִׁמֵּשׁ בְּבֵית שֵׁם וְעֵבֶר, י"ד שָׁנָה. לְתִקּוּן יוֹבֵל וּשְׁמִטָּה, שֶׁהֵם לֵאָה וְרָחֵל.

יַעֲקֹב שִׁמֵּשׁ בְּבֵית שֵׁם וְעֵבֶר אַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה, לְתִקּוּן יוֹבֵל וּשְׁמִטָּה, שֶׁהֵם לֵאָה וְרָחֵל.

תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דַּאֲפֵיק קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם, אֲפֵיק לוֹן בְּרָזָא דִּשְׁמָא דְּמ"ב אַתְוָון, כְּגַוְונָא דִּבְרָא בֵּיהּ שְׁמַיָּא וְאַרְעָא.

בֹּא וּרְאֵה, בְּשָׁעָה שֶׁהוֹצִיא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, הוֹצִיאָם בְּסוֹד הַשֵּׁם שֶׁל אַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת, כְּמוֹ שֶׁבָּרָא בּוֹ שָׁמַיִם וָאָרֶץ.

וּבְגִין דָּא, כַּד נָפְקוּ יִשְׂרָאֵל מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם, נָטְלוּ תְּרֵיסַר מַטְלָנִין, עַד דְּמָטוּ לְטוּרָא דְּסִינַי. הַדָּא הוּא דִכְתִיב, בַּיּוֹם הַזֶּה בָּאוּ מִדְבַּר סִינָי. וּבְעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דִּתְלָתִין מַטְלָנִין אוֹחֲרָנִין, דִּלְהֲווּ אָזְלִין יְתָהוֹן בְּתַלְתָּא יוֹמִין. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (במדבר י) וַיִּסְעוּ מֵהַר ה' דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים. עֲשָׂרָה מַטְלָנִין בְּכָל יוֹמָא.

וּמִשּׁוּם זֶה, כְּשֶׁיָּצְאוּ יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, נָסְעוּ שְׁנַיִם עָשָׂר מַסָּעוֹת עַד שֶׁהִגִּיעוּ לְהַר סִינַי. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב בַּיּוֹם הַזֶּה בָּאוּ מִדְבַּר סִינָי. וְרָצָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁשִּׁלְשִׁים מַסָּעוֹת אֲחֵרִים, שֶׁיִּהְיוּ הוֹלְכִים אוֹתָם בִּשְׁלֹשָׁה יָמִים. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (במדבר י) וַיִּסְעוּ מֵהַר ה' דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים. עֲשָׂרָה מַסָּעוֹת בְּכָל יוֹם.

וּבְגִין דְּחָבוּ, גָּרְמוּ דִּלְהֲווּ נָטְלִין יַתְהוֹן בְּתַלֵּיסַר קַדְמָאִין. וּבְגִין דָּא לָא עָלוּ לְאַרְעָא, עַד דְּנָטְלוּ תְּלָתִין מַטְלָנִין אוֹחֲרָנִין, וְאִשְׁתְּלִים רָזָא דִּשְׁמָא דְּמ"ב אַתְוָון, כְּגַוְונָא דְּעוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית.

וּמִשּׁוּם שֶׁחָטְאוּ, גָּרְמוּ שֶׁיִּהְיוּ נוֹסְעִים אוֹתָם בִּשְׁלֹשָׁה עָשָׂר הָרִאשׁוֹנִים, וּמִשּׁוּם זֶה לֹא נִכְנְסוּ לָאָרֶץ, עַד שֶׁנָּסְעוּ שְׁלֹשִׁים מַסָּעוֹת אֲחֵרִים, וְהִשְׁתַּלֵּם סוֹד הַשֵּׁם שֶׁל אַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת, כְּמוֹ שֶׁמַּעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית.

(בראשית ג) וּמִפְּרִי הָעֵץ אֲשֶׁר בְּתוֹךְ הַגָּן, דָּא הוּא אִתַּר דְּרוּחֵיהוֹן דִּבְנֵי נָשָׁא גְּנִיזִין. וְדָא הוּא אִתַּר דְּאִיקָרֵי אוֹצַר הַנְּשָׁמוֹת. וְהוּא גַּבֵּיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וַאֲמַר לוֹן, לָא תִשְׁתַּדְּלוּן לְמִנְדָּע, הֵאֵיךְ רוּחֵיהוֹן מִתְפָּרְשִׁין מִגַּוּוּנָא דְּיָקָרָא דִּילִי.

וּמִפְּרִי הָעֵץ אֲשֶׁר בְּתוֹךְ הַגָּן (בראשית ג) - זֶהוּ מָקוֹם שֶׁרוּחוֹת בְּנֵי הָאָדָם גְּנוּזוֹת, וְזֶה הַמָּקוֹם שֶׁנִּקְרָא אוֹצַר הַנְּשָׁמוֹת. וְהוּא אֵצֶל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְאָמַר לָהֶם: אַל תִּשְׁתַּדְּלוּ לָדַעַת אֵיךְ הָרוּחוֹת נִפְרָדוֹת מֵהַגּוּף הַנִּכְבָּד שֶׁלִּי.

וְעַל דָּא תְּנִינָן (ויקרא יב) אִשָּׁה כִּי תַזְרִיעַ וְיָלְדָה זָכָר כְּתִיב, וְלָא כְּלִיל דְּכַר וְנוּקְבָא כְּפוּם אוֹרְחוֹי דְּעָלְמָא, דְּלָא מִתְחַבְּרָאן כְּמָה דִּנְפָקוּ מִלְּעֵילָא זוּגוֹת זוּגוֹת.

וְעַל זֶה שָׁנִינוּ, (ויקרא יב) אִשָּׁה כִּי תַזְרִיעַ (וילדה זכר כתוב, ולא כולל) זָכָר וּנְקֵבָה כְּפִי דַּרְכֵי הָעוֹלָם, שֶׁאֵין מִתְחַבְּרִים כְּמוֹ שֶׁיָּצְאוּ מִלְּמַעְלָה זוּגוֹת זוּגוֹת.

בְּגִין, דְּאָדָם קַדְמָאָה וְזוּגָא דִּילֵיהּ, חָבוּ קַמֵּיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְעַל דָּא, מִתְפָּרְשִׁין כַּד נָפְקִין מִלְּעֵילָא. עַד דְּיֵהֵא רַעֲוָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אִי זָכָה בַּר נָשׁ, יַהֲבִין לֵיהּ זוּגֵיהּ, וְאִי לָא, מַפְרְשִׁין לָהּ מִנֵּיהּ, וְיַהֲבִין לָהּ אוֹחָרָא, וּמוֹלִידִין בְּנִין דְּלָא כִּדְקָא יָאוֹת.

מִשּׁוּם שֶׁאָדָם הָרִאשׁוֹן וְזִוּוגוֹ חָטְאוּ לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְעַל כֵּן נִפְרָדִים כְּשֶׁיּוֹצְאִים מִלְּמַעְלָה, עַד שֶׁיְּהִי רָצוֹן מִלִּפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. אִם אָדָם זָכֶה - נוֹתֵן לוֹ זוּגוֹ, וְאִם לֹא - מַפְרִידִים אוֹתָהּ מִמֶּנּוּ, וְנוֹתֵן לוֹ אֲחֵרִים, וּמוֹלִידִים בָּנִים שֶׁאֵינָם כְּרָאוּי.

וְעַל דָּא כְּתִיב, (בראשית ו) לֹא יָדוֹן רוּחִי בָאָדָם לְעוֹלָם. מַאי רוּחִי, רוּחוֹ מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא אִינּוּן תְּרֵין רוּחִי, דְּנָפְקֵי זוּגוֹת, לָא יְדוֹנִין כַּחֲדָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, וַיִּלְדָה זָכָר וְלֹא כְלִיל דְּכַר וּנְוּקְבָא, כְּפוּם אוֹרְחוֹי דְּעָלְמָא. דְּאִינּוּן גָּרְמוֹ.

וְעַל זֶה כָּתוּב (בראשית ו) לֹא יָדוֹן רוּחִי בָאָדָם לְעוֹלָם. מַה זֶּה רוּחִי? הָיָה צָרִיךְ לִהְיוֹת רוּחוֹ? אֶלָּא שְׁתֵּי רוּחוֹת הֵן, שֶׁיּוֹצְאוֹת זוּגוֹת, לֹא יְדוֹנוּ כְּאַחַת. וְעַל זֶה כָּתוּב וַיִּלְדָה זָכָר, וְלֹא כוֹלֵל זָכָר וּנְקֵבָה, כְּפִי דַּרְכֵי הָעוֹלָם, שֶׁהֵם גָּרְמוּ.

שיר השירים

רַבִּי רְחוּמַאי פָּתַח, (ישעיה יא) וְנָחָה עָלָיו רוּחַ ה' רוּחַ חָכְמָה וּבִינָה רוּחַ עֵצָה וּגְבוּרָה רוּחַ דַּעַת וְיִרְאַת ה', הָא הָכָא אַרְבַּע רוּחוֹת, וְלֹא זָכָה בָּהֶם אָדָם, זוֹלְתִי מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ בִּלְבָד.

רַבִּי רְחוּמַאי פָּתַח, (ישעיה יא) וְנָחָה עָלָיו רוּחַ ה' רוּחַ חָכְמָה וּבִינָה רוּחַ עֵצָה וּגְבוּרָה רוּחַ דַּעַת וְיִרְאַת ה'. הִנֵּה כָּאן אַרְבַּע רוּחוֹת, וְלֹא זָכָה בָּהֶם אָדָם, זוּלָתִי מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ בִּלְבַד.

וְהָכְתִיב (יחזקאל לז) מֵאַרְבַּע רוּחוֹת בֹּאִי הָרוּחַ. אַרְבַּע לָא כְתִיב, אֶלָּא מֵאַרְבַּע רוּחוֹת. זֶהוּ רוּחַ שָׁלֵם.

וַהֲרֵי כָּתוּב (יחזקאל לז) מֵאַרְבַּע רוּחוֹת בֹּאִי הָרוּחַ! לֹא כָתוּב אַרְבַּע, אֶלָּא מֵאַרְבַּע רוּחוֹת. זֶהוּ רוּחַ שָׁלֵם.

אָמַר לֵיהּ הֵיאַךְ. אָמַר לֵיהּ, זֶה הַבָּא מִתּוֹךְ אַהֲבַת נְשִׁיקָה. הֵיאַךְ נְשִׁיקָה מֵאַהֲבָה אֵינוֹ אֶלָּא בַּפֶּה, וּמִתְחַבְּרָן רוּחַ בְּרוּחַ, וְכָל אֶחָד מֵהֶם כָּלוּל מִשְּׁתֵּי רוּחוֹת, רוּחוֹ וְרוּחַ חֲבֵירוֹ, נִמְצְאוּ שְׁנֵיהֶם בְּאַרְבַּע רוּחוֹת. וְכָל שֶׁכֵּן הַזָּכָר וְהַנְּקֵבָה בְּהִתְחַבְּרָם, שָׁם אַרְבַּע רוּחוֹת יַחַד. וְהַבֶּן הַבָּא מֵהֶם, זֶהוּ רוּחַ הַבָּא מֵאַרְבַּע רוּחוֹת. כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, מֵאַרְבַּע רוּחוֹת בֹּאִי הָרוּחַ, וְזֶהוּ רוּחַ שָׁלֵם.

אָמַר לוֹ, הֵיאַךְ? אָמַר לוֹ, זֶה הַבָּא מִתּוֹךְ אַהֲבַת נְשִׁיקָה. הֵיאַךְ נְשִׁיקָה מֵאַהֲבָה אֵינוֹ אֶלָּא בַּפֶּה, וּמִתְחַבְּרוֹת רוּחַ בְּרוּחַ, וְכָל אֶחָד מֵהֶם כָּלוּל מִשְּׁתֵּי רוּחוֹת - רוּחוֹ וְרוּחַ חֲבֵרוֹ. נִמְצְאוּ שְׁנֵיהֶם בְּאַרְבַּע רוּחוֹת. וְכָל שֶׁכֵּן הַזָּכָר וְהַנְּקֵבָה בְּהִתְחַבְּרָם, שָׁם אַרְבַּע רוּחוֹת יַחַד. וְהַבֶּן הַבָּא מֵהֶם זוֹהִי רוּחַ הַבָּאָה מֵאַרְבַּע רוּחוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, מֵאַרְבַּע רוּחוֹת בֹּאִי הָרוּחַ, וְזֶהוּ רוּחַ שָׁלֵם.

רַבִּי בֶּרֶכְיָה אָמַר, יְתֵיב הֲוֵינָא עַל פִּילֵי דְרוֹמִי רַבָּתָא, וַחֲמֵינָא חַד בַּר נָשׁ דְּהָוָה אָתֵי. נְפַקְנָא לְגַבֵּיהּ, אֲעֵילְנָא לֵיהּ בְּגוֹ בֵיתָאי. בָּדִיקְנָא לֵיהּ, בְּמִקְרָא בְּמִשְׁנָה בְּתוֹסֶפְתָּא וּבְהַגָּדָה, וְלָא אַשְׁכַּחְנָא בֵּיהּ. נָזִיפְנָא בֵּיהּ, וְלָא אָתֵיב לִי מִידֵי. אַפֵּיל גַּרְמֵיהּ אָחוֹרֵי דַּשָּׁא, וּדְמָךְ. אֲמֵינָא, הוּא וְכַלְבָּא יֵיכְלוּן כַּחֲדָא.

רַבִּי בֶּרֶכְיָה אָמַר, יוֹשֵׁב הָיִיתִי עַל שַׁעֲרֵי רוֹמִי רַבָּתִי, וְרָאִיתִי אִישׁ אֶחָד שֶׁהָיָה בָּא. יָצָאתִי אֵלָיו, הִכְנַסְתִּיהוּ לְתוֹךְ בֵּיתִי, בָּדַקְתִּי אוֹתוֹ בַּמִּקְרָא, בַּמִּשְׁנָה, בַּתּוֹסֶפְתָּא וּבַהַגָּדָה, וְלֹא מָצָאתִי בּוֹ. נַזַּפְתִּי בּוֹ, וְלֹא הֵשִׁיב לִי דָּבָר. הִפִּיל עַצְמוֹ אֲחוֹרֵי הַדֶּלֶת, וְנִרְדַּם. אָמַרְתִּי, הוּא וְהַכֶּלֶב יֹאכְלוּ יַחַד.

דְּהָכֵי אָמַר רַבִּי מְנָיוֹמֵי סָבָא דְּגוּשׁ חַלְבָּא, מַהוּ (ישעיה נו) וְהַכְּלָבִים עַזֵּי נֶפֶשׁ לֹא יָדְעוּ שָׂבְעָה וְהֵמָּה רֹעִים וְגו'. לֹא יָדְעוּ שָׂבְעָה, אֶלּוּ עַמֵּי הָאָרֶץ, שֶׁהֵם עַזֵּי פָנִים כַּכֶּלֶב, עַזֵּי נֶפֶשׁ בְּכֹלָּא. מַאי טַעְמָא. מִפְּנֵי (שם) שֶׁלֹּא יָדְעוּ הָבִין. דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא אַשְׁרֵי קְדוּשָׁתֵיהּ בְּגַוַּויְיהוּ, וְעַל דָּא אִינּוּן עַזֵּי נֶפֶשׁ. וּבְגִין כָּךְ הוּא וְכַלְבָּא יֵיכְלוּן כַּחֲדָא.

שֶׁכָּךְ אָמַר רַבִּי מְנָיוֹמֵי הַזָּקֵן שֶׁל גּוּשׁ חֶלֶב, מַהוּ (ישעיה נו) וְהַכְּלָבִים עַזֵּי נֶפֶשׁ לֹא יָדְעוּ שָׂבְעָה וְהֵמָּה רֹעִים וְגוֹ'? לֹא יָדְעוּ שָׂבְעָה - אֵלּוּ עַמֵּי הָאָרֶץ, שֶׁהֵם עַזֵּי פָנִים כַּכֶּלֶב, עַזֵּי נֶפֶשׁ בַּכֹּל. מָה הַטַּעַם? מִפְּנֵי (שם) שֶׁלֹּא יָדְעוּ הָבִין. שֶׁאֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַשְׁרֶה קְדֻשָּׁתוֹ בְּתוֹכָם, וְעַל זֶה הֵם עַזֵּי נֶפֶשׁ, וּמִשּׁוּם כָּךְ הוּא וְהַכֶּלֶב יֹאכְלוּ יַחַד.

כַּד אִיתְעַר, קָם וּקְרֵיב לְגַבֵּי פָּתוֹרָא, מָאִיךְ רֵישׁוֹי וְלָא אָמַר מִידֵי. חָמֵינָא וְאִסְתַּכַּלְנָא בְּעֵינוֹי, דְּחַיְיכָן. אָמַר לִי, וַדַּאי מֵאוֹרְחוֹי דְּמָרֵךְ אִתְרַחֲקְתְּ, דְּהוּא תַּקִּין פָּתוֹרָא עַד דְּלָא יֵיתֵי אָדָם, וְעַד דְּלָא יִפְקוֹד לֵיהּ, וְיִבְדּוֹק לֵיהּ. אִי תּוֹסִיף לְמֵהַךְ בְּאוֹרְחָא דָּא, לָא יִתְקַיְּימוּן לָךְ בְּנִין. מִיַּד אַהֲדַר וַאֲמַר, יֵיחוֹן לָךְ, וְיִתְקַיְּימוּן לָךְ.

כְּשֶׁהִתְעוֹרֵר, קָם וְקָרַב לַשֻּׁלְחָן, הִנְמִיךְ רֹאשׁוֹ וְלֹא אָמַר דָּבָר. רָאִיתִי וְהִסְתַּכַּלְתִּי בְּעֵינָיו שֶׁצּוֹחֲקוֹת. אָמַר לִי: וַדַּאי מִדַּרְכֵי רִבּוֹנְךָ הִתְרַחַקְתָּ, שֶׁהוּא תִּקֵּן שֻׁלְחָן טֶרֶם יָבֹא אָדָם, וְטֶרֶם שֶׁצִּוָּה אוֹתוֹ וְיִבְדֹּק אוֹתוֹ. אִם תּוֹסִיף לָלֶכֶת בַּדֶּרֶךְ הַזּוֹ, לֹא יִתְקַיְּמוּ לְךָ בָּנִים. מִיָּד חָזַר וְאָמַר: יִחְיוּ לָךְ, וְיִתְקַיְּמוּ לָךְ.

אֲמֵינָא לֵיהּ אַמַּאי אֲהַדְּרַת מִלָּה וְאִתְנָחֲמְתְּ. אֲמַר לִי, אָסוּר לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְמֵילֵיט גַּרְמֵיהּ וְכָל שֶׁכֵּן אָחֳרָא, בְּגִין דְּקִלְלַת חָכָם אֲפִילּוּ עַל תְּנַאי יִתְקַיֵּים. אֲמֵינָא, הָכֵי הוּא וַדַּאי, דִּכְתִיב (בראשית לא) עִם אֲשֶׁר תִּמְצָא אֶת אֱלֹהֶיךָ לֹא יִחְיֶה, וְאִתְקַיִּים. וְאַנְתְּ בָּדִיקְנָא בָךְ, וּלְוָוטָךְ לָאו כְּלוּם.

אֲמַרְתִּי לוֹ: לָמָּה חָזַרְתָּ בַּדָּבָר וְהִתְנַחַמְתָּ? אָמַר לִי: אָסוּר לָאָדָם לְקַלֵּל עַצְמוֹ, כָּל שֶׁכֵּן אַחֵר, מִשּׁוּם שֶׁקִּלְלַת חָכָם אֲפִלּוּ עַל תְּנַאי מִתְקַיֶּמֶת. אָמַרְתִּי: כֵּן הוּא וַדַּאי, שֶׁכָּתוּב (בראשית לא) עִם אֲשֶׁר תִּמְצָא אֶת אֱלֹהֶיךָ לֹא יִחְיֶה, וְהִתְקַיִּים. וַאֲנִי בָּדַקְתִּי בְךָ, וְקִלְלוֹתֶיךָ אֵינָן כְּלוּם.

פָּתַח וְאָמַר, (שמות לב) וְעַתָּה אִם תִּשָּׂא חַטָּאתָם וְאִם אַיִן מְחֵנִי נָא מִסִּפְרְךָ אֲשֶׁר כָּתָבְתָּ. קְלָלָא דָא עַל תְּנַאי, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מָחִיל לְחוֹבֵיהוֹן בְּגִינֵיהּ דְּמשֶׁה, וְאַף עַל פִּי כֵן אִתְמְחֵי מִפָּרְשָׁתָא מַעַלְיָיתָא בְּאוֹרַיְיתָא, בְּפִיקוּדָא דְעוֹבָדָא דְמַשְׁכְּנָא, וְאִיהִי פָּרָשַׁת וְאַתָּה תְּצַוֶּה. דְּהָוָה לֵיהּ לְמִיכְתַּב שְׁמֵיהּ דְּמשֶׁה בְּכָל מִלָּה וּמִלָּה, וּבְכָל פִּיקוּדָא וּפִיקוּדָא דְּתַמָּן, וְאִתְמְחֵי מִכָּל הַהִיא פָּרָשָׁתָא, דְּלָא אִדְכַּר תַּמָּן. הֲוֵי קִלְלַת חָכָם אֲפִילּוּ עַל תְּנַאי, אִתְקַיַּים.

פָּתַח וְאָמַר, (שמות לב) וְעַתָּה אִם תִּשָּׂא חַטָּאתָם וְאִם אַיִן מְחֵנִי נָא מִסִּפְרְךָ אֲשֶׁר כָּתָבְתָּ. קְלָלָה זוֹ עַל תְּנַאי, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מָחַל לַחֲטָאֵיהֶם בִּשְׁבִיל מֹשֶׁה, וְאַף עַל פִּי כֵן נִמְחָה מִפָּרָשָׁה מְעֻלֶּה בַּתּוֹרָה, בַּמִּצְוָה שֶׁל מַעֲשֵׂה הַמִּשְׁכָּן, וְהִיא פָּרָשַׁת וְאַתָּה תְּצַוֶּה. שֶׁהָיָה לוֹ לִכְתֹּב שְׁמוֹ שֶׁל מֹשֶׁה בְּכָל דָּבָר וְדָבָר, וּבְכָל מִצְוָה וּמִצְוָה שֶׁשָּׁם, וְנִמְחָה מִכָּל הַפָּרָשָׁה הַהִיא, שֶׁלֹּא נִזְכַּר שָׁם. הֲוֵי אוֹמֵר, קִלְלַת חָכָם אֲפִלּוּ עַל תְּנַאי מִתְקַיֶּמֶת.

כֵּיוָן דְּאַרְגִּישְׁנָא בֵּיהּ, קָמְנָא וְאוֹתִיבְנָא לֵיהּ בְּרֵישָׁא דְּפָתוֹרָא. אֲמֵינָא, וְהָא לְבָתַר וְאַתָּה תְּצַוֶּה אֲמַר מֹשֶׁה הַאי מִלָּה. אָמַר לֵיהּ, אֵין מוּקְדָּם וּמְאוּחָר בַּתּוֹרָה.

כֵּיוָן שֶׁהִרְגַּשְׁתִּי בּוֹ, קַמְתִּי וְהוֹשַׁבְתִּיהוּ בְּרֹאשׁ הַשֻּׁלְחָן. אָמַרְתִּי: וַהֲרֵי לְאַחַר וְאַתָּה תְּצַוֶּה אָמַר מֹשֶׁה אֶת הַדָּבָר הַזֶּה. אָמַר לִי: אֵין מֻקְדָּם וּמְאֻחָר בַּתּוֹרָה.

שְׁאֵילְנָא לֵיהּ בְּמִקְרָא בְּמִשְׁנָה וּבְתוֹסְפְתָּא וּבְהַגָּדָה, וַהֲוָה בָּקֵי בְּכוּלָּא. אֲמֵינָא אַמַּאי בְּקַדְמֵיתָא לָא אֲתֵיבַת לִי, כַּד בָּדִיקְנָא בָךְ. אֲמַר, שֵׁינְתָא אֲנִיס לִי. תְּרֵין יוֹמִין הֲווֹ דְּלָא דְּמִיכְנָא. וְהַשְׁתָּא דְּשֵׁינְתָא אֲתָא לְעֵינַי, לָא אָתֵיבְנָא לָךְ.

שְׁאַלְתִּי אוֹתוֹ בְּמִקְרָא, בַּמִּשְׁנָה וּבַתּוֹסְפְתָּא וּבַהַגָּדָה, וְהָיָה בָּקִי בַּכֹּל. אָמַרְתִּי: לָמָּה בָּרִאשׁוֹנָה לֹא הֵשַׁבְתָּ לִי, כְּשֶׁבְּדַקְתִּי אוֹתְךָ? אָמַר: הַשֵּׁנָה אֲנָסָה אוֹתִי. הָיוּ יוֹמַיִם שֶׁלֹּא יָשַׁנְתִּי. וְכָעֵת שֶׁהַשֵּׁנָה בָּאָה לְעֵינַי, לֹא הֵשַׁבְתִּי לְךָ.

לְבָתַר דְּאָכַל וְשָׁתָה, פָּתַח וְאָמַר, (שה"ש א) שִׁיר הַשִּׁירִים. ש רַבְרְבָא, וְהִיא תְּנִיְינָא מִסּוֹפָא דְּאַתְוָוי דְּאַלְפָא בֵּיתָא. ב דִּבְרֵאשִׁית רַבְרְבָא, וְהִיא תְּנִיְינָא מִשִּׁירוֹתָא דְּאַלְפָא בֵּיתָא, מַאי טַעְמָא.

אַחַר שֶׁאָכַל וְשָׁתָה, פָּתַח וְאָמַר, שִׁיר הַשִּׁירִים. ש' גְּדוֹלָה, וְהִיא הַשְּׁנִיָּה מִסּוֹף הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל הָאַלְפָּא בֵּיתָא. ב שֶׁל בְּרֵאשִׁית גְּדוֹלָה, וְהִיא הַשְּׁנִיָּה מֵרֵאשִׁית הָאַלְפָּא בֵּיתָא. מָה הַטַּעַם?

בְּגִין דְּשי"ן רָזָא דִּרְתִיכָא עִילָּאָה, וְעַל דָּא אִיהִי בִּתְלַת סַמְכִין, דְּהָא אֲבָהָן אִינּוּן רְתִיכָא. וְכָל שִׁיר הַשִּׁירִים רָזָא דִּרְתִיכָא עִילָּאָה אִיהִי, וּבְגִין כָּךְ שֵׁירוּתָא דִּילֵּיהּ בְּשי"ן. ב, אִיהִי בֵּיתָא דְּעָלְמָא, דְּעוֹבָדָא דְּעָלְמָא אִיהִי.

מִשּׁוּם שֶׁשִּׁי"ן סוֹד הַמֶּרְכָּבָה הָעֶלְיוֹנָה, וְעַל כֵּן הִיא בִּשְׁלֹשָׁה עַמּוּדִים, שֶׁהֵרֵי הָאָבוֹת הֵם מֶרְכָּבָה, וְכָל שִׁיר הַשִּׁירִים סוֹד הַמֶּרְכָּבָה הָעֶלְיוֹנָה הוּא, וּמִשּׁוּם כָּךְ רֵאשִׁיתוֹ בְּשִׁי"ן. ב' הִיא בֵּית הָעוֹלָם, שֶׁהִיא מַעֲשֵׂה הָעוֹלָם.

וְעַל דָּא אַתְוָון דְּקָיְימִין בְּשֵׁירוּתָא דְּסִפְרִין ד' אינוּן. דְּהָא כְּגַוְונָא דְּאִיתְעֲבִידוּ, וּכְהַהוּא רָזָא דִּילְהוֹן, הָכֵי אַתְוָון רִשְׁימִין בְּרֵישָׁא. וְאִינּוּן אַתְוָון רַבְרְבָן, דְּסָלְקָן עַל כָּל שְׁאָר אַתְוָון. וְהַהוּא אֶת רָזָא וְסִתְרָא דְּכָל סִפְרָא.

וְעַל זֶה הָאוֹתִיּוֹת הַקַּיָּמוֹת בְּרֵאשִׁית שֶׁל הַסְּפָרִים, אַרְבַּע הֵן. שֶׁהֵרֵי כְּמוֹ שֶׁנַּעֲשׂוּ, וּבְאוֹתוֹ הַסּוֹד שֶׁלָּהֶם, כְּךָ הָאוֹתִיּוֹת רְשׁוּמוֹת בָּרֹאשׁ. וְאוֹתָן הָאוֹתִיּוֹת הַגְּדוֹלוֹת שֶׁעוֹלוֹת עַל כָּל שְׁאָר הָאוֹתִיּוֹת. וְאוֹתָהּ הָאוֹת הַסּוֹד וְהַסֵּתֶר שֶׁל כָּל הַסֵּפֶר.

וְאִלֵּין אינוּן: א דְּהִבְרֵי הַיָּמִים. ב דִּבְרֵאשִׁית. מ דְּמִשְׁלֵי. ש דְּשִׁיר הַשִּׁירִים. אִלֵּין ד' אַתְוָון בְּרֵישׁ סִפְרִין, אִינּוּן אַתְוָון רַבְרְבָן. וּמַאן דְּיָדַע בְּהוּ, יוֹדֵעַ רָזָא דְּכָל סִפְרָא. וְהַהוּא אֶת אוֹלִיף רָזָא דְּכָל סִפְרָא.

וְאֵלּוּ הֵם: א שֶׁל דִּבְרֵי הַיָּמִים, ב שֶׁל בְּרֵאשִׁית. מ שֶׁל מִשְׁלֵי. ש שֶׁל שִׁיר הַשִּׁירִים. אֵלּוּ אַרְבַּע הָאוֹתִיּוֹת שֶׁבְּרֹאשׁ הַסְּפָרִים, הֵן אוֹתִיּוֹת גְּדוֹלוֹת. וּמִי שֶׁמַּכִּיר אוֹתָן, יוֹדֵעַ אֶת הַסּוֹד שֶׁל כָּל הַסֵּפֶר, וְהָאוֹת הַהִיא מְלַמֶּדֶת אֶת הַסּוֹד שֶׁל כָּל הַסֵּפֶר.

תִּיקוּנָא דִּילֵּיהּ, דִּיוּקְנָא וְסִתְרָא דְּאָדָם בִּתְרִין גְּוָונִין. רֵישָׁא דִּלְעֵילָּא, אִיהוּ נְקוּדָה קַדְמָאָה דְּשַׁלְטָא עַל כֹּלָּא, בְּגִלִּיפוּ, דְּאִתְעַטַּר לְאִתְפַּשְׁטָא תְּחוֹתֵיהּ. וא"ו דְּאִיהוּ רָזָא וּדְיוּקְנָא דְּאָדָם. הוּא, וּבַת זוּגֵיהּ דלת דִּלְתַתָּא, דְּאִתְאַחֲדָת מִסְטְרוֹי. וְדָא אִיהוּ שְׁלִימוּ דְּאָדָם.

א הַתִּקּוּן שֶׁלּוֹ, הַדְּיוּקָן וְהַסֵּתֶר שֶׁל אָדָם בִּשְׁנֵי גְוָנִים. הָרֹאשׁ שֶׁלְּמַעְלָה הוּא נְקֻדָּה רִאשׁוֹנָה שֶׁשּׁוֹלֶטֶת עַל הַכֹּל, בַּחֲקִיקָה שֶׁהִתְעַטְּרָה לְהִתְפַּשֵּׁט תַּחְתֶּיהָ. וא"ו שֶׁהוּא הַסּוֹד וּדְיוּקָן שֶׁל אָדָם, הוּא וּבַת זוּגוֹ דָּלֶת שְׁלֵמוּתָה, שֶׁנֶּאֱחֶזֶת מִצִּדּוֹ. וְזוֹהִי הַשְּׁלֵמוּת שֶׁל אָדָם.

בְּגַוְונָא אָחֳרָא, בְּאֶמְצָעִיתָא דִּיוּקְנָא דְּאָדָם, וְאִתְאַחִידָא בֵּיהּ מִתְּרִין סִטְרִין, כְּגַוְונָא דְּדְרוֹעִין, מִסְטְרָא דָּא וּמִסְטְרָא דָּא. וְדָא א, דִּיוּקְנָא וְרָזָא דִּילֵּיהּ, אָדָם אִיהוּ. וְעַל דָּא רְשִׁימָא אל"ף, בְּרֵישׁ סִפְרָא דְּדִבְרֵי הַיָּמִים, דְּהָא לָא אִתָּא הַהוּא סִפְרָא אֶלָּא לְאַשְׁלְמָא אָדָם בְּסִתְרוֹי וְדַרְגּוֹי, בְּאִינּוּן תּוֹלְדִין דִּילֵּיהּ, לְמֶהֱוֵי כּוֹלָּא חַד אָדָם שְׁלִים.

בְּגַוָּן אַחֵר, בֶּאֱמְצַע הַדְּיוֹקָן שֶׁל אָדָם. וְנֶאֱחָזָה בּוֹ מִשְּׁנֵי צְדָדִים, כְּמוֹ שֶׁהַזְּרוֹעוֹת מִצַּד זֶה וּמִצַּד זֶה. וְזוֹ א, הַדְּיוֹקָן וְהַסּוֹד שֶׁלּוֹ, אָדָם הוּא. וְעַל כֵּן רְשׁוּמָה אֶל"ף בְּרֹאשׁ הַסֵּפֶר שֶׁל דִּבְרֵי הַיָּמִים, שֶׁהֲרֵי לֹא בָא אוֹתוֹ סֵפֶר אֶלָּא לְהַשְׂלִים אָדָם בְּסִתְרָיו וְדַרְגָּתוֹ, בְּאוֹתָם תּוֹלְדוֹתָיו, לִהְיוֹת הַכֹּל אָדָם שָׁלֵם אֶחָד.

אִיהִי בֵּיתָא דְּכָל עָלְמָא, מְסַחֲרָא לְתִלַּת סִטְרִין, עֵילָא וְתַתָּא וְכָל עוֹבָדִין כְּלִילָן בְּגַוָּוהּ, סַחֲרָא תְּלַת סִטְרִין דְּכָל עָלְמָא, וְאִשְׁתְּאַר סִטְרָא דְצָפוֹן דְּלָא אִתְבְּנֵי, דְּאִיהוּ מָדוֹרָא בִּישָׁא, דְּתַמָּן שָׁרַת רָעָה דְּכָל עָלְמָא. כְּדֵבָר אַחֵר, (ירמיה א) מִצָּפוֹן תִּפָּתַח הָרָעָה.

ב הִיא הַבַּיִת שֶׁל כָּל הָעוֹלָם, מַקִּיפָה לִשְׁלֹשָׁה צְדָדִים, מַעְלָה וּמַטָּה, וְכָל הַמַּעֲשִׂים כְּלוּלִים בְּתוֹכָהּ, סוֹבֶבֶת שְׁלֹשָׁה צְדָדִים שֶׁל כָּל הָעוֹלָם, וְנִשְׁאָר צַד שֶׁל צָפוֹן שֶׁלֹּא נִבְנָה, שֶׁהוּא הַמָּדוֹר הָרַע, שֶׁשָּׁם שׁוֹרָה הָרַע שֶׁל כָּל הָעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה א) מִצָּפוֹן תִּפָּתַח הָרָעָה.

וְעַל דָּא, ב' אִיהִי בֵּיתָא וּבְנָיְינָא דְּכָל עָלְמָא, אִיהִי בְּרֵישׁ אוֹרַיְיתָא, רַבְרְבָא רְשִׁימָא, לְאַחֲזָאָה עַל כָּל סִפְרָא.

וְעַל זֶה ב', הִיא הַבַּיִת וְהַבִּנְיָן שֶׁל כָּל הָעוֹלָם, הִיא בְּרֹאשׁ הַתּוֹרָה רָשׁוּם גָּדוֹל, לְהַרְאוֹת עַל כָּל הַסֵּפֶר.

וְסִפְרָא דָּא כְּעוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית, אִתְעֲבִיד, בְּרָזָא דְּשָׁמָא דְּאַרְבְּעִין וּתְרֵין, כְּלִיל בְּעוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית. וְעַל דָּא רָזָא דְּסִפְרָא בְּרֵישָׁא ב. סִיּוּמָא דְּסִפְרָא ם. בְּרָזָא דְּאַרְבָּעִין וּתְרֵין אַתְוָון אִסְתַּלַּק.

וְהַסֵּפֶר הַזֶּה כְּמוֹ מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית נַעֲשָׂה, בְּסוֹד שֶׁל הַשֵּׁם שֶׁל אַרְבָּעִים וּשְׁנַיִם, כָּלוּל בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית. וְעַל זֶה סוֹד הַסֵּפֶר בְּרֹאשׁ ב. סִיּוּם הַסֵּפֶר ם. בְּסוֹד שֶׁל אַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת הִתְעַלָּה.

מ' פְּתִיחָא, רָזָא דְנוּקְבָא שְׁלֵימָתָא, אֵשֶׁת חַיִל מִתְעַטְּרָא בְּעַטְרָהָא. וְעַל דָּא, כָּל סִפְרָא דְמַשְׁלֵי, לָאו אִיהִי אֶלָּא תּוּשְׁבַּחְתָּא דְּהַאי אֵשֶׁת חַיִל, וּלְמֵיתַב דַּעְתָּא דִבְנֵי נָשָׁא, לְאִסְתַּמְּרָא מַאִשָּׁה רָעָה. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, לִשְׁמָרְךָ מֵאִשָּׁה רָעָה, וּלְאִתְקָרְבָא לְהַאי אֵשֶׁת חַיִל, בְּפוּלְחָנָא עִילָּאָה. וְעַל דָּא מ רַבְרְבָא בְּרֵישׁ סִפְרָא, עַל הַהוּא רָזָא אָזְלָא.

מ' פְּתוּחָה, סוֹד הַנְּקֵבָה הַשְּׁלֵמָה, אֵשֶׁת חַיִל מִתְעַטֶּרֶת בְּעַטָּרוֹתֶיהָ. וְעַל זֶה כָּל סֵפֶר מִשְׁלֵי אֵינוֹ אֶלָּא תִּשְׁבַּחַת שֶׁל אֵשֶׁת חַיִל הַזֹּאת, וּלְהַשִׁיב דַּעַת בְּנֵי הָאָדָם לְהִשָּׁמֵר מֵאִשָּׁה רָעָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, לִשְׁמָרְךָ מֵאִשָּׁה רָעָה, וּלְהִתְקָרֵב לְאֵשֶׁת חַיִל הַזּוֹ בַּעֲבוֹדָה עֶלְיוֹנָה. וְעַל זֶה מ' גְּדוֹלָה בְּרֹאשׁ הַסֵּפֶר, הוֹלֶכֶת עַל אוֹתוֹ הַסּוֹד.

ש, דָּא אִיהִי מִתְיַיחֲדָא בְּרָזָא דִּרְתִיכָא עִילָּאָה. דַּאֲבָהָן אִינּוּן רְתִיכָא עִילָּאָה. וְאַבְרָהָם וְיִצְחָק אֲחִידָן דָּא בְּדָא, וּכְלִילָן דָּא בְּדָא. וְיַעֲקֹב עָאל בְּאֶמְצָעֵיתָא, וְאַסְכִּים לְתְרֵין סִטְרִין. וְעַל דָּא מִתְיַיחֲדָאן כּוּלְהוֹ, בְּרָזָא דְּעִלָּאָה עִילָּאָה.

ש, זוֹ מִתְיַיחֶדֶת בְּסוֹד הַמֶּרְכָּבָה הָעֶלְיוֹנָה. שֶׁהָאָבוֹת הֵם מֶרְכָּבָה עֶלְיוֹנָה. וְאַבְרָהָם וְיִצְחָק אֲחוּזִים זֶה בָּזֶה וּכְלוּלִים זֶה בָּזֶה. וְיַעֲקֹב נִכְנַס בָּאֶמְצַע, וּמַסְכִּים עִם שְׁנֵי הַצְּדָדִים. וְעַל זֶה מִתְיַיחֲדִים כֻּלָּם, בְּסוֹד הָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן.

וּבְגִין כָּךְ, תּוּשְׁבַּחְתָּא דָּא, בְּרָזָא דִּרְתִיכָא עִילָּאָה אִיהִי, דְּאִתְיַחֲדָא בְּמַלְכָּא דִּשְׁלָמָא כּוּלָּא דִּילֵיהּ, וּבְגִין כָּךְ אִיהִי רַבְרְבָא. וּבְגִין כָּךְ אִתְיַיחֲדַת בְּרֵישׁ סִפְרָא, לְאַחֲזָאָה, דְּכָל סִפְרָא עַל רָזָא דָּא אָזְלָא וְאִתְתַּקַּן. וְעַל דָּא, אָת דָּא אִתְחֲזִיאַת שִׁבְחָא דְּכָל סִפְרָא. בְּהַהִיא שַׁעֲתָא קָמְנָא וְנָשִׁיקְנָא לֵיהּ, וְתָבַעְנָא מִנֵּיהּ דְּיִמְחוֹל לִי, וּמָחַל לִי.

מִשּׁוּם כָּךְ הַתּוּשְׁבַּחַת הַזּוֹ הִיא בְּסוֹד הַמֶּרְכָּבָה הָעֶלְיוֹנָה, שֶׁמִּתְיַחֶדֶת בַּמֶּלֶךְ שֶׁהַשָּׁלוֹם כֻּלּוֹ שֶׁלּוֹ, וּמִשּׁוּם כָּךְ הִיא גְּדוֹלָה. וּמִשּׁוּם כָּךְ מִתְיַחֶדֶת בְּרֹאשׁ הַסֵּפֶר, לְהַרְאוֹת שֶׁכָּל הַסֵּפֶר הוֹלֵךְ עַל הַסּוֹד הַזֶּה וּמִתְתַּקֵּן. וְעַל זֶה הָאוֹת הַזּוֹ נִרְאֵית הַשָּׁבַח שֶׁל כָּל הַסֵּפֶר. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה קַמְתִּי וְנִשַּׁקְתִּי אוֹתוֹ, וּבִקַּשְׁתִּי מִמֶּנּוּ שֶׁיִּמְחֹל לִי, וּמָחַל לִי.

פָּתַח וְאָמַר, (קהלת ה) אַל תִּתֵּן אֶת פִּיךָ לַחֲטִיא אֶת בְּשָׂרֶךָ וְאַל תֹּאמַר לִפְנֵי הַמַּלְאָךְ כִּי שְׁגָגָה הִיא לָמָּה יִקְצֹף הָאֱלֹהִים עַל קוֹלֶךָ וְחִבֵּל אֶת מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ. כַּמָּה אִית לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְאִסְתַּמְּרָא בְּהַאי עָלְמָא. הַאי קְרָא אִתְיבוֹן לְחַבְרַיָּיא, דְּהָכֵי אִצְטְרִיךְ לְמִכְתַּב, אַל תִּתֵּן אֶת פִּיךָ לַחֲטִיא אֶת נַפְשֶׁךָ, כְּדִבָּר אַחֵר, (ויקרא ד) נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא, (ויקרא ה) נֶפֶשׁ כִּי תִשָּׁבַע וְלֹא אַשְׁכָּחָן קְרָא דִּכְתִיב וּבָשָׂר כִּי יֶחֱטָא, וְיָאוֹת הוּא.

פָּתַח וְאָמַר, (קהלת ה) אַל תִּתֵּן אֶת פִּיךָ לַחֲטִיא אֶת בְּשָׂרֶךָ וְאַל תֹּאמַר לִפְנֵי הַמַּלְאָךְ כִּי שְׁגָגָה הִיא לָמָּה יִקְצֹף הָאֱלֹהִים עַל קוֹלֶךָ וְחִבֵּל אֶת מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ. כַּמָּה יֵשׁ לְאָדָם לְהִשָּׁמֵר בָּעוֹלָם הַזֶּה. הַפְסוּק הַזֶּה הֵשִׁיבוּ לַחֲבֵרִים שֶׁכָּךְ צָרִיךְ לִכְתֹּב: אַל תִּתֵּן אֶת פִּיךָ לַחֲטִיא אֶת נַפְשֶׁךָ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יד) נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא, וְלֹא מָצָאנוּ פָּסוּק שֶׁכָּתוּב בָּשָׂר כִּי יֶחֱטָא, וְיָפֶה הוּא.

אֶלָּא הָכֵי מַסְקְנָא, דְּאָסוּר לֵיהּ לְבַר נַשׁ לְמִשְׁתָּעֵי מִלֵּי דְּזִנּוּתָא אֲפִילּוּ בְּאִיתְתֵּיהּ, בְּגִין דְּיִתְקַשֵּׁי, וְיֵיתֵי לְהַרְהוּרִין בִּישִׁין אָחֳרָנִין, וְיֵהֵא דָּשׁ בְּאִידְרֵיהּ, וְיִזְרַע חִטִּין אָחֳרָנִין.

אֶלָּא כָּךְ הַסְקָנוּ, שֶׁאָסוּר לָאָדָם לְדַבֵּר דִּבְרֵי זְנוּת אֲפִלּוּ עִם אִשְׁתּוֹ, כְּדֵי שֶׁיִּתְקַשֶּׁה, וְיָבֹא לְהַרְהוּרִים רָעִים אֲחֵרִים, וְיִהְיֶה דָּשׁ בְּחַדְרוֹ, וְיִזְרַע חִטִּים אֲחֵרִים.

הָדָא הוּא דִּכְתִיב, אַל תִּתֵּן אֶת פִּיךָ לַחֲטִיא אֶת בְּשָׂרֶךָ. דָּא בְּשַׂר קֹדֶשׁ דִּכְתִיב (בראשית יז) וְהָיְתָה בְּרִיתִי בִּבְשַׂרְכֶם. וְאַל תֹּאמַר לִפְנֵי הַמַּלְאָךְ, הַהוֹלֵךְ לִימִינוֹ שֶׁל אָדָם, אַל תֹּאמַר דְּבָרִים שֶׁאֵינָן כְּהוֹגֶן, אֶלָּא כָּל דְּבָרֶיךָ בְּנַחַת וּבְמִשְׁקָל. מַאי טַעְמָא. מִפְּנֵי כִּי שְׁגָגָה הִיא. וְחַיָּיב עַל זֶה קָרְבַּן שְׁגָגָה.

זֶהוּ שֶׁכָּתוּב, אַל תִּתֵּן אֶת פִּיךָ לַחֲטִיא אֶת בְּשָׂרֶךָ. זֶהוּ בְּשַׂר קֹדֶשׁ, שֶׁכָּתוּב (בראשית יז) וְהָיְתָה בְּרִיתִי בִּבְשַׂרְכֶם. וְאַל תֹּאמַר לִפְנֵי הַמַּלְאָךְ, הַהוֹלֵךְ לִימִינוֹ שֶׁל אָדָם, אַל תֹּאמַר דְּבָרִים שֶׁאֵינָן כַּהֹגֶן, אֶלָּא כָּל דְּבָרֶיךָ בְּנַחַת וּבְמִשְׁקָל. מָה הַטַּעַם? מִפְּנֵי כִּי שְׁגָגָה הִיא, וְחַיָּב עַל זֶה קָרְבַּן שְׁגָגָה.

וְעוֹד. שֶׁעַל זֶה, לָמָּה יִקְצֹף הָאֱלֹהִים עַל קוֹלֶךָ. מִפְּנֵי שֶׁהַקּוֹל יוֹלִיךְ אוֹתוֹ עוֹף הַשָּׁמַיִם, וּמַעֲמִיד אוֹתוֹ לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

וְעוֹד, שֶׁעַל זֶה, לָמָּה יִקְצֹף הָאֱלֹהִים עַל קוֹלֶךָ. מִפְּנֵי שֶׁהַקּוֹל יוֹלִיךְ אוֹתוֹ עוֹף הַשָּׁמַיִם, וּמַעֲמִיד אוֹתוֹ לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

וְחִבֵּל אֶת מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ, עַל חֵטְא הַבָּשָׂר. מַאי טַעְמָא. מִפְּנֵי שֶׁכָּל אָדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּרִית קֹדֶשׁ, אֵין יְכוֹלִים אוֹתָם הַשּׁוֹלְטִים בַּגֵּיהִנֹּם לְהַכְנִיסוֹ שָׁם. וּבִלְבָד שֶׁיִּשְׁמוֹר אוֹתוֹ. וְאִם לֹא שָׁמַר אוֹתוֹ, מַעֲבִירִים מִמֶּנּוּ, וּמַשְׁחִיתִים וּמְחַבְּלִים אוֹתוֹ. שֶׁזֶּהוּ מַעֲשֵׂה יָדָיו שֶׁל אָדָם. וְאַחַר כָּךְ מַכְנִיסִים אוֹתוֹ בַּגֵּיהִנֹּם, וְאֵין לָהֶם עַל מַה שֶּׁיִּסְמְכוּ. הַשְׁתָּא בְּרִי, הֱוֵי זָהִיר בִּכְבוֹד חֲבִירְךָ יוֹתֵר מִגּוּפְךָ.

וְחִבֵּל אֶת מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ - עַל חֵטְא הַבָּשָׂר. מָה הַטַּעַם? מִפְּנֵי שֶׁכָּל אָדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּרִית קֹדֶשׁ, אֵין יְכוֹלִים אוֹתָם הַשּׁוֹלְטִים בַּגֵּיהִנֹּם לְהַכְנִיסוֹ שָׁם, וּבִלְבַד שֶׁיִּשְׁמֹר אוֹתוֹ. וְאִם לֹא שָׁמַר אוֹתוֹ, מַעֲבִירִים מִמֶּנּוּ, וּמַשְׁחִיתִים וּמְחַבְּלִים אוֹתוֹ, שֶׁזֶּהוּ מַעֲשֵׂה יָדָיו שֶׁל אָדָם. וְאַחַר כָּךְ מַכְנִיסִים אוֹתוֹ בַּגֵּיהִנֹּם, וְאֵין לָהֶם עַל מַה שֶּׁיִּסְמְכוּ. עַכְשָׁו, בְּנִי, תִּהְיֶה זָהִיר בִּכְבוֹד חֲבֵרְךָ יוֹתֵר מִגּוּפְךָ.

פְּתַח רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְאָמַר, (תהלים פד) גַּם צִפּוֹר מָצְאָה בַיִת וּדְרוֹר קֵן לָהּ אֲשֶׁר שָׁתָה אֶפְרֹחֶיהָ אֶת מִזְבְּחוֹתֶיךָ ה' צְבָאוֹת מַלְכִּי וֵאלֹהָי. גַּם צִפּוֹר, תַּמָּן תְּנִינָן, עֵבֶד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאַרְעָא, אַתְרִין וְדוּכְתִּין קַדִּישִׁין, עִילָּאִין יַתִּיר מִשְּׁאָר דּוּכְתֵּי יְשׁוּבָא.

פְּתַח רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְאָמַר, (תהלים פד) גַּם צִפּוֹר מָצְאָה בַיִת וּדְרוֹר קֵן לָהּ אֲשֶׁר שָׁתָה אֶפְרֹחֶיהָ אֶת מִזְבְּחוֹתֶיךָ ה' צְבָאוֹת מַלְכִּי וֵאלֹהָי. גַּם צִפּוֹר - שָׁם שָׁנִינוּ, עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּאָרֶץ אֲתָרִים וּמְקוֹמוֹת קְדוֹשִׁים יוֹתֵר עֶלְיוֹנִים מִשְּׁאָר מְקוֹמוֹת הַיְשׁוּב.

וְכֹלָּא כְּגַוְונָא דִּיצִירָה דְּבַר נָשׁ. דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּרִיר הַהוּא זַרְעָא, וּמְנַפֵּצֵיהּ, כְּהַאי דְּמָבְרַיר וּמְנַפֵּץ חִטִּין, תַּבְנָא לְחוּד, וְקַשׁ לְחוּד, עַד דְּבָרִיר חִטִּין עַל דּוּכְתַּיְיהוּ.

וְהַכֹּל כְּמוֹ יְצִירַת הָאָדָם. שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּחַר אוֹתוֹ הַזֶּרַע וּמְנַפֵּץ אוֹתוֹ, כְּמוֹ זֶה שֶׁמְּבָרֵר וּמְנַפֵּץ חִטִּים, תֶּבֶן לְחוּד וְקַשׁ לְחוּד, עַד שֶׁמְּבָרֵר אֶת הַחִטִּים עַל מְקוֹמָם.

כָּךְ נְטַל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא תַּלְגָּא מִתְּחוֹת כּוּרְסְיֵי יְקָרֵיהּ, וְהַהוּא תַּלְגָּא מִתְחַמְּמָא בְּכַמָּה גְּוָונִין, וְאַטֵּיל לֵהּ בְּגוֹ מַיָּא דְּאִיתְתָא. מֵהָכָא, דְּאִתְתָא לָא מִתְעַבְּרָא עַד דְּתוֹשִׁיד מַיָּא, וּבְאֵינוּן מַיִּין אַטֵּיל דְּכוּרָא תַּלְגָּא, דָּא הוּא זַרְעָא דְּאִיהוּ מְחוּבָּר כַּחֲדָא, יַתִּיר מֵהַהוּא דְּאִתְתָא, כְּגַוְונָא דְּתַלְגָּא לְקֻבֵּיל מַיָּא.

כְּךָ נָטַל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁלֶג מִתַּחַת כִּסֵּא כְבוֹדוֹ, וְאוֹתוֹ הַשֶּׁלֶג מִתְחַמֵּם בְּכַמָּה גְוָנִים, וְהִטִּיל אוֹתוֹ בְּתוֹךְ הַמַּיִם שֶׁל הָאִשָּׁה. מִכָּאן שֶׁאִשָּׁה לֹא מִתְעַבֶּרֶת עַד שֶׁתִּשְׁפֹּךְ מַיִם, וּבְאוֹתָם הַמַּיִם מַטִּיל הַזָּכָר שֶׁלֶג, זֶהוּ הַזֶּרַע שֶׁהוּא מְחֻבָּר יַחַד, יוֹתֵר מֵאוֹתוֹ שֶׁל הָאִשָּׁה, כְּמוֹ שֶׁהַשֶּׁלֶג כְּנֶגֶד הַמַּיִם.

לְבָתַר דְּאַטֵּיל לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גּוֹ מַיָּא, בָּרִיר לֵיהּ וְנָפֵיץ לֵיהּ, וַעֲבַד בְּקַדְמֵיתָא טִיבוּרָא, דְּאִיהוּ נְקוּדָה חָדָא מִגּוֹ בְּרִירוּ דְּתַלְגָּא, וְהַהוּא טִיבוּרָא, אִיהוּ נְקוּדָא דְּצִיּוֹן.

לְאַחַר שֶׁהִטִּיל אוֹתוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְתוֹךְ הַמַּיִם, בֵּרַר אוֹתוֹ וְנִפֵּץ אוֹתוֹ, וְעָשָׂה בַּהַתְחָלָה טָבוּר, שֶׁהִיא נְקֻדָּה אַחַת מִתּוֹךְ הַבְּחִירָה שֶׁל הַשֶּׂלֶג, וְאוֹתוֹ טָבוּר הוּא נְקֻדָּה שֶׁל צִיּוֹן.

וּמִתַּמָּן אִתְפַּשְּׁטוּ אַרְבַּע חוּטִין, לְאַרְבַּע סִטְרִין דְּעָלְמָא, מִזְרָח וּמַעֲרָב צָפוֹן וְדָרוֹם. מֵהַהוּא חוּטָא דְּאִתְמְשַׁךְ מִסִּטְרָא דְמִזְרָח, אִתְעֲבִיד מַנְיֵהּ גּוּפָא. שְׁאָרֵי בְּמִזְרָח, וְסַיֵּים בְּמַעֲרָב. גּוּפָא אִיהוּ אַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל. אִתְרְשֵׁים בְּאַתְוֵי אדנ"י. אָדוֹן וְרִבּוֹן כָּל עָלְמָא.

וּמִשָּׁם הִתְפַּשְּׁטוּ אַרְבָּעָה חוּטִים לְאַרְבָּעָה צְדָדִים שֶׁל הָעוֹלָם - מִזְרָח וּמַעֲרָב צָפוֹן וְדָרוֹם. מֵאוֹתוֹ הַחוּט שֶׁנִּמְשַׁךְ מִצַּד הַמִּזְרָח, מִמֶּנּוּ נַעֲשָׂה גּוּף. מִתְחִיל בַּמִּזְרָח, וּמְסַיֵּם בַּמַּעֲרָב. הַגּוּף הוּא אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. נִרְשָׁם בְּאוֹתִיּוֹת אדנ"י. אֲדוֹן וְרִבּוֹן כָּל הָעוֹלָם.

מֵהַהוּא חוּטָא דְּאִתְמְשַׁךְ מִסִּטְרָא דְדָרוֹם, דְּאִיהוּ בְּרִירוּ דְּכָל תַּלְגָּא וְתוּקְפֵּיהּ, אִתְעֲבִיד מַנְיֵהּ דְּרוֹעָא יְמִינָא, וְאִיהוּ בְּרִירוּ דְּעִינּוּגָא. וְדָא גַּן עֵדֶן, דְּעָאל בֵּיהּ אָדָם הָרִאשׁוֹן, וְאִיהוּ לְעִינּוּגָא דְּנִשְׁמָתִין, וְדָא טָמִיר וְגָנִיז, יְמִינָא דְּכָל עָלְמָא.

מֵאוֹתוֹ הַחוּט שֶׁנִּמְשַׁךְ מִצַּד הַדָּרוֹם, שֶׁהוּא הַבְּרוּר שֶׁל כָּל הַשֶּׂלֶג וְתַקְפּוֹ, מִמֶּנּוּ נַעֲשְׂתָה זְרוֹעַ יָמִין, וְהוּא בְּחִירַת הָעֹנֶג. וְזֶה גַּן עֵדֶן שֶׁנִּכְנַס בּוֹ אָדָם הָרִאשׁוֹן, וְהוּא לְעֹנֶג הַנְּשָׁמוֹת, וְזֶה טָמִיר וְגָנוּז, הַיָּמִין שֶׁל כָּל הָעוֹלָם.

מֵהַהוּא חוּטָא דְּאִתְמְשַׁךְ מִסִּטְרָא דְצָפוֹן, אִתְעֲבִיד מַנְיֵהּ וְאִתְבְּרֵי דְּרוֹעָא שְׂמָאלָא. וְדָא גֵּיהִנֹּם. מֵהַהוּא פְּסוֹלֶת דְּתַלְגָּא. וְאִיהוּ לְעוֹנְשָׁא דְּנִשְׁמָתִין דְּחַיָּיבַיָּא.

מֵאוֹתוֹ הַחוּט שֶׁנִּמְשַׁךְ מִצַּד הַצָּפוֹן, מִמֶּנּוּ נַעֲשֵׂית וְנִבְרֵאת זְרוֹעַ שְׂמֹאל. וְזֶה הַגֵּיהִנֹּם. מֵאוֹתָהּ פְּסֹלֶת שֶׁל הַשֶּׂלֶג. וְהוּא לְעֹנֶשׁ שֶׁל הַנְּשָׁמוֹת שֶׁל הָרְשָׁעִים.

רֵישָׁא אִיהוּ בִּשְׁמַיָּא אִתְתַּקַּן. וַהֲוָה עָלְמָא בְּלָא רֵישָׁא, עַד דְּאִתְבְּנֵי בֵּי מַקְדְּשָׁא. כַּד אִיתְקַם מַשְׁכְּנָא, אִיתְקַם רֵישָׁא.

הָרֹאשׁ נִתְתַּקֵּן בַּשָּׁמַיִם. וְהָיָה הָעוֹלָם בְּלִי רֹאשׁ, עַד שֶׁנִּבְנָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. כְּשֶׁהוּקַם הַמִּשְׁכָּן, הוּקַם בָּרֹאשׁ.

פּוּמָא דְכָל עָלְמָא דְּאִתְתַּקַּן בְּרֵישָׁא, סִינַי. וְהוּא רְשִׁים הַאי פּוּמָא גּוֹ מַיָּא, מִבְּרִירוּ דְּתַלְגָּא. יַרְכִין וְכָל שְׁאָר אֵיבָרִים, בְּכָל שְׁאָר אַרְעָא.

הַפֶּה שֶׁל כָּל הָעוֹלָם, שֶׁהִתְתַּקֵּן בָּרֹאשׁ, סִינַי. וְהוּא רָשַׁם אֶת הַפֶּה הַזֶּה תּוֹךְ הַמַּיִם, מֵהַבְּרוּר שֶׁל הַשֶּׂלֶג. הַיְרֵכַיִם וְכָל שְׁאָר הָאֵבָרִים, בְּכָל שְׁאָר הָאָרֶץ.

וּכְשֵׁם שֶׁהָאִשָּׁה יֵשׁ לָהּ צִירִים וַחֲבָלִים בִּשְׁעַת הַלֵּידָה. כֵּן כְּשֶׁבִּקֵּשׁ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהוֹצִיא הָאָרֶץ לְאוֹר הָעוֹלָם, הָיוּ הַמַּיִם עוֹלִים וְיוֹרְדִים, יַעֲלוּ הָרִים יֵרְדוּ בְקָעוֹת. מֶה עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. הוֹצִיא מִן הַקַּרְקַע רְעָמִים וּזְוָעוֹת, וְנָסוּ הַמַּיִם. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים קד) מִן גַּעֲרָתְךָ יְנוּסוּן מִן קוֹל רַעַמְךָ יֵחָפֵזוּן. וְיֵצְאָה הָאָרֶץ. וְנִשְׁאֲרָה נְמוּכָה מִלּוּכְלֶכֶת, כַּיּוֹלֵדָה הַזֹּאת, שֶׁיּוֹצֵא, נָמוּךְ כַּמֵּת, וּמְלוּכְלָךְ מֵהַלֵּידָה.

וּכְשֵׁם שֶׁלְּאִשָּׁה יֵשׁ צִירִים וַחֲבָלִים בִּשְׁעַת הַלֵּדָה, כֵּן כְּשֶׁבְּקֵשׁ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהוֹצִיא הָאָרֶץ לְאוֹר הָעוֹלָם, הָיוּ הַמַּיִם עוֹלִים וְיוֹרְדִים, יַעֲלוּ הָרִים יֵרְדוּ בְקָעוֹת. מָה עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא? הוֹצִיא מִן הַקַּרְקַע רְעָמִים וּזְוָעוֹת, וְנָסוּ הַמַּיִם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים קד) מִן גַּעֲרָתְךָ יְנוּסוּן מִן קוֹל רַעַמְךָ יֵחָפֵזוּן. וְיָצְאָה הָאָרֶץ, וְנִשְׁאֲרָה נְמוּכָה וּמְלֻכְלֶכֶת, כַּוְּלָד הַזֶּה שֶׁיּוֹצֵא נָמוּךְ כַּמֵּת וּמְלֻכְלָךְ מֵהַלֵּדָה.

וּכְשֵׁם שֶׁמְּפַעְפְּעִין אֶת הַוְּלַד עַד שֶׁיִּתְעוֹרֵר, וְנוֹתְנִים אֵשׁ וְנֵר לְצַבּוֹ, לְחַמְּמוֹ, וּמַרְאֶה לְהָאִיר. כְּךְ עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּאָרֶץ, כְּשֶׁיָּצְאָה מִתּוֹךְ הַמַּיִם. וְכוֹלָא בְּחַד קָרָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שם עז) קוֹל רַעַמְךָ בַּגַּלְגַּל הֵאִירוּ בְרָקִים תֵּבֵל מִיָּד רָגְזָה וַתִּרְעַשׁ הָאָרֶץ.

וּכְשֵׁם שֶׁמְּפַעְפְּעִין אֶת הַוְּלַד עַד שֶׁיִּתְעוֹרֵר, וְנוֹתְנִים אֵשׁ וְנֵר לְצַבּוֹ לְחַמְּמוֹ, וּמַרְאֶה לְהָאִיר - כְּךְ עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּאָרֶץ, כְּשֶׁיָּצְאָה מִתּוֹךְ הַמַּיִם. וְהַכֹּל בְּפָסוּק אֶחָד. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם עז) קוֹל רַעַמְךָ בַּגַּלְגַּל הֵאִירוּ בְרָקִים תֵּבֵל, מִיָּד - רָגְזָה וַתִּרְעַשׁ הָאָרֶץ.

עַל כֵּן נִסְתַּם הַפֶּה, עַד שֶׁבָּאוּ יִשְׂרָאֵל, וְהַפֶּה נִפְתַּח בְּרֹאשׁוֹ בַּשָּׁמַיִם, וְזֶה סִינַי שֶׁנִּתְּנָה בּוֹ הַתּוֹרָה, וְשָׁם נִתְתַּקֵּן הַדִּבּוּר.

עַד כָּאן נִסְתַּם הַפֶּה, עַד שֶׁבָּאוּ יִשְׂרָאֵל, וְהַפֶּה נִפְתַּח בְּרֹאשׁוֹ בַּשָּׁמַיִם, וְזֶה סִינַי שֶׁנִּתְּנָה בּוֹ הַתּוֹרָה, וְשָׁם נִתְתַּקֵּן הַדִּבּוּר.

וּכְשֶׁנִּכְנְסוּ יִשְׂרָאֵל לָאָרֶץ, נִסְתַּם הַפָּתוּחַ. וְנִפְתַּח הַסָּתוּם. נִסְתַּם הַפֶּה, שֶׁלֹּא הָיָה בּוֹ הַדִּיבּוּר, מִשֶּׁנִּסְתַּלֵּק מִשָּׁה. הֵפֶךְ מִן הָאָדָם. נִפְתַּח הַטָּבוּר, בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. וּמִשָּׁם אוֹכֵל מַה שֶּׁאִמּוֹ אוֹכֶלֶת, וְשׁוֹתָה מִמַּה שֶּׁאִמּוֹ שׁוֹתָה. וְכָל הָעוֹלָם נִזּוֹן מִתַּמְצִית אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.

וּכְשֶׁנִּכְנְסוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, נִסְתַּם הַפָּתוּחַ, וְנִפְתַּח הַסָּתוּם. נִסְתַּם הַפֶּה - שֶׁלֹּא הָיָה בּוֹ הַדִּבּוּר (משנסתלק משה). הֵפֶךְ מִן הָאָדָם. נִפְתַּח הַטָּבוּר - בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. וּמִשָּׁם אוֹכֵל מַה שֶּׁאִמּוֹ אוֹכֶלֶת, וְשׁוֹתָה מִמַּה שֶּׁאִמּוֹ שׁוֹתָה. וְכָל הָעוֹלָם נִזּוֹן מִתַּמְצִית אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.

וּבְגִין כָּךְ, דּוּכְתִין וְאַתְרִין אִינּוּן בְּעָלְמָא, בְּשִׁבְחָא אִלֵּין עַל אִלֵּין. גַּן עֵדֶן דְּאִיהוּ דְּרוֹעָא יְמִינָא דְכָל עָלְמָא, אִית בֵּיהּ דּוּכְתִין וְאַתְרִין, לְשִׁבְחָא אִלֵּין עַל אִלֵּין, וְתַמָּן הוּא עֵץ הַחַיִּים וְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע.

וּמִשּׁוּם כָּךְ, מְקוֹמוֹת וַאֲתָרִים הֵם בָּעוֹלָם, בְּשֶׁבַח שֶׁל אֵלּוּ עַל אֵלּוּ. גַּן הָעֵדֶן, שֶׁהוּא זְרוֹעַ הַיָּמִין שֶׁל כָּל הָעוֹלָם, יֵשׁ בּוֹ מְקוֹמוֹת וַאֲתָרִים לְשֶׁבַח אֵלּוּ עַל אֵלּוּ, וְשָׁם הוּא עֵץ הַחַיִּים, וְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע.

וּבְחָה הֵיכָלָא מִינַיְיהוּ, אִית אֲתַר טָמִיר וְנָנִיז מִכּוֹלָא, וְלֵית מַאן דְּיָדַע בְּהַהוּא אֲתַר, בַּר חַד צִפּוֹר, דְּאָתֵי בְּכָל יוֹמָא תְּלַת זִמְנִין, וּמְצַפְצְפָא בְּגוֹ אִילָנֵי דְּגִנְתָּא, וַאֲמַר גַּם צִפּוֹר וְגו'.

וּבְהֵיכָל אֶחָד מֵהֶם יֵשׁ מָקוֹם טָמִיר וְגָנוּז מִן הַכֹּל, וְאֵין מִי שֶׁמַּכִּיר אֶת אוֹתוֹ מָקוֹם פָּרָט לְצִפּוֹר אַחַת, שֶׁבָּאָה בְּכָל יוֹם שָׁלֹשׁ פְּעָמִים וּמְצַפְצֶפֶת בְּתוֹךְ עֲצֵי הַגָּן (ואומרת גם צפור וגו').

וּבְהַהוּא צִפּוֹר יָדְעִין נִשְׁמָתִין סִימָנַיְיהוּ, בְּזִימְנָא דְאוֹדָן וּמְשַׁבְּחָן, וּבְזִמְנָא דְמִשְׁתַּדְּלָן בְּחָכְמָתָא לְמִנְדַע, וְהַהוּא צִפּוֹר עָאל בְּהַהוּא הֵיכָלָא, וְאִיטַּמַר וְאִגְנֵיז וְלָא יְדִיעַ. וּדְרוֹר, דָּא הִיא נִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא, דְּסָלְקָא לְעֵילָא וְהִיא בַּת חוֹרִין.

וּבְאוֹתָהּ הַצִּפּוֹר יוֹדְעוֹת הַנְּשָׁמוֹת אֶת סִימָנֶיהָן, בִּזְמַן שֶׁמּוֹדוֹת וּמְשַׁבְּחוֹת, וּבִזְמַן שֶׁמַּשְׁתַּדְּלוֹת לַדַּעַת בַּחָכְמָה. וְאוֹתָהּ הַצִּפּוֹר נִכְנֶסֶת לְאוֹתוֹ הֵיכָל, וְנִטְמֶנֶת וְנִגְנֶזֶת וְלֹא נוֹדַעַת. וּדְרוֹר - זוֹ הַנְּשָׁמָה הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁעוֹלָה לְמַעְלָה, וְהִיא בַּת חוֹרִין.

דָּבָר אַחֵר (תהלים פד) וּדְרוֹר קֵן לָהּ, דָּא יוֹבְלָא, דִּכְתִיב וּקְרָאתֶם דְּרוֹר. קֵן לָהּ בְּחָכְמָתָא עִילָּאָה. צִפּוֹר וּדְרוֹר, דָּא לְעֵילָּא, וְדָא לְתַתָּא. אֲשֶׁר שָׁתָה אֶפְרוֹחֶיהָ, מַאן. הַאי דְּרוֹר, שְׁנַת הַחֲמִשִּׁים, דַּאֲפֵיקַת מִינָהּ שִׁית אֶפְרוֹחִין, וְהַאי צִפּוֹר.

דָּבָר אַחֵר, (שם פד) וּדְרוֹר קֵן לָהּ - זֶה הַיּוֹבֵל, שֶׁכָּתוּב וּקְרָאתֶם דְּרוֹר. קֵן לָהּ - בַּחָכְמָה הָעֶלְיוֹנָה. צִפּוֹר וּדְרוֹר, זֶה לְמַעְלָה וְזֶה לְמַטָּה. אֲשֶׁר שָׁתָה אֶפְרֹחֶיהָ, מִי? הַדְּרוֹר הַזֹּו שְׁנַת הַחֲמִשִּׁים, שֶׁמּוֹצִיאָה מִמֶּנָּה שִׁשָּׁה אֶפְרוֹחִים וְהַצִּפּוֹר הַזֹּו.

אִינּוּן אֶפְרוֹחִין, תֵּיאוּבְתָּא דִילְהוֹן, לְגוֹ תְּרֵי מַדְבְּחָן, מִזְבַּח הַפְּנִימִי, וּמִזְבַּח הַחִיצוֹן. נְטָלוּ מִמִּזְבַּח הַפְּנִימִי, וְיָהֲבוּ לְמִזְבַּח הַחִיצוֹן. מַלְכִּי וֵאלֹהָי, מַלְכִּי: דָּא מִזְבַּח הַחִיצוֹן. וֵאלֹהָי: דָּא מִזְבַּח הַפְּנִימִי.

אוֹתָם הָאֶפְרוֹחִים, תְּשׁוּקָתָם לְתוֹךְ שְׁנֵי הַמִּזְבָּחוֹת, הַמִּזְבֵּחַ הַפְּנִימִי וְהַמִּזְבֵּחַ הַחִיצוֹן. נָטְלוּ מִן הַמִּזְבֵּחַ הַפְּנִימִי וְנָתְנוּ לַמִּזְבֵּחַ הַחִיצוֹן. מַלְכִּי וֵאלֹהָי, מַלְכִּי - זֶה הַמִּזְבֵּחַ הַחִיצוֹן, וֵאלֹהָי - זֶה הַמִּזְבֵּחַ הַפְּנִימִי.

מִזְבַּח הַחִיצוֹן, תֵּיאוּבְתֵּיהּ תָּדִיר לְגַבֵּי מִזְבַּח הַפְּנִימִי, וּלְעוֹלָם לָא שָׁכֵיךְ מִלְּזַמְּרָא בְּשִׁירִין וְתוּשְׁבְּחִין, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, שִׁיר הַשִּׁירִים אֲשֶׁר לִשְׁלֹמֹה.

הַמִּזְבֵּחַ הַחִיצוֹן תָּמִיד תְּשׁוּקָתוֹ לַמִּזְבֵּחַ הַפְּנִימִי, וּלְעוֹלָם אֵינוֹ שׁוֹכֵךְ מִלְּזַמֵּר בְּשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב שִׁיר הַשִּׁירִים אֲשֶׁר לִשְׁלֹמֹה.

כָּל זְמַן שֶׁהַנֵּר דּוֹלֵק עַל הַפְּתִילָה, וְהַפְּתִילָה כְּתִיקוּנָהּ, הָאוֹר מֵאִיר וְצַח, וְהַכֹּל נֶהֱנִין מִמֶּנּוּ. וְכָל זְמַן שֶׁהַפְּתִילָה נֶעְדֶּרֶת, וְהַשֶּׁמֶן חָסֵר מִן הַפְּתִילָה, הָאוֹר נִסְתַּלֵּק, וְאֵין מִי שֶׁיּוֹדֵעַ בְּאוֹתוֹ אוֹר כְּלוּם.

כָּל זְמַן שֶׁהַנֵּר דּוֹלֵק עַל הַפְּתִילָה, וְהַפְּתִילָה כְּתִקוּנָהּ, הָאוֹר מֵאִיר וְצַח, וְהַכֹּל נֶהֱנִים מִמֶּנּוּ. וְכָל זְמַן שֶׁהַפְּתִילָה נֶעְדֶּרֶת וְהַשֶּׁמֶן חָסֵר מִן הַפְּתִילָה, הָאוֹר נִסְתַּלֵּק, וְאֵין מִי שֶׁיּוֹדֵעַ בְּאוֹתוֹ הָאוֹר כְּלוּם.

כָּךְ, כָּל זְמַן שֶׁיִּשְׂרָאֵל הָיוּ מְתוּקָנִים וּמְסוּרָגִלִּים כְּפִתְיָלָה זוֹ, אוֹר שֶׁל מַעְלָה הָיְתָה דּוֹלֶקֶת עֲלֵיהֶם, וְאוֹמֶרֶת שִׁירָה, וְאֵינוֹ מִשְׁתַּכֵּךְ לְעוֹלָם. כְּדוּגְמַת הָאוֹר עַל הַפְּתִילָה, שֶׁאֵינוֹ מִשְׁתַּכֵּךְ לְעוֹלָם, לְנֶגֶד מַעְלָה. וְאוֹתוֹ הַשִּׁיר הוּא הַמְעוּלֶּה שֶׁבַּשִּׁירִים, קֹדֶשׁ קָדָשִׁים. נֶעְדָּר הַפְּתִילָה, כְּבְיָכוֹל נֶעְדָּר הָאוֹר, וְנִסְתַּלֵּק, וְאֵין מִי שֶׁיּוֹדֵעַ בּוֹ.

כְּךָ, כָּל זְמַן שֶׁיִּשְׂרָאֵל הָיוּ מְתַקְּנִים וּמְסַרְגְּלִים כְּפִתְילָה זוֹ, אוֹר שֶׁל מַעְלָה הָיְתָה דוֹלֶקֶת עֲלֵיהֶם, וְאוֹמֶרֶת שִׁירָה, וְאֵינוֹ מִשְׁתַּכֵּחַ לְעוֹלָם, כְּדֶגְמַת הָאוֹר עַל הַפְּתִילָה שֶׁאֵינוֹ מִשְׁתַּכֵּחַ לְעוֹלָם לְנֶגֶד מַעְלָה. וְאוֹתוֹ הַשִּׁיר הוּא הַמַּעֲלֶה שֶׁבַּשִּׁירִים, קֹדֶשׁ קָדָשִׁים. נָעָדֵר הַפְּתִילָה - נֶעְדַּר הָאוֹר וְנִסְתַּלֵּק, וְאֵין מִי שֶׁיּוֹדֵעַ בּוֹ.

וּשְׁלֹמֹה צִוָּה וְאוֹמֵר, וּזְכֹר אֶת בּוֹרְאֶיךָ בִּימֵי בְחוּרֹתֶיךָ. הֱיֵה מִתְתַּקֵּן וּמְסַרְגֵּל עַצְמְךָ בְּמִצְוֹת וּבְמַעֲשִׂים טוֹבִים, בִּימֵי בְחוּרוֹתֶיךָ, בִּזְמַן שֶׁהַמָּאוֹר הַהוּא לוֹהֵב בַּפְּתִילָה.

וּשְׁלֹמֹה צִוָּה וְאוֹמֵר, (קהלת יב) וּזְכֹר אֶת בּוֹרְאֶיךָ בִּימֵי בְחוּרֹתֶיךָ. הֱיֵה מִתְתַּקֵּן וּמְסַרְגֵּל עַצְמְךָ בְּמִצְוֹת וּבְמַעֲשִׂים טוֹבִים בִּימֵי בְחוּרוֹתֶיךָ, בִּזְמַן שֶׁהַמָּאוֹר הַהוּא לוֹהֵב בַּפְּתִילָה.

דָּבָר אַחֵר עַל הָאוֹר הַהוּא בִּזְמַן שֶׁהַפְּתִילָה מְתוּקֶנֶת אָמַר לְנֶגֶד אוֹתוֹ הָאוֹר, וּזְכֹר אֶת בּוֹרְאֶיךָ. הִתְעוֹרֵר לְנֶגֶד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּשִׁיר וּתְעוֹרֵר הָאַהֲבָה.

דָּבָר אַחֵר, עַל הָאוֹר הַהוּא בִּזְמַן שֶׁהַפְּתִילָה מְתֻקֶּנֶת, אָמַר לְנֶגֶד אוֹתוֹ הָאוֹר וּזְכֹר אֶת בּוֹרְאֶיךָ. הִתְעוֹרֵר לְנֶגֶד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּשִׁיר וּתְעוֹרֵר הָאַהֲבָה.

(קהלת יב) עַד אֲשֶׁר לֹא יֵבוֹאוּ יְמֵי הָרָעָה, בִּזְמַן שֶׁהַלְּבָנָה מִתְמַעֶטֶת, וְתִשְׁלוֹט הָרָעָה, וְהַיָּמִים שֶׁלֹּה הֵם יָמִים שֶׁאֵין בָּהֶם חֵפֶץ. עַד אֲשֶׁר לֹא תֶחְשַׁךְ הַשֶּׁמֶשׁ, זֶה נָהָר הַיּוֹצֵא מֵעֵדֶן, דִּכְתִיב (בראשית ב) וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן. דִּכְתִיב בּוֹ, (איוב יד) וְנָהָר יֶחֱרַב וְיִבָּשׁ. וְהָאוֹר, זֶה הָאוֹר שֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְנִתְעַטָּף בּוֹ, וְהוּא יְמִינוֹ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב (איכה ב) הֵשִׁיב אָחוֹר יְמִינוֹ.

עַד אֲשֶׁר לֹא יֵבוֹאוּ יְמֵי הָרָעָה (שם) - בִּזְמַן שֶׁהַלְּבָנָה מִתְמַעֶטֶת וְתִשְׁלֹט הָרָעָה, וְהַיָּמִים שֶׁלֹּה הֵם יָמִים שֶׁאֵין בָּהֶם חֵפֶץ. עַד אֲשֶׁר לֹא תֶחְשַׁךְ הַשֶּׁמֶשׁ - זֶה נָהָר הַיּוֹצֵא מֵעֵדֶן, שֶׁכְּתוּב (בראשית ב) וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן, שֶׁכְּתוּב בּוֹ (איוב יד) וְנָהָר יֶחֱרַב וְיִבָּשׁ. וְהָאוֹר - זֶה הָאוֹר שֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְנִתְעַטֵּף בּוֹ, וְהוּא יְמִינוֹ. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (איכה ב) הֵשִׁיב אָחוֹר יְמִינוֹ.

וְהַיָּרֵחַ, הוּא הַיָּם הַמִּתְמַלֵּא מֵאוֹתוֹ נָהָר. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (איוב יד) אָזְלוּ מַיִם מִנִּי יָם וְנָהָר יֶחֱרַב וְיִבָּשׁ. וְהַכּוֹכָבִים, אֵלּוּ שְׁנֵים עָשָׂר מַזָּלוֹת הַיְדוּעִים לָהּ. וְשָׁבוּ הֶעָבִים, אֵלּוּ שָׂרֵי אֻמּוֹת הָעוֹלָם. אַחַר הַגֶּשֶׁם, אַחַר בְּכִיָּתָן שֶׁל מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת. דִּכְתִיב, (לא ידוע) מַלְאֲכֵי שָׁלוֹם מַר יִבְכָּיוּן.

וְהַיָּרֵחַ - הוּא הַיָּם הַמִּתְמַלֵּא מֵאוֹתוֹ נָהָר. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (איוב יד) אָזְלוּ מַיִם מִנִּי יָם וְנָהָר יֶחֱרַב וְיִבָּשׁ. וְהַכּוֹכָבִים - אֵלּוּ שְׁנֵים עָשָׂר מַזָּלוֹת הַיְדוּעִים לָהּ. וְשָׁבוּ הֶעָבִים - אֵלּוּ שָׂרֵי אֻמּוֹת הָעוֹלָם. אַחַר הַגֶּשֶׁם - אַחַר בְּכִיָּתָן שֶׁל מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת, שֶׁכְּתוּב מַלְאֲכֵי שָׁלוֹם מַר יִבְכָּיוּן.

(קהלת יב) בַּיּוֹם שֶׁיָּזְעוּ שֹׁמְרֵי הַבַּיִת, אֵלּוּ שׁוֹמְרֵי הַחוֹמוֹת. דִּכְתִיב (ישעיה סב) עַל חוֹמוֹתַיִךְ יְרוּשָׁלַ͏ִם הִפְקַדְתִּי שׁוֹמְרִים. וְהִתְעַוְּתוּ אַנְשֵׁי הֶחָיִל, אֵלּוּ הֵם שִׁשִּׁים גִּבּוֹרִים סָבִיב לָהּ. וּבָטְלוּ הַטֹּחֲנוֹת, אֵלּוּ הֵם אוֹכְלֵי הַקְּרְבָּנוֹת. כִּי מִעֲטוּ כַּנְפֵי הַחַיּוֹת. וְחָשְׁכוּ הָרֹאוֹת בָּאֲרֻבּוֹת, אֵלּוּ הֵם (זכריה ד) עֵינֵי ה' הַמְשׁוֹטְטוֹת בְּכָל הָאָרֶץ, וְהֵם שִׁבְעָה עֵינֵי ה'.

בַּיּוֹם שֶׁיִּזְעוּ שׁוֹמְרֵי הַבַּיִת (קהלת יב) - אֵלּוּ שׁוֹמְרֵי הַחוֹמוֹת, שֶׁכָּתוּב (ישעיה סב) עַל חוֹמוֹתַיִךְ יְרוּשָׁלַ͏ִם הִפְקַדְתִּי שׁוֹמְרִים. וְהִתְעַוְּתוּ אַנְשֵׁי הֶחָיִל - אֵלּוּ הֵם שִׁשִּׁים גִּבּוֹרִים סָבִיב לָהּ. וּבָטְלוּ הַ חָנוֹת - אֵלּוּ הֵם אוֹכְלֵי הַקָּרְבָּנוֹת. כִּי מִעֲטוּ - כַּנְפֵי הַחַיּוֹת. וְחָשְׁכוּ הָרֹאוֹת בָּאֲרֻבּוֹת - אֵלּוּ הֵם (זכריה ד) עֵינֵי ה' הֵמָּה מְשׁוֹטְטִים בְּכָל הָאָרֶץ, וְהֵם שָׁבַע עֵינֵי ה'.

וְסָגְרוּ דְלָתַיִם בַּשּׁוּק, אֵלּוּ הֵם הַשְּׁעָרִים שֶׁכּוּלָּם נִנְעָלוּ, זוּלְתִי שַׁעֲרֵי דְּמָעוֹת שֶׁלֹּא נִנְעָלוּ. בְּשִׁפַּל קוֹל הַטַּחֲנָה, סוּכַּת דָּוִד, שֶׁנִּפְּלָה וְנִשְׁפְּלָה לֶעָפָר, וְקוֹלָהּ שֶׁהָיְתָה מְשׁוֹרֶרָה תָּמִיד בְּשִׁיר הָאַהֲבָה שָׁפַל. וְיִשַּׁח כָּל בְּנוֹת הַשִּׁיר, הֵם הַמַּלְאָכִים הַנֶּחֱלָקִים בְּמִשְׁמְרוֹתָם עַל הַשִּׁיר, מֵהֶם, מְשׁוֹרְרִים בַּיּוֹם, וּמֵהֶם מִשְׁמָרוֹת מְשׁוֹרְרִים בַּלַּיְלָה.

וְסָגְרוּ דְלָתַיִם בַּשּׁוּק - אֵלּוּ הֵם הַשְּׁעָרִים שֶׁכֻּלָּם נִנְעָלוּ, זוּלְתִי שַׁעֲרֵי דְּמָעוֹת שֶׁלֹּא נִנְעָלוּ. בְּשִׁפַּל קוֹל הַטַּחֲנָה - סֻכַּת דָּוִד, שֶׁנִּפְּלָה וְנִשְׁפְּלָה לֶעָפָר, וְקוֹלָהּ שֶׁהָיְתָה מְשׁוֹרֶרָה תָּמִיד בְּשִׁיר הָאַהֲבָה - שָׁפַל. וְיִשַּׁח כָּל בְּנוֹת הַשִּׁיר - הֵם הַמַּלְאָכִים הַנֶּחֱלָקִים בְּמִשְׁמְרוֹתָם עַל הַשִּׁיר. מֵהֶם מְשׁוֹרְרִים בַּיּוֹם, וּמֵהֶם מִשְׁמָרוֹת מְשׁוֹרְרִים בַּלַּיְלָה.

(קהלת יב) גַּם מִגָּבֹהַּ יִירָאוּ, כִּי גָּבוֹהַּ מֵעַל גָּבוֹהַּ שׁוֹמֵר. וְשׁוֹמֵר זֶה מִזֶּה, וּמְקַבֵּל זֶה מִזֶּה, בְּנַעִימָה וּבְקְדוּשָׁה. וּבְחֶרְבַּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, יָצְתָה מְאֵרָה, וְדִין חָזָק מָצוּי לְפָנָיו. וְגָבוֹהַּ יִירָא מִגָּבוֹהַּ וּמְדִינוֹ.

גַּם מִגָּבֹהַּ יִירָאוּ, (קהלת ה) כִּי גָּבוֹהַּ מֵעַל גָּבוֹהַּ שׁוֹמֵר. וְשׁוֹמֵר זֶה מִזֶּה, וּמְקַבֵּל זֶה מִזֶּה בְּנַעִימָה וּבְקְדֻשָּׁה. וּבְחֶרְבַּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ יָצְתָה מְאֵרָה, וְדִין חָזָק מָצוּי לְפָנָיו. וְגָבוֹהַּ יִירָא מִגָּבוֹהַּ וּמִדִּינוֹ.

וְחַתְחַתִּים בַּדֶּרֶךְ, כְּתִיב (ישעיה מג) הַנּוֹתֵן בַּיָּם דֶּרֶךְ וּבְמַיִם עַזִּים נְתִיבָה. וּבְאוֹתוֹ דֶּרֶךְ, הָיָה יוֹרֵד וּבָא הַטַּל מֵרֹאשׁוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְכָל שִׂמְחָה וְכָל טוּב וְכָל רָצוֹן, בְּאוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ הָיָה בָּא. וּבְחֶרְבַּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁבָּר עַל שֶׁבָּר בְּאוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ נִמְצָא, וְכָל רֹגֶז וְאֵימוּת וְתִקֶּף וְדִין הָיוּ בְּאוֹתָהּ הַדֶּרֶךְ.

וְיָנֵאץ הַשָּׁקֵד, כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, וַיִּשְׁקֹד ה' עַל הָרָעָה. וּכְתִיב (ירמיה א) מַקֵּל שָׁקֵד אֲנִי רוֹאֶה. וּצְמִיחַת הַשָּׁקֵד אֶחָד וְעֶשְׂרִים יוֹם. כָּךְ מִי"ז בְּתַמּוּז, עַד תִּשְׁעָה בְּאָב. וּמִיּוֹם שֶׁהַשָּׁקֵד מֵצִיץ, הַפֶּרַח אֵין מוֹצִיא פְּרִי, עַד כ"א יוֹם.

וְיָנֵאץ הַשָּׁקֵד, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דניאל ט) וַיִּשְׁקֹד ה' עַל הָרָעָה. וְכָתוּב (ירמיה א) מַקֵּל שָׁקֵד אֲנִי רוֹאֶה. וּצְמִיחַת הַשָּׁקֵד אֶחָד וְעֶשְׂרִים יוֹם. כָּךְ מִשִּׁבְעָה עָשָׂר בְּתַמּוּז עַד תִּשְׁעָה בְּאָב. וּמִיּוֹם שֶׁהַשָּׁקֵד מֵצִיץ, הַפֶּרַח אֵין מוֹצִיא פְּרִי, עַד עֶשְׂרִים וְאֶחָד יוֹם.

וְיִסְתַּבֵּל הֶחָגָב, יוּתַן הַסֵּבֶל עַל שִׁכְמוֹ שֶׁל בֵּית דָּוִד. וְתַפֵּר הָאֲבִיּוֹנָה, זוֹ עֲבוֹדַת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ לְמַטָּה. וּצְוָוחִין בְּנֵי נָשָׁא, וְלָא מִתְעַנְוִין. מַאי טַעְמָא, כִּי הוֹלֵךְ הָאָדָם אֶל בֵּית עוֹלָמוֹ, מִסְתַּלֵּק הַכָּבוֹד לְמַעְלָה לְמַעְלָה, וְאִינוּן צָוְוחִין וְלֵית מַאן דְּיַשְׁגַּח בְּהוּ. בְּגִין דְּאִיהוּ אִסְתַּלַּק לְבֵית עוֹלָמוֹ דְּנָפַק מִינֵּיהּ. וְעַל דָּא אִשְׁתַּכַּח מְאֵרָה, וּבִישׁ, וּמָוֶת, וּמְאוֹרָעוֹת רָעוֹת בָּעוֹלָם. וְסָפְדִין וּצְוָוחִין בְּכָל יוֹמָא. דִּכְתִיב, כִּי עָלָה מָוֶת בַּחַלוֹנֵינוּ.

וְיִסְתַּבֵּל הֶחָגָב - יַתַּן הַסֵּבֶל עַל שִׁכְמוֹ שֶׁל בֵּית דָּוִד. וְתַפֵּר הָאֲבִיּוֹנָה - זוֹ עֲבוֹדַת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ לְמַטָּה. וְצוֹוְחִים בְּנֵי הָאָדָם וְאֵינָם נַעֲנִים. מָה הַטַּעַם? כִּי הֹלֵךְ הָאָדָם אֶל בֵּית עוֹלָמוֹ. מִסְתַּלֵּק הַכָּבוֹד לְמַעְלָה לְמַעְלָה, וְהֵם צוֹוְחִים וְאֵין מִי שֶׁיַּשְׁגִּיחַ בָּהֶם, מִשּׁוּם שֶׁהוּא הִסְתַּלֵּק לְבֵית עוֹלָמוֹ שֶׁמִּמֶּנּוּ יָצָא. וְעַל זֶה נִמְצְאוּ הַמְּאֵרָה, וְרָע, וּמָוֶת, וּמְאוֹרָעוֹת רָעוֹת בָּעוֹלָם, וְסוֹפְדִים וְצוֹוְחִים בְּכָל יוֹם, שֶׁכָּתוּב (שם ט) כִּי עָלָה מָוֶת בַּחַלוֹנֵינוּ.

(קהלת יב) עַד אֲשֶׁר לֹא יֵרָתֵק חֶבֶל הַכֶּסֶף, חוּט שֶׁל חֶסֶד שֶׁנִּמְשָׁךְ מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה. וְתָרֻץ גֻּלַּת הַזָּהָב, דְּאִיהִי נַחֲתָא בְּהַהוּא חוּט. נִשְׁבַּר הַחוּט, נָפַל הַגּוּלָה. וְתִשָּׁבֶר כַּד עַל הַמַּבּוּעַ, שֶׁהַתּוֹרָה נִשְׁתַּכְּחָה בְּגָלוּתָא, וְאוֹתוֹ הַמַּשְׁאֵב, יוֹפִיאָמַר לֵיהּ הַשַּׂר, לֹא שָׁאַב מִמַּעְיַן הַתּוֹרָה, וּבְנֵי אָדָם נְבוֹכִים בָּהּ.

עַד אֲשֶׁר לֹא יֵרָתֵק חֶבֶל הַכֶּסֶף (קהלת יב) - חוּט שֶׁל חֶסֶד שֶׁנִּמְשָׁךְ מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה. וְתָרֻץ גֻּלַּת הַזָּהָב - שֶׁהִיא יוֹרֶדֶת בְּאוֹתוֹ הַחוּט. נִשְׁבַּר הַחוּט, נָפַל הַגָּלָה. וְתִשָּׁבֶר כַּד עַל הַמַּבּוּעַ - שֶׁהַתּוֹרָה נִשְׁתַּכְּחָה בַּגָּלוּת, וְאוֹתוֹ הַמַּשְׁאֵב, יוֹפִיא"ל (וי"א יפיפי"ה) הַשַּׂר, לֹא שָׁאַב מִמַּעְיַן הַתּוֹרָה, וּבְנֵי אָדָם נְבוֹכִים בָּהּ.

וְנָרֹץ הַגַּלְגַּל אֶל הַבּוֹר, וּמַלְאָךְ הַמַּשְׁחִית נִיתַּן לוֹ רְשׁוּת לְחַבֵּל בְּכָל יוֹם. וְיָשׁוֹב הֶעָפָר עַל הָאָרֶץ כְּשֶׁהָיָה, וְיִכְלוּ כָּל הַנְּשָׁמוֹת, וְהָעוֹלָם יִכְלֶה, וְהֶעָפָר שֶׁהַכֹּל נִהְיָה מִמֶּנּוּ, יָשׁוּב כְּבַתְּחִלָּה, וְיִהְיֶה הָעוֹלָם חָרֵב כְּשֶׁהָיָה. וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נְתָנָהּ, וְיִתְחַדֵּשׁ הָעוֹלָם כְּבַתְּחִלָּה. וּבְאוֹתוֹ זְמַן כְּתִיב, (דניאל יב) וְרַבִּים מִיְּשֵׁנֵי אַדְמַת עָפָר יָקִיצוּ. אָתָא ר' עֲזַרְיָה וְרַבִּי מְרוֹנוֹס, וּנְשַׁקּוּהוּ בְּרֵישֵׁיהּ. קָרָא עֲלֵיהּ, (משלי יח) לֵב נָבוֹן יִקְנֶה דָּעַת וְאֹזֶן חֲכָמִים תְּבַקֵּשׁ דֵּעַת.

וְנָרֹץ הַגַּלְגַּל אֶל הַבּוֹר, וּמַלְאָךְ הַמַּשְׁחִית נִתַּן לוֹ רְשׁוּת לְחַבֵּל בְּכָל יוֹם. וְיָשׁב הֶעָפָר עַל הָאָרֶץ כְּשֶׁהָיָה, וְיִכְלוּ כָּל הַנְּשָׁמוֹת, וְהָעוֹלָם יִכְלֶה. וְהֶעָפָר, שֶׁהַכֹּל נִהְיָה מִמֶּנּוּ, יָשׁוֹב כְּבַתְּחִלָּה, וְיִהְיֶה הָעוֹלָם חָרֵב כְּשֶׁהָיָה. וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נְתָנָהּ, וְיִתְחַדֵּשׁ הָעוֹלָם כְּבַתְּחִלָּה. וּבְאוֹתוֹ זְמַן כָּתוּב (דניאל יב) וְרַבִּים מִיְּשֵׁנֵי אַדְמַת עָפָר יָקִיצוּ. בָּא רַבִּי עֲזַרְיָה וְרַבִּי מְרוֹנוֹס, וּנְשָׁקוּהוּ בְּרֹאשׁוֹ. קָרָא עָלָיו, (משלי יח) לֵב נָבוֹן יִקְנֶה דַּעַת וְאֹזֶן חֲכָמִים תְּבַקֵּשׁ דֵּעַת.

פָּתַח וְאָמַר (שה"ש א) שִׁיר הַשִּׁירִים אֲשֶׁר לִשְׁלֹמֹה, זַכָּאָה דָּרָא דִּי חָכְמְתָא דִּלְעֵילָא שַׁרְיָא בְּגַוָּיהּ. בְּשַׁעֲתָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הֲוֵי בָּעֵי לְגַלָּאָה בְּאַרְעָא, מַה דְּלָא אִתְגְּלֵי לְמַלְאֲכֵי עִילָּאֵי. וּמַאי אִיהוּ, רָזִין דְּחָכְמְתָא דִּשְׁמָא גְלִיפָא עִילָּאָה. דִּשְׁמָהָן קַדִּישִׁין לָא אִתְמַסְרוּ לוֹן,

וְאִתְמַסְּרוּ לְחַכִּימִין בְּאַרְעָא. בְּהַהִיא שַׁעֲתָא, מְשַׁבְּחָן וְאָמְרִין, (תהלים ח) ה' אֲדוֹנֵינוּ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ אֲשֶׁר תְּנָה הוֹדְךָ עַל הַשָּׁמָיִם.

פְּתַח וְאָמַר, שִׁיר הַשִּׁירִים אֲשֶׁר לִשְׁלֹמֹה, אַשְׁרֵי הַדּוֹר שֶׁהַחָכְמָה שֶׁל מַעְלָה שׁוֹרָה בְּתוֹכוֹ, בְּשָׁעָה שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הָיָה רוֹצֶה לְגַלּוֹת בָּאָרֶץ מַה שֶּׁלֹּא הִתְגַּלָּה לַמַּלְאָכִים הָעֶלְיוֹנִים. וּמַה הוּא? סוֹדוֹת הַחָכְמָה שֶׁל הַשֵּׁם הֶחָקוּק הָעֶלְיוֹן. שֶׁהַשְּׁמוֹת הַקְּדוֹשִׁים לֹא נִמְסְרוּ לָהֶם, וְנִמְסְרוּ לַחֲכָמִים שֶׁבָּאָרֶץ. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה מְשַׁבְּחִים וְאוֹמְרִים (תהלים ח) ה' אֲדֹנֵינוּ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ אֲשֶׁר תְּנָה הוֹדְךָ עַל הַשָּׁמָיִם.

מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ, אִילֵּין רָזִין גְּלִיפִין דִּשְׁמָהָן קַדִּישִׁין, דְּאִתְגַּלְיָין בְּאַרְעָא, וְתוּשְׁבַּחְתָּא דְּהַאי, עַל הַשָּׁמָיִם. דְּכָל אִינּוּן אוֹכְלוּסִין אוֹתָן וּמְשַׁבְּחָן עוֹבָדָא דָּא, דְּאִתְגְּלֵי בְּאַרְעָא מַה דְּלָא אִתְגְּלֵי לוֹן.

מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ - אֵלּוּ הַסּוֹדוֹת הַחֲקוּקִים שֶׁל הַשֵּׁמוֹת הַקְּדוֹשִׁים שֶׁהִתְגַּלּוּ בָּאָרֶץ, וְהַתְּשְׁבָּחַת שֶׁל זֶה עַל הַשָּׁמַיִם. שֶׁכָּל אוֹתָם הַהֲמוֹנִים מוֹדִים וּמְשַׁבְּחִים אֶת הַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה, שֶׁהִתְגַּלְּה בָּאָרֶץ מַה שֶּׁלֹּא הִתְגַּלָּה לָהֶם.

הָא הָכָא רָזִין דִּרְתֵּיכָא קַדִּישָׁא עִילָּאָה, דְּאַרְבַּע שְׁמָהָן גְּלִיפָן, וְהָא אִיהוּ רָזָא דְּרָזִין רְתֵיכָא עִילָּאָה דִּשְׁמָהָן: אדנ"י. צְבָאו"ת. יהו"ה. אהי"ה. רָזָא דְּאַרְבַּע שְׁמָהָן גְּלִיפָן, דְּאַרְבַּע זְהוֹרִין. וְכָל זְהָרָא וְזָהָרָא אִתְכְּלִיל חַד בְּחַבְרֵיהּ, וְתֵיאוּבְתָּא דְּהַאי לְעָאלָא בְּהַאי, וּלְאִתְכְּלָלָא הַאי בְּהַאי.

הֲרֵי כָּאן סוֹדוֹת הַמֶּרְכָּבָה הָעֶלְיוֹנָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁל אַרְבָּעָה שֵׁמוֹת חֲקוּקִים, וְזֶהוּ סוֹד הַסּוֹדוֹת שֶׁל הַמֶּרְכָּבָה הָעֶלְיוֹנָה שֶׁל הַשֵּׁמוֹת: אדנ"י, צְבָאו"ת, יהו"ה, אהי"ה. הַסּוֹד שֶׁל אַרְבָּעָה שֵׁמוֹת חֲקוּקִים, שֶׁל אַרְבָּעָה זְהָרִים, וְכָל זֹהַר וְזֹהַר נִכְלָל אֶחָד בַּחֲבֵרוֹ, וּתְשׁוּקָתוֹ שֶׁל זֶה לְהִכָּנֵס לְזֶה, וּלְהִכָּלֵל זֶה בְּזֶה.

וְאִלֵּין אַרְבַּע זְהוֹרִין, אִתְפָּרְשָׁן בִּשְׁמָהָן יְדִיעָן: חַד אִקְרֵי זוֹהַ"ר חְשׁוּפָ"ך וְלָא חָשׁוּף. בְּאִסְתַּכְּלוּתָא דִּילֵיהּ, מַיָּד אַרַיִם חָשׁוּף. מִסְתַּכְּלָאן בֵּיהּ יַתִּיר, נָצִיץ וְלָהֵיט בִּנְהִירוּ, וְשַׁפִּירוּ עִילָּאָה. וּנְהוֹרֵיהּ קָמִיט בְּגַוֵּיהּ, עַד דְּבָטַשׁ בֵּיהּ נְהוֹרָא אָחֳרָא, דְּכָרֵי בְּהַאי נְהוֹרָא, וְאַנְקֵיב לֵהּ, כְּדֵין אִתְמַלְיָא מֵהַהוּא זָהֳרָא, וְנָצִיץ לְכָל סְטַר.

וְאַרְבָּעָה הַזְּהָרִים הַלָּלוּ נִפְרָדִים בְּשִׁמּוֹת יְדוּעִים. אֶחָד נִקְרָא זוֹה"ר חְשׁוּף וְלֹא חָשׁוּף. בַּהִסְתַּכְּלוּת שֶׁלּוֹ, מִיָּד מָרִים חָשׁוּף. מִסְתַּכְּלִים בּוֹ יוֹתֵר, נוֹצֵץ וְלוֹהֵט בָּאוֹר, וְיִפְי עֶלְיוֹן. וְאוֹרוֹ קָמוּט בְּתוֹכוֹ, עַד שֶׁמַּכֶּה בּוֹ אוֹר אַחֵר, שֶׁכּוֹרֵה בָּאוֹר הַזֶּה וְנוֹקֵב אוֹתוֹ, אָז מִתְמַלֵּא מֵאוֹתוֹ הַזֹּהַר, וְנוֹצֵץ לְכָל צַד.

זָהֳרָא דָּא, אִתְגְּלִיף בְּשִׁבְעִין וּתְרֵין נְצִיצִין, דְּאִינּוּן שִׁבְעִין וּתְרֵין שְׁמָהָן גְּלִיפָן, דְּשִׁבְעִין סַנְהֶדְרִין וּתְרֵין סַהֲדִין. כְּדֵין הַאי זוֹהֳרָא כְּלִילָא בְּשִׁתִּי שְׁמָהָן, וּמִתְעַטְּרָא בִּשְׁמָא דָּא אדנ"י.

הַזֹּהַר הַזֶּה נֶחְקַק בְּשִׁבְעִים וּשְׁנַיִם נִיצוֹצוֹת, שֶׁהֵם שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם שֵׁמוֹת חֲקוּקִים שֶׁל שִׁבְעִים סַנְהֶדְרִין וּשְׁנֵי עֵדִים. אָז הַזֹּהַר הַזֶּה כָּלוּל בִּשְׁנֵי שֵׁמוֹת, וּמִתְעַטֵּר בַּשֵּׁם הַזֶּה אדנ"י.

כְּדֵין אִיהוּ שַׁר דְּכָל עָלְמִין, וְכָל חֵילִין וְכָל מַשְׁרְיָין דְּעִלָּאִין וְתַתָּאִין, כָּלְהוֹ אָמְרֵי תּוּשְׁבַּחְתָּא דְּהַאי קְרָא דְּקָא מְשַׁבְּחָן לֵיהּ, וְאָמְרִין תּוּשְׁבַּחְתָּא, וּמְשַׁבְּחִים לְעֵילָּא. וְדָא זָהֲרָא כַּד אִשְׁתְּלֵים, אִיהוּ שי"ר. אָדוֹן, שַׁר, רִבּוֹן. י שְׁלִימוּ [ח ס ר כ א ן] מִכּוֹלָּא, שִׁי"ר הַמַּעֲלוֹת, רִבּוֹן מְמַנָּא עַל כָּל חֵילִין וּמַשְׁרְיָין דַּרְגִּין דִּלְתַתָּא.

וְאָז אוֹתוֹ הַשַּׁר שֶׁל כָּל הָעוֹלָמִים, וְכָל הַצְּבָאוֹת וְכָל הַמַּחֲנוֹת הָעֶלְיוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים, כֻּלָּם אוֹמְרִים הַתִּשְׁבַּחַת שֶׁל (הכתוב) הַזֶּה שֶׁמְּשַׁבְּחִים אוֹתוֹ, וְאוֹמְרִים תִּשְׁבַּחַת (של כלם) וּמְשַׁבְּחִים לְמַעְלָה. וְהַזֹּהַר הַזֶּה, כְּשֶׁנִּשְׁלָם, הוּא שִׁי"ר. אָדוֹן, שַׁר, רִבּוֹן. י' הַשְּׁלֵמוּת שֶׁהִשְׁתַּלְּמוּ מִן הַכֹּל. שִׁי"ר הַמַּעֲלוֹת, הָרִבּוֹן הַמְמֻנֶּה עַל כָּל הַצְּבָאוֹת וְהַמַּחֲנוֹת וְהַדְּרָגוֹת שֶׁלְּמַטָּה.

זָהֲרָא תְּנָיְינָא, הוּא זוֹהַר דְּכָל עַיְינִין עִילָּאִין סְתִימִין, כָּנֵישׁ לְגַבֵּיהּ. וְהוּא זוֹהַר נָצִיץ לְעֵיְינִין, דְּלָא יָכִילוּ לְאִסְתַּכָּלָא בֵּיהּ, וְהַאי אִיקָרֵי חַי. וּבְגִין דְּאִיהוּ חַי, נָטֵיל כָּל זְהִירִין עִלָּאִין סְתִימִין, וְזָרִיק זְהִירִין נְצִיצִין לְתַתָּא, וַעֲבֵיד פֵּירִין וְאִיבִּין לְזָנֵיהּ.

הַזֹּהַר הַשֵּׁנִי הוּא זֹהַר שֶׁכָּל הָעֵינַיִם הָעֶלְיוֹנִים הַנִּסְתָּרִים (נכנסים) כּוֹנֵס אֵלָיו. וְהוּא זֹהַר נוֹצֵץ לָעֵינַיִם שֶׁאֵין יְכוֹלוֹת לְהִסְתַּכֵּל בּוֹ, וְזֶה נִקְרָא זֹהַר חַי. וּמִשּׁוּם שֶׁהוּא חַי, נוֹטֵל כָּל הַזְּהָרִים הָעֶלְיוֹנִים הַנִּסְתָּרִים, וְזוֹרֵק זְהָרִים נוֹצְצִים לְמַטָּה, וְעוֹשֶׂה פֵּרוֹת וְתוֹלְדוֹת לְמִינוֹ.

וְדָא זוֹהַר חַי, אִיקָרֵי חַי הָעוֹלָמִים. וְדָא אִיהוּ כְּלָלָא דְּעִילָּאֵי וְתַתָּאֵי, וְעַל דָּאֲפֵיק זָהֲרִין נְצִיצִין, וַעֲבֵיד אִיבִּין לְזָנֵיהּ, אִיקָרֵי הַאי זוֹהַר צָבָאוֹ"ת. וְדָא אִיהוּ דְּתַיאוּבְתֵּיהּ תָּדִיר, לְשַׁבָּחָא תְּדִירָא, בְּהַאי זוֹהַר קַדְמָאָה דְּאִקְרֵי שִׁיר. וְכַד כְּלִילָן כַּחֲדָא בְּחִבּוּרָא חָדָא בְּלָא פֵּירוּדָא, גּוֹ תֵּיאוּבְתָּא שְׁלֵימָא, כְּדֵין אִיקְרֵי כֹּלָּא שִׁיר הַשִּׁירִים.

וְהַזֹּהַר הַחַי הַזֶּה נִקְרָא חַי הָעוֹלָמִים, וְזֶהוּ הַכְּלָל שֶׁל הָעֶלְיוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים, וְעַל שֶׁמּוֹצִיא זְהָרִים נוֹצְצִים וְעוֹשֶׂה תּוֹלְדוֹת לְמִינוֹ, נִקְרָא הַזֹּהַר הַזֶּה צְבָאוֹ"ת. וְזֶהוּ שֶׁתְּשׁוּקָתוֹ תָּמִיד לְשַׁבֵּחַ תָּמִיד בַּזֹּהַר הָרִאשׁוֹן הַזֶּה שֶׁנִּקְרָא שִׁיר. וּכְשֶׁכְּלוּלִים יַחַד בְּחִבּוּר אֶחָד בְּלִי פֵּרוּד תּוֹךְ תְּשׁוּקָה שְׁלֵמָה, אָז הַכֹּל נִקְרָא שִׁיר הַשִּׁירִים.

וַאֲפִילּוּ אִיהוּ בִּלְחוֹדוֹהִי, דְּאִיהוּ כְּלָלָא דְּכֹלָּא, אִיקְרֵי כְּלָלָא דְּסַגִּיאִין, כְּלָלָא דְּכָל זָהֲרִין עִילָּאִין וְתַתָּאִין. כָּל קִרְינָן לֵיהּ, כְּלָלָא דְּכוֹלָּא. חַיי"ם אִיהוּ. עֲלֵיהּ כְּתִיב (בראשית ב) וְעֵץ הַחַיִּים בְּתוֹךְ הַגָּן. כָּל חַיִּים בֵּיהּ תַּלְיָין. מִינֵיהּ פָּרְחִין חַיִּין וּזְהוֹרִין לְכָל סְטָר.

וַאֲפִלּוּ הוּא לְבַדּוֹ, שֶׁהוּא כְּלָל שֶׁל הַכֹּל, נִקְרָא כְּלָל שֶׁל רַבִּים, הַכְּלָל שֶׁל כָּל הַזְּהָרִים הָעֶלְיוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים. קוֹרְאִים לוֹ כֹּל, הַכְּלָל שֶׁל הַכֹּל. הוּא חַיי"ם. עָלָיו כָּתוּב (בראשית ב) וְעֵץ הַחַיִּים בְּתוֹךְ הַגָּן. כָּל הַחַיִּים תְּלוּיִים בּוֹ. מִמֶּנּוּ פּוֹרְחִים חַיִּים וּזְהָרִים לְכָל צַד.

הַאי שִׁיר דְּקָאֲמָרָן, אִיקְרֵי בְּאֵ"ר, וְאִינּוּן חַיִּים עִילָּאִין עָאלִין בְּגַוֵּיהּ. וְהַהוּא זָהֲרָא דְּאִקְרֵי חַיִּים, נָבְעִין בֵּיהּ. וְעַל דָּא כְּתִיב, בְּאֵר מַיִם חַיִּים. וּכְתִיב בְּאֵר חָפָרוּהָ שָׂרִים. עַל שְׁמָא דְּאִינּוּן רַבְרְבִין עִילָּאִין, זָהֲרִין טְמִירִין, דְּאִתְכַּנָּשׁוּ בְּהַאי זָהֲרָא. וְאִינּוּן לָא חָפָרוּהָ, אֶלָּא עַל יְדָא דְּדָא.

הַשִּׁיר הַזֶּה שֶׁאָמַרְנוּ נִקְרָא בְּאֵ"ר, וְאוֹתָם הַחַיִּים הָעֶלְיוֹנִים נִכְנָסִים לְתוֹכוֹ. וְאוֹתוֹ הַזֹּהַר שֶׁנִּקְרָא חַיִּים, נוֹבְעִים בּוֹ. וְעַל זֶה כָּתוּב בְּאֵר מַיִם חַיִּים. וְכָתוּב בְּאֵר חָפְרוּהָ שָׂרִים, עַל שֵׁם שֶׁאוֹתָם גְּדוֹלִים עֶלְיוֹנִים, זְהָרִים טְמִירִים, שֶׁהִתְכַּנְּסוּ לְזֹהַר הַזֶּה. וְהֵם לֹא חָפְרוּהָ אֶלָּא עַל יְדֵי זֶה.

זָהֳרֵי אֶלְעָזָר תְּלִיתָאָה, הַאי אִיהוּ זָהֳרָא כְּלָלָא דִּתְלַת זָהֳרִין, רָזָא דִּתְלַת אַתְוָון. בְּהַאי זָהֳרָא אֲבָהָן אִתְדַּבָּקוּ.

הַזֹּהַ"ר הַשְּׁלִישִׁי, הַזֹּהַר הַזֶּה הוּא כְּלַל שֶׁל שְׁלֹשָׁה זְהָרִים, הַסּוֹד שֶׁל שְׁלֹשׁ אוֹתִיּוֹת. בַּזֹּהַר הַזֶּה נִדְבְּקוּ הָאָבוֹת.

הַאי אִיהוּ רָצוֹא וְשׁוֹב, לֵית מַאן דְּיָכִיל לְאִתְיַשְּׁבָא בִּנְצִיצוּ דִילֵיהּ. עַל הַאי כְּתִיב, (יחזקאל א) וְהַחַיּוֹת רָצוֹא וְשׁוֹב. דְּא יֵרֵית אַחְסַנְתָּא יְרוּתָא דְּזָהֳרִין טְמִירִין, דְּלָא אִתְגַּלְיָין. וְרָזָא דְשָׁמָא קַדִּישָׁא דִּתְלַת אַתְוָון תַּלְיָין בְּהוּ, יה"ו. מִכָּאן, אֶת ה' רְבִיעָאָה לְקֵיט וְנָקֵיט. וְהָכֵי אִתְסַדַּר בְּסִידּוּרָא שְׁלִים.

זֶהוּ רָצוֹא וְשׁוֹב, אֵין מִי שֶׁיָּכוֹל לְהִתְיַשֵּׁב בַּנִּיצוֹץ שֶׁלּוֹ. עַל זֶה כָּתוּב (יחזקאל א) וְהַחַיּוֹת רָצוֹא וָשׁוֹב. זֶה יוֹרֵשׁ יְרֻשָּׁה שֶׁל זְהָרִים טְמִירִים שֶׁלֹּא הִתְגַּלּוּ. וְסוֹד הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ שֶׁל שְׁלֹשׁ אוֹתִיּוֹת תְּלוּיוֹת בָּהֶם, יה"ו. מִכָּאן, הָאוֹת ה' רְבִיעִית לוֹקֶטֶת וְלוֹקַחַת. וְכָךְ מִסְתַּדֵּר בְּסִדּוּר שָׁלֵם.

דָּא זִיהֲרֵי אֶלְעָזָר אִיהוּ רָצוֹא וְשׁוֹב, בְּרָזָא דְאָת ו', וְאִיהוּ קָאִים בְּאֶמְצָעִיתָא, בֵּין עֵילָא וְתַתָּא. אָת ה' מִסְטָרָא דָא לְעֵילָא. וְאָת ה' מִסְטָרָא דָא לְתַתָּא. וְהַחַיּוֹת דְּאִינּוּן ו' בְּאֶמְצָעִיתָא. וְעַל דָּא רָצוֹא וְשׁוֹב, רָצוֹא לְגַבֵּי ה' תַּתָּאָה, לְמֵיהַב לָהּ, כְּמָא דְלָקֵיט מִלְעֵילָא.

הַזֹּהַ"ר הַזֶּה הוּא רָצוֹא וְשׁוֹב, בְּסוֹד שֶׁל הָאוֹת ו', וְהוּא עוֹמֵד בְּאֶמְצַע, בֵּין מַעְלָה וּמַטָּה. הָאוֹת ה' מִצַּד זֶה לְמַעְלָה, וְהָאוֹת ה' מִצַּד הַזֶּה לְמַטָּה. וְהַחַיּוֹת שֶׁהֵן ו' בְּאֶמְצַע. וְעַל זֶה רָצוֹא וְשׁוֹב, רָצוֹא - אֶל הַה' הָעֶלְיוֹנָה, לְהִתְעַלּוֹת אֵלֶיהָ בִּתְשׁוּקָה שְׁלֵמָה. וְשׁוֹב - אֶל הַה' הַתַּחְתּוֹנָה, לָתֵת לָהּ, כְּמוֹ שֶׁלָּקַט מִלְּמַעְלָה.

זָהֳרָא דָא אִיהוּ כְּגַלְגַּלָּא דְעֵינָא, בְּאוֹרַח סְתִים, דְּזָהֳרָא דִילֵיהּ רָצוֹא וְשׁוֹב, תֵּיאוּבְתֵּיהּ לְאִסְתַּלָּקָא לְעֵילָא, וּמְיָד אַהֲדַר. וְרָזָא דָא אֲשֶׁר, קָאִים הָכָא וְהָכָא.

הַזֹּהַר הַזֶּה הוּא כְּמוֹ גַּלְגַּל הָעַיִן, בְּדֶרֶךְ נִסְתָּר, שֶׁהַזֹּהַר הַזֶּה רָצוֹא וָשׁוֹב, תְּשׁוּקָתוֹ לְהִתְעַלּוֹת לְמַעְלָה, וּמְיָד חוֹזֵר. וְזֶה סוֹד אֲשֶׁר, עוֹמֵד כָּאן וְכָאן.

זָהֳרֵי אֶלְעָזָר רְבִיעָאָה אהי"ה. הַאי אִיהוּ זָהֳרָא סְתִים, דְּלָא אִתְחֲזֵי כְּלָל. דְּהָא מֵהַאי זָהֳרָא סְתִימָא נָפְקוּ שְׁאָר זְהִירִין, וְאִתְפַּשְׁטָן וְאִתְכְּלִילָן חַד בְּחַבְרֵיהּ. הַאי זָהֳרָא לָא אִתְגְּלֵי כְּלָל, אֲבָל קָאִים בְּסוֹכְלְתָנוּ דִּלְבָּא. דִּלְבָּא יָדַע וְאִסְתַּכַּל בֵּיהּ, אַף עַל גַּב דְּלָא אִתְחֲזֵי כְּלָל.

הַזֹּהַר הָרְבִיעִי (אהי"ה). זֶהוּ זֹהַר נִסְתָּר שֶׁלֹּא נִרְאֶה כְּלָל. שֶׁהֲרֵי מִן הַזֹּהַר הַזֶּה הַנִּסְתָּר יָצְאוּ שְׁאָר הַזְּהָרִים, וּמִתְפַּשְּׁטִים וְנִכְלָלִים הָאֶחָד בַּחֲבֵרוֹ. הַזֹּהַר הַזֶּה לֹא הִתְגַּלָּה כְּלָל, אֲבָל עוֹמֵד בִּתְבוּנַת הַלֵּב, שֶׁהַלֵּב יוֹדֵעַ וּמִסְתַּכֵּל בּוֹ, אַף עַל גַּב שֶׁלֹּא נִרְאֶה כְּלָל.

וְהָא, בְּגִין דְּכָל אִינּוּן זְהָרִין, נְפְקָא מִנֵּיהּ תֵּיאוּבְתָּא דְּזַהֲרָא תַּתָּאָה, לְשַׁבָּחָא שְׁבָחָא, לְאִסְתַּכָּלָא בְּגוֹ אִינּוּן זְהִירִין, לְאִתְכְּלָלָא בְּגַוְוֵיהוּ, לְאִסְתַּלָּקָא לְמֶחֱמֵי בְּהַהוּא נוֹעַם עִילָּאָה. וְעַל דָּא אֲמַר דָּוִד מַלְכָּא, אַחַת שָׁאַלְתִּי מֵאֵת ה' אוֹתָהּ אֲבַקֵּשׁ שִׁבְתִּי בְּבֵית ה' כָּל יְמֵי חַיַּי לַחֲזוֹת בְּנֹעַם ה' וּלְבַקֵּר בְּהֵיכָלוֹ. וְרָזָא דָא לִשְׁלֹמֹה, לְמַלְכָּא דִּשְׁלָמָא כֹּלָּא דִּילֵיהּ.

וְזֶה מִשּׁוּם שֶׁכָּל אוֹתָם הַזְּהָרִים יוֹצֵא מִמֶּנּוּ תְּשׁוּקָה שֶׁל הַזֹּהַר הַתַּחְתּוֹן, לְשַׁבֵּחַ שֶׁבַח, לְהִסְתַּכֵּל בְּתוֹךְ אוֹתָם הַזְּהָרִים, לְהִכָּלֵל בְּתוֹכָם, לְהִתְעַלּוֹת לִרְאוֹת בְּאוֹתוֹ הַנֹּעַם הָעֶלְיוֹן. וְעַל זֶה אָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ (תהלים כז) אַחַת שָׁאַלְתִּי מֵאֵת ה' אוֹתָהּ אֲבַקֵּשׁ שִׁבְתִּי בְּבֵית ה' כָּל יְמֵי חַיַּי לַחֲזוֹת בְּנֹעַם ה' וּלְבַקֵּר בְּהֵיכָלוֹ. וְזֶה סוֹד לִשְׁלֹמֹה, לַמֶּלֶךְ שֶׁכָּל הַשָּׁלוֹם הוּא שֶׁלּוֹ.

כְּתִיב (זכריה ד) רָאִיתִי וְהִנֵּה מְנוֹרַת זָהָב כֻּלָּהּ וְגֻלָּהּ עַל רֹאשָׁהּ וְשִׁבְעָה נֵרֹתֶיהָ עֲלֶיהָ שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה מוּצָקוֹת לַנֵּרוֹת אֲשֶׁר עַל רֹאשָׁהּ. זְכַרְיָה אִתְגְּלֵי לֵיהּ רָזָא דִּמְנָרְתֵּי דָכְיִין. חַד מִתְסַדְּרָא. וְחַד דְּנָהֲרָא.

כְּתוּב (זכריה ד) רָאִיתִי וְהִנֵּה מְנוֹרַת זָהָב כֻּלָּהּ וְגֻלָּהּ עַל רֹאשָׁהּ וְשִׁבְעָה נֵרֹתֶיהָ עֲלֶיהָ שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה מוּצָקוֹת לַנֵּרוֹת אֲשֶׁר עַל רֹאשָׁהּ. לִזְכַרְיָה הִתְגַּלָּה הַסּוֹד שֶׁל הַמְּנוֹרוֹת הַטְּהוֹרוֹת. אַחַת מְסֻדֶּרֶת, וְאַחַת מְאִירָה.

רָאִיתִי וְהִנֵּה מְנוֹרַת, דָּא מְנָרְתָּא מִתְסַדְּרָא בְּשִׁבְחֵי דְּגָוְונִין גְּלִיפָאן, בִּשְׁמָא אדנ"י. בִּשְׁמָא דָּא מְנָהֲרָא לְתַתָּאי, וְזָן וּמְפַרְנֵס לוֹן כִּדְקָא יָאוֹת.

רָאִיתִי וְהִנֵּה מְנוֹרַת - זוֹ מְנוֹרָה הַמְסֻדֶּרֶת בְּשִׁבְחֵי הַגְּוָנִים הַחֲקוּקִים בַּשֵּׁם אדנ"י. בְּשֵׁם זֶה מֵאִיר לַתַּחְתּוֹנִים, וְזָן וּמְפַרְנֵס אוֹתָם כָּרָאוּי.

זָהָב, רָזָא דְּבֵי דִינָא בִּשְׁמָא אֱלֹהִי"ם, לְמֵידַן כָּל עָלְמָא, דְּהָא בְּדִינָא קָאֵי, וְעַל שְׁמָא דָּא אִתְבְּרֵי. וְכֹלָּא בְּרָזָא דִשְׁמָאלָא.

זָהָב - סוֹד בֵּית הַדִּין בַּשֵּׁם שֶׁל אֱלֹהִי"ם, לָדוּן אֶת כָּל הָעוֹלָם, שֶׁהֲרֵי בְּדִין בָּא, וְעַל הַשֵּׁם הַזֶּה נִבְרָא, וְהַכֹּל בְּסוֹד הַשְּׂמֹאל.

כּוּלָּהּ, כַּד אִשְׁתְּלִים בְּסִטְרָא דְּיַמִּינָא, דְּאִתְקְיִיף בָּהּ בְּרָזָא דִשְׁמָא ידו"ד, דְּהָא כְּדֵין אִיהִי כֻּלָּהּ בַּחוּפָּה, דְּעָלְמִין כּוּלְהוּ בְּרַחֲימוּ בְּחִבּוּרָא חָדָא. דְּהָא כְּדֵין וְגֻלָּהּ עַל רֹאשָׁהּ. כְּתִיב גֻּלָּהּ, דָּא אִיהוּ מְקוֹרָא דְצַדִּיק, דְּאִתְעֲבִיד, נָהָר פְּלָגָיו דְּחָדָאן עִיר אֱלֹהִים, וַעֲבִיד פֵּירִין וְאִיבִּין, בִּשְׁמָא דְאִתְקְרֵי צְבָאו"ת. מִתְּתַחֲמָא בְּתֵרֵיסַר תְּחוּמִין, לְאַרְבַּע סִטְרֵי עָלְמָא.

כֻּלָּהּ - כְּשֶׁמִּשְׁלֶמֶת בְּצַד הַיָּמִין, שֶׁמַּחֲזִיק בָּהּ בְּסוֹד שֶׁל הַשֵּׁם יהו"ה, שֶׁהֲרֵי אָז הִיא כֻּלָּהּ בְּחֻפָּה, שֶׁכָּל הָעוֹלָמוֹת בְּרֹחַמִּים בְּחָדְוָה בְּאַהֲבָה וּבְחִבּוּר אֶחָד. שֶׁהֲרֵי אָז, וְגֻלָּהּ עַל רֹאשָׁהּ. כָּתוּב גֻּלָּהּ, זֶהוּ מְקוֹר הַצַּדִּיק, שֶׁנַּעֲשָׂה נָהָר פְּלָגָיו, שֶׁמְּשַׂמְּחִים עִיר אֱלֹהִים, וְעוֹשֶׂה פֵּרוֹת וְתוֹלְדוֹת בַּשֵּׁם שֶׁנִּקְרָא צְבָאו"ת. מִתְחָם בִּשְׁנֵים עָשָׂר תְּחוּמִים לְאַרְבַּעַת צִדְדֵי הָעוֹלָם.

וְשִׁבְעָה נֵרוֹתֶיהָ עָלֶיהָ, דָּא רָזָא דִּשְׁמָא עִילָּאָה גְּלִיפָא, בְּרָזָא דְּשִׁבְעִין שְׁמָהָן, דְּאִתְקְרֵי בֵּהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְאִינּוּן שִׁבְעָה קַיָּימִין, דְּעַלְמָא קָאִים עֲלַיְיהוּ.

וְשִׁבְעָה נֵרוֹתֶיהָ עָלֶיהָ - זֶה הַסּוֹד שֶׁל הַשֵּׁם הָעֶלְיוֹן הֶחָקוּק בְּסוֹד שֶׁל שִׁבְעִים שֵׁמוֹת, שֶׁבָּהֶם נִקְרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְהֵם שִׁבְעָה עֲמוּדִים שֶׁעֲלֵיהֶם עוֹמֵד הָעוֹלָם.

שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה, אִלֵּין תַּתָּאֵי, דְּקַיְימִין לְקִבְלֵיהוֹן דְּעִלָּאֵי, וְכָלְהוֹ אֲחִיד לַנֵּרוֹת אֲשֶׁר עַל רֹאשָׁהּ. שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה מוּצָקוֹת, אִלֵּין שִׁבְעַת יָמִים וְשִׁבְעַת יָמִים, אִלֵּין עִילָּאֵי וְאִלֵּין תַּתָּאֵי. דְּמִתְחַבְּרָאן כַּחֲדָא.

שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה - אֵלּוּ הַתַּחְתּוֹנִים שֶׁעוֹמְדִים כְּנֶגְדָּם שֶׁל הָעֶלְיוֹנִים, וְכֻלָּם אוֹחֲזִ לַנֵּרוֹת אֲשֶׁר עַל רֹאשָׁהּ. שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה מוּצָקוֹת - אֵלּוּ שִׁבְעַת יְמֵים וְשִׁבְעַת יָמִים, אֵלּוּ עֶלְיוֹנִים וְאֵלּוּ תַּחְתּוֹנִים, שֶׁמִּתְחַבְּרִים יַחַד.

תּוּ. שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה כּוּלְהוּ לְעֵילָּא, בְּגִין דְּכֻלֵּיל כָּל חַד בְּחַבְרֵיהּ. וְאִי תֵּימָא, שִׁיתָּא, אִיהוּ שַׁפִּיר דְּכֻלֵּיל חַד בְּחַבְרֵיהּ, חַד דְּאִשְׁתְּאַר בְּמַאן אִתְכְּלֵיל.

עוֹד, שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה כֻּלָּם לְמַעְלָה, מִשּׁוּם שֶׁכָּל אֶחָד כָּלוּל בַּחֲבֵרוֹ. וְאִם תֹּאמַר שֵׁשׁ? הוּא יָפֶה, שֶׁכּוֹלֵל אֶחָד בַּחֲבֵרוֹ. הָאֶחָד שֶׁנִּשְׁאַר בְּמִי נִכְלַל?

אֶלָּא כַּד סָלְקִין כֻּלְהוֹ לְתַרְיסַר, הַהוּא דְּקָאִים עֲלַיְיהוּ, דְּאַשְׁלִים תְּלֵיסַר, אִתְכְּלֵיל בְּחַד דְּקַיְימָא עֲלֵיהּ, דְּאִיהוּ דַּרְגָּא דְּכֻלְּהוֹ כְּלִילָן בֵּיהּ, וְדָא אִיהוּ נְקוּדָה עִילָּאָה, דְּכֻלְּהוֹ נָפְקוֹ מִינֵיהּ.

אֶלָּא כְּשֶׁכֻּלָּם עוֹלִים לִשְׁנֵים עָשָׂר, אוֹתוֹ שֶׁעוֹמֵד עֲלֵיהֶם, שֶׁמַּשְׁלִים שְׁלֹשָׁה עָשָׂר, נִכְלָל בָּאֶחָד שֶׁעוֹמֵד עָלָיו, שֶׁהוּא הַדַּרְגָּה שֶׁכֻּלָּם כְּלוּלִים בָּהּ, וְזוֹ הִיא הַנְּקֻדָּה הָעֶלְיוֹנָה, שֶׁכֻּלָּם יְצָאוּ מִמֶּנָּה.

תּוּ. תְּרֵין דַּרְגִּין אִינּוּן, וְכָל חַד אִיקְרֵי שִׁבְעָה. חַד אִיהוּ עַלְמָא דְּאָתֵי, דְּאִיהוּ שִׁבְעָה, וְאִקְרֵי שִׁבְעָה, דְּכְתִיב וַיִּבְנֵהוּ שִׁבַּע שָׁנִים. וְחַד אִיהוּ צַדִּיק, דְּאִקְרֵי שִׁבְעָה, וְאִיהוּ שֶׁבַע דִּכְתִיב (משלי כד) כִּי שֶׁבַע יִפּוֹל צַדִּיק וָקָם.

עוֹד, שְׁתֵּי דְּרָגוֹת הֵן, וְכָל אַחַת נִקְרֵאת שִׁבְעָה. אֶחָד הוּא הָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁהוּא שִׁבְעָה, וְנִקְרָא שִׁבְעָה, שֶׁכָּתוּב וַיִּבְנֵהוּ שֶׁבַע שָׁנִים. וְאֶחָד הוּא צַדִּיק, שֶׁנִּקְרָא שִׁבְעָה, וְהוּא שֶׁבַע, שֶׁכָּתוּב (משלי כד) כִּי שֶׁבַע יִפּוֹל צַדִּיק וָקָם.

וְאִלֵּין תְּרֵין כְּתָרִין, מוּצָקוֹת לַנֵּרוֹת. חַד מִסְטָרָא דָּא, וְחַד מִסְטָרָא דָּא. וְאַף עַל גַּב דְּאִינּוּן בְּמַנְיָינָא דְּאִינּוּן נֵרוֹת, וְעִם כָּל דָּא, שִׁבְחָא מֵאִלֵּין, תְּרֵין, דְּאִינּוּן שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה, דְּמוּצָקוֹת לְגַבֵּיהוּ. דְּאִינּוּן נֵרוֹת דְּקָא נָהֲרִין עַל רֵישָׁא דְּהַהוּא מְנוֹרָה, וְהַהוּא מְנוֹרָה קָא מְנַהֲרָא מֵחֵילָא דִּילְהוֹן, לְסַלְקָא לְגַבֵּיהּ עֵילָּא. וְכַד סָלְקָא, סָלְקָא מִדַּרְגָּא לְדַרְגָּא, וּמִכְּתָרָא לְכִתְרָא, עַד דְּאִתְאַחֲדָא כֹּלָּא לְעֵילָּא, וְרָזָא דָּא, שִׁיר הַשִּׁירִים אֲשֶׁר לִשְׁלֹמֹה.

וּשְׁנֵי הַכְּתָרִים הַלָּלוּ מוּצָקוֹת לַנֵּרוֹת, אֶחָד מִצַּד זֶה וְאֶחָד מִצַּד זֶה. וְאַף עַל גַּב שֶׁהֵם בְּמִנְיַן שֶׁל אוֹתָם הַנֵּרוֹת, וְעִם כָּל זֶה, הַשֶּׁבַח מֵאֵלּוּ הַשְּׁנַיִם, שֶׁהֵם שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה (למוצקות), שֶׁמּוּצָקוֹת אֲלֵיהֶם. שֶׁאוֹתָם

הַנְּרוֹת שֶׁמְּאִירִים עַל רֹאשׁ אוֹתָהּ הַמְּנוֹרָה, וְאוֹתָהּ מְנוֹרָה מְאִירָה מִכֹּחָם, לַעֲלוֹת אֲלֵיו לְמַעְלָה. וּכְשֶׁעוֹלָה, עוֹלָה מִדַּרְגָּה לְדַרְגָּה וּמִכָּתֶר לְכֶתֶר, עַד שֶׁהַכֹּל מִתְאַחֵד לְמַעְלָה, וְזֶה סוֹד שִׁיר הַשִּׁירִים אֲשֶׁר לִשְׁלֹמֹה.

שִׁיר הַשִּׁירִים, עַל פּוּמָא דְּאַלְיָהוּ אִתְגְּזַר, בִּרְשׁוּ עִילָּאָה. שִׁיר הַשִּׁירִים, שִׁבְחָא דְּשִׁבְחִין, לְמַלְכָּא דְּשַׁלְמָא דִּילֵיהּ. בְּגִין דְּאִיהוּ אֲתַר דְּבָעֵי חֶדְוָה, דְּלָא אִית תַּמָּן רוּגְזָא וְדִינָא. דְּהָא עַלְמָא דְּאָתֵי, כּוּלָּא אִיהוּ חֶדְוָה, וְאִיהוּ חֲדֵי לְכוּלָּא. וּבְגִין כָּךְ מְשַׁבַּר חֲדוּ וְחֶדְוָה לְכָל דַּרְגִּין.

שִׁיר הַשִּׁירִים, עַל פִּי שֶׁל אַלְיָהוּ נִגְזַר, בִּרְשׁוּת עֶלְיוֹנָה. שִׁיר הַשִּׁירִים, הַשֶּׁבַח שֶׁל הַשְּׁבָחִים, לַמֶּלֶךְ שֶׁהַשָּׁלוֹם שֶׁלּוֹ. מִשּׁוּם שֶׁהוּא מָקוֹם שֶׁרוֹצֶה שִׂמְחָה, שֶׁאֵין שָׁם רֹגֶז וְדִין. שֶׁהֲרֵי הָעוֹלָם הַבָּא, הַכֹּל הוּא שִׂמְחָה, וְהוּא מְשַׂמֵּחַ אֶת הַכֹּל, וּמִשּׁוּם כָּךְ שׁוֹלֵחַ חֶדְוָה וְשִׂמְחָה לְכָל הַדְּרָגוֹת.

כְּמָא דְּאִצְטְרִיךְ אִתְעָרוֹ דְּחֶדְוָה לְאִתְעָרָא מַהַאי עַלְמָא לְעֵילָּא. הָכֵי אִצְטְרִיךְ לְאִתְעָרָא חֶדְוָה וְחֵידוּ, מֵעַלְמָא דְּסִיהֲרָא, לְגַבֵּי עַלְמָא עִילָּאָה. וּבְגִין כָּךְ עָלְמִין קַיְימִין בְּדוּגְמָא חָדָא, וְאִתְעָרוֹ לָא סַלְקָא אֶלָּא מְתַתָּא לְעֵילָּא.

כְּמוֹ שֶׁצָּרִיךְ הִתְעוֹרְרוּת שֶׁל שִׂמְחָה לְהָעִיר מֵהָעוֹלָם הַזֶּה לְמַעְלָה, כָּךְ צָרִיךְ לְעוֹרֵר שִׂמְחָה וְחֶדְוָה מֵעוֹלָמָהּ שֶׁל הַלְּבָנָה אֶל הָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן. וּמִשּׁוּם כָּךְ הָעוֹלָמוֹת עוֹמְדִים בְּדֻגְמָא אַחַת, וְאֵין הִתְעוֹרְרוּת עוֹלֶה אֶלָּא מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה.

שִׁיר תתר"ו סִימָן, בְּאַתְוָון גְּלִיפָּאן דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, זְעוּ וְרֶתֶ"ת דְּכָל עָלְמִין, וְכָל נוּקְבִין דְּתִתְהוֹמָא רַבָּא, עַד דְּהַאי פְּשִׁיטוּ דְּרוּחָא, עָאל לְגַבֵּי תַּרְעָא קַדְמָאָה דְּלִסְטַר מִזְרָח. הַהוּא מָארֵי דְּעַיְינִין, בְּת"ק מַפְתֵּחָאן דְּהֵיכְלִין, וְהָא אִיהוּ בִּגְלִיפוּ דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, דְּתְרֵיסַר אַתְוָון, דְּטָאסִין בֵּיהּ תְּשַׁע סָרֵי מַשְׁרְיָין מְלַהֲטָן דְּנוּרָא.

שִׁיר תתר"ו סִימָן, בְּאוֹתִיּוֹת חֲקוּקוֹת שֶׁל הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, זַעֲה וְרֶתֶ"ת שֶׁל כָּל הָעוֹלָמוֹת, וְכָל נְקֵבֵי תְּהוֹם רַבָּה, עַד שֶׁהִתְפַּשְׁטוּת הָרוּחַ הַזּוֹ מִתְעוֹרֶרֶת (נכנסת) לִשְׁעַר הָרִאשׁוֹן שֶׁלְּצַד מִזְרָח. אוֹתוֹ בַּעַל הָעֵינַיִם עִם חֲמֵשׁ מֵאוֹת מַפְתְּחוֹת שֶׁל הֵיכָלוֹת, וַהֲרֵי הוּא בַּחֲקִיקַת הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ שֶׁל שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אוֹתִיּוֹת שֶׁטָּסִים בּוֹ תִּשְׁעָה עָשָׂר מַחֲנוֹת לוֹהֲטִים שֶׁל אֵשׁ.

וְהַהוּא מָארֵי דְּעַיְינִין, לָקִיט גּוּמְרִין דְּאֶשָׁא, שַׁיְיפֵי דְּנוּרָא, וְעָאלִין גּוֹ הַהוּא הֵיכָלָא דְּאִתְקְרֵי זְבוּל, הֵיכָל דְּתַמָּן כָּל שִׁבְחִין אִתְסַדְּרָן לְסַלְקָא לְעֵילָּא. וְעַל דָּא כְּתִיב (מלכים א ח) בָּנֹה בָנִיתִי בֵּית זְבוּל לָךְ. וְאִיהוּ הֵיכָלָא, דְּאִית בֵּהּ תתר"ו דַּרְגִּין, דְּסָלְקָן בְּשִׁבְחֵי דְּתוּשְׁבַּחְתָּא, וּבְגוֹ כּוּלְהוּ אִית חַד דַּרְגָּא פְּנִימָאָה מִכּוּלְהוּ, דְּתַמָּן אִתְבְּרִיר רְחִימוּ דְּהַאי תּוּשְׁבַּחְתָּא, בְּרִירוּ דְּנָקוּדָא תַּתָּאָה. וְכַד אִתְבְּרִיר מִגּוֹ כּוּלְהוּ, סָלְקָא לְעֵילָּא בְּרָזָא דְּשִׁיר, וְאִיקְרֵי שִׁיר הַשִּׁירִים, וְסָלְקָא מִכָּל אִינּוּן שִׁבְחִין, וְאִתְבְּרִיר מִכּוּלְהוּ.

וְאוֹתוֹ בַּעַל הָעֵינַיִם לוֹקֵט גַּחֲלֵי אֵשׁ, אֵיבְרֵי הָאֵשׁ, וְנִכְנָסִים לְתוֹךְ אוֹתוֹ הַהֵיכָל שֶׁנִּקְרָא זְבוּל, הַהֵיכָל שֶׁשָּׁם מִסְתַּדְּרִים כָּל הַשִּׁבְחִים לַעֲלוֹת לְמַעְלָה, וְעַל זֶה כְּתוּב (מלכים אח) בָּנֹה בָנִיתִי בֵּית זְבֻל לָךְ. וְהוּא הַהֵיכָל, שֶׁיֵּשׁ בּוֹ תתר"ו דְּרָגוֹת שֶׁעוֹלוֹת בְּשִׁבְחֵי הַתִּשְׁבַּחַת. וּבְתוֹךְ כֻּלָּם יֵשׁ דַּרְגָּה פְּנִימִית אַחַת מִכֻּלָּן,

שֶׁשָּׁם נִבְחֶרֶת אַהֲבַת הִתְּשְׁבַּחַת הַזּוֹ, בְּחִירַת הַנְּקֻדָּה הַתַּחְתּוֹנָה. וּכְשֶׁנִּבְרַר מִתּוֹךְ כֻּלָּם, עוֹלֶה לְמַעְלָה בְּסוֹד הַשִּׁיר, וְנִקְרָא שִׁיר הַשִּׁירִים, וְעוֹלֶה מִכָּל אוֹתָם הַשְּׁבָחִים, וְנִבְחָר מִכֻּלָּם.

כְּתִיב (מלכים א ו) וְהַבַּיִת בְּהִבָּנֹתוֹ אֶבֶן שְׁלֵמָה וְגוֹ', וְהַבַּיִת בְּהִבָּנוֹתוֹ, כַּד הֲווֹ דְּכַר וְנוּקְבָא כַּחֲדָא מִתְחַבְּרָא, כְּדֵין אֶבֶן שְׁלֵימָה, אִשְׁתְּלֵימַת כְּמָה דְּאִצְטְרִיךְ. וְלָא אִשְׁתְּלֵימַת, עַד דַּהֲוַות מַסָּע, דְּנָסַר לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאַתְקֵין לָהּ, וְקַשֵּׁיט לָהּ, וְאַיְיתֵי לָהּ לְגַבֵּי דְּאָדָם, וּכְדֵין נִבְנָה, וְאִשְׁתְּלֵימַת מִכּוֹלָּא.

כְּתוּב (שם ו) וְהַבַּיִת בְּהִבָּנֹתוֹ אֶבֶן שְׁלֵמָה וְגוֹ'. וְהַבַּיִת בְּהִבָּנוֹתוֹ, כְּשֶׁהָיוּ זָכָר וּנְקֵבָה יַחַד מְחֻבָּרִים, אֲזַי הָאֶבֶן הַשְּׁלֵמָה נִשְׁלְמָה כְּמוֹ שֶׁצָּרִיךְ. וְלֹא נִשְׁלְמָה, עַד שֶׁהָיָה מַסָּע, שֶׁהִסִּיעַ (שנסר) אוֹתָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְתִקֵּן אוֹתָהּ וְקִשֵּׁט אוֹתָהּ, וְהֵבִיא אוֹתָהּ אֶל הָאָדָם, וְאָז נִבְנָה, וְנִשְׁלְמָה מֵהַכֹּל.

וְכַד אִתְחַבְּרוּ דָּא עִם דָּא, כָּל רוּחִין אוֹחֲרָנִין, וְכָל זִינִין בִּישִׁין, אִתְעֲבָרוּ מֵהָתָם, וְלָא אִתְקְרִיבוּ לְמַקְדְּשָׁא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שם) וּמַקְבוֹת וְהַגַּרְזֶן כָּל כְּלִי בַרְזֶל לֹא נִשְׁמַע בַּבַּיִת בְּהִבָּנֹתוֹ. דְּהָא כּוּלְהוּ עָאלוּ גּוֹ נוּקְבָא דְתָהוֹמָא רַבָּא. כֵּיוָן דְּאִתְבְּנֵי בֵּי מַקְדְּשָׁא לְתַתָּא, וְאִתְתַּקַּן הֵיכָלָא עַל בּוּרְיֵיהּ, כְּדֵין אִתְגְּלֵי שִׁיר הַשִּׁירִים, דְּאִצְטְרִיךְ לְאִתְחַבָּרָא מַקְדְּשָׁא בְּמַקְדְּשָׁא.

וּכְשֶׁהִתְחַבְּרוּ זֶה עִם זֶה, כָּל הָרוּחוֹת הָאֲחֵרוֹת וְכָל הַמִּינִים הָרָעִים עָבְרוּ מִשָּׁם, וְלֹא קָרְבוּ לְמִקְדָּשׁ. וְזהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) וּמַקָּבוֹת וְהַגַּרְזֶן כָּל כְּלִי בַרְזֶל לֹא נִשְׁמַע בְּבֵית בְּהִבָּנֹתוֹ. שֶׁהָרֵי כֻּלָּם נִכְנְסוּ לְתוֹךְ נֶקֶב תְּהוֹם רַבָּה. כֵּיוָן שֶׁנִּבְנָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ לְמַטָּה וְנִתְתַּקֵּן הַהֵיכָל עַל בָּרְיוֹ, אָז הִתְגַּלָּה שִׁיר הַשִּׁירִים, שֶׁהִצְטָרַךְ לְהִתְחַבֵּר מִקְדָּשׁ בְּמִקְדָּשׁ.

כַּד הֲוָה מֹשֶׁה בְּמַדְבְּרָא, בְּגִין חוֹבֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, זוּוְגָא דְמֹשֶׁה הֲוַות מִתְחַבְּרָא בֵּיהּ, בַּאֲחוֹרָא הֲווֹ דְּכַר וְנוּקְבָא מִתְחַבְּרָאן כַּחֲדָא. כְּדֵין, וְהַבַּיִת בְּהִבָּנוֹתוֹ, זְעֵיר זְעֵיר.

כְּשֶׁהָיָה מֹשֶׁה בַּמִּדְבָּר, מִשּׁוּם חֲטָאֵי יִשְׂרָאֵל, הַזִּוּוּג שֶׁל מֹשֶׁה הָיְתָה מִתְחַבֶּרֶת בּוֹ, בָּאָחוֹר שֶׁל הַהוֹד (שהיו) זָכָר וּנְקֵבָה מְחֻבָּרִים יַחַד. אָז, וְהַבַּיִת בְּהִבָּנוֹתוֹ, מְעַט מְעַט.

כַּד עֲבָרוּ יִשְׂרָאֵל יַת יַרְדְּנָא, וּמֹשֶׁה אִתְכְּנִישׁ, נְסַר לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאַתְקֵין לָהּ בְּמִשְׁכַּן שִׁילֹה, עַד דְּאִשְׁתְּלֵימַת בְּבֵי עִלְמִין, וְאִתְחַבְּרַת בַּמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה, וַהֲווּ עִלְמִין אַפִּין בְּאַפִּין. כְּדֵין, אֶבֶן שְׁלֵמָה מַסָּע נִבְנָה. מַסָּע: דְּלָא הֲוַות בַּאֲתַר חַד קְבִיעַ, אֶלָּא אִתְעֲקַר וְאִשְׁתֵּיל, וּכְדֵין נִבְנָה כִּדְקָא יָאוֹת.

כְּשֶׁעָבְרוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הַיַּרְדֵּן וּמֹשֶׁה הִתְכַּנֵּס, הֵאִיר (נסר) אוֹתָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְהִתְקִין אוֹתָהּ בְּמִשְׁכַּן שִׁילֹה, עַד שֶׁהִשְׁתַּלְּמָה בְּבֵית עוֹלָמִים וְהִתְחַבְּרָה בַּמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה, וְהָיוּ הָעוֹלָמוֹת פָּנִים בְּפָנִים. אָז, אֶבֶן שְׁלֵמָה מַסָּע נִבְנָה. מַסָּע - שֶׁלֹּא הָיְתָה בְּמָקוֹם אֶחָד קָבוּעַ, אֶלָּא נֶעֱקַר וְנִשְׁתַּל, וְאָז נִבְנָה כָּרָאוּי.

וְכָל זֵינִין בִּישִׁין, וְכָל רוּחִין בִּישִׁין, כְּדֵין אִתְעֲבָרוּ מֵעָלְמָא, וְלָא שַׁלִּיטוּ כְּלָל, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (מלכים א ו) וּמַקָּבוֹת וְהַגַּרְזֶן כָּל כְּלִי בַרְזֶל לֹא נִשְׁמַע בַּבַּיִת בְּהִבָּנֹתוֹ.

וְכָל הַמִּינִים הָרָעִים, וְכָל הָרוּחוֹת הָרָעוֹת, אָז עָבְרוּ מִן הָעוֹלָם וְלֹא שָׁלְטוּ כְּלָל. וְהוּ שָׁכְתוּב (שם) וּמַקֵּבוֹת וְהַגַּרְזֶן כָּל כְּלִי בַרְזֶל לֹא נִשְׁמַע בַּבַּיִת בְּהִבָּנֹתוֹ.

בְּהַהִיא שַׁעֲתָא, כַּד אִתְעֲבָרוּ כּוֹלָּא מֵעָלְמָא, וְאִשְׁתְּאַרַת אִתְּתָא בְּבַעֲלָהּ אַפִּין בְּאַפִּין, כְּדֵין אִתְגְּלֵי שִׁיר הַשִּׁירִים. וְדָא אִיהוּ שִׁיר הַשִּׁירִים אֲשֶׁר לִשְׁלֹמֹה, בְּלָא עִרְבּוּבְיָא כְּלָל. אֲשֶׁר לִשְׁלֹמֹה, אַפִּין בְּאַפִּין. אֲשֶׁר לִשְׁלֹמֹה, דְּאִתְעַקַּר וְאִשְׁתֵּיל בַּאֲתַר דְּשְׁלָמָא כּוֹלָּא דִּילֵיהּ.

בְּאוֹתָהּ הַשָּׁעָה, כְּשֶׁכֻּלָּם עָבְרוּ מִן הָעוֹלָם וְנִשְׁאֲרָה הָאִשָּׁה עִם בַּעְלָהּ פָּנִים בְּפָנִים, אָז הִתְגַּלָּה שִׁיר הַשִּׁירִים, וְזֶהוּ שִׁיר הַשִּׁירִים אֲשֶׁר לִשְׁלֹמֹה, בְּלִי עִרְבּוּבְיָא כְּלָל. אֲשֶׁר לִשְׁלֹמֹה, פָּנִים בְּפָנִים. אֲשֶׁר לִשְׁלֹמֹה, שֶׁנֶּעֱקַר וְנִשְׁתַּל בַּמָּקוֹם שֶׁהַשָּׁלוֹם כֻּלּוֹ שֶׁלּוֹ.

חֲדֵי ר' שִׁמְעוֹן. אָמַר לֵיהּ אֱלִיָּהוּ, רַבִּי אִימָא מֵילָךְ, וַאֲנָא אֲבַתְרָךְ, דְּהָא מִינִי וּמִינָךְ תִּסְתַּיֵּים מִלְּתָא. וּרְשׁוּ אִתְיְהִיב לָן מֵעִם עַתִּיקָא דְּכוֹלָּא, דְּיִתְגַּלּוּ רָזִין אִלֵּין מִתַּתָּא וּמֵעִילָּא. אַנְתְּ לְקָבֵיל תַּתָּאֵי. וַאֲנָא לְקָבֵיל עִילָּאֵי.

שְׁמַח רַבִּי שִׁמְעוֹן. אָמַר לוֹ אֱלִיָּהוּ: רַבִּי, אֱמוֹר דָּבָר, וַאֲנִי אַחֲרֶיךָ, שֶׁהֲרֵי מִמֶּנִּי וּמִמְּךָ יִתְבָּרֵר הַדָּבָר, וְנִתְּנָה לָנוּ רְשׁוּת מֵעִם הָעַתִּיק שֶׁל הַכֹּל שֶׁיִּתְגַּלּוּ הַסּוֹדוֹת הַלָּלוּ מִמַּטָּה וּמִמַּעְלָה. אַתָּה כְּנֶגֶד הַתַּחְתּוֹנִים - וַאֲנִי כְּנֶגֶד הָעֶלְיוֹנִים.

וּבְחַיָּיךְ רַבִּי, רְבוּ יַתִּיר אִית לָךְ, דְּכָל מִילָּךְ יִכָּתְבוּן לְעֵילָּא קַמֵּי עַתִּיק יוֹמִין, וּמִילַּיי לָא יִכָּתְבוּן לְעֵילָּא, אֶלָּא בְּהַאי עָלְמָא יִכָּתְבוּן מִילַּיי, עַל יָדָךְ. מִילָּךְ יְהוֹן כְּתִיבִין לְעֵילָּא, וּמִילַּיי כְּתִיבִין לְתַתָּא. זַכָּאִין אַתּוּן צַדִּיקַיָּיא בְּהַאי עָלְמָא, וְזַכָּאִין אַתּוּן בְּעָלְמָא דְּאָתֵי.

וּבְחַיָּיךְ, רַבִּי, חֲשִׁיבוּת יְתֵרָה יֵשׁ לְךָ, שֶׁכָּל דְּבָרֶיךָ יִכָּתְבוּ לְמַעְלָה לְפָנֵי עַתִּיק הַיָּמִים, וּדְבָרַי לֹא יִכָּתְבוּ לְמַעְלָה, אֶלָּא בָּעוֹלָם הַזֶּה יִכָּתְבוּ דְּבָרַי עַל יָדֶךָ. דְּבָרֶיךָ יִהְיוּ כְּתוּבִים לְמַעְלָה, וּדְבָרַי יִהְיוּ כְּתוּבִים לְמַטָּה. אַשְׁרֵיכֶם הַצַּדִּיקִים בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְאַשְׁרֵיכֶם לָעוֹלָם הַבָּא.

פָּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, שִׁיר הַשִּׁירִים אֲשֶׁר לִשְׁלֹמֹה. כְּתִיב (תהלים קכו) הָלוֹךְ יֵלֵךְ וּבָכֹה נֹשֵׂא מֶשֶׁךְ הַזָּרַע וגו'. בְּכַמָּה זְמָנִין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹכַח לוֹן לְיִשְׂרָאֵל, לְאַהֲדָרָא לוֹן בִּתְיוּבְתָּא לְגַבֵּיהּ, לְמֶהֱךְ בְּאוֹרַח מֵישָׁר, בְּגִין לְאַסְלְקָא בְּנַוָּויהוּ. דְּהָא כַּד יִשְׂרָאֵל זַכָּאִין, וְאָזְלִין בְּאוֹרַח מֵישָׁר, כְּבָיְכוֹל, סִילּוּקָא אִיהוּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עִמְּהוֹן, בְּכָל עַמִּין דְּעָלְמָא. כַּד יִשְׂרָאֵל זַכָּאִין, וְאָזְלִין בְּאוֹרַח מִישׁוֹר, סָלֵיק לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל כָּל בְּנֵי עָלְמָא, וְכוּלְהוּ אוֹדָן וּמְשַׁבְּחָן לֵיהּ, וְלָאו אִינּוּן בַּלְחוּדַיְיהוּ, אֶלָּא אֲפִילּוּ עִילָּאִין לְעֵילָּא, כּוּלְהוּ אוֹדָן לֵיהּ בְּגִינַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל. וְלָא דָא בִּלְחוֹדוֹי, אֶלָּא אִיהוּ אִסְתַּלַּק בִּיקָרֵיהּ, בְּגִינַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל מַמָּשׁ. וְלָא דָא בִּלְחוֹדוֹי, אֶלָּא אֲפִילּוּ יִשְׂרָאֵל מַמָּשׁ, מִסְתַּלְּקֵי בִּיקָרֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵילָּא וְתַתָּא.

פָּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, שִׁיר הַשִּׁירִים אֲשֶׁר לִשְׁלֹמֹה. כְּתוּב (תהלים קכו) הָלוֹךְ יֵלֵךְ וּבָכֹה נֹשֵׂא מֶשֶׁךְ הַזָּרַע וגו'. כַּמָּה פְּעָמִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הוֹכִיחַ אֶת יִשְׂרָאֵל לְהַחֲזִירָם בִּתְשׁוּבָה אֲלֵיהוּ, לָלֶכֶת בְּדַרְכּוֹ

יְשָׂרָה, כְּדֵי לְהִתְעַלּוֹת בְּתוֹכָם. שֶׁהֲרֵי כְּשֶׁיִּשְׂרָאֵל צַדִּיקִים וְהוֹלְכִים בְּדָרֶךְ יְשָׁרָה, כְּבָיְכוֹל זוֹ עֲלִיָּה לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עִמָּהֶם עִם כָּל הַעַמִּים שֶׁל הָעוֹלָם. כַּאֲשֶׁר יִשְׂרָאֵל צַדִּיקִים וְהוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ יְשָׁרָה, מַעֲלֶה אוֹתָם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם, וְכֻלָּם מוֹדִים וּמְשַׁבְּחִים אוֹתוֹ, וְלֹא הֵם בִּלְבַדָּם, אֶלָּא אֻמּוֹת הָעוֹלָמִים לְמַעְלָה, כֻּלָּם מוֹדִים לוֹ בְּשֶׁבִיל יִשְׂרָאֵל. וְלֹא זֶה בִּלְבַדּוֹ, אֶלָּא שֶׁהוּא מִתְעַלֶּה בִּכְבוֹדוֹ בְּשֶׁבִיל יִשְׂרָאֵל מַמָּשׁ. וְלֹא זֶה בִּלְבַדּוֹ, אֶלָּא אֲפִלּוּ יִשְׂרָאֵל מַמָּשׁ מִתְעַלִּים בִּכְבוֹדוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמַעְלָה וּלְמַטָּה.

תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְיִשְׂרָאֵל זַכָּאִין, כּוּרְסָא יְקָרָא דִלְעֵילָּא אִסְתְּלִיק לְעֵילָּא לְעֵילָּא, בְּכַמָּה חֶדְוָון, בְּכַמָּה רְחִימוּ, וּמִתְחַבְּרָן עָלְמִין בְּחֶדְוָוא, וְכוּלְהוּ אִתְבָּרְכָן מַעֲמִיקָא דְנַהֲלִין, וְעָלְמִין כּוּלְהוּ אִשְׁתַּקְיָין, וְאִתְבָּרְכָאן וְאִתְקַדְּשָׁאן בְּכַמָּה בִּרְכָאן, בְּכַמָּה קִדּוּשִׁין, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָדֵי עִמְּהוֹן, בְּחֶדְוָא בְּשְׁלִימוּ.

בֹּא וּרְאֵה, בְּשָׁעָה שֶׁיִּשְׂרָאֵל צַדִּיקִים, כִּסֵּא הַכָּבוֹד שֶׁלְּמַעְלָה מִתְעַלֶּה לְמַעְלָה לְמַעְלָה, בְּכַמָּה שְׂמָחוֹת, בְּכַמָּה אַהֲבָה, וּמִתְחַבְּרִים הָעוֹלָמוֹת בְּשִׂמְחָה, וְכֻלָּם מִתְבָּרְכִים מֵעֹמֶק הַנְּחָלִים, וְכָל הָעוֹלָמִים נִשְׁקִים וּמִתְבָּרְכִים וּמִתְקַדְּשִׁים בְּכַמָּה בְּרָכוֹת, בְּכַמָּה קִדּוּשִׁים, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שָׂמֵחַ עִמָּהֶם בְּשִׂמְחָה בִּשְׁלֵמוּת.

וּבְשַׁעֲתָא דְיִשְׂרָאֵל לָאו אינון זַכָּאִין, כּוֹלָּא אִיהוּ בְּהִפּוּכָא. וְעִם כָּל דָּא רְחִימוּ דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא אִתְמְנַע מִנַּיְיהוּ, וְכוּרְסְיָיא דִילֵיהּ יָתְבָא עֲלַיְיהוּ, כְּאִמָּא עַל בְּנִין, וְלָא אִתְמְנַעַת מִלְּמִתְבַּע עֲלַיְיהוּ רַחֲמֵי.

וּבְשָׁעָה שֶׁאֵין יִשְׂרָאֵל צַדִּיקִים, הַכֹּל הוּא בְּהִפּוּךְ. וְעִם כָּל זֶה, אַהֲבַת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא נִמְנַעַת מֵהֶם, וְכִסְאוֹ יוֹשֵׁב עֲלֵיהֶם כְּאֵם עַל הַבָּנִים, וְאֵין נִמְנַעַת מִלְּבַקֵּשׁ עֲלֵיהֶם רַחֲמִים.

וּבְהַאי קָלָא סָלְקָא לְעֵילָּא, בְּגִין דְּרַעוּתָא דִילֵיהּ מַאן דְּאוֹלִיף סַנֵּיגוֹרְיָא עַל בְּנוֹי. מְנָא לָן, מִמֹּשֶׁה, דְּאִסְתַּלַּק בְּסִלְקוּ עַל דְּאוֹלִיף זְכוּ עֲלַיְיהוּ דְיִשְׂרָאֵל. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שמות לד) וּמֹשֶׁה לֹא יָדַע כִּי קָרַן עוֹר פָּנָיו. אֵימָתַי אִסְתְּלִיק לִיקָרָא דָא. כַּד חָאבוּ יִשְׂרָאֵל, וְאוֹלִיף עֲלַיְיהוּ זְכוּ.

וּבְקוֹל הַזֶּה עוֹלֶה לְמַעְלָה, מִשּׁוּם שֶׁרְצוֹנוֹ מִי שֶׁמְּלַמֵּד סַנְגוֹרְיָה עַל בָּנָיו. מִנַּיִן לָנוּ? מִמֹּשֶׁה שֶׁהִתְעַלָּה בַּעֲלִיָּה עַל שֶׁלִּמֵּד זְכוּת עַל יִשְׂרָאֵל. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שמות לד) וּמֹשֶׁה לֹא יָדַע כִּי קָרַן עוֹר פָּנָיו. מָתַי הִתְעַלָּה לַכָּבוֹד הַזֶּה? כְּשֶׁחָטְאוּ יִשְׂרָאֵל, וְלִמֵּד עֲלֵיהֶם זְכוּת.

כְּגַוְונָא דָא כְּתִיב, הָלוֹךְ יֵלֵךְ וּבָכֹה, עַל חוֹבֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל. מַאי נוֹשֵׂא מֶשֶׁךְ הַזָּרַע. דָּא רָזָא דְּכוּרְסְיָיא דְיִקָרָא, דְּאִיהוּ נָטִיל מְשִׁיכוּ דְּזַרַע קוּדְשָׁא עִילָּאָה, לְמֵיעְבַּד פֵּירִין וְאִיבִּין בְּהַאי עָלְמָא.

כְּמוֹ כֵן כָּתוּב הָלוֹךְ יֵלֵךְ וּבָכֹה, עַל חֲטָאֵי יִשְׂרָאֵל. מַה זֶּה נוֹשֵׂא מֶשֶׁךְ הַזָּרַע? זֶהוּ סוֹד כִּסֵּא הַכָּבוֹד, שֶׁנּוֹטֵל מְשִׁיכָה שֶׁל זֶרַע קֹדֶשׁ עֶלְיוֹן לַעֲשׂוֹת פֵּרוֹת וְתוֹלְדוֹת בָּעוֹלָם הַזֶּה.

וְכַד אִסְתַּלִּיקַת בְּקָלָא דְיִשְׂרָאֵל, אַף עַל גַּב דְּלָאו אינון זַכָּאִין, עִם כָּל דָּא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַעֲלֵי לָהּ, וְאַשְׁקֵי לָהּ, מִשַּׁקְיוּ דְּנַחֲלָא עֲמִיקָא, וְאִשְׁתְּלֵים מִכָּל סִטְרִין. כְּדֵין, בֹּא יָבֹא בְּרִנָּה, מִגּוֹ דְּהַהוּא שְׁלִימוּ וּבִרְכָאן וְקִדּוּשִׁין דְּאִשְׁתְּלִימַת. בְּקַדְמִיתָא, הָלוֹךְ יֵלֵךְ וּבָכֹה, עַל חוֹבֵייהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל. כַּד תָּבוּ, בֹּא יָבֹא בְּרִנָּה.

וּכְשֶׁמִּתְעַלִּית בַּקוֹל שֶׁל יִשְׂרָאֵל, אַף עַל גַּב שֶׁאֵינָם צַדִּיקִים, עִם כָּל זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַעֲלֶה אוֹתָהּ, וּמַשְׁקֶה אוֹתָהּ מֵהַשְׁקָאַת הַנַּחַל הֶעָמֹק, וְנִשְׁתַּלֵּם מִכָּל הַצְּדָדִים. אָז, בֹּא יָבֹא בְּרִנָּה, מִתּוֹךְ אוֹתָהּ שְׁלֵמוּת וּבְרָכוֹת וּקְדֻשּׁוֹת שֶׁנִּשְׁתַּלְּמָה. בָּרִאשׁוֹנָה - הָלוֹךְ יֵלֵךְ וּבָכֹה, עַל חֲטָאֵי יִשְׂרָאֵל. כְּשֶׁשָּׁבוּ - בֹּא יָבֹא בְּרִנָּה.

בְּשַׁעֲתָא דְּבָנָה שְׁלֹמֹה בֵּי מַקְדְּשָׁא, וְאִשְׁתְּלֵים עַלְמָא תַּתָּאָה כְּגַוְונָא דְּעַלְמָא עִילָּאָה, יִשְׂרָאֵל כּוּלְהוֹן הֲווֹ זַכָּאִין, וְאִסְתַּלָּקוּ בְּכַמָּה דַּרְגִּין עִילָּאִין, וּכְדֵין אִסְתְּלַק כּוּרְסְיָיא דְּיָקָרָא בְּחֶדְוָה, בְּכַמָּה חֶדְוָון, בְּכַמָּה עִילּוּיִין.

בְּשָׁעָה שֶׁבָּנָה שְׁלֹמֹה אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְהִשְׁתַּלֵּם הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן כְּמוֹ שֶׁהָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן, כָּל יִשְׂרָאֵל הָיוּ צַדִּיקִים וְהִתְעַלּוּ בְּכַמָּה דְּרָגוֹת עֶלְיוֹנוֹת, וְאָז הִתְעַלָּה כִּסֵּא הַכָּבוֹד בְּשִׂמְחָה, בְּכַמָּה שְׂמָחוֹת וּבְכַמָּה עִלּוּיִים.

וּכְדֵין שִׁיר הַשִּׁירִים אֲשֶׁר לִשְׁלֹמֹה, סְלִיקוּ בְּחֶדְוָא, וּנְחִיתוּ בְּחֶדְוָא. עִלְּמִין כּוּלְהוּ בְּחֶדְוָא. וְחִיבּוּרָא בְּחֶדְוָה. שִׁיר, לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. הַשִּׁירִים, לְעִילָּאִין וְתַתָּאִין. אֲשֶׁר לִשְׁלֹמֹה, חִבּוּרָא דְּעָלְמִין כּוּלְהוּ בְּחֶדְוָא, לְמַלְכָּא דְּשָׁלְמָא כֻּלָּא דִּילֵיהּ. עַל פּוּמָא דְּאֵלֵּיהוּ אִתְּגְזַר.

וְאָז שִׁיר הַשִּׁירִים אֲשֶׁר לִשְׁלֹמֹה, עֲלֵיהּ בְּשִׂמְחָה וִירִידָה בְּשִׂמְחָה. כָּל הָעוֹלָמוֹת בְּשִׂמְחָה, וְהַחִבּוּר בְּשִׂמְחָה. שִׁיר - לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. הַשִּׁירִים - לָעֶלְיוֹנִים וְלַתַּחְתּוֹנִים. אֲשֶׁר לִשְׁלֹמֹה - הַחִבּוּר שֶׁל כָּל הָעוֹלָמוֹת בְּשִׂמְחָה, לַמֶּלֶךְ שֶׁהַשָּׁלוֹם כֻּלּוֹ שֶׁלּוֹ. עַל פִּי אֵלֶּיהוּ נִגְזַר.

שִׁיר הַשִּׁירִים, כְּתִיב (דברים כח) יִפְתַּח ה' לְךָ אֶת אוֹצָרוֹ הַטּוֹב וְגוֹ'. בְּשָׁעָתָא דְּבָרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַלְמָא, בָּרָא בְּקַדְמִיתָא, שִׁיתִּין עִילָּאִין, דְּאִינּוּן מְקוֹרֵי, לְנַחֲתָא בְּהוֹן גִּשְׁמֵיָא דִּבְרָכָן, וְקִדּוּשִׁין עִילָּאִין דִּלְעֵילָּא. וְאִינּוּן נָטְלוֹ בְּקַדְמִיתָא מִמְּקוֹרָא דְּחַיֵּי, מֵאֲתַר עִילָּאָה דִּנְפָקוֹ מִתַּמָּן.

שִׁיר הַשִּׁירִים, כָּתוּב (דברים כח) יִפְתַּח ה' לְךָ אֶת אוֹצָרוֹ הַטּוֹב וְגוֹ'. בְּשָׁעָה שֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, בָּרָא בָּרִאשׁוֹנָה שִׁיתִּים עֶלְיוֹנִים, שֶׁהֵם מְקוֹרוֹת, לְהוֹרִיד בָּהֶם גִּשְׁמֵי בְּרָכוֹת, וְהַקְּדֻשּׁוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת שֶׁלְּמַעְלָה. וְהֵם נוֹטְלִים בָּרִאשׁוֹנָה מִמְּקוֹר הַחַיִּים, מֵהַמָּקוֹם הָעֶלְיוֹן שֶׁיָּצְאוּ מִשָּׁם.

הַהֲא בְּקַדְמִיתָא עַד לָא אִיתְבְּרֵי עָלְמָא, סָלֵיק וְאִתְגְּלֵי חַד רְעוּתָא, דְּאִיקָרֵי מַחֲשָׁבָה סְתִימָא, וְשַׁוֵּי כּוֹלָא בְּהַהִיא מַחֲשָׁבָה סְתִימָא, וְכָל מַאי דְּהָוָה וְיֶהֱוֵי. וּמֵהַהוּא מַחֲשָׁבָה סָלֵיק רְעוּתָא לְמִבְרֵי עָלְמָא, וּנְפַק נְבִיעוּ דַּקִּיק, כְּלִיל סְתִימוּ דְּמַחֲשָׁבָה, וְדָא לָא אִשְׁתְּמַע לְבַר, וְלָא אִתְגַּלְיָא. וְאִית בֵּיהּ אִסְתַּכְּלוּתָא דְּחָכְמְתָא, לְחַכִּימֵי לִבָּא אִתְמְסַר, בְּגִין דְּלָא אִתְגַּלְיָא לְבַר.

שֶׁהָרֵי בְּרֵאשׁוֹנָה, טֶרֶם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, עָלָה וְהִתְגַּלָּה רָצוֹן אֶחָד, שֶׁנִּקְרָא מַחֲשָׁבָה נִסְתָּרֶת, וְשָׁם אֶת הַכֹּל בְּמַחֲשָׁבָה הַנִּסְתָּרֶת הַהִיא, וְכָל מַה שֶׁהָיָה וְיִהְיֶה. וּמֵאוֹתָהּ הַמַּחֲשָׁבָה עָלָה רָצוֹן לִבְרֹא אֶת הָעוֹלָם, וְיָצָא מֵעַיִן דַּק שֶׁכּוֹלֵל סֵתֶר הַמַּחֲשָׁבָה, וְזֶה אֵין נִשְׁמַע בַּחוּץ וְלֹא הִתְגַּלָּה. וְיֵשׁ בּוֹ הִסְתַּכְּלוּת שֶׁל חָכְמָה, לְחַכְמֵי הַלֵּב נִמְסָר, כִּי לֹא הִתְגַּלָּה בַּחוּץ.

מַהַאי נְפָקֵי חֲמֵשׁ מְקוֹרִין, וְחַד סְתִימָא, וְחַד דְּכָנֵישׁ כּוֹלָא. וְאִינּוּן מְקוֹרִין הֲווֹ, כַּד אִתְבְּרֵי עָלְמָא. כְּדְבָר אַחֵר (בראשית א) בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים. בְּרֵאשִׁית: בָּרִבִּי אֶלְעָזָר שִׁי"ת. דָּא שִׁית, מְקוֹרָא דְּכָנֵישׁ כָּל מְקוֹרִין, לְמֵיזַן עָלְמִין.

מַהַהוּא (מזה) יוֹצְאִים חֲמִשָּׁה מְקוֹרוֹת, וְאֶחָד נִסְתָּר, וְאֶחָד שֶׁמְּכַנֵּס הַכֹּל. וְאוֹתָם הַמְּקוֹרוֹת הָיוּ כְּשֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים. בְּרֵאשִׁית: בָּר"א שִׁי"ת. זֶה שִׁית, הַמָּקוֹר שֶׁכּוֹנֵס אֶת כָּל הַמְּקוֹרוֹת לְזוּן הָעוֹלָמוֹת.

אֶת הַשָּׁמַיִם, אִלֵּין אִינּוּן ו' מְקוֹרִין עִילָּאִין דִּלְעֵילָּא, לְמֵיהַב לְהַאי שִׁית. מִיּוֹמָא דְּאִתְבְּרֵי עָלְמָא, עַד דְּאִתְבְּנֵי בֵּי מַקְדְּשָׁא, הֲווֹ סְתִימִין, וְלֹא אִתְפַּתְּחוּ כְּלָל.

אֵת הַשָּׁמַיִם - אֵלֶּה הֵם שִׁשָּׁה מְקוֹרוֹת הָעֶלְיוֹנִים שֶׁלְּמַעְלָה, (שעליהם) לָתֵת לַשִּׁית הַזֶּה. מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם וְעַד שֶׁנִּבְנָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הָיוּ סְתוּמִים, וְלֹא נִפְתְּחוּ כְּלָל.

וְאִיתֵימָא אַבְרָהָם הֲוָה בְּעָלְמָא. הָא כְתִיב (שם יב) וַיְהִי רָעָב בָּאָרֶץ. יִצְחָק, וַיְהִי רָעָב בָּאָרֶץ מִלְּבַד הָרָעָב וגו'. וְיַעֲקֹב, הָא כְתִיב (שם מא) וַיְהִי רָעָב בְּכָל הָאֲרָצוֹת. מֹשֶׁה, הָא בְּכַמָּה דּוּכְתִּין כְּתִיב (במדבר יא) מִי יַאֲכִילֵנוּ. פ (שמות טז) לְהָמִית אֶת כָּל הַקָּהָל הַזֶּה בָּרָעָב. צ (שם יז) וַיִּצְמָא שָׁם הָעָם לַמָּיִם. (במדבר כ) וְלֹא הָיָה מַיִם לָעֵדָה.

וְאִם תֹּאמַר שֶׁאַבְרָהָם הָיָה בָּעוֹלָם - הֲרֵי כָּתוּב (בראשית ב) וַיְהִי רָעָב בָּאָרֶץ. יִצְחָק - וַיְהִי רָעָב בָּאָרֶץ מִלְּבַד הָרָעָב וגו'. וְיַעֲקֹב - הֲרֵי כָּתוּב (שם מא) וַיְהִי רָעָב בְּכָל הָאֲרָצוֹת. מֹשֶׁה - הֲרֵי בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת כָּתוּב, מִי יַאֲכִילֵנוּ. לְהָמִית אֶת כָּל הַקָּהָל הַזֶּה בָּרָעָב. (שמות יז) וַיִּצְמָא שָׁם הָעָם לַמָּיִם. (במדבר כ) וְלֹא הָיָה מַיִם לָעֵדָה.

יְהוֹשֻׁעַ, אַף עַל גַּב דְּאָלוּ לְאַרְעָא, כְּתִיב (יהושע ה) וַיִּשְׁבֹּת הַמָּן מִמָּחֳרָת בְּאָכְלָם מֵעֲבוּר הָאָרֶץ. בִּימֵי שׁוֹפְטִים כְּתִיב, (רות א) וַיְהִי בִּימֵי שְׁפֹט הַשֹּׁפְטִים וַיְהִי רָעָב בָּאָרֶץ. בְּדָוִד כְּתִיב (שמואל ב כא) וַיְהִי רָעָב בִּימֵי דָוִד.

יְהוֹשֻׁעַ - אַף עַל גַּב שֶׁנִּכְנְסוּ לָאָרֶץ, כָּתוּב (יהושע ה) וַיִּשְׁבֹּת הַמָּן מִמָּחֳרָת בְּאָכְלָם מֵעֲבוּר הָאָרֶץ. בִּימֵי הַשּׁוֹפְטִים כָּתוּב (רות א) וַיְהִי בִּימֵי שְׁפֹט הַשֹּׁפְטִים וַיְהִי רָעָב בָּאָרֶץ. בְּדָוִד כָּתוּב (שמואל ב כא) וַיְהִי רָעָב בִּימֵי דָוִד.

מַאי טַעְמָא כָּל דָּא. בְּגִין דְּאִינּוּן שִׁיתִּין לָא אִתְפַּתְּחוּ, וְעַלְמָא אִתְזַן מֵהַהֵיכָא דְּחֵיק, בְּלָא פְּתִיחָא כְּלָל, אֶלָּא כְּזִיעַ דְּזִיעַ מִגּוֹ אִילָנָא, וְנָחֵית לְתַתָּא, אוֹ מִגּוֹ אַבְנָא.

מָה הַטַּעַם שֶׁל כָּל זֶה? מִשּׁוּם שֶׁאוֹתָם הַשִּׁיתִּים לֹא נִפְתְּחוּ, וְהָעוֹלָם נִזּוֹן מֵהַמָּצִית דְּחוּקָה, בְּלִי פְּתִיחָה כְּלָל, אֶלָּא כְּמוֹ זֵעָה הַמַּזִּיעָה מִתּוֹךְ הָעֵץ וְיוֹרֶדֶת לְמַטָּה, אוֹ מִתּוֹךְ אֶבֶן.

בְּשַׁעֲתָא דְּאָתָא שְׁלֹמֹה מַלְכָּא, וְאִתְבְּנֵי בֵּי מַקְדְּשָׁא, וַהֲווּ עַלְמִין כּוּלְהוּ בְּשִׁיקּוּלָא חָדָא עֵילָא וְתַתָּא. כְּדֵין, הַהוּא שִׁית דִּמְקַבֵּל וְכָנֵישׁ לְכָל אִינּוּן שִׁיתִּין עִילָּאִין, אִתְפַּתַּח.

בְּשָׁעָה שֶׁבָּא שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ, וְנִבְנָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְהָיוּ הָעוֹלָמוֹת כֻּלָּם בְּמִשְׁקָל אֶחָד מַעְלָה וּמַטָּה, אָז אוֹתוֹ הַשִּׁית שֶׁמְּקַבֵּל וְכוֹנֵס אֶת כָּל אֵלּוּ הַשִּׁיתִּים הָעֶלְיוֹנִים נִפְתָּח.

אֵימָתַי אִתְפַּתַּח, בְּשַׁעֲתָא דְּאִינּוּן שִׁיתִּין עִילָּאִין אִתְפַּתְּחוּ. כֵּיוָן דְּאִתְפַּתַּח הַאי שִׁית, נְפָקוּ בְּרָכָאן לְעָלְמָא. אֵימָתַי אִתְפַּתַּח, כַּד אַעֲדִיאוּ מִנֵּיהּ, חַד עָקִימָא דִּיתֵיב לְרַגְלֵיהּ. וְכֵיוָן דְּהַהוּא אִתְעֲבַר, שִׁית אִתְעֲבִיד שִׁיר, וְאִתְפַּתַּח אוֹצָר הַטּוֹב. בְּחֵילָא דְּמַאן, אֶת הַשָּׁמַיִם, אִינּוּן שְׁאָר שִׁיתִּין, וְהַיְינוּ הַשִּׁירִים, דְּכוּלְהוּ אִתְפַּתְּחוּ, וְאַתְקִינוּ לְמֵיהַב מְזוֹנָא לְכָל עָלְמִין.

מַתַי נִפְתַּח? בְּשָׁעָה שֶׁאוֹתָם הַשִּׁיתִּים הָעֶלְיוֹנִים נִפְתְּחוּ. כֵּיוָן שֶׁנִּפְתַּח הַשִּׁית הַזֶּה, יָצְאוּ בְּרָכוֹת לָעוֹלָם. מַתַי נִפְתַּח? כְּשֶׁהֵזִיזוּ מִמֶּנּוּ עֲקַלָּתוֹן אֶחָד שֶׁיּוֹשֵׁב לְרַגְלוֹ. וְכֵיוָן שֶׁהַהוּא הָעֲבַר, (השית) נַעֲשָׂה שִׁיר, וְנִפְתַּח הָאוֹצָר הַטּוֹב. בַּכֹּחַ שֶׁל מִי? אֵת הַשָּׁמַיִם, אֵלּוּ שְׁאָר הַשִּׁיתִּים, וְהַיְנוּ הַשִּׁירִים, שֶׁכֻּלָּם נִפְתְּחוּ, וְתִקְּנוּ לָתֵת מָזוֹן לְכָל הָעוֹלָמוֹת.

כְּדֵין כְּתִיב (מלכים א ה) וַיֵּשֶׁב יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל לָבֶטַח אִישׁ תַּחַת גַּפְנוֹ וְתַחַת תְּאֵנָתוֹ. וּכְתִיב (שם ד) אוֹכְלִים וְשׂוֹתִים וּשְׂמֵחִים. דְּהַא שִׁית וְשִׁיתִּין אִתְפַּתְּחוּ. וְכָל עִידּוּנִין עִילָּאִין הֲווּ נַחֲתִין לְעָלְמִין כּוּלְהוּ. וְכָלְהוּ הֲווּ חָדָאן לְסָלְקָא לְגַבֵּי עָלְמָא עִילָּאָה, לְמִלְקַט בִּרְכָאן וְעִדּוּנִין לְעָלְמִין. כְּדֵין, חֲבִיבוּ אִתְעַר מִנַּיְיהוּ לְגַבֵּי מַלְכָּא עִילָּאָה, לְמֶהֱוֵי כּוֹלָּא חַד בְּלָא פֵּירוּדָא. כְּדֵין שִׁבְחָא דְּסָלְקָא עַל כָּל שְׁבָחִין, לְמַלְכָּא דְּשַׁלְמָא כֻּלָּא דִּילֵיהּ, לְמֶהֱוֵי כּוֹלָּא בְּחֶדְוָה עֵילָא וְתַתָּא.

אָז כָּתוּב (מלכים א ה) וַיֵּשֶׁב יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל לָבֶטַח אִישׁ תַּחַת גַּפְנוֹ וְתַחַת תְּאֵנָתוֹ. וְכָתוּב (שם ד) אוֹכְלִים וְשׂוֹתִים וּשְׂמֵחִים. שֶׁהֲרֵי הַשִּׁית וְהַשִּׁיתִּים נִפְתְּחוּ, וְכָל הָעִדּוּנִים הָעֶלְיוֹנִים הָיוּ יוֹרְדִים לְכָל הָעוֹלָמוֹת. וְכֻלָּם הָיוּ שְׂמֵחִים לַעֲלוֹת לָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן, לְלַקֵּט בְּרָכוֹת וְעִדּוּנִים לָעוֹלָמוֹת. אָז הִתְעוֹרְרָה מֵהֶם חֲבִיבוּת לַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן, לִהְיוֹת הַכֹּל אֶחָד בְּלִי פֵּרוּד. אָז הַשֶּׁבַח שֶׁעוֹלֶה עַל כָּל הַשְּׁבָחִים, לַמֶּלֶךְ שֶׁהַשָּׁלוֹם כֻּלּוֹ שֶׁלּוֹ, שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל בְּשִׂמְחָה מַעְלָה וּמַטָּה.

כְּתִיב (תהלים סה) שִׁיר, וּכְתִיב (שם) לְךָ דֳמִיָּה תְהִלָּה וְגו'. דָּוִד מַלְכָּא הֲוָה יָדַע בְּרוּחַ קוּדְשָׁא, דְּאִזְדַּמַּן שִׁיר דָּא, לְאִתְגַּלְיָיא בְּעָלְמָא. וְאָמַר, שִׁיר דְּאִזְדַּמַּן לְאִתְגַּלְיָי, לְךָ דוּמִיָּה. אִיהוּ בַּחֲשַׁאי, דְּלֵית רְשׁוּ לְאִתְגַּלְיָיא תּוּשְׁבַּחְתָּא דָּא, אֶלָּא תּוּשְׁבַּחְתָּא וּתְהִלָּה דָּא אֱלֹהִים בְּצִיּוֹן, כַּד אִתְבְּנֵי בֵּי מַקְדְּשָׁא, דְּאִיהוּ לָקֳבֵיל מַקְדְּשָׁא עִילָּאָה, כְּדֵין לְךָ יְשׁוּלַם נֶדֶר.

כָּתוּב שִׁיר (תהלים סה), וְכָתוּב (שם) לְךָ דֳמִיָּה תְהִלָּה וְגו'. דָּוִד הַמֶּלֶךְ הָיָה יוֹדֵעַ בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ שֶׁהַזְדַּמֵּן הַשִּׁיר הַזֶּה לְהִתְגַּלּוֹת בָּעוֹלָם, וְאָמַר, הַשִּׁיר שֶׁעָתִיד לְהִתְגַּלּוֹת - לְךָ דוּמִיָּה. הוּא בַּחֲשַׁאי, שֶׁאֵין רְשׁוּת לְגַלּוֹת הַתִּשְׁבָּחַת הַזּוֹ, אֶלָּא הַתִּשְׁבָּחַת וְהַתְּהִלָּה זֶה אֱלֹהִים בְּצִיּוֹן, כְּשֶׁנִּבְנָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁהוּא כְּנֶגֶד הַמִּקְדָּשׁ הָעֶלְיוֹן, וְאָז לְךָ יְשֻׁלַּם נֶדֶר.

פָּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, (במדבר כא) אָז יָשִׁיר יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת. (שמות טו) אָז יָשִׁיר מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת. הָתָם תּוּשְׁבַּחְתָּא דְנוּקְבָא. הָכָא תּוּשְׁבַּחְתָּא דְּסָלִיק לְעַלְמָא דְדָכוּרָא אִיהוּ.

פָּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, (במדבר כא) אָז יָשִׁיר יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת. (שמות טו) אָז יָשִׁיר מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת. שָׁם תִּשְׁבַּחַת הַנְּקֵבָה, וְכָאן הַתִּשְׁבַּחַת שֶׁעוֹלָה לָעוֹלָם שֶׁהוּא זָכָר.

הָכָא אִיהוּ רָזָא, דְּגוּפָא וְרוּחָא מִתְחַבְּרָאן כַּחֲדָא, גּוּפָא בְּגוּפָא, וְרוּחָא בְּרוּחָא. שִׁיר הַשִּׁירִים, אִתְדַּבְּקוּתָא דְּגוּפָא בְּגוּפָא. (שה"ש א) יִשָּׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ, אִתְדַּבְּקוּתָא דְּרוּחָא בְּרוּחָא. וְכֹלָּא אִיהוּ בָּרָזָא דְּרָחִימוּ עִילָּאָה, לְמֶהֱוֵי כּוֹלָּא חַד, בְּייִחוּדָא חָדָא.

כָּאן הוּא הַסּוֹד שֶׁגּוּף וְרוּחַ מִתְחַבְּרִים יַחַד גּוּף בְּגוּף, וְרוּחַ בְּרוּחַ. שִׁיר הַשִּׁירִים (שיר א) - הִתְדַּבְּקוּת שֶׁל גּוּף בְּגוּף. יִשָּׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ - הִתְדַּבְּקוּת שֶׁל רוּחַ בְּרוּחַ. וְהַכֹּל הוּא בְּסוֹד הָאַהֲבָה הָעֶלְיוֹנָה, שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל אֶחָד, בְּיִחוּד אֶחָד.

וְרָזָא דְּייִחוּדָא הָכָא. שִׁיר דָּא אִיהוּ יִשְׂרָאֵל, דְּמַמָּנָא בְּסַהֲדוּתָא דְּייִחוּדָא. הַשִּׁירִים, ה' אֱלֹהֵינוּ ה'. וְכוֹלָּא חַד, בְּייִחוּדָא חָד. וְאוֹקִימְנָא יִיחוּדָא דָּא, וְהָכָא יִיחוּדָא דְּעַלְמִין כָּלְהוֹ. אֲשֶׁר לִשְׁלֹמֹה, רָזָא דְּאֶחָד.

וְסוֹד הַיִּחוּד כָּאן, שִׁיר - זֶה הוּא יִשְׂרָאֵל, שֶׁמְּמֻנֶּה בָּעֵדוּת שֶׁל הַיִּחוּד. הַשִּׁירִים - ה' אֱלֹהֵינוּ ה'. וְהַכֹּל אֶחָד, בְּיִחוּד אֶחָד. וּבֵאַרְנוּ אֶת הַיִּחוּד הַזֶּה, וְכָאן הַיִּחוּד שֶׁל כָּל הָעוֹלָמוֹת. אֲשֶׁר לִשְׁלֹמֹה - הַסּוֹד שֶׁל אֶחָד.

וְהָא אִיהוּ דְּאִצְטְרִיךְ שְׁלֹמֹה מַלְכָּא לְייַחֲדָא, בְּרָזָא דְּרוּחַ קוּדְשָׁא. לְאִתְחַבְּרָא כּוֹלָּא בְּייִחוּדָא חָדָא, בִּרְעוּתָא, לְאִתְדַּבְּקָא דָּא בְּדָא, לְמֶהֱוֵי כּוֹלָּא חַד. דְּהָא שְׁלֹמֹה אִיהוּ מַלְכָּא דְּשְׁלָמָא כּוֹלָּא דִּילֵיהּ.

וְזֶהוּ שֶׁצָּרִיךְ שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ לְיַחֵד, בַּסּוֹד שֶׁל רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, לְחַבֵּר הַכֹּל בְּיִחוּד אֶחָד, בְּרָצוֹן, לְדַבֵּק זֶה עִם זֶה, לִהְיוֹת הַכֹּל אֶחָד, שֶׁהֲרֵי שְׁלֹמֹה הוּא הַמֶּלֶךְ שֶׁהַשָּׁלוֹם כֻּלּוֹ שֶׁלּוֹ.

מַאי כּוֹלָּא דִּילֵיהּ הָכָא, וְכִי סַגִּיאִין שְׁלָמִין נִינְהוּ. אֶלָּא חַד שְׁלָמָא אִיהוּ, וּתְרִין נִינְהוּ. חַד שְׁלָמָא אִיהוּ, דְּאִיהוּ שְׁלָמָה דְּבֵיתָא, דִּבְגִינֵיהּ אִשְׁתְּמוֹדַע דְּכוּרָא דְּכַר. וְחַד שְׁלָמָא אָחֳרָא, דְּאִיהוּ שְׁלָמָא דִּתְרִין סִטְרִין, חַד דְּעָאל בְּאֶמְצָעִיתָא בְּאִינּוּן תְּרִין סִטְרִין, וַעֲבִיד שְׁלָמָא בֵּינַייְהוּ, אִיהוּ שָׁלוֹם אָחֳרָא.

מַה זֶּה הַכֹּל שֶׁלּוֹ כָּאן, וְכִי רַבִּים הֵם הַשְּׁלוֹמוֹת? אֶלָּא שָׁלוֹם אֶחָד הוּא, וּשְׁנַיִם הֵם. שָׁלוֹם אֶחָד הוּא, שֶׁהוּא שְׁלוֹם הַבַּיִת, שֶׁבִּשְׁבִילוֹ נוֹדָע הַזָּכָר זָכָר. וְאֶחָד שָׁלוֹם אַחֵר, שֶׁהוּא הַשָּׁלוֹם שֶׁל שְׁנֵי צְדָדִים. אֶחָד שֶׁנִּכְנָס בְּאֶמְצַע בְּאוֹתָם שְׁנֵי הַצְּדָדִים וְעוֹשֶׂה שָׁלוֹם בֵּיניֵיהֶם, הוּא שָׁלוֹם אַחֵר.

אֲבָל שָׁלוֹם דְּדָכוּרָא אִשְׁתְּמוֹדַע דְּכַר בְּגִינֵיהּ, אִיהוּ צַדִּיק. וְאִקְרֵי מַלְכָּא עִילָּאָה בְּגִינֵיהּ, מֶלֶךְ שֶׁהַשָּׁלוֹם שֶׁלּוֹ. וּבְגִין כָּךְ, כָּל תּוּשְׁבַּחְתָּא דְּשִׁיר הַשִּׁירִים, לְמַלְכָּא דְּשְׁלָמָא כּוֹלָּא דִּילֵיהּ,

וְיִיחוּדָא דְקָא מִתְיַיחֵד כּוֹלָא, בַּאֲתַר דָּא אִיהוּ. בְּגִין דְּאִיהוּ נָטֵיל כָּל תֵּיאוּבְתָּא דְכָל שַׁיְיפִין, וְכָל עִינוּגִין, וְכָל כִּיסּוּפִין עִילָּאִין, וְכָנֵישׁ כּוֹלָא לְגַוֵּיהּ.

אֲבָל הַשָּׁלוֹם שֶׁהַזָּכָר נוֹדָע וְכָר בְּשִׁבְילוֹ הוּא הַצַּדִּיק. שֶׁנִּקְרָא (ונקרא) הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן בִּשְׁבִילוֹ, מֶלֶךְ שֶׁהַשָּׁלוֹם שֶׁלּוֹ. וּמִשּׁוּם כָּךְ, כָּל הַתִּשְׁבַּחַת שֶׁל שִׁיר הַשִּׁירִים, לַמֶּלֶךְ שֶׁהַשָּׁלוֹם כֻּלּוֹ שֶׁלּוֹ, וְהַיִּחוּד שֶׁהַכֹּל מִתְיַחֵד הוּא בַּמָּקוֹם הַזֶּה, מִשּׁוּם שֶׁהוּא נוֹטֵל כָּל תְּשׁוּקַת כָּל הָאֵיבָרִים וְכָל הָעִנּוּגִים וְכָל הַכִּסּוּפִים הָעֶלְיוֹנִים, וּמְכַנֵּס הַכֹּל לְתוֹכוֹ.

וְעַל דָּא אִיקָּרֵי אִיהוּ אֶחָד, שְׁלֹמֹה מַלְכָּא בְּרָזָא דְּרוּחַ קוּדְשָׁא. כַּד שְׁרָא עֲלֵיהּ הַהוּא רוּחַ קוּדְשָׁא, בָּעָא לְחַבְּרָא כּוֹלָּה בִּרְעוּתָא שְׁלִים כְּדְקָא יָאוֹת, וּלְיַיחָדָא כּוֹלָא בַּחֲבִיבוּ בִּרְעוּתָא, לְמֶהֱוֵי חַד עֵילָא וְתַתָּא. וְעַל דָּא אֲמַר קְרָא, (זכריה יד) יְהֶיֶה ה' אֶחָ"ד וּשְׁמ"וֹ אֶחָ"ד.

וְעַל זֶה הוּא נִקְרָא אֶחָד, שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ בַּסּוֹד שֶׁל רוּחַ הַקֹּדֶשׁ. כְּשֶׁשּׁוֹרָה עָלָיו אוֹתָהּ רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, רָצָה לְחַבֵּר הַכֹּל בְּרָצוֹן שָׁלֵם כָּרָאוּי וּלְיַיחֵד הַכֹּל בַּחֲבִיבוּת בְּרָצוֹן, לִהְיוֹת אֶחָד לְמַעְלָה וּלְמַטָּה. וְעַל זֶה אָמַר הַכָּתוּב (זכריה יד) יְהֶיֶה ה' אֶחָ"ד וּשְׁמ"וֹ אֶחָ"ד.

(שה"ש א) יִשָּׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ וְגו'. כְּתִיב (יחזקאל א) וַאֲרֵא הַחַיּוֹת וְהִנֵּה אוֹפַן אֶחָד בָּאָרֶץ אֵצֶל הַחַיּוֹת לְאַרְבַּעַת פָּנָיו. הַאי קְרָא בְּקִיטּוּרָא דְּרַבִּי אֶלְעָזָר אִתְמַר. וַאֲרֵא הַחַיּוֹת, רָזָא דְיִשְׂרָאֵל סָבָא, קַפְּטִירָא בִּגְלִיפּוּי בְּיָמִינָא וּבְשְׂמָאלָא.

יִשָּׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ וְגו' (שיר א). כְּתוּב (יחזקאל א) וַאֲרֵא הַחַיּוֹת וְהִנֵּה אוֹפַן אֶחָד בָּאָרֶץ אֵצֶל הַחַיּוֹת לְאַרְבַּעַת פָּנָיו. הַפְּסוּק הַזֶּה נֶאֱמַר בַּקֶּשֶׁר שֶׁל רַבִּי אֶלְעָזָר. וַאֲרֵא הַחַיּוֹת - הַסּוֹד שֶׁל יִשְׂרָאֵל סָבָא, הַחֻבָּל בַּחֲקִיקוֹתָיו בִּימִין וּבִשְׂמֹאל.

תְּלַת רְשִׁימִין קְטוּרִין דָּא עִם דָּא, דְּרוֹם מִזְרָח וְצָפוֹן, יה"ו, אַפִּין סְתִימִין, לָא שָׁלֵיט עֵינָא לְמֶחֱמֵי, וְהָכָא אָמַר וַאֲרֵא.

שְׁלֹשָׁה רְשׁוּמִים קְשׁוּרִים זֶה עִם זֶה - דְּרוֹם מִזְרָח וְצָפוֹן, יה"ו, פָּנִים נִסְתָּרִים, לֹא שׁוֹלֶטֶת הָעַיִן לִרְאוֹת, וְכָאן אוֹמֵר וַאֲרֵא?

אֶלָּא, הֲוָה מִסְתַּכֵּל מִגּוֹ נְהוֹרָא דְּלָא נָהֲרָא, כְּמַאן דְּחָמֵי בַּעֲשָׁשִׁיתָא, גּוֹ עַיְינִין סְתִימִין, כַּד מְנַצְּצָן גּוֹ הַהוּא עֲשָׁשִׁיתָא. לְהֵיט לְהֵיטוּ לְפוּם שַׁעֲתָא, וְלָא קָאִים בְּקִיּוּמָא.

אֶלָּא הָיָה מִסְתַּכֵּל מִתּוֹךְ הָאוֹר שֶׁלֹּא מֵאִיר כְּמוֹ מִי שֶׁרוֹאֶה בַּעֲשָׁשִׁית בְּתוֹךְ הָעֵינַיִם הַנִּסְתָּרִים, כְּשֶׁמְּנַצְנְצִים בְּתוֹךְ אוֹתָהּ הָעֲשָׁשִׁית. לוֹהֵט לַהַט לְפִי שָׁעָה, וְלֹא עוֹמֵד בְּקִיּוּם.

מִתְגַּלְגְּלִין נָצְצִין לְפוּם הַאי שַׁעֲתָא, וְעָאל נְצִיצוּ דָּא בְּדָא. חַד סָלֵיק וְנָחִית, וְאִתְתַּקָּף בְּסַטָּר דָּרוֹם, בָּרָזָא דְאַת יו"ד. אִתְתַּקָּף וְעָאל בְּסַטְרָא דְצָפוֹן, וּמִתְגַּלְגֵּל בְּקוֹטְרוֹי, וְעָאל וְסָלֵיק בְּרָזָא דְאַת ט', וְאִתְגְּנֵיז. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית א) וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב. דְּנָצֵיץ וְלָהֵיט בְּגִלּוּפִין בְּאַת ט', וְגָנֵיז לֵיהּ.

מִתְגַּלְגְּלִים נוֹצְצִים לְפִי הַשָּׁעָה הַזּוֹ, וְנִכְנָס הַנִּיצוֹץ זֶה בְּזֶה. אֶחָד עוֹלֶה וְיוֹרֵד, וּמִתְחַזֵּק בְּצַד הַדָּרוֹם, בַּסּוֹד שֶׁל הָאוֹת יו"ד. מִתְחַזֵּק וְנִכְנָס בְּצַד הַצָּפוֹן וּמִתְגַּלְגֵּל בְּקִשְׁרָיו, וְנִכְנָס וְעוֹלֶה בַּסּוֹד שֶׁל הָאוֹת ט', וְנִגְנָז. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית א) וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב, שֶׁנּוֹצַץ וְלוֹהֵט בַּחֲקִיקוֹת בָּאוֹת ט', וְגוֹנֵז אוֹתוֹ.

רָזָא דְּאַת דְּא סְתִימָא בְּסִתְימוּ, נָפִיק מִינֵּיהּ כָּל נְצִיצוּת וְזִהֲרָא, דְּנָהֲיר וְנָצִיץ. זַכָּאָה אִיהוּ מַאן דְּחָמֵי לֵהּ בְּחֶלְמֵיהּ, דְּא אַכְסַדְרָה דְּמִינָהּ נָצְצִין נְצִיצִין, פָּשֵׁיט וְכָנֵישׁ.

הַסּוֹד שֶׁל הָאוֹת הַזּוֹ נִסְתָּר בַּסֵּתֶר, יוֹצֵא מִמֶּנּוּ כָּל הַנִּיצוֹץ וְהַזֹּהַר שֶׁמֵּאִיר וְנוֹצֵץ. אַשְׁרֵי מִי שֶׁרוֹאֶה אוֹתָהּ בַּחֲלוֹמוֹ, זוֹ הָאַכְסַדְרָה שֶׁמִּמֶּנָּה נוֹצְצִים הַנִּיצוֹצוֹת, מִתְפַּשֵּׁט וּמִתְכַּנֵּס.

וְחַד סָלִיק וְנָחִית, וְאִתְתַּקַּף בְּסִטְרָא מִזְרָח, בְּרָזָא דְּאַת ט' וְאַת יו"ד. אִתְפַּשֵּׁיט מִתְּרִין סִטְרִין, וּמִתְגַּלְגְּלָא בְּאַרְבַּע, תְּרִין לְעֵילָּא, כִּירוּתָא דְּאַבָּא וְאִימָּא. וְאִית תְּרִין מִתְּרִין סִיטְרִין, מִסְטָר דָּרוֹם וְצָפוֹן, מִתְיַיְשְׁבָא בְּכוּוְלְהוּ. וְאִיהוּ רְתִיכָא עִילָּאָה, בְּאַרְבַּע סִטְרִין. אוֹפַן אֶחָד בָּאָרֶץ אֲצֶל הַחַיּוֹת, דָּא אִיהוּ רְתִיכָא תַּתָּאָה, כְּלִילָא בְּאַרְבַּע סִטְרִין.

וְאֶחָד עוֹלֶה וְיוֹרֵד, וּמִתְחַזֵּק בְּצַד מִזְרָח, בְּסוֹד הָאוֹת ט' וְהָאוֹת יו"ד. מִתְפַּשֵּׁט מִשְּׁנֵי צְדָדִים, וּמִתְגַּלְגֵּל בְּאַרְבָּעָה, שְׁנַיִם לְמַעְלָה, כְּמוֹ הַיְרֵשָׁה שֶׁל אָב וָאֵם. וְיֵשׁ שְׁנַיִם מִשְּׁנֵי צְדָדִים, מִצַּד דָּרוֹם וְצָפוֹן, מִתְיַשֵּׁב בְּכֻלָּם. וְהוּא הַמֶּרְכָּבָה הָעֶלְיוֹנָה, בְּאַרְבָּעָה צְדָדִים. אוֹפַן אֶחָד בָּאָרֶץ אֲצֶל הַחַיּוֹת - זוֹהִי הַמֶּרְכָּבָה הָעֶלְיוֹנָה, הַכְּלוּלָה בְּאַרְבָּעָה צְדָדִים.

רְתִיכָא עִילָּאָה, דְּאִיהוּ רָזָא דְּאַרְבַּע סִטְרִין, פָּשֵׁיט נְהִירוּ מִתְּלַת סִטְרִין, חַד דִּילֵיהּ דְּאִתְחַבָּרוּ בֵּיהּ יְרוּתָא דְּאַבָּא וְאִימָּא, דַּהֲווֹ תְּרִין, וּמִתְחַבְּרָן לְחַד. וּתְרִין מִתְּרִין סִטְרִין.

הַמֶּרְכָּבָה הָעֶלְיוֹנָה, שֶׁהִיא הַסּוֹד שֶׁל אַרְבָּעָה צְדָדִים, פּוֹשֶׁטֶת אוֹר מִשְּׁלֹשָׁה צְדָדִים. אֶחָד שֶׁלּוֹ שֶׁהִתְחַבְּרוּ בּוֹ יְרֻשַּׁת הָאָב וְהָאֵם, שֶׁהָיוּ שְׁנַיִם וּמִתְחַבְּרִים לְאֶחָד, וּשְׁנַיִם מִשְּׁנֵי צְדָדִים.

פָּשֵׁיט נְהִירוּ דְּמִזְרָח, הַאי רְתִיכָא תַּתָּאָה גַּלֵּי פֶּן חַד, לְגַבֵּי דְּהַהוּא נְהִירוּ, וּמְקַבְּלָא לֵיהּ, וְאִתְנְהִיר מִינֵּיהּ. וְכַד אִתְנְהִיר הַהוּא פֶּן מֵהַהוּא נְהִירוּ, כְּדֵין הַהוּא פֶּן אִיקְרֵי אדנ"י. וְאִיהוּ שַׁלִּיט וְרִבּוֹן בְּשִׁלְטָנוֹ דְּנְהִירוּ רַב. וְהַהוּא פֶּן כֵּיוָן דְּמִקַּבֵּל הַהוּא נְהִירוּ, אִתְעֲבִיד לֵיהּ הֵיכָלָא, וְגָנֵיז לֵיהּ בְּגַוֵּיהּ, וּבְגִינֵיהּ אִתְעֲבִיד אָדוֹן רִבּוֹן וְשַׁלִּיט.

מִתְפַּשֵּׁט אוֹר הַמִּזְרָח, הַמֶּרְכָּבָה הַתַּחְתּוֹנָה הַזּוֹ מְגַלָּה פֶּן אֶחָד לְאוֹתוֹ הָאוֹר, וּמְקַבֶּלֶת אוֹתוֹ, וּמְאִירָה מִמֶּנּוּ. וּכְשֶׁמֵּאִיר אוֹתוֹ הַפֶּן מֵאוֹתוֹ הָאוֹר, אָז אוֹתוֹ הַפֶּן נִקְרָא אדנ"י. וְהוּא שׁוֹלֵט וְרִבּוֹן בְּשִׁלְטוֹן שֶׁל אוֹר גָּדוֹל. וְאוֹתוֹ הַפֶּן, כֵּיוָן שֶׁמְּקַבֵּל אוֹתוֹ הָאוֹר, נַעֲשֶׂה לוֹ (בהיכלו) הֵיכָל, וְגוֹנֵז אוֹתוֹ בְּתוֹכוֹ, וּבִשְׁבִילוֹ נַעֲשֶׂה אָדוֹן רִבּוֹן וְשַׁלִּיט.

פָּשֵׁיט זְהִירוּ דְּדָרוֹם, הַאי רְתִיכָא תַּתָּאָה גַּלֵּי פֶּן חַד לְגַבֵּי דְּהַהוּא נְהִירוּ, וּמְקַבְּלָה לֵיהּ וְאִתְנְהִיר מִנֵּיהּ. וְכַד אִתְנְהִיר הַהוּא פֶּן מֵההוּא נְהִירוּ, כְּדֵין הַהִיא פֶּן אִקְרֵי אֵל. וְאִיהוּ שַׁלִּיט לְאוֹטְבָא לְעַלְמָא בְּרַחֲמֵי. וּלְמֵיהַב מְזוֹנָא לְכָל חַד וְחַד כְּדְקָא יָאוֹת.

מִתְפַּשֵּׁט זֹהַר הַדָּרוֹם, הַמֶּרְכָּבָה הַתַּחְתּוֹנָה הַזּוֹ מְגַלָּה פֶּן אֶחָד לְאוֹתוֹ הָאוֹר, וּמְקַבֶּלֶת אוֹתוֹ וּמְאִירָה מִמֶּנּוּ. וּכְשֶׁאוֹתוֹ הַפֶּן מֵאִיר מֵהָאוֹר הַהוּא, אָז אוֹתוֹ הַפֶּן נִקְרָא אֵל, וְהוּא שׁוֹלֵט לְהֵיטִיב לָעוֹלָם בְּרַחֲמִים, וְלֻתַּת מְזוֹנוֹת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד כָּרָאוּי.

פָּשִׁיט נְהִירוּ דְצָפוֹן, הַאי רְתִיכָא תַּתָּאָה גַּלֵּי פֶּן חַד לְגַבֵּי דְּהַהוּא נְהִירוּ, וּמְקַבְּלָא לֵיהּ, וְאַנְהֵיר מִנֵּיהּ. וְכַד הַהוּא פֶּן אִתְנְהֵיר מִנֵּיהּ, כְּדֵין הַהוּא פֶּן אִיקְרֵי אֱלֹהִים. וְאִיהוּ שַׁלִּיט, רְבוֹן, לְמֵידַן עָלְמָא בְּדִינָא, וּלְמֵיהַב דִּינָא לְכָל מַאן דְּאִצְטְרִיךְ, וּלְאִתְנַהֲגָא כּוֹלָּא בְּדִינָא.

מִתְפַּשֵּׁט אוֹר הַצָּפוֹן, הַמֶּרְכָּבָה הַתַּחְתּוֹנָה הַזּוֹ מְגַלָּה פֶּן אֶחָד לְאוֹתוֹ הָאוֹר, וּמְקַבֶּלֶת אוֹתוֹ וּמְאִירָה מִמֶּנּוּ. וּכְשֶׁאוֹתוֹ הַפֶּן מֵאִיר מִמֶּנּוּ, אָז אוֹתוֹ הַפֶּן נִקְרָא אֱלֹהִים. וְהוּא שַׁלִּיט, רִבּוֹן, לָדוּן אֶת הָעוֹלָם בְּדִין, וְלֻתַּת דִּין לְכָל מִי שֶׁצָּרִיךְ, וּלְהַנְהִיג הַכֹּל בְּדִין.

עַד הָכָא, אַנְפִּין עִילָּאִין וְאַנְפִּין תַּתָּאִין, בְּרָזָא דְּתִלַּת בְּתִלַּת מִתְחַבְּרָאן, וְאִתְכְּלִילוּ אִלֵּין בְּאִלֵּין. פֶּן חַד דְּאִשְׁתְּאַר מֵרְתִיכָא תַּתָּאָה, כּוֹלָּא שָׁאֲלִין עֲלֵיהּ אוֹפַן, אֵן אִיהוּ פֶּן חַד דְּאִשְׁתְּאַר.

עַד כָּאן פָּנִים עֶלְיוֹנִים וּפָנִים תַּחְתּוֹנִים, בְּסוֹד שָׁל שָׁלֹשׁ בְּשָׁלֹשׁ מִתְחַבְּרִים, וְאֵלּוּ בְּאֵלּוּ נִכְלָלִים. פֶּן אֶחָד שֶׁנִּשְׁאַר מֵהַמֶּרְכָּבָה הַתַּחְתּוֹנָה, כֻּלָּם שׁוֹאֲלִים עָלָיו אוֹפַן, אַיֵּה הוּא הַפֶּן הָאֶחָד שֶׁנִּשְׁאַר?

הָהַר וַאֲמַר בְּאֵן אֲתַר הוּא, בָּאֲרָץ. בְּגִין דְּלָא יִשְׁתָּאֲרוּן תַּתָּאִין בְּלָא אַשְׁגָּחוּתָא אֲפִילּוּ רִגְעָא חָדָא. הַהוּא פֶּן, כַּד אִתְכְּלִילוּ כּוּלְהוּ תִּלְתָא אֲחֲרָנִין, הַאי פֶּן נָטִיל מִכּוּלְהוּ, וְאִתְכְּלִילוּ בְּכֻלְהוּ, וְאִיהוּ בְּלִחוֹדוֹי בְּכֻלְהוּ, בְּגִין לְאַשְׁגָּחָא בְּטִיבוּ עַל כָּל בְּנֵי עָלְמָא.

חֲזַר וְאֲמַר, בְּאֵיזֶה מָקוֹם הוּא? בָּאָרֶץ. כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשָּׁאֲרוּ הַתַּחְתּוֹנִים בְּלִי הַשְׁגָּחָה אֲפִלּוּ רֶגַע אֶחָד. אוֹתוֹ הַפֶּן, כְּשֶׁנִּכְלְלוּ כָּל שְׁלֹשֶׁת הָאֲחֵרִים, הַפֶּן הַזֶּה נוֹטֵל מִכֻּלָּם, וְנִכְלָלִים בְּכֻלָּם, וְהוּא לְבַדּוֹ בְּכֻלָּם, כְּדֵי לְהַשְׁגִּיחַ בְּטוֹב עַל כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם.

וְהַאי פֶּן מְשַׁבַּח תָּדִיר, וְאִתְעָרַת אִתְעָרוּ לְגַבֵּי אִינּוּן דְּלְעֵילָּא דַּעֲלַהּ. וְאִינּוּן דְּלְעֵילָּא דַּעֲלַהּ, מִתְעָרֵי לְגַבֵּי אִינּוּן עִילָּאִין דְּלְעֵילָּא. וְאִינּוּן עִילָּאִין דְּלְעֵילָּא, מִתְעָרִין לְגַבֵּי עֵילָּא, וְאִתְקַשְׁרֵי דָּא בְּדָא עַד אֵין סוֹף.

וְהַפֶּן הַזֶּה מְשַׁבֵּחַ תָּמִיד, וּמְעוֹרֵר הִתְעוֹרְרוּת אֶל אוֹתָם שֶׁלְּמַעְלָה מֵעָלָיו. וְאוֹתָם שֶׁלְּמַעְלָה מֵעָלָיו מְעוֹרְרִים אֶל אוֹתָם הָעֶלְיוֹנִים שֶׁלְּמַעְלָה. וְאוֹתָם הָעֶלְיוֹנִים שֶׁלְּמַעְלָה מְעוֹרְרִים אֶל מַעְלָה, וְנִקְשָׁרִים זֶה עִם זֶה עַד אֵין סוֹף.

וְהַאי כַּד אִתְעַר בְּאִתְעָרוּ דְּאִינּוּן פָּנִים, בְּאִינּוּן נְשִׁיקִין עִילָּאִין, לְמֶהֱוֵי דְּבִיקֵי בְּרָזָא עִילָּאָה, וּלְאַשְׁלְמָא וּלְמֵיזַן כָּל עָלְמִין, לְמֶהֱוֵי כָּל עָלְמִין כּוּלְהוּ בְּחֶדְוָא. כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, יִשָּׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ כִּי טוֹבִים דֹּדֶיךָ מִיָּיִן.

וּכְשֶׁזֶּה מִתְעוֹרֵר בַּהִתְעוֹרְרוּת שֶׁל אוֹתָם הַפָּנִים, בְּאוֹתָן נְשִׁיקוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת, לִהְיוֹת דְּבוּקִים בְּסוֹד עֶלְיוֹן, וּלְהַשְׂלִים וְלִזּוּן אֶת כָּל הָעוֹלָמוֹת, שֶׁכָּל הָעוֹלָמוֹת יִהְיוּ בְּשִׂמְחָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, יִשָּׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ כִּי טוֹבִים דֹּדֶיךָ מִיָּיִן.

יִשָּׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ. עַל פּוּמָא דְּאֱלָיְהוּ אִתְגַּזַּר. כְּתִיב (בראשית ד) וְהָאָדָם יָדַע אֶת חַוָּה אִשְׁתּוֹ וַתַּהַר וַתֵּלֶד אֶת קַיִן וְגו'. וְהָאָדָם, דָּא אָדָם קַדְמָאָה, סִתְיָרָא, בִּגְלִיפוֹי דַּקִּיקִין עִילָּאִין. יָדַע, מַה דְּלָא אִשְׁתְּמוֹדַע בָּהּ מִקַּדְמַת דְּנָא. יָדַע לְמֶהֱוֵי אַנְפִּין בְּאַנְפִּין. כַּד אִסְתַּכְּלָן אַנְפִּין בְּאַנְפִּין לְשִׁימוּשָׁא, כְּדֵין כְּתִיב יָדַע. יָדַע לְאַשְׁקָאָה לָהּ, לְמִיזְרַע בָּהּ זַרְעָא, לְמֶעְבַּד תּוֹלְדִין. הַאי לְטַב, בְּאִתְעָרוּ דְּאַשְׁגְּחוּתָא לְתַתָּא.

יִשָּׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ - עַל פִּיו שֶׁל אֱלִיָּהוּ נִגְזַר. כָּתוּב (בראשית ד) וְהָאָדָם יָדַע אֶת חַוָּה אִשְׁתּוֹ וַתַּהַר וַתֵּלֶד אֶת קַיִן וְגוֹ'. וְהָאָדָם - זֶה אָדָם הָרִאשׁוֹן, הַשֵּׂר הַמְמֻנֶּה (דפוס), בַּחֲקִיקוֹתָיו הַדַּקִּים הָעֶלְיוֹנִים. יָדַע מַה שֶּׁלֹּא הִכִּיר בָּהּ מִקֶּדֶם לָכֵן. יָדַע לִהְיוֹת פָּנִים בְּפָנִים. כְּשֶׁמִּסְתַּכְּלִים פָּנִים בְּפָנִים לְשִׁמּוּשׁ, אָז כָּתוּב יָדַע. יָדַע לְהַשְׁקוֹתָהּ, לְזָרֹעַ בָּהּ זֶרַע, לַעֲשׂוֹת תּוֹלְדוֹת. זֶה לְטוֹב, בַּהִתְעוֹרְרוּת שֶׁל הַהַשְׁגָּחָה לְמַטָּה.

מִדַּאֲתָא נָחֵשׁ עַל חַוָּה, אֲטִיל בָּהּ זוּהֲמָא, וְקַיִן מֵהַהוּא זוּהֲמָא נָפֵיק. וְאִי תֵּימָא אֵיךְ נָפֵיק מִתַּמָּן, וְהָא כְתִיב וְהָאָדָם יָדַע אֶת חַוָּה אִשְׁתּוֹ וַתַּהַר וַתֵּלֶד אֶת קַיִן, דְּמַשְׁמַע דְּמֵאָדָם הֲוָה, וְלָא מִסִּטְרָא אָחֳרָא, וְאַתְּ אֲמַרְתְּ דַּאֲטִיל נָחֵשׁ בָּהּ זוּהֲמָא וּנְפֵיק מִינַּיְיהוּ קַיִן.

מִשֶּׁבָּא נָחָשׁ עַל חַוָּה, הִטִּיל בָּהּ זֻהֲמָה, וְקַיִן יָצָא מֵאוֹתָהּ זֻהֲמָה. וְאִם תֹּאמַר אֵיךְ יָצָא מִשָּׁם, וַהֲרֵי כָּתוּב וְהָאָדָם יָדַע אֶת חַוָּה אִשְׁתּוֹ וַתַּהַר וַתֵּלֶד אֶת קַיִן? שֶׁמַּשְׁמָע שֶׁהָיָה מֵאָדָם, וְלֹא מִצַּד הָאַחֵר, וְאַתָּה אָמַרְתָּ שֶׁהַנָּחָשׁ הִטִּיל בְּחַוָּה זֻהֲמָה וְיָצָא מִמֶּנּוּ קַיִן?

אֶלָּא, וַדַּאי הַהוּא נָחָשׁ אֲטִיל בָּהּ זוּהֲמָא, וּמֵהַהוּא זוּהֲמָא אִישְׁתְּאִיב בָּהּ הַהוּא רוּחַ בִּישָׁא, וְהַהוּא הֲוָה מְכַשְׁכְּשָׁא בִּמְעָהָא, וְלָא הֲוָה לֵיהּ גּוּפָא לְאִתְכְּלָלָא בֵּיהּ, וּלְמֵיפַק לְעָלְמָא. וְכֵיוָן דַּאֲתָא אָדָם, בְּאִתְעָרוּ דְּהַהוּא זוּהֲמָא, וְאִתְחַבַּר בְּאִתְּתֵיהּ, עָבַד לֵיהּ גּוּפָא לְהַהוּא רוּחָא בִּישָׁא דְּהֲוָה בִּמְעָהָא, וְאִתְכְּלִיל בְּגַוֵּיהּ, וּנְפַק לְעָלְמָא בְּדָיוֹקְנָא מֵעֵילָּא וְתַתָּא.

אֶלָּא וַדַּאי שֶׁאוֹתוֹ נָחָשׁ הִטִּיל בָּהּ זֻהֲמָה, וּמֵאוֹתָהּ זֻהֲמָה נִשְׁאַב בָּהּ אוֹתָהּ רוּחַ רָעָה, וְהוּא הָיָה מְכַשְׁכֵּשׁ בְּמֵעֶיהָ, וְלֹא הָיָה לוֹ גּוּף לְהִכָּלֵל בָּהּ וְלָצֵאת לָעוֹלָם. וְכֵיוָן שֶׁבָּא אָדָם, בַּהִתְעוֹרְרוּת שֶׁל אוֹתָהּ זֻהֲמָה, וְהִתְחַבֵּר עִם אִשְׁתּוֹ, עָשָׂה גּוּף אֶל אוֹתָהּ הָרוּחַ הָרָעָה שֶׁהָיְתָה בְּמֵעֶיהָ, וְנִכְלַל בְּתוֹכוֹ, וְיָצָא לָעוֹלָם בִּדְיוֹקָן מִמַּעְלָה וּמִטָּה.

וְחַוָּה אַשְׁגָּחַת בְּהַאי, וַאֲמָרַת קָנִיתִי אִישׁ אֶת ה'. עִם ה'. וּבְגִין כָּךְ, כָּל עוֹבָדוֹי דְּקַיִן, הֲווֹ מֵהַהוּא סִטְרָא אָחֳרָא בִּישָׁא. וְכַד אַיְיתֵי קוּרְבָּנֵיהּ, מֵהַהוּא סִטְרָא בִּישָׁא אַיְיתֵי לֵיהּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שם) וַיְהִי מִקֵּץ יָמִים, וְלָא כְתִיב וַיְהִי מִקֵּץ יָמִין.

וְחַוָּה הִשְׁגִּיחָה בָּזֶה, וְאָמְרָה קָנִיתִי אִישׁ אֶת ה', עִם ה'. וּמִשּׁוּם כָּךְ, כָּל מַעֲשֵׂי קַיִן הָיוּ מֵאוֹתוֹ הַצַּד הָרַע הָאַחֵר. וּכְשֶׁהֵבִיא קָרְבָּנוֹ, מֵאוֹתוֹ צַד הָרַע הֵבִיא אוֹתוֹ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) וַיְהִי מִקֵּץ יָמִים, וְלֹא כָתוּב וַיְהִי מִקֵּץ יָמִין.

(שם) וַתּוֹסֶף לָלֶדֶת אֶת אָחִיו אֶת הֶבֶל. דְּוַדַּאי הַהוּא רוּחָא בִּישָׁא אִתְתַּקַּף וְאִתְגַּבַּר בְּעוֹבָדָא דְקַיִן, וְאִתְבַּר חֵילָא וְתוּקְפָּא בְּהֶבֶל, וְלָא הֲוָה לְגַבֵּיהּ כְּלוּם. עַד הָכָא הֲוָה בְּסִטְרָא דְּזוּהֲמָא כּוֹלָא.

וַתּוֹסֶף לָלֶדֶת אֶת אָחִיו אֶת הֶבֶל (שם). שֶׁוַּדַּאי אוֹתָהּ רוּחַ רָעָה הִתְחַזְּקָה וְהִתְגַּבְּרָה בַּמַּעֲשֶׂה שֶׁל קַיִן, וְנִשְׁבַּר הַכֹּחַ וְהַתֹּקֶף שֶׁל הֶבֶל, וְלֹא הָיָה אֵלָיו כְּלוּם. עַד כָּאן הָיָה בַּצַּד שֶׁל כָּל הַזּוֹהֲמָה.

כֵּיוָן דַּאֲתָא לְבָתַר וְאִתְיְלִיד שֵׁת, אִתְבַּסַּם עָלְמָא, בְּצַדִּיקֵי וַחֲסִידֵי דַּהֲווֹ לְבָתַר בְּעָלְמָא. שֵׁ"ת: דָּא אִיהוּ סִיּוּמָא דְאַלְפָּא בֵּיתָא. וְאַף עַל גַּב דְּאִתְבַּסַּם, לָא אַעֲדִיאוּ עֲקִימוּ בִּישָׁא מֵעָלְמָא, אֶלָּא אִתְכַּפְיָא מִקַּמֵּי סִטְרָא דְמְהֵימְנוּתָא, סִיּוּמָא דְאַתְוָון.

כֵּיוָן שֶׁבָּא לְאַחַר כָּךְ וְנוֹלַד שֵׁת, הִתְבַּסֵּם הָעוֹלָם בְּצַדִּיקִים וַחֲסִידִים שֶׁהָיוּ אַחַר כָּךְ בָּעוֹלָם. שֵׁת, זֶהוּ סִיּוּם שֶׁל אַלְפָּא בֵּיתָא. וְאַף עַל גַּב שֶׁהִתְבַּסֵּם, לֹא הֵסִירוּ הָעֲקַלְתּוֹן הָרַע מִן הָעוֹלָם, אֶלָּא נִכְנַע מִלִּפְנֵי צַד הָאֱמוּנָה, הַסִּיּוּם שֶׁל הָאוֹתִיּוֹת.

דְּהָא עַד הָכָא אִתְבְּרֵי עָלְמָא בְּאַתְוָון דְּאוֹרַיְיתָא, וְלָא אִשְׁתַּלִּימוּ אַתְוָון, עַד דְּאִתְיְלִיד שֵׁת. כֵּיוָן דְּאִתְיְלִיד שֵׁת, אִשְׁתַּלִּימוּ כָּל עוֹבָדִין דְּלְעֵילָּא וְתַתָּא, בְּרָזָא דְּאַתְוָון. כְּדֵין אִתְבַּסַּם עָלְמָא, דְּאִשְׁתְּלִים תִּיקוּנוֹי. מִכָּאן וּלְהָלְאָה, שְׁאֲרֵי עָלְמָא לְאִתְנַהֲגָא כְּפוּם מֵישָׁר אוֹרְחוֹי.

שֶׁהֲרֵי עַד כָּאן נִבְרָא הָעוֹלָם בְּאוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה, וְלֹא נִשְׁלְמוּ הָאוֹתִיּוֹת עַד שֶׁנּוֹלַד שֵׁת. כֵּיוָן שֶׁנּוֹלַד שֵׁת, נִשְׁלְמוּ כָּל הַמַּעֲשִׂים שֶׁלְּמַעְלָה וּלְמַטָּה בְּסוֹד הָאוֹתִיּוֹת. אָז הִתְבַּסֵּם הָעוֹלָם, שֶׁהִשְׁתַּלְּמוּ תִּקּוּנָיו. מִכָּאן וָהָלְאָה הִתְחִיל הָעוֹלָם לְהִתְנַהֵג כְּפִי יֹשֶׁר דְּרָכָיו.

שֵׁירוּתָא דְקָא שָׁאֲרֵי, מֵאִינּוּן אַתְוָון דְּאִשְׁתְּבָקוּ בְּקַדְמִיתָא. אָדָם, שָׁאֲרֵי בְּאָלֶ"ף, וְסַיֵּים בְּמֵ"ם. וּלְבָתַר דְּסַיֵּים אַלְפָּא בֵּיתָא בְּשֵׁת, אִתַּהַדְּרוּ אַתְוָון אֲנוֹ"שׁ, אָלֶ"ף כְּמִלְקַדְמִין, נ' דְּאִיהוּ בָּתַר מ' דְּאִשְׁתְּבִיק מֵאָדָם. ש', שֵׁירוּתָא דְּאַתְוָון דְּשֵׁ"ת. נָטַיל אַתְוָון מֵהַאי וּמֵהַאי. ו' דִּיוּקְנָא דְּאָדָם, לְאִתְחַזָּאָה, דְּהָא מִשֵּׁת אִתְיַחֲסוּ דָּרִין בְּעָלְמָא בְּאוֹרַח מֵישָׁר, כְּדְקָא יָאוֹת.

הָרִאשִׁית שֶׁהִתְחִיל, מֵאוֹתָן הָאוֹתִיּוֹת שֶׁנִּשְׁאֲרוּ בָּרִאשׁוֹנָה. אָדָם מַתְחִיל בְּאָלֶ"ף וּמְסַיֵּם בְּמֵ"ם. וְאַחַר שֶׁסִּיֵּם אַלְפָּא בֵּיתָא בְּשֵׁת, הֶחְזִירוּ אוֹתִיּוֹת אֲנוֹ"שׁ, אָלֶ"ף כְּבַתְּחִלָּה, נ' שֶׁהִיא אַחַר מ' שֶׁנִּשְׁאֲרָה מֵאָדָם. ש' הָרִאשִׁית שֶׁל אוֹתִיּוֹת שֵׁ"ת. נָטַל אוֹתִיּוֹת זֶה וּמִזֶּה. ו' דְּיוּקָן שֶׁל אָדָם, לְהַרָאוֹת שֶׁהֵרֵי מִשֵּׁת הִתְיַחֲסוּ הַדּוֹרוֹת בָּעוֹלָם בְּדֶרֶךְ יְשָׁרָה כָּרָאוּי.

וּבְרָזָא דְּאַתְוָון אִתְבְּנֵי כּוֹלָא. וַאֲזָלוּ תִּלְתִּין וּתְרֵין אַלְפָּא בֵּיתוֹת, עַד דְּקָיְימוּ יִשְׂרָאֵל עַל טוּרָא דְסִינַי. כֵּיוָן דְּקָיְימוּ יִשְׂרָאֵל עַל טוּרָא דְסִינַי, אִתְכְּנִישׁוּ אַתְוָון, וְאִסְתַּיְימוּ בְּהַפּוּכָא דְּאַלְפָּא בֵּיתוֹת, וּנְפַקָּאת אוֹרַיְיתָא, כְּלִילָא בִּתְלָתִין וּתְרֵין שְׁבִילִין דְּרָזָא דְּחָכְמְתָא עִילָּאָה,

וְאִתְרְשִׁימַת אַלְפָּא בֵּיתָא, בְּתַרֵיסַר תְּחוּמִין, תְּרֵיסַר שְׁבָטִין. בַּר תְּרֵין דְּאִסְתַּלָּקוּ מִנְהוֹן, וְאִינוּן ח"ט, דְּלָא אִתְחֲזוֹ בְּהוּ כְּלָל.

וּבְסוֹד הָאוֹתִיּוֹת הַכֹּל נִבְנָה. וְהָלְכוּ שִׁלֹּשִׁים וּשְׁתַּיִם אַלְפָּא בֵּיתוֹת, עַד שֶׁעָמְדוּ יִשְׂרָאֵל עַל הַר סִינַי. כֵּיוָן שֶׁעָמְדוּ יִשְׂרָאֵל עַל הַר סִינַי, הִתְבַּנְּסוּ הָאוֹתִיּוֹת, וְנִסְתְּרוּ בְּהַפּוּךְ הָאַלְפָּא בֵּיתוֹת, וְיָצְאָה הַתּוֹרָה כְּלוּלָה בִּשְׁלֹשִׁים וּשְׁנַיִם שְׁבִילִים שֶׁל סוֹד הַחָכְמָה הָעֶלְיוֹנָה, וְנִרְשְׁמָה אַלְפָּא בֵּיתָא בִּשְׁנַיִם עָשָׂר תְּחוּמִים, שְׁנַיִם עָשָׂר שְׁבָטִים, פְּרָט לִשְׁנַיִם שֶׁהִסְתַּלְּקוּ מֵהֶם, וְהֵם ח"ט, שֶׁאֵין נִרְאִים בָּהֶם כְּלָל.

עַד דְּאָעֱלוּ לְאַרְעָא בְּשֵׁירוּתָא, וַהֲוָה חֵרֶם בֵּינַיְיהוּ בְּחוֹבָא דְעָכָן, וּכְדֵין אִתְהַדְּרוּ אִינוּן תְּרֵין אַתְוָון, דַּהֲווֹ מִסְתַּלְּקֵי מִנַּיְיהוּ, וְאִינוּן מַכְרְזֵי וְאָמְרֵי חָטָא יִשְׂרָאֵל. וְאִלֵּין אַתְוָון לָא אִסְתַּלְּקוּ מִנַּיְיהוּ, אַף עַל גַּב דַּהֲווֹ בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא, בְּכָל דָּרָא וְדָרָא

עַד שֶׁנִּכְנְסוּ לְאֶרֶץ בַּתְּחִלָּה, וְהָיָה חֵרֶם בֵּינֵיהֶם בְּחֶטְאוֹ שֶׁל עָכָן, וְאָז חָזְרוּ אוֹתָן שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת שֶׁהָיוּ מִסְתַּלְּקוֹת מֵהֶם, וְהֵם מַכְרִיזוֹת וְאוֹמְרוֹת: חָטָא יִשְׂרָאֵל. וְהָאוֹתִיּוֹת הַלָּלוּ לֹא הִסְתַּלְּקוּ מֵהֶם, אַף עַל גַּב שֶׁהָיוּ בָּאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה בְּכָל דּוֹר וָדוֹר.

עַד דַּאֲתָא שְׁלֹמֹה, וּבָנָה בֵּי מַקְדְּשָׁא, וְאִתְיַישְׁבוּ עָלְמִין, עֵילָּא וְתַתָּא בִּדְיוּקְנָא חָדָא. כְּדֵין אִתְיַישְׁרוּ אַתְוָון כּוּלְהוּ, וְאִינוּן תְּרֵין אַתְוָון דַּהֲווֹ רְשִׁימִין בֵּינַיְיהוּ לְבִישׁ, אִתְהַפִּיכוּ לְטַב, אִתְהַדְּרוּ טָח, דִּכְתִיב (מלכים א ה) וַיֵּשֶׁב יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל לָבֶטַ"ח.

עַד שֶׁבָּא שְׁלֹמֹה וּבָנָה אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְהִתְיַשְּׁבוּ הָעוֹלָמוֹת מַעְלָה וּמַטָּה בִּדְיוּקָן אֶחָד, אָז הִתְיַשְּׁרוּ כָּל הָאוֹתִיּוֹת, וְאוֹתָן שְׁתֵּי הָאוֹתִיּוֹת שֶׁהָיוּ רְשׁוּמוֹת בֵּינֵיהֶם לְרַע, הִתְהַפְּכוּ לְטוֹב, הָפְכוּ לְטַח, שֶׁכָּתוּב וַיֵּשֶׁב יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל לָבֶטַ"ח.

כּוּלְהוּ אַתְוָון הֲווֹ שְׁלָמִין בֵּינַיְיהוּ בְּלָא קִטְרוּנָא כְּלָל, וְאַתְוָון דְּאַלְפָּא בֵּיתָא כּוּלְהוּ, הֲווֹ שְׁלֵימֵי עֵילָּא וְתַתָּא. אַתְוָון עֵילָּאִין הֲווֹ שְׁלִימִין לְעֵילָּא. אַתְוָון דַּקִּיקִין הֲווֹ שְׁלֵימִין לְתַתָּא.

בֵּין כָּל הָאוֹתִיּוֹת הָיוּ שְׁלוֹמוֹת בְּלִי מְרִיבָה כְּלָל, וְכָל אוֹתִיּוֹת הָאַלְפָּא בֵּיתָא הָיוּ שְׁלֵמוֹת לְמַעְלָה וּלְמַטָּה. הָאוֹתִיּוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת הָיוּ שְׁלֵמוֹת לְמַעְלָה, וְהָאוֹתִיּוֹת הַדַּקּוֹת הָיוּ שְׁלֵמוֹת לְמַטָּה.

בְּשַׁעֲתָא דְּכְרוּבִים הֲווֹ פָּרְסֵי גַּדַפַּיְיהוּ מִתַּתָּא לְעֵילָּא, אַתְוָון פָּרְחִין מִתַּתָּא לְעֵילָּא, וְאַתְוָון מֵעֵילָּא לְתַתָּא, וְעָאלִין אִלֵּין בְּאִלֵּין, וְאִתְכְּלִילוּ אִלֵּין בְּאִלֵּין, בִּנְשִׁיקִין דְּרְחִימוּ.

בְּשָׁעָה שֶׁהַכְּרוּבִים הָיוּ פּוֹרְסִים כַּנְפֵיהֶם מִמַּטָּה לְמַעְלָה, אוֹתִיּוֹת פּוֹרְחוֹת מִמַּטָּה לְמַעְלָה, וְאוֹתִיּוֹת מִמַּעְלָה לְמַטָּה, וְנִכְנָסִים אֵלּוּ בְּאֵלּוּ, וְנִכְלָלִים אֵלּוּ בְּאֵלּוּ, בִּנְשִׁיקוֹת שֶׁל אַהֲבָה.

כֵּיוָן דְּאַתְוָון מִתְחַבְּרָן, כָּל דַּרְגִּין תַּתָּאִין, וְדַרְגִּין עִילָּאִין, וְעָלְמִין כּוּלְהוּ, מִתְחַבְּרָאן כַּחֲדָא, וְנַשְׁקֵי אִלֵּין בְּאִלֵּין, בִּנְשִׁיקוּ דִּרְחִימוּ, עַד דַּהֲווֹ כּוּלְהוּ חַד, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חַד, בְּלָא פֵּירוּדָא כְּלָל.

כֵּיוָן שֶׁהָאוֹתִיּוֹת מִתְחַבְּרוֹת, כָּל הַדְּרָגוֹת הַתַּחְתּוֹנוֹת וְהַדְּרָגוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת וְכָל הָעוֹלָמוֹת מִתְחַבְּרִים יַחַד, וְנוֹשְׁקִים אֵלּוּ בְּאֵלּוּ בִּנְשִׁיקוֹת שֶׁל אַהֲבָה, עַד שֶׁכֻּלָּם נִהְיוּ לְאֶחָד, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶחָד בְּלִי פֵּרוּד כְּלָל.

כָּל נְשִׁיקִין דְּרְחִימוּ, לָאו אינון אֶלָּא לְמֶהֱוֵי כְּלָלָא חָדָא, לְאִתְכְּלָלָא דָּא בְּדָא בְּלָא פֵּירוּדָא. וּבְגִין כָּךְ נְשִׁיקִין אִלֵּין בְּכוֹלָּא, אינון, לְמֶהֱוֵי כּוֹלָּא חַד בְּכְלָלָא חָדָא, אַתְוָון בְּאַתְוָון, עָלְמִין בְּעָלְמִין, דַּרְגִּין בְּדַרְגִּין, אִתְתָּא בְּבַעְלָהּ, לְמֶהֱוֵי כוֹלָּא חַד.

כָּל נְשִׁיקוֹת הָאַהֲבָה אֵינָן אֶלָּא לִהְיוֹת כְּלָל אֶחָד, לְהִכָּלֵל זֶה בָּזֶה בְּלִי פֵּרוּד, וּמִשּׁוּם כָּךְ הַנְּשִׁיקוֹת הַלָּלוּ בַּכֹּל הֵן, לִהְיוֹת הַכֹּל אֶחָד, בְּכָלָל אֶחָד, אוֹתִיּוֹת עִם אוֹתִיּוֹת, עוֹלָמוֹת עִם עוֹלָמוֹת, דְּרָגוֹת עִם דְּרָגוֹת, אִשָּׁה עִם בַּעְלָהּ, לִהְיוֹת הַכֹּל אֶחָד.

פִּיהוּ, אַמַּאי פִּיהוּ, פִּיו מִיבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא לְאַכְלָלָא תַּרְוַיְיהוּ כַּחֲדָא. פִּיהוּ, לְאִתְחָזָאָה דְּהָא אִיהִי זְמִינִית לְגַבֵּיהּ, כְּאִתְתָּא דְּתַקִּינַת פּוּמָהּ, לְקַבָּלָה נְשִׁיקוּ מִבַּעְלָהּ. בְּגִין כָּךְ אִתְחָזֵי זְמִינוּ דְּפוּמָהּ.

פִּיהוּ, לָמָּה פִּיהוּ? הָיָה צָרִיךְ לִהְיוֹת פִּיו! אֶלָּא לְהַכְלִיל אֶת שְׁנֵיהֶם יַחַד. פִּיהוּ, לְהַרְאוֹת שֶׁהִיא הָרֵי זְמִינָה אֵלָיו, כְּאִשָּׁה שֶׁמַּתְקִינָה פִּיהָ לְקַבֵּל נְשִׁיקוֹת מִבַּעְלָהּ, מִשּׁוּם כָּךְ נִרְאֵית הַזְּמִינוּת שֶׁל פִּיהָ.

פִּיהוּ, הָכָא אִית לְאִסְתַּכָּלָא, אִי תֵּימָא דִּנְשִׁיקִין אינון לְעֵילָּא לְעֵילָּא בְּאֵין סוֹף, בְּגִין דַּאֲמַר בְּאוֹרַח סְתִים יִשָּׁקֵנִי פִּיהוּ. וּלְבָתַר אַהֲדַר בְּאִתְגַּלְיָא דּוֹדֶיךָ. לָאו הָכֵי, דְּהָא נְשִׁיקִין לָא תַּלְיִין תַּמָּן לְעֵילָּא, אֶלָּא אִתְתָּא בְּבַעְלָהּ. אֶלָּא עַד לָא אִתְקְרִיבוּ דָּא בְּדָא, אֲמַר בְּאוֹרַח סְתִים. כֵּיוָן דְּאִתְקְרִיבוּ וְאִתְנְשִׁיקוּ בְּדֵבִיקוּ דְּרְחִימוּ דָּא בְּדָא, אִיהִי אָמְרָה בְּאִתְגַּלְיָא, דּוֹדֶיךָ, וְלָא כְּתִיב דּוֹדָיו, דְּהָא כְּלִילָן כַּחֲדָא בִּרְחִימוּ, בְּחִבּוּרָא חָדָא, בְּלָא פֵּירוּדָא כְּלָל.

פִּיהוּ, כָּאן יֵשׁ לְהִסְתַּכֵּל, אִם תֹּאמַר שֶׁהַנְּשִׁיקוֹת הֵן לְמַעְלָה לְמַעְלָה בְּאֵין סוֹף, מִשּׁוּם שֶׁאָמַר בְּדֶרֶךְ נִסְתָּר יִשָּׁקֵנִי, פִּיהוּ, וְאַחַר כָּךְ בְּגָלוּי - דּוֹדֶיךָ? לֹא כָּךְ, שֶׁהֲרֵי הַנְּשִׁיקוֹת אֵינָן תְּלוּיוֹת שָׁם לְמַעְלָה, אֶלָּא אִשָּׁה עִם בַּעְלָהּ, אֶלָּא שֶׁטֶּרֶם הִתְקָרְבוּ זֶה עִם זֶה אָמַר בְּדֶרֶךְ נִסְתָּר. כֵּיוָן שֶׁהִתְקָרְבוּ וְהִתְנַשְּׁקוּ בְּדִבֻּקוּת שֶׁל אַהֲבָה זֶה עִם זֶה, הִיא אָמְרָה בְּגָלוּי דּוֹדֶיךָ, וְלֹא כְּתוּב דּוֹדָיו, שֶׁהֲרֵי כְּלוּלִים יַחַד בְּאַהֲבָה, בְּחִבּוּר אֶחָד, בְּלִי פֵּרוּד כְּלָל.

כִּי טוֹבִים דֹּדֶיךָ מְיַּיִן, טוֹב לָאו אִיהוּ, אֶלָּא מִסְטָר דְּאוֹר קַדְמָאָה, דִּכְתִיב (בראשית א) וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב. וְהַשְׁתָּא דְּאָת בְּשִׁלְימוּ, דְּאִתְכְּלִיל יָמִינָא בִּשְׂמָאלָא. טוֹבִים דּוֹדֶיךָ מְיַּיִן, דְּא יֵינָא דְּאוֹרַיְיתָא, דְּאִיהוּ חֶדְוָה, טוֹבִים מִסְטָרָא דִּשְׂמָאלָא.

כִּי טוֹבִים דֹּדֶיךָ מְיַּיִן, הַטּוֹב אֵינוֹ אֶלָּא מִצַּד הָאוֹר הָרִאשׁוֹן, שֶׁכָּתוּב (בראשית א) וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב. וְכָאן שֶׁהָאוֹת בְּשִׁלֵּמוּת, שֶׁנִּכְלַל הַיָּמִין בַּשְּׂמֹאל. טוֹבִים דֹּדֶיךָ מְיַּיִן - זֶהוּ יֵין הַתּוֹרָה, שֶׁהוּא חֶדְוָה, טוֹבִים מִצַּד שֶׁל הַשְּׂמֹאל.

חֲדֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן וַאֲמַר, וַדַּאי דָּא אִיהוּ חֶדְוָא, דְּזַכֵּינָא בְּכָל הַנֵּי מִלִּין עִילָּאִין. אָמַר לֵיהּ אֱלִיָּהוּ, רַבִּי, אַפְתַּח פּוּמָךְ, דְּמִילָּךְ כְּתִיבִין לְעֵילָּא, וּמִילֵּי כְּתִיבִין לְתַתָּא. זַכָּאִין אַתּוּן צַדִּיקַיָּא קַמֵּי עַתִּיק יוֹמִין, בְּהַאי עָלְמָא וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

שְׁמַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, וַדַּאי זוֹהִי שִׂמְחָה שֶׁזָּכִיתִי בְּכָל הַדְּבָרִים הָעֶלְיוֹנִים הִלְלוּ. אָמַר לוֹ אֵלִיָּהוּ, רַבִּי, פְּתַח פִּיךָ, שֶׁדְּבָרֶיךָ כְּתוּבִים לְמַעְלָה, וּדְבָרֵי כְתוּבִים לְמַטָּה. אַשְׁרֵיכֶם הַצַּדִּיקִים לִפְנֵי עַתִּיק הַיָּמִים, בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא.

פְּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, יִשָּׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ כִּי טוֹבִים דֹּדֶיךָ מִיָּיִן. אוֹרַיְיתָא דְּבָעֵל פֶּה, הֲוָה אָמְרָה לְגַבֵּי אוֹרַיְיתָא דִּבְכְתָב, דְּאִיהִי אָזְלַת בָּתַר אינוּן נְשִׁיקִין דְּתוֹרָה דִּבְכְתָב, בָּתַר מְתִיקוּ דִילָהּ, לְאִתְחַבָּרָא דָּא עִם דָּא בְּאינוּן נְשִׁיקִין. וּכְדֵין אִיהִי בִּפְלוּגְתָּא בָּעוּלֵימְתָהָא, לְאִתְתַּקְנָא בַּהֲדָהּ, לְמֶהֱוֵי כּוּלְהוּ קְשִׁיטִין לְגַבֵּי תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב.

פְּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, יִשָּׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ כִּי טוֹבִים דֹּדֶיךָ מִיָּיִן. תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה הָיְתָה אוֹמֶרֶת לַתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, שֶׁהִיא הוֹלֶכֶת אַחַר אוֹתָן הַנְּשִׁיקוֹת שֶׁל תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב אַחַר הַמְּתִיקוּת שֶׁלָּהּ, לְהִתְחַבֵּר זֶה עִם זֶה בְּאוֹתָן הַנְּשִׁיקוֹת. וְכַאֲשֶׁר (ואז) הִיא בְּמַחֲלֹקֶת עִם עַלְמוֹתֶיהָ, לְהִתְתַּקֵּן עִמָּהּ, שֶׁכֻּלָּם יִהְיוּ קְשׁוּטִים לַתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב.

וְכַד אִתְחַבְּרַת וְאִתְכְּלִילַת בְּתוֹרָה שֶׁבִּכְתָב בְּחֶדְוָה, בְּחִבּוּרָא חָדָא, דְּנָשִׁיק דָּא בְּדָא בִּרְחִימוּ, אִתְקָפַת בֵּיהּ, וַאֲמָרָה לֵיהּ בַּחֲבִיבוּ, כַּמָּה יַקִּירִין חֲבִיבוּתֵיךָ, מַחְמָרָא דִילָךְ, דְּאִתְקְרִיךָ בִּי רְחִימוּ דִילָךְ, עַד דְּרָוֵי לִי חֲמַר דְּרִחִימוּ, לְאִתְתַּקְפָא בָּךְ, קִישׁוּטָא דְּאִתְקַשְׁטַת אוֹרַיְיתָא דְּעַל פֶּה בְּעוּלֵימְתָהָא, לְאִתְחַבָּרָא בְּאוֹרַיְיתָא דִּבְכְתָב.

וּכְשֶׁמִּתְחַבֶּרֶת וְנִכְלֶלֶת בַּתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב בְּשִׂמְחָה, בְּחִבּוּר אֶחָד, שֶׁנּוֹשְׁקִים זֶה בָּזֶה בְּאַהֲבָה, מַחֲזִיקָה בּוֹ וְאוֹמֶרֶת לוֹ בַּחֲבִיבוּת: כַּמָּה יְקָרִים חֲבִיבוּתֶיךָ מֵהַיַּיִן שֶׁלְּךָ שֶׁמַּחֲזִיק בִּי אֶת אַהֲבָתְךָ, עַד שֶׁמַּרְוֶה אוֹתִי הַיַּיִן שֶׁל הָאַהֲבָה לְהַחֲזִיק בָּךְ. הַקִּשׁוּט שֶׁהִתְקַשְּׁטָה תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה בַּעֲלְמוֹתֶיהָ, כְּדֵי לְהִתְחַבֵּר בַּתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב.

מִשְּׁנָה אִיהִי שֵׁרוּתָא דְּרִישָׁא, בְּרָזָא דְּתִיקוּנָא דְּאִתְחֲזֵי לָהּ, בָּרַיְיתָא אִיהִי בְּרָזָא דְּתִיקוּנָא יַרְכִין וְרַגְלִין. גּוּפָא בְּתִיקוּנָא דְּאִתְחֲזֵי לָהּ.

הַמִּשְׁנָה הִיא רֵאשִׁית הָרֹאשׁ, בְּסוֹד הַתִּקּוּן שֶׁרָאוּי לָהּ. הַבָּרַיְיתָא הִיא בְּסוֹד הַתִּקּוּן שֶׁל יְרֵכַיִם וְרַגְלַיִם. הַגּוּף בַּתִּקּוּן שֶׁרָאוּי (לָהּ).

אָתָאן עוּלֵימְתָהָא, מְקָרְבִין לָהּ, לְתַקָּנָא לָהּ. דָּא אָמַר מוּתָּר, וְדָא אָמַר אָסוּר, דְּדָא אִיהוּ קִישׁוּטָא דְּכַלָּה, כַּד מְקַשְּׁטֵי לָהּ. דָּא אָמַר כַּד מְקַשְּׁטֵי, הָכֵי אָזְלָא קִישׁוּטָא דָא. וְדָא אָמַר לָאו הָכֵי. דָּא אָמְרָה קִישׁוּטָא דְּרִישָׁא הָכֵי אָסִיר וּמְהַדַּק. וְדָא אָמְרָה כִּיפָּה דְּרִישָׁא מוּתָּר בְּסִטְרָא דָא, וְאָסִיר וּמְהַדַּק בְּסִטְרָא דָא.

בָּאוֹת עַלְמוֹתֶיהָ, מְקָרְבִים אוֹתָהּ לְתַקֵּן אוֹתָהּ. זֶה אוֹמֵר מֻתָּר, וְזֶה אוֹמֵר אָסוּר, שֶׁזֶּהוּ הַקִּשּׁוּט שֶׁל הַכַּלָּה כְּשֶׁמְּקַשְּׁטִים אוֹתָהּ. זֶה אוֹמֵר כְּשֶׁמְּקַשְּׁטִים, כָּךְ הוֹלֵךְ הַקִּשּׁוּט הַזֶּה. וְזֶה אוֹמֵר לֹא כָּךְ. זוֹ אוֹמֶרֶת שֶׁקִּשּׁוּט הָרֹאשׁ כָּךְ אָסוּר וּמְהֻדָּק. וְזוֹ אוֹמֶרֶת כִּסּוּי הָרֹאשׁ מֻתָּר בְּצַד זֶה, וְאָסוּר וּמְהֻדָּק בְּצַד זֶה.

דָּא אֶמְרָה, קִישׁוּטָא דְּדַהֲבָא דָּא, בִּלְבוּשָׁא דָּא, אִיהוּ פָּסוּל לְמֶהֱוֵי קִישׁוּטָא לְגַבֵּי דָּא. וְדָא אֲמַר, כֶּשֶׁר וְיָאוֹת הוּא לְאִתְחָזָאָה דָּא בְּדָא. וְכָל דָּא אִיהוּ תִּיקוּנָא וְקִישׁוּטָא דְּכַלָּה.

זוֹ אוֹמֶרֶת, קִשׁוּט הַזָּהָב הַזֶּה עִם הַלְּבוּשׁ הַזֶּה הוּא פָּסוּל לִהְיוֹת קִשׁוּט לָזֶה. וְזֶה אוֹמֵר, כָּשֵׁר וְרָאוּי הוּא לְהֵרָאוֹת זֶה עִם זֶה, וְכָל זֶה הוּא תִּקּוּן וְקִשׁוּט הַכַּלָּה.

וְעִם כָּל דָּא, בְּעוֹד דְּאִינּוּן מְקַשְּׁטָן, וְרַמְיָא קְטָרוּגָא בְּקִישׁוּטָא, הִיא אוֹסִיפַת חֵילָא וְנוֹי וְנָוֹן, וְתִיקוּן בְּהוּ וְיַתְבָא בֵּינֵיהוּ, וְאִתְחַשְּׁבַת בְּנַפְשָׁהּ יַתִּיר מִכַּמָּה דַּהֲוַת מְאָה זִמְנִין.

וְעִם כָּל זֶה, בְּעוֹד שֶׁהֵם מְקַשְּׁטִים וּמַטִּילִים קְטָרוּג בַּקִּשׁוּט, הִיא מוֹסִיפָה כֹּחַ וְנוֹי וְנָוֶן וְתִקּוּן בָּהֶם, וְיוֹשֶׁבֶת בְּכִבּוֹד בֵּינֵיהֶם, וּמַחֲשִׁיבָה אֶת נַפְשָׁהּ יוֹתֵר מִכְּמוֹ שֶׁהָיְתָה מֵאָה פְּעָמִים.

כְּיָון דְּאִתְקַשְּׁטַת בְּהוּ, כּוּלְהוּ אַחֲדִין לָהּ בְּקִישׁוּטָהָא, וּבְתִיקוּנֵי שְׁפִירָתָא, וְעָאלִין לָהּ לְגַבֵּי מַלְכָּא, אוֹרַייְתָא דְּבְכְתָב.

כֵּיוָן שֶׁהִתְקַשְּׁטָה בָּהֶם, כֻּלָּם אוֹחֲזִים אוֹתָהּ בְּקִשּׁוּטֶיהָ וּבְתִקּוּנֵי יָפְיָהּ, וּמַכְנִיסִים אוֹתָהּ אֶל הַמֶּלֶךְ, הַתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב.

כַּד יָתְבָא מַטְרוֹנִיתָא בְּמַלְכָּא, בְּתִיקוּן שַׁפִּירָא, וּמַלְכָּא חָזֵי לָהּ מִתְקַשְּׁטָא בְּשַׁפִּירוּ, הַהוּא קִישׁוּטָא מַכְרִיז וַאֲמַר לְמַלְכָּא, לְנַשְּׁקָא לָהּ, דְּדָא אִיהוּ דְּבָקוּתָא דִּרְחִימוּ, לְאִתְכְּלָלָא דָּא בְּדָא. מַאן גָּרִים בְּאִינּוּן נְשִׁיקִין וּבְהַהוּא רְחִימוּ, אִינּוּן עוּלְמָתָאן דְּקַשִּׁיטוּ לָהּ.

כְּשֶׁיּוֹשֶׁבֶת הַגְּבִירָה עִם הַמֶּלֶךְ בְּתִקּוּן יָפֶה, וְהַמֶּלֶךְ רוֹאֶה אוֹתָהּ מְקֻשֶּׁטֶת בְּיָפְי, אוֹתוֹ הַקִּשּׁוּט מַכְרִיז וְאוֹמֵר לַמֶּלֶךְ לְנַשֵּׁק אוֹתָהּ, שֶׁזּוֹהִי דְּבֵקוּת שֶׁל אַהֲבָה לְהִכָּלֵל זֶה עִם זֶה. מִי גּוֹרֵם בְּאוֹתָן הַנְּשִׁיקוֹת וּבְאוֹתָהּ הָאַהֲבָה? אוֹתָן הָעֲלָמוֹת שֶׁקִּשְּׁטוּ אוֹתָהּ.

כַּד בָּעְיָא לְאוֹטָבָא לְעוּלֵימָתָהָא, הִיא וּמַלְכָּא לְמֵיהַב לוֹן נְבַזְבָּזִין, לְכוּלְהוּ יָהֲיב כַּחֲדָא. לְכוּלְהוּ דַּהֲווֹ מְקַטְרְגֵי דָּא בְּדָא עַל קִישׁוּטָהָא, יַהֲבֵי מַלְכָּא וּמַטְרוֹנִיתָא נְבַזְבָּזִין וּמַתְּנָן בִּרְעוּ בַּחֲבִיבוּ, לְמֵיחְסַן לוֹן יְרוּתָא בְּאֶלֶף עָלְמִין דְּכְסִיפִין לְעָלְמָא דְּאָתֵי. וְכָל שֶׁכֵּן אִינּוּן דְּיָדְעֵי בְּרָזִין דְּחָכְמְתָא, לְקַשְּׁטָא קִישׁוּטָהָא, דְּלֵית שִׁיעוּרָא לְאַחְסָנַת יְרוּתָא דִּלְהוֹן בְּעָלְמָא דְּאָתֵי. עֲלַייְהוּ כְּתִיב, (משלי כא) לְהַנְחִיל אֹהֲבַי יֵ"שׁ וְגוֹ'.

כְּשֶׁרוֹצֶה לְהֵיטִיב לְעָלְמוֹתֶיהָ, הִיא וְהַמֶּלֶךְ לָתֵת לָהֶם מַתָּנוֹת, לְכֻלָּן נוֹתֵן יַחַד. לְכָל מִי שֶׁהֵיוּ רַבּוֹת זוֹ עִם זוֹ עַל קִשּׁוּטֶיהָ, נוֹתְנִים הַמֶּלֶךְ וְהַגְּבִירָה מְנָחוֹת וּמַתָּנוֹת בְּרָצוֹן וַחֲבִיבוּת, לְהוֹרִישׁ לָהֶן יְרֻשָּׁה בְּאֶלֶף עוֹלָמוֹת הַנִּכְסָפִים לָעוֹלָם הַבָּא. וְכָל שֶׁכֵּן אוֹתָם שֶׁיּוֹדְעִים בְּסוֹדוֹת הַחָכְמָה, לְקַשֵּׁט קִשּׁוּטֶיהָ, שֶׁאֵין שִׁעוּר לְנַחֲלַת הַיְרֻשָּׁה שֶׁלָּהֶם בָּעוֹלָם הַבָּא. עֲלֵיהֶם כָּתוּב (משלי כא) לְהַנְחִיל אֹהֲבַי יֵ"שׁ וְגוֹ'.

(שה"ש א) יְשָׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ כִּי טוֹבִים דֹּדֶיךָ מִיָּיִן. הָא הָכָא שִׁבְעָה תֵּיבִין, לָקֳבֵיל ז' דַּרְגִּין דַּעֲלָהּ. וּלְקַבְלַייְהוּ ז' הַנְּעָרוֹת הָרְאוּיוֹת לָתֵת לָהּ, דְּקָא מְקַשְּׁטֵי לָהּ, לַאֲעָלָא לָהּ לְגַבֵּי מַלְכָּא.

יִשָּׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ כִּי טוֹבִים דֹּדֶיךָ מְיַיִן - הֲרֵי כָּאן שִׁבְעָה תֵּבוֹת, כְּנֶגֶד שֶׁבַע דְּרָגוֹת שֶׁעֲלֶיהָ, וּכְנֶגְדָּם שֶׁבַע הַנְּעָרוֹת הָרְאוּיוֹת לְהֵת לָהּ, שֶׁמְּקַשְּׁטוֹת אוֹתָהּ לְהַכְנִיסָהּ אֶל הַמֶּלֶךְ.

יִשָּׁקֵנִי, לְגַבֵּי חַי הָעוֹלָמִים. מִנְּשִׁיקוֹת, לְגַבֵּי חַסְדֵּי דָוִד. פִּיהוּ, לְגַבֵּי יִשְׂרָאֵל סָבָא. כִּי טוֹבִים, לְגַבֵּי אוֹר קַדְמָאָה. דּוֹדֶיךָ, לְגַבֵּי יִצְחָק יְדִיד מִבֶּטֶן. מְיַיִן, לְגַבֵּי יַיִן עִילָּאָה דְּמִנְטָרָא תָּדִיר.

יִשָּׁקֵנִי (שיר א) - לְחַי הָעוֹלָמִים. מִנְּשִׁיקוֹת - לְחַסְדֵי דָוִד. פִּיהוּ - לְיִשְׂרָאֵל סָבָא. כִּי טוֹבִים - לְאוֹר הָרִאשׁוֹן. דֹּדֶיךָ - לְיִצְחָק, יְדִיד מִבֶּטֶן. מְיַיִן - אֶל הַיַּיִן הָעֶלְיוֹן הַמְשֻׁמָּר תָּמִיד.

שֶׁבַע הַנְּעָרוֹת הָרְאוּיוֹת לְהֵת לָהּ מִבֵּית הַמֶּלֶךְ, אינון: מיכָאֵ"ל. גַּבְרִיאֵ"ל. רְפָאֵ"ל. אוֹרִיאֵ"ל. צַדְקִיאֵ"ל. יוֹפִיאֵ"ל. רָזִיאֵ"ל. וְכַמָּה אֶלֶף וְרִבּוֹא מַשְׁרְיָין עִמְּהוֹן. כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, וַעֲלָמוֹת אֵין מִסְפָּר.

שֶׁבַע הַנְּעָרוֹת הָרְאוּיוֹת לְהֵת לָהּ מִבֵּית הַמֶּלֶךְ הֵם: מִיכָאֵ"ל, גַּבְרִיאֵ"ל, רְפָאֵ"ל, אוּרִיאֵ"ל, צַדְקִיאֵ"ל, יוֹפִיאֵ"ל, רָזִיאֵ"ל. וְכַמָּה אֶלֶף וְרִבּוֹא מַחֲנוֹת עִמָּהֶם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַעֲלָמוֹת אֵין מִסְפָּר.

תְּלַת קְרָאֵי אינון הָכָא, דְּכוֹלְהוּ בְּחוּשְׁבְּנָא עַל רָזִין דִּלְהוֹן. חַד, שִׁיר הַשִּׁירִים, דְּאִיהוּ רָזָא דְּרָתִיכָא, כְּמָא דְּאִתְּמַר. תְּרִין, יִשָּׁקֵנִי, דְּאִיהוּ רָזָא דְּשֶׁבַע תֵּיבִין, בְּז' דַּרְגִּין, כְּמָא דְּאִתְּמַר. תְּלַת, לְרֵיחַ שְׁמָנֶיךָ טוֹבִים, דְּאִיהוּ רָזָא דְּעֶשֶׂר תֵּיבִין, עֶשֶׂר אֲמִירָן. וְדָא אִיהוּ רָזָא דְּתוּשְׁבַּחְתָּא דָּא, לְכָלְלָא חָדָא קַדְמָאָה. וְעַל רָזָא דָּא תּוּשְׁבַּחְתָּא דְּשַׁבָּת מִתְיַיסְדָא. בַּר תְּרֵיסַר בַּתְרָאֵי, דְּאִינּוּן בְּתוּשְׁבַּחְתָּא אָחֳרָא.

שְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים הֵם כָּאן, שֶׁכֻּלָּם בְּחֶשְׁבּוֹן עַל הַסּוֹדוֹת שֶׁלָּהֶם. אֶחָד - שִׁיר הַשִּׁירִים, שֶׁהוּא סוֹד הַמֶּרְכָּבָה, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר. שְׁנַיִם - יִשָּׁקֵנִי, שֶׁהוּא סוֹד שֶׁל שֶׁבַע תֵּבוֹת, בְּשֶׁבַע דְּרָגוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. שְׁלֹשׁ - לְרֵיחַ שְׁמָנֶיךָ טוֹבִים, שֶׁהוּא סוֹד שֶׁל עֶשֶׂר תֵּבוֹת, עֶשֶׂר אֲמִירוֹת, וְזֶהוּ הַסּוֹד שֶׁל הַתְּשְׁבָּחוֹת הַזּוֹ, לְכְלֹל אֶחָד הָרִאשׁוֹן, וְעַל הַסּוֹד הַזֶּה מְיֻסָּדָת הַתְּשְׁבָּחוֹת שֶׁל הַשַּׁבָּת, פֶּרֶט לִשְׁנַיִם עָשָׂר הָאֲחֵרוֹנִים עָשָׂר שֶׁהֵם בְּתִשְׁבָּחוֹת אֲחֵרוֹת.

הָכָא, בְּשִׁיר הַשִּׁירִים, בִּקְרָא, (שה"ש ד) נֶרְ"ד וְכַרְכֹּם וְגו'. ז' נְשִׁיקִין אינון, בְּשֶׁבַע דַּרְגִּין דְּהַאי קְרָא. דִּנְשִׁיקִין שֶׁבַע אינון, מִכָּל דַּרְגָּא חַד נְשִׁיקָה. וְכֵן נְשִׁיקִין דְּיַעֲקֹב, בְּז' תֵּיבִין כְּלִיל נְשִׁיקוּ', דִּכְתִיב, וַיִּשַּׁק יַעֲקֹב לְרָחֵל וַיִּשָּׂא אֶת קוֹלוֹ וַיֵּבְךְּ. בְּכִיָּה דְּחֶדְוָה דִּרְחִימוּ, לְקָבֵל תֵּיבַת מְיַיִן. דְּאִיהוּ רְחִימוּ דְּחֶדְוָה.

כָּאן, בְּשִׁיר הַשִּׁירִים, בַּכָּתוּב (שיר ד) נֶרְ"דְ וְכַרְכֹּם וְגו', שֶׁבַע נְשִׁיקוֹת הֵן בְּשֶׁבַע דְּרָגוֹת שֶׁל הַפָּסוּק הַזֶּה. שֶׁהַנְּשִׁיקוֹת הֵן שֶׁבַע, מִכָּל דַּרְגָּה נְשִׁיקָה אַחַת. וְכֵן הַנְּשִׁיקוֹת שֶׁל יַעֲקֹב, בְּשֶׁבַע תֵּבוֹת כָּלַל אֶת נְשִׁיקוֹתָיו, שֶׁכָּתוּב וַיִּשַּׁק יַעֲקֹב לְרָחֵל וַיִּשָּׂא אֶת קוֹלוֹ וַיֵּבְךְּ. בְּכִיָּה שֶׁל שִׂמְחָה שֶׁל אַהֲבָה, כְּנֶגֶד תֵּבַת מַיִן, שֶׁהִיא אַהֲבָה שֶׁל שִׂמְחָה.

לְאִתְחֲזָאָה, דִּנְשִׁיקִין בְּרָזָא דְּשֶׁבַע אינון. כְּמָא דְּאִיהִי בַּת שֶׁבַע, הָכִי כָּל מִילּוֹי בְּשֶׁבַע. וְעַל דָּא (תהלים טז) שׂוֹבַע שְׂמָחוֹת אֶת פָּנֶיךָ וְגו', אַל תִּקְרֵי שׂוֹבַע, אֶלָּא שֶׁבַע, שֶׁבַע שְׂמָחוֹת.

לְהַרְאוֹת שֶׁהַנְּשִׁיקוֹת הֵן בְּסוֹד שֶׁל שָׁבַע. כְּמוֹ שֶׁהִיא בַּת שֶׁבַע, כָּךְ כָּל דְּבָרֶיהָ הֵן בְּשֶׁבַע. וְעַל זֶה (תהלים טז) שִׂבַּע שְׂמָחוֹת אֶת פָּנֶיךָ וְגוֹ'. אַל תִּקְרֵי שִׂבַּע אֶלָּא שֶׁבַע, שֶׁבַע שְׂמָחוֹת.

בְּכָל נְשִׁיקִין דִּרְחִימוּ, לֵית נְשִׁיקִין כְּאִינּוּן דְּאִתְעָרָא הָכָא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, יִשָּׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ. אַף עַל גַּב דְּאִינּוּן ז' נְשִׁיקִין כְּמָא דְּאִתְּמָר, תְּלַת נְשִׁיקִין אִתְחָזוֹן הָכָא, וְהַנֵּי תְּלַת נְשִׁיקֵי דְּאִתְחָזוֹן בִּקְרָא. יִשָּׁקֵנִי חַד, מִנְּשִׁיקוֹת דְּאִינּוּן תְּרִין, הָא תְּלַת.

בְּכָל הַנְּשִׁיקוֹת שֶׁל הָאַהֲבָה, אֵין נְשִׁיקוֹת כְּאוֹתָן שֶׁעוֹרְרָה כָּאן כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, יִשָּׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ. אַף עַל גַּב שֶׁהֵן שֶׁבַע נְשִׁיקוֹת כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר, שָׁלֹשׁ נְשִׁיקוֹת נִרְאוֹת כָּאן, וּשְׁלֹשׁ הַנְּשִׁיקוֹת הַלָּלוּ שֶׁנִּרְאוּ בַּכָּתוּב. יִשָּׁקֵנִי - אֶחָד, מִנְּשִׁיקוֹת - שֶׁהֵן שְׁתַּיִם, הִנֵּה שָׁלֹשׁ.

וְהַשְׁתָּא אִיהִי תְּבָעַת מֵאִינּוּן נְשִׁיקוֹת, וּמַה דַּאֲמַרְתְּ מִנְּשִׁיקוֹת, דְּמַשְׁמַע חַד נְשִׁיקָא, דְּכְתִיב מִנְּשִׁיקוֹת, וְלָא כְתִיב נְשִׁיקוֹת, דְּהָא נְשִׁיקוֹת דְּאִינּוּן תְּרִין, מֵאִינּוּן נְשִׁיקוֹת לָאו אִיהוּ אֶלָּא חָדָא. וַדַּאי אִצְטְרִיךְ, מַאן דְּשָׁאֵיל, לָא אִצְטְרִיךְ לְשָׁאֲלָה סַגֵּי, אֶלָּא זְעֵיר, דְּהָא כֵּיוָן דְּשָׁאֲרֵי, יְטוֹל מַאן דְּיִטּוֹל. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, שָׁאֲלִין לֵיהּ זְעֵיר, וְהוּא יָהֵיב סַגֵּי. אַבְרָהָם שָׁאַל זְעֵיר, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְהַב לֵיהּ סַגֵּי. הוּא שָׁאַל בְּרָא חָדָא, מַה כְּתִיב, (בראשית כב) וְהַרְבָּה אַרְבֶּה אֶת זַרְעֲךָ כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְכַחוֹל אֲשֶׁר עַל שְׂפַת הַיָּם וְגוֹ'. בְּגִין דְּכָךְ אוֹרְחוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְעַל דָּא אָמַרְתְּ מִנְּשִׁיקוֹת, וְלָא נְשִׁיקוֹת.

וְכָעֵת הִיא מְבַקֶּשֶׁת מֵהַנְּשִׁיקוֹת הַלָּלוּ, וּמַה שֶּׁאָמַרְתְּ מִנְּשִׁיקוֹת, שֶׁמַּשְׁמָע נְשִׁיקָה אַחַת, שֶׁכָּתוּב מִנְּשִׁיקוֹת וְלֹא כָתוּב נְשִׁיקוֹת, שֶׁהֲרֵי נְשִׁיקוֹת הֵן שְׁתַּיִם, מֵאוֹתָן נְשִׁיקוֹת אֵינָן אֶלָּא אַחַת - וַדַּאי שֶׁצָּרִיךְ. מִי שֶׁשּׁוֹאֵל לֹא צָרִיךְ לִשְׁאֹל הַרְבֵּה, אֶלָּא מְעַט, שֶׁהֲרֵי כֵּיוָן שֶׁהִתְחִיל - יִטֹּל מִי שֶׁיִּטֹּל. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְבַקְּשִׁים מִמֶּנּוּ מְעַט - וְהוּא נוֹתֵן הַרְבֵּה. אַבְרָהָם בִּקֵּשׁ מְעַט - וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נָתַן לוֹ הַרְבֵּה. הוּא בִּקֵּשׁ בֵּן אֶחָד - מַה כָּתוּב? (בראשית כב) וְהַרְבָּה אַרְבֶּה אֶת זַרְעֲךָ כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְכַחוֹל אֲשֶׁר עַל שְׂפַת הַיָּם וְגוֹ', מִשּׁוּם שֶׁכָּךְ דַּרְכֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְעַל זֶה אָמַרְתְּ מִנְּשִׁיקוֹת וְלֹא נְשִׁיקוֹת.

יִשָּׁקֵנִי, דְּבֵיקוּ דִּרְחִימוּ, רוּחַ בְּרוּחַ. דְּהָא ד' רוּחִין מִתְחַבְּרָן, וְאִתְעֲבִידוּ כַּחֲדָא. דָּא יָהֵיב רוּחָא לְחַבְרֵיהּ. וְנָטִיל הַהוּא רוּחַ דְּחַבְרֵיהּ, דְּאִתְדַּבַּק בֵּיהּ. אִשְׁתַּכַּח, רוּחָא דִּילֵיהּ וְרוּחָא דְּחַבְרֵיהּ, הָא תְּרִין. אוּף הָכֵי חַבְרֵיהּ. אִשְׁתַּכְּחֵי, ד' רוּחִין דְּמִתְחַבְּרָן כַּחֲדָא, בְּאִינּוּן נְשִׁיקִין.

יִשָּׁקֵנִי - דְּבֵקוּת שֶׁל אַהֲבָה, רוּחַ בְּרוּחַ. שֶׁהֲרֵי אַרְבַּע רוּחוֹת מִתְחַבְּרוֹת וְנַעֲשׂוֹת כְּאֶחָד. זֶה נוֹתֵן רוּחַ לַחֲבֵרוֹ, וְנוֹטֵל אוֹתָהּ רוּחַ שֶׁל חֲבֵרוֹ שֶׁנִּדְבַּק בּוֹ. נִמְצָא שֶׁרוּחוֹ וְרוּחַ חֲבֵרוֹ הִנֵּה שְׁנַיִם. אַף כָּךְ חֲבֵרוֹ. נִמְצְאִים אַרְבַּע רוּחוֹת שֶׁמִּתְחַבְּרוֹת יַחַד בְּאוֹתָן הַנְּשִׁיקוֹת.

מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ, מֵאִינּוּן נְשִׁיקִין עִילָּאִין, דְּקָא הָוֶה נָשֵׁיק מִקַּדְמַת דְּנָא. דְּהָא רְחִימוּ דְּחָדָא לָאו אִיהוּ, אֶלָּא מִגּוֹ נְשִׁיקִין דְּרוּחָא עִילָּאָה בְּתַתָּאָה.

מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ - מֵאוֹתָן הַנְּשִׁיקוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת שֶׁהָיָה מְנַשֵּׁק מִקֶּדֶם לָכֵן. שֶׁהֲרֵי אַהֲבָה שֶׁל שִׂמְחָה אֵינָהּ, אֶלָּא מִתּוֹךְ הַנְּשִׁיקוֹת שֶׁל הָרוּחַ הָעֶלְיוֹנָה בַּתַּחְתּוֹנָה.

פִּיהוּ, וְלָא כְתִיב פִּיו, מַאי פִּיהוּ. אֶלָּא זְמִינוּ דְעָלְמָא דְאָתֵי, מֶלֶךְ דִּשְׁלְמָא כּוֹלָא דִּילֵיהּ. וְדָא אִיהוּ תּוֹסֶפֶת ה', דְּאִתּוֹסַף עַל דָּא. בְּגִין דְּכָל רְחִימוּ דְעָלְמָא תַּתָּאָה, לָאו אִיהוּ אֶלָּא לְאִתְחַבְּרָא בְּעָלְמָא עִילָּאָה, עָלְמָא דְאָתֵי. וְעַל דָּא, כָּל תּוּשְׁבְּחָן אִתְעַר עָלְמָא תַּתָּאָה, לְגַבֵּי עָלְמָא עִילָּאָה.

פִּיהוּ, וְלֹא כָתוּב פִּיו. מַה זֶּה פִּיהוּ? אֶלָּא זְמוּן שֶׁל הָעוֹלָם הַבָּא, הַמֶּלֶךְ שֶׁהַשָּׁלוֹם כֻּלּוֹ שֶׁלּוֹ. וְזוֹהִי תּוֹסֶפֶת ה' שֶׁנּוֹסְפָה עַל זֶה. מִשּׁוּם שֶׁכָּל הָאַהֲבָה שֶׁל הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן אֵינָהּ אֶלָּא לְהִתְחַבֵּר בָּעוֹלָם הָעֶלְיוֹן, הָעוֹלָם הַבָּא. וְעַל כֵּן כָּל הַתִּשְׁבָּחוֹת מְעוֹרֵר הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן אֶל הָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן.

כִּי טוֹבִים, דְּלִיקוּ וּנְצִיצוּ דְּבוּצִינִין עִילָּאִין, וְכָל שְׁרַגִּין מִתְתַּקְנָן וְדָלְקִין וְנָהֲרִין כִּדְקָא יָאוֹת וְדָא אִיהוּ דּוֹדֶיךָ, אִינּוּן בּוּצִינִין קַדִּישִׁין רְחִימִין עִילָּאִין, כּוּלְהוּ נָהֲרִין וְנָצְצִין בְּנְהִירוּ בְּנְצִיצוּ, כִּדְקָא יָאוֹת. מַיִין, מֵחֲדְוָה דְּחַמְרָא טָבָא עִילָּאָה, דְּנָהֵיר אַנְפִּין, וְיהֵיב חֶדְוָה לְלִבָּא, וְכָל עָלְמִין בְּחוּלְקֵיהוֹן, חָדָאן בְּהַהוּא חֶדְוָה.

כִּי טוֹבִים - הַהַדְלָקָה וְהַנִּיצוֹץ שֶׁל הַמְּאוֹרוֹת הָעֶלְיוֹנִים, וְכָל הַנֵּרוֹת מִתְתַּקְּנִים וְדוֹלְקִים וּמְאִירִים כָּרָאוּי, וְזֶהוּ דֹּדֶיךָ. אוֹתָם מְאוֹרוֹת קְדוֹשִׁים אֲהוּבִים עֶלְיוֹנִים, כֻּלָּם מְאִירִים וְנוֹצְצִים בָּאוֹר בְּנִיצוֹץ כָּרָאוּי. הַמַּיִם, מִשְּׁמְחַת הַיַּיִן הַטּוֹב הָעֶלְיוֹן שֶׁמֵּאִיר פָּנִים וְנוֹתֵן שִׂמְחָה לַלֵּב, וְכָל הָעַמִּים (העולמות) בְּחֶלְקָם שְׂמֵחִים בְּאוֹתָהּ שִׂמְחָה.

תָּא חֲזֵי, יִשְׂרָאֵל נָטְלִין חוּלְקֵיהוֹן, וְחָדָאן בְּהַהוּא חֶדְוָה, מֵחֲמַר טַב דְּנָהֵיר, וְזַכֵּיךְ, וְשַׁכֵּיךְ, וְקַיְימָא עַל דּוּרְדַּיָּיה. שְׁאַר עַמִּין כּוּלְהוּ, לָא נָטְלֵי אֶלָּא מִגּוֹ אִינּוּן שְׂמָרִים דִּתְחוֹת חַמְרָא.

בֹּא וּרְאֵה, יִשְׂרָאֵל נוֹטְלִים חֶלְקָם וּשְׂמֵחִים בְּאוֹתָהּ שִׂמְחָה מֵהַיַּיִן הַטּוֹב שֶׁמֵּאִיר וּמְזַכֵּךְ וְשׁוֹכֵךְ, וְעוֹמֵד עַל הַשְּׂמָרִים שֶׁלּוֹ. כָּל שְׁאָר הָעַמִּים לֹא נוֹטְלִים, אֶלָּא מִתּוֹךְ אוֹתָם הַשְּׂמָרִים שֶׁתַּחַת הַיַּיִן.

וְעַל דָּא, זַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֶעְבַּד לוֹן מִשְׁתֶּה שְׂמָרִים. דְּהָא אִינּוּן שְׂמָרִים דּוּרְדַּיָּיִן כּוּלְהוּ, חוּלְקָא דִּשְׁאָר עַמִּין. וְעַל דָּא יִשְׂרָאֵל חֶדְוָה דִּילְהוֹן בְּהַהוּא יַיִן דְּמִנְטָרָא, וְנַפְקָא מֵעָלְמָא דְאָתֵי, וּמְנְטָרָא בְּעִנְבּוֹ.

וְעַל זֶה עָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת לָהֶם מִשְׁתֶּה שְׂמָרִים. שֶׁהֲרֵי אוֹתָם שְׂמָרִים, הַשְּׂמָרִים כֻּלָּם, חֶלְקָם שֶׁל שְׁאָר הָעַמִּים. וְעַל כֵּן שִׂמְחָתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּאוֹתוֹ יַיִן הַמְשֻׁמָּר, וְיוֹצֵא מִן הָעוֹלָם הַבָּא, וּמְשֻׁמָּר בַּעֲנָבָיו.

תְּנַן, מַאן דְּחָמֵי עִנְבִין בְּחֶלְמָא, אִי חִוָּורָאן אִינּוּן, סִימָן טַב לֵיהּ. וְאִי אוּכְמֵי, בַּעְיָין רַחֲמֵי. דְּהָא וַדַּאי בְּדִינָא קָיְימָא. מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּאִינּוּן עִנְבִין חִוָּורָאִין, אִינּוּן עִנְבֵי דְּנָטְרֵי הַהוּא חַמְרָא עִילָּאָה, וְאִינּוּן גַּוְונָא חִיוָּור רַחֲמֵי. וְאִינּוּן עִנְבִין סוּמְקִי"ן, אִינּוּן סָטַר דִּינָא גַּוְונָא סוּמָק. שְׁנֵינוּ, מִי שֶׁרוֹאֶה עֲנָבִים בַּחֲלוֹם, אִם הֵם לְבָנִים - סִימָן טוֹב לוֹ, וְאִם שְׁחוֹרִים - צְרִיכִים רַחֲמִים, שֶׁהֲרֵי וַדַּאי עוֹמֵד בְּדִין. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁאוֹתָם עֲנָבִים לְבָנִים, הֵם עֲנָבִים שֶׁשּׁוֹמְרִים אֶת אוֹתוֹ הַיַּיִן הָעֶלְיוֹן, וְאוֹתָם צָבַע לְבָן רַחֲמִים. וְאוֹתָם הָעֲנָבִים הָאֲדֻמִּים הֵם צַד הַדִּין, הַגָּוֶן הָאָדֹם.

אֲכָלָן, כְּדַאי אִיהוּ לְעַלְמָא דְּאָתֵי. מַאי טַעְמָא, בְּגִין דַּעֲבַר עַל דִּינָא, וְיָכִיל לְשֵׁצָאָה לֵיהּ. וְחַמְרָא טָבָא דְּעַלְמָא דְּאָתֵי, אִית לֵיהּ בֵּיהּ חוּלָקָא. שָׁתֵי חַמְרָא חִיוָּרָא, סִימָן טַב לֵיהּ, וְחֶדְוָה. סוּמְקָא, אִיהוּ דִינָא דְּשַׁרְיָא עָלֵיהּ.

אָכַל אוֹתָם - כְּדַאי הוּא לָעוֹלָם הַבָּא. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁעָבַר עַל הַדִּין וְיָכוֹל לְהַשְׁמִידוֹ. וְהַיַּיִן הַטּוֹב שֶׁל הָעוֹלָם הַבָּא יֵשׁ לוֹ בּוֹ חֵלֶק. שְׁתֵה יַיִן לָבָן - סִימָן טוֹב לוֹ, וְשִׂמְחָה. אָדֹם - הַדִּין הוּא הַשּׁוֹרֶה עָלָיו.

יַעֲקֹב, כַּד קָרִיב לְגַבֵּי יִצְחָק אֲבוּהִי, יְהַב לֵיהּ מֵהַהוּא חַמְרָא טָבָא דְּמַנְטַר מַעַלְמָא דְּאָתֵי, דְּחֶדְוָה וּרְחִימוּ לָאו אִיהוּ, אֶלָּא כַּד אִתְעַר מִגּוֹ חַמְרָא טָבָא.

כְּשֶׁקָּרַב יַעֲקֹב לְיִצְחָק אָבִיו, נָתַן לוֹ מֵאוֹתוֹ הַיַּיִן הַטּוֹב הַמְשֻׁמָּר מֵהָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁשִּׂמְחָה וְאַהֲבָה אֵינָם אֶלָּא כְּשֶׁמִּתְעוֹרְרִים מִתּוֹךְ הַיַּיִן הַטּוֹב.

וְעַל דָּא יִצְחָק, דְּהָוָה מִסְטָרָא דְּדִינָא קַשְׁיָא, אִצְטְרִיךְ לְמֶחֱדֵי לֵיהּ בְּהַהוּא חַמְרָא טָבָא, דְּאָתֵי מֵרָחוֹק. הָדָא הוּא דִכְתִיב, וַיָּבֵא ל"ו יַיִן מֵרָחוֹק, מִדּוּכְתָּא עִילָּאָה, מְשֵׁיךְ עֲלֵיהּ מֵהַהוּא חֶדְוָה לְמֶחֱדֵי לֵיהּ, כְּדֵין אִתְבַּסַּם רוּגְזָא, וְדִינָא תַּקִּיפָא אִתְכְּלִיל בְּרַחֲמֵי, לְמֶהֱוֵי כּוּלָּא כְּדָקָא יָאוֹת.

וְעַל כֵּן יִצְחָק, שֶׁהָיָה מִצַּד הַדִּין הַקָּשֶׁה, הִצְטָרַךְ לְשַׂמֵּחַ אוֹתוֹ בְּאוֹתוֹ הַיַּיִן הַטּוֹב, שֶׁבָּא מֵרָחוֹק. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיָּבֵא ל"ו יַיִן מֵרָחוֹק, מִמָּקוֹם עֶלְיוֹן, מוֹשֵׁךְ עָלָיו מֵאוֹתָהּ שִׂמְחָה לְשַׂמֵּחַ אוֹתוֹ, אֲזַי הִתְבַּסֵּם הָרוֹגֶז, וְהַדִּין הַקָּשֶׁה נִכְלַל בְּרַחֲמִים, שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל כָּרָאוּי.

וּבְגִין כָּךְ אִינּוּן דּוֹדִים, רְחִימִין עִילָּאִין, בּוּצִינִין קַדִּישִׁין, לָא נָהֲרִין אֶלָּא מִגּוֹ הַהוּא יַי"ן, וּמַאן אִיהוּ, דָּא שְׁמָא גְּלִיפָא מְפָרַשׁ דְּשַׁבְעִין אַתְוָון. דְּאִינּוּן בּוּצִינִין קַדִּישִׁין, שְׁמָא גְּלִיפָא קַדִּישָׁא דְּשַׁבְעִין שְׁמָהָן, דָּא אִיהוּ בָּרָזָא דְּאִינּוּן עִנְבִין, דְּנַטָּרִין יַיִן עִילָּאָה, כְּלָלָא דְּאִינּוּן שִׁבְעִין.

וּמִשּׁוּם כָּךְ אוֹתָם דּוֹדִים, הָאֲהוּבִים הָעֶלְיוֹנִים, הַמְּאוֹרוֹת הַקְּדוֹשִׁים, אֵינָם מְאִירִים אֶלָּא מִתּוֹךְ אוֹתוֹ הַיַּי"ן, וּמֵיהוּ? זֶה הַשֵּׁם הֶחָקוּק הַמְפֹרָשׁ שֶׁל שִׁבְעִים אוֹתִיּוֹת. שֶׁל אוֹתָם מְאוֹרוֹת קְדוֹשִׁים, הַשֵּׁם הֶחָקוּק הַקָּדוֹשׁ שֶׁל שִׁבְעִים הַשָּׁמוֹת, זֶהוּ בַּסּוֹד שֶׁל אוֹתָם הָעֲנָבִים שֶׁשּׁוֹמְרִים אֶת הַיַּיִן הָעֶלְיוֹן, הַכְּלָל שֶׁל אוֹתָם שִׁבְעִים.

וּבְגִין כָּךְ, חֶדְוָה וּרְעוּ בְּאִינּוּן נְשִׁיקִין, לְאַתְעָרָא רְחִימוּ, מִיַּין עִילָּאָה אִיהִי. וְעַל דָּא, בּוּצִינִין נְהָרִין וְנָצְצִין מֵהַהוּא יַיִן, דִּכְתִיב כִּי טוֹבִים דֹּדֶיךָ מִיָּיִן.

וּמִשּׁוּם כָּךְ, הַשִּׂמְחָה וְהָרָצוֹן בְּאוֹתָן הַנְּשִׁיקוֹת לְעוֹרֵר אַהֲבָה הֵם מֵהַיַּיִן הָעֶלְיוֹן. וְעַל כֵּן הַמְּאוֹרוֹת מְאִירִים וְנוֹצְצִים מֵאוֹתוֹ הַיַּיִן, שֶׁכָּתוּב כִּי טוֹבִים דֹּדֶיךָ מִיָּיִן.

(שה"ש א) לְרֵיחַ שְׁמָנֶיךָ טוֹבִים אְמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, הַאי קְרָא אִסְתַּכְלְנָא בֵּיהּ, וְאִיהוּ סָתִים בְּרָזָא עִילָּאָה. רֵיחַ, אִית רֵיחַ וְאִית רֵיחַ, וְכַמָּה רֵיחִין אִינּוּן. אִית רֵיחַ דְּסָלִיק מִתַּתָּא לְעִילָּא, כְּגוֹן רֵיחָא דְקוּרְבָּנָא, דְּהַאי אִיהוּ רֵיחָא, דְּסָלִיק, וְקָשַׁר קִשְׁרִין דָּא בְּגוֹ דָּא, וּמִשְׁתַּלְשֵׁל דָּא בְּדָא, עַד דְּאִתְעֲבִיד כּוּלָּא קִשְׁרָא חָדָא, וּנְהִירוּ חַד.

לְרֵיחַ שְׁמָנֶיךָ טוֹבִים (שיר א). אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, בַּפְּסוּק הַזֶּה הִסְתַּכַּלְתִּי, וְהוּא נִסְתָּר בְּסוֹד עֶלְיוֹן. רֵיחַ - יֵשׁ רֵיחַ וְיֵשׁ רֵיחַ. וְכַמָּה רֵיחוֹת הֵם. יֵשׁ רֵיחַ שֶׁעוֹלֶה מִמַּטָּה לְמַעְלָה, כְּמוֹ רֵיחַ הַקְּרְבָּן, שֶׁנֶּאֱהוּ רֵיחַ שֶׁעוֹלֶה וְקוֹשֵׁר קְשָׁרִים זֶה בְּתוֹךְ זֶה, וּמִשְׁתַּלְשֵׁל זֶה עִם זֶה, עַד שֶׁהַכֹּל נַעֲשֶׂה קֶשֶׁר אֶחָד וְאוֹר אֶחָד.

אִית רֵיחַ אֲחֶרָא וְדָא אִיהוּ מַלְכָּא מְשִׁיחָא, דְּאִקְרֵי רֵיחַ. דִּכְתִיב, (ישעיה יא) וַהֲרִיחוֹ בְּיִרְאַת ד'. וְדָא אִקְרֵי רֵיחַ. וּמִתְקַשְׁרָא בְּרֵיזָא דְּרֵיחַ קוּרְבָּנָא.

יֵשׁ רֵיחַ אַחֵר, וְזֶהוּ מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ, שֶׁנִּקְרָא רֵיחַ, שֶׁכָּתוּב (ישעיה א) וַהֲרִיחוֹ בְּיִרְאַת ה'. וְזֶה נִקְרָא רֵיחַ. וְנִקְשָׁר בְּסוֹד שֶׁל רֵיחַ הַקְּרְבָּן.

וְרֵזָא דָא (ויקרא א) אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחוֹחַ לַה', אִשֶּׁה לְבַר קִישׁוּרָא, וּמְזוֹנָא וּנְהִירוּ דְּחִילִין וּמַשְׁרְיָין דְּאֶשָּׁא, בְּטַהֲרוֹנָא קְמִיטִין. רֵיחַ לְגוֹ מִינֵיהּ, וְדָא אִיהוּ דְּאִתְקַשַּׁר לְגוֹ, וְנָהֵיר בְּרֵזָא דִּבְרִית קַדִּישָׁא. וְדָא אִתְקְרֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא, דְּאִיהוּ רֵיחַ מֵאִינּוּן בּוּסְמִין עִילָּאִין, דִּכְתִיב כְּרֵיחַ בְּשָׂמִים.

וְזֶה סוֹד (ויקרא א) אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחוֹחַ לַה'. אִשֶּׁה - מִחוּץ לַקֶּשֶׁר, וְהַמָּזוֹן וְהָאוֹר שֶׁל צְבָאוֹת וּמַחֲנוֹת שֶׁל אֵשׁ, נִקְבְּצוּ בַּצְּדָדִים. הָרֵיחַ לִפְנִים מִמֶּנּוּ, וְזֶהוּ שֶׁנִּקְשַׁר פְּנִימָה וּמֵאִיר בְּסוֹד הַבְּרִית הַקְּדוֹשָׁה. וְזֶה נִקְרָא מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ, שֶׁהוּא רֵיחַ מֵאוֹתָם הַבְּשָׂמִים הָעֶלְיוֹנִים, שֶׁכָּתוּב כְּרֵיחַ בְּשָׂמִים.

נִיחוֹחַ, נְהִירוּ דְּכָל גְּוונִין עִילָּאִין, תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל, וְשַׁפִּירוּ דִּכְלָּא. וְדָא אִיהוּ נַיְיחָא דְּרוּחָא עִילָּאָה, דְּשַׁרְיָא עֲלֵיהּ, וְנָהִיר לְגַבֵּיהּ. לַה', לְמַלְכָּא דִּכוֹלָּא, וְכוֹלָּא אִתְקַשַּׁר דָּא בְדָא, וְאַנְהִיר דָּא בְדָא, לְמֶהֱוֵי חַד בְּחֶדְוָה דִּכוֹלָּא, בְּרֵזָא דְּקוּרְבָּנָא.

נִיחוֹחַ - הָאוֹר שֶׁל כָּל הַגְּוָנִים הָעֶלְיוֹנִים, תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל, וְהַיֹּפִי שֶׁל הַכֹּל. וְזוֹהִי נַחַת הָרוּחַ הָעֶלְיוֹנָה, שֶׁשּׁוֹרָה עָלָיו וּמְאִירָה אֵלָיו. לַה' - לַמֶּלֶךְ שֶׁל הַכֹּל, וְהַכֹּל נִקְשָׁר זֶה עִם זֶה, וּמֵאִיר זֶה בָּזֶה, לִהְיוֹת אֶחָד בְּשִׂמְחַת הַכֹּל בְּסוֹד הַקֶּשֶׁר רַבָּן.

וְאִי תֵּימָא, הָא אֶשָּׁא דְּאִיהוּ לְבַר בְּקִמִיטוֹן, דָּא אִיהוּ אִשֶּׁה, דְּמַהֲהוּא אֶשָּׁא מִתְקַמְטָן כַּמָּה חַיָּילִין, וְכַמָּה מַשְׁרְיָין, אִלֵּין בְּאִלֵּין מְלַהֲטָן, בְּכַמָּה זַיְינִין, לְכַמָּה סִטְרִין. וְכוּלְהוּ בְּרֵזָא דְּקוּרְבָּנָא אִתְקְמִיטוּ, וְתָאבוֹ וְעָאלוֹ בְּהַאי אֶשָּׁא.

וְאִם תֹּאמַר, הֲרֵי הָאֵשׁ שֶׁהוּא מִחוּץ לַמָּקוֹם הַמִּקְבָּץ, זֶהוּ הָאִשֶּׁה, שֶׁמְּאוֹתָהּ הָאֵשׁ מִתְקַבְּצִים כַּמָּה צְבָאוֹת וְכַמָּה מַחֲנוֹת, אֵלּוּ בְּאֵלּוּ לוֹהֲטִים בְּכַמָּה מִינִים, לְכַמָּה צְדָדִים. וְכֻלָּם הִתְקַבְּצוּ בְּסוֹד הַקֶּרְבָּן, וְשָׁבוּ וְנִכְנְסוּ לְאֵשׁ הַזּוֹ.

בְּגִין דְּכוּלְהוּ מָארֵי תְּרֵיסִין, מָארֵי דְּדִינִין. וְכַד תָּבִין, כְּמָא דְּתָב רוֹגְזָא דְּנָפֵיק מִנְּחִירִין, כַּד הֲוֵי נַיְיחָא, לְדוּכְתֵּיהּ. כְּמָא דְּאִלֵּין חַיָּילִין וּמַשְׁרְיָין מְלַהֲטָן קְמָטִין בְּאַתְרַיְיהוּ, הָכֵי נָמֵי חַיָּילִין וּמַשְׁרְיָין עִילָּאִין קַדִּישִׁין, מָארֵי דְּנַיְיחָא וּרְעוּ, נָהֲרִין וְתָבִין בִּנְהִירוּ לְאִתְקַשְּׁרָא, גּוֹ הַאי ה', וְכֻלְּהוֹ אִלֵּין בְּאִלֵּין, וְדָא בְּדָא בְּחִבּוּרָא חָדָא, אִקְרֵי אִשֶּׁה, רֵזָא דְּנַיְיחָא, וּמְזוֹנָא, וּנְהִירוּ דְּכָל סִטְרִין.

מִשּׁוּם שֶׁכָּל בַּעֲלֵי הַמַּגְנִים, בַּעֲלֵי דִינִים. וּכְשֶׁשְּׁבִים, כְּמוֹ שֶׁשָּׁב הָרֹגֶז שֶׁיּוֹצֵא מִן הַנְּחִירַיִם, כְּשֶׁיֵּשׁ מְנוּחָה, לְמָקוֹמוֹ. כְּמוֹ שֶׁהַצְּבָאוֹת וְהַמַּחֲנוֹת הַלִּלּוּ מְלַהֲטִים קְמָטִים בְּמָקוֹמָם, כָּךְ גַּם הַצְּבָאוֹת וְהַמַּחֲנוֹת הָעֶלְיוֹנִים הַקְּדוֹשִׁים, בַּעֲלֵי הַמְּנוּחָה וְהָרָצוֹן, מְאִירִים וְשָׁבִים בָּאוֹר לְהִתְקַשֵּׁר תּוֹךְ הֹוי' הַזֹּו, וְכֻלָּם אֵלֶּה עִם אֵלֶּה, וְזֶה עִם זֶה בְּחִבּוּר אֶחָד נִקְרָא אִשָּׁה, הַסּוֹד שֶׁל מְנוּחָה וּמָזוֹן, וְהָאוֹר שֶׁל כָּל הַצְּדָדִים.

רֵיחַ, נְקוּדָה דִּלְגוֹ. רָזָא דִּבְרִית קַדִּישָׁא. אַמַּאי אִקְרֵי רֵיחַ, בְּגִין דְּאִיהוּ רֵיחָא דְּבוֹסְמִין עִלָּאִין קַדִּישִׁין, טְמִירִין, דְּלָא אִתְגַּלְיָין. וְכַד שַׁרְיָין, אָרַח לוֹן, כְּהַאי מַאן דְּאָרַח רֵיחַ בַּהֲדַס, אִיהוּ רֵיחַ נָפִיק מֵהֲדַס, וְדָא נְקוּדָה אִקְרֵי רֵיחַ דְּנָפִיק מֵהֲדַס.

הָרֵיחַ - הַנְּקֻדָּה שֶׁלְּפָנִים, הַסּוֹד שֶׁל הַבְּרִית הַקֹּדֶשׁ. לָמָּה נִקְרָא רֵיחַ? מִשּׁוּם שֶׁהוּא רֵיחַ הַבְּשָׂמִים הָעֶלְיוֹנִים הַקְּדוֹשִׁים, הַטְּמִירִים, שֶׁלֹּא הִתְגַּלּוּ. וּכְשֶׁשּׁוֹרִים, מֵרִיחַ אוֹתָם, כְּמוֹ מִי שֶׁמֵּרִיחַ רֵיחַ בַּהֲדַס, הוּא הָרֵיחַ שֶׁיּוֹצֵא מֵהַהֲדַס, וְזוֹ הַנְּקֻדָּה שֶׁנִּקְרֵאת רֵיחַ הַיּוֹצֵא מֵהַהֲדַס.

נִיחוֹחַ, אֲתַר דְּנָחַת רוּחַ עִילָּאָה, וְשָׁרַאת עֲלֵיהּ לְמֶהֱוֵי רְתִיכָא עִילָּאָה, בְּרָזָא דְּע"ב שְׁמָהָן. וּרְתִיכָא עִילָּאָה כֻּלָּא קִישׁוּרָא חָדָא. לַה', לְמֶהֱוֵי כּוּלָּא בְּנְהִירוּ חָדָא. וְעַל דָּא אִקְרֵי רֵיחַ נִיחוֹחַ.

נִיחוֹחַ - הַמָּקוֹם שֶׁיּוֹרֶדֶת הָרוּחַ הָעֶלְיוֹנָה וְשׁוֹרָה עָלָיו לִהְיוֹת מֶרְכָּבָה עֶלְיוֹנָה, בְּסוֹד שֶׁל שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם שֵׁמוֹת. וְהַמֶּרְכָּבָה הָעֶלְיוֹנָה כֻּלָּהּ קֶשֶׁר אֶחָד. לַה' - שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל בְּאוֹר אֶחָד וְעַל כֵּן יֵשׁ רֵיחַ וְיֵשׁ רֵיחַ (וְעַל כֵּן נִקְרָא רֵיחַ נִיחוֹחַ).

וּבְכָל אֲתַר, רֵיחַ, מִסְתַּלְּקוּ דְּקָאִים עַל דַּרְגָּא אָחֳרָא תַּתָּאָה מִנֵּיהּ, וְהַאי אִיהוּ רֵיחַ מֵהַהוּא עִילָּאָה. לְרֵיחַ, דָּא אִיהוּ נְקוּדָא עִילָּאָה, דְּקָיְימָא בִּסְתִימוּ, מִגּוֹ הַהוּא דְּסָתִים דְּכָל סְתִימִין, דְּלָא אִתְיְדַע כְּלָל. וְהַאי נְקוּדָה אִיהִי רֵיחַ מֵהַהוּא סְתִימָא דְּכוּלָּא. וּבְגִין הַאי רֵיחַ, כָּל אִינּוּן שְׁמָנִין וּבוֹסְמִין, כּוּלְּהוּ נְהִירִין וְאִקְרוּן טוֹבִים, בְּגִין דְּהַאי קַיֵּים לוֹן, לְמֶהֱוֵי כּוּלְּהוּ חַד קִישׁוּרָא, נָהִיר כַּחֲדָא.

וּבְכָל מָקוֹם, רֵיחַ - מַעֲלֶיהָ שֶׁעוֹמֶדֶת עַל דַּרְגָּא אַחֶרֶת תַּחְתּוֹנָה מִמֶּנָּה. וְזֶהוּ הָרֵיחַ מֵאוֹתוֹ הָעֶלְיוֹן. לְרֵיחַ - זוֹ נְקֻדָּה עֶלְיוֹנָה שֶׁעוֹמֶדֶת בַּסֵּתֶר מִתּוֹךְ אוֹתוֹ הַנִּסְתָּר שֶׁל כָּל הַנִּסְתָּרִים, שֶׁאֵינוֹ נוֹדָע כְּלָל. וְהַנְּקֻדָּה הַזּוֹ הִיא רֵיחַ מֵאוֹתוֹ הַנִּסְתָּר שֶׁל הַכֹּל. וּבִשְׁבִיל הָרֵיחַ הַזֶּה, כָּל אוֹתָם שְׁמָנִים וּבְשָׂמִים, כֻּלָּם מְאִירִים וְנִקְרָאִים טוֹבִים, מִשּׁוּם שֶׁזֶּה מְקַיֵּם אוֹתָם, שֶׁיִּהְיוּ כֻּלָּם קֶשֶׁר אֶחָד, מֵאִיר כְּאֶחָד.

וְאִי לָאו, לָא אִקְרוּן טוֹבִים. בְּגִין דְּכַד הַאי רֵיחַ עִילָּאָה, עָאל בְּסְתִימוּ לְגוֹ נַחֲלָא עֲמִיקָא, וְאִמְלֵי לֵיהּ כְּדָקָא יָאוֹת, כּוּלְּהוּ דַּרְגִּין אִקְרוּן טוֹבִים.

וְאִם לֹא - לֹא נִקְרָאִים טוֹבִים. מִשּׁוּם שֶׁכְּשֶׁהָרֵיחַ הָעֶלְיוֹן נִכְנָס בַּסֵּתֶר לְתוֹךְ הַנַּחַל הֶעָמֹק וּמְמַלֵּא אוֹתוֹ כָּרָאוּי, כָּל הַדַּרְגּוֹת נִקְרָאוֹת טוֹבִים. מַהוּ טוֹבִים? מְאִירִים.

רַב הַמְנוּנָא סָבָא אָמַר הָכִי, אִלֵּין אִינּוּן יְמִים דְּאִקְרוּן טוֹבִים. וְאִינּוּן תְּפִילִּין דְּרֵישָׁא, דְּאִינּוּן תְּפִילִּין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַנַּח לוֹן, וְעַל דָּא אִקְרוּן טוֹבִים, בְּגִין דְּאִינּוּן נַהֲרִין בְּרֵישָׁא דְּקוּדְשָׁא עִילָּאָה.

רַב הַמְנוּנָא סָבָא אָמַר כָּךְ: אֵלּוּ הֵם יָמִים שֶׁנִּקְרָאִים טוֹבִים. וְהֵם תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ, שֶׁהֵן הַתְּפִלִּין שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מֵנִיחַ אוֹתָן, וְעַל כֵּן נִקְרָאוֹת טוֹבִים, מִשּׁוּם שֶׁהֵן מְאִירוֹת בְּרֹאשׁ הַקָּדוֹשׁ הָעֶלְיוֹן.

וּבְכָל אֲתַר, יְמִים טוֹבִים אִינּוּן תְּפִילִּין דְּרֵישָׁא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַנַּח לוֹן. חוֹלוֹ שֶׁל מוֹעֵד, דְּלָא אִקְרֵי יוֹם טוֹב, אִלֵּין תְּפִילִּין דִּדְרוֹעָא, דְּהָא לֵית לָהּ לְסִיהֲרָא מַגְּרָמָהּ כְּלוּם, אֶלָּא מְנְהִירוּ דְּיוֹם טוֹב.

וּבְכָל מָקוֹם, יָמִים טוֹבִים הֵם תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מֵנִיחַ אוֹתָן. חֹלוֹ שֶׁל מוֹעֵד, שֶׁלֹּא נִקְרָא יוֹם טוֹב, אֵלּוּ תְּפִלִּין שֶׁל הַזְּרוֹעַ, שֶׁהֲרֵי אֵין לַלְּבָנָה מֵעַצְמָהּ כְּלוּם, אֶלָּא מֵאוֹר שֶׁל יוֹם טוֹב.

תְּפִילִּין דִּדְרוֹעָא דְּאִיהִי תְּפִלָּה שֶׁל יַד, לָא נְהִירָא אֶלָּא מִגּוֹ נְהִירוּ דִּתְפִילִּין שֶׁל רֹאשׁ. תְּפִלָּה דְּרֵישָׁא, יָמִים טוֹבִים. תְּפִלָּה דִּדְרוֹעָא, חוּלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד. וְשַׁפִּיר קָאָמַר, וְהָכִי הוּא.

תְּפִלִּין שֶׁל זְרוֹעַ, שֶׁהִיא תְּפִלָּה שֶׁל יָד, אֵין מְאִירָה אֶלָּא מִתּוֹךְ הָאוֹר שֶׁל תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ. תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ - יָמִים טוֹבִים. תְּפִלִּין שֶׁל זְרוֹעַ - חֹלוֹ שֶׁל מוֹעֵד. וְיָפֶה אָמַר, וְכָךְ הוּא.

וְעַל דָּא, חוּלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד אִיהוּ לְעִנְיַן עֲבִידְתָּא, כְּגַוְונָא דְּיוֹם טוֹב וְאִצְטְרִיךְ חֶדְוָה כְּגַוְונָא דִּילֵיהּ. וּבְגִין כָּךְ, בְּאִלֵּין יוֹמִין דְּאִינּוּן תְּפִילִּין דְּמָארֵי עָלְמָא, אָסוּר לַאֲנָחָא שְׁאָר תְּפִילִּין, דְּהָא אִלֵּין יוֹמִין, דְּאִינּוּן תְּפִילִּין עִילָּאִין שַׁרְיָין עַל רֵישֵׁי הוֹן דְּיִשְׂרָאֵל קַדִּישִׁין.

וְעַל זֶה, חֹלוֹ שֶׁל מוֹעֵד הוּא לְעִנְיַן עֲבוֹדָה, כְּמוֹ שֶׁיּוֹם טוֹב. וְצָרִיךְ שִׂמְחָה כְּמוֹ שֶׁלּוֹ. וּמִשּׁוּם כָּךְ, בַּיָּמִים הַלָּלוּ, שֶׁהֵם תְּפִלִּין שֶׁל רִבּוֹן הָעוֹלָם, אָסוּר לְהָנִיחַ שְׁאָר הַתְּפִלִּין, שֶׁהֲרֵי הַיָּמִים הַלָּלוּ, שֶׁהֵם תְּפִלִּין עֶלְיוֹנִים, שׁוֹרִים עַל רָאשֵׁיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל הַקְּדוֹשִׁים.

רַבִּי אֶלְעָזָר שָׁאַיל לְרַבִּי שִׁמְעוֹן אֲבוֹי, אָמַר לֵיהּ, תֵּינַח תְּפִילִּין דְּרֵישָׁא, דְּשָׁרְיָין עַל רֵישֵׁי הוֹן דְּעַמָּא קַדִּישָׁא בְּיוֹם טוֹב. תְּפִילִּין שֶׁל יַד, דְּאִיהִי חוּלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד, אֵיךְ אֲנַן אָחְדִין לָהּ.

רַבִּי אֶלְעָזָר שָׁאַל אֶת רַבִּי שִׁמְעוֹן אָבִיו. אָמַר לוֹ, מֵילָא תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ, שֶׁשּׁוֹרִים עַל רָאשֵׁיהֶם שֶׁל הָעָם הַקָּדוֹשׁ בְּיוֹם טוֹב. תְּפִלִּין שֶׁל יָד, שֶׁהִיא חֹלוֹ שֶׁל מוֹעֵד, אֵיךְ אֲנוּ אוֹחֲזִים אוֹתָהּ?

אָמַר לֵיהּ, בְּגִין דַּאֲנַן אָחְדִין לָהּ, וְאִיהִי י"ד בֵּהּ, אָסוּר לְמֶעְבַּד עֲבִידְתָּא בְּסִטְרָא דִּילָהּ, וְאִצְטְרִיךְ לְמֶעְבַּד חֶדְוָה, בְּסִטְרָא דִּתְפִילִּין דְּרֵישָׁא.

אָמַר לוֹ, מְשׁוּם שֶׁאֲנוּ אוֹחֲזִים אוֹתָהּ, וְהִיא י"ד בֵּהּ, אָסוּר לַעֲשׂוֹת עֲבוֹדָה בַּצַּד שֶׁלָּהּ, וְצָרִיךְ לַעֲשׂוֹת שִׂמְחָה בְּצַד הַתְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ.

וְעַמָּא קַדִּישָׁא אַחְדִין תְּפִילִּין דְּמָארֵי עַלְמָא וְשַׁרְיָין עֲלַיְיהוּ בְּיוֹם טוֹב וּבְחוּלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד, וְאָסוּר לְאַעֲבָרָא תְּפִילִּין דְּמָארֵי עַלְמָא מֵעַל רֵישֵׁי הוֹן, לַאֲנָחָא תְּפִילִּין אָחֳרָנִין, דְּאִינּוּן דּוּגְמָא וּדְיוֹקְנָא לְתַתָּא.

וְהָעָם הַקָּדוֹשׁ אוֹחֲזִים אֶת הַתְּפִלִּין שֶׁל רִבּוֹן הָעוֹלָם, וְשׁוֹרִים עֲלֵיהֶם בְּיוֹם טוֹב וּבְחֹלוֹ שֶׁל מוֹעֵד, וְאָסוּר לְהַעֲבִיר אֶת הַתְּפִלִּין שֶׁל רִבּוֹן הָעוֹלָם מֵעַל רֹאשֵׁיהֶם לְהָנִיחַ תְּפִלִּין אֲחֵרוֹת, שֶׁהֵם דֻּגְמָא וּדְיוֹקָן לְמַטָּה.

לְמַלְכָּא דְּבָעֵי לְנַטְרָא לֵיהּ לְעַבְדֵּיהּ, אָמַר לֵיהּ עָבֵיד חוֹתָמָא כִּדְיוֹקְנָא דְּחוֹתָמָא דִּילִי, כָּל זִמְנָא דְּהַהוּא דִּיוֹקְנָא יִתְחֲזֵי עָלָךְ, כֻּלָּא יְזוּעוּן וִידַחֲלוּן מִינָּךְ. לְבָתַר מְגוֹ רַחִימוּ עִילָּאָה, דְּקָא רָחֵים לֵיהּ מַלְכָּא, יְהַב בִּידֵיהּ חוֹתָמָא דְּגוּשְׁפַּנְקָא עִילָּאָה דִּילֵיהּ, כֵּיוָן דְּאָחֵיד חוֹתָמָא עִילָּאָה דְּמַלְכָּא בִּידֵיהּ, שָׁבֵיק מַנַּיהּ הַהוּא דִּיוּקְנָא דְּאִיהוּ עָבַד.

לְמֶלֶךְ שֶׁרָצָה לִשְׁמֹר אֶת עַבְדּוֹ, אָמַר לוֹ, עֲשֵׂה (חותם) כְּמוֹ דְּיוֹקַן הַחוֹתָם שֶׁלִּי. כָּל זְמַן שֶׁאוֹתוֹ דְּיוֹקָן יֵרָאֶה עָלֶיךָ, כֻּלָּם יָזוּעוּ וְיִפָּחֲדוּ מִמְּךָ. אַחַר כָּךְ מִתּוֹךְ אַהֲבָה עֶלְיוֹנָה שֶׁאוֹהֵב אוֹתוֹ הַמֶּלֶךְ, נָתַן בְּיָדוֹ חוֹתָם שֶׁל הַחוֹתֶמֶת הָעֶלְיוֹנָה שֶׁלּוֹ. כֵּיוָן שֶׁאָחַז הַחוֹתָם הָעֶלְיוֹן שֶׁל הַמֶּלֶךְ בְּיָדוֹ, נָטַל מִמֶּנּוּ אוֹתוֹ הַדְּיוֹקָן שֶׁהוּא עָשָׂה.

אִי הַהוּא עָבֶד, דְּחֵי חוֹתָמָא עִילָּאָה דְּמַלְכָּא, בְּגִין הַהוּא חוֹתָמָא דְּאִיהוּ עָבִיד, וַדַּאי בַּר קְטוֹלָא אִיהוּ הַהוּא עַבְדָּא, בְּגִין דַּעֲבִיד קְלָנָא בְּחוֹתָמָא דְּמַלְכָּא, וְלָא חָיֵישׁ לִיקָרֵיהּ. וּבְגִין כָּךְ, אָסוּר לְעַמָּא קַדִּישָׁא לְדַחְיָא חוֹתָמָא דְּמַלְכָּא עִילָּאָה דְּשָׁרֵי עָלָן, בְּגִין דִּיוּקְנָא דָּא דַּאֲנַן עָבְדִין.

אִם אוֹתוֹ הָעֶבֶד דּוֹחֶה אֶת הַחוֹתָם הָעֶלְיוֹן שֶׁל הַמֶּלֶךְ בִּשְׁבִיל אוֹתוֹ הַחוֹתָם שֶׁהוּא עָשָׂה, וַדַּאי בֶּן-מָוֶת הוּא אוֹתוֹ הָעֶבֶד, מִשּׁוּם שֶׁעָשָׂה קָלוֹן בְּחוֹתָם הַמֶּלֶךְ וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לִכְבוֹדוֹ, וּמִשּׁוּם כָּךְ אָסוּר לָעָם הַקָּדוֹשׁ לִדְחוֹת אֶת חוֹתָם הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן שֶׁשּׁוֹרֶה עָלֵינוּ, מִשּׁוּם הַדְּיוֹקָן הַזֶּה שֶׁהֵם עֲבָדִים (שאנו עושים).

הַאי בְּמוֹעֵד וּבְחוֹלוֹ שֶׁל מוֹעֵד, וְכָל שֶׁכֵּן בְּשַׁבָּת, דְּכֹלָּא שַׁרְיָא עָלָן, שַׁבָּת דְּמַעֲלֵי שַׁבְּתָא, תְּפִלָּה שֶׁל יַד. שַׁבָּת דְּיוֹמָא, תְּפִילִין דְּרֵישָׁא.

זֶה בְּמוֹעֵד וּבְחֹלוֹ שֶׁל מוֹעֵד, וְכָל שֶׁכֵּן בְּשַׁבָּת, שֶׁהַכֹּל שׁוֹרֶה עָלֵינוּ. שַׁבָּת שֶׁל עֶרֶב שַׁבָּת - תְּפִלָּה שֶׁל יָד. שַׁבָּת שֶׁל הַיּוֹם - תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ.

וְהָכִי קָא מְסַדֵּר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעַמָּא קַדִּישָׁא רְחִימָא דִּילֵיהּ, בַּחוֹל אִינּוּן תְּפִילִין דְּעָבְדוּ דִּיוּקְנָא דְּחוֹתָמָא דְּמַלְכָּא, לְמֶהֱוֵי נְטִירִין בְּכָל סִטְרִין. בְּשַׁבָּת וּמוֹעֵד דְּאִינּוּן יוֹמִין טָבִין, וּתְפִילִין דְּמָארֵי עָלְמָא מַמָּשׁ. מְעַבְּרָן הַהִיא דִּיוּקְנָא, וּמַנְחֵי תְּפִילִין דְּמָארֵי עָלְמָא. זַכָּאִין עַמָּא דָּא, דִּבְיָדָן חוֹתָמָא עִילָּאָה דְּמַלְכָּא.

וְכָךְ מְסַדֵּר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הָעָם הַקָּדוֹשׁ הָאָהוּב שֶׁלּוֹ, בַּחֹל - אוֹתָם תְּפִלִּין שֶׁעָשׂוּ בִּדְיוֹקַן הַחוֹתָם שֶׁל הַמֶּלֶךְ, לִהְיוֹת שְׁמוּרִים בְּכָל הַצְּדָדִים. בְּשַׁבָּת וּמוֹעֵד, שֶׁהֵם יָמִים טוֹבִים, וְהַתְּפִלִּין שֶׁל רִבּוֹן הָעוֹלָם מַמָּשׁ - מַעֲבִירִים אוֹתוֹ דְּיוֹקָן, וּמְנִיחִים אֶת הַתְּפִלִּין שֶׁל רִבּוֹן הָעוֹלָם. אַשְׁרֵי הָעָם הַזֶּה, שֶׁבִּיָדָם הַחוֹתָם הָעֶלְיוֹן שֶׁל הַמֶּלֶךְ.

מַאן דְּמַנַּח תְּפִילִין, אִצְטְרִיךְ לְמֶחֱדֵי. וְעַל דָּא כְּתִיב, וְשִׂמְחָתִי בְּחַגֶּךָ. בִּתְפִילִין דְּמָארֵי עָלְמָא אִצְטְרִיךְ לְמֶחֱדֵי. וְחֶדְוָה דָּא, בְּמוֹעֵד וּבְחוֹלוֹ שֶׁל מוֹעֵד, בִּתְפִילִין דְּרֵישָׁא, וּבִתְפִילִין דִּדְרוֹעָא.

מִי שֶׁמַּנִּיחַ תְּפִלִּין צָרִיךְ לִשְׂמֹחַ, וְעַל זֶה כָּתוּב וְשָׂמַחְתָּ בְּחַגֶּךָ. בַּתְּפִלִּין שֶׁל רִבּוֹן הָעוֹלָם צָרִיךְ לִשְׂמֹחַ, וְהַשִּׂמְחָה הַזּוֹ בְּמוֹעֵד וּבְחֻלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד, בַּתְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ, וּבַתְּפִלִּין שֶׁל הַזְּרוֹעַ.

בְּיוֹם טוֹב מַהֲהוּא רֵיחָא עִילָּאָה, שְׁמָנֶיךָ טוֹבִים, תְּפִילִּין דְּרֵישָׁא. בְּחוּלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד, שֶׁמֶן תּוּרַק שְׁמֶךָ, תְּפִלָּה שֶׁל יָד, דְּקָא סָלְקָא לְאִתְאַחָדָא בְּאוֹרַח סְתִים בִּתְפִילִּין דְּרֵישָׁא.

בְּיוֹם טוֹב, מֵאוֹתוֹ הָרֵיחַ הָעֶלְיוֹן - שְׁמָנֶיךָ טוֹבִים, תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ. בְּחֻלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד - שֶׁמֶן תּוּרַק שְׁמֶךָ, תְּפִלָּה שֶׁל יָד, שֶׁעוֹלָה לְהֵאָחֵז בְּדֶרֶךְ נִסְתָּר בִּתְפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ.

עַל כֵּן עֲלָמוֹת אֲהֵבוּךָ, בְּיוֹם טוֹב בַּתְּרָאָה דְּחַג, דְּהָא תְּפִלָּה שֶׁל יַד אִשְׁתְּלִים וְאִתְנְהִיר בְּשִׁלִּימוּ. וּלְפַלְגָא חוּלְקָא לְכוֹלָּא, לְכָל אִינּוּן מַשְׁרְיָין וְחֵילִין דִּלְעֵילָּא, וּלְכָל אִינּוּן מַשְׁרְיָין וְחֵילִין דִּלְתַתָּא. וְעַל דָּא עֲלָמוֹת אֲהֵבוּךָ, אִינּוּן מַשְׁרְיָין וְחֵילִין דִּלְעֵילָּא, עוֹלָמוֹת וּמַשְׁרְיָין וְחַיָּילִין דִּלְתַתָּא.

עַל כֵּן עֲלָמוֹת אֲהֵבוּךָ - בְּיוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן שֶׁל חַג, שֶׁהֲרֵי תְּפִלָּה שֶׁל יָד נִשְׁלֶמֶת וּמוּאֶרֶת בִּשְׁלֵמוּת, וּלְחַלֵּק חֵלֶק לַכֹּל, לְכָל אוֹתָם מַחֲנוֹת וּצְבָאוֹת שֶׁלְּמַעְלָה, וּלְכָל אוֹתָם הַמַּחֲנוֹת וְהַצְּבָאוֹת שֶׁלְּמַטָּה. וְעַל כֵּן עֲלָמוֹת (אהבוך, אותם) הַמַּחֲנוֹת וְהַצְּבָאוֹת שֶׁלְּמַעְלָה, הָעוֹלָמוֹת וְהַמַּחֲנוֹת וְהַצְּבָאוֹת שֶׁלְּמַטָּה.

פְּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וַאֲמַר, כְּתִיב (בראשית כז) וַיָּרַח אֶת רֵיחַ בְּגָדָיו וַיְבָרֲכֵהוּ וְגוֹ', מַה רָאָה יִצְחָק, שֶׁאַף עַל גַּב שֶׁאוֹתוֹ מַאֲכָל וּמַשְׁקֶה שֶׁהֵבִיא לוֹ יַעֲקֹב, לֹא בֵּרַךְ אוֹתוֹ עַד הַזְּמַן שֶׁהֵרִיחַ אֶת אוֹתָם לְבוּשִׁים?

הָכָא אִית לְאִסְתַּכָּלָא, דְּהָא אִינּוּן לְבוּשִׁין לָא הֲווֹ דִּידֵיהּ דְּיַעֲקֹב, דְּהָא אוֹרַיְיתָא אַסְהֵידַת, דִּכְתִיב (שם) אֶת בִּגְדֵי עֵשָׂו בְּנָהּ הַגָּדוֹל, וְהָכָא כְּתִיב אֶת רֵיחַ בְּגָדָיו, וְכִי בְּגָדָיו הֲווֹ, רֵיחַ הַבְּגָדִים מִיבָּעֵי לֵיהּ, מַאי בְּגָדָיו.

כָּאן יֵשׁ לְהִסְתַּכֵּל, שֶׁהֲרֵי אוֹתָם לְבוּשִׁים לֹא הָיוּ שֶׁל יַעֲקֹב, שֶׁהֲרֵי הַתּוֹרָה מְעִידָה, שֶׁכָּתוּב (שם) אֶת בִּגְדֵי עֵשָׂו בְּנָהּ הַגָּדֹל, וְכָאן כָּתוּב אֶת רֵיחַ בְּגָדָיו, וְכִי בְּגָדָיו הָיוּ? רֵיחַ הַבְּגָדִים הָיָה צָרִיךְ לִהְיוֹת. מַה זֶּה בְּגָדָיו?

אֶלָּא, בְּגָדָיו וַדַּאי הֲווֹ אִינּוּן לְבוּשִׁין מַמָּשׁ, וְלָאו דְּעֵשָׂו. וְאַף עַל גַּב דִּכְתִיב בִּגְדֵי עֵשָׂו, בְּטוֹפְסָא הֲווֹ גַּבֵּיהּ. כְּגַוְונָא דָא הַהוּא בְּאֵר דִּיתֵיב עֲלֵיהּ יַעֲקֹב, וִיתֵיב עֲלֵיהּ מֹשֶׁה, בְּטוֹפְסָא הֲווֹ לְגַבֵּי אֲחֲרָנִין, כֵּיוָן דַּאֲתָא יַעֲקֹב אִשְׁתְּמוֹדַע בֵּירָא לְמָארֵיהּ, וּסְלִיקוּ מַיָּא לְגַבֵּיהּ, וְכֵן לְגַבֵּי מֹשֶׁה.

אֶלָּא בְּגָדָיו וַדַּאי הָיוּ אוֹתָם הַלְּבוּשִׁים מַמָּשׁ, וְלֹא שֶׁל עֵשָׂו, וְאַף עַל גַּב שֶׁכָּתוּב בִּגְדֵי עֵשָׂו - בְּתְפִיסָה הָיוּ אֲצִלּוֹ. כְּמוֹ כֵן אוֹתָהּ הַבְּאֵר שֶׁעָלֶיהָ יָשַׁב יַעֲקֹב וְיָשַׁב עָלֶיהָ מֹשֶׁה - בְּתְפִיסָה הָיְתָה לַאֲחֵרִים. כֵּיוָן שֶׁבָּא יַעֲקֹב, נוֹדְעָה הַבְּאֵר לַאֲדוֹנָהּ, וְעָלוּ הַמַּיִם אֵלָיו, וְכֵן לְמֹשֶׁה.

כְּגַוְונָא דָּא, אִינּוּן לְבוּשִׁין, בְּטוֹפְסָא הֲווֹ לְגַבֵּי עֻשָּׁו, כֵּיוָן דְּאַלְבֵּישׁ לוֹן יַעֲקֹב, אִשְׁתְּמוֹדְעוּ מָאנִין לְמָארֵיהוֹן. מִיּוֹמָא דַּעֲבִיד לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לָא סְלִיקוּ רֵיחִין דִּילְהוֹן, עַד זִמְנָא דָּא דְּלְבֵישׁ לוֹן יַעֲקֹב, דְּהָא אֲהַדְּרוּ לְבוּשִׁין לְדִיוּקְנֵיהוּ. יַעֲקֹב דִּיוּקְנָא דְּאָדָם וַדַּאי הֲוָה, וְשַׁפִּירוּ דִּילֵיהּ, בְּשַׁעֲתָא דְּחָמוֹ לְבוּשִׁין דִּיוּקְנָא דְּאָדָם, סְלִיקוּ רֵיחָא.

כְּמוֹ כֵן אוֹתָם הַלְּבוּשִׁים הָיוּ בִּתְפִיסָה אֵצֶל עֵשָׂו. כֵּיוָן שֶׁלְּבָשָׁם יַעֲקֹב, נוֹדְעוּ הַבְּגָדִים לְבַעֲלֵיהֶם, מֵיּוֹם שֶׁעָשָׂה אוֹתָם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, לֹא הָעֲלוּ הָרֵיחוֹת שֶׁלְּהֶם עַד הַזְּמַן הַזֶּה שֶׁלְּבַשׁ אוֹתָם יַעֲקֹב, שֶׁהָרֵי חָזְרוּ לִדְיוֹקְנָם. יַעֲקֹב הָיָה וַדַּאי דְּמוּת שֶׁל אָדָם וְיָפְיוֹ. בְּשָׁעָה שֶׁרָאוּ הַלְּבוּשִׁים אֶת דְּמוּתוֹ שֶׁל אָדָם, הֶעֱלוּ רֵיחַ.

תְּלַת רֵיחִין אִסְתַּלָּקוּ הָכָא, חַד, רֵיחַ בְּגָדָיו. ב', רֵיחַ בְּנֵי. ג', רֵיחַ שָׂדֶה אֲשֶׁר בֵּרְכוֹ ה'. וְכוּלְּהוּ תְּלַת, סְלִיקוּ לְגַבֵּי דְּיִצְחָק, בְּשַׁעֲתָא דְּעָאל יַעֲקֹב לְגַבֵּיהּ.

שְׁלֹשׁ רֵיחוֹת עָלוּ כָּאן, אֶחָד - רֵיחַ בְּגָדָיו. ב' - רֵיחַ בְּנֵי. ג' - רֵיחַ שָׂדֶה אֲשֶׁר בֵּרְכוֹ ה'. וְכָל הַשָּׁלֹשׁ עָלוּ לְיִצְחָק בְּשָׁעָה שֶׁנִּכְנַס אֵלָיו יַעֲקֹב.

וְכוּלְּהוּ כְּתִיב בְּהַאי קְרָא, רֵיחַ בְּגָדָיו, הַיְינוּ עַל כֵּן עֲלָמוֹת אֲהֵבוּךְ. רֵיחַ בְּנָיו, הַיְינוּ שְׁמָנֶיךָ טוֹבִים. רֵיחַ שָׂדֶה, הַיְינוּ שֵׁמֶן תּוּרַק שְׁמֶךָ. וַדַּאי כּוֹלָּא קִישׁוּרָא חָדָא. וְרָזָא דְּקוּרְבָּנָא דְּקָא אַתְעָרְנָא בֵּיהּ, כְּמָא דְּאִתְּמַר אִשֶּׁה, דְּהַיְינוּ עֲלָמוֹת אֲהֵבוּךְ, וְכוֹלָּא רָזָא חָדָא. רֵיחַ, שֶׁמֶן תּוּרַק שְׁמֶךָ. נִיחוֹחַ, שְׁמָנֶיךָ טוֹבִים, וְכוֹלָּא חַד. לַה', הַיְינוּ לְרֵיחַ. וְכוֹלָּא מִלָּה חָדָא, וְרָזָא חָדָא, בְּקִישׁוּרָא חָדָא, כְּמָא דְּאִתְּמַר.

וְכֻלָּם כְּתוּבִים בַּפָּסוּק הַזֶּה. רֵיחַ בְּגָדָיו, הַיְינוּ עַל כֵּן עֲלָמוֹת אֲהֵבוּךְ. רֵיחַ בְּנָיו, הַיְינוּ שְׁמָנֶיךָ טוֹבִים. רֵיחַ שָׂדֶה, הַיְינוּ שֶׁמֶן תּוּרַק שְׁמֶךָ. וַדַּאי הַכֹּל קֶשֶׁר אֶחָד, וְסוֹד הַקְּרְבָּן שֶׁהַעֲרָנוּ בּוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר אִשֶּׁה, שֶׁהַיְינוּ עֲלָמוֹת אֲהֵבוּךְ, וְהַכֹּל סוֹד אֶחָד. רֵיחַ - שֶׁמֶן תּוּרַק שְׁמֶךָ. נִיחוֹחַ - שְׁמָנֶיךָ טוֹבִים. וְהַכֹּל אֶחָד לַה', הַיְינוּ לְרֵיחַ, וְהַכֹּל דָּבָר אֶחָד, וְסוֹד אֶחָד, בְּקֶשֶׁר אֶחָד, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר.

(שה"ש א) מָשְׁכֵנִי אַחֲרֶיךָ נָרוּצָה. כְּתִיב, וְנָתַתִּי מִשְׁכָּנִי בְּתוֹכְכֶם וְגו'. תָּא חֲזֵי, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְהַב שְׁכִינְתֵּיהּ בֵּיניְהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, לְמֶהֱוֵי רְבִיעָא עֲלַיְיהוּ, כְּאִימָּא עַל בְּנִין, וְלַאֲנָנָא עֲלַיְיהוּ בְּכָל סִטְרִין.

מָשְׁכֵנִי אַחֲרֶיךָ נָרוּצָה (שיר א). כְּתוּב וְנָתַתִּי מִשְׁכָּנִי בְּתוֹכְכֶם וְגו'. בֹּא וּרְאֵה, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נָתַן שְׁכִינָתוֹ בֵּין יִשְׂרָאֵל לִהְיוֹת רְבוּצָה עֲלֵיהֶם כְּאֵם עַל הַבָּנִים, וּלְהָגֵן עֲלֵיהֶם בְּכָל הַצַּדְדִים.

וְכָל זִמְנָא דְּהַהִיא אִימָּא קַדִּישָׁא יְתֵבָא עֲלַיְיהוּ, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָתֵי לְדַיְירָא עִמְּהוֹן. בְּגִין דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא שָׁבֵיק לָהּ לְעָלְמִין, וְכָל חֲבִיבוּ דִּלְעֵילָא עָלָהּ אִיהוּ.

וְכָל זְמַן שֶׁאוֹתָהּ אֵם קְדוֹשָׁה יוֹשֶׁבֶת עֲלֵיהֶם, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּא לְדוּר עִמָּם, מִשּׁוּם שֶׁהָרֵי אֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹזֵב אוֹתָהּ לְעוֹלָמִים, וְכָל הַחֲבִיבוּת שֶׁלְּמַעְלָה הִיא עָלֶיהָ.

וּבְגִין כָּךְ, יְהֵב לָהּ מַשְׁכּוֹנָא בְּגַוָויְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, לְמִנְדַע דְּלָא יִנְשֵׁי לוֹן, וְלָא יִשְׁבּוֹק לוֹן לְעָלְמִין. מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּהַהוּא מַשְׁכּוֹנָא בְּגַוָויְיהוּ. וְהִיא אָמְרַת, מַשְׁכּוֹנָא הֲוֵיתִי בְּתַתָּאי, אֱהֵא מַשְׁכּוֹנָא לְגַבָּךְ, וּלְסָלְקָא לְקִבְלָךְ, וַאֲנָא וּבְנֵי אַחֲרִיךְ נָרוּצָה.

וּמִשּׁוּם כָּךְ נָתַן אוֹתָהּ מַשְׁכּוֹן בְּתוֹכָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, לְדַעַת שֶׁלֹּא יִשְׁכָּחֵם, וְלֹא יַעֲזֹב אוֹתָם לְעוֹלָמִים. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם אוֹתוֹ הַמַּשְׁכּוֹן שֶׁבְּתוֹכָם. וְהִיא אוֹמֶרֶת, מַשְׁכּוֹן הָיִיתִי בַּתַּחְתּוֹנִים, אֶהְיֶה מַשְׁכּוֹן אֶצְלְךָ, וְלַעֲלוֹת כְּנֶגְדֶּךָ, וַאֲנִי וּבְנֵי אַחֲרֶיךָ נָרוּצָה.

מָשְׁכֵנִי, אַהֲדַרְנָא לְקִישׁוּרָא דְּמִילִּין קַדְמָאִין, עַל הַהוּא רָזָא אִשָּׁה רֵיחַ נִיחוֹחַ. דְּהָא בְּשַׁעֲתָא דְּרָעוּתָא סָלֵיק מִתַּתָּא בְּרָזָא דְּקוּרְבָּנָא, אִיהוּ סָלְקַת וְאָמְרָה לְגַבֵּי רְחִימָא דִּילָהּ, מָשְׁכֵנִי: אוֹשֵׁיט יְמִינָךְ לְגַבָּאי, לְקַבְּלָא לִי, וּלְסַלְקָא לִי, בְּסִטְרָא דְּאִתְעָרוּתָא דִּשְׂמָאלָא. וִימִינָא לְחַבְּקָא לִי, וְדָא אִיהִי מָשְׁכֵנִי.

מָשְׁכֵנִי, חָזַרְנוּ לְקַשֵּׁר הַדְּבָרִים הָרִאשׁוֹנִים עַל אוֹתוֹ סוֹד אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחוֹחַ. שֶׁהֲרֵי בְּשָׁעָה שֶׁעוֹלֶה הָרָצוֹן מִמַּטָּה בְּסוֹד הַקָּרְבָּן, הִיא עוֹלָה וְאוֹמֶרֶת לַאֲהוּבָהּ: מָשְׁכֵנִי, הוֹשֵׁט יְמִינְךָ אֵלַי לְקַבֵּל אוֹתִי וּלְהַעֲלוֹת אוֹתִי, בַּצַּד שֶׁל הִתְעוֹרְרוּת הַשְּׂמֹאל, וְהַיָּמִין לְחַבֵּק אוֹתִי, וְזֶהוּ מָשְׁכֵנִי.

וְהָא אִשֶּׁה אָמְרָה לְגַבֵּי רֵיחַ, רֵיחַ לְגַבֵּי נִיחוֹחַ, נִיחוֹחַ לַה'. וּכְדֵין, אַחֲרֶיךָ נָרוּצָה. מַאי נָרוּצָה, נָהֵא בְּרֵעוּתָא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ויקרא א) וְנִרְצָה לוֹ לְכַפֵּר עָלָיו. וְדָא אִיהִי דִּכְתִיב, (בראשית מא) וַיָּרִיצוּהוּ מִן הַבּוֹר. מַאי וַיָּרִיצוּהוּ מִן הַבּוֹר. דְּאַרְצוּ לֵיהּ בְּמִלִּין טָבִין, בְּמִלִּין דְּרַעֲוָא טָבָא, דְּהָוָה עָצֵיב מֵהַהוּא בּוֹר. וְעַל דָּא נָרוּצָה: נָהֵא בְּרַעֲוָא, בִּרְעוּתָא שְׁלִים כְּדְקָא יָאוֹת.

וְהָאִשָּׁה הַזֹּאת אָמְרָה לְגַבֵּי רֵיחַ, רֵיחַ לְגַבֵּי נִיחוֹחַ, נִיחוֹחַ לַה'. וְאָז, אַחֲרֶיךָ נָרוּצָה. מַה זֶּה נָרוּצָה? נִהְיֶה בְּרָצוֹן, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא א) וְנִרְצָה לוֹ לְכַפֵּר עָלָיו. וְזוֹהִי שֶׁכָּתוּב (בראשית מא) וַיָּרִיצֻהוּ מִן הַבּוֹר. מַה זֶּה וַיָּרִיצֻהוּ? שֶׁהֶחֱרִצוּ אוֹתוֹ בִּדְבָרִים טוֹבִים, בְּמִלִּים שֶׁל רָצוֹן טוֹב, שֶׁהָיָה עָצוּב מֵאוֹתוֹ הַבּוֹר. וְעַל זֶה נָרוּצָה - נִהְיֶה בְּרָצוֹן, בְּרָצוֹן שָׁלֵם כָּרָאוּי.

אַחֲרֶיךָ נָרוּצָה, טוֹל אֶת רַעֲוָא בְּקַדְמִיתָא, וּלְבָתַר דְּתִטּוֹל אַנְתְּ, אֲנָא, וְכָל אִינּוּן עוּלֵימָתַאי, נָהֵא בְּרַעֲוָא. וְעַל דָּא מָשְׁכֵנִי.

אַחֲרֶיךָ נָרוּצָה, טֹל עַתָּה רָצוֹן בָּרִאשׁוֹנָה, וְאַחַר שֶׁאַתָּה תִטֹּל - אֲנִי וְכָל אוֹתָן עַלְמוֹתַי נִהְיֶה בְּרָצוֹן, וְעַל כֵּן מָשְׁכֵנִי.

מִכָּאן, דְּרַעֲוָאן וּבִרְכָאן לָא אִשְׁתַּכָּחוּ אֶלָּא בַּאֲתַר דְּדָכַר וְנוּקְבָא אִתְחַבְּרוּ כַּחֲדָא. וּבְגִין כָּךְ, מָשְׁכֵנִי לְגַבָּךְ בְּקַדְמִיתָא, בְּגִין דַּאֲקַבֵּל רַעֲוָא, מֵאֲתַר דְּכָל רַעֲוִין אִשְׁתַּכָּחוּ. וּלְבָתַר, אַחֲרֶיךָ נָרוּצָה, נָהֵא בְּרַעֲוָא. וְאִי לָא תִּמְשְׁכֵנִי לְגַבָּךְ, רָעוּתָא, וְרַעֲוָא עִילָּאָה לָא יִשְׁרוֹן עָלָךְ, דְּהָא דְּכַר בְּלָא נוּקְבָא, לָא שַׁרְיָין בֵּיהּ בִּרְכָאן.

מִכָּאן שֶׁרְצוֹנוֹת וּבְרָכוֹת אֵין נִמְצָאִים אֶלָּא בְּמָקוֹם שֶׁזָּכָר וּנְקֵבָה הִתְחַבְּרוּ יַחַד. וּמִשּׁוּם כָּךְ, מָשְׁכֵנִי אֲלֶיךָ בְּרֹאשׁוֹנָה, כְּדֵי שֶׁאֲקַבֵּל רָצוֹן מִמָּקוֹם שֶׁכָּל הָרְצוֹנוֹת נִמְצָאִים, וְאַחַר כָּךְ אַחֲרֶיךָ נָרוּצָה, נִהְיֶה בְּרָצוֹן. וְאִם לֹא תִמְשְׁכֵנִי אֲלֶיךָ, הָרָצוֹן וְהָרְצוֹן הָעֶלְיוֹן לֹא יִשְׁרוּ עָלֶיךָ, שֶׁהָרֵי זָכָר בִּלְי נְקֵבָה אֵין שׁוֹרִים בּוֹ בְּרָכוֹת.

וְכָל דָּא, בְּדִיוֹקְנָא דְּקָא אִתְעַרְנָא בְּרָזָא דְּאֶלֶף. דְּהָא תַּמָּן אִשְׁתַּכָּחוּ רָזִין אִלֵּין, אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחוֹחַ לַה'. וְאִיהוּ רָזָא דִּלְעֵילָּא וְתַתָּא, וְכָל רָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא בֵּיהּ תַּלְיָא, וְעַל דָּא סָלְקָא בְּאֶחָד. וְכֹלָּא אִיהִי א.

וְכָל זֶה בְּדִיוֹקָן שֶׁהֵעַרְנוּ בַּסּוֹד שֶׁל אֶלֶף, שֶׁהֲרֵי שָׁם נִמְצְאִים הַסּוֹדוֹת הַלָּלוּ, אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחוֹחַ לַה'. וְהוּא הַסּוֹד שֶׁל מַעְלָה וּמַטָּה, וְכָל סוֹד הָאֱמוּנָה בּוֹ תָּלוּי, וְעַל כֵּן עוֹלָה בְּה' (באחד). וְהַכֹּל הוּא א.

בְּשַׁעֲתָא דְּאַת דָּא פָּרַח בַּאֲוִירָא, אִסְתַּלִּיקוּ אֶלֶף וּמְאָה עָלְמִין, וְאִתְכְּלִילוּ בְּגַוָּיהּ. וְאִתְרְשִׁימוּ אִתְוָון אֲחֲרָנִין, וְאִתְגְּלִיפוּ אֲבַתְרֵיהּ. וְאִיהוּ אִתְעַטַר בְּעִטּוּרָא גְּלִיפָא, דְּכְלִיל כָּל עָלְמִין.

בְּשָׁעָה שֶׁהָאוֹת הַזּוֹ פּוֹרַחַת בָּאֲוִיר, מִתְעַלִּים אֶלֶף וּמֵאָה עוֹלָמוֹת וְנִכְלָלִים בְּתוֹכוֹ. וְנִרְשְׁמוּ אוֹתִיּוֹת אֲחֵרוֹת, וְנֶחְקְקוּ אַחֲרָיו. וְהוּא מִתְעַטֵּר בְּעִטּוּר חָקוּק, שֶׁכּוֹלֵל אֶת כָּל הָעוֹלָמוֹת.

וְאִיהִי חַד א, אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחוֹחַ לַה'. אִשֶּׁה, דָּא קוּצָא דְּתַלְיָא לְתַתָּא, רָזָא דְּכָל חַיָּילִין וּמַשְׁרְיָין אִלֵּין וְאִלֵּין. רֵיחַ, רָזָא דְּעֵלָּא הַהוּא קוּצָא דְּאִתְאַחַדָּא בְּאֶמְצָעִיתָא. נִיחוֹחַ, רְתִיכָא דְּפִשִׁיטוּ דְּאֶמְצָעִיתָא, דְּשַׁרְיָא עֲלֵיהּ רוּחַ עִילָּאָה. לַה', נְקוּדָה עִילָּאָה דְּעַל גַּבֵּי אֶמְצָעִיתָא, דְּאִיהוּ מְקַיֵּים כּוֹלָּא. וְכוֹלָּא קִישׁוּרָא חָדָא.

וְא' הִיא אַחַת, אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחוֹחַ לַה'. אִשֶּׁה - זֶה הַקּוֹץ הַתָּלוּי לְמַטָּה, הַסּוֹד שֶׁל כָּל הַצְּבָאוֹת וְהַמַּחֲנוֹת אֵלּוּ וְאֵלּוּ. הֲרֵיחַ - סוֹד שֶׁעָל אוֹתוֹ הַקּוֹץ שֶׁנֶּאֱחָז בָּאֶמְצַע. נִיחוֹחַ - הַמֶּרְכָּבָה שֶׁל הִתְפַּשְׁטוּת הָאֶמְצַע, שֶׁשּׁוֹרָה עָלָיו רוּחַ עֶלְיוֹנָה. לַה' - נְקֻדָּה הָעֶלְיוֹנָה שֶׁעַל גַּב הָאֶמְצַע, שֶׁהוּא מְקַיֵּם אֶת הַכֹּל. וְהַכֹּל קֶשֶׁר אֶחָד.

וְהָא דַּאֲחוֹרֵי אֶמְצָעִיתָא, אֱמַר, מְשָׁכֵנִי אַחֲרֶיךָ, לְאִתְחַבְּרָא עִמָּךְ, לְיטוֹל בִּרְכָאן, מֵעִם נְקוּדָה עִילָּאָה דַּעֲלָךְ. וְכַד נְהֵא דְּכַר וְנוּקְבָא כַּחֲדָא, כֵּיוָן דְּתִטּוֹל בִּרְכָאן וְרַעֲוָא, אֲנָא וְקוֹצָא דְּתַלְיָא לְתַתָּא מִינֵי, אַחֲרֶיךָ נָרוּצָה, נִתְרְעֵי אֲבַתְרָךְ, לְמֶהֱוֵי חַד שְׁלִימוּ עֵילָּא וְתַתָּא. וּלְמֶהֱוֵי א כָּל אֶחָד בִּשְׁלִימוּ דִּילֵיהּ.

וְזֶה שֶׁל אֲחוֹרֵי הָאֶמְצַע, אֱמַר מְשָׁכֵנִי אַחֲרֶיךָ. לְהִתְחַבֵּר עִמָּךְ, לִטֹּל בְּרָכוֹת מֵעִם הַנְּקֻדָּה הָעֶלְיוֹנָה שֶׁעָלֶיךָ. וּכְשֶׁנִּהְיֶה זָכָר וּנְקֵבָה יַחַד, כֵּיוָן שֶׁתִּטֹּל בְּרָכוֹת וְרָצוֹן, אֲנִי וְהַקּוֹץ שֶׁתָּלוּי לְמַטָּה מִמֶּנִּי - אַחֲרֶיךָ נָרוּצָה, נִתְרַצֶּה אַחֲרֶיךָ, לִהְיוֹת שְׁלֵמוּת אַחַת מַעְלָה וּמַטָּה, וְלִהְיוֹת א כָּל אֶחָד (הכל אחד) בִּשְׁלֵמוּתוֹ.

(שה"ש א) הֶבִיאַנִי הַמֶּלֶךְ חֲדָרָיו וְגו'. בְּכָה רַבִּי שִׁמְעוֹן כְּמִלְקַדְמִין וַאֲמַר. הַלְוַאי יְהֵא בְּיָדָן לְגַלָּאָה רָזִין עִילָּאִין, חֲדָוָא אִיהוּ, הוֹאִיל וּרְעוּתֵיהּ לְגַלָּאָה רָזִין עִילָּאִין בְּדָרָא דָּא.

הֶבִיאַנִי הַמֶּלֶךְ חֲדָרָיו וְגו' (שיר א). בְּכָה רַבִּי שִׁמְעוֹן כְּמוֹ מִקֶּדֶם, וְאָמַר, הַלְוַאי יִהְיֶה בְּיֵדֵינוּ לְגַלּוֹת סוֹדוֹת עֶלְיוֹנִים, שִׂמְחָה הִיא, הוֹאִיל וּרְצוֹנוֹ לְגַלּוֹת סוֹדוֹת עֶלְיוֹנִים בַּדּוֹר הַזֶּה.

אִית לְמִנְדַע, דְּהָא קִישׁוּרָא דְּמִלִּין לָא אִשְׁתַּכָּחוּ בִּקְרָא, דְּכֵיוָן דַּאֲמַר מָשְׁכֵנִי, מַהוּ הֲבִיאָנִי הַמֶּלֶךְ חֲדָרָיו, תְּבִיאֵנִי לַחֲדָרֶיךָ מִבָּעֵי לֵיהּ. וְעַל דָּא נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בָךְ.

יֵשׁ לַדַּעַת, שֶׁהֲרֵי קֶשֶׁר הַדְּבָרִים לֹא נִמְצְאוּ בַּכָּתוּב, שֶׁכֵּיוָן שֶׁאָמַר מָשְׁכֵנִי, מַה זֶּה הֲבִיאַנִי הַמֶּלֶךְ חֲדָרָיו? הָיָה צָרִיךְ לוֹמַר תְּבִיאֵנִי לַחֲדָרֶיךָ, וְעַל זֶה נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בָךְ!

אֶלָּא בְּרָזָא דְּאַתְוָון, תַּלְיָין עִילָּאִין וְתַתָּאִין, וְעָלְמִין כּוּלְהוּ. וְקִישׁוּרָא דְּמִלִּין הָכִי הוּא, קִישׁוּרָא דְּתוּשְׁבַּחְתָּא לְגַבֵּי נְהוֹרָא, דַּעֲלָה אָמְרָה לְגַבֵּי בַּעֲלָהּ, אֶמְצָעִיתָא דְּאָלֶ"ף, מָשְׁכֵנִי עִמָּךְ, כְּמָה דְּאִתְּמַר, וְאַף עַל גַּב דַּאֲמַרְתְּ דָּא, בָּעָאת לְאִשְׁתַּבָּחָא לְגַבֵּיהּ, דְּאַף עַל גַּב דְּאִיהִי תְּחוֹתוֹי בְּשַׁוֵּי אֶמְצָעִיתָא דְּאָלֶ"ף, וּשְׁכִיבַת תְּחוֹתֵיהּ, אֲמָרַת לָאו אֲנָא בְּכָךְ, וְאַף עַל גַּב דַּאֲנָא לְגַבָּךְ הָכִי, הֲבִיאַנִי הַמֶּלֶךְ חֲדָרָיו, אֲנָא בְּעִילּוּיָא וַחֲבִיבוּ לְגַבֵּי מַלְכָּא עִילָּאָה, בְּלָא שַׁחוּתָא.

אֶלָּא בְּסוֹד הָאוֹתִיּוֹת תְּלוּיִים הָעֶלְיוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים וְכָל הָעוֹלָמוֹת. וְקֶשֶׁר הַדְּבָרִים כָּךְ הוּא, קֶשֶׁר שֶׁל תִּשְׁבַּחַת לְאוֹר, שֶׁעָלֶיהָ אָמְרָה לְבַעְלָהּ, אֶמְצַע הָאָלֶ"ף, מָשְׁכֵנִי עִמְּךָ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. וְאַף עַל גַּב שֶׁאָמַרְתָּ זֶה, רָצְתָה לְהִשְׁתַּבֵּחַ אֵלָיו, שֶׁאַף עַל גַּב שֶׁהִיא תַּחְתָּיו בִּשְׁחוּת לָאֶמְצַע שֶׁל הָאָלֶ"ף וְשׁוֹכֶבֶת תַּחְתָּיו, אָמְרָה, אֵינִי בְּכָךְ. וְאַף עַל גַּב שֶׁאֲנִי אֵלָיךְ כָּךְ, הֲבִיאַנִי הַמֶּלֶךְ חֲדָרָיו, אֲנִי בְּעִלּוּי וַחֲבִיבוּת לַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן, בְּלִי שַׁחוּת.

דְּהָא הֲבִיאַנִי חֲדָרָיו. בְּאֶן אֲתַר, בְּאֵת ה', דְּהָא אִתְפַּשְׁטוּתָא דִּלְעֵילָּא, רָזָא דְמַלְכָּא עִילָּאָה, אֵת ה"א אִיהוּ. וַהֲוּא דְּעָאל לְגַבֵּיהּ, אֲנָא אִיהִי. וּבְגִין כָּךְ, אֲנָא בְּתוּשְׁבַּחְתָּא סַגֵּי, וּבְעִילּוּיָא יַקִּירָא, אַף עַל גַּב דַּאֲנָא בְּשַׁחוּתָא לְגַבָּךְ.

שֶׁהֲרֵי הֲבִיאַנִי חֲדָרָיו, בְּאֵיזֶה מָקוֹם? בְּאוֹת ה', שֶׁהֲרֵי הַהִתְפַּשְׁטוּת שֶׁל מַעְלָה, סוֹד הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן, הִיא הָאוֹת ה"א. וְאוֹתוֹ שֶׁנִּכְנַס אֵלָיו, אֲנִי הִיא. וּמִשּׁוּם כָּךְ אֲנִי בְּתִשְׁבַּחַת רַבָּה וּבְעִלּוּי נִכְבָּד, אַף עַל גַּב שֶׁאֲנִי בְּשַׁחוּת אֵלֶיךָ.

וַאֲנָא לָא חַיַּישְׁנָא, אֶלָּא לְמֶהֱוֵי גַּבָּךְ בְּשַׁחוּתָא. וְאַתְּ דְּתִשְׁלוֹט עָלַי. וְעַל דָּא, אַף עַל גַּב דַּאֲהֵא יַתִּיר בְּשַׁחוּתָא לְגַבָּךְ, אֲנָא וְחַיָּילֵי נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בָךְ, חֶדְוָוא וְרַעֲוָא אִית לָן לְמֶהֱוֵי לְגַבָּךְ, וְלָא לְאִתְפָּרְשָׁא מִינָּךְ, דְּהָא כָּל חֶדְוָא וְרַעֲוָא לָאו אִיהִי אֶלָּא בָךְ, דְּהָא לֵית חֶדְוָא וּרְעוּ לְאִתְתָּא אֶלָּא בְּבַעֲלָהּ, וְלָא בְּאִימָּא וַאֲבוּהָ. הֲבִיאַנִי הַמֶּלֶךְ חֲדָרָיו, וְלָא קַבֵּילְנָא חֶדְוָא וּרְעוּ אֶלָּא בָךְ.

וַאֲנִי לֹא חוֹשֶׁשֶׁת אֶלָּא לִהְיוֹת אֵלַיִךְ בְּשַׁחוּת, וְאַתָּה שֶׁתִּשְׁלֹט עָלַי. וְעַל זֶה, אַף עַל גַּב שֶׁאֲהֶיֶה יוֹתֵר בְּשַׁחוּת אֵלַיִךְ, אֲנִי וְצִבְאוֹתַי נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בָּךְ. שִׂמְחָה וְרָצוֹן יֵשׁ לָנוּ לִהְיוֹת אֲצָלְךָ וְלֹא לְהִפָּרֵד מִמְּךָ, שֶׁהֲרֵי כָּל הַשִּׂמְחָה וְהָרָצוֹן אֵינָם אֶלָּא בְּךָ, שֶׁהֲרֵי אֵין שִׂמְחָה וְרָצוֹן לָאִשָּׁה אֶלָּא עִם בַּעְלָהּ, וְלֹא בְּאִמָּהּ וְאָבִיהָ. הֲבִיאַנִי הַמֶּלֶךְ חֲדָרָיו, וְלֹא קִבַּלְתִּי שִׂמְחָה וְרָצוֹן אֶלָּא בְּךָ.

הֲבִיאַנִי הַמֶּלֶךְ חֲדָרָיו, אֵלֵּין אִינּוּן חַדְרֵי גַּן עֵדֶן. וְאִם תֹּאמַר חַדְרֵי גַּן עֵדֶן, אִיהִי גַּן עֵדֶן, וְאִיהִי אָמְרַת הָכִי. אֶלָּא, אִינּוּן חֲדָרִים דְּגַן עֵדֶן אִתְּנַת מְנַיְיהוּ, וְאִתְקְרֵי בְּהוּ.

הֲבִיאַנִי הַמֶּלֶךְ חֲדָרָיו - אֵלּוּ הֵם חַדְרֵי גַּן עֵדֶן. וְאִם תֹּאמַר, חַדְרֵי גַּן עֵדֶן הִיא גַּן עֵדֶן, וְהִיא אוֹמֶרֶת כָּךְ? אֶלָּא אוֹתָם חֲדָרִים שֶׁגַּן עֵדֶן נִזּוֹן מֵהֶם וְנִקְרָא בָּהֶם.

חֲדָרָא קַדְמָאָה, י"ה, דָּא חֲדָרָא, וְאִידְרָא עִילָּאָה דְּלֵית בֵּיהּ חֵיזוּ, וְלָא גַּוון כְּלָל, אֶלָּא כְּמָא דְּאִצְטַבַּע לְפוּם שַׁעֲתָא בְּמְדִידוּ דְּבוּצִינָא דְּקַרְדִּינוּתָא, וְהַדַּר סַלְקָא לְאֵין סוֹף, בְּסְתִירוּ דְּגַנֵּיז.

הַחֲדָר הָרִאשׁוֹן, י"ה, זֶה חֶדֶר, וְחֶדֶר עֶלְיוֹן שֶׁאֵין בּוֹ מַרְאֶה וְלֹא גָּוֶן כְּלָל, אֶלָּא כְּמוֹ שֶׁנִּצְבַּע לְפִי שָׁעָה בְּמִדַּת הַנִּיצוֹץ הַקָּשֶׁה, וְחוֹזֵר עוֹלֶה לְאֵין סוֹף, בַּסֵּתֶר שֶׁגּוֹנֵז.

הַאי חֲדָרָא קַדְמָאָה כַּד סַלְקָא מִשְׁחָתָא, אִתְעֲבָרָא צְבִיעוּ דְגַוְונָא וְאִתְטַמַּר, וְלָא אִתְחֲזֵי בֵּיהּ גַּוְונָא כְּלָל. כְּדֵין בְּאַרְבַּע סִטְרִין, אִתְחַזְיָין בְּטִמִירוּ, וְאִתְכַּסְיָין בְּאִתְגַּלְיָא, אַרְבַּע אַתְוָון, אינוּן: אֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה.

הַחֲדָר הָרִאשׁוֹן הַזֶּה, כְּשֶׁעוֹלֶה הַמִּדָּה, עוֹבֵר הַצֶּבַע שֶׁל הַגָּוֶן וְנִטְמָן, וְלֹא נִרְאֶה בּוֹ גָּוֶן כְּלָל. אָז בְּאַרְבָּעָה צְדָדִים, נִרְאִים בַּסֵּתֶר וְנִכְסִים בַּגָּלוּי אַרְבַּע אוֹתִיּוֹת, וְהֵם: אֶהְיֶה (אשר אהיה).

עַל מָה אִתְקְרֵי הָכֵי דְּזַמִּין לְאִתְגַּלְיָיא מִגּוֹ רֵיחָא דַּעֲלָה. וּבְגִין דְּעַד לָא אִתְמְלִיאַת לְאַנְהָרָא לְתַתָּא, אִתְקְרֵי אֶהְיֶ"ה.

עַל מַה נִּקְרָא כָּךְ? שֶׁעֲתִיד לְהִתְגַּלּוֹת מִתּוֹךְ הָרֵיחַ שֶׁעָלָיו. וּמִשּׁוּם שֶׁטֶּרֶם הִתְמַלְּאָה לְהָאִיר לְמַטָּה, נִקְרֵאת אֶהְיֶ"ה.

וְסִימָנָא דָּא שֵׁירוּתָא דְּנְבוּאָה דְּמשֶׁה, דְּעַד כָּאן לָא נָפְקַת סִיהֲרָא מִכַּסּוּיָהּ, לְאִתְנַהֲרָא מִגּוֹ שִׁמְשָׁא. וְכֵיוָן דְּסִיהֲרָא חֲוַת בַּחֲשׁוֹכָא, עַד כְּעַן שִׁמְשָׁא לָא נָהִיר לְנַבָּהּ, וְאִידְרָא עִילָּאָה דָּא לָא אִתְגַּלְיָיא לְאַנְהָרָא, דְּהָא הַהוּא רֵיחָא עִילָּאָה, סָלְקָא לְגוֹ סְתִימָא דְּכָל סְתִימִין, דְּלָא אִתְיְדַע כְּלָל, וּכְדֵין אֶהְיֶ"ה.

וְסִימָן זֶה רֵאשִׁית נְבוּאַת משֶׁה, שֶׁעַד כָּאן לֹא יָצְאָה הַלְּבָנָה מִכִּסּוּיָהּ לִהְיוֹת מוּאֶרֶת מִתּוֹךְ הַשֶּׁמֶשׁ. וְכֵיוָן שֶׁהַלְּבָנָה הָיְתָה בַּחֲשֵׁכָה, עַד עַכְשָׁו הַשֶּׁמֶשׁ לֹא מֵאִיר לָהּ, וְהַחֶדֶר הָעֶלְיוֹן הַזֶּה לֹא הִתְגַּלָּה לְהָאִיר, שֶׁהֲרֵי אוֹתוֹ רֵיחַ עֶלְיוֹן עוֹלֶה לְתוֹךְ נִסְתָּר כָּל הַנִּסְתָּרִים, שֶׁאֵין נוֹדָע כְּלָל, וְאָז אֶהְיֶ"ה.

וְכַד תָּב לְאַתְרֵיהּ, כְּדֵין קָיְימָא וַדַּאי לְאַנְהָרָא לְכוֹלָּא, וּכְדֵין אֲשֶׁר, אֶהְיֶה, דְּהָא כְּדֵין אִתְתַּקָּנָן לְאִתְמַלְיָא, מִגּוֹ שְׁבִיל חַד דַּקִּיק, דְּעַיְיל בֵּיהּ בְּסְתִימוּ. וְעִם כָּל דָּא, בְּשְׁמָהָן אִלֵּין, עַד כְּעַן לָא אִתְגַּלְיָיא לְאַנְהָרָא בּוּסִינִין.

וּכְשֶׁשָּׁב לִמְקוֹמוֹ, אָז וַדַּאי עוֹמֵד לְהָאִיר לַכֹּל, וְאָז אֲשֶׁר אֶהְיֶה, שֶׁהֲרֵי אָז הִתְתַּקְּנוּ לְהִתְמַלֵּא מִתּוֹךְ שְׁבִיל דַּק אֶחָד שֶׁנִּכְנָס בּוֹ בַּסֵּתֶר. וְעִם כָּל זֶה, בַּשֵּׁמוֹת הַלָּלוּ, עַד עַכְשָׁו לֹא הִתְגַּלָּה לְהָאִיר הַמְּנוֹרוֹת.

לְבָתַר אֶהְיֶה תְּלִיתָאָה, דְּהָא זְמִינַת לְאִתְגַּלְיָא, וּלְאַפְשָׁטָא נְהוֹרִין לְכָל סְטַר, וְדָא אִיהוּ אֶהְיֶ"ה, הָא אֲנָא זַמִּין לְאִתְגַּלְיָיא.

אַחַר כְּךָ אֶהְיֶה הַשְׁלִישִׁי, שֶׁהֲרֵי עֲתִידָה לְהִתְגַּלּוֹת וּלְהַפְשִׁיט אוֹרוֹת לְכָל צַד, וְזֶהוּ אֶהְיֶ"ה, הֲרֵינִי עֲתִיד לְהִתְגַּלּוֹת.

וְהָא תְּלִיתָאָה, תִּיקוּנָא דְשׁוֹפָר לַאֲפָקָא קָלָא. וְכֵיוָן דְּנָפַק הַהוּא קָלָא בְּתִקִיפוּ דְּשֵׁירוּתָא דְקָלָא, נָפֵיק בְּתוֹקְפָא דְּהַהוּא דְּתָקַע לֵיהּ, הַהוּא שֵׁירוּתָא דְּקָלָא אִיקָרֵי יהו"ה. בְּגִין דְּהַהוּא תּוֹקְפָא דְּשֵׁירוּתָא תָּב לְאַתְרֵיהּ, וְלָא אִתְגַּלְיָיא כִּשְׁאָר שְׁמָהָן. לְבָתַר כַּד אִתְפַּשַׁט קָלָא בְּפִשְׁיטוּ דְּנַיְיחָא, כְּדֵין אִיקְרֵי יהו"ה, שְׁמָא דְאִתְגַּלְיָא.

וְזֶה הַשְּׁלִישִׁי, תִּקּוּן הַשּׁוֹפָר לְהוֹצִיא קוֹל. וְכֵיוָן שֶׁיָּצָא אוֹתוֹ הַקּוֹל בַּחֹזֶק שֶׁל רֹאשִׁית הַקּוֹל, יוֹצֵא בַּתֹּקֶף שֶׁל אוֹתוֹ שֶׁתַּקַע אוֹתוֹ. אוֹתוֹ רֹאשִׁית הַקּוֹל נִקְרָא יהו"ה, מִשּׁוּם שֶׁאוֹתוֹ הַחֹזֶק שֶׁל הָרֹאשִׁית שָׁב לִמְקוֹמוֹ, וְלֹא (התגלה) כִּשְׁאָר הַשֵּׁמוֹת. אַחַר כְּךָ כְּשֶׁהִתְפַּשֵּׁט הַקּוֹל בְּהִתְפַּשְּׁטוּת שֶׁל מְנוּחָה, אָז נִקְרָא יהו"ה, הַשֵּׁם שֶׁהִתְגַּלָּה.

הָכָא רָזָא דְרָזִין, לְיַדְּעֵי חָכְמְתָא עִילָּאָה. וּזְעֵירִין אִינּוּן דְּיַדְּעִין שְׁמָא דָא. וְאַף עַל גַּב דְּהָא אוֹקִימְנָא בְּרָזָא דְּאַתְוָון, וְהָכִי אִיהוּ. אֲבָל נְקוּדֵי וְטַעֲמֵי, קַבָּלָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי, בְּאוֹרַח סָתִים, לְחַכִּימֵי לִבָּא.

כָּאן סוֹד הַסּוֹדוֹת לִיוֹדְעֵי הַחָכְמָה הָעֶלְיוֹנָה, וּמְעַטִּים הֵם (שיודעים) שָׁם זֶה. וְאַף עַל גַּב שֶׁהֲרֵי בֵּאַרְנוּ בְּסוֹד הָאוֹתִיּוֹת, וְכָךְ הוּא. אֲבָל נְקֻדּוֹת וּטְעָמִים קַבָּלָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי, בְּדֶרֶךְ נִסְתָּר, לְחַכְמֵי הַלֵּב.

וְרָזָא דָא, (שמות לא) וּבְלֵב כָּל חֲכַם לֵב נָתַתִּי חָכְמָה. דְּהָא מֵרָזָא דִּנְקוּדֵי וּתְנוּעֵי דְטַעֲמֵי, הֲווֹ יָדְעִין לְאַנְהָרָא צִיּוּרִין דִּלְעֵילָּא. דְּהָא נְקוּדֵי דְאַתְוָון מִתְנַהֲגָן בְּהוּ הֲווֹ יָדְעִין, וּבְרָזָא דִּילְהוֹן הֲווֹ יָדְעִין וְאִשְׁתְּמוֹדְעָן לְקַיְּימָא הַהוּא צִיּוּרָא בְּרָזָא עִילָּאָה.

וְזֶה סוֹד (שמות לא) וּבְלֵב כָּל חֲכַם לֵב נָתַתִּי חָכְמָה. שֶׁהֲרֵי מִסּוֹד הַנְּקֻדּוֹת וְהַתְּנוּעוֹת שֶׁל הַטְּעָמִים הָיוּ יוֹדְעִים לְהָאִיר הַצִּיּוּרִים שֶׁלְּמַעְלָה. שֶׁהֲרֵי הַנְּקֻדּוֹת שֶׁל הָאוֹתִיּוֹת מְאִירִים (מתנהגים) בָּהֶם הָיוּ יוֹדְעִים, וּבַסּוֹד שֶׁלָּהֶם הָיוּ יוֹדְעִים וּמַכִּירִים לְקַיֵּם אוֹתוֹ הַצִּיּוּר בְּסוֹד עֶלְיוֹן.

בְּגִין דְּכַוָּונָה וּרְעוּתָא אִיצְטְרִיךְ לְכָל אִינּוּן עוֹבָדִין וְצִיּוּרִין עִילָּאִין דִּלְעֵילָּא. וְאִינּוּן הֲווֹ יָדְעֵי מִגּוֹ רָזָא דְצִיּוּרָא דִּנְקוּדֵי, לְשַׁוָּואָה רְעוּתָא וְלִבָּא בְּכָל עוֹבָדָא וְעוֹבָדָא.

מִשּׁוּם שֶׁכַּוָּונָה וְרָצוֹן צָרִיךְ לְכָל אוֹתָם הַמַּעֲשִׂים וְהַצִּיּוּרִים הָעֶלְיוֹנִים שֶׁל מַעְלָה, וְהֵם הָיוּ יוֹדְעִים מִתּוֹךְ סוֹד הַצִּיּוּר שֶׁל הַנְּקֻדּוֹת לְשִׂים רָצוֹן וְלֵב בְּכָל מַעֲשֶׂה וּמַעֲשֶׂה.

כָּל אִינּוּן צִיּוּרִין דְּמַשְׁכְּנָא, לָא הֲוָיִן אֶלָּא רָזָא דְּאַתְוָון דַּקִּיקִין. בְּגִין דְּאִית אַתְוָון עִילָּאִין רַבְרְבִין, וְאִית אַתְוָון זְעִירִין דַּקִּיקִין. אַתְוָון זְעִירִין דַּקִּיקִין, אִינּוּן עוֹבָדָא דְּמַשְׁכְּנָא. אַתְוָון עִילָּאִין רַבְרְבִין, עוֹבָדָא דְּבֵי מַקְדְּשָׁא דְּבֵית רִאשׁוֹן, וְהַנֵּי לָא אִתְעֲבִידוּ לְאִתְקַדְּשָׁא לְעֵילָּא, אֶלָּא בְּצִיּוּרָא דָא.

כָּל אוֹתָם צִיּוּרֵי הַמִּשְׁכָּן לֹא הָיוּ אֶלָּא סוֹד הָאוֹתִיּוֹת הַקְּטַנּוֹת, מְשׁוּם שֶׁיֵּשׁ אוֹתִיּוֹת עֶלְיוֹנוֹת גְּדוֹלוֹת, וְיֵשׁ אוֹתִיּוֹת קְטַנּוֹת דַּקּוֹת. הָאוֹתִיּוֹת הַקְּטַנּוֹת הַדַּקּוֹת הָיוּ מַעֲשֵׂה הַמִּשְׁכָּן. הָאוֹתִיּוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת הַגְּדוֹלוֹת - מַעֲשֵׂה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁל בַּיִת רִאשׁוֹן, וְאִלּוּ לֹא נַעֲשׂוּ לְהִתְקַדֵּשׁ לְמַעְלָה אֶלָּא בַּצִּיּוּר הַזֶּה.

דְּרָזָא דִּנְקוּדֵי דְּאַתְוָון דַּקִּיקִין, אִינּוּן מִסְטָרָא דִּשְׂמָאלָא. וּנְקוּדֵי דְּאַתְוָון עִילָּאִין רַבְרְבִין, אִינּוּן מִסְטָרָא דִּימִינָא. וְאִלֵּין כְּגַוְונָא דְּאִלֵּין אִתְנַשּׂוֹ מֵעָלְמָא, בַּר דְּאִתּוֹ חַכִּימֵי, דְּקַבִּילוּ נְהִירוּ דְּחָכְמְתָא מִקַּדְמָאי, וַאֲקִימוּ לוֹן עַל אַתְוָון, לְנַטְלָא אַתְוָון מַטְלָנוֹן בְּגִינַיְיהוּ. וְעַל דָּא עָבִידְתָּא דְּמַשְׁכְּנָא, וַעֲבִידְתָּא דְּבֵי מַקְדְּשָׁא, בְּצִיּוּרָא נְקוּדֵי הֲווֹ שְׁלֵמִין בִּרְעוּתָא וְכַוָּנָה.

שְׁסוֹד הַנְּקֻדּוֹת שֶׁל הָאוֹתִיּוֹת הַדַּקּוֹת הֵן מִצַּד הַשְּׂמֹאל, וְהַנְּקֻדּוֹת שֶׁל הָאוֹתִיּוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת הַגְּדוֹלוֹת הֵן מִצַּד הַיְמִין. וְאֵלּוּ כְּמוֹ אֵלּוּ נִשְׁכְּחוּ מֵהָעוֹלָם, רַק שֶׁבָּאוּ חֲכָמִים, שֶׁקִּבְּלוּ אֶת אוֹר הַחָכְמָה מֵהָרִאשׁוֹנִים, וּבֵאֲרוּ אוֹתָם עַל הָאוֹתִיּוֹת, לִנְסֹעַ הָאוֹתִיּוֹת מַסְעֵיהֶם בִּשְׁבִילָם. וְעַל כֵּן עֲבוֹדַת הַמִּשְׁכָּן וַעֲבוֹדַת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, בַּצִּיּוּר שֶׁל הַנְּקֻדּוֹת הָיוּ שְׁלֵמִים בָּרָצוֹן וּבַכַּוָּנָה.

תְּנוּעֵי דְּטַעֲמֵי קַיְימוֹ כּוֹלָּא עַל יְדָא דְּמשֶׁה. וְעַל דָּא, (שמות לט) וַיָּבִיאוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן אֶל מֹשֶׁה, דְּאִיהוּ קַיְּים כּוֹלָּא בְּרָזָא דִּלְהוֹן.

תְּנוּעוֹת הַטְּעָמִים קָמוּ כֻּלָּן עַל יַד מֹשֶׁה. וְעַל כֵּן (שמות לט) וַיָּבִיאוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן אֶל מֹשֶׁה, שֶׁהוּא הֶעֱמִיד הַכֹּל בַּסּוֹד שֶׁלָּהֶם.

בְּתְנוּעֵי דְּטַעֲמֵי, אִית בְּהוּ תְּנוּעֵי בְּרָזָא דִּלְתַתָּא, לְאַנְהָגָא וּלְקַיְימָא עוֹבָדָא דְּמַשְׁכְּנָא. וְאִית בְּהוּ תְּנוּעֵי בְּרָזָא דִּלְעֵילָּא, לְאַנְהָגָא וּלְקַיְימָא עוֹבָדָא דְּבֵי מַקְדְּשָׁא.

בַּתְּנוּעוֹת שֶׁל הַטְּעָמִים, יֵשׁ בָּהֶן תְּנוּעוֹת בַּסּוֹד שֶׁלְּמַטָּה, לְהַנְהִיג וּלְקַיֵּם אֶת מַעֲשֵׂה הַמִּשְׁכָּן. וְיֵשׁ בָּהֶן תְּנוּעוֹת בַּסּוֹד שֶׁלְּמַעְלָה, לְהַנְהִיג וּלְקַיֵּם מַעֲשֵׂה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ.

שְׁלֹמֹה מַלְכָּא, לָא אִצְטְרִיךְ לִנְקוּדֵי וּלְטַעֲמֵי, אֶלָּא אִינּוּן הֲווֹ אַתְיָין בְּסִתְימוּ וּלְחִישׁוּ, וּמִתְצַיְירִין בְּגַלִּיפוּ צִיּוּרֵי מַקְדְּשָׁא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, וְהַבַּיִת בְּהִבָּנוֹתוֹ, וַדַּאי, (מלכים א ו) אֶבֶן שְׁלֵמָה מַסָּע נִבְנָה. אֶבֶן שְׁלֵמָה, וְלֹא חָסְרָה בַּאַתְוָון דַּקִּיקִין, כְּעוֹבָדָא דְּמַשְׁכְּנָא. וּמַקֵּבוֹת וְהַגַּרְזֶן כָּל כְּלִי בַּרְזֶל לֹא נִשְׁמַע בַּבַּיִת בְּהִבָּנוֹתוֹ. לֹא נִשְׁמַע וַדַּאי, דְּהָא אַתְרֵיהּ גָּרַם דְּאִיהוּ בִּלְחִישׁוּ.

שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ לֹא הִצְטָרֵךְ לַנְּקֻדּוֹת וְלַטְּעָמִים, אֶלָּא הֵם הָיוּ בָּאִים בְּסֵתֶר וְלַחַשׁ, וּמִצְטַיְּרִים בַּחֲקִיקַת (בחקיקות) צִיּוּרֵי הַמִּקְדָּשׁ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (מלכים א ו) וְהַבַּיִת בְּהִבָּנוֹתוֹ, וַדַּאי, אֶבֶן שְׁלֵמָה מַסָּע נִבְנָה. אֶבֶן שְׁלֵמָה, וְלֹא חָסְרָה בְּאוֹתִיּוֹת דַּקּוֹת, כְּמַעֲשֵׂה הַמִּשְׁכָּן. וּמַקֵּבוֹת וְהַגַּרְזֶן כָּל כְּלִי בַּרְזֶל לֹא נִשְׁמַע בַּבַּיִת בְּהִבָּנוֹתוֹ, לֹא נִשְׁמַע וַדַּאי, שֶׁהָרֵי מְקוֹמוֹ גָּרַם שֶׁהוּא בִּלְחִישׁוֹ.

וְעַל דָּא, סֵפֶר תּוֹרָה דְּאִיהוּ דִּיוּקְנָא דְּבֵי מַקְדְּשָׁא, לֵית בֵּיהּ דִּיוּקְנָא דְּטַעֲמֵי וּנְקוּדֵי, דִּכוֹלָּא סָתִים בְּגַוְונָא דִּדְיוּקְנָא דְּרָזָא דְּבֵי מַקְדְּשָׁא קַדְמָאָה, דְּטַעֲמֵי וּנְקוּדֵי הֲווֹ סְתִימִין בְּגַוַויהּ.

וְעַל כֵּן סֵפֶר תּוֹרָה, שֶׁהוּא דְיוֹקָן שֶׁל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, אֵין בּוֹ דְיוֹקָן שֶׁל טָעֳמִים וּנְקֻדּוֹת, שֶׁהַכֹּל נִסְתָּר בְּתוֹכוֹ, כְּמוֹ שֶׁהַדְיוֹקָן שֶׁל סוֹד בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הָרִאשׁוֹן, שֶׁטְּעָמִים וּנְקֻדּוֹת הָיוּ נִסְתָּרִים בְּתוֹכוֹ.

וּדְחִיקוּ דְּתוֹקְפָא דְּשִׁירוּתָא דְקִלָּא, אַהֲדַר לְאַתְרֵיהּ, וּנְקוּדֵי דִילֵיהּ בְּאַתְוָון יֱהוֹ"ה אִינוּן, בְּרָזָא דְשָׁמָא אֱלֹהִים. וּבְגִינַיְיהוּ אִיקָרֵי בִּשְׁמָא דָּא, לְאִתְגַּלְיָא אֱלֹהִים חַיִּים. וְעַל דָּא נְקוּדֵי מֵעֵילָא לְתַתָּא כָּנֵישׁ וְנָטֵיל, וְאַהֲדַר לְאַתְרֵיהּ.

וְהַדּחַק שֶׁל תִּקֻּף הָרִאשִׁית שֶׁל הַקּוֹל חוֹזֵר לִמְקוֹמוֹ, וּנְקֻדּוֹתָיו בְּאוֹתִיּוֹת יֱהוֹ"ה (הם בסוד של שם אלהים). וּבִשְׁבִילָם נִקְרָא בַּשֵּׁם הַזֶּה, לְגַלּוֹת אֱלֹהִים חַיִּים, וְעַל זֶה נְקֻדּוֹת מִמַּעְלָה לְמַטָּה מְכַנֵּס וְנוֹסֵעַ, וְחוֹזֵר לִמְקוֹמוֹ.

לְבָתַר אִתְפַּשָּׁשִׁיט בִּפְשִׁיטוּ דְנִיְיחָא, וְאִתְהַדְּרוּ נְקוּדֵי, כְּנַוּונָא דְרָזָא עִילָּאָה, לְמֶהֱוֵי כּוֹלָּא רָזָא חָדָא כְּדְקָא יָאוֹת. אַתְוָון וּנְקוּדֵי בְּגַוְונָא חָדָא.

אַחַר כָּךְ מִתְפַּשֶּׁטֶת בְּהִתְפַּשְׁטוּת שֶׁל מְנוּחָה, וְחוֹזְרוֹת הַנְּקֻדּוֹת, כְּמוֹ הַסּוֹד הָעֶלְיוֹן, שֶׁהַכֹּל יִהְיֶה בְּסוֹד אֶחָד כָּרָאוּי. הָאוֹתִיּוֹת וְהַנְּקֻדּוֹת בְּגֶוֶן אֶחָד.

נְקוּדֵי בְּתַלַת אַתְוָון קַדְמָאִין. ה בַּתְרָאָה, לֵית לָהּ נְהוֹרָא מַגַּרְמָהּ כְּלוּם. י אִיהוּ אִתְנְהִיר בֵּיהּ נְהִירוּ דְנְקוּדָה בְּהַהוּא גַוְונָא מַמָּשׁ, וְהַהוּא דִיוּקְנָא מַמָּשׁ. ה, נְהִירוּ דְנְקוּדָה בְּהַהוּא גַוְונָא, וְרָזָא חָדָא. ו דְאִיהוּ אֶמְצָעִיתָא, בְּרָזָא דִילֵיהּ לְמֶהֱוֵי כּוֹלָּא גּוּפָא וְרוּחָא, בְּדִיוֹקְנָא וּנְהִירוּ שְׁלִים, כְּדְקָא יָאוֹת.

הַנְּקֻדּוֹת בְּשָׁלֹשׁ אוֹתִיּוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת. ה' אַחֲרוֹנָה, אֵין לָהּ אוֹר מֵעַצְמָהּ כְּלוּם. י' הוּא מֵאִיר בּוֹ אוֹ שֶׁל נְקֻדָּה בְּאוֹתוֹ גֶוֶן מַמָּשׁ וְאוֹתוֹ דְיוֹקֶן מַמָּשׁ. ה' הָאוֹר שֶׁל הַנְּקֻדָּה בְּאוֹתוֹ הַגֶּוֶן וְסוֹד אֶחָד. ו' שֶׁהוּא בָּאֶמְצַע, בַּסּוֹד שֶׁלּוֹ שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל, גּוּף וְרוּחַ, בְּדִיוֹקֶן וְאוֹר שָׁלֵם כָּרָאוּי.

וְעַל דָּא, שְׁמָא דָּא שְׁמָא דְרַחֲמֵי, דְּאַתְוָון וּנְקוּדֵי בְּדִיוֹקְנָא וְרָזָא חָדָא, בְּאוֹרַח מֵישַׁר. כַּד אַתְוָון וּנְקוּדֵי בַּעֲקִימוּ דָּא מִן דָּא, כְּדֵין לָאו אִיהוּ בְּאוֹרַח דְּרַחֲמֵי, דְּהָא בְּהִפּוּכָא קַיְימָא.

וְעַל זֶה (שמות יד) שֵׁם זֶה הוּא שֵׁם הָרַחֲמִים, שֶׁהָאוֹתִיּוֹת וְהַנְּקֻדּוֹת בְּדִיוֹקָן וְסוֹד אֶחָד, בְּדֶרֶךְ יָשָׁר. כְּשֶׁהָאוֹתִיּוֹת וְהַנְּקֻדּוֹת בַּעֲקִימוּת זֶה מִזֶּה, אָז אֵינוֹ בְּדֶרֶךְ שֶׁל רַחֲמִים, שֶׁהֲרֵי עוֹמֵד בְּהֵפֶךְ.

וְרָזָא דָא, (שמות יד) וַיָּבֹא בֵּין מַחֲנֵה מִצְרַיִם כו', בְּרָזָא דְאַתְוָון גְּלִיפִין דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִתְחֲזֵי בְּאִינוּן תִּלַת סִטְרִין. וְהַהוּא דְהִפּוּכָא, לָאו אִיהוּ בְּאוֹרַח דְּרַחֲמֵי, בְּגִין דְּמִתְהַפְּכָן אַתְוָון. וְכָל שֶׁכֵּן אַתְוָון דְּאִינוּן כְּגַוְונָא אָחֳרָא.

וְזֶה סוֹד וַיָּבֹא בֵּין מַחֲנֵה מִצְרַיִם וְכוּ', בְּסוֹד הָאוֹתִיּוֹת הַחֲקוּקוֹת שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נִרְאֶה בְּאוֹתָם שְׁלֹשָׁה צְדָדִים. וְאוֹתוֹ שֶׁל הַהִפּוּךְ אֵינוֹ בְּדֶרֶךְ הָרַחֲמִים, מִשּׁוּם שֶׁהָאוֹתִיּוֹת מִתְהַפְּכוֹת, וְכָל שֶׁכֵּן הָאוֹתִיּוֹת שֶׁהֵן כְּגֶוֶן אַחֵר.

ה' בַּתְרָאָה, לֵית לָהּ מִגַּרְמָהּ כְּלוּם. וּבְגִין כָּךְ לֵית לָהּ נְקוּדָה מִגַּרְמָהּ, בַּר כַּד עָבְדָא שְׁלִיחוּתָא, דְּאוֹזְפִין לָהּ חַד נְקוּדָה, לְאַעֲלָא וּלְמֶעְבַּד חֵילִין וְתוֹקְפָא. כְּמָה דְּאוֹזְפִין לָהּ נְקוּדָה לַאֲעָלָא, אוּף הָכֵי אוֹזְפִין לָהּ אַתָּוון, דְּאִינּוּן רָזָא עִילָּאָה לְאַשְׁלָמָא בְּהַהוּא שְׁלִיחוּתָא.

לַהֵ"א הְאַחֲרוֹנָה אֵין לָהּ מֵעַצְמָהּ כְּלוּם. וּמְשׁוּם כָּךְ אֵין לָהּ נְקֻדָּה מֵעַצְמָהּ, רַק כְּשֶׁעוֹשָׂה שְׁלִיחוּת, שֶׁמְּלַוִּים אוֹתָהּ נְקֻדָּה אַחַת לְהַכְנֵס וְלַעֲשׂוֹת חַיִל וְתֶקֶף. כְּמוֹ שֶׁמְּלַוִּים אוֹתָהּ נְקֻדָּה לְהַכְנֵס, אַף כָּךְ מְלַוִּים אוֹתָהּ הָאוֹתִיּוֹת, שֶׁהֵם סוֹד עֶלְיוֹן לְהַשְׁלִים אֶת אוֹתָהּ שְׁלִיחוּת.

חַדְרָא תִּנְיָינָא, אֵל. דָּא חַדְרָא וְאִדְרָא דְּיַמִּינָא, דְּאִית בֵּיהּ חֵיזוּ, דְּאִתְטַמַּר וְאִתְגְּנִיז. כֵּיוָן דְּנָפֵיק וְנָהֵיר לְפוּם שַׁעֲתָא, מִיָּד אִתְגְּנִיז.

חֶדֶר שֵׁנִי - אֵל. זֶה חֶדֶר וְאִדְרָא שֶׁל יָמִין, שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַרְאֶה שֶׁנִּטְמָן וְנִגְנַז. כֵּיוָן שֶׁיּוֹצֵא וּמֵאִיר לְפִי שָׁעָה, מִיָּד נִגְנַז.

אֵל, אַמַּאי אִיקְּרֵי הָכֵי. א, אִיהוּ רָזָא דְּנְהוֹרָא קַדְמָאָה, דְּכָלִיל בְּתְרִין נְהוֹרִין, וְעַל דָּא א' אִיהוּ חַד. מִתַּמָּן שֵׁירוּתָא לְאִתְנַהֲרָא וּלְאִתְפַּשְׁטָא נְהוֹרִין לְכָל סְטַר, וְעַל דָּא אִיהוּ קַדְמָאָה לְכָל אַתָּוון, שֵׁירוּתָא דְּכָלְהוֹ.

אֵל, לָמָּה נִקְרָא כָּךְ? א - הוּא סוֹד הָאוֹר הָרִאשׁוֹן, שֶׁכָּלוּל בִּשְׁנֵי אוֹרוֹת, וְעַל זֶה א' הוּא אֶחָד. מִשָּׁם הָרִאשִׁית לְהָאִיר וְשֶׁיִּתְפַּשְׁטוּ אוֹרוֹת לְכָל צַד, וְעַל כֵּן הוּא רִאשׁוֹן לְכָל הָאוֹתִיּוֹת, הָרִאשִׁית שֶׁל כֻּלָּם.

כְּלָלָא דְּתִלַּת, דְּאִינּוּן חַד. תִּלַּת נְהוֹרִין אִינּוּן כְּלִילִין בְּאוֹת א'. בְּדְרוֹעָא חָדָא בְּחַד סְטָרָא. וּדְרוֹעָא חָדָא בְּחַד סְטָרָא. ו בְּאֶמְצָעִיתָא, דְּכָלִיל תְּרֵין דְּרוֹעִין, דְּתְרֵין סְטָרִין.

הַכְּלָל שֶׁל שָׁלֹשׁ, שֶׁהֵם אֶחָד, שְׁלֹשָׁה (ושלשים) אוֹרוֹת כְּלוּלִים בָּאוֹת א', בִּזְרוֹעַ אַחַת בְּצַד אֶחָד, וּבִזְרוֹעַ אַחַת בְּצַד אֶחָד. ו' בָּאֶמְצַע, שֶׁכּוֹלֶלֶת שְׁתֵּי זְרוֹעוֹת שֶׁל שְׁנֵי צְדָדִים.

וְאִצְטְרִיךְ שִׁיעוּרָא דְּאֶמְצָעִיתָא, בְּתְרֵין דְּרוֹעִין דִּתְרֵין סְטָרִין. בְּגִין דְּאִיהוּ נָטֵיל לוֹן, וְאִיהוּ בְּלָחוֹדוֹי בְּתַרְוַיְיהוּ. א, אֵשׁ מִסְּטָרָא דָּא. מַיִם מִסְּטָרָא דָּא. רוּחַ פָּסִיק בְּאֶמְצָעִיתָא, וְנָטֵיל בְּתְרֵין סְטָרִין, וְכוֹלָּא אִינּוּן חַד.

וְצָרִיךְ הַשִּׁעוּר שֶׁל הָאֶמְצַע בְּשִׁתֵּי זְרוֹעוֹת שֶׁל שְׁנֵי צְדָדִים, מִשּׁוּם שֶׁהוּא נוֹטֵל אוֹתָם, וְהוּא לְבַדּוֹ בִּשְׁנֵיהֶם. א - אֵשׁ מִצַּד זֶה, מַיִם מִצַּד זֶה. הָרוּחַ מַפְסִיקָה בָּאֶמְצַע, וְנוֹסַעַת בִּשְׁנֵי צְדָדִים, וְהַכֹּל הֵם אֶחָד.

תּוּ, א' דָּא, אִתְפַּשַּׁט וְאִתְכְּלִיל בְּכָלָּא דְּכָלְהוֹ, וְכֵיוָן דְּאִיהוּ כָּלִיל בְּשִׁלֵּימוּ דִּתְרֵין סְטָרִין, דְּאִתְעָרוּ דִּתְלָתָא, אִתְעַר לְגַבֵּי נוּקְבֵיהּ, וְאִתְהַפַּךְ א בְּרָזָא אָחֳרָא. וְנָטֵיל נוּקְבֵיהּ לְתַתָּא מִינַּיהּ, וּמִתְחַבְּרָאן כַּחֲדָא, וּכְדֵין נְקוּדָה עִילָּאָה שַׁרְיָא עֲלַיְיהּ, לְאַחֲזָאָה דְּנְהוֹרָא עִילָּאָה, נְקוּדָה קַמַּיְיתָא, בְּרָזָא דִּשְׁכִינְתָּא עִילָּאָה, לָא שַׁרְיָא אֶלָּא בַּאֲתַר דְּאִיהוּ דְּכַר וְנוּקְבָא מִתְחַבְּרָן כַּחֲדָא.

עוֹד, א' הַזֹּ מִתְפַּשֶּׁטֶת וְנִכְלֶלֶת בַּכֹּל שֶׁל כֻּלָּם, וְכֵיוָן שֶׁהוּא כּוֹלֵל בִּשְׁלֵמוּת שֶׁל שְׁנֵי צְדָדִים, שֶׁהֵעִירוּ שְׁלֹשָׁה (שלמטה), מִתְעוֹרֵר לְנָקְבָתוֹ, וּמִתְהַפֵּךְ א' בְּסוֹד אַחֵר. וְנוֹטֵל נְקֻבָתוֹ לְמַטָּה מִמֶּנּוּ, וּמִתְחַבְּרִים יַחַד,

וְאָז הַנְּקֻדָּה הָעֶלְיוֹנָה שׁוֹרָה עָלָיו, לְהַרְאוֹת שֶׁהָאוֹר הָעֶלְיוֹן, הַנְּקֻדָּה הָרִאשׁוֹנָה, בְּסוֹד הַשְּׁכִינָה הָעֶלְיוֹנָה, אֵין שׁוֹרָה אֶלָּא בְּמָקוֹם שֶׁזָּכָר וּנְקֵבָה מְחֻבָּרִים יַחַד.

(בראשית א) בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת, הָא הָכָא אַרְבַּע אַלְפִּין, מִתְחַבְּרָן כַּחֲדָא דְּכַר וְנוּקְבָא, בְּאַרְבַּע תֵּיבִין, בְּכָל תֵּיבָה וְתֵיבָה א' דְּאִיהוּ דְּכַר. וּבְכָל תֵּיבָה וְתֵיבָה, אֶת חַד דְּאִיהוּ נוּקְבָא.

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת - הֲרֵי כָּאן אַרְבַּע אַלְפֵּי"ם, מְחֻבָּרִים יַחַד זָכָר וּנְקֵבָה בְּאַרְבַּע תֵּבוֹת, בְּכָל תֵּבָה וְתֵבָה א' שֶׁהוּא זָכָר, וּבְכָל תֵּבָה וְתֵבָה אוֹת אַחַת שֶׁהִיא נְקֵבָה.

וּבְסִפְרָא דְּרַב הַמְנוּנָא סָבָא, בְּרֵאשִׁית, אָדָם וְאִתְּתֵיהּ. בָּרָא, אַבְרָהָם וְנוּקְבֵיהּ. אֱלֹהִים, יִצְחָק וְנוּקְבֵיהּ. אֵת, יַעֲקֹב וְנוּקְבֵיהּ.

וּבְסִפְרוֹ שֶׁל רַב הַמְנוּנָא סָבָא, בְּרֵאשִׁית - אָדָם וְאִשְׁתּוֹ. בָּרָא - אַבְרָהָם וּנְקֵבְתּוֹ. אֱלֹהִים - יִצְחָק וּנְקֵבְתּוֹ. אֵת - יַעֲקֹב וּנְקֵבְתּוֹ.

וְאִי תֵּימָא אֶת נוּקְבָא בְּכָל אֲתַר. תָּא חֲזֵי, א דְּכַר, ת נוּקְבָא כְּלִילָן תַּרְוַיְיהוּ כַּחֲדָא, וְנוּקְבָא אִתְחֲזֵי בִּשְׁלִימוּ, כְּלִילָא בְּרָזָא דְּכָל אַתְוָון. וּבְגִין כְּךָ אֶת, אַף עַל גַּב דְּנוּקְבָא אִיהוּ, אֲבָל אִיהִי בְּרָזָא דִּכְלָלָא דְּדִכוּרָא.

וְאִם תֹּאמַר אֶת נְקֵבָה בְּכָל מָקוֹם - בֹּא וּרְאֵה, א' זָכָר, ת' נְקֵבָה, כְּלוּלִים שְׁנֵיהֶם יַחַד. וְהַנְּקֵבָה נִרְאֵית בִּשְׁלֵמוּת, כְּלוּלָה בַּסּוֹד שֶׁל כָּל הָאוֹתִיּוֹת. וּמְשׁוּם כָּךְ (את), אַף עַל גַּב שֶׁהִיא נְקֵבָה, אֲבָל הִיא בַּסּוֹד שֶׁל הַכְּלָל שֶׁל הַזָּכָר.

וְעַל דָּא אַרְבָּעָא זוּוגִין אִינּוּן הָכָא. וּבְכָל אֲתַר א דְּכַר, דְּמִתְחַבָּרָא בְּנוּקְבָא בְּאֶת אָחֳרָא, קְרֵית אַרְבַּע, עַל דְּאִתְחַבְּרוּ אַרְבַּע רַבְרְבָן מִמַּנָּן דְּעָלְמָא תַּמָּן.

וְעַל כֵּן אַרְבָּעָה זוּוגִים הֵם כָּאן, וּבְכָל מָקוֹם א זָכָר, שֶׁמִּתְחַבֵּר עִם הַנְּקֵבָה בְּאוֹת אַחֶרֶת. קְרֵית אַרְבַּע, עַל שֶׁהִתְחַבְּרוּ אַרְבָּעָה גְּדוֹלִים מְמֻנִּים שֶׁל הָעוֹלָם שָׁם.

ל, דָּא מִגְדָּל דְּפָרַח בַּאֲוִירָא, דְּאִיהוּ מֶלֶךְ גָּדוֹל. וּבְגִין כָּךְ אִיקְרֵי אֵל עֵילָא וְאֶמְצָעִיתָא כַּחֲדָא. עֵילָא וְרֵישָׁא דְּאַשְׁגָּחוּתָא, רֵישָׁא דְּכָל אַתְוָון, כַּחֲדָא. אֵל: נָטִיל אָלֶ"ף סִיּוּעָא דְּהַהוּא מִגְדָּלָא דְּפָרַח בַּאֲוִירָא לְגַבֵּיהּ, וַעֲלֵיהּ סָלִיק בִּשְׁמָא.

ל, זֶה מִגְדָּל הַפּוֹרֵחַ בָּאֲוִיר, שֶׁהוּא מֶלֶךְ גָּדוֹל, וּמִשּׁוּם כָּךְ נִקְרָא אֵל עֶלְיוֹן (מעלה) וְאֶמְצָעִי יַחַד. הַמַּעְלָה וְרֹאשׁ שֶׁל הַהַשְׁגָּחָה, רֹאשׁ שֶׁל כָּל הָאוֹתִיּוֹת יַחַד. אֵל - נוֹטֵל אָלֶ"ף סִיּוּעַ שֶׁל אוֹתוֹ הַמִּגְדָּל הַפּוֹרֵחַ בָּאֲוִיר אֵלָיו, וְעָלָיו עוֹלֶה בַּשֵּׁם.

תְּלָתִין וּתְרֵין שְׁבִילִין אִינּוּן דְּנָפְקֵי מֵאוֹרַיְיתָא, וְאִינּוּן רָזָא דְּעֶשֶׂר אֲמִירָן, וְעֶשְׂרִין וּתְרֵין אַתְוָון דְּאוֹרַיְיתָא. וְכֻלְּהוֹ נָפְקֵי מֵרָזָא דִּנְקוּדָה עִילָּאָה. עֶשֶׂר אֲמִירָן, כֻּלְּהוּ כְּלִילָן בְּרָזָא דְּאוֹרַיְיתָא, דְּאִיהוּ מֶלֶךְ עִילָּאָה, רָזָא דְּתוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, עַלְמָא דְּאָתֵי.

שִׁלְשִׁים וּשְׁנַיִם שְׁבִילִים הֵם שֶׁיּוֹצְאִים מִן הַתּוֹרָה, וְהֵם הַסּוֹד שֶׁל עֶשֶׂר אֲמִירוֹת וְעֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה, וְכֻלָּם יוֹצְאִים מִסּוֹד הַנְּקֻדָּה הָעֶלְיוֹנָה. כָּל הָעֶשֶׂר אֲמִירוֹת כְּלוּלוֹת בְּסוֹד הַתּוֹרָה, שֶׁהוּא הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן, הַסּוֹד שֶׁל תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, הָעוֹלָם הַבָּא.

וְעֶשְׂרִין וּתְרֵין אַתְוָון, מִתְפַּשְׁטִין, וְשָׁרְיָין לְאִתְנְהָרָא מֵרֵישָׁא דִנְהוֹרָא קַדְמָאָה, בְּרָזָא דְיִחוּדָא, דְּתַמָּן אַתְוָון לְאִתְגַּלְיָא, וּמִתַּמָּן נָהֲרִין אַתְוָון וְסָלְקִין, א' רָזָא דְּכָל אַתְוָון בְּרָזָא דְאָחָד.

וְעֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת מִתְפַּשְׁטוֹת, וּמַתְחִילוֹת לְהָאִיר מֵרֹאשׁ הָאוֹר הָרִאשׁוֹן בְּסוֹד הַיִּחוּד, שֶׁשָּׁם הָאוֹתִיּוֹת לְהִתְגַּלּוֹת, וּמִשָּׁם מְאִירוֹת הָאוֹתִיּוֹת וְעוֹלוֹת. א' הַסּוֹד שֶׁל כָּל הָאוֹתִיּוֹת בְּסוֹד אֶחָד.

חַדְרָא תְּלִיתָאָה, אֱלֹהִים. דָּא אִיהוּ זְהֲרָא סוּמְקָא, נָצִיץ כְּדַהֲבָא. זְהֲרָא, דִּלְזִמְנִין נָהֵיר וְטָב, וּלְזִמְנִין אִתְחַשַּׁךְ בַּחֲשׁוֹכָא, וְלֵית לֵיהּ נְצִיצוּ כְּמָה דַהֲבָא.

הַחֶדֶר הַשְּׁלִישִׁי - אֱלֹהִים. זֶהוּ זֹהַר אָדֹם, נוֹצֵץ כְּמוֹ זָהָב. זֹהַר שֶׁלִּפְעָמִים מֵאִיר וְטוֹב, וְלִפְעָמִים נֶחְשָׁךְ בַּחֲשֵׁכָה, וְ (אין לו) נִיצוֹץ כְּמוֹ שֶׁהָיָה (זהב).

אֱלֹהִים, רָזָא דְאִתְעָרוּתָא לְגַבֵּי נוּקְבָא, בְּהַהוּא סִטְרָא. דִּשְׁמָא דָא אִיהוּ בְּרָזָא דְרָזִין לְיָדְעֵי חָכְמְתָא, דִּשְׁמָא דָא אִיהוּ דְכַר, וְאִתְעָרוּ לְגַבֵּי נוּקְבָא בִּשְׁמָא דָא, כֹּלָּא אִתְעַר.

אֱלֹהִים, הַסּוֹד שֶׁל הַהִתְעוֹרְרוּת לַנְּקֵבָה, בְּאוֹתוֹ הַצַּד. שֶׁהַשֵּׁם הַזֶּה הוּא בְּסוֹד הַסּוֹדוֹת לְיוֹדְעֵי הַחָכְמָה, שֶׁשֵּׁם זֶה הוּא זָכָר, וְהַהִתְעוֹרְרוּת לַנְּקֵבָה בַּשֵּׁם הַזֶּה מֵעִיר הַכֹּל.

וְאִלְמָלֵא אִתְעָרוּ דִּשְׁמָא דָא, צַדִּי"ק לָא אִיתְעַר. וְאַף עַל גַּב דְּכוֹלָּא אִיהוּ דִינָא, וְצַדִּיק מִסְטָרָא דְּיָמִינָא אִיהוּ, אֲבָל אִתְעָרוּ דִילֵיהּ, לָאו אִיהוּ אֶלָּא מִסְּטָרָא דִשְׂמָאלָא.

וְאִלְמָלֵא הַהִתְעוֹרְרוּת שֶׁל הַשֵּׁם הַזֶּה, צַדִּי"ק לֹא מִתְעוֹרֵר. וְאַף עַל גַּב שֶׁהַכֹּל הוּא דִין, וְהַצַּדִּיק הוּא מִצַּד הַיָּמִין, אֲבָל הִתְעוֹרְרוּתוֹ אֵינָהּ אֶלָּא מִצַּד הַשְּׂמֹאל.

אָדָם שָׁבַק סִטְרָא דָא, וְאִתְעַר בְּהַהוּא טוּפְסְרָא דְדַהֲבָא, דְּנָפֵיק מִלְּכְלוּכָא דְּהַהוּא דִילֵיהּ.

אָדָם עָזַב אֶת הַצַּד הַזֶּה, וְהִתְעוֹרֵר בִּפְסֹלֶת הַזָּהָב הַהִיא, שֶׁיּוֹצֵאת מֵהַלְּכְלוּךְ שֶׁל הַהִתּוּךְ שֶׁלּוֹ.

אֱלֹהִים, א', דְּכַר. לה"ם, אִתְעָרוּתָא דְצַדִּי"ק, וְאִיהוּ מִילָּ"ה בִּפְרִיעוּ, בְּלָא סְטַר עָרְלָה כְּלָל.

וְדָא אִיהוּ כַּד אִדְכַּר שְׁמָא דָא לְטָב, כְּגוֹן וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ, דְּאִתְעַר בְּרִית. בְּרָזָא דָא, וֵאלֹהִים פָּקֹד יִפְקֹד.

אֱלֹהִים, אַחַת דִּבֶּר אֱלֹהִים - הִתְעוֹרְרוּת הַצַּדִּיק. וְהוּא מִילָה בִּפְרִיעָה, בְּלִי צַד עָרְלָה כְּלָל. וְזֶהוּ כְּשֶׁנִּזְכַּר הַשֵּׁם הַזֶּה לְטוֹב, כְּמוֹ וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ, שֶׁהִתְעוֹרְרָה הַבְּרִית בְּסוֹד זֶה, וֵאלֹהִים פָּקֹד יִפְקֹד.

בְּסִטְרָא אָחֳרָא, אוֹרַיְיתָא אַסְהֵידַת עַל דִּינוֹי, דְּהָא מִתַּמָּן עָרְלָה נָפְקַת. לְזִמְנִין שְׁמָע דָא נוּקְבָא יָרְתָא לֵיהּ, בְּגִין לְאִתְדָּנָא עָלְמָא בְּהַהוּא רָזָא דְעָרְלָה. כַּד אִתְתַּקַּף הַאי אֱלֹהִים לְעֵילָּא, וְאִתְתַּקְּשֵׁי הַהוּא עָרְלָה, וּפְרִיעָה לָא אִשְׁתְּכַח.

בְּצַד אַחֵר הַתּוֹרָה מְעִידָה עַל דִּינוֹ, שֶׁהֲרֵי מִשָּׁם יוֹצֵאת הָעָרְלָה. לִפְעָמִים הַשְּׁמַע הַזֶּה, הַנְּקֵבָה יוֹרֶשֶׁת אוֹתוֹ, כְּדֵי שֶׁיְּדוּן אֶת הָעוֹלָם בְּאוֹתוֹ סוֹד הָעָרְלָה. כְּשֶׁמִּתְחַזֵּק אֱלֹהִים הַזֶּה לְמַעְלָה, וּמִתְקַשֶּׁה אוֹתָהּ הָעָרְלָה, וְאֵין נִמְצֵאת פְּרִיעָה.

וְעַל דָּא, לְטַב בִּפְרִיעוּ אִיהוּ, דְּהָא אִתְפְּרַע עָרְלָה וְאִתְעֲבַר, וְאִתְגַּלְיָא רָזָא דִּבְרִית קַדִּישָׁא. וְכוֹלָּא בְּרָזָא דֵּאלֹהִים אִיהוּ. דְּהָא גַּוְונִין דָּא אִתְהַפַּךְ לְכַמָּה גְּוונִין, לְזִמְנִין הָכֵי, וּלְזִמְנִין הָכֵי, וְדָא אִיהוּ בְּרָזָא דֵּאלֹהִים.

וְעַל כֵּן, לְטוֹב הוּא בִּפְרִיעָה, שֶׁהֲרֵי נִפְרַעַת הָעָרְלָה וּמַעֲבֶרֶת, וּמִתְגַּלֶּה סוֹד בְּרִית הַקֹּדֶשׁ, וְהַכֹּל הוּא בְּסוֹד שֶׁל אֱלֹהִים. שֶׁהֲרֵי גֶּוֶן זֶה מִתְהַפֵּךְ לְכַמָּה גְוָנִים, לְפְעָמִים כָּךְ וְלִפְעָמִים כָּךְ, וְזֶהוּ בְּסוֹד שֶׁל אֱלֹהִים.

אֱלֹהִים, תְּלַת שְׁמָהָן אינוּן. חָדָא, אֱלֹהִים חַיִּים, דְּאִיהוּ אֱלֹהִים חַיִּים וּמֶלֶךְ עוֹלָם. אֱלֹהִים, דְּפַחַד יִצְחָק. אֱלֹהִים בַּתְרָאָה. וְתַמָּן מִתְפַּשְׁטִין אֱלֹהִים דְּפַחַד יִצְחָק.

אֱלֹהִים, שְׁלֹשָׁה שֵׁמוֹת הֵם. אֶחָד - אֱלֹהִים חַיִּים, שֶׁהוּא אֱלֹהִים חַיִּים וּמֶלֶךְ עוֹלָם. אֱלֹהִים שֶׁל פַּחַד יִצְחָק. אֱלֹהִים הָאַחֲרוֹן. וְשָׁם מִתְפַּשְׁטִים אֱלֹהִים שֶׁל פַּחַד יִצְחָק.

אַשְׁגְּחוּתָא דִּילֵיהּ, (זכריה יד) חֻצִיוֹ אֶל הַיָּם הַקַּדְמוֹנִי דִּיְיקָא. וְחֻצִיוֹ אֶל הַיָּם הָאַחֲרוֹן. אֶל הַיָּם הָאַחֲרוֹן דַּיְיקָא. דְּאִתְקְרֵי בִּשְׁמָא דָּא.

הַהַשְׁגָּחָה שֶׁלּוֹ, חֻצִיוֹ אֶל הַיָּם הַקַּדְמוֹנִי דַּוְקָא, וְחֻצִיוֹ אֶל הַיָּם הָאַחֲרוֹן. אֶל הַיָּם הָאַחֲרוֹן דַּוְקָא. שֶׁנִּקְרָא בִּשֵּׁם הַזֶּה.

וּבְגִין דְּנָפֵיק מִלְּעֵילָּא, אִית לֵיהּ רְשׁוּ לְאַכְלָלָא יְמִינָא בְּגַוֵּיהּ. וְכַד אִתְכְּלִילָא יְמִינָא בְּגַוֵּיהּ, כְּדֵין אִיהִי בְּחֶדְוָא, וְאִחֵיד בְּגוֹ יַמָּא תַּתָּאָה תְּחוֹת רֵישָׁא. דִּכְתִיב (שה"ש ב) שְׂמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי, כְּדֵין אִתְקְרֵי אֱלֹהִי"ם, דְּהָא אָזֵיל אֶל הַיָּם הָאַחֲרוֹן. וְדָא אִיהוּ חַדְרָא תְּלִיתָאָה, מֵהַהוּא מֶלֶךְ עִילָּאָה.

וּמִשּׁוּם שֶׁיּוֹצֵא מִלְמַעְלָה, יֵשׁ לוֹ רְשׁוּת לְהַכְלִיל הַיְמִין בְּתוֹכוֹ. וּכְשֶׁנִּכְלָל הַיְמִין בְּתוֹכוֹ, אָז הִיא בְּשִׂמְחָה, וְאוֹחֶזֶת בְּתוֹךְ הַיָּם הַתַּחְתּוֹן תַּחַת הָרֹאשׁ, שֶׁכָּתוּב (שיר ב) שְׂמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי. אָז נִקְרָא אֱלֹהִי"ם, שֶׁהֲרֵי הוֹלֵךְ אֶל הַיָּם הָאַחֲרוֹן. וְזֶהוּ הַחֶדֶר הַשְּׁלִישִׁי (מאותו) הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן.

חַדְרָא רְבִיעָאָה, דִּיוּקְנָא דְּיַעֲקֹב סָבָא, בְּרָזָא יְהוּ, דְּנָטַיל יְרוּתָא דְּאַבָּא וְאִמָּא, וְאִיהוּ אִתְרַבֵּי בְּגַוְוֵיהוּ, וַאֲזַל לְקַמַּיְיהוּ.

בַּחֶדֶר הָרְבִיעִי, הַדְּמוּת שֶׁל יַעֲקֹב הַזָּקֵן, בְּסוֹד יְהוּ, שֶׁנּוֹטֵל יְרֻשָּׁה שֶׁל אָב וָאֵם, וְהוּא מִתְגַּדֵּל בְּתוֹכָם וְהוֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם.

אוֹרַח דְּצַנְיעוּ דְּכָל עָלְמָא, הָכֵי אִתְחֲזֵי, כְּגַוְונָא דְּסִידּוּרָא דְּאַתְוָון דְּמָארֵי כּוֹלָּא, כְּמָא דְּאִינּוּן מִסְתַּדְּרוֹן יהו"ה. אוֹרְחֵיהּ דְּדִכּוּרָא, לְשַׁוְּאָה תְּדִיר נוּקְבֵיהּ לְקַמַּיהּ, לְאַשְׁגָּחָא בָהּ, וּלְאִסְתַּלָּקָא מִינָהּ חֲשָׁדָא וְקִנְאָה, וְלָא יְהֵיב עֵינוֹי בְּאַנְתּוּ אָחֳרָא. י' דְּכַר, ה' נוּקְבָא. י"ה, הָא נוּקְבָא לְקַמֵּי דְּכוּרָא, בְּגִין לְאִסְתַּכָּלָא בָּהּ תְּדִיר. בְּרָא אָזֵיל לְקַמַּיהּ אִמֵּיהּ, לְחַפְיָא לָהּ מֵעֵינָא. בְּגִין יְקָרָא דִּילֵיהּ וִיקָרָא דַּאֲבוֹי. וְסִימָנָךְ (בראשית מט) בֶּן פּוֹרָת יוֹסֵף. דִּכְתִיב, (שם לג) וְאַחַר נִגַּשׁ יוֹסֵף וְרָחֵל, יוֹסֵף לְקַמֵּי אִמֵּיהּ.

דֶּרֶךְ צְנִיעוּת שֶׁל כָּל הָעוֹלָם כָּךְ נִרְאֶה, כְּמוֹ שֶׁסִּדּוּר הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל רִבּוֹן הַכֹּל, כְּמוֹ שֶׁהֵם מִסְתַּדְּרִים יהו"ה, דֶּרֶךְ הַזָּכָר לְשִׁים תָּמִיד נְקֻבָתוֹ לְפָנָיו, לְהַשְׁגִּיחַ בָּהּ, וּלְסַלֵּק מִמֶּנָּה חֶשְׁד וְקִנְאָה, וְאֵין נוֹתֵן עֵינוֹ בְּאִשָּׁה אַחֶרֶת. י' זָכָר, ה' נְקֵבָה. י"ה, הִנֵּה נְקֵבָה לְפָנֵי הַזָּכָר כְּדֵי לְהִסְתַּכֵּל בָּהּ תָּמִיד. הַבֵּן הוֹלֵךְ לְפָנֵי אִמּוֹ, לְכַסּוֹתָהּ מִן הָעַיִן, בְּשָׁבִיל כְּבוֹדוֹ וּכְבוֹד אָבִיו. וְסִימָנְךָ - (בראשית מט) בֵּן פֹּרָת יוֹסֵף. שֶׁכָּתוּב (שם לג) וְאַחַר נִגַּשׁ יוֹסֵף וְרָחֵל, יוֹסֵף לִפְנֵי אִמּוֹ.

יַעֲקֹב נָטֵיל נוּקְבֵיהּ, וְשַׁוֵּי לָהּ לְקַמֵּיהּ, לְאַשְׁגָּחָא בָהּ תְּדִיר וְלָא בְאָחֳרָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (דברים יא) תָּמִיד עֵינֵי ה' אֱלֹהֶיךָ בָּהּ, דְּלָא תִסְתַּלֵּק מֵעֵינָא רִגְעָא חָדָא. וְדָא אִיהוּ סִדְרָא דְּאַתְוָון קַדִּישִׁין, לְמֶהֱוֵי סִידּוּרָא דָּא עִילָּא וְתַתָּא.

יַעֲקֹב נָטַל נְקֻבָתוֹ וְשָׂם אוֹתָהּ לְפָנָיו, לְהַשְׁגִּיחַ בָּהּ (תמיד) וְלֹא בְּאַחֶרֶת. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (דברים יא) תָּמִיד עֵינֵי ה' אֱלֹהֶיךָ בָּהּ, שֶׁאֵין מִסְתַּלֶּקֶת מֵהָעַיִן רֶגַע אֶחָד. וְזֶהוּ סוֹד הָאוֹתִיּוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת, שֶׁיִּהְיֶה הַסִּדּוּר הַזֶּה מַעְלָה וּמַטָּה.

אַתְוָון אִלֵּין אִתְרְשִׁימוּ בִּרְשִׁימוּ דִּלְהוֹן, כַּד נָפְקוּ לְבַר מֵחֵילָא וְתוֹקְפָא דְּשׁוֹפָר. כְּדֵין בְּשַׁעֲתָא דְּנָפְקֵי מֵחֵילָא וְתוֹקְפָא דְּשׁוֹפָר, מִגּוֹ דְּחִיקוּ, דְּאִתְעֲבֵיד קָלָא כְּלֵילָא מֵאֵשׁ וְרוּחַ וּמַיִם, אַתְוָון אִתְגְּלִימוּ, וְאִתְרְשִׁימוּ בְּפַרְצוּפִין דִּלְהוֹן, כָּל חַד וְחַד כִּדְקָא חָזֵי לוֹן, וְאִתְיַישְׁרוּ בְּדוּכְתַּיְיהוּ.

הָאוֹתִיּוֹת הַלָּלוּ נִרְשְׁמוּ בִּרְשָׁם שֶׁלָּהֶן, כְּשֶׁיָּצְאוּ הַחוּצָה מִכֹּחַ וְתֹקֶף הַשּׁוֹפָר, אָז בְּשָׁעָה שֶׁיּוֹצְאוֹת מִכֹּחַ וְתֹקֶף הַשּׁוֹפָר מִתּוֹךְ דֹּחַק, שֶׁהַקּוֹל נַעֲשֶׂה כְּלוּל מֵאֵשׁ רוּחַ וּמַיִם, הָאוֹתִיּוֹת הִתְגַּלְּמוּ, וְנִרְשְׁמוּ בַּפַּרְצוּפִים שֶׁלָּהֶם, כָּל אֶחָד וְאֶחָד כָּרָאוּי לָהֶם, וְהִתְיַשְּׁרוּ בִּמְקוֹמָם.

גְּנִיזִין הֲווֹ אַתְוָון גּוֹ שׁוֹפָר, בְּלָא רְשִׁימוּ דְּאִתְחֲזֵי כְּלָל, כֵּיוָן דְּנָפְקֵי, אִתְגְּלִימוּ כּוּלְהוּ, וְאִתְרְשִׁימוּ בְּדִיוּקְנֵיהוּ, כָּל חַד וְחַד כִּדְקָא חָזֵי לֵיהּ, כְּמָא דְּאִתְחֲזֵי גּוֹ רָזָא דְּנָקוּדִין.

הָאוֹתִיּוֹת הָיוּ גְּנוּזוֹת בְּתוֹךְ הַשּׁוֹפָר, בְּלִי רֹשֶׁם שֶׁנִּרְאֶה כְּלָל. כֵּיוָן שֶׁיָּצְאוּ, כֻּלָּם הִתְגַּלְּמוּ, וְנִרְשְׁמוּ בְּדִיּוּקָנָם, כָּל אֶחָד וְאֶחָד כָּרָאוּי לוֹ, כְּמוֹ שֶׁנִּרְאֶה תּוֹךְ סוֹד הַנְּקֻדּוֹת.

חֲדָרִין, חֲדָרִין טְמִירִין. הֲבִיאֲנִי, גּוֹ אִינּוּן אַתְוָון, לְמֶהֱוֵי בֵּינַיְיהוּ גּוּפְטָרָא בְּחִבּוּרָא חָדָא. וְכָל דָּא לָמָּה. (שה"ש א) נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בָךְ, בְּגִין דִּיהֵא לָן חֶדְוָוא בָךְ.

חֲדָרִיו - חֲדָרִים טְמִירִים. הֲבִיאַנִי - תּוֹךְ אוֹתָן הָאוֹתִיּוֹת לִהְיוֹת בֵּינֵיהֶם בְּהִתְנַשְּׁאוּת בְּחִבּוּר אֶחָד. וְכָל זֶה לָמָּה? (שיר א) נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בָךְ, כְּדֵי שֶׁתִּהְיֶה לָנוּ שִׂמְחָה בָּךְ.

עַל פּוּמָא דְּאֵלְיָהוּ אִתְגְּזַר. (שם) מָשְׁכֵנִי אַחֲרֶיךָ נָרוּצָה. כְּתִיב (בראשית א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ וכו'. כַּד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאָדָם, כְּמָא דַּאֲמְרוּ חַבְרַיָּיא זַכָּאִין אִינּוּן, דּוּ פַּרְצוּפִין אִתְבְּרִיאוּ בְּאַתְוָון עִילָּאִין רַבְרְבִין. וּבְאַתְוָון זְעִירִין תַּתָּאִין.

עַל פִּיו שֶׁל אֵלִיָּהוּ נִגְזַר. (שם) מָשְׁכֵנִי אַחֲרֶיךָ נָרוּצָה. כָּתוּב (בראשית א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ וכו'. כַּאֲשֶׁר בָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הָאָדָם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ הַחֲבֵרִים, אַשְׁרֵיהֶם: דּוּ פַּרְצוּפִים נִבְרְאוּ, בְּאוֹתִיּוֹת עֶלְיוֹנוֹת גְּדוֹלוֹת, וּבְאוֹתִיּוֹת קְטַנּוֹת תַּחְתּוֹנוֹת.

אַתְוָון עִילָּאִין רַבְרְבִין, הֲווֹ בְּאוֹרַח מִישׁוֹר לְגַבֵּי דְכַר. אַתְוָון זְעִירִין תַּתָּאִין, הֲווֹ בְּהֵיפוּכָא לְגַבֵּי נוּקְבָא. אַתְוָון עִילָּאִין רַבְרְבִין, הֲווֹ בְּאוֹרַח מֵישַׁר לְגַבֵּי דָּכָר, אב גד, וְכֵן כּוּלְהוּ, כְּמָה דְאִתְחֲזֵי לְמֵיהַךְ אַתְוָון בְּאוֹרַח מֵישַׁר לְגַבֵּי דְכוּרָא. אַתְוָון זְעִירִין תַּתָּאִין, הֲווֹ בְּהֵפוּכָא לְמִפְרַע גּוֹ נוּקְבָא, תשרק, וְכֵן כּוּלְהוּ, כְּמָא דְאִתְחֲזֵי גַּבֵּי נוּקְבָא, דַּהֲווֹת מַאֲחוֹרָא, קֶשֶׁר דִּתְפִילִין דְּאִיקָּרֵי אָחוֹר.

הָאוֹתִיּוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת הַגְּדוֹלוֹת הָיוּ בְּדֶרֶךְ יָשָׁר לְגַבֵּי הַזָּכָר. הָאוֹתִיּוֹת הַקְּטַנּוֹת הַתַּחְתּוֹנוֹת הָיוּ בְּהֵפּוּךְ לְנְקֵבָה. הָאוֹתִיּוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת הַגְּדוֹלוֹת הָיוּ בְּדֶרֶךְ יָשָׁר לַזָּכָר, אב גד, וְכֵן כֻּלָּם, כְּמוֹ שֶׁרָאוּי שֶׁיֵּלְכוּ הָאוֹתִיּוֹת בְּדֶרֶךְ יָשָׁר אֶל הַזָּכָר. הָאוֹתִיּוֹת הַקְּטַנּוֹת הַתַּחְתּוֹנוֹת הָיוּ בְּהֵפּוּךְ לְמַפְרֵעַ תּוֹךְ הַנְּקֵבָה, תשרק, וְכֵן כֻּלָּם, כְּמוֹ שֶׁרָאוּי לַנְּקֵבָה, שֶׁהָיְתָה מֵאָחוֹר, קֶשֶׁר הַתְּפִלִּין שֶׁנִּקְרָא אָחוֹר.

כְּדְּבָר אַחֵר אָחוֹר וָקֶדֶם צַרְתָּנִי, אָחוֹר, לְגַבֵּי נוּקְבָא. וָקֶדֶם, לְגַבֵּי דְכוּרָא. וְדָא אִיהוּ דִּכְתִיב, (שמות לג) וְרָאִיתָ אֶת אֲחֹרָי, דָּא נוּקְבָא דַּהֲוַת מֵאֲחוֹרָא.

כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קלט) אָחוֹר וָקֶדֶם צַרְתָּנִי. אָחוֹר לִנְקֵבָה, וָקֶדֶם לַזָּכָר. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שמות לג) וְרָאִיתָ אֶת אֲחֹרָי, זוֹ הַנְּקֵבָה שֶׁהָיְתָה מֵאָחוֹר.

וְכַד אִתְקַשְּׁטַת נוּקְבָא, דְּקַשְּׁיט לָהּ מַלְכָּא עִילָּאָה, לְאִתְיַישְּׁבָא אַתְוָון בְּדוּכְתַּיְיהוּ כְּדְקָא חָזֵי, אָעֵיל לוֹן לְאִדְרוֹי לְאִתְתַּקָּנָא, וְאִתְתַּקָּנוּ אַתְוָון.

וּכְשֶׁמִּתְקַשֶּׁטֶת הַנְּקֵבָה, שֶׁמְּקַשֵּׁט אוֹתָהּ הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן, שֶׁיִּתְיַשְּׁבוּ הָאוֹתִיּוֹת בִּמְקוֹמָן כָּרָאוּי, מַכְנִיס אוֹתָן לְחַדָּרָיו לְהִתְתַּקֵּן, וּמִתְתַּקְּנוֹת הָאוֹתִיּוֹת.

וְכָל אָת דְּנוּקְבָא, קָרֵי לְכָל אָת דְּדְכוּרָא, וְאִתְתַּקָּנוּ כָּל אָת וְאָת דְּכַר וְנוּקְבָא. וְכָל אָת קָרֵי וַאֲמַר, (שה"ש א) מָשְׁכֵנִי אַחֲרֶיךָ נָרוּצָה.

וְכָל אוֹת שֶׁל נְקֵבָה קוֹרֵאת לְכָל אוֹת שֶׁל הַזָּכָר, וּמִתְתַּקְּנוֹת כָּל אוֹת וְאוֹת זָכָר וּנְקֵבָה, וְכָל אוֹת קוֹרֵאת וְאוֹמֶרֶת, מָשְׁכֵנִי אַחֲרֶיךָ נָרוּצָה.

כַּד אִתְתַּקָּנוּ לְאִתְחַבָּרָא, בְּרָזָא דְּא"ת ב"ש אִתְתַּקָּנוּ. וְאִתְיַישְּׁבוּ אַנְפִּין בְּאַנְפִּין. וְנוּקְבָא כַּד בָּעָא לְאִתְחַזָּאָה לְגַבֵּיהּ, הִיא אוֹמֶרֶת, דְּהָא אִתְקַשְּׁטָא בִּרְעוּ דְּאִימָּא, וְכָל אַתְוָון אִתְתַּקָּנוּ. וְעַל דָּא הֲבִיאֲנִי הַמֶּלֶךְ חֲדָרָיו, לְאִתְתַּקָּנָא וּלְאִתְקַשָּׁטָא כְּדְקָא יָאוֹת.

כְּשֶׁהִתְתַּקְּנוּ לְהִתְחַבֵּר, בְּסוֹד שֶׁל א"ת ב"ש הֵם הִתְתַּקָּנוּ, וְהִתְיַשְּׁבוּ פָּנִים בְּפָנִים. וּנְקֵבָה כְּשֶׁרָצְתָה לְהֵרָאוֹת לְפָנָיו, הִיא אוֹמֶרֶת, שֶׁהֲרֵי הִתְקַשְּׁטָה בִּרְצוֹן הָאֵם, וְכָל הָאוֹתִיּוֹת הִתְתַּקְּנוּ. וְעַל זֶה הֲבִיאַנִי הַמֶּלֶךְ חֲדָרָיו, לְהִתְתַּקֵּן וּלְהִתְקַשֵּׁט כָּרָאוּי.

וְכָל דָּא בְּגִין דְּנָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בָּ"ף. עֶשְׂרִין וּתְרֵין אַתְוָון רְשִׁימִין עִילָּאִין. וְדָא אִיהוּ בָּ"ף. וְרָזָא דָּא אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לָהֶם בָּךְ.

וְכָל זֶה כְּדֵי שֶׁנָּגִילָה וְנִשְׂמְחָה בָּ"ף. עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם הָאוֹתִיּוֹת הָרְשׁוּמוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת. וְזֶהוּ בָּ"ף, וְזֶהוּ הַסּוֹד אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לָהֶם בָּךְ.

נַזְכִּירָה דּוֹדֵיךְ מִיַּיִן, כֵּיוָן דְּנִתְחַבַּר כַּחֲדָא, בְּהַהוּא חֶדְוָא דִילָן, נֵיהַב חֶלְקָא לְכָל חַד וְחַד מֵהַהוּא חֶדְוָא דִילָן, וְנָרְווֹי לוֹן. כְּדֵבָר אַחֵר, יִזְכֹּר כָּל מִנְחֹתָיִךְ. מִיַּיִן: מֵחֶדְוָא דִילָן, מִסִּטְרָא דְּהַהוּא יַיִן דְּחָדֵי כּוֹלָא.

נַזְכִּירָה דֹּדֵיךְ מִיַּיִן, כֵּיוָן שֶׁנִּתְחַבֵּר יַחַד, בְּאוֹתָהּ הַשִּׂמְחָה שֶׁלָּנוּ, נָתַן חֵלֶק לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מֵאוֹתָהּ הַשִּׂמְחָה שֶׁלָּנוּ וְנִרָּוֶה אוֹתָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר יִזְכֹּר כָּל מִנְחֹתָיִךְ. מִיַּיִן - מִשִּׂמְחָתֵנוּ, מִצַּד שֶׁל אוֹתוֹ הַיַּיִן שֶׁמְּשַׂמֵּחַ הַכֹּל.

מֵישָׁרִים אֲהֵבוּךְ, מֵישָׁרִים: אִינּוּן שְׁאָר אַתְוָון דְּאִשְׁתְּאָרוּ. וּמָאן אִינּוּן. מנצפ"ך. דְּלֵית בְּכָל אַתְוָון דְּאִיקָרוֹן מֵישָׁרִים, בַּר אִלֵּין. וְאִינּוּן דְּאִתְכַּפְּלוּ מֵישָׁרִים אִלֵּין בְּאִלֵּין, מ' בְּם', נ' בָּן', צ' בָּץ', פ' בָּף', כ' בָּךְ'. אִלֵּין מֵישָׁרִים אִלֵּין בְּאִלֵּין, וְדָא בְּדָא.

מֵישָׁרִים אֲהֵבוּךְ. מֵישָׁרִים - אוֹתָן שְׁאָר הָאוֹתִיּוֹת שֶׁנִּשְׁאֲרוּ. וּמִי הֵם? מנצפ"ך. שֶׁאֵין בְּכָל הָאוֹתִיּוֹת שֶׁנִּקְרְאוּ מֵישָׁרִים פְּרָט לְאֵלֶּה. וְאֵלּוּ שֶׁנִּכְפְּלוּ מֵישָׁרִים, אֵלּוּ בְּאֵלּוּ, מ' בְּם', נ' בָּן', צ' בָּץ', פ' בָּף', כ' בָּךְ'. אֵלּוּ מֵישָׁרִים אֵלּוּ עִם אֵלּוּ, וְזֶה עִם זֶה.

דְּהָא עֶשְׂרִים וּתְרֵין אַתְוָון כְּלִילָן בָּ"ךְ, אִינּוּן דְּאִשְׁתְּאָרוּ דְּאִינּוּן מֵישָׁרִים, אֲהֵבוּךְ לְאִתְכְּלָלָא עִמָּךְ, בְּאִינּוּן עֶשְׂרִין וּתְרֵין אַתְוָון.

שֶׁהֲרֵי עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת כְּלוּלוֹת בָּ"ךְ. אוֹתָם שֶׁנִּשְׁאֲרוּ, שֶׁהֵם מֵישָׁרִים, אֲהֵבוּךְ לְהִכָּלֵל עִמָּךְ בְּאוֹתָם עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת.

אִילֵּין מֵישָׁרִים, אִינּוּן אַתְוָון טְמִירִין גְּנִיזִין גּוֹ עַלְמָא עִילָּאָה. וְכַד אִתְגְּנִיז אוֹר קַדְמָאָה, אִתְגְּנִיזוּ אַתְוָון אִלֵּין. וַהֲוָה יָדַע לוֹן אָדָם. בָּתַר דְּחָטָא אָדָם, אִתְגְּנִיזוּ כְּמִלְקַדְמִין. עַד דַּאֲתָא אַבְרָהָם וְיָדַע לוֹן בְּרוּחַ קוּדְשָׁא דְּשַׁרַאת עֲלֵיהּ.

הַמֵּישָׁרִים הַלָּלוּ הֵם אוֹתִיּוֹת טְמִירוֹת גְּנוּזוֹת בְּתוֹךְ הָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן, וּכְשֶׁנִּגְנַז הָאוֹר הָרִאשׁוֹן, נִגְנְזוּ הָאוֹתִיּוֹת הַלָּלוּ. וְהָיָה מַכִּיר אוֹתָן אָדָם. אַחַר שֶׁאָדָם חָטָא, נִגְנְזוּ כְּמוֹ מִקֶּדֶם, עַד שֶׁבָּא אַבְרָהָם וְהִכִּירָן בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ שֶׁשָּׁרְתָה עָלָיו.

לְבָתַר אוֹרִית לוֹן לְיִצְחָק, דִּכְתִיב, (בראשית כה) וַיִּתֵּן אַבְרָהָם אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ לְיִצְחָק. יִצְחָק אוֹרִית לוֹן לְיַעֲקֹב. יַעֲקֹב אוֹרִית לוֹן לְיוֹסֵף. כֵּיוָן דְּמִית יוֹסֵף, וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הֲווֹ בְּגָלוּתָא, אִתְגְּנִיזוּ אַתְוָון, וְאִסְתַּלְּקוּ כְּמִלְקַדְמִין.

אַחַר כְּךָ הוֹרִישָׁן לְיִצְחָק, שֶׁכָּתוּב (בראשית כה) וַיִּתֵּן אַבְרָהָם אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ לְיִצְחָק. יִצְחָק הוֹרִישָׁן לְיַעֲקֹב, יַעֲקֹב הוֹרִישָׁן לְיוֹסֵף. כֵּיוָן שֶׁמֵּת יוֹסֵף וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הָיוּ בַּגָּלוּת, נִגְנְזוּ הָאוֹתִיּוֹת, וְהִסְתַּלְּקוּ כְּמוֹ מִקֶּדֶם.

עַד דְּקָיְימוּ יִשְׂרָאֵל עַל טוּרָא דְסִינַי, וְאִתְמְסָרַת אוֹרַיְיתָא לְיִשְׂרָאֵל, אִתְגַּלּוּ אַתְוָון, וַהֲווּ יִשְׂרָאֵל יָדְעִין לוֹ עַל בְּרִירוּ דִלְהוֹן, בְּרָזָא דִשְׁמָהָן גְּלִיפִין. עַד דְּחָטָאוּ. כֵּיוָן דְּחָטָאוּ, כְּתִיב (שמות לג) וַיִּתְנַצְּלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֶדְיָם. וַהֲוָה יָדַע לוֹן מֹשֶׁה וְיהוֹשֻׁעַ וְשִׁבְעִים זְקֵנִים, וּבְהוֹ עָאלוּ לְאַרְעָא.

עַד שֶׁעָמְדוּ עַל הַר סִינַי וְנִמְסְרָה תוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל, הִתְגַּלּוּ הָאוֹתִיּוֹת, וְיִשְׂרָאֵל הָיוּ מַכִּירִים אוֹתָן עַל בֵּרְיָן, בְּסוֹד הַשֵּׁמוֹת הַחֲקוּקִים, עַד שֶׁחָטְאוּ. כְּיוָן שֶׁחָטְאוּ, כְּתוּב (שמות לג) וַיִּתְנַצְּלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֶדְיָם. וְהָיָה מַכִּיר אוֹתָם מֹשֶׁה וִיהוֹשֻׁעַ וְשִׁבְעִים זְקֵנִים, וּבָהֶם נִכְנְסוּ לָאָרֶץ.

כְּיוָן דְּאִתְבְּנֵי בֵּי מַקְדְּשָׁא, וְאִתְגְּלֵי שִׁיר דָּא, אִתְגְּלִיפוּ אִלֵּין אַתְוָון, בְּעֶשְׂרִין וּתְרֵין אַתְוָון, רָזָא בְּ"ךָ, וְהַיְינוּ מֵישָׁרִים אָהֵבוּךָ.

כְּיוָן שֶׁנִּבְנָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְהִתְגַּלָּה הַשִּׁיר הַזֶּה, נֶחְקְקוּ הָאוֹתִיּוֹת הַלָּלוּ בְּעֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת, סוֹד בְּ"ךָ, וְהַיְינוּ מֵישָׁרִים אֲהֵבוּךָ.

וּכְתִיב, (תהלים צט) אַתָּה כוֹנַנְתָּ מֵישָׁרִים. (שה"ש ז) וְחִכֵּךְ כְּיֵין הַטּוֹב הוֹלֵךְ לְדוֹדִי לְמֵישָׁרִים. כֻּלְּהוֹ בְּרָזָא דְּאִלֵּין אַתְוָון, אינון דְּאִקְרוּן מֵישָׁרִים. וְאִלֵּין אַתְוָון, כִּתְרִין גְּנִיזִין גּוֹ עַלְמָא דְּאַתְיָי אינון. וְכוּלְּהוּ נְבִיעוּ בָּתַר נְבִיעוּ גּוֹ מַחֲשָׁבָה, בְּגִלְּיפוּ דְּרָזִין דִּשְׁמָהָן קַדִּישִׁין, בְּגִלְּיפוּ דְּכַר וְנוּקְבָא, לְאִסְתַּכְּמָא כַּחֲדָא, דְּהָא לֵית בְּכָל אַתְוָון אַסְכָּמוּתָא אִלֵּין בְּאִלֵּין לְמֶהֱוֵי דָּא בְּדָא, בַּר אִלֵּין.

וְכָתוּב (תהלים צט) אַתָּה כוֹנַנְתָּ מֵישָׁרִים. (שיר ז) וְחִכֵּךְ כְּיֵין הַטּוֹב הוֹלֵךְ לְדוֹדִי לְמֵישָׁרִים. כֻּלָּם בְּסוֹד הָאוֹתִיּוֹת הַלָּלוּ, אוֹתָם שֶׁנִּקְרָאִים מֵישָׁרִים. וְהָאוֹתִיּוֹת הַלָּלוּ הֵם כְּתָרִים גְּנוּזִים בְּתוֹךְ הָעוֹלָם הַבָּא, וְכֻלָּם נִבְיעָה אַחַר נְבִיעָה תּוֹךְ הַמַּחֲשָׁבָה בַּחֲקִיקַת הַסּוֹדוֹת שֶׁל הַשֵּׁמוֹת הַקְּדוֹשִׁים, בַּחֲקִיקַת זָכָר וּנְקֵבָה לְהִסָּכֵים יַחַד, שֶׁהֲרֵי אֵין כָּכָל הָאוֹתִיּוֹת הַסְכָּמָה אֵלּוּ עִם אֵלּוּ לִהְיוֹת זֶה עִם זֶה, פָּרַט לְאֵלּוּ.

תּוּ. מֵישָׁרִים, אִלֵּין יה, דְּרָחֲמוּ דְּלְהוֹן לְגַבֵּי ו', וְאִינוּן אַסְכָּמוּתָא דְּכוֹלָּא, וּבְרַעוּתָא חָדָא לְגַבֵּי ו. וְעַל דָּא, מָשְׁכֵנִי לְגַבָּיךְ, לְמֶהֱוֵי עִמָּךְ, דְּהָא אַתְוָון קַדִּישִׁין עִילָּאִין אינון יה, אִתְחַבַּר עִמָּהוֹן ו', וְאִיהוּ שְׁמָא קַדִּישָׁא עִילָּאָה. ה דְּיִתְבָּא תְּחוֹתֵיהּ, וְלֵית לָהּ מִגַּרְמָהּ כְּלוּם, תֵּיאוּבְתָּה דִּידָהּ לְסָלְקָא לְגַבֵּיהּ, לְאִתְחַבַּר בַּהֲדֵיהּ, וְלָא סָלְקָא אֶלָּא בִּרְשׁוּ, וְאִיהִי אוֹמֶרֶת מָשְׁכֵנִי, לְמֶהֱוֵי בַּהֲדָךְ בְּחִיבּוּרָא חָדָא.

עוֹד מֵישָׁרִים, אֵלּוּ יה, שֶׁאַהֲבָתָם לוֹ', וְהֵם הַסְכָּמַת הַכֹּל, וּבְרָצוֹן אֶחָד לוֹ'. וְעַל זֶה מָשְׁכֵנִי לְגַבָּיךְ, לִהְיוֹת עִמָּךְ, שֶׁהֲרֵי הָאוֹתִיּוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת הֵן יה. מִתְחַבֵּר עִמָּהֶם ו', וְהוּא הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ הָעֶלְיוֹן. ה' שֶׁיּוֹשֶׁבֶת תַּחְתָּיו, וְאֵין לָהּ מֵעַצְמָהּ כְּלוּם, תְּשׁוּקָתָהּ לַעֲלוֹת אֵלָיו, לְהִתְחַבֵּר עִמּוֹ. וְאֵין עוֹלָה אֶלָּא בִּרְשׁוּת, וְהִיא אוֹמֶרֶת מָשְׁכֵנִי, לִהְיוֹת עִמָּךְ בְּחִבּוּר אֶחָד.

הֱבִיאַנִי הַמֶּלֶךְ חֲדָרָיו, וְאִתְקְרִי לִי בְּכָל זִינֵי תִּיקוּנִין, בְּשַׁפִּירוּ עִילָּאָה, בְּגִין לְמֶהֱוֵי לְגַבָּךְ. וְעַל דָּא נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בָךְ, אֲנָא וְכָל תִּיקוּנַי, כַּד אֱהֵא לְגַבָּךְ בְּחִיבּוּרָא חָדָא.

הֱבִיאַנִי הַמֶּלֶךְ חֲדָרָיו, וְהִתְקִין אוֹתִי בְּכָל מִינֵי תִּקּוּנִים, בְּיֹפִי עֶלְיוֹן, כְּדֵי לִהְיוֹת אֶצְלְךָ. וְעַל זֶה נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בְךָ, אֲנִי וְכָל תִּקּוּנַי, כְּשֶׁאֶהְיֶה אֶצְלְךָ בְּחִבּוּר אֶחָד.

(שם א) נְזַכִּירָה דּוֹדֶיךָ, כְּמָה דְּאִיתְּמַר, נַרְוֵוי לְכָל חַד וְחַד, וְנַחְדֵי לוֹן מֵהַהוּא יַיִן דְּחָדֵי כוֹלָא, וְלָא נַפְסִיק מִלֶּמֶחֱדֵי לוֹן, דְּהָא מֵישָׁרִים אֲהֵבוּךְ. וְלָא יִפְסְקוּן לְמִיתַּן לָךְ, הוֹאִיל וְהֵם אֲהֵבוּךְ, לְמֵיתַּן לָךְ, וְלַאֲרָקָא בָּךְ, וּלְאַנְהָרָא לָךְ.

נַזְכִּירָה דֹּדֶיךָ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, נַרְוֶה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, וּנְשַׂמֵּחַ אוֹתָם מֵאוֹתוֹ הַיַּיִן שֶׁמְּשַׂמֵּחַ אֶת הַכֹּל, וְלֹא נַפְסִיק מִלְּשַׂמֵּחַ אוֹתָם, שֶׁהֲרֵי מֵישָׁרִים אֲהֵבוּךָ. וְלֹא יַפְסִיקוּ לָתֵת לָךְ, הוֹאִיל וְהֵם אֲהֵבוּךָ, לָתֵת לָךְ, וּלְהָרִיק בָּךְ, וּלְהָאִיר לָךְ.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אִי נִיחָא קַמֵּי דְּמַר, הָא כְתִיב, (תהלים צט) אַתָּה כוֹנַנְתָּ מֵישָׁרִים. אִי אִינּוּן יה, מַאן יָכֵיל לְאִתְתַּקָּנָא לוֹן, בַּר עַתִּיקָא דְּכָל עַתִּיקִין, דְּלָא יְדִיעַ כְּלָל, וְהַהוּא דְּלָא אִתְיְדִיעַ, טָמִיר וְנָעֵיז, לָא אִקְרֵי אַתָּה, וְהֵיכִי קָאָמַר וּכְתִיב אַתָּה כוֹנַנְתָּ מֵישָׁרִים.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אִם נוֹחַ לִפָּנֶיךָ מָר, הֲרֵי כָּתוּב (תהלים צט) אַתָּה כוֹנַנְתָּ מֵישָׁרִים. אִם הֵם יה, מִי יָכוֹל לְתַקֵּן אוֹתָם פָּרֵט לְעַתִּיק כָּל הָעַתִּיקִים שֶׁאֵינוֹ יָדוּעַ כְּלָל, וְהַהוּא שֶׁלֹּא נוֹדָע, טָמִיר וְנָעוּז, לֹא נִקְרָא אַתָּה, וְאֵיךְ אָמַר וְכָתוּב אַתָּה כוֹנַנְתָּ מֵישָׁרִים?

אָמַר לֵיהּ, הָא אִתְּמַר דְּלֵית דִּיוּקָנָא לְאַתְוָון בִּגְלִימוּ דִּלְהוֹן, עַד דְּנָפְקֵי לְבַר, כֵּיוָן דְּנָפְקֵי, אִתְגְּלִימוּ וְאִתְתַּקָּנוּ, לְאִתְקְרֵי בְּהוּ בְּאִינּוּן אַתְוָון קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּבְגִין כָּךְ, אַתָּה כוֹנַנְתָּ מֵישָׁרִים. כֵּיוָן דְּמָטוֹ לְהַהוּא אָתָר דְּאִקְרֵי אַתָּה, כְּדֵין אִתְתַּקָּנוּ מֵישָׁרִים.

אָמַר לוֹ, הֲרֵי נִתְבָּאֵר שֶׁאֵין דְּיוֹקָן לָאוֹתִיּוֹת בַּהִתְגַּלְמוּת שֶׁלָּהֶם, עַד שֶׁיּוֹצְאוֹת הַחוּצָה. כֵּיוָן שֶׁיֵּצְאוּ, הִתְגַּלְמוּ וְנִתְקָנוּ לְהִקָּרֵא בָּהֶם בְּאוֹתָן הָאוֹתִיּוֹת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וּמִשּׁוּם כָּךְ, אַתָּה כוֹנַנְתָּ מֵישָׁרִים. כֵּיוָן שֶׁמַּגִּיעִים לְאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁנִּקְרָא אַתָּה, אָז הִתְתַּקְּנוּ מֵישָׁרִים.

וְעַל דָּא תֵּיאוֹבְתָּא לְאִתְחַבְּרָא בְּאִינּוּן אַתְוָון, לְמֶהֱוֵי כּוֹלָא שְׁמָא שְׁלִים, וְעַד דְּאִתְתַּקָּנוּ אִינּוּן סִטְרִין דִּילָהּ, לָא אִתְחַבָּרַת בְּאִינּוּן אַתְוָון, לְמֶהֱוֵי כּוֹלָא שְׁמָא שְׁלִים.

וְעַל זֶה הַתְּשׁוּקָה לְהִתְחַבֵּר עִם אוֹתָן הָאוֹתִיּוֹת, שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל שֵׁם שָׁלֵם, וְעַד שֶׁהִתְתַּקְּנוּ הַצְּדָדִים הַלָּלוּ שֶׁלָּהּ, אֵינָהּ מִתְחַבֶּרֶת עִם שְׁאָר הָאוֹתִיּוֹת, שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל שֵׁם שָׁלֵם.

וְעַל דָּא אִיהִי אָמְרַת בְּתִיקוּנֵי שַׁפִּירָהָא, מָשְׁכֵנִי אַחֲרֶיךָ נָרוּצָה, הָא אִיהִי וְסִטְרָהָא. הֲבִיאַנִי הַמֶּלֶךְ חֲדָרָיו נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה, הָא הִיא וְסִטְרָהָא.

וְעַל זֶה הִיא אוֹמֶרֶת בְּיִפְיֵי תִקּוּנֶיהָ, מָשְׁכֵנִי אַחֲרֶיךָ נָרוּצָה, הֲרֵי הִיא וְצִדֶּיהָ. הֲבִיאַנִי הַמֶּלֶךְ חֲדָרָיו נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה, הֲרֵי הִיא וְצִדֶּיהָ.

בְּגִין דְּאִיהִי אִתְתַּקָּנַת בְּשַׁפִּירוּ תִּיקוּנָהָא, לְאִתְחַבְּרָא, לְמֶהֱוֵי שְׁמָא שְׁלִים בְּחִיבּוּרָא חָדָא. דְּכַד סָלְקָא, כְּדֵין אִיהוּ שְׁמָא שְׁלִים, רָזָא דִּשְׁמָא יהו"ה אֱלֹהִים.

מִשּׁוּם שֶׁהִיא הִתְתַּקְּנָה בְּיִפְיֵי תִקּוּנֶיהָ לְהִתְחַבֵּר, לִהְיוֹת שֵׁם שָׁלֵם בְּחִבּוּר אֶחָד. שֶׁכְּשֶׁעוֹלָה, אָז הוּא שֵׁם שָׁלֵם, סוֹד הַשֵּׁם יהו"ה אֱלֹהִים.

וְאִי תֵּימָא, הָא כַּד סָלְקָא לְאִתְחַבְּרָא, כְּדֵין הֵיא שְׁמָא שְׁלִים ידו"ד, וְלָא יַתִּיר, אֶן הוּא רָזָא דֵּאלֹהִים. אֶלָּא כַּד הֲווֹי שְׁמָא בִּשְׁלִימוּ, כְּדֵין אִתְכְּלִילַת עֵילָא וְתַתָּא, עֵילָא בִּשְׁמָא דַּיהו"ה. לְתַתָּא בִּשְׁמָא דֵּאלֹהִים. וּכְדֵין אִשְׁתְּלִימַת בְּכוֹלָא.

וְאִם תֹּאמַר, הֲרֵי כְּשֶׁעוֹלֶה לְהִתְחַבֵּר, אֲזַי הֵיא שֵׁם שָׁלֵם יהו"ה, וְלֹא יוֹתֵר, אֵיפֹה הוּא הַסּוֹד שֶׁל אֱלֹהִים? אֶלָּא כְּשֶׁהַשֵּׁם בִּשְׁלֵמוּת, אָז נִכְלֶלֶת מַעְלָה וּמַטָּה. לְמַעְלָה בַּשֵּׁם שֶׁל יהו"ה, וּלְמַטָּה בַּשֵּׁם שֶׁל אֱלֹהִים, וְאָז נִשְׁלֶמֶת בַּכֹּל.

כְּתִיב, (מלכים א ב) וְהַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בָּרוּךְ. אַמַּאי אִיקְרֵי הָכֵי. אֶלָּא וְהַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה, מַלְכָּא דְּשְׁלָמָה דִּילֵיהּ. דְּהָא בְּכַמָּה אַתְרֵי כְּתִיב הַמֶּלֶךְ סְתָם, וְלָא כְּתִיב הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה. אֶלָּא הַמֶּלֶךְ סְתָם, עַל בֵּית דָּוִד קָאָמַר. הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה, עַל מַלְכָּא דְּשְׁלָמָא דִּילֵיהּ קָאָמַר.

כְּתוּב (מלכים א ב) וְהַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בָּרוּךְ. לָמָּה נִקְרָא כָּךְ? אֶלָּא וְהַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה - הַמֶּלֶךְ שֶׁהַשָּׁלוֹם שֶׁלּוֹ. שֶׁהֲרֵי בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת כְּתוּב סְתָם הַמֶּלֶךְ, וְלֹא כָּתוּב הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה. אֶלָּא הַמֶּלֶךְ סְתָם, עַל בֵּית דָּוִד הוּא אָמַר. הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה - עַל הַמֶּלֶךְ שֶׁהַשָּׁלוֹם שֶׁלּוֹ הוּא אָמַר.

בָּרוּךְ, דְּהָא כְּדֵין נְבִיעוּ דְּבִרְכָאן לָא הֲווֹ פָּסְקִין עֵילָא וְתַתָּא. בָּרוּךְ, דְּכָל בִּרְכָאן נָבְעִין מִתַּמָּן, לְאִתְבָּרְכָא כָּל עָלְמִין, וְכָל אַתְוָון אִתְנַהֲרִין, כְּלְהוֹ בְּחִבּוּרָא חָדָא, בִּשְׁלִימוּ חַד.

בָּרוּךְ - שֶׁהֲרֵי אֵז נְבִיעַת הַבְּרָכוֹת לֹא הָיוּ פוֹסְקִים לְמַעְלָה וּלְמַטָּה. בָּרוּךְ - שֶׁכָּל הַבְּרָכוֹת נוֹבְעוֹת מִשָּׁם שֶׁיִּתְבָּרְכוּ כָּל הָעוֹלָמוֹת, וְכָל הָאוֹתִיּוֹת מְאִירוֹת כֻּלָּן בְּחִבּוּר אֶחָד, בִּשְׁלֵמוּת אַחַת.

וּכְדֵין, יְרָתָא שְׁמָא דָּא, אֶת בַּתְרָאָה דְּבִשְׁמָא קַדִּישָׁא, לְאִתְקְרֵי אוּף הָכֵי בָּרוּךְ. דִּכְתִיב, (מלכים א ה) בָּרוּךְ ה' אֱלֹהֵי כו' דָּוִד אָבִי.

וְאָז יוֹרֵשׁ הַשֵּׁם הַזֶּה אֶת הָאוֹת הָאַחֲרוֹנָה שֶׁל הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ לְהִקָּרֵא אַף כָּךְ בָּרוּךְ, שֶׁכָּתוּב (שם ה) בָּרוּךְ ה' אֱלֹהֵי וכו' דָּוִד אָבִי.

דְּכַד אִתְקְרֵי בָּרוּךְ, כְּדֵין כּוֹלָא אִיהוּ שְׁמָא שְׁלִים כִּדְקָא יָאוֹת, וְכָל עָלְמִין אִתְבָּרְכָאן מִגּוֹ מְקוֹרָא דְּחַיֵּי. וּשְׁמָא דָּא, אִיהִי עֵילָא וְתַתָּא. לְזִמְנִין לְעֵילָא, לְזִמְנִין לְתַתָּא. זַכְאִין אַתּוּן עַמָּא קַדִּישָׁא, דְּרָזִין קַדִּישִׁין עִילָּאִין אִתְגַּלְיָין לְכוֹ.

שֶׁכַּאֲשֶׁר נִקְרָא בָּרוּךְ, אָז הַכֹּל הוּא שֵׁם שָׁלֵם כָּרָאוּי, וְכָל הָעוֹלָמוֹת מִתְבָּרְכִים מִתּוֹךְ מְקוֹר הַחַיִּים. וְהַשֵּׁם הַזֶּה הוּא מַעְלָה וּמַטָּה. לִפְעָמִים לְמַעְלָה, וְלִפְעָמִים לְמַטָּה. אַשְׁרֵיכֶם הָעָם הַקָּדוֹשׁ, שֶׁסּוֹדוֹת קְדוֹשִׁים עֶלְיוֹנִים הִתְגַּלּוּ לָכֶם.

כַּד מִתְחַבְּרָן אַתְוָון דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, כְּדֵין ו' נָחֵית לְאַמְשָׁכָא ה', מִתַּתָּא לְעֵילָא, לְמֶהֱוֵי חִיבּוּרָא חָדָא, וּכְדֵין אַתְוָון דְּאַלְפָא בֵּיתָא נָחֲתִין וְסָלְקִין. א' נָחֲתָא לְגַבֵּי ת', לְאַמְשָׁכָא לָהּ לְגַבֵּיהּ, לְאִתְחַבְּרָא אִלֵּין גּוֹ אִלֵּין. ב' סָלְקָא לְגַבֵּי ש', מִתַּתָּא לְעֵילָא, דְּהָא אִתְמַשְׁכַת מִתַּתָּא, וּבַעְיָא לְאִתְעַטְרָא בְּבַעֲלָהּ.

כְּאֲשֶׁר מִתְחַבְּרוֹת הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, אֲזַי ו' יוֹרֶדֶת לְהַמְשִׁיךְ אֶת ה' מִמַּטָּה לְמַעְלָה, לִהְיוֹת חִבּוּר אֶחָד, וְאָז הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל אַלְפָּא בֵּיתָא יוֹרְדוֹת וְעוֹלוֹת. א' יוֹרֶדֶת אֶל ת' לְהַמְשִׁיכָהּ אֲלֵיהָ, שֶׁיִּתְחַבְּרוּ אֵלּוּ תּוֹךְ אֵלּוּ. ב' עוֹלָה לְש' מִמַּטָּה לְמַעְלָה, שֶׁהֲרֵי נִמְשְׁכָה מִמַּטָּה, וְרוֹצָה לְהִתְחַבֵּר עִם בַּעְלָהּ.

רָזָא דְּאָת ו, דְּבָעֵי לְאַקְמָא לְכַלָּה, בְּאִלֵּין שִׁירִין דְּאִיהִי אִתְעָרַת מִתַּתָּא, כַּד אִיהִי מִתְקַשְּׁטָת. וְיָהֵיב לָהּ יָדָא לְאַמְשָׁכָא לָהּ לְגַבֵּיהּ, וְאַתְוָון חָדָאן דָּא לְגַבֵּי דָא. בְּשַׁעֲתָא דְּאִיהִי אֲמָרַת לְגַבֵּיהּ מָשְׁכֵנִי, כְּדֵין א' דְּאִיהוּ ו', נָחֵית לְגַבֵּי ת', לְאַמְשָׁכָא לָהּ לְגַבֵּיהּ.

א' הַסּוֹד שֶׁל הָאוֹת ו', שֶׁרוֹצָה לְהָקִים אֶת הַכַּלָּה בַּשִּׁירִים הַלָּלוּ שֶׁהִיא מְעוֹרֶרֶת מִמַּטָּה, כְּשֶׁהִיא מִתְקַשֶּׁטֶת, וְנוֹתֵן לָהּ יָד לְהַמְשִׁיכָהּ אֵלָיו, וְהָאוֹתִיּוֹת שְׂמֵחוֹת זוֹ לָזוֹ. בְּשָׁעָה שֶׁהִיא אוֹמֶרֶת אֵלָיו מָשְׁכֵנִי, אֲזַי א' שֶׁהוּא ו', יוֹרֶדֶת אֶל הַת' לְהַמְשִׁיכָהּ אֲלֵיהָ.

וּבְשַׁעֲתָא דְּאִיהִי אֲמָרַת אַחֲרֶיךָ נָרוּצָה, סָלְקָא ב', וּמְרַהֲטָא בָּתַר ש', דְּאִיהוּ ו'. וּכְדֵין עַיְילָא אִיהִי גּוֹ חַדְרֵי מַלְכָּא, דְּאִינּוּן תִּלַּת נְקוּדִין, וַחֲדָרִין, וַאֲכְסַדְרִין לְגוֹ חֲדָרִין, דָּא אִיהוּ אוֹת ש', תִּלַּת נְקוּדִין, וְאַכְסַדְרִין לְגוֹ.

וּבְשָׁעָה שֶׁהִיא אוֹמֶרֶת אַחֲרֶיךָ נָרוּצָה, עוֹלָה ב', וְרָצָה אַחַר ש', שֶׁהִיא ו'. וְאָז הִיא נִכְנֶסֶת לְתוֹךְ חַדְרֵי הַמֶּלֶךְ, שֶׁהֵם שֶׁלֹּשׁ נְקֻדּוֹת, וְהַחֲדָרִים, וְהָאַכְסַדְרוֹת לְתוֹךְ הַחֲדָרִים, זוֹ הִיא הָאוֹת ש', שֶׁלֹּשׁ נְקֻדּוֹת וְהָאַכְסַדְרוֹת לִפְנִים.

וּבְשַׁעֲתָא דַּאֲמַרְתְּ נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בָךְ, אַתְיָא ג' לְאִתְדַּבָּקָא בְּאָת ר', דְּהָא כְּדֵין חֶדְוָא וְרַעֲוָא בְּעֶשְׂרִין וּתְרֵין אַתְוָון, דְּאִשְׁתַּלִּימוּ בְּאָת ג'. וְאָת ר אִתְפְּרַעָא לְגַבֵּיהּ, לְנַטְלָא מִנֵּיהּ בְּלָא כִּיסּוּפָא כְּלָל. וְאִיהוּ לְאִתְדַּבָּקָא בָּהּ, וְלַאֲרָקָא בָּהּ בְּרַעֲוָא.

וּבְשָׁעָה שֶׁאוֹמֶרֶת נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בָּךְ, בָּאָה ג' לְהִתְדַּבֵּק בָּאוֹת ר', שֶׁהֲרֵי אָז שִׂמְחָה וְרָצוֹן בְּעֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת, שֶׁנִּשְׁתַּלְּמוּ בָּאוֹת ג', וְהָאוֹת ר' מִתְגַּלִּית אֵלָיו, לִטֹּל מִמֶּנּוּ בְּלִי בּוּשָׁה כְּלָל. וְהוּא לְהִדָּבֵק בָּהּ וּלְהָרִיק בָּהּ בְּרָצוֹן.

בְּשַׁעֲתָא דְּאִיהִי אֲמָרַת נַזְכִּירָה דּוֹדֶיךָ מִיַּיִן, אִידַּכָּרַת דְּהָא עָרְלָה אַתְיָא גּוֹ אִינּוּן אוּכְלוּסִין, לְעַרְבָבָא חֶדְוָהָא, בְּגִין לְמֵיטַל חוּלָקָא בְּחֶדְוָוא דְּקוּדְשָׁא. וְכַד אִיהִי חָמַת לֵיהּ, דְּאַחִיד מְסָאֲבָא בְּשִׁיפּוּלֵי מַקְדְּשָׁא, כְּדֵין אִיהִי אִזְעִירַת גַּרְמָהּ, בְּגִין לְמֵיהַב לֵיהּ תַּמְצִית דָּחִיק וְסָתִים, כְּמָה דְּנָבְיַע מִגּוֹ אַבְנָא. וּכְדֵין ד' יָהֵיב לְאָת ק', וְאָת ק' אִתְפַּשַּׁט בְּחֶדְוָוא, לְנַטְלָא חוּלָקָא מִגּוֹ מַקְדְּשָׁא.

בְּשָׁעָה שֶׁהִיא אוֹמֶרֶת נַזְכִּירָה דֹּדֶיךָ מִיַּיִן, נִזְכֶּרֶת שֶׁהֲרֵי הָעָרְלָה בָּאָה לְתוֹךְ אוֹתָם הַהֲמוֹנִים לְעָרְבֵּב שִׂמְחָתָהּ, כְּדֵי לִטֹּל חֵלֶק בְּשִׂמְחַת הַקֹּדֶשׁ. וּכְשֶׁהִיא רוֹאָה אוֹתוֹ, שֶׁאוֹחֵז הַטֻּמְאָה בְּשִׁפּוּלֵי הַמִּקְדָּשׁ, אֲזַי הִיא מַקְטִינָה אֶת עַצְמָהּ, כְּדֵי לָתֵת לוֹ תַּמְצִית דְּחוּקָה וְנִסְתֶּרֶת, כְּמוֹ שֶׁנּוֹבֵעַ מִתּוֹךְ הָאֶבֶן. וְאָז ד' נוֹתֶנֶת לְאוֹת ק', וְהָאוֹת ק' מִתְפַּשֶּׁטֶת בְּשִׂמְחָה, לִטֹּל חֵלֶק מִתּוֹךְ הַמִּקְדָּשׁ.

וְעַל דְּכַלָּה דָּא קַדִּישָׁא אִיהִי, לְמִסְאֲבוּ לֵית לָהּ לְמֵיהַב, עֲבִידַת גַּרְמָהּ ד', כְּמַאן דְּלָא נָטֵיל בְּגַוְונָהּ כָּל כָּךְ, וְאִיהִי מִסְכֵּנָא, וְהָכֵי אִצְטְרִיךְ. וְסִימָנֵיךְ, ב (בראשית מב) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לְבָנָיו לָמָּה תִתְרָאוּ. דְּאַתּוּן בְּשָׁבְעָא וּבְעוֹתָרָא, הָא חַיָּיבֵי אַרְעָא גַּבַּיְיכוּ, אַחֲזוּ גַּרְמַיְיכוּ מִסְכֵּנִין וְכָפִינִין. וְעַל דָּא אַחְזִיאַת גַּרְמָהּ בְּחֶדְוָה, ד'.

וְעַל שֶׁהַכַּלָּה הַזוֹ הִיא קְדוּשָׁה, לַטֻּמְאָה אֵין לָהּ לָתֵת, עוֹשָׂה עַצְמָהּ ד', כְּמִי שֶׁלֹּא נוֹטֵל בְּתוֹכָהּ כָּל כָּךְ, וְהִיא עֲנִיָּה, וְכָךְ צְרִיכָּה. וְסִימָנְךָ - (בראשית מב) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לְבָנָיו לָמָּה תִתְרָאוּ. שֶׁאַתֶּם בְּשֹׂבַע וּבְעֹשֶׁר, הֲרֵי רִשְׁעֵי הָאָרֶץ אֶצְלְכֶם. הַרְאוּ עַצְמְכֶם עֲנִיִּים וּרְעֵבִים. וְעַל זֶה מֵרְאָה עַצְמָהּ בְּשִׂמְחָה, ד'.

כַּד חָמַת, חַיָּיבָא דָּא אָת ק', דְּאִתְפַּשְׁטָא כְּנָחָשׁ דְּפָשֵׁיט זְנָבֵיהּ, וְאַתְקֵיף לֵיהּ בְּחֶדְוָא, לְיַנְקָא מִן מַקְדְּשָׁא, דִּכְדֵּין אִיהוּ אִזְדַּמַּן לְעַרְבָּבָא חֶדְוָוהָ, בְּכָל אֲתַר דְּחָמֵי לָהּ.

כְּשֶׁרוֹאֶה, רָשָׁע זֶה הָאוֹת ק', שֶׁמִּתְפַּשֶּׁטֶת כְּמוֹ שֶׁנָּחָשׁ פּוֹשֵׁט אֶת זְנָבוֹ, וּמַחֲזִיק אוֹתָהּ בְּשִׂמְחָה, לִינֹק מִן הַמַּקְדֵּשׁ, שֶׁאָז הוּא מִזְדַּמֵּן לְעַרְבֵּב אֶת הַשִּׂמְחָה בְּכָל מָקוֹם שֶׁרוֹאֶה אוֹתָהּ.

וְעַל דָּא, בְּכָל אֲתַר דְּחֶדְוָא, אִית לְאַסְגָּאָה חֵילִין, בְּדֵיל דְּלָא יְכֵיל לְקַטְרְגָא. וְכָל בְּכָל אֲתַר דְּאֶבְלָא, אִית לְאַסְגָּאָה חֵילִין, דְּהָא אִיהוּ תַּמָּן, דְּלָא יָךְ אֶת חַד מֵאִינּוּן מַיְשָׁרִים. כְּדֵין נָפְקַת אָת תַּקִּיף וְנָבָא פָּשֵׁיט לְתַתָּא, חַמְשִׁין אַמִּין. כְּגַוְונָא דְּהַהוּא אֲתַר, דְּהָמָן אִזְדַּקַּף בֵּיהּ, וְדָא אִיהִי אֶת ץ'. כֵּיוָן דְּזָקֵיף הַאי נָחָשׁ עֵינוֹי, וַחֲמָא לְהַאי זְקָפָא דְּאָתֵי, כְּדֵין אִתְפְּרַשׁ מִגּוֹ מַקְדְּשָׁא, וְעָרִיק.

וְעַל כֵּן, בְּכָל מָקוֹם שֶׁל שִׂמְחָה יֵשׁ לְהַרְבּוֹת צְבָאוֹת, כְּדֵי שֶׁלֹּא יוּכַל לְקַטְרֵג, וְכָךְ בְּכָל מָקוֹם שֶׁל אֵבֶל יֵשׁ לְהַרְבּוֹת צְבָאוֹת, שֶׁהֲרֵי הוּא שָׁם, שֶׁאֵין יָכוֹל לְקַטְרֵג, וְיִשָּׁבְרוּ כֹּחוֹ. בַּשָּׁעָה הַזוֹ אוֹמֶרֶת מֵיְשָׁרִים, וּמַזְכִּירָה אוֹת אַחַת מֵאוֹתָם מֵיְשָׁרִים. אָז יוֹצֵאת אוֹת הַזָּנָב הֶחָזָק שֶׁמִּתְפַּשֵּׁט לְמַטָּה חֲמִשִּׁים אַמָּה. כְּמוֹ שֶׁאוֹתוֹ הַמָּקוֹם שֶׁהָמָן נִתְלָה בּוֹ, וְזוֹ הִיא הָאוֹת ץ'. כֵּיוָן שֶׁהַנָּחָשׁ הַזֶּה זוֹקֵף עֵינָיו, וְרוֹאֶה אֶת אוֹתָהּ הַתְּלִיָּה שֶׁבָּאָה, אָז נִפְרָד מִתּוֹךְ הַמִּקְדָּשׁ, וּבוֹרֵחַ.

וְכַלָּה נָפְקַת לְגַבֵּיהּ דְּרְחִימָה, וְאִתְעָבָרַת מֵאֵת ד', וְעַיְילָא בְּאֵת ה', וְנָפְקַת לְגַבֵּיהּ, וְחֶדְוָה אִשְׁתְּלִים מִכָּל סִטְרִין, בְּלָא קִטְרוּגָא אָחֳרָא, וּבְלָא עַרְבּוּבְיָא.

וְהַכַּלָּה יוֹצֵאת אֶל אֲהוּבָהּ, וּמִתְעַבֶּרֶת מֵהָאוֹת ד', וְנִכְנֶסֶת לָאוֹת ה' וְיוֹצֵאת אֵלָיו, וְהַשִּׂמְחָה נִשְׁלֶמֶת מִכָּל הַצְּדָדִים, בְּלִי קִטְרוּג אַחֵר וּבְלִי עֵרְבּוּבְיָה.

הָכָא אִית לְאִסְתַּכְּלָא, בְּשַׁעֲתָא דַּאֲמַרַת מָשְׁכֵנִי, אִיהוּ א', וְאִיהִי ת'. וּבְשַׁעֲתָא דַּאֲמַרַת אֲחָרֵיךְ נָרוּצָה, אִיהִי ב', וְאִיהוּ ש'. וּבְשַׁעֲתָא דַּאֲמַרַת נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בָךְ, אִיהוּ ג', וְאִיהִי ר'. וּבְשַׁעֲתָא דְּאַתְיָא נָחֹשׁ, כַּד אָמְרָה נַזְכִּירָה דּוֹדַיִךְ מִיַּיִן, אִיהִי ד', וְהַהוּא מְקַטְרְגָא ק'. כָּל דָּא, אַמַּאי מִתְחַלְּפֵי אַתְוָון מֵאֲתַר לַאֲתַר, אִיהוּ אִתְחַלַּף בְּאַתְוָון אָחֳרָנִין, וְאִיהִי אִתְחַלְּפַת בְּאַתְוָון אָחֳרָנִין.

כָּאן יֵשׁ לְהִסְתַּכֵּל, בְּשָׁעָה שֶׁאוֹמֶרֶת מָשְׁכֵנִי, הוּא א', וְהֵיא ת'. וּבְשָׁעָה שֶׁאוֹמֶרֶת אַחֲרֶיךָ נָרוּצָה, הֵיא ב' וְהוּא ש'. וּבְשָׁעָה שֶׁאוֹמֶרֶת נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בָּךְ, הוּא ג' וְהֵיא ר'. וּבְשָׁעָה שֶׁבָּא הַנָּחָשׁ, כְּשֶׁאוֹמֶרֶת נַזְכִּירָה דֹּדֶיךָ מִיַּיִן, הֵיא ד', וְאוֹתוֹ הַמְקַטְרֵג ק'. כָּל זֶה לָמָּה מִתְחַלְּפוֹת הָאוֹתִיּוֹת מִמָּקוֹם לְמָקוֹם? הוּא מִתְחַלֵּף בְּאוֹתִיּוֹת אֲחֵרוֹת, וְהֵיא מִתְחַלֶּפֶת בְּאוֹתִיּוֹת אֲחֵרוֹת?

אֶלָּא, בְּשַׁעֲתָא דַּאֲמַרַת מָשְׁכֵנִי, לֵית אַת דְּאַמְשִׁיךְ לָהּ, בַּר דָּא א. דְּאִיהִי אַת דְּנָהֲרָא בְּסִטְרָא דְּאוֹר קַדְמָאָה, רָזָא דְּיַמִּינָא, דְּהָא יַמִּינָא מְקָרֵב תְּדִיר, וְאַתְקֵיף בָּהּ, לְאַמְשָׁכָא לָהּ לְעֵילָא. וּבְגִין כָּךְ אִיהוּ א', וְאִיהִי ת', דְּאִיהִי מִתְקַשְּׁטָא בְּכָל סִטְרִין, בְּגִין לְסָלְקָא לְעֵילָא, מְשַׁבַּחַת וּמְהַדְּרַת לְאִתְעָרָא לְעֵילָא.

אֶלָּא, בְּשָׁעָה שֶׁאוֹמֶרֶת מָשְׁכֵנִי, אֵין אוֹת שֶׁמּוֹשֶׁכֶת אוֹתָהּ פְּרָט לְזוֹ א'. שֶׁהִיא הָאוֹת שֶׁמְּאִירָה בְּצַד הָאוֹר הָרִאשׁוֹן, סוֹד הַיְמִין, שֶׁהֲרֵי הַיְמִין תָּמִיד מְקָרֶבֶת, וּמַחֲזִיק בָּהּ לְהַמְשִׁיכָהּ לְמַעְלָה. וּמִשּׁוּם כָּךְ הוּא א' וְהִיא ת', שֶׁהִיא מִתְקַשֶּׁטֶת בְּכָל הַצְּדָדִים, כְּדֵי לַעֲלוֹת לְמַעְלָה, מְשַׁבַּחַת וְחוֹזֶרֶת לְהִתְעוֹרֵר לְמַעְלָה.

וּבְשַׁעֲתָא דַּאֲמַרַת אַחֲרֶיךָ נָרוּצָה, הָא כָּל אִינּוּן אוּכְלוּסִין פְּנִימָאן דִּילָהּ, דְּאִינּוּן גּוּפָא, נְטָלָה לְגַבָּהּ, וְאִיהִי בֵּיתָא לְקַבְּלָא אוּכְלוּסָהָא, וּלְעָאלָא לוֹן לְגַבֵּי מַלְכָּא. כְּדֵבָר אַחֵר, (תהלים מה) בְּתוּלוֹת אַחֲרֶיהָ רֵעוֹתֶיהָ וְגו'. וְעַל דָּא אִיהִי ב'. וְאִיהוּ אִתְעַטַּר בְּשִׁי"ן, וּפָתַח הֵיכָלִין דְּאִינּוּן חַדְרֵי מַלְכָּא, לְקַבְּלָא לָהּ וּלְאַעָלָא לָהּ לְגַבַּייהוּ.

וּבְשָׁעָה שֶׁאוֹמֶרֶת אַחֲרֶיךָ נָרוּצָה, הֲרֵי כָּל אוֹתָם הַהֲמוֹנִים הַפְּנִימִיִּים שֶׁלָּהּ, שֶׁהֵם הַגּוּף, לוֹקַחַת אֲלֵיהָ, וְהֵיא הַבַּיִת לְקַבֵּל אֶת אוּכְלוּסֶיהָ וּלְהַכְנִיסָם לַמֶּלֶךְ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים מה) בְּתוּלוֹת אַחֲרֶיהָ רֵעוֹתֶיהָ וְגוֹ'. וְעַל זֶה הִיא ב'. וְהוּא מִתְעַטֵּר בְּשִׁי"ן, וּפוֹתֵחַ הֵהֵיכָלוֹת שֶׁל אוֹתָם חַדְרֵי הַמֶּלֶךְ, לְקַבֵּל אוֹתָהּ וּלְהַכְנִיסָהּ אֲלֵיהֶם.

וּבְשַׁעֲתָא דַּאֲמַרַת נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בָךְ, הָא חֶדְוָא דְצַדִּיקַיָּיא, דְּאִזְדַּמַּן לְמֶחֱדֵי לָהּ. וְעַל דָּא אִיהוּ ג', וְאִיהִי ר', אִתְתַּקְּנַת אִיהִי בִּלְחוֹדָהָא, וְאִתְפָּרְעָא לְגַבֵּיהּ, לְנַטְלָא חֶדְוָה דְּהַהוּא אֲתַר, כְּאִתְתָּא דְּאִתְפָּרְעָא לְאִשְׁתַּמְשָׁא בְּבַעֲלָהּ.

וּבְשָׁעָה שֶׁאוֹמֶרֶת נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בָּךְ, הֲרֵי שִׂמְחַת הַצַּדִּיקִים שֶׁהִזְדַּמֵּן לְשַׂמֵּחַ אוֹתָהּ. וְעַל זֶה הוּא ג' וְהֵיא ר'. הִתְתַּקְּנָה הִיא לְבַדָּהּ, וְנִתְגַּלְּתָה אֵלָיו, לִטֹּל שִׂמְחָה בְּאוֹתוֹ הַמָּקוֹם, כְּמוֹ אִשָּׁה שֶׁמִּתְגַּלֵּית לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּבַעֲלָהּ.

וּבְשַׁעֲתָא דַּאֲמַרַת נַזְכִּירָה דּוֹדֶיךָ מִיַּיִן, אִתְקְרִיב הַהוּא מְקַטְרְגָא, וְכֵיוָן דְּחָמַת לֵיהּ, אִתְעֲבִידַת מִסְכֵּנָא, בְּרָזָא דְּאַת ד', בְּגִין דְּלָא יִסְתָּאַב מַקְדְּשָׁא. וְהַהוּא מְקַטְרְגָא פָּשִׁיט זְנָבֵיהּ בְּחֵידוּ, לְקַבְּלָא מַעִינּוּגֵי דְּחֶדְוָא, וְעַל דָּא ק'.

וּבְשָׁעָה שֶׁאוֹמֶרֶת נַזְכִּירָה דֹּדֶיךָ מִיַּיִן, מִתְקָרֵב אוֹתוֹ הַמְקַטְרֵג. וְכֵיוָן שֶׁרוֹאֶה אוֹתוֹ, נַעֲשֵׂית עֲנִיָּה, בְּסוֹד הָאוֹת ד', כְּדֵי שֶׁלֹּא יִטַּמֵּא הַמִּקְדָּשׁ. וְאוֹתוֹ הַמְקַטְרֵג פּוֹשֵׁט זְנָבוֹ בְּשִׂמְחָה לְקַבֵּל מַעֲנוּגֵי הַשִּׂמְחָה, וְעַל זֶה ק'.

עַד דַּאֲמָרַת מֵשָׁרִים, וְאִתְגַּלְיָיא ץ', וְהַהוּא מְקַטְרְגָא עָרַק. וְאִיהִי אַתְיָיא וּמִתְעַבְּרָא מֵאָת ד', וְעָיְילַת בְּאָת ה'. וּכְדֵין אִתְגַּלְיָין מֵשָׁרִים. ה"ץ, הָא מֵשָׁרִים. ו"ף, הָא מֵשָׁרִים.

עַד שֶׁאוֹמֶרֶת מֵישָׁרִים, וּמִתְגַּלֶּה ץ', וְהַמְקַטְרֵג הַהוּא בּוֹרֵחַ. וְהִיא בָּאָה וּמִתְעַבֶּרֶת מֵהָאוֹת ד', וְנִכְנֶסֶת לְאוֹת ה', וְאָז מִתְגַּלִּים הַמֵּישָׁרִים. ה"ץ הִנֵּה מֵישָׁרִים, ו"ף הִנֵּה מֵישָׁרִים.

וְעַל דָּא, מִתְחַלְּפֵי אַתְוָון, מֵאָתַר לַאֲתַר, וּמִדַּרְגָּא לְדַרְגָּא, וְכוֹלָּא בְּרָזָא דְּאַתְוָון דְּאוֹרַיְיתָא. זַכָּאִין עַמָּא קַדִּישָׁא, דְּאִינּוּן מִתְדַּבְּקֵי בְּמַלְכָּא עִילָּאָה, וְכוֹלָּא אִתְתַּקַּן בְּגִינַיְיהוּ.

וְעַל זֶה מִתְחַלְּפוֹת הָאוֹתִיּוֹת מִמָּקוֹם לְמָקוֹם וּמִדַּרְגָּה לְדַרְגָּה, וְהַכֹּל בַּסּוֹד שֶׁל אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה. אַשְׁרֵי הָעָם הַקָּדוֹשׁ, שֶׁהֵם נִדְבָּקִים בַּמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן, וְהַכֹּל הִתְתַּקֵּן בִּשְׁבִילָם.

חֲדֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן, אָמַר לֵיהּ אַלְיָהוּ, ר', אַפְתַּח פּוּמָךְ, וְינַהֲרוּן מֵילָךְ קַמֵּי עַתִּיק יוֹמִין. פְּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וַאֲמַר, אִי נִיחָא קַמֵּי דְּמַר דְּאֶשְׁאַל מִינַּיהּ חַד שְׁאֵילְתָּא. אָמַר לֵיהּ, ר', קוּטְרָא דְּהוּרְמְנוּתָא בִּגְלִיפִין טְהִירִין מַהוּ.

שָׂמַח רַבִּי שִׁמְעוֹן. אָמַר לוֹ אַלְיָהוּ, רַבִּי, פְּתַח פִּיךָ וְיָאִירוּ דְּבָרֶיךָ לִפְנֵי עַתִּיק הַיָּמִים. פְּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, אִם נוֹחַ לְפָנַי מַר שֶׁאֶשְׁאַל מֶמֶּנּוּ שְׁאֵלָה? אָמַר לוֹ, רַבִּי, הַקֶּשֶׁר שֶׁל הַשִּׁלְטוֹן בַּחֲקִיקוֹת הָאוֹרוֹת מַהוּ?

אָמַר לֵיהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שה"ש א) מָשְׁכֵנִי אַחֲרֶיךָ נָרוּצָה. דְּהָא בַּאֲתַר דְּהוּרְמְנוּתָא דְּמַלְכָּא עִילָּאָה אָזֵיל, תַּמָּן אָזְלֵי כּוּלְהוֹ וְאִתְמַשְּׁכָן אֲבַתְרֵיהּ. הַשְׁתָּא ר', אֵימָא מִילָּךְ וּסְדַר זֵיְינָךְ.

אָמַר לוֹ: זֶהוּ שֶׁכָּתוּב מָשְׁכֵנִי אַחֲרֶיךָ נָרוּצָה, שֶׁהֲרֵי בְּמָקוֹם שֶׁהוֹלֵךְ הַשִּׁלְטוֹן שֶׁל הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן, שָׁם כֻּלָּם הוֹלְכִים וְנִמְשָׁכִים אַחֲרָיו. כָּעֵת, רַבִּי, אֱמֹר דְּבָרֶיךָ וְסַדֵּר אֶת כְּלֵי זֵינֶךָ.

פְּתַח וְאָמַר, מָשְׁכֵנִי אַחֲרֶיךָ נָרוּצָה הֱבִיאַנִי הַמֶּלֶךְ חֲדָרָיו. כְּתִיב, (תהלים סג) מִזְמוֹר לְדָוִד בִּהְיוֹתוֹ בְּמִדְבַּר יְהוּדָה. תָּא חֲזֵי. דָּוִד מַלְכָּא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרְעֵי בֵּיהּ יַתִּיר מִכָּל מַלְכִין דְּעָלְמָא, כְּמָה דְּאִתְּמָר, (מלכים א ח) וַאֲבְחַר בְּדָוִד לִהְיוֹת עַל עַמִּי יִשְׂרָאֵל. מַאי טַעְמָא.

פְּתַח וְאָמַר, מָשְׁכֵנִי אַחֲרֶיךָ נָרוּצָה הֱבִיאַנִי הַמֶּלֶךְ חֲדָרָיו. כָּתוּב (תהלים סג) מִזְמוֹר לְדָוִד בִּהְיוֹתוֹ בְּמִדְבַּר יְהוּדָה. בֹּא וּרְאֵה, דָּוִד הַמֶּלֶךְ, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הִתְרַצָּה בּוֹ יוֹתֵר מִכָּל מַלְכֵי הָעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מלכים א ח) וַאֲבְחַר בְּדָוִד לִהְיוֹת עַל עַמִּי יִשְׂרָאֵל. מָה הַטַּעַם?

בְּגִין דְּדָוִד, מִן יוֹמָא דְּהַוָה אָזֵיל בָּתַר עָאנָא בְּמַדְבְּרָא, הֲוָה מִסְתַּכֵּל הָתָם בְּמַדְבְּרָא עוֹבַד אוּמָנוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וַהֲוָה מְשַׁבַּח וַאֲמַר, (תהלים ח) כִּי אֶרְאֶה שָׁמֶךָ מַעֲשֵׂה אֶצְבְּעוֹתֶיךָ וְגו'.

מִשּׁוּם שֶׁדָּוִד, מִיּוֹם שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ אַחַר הַצֹּאן בַּמִּדְבָּר, הָיָה מִסְתַּכֵּל שָׁם בַּמִּדְבָּר אֶת מַעֲשֵׂה הָאֱמָנוּת שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְהָיָה מְשַׁבֵּחַ וְאוֹמֵר (תהלים ח) כִּי אֶרְאֶה שָׁמֶיךָ מַעֲשֵׂה אֶצְבְּעוֹתֶיךָ וְגו'.

מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּהָא בְּלֵילְיָא, כָּל בְּנֵי עָלְמָא שָׁכְבֵי נָיְימִין עַל עַרְסַיְיהוּ, וְאִיהוּ הֲוָה יָתִיב בְּמַדְבְּרָא, וַהֲוָה אִסְתַּכֵּל בִּשְׁמַיָּא, בְּסִיהֲרָא וְכוֹכְבַיָּא וּבְמַזָּלֵי, וּבְעוֹבְדֵי דִּשְׁמַיָּא, וַהֲוָה אָמַר

כִּי אֶרְאֶה שָׁמֶיךָ וגו'. וּכְתִיב (שם) ה' אֲדוֹנֵנוּ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ וגו'. וְתָדִיר הָוָה דָחֵיל, וּמְשַׁבַּח וּמְרוֹמֵם לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

מָה תַּטְעַם? מִשּׁוּם שֶׁהָרֵי בַּלַּיְלָה כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם שׁוֹכְבִים יְשֵׁנִים עַל מִטּוֹתֵיהֶם, וְהוּא הָיָה יוֹשֵׁב בַּמִּדְבָּר, וְהָיָה מְסַתֵּכֵּל בַּשָּׁמַיִם, בַּלְּבָנָה וּבַכּוֹכָבִים וּבַמַּזָּלוֹת וּבְמַעֲשֵׂה הַשָּׁמַיִם, וְהָיָה אוֹמֵר כִּי אֶרְאֶה שָׁמֶיךָ וְגוֹ'. וּכְתוּב (שם) ה' אֲדוֹנֵנוּ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ וְגוֹ'. וְתָמִיד הָיָה פּוֹחֵד, וּמְשַׁבֵּחַ וּמְרוֹמֵם אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

לְבָתַר הָוָה עָרִיק מִקַּמֵּי חֲמוֹי, וּבְכָל עָאקוֹ דְּהָוָה לֵיהּ, הָוָה מְשַׁבֵּחַ וּמַצְלֵי קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְהַשְׁתָּא בְּהָיוֹתוֹ בְּמִדְבַּר יְהוּדָה, דְּהָוָה שָׁאוּל מַלְכָּא רָדֵיף בָּתְרֵיהּ, הָוָה אָמַר שִׁירָה. דִּכְתִיב, ט (שם ג) מִזְמוֹר לְדָוִד בִּהְיוֹתוֹ בְּמִדְבַּר יְהוּדָה, בַּאֲתַר דְּהָוָה רָדְפִין אֲבַתְרֵיהּ.

אַחַר כָּךְ הָיָה בּוֹרֵחַ מִלִּפְנֵי חֲמִיו, וּבְכָל צָרָה שֶׁהָיְתָה לוֹ, הָיָה מְשַׁבֵּחַ וּמִתְפַּלֵּל לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וְכָעֵת, בִּהְיוֹתוֹ בְּמִדְבַּר יְהוּדָה, שֶׁהָיָה שָׁאוּל רוֹדֵף אַחֲרָיו, הָיָה אוֹמֵר שִׁירָה, שֶׁכָּתוּב (תהלים סג) מִזְמוֹר לְדָוִד (וכן באבשלום כתוב (שם ג) מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו, היה אומר, ועכשואמרשירה) בִּהְיוֹתוֹ בְּמִדְבַּר יְהוּדָה, בַּמָּקוֹם שֶׁהָיוּ רוֹדְפִים אַחֲרָיו.

וּמַה אֲמַר, (תהלים סג) אֱלֹהִים אֵלִי אַתָּה אֲשַׁחֲרֶךָּ וגו'. אֱלֹהִים, אֵלִי, אַתָּה, תְּלַת שְׁמָהָן אִינוּן. אֱלֹהִים, דָּא אִיהוּ דַּרְגָּא דִּילֵיהּ, כִּתְרָא דְּמַלְכוּתָא. אֵלִי, דָּא רֵישָׁא, דְּכִתְרָא דָּא דַּקְנִיָּמָא עֲלֵיהּ, וְאִיהוּ חַד עַמּוּדָא דְּכָל עָלְמָא עֲלֵיהּ קָיְמָא. דִּכְתִיב, (משלי י) וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם. אַתָּה, דָּא יְמִינָא עִילָּאָה. דִּכְתִיב, (תהלים קי) אַתָּה כֹהֵן לְעוֹלָם. וְעַל דָּא, תְּלַת דַּרְגִּין הָכָא, אֱלֹהִי"ם, אֵל"י, אַתּ"ה. אֲשַׁחֲרֶךָּ, וַאֲבַקֵּר לְגַבָּךְ בְּכָל יוֹמָא תָּדִיר.

וּמָה אָמַר? אֱלֹהִים אֵלִי אַתָּה אֲשַׁחֲרֶךָּ וְגוֹ'. אֱלֹהִים, אֵלִי, אַתָּה - שְׁלֹשָׁה שֵׁמוֹת הֵם. אֱלֹהִים - זוֹהִי דַּרְגָּתוֹ, כֶּתֶר הַמַּלְכוּת. אֵלִי - זֶה הָרֹאשׁ שֶׁהַכֶּתֶר הַזֶּה שָׁעוֹמֵד עָלָיו, וְהוּא עַמּוּד אֶחָד שֶׁכָּל הָעוֹלָם עוֹמֵד עָלָיו, שֶׁכָּתוּב (משלי י) וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם. אַתָּה - זֶה הַיָּמִין הָעֶלְיוֹן, שֶׁכָּתוּב (תהלים קי) אַתָּה כֹהֵן לְעוֹלָם. וְעַל זֶה שְׁלֹשׁ דַּרְגּוֹת כָּאן - אֱלֹהִי"ם, אֵל"י, אַתּ"ה. אֲשַׁחֲרֶךָּ, וַאֲבַקֵּר אֶצְלְךָ בְּכָל יוֹם תָּמִיד.

(שם סג) צָמְאָה לְךָ נַפְשִׁי, כְּמַאן דְּצָחֵי לְמִשְׁתֵּי, אוּף הָכִי אֲנָא, צָחֵי נַפְשִׁי לְגַבָּךְ, תְּאֵיבָא לְגַבָּךְ בִּשְׂרָא דִּילִי, לְמֶהֱוֵי נַפְשָׁא וּבִשְׂרָא דְּבָקָא לְגַבָּךְ. בְּאֶרֶץ צִיָּה וְעָיֵף בְּלִי מָיִם, מַאי בְּלִי מָיִם. דְּלֵית תַּמָּן נְהִירוּ דְּאוֹרַיְיתָא, נְהִירוּ דְּנְהוֹרָא עִילָּאָה.

צָמְאָה לְךָ נַפְשִׁי (שם סג), כְּמִי שֶׁצָּמֵא לִשְׁתּוֹת. אַף כָּאן אֲנִי, צָמְאָה נַפְשִׁי אֵלֶיךָ, תֹּאַב אֵלֶיךָ בְּשָׂרִי, שֶׁיִּהְיוּ הַנֶּפֶשׁ וְהַבָּשָׂר דְּבֵקִים אֵלֶיךָ. בְּאֶרֶץ צִיָּה וְעָיֵף בְּלִי מָיִם, מַה זֶּה בְּלִי מָיִם? שֶׁאֵין שָׁם אוֹר הַתּוֹרָה, הָאוֹר שֶׁל הַמָּאוֹר הָעֶלְיוֹן.

(שם) כֵּן בַּקֹּדֶשׁ חֲזִיתִיךָ, מַאי טַעְמָא. אֶלָּא כֵּן בַּקֹּדֶשׁ חֲזִיתִיךָ, אַף עַל גַּב דַּאֲנָא בְּמַדְבְּרָא דָּא, בַּאֲתַר דְּאִיהוּ הָכֵי, אֲנָא חָמֵי לָךְ, לְאִתְדַּבְּקָא בָּךְ, וְתֵאִיב אֲבַתְרָךְ לְמֶחֱמֵי עוּזָּךְ וּכְבוֹדָךְ. וְדָא אִיהוּ כְּמָא דִּכְתִיב, (שה"ש א) מָשְׁכֵנִי אַחֲרֶיךָ נָרוּצָה, בְּזִמְנָא דְּתִתְמְשְׁכֵנִי אֲבַתְרָךְ, כֻּלָּא נִתְרָעֵי עִמָּךְ.

כֵּן בַּקֹּדֶשׁ חֲזִיתְךָ (שם), מָה הַטַּעַם? אֶלָּא כֵּן בַּקֹּדֶשׁ חֲזִיתְךָ, אַף עַל גַּב שֶׁאֲנִי בַּמִּדְבָּר הַזֶּה, בְּמָקוֹם שֶׁהוּא כְּךָ - אֲנִי רוֹאֶה אוֹתְךָ לְהַדְבֵּק בְּךָ, וּמִשְׁתּוֹקֵק אַחֲרֶיךָ לִרְאוֹת עֻזְּךָ וּכְבוֹדֶךָ. וְזֶה הוּא כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שם) מְשָׁכֵנִי אַחֲרֶיךָ נָרוּצָה. בִּזְמַן שֶׁתִּמְשָׁכֵנִי אַחֲרֶיךָ, הַכֹּל נָתְרָצֶה עִמְּךָ.

הֱבִיאַנִי הַמֶּלֶךְ חֲדָרָיו, אֵלּין חַדְרֵי דְגִנְתָא דְּעֵדֶן. דְּתָנִינָן, כַּד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאָדָם הָרִאשׁוֹן, מַעֲפְרָא דְבֵי מַקְדְּשָׁא נָטִיל, וּמִתַּמָּן אִתְבְּרֵי. וּנְפַח בְּאַנְפּוֹי נִשְׁמָתָא דְחַיֵּי, וּמִתַּמָּן פָּתַח לֵיהּ פִּתְחָא דְגַן עֵדֶן, וְעַיֵּיל לֵיהּ בְּשִׁבְעִין אִדְרִין הֵיכָלִין קַדִּישִׁין, וַעֲבַד לֵיהּ עֶשֶׂר חוּפּוֹת. כְּגַוְונָא דְאִינּוּן חוּפּוֹת דְּזַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֶעְבַּד לַצַּדִּיקִים בְּגַן עֵדֶן. וּמַלְאָכֵי עִילְּאֵי הָווֹ מְרַקְּדָן קַמֵּיהּ, וַהֲוָה חָדֵי תַּמָּן. וְתַמָּן אַעֲבַר קַמֵּיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כָּל אִינּוּן רוּחִין וְנִשְׁמָתִין, דְּזַמִּינִין וּמִתְעַתְּדָן לְמֶהֱוֵי בִּבְנֵי נָשָׁא, דְּיִפְקוּן מִינֵּיהּ.

הֱבִיאַנִי הַמֶּלֶךְ חֲדָרָיו - אֵלּוּ חַדְרֵי גַּן הָעֵדֶן. שֶׁשָּׁנִינוּ, כְּשֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת אָדָם הָרִאשׁוֹן, מֵעֲפָרוֹ שֶׁל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ נָטַל, וּמִשָּׁם נִבְרָא. וְנָפַח בּוֹ נִשְׁמַת חַיִּים, וּמִשָּׁם פָּתַח לוֹ פֶּתַח שֶׁל גַּן עֵדֶן, וְהִכְנִיס אוֹתוֹ לְשִׁבְעִים חֲדָרִים הֵיכָלוֹת קְדוֹשִׁים, וְעָשָׂה לוֹ עֶשֶׂר חֻפּוֹת, כְּמוֹ אוֹתָן הַחֻפּוֹת שֶׁעָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת לַצַּדִּיקִים בְּגַן עֵדֶן. וּמַלְאָכִים הָעֶלְיוֹנִים הָיוּ מְרַקְּדִים לְפָנָיו, וְהָיָה שָׂמֵחַ שָׁם. וְשָׁם הֶעֱבִיר לְפָנָיו הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כָּל אוֹתָן רוּחוֹת וּנְשָׁמוֹת שֶׁעֲתִידוֹת וּמְזֻמָּנוֹת לִהְיוֹת בִּבְנֵי אָדָם שֶׁיֵּצְאוּ מִמֶּנּוּ.

כְּיָון דְּמָטָא לַמֶּלֶךְ דָּוִד, חָמָא לֵיהּ דְּלָא הֲוֵי לֵיהּ חַיִּין כְּלָל. אֲמַר קַמֵּיהּ רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, מַאן הוּא דְנָא, דְּלָא חָמֵינָא לֵיהּ חַיִּין, עַד דַּאֲמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דָּוִד מַלְכָּא אִיהוּ. כְּיָון דַּחֲמָא אָדָם הָרִאשׁוֹן כָּךְ, יְהֵיב לֵיהּ מִשְּׁנוֹי שִׁבְעִין שְׁנִין, וְאִינּוּן ע' שְׁנִין דְּחַיֵּי דָּוִד מַלְכָּא. וְכָל שַׁיְיפָא וְשַׁיְיפָא מִכָּל שַׁיְיפּוֹי, יְהַב לֵיהּ מִדִּילֵּיהּ, וְחָסְרוּ מֵאָדָם קַדְמָאָה שִׁבְעִין שְׁנִין, מֵאִינּוּן אֶלֶף שְׁנִין דִּילֵּיהּ.

כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ לְדָוִד הַמֶּלֶךְ, רָאָה אוֹתוֹ שֶׁלֹּא הָיוּ לוֹ חַיִּים כְּלָל. אָמַר לְפָנָיו: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, מִי הוּא זֶה שֶׁלֹּא רָאִיתִי לוֹ חַיִּים? עַד שֶׁאָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: זֶה דָּוִד הַמֶּלֶךְ. כֵּיוָן שֶׁרָאָה אָדָם הָרִאשׁוֹן כָּךְ, נָתַן לוֹ מִשְּׁנוֹתָיו שִׁבְעִים שָׁנִים, וְהֵם שִׁבְעִים הַשָּׁנִים שֶׁל חַיֵּי דָּוִד הַמֶּלֶךְ. וְכָל אֵיבָר וְאֵיבָר מִכָּל אֵיבָרָיו נָתַן לוֹ מִשֶּׁלּוֹ. וְחָסְרוּ מֵאָדָם הָרִאשׁוֹן שִׁבְעִים שָׁנָה מֵאוֹתָן אֶלֶף הַשָּׁנִים שֶׁלּוֹ.

כְּתִיב, (שם) מָשְׁכֵנִי אַחֲרֶיךָ נָרוּצָה, אַתְוָון דְּרָזָא דִשְׁמָא קַדִּישָׁא, הֲווֹ גְּלִיפִין עֵילָא וְתַתָּא. בְּשַׁעֲתָא דְאִינּוּן אַתְוָון בָּלְטִין וְסָלְקִין לְגַבֵּי אַתְוָון אָחֳרָנִין, כָּל אִינּוּן מַשְׁרְיָין קַדִּישִׁין, נָטְלִין בְּמַטְלָנוֹן בְּאֵימָתָא וְכִסּוּפָא. בְּגִין דְּלֵית תַּקִּיפוּ לְעֵילָּאֵי.

כְּתוּב מָשְׁכֵנִי אַחֲרֶיךָ נָרוּצָה, אוֹתִיּוֹת הַסּוֹד שֶׁל הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ הָיוּ חֲקוּקוֹת מַעְלָה וּמַטָּה. בְּשָׁעָה שֶׁאוֹתָן אוֹתִיּוֹת בּוֹלְטוֹת וְעוֹלוֹת לְאוֹתִיּוֹת הָאֲחֵרוֹת, כָּל אוֹתָם הַמַּחֲנוֹת הַקְּדוֹשִׁים נוֹסְעִים בְּמַסְעֵיהֶם בְּאֵימָה וּבוּשָׁה, מִשּׁוּם שֶׁאֵין תַּקִּיפוּת לָעֶלְיוֹנִים.

מַהְכָא, כָּל אִינּוּן בְּנֵי עָלְמָא דְּלֵית בְּהוּ כִּיסּוּפָא, לֵית לְהוּ חוּלְקָא לְעָלְמָא דְאָתֵי. כָּל אִינּוּן תַּקִּיפָא מִצְחָא דַּהֲווֹ בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל, כַּד הֲווֹ מִסְתַּכְּלִין בְּאַתְוָון דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, בְּצִיצָא נְזָרָא

דְּקוּדְשָׁא דְּכֹהֵן גָּדוֹל, הֲווֹ מְתַבְּרֵי לְבַיְיהוּ, וּמִסְתַּכְּלֵי בְּעוֹבָדַיְיהוֹן, בְּגִין דְּצִיץ עַל אֶת הֲוָה קָאִים, דְּכָל מַאן דְּאִסְתַּכַּל בֵּיהּ, הֲוָה מַכְסִיף מֵעוֹבָדוֹי.

מִכָּאן, כָּל אוֹתָם בְּנֵי הָעוֹלָם שֶׁאֵין לָהֶם בּוּשָׁה, אֵין לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא. כָּל אוֹתָם עַזֵּי הַמֵּצַח שֶׁהָיוּ בְּיִשְׂרָאֵל, כְּשֶׁהָיוּ מִסְתַּכְּלִים בְּאוֹתִיּוֹת הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, בְּצִיץ נֵזֶר הַקֹּדֶשׁ שֶׁל כֹּהֵן גָּדוֹל, הָיוּ מְשַׁבְּרִים אֶת לִבָּם וּמִסְתַּכְּלִים בְּמַעֲשֵׂיהֶם, מִשּׁוּם שֶׁהַצִּיץ הָיָה עוֹמֵד עַל אוֹת, שֶׁכָּל מִי שֶׁהִסְתַּכֵּל בּוֹ, הָיָה מִתְבַּיֵּשׁ בְּמַעֲשָׂיו.

אַתְוָון דְּרָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא דְּיִדו"ד, דְּהֲוָה גָּלִיף עַל צִיצָא, הֲווֹ נָהֲרִין וּבָלְטִין וְנָצְצִין, כָּל מַאן דְּאִסְתַּכַּל בְּהַהוּא נְצִיצוּ, הֲוָה חָמֵי אַתְוָון בָּלְטִין, וְאַנְפּוֹי נָפְלִין מֵאֵימָתָא דְּמָארֵיהּ, וְתָבַר לִבֵּיהּ לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל סוֹד הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ יהו"ה, שֶׁהָיוּ חֲקוּקִים עַל הַצִּיץ, הָיוּ מְאִירִים וּבוֹלְטִים וְנוֹצְצִים. כָּל מִי שֶׁהִסְתַּכֵּל בְּאוֹתוֹ נִיצוּץ, הָיָה רוֹאֶה אוֹתִיּוֹת בּוֹלְטוֹת, וּפָנָיו נוֹפְלִים מֵאֵימָה שֶׁל רִבּוֹנוֹ, וְשָׁבַר לִבּוֹ לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

כְּגַוְונָא דָּא קְטוֹרֶת, כָּל מַאן דְּאָרַח בְּהַהוּא תְּנָנָא, כַּד סָלִיק הַהוּא עַמּוּדָא, מֵהַהוּא מַעֲלָה עָשָׁן, הֲוָה מְבָרֵר לִבֵּיהּ בִּבְרִירוּ וּנְהִירוּ, בְּחֶדְוָוא וּרְעוּתָא, לְמִפְלַח לְמָארֵיהּ, וְאַעֲבַר מִנֵּיהּ זוּהֲמָא וְטִנּוּפָא דְּיֵצֶר הָרָע, וְלָא הֲוָה לֵיהּ אֶלָּא לְבָא חָדָא, לְקֶבֶל אֲבוֹי דִּבְשְׁמַיָּא.

כְּמוֹ זוֹ הַקְּטֹרֶת, כָּל מִי שֶׁמַּרִיחַ בְּאוֹתוֹ הֶעָשָׁן, כְּשֶׁעוֹלֶה אוֹתוֹ הָעַמּוּד מֵאוֹתוֹ מַעֲלָה עָשָׁן, הָיָה מְבָרֵר לִבּוֹ בְּבִרוּר וְאוֹר, בְּשִׂמְחָה וְרָצוֹן, לַעֲבֹד אֶת אֲדוֹנוֹ, וּמַעֲבִיר מִמֶּנּוּ זֻהֲמַת וְטִנּוּף הַיֵּצֶר הָרָע, וְלֹא הָיָה לוֹ אֶלָּא לֵב אֶחָד כְּנֶגֶד אֲבִיו שֶׁבַּשָּׁמַיִם.

בְּגִין דְּקְטוֹרֶת תְּבִירוּ דְּיֵצֶר הָרָע אִיהוּ וַדַּאי בְּכָל סִטְרִין. וּכְמָא דְּצִיץ הֲוָה קָאִים עַל נִיסָּא, אוּף הָכֵי קְטוֹרֶת. דְּלֵית לָךְ מִלָּה בְּעָלְמָא, דְּמִתַּבַּר לֵיהּ לְסִטְרָא אָחֳרָא, בַּר קְטוֹרֶת.

מִשּׁוּם שֶׁקְּטֹרֶת הִיא שְׁבִרוֹן לְיֵצֶר הָרָע וַדַּאי בְּכָל הַצְּדָדִים. וּכְמוֹ שֶׁהַצִּיץ הָיָה עוֹמֵד עַל נֵס, אַף כָּךְ הַקְּטֹרֶת. שֶׁאֵין לְךָ דָּבָר בָּעוֹלָם שֶׁמְּשַׁבֵּר אֶת הַצַּד הָאַחֵר פָּרֵט לַקְּטֹרֶת.

תָּא חֲזֵי, דְּהָא אוֹקְמוּהָ, דְּכְתִיב, (במדבר יז) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אַהֲרֹן קַח אֶת הַמַּחְתָּה וְגוֹ', דְּהָא תְּבִירוּ דְּסִטְרָא אָחֳרָא לָאו אִיהוּ אֶלָּא קְטוֹרֶת. בְּגִין דְּהָא לֵית חֶדְוָה וַחֲבִיבוּ קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּקְטוֹרֶת. וְקָיְימָא לְבַטָּלָא חָרְשִׁין וּמִילִּין בִּישָׁא מִבֵּיתָא. רֵיחָא וַעֲשָׁנָא דְּקְטוֹרֶת, דְּעָבְדֵי בְּנֵי נָשָׁא לְהַהוּא עוֹבָדָא אִיהוּ מְבַטֵּל. כָּל שֶׁכֵּן קְטוֹרֶת.

בֹּא וּרְאֵה, שֶׁהֲרֵי פָּרְשׁוּהָ, שֶׁכָּתוּב וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אַהֲרֹן קַח אֶת הַמַּחְתָּה וְגוֹ', שֶׁהֲרֵי הַשֶּׁבֶר שֶׁל הַצַּד הָאַחֵר אֵינוֹ אֶלָּא קְטֹרֶת. מִשּׁוּם שֶׁהֲרֵי אֵין שִׂמְחָה וַחֲבִיבוּת לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כְּמוֹ הַקְּטֹרֶת, וְעוֹמֶדֶת לְבַטֵּל כְּשָׁפִים וּדְבָרִים רָעִים מִן הַבַּיִת. רֵיחַ וַעֲשַׁן הַקְּטֹרֶת שֶׁעוֹשִׂים בְּנֵי אָדָם לְאוֹתוֹ מַעֲשֶׂה הוּא מְבַטֵּל, כָּל שֶׁכֵּן הַקְּטֹרֶת.

מִלָּה דָּא אִיהוּ גְּזִירַת קְיוּמָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּכָל מַאן דְּאִסְתַּכַּל וְקָרֵי בְּכָל יוֹמָא עוֹבָדָא דְּקְטוֹרֶת, אִשְׁתְּזִיב מִכָּל מִלִּין דַּחֲרָשִׁין דְּעָלְמָא, וּמִכָּל פְּגָעִין בִּישִׁין, וּמֵהַרְהוֹרָא

בִּישָׁא, וּמְדִינָא בִּישָׁא, וּמְמוֹתָנָא. וְלָא יִתְזַק כָּל הַהוּא יוֹמָא, דְּלָא יָכֵיל סִטְרָא אָחֳרָא לְשַׁלְטָאָה עֲלֵיהּ, וְאִצְטְרִיךְ דִּיכַוִּין בֵּיהּ.

דְּבָר זֶה הוּא גָּזֵרת קִיּוּם לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא - שֶׁכָּל מִי שֶׁמִּסְתַּכֵּל וְקוֹרֵא בְּכָל יוֹם אֶת מַעֲשֵׂה הַקְּטֹרֶת, נִצּוֹל מִכָּל דִּבְרֵי כְּשָׁפִים שֶׁל הָעוֹלָם, וּמִכָּל הַפְּגָעִים הָרָעִים, וּמֵהֶרְהוּר רַע, וּמִדִּין רַע וּמִמַּגֵּפָה, וְלֹא יִנָּזֵק כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם, שֶׁאֵין יָכוֹל הַצַּד הָאַחֵר לִשְׁלֹט עָלָיו, וְצָרִיךְ שֶׁיְּכַוֵּן בּוֹ.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אִי בְּנֵי נָשָׁא הָווֹ יָדְעֵי כַּמָּה עִילָּאָה הוּא עוֹבָדָא דְּקְטוֹרֶת קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הָווֹ נָטְלֵי כָּל מִלָּה וּמִלָּה מִנַּיְיהוּ, וְסַלְקֵי לָהּ עֲטָרָא עַל רֵישַׁיְיהוּ, כְּכִתְרָא דְּדַהֲבָא. וּמַאן דְּיִשְׁתַּדֵּל בֵּיהּ, לְאִסְתַּכָּלָא בְּעוֹבָדָא דְּקְטוֹרֶת, וּלְכַוְּנָא בֵּיהּ בְּכָל יוֹמָא, אִית לֵיהּ חוּלָקָא בְּהַאי עָלְמָא וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי, וְיסַלֵּק מוֹתָנָא מִנַּיְיהוּ וּמִכָּל עָלְמָא, וְיִשְׁתְּזִיב מִכָּל דִּינִין דְּהַאי עָלְמָא, וּמִסִּטְרִין בִּישִׁין, וּמְדִינֵי דְּגֵיהִנֹּם, וּמִדִּינָא דְּמַלְכוּ אָחֳרָא.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אִם בְּנֵי אָדָם הָיוּ יוֹדְעִים כַּמָּה עֶלְיוֹן הוּא מַעֲשֵׂה הַקְּטֹרֶת לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, הָיוּ נוֹטְלִים כָּל מִלָּה וּמִלָּה מִמֶּנָּה, וּמַעֲלִים אוֹתָהּ עֲטָרָה עַל רֹאשָׁם כְּמוֹ כֶּתֶר שֶׁל זָהָב. וּמִי שֶׁיִּשְׁתַּדֵּל בּוֹ, לְהִסְתַּכֵּל בְּמַעֲשֵׂה הַקְּטֹרֶת וּלְכַוֵּן בּוֹ בְּכָל יוֹם, יֵשׁ לוֹ חֵלֶק בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא, וְיסַלֵּק מַגֵּפָה מִמֶּנּוּ וּמִכָּל הָעוֹלָם, וְיִנָּצֵל מִכָּל דִּינֵי הָעוֹלָם הַזֶּה, וּמִצְּדָדִים רָעִים, וּמִדִּינֵי גֵּיהִנֹּם, וּמִדִּין שֶׁל מַלְכוּת אַחֶרֶת.

בְּהַהוּא קְטוֹרֶת, כַּד הֲוָה סָלֵיק תְּנָנָא בְּעַמּוּדָא, כַּהֲנָא הֲוָה חָמֵי אַתְוָון דְּרָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא פְּרִישָׁן בַּאֲוִירָא, וְסָלְקִין לְעֵילָּא בְּהַהוּא עַמּוּדָא. לְבָתַר, כַּמָּה רְתִיכִין קַדִּישִׁין הֲווֹ סָחֲרִין לֵיהּ מִכָּל סְטָרִין, עַד דְּסָלֵיק וְחָדֵי לְמַאן דְּחָדֵי. וּבְהַהוּא קְטוֹרֶת הֲוָה מִתְקַשְּׁרֵי קִשּׁוּרִין עִילָּאִין. וְשַׁיְיפִין נָחֲתִין לְאַמְשָׁכָא לְדַרְגָּא דִּלְתַתָּא לְעֵילָּא. וּכְדֵין אִיהִי אָמְרַת, מָשְׁכֵנִי אַחֲרֶיךָ נָרוּצָה. בְּגִין דִּקְטוֹרֶת אִיהִי מְקַשֵּׁר קִשְׁרִין עִילָּא וְתַתָּא.

בְּאוֹתָהּ הַקְּטֹרֶת, כְּשֶׁהָיָה עוֹלֶה עַמּוּד הֶעָשָׁן, הַכֹּהֵן הָיָה רוֹאֶה אוֹתִיּוֹת הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ פְּרוּשׁוֹת בָּאֲוִיר, וְעוֹלוֹת לְמַעְלָה בְּאוֹתוֹ הָעַמּוּד. אַחַר כָּךְ, כַּמָּה מֶרְכָּבוֹת קְדוֹשׁוֹת הָיוּ מַקִּיפוֹת אוֹתוֹ מִכָּל הַצְּדָדִים, עַד שֶׁעוֹלֶה וּמְשַׁמֵּחַ אֶת מִי שֶׁמְּשַׁמֵּחַ. וּבְאוֹתָהּ הַקְּטֹרֶת הָיוּ נִקְשָׁרִים קְשָׁרִים עֶלְיוֹנִים, וְהָאֵבָרִים יוֹרְדִים לְהַמְשִׁיךְ אֶת הַדַּרְגָּה שֶׁלְּמַטָּה לְמַעְלָה. וְאָז הִיא אוֹמֶרֶת, מָשְׁכֵנִי אַחֲרֶיךָ נָרוּצָה, מִשּׁוּם שֶׁקְּטֹרֶת קוֹשֶׁרֶת קְשָׁרִים מִלְּמַעְלָה וּמִטָּה.

פִּתַּח וַאֲמַר, (שמות ל) וְעָשִׂיתָ מִזְבֵּחַ מִקְטַר קְטֹרֶת וְגו'. הַאי קְרָא אִית לְאִסְתַּכָּלָא בֵּיהּ. בְּגִין דִּתְרֵין מִדְבְּחִין הֲווֹ, מִדְבְּחָא דַּעֲלָוון, וּמִדְבְּחָא דִּקְטוֹרֶת בּוּסְמִין. דָּא לְבַר, וְדָא לְגַאו. הַאי מִדְבְּחָא דִּקְטוֹרֶת, אִיהוּ פְּנִימָאָה.

פִּתַּח וְאָמַר, (שמות ל) וְעָשִׂיתָ מִזְבֵּחַ מִקְטַר קְטֹרֶת וְגו'. הַפָּסוּק הַזֶּה יֵשׁ לְהִתְבּוֹנֵן בּוֹ, מִשּׁוּם שֶׁהֵיוּ שְׁנֵי מִזְבְּחוֹת - מִזְבֵּח הָעוֹלוֹת, וּמִזְבֵּח קְטֹרֶת הַבְּשָׂמִים. זֶה בַּחוּץ וְזֶה בִּפְנִים. מִזְבֵּח הַקְּטֹרֶת הַזֶּה הוּא פְּנִימִי.

אַמַּאי אִיקְרֵי מִזְבֵּחַ, וְהָא לָא דַּבְּחִין בֵּיהּ דִּבְחִין, וּמִזְבֵּחַ עַל דָּא אִיקְרֵי. אֶלָּא בְּגִין דְּבַטֵּיל וְכָפֵית לְכַמָּה סִטְרִין בִּישִׁין. וְהַהוּא סִטְרָא אָחֳרָא הֲוָה כָּפֵית, כְּעֻגְלָא דְּכָפֵית לְדַבָּחָא, אוּף

הָכֵי סִטְרָא אָחֳרָא הֲוָה כָּפֵית, דְּלָא יָכֵיל לְשַׁלְטָאָה, וְלָא לְמֶהֱוֵי מְקַטְרְגָא, וְעַל דָּא אִיקְרֵי מִזְבֵּחַ.

לְמָה נִקְרָא מִזְבֵּחַ, וַהֲרֵי אֵין זוֹבְחִים בּוֹ זְבָחִים, וּמִזְבֵּחַ עַל זֶה הוּא נִקְרָא? אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁמְּבַטֵּל וְכוֹפֵת אֶת כַּמָּה צְדָדִים רָעִים. וְאוֹתוֹ הַצַּד הָאַחֵר הָיָה כָּפוּת כְּמוֹ עֶגֶל שֶׁכָּפוּת לִזְבִיחָה. אַף כָּךְ הַצַּד הָאַחֵר הָיָה כָּפוּת, שֶׁאֵין יָכוֹל לִשְׁלֹט, וְלֹא לִהְיוֹת מְקַטְרֵג, וְעַל כֵּן נִקְרָא מִזְבֵּחַ.

כַּד הַהוּא סִטְרָא אָחֳרָא הֲוָה חָמֵי עַמּוּדָא דַּעֲשָׁנָא דִּקְטוֹרֶת סָלִיק, הֲוָה אִתְכַּפְיָיא וְעָרַק, וְלָא יָכֵיל לְקָרְבָא לְמַשְׁכְּנָא. וּבְגִין דָּא אִתְעָרַב אָחֳרָא בְּהַהוּא חֲדָוָא דִּלְעֵילָּא, בַּר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְחוֹדוֹי.

כְּשֶׁאוֹתוֹ הַמִּזְבֵּחַ הָאַחֵר הָיָה רוֹאֶה עַמּוּד הֶעָשָׁן שֶׁל הַקְּטֹרֶת עוֹלֶה, הָיָה נִכְנָע וּבוֹרֵחַ וְלֹא יָכוֹל לִקְרֹב לַמִּשְׁכָּן. וּמִשּׁוּם כָּךְ נִטְהַר, וְלֹא מִתְעָרֵב אַחֵר בְּאוֹתָהּ שִׂמְחָה שֶׁלְּמַעְלָה, פְּרָט לְקֹדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבַדּוֹ.

וְלֵית סִטְרָא אָחֳרָא דְּאִתְהַנֵּי מִינֵיהּ, וְלֵית לְסִטְרָא אַחֲרָא בֵּהּ חוּלְקָא כְּבִשְׁאָר קוּרְבָּנִין וְעֹלָוֹן. בְּגִין דִּבְשְׁאָר קוּרְבָּנִין, לְכוֹלָּא אִית חוּלְקָא וּקְרִיבוּ בְּהַהוּא קָרְבָּן. בִּקְטוֹרֶת, לָא מִתְקַשַּׁר וּמִתְקָרֵב בַּר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְחוֹדוֹי, וְכָל סִטְרִין בִּישִׁין עָרְקִין, וְסִטְרִין קַדִּישִׁין מִתְקָרְבִין, וּמִתְקַשְּׁרִין שַׁיְיפָא בְּשַׁיְיפָא, דָּא בְּדָא, כָּל חַד וְחַד כִּדְקָא חָזֵי לֵיהּ.

וְאֵין צַד אַחֵר שֶׁנֶּהֱנֶה מִמֶּנּוּ, וְאֵין לַצַּד הָאַחֵר בָּהּ חֵלֶק כְּמוֹ בִּשְׁאָר הַקָּרְבָּנוֹת וְהָעוֹלוֹת. מִשּׁוּם שֶׁבִּשְׁאָר הַקָּרְבָּנוֹת, יֵשׁ חֵלֶק לַכֹּל וּקְרִיבָה בְּאוֹתוֹ הַקָּרְבָּן. בַּקְּטֹרֶת לֹא מִתְקַשֵּׁר וּמִתְעָרֵב, אֶלָּא רַק הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְבַדּוֹ, וְכָל הַצְּדָדִים הָרָעִים בּוֹרְחִים, וְהַצְּדָדִים הַקְּדוֹשִׁים מִתְקָרְבִים, וְנִקְשָׁרִים אֵיבָר עִם אֵיבָר עִם זֶה עִם זֶה, כָּל אֶחָד וְאֶחָד כָּרָאוּי לוֹ.

וּבְגִין דַּחֲבִיבָא כָּל כַּךְ, לָא קָאִים הַהוּא מִזְבֵּחַ פְּנִימָאָה אֶלָּא לְגַו. דְּהַאי אִיהוּ מִזְבֵּחַ דִּבְרָכָאן אִשְׁתַּכְּחוּ בֵיהּ, וְעַל דָּא סָתִים מֵעֵינָא.

וּמִשּׁוּם שֶׁהִיא כָּל כָּךְ חֲבִיבָה, אֵין עוֹמֵד אוֹתוֹ הַמִּזְבֵּחַ הַפְּנִימִי אֶלָּא בִּפְנִים, שֶׁזֶּהוּ הַמִּזְבֵּחַ שֶׁהַבְּרָכוֹת נִמְצָאוֹת בּוֹ, וְעַל כֵּן הוּא נִסְתָּר מִן הָעַיִן.

מַה כְּתִיב בְּאַהֲרֹן, (במדבר יז) וַיַּעֲמֹד בֵּין הַמֵּתִים וְגוֹ'. דְּכָפֵית לֵיהּ לְמַלְאַךְ הַמָּוֶת, דְּלָא יָכֵיל לְשַׁלְטָאָה כְּלָל, וְלָא לְמֶעְבַּד דִּינָא. סִימָנָא דָּא אִתְמְסַר בִּידָנָא, דִּבְכָל אֲתַר דְּאָמְרֵי בְּכַוָּנָה וּבְרַעוּתָא דְּלִבָּא עוֹבָדָא דְּקִטוֹרֶת, דְּלָא שַׁלְטָא מוֹתָנָא בְּהַהוּא אֲתַר, וְלָא יִתְזְקוּ, וְלָא יָכְלִין עוֹבְדֵי גְלוּלִים וְלָא שְׁאָר דַּרְגִּין אָחֳרָנִין לְאִתְקָרְבָא בַּהֲדַיְיהוּ.

מַה כְּתוּב בְּאַהֲרֹן? (במדבר יז) וַיַּעֲמֹד בֵּין הַמֵּתִים וְגוֹ'. שֶׁכָּפַת אֶת מַלְאַךְ הַמָּוֶת שֶׁאֵין יָכוֹל לִשְׁלֹט כְּלָל, וְלֹא לַעֲשׂוֹת דִּין. סִימָן זֶה נִמְסַר בְּיָדֵינוּ - שֶׁבְּכָל מָקוֹם שֶׁאוֹמְרִים בְּכַוָּנָה וּבִרְצוֹן הַלֵּב אֶת מַעֲשֵׂה הַקְּטֹרֶת, שֶׁלֹּא תִשְׁלֹט מַגֵּפָה בְּאוֹתוֹ מָקוֹם וְלֹא יִנָּזְקוּ, וְלֹא יְכוֹלִים עוֹבְדֵי גִּלּוּלִים וְלֹא שְׁאָר הַדְּרָגוֹת הָאֲחֵרוֹת לְהִתְקָרֵב עִמָּם.

מַה כְּתִיב בְּיַעֲקֹב, (בראשית ל) וַיָּשֶׂת לוֹ עֲדָרִים לְבַדּוֹ. מִכָּאן, דְּבֵירַר פְּסוֹלֶת מִן מַקְדְּשָׁא, וְשַׁוֵּי חוּלָקֵיהּ בִּלְחוֹדוֹי, וְכָל אִינּוּן רְתִיכִין דְּאִתְחֲזוֹן לֵיהּ לְרָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא קַדִּישָׁא. וְלָא שָׂתָם עַל צֹאן לָבָן, דְּשַׁוֵּי חוּלַק שְׁאָר עַמִּין בִּלְחוֹדַיְיהוּ, דְּלָא יִתְעָרְבוּן בַּהֲדֵי מְהֵימְנוּתָא קַדִּישָׁא. הַצֹּאן הַמְקוּשָּׁרוֹת, אִינּוּן דְּמִתְקַשְּׁרֵי בְּקִישׁוּרָא חָדָא, דְּלָא מִתְעָרְבֵי בַּהֲדֵי שְׁאָר עַמִּין, דְּלָא מִתְקַשְּׁרִין בַּהֲדַיְיהוּ לְעָלְמָא.

מַה כָּתוּב בְּיַעֲקֹב? (בראשית ל) וַיָּשֶׂת לוֹ עֲדָרִים לְבַדּוֹ. מִכָּאן שֶׁבֵּרֵר הַפְּסֹלֶת מִן הַמִּקְדָּשׁ, וְשָׂם חֶלְקוֹ לְבַדּוֹ, וְכָל אוֹתָן הַמֶּרְכָּבוֹת שֶׁנִּרְאוּ לוֹ לְסוֹד הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה. וְלֹא שָׂתָם עַל צֹאן לָבָן - שֶׁשָּׂם אֶת חֶלֶק שְׁאָר הָעַמִּים לְבַדָּם, שֶׁלֹּא יִתְעָרְבוּ עִם הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה. הַצֹּאן הַמְקֻשָּׁרוֹת - אוֹתָם שֶׁמִּתְקַשְּׁרִים בְּקֶשֶׁר אֶחָד, שֶׁאֵין מִתְעָרְבִים עִם שְׁאָר הָעַמִּים, שֶׁלֹּא נִקְשָׁרִים אִתָּם לְעוֹלָם.

כְּגַוְונָא דָּא קְטוֹרֶת, דְּהָא בְּהַהוּא קְטוֹרֶת, כָּל רְתִיכִין קַדִּישִׁין דְּרָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא, הֲווֹ מִתְקַשָּׁרָן, וְכָל שַׁיְיפִין עִילָּאִין וְתַתָּאִין, כּוּלְהוּ מִתְקַשְּׁרִין אִלֵּין בְּאִלֵּין. דְּהָא רְתִיכִין קַדִּישִׁין דִּלְתַתָּא, הֲווֹ מִתְקָרְבִין וּמִתְקַשְּׁרִין אִלֵּין בְּאִלֵּין, לְמֶהֱוֵי כּוּלְהוּ בְּיִיחוּדָא חָדָא, לְסַלָּקָא בְּיִיחוּדָא כְּדָקָא חָזֵי.

כְּמוֹ כֵן הַקְּטֹרֶת, שֶׁהֲרֵי בְּאוֹתָהּ הַקְּטֹרֶת, כָּל הַמֶּרְכָּבוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת שֶׁל סוֹד הָאֱמוּנָה הָיוּ נִקְשָׁרוֹת, וְכָל הָאֵיבָרִים הָעֶלְיוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים, כֻּלָּם נִקְשָׁרִים אֵלֶּה עִם אֵלֶּה. שֶׁהֲרֵי הַמֶּרְכָּבוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת שֶׁלְּמַטָּה הָיוּ מִתְקָרְבוֹת וְנִקְשָׁרוֹת אֵלֶּה עִם אֵלֶּה, שֶׁכֻּלָּם יִהְיוּ בְּיִחוּד אֶחָד, לַעֲלוֹת בְּיִחוּד כָּרָאוּי.

וְכָל אִינּוּן מַשְׁרְיָין דִּשְׁאָר עַמִּין, כּוּלְהוּ מִתְבַּדְּרֵי, וּמִתְפַּלְגֵי דָּא מִן דָּא, וְעַל דָּא אִיקְרוּן יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד, דְּאִינּוּן בְּיִיחוּדָא וְקִישׁוּרָא חָדָא. וְעַל דָּא אִיקְרוּן הַצֹּאן הַמְקוּשָּׁרוֹת, מַה דְּלֵית הָכֵי לִשְׁאָר עַמִּין.

וְכָל אוֹתָם הַמַּחֲנוֹת שֶׁל שְׁאָר הָעַמִּים, כֻּלָּם מִתְפַּזְּרִים וְנֶחֱלָקִים זֶה מִזֶּה, וְעַל כֵּן נִקְרָאִים יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד, שֶׁהֵם בְּיִחוּד וְקֶשֶׁר אֶחָד, וְעַל כֵּן נִקְרָאִים הַצֹּאן הַמְקֻשָּׁרוֹת, מַה שֶּׁאֵין כֵּן לִשְׁאָר הָעַמִּים.

קְטוֹרֶת אָסוּר לְאַקְטָרָא בַּר בַּמִּזְבֵּחַ, וְלָא בְּמָנָא אָחֳרָא, בַּר בְּמַחְתָּה. הַאי מַאן דְּדִינָא רָדִיף אֲבַתְרֵיהּ, אִצְטְרִיךְ לְהַאי קְטוֹרֶת, וְלַאֲתָבָא לְקַמֵּי מָארֵיהּ, דְּהָא סִיּוּעָא אִיהוּ לְסַלָּקָא דִּינִין מֵעָלֵיהּ.

הַקְּטֹרֶת אָסוּר לְהַקְטִירָהּ בְּמָקוֹם אַחֵר, רַק בַּמִּזְבֵּחַ, וְלֹא בִּכְלִי אַחֵר, פֶּרֶט לַמַּחְתָּה. מִי שֶׁהַדִּין רוֹדֵף אַחֲרָיו, צָרִיךְ אֶת הַקְּטֹרֶת הַזּוֹ, וְלָשׁוּב לְפָנֵי רִבּוֹנוֹ, שֶׁהֲרֵי זֶהוּ סִיּוּעַ לְסַלֵּק אֶת הַדִּינִים מֵעָלָיו.

וּבְהַאי מִסְתַּלְקִין דִּינִין מֵעָלֵיהּ, אִי הוּא רָגִיל בְּהַאי, לְאַדְכָּרָא לֵיהּ תְּרִין זִמְנִין בְּכָל יוֹמָא, בְּצַפְרָא וּבְרַמְשָׁא, דִּכְתִיב (שמות ל) וְהִקְטִיר עָלָיו אַהֲרֹן קְטֹרֶת סַמִּים בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר. וּכְתִיב (שם) וּבְהַעֲלוֹת אַהֲרֹן וְגוֹ'. וְדָא אִיהוּ קִיּוּמָא דְּעַלְמָא דִּלְתַתָּא, וְקִיּוּמָא דְּעַלְמָא דִּלְעֵילָּא.

וּבָזֶה בְּוַדַּאי מִסְתַּלְּקִים הַדִּינִים מֵעָלָיו, אִם הוּא רָגִיל בָּזֶה, לְהַזְכִּירָהּ פַּעֲמִים בְּכָל יוֹם, בַּבֹּקֶר וּבָעֶרֶב, שֶׁכָּתוּב (שמות ל) וְהִקְטִיר עָלָיו אַהֲרֹן קְטֹרֶת סַמִּים בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר. וְכָתוּב (שם) וּבְהַעֲלֹת אַהֲרֹן וְגוֹ'. וְזֶהוּ הַקִּיּוּם שֶׁל הָעוֹלָם שֶׁלְּמַטָּה, וְקִיּוּם הָעוֹלָם שֶׁלְּמַעְלָה, שֶׁכָּתוּב קְטֹרֶת תָּמִיד לִפְנֵי ה'.

בְּהַהוּא אֲתַר דְּלָא אִידְכַּר בְּכָל יוֹמָא עוֹבָדָא דְקְטוֹרֶת, דִּינִין דִּלְעֵילָּא שַׁרְיָין עֲלֵיהּ, וּמוֹתָנָא סַגִּיאָה בֵּיהּ, וְעַמִּין אָחֳרָנִין שָׁלְטִין עֲלֵיהּ, בְּגִין דִּכְתִיב, (שם) קְטֹרֶת תָּמִיד לִפְנֵי ה' לְדֹרֹתֵיכֶם. תָּדִיר אִיהוּ קָיְימָא לִפְנֵי ה', יַתִּיר מִכָּל פּוּלְחָנִין אָחֳרָנִין.

בְּאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁאֵין נִזְכָּר בְּכָל יוֹם מַעֲשֵׂה הַקְּטֹרֶת, הַדִּינִים שֶׁלְּמַעְלָה שׁוֹרִים עָלָיו, וּמַגֵּפָה רַבָּה בּוֹ, וְעַמִּים אֲחֵרִים שׁוֹלְטִים עָלָיו, מִשּׁוּם שֶׁכָּתוּב (שם) קְטֹרֶת תָּמִיד לִפְנֵי ה' לְדֹרֹתֵיכֶם. הוּא תָּמִיד עוֹמֵד לִפְנֵי ה' יוֹתֵר מִכָּל הָעֲבוֹדוֹת הָאֲחֵרוֹת.

מָשְׁכֵנִי, בְּאַתְוָון דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. כַּד מִתְחַבְּרָן תְּרֵין שְׁמָהָן כַּחֲדָא, דְּאִינּוּן שְׁמָא שְׁלִים, יהו"ה אֱלֹהִים. שְׁמָא קַדְמָאָה, מַשִּׁיךְ לְגַבֵּיהּ שְׁמָא אָחֳרָא.

מָשְׁכֵנִי - בְּאוֹתִיּוֹת הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, כְּשֶׁמִּתְחַבְּרִים שְׁנֵי שֵׁמוֹת יַחַד, שֶׁהֵם שֵׁם שָׁלֵם, יהו"ה אֱלֹהִים. הַשֵּׁם הָרִאשׁוֹן מוֹשֵׁךְ אֵלָיו הַשֵּׁם הָאַחֵר.

וּמַה דַּאֲמַר אַחֲרֶיךָ נָרוּצָה, וְלָא כְתִיב אָרוּצָה. בְּגִין דִּשְׁמָא דָּא דְּאִיקָּרֵי אֱלֹהִי"ם, כַּמָּה רְתִיכִין, וְכַמָּה בֵּי דִינִין, כּוּלְהוּ כְּלִילָן וּמִתְחַבְּרָן בֵּיהּ. וְעַל דָּא כְּתִיב אַחֲרֶיךָ נָרוּצָה.

וּמַה שֶּׁאָמַר אַחֲרֶיךָ נָרוּצָה, וְלֹא כָתוּב אָרוּצָה, מִשּׁוּם שֶׁהַשֵּׁם הַזֶּה שֶׁנִּקְרָא אֱלֹהִי"ם, כַּמָּה מֶרְכָּבוֹת וְכַמָּה בָּתֵּי דִינִים, כֻּלָּם כְּלוּלִים וּמִתְחַבְּרִים בּוֹ, וְעַל כֵּן כָּתוּב אַחֲרֶיךָ נָרוּצָה.

סַגִּיאִין אִינּוּן דִּכְלִילָן בְּהַאי שְׁמָא, וְאִיהוּ כּוֹלָּא שְׁמָא חָדָא. דְּכֵיוָן דִּשְׁמָא קַדְמָאָה מָשֵׁיךְ לִשְׁמָא אָחֳרָא, כְּדֵין כֻּלָּא הוּא חִבּוּרָא חָדָא, וְעִילָּאִין וְתַתָּאִין כּוּלְהוּ דַּרְגִּין מִתְקַשְּׁרִין הָא בְּהָא, לְמֶהֱוֵי כּוּלְהוּ קִשּׁוּרָא חַד, וְחִבּוּרָא חַד, וְיִיחוּדָא חַד.

רַבִּים הֵם שֶׁכְּלוּלִים בַּשֵּׁם הַזֶּה, וְהַכֹּל הוּא שֵׁם אֶחָד. שֶׁכֵּיוָן שֶׁהַשֵּׁם הָרִאשׁוֹן מוֹשֵׁךְ אֶת הַשֵּׁם הָאַחֵר, אֲזַי הַכֹּל הוּא חִבּוּר אֶחָד, וְהָעֶלְיוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים, כָּל הַדַּרְגּוֹת נִקְשָׁרוֹת זוֹ בָּזוֹ, שֶׁכֻּלָּם יִהְיוּ קֶשֶׁר אֶחָד וְחִבּוּר אֶחָד וְיִחוּד אֶחָד.

(שה"ש א) הֱבִיאַנִי הַמֶּלֶךְ חֲדָרָיו, דָּא מַלְכָּא קַדִּישָׁא עִילָּאָה. חֲדָרָיו, אִלֵּין חֲדָרִין עִילָּאִין, וְאִידְּרִין קַדִּישִׁין דְּרְתִיכִין עִילָּאִין.

הֱבִיאַנִי הַמֶּלֶךְ חֲדָרָיו (שיר א). זֶה הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ הָעֶלְיוֹן. חֲדָרָיו - אֵלּוּ הַחֲדָרִים הָעֶלְיוֹנִים, וְהַחֲדָרִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁל הַמֶּרְכָּבוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת.

חַדְרָא קַדְמָאָה, אִיהוּ נְהִירוּ דְּנְהִיר מִסְטְרָא דְּיַמִּינָא, נְהִירוּ דְּנָהִיר מִסְיְיפֵי עַלְמָא וְעַד סְיְיפֵי עַלְמָא. נְהִירוּ דְּכָל נְהוֹרִין כְּלִילָן בֵּיהּ. נְהִירוּ דְּאַרְבַּע גְּוונִין, גְּלִיפִין בְּאַרְבַּע סִטְרִין דְּעָלְמָא, וְאִיקָּרֵי אֵל גָּדוֹל. נְהִירוּ דְּנָטֵיל בְּרִישָׁא, אִתְּרָא וְחַדְרָא קַדְמָאָה. וְדָא אִיהוּ נְהוֹרָא דְּאִתְאַחֲדָא בְּרִישָׁא בְּרָזָא דְּאִיקָּרֵי יהו"ה.

הַחֲדָר הָרִאשׁוֹן הוּא אוֹר שֶׁמֵּאִיר מִצַּד הַיָּמִין, הָאוֹר שֶׁמֵּאִיר מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹף הָעוֹלָם. הָאוֹר שֶׁכָּל הָאוֹרוֹת כְּלוּלִים בּוֹ. הָאוֹר שֶׁל אַרְבָּעָה גְּוָנִים הַחֲקוּקִים בְּאַרְבַּעַת צִדְדֵי הָעוֹלָם, וְנִקְרָא אֵל גָּדוֹל. הָאוֹר שֶׁנּוֹסֵעַ בְּרֹאשׁ, הָאִדְּרָא וְהַחֲדָר הָרִאשׁוֹן. וְזֶהוּ הָאוֹר שֶׁנֶּאֱחַז בְּרֹאשׁ בַּסּוֹד שֶׁנִּקְרָא יהו"ה.

חַדְרָא תִּנְיָינָא, נְהִירוּ דַּחֲשׁוֹכָא, דְּקָא נָפְקָא מִסְּטָרָא דִּנְהִירוּ קַדְמָאָה. וְדָא אִיהוּ נְהִירוּ סוּמְקָא, דְּחָשִׁיךְ. וְדָא אִיהוּ דְּאִתְקְרֵי אֱלֹהִים, דְּבִסְטַר שְׂמָאלָא, לְאִתְקַשְּׁרָא בִּנְהִירוּ קַדְמָאָה.

הַחֲדָר הַשֵּׁנִי, הָאוֹר שֶׁל הַחֲשֵׁכָה, שֶׁיּוֹצֵא מִן הַצַּד שֶׁל הָאוֹר הָרִאשׁוֹן. וְזֶהוּ אוֹר אָדֹם, שֶׁחָשׁוּךְ. וְזֶהוּ שֶׁנִּקְרָא אֱלֹהִים, שֶׁבְּצַד שְׂמֹאל, לְהִקָּשֵׁר בָּאוֹר הָרִאשׁוֹן.

תְּרִין אִדְּרִין דְּמִתְקַשְּׁרָן וּמִתְחַבְּרָן דָּא בְּדָא. דְּהָא בְּאִלֵּין אִדְּרִין, הַהִיא דִּלְתַתָּא אִתְאַחֲדָא, וְאַעֵיל לָהּ מַלְכָּא עִילָּאָה לְאִלֵּין חֲדָרִין קַדִּישִׁין. וַאֲנָא וְכוּלְהוּ, בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְקַשְּׁרְנָא כַּחֲדָא בְּקִישׁוּרָא חָדָא, נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בָךְ. נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בְּאֵינוּן כ"ב אַתְוָון אַלְפָּא בֵיתָא, דְּאִקְרֵי בָ"ךְ. כְּדֵבָר אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לָהֶם בָּךְ. בְּךָ יְבָרֵךְ יִשְׂרָאֵל. אב גד הו זח טי כל מנ סע פצ קר שת אִלֵּין אִינוּן עֶשְׂרִים וּתְרֵין אַתְוָון דְּאַלְפָּא בֵיתָא, וּמִתְחַלְּפֵי לְעֶשְׂרִין וּתְרֵין אַלְפָּא בֵיתוֹת, בְּרָזָא דִּשְׁמָהָן קַדִּישִׁין גְּלִיפִין בִּשְׁמָהָן דִּלְהוֹן, וְאִינוּן אִיקְרוֹן ב"ך.

שְׁנֵי חֲדָרִים שֶׁנִּקְשָׁרִים וּמִתְחַבְּרִים זֶה עִם זֶה. שֶׁהֲרֵי בַּחֲדָרִים הַלָּלוּ, אוֹתָהּ שֶׁלְּמַטָּה נֶאֱחֶזֶת, וּמַכְנִיס אוֹתָהּ הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן לַחֲדָרִים הַקְּדוֹשִׁים הַלָּלוּ. וַאֲנִי וְכֻלָּם, בְּשָׁעָה שֶׁאָנוּ מִתְקַשְּׁרִים יַחַד בְּקֶשֶׁר אֶחָד, נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בְּךָ. נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בְּאוֹתָן עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת שֶׁל אַלְפָּא בֵיתָא, שֶׁנִּקְרָא בָ"ךְ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לָהֶם בָּךְ, בְּךָ יְבָרֵךְ יִשְׂרָאֵל. אב גד הו זח טי כל מנ סע פצ קר שת - אֵלֶּה הֵם עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת שֶׁל אַלְפָּא בֵיתָא, וּמִתְחַלְּפוֹת לְעֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם אַלְפָּא בֵיתוֹת, בְּסוֹד הַשֵּׁמוֹת הַקְּדוֹשִׁים הַחֲקוּקִים בַּשֵּׁמוֹת שֶׁלָּהֶם, וְהֵם נִקְרָאִים בָּ"ךְ.

נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בָךְ, בָּךְ וַדַּאי, דְּהָא כָּל אַתְוָון נָטֵיל הַאי קְיָימָא קַדִּישָׁא, רָזָא בָּךְ: אב גד הו זח טי כל מנ סע פצ קר שת.

נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בָךְ, בָּךְ וַדַּאי, שֶׁהֲרֵי כָּל הָאוֹתִיּוֹת נוֹטֵל הַבְּרִית הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה, הַסּוֹד שֶׁל בָּךְ: אב גד הו זח טי כל מנ סע פצ קר שת.

אשב גתד הקו זרח טפי כצל מסן עזר אכתריאל יה צְבָאוֹת יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רָם וְנִשָּׂא. וְכָל גְּדוּדֵי שָׂרֵי צְבָאוֹת מַעְלָה, מִימִינוֹ חַיִּים מְשַׁמְּאלוֹ מָוֶת. וְהַכִּסֵּא עוֹמֵד עַל אַרְבָּעָה עַמּוּדִים. וְדָא עַמּוּד הַיְמִינִי, בְּד' שַׁלְהוֹבֵי מְלַהֲטָן דְּאַתְוָון.

אשב גתד הקו זרח טפי כצל מסן עזר אכתריאל יְהֹ צְבָאוֹת יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רָם וְנִשָּׂא. וְכָל גְּדוּדֵי שָׂרֵי צְבָאוֹת מַעְלָה, מִימִינוֹ חַיִּים, מִשְּׂמֹאלוֹ מָוֶת. וְהַכִּסֵּא עוֹמֵד עַל אַרְבָּעָה עַמּוּדִים, הָעַמּוּד הַיְמִינִי, בְּאַרְבַּע שַׁלְהֲבוֹת לוֹהֲטוֹת שֶׁל אוֹתִיּוֹת.

בשא דתג וקה חרז יפט לצכ נסמ עזר יהו, דָּא אִיהוּ רָזָא וְסִתְרָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, מֵאִינוּן אַרְבַּע עַמּוּדִין, דְּהַהוּא כִּסֵּא סַמְכָא עֲלַיְיהוּ, בְּרָזָא דְּאַתְוָון דְּאַלְפָּא בֵיתָא. וְאִינוּן

תְּרֵיסַר בְּכָל עַמּוּדָא וְעַמּוּדָא, לְאִתְקָיְימָא כָּל חַד מִנַּיְיהוּ עַל תְּרֵיסַר עַמּוּדִין סָמְכִין, לְאִתְקָיְימָא כּוּרְסָיָיא עֲלַיְיהוּ.

בשא דתג וקה חרז יפט לצכ נסמ עזר יהו, זֶהוּ סוֹד וְסֵתֶר שֶׁל הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי מֵאוֹתָם אַרְבָּעָה עַמּוּדִים שֶׁאוֹתוֹ הַכִּסֵּא סָמוּךְ עֲלֵיהֶם, בְּסוֹד הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל אַלְפָּא בֵּיתָא. וְהֵם שְׁנַיִם עָשָׂר בְּכָל עַמּוּד וְעַמּוּד, שֶׁיִּתְקַיֵּם כָּל אֶחָד מֵהֶם עַל שְׁנַיִם עָשָׂר עַמּוּדִים תּוֹמְכִים שֶׁיִּתְקַיֵּם עֲלֵיהֶם הַכִּסֵּא.

עַמּוּדָא הַשְׁתָּמָאלִי, אִיהוּ בְּרָזָא אָחֳרָא, תא"ש רב"ק צנ"פ עד"ס נה"ם לו"ך כז"י טח"י הו"י. וְאִיהוּ רָזָא וְסִתְרָא דְּעַמּוּדָא דִּשְׂמָאלָא. וְכוּרְסְיָיא מִתְתַּקְנָא עֲלַיְיהוּ, בְּרָזָא וְסִתְרָא דִּתְרֵיסַר סָמְכִין.

הָעַמּוּד הַשְׁתָּמָאלִי הוּא בְּסוֹד אַחֵר: תא"ש רב"ק צנ"פ עד"ס נה"ם לו"ך כז"י טח"י הו"י. זֶהוּ הַסּוֹד וְהַסֵּתֶר שֶׁל עַמּוּד הַשְׂמֹאל, וְהַכִּסֵּא מִתְתַּקֵּן עֲלֵיהֶם בְּסוֹד וְסֵתֶר שֶׁל שְׁנַיִם עָשָׂר עַמּוּדִים.

וְהָא תִּשְׁעָה הֲווֹ. אֶלָּא, תְּלַת אַתְוָון מְצָטָרְפִין גּוֹ צִירוּפָא חָדָא בְּהַאי סִטְרָא, וּבְהַאי סִטְרָא, לְתַלַת תֵּיבִין. סָלְקִין וְנָחֲתִין, וְאִינּוּן טְמִירִין בְּרָזָא יה"ו, גְּלִיפוּ דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא מְחַקְקָא יה"ו יה"ו יה"ו אִלֵּין גְּנִיזִין בְּעַמּוּדָא קַדְמָאָה, דְּאִיהוּ עַמּוּדָא דְּיַמִּינָא. יה"ו יו"ה הי"ו, אִלֵּין גְּנִיזִין בְּעַמּוּדָא דִּשְׂמָאלָא. לְמֶהֱוֵי כּוּרְסְיָיא שְׁלֵימָא בְּרָזָא דְּעֶשְׂרִין וּתְרֵין אַתְוָון דְּאַלְפָּא בֵּיתָא, דְּהַהוּא קְיָם קַדִּישָׁא כְּגַוְונָא וְנָטֵיל בְּגַוָּויהּ בְּרָזָא בָּךְ, וְעַל דָּא נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בָךְ.

וַהֲרֵי תֵּשַׁע הֵיוּ? אֶלָּא, שָׁלֹשׁ אוֹתִיּוֹת מִצְטָרְפוֹת תּוֹךְ צִרוּף אֶחָד בַּצַּד הַזֶּה, וּבַצַּד הַזֶּה, לְשָׁלֹשׁ תֵּבוֹת. עוֹלִים וְיוֹרְדִים, וְהֵם טְמוּנִים בַּסּוֹד שֶׁל יה"ו, הַחֲקִיקָה שֶׁל הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ חֲקוּקָה יה"ו יה"ו יה"ו. אֵלּוּ גְּנוּזִים בָּעַמּוּד הָרִאשׁוֹן, שֶׁהוּא עַמּוּד הַיָּמִין. יה"ו יו"ה הי"ו (ס"א גריס בזה האופן יהוי יהו יוהי), אֵלּוּ גְּנוּזִים בָּעַמּוּד שֶׁל הַשְּׂמֹאל, לִהְיוֹת כִּסֵּא שָׁלֵם בְּסוֹד שֶׁל עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת שֶׁל הָאַלְפָּא בֵּיתָא, שֶׁאוֹתוֹ בְּרִית קֹדֶשׁ כּוֹנֵס וְנוֹטֵל בְּתוֹכוֹ בַּסּוֹד שֶׁל בָּךְ, וְעַל זֶה נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בָךְ.

נַזְכִּירָה דֹּדֵיךְ מִיַּיִן, מִיֵּינָהּ שֶׁל תּוֹרָה. דּוֹדֵיךְ, אִלֵּין ע' מַמָּנִן דְּסָחֲרִין כּוּרְסְיָיא קַדִּישָׁא. וְאִינּוּן רַבְרְבִין שְׁלִטִין, וְנָטְלִין דִּינָא מֵהַהוּא יַיִן. וְעַל דָּא כְּתִיב, אַשְׁקֵךְ מִיַּיִן הָרֶקַח. וְאִינּוּן דּוֹדִים שִׁבְעִין.

נַזְכִּירָה דֹּדֵיךְ מִיַּיִן - מִיֵּינָהּ שֶׁל תּוֹרָה. דֹּדֵיךְ - אֵלּוּ שִׁבְעִים מְמֻנִּים שֶׁמַּקִּיפִים אֶת הַכִּסֵּא הַקָּדוֹשׁ, וְאוֹתָם גְּדוֹלִים שׁוֹלְטִים וְנוֹטְלִים דִּין מֵאוֹתוֹ יַיִן. וְעַל זֶה כָּתוּב אַשְׁקֵךְ מִיַּיִן הָרֶקַח. וְאוֹתָם דּוֹדִים שִׁבְעִים.

וְאִלֵּין אִינּוּן: מִיכָאֵל. גַּבְרִיאֵל. רְפָאֵל. נוּרִיאֵל. קְדוּמִיאֵל. מַלְכִּיאֵל. צַדְקִיאֵל. פְּדָאֵל. תּוֹמִיאֵל. חַסְדִּיאֵל. צוּרִיאֵל. רָמָאֵל. יוֹפִיאֵל. סטוריה. גַּזְרִיאֵל. לְהמיאל. חזקיאל. רהטיאל. קדשיאל. שבניאל. גדהסיאל. ומיאל. קדמיאל. חכמיאל. רמאל. קדשיאל. עניאל. עזריאל. פוריאל. חכמיאל. מבניאל. קניאל. גדיאל. צורטק. עופפיאל. רחמיאל. סנסניה. ודרגזריה. ודרגויה. רססיאל. רומיאל. סניה. טהריאל. עזריאל. גדיה. שמיאל. עינאל.

תסוריה. דנאל. צוריה. כסיסיה. עיריאל. סמכיאל. מרוניה. כמניה. ירויאל. טטרוסיה. חוניאל. זכריאל. ועריאל. דטיאל. גדיאל. בראל. אהינאל. אֵין בֵּין כּוּלָּם רק ס"ה.

וְאֵלּוּ הֵם: מִיכָאֵל. גַּבְרִיאֵל. רָפָאֵל. נוּרִיאֵל. קְדוּמִיאֵל. מַלְכִּיאֵל. צַדְקִיאֵל. פְּדָאֵל. תּוֹמִיאֵל. חַסְדִּיאֵל. צוּרִיאֵל. רָמָאֵל. (רזיאל) יוֹפִיאֵל. סטוריה. גַּזְרִיאֵל. להמיאל. חזקיאל. רהטיאל. קדשיאל. שבניאל. גדהסיאל. ומיאל. קדמיאל. חכמיאל. רמאל. קדשיאל. עניאל. עזריאל. פוריאל. חכמיאל. מבניאל. קניאל. גדיאל. צורטק. עופפיאל. רחמיאל. סנסניה. ודרגזריה. ודרגויה. רססיאל. רומיאל. סניה. טהריאל. עזריאל. גדיה. שמיאל. עינאל. תסוריה. דנאל. צוריה. כסיסיה. עיריאל. סמכיאל. מרוניה. כמניה. ירויאל. טטרוסיה. חוניאל. זכריאל. ועריאל. דטיאל. גדיאל. בראל. אהינאל. (אין בין כלם, רק ס"ה).

בְּסִפְרִים אֲחֵרִים כָּתוּב כַּסֵּדֶר הַזֶּה: מִיכָאֵל. גַּבְרִיאֵל. רָפָאֵל. נוּרִיאֵל. קְדוּמִיאֵל. מַלְכִּיאֵל. צַדְקִיאֵל. פדאל. תומיאל. חסדיאל. צוריאל. רמאל. יופיאל. סטוריאל. גזריאל. ודריאל. להריאל. חזקיאל. רהמיאל. קדשיאל. שבניאל. ברקיאל. אהיאל. חניאל. לעריאל. מלכיאל. שבניאל. רהסיאל. רומיאל. קדומיאל. קדמאל. חכמיאל. רמאל. קדשיאל. עניאל. עזריאל. חכמיאל. מחניאל. קניאל. גדיאל. צורטק. עופפיאל. רחמיאל. סנסניה. ודרגזיה. רססיאל. דומיאל. סניה. טהריאל. יעזריאל. נריה. סמכיאל. עינאל. תסיריה. רנאל. צוריה. פסיסיה. עיריאל. סמכיאל. מרוניה. קנוניה. ירואל. טטרוסיה. חוניאל. זכריאל. ועריאל. דניאל. גדיאל. בריאל. אהניאל.

בְּסִפְרִים אֲחֵרִים כָּתוּב כַּסֵּדֶר הַזֶּה: מִיכָאֵל. גַּבְרִיאֵל. רָפָאֵל. נוּרִיאֵל. קְדוּמִיאֵל. מַלְכִּיאֵל. צַדְקִיאֵל. פדאל. תומיאל. חסדיאל. צוריאל. רמאל. יופיאל. סטוריאל. גזריאל. ודריאל. להריאל. חזקיאל. רהמיאל. קדשיאל. שבניאל. ברקיאל. אהיאל. חניאל. לעריאל. מלכיאל. שבניאל. רהסיאל. רומיאל. קדומיאל. קדמאל. חכמיאל. רמאל. קדשיאל. עניאל. עזריאל. חכמיאל. מחניאל. קניאל. גדיאל. צורטק. עופפיאל. רחמיאל. סנסניה. ודרגזיה. רססיאל. דומיאל. סניה. טהריאל. יעזריאל. נריה. סמכיאל. עינאל. תסיריה. רנאל. צוריה. פסיסיה. עיריאל. סמכיאל. מרוניה. קנוניה. ירואל. טטרוסיה. חוניאל. זכריאל. ועריאל. דניאל. גדיאל. בריאל. אהניאל.

הֵם ע' אִילֵּין, אִינּוּן דְּסַחֲרִין כּוּרְסְיָיא קַדִּישָׁא, דְּאִקְּרוּן דּוּדִים. וְנָהֲרִין וְנָצְצִין, מֵאִינּוּן דּוּדִים עִילָּאִין, דְּנָהֲרִין וְנָצְצִין בְּטָמִירוּ וּגְנִיזוּ עִלָּאָה. וַעֲלַיְיהוּ כְּתִיב, (שה"ש א) כִּי טוֹבִים דֹּדֶיךָ מִיַּיִן. דּוֹדֶךָ, אִלֵּין כּוּלְהוֹן בְּכְלָלָא חָדָא, תַּתָּאִין מִגּוֹ עִילָּאִין, וְכוּלְהוּ נְהִירִין וּנְצִיצִין מִגּוֹ הַהוּא יַיִן דְּמַנְטָרָא.

הֵם הַשִּׁבְעִים הָאֵלּוּ, אוֹתָם הַמַּקִּיפִים אֶת הַכִּסֵּא הַקָּדוֹשׁ, שֶׁנִּקְרָאִים דּוֹדִים. וּמְאִירִים וְנוֹצְצִים מֵאוֹתָם הַדּוֹדִים הָעֶלְיוֹנִים, שֶׁמְּאִירִים וְנוֹצְצִים בְּסֵתֶר וּגְנִיזָה עֶלְיוֹנָה, וַעֲלֵיהֶם כָּתוּב (שיר א) כִּי טוֹבִים דֹּדֶיךָ

מַיִין. דְּדֵיךְ - אֱלָהּ כֻּלְּם בִּכְלָל אֶחָד, הַמַּתְחִתּוֹנִים מִתּוֹךְ הָעֶלְיוֹנִים, וְכֻלָּם מְאִירִים וְנוֹצְצִים מִתּוֹךְ אוֹתוֹ הַיַּיִן הַמְשֻׁמָּר.

עִילָּאִין טְמִירִין, אִינּוּן אִיקָּרוֹן חַיּוֹת טְמִירִין, דְּאִינּוּן רָצוֹא וָשׁוֹב. וְאִינּוּן נָהֳרִין מִגּוֹ עַלְמָא עִילָּאָה, עַלְמָא דְּאָתֵי. וְאִלֵּין תַּתָּאִין, נָהֲרִין וּנְצִיצִין מִגּוֹ הַהוּא נְהִירוּ טְמִיר וְגָנִיז, דְּאִלֵּין נְצִיצִין.

הָעֶלְיוֹנִים הַטְּמִירִים, הֵם נִקְרָאִים חַיּוֹת הַטְּמִירוֹת, שֶׁהֵן רָצוֹא וָשׁוֹב. וְהֵם מְאִירִים מִתּוֹךְ הָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן, הָעוֹלָם הַבָּא. וְאֵלּוּ הַמַּתְחִתּוֹנִים מְאִירִים וְנוֹצְצִים מִתּוֹךְ אוֹתוֹ הָאוֹר הַטָּמִיר וְהַגָּנוּז שֶׁל אֵלּוּ הַנִּיצוֹצוֹת.

וְכָלְהוֹ מַיִין, מַאִינּוּן שִׁבְעִין שְׁמָהָן, דְּאִינּוּן נְהִירִין טְמִירִין. דְּהָא אִינּוּן שִׁבְעִין דְּסָחֲרִין כּוּרְסְיָא קַדִּישָׁא לְתַתָּא, מַאִינּוּן שִׁבְעִין פְּנִימָאִין נְהִירִין כָּלְהוֹ וְנָצְצֵי. וְדָא הוּא מַיִין, מַאִינּוּן נָהֲרִין עִילָּאִין, יַיְנָא דְּאוֹרַיְיתָא. וְאִינּוּן בּוּצִינִין עִילָּאִין דְּנָהֲרִין אַנְפִּין, וּבוּצִינִין. וְאִינּוּן שִׁבְעִין שְׁמָהָן דְּאַתְקְרֵי בְּהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

וְכֻלָּם מַיִין, מֵאוֹתָם שִׁבְעִים שֵׁמוֹת שֶׁהֵם מְאִירִים טְמִירִים. שֶׁהֲרֵי אוֹתָם שִׁבְעִים מַקִּיפִים אֶת הַכִּסֵּא הַקָּדוֹשׁ לְמַטָּה, מֵאוֹתָם שִׁבְעִים פְּנִימִיִּים מְאִירִים כֻּלָּם וְנוֹצְצִים. וְזֶהוּ מַיִין, מֵאוֹתָם נְהָרוֹת הָעֶלְיוֹנִים, הַיַּיִן שֶׁל הַתּוֹרָה. וְאוֹתָם הַמְּאוֹרוֹת הָעֶלְיוֹנִים שֶׁמְּאִירִים פָּנִים, וּמְאוֹרוֹת. וְהֵם שִׁבְעִים הַשֵּׁמוֹת שֶׁבָּהֶם נִקְרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

בְּרָזָא וְסִתְרָא דְּאַלְפָּא בֵּיתָא, דְּאִינּוּן כ"ב אַתְוָון, אִית מִנַּיְיהוּ עֶשֶׂר עִילָּאִין, א"ב ג"ד ה"ו ז"ח ט"י. וּתְרֵיסַר אֲחָרָנִין, דְּמִתְהַפְּכִין לְכַמָּה גְוָונִין, וּמִתְגַּלְגְּלִין בְּאַתְוָון, וּלְעוֹלָם לָא מְשַׁנְיָין. דְּהָא יַיְנָא דְּאוֹרַיְיתָא מַהָכָא מִתְפָּרֵשׁ. לָא דְּנַפְקָא מֵאִלֵּין אַתְוָון, אֶלָּא מִטְמִירוּ דִּלְהוֹן.

בְּסוֹד וְסֵתֶר הָאָלְפָּא בֵּיתָא, שֶׁאוֹתָן עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת, יֵשׁ בָּהֶם עֶשֶׂר עֶלְיוֹנוֹת - א"ב ג"ד ה"ו ז"ח ט"י. וּשְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה אֲחֵרוֹת, שֶׁמִּתְהַפְּכוֹת לְכַמָּה גְוָונִים, וּמִתְגַּלְגְּלוֹת בָּאוֹתִיּוֹת, וּלְעוֹלָם לֹא מִשְׁתַּנּוֹת. שֶׁהֲרֵי יֵינוֹ שֶׁל הַתּוֹרָה מִכָּאן מִתְפָּרֵשׁ, לֹא שֶׁיּוֹצֵא מֵהָאוֹתִיּוֹת הַלָּלוּ, אֶלָּא מֵהַסֵּתֶר שֶׁלָּהֶם.

בְּגִין דְּאַתְוָון כּוּלְהוּ נָפְקוּ מִגּוֹ נְקוּדָה עִילָּאָה, טְמִירָא וּסְתִימָא, רָזָא וּכְלָלָא דְּאוֹרַיְיתָא, וְלָא הֲווֹ רְשִׁימִין אַתְוָון בֵּיהּ, עַד דְּעָלוּ לְגוֹ הֵיכָלָא טְמִירָא, וְנָפְקוּ אַתְוָון, וְלַחִים הֲווֹ, וְאִתְקְרִישׁוּ.

מִשּׁוּם שֶׁכָּל הָאוֹתִיּוֹת יוֹצְאוֹת מִתּוֹךְ נְקֻדָּה עֶלְיוֹנָה, טְמִירָה וְנִסְתֶּרֶת, הַסּוֹד וְהַכְּלָל שֶׁל הַתּוֹרָה, וְלֹא הָיוּ בּוֹ רְשׁוּמִים אוֹתִיּוֹת, עַד שֶׁנִּכְנְסוּ לְתוֹךְ הֵיכָל טָמִיר, וְיָצְאוּ הָאוֹתִיּוֹת, וְהָיוּ לַחוֹת וְנִקְפְּאוּ.

וּכְדֵין אִתְגְּלִיף שְׁמָא קַדִּישָׁא בְּרָזָא דְּאַתְוָון. בְּגוֹ אַתְוָון דְּאִתְבְּרִיאוּ בֵּהּ שְׁמַיָּא וְאַרְעָא. שְׁמָא גְּלִיפָא עִילָּאָה בְּרָזָא דְמ"ב אַתְוָון.

וְאָז נֶחְקַק הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ בְּסוֹד הָאוֹתִיּוֹת, בְּתוֹךְ הָאוֹתִיּוֹת שֶׁבָּהֶם נִבְרְאוּ שָׁמַיִם וָאָרֶץ, הַשֵּׁם הֶחָקוּק הָעֶלְיוֹן בְּסוֹד שֶׁל אַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת.

כֵּיוָן דְּקָיְימוּ אַתְוָון עַל תִּיקוּנַיְיהוּ, וְאִתְקַיַּים עַלְמָא. כְּדֵין אִתְתַּקָּנוּ אַתְוָון בְּע"ב שְׁמָהָן, דְּאִיקָּרוֹן יַיִן, שִׁבְעִין שְׁמָהָן דְּאִתְקְרֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בֵּהּ. וְאִלֵּין אִינּוּן יַי"ן.

כֵּיוָן שֶׁעָמְדוּ הָאוֹתִיּוֹת עַל תִּקּוּנָן וְהִתְקַיְּם הָעוֹלָם, אָז הִתְתַּקְּנוּ הָאוֹתִיּוֹת בְּשִׁבְעִים וּשְׁנַיִם שֵׁמוֹת שֶׁנִּקְרְאוּ יַיִן, שִׁבְעִים הַשֵּׁמוֹת שֶׁבָּהֶם נִקְרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וְאֵלּוּ הֵם יַי"ן.

וה"ו. יל"י. סי"ט. על"ם. מה"ש. לל"ה. אכ"א. כה"ת. הז"י. אל"ד. לא"ו. הה"ע. יז"ל. מִבְּרִיךְ הוּא. הר"י. הק"ם. לא"ו. כל"י. לו"ו. פה"ל. נל"ך. יי"י. מל"ה. חה"ו. נת"ה. הא"א. יר"ת. שא"ה. רי"י. או"ם. לכ"ב. וש"ר. יַחַס וְשָׁלוֹם. לה"ח. כו"ק. מנ"ד. אנ"י. חע"ם. רה"ע. יי"ז. הה"ה. מי"ך. וו"ל. יל"ה. סאָמַר לֵיהּ. ער"י. עש"ל. מי"ה. וה"ו. דנ"י. הח"ש. עמ"ם. נג"א. ני"ת. מבְּרִיךְ הוּא. פו"י. נמ"ם. יי"ל. הר"ח. מצ"ר. ומ"ב. יה"ה. ענ"ו. מח"י. דמ"ב. מנ"ק. אי"ע. חב"ו. רא"ה. יב"ם. הי"י. מו"ם.

וה"ו, יל"י סי"ט. על"ם. מה"ש. לל"ה. אכ"א. כה"ת. הז"י. אל"ד. לא"ו. הה"ע. יז"ל. מב"ה. הר"י. הק"ם. לא"ו. כל"י. לו"ו. פה"ל. נל"ך. יי"י. מל"ה. חה"ו. נת"ה. הא"א. יר"ת. שא"ה. רי"י. או"ם. לכ"ב. וש"ר. יח"ו. לה"ח. כו"ק. מנ"ד. אנ"י. חע"ם. רה"ע. יי"ז. הה"ה. מי"ך. וו"ל. סא"ל. ער"י. עש"ל. מי"ה. וה"ו. דנ"י. הח"ש. עמ"ם. נג"א. ני"ת. מב"ה. פו"י. נמ"ם. יי"ל. הר"ח. מצ"ר. ומ"ב. יה"ה. ענ"ו. מח"י. דמ"ב. מנ"ק. אי"ע. חב"ו. רא"ה. יב"ם. הי"י. מו"ם.

(שה"ש א) שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנָאוָה, בּוּצִינָא דְּמַעֲרָב, כַּד שְׁלְטָא וְקַיְימָא לְגַבֵּי בּוּצִינָא דְמִזְרָח, דָּא אוּכְמָא, וְדָא חִיוָּורָא. כַּמָּה הוּא יָאֶה, בְּהַהוּא נְהִירוּ חִוָּורָא.

שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנָאוָה (שיר א). נֵר הַמַּעֲרָב, כְּשֶׁשּׁוֹלֵט וְעוֹמֵד אֶל נֵר הַמִּזְרָח, זֶה שְׁחוֹר וְזֶה לָבָן. כַּמָּה הוּא יָאֶה בְּאוֹתוֹ הָאוֹר הַלָּבָן.

נְהִירוּ דְּבוּצִינָא, תְּרֵין נְהוֹרִין מִתְחַבְּרָן כַּחֲדָא. תַּתְאָה אוּכְמָא, עִילָּאָה חִיוָּורָא. דָּא שָׁלְטָא עַל דָּא, נְהוֹרָא חִיוָּורָא עַל אוּכְמָא. וְעִם כָּל דָּא, כַּמָּה אִיהִי יָאָה.

הָאוֹר שֶׁל הַמָּאוֹר, שְׁנֵי אוֹרוֹת מִתְחַבְּרִים כְּאֶחָד. הַתַּחְתּוֹן שָׁחוֹר, וְהָעֶלְיוֹן לָבָן. זֶה שׁוֹלֵט עַל זֶה, הָאוֹר הַלָּבָן עַל הַשָּׁחוֹר. וְעִם כָּל זֶה, כַּמָּה הוּא יָאֶה.

בְּתִיקוּנָא דִּתְחוֹתָהּ, כַּמָּה תִּיקוּנִין קַיְימִין תְּחוֹתָהּ, פִּתִילָה וּשְׁרָגָא וּמְשָׁחָא. וְאִיהִי קַיְימָא בְּרִבּוּ עִילָּאָה, יָאָה בְּהַהוּא נְהוֹרָא חִיוָּורָא. כָּךְ בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם, אֵלֶּין תִּקּוּנִין דִּלְתַתָּא, דְּקַיְימִין תְּחוֹתָהּ בְּנוֹי דִילָהּ. כְּאָהֳלֵי קֵדָר כִּירִיעוֹת שְׁלֹמֹה. דָּא אוּכְמָא, וְדָא חִיוָּורָא.

בַּתִּקּוּן שֶׁתַּחְתֶּיהָ, כַּמָּה תִּקּוּנִים עוֹמְדִים תַּחְתֶּיהָ, פְּתִילָה וְנֵר וְשֶׁמֶן. וְהִיא עוֹמֶדֶת בְּגֹדֶל עֶלְיוֹן, נָאֶה בְּאוֹתוֹ הָאוֹר הַלָּבָן. כָּךְ בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם, אֵלּוּ הַתִּקּוּנִים שֶׁלְּמַטָּה שֶׁעוֹמְדִים תַּחְתֶּיהָ בְּנוֹי שֶׁלָּהּ. כְּאָהֳלֵי קֵדָר כִּירִיעוֹת שְׁלֹמֹה. זֶה שָׁחוֹר וְזֶה לָבָן.

שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנָאוָה, כְּתִיב (משלי כב) חָנֹךְ לַנַּעַר עַל פִּי דַרְכּוֹ גַּם כִּי יַזְקִין לֹא יָסוּר מִמֶּנָּהּ. כַּד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאָדָם, בָּרָא לֵיהּ בִּדְיוֹקְנָא עִילָּאָה, אֲבָרוֹי וְשַׁיְיפוֹי כָּלְהוֹ בָּרְזָא עִילָּאָה. נָחֵית לֵיהּ לְאַרְעָא גּוֹ גִּינְתָא דְעֵדֶן, דִּבְרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּאַרְעָא בַּאֲתַר טָמִיר

וְגָנִיז, דְּאִיהוּ בְּדִיוּקְנָא וְצִיּוּרָא דִּלְעֵילָא. דִּכְתִיב, (בראשית ב) וַיִּקַּח ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם וַיַּנִּחֵהוּ בְּגַן עֵדֶן לְעָבְדָהּ וּלְשָׁמְרָהּ. וַיַּנִּחֵהוּ בְּגַן עֵדֶן סְתָם, דְּכוֹלָּא בְּרָזָא חָדָא.

שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנָאוָה, כְּתוּב (משלי כב) חֹנֵךְ לַנַּעַר עַל פִּי דַרְכּוֹ גַּם כִּי יַזְקִין לֹא יָסוּר מִמֶּנָּה. כְּשֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הָאָדָם, בָּרָא אוֹתוֹ בִּדְיוֹקָן עֶלְיוֹן, אֵיבָרָיו וּפְרָקָיו כֻּלָּם בְּסוֹד עֶלְיוֹן. הוֹרִיד אוֹתוֹ לָאָרֶץ לְתוֹךְ גַּן הָעֵדֶן, שֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּאָרֶץ בְּמָקוֹם טָמִיר וְנָעוּז, שֶׁהוּא בִּדְיוֹקָן וְצִיּוּר שֶׁלְּמַעְלָה, שֶׁכָּתוּב (בראשית ב) וַיִּקַּח ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם וַיַּנִּחֵהוּ בְּגַן עֵדֶן לְעָבְדָהּ וּלְשָׁמְרָהּ. וַיַּנִּחֵהוּ בְּגַן עֵדֶן סְתָם, שֶׁהַכֹּל בְּסוֹד אֶחָד.

וְאִי תֵּימָא, בְּגַן עֵדֶן עִילָּאָה, כַּמָּה תְּחוּמִין, וְכַמָּה שׁוּרִין מִתְתַּחֲמָן סְחוֹר סְחוֹר לֵיהּ, מִכַּמָּה מַשְׁרְיָין עִילָּאִין וְרוּחִין קַדִּישִׁין, וְהָכָא בְּהַאי גִּנְתָּא דְּעֵדֶן דְּאַרְעָא, לָא מִתְתַּחֲמָא הָכֵי. דְּאִי תֵּימָא, הוֹאִיל וְאִיהוּ בְּדִיוֹקְנָא עִילָּאָה, אַתְקֵין לֵיהּ בְּכַמָּה רוּחִין וְנִשְׁמָתִין דְּצַדִּיקַיָּיא. אִי הָכֵי, עַד לָא הֲווֹ צַדִּיקַיָּיא בְּעָלְמָא, לָא הֲוָה בְּדִיוֹקְנָא עִילָּאָה הַאי גִּנְתָּא דְּעֵדֶן דִּלְתַתָּא.

וְאִם תֹּאמַר, בְּגַן עֵדֶן הָעֶלְיוֹן, כַּמָּה תְּחוּמִים וְכַמָּה חוֹמוֹת מְתֻחָמִים סָבִיב סָבִיב לוֹ, מִכַּמָּה מַחֲנוֹת עֶלְיוֹנִים וְרוּחוֹת קְדוֹשׁוֹת, וְכָאן בְּגַן הָעֵדֶן הַזֶּה שֶׁל הָאָרֶץ אֵין מְתֻחָם כָּךְ. שֶׁאִם תֹּאמַר, הוֹאִיל וְהוּא בְּדִיוֹקָן עֶלְיוֹן, הִתְקִין אוֹתוֹ בְּכַמָּה רוּחוֹת וּנְשָׁמוֹת שֶׁל צַדִּיקִים. אִם כָּךְ, טֶרֶם שֶׁהָיוּ צַדִּיקִים בָּעוֹלָם, לֹא הָיָה בְּדִיוֹקָן עֶלְיוֹן גַּן הָעֵדֶן הַזֶּה שֶׁלְּמַטָּה?

אֶלָּא, וַדַּאי בְּדוּגְמָא וּדְיוֹקְנָא עִילָּאָה אִיהוּ מִיּוֹמָא דְּאִתְבְּרֵי עָלְמָא. וְעַד לָא אִתְבְּרֵי אָדָם, הֲווֹ כַּמָּה שׁוּרִין תְּחוּמִין דְּמַלְאָכִין עִילָּאִין סָחֲרִין לֵיהּ, דְּלָא הֲוָה בְּלָא נְטִירוּ, בְּגִין דִּבְכָל אִינּוּן הֵיכָלִין דְּתַמָּן, אִית שׁוּלְטָנִין נָטְרִין לֵיהּ. עַד דְּאִינּוּן רוּחִין אִתְכְּלִילָן לְמֵיתֵי בְּהַאי עָלְמָא, כָּל רוּחִין וְנִשְׁמָתִין דַּהֲווֹ זְמִינִין לַאֲעָלָא בְּהַאי עָלְמָא, כָּלְהוֹ הֲווֹ תַּמָּן עַד לָא אִתְבְּרֵי אָדָם.

אֶלָּא, וַדַּאי בְּדֻגְמָא וּדְיוֹקָן עֶלְיוֹן הוּא מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, וְטֶרֶם שֶׁנִּבְרָא הָאָדָם הָיוּ כַּמָּה חוֹמוֹת תְּחוּמִים שֶׁמַּלְאָכִים עֶלְיוֹנִים סוֹבְבִים אוֹתוֹ, שֶׁלֹּא הָיָה לְלֹא שְׁמִירָה, מִשּׁוּם שֶׁבְּכָל אוֹתָם הַהֵיכָלוֹת שֶׁשָּׁם יֵשׁ שַׁלִּיטִים שֶׁשּׁוֹמְרִים אוֹתוֹ. עַד שֶׁאוֹתָם רוּחוֹת נִכְלָלִים לָבֹא לָעוֹלָם הַזֶּה, כָּל הָרוּחוֹת וְהַנְּשָׁמוֹת שֶׁהָיוּ עֲתִידוֹת לְהִכָּנֵס לָעוֹלָם הַזֶּה, כֻּלָּם הָיוּ שָׁם טֶרֶם נִבְרָא אָדָם.

וְעַד יוֹמָא עַד לָא יֵיתוּן לַאֲעָלָא בְּהַאי עָלְמָא, אִינּוּן רוּחִין דְּזַמִּינִין לְאִתְיַיהֲבָא בְּהַאי עָלְמָא, כָּלְהוֹ הֲווֹ תַּמָּן. וְאִלֵּין רוּחִין וְנִשְׁמָתִין סָלְקִין וְנַחֲתִין, נָפְקוּ מִגַּו עֵדֶן דִּלְעֵילָא, וְנָחֲתֵי בְּגַן עֵדֶן דִּלְתַתָּא, וּמִתַּלְבְּשָׁן תַּמָּן בִּלְבוּשִׁין, כְּגַוְונָא דְּגוּפֵי דְּהַאי עָלְמָא.

וְעַד הַיּוֹם טֶרֶם יָבֹאוּ לְהִכָּנֵס לָעוֹלָם הַזֶּה. אוֹתָן הָרוּחוֹת שֶׁעֲתִידוֹת לְהִנָּתֵן בָּעוֹלָם הַזֶּה, כֻּלָּם הָיוּ שָׁם, וְהָרוּחוֹת וְהַנְּשָׁמוֹת הַלָּלוּ עוֹלוֹת וְיוֹרְדוֹת, יָצְאוּ מִגַּו הָעֵדֶן שֶׁלְּמַעְלָה, וְיוֹרְדוֹת בְּגַן הָעֵדֶן שֶׁלְּמַטָּה, וּמִתְלַבְּשִׁים שָׁם בִּלְבוּשִׁים כְּמוֹ גוּפֵי הָעוֹלָם הַזֶּה.

וְאִתְעַסְקָן בְּאוֹרַיְיתָא, לְמִנְדַּע וּלְאִסְתַּכָּלָא בְּהַהוּא לְבוּשָׁא בִּיקָרָא דְּמָארֵיהוֹן, כָּל חַד וְחַד, כְּמָה דְּאִזְדַּמַּן לְמֶהֱוֵי בְּהַאי עָלְמָא.

וּמִתְעַסְקִים בַּתּוֹרָה לָדַעַת וּלְהַכִּיר אֶת אוֹתוֹ הַלָּבוּשׁ בִּכְבוֹד רִבּוֹנָם, כָּל אֶחָד וְאֶחָד, כְּמוֹ שֶׁעֲתִידִים לִהְיוֹת בָּעוֹלָם הַזֶּה.

וְהַהוּא דְּתִיקוּנֵיהּ שַׁפִּיר וְיָאוֹת בְּהַהוּא לְבוּשָׁא, וְאִי אִשְׁתַּדְּלוּתֵיהּ כְּדְקָא יָאוֹת, סָלְקִין לֵיהּ לְעֵילָא לְקַמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא, בְּהַאי לְבוּשָׁא כְּגַוְונָא דְּהַאי עָלְמָא, וְקָאִים קַמֵּיהּ, וְחָדֵי בֵּיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (מלכים ב ה) חַי ה' אֲשֶׁר עָמַדְתִּי לְפָנָיו. עַד לָא נָפְקַת לְעָלְמָא.

וְהַהוּא שֻׁתְּקוּנוֹ יָפֶה וְנָאֶה בְּאוֹתוֹ הַלְּבוּשׁ, וְאִם הִשְׁתַּדְּלוּתוֹ כָּרָאוּי, מַעֲלִים אוֹתוֹ לְמַעְלָה לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ בַּלְּבוּשׁ הַזֶּה כְּמוֹ שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה, וְעוֹמֵד לְפָנָיו, וְשָׂמֵחַ בּוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (מלכים ב ה) חַי ה' אֲשֶׁר עָמַדְתִּי לְפָנָיו. טֶרֶם שֶׁיָּצָאתִי לָעוֹלָם.

אִית לְבוּשִׁין דְּמִתְלַבְּשִׁין בְּהוֹן רוּחִין, כְּגַוְונָא דְּגוּפָא דְּהַאי עָלְמָא. וְאִי הַאי גּוּפָא אִזְדַּמַּן לְמִשְׁבַּק רוּחָא קַדִּישָׁא, וּלְאַסְטָאָה בָּתַר רוּחָא בִּישָׁא, הַהוּא רוּחָא קַדִּישָׁא פָּרַח מִגּוֹ הַהוּא לְבוּשָׁא, וְהַהוּא לְבוּשָׁא אִתְמְשַׁךְ לְבַר מִגַּן עֵדֶן.

יֵשׁ לְבוּשִׁים שֶׁמִּתְלַבְּשִׁים בָּהֶם רוּחוֹת, כְּמוֹ שֶׁהַגּוּף שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה. וְאִם הַגּוּף הַזֶּה עָתִיד לַעֲזֹב אֶת הָרוּחַ הַקְּדוֹשָׁה וּלְסִטוֹת אַחֲרֵי רוּחַ רָעָה, אוֹתָהּ רוּחַ קְדוֹשָׁה פּוֹרַחַת מִתּוֹךְ אוֹתוֹ הַלְּבוּשׁ, וְאוֹתוֹ הַלְּבוּשׁ נִמְשָׁךְ מִחוּץ לְגַן עֵדֶן.

בְּגִין דְּבְכָל יוֹמָא תְּנָיְינָא וּבְכָל יוֹמָא רְבִיעָאָה, רוּחָא בִּישָׁא דְּאֵשֶׁת זְנוּנִים, אָזְלָא סָחֲרָנֵיהּ דְּגִנְתָּא. וְאִית לְבוּשִׁין דְּאִתְמַשְּׁכָן אֲבַתְרֵיהּ דְּהַהוּא רוּחָא בִּישָׁא, וְתַיאוֹבְתֵּיהּ דְּהַהוּא רוּחָא בִּישָׁא בְּהוּ. וְכֵיוָן דְּרוּחָא קוּדְשָׁא נָחִית וְאִתְלַבְּשָׁא בֵּיהּ, לָא אִתְיַשְּׁבָא בְּגַוֵּיהּ, וּפָרַח מִנֵּיהּ, וְסָלִיק לְעֵילָא.

מִשּׁוּם שֶׁבְּכָל יוֹם שֵׁנִי וּבְכָל יוֹם רְבִיעִי, רוּחַ רָעָה שֶׁל אֵשֶׁת זְנוּנִים הוֹלֶכֶת סְבִיב הַגָּן. וְיֵשׁ לְבוּשִׁים שֶׁנִּמְשָׁכִים אַחֲרֵי אוֹתָהּ רוּחַ רָעָה, וּתְשׁוּקָתָהּ שֶׁל אוֹתָהּ רוּחַ רָעָה בָּהֶם. וְכֵיוָן שֶׁרוּחַ הַקֹּדֶשׁ יוֹרֶדֶת לְהִתְלַבֵּשׁ בּוֹ, אֵין מִתְיַשֶּׁבֶת בְּתוֹכוֹ, וּפוֹרַחַת מִמֶּנּוּ וְעוֹלָה לְמַעְלָה.

וְהַהוּא לְבוּשָׁא, אִתְמְשַׁךְ בָּתַר הַהוּא רוּחָא בִּישָׁא, וּמַפְקֵי לֵיהּ לְבַר, וְיָתְבָא תַּמָּן עַד דְּאָתֵי הַהוּא בַּר נָשׁ, וְאִתְלַבַּשׁ בֵּיהּ, וְנָחִית לֵיהּ לְגֵיהִנֹּם, וְאִתְדַּן בֵּיהּ בְּכָל יוֹמָא. וְהַהוּא רוּחָא דְּקוּדְשָׁא, דְּקָא פָּרַח מֵהַהוּא לְבוּשָׁא, סָלִיק לְעֵילָא, וְאָעֵל בְּחַד אוֹצָר, עַד דְּנָפֵיק מֵהַהוּא חַיָּיבָא בְּרָא, אוֹ זַרְעָא, דְּיִיחוּת הַהוּא רוּחָא קַדִּישָׁא, וְאִשְׁתְּלִים בֵּיהּ כִּדְקָא יָאוֹת. וְהַהוּא חַיָּיבָא אִית לֵיהּ נִיחָא לְבָתַר, וּמְצַפְצְפָא וְסָלִיק, וְאִתְלַבַּשׁ בִּלְבוּשָׁא אָחֳרָא.

וְאוֹתוֹ הַלְּבוּשׁ נִמְשָׁךְ אַחַר אוֹתָהּ רוּחַ רָעָה, וּמוֹצִיאִים אוֹתוֹ הַחוּצָה, וְיוֹשֵׁב שָׁם עַד שֶׁבָּא אוֹתוֹ הָאָדָם, וּמִתְלַבֵּשׁ בּוֹ, וּמוֹרִידוֹ לַגֵּיהִנֹּם, וְנִדּוֹן בּוֹ בְּכָל יוֹם. וְאוֹתָהּ רוּחַ הַקֹּדֶשׁ שֶׁפּוֹרַחַת מֵאוֹתוֹ הַלְּבוּשׁ, עוֹלָה לְמַעְלָה, וְנִכְנֶסֶת לְאוֹצָר אֶחָד עַד שֶׁמּוֹצִיא אוֹתוֹ רָשָׁע בֵּן אוֹ זֶרַע, שֶׁיּוֹרִיד אוֹתָהּ רוּחַ קֹדֶשׁ, וְנִשְׁתַּלֵּם בָּהּ כָּרָאוּי. וּלְאוֹתוֹ הָרָשָׁע יֵשׁ לוֹ מְנוּחָה אַחַר כָּךְ, וּמְצַפְצֵף וְעוֹלֶה וּמִתְלַבֵּשׁ בִּלְבוּשׁ אַחֵר.

וְקָאי אֲפִתְחָא דְּגַן עֵדֶן, וְחָמֵי לְהַהוּא רוּחָא קַדִּישָׁא דְּאִיהוּ שָׁבַק, בְּכַמָּה יְקָר, וּבְכַמָּה נְהִירוּ, וְאַכְסִיף בֵּיהּ. וְכֵן אַשְׁגַּח בְּהַהוּא יְקָר דִּשְׁאָר צַדִּיקַיָּיא, וְאַכְסִיף וּבְכֵי עַל עוֹבָדוֹי.

וְעוֹמֵד עַל פֶּתַח גַּן הָעֵדֶן, וְרוֹאֶה אוֹתָהּ רוּחַ קֹדֶשׁ שֶׁהִשְׁאִיר בְּכַמָּה כָּבוֹד, וּבְכַמָּה אוֹר, וּמִתְבַּיֵּשׁ בּוֹ. וְכֵן מַשְׁגִּיחַ בְּאוֹתוֹ כָּבוֹד שֶׁל שְׁאָר הַצַּדִּיקִים, וּמִתְבַּיֵּשׁ וּבוֹכֶה עַל מַעֲשָׂיו.

וְכַד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאָדָם הָרִאשׁוֹן, אָעֵיל לֵיהּ בְּגִנְתָא דְעֵדֶן בְּחַד לְבוּשׁ יְקָר דְּנָהוֹרָא דְּגַן עֵדֶן, וְאִשְׁתְּלִים בֵּיהּ בְּרוּחַ וּנְשָׁמָה קַדִּישָׁא, לְמֶהֱוֵי שְׁלִים בְּכוֹלָּא.

וּכְשֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת אָדָם הָרִאשׁוֹן, הִכְנִיס אוֹתוֹ לְגַן עֵדֶן בִּלְבוּשׁ כָּבוֹד אֶחָד שֶׁל אוֹר גַּן הָעֵדֶן, וְנִשְׁתַּלֵּם בְּרוּחַ וּנְשָׁמָה קְדוֹשָׁה לִהְיוֹת שָׁלֵם בַּכֹּל.

הוּא וְאִתְּתֵיהּ הֲיוּ מְטַיְּילִין בְּגַן עֵדֶן, וּמַלְאֲכֵי עִילָּאֵי סַחֲרָנַיְיהוּ, מְעַנְּגֵי לוֹן בְּכַמָּה עִדּוּנִין וְעִינּוּגִין. פְּתַח לֵיהּ חַד אוֹצָר, וְאַחֲמֵי לֵיהּ כָּל אִינּוּן דְּרִין בַּתְרָאִין, כָּל דָּרָא וְדָרָא. וַהֲוָה חָמֵי דְּיוֹקְנִין עִילָּאִין, וּדְיוֹקְנִין תַּתָּאִין, בְּנָהִירוּ דְּאַסְפַּקְלַרְיָא דְּנָהֲרָא עֲלַיְיהוּ.

הוּא וְאִשְׁתּוֹ הָיוּ מְטַיְּילִים בְּגַן עֵדֶן, וְהַמַּלְאָכִים הָעֶלְיוֹנִים סְבִיבָם, מְעַנְּגִים אוֹתָם בְּכַמָּה עִדּוּנִים וְעִנּוּגִים. וּפָתַח לוֹ אוֹצָר אֶחָד, וְהֶרְאָה לוֹ כָּל אוֹתָם הַדּוֹרוֹת הָאַחֲרוֹנִים, כֹּל דּוֹר וָדוֹר. וְהָיָה רוֹאֶה דְּיוֹקְנָאוֹת עֶלְיוֹנִים וּדְיוֹקְנָאוֹת תַּחְתּוֹנִים בְּאוֹר שֶׁל הָאַסְפַּקְלַרְיָה הַמְּאִירָה עֲלֵיהֶם.

נָחֲתָא אֱשֶׁת זְנוּנִים, וְהַהוּא דְּרָכִיב וְשַׁלֵּיט עֲלָהּ, הַהוּא חֻסַּר לֵב, דְּאַסְטֵי כֹּלָּא. וְחָמוֹ הַהוּא יְקָר עִילָּאָה דְּהֲוָה בֵּיהּ אָדָם וְאִתְּתֵיהּ. אִתְתְּקַפַּת אֱשֶׁת זְנוּנִים, בְּחֵילָא וְתוֹקְפָא דְּהַהוּא דְּשַׁלֵּיט עֲלָהּ, וּקְרִיבַת אֱצָל חַוָּה, וּשְׁרִיאַת לְמִפְתֵּי לָהּ בְּכַמָּה פִּתּוּיִם, וּבְכַמָּה מְתִיקוּ דְּלִישָׁנָא, עַד דְּאִתְפַּתְיַאת. כְּדֵין, וְאִתְפַּתֵּי לְבָתַר אָדָם, וּפָרְחוּ אִינּוּן לְבוּשִׁין מִנַּיְיהּ, וּסְלִיקָא נִשְׁמָתָא זְהָרָא דְּאַסְפַּקְלַרְיָא דִּלְעֵילָּא מִנַּיְיהּ, וְאִשְׁתָּאַר עָרוֹם מִכֹּלָּא, הוּא וְאִתְּתֵיהּ.

יָרְדָה אֱשֶׁת זְנוּנִים, וְאוֹתוֹ שֶׁרוֹכֵב וְשׁוֹלֵט עָלֶיהָ, אוֹתוֹ חֶסַר לֵב, שֶׁמַּסִּית אֶת כֻּלָּם. וְרָאוּ אוֹתוֹ כְּבוֹד עֶלְיוֹן שֶׁהָיָה בּוֹ אָדָם וְאִשְׁתּוֹ. הִתְחַזְּקָה אֱשֶׁת זְנוּנִים בְּכֹחַ וְתֹקֶף שֶׁל אוֹתוֹ הַשּׁוֹלֵט עָלֶיהָ, וְקָרְבָה אֱצֶל חַוָּה, וְהִתְחִילָה לְפַתּוֹתָהּ בְּכַמָּה פִּתּוּיִים, וּבְכַמָּה מֶתֶק לְשׁוֹן, עַד שֶׁהִתְפַּתְּתָה. וְאָז הִתְפַּתָּה אַחַר כָּךְ אָדָם, וּפָרְחוּ מִמֶּנּוּ אוֹתָם לְבוּשִׁים. וְהִסְתַּלְּקָה הַנְּשָׁמָה, הַזֹּהַר שֶׁל הָאַסְפַּקְלַרְיָה שֶׁלְּמַעְלָה מִמֶּנּוּ, וְנִשְׁאַר עָרֹם מִכֹּל הוּא וְאִשְׁתּוֹ.

כֵּיוָן דַּחֲשִׁיב תְּשׁוּבָה, לְבָתַר דְּאִתְתָּרִךְ מִגַּן עֵדֶן, וְאִתְקָיֵים לְבַר. חָס עֲלֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וַעֲבַד לֵיהּ לְבוּשִׁין אָחֳרִנִין, כְּגַוְונָא דְּאִצְטְרִיךְ לְאִשְׁתַּמְשָׁא בְּהַאי עָלְמָא. וּלְבָתַר אִשְׁתַּמַּשׁ לְבַר, וְאוֹלִיד בְּנִין.

כֵּיוָן שֶׁחָשַׁב תְּשׁוּבָה, אַחַר שֶׁגֹּרַשׁ מִגַּן עֵדֶן, וְעָמַד בַּחוּץ, חָס עָלָיו הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְעָשָׂה לוֹ לְבוּשִׁים אֲחֵרִים, כְּמוֹ שֶׁצָּרִיךְ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְאַחַר כָּךְ הִשְׁתַּמֵּשׁ בַּחוּץ, וְהוֹלִיד בָּנִים.

וְהַהוּא זְהָרָא דְּנִשְׁמָתָא עִילָּאָה דְּפָרְחָה מִנַּיְיהּ, סְלִיקָא לְעֵילָּא, וַהֲוַת גְּנִיזָא בְּחַד אוֹצָר, דְּאִיהוּ גּוּפָּא. עַד דְּאוֹלִיד בְּנִין, וּנְפַק חֻנּוֹךְ לְעָלְמָא. כֵּיוָן דְּאָתָא חֻנּוֹךְ, הַהוּא זְהָרָא עִילָּאָה נִשְׁמָתָא

קַדִּישָׁא נָחֲתַת בֵּיהּ, וַהֲוָה חָנוֹךְ בְּהַהוּא רְבוּ עִילָּאָה דְּשָׁבַק מִנֵּיהּ אָדָם. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית ה) וַיִּתְהַלֵּךְ חֲנוֹךְ אֶת הָאֱלֹהִים וְגוֹ'.

וְאוֹתוֹ זוֹהַר הַנִּשְׁמָה הָעֶלְיוֹנָה שֶׁפָּרְחָה מִמֶּנּוּ, עָלְתָה לְמַעְלָה, וְהָיְתָה גְנוּזָה בְּאוֹצָר אֶחָד שֶׁהוּא גוּף. עַד שֶׁהוֹלִיד בָּנִים, וְיָצָא חֲנוֹךְ לָעוֹלָם. כֵּיוָן שֶׁבָּא חֲנוֹךְ, אוֹתוֹ הַזּוֹהַר הָעֶלְיוֹן, הַנִּשְׁמָה הַקְּדוֹשָׁה יָרְדָה בּוֹ, וְהָיָה חֲנוֹךְ בְּאוֹתָהּ גְּדֻלּוּת עֶלְיוֹנָה שֶׁהִשְׁאִיר מִמֶּנּוּ אָדָם. וְהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית ה) וַיִּתְהַלֵּךְ חֲנוֹךְ אֶת הָאֱלֹהִים וְגוֹ'.

לְבָתַר, אִצְטְרִיךְ לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְנַטְלָא לֵיהּ מֵהַאי עָלְמָא, וּלְאִתְכְּלָלָא רוּחָא קַדִּישָׁא, מְתַתָּא וּמִלְּעֵילָּא, וְאִתְכְּלִיל כּוּלָּא בְּהַהוּא רוּחָא קַדִּישָׁא. וְהַהוּא רוּחָא קַדִּישָׁא אִתְכְּלִיל מְתַתָּא וּמִלְּעֵילָּא, לְאִתְמַשְּׁכָא כָּל עָלְמָא זִינָא בָּתַר זִינֵיהּ.

אַחַר כָּךְ הִצְטָרַךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לִטֹּל אוֹתוֹ מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, וְלִכְלֹל רוּחַ קְדוֹשָׁה מִמַּטָּה וּמִלְמַעְלָה, וְהַכֹּל נִכְלָל בְּאוֹתָהּ רוּחַ קְדוֹשָׁה. וְאוֹתָהּ רוּחַ קְדוֹשָׁה נִכְלְלָה מִמַּטָּה וּמִמַּעְלָה, לְהַמְשִׁךְ כָּל הָעוֹלָם מִן אַחַר מִינוֹ.

כֵּיוָן דְּאִתְכְּלִיל, אִתְעֲבִיד מְמַנָּא בְּהַאי עָלְמָא וּבְעָלְמָא דְּלְעֵילָּא. בְּהַאי עָלְמָא, מִסְטָרָא דְּהַהוּא כְּלִילוּ דְּאִתְכְּלִיל מֵהַאי עָלְמָא, וּבְעָלְמָא דְּלְעֵילָּא, מִסְטָר דְּהַהוּא כְּלִילוּ דְּאִתְכְּלִיל מִלְּעֵילָּא.

כֵּיוָן שֶׁנִּכְלַל, נַעֲשָׂה מְמֻנֶּה בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם שֶׁלְּמַעְלָה. בָּעוֹלָם הַזֶּה - מִצַּד אוֹתוֹ הַכְּלָלָה שֶׁנִּכְלַל מֵהָעוֹלָם הַזֶּה. וּבָעוֹלָם שֶׁלְּמַעְלָה - מִצַּד אוֹתָהּ הַכְּלָלָה שֶׁנִּכְלַל מִלְּמַעְלָה.

וּבְכָל זִמְנָא וְזִמְנָא דְּצַדִּיקֵי וַחֲסִידֵי אִית בְּעָלְמָא, אִתְחַדַּשׁ הַהוּא כְּלִילוּ דְּאִתְכְּלִיל מִסִּטְרָא דַּחֲנוֹךְ, כְּדֵין אִיהוּ נַעַר, בְּרָזָא דְּחַדְתוּתָא דְּסִיהֲרָא. וְרָזָא דָּא, (משלי כב) חֲנוֹ"ךְ לַנַּעַ"ר עַל פִּי דַרְכּוֹ גַּם כִּי יַזְקִין לֹא יָסוּר מִמֶּנָּה. מַאי עַל פִּי דַרְכּוֹ. עַל פִּי דַּרְכּוֹ. לְמֵיזַל בְּהַהוּא דֶּרֶךְ קְשׁוֹט, בְּאוֹרַח מֵישָׁר וּשְׁלִים.

וּבְכָל פַּעַם וּפַעַם שֶׁיֵּשׁ צַדִּיקִים וַחֲסִידִים בָּעוֹלָם, מִתְחַדֶּשֶׁת אוֹתָהּ הַכְּלָלָה שֶׁנִּכְלַל מִמַּטָּה מֵהַצַּד שֶׁל חֲנוֹךְ. אָז הוּא נַעַר, בְּסוֹד הִתְחַדְּשׁוּת הַלְּבָנָה. וְזֶה סוֹד (משלי כב) חֲנ"ךְ לַנַּע"ר עַל פִּי דַרְכּוֹ גַּם כִּי יַזְקִין לֹא יָסוּר מִמֶּנָּה. מַה זֶּה עַל פִּי דַרְכּוֹ? עַל פִּי דַרְכּוֹ שֶׁל חֲנוֹךְ. לְלֶכֶת בְּאוֹתוֹ דֶּרֶךְ אֱמֶת, בְּדֶרֶךְ יָשָׁר וְשָׁלֵם.

גַּם כִּי יַזְקִין הַהוּא דְּיוּקְנָא דַּחֲנוֹךְ, מֵהַהוּא זִמְנָא דְּאִתְכְּלִיל בְּהַהוּא קוּדְשָׁא, לָא תֵּימָא דְּהָא סִיב מִכַּמָּה יוֹמִין וְאִתְעַדֵּי מֵהַהוּא אֲתַר, לָאו הָכֵי, אֶלָּא בְּכָל זִמְנָא וְזִמְנָא דְּצַדִּיקֵי וַחֲסִידֵי אִית בְּעָלְמָא, הַהוּא כְּלִילוּ דְּהַהוּא סִטְרָא אִתְחַדַּשׁ, וְאִתְחֲזֵי הַהוּא דְּיוּקְנָא מַמָּשׁ נַעַר, וְלָא אִתְעַדֵּי מֵהַתָּם. וּבְגִין הַהוּא כְּלִילוּ, יַרְתֵּי תַּתָּאֵי מִטַּלָּא דְּשַׁקְיוּ עִילָּאָה, וְנָחֲתָא יְרוּתָא דִּרְבוּ קַדִּישָׁא לְעָלְמָא.

גַּם כִּי יַזְקִין אוֹתוֹ הַדְּיוּקָן שֶׁל חֲנוֹךְ מֵאוֹתוֹ הַזְּמַן שֶׁנִּכְלַל בְּאוֹתוֹ הַקָּדֶשׁ, אַל תֹּאמַר שֶׁהֲרֵי זָקֵן מִכַּמָּה יָמִים וְהוּסַר מֵאוֹתוֹ הַמָּקוֹם. לֹא כָּךְ, אֶלָּא בְּכָל פַּעַם וּפַעַם שֶׁיֵּשׁ צַדִּיקִים וַחֲסִידִים בָּעוֹלָם, אוֹתָהּ הַהַכְלָלָה

שֶׁל אוֹתוֹ הַצַּד הִתְחַדְּשָׁה, וְנִרְאֶה אוֹתוֹ דְּיוֹקָן מַמָּשׁ נֶעֱר, וְלֹא זָז מִשָּׁם. וּבְגַלַּל אוֹתָהּ הַהֶכְלֵלָה יוֹרְשִׁים הַתַּחְתּוֹנִים מִטַּל הַהַשְׁקָאָה הָעֶלְיוֹנָה, וְיוֹרֶדֶת יְרֻשָּׁה שֶׁל גְּדֻלּוּת הַקְּדֻשָּׁה לָעוֹלָם.

וְעַל דָּא (שה"ש א) שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנָאוָה, שְׁחוֹרָה אֲנִי מִסִּטְרָא דִלְתַתָּא, וְנָאוָה אֲנִי מִסִּטְרָא דִכְלִילוּ דִלְעֵילָּא.

וְעַל זֶה (שיר א) שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנָאוָה. שְׁחוֹרָה אֲנִי מִצַּד שֶׁלְּמַטָּה, וְנָאוָה אֲנִי מִצַּד הַהֶכְלֵלָה שֶׁלְּמַעְלָה.

שְׁחוֹרָה אֲנִי, כַּד חָזֵינָא כַּמָּה חַיָּבִין דְּמַרְגִּיזִין לְמָארֵי כוֹלָּא, וַאֲנָא זָן לוֹן בְּסִטְרָא דְהַהוּא כְּלִילוּ דִלְתַתָּא דְּבִי. וְנָאוָה, מִסִּטְרָא דִלְעֵילָּא.

שְׁחוֹרָה אֲנִי - כְּשֶׁרָאִיתִי כַּמָּה רְשָׁעִים שֶׁמַּרְגִּיזִים אֶת רִבּוֹן הַכֹּל, וַאֲנִי זָן אוֹתָם בַּצַּד שֶׁל אוֹתָהּ הַהֶכְלֵלָה שֶׁלְּמַטָּה שֶׁבִּי, וְנָאוָה מֵהַצַּד שֶׁלְּמַעְלָה.

בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם, אַף עַל גַּב דִּירוּשָׁלַיִם וּבֵי מַקְדְּשָׁא כּוֹלָּא חָדָא, בֵּי מַקְדְּשָׁא אִיהוּ יַתִּיר, בְּכַמָּה קִדּוּשִׁין, בְּכַמָּה עִילּוּיִין. בֵּי מַקְדְּשָׁא חַד, וִירוּשָׁלַיִם חַד, וּבֵית קוֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים לְגַוֹ מִינַּייהוּ, דְּהוּא פְּנִימָאָה מִכּוּלְהוּ.

בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם - אַף עַל גַּב שֶׁיְּרוּשָׁלַיִם וּבֵית הַמִּקְדָּשׁ הַכֹּל אֶחָד, בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הוּא יָתֵר בְּכַמָּה קִדּוּשִׁים וּבְכַמָּה עִלּוּיִים. בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אֶחָד, וִירוּשָׁלַיִם אַחַת, וּבֵית קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים לִפְנִים מֵהֶם, שֶׁהוּא הַפְּנִימִי מִכֻּלָּם.

וְהַאי בְּשַׁעֲתָא דְּמַטְרוֹנִיתָא אִתְקַשְׁטַת, וּבָעְיָא לְאִתְקָרְבָא בְּבַעֲלָהּ, וְהִיא אִתְקַשְׁטָא, אִיהִי אָמְרַת לְאוּכְלוּסֵיהָ, שְׁחוֹרָה אֲנִי, מִסִּטְרָא דִלְתַתָּא. וְנָאוָה, בִּכְלִילוּ דְּסִטְרָא דִלְעֵילָּא יַתִּיר, בְּגִין דִּכְתִיב, (דברים ד) וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּה' אֱלֹהֵיכֶם. יִשְׂרָאֵל דְּבֵקִים בַּה', בְּהַהִיא תִּיקוּנָא יַתִּיר מִכּוּלָּא.

וְזֶה בְּשָׁעָה שֶׁהַגְּבִירָה הִתְקַשְּׁטָה וְרוֹצָה לְהִתְקָרֵב לְבַעְלָהּ, וּמִתְקַשֶּׁטֶת וְאוֹמֶרֶת לַהֲמוֹנֶיהָ, שְׁחוֹרָה אֲנִי - מֵהַצַּד שֶׁלְּמַטָּה, וְנָאוָה - בְּהַכְלָלָה, שֶׁל הַצַּד שֶׁלְּמַעְלָה יוֹתֵר, (ונאוה בצד ההכללה שלמטה תלויה) מִשּׁוּם שֶׁכָּתוּב (דברים ד) וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּה' אֱלֹהֵיכֶם. יִשְׂרָאֵל דְּבֵקִים בַּה' בְּאוֹתוֹ הַתִּקּוּן יוֹתֵר מֵהַכֹּל.

שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנָאוָה, אָמַר לֵיהּ אֵלִיָּהוּ, ר', כָּל אִלֵּין מִלִּין אִינּוּן רְשִׁימִין לְעֵילָּא עַד לָא תֵּיתֵי לְעָלְמָא מִן שְׁמָךְ. וְהַשְׁתָּא בְּחַדְתּוּתָא קַיְימֵי כּוּלְהוּ כְּמִלְקַדְמִין. וּבְחוֹתְמָא דְגוּשְׁפַּנְקָא דְּמַלְכָּא כּוּלְהוּ סְתִימִין.

שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנָאוָה, אָמַר לוֹ אֵלִיָּהוּ: רַבִּי, כָּל הַדְּבָרִים הַלָּלוּ רְשׁוּמִים לְמַעְלָה טֶרֶם שֶׁתָּבוֹא לָעוֹלָם מִשְּׁמְךָ, וְכָעֵת כֻּלָּם עוֹמְדִים בְּהִתְחַדְּשׁוּת כְּמוֹ מִקֶּדֶם. וּבְחוֹתָם הַטַּבַּעַת שֶׁל הַמֶּלֶךְ כֻּלָּם נִסְתָּרִים.

פְּתַח וְאָמַר, (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמָיִם, הַאי קְרָא אִתְּמַר. וְחַבְרַיָּא אִתְעָרוּ בֵּיהּ, וְהָכֵי אִיהוּ. אֶלָּא אַמַּאי כְּתִיב דָּא בְּיוֹמָא רְבִיעָאָה, דְּהָא מִיּוֹם שֵׁנִי אִתְחֲזֵי לְמֶהֱוֵי סִיהֲרָא חַסְרָא, דִּבְיוֹם שֵׁנִי אִתְבְּרֵי בֵּיהּ גֵּיהִנֹּם, וְהוֹאִיל וְאִתְבְּרֵי בֵּיהּ, סִיהֲרָא אִיהִי חֲסֵרָה בְּגִינֵיהּ, אַמַּאי אִיהוּ כְּתִיב בָּרְבִיעִי.

פְּתַח וְאָמַר, (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאוֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמָיִם. הַפְסוּק הַזֶּה נִתְבָּאֵר, וְהַחֲבֵרִים הִתְעוֹרְרוּ בּוֹ, וְכָךְ הוּא. אֶלָּא לְמָה זֶה כָּתוּב בַּיּוֹם הָרְבִיעִי? שֶׁהֲרֵי מִיּוֹם שֵׁנִי רָאוּי שֶׁתִּהְיֶה הַלְּבָנָה חֲסֵרָה, שֶׁבְּיוֹם שֵׁנִי נִבְרָא בּוֹ גֵּיהִנֹּם, וְהוֹאִיל וְנִבְרָא בּוֹ, הַלְּבָנָה חֲסֵרָה בְּגִלְלוֹ, לְמָה הוּא כָּתוּב בָּרְבִיעִי?

תּוּ אִית לְשָׁאֲלָא, אִי גְּרִעוֹנָא דְּסִיהֲרָא אִיהוּ בָּרְבִיעִי, הָא תָּנִינָן, דְּנִישׁוּאֵי בְּתוּלָה לָאו אִיהוּ אֶלָּא בָּרְבִיעִי, יוֹמָא דְּגַרְעוֹנָא דִּבְתוּלַת יִשְׂרָאֵל, לָא אִתְחֲזֵי לְמֶהֱוֵי בְּתוּלָה אָחֳרָא בְּשִׁלֵּימוּ, דְּהָא לֵית שְׁלִימוּ לְאִתְּתָא אֶלָּא בְּבַעֲלָהּ.

עוֹד יֵשׁ לִשְׁאוֹל, אִם חֶסְרוֹן הַלְּבָנָה הוּא בָּרְבִיעִי, הֲרֵי שְׁנִינוּ, שֶׁנִּשּׂוּאֵי בְתוּלָה אֵינוֹ אֶלָּא בָּרְבִיעִי, הַיּוֹם שֶׁל חֶסְרוֹנָהּ שֶׁל בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל, לֹא רָאוּי שֶׁתִּהְיֶה בְתוּלָה אַחֶרֶת בִּשְׁלֵמוּת, שֶׁהֲרֵי אֵין שְׁלֵמוּת לָאִשָּׁה אֶלָּא עִם בַּעְלָהּ?

אֲבָל בְּיוֹם שֵׁנִי דְּאִתְבְּרֵי בֵּיהּ גֵּיהִנֹּם, עַד לָא קַיְימָא בְּקִיּוּמָא. דְּהָא נָפַק מִיּוֹם שֵׁנִי דְּהוּא חֹשֶׁךְ, וּכְדֵין אִתְבְּרֵי מִנֵּיהּ. דִּכְתִיב, (איוב כח) קֵץ שָׂם לַחֹשֶׁךְ וְגוֹ', וְאָרְחֵיהּ דְּהַהוּא קֵץ, לְכָל תַּכְלִית הוּא חוֹקֵר, אֵימָתַי. לְבָתַר דְּקַיְימָא בְּקִיּוּמָהּ.

אֲבָל בְּיוֹם שֵׁנִי שֶׁבּוֹ נִבְרָא גֵּיהִנֹּם, טָרֶם עָמַד בְּקִיּוּמוֹ, שֶׁהֲרֵי יָצָא מִיּוֹם שֵׁנִי שֶׁהוּא חֹשֶׁךְ, וְאֵז נִבְרָא מִמֶּנּוּ, שֶׁכָּתוּב (איוב כח) קֵץ שָׂם לַחֹשֶׁךְ וְגוֹ', וְדַרְכּוֹ שֶׁל אוֹתוֹ הַקֵּץ לְכָל תַּכְלִית הוּא חוֹקֵר, מָתַי? אַחַר שֶׁעוֹמֵד בְּקִיּוּמוֹ.

וְלָא קַיְימַת בְּקִיּוּמָהּ, עַד דַּאֲזַעֲיַרת סִיהֲרָא בָּרְבִיעִי, דְּהָא סִיהֲרָא רַגְלָא רְבִיעָאָה אִיהוּ בְּכוּרְסְיָיא עִילָּאָה. וּבְגִין דְּאִיהִי יוֹמָא ד' גַּבֵּי ג' קַיְימִין אֲחָרָנִין, אִתְמַר בִּרְבִיעָאָה עוֹבָדָא דִּילָהּ, דְּהָא אַזְעֲיַרת גַּרְמָהּ, וְאַחְשֵׁיךְ נְהוֹרָאָהּ. וְעַל דָּא בְּתוּלָה אִית לָהּ קִיּוּמָא בִּרְבִיעָאָה, לְאַחֲזָאָה קִיּוּמָא בְּסִיהֲרָא.

וְאֵין עוֹמֵד בְּקִיּוּמוֹ עַד שֶׁהַלְּבָנָה מִתְמַעֶטֶת בָּרְבִיעִי, שֶׁהֲרֵי הַלְּבָנָה הִיא רֶגֶל רְבִיעִית בַּכִּסֵּא הָעֶלְיוֹן, וּמִשּׁוּם שֶׁהִיא יוֹם רְבִיעִי לִשְׁלֹשֶׁת הָעֲמוּדִים הָאֲחֵרִים, נֶאֱמַר בָּרְבִיעִי אֶת הַמַּעֲשֶׂה שֶׁלָּהּ, שֶׁהֲרֵי הִקְטִינָה אֶת עַצְמָהּ וְנֶחְשַׁךְ אוֹרָהּ, וְעַל זֶה לִבְתוּלָה יֵשׁ קִיּוּם בָּרְבִיעִי, לְהַרְאוֹת (סיום) קִיּוּם בַּלְּבָנָה.

וְהַהוּא יוֹמָא דִּבְתוּלָה נְשֵׂאת בָּרְבִיעִי, וְאִית לָהּ קִיּוּמָא לְתַתָּא. כָּרוֹזָא קָיְימָא לְעֵילָּא וְקָרֵי, (מיכה ז) אַל תִּשְׂמְחִי אֹיַבְתִּי לִי כִּי נָפַלְתִּי קַמְתִּי. וְעַל דָּא, בְּיוֹמָא דִּנְפִילָה קִימָה מַשְׁמַע, דִּכְתִיב כִּי נָפַלְתִּי קַמְתִּי.

וְהַיּוֹם הַהוּא שֶׁבְּתוּלָה נְשֵׂאת בָּרְבִיעִי וְיֵשׁ לָהּ קִיּוּם לְמַטָּה, הַכָּרוֹז עוֹמֵד לְמַעְלָה וְקוֹרֵא: (מיכה ז) אַל תִּשְׂמְחִי אֹיַבְתִּי לִי כִּי נָפַלְתִּי קַמְתִּי. וְעַל זֶה, בְּיוֹם הַנְּפִילָה קִימָה מַשְׁמַע, שֶׁכָּתוּב כִּי נָפַלְתִּי קַמְתִּי.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאוֹרֹת, חָסֵר, בְּגִין דְּאִתְיְהֵיב דּוּכְתָּא לְסִטְרָא אָחֳרָא לְשַׁלְטָאָה. וְחַפְיָא נְהוֹרָא דְּסִיהֲרָא, כְּהַאי אֱגוֹזָא, דְּקָלִיפָּה חַפְיָא עַל מוֹחָא בְּכָל סִטְרִין, וְאִתְתַּקְפַת קְלִיפָּא לְבַר, וּכְעָרְלָה עַל בְּרִית. וּבְגִין כָּךְ אִתְחַשְׁכַת נְהוֹרָא דִּלְעֵילָּא.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאוֹרֹת - חָסֵר, מִשּׁוּם שֶׁנִּתַּן מָקוֹם לַצַּד הָאַחֵר לִשְׁלֹט. וּמְכַסֶּה אֶת אוֹר הַלְּבָנָה, כְּמוֹ הָאֲגוֹז הַזֶּה, שֶׁהַקְּלִפָּה מְכַסֶּה עַל הַמֹּחַ בְּכָל הַצְּדָדִים, וּמִתְחַזֶּקֶת הַקְּלִפָּה בַּחוּץ, וּכְעֶרְלָה עַל הַבְּרִית. וּמִשּׁוּם כָּךְ נֶחְשָׁךְ הָאוֹר שֶׁלְּמַעְלָה.

וְהִיא אָמְרַת שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנָאוָה בְּנוֹת יְרוּשָׁלִַם, לְגַבֵּי אִינּוּן אוּכְלוּסִין דִּלָּא הֲווֹ בְּקִשּׁוּטָהָא בְּאִינּוּן פְּנִימָאֵי. לְפְנִימָאֵי דְּקַשִּׁיטוּ לָהּ, לָא אָמְרַת הַאי. אֶלָּא כַּד נָפְקַת לְבַר, לְגַבֵּי שְׁאָר אוּכְלוּסִין אָמְרַת הַאי.

וְהִיא אוֹמֶרֶת, שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנָאוָה בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם. אֶל אוֹתָם הָאוּכְלוּסִים שֶׁלֹּא הָיוּ בְּקִשּׁוּטֶיהָ בְּאוֹתָם הַפְּנִימִיִּים. לַפְּנִימִיִּים שֶׁקִּשְּׁטוּ אוֹתָהּ אֵינָהּ אוֹמֶרֶת אֶת זֶה. אֶלָּא כְּשֶׁיּוֹצֵאת הַחוּצָה, לִשְׁאַר הָאוּכְלוּסִים הִיא אוֹמֶרֶת אֶת זֶה.

לְפְנִימָאֵי דְּיָדְעֵי קִישׁוּטָהָא, וְקַשִּׁיטוּ לָהּ בְּכַמָּה קִישׁוּטִין עִילָּאִין, הִיא אָמְרַת לוֹן יְשַׁקְּנִי. כַּמָּה אֲנָא מִתְתַּקְּנַת יָאוֹת, לְקַבֵּל נְשִׁיקִין מִמַּלְכָּא. לְאִינּוּן דְּלְבַר דְּלָא יָדְעֵי בְּקִישׁוּטָהָא, אָמְרַת דְּאִיהִי שְׁחוֹרָה, מִסְּטְרָא דְּתַתָּאֵי, מִסְּטְרָא דִּכְלִילוּ דִּלְתַתָּא, בְּגִין דְּלָא יִשְׁגְּחוּן בְּעֵינָא בִּישָׁא לְקַטְרָנָא לְתַתָּאֵי.

לְפְנִימָיִים שֶׁיּוֹדְעִים קִשּׁוּטָיהָ, וְקִשְּׁטוּ אוֹתָהּ בְּכַמָּה קִשּׁוּטִים עֶלְיוֹנִים, הִיא אוֹמֶרֶת לָהֶם יְשַׁקְּנִי, כַּמָּה אֲנִי מִתְתַּקֶּנֶת יָפָה לְקַבֵּל נְשִׁיקוֹת מִן הַמֶּלֶךְ. לְאוֹתָם שֶׁאֵינָם מַכִּירִים בְּקִשּׁוּטֶיהָ אוֹמֶרֶת שֶׁהִיא שְׁחוֹרָה, מֵהַצַּד שֶׁל הַתַּחְתּוֹנִים, מִצַּד הַהַכְלָלָה שֶׁלְּמַטָּה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יַשְׁגִּיחוּ בְּעֵין רָעָה לְקַטְרֵג לַתַּחְתּוֹנִים.

דְּהָא לֵית לוֹן קְנָאָה אֶלָּא בְּתַתָּאֵי, כַּד תַּתָּאֵי אִינּוּן בְּעִילּוּיָא, אִינּוּן מְקַנְאָן לוֹן יַתִּיר מִכּוֹלָּא. וְאִי תֵּימָא, דְּלֵית בְּהוּ קְנָאָה. בֵּינֵיהוּ לֵית קְנָאָה, אֲבָל עַל אֲחֳרָנִין אִית קְנָאָה.

שֶׁהֲרֵי אֵין לָהֶם קְנָאָה אֶלָּא בַּתַּחְתּוֹנִים. כְּשֶׁהַתַּחְתּוֹנִים הֵם בְּעִלּוּי, הֵם מְקַנְּאִים לָהֶם יוֹתֵר מֵהַכֹּל. וְאִם תֹּאמַר שֶׁאֵין בָּהֶם קְנָאָה - בֵּינֵיהֶם אֵין קְנָאָה, אֲבָל עַל אֲחֵרִים יֵשׁ לָהֶם קְנָאָה.

וּבְגִין דְּאִיהִי כְּאִימָּא עַל בְּנָהָא עַל יִשְׂרָאֵל, הַהוּא תִּיקוּנָא שַׁפִּירָא וְיָאָה מְכוֹלָּא, דְּאִיהוּ מִסְּטְרָא דִּכְלִילוּ דִּלְתַתָּא, דִּבְגִינֵיהּ סָלְקָא לְעֵילָּא, מְחַכְדָא לֵיהּ לְגַבֵּי אוּכְלוּסָהָא דִּלְבַר, בְּגִין דְּלָא יְקַנְאוּן וְלָא יְקַטְרְגוּ עֲלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל. וּבְגִין כָּךְ, אַל תִּרְאוּנִי שֶׁאֲנִי שְׁחַרְחוֹרֶת, לָא תִּסְתַּכְּלוּן בְּהַאי תִּיקוּנָא, בְּגִין שֶׁאֲנִי שְׁחַרְחוֹרֶת.

וּמִשּׁוּם שֶׁהִיא כְּמוֹ אֵם עַל בָּנֶיהָ עַל יִשְׂרָאֵל, אוֹתוֹ הַתִּקּוּן יָפֶה וְנָאֶה מֵהַכֹּל, שֶׁהוּא מִצַּד שֶׁל הַהַכְלָלָה שֶׁלְּמַטָּה, שֶׁבִּשְׁבִילוֹ עוֹלֶה לְמַעְלָה, מַעֲלִימָה אוֹתוֹ לְאוּכְלוּסֶיהָ שֶׁבַּחוּץ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְקַנְּאוּ וְלֹא יְקַטְרְגוּ עַל יִשְׂרָאֵל. וּמִשּׁוּם כָּךְ, אַל תִּרְאֻנִי שֶׁאֲנִי שְׁחַרְחֹרֶת, אַל תִּסְתַּכְּלוּ בַּתִּקּוּן הַזֶּה, מִשּׁוּם שֶׁאֲנִי שְׁחַרְחֹרֶת.

וּבְכָל תִּיקוּנִין דִּילָהּ, לֵית תִּיקוּנָא שַׁפִּירָא וְיָאָה בְּעִילּוּיָא, לְסָלְקָא לְקוּדְשָׁא, בַּר הַהוּא תִּקוּנָא מִסְּטְרָא דִּכְלִילוּ דִּלְתַתָּא. וְכָל דָּא אֲמָרַת לְגַבֵּיהּ אוּכְלוּסָהָא, וְלָא לְגַבֵּי רְחִימָהּ. וְעַל דָּא אֲמָרַת לוֹן, שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנָאוָה.

וּבְכָל הַתִּקּוּנִים שְׁלָמָה, אֵין תִּקּוּן יָפֶה וְנָאֶה בַּעֲלוּי לָעֲלוֹת לַקֹּדֶשׁ, פְּרָט לְאוֹתוֹ תִּקּוּן מִצַּד הַהַכְלָלָה שְׁלָמָטָה. וְכָל זֶה הִיא אוֹמֶרֶת אֲל אוּכְלוּסִיָּהּ, וְלֹא אֲל אֲהוּבָהּ. וְעַל זֶה אוֹמֶרֶת לָהֶם שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנָאוָה.

תּוּ. שְׁחוֹרָה אֲנִי מִסְּטָרָא דְּלִתַּתָּא, וְנָאוָה מִסְּטָרָא דִּילְכוֹן, אַתּוּן בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם, הָא תִּיקוּנָא דִּילִי בְּכוֹן אִיהִי, דְּאַתּוּן אוּכְלוּסִין קַדִּישִׁין. וּבְגִין כָּךְ לָא תִסְתַּכְּלוּן בְּהַהוּא תִּיקוּנָא דְּסַטַר תַּתָּאי.

עוֹד, שְׁחוֹרָה אֲנִי מִן הַצַּד שֶׁלָּמָטָּה, וְנָאוָה מִן הַצַּד שֶׁלָּכֶם, אַתֶּן בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם, הֲרֵי הַתִּקּוּן שֶׁלִּי בָּכֶם הוּא, שֶׁאַתֶּם אוּכְלוּסִים קְדוֹשִׁים, וּמִשּׁוּם כָּךְ לֹא תִסְתַּכְּלוּ בְּאוֹתוֹ הַתִּקּוּן שֶׁל צַד הַתַּחְתּוֹנִים.

וְכֹלָּא אִיהוּ כְּאִמָּא עַל בְּנִין, דְּכַמָּה מְקַטְרְגִין אִינּוּן דְּקַיְימֵי הָתָם, וְאִי יִסְתַּכְּלוּ בְּהַהוּא תִּיקוּנָא דִּכְלִילוּ דִּלְתַתָּא, כַּמָּה אִיהוּ יָאֶה וְכַמָּה אִיהִי שַׁפִּירָא לְסָלְקָא בֵּיהּ לְעֵילָּא, יֵיתוּן לְקַטְרָגָא וּלְאַדְכָּרָא חוֹבֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל. וּמְקַטְרְגֵי לְהוֹ, וּמְעַכְּבֵי לָהּ לְסָלְקָא לְעֵילָּא, וּלְאִתְחַבָּרָא בְּבַעֲלָהּ.

וְהַכֹּל הוּא כְּמוֹ אֵם עַל הַבָּנִים, שֶׁכַּמָּה מְקַטְרְגִים הֵם שֶׁעוֹמְדִים שָׁם, וְאִם יִסְתַּכְּלוּ בְּאוֹתוֹ הַתִּקּוּן שֶׁל הַהַכְלָלָה שֶׁלְּמַטָּה, כַּמָּה הוּא נָאֶה וְכַמָּה הִיא יָפֶה לַעֲלוֹת בּוֹ לְמַעְלָה, יָבֹאוּ לְקַטְרֵג וּלְהַזְכִּיר אֶת חֲטָאֵי יִשְׂרָאֵל. וּמְקַטְרְגִים לָהֶם, וּמְעַכְּבִים אוֹתָהּ לַעֲלוֹת לְמַעְלָה וּלְהִתְחַבֵּר עִם בַּעְלָהּ.

וְעַל דָּא, כְּאֲהֲלֵי קֵדָר, מִסְּטָרָא דְּתַתָּאֵי. כִּירִיעוֹת שְׁלֹמֹה, מִסְּטָרָא דִּילְכוֹן. וּבְגִין כָּךְ, אַל תִּרְאוּנִי שֶׁאֲנִי שְׁחַרְחוֹרֶת. לָא תִסְתַּכְּלוּן בִּי כְּלָל, בְּשְׁבִיל אִינּוּן תִּיקוּנֵי דִילִי, דְּאִינּוּן תִּיקוּנֵי בְּסִטְרָא דְּתַתָּאֵי, דְּהָא בְּגִינֵיהוֹן נָזַיף בִּי שִׁמְשָׁא. וְלָאו אִיהוּ בַּלְחוֹדוֹי, אֶלָּא בְּנֵי אִמִּי נִחֲרוּ בִי, אֲבָהָן דְּעָלְמָא, כַּד חָמוֹ קַדְרוּתָא דִילִי מִסְּטָרָא דְּתַתָּאֵי.

וְעַל זֶה כְּאֲהֲלֵי קֵדָר - מִצַּד הַתַּחְתּוֹנִים, כִּירִיעוֹת שְׁלֹמֹה - מֵהַצַּד שֶׁלָּכֶם. וּמִשּׁוּם כָּךְ, אַל תִּרְאֲנִי שֶׁאֲנִי שְׁחַרְחֹרֶת, אַל תִּסְתַּכְּלוּ בִי כְּלָל, בִּשְׁבִיל אוֹתָם הַתִּקּוּנִים שֶׁלִּי, שֶׁהֵם בְּצַד שֶׁל הַתַּחְתּוֹנִים, שֶׁהֲרֵי בִּגְלָלָם נוֹזַף בִּי הַשֶּׁמֶשׁ, וְאֵינוֹ בִּלְבַדּוֹ, אֶלָּא בְּנֵי אִמִּי נִחֲרוּ בִי, אָבוֹת הָעוֹלָם, כְּשֶׁרָאוּ אֶת קַדְרוּתִי שֶׁמִּצַּד הַתַּחְתּוֹנִים.

וְאִם תֹּאמַר יָאוֹת הוּא לְמֵימַר הָכֵי. אֵין. דְּהָא מִתְּרִין סִטְרִין יָאוֹת הוּא. חַד, בְּגִין אוֹרַח שְׁלִים, דְּלָא יְקַטְרְגוּן עַל יִשְׂרָאֵל בְּנָהָא. וְחַד, דְּלָא יְעַכְּבוּן עֲלָהּ מִלְּסָלְקָא לְאִתְחַבְּרָא בְּבַעֲלָהּ, וּלְמִנְקַט נַיְיחָא. דְּהָא כֹּלָּא בְּסִיהֲרָא.

וְאִם תֹּאמַר, נָאֶה הוּא לוֹמַר כָּךְ? כֵּן, שֶׁהֲרֵי מִשְּׁנֵי צְדָדִים יָפֶה הוּא. אֶחָד בִּשְׁבִיל דַּרְכֵי שָׁלוֹם, שֶׁלֹּא יְקַטְרְגוּ עַל יִשְׂרָאֵל בָּנֶיהָ, וְאֶחָד שֶׁלֹּא יְעַכְּבוּ עֲלֶיהָ מִלַּעֲלוֹת לְהִתְחַבֵּר עִם בַּעְלָהּ וְלָקַחַת נַחַת, שֶׁהֲרֵי הַכֹּל בַּלְבָנָה.

דִּבְזִמְנָא דְּאִיהִי חֲפָיָא נְהוֹרָא דְּסִיהֲרָא, שִׁמְשָׁא לָא אִתְקָרֵב בַּהֲדָהּ. בַּר חוּטָא חָדָא דְּחֶסֶד עִילָּאָה דְּאִתְמְשִׁיךְ עֲלָהּ, וְהַאי כָּרֵי בְּהַהוּא קְלִיפָּה וְתָבַר חֵילָהּ, וְיַהֲיב לָהּ נוֹי וְשַׁפִּירוּ. וְאִיהוּ אָמְרַת, שְׁחוֹרָה אֲנִי מִסְּטָרָא דְּעָרְלָה. וְנָאוָה מִסְּטָרָא דְּהַהוּא חוּטָא דְּאִתְמְשַׁךְ עָלַי.

בְּזִמְנָא שֶׁהִיא מְכַסָּה אוֹר הַלְּבָנָה, הַשֶּׁמֶשׁ לֹא קָרֵבָה אֵלֶיהָ, פְּרַט לְחוּט אֶחָד שֶׁל חֶסֶד עֶלְיוֹן שֶׁנִּמְשָׁךְ עָלֶיהָ, וְזֶה כּוֹרֶה בְּאוֹתָהּ קְלִפָּה וְשׁוֹבֵר כֹּחָהּ, וְנוֹתֵן לָהּ נוֹי וְיפִי. וְהִיא אוֹמֶרֶת, שְׁחוֹרָה אֲנִי - מִצַּד שֶׁל הַעֲרְלָה, וְנָאוָה - מִן הַצַּד שֶׁל אוֹתוֹ הַחוּט שֶׁנִּמְשָׁךְ עָלַי.

תּוּ, שְׁחוֹרָה, מִסְּטָרָא דְּחִשָּׁךְ עִילָּאָה כַּד אִתְּתַקַּף. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיה ס) כִּי הִנֵּה הַחֹשֶׁךְ יְכַסֶּה אֶרֶץ. וְנָאוָה, מִסְּטָרָא דְּאוֹר קַדְמָאָה. כְּדֵין אַחֵר, (מיכה ז) כִּי אֵשֵׁב בַּחֹשֶׁךְ, מִסְּטָרָא דְּשִׁמְאלָא. ה' אוֹר לִי, מִסְּטָרָא דְּיַמִּינָא.

עוֹד, שְׁחוֹרָה - מִצַּד שֶׁל הַחֹשֶׁךְ הָעֶלְיוֹן כְּשֶׁמִּתְגַּבֵּר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה ס) כִּי הִנֵּה הַחֹשֶׁךְ יְכַסֶּה אֶרֶץ. וְנָאוָה - מִצַּד הָאוֹר הַקַּדְמוֹן, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מיכה ז) כִּי אֵשֵׁב בַּחֹשֶׁךְ - מִצַּד הַשְּׂמֹאל, ה' אוֹר לִי - מִצַּד הַיָּמִין.

(שה"ש א) אַל תִּרְאוּנִי שֶׁאֲנִי שְׁחַרְחֹרֶת. הִיא אָמְרַת לְאוּכְלוּסָהָא, כַּמָּה עָרְבוּבָא דָּא לְכוֹן, דְּאַל תִּרְאוּנִי, בְּזִמְנָא דְּחַפְיָא עָלַי הַהִיא סִטְרָא, וְלָא תֵּיכְלוּן לְאִתְנַהֲרָא מִנִּי, וּלְאִסְתַּכְּלָא בְּנָהוֹרִי כְּלָל.

אַל תִּרְאֻנִי שֶׁאֲנִי שְׁחַרְחֹרֶת (שיר א). הִיא אוֹמֶרֶת לְאוּכְלוּסָיהָ, כַּמָּה עֵרְבּוּב זֶה לָכֶם, שֶׁאַל תִּרְאוּנִי בִּזְמַן שֶׁמְּכַסָּה עָלַי אוֹתוֹ הַצַּד, וְלֹא תוּכְלוּ לִהְיוֹת מוּאָרִים מִמֶּנִּי וּלְהִסְתַּכֵּל כְּלָל בָּאוֹר שֶׁלִּי.

בְּנֵי אִמִּי נִחֲרוּ בִי, דְּהָא אִסְתַּלַּק לְעֵילָּא שִׁמְשָׁא אִתְכְּנֵישׁ, וּבְנֵי אִמִּי אִסְתְּלָקוּ לְעֵילָּא, וּבְגִין כְּךָ שָׁלְטָא עָרְלָה, וְאִתּוּן אַל תִּרְאוּנִי, לָא תֵּיכְלוּן לְמֶחֱמֵי וּלְאִסְתַּכְּלָא בַּנְהוֹרִי כְּלָל. שָׂמוּנִי נוֹטֵרָה אֶת הַכְּרָמִים, דְּהוֹאִיל וְהָעָרְלָה לְגַבַּי, וְהִיא יְנָקָא מִמֶּנִּי לְמֵיהַב לְאוּכְלֵסִין דִּילָהּ, וּלְאִינּוּן מַשְׁרְיָין דְּשָׁאַר עַמִּין. כַּרְמִי שֶׁלִּי לֹא נָטָרְתִּי, אִלֵּין אוּכְלֵסִין קַדִּישִׁין דִּילִי, דְּלָא יְכֵילְנָא בְּהַהוּא סִטְרָא לְמֵיזַן לוֹן.

בְּנֵי אִמִּי נִחֲרוּ בִי, שֶׁהֲרֵי הִסְתַּלֵּק הַשֶּׁמֶשׁ לְמַעְלָה וְהִתְכַּנֵּס, וּבְנֵי אִמִּי הִסְתַּלְּקוּ לְמַעְלָה, וּמִשּׁוּם כָּךְ שׁוֹלֶטֶת הָעָרְלָה, וְאַתֶּם אַל תִּרְאֻנִי, לֹא תוּכְלוּ לִרְאוֹת וּלְהִסְתַּכֵּל בָּאוֹר שֶׁלִּי כְּלָל. שָׂמֻנִי נֹטֵרָה - הוֹאִיל וְהָעָרְלָה אֲצְלִי, וְהִיא יוֹנֶקֶת מִמֶּנִּי לָתֵת לְאוּכְלוּסֶיהָ, וּלְאוֹתָם הַמַּחֲנוֹת שֶׁל שְׁאָר הָעַמִּים. כַּרְמִי שֶׁלִּי לֹא נָטָרְתִּי - אֵלֶּה אוּכְלוּסֵי הַקְּדוֹשִׁים, שֶׁלֹּא יָכֹלְתִּי בְּאוֹתוֹ הַצַּד לְזוּן אוֹתָם.

הַשְׁתָּא אִית לְאִסְתַּכְּלָא. מַאן דְּאִתְעַסַּק בְּשִׁיר, אֵיךְ אָמַר תִּרְעוֹמִין וְקִנְטוּרִין, בְּשֵׁירוּתָא דְּתוּשְׁבַּחְתָּא. אֶלָּא וַדַּאי טַעְמָא קַדְמָאָה אִיהוּ רָזָא דְּתוּשְׁבַּחְתָּא, וְכֹלָּא אִיהוּ בִּקְרָא. עַל פּוּמָא דְּאַלְיָהוּ אִתְגְּזַר.

עַכְשָׁו יֵשׁ לְהִסְתַּכֵּל, מִי שֶׁמִּתְעַסֵּק בְּשִׁיר, אֵיךְ אוֹמֵר תַּרְעוֹמוֹת וְקִנְטוּרִים בְּרֵאשִׁית הַתִּשְׁבַּחַת? אֶלָּא וַדַּאי טַעַם קַדְמוֹן הוּא סוֹד הַתִּשְׁבַּחַת, וְהַכֹּל הוּא בַּכָּתוּב. עַל פִּי אַלְיָהוּ נִגְזַר.

(שה"ש א) שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנָאוָה וְגוֹ', כְּתִיב, (תהלים מח) יְפֵה נוֹף מְשׂוֹשׂ כָּל הָאָרֶץ וְגוֹ', יְפֵה נוֹף, שַׁפִּירוּ דְּנוֹפָא, דְּאִילָנָא דְּחַיֵּי, בְּרָזָא דִּכְלִילוּ דְּכָל אַתְוָון.

שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנָאוָה וְגוֹ' (שם). כָּתוּב (תהלים מח) יְפֵה נוֹף מְשׂוֹשׂ כָּל הָאָרֶץ וְגוֹ'. יְפֵה נוֹף - יְפִי הַנּוֹף שֶׁל עֵץ הַחַיִּים, בְּסוֹד הַהַכְלָלָה שֶׁל כָּל הָאוֹתִיּוֹת.

דְּכַד אַתָּוון מִתְחַקְקָן, וְאִתְרַשִּׁימוּ בְּאֵילָנָא דְחַיֵּי, סָלְקָן אַתָּוון כּוּלְהוּ, וְאִתְרַשְׁמוּ בְּחַד אָת, וְאִתְכְּלִילוּ בְּהַהוּא אָת. וְכֵיוָן דְּאִתְכְּלִילוּ בֵּיהּ, כּוּלְהוּ אַפֵּיק לוֹן לְבָתַר.

שֶׁכַּאֲשֶׁר נֶחְקָקוֹת הָאוֹתִיּוֹת וְנִרְשָׁמוֹת בְּעֵץ הַחַיִּים, עוֹלוֹת כָּל הָאוֹתִיּוֹת וְנִרְשָׁמוֹת בְּאוֹת אַחַת, וְנִכְלָלוֹת בְּאוֹתָהּ אוֹת. וְכֵיוָן שֶׁנִּכְלְלוּ בוֹ, אֶת כֻּלָּן הוּא מוֹצִיא אַחַר כָּךְ.

וְהַהוּא אָת, אִיהוּ שַׁבְתָּא דְּכוּלְהוּ. הַאי אָת, לָא עָבִיד רְשִׁימוּ אָחֳרָא, לְבַר מִינָהּ, בְּגִין דְּאִיהִי אִתְכְּלִילַת בְּגַוָּהּ, וְלָא עָבִיד רְשִׁימוּ בַּר טְמִירוּ וּגְנִיזוּ. וּמַאן אִיהִי. אָת י'.

וְאוֹתָהּ הָאוֹת הִיא הַשַּׁבָּת שֶׁל כֻּלָּם. הָאוֹת הַזּוֹ לֹא עוֹשָׂה רֹשֶׁם אַחֵר חוּץ מִמֶּנָּה, מִשּׁוּם שֶׁהִיא נִכְלֶלֶת בְּתוֹכָהּ, וְלֹא עוֹשָׂה רֹשֶׁם, רַק טְמִירוּת וּגְנִיזוּת. וּמִי זוֹ? זוֹ הָאוֹת י'.

דְּאִיהִי נְקוּדָא חָדָא, בְּלָא רְשִׁימוּ אָחֳרָא. כָּל אַתָּוון אִית לוֹן רְשִׁימוּ אָחֳרָא, עַל גַּבֵּי אַתָּרֵיהּ דִּכְתִיב תַּמָּן, וְהַהוּא רְשִׁימוּ, אִשְׁתַּאַר בְּחִוָּורוֹ דְּהַהוּא אָת, בַּר י' דְּאִיהִי נְקוּדָה חָדָא, בְּלָא חִוָּורוֹ דַּאֲתַר אָחֳרָא.

שֶׁהִיא נְקֻדָּה אַחַת, בְּלִי רֹשֶׁם אַחֵר. לְכָל הָאוֹתִיּוֹת יֵשׁ רֹשֶׁם אַחֵר עַל גַּבֵּי מְקוֹמוֹ שֶׁכָּתוּב שָׁם, וְאוֹתוֹ הָרֹשֶׁם נִשְׁאָר בְּלִבָּן שֶׁל אוֹתָהּ הָאוֹת, פָּרַט לִי' שֶׁהִיא נְקֻדָּה אַחַת, בְּלִי הַלִּבָּן שֶׁל מָקוֹם אַחֵר.

וְהַאי נְקוּדָה, יָרְתָא כֻּלָּה דָּא בְּתִיקוּנָהּ. וְאִיהִי נְקוּדָה חָדָא גּוֹ חֵילָהָא וּמַשְׁרְיָיאָה, וְאִתְקְרֵי י', נְקוּדָה חָדָא.

וְהַנְּקֻדָּה הַזּוֹ יָרְשָׁה הַכֹּלָּה הַזּוֹ בְּתִקּוּנֶיהָ, וְהִיא נְקֻדָּה אַחַת תּוֹךְ צְבָאוֹתֶיהָ וּמַחֲנוֹתֶיהָ, וְנִקְרֵאת י', נְקֻדָּה אַחַת.

וְכֵיוָן דְּסָלְקָא בְּשִׁמְא דָּא, וְאִתְקְרֵי י', הָא אִתְקַשְׁטַת בְּתִיקוּנָא עִילָּאָה, וְאָמְרַת שְׁחוֹרָה אֲנִי, לֵית לִי אַתְרָא לְאִתְכְּלָלָא אָחֳרָנִין בְּגַוּאי בְּזִמְנָא דָּא. דְּהָא בְּשִׁמְא דְּי' אִתְקְרֵינָא, לְסָלְקָא לְעֵילָּא.

וְכֵיוָן שֶׁעוֹלָה בַּשֵּׁם הַזֶּה וְנִקְרֵאת י', הֲרֵי שֶׁהִתְקַשְּׁטָה בְּתִקּוּן עֶלְיוֹן, וְאוֹמֶרֶת שְׁחוֹרָה אֲנִי, אֵין לִי מָקוֹם לְהִכָּלֵל אֲחֵרִים בְּתוֹכִי בַּזְּמַן הַזֶּה, שֶׁהֲרֵי בַּשֵּׁם שֶׁל י' נִקְרֵאתִי לַעֲלוֹת לְמַעְלָה.

וְעַל דָּא, שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנָאוָה, כְּתִיקוּנָא דִּלְעֵילָּא, רֵישׁ כָּל דַּרְגִּין. בְּהַאי אִתְכְּלִילְנָא בְּגַוּוי לְסָלְקָא לְעֵילָּא, וְלֵית לִי הַשְׁתָּא אֲתַר פִּשִׁיטוּ אָחֳרָא לְאִתְגַּלְיָא. הָא אִתְכַּסֵּינָא בְּלָא חֵיזוּ אָחֳרָא, בְּרָזָא דִנְקוּדָה חָדָא, לְסָלְקָא נְקוּדָה לִנְקוּדָה.

וְעַל כֵּן שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנָאוָה, כְּמוֹ הַתִּקּוּן שֶׁלְּמַעְלָה, הָרֹאשׁ שֶׁל כָּל הַדַּרְגּוֹת. בָּזֶה הִתְכַּלַּלְתִּי בְּתוֹכִי לַעֲלוֹת לְמַעְלָה, וְאֵין לִי כָּעֵת מָקוֹם שֶׁל הִתְפַּשְּׁטוּת אַחֶרֶת לְהִתְגַּלּוֹת. הֲרֵי הִתְכַּסֵּיתִי בְּלִי מַרְאֶה אַחֵר, בְּסוֹד שֶׁל נְקֻדָּה אַחַת, לַעֲלוֹת נְקֻדָּה לִנְקֻדָּה.

וּבְגִין דְּאֲנָא שְׁחוֹרָה בְּלָא פְּשִׁיטוּ דַּאֲתַר אָחֳרָא, אַל תִּרְאוּנִי, לֵית לְכוֹ רְשׁוּ לְמֶחֱזֵי לִי כְּלַל, לָא תֵּיכְלוּן לְמֶחֱזֵי בִּי, דְּהָא אֲנָא בִּטְמִירוּ וּגְנִיזוּ, בְּרָזָא דְּחַד נְקוּדָה, דְּלָא אִתְיְדַע בֵּהּ אֲתַר כְּלָל.

וּמִשּׁוּם שֶׁאֲנִי שְׁחוֹרָה בְּלִי הִתְפַּשְּׁטוּת שֶׁל מָקוֹם אַחֵר - אַל תִּרְאֻנִי, אֵין לָכֶם רְשׁוּת לִרְאוֹתֵנִי כְּלָל, לֹא תוּכְלוּ לִרְאוֹת בִּי, שֶׁהֲרֵי אֲנִי בִּטְמִירוּת וּגְנִיזוּת, בְּסוֹד שֶׁל נְקֻדָּה אַחַת, שֶׁאֵין נוֹדָע בָּהּ כְּלָל מָקוֹם.

דְּכָל אַתְוָון אִית לוֹן דּוּכְתָּא אָחֳרָא בְּחִוָּורוֹ, בַּר י', דְּלֵית לָהּ פְּשִׁיטוּ לְאִתְחָזָאָה כְּלָל. וְדָא הִיא אַל תִּרְאוּנִי שֶׁאֲנִי שְׁחַרְחוֹרֶת, בְּכָל סְטָרִין לֵית בִּי אֲתַר חִוָּורוֹ, וְדוּכְתָּא אָחֳרָא לְאִתְכְּלָלָא בִּי אָחֳרָנִין. כְּאָהֳלֵי קֵדָר, דִּטְמִירִין גּוֹ טִינָרֵי, וְלָא נָפְקֵי לְבַר. כָּךְ הוּא יוֹנָתִי תַּמָּתִי בְּחַגְוֵי הַסֶּלַע, נְקוּדָה גּוֹ אוּכְלוּסָהָא.

שֶׁלְּכָל הָאוֹתִיּוֹת יֵשׁ מָקוֹם אַחֵר בַּלֹּבֶן, פְּרָט לַי', שֶׁאֵין לָהּ הִתְפַּשְּׁטוּת לְהֵרָאוֹת כְּלָל, וְזוֹהִי אַל תִּרְאֻנִי שֶׁאֲנִי שְׁחַרְחוֹרֶת, בְּכָל הַצְּדָדִים, אֵין בִּי מָקוֹם לְבָן וּמָקוֹם אַחֵר לְכְלֹל בִּי אֲחֵרִים. כְּאָהֳלֵי קֵדָר, שֶׁטְּמִירִים תּוֹךְ הַסְּלָעִים וְלֹא יוֹצְאִים הַחוּצָה. כָּךְ הוּא יוֹנָתִי תַּמָּתִי בְּחַגְוֵי הַסֶּלַע, נְקֻדָּה בְּתוֹךְ אוּכְלוּסֶיהָ.

כִּירִיעוֹת שְׁלֹמֹה, יְרִיעוֹת שְׁלֹמֹה אִינוּן כְּלִילָן כַּחֲדָא בְּאַת חַד, וּבְהַהוּא אַת לָא אִתְחָזוּן בֵּיהּ כְּלָל. וְאִינוּן שִׁית, וְאִינוּן חָמֵשׁ. וְרָזָא דָא, חָמֵשׁ הַיְרִיעוֹת תִּהְיֶיךָ חוֹבְרוֹת, בְּלָא פֵּירוּדָא כְּלָל.

וְחַד דְּכָלִיל לוֹן, דְּאִיהוּ טָמִיר וְגָנִיז. וְאִיהוּ אָת חַד, דְּלֵית בֵּיהּ חִיּוּרוֹ דַּאֲתַר אָחֳרָא.

כִּירִיעוֹת שְׁלֹמֹה, יְרִיעוֹת שְׁלֹמֹה הֵם כְּלוּלִים יַחַד בְּאוֹת אַחַת, וּבְאוֹתָהּ הָאוֹת לֹא נִרְאִים בּוֹ כְּלָל, וְהֵם שֵׁשׁ, וְהֵם חָמֵשׁ, וְזֶה סוֹד חָמֵשׁ הַיְרִיעוֹת תִּהְיֶיךָ חוֹבְרוֹת, בְּלִי פֵּרוּד כְּלָל. וְאֶחָד שֶׁכּוֹלֵל אוֹתָם, שֶׁהוּא טָמִיר וְגָנוּז. וְהוּא אוֹת אַחַת, שֶׁאֵין בָּהּ לֹבֶן שֶׁל מָקוֹם אַחֵר.

וְהָא אִיהוּ אָת ו', דְּלֵית בָּהּ אֲתַר לְאִתְחָזָאָה בָּהּ כְּלָלָא אָחֳרָא, אֶלָּא כֻּלָּא סְתִים בְּגַוֵּיהּ. כָּךְ הַאי נְקוּדָה, הִיא בְּלָא חִוָּורוֹ דַּאֲתַר אָחֳרָא, וְכֻלָּא כְּלִיל בְּגַוֵּיהּ. וּמַאן כָּלִיל בְּגַוֵּיהּ. שִׁית סְטָרִין אָחֳרָנִין.

וְזוֹהִי הָאוֹת ו', שֶׁאֵין בָּהּ מָקוֹם לְהֵרָאוֹת בָּהּ כְּלָל אַחֵר, אֶלָּא הַכֹּל נִסְתָּר בְּתוֹכָהּ. כָּךְ הַנְּקֻדָּה הַזּוֹ, הִיא בְּלִי לֹבֶן שֶׁל מָקוֹם אַחֵר, וְהַכֹּל כָּלוּל בְּתוֹכָהּ. וּמִי הִכְלִיל בְּתוֹכוֹ? שִׁשָּׁה הַצְּדָדִים הָאֲחֵרִים.

כְּאָהֳלֵי קֵדָר, דָּא אַת אָחֳרָא, דְּאִית בָּהּ כָּל דַּרְגִּין אָחֳרָנִין, דְּלֵית לָהּ חִוָּורוֹ דַּאֲתַר אָחֳרָא, וְכוּלָּא כְּלִיל בְּגַוֵּיהּ, וְדָא אִיהוּ אָת ז'.

כְּאָהֳלֵי קֵדָר, זוֹ אוֹת אַחֶרֶת, שֶׁיֵּשׁ בָּהּ כָּל הַדְּרָגוֹת הָאֲחֵרוֹת, שֶׁאֵין לָהּ לֹבֶן שֶׁל מָקוֹם אַחֵר, וְהַכֹּל כָּלוּל בְּתוֹכוֹ, וְזוֹהִי הָאוֹת ז'.

אָת דָּא, אִיהִי אָהֳלֵי קֵדָר. יְרִיעוֹת שְׁלֹמֹה, דָּא אָת ו'. וְעַל דָּא ז' אִיהוּ, דִּבְנֵי קֵדָר כּוּלְהוּ מַגִּיחֵי קְרָבָא תְּדִיר, מִכָּל שְׂאָר אוּמִין וּזְמִינִין לַאֲגָחָא קְרָבָא בְּסוֹף יוֹמִין, בְּכָל אוּמִין דְּעָלְמָא.

הָאוֹת הַזּוֹ הִיא אָהֳלֵי קֵדָר. יְרִיעוֹת שְׁלֹמֹה - זוֹ הָאוֹת ו', וְעַל זֶה ז' הוּא, שֶׁבְּנֵי קֵדָר כֻּלָּם עוֹרְכִים תָּמִיד קְרָבוֹת מִכָּל שְׂאָר הָאֻמּוֹת, וְעֲתִידִים לַעֲרֹךְ קְרָב בְּסוֹף הַיָּמִים עִם כָּל אֻמּוֹת הָעוֹלָם.

וְעַל דָּא, שְׁחוֹרָה אֲנִי, דָּא יו"ד. כְּמָה דְּאִתְּמַר, דְּלֵית בֵּיהּ חִוָּורָא דַּאֲתַר אָחֳרָא, וְכוּלָּא כָּלִיל בְּגַוֵּיהּ. כְּאָהֳלֵי קֵדָר, דָּא אָת ז', דְּהָכֵי אִיהוּ, דְּלֵית בֵּיהּ חִוָּורָא דַּאֲתַר אָחֳרָא, וְכוּלָּא כָּלִיל בְּגַוֵּיהּ. כִּירִיעוֹת שְׁלֹמֹה, אָת ו', דְּלֵית בֵּיהּ חִוָּורוֹ דַּאֲתַר אָחֳרָא, וְכוּלָּא כָּלִיל בְּגַוֵּיהּ.

וְעַל זֶה שְׁחוֹרָה אֲנִי, זוֹ יו"ד. כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר, שֶׁאֵין בּוֹ הַלְּבָן שֶׁל מָקוֹם אַחֵר, וְהַכֹּל כּוֹלֵל בְּתוֹכוֹ. כְּאֶהֱלֵי קֵדָר, זוֹ הָאוֹת ז', שֶׁכָּךְ הוּא, שֶׁאֵין בּוֹ הַלְּבָן שֶׁל מָקוֹם אַחֵר. וְהַכֹּל כּוֹלֵל בְּתוֹכוֹ. כִּירִיעוֹת שְׁלֹמֹה, הָאוֹת ו', שֶׁאֵין בָּהּ לְבָן שֶׁל מָקוֹם אַחֵר, וְהַכֹּל כּוֹלֵל בְּתוֹכוֹ.

וְעִם כָּל זֹאת, אַף עַל גַּב דִּתְרֵין אִלֵּין, אָהֳלֵי קֵדָר וִירִיעוֹת שְׁלֹמֹה, אֵינוּן סְתִימִין, וְלֵית בְּהוּ חִוָּורוֹ אֶחָרָא, לֵית סָתִים וְגָנִיז כְּאֵת י'. וּבְגִין כָּךְ, אַל תִּרְאוּנִי, כְּמָא דְּאִתְמָר.

וְעִם כָּל זֶה, אַף עַל גַּב שֶׁשְּׁנֵיהֶם הַלְּלוּ, אָהֳלֵי קֵדָר וִירִיעוֹת שְׁלֹמֹה, הֵם נִסְתָּרִים, וְאֵין בָּהֶם לְבָן אַחֵר, אֵין נִסְתָּרֶת וּגְנוּזָה כְּמוֹ הָאוֹת י'. וּמִשּׁוּם כָּךְ אַל תִּרְאֻנִי, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר.

וְאִי תֵּימָא, אֶת ן'. הַאי, נָפְקָא מֵאֶת ו', דְּאִתְפְּשַׁט מִכְּלָלוֹ דְּכַר וְנוּקְבָא. וּבְגִין דְּנָפְקַת מֵאֶת ו', לְאו אִיהוּ חוּשְׁבָּנָא בְּגַרְמֵהּ.

וְאִם תֹּאמַר, הָאוֹת ן'? זוֹ יוֹצֵאת מֵהָאוֹת ו' שֶׁמִּתְפַּשֶּׁטֶת מִכְּלָלוּת זָכָר וּנְקֵבָה. וּמִשּׁוּם שֶׁיּוֹצֵאת מֵהָאוֹת ו', אֵינָהּ בְּחֶשְׁבּוֹן בְּעַצְמָהּ.

וְעַל דָּא, תְּרֵין אִלֵּין, אִינוּן שְׁחוֹרוֹת בְּגַרְמַיְיהוּ, וּכְלָלָא דְּאִינוּן פְּנִימָאִין, קְרֵבִין דִּלְהוֹן. וְלֵית בְּהוּ חִוָּורוֹ דַּאֲתַר אָחֳרָא, לְאִתְחֲזָאָה. אָהֳלֵי קֵדָר וִירִיעוֹת שְׁלֹמֹה, וּבְכָל אַתְוָון, לֵית בְּהוּ כְּאֵת י', דְּאִיהִי סְתִים מִכָּל סִטְרוֹי.

וְעַל זֶה שְׁנֵי אֵלּוּ הֵן שְׁחוֹרוֹת בְּעַצְמָן, וְהַכְּלָל שֶׁל אוֹתָם הַפְּנִימִיִּים, הַקְּרוֹבִים שֶׁלָּהֶם. וְאֵין בָּהֶם הַלְּבָן שֶׁל מָקוֹם אַחֵר, לְהֵרָאוֹת. אָהֳלֵי קֵדָר וִירִיעוֹת שְׁלֹמֹה, וּבְכָל הָאוֹתִיּוֹת אֵין בָּהֶן כְּמוֹ הָאוֹת י' שֶׁנִּסְתֶּרֶת בְּכָל צְדָדֶיהָ.

(תהלים מח) יְפֵה נוֹף, דָּא נוֹפָא דְּאִילָנָא דְּחַיֵּי, דְּנָפֵיק מֵאֶת ו'. וּלְבָתַר אִתְכְּלִיל בְּאֶת י'. כֵּיוָן דַּאֲרִיק כָּל אִינוּן בַּרְכָאן בְּחִבּוּרָא חָדָא, אִתְכְּלִיל בְּאֶת י', וַהֲוֵי כּוּלָּא נְקוּדָה חָדָא. וְדָא אִיהוּ מְשׁוֹשׂ כָּל הָאָרֶץ. לְבָתַר דְּאִתְכְּלִיל בְּהַהוּא נְקוּדָה, כֻּלָּא אִיהוּ הַר צִיּוֹן. כֻּלָּא נְקוּדָה חָדָא אִיהִי.

יְפֵה נוֹף (תהלים מח) - זֶהוּ הַנּוֹף שֶׁל עֵץ הַחַיִּים, שֶׁיּוֹצֵא מִן הָאוֹת ו'. וְאַחַר כָּךְ נִכְלָל בָּאוֹת י'. כֵּיוָן שֶׁמַּרִיק אֶת כָּל אוֹתָן הַבְּרָכוֹת בְּחִבּוּר אֶחָד, נִכְלָל בָּאוֹת י', וְהַכֹּל נִהְיָה נְקֻדָּה אַחַת. וְזֶהוּ מְשׁוֹשׂ כָּל הָאָרֶץ. אַחַר שֶׁנִּכְלָל בְּאוֹתָהּ הַנְּקֻדָּה, הַכֹּל הוּא הַר צִיּוֹן, הַכֹּל נְקֻדָּה אַחַת הִיא.

אַף עַל גַּב דְּאִיהִי זְעֵירָא, וְלָא אִתְחֲזְיַאת בָּהּ פְּשִׁיטוּ אָחֳרָא, וְחִוָּורוֹ, לְאִתְכְּלָלָא בָּהּ אָחֳרָנִין, קִרְיַת מֶלֶךְ רַב אִיהִי. וְהַהוּא מֶלֶךְ רַב, עִילָּאָה וְשַׁלִּיטָא בְּכָל אוּכְלֵסִין דִּילֵיהּ, כּוּלְהוֹן עָאלִין גּוֹ הַאי נְקוּדָה דְּאִיהִי י'.

אַף עַל גַּב שֶׁהִיא קְטַנָּה, וְלֹא נִרְאֵית בָּהּ הִתְפַּשְּׁטוּת אַחֶרֶת וְלֵבָן לִכְלֹל בָּהּ אֲחֵרִים, הִיא קִרְיַת מֶלֶךְ רָב. וְאוֹתוֹ הַמֶּלֶךְ רַב, עֶלְיוֹן וְשׁוֹלֵט בְּכָל אוּכְלוּסָיו, כֻּלָּם נִכְנָסִים לְתוֹךְ הַנְּקֻדָּה הַזּוֹ שֶׁהִיא י'.

וְהָא אִיהִי (קהלת ט) עִיר קְטַנָּה וַאֲנָשִׁים בָּהּ מְעַט, דְּלֵית בָּהּ חִוָּורוֹ דַּאֲתַר אָחֳרָא לְאִתְכְּלָלָא וּלְאַעֲלָא אָחֳרָנִין בְּגַוָּוהִי. וּבָא אֵלֶיהָ מֶלֶךְ גָּדוֹל, דָּא אָת ל', דְּאִיהִי מִגְּדְלָא דְּפָרַח בַּאֲוִירָא דַכְיָא דְּאִתְפַּס. בְּגִין דְּאִית אֲוִירָא אָחֳרָא דְּלָא אִתְפַּס כְּלַל, וְלָא יְדִיעַ.

וְזוֹהִי (קהלת ט) עִיר קְטַנָּה וַאֲנָשִׁים בָּהּ מְעַט, שֶׁאֵין בָּהּ הַלֵּבָן שֶׁל מָקוֹם אַחֵר, לְהִכָּלֵל וּלְהַכְנִיס אֲחֵרִים לְתוֹכָהּ. וּבָא אֵלֶיהָ מֶלֶךְ גָּדוֹל - זוֹ הָאוֹת ל', שֶׁהִיא מִגְּדֵּל שֶׁפּוֹרֵחַ בַּאֲוִיר טָהוֹר שֶׁנִּתְפָּס, מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ אֲוִיר אַחֵר שֶׁאֵינוֹ נִתְפָּס כְּלָל, וְלֹא יָדוּעַ.

הַאי, אַף עַל גַּב דְּאַת דָּא מֶלֶךְ גָּדוֹל עַל כָּל אַתְוָון, עַיֵּיל בְּגַוָּוהִי, וְאִיהִי אַת זְעֵירָא שְׁחוֹרָה דְּלֵית בָּהּ חִוָּורוֹ דַּאֲתַר אָחֳרָא. כָּנֵישׁ לֵיהּ בְּגַוָּוהִי, וְכָלַל לֵיהּ. וְסָבַב אוֹתָהּ בְּאַת חַד דְּאִיהִי ט'.

ט' ל' הֲוַת, וּבְהַהוּא סִיבּוּבָא דְּקָא מְסַבֵּב סְחוֹר סְחוֹר, אִתְעֲבִיד בְּעַגּוּלָא ט'.

זֶה אַף עַל גַּב שֶׁהָאוֹת הַזּוֹ, מֶלֶךְ גָּדוֹל עַל כָּל הָאוֹתִיּוֹת נִכְנָס בְּתוֹכָהּ, וְהִיא אוֹת קְטַנָּה שְׁחוֹרָה שֶׁאֵין בָּהּ לֹבֶן שֶׁל מָקוֹם אַחֵר. כּוֹנֵס אוֹתוֹ בְּתוֹכָהּ, וְכוֹלֵל אוֹתוֹ, וְסָבַב אוֹתָהּ עִם אוֹת אַחַת שֶׁהִיא ט'. ט' הָיְתָה ל', וּבְאוֹתוֹ הַסִּבּוּב שֶׁסּוֹבֵב סָבִיב סָבִיב, נֶעֱשְׂתָה בְּעִגּוּל ט'.

וּבָנָה עָלֶיהָ מְצוֹדִים גְּדוֹלִים, לְאִתְפְּשָׁא מַאן דְּבָעְיָא בִּתְפִיסוּ דִילָהּ. כְּדְבָר אַחֵר, אֲשֶׁר הִיא מְצוֹדִים וַחֲרָמִים. וּבָנָה עָלֶיהָ, עָלֶיהָ וַדַּאי, בְּגִינָהּ, בְּגִין יְקָרָהּ, לְמֵיהַב לָהּ שֻׁלְטָנוּתָא עַל בְּנֵי חַיָּיבֵי כַּמָּה מִיתוֹת בֵּית דִּין, כַּמָּה קְנָסִין, כַּמָּה עוֹנָשִׁין, מַאן דְּיֵיעוֹל לְגַבֵּי הַהוּא נְקוּדָה, קְנָסָא יְתֵירָא קָנֵיס, עַל נְקוּדָה דָּא.

וּבָנָה עָלֶיהָ מְצוֹדִים גְּדוֹלִים, לְהִתָּפֵס וְלִקָּחֵת מִי שֶׁצָּרִיךְ בַּתְּפִיסָה שֶׁלָּהּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם ז) אֲשֶׁר הִיא מְצוֹדִים וַחֲרָמִים. וּבָנָה עָלֶיהָ, עָלֶיהָ וַדַּאי, בִּשְׁבִילָהּ, בִּשְׁבִיל כְּבוֹדָהּ, לָתֵת לָהּ שִׁלְטָה עַל הַבָּנִים שֶׁחַיָּבִים כַּמָּה מִיתוֹת בֵּית דִּין, כַּמָּה קְנָסוֹת, כַּמָּה עֲנָשִׁים. מִי שֶׁיִּכָּנֵס לְאוֹתָהּ נְקֻדָּה, יִקָּנֵס קְנָס יָתֵר עַל נְקֻדָּה זוֹ.

בְּגִין נְקוּדָה דָּא, אִפְסֵיד שְׁלֹמֹה מַלְכָּא מַלְכוּתֵיהּ, וְאִתְקְרַע, וְאִתְיְהַב לְאָחֳרָנִין. וְאַף עַל גַּב דְּאִיהִי זְעֵירָא מִכָּל אַתְוָון, וְאִיהִי נְקוּדָה חָדָא בִּלְחוֹדָאָה.

בִּגְלַל הַנְּקֻדָּה הַזּוֹ הִפְסִיד שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ אֶת מַלְכוּתוֹ, וְנִקְרְעָה וְנִתְּנָה לַאֲחֵרִים. וְאַף עַל גַּב שֶׁהִיא קְטַנָּה מִכָּל הָאוֹתִיּוֹת, וְהִיא נְקֻדָּה אַחַת לְבַדָּהּ.

דְּהָא בְּהַהִיא שַׁעֲתָא סָלֵיק י' קַמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא, אָמְרָה קַמֵּיהּ, הָא שְׁלֹמֹה מַלְכָּא עָבַד לִי פַּלְסְתֵּר. מַאן י'. י' (דברים יז) דְּלֹא יַ"רְבֶּה לוֹ סוּסִים. וְלֹא יַ"רְבֶּה לוֹ נָשִׁים. וְכֶסֶף וְזָהָב לֹא יַ"רְבֶּה לוֹ מְאֹד. אֲמַר לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, שְׁלֹמֹה יִתְאַבֵּד וְאֶלֶף אֲחֵרִים, וְאַתְּ לָא תִּתְעַקְּרִי מֵאֲתַר דְּקָא מִגּוֹ אַתְרָךְ.

שֶׁהֲרֵי בְּאוֹתָהּ שָׁעָה עָלְתָה י' לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְאָמְרָה לְפָנָיו: הִנֵּה שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ עָשָׂה אוֹתִי פַּלְסְתֵּר. מִי הַי'? הַי' שֶׁל (דברים יז) לֹא יַ"רְבֶּה לוֹ סוּסִים. וְלֹא יַ"רְבֶּה לוֹ נָשִׁים. וְכֶסֶף וְזָהָב לֹא יַ"רְבֶּה לוֹ מְאֹד. אָמַר לָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: שְׁלֹמֹה יֹאבַד וְאֶלֶף אֲחֵרִים, וְאַתְּ לֹא תֵּעָקְרִי מִתּוֹךְ מְקוֹמֵךְ.

בְּהַהִיא שַׁעֲתָא, נָפְקַת קוּף מִקַּמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְתָרֵיךְ לֵיהּ מִמַּלְכוּתֵיהּ, וְאָזֵל הֲדְיוֹטָא בְּעָלְמָא, וְהוּא אַכְרֵיז וַאֲמַר בְּאַת ק', (קהלת א) אֲנִי קֹהֶלֶת הָיִיתִי מֶלֶךְ עַל יִשְׂרָאֵל בִּירוּשָׁלָיִם.

בְּאוֹתָהּ הַשָּׁעָה יָצְאָה קוֹף מִלִּפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְגֵרְשָׁה אוֹתוֹ מִמַּלְכוּתוֹ, וְהָלַךְ כְּהֶדְיוֹט בָּעוֹלָם, וְהוּא מַכְרִיז וְאוֹמֵר בָּאוֹת ק', (קהלת א) אֲנִי קֹהֶלֶת הָיִיתִי מֶלֶךְ עַל יִשְׂרָאֵל בִּירוּשָׁלַיִם.

וְעַל דָּא (שם ט) וּבָנָה עָלָיו"ה מְצוֹדִים גְּדוֹלִים, לְאִתְפָּסָא בְּגִינָ"ה בְּנֵי עָלְמָא בְּחוֹבֵיהוֹן. וְאִם לִשְׁלֹמֹה מַלְכָּא הֲוָה הָכֵי, וְאִתְפַּס בְּאִינּוּן מְצוֹדִין, כ"ש וְכָל שֶׁכֵּן שְׁאָר בְּנֵי נָשָׁא. וּבְגִין כָּךְ אִיהִי אָמְרַת, שְׁחוֹרָה אֲנִי, כְּמָה דְאִתְּמָר. וְעַל דָּא, אַל תִּרְאוּנִי, לָא תֵּיכְלוּן לְאִסְתַּכָּלָא בִּי וּלְעָאלָא בְּגַוָּואי, בְּגִין שֶׁאֲנִי שְׁחַרְחוֹרֶת, כֹּלָּא כְּמָה דְאִתְּמָר.

וְעַל זֶה (שם ט) וּבָנָה עָלָיו"ה מְצוֹדִים גְּדוֹלִים, לְתָפֹס בִּשְׁבִילָהּ בְּנֵי הָעוֹלָם בַּחֲטָאֵיהֶם. וְאִם לִשְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ הָיָה כָּךְ, וְנִתְפַּס בְּאוֹתָם מְצוֹדִים - כָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן שְׁאָר בְּנֵי הָאָדָם. וּמִשּׁוּם כָּךְ הִיא אוֹמֶרֶת שְׁחוֹרָה אֲנִי, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר. וְעַל זֶה אַל תִּרְאֻנִי, לֹא תוּכְלוּ לְהִסְתַּכֵּל בִּי וּלְהִכָּנֵס בְּתוֹכִי, מִשּׁוּם שֶׁאֲנִי שְׁחַרְחוֹרֶת, הַכֹּל כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר.

(שה"ש א) בְּנֵי אִמִּי נִחֲרוּ בִי, אֲעִיקוּ לִי בְּהַאי נְקוּדָה, דְּלָא לְאַעָלָא אָחֳרָא בְּגַוָּואי. אִינּוּן אִתְפְּשַׁטוּ וְאִתְתַּקָּנוּ בְּתִיקוּנֵיהוֹן כְּדְקָא יָאוֹת. אִתְתַּקָּנוּ וְאִתְפַּשְׁטוּ בְּאַת ו', דְּנָפְקָא מִגּוֹ נְקוּדָה עִילָּאָה, וְאִתְתַּקָּנוּ בְּתִקוּנֵיהוֹן כְּדְקָא יָאוֹת. אִתְתַּקָּנוּ וְאִתְפַּשְׁטוּ וְאִתְגְּלִיפוּ בְּאַת ש', דְּנָפְקָא מִתַּמָּן.

בְּנֵי אִמִּי נִחֲרוּ בִי (שיר א), הֲצִיקוּ לִי בַּנְּקֻדָּה הַזּוֹ, שֶׁלֹּא לְהַכְנִיס אַחֵר בְּתוֹכִי. הֵם הִתְפַּשְּׁטוּ וְהִתְתַּקְּנוּ בְּתִקּוּנֵיהֶם כָּרָאוּי, הִתְתַּקְּנוּ וְהִתְפַּשְּׁטוּ בְּאוֹת ו', שֶׁיּוֹצֵאת מִתּוֹךְ הַנְּקֻדָּה הָעֶלְיוֹנָה, וְהִתְתַּקְּנוּ בְּתִקּוּנֵיהֶם כָּרָאוּי. הִתְתַּקְּנוּ וְהִתְפַּשְּׁטוּ וְנֶחְקְקוּ בְּאוֹת ש' שֶׁיְּצֵאָה מִשָּׁם.

אִתְתַּקָּנוּ וְאִתְגְּלִיפוּ וְאִתְפַּשְׁטוּ, בְּאַת ן'. אִתְתַּקָּנוּ וְאִתְגְּלִיפוּ וְאִתְפַּשְׁטוּ בְּאַת צ'. וַאֲנָא לֵית לִי פְּשִׁיטוּ לְסִטְרָא בְּעָלְמָא, וְלָא שַׁבְקוּ לִי אֲתַר אָחֳרָא לְאַכְלָלָא לְכוֹ.

הִתְתַּקָּנוּ וְנֶחְקְקוּ וְהִתְפַּשְּׁטוּ בְּאוֹת ן'. הִתְתַּקָּנוּ וְנֶחְקְקוּ וְהִתְפַּשְּׁטוּ בְּאוֹת צ'. וַאֲנִי אֵין לִי הִתְפַּשְּׁטוּת לְצַד בָּעוֹלָם, וְלֹא הִשְׁאִירוּ לִי מָקוֹם אַחֵר לְהַכְלִיל אֶתְכֶם.

שָׂמוּנִי נוֹטֵרָה אֶת הַכְּרָמִים, דַּאֲנָא נְקוּדָה חַד, דְּנָטִיר לִשְׁאַר אַתְוָון דְּאִתְנְקִידוּ בִי, וְאַנְטָרְנָא לוֹן, דְּהָא אֲנָא אָזֵיל בְּכָל אַתְוָון, וְאִתְפַּשְׁטוּ בִי, כּוּלְהוּ בִי אִתְפַּשְׁטוּ.

שָׂמְנִי נוֹטֵרָה אֶת הַכְּרָמִים, שֶׁאֲנִי נְקֻדָּה אַחַת שֶׁשּׁוֹמֶרֶת אֶת שְׁאָר הָאוֹתִיּוֹת שֶׁנִּנְקְדוּ בִי, וְשׁוֹמֶרֶת אוֹתָם, שֶׁהֲרֵי אֲנִי הוֹלֶכֶת בְּכָל הָאוֹתִיּוֹת, וְהֵן הִתְפַּשְּׁטוּ בִי, כֻּלָּם הִתְפַּשְּׁטוּ בִי.

כַּרְמִי שֶׁלִּי לֹא נָטָרְתִּי, דַּאֲנָא לֵית לִי פְּשִׁיטוּ, וְלָא עָנְפָא, לְסִטְרָא דָּא, וְלָא לְסִטְרָא דָּא. דְּאִלְמָלֵי פָּשִׁיטְנָא עַנְפִין, כְּלֵילְנָא לְכוֹן בְּגַוָּואי. אֲבָל לֹא נָטָרְתִּי, לָא אוֹשִׁיטְנָא עַנְפִין לְסִטְרָא בְּעָלְמָא. נָטָרְתִּי, נָטַר עַנְפָא.

כַּרְמִי שֶׁלִּי לֹא נָטָרְתִּי, שֶׁאֲנִי אֵין לִי הִתְפַּשְׁטוּת, וְלֹא עָנָף לַצַּד הַזֶּה, וְלֹא לַצַּד הַזֶּה. שֶׁאִלְמָלֵא פָּשַׁטְתִּי עֲנָפִים, הָיִיתִי כּוֹלֶלֶת אֶתְכֶם בְּתוֹכִי. אֲבָל לֹא נָטָרְתִּי, לֹא הוֹשַׁטְתִּי עֲנָפִים לַצַּד שֶׁל הָעוֹלָם. נָטָרְתִּי - שָׁמַר אֶת הֶעָנָף.

אֶת דָּא, בֵּית יִשְׂרָאֵל אִיהִי, דְּיָרִית לָהּ מִגּוֹ נְקוּדָה עִילָּאָה. דִּכְתִיב, (ישעיה ה) כִּי כֶּרֶם ה' צְבָאוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל. וְעַל דָּא, כַּרְמִי שֶׁלִּי לֹא נָטָרְתִּי, דְּלָא אוֹשִׁיטְנָא עֲנָפִין לְסִטְרָא בְּעַלְמָא, לְאַחָדָא לְכוֹ.

הָאוֹת הַזּוֹ הִיא בֵּית יִשְׂרָאֵל, שֶׁיָּרַשׁ אוֹתָהּ מִתּוֹךְ הַנְּקֻדָּה הָעֶלְיוֹנָה, שֶׁכָּתוּב (ישעיה ה) כִּי כֶּרֶם ה' צְבָאוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל. וְעַל זֶה, כַּרְמִי שֶׁלִּי לֹא נָטָרְתִּי, שֶׁלֹּא הוֹשַׁטְתִּי עֲנָפִים לַצַּד שֶׁבָּעוֹלָם, לֶאֱחֹז אֶתְכֶם.

וַאֲנָא נוֹטֶרָה אֶת הַכְּרָמִים, מְשַׁלַּח וּפַשִּׁיט עַנְפִין לְכָל אַתְוָון, וּמְגַוְּואי אִתְתַּקְּנוּ. וְאוֹת שֶׁלִּי לָא אוֹשִׁיטְנָא בֵּיהּ עַנְפִין, וּבְגִין כָּךְ אַל תִּרְאוּנִי, לָא תּוּכְלוּן לְאִסְתַּכְּלָא בִּי, וּלְאַעֲלָא בְּגַוָּאי.

וַאֲנִי נוֹטֶרָה אֶת הַכְּרָמִים, מְשַׁלֵּחַ וּפוֹשֵׁט עֲנָפִים לְכָל הָאוֹתִיּוֹת, וּמִתּוֹכִי הִתְתַּקְּנוּ. וְהָאוֹת שֶׁלִּי לֹא הוֹשַׁטְתִּי בָּהּ עֲנָפִים, וּמִשּׁוּם כָּךְ אַל תִּרְאֻנִי, לֹא תּוּכְלוּ לְהִסְתַּכֵּל בִּי וּלְהִכָּנֵס לְתוֹכִי.

וְכָל דָּא, בְּגִין דְּאִיהִי ה"א אִתְכְּלִילָא בְּיִיחוּדָא לְסַלְקָא לְעֵילָא, וְלָא אִצְטְרִיכָא לְאַעֲלָא בְּגַוָּהּ.

וְכָל זֶה, מִשּׁוּם שֶׁהַהֵ"א נִכְלֶלֶת בְּיִחוּדֶיהָ לַעֲלוֹת לְמַעְלָה, וְלֹא הִצְטָרְכָה לְהִכָּנֵס וּלְהִכָּלֵל לְתוֹכָהּ.

בַּר אִיהִי בְּיִיחוּדָא דִּילָהּ, נְקוּדָה פְּנִימָאָה גּוֹ אוּכְלוּסָהָא. וְכָל אוּכְלוּסָהָא בְּתֵיאוּבְתָּא לְאִתְקָרְבָא לְגַבָּהּ. וְכֵיוָן דְּאִיהִי אָמְרַת דָּא, אִיהִי סַלְקָא וְאִתְטַמְּרָא מִנַּיְיהוּ, לְאִשְׁתַּעְשָׁעָא לְעֵילָא. כֵּיוָן דְּסַלְקָא, וְשָׁבְקוּ לָהּ אוּכְלוּסָהָא.

רַק שֶׁהִיא בַּיִּחוּד שֶׁלָּהּ, נְקֻדָּה פְּנִימִית בְּתוֹךְ אוּכְלוּסָיהָ. וְכָל אוּכְלוּסָיהָ בִּתְשׁוּקָה לְהִתְקָרֵב אֵלֶיהָ. וְכֵיוָן שֶׁהִיא אוֹמֶרֶת אֶת זֶה, הִיא עוֹלָה וּמִסְתַּתֶּרֶת מֵהֶם לְהִשְׁתַּעֲשֵׁעַ לְמַעְלָה. כֵּיוָן שֶׁעוֹלָה, וְעוֹזְבִים אוֹתָהּ אוּכְלוּסָיהָ.

דְּהָא דָּא קַשְׁיָא לָהּ, בְּגִין דְּלָא שָׁבְקוּ לָהּ אוּכְלוּסָהָא, וַאֲפִילּוּ רִגְעָא חָדָא. וְכַד אִיהִי בְּאַת דָּא, אִתְכְּלִילַת בְּגַוָּהּ בְּיִיחוּדָא, וַאֲמַרַת דָּא, כְּדֵין אוּכְלוּסָהָא שַׁבְקִין לָהּ בְּעַל כָּרְחַיְיהוּ, וְאִיהוּ אִשְׁתְּמִיטַת מִנַּיְיהוּ, וְסַלְקָא לְעֵילָא. כֵּיוָן דְּסַלְקָא לְעֵילָא, אָמְרַת לְגַבֵּי רְחִימָהּ, (שה"ש א) הַגִּידָה לִי שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי וְגו'.

שֶׁהֲרֵי זֶה קָשֶׁה לָהּ, מִשּׁוּם שֶׁלֹּא עָזְבוּ אוֹתָהּ אוּכְלוּסֶיהָ וַאֲפִלּוּ רֶגַע אֶחָד. וּכְשֶׁהִיא עִם הָאוֹת הַזּוֹ, נִכְלֶלֶת בְּתוֹכָהּ בְּיִחוּד וְאוֹמֶרֶת אֶת זֶה. אָז אוּכְלוּסֶיהָ עוֹזְבִים אוֹתָהּ בְּעַל כָּרְחָם, וְהִיא מִתְחַמֶּקֶת מֵהֶם וְעוֹלָה לְמַעְלָה. וְכֵיוָן שֶׁעוֹלָה לְמַעְלָה, אוֹמֶרֶת לָאֲהוּבָהּ, (שיר א) הַגִּידָה לִי שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי וְגו'.

חֲדֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן, אֲמַר אִי נִיחָא לֵיהּ לְמַר, מַאן דְּשָׁרֵי מִלָּה, לִיסַּיֵּים. דְּהוֹאִיל וְחָדָוָה דִּילֵי בְּמִלִּין דְּמַר, בְּמַאי דְּשָׁרֵי לִיסַּיֵּים. אָמַר לֵיהּ, ר', מִלֶּיךָ דְּמִתְחַקְּקִין וּמִתְגַּלְּפִין לְעֵילָא, הֲוֵי

אִימָא בְּקַדְמִיתָא. מִילֵי דְּמִתְחַקְקִין וּמִתְגַּלְפִין לְתַתָּא, אִימָא לְבָתַר, וְאַתְּ פְּתַח פּוּמָךְ וְינָהֲרוּן מִילָךְ.

שָׁמַח רַבִּי שִׁמְעוֹן. אָמַר, אִם נוֹחַ לוֹ לְמַר, מִי שֶׁהִתְחִיל הַדָּבָר - שֶׁיְסַיֵּם. שֶׁהוֹאִיל וְשִׂמְחָה שֶׁלִּי בְּדִבְרֵי מַר, בְּמַה שֶׁהִתְחִיל - שֶׁיְסַיֵּם. אָמַר לוֹ, רַבִּי, דְּבָרֶיךָ שֶׁנֶּחְקָקִים וְנִגְלָפִים לְמַעְלָה, הֲוֵה אוֹמֵר בָּרַאשׁוֹנָה. דְּבָרַי שֶׁנֶּחְקָקִים וְנִגְלָפִים לְמַטָּה, אֹמַר לְאַחַר מִכָּן, וְאַתָּה פְּתַח פִּיךָ וְיֵאִירוּ דְּבָרֶיךָ.

פְּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וַאֲמַר, הַגִּידָה לִי שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי וְגו'. הָא אִתְעַרְנָא, בְּכָל אֲתַר דִּכְתִיב הַגֵּד, הַגִּיד, וַיַּגֶּד, כּוּלְהוּ מִלֵּי דְּאַגָּדָה אִינּוּן, וְאִית לְאִסְתַּכָּלָא בָּהּוּ. וְהָכָא כְּתִיב הַגִּידָה לִי, רָזָא דְּחָכְמָתָא אִיהוּ.

פְּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, הַגִּידָה לִי שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי וְגו'. הֲרֵי הֶעֱרָנוּ, בְּכָל מָקוֹם שֶׁכָּתוּב הַגֵּד, הַגִּיד, וַיַּגֶּד - כֻּלָּם הֵם דִּבְרֵי אַגָּדָה, וְיֵשׁ לְהִסְתַּכֵּל בָּהֶם. וְכָאן כָּתוּב הַגִּידָה לִי, וְהוּא סוֹד שֶׁל הַחָכְמָה.

וְאִם תֹּאמַר הָא סַגִּיאִין אִינּוּן בְּאוֹרַיְיתָא, דְּלֵית בָּהּוּ רָזָא דְּחָכְמְתָא, כְּגַוְונָא דִּכְתִיב, (שמואל א י) הַגֵּד הִגִּיד לָנוּ כִּי נִמְצְאוּ הָאֲתוֹנוֹת וְאֶת דְּבַר הַמְּלוּכָה לֹא הִגִּיד לוֹ. אֲפִילּוּ הַנֵּי בְּרָזָא דְּחָכְמְתָא הָווּ, דְּאִלְמָלֵא הָווּ בְּרָזָא דְּחָכְמְתָא, מָנָא יָדַע שְׁמוּאֵל אִי אִשְׁתַּכְחָן אִי לָא. דְּבַר הַמְּלוּכָה, חָכְמְתָא עִילָּאָה הִיא לְעֵילָּא וְתַתָּא, רָזִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

וְאִם תֹּאמַר, הֲרֵי רַבִּים הֵם בַּתּוֹרָה שֶׁאֵין בָּהֶם סוֹד שֶׁל חָכְמָה, כַּכָּתוּב (שמואל א י) הַגֵּד הִגִּיד לָנוּ כִּי נִמְצְאוּ הָאֲתוֹנוֹת וְאֶת דְּבַר הַמְּלוּכָה לֹא הִגִּיד לוֹ - אֲפִלּוּ אֵלֶּה הָיוּ בְּסוֹד הַחָכְמָה. שֶׁאִלְמָלֵא הָיוּ בְּסוֹד הַחָכְמָה, מֵאֵיפֹה יָדַע שְׁמוּאֵל אִם נִמְצְאוּ וְאִם לֹא? דְּבַר הַמְּלוּכָה - חָכְמָה עֶלְיוֹנָה הִיא לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, הַסּוֹדוֹת שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

הַגִּידָה לִי שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי. כְּתִיב, (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקָּווּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם וכו', כַּד סָלִיק בִּרְעוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִבְרָא אַרְעָא, נְטִיל מִתַּלְגָּא דִּתְחוֹת כּוּרְסְיָיא יְקָרָא, וַאֲרַמֵּיהּ לְגוֹ מַיָּא, וְאַקְפְּיֵיהּ תַּמָּן, וַהֲוַת אַרְעָא גְּלִידָא גּוֹ מַיָּא, וְאִתְטַמְּרַת תַּמָּן, וַהֲוַת גּוֹ חֲשׁוֹכָא בְּקַדְרָא.

הַגִּידָה לִי שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי. כְּתוּב (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקָּווּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם וְכוּ'. כְּשֶׁעָלָה בְּרָצוֹן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לִבְרֹא אֶרֶץ, לָקַח מֵהַשֶּׁלֶג שֶׁתַּחַת כִּסֵּא הַכָּבוֹד, וְזָרַק אוֹתוֹ לְתוֹךְ הַמַּיִם, וְהִקְפִּיא אוֹתוֹ שָׁם, וְהָיְתָה הָאָרֶץ קְפוּאָה בְּתוֹךְ הַמַּיִם וּטְמוּנָה שָׁם, וְהָיְתָה תּוֹךְ חֲשֵׁכָה בִּקְרִירוּת.

בְּשַׁעֲתָא דַּאֲמַר יִקָּווּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מָקוֹם אֶחָד, דְּהָא אִינּוּן מְקוֹרִין אוֹשִׁיטוּ וְאַנְגִידוּ מַיִין מֵעֵילָּא, לַאֲתַר דִּיסוֹדָא דְּמַלְכָּא עִילָּאָה. כְּדֵין אַרְעָא דַּהֲוַות טְמִירָא גּוֹ תַּתָּא, אִתְקַשְׁטַת וְאִתְתַּקָּנַת לְאִתְחַזָּאָה. דְּאִי לָא אִתְתַּקַּן הַאי אֲתַר, אַרְעָא לָא אִתְחַזְיָאת. דְּהַאי אֲתַר לָא אִתְתַּקַּן בְּנִגְידוּ דְּמַיִין עִילָּאִין, בַּר לְמִיתַּן לְנוּקְבָא.

בְּשַׁעָה שֶׁאָמַר יִקָּווּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מָקוֹם אֶחָד, שֶׁהֲרֵי אוֹתָם הַמְּקוֹרוֹת הוֹשִׁיטוּ וְהִשְׁפִּיעוּ מַיִם מִלְמַעְלָה, לַמָּקוֹם שֶׁל יְסוֹד הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן, אֲזַי הָאָרֶץ שֶׁהָיְתָה טְמִירָה בְּתוֹךְ מַטָּה, הִתְקַשְּׁטָה וְהִתְתַּקְּנָה

לְהֶרְאוֹת. שֶׁאִם לֹא הִתְתַּקֵּן הַמָּקוֹם הַזֶּה, הָאָרֶץ לֹא הָיְתָה נִרְאֵית. שֶׁהַמָּקוֹם הַזֶּה לֹא הִתְתַּקֵּן בַּשֶּׁפַע שֶׁל הַמַּיִם הָעֶלְיוֹנִים, רַק לְתַת לַנְּקֵבָה.

וְכַד אִיהוּ אִתְתַּקַּן לְגַבָּהּ, כְּדֵין וְתֵרָאֶה הַיַּבָּשָׁה, וְתֵרָאֶה בְּקִשּׁוּטָהָא. מִכָּאן דְּלָא תִּתְחֲזֵי אִתְּתָא בְּקוֹשֵׁי טָהָא וּבְתִיקוּנָהָא, בַּר כַּד אִיהִי בְּבַעֲלָהּ, אֲזַי תֵּרָאֶה וְתִתְתַּקַּן כְּדְקָא יָאוֹת.

וּכְשֶׁהוּא הִתְתַּקֵּן אֵלֶיהָ, אֲזַי וְתֵרָאֶה הַיַּבָּשָׁה, וְתֵרָאֶה בְּקִשּׁוּטֶיהָ. מִכָּאן שֶׁלֹּא תִּתְרָאֶה אִשָּׁה בְּקִשּׁוּטֶיהָ וּבְתִקּוּנֶיהָ, רַק כְּשֶׁהִיא עִם בַּעְלָהּ, אֲזַי תֵּרָאֶה וְתִתְתַּקֵּן כָּרָאוּי.

כְּדֵין (שם) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לַיַּבָּשָׁה אֶרֶץ, יַבָּשָׁה הֲוָה בְּקַדְמִיתָא, דְּלֵית לָהּ חִיזוּ וּדְיוֹקְנָא לְמֶעְבַּד פֵּירִין וְאִיבִּין, כֵּיוָן דְּאִתְתַּקְּנַת בְּבַעֲלָהּ, מִיָּד נִקְרֵאת אֶרֶץ, אֲתַר מִתְתַּקְּנַת לְמֶעְבַּד פֵּירֵי וְאִיבִּין.

אָז (שם) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לַיַּבָּשָׁה אֶרֶץ. יַבָּשָׁה הָיְתָה בָּרִאשׁוֹנָה, שֶׁאֵין לָהּ מַרְאֶה וּדְמוּת לַעֲשׂוֹת פֵּרוֹת וְתוֹלְדוֹת, כֵּיוָן שֶׁהִתְתַּקְּנָה עִם בַּעְלָהּ, מִיָּד נִקְרֵאת אֶרֶץ, מָקוֹם הַמִּתְתַּקֵּן לַעֲשׂוֹת פֵּרוֹת וְתוֹלְדוֹת.

בְּשַׁעֲתָא דַּאֲמַר יְקוּוּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מָקוֹם אֶחָד וַדַּאי, כְּדֵין כָּל חֶדְוָה וְכָל חֵידוּ וְכָל תִּיקוּנָא אִתְתַּקַּן. כֵּיוָן דְּכָל תִּיקוּנָא אִתְתַּקַּן, כְּדֵין סָלְקָא לְגַבֵּי דְכוּרָא, וְאִיהִי אָמְרַת הַגִּידָה לִי שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי אֵיכָה תִּרְעֶה אֵיכָה תַּרְבִּיץ בַּצָּהֳרָיִם. אֵיכָה אֵיכָה תֵּרִין זִמְנִין, רָמְז עַל שְׁנֵי חֳרָבָנִין, חָרְבַּן בַּיִת רִאשׁוֹן וְחָרְבַּן בַּיִת שֵׁנִי.

בְּשַׁעֲה שֶׁאָמַר יְקוּוּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מָקוֹם אֶחָד וַדַּאי, אֲזַי כָּל חֶדְוָה וְכָל שִׂמְחָה וְכָל תִּקּוּן הִתְתַּקֵּן. כֵּיוָן שֶׁכָּל תִּקּוּן הִתְתַּקֵּן, אֲזַי עוֹלֶה לְזָכָר, וְהִיא אוֹמֶרֶת הַגִּידָה לִי שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי אֵיכָה תִּרְעֶה אֵיכָה תַּרְבִּיץ בַּצָּהֳרָיִם. אֵיכָה אֵיכָה פַּעֲמַיִם, רָמְז עַל שְׁנֵי חָרְבָּנוֹת, חָרְבַּן בַּיִת רִאשׁוֹן וְחָרְבַּן בַּיִת שֵׁנִי.

וּבְגִין כָּךְ, אֵיכָה תִּרְעֶה, בְּחָרְבַּן קַדְמָאָה. אֵיכָה תַּרְבִּיץ, בְּחָרְבַּן תִּנְיָינָא. דְּהָא חֶדְוָה דִּילָן טַב וְיָאוֹת, וּבְגִין חֶדְוָה דָּא אִית לִי לְבָכְיָיא עַל תְּרֵי מִקְדְּשֵׁי, חַד מִקְדְּשָׁא עִלָּאָה, וְחַד מִקְדְּשָׁא תַּתָּאָה.

וּמִשּׁוּם כָּךְ אֵיכָה תִּרְעֶה - בַּחָרְבָּן הָרִאשׁוֹן. אֵיכָה תַּרְבִּיץ - בַּחָרְבָּן הַשֵּׁנִי. שֶׁהִנֵּה שִׂמְחָתֵנוּ טוֹבָה וְיָפָה, וּבְתוֹךְ הַשִּׂמְחָה הַזּוֹ יֵשׁ לִי לִבְכּוֹת עַל שְׁנֵי הַמִּקְדָּשִׁים - אֶחָד הַמִּקְדָּשׁ הָעֶלְיוֹן, וְאֶחָד הַמִּקְדָּשׁ הַתַּחְתּוֹן.

(שה"ש א) שַׁלְמָה אֶהְיֶה כְּעֹטִיָּה, אִי לָאו הַנֵּי תְּרֵי זִמְנֵי דַּאֲנָא זְמִינָא לְמִקְרֵי אֵיכָה. שַׁלְמָה אֶהְיֶה, בְּשָׁלֹם אֱהֵא בְּלָא גְלוּתָא כְּלָל. בְּשָׁלֹם עַל בָּנַי תְּרֵי זִמְנֵי לְתַתָּא. כְּעֹטִיָּה, כְּדָבָר אַחֵר, (שמואל א כח) וְהוּא עֹטֶה מְעִיל. אֱהֵא אִתְעַטְּפָא בְּעִיטּוּפָא דְקוּדְשָׁא עִילָּאָה, דְּאִיהוּ שְׁמָא קַדִּישָׁא י"ה. שַׁלְמָה אֶהְיֶה, בְּשָׁלֹם אֱהֵא בְּכָל שְׁלִימוּ דִּלְעֵילָּא. כְּעֹטִיָּה: כְּעוֹטָה יְ"ה, לְמֶהֱוֵי בְּכָל שְׁלִימוּ עִילָּאָה. עַל עֶדְרֵי חֲבֵרֶיךָ, אִלֵּין דַּרְגִּין קַדִּישִׁין דְּכוּלְהוּ, כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא.

שַׁלְמָה אֶהְיֶה כְּעֹטִיָּה (שיר א) - אִם לֹא הַפְּעָמַיִם הַלָּלוּ שֶׁאֲנִי עֲתִידָה לִקְרֹא אֵיכָה. שַׁלְמָה אֶהְיֶה - בְּשָׁלוֹם אֶהְיֶה בְּלִי גָלוּת כְּלָל. בְּשָׁלוֹם עִם בָּנַי לְמַטָּה. כְּעֹטִיָּה - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמואל א כח) וְהוּא עֹטֶה מְעִיל. אֶהְיֶה בְּלִי גָלוּת כְּלָל. בְּשָׁלוֹם עִם בָּנַי לְמַטָּה. כְּעֹטִיָּה - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמואל א כח) וְהוּא עֹטֶה מְעִיל. אֶהְיֶה מִתְעַטֶּפֶת בְּעִטּוּף שֶׁל הַקֹּדֶשׁ הָעֶלְיוֹן, שֶׁהוּא הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ י"ה. שַׁלְמָה אֶהְיֶה - בְּשָׁלוֹם אֶהְיֶה בְּכָל

הַשְׁלֵמוּת הָעֶלְיוֹנָה. כְּעִטְיָה - כְּעוֹטָה י"ה, לִהְיוֹת בְּכָל הַשְׁלֵמוּת הָעֶלְיוֹנָה. עַל עֶדְרֵי חֲבֵרֶיךָ - אֵלּוּ הַדְּרָגוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת שֶׁל כֻּלָּם, כְּמוֹ שֶׁלְּמַעְלָה.

כְּדַיִן אִיהוּ אָתֵיב לְגַבָּהּ, וְשָׁרֵי מִן מִלָּה דָּא, דְּאִיהוּ בַּתְרָאָה מִן הַאי שִׁבְחָא, וְאָמַר, אִם לֹא תֵּדְעִי לָךְ הַיָּפָה בַּנָּשִׁים, אִם אַתְּ לָא יָדַעְתְּ תְּרֵין אֵיכָה אֵיכָה לְמַאי נִינְהוּ. צְאִי לָךְ, פּוּקִי וַחֲמִי בְּעִקְבֵי הַצֹּאן, עַל מָה יְהֵא חוּרְבַּן בַּיִת רִאשׁוֹן וּבַיִת שֵׁנִי. תְּנַדַּע עַל מַה. עַל מִשְׁכְּנוֹת הָרוֹעִים, דְּהָא זְמִינִין לְבַטָּלָא אוֹרַיְיתָא, בְּבַיִת רִאשׁוֹן וּבְבַיִת שֵׁנִי.

אֲזַי הוּא מֵשִׁיב אֵלֶיהָ, וּמַתְחִיל מֵהַדָּבָר הַזֶּה, שֶׁהוּא הָאַחֲרוֹן מִן הַשֶּׁבַח הַזֶּה, וְאוֹמֵר, אִם לֹא תֵּדְעִי לָךְ הַיָּפָה בַּנָּשִׁים. אִם אַתְּ לֹא יוֹדַעַת פַּעֲמַיִם אֵיכָה אֵיכָה לְמָה הֵם? - צְאִי לָךְ, צְאִי וּרְאִי בְּעִקְבֵי הַצֹּאן, עַל מָה יִהְיֶה חֻרְבַּן בֵּית רִאשׁוֹן וּבֵית שֵׁנִי. תֵּדַע עַל מָה - עַל מִשְׁכְּנוֹת הָרוֹעִים, שֶׁהֲרֵי עֲתִידִים לְבַטֵּל תּוֹרָה בְּבֵית רִאשׁוֹן וּבְבֵית שֵׁנִי.

הַגִּידָה לִי שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי, אַתְּ רְחִימָא דְּנַפְשָׁאי, הַגִּידָה לִי בְּרָזָא דְּחָכְמְתָא, אֵיכָה תִּרְעֶה, אִי כְּדַיִן תִּרְעֵי אַנְתְּ לְקִבְלִי, לְמֶהֱוֵי אֲנָא גַּבְּךָ בְּחֶדְוָה, וּלְמֶהֱוֵי עִמָּךְ. דְּהָא בְּזִמְנָא דֶּאֱהֵא עִמָּךְ, שַׁלְמָה אֶהְיֶה, בִּשְׁלָם אֶהֱא, כְּמוֹחָא דֶּאֱגוֹזָא, דְּאִיהִי מִתְעַטְּפָא עַל כָּל אִינּוּן הֵיכָלִין דִּבְגַוָּוהִי, דִּכְתִיב, (דברים ד) וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וַהֲשֵׁבוֹתָ אֶל לְבָבֶךָ כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתָּחַת אֵין עוֹד.

הַגִּידָה לִי שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי - אַתְּ אֲהוּבַת נַפְשִׁי, הַגִּידָה לִי בְּסוֹד הַחָכְמָה אֵיכָה תִּרְעֶה, אִם אָז אַתְּ תִּרְעִי כְּנֶגְדִּי, לִהְיוֹת אֲנִי אֵלַיִךְ בְּשִׂמְחָה, וְלִהְיוֹת עִמָּךְ. שֶׁהֲרֵי בִּזְמַן שֶׁאֶהְיֶה עִמָּךְ - שַׁלְמָה אֶהְיֶה, בְּשָׁלוֹם אֶהְיֶה, כְּמוֹ מֹחַ הָאֱגוֹז, שֶׁהִיא מִתְעַטֶּפֶת עַל כָּל אוֹתָם הַהֵיכָלוֹת שֶׁבְּתוֹכָהּ, שֶׁכָּתוּב (דברים ד) וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וַהֲשֵׁבוֹתָ אֶל לְבָבֶךָ כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתָּחַת אֵין עוֹד.

זַכָּאִין כָּל אִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא, לְמִנְדַּע בְּחָכְמְתָא דְּמָארֵיהוֹן, וְאִינּוּן יָדְעֵי וּמִסְתַּכְּלִין בְּרָזִין עִילָּאִין. בְּגִין דְּכַד בַּר נָשׁ נָפִיק מֵהַאי עָלְמָא, בְּהָא אִסְתַּלְּקוּ מִנַּיהּ כָּל דִּינִין דְּעָלְמָא. וְלָא עוֹד, אֶלָּא דְּפָתְחִין לֵיהּ תְּלֵיסַר תַּרְעֵי דְּרָזֵי דַּאֲפַרְסְמוֹנָא דַּכְיָא, דְּחָכְמְתָא עִילָּאָה תַּלְיָיא בֵּהּ.

אַשְׁרֵיהֶם כָּל אֵלּוּ שֶׁמִּשְׁתַּדְּלִים בַּתּוֹרָה, לָדַעַת אֶת חָכְמַת רִבּוֹנָם, וְהֵם יוֹדְעִים וּמִסְתַּכְּלִים בְּסוֹדוֹת הָעֶלְיוֹנִים. מִשּׁוּם שֶׁכְּשֶׁאָדָם יוֹצֵא מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, בָּזֶה מִסְתַּלְּקִים מִמֶּנּוּ כָּל דִּינֵי הָעוֹלָם. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁפּוֹתְחִים לוֹ שִׁלְשָׁה עָשָׂר שְׁעָרִים שֶׁל סוֹדוֹת אֲפַרְסְמוֹן זַךְ, שֶׁהַחָכְמָה הָעֶלְיוֹנָה תְּלוּיָה בָּהֶם.

וְלָא עוֹד, אֶלָּא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָקוּק לֵיהּ בְּהַהוּא פּוּרְפִּירָא, דְּכָל דְּיוֹקְנִין גְּלִיפִין תַּמָּן. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִשְׁתַּעְשַׁע בֵּיהּ בַּגַּן עֵדֶן, וְאַחְסִין תְּרִין עָלְמִין, עָלְמָא דָּא וְעָלְמָא דְּאָתֵי. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא חוֹקֵק אוֹתוֹ לְבוּשׁ מַלְכוּת, שֶׁכָּל הַדְּיוֹקְנָאוֹת חֲקוּקִים שָׁם. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִשְׁתַּעֲשֵׁעַ עִמּוֹ בְּגַן עֵדֶן, וְיוֹרֵשׁ שְׁנֵי עוֹלָמוֹת - הָעוֹלָם הַזֶּה וְהָעוֹלָם הַבָּא.

חָכְמְתָא דְאִצְטְרִיךְ לֵיהּ לְבַר נָשׁ. חַד, לְמִנְדַּע לְאִסְתַּכָּלָא בְּרָזָא דְמָאריהּ. וְחַד, לְמִנְדַּע לֵיהּ לְגוּפֵיהּ, וּלְאִשְׁתְּמוֹדָּעָ מַאן אִיהוּ. וְאֵיךְ אִתְבְּרִי, וּמַאן אָתֵי. וּלְאָן יְהַךְ. וְתִיקוּנָא דְגוּפָא, הֵיאַךְ אִתְתַּקַּן. וְהֵיאַךְ אִיהוּ זַמִּין לְמֵיעַל בְּדִינָא קַמֵּי מַלְכָּא דְכוֹלָּא.

הַחָכְמָה שֶׁצָּרִיךְ לוֹ לָאָדָם, אֶחָד - לָדַעַת לְהִסְתַּכֵּל בְּסוֹד רִבּוֹנוֹ. וְאֶחָד - לָדַעַת וּלְהַכִּיר אֶת גּוּפוֹ, וּלְהִוָּדַע מִי הוּא, וְאֵיךְ נִבְרָא, וּמֵאֵיפֹה בָּא, וּלְאֵיפֹה הוֹלֵךְ. וְהַתִּקּוּן שֶׁל הַגּוּף אֵיךְ מִתְתַּקֵּן, וְאֵיךְ הוּא עָתִיד לְהִכָּנֵס לִדְּנֵי לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ שֶׁל הַכֹּל.

וְחַד, לְמִנְדַּע וּלְאִסְתַּכָּלָא בְּרָזִין דְּנִשְׁמָתֵיהּ. מַאי הִיא הַאי נֶפֶשׁ דְּבֵיהּ, וּמַאן אַתְיָא, וְעַל מָה אָתֵי בְּהַאי גּוּפָא טְפָּה סְרוּחָה, דְּהַיְינוּ כָּאן וּמָחָר בַּקֶּבֶר. וְחַד לְאִסְתַּכָּלָא בְּהַאי עָלְמָא, וּלְמִנְדַּע עָלְמָא דְאִיהוּ בֵּיהּ, וְעַל מַה יִתְתַּקַּן. וּלְבָתַר, בְּרָזִין עִילָּאִין דְּעָלְמָא דְלְעֵילָּא, לְאִשְׁתְּמוֹדָּעָא לְמָאריהּ. וְכָל דָּא יִסְתַּכַּל בַּר נָשׁ מִגּוֹ רָזִין דְּאוֹרַיְיתָא.

וְאֶחָד - לָדַעַת וּלְהִסְתַּכֵּל בְּסוֹדוֹת נִשְׁמָתוֹ, מַה הִיא הַנֶּפֶשׁ הַזּוֹ שֶׁבּוֹ, וּמֵאֵיפֹה בָּאָה, וְעַל מָה בָּא בְּגוּף הַזֶּה שֶׁל טִפָּה סְרוּחָה, שֶׁהַיּוֹם כָּאן וּמָחָר בַּקֶּבֶר. וְאֶחָד - לְהִסְתַּכֵּל בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְלָדַעַת אֶת הָעוֹלָם שֶׁהוּא בּוֹ, וְעַל מָה יִתְתַּקֵּן. וְאַחַר כָּךְ בַּסּוֹדוֹת הָעֶלְיוֹנִים שֶׁל הָעוֹלָם שֶׁלְּמַעְלָה, לְהִוָּדַע לְרִבּוֹנוֹ. וְכָל זֶה יִתְבּוֹנֵן אָדָם מִתּוֹךְ סוֹדוֹת הַתּוֹרָה.

תָּא חֲזֵי, כָּל מַאן דְּאָזֵיל לְהַהוּא עָלְמָא בְּלָא יְדִיעָה, אֲפִילּוּ אִית בֵּיהּ עוֹבָדִין טָבִין סַגִּיאִין, מַפְקִין לֵיהּ מִכָּל תַּרְעֵי דְּהַהוּא עָלְמָא.

בֹּא וּרְאֵה, כָּל מִי שֶׁהוֹלֵךְ לָעוֹלָם הַהוּא בְּלִי יְדִיעָה, אֲפִלּוּ יֵשׁ בּוֹ מַעֲשִׂים טוֹבִים רַבִּים, מוֹצִיאִים אוֹתוֹ מִכָּל הַשְּׁעָרִים שֶׁל הָעוֹלָם הַהוּא.

פּוּק חֲמֵי מַאי כְּתִיב הָכָא, הַגִּידָה לִי, אֵימָא לִי רָזִין דְּחָכְמְתָא עִילָּאָה, אֵיךְ אַנְתְּ רָעֵי וְאַנְהֵיגַת בְּהַהוּא עָלְמָא עִילָּאָה. אוֹלִיף לִי רָזִין דְּחָכְמְתָא, דְּלָא יָדַעְנָא, וְלָא אוֹלִיפְנָא עַד הָכָא. בְּגִין דְּלָא אֶהֱוֵי בְּכִיסּוּפָא, בְּגוֹ אִינּוּן דַּרְגִּין עִילָּאִין, דַּאֲנָא עָאל בֵּינַיְיהוּ, דְּהָא עַד הָכָא לָא אִסְתַּכַּלְנָא בְּהוּ.

צֵא וּרְאֵה מַה כָּתוּב כָּאן, הַגִּידָה לִי, אֱמֹר לִי סוֹדוֹת הַחָכְמָה הָעֶלְיוֹנָה, אֵיךְ אַתָּה רוֹעֶה וּמַנְהִיג אֶת אוֹתוֹ הָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן, לַמֵּד אוֹתִי סוֹדוֹת הַחָכְמָה שֶׁלֹּא יָדַעְתִּי וְלֹא לָמַדְתִּי עַד כָּאן, כְּדֵי שֶׁלֹּא אֶהְיֶה בְּבוּשָׁה בְּתוֹךְ אוֹתָן הַדְּרָגוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת שֶׁאֲנִי נִכְנָס בֵּינֵיהֶם, שֶׁהֲרֵי עַד כָּאן לֹא הִסְתַּכַּלְתִּי בָהֶם.

תָּא חֲזֵי, מַאי כְּתִיב, (שה"ש א) אִם לֹא תֵּדְעִי לָךְ הַיָּפָה בַּנָּשִׁים, אִם אַנְתְּ אַתְיָא בְּלָא יְדִיעָה, וְלָא אִסְתַּכְּלַת בְּחָכְמְתָא, עַד דְּלָא תֵּיעוֹל הָכָא, וְלָא יְדָעְתְּ בְּרָזִין דְּעַלְמָא עִילָּאָה, צְאִי לָךְ, לֵית אַנְתְּ כְּדֵי לְמֵיעַל הָכָא בְּלָא יְדִיעָה, צְאִי לָךְ בְּעֶקְבֵי הַצֹּאן, וֶהֱוֵי יְדַעְתְּ גּוֹ אִינּוּן עִקְבֵי הַצֹּאן, אֵלֵּין אִינּוּן דִּבְנֵי נָשָׁא דְּדָשִׁין לוֹ בְּעֶקֶב, וְיָדְעִין רָזִין עִילָּאִין דְּמָאריהוֹן, וּבְהוֹ תִּנְדַּע לְאִסְתַּכָּלָא וּלְמִנְדַּע.

בֹּא וּרְאֵה מַה כָּתוּב, (שיר א) אִם לֹא תֵּדָעִי לָךְ הַיָּפָה בַּנָּשִׁים. אִם אַתָּה בָּא בִּלֹא יְדִיעָה וְלֹא הִסְתַּכַּלְתָּ בַּחָכְמָה, טָרֵם תִּכָּנֵס לְכָאן, וְלֹא הִכַּרְתָּ אֶת סוֹדוֹת הָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן - צְאִי לָךְ, אֵינְךָ כְּדַאי לְהִכָּנֵס לְכָאן בְּלִי יְדִיעָה, צְאִי לָךְ בְּעִקְבֵי הַצֹּאן, וְתִהְיֶה יוֹדֵעַ תּוֹךְ אוֹתָם עִקְבֵי הַצֹּאן, אֵלּוּ הֵם שָׁבְנֵי אָדָם דַּשִׁים אוֹתָם בָּעֲקֵב, וְיוֹדְעִים סוֹדוֹת עֶלְיוֹנִים שֶׁל רִבּוֹנָם, וּבָהֶם תֵּדַע לְהִסְתַּכֵּל וְלָדַעַת.

וּרְעִי אֶת גְּדִיּוֹתַיִךְ, אֵלֶּין אִינּוּן תִּינוֹקוֹת שֶׁל בֵּית רַבָּן. יְנוּקֵי דְּאִינּוּן בְּבֵי מִדְרְשָׁא, וְאוֹלְפִין אוֹרַיְיתָא. עַל מִשְׁכְּנוֹת הָרוֹעִים, עַל אִינּוּן בָּתֵּי כְנֵסִיּוֹת וּבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת, דְּתַמָּן אוֹלְפִין חָכְמְתָא עִילָּאָה. אַף עַל גַּב דְּאִינּוּן לָא יָדְעֵי, אַנְתְּ תִּנְדַּע מִגּוֹ אִלֵּין מִלִּין דְּחָכְמְתָא דְקָאמְרֵי.

וּרְעִי אֶת גְּדִיּוֹתַיִךְ - אֵלּוּ הֵם תִּינוֹקוֹת שֶׁל בֵּית רַבָּן, הַתִּינוֹקוֹת שֶׁהֵם בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ וְלוֹמְדִים תּוֹרָה. עַל מִשְׁכְּנוֹת הָרוֹעִים - עַל אוֹתָם בָּתֵּי כְנֵסִיּוֹת וּבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת, שֶׁשָּׁם לוֹמְדִים אֶת הַחָכְמָה הָעֶלְיוֹנָה. אַף עַל גַּב שֶׁאֵינָם יוֹדְעִים, אַתָּה תֵּדַע מִתּוֹךְ דִּבְרֵי הַחָכְמָה הַלָּלוּ שֶׁאוֹמְרִים.

כְּתִיב, וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת שְׁנֵי הַמְּאוֹרֹת הַגְּדֹלִים וכו', וַיִּבְרָא אֱלֹהִים, בְּקַדְמִיתָא תְּרֵין נְהוֹרִין הֲווֹ שְׁקִילִין דָּא לְקֵבֵיל דָּא, כְּמָא דְאוֹקְמוּהָ חֲבֵרִין. וְאוֹקִימְנָא, דְּאִינּוּן תְּרֵין נְהוֹרִין הֲווֹ בְּרָזָא חָדָא, דְּבוּקִים כַּחֲדָא, וַהֲווּ בְּשִׁיקוּלָא חָדָא, לְאִתְקָרֵי תַּרְוַוְיְיהוּ גְּדוֹלִים, כְּמָה דְאוֹקִימְנָא.

כְּתוּב וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת שְׁנֵי הַמְּאוֹרֹת הַגְּדֹלִים וכו'. וַיִּבְרָא אֱלֹהִים, בַּהַתְחָלָה שְׁנֵי אוֹרוֹת הָיוּ שְׁקוּלִים זֶה כְּנֶגֶד זֶה, כְּמוֹ שֶׁבֵּארוּהָ הַחֲבֵרִים. וּבֵאַרְנוּ, שֶׁאוֹתָם שְׁנֵי הָאוֹרוֹת הָיוּ בְּסוֹד אֶחָד, דְּבוּקִים יַחַד, וְהָיוּ בְּהַשְׁוָאָה אַחַת, שֶׁשְּׁנֵיהֶם יִקָּרְאוּ גְּדוֹלִים, כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ.

לַאו דַּהֲוַת סִיהֲרָא בְּקַדְמִיתָא רַב וְעִילָּאָה, אֶלָּא דִּבְכָל זִימְנָא דְסִיהֲרָא קָיְימַת בְּשִׁמְשָׁא בְּרָזָא חָדָא, בְּגִינֵיהּ, אִיהִי אִתְקְרִיאַת בַּהֲדֵיהּ גְּדוֹלִים. זְנָבָא דְּאַרְיָה, אַרְיֵה אִיהוּ, וְאַרְיֵה אִתְקְרֵי.

לֹא שֶׁהָיְתָה הַלְּבָנָה בָּרִאשׁוֹנָה גְּדוֹלָה וְעֶלְיוֹנָה, אֶלָּא שֶׁבְּכָל זְמַן שֶׁהַלְּבָנָה עוֹמֶדֶת עִם הַשֶּׁמֶשׁ בְּסוֹד אֶחָד, בִּשְׁבִילוֹ, הִיא נִקְרֵאת עִמּוֹ גְּדוֹלִים. זְנַב הָאַרְיֵה הוּא אַרְיֵה, וְנִקְרָא אַרְיֵה.

אָמְרָה סִיהֲרָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֶפְשָׁר לְמַלְכָּא חָדָא דִּלְשְׁתַּמֵּשׁ בִּתְרֵין כִּתְרִין כַּחֲדָא. אֶלָּא דָּא בִּלְחוֹדוֹהִי, וְדָא בִּלְחוֹדוֹהִי.

אָמְרָה הַלְּבָנָה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: אֶפְשָׁר שֶׁמֶּלֶךְ אֶחָד יִשְׁתַּמֵּשׁ בִּשְׁנֵי כְתָרִים יַחַד? אֶלָּא זֶה לְבַדּוֹ וְזֶה לְבַדּוֹ.

אֲמַר לָהּ, חֲמֵינָא בָּךְ, דִּרְעוּתָךְ לְמֶהֱוֵי רֹאשׁ לְשׁוּעָלִים. זִילִי וְאַזְעֵירִי גַּרְמֵיךְ, דְּהָא אַף עַל גַּב דְּאַתְּ תֶּהֱוֵי רֵישָׁא לְהוֹן, אַזְעִירוּ אִית לָךְ מִכְּמָה דַּהֲוַית.

אָמַר לָהּ: רָאִיתִי אוֹתָךְ שֶׁרְצוֹנֵךְ לִהְיוֹת רֹאשׁ לַשּׁוּעָלִים. לְכִי וְהַקְטִינִי אֶת עַצְמֵךְ. שֶׁהֲרֵי אַף עַל גַּב שֶׁאַתְּ תִּהְיִי רֹאשׁ לָהֶם, הַקְּטָנָה תִּהְיֶה לָךְ מִכְּמוֹ שֶׁהָיִית.

וְהָא אִיהוּ דַּאֲמַרַת סִיהֲרָא, (שה"ש א) הַגִּידָה לִי שֶׁאֲהֵבָה נַפְשִׁי אֵיכָה תִּרְעֶה, אֵיכְדֵין אֶפְשָׁר לָךְ לְאַנְהָגָא עָלְמָא, בִּתְרִין כִּתְרִין כַּחֲדָא. אֵיכָה תַּרְבִּיץ בַּצָּהֳרָיִם, דְּהָא סִיהֲרָא לֵית הִיא כְּדַאי לְאַנְהָגָא, וְאִי אֶפְשָׁר לָךְ לְאַנְהָגָא בִּתְרִין כִּתְרִין כַּחֲדָא, בְּשִׁמְשָׁא וּבְסִיהֲרָא, דְּהָא

סִיהֲרָא מַה נְּהוֹרָא אִית לָהּ בַּצָּהֳרַיִם. בְּגִין כָּךְ, אִי אֶפְשָׁר לָךְ לְאִשְׁתַּמְּשָׁא בִּתְרֵין כִּתְרִין כַּ חָדָא.

וְזֶהוּ שֶׁאָמְרָה הַלְּבָנָה, הַגִּידָה לִּי שֶׁאֲהֵבָה נַפְשִׁי אֵיכָה תִרְעֶה. אֵיךְ זֶה אֶפְשָׁר לָךְ לְהַנְהִיג הָעוֹלָם בִּשְׁנֵי כְתָרִים יַחַד. אֵיכָה תִּרְבִּיץ בַּצָּהֳרַיִם, שֶׁהֲרֵי לַלְּבָנָה לֹא כְּדַאי לְהֵאִיר, וְאִי אֶפְשָׁר לָךְ לְהַנְהִיג בִּשְׁנֵי כְתָרִים יַחַד, בַּשֶּׁמֶשׁ וּבַלְּבָנָה, שֶׁהֲרֵי הַלְּבָנָה אֵיזֶה אוֹר יֵשׁ לָהּ בַּצָּהֳרַיִם? מְשׁוּם כָּךְ אִי אֶפְשָׁר לָךְ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בִּשְׁנֵי כְתָרִים יַחַד.

שַׁלְמָה אֶהְיֶה כְּעֹטִיָּה, אִכְדֵּין אֶהֱא אֲנָא מִתְעַטְּפָא בַּצָּהֳרַיִם, כַּד נְהִירוּ וְתוֹקְפָא דְּשִׁמְשָׁא לֶהֱוֵי אָזֵיל וְאִתְקְרֵיף. הָא אֲנָא מִתְעַטְּפָא בְּכִיסּוּפָא קַמֵּיהּ, וְלָא אֵיכוּל לְשַׁמְּשָׁא קַמָּךְ. וְאַנְתְּ אֵיךְ תֵּיכוּל לְאַנְהָגָא וּלְאִשְׁתַּמְּשָׁא בִּתְרֵין כִּתְרִין כַּחֲדָא.

שַׁלְמָה אֶהְיֶה כְּעֹטִיָּה, אֵיךְ זֶה שֶׁאֲנִי אֶהְיֶה מִעֲטֶפֶת בַּצָּהֳרַיִם, כְּשֶׁאוֹר וְחֹזֶק הַשֶּׁמֶשׁ הוֹלֵךְ וּמִתְחַזֵּק. הֲרֵינִי מִעֲטֶפֶת בְּבוּשָׁה לְפָנָיו, וְלֹא אוּכַל לְשַׁמֵּשׁ לְפָנֶיךָ, וְאֵיךְ אַתָּה תּוּכַל לְהַנְהִיג וּלְהִשְׁתַּמֵּשׁ בִּשְׁנֵי כְתָרִים יַחַד?

אֲמַר לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הָא יְדַעְנָא בִּיךְ, זִילִי וְאַזְעֲירִי גַּרְמַיְךְ. (שם) אִם לֹא תֵּדְעִי לָךְ הַיָּפָה בַּנָּשִׁים, דַּאֲמַרְתְּ, דְּאִי אֶפְשָׁר לִי לְאַנְהָגָא עָלְמָא בִּתְרֵין כִּתְרִין כַּחֲדָא, זִילִי וְאַזְעֲירִי גַּרְמַיְךְ, וְתֶיהֱוִי רֵישָׁא לְשׁוּעָלִים.

אָמַר לָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: הֲרֵי יְדַעְתִּי בָךְ, לְכִי וְהַקְטִינִי עַצְמֵךְ. (שם) אִם לֹא תֵּדְעִי לָךְ הַיָּפָה בַּנָּשִׁים, שֶׁאָמַרְתְּ שֶׁאִי אֶפְשָׁר לִי לְהַנְהִיג אֶת הָעוֹלָם עִם שְׁנֵי כְתָרִים יַחַד, לְכִי וְהַקְטִינִי אֶת עַצְמֵךְ, וְתִהְיִי רֹאשׁ לְשׁוּעָלִים.

צְאִי לָךְ בְּעִקְבֵי הַצֹּאן, פּוּקִי וַהֲוִי רֵישָׁא לְאִינּוּן אוּכְלוּסִין וְחַיָּילִין דִּלְתַתָּא. וּרְעִי לוֹן, וַאֲנָהִיגִי לוֹן, וֶהֱוִי מַלְכָּא דְּכוּלְהוּ תַּתָּאֵי, וְאַנָהִיגִי לְכָל חַד וְחַד כִּדְקָא חָזֵי לֵיהּ. וֶהֱוִי שָׁלְטָא בְּלֵילְיָא. וַדַּאי פּוּקִי, וְאַזְעֲירִי גַּרְמַיְךְ, וְהָכֵי אִתְחֲזִי לָךְ.

צְאִי לָךְ בְּעִקְבֵי הַצֹּאן, צְאִי וְתִהְיִי רֹאשׁ לְאוֹתָם הָאוּכְלוּסִים וְהַצְּבָאוֹת שֶׁלְּמַטָּה, וּרְעִי אוֹתָם וְהַנְהִיגִי אוֹתָם, וֶהֱיִי מֶלֶךְ שֶׁל כָּל הַתַּחְתּוֹנִים, וְהַנְהִיגִי אֶת כָּל אֶחָד וְאֶחָד כָּרָאוּי לוֹ, וֶהֱיִי שׁוֹלֶטֶת בַּלַּיְלָה. וַדַּאי צְאִי וְהַקְטִינִי עַצְמֵךְ, וְכָךְ רָאוּי לָךְ.

אָמַר לֵיהּ אֱלִיָּהוּ, רַבִּי, זַכָּאָה חוּלָקָךְ, דְּסִתְרִין דְּמָארָךְ נְהִירִין קַמָּךְ כִּנְהוֹרָא דְּשִׁמְשָׁא. וּבְגִין כָּךְ, כָּל אִינּוּן מִילִּין דְּפוּמָךְ, כֻּלְּהוֹ חֲקִיקִין לְעֵילָּא. וְחָדֵינָא דַּאֲנָא שְׁמַעְנָא לוֹן מִפּוּמָךְ. זַכָּאָה אַנְתְּ בַּהֲאי עָלְמָא, וְזַכָּאָה אַנְתְּ בְּעָלְמָא דְּאָתֵי. מִלָּה דָּא הֲוָה תַּלְיָא קַמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא, דְּלָא אִתְגְּלֵי לְכָל חַיָּילִין דִּלְעֵילָּא. מַאן אִיהוּ דְּגָלֵי לֵיהּ בְּהַאי קְרָא הַשְׁתָּא, אַנְתְּ הוּא, דְּזַכָּאָה חוּלָקָךְ בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

אָמַר לוֹ אֱלִיָּהוּ: רַבִּי, אַשְׁרֵי חֶלְקֶךָ, שֶׁנִּסְתָּרוֹת רִבּוֹנְךָ מְאִירִים לְפָנֶיךָ כְּאוֹר הַשֶּׁמֶשׁ, וּמְשׁוּם כָּךְ, כָּל אוֹתָם דִּבְרֵי פִיךָ, כֻּלָּם חֲקוּקִים לְמַעְלָה, וְשָׂמֵחַ אֲנִי שֶׁאֲנִי שׁוֹמֵעַ אוֹתָם מִפִּיךָ. אַשְׁרֶיךָ בָּעוֹלָם הַזֶּה וְאַשְׁרֶיךָ בָּעוֹלָם

הַבָּא. הַדָּבָר הַזֶּה הָיָה תָלוּי לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ, שֶׁלֹּא הִתְגַּלָּה לְכָל הַצְּבָאוֹת שֶׁלְּמַעְלָה. מִי הוּא שֶׁגִּלָּה לוֹ בְּפֶסוּק הַזֶּה כְּעֵת? אַתָּה הוּא! שֶׁאַשְׁרֵי חֶלְקְךָ בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא.

עַל פּוּמָא דְּאֵלְיָהוּ אִתְגְּזַר, (שה"ש א) הַגִּידָה לִי שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי, כֵּיוָן דְּאִיהִי סָלְקַת לְעֵילָא, וְאִשְׁתְּמִיטַת מִגּוֹ חֵילָהָא, וְכָל אִינּוּן אוּכְלוּסָהָא, בָּרָזָא דְּאָת י', אִיהִי אָמְרַת, הַגִּידָה לִי שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי, אַנְתְּ דְּאִיהִי רְחִימָא דְּנַפְשָׁאי, אֵיכָה תִּרְעֶה, הוֹאִיל וַאֲנָא נְקוּדָה חָדָא בְּלָא פְּשִׁיטוּ כְּלַל, דְּהָא אֲנָא כְּלֵילָא בְּגַוְונָאי, וְלָא יָכֵילְנָא לְמִלְקַט וּלְמֵיהַב.

עַל פִּי אֵלְיָהוּ נִגְזַר, (שם) הַגִּידָה לִי שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי. כֵּיוָן שֶׁהִיא עוֹלָה לְמַעְלָה, וְנִשְׁמֶטֶת מִתּוֹךְ צְבָאוֹתֶיהָ וְכָל אוֹתָם אוּכְלוּסֶיהָ, בְּסוֹד שֶׁל הָאוֹת י', הִיא אוֹמֶרֶת: הַגִּידָה לִי שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי. אַתְּ שֶׁהִיא אֲהוּבַת נַפְשִׁי, אֵיכָה תִּרְעֶה, הוֹאִיל וַאֲנִי נְקֻדָּה אַחַת בִּלְי הִתְפַּשְּׁטוּת כְּלָל, שֶׁהֲרֵי אֲנִי כְּלוּלָה בְּעַצְמִי, וְאֵינִי יְכוֹלָה לְלַקֵּט וְלִתֵּת.

וְהָא אִיהִי אָמְרָה לְגַבֵּי רְחִימָה, בְּגִין דְּאִיהִי יָתְבָא קְמוּטָא בְּגַוָונָהּ, בִּנְקוּדָה חָדָא, וְאִיהִי בָּעָאת לְאֶעֱלָא אִיהוּ בְּגַוָונָהּ. כְּדֵין אָמְרָה, וּבָא אֱלֶיהָ מֶלֶךְ גָּדוֹל, אַף עַל גַּב דְּאִיהִי אָת זְעֵירָא, מִכָּל אַתְוָון.

וְזֶה הִיא אוֹמֶרֶת לַאֲהוּבָהּ, מִשּׁוּם שֶׁהִיא יוֹשֶׁבֶת מְקֻבֶּצֶת בְּעַצְמָהּ, בִּנְקֻדָּה אַחַת, וְהִיא רוֹצָה לְהַכְנִיס אוֹתוֹ לְתוֹכָהּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וּבָא אֱלֶיהָ מֶלֶךְ גָּדוֹל, אַף עַל גַּב שֶׁהִיא אוֹת קְטַנָּה מִכָּל הָאוֹתִיּוֹת.

וְעַל דָּא, מֵיּוֹמָא דְּאִתְחָרֵיב בֵּי מַקְדְּשָׁא, אוֹמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּלָא יֵיעוֹל לְגַבָּהּ לְעֵילָא, עַד דְּיֵיעֲלוּן יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא. דִּכְתִיב (הושע יא) בְּקִרְבְּךָ קָדוֹשׁ וְלֹא אָבוֹא בְּעִיר. כְּתִיב הָכָא בְּעִיר, וּכְתִיב הָתָם (קהלת ט) עִיר קְטַנָּה. דְּהָא אִיהִי אָת י' זְעֵירָא מִכָּלְהוֹ.

וְעַל זֶה, מִיּוֹם שֶׁנֶּחֱרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, נִשְׁבַּע הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁלֹּא יִכָּנֵס אֵלֶיהָ לְמַעְלָה, עַד שֶׁיִּכָּנְסוּ יִשְׂרָאֵל לְמַטָּה, שֶׁכָּתוּב (הושע יא) בְּקִרְבְּךָ קָדוֹשׁ וְלֹא אָבוֹא בְּעִיר. כָּתוּב כָּאן בְּעִיר, וְכָתוּב שָׁם (קהלת ט) עִיר קְטַנָּה, שֶׁהֲרֵי הָאוֹת י' הִיא הַקְּטַנָּה מִכֻּלָּן.

שַׁלְמָה אֱהֶיֶה כְּעֹטְיָה, כְּלֵילָא בְּגַוָונָאי, דְּלֵית לִי פְּשִׁיטוּ מִכָּל סְטָרִין כְּלַל. בְּגִין דְּאִיהוּ סְתִימָא מִכָּל סְטָרִין יַתִּיר מִכָּל שְׁאָר אַתְוָון.

שַׁלְמָה אֱהֶיֶה כְּעֹטְיָה, כְּלוּלָה בְּתוֹכִי, שֶׁאֵין לִי הִתְפַּשְּׁטוּת מִכָּל הַצְּדָדִים כְּלָל, מִשּׁוּם שֶׁהוּא נִסְתָּר מִכָּל הַצְּדָדִים יוֹתֵר מִכָּל שְׁאָר הָאוֹתִיּוֹת.

אִם לֹא תֵּדְעִי לָךְ וגו', צְאִי לָךְ, פְּשִׁיטִי גַּרְמֵיךְ בְּכָל סְטָרִין, וּלְקִיטִי עִדּוּנִין וְכִיסּוּפִין, בְּהַהוּא פְּשִׁיטוּ. וּמַאי אִיהוּ הַהוּא פְּשִׁיטוּ. דְּאִתְעֲבִיד כְּחַד סָכָּה דְּאִינּוּן נְטוּרֵי עֶדְרֵי דְּעָנָא. וְדָא אִיהוּ אָת ה'.

אִם לֹא תֵּדְעִי לָךְ וגו', צְאִי לָךְ, פְּשִׁטִי עַצְמֵךְ בְּכָל הַצְּדָדִים, וְלַקְּטִי עִדּוּנִים וְכִסּוּפִים בְּאוֹתָהּ הַהִתְפַּשְּׁטוּת. וּמַהִי אוֹתָהּ הַהִתְפַּשְּׁטוּת? שֶׁנַּעֲשֵׂית כְּסֻכָּה אַחַת שֶׁל אוֹתָם שׁוֹמְרֵי עֶדְרֵי הַצֹּאן. וְזוֹהִי הָאוֹת ה'.

וְהָא אִיהִי צְאִי לָךְ. צְאִי לָא כְתִיב, אֶלָּא צְאִי לָךְ, כְּדָבָר אַחֵר (ישעיה נד) הַרְחִיבִי מְקוֹם אָהֳלֵךְ וִירִיעוֹת מִשְׁכְּנוֹתַיִךְ וכו'. דְּהָא בְּקַדְמִיתָא לָא הֲוֵית אֶלָּא נְקוּדָה חָדָא שְׁחוֹרָה, דְּלֵית בָּהּ אֲתַר אֲחָרָא, אֶלָּא אִיהִי סְתִימָא בְּגַוָּוהִי, הַשְׁתָּא דְּסָלְקָא וְאִיהִי מִתְחַבְּרָא בְּבַעֲלָהּ, אִיהוּ אֲמַר לָהּ, צְאִי לָךְ. הַרְחִיבִי מְקוֹם אָהֳלֵךְ, פְּשִׁיטִי גַּרְמִיךְ, וּכְדֵין וּרְעִי אֶת גְּדִיּוֹתַיִךְ, תּוּכְלִי לְמִלְקַט עִדּוּנִין וְכִיסוּפִין.

וְזֶהוּ הוּא צְאִי לָךְ. לֹא כָתוּב צְאִי, אֶלָּא צְאִי לָךְ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה נד) הַרְחִיבִי מְקוֹם אָהֳלֵךְ וִירִיעוֹת מִשְׁכְּנוֹתַיִךְ וְכוּ'. שֶׁהֲרֵי בָּרִאשׁוֹנָה לֹא הָיִית אֶלָּא נְקֻדָּה אַחַת שְׁחוֹרָה, שֶׁאֵין בָּהּ מָקוֹם אַחֵר, אֶלָּא הִיא נִסְתֶּרֶת בְּתוֹכָהּ. כֵּעֵת שֶׁעוֹלָה וְהִיא מִתְחַבֶּרֶת עִם בַּעְלָהּ, הוּא אוֹמֵר לָהּ צְאִי לָךְ, הַרְחִיבִי מָקוֹם אָהֳלֵךְ, פַּשְׁטִי אֶת עַצְמֵךְ, וְאָז וּרְעִי אֶת גְּדִיּוֹתַיִךְ, תּוּכְלִי לְלַקֵּט עִדּוּנִים וְכִסּוּפִים.

דְּהָא בְּשַׁעֲתָא דְּאִיהִי נְקוּדָה חָדָא, וְסָלְקָא לְעֵילָּא, וְהַהוּא מַלְכָּא עִילָּאָה נָחִית לְגַבָּהּ לְמֵיעַל בָּהּ, בָּטַשׁ בְּהַהוּא נְקוּדָה, וְאִתְפַּשַּׁט בְּכָל סִטְרִין, וְאִתְעֲבִיד הַהוּא נְקוּדָה אָת ה', וְאִשְׁתְּלִימַת מִכָּל סִטְרִין, וְלָקְטָא עִדּוּנִין וְכִיסוּפִין. כְּדֵין אָמַר לָהּ, וּרְעִי אֶת גְּדִיּוֹתַיִךְ, זִילִי, וֶהֱוֵי זָן וּמְפַרְנֵס לְכָל אוּכְלוֹסַיִךְ, זְעֵירִין וְרַבְרְבִין.

שֶׁהֲרֵי בְּשָׁעָה שֶׁהִיא נְקֻדָּה אַחַת וְעוֹלָה לְמַעְלָה, וְאוֹתוֹ הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן יוֹרֵד אֵלֶיהָ לְהַכְנֵס בָּהּ, מַכֶּה בְּאוֹתָהּ נְקֻדָּה, וּמִתְפַּשֵּׁט בְּכָל הַצְּדָדִים, וְנַעֲשֵׂית אוֹתָהּ הַנְּקֻדָּה הָאוֹת ה', וְנִשְׁלֶמֶת בְּכָל הַצְּדָדִים וְלוֹקֶטֶת עִדּוּנִים וְכִסּוּפִים. אָז אוֹמֵר לָהּ, וּרְעִי אֶת גְּדִיּוֹתַיִךְ, לְכִי וּתְפַרְנְסִי אֶת כָּל אוּכְלוֹסַיִךְ, קְטַנִּים וּגְדוֹלִים.

הַיְפָה בַּנָּשִׁים, נְקוּדָה חָדָא גּוֹ אַתְוָון, לֵית שַׁפִּירוּ לְכָל אַתְוָון בַּר אָת י'. בְּנָקוּדָה דָּא מִתְתַּקְנָן כָּל אַתְוָון, וְאִיהִי שַׁפִּירָא דְּכֻלְּהוֹ, וְלֵית אָת דְּאָזֵיל בְּלָא נְקוּדָה דָּא. הִיא בְּכֻלְּהוֹ, וְכֻלְּהוֹ בָּהּ. וְהִיא יָפָה וְשַׁפִּירוּ דְּכוֹלָּא, דְּהָא מֵאֲתַר סְתִימָא עִילָּאָה קָא אָתַת, רֵישׁ כָּל דַּרְגִּין עִילָּאִין. וּבָהּ אִיהוּ רֵישׁ כָּל דַּרְגִּין תַּתָּאִין דְּלַתַּתָּא. בְּגִין כָּךְ הַיְפָה בַּנָּשִׁים, שַׁפִּירוּ דְּכוֹלָּא.

הַיְפָה בַּנָּשִׁים, נְקֻדָּה אַחַת בְּתוֹךְ הָאוֹתִיּוֹת, אֵין יְפִי לְכָל הָאוֹתִיּוֹת פָּרַט לָאוֹת י'. בַּנְּקֻדָּה הַזּוֹ מִתְתַּקְּנוֹת כָּל הָאוֹתִיּוֹת, וְהִיא הַיְפָה שֶׁל כֻּלָּן, וְאֵין אוֹת שֶׁהוֹלֶכֶת בְּלִי הַנְּקֻדָּה הַזּוֹ. הִיא בְּכֻלָּן וְכֻלָּן בָּהּ. וְהִיא יָפָה וְהַיְפִי שֶׁל הַכֹּל, שֶׁהֲרֵי מִמָּקוֹם נִסְתָּר עֶלְיוֹן הִיא בָּאָה, רֹאשׁ לְכָל הַדְּרָגוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת, וּבָהּ הוּא הָרֹאשׁ לְכָל הַדְּרָגוֹת הַתַּחְתּוֹנוֹת שֶׁלְּמַטָּה. מִשּׁוּם כָּךְ הַיְפָה בַּנָּשִׁים, הַיְפִי שֶׁל הַכֹּל.

וְתוּ הַיְפָה בַּנָּשִׁים, כְּתִיב בַּנָּשִׁים, בְּאִינּוּן אַתְוָון דְּאִינּוּן נוּקְבֵי. וּמַאי אִיהוּ. אֶת ה'. דְּהָא כְּדֵין אִיהִי פְּשִׁיטוּ, וְשַׁפִּירוּ דְּכוֹלָּא, לְמִרְעֵי, וּלְמִפְלְגָא חוּלָקִין לְכָל אוּכְלוּסִין עִילָּאִין דִּילָהּ. וְעַל דָּא, צְאִי לָךְ מֵהַאי סְתִימוּ, דְּאַת כְּלִילָא וּסְתִימָא בְּגַוָּוךְ. לָךְ, לְגַרְמָךְ וּלְתוֹעַלְתָּךְ. וְכוֹלָּא בְּרָזָא דְּאַתְוָון אִיהוּ.

וְעוֹד הַיְפָה בַּנָּשִׁים, כְּתוּב בַּנָּשִׁים, בְּאוֹתָן הָאוֹתִיּוֹת שֶׁהֵן נְקֻבוֹת. וּמַה הוּא? הָאוֹת ה'. שֶׁהֲרֵי אָז הִיא הַהִתְפַּשְׁטוּת וְהַיְפִי שֶׁל הַכֹּל, לִרְעוֹת וּלְחַלֵּק חֲלָקִים לְכָל הָאוּכְלוּסִים הָעֶלְיוֹנִים שֶׁלָּהּ. וְעַל זֶה, צְאִי לָךְ מִן הַסֵּתֶר הַזֶּה, שֶׁאַתְּ כְּלוּלָה וְנִסְתֶּרֶת בְּתוֹכֵךְ. לָךְ, לְעַצְמֵךְ וּלְתוֹעַלְתֵּךְ. וְהַכֹּל הוּא בְּסוֹד הָאוֹתִיּוֹת.

כְּתִיב, (תהלים מח) אֱלֹהִים בְּאַרְמְנוֹתֶיהָ נוֹדַע לְמִשְׂגָּב. דְּהָא בְּשַׁעֲתָא דְּהַהוּא מֶלֶךְ גָּדוֹל אָתֵי לְגַבָּהּ, וְאִמְשִׁיךְ לָהּ לְעֵילָא לְמֵיעַל בָּהּ, וּבְטַשׁ בָּהּ בְּהַהוּא נְקוּדָה. כֵּיוָן דְּבָטַשׁ בְּהַהוּא נְקוּדָה, אִתְפַּשְׁטַת וְאִתְפַּתְּחַת לְכָל סִטְרִין, וְאִתְעֲבִידַת אֶת ה', פִּתְחָא דְּהֵיכָלִין לְכָל סִטְרָא, לְמֵיעַל הַהוּא מֶלֶךְ גָּדוֹל, וּכְדֵין אֱלֹהִים בְּאַרְמְנוֹתֶיהָ בְּאינון פְּתִיחוּ דְּהֵיכָלִין, בְּאֶת ה' אִשְׁתְּמוֹדָע.

כְּתוּב (תהלים מח) אֱלֹהִים בְּאַרְמְנוֹתֶיהָ נוֹדַע לְמִשְׂגָּב. שֶׁהֲרֵי בְּשָׁעָה שֶׁאוֹתוֹ הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל בָּא אֵלֶיהָ, וּמוֹשֵׁךְ אוֹתָהּ לְמַעְלָה לְהִכָּנֵס בָּהּ, וּמַכֶּה בָּהּ בְּאוֹתָהּ הַנְּקֻדָּה. כֵּיוָן שֶׁמַּכֶּה בְּאוֹתָהּ נְקֻדָּה, מִתְפַּשֶּׁטֶת וְנִפְתַּחַת לְכָל הַצְּדָדִים, וְנַעֲשֵׂית הָאוֹת ה', פֶּתַח שֶׁל הֵהֵיכָלוֹת לְכָל צַד, לְהַכְנִיס אוֹתוֹ מֶלֶךְ גָּדוֹל, וְאָז אֱלֹהִים בְּאַרְמְנוֹתֶיהָ, בְּאוֹתָם פְּתִיחַת הֵהֵיכָלוֹת, בָּאוֹת ה' הוּא נוֹדַע.

הַהוּא אֱלֹהִים חַיִּים, נָטְלָא הַהוּא שְׁמָא, לְמֵיזַן וּלְמִפְלְגָא חוּלָקִין לְכוֹלָא. וּכְדֵין נוֹדַע לְמִשְׂגָּב, לְמֶהֱוֵי מִשְׂגָּב לְתַתָּאי, וְלַאֲרָקָא בִּרְכָאן לְכוֹלָּא, כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָא.

אוֹתוֹ אֱלֹהִים חַיִּים נוֹטֵל אוֹתוֹ הַשֵּׁם לָזוּן וּלְחַלֵּק חֲלָקִים לַכֹּל, וְאָז נוֹדַע לְמִשְׂגָּב, לִהְיוֹת מִשְׂגָּב לַתַּחְתּוֹנִים, וּלְהָרִיק בְּרָכוֹת לַכֹּל, כְּמוֹ שֶׁלְּמַעְלָה.

בְּשַׁעֲתָא דְּבָעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִבְרֵי עָלְמָא, סְלִיקוּ כָּל מִלִּין דְּעָלְמָא, וְכָל דַּרְגִּין עִילָּאִין וְתַתָּאִין, כֻּלְּהוֹ בְּמַחֲשָׁבָה. אַמַּאי אִקְרֵי מַחֲשָׁבָה. אֶלָּא דָּא אִיהִי נְקוּדָה חָדָא סְתִימָא, דְּקָיְימָא בְּמַחֲשָׁבָה. דְּהָא נְקוּדָה חָדָא, לָא אִתְיְדַע לְאָן אֲתַר אִתְפַּשְׁטַת, וּמַה יְהֶוֶה מִינָהּ, וּלְאָן אֲתַר יִסְטֵי אוֹרְחָא. וּנְקוּדָה דָּא, אִיהִי רֵישָׁא דְּכָל רְעוּתִין וְכָל מַחְשָׁבִין דְּעָלְמָא.

בְּשָׁעָה שֶׁרָצָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לִבְרֹא אֶת הָעוֹלָם, עָלוּ כָּל דִּבְרֵי הָעוֹלָם, וְכָל הַדְּרָגוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת וְהַתַּחְתּוֹנוֹת כֻּלָּן בְּמַחֲשָׁבָה. לָמָּה נִקְרֵאת מַחֲשָׁבָה? אֶלָּא זוֹהִי נְקֻדָּה אַחַת נִסְתֶּרֶת, שֶׁעוֹמֶדֶת בְּמַחֲשָׁבָה. שֶׁהֲרֵי נְקֻדָּה אַחַת לֹא יָדוּעַ לְאֵיזֶה מָקוֹם מִתְפַּשֶּׁטֶת, וּמַה יִּהְיֶה מִמֶּנָּה, וּלְאֵיזֶה מָקוֹם יִסְטֶה הַדֶּרֶךְ. וְהַנְּקֻדָּה הַזּוֹ הִיא הָרֹאשׁ שֶׁל כָּל הָרְצוֹנוֹת וְכָל מַחְשָׁבוֹת הָעוֹלָם.

וַהֲוָה כֹּלָּא סְתִים בְּגַוָּוהּ, וְלָא אִתְיְדִיעַ, עַד דְּאִתְפַּשַּׁט הַאי מַחֲשָׁבָה, וְאִתְעֲבִיד חַד פְּשִׁיטוּ, לְסִטְרָא דָּא וּלְסִטְרָא דָּא. כֵּיוָן דְּהַאי נְקוּדָה אִתְפַּשַּׁט בְּהַאי פְּשִׁיטוּ, אִתְגְּלֵי יַתִּיר כָּל מַה דְּהֲוָה סְתִים.

וְהָיָה הַכֹּל נִסְתָּר בְּתוֹכָהּ, וְלֹא נוֹדַע, עַד שֶׁהִתְפַּשְׁטָה הַמַּחֲשָׁבָה הַזּוֹ, וְנַעֲשְׂתָה הִתְפַּשְׁטוּת אַחַת, לְצַד זֶה וּלְצַד זֶה. כֵּיוָן שֶׁהַנְּקֻדָּה הַזּוֹ הִתְפַּשְׁטָה בִּהְתְפַּשְׁטוּת הַזּוֹ, הִתְגַּלָּה יוֹתֵר כָּל מַה שֶּׁהָיָה נִסְתָּר.

לָא דְּאִתְגְּלֵי לְמִנְדַּע, אֶלָּא אִתְגְּלֵי הַהוּא סְתִימוּ, לְאָן אֲתַר סְטֵי אוֹרְחָא. וְנִפְקָא מֵרָזָא דְּמַחֲשָׁבָה, דְּהָא לָא קָיְימָא בַּמַּחֲשָׁבָה, וְלָא סָלְקָא בִּשְׁמָא דָּא, אֶלָּא קָיְימָא בִּשְׁמָא לְאִתְגַּלְיָיא. וְאִתְעֲבִיד חַד קוֹל בְּלַחַשׁ, וּמַאי אִיהוּ. דָּא אֶת ה'. דְּהוּא מַנּוֹ לַאֲפָקָא כָּל אִינוּן מִלִּין סְתִימִין דַּהֲווֹ גּוֹ מַחֲשָׁבָה.

לֹא שֶׁהִתְגַּלָּה לְדַעַת, אֶלָּא הִתְגַּלָּה אוֹתוֹ הַסֵּתֶר לְאֵיזֶה מָקוֹם סוֹטָה הַדָּרָךְ. וְיוֹצֵא מִסּוֹד הַמַּחֲשָׁבָה, שֶׁהֲרֵי אֵין עוֹמֵד בְּמַחֲשָׁבָה, וְלֹא עוֹלֶה בַּשֵּׁם הַזֶּה, אֶלָּא עוֹמֵד בַּשֵּׁם לְהִתְגַּלּוֹת. וְנַעֲשָׂה קוֹל אֶחָד בְּלַחַשׁ, וּמַה הוּא? זוֹ הָאוֹת ה', שֶׁהִיא כְּלִי לְהוֹצִיא אֶת כָּל אוֹתָם הַדְּבָרִים הַנִּסְתָּרִים שֶׁהָיוּ בְּתוֹךְ הַמַּחֲשָׁבָה.

הָכָא אִיהוּ בְּהִיפּוּכָא מִגַּוְונָא דִּלְתַתָּא. לְתַתָּא, מַאן דְּבָטַשׁ בְּהַהִיא נְקוּדָה דִּלְתַתָּא, כַּד אִיהִי סְתִימָא, וְאָתֵי לְגַבָּהּ הַהוּא מָלֵךְ גָּדוֹל, דְּאִיהוּ בְּרָזָא דְּאָת ו' דְּנָפֵיק מֵהַהוּא ה' עִילָּאָה. הַהוּא ו' דְּנָחֵית מִגַּוֵּיהּ, בָּטַשׁ בְּהַאי נְקוּדָה, וְאַפֵּיק מְגַוָּוהּ כָּל מַה דְּלָקֵיט מִלְּעֵילָּא, וְאִתְפַּשְׁטַת וְאִתְפַּתְּחַת לְכָל סְטָרִין, וְאִתְעֲבִיד אָת ה'.

כָּאן הוּא בְּהִפּוּךְ מֵהַגַּוָּן שֶׁלְּמַטָּה. לְמַטָּה, מִי שֶׁמַּכֶּה בְּאוֹתָהּ נְקֻדָּה שֶׁלְּמַטָּה, כְּשֶׁהִיא נִסְתֶּרֶת, וּבָא אֵלֶיהָ אוֹתוֹ מֶלֶךְ גָּדוֹל, שֶׁהוּא בְּסוֹד הָאוֹת ו' שֶׁיּוֹצֵאת מֵאוֹתָהּ ה' הָעֶלְיוֹנָה. אוֹתָהּ הַו' שֶׁיּוֹרֶדֶת מִתּוֹכָהּ, מַכֶּה בַּנְּקֻדָּה הַזּוֹ, וּמוֹצִיאָה מִתּוֹכָהּ כָּל מַה שֶּׁלָּקְטָה מִלְּמַעְלָה, וּמִתְפַּשֶּׁטֶת וְנִפְתַּחַת לְכָל הַצְּדָדִים, וְנַעֲשֵׂית הָאוֹת ה'.

לְעֵילָּא, מַאן דְּבָטַשׁ בְּאָת ה' עִילָּאָה, אִיהִי נְקוּדָה חָדָא עִילָּאָה סְתִימָא, כֵּיוָן דְּבָטַשׁ בָּהּ, אַפֵּיק לְבַר, וְאִתְגַּלְיָין כָּל אִינּוּן מִלִּין סְתִימִין דַּהֲווֹ תַּמָּן, וְנָפְקֵי לְבַר, הָא אִתְיְידַע הַהוּא מַחֲשָׁבָה דְּהָווֹ סָתִים וְלָא יְדִיעַ.

לְמַעְלָה, מִי שֶׁמַּכֶּה בְּאוֹת ה' הָעֶלְיוֹנָה, הִיא נְקֻדָּה אַחַת נִסְתֶּרֶת עֶלְיוֹנָה, כֵּיוָן שֶׁמַּכֶּה בָּהּ, מוֹצִיאָה הַחוּצָה, וּמִתְגַּלִּים כָּל אוֹתָם הַדְּבָרִים הַנִּסְתָּרִים שֶׁהָיוּ שָׁם, וְיוֹצְאִים הַחוּצָה. הֲרֵי נוֹדְעָה אוֹתָהּ הַמַּחֲשָׁבָה שֶׁהָיְתָה נִסְתֶּרֶת וְלֹא יְדוּעָה.

כְּגַוְונָא דָּא, כַּד בָּטַשׁ ו' בִּנְקוּדָה דָּא לְתַתָּא, כְּדֵין אַפֵּיק מְגַוָּוהּ, כָּל אִינּוּן חַיָּילִין וּמַשְׁרְיָין וְאוּכְלוּסִין וּנְהוֹרִין וְנָחֲלִין עֲמִיקִין דִּלְעֵילָּא.

כְּמוֹ כֵן, כְּשֶׁמַּכֶּה ו' בַּנְּקֻדָּה הַזּוֹ לְמַטָּה, אָז מוֹצִיאָה בְּתוֹכָהּ (משפיעים לתוכה) כָּל אוֹתָם הַצְּבָאוֹת וְהַמַּחֲנוֹת וְהָאוּכְלוּסִים וְהַמְּאוֹרוֹת וְהַנְּחָלִים הָעֲמֻקִּים שֶׁלְּמַעְלָה.

וּכְדֵין אָמְרֵי לָהּ, (שה"ש א) וּרְעִי אֶת גְּדִיּוֹתַיִךְ עַל מִשְׁכְּנוֹת הָרוֹעִים. טוֹל נְהוֹרִין וּמְזוֹנִין, וּפַלְגֵי לְכָל אִינּוּן חַיָּילִין וְהֵבֵי לוֹן. עַל מִשְׁכְּנוֹת הָרוֹעִים, אִינּוּן רוֹעִים דְּהֵן מְנַהֲגֵי עָלְמָא, לְמֵיהַב לוֹן שׁוּלְטָנוֹ וְתוֹקְפָא, כָּל חַד וְחַד כִּדְקָא חָזֵי לֵיהּ. וְכָל דָּא, בְּאִתְפַּשְׁטוּ דְּהַהִיא נְקוּדָא דְּהָוַת סְתִימָא מִן קַדְמַת דְּנָא.

וְאָז אוֹמְרִים לָהּ, (שיר א) וּרְעִי אֶת גְּדִיּוֹתַיִךְ עַל מִשְׁכְּנוֹת הָרֹעִים. טְלִי אוֹרוֹת וּמְזוֹנוֹת, וְחַלְּקִי לְכָל אוֹתָם הַצְּבָאוֹת וּתְנִי לָהֶם. עַל מִשְׁכְּנוֹת הָרֹעִים - אוֹתָם הָרוֹעִים שֶׁהֵם מַנְהִיגֵי הָעוֹלָם, לָתֵת לָהֶם שִׁלְטוֹן וְתֹקֶף, כָּל אֶחָד וְאֶחָד כָּרָאוּי לוֹ. וְכָל זֶה בַּהִתְפַּשְּׁטוּת שֶׁל הַנְּקֻדָּה הַהִיא שֶׁהָיְתָה נִסְתֶּרֶת מִקֹּדֶם לָכֵן.

חֲדֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן, וַאֲמַר, בְּקַדְמֵיתָא עַד לָא אִתְאֲמַר וְלָא אִתְגְּלֵי מִלִּין אִלֵּין דְּשִׁיר הַשִּׁירִים, בְּכֵינָא וַעֲצֵיבְנָא. וְהַשְׁתָּא דְּמִלִּין אִלֵּין אִתְגַּלְיָין, חֲדֵינָא, וַאֲמִינָא, דְּזַכָּאָה חוּלְקֵי דַּהֲווֹינָא בְּדָא. וְתוּ, דְּמִלִּין עִילָּאִין דִּלְעֵילָּא, אִתְגַּלְיָין הָכָא עַל יְדָא דְּמַר.

שְׂמַח רַבִּי שִׁמְעוֹן, וְאָמַר, בְּרֵאשׁוֹנָה כְּשֶׁשָּׁרָם נֶאֶמְרוּ וְלֹא נִתְגַּלּוּ הַדְּבָרִים הַלָּלוּ שֶׁל שִׁיר הַשִּׁירִים, בָּכִיתִי וְהִתְעַצַּבְתִּי. וְכֵעֵת שֶׁהַדְּבָרִים הַלָּלוּ הִתְגַּלּוּ, שָׂמַחְתִּי, וְאָמַרְתִּי שֶׁאַשְׁרֵי חֶלְקִי שֶׁהָיִיתִי בָּזֶה. וְעוֹד, שֶׁדְּבָרִים עֶלְיוֹנִים שֶׁלְּמַעְלָה הִתְגַּלּוּ כָּאן עַל יְדֵי מַר.

(שה"ש א) לְסוּסָתִי בְּרִכְבֵי פַּרְעֹה דִּמִּיתִיךְ רַעְיָתִי, רַבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (שמות יד) וַיִּקַּח שֵׁשׁ מֵאוֹת רֶכֶב בָּחוּר וכו', תָּא חֲזֵי, חָכְמְתָא דְּמַצְרַיִם, דְּכָל מַה דַּעֲבָדוּ, לְגַבֵּי רָזָא דְּחָכְמְתָא דִּלְעֵילָּא עֲבָדוּ. וּפַרְעֹה חַכִּים הֲוָה יַתִּיר, דְּהָא לָא מוֹקְמֵי מַלְכָּא בְּמִצְרַיִם אִי לָא יְהֵא חַכִּים מִכֻּלְהוֹ.

לְסֻסָתִי בְּרִכְבֵי פַּרְעֹה דִּמִּיתִיךְ רַעְיָתִי. רַבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח וְאָמַר, וַיִּקַּח שֵׁשׁ מֵאוֹת רֶכֶב בָּחוּר וְכוּ', בֹּא וּתְרֶאָה, חָכְמַת מִצְרַיִם, שֶׁכָּל מַה שֶּׁעָשׂוּ - לְסוֹד הַחָכְמָה שֶׁלְּמַעְלָה הֵם עָשׂוּ. וּפַרְעֹה הָיָה יוֹתֵר חָכָם, שֶׁהֲרֵי אֵין מַעֲמִידִים מֶלֶךְ בְּמִצְרַיִם, אִם לֹא יִהְיֶה הֶחָכָם מִכֻּלָּם.

וְעַל דָּא כְּתִיב וַיִּקַּח, אִיהוּ נְטַיל כּוֹלָּא בְּחָכְמָה, נְטַיל עֵיטָא דְּחָכְמָתָא לְגַבֵּיהּ. אָמַר, עַמָּא דָּא שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף אינון, עָאל לְאִידְרוֹי, וַהֲפַךְ בְּכָל זִינֵי חַרְשִׁין דִּילֵיהּ, וַעֲבַד סְגִימִין פְּסִיסִין, וַחֲרַשׁ חֲרַשִּׁין, וּנְטַיל שִׁית מְאָה רֶכֶב בְּרִירָן. בָּחוּר: בְּרִירָן בַּחֲרַשִּׁין, טְעוּנִין בְּכָל זִינֵי קִסְמִין וַחֲרַשִּׁין כְּרָזָא דִּלְעֵילָּא, דְּהַהוּא מְמַנָּא דְּאִתְמַנָּא עֲלַיְיהוּ.

וְעַל זֶה כָּתוּב וַיִּקַּח, הוּא נָטַל הַכֹּל בְּחָכְמָה, נָטַל עֵצָה שֶׁל חָכְמָה אֵלָיו. אָמַר, הָעָם הַזֶּה הֵם שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף. נִכְנַס לְחַדְרוֹ, וְהָפַךְ בְּכָל מִינֵי כְּשָׁפִים שֶׁלּוֹ, וְעָשָׂה פְּגִימוֹת וּפְסִים, וְכִשֵּׁף כְּשָׁפִים, וְנָטַל שֵׁשׁ מֵאוֹת רֶכֶב נִבְחָרִים. בָּחוּר - נִבְחָרִים בִּכְשָׁפִים טְעוּנִים בְּכָל מִינֵי קְסָמִים וּכְשָׁפִים בַּסּוֹד שֶׁלְּמַעְלָה, שֶׁל אוֹתוֹ הַמְמֻנֶּה שֶׁהִתְמַנָּה עֲלֵיהֶם.

וַהֲוָה נְטַיל טָעִין בְּקִסְמִין וַחֲרַשִּׁין, שֵׁשׁ מֵאוֹת רֶכֶב בָּחוּר, דַּהֲווֹ בְּרִירָן לְקַבְלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל. וְכֹל רֶכֶב מִצְרַיִם, כָּל חַד וְחַד טָעִין בְּחַרְשׁוֹי וְקוֹסְמוֹי. לָא הֲווֹ חַכִּימִין בְּמִצְרַיִם, דְּלָא טָעִין טָעוּנִין דְּקִסְמִין וַחֲרַשִּׁין.

וְהָיָה נוֹסֵעַ טָעוּן בְּקִסְמִים וּכְשָׁפִים, שֵׁשׁ מֵאוֹת רֶכֶב בָּחוּר, שֶׁהָיוּ נִבְחָרִים כְּנֶגְדָּם שֶׁל יִשְׂרָאֵל. וְכֹל רֶכֶב מִצְרַיִם - כָּל אֶחָד וְאֶחָד טָעוּן בִּכְשָׁפָיו וּקְסָמָיו. לֹא הָיוּ חֲכָמִים בְּמִצְרַיִם שֶׁלֹּא טְעוּנִים בְּמִטְעָנִים שֶׁל קְסָמִים וּכְשָׁפִים.

וְשָׁלִישִׁים עַל כֻּלּוֹ, מַאי וְשָׁלִישִׁים. אֶלָּא זִינִין דַּחֲרַשִּׁין לֵיהּ גְּלִיפָן בְּתִלַּת תִּלַת. וּשְׁמָהָן דִּמְסָאֲבוּ הֲווֹ בְּאַתְוָון דְּתִלַּת תִּלַת. כָּלְהוֹ גְּלִיפֵי בְּקִסְירִין מְזַיְינָן, כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, לְמֶהֱוֵי לֵיהּ זַיְינִין קַסִּירִין לְגַבַּיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל.

וְשָׁלִישׁ עַל כֻּלּוֹ - מַה זֶּה וְשָׁלִישׁ? אֶלָּא מִינֵי כְּשָׁפִים לוֹ חֲקוּקִים בְּשָׁלֹשׁ שָׁלֹשׁ. וְשֵׁמוֹת שֶׁל טֻמְאָה הָיוּ בְּאוֹתִיּוֹת שֶׁל שָׁלֹשׁ שָׁלֹשׁ. כֻּלָּם חֲקוּקִים בְּקִשָּׁרִים מְזֻיָּנִים, כְּמוֹ שֶׁלְּמַעְלָה, לִהְיוֹת לוֹ כְּלֵי זַיִן קְשׁוּרִים לְיִשְׂרָאֵל.

עַל כַּלָּה כְּתִיב, דְּהָא עִיטָא נָטַל עַל כַּלָּה, וּבְגִין לְשֵׁיצָאָה לוֹן לְיִשְׂרָאֵל. וְכָלְהוֹ הֲווֹ זִינֵי מַשְׁרְיָין עַל כַּלָּה, דַּהֲוַת נָטְלָא קַמַּיְיהוּ דְיִשְׂרָאֵל.

עַל הַכַּלָּה כָּתוּב, שֶׁהֲרֵי עֲצָה נָטַל עַל כַּלָּה, וּכְדֵי לְהַשְׁמִיד אֶת יִשְׂרָאֵל. וְכֻלָּם הָיוּ מִינֵי מַחֲנוֹת עַל כַּלָּה, שֶׁהָיְתָה נוֹסַעַת לִפְנֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

מִיָּד (שמות יד) וַיְחַזֵּק ה' אֶת לֵב פַּרְעֹה וַיִּרְדֹּף אַחֲרֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יוֹצְאִים בְּיָד רָמָה. מִיָּד רָמָה לָא כְתִיב, אֶלָּא בְּיָד רָמָה. אִיהִי יָד דִּכְתִיב בֵּיהּ, (שם) וַיַּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד הַגְּדוֹלָה, הַהִיא יָד הַגְּדוֹלָה אִיהִי יָד רָמָה.

מִיָּד - (שמות יד) וַיְחַזֵּק ה' אֶת לֵב פַּרְעֹה מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַיִּרְדֹּף אַחַר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יֹצְאִים בְּיָד רָמָה. מִיָּד רָמָה לֹא כָתוּב, אֶלָּא בְּיָד רָמָה. הִיא הַיָּד שֶׁכָּתוּב בָּהּ (שם) וַיַּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד הַגְּדֹלָה. אוֹתָהּ הַיָּד הַגְּדוֹלָה הִיא יָד רָמָה.

בְּהַהִיא שַׁעֲתָא, חָקִיק קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהַאי יָד, כָּל דְּיוֹקְנִין, וְכָל חַיָּילִין וְתוֹקְפִין דְּמִצְרָאֵי, כְּגַוְונָא דְּאִינוּן חָרְשִׁין וְקִסְמִין דַּעֲבָדוּ, בְּשַׁעֲתָא דַּהֲווֹ אַתְיָין בַּחֲרָשָׁא דָּא. הַהִיא יָד, הֲוָה חָקִיק בֵּיהּ לְקַבְלֵיהּ דְּהַהוּא חָרְשָׁאי, וְאַתַּבְרַת קַמֵּיהּ דְּהַהוּא דְּיוֹקְנָא דְּהֲוָה חָקִיק בְּהַהוּא יָד. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שם טו) יְמִינְךָ יְיָ' נֶאְדָּרִי בַּכֹּחַ יְמִינְךָ יְיָ' תִּרְעַץ אוֹיֵב. וּבְגִין הַאי דְּמִיתְיִךְ, דְּיוֹקְנִין וְצִיּוּרִין חֲקִיקְנָא בִּיךְ, כְּגַוְונָא דְּסוּפָוְותָא דְּפַרְעֹה. עַד הָכָא.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה חָקַק הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בַּיָּד הַזּוֹ כָּל הַדְּיוֹקְנָאוֹת וְכָל הַצְּבָאוֹת וְהַחֲזָקִים שֶׁל הַמִּצְרִים, כְּמוֹ שֶׁאוֹתָם הַכְּשָׁפִים וְהַקְּסָמִים שֶׁעָשׂוּ, בְּשָׁעָה שֶׁהֵיוּ בָאִים בַּכַּשּׁוּף הַזֶּה. אוֹתָהּ הַיָּד הָיָה חָקוּק בָּהּ כְּנֶגֶד אוֹתָם הַמְכַשְּׁפִים, וְנִשְׁבָּרָה לִפְנֵי אוֹתוֹ הַדְּיוֹקָן שֶׁהָיָה חָקוּק בְּאוֹתָהּ הַיָּד. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם טו) יְמִינְךָ ה' נֶאְדָּרִי בַּכֹּחַ יְמִינְךָ ה' תִּרְעַץ אוֹיֵב. וּמִשּׁוּם זֶה חָקַק דְּמִיתְיִךְ, דְּיוֹקְנָאוֹת וְצִיּוּרִים חֲקוּקוֹתַי בָּךְ, כְּמוֹ הַסּוּסִים שֶׁל פַּרְעֹה. עַד כָּאן.

אֲבָל בְּקִישׁוּרָא דְּמִלִּין, לָא אִתְקַשְׁרוּ. דְּאִי הָכֵי, מַאי הַאי לְגַבֵּי קְרָא דְּלְעֵילָּא, וּבְרָזָא דְּרַחֲימוּ וְחֶדְוָה דְּתַשְׁבַּחְתָּא דָּא. מַאי בָּעָאן הָכָא רְתִיכִין דְּפַרְעֹה. וּמַאי קָא אָתֵיב לְגַבָּהּ.

אֲבָל בְּקֶשֶׁר הַדְּבָרִים לֹא נִקְשְׁרוּ. שֶׁאִם כֵּן, מַה זֶּה לְגַבֵּי הַפְּסוּק שֶׁלְּמַעְלָה, וּבְסוֹד שֶׁל אַהֲבָה וְשִׂמְחָה שֶׁל הִתְּשַׁבַּחַת הַזּוֹ? מָה רוֹצִים כָּאן מַרְכְּבוֹת פַּרְעֹה, וּמַה הוּא הֵשִׁיב לָהּ?

אֶלָּא וַדַּאי כּוֹלָּא בְּקִישׁוּרָא דְּרָזָא חָדָא אִיהוּ. לְסוּסָתִי בְּרִכְבֵי פַּרְעֹה. אַהֲדַרְנָא לְמִלָּה קַדְמָאָה. דְּכַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַנֵּי לָהּ עַל כָּל אִינוּן אוּכְלֵסִין וּמַשְׁרְיָין דִּלְתַתָּא לְמֶהֱוֵי רֵישָׁא דִּלְהוֹן. מֵהַהוּא זִמְנָא אִיהִי מְשַׁבַּחַת תְּדִיר, וְלָא שְׁכִיכַת, וְכָל אוּכְלוּסִין דִּילָהּ מְשַׁבְּחָן תְּדִיר, וְלָא שְׁכִיכוּ לְעָלְמִין.

אֶלָּא וַדַּאי שֶׁהַכֹּל בְּקֶשֶׁר שֶׁל סוֹד אֶחָד הוּא, לְסוּסָתִי בְּרִכְבֵי פַּרְעֹה. חִזְרְנוּ לְדָבָר הָרִאשׁוֹן. שֶׁכַּאֲשֶׁר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִנָּה אוֹתָם עַל כָּל אוֹתָם הָאוּכְלוּסִים וְהַמַּחֲנוֹת שֶׁלְּמַטָּה לִהְיוֹת הָרֹאשׁ שֶׁלָּהֶם, מֵאוֹתוֹ הַזְּמַן הִיא מְשַׁבַּחַת תָּמִיד, וְלֹא שׁוֹכֶכֶת, וְכָל אוּכְלוּסֶיהָ מְשַׁבְּחִים תָּמִיד, וְלֹא שׁוֹכְכִים לְעוֹלָמִים.

וְתוּשְׁבַּחְתָּא דְּרַחֲימוּ דָּא, הֲוֵי שֵׁירוּתָא, כַּד נָפְקַת מִמִּצְרַיִם, וְכָל אוּכְלוּסִין דִּלְעֵילָּא וְתַתָּא הֲווֹ קָמָּהּ, וּכְדֵין שְׁרִיאַת רְחֵימוּ דְּתוּשְׁבַּחְתָּא לְגַבֵּי עֵילָּא. וְסוּפָנָן דְּפַרְעֹה וּרְתֵיכוֹי הֲווֹ נָטְלָן אֲבַתְרַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, אִיהִי שְׁרִיאַת בְּתוּשְׁבַּחְתָּא דְּרַחֲימוּ לְגַבֵּי עֵילָּא.

וְהַתִּשְׁבַּחַת שֶׁל הָאַהֲבָה הַזּוֹ הָיְתָה הַרִאשִׁית, כְּשֶׁיָּצְאָה מִמִּצְרַיִם, וְכָל הָאוּכְלוּסִים שֶׁלְּמַעְלָה וּלְמַטָּה הָיוּ לְפָנֶיהָ, וְאָז הִתְחִילָה אַהֲבַת הַתִּשְׁבַּחַת לְמַעְלָה. וְסוּסֵי פַּרְעֹה וּמַרְכְּבוֹתָיו הָיוּ נוֹסְעִים אַחֲרֵי יִשְׂרָאֵל, הִיא הִתְחִילָה בַּתִּשְׁבָּחוֹת שֶׁל אַהֲבָה אֶל מַעְלָה.

וְקוּהְשָׁא בָּרִיךְ הוּא לָא בָּעֵי בְּתוּשְׁבַּחְתָּא בְּהַהוּא זִמְנָא, כְּמָא דְּתָנִינָן דִּכְתִיב (שמות יד) וְלֹא קָרַב זֶה אֶל זֶה כָּל הַלָּיְלָה. וְאִיהוּ אִשְׁתִּיק לָהּ מִגּוֹ תּוּשְׁבַּחְתָּא דְּרַחֲימוּ דְּיִשְׂרָאֵל.

וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא רָצָה בַּתִּשְׁבָּחוֹת בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן, כְּמוֹ שֶׁשָּׁנִינוּ (שמות יד) וְלֹא קָרַב זֶה אֶל זֶה כָּל הַלָּיְלָה. וְהוּא הִשְׁתִּיק אוֹתָהּ מִתּוֹךְ תִּשְׁבְּחוֹת הָאַהֲבָה שֶׁהִתְחִילָה.

פּוּק חֲזֵי, כַּלָּה דְּקַיְימָא בִּרְחִימוּ לְמֶחֱמֵי לְבַעֲלָהּ, כַּד חָמַאת לֵיהּ, אִתְעָרַת רְחִימוּ לְגַבֵּיהּ, וְשָׁרִיאַת לְשַׁבְּחָא לְגַבֵּיהּ. וְאִי אִיהוּ לָא בָּעֵי בְּתוּשְׁבַּחְתָּא, מְשַׁתְּקָהּ בִּשְׁתִיקוּ מֵאִתְעָרוּתָא דְּרַחֲימוּ דְּשָׁרִיאַת. אֵיךְ שָׁכִיךְ לְבָּהּ וּרְעוּתָהּ.

צֵא וּרְאֵה, כַּלָּה שֶׁעוֹמֶדֶת בְּאַהֲבָה לִרְאוֹת בַּעְלָהּ, כְּשֶׁרוֹאָה אוֹתוֹ, מִתְעוֹרֶרֶת אַהֲבָה אֵלָיו, וּמַתְחִילָה לְשַׁבֵּחַ לוֹ. וְאִם הוּא לֹא רוֹצֶה בַּתִּשְׁבָּחוֹת, מַשְׁתִּיקָהּ בִּשְׁתִיקָה מֵהִתְעוֹרְרוּת הָאַהֲבָה שֶׁהִתְחִילָה. אֵיךְ שׁוֹכֵךְ לִבָּהּ וּרְצוֹנָהּ?

כֵּיוָן דְּטָבְעֵי כָּל אִינּוּן סוּפָנָן וּרְתֵיכִין דְּפַרְעֹה בְּיַמָּא, וְחָמוֹ יִשְׂרָאֵל כָּל אִינּוּן גִּבּוּרָאן וְנִיסִּין דַּעֲבַד לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, שַׁבְּחוּ יִשְׂרָאֵל בְּאַרְעָא תּוּשְׁבַּחְתָּא בְּגִינָהּ, וְקַבִּיל לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דִּכְתִיב, (שמות טו) אָז יָשִׁיר מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת לַיְיָ'. לְבָתַר כַּד אַהֲדַר בֵּירָא, שַׁבְּחוּ יִשְׂרָאֵל תּוּשְׁבַּחְתָּא בְּגִינָהּ. דִּכְתִיב, אָז יָשִׁיר יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת.

אֲתָא יְהוֹשֻׁעַ וְשַׁבַּח תּוּשְׁבַּחְתָּא בְּגִינָהּ. אֲתוֹ דְּבוֹרָה וּבָרָק וְשַׁבְּחוּ תּוּשְׁבַּחְתָּא בְּגִינָהּ.

כֵּיוָן שֶׁטָּבְעוּ כָּל אוֹתָם הַסּוּסִים וְהַמֶּרְכָּבוֹת שֶׁל פַּרְעֹה בַּיָּם, וְרָאוּ יִשְׂרָאֵל כָּל אוֹתָם גְּבוּרוֹת וְנִסִּים שֶׁעָשָׂה לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שִׁבְּחוּ יִשְׂרָאֵל בָּאָרֶץ תִּשְׁבַּחַת בִּשְׁבִילָהּ. וְקִבֵּל אוֹתָם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁכָּתוּב (שמות טו) אָז יָשִׁיר מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת לַה'. אַחַר כְּךָ כְּשֶׁחָזְרָה הַבְּאֵר, שִׁבְּחוּ יִשְׂרָאֵל תִּשְׁבַּחַת בִּשְׁבִילָהּ, שֶׁכָּתוּב אָז יָשִׁיר יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת. בָּא יְהוֹשֻׁעַ וְשִׁבַּח תִּשְׁבַּחַת בִּשְׁבִילָהּ. בָּאוּ דְּבוֹרָה וּבָרָק וְשִׁבְּחוּ תִּשְׁבַּחַת בִּשְׁבִילָהּ.

כֵּיוָן דְּבָנָה שְׁלֹמֹה בֵּי מַקְדְּשָׁא, וְעָלְמִין הֲווֹ כֻּלְּהוֹ בְּשִׁיקוּלָא חָדָא, כְּדֵין אִיהִי אִתְעָרַת רְחִימוּ וְתוּשְׁבַּחְתָּא עִילָּאָה, וַאֲמַרת מִילִּין עִילָּאִין דְּתוּשְׁבַּחְתָּא וּרְחִימוּ לְגַבֵּיהּ.

כֵּיוָן שֶׁבָּנָה שְׁלֹמֹה אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְכָל הָעוֹלָמוֹת הָיוּ בְּמִשְׁקָל אֶחָד, אָז הִיא עוֹרְרָה אַהֲבָה וְתִשְׁבַּחַת עֶלְיוֹנָה, וְאָמְרָה דְּבָרִים עֶלְיוֹנִים אֵלּוּ שֶׁל תִּשְׁבַּחַת וְאַהֲבָה אֵלָיו.

כְּדֵין אִיהוּ, מִגּוֹ רְחִימוּ וְתֵיאוּבְתָּא דְכַלָּה, בָּעָא לְאַדְכּוּרֵי לָהּ הַהוּא שְׁתִיקוּ דַּעֲבַד לָהּ לְמִשְׁתַּק, וְלָא בָּעָא בְּתוּשְׁבַּחְתָּא, פָּתַח וְאָמַר, (שה"ש א) לְסֻסָתִי בְּרִכְבֵי פַרְעֹה, כַּד אִינּוּן סוֹטָנִין וּרְתִיכִין דְּפַרְעֹה הֲווֹ אַתְיָין וְרָדְפִין אֲבַתְרֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, דְּמִיתִיךְ רַעְיָתִי, אַשְׁתֵּיקִית לָךְ בְּאִשְׁתּוֹקָא. דְּמִיתִיךְ: כְּמָא דְאִתְּמַר, וַיִּדֹּם אַהֲרֹן. שֶׁמֶשׁ בְּגִבְעוֹן דּוֹם.

אָז הוּא, מִתּוֹךְ אַהֲבָה וּתְשׁוּקַת הַכַּלָּה, רָצָה לְהַזְכִּיר לָהּ אוֹתָהּ שְׁתִיקָה שֶׁעָשָׂה לָהּ לִשְׁתֹּק, וְלֹא רָצָה בַּתְּשְׁבַּחַת. פָּתַח וְאָמַר, (שיר א) לְסֻסָתִי בְּרִכְבֵי פַרְעֹה. כְּשֶׁאוֹתָם הַסּוּסִים וְהַמֶּרְכָּבוֹת שֶׁל פַּרְעֹה הָיוּ בָּאִים וְרוֹדְפִים אַחֲרֵי יִשְׂרָאֵל - דְּמִיתִיךְ רַעְיָתִי, הִשְׁתַּתַּקְתִּי אוֹתָךְ בְּהַשְׁתָּקָה. דְּמִיתִיךְ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּדֹּם אַהֲרֹן. שֶׁמֶשׁ בְּגִבְעוֹן דּוֹם.

וְעִם כָּל דָּא, הָכֵי אִצְטְרִיךְ, דְּהָא בְּהַהוּא זִמְנָא עַד כְּעָן, בְּנִין וְאֻכְלוּסִין דְּאַרְעָא, וְכָל תֵּיקוּנִין דִּילָךְ, לָא הֲווֹ שְׁלֵמִין כְּדְקָא יָאוֹת, וְאַתְּ לָא הֲוֵית מִתְעַטְּרָא בְּהוּ כְּדְקָא יָאוֹת בְּתֵיקוּנַיִךְ.

וְעִם כָּל זֶה כְּךָ צָרִיךְ, שֶׁהָרֵי בְּאוֹתוֹ זְמַן עַד עַתָּה, הַבָּנִים וְהָאוּכְלוֹסִים שֶׁבָּאָרֶץ וְכָל הַתִּקּוּנִים שֶׁלְּךָ לֹא הָיוּ שְׁלֵמִים כָּרָאוּי, וְאַתְּ לֹא הָיִית מִתְעַטֶּרֶת בָּהֶם כָּרָאוּי בְּתִקּוּנַיִךְ.

אֲבָל הַשְׁתָּא נָאוֹ לְחַיָּיךְ בַּתּוֹרִים, כַּמָּא יָאִין כָּל תִּיקוּנִין דִּילָךְ, וְכַמָּה שַׁפִּירִין אִינּוּן בַּתּוֹרִים, דְּכָבָר קַבִּילוּ אוֹרַיְיתָא, תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב וְתוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, וְאִתְעַטָּרַת בְּהוּ. מַה דְּלָא הֲוֵית מִקַּדְמַת דְּנָא.

אֲבָל עַכְשָׁו נָאוּ לְחַיֶּיךָ בַּתּוֹרִים, כַּמָּה נָאִים כָּל הַתִּקּוּנִים שֶׁלְּךָ, וְכַמָּה יָפִים הֵם בַּתּוֹרִים, שֶׁכְּבָר קִבְּלוּ תוֹרָה, תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב וְתוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, וְהִתְעַטְּרָה בָּהֶם מַה שֶּׁלֹּא הָיִית מִקֹּדֶם לָכֵן.

וּבְגִין כָּךְ דְּמִיתִיךְ רַעְיָתִי, וְלָא בָּעֵינָא בְּתוּשְׁבַּחְתִּיךְ, וְאִתְעָרוּ דְּרַחֲמוּ דִּילָךְ, בְּגִין דְּאַתְּ עֲרוֹם וְעֶרְיָה, וְלָא הֲוֵית מִתְתַּקְּנָא בְּתִיקוּנִין. וְהַשְׁתָּא כַּמָּא יָאַיִן תִּיקוּנִין דִּילָךְ, וּרְעוּתָא דִילִי בָּךְ, וּבְמֵילֵי תּוּשְׁבַּחְתִּיךְ. צַוָּארֵךְ, הָא אִית לָךְ בֵּי מַקְדְּשָׁא בְּאַרְעָא, בְּגַוְונָא דְּכֻלְּהוֹ צִיּוּרִין עִילָּאִין וְכַמָּה צַדִּיקִים וַחֲסִידִים עָאלִין בְּגַוּיהּ.

וּמִשּׁוּם כָּךְ דְּמִיתִיךְ רַעְיָתִי, וְלֹא רָצִיתִי בְּתִשְׁבָּחוֹתַיִךְ וְהִתְעוֹרְרוּת אַהֲבָתֵךְ, מִשּׁוּם שֶׁאַתְּ עֶרוֹם וְעֶרְיָה, וְלֹא הָיִית מִתְקֶנֶת בְּתִקּוּנִים. וְכָעֵת כַּמָּה נָאִים הַתִּקּוּנִים שֶׁלָּךְ, וּרְצוֹנִי בָךְ, וּבִדְבָרִי תִּשְׁבָּחוֹתֵךְ. צַוָּארֵךְ - הֲרֵי יֵשׁ לָךְ בֵּית מִקְדָּשׁ בָּאָרֶץ, בְּגֶוֶן שֶׁל כָּל הַצִּיּוּרִים הָעֶלְיוֹנִים, וְכַמָּה צַדִּיקִים וַחֲסִידִים נִכְנָסִים לְתוֹכוֹ.

וְהַשְׁתָּא דְּאַתְּ מִתְעַטְּרָא בְּתִיקוּנַיִךְ, וּבְשִׁלִּימוּ דִּילְהוֹן, הָא כָּל מְקוֹרִין עִילָּאִין, וְכָל דַּרְגִּין וְשַׁיְיפִין הָא אִינּוּן לְגַבָּךְ, לְקַבְּלָא לָךְ, וּלְאַתְקָנָא לָךְ בְּתִיקוּנִין עִילָּאִין.

וְעַכְשָׁו שֶׁאַתְּ מִתְעַטֶּרֶת בְּתִקּוּנַיִךְ וּבִשְׁלֵמוּת שֶׁלָּהֶם, הֲרֵי כָּל הַמְּקוֹרוֹת הָעֶלְיוֹנִים וְכָל הַדְּרָגוֹת וְהָאֲיָבְרִים הֲרֵי הֵם אֲלֶיךָ, לְקַבְּלֵךְ, וּלְתַקֵּן אוֹתָךְ בְּתִקּוּנִים עֶלְיוֹנִים.

וְעַל דָּא (שה"ש א) תּוֹרֵי זָהָב נַעֲשֶׂה לָךְ, נַעֲשֶׂה וַדַּאי, אֶעֱשֶׂה לֹא כְתִיב, אֶלָּא נַעֲשֶׂה, מֵרֵישָׁא דְּנָקוּדָה עִילָּאָה, עַד יְסוֹדָא תַּתָּאָה, נְתַקֵּן לָךְ, וְנַעֲבֵיד לָךְ מִסְטָרָא דְּזָהָב, דְּתַמָּן אִתְעָרוּ דְּרַחֲמוּ. עִם נְקוּדוֹת הַכֶּסֶף, מִסְטָרָא דְּיַמִּינָא.

וְעַל זֶה (שיר א) תּוֹרֵי זָהָב נַעֲשֶׂה לָךְ. נַעֲשֶׂה וַדַּאי. לֹא כָתוּב אֶעֱשֶׂה, אֶלָּא נַעֲשֶׂה, מֵרֹאשׁ הַנְּקֻדָּה הָעֶלְיוֹנָה עַד הַיְסוֹד הַתַּחְתּוֹן נְתַקֵּן אוֹתָךְ, וְנַעֲשֶׂה לָךְ מִן הַצַּד שֶׁל זָהָב, שֶׁשָּׁם הִתְעוֹרְרוּת שֶׁל אַהֲבָה. עִם נְקֻדּוֹת הַכֶּסֶף - מִצַּד הַיָּמִין.

לְאַחֲזָאָה, דְּהָא אִתְעָרוּ דִּלְעֵילָא, לָא אִתְעַר וְלָא אִתְתַּקַּן לְגַבָּהּ, אֶלָּא כַּד אִתְתַּקָּנָא אִיהוּ בְּקַדְמֵיתָא בְּתִיקוּנֵי דְּהַאי עָלְמָא. כֵּיוָן דְּתִיקוּנִין דְּהַאי עָלְמָא אִתְתַּקָּנוּ בָּהּ כִּדְקָא יָאוֹת, כְּדֵין תִּיקוּנֵי דִּלְעֵילָא מִתְתַּקְּנֵי בָּהּ, וְיַהֲבֵי לָהּ תּוֹרֵי זָהָב עִם נְקוּדוֹת הַכֶּסֶף. תּוֹרֵי, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (אסתר ב) תּוֹר אֶסְתֵּר בַּת אֲבִיחַיִל.

לְהַרְאוֹת, שֶׁהֲרֵי הַהִתְעוֹרְרוּת שֶׁל מַעְלָה אֵין מִתְעוֹרֶרֶת וְאֵין מִתְתַּקֶּנֶת אֵלֶיהָ, אֶלָּא כְּשֶׁהוּא מִתְתַּקֵּן בְּרֹאשׁוֹנָה בְּתִקּוּנֵי הָעוֹלָם הַזֶּה. כֵּיוָן שֶׁנִּתְתַּקְּנוּ בָּהּ תִּקּוּנֵי הָעוֹלָם הַזֶּה כָּרָאוּי, אָז הַתִּקּוּנִים שֶׁלְּמַעְלָה מִתְתַּקְּנִים בָּהּ, וְנוֹתְנִים לָהּ תּוֹרֵי זָהָב עִם נְקֻדּוֹת הַכֶּסֶף. תּוֹרֵי, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (אסתר ב) תּוֹר אֶסְתֵּר בַּת אֲבִיחַיִל.

וְעַל דָּא, כַּד רָדְפִין סוּסָוון דְּרִכְבֵי פַּרְעֹה, דְּמֵיתִיךְ, דְּלָא תִּשְׁתַּבַּח וְלָא תִּתְעַר רְחִימוּ לְגַבָּאי. בְּגִין דְּתִיקוּנִין דִּילָךְ לְתַתָּא לָא הַוְיִין. וְהַשְׁתָּא יָאוֹת הוּא, דְּהָא נָאוּו לְחַיָּיךְ בַּתּוֹרִים וְגוֹ', וַדַּאי תּוֹרֵי זָהָב נַעֲשֶׂה לָךְ וְגוֹ', וְנִתְתַּקֵּן לָךְ כְּדְקָא יָאוֹת. וְכָל חַד וְחַד כְּפוּם אוֹרְחוֹי, וּמִלִּין הָכֵי מִתְקַשְׁרָן.

וְעַל זֶה, כְּשֶׁרוֹדְפִים הַסּוּסִים שֶׁל רִכְבֵי פַּרְעֹה - דְּמֵיתִיךְ, שֶׁלֹּא תִּשְׁתַּבַּח וְלֹא תַּעִיר אַהֲבָה אֵלַי, מִשּׁוּם הַתִּקּוּנִים שֶׁלְּךָ שֶׁלְּמַטָּה אֵינָם. וְכֵעֵת נָאֶה הוּא, שֶׁהֲרֵי נָאוּו לְחַיַּיךְ בַּתּוֹרִים וְגוֹ', וַדַּאי תּוֹרֵי זָהָב נַעֲשֶׂה לְךָ וְגוֹ', וּנְתַקֵּן אוֹתָךְ כָּרָאוּי, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד כְּפִי דַּרְכּוֹ, וְהַדְּבָרִים הַלָּלוּ נְקֻשָּׁרִים.

(שה"ש א) לְסֻסָתִי בְּרִכְבֵי פַּרְעֹה וְגוֹ', כְּתִיב (שמות יג) וַה' הוֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם בְּעַמּוּד עָנָן וְגוֹ'. בְּשַׁעֲתָא דַּאֲפִיק לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, לָא הֲווֹ בְּעָאן לְמֵיזַל בְּמַדְבְּרָא בְּאוֹרַח נְגִיבוּ. דַּהֲווֹ רְגִילִין בְּמִצְרַיִם, דְּהַוְיָא כְּגִנְתָא דְעֵדֶן, כְּדָבָר אַחֵר, כְּגַן ה' כְּאֶרֶץ מִצְרַיִם. דַּהֲווֹ אָזְלִין בַּאֲתַר נְגִיבוּ בְּאוֹרְחָא, בְּחוּרְבָא בְּלָא יִישׁוּבָא.

לְסֻסָתִי בְּרִכְבֵי פַּרְעֹה וְגוֹ' (שיר א). כְּתוּב (שמות יג) וַה' הֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם בְּעַמּוּד עָנָן וְגוֹ'. בְּשָׁעָה שֶׁהוֹצִיא אוֹתָם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, לֹא הָיוּ רוֹצִים לָלֶכֶת בַּמִּדְבָּר בְּדֶרֶךְ יְבֵשָׁה, שֶׁהָיוּ רְגִילִים בְּמִצְרַיִם שֶׁהָיְתָה כְּמוֹ גַן עֵדֶן, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר כְּגַן ה' כְּאֶרֶץ מִצְרַיִם. שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים בְּמָקוֹם יְבֵשׁ בַּדֶּרֶךְ, בְּחֹרֶב בְּלִי יִשּׁוּב.

מָה עָבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, שָׁדַר קֻדָּמַיְיהוּ שְׁכִינְתָּא, דַּהֲוַת אָזְלַת בְּכָל גְּוונִין דְּזֵהֲרָא, בְּכָל גְּוונִין דְּתִיאוּבְתָּא, וַהֲווּ רְהִיטֵי אֲבָתְרָהּ לְמֶחֱמֵי בְּתֵיאוּבְתָּא. וּבְגִין כָּךְ הֲווּ רְהִיטִין אֲבָתְרָהּ, וְאָזְלֵי, וְלָא הֲווּ מִתְעַכְּבֵי. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבֵיד לוֹן הָכֵי, כִּי הֵיכִי דְּלָא יִתְעַכְּבוּ קַדּוּשָׁא דִּשְׁמָא עַל יַמָּא, דְּאִיהוּ הֲוָה בָּעֵי לְאִתְיַקָּרָא בִּגּוֹ כָּל עַמְמִין דְּאַרְעָא.

מָה עֲשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא? שִׁלַּח לִפְנֵיהֶם שְׁכִינָה, שֶׁהָיְתָה הוֹלֶכֶת בְּכָל הַגְּוָנִים שֶׁל זֹהַר, בְּכָל הַגְּוָנִים שֶׁל תְּשׁוּקָה, וְהָיוּ רָצִים אַחֲרֶיהָ לִרְאוֹת בַּתְּשׁוּקָה. וּמִשּׁוּם כָּךְ הָיוּ רָצִים אַחֲרֶיהָ, וְהוֹלְכִים, וְלֹא הָיוּ מִתְעַכְּבִים. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עָשָׂה לָהֶם כָּךְ, כָּךְ שֶׁלֹּא יִתְעַכֵּב קִדּוּשׁ הַשֵּׁם עַל הַיָּם, שֶׁהוּא (כדי שלא יתעכב כבוד שמו בעולם הוא) הָיָה רוֹצֶה לְהִתְכַּבֵּד בְּתוֹךְ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ.

כְּגַוְונָא דְּאִלֵּין אָזְלִין בִּבְהִילוּ, אוּף הָכֵי עֲבַד פַּרְעֹה בְּרְתֵיכוֹי וְסוּסָוון דִּילֵיהּ, בְּגִין לְמִרְדַּף בִּבְהִילוּ, דְּלָא יִתְעַכְּבוּן רְתֵיכוֹי בְּאוֹרְחָא. מָה עֲבַד. נָטַל סוּסָוון נוּקְבֵי וְסוּסָוון דְּכוּרֵי, וְשַׁוֵּי נוּקְבֵי לְקַמַּייהוּ וּדְכוּרֵי מֵאָחוֹרָא, דְּכוּרֵי הֲווֹ רָהֲטֵי בָּתַר נוּקְבֵי, וְנוּקְבֵי הֲווֹ רָהֲטֵי מִקַּמֵּי דְכוּרֵי, וְאִלֵּין וְאִלֵּין הֲווֹ רָהֲטֵי בִּבְהִילוּ. וְדָא עֲבַד פַּרְעֹה בְּחָכְמְתָא, לְמִרְדַּף בִּבְהִילוּ אֲבַתְרַייהוּ דְּיִשְׂרָאֵל.

כְּמוֹ שֶׁאֵלֶּה הָלְכוּ בְּחִפָּזוֹן, אַף כָּךְ עָשָׂה פַּרְעֹה בַּמֶּרְכָּבוֹת וְהַסּוּסִים שֶׁלּוֹ, כְּדֵי לִרְדֹּף בְּחִפָּזוֹן, שֶׁלֹּא יִתְעַכְּבוּ מֶרְכְּבוֹתָיו בַּדֶּרֶךְ. מָה עָשָׂה? נָטַל סוּסוֹת נְקֵבוֹת וְסוּסִים זְכָרִים, וְשָׂם הַנְּקֵבוֹת לִפְנֵיהֶם וְהַזְּכָרִים מֵאֲחוֹר. הַזְּכָרִים הָיוּ רָצִים אַחַר הַנְּקֵבוֹת, וְהַנְּקֵבוֹת הָיוּ רָצוֹת מִלִּפְנֵי הַזְּכָרִים, וְאֵלּוּ וַאֲלוּ הָיוּ רָצִים בְּחִפָּזָה, וְזֶה פַּרְעֹה עָשָׂה בְּחָכְמָה, לִרְדֹּף בְּחִפָּזוֹן אַחֲרֵי יִשְׂרָאֵל.

כֵּיוָן דְּאַדְבֵּיק לוֹן, וּבְעָא לַאֲגָחָא קְרָבָא בְּיִשְׂרָאֵל, נָטַל נוּקְבֵי וְחָנַר לוֹן לַאֲחוֹרָא, וּדְכוּרֵי לְקַמַּייהוּ, בְּגִין לְיַאֲשָׁא רְתֵיכוֹי. כְּךָ בְּקַדְמֵיתָא כְּתִיב, (שמות) וַה' הוֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם, וּלְבָתַר כְּתִיב, (שם יד) וַיִּסַּע מַלְאַךְ הָאֱלֹהִים הַהֹלֵךְ לִפְנֵי מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל וַיֵּלֶךְ מֵאַחֲרֵיהֶם. וַיִּסַּע, כְּדֵי שֶׁיִּזְדָּרְזוּ יִשְׂרָאֵל וְיִהְיוּ שְׁמוּרִים, וְכָל אוֹתָם חִצִּים וּבְלִיסְטָרָאוֹת וַאֲבָנִים וּמַקְלוֹת שֶׁהָיוּ זוֹרְקִים עַל יִשְׂרָאֵל, לֹא הִגִּיעוּ אֲלֵיהֶם. וְהַיְנוּ מַה שֶׁכָּתוּב הִתְיַצְּבוּ וּרְאוּ, וּמִשּׁוּם כְּךָ דְּמֵיתֵיךְ, בְּאוֹתוֹ גֶּוֶן מַמָּשׁ.

כֵּיוָן דְּאִינּוּן אוּכְלוּסִין אִתְעֲבָרוּ, וְחָמוּ כָּל אִינּוּן נִסִּין וּגְבוּרָן דַּעֲבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל יַמָּא, כְּדֵין נָאוֶה לְחַיֶּיךָ בַּתּוֹרִים, אִתַּתַּקְנוּ יִשְׂרָאֵל בָּרָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא, דִּכְתִיב (שם) וַיַּאֲמִינוּ בַּה' וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ. וְקַבִּילוּ יִשְׂרָאֵל אוֹרַיְיתָא עַל טוּרָא דְסִינַי, תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב וְתוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, וּכְדֵין אִתְתַּקָּנוּ כּוּלָּא, עֵילָּא וְתַתָּא כַּדְקָא יָאוֹת.

כֵּיוָן שֶׁאוֹתָם הָאוּכְלוּסִים עָבְרוּ, וְרָאוּ כָּל אוֹתָם נִסִּים וּגְבוּרוֹת שֶׁעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל הַיָּם, אָז נָאוֶה לְחַיֶּיךָ בַּתּוֹרִים, הִתְתַּקְנוּ יִשְׂרָאֵל בְּסוֹד הָאֱמוּנָה, שֶׁכָּתוּב (שם) וַיַּאֲמִינוּ בַּה' וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ. וְקִבְּלוּ יִשְׂרָאֵל תּוֹרָה עַל הַר סִינַי, תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב וְתוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, וְאָז הַכֹּל הִתְתַּקְנוּ, מַעְלָה וּמַטָּה כָּרָאוּי.

(שיר א) נָאווּ לְחָיַיִךְ בַּתּוֹרִים, תָּא חֲזֵי, כָּל גְּוָונִין דִּלְגוֹ, וְכָל מַחְשָׁבִין וּרְעוּתִין דְּעָלְמָא דְּאִינּוּן גּוֹ לְבָּא, כּוּלְהוּ אִתְחֲזוֹן בְּאַנְפִּין. וּבְאַנְפִּין אִשְׁתְּמוֹדָעָא בַּר נָשׁ מַאן אִיהוּ. אִי עוֹבָדוֹי לְטַב, אִי עוֹבָדוֹי לְבִישׁ. כְּדֵךְ אַחֵר, (ישעיה ג) הַכָּרַת פְּנֵיהֶם עָנְתָה בָם. וְהַשְׁתָּא דְּתִיקוּנִין דְּכֹלָּא כְּלְהוֹ כִּדְקָא יָאוֹת, בְּתִיקוּנִין דְּכָשְׁרָאן, בְּתִיקוּנִין דְּעוֹבָדִין טָבִין, מִיָּד נָאווּ לְחָיַיִךְ בְּלָא כִיסוּפָא כְּלָל.

נָאווּ לְחָיַיִךְ בַּתּוֹרִים (שיר א). בֹּא וּרְאֵה, כָּל הַגְּוָונִים שֶׁבִּפְנִים, וְכָל הַמַּחֲשָׁבוֹת וְהָרְצוֹנוֹת שֶׁל הָעוֹלָם שֶׁהֵם בְּתוֹךְ הַלֵּב, כֻּלָּם נִרְאִים בַּפָּנִים. וּבַפָּנִים נוֹדָע מִיהוּ הָאָדָם, אִם מַעֲשָׂיו לְטוֹב וְאִם מַעֲשָׂיו לְרַע, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר הַכָּרַת פְּנֵיהֶם עָנְתָה בָּם. וְעַכְשָׁו שֶׁהַתִּקּוּנִים שֶׁל הַכֹּל כֻּלָּם כְּרָאוּי, בְּתִקּוּנִים כְּשֵׁרִים, בְּתִקּוּנִים שֶׁל מַעֲשִׂים טוֹבִים, מִיָּד נָאווּ לְחָיַיִךְ, בְּלֹא בּוּשָׁה כְּלָל.

וְכָל דָּא הֲווֹ בְּזִמְנָא דְּאִתְבְּנֵי בֵּי מַקְדְּשָׁא, וְעָלְמִין כּוּלְהוֹן בְּחֶדְוָא, עֵילָּא וְתַתָּא, וּכְדֵין אִתְתַּקָּנוּ אַנְפִּין כְּדְקָא חָזֵי. אִתְחַבְּרוּ אַנְפִּין בְּאַנְפִּין כְּדְקָא חָזֵי.

וְכָל זֶה הָיָה בִּזְמַן שֶׁנִּבְנָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְכָל הָעוֹלָמוֹת בְּשִׂמְחָה, מַעְלָה וּמַטָּה, וְאָז הִתְתַּקְּנוּ הַפָּנִים כָּרָאוּי, הִתְחַבְּרוּ פָּנִים בְּפָנִים כָּרָאוּי.

לְחָיַיִךְ, וְלֹא כְתִיב פָּנַיִךְ, בְּגִין דְּכוֹלָּא חַד, אֲבָל לְחָיַיִם, אִינּוּן מְתַקְּנָן צִפְצוּפָא וּמִילּוֹלָא לְאִסְתַּכָּלָא בֵּהּ. וּבְגִין כָּךְ, שִׁירָתָא דָּא אִתְתַּקָּנָא הַשְׁתָּא, יַתִּיר מִשְּׁאָר זִמְנִין דְּעָלְמָא.

לְחָיַיִךְ, וְלֹא כְתוּב פָּנַיִךְ, מִשּׁוּם שֶׁהַכֹּל אֶחָד, אֲבָל לְחָיַיִם, הֵם מְתַקְּנִים צִפְצוּף וְדִבּוּר לְהִסְתַּכֵּל בָּהֶם. וּמִשּׁוּם כָּךְ הַשִּׁירָה הַזּוֹ הִתְתַּקְּנָה עַכְשָׁו יוֹתֵר מִשְּׁאָר הַזְּמַנִּים שֶׁל הָעוֹלָם.

כְתִיב, (בראשית טו) וְהִנֵּה דְבַר ה' אֵלָיו לֵאמֹר לֹא יִירָשְׁךָ זֶה כִּי אִם אֲשֶׁר יֵצֵא מִמֵּעֶיךָ הוּא יִירָשֶׁךָ. וְכִי אַבְרָהָם דְּהָווּ אֲזַיל בִּשְׁלִימוּ לְגַבֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא, אֵיךְ לֹא הֶאֱמִין בְּמַאֲמָר דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֲמַר דְּלֶהֱווֹי לֵיהּ בְּנִין, דִּכְתִיב לְזַרְעֲךָ אֶתֵּן אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת. וּלְבָתַר אִיהוּ אֲמַר, וְהִנֵּה בָן בֵּיתִי יוֹרֵשׁ אֹתִי.

כָּתוּב (בראשית טו) וְהִנֵּה דְבַר ה' אֵלָיו לֵאמֹר לֹא יִירָשְׁךָ זֶה כִּי אִם אֲשֶׁר יֵצֵא מִמֵּעֶיךָ הוּא יִירָשֶׁךָ. וְכִי אַבְרָהָם שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ בִּשְׁלֵמוּת אֵצֶל הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ, אֵיךְ לֹא הֶאֱמִין בְּמַאֲמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּכַמָּה פְּעָמִים שֶׁאָמַר לוֹ שֶׁיִּהְיוּ לוֹ בָּנִים, שֶׁכָּתוּב (שם ה) וַיּוֹצֵא אֹתוֹ הַחוּצָה, (שם יב) לְזַרְעֲךָ אֶתֵּן אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת, וְאַחַר כָּךְ הוּא אוֹמֵר וְהִנֵּה בָן בֵּיתִי יוֹרֵשׁ אֹתִי?

שְׁפִיל לְרֵישֵׁיהּ דִּקְרָא, מַה כְּתִיב, (שם) וְאָנֹכִי הוֹלֵךְ עֲרִירִי. וּכְתִיב (שם) הֵן לִי לֹא נָתַתָּה זָרַע וְהִנֵּה בֶן בֵּיתִי יוֹרֵשׁ אֹתִי. אֶלָּא בְּקַדְמִיתָא אַבְרָהָם הֲווָה הֵימִין בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וַהֲווָה מְסַתַּכֵּל בְּכוֹכְבַיָּיא וּבְהַנֵּי מַזָּלַיָּיא, וַהֲווָה חָזֵי דְּלָא יְהֵא לֵיהּ בַּר. בְּגִין דְּעַד כְּעָן לָא הֲווָה דָּבֵיק בְּדָבִיקוּ דְּמָארֵיהּ.

הַבֵּט לְרֹאשׁ הַפְּסוּק, מַה כָּתוּב? (שם) וְאָנֹכִי הוֹלֵךְ עֲרִירִי. וְכָתוּב (שם) הֵן לִי לֹא נָתַתָּה זָרַע וְהִנֵּה בֶן בֵּיתִי יוֹרֵשׁ אֹתִי. אֶלָּא בָּרְאשׁוֹנָה אַבְרָהָם הָיָה מַאֲמִין בַּקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְהָיָה מִסְתַּכֵּל בַּכּוֹכָבִים וּבַמַּזָּלוֹת הַלָּלוּ, וְהָיָה רוֹאֶה שֶׁלֹּא יִהְיֶה לוֹ בֵּן, מִשּׁוּם שֶׁעַד עַתָּה לֹא הָיָה דָּבֵק בַּדְּבֵקוּת שֶׁל רִבּוֹנוֹ.

כֵּיוָן דְּכְתִיב וַיּוֹצֵא אֹתוֹ הַחוּצָה, אֲפֵיק לֵיהּ מֵהַהוּא אוֹרַח, וְקָרֵיב לֵיהּ לְגַבֵּיהּ לְפוּלְחָנֵיהּ, לְמִנְדַּע אוֹרְחִין אֲחָרָנִין דְּחָכְמְתָא, וְאַפֵּיק לֵיהּ מֵהַהוּא טִיּוּרֵי דְּמַזָּלֵי, וַאֲמַר לֵיהּ, אַבְרָם אֵינוֹ מוֹלִיד, אַבְרָהָם מוֹלִיד. וְדָא (בראשית יז) וְלֹא יִקָּרֵא עוֹד אֶת שִׁמְךָ אַבְרָם וְהָיָה שִׁמְךָ אַבְרָהָם כִּי אַב הֲמוֹן גּוֹיִם נְתַתִּיךָ.

כֵּיוָן שֶׁכָּתוּב וַיּוֹצֵא אֹתוֹ הַחוּצָה, הוֹצִיא אוֹתוֹ מִן אוֹתָהּ הַדֶּרֶךְ, וְקֵרְבוֹ אֵלָיו לַעֲבוֹדָתוֹ, לְדַעַת דְּרָכִים אֲחֵרוֹת שֶׁל חָכְמָה, וְהוֹצִיאוֹ מֵאוֹתָם הַנְּחוּשִׁים שֶׁל הַמַּזָּלוֹת, וְאָמַר לוֹ: אַבְרָם אֵינוֹ מוֹלִיד, אַבְרָהָם מוֹלִיד. וְזֶה וְלֹא יִקָּרֵא עוֹד אֶת שִׁמְךָ אַבְרָם וְהָיָה שִׁמְךָ אַבְרָהָם כִּי אַב הֲמוֹן גּוֹיִם נְתַתִּיךָ.

מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּלֵית בְּכָל אַתְוָון אֶת דְּמִתְתַּקְנָא לְאוֹלָדָא, בַּר אֶת ה'. הַאי אֶת, אִיהִי מִתְתַּקְנָא לְמֶעְבַּד פֵּירִין וְאִיבִּין יַתִּיר מִכָּל שְׁאַר אַתְוָון. וּבְגִין כָּךְ אִיהִי פְּתִיחָא מִכָּל סְטָרִין.

מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁאֵין בְּכָל הָאוֹתִיּוֹת אוֹת שֶׁמִּתְקָנֶת לְהוֹלִיד, פָּרַט לְאוֹת ה'. הָאוֹת הַזּוֹ הִיא מְתֻקֶּנֶת לַעֲשׂוֹת פֵּרוֹת וְתוֹלְדוֹת יוֹתֵר מִכָּל שְׁאָר הָאוֹתִיּוֹת, וּמִשּׁוּם כָּךְ הִיא פְּתוּחָה מִכָּל הַצְּדָדִים.

וְאִי תֵּימָא, אֶת דָּא לָא אִצְטְרִיךְ לֵיהּ לְאַבְרָהָם לְאִתּוֹסָפָא לֵיהּ, דְּהָא לָאו דִּילֵיהּ הוּא, ה' אִיהִי נוּקְבָא בְּכָל אֲתַר, וְתֵינַח לְשָׂרָה לְמֶהֱוֵי אֶת דָּא רְשִׁימָא בְּגַוָּוהּ.

וְאִם תֹּאמַר, הָאוֹת הַזּוֹ לֹא צָרִיךְ לוֹ לְאַבְרָהָם לְהִתּוֹסֵף לוֹ, שֶׁהֲרֵי אֵינָהּ שֶׁלּוֹ הִיא, ה' הִיא נְקֵבָה בְּכָל מָקוֹם, וְתִהְיֶה נוֹחָה לְשָׂרָה לִהְיוֹת הָאוֹת הַזּוֹ רְשׁוּמָה בְּתוֹכָהּ.

אֶלָּא תְּרֵי הֵ"ן אִינוּן, חַד עִילָּאָה, וְחַד תַּתָּאָה. חַד עַלְמָא דְּדִכּוּרָא, וְחַד עַלְמָא תַּתָּאָה, דְּאִיהוּ עַלְמָא דְּנוּקְבָא. כֵּיוָן דְּאִתּוֹסַף ה' בַּאֲבְרָהָם, אוֹר קַדְמָאָה דְּהַהוּא הַאי ה' מִתְעַטֵּף בֵּיהּ, נָפִיק וְעָבַד אִיבִּין. וְאִתְרְשִׁים אַבְרָהָם בְּהַהוּא דַּרְגָּא עִילָּאָה דִּילֵיהּ, בְּחֵילָא דְּהַאי ה' עִילָּאָה, דְּהָא לֵית חֵילָא וְתוֹקְפָא לְהַהוּא אוֹר קַדְמָאָה, בַּר ה'. וּבְגִין כָּךְ נָטֵיל הַהוּא אוֹר קַדְמָאָה, אֶת ה' עִמֵּיהּ, וְאִתְיַשֵּׁב בְּדַרְגֵּיהּ, דְּהָא סָלֵיק לְמֶהֱוֵי עָבִיד תּוֹלְדִין.

אֶלָּא שְׁתֵּי הֵ"ין הַלָּלוּ וְאַחַת תַּחְתּוֹנָה. הָאַחַת - עוֹלָם הַזֶּכָר, וְהָאַחַת עוֹלָם הַתַּחְתּוֹן - עוֹלָם שֶׁל הַנְּקֵבָה. כֵּיוָן שֶׁנּוֹסְפָה ה' בְּאַבְרָהָם, הָאוֹר הָרִאשׁוֹן שֶׁהָה' הַזּוֹ מִתְעַטֶּפֶת בּוֹ, יָצָא וְעָשָׂה פֵּרוֹת. וְנִרְשַׁם אַבְרָהָם בְּאוֹתָהּ הַדַּרְגָּה הָעֶלְיוֹנָה שֶׁלּוֹ, בַּכֹּחַ שֶׁל הַה' הָעֶלְיוֹנָה הַזּוֹ, שֶׁהֲרֵי אֵין כֹּחַ וְתֹקֶף לְאוֹתוֹ הָאוֹר הָרִאשׁוֹן, פָּרַט לַה'. וּמִשּׁוּם כָּךְ נוֹטֵל אוֹתוֹ הָאוֹר הָרִאשׁוֹן הָאוֹת ה' עִמּוֹ, וּמִתְיַשֵּׁב בְּדַרְגָּתוֹ, שֶׁהֲרֵי עוֹלֶה לִהְיוֹת עוֹשֶׂה תּוֹלְדוֹת.

תְּרֵין אַתְוָון רְשִׁימִין הָכָא, דְּאִינוּן סְלִיקוּ לְעַלְמָא עִילָּאָה, וְאִינוּן ה"ם. אָת ם' מֵעַלְמָא עִילָּאָה אִיהִי. מַאי בֵּינַיְיהוּ בֵּין אָת ם' וּבֵין אָת ה', דְּהָא תַּרְוַיְיהוּ מֵעַלְמָא עִילָּאָה אִינוּן.

שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת רְשׁוּמוֹת כָּאן, שֶׁהֵם עֲלֵיהֶ לְעוֹלָם הָעֶלְיוֹן, וְהֵם ה"ם. הָאוֹת ם' הִיא מִן הָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן. מַה בֵּינֵיהֶם בֵּין הָאוֹת ם' וּבֵין הָאוֹת ה', שֶׁהֲרֵי שְׁתֵּיהֶן מִן הָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן?

אֶלָּא כַּד סְתִים כּוֹלָּא גּוֹ מַחְשָׁבָה עִילָּאָה, וְאִיהִי נְקוּדָה לָא אִתְפַּשְׁטָא, וְאַסְתֵּים לְגוֹ. כָּל אִינּוּן שְׁבִילִין עִילָּאִין, וְאַתְוָון סְתִימִין, אַסְתֵּים כּוֹלָּא בְּאָת ם'. וַהֲווּ כָּל אִינּוּן שְׁבִילִין וְאַתְוָון עִילָּאִין סְתִימִין כְּלִילָן בְּאָת דָּא. כֵּיוָן דְּסָלִיק בִּרְעוּ לְאִתְגַּלָּאָה, וְלַאֲפָקָא תּוֹלְדִין, הַאי אָת ם' אִתְפַּתַּח, וְאִתְעֲבִיד אָת ה'.

אֶלָּא כְּשֶׁנִּסְתָּר הַכֹּל בְּתוֹךְ הַמַּחֲשָׁבָה הָעֶלְיוֹנָה, וְהַנְּקֻדָּה הַהִיא לֹא הִתְפַּשְׁטָה, וְהֶסְתִּיר לְפָנִים. כָּל אוֹתָם הַשְּׁבִילִים הָעֶלְיוֹנִים וְהָאוֹתִיּוֹת הַנִּסְתָּרוֹת, הִסְתִּיר הַכֹּל בָּאוֹת ם'. וְהָיוּ כָּל אוֹתָם שְׁבִילִים וְאוֹתִיּוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת נִסְתָּרוֹת כְּלוּלוֹת בָּאוֹת הַזּוֹ. כֵּיוָן שֶׁעָלָה בִּרְצוֹן לְהִתְגַּלּוֹת וּלְהוֹצִיא תּוֹלָדוֹת, הָאוֹת ם' הַזּוֹ נִפְתַּחַת, וְנַעֲשֵׂית הָאוֹת ה'.

לָא אִשְׁתַּנּוֹ דָּא מִדָּא, אֶלָּא דְּאִתְפַּתַּח לַאֲפָקָא תּוֹלְדִין וּלְאִתְגַּלְיָיא בִּלְחִישׁוּ. דְּהָא אִת דָּא לָא אִתְגַּלְיָיא וְלָא אִדְכַּר. וְאַף עַל גַּב דְּאִיהִי בִּלְחִישׁוּ, הוּא בְּפוּם גַּלֵּי. וּבְגִין כָּךְ, בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְגַּלֵּי וְאִתְפַּתַּח, כְּדֵי זַמִּין לְאוֹלָדָא.

לֹא הִשְׁתַּנּוּ זֶה מִזֶּה, אֶלָּא שֶׁנִּפְתַּח לְהוֹצִיא תּוֹלְדוֹת וּלְהִתְגַּלּוֹת בִּלַחַשׁ, שֶׁהֲרֵי הָאוֹת הַזּוֹ לֹא הִתְגַּלְּתָה אֶלָּא בְּפֶה גָּלוּי, וְלֹא נִזְכְּרָה. וְאַף עַל גַּב שֶׁהִיא בִּלַחַשׁ, הוּא בְּפֶה גָּלוּי. וּמִשּׁוּם כָּךְ, בְּשָׁעָה שֶׁהִתְגַּלְּתָה וְנִפְתַּח, אָז עָתִיד לְהוֹלִיד.

דְּהָא בְּעוֹד דְּלָא קַיְימָא בִּפְתִיחוּ דְּהּ', כּוֹלָּא סְתִים בְּגַוָּוהּ בְּאָת ם'. לְבָתַר דְּאִתְפַּתַּח, עֲבִיד תּוֹלְדִין בְּאוֹת ה'.

שֶׁהֲרֵי שֶׁבְּטֶרֶם עוֹמֵד בַּפְּתִיחוּת שֶׁל ה', הַכֹּל נִסְתָּר בְּתוֹכָהּ בָּאוֹת ם'. אַחַר שֶׁנִּפְתְּחָה, עוֹשָׂה תּוֹלָדוֹת בָּאוֹת ה'.

וְאִינּוּן תּוֹלְדִין לָא נַפְקֵי לְבַר, בַּר בְּחַד אֵבָר, שַׁיְיפָּא קַדִּישָׁא דְּאִתְתַּקַּן גַּבֵּיהּ, וְעָאל בְּאָת ה' בַּתְרַיְיתָא. מֵאֵת ה' נָפֵיק, וּבְאָת ה' עַיֵּיל, בְּהַהוּא אֵבָר דְּאִתְתַּקַּן גַּבֵּי ה' בַּתְרַיְיתָא.

וְאוֹתָם תּוֹלָדוֹת לֹא יוֹצְאוֹת הַחוּצָה, רַק בְּאֵיבָר אֶחָד, אֵיבָר קָדוֹשׁ שֶׁהִתְתַּקֵּן (שהתחזק) אֶצְלוֹ וְנִכְנָס בָּאוֹת ה' הָאַחֲרוֹנָה. מֵאוֹת ה' יוֹצֵא, וּבָאוֹת ה' נִכְנָס, בְּאוֹתוֹ אֵיבָר שֶׁהִתְתַּקֵּן אֵצֶל ה' הָאַחַ רוֹנָה.

וּבְשַׁעֲתָא דְּאִתְפַּתַּח, וְאִתּוֹסַף אָת דָּא, ה' עִילָּאָה, כְּדֵין אִתְתַּקַּן בְּתֵיאוּבְתָּא, וְהַאי אֵבָר צַדִּיקָא דְּעַלְמָא אִתְתַּקַּן עֲלֵיהּ. וְעַל דָּא, כַּד אִתְתַּקַּן הַאי אֵבָר בְּתֵיאוּבְתָּא, אִתּוֹסַף בֵּיהּ ה'.

וְכַד אֵבָר דָּא לָא הֲוֵי בְּתֵיאוּבְתָּא, וַהֲוָה ס' בִּלְחוֹדוֹי, לְאִתְחֲזָאָה דְּהָא לָא קַיְימָא לְאוֹלָדָא.

וּבְשָׁעָה שֶׁנִּפְתַּח וְנוֹסְפָה הָאוֹת הַזּוֹ, ה' הָעֶלְיוֹנָה, אָז הִתְתַּקֵּן בִּתְשׁוּקָה, וְהָאֵיבָר הַזֶּה הַצַּדִּיק שֶׁל הָעוֹלָם הִתְתַּקֵּן עָלָיו. וְעַל זֶה, כְּשֶׁהִתְתַּקֵּן הָאֵיבָר הַזֶּה בִּתְשׁוּקָה, נוֹסָפָה בּוֹ ה'. וּכְשֶׁהָאֵיבָר הַזֶּה אֵינוֹ בִּתְשׁוּקָה, וְהָיְתָה ס' לְבַדָּהּ, לְהַרְאוֹת שֶׁהֲרֵי אֵין עוֹמֶדֶת לְהוֹלִיד.

וְרָזָא דָּא אַבְרָם, אבְּרָם, דְּבִי ם', דָּא אֵינוֹ מוֹלִיד, דְּהָא ם' סְתִימָא אִיהִי, וְלָא קָיְימָא לְאוֹלָדָא. כַּד אִתּוֹסַף ה', הַהוּא ם' אִתְפַּתַּח, וְאִתּוֹסַף ה', וְקָיְימָא בְּהַהוּא אֵבָר לְמֶעְבַּד תּוֹלָדִין. וְרָזָא דָּא אַבְרָהָם, אבְּרָהָם, דְּבִי ה"ם, דָּא, מוֹלִיד וַעֲבֵיד אִיבִּין.

וְזֶהוּ סוֹד אַבְרָם, אב"ר ם', זֶה אֵינוֹ מוֹלִיד, שֶׁהֲרֵי ם' הִיא סְתוּמָה, וְלֹא עוֹמֶדֶת לְהוֹלִיד. כְּשֶׁנּוֹסְפָה ה', אוֹתוֹ הַם' נִפְתְּחָה, וְנוֹסְפָה ה', וְעוֹמֶדֶת בְּאוֹתוֹ הָאֵיבָר לַעֲשׂוֹת תּוֹלְדוֹת. וְזֶה סוֹד אַבְרָהָם, אב"ר ה"ם, זֶה מוֹלִיד וְעוֹשֶׂה פֵּרוֹת.

וּבְגִין כָּךְ אַבְרָם אֵינוֹ מוֹלִיד, אַבְרָהָם מוֹלִיד. בְּגִין דְּהַהוּא אֵבָר לָא אִתְתַּקַּן עַד דַּאֲתֵי ה'. וּבְכָל אֲתַר ה"א קָיְימָא לְתוֹלָדִין וְאִיבִּין, וְעַל דָּא שְׁמָא גָּרִים.

וּמִשּׁוּם כָּךְ אַבְרָם אֵינוֹ מוֹלִיד - אַבְרָהָם מוֹלִיד, מִשּׁוּם שֶׁאוֹתוֹ הָאֵיבָר לֹא הִתְתַּקֵּן עַד שֶׁבָּאָה ה'. וּבְכָל מָקוֹם ה"א עוֹמֶדֶת לְתוֹלְדוֹת וּפֵרוֹת, וְעַל כֵּן הַשֵּׁם גּוֹרֵם.

וּמְנָא לָן דְּהַהוּא אֵבָר לָא אִתְתַּקַּן אֶלָּא בְּגִין ה'. דְּהָא בְּזִמְנָא דְּהָוָה שְׁמֵיהּ אַבְרָם, לָא אִתְגְּזַר הַהוּא אֵבָר, וְלָא אִתְתַּקַּן. בְּתַר דַּאֲתָא ה', אִתְתַּקַּן הַהוּא אֵבָר, וְאִתְגְּזַר, לְמֶעְבַּד אִיבִּין בְּהַהוּא ה' בַּתְרָאָה. וּבְעוֹד דְּאִיהוּ עַלְמָא עִילָּאָה סָתוּם בְּאָת ם', הַהוּא אֵבָר לָא אִתְתַּקַּן, וְקָיְימָא עָרְלָה בְּלָא גְּזִירוּ.

וּמִנַּיִן לָנוּ שֶׁאוֹתוֹ הָאֵיבָר לֹא נִתְתַּקֵּן אֶלָּא בִּשְׁבִיל ה'? שֶׁהֲרֵי בַּזְּמַן שֶׁהָיָה שְׁמוֹ אַבְרָם, לֹא נִגְזַר נְמוֹל אוֹתוֹ הָאֵיבָר וְלֹא הִתְתַּקֵּן. אַחַר שֶׁבָּאָה ה', הִתְתַּקֵּן אוֹתוֹ הָאֵיבָר, וְנִמּוֹל, לַעֲשׂוֹת פֵּרוֹת בְּאוֹתָהּ ה' הָאַחֲרוֹנָה. וּבְעוֹד שֶׁהָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן הוּא סָתוּם בְּאוֹת ם', אוֹתוֹ הָאֵיבָר לֹא הִתְתַּקֵּן, וְהָעָרְלָה עוֹמֶדֶת לְלֹא מִילָה.

וְהַרְגָּא תַּתָּאָה קָיְימָא מִגּוֹ עָרְלָה, בְּאָת ד', גּוֹ מְסְכְּנוּ. כַּד עַלְמָא עִילָּאָה גּוֹ סְתִימוּ בְּרָזָא דְּאָת מ', עַלְמָא תַּתָּאָה בְּמִסְכְּנוּ בְּרָזָא דְּאָת ד'.

וְהַדַּרְגָּה הַתַּחְתּוֹנָה עוֹמֶדֶת מִתּוֹךְ הָעָרְלָה, בְּאוֹת ד', תּוֹךְ עֲנִיּוּת. כְּשֶׁהָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן תּוֹךְ הֶסְתֵּר בְּסוֹד הָאוֹת מ', הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן בְּעֹנִי בְּסוֹד הָאוֹת ד' (ם).

כַּד אִתְפַּתַּח עַלְמָא עִילָּאָה מֵאָת ם', וְאִתְעֲבִיד ה', כְּדֵין, אִתְתַּקַּן בְּרִית, וְאִתְעֲבַר עָרְלָה. וְכֵיוָן דְּאִתְתַּקַּן הַאי בְּרִית, נָפְקִין אִלֵּין תְּרִין אַתְוָון, וְעַיְילֵי אַתְוָון אוֹחֳרָנִין. נָפְקִין תְּרִין אִלֵּין ד"ם. כְּשֶׁנִּפְתַּח הָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן מֵהָאוֹת ם', וְנַעֲשָׂה ה', אֲז נִתְתַּקֵּן הַבְּרִית, וְהָעָרְלָה מֻעֲבֶרֶת. וְכֵיוָן שֶׁנִּתְתַּקְּנָה הַבְּרִית הַזּוֹ, יוֹצְאוֹת שְׁתֵּי הָאוֹתִיּוֹת הַלָּלוּ, וְנִכְנָסוֹת אוֹתִיּוֹת אֲחֵרוֹת. יוֹצְאוֹת שְׁתֵּי אֵלּוּ ד"ם.

וְכָל גְּזִירוּ דְּלָא נָפֵיק מִינֵּיהּ דָּם, לָאו אִיהוּ גְּזִירוּ. דְּהָא אִלֵּין מִתְעַבְּרָן וְעַיְילִין תְּרִין אָחֳרָנִין. בַּאֲתַר דְּאָת ם', עַיִּיל ה'. בַּאֲתַר דְּאָת ד', עַיִּיל ה'. כְּדֵין כּוֹלָא קָיְימָא לְאוֹלָדָא.

וְכָל מִילָה שֶׁלֹּא יוֹצֵאת מִמֶּנָּה דָּם אֵינָהּ מִילָה, שֶׁהֲרֵי אֵלֶּה מֻעֲבָרוֹת, וְנִכְנָסוֹת שְׁתֵּי אֲחֵרוֹת. בִּמְקוֹם הָאוֹת ם' נִכְנֶסֶת ה'. בִּמְקוֹם הָאוֹת ד' נִכְנֶסֶת ה'. וְאֵז הַכֹּל עוֹמֵד לְהוֹלִיד.

וְרָזָא דָּא (ישעיה ט) לְמַ"רְבֵּה הַמִּשְׂרָה וּלְשָׁלוֹם אֵין קֵץ עַל כִּסֵּא דָוִד וְעַל מַמְלַכְתּוֹ לְהָכִין אֹתָהּ וּלְסַעֲדָהּ. ם' רַבָּה, לְמַרְבֵּה. רָזָא דָּא, כַּד לְאָת ם' רַבָּה הַמִּשְׂרָה, דְּאַסְגִּיאוּ רְבוּ עִילָּאָה,

דְּאִתְפַּתַּח וְאִתְעֲבִיד ה', כְּדֵין וּלְשָׁלוֹם אֵין קֵץ. מַאי וּלְשָׁלוֹם. אֶלָּא וּלְשָׁלוֹם, דָּא הַהוּא אֲבָר יְסוֹדָא דְּעָלְמָא, דְּאִתְעֲבַר מִנַּיְהּ עָרְלָה, הַהוּא דְּאִקְרֵי קֵץ כָּל בָּשָׂר, וַדַּאי וּלְשָׁלוֹם אֵין קֵץ, דְּהָא אִתְעֲבַר. וְיתֵיב שָׁלוֹם עַל כִּסֵּא דָּוִד, וְעַל מַמְלַכְתּוֹ, לְהָכִין אֹתָהּ וּלְסַעֲדָהּ בְּמִשְׁפָּט וּבִצְדָקָה.

וְזֶהּ סוֹד (ישעיה ט) לְמַ"רְבֵּה הַמִּשְׂרָה וּלְשָׁלוֹם אֵין קֵץ עַל כִּסֵּא דָּוִד וְעַל מַמְלַכְתּוֹ לְהָכִין אֹתָהּ וּלְסַעֲדָהּ. ם' רַבָּה, לְמַרְבֵּה. סוֹד זֶה, כְּשֶׁלְּאוֹת ם' רַבָּה הַמִּשְׂרָה, שֶׁמַּרְבִּים גְּדֶל עֶלְיוֹן, שֶׁנִּפְתַּח וְנַעֲשָׂה ה', אָז וּלְשָׁלוֹם אֵין קֵץ. מַה זֶּה וּלְשָׁלוֹם? אֶלָּא וּלְשָׁלוֹם, זֶהוּ אֵיבָר הַהוּא הַיְסוֹד שֶׁל הָעוֹלָם, שֶׁנֶּעֱבָרָה מִמֶּנָּה הָעָרְלָה, אוֹתוֹ שֶׁנִּקְרָא קֵץ כָּל בָּשָׂר, וַדַּאי וּלְשָׁלוֹם אֵין קֵץ, שֶׁהֲרֵי נֶעֱבָר. וְיוֹשֵׁב שָׁלוֹם עַל כִּסֵּא דָּוִד, וְעַל מַמְלַכְתּוֹ, לְהָכִין אֹתָהּ וּלְסַעֲדָהּ בְּמִשְׁפָּט וּבִצְדָקָה.

וְכָל דָּא, כַּד אִתְעֲבַר ם' וְאִתְפַּתַּח, כְּדֵין אִתְעֲבַר עָרְלָה, וְאִתְעֲבַר ד', כְּמָא דְּאִתְּמַר. וְרָזָא דָּא, (שמות כד) הִנֵּה דַם הַבְּרִית אֲשֶׁר כָּרַת ה'. דְּאִצְטְרִיךְ לְאַפָּקָא מִינַּיְהּ דַּ"ם בְּרִית, תְּרֵין אַתְוָון אִלֵּין.

וְכָל זֶה, כְּשֶׁעוֹבֶרֶת ם' וְנִפְתַּחַת, אָז עוֹבֶרֶת הָעָרְלָה, וּמֶעֱבֶרֶת ד', כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר. וְזֶה סוֹד (שמות כד) הִנֵּה דַם הַבְּרִית אֲשֶׁר כָּרַת ה'. שֶׁצָּרִיךְ לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ דַּ"ם בְּרִית. שְׁתֵּי הָאוֹתִיּוֹת הַלָּלוּ.

וְעַל רָזָא דָּא, אַבְרָהָם אֵבֶר ה"ם דְּאִתְפַּתַּח אֶת ם', בְּגִין לְשַׁמְּשָׁא הַאי אֵבֶר בְּעָלְמָא דְּלְתַתָּא. וּבְגִין הַאי, יִצְחָק לָא נָפֵיק, עַד דְּאִתְעֲבַר עָרְלָה מֵהַהוּא אֵבֶר קַדִּישָׁא עִילָּאָה. וּבְגִין כָּךְ, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כָּל מַה דַּעֲבַד בְּאַרְעָא, כּוּלָּא אִיהוּ בְּרָזָא דְּשִׁימּוּשָׁא כְּגַוְונָא עִילָּאָה, לְאַחֲזָאָה דְּהָא אַפֵּיק שְׁמָהָן כּוּלְהוּ בְּחָכְמְתָא עִילָּאָה, כְּגַוְונָא דְּרָזָא דִּלְעֵילָּא, כֹּלָּא כִּדְקָא יָאוֹת.

וְעַל הַסּוֹד הַזֶּה, אַבְרָהָם אֵבֶר ה', שֶׁנִּפְתַּחַת הָאוֹת ם', כְּדֵי לְשַׁמֵּשׁ הָאֵיבָר הַזֶּה בָּעוֹלָם שֶׁלְּמַטָּה. וּבִשְׁבִיל זֶה יִצְחָק לֹא יָצָא, עַד שֶׁהָעֲבְרָה הָעָרְלָה מֵאוֹתוֹ הָאֵיבָר הַקָּדוֹשׁ הָעֶלְיוֹן. וּמִשּׁוּם כָּךְ, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כָּל מַה שֶּׁעָשָׂה בָּאָרֶץ, הַכֹּל הוּא בְּסוֹד הַשִּׁמּוּשׁ כְּמוֹ לְמַעְלָה, לְהַרְאוֹת שֶׁהֲרֵי הוֹצִיא כָּל הַשֵּׁמוֹת בְּחָכְמָה עֶלְיוֹנָה, כְּמוֹ הַסּוֹד שֶׁלְּמַעְלָה, הַכֹּל כָּרָאוּי.

(בראשית טו) וְהִנֵּה דְבַר ה' אֵלָיו לֵאמֹר לֹא יִירָשְׁךָ זֶה. מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּהָוָה עֶבֶד מַשְׁכִּיל. וּכְדֵין אֲמַר, הֵן לִי לֹא נָתַתָּ זָרַע וְהִנֵּה בֶן בֵּיתִי כו'. בְּגִין דְּהָא אִיהוּ הָוָה מִסְתַּכֵּל וְחָמֵי בְּטִיּוּרֵי דְּלָא יוֹלִיד. וּבְשַׁעְתָּא דְּאִתְגְּזַר אַבְרָהָם, אִשְׁתְּלִים בְּכוֹלָּא בְּאָת ה"א, דְּאִתְפַּתַּח מֵאָת ם' וְאָת ד' אוּף הָכֵי. כְּדֵין עָאל אַבְרָהָם בְּאוֹרַח דְּחָכְמְתָא, וְאִתְעֲבַר מֵהַהוּא אוֹרְחָא אָחֳרָא דְּכוֹכְבַיָּא וּמַזָּלֵי.

וְהִנֵּה דְבַר ה' אֵלָיו לֵאמֹר לֹא יִירָשְׁךָ זֶה (בראשית טו). מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁהָיָה עֶבֶד מַשְׁכִּיל. וְאָז אָמַר, הֵן לִי לֹא נָתַתָּה זָרַע וְהִנֵּה בֶן בֵּיתִי כו'. מִשּׁוּם שֶׁזֶּה הוּא הָיָה מִסְתַּכֵּל וְרוֹאֶה בַּנִּחוּשִׁים שֶׁלֹּא יוֹלִיד. וּבְשָׁעָה

שֶׁנִּמּוֹל אַבְרָהָם, נִשְׁתַּלֵּם בַּכֹּל בָּאוֹת ה"א, שֶׁנִּנְפְּתְחָה מִן הָאוֹת ם' וְהָאוֹת ד' אַף כָּךְ. אֲז נִכְנַס אַבְרָהָם בְּדַרְכְּךָ שֶׁל חָכְמָה, וְהָעֲבַר מֵאוֹתָהּ דֶּרֶךְ אַחֶרֶת שֶׁל כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת.

תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּהַוָה בֵּיהּ עָרְלָה, דִּלָּא אִתְגְּזַר, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא אִתְגְּלֵי לֵיהּ אֶלָּא בַּמַּחֲזֶה. בְּגִין דְּעַלְמָא עִילָּאָה הֲוָה סָתוּם בְּאָת ם', וְעַלְמָא תַּתָּאָה הֲוָה בְּמִסְכֵּנוּ בְּאָת ד'. כֵּיוָן דְּעַלְמָא עִילָּאָה אִתְפַּתַּח בְּאָת ה', וְאַבְרָהָם אַעֲבַר הַהוּא עָרְלָה, וְאִתְעֲבַר עַלְמָא תַּתָּאָה מֵהַהוּא ד', כְּדֵין כְּתִיב, וַיֵּרָא אֵלָיו ה', כְּדֵין אִתְגְּלֵי כּוֹלָּא, וְאִתְפַּתַּח מַאי דְּלָא הֲוָה מִקַּדְמַת דְּנָא כְּדֵין.

בֹּא וּרְאֵה, בְּשָׁעָה שֶׁהָיְתָה בּוֹ עָרְלָה, שֶׁלֹּא נִמּוֹל, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא הִתְגַּלָּה לוֹ אֶלָּא בְּמַחֲזֶה, מִשּׁוּם שֶׁהָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן הָיָה סָתוּם בָּאוֹת ם', וְהָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן הָיָה בְּעִנְיַ בָּאוֹת ד'. כֵּיוָן שֶׁהָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן נִפְתַּח בָּאוֹת ה', וְאַבְרָהָם הֶעֱבִיר אוֹתָהּ הָעָרְלָה, וְהֶעֱבַר הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן מֵאוֹתָהּ ד', אָז כָּתוּב וַיֵּרָא אֵלָיו ה', אָז הִתְגַּלָּה הַכֹּל, וְנִפְתַּח מַה שֶּׁלֹּא הָיָה אָז מִקֹּדֶם לָכֵן.

כְּהַאי גַּוְונָא מַמָּשׁ, כָּל זִמְנָא דְּצַדִּיקֵי וַחֲסִידֵי אִסְתַּגִּיאוּ בְּעָלְמָא, כְּדֵין כּוֹלָּא אִתְגַּלְיָא וְאִתְפַּתַּח. בְּזִמְנָא דִּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא בָּנָה בֵּי מַקְדְּשָׁא, וַהֲווּ יִשְׂרָאֵל כּוּלְהוּ צַדִּיקֵי וַחֲסִידֵי, שָׁקְטֵי כְּחַמְרָא עַל דּוּרְדַּיָּיה, כְּדֵין אִתְפַּתַּח כּוֹלָּא, וְאִתְגַּלֵּי שִׁירָתָא דָּא עֵילָּא וְתַתָּא.

כְּגוֹן זֶה מַמָּשׁ, כָּל פַּעַם שֶׁצַּדִּיקִים וַחֲסִידִים מִתְרַבִּים בָּעוֹלָם, אֲז הַכֹּל מִתְגַּלֶּה וְנִפְתָּח. בְּזִמַּן שֶׁשְּׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ בָּנָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְהָיוּ יִשְׂרָאֵל כֻּלָּם צַדִּיקִים וַחֲסִידִים, שׁוֹקְטִים כְּיַיִן עַל שְׁמָרָיו, אֲז הַכֹּל נִפְתַּח, וְנִתְגַּלְּתָה הַשִּׁירָה הַזּוֹ מַעְלָה וּמַטָּה.

בְּהַהוּא שַׁעֲתָא כְּתִיב, (שה"ש א) לְסֻסָתִי בְּרִכְבֵי פַּרְעֹה דִּמְיתִיךְ רַעְיָתִי. מַה סּוּסְוָותָא דִּרְתִיכִין דְּפַרְעֹה הֲווֹ מְזוּיָנִין בְּכָל זִינֵי קְרָבָא, אוּף הָכֵי אַנְתְּ הֲוֵית מִתְלַבְּשָׁא בְּכַמָּה זִינֵי קְרָבָא, לַאֲגָחָא קְרָבָא. וּמַה סּוּסְוָון דְּפַרְעֹה הֲווֹ טָעוּנִין בְּכַמָּה מָאנֵי זִינֵי קְרָבִין, אַבְנִין, גִּירִין, בְּלִסְטְרָאִין, קְסוּרִין, כּוּלְהוּ טָעוּנִין לַאֲגָחָא קְרָבָא, אוּף הָכֵי אֲנָא בָךְ טָעֵינְנָא כָּל זִינֵי קְרָבִין, לַאֲגָחָא קְרָבִין, לְאִתְקַדְּשָׁא בָךְ לְעֵינֵיהוֹן דְּכוֹלָּא, וְלַאֲגָחָא קְרָבָא בְּהוֹן.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה כָּתוּב (שיר א) לְסֻסָתִי בְּרִכְבֵי פַּרְעֹה דִּמְיתִיךְ רַעְיָתִי. מָה הַסּוּסִים שֶׁל מַרְכְּבוֹת פַּרְעֹה הָיוּ מְזֻיָּנִים בְּכָל מִינֵי קְרָב - אַף כָּךְ אַתְּ הָיִית מְלֻבָּשֶׁת בְּכַמָּה מִינֵי קְרָב, לַעֲרֹךְ קְרָב. וּמָה סוּסֵי פַּרְעֹה הָיוּ טְעוּנִים בְּכַמָּה כְּלֵי זַיִן שֶׁל קְרָבוֹת, אֲבָנִים, חִצִּים, בַּלִּיסְטְרָאוֹת, כְּלֵי הֲרִיגָה, כֻּלָּם טְעוּנִים לַעֲרֹךְ קְרָב - אַף כָּךְ אֲנִי טְעַנְתִּי בָךְ כָּל מִינֵי קְרָבוֹת, לַעֲרֹךְ קְרָבוֹת, לְהִתְקַדֵּשׁ בָּךְ לְעֵינֵי כֹל, וְלַעֲרֹךְ בָּהֶם קְרָב.

וְהַשְׁתָּא חָמֵינָא לָךְ בְּגַוְונָא אָחֳרָא, בְּכַמָּה תִּיקוּנִין יָאִין, בְּכַמָּה תִּיקוּנִין שַׁפִּירִין. נָאוּוּ לְחַיָּיךְ בַּתּוֹרִים, בִּתְרֵי הֵהִי"ן, דְּהָא כּוֹלָּא אִתְפַּתַּח לְגַבָּיךְ וְאִתְגַּלְיָיא. ה' עִילָּאָה חָדֵי בָךְ, וְיָאֵי לְקַבְלָךְ, וְאִתְפַּתַּח. וְאַתְּ אִתְעָבְרַת מֵאָת ד', וְעַיְילַת בְּאָת ה'. וְאִלֵּין תְּרֵין, נָאוּוּ וְאִתְתַּקָּנוּ לְגַבָּיךְ, דְּאִינּוּן תְּרֵין הֵהִי"ן, אִינּוּן תּוֹרִים, תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב וְתוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה. צַוָּארֵךְ בַּחֲרוּזִים תִּיקוּנִין עִילָּאִין, דְּכָל מְקוֹרִין דְּאִתְתַּקָּנוּ לְגַבָּךְ.

וְכָעֵת רְאִיתִי אוֹתְךָ בְּגַן אַחֵר, בְּכַמָּה תְקוּנִים נָאִים, בְּכַמָּה תְקוּנִים יָפִים. נָאוּ לְחַיֶּיךָ בַּתּוֹרִים, בִּשְׁתֵּי הֶהִי"ן, שֶׁהֲרֵי הַכֹּל נִפְתַּח אֲלֵיךָ וְהִתְגַּלָּה. ה' הָעֶלְיוֹנָה שְׂמֵחָה בְּךָ, וְנָאֶה לְקַבְּלֶךָ, וְנִפְתַּחַת. וְאַתְּ עוֹבֶרֶת מֵהָאוֹת ד', וְנִכְנֶסֶת לְאוֹת ה'. וְאֵלּוּ הַשְּׁנַיִם נָאוּ וְהִתְקַנּוּ אֲלֵיךָ, שֶׁאוֹתָן שְׁתֵּי הֶהִי"ן הֵן תּוֹרִים, תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב וְתוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה. צַוָּארֵךְ בַּחֲרוּזִים - תְּקוּנִים עֶלְיוֹנִים, שֶׁל כָּל הַמְּקוֹרוֹת שֶׁהִתְתַּקְּנוּ אֲלֵיךָ.

וְהָא אִיהוּ דְּאִיהוּ דְּכִיר לְגַבָּהּ בַּחֲבִיבוּ וּרְחִימוּ סַגֵּי, בְּגִין דְּתַיאוּבְתֵּיהּ לְגַבָּהּ, וּלְנַחֲמָהּ וּלְמַלְּאָ עַל לִבָּהּ, וּלְאַחֲזָאָה לָהּ רְחִימוּ סַגֵּי. וְעַל דָּא אָמַר לְגַבָּהּ, תּוֹרֵי זָהָב וְגוֹ', מִכָּאן וְאֵילָךְ אִית לְאוֹסָפָא לָךְ שַׁפִּירוּ עַל שַׁפִּירוּ, תִּיקוּנִין עַל תִּיקוּנִין.

וְזֶהוּ שֶׁהוּא זוֹכֵר אֶצְלָהּ בַּחֲבִיבוּת וְאַהֲבָה רַבָּה, מִשּׁוּם שֶׁתִּשּׁוּקָתוֹ אֵלֶיהָ, וּלְנַחֲמָהּ וּלְדַבֵּר עַל לִבָּהּ, וּלְהַרְאוֹת לָהּ אַהֲבָה רַבָּה. וְעַל זֶה אָמַר לָהּ, תּוֹרֵי זָהָב נַעֲשֶׂה לָךְ וְגוֹ', מִכָּאן וְאֵילָךְ יֵשׁ לְהוֹסִיף לָךְ יֹפִי עַל יֹפִי, תִּקּוּנִים עַל תִּקּוּנִים.

כְּתִיב, (שמות כד) וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה עֲלֵה אֵלַי הָהָרָה וֶהְיֵה שָׁם וְאֶתְּנָה לְךָ אֶת לֻחֹת הָאֶבֶן וְהַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה אֲשֶׁר כָּתַבְתִּי לְהוֹרֹתָם. הַאי קְרָא אוֹקְמוּהּ חַבְרַיָּיא. אֲבָל עֲלֵה אֵלַי הָהָרָה, זַכָּאָה חוּלְקָא דְּעַבְדָּא, דְּמָרֵיהּ סָלִיק לֵיהּ לְגַבֵּיהּ בִּרְתִיכֵיהּ. הָדָא הוּא דִּכְתִיב, עֲלֵה אֵלַי הָהָרָה, הָהָרָה וַדַּאי. דְּהָא הָהָר מְבָעֵי לֵיהּ.

כְּתוּב (שמות יד) וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה עֲלֵה אֵלַי הָהָרָה וֶהְיֵה שָׁם וְאֶתְּנָה לְךָ אֶת לֻחֹת הָאֶבֶן וְהַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה אֲשֶׁר כָּתַבְתִּי לְהוֹרֹתָם. הַפָּסוּק הַזֶּה פֵּרְשׁוּהוּ הַחֲבֵרִים. אֲבָל עֲלֵה אֵלַי הָהָרָה, אַשְׁרֵי חֶלְקוֹ שֶׁל הָעֶבֶד, שֶׁרִבּוֹנוֹ הֶעֱלָה אוֹתוֹ אֵלָיו לְמֶרְכַּבְתּוֹ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב עֲלֵה אֵלַי הָהָרָה, הָהָרָה וַדַּאי. שֶׁהֲרֵי הָהָר צָרִיךְ לוֹ.

וְהָיֵי"ה שָׁם, הָכָא אִתְמְסַר לֵיהּ לְמֹשֶׁה, מַה דְּלָא אִתְמְסַר לֵיהּ מִקַּדְמַת דְּנָא. דְּהָא הַהוּא שְׁמָא דִּרְתֵיכָא קַדִּישָׁא, אִתְמְסַר לֵיהּ בִּידֵיהּ.

וְהָיֶה שָׁם, כָּאן נִמְסַר לוֹ לְמֹשֶׁה מַה שֶּׁלֹּא נִמְסַר לוֹ מִקֹּדֶם לָכֵן, שֶׁהֲרֵי אוֹתוֹ הַשֵּׁם שֶׁל הַמֶּרְכָּבָה הַקְּדוֹשָׁה נִמְסַר לוֹ בְּיָדוֹ.

וְאִם תֹּאמַר הָא כְּתִיב (שם ג) שֹׁל נְעָלֶיךָ. וַדַּאי פַּקֵּיד לֵיהּ לְאִתְפָּרְשָׁא מֵאִתְּתֵיהּ מִכֹּל וָכֹל, אֲבָל זִווּגָא אָחֳרָא לָא אִתְמְסַר לֵיהּ עַד הַשְׁתָּא. בְּשַׁעֲתָא דַּאֲמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וֶהְיֵי"ה שָׁם, כְּדֵין מְסַר לֵיהּ שְׁמָא גְּלִיפָא, וַחֲקֵיק לֵיהּ לְגַבֵּי מֹשֶׁה בְּאַרְעָא.

וְאִם תֹּאמַר, הֲרֵי כָּתוּב (שם ג) שַׁל נְעָלֶיךָ. וַדַּאי צַוּהּ אוֹתוֹ לְהִפָּרֵד מֵאִשְׁתּוֹ מִכֹּל וָכֹל, אֲבָל זִווּג אַחֵר לֹא נִמְסַר לוֹ עַד עַתָּה. בְּשָׁעָה שֶׁאָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וֶהְיֵי"ה שָׁם, אָז מָסַר לוֹ שֵׁם הֶחָקוּק, וְחָקַק אוֹתוֹ לְמֹשֶׁה בָּאָרֶץ.

בְּקַדְמֵיתָא כַּד הֲוָה בְּמִצְרַיִם, חָקַק בֵּיהּ שְׁמָא דֵּאלֹקִים, דִּכְתִיב (שמות ז) רְאֵה נְתַתִּיךָ אֱלֹהִים לְפַרְעֹה. שְׁמָא דָּא וַדַּאי אִתְחָקַק בֵּיהּ בְּשֵׁירוּתָא דִּנְבִיאוּתֵיהּ. כֵּיוָן דְּאִסְתַּלַּק בְּעִילּוּיָיא אָחֳרָא, חָקֵיק בֵּיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׁמֵיהּ מַמָּשׁ, בְּגִין לְאִסְתַּלָּקָא עַל שְׁמָא דֵּאלֹהִים

דְּהָוָה בֵּיהּ בְּקַדְמֵיתָא. וְהַשְׁתָּא חָקִיק בֵּיהּ שְׁמָא קַדִּישָׁא דְּיֵלֵיהּ, בְּגִין לְאַזְדַּוְוגָא בֵּיהּ בִּשְׁמָא קַדְמָאָה, וּלְמֶהֱוֵי בְּאַרְעָא שְׁמָא שְׁלִים, כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, יהו"ה אלהי"ם, דְּהוּא שְׁמָא שְׁלִים.

בָּרְאשׁוֹנָה כְּשֶׁהָיָה בְּמִצְרַיִם, חָקַק בּוֹ שֵׁם שֶׁל אֱלֹהִים, שֶׁכָּתוּב (שם ז) וְרֹאֶה נָתַתִּיךָ אֱלֹהִים לְפַרְעֹה. הַשֵּׁם הַזֶּה וַדַּאי נֶחְקַק בּוֹ בְּרֵאשִׁית נְבוּאָתוֹ. כֵּיוָן שֶׁהִתְעַלָּה בְּעִלּוּי אַחֵר, חָקַק בּוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שְׁמוֹ מַמָּשׁ, כְּדֵי לְהִתְעַלּוֹת עַל הַשֵּׁם שֶׁל אֱלֹהִים שֶׁהָיָה בּוֹ בָּרְאשׁוֹנָה. וְכַעַת חָקַק בּוֹ שְׁמוֹ הַקָּדוֹשׁ, כְּדֵי לְהַזְדַּוֵּג בּוֹ בַּשֵּׁם הָרִאשׁוֹן, וְלִהְיוֹת בָּאָרֶץ שֵׁם שָׁלֵם, כְּמוֹ שֶׁלְּמַעְלָה, יהו"ה אלהי"ם, שֶׁהוּא שֵׁם שָׁלֵם.

וּשְׁמָא שְׁלִים הֱוָה בְּיוֹמֵי דְּמֹשֶׁה בְּאַרְעָא. אֱלֹקִים, הַהוּא זִוּוּגָא דִּילֵיהּ. יהו"ה, שְׁמָא קַדִּישָׁא בֵּיהּ. וְעַד דְּלָא אִתְגְּלִיף בֵּיהּ בְּמֹשֶׁה שְׁמָא דָּא, לָא אִזְדַּוּוג בֵּיהּ שְׁמָא דַּאלֹקִים. כֵּיוָן דְּכְתִיב עָלֶה אֵלַי הָהָרָה, אִתְיְהִיב לֵיהּ רְשׁוּ לְמֵיתַב עַל כּוּרְסְיָיא דְּמַלְכָּא. כְּדֵין כַּד מַלְכָּא יָהֵיב לֵיהּ כּוּרְסְיֵיהּ, יָהֵיב לֵיהּ שְׁמֵיהּ מַמָּשׁ, דִּכְתִיב וֶהְיֶ"ה שָׁם, אֲנַח לֵיהּ בְּאַתְרֵיהּ בְּכוֹלָּא.

וְשֵׁם שֶׁלֵּם הָיָה בִּימֵי מֹשֶׁה בָּאָרֶץ. אֱלֹהִים, אוֹתוֹ הַזִּוּוג שֶׁלּוֹ. יהו"ה, הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ בּוֹ. וְטֶרֶם שֶׁנֶּחְקַק בְּמֹשֶׁה הַשֵּׁם הַזֶּה, לֹא הִזְדַּוֵּג בּוֹ הַשֵּׁם שֶׁל אֱלֹהִים. כֵּיוָן שֶׁכָּתוּב עָלֶה אֵלַי הָהָרָה, נִתְּנָה לוֹ רְשׁוּת לָשֶׁבֶת עַל כִּסֵּא הַמֶּלֶךְ. אֲזַי, כְּשֶׁהַמֶּלֶךְ נָתַן לוֹ כִּסְאוֹ, נָתַן לוֹ שְׁמוֹ מַמָּשׁ, שֶׁכָּתוּב וֶהְיֶ"ה שָׁם, הִנִּיחַ אוֹתוֹ בִּמְקוֹמוֹ בַּכֹּל.

בְּתֵרֵין דַּרְגִּין סָלִיק מֹשֶׁה בְּהַהוּא זִמְנָא, מַה דְּלָא אִסְתַּלִּיק הָכֵי בַּר נָשׁ בְּעָלְמָא. אִתְיְהִיב לֵיהּ כּוּרְסְיָיא דְּמַלְכָּא, וּמַלְכָּא מְסַר לֵיהּ שְׁמֵיהּ, זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ דְּמֹשֶׁה.

בִּשְׁתֵּי דְּרָגוֹת הִתְעַלָּה מֹשֶׁה בְּאוֹתוֹ זְמַן מַה שֶּׁלֹּא הִתְעַלָּה כָּךְ אִישׁ בָּעוֹלָם. נָתַן לוֹ כִּסֵּא הַמֶּלֶךְ, וְהַמֶּלֶךְ מָסַר לוֹ אֶת שְׁמוֹ. אַשְׁרֵי חֶלְקוֹ שֶׁל מֹשֶׁה.

וְאָתְּנָה לְךָ אֶת לֻחוֹ"ת הָאֶבֶן, וְהָא אוֹקְמוּהָ לֻחוֹת הָאֶבֶן כְּמַשְׁמָעָן. אֶלָּא כָּל מַפְתְּחָן אִתְמְסָרוּ לְיֵהּ לְמֹשֶׁה. מַשְׁמַע דִּכְתִיב וְאֶתְּנָה לְךָ, לְ"ךָ וַדַּאי. דְּהָא כַּד אִסְתַּלַּק בִּשְׁמָא דָּא וֶהְיֶ"ה שָׁם, וְאִתְמְסַר לֵיהּ כּוּרְסְיָיא דְּמַלְכָּא, כְּדֵין אַעֲטַר לֵיהּ בְּכוֹלָּא, לְמֶהֱוֵי תִּיקוּנָא שְׁלִים, תִּיקוּנָא עִילָּאָה.

וְאֶתְּנָה לְךָ אֶת לֻח"ת הָאֶבֶן, וַהֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ לוּחוֹת הָאֶבֶן כְּמַשְׁמָעָן. אֶלָּא כָּל הַמַּפְתְּחוֹת נִמְסְרוּ לוֹ לְמֹשֶׁה. מַשְׁמַע שֶׁכָּתוּב וְאֶתְּנָה לְךָ, לְ"ךָ וַדַּאי. שֶׁהֲרֵי כְּשֶׁהִתְעַלָּה בַּשֵּׁם הַזֶּה וֶהְיֶ"ה שָׁם, וְנִמְסַר לוֹ הַכִּסֵּא שֶׁל הַמֶּלֶךְ, אֲזַי עִטֵּר אוֹתוֹ בַּכֹּל, שֶׁיִּהְיֶה תִּקּוּן שָׁלֵם, תִּקּוּן עֶלְיוֹן.

וְהַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה, אִלֵּין תְּרֵין דְּרוֹעִין, מִסְטָרָא דָּא, וּמִסְטָרָא דָּא. אֲשֶׁר כָּתַבְתִּי, אִלֵּין תְּרֵין יַרְכִין. לְהוֹרוֹתָם, דָּא אִיהוּ דַּרְגָּא יְסוֹדָא חָדָא, דְּמִינַיְהוּ נָפְקִין כָּל טַעֲמִין, לְאַעֲנָאָה לְתַתָּא, וְכוֹלָּא אִתְמְסַר לֵיהּ לְמֹשֶׁה, בְּגִין לְאַעֲטָרָא לֵיהּ בְּרָזָא עִילָּאָה, לְמֶהֱוֵי תְּרֵין שְׁמָהָן גְּלִיפָן, דְּאִינּוּן שְׁמָא שְׁלִים בְּאַרְעָא.

וְהַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה - אֵלּוּ שְׁתֵּי זְרוֹעוֹת, מִצַּד זֶה וּמִצַּד זֶה. אֲשֶׁר כָּתַבְתִּי - אֵלּוּ שְׁתֵּי הַיְרֵכַיִם. לְהוֹרֹתָם - זוֹהִי דַּרְגַּת הַיְסוֹד הָאֶחָת, שֶׁמִּמֶּנָּה יוֹצְאִים כָּל הַטְּעָמִים לְהוֹרוֹת לְמַטָּה, וְהַכֹּל נִמְסַר לְמֹשֶׁה, כְּדֵי לְעַטֵּר אוֹתוֹ בְּסוֹד עֶלְיוֹן, לִהְיוֹת שְׁנֵי שֵׁמוֹת חֲקוּקִים, שֶׁהֵם שֵׁם שָׁלֵם בָּאָרֶץ.

וְעַל דָּא אָמַר דָּוִד מַלְכָּא, (תהלים מו) לְכוּ חֲזוּ מִפְעָלוֹת אֱלֹהִים אֲשֶׁר שָׂם שַׁמּוֹת בָּאָרֶץ. אַל תִּקְרֵי שַׁמּוֹת, אֶלָּא שֵׁמוֹת. אִינּוּן תְּרֵין שְׁמָהָן, דְּאִינּוּן שְׁמָהָן גְּלִיפָן, וְסָלְקָן לִשְׁמָא שְׁלִים, לְמֶהֱוֵי שְׁמָא שְׁלִים בְּאַרְעָא, כְּגַוְונָא דִלְעֵילָא.

וְעַל זֶה אָמַר הַמֶּלֶךְ דָּוִד, (תהלים מו) לְכוּ חֲזוּ מִפְעָלוֹת אֱלֹהִים אֲשֶׁר שָׂם שַׁמּוֹת בָּאָרֶץ. אַל תִּקְרֵי שַׁמּוֹת אֶלָּא שֵׁמוֹת. אוֹתָם שְׁנֵי שֵׁמוֹת שֶׁהֵם שֵׁמוֹת חֲקוּקִים, וְעוֹלִים לְשֵׁם שָׁלֵם, שֶׁיִּהְיֶה הַשֵּׁם שָׁלֵם בָּאָרֶץ, כְּמוֹ שֶׁלְּמַעְלָה.

כֵּיוָן דְּאָתָא שְׁלֹמֹה, וְאִתְבְּנֵי בֵּי מַקְדְּשָׁא, מַה כְּתִיב. (דברי הימים א כט) וַיֵּשֶׁב שְׁלֹמֹה עַל כִּסֵּא יהו"ה לְמֶלֶךְ. כְּדֵין הַאי כִּסֵּא אִתְעַטָּרָא עֵילָא וְתַתָּא, וְסָלְקָא בְּתוּשְׁבַּחְתָּא לְגַבֵּי עֵילָא.

כֵּיוָן שֶׁבָּא שְׁלֹמֹה וְנִבְנָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, מַה כָּתוּב? (דברי הימים א כט) וַיֵּשֶׁב שְׁלֹמֹה עַל כִּסֵּא יהו"ה לְמֶלֶךְ. אָז הַכִּסֵּא הַזֶּה הִתְעַטֵּר מַעְלָה וּמַטָּה, וְעָלָה בְּתִשְׁבַּחַת לְמַעְלָה.

כֵּיוָן דְּסָלְקָא בְּתוּשְׁבַּחְתָּא, אוֹשִׁיט לָהּ מַלְכָּא יְמִינָא, לְקַבְּלָא לָהּ. וְקַבֵּיל לָהּ בֵּין דְּרוֹעוֹי, וַאֲמַר לָהּ מִילֵי דְרַחֲימוּ, וּפַקֵּיד לְמֵיהַב לָהּ מַתְּנָן וּנְבָזְבְּזָן וְיִקָּר סַגֵּי, וַאֲמַר (שה"ש א) תּוֹרֵי זָהָב נַעֲשֶׂה לָךְ עִם נְקוּדוֹת הַכָּסֶף. תּוֹרֵי זָהָב, אִינּוּן פְּסוּקֵי טַעֲמֵי. בְּגִין דְּאִינּוּן אוֹלְפִין אוֹרַח לְאַעֲנָאָה, אִי לְיָמִינָא וְאִי לִשְׂמָאלָא.

כֵּיוָן שֶׁעָלָה בְּתִשְׁבַּחַת, הוֹשִׁיט לָהּ הַמֶּלֶךְ אֶת הַיָּמִין לְקַבֵּל אוֹתָהּ, וְקִבֵּל אוֹתָהּ בֵּין זְרוֹעוֹתָיו, וְאָמַר לָהּ דִּבְרֵי אַהֲבָה, וְצִוָּה לָתֵת לָהּ מַתָּנוֹת וְאוֹצָרוֹת וְכָבוֹד רַב. וְאָמַר (שיר א) תּוֹרֵי זָהָב נַעֲשֶׂה לָךְ עִם נְקֻדּוֹת הַכֶּסֶף. תּוֹרֵי זָהָב - הֵם פְּסוּקֵי הַטְּעָמִים, מְשׁוּם שֶׁהֵם מְלַמְּדִים דֶּרֶךְ לְהוֹרוֹת, אִם לְיָמִין וְאִם לִשְׂמֹאל.

וְעַל מָה אִקְרוֹן תּוֹרֵי. בְּגִין דְּכַד מָטָא תּוֹר וְזִמְנָא דְהַאי דַּרְגָּא, לְמֵיהַב לָהּ עַל יְדָא דְהַהוּא יְסוֹדָא. עָבִיד בָּהּ רְשִׁימוּ לְאַעֲנָאָה, וּלְמֵהַךְ בְּהַהוּא אוֹרַח דְּבָעֵי לְמֵהַךְ. וְכֵן כַּד דַּרְגָּא אָחֳרָא, מָטָא תּוֹר וְזִמְנָא לְמֵיהַב בָּהּ, עָבִיד בָּהּ רְשִׁימוּ בְּגַוְונָא אָחֳרָא, לְאַעֲנָאָה וּלְמֵהַךְ בְּהַהוּא אוֹרַח מַמָּשׁ. וְעַל דָּא, (הושע יד) יְשָׁרִים דַּרְכֵי ה'. אִלֵּין אִינּוּן תִּנּוּעֵי דְטַעֲמֵי, כָּל חַד וְחַד כִּדְקָא חָזֵי לֵיהּ.

וְעַל מָה נִקְרָאִים תּוֹרֵי? מְשׁוּם שֶׁכְּשֶׁמַּגִּיעַ הַתּוֹר וְהַזְּמַן שֶׁל הַדַּרְגָּה הַזּוֹ לָתֵת לָהּ עַל יְדֵי אוֹתוֹ הַיְסוֹד, עוֹשֶׂה בָּהּ רֹשֶׁם לְהוֹרוֹת וְלָלֶכֶת בְּאוֹתָהּ דֶּרֶךְ שֶׁרוֹצֶה לָלֶכֶת. וְכֵן כְּשֶׁדַּרְגָּה אַחֶרֶת מַגִּיעַ הַתּוֹר וְהַזְּמַן לָתֵת בָּהּ, עוֹשֶׂה בָּהּ רֹשֶׁם בְּגַוֶּן אַחֵר לְהוֹרוֹת וְלָלֶכֶת בְּאוֹתוֹ דֶּרֶךְ מַמָּשׁ. וְעַל זֶה הַסּוֹד (הושע יד) יְשָׁרִים דַּרְכֵי ה'. אֵלּוּ הֵן הַתְּנוּעוֹת שֶׁל הַטְּעָמִים, כָּל אֶחָד וְאֶחָד כָּרָאוּי לוֹ.

תּוֹרֵי זָהָב, בְּגִין דְּטַעֲמֵי הָכִי תַּלְיָין עַל אַתְוָון, כְּמָא דְתַלְיָין נְזוֹרִין דְּנִזְמִין עַל גַּבֵּי אוּדְנִין. כְּגוֹן תַּלְשָׁא, וּשְׁאָר תְּנוּעֵי דְּאִינּוּן נִזְמִין וְנִזּוֹרֵי, דְּתִיקוּנִין דְּאַתְוָון.

תּוֹרֵי זָהָב, מְשׁוּם שֶׁהַטְּעָמִים כְּדֵּי תְּלוּיִים עַל הָאוֹתִיּוֹת, כְּמוֹ שֶׁתְּלוּיִים נִזְרֵי הַנְּזָמִים עַל הָאָזְנַיִם. כְּמוֹ תַּלְשָׁא, וּשְׁאָר הַתְּנוּעוֹת שֶׁהֵם נְזָמִים וּנְזָרִים שֶׁל הַתִּקּוּנִים שֶׁל הָאוֹתִיּוֹת.

תֵּיבִין בְּלָא טַעֲמֵי, וְלָא אִית בְּהוּ תְּנוּעֵי, הָכֵי אִינּוּן כְּאוּדְנִין דְּכַלָּה, בְּלָא נְזוֹרִין וַעֲגוֹלִין, וּשְׁלִילָא מִתְקוּנָא. תֵּיבִין בְּלָא נְקוּדֵי, אִינּוּן כְּאִתְּתָא בְּלָא לְבוּשִׁין, דְּלָא יָכְלָא לְמֵיהַךְ לַאֲתַר דְּעָלְמָא. בְּגִין כָּךְ תִּיקוּנֵי דְּאַתְוָון, אִינּוּן טַעֲמֵי וּתְנוּעֵי. אִלֵּין וְאִלֵּין תִּיקוּנִין וּמַלְבּוּשִׁין אִינּוּן לְאַתְוָון. וְעַל דָּא תּוֹרֵי זָהָב, אִינּוּן תְּנוּעֵי דְּטַעֲמֵי.

תֵּבוֹת בְּלִי טְעָמִים וְשֶׁאֵין בָּהֶן תְּנוּעוֹת, כָּךְ הֵם כְּמוֹ אָזְנֵי הַכַּלָּה בְּלִי נְזָרִים וַעֲגִילִים, שֶׁהֵם מְשֻׁלָּלִים מִתִּקּוּן. תֵּבוֹת בְּלִי נְקֻדּוֹת הֵן כְּאִשָּׁה בְּלִי לְבוּשִׁים, שֶׁאֵין יְכוֹלָה לָלֶכֶת לְשׁוּם מָקוֹם בָּעוֹלָם. מִשּׁוּם כָּךְ תִּקּוּנֵי הָאוֹתִיּוֹת הֵם טְעָמִים וּתְנוּעוֹת. אֵלּוּ וְאֵלּוּ תִּקּוּנִים וּמַלְבּוּשִׁים הֵם לָאוֹתִיּוֹת. וְעַל זֶה תּוֹרֵי זָהָב, אוֹתָם הַתְּנוּעוֹת שֶׁל הַטְּעָמִים.

וּמַה דַּאֲמַר זָהָב, בְּגִין דְּאִינּוּן אַתְיָין מֵרֵישָׁא דְמַלְכָּא, לְמֵיהַב דַּעְתָּא וְסֻכְלְתָנוּ לְאַתְוָון כָּלְהוֹ. בְּגִין כָּךְ כּוּלְהוּ בְּרָזָא חָדָא קָיְימִין.

וּמַה שֶּׁאָמַר זָהָב, מִשּׁוּם שֶׁהֵם בָּאִים מֵרֹאשׁ הַמֶּלֶךְ, לָתֵת דַּעַת וְהַשְׂכֵּל לְכָל הָאוֹתִיּוֹת. מִשּׁוּם כָּךְ כֻּלָּם עוֹמְדִים בְּסוֹד אֶחָד.

נְקוּדֵי וְטַעֲמֵי, תְּרֵין דַּרְגִּין אִינּוּן, אִלֵּין וְאִלֵּין אִצְטְרִיכוּ לְאִתְתַּקָּנָא בְּהוּ אַתְוָון. אַתְוָון אִינּוּן רְשִׁימִין בְּרָזִין עִילָּאִין, דְּהָא כּוּלְהוּ נַפְקָן מֵרָזָא דְחָכְמְתָא עִילָּאָה, בְּאִינּוּן תְּלָתִין וּתְרֵין שְׁבִילִין דְּנָפְקָא מֵחָכְמְתָא.

הַנְּקֻדּוֹת וְהַטְּעָמִים הֵם שְׁתֵּי דְּרָגוֹת. אֵלּוּ וְאֵלּוּ הִצְטָרְכוּ לְהִתְתַּקֵּן בָּהֶם הָאוֹתִיּוֹת. הָאוֹתִיּוֹת הֵן רְשׁוּמוֹת בְּסוֹדוֹת עֶלְיוֹנִים, שֶׁהֲרֵי כֻּלָּם יוֹצְאִים מִסּוֹד הַחָכְמָה הָעֶלְיוֹנָה, בְּאוֹתָם שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם שְׁבִילִים שֶׁיּוֹצְאִים מִן הַחָכְמָה.

וְאַתְוָון כּוּלְהוּ חֲקִיקִין לְתַתָּא, וְיָרְתָא לוֹן תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה. וְכַד כּוּלְהוּ אַתְיָין לְאִתְתַּקָּנָא לָהּ בְּרָזָא דְּאִינּוּן אַתְוָון, עַבְדֵי בָהּ נְקוּדֵי וְטַעֲמֵי, כְּמָה דְּאִתְּמַר. וְעַל דָּא תּוֹרֵי זָהָב וכו'.

וְכָל הָאוֹתִיּוֹת חֲקוּקוֹת לְמַטָּה, וְיוֹרֶשֶׁת אוֹתָם תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה. וּכְשֶׁכֻּלָּן בָּאוֹת לְתַקֵּן אוֹתָהּ בְּסוֹד אוֹתָן הָאוֹתִיּוֹת, עוֹשִׂים בָּהּ נְקֻדּוֹת וּטְעָמִים, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר. וְעַל זֶה תּוֹרֵי זָהָב וְכוּ'.

וְהָכָא רָזִין עִילָּאִין, לְאִינּוּן דְּיַדְעֵי מִדִּין. אַתְוָון כּוּלְהוּ רְשִׁימִין בְּרָזָא, וְאִקְרוּן גּוּפֵי תּוֹרָה, דְּקָיְימִין לְמֵילַף וּלְמִנְדַּע בְּרָזִין עִילָּאִין.

וְכָאן סוֹדוֹת עֶלְיוֹנִים לְאוֹתָם יוֹדְעֵי דִּין, כָּל הָאוֹתִיּוֹת רְשׁוּמוֹת בְּסוֹד, וְנִקְרָאוֹת גּוּפֵי תּוֹרָה, שֶׁעוֹמְדִים לִלְמֹד וְלָדַעַת אֶת הַסּוֹדוֹת הָעֶלְיוֹנִים.

נְקוּדִין אִינּוּן נָפְקִין מֵרָזָא דְּמוֹחָא, לְקַיְּימָא אַתְוָון עַל תִּיקוּנַיְיהוּ, וּבְנָקוּדָה חָדָא אִשְׁתַּנֵּי תֵּיבָה, וְאִעְבַר לְהַהִיא תֵּיבָה מִקִּיּוּמָהּ, בְּגַוְונָא אָחֳרָא.

הַנְּקֻדּוֹת הֵן יוֹצְאוֹת מִסּוֹד הַמּחַ, לְקַיֵּם אֶת הָאוֹתִיּוֹת עַל תִּקּוּנָן, וּבְנָקֻדָּה אַחַת מִשְׁתַּנֶּה הַתֵּבָה, וּמַעֲבִירָה אֶת אוֹתָהּ הַתֵּבָה מִקִּיּוּמָהּ בְּגָוֶן אַחֵר.

בּוּצִינָא דְקַרְדִינוּתָא, כַּד בָּטַשׁ הַהוּא אֲוִירָא דְכְיָא בְּמוֹחָא, בָּטַשׁ וְלָא בָּטַשׁ, מָטָא לְגַבֵּי דְּהַהוּא מוֹחָא, וְאִסְתַּלֵּיק מִנֵּיהּ, מָטָא וְלָא מָטָא. כְּדֵין הַהוּא בְּטִישׁוּ נָפֵיק לְגַבֵּי אַתְוָון מִגּוֹ מוֹחָא, וְאַתְוָון אִתְנַקְּידוּ.

הַנִּיצוֹץ הַקָּשֶׁה, כְּשֶׁהִכָּה אוֹתוֹ הָאֲוִיר הַטָּהוֹר בַּמֹּחַ, הִכָּה וְלֹא הִכָּה, מַגִּיעַ אֶל אוֹתוֹ הַמֹּחַ, וּמִסְתַּלֵּק מִמֶּנּוּ. מַגִּיעַ וְלֹא מַגִּיעַ. אֲזַי אוֹתָהּ הַהַכָּאָה יוֹצֵאת לְאוֹתִיּוֹת מִתּוֹךְ הַמֹּחַ, וְהָאוֹתִיּוֹת מִתְנַקְּדוֹת.

וְאִם תֹּאמַר, נְקוּדֵי תִּיקוּן סוֹפְרִים הוּא. חַס וְשָׁלוֹם. דְּאֲפִילּוּ כָּל נְבִיאֵי דְּעָלְמָא יְהוֹן כְּמשֶׁה, דְּקַבֵּיל אוֹרַיְיתָא מִטּוּרָא דְסִינַי, לֵית לוֹן רְשׁוּ לְחַדְּתָא אֲפִילּוּ חָדָא נְקוּדָה זְעֵירָא בְּאָת חַד, אֲפִילּוּ אָת זְעֵירָא דְאוֹרַיְיתָא.

וְאִם תֹּאמַר - הַנְּקֻדּוֹת הוּא תִּקּוּן סוֹפְרִים - חַס וְשָׁלוֹם! שֶׁאֲפִלּוּ כָּל נְבִיאֵי הָעוֹלָם יִהְיוּ כְּמוֹ מֹשֶׁה, שֶׁקִּבֵּל תּוֹרָה מֵהַר סִינַי, אֵין לָהֶם רְשׁוּת לְחַדֵּשׁ אֲפִלּוּ נְקֻדָּה קְטַנָּה בְּאוֹת אַחַת, אֲפִלּוּ אוֹת קְטַנָּה שֶׁל הַתּוֹרָה.

כֵּיוָן דְּהַהוּא בְּטִישׁוּ אִתְיַישַּׁב בְּמוֹחָא, מִגּוֹ אֲוִירָא דַכְיָא דְּאִתְפַּס, בְּגִין דְּאִית אֲוִירָא דַכְיָא דְּלָא אִתְפַּס כְּלָל. וְהַאי דְּאִתְפַּס כַּד אִתְיַישַּׁב בְּהַאי מוֹחָא, הַהוּא בְּטִישׁוּ עִילָּאָה. כְּדֵין נָפְקֵי כָּל תְּנוּעֵי דְּטַעֲמֵי, וְאִינּוּן טַעֲמֵי כְּמָתָג לְסוּסְיָא, לְמֵהַךְ בְּאוֹרַח מֵישַׁר, לְיָמִינָא, וְלִשְׂמָאלָא, לְכָל רְעוּתָא דְּטַעֲמֵי אָזְלֵי, וּפָסְקֵי, וְתָבֵי, וּמְרַהֲטֵי, אָזְלֵי בְּגַאֲוָתָא, וּבְשִׁפְלֵי, וְלֵית רְשׁוּ לְכָל אַתְוָון לְמֵהַךְ לְסִטְרָא דָא וּלְסִטְרָא דָא, בַּר בִּרְשׁוּ, כְּמָה דְּטַעֲמֵי מְדַבְּרֵי לוֹן. וּמִלָּה בְּגִינֵּהוֹן אִשְׁתְּמַע, בְּגִין לְמֵהַךְ בְּאוֹרַח מֵישַׁר.

כֵּיוָן שֶׁאוֹתוֹ הַהַכָּאָה הִתְיַשְּׁבָה בַּמֹּחַ מִתּוֹךְ הָאֲוִיר הַטָּהוֹר שֶׁנִּתְפַּס, מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ אֲוִיר טָהוֹר שֶׁאֵין נִתְפָּס כְּלָל. וְזֶה שֶׁנִּתְפָּס, כְּשֶׁהִתְיַשֵּׁב בַּמֹּחַ הַזֶּה, אוֹתוֹ הַהַכָּאָה הָעֶלְיוֹנָה. אָז יוֹצְאִים כָּל הַתְּנוּעוֹת וְהַטְּעָמִים, וְהַטְּעָמִים הֵם כְּמוֹ מֶתֶג לְסוּס לָלֶכֶת בְּדַרְכּוֹ יְשָׁרָה, לְיָמִין וְלִשְׂמֹאל, לְכָל רָצוֹן שֶׁהוֹלְכִים הַטְּעָמִים, וּפוֹסְקִים וְשָׁבִים, וְרָצִים וְהוֹלְכִים בְּגַאֲוָה וּבְשִׁפְלוּת, וְאֵין רְשׁוּת לְכָל הָאוֹתִיּוֹת לָלֶכֶת לְצַד זֶה וּלְצַד זֶה, רַק בִּרְשׁוּת, כְּמוֹ שֶׁהַטְּעָמִים מַנְהִיגִים אוֹתָם, וְהַדִּבּוּר נִשְׁמָע בִּשְׁבִילָם, כְּדֵי לָלֶכֶת בְּדַרְכּוֹ יְשָׁרָה.

וְעַל דָּא, אַתְוָון כֻּלְּהוֹ אַתְיָין לְמֵיהַךְ בְּרָזָא דְהַנֵּי תְּרֵין. בְּנָקוּדֵי וְטַעֲמֵי כַּחֲדָא. וְרָזָא דָא, (משלי כה) תַּפּוּחֵי זָהָב בְּמַשְׂכִּיּוֹת כֶּסֶף דָּבָר דָּבֵר עַל אָפְנָיו. תַּפּוּחֵי זָהָב, אֵינּוּן טַעֲמֵי וּתְנוּעֵי. בְּמַשְׂכִּיּוֹת כֶּסֶף, אִלֵּין נְקוּדֵי. דָּבָר דָּבֵר עַל אָפְנָיו, דְּהָא לֵית מִלָּה כִּדְקָא יָאוֹת, לְבַר בִּתְרֵין אִלֵּין. וּבְגִין כָּךְ, תּוֹרֵי זָהָב נַעֲשֶׂה לָךְ.

וְעַל כֵּן, כָּל הָאוֹתִיּוֹת בָּאוֹת לָלֶכֶת בְּסוֹד שְׁנֵי אֵלֶּה, עִם נְקֻדּוֹת וּטְעָמִים יַחַד. וְזֶה סוֹד תַּפּוּחֵי זָהָב בְּמַשְׂכִּיּוֹת כֶּסֶף דְּבָרַדְבָּרֵעַל אָפְנָיו. תַּפּוּחֵי זָהָב - הֵם טְעָמִים וּתְנוּעוֹת. בְּמַשְׂכִּיּוֹת כֶּסֶף - אֵלּוּ הַנְּקֻדּוֹת. דָּבָר דָּבֵר עַל אָפְנָיו, שֶׁהֲרֵי אֵין דִּבּוּר כָּרָאוּי, פָּרַט בִּשְׁנֵי אֵלֶּה, וּמִשּׁוּם כָּךְ תּוֹרֵי זָהָב נַעֲשֶׂה לָךְ.

כְּתִיב (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ וְיִרְדּוּ וְגוֹ'. הַאי קְרָא אִתְעָרוּ בֵּיהּ חַבְרַיָּיא, וַדַּאי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר דָּא, לְמַשְׁרְיָין עִילָּאִין, וְאִתְיְיעַט בְּהוּ לְמִבְרֵי אָדָם כְּמַלְכָּא גּוֹ חֵילוֹי.

כְּתוּב (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ וְיִרְדּוּ וְגוֹ'. הַפָּסוּק הַזֶּה הֵעִירוּ בּוֹ הַחֲבֵרִים, וַדַּאי שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אָמַר אֶת זֶה לַמַּחֲנוֹת הָעֶלְיוֹנִים, וְהִתְיַעֵץ בָּהֶם לִבְרֹא אָדָם כְּמוֹ מֶלֶךְ בְּתוֹךְ צְבָאוֹתָיו.

אֲבָל אִית לְאִסְתַּכָּלָא, אִי בְּרָזָא דִּלְעֵילָּא הָווּ, דְּהַאי אֱלֹהִים אִיהוּ אֱלֹהִים חַיִּים, רָזָא דְּעָלְמָא עִילָּאָה. וְאִי אִיהוּ אֱלֹהִים רָזָא דְּעַלְמָא תַּתָּאָה. אֵיךְ אִתְתַּקַּן נַעֲשֶׂה לְהַאי סִטְרָא וּלְהַאי סִטְרָא.

אֲבָל יֵשׁ לְהִסְתַּכֵּל, אִם בַּסּוֹד שֶׁלְּמַעְלָה הָיָה, שֶׁאֱלֹהִים הַזֶּה הוּא אֱלֹהִים חַיִּים, הַסּוֹד שֶׁל הָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן. וְאִם הוּא אֱלֹהִים סוֹד הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן, אֵיךְ הִתְתַּקֵּן נַעֲשֶׂה לְצַד זֶה וּלְצַד זֶה?

אֶלָּא וַדַּאי, כּוֹלָּא אִיהוּ כְּגַוְונָא חָדָא, וּבְרָזָא חָדָא. אָדָם כָּלִיל בְּכָל סִטְרִין, רָזָא דִּילֵיהּ אִיהוּ בְּכוֹלָּא, וּמֵרָזָא דֵּאלֹהִים אִשְׁתַּכַּח אָדָם. וְלָא אִשְׁתַּכַּח מֵרָזָא דִּשְׁאָר שְׁמָהָן. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצֶלֶם אֱלֹהִים. בְּצַלְמוֹ בְּצֶלֶם, תְּרֵין צַלְמִין אַמַּאי אִינּוּן. אֶלָּא חַד לִדְכוּרָא, וְחַד לְנוּקְבָא.

אֶלָּא וַדַּאי, הַכֹּל כְּמוֹ אֶחָד, וּבַסּוֹד שֶׁל אֶחָד. אָדָם כָּלוּל בְּכָל הַצְּדָדִים, הַסּוֹד שֶׁלּוֹ הוּא בַּכֹּל, וּמִסּוֹד שֶׁל אֱלֹהִים נִמְצָא אָדָם, וְלֹא נִמְצָא מֵהַסּוֹד שֶׁל שְׁאָר הַשֵּׁמוֹת. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצֶלֶם אֱלֹהִים. בְּצַלְמוֹ בְּצֶלֶם - לְמָה הֵם שְׁנֵי צְלָמִים? אֶלָּא אֶחָד לְזָכָר וְאֶחָד לִנְקֵבָה.

תְּרֵין אֱלֹהִים הָכָא, חַד דְּכַר, וְחַד נוּקְבָא. בְּצַלְמוֹ, דְּכַר. בְּצֶלֶם אֱלֹהִים, נוּקְבָא. וְעַל דָּא וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ, דָּא עַלְמָא עִילָּאָה. בְּצֶלֶם אֱלֹהִים, דָּא עַלְמָא תַּתָּאָה. וְרָזָא דָּא נַעֲשֶׂה, כְּלָלָא חָדָא. כְּדְקָא אֲמָרְנָן.

שְׁנֵי אֱלֹהִים כָּאן, אֶחָד זָכָר וְאֶחָד נְקֵבָה. בְּצַלְמוֹ - זָכָר. בְּצֶלֶם אֱלֹהִים - נְקֵבָה. וְעַל זֶה, וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ - זֶה הָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן. בְּצֶלֶם אֱלֹהִים - זֶה הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן. וְזֶה סוֹד שֶׁל נַעֲשֶׂה, כְּלָל אֶחָד, כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ.

בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְבְּרֵי אָדָם, אַתְוָון כֻּלְּהוֹ אִתְבְּרִיאוּ, אִתְגְּלִימוּ, וְאִצְטַיְּירוּ. בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְנְשֵׁיב בֵּיהּ רוּחָא, נָפְקוּ נְקוּדֵי וְאִתְיַישְׁבוּ בְּאַתְוָון. בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְתַּקַּן בְּסוּכְלְתָנוּ וּבְמַדָּע, נָפְקוּ תְּנוּעֵי דְּטַעֲמֵי וְאִתְיַישְׁבוּ עַל נְקוּדֵי וְאַתְוָון. וְכָל תִּיקוּנָא דְּרָזָא דְּאָדָם הָכֵי אִיהוּ, בְּכָל סִטְרִין דְּעָלְמָא. בְּרָזָא דְּאָדָם, אִתְיַישֵׁב כּוֹלָּא כְּמָא דְּאִתְמָר. וְלֵית אָדָם, בַּר בְּכָל הַנֵּי תִּיקוּנִין.

בְּשָׁעָה שֶׁנִּבְרָא אָדָם, כָּל הָאוֹתִיּוֹת נִבְרְאוּ, נִגְלְמוּ וְהִצְטַיְּרוּ. בְּשָׁעָה שֶׁנִּנְשְׁבָה בּוֹ הָרוּחַ, יָצְאוּ הַנְּקֻדּוֹת וְהִתְיַשְּׁבוּ בָּאוֹתִיּוֹת. בְּשָׁעָה שֶׁהִתְתַּקֵּן בְּהַשְׂכֵּל וּמַדָּע, יָצְאוּ הַתְּנוּעוֹת שֶׁל הַטְּעָמִים וְהִתְיַשְּׁבוּ עַל הַנְּקֻדּוֹת וְהָאוֹתִיּוֹת. וְכָל הַתִּקּוּן שֶׁל סוֹד שֶׁל אָדָם כָּךְ הוּא בְּכָל צְדָדֵי הָעוֹלָם. בְּסוֹד שֶׁל אָדָם הַכֹּל הִתְיַשֵּׁב, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר. וְאֵין אָדָם, רַק בְּכָל הַתִּקּוּנִים הַלָּלוּ.

אָמַר לֵיהּ אֱלִיָּהוּ, ר', אַפְתַּח פּוּמָךְ, וִינַהֲרָן מִילָּךְ. דִּרְשׁוּ דִּלְעֵילָּא אִתְמְסַר בִּידָךְ. פְּתַח וְאֱמַר, (בראשית א) בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים. הַאי קְרָא אוֹקִימְנָא לֵיהּ בְּכַמָּה דּוּכְתֵּי. אֲבָל תָּא חֲזֵי,

עַל רָזָא דְּעִיקָּרָא דָּא כְּדְקָא אֲמָרָן, דְּהָא אִי יֵיתוּן כָּל נְבִיאֵי מְהֵימְנֵי דְּעָלְמָא, וְיִסְתַּלְקוּן בְּנְבוּאַתְהוֹן בַּסְלִיקוּ דִּנְבוּאָה דְמשֶׁה, לָא יָכְלִין לְחַדְתָּא אֲפִילּוּ חָדָא נְקוּדָה דְּאוֹרַיְיתָא.

אָמַר לוֹ אֱלִיָּהוּ, רַבִּי, פְּתַח פִּיךָ וְיֵאִירוּ דְּבָרֶיךָ, שֶׁהַרְשׁוּת שֶׁלְּמַעְלָה נִמְסְרָה בְּיָדְךָ. פָּתַח וְאָמַר, בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים. הַפָּסוּק הַזֶּה בַּאֲרנוּהוּ בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת. אֲבָל בּא וּרְאֵה, עַל הַסּוֹד שֶׁל הָעִקָּר הַזֶּה כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ, שֶׁהֲרֵי אִם יָבאוּ כָּל הַנְּבִיאִים הַנֶּאֱמָנִים שֶׁל הָעוֹלָם, וְיִתְעַלּוּ בִּנְבוּאָתָם בַּעֲלִיַּת הַנְּבוּאָה שֶׁל מֹשֶׁה, לֹא יְכוֹלִים לְחַדֵּשׁ אֲפִלּוּ נְקֻדָּה אַחַת שֶׁל הַתּוֹרָה.

מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּאַתְוָון כּוּלְהוּ לָא נָפְקוּ אֶלָּא מִגּוֹ נְקוּדָה זְעֵירָא, וְאַתְוָון אִינּוּן כְּלָלָא דְּאוֹרַיְיתָא. וְהָא לֵית לְכָל אַתְוָון רְשׁוּ לְנַטָּלָא לְהַאי סִטְרָא וּלְהַאי סִטְרָא, בַּר בִּנְקוּדֵי.

מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁכָּל הָאוֹתִיּוֹת לֹא יָצְאוּ אֶלָּא מִתּוֹךְ נְקֻדָּה קְטַנָּה, וְהָאוֹתִיּוֹת הֵן הַכְּלָל שֶׁל הַתּוֹרָה. וַהֲרֵי אֵין רְשׁוּת לְכָל הָאוֹתִיּוֹת לִנְסֹעַ לְצַד זֶה וּלְצַד זֶה, רַק עִם נְקֻדּוֹת.

אַתְוָון כּוּלְהוּ, כְּגוּפָא בְּלָא נַפְשָׁא. כַּד אַתְיָין נְקוּדֵי, הָא גוּפָא אִתְקַיָּים בְּקִיּוּמֵיהּ, וּכְדֵין (בראשית ב) וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה כְּתִיב. וְכֻלְּהוֹ מֻרְוָא דְּחַד נְקוּדָה נָפְקִי.

כָּל הָאוֹתִיּוֹת כְּגוּף בְּלִי נֶפֶשׁ. כְּשֶׁבָּאוֹת הַנְּקֻדּוֹת, הֲרֵי הַגּוּף מִתְקַיֵּם בְּקִיּוּמוֹ, וְאָז (שם ב) וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה כָּתוּב. וְכֻלָּן יוֹצְאוֹת מִסּוֹד שֶׁל נְקֻדָּה אַחַת.

בְּשַׁעֲתָא דְּאַתְוָון נָפְקוּ מִגּוֹ עַלְמָא דְּאָתֵי, כּוּלְהוּ אִתְגְּלִימוּ בְּרָזָא דְּאָדָם, וַהֲווֹ גוּפָא בְּלָא נַפְשָׁא.

בְּשָׁעָה שֶׁהָאוֹתִיּוֹת יָצְאוּ מִן הָעוֹלָם הַבָּא, כֻּלָּם הִתְגַּלְּמוּ בְּסוֹד שֶׁל אָדָם, וְהָיוּ גוּף בְּלִי נֶפֶשׁ.

עַד דְּאִתְעַר הַאי נְקוּדָה עִילָּאָה, וְעָאל בְּטָמִירוּ גּוֹ עַלְמָא דְּאָתֵי. וְנָפְקוּ נְקוּדֵי כּוּלְהוּ, מִגּוֹ הַאי נְקוּדָה, לְקַיְּמָא אַתְוָון עַל קִיּוּמַיְיהוּ. וְדָא אִיהוּ בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים, רֵאשִׁית דָּא נְקוּדָה עִילָּאָה, דְּבָהּ בָּרָא אֱלֹהִים, וְאַתְקֵין כָּל נְקוּדֵי תִּיקוּנֵי דְּאַתְוָון, דְּאִינּוּן רָזָא דְּשָׁמַיִם וָאָרֶץ. וְאִי לָא הַאי רֵאשִׁית, רָזָא דִּנְקוּדָה עִילָּאָה, לָא אִתְנְקִידוּ אַתְוָון, וְלָא הֲוָה בְּהוּ קִיּוּמָא.

עַד שֶׁהִתְעוֹרְרָה הַנְּקֻדָּה הָעֶלְיוֹנָה הַזּוֹ, וְנִכְנְסָה בַּסֵּתֶר לְתוֹךְ הָעוֹלָם הַבָּא. וְכָל הַנְּקֻדּוֹת יָצְאוּ מִתּוֹךְ הַנְּקֻדָּה הַזּוֹ, לְקַיֵּם אֶת הָאוֹתִיּוֹת עַל קִיּוּמָן. וְזֶהוּ בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים. רֵאשִׁית זוֹ הַנְּקֻדָּה הָעֶלְיוֹנָה, שֶׁבָּהּ בָּרָא אֱלֹהִים, וְהִתְקִין אֶת כָּל הַנְּקֻדּוֹת, תִּקּוּנֵי הָאוֹתִיּוֹת, שֶׁהֵם סוֹד שֶׁל שָׁמַיִם וָאָרֶץ. וְאִם לֹא הָרֵאשִׁית הַזּוֹ, סוֹד הַנְּקֻדָּה הָעֶלְיוֹנָה, לֹא הִתְנַקְּדוּ הָאוֹתִיּוֹת, וְלֹא הָיָה בָּהֶם קִיּוּם.

דָּבָר אַחֵר בְּרֵאשִׁית, בְּהַאי רֵאשִׁית רָזָא דִּנְקוּדָא עִילָּאָה, בָּרָא אֱלֹהִים, בְּחֵילָא דְּהַאי נְקוּדָה, נָפְקוּ אַתְוָון, וְאִצְטַיְּירוּ בְּתִיקוּנַיְיהוּ, לְמֶהֱוֵי רָזָא דְּגוּפָא בְּשַׁיְיפִין יְדִיעָן, בְּלָא נַפְשָׁא. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב בָּרָא, בְּגִין דְּלָא נָפַק נַפְשָׁא לְגוּפָא לְקַיְּמָא בְּקִיּוּמֵיהּ.

דָּבָר אַחֵר בְּרֵאשִׁית, בָּרֵאשִׁית הַזּוֹ סוֹד הַנְּקֻדָּה הָעֶלְיוֹנָה. בָּרָא אֱלֹהִים, בְּכֹחַ הַנְּקֻדָּה הַזּוֹ יָצְאוּ הָאוֹתִיּוֹת וְהִצְטַיְּרוּ בְּתִקּוּנָם, לִהְיוֹת סוֹד הַגּוּף בְּאֵיבָרִים יְדוּעִים, בְּלִי נֶפֶשׁ. וּמִשּׁוּם כָּךְ כָּתוּב בָּרָא, מִשּׁוּם שֶׁלֹּא יָצְאָה נֶפֶשׁ לַגּוּף לַעֲמֹד בְּקִיּוּמוֹ.

כֵּיוָן דְּאִתְעַר נְקוּדָה עִילָּאָה, גּוֹ עַלְמָא דְּאָתֵי, לְאַפָּקָא נְקוּדֵי נַפְשָׁא, כְּדֵין כְּתִיב, (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר, אִתְנְהִירוּ אַתְוָון בִּנְקוּדֵי, דְּאִינּוּן נַפְשָׁא.

כֵּיוָן שֶׁהִתְעוֹרְרָה הַנְּקֻדָּה הָעֶלְיוֹנָה לְתוֹךְ הָעוֹלָם הַבָּא, לְהוֹצִיא אֶת הַנְּקֻדּוֹת שֶׁל הַנֶּפֶשׁ, אָז כָּתוּב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר, הוּאֲרוּ הָאוֹתִיּוֹת בַּנְּקֻדּוֹת, שֶׁהֵן הַנֶּפֶשׁ.

אוֹר, דָּא נְקוּדָה קַדְמָאָה, דְּנָהֲיר מִגּוֹ הַהִיא נְקוּדָה עִילָּאָה סְתִימָא, דְּסָתִים וְלָא יְדִיעַ. נְקוּדָה דָּא, דְּנָהֲיר מִגּוֹ הַהִיא סְתִימָא דָּא, נְקוּדָה דְּאִיקָרֵי חוֹלָם, דְּנָהֲיר לְעֵילָּא עַל כָּל אַתְוָון, בְּגִין יְקָרָא דִּנְקוּדָה סְתִימָא.

אוֹר, זוֹ הַנְּקֻדָּה הָרִאשׁוֹנָה, שֶׁמְּאִירָה מִתּוֹךְ הַנְּקֻדָּה הַהִיא הַסְּתוּמָה הָעֶלְיוֹנָה, שֶׁנִּסְתֶּרֶת וְלֹא יְדוּעָה. הַנְּקֻדָּה הַזּוֹ מְאִירָה מִתּוֹךְ הַסְּתוּמָה הַזּוֹ, הַנְּקֻדָּה שֶׁנִּקְרֵאת חוֹלָם, שֶׁמְּאִירָה לְמַעְלָה עַל כָּל הָאוֹתִיּוֹת, בִּשְׁבִיל הַכָּבוֹד שֶׁל הַנְּקֻדָּה הַסְּתוּמָה.

וּבְגִין דְּאַתְוָון כּוּלְהוּ, אִתְכְּנָשׁוּ בַּחֲמֵשׁ מְאָה פַּרְסֵי דְּעַלְמָא דְּאָתֵי, נָהֲיר נְקוּדָה דָּא חֲמֵשׁ זִמְנִין. וְרָזָא דָּא, וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר. וַיְהִי אוֹר. וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב. וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ. וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר יוֹם.

וּמִשּׁוּם שֶׁכָּל הָאוֹתִיּוֹת הִתְכַּנְּסוּ בַּחֲמֵשׁ מֵאוֹת פַּרְסָאוֹת שֶׁל הָעוֹלָם הַבָּא, מְאִירָה הַנְּקֻדָּה הַזּוֹ חֲמֵשׁ פְּעָמִים. וְזֶה סוֹד וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר. וַיְהִי אוֹר. וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב. וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ. וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר יוֹם.

יְהִי אוֹר דָּא נְקוּדָה חוֹלָם. וַיְהִי אוֹר, דָּא נְקוּדָה אָחֳרָא דְּאִקְרֵי שֹׁרֶק. בְּגִין דִּנְקוּדָה קַדְמָאָה דְּאִיקְרֵי חוֹלָם, נָהֲיר לְעֵילָּא, וְעַד דְּלָא אִתְמְשַׁךְ לְאַנְהָרָא לְתַתָּא, הֲוָה סָתִים. כֵּיוָן דְּאִתְמְשַׁךְ נָהֲיר גּוֹ אֲמְצָעִיתָא, בְּרָזָא דְּשֹׁרֶק. (בראשית א) וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב, דָּא חִרְק. כַּד נָהֲיר לְתַתָּא.

יְהִי אוֹר - זוֹ נְקֻדָּה חוֹלָם ו'. וַיְהִי אוֹר - זוֹ נְקֻדָּה אַחֶרֶת שֶׁנִּקְרֵאת שׁוּרֶק. מִשּׁוּם שֶׁהַנְּקֻדָּה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁנִּקְרֵאת חוֹלָם מְאִירָה לְמַעְלָה, וְטֶרֶם שֶׁנִּמְשְׁכָה לְהָאִיר לְמַטָּה, הָיְתָה סְתוּמָה. כֵּיוָן שֶׁנִּמְשְׁכָה, מְאִירָה תּוֹךְ הָאֶמְצַע, בְּסוֹד שֶׁל שׁוּרֶק ו. וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב - זוֹ חִרְק, כְּשֶׁמְּאִירָה לְמַטָּה.

בְּזִמְנָא דְּנָפְקוּ נְקוּדִין לְאַנְהָרָא לְגוּפָא, אוֹר קַדְמָאָה דְּאִיהוּ חוֹלָם, נָהֲיר לְעֵילָּא, וְאִתְיַישֵׁב בְּרֵישָׁא דְּגוּפָא, וְיָהֲיב נְהִירוּ לְכָל רֵישָׁא: לְאַנְפִּין. לְעַיְינִין. לְנְהִירוּ דְּרֵישָׁא, לְכָל תִּיקוּנֵי רֵישָׁא.

בִּזְמַן שֶׁיָּצְאוּ הַנְּקֻדּוֹת לְהָאִיר לַגּוּף, הָאוֹר הָרִאשׁוֹן שֶׁהוּא חוֹלָם מֵאִיר לְמַעְלָה, וְהִתְיַשֵּׁב בְּרֹאשׁ הַגּוּף, וְנָתַן אוֹר לְכָל הָרֹאשׁ: לַפָּנִים, לָעֵינַיִם. לְאוֹר הָרֹאשׁ, לְכָל תִּקּוּנֵי הָרֹאשׁ.

וְשֹׁרֶק שָׁארֵי בְּאֶמְצָעִיתָא, וְזָהֲיר נָהִירוּ לְקִיּוּמָא דְּגוּפָא מִמַּרְאֶה מָתְנָיו וּלְמַעְלָה, בְּכָל רָזִין דִּילֵיהּ.

וְשׁוּרֶק שָׁרוּיָה בָּאֶמְצַע, וְזוֹהַר הָאוֹר לְקִיּוּם הַגּוּף מִמַּרְאֵה מָתְנָיו וּלְמַעְלָה, בְּכָל הַסּוֹדוֹת שֶׁלּוֹ.

חִרְק שָׁאֲרֵי לְתַתָּא, וְיָהֵיב נְהִירוּ וְקַיּוּמָא מִמַּרְאֶה מָתְנָיו וּלְמַטָּה, בְּכָל תִּיקוּנִין וְרָזִין דִּילֵיהּ. כְּדֵין וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב.

חִרְקּ מַתְחִיל לְמַטָּה, וְנוֹתֵן אוֹר וְקַיּוּם מִמַּרְאֵה מָתְנָיו וּלְמַטָּה, בְּכָל הַתִּקּוּנִים וְהַסּוֹדוֹת שֶׁלּוֹ. אָז וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב.

כַּד אִתְתַּקַּן גּוּפָא דְּאַתְוָון בְּאִלֵּין נְקוּדִין, כְּדֵין כְּתִיב, (בראשית א) וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ. לְעוֹלָם הַבְדָּלָה בִּדְרוֹעָא דְשִׂמְאלָא, דְּאִית בֵּיהּ חֹשֶׁךְ. וְאַנְהֵיר בִּנְקוּדַת סָגוֹל, לְאַנְהָרָא מִגּוֹ חֲשׁוֹכָא וְלוּאֵי.

כְּשֶׁהִתְתַּקֵּן הַגּוּף שֶׁל הָאוֹתִיּוֹת הַלָּלוּ בַּנְּקֻדּוֹת הַלָּלוּ, אֲזַי כָּתוּב וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ. לְעוֹלָם הַבְדָּלָה בִּזְרוֹעַ שְׂמֹאל, שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חֹשֶׁךְ. וּמֵאִיר בִּנְקֻדַּת סָגוֹל, לְהָאִיר מִתּוֹךְ הַחֲשֵׁכָה לַלְּוִים.

וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר יוֹם, דָּא נְקוּדַת צֵרֵי, דְּאַנְהֵיר וְאִתְיַשֵּׁב בִּדְרוֹעָא יְמִינָא, וְאַתְקֵין לֵיהּ בְּכָל תִּיקוּנוֹי.

וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר יוֹם - זוֹ נְקֻדַּת צֵרֵי, שֶׁמְּאִירָה וּמִתְיַשֶּׁבֶת בִּזְרוֹעַ יָמִין, וּמַתְקִינָהּ אוֹתוֹ בְּכָל תִּקּוּנָיו.

וְכַד נוּקְבָא אִתְדַּבְּקַת בְּיָמִינָא וּשְׂמָאלָא, וְאִתְיְהֵיבַת בֵּינַיְיהוּ, אִתְדַּבְּקוּ בָּהּ תְּרֵין נְקוּדִין אִלֵּין צֵרֵ"י וְסָגוֹל. בְּקִיּוּמָא וְהִפּוּכָא אָחֳרָא, דְּלָא מִתְיַישְׁבָן בָּהּ הָכֵי. צֵרֵי אִתְהַפַּךְ וְאַנְהֵיר בָּהּ בְּדִיּוּקְנָא אָחֳרָא, בְּלָא יִישׁוּבָא כִּדְכוּרָא, וְאִיהוּ שְׁבָא. וְסָגוֹל אִתְהַפַּךְ וְאַנְהֵיר בָּהּ בְּדִיּוּקְנָא אָחֳרָא, וְאִיהוּ שֶׁרֶק דְּתַלְתַּל נְקוּדִין. וּלְאַחֲזָאָה חֲבִיבוּ דְּדִכוּרָא לְגַבֵּי נוּקְבָא, אִיהוּ וְאִיהִי כּוֹלָּא חַד, לְזַמְּנִין דְּאַנְהֵיר בָּהּ דְכוּרָא. מֵהָכָא אִתְפַּשְּׁטוּ נְקוּדֵי לְכָל שְׁאָר שַׁיְיפִין דְּאַתְוָון בְּגוּפָא.

וּכְשֶׁהַנְּקֵבָה נִדְבֶּקֶת בְּיָמִין וּבִשְׂמֹאל וְנִתֶּנֶת בֵּינֵיהֶן, נִדְבָּקִים בָּהּ שְׁתֵּי הַנְּקֻדּוֹת הַלָּלוּ צֵרֵ"י וְסָגוֹל, בְּקִיּוּם וְהִפּוּךְ אַחֵר, שֶׁאֵין מִתְיַשְּׁבִים בָּהּ כָּךְ. צֵרֵי מִתְהַפֵּךְ וּמֵאִיר בָּהּ בְּדִיּוֹקָן אַחֵר, בְּלִי יְשׁוּב כְּמוֹ הַזָּכָר, וְהוּא שְׁבָא. וְסָגוֹל מִתְהַפֵּךְ וּמֵאִיר בָּהּ בִּדְיוֹקָן אַחֵר, וְהוּא שׁוּרֶק שֶׁל שָׁלֹשׁ נְקֻדּוֹת. וּלְהַרְאוֹת אֶת חֲבִיבוּת הַזָּכָר לַנְּקֵבָה - הוּא וְהִיא הַכֹּל אֶחָד, לְפְעָמִים שֶׁמֵּאִיר בָּהֶם הַזָּכָר. מִכָּאן הִתְפַּשְּׁטוּ הַנְּקֻדּוֹת לְכָל שְׁאָר הָאֵיבָרִים שֶׁל הָאוֹתִיּוֹת בַּגּוּף.

(בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמָּיִם, דָּא נְקוּדָה פְּתָח. פְּשִׁיטוּ דְּנְהִירוּ דְּאַנְהֵיר בְּסִטְרָא דְּדְכוּרָא, בְּסִטְרָא שְׂמָאלָא, וְאַנְהֵיר לְהַהוּא סִטְרָא, וְהַשְׁתָּא אִתְחֲלִיפוּ, וְאִתְכְּלִלוּ יְמִינָא בְּשְׂמָאלָא, וּשְׂמָאלָא בְּיְמִינָא.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמָּיִם - זוֹ הַנְּקֻדָּה פְּתָח. הִתְפַּשְּׁטוּת הָאוֹר שֶׁמֵּאִיר בְּצַד הַזָּכָר, בְּצַד הַשְּׂמֹאל, וּמֵאִיר לְאוֹתוֹ הַצַּד, וְכֵעֵת הִתְחַלְּפוּ וְנִכְלְלוּ הַיָּמִין בַּשְּׂמֹאל, וְהַשְּׂמֹאל בַּיָּמִין.

מַיִם אִיהוּ לְיָמִינָא, בְּרָזָא דְּהַהִיא נְקוּדָה דְּאַנְהֵיר בָּהּ צֵרֵי, בְּסִטְרָא דָּא דְּיָמִינָא, אִתְפְּלִיגוּ תְּרֵין מַיָּמִין, וְהָא אוֹקִימְנָא. וּבְגִין כָּךְ, צֵרֵי, תְּרֵין נְקוּדִין מִתְיַישְׁבָן מַיָּמִין, לְקֶבֶל תְּרֵין, חַד לְעֵילָּא וְחַד לְתַתָּא, כְּמָה דְּאִתְחֲזֵי בִּנְקוּדַת שְׁבָ"א.

הַמַּיִם הֵם לְיָמִין, בְּסוֹד אוֹתָהּ הַנְּקֻדָּה שֶׁמְּאִיר בָּהּ צֵרֵי, בְּצַד זֶה שֶׁל הַיָּמִין, נֶחְלְקוּ שְׁנֵי סוּגֵי מַיְמוֹת, וַהֲרֵי בְּאַרְנוּ. וּמִשּׁוּם כָּךְ, צֵרֵי, שְׁתֵּי נְקֻדּוֹת מִתְיַשְּׁבִים מִיָּמִין, כְּנֶגֶד שְׁנַיִם, אֶחָד לְמַעְלָה וְאֶחָד לְמַטָּה, כְּמוֹ שֶׁנִּרְאֶה בִּנְקֻדַּת שְׁבָ"א.

לָבָתַר, כֵּיוָן דְּאִתְנְהִיר הַאי רָקִיעַ, דְּאִיהוּ נְקוּדָה דְּאֵיקָרֵי פְּתַח, עָאל הַאי נְקוּדָה בֵּין נְקוּדָה לְנְקוּדָה דְּצֵרֵי, בֵּין מַיִם לָמַיִם, וְאַפְרֵישׁ בֵּינַיְיהוּ, וְנָטֵיל לוֹן לְגַבֵּיהּ. וּכְדֵין מַיִם לְסָטָר שְׁמָאלָא בִּנְקוּדַת פַּתָּח. וְעַל רָזָא דָּא, (דברים כח) יִפְתַּח ה' לְךָ אֶת אוֹצָרוֹ הַטּוֹב וכו', לְתֵת מְטַר וכו', דְּהָא מַיִם מִסִּטְרָא דְּפַתָּח אִינוּן.

אַחַר כָּךְ, כֵּיוָן שֶׁהֵאִיר הָרָקִיעַ הַזֶּה, שֶׁהִיא הַנְּקֻדָּה שֶׁנִּקְרֵאת פַּתָּח, נִכְנֶסֶת הַנְּקֻדָּה הַזּוֹ בֵּין נְקֻדָּה לִנְקֻדַּת הַצֵּרֵי, בֵּין מַיִם לָמַיִם, וּמַפְרִידָה בֵּינֵיהֶם, וְנוֹטֶלֶת אוֹתָם אֵלֶיהָ. וְאָז הַמַּיִם לְצַד הַשְּׂמֹאל בִּנְקֻדַּת פַּתָּח. וְעַל הַסּוֹד הַזֶּה (דברים כח) יִפְתַּח ה' לְךָ אֶת אוֹצָרוֹ הַטּוֹב וְכוּ', לְתֵת מְטַר וְכוּ', שֶׁהֲרֵי הַמַּיִם הֵם מִצַּד שֶׁל פַּתָּח.

תּוּ אִתְפַּשַּׁט רָקִיעַ מִסִּטְרָא דְּיָמִינָא, וְעָאל בְּסָטַר שְׂמָאלָא, בֵּין נְקוּדַת סָגוֹל וְאִתְעֲבִיד קָמַץ. וְעָאל כְּדֵין שְׂמָאלָא בְּיָמִינָא, וְאִתְכְּלִיל דָּא בְּדָא, יָמִינָא בְּשְׂמָאלָא וּשְׂמָאלָא בְּיָמִינָא.

עוֹד הִתְפַּשֵּׁט רָקִיעַ מִצַּד הַיָּמִין, וְנִכְנַס בְּצַד שְׂמֹאל בֵּין נְקֻדַּת סָגוֹל, וְנַעֲשָׂה קָמַץ. וְאָז נִכְנַס הַשְּׂמֹאל בַּיָּמִין, וְנִכְלָלִים זֶה עִם זֶה - הַיָּמִין בַּשְּׂמֹאל, וְהַשְּׂמֹאל בַּיָּמִין.

(בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקָּווּ הַמַּיִם, לְעֵילָא כְּתִיב מַיִם חָמֵשׁ זְמָנִין. (שם) יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמָּיִם. וִיהִי מַבְדִּיל בֵּין מַיִם לָמָּיִם. וַיַּבְדֵּל בֵּין הַמַּיִם כו'. וּבֵין הַמַּיִם. הָא חָמֵשׁ זְמָנִין מַיִם, לְקֵבֵיל תְּרֵין נְקוּדִין דְּאִינוּן חֲמֵשׁ, צֵרֵי וְסָגוֹל. צֵרֵי תְּרֵין, וְסָגוֹל תְּלָתָא, הָא חֲמֵשׁ אִלֵּין מִתְיַישְּׁבָן בְּיָמִינָא וּשְׂמָאלָא.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקָּווּ הַמַּיִם. לְמַעְלָה כָּתוּב מַיִם חָמֵשׁ פְּעָמִים: יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמָּיִם. וִיהִי מַבְדִּיל בֵּין מַיִם לָמָּיִם. וַיַּבְדֵּל בֵּין הַמַּיִם כוּ'. וּבֵין הַמַּיִם. הִנֵּה חָמֵשׁ פְּעָמִים מַיִם, כְּנֶגֶד שְׁתֵּי נְקֻדּוֹת שֶׁהֵן חֲמֵשׁ, צֵרֵי וְסָגוֹל. צֵרֵי שְׁתַּיִם, וְסָגוֹל שָׁלֹשׁ. הִנֵּה חָמֵשׁ אֵלֶּה מִתְיַשְּׁבוֹת בְּיָמִין וּבִשְׂמֹאל.

נוּקְבָא עָאלַת בֵּין יָמִינָא וּשְׂמָאלָא, וּמְקַבְּלָא לְאִלֵּין נְקוּדִין, לְמֵיהַב לָהּ דַּעְתָּא בִּשְׁלִימוּ. וְלָא מִתְיַישְּׁבָן בֵּיהּ הָכֵי, וּמִתְהַפְּכָן בֵּיהּ בְּאֹרַח קָלִיל. צֵרֵי, אִתְהַפַּךְ בָּהּ לִנְקוּדָה שְׁבָא, בְּאוֹרַח קָלִיל. סָגוֹל, אִתְהַפַּךְ בָּהּ לִנְקוּדָה שׁוּרֶק בְּאוֹרַח קָלִיל.

הַנְּקֵבָה נִכְנֶסֶת בֵּין הַיָּמִין וְהַשְּׂמֹאל, וּמְקַבֶּלֶת הַנְּקֻדּוֹת הַלָּלוּ, לָתֵת לָהּ דַּעַת בִּשְׁלֵמוּת. וְלֹא מִתְיַשְּׁבִים בּוֹ כָּךְ, וּמִתְהַפְּכִים בּוֹ בְּדֶרֶךְ קַלָּה. הַצֵּרֵי מִתְהַפֵּךְ בָּהּ לִנְקֻדָּה שְׁבָא בְּדֶרֶךְ קַלָּה. הַסָּגוֹל מִתְהַפֵּךְ בָּהּ לִנְקֻדָּה שׁוּרֶק בְּדֶרֶךְ קַלָּה.

וּלְעוֹלָם אִתְתָּא דַּעְתָּהּ קָלִיל עֲלָהּ, דְּהָא לָא יָכִילוּ לְאִתְיַשְּׁבָא בָּהּ לְמֶהֱוֵי בָּהּ דַּעְתָּהּ שְׁלִים, כְּמָה דְּאִינוּן לְעֵילָא. אֶלָּא אַהֲדְרוּ בָהּ בְּאוֹרַח קָלִיל, וְאִשְׁתְּכַח דַּעְתָּהּ קַלָּה עֲלָהּ. כְּמָה דְּאִינוּן

תְּרֵין נְקוּדֵי צֵרֵי סָגוֹל אִינוּן חֲמֵשׁ, אוֹף הָכֵי בָּהּ שְׁבָא שֶׁרֶק אִינוּן חֲמֵשׁ, אֲבָל בְּלָא יִשּׁוּבָא כְּלָל.

וּלְעוֹלָם אִשָּׁה דַּאְתְּהּ קַלָּה עָלַיְהּ, שֶׁהֲרֵי לֹא יָכְלוּ לְהִתְיַשֵּׁב בָּהּ, שֶׁתְּהֶיהָ בָּהּ דַּאְתְּהּ שְׁלֵמָה, כְּמוֹ שֶׁהֵם לְמַעְלָה. אֶלָּא חָזְרוּ בָהּ בְּדֶרֶךְ קַלָּה, וְנִמְצֵאת דַּאְתְּהּ קַלָּה עָלֶיהָ. כְּמוֹ שֶׁאוֹתָן שְׁתֵּי נְקֻדּוֹת צֵרֵי וְסָגוֹל הֵן חֲמֵשׁ, אַף כָּךְ בָּהּ שְׁבָא שׁוּרֶק הֵן חֲמֵשׁ, אֲבָל בְּלִי יִשּׁוּב כְּלָל.

יְקֻוּ הַמַּיִם, אִינוּן חֲמֵשׁ כּוּלְהוּ, לְנָקוּדָה חָדָא, דְּאִיהִי נְקוּדַת שׁוּרֶק, דְּקָיְימָא תְּחוֹת רָקִיעַ, קַמַּץ. כָּל אִינוּן מַיִין דְּהַאי סִטְרָא, וְהַאי סִטְרָא, כָּל אִינוּן חֲמֵשׁ נְקוּדִין מִתְיַישְׁבָן בְּהַאי נְקוּדָה. וְדָא אִתְיַישְׁבַת, וְנָהֵיר לְבִרִית קַדִּישָׁא דְּבִדְכוּרָא. וְכָל נְהוֹרָא דַּחֲמֵשׁ נְקוּדִין כּוּלְהוּ יָרִית דָּא.

יְקֻוּ הַמַּיִם, כָּל אוֹתָן הֶחָמֵשׁ, לִנְקֻדָּה אַחַת, שֶׁהִיא נְקֻדַּת שׁוּרֶק, שֶׁעוֹמֶדֶת תַּחַת הָרָקִיעַ, קָמַץ. כָּל אוֹתָם הַמַּיִם שֶׁל הַצַּד הַזֶּה, וְהַצַּד הַזֶּה, כָּל אוֹתָן חֲמֵשׁ הַנְּקֻדּוֹת מִתְיַשְּׁבוֹת בַּנְּקֻדָּה הַזּוֹ. וְזוֹ מִתְיַשֶּׁבֶת וּמְאִירָה לִבְרִית הַקְּדוֹשָׁה שֶׁבְּזָכָר, וְאֶת כָּל הָאוֹר שֶׁל כָּל חֲמֵשׁ הַנְּקֻדּוֹת זֶה יוֹרֵשׁ.

כֵּיוָן דְּהַאי יָרִית כּוּלְהוּ, כְּדֵין אִתְנְהִירַת נוּקְבָא, לְמֶעְבַּד פֵּירִין וְאִיבִּין. דִּכְתִיב, (בראשית) תַּדְשֵׁא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא וְגוֹ'. בְּחֵילָא דְּהַאי נְקוּדָה דְּקָיְימָא לְתַתָּא, דְּעָבִיד בָּהּ פֵּירִין וְאִ יבִּין.

כֵּיוָן שֶׁזֶּה יוֹרֵשׁ אֶת כֻּלָּם, אָז מְאִירָה הַנְּקֵבָה לַעֲשׂוֹת פֵּרוֹת וְתוֹלְדוֹת, שֶׁכָּתוּב תַּדְשֵׁא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא וְגוֹ'. בְּכֹחַ הַנְּקֻדָּה הַזּוֹ שֶׁעוֹמֶדֶת לְמַטָּה, שֶׁעוֹשָׂה בָּהּ פֵּרוֹת וְתוֹלְדוֹת.

(שם א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמָיִם, דָּא נְקוּדַת חֲטַף קָמַץ, דְּנָהֵיר נְהִירוּ, כְּגַוְונָא דְּהַהוּא אוֹר קַדְמָאָה, נְקוּדַת חוֹלָם. וְעַל דְּלָא אַנְהִיר בְּיִשּׁוּבָא, כְּגַוְונָא דִּילֵיהּ, אִיהוּ מְאֹרֹת חָסֵר, דְּלָא נָהֵיר בְּיִשּׁוּבָא, כְּגַוְונָא דְּחוֹלָם אַף עַל גַּב דְּקָיְימָא בְּגַוְונָא דִּילֵיהּ.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמָיִם - זוֹ נְקֻדַּת חֲטַף קָמַץ, שֶׁמְּאִירָה אוֹר כְּמוֹ אוֹתוֹ הָאוֹר הָרִאשׁוֹן, נְקֻדַּת הַחוֹלָם. וְעַל שֶׁלֹּא מֵאִיר בַּיִּשּׁוּב כָּמוֹהוּ, מְאֹרֹת חָסֵר הוּא, שֶׁלֹּא מֵאִיר בַּיִּשּׁוּב כְּמוֹ שֶׁהַחוֹלָם, אַף עַל גַּב שֶׁעוֹמֶדֶת בַּגַּוֶן שֶׁלּוֹ.

(שם) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִשְׁרְצוּ הַמַּיִם שֶׁרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה, דָּא אִיהוּ, בְּרָזָא דִּנְקוּדַת שְׁבָ"א סָגוֹ"ל. דְּהָא סָגוֹ"ל אִתְכְּלִיל מַיִין בְּאֶשָׁא. רַחֲשִׁין רְחִישׁוּ דְּהַהוּא נֶפֶשׁ חַיָּה, הַהוּא דַּעְתָּא דְּאִתְיְהִיב לָהּ מִתְּרֵין סִטְרִין, אִיהוּ קַלָּה עֲלָהּ, וְדָא אִקְרֵי שֶׁרֶץ דְּנֶפֶשׁ חַיָּה, רְחִישׁוּ דְּרָחֵישׁ וְנָפֵיק וְאָזֵיל בְּכָל נְקוּדֵי.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִשְׁרְצוּ הַמַּיִם שֶׁרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה - זֶהוּ בְּסוֹד שֶׁל נְקֻדַּת שְׁבָ"א סָגוֹ"ל, שֶׁהֲרֵי סָגוֹ"ל נִכְלָלִים הַמַּיִם בְּאֵשׁ. שׁוֹרְצִים שֶׁרֶץ שֶׁל אוֹתָהּ נֶפֶשׁ חַיָּה, אוֹתָהּ הַדַּעַת שֶׁנִּתְּנָה לָהּ מִשְּׁנֵי צְדָדִים, הִיא קַלָּה עֲלֶיהָ, וְזֶה נִקְרָא שֶׁרֶץ שֶׁל נֶפֶשׁ חַיָּה, הַשֶּׁרֶץ שֶׁשּׁוֹרֵץ וְיוֹצֵא וְהוֹלֵךְ בְּכָל הַנְּקֻדּוֹת.

וְתָא חֲזֵי, שְׁבָ"א אִיקָרֵי מָהִיר צֶדֶק, וְהָכֵי אִיהוּ. וּבְגִין כָּךְ אִיקָרֵי נָפֶשׁ דְּהַהִיא חַיָּה, שֵׁרֶק דְּתָלַת נְקוּדִין. בְּשַׁעֲתָא דְּאָת ו' אִסְתַּלַק מִינָהּ, אֲפֵילַת דַּעְתָּא הַהִיא דְּנָטְלָה מִגּוֹ עֵילָא, כְּמָא דְּאוּקְמָר, וּבְאַתְרֵיהּ דְּאָת ו', אַפֵּיק שֵׁרֶק, וְהָכֵי אִיהוּ בְּכָל אֲתַר.

וּבָא רְאֵה, שְׁבָ"א נִקְרָא מָהִיר צֶדֶק, וְכָךְ הוּא. וּמִשּׁוּם כָּךְ נִקְרָא נֶפֶשׁ הַחַיָּה הַהִיא שׁוּרֵק שֶׁל שְׁלֹשׁ נְקֻדּוֹת. בְּשָׁעָה שֶׁהָאוֹת ו' מִסְתַּלֶּקֶת מִמֶּנָּה, מוֹצִיאָה דַּעַת אוֹתָהּ שֶׁנִּטְלָה מִתּוֹךְ לְמַעְלָה, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר, וּבִמְקוֹמָהּ שֶׁל הָאוֹת ו' מוֹצִיא שׁוּרֵק, וְכָךְ הוּא בְּכָל מָקוֹם.

וְעַל דָּא, נְקוּדֵי כּוּלְהוּ קַיְימִין לְאַנְהָרָא לְאַתְוָון, כְּעוֹבָדָא דִּשְׁמַיָּא וְאַרְעָא וְכָל עָלְמִין כּוּלְהוּ. וְלֵית קִיּוּמָא וּנְהִירוּ לְכָל אַתְוָון, בַּר בְּנְהִירוּ דִּנְקוּדֵי, וְכוּלָּא אִתְמְסַר בְּרָזָא דְּאוֹרַיְיתָא בְּסִינַי. וְהָכֵי אִיהוּ בְּרָזָא דִּלְעֵילָא, וְכֹלָּא תִּיקוּנָא דְּאָדָם, כְּמָה דְּאוּקְמָר.

וְעַל זֶה כָּל הַנְּקֻדּוֹת עוֹמְדוֹת לְהָאִיר לָאוֹתִיּוֹת, כְּמַעֲשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ וְכָל הָעוֹלָמוֹת כֻּלָּם. וְאֵין קִיּוּם וְאוֹר לְכָל הָאוֹתִיּוֹת, רַק בְּאוֹר הַנְּקֻדּוֹת, וְהַכֹּל נִמְסַר בַּסּוֹד שֶׁל הַתּוֹרָה בְּסִינַי. וְכָךְ הוּא בַּסּוֹד שֶׁלְּמַעְלָה, וְהַכֹּל תִּקּוּן שֶׁל אָדָם, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר.

(בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ, כְּתִיב (תהלים לז) מֵה' מִצְעֲדֵי גֶּבֶר כּוֹנָנוּ וְדַרְכּוֹ יֶחְפָּץ. תָּא חֲזֵי, כַּד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַלְמָא עִילָּאָה וְעַלְמָא תַּתָּאָה, כּוֹלָּא בִּדְיוֹקְנָא חָדָא הֲוָה, לְמֶהֱוֵי דָא כְּגַוְונָא דְּדָא. בְּשַׁעֲתָא דְּבָעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִבְרֵי אָדָם לְתַתָּא, בָּעָא לְמֶעְבַּד לֵיהּ כְּגַוְונָא דִּתְרֵין עָלְמִין.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ (בראשית א). כָּתוּב (תהלים לז) מֵה' מִצְעֲדֵי גֶּבֶר כּוֹנָנוּ וְדַרְכּוֹ יֶחְפָּץ. בֹּא וּרְאֵה, כְּשֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן וְהָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן, הַכֹּל הָיָה בִּדְיוֹקָן אֶחָד, שֶׁיִּהְיֶה זֶה כְּמוֹ זֶה. בְּשָׁעָה שֶׁרָצָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לִבְרֹא אָדָם לְמַטָּה, רָצָה לַעֲשׂוֹת אוֹתוֹ כְּמוֹ שְׁנֵי הָעוֹלָמִים.

וְכָל רָזִין דִּלְעֵילָא וְתַתָּא, כֹּלָּא אִיהוּ בְּאָדָם. גּוּלְגַּלְתָּא דְּרֵישָׁא דְּקַיְימָא עַל גּוּפָא, אִיהוּ בְּרָזָא דַּעֲלְמָא עִילָּאָה, בְּאֵינּוּן תִּיקוּנִין דְּרֵישָׁא. גּוּפָא אִיהוּ בְּרָזָא דְּגוּפָא, דְּקַיְימִין דַּרְגִּין בְּשַׁיְיפִין יְדִיעָן תְּחוֹת הַאי רֵישָׁא. יַרְכִין וְרַגְלִין, כּוֹלָּא בְּדַרְגִּין דִּלְתַתָּא, כִּדְקָא חֲזֵי לֵיהּ לְמֶהֱוֵי כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָא. כָּל דְּיוֹקְנִין עִילָּאִין וְתַתָּאִין, כּוּלְהוּ חֲקִיק קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּאָדָם, לְמֶהֱוֵי אִיהוּ שְׁלִים בְּכוֹלָּא.

וְכָל הַסּוֹדוֹת שֶׁל מַעְלָה וּמַטָּה, הַכֹּל הוּא בָּאָדָם. הַגֻּלְגֹּלֶת שֶׁל הָרֹאשׁ שֶׁעוֹמֶדֶת עַל הַגּוּף הִיא בְּסוֹד הָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן, עִם אוֹתָם הַתִּקּוּנִים שֶׁל הָרֹאשׁ. הַגּוּף הוּא בְּסוֹד שֶׁל גּוּף, שֶׁהַדַּרְגּוֹת עוֹמְדוֹת בְּאֵיבָרִים יְדוּעִים תַּחַת הָרֹאשׁ הַזֶּה. הַיְרֵכַיִם וְהָרַגְלַיִם, הַכֹּל בַּדַּרְגּוֹת שֶׁלְּמַטָּה, כָּרָאוּי לוֹ לִהְיוֹת כְּמוֹ שֶׁלְּמַעְלָה. כָּל הַדְּמָיוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת וְהַתַּחְתּוֹנוֹת, אֶת כֻּלָּם חָקַק הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּאָדָם, שֶׁיִּהְיֶה הוּא שָׁלֵם בַּכֹּל.

תָּא חֲזֵי, מֵה' מִצְעֲדֵי גֶּבֶר כּוֹנָנוּ, כַּד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרְעֵי בֵּיהּ בְּבַר נַשׁ, כָּל צַעֲדוֹי וְכָל אוֹרְחוֹי אִינָהוּ מִתְתַּקְנָן קַמֵּיהּ, וְאִיהוּ מְתַקֵּן לֵהוֹ כָּל חַד וְחַד כְּדְקָא יָאוֹת. וְדַרְכּוֹ יֶחְפָּץ, אֲפִילּוּ בְּמִילֵי דְעָלְמָא.

בֹּא וּרְאֵה, מֵה' מִצְעֲדֵי גֶּבֶר כּוֹנָנוּ, כְּשֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְרֻצֶּה מֵהָאָדָם, כָּל צְעָדָיו וְכָל דְּרָכָיו הֵם מְתֻקָּנִים לְפָנָיו, וְהוּא מְתַקֵּן אוֹתָם כָּל אֶחָד וְאֶחָד כָּרָאוּי. וְדַרְכּוֹ יֶחְפָּץ, אֲפִלּוּ בְּדִבְרֵי הָעוֹלָם.

תּוּ. מֵה' מִצְעֲדֵי גֶּבֶר כּוֹנָנוּ, אִי בַּר נַשׁ יְשַׁוֵּי דַּעְתֵּיהּ וּרְעוּתֵיהּ וְלִבֵּיהּ לְגַבֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא, לְמֶהֱוֵי בָּתַר אוֹרְחֵיהּ דְּאִיהוּ עָבִיד. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרְעֵי בֵּיהּ, כְּאִילּוּ הוּא דִּילֵיהּ מַמָּשׁ.

עוֹד, מֵה' מִצְעֲדֵי גֶּבֶר כּוֹנָנוּ - אִם אָדָם יָשִׂים דַּעְתּוֹ וּרְצוֹנוֹ וְלִבּוֹ לַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ, לָלֶכֶת אַחַר דְּרָכָיו שֶׁהוּא עוֹשֶׂה, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְרֻצֶּה בּוֹ, כְּאִלּוּ הוּא שֶׁלּוֹ מַמָּשׁ.

בְּשַׁעֲתָא דְּנָפְקוּ אַתְוָון מִגּוֹ רָזָא עִילָּאָה, כְּמָא דְאִתְמַר, וְאִתְגְּלִימוּ, וְאִצְטַיְּירוּ בְּדִיוֹקְנָא דְּאָדָם. לְבָתַר נָפְקוּ נְקוּדֵי, וְאַנְשִׁיב בְּהוּ רוּחָא דְחַיֵּי, וְאִתְקַיְּימוּ אַתְוָון, כְּבַר נָשׁ דְּקָאִים עַל רַגְלוֹי בְּקִיּוּמָא דְרוּחָא.

בְּשָׁעָה שֶׁיָּצְאוּ הָאוֹתִיּוֹת מִתּוֹךְ הַסּוֹד הָעֶלְיוֹן, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאַר, וְהִתְגַּלְּמוּ וְהִצְטַיְּרוּ בִּדְמוּת שֶׁל אָדָם, אַחַר כָּךְ יָצְאוּ הַנְּקֻדּוֹת, וְנִשַּׁב בָּהֶן רוּחַ חַיִּים, וְהִתְקַיְּמוּ הָאוֹתִיּוֹת, כְּאָדָם שֶׁעוֹמֵד עַל רַגְלָיו בְּקִיּוּם שֶׁל הָרוּחַ.

לְבָתַר דְּנָקוּדֵי אִתְקַיְּימוּ עַל אַתְוָון, וְיָהֲבוּ בְהוֹ נַפְשָׁא, אִצְטְרִיךְ לְמֶהֱוֵי בְּדַעְתָּא וְסוּכְלְתָנוּ, וּלְנַטְלָא בְּמַטְלָנוֹי, וּלְמֵיהַב מְזוֹנָא וְתוֹקְפָא לְאַחֲרָא. וְדָא אִיהִי בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ. כְּמָא דְאוֹקִימְנָא, בְּצַלְמֵנוּ דָּא רָזָא דְעַלְמָא עִילָּאָה. כִּדְמוּתֵנוּ דָּא רָזָא דְעַלְמָא תַּתָּאָה.

אַחַר שֶׁהַנְּקֻדּוֹת הִתְקַיְּמוּ עַל הָאוֹתִיּוֹת וְנָתְנוּ בָּהֶן נֶפֶשׁ, הִצְטָרְךָ לִהְיוֹת בְּדַעַת וּבְהַשְׂכֵּל, וְלִנְסֹעַ בְּמַסָּעוֹתָיו, וְלִתֵּת מָזוֹן וְתֹקֶף לְאַחֵר. וְזֶהוּ בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ. כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ, בְּצַלְמֵנוּ - זֶה סוֹד הָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן. כִּדְמוּתֵנוּ - זֶה סוֹד הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן.

דָּבָר אַחֵר, בְּצַלְמֵנוּ: אִלֵּין תְּנוּעֵי דְטַעֲמֵי, דְּאִינּוּן תִּיקוּנָא וּשְׁלִימוּ, בְּדַעְתָּא וְסוּכְלְתָנוּ, לְמִנְדַּע יְדִיעָה לְאִסְתַּכָּלָא לְעֵילָּא, כְּמָה דְאִיהוּ סְתִים וְלָא אִתְגַּלְיָיא.

דָּבָר אַחֵר, בְּצַלְמֵנוּ - אֵלּוּ הַתְּנוּעוֹת שֶׁל הַטְּעָמִים, שֶׁהֵם תִּקּוּן וּשְׁלֵמוּת, בְּדַעַת וּבְהַשְׂכֵּל, לָדַעַת יְדִיעָה לְהִסְתַּכֵּל לְמַעְלָה, כְּמוֹ שֶׁהוּא נִסְתָּר וְלֹא הִתְגַּלָּה.

כְּמַלְכָּא דְּאִיהוּ חַכִּים בְּסוּכְלְתָנוּ בְּחָכְמְתָא, וְלָא נָטֵיל לְסִטְרָא דָּא אוֹ לְסִטְרָא דָּא, בַּר בְּחָכְמְתָא וּבְסוּכְלְתָנוּ וּבְמִנְדַּע. אוּף הָכֵי, כְּגַוְונָא דָּא, תְּנוּעֵי דְטַעֲמֵי, כּוּלְהוּ מַטְלָנֵיהוֹן בְּחָכְמְתָא וּבְסֻכְלְתָנוּ וּבְמִנְדַּע, כְּמָה דְאִתְחֲזֵי. וְדָא אִיהוּ בְּצַלְמֵנוּ.

כְּמוֹ מֶלֶךְ שֶׁהוּא חָכָם בְּהַשְׂכֵּל בְּחָכְמָה, וְאֵינוֹ נוֹטֶה לְצַד זֶה אוֹ לְצַד זֶה, רַק בְּחָכְמָה וּבְהַשְׂכֵּל וּבְמַדָּע. אַף כָּךְ, כְּמוֹ זֶה הַתְּנוּעוֹת שֶׁל הַטְּעָמִים, כָּל מַסְעֵיהֶם בְּחָכְמָה וּבְהַשְׂכֵּל וּבְמַדָּע, כְּמוֹ שֶׁרָאוּי, וְזֶהוּ בְּצַלְמֵנוּ.

כְּדְמוּתֵנוּ, אֱלֵין רָזִין דִּנְקוּדֵי, דְּאִינּוּן נָפְקוּ מִגּוֹ דִּיוּקְנָא חָדָא דִּנְקוּדָה עִילָּאָה, מֵהַהוּא דִּיוּקְנָא סְתִימָא דְּלָא אִתְחָזֵי, וּמִגּוֹ דְּנָפְקֵי מִגּוֹ נְקוּדָה חָדָא אִקְרוּן נְקוּדֵי דְמוּת, דִּיוּקְנָא דִּנְקוּדָה עִילָּאָה.

כְּדְמוּתֵנוּ - אֵלּוּ סוֹדוֹת שֶׁל הַנְּקֻדּוֹת, שֶׁהֵם יָצְאוּ מִתּוֹךְ דְּיוֹקֶן אֶחָד שֶׁל נְקֻדָּה עֶלְיוֹנָה, מֵאוֹתוֹ דְּיוֹקֶן נִסְתָּר שֶׁלֹּא נִרְאֶה. וּמִתּוֹךְ שֶׁיּוֹצְאִים מִתּוֹךְ נְקֻדָּה אַחַת, נִקְרָאוֹת הַנְּקֻדּוֹת דְּמוּת, הַדְּיוֹקֶן שֶׁל הַנְּקֻדָּה הָעֶלְיוֹנָה.

דְּאִי תֵּימָא אַתְוָון. לָאו הָכֵי, דְּהָא דְּיוֹקְנָא, לָאו אִיהוּ לְעֵילָּא, וְלָא תַּלְיָיא תַּמָּן דְּיוּקְנָא, דְּהָא לְבָתַר דְּנָפְקֵי מֵרָזָא דְעַלְמָא עִילָּאָה, אַגְלִימוּ וְאִצְטַיְירוּ כּוּלְהוּ, מַה דְּלָא הֲוַת מִקַּדְמַת דְּנָא, דְּלָאו אִית דְּיוּקְנָא וְצִיּוּרָא לְעֵילָּא כְּלָל, וְעַל דָּא לָא יְדִיעַ, וְלֵית מַאן דְּיָדַע בֵּיהּ כְּלוּם.

שֶׁאִם תֹּאמַר הָאוֹתִיּוֹת - לֹא כָּךְ! שֶׁהֲרֵי הַדְּיוֹקֶן אֵינוֹ לְמַעְלָה, וְלֹא תָלוּי שָׁם דְּיוֹקֶן, שֶׁהֲרֵי לְאַחַר שֶׁיּוֹצְאִים מִסּוֹד הָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן, כֻּלָּם מִתְגַּלְמִים וּמִצְטַיְּרִים מַה שֶּׁלֹּא הָיָה מִקֹּדֶם לָכֵן, שֶׁאֵין דְּיוֹקֶן וְצִיּוּר לְמַעְלָה כְּלָל, וְעַל כֵּן לֹא יָדוּעַ, וְאֵין מִי שֶׁמַּכִּיר בּוֹ כְּלוּם.

רֵאשִׁיתָא סְתִימָא דְּאִתְגַּלְיָיא, וְלָא יְדִיעַ, חַד נְקוּדָה סְתִימָא אִיהוּ. וְהַהוּא נְקוּדָה, לָא יְדִיעַ, וְלָא אִתְגַּלְיָא, וְלֵית מַאן דְּיָדַע בָּהּ. אֲבָל אַתְוָון, לָא בָּהּ אִתְצַיְּירָן, וְלָא תַּלְיָין לְעֵילָּא, דְּהָא לֵית תַּמָּן דְּיוּקְנָא כְּלָל. וְעַל דָּא, כְּדְמוּתֵנוּ אִלֵּין נְקוּדֵי. בְּצַלְמֵינוּ, אִלֵּין תְּנוּעֵי, דְּאִיהוּ שְׁלִימוּ דְּכֹלָּא.

הָרִאשִׁית הַסְּתוּמָה שֶׁנִּגְלְתָה, וְלֹא יְדוּעָה, הִיא נְקֻדָּה אַחַת סְתוּמָה. וְאוֹתָהּ הַנְּקֻדָּה לֹא יְדוּעָה וְלֹא גְלוּיָה, וְאֵין מִי שֶׁמַּכִּיר אוֹתָהּ. אֲבָל הָאוֹתִיּוֹת לֹא הִצְטַיְּרוּ בָהּ, וְאֵין תְּלוּיוֹת לְמַעְלָה, שֶׁהֲרֵי אֵין שָׁם כְּלָל דְּיוֹקֶן. וְעַל כֵּן, כְּדְמוּתֵנוּ - אֵלּוּ הַנְּקֻדּוֹת. בְּצַלְמֵנוּ - אֵלּוּ הַתְּנוּעוֹת, שֶׁהוּא הַשְּׁלֵמוּת שֶׁל הַכֹּל.

רָזָא הָכָא לְיָדְעֵי מִדִּין. תְּנוּעֵי דְּאִיהוּ שְׁלִימוּ דְּכֹלָּא, אֵן אִינּוּן בְּבַר נָשׁ. אֶלָּא רָזָא דָּא בְּצַלְמֵנוּ, הָא אִיהוּ צוּלְמֵי דְּבַר נַשׁ מִלְּגוֹ וּלְבַר. לְגוֹ, סוּכְלְתָנוּ וּמַדָּע וְחָכְמָה. לְבַר, הַהוּא צוּלְמָא דְּאָזְלָא עֲלֵיהּ, וּמְדַבְּרָא לֵיהּ לְבַר נַשׁ בִּנְטִירוּ, לְמֶהֱוֵי נָטִיר מִכֹּלָּא. בְּעוֹד דְּהַנֵּי תְּנוּעֵי אִינּוּן בְּבַר נָשׁ, בַּר נָשׁ אִיהוּ שְׁלִים בְּכֹלָּא. כְּגַוְונָא דָּא בְּכָל אִינּוּן רָזִין עִילָּאִין דִּלְעֵילָּא.

כָּאן הַסּוֹד לִיּוֹדְעֵי דִּין. הַתְּנוּעוֹת שֶׁהֵן שְׁלֵמוּת הַכֹּל, אֵיפֹה הֵן בָּאָדָם? אֶלָּא זֶה סוֹד בְּצַלְמֵנוּ, אֵלּוּ הֵם הַצְּלָמִים שֶׁל הָאָדָם מִבִּפְנִים וּמִבַּחוּץ. לִפְנִים - הַשֵּׂכֶל וּמַדָּע וְחָכְמָה, וּמִבַּחוּץ - אוֹתוֹ הַצֶּלֶם שֶׁהוֹלֵךְ עָלָיו, וּמְנַהֵג אֶת הָאָדָם בִּשְׁמִירָה, שֶׁיִּהְיֶה שָׁמוּר מִן הַכֹּל. בְּעוֹד שֶׁהַתְּנוּעוֹת הַלָּלוּ הֵן בָּאָדָם, הָאָדָם הוּא שָׁלֵם בַּכֹּל, כְּמוֹ כֵן בְּכָל אוֹתָם הַסּוֹדוֹת הָעֶלְיוֹנִים שֶׁלְּמַעְלָה.

וְרָזָא דָּא, מֵה' מִצְעֲדֵי גֶּבֶר כּוֹנָנוּ, לְמֵיטַל בְּמַטְלָנוֹי, בְּאִינּוּן תְּנוּעִין דְּטַעֲמֵי. וְדַרְכּוֹ יֶחְפָּץ, בְּאִינּוּן נְקוּדֵי. מֵה', מִינַּיהּ אִתְנְטִיל רָזָא דָּא, לְמֶהֱוֵי לְתַתָּא כֹּלָּא כְּגַוְונָא חָדָא וְרָזָא חָדָא.

וְזֶהוּ סוֹד מֵה' מִצְעֲדֵי גֶּבֶר כּוֹנָנוּ, לִנְסֹעַ בְּמַסְעוֹתָיו, בְּאוֹתָן הַתְּנוּעוֹת שֶׁל הַטְּעָמִים. וְדַרְכּוֹ יֶחְפָּץ, בְּאוֹתָן הַנְּקֻדּוֹת. מֵה', מִמֶּנּוּ נִטַּל הַסּוֹד הַזֶּה, שֶׁיִּהְיֶה לְמַטָּה הַכֹּל כְּגֶוֶן אֶחָד וְסוֹד אֶחָד.

מֵה' מִצְעֲדֵי גֶּבֶר כּוֹנָנוּ, כְּגוֹן אַזְלָא מַקְפָּא שׁוֹפָר הוֹלֵךְ, דְּאִינּוּן מִצְעֲדֵי גֶּבֶר, דְּמִתְתַּקְנָן כָּל חַד וְחַד כִּדְקָא חָזֵי לֵיהּ, וְדָא אִיהוּ כּוֹנָנוּ. וּשְׁאָר תְּנוּעֵי, אִינּוּן דִּכְתִיב, וְדַרְכּוֹ יֶחְפָּץ, הֵן בְּזִקִּיפוּ, הֵן לְמֵיזַל, הֵן לְמִיפְסַק, הֵן לְנַגְנָא בְּחֶדְוָא, הֵן לְמִשְׁתַּק, הֵן לְמֵיהַב דִּינָא. כֹּלָּא אִיהוּ מְנָדַע וְסוּכְלְתָנוּ לְמֵיטַל בְּמַטְלָנוֹי כִּדְקָא יָאוֹת.

מֵה' מִצְעֲדֵי גֶּבֶר כּוֹנָנוּ, כְּמוֹ אַזְלָא מַקְפָּא לִפְנֵי שׁוֹפָר הוֹלֵךְ, שֶׁהֵם מִצְעֲדֵי גֶּבֶר, שֶׁמִּתְקַנִּים כָּל אֶחָד וְאֶחָד כָּרָאוּי לוֹ, וְזֶהוּ כּוֹנָנוּ. וּשְׁאָר הַתְּנוּעוֹת, הֵן שֶׁכָּתוּב וְדַרְכּוֹ יֶחְפָּץ, הֵן בַּעֲמִידָה, הֵן לָלֶכֶת, הֵן לְהַפְסִיק, הֵן לְנַגֵּן בְּשִׂמְחָה, הֵן לִשְׁתֹּק, הֵן לָתֵת דִּין - הַכֹּל הוּא מַדָּע וְהַשִּׂכֵּל לִנְסֹעַ בַּמַּסָּעוֹת כָּרָאוּי.

זַרְקָא, דָּא אִיהוּ נִיגּוּנָא בְּחֶדְוָה, כַּד אָתֵי בּוּצִינָא דְקַרְדִּינוּתָא, בְּהַהוּא בְּטִישׁוּ דְּגוֹ אֲוִירָא דַכְיָא דְּלָא אִתְפַּס, יְהֵיב חֶדוּ וְחֶדְוָה, וְזָרִיק מֵרָחוֹק, לְנַגְנָא בְּחֶדְוָה, לְמַאן דְּלָא יְדִיעַ וְלָא אִתְפַּס כְּלָל, וְקָאִים בְּקִיּוּמֵיהּ, וְלָא אִתְיַשֵּׁב לְמִנְדַע, עַד דְּקָרֵיב בְּסֵכְלְתָנוּ יַתִּיר. וְכֵן תְּנוּעֵי כּוּלְהוּ, כָּל חַד וְחַד כִּדְקָא יָאוֹת.

זַרְקָא, זֶהוּ נִגּוּן בְּשִׂמְחָה. כְּשֶׁבָּא הַנִּיצוֹץ הַקָּשֶׁה בְּאוֹתָהּ הַכָּאָה שֶׁל תּוֹךְ הָאֲוִיר הַזַּךְ שֶׁלֹּא נִתְפָּס, נוֹתֵן שִׂמְחָה וְחֶדְוָה, וְזוֹרֵק מֵרָחוֹק, לְנַגֵּן בְּשִׂמְחָה לְמִי שֶׁלֹּא יָדוּעַ וְלֹא נִתְפָּס כְּלָל, וְעוֹמֵד בְּקִיּוּמוֹ, וְלֹא מִתְיַשֵּׁב לְדַעַת, עַד שֶׁקָּרֵב בְּיוֹתֵר הַשִּׂכֵּל. וְכֵן כָּל הַתְּנוּעוֹת, כָּל אַחַת וְאַחַת כָּרָאוּי.

וְעַד לָא מָטוֹ אִלֵּין תְּנוּעֵי, כָּל אִינּוּן שַׁיְיפִין דְּגוּפָּא, לָא יָכְלִין לְנַטָּלָא בְּמַטְלָנִין. דְּהָא כָּל שַׁיְיפִין דְּגוּפָּא אִתְפַּלְגוּ בְּאַתְוָון, דְּאִינּוּן עֶשְׂרִין וּתְרֵין אַתְוָון, דְּאִתְגַּלְמוּ בְּפַרְקִין וְשַׁיְיפִין.

וְטָרֵם שֶׁהִגִּיעוּ הַתְּנוּעוֹת הַלָּלוּ, כָּל אוֹתָם אֵיבְרֵי הַגּוּף לֹא יְכוֹלִים לִנְסֹעַ בַּמַּסָּעוֹת. שֶׁהֲרֵי כָּל אֵיבְרֵי הַגּוּף בָּהֶם נוֹטְלִים הִתְחַלְקוּת בָּאוֹתִיּוֹת, שֶׁהֵן עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת שֶׁהִתְגַּלְמוּ בַּפְּרָקִים וּבָאֵיבָרִים.

תְּרֵיסַר שַׁיְיפִין, אִינּוּן פָּרְקִין דְּנָטְלִין. וְאִלֵּין תְּרֵיסַר לָא נָטְלִין בְּמַטְלָנִין כִּדְקָא יָאוֹת, בַּר בָּרְזָא דִתְרֵיסַר תְּנוּעֵי, דְּכוּלְהוּ עָבְדִין לְהַנֵּי פִּרְקִין לְנַטָּלָא לוֹן. וְאִית תְּנוּעֵי אָחֳרָנִין, לְמֵיהַב סוּכְלְתָנוּ וְחָכְמָה וּמַדָּע לְכָל גּוּפָּא, וּלְנַטָּלָא כָּל גּוּפָּא, וּלְמֵיהַב חֶדְוָה לְעֵילָּא וְתַתָּא כּוֹלָּא כִּדְקָא חָזֵי.

שְׁנַיִם עָשָׂר אֵיבָרִים, הֵם פְּרָקִים שֶׁנּוֹסְעִים. וְהַשְּׁנַיִם עָשָׂר הַלָּלוּ לֹא נוֹסְעִים בַּמַּסָּעוֹת כָּרָאוּי, רַק בַּסּוֹד שֶׁל שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה תְּנוּעוֹת, שֶׁכֻּלָּם עוֹשִׂים אֶת הַפְּרָקִים הַלָּלוּ לְהַסִּיעַ אוֹתָם. וְיֵשׁ תְּנוּעוֹת אֲחֵרוֹת, לָתֵת הַשְׂכֵּל וְחָכְמָה וּמַדָּע לְכָל הַגּוּף וּלְהַסִּיעַ כָּל הַגּוּף, וְלָתֵת חֶדְוָה לְמַעְלָה וּלְמַטָּה הַכֹּל כָּרָאוּי.

עֶשְׂרִין וּתְרֵין אַתְוָון, אִינּוּן כְּלָלָא דְּרָזָא דְּגוּפָּא. וְכֻלְּהוֹ אִתְפַּלְגוּ בְּשַׁיְיפִין דְּגוּפָּא. וּמֵרָזָא דְּאַתְוָון, גּוּפָּא אִשְׁתְּכַלִּים. אִשְׁתְּאָרוּ אַתְוָון אָחֳרָנִין, דְּאִינּוּן עֶשֶׂר. תְּרֵיסַר אַתְוָון אִינּוּן קַדְמָאֵי, דְּאִינּוּן שַׁיְיפִין קִיּוּמָא דְּכָל גּוּפָּא, לְמֶהֱוֵי כָּל שַׁיְיפָּא וְשַׁיְיפָּא עַל תִּיקוּנֵיהּ.

עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת הֵם הַכְּלָל שֶׁל סוֹד הַגּוּף, וְכֻלָּם הִתְחַלְּקוּ בְּאֵיבְרֵי הַגּוּף. וּמִסּוֹד הָאוֹתִיּוֹת הַגּוּף נִשְׁלָם. נִשְׁאֲרוּ אוֹתִיּוֹת אֲחֵרוֹת, שֶׁהֵן עֶשֶׂר. שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה אוֹתִיּוֹת הֵן רֹאשׁוֹנוֹת, שֶׁאוֹתָם הָאֵיבָרִים קִיּוּמוֹ שֶׁל כָּל הַגּוּף, שֶׁיִּהְיֶה כָּל אֵיבָר וְאֵיבָר עַל תִּקּוּנוֹ.

וְאַף עַל גַּב דְּאִית בְּהוּ בָּאַתְוָון, אַתְוָון דְּאִתְחֲזוּן בִּדְכוּרָא, וְאַתְוָון דְּאִתְחֲזוּן בְּנוּקְבָא. כְּגוֹן א' דְּכוּרָא, ב' נוּקְבָא. ג' דְּכוּרָא, ד' נוּקְבָא. ה' נוּקְבָא, ו' דְּכוּרָא. וְכֵן אַתְוָון כּוּלְהוּ אָחֳרָנִין, מִנְּהוֹן כְּלִילָן בִּדְכוּרָא, וּמִנְהוֹן כְּלִילָן בְּנוּקְבָא. וְאִי תֵּימָא, אִי הָכֵי, אֵיךְ אִתְבְּנֵי אָדָם בְּרָזָא דְּעֶשְׂרִין וּתְרֵין אַתְוָון, דְּהָא כַּד אִסְתַּכְּלָן, וְאִתְבְּרִירוּ אַתְוָון דְּאִצְטְרִיכוּ וְאִתְחֲזוּן לְדְכוּרָא, לֵית בַּר תְּרֵיסַר, לְקֶבֶל תְּרֵיסַר שַׁיְיפִין.

וְאַף עַל גַּב שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם בָּאוֹתִיּוֹת אוֹתִיּוֹת שֶׁנִּרְאוֹת בִּזָכָר, וְאוֹתִיּוֹת שֶׁנִּרְאוֹת בִּנְקֵבָה. כְּמוֹ א' זָכָר, ב' נְקֵבָה. ג' זָכָר, ד' נְקֵבָה. ה' נְקֵבָה, ו' זָכָר. וְכֵן כָּל הָאוֹתִיּוֹת הָאֲחֵרוֹת, מֵהֶן כְּלוּלוֹת בְּזָכָר, וּמֵהֶן כְּלוּלוֹת בִּנְקֵבָה. וְאִם תֹּאמַר, אִם כָּךְ, אֵיךְ נִבְנָה אָדָם בְּסוֹד שֶׁל עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת? שֶׁהֲרֵי כְּשֶׁמִּסְתַּכְּלִים, וְנִבְחָרוּ הָאוֹתִיּוֹת שֶׁהִצְטָרְכוּ וּרְאוּיוֹת הָיוּ לְזָכָר - אֵין, רַק שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה, כְּנֶגֶד שְׁנֵים עָשָׂר אֵיבָרִים!

אֶלָּא וַדַּאי, אַתְוָון כּוּלְהוּ כְּלִילָן בָּרָזָא דִּדְכוּרָא, וְאִינּוּן עֶשְׂרִין וּתְרֵין אַתְוָון, אַתְוָון דְּכוּרֵי וְאַתְוָון נוּקְבֵי. בְּגִין דְּשַׁיְיפִין כּוּלְהוּ, אִית שַׁיְיפָא בְּאִינּוּן פִּרְקִין, דְּאִינּוּן כְּלִילָן דָּא בְּדָא, וְעַיְיל דָּא בְּדָא. מַאן דְּעַיְיל אֵיהוּ דְּכַר, הַהוּא דְּמָקַבֵּל לֵיהּ בְּגַוֵּיהּ, אֵיהִי נוּקְבָא.

אֶלָּא וַדַּאי, כָּל הָאוֹתִיּוֹת כְּלוּלוֹת בְּסוֹד שֶׁל זָכָר, וְאוֹתָם עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת - אוֹתִיּוֹת זְכָרִיּוֹת וְאוֹתִיּוֹת נְקֵבִיּוֹת. מִשּׁוּם שֶׁכָּל הָאֵיבָרִים, יֵשׁ אֵיבָר בְּאוֹתָם פְּרָקִים, שֶׁהֵם כְּלוּלִים זֶה עִם זֶה וְנִכְנָסִים זֶה בָּזֶה. מִי שֶׁנִּכְנָס הוּא זָכָר, הַהוּא שֶׁמְּקַבֵּל אוֹתוֹ בְּתוֹכוֹ הִיא הַנְּקֵבָה.

בְּכָל שַׁיְיפִין אִית דְּכַר וְנוּקְבָא. וְעַיְיל דָּא בְּדָא, כְּדְכוּרָא בְּנוּקְבָא. וּבְגִין כָּךְ, כְּלְהוֹ אַתְוָון סָלְקִין בָּרָזָא דִּדְכוּרָא וְנוּקְבָא. וְאַתְוָון כּוּלְהוּ אִצְטְרִיךְ אִלֵּין לְאִלֵּין, וּלְאִתְחַבְּרָא אִלֵּין בְּאִלֵּין. אָעֵיל דָּא בְּדָא, כִּדְכוּרָא בְּנוּקְבָא.

בְּכָל הָאֵיבָרִים יֵשׁ זָכָר וּנְקֵבָה, וְנִכְנָסִים זֶה בְּזֶה כְּזָכָר בִּנְקֵבָה. וּמִשּׁוּם כָּךְ, כָּל הָאוֹתִיּוֹת עוֹלוֹת בְּסוֹד שֶׁל זָכָר וּנְקֵבָה. וְכָל הָאוֹתִיּוֹת צְרִיכוֹת אֵלּוּ אֶת אֵלּוּ, וּלְהִתְחַבֵּר אֵלּוּ בְּאֵלּוּ. (א"ב ג"ד ה"ו, אחד זכר ואחד נקבה) נִכְנָס זֶה לָזֶה כְּמוֹ זָכָר בִּנְקֵבָה.

כ"ב אַתְוָון אָחֳרָנִין כְּלִילָן בְּנוּקְבָא לְתַתָּא, וְאִינּוּן אַתְוָון זְעִירִין. דְּהָא כַּד אִתְחַבַּר דְּכַר בְּנוּקְבָא, בְּתֵיאוּבְתָּא דִּבְכָל אַתְוָון דְּשַׁיְיפִין כּוּלְהוּ, לְגַבֵּי נוּקְבָא, אַטֵּיל בָּהּ רָזָא דְּאַתְוָון, בְּאִינּוּן מַיִין דִּילָהּ, וּלְבָתַר אַקְרִימוּ שָׁמַיִם דְּאַגְלִימוּ אַתְוָון, וְנָפְקֵי אַתְוָון אָחֳרָנִין כְּגַוְונָא דְּאִלֵּין. וְעַל דָּא אִית אַלְפָא בֵּיתָא דְּאַתְוָון עִילָּאִין רַבְרְבִין. וְאִית אַלְפָא בֵּיתָא דְּאַתְוָון דַּקִּיקִין. עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת אֲחֵרוֹת כְּלוּלוֹת בִּנְקֵבָה לְמַטָּה, וְהֵן אוֹתִיּוֹת קְטַנּוֹת. שֶׁהֲרֵי כְּשֶׁמִּתְחַבֵּר הַזָּכָר בִּנְקֵבָה, בַּתְּשׁוּקָה שֶׁבְּכָל הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל כָּל הָאֵיבָרִים. אֶל הַנְּקֵבָה מַטִּיל בָּהּ סוֹד הָאוֹתִיּוֹת, בְּאוֹתָם הַמַּיִם שֶׁלָּהּ, וְאַחַר כָּךְ הִקְרִימוּ (קפאו) שָׁמַיִם שֶׁהִתְגַּלְמוּ הָאוֹתִיּוֹת, וְיוֹצְאוֹת אוֹתִיּוֹת אֲחֵרוֹת כְּמוֹ אֵלּוּ. וְעַל זֶה יֵשׁ אַלְפָא בֵּיתָא שֶׁל אוֹתִיּוֹת עֶלְיוֹנוֹת גְּדוֹלוֹת, וְיֵשׁ אַלְפָא בֵּיתָא שֶׁל אוֹתִיּוֹת קְטַנּוֹת.

א' אִיהוּ חַד, וְרָזָא דְּחַד, נָפִיק וְאַגְלִים בְּרָזָא דִּלְתַתָּא, שַׁיְיפִין עִילָּאִין דְּאִתְחַבְּרָן בְּחַד, וְאִינּוּן חַד. וְעִם כָּל דָּא, לָאו אִיהוּ אֶלָּא שַׁיְיפָא חָד.

א' הוּא אֶחָד, וְסוֹד שֶׁל אֶחָד, יוֹצֵא וּמִתְגַּלֶּם בַּסּוֹד שֶׁלְּמַטָּה, הָאֵיבָרִים הָעֶלְיוֹנִים שֶׁמִּתְחַבְּרִים בְּאֶחָד, וְהֵם אֶחָד. וְעִם כָּל זֶה אֵינוֹ אֶלָּא אֵיבָר אֶחָד.

בְּגִין דְּכַד נְפָקָא א', וְאִתְיְהֵיבַת בְּרֵאשׁ, נְפָקָא בְּהַהוּא דְּיוֹקְנָא דְּהַנָּהוּ אֶחָרְנִין דְּאִצְטְרִיכוּ לְאִתְחַבְּרָא בַּהֲדֵיהּ, וְכַד נָפַק א', אַחֲזֵי לְתָרִין דַּרְגִּין אָחֳרָנִין, דְּאִצְטְרִיכוּ לְאִתְחַבְּרָא בַּהֲדֵיהּ, דְּאִינּוּן שְׁמָאלָא וְאֶמְצָעִיתָא, וְכוּלְהוּ אִתְאַחֲדוּ כַּחֲדָא, וְאִתְחֲזוּן בִּדְיוֹקְנָא דִּילֵיהּ. כֵּיוָן דְּאִשְׁתַּכָּחוּ וְאִתְיַישְּׁבוּ בְּדוּכְתַּיְיהוּ אִינּוּן תְּרִין שַׁיְיפִין אָחֳרָנִין, אִתְהַדַּר א' וְאִתְיַישֵּׁב בְּדוּכְתֵּיהּ בָּרֵאשׁ, בְּסִטְרָא דְּיָמִינָא.

מְשׁוּם שֶׁכְּשֶׁיּוֹצֵאת א' וְנִתֶּנֶת בָּרֵאשׁ, יוֹצֵאת בְּאוֹתוֹ הַדְּיוֹקָן שֶׁל הָאֲחֵרִים הַלָּלוּ שֶׁהִצְטָרְכוּ לְהִתְחַבֵּר עִמּוֹ, וּכְשֶׁיּוֹצֵאת א', מַרְאָה לִשְׁתֵּי הַדַּרְגּוֹת הָאֲחֵרוֹת שֶׁהִצְטָרְכוּ לְהִתְחַבֵּר עִמּוֹ, שֶׁהֵם הַשְּׂמֹאל וְהָאֶמְצַע, וְכֻלָּם נֶאֱחָזִים יַחַד, וְנִרְאִים בַּדְּיוֹקָן שֶׁלּוֹ. כֵּיוָן שֶׁנִּמְצְאוּ וְהִתְיַשְּׁבוּ בִּמְקוֹמָם אוֹתָם שְׁנֵי הָאֵיבָרִים הָאֲחֵרִים, חוֹזֶרֶת א' וּמִתְיַשֶּׁבֶת בִּמְקוֹמָהּ בָּרֹאשׁ, בְּצַד הַיָּמִין.

הֵיךְ עֲבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. כַּד אַתְוָון נְפָקוּ, אֶת קַדְמָאָה דְּנָפֵיק, רֵישׁ לְכָל אַתְוָון, אִיהִי א'. מָה עֲבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אִתְעַטַּף בְּהַהוּא אָת, וּבְרָא שָׁמַיִם. וְאָת דָּא בְּרָא בֵּיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, רָזָא דְּיִיחוּדָא, דְּאִינּוּן תְּלַת דַּרְגִּין, וְאִינּוּן שָׁמַיִם, רָזָא חַד. כְּמָא דְּאוֹקִימְנָא, וְהָא אִתְּמָר. כֵּיוָן דְּאִתְבְּרוּ שָׁמַיִם בְּרָזָא דָּא, עַד לָא הֲווֹ קְרִישׁוּ וְלָא גְלִידוּ שָׁמַיִם, דְּהָא טְמִירִין הֲווֹ גּוֹ מַיָּא, רָזָא דְּאָת א', דְּאִיהוּ לְיָמִינָא.

אֵיךְ עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא? כְּשֶׁיָּצְאוּ הָאוֹתִיּוֹת, הָאוֹת הָרִאשׁוֹנָה שֶׁיָּצְאָה, הָרֹאשׁ לְכָל הָאוֹתִיּוֹת, הִיא א'. מֶה עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא? הִתְעַטֵּף בְּאוֹתָהּ הָאוֹת וּבָרָא שָׁמַיִם. וּבָאוֹת הַזּוֹ בָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת סוֹד הַיִּחוּד, שֶׁהֵם שְׁלֹשׁ דְּרָגוֹת, וְהֵם שָׁמַיִם, סוֹד אֶחָד, כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ, וַהֲרֵי זֶה נִתְבָּאֵר. כֵּיוָן שֶׁנִּבְרְאוּ שָׁמַיִם בַּסּוֹד הַזֶּה, טֶרֶם שֶׁנִּקְרְשׁוּ וְלֹא הִגְלִידוּ הַשָּׁמַיִם, שֶׁהֲרֵי הָיוּ טְמִירִים בְּתוֹךְ הַמַּיִם, הַסּוֹד שֶׁל הָאוֹת א', שֶׁהִיא לְיָמִין.

לְבָתַר דְּאַקְרִישׁוּ מִגּוֹ מַיָּא, נָפְקַת אָת ו', מִתְצַיְּירָא בְּצִיּוּרָא, דְּגָלִימוּ בְּדְיוֹקְנָא דְּאָדָם. וְעִם כָּל דָּא לָא חָסַר מֵהַהוּא דְּיוּקְנָא דְּאָת א' כְּלוּם, וְאִתְהַדַּר וְאִתְיַישֵּׁב בְּדוּכְתֵּיהּ.

לְאַחַר שֶׁנִּקְרְשׁוּ מִתּוֹךְ הַמַּיִם, יָצְאָה הָאוֹת ו', מְצֻיֶּרֶת בְּצִיּוּר שֶׁל הִתְגַּלְּמוּת בְּדְיוֹקָן שֶׁל אָדָם. וְעִם כָּל זֶה לֹא נֶחְסַר מֵאוֹתוֹ דְּיוֹקָן שֶׁל הָאוֹת א' כְּלוּם, וְחָזְרָה וְהִתְיַשְּׁבָה בִּמְקוֹמָהּ.

שְׁאָרֵי נְהִירוּ דְּהַאי אָת לְאַנְהָרָא מֵרֵישָׁא דְּעַלְמָא לְסַיְיפֵי עַלְמָא. גְּנִיז לֵיהּ נְהוֹרֵיהּ בְּאָת אָחֳרָא, וַעֲבִיד לְהַאי אָת בֵּי"ת חָד, לְאַגְנָזָא נְהוֹרֵיהּ בְּגַוֵּיהּ, וְאִתְגְּנִיז הַהוּא אוֹר בְּגַוֵּיהּ.

הִתְחִיל הָאוֹר שֶׁל הָאוֹת הַזּוֹ לְהָאִיר מֵרֹאשׁ הָעוֹלָם לְסוֹף הָעוֹלָם. גָּנַז אֶת אוֹרוֹ בְּאוֹת אַחֶרֶת, וְעָשָׂה לָאוֹת הַזּוֹ בֵּי"ת אֶחָד, לְגָנֹז אוֹרוֹ בְּתוֹכוֹ, וְנִגְנַז אוֹתוֹ אוֹר בְּתוֹכוֹ.

וּמַהַהִיא שַׁעֲתָא, אִתְגְּנִיז וְאִיטְמַר, וְלָא נָפֵיק לְעָלְמָא, בַּר בְּחַד שְׁבִיל דַּקִּיק, דְּאִמְשַׁךְ חַד חוּטָא מִינֵּיהּ, וּמִינֵּיהּ אִתְּזָן עָלְמָא, וְקָאִים בְּקִיּוּמֵיהּ.

וּמַהַשָּׁעָה הַהִיא נִגְנַז וְנִטְמַן, וְלֹא יָצָא לָעוֹלָם, פְּרָט לְשָׁבִיל דַּק אֶחָד, שֶׁנִּמְשָׁךְ חוּט אֶחָד מִמֶּנּוּ, וּמִמֶּנּוּ נִזּוֹן הָעוֹלָם וְעוֹמֵד בִּמְקוֹמוֹ.

מַהַאי אַת אִתְבְּנֵי כּוֹלָא. מַהַאי אַת אִתְזַן כּוֹלָא. בְּאָת דָּא נָטֵיר לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, וְאִתְבַּר שַׂנְאֵיהוֹן קַמַּיְיהוּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שמות טו) יְמִינְךָ ה' נֶאְדָּרִי בַּכֹּחַ יְמִינְךָ ה' תִּרְעַץ אוֹיֵב. בְּשַׁעֲתָא דְּנָרְמוּ חוֹבִין, מַה כְּתִיב. (איכה ב) הֵשִׁיב אָחוֹר יְמִינוֹ. כְּדֵין בְּהַהוּא זִמְנָא אִתְגְּלוֹן יִשְׂרָאֵל מֵאַרְעָא, וְשָׁלְטוּ בְּהוֹן שׂוֹנְאֵיהוֹן.

מִן הָאוֹת הַזּוֹ נִבְנָה הַכֹּל. מֵהָאוֹת הַזּוֹ נִזּוֹן הַכֹּל. בָּאוֹת הַזּוֹ שָׁמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת יִשְׂרָאֵל וְשָׁבַר אֶת שׂוֹנְאֵיהֶם לִפְנֵיהֶם. וְהוּ שֶׁכָּתוּב (שמות טו) יְמִינְךָ ה' נֶאְדָּרִי בַּכֹּחַ יְמִינְךָ ה' תִּרְעַץ אוֹיֵב. בְּשָׁעָה שֶׁגָּרְמוּ הַחֲטָאִים, מַה כָּתוּב? (איכה ב) הֵשִׁיב אָחוֹר יְמִינוֹ. אָז בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן גָּלוּ יִשְׂרָאֵל מִן הָאָרֶץ, וְשָׁלְטוּ בָּהֶם שׂוֹנְאֵיהֶם.

א' אִתְיַישַׁב בִּדְרוֹעָא, בְּרָזָא וְתוּקְפָּא וְחֵילָא, דְּאִינּוּן תְּרֵין סִטְרִין אֲחֲרָנִין דְּאִתְתַּקְפוּ בֵּיהּ, וְאִיהוּ דְּרוֹעָא דְּיָמִינָא. ב' אִתְכְּלִיל בְּגַוָּוהִי, וְכָנֵישׁ לֵיהּ לְקִבְלֵיהּ, כְּנוּקְבָא דְּעַיְּיל בְּגַוָּהּ דְּכוּרָא. בְּגִין כָּךְ אַתְוָון כּוּלְּהוּ, חַד דְּכַר, וְחַד נוּקְבָא.

א' הִתְיַשְּׁבָה בִּזְרוֹעַ, בְּסוֹד וְתֹקֶף וְכֹחַ, שֶׁהֵם שְׁנֵי צְדָדִים אֲחֵרִים שֶׁהֶחֱזִיקוּ בּוֹ, וְהִיא זְרוֹעַ הַיָּמִין. ב' נִכְלְלָה בְּתוֹכָהּ, וְכוֹנֶסֶת אוֹתָהּ כְּנֶגְדָּהּ, כִּנְקֵבָה שֶׁנִּכְנָס לְתוֹכָהּ זָכָר. מִשּׁוּם כָּךְ כָּל הָאוֹתִיּוֹת, אַחַת זָכָר וְאַחַת נְקֵבָה.

א', אִתְפַּשַּׁט לְאַתְוָון אֲחֲרָנִין, וְאִשְׁתְּלִימוּ בִּשְׁלִימוּ, לְנַטְלָא תְּרֵין דַּרְגִּין אֲחֲרָנִין אִלֵּין, לְמֶהֱוֵי שְׁלִימוּ דִּילֵיהּ. וְרָזָא דָּא וְהַחוֹנִים עָלָיו מַטֵּה פְּלוֹנִי. וְהַחוֹנִים עָלָיו, תְּרֵי דַּרְגִּין בְּחַד.

א' הִתְפַּשְּׁטָה לְאוֹתִיּוֹת אֲחֵרוֹת, וְנִשְׁלְמוּ בִּשְׁלֵמוּת, לִטֹּל שְׁתֵּי דְּרָגוֹת אֲחֵרוֹת אֵלֶּה, לִהְיוֹת הַשְּׁלֵמוּת שֶׁלּוֹ. וְזֶה סוֹד וְהַחוֹנִים עָלָיו מַטֵּה פְּלוֹנִי. וְהַחוֹנִים עָלָיו - שְׁתֵּי דְּרָגוֹת בְּאַחַת.

עַד דְּסָלְקִין אַתְוָון, לְשִׁתִּין רִבּוֹא, כְּחוּשְׁבַּן שִׁבְטֵי יְהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, דְּאִינּוּן תְּרֵיסַר, וְסָלְקִין לְשִׁתִּין רִבּוֹא. אוּף הָכֵי אַתְוָון, כַּד אִתְמַלּוֹ סָלְקִין לְשִׁתִּין. אֶלֶף בֵּית גִּימֶל דָּלֶת הֵא וָו זַיִן חֵית טֵת יוֹד כַּף לָמֶד מֵם נוּן סָמֶךְ עַיִן פֵּא צָדֵי קוּף רֵישׁ שִׁין תָּו. אִלֵּין אִינּוּן סְלִיקוּ דְּאַתְוָון, לְשִׁתִּין רִבּוֹא. בְּגִין לְמֶהֱוֵי שְׁלִימוּ בְּרָזָא דְּאַתְוָון, בְּשִׁיְיפֵי כּוּלְּהוּ.

עַד שֶׁעוֹלוֹת הָאוֹתִיּוֹת לְשִׁשִּׁים רִבּוֹא, כְּחֶשְׁבּוֹן שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם שְׁנֵים עָשָׂר, וְעוֹלִים לְשִׁשִּׁים רִבּוֹא. אַף כָּךְ הָאוֹתִיּוֹת, כְּשֶׁהִתְמַלְּאוּ עוֹלִים לְשִׁשִּׁים. אֶלֶף בֵּית גִּימֶל דָּלֶת הֵא וָו זַיִן חֵית טֵת יוֹד כַּף לָמֶד מֵם נוּן סָמֶךְ עַיִן פֵּא צָדֵי קוֹף רֵישׁ שִׁין תָּו. אֵלּוּ הֵם עֶלְיַת הָאוֹתִיּוֹת לְשִׁשִּׁים רִבּוֹא, כְּדֵי שֶׁתִּהְיֶה שְׁלֵמוּת בְּסוֹד הָאוֹתִיּוֹת בְּכָל הָאֵיבָרִים.

אִשְׁתָּאֲרוּ תּוּ אַתְוָון, וְאִינּוּן תְּרֵיסַר. מֵם סְתִימָא, צָדֵי אָרִיכָא, נוּן, פֵּא, כָּף, וְאִינּוּן אַתְוָון אֲחֲרָנִין כְּפוּלִים, מנצפ"ך. וְאִינּוּן סָלְקֵי לְתְרֵיסַר אַתְוָון. וְכַד אַתְוָון כּוּלְּהוּ אִשְׁתַּלִּימוּ, סָלְקִין לְע"ב אַתְוָון, רָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְקְרֵי בֵּהּ.

נִשְׁאֲרוּ עֲדַיִן שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה אוֹתִיּוֹת, וְהֵן מֵם הַסְּתוּמָה, צַדִּי אֲרֻכָּה, נוּן, פֵּא, כָּף, וְהֵן הָאוֹתִיּוֹת הָאֲחֵרוֹת הַכְּפוּלוֹת מִנצפ"ך. וְהֵן עוֹלוֹת לִשְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה אוֹתִיּוֹת. וּכְשֶׁכָּל הָאוֹתִיּוֹת נִשְׁלָמוּ, עוֹלוֹת לְשִׁבְעִים אוֹתִיּוֹת אוֹתִיּוֹת, סוֹד הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נִקְרָא בָּהֶן.

חוּשְׁבַּן יִשְׂרָאֵל שִׁבְעִים נֶפֶשׁ, וּתְרֵין אַתְוָון דְּאִינּוּן סָהֲדֵי בְּגַוַּיְיהוּ, וְאִתְכְּלִילוּ בְּהוּ, וְאִינּוּן י"ה. דְּכְתִיב, (תהלים קכב) שֶׁשָּׁם עָלוּ שְׁבָטִים שִׁבְטֵי יָ"ה עֵדוּת לְיִשְׂרָאֵל. וְעַל רָזָא דָּא, הָרְאוּבֵנִי הַשְׁמְעוֹנִי. וְהָא אוֹקְמוּהָ, וְכֻלְּהוֹ סָלְקוֹ לְע"ב.

חֻשְׁבּוֹן יִשְׂרָאֵל שִׁבְעִים נֶפֶשׁ, וּשְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת שֶׁהֵם עֵדִים בְּתוֹכָם, וְנִכְלָלוֹת בָּהֶם, וְהֵן י"ה, שֶׁכָּתוּב (תהלים קכב) שֶׁשָּׁם עָלוּ שִׁבְטִים שִׁבְטֵי יָ"ה עֵדוּת לְיִשְׂרָאֵל. וְעַל זֶה הַסּוֹד, הָרְאוּבֵנִי הַשִּׁמְעוֹנִי. וְהֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ, וְכֻלָּן עוֹלוֹת לְשִׁבְעִים וּשְׁתַּיִם.

כְּגַוְונָא דָּא אַלְפָּ"א בֵּית"א, דְּסָלְקָא אַתְוָון כּוּלְהוּ לְרָזָא דְּע"ב אַתְוָון, לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא רָזָא דְּגוּפָא שְׁלִים, רָזָא דְּאָדָם. רָזָא דִּרְתִיכָא עִילָּאָה. רָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא גְּלִיפָא.

כְּמוֹ כֵן אַלְפָּ"א בֵּית"א, שֶׁכָּל הָאוֹתִיּוֹת עוֹלוֹת לַסּוֹד שֶׁל שִׁבְעִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת, שֶׁהַכֹּל יִהְיֶה סוֹד שֶׁל גּוּף שָׁלֵם, הַסּוֹד שֶׁל אָדָם, סוֹד הַמֶּרְכָּבָה הָעֶלְיוֹנָה, סוֹד הַשֵּׁם הֶחָקוּק.

בְּגִין כַּךְ אַתְוָון כֻּלְּהוֹ סָלְקִין בְּסָלְקוּ דִּרְתִיכָא עִילָּאָה, בְּדִיוּקְנַיְיהוּ וְגוּפַיְיהוּ, לְמֶהֱוֵי כּוּלָּא רָזָא חָדָא כְּדָקָא יָאוֹת. אַתְוָון כּוּלְהוּ, כַּד מִתְחַבְּרָן וְאִתְגְּלִיפוּ בְּגַוְונִין, בְּרָזָא דְּע"ב אַתְוָון גְּלִיפִין, אִתְעֲבִידוּ כֻּלְּהוֹ גּוּפָא חָדָא.

מִשּׁוּם כָּךְ כָּל הָאוֹתִיּוֹת עוֹלוֹת בַּעֲלִיַּת הַמֶּרְכָּבָה הָעֶלְיוֹנָה בְּדִיּוּקָנָם וְגוּפָם, שֶׁהַכֹּל יִהְיֶה סוֹד אֶחָד כָּרָאוּי. כָּל הָאוֹתִיּוֹת, כְּשֶׁמִּתְחַבְּרוֹת וְנֶחְקָקוֹת בַּחֲקִיקוֹתֵיהֶן בְּסוֹד שֶׁל שִׁבְעִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת חֲקוּקוֹת, נַעֲשׂוֹת כֻּלָּן גּוּף אֶחָד.

מדרש רות

(רות א) וַיְהִי בִּימֵי שְׁפֹט הַשֹּׁפְטִים. רַבָּנָן פָּתְרֵי קְרָא דִּכְתִיב, (איוב לח) בְּרָן יַחַד כּוֹכְבֵי בֹקֶר וַיָּרִיעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים. מַאן כּוֹכְבֵי בֹקֶר. אינּוּן מַלְאָכִין קַדִּישִׁין דְּשָׁלְטִין בִּימָמָא. מַאן בְּנֵי אֱלֹהִים. אינּוּן מַלְאָכִין קַדִּישִׁין דְּשָׁלְטִין בְּלֵילְיָא.

וַיְהִי בִּימֵי שְׁפֹט הַשֹּׁפְטִים (רות א). רַבּוֹתֵינוּ פּוֹתְרִים הַמִּקְרָא שֶׁכָּתוּב (איוב לח) בְּרָן יַחַד כּוֹכְבֵי בֹקֶר וַיָּרִיעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים. מִי הֵם כּוֹכְבֵי הַבֹּקֶר? אוֹתָם הַמַּלְאָכִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁשּׁוֹלְטִים בַּיּוֹם. מִי הֵם בְּנֵי אֱלֹהִים? אוֹתָם הַמַּלְאָכִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁשּׁוֹלְטִים בַּלַּיְלָה.

בֹּא וּרְאֵה, כָּל מַה שֶּׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָמוֹ, לֹא בָּרָא אֶלָּא לִיקָרָא דִּילֵיהּ. שֶׁנֶּאֱמַר, (ישעיה מג) כָּל הַנִּקְרָא בִּשְׁמִי וְלִכְבוֹדִי בְּרָאתִיו יְצַרְתִּיו אַף עָשִׂיתִיו. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּרָא בַּר נָשׁ בְּעַלְמָא, וְיַהֵיב בֵּיהּ שְׁמֵיהּ יהו"ה. ה', נֶפֶשׁ. ו', רוּחַ. ה', נִקְרֵאת נִשְׁמָתָא. י', נִשְׁמָתָא לְנִשְׁמָתָא. וּקְרָאם, י"ה, אָב וְאֵם. ו"ה, בֵּן וּבַת.

בֹּא וּרְאֵה, כָּל מַה שֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָמוֹ, לֹא בָרָא אֶלָּא לִכְבוֹדוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה מג) כֹּל הַנִּקְרָא בִשְׁמִי וְלִכְבוֹדִי בְּרָאתִיו יְצַרְתִּיו אַף עֲשִׂיתִיו. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּרָא אָדָם בָּעוֹלָם, וְנָתַן בּוֹ אֶת שְׁמוֹ יהו"ה. ה' - נְפָשׁ. ו' - רוּחַ. ה' - נִקְרֵאת נְשָׁמָה. י' - נְשָׁמָה לִנְשָׁמָה. וְקָרָאָם י"ה - אָב וְאֵם. ו"ה - בֵּן וּבַת.

דְּוִדְנָא דְּבָרָא רוּחַ וְנַפְשָׁא דְּקַדִּישָׁא, כָּךְ בָּרָא רוּחַ וְנַפְשָׁא מִסִּטְרָא דִּשְׂמָאלָא. וּבְדוּגְמָא דְּהוּא הַיַּיִן עַל שְׁמָרָיו, כָּךְ הוּא הָרוּחַ וְהַנֶּפֶשׁ הַשִּׂכְלִית, עַל רוּחַ וְנֶפֶשׁ הַבַּהֲמִית. וְלָמָּה נִקְרֵאת בַּהֲמִית. שֶׁהוּא מִסִּטְרָא דְּסמאל וְנָחָשׁ, דְּאִינּוּן דְּכַר וְנוּקְבָא. וְעַל דָּא אֲמַר שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ בְּחָכְמָתוֹ, (קהלת ג) מִי יוֹדֵעַ רוּחַ בְּנֵי הָאָדָם הָעוֹלָה הִיא לְמַעְלָה וְרוּחַ הַבְּהֵמָה הַיּוֹרֶדֶת הִיא לְמַטָּה לָאָרֶץ.

הַדְּגְמָא שֶׁבָּרָא רוּחַ וְנֶפֶשׁ שֶׁל קְדֻשָּׁה, כָּךְ בָּרָא רוּחַ וְנֶפֶשׁ מִצַּד הַשִּׂמְאל. וּבַדֻּגְמָא שֶׁל אוֹתוֹ הַיַּיִן עַל שְׁמָרָיו, כָּךְ הוּא הָרוּחַ וְהַנֶּפֶשׁ הַשִּׂכְלִית עַל רוּחַ וְנֶפֶשׁ הַבַּהֲמִית. וְלָמָּה נִקְרֵאת בַּהֲמִית? עַל שֶׁהִיא מִצַּד הַשִּׂמְאל שֶׁל סמא"ל וְנָחָשׁ, שֶׁהֵם זָכָר וּנְקֵבָה. וְעַל כֵּן אָמַר שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ בְּחָכְמָתוֹ, (קהלת ג) מִי יוֹדֵעַ רוּחַ בְּנֵי הָאָדָם הָעֹלָה הִיא לְמָעְלָה וְרוּחַ הַבְּהֵמָה הַיֹּרֶדֶת הִיא לְמַטָּה לָאָרֶץ.

וּלְסִטְרָא דְּמִסְאֲבוּ, לָא יְהֵיב קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׁמָא דִּילֵיהּ. שֶׁנֶּאֱמַר, (ישעיה מב) אֲנִי יְיָ' הוּא שְׁמִי וּכְבוֹדִי לְאַחֵר לֹא אֶתֵּן וּתְהִלָּתִי לַפְּסִילִים. אֲנִי, רָמָז (ויקרא כו) וְיִסַּרְתִּי אֶתְכֶם אַף אֲנִי. ה', רָמָז לְמִדַּת הָרַחֲמִים. לְאַחֵר לֹא אֶתֵּן, רָמָז לְאֵל אַחֵר, שֶׁנֶּאֱמַר לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אַחֵר, דְּהוּא בְּסִטְרָא דִּמְסָאֲבָא.

וּלְצַד הַטֻּמְאָה לֹא נָתַן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת שְׁמוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה מב) אֲנִי ה' הוּא שְׁמִי וּכְבוֹדִי לְאַחֵר לֹא אֶתֵּן וּתְהִלָּתִי לַפְּסִילִים. אֲנִי - רָמָז כְּמוֹ וְיִסַּרְתִּי אֶתְכֶם אַף אֲנִי. ה' - רָמָז לְמִדַּת הָרַחֲמִים. לְאַחֵר לֹא אֶתֵּן - רָמָז לְאֵל אַחֵר, שֶׁנֶּאֱמַר לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אַחֵר, שֶׁהוּא בְּצַד הַטֻּמְאָה.

פְּתַח רַבִּי וְאָמַר, בָּרְזָא דְּיִדּוּד. י' אִקָּרֵי בְּדוּגְמָא, דָּא אֱלֹהִים. ה' אִתְקְרֵי בְּדוּגְמָא, דָּא נָעֳמִי. וְלָמָּה נִקְרֵאת שְׁמָהּ נָעֳמִי, שֶׁנֶּאֱמַר וִיהִי נֹעַם ה' אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וְגו'. ו"ה דּוּגְמָא, דָּא רוּת וּבַעֲלָהּ.

פְּתַח רַבִּי וְאָמַר, בְּסוֹד שֶׁל יהוה. י' נִקְרָא בְּדֻגְמָא, זֶה אֱלֹהִים. ה' נִקְרָא בְּדֻגְמָא, זוֹ נָעֳמִי. וְלָמָּה נִקְרֵאת שְׁמָהּ נָעֳמִי? שֶׁנֶּאֱמַר וִיהִי נֹעַם ה' אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וְגו'. ו"ה דֻּגְמָא, זוֹ רוּת וּבַעֲלָהּ.

רוּת הָפְכָה לִשְׁמָהּ תּוֹר. שֶׁנֶּאֱמַר, (בראשית טו) וְתוֹר וְגוֹזָל. (שה"ש ב) יוֹנָתִי בְּחַגְוֵי הַסֶּלַע בְּסֵתֶר הַמַּדְרֵגָה הַרְאִינִי אֶת מַרְאַיִךְ הַשְׁמִיעִינִי אֶת קוֹלֵךְ כִּי קוֹלֵךְ עָרֵב וּמַרְאַיִךְ נָאוֶה.

רוּת הָפְכָה שְׁמָהּ לְתוֹר, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית טו) וְתוֹר וְגוֹזָל. (שיר ב) יוֹנָתִי בְּחַגְוֵי הַסֶּלַע בְּסֵתֶר הַמַּדְרֵגָה הַרְאִינִי אֶת מַרְאַיִךְ הַשְׁמִיעֵנִי אֶת קוֹלֵךְ כִּי קוֹלֵךְ עָרֵב וּמַרְאַיִךְ נָאוֶה.

פְּתַח וְאָמַר, וּמַה וּמַעֲשֶׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנָה עָלֵינוּ. דָּא עוֹבָדָא דִּיעֲבַד בַּר נָשׁ. אִי אִינּוּן עוֹבָדִין טָבִין, יִשְׁכּוֹן עֲלֵיהּ הויה. וְאִי לָא, יִסְתַּלַּק מִינֵּהּ. שֶׁנֶּאֱמַר, (משלי יד) חַכְמוֹת נָשִׁים בָּנְתָה

בֵּיתָהּ וְאוֶלֶת בְּיָדֶיהָ תֶּהֱרָסֶנּוּ. חַכְמוֹת נָשִׁים: דָּא נִשְׁמָתָא וְנַפְשָׁא. וְאוֶלֶת, דָּא נֶפֶשׁ דִּשְׁמָאלָא שֶׁנִּקְרֵאת עָרְפָּה.

פְּתַח וְאָמַר, וּמַה זֶּה וּמַעֲשֶׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנָה עָלֵינוּ? זֶה הַמַּעֲשֶׂה שֶׁיַּעֲשֶׂה הָאָדָם. אִם הֵם מַעֲשִׂים טוֹבִים - יִשְׁכֹּן עָלָיו הויה, וְאִם לֹא - יִסְתַּלֵּק מִמֶּנּוּ, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי יד) חַכְמוֹת נָשִׁים בָּנְתָה בֵיתָהּ וְאִוֶּלֶת בְּיָדֶיהָ תֶּהֱרָסֶנּוּ. חַכְמוֹת נָשִׁים - זוֹ הַנִּשְׁמָה וְהַנֶּפֶשׁ. וְאִוֶּלֶת - זוֹ נֶפֶשׁ הַשִּׁמְאלִית שֶׁנִּקְרֵאת עָרְפָּה.

פְּתַח וְאָמַר, מַה הוּא דִּכְתִיב, (שה"ש ב) הַרְאִינִי אֶת מַרְאַיִךְ. כַּד יִתְעַבִּיד בַּר נַשׁ מִטִּיפָּה, בְּשַׁלְיָיתָא דְאִמֵּיהּ, כְּמָה דְאִתְּמַר, אֲעַיֵּל בֵּיהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא זְעִיר זְעִיר רוּחָא וְנַפְשָׁא. וְנֵר יְהֵיבַת עַל רֵישֵׁיהּ בְּלֵילְיָא. שֶׁנֶּאֱמַר, (איוב כט) בְּהִלּוֹ נֵרוֹ עָלַי רֹאשִׁי. וְעַמּוּדָא דְנְהוֹרָא בִּימָמָא, שֶׁנֶּאֱמַר ק (שמות יד) וַיִּסַּע עַמּוּד הֶעָנָן וְגוֹ', וְלַיְלָה בְּעַמּוּד אֵשׁ כו' לָלֶכֶת יוֹמָם וָלָיְלָה. וְנֶאֱמַר, (משלי ו) כִּי נֵר מִצְוָה וְתוֹרָה אוֹר.

פְּתַח וְאָמַר, מַה זֶּה שֶׁאָמַר (שיר ב) הַרְאִינִי אֶת מַרְאַיִךְ? כְּשֶׁנַּעֲשָׂה אָדָם מִטִּפָּה בְּשַׁלְיַת אִמּוֹ, כְּמוֹ שֶׁמִּתְגַּדֵּל (אחר ארבעים יום שנברא) - מַכְנִיס בּוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְעַט מְעַט רוּחַ וְנֶפֶשׁ, וְנֵר נָתָן עַל רֹאשׁוֹ בַּלַּיְלָה, שֶׁנֶּאֱמַר (איוב כט) בְּהִלּוֹ נֵרוֹ עָלַי רֹאשִׁי. וְעַמּוּד אוֹר בַּיּוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יד) וַיִּסַּע עַמּוּד הֶעָנָן וְגוֹ', (שם יג) וְלַיְלָה בְּעַמּוּד אֵשׁ כו' לָלֶכֶת יוֹמָם וָלָיְלָה. וְנֶאֱמַר (משלי ו) כִּי נֵר מִצְוָה וְתוֹרָה אוֹר.

וְאוֹלְפֵי לֵיהּ כָּל אוֹרַיְיתָא. וְאוֹלְפֵי לֵיהּ כָּל פִּיקּוּדֵי. וְיֵמְרוּן לֵיהּ, חֲזֵי, דְּדֵין הוּא דֶּרֶךְ עֲקַלְתּוֹן, דְּאִיתְקְרֵי לַיְלָה. וּבְאַתְרָא הָדֵין יַעֲלוּן כָּל נַפְשָׁתָא דְּאֶינָשָׁא. שֶׁנֶּאֱמַר, (איוב ג) קָטָן וְגָדוֹל שָׁם הוּא וְעֶבֶד חָפְשִׁי מֵאֲדוֹנָיו.

וּמְלַמְּדִים אוֹתוֹ אֶת כָּל הַתּוֹרָה, וּמְלַמְּדִים אוֹתוֹ אֶת כָּל הַמִּצְווֹת, וְאוֹמְרִים לוֹ: רְאֵה, שֶׁזּוֹהִי דֶּרֶךְ עֲקַלְתּוֹן, שֶׁנִּקְרֵאת לַיְלָה. וּבַמָּקוֹם הַזֶּה יַכְנִיסוּ כָּל נֶפֶשׁ שֶׁל הָאִישׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (איוב ג) קָטָן וְגָדוֹל שָׁם הוּא וְעֶבֶד חָפְשִׁי מֵאֲדוֹנָיו.

וְאַחְזְיִין לֵיהּ, בְּעַמּוּדָא דְאֵישָׁתָא, דְּהִיא עַל רֵישֵׁיהּ, כַּמָּה דּוּבִּין וּנְמֵרִין וַאֲרָיִין וּמַלְאֲכֵי חַבָּלָה דְּיָתְבִין תַּמָּן. וְכַלְבָּא תַּמָּן, וְעַל דָּא אָמַר דָּוִד, (תהלים כב) הַצִּילָה מֵחֶרֶב נַפְשִׁי מִיַּד כֶּלֶב יְחִידָתִי. וְדֵין אַתְרָא הוּא חֹשֶׁךְ, וּמַלְאֲכֵי חַבָּלָה קָרוֹן לְהוֹן לֵילוֹת. וְעַל דָּא אָמַר, מִפַּחַד בַּלֵּילוֹת. לֵילוֹת מַמָּשׁ אִקְרוּן.

וּמַרְאִים לוֹ בְּעַמּוּד שֶׁל אֵשׁ, שֶׁהוּא עַל רֹאשׁוֹ, כַּמָּה דַבִּים וּנְמֵרִים וַאֲרָיוֹת וּמַלְאֲכֵי חַבָּלָה שֶׁיּוֹשְׁבִים שָׁם. וְשָׁם הַכֶּלֶב. וְעַל זֶה אָמַר דָּוִד (תהלים כב) הַצִּילָה מֵחֶרֶב נַפְשִׁי מִיַּד כֶּלֶב יְחִידָתִי. וְהַמָּקוֹם הַזֶּה הוּא חֹשֶׁךְ, וּמַלְאֲכֵי הַחַבָּלָה קוֹרְאִים אוֹתָם לֵילוֹת. וְעַל זֶה אָמַר מִפַּחַד בַּלֵּילוֹת. לֵילוֹת מַמָּשׁ נִקְרְאוּ.

וְיֵמְרוּן לֵיהּ, אִם תִּזְכֶּה לְמִצְוֹת, כָּל מִצְוָה וּמִצְוָה, יַעַבְדוּן לָךְ מִינָהּ מַלְאָךְ טוֹב. וּבְעִידָן דְּתֵיעוֹל בְּאַתְרָא הָדֵין, וְתִזְכֶּה לְמִצְוֹת, יֵימְרוּן, סוֹלוּ סוֹלוּ פַּנּוּ דֶּרֶךְ הָרִימוּ מִכְשׁוֹל מִדֶּרֶךְ פְּלוֹנִי דָּא, וְלָא יִשְׁלְטוּן עָלֶיךָ מַלְאֲכֵי חַבָּלָה.

וְאוֹמְרִים לוֹ: אִם תִּזְכֶּה לְמִצְוֹות, כָּל מִצְוָה וּמִצְוָה יַעֲשׂוּ לְךָ מְמֻנֶּה מַלְאָךְ טוֹב. וּבִזְמַן שֶׁתִּכָּנֵס לַמָּקוֹם הַזֶּה וְתִזְכֶּה לְמִצְוֹות, יֹאמְרוּ: סֹלּוּ סֹלּוּ פַּנּוּ דֶּרֶךְ הָרִימוּ מִכְשׁוֹל מִדֶּרֶךְ פְּלוֹנִי זֶה, וְלֹא יִשְׁלְטוּ עָלֶיךָ (מלאכי חבלה).

וּבְדוּגְמָא דָּא בִּימָמָא, יֵימְרוּן, אִם תִּזְכֶּה בְּאוֹרַיְיתָא, כָּל אוֹת וְאוֹת יִהְיֶה מַלְאָךְ, דְּיַעֲזָרֶךָ בְּאַתְרָא הָדֵין. וְאוֹרַיְיתָא דְּאִקְרֵי אוֹרְחָא, יְהַךְ בְּאוֹרְחָא הָדֵין, דְּלָא יִשְׁלְטוּן עָלָךְ. וְעַל דָּא אָמַר, לַנְחוֹתָם הַדֶּרֶךְ. וּבָתַר דֵּין יַחֲזוּן לֵיהּ גִּינְתָא דְעֵדֶן, וְכָל חֵלֶק וְחֵלֶק שֶׁיֵּשׁ לַצַּדִּיק בִּפְנֵי עַצְמוֹ. וּמַשְׁבִּיעִין לֵיהּ שֶׁקִּיִּים כָּל הַתּוֹרָה.

וּבְזוֹ הַדְּגְמָא בִּיּוֹם, יֹאמְרוּ: אִם תִּזְכֶּה בַּתּוֹרָה, כָּל אוֹת וְאוֹת תִּהְיֶה מַלְאָךְ, שֶׁיַּעֲזֹרְךָ בַּמָּקוֹם הַזֶּה. וְהַתּוֹרָה שֶׁנִּקְרֵאת דֶּרֶךְ, תֵּלֵךְ בַּדֶּרֶךְ הַזּוֹ, שֶׁלֹּא יִשְׁלְטוּ עָלֶיךָ. וְעַל כֵּן אָמַר לַנְחוֹתָם הַדֶּרֶךְ. וְאַחַר זֶה יַרְאוּ לוֹ גַּן הָעֵדֶן, וְכָל חֵלֶק וְחֵלֶק שֶׁיֵּשׁ לַצַּדִּיק בִּפְנֵי עַצְמוֹ. וּמַשְׁבִּיעִים אוֹתוֹ שֶׁיְּקַיֵּם כָּל הַתּוֹרָה.

וּבָתַר כֵּן יֵימְרוּן לֵיהּ, (בראשית יב) וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַבְרָם לֶךְ לְךָ וגו' (שם) וְאֶעֶשְׂךָ לְגוֹי גָּדוֹל וגו'. וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַבְרָם, דָּא נִשְׁמְתָא, דְּהִיא אַב לַרוּחַ, וְרוּם לַגּוּף. לֶךְ לְךָ מֵאַרְצְךָ, דָּא גִּנְתָא דְעֵדֶן. וּמִמּוֹלַדְתְּךָ, דָּא בֶּטֶן דְּאִימָא, שֶׁל בָּשָׂר וָדָם. וּמִבֵּית, דָּא שְׁכִינְתָא. אָבִיךָ, דָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. שֶׁאֵין אָבִיו אֶלָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. אֶל הָאָרֶץ, זֶה הָעוֹלָם הַשָּׁפֵל. וְיֵהָבוּ לֵיהּ ז' בִּרְכָאן דַּאֲמִירָן לְעֵיל, מְוּאֶעֶשְׂךָ וגו' עַד כָּל מִשְׁפְּחוֹת הָאֲדָמָה וגו'.

וְאַחַר כֵּן יֹאמְרוּ לוֹ, (בראשית יב) וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַבְרָם לֶךְ לְךָ וגו', (שם) וְאֶעֶשְׂךָ לְגוֹי גָּדוֹל וגו'. וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַבְרָם - זוֹ הַנְּשָׁמָה, שֶׁהִיא אַב לְרוּחַ וְרוּם לַגּוּף. לֶךְ לְךָ מֵאַרְצְךָ - זֶה גַּן הָעֵדֶן. וּמִמּוֹלַדְתְּךָ - זוֹ בֶּטֶן הָאֵם, שֶׁל בָּשָׂר וָדָם. וּמִבֵּית - זוֹ הַשְּׁכִינָה. אָבִיךָ - זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. שֶׁאֵין אָבִיו אֶלָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְאֵין אִמּוֹ אֶלָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. אֶל הָאָרֶץ - זֶה הָעוֹלָם הַשָּׁפֵל. וְנוֹתְנִים לוֹ שֶׁבַע בְּרָכוֹת כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ לְעֵיל, מְוּאֶעֶשְׂךָ וגו', עַד כָּל מִשְׁפְּחוֹת הָאֲדָמָה וגו'.

אִם בַּר נַשׁ יִזְכֶּה, וְיִהְיֶה צַדִּיק, וְהוּא יָדַע שְׁמָא דְּהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, מַה יֵּימְרוּן לֵיהּ כַּד אִסְתַּלַּק מֵעָלְמָא. (תהלים צא) לֹא תֵרָא מִפַּחַד לָיְלָה וגו', (שם) עַל כַּפַּיִם יִשָּׂאוּנְךָ פֶּן תִּגּוֹף בָּאֶבֶן. מִן הָאֶבֶן שֶׁל דֶּרֶךְ עֲקַלְתּוֹן, רַגְלֶךָ כו' עַד כִּי יָדַע שְׁמִי.

אִם הָאָדָם יִזְכֶּה, וְיִהְיֶה צַדִּיק, וּמַכִּיר אֶת שֵׁם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא - מָה אוֹמְרִים לוֹ כְּשֶׁמִּסְתַּלֵּק מִן הָעוֹלָם? (תהלים צא) לֹא תֵרָא מִפַּחַד לָיְלָה וגו', (שם) עַל כַּפַּיִם יִשָּׂאוּנְךָ פֶּן תִּגּוֹף בָּאֶבֶן. מִן הָאֶבֶן שֶׁל דֶּרֶךְ עֲקַלְתּוֹן. רַגְלֶךָ כו', עַד כִּי יָדַע שְׁמִי.

וְאִם בַּר נַשׁ לָא יִזְכֶּה בְּאוֹרַיְיתָא, וּלְעוֹבָדִין טָבָן, כַּד יִסְתַּלַּק מֵעָלְמָא, יֵעוֹל בְּאוֹרְחָא חֲשׁוֹכָא דַּאֲמַרְנָא, וְאִזְדַּעְזְעוּ כָּל מַאן דְּאִית בְּהַהוּא אֲתַר, וְיֵימְרוּן הַזֹּאת נָעֲמִי, דְּאָזְלַת בְּאַתְרָא הָדֵין מְלְיָיא כָּל טוּבָא, מַלְיָיא מֵאוֹרַיְיתָא. עַמּוּד הֶעָנָן דְּנָהַר לָהּ בְּאַתְרָא הָדֵין לְמֵיהַךְ בִּימָמָא. וְעַמּוּדָא דְּאֵישָׁתָא לְאַנְהָרָא לָהּ לְמֵיזַל בְּאַתְרָא הָדֵין בְּלֵילְיָא. וְעִם בַּעֲלָהּ נִשְׁמָתָא לְנִשְׁמָתָא.

וְאִם אָדָם לֹא יִזְכֶּה לְתוֹרָה וּלְמַעֲשִׂים טוֹבִים - כְּשֶׁיִּסְתַּלֵּק מִן הָעוֹלָם, יִכָּנֵס לְדֶרֶךְ הַחֲשׁוּכָה שֶׁאָמַרְנוּ, וּמִזְדַּעְזְעִים כָּל מִי שֶׁיִּשְׁנוֹ בְּאוֹתוֹ הַמָּקוֹם, וְיֹאמְרוּ: הֲזֹאת נָעֳמִי, שֶׁהָלְכָה בַּדֶּרֶךְ הַזֹּה מְלֵאָה כָּל טוּב, מְלֵאָה מִתּוֹרָה?! עַמּוּד הֶעָנָן שֶׁהֵאִיר לָהּ בַּמָּקוֹם הַזֶּה לָלֶכֶת בַּיּוֹם, וְעַמּוּד הָאֵשׁ לְהָאִיר לָהּ לָלֶכֶת בַּמָּקוֹם הַזֶּה בַּלַּיְלָה, וְעִם בַּעֲלָהּ, נִשְׁמָה לִנְשָׁמָה?!

אֲתִיבָא אִיהִי וְאָמְרָה, (רות א) אַל תִּקְרֶאנָה לִי נָעֳמִי קְרֶאן לִי מָרָא כִּי הֵמַר שַׁדַּי לִי מְאֹד. דְּהַנָעֳל לִי בְּגוּפָא בִּישָׁא. אֲנִי מְלֵאָה הָלַכְתִּי בְּאַתְרָא הָדֵין, וֵרִיקָם הֱשִׁיבַנִי ה'. בְּהַהִיא שַׁעֲתָא אָמְרָה, שִׁבְנָה בְנֹתַי וְגוֹ'. שֶׁנֶּאֱמַר, (שם) וַתֹּאמֶר נָעֳמִי לְכַלֹּתֶיהָ שִׁבְנָה בְנֹתָי. אֲתֵיבַת רוּת נַפְשָׁתָא קְדִּישָׁא וַאֲמָרַת, אַל תִּפְגְּעִי בִי לְעָזְבֵךְ לָשׁוּב מֵאַחֲרַיִךְ כִּי בַאֲשֶׁר תֵּלְכִי אֵלֵךְ וּבַאֲשֶׁר תָּלִינִי אָלִין וכו'.

הִיא מְשִׁיבָה וְאוֹמֶרֶת, (רות א) אַל תִּקְרֶאנָה לִי נָעֳמִי, קְרֶאן לִי מָרָה, כִּי הֵמַר שַׁדַּי לִי מְאֹד. שֶׁהִנָּעִיל אוֹתִי בְּגוּף רַע. אֲנִי מְלֵאָה הָלַכְתִּי בַּמָּקוֹם הַזֶּה, וֵרִיקָם הֱשִׁיבַנִי ה'. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה הִיא אוֹמֶרֶת, שִׁבְנָה בְנֹתַי וְגוֹ', שֶׁנֶּאֱמַר וַתֹּאמֶר נָעֳמִי לְכַלֹּתֶיהָ שִׁבְנָה בְנֹתָי. מְשִׁיבָה רוּת הַנֶּפֶשׁ הַקְּדוֹשָׁה וְאוֹמֶרֶת, אַל תִּפְגְּעִי בִי לְעָזְבֵךְ לָשׁוּב מֵאַחֲרַיִךְ כִּי אֶל אֲשֶׁר תֵּלְכִי אֵלֵךְ וּבַאֲשֶׁר תָּלִינִי אָלִין וכו'.

אֲבָל עָרְפָּה, נַפְשָׁתָא דְּהִיא סִטְרָא דִּשְׂמָאלָא, אָזְלָא לְגוּפָא, וְאִתְאַבְּלַת עָלֶיהָ. שֶׁנֶּאֱמַר, (איוב יד) אַךְ בְּשָׂרוֹ עָלָיו יִכְאָב וְנַפְשׁוֹ עָלָיו תֶּאֱבָל. וְכָל זְמַן דְּאִתְאַבְּל עָלַיְיהּ, אָמַר הַגּוּף לַנֶּפֶשׁ הַבַּהֲמִית, בְּשְׁבִיל הָאֲכִילָה וְהַשְׁתִיָּה שֶׁנְּתַתָּ לִי. וְנִבְקַע הַגּוּף.

אֲבָל עָרְפָּה, הַנֶּפֶשׁ שֶׁהִיא צַד הַשְּׂמֹאל, הוֹלֶכֶת לַגּוּף וּמִתְאַבֶּלֶת עָלָיו, שֶׁנֶּאֱמַר (איוב יד) אַךְ בְּשָׂרוֹ עָלָיו יִכְאָב וְנַפְשׁוֹ עָלָיו תֶּאֱבָל. וְכָל זְמַן שֶׁמִּתְאַבֵּל עָלָיו, אוֹמֵר הַגּוּף לַנֶּפֶשׁ הַבַּהֲמִית: בִּשְׁבִיל הָאֲכִילָה וְהַשְׁתִיָּה שֶׁנְּתַתָּ לִי, הַנְּשָׁמָה בְּצַעַר גָּדוֹל, וּבְלֹא תוֹרָה וּבְלֹא מִצְוֹות. טֹל מַה שֶּׁנְּתַתָּ לִי. וְנִבְקַע הַגּוּף.

אָמַר רַבִּי, כְּתִיב (תהלים מא) אַשְׁרֵי מַשְׂכִּיל אֶל דָּל וְגוֹ'. מַהוּ דָּל. אִישׁ נִסְתָּר. וַיֹּאמֶר מַה תִּתֶּן לִי, וְכִי יוֹתֵר רָשָׁע אֲנִי מִכָּל הָאָדָם שֶׁבָּעוֹלָם. וְיֵעָשֶׂה מְרִיבָה עִם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. אַשְׁרָיו מַאן דְּמַשְׂכִּיל לֵיהּ. דִּכְתִיב, (ישעיה כז) אוֹ יַחֲזֵק בְּמָעֻזִּי יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם לִי שָׁלוֹם יַעֲשֶׂה לִי.

אָמַר רַבִּי, כְּתוּב (תהלים מא) אַשְׁרֵי מַשְׂכִּיל אֶל דָּל וְגוֹ'. מַהוּ דָּל? אִישׁ נִסְתָּר. וַיֹּאמֶר מַה תִּתֶּן לִי, וְכִי יוֹתֵר רָשָׁע אֲנִי מִכָּל הָאָדָם שֶׁבָּעוֹלָם? וְיֵעָשֶׂה מְרִיבָה עִם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. אַשְׁרֵי מִי שֶׁמַּשְׂכִּיל לוֹ, שֶׁכָּתוּב (ישעיה כז) אוֹ יַחֲזֵק בְּמָעֻזִּי יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם לִי שָׁלוֹם יַעֲשֶׂה לִי.

דְּאָמַר רַבִּי נְהוֹרָאי, מַהוּ דִּכְתִיב אוֹ יַחֲזֵק בְּמָעֻזִּי וְגוֹ'. וְכִי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא בַּעַל הַשָּׁלוֹם, עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו, צָרִיךְ לְמִי שֶׁיַּעֲשֶׂה לוֹ שָׁלוֹם, וַהֲלֹא הַשָּׁלוֹם שֶׁלּוֹ.

שֶׁאָמַר רַבִּי נְהוֹרָאי, מַה שֶּׁאָמַר אוֹ יַחֲזֵק בְּמָעֻזִּי וְגוֹ', וְכִי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא בַּעַל הַשָּׁלוֹם, עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו, צָרִיךְ לְמִי שֶׁיַּעֲשֶׂה לוֹ שָׁלוֹם? וַהֲלֹא הַשָּׁלוֹם שֶׁלּוֹ!

אֶלָּא, הֶעָנִי בְּשָׁעָה שֶׁרוֹאֶה אֶת עַצְמוֹ בְּדוֹחַק, הוּא עוֹשֶׂה מְרִיבָה כְּלַפֵּי מַעְלָה. וְהַמַּחֲזִיק בְּיָדוֹ שֶׁל עָנִי, וְעוֹשֶׂה עִמּוֹ צְדָקָה, כְּבְיָכוֹל, עִם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה שָׁלוֹם. לְפִי שֶׁגּוֹרֵם לֶעָנִי, שֶׁמְּבַקֵּשׁ מְחִילָה מִלְּפָנָיו יִתְבָּרַךְ, עַל שֶׁהֵטִיחַ דְּבָרִים כְּלַפֵּי מַעְלָה, וְאָז עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ. מִי גָּרַם לוֹ לַעֲשׂוֹת שָׁלוֹם. זֶה הַנּוֹתֵן צְדָקָה לֶעָנִי, וְהֶחֱזִיק בְּיָדוֹ, דִּכְתִיב אוֹ יַחֲזֵק בְּמָעֲזִי וְגוֹ', וְזֶהוּ הַדַּל. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַהוּ אוֹמֵר. אֵין דָּנִין אֶת הָאָדָם לְפִי צַעֲרוֹ.

אֶלָּא הֶעָנִי, בְּשָׁעָה שֶׁרוֹאֶה אֶת עַצְמוֹ בְּדוֹחַק, הוּא עוֹשֶׂה מְרִיבָה כְּלַפֵּי מַעְלָה. וְהַמַּחֲזִיק בְּיָדוֹ שֶׁל עָנִי וְעוֹשֶׂה עִמּוֹ צְדָקָה, כְּבְיָכוֹל עִם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה שָׁלוֹם, לְפִי שֶׁגּוֹרֵם לֶעָנִי שֶׁמְּבַקֵּשׁ מְחִילָה מִלְּפָנָיו יִתְבָּרַךְ עַל שֶׁהֵטִיחַ דְּבָרִים כְּלַפֵּי מַעְלָה, וְאָז עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ. מִי גָּרַם לוֹ לַעֲשׂוֹת שָׁלוֹם? זֶה הַנּוֹתֵן צְדָקָה לֶעָנִי, וְהַמַּחֲזִיק בְּיָדוֹ, שֶׁכְּתוּב אוֹ יַחֲזֵק בְּמָעֲזִי וְגוֹ', וְזֶהוּ הַדַּל. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַהוּ אוֹמֵר? אֵין דָּנִים אֶת הָאָדָם לְפִי צַעֲרוֹ.

וְהָכִי נָמֵי בְּאִיּוֹב, דְּאָמַר רַבִּי תַּנְחוּם, אָמַר אִיּוֹב לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, (איוב כג) מִי יִתֵּן יָדַעְתִּי וְאֶמְצָאֵהוּ כו' אֶעֶרְכָה לְפָנָיו מִשְׁפָּט. עַד שֶׁהֵטִיחַ אִיּוֹב דְּבָרִים כְּלַפֵּי מַעְלָה.

וְכָךְ גַּם בְּאִיּוֹב. שֶׁאָמַר רַבִּי תַּנְחוּם, אָמַר אִיּוֹב לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, (איוב כג) מִי יִתֵּן יָדַעְתִּי וְאֶמְצָאֵהוּ כו' אֶעֶרְכָה לְפָנָיו מִשְׁפָּט. עַד שֶׁהֵטִיחַ אִיּוֹב דְּבָרִים כְּלַפֵּי מַעְלָה.

וְתוּ לֹא. וַהֲלֹא בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת כָּפַר בִּתְחִיַּית הַמֵּתִים, וְהֵטִיחַ דְּבָרִים כְּלַפֵּי מַעְלָה, וְסָקַל אִיקוֹנִין שֶׁל מָלֵךְ.

וְיוֹתֵר לֹא? וַהֲלֹא כָּפַר בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת בִּתְחִיַּת הַמֵּתִים, וְהֵטִיחַ דְּבָרִים כְּלַפֵּי מַעְלָה, וְסָקַל אִיקוֹנִין שֶׁל מָלֵךְ?!

אֶלָּא אָמַר רַבִּי נְהוֹרָאי, בְּהַהִיא שַׁעֲתָא אָמַר הַמְקַטְרֵג לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אִיּוֹב שֶׁאָמַרְתָּ עָלָיו אִישׁ תָּם וְיָשָׁר וְיָרֵא אֱלֹהִים וְסָר מֵרָע, הֲרֵי כָּפַר בִּתְחִיַּית הַמֵּתִים, וְהֵטִיחַ דְּבָרִים, וְסָקַל אִיקוֹנִין שֶׁל מָלֵךְ. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אִיּוֹב לֹא בְדַעַת יְדַבֵּר.

אֶלָּא, אָמַר רַבִּי נְהוֹרָאי, בְּאוֹתָהּ הַשָּׁעָה אָמַר הַמְקַטְרֵג לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: אִיּוֹב שֶׁאָמַרְתָּ עָלָיו אִישׁ תָּם וְיָשָׁר וְיָרֵא אֱלֹהִים וְסָר מֵרָע, הֲרֵי כָּפַר בִּתְחִיַּת הַמֵּתִים, וְהֵטִיחַ דְּבָרִים, וְסָקַל אִיקוֹנִין שֶׁל מָלֵךְ! אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: אִיּוֹב לֹא בְדַעַת יְדַבֵּר!

בְּשָׁעָה שֶׁנִּתְוַוכֵּחַ אִיּוֹב עִם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, מַה הוּא אוֹמֵר, ש (איוב י) הֲטוֹב לְךָ כִּי תַעֲשֹׁק כִּי תִמְאַס יְגִיעַ כַּפֶּיךָ וְגוֹ'. וְכִי הוּא טוֹב זֶה הָעוֹשֵׁק שֶׁתַּעֲשֶׂה לִי, אָבִי וְאִמִּי עָשׂוּ לִי הַגּוּף, וְאַתְּ אִתְעֲבִידַת אָרִיס עִמְּהוֹן, וִיהַבְתְּ בִּי נִשְׁמָתָא. וַאֲמַרְתְּ לַמְקַטְרֵג, אַף אֶת נַפְשׁוֹ שְׁמֹר. מַה דִּידָךְ נָטַרְתְּ, מַה דְּאָבִי וְאִמִּי, אֲמַרְתְּ הִנּוֹ בְיָדְךָ. וְכִי הוּא טוֹב זֶה הָעוֹשֵׁק שֶׁתַּעֲשֶׂה לִי, כִּי תִמְאַס יְגִיעַ כַּפֶּיךָ. שֶׁהַנֶּפֶשׁ מְאוּסָה מִצַּד יִסּוּרֵי הַגּוּף. וְעַל עֶצֶת רְשָׁעִים הוֹפָעְתְּ, סָקַל אִיקוֹנִין שֶׁל מָלֵךְ.

בְּשָׁעָה שֶׁנִּתְוַכֵּחַ אִיּוֹב עִם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, מַה הוּא אוֹמֵר? (שם י) הֲטוֹב לְךָ כִּי תַעֲשֹׁק כִּי תִמְאַס יְגִיעַ כַּפֶּיךָ וְגוֹ'. וְכִי הוּא טוֹב זֶה הָעֹשֶׁק שֶׁתַּעֲשֶׂה לִי?! אָבִי וְאִמִּי עָשׂוּ לִי אֶת הַגּוּף, וְאַתָּה נַעֲשֵׂיתָ שֻׁתָּף עִמָּהֶם, וְנָתַתָּ בִּי נְשָׁמָה, וְאָמַרְתָּ לַמְקַטְרֵג רַק אֶת נַפְשׁוֹ שְׁמֹר. מַה שֶּׁלְּךָ - שְׁמַרְתָּ, מַה שֶּׁל אָבִי וְאִמִּי - אָמַרְתָּ הִנּוֹ בְיָדֶךָ. וְכִי הוּא טוֹב זֶה הָעֹשֶׁק שֶׁתַּעֲשֶׂה לִי, כִּי תְמַאֵס יְגִיעַ כַּפֶּיךָ, שֶׁהַנָּפֶשׁ מְאוּסָה מִצַּד יִסּוּרֵי הַגּוּף?! וְעַל עֲצַת רְשָׁעִים הוֹפָעְתָּ, סָקַל אִיקוֹנִין שֶׁל מֶלֶךְ?!

וְהַמְקַטְרֵג קִטְרֵג עַל כָּל זֶה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. אָמַר לֵיהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אִיּוֹב לֹא בְדַעַת יְדַבֵּר, וְאֵינוֹ נִתְפָּס עַל צַעֲרוֹ. וְכֵיוָן שֶׁבָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְנִתְוַוכַּח עִמּוֹ, חָזַר בּוֹ וְאָמַר, (שם מ) אַחַת דִּבַּרְתִּי וְלֹא אֶעֱנֶה וּשְׁתַּיִם וְלֹא אוֹסִיף, אַסְכֵּר פּוּמַיְהוּ קַמֵּי דַיְיָנָא.

וְהַמְקַטְרֵג קִטְרֵג עַל כָּל זֶה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: אִיּוֹב לֹא בְדַעַת יְדַבֵּר, וְאֵינוֹ נִתְפָּס עַל צַעֲרוֹ. וְכֵיוָן שֶׁבָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְנִתְוַכַּח עִמּוֹ, חָזַר בּוֹ וְאָמַר, (שם מ) אַחַת דִּבַּרְתִּי וְלֹא אֶעֱנֶה וּשְׁתַּיִם וְלֹא אוֹסִיף. סָגַר פִּיו לִפְנֵי הַדַּיָּן.

רַבִּי פְּדָת אָמַר, כִּי לֹא דִּבַּרְתָּם נְכוֹנָה בְּעַבְדִּי אִיּוֹב לֹא כְתִיב, אֶלָּא (שם מב) כִּי לֹא דִּבַּרְתֶּם אֵלַי נְכוֹנָה. אֲלַי לֹא דִּבַּרְתֶּם נְכוֹנָה, הוּא עָמַד וְהִצְדִּיק אֶת הַדִּין, וּבִקֵּשׁ עַל עַצְמוֹ עַל מַה שֶּׁאָמַר. וְהֵם לֹא בִּקְּשׁוּ עַל עַצְמָם, עַל מַה שֶׁהִטְעוּהוּ בְּמַעֲנֶה לְשׁוֹנָם.

רַבִּי פְּדָת אָמַר, לֹא כָתוּב כִּי לֹא דִּבַּרְתֶּם נְכוֹנָה בְּעַבְדִּי אִיּוֹב, אֶלָּא (שם מב) כִּי לֹא דִּבַּרְתֶּם אֵלַי נְכוֹנָה. אֲלַי לֹא דִּבַּרְתֶּם נְכוֹנָה. הוּא עָמַד וְהִצְדִּיק אֶת הַדִּין, וּבִקֵּשׁ עַל עַצְמוֹ עַל מַה שֶּׁאָמַר, וְהֵם לֹא בִּקְּשׁוּ עַל עַצְמָם, עַל מַה שֶּׁהִטְעוּהוּ בְּמַעֲנֵה לְשׁוֹנָם.

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ דְּסִכְנִין בְּשֵׁם רַבִּי יוּדָא אָמַר, כָּל הַחוֹשֵׁד בִּכְשֵׁרִים, רָאוּי לִלְקוֹת בְּצָרַעַת. דִּכְתִיב, (במדבר יב) אֲשֶׁר נוֹאַלְנוּ וַאֲשֶׁר חָטָאנוּ. וּכְתִיב, (שם) אַל נָא תְהִי כַּמֵּת. חֲבֵרָיו שֶׁל אִיּוֹב חָשְׁדוּהוּ בְּמָה שֶׁלֹּא הָיָה בּוֹ, וְלֹא בִּקְּשׁוּ מִמֶּנּוּ מְחִילָה, וְלֹא בִּקְּשׁוּ עַל נַפְשָׁם, עַד שֶׁבִּקֵּשׁ אִיּוֹב עֲלֵיהֶם רַחֲמִים. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הוֹדִיעַ לָהֶם, שֶׁחָטְאוּ בְּמָה שֶׁחָשְׁדוּהוּ. וּלְפִיכָךְ, וְעַבְדִּי אִיּוֹב יִתְפַּלֵּל בַּעַדְכֶם.

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ שְׁמִסְכְנִין בְּשֵׁם רַבִּי יוּדָא אָמַר, כָּל הַחוֹשֵׁד בִּכְשֵׁרִים רָאוּי לִלְקוֹת בְּצָרַעַת, שֶׁכָּתוּב (במדבר יב) אֲשֶׁר נוֹאַלְנוּ וַאֲשֶׁר חָטָאנוּ. וְכָתוּב (שם) אַל נָא תְהִי כַּמֵּת. חֲבֵרָיו שֶׁל אִיּוֹב חָשְׁדוּהוּ בְּמָה שֶׁלֹּא הָיָה בּוֹ, וְלֹא בִּקְּשׁוּ מִמֶּנּוּ מְחִילָה, וְלֹא בִּקְּשׁוּ עַל נַפְשָׁם, עַד שֶׁבִּקֵּשׁ אִיּוֹב עֲלֵיהֶם רַחֲמִים. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הוֹדִיעַ לָהֶם, שֶׁחָטְאוּ בְּמָה שֶׁחָשְׁדוּהוּ. וּלְפִיכָךְ, וְעַבְדִּי אִיּוֹב יִתְפַּלֵּל בַּעַדְכֶם.

וְאָמַר רַבִּי יוֹסֵי בֶּן קִסְמָא, מַהוּ דִּכְתִיב, (איוב מב) כִּי אִם פָּנָיו אֶשָּׂא לְבִלְתִּי עֲשׂוֹת עִמָּכֶם נְבָלָה. מַאי נְבָלָה, זוֹ צָרַעַת. דִּכְתִיב, (במדבר יב) וְאָבִיהָ יָרֹק יָרַק בְּפָנֶיהָ, וְתִרָגֵם רַבִּי יוֹסֵי וְאָבִיהָ מְנַבֵּל בְּאַפֶּיהָ.

וְאָמַר רַבִּי יוֹסֵי בֶּן קִסְמָא, מַה שֶּׁאָמַר (איוב מב) כִּי אִם פָּנָיו אֶשָּׂא לְבִלְתִּי עֲשׂוֹת עִמָּכֶם נְבָלָה. מַה זֶּה נְבָלָה? זוֹ צָרַעַת, שֶׁכָּתוּב (במדבר יב) וְאָבִיהָ יָרֹק יָרַק בְּפָנֶיהָ. וְתִרְגֵּם רַבִּי יוֹסֵי, וְאָבִיהָ מְנַבֵּל יְנַבֵּל בְּאַפֶּיהָ.

בֹּא וּרְאֵה, כְּשֶׁנִּגְלָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶל אִיּוֹב, מַה כְּתִיב. (איוב לח) וַיַּעַן ה' אֶת אִיּוֹב מִן הַסְּעָרָה וַיֹּאמֶר. רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲלַפְתָּא אָמַר, הֵשִׁיב לוֹ עַל מַה שֶּׁאָמַר, (שם ט) אֲשֶׁר בְּסְעָרָה יְשׁוּפֵנִי, אָמַר אִיּוֹב, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, שְׁמָא רוּחַ סְעָרָה עָבְרָה לְפָנָיו, וְנִתְחַלֵּף לְךָ שְׁמִי אִיּוֹב, בְּאוֹיֵב. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שם יג) וַתַּחְשְׁבֵנִי לְאוֹיֵב לָךְ. לְפִיכָךְ הֵשִׁיבוֹ מִן הַסְּעָרָה.

בֹּא וּרְאֵה, כְּשֶׁנִּגְלָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶל אִיּוֹב, מַה כָּתוּב? (איוב לח) וַיַּעַן ה' אֶת אִיּוֹב מִן הַסְּעָרָה וַיֹּאמַר. רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲלַפְתָּא אָמַר, הֵשִׁיב לוֹ עַל מַה שֶּׁאָמַר (שם ט) אֲשֶׁר בִּשְׂעָרָה יְשׁוּפֵנִי. אָמַר אִיּוֹב: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, שְׁמָא רוּחַ סְעָרָה עָבְרָה לְפָנֶיךָ, וְנִתְחַלֵּף לְךָ שְׁמִי אִיּוֹב בְּאוֹיֵב? זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם יג) וַתַּחְשְׁבֵנִי לְאוֹיֵב לָךְ. לְפִיכָךְ הֵשִׁיבוֹ מִן הַסְּעָרָה.

רַבָּנָן אָמְרֵי, סְעָרָה שֶׁל שָׂטָן, שֶׁהִסְעִיר גּוּפוֹ שֶׁל אִיּוֹב. וּמְנָלָן דְּאִיקְרֵי סְעָרָה. דִּכְתִיב, (תהלים קמח) רוּחַ סְעָרָה עוֹשָׂה דְבָרוֹ. שֶׁאֵין לוֹ רְשׁוּת לַעֲשׂוֹת שׁוּם דָּבָר, אֶלָּא בְּמַאֲמָרוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

רַבּוֹתֵינוּ אוֹמְרִים, סְעָרָה שֶׁל שָׂטָן, שֶׁהִסְעִיר גּוּפוֹ שֶׁל אִיּוֹב. וּמִנַּיִן לָנוּ שֶׁנִּקְרֵאת סְעָרָה? שֶׁכָּתוּב (תהלים קמח) רוּחַ סְעָרָה עוֹשָׂה דְבָרוֹ. שֶׁאֵין לוֹ רְשׁוּת לַעֲשׂוֹת שׁוּם דָּבָר, אֶלָּא בְּמַאֲמָרוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

רַבִּי בּוֹן אוֹמֵר, כְּתִיב בְּשִׂי"ן, דִּכְתִיב אֲשֶׁר בִּשְׂעָרָה יְשׁוּפֵנִי. וּכְתִיב בְּסָמֶךְ, דִּכְתִיב מִן הַסְּעָרָה. כְּתִיב הָכָא אֲשֶׁר בִּשְׂעָרָה, וּכְתִיב הָתָם (ויקרא יז) לַשְּׂעִירִים אֲשֶׁר הֵם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם.

רַבִּי בּוֹן אוֹמֵר, כָּתוּב בְּשִׂי"ן, שֶׁכָּתוּב אֲשֶׁר בִּשְׂעָרָה יְשׁוּפֵנִי. וְכָתוּב בְּסָמֶךְ, שֶׁכָּתוּב מִן הַסְּעָרָה. כָּתוּב כָּאן אֲשֶׁר בִּשְׂעָרָה, וְכָתוּב שָׁם (ויקרא יז) לַשְּׂעִירִים אֲשֶׁר הֵם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם.

וְהַאי דִּכְתִיב בִּשְׂעָרָה. רַבִּי רְחוּמָאי אָמַר, פַּעַם אַחַת זָכָר, וּפַעַם אַחַת נְקֵבָה. פַּעַם אַחַת זָכָר, דִּכְתִיב (ויקרא טז) וְנָשָׂא הַשָּׂעִיר עָלָיו. וּכְתִיב, (בראשית כז) הֵן עֵשָׂו אָחִי אִישׁ שָׂעִיר. פַּעַם אַחַת נְקֵבָה, דִּכְתִיב (שם לג) וַיַּשְׂב בַּיּוֹם הַהוּא עֵשָׂו לְדַרְכּוֹ שֵׂעִירָה, וּכְתִיב בְּסָמֶךְ דִּכְתִיב מִן הַסְּעָרָה. מַאי טַעְמָא. שֶׁמַּסְעִיר גּוּפוֹ שֶׁל אָדָם.

וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב בִּשְׂעָרָה. רַבִּי רְחוּמַאי אָמַר, פַּעַם אַחַת זָכָר, וּפַעַם אַחַת נְקֵבָה. פַּעַם אַחַת זָכָר - שֶׁכָּתוּב (שם טז) וְנָשָׂא הַשָּׂעִיר עָלָיו. וְכָתוּב (בראשית כז) הֵן עֵשָׂו אָחִי אִישׁ שָׂעִיר. פַּעַם אַחַת נְקֵבָה - שֶׁכָּתוּב (שם לג) וַיָּשָׁב בַּיּוֹם הַהוּא עֵשָׂו לְדַרְכּוֹ שֵׂעִירָה, וְכָתוּב בְּסָמֶךְ, שֶׁכָּתוּב מִן הַסְּעָרָה. מָה הַטַּעַם? שֶׁמַּסְעִיר גּוּפוֹ שֶׁל אָדָם.

וְהָא כְתִיב, (מלכים ב ב) וַיַּעַל אֵלִיָּהוּ בְּסְעָרָה הַשָּׁמָיִם. רַבִּי נְחֶמְיָה וְרַבִּי יְהוּדָה אָמְרֵי, כְּשֶׁהֶעֱלָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֵלִיָּהוּ לָרָקִיעַ, עָמַד מַלְאַךְ הַמָּוֶת כְּנֶגְדּוֹ.

וַהֲרֵי כָּתוּב (מלכים ב ב) וַיַּעַל אֵלִיָּהוּ בַּסְּעָרָה הַשָּׁמָיִם. רַבִּי נְחֶמְיָה וְרַבִּי יְהוּדָה אוֹמְרִים, כְּשֶׁהֶעֱלָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֵלִיָּהוּ לָרָקִיעַ, עָמַד מַלְאַךְ הַמָּוֶת כְּנֶגְדּוֹ.

אָמַר לֵיהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, עַל מְנָת כָּךְ בָּרָאתִי שָׁמַיִם, שֶׁיַּעֲלֶה אֱלִיָּהוּ לְשָׁם. אָמַר לֵיהּ מַלְאַךְ הַמָּוֶת, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, עַכְשָׁיו יִהְיֶה פִּתְחוֹן פֶּה לַבְּרִיּוֹת. אָמַר לֵיהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אֵין זֶה כִּשְׁאָר בְּרִיּוֹת, וְיָכוֹל הוּא לְהַעֲבִיר אוֹתְךָ מִן הָעוֹלָם, וְאֵינְךָ יוֹדֵעַ כֹּחוֹ. אָמַר לֵיהּ, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, תֵּן לִי רְשׁוּת, וְאֵרֵד אֲלָיו. אָמַר לֵיהּ רֵד, מִיָּד יָרַד. כֵּיוָן שֶׁרָאָה אוֹתוֹ אֱלִיָּהוּ, הִכְרִיחוֹ תַּחַת רַגְלָיו, וּבִקֵּשׁ לְהַעֲבִירוֹ מִן הָעוֹלָם, וְלֹא נָתַן לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רְשׁוּת. מִיָּד כָּפַף אוֹתוֹ תַּחְתָּיו, וְעָלָה לַשָּׁמַיִם. דִּכְתִיב (שם) וַיַּעַל אֵלִיָּהוּ בַּסְּעָרָה הַשָּׁמָיִם.

אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: עַל מְנָת כֵּן בָּרָאתִי שָׁמַיִם, שֶׁיַּעֲלֶה אֱלִיָּהוּ לְשָׁם. אָמַר לוֹ מַלְאַךְ הַמָּוֶת: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, עַכְשָׁו יִהְיֶה פִּתְחוֹן פֶּה לַבְּרִיּוֹת. אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: אֵין זֶה כִּשְׁאָר בְּרִיּוֹת, וְיָכוֹל הוּא לְהַעֲבִיר אוֹתְךָ מִן הָעוֹלָם, וְאֵינְךָ יוֹדֵעַ כֹּחוֹ. אָמַר לוֹ: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, תֵּן לִי רְשׁוּת וְאֵרֵד אֲלָיו. אָמַר לוֹ רֵד. מִיָּד יָרַד. כֵּיוָן שֶׁרָאָה אוֹתוֹ אֱלִיָּהוּ, הִכְרִיחוֹ תַּחַת רַגְלָיו, וּבִקֵּשׁ לְהַעֲבִירוֹ מִן הָעוֹלָם, וְלֹא נָתַן לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רְשׁוּת. מִיָּד כָּפַף אוֹתוֹ תַּחְתָּיו, וְעָלָה לַשָּׁמַיִם, שֶׁכָּתוּב וַיַּעַל אֵלִיָּהוּ בַּסְּעָרָה הַשָּׁמָיִם.

כֵּיוָן שֶׁנִּגְלָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְאִיּוֹב, בְּהַהוּא סְעָרָה נִגְלָה אֵלָיו. דִּכְתִיב, מִן הַסְּעָרָה, הַנּוֹ"ן כְּפוּפָה, וְלֹא פְּשׁוּטָה. כָּפַף אוֹתוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כְּנָחָשׁ הוֹלֵךְ עַל גָּחוֹן, וְדִבֵּר עִמּוֹ. מַה אָמַר לֵיהּ לְאִיּוֹב. (איוב לח) אֵיפֹה הָיִיתָ בְּיָסְדִי אֶרֶץ. מִיָּד שָׁתַק, וְלֹא יָכוֹל לַעֲמוֹד בְּתוֹכַחְתּוֹ. לְהוֹרוֹת שֶׁמַּעֲשָׂיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בֶּאֱמֶת.

כֵּיוָן שֶׁנִּגְלָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְאִיּוֹב, בְּאוֹתָהּ סְעָרָה נִגְלָה אֵלָיו, שֶׁכָּתוּב מִן הַסְּעָרָה. הַנּוֹ"ן כְּפוּפָה, וְלֹא פְּשׁוּטָה. כָּפַף אוֹתוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כְּנָחָשׁ הוֹלֵךְ עַל גָּחוֹן, וְדִבֵּר עִמּוֹ. מָה אָמַר לְאִיּוֹב? (איוב לח) אֵיפֹה הָיִיתָ בְּיָסְדִי אֶרֶץ. מִיָּד שָׁתַק, וְלֹא יָכֹל לַעֲמֹד בְּתוֹכַחְתּוֹ. לְהוֹרוֹת שֶׁמַּעֲשָׂיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בֶּאֱמֶת.

רַבִּי אֶלְכְּסַנְדְּרִי פָּתַח וְאָמַר, (שם) בָּרָן יַחַד כּוֹכְבֵי בֹקֶר. כּוֹכָבִים שֶׁבַּמָּרוֹם שׁוֹלְטִים בַּלַּיְלָה, חוּץ מֵאוֹתָן שֶׁשּׁוֹלְטִין בַּבֹּקֶר. וְכֻלָּן מְשַׁבְּחִין וּמְפָאֲרִין וּמְיַחֲדִין שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

הֲדָא הוּא דִכְתִיב, בָּרָן יַחַד כּוֹכְבֵי בֹקֶר, וְלֹא כּוֹכְבֵי לַיְלָה אַף עַל פִּי שֶׁמְּמַשְׁלִתָּן כְּרֶגַע.

רַבִּי אֶלְכְּסַנְדְּרִי פָּתַח וְאָמַר, (שם) בָּרָן יַחַד כּוֹכְבֵי בֹקֶר, כּוֹכָבִים שֶׁבַּמָּרוֹם שׁוֹלְטִים בַּלַּיְלָה, חוּץ מֵאוֹתָם שֶׁשּׁוֹלְטִים בַּבֹּקֶר. וְכֻלָּם מְשַׁבְּחִים וּמְפָאֲרִים וּמְיַחֲדִים שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב בָּרָן יַחַד כּוֹכְבֵי בֹקֶר, וְלֹא כּוֹכְבֵי לַיְלָה, אַף עַל פִּי שֶׁמְּמַשְׁלִתָּם כְּרֶגַע.

(שם) וַיָּרִיעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים, אַמַּאי וַיָּרִיעוּ, אָמַר רַבִּי אֶלְכְּסַנְדְּרִי, בְּשָׁעָה שֶׁעוֹלֶה עַמּוּד הַשַּׁחַר, אוֹתָן בְּנֵי אֱלֹהִים מְרִיעִין בִּתְרוּעָה, וְכָל אוֹתָן הַמַּלְאָכִים וְהַכּוֹכָבִים הַמְמוּנִים בַּלַּיְלָה, מַעֲבִירִין אוֹתָם מִמְּקוֹמָם, וְשׁוֹלְטִים מַלְאָכִים אֲחֵרִים בִּמְקוֹמָם, לִהְיוֹתָם מְמוּנִים בַּיּוֹם.

וַיָּרִיעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים (שם), לָמָּה וַיָּרִיעוּ? אָמַר רַבִּי אֶלְכְּסַנְדְּרִי, בְּשָׁעָה שֶׁעוֹלֶה עַמּוּד הַשַּׁחַר, אוֹתָם בְּנֵי אֱלֹהִים מְרִיעִים בִּתְרוּעָה, וְכָל אוֹתָם הַמַּלְאָכִים וְהַכּוֹכָבִים הַמְמֻנִים בַּלַּיְלָה מַעֲבִירִים אוֹתָם מִמְּקוֹמָם, וְשׁוֹלְטִים מַלְאָכִים אֲחֵרִים בִּמְקוֹמָם לִהְיוֹתָם מְמֻנִים בַּיּוֹם.

רַבִּי חִסְדָּאי אוֹמֵר, כּוֹכָב אֶחָד יֵשׁ בַּמָּרוֹם, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מוֹצִיאוֹ מִמְּקוֹמוֹ, וְיוֹלֵךְ שְׁמוֹ. וְהוּא מְמוּנֶּה לְהַכְנִיס וּלְהוֹצִיא שְׁאָר הַכּוֹכָבִים, וּמְשַׁמֵּשׁ כָּל הַלַּיְלָה, כֵּיוָן שֶׁאוֹתָן כּוֹכְבֵי בוֹקֶר שׁוֹלְטִין, נִגְנָז וְנִבְלַע בִּמְקוֹמוֹ.

רַבִּי חִסְדָּאי אוֹמֵר, כּוֹכָב אֶחָד יֵשׁ בַּמָּרוֹם, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מוֹצִיאוֹ מִמְּקוֹמוֹ, וְיוֹלֵךְ שְׁמוֹ. וְהוּא מְמֻנֶּה לְהַכְנִיס וּלְהוֹצִיא שְׁאָר הַכּוֹכָבִים, וּמְשַׁמֵּשׁ כָּל הַלַּיְלָה. כֵּיוָן שֶׁאוֹתָם כּוֹכְבֵי בֹּקֶר שׁוֹלְטִים, נִגְנָז וְנִבְלָע בִּמְקוֹמוֹ.

אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל, כְּתִיב (שם ט) הַמַּרְגִּיז אֶרֶץ מִמְּקוֹמָהּ וְעַמּוּדֶיהָ יִתְפַּלָּצוּן. כַּד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּעֵי לְמֵירְגַּז כָּל עָלְמָא, וּלְאַרְגָּשָׁא וּלְאַרְעָשָׁא סַמְכוֹהִי, לָא אַרְעֵישׁ לֵיהּ אֶלָּא מִמְּקוֹמוֹ. מַאן מְקוֹמוֹ. דָּא נְקוּדָה דְּצִיּוֹן.

אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל, כָּתוּב (שם ט) הַמַּרְגִּיז אֶרֶץ מִמְּקוֹמָהּ וְעַמּוּדֶיהָ יִתְפַּלָּצוּן. כְּשֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹצֶה לְהַרְגִּיז כָּל הָעוֹלָם, וּלְרַגֵּשׁ וּלְהַרְעִישׁ אֶת עַמּוּדָיו, לֹא מַרְעִישׁ אוֹתוֹ אֶלָּא מִמְּקוֹמוֹ. מִי הוּא מְקוֹמוֹ? זוֹ הַנְּקֻדָּה שֶׁל צִיּוֹן.

רַבִּי רְחוּמַאי אוֹמֵר, מִצִּיּוֹן הוּשְׁתַּת הָעוֹלָם. דִּכְתִיב, מִזְמוֹר לְאָסָף אֵל אֱלֹהִים ה' דִּבֶּר וַיִּקְרָא אֶרֶץ מִמִּזְרַח שֶׁמֶשׁ עַד מְבוֹאוֹ. וּכְתִיב בַּתָּרֵיהּ, (תהלים נ) מִצִּיּוֹן מִכְלַל יוֹפִי אֱלֹהִים הוֹפִיעַ.

רַבִּי רְחוּמַאי אוֹמֵר, מִצִּיּוֹן הֻשְׁתַּת הָעוֹלָם, שֶׁכָּתוּב (תהלים נ) מִזְמוֹר לְאָסָף אֵל אֱלֹהִים ה' דִּבֶּר וַיִּקְרָא אֶרֶץ מִמִּזְרַח שֶׁמֶשׁ עַד מְבֹאוֹ. וְכָתוּב אַחֲרָיו, מִצִּיּוֹן מִכְלַל יֹפִי אֱלֹהִים הוֹפִיעַ.

וְאָמַר רַבִּי שִׁמְלָאי, כַּד בָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת עָלְמָא, אָעִיל נְהוֹרָא בַּנְהוֹרָא, וְאַלְבֵּישׁ דָּא בְּדָא, וּבָרָא שְׁמַיִם. דִּכְתִיב, (שם קד) עוֹטֶה אוֹר כַּשַּׂלְמָה נוֹטֶה שָׁמַיִם כַּיְרִיעָה.

וְאָמַר רַבִּי שִׁמְלַאי, כְּשֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, הִכְנִיס אוֹר בְּאוֹר, וְהִלְבִּישׁ זֶה בָּזֶה, וּבָרָא שָׁמַיִם, שֶׁכָּתוּב (שם קד) עֹטֶה אוֹר כַּשַּׂלְמָה נוֹטֶה שָׁמַיִם כַּיְרִיעָה.

וְהַאי אוֹר, אִקְרֵי אוֹר לְבוּשׁוֹ. אוֹר קַדְמָאָה, דְּאִתְלַבַּשׁ בֵּיהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וְהַהוּא אוֹר אִתְפַּשַּׁט בְּהוֹד וְהָדָר, וְאִיבְּרֵי עָלְמָא. דִּכְתִיב, הוֹד וְהָדָר לָבָשְׁתָּ כו' נוֹטֶה שָׁמַיִם כַּיְרִיעָה.

וְהָאוֹר הַזֶּה נִקְרָא אוֹר לְבוּשׁוֹ. הָאוֹר הָרִאשׁוֹן שֶׁהִתְלַבֵּשׁ בּוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וְאוֹתוֹ הָאוֹר הִתְפַּשֵּׁט בְּהוֹד וְהָדָר, וּבָרָא הָעוֹלָם, שֶׁכָּתוּב הוֹד וְהָדָר לָבָשְׁתָּ כו' נוֹטֶה שָׁמַיִם כַּיְרִיעָה.

רַבִּי חִזְקִיָּה אָמַר, כְּשֶׁנָּטַל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הַשֶּׁלֶג, וְזָרַק לְתוֹךְ הַמַּיִם, מִתַּחַת כִּסֵּא כְבוֹדוֹ, נָטַל כְּשִׁיעוּר שָׁעֶלוֹ, דִּכְתִיב, מִי מָדַד בְּשָׁעֲלוֹ מַיִם.

רַבִּי חִזְקִיָּה אָמַר, כְּשֶׁנָּטַל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הַשֶּׁלֶג וְזָרַק לְתוֹךְ הַמַּיִם, מִתַּחַת כִּסֵּא כְבוֹדוֹ, נָטַל כְּשִׁעוּר שָׁעֶלוֹ, שֶׁכָּתוּב (ישעיה מ) מִי מָדַד בְּשָׁעֲלוֹ מַיִם.

רַבִּי יוּדָאי אָמַר, כְּשִׁיעוּר שְׁלִישׁ זֶרֶת נָטַל, וְזָרַק לְתוֹךְ הַמַּיִם. דִּכְתִיב, (ישעיה מ) וְכָל בַּשָּׁלִשׁ עֲפַר הָאָרֶץ. וּכְתִיב, (איוב לז) כִּי לַשֶּׁלֶג יֹאמַר הֱוֵא אָרֶץ.

רַבִּי יוּדָאי אָמַר, כְּשִׁעוּר שְׁלִישׁ זֶרֶת נָטַל, וְזָרַק לְתוֹךְ הַמַּיִם, שֶׁכָּתוּב (שם) וְכָל בַּשָּׁלִשׁ עֲפַר הָאָרֶץ. וְכָתוּב (איוב לז) כִּי לַשֶּׁלֶג יֹאמַר הֱוֵא אָרֶץ.

וּמִתַּחַת הַמַּיִם, נְקֻפָּא מָקוֹם אֶחָד בַּתְּחִילָה, בְּאֶמְצַע הַתְּהוֹם, וְנַעֲשֵׂית מִשָּׁם אֶבֶן אַחַת מְשׁוּקַעַת בְּאֶמְצַע תְּהוֹם, וְעָלְתָה לְמַעְלָה וְנִרְאֵית בְּצִיּוֹן. וְהִיא נְקוּדַת הָעוֹלָם.

וּמִתַּחַת הַמַּיִם נְקֻפָּא מָקוֹם אֶחָד בַּתְּחִלָּה, בְּאֶמְצַע הַתְּהוֹם, וְנַעֲשֵׂית מִשָּׁם אֶבֶן אַחַת מְשֻׁקַּעַת בְּאֶמְצַע תְּהוֹם, וְעָלְתָה לְמַעְלָה וְנִרְאֵית בְּצִיּוֹן, וְהִיא נְקֻדַּת הָעוֹלָם.

רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, סְגַלְגַּל וּסְגוֹלְגַּלְתָּא לָא מִתְמוֹקְמֵי, אֶלָּא מִגּוֹ חַד נְקוּדָה, בָּאֶמְצַע, וְהַהִיא נְקוּדָה אִיהִי מְקוֹמוֹ שֶׁל עוֹלָם, וּמִשָּׁם נִתְפַּשְּׁטָה הָאָרֶץ לְכָל רוּחוֹתֶיהָ. רַבִּי חִזְקִיָּה אָמַר, כְּעֵין בְּרִיָּתוֹ שֶׁל אָדָם.

רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, הֶעָגֹל וְהַכַּדּוּר אֵין (ממתקים) מוּקָמִים (הגלגל וחלקיו לא מסתובבים) אֶלָּא מִתּוֹךְ נְקֻדָּה אַחַת בָּאֶמְצַע, וְאוֹתָהּ הַנְּקֻדָּה הִיא מְקוֹמוֹ שֶׁל עוֹלָם, וּמִשָּׁם נִתְפַּשְּׁטָה הָאָרֶץ לְכָל רוּחוֹתֶיהָ. רַבִּי חִזְקִיָּה אָמַר, כְּעֵין בְּרִיָּתוֹ שֶׁל אָדָם.

בְּשָׁעָה שֶׁנִּקְפְּאָה הָאָרֶץ מִתַּחַת הַמַּיִם, מַה כְּתִיב, (בראשית א) יִקָּווּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מָקוֹם אֶחָד וְתֵרָאֶה הַיַּבָּשָׁה. כֵּיוָן שֶׁרָאוּ הַמַּיִם הַיַּבָּשָׁה, הָיוּ עוֹלִים וְנִגְבָּהִים לְכַסּוֹתָהּ כְּבָרִאשׁוֹנָה, עַד שֶׁנָּעַר בָּהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְנָסוּ, דִּכְתִיב (תהלים קד) מִן גַּעֲרָתְךָ יְנוּסוּן.

בְּשָׁעָה שֶׁנִּקְפְּאָה הָאָרֶץ מִתַּחַת הַמַּיִם, מַה כָּתוּב? יִקָּווּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מָקוֹם אֶחָד וְתֵרָאֶה הַיַּבָּשָׁה. כֵּיוָן שֶׁרָאוּ הַמַּיִם יַבָּשָׁה, הָיוּ עוֹלִים וְנִגְבָּהִים לְכַסּוֹתָהּ כְּבָרִאשׁוֹנָה, עַד שֶׁנָּעַר בָּהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְנָסוּ, שֶׁכָּתוּב (תהלים קד) מִן גַּעֲרָתְךָ יְנוּסוּן.

וְאַף עַל פִּי שֶׁהָיוּ נָסִין, לֹא הָיוּ מִשְׁתַּכְּכִין. מַאי טַעְמָא. מִפְּנֵי שֶׁהָיוּ מְכַסִּין עָלֶיהָ בַּתְּחִלָּה, וְעַכְשָׁיו נָסִין מִפָּנֶיהָ. מֶה עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. נָטַל כְּמִין צְרוֹר שֶׁל חֶרֶשׁ, וְחָקַק בּוֹ שְׁמוֹ שֶׁל ע"ב שֵׁמוֹת, וְהִשְׁלִיךְ לְתוֹךְ הַמַּיִם, וְעָמְדוּ מִיָּד, וְנִשְׁתַּכְּכוּ.

וְאַף עַל פִּי שֶׁהָיוּ נָסִים, לֹא הָיוּ מִשְׁתַּכְּכִים. מָה הַטַּעַם? מִפְּנֵי שֶׁהָיוּ מְכַסִּים עָלֶיהָ בַּתְּחִלָּה, וְעַכְשָׁו נָסִים מִפָּנֶיהָ. מֶה עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא? נָטַל כְּמִין צְרוֹר שֶׁל חֶרֶשׁ, וְחָקַק בּוֹ שְׁמוֹ שֶׁל שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם שֵׁמוֹת וְהִשְׁלִיךְ לְתוֹךְ הַמַּיִם, וְעָמְדוּ מִיָּד וְנִשְׁתַּכְּכוּ.

וּבְאֵיזֶה מָקוֹם עָמְדוּ. בְּצִיּוֹן. דִּכְתִיב, (שם נ) מִצִּיּוֹן מִכְלַל יֹפִי, זֶה שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וּכְשֶׁהָאָרֶץ מִתְמוֹטֶטֶת, אֵינָהּ מִתְמוֹטֶטֶת אֶלָּא מִמָּקוֹם זֶה, שֶׁהוּא מְקוֹם הָעוֹלָם.

וּבְאֵיזֶה מָקוֹם עָמְדוּ? בְּצִיּוֹן, שֶׁכָּתוּב (שם נ) מִצִּיּוֹן מִכְלַל יֹפִי, זֶה שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וּכְשֶׁהָאָרֶץ מִתְמוֹטֶטֶת, אֵינָהּ מִתְמוֹטֶטֶת אֶלָּא מִמָּקוֹם זֶה, שֶׁהוּא מְקוֹם הָעוֹלָם.

רַבִּי פְּדָת אוֹמֵר, הַנִּשְׁבָּע בֶּאֱמֶת בִּשְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, צְרוֹר זֶה שֶׁחָתוּם בּוֹ שְׁמוֹ, מִסְתַּלֵּק לְמַעְלָה בְּחֶדְוָה, וּמִתְקַיְּים בּוֹ, וְהָעוֹלָם מִתְקַיְּים. וְהַנִּשְׁבָּע לַשֶּׁקֶר, אוֹתוֹ צְרוֹר עוֹלֶה וּמִסְתַּלֵּק, וְרוֹאֶה שֶׁהוּא שָׁוְא, וְאֵז הָעוֹלָם מִתְמוֹטֵט, וְרוֹצֶה לְהֶחָזֵר לְתוֹהוּ וָבוֹהוּ. שֶׁאֵין הָעוֹלָם מִתְקַיְּים, אֶלָּא עַל שְׁמוֹ הַחָתוּם בֶּאֱמֶת. וְעַל דָּא כְּתִיב, (שמות כ) לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם ה' אֱלֹהֶיךָ לַשָּׁוְא.

רַבִּי פְּדָת אוֹמֵר, הַנִּשְׁבָּע בְּאֱמֶת בִּשְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, צְרוֹר זֶה שֶׁחָתוּם בּוֹ שְׁמוֹ, מִסְתַּלֵּק לְמַעְלָה בְּחֶדְוָה, וּמִתְקַיֵּם בּוֹ, וְהָעוֹלָם מִתְקַיֵּם. וְהַנִּשְׁבָּע לַשֶּׁקֶר, אוֹתוֹ צְרוֹר עוֹלֶה וּמִסְתַּלֵּק, וְרוֹאֶה שֶׁהוּא שָׁוְא, וְאֵז הָעוֹלָם מִתְמוֹטֵט, וְרוֹצֶה לַחֲזֹר לְתֹהוּ וָבֹהוּ, שֶׁאֵין הָעוֹלָם מִתְקַיֵּם אֶלָּא עַל שְׁמוֹ הֶחָתוּם בֶּאֱמֶת. וְעַל זֶה כָּתוּב (שמות כ) לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם ה' אֱלֹהֶיךָ לַשָּׁוְא.

רַבִּי חִזְקִיָּה אוֹמֵר, מְקוֹם כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, הִיא נְקוּדָה אַחַת, אֲשֶׁר עָלֶיהָ עוֹמֵד הַכֹּל. וְהַכָּבוֹד אֵינוֹ בָּרוּךְ אֶלָּא מִמְּקוֹמוֹ. דִּכְתִיב, (יחזקאל ג) בָּרוּךְ כְּבוֹד ה' מִמְּקוֹמוֹ.

רַבִּי חִזְקִיָּה אוֹמֵר, מְקוֹם כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ הִיא נְקֻדָּה אַחַת, אֲשֶׁר עָלֶיהָ עוֹמֵד הַכֹּל. וְהַכָּבוֹד אֵינוֹ בָּרוּךְ אֶלָּא מִמְּקוֹמוֹ, שֶׁכָּתוּב (יחזקאל ג) בָּרוּךְ כְּבוֹד ה' מִמְּקוֹמוֹ.

מַאי (איוב ט) וְעַמּוּדֶיהָ יִתְפַּלָּצוּן. רַבִּי פְּרֶחְיָא אוֹמֵר, אִלּוּ עַמּוּדִים סַמְכִין יְסוֹדָא, וְקַיְּימָא דְּעַלְמָא עֲלַיְיהוּ. וְכַמָּה אִינוּן. ז'. דִּכְתִיב, (משלי ט) חָצְבָה עַמּוּדֶיהָ שִׁבְעָה. יְסוֹד דְּאִינוּן סַמְכִין, צַדִּיק אֶחָד. דִּכְתִיב, (שם י) וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם. עַמּוּד לָא כְתִיב, אֶלָּא יְסוֹד, יְסוֹדָא דְּכוּלָּא קַיְימִין עֲלֵיהּ.

מַה זֶּה וְעַמּוּדֶיהָ יִתְפַּלָּצוּן (איוב ט) ? רַבִּי פְּרֶחְיָא אוֹמֵר, אִלּוּ הָעַמּוּדִים הַתּוֹמְכִים הַיְסוֹד, וְקַיּוּמוֹ שֶׁל הָעוֹלָם עֲלֵיהֶם. וְכַמָּה הֵם? ז', שֶׁכָּתוּב (משלי ט) חָצְבָה עַמּוּדֶיהָ שִׁבְעָה. הַיְסוֹד שֶׁל אוֹתָם הַתּוֹמְכִים צַדִּיק אֶחָד, שֶׁכָּתוּב (שם י) וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם. עַמּוּד לֹא כָתוּב, אֶלָּא יְסוֹד, הַיְסוֹד שֶׁהַכֹּל עוֹמְדִים עָלָיו.

כְּנֶגֶד זֶה, שִׁבְעָה רְקִיעִין הֵן. וְשִׁבְעָה כּוֹכָבִים רָצִין וְחוֹזְרִין הֵן. שִׁבְעָה אָרָצוֹת. שִׁבְעָה יַמִּים. שִׁבְעָה תְּהוֹמוֹת. וְכוּלָּם תְּלוּיִים בַּמַּאֲמָר הַהוּא. שֶׁנֶּאֱמַר, הַבּוֹנֶה בַּשָּׁמַיִם מַעֲלוֹתָיו. הֵם ז' סְפִירוֹת, מַעֲלוֹת גְּדוֹלוֹת, עַמּוּדִים חֲקוּקִים בִּשְׁמוֹ הַגָּדוֹל, וְכֻלָּם תְּלוּיִים בְּמַאֲמָר אֶחָד, וְהֵם שָׁמַיִם הָעֶלְיוֹנִים.

כְּנֶגֶד זֶה שִׁבְעָה רְקִיעִים הֵם, וְשִׁבְעָה כּוֹכָבִים רָצִים וְחוֹזְרִים הֵם. שֶׁבַע אֲרָצוֹת. שִׁבְעָה יַמִּים. שִׁבְעָה תְּהוֹמוֹת. וְכֻלָּם תְּלוּיִים בַּמַּאֲמָר הַהוּא, שֶׁנֶּאֱמַר הַבּוֹנֶה בַּשָּׁמַיִם מַעֲלוֹתָו. הֵם שֶׁבַע סְפִירוֹת, מַעֲלוֹת גְּדוֹלוֹת, עַמּוּדִים חֲקוּקִים בִּשְׁמוֹ הַגָּדוֹל, וְכֻלָּם תְּלוּיִים בְּמַאֲמָר אֶחָד, וְהֵם שָׁמַיִם הָעֶלְיוֹנִים.

וְשֶׁבַע אֲרָצוֹת קְדוֹשׁוֹת, שֶׁמִּזְדַּוְּוגִין עִמָּהֶן. וְלָא אִית בְּהוֹן פֵּירוּדָא. שֶׁנֶּאֱמַר, (בראשית א) וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹּקֶר יוֹם אֶחָד. יוֹם שֵׁנִי, יוֹם שְׁלִישִׁי. יוֹם רְבִיעִי. יוֹם חֲמִישִׁי. יוֹם הַשִּׁשִּׁי. עַד יוֹם הַשְּׁבִיעִי. א (שמות כ) כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה'.

וְשֶׁבַע אֲרָצוֹת קְדוֹשׁוֹת שֶׁמִּזְדַּוְּוגִים עִמָּהֶם, וְאֵין בָּהֶם פֵּרוּד, שֶׁנֶּאֱמַר וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹּקֶר יוֹם אֶחָד. יוֹם שֵׁנִי. יוֹם שְׁלִישִׁי. יוֹם רְבִיעִי. יוֹם חֲמִישִׁי. יוֹם הַשִּׁשִּׁי. עַד יוֹם הַשְּׁבִיעִי. (שמות כ) כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה'.

וּכְנֶגְדָּם שִׁבְעָה עַמּוּדִים חֲקוּקִים, שֶׁהֵם תְּלוּיִים בַּשָּׁמַיִם. וְאִינוּן שְׁנֵי עֶשֶׂר שִׁבְטִים, דְּאִינוּן תְּלוּיִין בְּמִדַּת יַעֲקֹב, הַנִּקְרָא שָׁמַיִם. שֶׁנֶּאֱמַר, (מלכים א ח) וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם מְכוֹן שִׁבְתֶּךָ, וּכְתִיב (דברים ו) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל וְגו'.

וּכְנֶגֶד שִׁבְעָה עַמּוּדִים חֲקוּקִים, שֶׁהֵם תְּלוּיִים בַּשָּׁמַיִם. וְהֵם שְׁנַיִם עָשָׂר שְׁבָטִים, שֶׁהֵם תְּלוּיִים בְּמִדַּת יַעֲקֹב הַנִּקְרָא שָׁמַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר (מלכים א ח) וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם מְכוֹן שִׁבְתֶּךָ, וְכָתוּב (דברים ו) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל וְגוֹ'.

רַבִּי רְחוּמַאי אוֹמֵר, הַשִּׁבְעָה עֶלְיוֹנִים, הֵם שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. (עמוס ט) וַאֲגַדְתּוֹ, מַאי אֲגַדְתּוֹ. הֵם שֶׁבַע מַעֲלוֹת לְמַטָּה מֵהֶם, שֶׁעוֹמְדִים עַל הָעוֹלָם, וּמַנְהִיגִים אוֹתָהּ. עַל אֶרֶץ, זוֹ אֶרֶץ הַתַּחְתּוֹנָה. יְסָדָהּ, זוֹ אֶרֶץ הָעֶלְיוֹנָה הַנִּקְרֵאת בִּינָה, וְהִיא תְּלוּיָה בְּחָכְמָה. וּמַאי אִיהוּ, תֵּבֵל. שֶׁנֶּאֱמַר, (ירמיה י) מֵכִין תֵּבֵל בְּחָכְמָתוֹ.

רַבִּי רְחוּמַאי אוֹמֵר, הַשִּׁבְעָה הָעֶלְיוֹנִים הֵם שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. (עמוס ט) וַאֲגַדְתּוֹ - מַה זֶּה אֲגַדְתּוֹ? הֵם שֶׁבַע מַעֲלוֹת לְמַטָּה מֵהֶם, שֶׁעוֹמְדִים עַל הָעוֹלָם וּמַנְהִיגִים אוֹתוֹ. עַל אֶרֶץ - זוֹ אֶרֶץ הַתַּחְתּוֹנָה. יְסָדָהּ - זוֹ אֶרֶץ הָעֶלְיוֹנָה הַנִּקְרֵאת בִּינָה, וְהִיא תְּלוּיָה בְּחָכְמָה. וּמַה הוּא? תֵּבֵל, שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה י) מֵכִין תֵּבֵל בְּחָכְמָתוֹ.

(עמוס ט) הַקּוֹרֵא לְמֵי הַיָּם, יָם אֶחָד, וְהֵן שִׁבְעָה. רַבִּי כְּרוּסְפְּדָאי אוֹמֵר, הֲלֹא יָם אֶחָד בָּעוֹלָם הוּא. אָמַר רַבִּי רְחוּמַאי, יַמִּים כְּתִיב. דִּכְתִיב, וּלְמִקְוֵה הַמַּיִם קָרָא יַמִּים.

הַקּוֹרֵא לְמֵי הַיָּם (עמוס ט), יָם אֶחָד, וְהֵם שִׁבְעָה. רַבִּי כְּרוּסְפְּדָאי אוֹמֵר, הֲלֹא יָם אֶחָד בָּעוֹלָם הוּא? אָמַר רַבִּי רְחוּמַאי, יַמִּים כָּתוּב, שֶׁכָּתוּב וּלְמִקְוֵה הַמַּיִם קָרָא יַמִּים.

וְכוּלָּן נִכְנָסִין לַיָּם הַגָּדוֹל, וְהֵם שִׁבְעָה, וְכֻלָּם נִכְנָסִים בּוֹ, זֶה לְמַטָּה מִזֶּה, עַד הַתְּהוֹם, עַד שֶׁתִּמְצָא יַם הַגָּדוֹל שִׁבְעָה זֶה עַל זֶה, וְכוּלָּם תְּלוּיִים בְּמַאֲמַר אֶחָד.

וְכֻלָּם נִכְנָסִים לַיָּם הַגָּדוֹל, וְהֵם שִׁבְעָה, וְכֻלָּם נִכְנָסִים בּוֹ, זֶה לְמַטָּה מִזֶּה, עַד הַתְּהוֹם, עַד שֶׁתִּמְצָא יַם הַגָּדוֹל שִׁבְעָה זֶה עַל זֶה, וְכֻלָּם תְּלוּיִים בְּמַאֲמַר אֶחָד.

אָמַר רַבִּי שִׁמְלַאי, אֵימָתַי הָעוֹלָם מִתְמוֹטֵט. בְּשָׁעָה שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַבִּיט וְרוֹאֶה בּוֹ. שֶׁנֶּאֱמַר, (תהלים יד) ה' מִשָּׁמַיִם הִשְׁקִיף עַל בְּנֵי אָדָם וְגוֹ'.

אָמַר רַבִּי שִׁמְלַאי, אֵימָתַי הָעוֹלָם מִתְמוֹטֵט? בְּשָׁעָה שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַבִּיט וְרוֹאֶה בּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים יד) ה' מִשָּׁמַיִם הִשְׁקִיף עַל בְּנֵי אָדָם וְגוֹ'.

רַבִּי נְהוֹרָאי וְרַבִּי יִצְחָק קָמוּ בִּנְהוֹרָא, כַּד נְהַר יְמָמָא, לְמֵיהַךְ בְּאוֹרְחָא. עַד לָא נָפְקִי, זְקַף עֵינוֹהִי רַבִּי נְהוֹרָאי, חָמָא בְּכוֹכְבֵי בֹּקֶר דְּקָא מְרַתְּתֵי. אָמַר ר' יִצְחָק, חֶזֵי אינוּן כּוֹכְבַיָּא דְּקָא מְרַתְּתֵי בִּדְחִילָא דְּמָרֵיהוֹן, הַשְׁתָּא מָטֵי זִמְנַיְיהוּ לְזַמְּרָא.

רַבִּי נְהוֹרָאי וְרַבִּי יִצְחָק קָמוּ בָּאוֹר, כְּשֶׁהֵאִיר הַיּוֹם, לָלֶכֶת בַּדֶּרֶךְ. בְּטֶרֶם שֶׁיָּצְאוּ, הֵרִים עֵינָיו רַבִּי נְהוֹרָאי, רָאָה שֶׁכּוֹכְבֵי הַבֹּקֶר מְרַתְּתִים. אָמַר לוֹ רַבִּי יִצְחָק: תִּרְאֶה אוֹתָם הַכּוֹכָבִים שֶׁמְּרַתְּתִים בְּיִרְאַת אֲדוֹנָם, כָּעֵת מַגִּיעַ זְמַנָּם לְזַמֵּר.

בְּגִין, דְּאִינּוּן בְּנֵי אֱלֹהִים, קַיְימוּ עֲלַיְיהוּ. וְכַד מְסַיְימוּ שְׁאָר חַיָּילִין דְּקָא מְשַׁבְּחִין בְּלֵילְיָא, אִינּוּן בְּנֵי אֱלֹהִים תּוֹקְעִין תְּרוּעָה, וּמִתְכַּנְסִין כָּל מַשְׁרְיָין דְּשָׁלְטִין בְּלֵילְיָא לְאַתְרַיְיהוּ.

מִשּׁוּם שֶׁאוֹתָם בְּנֵי אֱלֹהִים עוֹמְדִים עֲלֵיהֶם. וּכְשֶׁמְּסַיְּמִים שְׁאָר הַצְּבָאוֹת שֶׁמְּשַׁבְּחִים בַּלַּיְלָה, אוֹתָם בְּנֵי אֱלֹהִים תּוֹקְעִים תְּרוּעָה, וּמְתְכַּנְּסִים כָּל הַמַּחֲנוֹת שֶׁשּׁוֹלְטִים בַּלַּיְלָה לִמְקוֹמָם.

כְּדֵין אינון כּוֹכְבַיָּא דְּשַׁלְטִין בִּימָמָא, בְּצַפְרָא, מְרַתְּתִין וְדָחֲלֵי וְסָלְקֵי שִׁירְתָא. וְהַשְׁתָּא מָטָא זִמְנַיְיהוּ, לְשַׁבְּחָא לְמָרַיְיהוּ, בְּזִמְנָא דְּא דְּשָׁמְעִין הַהִיא תְּרוּעָה. דִּכְתִיב, (איוב לח) בְּרֶן יַחַד כּוֹכְבֵי בֹקֶר וַיָּרִיעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים.

וְאָז אוֹתָם הַכּוֹכָבִים שֶׁשּׁוֹלְטִים בַּיּוֹם, בַּבֹּקֶר, מְרַתְּתִים וְיִרְאִים וּמַעֲלִים שִׁירָה. וְכָעֵת מַגִּיעַ זְמַנָּם לְשַׁבֵּחַ אֶת רִבּוֹנָם, בַּזְּמַן הַזֶּה שֶׁשּׁוֹמְעִים אוֹתָהּ הַתְּרוּעָה, שֶׁכָּתוּב (איוב לח) בְּרֶן יַחַד כּוֹכְבֵי בֹקֶר וַיָּרִיעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים.

אַקְדִּימוּ וַאֲזָלוּ, וַהֲוָה נָהֵיר יְמָמָא. כַּד נְפַק שִׁמְשָׁא וְאִתְגְּלֵי לְעַלְמָא, אֲמַר לֵיהּ רַבִּי יִצְחָק לְרַבִּי נְהוֹרָאי, תְּוַוהְנָא כַּד אִסְתַּכַּלְנָא בְּשִׁמְשָׁא, דְּכִי נָפֵק, נָפֵיק סוּמְקָא, וּלְבָתַר הָכֵי אִתְהַדַּר חִוָּורָא. אֲמַאי.

הִקְדִּימוּ וְהָלְכוּ, וְהָיָה מֵאִיר הַיּוֹם. כְּשֶׁיָּצָא הַשֶּׁמֶשׁ וְהִתְגַּלָּה לָעוֹלָם, אָמַר לוֹ רַבִּי יִצְחָק לְרַבִּי נְהוֹרָאי: תְּמַהֲנִי כְּשֶׁהִסְתַּכַּלְתִּי בַּשֶּׁמֶשׁ. שֶׁכְּשֶׁיָּצָא, יָצָא אָדֹם, וְאַחַר כָּךְ חָזַר לְלֶבֶן. לָמָּה?

וַדַּאי אִדְכַּרְנָא מִלָּה, דַּאֲמַר רַבִּי יוֹסֵי בֶּן שָׁלוֹם, אֲמַר רַבִּי יִצְחָק בֶּן יְהוּדָא, שִׁמְשָׁא כַּד נָפֵיק, נָפֵיק בְּתוֹקְפָא, כְּגַבְר תַּקִּיף. וּבְקַע תְּלֵיסַר מַשְׁקוֹפֵי חַלּוֹנֵי דִּרְקִיעָא.

וַדַּאי נִזְכַּרְתִּי בְּדָבָר שֶׁאָמַר רַבִּי יוֹסֵי בֶּן שָׁלוֹם אָמַר רַבִּי יִצְחָק בֶּן יְהוּדָא: כְּשֶׁיּוֹצֵא הַשֶּׁמֶשׁ, יוֹצֵא בְּתֹקֶף, כְּגֶבֶר תַּקִּיף, וּבוֹקֵעַ שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מַשְׁקוֹפִים שֶׁל חַלּוֹנֵי רָקִיעַ.

וְלֵית בְּכָל אינון כּוֹכְבֵי שְׁמַיָּא וּמַזָּלֵי דְּאִיקָּרֵי גִּבּוֹר, בַּר מִשְׁמְשָׁא. מַה גְּבוּרָה עָבִיד. אֶלָּא כַּד אִסְתַּיֵּים יְמָמָא וְעָאל לֵילְיָא, אִסְתַּתְּמָן כָּל אינון כֻּיוִּין וּמַשְׁקוֹפִין דִּרְקִיעָא. בְּשַׁעֲתָא דְּאַתֵּי יְמָמָא וְשִׁמְשָׁא נָפֵק, אִתְעַטַּר וְאִתְגְּלִיף בְּאַתְוָון דְּרָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, וּבְתוֹקְפָא וּבְחֵילָא דִּילֵיהּ, כָּנִיס בְּכָל אינון רְקִיעִין, וּבָקַע בְּכָל אינון חַלּוֹנִין, וְאִתּוֹקְדוּן בְּשַׁלְהֲבוּתֵיהּ, וּפְתַח לוֹן וּנְפַק לְבַר.

וְאֵין בְּכָל אוֹתָם כּוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְהַמַּזָּלוֹת שֶׁנִּקְרָא גִּבּוֹר, פֹּרֶט לַשֶּׁמֶשׁ. אֵיזוֹ גְּבוּרָה עוֹשֶׂה? אֶלָּא כְּשֶׁמִּסְתַּיֵּם הַיּוֹם וְנִכְנָס הַלַּיְלָה, מִסְתַּתְּמִים כָּל אוֹתָם הַחַלּוֹנוֹת וְהַמַּשְׁקוֹפִים שֶׁל הָרָקִיעַ. בְּשָׁעָה שֶׁבָּא הַיּוֹם וְהַשֶּׁמֶשׁ יוֹצֵא, מִתְעַטֵּר וְנֶחְקָק בְּאוֹתִיּוֹת שֶׁל סוֹד הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, וּבְתַקֶּף וּבַכֹּחַ שֶׁלּוֹ הוּא כּוֹנֵס אֶת כָּל אוֹתָם הָרְקִיעִים, וּבוֹקֵעַ אֶת כָּל אוֹתָם הַחַלּוֹנוֹת, וְנִשְׂרָפִים בְּשַׁלְהֶבוֹתָיו, וּפוֹתֵחַ אוֹתָם וְיוֹצֵא הַחוּצָה.

וּמְנָא לָן דְּאִתְקְרֵי גִּבּוֹר. דִּכְתִיב, (תהלים יט) יָשִׂישׂ כְּגִבּוֹר לָרוּץ אוֹרַח. וּכְתִיב, (שופטים ה) כְּצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ בִּגְבוּרָתוֹ. כְּגִבּוֹר שֶׁנִּכְנָס לַמִּלְחָמָה וְנוֹצֵחַ, הוּא אָדוֹם. כְּשֶׁנִּצַּח חוֹזֵר לְגָוְונוֹ הָרִאשׁוֹן. כָּךְ הַשֶּׁמֶשׁ, כְּשֶׁיּוֹצֵא, נִדְלָקִים בּוֹ שַׁלְהֲבוֹתָיו, וְהוּא אָדוֹם מֵרוֹב גְּבוּרָתוֹ, וְאַחַר כָּךְ חוֹזֵר לַגָּוְון הָרִאשׁוֹן.

וּמַנַּיִן לָנוּ שֶׁנִּקְרָא גִּבּוֹר? שֶׁכָּתוּב (תהלים יט) יָשִׂישׂ כְּגִבּוֹר לָרוּץ אֹרַח. וְכָתוּב (שופטים ה) כְּצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ בִּגְבֻרָתוֹ. כְּגִבּוֹר שֶׁנִּכְנַס לַמִּלְחָמָה וְנוֹצַּח, הוּא אָדָם. כְּשֶׁנִּצַּח, חוֹזֵר לְגוֹנוֹ הָרִאשׁוֹן. כָּךְ הַשֶּׁמֶשׁ, כְּשֶׁיּוֹצֵא, נִדְלָקִים בּוֹ שַׁלְהֲבוֹתָיו, וְהוּא אָדם מֵרֹב גְּבוּרָתוֹ, וְאַחַר כָּךְ חוֹזֵר לַגָּוֶן הָרִאשׁוֹן.

אֲזַלוּ, כַּד מָטוּ בֵּי חֲקַל, אֲמַר רַבִּי יִצְחָק, לֵימָא מַר מַאינוּן מִילִּין דְּמַעְלְיָיתָא דְּבִקְרִיאַת שְׁמַע. פָּתַח וְאָמַר, (דברים ו) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד. הַאי קְרָא, תֵּינַח בְּשַׁעֲתָא דַּאֲמָרוּ בְּנִין דְּיַעֲקֹב לַאֲבוּהוֹן, אוֹ מֹשֶׁה לְיִשְׂרָאֵל, אֲבָל הַשְׁתָּא, כֵּלָא עַלְמָא אָמְרֵי שְׁמַע יִשְׂרָאֵל, לְמַאן יִשְׂרָאֵל אָמְרִין.

הָלְכוּ, כְּשֶׁהִגִּיעוּ לְשָׂדֶה אֶחָד, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, יֹאמַר מַר מֵאוֹתָם הַדְּבָרִים הַמְעֻלִּים שֶׁבִּקְרִיאַת שְׁמַע. פָּתַח וְאָמַר, (דברים ו) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד. הַפָּסוּק הַזֶּה נוֹחַ בְּשָׁעָה שֶׁאָמְרוּ בְּנֵי יַעֲקֹב לַאֲבִיהֶם, אוֹ מֹשֶׁה לְיִשְׂרָאֵל, אֲבָל עַכְשָׁו, כָּל הָעוֹלָם אוֹמְרִים שְׁמַע יִשְׂרָאֵל. לְאֵיזֶה יִשְׂרָאֵל אוֹמְרִים?

אֶלָּא הָא תְּנִינָא, יַעֲקֹב אָבִינוּ לֹא מֵת, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא חָתִים לֵיהּ גּוֹ כּוּרְסָא יְקָרֵיהּ, לְמֶהֱוֵי תָּדִיר סַהֲדָא עַל בְּנוֹי, דְּקָא מְיַחֲדֵי שְׁמֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּדְחָזֵי, בְּכָל יוֹמָא תְּרֵין זִמְנֵי, וְכַד אִינּוּן מְיַחֲדִין שְׁמֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אָמְרֵי שְׁמַע יִשְׂרָאֵל, הֲווֹי סָהֵיד עָלָן, דַּאֲנַן מְיַחֲדֵי שְׁמֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּדְקָא חָזֵי.

אֶלָּא, הֲנֵה שָׁנִינוּ, יַעֲקֹב אָבִינוּ לֹא מֵת, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא חָתַם אוֹתוֹ בְּתוֹךְ כִּסֵּא כְּבוֹדוֹ לִהְיוֹת תָּמִיד עֵד עַל בָּנָיו, שֶׁמְּיַחֲדִים שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כָּרָאוּי בְּכָל יוֹם פְּעָמִים. וּכְשֶׁהֵם מְיַחֲדִים אֶת שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אוֹמְרִים שְׁמַע יִשְׂרָאֵל, תְּהֶיה מֵעִיד עָלֵינוּ, שֶׁאָנוּ מְיַחֲדִים אֶת שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כָּרָאוּי.

בְּהַהוּא שַׁעֲתָא, נָטְלֵי לֵיהּ לְיַעֲקֹב בְּאַרְבַּע גַּדְפִּין, פְּרִישָׁן לְאַרְבַּע סִיטְרֵי עָלְמָא, וְסָלְקֵי לֵיהּ לְקַמֵּי קַדִּישָׁא עִילָּאָה, וּמְבָרְךְ לֵיהּ בְּשִׁבְעָ בִּרְכָאן. פְּתַח הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וַאֲמַר, זַכָּאָה אִיהוּ אַבָּא, דְּזַרְעָא דָּא אוֹלִיד בְּאַרְעָא. זַכָּאִין אִינּוּן בְּנִין, דְּקָא מְעַטְרִין לַאֲבוּהוֹן הָכֵי. בְּהַהִיא שַׁעֲתָא, כָּל אִינּוּן חֵילֵי דִּשְׁמַיָּא, פָּתְחֵי וְאָמְרֵי בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד.

בְּאוֹתָהּ הַשָּׁעָה נוֹטְלִים אֶת יַעֲקֹב בְּאַרְבָּעָה כְּנָפַיִם, פְּרוּשִׂים לְאַרְבַּעַת צִדֵּי הָעוֹלָם, וּמַעֲלִים אוֹתוֹ לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ הָעֶלְיוֹן, וּמְבָרֵךְ אוֹתוֹ בְּשִׁבְעָ בְּרָכוֹת. פּוֹתֵחַ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְאוֹמֵר: אַשְׁרֵי הָאָב שֶׁהוֹלִיד אֶת הַזֶּרַע הַזֶּה בָּאָרֶץ! אַשְׁרֵי הַבָּנִים שֶׁמְּעַטְּרִים אֶת אֲבִיהֶם כָּךְ! בְּאוֹתָהּ הַשָּׁעָה כָּל צִבְאוֹת הַשָּׁמַיִם פּוֹתְחִים וְאוֹמְרִים, בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד.

וְיַעֲקֹב מִתְעַטֵּר בְּתֶלֶיסַר נַהֲרָא אֲפַרְסְמוֹנָא דַכְיָא, וְקַאִים תָּדִיר כְּקַרְתָּא מָקְפָּא שׁוּר עַל בָּנוֹי קַמֵּיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלָא שָׁבַק דִּינָא תַּקִּיפָא לְשַׁלְטָא עֲלַיְיהוּ, וְכָל בְּנֵי עַלְמָא לָא יָכְלִין לְשַׁצָּאָה לְהוֹן. הָדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיה מד) אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב.

וְיַעֲקֹב מִתְעַטֵּר בִּשְׁלֹשָׁה עֲשָׂר נַהֲרוֹת אֲפַרְסְמוֹן זֶה, וְעוֹמֵד תָּמִיד כְּקֹרְיָה מֻקֶּפֶת חוֹמָה עַל בָּנָיו לְפָנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְלֹא נוֹתֵן לַדִּין הַקָּשֶׁה לִשְׁלֹט עֲלֵיהֶם, וְכָל בְּנֵי הָעוֹלָם אֵין יְכוֹלִים לְהַשְׁמִידָם. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה מד) אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב.

פְּתַח רַבִּי יְהוּדָאי וַאֲמַר, בְּדוּגְמָא דְּאִית י"ב שְׁבָטִים לְתַתָּא, דְּאִינוּן בְּנֵי יַעֲקֹב, כְּךָ אִיתָא יַעֲקֹב עִילָּאָה בִּשְׁמַיָּא, וּתְרֵי עֲשַׂר שְׁבָטִין עִילָּאִין. וּבְדוּגְמָא דְּמַיְיחֲדֵי שְׁמַיָּה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, כָּךְ מְיַיחֲדֵי מַלְאֲכֵי קַדִּישִׁין לְעֵילָּא. וְכוֹלָּא בְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא.

פְּתַח רַבִּי יְהוּדָאי וְאָמַר, בַּדְּגְמָא שְׁיֵּשׁ שְׁנַיִם עָשָׂר שְׁבָטִים לְמַטָּה, שֶׁהֵם בְּנֵי יַעֲקֹב, כְּךָ יֵשׁ יַעֲקֹב הָעֶלְיוֹן בַּשָּׁמַיִם, וּשְׁנַיִם עָשָׂר שְׁבָטִים עֶלְיוֹנִים. וּבַדְּגְמָא שְׁמְיַיחֲדִים שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יִשְׂרָאֵל לְמַטָּה, כְּךָ מְיַיחֲדִים הַמַּלְאָכִים הַקְּדוֹשִׁים לְמַעְלָה, וְהַכֹּל כְּמוֹ שֶׁלְּמַעְלָה.

פְּתַח רַבִּי נְהוֹרָאי וְאָמַר, (ישעיה כט) לָכֵן כֹּה אָמַר ה' אֶל בֵּית יַעֲקֹב אֲשֶׁר פָּדָה אֶת אַבְרָהָם לֹא עַתָּה יֵבוֹשׁ יַעֲקֹב וְלֹא עַתָּה פָּנָיו יֶחֱוָרוּ. וְכִי יַעֲקֹב פָּדָה אֶת אַבְרָהָם, וְיַעֲקֹב לֹא אִבְרֵי בְּעָלְמָא.

פְּתַח רַבִּי נְהוֹרַאי וְאָמַר, (שם כט) לָכֵן כֹּה אָמַר ה' אֶל בֵּית יַעֲקֹב אֲשֶׁר פָּדָה אֶת אַבְרָהָם לֹא עַתָּה יֵבוֹשׁ יַעֲקֹב וְלֹא עַתָּה פָּנָיו יֶחֱוָרוּ. וְכִי יַעֲקֹב פָּדָה אֶת אַבְרָהָם? וְיַעֲקֹב טָרֵם נִבְרָא בָּעוֹלָם!

אֶלָּא תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דַּהֲווֹ מַפְקֵי לְאַבְרָהָם בְּאוּר כַּשְׂדִּים, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אַכְנֵיס לְפַמַּלְיָא דִּילֵיהּ, וְאָמַר שְׁזִיבוּ לְאַבְרָהָם מִגּוֹ יְקִידָא דִּילֵיהּ, דְּאִיהוּ רְחִימָאי.

אֶלָּא בֹּא וּרְאֵה, בְּשָׁעָה שֶׁהָיוּ מַפִּילִים אֶת אַבְרָהָם בְּאוּר כַּשְׂדִּים, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כִּנֵּס אֶת הַפָּמַלְיָא שֶׁלּוֹ וְאָמַר: הַצִּילוּ אֶת אַבְרָהָם מִתּוֹךְ הַשְּׁרֵפָה שֶׁלּוֹ, שֶׁהוּא אֲהוּבִי.

אָמְרוּ לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, הָא יִפּוֹק מִינֵּיהּ יִשְׁמָעֵאל. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, הָא יִפּוֹק מִינֵּיהּ יִצְחָק. אָמְרוּ לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, הָא יִפּוֹק מִינֵּיהּ עֵשָׂו. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, הָא יִפּוֹק מִינֵּיהּ יַעֲקֹב. אָמְרוּ, הָא וַדַּאי בִּזְכוּת יַעֲקֹב יִשְׁתְּזִיב. וְעַל דָּא אָמַר, אֲשֶׁר פָּדָה אֶת אַבְרָהָם, דְּבִזְכוּתֵיהּ אִישְׁתְּזִיב אַבְרָהָם.

אָמְרוּ לְקָדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: הֲרֵי יֵצֵא מִמֶּנּוּ יִשְׁמָעֵאל! אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: הֲרֵי יֵצֵא מִמֶּנּוּ יִצְחָק! אָמְרוּ לְקָדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: הֲרֵי יֵצֵא מִמֶּנּוּ עֵשָׂו! אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: הֲרֵי יֵצֵא מִמֶּנּוּ יַעֲקֹב! אָמְרוּ: הֲרֵי וַדַּאי שֶׁבִּזְכוּת יַעֲקֹב יִנָּצֵל. וְעַל זֶה אָמַר, אֲשֶׁר פָּדָה אֶת אַבְרָהָם, שֶׁבִּזְכוּתוֹ נִצּוֹל אַבְרָהָם.

אָמַר רַבִּי, בְּשָׁעָה דְּכָפִיתוּ לַחֲנַנְיָה מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה, דְּיַפְּלוּן לוֹן בְּגוֹ אַתּוּן נוּרָא יְקִידְתָּא. חֲנַנְיָה אָמַר, (תהלים קיח) ה' לִי לֹא אִירָא מַה יַּעֲשֶׂה לִי אָדָם. מִישָׁאֵל אָמַר, (ירמיה כז) וְאַתָּה אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב וְאַל תֵּחַת יִשְׂרָאֵל כִּי אִתְּךָ אֲנִי נְאֻם ה'. עֲזַרְיָה אָמַר, שְׁמַע יִשְׂרָאֵל וְגוֹ'.

אָמַר רַבִּי, בְּשָׁעָה שֶׁכָּפְתוּ אֶת חֲנַנְיָה מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה שֶׁיִּפְּילוּ אוֹתָם לְתוֹךְ כִּבְשַׁן הָאֵשׁ הַיּוֹקֶדֶת, חֲנַנְיָה אָמַר (תהלים קיח) ה' לִי לֹא אִירָא מַה יַּעֲשֶׂה לִי אָדָם. מִישָׁאֵל אָמַר (ירמיה ל) וְאַתָּה אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב וְאַל תֵּחַת יִשְׂרָאֵל כִּי אִתְּךָ אֲנִי נְאֻם ה'. עֲזַרְיָה אָמַר, שְׁמַע יִשְׂרָאֵל וְגוֹ'.

אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, (ישעיה מד) זֶה יֹאמַר לַה' אָנִי, זֶה חָנַנְיָה, שֶׁאָמַר ה' לִי לֹא אִירָא. וְזֶה יִקְרָא בְּשֵׁם יַעֲקֹב, זֶה מִישָׁאֵל, שֶׁאָמַר וְאַתָּה אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב. וּבְשֵׁם יִשְׂרָאֵל יְכַנֶּה, זֶה עֲזַרְיָה, שֶׁאָמַר שְׁמַע יִשְׂרָאֵל וכו'. לֹא עַתָּה יֵבוֹשׁ יַעֲקֹב וְלֹא עַתָּה פָּנָיו יֶחֱוָרוּ.

אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, (ישעיה מד) זֶה יֹאמַר לַה' אָנִי - זֶה חָנַנְיָה, שֶׁאָמַר ה' לִי לֹא אִירָא. וְזֶה יִקְרָא בְּשֵׁם יַעֲקֹב - זֶה מִישָׁאֵל, שֶׁאָמַר וְאַתָּה אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב. וּבְשֵׁם יִשְׂרָאֵל יְכַנֶּה - זֶה עֲזַרְיָה, שֶׁאָמַר שְׁמַע יִשְׂרָאֵל וְכוּ'. לֹא עַתָּה יֵבוֹשׁ יַעֲקֹב וְלֹא עַתָּה פָּנָיו יֶחֱוָרוּ.

וְלָמָּה לֹא הָוָה דָּנִיֵּאל בְּהוֹן. אֶלָּא דָּנִיֵּאל אָמַר, אֲנִי נִקְרָא בֵּלְטְשַׁצַּר, כְּשֵׁם אֵלִיל שֶׁלּוֹ. שֶׁנֶּאֱמַר, א (דניאל ד) בֵּלְטְשַׁאצַּר כְּשֵׁם אֱלָהִי כוּ', וּכְתִיב, (שם ב) בֵּאדַיִן מַלְכָּא נְבוּכַדְנֶצַּר נְפַל עַל אַנְפּוֹהִי וּלְדָנִיֵּאל סְגִד. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אָמַר, פְּסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ, אֲזַל וְלָא הָוָה עִמְּהוֹן.

וְלָמָּה לֹא הָיָה דָּנִיֵּאל עִמָּהֶם? אֶלָּא דָּנִיֵּאל אָמַר, אֲנִי נִקְרָא בֵּלְטְשַׁאצַּר, כְּשֵׁם הָאֵלִיל שֶׁלּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (דניאל ד) בֵּלְטְשַׁאצַּר כְּשֵׁם אֱלָהִי כוּ', וְכָתוּב (שם ב) אֱז הַמֶּלֶךְ נְבוּכַדְנֶצַּר נָפַל עַל פָּנָיו וְהִשְׁתַּחֲוָה לְדָנִיֵּאל. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אָמַר, פְּסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ. הָלַךְ וְלֹא הָיָה עִמָּהֶם.

מָה רָאוּ חֲנַנְיָה מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה דְּנָפְלוּ בְּנוּרָא. אֶלָּא אָמְרוּ, צְפַרְדְּעִים מַפְלִין גּוּפְהוֹן בְּנוּרָא, בְּשָׁבִיל לְאַבָּאִישׁ לְמִצְרָאֵי, בְּמַאֲמַר דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אֲנַחְנָא עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה בְּשָׁבִיל יְקָרָא דְּמָארָנָא.

מָה רָאוּ חֲנַנְיָה מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה שֶׁנָּפְלוּ לָאֵשׁ? אֶלָּא אָמְרוּ, הַצְּפַרְדְּעִים הִפִּילוּ אֶת גּוּפָם בָּאֵשׁ כְּדֵי לְהָרַע לְמִצְרִים, בְּמַאֲמָרוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא - אֲנַחְנוּ עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה בְּשָׁבִיל כְּבוֹד רִבּוֹנֵנוּ.

אֲזָלוּ וְאִתְעַסְקוּ בְּאוֹרַיְיתָא, אַדְּהָכֵי רָמַשׂ שִׁמְשָׁא. אָמַר רַבִּי נְהוֹרָאי, נֵעָבֵר מֵאָרְחָא, וּנְסַלַּק לְטוּרָא, וְנִשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרַיְיתָא, וְלָא נְדַמּוּךְ.

הָלְכוּ וְהִתְעַסְּקוּ בַּתּוֹרָה. בֵּינְתַיִם יָרַד הַשֶּׁמֶשׁ. אָמַר רַבִּי נְהוֹרַאי, נַעֲבֹר מֵהַדֶּרֶךְ וְנַעֲלֶה לְהָר, וְנִתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה, וְלֹא נִישַׁן.

עַד דַּהֲווֹ יַתְבֵי וּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא דָּא עִם דָּא, שְׁמָעוּ חַד קָלָא דְּהֲוָה אָמַר, עִילָּאִין קוּמוּ. תַּתָּאִין דְּמִיכִין, דְּשִׁנְתָא בְּחוֹרֵיהוֹן, אִיתְעָרוּ. הָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּעֵי לְמִרְגַּז עָלְמָא, וְאִינוּן סָמְכִין קַיְימִין, דְּעַלְמָא סָמִיךְ עֲלֵיהוֹן, מְרַתְּתֵי. קָל בְּכְיָיא, דְּחַד אוּזִילָא דְּאַיָּלְתָּא, דְּקָא בָּכְיָיא עַל חַד אַרְיָיא, דְּאִיתְרַשֵּׁים תְּדִירָא בְּכוּרְסְיָיא קַדִּישָׁא.

בְּעוֹדָם יוֹשְׁבִים וּמִתְעַסְּקִים בַּתּוֹרָה זֶה עִם זֶה, שָׁמְעוּ קוֹל אֶחָד שֶׁהָיָה אוֹמֵר: קוּמוּ עֶלְיוֹנִים. הַתַּחְתּוֹנִים הַיְשֵׁנִים, שֶׁשֵּׁנָה בִּנְחִירֵיהֶם, הִתְעוֹרְרוּ! הִנֵּה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹצֶה לְהַרְגִּיז אֶת הָעוֹלָם, וְאוֹתָם הָעֲמוּדִים הַקַּיְמִים, שֶׁהָעוֹלָם סָמוּךְ עֲלֵיהֶם, מְרַתְּתִים. קוֹל בְּכִיָּה שֶׁל עֹפֶר אַיָּלִים, שֶׁבּוֹכָה עַל אַרְיֵה אֶחָד, שֶׁרָשׁוּם תָּמִיד בַּכִּסֵּא הַקָּדוֹשׁ.

אֲמַר רַבִּי נְהוֹרָאי לְרַבִּי יִצְחָק, שָׁמְעַת מִידֵי. אֲמַר לֵיהּ, שְׁמַעְנָא, וְעַל דָּא אֲמִינָא, (לא ידוע) שָׁמַעְתִּי וַתִּרְגַּז בִּטְנִי. אֲמַר ר' נְהוֹרָאי, וַדַּאי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּעֵי לְמֵידַן עָלְמָא דִּילֵיהּ, וְעַד לָא יִתְעֲבֵד דִּינָא, הָא קָלָא אִיתְעַר, וְאַכְרִיז תְּדִיר בְּעָלְמָא. וַדַּאי רָמֵי דְּרָמִין יִסְתַּלְקוּן הַשְׁתָּא בְּעָלְמָא. וְכוֹלָּא בָּרִיר לָן, בַּר הַאי דַּאֲמַר, קַל בִּכְיָיא דְּחַד אוּזִילָא דְּאַיְלְתָּא, דְּקָא בָּכֵי עַל חַד אַרְיָיא, לָא יַדְעָנָא מַאי אִיהוּ.

אֲמַר רַבִּי נְהוֹרָאי לְרַבִּי יִצְחָק, שָׁמַעְתָּ דָּבָר? אָמַר לוֹ, שָׁמַעְתִּי, וְעַל זֶה אָמַרְתִּי, שָׁמַעְתִּי וַתִּרְגַּז בִּטְנִי. אָמַר רַבִּי נְהוֹרָאי, וַדַּאי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹצֶה לָדוּן אֶת הָעוֹלָם שֶׁלּוֹ, וְטֶרֶם שֶׁיֵּעָשֶׂה הַדִּין, הִנֵּה קוֹל מִתְעוֹרֵר, וּמַכְרִיז תָּמִיד בָּעוֹלָם. וַדַּאי הָרְמִים שֶׁל הָרְמִים עַכְשָׁו יִסְתַּלְקוּ בָּעוֹלָם. וְהַכֹּל בָּרוּר לָנוּ, פָּרַט לָזֶה שֶׁאָמַר קוֹל בְּכִיָּה שֶׁל עֹפֶר אַיָּלִים שֶׁבּוֹכָה עַל אַרְיֵה אֶחָד, לֹא יָדַעְתִּי מַה הוּא.

אֲמַר רַבִּי נְחֶמְיָה, לָא יָדְעוּ בְּהַאי לְפוּם שַׁעֲתָא, לְיוֹמִין זְעִירִין אִיתְגְּלֵי בְּעָלְמָא, וּמַאי אִיהוּ בְּכִיָּיא. דָּא בְּכִיָּיא דְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל בֶּן אֶלִישָׁע כֹּהֵן גָּדוֹל, דִּבְכָה עַל רֵישֵׁיהּ דְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. דְּהַהִיא בְּכִיָּיא לָא אִתְעֲבַר מִכּוּרְסָא דְּמַלְכָּא, עַד דְּיִתְעֲבִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נוּקְמִין בִּשְׁאָר עַמִּין.

אֲמַר רַבִּי נְחֶמְיָה, לֹא יָדְעוּ בָּזֶה לְפִי שָׁעָה. לְיָמִים מוּעָטִים הִתְגַּלָּה בָּעוֹלָם. וּמַהִי הַבְּכִיָּה? זוֹ הַבְּכִיָּה שֶׁל רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בֶּן אֶלִישָׁע כֹּהֵן גָּדוֹל, שֶׁבָּכָה עַל רֹאשׁוֹ שֶׁל רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. שֶׁאוֹתָהּ הַבְּכִיָּה לֹא עָבְרָה מִכִּסֵּא שֶׁל הַמֶּלֶךְ, עַד שֶׁיֵּעָשֶׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נְקָמוֹת בִּשְׁאָר הָעַמִּים.

אֲמַר רַבִּי רְחוּמַאי, בֹּא וּרְאֵה, בְּשָׁעָה שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא דָּן אֶת הָעוֹלָם, לְמִי דָּן תְּחִלָּה, לְגְדוֹלֵי הַדּוֹר דָּן תְּחִלָּה, וְאַחַר כַּךְ דָּן אֶת הָעוֹלָם. מְנַלָּן. מֵהָכָא, דִּכְתִיב, וַיְהִי בִּימֵי שְׁפֹט הַשֹּׁפְטִים, שְׁפֹט הַשֹּׁפְטִים תְּחִלָּה, וְאַחַר כַּךְ דָּן אֶת הָעוֹלָם. מְנַלָּן. מֵהָכָא, דִּכְתִיב, וַיְהִי בִּימֵי שְׁפֹט הַשֹּׁפְטִים, שְׁפֹט הַשֹּׁפְטִים תְּחִלָּה, וְאַחַר כַּךְ וַיְהִי רָעָב בָּאָרֶץ. רַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה אָמַר, מֻכָּן (מלכים א ח) לַעֲשׂוֹת מִשְׁפַּט עַבְדּוֹ וּמִשְׁפַּט עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל. מִשְׁפַּט עַבְדּוֹ תְּחִלָּה, וְאַחַר כַּךְ מִשְׁפַּט עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל.

אֲמַר רַבִּי רְחוּמַאי, בֹּא וּרְאֵה, בְּשָׁעָה שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא דָּן אֶת הָעוֹלָם, אֶת מִי דָּן תְּחִלָּה? אֶת גְּדוֹלֵי הַדּוֹר דָּן תְּחִלָּה, וְאַחַר כָּךְ דָּן אֶת הָעוֹלָם. מִנַּיִן לָנוּ? מִכָּאן, שֶׁכָּתוּב וַיְהִי בִּימֵי שְׁפֹט הַשֹּׁפְטִים. שְׁפֹט הַשֹּׁפְטִים תְּחִלָּה, וְאַחַר כָּךְ וַיְהִי רָעָב בָּאָרֶץ. רַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה אָמַר, מִכָּאן (מלכים א ח) לַעֲשׂוֹת מִשְׁפַּט עַבְדּוֹ וּמִשְׁפַּט עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל. מִשְׁפַּט עַבְדּוֹ תְּחִלָּה, וְאַחַר כָּךְ מִשְׁפַּט עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל.

(רות א) וַיֵּלֶךְ אִישׁ מִבֵּית לֶחֶם יְהוּדָה. רַבִּי יְהוּדָה וְרַבָּנָן דְּאָמְרֵי, בִּזְמַן שֶׁהַדִּין בָּא לָעִיר, יְסַלֵּק אָדָם עַצְמוֹ מֵאוֹתָהּ עִיר, שֶׁכֵּיוָן שֶׁנִּיתַּן רְשׁוּת לְמַלְאַךְ הַמָּוֶת, אֵינוֹ חוֹשֵׂשׂ לְכָל אָדָם, וְאִישׁ שֶׁפָּגַע בּוֹ, יֵשׁ לוֹ רְשׁוּת לְהַזִּיקוֹ.

וַיֵּלֶךְ אִישׁ מִבֵּית לֶחֶם יְהוּדָה (רות א). רַבִּי יְהוּדָה וְרַבָּנָן שֶׁאוֹמְרִים, בִּזְמַן שֶׁהַדִּין בָּא לָעִיר, יְסַלֵּק אָדָם עַצְמוֹ מֵאוֹתָהּ עִיר, שֶׁכֵּיוָן שֶׁנִּתַּן רְשׁוּת לְמַלְאַךְ הַמָּוֶת, אֵינוֹ חוֹשֵׂשׂ לְכָל אָדָם, וְאִישׁ שֶׁפָּגַע בּוֹ, יֵשׁ לוֹ רְשׁוּת לְהַזִּיקוֹ.

כֵּיוָן שֶׁרָאָה אֱלִימֶלֶךְ, שֶׁהַדִּין בָּא לָעוֹלָם, מִיָּד בָּרַח לְהִסְתַּלֵּק מִן הַדִּין, וְעִם כָּל זֶה לֹא בָּרַח מִמֶּנּוּ. רַבָּנָן דְּקֵיסָרִין אָמְרֵי, אֱלִימֶלֶךְ גְּדוֹל הַדּוֹר הָיָה, וְהָיָה נִיכָּר לְמַעְלָה, וְכָל מִי שֶׁהוּא נִיכָּר לְמַעְלָה, הוּא נִתְפַּס תְּחִלָּה.

כֵּיוָן שֶׁרָאָה אֱלִימֶלֶךְ שֶׁהַדִּין בָּא לָעוֹלָם, מִיָּד בָּרַח לְהִסְתַּלֵּק מִן הַדִּין, וְעִם כָּל זֶה לֹא נִצּוֹל מִמֶּנּוּ. חֲכָמִים שֶׁל קֵיסָרִין אוֹמְרִים, אֱלִימֶלֶךְ גְּדוֹל הַדּוֹר הָיָה, וְהָיָה נִכָּר לְמַעְלָה, וְכָל מִי שֶׁהוּא נִכָּר לְמַעְלָה, הוּא נִתְפָּס תְּחִלָּה.

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אָמַר, מַה כְּתִיב בַּשּׁוּנַמִּית. (מלכים ב ד) וַתֹּאמֶר בְּתוֹךְ עַמִּי אָנֹכִי יוֹשָׁבֶת. מִכָּאן, שֶׁצָּרִיךְ לְהַכְנִיס רֹאשׁוֹ לְתוֹךְ רַבִּים, וְלֹא יְהֵא נִרְשָׁם לְבַד.

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אָמַר, מַה כְּתוּב בַּשּׁוּנַמִּית? (מלכים ב ד) וַתֹּאמֶר בְּתוֹךְ עַמִּי אָנֹכִי יוֹשָׁבֶת. מִכָּאן שֶׁצָּרִיךְ לְהַכְנִיס רֹאשׁוֹ לְתוֹךְ רַבִּים, וְלֹא יְהֵא נִרְשָׁם לְבַד.

מַה כְּתִיב בַּתְּחִלָּה. וַיֵּלֶךְ אִישׁ סְתָם, רָצָה לְהַחְבִּיא וּלְהַסְתִּיר עַצְמוֹ שֶׁלֹּא יַכִּירוּ בוֹ. מִי הִכִּירוּ. מִדַּת הַדִּין. וְאָמַר, וְשֵׁם הָאִישׁ אֱלִימֶלֶךְ, אָדָם נִכָּר וְנִרְשָׁם הוּא, אֵינוֹ רָאוּי לְהַחְבִּיא וּלְהִסָּתֵר. וְהַאֵין זֶה אֱלִימֶלֶךְ, פַּרְנַס הָעָם?! וְהַאֵין זֶה אֱלִימֶלֶךְ שֶׁהָיָה סוֹתֵם עֵינָיו מִמַּעֲשֵׂי הָעָם?!

רַבִּי פִּרְחָיָא אָמַר, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה הָיָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא דָּן אֶת הָעוֹלָם, וּבֵית דִּין שֶׁלְּמַעְלָה עוֹמְדִין, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הָיָה מַסְתִּירוֹ וְאוֹמֵר, וַיֵּלֶךְ אִישׁ סְתָם. עָמְדָה מִדַּת הַדִּין וְהִזְכִּירוֹ, וְשֵׁם הָאִישׁ אֱלִימֶלֶךְ. מִיָּד נִגְזַר עָלָיו הַדִּין, וְעַל בָּנָיו. כְּדִכְתִיב, וַיָּמָת אֱלִימֶלֶךְ וְגוֹ'.

רַבִּי פִּרְחָיָא אָמַר, בְּאוֹתָהּ הַשָּׁעָה הָיָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא דָּן אֶת הָעוֹלָם, וּבֵית הַדִּין שֶׁלְּמַעְלָה עוֹמְדִין, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הָיָה מַסְתִּירוֹ וְאוֹמֵר, וַיֵּלֶךְ אִישׁ, סְתָם. עָמְדָה מִדַּת הַדִּין וְהִזְכִּירוֹ, וְשֵׁם הָאִישׁ אֱלִימֶלֶךְ. מִיָּד נִגְזַר עָלָיו הַדִּין וְעַל בָּנָיו, כְּדִכְתִיב וַיָּמָת אֱלִימֶלֶךְ וְגוֹ'.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, אֱלִימֶלֶךְ, מִי לָא הֲוָה יָדַע דְּהוּא אֱלִימֶלֶךְ דְּא. אֶלָּא כֵּיוָן שֶׁרָאָה שֶׁהַדּוֹר מְבַזִּין בִּגְדוֹלִים, אָמַר וַדַּאי אֲלַךְ מִכָּאן, וְלֹא אֶהְיֶה נִתְפָּס בְּתוֹכָם. וֱאֱלִימֶלֶךְ גְּדוֹל הַדּוֹר הָיָה, וְהָיָה יְכוֹלֶת בְּיָדוֹ לִמְחוֹת, וְלֹא מִיחָה. וְהָלַךְ מִשָּׁם וּבָרַח, וּלְפִיכָךְ נִזְכַּר שְׁמוֹ וְנֶעֱנַשׁ.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, אֱלִימֶלֶךְ, מִי הוּא שֶׁלֹּא הָיָה יוֹדֵעַ מִי זֶה אֱלִימֶלֶךְ הַזֶּה? אֶלָּא כֵּיוָן שֶׁרָאָה שֶׁהַדּוֹר מְבַזִּים בִּגְדוֹלִים, אָמַר, וַדַּאי אֲלַךְ מִכָּאן, וְלֹא אֶהְיֶה נִתְפָּס בְּתוֹכָם. וֱאֱלִימֶלֶךְ גְּדוֹל הַדּוֹר הָיָה, וְהָיָה יְכוֹלֶת בְּיָדוֹ לִמְחוֹת, וְלֹא מִחָה. וְהָלַךְ מִשָּׁם וּבָרַח, וּלְפִיכָךְ נִזְכַּר שְׁמוֹ וְנֶעֱנַשׁ.

(רות א) וַיְהִי בִּימֵי שְׁפֹט הַשֹּׁפְטִים. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אָמַר, כָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר וַיְהִי בִּימֵי, לָשׁוֹן צַעַר הוּא. אֱלִימֶלֶךְ, הוּא הָיָה כְּדוּגְמַת מֶלֶךְ. כֵּיוָן שֶׁהִכִּיר בַּדָּבָר, הִשְׁמִיט עַצְמוֹ מִיִּשְׂרָאֵל, וְהָלַךְ לָגוּר בֵּין הָאוּמוֹת, דְּסָבַר שֶׁלֹּא יְהֵא נִידּוֹן בֵּינֵיהוֹן. עָמְדָה מִדַּת הַדִּין וְהִזְכִּירוֹ, וְנִתְפַּשׂ.

וַיְהִי בִּימֵי שְׁפֹט הַשֹּׁפְטִים (רות א). רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אָמַר, כָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר וַיְהִי בִּימֵי, לָשׁוֹן צַעַר הוּא. אֱלִימֶלֶךְ הוּא הָיָה כְּדֻגְמַת מֶלֶךְ. כֵּיוָן שֶׁהִכִּיר בַּדָּבָר, הִשְׁמִיט עַצְמוֹ מִיִּשְׂרָאֵל, וְהָלַךְ לָגוּר בֵּין הָאֻמּוֹת, שֶׁסָּבַר שֶׁלֹּא יִהְיֶה נִדּוֹן בֵּינֵיהֶם. עָמְדָה מִדַּת הַדִּין וְהִזְכִּירוֹ, וְנִתְפַּשׂ.

וַיְהִי בִּימֵי שְׁפֹט הַשֹּׁפְטִים, רַבִּי חִלְקִיָּה בַּר אֱלִיעֶזֶר פָּתַח קְרָא דִּכְתִיב, (ירמיה לא) מֵרָחוֹק ה' נִרְאָה לִי וְגו'. כְּשֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְדַבֵּר עִם הַנְּבִיאִים, אֵינוֹ נִגְלֶה אֲלֵיהֶם אֶלָּא מֵרָחוֹק. וְעַל כֵּן רוֹאִים דְּמוּת דְּבָרִים, כְּאָדָם הָעוֹמֵד מִמֶּרְחָק, חוּץ מִמֹּשֶׁה.

וַיְהִי בִּימֵי שְׁפֹט הַשֹּׁפְטִים. רַבִּי חִלְקִיָּה בַּר אֱלִיעֶזֶר פָּתַח בַּפָּסוּק שֶׁכָּתוּב (ירמיה לא) מֵרָחוֹק ה' נִרְאָה לִי וְגו'. כְּשֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְדַבֵּר עִם הַנְּבִיאִים, אֵינוֹ נִגְלֶה אֲלֵיהֶם אֶלָּא מֵרָחוֹק. וְעַל כֵּן רוֹאִים דְּמוּת דְּבָרִים, כְּאָדָם הָעוֹמֵד מִמֶּרְחָק, חוּץ מִמֹּשֶׁה.

דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי חֲנִינָא, כָּל הַנְּבִיאִים כּוּלָּם לֹא נִתְנַבְּאוּ אֶלָּא מִתּוֹךְ אַסְפַּקְלַרְיָא שֶׁאֵינָהּ מְאִירָה, מֹשֶׁה מִתּוֹךְ אַסְפַּקְלַרְיָא הַמְאִירָה. שְׁאָר הַנְּבִיאִים מֵרָחוֹק, וּמֹשֶׁה מִקָּרוֹב. שֶׁנֶּאֱמַר, (במדבר יב) לֹא כֵן עַבְדִּי מֹשֶׁה בְּכָל בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא. מְהֵימְנָא בְּבֵית מַלְכָּא, קָרֵיב הוּא לְמַלְכָּא.

שֶׁאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי חֲנִינָא, כָּל הַנְּבִיאִים כֻּלָּם לֹא נִתְנַבְּאוּ אֶלָּא מִתּוֹךְ אַסְפַּקְלַרְיָה שֶׁאֵינָהּ מְאִירָה - מֹשֶׁה מִתּוֹךְ אַסְפַּקְלַרְיָה הַמְּאִירָה. שְׁאָר הַנְּבִיאִים מֵרָחוֹק - וּמֹשֶׁה מִקָּרוֹב, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יב) לֹא כֵן עַבְדִּי מֹשֶׁה בְּכָל בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא. נֶאֱמָן בְּבֵית הַמֶּלֶךְ, קָרוֹב הוּא לַמֶּלֶךְ.

וְאִי תֵּימָא, בֵּיוָן דְּכָל הַנְּבִיאִים נִתְנַבְּאוּ מֵרָחוֹק, אֵין אַהֲבָתוֹ שֶׁל מָקוֹם עֲלֵיהֶם. כְּתִיב, ק (ירמיה לא) מֵרָחוֹק ה' נִרְאָה לִי וְאַהֲבַת עוֹלָם אֲהַבְתִּיךְ עַל כֵּן מְשַׁכְתִּיךְ חָסֶד.

וְאִם תֹּאמַר, כֵּיוָן שֶׁכָּל הַנְּבִיאִים נִתְנַבְּאוּ מֵרָחוֹק, אֵין אַהֲבָתוֹ שֶׁל מָקוֹם עֲלֵיהֶם - כָּתוּב (ירמיה לא) מֵרָחוֹק ה' נִרְאָה לִי וְאַהֲבַת עוֹלָם אֲהַבְתִּיךְ עַל כֵּן מְשַׁכְתִּיךְ חָסֶד.

אָמַר רַבִּי חֲנִינָא, יֵשׁ רָחוֹק וְנִתְקָרֵב, וְקָרוֹב וְנִתְרַחֵק. יֵשׁ רָחוֹק וְנִתְקָרֵב, דִּכְתִיב, (משלי לא) מִמֶּרְחָק תָּבִיא לַחְמָהּ. קָרוֹב וְנִתְרַחֵק, דִּכְתִיב, מֵרָחוֹק ה' נִרְאָה לִי. וְזֶה קָרוֹב לַנְּבִיאִים. וְזֶה רָחוֹק לַמַּלְכוּת. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר, אִיפְכָּא, קָרוֹב לַמַּלְכוּת. וְרָחוֹק לַנְּבִיאִים. שֶׁרוֹאִין דְּמְיוֹנוֹת שֶׁל מַעְלָה כְּמִין גּוּף.

אָמַר רַבִּי חֲנִינָא, יֵשׁ רָחוֹק וְנִתְקָרֵב, וְקָרוֹב וְנִתְרַחֵק. יֵשׁ רָחוֹק וְנִתְקָרֵב, שֶׁכָּתוּב (משלי לא) מִמֶּרְחָק תָּבִיא לַחְמָהּ. קָרוֹב וְנִתְרַחֵק, שֶׁכָּתוּב מֵרָחוֹק ה' נִרְאָה לִי. זֶה קָרוֹב לַנְּבִיאִים, וְזֶה רָחוֹק לַמַּלְכוּת. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר הָפוּךְ - קָרוֹב לַמַּלְכוּת, וְרָחוֹק לַנְּבִיאִים. שֶׁרוֹאִים הַדְּמְיוֹנוֹת שֶׁל מַעְלָה כְּמִין גּוּף.

רַבִּי חִלְקִיָּה אָמַר, כְּשֶׁרוֹאִין הַנְּבִיאִים בְּצִיחְצוּחַ, בְּיָדוּעַ שֶׁהָעוֹלָם נִידּוֹן לְמִיטָב. וּכְשֶׁרוֹאִים בַּחֲשֵׁיכָה, נִידּוֹן לְפָרְעָנֻיּוֹת. וְאָז פָּתַח קְרָא, וַיְהִי בִּימֵי שְׁפֹט הַשֹּׁפְטִים וְגוֹ'.

רַבִּי חִלְקִיָּה אָמַר, כְּשֶׁרוֹאִים הַנְּבִיאִים בְּצִחְצוּחַ, בְּיָדוּעַ שֶׁהָעוֹלָם נִדּוֹן לְמִיטָב. וּכְשֶׁרוֹאִים בַּחֲשֵׁכָה, נִדּוֹן לְפָרְעָנֻיּוֹת. וְאָז פָּתַח הַפָּסוּק וַיְהִי בִּימֵי שְׁפֹט הַשֹּׁפְטִים וְגוֹ'.

וַיְהִי בִּימֵי. רַבִּי בּוֹן, כָּל יוֹמוֹי הֲוָה בְּקֵסָרִין, יוֹמָא חַד חָמָא עַמָּא דְּסָרְחֵי, דַּהֲווֹ מִסְכְּנֵי אָזְלוֹ, וְלָא מַשְׁגִּיחִין עֲלַיְיהוּ. אֲמַר, וַדַּאי דִּינָא אִתְחֲזֵי הָכָא, קָם וַאֲזֵיל לֵיהּ.

וַיְהִי בִּימֵי. רַבִּי בּוֹן כָּל יָמָיו הָיָה בְּקֵיסָרִין. יוֹם אֶחָד רָאָה אֶת הָעָם שֶׁסּוֹרְחִים, שֶׁהָיוּ הָעֲנִיִּים הוֹלְכִים, וְאֵין מַשְׁגִּיחִים עֲלֵיהֶם. אָמַר, וַדַּאי הַדִּין רָאוּי לְכָאן. קָם וְהָלַךְ לוֹ.

יוֹמָא חַד חֲלִישׁ דַּעְתֵּיהּ, פָּגַע בִּכְפַּר סִיכְנִין בְּרִמּוֹן, וְאַדְמוּךְ. שְׁמַע חַד קָלָא, לְחַד תַּנָּא דְּלָעֵי בְּרַנָּנָא דְאוֹרַיְיתָא דַּאֲמַר, (דברים כב) כִּי יִקָּרֵא קַן צִפּוֹר לְפָנֶיךָ וכו'. קַן, זֶה תְּשׁוּבָה. בַּדָּרֶךְ, זֶה רָחֵל. שֶׁנֶּאֱמַר, (משלי ד) וְאֹרַח צַדִּיקִים כְּאוֹר נֹגַהּ הוֹלֵךְ וְאוֹר עַד נָכוֹן הַיּוֹם. קַן, זֶה תְּשׁוּבָה. בַּדָּרֶךְ, זֶה רָחֵל. שֶׁנֶּאֱמַר, (משלי ד) וְאֹרַח צַדִּיקִים כְּאוֹר נֹגַהּ הוֹלֵךְ וְאוֹר עַד נָכוֹן הַיּוֹם. וְצַדִּיקִים, תְּרֵין בְּנִין, יוֹסֵף וּבִנְיָמִין. וְהִיא נִקְרֵאת לְבָנָה, הוֹלֶכֶת כָּל הַלַּיְלָה, וּמֵאִיר לָהֶם, עַד נָכוֹן הַיּוֹם, שֶׁהוּא יַעֲקֹב.

יוֹם אֶחָד חָלְשָׁה דַּעְתּוֹ. פָּגַע בִּכְפַּר סִיכְנִין בְּרִמּוֹן, וְנִרְדַּם. שָׁמַע קוֹל אֶחָד שֶׁל תַּנָּא אֶחָד שֶׁעוֹסֵק בְּרִנַּת הַתּוֹרָה שֶׁאוֹמֵר, (דברים כב) כִּי יִקָּרֵא קַן צִפּוֹר לְפָנֶיךָ וכו'. קַן - זוֹ תְּשׁוּבָה. בַּדָּרֶךְ - זוֹ רָחֵל, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ד) וְאֹרַח צַדִּיקִים כְּאוֹר נֹגַהּ הוֹלֵךְ וְאוֹר עַד נָכוֹן הַיּוֹם. וְצַדִּיקִים, שְׁנֵי בָנִים, יוֹסֵף וּבִנְיָמִין. וְהִיא נִקְרֵאת לְבָנָה, הוֹלֶכֶת כָּל הַלַּיְלָה, וּמֵאִיר לָהֶם עַד נָכוֹן הַיּוֹם, שֶׁהוּא יַעֲקֹב.

בְּכָל עֵץ, כָּל, דָּא צַדִּיק חַי הָעוֹלָמִים. עֵץ, דָּא שְׁכִינָה. שֶׁנֶּאֱמַר, עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ. עַל הָאָרֶץ, דָּא אֶרֶץ הַמַּחְתּוֹנָה. אֶפְרוֹחִים, דָּא שְׁנַיִם עָשָׂר שְׁבָטִים דִּלְעֵילָא. אוֹ בֵּצִים, דָּא יִשְׂרָאֵל דִּלְתַתָּא, דְּאִינּוּן כְּמַלְבּוּשָׁא דְּגוּפָא. וְהָאֵם רוֹבֶצֶת עַל הָאֶפְרוֹחִים וכו', שֶׁלֹּחַ תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה נ) וּבְפִשְׁעֵכֶם שֻׁלְּחָה אִמְּכֶם.

בְּכָל עֵץ - כָּל זֶה צַדִּיק חַי הָעוֹלָמִים. עֵץ זוֹ שְׁכִינָה, שֶׁנֶּאֱמַר עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ. עַל הָאָרֶץ - זוֹ אֶרֶץ הַמַּחְתּוֹנָה. אֶפְרוֹחִים - זֶה שְׁנֵים עָשָׂר שְׁבָטִים שֶׁלְּמַעְלָה. אוֹ בֵּיצִים - זֶה יִשְׂרָאֵל שֶׁלְּמַטָּה, שֶׁהֵם כְּמַלְבּוּשׁ שֶׁלַּגּוּף. וְהָאֵם רֹבֶצֶת עַל הָאֶפְרוֹחִים וְכוּ', שַׁלַּח תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה נ) וּבְפִשְׁעֵיכֶם שֻׁלְּחָה אִמְּכֶם.

וְאֶת הַבָּנִים תִּקַּח לָךְ. אַרְכִּין רַבִּי בּוֹן אוּדְנוֹי, וּשְׁמַע הַהוּא קָלָא דַּאֲמַר, חָס עַל דָּא, לָא אֲמַר וְלָא כְלוּם. מַאן דְּחָס, שְׁבַק אִמָּא וּבְנָהָא וְאָזֵיל לֵיהּ. וּמַה דְּאִמָּא מִתְרָכָא מִן הַקֵּן, מַה הִיא אוֹמֶרֶת. אוֹי שֶׁהֶחֱרַבְתִּי אֶת בֵּיתִי, וְשָׂרַפְתִּי אֶת הֵיכָלִי, וְהִגְלֵיתִי בָּנַי לְבֵין הָאוּמּוֹת. וְעַל דָּא יְרַחֵם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, דְּהָא רַחֲמָנָא לָא אִשְׁתַּכַּח אֶלָּא הָכֵי.

וְאֶת הַבָּנִים תִּקַּח לָךְ. הִרְכִּין רַבִּי בּוֹן אָזְנָיו, וְשָׁמַע אֶת הַקּוֹל שֶׁאוֹמֵר: חָבָל עַל זֶה, לֹא אָמַר וְלֹא כְלוּם. מִי שֶׁחָס, מַשְׁאִיר הָאֵם וּבָנֶיהָ וְהוֹלֵךְ לוֹ. וּמַה שֶּׁהָאֵם מְגֹרֶשֶׁת מִן הַקֵּן, מַה הִיא אוֹמֶרֶת? אוֹי שֶׁהֶחֱרַבְתִּי אֶת

בֵּיתִי וְשָׁרַפְתִּי אֶת הֵיכָלִי וְהִגְלֵיתִי בָּנַי לְבֵין הָאֻמּוֹת. וְעַל זֶה יְרַחֵם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁהֲרֵי הָרַחֲמָן אֵין נִמְצָא אֶלָּא כָּאן.

וְעַל דָּא שְׁכִינְתָּא צוֹעֶקֶת עַל בָּנֶיהָ. הָא כְתִיב, שַׁלֵּחַ תְּשַׁלַּח, תְּרֵין שְׁלוּחִין, דְּאִינּוּן בֵּית רִאשׁוֹן וּבֵית שֵׁנִי. שַׁלֵּחַ תְּשַׁלַּח אֲפִילּוּ ק' זִימְנִין דְּאִי אַהֲדַר עַל גּוֹזָלֶיהָ גּוֹ רְחִימוּ דְּבָנָהָא, שַׁלֵּחַ אֲפִילּוּ כַּמָּה זִמְנִין, עַד דַּאֲזַל לֵיהּ וְסָתַר קַן שֶׁלָּהּ, וְיִטּוֹל בְּנִין טְמִירִין דְּקוּנְטָרָא, לְמֵיטַל אִגְּרָא, הָא רַחֲמָנָא לָא אִשְׁתְּכַח אֶלָּא הָכֵי. וְהַאֲרַכְתָּ יָמִים, שֶׁיַּאֲרִיךְ רוֹגֶז מִן שֵׁשֶׁת יָמִים, שֶׁנִּקְרְאוּ אֶרֶךְ אַפַּיִם. ה' ה' אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְגוֹ'.

וְעַל זֶה שְׁכִינָה צוֹעֶקֶת עַל בָּנֶיהָ. הִנֵּה כָתוּב שַׁלֵּחַ תְּשַׁלַּח, שְׁנֵי שְׁלוּחִים, שֶׁהֵם בֵּית רִאשׁוֹן וּבֵית שֵׁנִי. שַׁלֵּחַ תְּשַׁלַּח - אֲפִלּוּ ק' פְּעָמִים, שֶׁאִם חוֹזֶרֶת עַל גּוֹזָלֶיהָ תּוֹךְ אַהֲבַת בָּנֶיהָ, שַׁלֵּחַ אֲפִלּוּ כַּמָּה פְּעָמִים, עַד שֶׁהוֹלֵךְ לוֹ וְסוֹתֵר אֶת הַקֵּן שֶׁלָּהּ, וְיִטֹּל הַבָּנִים הַנִּסְתָּרִים בַּקֵּן, לְהַטְּילָם לַגֵּג, הֲרֵי הָרַחֲמָן אֵין נִמְצָא אֶלָּא כְּךָ. וְהַאֲרַכְתָּ יָמִים - שֶׁיַּאֲרִיךְ רֹגֶז מִן שֵׁשֶׁת יָמִים, שֶׁנִּקְרְאוּ בָּנִים. ה' ה' אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְגוֹ'.

אָמַר רִבִּי חִזְקִיָּה אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בֶּן קִיסְמָא אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל, כַּד בָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עָלְמָא, בָּרָא לֵיהּ בִּתְלַת קִיטְרִין, וְאִינּוּן חָכְמָה וּתְבוּנָה וְדַעַת. דִּכְתִיב, (משלי ג) ה' בְּחָכְמָה יָסַד אָרֶץ כּוֹנֵן שָׁמַיִם בִּתְבוּנָה בְּדַעְתּוֹ תְּהוֹמוֹת נִבְקָעוּ.

אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בֶּן קִיסְמָא אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל, כְּשֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, בָּרָא אוֹתוֹ בִּשְׁלֹשָׁה קְשָׁרִים, וְהֵם חָכְמָה וּתְבוּנָה וְדַעַת, שֶׁכָּתוּב (משלי ג) ה' בְּחָכְמָה יָסַד אָרֶץ כּוֹנֵן שָׁמַיִם בִּתְבוּנָה בְּדַעְתּוֹ תְּהוֹמוֹת נִבְקָעוּ.

וְכָלְהוֹ קִיטְרִין בְּבַר נָשׁ. וְקִיטְרָא דִּתְבוּנָה דְּפָקַע מִינַּייהוּ, אִתְפַּשַּׁט בְּשְׁאָר בְּרְיִין וּבְכוּלְהוֹ אִית סוּכְלָתָנוּ לְפוּם אוֹרְחַיּהִי.

וְכָל הַקְּשָׁרִים בָּאָדָם. וְקֶשֶׁר הַתְּבוּנָה שֶׁפָּקַע מֵהֶם, הִתְפַּשֵּׁט בִּשְׁאָר הַבְּרִיּוֹת, וּבְכָלָם יֵשׁ הַשְׂכֵּל לְפִי דַּרְכּוֹ.

הַאי עוֹפָא כַּד פָּרַח מִגּוֹזָלֶיהָ, וְאִשְׁתַּלַּח מֵעַל בָּנָהָא, מְצַפְצְפָא וְאָזְלָא, וְלָא יָדְעָה לְאָן אָתַר אָזְלָא, מְנַדְּרָא לְמֵיבַד גַּרְמָהּ. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא דְּכְתִיב בֵּיהּ (תהלים קמה) וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו, אֲפִילּוּ עַל יְתוּשָׁא וְעֵירָא בְּעָלְמָא, רַחֲמִין דִּילֵיהּ עַל כֻּלָּא. הַהוּא דְּמַמָּנָא עַל עוֹפָא, אִיתְעַר לְגַבֵּי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

הָעוֹף הַזֶּה, כְּשֶׁפּוֹרֵחַ מִגּוֹזָלָיו וְנִשְׁלָח מֵעַל בָּנָיו, מְצַפְצֵף וְהוֹלֵךְ, וְלֹא יוֹדֵעַ לְאֵיזֶה מָקוֹם הוֹלֵךְ, נוֹדֵד לְאַבֵּד אֶת עַצְמוֹ. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁכָּתוּב בּוֹ (תהלים קמה) וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו, אֲפִלּוּ עַל יְתוּשׁ קָטָן בָּעוֹלָם, רַחֲמָיו עַל הַכֹּל. אוֹתוֹ הַמְמֻנֶּה עַל הָעוֹף מִתְעוֹרֵר אֶל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אִתְעַר עַל בְּנוֹי, כְּדֵין קָלָא נָפְקָא קַמֵּיהּ, וְאָמְרָה, (משלי כז) כְּצִפּוֹר נוֹדֶדֶת מִן קִנָּהּ כֵּן אִישׁ נוֹדֵד מִמְּקוֹמוֹ. כְּדֵין אִיהוּ אִתְעַר רַחֲמֵי, עַל כָּל אִינּוּן דְּאָזְלֵי מְנַדְּדֵי מֵאֲתַר לַאֲתַר, וּמְדוּךְ לְדוּךְ אֲחֲרָא. תְּבִירֵי לְבָּא, תְּבִירֵי חֵילֵי. וְאִיתְעַר רַחֲמֵי עַל כָּל עָלְמִין, וְחָס עֲלַיְיהוּ, וְשָׁבֵיק חוֹבֵי דִּמְנַדְּדָן מֵאַתְרַיְיהוּ, וְחָס עֲלַיְיהוּ וְעַל כָּל עָלְמָא.

וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִתְעוֹרֵר עַל בָּנָיו. אָז קוֹל יוֹצֵא לְפָנָיו וְאוֹמֵר: כְּצִפּוֹר נוֹדֶדֶת מִן קִנָּהּ כֵּן אִישׁ נוֹדֵד מִמְּקוֹמוֹ. אָז הוּא מְעוֹרֵר רַחֲמִים עַל כָּל אוֹתָם הַהוֹלְכִים וְנוֹדְדִים מִמְּקוֹם לְמָקוֹם, וּמֵאֶתֵר לַאֲתַר אַחֵר. שְׁבוּרֵי לֵב, שְׁבוּרֵי כֹּחַ. וּמְעוֹרֵר רַחֲמִים עַל כָּל הָעוֹלָמוֹת וְחָס עֲלֵיהֶם, וְעוֹזֵב אֶת חֲטָאֵי הַנּוֹדְדִים מִמְּקוֹמָם, וְחָס עֲלֵיהֶם וְעַל כָּל הָעוֹלָם.

וְעַל דָּא אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אַשְׁרֵי צִפּוֹרָא לְבַר, וְהִיא אִיתְעָרַת רַחֲמִין עַל כָּל עָלְמָא, מַאן גָּרִים לְמֵיחַס עַל עָלְמָא וּלְאִיתְעָר רַחֲמִין עֲלַיְיהוּ. הַהוּא בַּר נָשׁ דְּשָׁלַח הַהוּא צִיפּוֹר לְצַעֲרָהּ בִּתְרִין גְּוָונִין, הָכֵי אִתְעַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְאִתְמְלֵי רַחֲמִין עַל כָּל אִינּוּן מָארֵי דְּצַעֲרָא, וְעַל כָּל אִינּוּן דְּמְנַדְּדֵי מִדּוּכְתַּיְיהוּ. וּבְגִין כָּךְ, אַגְּרֵיהּ דְּהַאי בַּר נָשׁ, מַה כְּתִיב בֵּיהּ. (דברים כב) לְמַעַן יִיטַב לָךְ וְהַאֲרַכְתָּ יָמִים.

וְעַל כֵּן אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אַשְׁרֵי הַצִּפּוֹר בַּחוּץ. וְהִיא מְעוֹרֶרֶת רַחֲמִים עַל כָּל הָעוֹלָם. מִי גָּרַם לָחוּס עַל הָעוֹלָם וּלְעוֹרֵר עֲלֵיהֶם רַחֲמִים? אוֹתוֹ הָאָדָם שֶׁשּׁוֹלֵחַ אוֹתָהּ הַצִּפּוֹר לְצַעֲרָהּ בִּשְׁנֵי גְוָנִים, כָּךְ מִתְעוֹרֵר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּמִתְמַלֵּא רַחֲמִים עַל כָּל אוֹתָם בַּעֲלֵי הַצַּעַר, וְעַל כָּל אוֹתָם שֶׁנּוֹדְדִים מִמְּקוֹמָם. וּמֵשּׁוּם כָּךְ, שְׂכָרוֹ שֶׁל הָאָדָם הַזֶּה, מַה כָּתוּב בּוֹ? (דברים כב) לְמַעַן יִיטַב לָךְ וְהַאֲרַכְתָּ יָמִים.

קָם ר' בּוֹן עַל רַגְלוֹהִי, וְחָדֵי, וַאֲמַר, בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְּשַׁמַּעְנָא לְהַאי קָלָא, וְאִלְמָלֵא לָא אֲתֵינָא לְעָלְמָא אֶלָּא לְמִשְׁמַע דָּא, דַּיֵּי.

קָם רַבִּי בּוֹן עַל רַגְלָיו, וְשָׂמַח וְאָמַר: בָּרוּךְ הָרַחֲמָן שֶׁשָּׁמַעְתִּי אֶת הַקּוֹל הַזֶּה, וְאִלְמָלֵא לֹא בָאתִי לָעוֹלָם אֶלָּא לִשְׁמֹעַ אֶת זֶה - דַּי לִי!

אַהֲהַר הַהוּא קָלָא כְּמִלְקַדְּמִין, פְּתַח וְאָמַר, (תהלים קד) מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ ה' כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ וְגו'. כָּל עָלְמָא לָא אִיתוֹן אֶלָּא בְּחָכְמָה. וּבַר נָשׁ אִתְמְלֵי בְּכוּלָּא. שְׁאָר בְּרִיָּין, בְּתוֹסָפְתָּא דְּחָכְמְתָא, דְּאִשְׁתְּאַר בְּבַר נָשׁ.

חָזַר אוֹתוֹ הַקּוֹל כְּמוֹ מִקֹּדֶם, פָּתַח וְאָמַר, (תהלים קד) מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ ה' כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ וְגו'. כָּל הָעוֹלָם לֹא בָאִים אֶלָּא בְּחָכְמָה, וְהָאָדָם הִתְמַלֵּא בַּכֹּל. שְׁאָר הַבְּרִיּוֹת, בְּצִיּוּר (בתוספת) שֶׁל חָכְמָה שֶׁנִּשְׁאֲרָה בָּאָדָם.

וְאַף עַל גַּב דְּכוּלְהוֹ בְּרִיָּין הָכֵי, לָא הֲוָה בְּרִיָּה קַלִּיל לְמִירְדַּף בָּתַר עוֹבָדָא דְּבַר נָשׁ, כְּעוֹפָא. בַּר נָשׁ בָּנֵי בִּנְיָין לְדִיּוּרֵיהּ, עוֹפָא בָּנֵי בִּנְיָין לְדִיּוּרֵיהּ. בַּר נָשׁ אַתְיָא מְזוֹנֵי לְבָרֵיהּ, עוֹפָא אַתְיָא מְזוֹנֵי לְבָנֵיהּ. בַּר נָשׁ אַסֵּי לְמַרְעִין בְּעִשְׂבָא, עוֹפָא בְּעִשְׂבָא מַסֵּי לְמַרְעִין. בַּר נָשׁ אוּמָנָא וְעָבִיד אַרְבִּין בְּיוֹמָא, עוֹפָא נָטַל גּוֹזָלֵיהּ וְאַתְקֵין לֵיהּ עַל כֵּיף יַמָּא.

וְאַף עַל גַּב שֶׁכָּל הַבְּרִיּוֹת כָּךְ, לֹא הָיְתָה בְּרִיָּה קַלָּה לִרְדֹּף אַחַר מַעֲשֵׂה הָאָדָם כְּמוֹ הָעוֹף. אָדָם בּוֹנֶה בִּנְיָן לְדִיּוּרוֹ, וְהָעוֹף בּוֹנֶה בִּנְיָן לְדִיּוּרוֹ. אָדָם מֵבִיא מָזוֹן לִבְנוֹ, הָעוֹף מֵבִיא מָזוֹן לִבְנָיו. אָדָם מְרַפֵּא אֶת הַמַּחֲלוֹת בְּעֵשֶׂב, וְהָעוֹף מְרַפֵּא אֶת הַמַּחֲלוֹת בְּעֵשֶׂב. אָדָם אָמָן וְעוֹשֶׂה אֳנִיּוֹת בַּיָּם, וְהָעוֹף נוֹטֵל גּוֹזָלָיו וּמַתְקִינָם עַל חוֹף הַיָּם.

בַּר נָשׁ מְשַׁבַּח וּמְרוֹמֵם לְמַלְכָּא עִילָּאָה, עוֹפָא מְצַפְצְפָא וּמְשַׁבְּחָא לְמָרֵיהּ, דְּהוּא אֱלָהָא עִילָּאָה. וּבְגִין כָּךְ, לְמַעַן יִיטַב לָךְ לָא כְתִיב, אֶלָּא יִיטַב לָךְ. הַהוּא שְׁלוּחָא דְּצִיפּוֹרָא דְּמְשַׁלַּח, דְּאִתְעַר עַל עַלְמָא לְאוֹטָבָא לָךְ.

אָדָם מְשַׁבֵּחַ וּמְרוֹמֵם אֶת הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן, וְהָעוֹף מְצַפְצֵף וּמְשַׁבֵּחַ אֶת רִבּוֹנוֹ, שֶׁהוּא הָאֱלוֹהַּ הָעֶלְיוֹן. וּמִשּׁוּם כָּךְ, לְמַעַן יִיטַב לָךְ. לֹא כְתוּב אֵיטִיב לָךְ, אֶלָּא יִיטַב לָךְ. אוֹתוֹ הַשְּׁלוּחַ שֶׁל הַצִּפּוֹר שֶׁמְּשַׁלַּחַ, שֶׁמְּעוֹרֵר עַל הָעוֹלָם לְהֵיטִיב לָךְ.

רַבִּי בּוֹן קָם וַאֲזֵיל גַּבֵּיהּ, וְאַשְׁכַּח דְּהוּא רַבִּי יַנַּאי סָבָא, מִן חַבְרַיָּיא. עָאל גַּבּוֹי, וּנְשֵׁיק לֵיהּ בְּרֵישָׁא. אֲמַר, כְּמָה דְּמְנַחֲמְתְּ לְבָאי, כָּךְ יְנַחֵם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לָךְ. יִתְיבוּ כַּחֲדָא.

רַבִּי בּוֹן קָם וְהָלַךְ אֵלָיו, וּמָצָא שֶׁהוּא רַבִּי יַנַּאי הַזָּקֵן, מִן הַחֲבֵרִים. נִכְנַס אֶצְלוֹ וּנְשָׁקוֹ בָּרֹאשׁ. אָמַר, כְּמוֹ שֶׁנִּחַמְתְּ אֶת לְבָאי, כָּךְ יְנַחֵם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹתָךְ. יָשְׁבוּ יַחַד.

פְּתַח הַהוּא סָבָא וְאָמַר, (רות א) וַיְהִי בִּימֵי שְׁפֹּט הַשֹּׁפְטִים וַיְהִי רָעָב בָּאָרֶץ. בִּזְמַן שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא דָּן אֶת הָעוֹלָם, לְמִי הוּא דָן תְּחִלָּה. לְאוֹתָם שֶׁהֵם דָּנִין אֶת הָעוֹלָם, הֵם דָּנִין אֶת הָעוֹלָם, מִי דָן אוֹתָם. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. מִפְּנֵי קִלְקוּל הַדִּין, רָעָב בָּא לָעוֹלָם.

פְּתַח אוֹתוֹ הַזָּקֵן וְאָמַר, (רות א) וַיְהִי בִּימֵי שְׁפֹּט הַשֹּׁפְטִים וַיְהִי רָעָב בָּאָרֶץ. בִּזְמַן שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא דָּן אֶת הָעוֹלָם, אֶת מִי הוּא דָן תְּחִלָּה? אֶת אוֹתָם שֶׁהֵם דָּנִים אֶת הָעוֹלָם. הֵם דָּנִים אֶת הָעוֹלָם, מִי דָן אוֹתָם? הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. מִפְּנֵי קִלְקוּל הַדִּין רָעָב בָּא לָעוֹלָם.

בְּכָל זְמַן אֵינוֹ בָּא, אֶלָּא בַּעֲוֹן רָאשֵׁי הָעָם. כִּי הָא דְּאָמַר רַבִּי יוּדָאי, מַאי דִּכְתִיב, (משלי יג) רַב אֹכֶל נִיר רָאשִׁים וְיֵשׁ נִסְפֶּה בְּלֹא מִשְׁפָּט. כְּשֶׁיֵּשׁ סִיפּוּק אוֹכֶל בָּעוֹלָם, נִיר רָאשִׁים, נִיר רָאשִׁים, הֵם זוֹרְעִים וְאוֹכְלִים לְשׂוֹבַע. וּכְשֶׁאֵין אוֹכֶל בָּעוֹלָם, יֵשׁ נִסְפֶּה בְּלֹא מִשְׁפָּט, יֵשׁ מִי שֶׁעוֹמֵד בְּשַׁלְוָה, וְנִסְפֶּה מִן הָעוֹלָם. עַל אֵיזֶה עָוֹן. עַל עָוֹן שֶׁמְּקַלְקְלִים אֶת הַדִּין וְאֶת הַמִּשְׁפָּט, וּמְעַוְּתִין אוֹתוֹ.

בְּכָל זְמַן אֵינוֹ בָּא, אֶלָּא בַּעֲוֹן רָאשֵׁי הָעָם. כְּמוֹ זֶה שֶׁאָמַר רַבִּי יוּדַאי, מַה שֶּׁכָּתוּב (משלי יג) רַב אֹכֶל נִיר רָאשִׁים וְיֵשׁ נִסְפֶּה בְּלֹא מִשְׁפָּט - כְּשֶׁיֵּשׁ סִפּוּק אֹכֶל בָּעוֹלָם, נִיר רָאשִׁים, הֵם זוֹרְעִים וְאוֹכְלִים לְשׂוֹבַע. וּכְשֶׁאֵין אֹכֶל בָּעוֹלָם, יֵשׁ נִסְפֶּה בְּלֹא מִשְׁפָּט, יֵשׁ מִי שֶׁעוֹמֵד בְּשַׁלְוָה, וְנִסְפֶּה מִן הָעוֹלָם. עַל אֵיזֶה עָוֹן? עַל עָוֹן שֶׁמְּקַלְקְלִים אֶת הַדִּין וְאֶת הַמִּשְׁפָּט וּמְעַוְּתִים אוֹתוֹ.

וְאִי תֵּימָא, אִם הַגְּדוֹלִים חוֹטְאִים בְּלֹא מִשְׁפָּט, שֶׁלֹּא עָשׂוּ מִשְׁפָּט בָּעוֹלָם, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּא לְהָרוֹג הָעֲנִיִּים בִּשְׁבִילָם. אֶלָּא, הָעֲנִיִּים הֵם כֵּלָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְהֵם קְרוֹבִים אֵלָיו, וּכְשֶׁהָרָעָב בָּא לָעוֹלָם, הֵם צוֹעֲקִים אֵלָיו, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שׂוֹמֵעַ לָהֶם, וּמְעַיֵּין עַל הָעוֹלָם, וְדָן לְאוֹתָן שֶׁגָּרְמוּ צַעַר זֶה עַל הָעֲנִיִּים, וְנִסְפִּים מִן הָעוֹלָם קוֹדֶם זְמַנָּם. כְּדִכְתִיב, (שמות כב) אִם צָעֹק יִצְעַק אֵלַי וְגו' וְשָׁמַעְתִּי כִּי חַנּוּן אָנִי. וְאוֹמֵר, (שם) וְחָרָה אַפִּי וְהָרַגְתִּי אֶתְכֶם בֶּחָרֶב וְגו'.

וְאִם תֹּאמַר, אִם הַגְּדוֹלִים חוֹטְאִים בְּלֹא מִשְׁפָּט, שֶׁלֹּא עָשׂוּ מִשְׁפָּט בָּעוֹלָם, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּא לְהָרֹג הָעֲנִיִּים בִּשְׁבִילָם? אֶלָּא הָעֲנִיִּים הֵם כֵּלָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְהֵם קְרוֹבִים אֵלָיו. וּכְשֶׁהָרָעָב בָּא לָעוֹלָם, הֵם צוֹעֲקִים אֵלָיו, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שׁוֹמֵעַ לָהֶם, וּמְעַיֵּן עַל הָעוֹלָם, וְדָן אֶת אוֹתָם שֶׁגָּרְמוּ הַצַּעַר הַזֶּה עַל הָעֲנִיִּים, וְנִסְפִּים מִן הָעוֹלָם קֹדֶם זְמַנָּם, שֶׁכָּתוּב (שמות כב) אִם צָעֹק יִצְעַק אֵלַי וְגוֹ' וְשָׁמַעְתִּי כִּי חַנּוּן אָנִי. וְאוֹמֵר, (שם) וְחָרָה אַפִּי וְהָרַגְתִּי אֶתְכֶם בֶּחָרֶב וְגוֹ'.

בְּוַדַּאי, בְּאוֹתוֹ זְמַן, יֵשׁ נִסְפֶּה וּמִסְתַּלֵּק מִן הָעוֹלָם, קוֹדֶם זְמַנּוֹ, בְּלֹא מִשְׁפָּט, עַל שֶׁלֹּא הוֹצִיאוּ הַמִּשְׁפָּט לְאוֹרָה, וְעַל שֶׁעִוְּתוּ וְקִילְקְלוּ הַמִּשְׁפָּט. דְּאָמַר רַבִּי יוֹסֵי, כָּל דַּיָּין שֶׁאֵינוֹ מַחְמִיץ אֶת הַדִּין, אֵין מַחְמִיצִין דִּינוֹ מִלְּמַעְלָה, וּמִסְתַּלֵּק מִן הָעוֹלָם קוֹדֶם זְמַנּוֹ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (משלי יג) יֵשׁ נִסְפֶּה בְּלֹא מִשְׁפָּט.

בְּוַדַּאי בְּאוֹתוֹ זְמַן, יֵשׁ נִסְפֶּה וּמִסְתַּלֵּק מִן הָעוֹלָם קֹדֶם זְמַנּוֹ, בְּלֹא מִשְׁפָּט - עַל שֶׁלֹּא הוֹצִיאוּ הַמִּשְׁפָּט לְאוֹרָה, וְעַל שֶׁעִוְּתוּ וְקִלְקְלוּ הַמִּשְׁפָּט. שֶׁאָמַר רַבִּי יוֹסֵי, כָּל דַּיָּן שֶׁאֵינוֹ מַחְמִיר אֶת הַדִּין, אֵין מַחְמִירִין דִּינוֹ מִלְּמַעְלָה, וּמִסְתַּלֵּק מִן הָעוֹלָם קֹדֶם זְמַנּוֹ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (משלי יג) יֵשׁ נִסְפֶּה בְּלֹא מִשְׁפָּט.

יֵשׁ מִי שֶׁדָּן אֶת הַדִּין לַאֲמִיתּוֹ, וּמְקַבֵּל שָׂכָר עָלָיו מֵאֵת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וְיֵשׁ מִי שֶׁדָּן דִּין אֱמֶת לַאֲמִיתּוֹ, וְנִתְפַּשׂ. כְּגוֹן דַּיָּיִן שֶׁמְּדַקְדֵּק דְּקִדּוּקִים לְזַכּוֹת לְרָשָׁע, וְאֵינוֹ מַעֲנִישׁ אֶלָּא בְּדִין אֱמֶת. דְּתַנְיָא, בֵּית דִּין מַכִּין וְעוֹנְשִׁין שֶׁלֹּא מִן הַתּוֹרָה, כְּדֵי לַעֲשׂוֹת סְיָיג לַתּוֹרָה. אוֹ מִפְּנֵי שֶׁהַזְּמַן גּוֹרֵם, וְהַדַּיָּין מְסַלֵּק עַצְמוֹ מִן הַדִּין, וּמִלְּהַעֲנִישׁוֹ, וּמְדַקְדֵּק בְּעִנְיַן הַדִּין, לְמְצוֹא פֶּתַח לְזַכּוֹת אוֹתוֹ מִן הַדִּין מַמָּשׁ, וְהוּא דִּין אֱמֶת, אֲפִילּוּ הָכִי כְּשֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא דָּן אֶת הָעוֹלָם, אוֹתוֹ הַדַּיָּיִן נִתְפָּס עָלָיו, וּמִסְתַּלֵּק מִן הָעוֹלָם קוֹדֶם זְמַנּוֹ. וְאִם לָאו, עָלָיו הַכָּתוּב אוֹמֵר, (איוב יח) לֹא נִין לוֹ וְלֹא נֶכֶד בְּעַמּוֹ. כְּשֶׁעָצְמוֹ אֵינוֹ נִתְפָּס, נִתְפָּס זַרְעוֹ.

יֵשׁ מִי שֶׁדָּן אֶת הַדִּין לַאֲמִתּוֹ, וּמְקַבֵּל שָׂכָר עָלָיו מֵאֵת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וְיֵשׁ מִי שֶׁדָּן דִּין אֱמֶת לַאֲמִתּוֹ וְנִתְפָּשׂ, כְּגוֹן דַּיָּן שֶׁמְּדַקְדֵּק דְּקִדּוּקִים לְזַכּוֹת לְרָשָׁע. שֶׁלְּמַדְנוּ, בֵּית דִּין מַכִּין וְעוֹנְשִׁין שֶׁלֹּא מִן הַתּוֹרָה, כְּדֵי לַעֲשׂוֹת סְיָג לַתּוֹרָה, אוֹ מִפְּנֵי שֶׁהַזְּמַן גּוֹרֵם, וְהַדַּיָּן מְסַלֵּק עַצְמוֹ מִן הַדִּין וּמִלְּהַעֲנִישׁוֹ, וּמְדַקְדֵּק בְּעִנְיַן הַדִּין לְמְצֹא פֶּתַח לְזַכּוֹת אוֹתוֹ מִן הַדִּין מַמָּשׁ, וְהוּא דִּין אֱמֶת. אֲפִילּוּ כָּךְ, כְּשֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא דָּן אֶת הָעוֹלָם, אוֹתוֹ הַדַּיָּן נִתְפָּס עָלָיו, וּמִסְתַּלֵּק מִן הָעוֹלָם קוֹדֶם זְמַנּוֹ. וְאִם לֹא, עָלָיו הַכָּתוּב אוֹמֵר (איוב יח) לֹא נִין לוֹ וְלֹא נֶכֶד בְּעַמּוֹ. כְּשֶׁעָצְמוֹ אֵינוֹ נִתְפָּס - נִתְפָּס זַרְעוֹ.

יֵשׁ מִי שֶׁאֵינוֹ דָּן אֶת הַדִּין לַאֲמִתּוֹ, וּמְקַבֵּל עָלָיו שָׂכָר. כְּגוֹן אַבָּא, שֶׁרָאָה אֶחָד מְחַבֵּק לְאֵשֶׁת אִישׁ, וּמְנַשְּׁקָהּ, אַפֵּיק לוֹן לְקוֹלְקִפִּין, וְקָטַיל לוֹן. לָאו דִּבְנֵי הֲרִיגָה נִינְהוּ, אֶלָּא לַעֲשׂוֹת סְיָיג לַתּוֹרָה, דְּלָא יֵימְרוּן, דַּיָּינָא אַפֵּיק לוֹן מִדִּין תּוֹרָה, דְּלָא מִתְחַיְּבֵי קְטוֹל, אֶלָּא וַעֲשׂוּ סְיָיג לַתּוֹרָה. וְדַיָּינָא דְּלָא עָבִיד סְיָיג לַתּוֹרָה, לֵית לֵיהּ סְיָיג בְּעַלְמָא דֵּין, שֶׁל נִין וְנֶכֶד עָצוּר וְעָזוּב. וּבָעוֹלָם הַבָּא מַעֲבִירִין מִמֶּנּוּ אוֹתָם מַעֲשִׂים טוֹבִים, שֶׁהֵם סְיָיג לָאָדָם לָעוֹלָם הַבָּא. כִּי הָא דְּאָמַר רַבִּי נוּרִי, עֲשׂוּ סְיָיג לַתּוֹרָה, בְּגִין דְּתוֹרְכוּן חַיִּים בְּהַאי עַלְמָא וּבְעַלְמָא דְּאָתֵי.

יֵשׁ מִי שֶׁאֵינוֹ דָן אֶת הַדִּין לְאֲמִתּוֹ, וּמְקַבֵּל עָלָיו שָׂכָר. כְּגוֹן אַבָּא, שָׁרָאָה אֶחָד מְחַבֵּק לְאֵשֶׁת אִישׁ וּמְנַשְּׁקָהּ, הוֹצִיא אוֹתָם לְמַלְקוּת, וַהֲרָגָם. לֹא שֶׁהֵם בְּנֵי הֲרִיגָה, אֶלָּא לַעֲשׂוֹת סְיָג לַתּוֹרָה, שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ, הַדִּין הוֹצִיאָם מִדִּין תּוֹרָה, שֶׁלֹּא מְחַיְּבִים הֶרֶג, אֶלָּא וְעָשׂוּ סְיָג לַתּוֹרָה. וְהַדִּין שֶׁלֹּא עוֹשֶׂה סְיָג לַתּוֹרָה, אֵין לוֹ סְיָג בָּעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁל נִין וְנֶכֶד וְיִהְיֶה עָצוּר וְעָזוּב. וּבָעוֹלָם הַבָּא מַעֲבִירִים מִמֶּנּוּ אוֹתָם מַעֲשִׂים טוֹבִים, שֶׁהֵם סְיָג לְאָדָם לְעוֹלָם הַבָּא. כְּמוֹ זֶה שֶׁאָמַר רַבִּי נוּרִי, עָשׂוּ סְיָג לַתּוֹרָה כְּדֵי שֶׁתַּאֲרִיכוּ יָמִים בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא.

וַיֵּלֶךְ אִישׁ, בְּכָל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר אִישׁ, צַדִּיק גָּדוֹל הוּא בְּדוֹרוֹ, שֶׁיּוּכַל לַעֲמוֹד עַל עַצְמוֹ, וְעַל אֲחֵרִים. כְּעִנְיָן זֶה לִבְנַאי, אִישׁ יוֹדֵעַ צַיִד אִישׁ שָׂדֶה, רָשָׁע בְּרִשְׁעוֹ קָטִיל, וּמְקַפֵּחַ בְּנֵי נָשָׁא וְלָא דָחִיל.

וַיֵּלֶךְ אִישׁ - בְּכָל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר אִישׁ, צַדִּיק גָּדוֹל בְּדוֹרוֹ הוּא, שֶׁיּוּכַל לַעֲמֹד עַל עַצְמוֹ וְעַל אֲחֵרִים. כְּעִנְיָן זֶה לִבְנַאי - אִישׁ יוֹדֵעַ צַיִד אִישׁ שָׂדֶה, רָשָׁע בְּרִשְׁעוֹ הוֹרֵג, וּמְקַפֵּחַ בְּנֵי אָדָם וְלֹא פּוֹחֵד.

אֱלִימֶלֶךְ גָּדוֹל בְּדוֹרוֹ, רָאוּי לַעֲמוֹד עַל עַצְמוֹ, וְעַל אֲחֵרִים. כֵּיוָן שֶׁרָאָה הָרָעָב, מִיָּד בָּרַח. לְפִיכָךְ נֶעֱנַשׁ. מִבֵּית לֶחֶם יְהוּדָה, מִמָּקוֹם סַנְהֶדְרֵי גְדוֹלָה, מִנְּבִיאוּ דְּאוֹרַיְיתָא דְּתַמָּן. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (שמואל ב כג) מִי יַשְׁקֵנִי מַיִם מִבּוֹר בֵּית לֶחֶם אֲשֶׁר בַּשָּׁעַר.

אֱלִימֶלֶךְ גָּדוֹל בְּדוֹרוֹ רָאוּי לַעֲמֹד עַל עַצְמוֹ וְעַל אֲחֵרִים. כֵּיוָן שֶׁרָאָה הָרָעָב, מִיָּד בָּרַח. לְפִיכָךְ נֶעֱנַשׁ. מִבֵּית לֶחֶם יְהוּדָה - מִמָּקוֹם סַנְהֶדְרִין גְּדוֹלָה, מֵהַנְּבִיאָה שֶׁל הַתּוֹרָה שֶׁשָּׁם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמואל ב כג) מִי יַשְׁקֵנִי מַיִם מִבּוֹר בֵּית לֶחֶם אֲשֶׁר בַּשָּׁעַר.

וְהָא עָקַר רַגְלוֹי מִנְּבִיאוּ דְּאוֹרַיְיתָא דְּבֵית לֶחֶם יְהוּדָה, לָגוּר בִּשְׂדֵי מוֹאָב, וּבְגִין כָּךְ אִתְעֲנָשׁוּ. וְאַנְתְּ רַבִּי, גְּלִית גַּרְמָךְ בַּאֲתַר דְּנָבְעִין חַבְרַיָּיא מַבּוּעֵי דְאוֹרַיְיתָא הָכָא. אֲמַר, בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְּשַׁדְּרַנִי הָכָא, לְמִשְׁמַע מִילָךְ.

וְזֶה עָקַר רַגְלָיו מִנְּבִיאַת הַתּוֹרָה שֶׁל בֵּית לֶחֶם יְהוּדָה, לָגוּר בִּשְׂדֵי מוֹאָב, וּמִשּׁוּם כָּךְ נֶעֱנָשׁוּ. וְאַתָּה רַבִּי, גִּלִּיתָ עַצְמְךָ בְּמָקוֹם שֶׁנּוֹבְעִים הַחֲבֵרִים מַעְיְנוֹת שֶׁל תּוֹרָה כָּאן? אָמַר, בָּרוּךְ הָרַחֲמָן שֶׁשְּׁלָחַנִי לְכָאן לִשְׁמֹעַ אֶת דְּבָרֶיךָ.

רַבִּי בּוֹן, הָוָה אָזֵיל יוֹמָא חַד בְּאוֹרְחָא, פָּגַע בֵּיהּ חַד יְנוּקָא. אָמַר לֵיהּ, רַבִּי, תִּבָּעֵי דְּאֵיהַךְ עִמָּךְ בְּאוֹרְחָךְ, וַאֲשַׁמֵּשׁ קַמָּךְ בְּהַאי אוֹרְחָא. אָמַר לֵיהּ, זִיל. אֲזַל אֲבַתְרֵיהּ.

רַבִּי בּוֹן הָיָה הוֹלֵךְ יוֹם אֶחָד בַּדֶּרֶךְ. פָּגַשׁ בּוֹ תִּינוֹק אֶחָד. אָמַר לוֹ: רַבִּי, הַתִּרְצֶה שֶׁאֵלֵךְ עִמְּךָ בַּדֶּרֶךְ, וַאֲשַׁמֵּשׁ לְפָנֶיךָ בַּדֶּרֶךְ הַזּוֹ? אָמַר לוֹ: לֵךְ. הָלַךְ אַחֲרָיו.

עַד דְּהָוָה אָזֵיל, פָּגְעָן בֵּיהּ, ר' חִיָּיא וְרַבִּי אַבָּא וְרַבִּי יוּדָא וְר' יוֹסֵי, אָמְרוּ לֵיהּ, אַתְּ בַּלְחוֹדָךְ, וְלֵית מַאן דְּטָעֵין בַּתָּרָךְ. אָמַר לוֹן, חַד יְנוּקָא הָכָא דְּאָזֵיל אֲבַתְרַאי. אָמַר רַבִּי חִיָּיא, כְּדַאי הֲוֵית לְחוֹב בְּעַצְמָךְ, דְּלֵית עִמָּךְ עִם מַאן דְּתִשְׁתְּעֵי בְּמִילֵי דְאוֹרַיְיתָא. יָתְבֵי בְּחַקְלָא תְּחוֹת אִילָן חַד.

עַד שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ, פָּגְשׁוּ בּוֹ רַבִּי חִיָּיא וְרַבִּי אַבָּא וְרַבִּי יוּדָא וְרַבִּי יוֹסֵי. אָמְרוּ לוֹ: אַתָּה לְבַדְּךָ, וְאַיִן מִי שֶׁיִּטְעַן אַחֲרֶיךָ? אָמַר לָהֶם: תִּינוֹק אֶחָד כָּאן שֶׁהוֹלֵךְ אַחֲרַי. אָמַר רַבִּי חִיָּיא: כְּדַאי הָיִיתִ שֶׁתִּתְחַיֵּב בְּנַפְשְׁךָ, שֶׁאֵין עִמְּךָ עִם מִי שֶׁתְּדַבֵּר בְּדִבְרֵי תוֹרָה. יְשָׁבוּ בְּשָׁדֶה תַּחַת אִילָן אֶחָד.

פָּתַח ר' חִיָּיא וְאָמַר, (משלי ד) וְאֹרַח צַדִּיקִים כְּאוֹר נֹגַהּ הוֹלֵךְ וְאוֹר עַד נָכוֹן הַיּוֹם. הַהוֹלֵךְ בַּדֶּרֶךְ צָרִיךְ לִהְיוֹת עִמּוֹ, מִי שֶׁיְּדַבֵּר עִמּוֹ בְּדִבְרֵי תוֹרָה. וְכָךְ דַּרְכָּן שֶׁל צַדִּיקִים, הוֹלֵךְ וְאוֹר, הוֹלֵךְ וְעִמּוֹ דִּבְרֵי תוֹרָה. דִּכְתִיב, (משלי ו) וְתוֹרָה אוֹר. עַד נָכוֹ"ן הַיּוֹם, עַד שֶׁתִּשְׁתַּתֵּף עִמּוֹ הַשְּׁכִינָה, וְלֹא תָזוּז מִמֶּנּוּ. דְּתָנֵינָן, בְּכָל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ דִּבְרֵי תוֹרָה, שְׁכִינָה שָׁם. שֶׁנֶּאֱמַר, (שמות כ) בְּכָל מָקוֹם אֲשֶׁר אַזְכִּיר אֶת שְׁמִי וכו'.

פָּתַח רַבִּי חִיָּיא וְאָמַר, (משלי ד) וְאֹרַח צַדִּיקִים כְּאוֹר נֹגַהּ הוֹלֵךְ וְאוֹר עַד נָכוֹן הַיּוֹם. הַהוֹלֵךְ בַּדֶּרֶךְ צָרִיךְ לִהְיוֹת עִמּוֹ מִי שֶׁיְּדַבֵּר בְּדִבְרֵי תוֹרָה. וְכֵן דַּרְכָּן שֶׁל צַדִּיקִים, הוֹלֵךְ וְאוֹר, הוֹלֵךְ וְעִמּוֹ דִּבְרֵי תוֹרָה, שֶׁכָּתוּב (שם ו) וְתוֹרָה אוֹר. עַד נָכוֹ"ן הַיּוֹם, עַד שֶׁתִּשְׁתַּתֵּף עִמּוֹ הַשְּׁכִינָה וְלֹא תָזוּז מִמֶּנּוּ. שֶׁשָּׁנִינוּ, בְּכָל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ דִּבְרֵי תוֹרָה, שְׁכִינָה שָׁם, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כ) בְּכָל מָקוֹם אֲשֶׁר אַזְכִּיר אֶת שְׁמִי וכו'.

פָּתַח רַבִּי יְהוּדָה וְאָמַר, (משלי ג) רְפָאוּת תְּהִי לְשָׁרֶךָ וגו'. הַתּוֹרָה הִיא רְפוּאָה לָאָדָם, לַגּוּף וְלָעֲצָמוֹת, בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא. דְּאָמַר רַבִּי נְחֶמְיָה אָמַר רַבִּי נְהוֹרָאִי, אַסְוָותָא לְבַר נָשׁ בְּהַאי עַלְמָא בְּכָל יוֹמָא, מַאן דְּקָרֵי קְרִיאַת שְׁמַע עַל תִּיקוּנֵיהּ.

פָּתַח רַבִּי יְהוּדָה וְאָמַר, (משלי ג) רְפָאוּת תְּהִי לְשָׁרֶךָ וגו'. הַתּוֹרָה הִיא רְפוּאָה לָאָדָם, לַגּוּף וְלָעֲצָמוֹת, בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא. שֶׁאָמַר רַבִּי נְחֶמְיָה אָמַר רַבִּי נְהוֹרָאִי, הַרְפוּאָה לָאָדָם בָּעוֹלָם הַזֶּה בְּכָל יוֹם - מִי שֶׁקּוֹרֵא קְרִיאַת שְׁמַע עַל תִּקּוּנָהּ.

וְאָמַר רַבִּי נְהוֹרָאִי, בְּקְרִיאַת שְׁמַע יֵשׁ רמ"ח תֵּיבוֹת, כְּמִנְיַן רמ"ח אֵבָרִים שֶׁל אָדָם. וְהַקּוֹרֵא קְרִיאַת שְׁמַע כְּתִיקוּנָהּ, כָּל אֵבָר וְאֵבָר נוֹטֵל תֵּיבָה אַחַת לְעַצְמוֹ, וּמִתְרַפֵּא בּוֹ. וְדָא אִיהוּ רְפוּאוּת תְּהִי לְשָׁרֶךָ וְשִׁיקוּי לְעַצְמוֹתֶיךָ.

וְאָמַר רַבִּי נְהוֹרָאִי, בְּקְרִיאַת שְׁמַע יֵשׁ מָאתַיִם אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה תֵּבוֹת, כְּמִנְיַן מָאתַיִם אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה אֵיבָרִים שֶׁל אָדָם. וְהַקּוֹרֵא קְרִיאַת שְׁמַע כְּתִקּוּנָהּ, כָּל אֵיבָר וְאֵיבָר נוֹטֵל תֵּבָה אַחַת לְעַצְמוֹ, וּמִתְרַפֵּא בּוֹ. וְזֶה רְפוּאוּת תְּהִי לְשָׁרֶךָ וְשִׁקּוּי לְעַצְמוֹתֶיךָ.

אַהֲהֵכִי, מָטָא הַהוּא יְנוּקָא, לָאֵי מֵאוֹרְחָא, וְיתֵיב קַמַּיְיהוּ. שְׁמַע אִלֵּין מִלִּין, קָם עַל רַגְלוֹהִי וַאֲמַר, וַהֲלֹא בְּקְרִיאַת שְׁמַע אֵין שָׁם אֶלָּא רמ"ח תֵּיבוֹת. אֲמַר לֵיהּ רַבִּי חִיָּיא, תֵּיב בְּנִי, יְתֵיב, אֲמַר, בְּנִי שְׁמַעְתְּ בְּהַאי מִידֵי.

בֵּינְתַיִם הִגִּיעַ אוֹתוֹ הַתִּינוֹק עַיִף מֵהַדֶּרֶךְ, וְיָשַׁב לִפְנֵיהֶם. שָׁמַע אֶת הַדְּבָרִים הַלָּלוּ, קָם עַל רַגְלָיו וְאָמַר: וַהֲלֹא בְּקְרִיאַת שְׁמַע אֵין שָׁם אֶלָּא מָאתַיִם אַרְבָּעִים וְחָמֵשׁ תֵּבוֹת? אָמַר לוֹ רַבִּי חִיָּיא: שֵׁב בְּנִי. יָשַׁב. אָמַר: הֲשָׁמַעְתְּ בְּנִי בָּזֶה דָּבָר?

אָמַר לֵיהּ, כָּךְ שְׁמַעְתִּי מֵאַבָּא, דִּבְקְרִיאַת שְׁמַע יֵשׁ רמ"ח תֵּיבוֹת חָסֵר תְּלַת, לְמִנְיַן אֵיבָרָיו שֶׁל אָדָם. מַאי תַּקָּנְתֵּיהּ. תְּקִינוּ, דִּשְׁלִיחַ צִבּוּר חוֹזֵר שְׁלֹשָׁה תֵּיבוֹת אֵלּוּ. וּמַאי נִינְהוּ. ה' אֱלֹהֵיכֶם אֱמֶת. כְּדֵי לְהַשְׁלִים רמ"ח תֵּיבוֹת עַל הַקָּהָל. וּכְדֵי שֶׁלֹּא יַפְסִיק לֶאֱמֶת, לֹא פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה, וְלֹא יוֹתֵר מִשְּׁלֹשָׁה.

אָמַר לוֹ: כָּךְ שְׁמַעְתִּי מֵאַבָּא, שֶׁבִּקְרִיאַת שְׁמַע יֵשׁ מֵאתַיִם אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה תֵּבוֹת חָסֵר שָׁלֹשׁ לְמִנְיַן אֵיבָרָיו שֶׁל אָדָם. מַה תַּקָּנָתוֹ? תִּקְנוּ שֶׁהַשְׁלִיחַ צִבּוּר חוֹזֵר עַל שָׁלֹשׁ הַתֵּבוֹת הַלָּלוּ, וּמָהֵן? ה' אֱלֹהִים אֱמֶת. כְּדֵי לְהַשְׁלִים מֵאתַיִם אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה תֵּבוֹת עַל הַקָּהָל, וּכְדֵי שֶׁלֹּא יַפְסִיק לֶאֱמֶת, לֹא פָּחוֹת מִשָּׁלֹשׁ, וְלֹא יוֹתֵר מִשָּׁלֹשׁ.

אַהֲהָכֵי אָתֵי רַבִּי יוּדָא בְּרֵיהּ דְּר' פִּנְחָס, וְיתֵיב לְגַבַּיְיהוּ, וַאֲמַר לְהוֹ, בְּמַאי עַסְקִיתוּ. אֲמָרוּ לֵיהּ, בְּמִילֵּי דִּקְרִיאַת שְׁמַע, וְהָכֵי אֲמַר הַאי יְנוּקָא. אֲמַר, וַדַּאי הָכִי הוּא, וְהָכֵי אֲמַר ר' יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בֶּן דּוּרְמַסְקִית, מִשְּׁמֵיהּ דְּר' עֲקִיבָא, חֲסִידִים הָרִאשׁוֹנִים תִּקְנוּ קְרִיאַת שְׁמַע כְּנֶגֶד עֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת. וּכְנֶגֶד מִנְיַן אֵיבָרָיו שֶׁל אָדָם. וְהָא חָסְרוּ מֵהֶם שְׁלֹשָׁה. תִּקְנוּ שֶׁיְּהֵא שְׁלִיחַ צִבּוּר חוֹזֵר וּמַשְׁלִים אוֹתָם. וּמַאי נִינְהוּ. ה' אֱלֹהֵיכֶם אֱמֶת.

בֵּינְתַיִם בָּא רַבִּי יוּדָא בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי פִּנְחָס, וְיָשַׁב אֶצְלָם, וְאָמַר לָהֶם: בַּמָּה עַסְקְתֶּם? אָמְרוּ לוֹ: בְּדִבְרֵי קְרִיאַת שְׁמַע, וְכָךְ אָמַר הַתִּינוֹק הַזֶּה. אָמַר: וַדַּאי שֶׁכָּךְ הוּא, וְכָךְ אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בֶּן דּוּרְמַסְקִית מִשְּׁמוֹ שֶׁל רַבִּי עֲקִיבָא, חֲסִידִים הָרִאשׁוֹנִים תִּקְנוּ קְרִיאַת שְׁמַע כְּנֶגֶד עֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת, וּכְנֶגֶד מִנְיַן אֵיבָרָיו שֶׁל אָדָם. וַהֲרֵי חָסְרוּ מֵהֶן שָׁלֹשׁ? תִּקְנוּ שֶׁיְּהֵא שְׁלִיחַ צִבּוּר חוֹזֵר וּמַשְׁלִים אוֹתָן. וּמָהֵן? ה' אֱלֹהֵיכֶם אֱמֶת.

בְּתְפִלָּה תִּקְנוּ, ג' בְּרָכוֹת רִאשׁוֹנוֹת, וְג' בְּרָכוֹת אַחֲרוֹנוֹת. בְּקְרִיאַת שְׁמַע, ג' שֵׁמוֹת בָּרִאשׁוֹנָה, ה' אֱלֹהֵינוּ ה', וּשְׁלֹשָׁה שֵׁמוֹת בָּאַחֲרוֹנָה, ה' אֱלֹהֵיכֶם אֱמֶת. וְכָל הַקּוֹרֵא קְרִיאַת שְׁמַע כְּהַאי גַּוְונָא, בְּיָדוּעַ שֶׁאֵינוֹ נִיזּוֹק בְּאוֹתוֹ יוֹם.

בַּתְּפִלָּה תִּקְנוּ שֶׁלֹּשׁ בְּרָכוֹת רִאשׁוֹנוֹת וְשֶׁלֹּשׁ בְּרָכוֹת אַחֲרוֹנוֹת. בִּקְרִיאַת שְׁמַע - שְׁלֹשָׁה שֵׁמוֹת בָּרִאשׁוֹנָה, ה' אֱלֹהֵינוּ ה', וּשְׁלֹשָׁה שֵׁמוֹת בָּאַחֲרוֹנָה - ה' אֱלֹהֵיכֶם אֱמֶת. וְכָל הַקּוֹרֵא קְרִיאַת שְׁמַע כְּמוֹ זֶה, בְּיָדוּעַ שֶׁאֵינוֹ נִזּוֹק בְּאוֹתוֹ יוֹם.

וְכָל הָאוֹמֵר קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁלֹּא עִם הַצִּבּוּר אֵינוֹ מַשְׁלִים אֵיבָרָיו, מִפְּנֵי שֶׁחִיסֵּר הַשְּׁלֹשָׁה תֵּיבוֹת שֶׁשְּׁלִיחַ צִבּוּר חוֹזֵר. מַאי תַּקָּנְתֵּיהּ. יְכַוֵּון בְּט"ו וְוִי"ן דֶּאֱמֶת וְיַצִּיב.

וְכָל הָאוֹמֵר קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁלֹּא עִם הַצִּבּוּר, אֵינוֹ מַשְׁלִים אֵיבָרָיו, מִפְּנֵי שֶׁחִסֵּר הַשָּׁלֹשׁ תֵּבוֹת שֶׁשְּׁלִיחַ צִבּוּר חוֹזֵר. מַה תַּקָּנָתוֹ? יְכַוֵּון בַּחֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה וְוִי"ם שֶׁל אֱמֶת וְיַצִּיב.

וְעִם כָּל זֶה הָיָה קוֹרֵא עָלָיו אַבָּא, (קהלת א) מְעֻוָּת לֹא יוּכַל לְתִקֵּן וְגו'. אוֹתָן שְׁלֹשָׁה תֵּיבוֹת שֶׁבִּקְרִיאַת שְׁמַע, שֶׁשְּׁלִיחַ צִבּוּר חוֹזֵר אוֹתָם, לֹא יְכוֹל לְהִימָּנוֹת אוֹתָם לְתַשְׁלוּם רמ"ח

כְּשֶׁאָר הַצִּיבּוּר. אָמַר לְהַהוּא יְנוּקָא, אֵימָא קְרָאךְ. פָּתַח וְאָמַר, (שם ט) עִיר קְטַנָּה וַאֲנָשִׁים בָּהּ מְעָט.

וְעִם כָּל זֶה הָיְתָה קוֹרֵא עָלָיו אַבָּא, (קהלת א) מְעָוָּת לֹא יוּכַל לְתַקֵּן וְגוֹ'. אוֹתָן שְׁלֹשׁ תֵּבוֹת שֶׁבְּקְרִיאַת שְׁמַע שֶׁשְּׁלִיחַ צִבּוּר חוֹזֵר אוֹתָן, לֹא יוּכַל לְהַמָּנוֹת אוֹתָם לְתַשְׁלוּם מָאתַיִם אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה כְּשְׁאָר הַצִּבּוּר. אָמַר לְאוֹתוֹ הַתִּינוֹק, פְּסֹק פְּסוּקְךָ! פָּתַח וְאָמַר, (שם ט) עִיר קְטַנָּה וַאֲנָשִׁים בָּהּ מְעָט.

רַבִּי בּוֹן, טָעֵין יוֹמָא חַד, אֲבַתְרוֹי דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי, בִּסְלִיקוּ דְּחַד טִינָרָא, בְּרָמָאָה דְּטוּרָא, חָמוּ חַד צִפּוֹרָא מְנַדְּדָא מִגּוֹזָלָא, וְאַתְיָין אָחֳרָנִין, וְאִמְרִטוּן אַגְפָּהָא, וַאֲמַר הַאי קְרָא עָלָהּ, (משלי כז) כְּצִפּוֹר נוֹדֶדֶת מִן קִנָּהּ כֵּן אִישׁ נוֹדֵד מִמְּקוֹמוֹ.

רַבִּי בּוֹן הִטְעִין יוֹם אֶחָד אַחֲרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי בַּעֲלִית סָלַע אֶחָד, בְּרוּם הָהָר. רָאוּ צִפּוֹר אַחַת נוֹדֶדֶת מִגּוֹזָלֶיהָ, וַאֲחֵרִים בָּאִים, וּמַרְטוּ אֶת כְּנָפֶיהָ, וְעָלֶיהָ אָמַר אֶת הַפָּסוּק הַזֶּה, (משלי כג) כְּצִפּוֹר נוֹדֶדֶת מִן קִנָּהּ כֵּן אִישׁ נוֹדֵד מִמְּקוֹמוֹ.

עַד דַּהֲווֹ אָזְלוּ, חָמוּ חַד חִוְּויָא, דְּקָטֵיל בַּר נָשׁ, וַאֲזֵיל לֵיהּ. וְחָמוּ אַרְיֵא, דְּטָרִיף אוּדָנָא, וְאָכִיל. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, מַאי אַהֲנֵי לְהַאי חִיוְיָא, דְּטָרִיף לְמַגָּנָא.

בְּעוֹד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, רָאוּ נָחָשׁ אֶחָד שֶׁהוֹרֵג אָדָם וְהוֹלֵךְ לוֹ, וְרָאוּ אַרְיֵה שֶׁטּוֹרֵף אֹזֶן וְאוֹכֵל. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, מַה תּוֹעֶלֶת לוֹ לַנָּחָשׁ הַזֶּה שֶׁטּוֹרֵף לְחִנָּם?

פָּתַח וְאָמַר, (איוב ט) אֲשֶׁר בְּשַׂעֲרָה יְשׁוּפֵנִי וְהִרְבָּה פְצָעַי חִנָּם. אֲשֶׁר בְּשַׂעֲרָה, דָּא שָׂטָן, דְּאוֹרְחֵיהּ כְּחִיוְיָא, טָרִיף וְקָטֵיל לְמַגָּנָא, וְלָא אִתְהֲנֵי מִינֵיהּ. יְשׁוּפֵנִי, כְּתִיב הָכָא יְשׁוּפֵנִי, וּכְתִיב הָתָם הוּא יְשׁוּפְךָ רֹאשׁ. וּבְגִין דְּבִשְׂעָרָה יְשׁוּפֵנִי, הִרְבָּה פְצָעַי חִנָּם, דְּאוֹרְחֵיהּ לְאַבָאָשָׁא חִנָּם, וְטָרַף טַרְפָּא לְמַגָּנָא.

פָּתַח וְאָמַר, (איוב ט) אֲשֶׁר בְּשַׂעֲרָה יְשׁוּפֵנִי וְהִרְבָּה פְצָעַי חִנָּם. אֲשֶׁר בְּשַׂעֲרָה - זֶה הַשָּׂטָן, שֶׁדַּרְכּוֹ כְּנָחָשׁ, טוֹרֵף וְהוֹרֵג לְחִנָּם וְלֹא מוֹעִיל לוֹ. יְשׁוּפֵנִי - כָּתוּב כָּאן יְשׁוּפֵנִי, וְכָתוּב שָׁם הוּא יְשׁוּפְךָ רֹאשׁ. וּמִשּׁוּם שֶׁבְּשַׂעֲרָה יְשׁוּפֵנִי, הִרְבָּה פְצָעַי חִנָּם. שֶׁדַּרְכּוֹ לְהַזִּיק חִנָּם, וְטוֹרֵף טֶרֶף לְחִנָּם.

וְאִי תֵּימָא בְּלָא רְשׁוּת קָא עָבִיד. וְהָכְתִיב, רוּחַ סְעָרָה עוֹשָׂה דְּבָרוֹ. וּכְתִיב, (קהלת י) אִם יִשֹּׁךְ הַנָּחָשׁ בְּלֹא לָחַשׁ. חִיוְיָא לָא נָשַׁךְ, עַד דְּלָחֲשִׁין לֵיהּ מִלְעֵילָא. דַּאֲמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אִית דְּלָחֲשִׁין לֵיהּ מִלְעֵילָא, וְלָא אִשְׁתְּמוֹדַע לְגַבֵּיהּ הַהוּא חִוְיָא, וְקָטֵיל לֵיהּ לְאַחֲרָא. זַכָּאָה מַאן דְּלָא אִשְׁתְּמוֹדַע גַּבֵּיהּ, וְלָא אִתְרְשִׁים קַמֵּיהּ.

וְאִם תֹּאמַר שֶׁעוֹשֶׂה בְּלִי רְשׁוּת - וְהִנֵּה כָּתוּב רוּחַ סְעָרָה עֹשָׂה דְּבָרוֹ? וְכָתוּב (קהלת י) אִם יִשֹּׁךְ הַנָּחָשׁ בְּלוֹא לָחַשׁ. נָחָשׁ אֵינוֹ נוֹשֵׁךְ עַד שֶׁלּוֹחֲשִׁים לוֹ מִלְמַעְלָה. שֶׁאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, יֵשׁ שֶׁלּוֹחֲשִׁים לוֹ מִלְמַעְלָה, וְלֹא נוֹדָע אֵלָיו אוֹתוֹ הַנָּחָשׁ, וְהוֹרֵג אֶת מִישֶׁהוּ אַחֵר. אַשְׁרֵי מִי שֶׁלֹּא נוֹדָע אֵלָיו וְלֹא נִרְשָׁם לְפָנָיו.

מַה כְּתִיב בֶּאֱלִימֶלְךְ. (רות א) וְשֵׁם הָאִישׁ אֱלִימֶלֶךְ, כֵּיוָן דְּאִתְרְשִׁים לְגַבֵּיהּ, אַסְטִין בְּדִינָא עֲלוֹהִי, עַד דְּקָטַל לֵיהּ. דִּכְתִיב, וַיָּמָת אֱלִימֶלֶךְ. כֵּיוָן דְּשָׁרֵי בֵּיהּ שְׁאָרֵי בִּבְנוֹי וְכוֹלָא בְּעוֹנָשָׁא

דְּדַיָּינָא, דְּלֵית עָנְשָׁא כְּעָנְשָׁא דְּדִינָא. דִּי לָא יֵימָא דַּיָּינָא דְּאִיהוּ אִתְעָנַשׁ בִּלְחוֹדוֹי, אֶלָּא אִיהוּ וּבְנוֹי וְכָל בֵּייְתֵיהּ יִתְפְּסוּן בְּחוֹבָא דְּדִינָא.

מַה כְּתוּב בָּאֱלִימֶלֶךְ? (רות א) וְשֵׁם הָאִישׁ אֱלִימֶלֶךְ. כֵּיוָן שֶׁנִּרְשַׁם אֶצְלוֹ, הִסְטִין בַּדִּין עָלָיו, עַד שֶׁהָרַג אוֹתוֹ, שֶׁכְּתוּב וַיָּמָת אֱלִימֶלֶךְ. כֵּיוָן שֶׁהִתְחִיל בּוֹ, הִתְחִיל בִּבְנָיו, וְהַכֹּל בָּעָנָשׁ שֶׁל הַדִּין, שֶׁאֵין עָנָשׁ כְּעָנָשׁ שֶׁל הַדִּין. שֶׁלֹּא יֹאמַר הַדַּיָּן שֶׁהוּא נֶעֱנָשׁ לְבַדּוֹ, אֶלָּא הוּא וּבָנָיו וְכָל בֵּיתוֹ יִתְפְּסוּ בְּחֵטְא הַדִּין.

דַּיָּינָא, אִית לֵיהּ לְמִירְדַּף וּלְמֵדַע בָּתַר עוֹבָדֵי דִּבְנֵי מָתָא, דְּאִיהוּ אִיתְפַּס בְּחוֹבַיְיהוּ. דְּלָא יֵימָא דַּיָּינָא, אֲנָא לְמֵידַן דִּינָא בֵּין גַּבְרָא לְחַבְרֵיהּ, וְלָא יַתִּיר. אֶלָּא כָּל עוֹבָדֵי מָתָא תְּלוּיִין עַל קוֹדְלֵיהּ. וְאִי אָטִים עֵינוֹי מֵעוֹבָדֵי מָתָא, אִיהוּ אִתְפַּיס בְּחוֹבַיְיהוּ.

הַדַּיָּן יֵשׁ לוֹ לִרְדּוֹף וְלַדַּעַת אַחֲרֵי מַעֲשֵׂי בְּנֵי הָעִיר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא נִתְפָּס בַּחֲטָאֵיהֶם. שֶׁלֹּא יֹאמַר הַדַּיָּן, אֲנִי כְּדֵי לָדוּן דִּין בֵּין אִישׁ לַחֲבֵרוֹ, וְלֹא יוֹתֵר. אֶלָּא כָּל מַעֲשֵׂי בְּנֵי הָעִיר תְּלוּיִים עַל צַוָּארוֹ. וְאִם אוֹטֵם עֵינָיו מִמַּעֲשֵׂי הָעִיר, הוּא נִתְפָּס בַּחֲטָאֵיהֶם.

אֱלִימֶלֶךְ יָכִיל הֲוֵי לְמֵיקַם וּלְמִיגְנָא עַל דְּרַיָּיהּ, וְזָכָאָה הֲוָה. בְּשַׁעֲתָא דְּאִיתְעַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּדִינָא עַל עַלְמָא, אִשְׁגַּח בְּרֵאשֵׁיהֶן דְּעַמָּא, וּבָעָא לְחַפְיָא עַל אֱלִימֶלֶךְ. בְּקַדְמִיתָא מַה כְּתִיב. אִישׁ סְתָם, וְלָא כְתִיב מַאן הוּא. מִיָּד קָם מְקַטְרְגָא וַאֲמַר, וְשֵׁם הָאִישׁ אֱלִימֶלֶךְ, דְּאִתְרְשִׁים אִיהוּ וְאִשְׁתְּמוֹדַע הוּא וְכָל בֵּייְתֵיהּ.

אֱלִימֶלֶךְ יָכוֹל הָיָה לַעֲמֹד וּלְהָגֵן עַל דּוֹרוֹ, וְצַדִּיק הָיָה. בְּשָׁעָה שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הִתְעוֹרֵר בְּדִין עַל הָעוֹלָם, הוּא מַשְׁגִּיחַ בְּרָאשֵׁי הָעָם, וְרָצָה לְכַסּוֹת עַל אֱלִימֶלֶךְ. בָּרִאשׁוֹנָה מַה כָּתוּב? אִישׁ סְתָם, וְלֹא כָתוּב מִי הוּא. מִיָּד קָם הַמְקַטְרֵג וְאָמַר, וְשֵׁם הָאִישׁ אֱלִימֶלֶךְ, שֶׁהוּא נִרְשָׁם וְנוֹדָע הוּא וְכָל בֵּיתוֹ.

מִכָּאן אוֹלִיפְנָא, דְּלֵית דַּיָּינָא בְּכָל דָּרָא וְדָרָא, דְּלָא אִתְרְשִׁים וְאִשְׁתְּמוֹדַע לְגַבֵּיהּ עֵילָּא. וּבְשַׁעֲתָא דְּאִתְעַר דִּינָא עַל עַלְמָא, אִיהִי אִיתְדַּן בְּקַדְמִיתָא, דִּכְתִיב שִׁפְטִי הַשֹּׁפְטִים.

מִכָּאן לְמַדְנוּ, שֶׁאֵין דַּיָּן בְּכָל דּוֹר וָדוֹר שֶׁלֹּא נִרְשָׁם וְנוֹדָע אֶצְלוֹ לְמַעְלָה. וּבְשָׁעָה שֶׁמִּתְעוֹרֵר הַדִּין עַל הָעוֹלָם, הוּא נִדּוֹן בָּרִאשׁוֹנָה, שֶׁכָּתוּב שִׁפְטִי הַשֹּׁפְטִים.

וְשֵׁם שְׁנֵי בָנָיו מַחְלוֹן וְכִלְיוֹן. רַבִּי פְּדָת וְרַבִּי פְּרֶחְיָא אָמְרוּ, מַחְלוֹן: שֶׁמָּחַל לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְאַחַר זְמַן, עַל שֶׁהָיָה מוֹחֶה בְּיָדוֹ שֶׁל אָבִיו, וּמִשְׁתַּדֵּל בּוֹ עַל הַמִּשְׁפָּטִים. כִּלְיוֹן: עַל שֶׁנִּכְלָה מִן הָעוֹלָם.

וְשֵׁם שְׁנֵי בָנָיו מַחְלוֹן וְכִלְיוֹן. רַבִּי פְּדָת וְרַבִּי פְּרֶחְיָא אָמְרוּ, מַחְלוֹן - שֶׁמָּחַל לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְאַחַר זְמַן, עַל שֶׁהָיָה מוֹחֶה בְּיָדוֹ שֶׁל אָבִיו, וּמִשְׁתַּדֵּל בּוֹ עַל הַמִּשְׁפָּטִים. כִּלְיוֹן - עַל שֶׁנִּכְלָה מִן הָעוֹלָם.

ר' יוֹסֵי בֶּן קִיסְמָא אָמַר, כְּשֵׁם שֶׁהָיוּ הֵם, כָּךְ הָיוּ נְשׁוֹתֵיהֶם. עָרְפָּה, עַל שְׁמָהּ נִידוֹנֶת, קְשֵׁת קָדַל, דְּלָא בְּעָאת לְמֵיהֱוֵי לָהּ חוּלְקָא עִם יִשְׂרָאֵל. כְּמוֹ דְּאַתְּ אָמֵר, כִּי פָנוּ אֵלַי עוֹרֶף וְלֹא פָנִים. רַבָּנָן אָמְרֵי, לְפִי שֶׁהֶחֱזִירָה עוֹרֶף לַחֲמוֹתָהּ.

רַבִּי יוֹסֵי בֶּן קִיסְמָא אָמַר, כְּשֵׁם שֶׁהָיוּ נְשׁוֹתֵיהֶם - כָּךְ הָיוּ נְשׁוֹתֵיהֶם. עָרְפָּה - עַל שְׁמָהּ נִדּוֹנִית, קְשֵׁת עֹרֶף, שֶׁלֹּא רָצְתָה שֶׁיִּהְיֶה לָהּ חֵלֶק עִם יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר כִּי פָּנוּ אֵלַי עֹרֶף וְלֹא פָנִים. רַבָּנָן אוֹמְרִים, לְפִי שֶׁהֶחֱזִירָה עֹרֶף לַחֲמוֹתָהּ.

רוּת: עַל שֵׁם תּוֹר, שֶׁהוּא כָּשֵׁר עַל הַמִּזְבֵּחַ. כָּךְ רוּת, כְּשֵׁירָה לָבֹא בַּקָּהָל, שֶׁעָלֶיהָ נֶאֱמַר הֲלָכָה, עַמּוֹנִי וְלֹא עַמּוֹנִית, מוֹאָבִי וְלֹא מוֹאֲבִית. רוּת: שֶׁיָּצָא מִמֶּנָּהּ בֵּן, שֶׁרִיוָּוה לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת.

רוּת - עַל שֵׁם תּוֹר, שֶׁהוּא כָּשֵׁר עַל הַמִּזְבֵּחַ. כָּךְ רוּת כְּשֵׁרָה לָבֹא בַּקָּהָל, שֶׁעָלֶיהָ נֶאֱמַר הֲלָכָה: עַמּוֹנִי וְלֹא עַמּוֹנִית, מוֹאָבִי וְלֹא מוֹאֲבִית. רוּת - שֶׁיָּצָא מִמֶּנָּה בֵּן שֶׁרִוָּה לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת.

רוּת אֵשֶׁת מַחְלוֹן, בְּאתָה בַּקָּהָל. מַחְלוֹן, שֶׁמָּחַל לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, לִהְיוֹת שְׁמוֹ נִזְכָּר. עָרְפָּה אֵשֶׁת כִּלְיוֹן, לֹא בָאתָה בַּקָּהָל, שֶׁכִּילָּה אוֹתָם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כִּלְיוֹן לֹא נִזְכַּר שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל.

רוּת אֵשֶׁת מַחְלוֹן, בְּאתָה בַּקָּהָל. מַחְלוֹן, שֶׁמָּחַל לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לִהְיוֹת שְׁמוֹ נִזְכָּר. עָרְפָּה אֵשֶׁת כִּלְיוֹן, לֹא בָאתָה בַּקָּהָל, שֶׁכִּילָּה אוֹתָם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. כִּלְיוֹן לֹא נִזְכַּר שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל.

וְעַל תִּיקוּנָא דָא. נָעֳמִי, נְשָׁמָה. אֱלִימֶלֶךְ, נִשְׁמָתָא לְנִשְׁמָתָא. מַחְלוֹן, רוּחַ הַשִּׂכְלִית. רוּת, נֶפֶשׁ הַשִּׂכְלִית. כִּלְיוֹן, רוּחַ הַבַּהֲמִיּוּת. וְעַל דָּא אֲמַר שְׁלֹמֹה, (קהלת ג) וּמִי יוֹדֵעַ רוּחַ בְּנֵי הָאָדָם הָעוֹלָה הִיא לְמַעְלָה וְרוּחַ הַבְּהֵמָה הַיֹּוֹרֶדֶת הִיא לְמַטָּה לָאָרֶץ. רוּחַ הָאָדָם, דָּא מַחְלוֹן. רוּחַ הַבְּהֵמָה, דָּא כִּלְיוֹן, שֶׁהוּא מִסִּטְרָא דְּשִׂמְאלָא. נֶפֶשׁ הַבַּהֲמִית, דָּא עָרְפָּה, שֶׁהִיא מַקְשֵׁת קָדָל, וְהִיא מִסִּיטְרָא דְּשִׂמְאלָא. וְעַל דָּא, כִּלְיוֹן לֹא נִזְכַּר שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל.

וְעַל הַתִּקּוּן הַזֶּה, נָעֳמִי - נְשָׁמָה. אֱלִימֶלֶךְ - נִשְׁמָה לִנְשָׁמָה. מַחְלוֹן - רוּחַ הַשִּׂכְלִית. רוּת - נֶפֶשׁ הַשִּׂכְלִית. כִּלְיוֹן - רוּחַ הַבַּהֲמִית. וְעַל זֶה אָמַר שְׁלֹמֹה, (קהלת ג) וּמִי יוֹדֵעַ רוּחַ בְּנֵי הָאָדָם הָעֹלָה הִיא לְמַעְלָה וְרוּחַ הַבְּהֵמָה הַיֹּרֶדֶת הִיא לְמַטָּה לָאָרֶץ. רוּחַ הָאָדָם - זֶה מַחְלוֹן. רוּחַ הַבְּהֵמָה - זֶה כִּלְיוֹן, שֶׁהוּא מִצַּד הַשְּׂמֹאל. נֶפֶשׁ הַבַּהֲמִית - זוֹ עָרְפָּה, שֶׁהִיא מַקֶּשֶׁת עֹרֶף, וְהִיא מִצַּד הַשְּׂמֹאל. וְעַל כֵּן כִּלְיוֹן לֹא נִזְכַּר שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל.

וַיִּקְחוּ לָהֶם נָשִׁים מוֹאֲבִיּוֹת, אָמַר רַבִּי רְחוּמַאי, בְּנוֹת עֶגְלוֹן מֶלֶךְ מוֹאָב הָיוּ. וּמַפְנֵי מָה זָכָה עֶגְלוֹן לְכָךְ. אָמַר רַבִּי רְחוּמַאי, כְּשֶׁבָּא אֲהוּד וְאָמַר, (שופטים ג) דְּבַר אֱלֹהִים לִי אֵלֶיךָ וַיָּקָם מֵעַל הַכִּסֵּא. אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אַתָּה קַמְתָּ מִכִּסְאֲךָ בִּשְׁבִיל כְּבוֹדִי, חַיֶּיךָ, מִמְּךָ יֵצְאוּ מִי שֶׁיֵּשֵׁב שְׁלֹמֹה עַל כִּסֵּא ה'. וַיֵּשֶׁב שְׁלֹמֹה עַל כִּסֵּא ה' (דברי הימים א כט).

וַיִּקְחוּ לָם נָשִׁים מֹאֲבִיּוֹת. אָמַר רַבִּי רְחוּמַאי, בְּנוֹת עֶגְלוֹן מֶלֶךְ מוֹאָב הָיוּ. וּמִפְּנֵי מָה זָכָה עֶגְלוֹן לְכָךְ? אָמַר רַבִּי רְחוּמַאי, כְּשֶׁבָּא אֲהוּד וְאָמַר (שופטים ג) דְּבַר אֱלֹהִים לִי אֵלֶיךָ וַיָּקָם מֵעַל הַכִּסֵּא, אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: אַתָּה קַמְתָּ מִכִּסְאֲךָ בִּשְׁבִיל כְּבוֹדִי - חַיֶּיךָ, מִמְּךָ יֵצְאוּ מִי שֶׁיֵּשֵׁב עַל כִּסְאִי, שֶׁנֶּאֱמַר (דברי הימים א כט) וַיֵּשֶׁב שְׁלֹמֹה עַל כִּסֵּא ה'.

רַבִּי בּוֹן אָמַר, אִלְמָלֵא הֲוֵינָא הָתָם, כַּד אִתְקַיְימָא הֲלָכָה, מוֹאָבִי וְלֹא מוֹאֲבִית, פַּלִּיגְנָא עָלָיו, וַאֲמִינָא, מוֹאָבִית וְלֹא מוֹאָבִי. דִּכְתִיב בְּהוּ, (במדבר כה) וַיָּחֶל הָעָם לִזְנוֹת אֶל בְּנוֹת מוֹאָב וַתִּקְרֶאנָה לָעָם לְזִבְחֵי אֱלֹהֵיהֶן. וּכְתִיב, (במדבר לא) הֵן הֵנָּה הָיוּ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל בִּדְבַר בִּלְעָם וַתְּהִי הַמַּגֵּפָה בַּעֲדַת ה'. אִינּוּן גָּרְמִין כּוּלֵי הַאי, וְגוּבְרִין אֲסִירֵי וְאִינּוּן שָׁרְיָין.

רַבִּי בּוֹן אָמַר, אִלְמָלֵא הָיִיתִי שָׁם, כְּשֶׁהִתְקַיְּמָה הַהֲלָכָה מוֹאָבִי וְלֹא מוֹאֲבִית - הָיִיתִי חוֹלֵק עָלָיו וְאוֹמֵר, מוֹאֲבִית וְלֹא מוֹאָבִי. וּמַה מִּי שֶׁכָּתוּב בָּהֶם (במדבר כח) וַיָּחֶל הָעָם לִזְנוֹת אֶל בְּנוֹת מוֹאָב וַתִּקְרֶאנָה לָעָם לְזִבְחֵי אֱלֹהֵיהֶן, וְכָתוּב (שם לא) הֵן הֵנָּה הָיוּ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל בִּדְבַר בִּלְעָם וַתְּהִי הַמַּגֵּפָה בַּעֲדַת ה'. הֵם גָּרְמוּ לְכָל זֶה, וְהַגִּבָּרִים אֲסוּרִים וְהֵן מֻתָּרוֹת?!

וּמִיָּד אָמַר, הַדְרֵי בִי. וּמַה, מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר קִבְּלוּן. דִּכְתִיב, (שם) אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ מִשְׁכַּב זָכָר הַחֲיוּ לָכֶם. מַאי טַעְמָא. דִּבְהֶכְרַח עָמְדוּ בְּנוֹת מוֹאָב בְּאוֹתוֹ מַעֲשֶׂה, דְּאָמַר רַבִּי חִלְקִיָּה אָמַר רַבִּי אַסְיָא בֶּן גּוּרְיוֹן, הָאֲנָשִׁים בָּאִין וּמְבִיאִין אוֹתָן בְּעַל כָּרְחָן, וְהַהִיא שֶׁלֹּא קִבְּלָה, הוֹרְגִין אוֹתָהּ. עַד שֶׁנִּמְצְאוּ מוֹאֲבִיּוֹת כּוּלָּן שָׁם בְּהֶכְרַח. וְעַל דָּא וַדַּאי הָאֲנָשִׁים אֲסוּרִים, וְהַנָּשִׁים מוּתָּרוֹת. וְעוֹד, כְּתִיב בְּאוֹרַיְיתָא תְּרֵי טַעֲמֵי, עַל דְּבַר אֲשֶׁר לֹא קִדְּמוּ אֶתְכֶם בַּלֶּחֶם וּבַמַּיִם, וַאֲשֶׁר שָׂכַר עָלֶיךָ בִּלְעָם, עִיקָּרָא דְּמִילְתָא גּוּבְרִין הֲווֹ.

וּמִיָּד אָמַר, חֲזַרְתִּי בִּי! וּמַה מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר קִבְּלוּ אוֹתָן, שֶׁכָּתוּב (שם) אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ מִשְׁכַּב זָכָר הַחֲיוּ לָכֶם. מָה הַטַּעַם? שֶׁבְּהֶכְרַח עָמְדוּ בְּנוֹת מוֹאָב בְּאוֹתוֹ הַמַּעֲשֶׂה. שֶׁאָמַר רַבִּי חִלְקִיָּה אָמַר רַבִּי אַסְיָא בֶּן גּוּרְיוֹן, הָאֲנָשִׁים בָּאִים וּמְבִיאִים אוֹתָן בְּעַל כָּרְחָן, וְהַהִיא שֶׁלֹּא קִבְּלָה - הוֹרְגִים אוֹתָהּ. עַד שֶׁנִּמְצְאוּ מוֹאֲבִיּוֹת כֻּלָּן שָׁם בְּהֶכְרַח. וְעַל כֵּן וַדַּאי הָאֲנָשִׁים אֲסוּרִים, וְהַנָּשִׁים מֻתָּרוֹת. וְעוֹד, כָּתוּב בַּתּוֹרָה שְׁנֵי טְעָמִים - עַל דְּבַר אֲשֶׁר לֹא קִדְּמוּ אֶתְכֶם בַּלֶּחֶם וּבַמָּיִם, וַאֲשֶׁר שָׂכַר עָלֶיךָ אֶת בִּלְעָם, שֶׁעִקַּר הַדָּבָר גִּבָּרִים הָיוּ.

אָמַר רַבִּי חִיסְדָּאי, וְהָא תְּנִינָן, דְּנַחַל שִׁיטִּים מְגַדֵּל הַנִּיאוּף דְּנָשִׁים הוּא, וְאַתְּ אָמַרְתְּ בְּעַל כָּרְחָן עָמְדוּ שָׁם. וְאָמַר רַבִּי אוֹשַׁעְיָא, מַאי דִּכְתִיב, (יואל ד) וּמַעְיָן מִבֵּית ה' יֵצֵא וְהִשְׁקָה אֶת נַחַל הַשִּׁטִּים, שֶׁבְּאוֹתוֹ זְמַן עָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְרַפְּאוֹת אֶת כָּל הָעוֹלָם, וּמִפְּנֵי שֶׁנַּחַל שִׁטִּים מְרֻבֶּה נִיאוּף, יֵצֵא מַעְיָן מִבֵּית ה' לְרַפְּאוֹת אוֹתוֹ הַנַּחַל. אִם כֵּן, הֲרֵי לְךָ כִּי בִּשְׁבִיל הַנִּיאוּף הֵן בָּאוֹת מֵעַצְמָן.

רַבִּי בּוֹן אָמַר, אִלְמָלֵא הָיִיתִי שָׁם, כְּשֶׁהִתְקַיְּמָה הַהֲלָכָה מוֹאָבִי וְלֹא מוֹאֲבִית - הָיִיתִי חוֹלֵק עָלָיו וְאוֹמֵר, מוֹאֲבִית וְלֹא מוֹאָבִי. וּמַה מִּי שֶׁכָּתוּב בָּהֶם (במדבר כח) וַיָּחֶל הָעָם לִזְנוֹת אֶל בְּנוֹת מוֹאָב וַתִּקְרֶאנָה לָעָם לְזִבְחֵי אֱלֹהֵיהֶן, וְכָתוּב (שם לא) הֵן הֵנָּה הָיוּ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל בִּדְבַר בִּלְעָם וַתְּהִי הַמַּגֵּפָה בַּעֲדַת ה'. הֵם גָּרְמוּ לְכָל זֶה, וְהַגִּבָּרִים אֲסוּרִים וְהֵן מֻתָּרוֹת?!

וּמִיָּד אָמַר, הַדְרֵי בִי. וּמַה, מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר קִבְּלוּן. דִּכְתִיב, (שם) אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ מִשְׁכַּב זָכָר הַחֲיוּ לָכֶם. מַאי טַעְמָא. דִּבְהֶכְרַח עָמְדוּ בְּנוֹת מוֹאָב בְּאוֹתוֹ מַעֲשֶׂה, דְּאָמַר רַבִּי חִלְקִיָּה אָמַר רַבִּי אַסְיָא בֶּן גּוּרְיוֹן, הָאֲנָשִׁים בָּאִין וּמְבִיאִין אוֹתָן בְּעַל כָּרְחָן, וְהַהִיא שֶׁלֹּא קִבְּלָה, הוֹרְגִין אוֹתָהּ. עַד שֶׁנִּמְצְאוּ מוֹאֲבִיּוֹת כּוּלָּן שָׁם בְּהֶכְרַח. וְעַל דָּא וַדַּאי הָאֲנָשִׁים אֲסוּרִים, וְהַנָּשִׁים מוּתָּרוֹת. וְעוֹד, כְּתִיב בְּאוֹרַיְיתָא תְּרֵי טַעֲמֵי, עַל דְּבַר אֲשֶׁר לֹא קִדְּמוּ אֶתְכֶם בַּלֶּחֶם וּבַמַּיִם, וַאֲשֶׁר שָׂכַר עָלֶיךָ בִּלְעָם, עִיקָּרָא דְּמִילְתָא גּוּבְרִין הֲווֹ.

אָמַר רַבִּי מְנַסְיָא, חַס וְשָׁלוֹם. גָּלוּי וְיָדוּעַ, דִּבְמָקוֹם שֶׁבַּעֲלֵיהֶם וַאֲבִיהֶם שָׁם, שֶׁאֵינָן בָּאוֹת מֵעַצְמָן בְּפַרְהֶסְיָא, אֶלָּא הֵם הִפְקִירוּ אוֹתָן בְּעַל כָּרְחָן בַּעֲצַת בִּלְעָם.

אָמַר רַבִּי מְנַסְיָא, חַס וְשָׁלוֹם! גָּלוּי וְיָדוּעַ, שֶׁבִּמְקוֹם שֶׁבַּעֲלֵי־תֵּן וַאֲבִיהֶן שָׁם, שָׁאֵינָן בָּאוֹת מֵעַצְמָן בְּפַרְהֶסְיָה, אֶלָּא הֵם הִפְקִירוּ אוֹתָן בְּעַל כָּרְחָן בַּעֲצַת בִּלְעָם.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בֶּן קִסְמָא, תְּמֵיהַּ אֲנִי, אִם מְגִילָּה זוֹ לֹא בָאָה אֶלָּא כְּדֵי לְיַחֵס זֶרַע דָּוִד, שֶׁבָּא מֵרוּת הַמּוֹאֲבִיָּה, לֹא יִסַּפֵּר יוֹתֵר, וְלָמָּה לִי כּוּלֵי הַאי, לִיכְתּוֹב יוֹחֲסָא מִבּוֹעַז, כְּשֶׁנַּעֲשָׂא אֶת רוּת, וְיֹאמַר אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת פָּרֶץ, עַד וְיִשַׁי הוֹלִיד אֶת דָּוִד. אֶלָּא כּוֹלָּא אִיצְטְרִיךְ, בְּגִין צַדֶּקֶת זוֹ, שֶׁבָּאָה לְהִתְגַּיֵּיר, וְלַחֲסוֹת תַּחַת כַּנְפֵי הַשְׁכִינָה, וּלְהוֹדִיעַ עִנְוָתָנוּתָהּ וּצְנִיעוּת שֶׁבָּהּ וְצִדְקוּתָהּ.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בֶּן קִסְמָא, תְּמֵהַּ אֲנִי אִם מְגִלָּה זוֹ לֹא בָאָה אֶלָּא כְּדֵי לְיַחֵס זֶרַע דָּוִד שֶׁבָּא מֵרוּת הַמּוֹאֲבִיָּה - לֹא יְסַפֵּר יוֹתֵר, וְלָמָּה לִי כָּל זֶה? לִכְתּוֹב הַיַּחַס מִבֹּעַז, כְּשֶׁנַּעֲשָׂא אֶת רוּת, וְיֹאמַר אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת פָּרֶץ, עַד וְיִשַׁי הוֹלִיד אֶת דָּוִד. אֶלָּא הַכֹּל הִצְטָרֵךְ בִּשְׁבִיל הַצַּדֶּקֶת הַזּוֹ, שֶׁבָּאָה לְהִתְגַּיֵּר וְלַחֲסוֹת תַּחַת כַּנְפֵי הַשְׁכִינָה, וּלְהוֹדִיעַ עַנְוָתָנוּתָהּ וּצְנִיעוּת שֶׁבָּהּ וְצִדְקוּתָהּ.

רַבִּי אֶלְעָזָר בְּר' יוֹסֵי אָמַר, לְהוֹדִיעַ זֶרַע דָּוִד, שֶׁהוּא (תהלים יב) כֶּסֶף צָרוּף בַּעֲלִיל לָאָרֶץ. דְּהָא פָּרֶץ וְעוֹבֵד כֶּסֶף צָרוּף הוּא, כְּכֶסֶף זֶה שֶׁנִּצְרָף פַּעַם וּשְׁתַּיִם.

רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי יוֹסֵי אָמַר, לְהוֹדִיעַ זֶרַע דָּוִד, שֶׁהוּא (תהלים יב) כֶּסֶף צָרוּף בַּעֲלִיל לָאָרֶץ. שֶׁהֲרֵי פָּרֶץ וְעוֹבֵד כֶּסֶף צָרוּף הוּא, כַּכֶּסֶף הַזֶּה שֶׁנִּצְרָף פַּעַם וּשְׁתַּיִם.

וְאִם תֹּאמַר, מִפְּנֵי מָה בָּאוּ מִן הָאֻמָּהוֹת בְּעִנְיַן זֶה. אֶלָּא כֶּסֶף מְזוּקָק מִתּוֹךְ סִגִּים שֶׁבָּהּ. וְזֶרַע דָּוִד צָרוּף מִצַּד זֶה וּמִצַּד זֶה. דִּכְתִיב, (דברים ו) וְאָהַבְתָּ אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ וְגו', בִּשְׁנֵי יְצָרֶיךָ, בְּיֵצֶר הַטּוֹב וּבְיֵצֶר הָרָע. הַכֹּל צָרִיךְ כְּאֶחָד. וְזֶרַע דָּוִד אִיצְטְרִיךְ הָכֵי.

וְאִם תֹּאמַר, מִפְּנֵי מָה בָּאוּ מִן הָאֻמָּהוֹת בְּעִנְיַן זֶה? אֶלָּא כֶּסֶף מְזֻקָּק מִתּוֹךְ סִגִּים שֶׁבָּהּ. וְזֶרַע דָּוִד צָרוּף מִצַּד זֶה וּמִצַּד זֶה, שֶׁכָּתוּב (דברים ו) וְאָהַבְתָּ אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ וְגוֹ', בִּשְׁנֵי יְצָרֶיךָ, בַּיֵּצֶר הַטּוֹב וּבַיֵּצֶר הָרָע. הַכֹּל צָרִיךְ כְּאֶחָד. וְזֶרַע דָּוִד צָרִיךְ כָּךְ.

פְּתַח רַבִּי וַאֲמַר, הָכִי אָדָם הָרִאשׁוֹן, נִשְׁמָתָא לְנִשְׁמָתָא. חַוָּה, נִשְׁמָתָא. קַיִן וְהֶבֶל, הֶבֶל, מִזִּינָא חָדָא עִם אָדָם וְחַוָּה, וְאִתְקְרֵי רוּחַ דְּקוּדְשָׁא. קַיִן, רוּחַ דְּטוּמְאָה דְּשַׁמָּאלָא, אִתְקְרֵי כִּלְאַיִם. וַהֲוֵי עִירְבּוּבְיָא, דְּלָא אִצְטְרִיךְ. סִטְרָא אָחֳרָא, דְּלָא מִזִּינָא דְּאָדָם וְחַוָּה. וְעַל דָּא, לֹא תַחֲרֹשׁ בְּשׁוֹר וּבַחֲמוֹר יַחְדָּיו. וְעַל דָּא, לֹא תֵיעוֹל בְּרִית דְּקוּדְשָׁא בְּרִשׁוּת אַחֲרִיתֵי, לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל פָּנָי.

פְּתַח רַבִּי וְאָמַר, כָּךְ אָדָם הָרִאשׁוֹן - נִשְׁמָה לִנְשָׁמָה. חַוָּה - נִשְׁמָה. קַיִן וְהֶבֶל - הֶבֶל מִמִּין אֶחָד עִם אָדָם וְחַוָּה, וְנִקְרָא רוּחַ הַקֹּדֶשׁ. קַיִן רוּחַ שֶׁל טֻמְאָה שֶׁל הַשְּׂמְאל, נִקְרָא כִּלְאַיִם. וְהָיָה עֵרְבּוּבְיָה שֶׁלֹּא צָרִיךְ. הַצַּד הָאַחֵר, שֶׁלֹּא מֵהַמִּין שֶׁל אָדָם וְחַוָּה. וְעַל זֶה, לֹא תַחֲרֹשׁ בְּשׁוֹר וּבַחֲמוֹר יַחְדָּיו. וְעַל זֶה אַל תַּכְנִיס בְּרִית הַקֹּדֶשׁ בִּרְשׁוּת אַחֶרֶת, לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל פָּנָי.

וְאָדָם הוּא דּוּגְמָא שֶׁל מַעְלָה. אֱלֹהִים אֲחֵרִים, דָּא חֲמוֹר וְאָתוֹן. זָכָר וּנְקֵבָה. וְעַל דָּא, מַאן דְּעָאֵיל בִּרְית קַדִּישָׁא בִּרְשׁוּת אָחֳרָא, כְּתִיב בֵּיהּ, (הושע ה) בַּה' בָּגָדוּ כִּי בָּנִים זָרִים יָלָדוּ. וְלֵית קִנְאָה לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, בַּר מִן דָּא דִּבְרִית קַדִּישָׁא.

וְאָדָם הוּא דֻּגְמָא שֶׁל מַעְלָה. אֱלֹהִים אֲחֵרִים - זֶה חֲמוֹר וְאָתוֹן, זָכָר וּנְקֵבָה. וְעַל זֶה, מִי שֶׁמַּכְנִיס בְּרִית קֹדֶשׁ בִּרְשׁוּת אַחֶרֶת, כָּתוּב בּוֹ (הושע ה) בַּה' בָּגָדוּ כִּי בָּנִים זָרִים יָלָדוּ. וְאֵין קִנְאָה לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא פָּרט לָזֶה שֶׁל בְּרִית הַקֹּדֶשׁ.

בָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּאֵינַשׁ י"ה ו"ה, דְּהוּא שְׁמָא קַדִּישָׁא דִּילֵיהּ, נִשְׁמָתָא לְנִשְׁמָתָא, וְדָא נְקֵבָה אָדָם, וּמִתְפַּשְׁטִין נְהוֹרִין בְּתִשְׁעָה נְהוֹרִין, וְהֵם מִשְׁתַּלְשְׁלִין מִן י', וְהוּא אוֹר אֶחָד בְּלָא פֵּירוּדָא. וְעַל דָּא, גּוּפָא דְּאֵינַשׁ, אִתְקְרֵי לְבוּשָׁא דְּאָדָם.

בָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּאָדָם י"ה ו"ה, שֶׁהוּא שְׁמוֹ הַקָּדוֹשׁ, נְשָׁמָה לִנְשָׁמָה, וְזֶה נִקְרָאת אָדָם, וּמִתְפַּשְׁטִים הָאוֹרוֹת בְּתִשְׁעָה אוֹרוֹת, וְהֵם מִשְׁתַּלְשְׁלִים מִן י', וְהוּא אוֹר אֶחָד בְּלִי פֵּרוּד. וְעַל זֶה גּוּף הָאָדָם נִקְרָא הַלְּבוּשׁ שֶׁל אָדָם.

ה' נִקְרֵאת נְשָׁמָה, וְתִזְדַּוֵּוג עִם י', וְאִתְפַּשְּׁטָא לְכַמָּה נְהוֹרִין, וְהוּא חַד. י"ה בְּלִי פֵּירוּדָא. וְעַל דָּא, וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ, זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָאם כו', וַיִּקְרָא אֶת שְׁמָם אָדָם.

ה' נִקְרֵאת נְשָׁמָה, וְתִזְדַּוֵּוג עִם י', וּמִתְפַּשֶּׁטֶת לְכַמָּה אוֹרוֹת, וְהוּא אֶחָד. י"ה בְּלִי פֵּרוּד. וְעַל זֶה, וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ, זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָאָם כו', וַיִּקְרָא אֶת שְׁמָם אָדָם.

ו' נִקְרֵאת רוּחַ, וְאִתְקְרֵי בֶּן י"ה. ה', אִתְקְרִיאַת נַפְשָׁא, וְאִתְקְרִיאַת בַּת. וְעַל דָּא, אָב וְאֵם בֵּן וּבַת. וְרָזָא דְמִלָּה יו"ד ה"א וא"ו ה"א, אִיקְרֵי אָדָ"ם. וְאִתְפַּשַּׁט נְהוֹרָא דִילֵיהּ, לַחֲמִשָּׁה וְאַרְבָּעִים נְהוֹרִין, וְדָא הוּא חוּשְׁבַּן אָדָם מ"ה.

ו' נִקְרֵאת רוּחַ, וְנִקְרָא בֶּן י"ה. ה' נִקְרֵאת נֶפֶשׁ, וְנִקְרֵאת בַּת. וְעַל זֶה, אָב וְאֵם בֵּן וּבַת. וְסוֹד הַדָּבָר יו"ד ה"א וא"ו ה"א, נִקְרָא אָדָ"ם. וּמִתְפַּשֵּׁט אוֹרוֹ לַחֲמִשָּׁה וְאַרְבָּעִים אוֹרוֹת, וְזֶהוּ חֶשְׁבּוֹן אָדָם מ"ה.

וְהַשֵּׁם יו"ד ה"א וא"ו ה"א, זָכַר וּנְקֵבָה בְּרָאָם כו'. וַיִּקְרָא אֶת שְׁמָם אָדָם. וְאַחַר כַּךְ יָצַר הַגּוּף, דִּכְתִיב (בראשית ב) וַיִּיצֶר ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עָפָר מִן הָאֲדָמָה וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיִּים.

וְהַשֵּׁם יו"ד ה"א וא"ו ה"א, זָכַר וּנְקֵבָה בְּרָאָם כו'. וַיִּקְרָא אֶת שְׁמָם אָדָם. וְאַחַר כָּךְ יָצַר הַגּוּף, שֶׁכְּתוּב (בראשית ב) וַיִּיצֶר ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עָפָר מִן הָאֲדָמָה וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיִּים.

מַאי אִית בֵּין אָדָם לְאָדָם, הֲרֵי יהו"ה נִקְרָא אָדָם, וְגוּפָא נִקְרָא אָדָם, מַאי בֵּין הַאי לְהַאי. אֶלָּא, בַּאֲתַר דְּאִקְרֵי (שם א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ, הוּא ידו"ד. וּבַאֲתַר דְּלָא אִקְרֵי בְּצַלְמוֹ הוּא גּוּף.

מַה יֵּשׁ בֵּין אָדָם לְאָדָם, הֲרֵי יהו"ה נִקְרָא אָדָם, וְהַגּוּף נִקְרָא אָדָם, מַה בֵּין זֶה לָזֶה? אֶלָּא, בְּמָקוֹם שֶׁנִּקְרָא (שם א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ, הוּא יהו"ה. וּבְמָקוֹם שֶׁלֹּא נִקְרָא בְּצַלְמוֹ, הוּא גּוּף.

וּבָתַר דַּאֲמַר וַיִּיצֶר ה' אֱלֹהִים. שְׁיָצַר לְאָדָם, עֲשָׂאוֹ. דִּכְתִיב (שם ג) וַיַּעַשׂ ה' אֱלֹהִים לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ כָּתְנוֹת עוֹר וַיַּלְבִּישֵׁם. בָּרִאשׁוֹנָה כָּתְנוֹת אוֹר, בְּדוּגְמָא שֶׁל מַעְלָה, וּבָתַר דְּחָבוּ כָּתְנוֹת עוֹר.

וְאַחַר שֶׁאָמַר וַיִּיצֶר ה' אֱלֹהִים, שְׁיָצַר אֶת הָאָדָם, עֲשָׂאוֹ, שֶׁכָּתוּב (שם ג) וַיַּעַשׂ ה' אֱלֹהִים לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ כָּתְנוֹת עוֹר וַיַּלְבִּשֵׁם. בָּרִאשׁוֹנָה כָּתְנוֹת אוֹר, בְּדֻגְמָא שֶׁל מַעְלָה, וְאַחַר שֶׁחָטְאוּ - כָּתְנוֹת עוֹר.

וְעַל דָּא אָמַר, (ישעיה מג) כָּל הַנִּקְרָא בִּשְׁמִי וְלִכְבוֹדִי בְּרָאתִיו יְצַרְתִּיו אַף עָשִׂיתִיו. בְּרָאתִיו, דָּא יו"ד ה"א וא"ו ה"א. יְצַרְתִּיו, דָּא כָּתְנוֹת אוֹר. אַ"ף עָשִׂיתִיו, דָּא כָּתְנוֹת עוֹר. מִשּׁוּם דְּהַאַף סְבֵב זֶה.

וְעַל זֶה אָמַר, (ישעיה מג) כֹּל הַנִּקְרָא בִשְׁמִי וְלִכְבוֹדִי בְּרָאתִיו יְצַרְתִּיו אַף עָשִׂיתִיו. בְּרָאתִיו - זֶה יו"ד ה"א וא"ו ה"א. יְצַרְתִּיו - זֶה כָּתְנוֹת אוֹר. אַ"ף עָשִׂיתִיו - זֶה כָּתְנוֹת עוֹר, מִשּׁוּם שֶׁהָאַף סְבֵב זֶה.

וּלְמַאן יְתְקָרֵי רַע. דָּא יֵצֶר הָרַע, וְדָא נָחָשׁ, דַּעֲבַד וְסָבֵב דְּאִתְגְּזַר עַל אָדָם וְחַוָּה מוֹתָא, וְעַל כָּל אֵינַשׁ.

וּלְמִי יִקָּרֵא רַע? זֶה יֵצֶר הָרַע, וְזֶה הַנָּחָשׁ, שֶׁעָשָׂה וְסָבַב שֶׁנִּגְזַר עַל אָדָם וְחַוָּה מָוֶת, וְעַל כָּל אִישׁ.

וּבְדוּגְמָא דְּאִיתָא שַׁם דְּקוּדְשָׁא, הָכֵי אִית שֵׁם דְּמָסְאֲבוּ, שֶׁהוּא טָמֵא. וְעַל דָּא, לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל פָּנָי. וְכָל הַפּוֹגֵם אֶחָד מֵאֵיבָרָיו מִלְמַטָּה, כְּאִלּוּ פּוֹגֵם מִלְמַעְלָה.

וּבַדֻּגְמָא שֶׁיֵּשׁ שֵׁם שֶׁל קֹדֶשׁ, כָּךְ יֵשׁ שֵׁם שֶׁל טֻמְאָה, שֶׁהוּא טָמֵא. וְעַל זֶה, לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל פָּנָי. וְכָל הַפּוֹגֵם אֶחָד מֵאֵיבָרָיו מִלְמַטָּה, כְּאִלּוּ פּוֹגֵם מִלְמַעְלָה.

וְעַל דָּא, חֲרֵב בָּא לְעוֹלָם, וְכַפְּנָא וּמוֹתָא אַתְיָ לְעָלְמָא. וְעַל דָּא (שמות כב) וְהָיוּ נְשֵׁיכֶם אַלְמָנוֹת וְגוֹ'. לְמַאן דְּעָאֵיל בְּרִית קַדִּישָׁא בִּרְשׁוּ אָחֳרָא. וְעַל דָּא, (ויקרא יט) שַׂעֲטָנֵז לֹא יַעֲלֶה עָלֶיךָ. (דברים כב) לֹא תַחֲרֹשׁ בְּשׁוֹר וּבַחֲמוֹר יַחְדָּו. וְעַל דָּא אָמַר, (שם כז) אָרוּר שׁוֹכֵב עִם כָּל בְּהֵמָה. מַאן הִיא בְּהֵמָה. דָּא כּוּתִית. גּוּף שֶׁהִיא מִסְטְרָא דִּבְהֵמָה אָחֳרָא דִּלְעֵילָא, מְסָאֲבָא.

וְעַל זֶה חֲרֵב בָּא לְעוֹלָם, וְרָעָב וּמָוֶת בָּאִים לָעוֹלָם, וְעַל זֶה (שמות כב) וְהָיוּ נְשֵׁיכֶם אַלְמָנוֹת וְגוֹ', לְמִי שֶׁמַּכְנִיס בְּרִית הַקֹּדֶשׁ לִרְשׁוּת אַחֶרֶת. וְעַל זֶה (ויקרא יט) שַׂעַטְנֵז לֹא יַעֲלֶה עָלֶיךָ. (דברים כב) לֹא תַחֲרֹשׁ בְּשׁוֹר וּבַחֲמוֹר יַחְדָּו. וְעַל זֶה אָמַר, (שם כז) אָרוּר שׁוֹכֵב עִם כָּל בְּהֵמָה. מִי הִיא הַבְּהֵמָה? זוֹ כּוּתִית, גּוּף שֶׁהִיא מִצַּד הַבְּהֵמָה הָאַחֶרֶת שֶׁלְּמַעְלָה, טְמֵאָה.

וְעַל דָּא אָמַר, (שם ל) רְאֵה נָתַתִּי לְפָנֶיךָ הַיּוֹם אֶת הַחַיִּים וְאֶת הַטּוֹב וְאֶת הַמָּוֶת וְאֶת הָרָע. אֶת הַחַיִּים וְאֶת הַטּוֹב, דָּא ידו"ד. וְאֶת הַמָּוֶת וְאֶת הָרָע, דָּא שְׁמֵיהּ דְּסמאַמַר לֵיהּ, נְשָׁמָתָא לְנְשָׁמָתָא מִסְּטְרָא דְּשָׁמְאלָא, וּנְשָׁמָה וְרוּחַ וְנֶפֶשׁ מִסְּטְרָא דְּשָׂמְאלָא, שֶׁהִיא בְּגוּפָא, לָא אִקְרוּן אָדָם. וּמַה אָמַר. וּבָחַרְתָּ בַּחַיִּים.

וְעַל זֶה אָמַר, (שם ל) רְאֵה נָתַתִּי לְפָנֶיךָ הַיּוֹם אֶת הַחַיִּים וְאֶת הַטּוֹב וְאֶת הַמָּוֶת וְאֶת הָרָע. אֶת הַחַיִּים וְאֶת הַטּוֹב - זֶה יהו"ה. וְאֶת הַמָּוֶת וְאֶת הָרָע - זֶה שְׁמוֹ שֶׁל סמא"ל, נְשָׁמָה לְנְשָׁמָה מִצַּד הַשְּׂמאל, וּנְשָׁמָה

וְרוּחַ וְנֶפֶשׁ מִצַּד הַשְּׂמֹאל, שֶׁהִיא בַּגּוּף, שֶׁאָדָם שֶׁהוּא מִשְּׁאָר עַמִּים שֶׁלֹּא נִקְרָאִים אָדָם. וּמָה אָמַר? וּבָחַרְתָּ בַּחַיִּים.

וְעַל דָּא אִית שֵׁידִין יְהוּדָאִין. וְלָא אָתָא פְּסוּקָא, דַּאֲמַר לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים, אֶלָּא לְיִשְׂמָעֵאל וּלְעֵשָׂו. וֵאלֹהִים אֲחֵרִים מִן יִשְׂמָעֵאל וְעֵשָׂו מֵאַן אֲתַר נְפָקוּ. מִן הַשְּׂמָרִים שֶׁל שֵׁדִים יְהוּדָאִין. וְעַל דָּא כְּתִיב, (ישעיה יד) כִּי מְשׁוֹרֵשׁ נָחָשׁ יֵצֵא צֶפַע. וְעַל דָּא, אִם אָמַר לְךָ יֵצֶר הָרָע, חֲטֵא, וּשְׁכַב עִם הַבְּהֵמָה, אַל תַּאֲמֵן בּוֹ.

וְעַל זֶה יֵשׁ שֵׁדִים יְהוּדִים, וְלֹא בָא הַפָּסוּק שֶׁאָמַר לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים, אֶלָּא לְיִשְׂמָעֵאל וּלְעֵשָׂו. וֵאלֹהִים אֲחֵרִים מִיִּשְׂמָעֵאל וּמֵעֵשָׂו מֵאֵיזֶה מָקוֹם יָצְאוּ? מִן הַשְּׂמָרִים שֶׁל הַשֵּׁדִים הַיְּהוּדִים, וְעַל זֶה כָּתוּב (ישעיה יד) כִּי מְשׁוֹרֵשׁ נָחָשׁ יֵצֵא צֶפַע. וְעַל כֵּן, אִם אָמַר לְךָ יֵצֶר הָרָע חֲטֹא וּשְׁכַב עִם בְּהֵמָה - אַל תַּאֲמֵן בּוֹ.

וְעַל דָּא, אִית שֵׁדִין יְהוּדָאִין וְיִשְׂמָעֵאלִים וְנוֹצְרִים, וְהַגְּדוֹלָה לִבְנֵי עֵשָׂו וְיִשְׂמָעֵאלִים. וּמֵאֵיזֶה מָקוֹם הִיא. מִן הַגּוּפוֹת שֶׁלָּהֶם, שֶׁהֵם אַחִים עִמָּנוּ מִן הַגּוּף, וְלֹא מִנְּשָׁמָה, וְלֹא מִן רוּחַ, וְלֹא מִנֶּפֶשׁ, וְלֹא מִנִּשְׁמָתָא לְנִשְׁמָתָא.

וְעַל זֶה יֵשׁ שֵׁדִים יְהוּדִים וְיִשְׂמָעֵאלִים וְנוֹצְרִים, וְהַגְּדוֹלָה לִבְנֵי עֵשָׂו וְיִשְׂמָעֵאלִים. וּמֵאֵיזֶה מָקוֹם הִיא? מִן הַגּוּפוֹת שֶׁלָּהֶם, שֶׁהֵם אַחִים עִמָּנוּ מִן הַגּוּף, וְלֹא מִנְּשָׁמָה, וְלֹא מִן רוּחַ, וְלֹא מִנֶּפֶשׁ, וְלֹא מִנִּשְׁמָה לִנְשָׁמָה.

וַאֲנִי פּוֹתֵחַ לְךָ פֶּתַח גָּדוֹל. כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֵם מִשְׁתַּתָּפִים לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וֵאלֹהִים שֶׁל בְּנֵי עֵשָׂו, הוּא יִשְׁתַּתָּפוּ לָהֶם. מְנַיִן לָנוּ? דְּמָה שֶׁאָמַר הַכָּתוּב, (במדבר כב) וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל בִּלְעָם בַּחֲלוֹם הַלָּיְלָה. אֱלֹהִים שֶׁלּוֹ יִשְׁתַּתָּפוּ לוֹ, וַיָּבֹא עַד בֵּיתוֹ, וְיִדַּבֵּר עִמּוֹ בִּלְעָם מִן הַחֲלוֹן שֶׁלּוֹ. וְזֶה לְמָה. בִּשְׁבִיל כְּבוֹד הַגּוּף, שֶׁהוּא עִיקָּר שֶׁלָּהֶם.

וַאֲנִי פּוֹתֵחַ לְךָ פֶּתַח גָּדוֹל. כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֵם מִשְׁתַּתָּפִים לְקַדּוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וֵאלֹהִים שֶׁל בְּנֵי עֵשָׂו, הוּא יִשְׁתַּתָּפוּ לָהֶם. מְנַיִן לָנוּ? דְּמָה שֶׁאָמַר הַכָּתוּב, וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל בִּלְעָם בַּחֲלוֹם הַלָּיְלָה. אֱלֹהִים שֶׁלּוֹ יִשְׁתַּתָּפוּ לוֹ. (במדבר כב) וַיָּבֹא - עַד בֵּיתוֹ, וַיְדַבֵּר עִמּוֹ בִּלְעָם מִן הַחַלּוֹן שֶׁלּוֹ. (נ"א החלום) וְזֶה לְמָה? בִּשְׁבִיל כְּבוֹד הַגּוּף, שֶׁהוּא עִקָּר שֶׁלָּהֶם.

וְעַל דָּא, כָּל גּוֹי שֶׁיַּעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה, וְיִתְפָּרֵשׁ מֵעֲבוֹדָה זָרָה וּמֵעֲבֵירָה, יֵעוֹל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בֵּיהּ רוּחַ קַדִּישָׁא וְנַפְשָׁא קַדִּישָׁא. וְעַל דָּא יֵשׁ לוֹ חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא. וְלֹא עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אֶלָּא חֵלֶק בִּפְנֵי עַצְמוֹ, וְעוֹלָם בִּפְנֵי עַצְמוֹ.

וְעַל זֶה, כָּל גּוֹי שֶׁיַּעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה וְיִפָּרֵד מֵעֲבוֹדָה זָרָה וּמֵעֲבֵרָה, יַכְנִיס הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בּוֹ רוּחַ קְדוֹשָׁה וְנֶפֶשׁ קְדוֹשָׁה. וְעַל זֶה יֵשׁ חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא וְלֹא עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אֶלָּא חֵלֶק בִּפְנֵי עַצְמוֹ וְעוֹלָם בִּפְנֵי עַצְמוֹ.

וְכָל זֶה לְמָה. בִּשְׁבִיל הַשְּׂמָרִים שֶׁיֵּשׁ בְּגוּפוֹ, שֶׁהֵם מִן הַטּוּמְאָה. וְהָרוּחַ הַקְּדוֹשָׁה, וְנֶפֶשׁ הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁיִּשְׁבוּ עַל הַשְּׂמָרִים, בְּחָזְקָה גְּדוֹלָה יְבִיאוּ לְהּ לָזֶה הַגּוּף, כְּמוֹ הָאָדָם הַדָּר בְּאַשְׁפָּה. וּמִשֶּׁיָּמוּת נָאֱבָדִים הַשְּׂמָרִים שֶׁלּוֹ.

וְכָל זֶה לָמָּה? בִּשְׁבִיל הַשְּׁמָרִים שֶׁיֵּשׁ בְּגוּפוֹ, שֶׁהֵם מִן הַטֻּמְאָה. וְהָרוּחַ הַקְּדוֹשָׁה, וְנֶפֶשׁ הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁיִּשְׁבוּ עַל הַשְּׁמָרִים, בְּחָזְקָה גְּדוֹלָה יְבִיאוּ אוֹתָהּ לְזֶה הַגּוּף, כְּמוֹ הָאָדָם הַדָּר בְּאַשְׁפָּה. וּמִשָּׁמוּת, נֶאֱבָדִים הַשְּׁמָרִים שֶׁלּוֹ.

וְעַל דָּא אָמְרוּ, הַגּוּף מִן הַכּוּתִי, בְּחַיָּיו טָמֵא, וּבְמוֹתוֹ טָהוֹר. לָמָּה. בִּשְׁבִיל שֶׁתִּתְאַבֵּד נִשְׁמָתָא דִּילֵיהּ, וְהַגּוּף יָשׁוּב אֶל הֶעָפָר כְּשֶׁהָיָה. הַיְינוּ דִּי, בְּחַיָּיו טָהוֹר, וּבְמוֹתוֹ טָמֵא. בִּשְׁבִיל שֶׁנִּשְׁמָתוֹ עוֹלֶה לְמָקוֹם גְּבוֹהַּ, וְנִשְׁאָר נֶפֶשׁ הַבַּהֲמִית בַּגּוּף. וְעַל דָּא, זֶה נִקְרָא טָמֵא בְּמוֹתוֹ. וְהַכּוּתִי טָהוֹר.

וְעַל זֶה אָמְרוּ, הַגּוּף מִן הַכּוּתִי - בְּחַיָּיו טָמֵא, וּבְמוֹתוֹ טָהוֹר. לָמָּה? בִּשְׁבִיל שֶׁתֹּאבַד נִשְׁמָתוֹ, וְהַגּוּף יָשׁוּב אֶל הֶעָפָר כְּשֶׁהָיָה. הַיְינוּ דִּי - בְּחַיָּיו טָהוֹר, וּבְמוֹתוֹ טָמֵא, בִּשְׁבִיל שֶׁנִּשְׁמָתוֹ עוֹלָה לְמָקוֹם גָּבוֹהַּ, וְנִשְׁאָר נֶפֶשׁ הַבַּהֲמִית בַּגּוּף. וְעַל זֶה, זֶה נִקְרָא טָמֵא בְּמוֹתוֹ, וְהַכּוּתִי טָהוֹר.

לְמִדַּת הַדִּין, לִתְרֵין אִילָנִין, חַד קַדִּישָׁא, וְחַד מְסָאֲבָא. מָה הֲוֵי קַדִּישָׁא, וּמָה הֲוֵי מְסָאֲבָא. מַה דַּעֲבֵיד אִיבָּא, הֲוֵי קַדִּישָׁא. וּמַה דְּלָא עֲבֵיד אִיבָּא, הֲוֵי מְסָאֲבָא. וְדִין הוּא דְּיַעֲבֵיד צֵל לַעֲבוֹדָה זָרָה. וְעִם כָּל דָּא הֵם נְטוּעִים בָּאָרֶץ, וּלְחַד אִילָנָא אִית מַיִין, וּלְאִילָנָא אַחֲרִינָא אִית מַיִין, וְעִם כָּל דָּא, אִילָנָא חַד יַעֲבֵיד אִיבָּא, וְאִילָנָא חַד לָא יַעֲבֵיד אִיבָּא.

לָמָּה הַדָּבָר דּוֹמֶה? לִשְׁנֵי אִילָנוֹת, אֶחָד קָדוֹשׁ וְאֶחָד טָמֵא. מִי הוּא הַקָּדוֹשׁ, וּמִי הוּא הַטָּמֵא? מִי שֶׁעוֹשֶׂה פְּרִי הוּא הַקָּדוֹשׁ, וּמִי שֶׁאֵין עוֹשֶׂה פְּרִי הוּא הַטָּמֵא. וְזֶהוּ שֶׁיַּעֲשֶׂה צֵל לַעֲבוֹדָה זָרָה. וְעִם כָּל זֶה הֵם נְטוּעִים בָּאָרֶץ, וּלְעֵץ אֶחָד יֵשׁ מַיִם, וְלָעֵץ הָאַחֵר אֵין (יש) מַיִם. וְעִם כָּל זֶה, עֵץ אֶחָד יַעֲשֶׂה פְּרִי, וְעֵץ אֶחָד לֹא יַעֲשֶׂה פְּרִי.

בְּדוּגְמָא דָּא, אִינּוּן יִשְׂרָאֵל, וּבְנֵי אוּמּוֹת. תְּרֵי אִילָנִין, דְּאִינּוּן נְטִיעִין בָּאַרְעָא. דְּרוּחַ דְּקַדִּישָׁא, וְרוּחַ דְּמְסָאֲבָא, דָּא הוּא הָאִילָנוֹת, וְאִינּוּן בְּאַרְעָא חָדָא, דְּאִינּוּן מִן גּוּפָא, אֲחוּנָא עִמָּנָא. וּלְחַד אִית מַיִין וְעָבֵיד אִיבָּא, דָּא אִיהִי אוֹרַיְיתָא קַדִּישָׁא דְּיִשְׂרָאֵל, שֶׁנִּמְשְׁלָה לְמַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה נה) הוֹי כָּל צָמֵא לְכוּ לַמַּיִם, וְאֵין מַיִם אֶלָּא תּוֹרָה.

בְּדָגְמָא הַזּוֹ הֵם יִשְׂרָאֵל וּבְנֵי הָאוּמּוֹת. שְׁנֵי אִילָנוֹת, שֶׁהֵם נְטוּעִים בָּאָרֶץ. רוּחַ שֶׁל קְדֻשָּׁה, וְרוּחַ שֶׁל טֻמְאָה. זֶהוּ הָאִילָנוֹת, וְהֵם בָּאָרֶץ אַחַת, שֶׁהֵן מִן הַגּוּף, אַחֵינוּ עִמָּנוּ. וּלְאֶחָד יֵשׁ מַיִם וְעוֹשֶׂה פְּרִי, זוֹ הִיא הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּמְשְׁלָה לְמַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה נה) הוֹי כָּל צָמֵא לְכוּ לַמַּיִם, וְאֵין מַיִם אֶלָּא תּוֹרָה.

וְעַל גּוּפָא דְּיִשְׂרָאֵל אָמַר, וְעֵץ עוֹשֶׂה פְּרִי אֲשֶׁר זַרְעוֹ בוֹ עַל הָאָרֶץ וְגוֹ'. וְיִרְית גִּינְתָא דְּעֵדֶן. וְיִרְית גּוּפָא קַדִּישָׁא דִּלְעֵילָא. וְנָהֳנִית נִשְׁמָתוֹ מֵאוֹר הַשְּׁכִינָה.

וְעַל הַגּוּף שֶׁל יִשְׂרָאֵל אָמַר, וְעֵץ עֹשֶׂה פְּרִי אֲשֶׁר זַרְעוֹ בוֹ עַל הָאָרֶץ וְגוֹ'. וְיוֹרֵשׁ גַּן הָעֵדֶן, וְיוֹרֵשׁ גּוּף קָדוֹשׁ שֶׁלְּמַעְלָה, וְנֶהֱנֵית נִשְׁמָתוֹ מֵאוֹר הַשְּׁכִינָה.

וְאַתְּ אֲמַרְתְּ, דְּלֵית אִיבָּא בְּאִילֵנָא דְּמִסְאֲבָא, לְמָה הַפְּסוּק אָמַר עֵץ עוֹשֶׂה פְּרִי לְמִינוֹ. אֵין בְּאִיבָּא דְּאִילֵנָא, דְּיַעֲבִיד צֵל לַעֲבוֹדָה זָרָה, שֶׁיֹּאמְרוּ עָלָיו דְּיַעֲבִיד אִיבָּא, דְּלָא אָכְלִין מִינֵיהּ, וְיִדְפְּנוּ הָרוּחַ. וְעַל זֶה אָמַר, לֹא כֵן הָרְשָׁעִים כִּי אִם כַּמֹּץ וְגוֹ'.

וְאִם תֹּאמַר, אֲמַרְתְּ, שֶׁאֵין פְּרִי בְּאִילַן הַמְּסֻאָה, לְמָה הַפְּסוּק אָמַר עֵץ פְּרִי עֹשֶׂה פְּרִי לְמִינוֹ? אֵין בִּפְרִי הָעֵץ שֶׁיַּעֲשֶׂה צֵל לַעֲבוֹדָה זָרָה שֶׁיֹּאמְרוּ עָלָיו שֶׁיַּעֲשֶׂה פְּרִי, שֶׁלֹּא אוֹכְלִים מִמֶּנּוּ, וְיִדְפְּנוּ הָרוּחַ. וְעַל זֶה אָמַר, לֹא כֵן הָרְשָׁעִים כִּי אִם כַּמֹּץ וְגוֹ'.

וְאִית לְאִילָנָא דְּא דְּמִסְאֲבָא מַיִין, וְלָא יַעֲבֵד אִיבָּא, אֶלָּא כְּמָא דַּאֲמַרְנָא, כַּמּוֹ"ץ אֲשֶׁר תִּדְּפֶנּוּ רוּחַ. דָּא אוֹרַיְיתָא דִּלְהוֹן, דִּכְתִיב (תהלים א) לֹא כֵן הָרְשָׁעִים כִּי אִם כַּמֹּץ כו'. מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּיִשְׂרָאֵל, מַה כְּתִיב. וְהָיָה כְּעֵץ שָׁתוּל עַל פַּלְגֵי מָיִם.

וְיֵשׁ לְאִילָן הַזֶּה שֶׁל הַטֻּמְאָה מַיִם, וְלֹא יַעֲשֶׂה פְּרִי, אֶלָּא כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ, כַּמ"ץ אֲשֶׁר תִּדְּפֶנּוּ רוּחַ. זוֹ הַתּוֹרָה שֶׁלָּהֶם, שֶׁכָּתוּב (תהלים א) לֹא כֵן הָרְשָׁעִים כִּי אִם כַּמֹּץ כו'. מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּיִשְׂרָאֵל, מַה כָּתוּב? וְהָיָה כְּעֵץ שָׁתוּל עַל פַּלְגֵי מָיִם.

רַבִּי אוֹשַׁעְיָא אָמַר, בֹּא וּרְאֵה מֵעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע, זֶרַע דָּוִד כְּהַאי גַּוְונָא עֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע. טוֹב מִצַּד הָאֲבוֹת. וְרָע מִצַּד הָאִמָּהוֹת, שֶׁהָיוּ מִן הָאוּמּוֹת. וְעִם כָּל זֶה, לְאוֹ מֵהֲצִיפּוּת דִּלְהוֹן הֲווֹת. כֵּיוָן שֶׁשָּׁמַע רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר יוֹסֵי דָּא בָּא וּנְשָׁקוֹ בְּרֹאשׁוֹ.

רַבִּי אוֹשַׁעְיָא אָמַר, בֹּא וּרְאֵה, מֵעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע, זֶרַע דָּוִד כְּמוֹ זֶה, עֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע. טוֹב - מִצַּד הָאֲבוֹת, וָרָע - מִצַּד הָאִמָּהוֹת, שֶׁהָיוּ מִן הָאֻמּוֹת. וְעִם כָּל זֶה, לֹא מֵהֲחֲצִיפּוּת שֶׁלָּהֶם זֶה הָיָה. כֵּיוָן שֶׁשָּׁמַע רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר יוֹסֵי אֶת זֶה, בָּא וּנְשָׁקוֹ בְּרֹאשׁוֹ.

אָמַר רַבִּי חִסְדָּאי, רוּת מִצְּנִיעוּת שֶׁבָּהֶם הָיְתָה, וְנִכְנְסָה תַּחַת כַּנְפֵי הַשְּׁכִינָה, וְיָצָא מִמֶּנָּה דָּוִד. וְהַמְּלָכִים הִתְחַיְּבוּ לִהְיוֹת מִזֶּרַע דָּוִד, כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ רַחֲמָנִים וְאַכְזָרִים. רַחֲמָנִים מִצַּד הָאָב. וְאַכְזָרִים מִצַּד הָאֵם. וְזֶה וְזֶה צָרִיךְ לִהְיוֹת כְּאֶחָד. וּלְפִיכָךְ, זֶרַע דָּוִד, נוֹקֵם וְנוֹטֵר כְּנָחָשׁ לָאוּמּוֹת וְרַחֲמָן לַיִּשְׂרְאֵלִים.

אָמַר רַבִּי חִסְדָּאי, רוּת מִצְּנִיעוּת שֶׁבָּהֶם הָיְתָה, וְנִכְנְסָה תַּחַת כַּנְפֵי הַשְּׁכִינָה, וְיָצָא מִמֶּנָּה דָּוִד. וְהַמְּלָכִים הִתְחַיְּבוּ לִהְיוֹת מִזֶּרַע דָּוִד, כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ רַחֲמָנִים וְאַכְזָרִים. רַחֲמָנִים מִצַּד הָאָב, וְאַכְזָרִים מִצַּד הָאֵם. וְזֶה וְזֶה צָרִיךְ לִהְיוֹת כְּאֶחָד. וּלְפִיכָךְ זֶרַע דָּוִד נוֹקֵם וְנוֹטֵר כְּנָחָשׁ לָאֻמּוֹת, וְרַחֲמָן לַיִּשְׂרְאֵלִים.

אָמַר רַבִּי חֲלַפְתָּא, כְּשׁוֹשַׁנָּה בֵּין הַחוֹחִים, נוֹתֶנֶת רֵיחַ טוֹב, כָּךְ רוּת מִזֶּרַע הָאוּמּוֹת, נָתְנָה רֵיחַ טוֹב לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. כְּשׁוֹשַׁנָּה שֶׁהֶעֱלְתָה רֵיחַ טוֹב, כָּךְ רוּת, מְמַעֲשֶׂיהָ הַטּוֹבִים נְכְנְסָה תַּחַת כַּנְפֵי הַשְּׁכִינָה.

אָמַר רַבִּי חֲלַפְתָּא, כְּשׁוֹשַׁנָּה בֵּין הַחוֹחִים נוֹתֶנֶת רֵיחַ טוֹב - כָּךְ רוּת מִזֶּרַע הָאֻמּוֹת נָתְנָה רֵיחַ טוֹב לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. כְּשׁוֹשַׁנָּה שֶׁהֶעֱלְתָה רֵיחַ טוֹב - כָּךְ רוּת מִמַּעֲשֶׂיהָ הַטּוֹבִים נְכְנְסָה תַּחַת כַּנְפֵי הַשְּׁכִינָה.

שָׁאַל רַבִּי פְּדָת, לְבְרֵיהּ שֶׁל רַבִּי יוֹסֵי אִישׁ סוֹכוֹ. רוּת, כֵּיוָן שֶׁנִּתְגַּיְּירָה, מִפְּנֵי מָה לֹא קְרָאוּהָ בְּשֵׁם אַחֵר. אֲמַר לֵיהּ, כָּךְ שְׁמַעְתִּי, דְּשֵׁם אַחֵר הָיָה לָהּ, וּכְשֶׁנִּשֵּׂאת לְמַחְלוֹן, קָרְאוּ שְׁמָהּ רוּת. וּמִשָּׁם עָלְתָה בְּשֵׁם זֶה. דְּהָא כְּשֶׁנִּשֵּׂאת לְמַחְלוֹן נִתְגַּיְּירָה, וְלֹא לְאַחַר זְמַן.

שָׁאַל רַבִּי פְּדָת אֶת בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹסֵי אִישׁ סוֹכוֹ, רוּת, כֵּיוָן שֶׁנִּתְגַּיְּירָה, מִפְּנֵי מָה לֹא קְרָאוּהָ בְּשֵׁם אַחֵר? אָמַר לוֹ, כָּךְ שְׁמַעְתִּי, שֶׁשֵּׁם אַחֵר הָיָה לָהּ, וּכְשֶׁנִּשֵּׂאת לְמַחְלוֹן, קָרְאוּ שְׁמָהּ רוּת, וּמִשָּׁם עָלְתָה בְּשֵׁם זֶה. שֶׁהֲרֵי כְּשֶׁנִּשֵּׂאת לְמַחְלוֹן נִתְגַּיְּרָה, וְלֹא לְאַחַר זְמַן.

אָמַר לוֹ, וְהָכְתִיב אַחַר כַּךְ, (רות א) בַּאֲשֶׁר תָּלִינִי אָלִין וַאלֹהַיִךְ אֱלֹהָי וכו', הַרְבֵּה הַתְרָאוֹת עָשְׂתָה נָעֳמִי, כְּדִתְנִינָן, וְכוּלָּן קִבְּלָה עָלֶיהָ. וְאִם נִתְגַּיְּירָה קוֹדֶם, לָמָּה לָהּ הַשְׁתָּא כּוּלֵי הַאי.

אָמַר לוֹ, וַהֲרֵי כָּתוּב אַחַר כָּךְ, (רות א) בַּאֲשֶׁר תָּלִינִי אָלִין וַאלֹהַיִךְ אֱלֹהָי וְכוּ'. הַרְבֵּה הַתְרָאוֹת עָשְׂתָה נָעֳמִי, כְּמוֹ שֶׁשָּׁנִינוּ, וְכֻלָּן קִבְּלָה עָלֶיהָ. וְאִם נִתְגַּיְּרָה קֹדֶם, לְמָה לָהּ כָּעֵת כָּל זֶה?

אָמַר לוֹ, חַס וְשָׁלוֹם שֶׁנִּשְׂאָהּ מַחְלוֹן, וְהִיא גוֹיָה, אֶלָּא כְּשֶׁנִּשְׂאָהּ נִתְגַּיְּירָה, וּבְחֶזְקַת אֵימַת בַּעֲלָהּ עָמְדָה בְּטַעֲמָהּ. דִּכְתִיב, (שם) הִנֵּה שָׂבָה יְבִמְתֵּךְ אֶל עַמָּהּ וְאֶל אֱלֹהֶיהָ (שם) וְרוּת דָּבְקָה בָהּ, כְּמוֹ שֶׁהָיְתָה בַּתְּחִילָּה. כֵּיוָן שֶׁמֵּת בַּעֲלָהּ, בִּרְצוֹנָהּ דָּבְקָה בַּתּוֹרָה.

אָמַר לוֹ, חַס וְחָלִילָה שֶׁנִּשְׂאָהּ מַחְלוֹן וְהִיא גוֹיָה, אֶלָּא כְּשֶׁנִּשְׂאָהּ נִתְגַּיְּרָה, וּבְחֶזְקַת אֵימַת בַּעֲלָהּ עָמְדָה הִיא וְעָרְפָּה בְּעִנְיַן זֶה. כֵּיוָן שֶׁמֵּתוּ בַּעֲלֵיהֶן, עָרְפָּה חֲזָרָה לְסוּרְחָנָהּ, וְרוּת עָמְדָה בְּטַעֲמָהּ, שֶׁכָּתוּב, הִנֵּה שָׂבָה יְבִמְתֵּךְ אֶל עַמָּהּ וְאֶל אֱלֹהֶיהָ, וְרוּת דָּבְקָה בָּהּ, כְּמוֹ שֶׁהָיְתָה בַּתְּחִלָּה. כֵּיוָן שֶׁמֵּת בַּעְלָהּ, בִּרְצוֹנָהּ דָּבְקָה בַּתּוֹרָה.

אָמַר לוֹ, שָׁמַעְתָּ מַה שְׁמָהּ בַּתְּחִילָּה. אָמַר לֵיהּ, גִּילִית שְׁמָהּ. כְּשֶׁנִּשְׂאָהּ מַחְלוֹן, קָרָא לְשְׁמָהּ רוּת. עָרְפָּה, הָרָפָה שְׁמָהּ, וְחָזְרָה לְסַרְחוֹנָהּ, וְלִשְׁמָהּ, וּלְעַמָּהּ, וְלֵאלֹהֶיהָ, דִּכְתִיב הִנֵּה שָׂבָה יְבִמְתֵּךְ אֶל עַמָּהּ וְאֶל אֱלֹהֶיהָ. אֶל עַמָּהּ לְהִקָּרֵא בַּשֵּׁם הָרִאשׁוֹן, וְאֶל אֱלֹהֶיהָ, לַעֲבוֹד עֲבוֹדָה זָרָה.

אָמַר לוֹ, שָׁמַעְתָּ מַה שְׁמָהּ בַּתְּחִלָּה? אָמַר לוֹ, (פלונית) גִּילִית שְׁמָהּ. כְּשֶׁנִּשְׂאָהּ מַחְלוֹן, קָרָא לְשְׁמָהּ רוּת. עָרְפָּה, הָרָפָה שְׁמָהּ, וְחָזְרָה לְסַרְחוֹנָהּ, וְלִשְׁמָהּ, וּלְעַמָּהּ, וְלֵאלֹהֶיהָ, שֶׁכָּתוּב (שם) הִנֵּה שָׂבָה יְבִמְתֵּךְ אֶל עַמָּהּ וְאֶל אֱלֹהֶיהָ. אֶל עַמָּהּ - לְהִקָּרֵא בַּשֵּׁם הָרִאשׁוֹן. וְאֶל אֱלֹהֶיהָ - לַעֲבֹד עֲבוֹדָה זָרָה.

רַבִּי רְחוּמַאי, וְרַבִּי קִיסְמִי בְּנֵי גֵּירֵי, הֲווֹ שְׁכִיחֵי בַּהֲדֵי הֲדָדֵי בְּאוֹנוֹ, מְשַׁבְּתֵי לְשַׁבָּת. יוֹמָא חַד הֲווֹ יָתְבֵי, וְרַבִּי רְחוּמַאי הֲוָה יָתֵיב וְדָרֵשׁ, וְעַמָּא יָתְבֵי קַמֵּיהּ. פְּתַח וַאֲמַר, (ישעיה כד) עַל כֵּן בְּאוּרִים כַּבְּדוּ ה'. מַאי בְּאוּרִים. אִלּוּ אוּרִים וְתוּמִים.

רַבִּי רְחוּמַאי וְרַבִּי קִיסְמִי בְּנֵי גֵּרִים הָיוּ מְצוּיִים יַחַד בְּאוֹנוֹ מְשַׁבְּתִּים לְשַׁבָּת. יוֹם אֶחָד הָיוּ יוֹשְׁבִים, וְרַבִּי רְחוּמַאי הָיָה יוֹשֵׁב וְדוֹרֵשׁ, וְהָעָם יוֹשֵׁב לְפָנָיו. פָּתַח וְאָמַר, (ישעיה כד) עַל כֵּן בָּאֵרִים כַּבְּדוּ ה'. מַה זֶּה בָּאֵרִים? אֵלּוּ אוּרִים וְתֻמִּים.

דָּבָר אַחֵר. בְּאוּרִים: בִּשְׁתֵּי אִישׁוֹת, שֶׁהֵם בְּצִיּוֹן וּבִירוּשָׁלַיִם. דִּכְתִיב, (שם לא) נְאֻם ה' אֲשֶׁר אוּר לוֹ בְּצִיּוֹן וְתַנּוּר לוֹ בִּירוּשָׁלָם. וְאֵין בְּנֵי אָדָם יוֹדְעִים בָּהֶם.

דָּבָר אַחֵר - בְּאוּרִים - בִּשְׁתֵּי אִשּׁוֹת, שֶׁהֵם בְּצִיּוֹן וּבִירוּשָׁלַיִם, שֶׁכָּתוּב (שם לא) נְאֻם ה' אֲשֶׁר אוּר לוֹ בְּצִיּוֹן וְתַנּוּר לוֹ בִּירוּשָׁלָם. וְאֵין בְּנֵי אָדָם יוֹדְעִים בָּהֶם.

בְּצִיּוֹן וּבִירוּשָׁלַיִם לְבַד סַלְקָא דַּעְתָּךְ. אֶלָּא, כְּמוֹ דְּצִיּוֹן וִירוּשָׁלַיִם דָּא עִם דָּא, הָכָא נָמֵי אִלֵּין דָּא עִם דָּא, וְהֵם כְּעֵין זָכָר וּנְקֵבָה. וְהוּא אֵשׁ שֶׁל זָכָר, חָלוּשׁ. וְשֶׁל נְקֵבָה, חָזָק. זֶה אֵצֶל צִיּוֹן, וְזֶה אֵצֶל יְרוּשָׁלַיִם.

בְּצִיּוֹן וּבִירוּשָׁלַיִם לְבַד עוֹלֶה עַל דַּעְתְּךָ? אֶלָּא, כְּמוֹ שֶׁצִּיּוֹן וִירוּשָׁלַיִם זֶה עִם זֶה, כָּךְ גַּם אֵלּוּ זֶה עִם זֶה, וְהֵם כְּעֵין זָכָר וּנְקֵבָה. וְהוּא אֵשׁ שֶׁל זָכָר חָלוּשׁ, וְשֶׁל נְקֵבָה חָזָק. זֶה אֵצֶל צִיּוֹן, וְזֶה אֵצֶל יְרוּשָׁלַיִם.

וְאֵין לְךָ אָדָם בָּעוֹלָם, שֶׁאֵין לוֹ שְׁתֵּי אִישׁוֹת אֵלּוּ, וְהֵם נִקְרָאִים יֵצֶר הָרַע וְיֵצֶר הַטּוֹב. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נְתָנָם לִבְנֵי אָדָם, כְּדֵי לְנַחֲוֹתָם בָּהֶם. וְהַכָּתוּב אָמַר, עַל כֵּן בְּאוּרִים כַּבְּדוּ ה', בָּהֶם הָאָדָם מְכַבֵּד לְקוֹנוֹ.

וְאֵין לְךָ אָדָם בָּעוֹלָם שֶׁאֵין לוֹ שְׁתֵּי אִשּׁוֹת אֵלּוּ, וְהֵם נִקְרָאִים יֵצֶר הָרַע וְיֵצֶר הַטּוֹב. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נְתָנָם לִבְנֵי אָדָם כְּדֵי לְנַסּוֹתָם בָּהֶם, וְהַכָּתוּב אָמַר, עַל כֵּן בָּאוּרִים כַּבְּדוּ ה', בָּהֶם הָאָדָם מְכַבֵּד לְקוֹנוֹ.

שַׁעַר אֶחָד יֵשׁ תַּחַת צִיּוֹן, וְהוּא תַּחַת הָאָרֶץ אַלְפַּיִם אַמּוֹת עַל אַלְפַּיִם אַמּוֹת, וְהַתְּחָלַת הָאֵשׁ, הוּא דַּק וְחָלוּשׁ. וְהַשַּׁעַר הַהוּא נִקְרָאת צְפוֹנִית, וּמִשָּׁם הוֹלֵךְ וּמִתְפַּשֵּׁט עַד יְרוּשָׁלַיִם, מָקוֹם הַר הַבַּיִת, עַד מָקוֹם שֶׁעוֹמֵד כָּל זָכָר לְהֵרָאוֹת אֶת פְּנֵי הָאָדוֹן ה' צְבָאוֹת.

שַׁעַר אֶחָד יֵשׁ תַּחַת צִיּוֹן, וְהוּא תַּחַת הָאָרֶץ אַלְפַּיִם אַמּוֹת עַל אַלְפַּיִם אַמּוֹת, וְהַתְּחָלַת הָאֵשׁ הוּא דַּק וְחָלוּשׁ. וְהַשַּׁעַר הַהוּא נִקְרָאת צְפוֹנִית, וּמִשָּׁם הוֹלֵךְ וּמִתְפַּשֵּׁט עַד יְרוּשָׁלַיִם, מָקוֹם הַר הַבַּיִת, עַד מָקוֹם שֶׁעוֹמֵד כָּל זָכָר לְהֵרָאוֹת אֶת פְּנֵי הָאָדוֹן ה' צְבָאוֹת.

מַאי טַעְמָא. מִפְּנֵי שֶׁשָּׁם תַּחַת הַר הַבַּיִת, שֶׁעוֹמֵד לִפְנֵי הָעֲזָרָה, מִתַּחְתָּיו, שִׁיעוּר שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים וַחֲמִשָּׁה אַמּוֹת כִּפְלַיִם הָאֵשׁ. אֲבָל לְמַעְלָה, הָאֵשׁ אֵינוֹ בּוֹעֵר כְּתַנּוּר חָזָק. וּלְמַטָּה, הָאֵשׁ דּוּגְמַת הָעֲרֵלָה, הַחוֹפָּפֶת עַל הַבְּרִית, וְהִיא לְמַטָּה.

מַה הַטַּעַם? מִפְּנֵי שֶׁשָּׁם תַּחַת הַר הַבַּיִת, שֶׁעוֹמֵד לִפְנֵי הָעֲזָרָה, מִתַּחְתָּיו שִׁעוּר שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים וַחֲמִשָּׁה אַמּוֹת כִּפְלַיִם הָאֵשׁ. אֲבָל לְמַעְלָה, הָאֵשׁ אֵינוֹ בּוֹעֵר כְּתַנּוּר חָזָק. וּלְמַטָּה, הָאֵשׁ דֻּגְמַת הָעֲרֵלָה הַחוֹפָּפֶת עַל הַבְּרִית, וְהִיא לְמַטָּה.

וְעַל כֵּן כָּל זָכָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּרִית נִרְשָׁם, עוֹמֵד עָלָיו לִפְנֵי הָאָדוֹן ה'. וּמִפְּנֵי כָּךְ, עַל כֵּן בְּאוּרִי"ם כַּבְּדוּ ה'. בְּאוּר שֶׁל צִיּוֹן, וְאוּר שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם.

וְעַל כֵּן, כָּל זָכָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּרִית נִרְשָׁם, עוֹמֵד עָלָיו לִפְנֵי הָאָדוֹן ה'. וּמִפְּנֵי כָּךְ, עַל כֵּן בָּאֻרִי"ם כַּבְּדוּ ה'. בְּאוּר שֶׁל צִיּוֹן, וְאוּר שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם.

שַׁעַר הַתַּנּוּר הֶחָזָק, נִקְרָא עֶרֶל. וּכְשֶׁהַזְּכָרִים עוֹמְדִים עָלָיו, נִשְׁקָע אוֹתוֹ הָאֵשׁ עַד תְּהוֹם רַבָּה. וְהוּא אֵשׁ שֶׁל גֵּיהִנֹּם.

שַׁעַר הַתַּנּוּר הֶחָזָק נִקְרָא עֶרֶל, וּכְשֶׁהַזְּכָרִים עוֹמְדִים עָלָיו, נִשְׁקָע אוֹתוֹ הָאֵשׁ עַד תְּהוֹם רַבָּה, וְהוּא אֵשׁ שֶׁל גֵּיהִנֹּם.

וְיֵשׁ לוֹ שִׁבְעָה שֵׁמוֹת לְיֵצֶר הָרָע, וְאֵלּוּ הֵן: רָע. טָמֵא. שָׂטָן. שׁוֹנֵא. אֶבֶן מִכְשׁוֹל. עֶרֶל. צְפוֹנִי. וְשִׁבְעָה שֵׁמוֹת לַגֵּיהִנֹּם, וְאֵלּוּ הֵם: בּוֹר, שַׁחַת, דּוּמָה, טִיט הַיָּוֵן, שְׁאוֹל, צַלְמָוֶת, אֶרֶץ תַּחְתִּית. שִׁבְעָה פְּתָחִים יֵשׁ לַגֵּיהִנֹּם, כְּנֶגֶד ז' שֵׁמוֹת שֶׁיֵּשׁ לוֹ. ז' מָדוֹרוֹת הֵן זוֹ עַל זוֹ, וְכוּלָּן מָדוֹרוֹת מְזוּמָנִים לָרְשָׁעִים לִידוֹן שָׁם. גּוּפָן כָּלָה בַּקֶּבֶר, וְנִשְׁמָתָן נִשְׂרֶפֶת, וְהָאֵשׁ אוֹכַלְתָּן.

וְיֵשׁ לוֹ שִׁבְעָה שֵׁמוֹת לְיֵצֶר הָרָע, וְאֵלּוּ הֵם: רָע, טָמֵא, שָׂטָן, שׁוֹנֵא, אֶבֶן מִכְשׁוֹל, עֶרֶל, צְפוֹנִי. וְשִׁבְעָה שֵׁמוֹת לַגֵּיהִנֹּם, וְאֵלּוּ הֵם: בּוֹר, שַׁחַת, דּוּמָה, טִיט הַיָּוֵן, שְׁאוֹל, צַלְמָוֶת, אֶרֶץ תַּחְתִּית. שִׁבְעָה פְּתָחִים יֵשׁ לַגֵּיהִנֹּם, כְּנֶגֶד שִׁבְעָה שֵׁמוֹת שֶׁיֵּשׁ לוֹ. שֶׁבַע מָדוֹרוֹת הֵן זוֹ עַל זוֹ, וְכֻלָּם מָדוֹרוֹת מְזֻמָּנִים לָרְשָׁעִים לִדּוֹן שָׁם. גּוּפָם כָּלָה בַּקֶּבֶר, וְנִשְׁמָתָם נִשְׂרֶפֶת, וְהָאֵשׁ אוֹכַלְתָּם.

מָדוֹר הָרִאשׁוֹן בּוֹר. וְהוּא מָדוֹר הָעֶלְיוֹן, וְשָׁם כַּמָּה כִּתּוֹת שֶׁל מַלְאֲכֵי חַבָּלָה, כְּעֵין הַבּוֹר אֲשֶׁר אֵין בּוֹ מַיִם, אֲבָל נְחָשִׁים וְעַקְרַבִּים יֵשׁ בּוֹ. כָּךְ הַמָּדוֹר הַזֶּה נִקְרָא בּוֹר, בּוֹ כַּמָּה כִּיתּוֹת שֶׁל מַלְאֲכֵי חַבָּלָה, כְּעֵין נְחָשִׁים הַשְּׂרָפִים, אֲשֶׁר אֵין לָהֶם לְחַשׁ.

מָדוֹר הָרִאשׁוֹן - בּוֹר, וְהוּא מָדוֹר הָעֶלְיוֹן, וְשָׁם כַּמָּה כִּתּוֹת שֶׁל מַלְאֲכֵי חַבָּלָה, כְּעֵין הַבּוֹר אֲשֶׁר אֵין בּוֹ מַיִם, אֲבָל נְחָשִׁים וְעַקְרַבִּים יֵשׁ בּוֹ. כָּךְ הַמָּדוֹר הַזֶּה נִקְרָא בּוֹר, בּוֹ כַּמָּה כִּתּוֹת שֶׁל מַלְאֲכֵי חַבָּלָה, כְּעֵין נְחָשִׁים הַשְּׂרָפִים, אֲשֶׁר אֵין לָהֶם לְחַשׁ.

וּשְׁלֹשָׁה מְמוּנִים שׁוֹלְטִים בַּגֵּיהִנֹּם, מִתַּחַת יְדֵי דּוּמָה. וְהֵם: מַשְׁחִית, אַף, חֵימָה. וְכָל הָאֲחֵרִים מְמוּנִים תַּחְתָּם. וְכָל אוֹתָם הַמְמוּנִים רְצִים וְשָׁבִים, וְדָנִין בָּם נַפְשׁוֹתָן שֶׁל רְשָׁעִים.

וּשְׁלֹשָׁה מְמֻנִּים שׁוֹלְטִים בַּגֵּיהִנֹּם מִתַּחַת יְדֵי דּוּמָה. וְהֵם: מַשְׁחִית, אַף, חֵמָה. וְכָל הָאֲחֵרִים מְמֻנִּים תַּחְתָּם. וְכָל אוֹתָם הַמְמֻנִּים רָצִים וְשָׁבִים, וְדָנִים בָּם נַפְשׁוֹתָם שֶׁל רְשָׁעִים.

וְכָל אוֹתָם כִּתּוֹת שֶׁל מַלְאֲכֵי חַבָּלָה, כּוּלָּם מַרְעִישִׁים גֵּיהִנֹּם, וְנִשְׁמַע קוֹלָם בָּרָקִיעַ. וְקוֹל הָרְשָׁעִים בַּגֵּיהִנֹּם, צְוָוחִין וְאוֹמְרִים, וַוי וַוי, וְאֵין מְרַחֵם עֲלֵיהֶם.

וְכָל אוֹתָם כִּתּוֹת שֶׁל מַלְאֲכֵי חַבָּלָה, כֻּלָּם מַרְעִישִׁים גֵּיהִנֹּם, וְנִשְׁמָע קוֹלָם בָּרָקִיעַ. וְקוֹל הָרְשָׁעִים בַּגֵּיהִנֹּם צְוָוחִים וְאוֹמְרִים: וַי וַי! וְאֵין מְרַחֵם עֲלֵיהֶם.

וְעַל כָּל אֵלּוּ הַשִּׁלְשָׁה מְמוּנִים, עִם שְׁאָר כִּתּוֹת שֶׁל מַלְאֲכֵי חַבָּלָה, שֶׁמַּרְעִישִׁים גֵּיהִנֹּם, אָמַר קְרָא עָלֶיהָ, (ישעיה סו) קוֹל שָׁאוֹן מֵעִיר קוֹל מֵהֵיכָל קוֹל ה' מְשַׁלֵּם גְּמוּל לְאֹיְבָיו.

וְעַל כָּל אֵלּוּ הַשִּׁלְשָׁה מְמֻנִּים, עִם שְׁאָר כִּתּוֹת שֶׁל מַלְאֲכֵי חַבָּלָה, שֶׁמַּרְעִישִׁים גֵּיהִנֹּם, אָמַר עֲלֵיהֶם הַכָּתוּב (ישעיה סו) קוֹל שָׁאוֹן מֵעִיר קוֹל מֵהֵיכָל קוֹל ה' מְשַׁלֵּם גְּמוּל לְאֹיְבָיו.

כְּנֶגֶד ג' מַשְׁחִיתִים הַלָּלוּ, שֶׁשּׁוֹלְטִים כָּל יְמֵי הַשַּׁבּוּעַ. מִזְּמַן תְּפִילַּת עַרְבִית, כָּל הַלַּיְלָה, דָּנִין לְאוֹתָן אֲשֶׁר הָיָה בְּמַחְשָׁךְ מַעֲשֵׂיהֶם וְגוֹ', וּמְהַרְהֲרִים הִרְהוּרִים עַל מִשְׁכְּבוֹתָם. וְעֲלֵיהֶם אָמַר הַכָּתוּב, (שם כט) וְהָיָה בְּמַחְשָׁךְ מַעֲשֵׂיהֶם וְגוֹ'. (מיכה ב) הוֹי חֹשְׁבֵי אָוֶן וּפֹעֲלֵי רָע עַל מִשְׁכְּבוֹתָם וְגוֹ'. וְכֵיוָן שֶׁהִתְחִילוּ, גּוֹמְרִים בַּיּוֹם עַל כֻּלָּם. אֲבָל הַתְחָלַת הַדִּין בָּרְשָׁעִים בַּגֵּיהִנֹּם מִשֶּׁתֶּחְשַׁךְ הַלַּיְלָה. וְעַל זֶה נִקְרָאִים לֵילוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שיר ג) מִפַּחַד בַּלֵּילוֹת. וְאָמַר רַבִּי אֶלְכְּסַנְדְּרַאי, מִפַּחְדָּהּ שֶׁל גֵּיהִנֹּם.

כְּנֶגֶד שְׁלֹשָׁה מַשְׁחִיתִים הַלָּלוּ, שֶׁשּׁוֹלְטִים כָּל יְמֵי הַשַּׁבּוּעַ. מִזְּמַן תְּפִלַּת עַרְבִית, כָּל הַלַּיְלָה, דָּנִים לְאוֹתָם אֲשֶׁר (שם כט) הָיָה בְמַחְשָׁךְ מַעֲשֵׂיהֶם וְגוֹ', וּמְהַרְהֲרִים הִרְהוּרִים עַל מִשְׁכְּבוֹתָם. וַעֲלֵיהֶם אָמַר הַכָּתוּב (שם) וְהָיָה בְמַחְשָׁךְ מַעֲשֵׂיהֶם וְגוֹ'. (מיכה ב) הוֹי חֹשְׁבֵי אָוֶן וּפֹעֲלֵי רָע עַל מִשְׁכְּבוֹתָם וְגוֹ'. וְכֵיוָן שֶׁהִתְחִילוּ, גּוֹמְרִים בַּיּוֹם עַל כֻּלָּם. אֲבָל הַתְחָלַת הַדִּין בָּרְשָׁעִים בַּגֵּיהִנֹּם מִשֶּׁתֶּחְשַׁךְ הַלַּיְלָה. וְעַל זֶה נִקְרָאִים לֵילוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שיר ג) מִפַּחַד בַּלֵּילוֹת. וְאָמַר רַבִּי אֶלְכְּסַנְדְּרַאי, מִפַּחְדָּהּ שֶׁל גֵּיהִנֹּם.

וּלְפִיכָךְ תִּקְּנוּ בִּתְפִלַּת עַרְבִית, כָּל יְמֵי הַשַּׁבּוּעַ, וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן. עַל כִּי מֵאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁתֶּחְשַׁךְ, דָּנִין אֶת הָרְשָׁעִים בַּגֵּיהִנֹּם, עַל יְדֵי הַמַּשְׁחִיתִים, שֶׁהֵם מַשְׁחִית אַף וְחֵימָה. וְכוּלָּם נִכְלָלִים בְּהַאי דְּוְהוּא רַחוּם. מַשְׁחִית, הָדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים עח) וְלֹא יַשְׁחִית. אַף, דִּכְתִיב וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ. חֵמָה, דִּכְתִיב וְלֹא יָעִיר כָּל חֲמָתוֹ.

וּלְפִיכָךְ תִּקְּנוּ בִּתְפִלַּת עַרְבִית כָּל יְמֵי הַשָּׁבוּעַ, וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן. עַל כִּי מֵאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁתֶּחְשַׁךְ, דָּנִים אֶת הָרְשָׁעִים בַּגֵּיהִנֹּם עַל יְדֵי הַמַּשְׁחִיתִים, שֶׁהֵם מַשְׁחִית אַף וְחֵמָה. וְכֻלָּם נִכְלָלִים בָּזֶה שֶׁל וְהוּא רַחוּם. מַשְׁחִית, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים עח) וְלֹא יַשְׁחִית. אַף, שֶׁכָּתוּב וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ. חֵמָה, שֶׁכָּתוּב וְלֹא יָעִיר כָּל חֲמָתוֹ.

וּלְפִיכָךְ תִּקְּנוּ, לוֹמַר וְהוּא רַחוּם בִּימֵי הַחוֹל וְלֹא בְּשַׁבָּת. שֶׁכֵּיוָן שֶׁנִּכְנַס שַׁבָּת, מִסְתַּלֵּק הַדִּין מִן הָעוֹלָם, וְהָרְשָׁעִים בַּגֵּיהִנֹּם יֵשׁ לָהֶם מְנוּחָה, וּמַלְאֲכֵי חַבָּלָה אֵינָם שׁוֹלְטִין עֲלֵיהֶם מִשָּׁעָה שֶׁקִּדֵּשׁ הַיּוֹם.

וּלְפִיכָךְ תִּקְּנוּ לוֹמַר וְהוּא רַחוּם בִּימֵי הַחֹל וְלֹא בְּשַׁבָּת. שֶׁכֵּיוָן שֶׁנִּכְנַס שַׁבָּת, מִסְתַּלֵּק הַדִּין מִן הָעוֹלָם, וְהָרְשָׁעִים בַּגֵּיהִנֹּם יֵשׁ לָהֶם מְנוּחָה, וּמַלְאֲכֵי חַבָּלָה אֵינָם שׁוֹלְטִים עֲלֵיהֶם מִשָּׁעָה שֶׁקִּדֵּשׁ הַיּוֹם.

וְעַל כֵּן אֵין אוֹמְרִים בְּעֶרֶב שַׁבָּת וְהוּא רַחוּם, שֶׁלֹּא יִתְעוֹרְרוּ מַלְאֲכֵי חַבָּלָה. וּלְפִיכָךְ הוּא אָסוּר מִפְּנֵי כְּבוֹדוֹ שֶׁל מֶלֶךְ, הַמֵּגִין עַל הָרְשָׁעִים בְּשַׁבָּת, לְהוֹרוֹת שֶׁכְּבָר נִסְתַּלֵּק הַדִּין מִן הָעוֹלָם, וּכְבָר אֵין רְשׁוּת לַמַּחַבְּלִים לְחַבֵּל.

וְעַל כֵּן אֵין אוֹמְרִים בְּעֶרֶב שַׁבָּת וְהוּא רַחוּם, שֶׁלֹּא יִתְעוֹרְרוּ מַלְאֲכֵי חַבָּלָה. וּלְפִיכָךְ הוּא אָסוּר מִפְּנֵי כְּבוֹדוֹ שֶׁל מֶלֶךְ הַמֵּגֵן עַל הָרְשָׁעִים בְּשַׁבָּת, לְהוֹרוֹת שֶׁכְּבָר נִסְתַּלֵּק הַדִּין מִן הָעוֹלָם, וּכְבָר אֵין רְשׁוּת לַמְחַבְּלִים לְחַבֵּל.

לְסַנְטָרָא, דְּהָוָה מַלְקֵי לְחַיָּיבָא. אֶתָא מַלְכָּא לַאֲגָנָא עֲלוֹי, וְשַׁוִּיהּ קַמֵּיהּ. כֵּיוָן דְּקָאִים קַמֵּי מַלְכָּא, מַאן דְּאַגְזֵים לֵיהּ בְּמַלְקֵיוּתָא, לָאו קָלָנָא שֶׁל מֶלֶךְ הוּא. כָּךְ מַלְכָּא אִיהוּ שַׁבָּת, נָטֵיל לְחַיָּיבֵי דְּגֵיהִנֹּם קַמֵּיהּ, וְאַגִּין עֲלַיְיהוּ. וְכָל סַנְטִירִין מִתְעַבְרִין מִקַּמֵּי מַלְכָּא. מַאן דְּנָטֵל רְצוּעָה קַמֵּי מַלְכָּא וְאַגְזֵים לְהוֹ, לָאו קָלָנָא דְּמַלְכָּא הוּא. וְהוּא הַדִּין שֶׁאֵין לוֹמַר שׁוֹמֵר עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל.

לְשׁוֹמֵר שֶׁהָיָה מַלְקֶה אֶת הָרְשָׁעִים. בָּא הַמֶּלֶךְ לְהָגֵן עֲלֵיהֶם, וְשָׂם אוֹתוֹ לְפָנָיו. כֵּיוָן שֶׁעוֹמֵד לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ, מִי שֶׁמַּפְחִידָם בַּמַּלְכוּת, הֵאֵין זֶה קִלְּנוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ? כָּךְ הַמֶּלֶךְ הוּא הַשַּׁבָּת, נוֹטֵל אֶת רִשְׁעֵי הַגֵּיהִנֹּם לְפָנָיו, וּמֵגֵן עֲלֵיהֶם, וְכָל הַשּׁוֹמְרִים מְעֻבָּרִים מִלִּפְנֵי הַמֶּלֶךְ. מִי שֶׁנּוֹטֵל רְצוּעָה לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וּמַפְחִיד אוֹתָם, הֵאֵין הוּא קִלְּנוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ? וְהוּא הַדִּין שֶׁאֵין לוֹמַר שׁוֹמֵר עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל.

בְּהַאי מָדוֹר, דְּנִין לְאוֹתָן שֶׁקּוֹטְפִין מַלּוּחַ עֲלֵי שִׂיחַ, הַמַּפְסִיקִים דְּבָרִים שֶׁנִּתְּנוּ בַּלּוּחוֹת, עֲלֵי שִׂיחָה בְּטֵילָה. וְאוֹתָם שֶׁאֵינָן נוֹהֲגִין כָּבוֹד בְּתַלְמִידֵי חֲכָמִים, וְאֵין דָּנִין בַּמָּקוֹם הַזֶּה לְמִבְזֶה תַּלְמִיד חָכָם, כִּי דָנִין אוֹתוֹ בְּטִיט הַיָּוֵן.

בַּמָּדוֹר הַזֶּה דָּנִים לְאוֹתָם שֶׁקּוֹטְפִים מַלּוּחַ עֲלֵי שִׂיחַ, הַמַּפְסִיקִים דְּבָרִים שֶׁנִּתְּנוּ בַּלּוּחוֹת עֲלֵי שִׂיחָה בְּטֵלָה, וְאוֹתָם שֶׁאֵינָם נוֹהֲגִים כָּבוֹד בְּתַלְמִידֵי חֲכָמִים. וְאֵין דָּנִים בַּמָּקוֹם הַזֶּה לְמִבְזֶה תַּלְמִיד חָכָם, כִּי דָנִים אוֹתוֹ בְּטִיט הַיָּוֵן.

וּבַמָּדוֹר הָרִאשׁוֹן מוֹרִידִין וְדָנִין הַמְּבַזֶּה תַּלְמִיד חָכָם בְּלִבּוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁכִּבְּדוּם לְפָנֵי אֲחֵרִים. וְהַמְקַלֵּל חֵרֵשׁ, וְכַיּוֹצֵא בָּהֶם. וְהָעוֹבֵר אֲחוֹרֵי בֵּית הַכְּנֶסֶת, בְּשָׁעָה שֶׁהַצִּבּוּר מִתְפַּלְּלִים. וְהַמְסַפֵּר שֶׁבַח חֲבֵרוֹ בִּפְנֵי מִי שֶׁשּׁוֹנְאִים אוֹתוֹ לְרָעָה. וְכָל אֵלּוּ, וְכַיּוֹצֵא בָּהֶם נִידּוֹנִין בַּמָּדוֹר הָרִאשׁוֹן.

וּבַמָּדוֹר הָרִאשׁוֹן מוֹרִידִים וְדָנִים הַמְּבַזֶּה תַּלְמִיד חָכָם בְּלִבּוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁכִּבְּדוּם לְפָנֵי אֲחֵרִים. וְהַמְקַלֵּל חֵרֵשׁ וְכַיּוֹצֵא בָּהֶם. וְהָעוֹבֵר אֲחוֹרֵי בֵּית הַכְּנֶסֶת בְּשָׁעָה שֶׁהַצִּבּוּר מִתְפַּלְּלִים. וְהַמְסַפֵּר שֶׁבַח חֲבֵרוֹ בִּפְנֵי מִי שֶׁשּׁוֹנְאִים אוֹתוֹ לְרָעָה. (ועלאבקלשון הרע) וְכָל אֵלּוּ וְכַיּוֹצֵא בָּהֶם נִדּוֹנִים בַּמָּדוֹר הָרִאשׁוֹן.

הַמָּדוֹר הַשֵּׁנִי, הוּא נִקְרָא שַׁחַת. וְהוּא אֵשׁ יְרוּקָה. וְאֵין שָׁם כִּי אִם חוֹשֶׁךְ, וְאֵין שָׁם רַחֲמִים כְּלָל. וְשָׁם דָּנִין, כָּל הַמְסַפְּרִין אַחַר מִטָּתָן שֶׁל תַּלְמִידֵי חֲכָמִים. וְהַמַּלְבִּין פְּנֵי חֲבֵרוֹ בָּרַבִּים. וַאֲפִילּוּ בַּהֲלָכָה, שֶׁלֹּא לִלְמוֹד מִמֶּנּוּ. וְהַמִּתְגָּאֶה שֶׁלֹּא לְשֵׁם שָׁמַיִם. וְהַמִּתְכַּבֵּד בְּקִלּוֹן שֶׁל חֲבֵרוֹ. וְהַיּוֹדֵעַ בַּחֲבֵרוֹ שֶׁיִּכָּשֵׁל בִּדְבָרִים אוֹ בַּהֲלָכָה אַחַת, וְהֵם בְּעִיר אַחַת, וְאֵינוֹ מוֹדִיעוֹ קוֹדֶם שֶׁיִּכָּשֵׁל, וְיִשְׁמַח הוּא אוֹ אֲחֵרִים. וּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ בֵּית הַכְּנֶסֶת בְּעִירוֹ וְאֵינוֹ נִכְנָס בָּהּ לְהִתְפַּלֵּל. וּמִי שֶׁאֵינוֹ נֹחַ לַחֲבֵירוֹ בַּהֲלָכָה. וְהָאוֹכֵל מִסְעוּדָה שֶׁאֵינָהּ מַסְפֶּקֶת לְבַעֲלֶיהָ. וְהַמַּגְבִּיהַּ יָדוֹ עַל חֲבֵירוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הִכָּהוּ. וּמִי שֶׁמְקַלֵּל בְּשׁוּחוֹק לַחֲבֵרוֹ, בְּעִנְיַן שֶׁיַּגִּיעַ לוֹ בּוּשֶׁת. כָּל אֵלּוּ נִדּוֹנִים שָׁם בְּמָדוֹר זֶה, וְכָל כַּיּוֹצֵא בָּהֶם.

הַמָּדוֹר הַשֵּׁנִי הוּא נִקְרָא שַׁחַת, וְהוּא אֵשׁ יֶרֶקָה. וְאֵין שָׁם כִּי אִם חֹשֶׁךְ, וְאֵין שָׁם רַחֲמִים כְּלָל. וְשָׁם דָּנִים כָּל הַמְסַפְּרִים אַחַת מִטָּתָם שֶׁל תַּלְמִידֵי חֲכָמִים. וְהַמַּלְבִּין פְּנֵי חֲבֵרוֹ בָּרַבִּים, וְאָפִלּוּ בַּהֲלָכָה שֶׁלֹּא לִלְמֹד מִמֶּנּוּ. וְהַמִּתְגָּאֶה שֶׁלֹּא לְשֵׁם שָׁמַיִם. וְהַמִּתְכַּבֵּד בְּקִלְקוּל שֶׁל חֲבֵרוֹ. וְהַיּוֹדֵעַ בַּחֲבֵרוֹ שֶׁיִּכָּשֵׁל בִּדְבָרִים אוֹ בַּהֲלָכָה אַחַת, וְהֵם בְּעִיר אַחַת, וְאֵינוֹ מוֹדִיעוֹ קֹדֶם שֶׁיִּכָּשֵׁל, וְיִשְׁמַח הוּא אוֹ אֲחֵרִים. וּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ בַּיִת הַכְּנֶסֶת בְּעִירוֹ וְאֵינוֹ נִכְנָס בּוֹ לְהִתְפַּלֵּל. וּמִי שֶׁאֵינוֹ נוֹחַ לַחֲבֵרוֹ בַּהֲלָכָה. וְהָאוֹכֵל מִסְּעוּדָה שֶׁאֵינָהּ מַסְפֶּקֶת לְבַעֲלֶיהָ. וְהַמַּבְזֶיהָ יָדוֹ עַל חֲבֵרוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הִכָּהוּ. וּמִי שֶׁמְּקַלֵּל בְּשׁוּחוֹק לַחֲבֵרוֹ בְּעִנְיַן שֶׁיִּגִּיעַ לוֹ בֹּשֶׁת. כָּל אֵלּוּ נִדּוֹנִים שָׁם בְּמָדוֹר זֶה, וְכָל כַּיּוֹצֵא בָּהֶם.

הַמָּדוֹר הַשְּׁלִישִׁי, הוּא נִקְרָא דּוּמָה. וְשָׁם נִדּוֹנִים כָּל אוֹתָן גַּסֵּי הָרוּחַ, הַמִּתְגָּאִים בְּלִבָּם בַּהֲלָכָה לִפְנֵי הָעָם, שֶׁלֹּא לְשֵׁם שָׁמַיִם. וְהַמְסַפְּרִים לְשׁוֹן הָרַע. וְהַמַּגִּיס לִבּוֹ בְּהוֹרָאָה. וְהַדָּן אֶת חֲבֵרוֹ לְכַף חוֹבָה. וְהַמַּלְוֶה לַחֲבֵרוֹ בְּרִבִּית. וְהַמְגַלֶּה פָּנִים בַּתּוֹרָה שֶׁלֹּא כַּהֲלָכָה. וּמִי שֶׁאֵינוֹ עוֹנֶה אָמֵן אַחַר הַמְבָרֵךְ. וּמִי שֶׁעוֹשֶׂה תְּפִלָּתוֹ פִּיסְקֵי פִּיסְקֵי. כְּגוֹן הַמְסַפֵּר בִּתְפִלָּתוֹ, וְחוֹזֵר וְאוֹמֵר דָּבָר אַחֵר, וְחוֹזֵר וּמַפְסִיק, וְהוּא נִקְרָא פִּיסְקֵי פִּיסְקֵי. וְהַמִּתְלוֹצֵץ עַל חֲבֵרוֹ, וְעַל הַזָּקֵן שֶׁשָּׁכַח תַּלְמוּדוֹ. וְהָרוֹאֶה דָּבָר עֶרְוָה בַּחֲבֵרוֹ וְאֵינוֹ מוֹדִיעוֹ בֵּינוֹ לְבֵינוֹ. כָּל אֵלֶּה נִדּוֹנִין שָׁם, וְכָל כַּיּוֹצֵא בָּהֶם.

הַמָּדוֹר הַשְּׁלִישִׁי הוּא נִקְרָא דּוּמָה, וְשָׁם נִדּוֹנִים כָּל אוֹתָם גַּסֵּי הָרוּחַ הַמִּתְגָּאִים בְּלִבָּם בַּהֲלָכָה לִפְנֵי הָעָם שֶׁלֹּא לְשֵׁם שָׁמַיִם. וְהַמְסַפְּרִים לְשׁוֹן הָרַע. וְהַמַּגִּיס לִבּוֹ בְּהוֹרָאָה. וְהַדָּן אֶת חֲבֵרוֹ לְכַף חוֹבָה. וְהַמַּלְוֶה לַחֲבֵרוֹ בְּרִבִּית. וְהַמְגַלֶּה פָּנִים בַּתּוֹרָה שֶׁלֹּא כַּהֲלָכָה. וּמִי שֶׁאֵינוֹ עוֹנֶה אָמֵן אַחַר הַמְבָרֵךְ. וּמִי שֶׁעוֹשֶׂה תְּפִלָּתוֹ פִּסְקוֹת פִּסְקוֹת, כְּגוֹן הַמְסַפֵּר בִּתְפִלָּתוֹ וְחוֹזֵר וְאוֹמֵר דָּבָר אַחֵר, וְחוֹזֵר וּמַפְסִיק, וְהוּא נִקְרָא פִּסְקֵי פִּסְקֵי. וְהַמִּתְלוֹצֵץ עַל חֲבֵרוֹ וְעַל הַזָּקֵן שֶׁשָּׁכַח תַּלְמוּדוֹ. וְהָרוֹאֶה דָּבָר עֶרְוָה בַּחֲבֵרוֹ וְאֵינוֹ מוֹדִיעוֹ בֵּינוֹ לְבֵינוֹ. כָּל אֵלֶּה נִדּוֹנִים שָׁם, וְכָל כַּיּוֹצֵא בָּהֶם.

הַמָּדוֹר הָרְבִיעִי, נִקְרָא טִיט הַיָּוֵן. וְשָׁם נִידּוֹנִין, כָּל אוֹתָן גַּסֵּי הָרוּחַ. וְכָל אוֹתָן הָעוֹנִין עַזּוּת לָעֲנִיִּים וּמְדוּכָּאִין. וְהָרוֹאֶה לֶעָנִי בְּדוֹחַק וְאֵינוֹ מַלְוֵהוּ, עַד שֶׁמְּבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ הֲנָאָתוֹ. וְכָל אוֹתָם הַיּוֹדְעִים עֲדוּת לֶעָנִי וְאֵינָם מוֹדִיעִים. וְהָעוֹשֵׁק שְׂכַר שָׂכִיר. וְהַמּוֹצִיא זֶרַע לְבַטָּלָה. וְהַבָּא עַל גּוֹיָה וְנִדָּה. וְהַמְמַשְׁכֵּן לֶעָנִי וְאֵינוֹ מַחֲזִיר לוֹ מַשְׁכּוֹנוֹתָיו כְּשֶׁאֵין לוֹ דָּבָר אַחֵר. וְהַמַּשְׁכִּיר לוֹ מַשְׁכּוֹנוֹתָיו כְּשֶׁאֵין לוֹ דָּבָר אַחֵר. וְהַמִּטָּה מִשְׁפָּט. כּוּלָּם נִידּוֹנִים בַּמָּדוֹר הַזֶּה.

הַמָּדוֹר הָרְבִיעִי נִקְרָא טִיט הַיָּוֵן, וְשָׁם נִדּוֹנִים כָּל אוֹתָם גַּסֵּי הָרוּחַ, וְכָל אוֹתָם הָעוֹנִים עַזּוּת לָעֲנִיִּים וּמְדֻכָּאִים. וְהָרוֹאֶה לְעָנִי בְּדַחַק וְאֵינוֹ מַלְוֶהוּ, עַד שֶׁמְּבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ הֲנָאָתוֹ. וְכָל אוֹתָם הַיּוֹדְעִים עֲדוּת לְעָנִי וְאֵינָם מוֹדִיעִים. וְהָעוֹשֵׁק שְׂכַר שָׂכִיר. וְהַמּוֹצִיא זֶרַע לְבַטָּלָה. וְהַבָּא עַל גּוֹיָה וְנִדָּה. וְהַמְמַשְׁכֵּן לְעָנִי וְאֵינוֹ מַחֲזִיר לוֹ מַשְׁכּוֹנוֹתָיו כְּשֶׁאֵין לוֹ דָּבָר אַחֵר. וְהַמִּטָּה מִשְׁפָּט. וְהַלּוֹקֵחַ שׁוֹחַד. כֻּלָּם נִדּוֹנִים בַּמָּדוֹר הַזֶּה.

הַמָּדוֹר הַחֲמִישִׁי, נִקְרָא שְׁאוֹל. וְשָׁם נִידוֹנִים הַמִּינִים, וְהַמּוּסָרִים, וְהָאֶפִּיקוֹרְסִים, וְהַכּוֹפְרִים בַּתּוֹרָה, וְהַכּוֹפְרִים בִּתְחִיַּית הַמֵּתִים. עַל אֵלֶּה נֶאֱמַר, (איוב ז) כָּלָה עָנָן וַיֵּלַךְ כֵּן יוֹרֵד שְׁאוֹל לֹא יַעֲלֶה. וְעַל שְׁאָר הַחוֹטְאִים כְּתִיב, (שמואל א ב) ה' מֵמִית וּמְחַיֶּה מוֹרִיד שְׁאוֹל וַיָּעַל.

הַמָּדוֹר הַחֲמִישִׁי נִקְרָא שְׁאוֹל, וְשָׁם נִדּוֹנִים הַמִּינִים, וְהַמּוֹסְרִים, וְהָאֶפִּיקוֹרְסִים, וְהַכּוֹפְרִים בַּתּוֹרָה, וְהַכּוֹפְרִים בִּתְחִיַּת הַמֵּתִים. עַל אֵלֶּה נֶאֱמַר (איוב ז) כָּלָה עָנָן וַיֵּלַךְ כֵּן יוֹרֵד שְׁאוֹל לֹא יַעֲלֶה. וְעַל שְׁאָר הַחוֹטְאִים כְּתוּב (שמואל ב ב) ה' מֵמִית וּמְחַיֶּה מוֹרִיד שְׁאוֹל וַיָּעַל.

הַמָּדוֹר הַשִּׁשִּׁי, נִקְרָא צַלְמָוֶת. וְשָׁם נִידוֹנִין, כָּל אוֹתָן שֶׁשְּׁכְבוּ עִם אִמּוֹתָן, וְנִדָּה. הַמָּדוֹר הַשְּׁבִיעִי, נִקְרָא אֶרֶץ תַּחְתִּית, הַיּוֹרֵד לְשָׁם, שׁוּב אֵינוֹ עוֹלֶה. וַעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר, (מלאכי ג) וְעַסּוֹתֶם רְשָׁעִים וְגו'.

הַמָּדוֹר הַשִּׁשִּׁי נִקְרָא צַלְמָוֶת, וְשָׁם נִדּוֹנִים כָּל אוֹתָם שֶׁשָּׁכְבוּ עִם אִמּוֹתָם וְנִדָּה וְעִם גּוֹיָה. הַמָּדוֹר הַשְּׁבִיעִי נִקְרָא אֶרֶץ תַּחְתִּית. הַיּוֹרֵד לְשָׁם שׁוּב אֵינוֹ עוֹלֶה, וַעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר (מלאכי ג) וְעַסּוֹתֶם רְשָׁעִים וְגו'.

וְכָל אֵלּוּ הַמָּדוֹרוֹת, אֵשׁ אוֹכְלָה דּוֹלֶקֶת לַיְלָה וְיוֹם לְנַפְּשׁוֹתָם שֶׁל רְשָׁעִים. יֵשׁ מִי שֶׁנִּקְרָא רָשָׁע, וְנִידּוֹן בַּגֵּיהִנֹּם י"ב חֹדֶשׁ. רָשָׁע גָּמוּר שֶׁאֵין לוֹ הִרְהוּר תְּשׁוּבָה, אֵין לוֹ תַּקָּנָה, וְנִידּוֹן לְעוֹלָם בַּגֵּיהִנֹּם. רַבָּנָן אָמְרֵי, רָשָׁע נִידּוֹן בַּגֵּיהִנֹּם שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים. רָשָׁע גָּמוּר, שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ. וְהַנֵּי מִילֵי כְּשֶׁהִרְהֲרוּ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה, וּמֵתוּ. אֲבָל אִם לֹא הִרְהֲרוּ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה, וְלֹא עָשׂוּ תְּשׁוּבָה, עֲלֵיהֶם הַפָּסוּק אָמַר, (ישעיה סו) וְיָצְאוּ וְרָאוּ בְּפִגְרֵי הָאֲנָשִׁים הַפּוֹשְׁעִים בִּי וְגו'.

וְכָל אֵלּוּ הַמָּדוֹרוֹת, אֵשׁ אוֹכְלָה דּוֹלֶקֶת לַיְלָה וְיוֹם לְנַפְּשׁוֹתָם שֶׁל רְשָׁעִים. יֵשׁ מִי שֶׁנִּקְרָא רָשָׁע וְנִדּוֹן בַּגֵּיהִנֹּם שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ. וְיֵשׁ רָשָׁע גָּמוּר שֶׁאֵין לוֹ הִרְהוּר תְּשׁוּבָה, אֵין לוֹ תַּקָּנָה, וְנִדּוֹן לְעוֹלָם בַּגֵּיהִנֹּם. חֲכָמִים אוֹמְרִים, רָשָׁע נִדּוֹן בַּגֵּיהִנֹּם שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים. רָשָׁע גָּמוּר - שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ. וּדְבָרִים אֵלּוּ כְּשֶׁהִרְהֲרוּ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה וּמֵתוּ. אֲבָל אִם לֹא הִרְהֲרוּ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה וְלֹא עָשׂוּ תְּשׁוּבָה, עֲלֵיהֶם הַפָּסוּק אָמַר (ישעיה סו) וְיָצְאוּ וְרָאוּ בְּפִגְרֵי הָאֲנָשִׁים הַפֹּשְׁעִים בִּי וְגו'.

וְאָמַר רַבִּי רְחוּמַאי, כְּשֶׁגֵּירַשׁ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אָדָם הָרִאשׁוֹן מִגַּן עֵדֶן, נִתְיַיֵּרָא מִמְּדוֹר זֶה הַנִּקְרָא אֶרֶץ תַּחְתִּית, מִפְּנֵי שֶׁאֵין לוֹ שִׁיעוּר. וְעַל זֶה נֶאֱמַר, (איוב י) אֶרֶץ עֲפָתָה כְּמוֹ אֹפֶל צַלְמָוֶת וְלֹא סְדָרִים וַתֹּפַע כְּמוֹ אֹפֶל.

וְאָמַר רַבִּי רְחוּמַאי, כְּשֶׁגֵּרַשׁ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת אָדָם הָרִאשׁוֹן מִגַּן עֵדֶן, נִתְיַיֵּרָא מִמְּדוֹר זֶה הַנִּקְרָא אֶרֶץ תַּחְתִּית, מִפְּנֵי שֶׁאֵין לוֹ שִׁעוּר, וְעַל זֶה נֶאֱמַר (איוב י) אֶרֶץ עֲפָתָה כְּמוֹ אֹפֶל צַלְמָוֶת וְלֹא סְדָרִים וַתֹּפַע כְּמוֹ אֹפֶל.

מֶה עָשָׂה. עָשָׂה תְּשׁוּבָה, וְנִכְנַס בְּמֵי גִיחוֹן עַד צַוָּארוֹ. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא חָס עָלָיו, וְסִלְּקוֹ לְמָקוֹם הַנִּקְרָא אֲדָמָה. שֶׁהִיא אַחַת מִשִּׁבְעָה אֲרָצוֹת, וְשָׁם הוֹלִיד אֶת קַיִן וְהֶבֶל.

מָה עֲשָׂה? עָשָׂה תְּשׁוּבָה וְנִכְנַס בְּמֵי גִּיחוֹן עַד צַוָּארוֹ. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא חָס עָלָיו וְסִלְּקוֹ לְמָקוֹם הַנִּקְרָא אֲדָמָה, שֶׁהִיא אַחַת מִשִּׁבְעָה אֲרָצוֹת, וְשָׁם הוֹלִיד אֶת קַיִן וְהֶבֶל.

כְּשֶׁהָרַג קַיִן אֶת הֶבֶל, גָּזַר עָלָיו הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לִהְיוֹת נָע וָנָד בָּאָרֶץ. מַה כְּתִיב. (בראשית ד) הֵן גֵּרַשְׁתָּ אוֹתִי הַיּוֹם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה וְגוֹ', וְהָיִיתִי נָע וָנָד בָּאָרֶץ. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא קִבְּלוֹ בִּתְשׁוּבָה, וְסִלְּקוֹ לְאַרְקָא.

כְּשֶׁנּוֹלַד שֵׁת, סִלְּקוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְאָדָם הָרִאשׁוֹן לְמַעְלָה מִכָּל הָאֲרָצוֹת, לְתֵבֵל. בְּמָקוֹם אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, בְּחֶבְרוֹן. וְשָׁם חָצַב לוֹ קֶבֶר, וְעָשָׂה מְעָרָה לִפְנִים מִמְּעָרָה, סָמוּךְ לַגַּן עֵדֶן. וְשָׁם הָיְתָה קְבוּרָתוֹ. וּקְבוּרַת אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, וְהָאִמָּהוֹת.

כְּשֶׁנּוֹלַד שֵׁת, סִלְּקוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְאָדָם הָרִאשׁוֹן לְמַעְלָה מִכָּל הָאֲרָצוֹת, לְתֵבֵל. בְּמָקוֹם אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, בְּחֶבְרוֹן. וְשָׁם חָצַב לוֹ קֶבֶר, וְעָשָׂה מְעָרָה לִפְנִים מִמְּעָרָה סָמוּךְ לְגַן עֵדֶן, וְשָׁם הָיְתָה קְבוּרָתוֹ, וּקְבוּרַת אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב וְהָאִמָּהוֹת.

רַבִּי קִיסְמָא אָמַר, מְעָרַת הַמַּכְפֵּלָה, סָמוּךְ לְפֶתַח גַּן עֵדֶן. בְּשָׁעָה שֶׁמֵּתָה חַוָּה, בָּא אָדָם לְקָבְרָהּ שָׁם. וְשָׁם הֵרִיחַ, מֵרֵיחוֹת גַּן עֵדֶן, בְּאוֹתוֹ הֵרֵיחַ שֶׁהָיָה שָׁם. רָצָה לַחְצוֹב יוֹתֵר, יָצְתָה בַּת קוֹל וְאָמְרָה לוֹ, דַּיֶּיךָ. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה עָמַד, וְלֹא חָצַב יוֹתֵר, וְשָׁם נִקְבַּר. מִי נִתְעַסֵּק בּוֹ. שֵׁת בְּנוֹ, שֶׁהוּא הָיָה בִּדְמוּתוֹ וּבְצַלְמוֹ.

רַבִּי קִיסְמָא אָמַר, מְעָרַת הַמַּכְפֵּלָה סָמוּךְ לְפֶתַח גַּן עֵדֶן. בְּשָׁעָה שֶׁמֵּתָה חַוָּה בָּא אָדָם לְקָבְרָהּ שָׁם, וְשָׁם הֵרִיחַ מֵרֵיחוֹת גַּן עֵדֶן, בְּאוֹתוֹ הֵרֵיחַ שֶׁהָיָה שָׁם. רָצָה לַחְצֹב יוֹתֵר, יָצְאָה בַּת קוֹל וְאָמְרָה: דַּיֶּיךָ. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה עָמַד, וְלֹא חָצַב יוֹתֵר, וְשָׁם נִקְבַּר. מִי נִתְעַסֵּק בּוֹ? שֵׁת בְּנוֹ, שֶׁהוּא הָיָה בִּדְמוּתוֹ וּבְצַלְמוֹ.

אָמַר רַבִּי רְחוּמַאי, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נִתְעַסֵּק בּוֹ כְּשֶׁנּוֹצַר, וְנִתְעַסֵּק בּוֹ כְּשֶׁמֵּת. וְלֹא הָיָה מִי שֶׁיּוֹדֵעַ בּוֹ, עַד שֶׁבָּא אַבְרָהָם אַבְרָהָם אֲבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם וְנִכְנַס לְשָׁם, וְרָאָה אוֹתוֹ, וְהֵרִיחַ בְּשָׂמִים שֶׁל גַּן עֵדֶן, וְשָׁמַע קוֹל מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת אוֹמְרִים, אָדָם הָרִאשׁוֹן קָבוּר שָׁם, וְאַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב מוּכָנִים יִהְיוּ לַמָּקוֹם הַזֶּה. רָאָה הַנֵּר דּוֹלֵק, וְיָצָא. מִיָּד הָיְתָה תַּאֲוָתוֹ עַל הַמָּקוֹם הַזֶּה.

אָמַר רַבִּי רְחוּמַאי, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נִתְעַסֵּק בּוֹ כְּשֶׁנּוֹצַר, וְנִתְעַסֵּק בּוֹ כְּשֶׁמֵּת. וְלֹא הָיָה מִי שֶׁיּוֹדֵעַ בּוֹ, עַד שֶׁבָּא אַבְרָהָם אֲבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם וְנִכְנַס לְשָׁם, וְרָאָה אוֹתוֹ, וְהֵרִיחַ רֵיחַ בְּשָׂמִים שֶׁל גַּן עֵדֶן, וְשָׁמַע קוֹל מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת אוֹמְרִים: אָדָם הָרִאשׁוֹן קָבוּר שָׁם, וְאַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב מוּכָנִים יִהְיוּ לַמָּקוֹם הַזֶּה. רָאָה הַנֵּר דּוֹלֵק - וְיָצָא. מִיָּד הָיְתָה תַּאֲוָתוֹ עַל הַמָּקוֹם הַזֶּה.

אָמַר רַב הוּנָא, קוֹדֶם שֶׁבָּא אַבְרָהָם, רַבִּים הָיוּ מְבַקְּשִׁים לִיקָּבֵר שָׁם, וּמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת הָיוּ שׁוֹמְרִים הַמָּקוֹם, וְרוֹאִים אֵשׁ דּוֹלֶקֶת שָׁם, וְלֹא יָכְלוּ לִכָּנֵס. עַד שֶׁבָּא אַבְרָהָם וְנִכְנַס, וְקָנָה אֶת הַמָּקוֹם.

אָמַר רַב הוּנָא, קֹדֶם שֶׁבָּא אַבְרָהָם, רַבִּים הָיוּ מְבַקְּשִׁים לִקָּבֵר שָׁם, וּמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת הָיוּ שׁוֹמְרִים הַמָּקוֹם, וְרוֹאִים אֵשׁ דּוֹלֶקֶת שָׁם, וְלֹא יָכְלוּ לִכָּנֵס. עַד שֶׁבָּא אַבְרָהָם וְנִכְנַס, וְקָנָה אֶת הַמָּקוֹם.

רַבִּי נְחֶמְיָה פָּתַח, (בראשית ב) וַיִּטַּע ה' אֱלֹהִים גַּן בְּעֵדֶן מִקֶּדֶם וְגו'. כְּשֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אָדָם הָרִאשׁוֹן, מִבֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּרָאוֹ, וּמֵעָפָר בֵּית הַמִּקְדָּשׁ נָטַל, וּבָרָא אוֹתוֹ. כֵּיוָן שֶׁבָּרָא אוֹתוֹ, וְעָמַד עַל רַגְלָיו, בָּאוּ כָּל הַבְּרִיּוֹת לְהִשְׁתַּחֲווֹת לוֹ.

רַבִּי נְחֶמְיָה פָּתַח, (בראשית ב) וַיִּטַּע ה' אֱלֹהִים גַּן בְּעֵדֶן מִקֶּדֶם וְגו'. כְּשֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת אָדָם הָרִאשׁוֹן, מִבֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּרָאוֹ, וּמֵעָפָר בֵּית הַמִּקְדָּשׁ נָטַל וּבָרָא אוֹתוֹ. כֵּיוָן שֶׁבָּרָא אוֹתוֹ וְעָמַד עַל רַגְלָיו, בָּאוּ כָּל הַבְּרִיּוֹת לְהִשְׁתַּחֲווֹת לוֹ.

מָה עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. נְטָלוֹ מִשָּׁם, וְהִכְנִיסוֹ לַגַּן עֵדֶן, וְעָשָׂה לוֹ עֶשֶׂר חוּפּוֹת, כְּדוּגְמַת י' חוּפּוֹת שֶׁעָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת לַצַּדִּיקִים בַּגַּן עֵדֶן לֶעָתִיד לָבֹא. וּמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת הָיוּ יוֹרְדִין וְעוֹלִין, וְעוֹשִׂים שִׂמְחָה לְפָנָיו, וְנָתַן לוֹ חָכְמָה עֶלְיוֹנָה.

מָה עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא? נְטָלוֹ מִשָּׁם, וְהִכְנִיסוֹ לְגַן עֵדֶן, וְעָשָׂה לוֹ עֶשֶׂר חֻפּוֹת, כְּדֻגְמַת עֶשֶׂר חֻפּוֹת שֶׁעָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת לַצַּדִּיקִים בְּגַן עֵדֶן לֶעָתִיד לָבֹא. וּמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת הָיוּ יוֹרְדִים וְעוֹלִים וְעוֹשִׂים שִׂמְחָה לְפָנָיו, וְנָתַן לוֹ חָכְמָה עֶלְיוֹנָה.

וּכְשֶׁיָּרַד סמא"ל מִשְׁמֵי מָרוֹם, רָאָה מַעֲלָתוֹ שֶׁל אָדָם, וּמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת מְשַׁמְּשִׁין לְפָנָיו בְּחוּפָּתוֹ, וַיֵּרַע בְּעֵינָיו. מָה עָשָׂה. נָטַל נָחָשׁ כְּמִין גָּמָל, וְרָכַב עָלָיו, וְיָרַד וּפִתָּה אוֹתוֹ, עַד שֶׁעָבַר מַאֲמַר יוֹצְרוֹ.

וּכְשֶׁיָּרַד סמא"ל מִשְׁמֵי מָרוֹם, רָאָה מַעֲלָתוֹ שֶׁל אָדָם, וּמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת מְשַׁמְּשִׁים לְפָנָיו בְּחֻפָּתוֹ, וַיֵּרַע בְּעֵינָיו. מָה עָשָׂה? נָטַל נָחָשׁ כְּמִין גָּמָל וְרָכַב עָלָיו, וְיָרַד וּפִתָּה אוֹתוֹ, עַד שֶׁעָבַר מַאֲמַר יוֹצְרוֹ.

וּמַהוּ שֶׁעָבַר. רַבִּי אֶלְכְּסַנְדְּרִי אָמַר, רוּחַ זְנוּנִים נִכְנַס בְּתוֹכוֹ. רַבִּי חִזְקִיָּה אָמַר, רוּחַ הַטּוּמְאָה הָיְתָה בּוֹ, וְעָבַר מַאֲמַר יוֹצְרוֹ. כֵּיוָן שֶׁעָבַר, נִגְלָה עָלָיו הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְגֵרְשׁוֹ מִגַּן עֵדֶן, וְגָזַר עָלָיו י' גְּזֵירוֹת, וְעַל חַוָּה עֶשֶׂר גְּזֵירוֹת, וְעַל הַנָּחָשׁ עֶשֶׂר, וְעַל הָאֲדָמָה תֵּשַׁע גְּזֵרוֹת. נִמְצְאוּ אַרְבָּעִים חָסֵר אַחַת, כְּנֶגֶד אַרְבָּעִים מַלְקִיּוֹת שֶׁנִּתְחַיֵּב הָרָשָׁע בְּבֵית דִּין.

וּמַהוּ שֶׁעָבַר? רַבִּי אֶלְכְּסַנְדְּרִי אָמַר, רוּחַ זְנוּנִים נִכְנַס בְּתוֹכוֹ. רַבִּי חִזְקִיָּה אָמַר, רוּחַ הַטֻּמְאָה הָיְתָה בּוֹ, וְעָבַר מַאֲמַר יוֹצְרוֹ. כֵּיוָן שֶׁעָבַר, נִגְלָה עָלָיו הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְגֵרְשׁוֹ מִגַּן עֵדֶן, וְגָזַר עָלָיו עֶשֶׂר גְּזֵרוֹת, וְעַל חַוָּה עֶשֶׂר גְּזֵרוֹת, וְעַל הַנָּחָשׁ עֶשֶׂר, וְעַל הָאֲדָמָה תֵּשַׁע גְּזֵרוֹת. נִמְצְאוּ אַרְבָּעִים חָסֵר אַחַת, כְּנֶגֶד אַרְבָּעִים מַלְקִיּוֹת שֶׁנִּתְחַיֵּב הָרָשָׁע בְּבֵית דִּין.

לַסּוֹף עָשָׂה תְּשׁוּבָה, וְקִבְּלוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּהַהִיא שַׁעֲתָא. דְּאָמַר רַבִּי יְהוּדָה בַּר שָׁלוֹם, מַאי דִּכְתִיב (תהלים לט) שִׁמְעָה תְפִלָּתִי ה' וְשַׁוְעָתִי הַאֲזִינָה אֶל דִּמְעָתִי אַל תֶּחֱרַשׁ כִּי גֵר אָנֹכִי עִמָּךְ. דָּוִד מַלְכָּא אֲמַר דָּא. דְּאָמַר רַבִּי בוֹן בַּר חָמָא, אָמַר דָּוִד, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא קָרוֹב לְכָל אוֹתָם שֶׁקּוֹרְאִים לוֹ.

פְּתַח וַאֲמַר הַאי קְרָא, (תהלים קמה) קָרוֹב ה' לְכָל קֹרְאָיו לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶּאֱמֶת. דְּהָא כָּל אִינּוּן דְּקָרָאן בֶּאֱמֶת לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא קָרִיב לוֹן, וּמְקַבֵּל לוֹן, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְבָא בָּעֵי.

פְּתַח וְאֲמַר הַפָּסוּק הַזֶּה, (שם קמה) קָרוֹב ה' לְכָל קֹרְאָיו לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶּאֱמֶת. שֶׁהֲרֵי כָּל אוֹתָם שֶׁקּוֹרְאִים בֶּאֱמֶת לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְקָרֵב אוֹתָם וּמְקַבֵּל אוֹתָם, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְבַקֵּשׁ אֶת הַלֵּב.

וּרְעוּתָא דְּבַר נָשׁ, חֲשִׁיב קַמֵּיהּ מִכָּל קָרְבָּנִין וְעֹלָוָון דְּכָל עַלְמָא. כֵּיוָן דְּבַר נָשׁ שַׁוֵּי רְעוּתֵיהּ בְּתְשׁוּבָה, לֵית תַּרְעָא בְּכָל אִינּוּן רְקִיעִין, דְּלָא פָּתַח לְגַבֵּיהּ. קָרְבָּנָא דְּבַר נָשׁ, בְּלִבָּא וּרְעוּתָא תַּלְיָא. דִּכְתִיב, וְהִתְוַדָּה אֲשֶׁר חָטָא עָלֶיהָ. וְהִתְוַדָּה עָלָיו. וְכוֹלָּא בְּלִבָּא תַּלְיָיא.

וּרְצוֹנוֹ שֶׁל אָדָם חְשׁוּב לְפָנָיו מִכָּל הַקָּרְבָּנוֹת וְהָעוֹלוֹת שֶׁל כָּל הָעוֹלָם. כֵּיוָן שֶׁהָאָדָם שָׂם רְצוֹנוֹ בִּתְשׁוּבָה, אֵין שַׁעַר בְּכָל אוֹתָם הָרְקִיעִים שֶׁלֹּא פּוֹתֵחַ אֵלָיו. קָרְבָּנוֹ שֶׁל אָדָם תְּלוּי בְּלֵב וְרָצוֹן, שֶׁכָּתוּב וְהִתְוַדָּה אֲשֶׁר חָטָא עָלֶיהָ. וְהִתְוַדָּה עָלָיו. וְהַכֹּל תְּלוּי בַּלֵּב.

רַבִּי נְחוּנְיָא בֶּן הַקָּנָה אָמַר לַחֲכָמִים. בָּנַי, חַיֵּיכֶם, אֵין קָרוֹב לִפְנֵי הַמָּקוֹם, כְּלִבּוֹ שֶׁל אָדָם, וְנִיחָא קַמֵּיהּ יוֹתֵר מִכָּל קָרְבָּנִין וְעֹלָוָון דְּכָל עָלְמָא.

רַבִּי נְחוּנְיָא בֶּן הַקָּנָה אָמַר לַחֲכָמִים: בָּנַי, חַיֵּיכֶם, אֵין קָרוֹב לִפְנֵי הַמָּקוֹם כְּלִבּוֹ שֶׁל אָדָם, וְנוֹחַ לְפָנָיו מִכָּל הַקָּרְבָּנוֹת וְהָעוֹלוֹת שֶׁל כָּל הָעוֹלָם.

מַאן דְּיתֵיב בְּתַעֲנִיתָא, וְיִשַׁוֵּי לִבֵּיהּ וּרְעוּתֵיהּ, אִיהוּ מַקְרִיב קָרְבַּן שְׁלֵם, דְּנִיחָא לֵיהּ לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא דְּמַקְרִיב קַמֵּיהּ תַּרְבֵּיהּ וְדָמֵיהּ וְגוּפֵיהּ, וּמַקְרִיב קַמֵּיהּ אִישָׁא וְרֵיחָא דְּפוּמֵיהּ, וְלִבָּא וּרְעוּתָא אִתְקְרֵי מִזְבֵּחַ כַּפָּרָה.

מִי שֶׁיּוֹשֵׁב בְּתַעֲנִית, וְיָשִׂים לִבּוֹ וּרְצוֹנוֹ, הוּא מַקְרִיב קָרְבַּן שְׁלֵם, שֶׁנּוֹחַ לוֹ לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁמַּקְרִיב לְפָנָיו חֶלְבּוֹ וְדָמוֹ וְגוּפוֹ, וּמַקְרִיב לְפָנָיו הָאֵשׁ וְהָרֵיחַ שֶׁל פִּיו. וְהַלֵּב וְהָרְצוֹן נִקְרָאִים מִזְבֵּחַ כַּפָּרָה.

קָרְבָּן אִתְפְּלַג לְכַמָּה סִטְרִין, לְכַמָּה חוּלָקִין. תַּעֲנִית דְּבַר נָשׁ אִתְפְּלִיג לְכַמָּה סִטְרִין, לְכַמָּה חוּלָקִין. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לָא נָטַל מִכּוֹלָּא, אֶלָּא לִבָּא וּרְעוּתָא.

הַקְרָבָן נֶחֱלָק לְכַמָּה צְדָדִים, לְכַמָּה חֲלָקִים. הַתַּעֲנִית שֶׁל אָדָם נֶחֱלֶקֶת לְכַמָּה צְדָדִים, לְכַמָּה חֲלָקִים. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא נוֹטֵל מֵהַכֹּל אֶלָּא הַלֵּב וְהָרָצוֹן.

וּתְלָתָא מְלָכִין אִינּוּן בְּגוּפָא: מוֹחָא. וְלִבָּא. וְכַבְדָּא. מוֹחָא, אָכִיל מִן כּוֹלָּא, וְיהֵיב לְלִבָּא. לִבָּא אָכֵל מִן כּוֹלָּא, וְיהֵיב לְכַבְדָּא. הַכָּבֵד הוּא יְהֵיב לְכוֹלָּא. שֶׁנֶּאֱמַר, (קהלת א) כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם וְהַיָּם אֵינֶנּוּ מָלֵא. וְהוּא בְּדוּגְמַת יָם. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְקַבְּלָן.

וּשְׁלִשָּׁה מְלָכִים הֵם בַּגּוּף: מֹחַ, וְלֵב, וְכָבֵד. הַמֹּחַ אוֹכֵל מֵהַכֹּל וְנוֹתֵן לַלֵּב. הַלֵּב אוֹכֵל מֵהַכֹּל וְנוֹתֵן לַכָּבֵד. הַכָּבֵד נוֹתֵן לַכֹּל, שֶׁנֶּאֱמַר (קהלת א) כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶת הַיָּם וְהַיָּם אֵינֶנּוּ מָלֵא. וְהוּא בְּדֻגְמַת יָם. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְקַבְּלָן.

לֵית לָךְ בְּכָל עָלְמָא, דְּקַיְימֵי קַמֵּיהּ, אֶלָּא תְּשׁוּבָה וּצְלוֹתָא דְּבַר נָשׁ. וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, תְּלַת זִינֵי תְּשׁוּבָה הָכָא בְּהַאי קְרָא. תְּפִלָּה. שַׁוְעָה. דְּמְעָה. וְכֻלְּהוֹ בְּהַאי קְרָא כְּתִיבִי, כ (תהלים לט) שִׁמְעָה תְפִלָּתִי ה' וְשַׁוְעָתִי הַאֲזִינָה אֶל דִּמְעָתִי אַל תֶּחֱרַשׁ.

אֵין לְךָ בְּכָל הָעוֹלָם שֶׁעוֹמְדִים לְפָנָיו, אֶלָּא תְּשׁוּבָה וּתְפִלָּה שֶׁל אָדָם. וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, שְׁלֹשָׁה מִינֵי תְּשׁוּבָה כָּאן בַּפָּסוּק הַזֶּה: תְּפִלָּה, שַׁוְעָה, דִּמְעָה. וְכֻלָּם כְּתוּבִים בַּפָּסוּק הַזֶּה, (תהלים לט) שִׁמְעָה תְפִלָּתִי ה' וְשַׁוְעָתִי הַאֲזִינָה אֶל דִּמְעָתִי אַל תֶּחֱרַשׁ.

כֻּלְּהוֹ תְּלָתָא חֲשִׁיבִי לְפָנֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּמְכוּוְּלְהוֹ לָא חָשֵׁיב מִנַּיְיהוּ, בַּר דִּמְעָה. דְּהָא בְּדִמְעִין אִזְלָא לִבָּא וּרְעוּתָא וְכָל גּוּפָא. תְּלֵיסַר תַּרְעִין עָאלִין קַמֵּי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

כָּל הַשְּׁלֹשָׁה חֲשׁוּבִים לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וּמִכֻּלָּם אֵין חֲשׁוּבָה מֵהֶם, רַק הַדִּמְעָה. שֶׁהֲרֵי בַּדְּמָעוֹת הוֹלֵךְ הַלֵּב וּרְצוֹן כָּל הַגּוּף. שְׁלֹשָׁה עָשָׂר שְׁעָרִים נִכְנָסִים לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

תְּפִלָּה, דִּכְתִיב בֵּיהּ שְׁמִיעָה, דִּכְתִיב שִׁמְעָה תְּפִלָּתִי ה'. שַׁוְעָה, דִּכְתִיב וְשַׁוְעָתִי הַאֲזִינָה. דִּמְעָה, לָאו כְּהַנַּי, אֶלָּא יַתִּיר מִכּוֹלָּא, דִּכְתִיב אֶל דִּמְעָתִי אַל תֶּחֱרַשׁ.

תְּפִלָּה - שֶׁכָּתוּב בּוֹ שְׁמִיעָה, שֶׁכָּתוּב שִׁמְעָה תְּפִלָּה ה'. שַׁוְעָה - שֶׁכָּתוּב וְשַׁוְעָתִי הַאֲזִינָה. דִּמְעָה - לֹא כְאֵלֶּה, אֶלָּא יוֹתֵר מֵהַכֹּל, שֶׁכָּתוּב אֶל דִּמְעָתִי אַל תֶּחֱרַשׁ.

מַאי בֵּין הַאי לְהַאי. רַבָּנִין דְּקֵיסָרֵי, וְרַבִּי אֶלְעָזָר בַּר יוֹסֵי אָמַר, תְּפִלָּה, לְזַמְנִין דְּבַר נָשׁ צַלֵּי צְלוֹתֵיהּ, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שׁוֹמֵעַ, אֲבָל לָא בָּעֵי לְמֶעְבַּד שְׁאֵילְתֵּיהּ, וְשָׁתֵיק מִנֵּיהּ, וְלָא אַשְׁגַּח בֵּיהּ, דְּהָא לָא כְתִיב בֵּיהּ אֶלָּא שְׁמִיעָה.

מַה בֵּין זֶה לָזֶה? הָרַבָּנִים שֶׁל קֵיסָרִי, וְרַבִּי אֶלְעָזָר בַּר יוֹסֵף אָמַר, תְּפִלָּה - לִפְעָמִים שֶׁאָדָם מִתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שׁוֹמֵעַ, אֲבָל לֹא רוֹצֶה לַעֲשׂוֹת בַּקָּשָׁתוֹ, וְשׁוֹתֵק מִמֶּנּוּ וְלֹא מַשְׁגִּיחַ בּוֹ, שֶׁהֲרֵי אֵין כָּתוּב אֶלָּא שְׁמִיעָה.

שַׁוְעָה אִיהוּ יַתִּיר מִתְּפִלָּה, דְּצָוַוח בִּרְעוּתָא דִּלְבָּא לְקַמֵּיהּ מָרֵיהּ. וּבְגִין דְּשַׁוֵּי רְעוּתָא יַתִּיר, כְּתִיב בֵּיהּ הַאֲזִינָה, כְּמַאן דְּאַרְכִין אוּדְנֵיהּ גַּבֵּי הַהִיא מִלָּה, וְעִם כָּל דָּא שָׁתֵיק, וְלָא בָּעֵי

לְמֶיעְבַּד רְעוּתֵיהּ. אֲבָל דְּמְעָה, אִיהִי בְּלִבָּא וּבְרְעוּתָא דְּכָל גּוּפָא, וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב בֵּיהּ, אֶל דְּמְעָתִי אַל תֶּחֱרַשׁ.

הַשַּׁוְעָה הִיא יוֹתֵר מִתְּפִלָּה, שֶׁצּוֹוְחַ בְּרָצוֹן הַלֵּב לִפְנֵי רִבּוֹנוֹ. וּמִשּׁוּם שֶׁשָּׁם רְצוֹנוֹ יוֹתֵר, כָּתוּב בּוֹ הַאֲזִינָה, כְּמִי שֶׁמַּרְכִּין אָזְנוֹ אֶל אוֹתוֹ הַדִּבּוּר, וְעִם כָּל זֶה שׁוֹתֵק, וְלֹא רוֹצֶה לַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ. אֲבָל דְּמְעָה הִיא בַּלֵּב וּבְרָצוֹן שֶׁל כָּל הַגּוּף, וּמִשּׁוּם כָּךְ כָּתוּב בּוֹ אֶל דְּמְעָתִי אַל תֶּחֱרַשׁ.

וְרַבָּנָן אָמְרֵי, לָאו כָּל דְּמְעִין עָאלִין קַמֵּיהּ מַלְכָּא. דְּמְעִין דְּרוּגְזָא, וְדָמְעִין דְּמוֹסֵר דִּין עַל חֲבֵירוֹ לָא עָאלִין קַמֵּיהּ דְּמַלְכָּא. אֶלָּא דְּמְעִין דְּצָלוֹתָא וְדִתְשׁוּבָה, וּדְבַעַיְין בָּעוּתָא מִגּוֹ עַקְתָא. כְּהָהוֹ בָּקְעִין רְקִיעִין, וּפָתְחֵי תַּרְעִין, וְעָאלִין קַמֵּיהּ דְּמַלְכָּא.

וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, לֹא כָּל הַדְּמָעוֹת נִכְנָסוֹת לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ. דְּמָעוֹת שֶׁל רֹגֶז, וּדְמָעוֹת שֶׁל מוֹסֵר דִּין לַחֲבֵרוֹ, לֹא נִכְנָסִים לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ. אֶלָּא דְּמָעוֹת שֶׁל תְּפִלָּה וְשֶׁל תְּשׁוּבָה, וְשֶׁמְּבַקְּשִׁים בַּקָּשָׁה מִתּוֹךְ צָרָתָם, כְּלוֹם בּוֹקְעִים רְקִיעִים, וּפוֹתְחִים שְׁעָרִים, וְנִכְנָסִים לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ.

דְּתָנִינָן, בְּיוֹמָא דְּאִתְחָרַב בֵּי מַקְדְּשָׁא, כָּל תַּרְעִין נְעָלוּ, וְתַרְעִין דְּדִמְעִין לָא נְעָלוּ. מַה כְּתִיב בְּחִזְקִיָּהוּ, (ישעיה לח) שָׁמַעְתִּי אֶת תְּפִלָּתְךָ רָאִיתִי אֶת דִּמְעָתֶךָ. רְאִיָּיה מַמָּשׁ מִגּוֹ דְּמְעִין.

שֶׁשָּׁנִינוּ, בַּיּוֹם שֶׁנֶּחֱרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, כָּל הַשְּׁעָרִים נִנְעָלוּ, וְשַׁעֲרֵי דְמָעוֹת לֹא נִנְעָלוּ. מַה כָּתוּב בְּחִזְקִיָּהוּ? (ישעיה לח) שָׁמַעְתִּי אֶת תְּפִלָּתְךָ רָאִיתִי אֶת דִּמְעָתֶךָ. רְאִיָּה מַמָּשׁ מִתּוֹךְ דְּמָעוֹת.

וּלְזִמְנִין דְּאָתֵי מַה כְּתִיב. (שם כה) וּמָחָה ה' אֱלֹהִים דְּמְעָה מֵעַל כָּל פָּנִים. אִית דְּמְעִין לְטַב, וְאִית דְּמְעִין לְבִישׁ. לְטַב, דְּיֵצֶר הַטּוֹב. דְּבִישׁ, דְּיֵצֶר הָרָע. עַל הַנֵּי דִּמְעִין דְּעָקוּ, וְדִמְעִין דְּצָלוֹתָא, כְּתִיב, (ירמיה לא) בִּבְכִי יָבוֹאוּ וּבְתַחֲנוּנִים אוֹבִילֵם.

וְלֶעָתִיד לָבא מַה כָּתוּב? (שם כה) וּמָחָה אֲדֹנָי יֱהוִה דְּמְעָה מֵעַל כָּל פָּנִים. יֵשׁ דְּמָעוֹת לְטוֹב, וְיֵשׁ דְּמָעוֹת לְרַע. לְטוֹב - שֶׁל יֵצֶר הַטּוֹב. שֶׁל רַע - שֶׁל יֵצֶר הָרַע. עַל הַדְּמָעוֹת הַלָּלוּ שֶׁל צָרָה וּדְמָעוֹת שֶׁל תְּפִלָּה כָּתוּב, (ירמיה לא) בבכי יבאו ובתחנונים אובילם.

רַבִּי כְּרוּסְפְּדָאי חָלַשׁ, עָאל לְגַבֵּיהּ רַבִּי יוֹסִי בֶּן קִסְמָא וְרַבָּנָן, הַהוּא יוֹמָא, יוֹמָא דְּשַׁבַּתָּא הֲוָה. חֲמוּנֵיהּ דְּהֲוָה בָּכֵי, וּלְבָתַר חַיֵּיךְ, אֲדַהֲכֵי דְּמִיךְ. אֲמָרוּ יוֹם שַׁבָּת הוּא, וְאָסוּר לְטַלְטְלוֹ, וְטָרְחָא אוֹחֲרָא לָא אִצְטְרִיךְ, שַׁבְקוּהוּ.

רַבִּי כְּרוּסְפְּדָאי חָלָה. נִכְנְסוּ אֵלָיו רַבִּי יוֹסֵי בֶּן קִסְמָא וַחֲכָמִים. אוֹתוֹ הַיּוֹם, יוֹם הַשַּׁבָּת הָיָה. רָאוּ אוֹתוֹ שֶׁהָיָה בּוֹכֶה, וְאַחַר כָּךְ צָחַק. בֵּינָתַיִם נִרְדַּם. אָמְרוּ, יוֹם הַשַּׁבָּת הוּא, וְאָסוּר לְטַלְטְלוֹ, וְטִרְחָה אַחֶרֶת לֹא צָרִיךְ. הִשְׁאִירוּהוּ.

קָם ר' יוֹחָנָן וְדָרַשׁ, (רות א) וַיָּמָת אֱלִימֶלֶךְ אִישׁ נָעֳמִי וַתִּשָּׁאֶר הִיא וּשְׁנֵי בָנֶיהָ. מֵת אֱלִימֶלֶךְ, נִשְׁאֲרוּ בָּנֶיהָ, לְאִתְנַחֲמָא בְּהוֹן, דְּאִשְׁתְּאָרוּ תְּרִין בְּנוֹי, לְאַשְׁלְמָא דּוּכְתָּא דֶּאֱלִימֶלֶךְ, דְּהֲוָה נְשְׁמָתָא לְנִשְׁמָתָא.

קם רַבִּי יוֹחָנָן וְדָרַשׁ, (רות א) וַיָּמָת אֱלִימֶלֶךְ אִישׁ נָעֳמִי וַתִּשָּׁאֵר הִיא וּשְׁנֵי בָנֶיהָ. מֵת אֱלִימֶלֶךְ - נִשְׁאֲרוּ בָּנָיו לְהִתְנַחֵם בָּהֶם, שֶׁנִּשְׁאֲרוּ שְׁנֵי בָנָיו לְהַשְׁלִים אֶת מִקּוֹם אֱלִימֶלֶךְ, שֶׁהָיָה נְשָׁמָה לִנְשָׁמָה.

לְבָתַר מַה כְּתִיב, וַיָּמוּתוּ גַּם שְׁנֵיהֶם מַחְלוֹן וְכִלְיוֹן, רוּחַ דְּקוּדְשָׁא, וְרוּחַ דְּמָסָאֲבָא. הַשְׁתָּא הוּא תְּבִירוּ עַל תְּבִירוּ. נִשְׁמָתָא לְנִשְׁמָתָא דְּקוּדְשָׁא שֶׁהוּא י', וְרוּחַ הַשִּׂכְלִית שֶׁהוּא וא"ו, לֹא יָמוּתוּן, אֶלָּא אָדָם יוֹרֵד מִגְּדוּלָּתוֹ נִקְרָא מֵת.

אַחַר כָּךְ מַה כְּתוּב? וַיָּמוּתוּ גַּם שְׁנֵיהֶם מַחְלוֹן וְכִלְיוֹן, רוּחַ הַקֹּדֶשׁ וְרוּחַ הַטֻּמְאָה. עַכְשָׁו הוּא שֶׁבָּר עַל שֶׁבָּר. הַנְּשָׁמָה לִנְשָׁמָה שֶׁל הַקֹּדֶשׁ שֶׁהוּא י', וְהָרוּחַ הַשִּׂכְלִית שֶׁהִיא וא"ו, לֹא יָמוּתוּ, אֶלָּא אָדָם יוֹרֵד מִגְּדֻלָּתוֹ נִקְרָא מֵת.

אוּף הָכָא, כַּד מִית רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, נָחֲמָתָא בְּרַבָּנָן דְּאִשְׁתָּאֲרוּ, וְאִינּוּן רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי וַחֲבֵרָיו. מִיתוּ רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי וַחֲבֵרָיו, אִשְׁתָּאַר ר' כְּרוּסְפְּדָאי. וְהַשְׁתָּא חַבְרָנָא רַבִּי כְּרוּסְפְּדָאי דְּמִית הַשְׁתָּא הוּא תְּבִירוּ עַל תְּבִירוּ.

אַף כָּאן, כְּשֶׁמֵּת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, הִנָּחֲמָה בַּחֲכָמִים שֶׁנִּשְׁאֲרוּ, וְהֵם רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי וַחֲבֵרָיו. מֵתוּ רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי וַחֲבֵרָיו - נִשְׁאַר רַבִּי כְּרוּסְפְּדַאי. וְכָעֵת חָבַרְנוּ רַבִּי כְּרוּסְפְּדַאי שֶׁמֵּת עַכְשָׁו, הוּא שֶׁבָּר עַל שֶׁבָּר.

עַד דַּהֲווֹ יָתְבֵי. רַבִּי חִלְקִיָּה דְּהֲוָה גַּבֵּיהּ, חָמָא לֵיהּ דְּאַהַדְּרוּ דְּמְעִין עַל אַנְפּוֹי, וְחוֹכָא בְּפוּמֵיהּ. קָרָא לֵיהּ לְרַבִּי יוֹחָנָן וּלְחַבְרַיָּיא, חָמוּנֵיהּ בְּדְמְעִין עַל אַנְפּוֹי, וְחוֹכָא בְּפוּמֵיהּ, אָמְרוּ וַדַּאי לָא מִית.

בְּעוֹדָם יוֹשְׁבִים, רַבִּי חִלְקִיָּה שֶׁהָיָה אֶצְלוֹ, רָאָה אוֹתוֹ שֶׁחוֹזְרוֹת הַדְּמָעוֹת עַל פָּנָיו, וּצְחוֹק בְּפִיו. קָרָא לְרַבִּי יוֹחָנָן וְלַחֲבֵרִים, וְרָאוּ אוֹתוֹ עִם דְּמָעוֹת עַל פָּנָיו, וּצְחוֹק בְּפִיו. אָמְרוּ שֶׁוַּדַּאי לֹא מֵת.

יָתְבוּ, וְלָא שָׁבְקוּ בַּר נַשׁ לְמִקְרַב גַּבֵּיהּ. בְּרַמְשָׁא אַפְתַּח עֵינוֹי, שָׁאַל מַיָּא לְמִשְׁתֵּי, קְרִיבוּן לְגַבֵּיהּ רַבִּי יוֹחָנָן וְרַבָּנָן. אָמַר לוֹן, רַבּוֹתַי, זִילוּ בְּשָׁלוֹם, לְמָחָר תּוּבוּ לְגַבָּאי, וְאֵימָא לְכוֹן מַאי דְּחָמֵינָא, וּפַקִּידוּ לִי לְהוֹדִיעַ לְחַבְרַיָּיא.

יָשְׁבוּ, וְלֹא עָזְבוּ אָדָם לִקְרַב אֵלָיו. בָּעֶרֶב פָּתַח עֵינָיו, בִּקֵּשׁ מַיִם לִשְׁתּוֹת. קָרְבוּ אֵלָיו רַבִּי יוֹחָנָן וַחֲכָמִים. אָמַר לָהֶם: רַבּוֹתַי, לְכוּ לְשָׁלוֹם. לְמָחָר שׁוּבוּ אֵלַי וְאֹמַר לָכֶם מַה שֶּׁרָאִיתִי, וְצִוּוּ אוֹתִי לְהוֹדִיעַ לַחֲבֵרִים.

דְּהַשְׁתָּא אִצְטָרִיכְנָא לְאַתְקָנָא כָּל מִלִּין דְּחָמֵינָא, וּבְהַאי לֵילְיָא דַּהֲוֵינָא תַּמָּן, עַלְמָא אָחֳרָא חָמֵינָא, וְלָא יָדְעְנָא מַאי הֲוֵי. אָמְרוּ לְבֵיתִי דְּלָא יְקָרְבוּן לְגַבָּאי, וְלָא יְהֵא בַּר נַשׁ הָכָא. אָזְלוּ כֻּלְּהוֹ. וְרַבִּי יוֹחָנָן אִשְׁתְּאַר תַּמָּן, וְלָא קָרִיב גַּבֵּיהּ כָּל הַהוּא לֵילְיָא.

שֶׁעַכְשָׁו הִצְטָרַכְתִּי לְתַקֵּן כָּל הַדְּבָרִים שֶׁרָאִיתִי, וּבַלַּיְלָה הַזֶּה שֶׁהָיִיתִי שָׁם, עוֹלָם אַחֵר רָאִיתִי, וְלֹא יָדַעְתִּי מַה הוּא. אָמְרוּ לִבְנֵי בֵיתִי שֶׁלֹּא יִקְרְבוּ אֵלַי, וְלֹא יִהְיֶה אָדָם כָּאן. כֻּלָּם הָלְכוּ. וְרַבִּי יוֹחָנָן נִשְׁאַר שָׁם, וְלֹא קָרַב אֵלָיו כָּל אוֹתוֹ לַיְלָה.

כַּד הֲוָה נָהֵיר יוֹמָא, חֲמוּנֵיהּ דְּהֲוָה מִשְׁתָּעֵי, וּבְכֵי. וְלָא יָדְעֵי מִידֵּי. קָם וִיתֵיב, וְקָרָא לֵיהּ לְרִבִּי יוֹחָנָן. אֲמַר לֵיהּ, מַאי חָמִית. אֲמַר, מֵעַלְמָא אַחֲרִינָא אֲתֵינָא, וְאַעֵילְנָא תַּמָּן וְלָא יַהֲבֵי לִי רְשׁוּתָא לְגַלָּאָה מִידֵּי, אֶלָּא לָךְ וּלְחַבְרָךְ. וַאֲמַר לוֹן מַאי דְּחָמָא.

כְּשֶׁהָיָה מֵאִיר הַיּוֹם, רָאוּ אוֹתוֹ שֶׁהָיָה מְדַבֵּר וּבוֹכֶה. וְלֹא יָדְעוּ דָּבָר. קָם וְיָשַׁב, וְקָרָא לְרִבִּי יוֹחָנָן. אָמַר לוֹ: מָה רָאִיתָ? אָמַר: מֵעוֹלָם אַחֵר בָּאתִי, וְנִכְנַסְתִּי לְשָׁם, וְלֹא נָתְנוּ לִי רְשׁוּת לְגַלּוֹת דָּבָר, אֶלָּא לְךָ וְלַחֲבֵרְךָ. וְאָמַר לָהֶם מַה שֶּׁרָאָה.

אֲמַר לֵיהּ לְר"י, אַתְקֵין מִילָּךְ, וְזִיל לְכוּרְסָךְ דְּאַתְקִינוּ לָךְ, דְּהָא תְּרֵיסַר מִן חַבְרַיָּיא יֵיתוּן בְּגִינָךְ. וַאֲנָא חָמִינָא, מַה דְּלָא יָהֲבוּ לִי רְשׁוּ לְגַלָּאָה.

אָמַר לוֹ לְרִבִּי יוֹחָנָן: הַתְקֵן דְּבָרֶיךָ, וְלֵךְ לְכִסְאֲךָ שֶׁתִּקְנוּ לְךָ, שְׁהֵרֵי שְׁנַיִם עָשָׂר מֵהַחֲבֵרִים יָבֹאוּ בִּשְׁבִילְךָ, וַאֲנִי רָאִיתִי מַה שֶּׁלֹּא נָתְנוּ לִי רְשׁוּת לְגַלּוֹת.

וְחָמֵינָא מֵאִינּוּן חַבְרַיָּיא, דְּאִתְקַיְּים תַּלְמוּדַיְיהוּ בִּידַיְיהוּ. וַחֲמִית בְּהַהוּא אֲתַר דְּמַלְכָּא מְשִׁיחָא תַּמָּן. וְשָׁמַעְנָא כָּרוֹזָא כָּרֵיז בְּכָל יוֹמָא, זַכָּאִין אִינּוּן חַבְרַיָּיא דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא, וְאִינּוּן דְּמִזְכְּאִין לָהּ לְאָחֳרָנִין, וְאִינּוּן דְּמַעֲבִירִין עַל מִדּוֹתַיְיהוּ.

וְרָאִיתִי מֵאוֹתָם הַחֲבֵרִים שֶׁהִתְקַיְּים תַּלְמוּדָם בְּיָדָם. וְרָאִיתִי אֶת אוֹתוֹ הַמָּקוֹם שֶׁל מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ שָׁם. וְשָׁמַעְתִּי כָּרוֹז מַכְרִיז בְּכָל יוֹם: אַשְׁרֵיהֶם הַחֲבֵרִים שֶׁמִּשְׁתַּדְּלִים בַּתּוֹרָה, וְאוֹתָם שֶׁמְּזַכִּים בָּהּ אֶת הָאֲחֵרִים, וְאוֹתָם הַמַּעֲבִירִים עַל מִדּוֹתֵיהֶם.

חֲמִיתוּן, כַּד הֲוֵינָא בָּבֵי וְחַיֵּיךְ. רְשׁוּתָא אִתְיְהֵיב לְמַלְאָךְ הַמָּוֶת לְאַיְתֵי יָתִי. וְחָמֵינָא שְׁכִינְתָּא לְגַבִּי, וְלָא שַׁבְקֵי לֵיהּ. וְעַל דָּא, בָּכֵינָא מִמַּלְאָךְ הַמָּוֶת. וְחַיְיכִית, כַּד חָמֵינָא שְׁכִינְתָּא דְּלָא שַׁבְקֵי לֵיהּ.

רְאִיתֶם, כְּשֶׁהָיִיתִי בּוֹכֶה וְצוֹחֵק, הָרִשׁוּת נִתְּנָה לְמַלְאַךְ הַמָּוֶת לְהָבִיא אוֹתִי, וְרָאִיתִי הַשְּׁכִינָה אֲצָלִי, וְלֹא נָתְנוּ לוֹ. וְעַל כֵּן בָּכִיתִי מִמַּלְאַךְ הַמָּוֶת, וְצָחַקְתִּי כְּשֶׁרָאִיתִי הַשְּׁכִינָה שֶׁלֹּא נוֹתֶנֶת לוֹ.

וְחָמֵינָא עַד דְּנָטְלָן לִי לְבֵי דִינָא דְתַמָּן, וְחָמֵינָא כַּמָּה חַיָּילִין וּמַשְׁרְיָין, תַּמָּן כּוּלְהוֹ מִתְעַסְקִין בְּדִינִין דְּעַלְמָא, וּבְרַאשֵׁיהֶן סנדלפו"ן מָארֵיהּ דְּאַנְפִּין, דְּמִקַּשֵּׁר קִשְׁרִין לְמָארֵיהּ. וְחַד פָּרוֹכְתָּא פְּרִיסָא עֲלוֹי, וְכָל חֵילֵיהּ דִּשְׁמַיָּא תְּחוֹת יְדוֹי, וְלָא אִתְיְהֵיב לִי רְשׁוּתָא לְמִיקְרַב לְמֵיחֲמֵיהּ.

וְרָאִיתִי עַד שֶׁנּוֹטְלִים אוֹתִי לְבֵית הַדִּין שָׁשָּׁם, וְרָאִיתִי כַּמָּה צְבָאוֹת וּמַחֲנוֹת, שָׁם כֻּלָּם מִתְעַסְקִים בְּדִינֵי הָעוֹלָם, וּבְרַאשֵׁיהֶם סנדלפו"ן בַּעַל הַפָּנִים, שֶׁקּוֹשֵׁר קְשָׁרִים לַאדוֹנוֹ, וּפָרֹכֶת אַחַת פְּרוּסָה עָלָיו, וְכָל צְבָאוֹת הַשָּׁמַיִם שֶׁתַּחַת יָדוֹ, וְלֹא נִתְּנָה רְשׁוּת לְקָרֵב לִרְאוֹתוֹ.

וְחָמֵינָא בֵּי דִינָא, וְכַמָּה סָרְכִין מְמַנָּן קַמַּיְיהוּ, מְנָהוֹן סַנֵּיגוֹרִין עַל בְּנֵי עָלְמָא, וּמְנָהוֹן קַטֵּיגוֹרִין, נָטְלוּ וְקָרִיבוּ לִי גַּבַּיְיהוּ. וְחָמֵינָא תַּמָּן סַגֵּיאִין מִן חַבְרַיָּיא.

וְרָאִיתִי בֵּית דִּין, וְכַמָּה שָׂרִים מְמֻנִּים לְפָנֵיהֶם, מֵהֶם סַנֵּגוֹרִים עַל בְּנֵי הָעוֹלָם, וּמֵהֶם קַטֵּגוֹרִים. נָטְלוּ וְקָרְבוּ אוֹתִי אֲלֵיהֶם. וְרָאִיתִי שָׁם רַבִּים מִן הַחֲבֵרִים.

אָמַר לֵיהּ לְמַלְאָךְ הַמָּוֶת, מַה דִּין מִן בְּנֵי עַלְמָא גַּבָּךְ. אָמַר לְהוֹ, דִּי לָא שְׁבִיקֵי לְמֵימַת יְתֵיהּ וְקָרֵיבְנָא לֵיהּ לְדִינָא.

אָמְרוּ לוֹ לְמַלְאַךְ הַמָּוֶת: מַה זֶּה מִבְּנֵי הָעוֹלָם אֲצָלְךָ? אָמַר לָהֶם: שֶׁלֹּא נוֹתְנִים לִי לְהָמִית אוֹתוֹ, וְקָרַבְתִּיו לַדִּין. (אמר להם, דונו דינו, והניחו אותי לשבת וקרבו אותילדין לפני שלשה סנהדרין שידונו דיני, ושמעתי).

קָמוֹ תְּלַת סַהֲדִין, וַאֲמָרוּ תְּלַת זִמְנָא, מָצָאנוּ כוֹפֶר, וְאַסְהִידוּ עָלַי דְּאַעֲבַרְנָא תָּדִיר עַל מִדּוֹתַי. אִתְעַסְקוּ בְּדִינִי כָּל הַהוּא יוֹמָא, דַּחֲמִיתוּן דְּדָמִיכְנָא, וַעֲבָדוּ חֶשְׁבּוֹן יוֹמִין וּשְׁנִין דִּילִי, וְאִשְׁתַּכָּחוּ תָּדִיר שְׁלִימִין.

שֶׁקָּמוּ שְׁלֹשָׁה עֵדִים, וְאָמְרוּ שְׁלֹשׁ פְּעָמִים מָצָאנוּ כֹּפֶר, מָצָאנוּ כֹּפֶר, וְהֵעִידוּ עָלַי שֶׁהֶעֱבַרְתִּי תָּמִיד עַל מִדּוֹתַי. הִתְעַסְקוּ בְּדִינִי כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם, שֶׁרָאִיתֶם שֶׁיִּשַּׁנְתִּי, וְעָשׂוּ חֶשְׁבּוֹן שֶׁל יָמִים וְשָׁנִים שֶׁלִּי, וְנִמְצְאוּ תָּמִיד שְׁלֵמִים.

וְעַל דְּאַעֲבַרְנָא עַל מִדּוֹתַי תָּדִיר, שַׁבְקוּ דִּינָא, וְלָא יָכְלוּ לְמֵידַן בְּהַאי, עַד דְּסָלִיקוּ דִּינָאי לַאֲתַר אָחֳרָא, וְלָא יְדַעְנָא לְאָן אֲתַר.

וְעַל שֶׁהֶעֱבַרְתִּי תָּמִיד עַל מִדּוֹתַי, עָזְבוּ אֶת הַדִּין, וְלֹא יָכְלוּ לָדוּן בָּזֶה, עַד שֶׁהֶעֱלוּ אֶת דִּינִי לְמָקוֹם אַחֵר, וְלֹא יָדַעְתִּי לְאֵיזֶה מָקוֹם.

וְאַתְיָא מִן דִּינָא, לְשַׁבָּקָא לִי, וּלְמֵיהַב לִי זִימְנָא, לְאַשְׁלָמָא תַּלְמוּדָאי בְּהַאי עַלְמָא, דַּעֲדַיִין לָא גָּמִירְנָא לֵיהּ, וְלָא שָׁבֵיק לִי מַלְאַךְ הַמָּוֶת, עַד דְּיַהֲבוּ לֵיהּ בְּאַתְרֵי רַבִּי כְּרוּסְפְּדָאי סָבָא דְּמִלְקַדְמִין, בֵּאדַיִן שָׁבַק לִי.

וּבָא מִן הַדִּין לַעֲזֹר אוֹתִי, וְלִתֵּת לִי זְמַן לְהַשְׁלִים תַּלְמוּדִי בָּעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁעֲדַיִן לֹא גָּמַרְתִּי אוֹתוֹ, וְלֹא עָזַב אוֹתִי מַלְאַךְ הַמָּוֶת, עַד שֶׁנָּתְנוּ לוֹ בְּמָקוֹמִי אֶת רַבִּי כְּרוּסְפְּדָאי הַזָּקֵן שֶׁל מִקֶּדֶם, וְאָז עָזַב אוֹתִי.

כַּד חֲמֵיתוּן דְּמָעִין בְּאַנְפַּי, וְחוּכָא בְּפוּמָא. אִינּוּן דְּמָעִין, דְּקָא בָּכֵינָא מִדְּחִילוּ דְּמַלְאַךְ הַמָּוֶת. וְחַיְיכִינָא מֵחֲדָוָה דִּשְׁכִינְתָּא. וְעַל דְּאוֹרִיכוּ לִי עַד זִמְנָא אָחֳרָא, בְּגִין לְאוֹדָעָא לִי מַה דְּגַלֵּינָא לְכוֹן. וְלָא דָמִיכְנָא עַל יַד מַלְאַךְ הַמָּוֶת, אֶלָּא שָׁבְקוּ בַּהֲדֵאי לְרַבִּי אוֹשַׁעְיָא, וְעַמֵּיהּ אָזְלֵינָא תַּמָּן.

כְּשֶׁרָאִיתֶם הַדְּמָעוֹת בְּפָנַי וּצְחוֹק בַּפֶּה, אוֹתָם הַדְּמָעוֹת - שֶׁבָּכִיתִי מִפַּחְדּוֹ שֶׁל מַלְאַךְ הַמָּוֶת, וְצָחַקְתִּי - מִשִּׂמְחַת הַשְּׁכִינָה, וְעַל שֶׁחָכוּ לִי עַד זְמַן אַחֵר כְּדֵי לְהוֹדִיעַ לִי מַה שֶּׁגִּלִּיתִי לָכֶם. וְלֹא יָשַׁנְתִּי עַל יַד מַלְאַךְ הַמָּוֶת, אֶלָּא הִשְׁאִירוּ עִמִּי אֶת רַבִּי אוֹשַׁעְיָא, וְעִמּוֹ הוֹלֵךְ אֲנִי לְשָׁם.

תְּמָהוּ חַבְרַיָּיא, וְקָרוֹ עֲלֵיהּ, (תהלים פד) עֹבְרֵי בְעֵמֶק הַבָּכָא מַעְיָן יְשִׁיתוּהוּ גַּם בְּרָכוֹת יַעְטֶה מוֹרֶה. עוֹבְרֵי בְּעֵמֶק הַבָּכָא, דָּא ר' כְּרוּסְפְּדָאי, דַּעֲבַר עַל דָּא דְּמַלְאַךְ הַמָּוֶת, דְּאִיהוּ עֵמֶק

הַבָּכָא. דְּאִיהוּ גָּרִים בְּכִיָּה לְכוּלֵי עָלְמָא. מַעְיַן יְשֵׁיתוּהוּ, דְּהִנְיְחוּהוּ לְמִיגְמַר תַּלְמוּדֵיהּ, וּלְמֶהֱוֵי מְעַיֵּין בְּאוֹרַיְיתָא. לְפִיכָךְ, גַּם בְּרָכוֹת יַעְטֶה מוֹרֶה. אִי אוֹרַיְיתָא גָּרִים לֵיהּ חַיִּים, כָּל שֶׁכֵּן מַאן דְּגָרִיס לֵיהּ גְּרָסָא וְאוֹלִיף לֵיהּ.

תְּמָהוּ הַחֲבֵרִים, וְקָרְאוּ עָלָיו, (תהלים פד) עֹבְרֵי בְּעֵמֶק הַבָּכָא מַעְיָן יְשִׁיתוּהוּ גַּם בְּרָכוֹת יַעְטֶה מוֹרֶה. עֹבְרֵי בְּעֵמֶק הַבָּכָא - זֶה רַבִּי כְּרוּסְפְּדַאי, שֶׁעָבַר עַל זֶה שֶׁל מַלְאַךְ הַמָּוֶת, שֶׁהוּא עֵמֶק הַבָּכָא, שֶׁהוּא גָּרַם בְּכִיָּה לְכָל הָעוֹלָם. מַעְיָן יְשִׁיתוּהוּ - שֶׁהִנִּיחוּהוּ לִגְמֹר אֶת תַּלְמוּדוֹ, וְלִהְיוֹת מְעַיֵּין בַּתּוֹרָה. לְפִיכָךְ, גַּם בְּרָכוֹת יַעְטֶה מוֹרֶה. אִם הַתּוֹרָה גּוֹרֶמֶת לוֹ חַיִּים, כָּל שֶׁכֵּן מִי שֶׁגּוֹרֵס אוֹתָהּ גְּרָסָה וְלוֹמֵד אוֹתָהּ.

קָרָא עָלָיהּ ר' יוֹחָנָן, (תהלים קיב) זָרַח בַּחֹשֶׁךְ אוֹר לַיְּשָׁרִים חַנּוּן וְרַחוּם וְצַדִּיק. זָרַח בַּחֹשֶׁךְ, מַהוּ חוֹשֶׁךְ. דָּא מַלְאַךְ הַמָּוֶת, דְּאַחְשִׁיךְ אַנְפֵּי עָלְמָא. כְּדֵבָר אַחֵר, וְחוֹשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם. וְאַנְהֵיר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְצַדִּיק דָּא, רַבִּי כְּרוּסְפְּדַאי, נְהִירוּ דְּאוֹרַיְיתָא. וּמַאן עָבַד דָּא. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, דְּאִיקָרֵי חַנּוּן וְרַחוּם וְצַדִּיק.

קָרָא עָלָיו רַבִּי יוֹחָנָן, (תהלים קיב) זָרַח בַּחֹשֶׁךְ אוֹר לַיְּשָׁרִים חַנּוּן וְרַחוּם וְצַדִּיק. זָרַח בַּחֹשֶׁךְ, מַהוּ חֹשֶׁךְ? זֶהוּ מַלְאַךְ הַמָּוֶת, שֶׁמַּחְשִׁיךְ אֶת פְּנֵי הָעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְחֹשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם. אוֹר לַיְּשָׁרִים שֶׁמַּאִיר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַצַּדִּיק הַזֶּה, רַבִּי כְּרוּסְפְּדַאי, אֶת אוֹר הַתּוֹרָה. וּמִי עוֹשֶׂה אֶת זֶה? הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁנִּקְרָא חַנּוּן וְרַחוּם וְצַדִּיק.

(רות א) וַתֹּאמֶר נָעֳמִי לְכַלּוֹתֶיהָ וְגוֹ', כִּי שָׁמְעָה בִּשְׂדֵי מוֹאָב כִּי פָקַד ה' אֶת עַמּוֹ לָתֵת לָהֶם לָחֶם. אָמַר רַבִּי בֶּרֶכְיָה אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בֹּא וּרְאֵה, מִי שֶׁמַּעֲלִים עֵינָיו מֵעֲנִיִּים בְּשָׁנֵי בַּצּוֹרֶת, הֵם יִרְאוּ בְּנֶחָמוֹת הָעוֹלָם וְלֹא יָמוּתוּ, עַד שֶׁיִּוּפְקְדוּ לְטוֹבָה, וְהוּא לֹא יִזְכֶּה לִרְאוֹתָהּ. אֱלִימֶלֶךְ עָשִׁיר הָיָה, כֵּיוָן שֶׁרָאָה הָרָעָב, הֶעֱלִים עֵינָיו מִן הַצְּדָקָה, וּבָרַח לִשְׂדֵה מוֹאָב.

וַתֹּאמֶר נָעֳמִי [לשתי] כַּלֹּתֶיהָ וְגוֹ' (רות א), כִּי שָׁמְעָה בִּשְׂדֵה מוֹאָב כִּי פָקַד ה' אֶת עַמּוֹ לָתֵת לָהֶם לָחֶם. אָמַר רַבִּי בֶּרֶכְיָה אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בֹּא וּרְאֵה, מִי שֶׁמַּעֲלִים עֵינָיו מֵעֲנִיִּים בְּשָׁנֵי בַּצּוֹרֶת, הֵם יִרְאוּ בְּנֶחָמוֹת הָעוֹלָם וְלֹא יָמוּתוּ, עַד שֶׁיִּפָּקְדוּ לְטוֹבָה, וְהוּא לֹא יִזְכֶּה לִרְאוֹתָהּ. אֱלִימֶלֶךְ עָשִׁיר הָיָה. כֵּיוָן שֶׁרָאָה הָרָעָב, הֶעֱלִים עֵינָיו מִן הַצְּדָקָה, וּבָרַח לִשְׂדֵה מוֹאָב.

אָמַר רַבִּי בֶּרֶכְיָה, וְכִי לֹא דַּרְכָּן שֶׁל צַדִּיקִים לִבְרוֹחַ מִפְּנֵי הָרָעָב, וַהֲרֵי גְּדוֹלִים מֵאֱלִימֶלֶךְ אַבְרָהָם יִצְחָק עֲשִׁירִים מִמֶּנּוּ, וְהָלַךְ זֶה לְמִצְרַיִם מִפְּנֵי הָרָעָב, וְזֶה לְאֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים.

אָמַר רַבִּי בֶּרֶכְיָה, וְכִי לֹא דַּרְכָּן שֶׁל צַדִּיקִים לִבְרוֹחַ מִפְּנֵי הָרָעָב, וַהֲרֵי גְּדוֹלִים מֵאֱלִימֶלֶךְ, אַבְרָהָם וְיִצְחָק, עֲשִׁירִים מִמֶּנּוּ, וְהָלַךְ זֶה לְמִצְרַיִם מִפְּנֵי הָרָעָב, וְזֶה לְאֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים?

אָמַר רַבִּי בֶּרֶכְיָה אָמַר ר' יִצְחָק, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא גָּרַם לָהֶם לַצַּדִּיקִים הַלָּלוּ לָצֵאת מִתּוֹךְ הָרְשָׁעִים, וּלְהוֹדִיעַ טִבְעָם בָּעוֹלָם, וּלְפִיכָךְ הֵבִיא הָרָעָב.

אָמַר רַבִּי בֶּרֶכְיָה אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא גָּרַם לָהֶם לַצַּדִּיקִים הַלָּלוּ לָצֵאת מִתּוֹךְ הָרְשָׁעִים וּלְהוֹדִיעַ טִבְעָם בָּעוֹלָם, וּלְפִיכָךְ הֵבִיא הָרָעָב.

אֲבָל אֱלִימֶלֶךְ, בְּמָקוֹם צַדִּיקִים הֲוָה יָתִיב, בְּמָקוֹם תּוֹרָה וּבְעוֹתָרָא סַגֵּי. וּכְשֶׁבָּא הָרָעָב, עֲנִיִּים הָיוּ בָּאִים אֵלָיו, וְהֶעֱלִים עֵינוֹ מֵהֶם, וּבָרַח. וְעוֹד, שֶׁרָאָה הַדִּין חָל עַל הָעוֹלָם, וּבָרַח וְהָלַךְ בֵּין הָאוּמּוֹת.

אֲבָל אֱלִימֶלֶךְ, בְּמָקוֹם שֶׁל צַדִּיקִים הָיָה יוֹשֵׁב, בְּמָקוֹם שֶׁל תּוֹרָה, וּבְעֹשֶׁר רַב. וּכְשֶׁבָּא הָרָעָב, הָעֲנִיִּים הָיוּ בָּאִים אֵלָיו, וְהֶעְלִים עֵינוֹ מֵהֶם, וּבָרַח. וְעוֹד, שֶׁרָאָה הַדִּין חָל עַל הָעוֹלָם, וּבָרַח וְהָלַךְ בֵּין הָאֻמּוֹת.

רַבִּי חִסְדָּאי פָּתַח, (קהלת ט) עִיר קְטַנָּה וַאֲנָשִׁים בָּהּ מְעַט. עִיר קְטַנָּה, כָּךְ אָמַר רַבִּי יוֹסֵי מִשְׁמֵיהּ דְּרַבִּי יִצְחָק, עִיר קְטַנָּה, דָּא גּוּפוֹ שֶׁל אָדָם. וַאֲנָשִׁים בָּהּ מְעַט, אֵלּוּ הָאֵבָרִים. וּבָא אֵלֶיהָ מֶלֶךְ גָּדוֹל, זֶה יֵצֶר הָרָע. שֶׁהוּא מֶלֶךְ זָקֵן וּכְסִיל וּבְנֵי אָדָם גַּם כֵּן מְשׁוּעְבָּדִים תַּחְתָּיו, וְהוּא מֶלֶךְ עֲלֵיהֶם. וּמָצָא בָּהּ אִישׁ מִסְכֵּן חָכָם, שֶׁהוּא מַחְכִּים לַמַּאֲזִין לוֹ, לְהִנָּצֵל מֵעוֹנְשָׁהּ שֶׁל גֵּיהִנֹּם.

רַבִּי חִסְדָּאי פָּתַח, (קהלת ט) עִיר קְטַנָּה וַאֲנָשִׁים בָּהּ מְעַט. עִיר קְטַנָּה, כָּךְ אָמַר רַבִּי יוֹסֵי מִשְׁמוֹ שֶׁל רַבִּי יִצְחָק, עִיר קְטַנָּה - זֶה גּוּפוֹ שֶׁל אָדָם. וַאֲנָשִׁים בָּהּ מְעַט - אֵלּוּ הָאֵיבָרִים. וּבָא אֵלֶיהָ מֶלֶךְ גָּדוֹל - זֶה יֵצֶר הָרָע, שֶׁהוּא מֶלֶךְ זָקֵן וּכְסִיל, וּבְנֵי אָדָם גַּם כֵּן מְשֻׁעְבָּדִים תַּחְתָּיו, וְהוּא מֶלֶךְ עֲלֵיהֶם. וּמָצָא בָּהּ אִישׁ מִסְכֵּן חָכָם - זֶה יֵצֶר טוֹב, שֶׁהוּא מִסְכֵּן, וְאֵין מַאֲזִין לוֹ. חָכָם, שֶׁהוּא מַחְכִּים לַמַּאֲזִין לוֹ, לְהִנָּצֵל מֵעֹנֶשׁ שֶׁל גֵּיהִנֹּם.

וּמְלֵט הוּא אֶת הָעִיר בְּחָכְמָתוֹ, זוֹ נִשְׁמָתוֹ שֶׁל אָדָם, שֶׁלֹּא תֶחֱטָא לִפְנֵי בּוֹרְאָהּ. וְאָדָם לֹא זָכַר אֶת הָאִישׁ הַמִּסְכֵּן הַהוּא. אֵין זוֹכֵר אוֹתוֹ, וְיָשׁוּב הָאָדָם לַחֲטוֹא, בְּהַהוּא יֵצֶר הָרָע.

וּמְלֵט הוּא אֶת הָעִיר בְּחָכְמָתוֹ - זוֹ נִשְׁמָתוֹ שֶׁל אָדָם, שֶׁלֹּא תֶחֱטָא לִפְנֵי בּוֹרְאָהּ. וְאָדָם לֹא זָכַר אֶת הָאִישׁ הַמִּסְכֵּן הַהוּא. אֵין זוֹכֵר אוֹתוֹ, וְיָשׁוּב הָאָדָם לַחֲטֹא בְּאוֹתוֹ יֵצֶר הָרָע.

אָמַר רַבִּי בּוֹן, הַהוּא יְנוּקָא דְּהֲוָה יָתִיב לְגַבָּן, מַאי אָמַר בְּהַאי קְרָא. אֶלָּא הָכֵי פָּתַח, עִיר קְטַנָּה, זוֹ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁנִּקְרֵאת עִיר הַקֹּדֶשׁ, קַרְתָּא קַדִּישָׁא לְגַבֵּי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. קְטַנָּה, כְּדָבָר אַחֵר, (שה"ש ח) אָחוֹת לָנוּ קְטַנָּה. שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית כט) וְשֵׁם הַקְּטַנָּה רָחֵל. וַאֲנָשִׁים בָּהּ מְעַט, אֵלּוּ הָאָב וֹת.

אָמַר רַבִּי בּוֹן, אוֹתוֹ הַתִּינוֹק שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב אֶצְלֵנוּ, מָה אָמַר בַּפָּסוּק הַזֶּה? אֶלָּא כָּךְ פָּתַח: עִיר קְטַנָּה - זוֹ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁנִּקְרֵאת עִיר הַקֹּדֶשׁ, קְרִיָּה קְדוֹשָׁה אֶל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ (שיר השירים ח) אָחוֹת לָנוּ קְטַנָּה, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית כט) וְשֵׁם הַקְּטַנָּה רָחֵל. וַאֲנָשִׁים בָּהּ מְעַט - אֵלּוּ הָאָבוֹת.

בָּא אָדָם הָרִאשׁוֹן, יָרְדָה עִמּוֹ שְׁכִינָה, וְשָׁרְתָה בְּתוֹכוֹ. חָטָא אָדָם הָרִאשׁוֹן, וְנִסְתַּלְּקָה מִמֶּנּוּ. בָּא נֹחַ, וְהוֹרִידָהּ לָאָרֶץ. חָטְאוּ דּוֹר הַמַּבּוּל, וְנִסְתַּלְּקָה מִן הָעוֹלָם. בָּא אַבְרָהָם, וְהוֹרִידָהּ. בָּאוּ אַנְשֵׁי סְדוֹם, וְנִסְתַּלְּקָה. לְפִיכָךְ וַאֲנָשִׁים בָּהּ מְעַט לְהִתְקַיֵּים עִמָּהּ בָּעוֹלָם. זְמַן מוּעָט הָיוּ, וְלֹא נִתְקַיְּימוּ בָּהּ הַרְבֵּה.

בָּא אָדָם הָרִאשׁוֹן - יָרְדָה עִמּוֹ שְׁכִינָה וְשָׁרְתָה בְּתוֹכוֹ. חָטָא אָדָם הָרִאשׁוֹן, וְנִסְתַּלְּקָה מִמֶּנּוּ. בָּא נֹחַ, וְהוֹרִידָהּ לָאָרֶץ. חָטְאוּ דּוֹר הַמַּבּוּל, וְנִסְתַּלְּקָה מִן הָעוֹלָם. בָּא אַבְרָהָם וְהוֹרִידָהּ. בָּאוּ אַנְשֵׁי סְדוֹם, וְנִסְתַּלְּקָה. לְפִיכָךְ וַאֲנָשִׁים בָּהּ מְעַט לְהִתְקַיֵּם עִמָּהּ בָּעוֹלָם. זְמַן מוּעָט הָיוּ, וְלֹא נִתְקַיְּמוּ בָּהּ הַרְבֵּה.

וּבָא אֱלֹיהָ מָלֵךְ גָּדוֹל וְסָבֵב אוֹתָהּ, דָּא פְּלוֹנִי. וּמָצָא בָּהּ אִישׁ מִסְכֵּן חָכָם, דָּא יַעֲקֹב, שֶׁבְּמִסְכְּנוּת הָיָה בִּזְמַן שֶׁחָטְאוּ בָּנָיו בְּיוֹסֵף, וְנִמְנַע הַשֶּׂפַע מִמֶּנּוּ, וְנִתְפָּרְשָׁה מַטְרוֹנִיתָא מִמֶּנּוּ. וּמִלַּט הוּא אֶת הָעִיר בְּחָכְמָתוֹ, דָּא מֹשֶׁה. מַהוּ וְסָבֵב אוֹתָהּ. שֶׁמִּתְעַסֵּק פְּלוֹנִי שֶׁיֶּחֱטְאוּ יִשְׂרָאֵל בַּגְּלוּת, בִּשְׁבִיל לְהִתְעַכֵּב הַמַּטְרוֹנִיתָא בַּגָּלוּת, דִּכְתִיב (תהלים צא) עִמּוֹ אָנֹכִי וְגוֹ'.

וּבָא אֱלֹיהָ מָלֵךְ גָּדוֹל וְסָבֵב אוֹתָהּ - זֶה פְּלוֹנִי. וּמָצָא בָּהּ אִישׁ מִסְכֵּן חָכָם - זֶה יַעֲקֹב. שֶׁבְּמִסְכְּנוּת הָיָה בִּזְמַן שֶׁחָטְאוּ בָּנָיו בְּיוֹסֵף, וְנִמְנַע הַשֶּׂפַע מִמֶּנּוּ, וְנִפְרְדָה הַגְּבִירָה מִמֶּנּוּ. וּמִלַּט הוּא אֶת הָעִיר בְּחָכְמָתוֹ - זֶה מֹשֶׁה. מַהוּ וְסָבֵב אוֹתָהּ? שֶׁמִּתְעַסֵּק פְּלוֹנִי שֶׁיֶּחֱטְאוּ יִשְׂרָאֵל בַּגָּלוּת, בִּשְׁבִיל לְהִתְעַכֵּב הַגְּבִירָה בַּגָּלוּת, שֶׁכָּתוּב (תהלים צא) עִמּוֹ אָנֹכִי וְגוֹ'.

דָּבָר אַחֵר, (קהלת ט) עִיר קְטַנָּה, דָּא צִיּוֹן. וַאֲנָשִׁים בָּהּ מְעַט, אֵלּוּ שִׁשָּׁת יְמֵי בְרֵאשִׁית. וּבָא אֱלֹיהָ מָלֵךְ גָּדוֹל וְסָבֵב אוֹתָהּ, דָּא פְּלוֹנִי. וּמָצָא בָּהּ אִישׁ מִסְכֵּן, דָּא מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד. שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ, (זכריה ט) עָנִי וְרוֹכֵב עַל חֲמוֹר וְנֶאֱמַר (ישעיה נז) הַצַּדִּיק אָבַד. כָּל זְמַן שֶׁלֹּא יָבֹא עָלָיו הַשֶּׂפַע. וְעָלָיו נֶאֱמַר, (שם יט) וְנָהָר יֶחֱרַב וְיָבֵשׁ.

דָּבָר אַחֵר, (קהלת ט) עִיר קְטַנָּה - זוֹ צִיּוֹן. וַאֲנָשִׁים בָּהּ מְעַט - אֵלּוּ שִׁשָּׁת יְמֵי בְרֵאשִׁית. וּבָא אֱלֹיהָ מָלֵךְ גָּדוֹל וְסָבֵב אוֹתָהּ - זֶה פְּלוֹנִי. וּמָצָא בָּהּ אִישׁ מִסְכֵּן - זֶה מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (זכריה ט) עָנִי וְרוֹכֵב עַל חֲמוֹר, וְנֶאֱמַר (ישעיה נז) הַצַּדִּיק אָבַד. כָּל זְמַן שֶׁלֹּא יָבֹא עָלָיו הַשֶּׂפַע. וְעָלָיו נֶאֱמַר (שם יט) וְנָהָר יֶחֱרַב וְיָבֵשׁ.

חֲמוֹר, דָּא סמאל. חָכָם, דָּא מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד. וְעָלָיו נֶאֱמַר, וּמִלַּט הוּא אֶת הָעִיר בְּחָכְמָתוֹ. שֶׁיִּהְיֶה גּוֹאֵל מָשִׁיחַ בֶּן אֶפְרַיִם, וְדָא הוּא פָּרוֹקָא מִלְּעֵילָּא.

חֲמוֹר - זֶה סמא"ל. חָכָם - זֶה מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד. וְעָלָיו נֶאֱמַר וּמִלַּט הוּא אֶת הָעִיר בְּחָכְמָתוֹ. שֶׁיִּהְיֶה גּוֹאֵל מָשִׁיחַ בֶּן אֶפְרַיִם, וְזוֹהִי הַגְּאֻלָּה מִלְמַעְלָה.

דָּבָר אַחֵר, (קהלת ט) עִיר קְטַנָּה, זוֹ תֵּיבַת נֹחַ. וַאֲנָשִׁים בָּהּ מְעַט, אֵלּוּ נֹחַ וְאִשְׁתּוֹ וּבָנָיו. וּבָא אֱלֹיהָ מָלֵךְ גָּדוֹל, דָּא יֵצֶר הָרָע, שֶׁסִּיבֵּב לָהּ. וּמָצָא בָּהּ אִישׁ מִסְכֵּן חָכָם, דָּא נֹחַ. וּמִלַּט הוּא אֶת הָעִיר בְּחָכְמָתוֹ, דָּא אַבְרָהָם, שֶׁבָּעֲבוּר אַבְרָהָם שָׁעָתִיד לָבֹא, מִילַּט אֶת הַתֵּיבָה בְּחָכְמָתוֹ, וּמָלְטוּ נֹחַ וּבָנָיו.

דָּבָר אַחֵר, (קהלת ט) עִיר קְטַנָּה - זוֹ תֵּבַת נֹחַ. וַאֲנָשִׁים בָּהּ מְעַט - אֵלּוּ נֹחַ וְאִשְׁתּוֹ וּבָנָיו. וּבָא אֱלֹיהָ מָלֵךְ גָּדוֹל - זֶה יֵצֶר הָרָע, שֶׁסִּבֵּב לָהּ. וּמָצָא בָּהּ אִישׁ מִסְכֵּן חָכָם - זֶה נֹחַ. וּמִלַּט הוּא אֶת הָעִיר בְּחָכְמָתוֹ - זֶה אַבְרָהָם, שֶׁבָּעֲבוּר אַבְרָהָם שָׁעָתִיד לָבֹא, מִלַּט אֶת הַתֵּבָה בְּחָכְמָתוֹ, וּמָלְטוּ נֹחַ וּבָנָיו.

דָּבָר אַחֵר, עִיר קְטַנָּה זוֹ יְרוּשָׁלַם, שֶׁהִיא בַּזְּמַן הַזֶּה קְטַנָּה וַחֲרֵיבָה. וַאֲנָשִׁים בָּהּ מְעַט, מְעַטִּים הֵם הַיְהוּדִים שֶׁיֵּשׁ בָּהּ. וּבָא אֵלֶיהָ מֶלֶךְ גָּדוֹל וְסָבַב אֹתָהּ, דָּא הוּא מַלְכָּא מְבָּנֵי עֲשָׂו, דְּאִתְמָר עָלֵיהּ בְּדָנִיֵּאל, (דניאל ב) שָׁקוֹהִי דִּי מָרָעַע כָּל אִלֵּין תַּדִּיק וְתֵרַע. (שם) דִּי מַלְכַיָּא וְגוֹ'. תַּדִּיק וְתָסֵף כָּל אִלֵּין מַלְכְוָתָא. וּבַזְּמַן שֶׁהוּא סִיבֵּב בִּירוּשָׁלַם, מָצָא בָּהּ אִישׁ מִסְכֵּן חָכָם, דָּא מָשִׁיחַ רִאשׁוֹן, וּמִלֵּט הוּא אֶת הָעִיר בְּחָכְמָתוֹ, דָּא מָשִׁיחַ אַחֲרוֹן.

דָּבָר אַחֵר, עִיר קְטַנָּה - זוֹ יְרוּשָׁלַיִם, שֶׁהִיא בַּזְּמַן הַזֶּה קְטַנָּה וַחֲרֵבָה. וַאֲנָשִׁים בָּהּ מְעַט - מְעַטִּים הֵם הַיְהוּדִים שֶׁיֵּשׁ בָּהּ. וּבָא אֵלֶיהָ מֶלֶךְ גָּדוֹל וְסָבַב אֹתָהּ - זֶה מֶלֶךְ מִבְּנֵי עֵשָׂו, שֶׁנֶּאֱמַר עָלָיו בְּדָנִיֵּאל, (דניאל ב) שׁוֹקָיו מִבַּרְזֶל. שֶׁמְּרוֹעֵעַ כָּל אֵלּוּ, תַּעֲשֶׂה דַק וְתָרוֹעַ. שֶׁהַמְּלָכִים וְגוֹ' תַּעֲשֶׂה דַק וְתָבִיא סוֹף לְכָל אֵלּוּ הַמַּלְכֻיּוֹת. וּבַזְּמַן שֶׁהוּא סִבֵּב בִּירוּשָׁלַיִם, מָצָא בָּהּ אִישׁ מִסְכֵּן חָכָם - זֶה מָשִׁיחַ רִאשׁוֹן, וּמִלֵּט הוּא אֶת הָעִיר בְּחָכְמָתוֹ - זֶה מָשִׁיחַ אַחֲרוֹן.

דָּבָר אַחֵר, עִיר קְטַנָּה דָּא אוֹרַיְיתָא. וַאֲנָשִׁים בָּהּ מְעַט. וְלָמָּה הִיא קְטַנָּה, וְהָכְתִיב (איוב יא) אֲרֻכָּה מֵאֶרֶץ מִדָּהּ וְגוֹ', אֶלָּא מִשּׁוּם דַּאֲנָשִׁים בָּהּ מְעַט הֵם.

דָּבָר אַחֵר, עִיר קְטַנָּה - זוֹ הַתּוֹרָה. וַאֲנָשִׁים בָּהּ מְעַט. וְלָמָּה הִיא קְטַנָּה? וַהֲרֵי כָּתוּב (איוב יא) אֲרֻכָּה מֵאֶרֶץ מִדָּהּ וְגוֹ'? אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁאֲנָשִׁים בָּהּ מְעַט הֵם.

וּבָא אֵלֶיהָ מֶלֶךְ גָּדוֹל וְסָבַב כּוֹ', דָּא סָמָא דְמוֹתָא, דְּסָבַב לָהּ, וּמָצָא בָּהּ אִישׁ מִסְכֵּן, דָּא דָּוִד. חָכָם, דָּא שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם, דְּאִתְקְרִין לָהּ שְׁרַגָּא, וְאַנְהִיר לָהּ בְּנְהִירוּ, בְּמִשְׁלָיו וּסְפָרָיו. וּמִלֵּט הוּא אֶת הָעִיר בְּחָכְמָתוֹ, מִיָּד דְּאָפִיקוֹרְסִים וּמִינִים, דְּאִיהוּ אַתְקִין אָזְנַיִם לַתּוֹרָה.

וּבָא אֵלֶיהָ מֶלֶךְ גָּדוֹל וְסָבַב כוּ' - זֶה סַם הַמָּוֶת, שֶׁסָּבַב אוֹתָהּ. וּמָצָא בָּהּ אִישׁ מִסְכֵּן - זֶה דָּוִד. חָכָם - זֶה שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם, שֶׁהִתְקִין לָהּ נֵר, וְהֵאִיר לָהּ בְּאוֹר, בְּמִשְׁלָיו וּסְפָרָיו. וּמִלֵּט הוּא אֶת הָעִיר בְּחָכְמָתוֹ, מִיַּד הָאֶפִּיקוֹרְסִים וְהַמִּינִים, שֶׁהוּא תִּקֵּן אָזְנַיִם לַתּוֹרָה.

דְּתָנֵינָן, עַד לָא אָתָא שְׁלֹמֹה, חַוָּת אוֹרַיְיתָא כְּקַלְּחַת דְּלִית לָהּ אָזְנַיִם, וּמַאן דְּקָרֵב בַּהֲדָהּ אִיתּוֹקַד. כֵּיוָן דַּאֲתָא שְׁלֹמֹה, וְעָבַד לָהּ אָזְנַיִם, וְאִשְׁתֵּיזְבוּן בְּנֵי עָלְמָא בַּעֲצָתֵיהּ. יְהַב בְּהַהִיא עִיר כְּבְיָכוֹל שְׁזִיבוּתָא. וּבַמֶּה, בְּחָכְמָתוֹ.

שֶׁשָּׁנִינוּ, בְּטֶרֶם שֶׁבָּא שְׁלֹמֹה, הָיְתָה הַתּוֹרָה כְּקַלַּחַת שֶׁאֵין לָהּ אָזְנַיִם, וּמִי שֶׁקָּרֵב אֵלֶיהָ נִשְׂרָף. כֵּיוָן שֶׁבָּא שְׁלֹמֹה וְעָשָׂה לָהּ אָזְנַיִם, וְנִצְּלוּ בְּנֵי הָעוֹלָם בַּעֲצָתוֹ, נָתַן בְּאוֹתָהּ הָעִיר כְּבְיָכוֹל הַצָּלָה. וּבַמֶּה? בְּחָכְמָתוֹ.

וְכָל דָּא בְּגִין תִּיקוּנָא דְּאַתְקִין, וְאִשְׁתַּדְּלוּתָא דְּאִשְׁתַּדַּל אֲבַתְרָהּ הַהוּא מִסְכֵּן, דְּאִיהוּ דָּוִד. דְּלָאו אִית בַּר נָשׁ דְּאִשְׁתַּדַּל אֲבַתְרָהּ, כְּדָוִד מַלְכָּא.

וְכָל זֶה מִשּׁוּם הַתִּקּוּן שֶׁהִתְקִין, וְהַהִשְׁתַּדְּלוּת שֶׁהִשְׁתַּדֵּל אַחֲרֶיהָ אוֹתוֹ הַמִּסְכֵּן, שֶׁהוּא דָּוִד, שֶׁאֵין אִישׁ שֶׁהִשְׁתַּדֵּל אַחֲרֶיהָ כְּמוֹ דָּוִד הַמֶּלֶךְ.

וְתָנִינָן, יָאוֹת הֲוָה דָּוִד מַלְכָּא, לְאִתְקַיְּימָא בְּעַלְמָא מְאָה שְׁנִין. דְּאִלְמָלֵא אִתְקַיְּים אִיהוּ מְאָה שְׁנִין, אִיהוּ הֲוָה מְתַקֵּן לְבוּצִינָא, תִּקוּנָא תַּקִּיף, דְּלָא אִתְעֲדֵי לְעָלְמִין, וְלָא אִתְחֲרֵיב בֵּי מַקְדְּשָׁא. אֲבָל כַּמָּה גְּרִימוּ אִינּוּן שְׁנֵי דְּלָא אִתְקַיְּימוּ.

וְשָׁנִינוּ, רָאוּי הָיָה דָּוִד הַמֶּלֶךְ לְהִתְקַיֵּם בָּעוֹלָם מֵאָה שָׁנִים. שֶׁאִלְמָלֵא הוּא הִתְקַיֵּם מֵאָה שָׁנִים, הוּא הָיָה מְתַקֵּן אֶת הַמְּאוֹר תִּקּוּן חָזָק שֶׁלֹּא יָסוּר לְעוֹלָמִים, וְלֹא הָיָה נֶחֱרָב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. אֲבָל כַּמָּה גָּרְמוּ אוֹתָן הַשָּׁנִים שֶׁלֹּא הִתְקַיָּמוּ.

וְאָדָם לֹא זָכַר אֶת הָאִישׁ הַמִּסְכֵּן הַהוּא, זֶה אָדָם הָרִאשׁוֹן, דְּיָהֵיב לֵיהּ מִשְּׁנוֹי רַק ע' שָׁנִין. וְאָדָם לֹא זָכַר לֵיהּ בְּשָׁעָה שֶׁבָּא ס"מ וְרָכִיב עַל גַּמָּל, וְסָבַב אוֹתוֹ שָׁחָטָא, לֹא זָכַר אֶת דָּוִד, שֶׁבְּמִסְכֵּנוּתָא לֶהֱוֵי עַל זֶה הֶעָוֹן, שֶׁנָּחָשׁ סָבַב לְחַוָּה, וּסמאל לְאָדָם הָרִאשׁוֹן.

וְאָדָם לֹא זָכַר אֶת הָאִישׁ הַמִּסְכֵּן הַהוּא, זֶה אָדָם הָרִאשׁוֹן, שֶׁנָּתַן לוֹ מִשְּׁנוֹתָיו רַק שִׁבְעִים שָׁנִים. וְאָדָם לֹא זָכַר אוֹתוֹ בְּשָׁעָה שֶׁבָּא ס"מ וְרוֹכֵב עַל גָּמָל, וְסָבַב אוֹתוֹ שָׁחָטָא, לֹא זָכַר אֶת דָּוִד, שֶׁבְּעֹנִי יִהְיֶה עַל הֶעָוֹן הַזֶּה. שֶׁהַנָּחָשׁ סָבַב לְחַוָּה, וְסמא"ל לְאָדָם הָרִאשׁוֹן.

וּסמאל לָא הֲוָה לֵיהּ כֹּחַ דְּיַהֲפוֹךְ לְאָדָם, עַד שֶׁבָּא נָחָשׁ וְהַפֵּךְ לְבָּהּ דְּחַוָּה, וְחַוָּה הָפְכָה לִבּוֹ שֶׁל אָדָם, וְחָטְאוּ שְׁנֵיהֶם. וְעַל דָּא אָמַר, (בראשית ג) הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתָּה עִמָּדִי הִוא נָתְנָה לִי מִן הָעֵץ וָאֹכֵל. וּסמאל לָא הֲוָה לֵיהּ רְשׁוּת דְּיַהֲפֵךְ לִבֵּיהּ דְּאָדָם, עַד שֶׁבָּאָה חַוָּה, וְגָרְמָה לֵיהּ דְּאָכֵיל מִניֵּיהּ, וְעַל דָּא אִתְּתָא הִיא אִתְעָנְשַׁת.

וְסמא"ל לֹא הָיָה לוֹ כֹּחַ שֶׁיְּהַפֵּךְ אֶת הָאָדָם, עַד שֶׁבָּא הַנָּחָשׁ וְהָפַךְ אֶת לֵב חַוָּה, וְחַוָּה הָפְכָה אֶת לִבּוֹ שֶׁל הָאָדָם, וְחָטְאוּ שְׁנֵיהֶם. וְעַל זֶה אָמַר, (בראשית ג) הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתָּה עִמָּדִי הִוא נָתְנָה לִי מִן הָעֵץ וָאֹכֵל. וּלְסמא"ל לֹא הָיְתָה הָרְשׁוּת שֶׁיְּהַפֵּךְ אֶת לֵב הָאָדָם, עַד שֶׁבָּאָה חַוָּה, וְגָרְמָה לוֹ שֶׁאָכַל מִמֶּנּוּ, וְעַל כֵּן הָאִשָּׁה נֶעֱנָשָׁה. ((הַדָּא הוּא דאמרינָן, בִּכְל מָקוֹם שגָּלוּ שכינָה עִמָּהם. גָּלוּ לְבָבל שכינָה עִמָּהם. גָּלוּ לאדום שכינָה עִמָּהם ולא אחת מן המדות))

אָדָם הָרִאשׁוֹן כְּדֵ יָהֵיב לֵיהּ מִשְּׁנוֹי אינוּן שִׁבְעִין שְׁנִין, לָא אִידְכַּר מִינֵּיהּ בְּקַדְמֵיתָא, דְּאִלְמָלֵי אִידְכַּר מִינֵּיהּ, מְאָה שְׁנִין יַשְׁאִיר לֵיהּ מִשְּׁנוֹי, כְּמָה דְּאִתְחֲזוּ לֵיהּ, בְּגִין לְאִתְתַּקָּפָא בְּעַלְמָא, וְיִתַּקֵּן תִּקוּנָא דְּבוּצִינָא. אֶלָּא לָא אִידְכַּר מִינֵּיהּ, בַּר שִׁבְעִין שְׁנִין, וְלָא יַתִּיר.

כְּשֶׁאָדָם הָרִאשׁוֹן נָתַן לוֹ מִשְּׁנוֹתָיו אוֹתָן שִׁבְעִים שָׁנָה, לֹא זָכַר מֵהֶם בָּרִאשׁוֹנָה, שֶׁאִלְמָלֵא נִזְכַּר מֵהֶם, מֵאָה שָׁנָה יַשְׁאִיר לוֹ מִשְּׁנוֹתָיו, כְּמוֹ שֶׁרָאוּיִים לוֹ, כְּדֵי לְהִתְחַזֵּק בָּעוֹלָם, וְיִתַּקֵּן אֶת תִּקּוּן הַמְּאוֹר. אֶלָּא לֹא נִזְכַּר מֵהֶם, רַק שִׁבְעִים שָׁנָה, וְלֹא יוֹתֵר.

תְּלָתִין שְׁנִין הֲווֹ, דְּהֲוָה אָזֵל מִנְּהוֹן בְּמַדְבְּרָא, וּמִנְּהוֹן בְּעָנָא. וּבְהַהִיא זִמְנָא, וְחָכְמַת הַמִּסְכֵּן בְּזוּיָה. וּדְבָרָיו אֵינָם נִשְׁמָעִים מִקַּמֵּי שָׁאוּל מַלְכָּא. הָא דְּלָא אִשְׁתְּאָרוּ בֵּיהּ אֶלָּא אַרְבְּעִין חָסֵר אַחַת, דְּהָא שַׁתָּא חָדָא הֲוָה עָרִיק מִקַּמֵּי בְּרֵיהּ אַבְשָׁלוֹם. וּבְגִין כָּךְ נְחָתַת תִּקּוּנָא דִּשְׁתַרְגָּא, עַד דְּהֲוָה כְּפֶשַׁע בֵּינוֹ וּבֵין הַמָּוֶת.

שְׁלֹשִׁים שָׁנָה הָיוּ, שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ מֵהֶם בַּמִּדְבָּר, וּמֵהֶם בַּצֹּאן. וּבְאוֹתוֹ הַזְּמַן - וְחָכְמַת הַמִּסְכֵּן בְּזוּיָה, וּדְבָרָיו אֵינָם נִשְׁמָעִים מִלִּפְנֵי שְׁאוּל הַמֶּלֶךְ. זֶה שֶׁלֹּא נִשְׁאֲרוּ בּוֹ אֶלָּא אַרְבָּעִים חָסֵר אַחַת, שֶׁהֲרֵי שָׁנָה אַחַת הָיָה בּוֹרֵחַ מִלִּפְנֵי בְּנוֹ אַבְשָׁלוֹם. וּמִשּׁוּם כָּךְ יָרַד תִּקּוּן הַנֶּר, עַד שֶׁהָיָה כְּפָשַׁע בֵּינוֹ וּבֵין הַמָּוֶת.

וְכָל דָּא, מִקַּמֵּי דְּאָדָם לָא אִידְכַּר מִינֵּיהּ בְּקַדְמִיתָא, לְאוֹסְפָא לֵיהּ אִינּוּן תְּלָתִין שְׁנִין לְתַתָּא, לְאַשְׁלָמָא לֵיהּ לְמֵאָה. וְאִתְפְּגִימוּ תְּלָתִין שְׁנִין לְתַתָּא, מֵאִינּוּן שִׁבְעִין שְׁנִין, דְּהַוָה חָכְמָתוֹ בְּזוּיָה וּדְבָרָיו אֵינָם נִשְׁמָעִין.

וְכָל זֶה, מִפְּנֵי שֶׁאָדָם לֹא נִזְכַּר מֵהֶם בְּרֹאשׁוֹנָה לְהוֹסִיף לוֹ אוֹתָם שְׁלֹשִׁים שָׁנִים לְמַטָּה, לְהַשְׁלִים לוֹ לְמֵאָה. וְנִפְגְּמוּ שְׁלֹשִׁים שָׁנִים לְמַטָּה, מֵאוֹתָם שִׁבְעִים הַשָּׁנִים שֶׁהָיְתָה חָכְמָתוֹ בְּזוּיָה וּדְבָרָיו אֵינָם נִשְׁמָעִים.

וְאִי תֵּימָא, דִּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא כָּל כָּךְ מְשַׁבַּח גַּרְמֵיהּ, וְקָרָא אִיהוּ עַל נַפְשֵׁיהּ חָכָם. אֶלָּא בְּגִין כָּךְ אָמַר אִיהוּ בְּקַדְמִיתָא, וּגְדוֹלָה הִיא אֵלַי. מִלָּה דָּא רַבְרְבָא דַּאֲנָא אָתֵי לְשַׁבָּחָא גַּרְמָאי. אֶלָּא הוֹאִיל וְלָא אִיתָא אָחֳרָא דְּיֵימָא לֵיהּ. אֱתוֹ חַבְרַיָּיא וּנְשָׁקוּהוּ, קָרוֹ עֲלֵיהּ, (ישעיה נד) וְכָל בָּנַיִךְ לִמּוּדֵי ה' וְרֹב שְׁלוֹם בָּנָיִךְ.

וְזֶהוּ, שֶׁשְּׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ כָּל כָּךְ מְשַׁבֵּחַ אֶת עַצְמוֹ, וְהוּא קוֹרֵא עַל עַצְמוֹ חָכָם. אֶלָּא מִשּׁוּם כָּךְ הוּא אָמַר בְּרֹאשׁוֹנָה, (קהלת ט) וּגְדוֹלָה הִיא אֵלַי. דָּבָר זֶה גָּדוֹל שֶׁאֲנִי בָּא לְשַׁבֵּחַ אֶת עַצְמִי, אֶלָּא הוֹאִיל וְאֵין אַחֵר שֶׁיֹּאמַר לוֹ. בָּאוּ הַחֲבֵרִים וּנְשָׁקוּהוּ, וְקָרְאוּ עָלָיו (ישעיה נד) וְכָל בָּנַיִךְ לִמּוּדֵי ה' וְרֹב שְׁלוֹם בָּנָיִךְ.

אָמַר רַבִּי רְחוּמָאי, דָּוִד מַלְכָּא, תְּלַת שְׁנִין הֲוָה כַּפְנָא בְּיוֹמוֹהִי. מַאי טַעְמָא, בְּגִין לְאוֹדָעָא לֵיהּ דְּעַל דִּינָא תַּלְיָא מִלְּתָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שמואל ב כא) וַיְהִי רָעָב בִּימֵי דָוִד שָׁלֹשׁ שָׁנִים וַיְבַקֵּשׁ וגו'. עַד דְּאִשְׁתְּלִים דִּינָא, כֵּיוָן דְּאִשְׁתְּלִים, מִיָּד (שם) וַיֵּעָתֵר אֱלֹהִים לָאָרֶץ וכו'.

אָמַר רַבִּי רְחוּמַאי, דָּוִד הַמֶּלֶךְ, שָׁלֹשׁ שָׁנִים הָיָה רָעָב בִּימָיו. מָה הַטַּעַם? כְּדֵי לְהוֹדִיעַ לוֹ שֶׁעַל הַדִּין תָּלוּי הַדָּבָר. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שמואל ב כא) וַיְהִי רָעָב בִּימֵי דָוִד שָׁלֹשׁ שָׁנִים וַיְבַקֵּשׁ וגו'. עַד שֶׁנִּשְׁלַם הַדִּין. כֵּיוָן שֶׁנִּשְׁלַם, מִיָּד (שם) וַיֵּעָתֵר אֱלֹהִים לָאָרֶץ וכו'.

דְּתָנֵי רַבִּי חִיָּיא, כָּל עַלְמָא לָא שַׁתְיָין, אֶלָּא מִתַּמְצִית אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. כַּד אִתְפַּקֵּיד עַלְמָא, אִיהִי אִתְפַּקְּדַת בְּקַדְמִיתָא. בְּגִין דְּלָא אִשְׁתַּכַּח מַאן דִּישַׁזִּיב לָהּ וְיָגֵין עֲלֵיהּ.

שֶׁשְּׁנָה רַבִּי חִיָּיא, כָּל הָעוֹלָם אֵין שׁוֹתִים אֶלָּא מִתַּמְצִיתָהּ שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. כְּשֶׁנִּפְקָד הָעוֹלָם, הִיא נִפְקֶדֶת בַּתְּחִלָּה, מִשּׁוּם שֶׁלֹּא נִמְצָא מִי שֶׁיַּצִּיל אוֹתָהּ וְיָגֵן עָלֶיהָ.

אֱלִימֶלֶךְ זַכָּאָה הֲוָה, וְיָכוֹל לַאֲגָנָא עַל דָּרֵי עַלְמָא, וְעָרִיק לֵיהּ בֵּין שְׁאָר אוּמִין. וּבְגִין כָּךְ אִתְעֲנַשׁ, מֵת אִיהוּ, וְאָתוֹי בְּנוֹי, וּנְסִיבוּ נָשִׁין נוּכְרָיָין מֵאוּמִין אָחֳרָנִין. וְאִתְעֲנָשׁוּ.

בַּתְּחִילָה אֱלִימֶלֶךְ הָיָה צַדִּיק, וְיָכֹל לְהָגֵן עַל הַדַּיָּרִים שֶׁל הָעוֹלָם, וּבָרַח לוֹ בֵּין שְׁאָר הָאֻמּוֹת, וּמִשּׁוּם כָּךְ נֶעֱנַשׁ. הוּא מֵת, וּמֵתוּ בָּנָיו עַל וְנָשְׁאוּ נָשִׁים נָכְרִיּוֹת מֵאֻמּוֹת אֲחֵרוֹת, וְנֶעֱנְשׁוּ.

רַבִּי נְחֶמְיָה פָּתַח, (בראשית ו) וַיִּרְאוּ בְנֵי הָאֱלֹהִים אֶת בְּנוֹת הָאָדָם כִּי טֹבֹת הֵנָּה וַיִּקְחוּ לָהֶם נָשִׁים מִכֹּל אֲשֶׁר בָּחָרוּ. וַיִּרְאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים, עז"א וַעז אָמַר לֵיהּ, תְּרֵין מַלְאָכִין הֲווֹ, דְּקִטְרְגוּ

לְמָארֵיהוֹן, וְאַפֵּיל לוֹן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, מֵאֲתַר קַדִּישָׁא דִּלְעֵילָא. וְכַד נָחֲתוּ, אִתְגְּלִימוּ בַּאֲוִירָא, וְאִתְעֲבִידוּ כִּבְנֵי אֱינָשָׁא.

רַבִּי נְחֶמְיָה פָּתַח, (בראשית ו) וַיִּרְאוּ בְנֵי הָאֱלֹהִים אֶת בְּנוֹת הָאָדָם כִּי טֹבֹת הֵנָּה וַיִּקְחוּ לָהֶם נָשִׁים מִכֹּל אֲשֶׁר בָּחָרוּ. וַיִּרְאוּ בְנֵי הָאֱלֹהִים - עז"א ועזא"ל, שְׁנֵי מַלְאָכִים הָיוּ, שֶׁקִּטְרְגוּ לְרִבּוֹנָם, וְהִפִּילָם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִמָּקוֹם קָדוֹשׁ שֶׁל מַעְלָה. וּכְשֶׁיָּרְדוּ, נִתְגַּלְּמוּ בָּאֲוִיר, וְנַעֲשׂוּ כִּבְנֵי אֱנוֹשׁ.

וְלֵית לָךְ בְּכָל אינוּן מַלְאָכִין, דְּאַשְׁלִימוּ לְאִתְעַרְבָא גּוֹ בְּנֵי נָשָׁא, כְּאינוּן דְּאִקְרוּן אִישִׁים. וּכְאינוּן דְּאִיקְרוּן בְּנֵי אֱלֹהִים. כְּיָון דְּאַפֵּיל לוֹן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אִתְגְּלִימוּ מִכָּל אינוּן יְסוֹדֵי דִּבְנֵי נָשָׁא, וּמִתְלַבְּשִׁין בְּהוֹן.

וְאֵין לְךָ בְּכָל אוֹתָם הַמַּלְאָכִים שֶׁיִּגָּרְמוּ לְהִתְעָרֵב בְּתוֹךְ בְּנֵי אֱנוֹשׁ כְּאוֹתָם שֶׁנִּקְרְאוּ אִישִׁים, וּכְאוֹתָם שֶׁנִּקְרְאִים בְּנֵי אֱלֹהִים. כֵּיוָן שֶׁהִפִּילָם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, הִתְגַּלְּמוּ מִכָּל אוֹתָם יְסוֹדוֹת שֶׁל בְּנֵי אָדָם, וּמִתְלַבְּשִׁים בָּהֶם.

שְׁאָר מַלְאָכִין, כַּד נָחֲתוּ, וְאינוּן זְמִינִין לַאֲתָבָא לְדוּכְתַּיְיהוּ, אִתְגְּלִימוּ בַּאֲוִירָא דְּעָלְמָא, וְנָטְלֵי קְטוֹרָא דְּאִנְשֵׁי בַּהֲדַיְיהוּ, וְלָא יַתִּיר. וּבְגִין כָּךְ אִתְחֲזִיאוּ לְפוּם שַׁעֲתָא, וְלָא יַתִּיר, זִימְנָא בְּיוֹמָא, אוֹ תְּרֵין זִמְנִין, אוֹ בְּכָל יוֹמָא זִמְנָא חָדָא אוֹ תְּרֵין, וּלְבָתַר פָּרְחֵי בַּאֲוִירָא וּמִתְפַּשְׁטִין מִינֵיהּ, וְאַהֲדְרוּ לְדוּכְתַּיְיהוּ.

שְׁאָר הַמַּלְאָכִים, כְּשֶׁיָּרְדוּ, וְהֵם עֲתִידִים לָשׁוּב לְמְקוֹמוֹתֵיהֶם, הִתְגַּלְּמוּ בָּאֲוִיר (העולם, ונוטלים צורת אנשים עמהם, ולא יותר. ומשום כך נראים לפי שעה, ולא יותר. פעם ביום, או פעמים, או בכל יום פעם אחת או שתים, ואחר כך פורחים באויר) וּמִתְפַּשְׁטִים מִמֶּנּוּ, וְחוֹזְרִים לִמְקוֹמָם.

רַבִּי קִיסְמָא בַּר רַבִּי יַנַּאי פָּתַח, (תהלים קד) עוֹשֶׂה מַלְאָכָיו רוּחוֹת מְשָׁרְתָיו אֵשׁ לוֹהֵט. אִית מַלְאָכִין דְּאִינוּן מֵרוּחַ, וְאִית מַלְאָכִין דְּאִינוּן מֵאֶשָׁא, דָּא יְהֵיב מִדִּילֵיהּ לְחַבְרֵיהּ, בְּגִין דְּאִית שְׁלָמָא בֵּינַיְיהוּ. וְעַל דָּא, אִינוּן דְּנָחֲתִין, מִתְּרֵי יְסוֹדֵי אִילֵּין נָחֲתִין. כַּד נָחֲתֵי מִתְלַבְּשִׁין יַתִּיר בַּאֲוִירָא דְּהַאי עָלְמָא, וְאִתְגְּלִימוּ.

רַבִּי קִיסְמָא בַּר רַבִּי יַנַּאי פָּתַח, (תהלים קד) עֹשֶׂה מַלְאָכָיו רוּחוֹת מְשָׁרְתָיו אֵשׁ לוֹהֵט. יֵשׁ מַלְאָכִים שֶׁהֵם מְרוּחַ, וְיֵשׁ מַלְאָכִים שֶׁהֵם מֵאֵשׁ, זֶה נוֹתֵן מִשֶּׁלּוֹ לַחֲבֵרוֹ, מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ שָׁלוֹם בֵּינֵיהֶם. וְעַל זֶה, אוֹתָם שֶׁיּוֹרְדִים, מִשְּׁנֵי הַיְסוֹדוֹת הָאֵלֶּה יוֹרְדִים. כְּשֶׁיּוֹרְדִים, מִתְלַבְּשִׁים יוֹתֵר בָּאֲוִיר הָעוֹלָם הַזֶּה, וּמִתְגַּלְּמִים.

אינוּן דְּאִתְעַרְבוּ בְּהַאי עָלְמָא, מִתְלַבְּשָׁן בִּיסוֹדֵי דְּהַאי עָלְמָא, וְלָא יָכִילוּ לְפָרְחָא וְלַאֲתָבָא לְאַתְרַיְיהוּ, וּמִתְעַכְּבוּ הָכָא. כְּיָון דִּשְׁבַע יוֹמִין אִתְעַכְּבוּ הָכָא, דָּא בְּתַר דָּא, לָא אִתְהַדְּרוּ תַּמָּן. אוֹתָם שֶׁהִתְעָרְבוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה, מִתְלַבְּשִׁים בִּיסוֹדוֹת הָעוֹלָם הַזֶּה, וְלֹא יְכוֹלִים לִפְרֹחַ וְלָשׁוּב לִמְקוֹמָם, וּמִתְעַכְּבִים כָּאן. כֵּיוָן שֶׁמִּתְעַכְּבִים כָּאן שִׁבְעָה יָמִים זֶה אַחַר זֶה, לֹא חוֹזְרִים לְשָׁם.

וְעַל דָּא וַיִּרְאוּ בְנֵי הָאֱלֹהִים אֶת בְּנוֹת הָאָדָם וְגו'. מַאי כִּי טֹבֹת הֵנָּה. דְּהָוָה נָהִיר שַׁפִּירוּ דִּלְהוֹן, כְּנְהִירוּ עִילָּאָה.

וְעַל זֶה וַיִּרְאוּ בְנֵי הָאֱלֹהִים אֶת בְּנוֹת הָאָדָם וְגוֹ'. מַה זֶּה כִּי טֹבֹת הֵנָּה? שֶׁהָיָה מֵאִיר הַיּפִי שֶׁלָּהֶן כְּמוֹ אוֹר עֶלְיוֹן.

כֵּיוָן דְּאוֹלִידוּ בְּנִין, נָטַל לְהוֹן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְאַעֲל לוֹן בְּטוּרָא דְּחָשׁוֹכָא, דְּאִיקְרוּן הַרְרֵי קֶדֶם. וּקְטִיר לוֹן בְּשַׁלְשְׁלָאוֹת שֶׁל בַּרְזֶל, וְאִינוּן שַׁלְשְׁלָאִין מְשׁוּקָעִין עַד גּוֹ תְּהוֹמָא רַבָּא. וְתַמָּן אוֹלְפִין חָרְשִׁין לִבְנֵי נָשָׁא.

כֵּיוָן שֶׁהוֹלִידוּ בָנִים, לָקַח אוֹתָם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְהִכְנִיס אוֹתָם בְּהָרֵי הַחֹשֶׁךְ, שֶׁנִּקְרָאִים הָרָרֵי קֶדֶם, וְקָשַׁר אוֹתָם בְּשַׁלְשְׁלָאוֹת שֶׁל בַּרְזֶל. וְאוֹתָן הַשַּׁלְשְׁלָאוֹת מְשֻׁקָּעוֹת עַד לְתוֹךְ הַתְּהוֹם הַגְּדוֹלָה, וְשָׁם מְלַמְּדִים כְּשָׁפִים לִבְנֵי הָאָדָם.

בִּלְעָם, מִתַּמָּן נָטַל חָרְשׁוֹ, וְאוֹלִיף מִינַּיְיהוּ, בְּאִינוּן טוּרִין. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (במדבר כג) מִן אֲרָם יַנְחֵנִי בָלָק מֶלֶךְ מוֹאָב מֵהָרְרֵי קֶדֶם. וּמִתַּמָּן אִתְעַטָּרוּ כָּל יִדְעֵי חָרָשִׁין דְּבָעָלְמָא.

בִּלְעָם נָטַל מִשָּׁם אֶת כְּשָׁפָיו, וְלִמַּד מֵהֶם, בְּאוֹתָם הֶהָרִים. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (במדבר כג) מִן אֲרָם יַנְחֵנוּ בָלָק מֶלֶךְ מוֹאָב מֵהָרְרֵי קֶדֶם. וּמִשָּׁם הִתְעַטְּרוּ כָּל יוֹדְעֵי הַכְּשָׁפִים שֶׁבָּעוֹלָם.

וּמִגּוֹ דַּהֲווֹ קְטָרוּגֵי דְּמֶרֵיהוֹן בְּקַדְמִיתָא, וְעַד הַאי יוֹמָא, אִינוּן מְקַטְרְגִין לְמָרֵיהוֹן כָּל כַּמָּה, בְּאִינוּן חָרָשִׁין, דְּמַכְחִישִׁין פַּמַלְיָא דִלְעֵילָא. וְאִלְמָלֵא אִינוּן שַׁלְשְׁלָאִין דְּמְשׁוּקְעִין גּוֹ תְּהוֹמָא רַבָּא, וַאֲחִידָן בְּהוּ בִּתְפִיסוּ סַגֵּי מְטַשְׁטְשֵׁי עַלְמָא הֲווֹ, וְעַלְמָא לָא יָכִיל לְמִיסְבַּל.

וּמִתּוֹךְ שֶׁהָיוּ מְקַטְרְגִים עַל רִבּוֹנָם בְּרֹאשׁוֹנָה וְעַד הַיּוֹם הַזֶּה, הֵם מְקַטְרְגִים לְרִבּוֹנָם בַּמֶּה? בְּאוֹתָם הַכְּשָׁפִים, שֶׁמַּכְחִישִׁים פָּמַלְיָא שֶׁל מַעְלָה. וְאִלְמָלֵא אוֹתָן הַשַּׁלְשְׁלָאוֹת הַמְשֻׁקָּעוֹת בְּתוֹךְ הַתְּהוֹם הַגְּדוֹלָה וַאֲחוּזִים בָּהֶם בִּתְפִיסָה רַבָּה, הָיוּ מַחֲרִיבִים אֶת הָעוֹלָם, וְהָעוֹלָם אֵינוֹ יָכוֹל לְסָבֹל.

וְתַמָּן בְּאִינוּן טוּרִין דַּחֲשׁוֹכָא, יַנְקִין מִסִּיטְרָא דְּצָפוֹן, דְּהָא מֵהַהוּא סִיטְרָא, כָּל אִינוּן זַיְינֵי מִתְעָרִין בְּעָלְמָא.

וְשָׁם, בְּאוֹתָם הָרֵי הַחֹשֶׁךְ, יוֹנְקִים מִצַּד הַצָּפוֹן, שֶׁהֵרֵי מֵאוֹתוֹ הַצַּד כָּל אוֹתָם הַמִּינִים מִתְעוֹרְרִים בָּעוֹלָם.

אָמַר רַבִּי נְחֶמְיָה אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, נַעֲמָה הָיְתָה בְּאוֹתוֹ זְמַן, וְכָל הָעוֹלָם טוֹעִים אַחֲרֶיהָ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אִימָא שֶׁל שֵׁדִים הָיְתָה. כֵּיוָן שֶׁרָאוּ אוֹתָהּ בְּנֵי אֱלֹהִים, טָעוּ אַחֲרֶיהָ.

אָמַר רַבִּי נְחֶמְיָה אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, נַעֲמָה הָיְתָה בְּאוֹתוֹ זְמַן, וְכָל הָעוֹלָם טוֹעִים אַחֲרֶיהָ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אִמָּא שֶׁל שֵׁדִים הָיְתָה. כֵּיוָן שֶׁרָאוּ אוֹתָהּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים, טָעוּ אַחֲרֶיהָ.

לְאַחַר כֵּן רָאוּ בְּנוֹת הָאָדָם הוֹלְכוֹת עֲרוּמוֹת, וּבָאוּ לָהֶן, וְיָלְדוּ מֵהֶם. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית ו) וְגַם אַחֲרֵי כֵן כַּאֲשֶׁר יָבֹאוּ בְנֵי הָאֱלֹהִים וְגוֹ'. אַנְשֵׁי שֵׁם, מַאי אַנְשֵׁי שֵׁם וְגוֹ'. אִלֵּין נְפִילִין דְּאוֹלִיפוּ בָּעָלְמָא, שֵׁם בְּכָל מִלָּה וּמִלָּה, לְאַשְׁלָמָא חָרָשַׁיְיהוּ. רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יוֹסֵי אָמְרוּ, אַנְשֵׁי שֵׁם מַמָּשׁ. כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (שה"ש ג) שִׁשִּׁים גִּבּוֹרִים סָבִיב לָהּ. אָמַר לֵיהּ רַבִּי יִצְחָק, מִגִּבּוֹרֵי יִשְׂרָאֵל כְּתִיב.

לְאַחַר כֵּן רָאוּ בְּנוֹת הָאָדָם הוֹלְכוֹת עֲרֻמּוֹת, וּבָאוּ לָהֶן, וְיָלְדוּ מֵהֶם. וְהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית ו) וְגַם אַחֲרֵי כֵן כַּאֲשֶׁר יָבאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים וְגוֹ'. אַנְשֵׁי שֵׁם, מַה זֶּה אַנְשֵׁי שֵׁם וְגוֹ'? אֵלּוּ הַנְּפִילִים שֶׁלָּמְדוּ בָּעוֹלָם שֵׁם בְּכָל דָּבָר וְדָבָר, לְהַשְׁלִים אֶת כִּשְׁפֵיהֶם. רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יוֹסֵי אָמְרוּ, אַנְשֵׁי שֵׁם מַמָּשׁ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שיר ג) שִׁשִּׁים גִּבּוֹרִים סָבִיב לָהּ. אָמַר לוֹ רַבִּי יִצְחָק, כָּתוּב מִגִּבּוֹרֵי יִשְׂרָאֵל.

רַבִּי עֲזַרְיָה שָׁאַל לְרַבִּי יוֹסֵי אִישׁ כְּפַר אוֹנוֹ, מַאי טַעְמָא חָרְשִׁין אִינּוּן יַתִּיר בִּנְשַׁיָּיא, וְלָא בְּגַבְרַיָּיא. דִּכְתִיב (שמות כב) מְכַשֵּׁפָה לֹא תְחַיֶּה, וְלָא כְתִיב מְכַשֵּׁף.

רַבִּי עֲזַרְיָה שָׁאַל אֶת רַבִּי יוֹסֵי אִישׁ כְּפַר אוֹנוֹ, מָה הַטַּעַם הַכְּשָׁפִים הֵם יוֹתֵר בַּנָּשִׁים, וְלֹא בַּגְּבָרִים, שֶׁכָּתוּב (שמות כב) מְכַשֵּׁפָה לֹא תְחַיֶּה, וְלֹא כָתוּב מְכַשֵּׁף?

אָמַר לֵיהּ, כְּתִיב (תהלים צא) לֹא תְאֻנֶּה אֵלֶיךָ רָעָה. רָע לָא כְתִיב, אֶלָּא רָעָה. דָּא סִטְרָא דְנוּקְבָא וַדַּאי הוּא. וְנֶגַע לֹא יִקְרַב בְּאָהֳלֶךָ, דָּא הוּא דְּכוּרָא. וּמַן נוּקְבָא כָּל זִינִין דְּחָרְשִׁין, וְכָל עִיסְקִין בִּישִׁין אַתְיָין לְעָלְמָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (קהלת ז) וּמוֹצֵא אֲנִי מַר מִמָּוֶת אֶת הָאִשָּׁה וְגוֹ'.

אָמַר לוֹ, כָּתוּב (תהלים צא) לֹא תְאֻנֶּה אֵלֶיךָ רָעָה. לֹא כָתוּב רָע, אֶלָּא רָעָה. זֶהוּ צַד הַנְּקֵבָה וַדַּאי. וְנֶגַע לֹא יִקְרַב לְאָהֳלֶךָ - זֶהוּ הַזָּכָר. וּמִן הַנְּקֵבָה כָּל סוּגֵי הַכְּשָׁפִים, וְכָל הָעֲסָקִים הָרָעִים בָּאִים לָעוֹלָם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (קהלת ז) וּמוֹצֵא אֲנִי מַר מִמָּוֶת אֶת הָאִשָּׁה וְגוֹ'.

וּמַאי אָסוּרִים יָדֵיהּ. ר' יַנַּאי וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעְיָא. חַד אָמַר, כָּל הַנּוֹגֵעַ בְּאִשָּׁה, אוֹ מְקַבֵּל מִמֶּנָּה מְיַדָּה לְיָדוֹ, לֹא יִנָּקֶה מִדִּינָהּ שֶׁל גֵּיהִנֹּם. שֶׁנֶּאֱמַר יָד לְיָד לֹא יִנָּקֶה רָע. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, אֲסוּרִים יָדֵיהּ. וַדַּאי.

וּמַה זֶּה אֲסוּרִים יָדֵיהּ? רַבִּי יַנַּאי וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעְיָא. אֶחָד אוֹמֵר, כָּל הַנּוֹגֵעַ בְּאִשָּׁה, אוֹ מְקַבֵּל מִמֶּנָּה מְיַדָּה לְיָדוֹ, לֹא יִנָּקֶה מִדִּינָהּ שֶׁל גֵּיהִנֹּם, שֶׁנֶּאֱמַר יָד לְיָד לֹא יִנָּקֶה רָע. וְהוּ שֶׁכָּתוּב אֲסוּרִים יָדֵיהּ, וַדַּאי.

וְחַד אָמַר, מִן הַנְּקֵיבוֹת בָּאוֹת כָּל מִינֵי נַחַשׁ וְכִישּׁוּף, וְכָל הִרְהוּרִים רָעִים, וְאִלְמְלֵא שֶׁאֲסוּרִים יָדֵיהּ, דְּלָא שָׁבְקִין אוֹתָהּ מִן שְׁמַיָּא, הֲיוּ הוֹרְגִים וּמֵמִיתִין כָּל הָעוֹלָם בְּכָל עֵת וּזְמַן.

וְאֶחָד אוֹמֵר, מִן הַנְּקֵבָה בָּאוֹת כָּל מִינֵי נַחַשׁ וְכִשּׁוּף וְכָל הִרְהוּרִים רָעִים. וְאִלְמְלֵא שֶׁאֲסוּרִים יָדֵיהּ, שֶׁלֹּא נוֹתְנִים לָהּ מִן הַשָּׁמַיִם, הָיוּ הוֹרְגִים וּמְמִיתִים כָּל הָעוֹלָם בְּכָל עֵת וּזְמַן.

וְלָא אִתְתַּקַּפַת נוּקְבָא, אֶלָּא בְּחֵילָא דִּדְכוּרָא. דְּהִיא שָׁארַת בְּעוּמְקִין דִּילֵיהּ, שֶׁהִיא יוֹדַעַת לְאוֹמָאָה לְבַר נָשׁ, לְאַשְׁלָמָא רְעוּתָהּ. וּבְמֶה. בַּשֵּׂם, וּבְמִילִין עֲמִיקִין, בִּשְׁמָא דִּמְסָאֲבָא. וְעַל דָּא עוֹבְדֵי בָּהּ תַּלְיָין, וּמִלִּין בִּדְכוּרָא. וְתַרְוַיְיהוּ מְנוּקְבָא מִתְעָרֵי. וּבְגִין כָּךְ, זִינֵי חָרְשִׁין מִשְׁתַּכְּחִין בְּנוּקְבָא, וְלָא בִּדְכוּרָא.

וְאֵין מִתְגַּבֶּרֶת הַנְּקֵבָה אֶלָּא בַּכֹּחַ שֶׁל הַזָּכָר, שֶׁהִיא שׁוֹרָה בָּעֲמָקִים שֶׁלּוֹ, שֶׁהִיא יוֹדַעַת לְהַשְׁבִּיעַ אֶת הָאָדָם לְהַשְׁלִים אֶת רְצוֹנָהּ. (שהיא יודעת בכל מיני כישוף והאדם צריך להשלים רצונה) וּבַמֶּה? בַּשֵּׂם,

וּבְדָבְרִים עֲמֻקִים, בְּשֵׁם שֶׁל טֻמְאָה. וְעַל כֵּן הַמַּעֲשִׂים תְּלוּיִים בָּהּ, וְהַדְּבָרִים בַּזָּכָר. וּשְׁנֵיהֶם מִתְעוֹרְרִים מֵהַנְּקֵבָה. וּמְשׁוּם כָּךְ מִינֵי הַכְּשָׁפִים נִמְצָאִים בַּנְּקֵבָה, וְלֹא בַּזָּכָר.

תְּנַן, הָעוֹבֵר בֵּין שְׁתֵּי נָשִׁים, אִם נִדּוֹת הֵן, נִכְפֶּה. וְלֹא תָּזוּז מִגּוּפוֹ, אִם לֹא יַעֲשׂוּ לוֹ מִידֵי. סַכָּנַת דַּם אוֹ הֶרְיוֹן מְזוּמָּנֶת לוֹ. וְאִם אֵינָן נִדּוֹת, עַיִן הָרָע שׁוֹלֶטֶת בּוֹ בְּגוּפוֹ, אוֹ בְּמָמוֹנוֹ.

שְׁנֵינוּ, הָעוֹבֵר בֵּין שְׁתֵּי נָשִׁים, אִם נִדּוֹת הן - נִכְפֶּה, וְלֹא תָּזוּז מִגּוּפוֹ אִם לֹא יַעֲשׂוּ לוֹ דָּבָר, סַכָּנַת דָּם אוֹ הֶרְיוֹן מְזֻמָּנֶת לוֹ. וְאִם אֵינָן נִדּוֹת - עַיִן הָרָע שׁוֹלֶטֶת בּוֹ בְּגוּפוֹ אוֹ בְּמָמוֹנוֹ.

כִּי הָא דְּר' נָחוּם בְּרַבִּי שִׁמְלָאי, זִמְנָא חָדָא הֲוָה בִּכְרַךְ קֶסָרִין, אַעֲבַר בֵּין שְׁתֵּי נָשִׁים. אִסְתַּכְּלוֹ בֵּיהּ, וְאִיסְתַּכַּן מִיָּד בְּגוּפֵיהּ וּבְמָמוֹנֵיהּ. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּהַהוּא רוּחָא בִּישָׁא שְׁרַאת עָלוֹן, וְיָכֵיל לְנַזָּקָא.

כְּמוֹ זֶה שֶׁל רַבִּי נָחוּם בְּרַבִּי שִׁמְלַאי, פַּעַם אַחַת הָיָה בִּכְרַךְ שֶׁל קֶסָרִין. עָבַר בֵּין שְׁתֵּי נָשִׁים. הִסְתַּכְּלוּ בּוֹ, וְהִסְתַּכֵּן מִיָּד בְּגוּפוֹ וּבְמָמוֹנוֹ. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁאוֹתָהּ רוּחַ רָעָה שְׁרוּיָה עֲלֵיהֶן, וְיכוֹלָה לְהַזִּיק.

מַאי תַּקָּנְתֵּיהּ. לֵימָא הָכֵי, זֵיל זֵיל, דּוֹמֵי דּוֹמֵי, אֲעָדֵי קְטוֹרָא דְּקִטְרָא, לָא וְלָא לִי. וּלְבָתַר יַתְחִיל בְּאֵל, וְיסַיֵּים בְּאֵל. יַתְחִיל בְּאֵל, דִּכְתִיב, (במדבר כג) אֵל מוֹצִיאוֹ מִמִּצְרַיִם. וְיסַיֵּים בְּאֵל, (שם) כִּי לֹא נַחַשׁ בְּיַעֲקֹב וְגוֹ', עַד מַה פָּעַל אֵל. וְיֵזִיל לֵיהּ, וְלָא יַשְׁגַּח אֲבָתְרֵיהּ.

מַה תַּקָּנָתוֹ? יֹאמַר כָּךְ: לְכִי לְכִי, דִּמְי דִּמְי, הֲסִירִי אֶת קְשִׁירַת הַקֶּשֶׁר, לֹא וְלֹא לִי. וְאַחַר כָּךְ יַתְחִיל בְּאֵל וְיסַיֵּם בְּאֵל. יַתְחִיל בְּאֵל, שֶׁכָּתוּב (במדבר כג) אֵל מוֹצִיאוֹ מִמִּצְרַיִם. וְיסַיֵּם בְּאֵל, (שם) כִּי לֹא נַחַשׁ בְּיַעֲקֹב וְגוֹ', עַד מַה פָּעַל אֵל. וְיֵלֵךְ לוֹ, וְלֹא יַשְׁגִּיחַ אַחֲרָיו.

רַב הוּנָא הֲוָה סָלֵיק מִבָּבֶל לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וַהֲוָה סָלֵיק לְהָתָם, אִיעָרַע בְּחַד כְּפַר, חָמָא הַהִיא אִתְּתָא דְּהֲוָה אַתְיָא אֲבָתְרֵיהּ, אָרְמָאת מַיִין אֲכַתְפּוֹי, וּנְטָלַת עַפְרָא מֵרַגְלוֹי. אַהֲדַר רֵישֵׁיהּ וַאֲמַר לָהּ, עֲבִידִי וְטוֹל בַּתְרַאי, דְּהָא לָא כְלוּם גַּבָּאי, אֲבָל גּוֹזְרֵנִי עֲלֵיךְ בִּלְבוּלָא בְּדַעְתָּךְ.

רַב הוּנָא הָיָה עוֹלֶה מִבָּבֶל לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְהָיָה עוֹלֶה לְשָׁם. נִקְלַע לִכְפָר אֶחָד, רָאָה אוֹתָהּ אִשָּׁה שֶׁהָיְתָה הוֹלֶכֶת אַחֲרָיו. זָרְקָה מַיִם עַל כְּתֵפָיו, וְנָטְלָה עָפָר מֵרַגְלָיו. הֶחֱזִיר רֹאשׁוֹ וְאָמַר לָהּ: עֲשִׂי וּקְחִי אַחֲרַי, שֶׁהֲרֵי אֵין כְּלוּם אֶצְלִי, אֲבָל אֲנִי גּוֹזֵר עָלַיִךְ בִּלְבוּל בְּדַעְתֵּךְ.

לְבָתַר אֲמַר, לָא בְּגִינִי אֶלָּא בְּגִין דְּלָא תִּיקְטְלֵי בְּנֵי אֱינָשָׁא אוֹחָרְנִין. וְכֵן הֲוָה, אִיתְבַּלְבֵּל דַּעְתָּהּ, וְלָא יָדְעָה מִידֵי, וּמֵתָה. וְעַל דָּא כְתִיב, (תהלים צא) לֹא תְאָנֶּה אֵלֶיךָ רָעָה וְנֶגַע לֹא יִקְרַב בְּאָהֳלֶךָ.

אַחַר כָּךְ אָמַר: לֹא בִּשְׁבִילִי, אֶלָּא בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא תַּהַרְגִי בְּנֵי אָדָם אֲחֵרִים. וְכֵן הָיָה. הִתְבַּלְבְּלָה דַּעְתָּהּ, וְלֹא יָדְעָה דָּבָר, וּמֵתָה. וְעַל זֶה כָּתוּב (תהלים צא) לֹא תְאָנֶּה אֵלֶיךָ רָעָה וְנֶגַע לֹא יִקְרַב בְּאָהֳלֶךָ.

תָּנֵי ר' חִיָּיא, (קהלת ז) טוֹב לְפְנֵי הָאֱלֹהִים יִמָּלֵט מִמֶּנָּה. מִמַּאן. מֵהַהוּא אִשָּׁה דִּכְתִיב בָּהּ, אֲשֶׁר הִיא מְצוֹדִים וַחֲרָמִים כו'. וְחוֹטֵא יִלָּכֵד בָּהּ, הַהוּא דַּאֲזַל בָּתַר יֵצֶר הָרָע.

שְׁנָה רַבִּי חִיָּיא, (קהלת ז) טוֹב לְפָנֵי הָאֱלֹהִים יִמָּלֵט מִמֶּנָּה. מִמִּי? מֵאוֹתָהּ הָאִשָּׁה שֶׁכָּתוּב בָּהּ, אֲשֶׁר הִיא מְצוֹדִים וַחֲרָמִים וְכוּ'. וְחוֹטֵא יִלָּכֶד בָּהּ - אוֹתוֹ שֶׁהוֹלֵךְ אַחַר יֵצֶר הָרָע.

בֹּא וּרְאֵה, בְּזְמַן שֶׁהָרָעָב בָּעִיר, לֹא יַרְאֶה אָדָם אֶת עַצְמוֹ, וְלֹא יֵלֵךְ יְחִידִי בָּעִיר, מִפְּנֵי שֶׁמַּלְאַךְ הַמָּוֶת נִמְצָא שָׁם, וְיֵשׁ לוֹ רְשׁוּת לְחַבֵּל. וְעַל דָּא כְּתִיב, (בראשית מב) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לְבָנָיו לָמָּה תִתְרָאוּ. כַּיּוֹצֵא בוֹ, בְּזְמַן שֶׁדָּבֶר בָּעִיר, יִסְגֹּר אָדָם עַצְמוֹ וְלֹא יִתְרָאֶה בַּשּׁוּק. שֶׁכֵּיוָן שֶׁנִּתַּן רְשׁוּת לַמַּחֲבֵּל, מִי שֶׁפּוֹגֵעַ בּוֹ, נִיזּוֹק. וְאִיהוּ מִתְחַיֵּיב בְּנַפְשׁוֹ.

בֹּא וּרְאֵה, בְּזְמַן שֶׁהָרָעָב בָּעִיר, לֹא יַרְאֶה אָדָם אֶת עַצְמוֹ, וְלֹא יֵלֵךְ יְחִידִי בָּעִיר, מִפְּנֵי שֶׁמַּלְאַךְ הַמָּוֶת נִמְצָא שָׁם, וְיֵשׁ לוֹ רְשׁוּת לְחַבֵּל. וְעַל כֵּן כָּתוּב (בראשית מב) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לְבָנָיו לָמָּה תִתְרָאוּ. כַּיּוֹצֵא בוֹ, בְּזְמַן שֶׁדָּבֶר בָּעִיר, יִסְגֹּר אָדָם עַצְמוֹ וְלֹא יִתְרָאֶה בַּשּׁוּק. שֶׁכֵּיוָן שֶׁנִּתַּן רְשׁוּת לַמַּחֲבֵּל - מִי שֶׁפּוֹגֵעַ בּוֹ נִזּוֹק, וְהוּא מִתְחַיֵּיב בְּנַפְשׁוֹ.

בֹּא וּרְאֵה, עֶשֶׂר שָׁנִים הָיְתָה נָעֳמִי בִּשְׂדֵה מוֹאָב, לַסּוֹף, כִּי שָׁמְעָה בִּשְׂדֵי מוֹאָב כו'. מִפְּנֵי מָה נֶעֱנְשׁוּ מַחְלוֹן וְכִלְיוֹן. מִפְּנֵי שֶׁנִּשְׂאוּ נָשִׁים מוֹאֲבִיּוֹת.

בֹּא וּרְאֵה, עֶשֶׂר שָׁנִים הָיְתָה נָעֳמִי בִּשְׂדֵה מוֹאָב, לַסּוֹף - כִּי שָׁמְעָה בִּשְׂדֵה מוֹאָב כו'. מִפְּנֵי מָה נֶעֱנְשׁוּ מַחְלוֹן וְכִלְיוֹן? מִפְּנֵי שֶׁנִּשְׂאוּ נָשִׁים מוֹאֲבִיּוֹת.

אֵין לְךָ בָּעוֹלָם, נָשִׁים מִתְעַסְּקוֹת בְּנַחַשׁ וּבְכִישּׁוּף, כְּמוֹ מוֹאֲבִיּוֹת. מִמַּאי, דִּכְתִיב, (במדבר כה) וַיֹּאכַל הָעָם וַיִּשְׁתַּחֲווּ לֵאלֹהֵיהֶן. כֵּיוָן דַּהֲווֹ אָכְלֵי מִידֵי בַּחֲרָשַׁיְיהוּ, מִיָּד הֲווֹ סָגְדִין לְטַעֲוָותְהוֹן, (שם) וַיִּצָּמֶד יִשְׂרָאֵל לְבַעַל פְּעוֹר. רַבִּי חִיָּיא אָמַר, כְּהַנֵּי צְמִידִין תַּכְשִׁיטִין, הָכֵי הֲווֹ מִתְחַבְּרִים בְּבַעַל פְּעוֹר.

אֵין לְךָ בָּעוֹלָם נָשִׁים מִתְעַסְּקוֹת בְּנַחַשׁ וּבְכִשּׁוּף כְּמוֹ מוֹאֲבִיּוֹת. מִמָּה? שֶׁכָּתוּב (במדבר כה) וַיֹּאכַל הָעָם וַיִּשְׁתַּחֲווּ לֵאלֹהֵיהֶן. כֵּיוָן שֶׁהָיוּ אוֹכְלִים דָּבָר בְּכִשְׁפֵיהֶם, מִיָּד הָיוּ מִשְׁתַּחֲוִים לְגִלּוּלֵיהֶם. (שם) וַיִּצָּמֶד יִשְׂרָאֵל לְבַעַל פְּעוֹר. רַבִּי חִיָּיא אָמַר, כְּמוֹ הַצְּמִידִים הַתַּכְשִׁיטִים, כָּךְ הָיוּ מִתְחַבְּרִים לְבַעַל פְּעוֹר.

בַּחֲרָשַׁיהוֹן דְּנִשָּׂא. מִנָּלָן, דִּכְתִיב, (שם לא) הֵן הֵנָּה הָיוּ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל בִּדְבַר בִּלְעָם. בַּעֲצַת בִּלְעָם לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא בִּדְבַר בִּלְעָם. אוֹלִיף לוֹן מִילִין בְּפוּמָא. דְּהָא חֲרָשִׁין וְקוֹסְמִין, לָא הֲווֹ בְּעַלְמָא כְּוָותַיְיהוּ, אֲבָל מִילִין בְּפוּמָא לְאַשְׁלָמָא חֲרָשַׁיְיהוּ לָא הֲווֹ יָדְעֵי. וְעַל דָּא, בִּדְבַר בִּלְעָם עֲבַדוּ, וְאַשְׁלִים חֲרָשַׁיְיהוּ, וְיָכֵיל לְהוֹ. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, כְּשֵׁירָה הָיְתָה רוּת.

בְּכִשְׁפֵיהֶן שֶׁל הַנְּשִׁים, מִנַּיִן לָנוּ? שֶׁכָּתוּב (שם לא) הֵן הֵנָּה הָיוּ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל בִּדְבַר בִּלְעָם. בַּעֲצַת בִּלְעָם לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא בִּדְבַר בִּלְעָם. לְמַד אוֹתָם דְּבָרִים בַּפֶּה, שֶׁהֲרֵי לַעֲשׂוֹת כְּשָׁפִים וּקְסָמִים לֹא הָיוּ כְּמוֹתָם בָּעוֹלָם, אֲבָל הַדְּבָרִים שֶׁל הַפֶּה לְהַשְׁלִים כִּשְׁפֵיהֶם לֹא הָיוּ יוֹדְעִים. וְעַל זֶה בִּדְבַר בִּלְעָם עָשׂוּ, וְהִשְׁלִים כִּשְׁפֵיהֶם, וְיָכֹל לָהֶם. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, כְּשֵׁרָה הָיְתָה רוּת.

(רות א) וַתֹּאמֶר נָעֳמִי לִשְׁתֵּי כַלֹּתֶיהָ לֵכְנָה שֹּׁבְנָה אִשָּׁה לְבֵית אִמָּהּ יַעַשׂ ה', יַעֲשֶׂה כְתִיב. אָמְרָה לְהוֹן, אִם תִּזְכּוּ לִיכָּנֵס תַּחַת כַּנְפֵי הַשְּׁכִינָה, יַעֲשֶׂה. וְאִם לָאו, יַעַשׂ, חָסֵר ה'.

וַתֹּאמֶר נָעֳמִי לִשְׁתֵּי כַלֹּתֶיהָ לְכְנָה שֹּׁבְנָה אִשָּׁה לְבֵית אִמָּהּ יַעַשׂ ה' (רות א), יַעֲשֶׂה כְּתִיב. אָמְרָה לָהֶם: אִם תְּזוּכוּ לִכְנֵס תַּחַת כַּנְפֵי הַשְּׁכִינָה - יַעֲשֶׂה, וְאִם לֹא - יַעַשׂ, חָסֵר ה'.

כִּי מַר לִי מְאֹד מִכֶּם. עֲלֵיכֶם מְבָעֵי לֵיהּ, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (שמואל ב א) צַר לִי עָלַיִךְ, מַאי מִכֶּם. אָמַר רִבִּי קְרוֹנְיָא אָמַר רַב כַּהֲנָא, עָאקוּ בְּלִבָּאי מִכֶּם, דְּאַתּוּן גְּרַמְתּוּן לְבָנַיי דִּימוּתוּ, כְּמַאן דְּמִתְרַעֲם מֵאֲחֳרָא.

כִּי מַר לִי מְאֹד מִכֶּם, עֲלֵיכֶם צָרִיךְ לוֹ לִהְיוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמואל ב א) צַר לִי עָלַיִךְ. מַה זֶּה מִכֶּם? אָמַר רַבִּי קְרוֹנְיָא אָמַר רַב כַּהֲנָא, צָרָה בְּלִבִּי מִכֶּם, שֶׁאַתֶּן גְּרַמְתֶּן לִבְנַי שֶׁיְּמוּתוּ, וּכְמִי שֶׁמִּתְרַעֵם עַל אַחֵר.

וַתִּשַּׁק עָרְפָּה לַחֲמוֹתָהּ. עָרְפָּה, הֲרָפָה שְׁמָהּ. לְמָה נִקְרָא שְׁמָהּ עָרְפָּה. עַל שֶׁהֶחֱזִירָה עוֹרֶף לַחֲמוֹתָהּ, וְחָזְרָה לְמְקוֹמָהּ לִשְׁדֵה מוֹאָב. זְנָתָה, וְלֹא קִבְּלוּהָ, וְהָלְכָה לְאֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים. וְהַכֹּל דַּשִּׁים בָּהּ כְּהָרִיפוֹת, שֶׁהִפְקִירָה עַצְמָהּ לִזְנוּת.

וַתִּשַּׁק עָרְפָּה לַחֲמוֹתָהּ. עָרְפָּה - הֲרָפָה שְׁמָהּ. לְמָה נִקְרָא שְׁמָהּ עָרְפָּה? עַל שֶׁהֶחֱזִירָה עֹרֶף לַחֲמוֹתָהּ, וְחָזְרָה לְמְקוֹמָהּ לִשְׁדֵה מוֹאָב. זְנָתָה, וְלֹא קִבְּלוּהָ, וְהָלְכָה לְאֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים. וְהַכֹּל דַּשִּׁים בָּהּ כְּהָרִיפוֹת, שֶׁהִפְקִירָה עַצְמָהּ לִזְנוּת.

וְיָלְדָה מִזְנוּת שִׁשָּׁה בָנִים. וְכוּלָּם נָפְלוּ בְּיַד דָּוִד וַאֲנָשָׁיו, שֶׁהָיָה בֶּן בְּנָהּ שֶׁל רוּת. שֶׁנֶּאֱמַר, (שמואל ב כא) וְיִשְׁבִּי בְנֹב אֲשֶׁר בִּילִידֵי הָרָפָה. וְכִי מִי נָתַן אוֹתָם בְּנוֹב. וַהֲלֹא נוֹב סְמוּכָה לִירוּשָׁלַיִם הוּא, בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְהוּא בְּאֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים.

וְיָלְדָה מִזְנוּת שִׁשָּׁה בָנִים, וְכֻלָּם נָפְלוּ בְּיַד דָּוִד וַאֲנָשָׁיו, שֶׁהָיָה בֶּן בְּנָהּ שֶׁל רוּת, שֶׁנֶּאֱמַר (שם כא) וְיִשְׁבִּי בְנֹב אֲשֶׁר בִּילִידֵי הָרָפָה. וְכִי מִי נָתַן אוֹתָם בְּנוֹב? וַהֲלֹא נֹב סְמוּכָה לִירוּשָׁלַיִם הִיא, בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְהוּא בְּאֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים?

אֶלָּא הָכִי אָמַר רִבִּי פִּנְחָס, מְלַמֵּד, שֶׁבָּא עַל עִסְקֵי נוֹב, מִפְּנֵי שֶׁגָּרַם עֲנִיַּין נוֹב עִיר הַכֹּהֲנִים, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְדַקְדֵּק עִם הַצַּדִּיקִים אֲפִילּוּ כְּחוּט הַשַּׂעֲרָה. אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, דָּוִד, גָּרַמְתָּ כָּל כָּךְ בְּנוֹב עִיר הַכֹּהֲנִים, חַיֶּיךָ, אוֹ הַדִּין יָחוּל עַל עַצְמְךָ, אוֹ עַל זַרְעֲךָ, וְלֹא יִשָּׁאֵר אֶלָּא אֶחָד.

אֶלָּא כְּךָ אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, מְלַמֵּד שֶׁבָּא עַל עִסְקֵי נֹב, מִפְּנֵי שֶׁגָּרַם עֲנְיַן נֹב עִיר הַכֹּהֲנִים, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְדַקְדֵּק עִם הַצַּדִּיקִים אֲפִלּוּ כְּחוּט הַשַּׂעֲרָה. אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: דָּוִד, גָּרַמְתָּ כָּל כָּךְ בְּנֹב עִיר הַכֹּהֲנִים, חַיֶּיךָ, אוֹ הַדִּין יָחוּל עַל עַצְמְךָ, אוֹ עַל זַרְעֲךָ, וְלֹא יִשָּׁאֵר אֶלָּא אֶחָד.

תָּנֵי ר' חִיָּיא, כְּתִיב, (שמואל א כב) וַיִּמְלֹט בֵּן אֶחָד לַאֲחִימֶלֶךְ וְגוֹ'. שֶׁלֹּא נִשְׁאַר לַאֲחִימֶלֶךְ מִכָּל בֵּית אָבִיו, זוּלָתִי אֶבְיָתָר לְבַדּוֹ, וְעַל עָוֹן זֶה מֵת שָׁאוּל וּבָנָיו, וְכַמָּה אֲלָפִים וּרְבָבוֹת מִיִּשְׂרָאֵל, וְנִגְזַר עַל דָּוִד לָמוּת.

שְׁנָה רַבִּי חִיָּיא, כְּתוּב (שמואל א כב) וַיִּמְלֹט בֵּן אֶחָד לַאֲחִימֶלֶךְ וְגוֹ'. שֶׁלֹּא נִשְׁאַר לַאֲחִימֶלֶךְ מִכָּל בֵּית אָבִיו זוּלָתִי אֶבְיָתָר לְבַדּוֹ, וְעַל עָוֹן זֶה מֵת שָׁאוּל וּבָנָיו, וְכַמָּה אֲלָפִים וּרְבָבוֹת מִיִּשְׂרָאֵל, וְנִגְזַר עַל דָּוִד לָמוּת.

כֵּיוָן שֶׁהָלַךְ לְאֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים, רָאֲתָה אוֹתוֹ הָרָפָה, אָמְרָה לִבְנָהּ, הַאי דְּקָטֵיל אָחוּךְ. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, הִגִּיעַ זְמַן מִדַּת הַדִּין לְהִנָּקֵם מִדָּוִד, עַל עִסְקֵי נוֹב. וְזִימֵּן לְיִשְׁבִּי לְהוֹרְגוֹ. מִיָּד, וְיִשְׁבִּי בְּנוֹב, שֶׁבָּא עַל עִסְקֵי נוֹב. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, כָּךְ אָמַר דָּוִד, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, זַרְעִי יִהְיֶה נָכוֹן לְפָנֶיךָ, וַהֲרֵינִי מְקַבֵּל עָלַי אֶת הַדִּין.

כֵּיוָן שֶׁהָלַךְ לְאֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים, רָאֲתָה אוֹתוֹ הָרָפָה. אָמְרָה לִבְנָהּ: זֶה שֶׁהָרַג אָחִיךָ. בְּאוֹתָהּ הַשָּׁעָה הִגִּיעַ זְמַן מִדַּת הַדִּין לְהִנָּקֵם מִדָּוִד עַל עִסְקֵי נֹב, וְזִמֵּן אֶת יִשְׁבִּי לְהָרְגוֹ. מִיָּד - וְיִשְׁבִּי בְנֹב, שֶׁבָּא עַל עִסְקֵי נֹב. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, כָּךְ אָמַר דָּוִד: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, זַרְעִי יִהְיֶה נָכוֹן לְפָנֶיךָ, וַהֲרֵינִי מְקַבֵּל עָלַי אֶת הַדִּין.

מָה עָשָׂה. נָטְלוּ יִשְׁבִּי, וְהִגְרִים אֶת עַצְמוֹ עָלָיו, וְעַל הַמַּטָּה, אָמַר לֵיהּ, לָאו יְקָרָא דִּילִי. נָטְלוּ וְאַרְמֵי לֵיהּ לַאֲוִירָא, וְשַׁוֵּי סַיְיפָא דִּיתְקְטֵל בָּהּ דָּוִד. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שמואל ב כא) וְהוּא חָגוּר חֲרֵב חֲדָשָׁה וַיֹּאמֶר לְהַכּוֹת אֶת דָּוִד. מִיָּד הִזְכִּיר אֲבִישַׁי שֵׁם הַמְפוֹרָשׁ, וְעָמַד בָּאֲוִיר, וְסוּסוֹ מִיָּד נִשְׁמַט, וְהָלַךְ לִירוּשָׁלַיִם.

מָה עָשָׂה? נָטְלוּ יִשְׁבִּי, וְהִגְרִים אֶת עַצְמוֹ עָלָיו וְעַל הַמַּטָּה. אָמַר לוֹ: אֵין כְּבוֹדִי. נָטְלוּ וּזְרָקוּ בָּאֲוִיר, וְשָׁם הַסַּיִף שֶׁיֵּהָרֵג בּוֹ דָּוִד. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שמואל ב כא) וְהוּא חָגוּר חֶרֶב חֲדָשָׁה וַיֹּאמֶר לְהַכּוֹת אֶת דָּוִד. מִיָּד הִזְכִּיר אֲבִישַׁי שֵׁם הַמְפֹרָשׁ, וְעָמַד בָּאֲוִיר, וְסוּסוֹ מִיָּד נִשְׁמַט, וְהָלַךְ לִירוּשָׁלַיִם.

הָלַךְ אֲבִישַׁי וּבָא לַסַּנְהֶדְרִין וְאָמַר, מַהוּ לְרָכוֹב עַל סוּסוֹ שֶׁל מֶלֶךְ בְּשָׁעַת הַדְּחַק, וְהִתִּירוּהוּ. מְצָאוֹ לְדָוִד עוֹמֵד בָּאֲוִיר, אָמַר לֵיהּ חֲזוֹר מִתְּפִלָּתָךְ.

הָלַךְ אֲבִישַׁי וּבָא לַסַּנְהֶדְרִין וְאָמַר, מַהוּ לְרָכֹב עַל סוּסוֹ שֶׁל מֶלֶךְ בְּשָׁעַת הַדְּחַק? וְהִתִּירוּהוּ. מְצָאוֹ לְדָוִד עוֹמֵד בָּאֲוִיר. אָמַר לוֹ, חֲזֹר מִתְּפִלָּתְךָ.

אָמַר לֵיהּ, (תהלים קטז) מָה אָשִׁיב לַה' כָּל תַּגְמוּלוֹהִי עָלָי. שֶׁכָּךְ מְקוּבָּלַנִי מִבֵּית דִּינוֹ שֶׁל שְׁמוּאֵל הָרָמָתִי, שֶׁאֲפִלּוּ חֶרֶב חַדָּה מוּנַּחַת עַל צַוָּארוֹ שֶׁל אָדָם אַל יִמְנַע עַצְמוֹ מִן הָרַחֲמִים. מִיָּד חָזַר מִתְּפִלָּתוֹ, וְקִבֵּל הַדִּין עַל זַרְעוֹ, שֶׁכָּתוּב (שמואל ב כא) וַיַּעֲזֹר לוֹ אֲבִישַׁי בֶּן צְרוּיָה וַיַּךְ אֶת הַפְּלִשְׁתִּי וַיְמִתֵהוּ.

אָמַר לוֹ, (תהלים קטז) מָה אָשִׁיב לַה' כָּל תַּגְמוּלוֹהִי עָלָי. שֶׁכָּךְ מְקֻבָּלַנִי מִבֵּית דִּינוֹ שֶׁל שְׁמוּאֵל הָרָמָתִי, שֶׁאֲפִלּוּ חֶרֶב חַדָּה מֻנַּחַת עַל צַוָּארוֹ שֶׁל אָדָם אַל יִמְנַע עַצְמוֹ מִן הָרַחֲמִים. מִיָּד חָזַר מִתְּפִלָּתוֹ, וְקִבֵּל הַדִּין עַל זַרְעוֹ, שֶׁכָּתוּב (שמואל ב כא) וַיַּעֲזֹר לוֹ אֲבִישַׁי בֶּן צְרוּיָה וַיַּךְ אֶת הַפְּלִשְׁתִּי וַיְמִתֵהוּ.

מַה כְּתִיב. (מלכים ב יא) וַעֲתַלְיָה אֵם אֲחַזְיָהוּ רָאֲתָה כִּי מֵת בְּנָהּ וַתָּקָם וַתְּאַבֵּד אֵת כָּל זֶרַע הַמַּמְלָכָה. כְּתִיב וַתְּאַבֵּד, וּכְתִיב (דברי הימים ב כב) וַתְּדַבֵּר אֶת כָּל זֶרַע כו'. מַהוּ וַתְּדַבֵּר. אָמְרָה שֶׁעֲתִידִין זַרְעוֹ שֶׁל דָּוִד לְיאָבֵד מִן הָעוֹלָם.

מַה כְּתוּב? (שמואל א יא) וַעֲתַלְיָה אֵם אֲחַזְיָהוּ רָאֲתָה כִּי מֵת בְּנָהּ וַתָּקָם, (דברי הימים ב כב) וַתְּאַבֵּד אֵת כָּל זֶרַע הַמַּמְלָכָה. כְּתוּב וַתְּאַבֵּד, וְכָתוּב וַתְּדַבֵּר אֶת כָּל זֶרַע כו'. מַהוּ וַתְּדַבֵּר? אָמְרָה, שֶׁעֲתִידִין זַרְעוֹ שֶׁל דָּוִד לֵאָבֵד מִן הָעוֹלָם.

וַתִּקַּח יְהוֹשֶׁבַע בַּת הַמֶּלֶךְ יוֹרָם כוי', אֶת יוֹאָשׁ כוי'. מְלַמֵּד שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא דָּן מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה. וְעַל כָּל זֶה, אַף עַל פִּי שֶׁנִּגְזְרָה גְּזֵרָה זוֹ, וְנִיתַּן רְשׁוּת לְמִדַּת הַדִּין, עַל זֶה כְּתִיב, (ישעיה י) עוֹד הַיּוֹם בְּנֹב לַעֲמֹד. עֲדַיִין מִדַּת הַדִּין בְּנוֹב עוֹמֶדֶת וְתוֹבַעַת דִּין מִלְּפָנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וּמַה בְּצַדִּיקִים מְדַקְדֵּק הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כָּךְ, בִּרְשָׁעִים עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

וַתִּקַּח יְהוֹשֶׁבַע בַּת הַמֶּלֶךְ יוֹרָם כוי', אֶת יוֹאָשׁ כוי'. מְלַמֵּד שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא דָּן מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה. וְעַל כָּל זֶה, אַף עַל פִּי שֶׁנִּגְזְרָה גְּזֵרָה זוֹ וְנִתַּן רְשׁוּת לְמִדַּת הַדִּין, עַל זֶה כְּתוּב (ישעיה י) עוֹד הַיּוֹם בְּנֹב לַעֲמֹד. עֲדַיִן מִדַּת הַדִּין בְּנֹב עוֹמֶדֶת וְתוֹבַעַת דִּין מִלְּפָנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וּמָה בְּצַדִּיקִים מְדַקְדֵּק הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כָּךְ - בִּרְשָׁעִים עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

(רות א) וַתֹּאמֶר הִנֵּה שָׁבְתָה יְבִמְתֵּךְ אֶל עַמָּהּ וְאֶל אֱלֹהֶיהָ. אָמַר ר' נָחוּם אָמַר ר' יְהוּדָה, מִדְּקָאָמַר שָׁבְתָה, מְלַמֵּד שֶׁגִּיּוֹרֶת הָיְתָה בַּתְּחִלָּה. וּכְתִיב וְאֶל אֱלֹהֶיהָ, דְּהָא אֱלוֹהַּ אֶחָד הָיָה לָהּ עִם נָעֳמִי, וְעַכְשָׁיו חָזְרָה לְסִרְחוֹנָהּ הָרִאשׁוֹן, וְטָעֲתָה אַחַר עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁלָּהּ.

וַתֹּאמֶר הִנֵּה שָׁבְתָה יְבִמְתֵּךְ אֶל עַמָּהּ וְאֶל אֱלֹהֶיהָ (רות א). אָמַר רַבִּי נָחוּם אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מִזֶּה שֶׁאָמַר שָׁבְתָה, מְלַמֵּד שֶׁגִּיּוֹרֶת הָיְתָה בַּתְּחִלָּה. וְכָתוּב וְאֶל אֱלֹהֶיהָ, שֶׁהָרֵי אֱלוֹהַּ אֶחָד הָיָה לָהּ עִם נָעֳמִי, וְעַכְשָׁו חָזְרָה לְסִרְחוֹנָהּ הָרִאשׁוֹן, וְטָעֲתָה אַחַר עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁלָּהּ.

(שם) וְרוּת דָּבְקָה בָּהּ, כְּמָה שֶׁקִּבְּלָה עָלֶיהָ בְּחַיֵּי בַּעְלָהּ, דָּבְקָה בֶּאֱמוּנָתָהּ. בֹּא וּרְאֵה שִׁבְחָהּ שֶׁל רוּת, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁאֵימַת בַּעְלָהּ לֹא הָיְתָה עָלֶיהָ, דָּבְקָה בֶּאֱמוּנָתָהּ. וְעַל כָּל דָּא, נָעֳמִי חִידְּשָׁה לָהּ כְּמִתְּחִלָּה, וְהִתְרָתָה בָּהּ הַתְרָאוֹת, וְכֻלָּן קִבְּלָתַן עָלֶיהָ.

וְרוּת דָּבְקָה בָּהּ (שם), כְּמוֹ שֶׁקִּבְּלָה עָלֶיהָ בְּחַיֵּי בַּעְלָהּ, דָּבְקָה בֶּאֱמוּנָתָהּ. בֹּא וּרְאֵה שִׁבְחָהּ שֶׁל רוּת, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁאֵימַת בַּעְלָהּ לֹא הָיְתָה עָלֶיהָ, דָּבְקָה בֶּאֱמוּנָתָהּ. וְעַל כָּל זֶה, נָעֳמִי חִדְּשָׁה לָהּ כְּמִתְּחִלָּה, וְהִתְרָתָה בָּהּ הַתְרָאוֹת, וְכֻלָּן קִבְּלָתַן עָלֶיהָ.

רַבִּי בְּרוֹקָא אָמַר, כְּתִיב (בראשית כא) וַיַּשְׁכֵּם אַבְרָהָם בַּבֹּקֶר וַיִּקַּח לֶחֶם וְחֵמַת מַיִם וַיִּתֵּן אֶל הָגָר שָׂם עַל שִׁכְמָהּ וְאֶל הַיֶּלֶד. כֵּיוָן דִּכְתִיב אֶל הָגָר, מַהוּ שָׂם עַל שִׁכְמָהּ. אֶלָּא מְלַמֵּד, שֶׁהִזְהִירָהּ עַל עוֹל הָאֱמוּנָה, וְלֶעָמוֹד בַּמֶּה שֶׁהָיְתָה רְגִילָה בַּתְּחִלָּה עִמּוֹ. כְּתִיב הָכָא שָׂם עַל שִׁכְמָהּ, וּכְתִיב הָתָם (שמות טו) שָׂם שָׂם לוֹ חֹק וּמִשְׁפָּט. מַה לְּהַלָּן עוֹל שְׁכִינָה, אַף כָּאן עוֹל שְׁכִינָה.

רַבִּי בְּרוֹקָא אָמַר, כְּתוּב (בראשית כא) וַיַּשְׁכֵּם אַבְרָהָם בַּבֹּקֶר וַיִּקַּח לֶחֶם וְחֵמַת מַיִם וַיִּתֵּן אֶל הָגָר שָׂם עַל שִׁכְמָהּ וְאֶת הַיֶּלֶד. כֵּיוָן שֶׁכָּתוּב אֶל הָגָר, מַהוּ שָׂם עַל שִׁכְמָהּ? אֶלָּא מְלַמֵּד, שֶׁהִזְהִירָהּ עַל עֹל הָאֱמוּנָה, וְלַעֲמֹד בְּמַה שֶׁהָיְתָה רְגִילָה בַּתְּחִלָּה עִמּוֹ. כְּתוּב כָּאן שָׂם עַל שִׁכְמָהּ, וְכָתוּב שָׂם (שמות טו) שָׂם שָׂם לוֹ חֹק וּמִשְׁפָּט. מַה לְּמַטָּה עֹל שְׁכִינָה - אַף כָּאן עֹל שְׁכִינָה.

מָה עָשְׂתָה, כֵּיוָן שֶׁרָאֲתָה עַצְמָהּ יוֹצֵאת מִתַּחַת רְשׁוּתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם, חָזְרָה לְקִלְקוּלָהּ. מַה כְּתִיב, וַתֵּלֶךְ וַתֵּת"ע. אַחֲרֵי עֲבוֹדַת גִּלּוּלִים וְגִלּוּלֵי בֵּית אָבִיהָ. וּכְתִיב הֶבֶל הֶמָּה מַעֲשֵׂה תַּעְתּוּעִי"ם.

מָה עָשְׂתָה? כֵּיוָן שֶׁרָאֲתָה עַצְמָהּ יוֹצֵאת מִתַּחַת רְשׁוּתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם, חָזְרָה לְקִלְקוּלָהּ. מַה כְּתוּב? וַתֵּלֶךְ וַתֵּת"ע, אַחֲרֵי עֲבוֹדַת גִּלּוּלִים וְגִלּוּלֵי בֵּית אָבִיהָ. וְכָתוּב הֶבֶל הֶמָּה מַעֲשֵׂה תַּעְתּוּעִי"ם.

רַבִּי חִיזְקָא וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹסֵי, הֲווֹ קָאָזְלֵי בְּאוֹרְחָא, אֲמַר ר' שִׁמְעוֹן לְרַבִּי חִיזְקָא, הָא תָּנִינָן, נָכְרִי וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה, כְּכֹהֵן גָּדוֹל הֲוֵי. מַאי טַעְמָא שְׁקָלוֹ לְכֹהֵן גָּדוֹל. וְהָכְתִיב, (תהלים עח) וַיָּקֶם עֵדוּת בְּיַעֲקֹב וְתוֹרָה שָׂם בְּיִשְׂרָאֵל. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יָהֲבָהּ לְיִשְׂרָאֵל, לְקַבֵּל עֲלֵיהּ אַגְרָא לְעַלְמָא דְאָתֵי, וּמִי שֶׁלֹּא קִבְּלוּהָ, לָא מְקַבְּלֵי עֲלֵיהוּ אַגְרָא בְּעַלְמָא דְאָתֵי.

רַבִּי חִיזְקָא וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹסֵי הֲיוּ הוֹלְכִים בַּדֶּרֶךְ. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן לְרַבִּי חִיזְקָא, הֲרֵי שָׁנִינוּ, נָכְרִי וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה הוּא כְּמוֹ כֹּהֵן גָּדוֹל. מָה הַטַּעַם שֶׁקָּל אוֹתוֹ לְכֹהֵן גָּדוֹל, וַהֲרֵי כָּתוּב (תהלים עח) וַיָּקֶם עֵדוּת בְּיַעֲקֹב וְתוֹרָה שָׂם בְּיִשְׂרָאֵל. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נָתַן אוֹתָהּ לְיִשְׂרָאֵל, לְקַבֵּל עָלֶיהָ שָׂכָר לָעוֹלָם הַבָּא. וּמִי שֶׁלֹּא קִבְּלוּהָ, לֹא מְקַבְּלִים עֲלֵיהֶם שָׂכָר בָּעוֹלָם הַבָּא.

דְּהָכֵי אָמַר ר' עֲקִיבָא, יִשְׂרָאֵל שֶׁעָמְדוּ עַל הַר סִינַי, מְקַבְּלִין עָלֶיהָ שָׂכָר. נָכְרִים שֶׁלֹּא עָמְדוּ עַל הַר סִינַי, אֵין מְקַבְּלִין עָלֶיהָ שָׂכָר. וְאַתְּ אֲמַרְתְּ, נָכְרִי וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה הֲרֵי הוּא כְּכֹהֵן גָּדוֹל.

שֶׁכְּךָ אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, יִשְׂרָאֵל שֶׁעָמְדוּ עַל הַר סִינַי, מְקַבְּלִים עָלֶיהָ שָׂכָר. נָכְרִים שֶׁלֹּא עָמְדוּ עַל הַר סִינַי, אֵין מְקַבְּלִים עָלֶיהָ שָׂכָר. וְאַתָּה אָמַרְתָּ, נָכְרִי וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה הֲרֵי הוּא כְּמוֹ כֹּהֵן גָּדוֹל?!

אָמַר לֵיהּ, כְּכֹהֵן גָּדוֹל עִם הָאָרֶץ תְּנִינָא וַדַּאי. דַּאֲמַר רַבִּי יוֹסֵי בַּר יוּדָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, מַאי דִּכְתִיב, (משלי ג) יְקָרָה הִיא מִפְּנִינִים וְכָל חֲפָצֶיךָ לֹא יִשְׁווּ בָהּ. אֲפִילּוּ מַמְזֵר תַּלְמִיד חָכָם, עָדִיף מִכֹּהֵן גָּדוֹל עַם הָאָרֶץ הַמְשַׁמֵּשׁ לִפָּנַי וְלִפְנִים. הוֹאִיל וְאֵינוֹ קוֹרֵא בַּתּוֹרָה, אֵין עֲבוֹדָתוֹ עֲבוֹדָה, וְאֵינוֹ מְקַבֵּל עָלֶיהָ שָׂכָר. כֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵע עִיקַּר שֶׁל עֲבוֹדָה, אֵין עֲבוֹדָתוֹ עֲבוֹדָה.

אָמַר לֹו, כְּמוֹ כֹּהֵן גָּדוֹל עַם הָאָרֶץ שָׁנִינוּ וַדַּאי. שֶׁאָמַר רַבִּי יוֹסֵי בַּר יוּדָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, מַה שֶּׁכָּתוּב (משלי ג) יְקָרָה הִיא מִפְּנִינִים וְכָל חֲפָצֶיךָ לֹא יִשְׁווּ בָהּ - אֲפִלּוּ מַמְזֵר תַּלְמִיד חָכָם עָדִיף מִכֹּהֵן גָּדוֹל עַם הָאָרֶץ הַמְשַׁמֵּשׁ לִפָּנַי וְלִפְנִים. וְהוֹאִיל וְאֵינוֹ קוֹרֵא בַּתּוֹרָה, אֵין עֲבוֹדָתוֹ עֲבוֹדָה, וְאֵינוֹ מְקַבֵּל עָלֶיהָ שָׂכָר, וְעָלָיו כָּתוּב (שם יט) גַּם בִּלְּא דַעַת נֶפֶשׁ לֹא טוֹב. כֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵע עִקַּר שֶׁל עֲבוֹדָה, אֵין עֲבוֹדָתוֹ עֲבוֹדָה.

וְאָמַר רַבִּי יוּדָא, מִנַּיִין שֶׁכֹּהֵן גָּדוֹל צָרִיךְ לִהְיוֹת תַּלְמִיד חָכָם. דִּכְתִיב, (מלאכי ב) כִּי שִׂפְתֵי כֹהֵן יִשְׁמְרוּ דַעַת וְתוֹרָה יְבַקְּשׁוּ מִפִּיהוּ. וְאִם הוּא עַם הָאָרֶץ, אֵין מְקַבֵּל עָלֶיהָ שָׂכָר. כָּךְ גּוֹי הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה, הוֹאִיל וְהוּא גּוֹי, אֵין עִסְקוֹ בַּתּוֹרָה עֵסֶק, וְאֵינוֹ מְקַבֵּל שָׂכָר.

וְאָמַר רַבִּי יוּדָא, מִנַּיִן שֶׁכֹּהֲנִים גְּדוֹלִים צְרִיכִים לְהִיוֹת תַּלְמִיד חָכָם? שֶׁכָּתוּב (מלאכי ב) כִּי שִׂפְתֵי כֹהֵן יִשְׁמְרוּ דַעַת וְתוֹרָה יְבַקְּשׁוּ מִפִּיהוּ. וְאִם הוּא עַם הָאָרֶץ, אֵין מְקַבֵּל עָלָיו שָׂכָר. כָּךְ גּוֹי הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה - הוֹאִיל וְהוּא גּוֹי, אֵין עִסְקוֹ בַּתּוֹרָה עֵסֶק, וְאֵינוֹ מְקַבֵּל שָׂכָר.

פִּתַּח וְאָמַר (ויקרא ו) צַו אֶת אַהֲרֹן וְאֶת בָּנָיו לֵאמֹר. אַהֲרֹן וּבָנָיו מְצוּוִים, וּשְׁאָר כֹּהֲנִים אֵינָם מְצוּוִים.

פִּתַּח וְאָמַר, (ויקרא ו) צַו אֶת אַהֲרֹן וְאֶת בָּנָיו לֵאמֹר. אַהֲרֹן וּבָנָיו מְצוּוִים, וּשְׁאָר כֹּהֲנִים אֵינָם מְצוּוִים.

אֶלָּא, כָּל כֹּהֵן שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ עִיקַּר הָעֲבוֹדָה, כְּאַהֲרֹן וּבָנָיו, אֵינוֹ מְצוּוֶה. וְאִם עוֹבֵד, אֵין עֲבוֹדָתוֹ עֲבוֹדָה. דְּהָא בְּמַאי מְכַוְּין, כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ עִיקַּר הָעֲבוֹדָה כְּאַהֲרֹן וּבָנָיו.

אֶלָּא, כָּל כֹּהֵן שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ עִקַּר הָעֲבוֹדָה כְּאַהֲרֹן וּבָנָיו, אֵינוֹ מְצֻוֶּה. וְאִם עוֹבֵד, אֵין עֲבוֹדָתוֹ עֲבוֹדָה. שֶׁהֲרֵי בַּמֶּה מְכַוֵּן, כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ עִקַּר הָעֲבוֹדָה כְּאַהֲרֹן וּבָנָיו?

וְהָכִי אָמַר רַבִּי חִיָּיא אָמַר ר' יִצְחָק, כֹּהֲנִים לְוִיִּם וְיִשְׂרְאֵלִים מְעַכְּבִין אֶת הַקָּרְבָּן. עִיקָּרָא דְּקָרְבַּן כֹּהֵן, דְּאִצְטְרִיךְ לְכַוְּונָא שְׁמָא קַדִּישָׁא, וּלְסַדְּרָא דַּרְגִּין עִילָּאִין, וּלְיַיחֲדָא כֹּלָּא בְּיִחוּדָא שְׁלִים, וּלְמֶחֱדֵי עִילָּאִין וְתַתָּאִין, בִּרְעוּתָא וְכַוָּנָה דִּילֵיהּ.

וְכָךְ אָמַר רַבִּי חִיָּיא אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כֹּהֲנִים לְוִיִּם וְיִשְׂרְאֵלִים מְעַכְּבִים אֶת הַקָּרְבָּן. עִקַּר הַקָּרְבָּן הַכֹּהֵן, שֶׁצָּרִיךְ לְכַוֵּן אֶת הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ וּלְסַדֵּר הַדְּרָגוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת, וּלְיַחֵד הַכֹּל בְּיִחוּד שָׁלֵם, וּלְשַׂמֵּחַ עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים בָּרָצוֹן וּבַכַּוָּנָה שֶׁלּוֹ.

וְהָכִי אָמַר רַבִּי חִיָּיא אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מַאי דִּכְתִיב, (שם א) אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחוֹחַ לַה'. אֶלָּא, לְקֻבֵּל תִּלְתָא דַּרְגִּין אִלֵּין, אִשֶּׁה, לְקֻבֵּל דָּא לְוִיִּים, דְּמְמוּנִין עַל הַשִּׁיר, וּלְאָרְמָא קָלָא, וְהוּא מִסִּיטְרָא דְּאִשֶּׁה, וּמְכַוְּנֵי בְּנָעִימוּתָא בְּנִיגּוּנָא וְחֶדְוָה וְשִׁיר.

וְכָךְ אָמַר רַבִּי חִיָּיא אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מַהוּ שֶׁכָּתוּב (שם א) אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחוֹחַ לַה'? אֶלָּא, לְעֻמַּת שָׁלֹשׁ דְּרָגוֹת אֵלּוּ - אִשֶּׁה. כְּנֶגֶד זֶה הַלְוִיִּם הַמְמֻנִּים עַל הַשִּׁיר וְלַהֲרֵמַת הַקּוֹל, וְהוּא מִצַּד שֶׁל אִשֶּׁה, וּמְכַוְּנִים בְּנֹעַם הַנִּגּוּן וְהַחֶדְוָה וְהַשִּׁיר.

וּמִגּוֹ כָּךְ, כָּל זִמְנָא דְּהֲוָה סָלִיק עַל הַדּוּכָן, בְּעוֹד דְּאִיהוּ גֶּבֶר, וְשַׁלְהוֹבָא דְּאֶשָּׁא תַּקִּיף בֵּיהּ, לַאֲרָמָא קָלָא דַּרְגִּין דְּנִיגּוּנָא, אִיהוּ כָּשֵׁר לְעָבוֹדָה. כֵּיוָן דְּאִיתְחַלַּשׁ שַׁלְהוֹבָא דְּבַחֲרוּתָא דִּילֵיהּ, וְגוֹמְרִין דְּנוּרָא מִתְדַּעֲכִין בְּגַוֵּיהּ, הָא אִתְחַלַּשׁ תּוֹקְפֵיהּ, וְקָלָא שָׁאֲרֵי לְאִתְתַּבְּרָא. כְּדֵין כְּתִיב, (במדבר ח) וּמִבֶּן חֲמִשִּׁים שָׁנָה יָשׁוּב מִצָּבָא הָעֲבֹדָה וְלֹא יַעֲבֹד עוֹד. וּפָסוּל לְעָבוֹדָה. מִכָּאן וְהָלְאָה, (שם) וְשָׁמַר אֶת אֶחָיו וַעֲבֹדָה לֹא יַעֲבֹד עוֹד.

וּמִתּוֹךְ כָּךְ, כָּל פַּעַם שֶׁהָיָה עוֹלֶה עַל הַדּוּכָן בְּעוֹד שֶׁהוּא גֶּבֶר, וְשַׁלְהֶבֶת הָאֵשׁ חֲזָקָה בּוֹ לְהָרִים קוֹל בְּנָעִימוּת הַנִּגּוּן, הוּא כָּשֵׁר לַעֲבוֹדָה. כֵּיוָן שֶׁנֶּחְלְשָׁה שַׁלְהֶבֶת בַּחֲרוּתוֹ, וְגַחֲלֵי הָאֵשׁ דּוֹעֲכִים בְּתוֹכוֹ, הִנֵּה נֶחְלַשׁ כֹּחוֹ, וְהַקּוֹל מַתְחִיל לְהִשָּׁבֵר. אָז כָּתוּב (במדבר ח) וּמִבֶּן חֲמִשִּׁים שָׁנָה יָשׁוּב מִצָּבָא הָעֲבֹדָה וְלֹא יַעֲבֹד עוֹד. וּפָסוּל לַעֲבוֹדָה. מִכָּאן וְהָלְאָה, (שם) וְשָׁמַר אֶת אֶחָיו וְגוֹ', וַעֲבֹדָה לֹא יַעֲבֹד.

מִשְׁמָרוֹת דִּרְקִיעָא, אוּף הָכִי נָמֵי דִּמְמוּנִין לְנַגְנָא קַמֵּי דְּמָרֵיהוֹן, אִיקָרוּן אִישִׁים. וְהָכֵי שְׁמַעְנָא מִשְׁמֵיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי, דְּאָמַר רַבִּי אֶלִיעֶזֶר, דַּרְגִּין אִלֵּין, אִית מִנְהוֹן דִּמְמַנָּן עַל תַּרְעִין לְבַר, וּמִינַיְיהוּ עַל תַּרְעִין פְּנִימָאִין לְגוֹ.

מִשְׁמָרוֹת הָרָקִיעַ, אַף כָּךְ גַּם, שֶׁמִּכְיָון שֶׁבָּאִים לְנַגֵּן לִפְנֵי רִבּוֹנָם, נִקְרָאִים אִישִׁים. וְכָךְ שָׁמַעְתִּי מִשְּׁמוֹ שֶׁל רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי, שֶׁאָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, הַדְּרָגוֹת הַלָּלוּ, יֵשׁ מֵהֶן שֶׁמְּמֻנּוֹת עַל הַשְּׁעָרִים בַּחוּץ, וּמֵהֶן עַל הַשְּׁעָרִים הַפְּנִימִיִּים שֶׁלְּפָנִים.

אִינּוּן פְּנִימָאִין אָמְרִין שִׁירְתָא, וְסָלְקִין וְעָאלִין בְּהַאי שִׁירְתָא, חֲמִשָּׁה דַּרְגִּין, עַד חֲמִשִּׁין. לָקֳבֵל חֲמִשִּׁין תַּרְעִין דְּיוֹבְלָא. כֵּיוָן דְּסָלְקִין תַּמָּן, נְטֵיל לוֹן רוּחָא דְּאֶשָּׁא מְלַהֲטָא, וְתָבַר תּוּקְפַּיְיהוּ. כֵּיוָן דְּאִתְבַּר תּוּקְפַּיְיהוּ, דַּחְיָין לְהוֹן, וְנָחֲתִין מֵאִינּוּן דַּרְגִּין.

אוֹתָם הַפְּנִימִיִּים אוֹמְרִים שִׁירָה, וְעוֹלִים וְנִכְנָסִים בַּשִּׁירָה הַזּוֹ חֲמֵשׁ דְּרָגוֹת, עַד חֲמִשִּׁים, כְּנֶגֶד חֲמִשִּׁים הַשְּׁעָרִים שֶׁל הַיּוֹבֵל. כֵּיוָן שֶׁעוֹלִים לְשָׁם, נוֹטֶלֶת אוֹתָם רוּחַ שֶׁל אֵשׁ לוֹהֶטֶת וְשׁוֹבֶרֶת כֹּחָם. כֵּיוָן שֶׁנִּשְׁבָּר כֹּחָם, דּוֹחִים אוֹתָם, וְיוֹרְדִים מֵאוֹתָן הַדְּרָגוֹת.

וְקָיְימִין לְבַר, מָמוּנִין עַל תַּרְעִין דִּלְבַר, וְאִלֵּין נָטְלִין חוּלְקֵיהוֹן מִתְּנָנָא דְּאֶשָּׁא דְּקוּרְבָּנָא, בַּר מֵאִינּוּן דְּנָטְלֵי לְגוֹ. וּבְכָל יוֹם וְיוֹם מִתְחַדְּשִׁין דְּמְמַנָּן עַל שִׁירְתָא. וְזֶהוּ אִשֶּׁה.

וְעוֹמְדִים בַּחוּץ הַמְמֻנִּים עַל הַשְּׁעָרִים בַּחוּץ, וְאֵלּוּ נוֹטְלִים חֶלְקָם מֵעֲשַׂן הָאֵשׁ שֶׁל הַקָּרְבָּן, חוּץ מֵאוֹתָם שֶׁנּוֹטְלִים בִּפְנִים. וּבְכָל יוֹם וְיוֹם מִתְחַדְּשִׁים הַמְמֻנִּים עַל הַשִּׁירָה, וְזֶהוּ אִשֶּׁה.

רֵיחַ, לָקֳבֵל יִשְׂרָאֵל, דְּקָא מַצְלוּ צְלוֹתָא, דַּחֲשִׁיבָא קַמֵּי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כְּרֵיחַ בּוֹסְמִין דְּבָגְנְתָא דְעֵדֶן. נִיחוֹחַ, דְּאִיהוּ נַחַת רוּחַ לְגַבּוֹהּ. לָקֳבֵל דָּא כֹּהֵן, דְּאִיהוּ מְכַוֵּין כַּוָּונָה, כְּגַוָּונָא דְּרָעוּתָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, וּמְיַיחֵד יִחוּדָא בְּאַתְוָון רְשִׁימִין, וְכָל דַּרְגִּין נָהֲרִין, וּמִתְלַהֲטִין, וְנָצְצֵי בְּנִיצוֹצָא עִילָּאָה, מִגּוֹ דְּעוֹמְקָא עִילָּאָה טָמִירָתָא.

הֲרֵיחַ כְּנֶגֶד יִשְׂרָאֵל, שֶׁמִּתְפַּלְּלִים תְּפִלָּה, שֶׁחֲשׁוּבָה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כְּמוֹ רֵיחַ בְּשָׂמִים שֶׁל גַּן עֵדֶן. נִיחוֹחַ, שֶׁהוּא נַחַת רוּחַ לְגַבּוֹהּ. כְּנֶגֶד זֶה הַכֹּהֵן, שֶׁהוּא מְכַוֵּן כַּוָּנָה, כְּמוֹ שֶׁהָרָצוֹן שֶׁל הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, וּמְיַחֵד יִחוּד בְּאוֹתִיּוֹת רְשׁוּמוֹת, וְכָל הַדְּרָגוֹת מְאִירוֹת וְלוֹהֲטוֹת, וְנוֹצְצוֹת בְּנִיצוֹץ עֶלְיוֹן מִתּוֹךְ הָעֹמֶק הָעֶלְיוֹן הַטָּמִיר.

וְעַל דָּא אִצְטְרִיךְ כַּהֲנָא לְמֶהֱוֵי חַכִּימָא בְּחָכְמָה, וְיָאֶה בְּסוּכְלְתָנוּ, וְשַׁפִּיר בְּנְהִירוּ דְּאוֹרַיְיתָא, וְזָרִיז, וּפִקֵּחַ יַתִּיר מִכָּל עַלְמָא. וְאִם עַם הָאָרֶץ הוּא, עֲבוֹדָתוֹ לָאו עֲבוֹדָה, וַעֲלֵיהּ כְּתִיב (תהלים ה) לֹא יִתְיַצְּבוּ הוֹלְלִים לְנֶגֶד עֵינֶיךָ.

וְעַל כֵּן צָרִיךְ הַכֹּהֵן לִהְיוֹת חָכָם (ולהתקשט) בְּחָכְמָה, וְנָאֶה בְּהַשְׂכֵּל, וְיָפֶה בְּאוֹר הַתּוֹרָה, וְזָרִיז, וּפִקֵּחַ יוֹתֵר מִכָּל בְּנֵי הָעוֹלָם. וְאִם הוּא עַם הָאָרֶץ, אֵין עֲבוֹדָתוֹ עֲבוֹדָה, וְעָלָיו כָּתוּב (תהלים ה) לֹא יִתְיַצְּבוּ הוֹלְלִים לְנֶגֶד עֵינֶיךָ.

תָּא חֲזֵי, זוּהֲמָא דְכוּתִי, אַף עַל גַּב דְּאִתְגַּיֵּיר, קָשֶׁה לִפְרוֹשׁ מִינֵּיהּ זוּהֲמָא עַד תְּלָתָא דָרִין, כָּל שֶׁכֵּן בְּעוֹד שֶׁהוּא כּוּתִי. כְּשֶׁרָה דְּבָהוֹן, רוּת, וְלָא אַשְׁכְּחָן בָּהּ שׁוּם דּוֹפִי כְּלָל. וְדָא הוּא נֶפֶשׁ הַשִּׂכְלִית. עָרְפָּה, שֶׁהִיא נֶפֶשׁ הַבַּהֲמִית, מִיָּד חָזְרָה לְסִרְחוֹנָהּ וּלְקִלְקוּלָהּ. אָתָא רַבִּי חִיְדְקָא וּנְשָׁקֵיהּ. אָמַר, וַדַּאי דְּזַעְירִין אִינּוּן דְּמִתְעַבָּרָן זוּהֲמוּתַיְיהוּ מִינַּיְיהוּ.

בֹּא וּרְאֵה, הַזּוּהֲמָה שֶׁל הַכּוּתִי, אַף עַל גַּב שֶׁהִתְגַּיֵּר, קָשֶׁה לִפְרֹשׁ מִמֶּנּוּ הַזּוּהֲמָה עַד שְׁלֹשָׁה דּוֹרוֹת, כָּל שֶׁכֵּן בְּעוֹד שֶׁהוּא כּוּתִי. הַכְּשֵׁרָה שֶׁבָּהֶם רוּת, וְלֹא מָצָאנוּ בָהּ שׁוּם דֹּפִי כְּלָל. וְזוֹהִי הַנֶּפֶשׁ הַשִּׂכְלִית. עָרְפָּה, שֶׁהִיא הַנֶּפֶשׁ הַבַּהֲמִית, מִיָּד חָזְרָה לְסִרְחוֹנָהּ וּלְקִלְקוּלָהּ. בָּא רַבִּי חִיְדְקָא וּנְשָׁקוֹ. אָמַר, וַדַּאי מְעַטִּים הֵם שֶׁעוֹבֶרֶת זֻהֲמָתָם מֵהֶם.

רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר, כְּתִיב (מלכים א ב) וַיְשֶׁם כִּסֵּא לְאֵם הַמֶּלֶךְ, זוֹ רוּת הַמּוֹאֲבִיָּה, דְּזָכְתָה וְרָאֲתָה לְמֶלֶךְ שְׁלֹמֹה עַל כִּסְאוֹ.

רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר, כָּתוּב (מלכים א ב) וַיְשֶׁם כִּסֵּא לְאֵם הַמֶּלֶךְ. זוֹ רוּת הַמּוֹאֲבִיָּה, שֶׁזָּכְתָה וְרָאֲתָה לַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה עַל כִּסְאוֹ.

כְּשֵׁם שֶׁלִּבְּהּ הָיָה שָׁלֵם, כָּךְ הִשְׁלִים יָמֶיהָ וּשְׁנוֹתֶיהָ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (רות ב) וּתְהִי מַשְׂכֶּרְתֵּךְ שְׁלֵמָה. שְׁלֵמָה כְּתִיב, וְקָרִינָן שְׁלֵימָה. מְלַמֵּד, שֶׁרָאֲתָה לַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה עַל כִּסְאוֹ, וְרָאֲתָה שְׁכָרָהּ בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא.

כְּשֵׁם שֶׁלִּבָּהּ הָיָה שָׁלֵם, כָּךְ הִשְׁלִים יָמֶיהָ וּשְׁנוֹתֶיהָ. וְזהוּ שֶׁכָּתוּב (רות ב) וּתְהִי מַשְׂכֶּרְתֵּךְ שְׁלֵמָה. כָּתוּב שְׁלֵמָה, וְקוֹרְאִים שְׁלֵימָה. מְלַמֵּד שֶׁרָאֲתָה אֶת הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה עַל כִּסְאוֹ, וְרָאֲתָה שְׂכָרָהּ בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא.

וַתֵּצֵא מִן הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הָיְתָה שָׁמָּה וּשְׁתֵּי כַלֹּתֶיהָ עִמָּהּ כו'. וַתֹּאמֶר נָעֳמִי לִשְׁתֵּי כַלֹּתֶיהָ לֵכְנָה שֹּׁבְנָה כו'. וַתֹּאמַרְנָה לָהּ כִּי אִתְּךָ נָשׁוּב לְעַמֶּךָ. וַתֹּאמֶר נָעֳמִי שֹׁבְנָה בְנֹתַי כו' וַתֹּאמֶר הִנֵּה שָׁבָה יְבִמְתֵּךְ אֶל עַמָּהּ כו'. עָרְפָּה תָּבַת אֶל עַמָּהּ וְאֶל אֱלֹהֶיהָ. וַתֹּאמֶר רוּת אַל תִּפְגְּעִי בִי לְעָזְבֵךְ לָשׁוּב מֵאַחֲרַיִךְ. כָּךְ בּוֹדְקִין לְגֵר, בִּשְׁבִיל שֶׁיִּתְקַיְּים תַּחַת כַּנְפֵי הַשְּׁכִינָה כְּרוּת, בְּלֵבָב שָׁלֵם.

וַתֵּצֵא מִן הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הָיְתָה שָׁמָּה וּשְׁתֵּי כַלֹּתֶיהָ עִמָּהּ כו'. וַתֹּאמֶר נָעֳמִי לִשְׁתֵּי כַלֹּתֶיהָ לֵכְנָה שֹּׁבְנָה כו'. וַתֹּאמַרְנָה לָהּ כִּי אִתְּךָ נָשׁוּב לְעַמֶּךָ. וַתֹּאמֶר נָעֳמִי שֹׁבְנָה בְנֹתַי כו'. וַתֹּאמֶר הִנֵּה שָׁבָה יְבִמְתֵּךְ אֶל עַמָּהּ כו'. עָרְפָּה שָׁבָה אֶל עַמָּהּ וְאֶל אֱלֹהֶיהָ. וַתֹּאמֶר רוּת אַל תִּפְגְּעִי בִי לְעָזְבֵךְ לָשׁוּב מֵאַחֲרַיִךְ. כָּךְ בּוֹדְקִים לְגֵר בִּשְׁבִיל שֶׁיִּתְקַיְּים תַּחַת כַּנְפֵי הַשְּׁכִינָה כְּרוּת, בְּלֵבָב שָׁלֵם.

רַבִּי אֶלְכְּסַנְדְּרִי פָּתַח, (מלכים ב ד) וְאִשָּׁה אַחַת מִנְּשֵׁי בְנֵי הַנְּבִיאִים צָעֲקָה אֶל אֱלִישָׁע וְגו'. תָּמָן תְּנִינָן, דָּא אִשֶּׁת עוֹבַדְיָהוּ. וּמְמוּנֶּה הָיָה עַל בֵּית אַחְאָב מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל. וּבְשָׁעָה שֶׁהָלַךְ עוֹבַדְיָהוּ אֵצֶל אֵלִיָּהוּ, הִכִּיר בּוֹ אֱלִישָׁע.

רַבִּי אֶלְכְּסַנְדְּרִי פָּתַח, (מלכים ב ו) וְאִשָּׁה אַחַת מִנְּשֵׁי בְנֵי הַנְּבִיאִים צָעֲקָה אֶל אֱלִישָׁע וְגוֹ'. שֶׁם שָׁנִינוּ, זוֹ אֵשֶׁת עוֹבַדְיָהוּ, וּמְמֶנָּה הָיָה עַל בֵּית אַחְאָב מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל. וּבְשָׁעָה שֶׁהָלַךְ עוֹבַדְיָהוּ אֵצֶל אֵלִיָּהוּ, הִכִּיר בּוֹ אֱלִישָׁע.

וְאִי תֵּימָא, אֱלִישָׁע לֹא שִׁמֵּשׁ לְפָנָיו עֲדַיִין. כְּבָר הָיָה מְשַׁמֵּשׁ. וְאֵין מוּקְדָּם וּמְאוּחָר. וְעַל כֵּן כְּתִיב, וְאַתָּה יָדַעְתָּ כִּי עַבְדְּךָ הָיָה יָרֵא אֶת ה', דְּוַדַּאי הִכִּיר בּוֹ אֱלִישָׁע מֵאוֹתָהּ שָׁעָה.

וְאִם תֹּאמַר, אֱלִישָׁע לֹא שִׁמֵּשׁ לְפָנָיו עֲדַיִן - כְּבָר הָיָה מְשַׁמֵּשׁ, וְאֵין מֻקְדָּם וּמְאֻחָר. וְעַל כֵּן כָּתוּב, וְאַתָּה יָדַעְתָּ כִּי עַבְדְּךָ הָיָה יָרֵא אֶת ה', שֶׁוַּדַּאי הִכִּיר בּוֹ אֱלִישָׁע מֵאוֹתָהּ שָׁעָה.

צָעֲקָה אֶל אֱלִישָׁע. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁמֵּת עוֹבַדְיָהוּ, מֵת אַחְאָב. וּמֶלֶךְ יְהוֹרָם בָּא לְקַחַת אֶת שְׁנֵי יְלָדָיו. מֶה עָשְׂתָה. הָלְכָה גוֹעָה צוֹעֶקֶת וּבוֹכָה לְבֵית הַקְּבָרוֹת. עָמְדָה עַל קִבְרוֹ וְצָעֲקָה, יְרֵא אֱלֹהִים, כְּךְ וְכָךְ עוֹשִׂים לִיתוֹמֶיךָ.

צָעֲקָה אֶל אֱלִישָׁע. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁמֵּת עוֹבַדְיָהוּ, מֵת אַחְאָב. וּמֶלֶךְ יְהוֹרָם בָּא לְקַחַת אֶת שְׁנֵי יְלָדָיו. מֶה עָשְׂתָה? הָלְכָה גוֹעָה וְצוֹעֶקֶת וּבוֹכָה לְבֵית הַקְּבָרוֹת. עָמְדָה עַל קִבְרוֹ וְצָעֲקָה: יְרֵא אֱלֹהִים, כְּךְ וְכָךְ עוֹשִׂים לִיתוֹמֶיךָ!

אָמְרוּ לֵיהּ לְעוֹבַדְיָהוּ, הֲרֵי אִשְׁתְּךָ עוֹמֶדֶת וְצוֹעֶקֶת וּבוֹכָה עַל קִבְרְךָ. מֶה עָשָׂה. הָלַךְ לוֹ אֵצֶל חִזְקִיָּהוּ, אָמַר לֵיהּ דַּיֵּי בָּעוֹלָם הַזֶּה. הָלַךְ לוֹ אֵצֶל הָאָבוֹת, אָמַר כְּךְ וְכָךְ יֵשׁ לִי. אָמְרוּ לוֹ, כְּבָר שָׁמַעְנוּ צַעֲקוֹתֶיהָ, לֵךְ אֵצֶל אֱלִישָׁע הַנָּבִיא.

אָמְרוּ לְעוֹבַדְיָהוּ: הֲרֵי אִשְׁתְּךָ עוֹמֶדֶת וְצוֹעֶקֶת עַל קִבְרְךָ. מֶה עָשָׂה? הָלַךְ לוֹ אֵצֶל חִזְקִיָּהוּ, אָמַר לוֹ: דַּיֵּי בָּעוֹלָם הַזֶּה. הָלַךְ לוֹ אֵצֶל הָאָבוֹת, אָמַר: כְּךְ וְכָךְ יֵשׁ לִי. אָמְרוּ לוֹ: כְּבָר שָׁמַעְנוּ צַעֲקוֹתֶיהָ, לֵךְ אֵצֶל אֱלִישָׁע הַנָּבִיא.

אַדְּהָכֵי, חָזְרָה גוֹעָה וְצוֹעֶקֶת עַל קִבְרוֹ, אָמַר לָהּ אִי עֲנִיָּיה, לְכִי אֵצֶל אֱלִישָׁע, וְהוּא יִתֵּן לָךְ עֵצָה. מִיָּד הָלְכָה אֵצֶל אֱלִישָׁע.

בֵּינְתַיִם חָזְרָה גוֹעָה וְצוֹעֶקֶת עַל קִבְרוֹ. אָמַר לָהּ: אִי עֲנִיָּה, לְכִי אֵצֶל אֱלִישָׁע, וְהוּא יִתֵּן לָךְ עֵצָה. מִיָּד הָלְכָה אֵצֶל אֱלִישָׁע.

אָמַר רַבִּי, בֹּא וּרְאֵה הֵיאַךְ מְסַפְּרִים הַמֵּתִים בְּקִבְרוֹתָם זֶה עִם זֶה, וְהַלֹּא נַפְשׁוֹתָם בְּמָקוֹם אַחֵר עוֹמֶדֶת. (תהלים כה) סוֹד ה' לִירֵאָיו וכו'. נִזְדַּמֵּן לֵיהּ רַבִּי בוֹן, אָמַר, קַשְׁיָא הָכֵי קַיְימָא, וְהַשְׁתָּא מִלָּה בִּתְרֵין, מִשְׁתּוֹקָא לָא כְלוּם.

אָמַר רַבִּי, בֹּא וּרְאֵה הֵיאַךְ מְסַפְּרִים הַמֵּתִים בְּקִבְרוֹתָם זֶה עִם זֶה, וַהֲלֹא נַפְשׁוֹתָם בְּמָקוֹם אַחֵר עוֹמֶדֶת. (תהלים כה) סוֹד ה' לִירֵאָיו וכו'. נִזְדַּמֵּן לוֹ רַבִּי בוֹן. אָמַר: אִם יֶשְׁנָהּ קַשְׁיָה - כָּךְ עוֹמֶדֶת, וְכָעֵת דִּבּוּר בִּשְׁנַיִם וּשְׁתִיקָה בְּלִי כְלוּם.

פָּתַח וְאָמַר, (ישעיה כו) נַפְשִׁי אִוִּיתִךָ בַלַּיְלָה אַף רוּחִי בְקִרְבִּי אֲשַׁחֲרֶךָּ. נַפְשִׁי אִוִּיתִךָ, תְּרֵין קִטְרִין טָבִין יְהֵיב הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּבַר נָשׁ, לְשַׁמְּשָׁא בְּהַאי עָלְמָא, וְאִינּוּן נַפְשָׁא וְרוּחָא.

נֶפֶשׁ, לְקִיּוּמָא דְגוּפָא, בְּמִצְוֹת דְּיִתְעַר מִנַּיְהּ. רוּחַ, לְאִיתְעָרָא לֵיהּ בְּאוֹרַיְיתָא, וּלְאַנְהָגָא לֵיהּ בְּהַאי עָלְמָא. וְאִי זָכוּ נֶפֶשׁ בְּמִצְוֹת, וְרוּחַ לְאִתְעַסָּקָא בְּאוֹרַיְיתָא. כְּדֵין נָחֲתוּ עֲלֵיהּ רְבוּ יַתִּיר מִלְּעֵילָא, כְּפוּם אוֹרְחוֹי.

פְּתַח וְאָמַר, (ישעיה כו) נַפְשִׁי אִוִּיתִךָ בַּלַּיְלָה אַף רוּחִי בְקִרְבִּי אֲשַׁחֲרֶךָּ. נַפְשִׁי אִוִּיתִךָ, שְׁנֵי קְשָׁרִים טוֹבִים נָתַן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּאָדָם לְשַׁמֵּשׁ בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְהֵם נֶפֶשׁ וְרוּחַ. הַנֶּפֶשׁ - לְקִיּוּם הַגּוּף, בַּמִּצְוֹות שֶׁיִּתְעוֹרְרוּ מִמֶּנּוּ, וְהָרוּחַ - לְעוֹרֵר אוֹתוֹ בַּתּוֹרָה וּלְהַנְהִיגוֹ בָּעוֹלָם הַזֶּה. וְאִם זָכוּ, הַנֶּפֶשׁ בַּמִּצְוֹות, וְהָרוּחַ לְהִתְקַיֵּם בַּתּוֹרָה, אֲז מוֹרִידִים עָלָיו גְּדֻלּוּת יְתֵרָה מִלְּמַעְלָה, כְּפִי דְרָכָיו.

וּבְתֵרִין אִלֵּין, אָזֵיל בַּר נָשׁ בְּהַאי עָלְמָא, לְשַׁמָּשָׁא בְּהוּ. דְּהַהוּא נֶפֶשׁ לָא אִתְקַיְּים בְּגוּפָא, אֶלָּא בְּאִתְעָרוּ דְּרוּחַ דְּשַׁרְיָא עֲלֵיהּ.

וּבִשְׁנַיִם הַלָּלוּ הוֹלֵךְ הָאָדָם בָּעוֹלָם הַזֶּה לְשַׁמֵּשׁ בָּהֶם, שֶׁאוֹתָהּ הַנֶּפֶשׁ לֹא מִתְקַיֶּמֶת בַּגּוּף, אֶלָּא בַּהִתְעוֹרְרוּת שֶׁל הָרוּחַ שֶׁשּׁוֹרָה עָלָיו.

כַּד עַיֵּיל בַּר נָשׁ לְשַׁמָּשָׁא וּלְמִפְלַח לְמָארֵיהּ בְּאִלֵּין תְּרֵין. אִיתְעַר עֲלֵיהּ מִלְּעֵילָא אִתְעָרוּ קַדִּישָׁא, וְשַׁרְיָא עֲלֵיהּ דְּבַר נָשׁ, וְסָחֲרָא לֵיהּ מִכָּל סִטְרִין. וְאִיתְעַר בֵּיהּ בְּחָכְמְתָא עִילָּאָה, לְמִזְכֵּי וּלְמֶהֱוֵי בְּהֵיכָלָא דְמַלְכָּא.

כְּשֶׁנִּכְנָס אָדָם לְשַׁמֵּשׁ וְלַעֲבֹד אֶת רִבּוֹנוֹ בִּשְׁנֵי אֵלּוּ, מִתְעוֹרֶרֶת עָלָיו מִלְמַעְלָה הִתְעוֹרְרוּת קָדֻשָּׁה, וְשׁוֹרָה עַל הָאָדָם, וּמַקֶּפֶת אוֹתוֹ מִכָּל הַצְּדָדִים. וּמִתְעוֹרֶרֶת בּוֹ בְּחָכְמָה עֶלְיוֹנָה, לִזְכּוֹת וְלִהְיוֹת בְּהֵיכַל הַמֶּלֶךְ.

וְהַהוּא אִתְעָרוּ דְּשַׁרְיָא עֲלֵיהּ, מֵאֲתַר עִילָּאָה הוּא. וּמַאי שְׁמֵיהּ. נְשָׁמָה. וּמִנַּיְהּ יִתְעַר לְבַר נָשׁ תְּשׁוּבָה, וְעוֹבְדִין טָבִין. וְאִיהוּ חֵילָא עִילָּאָה, חֵילָא דִּתְשׁוּבָה, אִימָא לְרוּחַ, וְרוּחַ בֵּן לָהּ.

וְאוֹתָהּ הַהִתְעוֹרְרוּת שֶׁשּׁוֹרָה עָלָיו הִיא מִמָּקוֹם עֶלְיוֹן. וּמַה שְׁמָהּ? נְשָׁמָה. וּמִמֶּנָּה תִּתְעוֹרֵר לָאָדָם תְּשׁוּבָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים. וְהוּא כֹּחַ עֶלְיוֹן, כֹּחַ הַתְּשׁוּבָה, הָאֵם לְרוּחַ, וְהָרוּחַ בֵּן לָהּ.

וְעַל נִשְׁמָתָא, אִית לָהּ מְרַחֲמָא עִילָּאָה. וּמַאי שְׁמָהּ. נִשְׁמָתָא לְנִשְׁמָתָא. וְאִיהוּ אִיקָרֵי אַב לְרוּחַ. מִינַּיְהּ יִתְעַר לְבַר נָשׁ, יִרְאָה, וְאַהֲבָה, תּוֹרָה, וּמִצְוָה. וְאִינּוּן מֵאָב וְאֵם בֵּן וּבַת. יו"ד אָב. ה"א אֵם. וא"ו בֵּן. ה"א בַּת. וְדָא יְדו"ד מָלֵא.

וְעַל הַנִּשְׁמָה יֵשׁ לָהּ אוֹהֵב עֶלְיוֹן. וּמַה שְׁמוֹ? נְשָׁמָה לִנְשָׁמָה. וְהוּא נִקְרָא אָב לְרוּחַ. מִמֶּנּוּ תִּתְעוֹרֵר לָאָדָם יִרְאָה וְאַהֲבָה, תּוֹרָה וּמִצְוָה. וְהֵם מֵאָב וְאֵם בֵּן וּבַת. יו"ד אָב. ה"א אֵם. וא"ו בֵּן. ה"א בַּת. וְזֶה יהו"ה מָלֵא.

בְּדוּגְמָא דְּאִית רוּחָא וְנַפְשָׁא דְּיַמִּינָא, דְּיֵצֶר הַטּוֹב, כָּךְ אִית רוּחָא וְנַפְשָׁא דִּשְׂמָאלָא, דְּיֵצֶר הָרָע. וְעַל דָּא אָמַר, (דברים ל) רְאֵה נָתַתִּי לְפָנֶיךָ הַיּוֹם אֶת הַחַיִּים וְאֶת הַטּוֹב וְאֶת הַמָּוֶת וְאֶת הָרָע. אֶת הַחַיִּים וְאֶת הַטּוֹב, דְּקֻדּוּשָׁה. וְאֶת הַמָּוֶת וְאֶת הָרָע, דְּשִׂמְאלָא, דְּיֵצֶר הָרָע. וְעַל דָּא רָמַז, וּמֵעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע, מִן הַטּוֹב אֱכוֹל, וּמִן הָרָע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ.

בַּדָּגְמָא שֶׁיֵּשׁ רוּחַ וְנֶפֶשׁ שֶׁל הַיְמִין, שֶׁל יֵצֶר הַטּוֹב, כָּךְ יֵשׁ רוּחַ וְנֶפֶשׁ שֶׁל הַשְּׂמֹאל, שֶׁל יֵצֶר הָרַע. וְעַל זֶה אָמַר, (דברים ל) רְאֵה נָתַתִּי לְפָנֶיךָ הַיּוֹם אֶת הַחַיִּים וְאֶת הַטּוֹב וְאֶת הַמָּוֶת וְאֶת הָרָע. אֶת הַחַיִּים וְאֶת

הַטּוֹב - שֶׁל הַקְּדֻשָּׁה. וְאֶת הַמָּוֶת וְאֶת הָרָע - שֶׁל הַשִּׂמְאל, שֶׁל יֵצֶר הָרָע. וְעַל זֶה רָמַז, וּמֵעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע, מִן הַטּוֹב אֶכֹל, וּמִן הָרָע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ.

וְעַל ה"א עִילָּאָה שֶׁהִיא נִשְׁמָתָא אֵם. וְעַל ה"א תַּתָּאָה שֶׁהִיא בַּת. אִיתְקְרֵי הַאי קְרָא, (משלי יד) חַכְמוֹת נָשִׁים בָּנְתָה בֵיתָהּ. וְאִוֶּלֶת בְּיָדֶיהָ תֶּהֱרָסֶנּוּ, דָּא נֶפֶשׁ הַבַּהֲמִית דְּיֵצֶר הָרָע. בְּיָדֶיהָ תֶּהֱרָסֶנּוּ, הַגּוּף דְּקוּדְשָׁא, דְּיָהֵיב לֵיהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְשַׁמָּשָׁא בְּהַאי עָלְמָא, וּנְשָׁמָה לְאִתְעָרָא לְשִׁמּוּשָׁא דִּלְעֵילָּא.

וְעַל הַה"א הָעֶלְיוֹנָה שֶׁהִיא הַנִּשְׁמָה הָאֵם, וְעַל ה"א הַתַּחְתּוֹנָה שֶׁהִיא הַבַּת, נִקְרָא הַפָּסוּק הַזֶּה (משלי יד) חַכְמוֹת נָשִׁים בָּנְתָה בֵיתָהּ. וְאִוֶּלֶת בְּיָדֶיהָ תֶּהֱרָסֶנּוּ - זוֹ הַנֶּפֶשׁ הַבַּהֲמִית שֶׁל יֵצֶר הָרָע. בְּיָדֶיהָ תֶּהֱרָסֶנּוּ - הַגּוּף שֶׁל הַקָּדֶשׁ שֶׁנָּתַן לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְשַׁמֵּשׁ בָּעוֹלָם הַזֶּה, וּנְשָׁמָה לְהָעִיר לְשַׁמּוּשׁ שֶׁלְּמַעְלָה.

כַּד בַּר נַשׁ בְּהַאי עָלְמָא נָאֵים בְּעַרְסֵיהּ, רוּחֵיהּ מְשָׁטְטָא וְאָזְלָא וּרְעוּתֵיהּ לְסַלְקָא בְּכָל לֵילְיָא. וְכַמָּה מְמַנִּין תְּרֵיסִין קָיְימִין בְּכָל רָקִיעַ וְרָקִיעַ.

כְּשֶׁאָדָם בָּעוֹלָם הַזֶּה יָשֵׁן בְּמִטָּתוֹ, רוּחוֹ מְשׁוֹטֶטֶת וְהוֹלֶכֶת, וּרְצוֹנוֹ לַעֲלוֹת בְּכָל לַיְלָה. וְכַמָּה מְמֻנִּים מֻגָּנִים עוֹמְדִים בְּכָל רָקִיעַ וְרָקִיעַ.

דְּאָמַר רַבִּי נְחוּנְיָא, סָח לִי בֶּן גֵּאִים, כְּשֶׁעָלִיתִי לָרָקִיעַ, בָּרָקִיעַ הָעֶלְיוֹן מָצָאתִי מַלְאָכִים שְׂרָפִים, כּוּלָּם כְּמַרְאֵה הַלַּפִּידִים, וְגַלְגַּלֵּי אֵשׁ סוֹבְבִים אוֹתָם, וְגַבּוֹתָם כְּגַחֲלֵי אֵשׁ, וְשִׁנֵּיהֶם וְעֵינֵיהֶם שְׁבִיבִין דְּנוּר, כְּסוֹתָם אֵשׁ לוֹהֶטֶת, וַעֲלֵיהֶם מְמוּנֶּה אֶחָד, הַדּוֹמִיעִים שְׁמוֹ.

שֶׁאָמַר רַבִּי נְחוּנְיָא, סָח לִי בֶּן גֵּאִים, כְּשֶׁעָלִיתִי לָרָקִיעַ, בָּרָקִיעַ הָעֶלְיוֹן מָצָאתִי מַלְאָכִים שְׂרָפִים, כֻּלָּם כְּמַרְאֵה הַלַּפִּידִים, וְגַלְגַּלֵּי אֵשׁ סוֹבְבִים אוֹתָם, וְגַבּוֹתָם כְּגַחֲלֵי אֵשׁ, וְשִׁנֵּיהֶם וְעֵינֵיהֶם שְׁבִיבִים שֶׁל אֵשׁ, הַכְּסוּת שֶׁלָּהֶם אֵשׁ לוֹהֶטֶת, וַעֲלֵיהֶם מְמֻנֶּה אֶחָד, הַדּוֹמִיעִים שְׁמוֹ.

כְּשֶׁרָאוּ אוֹתִי שָׁם, אָמְרוּ מִי נָתַן יְלוּד אִשָּׁה בֵּינֵינוּ בַּמָּקוֹם הַזֶּה, פָּחַדְתִּי מִמֶּנּוּ, וְהִזְכַּרְתִּי אוֹתִיּוֹת הַשֵּׁם, כְּשֶׁרָאִיתִי שֶׁמְּבַקְּשִׁים לִשְׁרוֹף אוֹתִי בְּהֶבֶל פִּיהֶם, וְעָמְדוּ כוּלָּם. אָמַר לִי אוֹתוֹ הַשַּׂר הַגָּדוֹל הַמְמוּנֶּה עֲלֵיהֶם, מִי אַתָּה. אָמַרְתִּי לוֹ שְׁמִי.

כְּשֶׁרָאוּ אוֹתִי שָׁם, אָמְרוּ: מִי נָתַן יְלוּד אִשָּׁה בֵּינֵינוּ בַּמָּקוֹם הַזֶּה? פָּחַדְתִּי מִמֶּנּוּ, וְהִזְכַּרְתִּי אוֹתִיּוֹת הַשֵּׁם, כְּשֶׁרָאִיתִי שֶׁמְּבַקְּשִׁים לִשְׂרֹף אוֹתִי בְּהֶבֶל פִּיהֶם, וְעָמְדוּ כֻּלָּם. אָמַר לִי אוֹתוֹ הַשַּׂר הַגָּדוֹל הַמְמֻנֶּה עֲלֵיהֶם: מִי אַתָּה? אָמַרְתִּי לוֹ שְׁמִי.

אָמַר לִי, אֵי יְדִיד. כָּל בָּאֵי עוֹלָם עוֹבְרִים עַל יְדֵי בְּכָל לַיְלָה וְלַיְלָה, בְּשָׁעָה שֶׁבָּאִים לִשְׁכַּב עַל מִטּוֹתֵיהֶם, וּמַפְקִידִים רוּחָם בְּיַד אֲדוֹן עוֹלָם. מִיָּד פּוֹרְחִים מֵהֶם, וְעוֹלִים לְפָנָיו.

אָמַר לִי: אֵי יָדִיד, כָּל בָּאֵי עוֹלָם עוֹבְרִים עַל יְדֵי בְּכָל לַיְלָה וְלַיְלָה, בְּשָׁעָה שֶׁבָּאִים לִשְׁכַּב עַל מִטּוֹתֵיהֶם, וּמַפְקִידִים רוּחָם בְּיַד אֲדוֹן עוֹלָם. מִיָּד פּוֹרְחִים מֵהֶם, וְעוֹלִים לְפָנָיו.

וְכָל הָרוּחוֹת לְפָנַי, וְלֹא נָתַן לִי רְשׁוּת לְהַכְנִיס, אֶלָּא אוֹתָם הַכְּתוּבִים לְפָנַי. חוּץ מֵאוֹתָם שֶׁעָשׂוּ מִצְוֹת לְפָנָיו בַּיּוֹם, עֲדַיִין אָנוּ מְבַקְּשִׁים וּמְחַפְּשִׂים אַחֲרֵיהֶם.

וְכָל הָרוּחוֹת לְפָנַי, וְלֹא נָתַן לִי רְשׁוּת לְהַכְנִיס אֶלָּא אוֹתָם הַכְּתוּבִים לְפָנַי. חוּץ מֵאוֹתָם שֶׁעָשׂוּ מִצְוֹוֹת לְפָנַיו בַּיּוֹם, עֲדַיִן אֲנוּ מְבַקְּשִׁים וּמְחַפְּשִׂים אַחַ רֵיהֶם.

נָשָׂאתִי עֵינַי, רָאִיתִי שס"ה הֵיכָלוֹת, כְּמִנְיַן יְמוֹת הַחַמָּה. וְכוּלָּן לְצַד מִזְרָח, וְאַרְבַּע שְׁעָרִים בְּכָל הֵיכָל וְהֵיכָל, וְכַמָּה מְמוּנִים וּמְשָׁרְתִים עֲלֵיהֶם, וְכוּלָּם דְּמוּת אַחַת לָהֶם, וְקוֹרְאִים לָהֶם מְשָׁרְתֵי מִזְרָח. וְכֵן לְצַד דָּרוֹם.

נָשָׂאתִי עֵינַי, רָאִיתִי שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שִׁשִּׁים וַחֲמִשָּׁה הֵיכָלוֹת, כְּמִנְיַן יְמוֹת הַחַמָּה. וְכֻלָּם לְצַד מִזְרָח, וְאַרְבָּעָה שְׁעָרִים בְּכָל הֵיכָל וְהֵיכָל, וְכַמָּה מְמֻנִּים וּמְשָׁרְתִים עֲלֵיהֶם, וְכֻלָּם דְּמוּת אַחַת לָהֶם, וְקוֹרְאִים לָהֶם מְשָׁרְתֵי מִזְרָח. וְכֵן לְצַד דָּרוֹם.

חוּץ מִמַּה שֶׁרָאִיתִי לְאוֹתוֹ צַד, שַׁעַר גָּבוֹהַּ עַד מְאוֹד מִכָּל הַשְּׁעָרִים. שְׁאַלְתִּי עַל הַשַּׁעַר הַהוּא. אָמַר לִי אֵי יְדִיד. בַּשַּׁעַר הַזֶּה עוֹבְרִים כָּל בַּעֲלֵי צַעַר, וְכָל בַּעֲלֵי דְּמָעָה, מִצַּעַר אוּמוֹת הָעוֹלָם. וְכָל אוֹתָם בַּעֲלֵי תְּשׁוּבָה, כּוּלָּם נִכְנָסִים בְּשַׁעַר זֶה.

חוּץ מִמַּה שֶׁרָאִיתִי לְאוֹתוֹ צַד שַׁעַר גָּבוֹהַּ עַד מְאֹד מִכָּל הַשְּׁעָרִים. שְׁאַלְתִּי עַל הַשַּׁעַר הַהוּא. אָמַר לִי: אֵי יְדִיד, בַּשַּׁעַר הַזֶּה עוֹבְרִים כָּל בַּעֲלֵי צַעַר, וְכָל בַּעֲלֵי דְּמָעָה, מִצַּעַר אֻמּוֹת הָעוֹלָם. וְכָל אוֹתָם בַּעֲלֵי תְּשׁוּבָה, כֻּלָּם נִכְנָסִים בְּשַׁעַר זֶה.

לְמַעְלָה מִזֶּה הַשַּׁעַר, נִגְלָה לְפָנַי שַׁעַר גָּדוֹל, וְי' שְׁעָרִים סְבִיבָיו, שְׁאַלְתִּי עָלָיו. אָמַר לִי, הַשַּׁעַר הַזֶּה אֵין לִי רְשׁוּת עָלָיו, וְלֹא נִפְתַּח אֶלָּא בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ וְשַׁבָּתוֹת וְיוֹם טוֹב. בְּאוֹתוֹ זְמַן כְּשֶׁנִּכְנָס שַׁבָּת, אוֹ רֹאשׁ חֹדֶשׁ, אוֹ מוֹעֵד, קוֹל מִתְפּוֹצֵץ בְּכָל הַנֵּי רְקִיעִים, וְאוֹמֵר, (ישעיה כו) פִּתְחוּ שְׁעָרִים וְיָבֹא גוֹי צַדִּיק שֹׁמֵר אֱמֻנִים.

לְמַעְלָה מִזֶּה הַשַּׁעַר נִגְלָה לְפָנַי שַׁעַר גָּדוֹל, וְעָשָׂרָה שְׁעָרִים סְבִיבָיו. שְׁאַלְתִּי עָלָיו. אָמַר לִי, הַשַּׁעַר הַזֶּה אֵין לִי רְשׁוּת עָלָיו, וְלֹא נִפְתַּח אֶלָּא בְּרָאשֵׁי חֳדָשִׁים וְשַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים. בְּאוֹתוֹ זְמַן, כְּשֶׁנִּכְנָס שַׁבָּת, אוֹ רֹאשׁ חֹדֶשׁ, אוֹ מוֹעֵד, קוֹל מִתְפּוֹצֵץ בְּכָל אוֹתָם רְקִיעִים, וְאוֹמֵר, (ישעיה כו) פִּתְחוּ שְׁעָרִים וְיָבֹא גוֹי צַדִּיק שֹׁמֵר אֱמֻנִים.

מִפְּנֵי שֶׁכָּל הָרוּחוֹת שֶׁבְּגַן עֵדֶן שֶׁבָּאָרֶץ כָּל יְמֵי הַשָּׁבוּעַ עוֹמְדוֹת שָׁם, וּמְטַיְּילוֹת בְּתוֹכוֹ. וּבְאוֹתוֹ זְמַן וּבְאוֹתוֹ רָקִיעַ שֶׁעַל גַּבֵּי גַּן עֵדֶן שֶׁבָּאָרֶץ, שֶׁבְּאוֹתָן שְׁעָרִים נִפְתָּחוֹת ד' חֲלוֹנוֹת, רְשׁוּמוֹת בְּד' אוֹתִיּוֹת שֶׁל שֵׁם הַמְפוֹרָשׁ, הוּא הַמְיוּחָד בְּגִנְזֵי מְרוֹמִים, וְכָל אוֹתָם הָרוּחוֹת מִתְלַבְּשׁוֹת בִּלְבוּשׁ יָקָר, בְּאוֹתוֹ גַּן עֵדֶן, כִּדְמוּת אוֹתוֹ עוֹלָם שֶׁהָיוּ עוֹמְדוֹת בְּמַלְבּוּשׁ בָּשָׂר מְטַפָּה סְרוּחָה.

מִפְּנֵי שֶׁכָּל הָרוּחוֹת שֶׁבְּגַן עֵדֶן שֶׁבָּאָרֶץ, כָּל יְמֵי הַשָּׁבוּעַ עוֹמְדוֹת שָׁם, וּמְטַיְּילוֹת בְּתוֹכוֹ. וּבְאוֹתוֹ זְמַן וּבְאוֹתוֹ רָקִיעַ שֶׁעַל גַּבֵּי גַּן עֵדֶן שֶׁבָּאָרֶץ, שֶׁבְּאוֹתָם שְׁעָרִים נִפְתָּחוֹת ד' חֲלוֹנוֹת, רְשׁוּמוֹת בְּד' אוֹתִיּוֹת שֶׁל הַשֵּׁם הַמְפֹרָשׁ, הוּא הַמְיֻחָד בְּגִנְזֵי מְרוֹמִים, וְכָל אוֹתָם הָרוּחוֹת מִתְלַבְּשׁוֹת בִּלְבוּשׁ יָקָר בְּאוֹתוֹ גַּן עֵדֶן, כִּדְמוּת אוֹתוֹ עוֹלָם שֶׁהָיוּ עוֹמְדוֹת בְּמַלְבּוּשׁ בָּשָׂר מְטִפָּה סְרוּחָה.

וּבְשָׁעָה שֶׁהַחַלּוֹנוֹת נִפְתָּחִים, כּוּלָּם פּוֹשְׁטִין מַלְבּוּשֵׁיהֶם, וּפוֹרְחִים לְמַעְלָה בְּאוֹתָן חַלּוֹנוֹת, וְעוֹלוֹת בַּמָּקוֹם הַזֶּה. וְשִׁשָּׁה בַּעֲלֵי כְנָפַיִם, וְכַמָּה מְמוּנִים עִמָּהֶם, פּוֹתְחִים הַשַּׁעַר הַזֶּה. וְכָל אֵלּוּ הָעֲשָׂרָה שְׁעָרִים, הָרוּחוֹת נִכְנָסוֹת לְשָׁם בְּחֶדְוָה וְעוֹלוֹת לְמַעְלָה. וְכֵן כָּל רָקִיעַ וְרָקִיעַ בְּדֶרֶךְ זֶה, בְּשָׁלוֹם וּבְשִׂמְחָה רַבָּה.

וּבְשָׁעָה שֶׁהַחַלּוֹנוֹת נִפְתָּחִים, כֻּלָּם פּוֹשְׁטִים מַלְבּוּשֵׁיהֶם, וּפוֹרְחִים לְמַעְלָה בְּאוֹתָם חַלּוֹנוֹת, וְעוֹלוֹת בַּמָּקוֹם הַזֶּה. וְשִׁשָּׁה בַּעֲלֵי כְנָפַיִם, וְכַמָּה מְמֻנִּים עִמָּהֶם, פּוֹתְחִים הַשַּׁעַר הַזֶּה. וְכָל אֵלּוּ הָעֲשָׂרָה שְׁעָרִים, הָרוּחוֹת נִכְנָסוֹת לְשָׁם בְּחֶדְוָה וְעוֹלוֹת לְמַעְלָה. וְכֵן כָּל רָקִיעַ וְרָקִיעַ בְּדַרְכּוֹ זֶה, בְּשָׁלוֹם וּבְשִׂמְחָה רַבָּה.

בְּשָׁעָה שֶׁאֵלּוּ הָרוּחוֹת עוֹלוֹת, רוּחוֹת אֲחֵרוֹת יוֹרְדוֹת, שֶׁנִּיתּוֹסְפוּ בֵּין הַחַיִּים בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם. אֵלּוּ עוֹלוֹת, וְאֵלּוּ יוֹרְדוֹת. בְּאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁיֵּרְדוּ אֵלּוּ מִשָּׁם, שָׁם חוֹנוֹת הָאֲחֵרוֹת, וְאֵין הַמָּקוֹם נִשְׁאָר פָּנוּי.

בְּשָׁעָה שֶׁאֵלּוּ הָרוּחוֹת עוֹלוֹת, רוּחוֹת אֲחֵרוֹת יוֹרְדוֹת, שֶׁנִּתּוֹסְפוּ בֵּין הַחַיִּים בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם. אֵלּוּ עוֹלוֹת, וְאֵלּוּ יוֹרְדוֹת. בְּאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁיֵּרְדוּ אֵלּוּ מִשָּׁם, שָׁם חוֹנוֹת הָאֲחֵרוֹת, וְאֵין הַמָּקוֹם נִשְׁאָר פָּנוּי.

בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת, בְּשָׁעָה שֶׁיִּשְׂרָאֵל אוֹמְרִים וִיהִי נוֹעַם ה' אֱלֹהֵינוּ כו', אוֹתָם הָרוּחוֹת שֶׁיֵּרְדוּ לָהֶם בְּשַׁבָּת, עוֹלוֹת. אֵלּוּ עוֹלוֹת, וְאֵלּוּ יוֹרְדוֹת. אֵלּוּ עוֹלוֹת בְּמָקוֹמָן. וְאֵלּוּ יוֹרְדוֹת לִמְקוֹמָן. וְכֵן תָּמִיד בְּעִנְיָן זֶה.

בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת, בְּשָׁעָה שֶׁיִּשְׂרָאֵל אוֹמְרִים וִיהִי נֹעַם ה' אֱלֹהֵינוּ כוּ', אוֹתָם הָרוּחוֹת שֶׁיֵּרְדוּ לָהֶם בְּשַׁבָּת, עוֹלוֹת. אֵלּוּ עוֹלוֹת, וְאֵלּוּ יוֹרְדוֹת. אֵלּוּ עוֹלוֹת בִּמְקוֹמָן, וְאֵלּוּ יוֹרְדוֹת לִמְקוֹמָן. וְכֵן תָּמִיד בְּעִנְיָן זֶה.

אָמַר רַבִּי אֶלְכְּסַנְדְּרִי, בְּשָׁעָה שֶׁנִּפְטַר הָאָדָם מִן הָעוֹלָם, הַנְּשָׁמָה וְהַנֶּפֶשׁ אָזְלִין כַּחֲדָא. שֶׁנֶּאֱמַר, (רות א) וַתֵּלַכְנָה שְׁתֵּיהֶם עַד בּוֹאָנָה בֵּית לָחֶם.

אָמַר רַבִּי אֶלְכְּסַנְדְּרִי, בְּשָׁעָה שֶׁנִּפְטַר הָאָדָם מִן הָעוֹלָם, הַנְּשָׁמָה וְהַנֶּפֶשׁ הוֹלְכוֹת יַחַד, שֶׁנֶּאֱמַר (רות א) וַתֵּלַכְנָה שְׁתֵּיהֶם עַד בּוֹאָנָה בֵּית לָחֶם.

וַיְהִי כְּבוֹאָנָה בֵּית לָחֶם וַתֵּהֹם כָּל הָעִיר עֲלֵיהֶן וַתֹּאמַרְנָה הֲזֹאת נָעֳמִי. דַּאֲזַלַת מֵאֲתַר הָדֵין, מַלְיָיא מִכָּל טָבָא, מַלְיָא מִן אוֹרַיְיתָא. עַמּוּדָא דַּעֲנָנָא בְּרֵישָׁא בִּימָמָא, וְעַמּוּדָא דְּאֶשָׁתָא בְּלֵילְיָא. וּשְׁרַגָּא נְהִיר קָדָמָהּ. וְיֶחֱמוּן לָהּ גִּינָתָא דְּעֵדֶן, אֲתַר אַגְרֵיהוֹן טַב דְּצַדִּיקַיָּיא. וְיֶחֱמוּן לָהּ גֵּיהִנֹּם, אֲתַר פּוּרְעָנָתְהוֹן דְּרַשִּׁיעַיָּא. דְּנִידּוֹנִין בֵּיהּ עַל חוֹבֵיהוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר (איוב כט) בְּהִלּוֹ נֵרוֹ עָלַי רֹאשִׁי.

וַיְהִי כְּבוֹאָנָה בֵּית לָחֶם וַתֵּהֹם כָּל הָעִיר עֲלֵיהֶן וַתֹּאמַרְנָה הֲזֹאת נָעֳמִי. שֶׁהָלְכָה מִן הַמָּקוֹם הַזֶּה מְלֵאָה מִכָּל טוֹב, מְלֵאָה מִן הַתּוֹרָה, עַמּוּד הֶעָנָן בְּרֹאשָׁהּ בַּיּוֹם, וְעַמּוּד הָאֵשׁ בַּלַּיְלָה, וְנֵר מֵאִיר לְפָנֶיהָ. וְיִרְאוּ לָהּ גַּן הָעֵדֶן, מְקוֹם שְׂכָרָם הַטּוֹב שֶׁל הַצַּדִּיקִים. וְיִרְאוּ לָהּ גֵּיהִנֹּם, מְקוֹם פֻּרְעָנוּתָם שֶׁל הָרְשָׁעִים, שֶׁנִּדּוֹנִים בּוֹ עַל חֲטָאֵיהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר בְּהִלּוֹ נֵרוֹ עַל רֹאשִׁי.

בְּהַהוּא שַׁעֲתָא, אָמְרָה הַנְּשָׁמָה, אַל תִּקְרָאנָה לִי נָעֳמִי קְרֶאן לִי מָרָא וְגוֹ', אֲנִי מְלֵאָה הָלַכְתִּי כְּמָה דַאֲמַרְתּוּן, וַיְרִיקֵם יְיָ שֶׁשִׁיבַנִי ה'. כַּד הֲוִינָא בְּאַתְרָא הָדֵין, הֲוִינָא מַלְיָא מִן אוֹרַיְיתָא, מַלְיָא מִכָּל טָבָא. וּכְעָן רֵיקָם יְיָ שֶׁשִׁיבַנִי ה', לָזֶה הָעוֹלָם.

בְּאוֹתָהּ הַשָּׁעָה אוֹמֶרֶת הַנְּשָׁמָה, אַל תִּקְרָאנָה לִי נָעֳמִי, קְרָאן לִי מָרָא וְגוֹ', אֲנִי מְלֵאָה הָלַכְתִּי, כְּמוֹ שֶׁאֲמַרְתֶּם, וְכֵעֵת רֵיקָם יְיָ שֶׁשִׁיבַנִי ה'. כְּשֶׁהָיִיתִי בַּמָּקוֹם הַזֶּה, הָיִיתִי מְלֵאָה מִתּוֹרָה, מְלֵאָה מִכָּל טוּב, וְכֵעֵת רֵיקָם יְיָ שֶׁשִׁיבַנִי ה', לָעוֹלָם הַזֶּה.

(רות א) לָמָּה תִקְרֶאנָה לִי נָעֳמִי וַה' עָנָה בִי וְשַׁדַּי הֵרַע לִי. דְּעָאל בִּי יְצַר הָרָע, רוּחַ הַבַּהֲמִיּת וְנָפֶשׁ הַבַּהֲמִיּוּת, שֶׁעָלֶיהָ נֶאֱמַר (משלי יד) חַכְמוֹת נָשִׁים בָּנְתָה בֵיתָהּ וְאִוֶּלֶת בְּיָדֶיהָ תֶּהֱרָסֶנּוּ. חַכְמוֹת נָשִׁים בָּנְתָה בֵיתָהּ, דָּא נְשָׁמָה וְנֶפֶשׁ דְּקוּדְשָׁא. וְאִוֶּלֶת בְּיָדֶיהָ תֶּהֱרָסֶנּוּ, דָּא נֶפֶשׁ הַבַּהֲמִיּוּת, שֶׁתַּהֲרוֹס בְּנְיַן הַגּוּף בְּאוּלְתָּהּ. וְדָא הִיא שֶׁנִּשְׁאֶרֶת בַּגּוּף, שֶׁנֶּאֱמַר, (איוב יד) אַךְ בְּשָׂרוֹ עָלָיו יִכְאָב וְנַפְשׁוֹ עָלָיו תֶּאֱבָל, דְּאִשְׁתַּתְּפוּ בְּיַחַד.

לָמָּה תִקְרֶאנָה לִי נָעֳמִי וַה' עָנָה בִי וְשַׁדַּי הֵרַע לִי (רות א). שֶׁנִּכְנַס בִּי יֵצֶר הָרָע, רוּחַ הַבַּהֲמִית וְנֶפֶשׁ הַבַּהֲמִיּוּת, שֶׁעָלֶיהָ נֶאֱמַר (משלי יד) חַכְמוֹת נָשִׁים בָּנְתָה בֵיתָהּ וְאִוֶּלֶת בְּיָדֶיהָ תֶּהֱרָסֶנּוּ. חַכְמוֹת נָשִׁים בָּנְתָה בֵיתָהּ - זוֹ הַנְּשָׁמָה וְהַנֶּפֶשׁ שֶׁל הַקֹּדֶשׁ. וְאִוֶּלֶת בְּיָדֶיהָ תֶּהֱרָסֶנּוּ - זוֹ נֶפֶשׁ הַבַּהֲמִיּוּת, שֶׁתְּהָרֵס בִּנְיַן הַגּוּף בְּאִוַּלְתָּהּ. וְזוֹהִי שֶׁנִּשְׁאֶרֶת בַּגּוּף, שֶׁנֶּאֱמַר (איוב יד) אַךְ בְּשָׂרוֹ עָלָיו יִכְאַב וְנַפְשׁוֹ עָלָיו תֶּאֱבָל, שֶׁהִשְׁתַּתְּפוּ בְּיַחַד.

מָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה, לְמַלְכָּא דְּמִינָה בְּגִינְתָא דִּילֵיהּ תְּרֵין שׁוֹמְרִין, חָאֲחָד פִּיסֵּחַ, וְהָאֲחָד סוּמָא. אֲמַר לְהוֹן, אִסְתַּמְּרוּן דְּלָא תֵיכְלוּן מֵאִיבָּא דְּגִינְתָא הָדָא, דַּאֲנָא יָדַעְנָא כָּל אִיבָּא דְּאִית בֵּיהּ.

מָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה? לְמֶלֶךְ שֶׁמִּנָּה בַּגָּן שְׁנֵי שׁוֹמְרִים, הָאֶחָד פִּסֵּחַ, וְהָאֶחָד סוּמָא. אָמַר לָהֶם: הִשָּׁמְרוּ שֶׁלֹּא תֹאכְלוּ מִפְּרִי הַגָּן הַזֶּה, שֶׁאֲנִי מַכִּיר כָּל פְּרִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ.

מָה עָבְדוּ. הַפִּיסֵּחַ אָמַר לַסּוּמָא, הָא רְעוּתָן דְּנֵיכְלוּן מֵאִיבָּא דְּאִילְנִין אִלֵּין. אָמַר הַסּוּמָא, אֲנָא לָא חָזֵי. וְהַפִּיסֵּחַ אָמַר, וְהָא לֵית אֲנָא יָכֵיל לְמֵיזַל. מָה עָבְדוּ. רָכַב הַפִּסֵּחַ עַל הַסּוּמָא וַאֲכָלוּ.

מָה עָשׂוּ? הַפִּסֵּחַ אָמַר לַסּוּמָא: הֲרֵי רְצוֹנֵנוּ שֶׁנֹּאכַל מִפְּרֵי הָאִילָנוֹת הַלָּלוּ. אָמַר הַסּוּמָא: אֲנִי לֹא רוֹאֶה. וְהַפִּסֵּחַ אָמַר: וַהֲרֵי אֵינִי יָכוֹל לָלֶכֶת. מָה עָשׂוּ? רָכַב הַפִּסֵּחַ עַל הַסּוּמָא וְאָכְלוּ.

וַאֲתָא מַלְכָּא, וְחָזָא דַּאֲכָלוּ מֵאִיבָּא דְּאִילָנָא. אֲמַר לְהוֹן, מַאן אָכַל מֵאִיבָּא דְּאִילָנָא. הַסּוּמָא אָמַר, אֲנָא לָא חָזֵי. אֲמַר הַפִּיסֵּחַ, הָא אֲנָא לָא יָכֵיל לְמֵיזַל. מָה עָשָׂה הַמֶּלֶךְ, אֲמַר, כְּמָה דַּעֲבַדְתּוּן וַאֲכַלְתּוּן מֵאִיבָּא דְּאִילָנָא, כֵּן יִתְעֲבֵיד לְכוֹן. מָה עֲבַד מַלְכָּא. אֲמַר לְעַבְדָּיו, אַרְכִּיבוּ הַפִּיסֵּחַ עַל הַסּוּמָא, וְיַהֲבוּן לְהוֹן שִׁתִּין פּוּלְסִין בְּאַתְרָא הָדֵין.

וּבָא הַמֶּלֶךְ, וְרָאָה שֶׁאָכְלוּ מִפְּרִי הָאִילָן. אָמַר לָהֶם: מִי אָכַל מִפְּרִי הָאִילָן? הַסּוּמָא אָמַר: אֲנִי לֹא רוֹאֶה. אָמַר הַפִּסֵּחַ: הֲרֵי אֵינִי יָכוֹל לְלֶכֶת. מָה עָשָׂה הַמֶּלֶךְ? אָמַר: כְּמוֹ שֶׁעֲשִׂיתֶם וַאֲכַלְתֶּם מִפְּרִי הָאִילָן - כָּךְ יֵעָשֶׂה לָכֶם. מָה עָשָׂה הַמֶּלֶךְ? אָמַר לַעֲבָדָיו: הַרְכִּיבוּ הַפִּסֵּחַ עַל הַסּוּמָא, וּתְנוּ לָהֶם שִׁשִּׁים מַכּוֹת בַּמָּקוֹם הַזֶּה.

כְּךָ נֶפֶשׁ הַבַּהֲמִית מִן יֵצֶר הָרָע, עִם הַגּוּף. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה לָהֶם חִיבּוּר אֶחָד, הַנֶּפֶשׁ הַבַּהֲמִית עִם הַגּוּף, וּמַעֲנִישָׁן יַחַד. וְכֵן אִם הָיָה צַדִּיק, מְחַבְּרָם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּמְקַבְּלִים שָׂכָר טוֹב יַחַד.

כְּךָ הַנֶּפֶשׁ הַבַּהֲמִית מִן יֵצֶר הָרָע, עִם הַגּוּף. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה לָהֶם חִבּוּר אֶחָד, הַנֶּפֶשׁ הַבַּהֲמִית עִם הַגּוּף, וּמַעֲנִישָׁן יַחַד. וְכֵן אִם הָיָה צַדִּיק, מְחַבְּרָם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וּמְקַבְּלִים שָׂכָר טוֹב יַחַד.

רַבִּי עֲזַרְיָה וְרַבִּי חִזְקִיָּה, הֲווֹי סָלְקוֹ לְרֶגֶל, הֲוָה עִמְהוֹן הַהוּא טַיְיעָא, דְּהֲוָה טָעֵין אֲבַתְרַיְיהוּ. אָמַר ר' עֲזַרְיָה לְרַבִּי חִזְקִיָּה, מִידֵי שְׁמִעַת בְּהַהוּא קְרָא דִּכְתִיב, (שה"ש ו) אֶל גִּנַּת אֱגוֹז יָרַדְתִּי לִרְאוֹת בְּאִבֵּי הַנָּחַל. דִּבְרֵי הַתּוֹרָה נִמְשָׁלִים לֶאֱגוֹז, הֵיאַךְ.

רַבִּי עֲזַרְיָה וְרַבִּי חִזְקִיָּה הֲיוּ עוֹלִים לָרֶגֶל. הָיָה עִמָּהֶם אוֹתוֹ הַסּוֹחֵר, שֶׁהָיָה מְחַמֵּר אַחֲרֵיהֶם. אָמַר רַבִּי עֲזַרְיָה לְרַבִּי חִזְקִיָּה, הַאִם שָׁמַעְתָּ דָּבָר בְּאוֹתוֹ הַפָּסוּק שֶׁכָּתוּב אֶל גִּנַּת אֱגוֹז יָרַדְתִּי לִרְאוֹת בְּאִבֵּי הַנָּחַל? דִּבְרֵי הַתּוֹרָה נִמְשָׁלִים לֶאֱגוֹז, הֵיאַךְ?

אָמַר לֵיהּ, מָה אֱגוֹז אִית לֵיהּ קְלִיפָּה לְבַר, וּמוֹחָא לְגוֹ. אַף דִּבְרֵי תוֹרָה, אִית בָּהּ מַעֲשֶׂה, מִדְרָשׁ, וְהַגָּדָה, וְסוֹד, כֹּלָּא דָּא לְגוֹ מִן דָּא.

אָמַר לוֹ, מָה הָאֱגוֹז יֵשׁ לוֹ קְלִפָּה בַּחוּץ וּמֹחַ בִּפְנִים, אַף דִּבְרֵי תוֹרָה יֵשׁ בָּהּ מַעֲשֶׂה, מִדְרָשׁ, וְהַגָּדָה, וְסוֹד, הַכֹּל זֶה לִפְנִים מִזֶּה.

אָמַר לֵיהּ, הָכֵי שְׁמַעְנָא לְהַאי. בְּהַהוּא זִימְנָא דְּהַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה גָּלֵי שִׁיר הַשִּׁירִים, זוּהֲמָא דְּהַהוּא נָחָשׁ קַדְמָאָה דְּאִטְיַל בְּאָדָם וְחַוָּה, אִתְפְּסַק מֵעָלְמָא, בְּגִין דְּכַד נָפְקוּ תּוֹלְדִין לְעָלְמָא מֵאָדָם וְחַוָּה, מֵהַהוּא זוּהֲמָא נָפְקֵי.

אָמַר לוֹ, כָּךְ שָׁמַעְתִּי אֶת זֶה. בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן שֶׁהַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה גִּלָּה שִׁיר הַשִּׁירִים, זֶהֱמַת אוֹתוֹ הַנָּחָשׁ הַקַּדְמוֹנִי שֶׁהִטִּיל בְּאָדָם וְחַוָּה נִפְסְקָה מִן הָעוֹלָם, מִשּׁוּם שֶׁכְּשֶׁיֵּצְאוּ תוֹלָדוֹת לָעוֹלָם מֵאָדָם וְחַוָּה, מֵאוֹתָהּ הַזֶּהֱמָה יֵצְאוּ.

וַהֲכִי שָׁמַעְתִּי מֵרַבּוֹתַי, וְאִינוּן שְׁמָעוּ עַד פּוּמֵיהּ דְּאֵלִיָּהוּ. דַּאֲמַר הָכֵי, מַאי דִּכְתִיב, (בראשית ד) וְהָאָדָם יָדַע אֶת חַוָּה אִשְׁתּוֹ וַתַּהַר וַתֵּלֶד אֶת קַיִן וַתֹּאמֶר קָנִיתִי אִישׁ אֶת ה'. וְהָאָדָם, דָּא אָדָם קַדְמָאָה, כַּד אָתָא נָחָשׁ עַל חַוָּה, אִטֵּיל בָּהּ זוּהֲמָא, וְקַיִן מֵהַהִיא סִטְרָא דְּהַהוּא נָחָשׁ נָפַק, מַה נָּחָשׁ דַּרְכּוֹ לַהֲרוֹג וּלְהָמִית, הָכֵי נָמֵי קַיִן, מִיָּד נַעֲשָׂה הוֹרֵג.

וְכָךְ שָׁמַעְתִּי מֵרַבּוֹתַי, וְהֵם שָׁמְעוּ עַד פִּיו שֶׁל אֵלִיָּהוּ, שֶׁאָמַר כָּךְ, מַה שֶּׁכָּתוּב (בראשית ד) וְהָאָדָם יָדַע אֶת חַוָּה אִשְׁתּוֹ וַתַּהַר וַתֵּלֶד אֶת קַיִן וַתֹּאמֶר קָנִיתִי אִישׁ אֶת ה'. וְהָאָדָם - זֶה אָדָם הָרִאשׁוֹן, כְּשֶׁבָּא נָחָשׁ

עַל חַוָּה, הִטִּיל בָּהּ זֻהֲמָה, וְקַיִן מֵאוֹתוֹ הַצַּד שֶׁל אוֹתוֹ הַנָּחָשׁ יָצָא. מַה נָּחָשׁ דַּרְכּוֹ לְהָרֹג וּלְהָמִית, כָּךְ גַּם קַיִן, מִיָּד נַעֲשָׂה הוֹרֵג.

כְּדִבָּר אַחֵר, (ישעיה יד) מִשֹּׁרֶשׁ נָחָשׁ יֵצֵא צֶפַע וּפִרְיוֹ שָׂרָף מְעוֹפֵף. כִּי מִשּׁוֹרֶשׁ נָחָשׁ, דָּא נָחָשׁ הַקַּדְמוֹנִי. יֵצֵא צֶפַע, דָּא קַיִן, שֶׁיָּצָא מִשָּׁרְשׁוֹ וּמֵעִיקָּרוֹ. וּפִרְיוֹ שָׂרָף מְעוֹפֵף, שֶׁנַּעֲשָׂה הוֹרֵג כַּשָּׂרָף הַזֶּה, שֶׁאֵין לְמַכָּתוֹ לַחַשׁ. מְעוֹפֵף כָּפוּל, שֶׁכְּבָר נַעֲשָׂה הַנָּחָשׁ בְּמִינוֹ כָּפוּל.

כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, (ישעיה יד) מִשֹּׁרֶשׁ נָחָשׁ יֵצֵא צֶפַע וּפִרְיוֹ שָׂרָף מְעוֹפֵף. כִּי מִשֹּׁרֶשׁ נָחָשׁ - זֶה נָחָשׁ הַקַּדְמוֹנִי. יֵצֵא צֶפַע - זֶה קַיִן, שֶׁיָּצָא מִשָּׁרְשׁוֹ וּמֵעִקָּרוֹ. וּפִרְיוֹ שָׂרָף מְעוֹפֵף - שֶׁנַּעֲשָׂה הוֹרֵג כַּשָּׂרָף הַזֶּה, שֶׁאֵין לְמַכָּתוֹ לַחַשׁ. מְעוֹפֵף כָּפוּל, שֶׁכְּבָר נַעֲשָׂה הַנָּחָשׁ בְּמִינוֹ כָּפוּל.

וְאִי תֵּימָא מֵהַהוּא זוּהֲמָא נָפַק, וּקְרָא אָמַר וְהָאָדָם יָדַע אֶת חַוָּה אִשְׁתּוֹ וַתַּהַר וַתֵּלֶד אֶת קָיִן. וַדַּאי מֵאָדָם הֲוָה, וְלָא מֵהַהוּא זוּהֲמָא. אֶלָּא הַהוּא נָחָשׁ הִטִּיל בָּהּ זוּהֲמָא בְּחַוָּה, וְהַהוּא זוּהֲמָא דְּאִשְׁתְּאַב בָּהּ, הֲוָה מְכַשְׁכְּשָׁא בְּמֵעָהָא, וְלָא הֲוָה לֵיהּ גּוּפָא לְאִתְכַּלָּלָא בֵּיהּ, וּלְנָפְקָא הַהוּא רוּחָא לְעָלְמָא.

וְאִם תֹּאמַר מֵאוֹתָהּ הַזֻּהֲמָה יָצָא, וְהַפָּסוּק אָמַר וְהָאָדָם יָדַע אֶת חַוָּה אִשְׁתּוֹ וַתַּהַר וַתֵּלֶד אֶת קַיִן - וַדַּאי מֵאָדָם הָיָה, וְלֹא מֵאוֹתָהּ זֻהֲמָה? אֶלָּא אוֹתוֹ הַנָּחָשׁ הִטִּיל זֻהֲמָה בְּחַוָּה, וְאוֹתָהּ הַזֻּהֲמָה שֶׁנִּשְׁאֲבָה בָּהּ, הָיְתָה מְכַשְׁכֶּשֶׁת בְּמֵעֶיהָ, וְלֹא הָיָה לוֹ גוּף לְהִכָּלֵל בּוֹ וּלְהוֹצִיא אוֹתָהּ הָרוּחַ לָעוֹלָם.

כֵּיוָן שֶׁבָּא אָדָם הָרִאשׁוֹן עָלֶיהָ, אִיתְעָרַב הַהוּא זוּהֲמָא בְּהַהוּא זֻהֲמָא זֶרַע, וַעֲבַד גּוּפָא לְהַהוּא רוּחָא בִּישָׁא, וְזוּהֲמָא דְּהָוָה בְּמֵעָהָא אִתְכְּלִילָא בֵּיהּ, וּנְפַק לְעָלְמָא בִּדְיוֹקְנָא סוּמְקָא, סַגֵּי מִכָּל שְׁאָר בְּנֵי אֱנָשָׁא דְּעָלְמָא דַּהֲווֹ אֲבַתְרֵיהּ.

כֵּיוָן שֶׁבָּא אָדָם הָרִאשׁוֹן עָלֶיהָ, הִתְעָרְבָה אוֹתָהּ הַזֻּהֲמָה בְּאוֹתוֹ הַזֶּרַע, וְעָשָׂה גוּף לְאוֹתָהּ רוּחַ רָעָה, וְהַזֻּהֲמָה שֶׁהָיְתָה בְּמֵעֶיהָ נִכְלְלָה בּוֹ. וְיָצָא לָעוֹלָם בִּדְמוּת גְּדוֹלָה מִכָּל שְׁאָר בְּנֵי הָאָדָם שֶׁל הָעוֹלָם שֶׁהָיוּ אַחֲרָיו.

וְעוֹד דְּהַהוּא זַרְעָא דְּאַטֵּיל בָּהּ אָדָם לְמֶיעֱבַד גּוּפָא, מֵהַהוּא סִיטְרָא בִּישָׁא הֲוָה, וְאִתְתְּקַף הַהוּא רוּחָא בִּישָׁא, וְאִתְגְּלֵים בֵּיהּ, וְנָפִיק לְעָלְמָא. כֵּיוָן דְּחָמַת לֵיהּ חַוָּה, אָמְרָה קָנִיתִי אִישׁ אֶת ה', עִם ה'.

וְעוֹד, שֶׁאוֹתוֹ הַזֶּרַע שֶׁהִטִּיל בָּהּ אָדָם לַעֲשׂוֹת גּוּף, מֵאוֹתוֹ הַצַּד הָרַע הָיָה, וְהִתְגַּבְּרָה אוֹתָהּ רוּחַ רָעָה, וְהִתְגַּלְּמָה בּוֹ, וְיָצָא לָעוֹלָם. כֵּיוָן שֶׁרָאָתָה אוֹתוֹ חַוָּה, אָמְרָה קָנִיתִי אִישׁ אֶת ה', עִם ה'.

וְכַד אַיְיתֵי קָרְבָּנֵיהּ, מֵהַהוּא סִטְרָא בִּישָׁא אַיְיתֵי לֵיהּ. דִּכְתִיב, (בראשית ד) וַיְהִי מִקֵּץ יָמִי"ם, דְּהוּא סִטְרָא בִּישָׁא, וְלָא מִסִּטְרָא דִּקְדוּשָׁה, דְּהוּא מִקֵּץ יָמִי"ן.

וּכְשֶׁהֵבִיא קָרְבָּנוֹ, מֵאוֹתוֹ הַצַּד הָרַע הֵבִיא אוֹתוֹ, שֶׁכָּתוּב וַיְהִי מִקֵּץ יָמִי"ם, שֶׁהוּא הַצַּד הָרַע, וְלֹא מִצַּד הַקְּדֻשָּׁה, שֶׁהוּא מִקֵּץ יָמִי"ן.

שֵׁת, בָּסִיס עָלְמָא בְּצַדִּיקִים וַחֲסִידִים דְּנָפְקוּ לְבָתַר מִנֵּיהּ. שֵׁת דָּא הֲוָה סִיּוּם דְּאַלְפָּ"א בֵּיתָא, וּמִינֵּיהּ אַהֲדְרוּן אַתְוָון לְמֵישַׁר, שֵׁ"ת.

שֵׁת בְּסֵם הָעוֹלָם בְּצַדִּיקִים וַחֲסִידִים שֶׁיִּצְאוּ אַחַר כָּךְ מִמֶּנּוּ. שֵׁת זֶה הָיָה סִיּוּם שֶׁל אַלְפָּ"א בֵּיתָא, וּמִמֶּנּוּ חָזְרוּ הָאוֹתִיּוֹת לְיִשֵּׁר - שֵׁ"ת.

כֵּיוָן דְּאִסְתַּיְימוּ אִינּוּן צַדִּיקִים וַחֲסִידִים עַד נֹחַ, וַהֲווּ אִינּוּן בְּנֵי טוֹפָנָא, דְּאִתְמַחוּ כּוּלְהוֹן. כֵּיוָן דְּאִתְמַחוּ כּוּלְהוּ, וּנְפַק נֹחַ וּבְנוֹהִי מִתֵּיבוּתָא, כְּדֵין כְּתִיב, (שם ט) וּמַאֲלֶה נָפְצָה כָּל הָאָרֶץ, כְּדֵין שְׁרִיאוּ אַתְוָון בְּאַלְפָּא בֵּיתָא לְמַפְרֵעַ, תש"ר. וּכְדֵין כְּתִיב, וּמֵאֵלֶּה נָפְצָה כָּל הָאָרֶץ, וַאֲזַל כָּל עַלְמָא, בְּהַהוּא זוּהֲמָא דְנָחָשׁ.

כֵּיוָן שֶׁהִסְתַּיְימוּ אוֹתָם צַדִּיקִים וַחֲסִידִים עַד נֹחַ, וְהָיוּ אוֹתָם בְּנֵי הַמַּבּוּל, שֶׁכֻּלָּם נִמְחוּ. כֵּיוָן שֶׁכֻּלָּם נִמְחוּ, וְיָצָא נֹחַ וּבָנָיו מֵהַתֵּבָה, אָז כָּתוּב (שם ט) וּמֵאֵלֶּה נָפְצָה כָּל הָאָרֶץ. אָז הִתְחִילוּ הָאוֹתִיּוֹת בְּאַלְפָּא בֵּיתָא לְמַפְרֵעַ - תש"ר. וְאָז כָּתוּב, וּמֵאֵלֶּה נָפְצָה כָּל הָאָרֶץ, וְהָלַךְ כָּל הָעוֹלָם בְּזֶהֱמַת אוֹתוֹ הַנָּחָשׁ.

וְאַף עַל גַּב דְּאַבְרָהָם תִּקֵּן מַה דַּעֲבַד אָדָם. וְכֵן יִצְחָק וְיַעֲקֹב וְצַדִּיקַיָּיא. עִם כָּל דָּא, זוּהֲמָא דְּנָחָשׁ לָא פָּסְקָא, עַד דְּקַיְימוּ יִשְׂרָאֵל עַל טוּרָא דְסִינַי. וְאַהֲדְרוּ אַתְוָון בְּאוֹרַח מֵישַׁר, וּמִנָּהוֹן לְמַפְרֵעַ, חַד מִכָּאן, וְחַד מִכָּאן. וְכַד סָרְחוּ, אַהֲדְרוּ בְּגוּפָא אָחֳרָא. אַהֲדְרוּ אַתְוָון בְּגַוְונָא אָחֳרָא.

וְאַף עַל גַּב שֶׁאַבְרָהָם תִּקֵּן מַה שֶּׁעָשָׂה אָדָם, וְכֵן יַעֲקֹב וְיִצְחָק וְהַצַּדִּיקִים, עִם כָּל זֶה זֻהֲמַת הַנָּחָשׁ לֹא פָּסְקָה, עַד שֶׁעָמְדוּ יִשְׂרָאֵל עַל הַר סִינַי, וְחָזְרוּ הָאוֹתִיּוֹת לְדַרְכָּן יְשָׁרָה, וּמֵהֶם לְמַפְרֵעַ, אַחַת מִכָּאן וְאַחַת מִכָּאן. וּכְשֶׁסָּרְחוּ, חָזְרוּ בְּגוּף אַחֵר. חָזְרוּ הָאוֹתִיּוֹת בְּגַוְון אַחֵר.

וְכָךְ אָזַל עַלְמָא, בְּרָזִין דְּאַלְפָּא בֵּיתָא, עַד דַּאֲתָא שְׁלֹמֹה. כֵּיוָן דַּאֲתָא שְׁלֹמֹה, אִשְׁתַּכָּחִין אַתְוָון קָיְימִין עַל קִיּוּמַיְיהוּ. וּכְדֵין כְּתִיב, (מלכים א ה) וַתֵּרֶב חָכְמַת שְׁלֹמֹה, וְקָיְימָא סִיהֲרָא בְּשְׁלֵימוּתָא, כְּדֵין אִתְגְּלֵי שִׁיר הַשִּׁירִים בְּעָלְמָא.

וְכָךְ הָלַךְ הָעוֹלָם בְּסוֹדוֹת שֶׁל אַלְפָּא בֵּיתָא, עַד שֶׁבָּא שְׁלֹמֹה. כֵּיוָן שֶׁבָּא שְׁלֹמֹה, נִמְצְאוּ הָאוֹתִיּוֹת עוֹמְדוֹת עַל קִיּוּמָן. וְאָז כָּתוּב (מלכים א ה) וַתֵּרֶב חָכְמַת שְׁלֹמֹה, וְעָמְדָה הַלְּבָנָה בִּשְׁלֵמוּת, וְאָז הִתְגַּלָּה שִׁיר הַשִּׁירִים לָעוֹלָם.

וּכְדֵין אֲמַר, (שה"ש ו) אֶל גִּנַּת אֱגוֹז יָרַדְתִּי. מַה אֱגוֹז, מוֹחָא לָא אִשְׁתְּכַח אֶלָּא לְבַסּוֹף, כָּךְ עָלְמָא הָכֵי הֲוָה, עַד דְּאִתְקַיְימָא קְלִיפִּין, וְקָיְימָא עַלְמָא בְּמוֹחָא, וְסִיהֲרָא בְּאַשְׁלְמוּתָא.

וְאָז אָמַר, (שיר ו) אֶל גִּנַּת אֱגוֹז יָרַדְתִּי. מָה אֱגוֹז, הַמּוֹחַ לֹא נִמְצָא אֶלָּא לְבַסּוֹף, כָּךְ הָעוֹלָם הָיָה כָּךְ, עַד שֶׁהִתְקַיְּמוּ הַקְּלִפּוֹת, וְעָמַד הָעוֹלָם בְּמֹחַ וְהַלְּבָנָה בִּשְׁלֵמוּתָהּ.

אֲמַר הַהוּא טַיְיעָא, בְּמַאי קָאַמְרִיתוּ וּתְתוֹקְמוּ הַאי קְרָא דִכְתִיב, (רות א) וַתַּלְכְנָה שְׁתֵּיהֶם עַד בּוֹאָנָה בֵּית לָחֶם וַיְהִי כְּבוֹאָנָה בֵּית לָחֶם וַתֵּהֹם כָּל הָעִיר עֲלֵיהֶ"ן. עַד הָכָא תְּרֵין, וַתֹּאמַרְנָה הָזֹא"ת נָעֳמִי חַד וְלָא יַתִּיר. אֲמַר רַבִּי עֶזְרִיָּה, אַשְׁרֵיכֶם יִשְׂרָאֵל, שֶׁאֲפִילּוּ הָרֵיקָנִים שֶׁבָּכֶם, מְלֵאִים תּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים.

אָמַר אוֹתוֹ הַסוֹחֵר, בַּמָּה אֲמַרְתֶּם וּתְבָאֲרוּ אֶת הַפָּסוּק הַזֶּה שֶׁכָּתוּב, (רות א) וַתֵּלַכְנָה שְׁתֵּיהֶם עַד בּוֹאָנָה בֵּית לָחֶם וַיְהִי כְּבוֹאָנָה בֵּית לָחֶם וַתֵּהֹם כָּל הָעִיר עֲלֵיהֶ"ן. עַד כָּאן שְׁתַּיִם. וַתֹּאמַרְנָה הֲזֹא"ת נָעֳמִי, אַחַת וְלֹא יוֹתֵר. אָמַר רַבִּי עֲזַרְיָה, אַשְׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל, שֶׁאֲפִלּוּ הֲרֵיקָנִים שֶׁבָּכֶם מְלֵאִים תּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים.

נָחֲתִין תַּרְוַיְיהוּ, אֲמַרוּ לֵיהּ, מִידֵּי שְׁמִיעַ לָךְ בְּהַאי קְרָא. אֲמַר, הָכִי שְׁמַעְנָא. בְּזִמְנָא דְּבָעֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמֵיהַב תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל, הַלּוּחוֹת הָיוּ כְּתוּבִים פָּנִים וְאָחוֹר. שֶׁנֶּאֱמַר, (שמות לב) מִזֶּה וּמִזֶּה הֵם כְּתוּבִים.

יָרְדוּ שְׁנֵיהֶם, אָמְרוּ לוֹ, הֲנִשְׁמַע לְךָ דָּבָר בַּפָּסוּק הַזֶּה? אָמַר, כָּךְ שְׁמַעְתִּי - בְּזִמַּן שֶׁרָצָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְתֵת תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל, הַלּוּחוֹת הָיוּ כְּתוּבִים פָּנִים וְאָחוֹר, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות לב) מִזֶּה וּמִזֶּה הֵם כְּתוּבִים.

וְהַלּוּחַ אֶחָד פָּנִים וְאָחוֹר. וְהַלּוּחַ אַחֶרֶת יָמִין וּשְׂמֹאל. שֶׁנֶּאֱמַר, (שמות לב) וְהַלֻּחֹת מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הֵמָּה וְהַמִּכְתָּב מִכְתַּב אֱלֹהִים הוּא חָרוּת עַל הַלֻּחֹת, תְּרֵין, עַל מָה אֲמַר תְּרֵין זִימְנִין וְהַמִּכְתָּב מִכְתַּב.

וְהַלּוּחַ אֶחָד פָּנִים וְאָחוֹר, וְהַלּוּחַ אַחֶרֶת יָמִין וּשְׂמֹאל, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות לב) וְהַלֻּחֹת מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הֵמָּה וְהַמִּכְתָּב מִכְתַּב אֱלֹהִים הוּא חָרוּת עַל הַלֻּחֹת. שְׁנַיִם. עַל מָה אָמַר פַּעֲמַיִם וְהַמִּכְתָּב מִכְתַּב?

דְּקוּדְשָׁם שֶׁעָשׂוּ יִשְׂרָאֵל הָעֵגֶל, וּבְעֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמֵיהַב תְּרֵין תּוֹרוֹת, שֶׁבִּכְתָב וְשֶׁבְּעַל פֶּה אִלֵּין, עַל יְדָא דְּמֹשֶׁה לְיִשְׂרָאֵל, וְהַלּוּחוֹת מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הֵמָּה וְגו'. וְהַלּוּחוֹת הָיוּ בְּדוּגְמָא ו"ה לוּחוֹת. ו"ה מִכְתָּב, מִכְתָּב דִּכְתִיב, דָּא הוּא ו"ה.

שֶׁקֹּדֶם שֶׁעָשׂוּ יִשְׂרָאֵל הָעֵגֶל, וְרָצָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לָתֵת שְׁתֵּי תוֹרוֹת, שֶׁבִּכְתָב וְשֶׁבְּעַל פֶּה הָאֵלּוּ, עַל יְדֵי מֹשֶׁה לְיִשְׂרָאֵל - וְהַלֻּחֹת מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הֵמָּה וְגו'. וְהַלּוּחוֹת הָיוּ בְּדֻגְמָא ו"ה לוּחוֹת. ו"ה מִכְתָּב, מִכְתָּב שֶׁכָּתוּב זֶהוּ ו"ה.

לוּחוֹת י"ה. מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הֵמָּה, דָּא בִּינָה עִילָּאָה. ו"ה, אִינּוּן תְּרֵין דְּרוֹעִין. ו"ה מִכְתָּב, אִינּוּן יַעֲקֹב וְרָחֵל, שֶׁנִּקְרְאוּ שֶׁמֶשׁ וְיָרֵחַ, וְנִקְרְאוּ שְׁנֵי שְׁדַיִם, וְנִקְרְאוּ חַד. וְעַל דָּא אָמַר, ו"ה מִכְתָּב מִכְתַּב אֱלֹהִים הוּא. חָרוּת עַל הַלּוּחוֹת, אַל תִּקְרֵי חָרוּת, אֶלָּא חֵירוּת, חֵירוּת מִמַּלְאַךְ הַמָּוֶת, וּמִשִּׁעְבּוּד מַלְכֻיּוֹת, וְכָל מַרְעִין בִּישִׁין דְּעָלְמָא.

לוּחוֹת י"ה. מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הֵמָּה - זוֹ הַבִּינָה הָעֶלְיוֹנָה. ו"ה הֵם שְׁתֵּי זְרוֹעוֹת. ו"ה מִכְתָּב - הֵם יַעֲקֹב וְרָחֵל, שֶׁנִּקְרְאוּ שֶׁמֶשׁ וְיָרֵחַ, וְנִקְרְאוּ שְׁנֵי שְׁדַיִם, וְנִקְרְאוּ אֶחָד. וְעַל זֶה אָמַר, ו"ה מִכְתָּב מִכְתַּב אֱלֹהִים הוּא. חָרוּת עַל הַלֻּחֹת, אַל תִּקְרֵי חָרוּת אֶלָּא חֵרוּת, חֵרוּת מִמַּלְאַךְ הַמָּוֶת, וּמִשִּׁעְבּוּד מַלְכֻיּוֹת, וְכָל הַחֳלָאִים הָרָעִים שֶׁל הָעוֹלָם.

וְכֵיוָן דַּעֲבַדוּ יַת עֶגְלָא, פָּרְחוּ אַתְוָון מִתְּרֵין סְטָרִין פָּנִים וְיָמִין. וַאֲנִי אֶפְתַּח לְךָ הַדֶּרֶךְ הַיָּשָׁר שֶׁתִּבְחַר. אֱלִימֶלֶךְ וְנָעֳמִי, וּמַחְלוֹן וְרוּת, בְּדוּגְמָא דָּא תְּרֵין לוּחוֹת. אֱלִימֶלֶךְ וְנָעֳמִי לוּחַ אֶחָד, יָמִין וּשְׂמֹאל. וּמַחְלוֹן וְרוּת, פָּנִים וְאָחוֹר, לוּחַ אַחֵר. וְכֵיוָן דַּעֲבַדוּ יַת עֶגְלָא, אִסְתַּלַּק אֱלִימֶלֶךְ וּמַחְלוֹן, נִשְׁאֲרוּ רוּת וְנָעֳמִי, תְּרֵין נְקֵיבוֹת.

וְכֵיוָן שֶׁעָשׂוּ אֶת הָעֵגֶל, פֵּרְחוּ הָאוֹתִיּוֹת מִשְּׁנֵי הַצְּדָדִים פְּנִים וְיָמִין. וַאֲנִי אֶפְתַּח לְךָ הַדֶּרֶךְ הַיָּשָׁר שֶׁתָּבִין. אֱלִימֶלֶךְ וְנָעֳמִי, וּמַחְלוֹן וְרוּת - בַּדָּגְמָא הַזּוֹ שְׁנֵי הַלּוּחוֹת. אֱלִימֶלֶךְ וְנָעֳמִי לוּחַ אֶחָד, יָמִין וּשְׂמֹאל. וּמַחְלוֹן וְרוּת, פְּנִים וְאָחוֹר, לוּחַ אַחֵר. וְכֵיוָן שֶׁעָשׂוּ אֶת הָעֵגֶל, הִסְתַּלֵּק אֱלִימֶלֶךְ וּמַחְלוֹן. נִשְׁאֲרוּ רוּת וְנָעֳמִי, שְׁתֵּי נְקֵבוֹת.

וַאֲזַלוּ תַּרְוַיְיהוּ, עַד כְּי שְׁמְעוּ כִּי פָקַד ה' אֶת עַמּוֹ לָתֵת לָהֶם לֶחֶ"ם. דִּיהַב זִימְנָא אָחֳרָא אוֹרַיְיתָא, לוּחוֹת שְׁנִיּוֹת.

וְהָלְכוּ שְׁתֵּיהֶן, עַד כְּי שְׁמְעוּ כִּי פָקַד ה' אֶת עַמּוֹ לָתֵת לָהֶם לֶחֶ"ם. שֶׁנִּתַּן פַּעַם אַחֶרֶת תּוֹרָה, לוּחוֹת שְׁנִיּוֹת.

וַתֵּלַכְנָה שְׁתֵּיהֶן עַד בּוֹאָנָה בֵּית לָחֶם וַתְּהִם כָּל הָעִיר עֲלֵיהֶן. כָּל, דָּא צַדִּיק. הָעִיר, דָּא צִיּוֹן, עִיר דָּוִד. וַתֹּאמַרְנָה הֲזֹאת נָעֳמִי, שֶׁבְּשַׁעֲתָא דְּאִתְיְהִיבַת אוֹרַיְיתָא עַל טוּרָא דְסִינַי, כְּתִיב, (שמות כ) וְכָל הָעָם רֹאִים אֶת הַקּוֹלוֹת וְאֶת הַלַּפִּידִם.

וַתֵּלַכְנָה שְׁתֵּיהֶם עַד בּוֹאָנָה בֵּית לָחֶם וְגוֹ', וַתְּהִם כָּל הָעִיר עֲלֵיהֶן. כָּל - זֶה צַדִּיק. הָעִיר - זֶה צִיּוֹן, עִיר דָּוִד. וַתֹּאמַרְנָה הֲזֹאת נָעֳמִי, שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁנִּתְּנָה תּוֹרָה עַל הַר סִינַי, כָּתוּב (שמות כ) וְכָל הָעָם רֹאִים אֶת הַקּוֹלוֹת וְאֶת הַלַּפִּידִם.

כְּדֵין צָוְוחָה אוֹרַיְיתָא, וְאָמְרָה, אַל תִּקְרֶאנָה לִי נָעֳמִי, אֲנִי מְלֵאָה הֲלָכְתִי, מִכָּל חֵידוּ, וּמִכָּל טָבָאן, וְכָל חֵירוּ דְּעַלְמָא, אֲפִילּוּ מִשִּׁעְבּוּד מַלְכֵיוֹת. כְּדֵין אָמְרָה, לָמָּה תִקְרֶאנָה לִי נָעֳמִי.

אָז צָוְחָה הַתּוֹרָה, וְאָמְרָה, אַל תִּקְרֶאנָה לִי נָעֳמִי, אֲנִי מְלֵאָה הֲלָכְתִי, מִכָּל שִׂמְחָה וּמִכָּל הַטּוֹבוֹת וְכָל הַחֵרוּת שֶׁל הָעוֹלָם, אֲפִלּוּ מִשִּׁעְבּוּד מַלְכֵיוֹת. אָז אָמְרָה, לָמָּה תִקְרֶאנָה לִי נָעֳמִי.

וְהָא הוּא רָזָא, דַּאֲמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל יְדֵי דְמשֶׁה, (שם לג) וְרָאִיתָ אֶת אֲחֹרָי וּפָנַי לֹא יֵרָאוּ. כְּשֶׁרָצִיתִי לְמֵיהַב אוֹרַיְיתָא לְיִשְׂרָאֵל יָמִין וּשְׂמֹאל פָּנִים וְאָחוֹר, הֵם לֹא רָצוּ, וַעֲבָדוּ יַת עֶגְלָא. וְכָאן כְּשֶׁהֵם רוֹצִים, אֲנִי לֹא אֶרְצֶה.

וְזֶהוּ הַסּוֹד שֶׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל יְדֵי מֹשֶׁה, (שמות לג) וְרָאִיתָ אֶת אֲחֹרָי וּפָנַי לֹא יֵרָאוּ. כְּשֶׁרָצִיתִי לָתֵת תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל, יָמִין וּשְׂמֹאל פָּנִים וְאָחוֹר - הֵם לֹא רָצוּ, וְעָשׂוּ אֶת הָעֵגֶל. וְכָאן כְּשֶׁהֵם רוֹצִים - אֲנִי לֹא אֶרְצֶה.

אָמַר, הָכֵי שְׁמַעְנָא, בְּזִמְנָא דְּבָעָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמֵיהַב אוֹרַיְיתָא לְיִשְׂרָאֵל, נָטַל תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב וְתוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, וַאֲזַיל הוּא לְגַבֵּי שְׁאָר עַמִּין, וְלָא בָּעוֹ לְקַבְּלָא לוֹן. עַד דְּנָחֵית לוֹן לְיִשְׂרָאֵל עַל גַּבֵּי טוּרָא דְסִינַי.

אָמַר, כָּךְ שָׁמַעְתִּי, בִּזְמַן שֶׁרָצָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לָתֵת תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל, נָטַל תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב וְתוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, וְהָלַךְ הוּא לִשְׁאָר הָעַמִּים, וְלֹא רָצוּ לְקַבְּלָם. עַד שֶׁהוֹרִיד אוֹתָם לְיִשְׂרָאֵל עַל הַר סִינַי.

אָמְרוּ מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת, לְמַאן בָּעֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמֵיהַב תְּרֵין תּוֹרוֹת אִלֵּין. אָמַר, לְיִשְׂרָאֵל, דְּאִינּוּן עַדְבֵי וְחוּלְקִי. דִּכְתִיב, (דברים לב) כִּי חֵלֶק ה' עַמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ, הֲרֵי תְּרֵין.

וַאֲנָא יְהֵיב לוֹן שְׁתֵּי תּוֹרוֹת. וְעוֹד, דְּסָלְקֵי בְּעַרְבוֹנָא עוֹלָלִים וְיוֹנְקִים. וּבְגִינֵיהוֹן יִתְעָרוּן תְּרֵין תּוֹרוֹת אִלֵּין. דִּכְתִיב, מִפִּי עוֹלְלִים וְיֹנְקִים יִסַּדְתָּ עֹז.

אָמְרוּ מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת: לְמִי רוֹצֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לָתֵת שְׁתֵּי תּוֹרוֹת הַלָּלוּ? אָמַר: לְיִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם גּוֹרְלִי וְחֶלְקִי, שֶׁכָּתוּב (דברים לב) כִּי חֵלֶק ה' עַמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ, הֲרֵי שְׁנַיִם. וַאֲנִי נוֹתֵן לָהֶם שְׁתֵּי תּוֹרוֹת. וְעוֹד, שֶׁעוֹלִים בְּעַרְבוֹן עוֹלְלִים וְיוֹנְקִים. וּבִשְׁבִילָם יִתְעוֹרְרוּ שְׁתֵּי הַתּוֹרוֹת הַלָּלוּ, שֶׁכָּתוּב מִפִּי עוֹלְלִים וְיֹנְקִים יִסַּדְתָּ עֹז.

וּמַהָכָא נַפְקָא, מֵהָתָם נַפְקָא, דִּכְתִיב, (ישעיה כח) אֶת מִי יוֹרֶה דֵעָה וְאֶת מִי יָבִין שְׁמוּעָה גְּמוּלֵי מֵחָלָב עַתִּיקֵי מִשָּׁדָיִם. אֶת מִי יוֹרֶה דֵעָה, דָּא תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב. וְאֶת מִי יָבִין שְׁמוּעָה, דָּא תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה. גְּמוּלֵי מֵחָלָב עַתִּיקֵי מִשָּׁדָיִם. שֶׁבְּגִלְלָם יָרְדָה תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל עַל הַר סִינַי.

הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (רות א) וַתֹּאמֶר נָעֳמִי שֹׁבְנָה בְּנֹתַי לָמָּה תֵלַכְנָה עִמָּדִי הַעוֹד לִי בָנִים בְּמֵעָי וְגו'. וַתַּלְכְנָה שְׁתֵּיהֶם עַד בּוֹאָנָה בֵּית לָחֶם. לְאָן הָלְכוּ. לִשְׁאָר עַמִּין, עַד דְּקַיְימוּ יִשְׂרָאֵל עַל טוּרָא דְסִינַי. כֵּיוָן דְּנָחֲתוּ תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב וְתוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, מִיָּד וַתֵּהוֹם כָּל הָעִיר עֲלֵיהֶן וַתֹּאמַרְנָה הֲזֹאת נָעֳמִי. הִזְדַּעֲזַע כָּל הָעוֹלָם, וְאָמְרוּ, זוֹ הִיא הַתּוֹרָה חֲמִדָּה גְּנוּזָה? מִיָּד - וְכָל הָעָם רֹאִים אֶת הַקּוֹלוֹת וְאֶת הַלַּפִּידִים. כְּדֵין אָמְרַת הֲזֹאת נָעֳמִי. דָּא הוּא נָעִימוּ דְאוֹרַיְיתָא.

זְהוּ שֶׁכָּתוּב (רות א) וַתַּלְכְנָה שְׁתֵּיהֶם עַד בּוֹאָנָה בֵּית לָחֶם. לְאָן הָלְכוּ? לִשְׁאָר הָעַמִּים, עַד שֶׁעָמְדוּ יִשְׂרָאֵל עַל הַר סִינַי. כֵּיוָן שֶׁיָּרְדוּ תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב וְתוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, מִיָּד וַתֵּהוֹם כָּל הָעִיר עֲלֵיהֶן וַתֹּאמַרְנָה הֲזֹאת נָעֳמִי. הִזְדַּעֲזַע כָּל הָעוֹלָם, וְאָמְרוּ, זוֹ הִיא הַתּוֹרָה חֲמִדָּה גְּנוּזָה? מִיָּד - וְכָל הָעָם רֹאִים אֶת הַקּוֹלוֹת וְאֶת הַלַּפִּידִים. אָז אָמְרָה, הֲזֹאת נָעֳמִי, זוֹ הִיא נְעִימוּת הַתּוֹרָה.

וְלָא יָדְעֵי יִשְׂרָאֵל עֲנָשָׁא דְאוֹרַיְיתָא, עַד דַּאֲתוֹ לְמָרָה, דִּכְתִיב, (שמות טו) וַיָּבֹאוּ מָרָתָה. וּכְתִיב, שָׁם שָׂם לוֹ חֹק וּמִשְׁפָּט וְשָׁם נִסָּהוּ. כְּדֵין אָמְרָה אוֹרַיְיתָא, קְרֶאן לִי מָרָה.

וְלֹא יָדְעוּ יִשְׂרָאֵל הָעֹנֶשׁ שֶׁל הַתּוֹרָה, עַד שֶׁבָּאוּ לְמָרָה, שֶׁכָּתוּב (שמות טו) וַיָּבֹאוּ מָרָתָה. וְכָתוּב, שָׁם שָׂם לוֹ חֹק וּמִשְׁפָּט וְשָׁם נִסָּהוּ. אָז אָמְרָה הַתּוֹרָה, קְרֶאן לִי מָרָא.

וְאַרְכְּבֵיהּ ג' פַּרְסֵי, וְהוּא עָסֵיק עִמְּהוֹן בְּאִלֵּין רָזַיָּיא. קְרָאוּ עֲלֵיהּ, כְּפָלַח הָרִמּוֹן רַקָּתֵךְ. אֲפִילּוּ הֲרֵיקָנִין שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל מְלֵאִין תּוֹרָה וּמִצְוֹת כְּרִמּוֹן.

וְהִרְכִּיבוֹ שְׁלֹשׁ פַּרְסוֹת, וְהוּא עוֹסֵק עִמָּהֶם בְּסוֹדוֹת הַלָּלוּ. קְרָאוּ עָלָיו, כְּפֶלַח הָרִמּוֹן רַקָּתֵךְ. אֲפִלּוּ הֲרֵיקָנִים שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל מְלֵאִים תּוֹרָה וּמִצְוֹות כָּרִמּוֹן.

אָמַר לוֹ, כְּדֵין הֲווֹ יִשְׂרָאֵל מִתְעַטְּרָן בְּאוֹרַיְיתָא, אִתְעָטָרוּ בִּשְׁמָהָן גְּלִיפִין עִילָּאִין. כֵּיוָן דַּעֲבָדוּ יַת עֶגְלָא וְסָרְחוּ, וַהֲוָה מַיְיתֵי מֹשֶׁה אוֹרַיְיתָא, כְּתִיבָא עַל לוּחִין דְּאַבְנִין עִלָּאִין, מַלְיָין מִכָּל טָבָאן, חֵירוּת מִמַּלְאֲךְ הַמָּוֶת, וּמִשְׁעְבּוּד מַלְכֵיוֹת, וּמִכָּל מַרְעִין בִּישִׁין דְּעָלְמָא.

אָמַר לוֹ, אֲז הָיוּ יִשְׂרָאֵל מִתְעַטְּרִים בַּתּוֹרָה, הִתְעַטְּרוּ בְּשֵׁמוֹת חֲקוּקִים עֶלְיוֹנִים. כֵּיוָן שֶׁעָשׂוּ אֶת הָעֵגֶל וְסָרְחוּ, וְהָיָה מֵבִיא מֹשֶׁה אֶת הַתּוֹרָה, כְּתוּבָה עַל לוּחוֹת שֶׁל אֲבָנִים עֶלְיוֹנִים, מְלֵאִים מִכָּל טוֹבוֹת, חֵרוּת מִמַּלְאַךְ הַמָּוֶת, וּמִשִּׁעְבּוּד מַלְכֻיּוֹת, וּמִכָּל הַמַּחֲלוֹת הָרָעוֹת שֶׁל הָעוֹלָם.

כֵּיוָן דַּחֲמָא מֹשֶׁה יַת עֶגְלָא, פָּרְחוּ אַתְוָון, וְכָלְהוֹ סָלְקוּ לְעֵילָּא, כְּדֵין צָוְוחָא אוֹרַיְיתָא וְאָמְרָה, אֲנִי מְלֵאָה הֲלָכְתִי, מִכַּמָּה טָבִין לְיִשְׂרָאֵל, וְהַשְׁתָּא אַהֲדְרִית רֵיקָם לְמַגְנָא, דְּלָא מְהַנֵּית לְהוֹ. כְּדֵין צָוְוחוּ עִילָּאִין, וַאֲמָרוּ, (הושע ז) אוֹי לָהֶם כִּי נָדְדוּ מִמֶּנִּי. וַוי לְהוֹן, דְּלָא אִתְקַיְימוּ בְּמֵהֵימְנוּתָא דְּמָארֵיהוֹן.

כֵּיוָן שֶׁרָאָה מֹשֶׁה אֶת הָעֵגֶל, פָּרְחוּ הָאוֹתִיּוֹת, וְכֻלָּם עָלוּ לְמַעְלָה. אָז צָוְחָה הַתּוֹרָה וְאָמְרָה, אֲנִי מְלֵאָה הָלַכְתִּי, מִכַּמָּה טוֹבוֹת לְיִשְׂרָאֵל, וְעַכְשָׁו חֲזַרְתִּי רֵיקָם לְחִנָּם, שֶׁלֹּא מוֹעִילָה לָהֶם. אָז צָוְחוּ הָעֶלְיוֹנִים, וְאָמְרוּ, (הושע ז) אוֹי לָהֶם כִּי נָדְדוּ מִמֶּנִּי. אוֹי לָהֶם שֶׁלֹּא עָמְדוּ בֶּאֱמוּנָה שֶׁל רִבוֹנָם.

רַבִּי אֶלְכְּסַנְדְּרַאי לְטַעֲמֵיהּ, דַּאֲמַר ר' אֶלְכְּסַנְדְּרַאי, הַנֶּפֶשׁ וְהַגּוּף הֵם שׁוּתָּפִין יַחַד, וְהוֹלְכִים מִזֶּה הָעוֹלָם בְּיַחַד. עַד בְּאָנָה בֵּית לָחֶם. וְאַמַּאי אִקְּרֵי הָכֵי. אֶלָּא בֵּי דִינָא וְקִטְרוּגָא דְּדִינָא וּקְרָבָא תַּמָּן. כְּדֵין כְּתִיב, וַתֵּהֹם כָּל הָעִיר עֲלֵיהֶן. כָּל שְׁאָר מַתַּיָּא מַרְעִישִׁין עֲלַיְיהוּ, לְקַל קְרָבָא דְּדִינָא.

רַבִּי אֶלְכְּסַנְדְּרַאי לְטַעֲמוֹ. שֶׁאָמַר רַבִּי אֶלְכְּסַנְדְּרַאי, הַנֶּפֶשׁ וְהַגּוּף הֵם שֻׁתָּפִים יַחַד, וְהוֹלְכִים מִזֶּה הָעוֹלָם בְּיַחַד. עַד בּוֹאֲנָה בֵּית לָחֶם. וְלָמָּה נִקְרֵאת כָּךְ? אֶלָּא בֵּית הַדִּין וְקִטְרוּג שֶׁל הַדִּין וּקְרָב יֵשׁ שָׁם. אָז כָּתוּב וַתֵּהֹם כָּל הָעִיר עֲלֵיהֶן. כָּל שְׁאָר הַמַּתִּים מַרְעִישִׁים עֲלֵיהֶם, לְקוֹל הַקְּרָב שֶׁל הַדִּין.

דִּתְנַן, הַהוּא מַלְאָךְ הַמְמוּנֶּה עַל בֵּית הַקְּבָרוֹת, נִכְנַס לְקֶבֶר בְּשָׁעָה שֶׁנִּקְבַּר, עוֹמֵד עָלָיו וּמַבִּיט וְאוֹמֵר, אוֹי לוֹ לְפִלּוֹנִי זֶה, אוֹי לוֹ לָעֵינַיִם שֶׁנִּהֲנוּ מֵהָעוֹלָם הַזֶּה בַּעֲבֵירָה, אוֹי לָהֶם לַיָּדַיִם וְלָרַגְלַיִם שֶׁהָלְכוּ בְּהַבְלֵי הָעוֹלָם.

שֶׁשָּׁנִינוּ, אוֹתוֹ מַלְאַךְ הַמְמֻנֶּה עַל בֵּית הַקְּבָרוֹת, נִכְנָס לַקֶּבֶר בְּשָׁעָה שֶׁנִּקְבָּר, עוֹמֵד עָלָיו וּמַבִּיט וְאוֹמֵר: אוֹי לוֹ לְפִלּוֹנִי זֶה! אוֹי לָעֵינַיִם שֶׁנֶּהֱנוּ מֵהָעוֹלָם הַזֶּה בַּעֲבֵרָה! אוֹי לָהֶם לַיָּדַיִם וְלָרַגְלַיִם שֶׁהָלְכוּ בְּהַבְלֵי הָעוֹלָם.

אָמַר הַגּוּף, אֲנִי אֵינִי רוֹאֶה, הַנֶּפֶשׁ הוּא הַמַּנְהִיג שֶׁלִּי. אוֹמֶרֶת הַנֶּפֶשׁ, אֲנִי אֵינִי יוֹדַעַת לֵילֵךְ. וְהֵם הַשְּׁנַיִם, דּוּגְמַת הָעִוֵּר וְהַפִּסֵּחַ. מָה עָשָׂה, מַכְנִיס הַנֶּפֶשׁ לְתוֹךְ הַגּוּף, וְדָן אוֹתָם ג' יָמִים זֶה אַחַר זֶה. לְאַחַר שְׁלֹשָׁה יָמִים, נִדּוֹן מִפִּיו וּמִיָּדָיו וּמֵרַגְלָיו.

אָמַר הַגּוּף: אֲנִי אֵינִי רוֹאֶה, הַנֶּפֶשׁ הִיא הַמַּנְהִיג שֶׁלִּי. אוֹמֶרֶת הַנֶּפֶשׁ: אֲנִי אֵינִי יוֹדַעַת לֵילֵךְ. וְהֵם הַשְּׁנַיִם דְּגַמַת הָעִוֵּר וְהַפִּסֵּחַ. מָה עָשָׂה? מַכְנִיס הַנֶּפֶשׁ לְתוֹךְ הַגּוּף, וְדָן אוֹתָם שְׁלֹשָׁה יָמִים זֶה אַחַר זֶה. לְאַחַר שְׁלֹשָׁה יָמִים, נִדּוֹן מִפִּיו וּמִיָּדָיו וּמֵרַגְלָיו.

לְאַחַר מִכָּאן, הַגּוּף נִבְקַע, וְרִימָה וְתוֹלֵעָה עוֹלָה עָלָיו, וְהַנֶּפֶשׁ מִתְאַבֶּלֶת עָלָיו. דִּכְתִיב, (איוב יד) אַךְ בְּשָׂרוֹ עָלָיו יִכְאָב וְנַפְשׁוֹ עָלָיו תֶּאֱבָל. וְאוֹמֶרֶת, אֲנִי מְלֵאָה הַלַכְתִּי לְאוֹתוֹ הָעוֹלָם, וְרֵיקָם הֱשִׁיבַנִי ה' לְזֶה הָעוֹלָם, בְּלֹא מַעֲשִׂים וּבְלֹא תוֹרָה.

לְאַחַר מִכָּאן הַגּוּף נִבְקַע, וְרִמָּה וְתוֹלֵעָה עוֹלֶה עָלָיו, וְהַנֶּפֶשׁ מִתְאַבֶּלֶת עָלָיו. שֶׁכָּתוּב (איוב יד) אַךְ בְּשָׂרוֹ עָלָיו יִכְאָב וְנַפְשׁוֹ עָלָיו תֶּאֱבָל. וְאוֹמֶרֶת, אֲנִי מְלֵאָה הַלַכְתִּי לְאוֹתוֹ הָעוֹלָם, וְרֵיקָם הֱשִׁיבַנִי ה' לְזֶה הָעוֹלָם, בְּלֹא מַעֲשִׂים וּבְלֹא תוֹרָה.

וְאַשְׁרֵי מִי שֶׁתַּלְמוּדוֹ מִתְקַיֵּים בְּיָדוֹ בִּזְמַן שֶׁהוֹלֵךְ אָדָם לְבֵית עוֹלָמוֹ. שֶׁאֲפִילּוּ בַּקֶּבֶר שִׂפְתוֹתָיו"ו רוֹחֲשׁוֹת, וְהֵם שׁוֹשַׁנִּי"ם, אַל תִּקְרֵי שׁוֹשַׁנִּים, אֶלָּא שֶׁשּׁוֹנִים. מִפְּנֵי שֶׁתּוֹרָתָם מְגִינָה עֲלֵיהֶם. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי ו) בְּשָׁכְבְּךָ תִּשְׁמֹר עָלֶיךָ.

וְאַשְׁרֵי מִי שֶׁתַּלְמוּדוֹ מִתְקַיֵּים בְּיָדוֹ בִּזְמַן שֶׁהוֹלֵךְ אָדָם לְבֵית עוֹלָמוֹ. שֶׁאֲפִלּוּ בַּקֶּבֶר שִׂפְתוֹתָיו"ו רוֹחֲשׁוֹת, וְהֵם שׁוֹשַׁנִּי"ם. אַל תִּקְרֵי שׁוֹשַׁנִּים, אֶלָּא שֶׁשּׁוֹנִים. מִפְּנֵי שֶׁתּוֹרָתָם מְגִנָּה עֲלֵיהֶם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (משלי ו) בְּשָׁכְבְּךָ תִּשְׁמֹר עָלֶיךָ.

כִּי הָא דְּרַבִּי חִסְדָּא, כְּשֶׁנִּפְטַר לְעוֹלָמוֹ, הָלַךְ רַבִּי יוֹסֵי בְּרֵיהּ וּבַת תָּמָן עַל קִבְרֵיהּ בְּלֵילְיָא. שְׁמַע מִגּוֹ קִבְרֵיהּ, חֶדְוָה דְּכִתּוֹת כִּתּוֹת, דְּמִתְכַּנְפֵי וְקָאמְרֵי, נֵיזֵיל לְחֶדְוָתָא דְהִלּוּלָא דְאוֹרַיְיתָא דְּרַבִּי חִסְדָּא. וַאֲפִילּוּ מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת מִתְכַּנְפֵי לְמֵיחֱדֵי בַּהֲדֵיהּ.

כְּמוֹ זֶה שֶׁל רַבִּי חִסְדָּא, כְּשֶׁנִּפְטַר לְעוֹלָמוֹ, הָלַךְ רַבִּי יוֹסֵי בְּנוֹ וְלָן שָׁם עַל קִבְרוֹ בַּלַּיְלָה. שָׁמַע מִתּוֹךְ קִבְרוֹ שִׂמְחָה שֶׁל כִּתּוֹת כִּתּוֹת, שֶׁמִּתְכַּנְסִים וְאוֹמְרִים: נֵלֵךְ לְשִׂמְחַת הַהִלּוּלָה שֶׁל הַתּוֹרָה שֶׁל רַבִּי חִסְדָּא. וַאֲפִלּוּ מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת מִתְכַּנְסִים לִשְׂמֹחַ עִמּוֹ.

שְׁמַע דַּהֲווּ אָמְרִין, מַה לְחַיֵּי בְּחֶדְוָה דִילָן הָכָא, יִלְעוֹן בְּאוֹרַיְיתָא בְּהַהוּא עָלְמָא. אָמַר לֵיהּ, בְּרִי, זִיל מְהָכָא, וְקַיֵּים תַּלְמוּדָךְ, דְּזַכָּאָה אִיהוּ מַאן דְּאָתֵי הָכָא וְתַלְמוּדוֹ בְּיָדוֹ. דְּהָא אֲפִילּוּ מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת לָא יָכְלִין לְקָרְבָא לֵיהּ. זִיל וֶאֱמוֹר לֵיהּ לְרַבִּי חַגַּי, דְּיִגְמוֹר תַּלְמוּדֵיהּ, דְּבְיוֹם פְּלוֹנִי יֵיתֵי הָכָא.

שְׁמַע שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים, מַה לַּחַיִּים בְּשִׂמְחָתֵנוּ כָּאן? יַעַסְקוּ בַּתּוֹרָה בָּעוֹלָם הַהוּא! אָמַר לוֹ, בְּנִי, לֵךְ מִכָּאן וְקַיֵּם תַּלְמוּדְךָ, שֶׁאַשְׁרֵי הוּא מִי שֶׁבָּא לְכָאן וְתַלְמוּדוֹ בְּיָדוֹ. שֶׁהֲרֵי אֲפִלּוּ מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת לֹא יְכוֹלִים לְקָרֵב אֵלָיו. לֵךְ וֶאֱמֹר לְרַבִּי חַגַּי, שֶׁיִּגְמֹר תַּלְמוּדוֹ, שֶׁבְּיוֹם פְּלוֹנִי יָבֹא לְכָאן.

אַדְּהָכֵי, דְּהָווּ מְשַׁתְּעֵי בַּהֲדֵיהּ, סָלְקוּהוּ לְרַבִּי חִסְדָּא לְמִתִיבְתָּא עֵילָּאָה. וְקָם רַבִּי יוֹסֵי בְּרֵיהּ, וַאֲזֵיל, וְחַוֵי לְהוֹן לְחַבְרַיָּיא.

בֵּינְתַיִם שֶׁהָיָה מְדַבֵּר עִמּוֹ, הֶעֱלוּהוּ אֶת רַבִּי חִסְדָּא לְיִשִׁיבָה הָעֶלְיוֹנָה. וְקָם רַבִּי יוֹסֵי בְּנוֹ, וְהָלַךְ, וְהֶרְאָה לַחֲבֵרִים.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי יְהוּדָאי, אִלְמָלֵא רַבִּי יוֹסֵי אַתְּ, כְּדַי הֲוֵת לְאִתְעָנָשָׁא תַּמָּן. אָמַר לֵיהּ, בְּגִין צַעֲרָא דְאַבָּא, אָזְלִית וְשָׁמְעִית כָּל הַאי. קָרָא ר' יוֹנָתָן עֲלֵיהּ דְּרַבִּי חִסְדָּא, (משלי ג) וְשָׂכַבְתָּ וְעָרְבָה שְׁנָתֶךָ. וְהַאי קְרָא אַחֲרִינָא, (קהלת ה) מְתוּקָה שְׁנַת הָעוֹבֵד אִם מְעַט וְאִם הַרְבֵּה יֹאכָל.

אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָאי, אִלְמָלֵא רַבִּי יוֹסֵי אַתָּה, רָאוּי הָיִיתָ לְהֵעָנֵשׁ שָׁם. אָמַר לוֹ, בִּשְׁבִיל צַעֲרוֹ שֶׁל אַבָּא הָלַכְתִּי וְשָׁמַעְתִּי כָּל זֶה. קָרָא רַבִּי יוֹנָתָן עַל רַבִּי חִסְדָּא, (משלי ג) וְשָׂכַבְתָּ וְעָרְבָה שְׁנָתֶךָ. וְהַפָּסוּק הָאַחֵר הַזֶּה, (קהלת ה) מְתוּקָה שְׁנַת הָעֹבֵד אִם מְעַט וְאִם הַרְבֵּה יֹאכָל.

דָּבָר אַחֵר, הַנֶּפֶשׁ נִמְשָׁלָה לַשְּׁכִינָה, וְהַגּוּף לְיִשְׂרָאֵל. אִם יִשְׂרָאֵל חָטְאוּ וְגָלוּ, לָמָּה הִגְלָה הַשְּׁכִינָה לְשָׁם עִמָּהֶם, שֶׁהִיא לֹא חָטְאָה. אֶלָּא עַל שֶׁהָיְתָה מְבַקֶּשֶׁת עֲלֵיהֶם רַחֲמִים. וּמַשְׁפַּעַת לָהֶם עוֹשֶׁר וְכָבוֹד מְאֹד, וְיַהֲבָא לְהוֹן כָּל מַה שֶּׁיִּרְצוּ, וְהֵם חָטְאוּ. וְעַל דָּא נֶאֱמַר, (לא מפורט) וַיִּשְׁמַן יְשֻׁרוּן וַיִּבְעָט שָׁמַנְתָּ עָבִיתָ כָּשִׂיתָ וַיִּטֹּשׁ אֱלוֹהַּ עָשָׂהוּ וַיְנַבֵּל צוּר יְשֻׁעָתוֹ. וְעַל דָּא גָּלְתָה עִמָּהֶם.

דָּבָר אַחֵר, הַנֶּפֶשׁ נִמְשָׁלָה לַשְּׁכִינָה, וְהַגּוּף לְיִשְׂרָאֵל. אִם יִשְׂרָאֵל חָטְאוּ וְגָלוּ, לָמָּה הִגְלָה הַשְּׁכִינָה לְשָׁם עִמָּהֶם, שֶׁהִיא לֹא חָטְאָה? אֶלָּא עַל שֶׁהָיְתָה מְבַקֶּשֶׁת עֲלֵיהֶם רַחֲמִים, וּמַשְׁפַּעַת לָהֶם עֹשֶׁר וְכָבוֹד מְאֹד, וְנָתְנָה לָהֶם כָּל מַה שֶּׁיִּרְצוּ, וְהֵם חָטְאוּ. וְעַל זֶה נֶאֱמַר (דברים לב) וַיִּשְׁמַן יְשֻׁרוּן וַיִּבְעָט שָׁמַנְתָּ עָבִיתָ כָּשִׂיתָ וַיִּטֹּשׁ אֱלוֹהַּ עָשָׂהוּ וַיְנַבֵּל צוּר יְשֻׁעָתוֹ. וְעַל זֶה נֶאֱמַר, וְעַל גָּלְתָה עִמָּהֶם.

מָה רִימָּה וְתוֹלֵעָה עוֹלָה עַל הַגּוּף, כָּךְ בְּשָׁעָה שֶׁיִּשְׂרָאֵל הֵם רָעִים, אוּמוֹת הָעוֹלָם בְּנֵי עֵשָׂו וְיִשְׁמָעֵאל שֶׁנִּקְרָאִים רִמָּה וְתוֹלֵעָה, שׁוֹלְטִים עֲלֵיהֶם, וְהַגּוּף נִבְקָע וְיַהֲרְגוּ לְיִשְׂרָאֵל. וְעַל דָּא אַךְ בְּשָׂרוֹ עָלָיו יִכְאַב וְנַפְשׁוֹ עָלָיו תֶּאֱבָל, מַהוּ בְּשָׂרוֹ עָלָיו יִכְאַב וְנַפְשׁוֹ עָלָיו תֶּאֱבָל. בְּשָׂרוֹ יִכְאַב עֲלֵיהֶם, וְנַפְשׁוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל תֶּאֱבָל. וּכְדֵין אִיהִי תּוֹאֲבַת לַנְּשָׁמָה הָעֶלְיוֹנָה שֶׁנִּקְרֵאת נֶעֱמִי.

מָה רִמָּה וְתוֹלֵעָה עוֹלָה עַל הַגּוּף - כָּךְ בְּשָׁעָה שֶׁיִּשְׂרָאֵל הֵם רָעִים, אֻמּוֹת הָעוֹלָם, בְּנֵי עֵשָׂו וְיִשְׁמָעֵאל, שֶׁנִּקְרָאִים רִמָּה וְתוֹלֵעָה, שׁוֹלְטִים עֲלֵיהֶם, וְהַגּוּף נִבְקָע וְיַהַרְגוּ אֶת יִשְׂרָאֵל. וְעַל זֶה, (איוב יד) אַךְ בְּשָׂרוֹ עָלָיו יִכְאַב וְנַפְשׁוֹ עָלָיו תֶּאֱבָל. מַהוּ בְּשָׂרוֹ עָלָיו יִכְאַב וְנַפְשׁוֹ עָלָיו תֶּאֱבָל? בְּשָׂרוֹ יִכְאַב עֲלֵיהֶם, וְנַפְשׁוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל תֶּאֱבָל. וְאִז הִיא מִשְׁתּוֹקֶקֶת לַנְּשָׁמָה הָעֶלְיוֹנָה שֶׁנִּקְרֵאת נֶעֱמִי.

(רות ב) וּלְנָעֳמִי מוֹדָע לְאִישָׁהּ אִישׁ גִּבּוֹר חַיִל מִמִּשְׁפַּחַת אֲלִימֶלֶךְ וּשְׁמוֹ בֹּעַז וְגוֹ'. רַבִּי רְחוּמָאי פָּתַח, (תהלים קיב) גִּבּוֹר בָּאָרֶץ יִהְיֶה זַרְעוֹ. זַכָּאָה אִיהוּ מַאן דְּמִתְבָּרֵךְ בִּבְנִין בְּהַאי עָלְמָא, בְּגִין דְּלָא יָהֵךְ יְחִידִי לְהַהוּא עָלְמָא.

וּלְנָעֳמִי מוֹדָע לְאִישָׁהּ אִישׁ גִּבּוֹר חַיִל מִמִּשְׁפַּחַת אֲלִימֶלֶךְ וּשְׁמוֹ בֹּעַז וְגוֹ' (רות ב). רַבִּי רְחוּמַאי פָּתַח, (תהלים קיב) גִּבּוֹר בָּאָרֶץ יִהְיֶה זַרְעוֹ. אַשְׁרֵי הוּא מִי שֶׁמִּתְבָּרֵךְ בְּבָנִים בָּעוֹלָם הַזֶּה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵלֵךְ יְחִידִי לְאוֹתוֹ הָעוֹלָם.

תָּא חֲזֵי, בְּדוּגְמָא דְּאִית בָּאָדָם יוד"ה דְּאִתְפָּרַשׁ הָאוֹר שֶׁלּוֹ לְמ"ה. הָכָא אִית בְּגוּפָא הַשֵּׁם מָלֵא יהוו"ה, וּמִתְפָּרֵשׁ לְכ"ב אוֹתִיּוֹת, וְעִם מנצפ"ך הֵם כ"ז.

בֹּא וּרְאֵה, בַּדְּגְמָא שֶׁיֵּשׁ בָּאָדָם יהוו"ה מָלֵא, וּמִתְפָּרֵשׁ הָאוֹר שֶׁלּוֹ לְמ"ה, כָּאן יֵשׁ בַּגּוּף הַשֵּׁם מָלֵא יהוו"ה, וּמִתְפָּרֵשׁ לְעֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת, וְעִם מנצפ"ך הֵם עֶשְׂרִים וְשֵׁבַע.

וַאֲנִי אֶפְתַּח לְךָ דֶּרֶךְ יָשָׁר. כְּמוֹ שֶׁהוּא דּוּגְמַת אָדָם, שֶׁהוּא מִד' אוֹתִיּוֹת, וְהוּא אוֹר גָּדוֹל. כָּךְ אִית בַּגּוּף ד' יְסוֹדוֹת, אֵשׁ וְעָפָר רוּחַ וּמַיִם, וְהֵם ד' כּוֹחוֹת. וְדָא אִינּוּן: רוּחַ הַבַּהֲמִית. וְנֶפֶשׁ הַבַּהֲמִית. וְנִשְׁמָתָא. וְנִשְׁמָתָא לְנִשְׁמָתָא. וְאִינּוּן מִסְטָרָא דִּשְׁמָאלָא.

וַאֲנִי אֶפְתַּח לְךָ דֶּרֶךְ יָשָׁר. כְּמוֹ שֶׁהוּא דְּגְמַת אָדָם, שֶׁהוּא מֵאַרְבַּע אוֹתִיּוֹת, וְהוּא אוֹר גָּדוֹל, כָּךְ יֵשׁ בַּגּוּף אַרְבָּעָה יְסוֹדוֹת - אֵשׁ וְעָפָר רוּחַ וּמַיִם, וְהֵם אַרְבָּעָה כֹּחוֹת. וְאֵלּוּ הֵם: רוּחַ הַבַּהֲמִית, וְנֶפֶשׁ הַבַּהֲמִית, וְהַנִּשְׁמָה, וְהַנִּשְׁמָה לִנְשָׁמָה. וְהֵם מִצַּד הַשְּׂמֹאל.

וְאִינּוּן פּוֹעֲלִין בְּהַאי עָלְמָא כְּגַוְונָא דָּא. הַשֵּׂכֶל מִנִּשְׁמָתָא לְנִשְׁמָתָא. וְתַאֲוַת הַשֵּׂכֶל נִמְשָׁךְ מִן נִשְׁמָתָא. וּמִן רוּחַ הַבַּהֲמִית יָבֹא הַמַּשָּׂא וּמַתָּן עִם הַגּוֹיִם. וְנֶפֶשׁ הַבַּהֲמִית לְהַנְהִיג הָאֵיבָרִים, שֶׁיֵּלְכוּ לַאֲכִילָה וּשְׁתִיָּיה וְתַאֲוַת הַמַּשְׁגֵּל.

וְהֵם פּוֹעֲלִים בָּעוֹלָם הַזֶּה כְּמוֹ זֶה: הַשֵּׂכֶל מֵהַנִּשְׁמָה לִנְשָׁמָה. וְתַאֲוַת הַשֵּׂכֶל נִמְשָׁכֶת מִן הַנִּשְׁמָה. וּמִן רוּחַ הַבַּהֲמִית יָבֹא הַמַּשָּׂא וּמַתָּן עִם הַגּוֹיִם. וְנֶפֶשׁ הַבַּהֲמִית לְהַנְהִיג הָאֵיבָרִים, שֶׁיֵּלְכוּ לַאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה וְתַאֲוַת הַמַּשְׁגֵּל, וְזוֹהִי הַנֶּפֶשׁ הַבַּהֲמִית (מן הרוח ארבע רוחות, קר וחם קיץ וחרף).

וַחֲמִשָּׁה מְקוֹמוֹת שֶׁכ"ב אוֹתִיּוֹת נִזְכָּרִים בָּהֶם, וְהֵם אחה"ע מִגָּרוֹן, בום"ף מִשְּׂפָתַיִם. גיכ"ק מֵחֵיךְ. דטלנ"ת מִלָּשׁוֹן. זסצרבי שִׁמְעוֹן מִשִּׁנַּיִם. וְאֵלּוּ חֲמִשָּׁה מְקוֹמוֹת, נִכְלָלִים בְּאַרְבַּע כּוֹחוֹת, שֶׁהֵם מַנְהִיגִים הָאֵבָרִים, וּבָהֶם נִבְרָא כָּל הַגּוּף. וַעֲלֵיהֶם הַד' אוֹתִיּוֹת קְדוֹשׁוֹת, שֶׁנִּקְרְאוּ אָדָם. וַעֲלֵיהֶם אָמַר הַכָּתוּב, (בראשית א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ.

וַחֲמִשָּׁה מְקוֹמוֹת שֶׁעֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת נִזְכָּרוֹת בָּהֶם, וְהֵם: אחה"ע מִגָּרוֹן, בום"ף מִשְּׂפָתַיִם, גיכ"ק מֵחֵיךְ, דטלנ"ת מִלָּשׁוֹן, זסצר"ש מִשִּׁנַּיִם. וְאֵלּוּ חֲמִשֶּׁת הַמְּקוֹמוֹת נִכְלָלִים בְּאַרְבָּעָה כֹּחוֹת, שֶׁהֵם מַנְהִיגִים הָאֵיבָרִים, וּבָהֶם נִבְרָא כָּל הַגּוּף. וַעֲלֵיהֶם הָאַרְבַּע אוֹתִיּוֹת קְדוֹשׁוֹת, שֶׁנִּקְרְאוּ אָדָם, וַעֲלֵיהֶם אָמַר הַכָּתוּב, (בראשית א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ.

וּמִן הַיו"ד אִיתְעַר יִרְאָה לָאֲדוֹנֵי הָאֲדוֹנִים, שֶׁיִּהְיֶה הָאָדָם יָרֵא מִמֶּנּוּ. וּמִן הַה', אִיתְעַר תְּשׁוּבָה לְאִישׁ. וּמִן הַו', אִיתְעַר לְאָדָם תּוֹרָה. וּמִן הַה', אִיתְעַר מַעֲשִׂים טוֹבִים וּמִצְוֹת, וְלֹא יֶחֱטָא. זֶה הוּא הַשֵּׁם הַנִּסְתָּר בְּצַלְמוֹ. כְּמוֹ שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נִסְתָּר בְּעוֹלָמוֹ, כָּךְ הוּא זֶה הַשֵּׁם נִסְתָּר בָּאָדָם.

וּמִן הַיו"ד מִתְעוֹרֶרֶת יִרְאָה לַאֲדוֹנֵי הָאֲדוֹנִים, שֶׁיִּהְיֶה הָאָדָם יָרֵא מִמֶּנּוּ. וּמִן הַה' מִתְעוֹרֶרֶת תְּשׁוּבָה לְאִישׁ. וּמִן הַו' מִתְעוֹרֶרֶת לְאָדָם תּוֹרָה. וּמִן הַה' מִתְעוֹרְרִים מַעֲשִׂים טוֹבִים וּמִצְוֹת, וְלֹא יֶחֱטָא. זֶהוּ הַשֵּׁם הַנִּסְתָּר בְּצַלְמוֹ. כְּמוֹ שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נִסְתָּר בְּעוֹלָמוֹ, כָּךְ הוּא זֶה הַשֵּׁם נִסְתָּר בָּאָדָם.

וְהַע שֶׁהֵם ד' שֵׁמוֹת, ע"ב. ס"ג. מ"ה. ב"ן. אִית ד' אוֹתִיּוֹת שֶׁנִּקְרָאוּ גּוּף. וּמִתְפַּשְׁטִין לְרמ"ח אֵבָרִים. וְעַל אֵלּוּ הַד', אִית ד' אוֹתִיּוֹת הַנִּזְכָּרִים לְעֵילָא, וְהֵם מִתְעַלִּין עַל אֵלּוּ ד' גּוּפִים שֶׁהִזְכַּרְנוּ, וְנִקְרָאִים נְקוּדוֹת. כִּי בַּהֲבָרַת י' אִי. וּבַהֲבָרַת ה' אֵה. וּבַהֲבָרַת ו' אוֹ. וּבַהֲבָרַת ה' אָה.

וְדַע שֶׁהֵם אַרְבָּעָה שֵׁמוֹת: יהו"ה. יהו"ה. יהו"ה. יהו"ה. וְדַע שֶׁהָאַרְבַּע אוֹתִיּוֹת דְּגִמַת אַרְבָּעָה יְסוֹדוֹת שֶׁנִּקְרְאוּ גּוּף, וּמִתְפַּשְׁטִים לְמַאתַיִם אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה אֵיבָרִים. וְעַל אֵלּוּ הָאַרְבָּעָה יֵשׁ אַרְבַּע אוֹתִיּוֹת הַנִּזְכָּרִים לְמַעְלָה, וְהֵם מִתְעַלִּים עַל הָאַרְבָּעָה גּוּפִים שֶׁהִזְכַּרְנוּ, וְנִקְרָאִים נְקֻדּוֹת. כִּי בַּהֲבָרַת י' אִי, וּבַהֲבָרַת ה' אֵה, וּבַהֲבָרַת ו' אוֹ. וּבַהֲבָרַת ה' אָה.

וְיֵשׁ עַל הַנְּקוּדוֹת טְעָמִים. שֶׁהֵם מַנְהִיגִים לְאַרְבַּע אוֹתִיּוֹת. שֶׁהֵם כְּנֶגֶד רַגְלֵי הַמֶּרְכָּבָה, שֶׁהֵם מוֹצָא הַיְסוֹדוֹת הַשְּׁפֵלִים, וְהֵם נִקְרָאִים נְקוּדוֹת. וַעֲלֵיהֶם שְׁלֹשָׁה טְעָמִים, וְהֵם זָרְקָא תְּלִשָׁא שַׁלְשֶׁלֶת. וְזֶהוּ שֵׁם הַנִּסְתָּר הַטָּהוֹר וְהַקָּדוֹשׁ, שֶׁהוּא שֵׁם הוי"ה.

וְיֵשׁ עַל הַנְּקֻדּוֹת טְעָמִים, שֶׁהֵם מַנְהִיגִים לְאַרְבַּע אוֹתִיּוֹת, שֶׁהֵם כְּנֶגֶד רַגְלֵי הַמֶּרְכָּבָה, שֶׁהֵם מוֹצָא הַיְסוֹדוֹת הַשְּׁפֵלִים, וְהֵם נִקְרָאִים נְקֻדּוֹת. וַעֲלֵיהֶם שְׁלֹשָׁה טְעָמִים, וְהֵם זָרְקָא תְּלִשָׁא שַׁלְשֶׁלֶת. וְזֶהוּ שֵׁם הַנִּסְתָּר הַטָּהוֹר וְהַקָּדוֹשׁ, שֶׁהוּא שֵׁם הוי"ה.

וְכֵן בָּאָדָם, מִן הָא' לְבַדָּהּ הִתְפַּשְׁטוּ ד' אוֹתִיּוֹת שֶׁל שֵׁם, אִי, אֵה, אוֹ, אָה. וּמִן הָאֶלֶף הִתְפַּשֵּׁט ה"א הַנֶּעֱלָם, כִּי הוּא מוֹצִיא מַה שֶּׁקִּבֵּל. וְגַם שְׁתֵּי הֲבָרוֹתָיו אָה אוֹ, הָרִאשׁוֹן מְקַבֵּל וְהַשֵּׁנִי מוֹלִיד. וְהַיו"ד הַנֶּעֱלָם שֶׁל אִי מוֹרֶה, כִּי מִמֶּנּוּ מִתְפַּשֵּׁט הַכֹּל. וְעַל כֵּן נִקְרָא הָרִאשׁוֹן מְקַבֵּל וְהַשֵּׁנִי מוֹלִיד. וְהַיו"ד הַנֶּעֱלָם שֶׁמּוֹרֶה כִּי מִמֶּנּוּ מִתְפַּשֵּׁט הַכֹּל.

וְכֵן בָּאָדָם, מִן הָא' לְבַדָּהּ הִתְפַּשְׁטוּ אַרְבַּע אוֹתִיּוֹת שֶׁל שֵׁם: אִי, אֵה, אוֹ, אָה. וּמִן הָאֶלֶף הִתְפַּשֵּׁט ה"א הַנֶּעֱלָם, כִּי הוּא מוֹצִיא מַה שֶּׁקִּבֵּל. וְגַם שְׁתֵּי הֲבָרוֹתָיו אִי אוֹ - הָרִאשׁוֹן מְקַבֵּל וְהַשֵּׁנִי מוֹלִיד. וְהַיו"ד הַנֶּעֱלָם שֶׁל אִי מוֹרֶה כִּי מִמֶּנּוּ מִתְפַּשֵּׁט הַכֹּל. וְעַל כֵּן נִקְרָא הָרִאשׁוֹן מְקַבֵּל, וְהַשֵּׁנִי מוֹלִיד. וְהַיו"ד הַנֶּעֱלָם שֶׁמּוֹרֶה כִּי מִמֶּנּוּ מִתְפַּשֵּׁט הַכֹּל.

וְעַל כֵּן נִקְרָא הָרִאשׁוֹן זָרְקָא, כִּשְׁמוֹ כֵּן הוּא, כִּי הוּא מוֹרֶה שֶׁאֵין לוֹ סוֹף. וְהַשֵּׁנִיָּה תְּלִשָׁא, מִלָּה מוּרְכֶּבֶת: תַּלְמוּד לוֹמַר ש"א. כִּי הִיא נוֹשֵׂאת הַתַּלְמוּד לוֹמַר. וְהַשְּׁלִישִׁי שַׁלְשֶׁלֶת, כִּשְׁמָהּ כֵּן הִיא, הַמַּשְׁפַּעַת לַתֵּל שֶׁהַכֹּל פּוֹנִים שָׁם.

וְעַל כֵּן נִקְרָא הָרִאשׁוֹן זָרְקָא, כִּשְׁמוֹ כֵּן הוּא, כִּי הוּא מוֹרֶה שֶׁאֵין לוֹ סוֹף. וְהַשֵּׁנִיָּה תְּלִשָׁא, מִלָּה מֻרְכֶּבֶת: ת"ל ש"א. כִּי הִיא נוֹשֵׂאת הַת"ל. וְהַשְּׁלִישִׁי שַׁלְשֶׁלֶת, כִּשְׁמָהּ כֵּן הִיא, הַמַּשְׁפַּעַת לַתֵּל שֶׁהַכֹּל פּוֹנִים שָׁם (ועל זה כון המחבר באמרו).

וְהַע שֶׁהֵם ד' שֵׁמוֹת. בְּדוּגְמָא דָּא, יוֹסֵי יוֹסֵי יוֹסֵי יוֹסֵי. אִית ד' אוֹתִיּוֹת שֶׁנִּקְרְאוּ גּוּף, וּמִתְפַּשְׁטִים לְרמ"ח אֵיבָרִים. וְאִית ד' אוֹתִיּוֹת, שֶׁנִּקְרְאוּ נְקוּדוֹת, וְהֵם מִתְעַלִּים עַל הַגּוּף.

וְיֵשׁ עַל הַנְּקוּדוֹת טְעָמִים, שֶׁהֵם מַנְהִיגִים לָהֶם לָאוֹתִיּוֹת. וְעַל שְׁלשָׁה שֵׁם נִסְתָּר וְקָדוֹשׁ, וְהַנְּקוּדוֹת גּוּף לַטְּעָמִים, וְהָאוֹתִיּוֹת גּוּף לַנְּקוּדוֹת.

וְדַע שֶׁהֵם אַרְבָּעָה שֵׁמוֹת, בַּדֶּגְמָא הַזֹּו: יוֹסֵי יוֹסֵי יוֹסֵי יוֹסֵי. יֵשׁ אַרְבַּע אוֹתִיּוֹת שֶׁנִּקְרְאוּ גּוּף, וּמִתְפַּשְׁטִים לְמֵאתַיִם אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה אֵיבָרִים. וְיֵשׁ אַרְבַּע אוֹתִיּוֹת שֶׁנִּקְרְאוּ נְקֻדּוֹת, וְהֵם מִתְעַלִּים עַל הַגּוּף. וְיֵשׁ עַל הַנְּקֻדּוֹת טְעָמִים, שֶׁהֵם מַנְהִיגִים אֶת הָאוֹתִיּוֹת. וְעַל שְׁלשָׁה שֵׁם נִסְתָּר וְקָדוֹשׁ, וְהַנְּקֻדּוֹת גּוּף לַטְּעָמִים, וְהָאוֹתִיּוֹת גּוּף לַנְּקֻדּוֹת.

רַבִּי רְחוּמַאי פָּתַח, (תהלים קיב) גִּבּוֹר בָּאָרֶץ יִהְיֶה זַרְעוֹ. זַכָּאָה הוּא מַאן דְּיִזְכֶּה דְּיִתְבָּרֵךְ בִּבְנִין בְּהַאי עַלְמָא. וְאִי לָא, אִיהוּ אָזֵיל מִיַּד לְיַד. וּכְתִיב, (משלי יא) יָד לְיָד לֹא יִנָּקֶה רָע. מַאי יָד לְיָד. סוֹד ה' לִירֵאָיו.

רַבִּי רְחוּמַאי פָּתַח, (תהלים קיב) גִּבּוֹר בָּאָרֶץ יִהְיֶה זַרְעוֹ. אַשְׁרֵי הוּא מִי שֶׁיִּזְכֶּה לְהִתְבָּרֵךְ בְּבָנִים בָּעוֹלָם הַזֶּה. וְאִם לֹא, הוּא הוֹלֵךְ מִיָּד לְיָד. וְכָתוּב (משלי יא) יָד לְיָד לֹא יִנָּקֶה רָע. מַה זֶּה יָד לְיָד? (תהלים כה) סוֹד ה' לִירֵאָיו.

רַבִּי נַחְמָן אוֹמֵר, וּלְנֶעֱמִי מוֹדַע לְאִישָׁהּ אִישׁ גִּבּוֹר חַיִל מִמִּשְׁפַּחַת אֱלִימֶלֶךְ וּשְׁמוֹ בֹּעַז. וּכְתִיב, (רות ב) קָרוֹב לָנוּ הָאִישׁ מִגֹּאֲלֵנוּ הוּא. וְרַבִּי רְחוּמַאי אָמַר, אִי הָכֵי, מַאי לֹא יִנָּקֶה רָע.

רַבִּי נַחְמָן אוֹמֵר, וּלְנֶעֱמִי מוֹדַע לְאִישָׁהּ אִישׁ גִּבּוֹר חַיִל מִמִּשְׁפַּחַת אֱלִימֶלֶךְ וּשְׁמוֹ בֹּעַז. וְכָתוּב (רות ב) קָרוֹב לָנוּ הָאִישׁ מִגֹּאֲלֵנוּ הוּא. וְרַבִּי רְחוּמַאי אָמַר, (אם) כָּךְ, מַה זֶּה לֹא יִנָּקֶה רָע?

אָמַר לֵיהּ, לְסַנְטֵרָא דְּהַהוּא אַלְקֵי לְחַיָּבָא, עַד דְּיֵהֵבֵי לֵיהּ עַרְבָא. וְאִי יָהֵיב לָא שַׁבְקִין סַנְטֵירָא לְאַלְקָאה. אָמַר לֵיהּ לָאו הָכֵי, אֶלָּא בְּשַׁעֲתָא דְּיֵיתֵי וְיִתְגְּלֵי מַאן דְּאַחְיֵי לְבַר נָשׁ, תְּנָדַע הַאי.

אָמַר לוֹ, לְשׂוֹטֵר שֶׁהָיָה מַלְקֶה אֶת הָרְשָׁעִים, עַד שֶׁנּוֹתְנִים לוֹ עֲרֵב. וְאִם נוֹתֵן, לֹא נוֹתְנִים לַשּׂוֹטֵר לְהַלְקוֹת. אָמַר לוֹ, לֹא כָּךְ! אֶלָּא בְּשָׁעָה שֶׁיָּבֹא וְיִתְגַּלֶּה מִי שֶׁהֶחֱיָה אֶת הָאָדָם, תֵּדַע אֶת זֶה.

רַבִּי זְמִירָאָה נָפַק לַחֲקַל אוֹנֵי, חָמָא בְּאִינּוּן בְּקִיעִין קַרְטוֹנְיָא, קוּמְטְרֵי שַׁלְהוֹבֵי דְּסַלְקִין. אַרְכִּין אוּדְנוֹי, וּשְׁמַע קָלִין. אָמַר לֵיהּ הַהוּא עַרְבָאָה, זִיל בַּהֲדֵי, וְאַרְאֵה לָךְ פְּלִיאָן טְמִירִין מִבֵּי נָשָׁא. אָזַל עִמֵּיהּ אָחוֹרֵי טִינָרָא, וְחָמֵי בְּקִיעִין אָחֳרָנִין, וְשַׁלְהוֹבִין סְלִיקוּ לְעֵילָּא. שְׁמָעוּ קָלִין אָחֳרָנִין. אָמַר לֵיהּ אַרְכִּין אוּדְנָךְ הָכָא. אַרְכִּין אוּדְנוֹי, וּשְׁמַע קָלִין דְּאָמְרִין וַוי וַוי.

רַבִּי זְמִירָאָה יָצָא לִשְׂדֵה אוֹנוֹ, רָאָה אֶת אוֹתָם הַבְּקִיעִים שֶׁבְּקִמְטֵי הַבְּלִיטוֹת שֶׁמַּעֲלוֹת שַׁלְהֶבוֹת. הִרְכִּין אָזְנוֹ, וְשָׁמַע קוֹלוֹת. אָמַר לוֹ אוֹתוֹ הָעֲרָבִי: לֵךְ עִמִּי, וְאַרְאֶה לְךָ פְּלִיאוֹת נִסְתָּרוֹת מִבְּנֵי אָדָם. הָלַךְ עִמּוֹ אֲחוֹרֵי הַסֶּלַע, וְרָאָה בְּקִיעִים אֲחֵרִים וְשַׁלְהֶבוֹת שֶׁעוֹלוֹת לְמַעְלָה. שָׁמְעוּ קוֹלוֹת אֲחֵרִים. אָמַר לוֹ: הַרְכֵּן אָזְנְךָ לְכָאן. הִרְכִּין אֶת אָזְנוֹ, וְשָׁמַע קוֹלוֹת שֶׁאוֹמְרִים וַי וַי.

אָמַר, וַדַּאי הָא אָתַר חַד מֵאִינּוּן דּוּכְתֵּי דְּגֵיהִנֹּם הָכָא. וַעֲבַר הַהוּא עָרְבָאָה, וְאִשְׁתְּאַר הוּא. אַדְּהָכֵי, גְּחִין גּוֹ דּוּכְתָּא אָחֳרָא, וְחָמָא חַד בַּר נָשׁ דְּהֲוָה רָמֵי קָלִין, וַהֲווּ נָטְלִין לֵיהּ, וְאָעֲלִין לֵיהּ לְעוֹמְקָא דְמְדוֹרָא אַחֳרִינָא, וְאִתְכַּסָּאי, וְלָא חָמֵי יַתִּיר.

אָמַר, ' וַדַּאי, זֶהוּ מָקוֹם מֵאוֹתָם הַמְּקוֹמוֹת שֶׁל הַגֵּיהִנֹּם כָּאן. וְעָבַר אוֹתוֹ הָעַרְבִי, וְהוּא נִשְׁאַר. בֵּינְתַיִם גָּחַן לְתוֹךְ מָקוֹם אַחֵר, וְרָאָה אִישׁ אֶחָד שֶׁהָיָה מֵרִים קוֹלוֹת, וְהָיוּ לוֹקְחִים אוֹתוֹ, וּמַכְנִיסִים אוֹתוֹ לָעֹמֶק שֶׁל מָדוֹר אַחֵר, וְנִתְכַּסָּה, וְלֹא רָאָה יוֹתֵר.

אַהְמִיךְ, וְחָמָא בְּחֶלְמָא הַהוּא גַּבְרָא. אָמַר לֵיהּ מַאן אַתְּ. אָמַר לֵיהּ יוּדָאי חַיְיבָא אֲנָא, דְּלָא שְׁבַקְנָא בִּישִׁין וְחֶטְאִין בְּעָלְמָא דְלָא עֲבַדְנָא. אָמַר לֵיהּ בְּגוֹ חֶלְמָא, מַה שְׁמָךְ. אָמַר לֵיהּ, לָא יְדַעְנָא, דְּחַיְיבֵי גֵיהִנֹּם לָא דָכְרִין שְׁמַיְיהוּ.

נִרְדַּם, וְרָאָה בַּחֲלוֹם אוֹתוֹ הָאִישׁ. אָמַר לוֹ: מִי אַתָּה? אָמַר לוֹ: יְהוּדִי רָשָׁע אֲנִי, שֶׁלֹּא הִשְׁאַרְתִּי רָעוֹת וַחֲטָאִים בָּעוֹלָם שֶׁלֹּא עָשִׂיתִי. אָמַר לוֹ בְּתוֹךְ הַחֲלוֹם: מַה שְׁמְךָ? אָמַר לוֹ: אֵינִי יוֹדֵעַ, שֶׁהָרְשָׁעִים שֶׁל הַגֵּיהִנֹּם לֹא זוֹכְרִים שְׁמָם.

אָמַר לֵיהּ, שְׁמָא דְּדוּכְתָּךְ מַהוּ. אָמַר לֵיהּ, בְּגַלְיְלָא עִילָּאָה קַצָּבָא הֲוֵינָא. וּמִגּוֹ בִּישִׁין סַגִּיאִין דַּעֲבַדְנָא הָתָם, דַּיְינִין לְהַהוּא בַּר נָשׁ תְּלָתָא זִמְנִין בְּיוֹמָא וּתְלָתָא זִמְנִין בְּלֵילְיָא. אָמַר לֵיהּ, וּבְרָא שְׁבַקְתְּ. אָמַר לֵיהּ, אֵין.

אָמַר לוֹ: שֵׁם מְקוֹמְךָ מַהוּ? אָמַר לוֹ: בַּגַּלִּיל הָעֶלְיוֹן הָיִיתִי קַצָּב, וּמִתּוֹךְ הָרָעוֹת הָרַבּוֹת שֶׁעָשִׂיתִי שָׁם, דָּנִים אֶת אוֹתוֹ הָאִישׁ שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּיוֹם וְשָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּלַּיְלָה. (אמר לו, ' ובן השארת, ' אמר לו', כן).

קָם מִתַּמָּן, וַאֲזַל לֵיהּ לְגַלְיְלָא עִילָּאָה, שְׁמַע קוֹל יְנוּקָא דְּהֲוָה אָמַר, (משלי ב) אִם תְּבַקְּשֶׁנָּה כַּכֶּסֶף וְכַמַּטְמוֹנִים תַּחְפְּשֶׂנָּה אָז תָּבִין יִרְאַת ה'. אֲזַל לְבֵי מִדְרְשָׁא אָחֳרָא, שְׁמַע קוֹל יְנוּקָא אָחֳרָא דְּהֲוָה אָמַר, (צפניה ב) בַּקְּשׁוּ בַקְּשׁוּ צָדֶק בַּקְּשׁוּ עָנָוָה אוּלַי תִּסָּתְרוּ וְגוֹ'.

קָם מִשָּׁם, וְהָלַךְ לוֹ לַגַּלִּיל הָעֶלְיוֹן. שָׁמַע קוֹל תִּינוֹק שֶׁהָיָה אוֹמֵר, (משלי ב) אִם תְּבַקְּשֶׁנָּה כַּכֶּסֶף וְכַמַּטְמוֹנִים תַּחְפְּשֶׂנָּה אָז תָּבִין יִרְאַת ה'. הָלַךְ לְבֵית מִדְרָשׁ אַחֵר, שָׁמַע קוֹל תִּינוֹק אַחֵר שֶׁהָיָה אוֹמֵר, (צפניה ב) בַּקְּשׁוּ בַקְּשׁוּ צָדֶק בַּקְּשׁוּ עָנָוָה אוּלַי תִּסָּתְרוּ וְגוֹ'.

אָזַל וְחִפֵּשׂ אֲבַתְרֵיהּ דְּהַהוּא גַּבְרָא רְשָׁע. וּלְחַד יְנוּקָא קָא שְׁאִיל. אָמַר לֵיהּ, רַבִּי, תֵּיתֵי כָּךְ וְכָךְ לְהַהוּא גַּבְרָא, דְּלָא שְׁבַק בִּישִׁין וְחֶטְאִין בְּעָלְמָא דְלָא עֲבַד. כָּךְ וְכָךְ תְּהֵא לְהַהוּא גַּבְרָא רְשָׁע, וּלְהַהוּא מֵנִיקְתָּה דְּיַנִיקָא לֵיהּ.

הָלַךְ וְחִפֵּשׂ אַחַר אוֹתוֹ הָאִישׁ הָרָשָׁע. וְאָל תִּינוֹק אֶחָד שְׁאַל. אָמַר לוֹ: רַבִּי, יִבֹּא כָּךְ וְכָךְ לְאוֹתוֹ הָאִישׁ, שֶׁלֹּא הִשְׁאִיר רָעוֹת וַחֲטָאִים בָּעוֹלָם שֶׁלֹּא עָשָׂה! כָּךְ וְכָךְ יִהְיֶה לְאוֹתוֹ הָאִישׁ הָרָשָׁע, וּלְאוֹתָהּ (המינקת) שֶׁהֵינִיקָה אוֹתוֹ!

אָמַר לֵיהּ, בְּרָא שְׁבַק בְּעָלְמָא. אָמַר לֵיהּ הֵן. חַד בְּרָא שְׁבִיק, וְהוּא רָשָׁע כַּאֲבוּהָ, וְאִיהוּ יְנוּקָא דְּאָזַיל בְּבֵי מִטְבָּחַיָּא. חִפֵּשׂ אֲבַתְרֵיהּ, וּנְטֵיל לֵיהּ וְלָעֵי לֵיהּ בְּאוֹרַיְיתָא, עַד דְּאוֹלֵיף

לֵיהּ מִקְרָא וּצְלוֹתָא וּקְרִיאַת שְׁמַע. לְבָתַר אוֹלֵיף לֵיהּ מִשְׁנָה וְתַלְמוּד וַהֲלָכוֹת וְהַגָּדוֹת, עַד דְּאִתְחַכַּם יַתִּיר, וְהַיְינוּ רַבִּי נַחוּם הַפָּקוֹלִי.

אָמַר לוֹ: הַאִם הַשְׁאִיר בֵּן בָּעוֹלָם? אָמַר לוֹ: כֵּן, בֵּן אֶחָד הוּא הִשְׁאִיר, וְהוּא רָשָׁע כְּמוֹ אָבִיו, וְהוּא הַיֶּלֶד שֶׁהוֹלַךְ בְּבֵית הַמִּטְבָּחַיִם. חִפֵּשׂ אַחֲרָיו, וְלָקַח אוֹתוֹ וְלִמֵּד אוֹתוֹ בַּתּוֹרָה, עַד שֶׁלִּמְּדוֹ מִקְרָא וּתְפִלָּה וּקְרִיאַת שְׁמַע. אַחַר כָּךְ לִמֵּד אוֹתוֹ מִשְׁנָה וְתַלְמוּד וַהֲלָכוֹת וְהַגָּדוֹת, עַד שֶׁהִתְחַכֵּם יוֹתֵר, וְהַיְינוּ רַבִּי נַחוּם הַפָּקוֹלִי.

אַמַּאי קָרוֹ לֵיהּ הַפָּקוֹלִי. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (ישעיה כח) פָּקוּ פְּלִילִיָּה. דְּאַפֵּיק לַאֲבוּהָ מִן דִּינָא דְּהַהוּא עָלְמָא. וְכַמָּה חַכִּימֵי דָּרָא דְּנָפְקוּ מִינֵּיהּ, אִקְרוּן פָּקוֹלִי.

וְלָמָּה קְרָאוּ לוֹ הַפָּקוֹלִי? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה כח) פָּקוּ פְּלִילִיָּה. שֶׁהוֹצִיא אֶת אָבִיו מֵהַדִּין שֶׁל אוֹתוֹ הָעוֹלָם. וְכַמָּה חַכְמֵי הַדּוֹר שֶׁיָּצְאוּ מִמֶּנּוּ נִקְרְאוּ פָּקוֹלִי.

הַהוּא גַּבְרָא אָתֵי לֵיהּ בְּחֶלְמָא, וַאֲמַר לֵיהּ, רַבִּי, כַּמָּה דְאַנְתְּ נַחֲמְתְּ לִי כֵּן יְנַחֵם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹתָךְ. דְּהָא מִן יוֹמָא דְּיָדַע בְּנֵי פָּסוּק חַד, פָּקוּ לִי מִן דִּינָא. כֵּיוָן דְּקָרָא קְרִיאַת שְׁמַע, סָלְקִין דִּינָאי בֵּין בִּימָמָא בֵּין בְּלֵילְיָא זִימְנָא חַד. כֵּיוָן דְּקָרֵי בֵּיהּ רַב, אַעֲבָרוּ דִּינָאי מִכֹּל וְכֹל.

אוֹתוֹ הָאִישׁ בָּא לוֹ בַּחֲלוֹם, וְאָמַר לוֹ: רַבִּי, כְּמוֹ שֶׁנִּחַמְתָּנִי, כָּךְ יְנַחֵם אוֹתְךָ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. שֶׁהֲרֵי מִן הַיּוֹם שֶׁיָּדַע בְּנֵי פָּסוּק אֶחָד, הוֹצִיאוּ אוֹתִי מִן הַדִּין. כֵּיוָן שֶׁקָּרָא קְרִיאַת שְׁמַע, הֶעֱבִירוּ אֶת דִּינִי מִכֹּל וְכֹל.

יוֹמָא דְּאִתְחַכְּים וְקָרוֹ לֵיהּ רַבִּי, אַתְקִינוּ כּוּרְסֵי בֵּין צַדִּיקַיָּיא בְּגִינְתָא דְעֵדֶן. וּבְכָל יוֹמָא וְיוֹמָא דְּאִתְחַדְּשָׁא אוֹרַיְיתָא בִּשְׁמַיָּא, מְעַטְרִין לִי בְּעִיטָרָא עִילָּאָה, דְּצַדִּיקִים מִתְעַטְּרִין.

הַיּוֹם שֶׁנִּהְיָה חָכָם וְקָרְאוּ לוֹ רַבִּי, הִתְקִינוּ אֶת כִּסְאֵי בֵּין הַצַּדִּיקִים בְּגַן עֵדֶן. וּבְכָל יוֹם וְיוֹם שֶׁמִּתְחַדֶּשֶׁת תּוֹרָה בִּשְׁמוֹ, מְעַטְּרִים אוֹתִי בַּעֲטָרָה עֶלְיוֹנָה, שֶׁהַצַּדִּיקִים מִתְעַטְּרִים.

בְּגִינָךְ זָכִינָא בְּכָל הַאי יְקָר. זַכָּאָה אִיהוּ חוּלָקֵיהּ, מַאן דְּשָׁבַק בְּרָא דְּלָעֵי בַּתּוֹרָה בְּהַאי עָלְמָא. אֲמַר ר' חִיָּיא בַּר אַבָּא, כְּהַאי גַּוְונָא אִירַע לֵיהּ לְרַבִּי עֲקִיבָא.

בְּגָלָךְ זְכִיתִי בְּכָל הַכָּבוֹד הַזֶּה. אַשְׁרֵי הוּא חֶלְקוֹ שֶׁל מִי שֶׁמַּשְׁאִיר בֵּן שֶׁעוֹסֵק בַּתּוֹרָה בָּעוֹלָם הַזֶּה. אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא, כְּמוֹ זֶה אֵרַע לוֹ לְרַבִּי עֲקִיבָא.

רַבִּי נָתָן שָׁאַל לֵיהּ לְרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא יוֹמָא חַד, וְאָמַר לֵיהּ, אֱלִיָּהוּ הָוָה לֵיהּ בָּרָא, אוֹ לָאו. אָמַר לֵיהּ, מֵילְתָא אָחֳרָא הָוָה בֵּיהּ, וּכְתִיב, (דברי הימים א טז) אַל תִּגְּעוּ בִּמְשִׁיחָי וּבִנְבִיאַי אַל תָּרֵעוּ. מַאי אַל תָּרֵעוּ אַל תַּעֲשׂוּ עַצְמֵיכֶם רֵעִים וַחֲבֵרִים לִנְבִיאַי. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּחַר בָּהֶם, וְהִבְדִּילָם מִיִּשְׂרָאֵל לְעֲבוֹדָתוֹ, וְהִכְנִיסָם בְּהֵיכָלוֹ. קַל וָחוֹמֶר, מִי שֶׁהוּא מַלְאָךְ בַּשָּׁמַיִם, אַתָּה שׁוֹאֵל עָלָיו.

רַבִּי נָתָן שָׁאַל אֶת רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא יוֹם אֶחָד, וְאָמַר לוֹ, הַאִם לְאֵלִיָּהוּ הָיָה בֵּן אוֹ לֹא? אָמַר לוֹ, דָּבָר אַחֵר הָיָה בּוֹ, וְכָתוּב (דברי הימים א טז) אַל תִּגְּעוּ בִּמְשִׁיחָי וּבִנְבִיאַי אַל תָּרֵעוּ. מַה זֶּה אַל תָּרֵעוּ? אַל תַּעֲשׂוּ

עַצְמְכֶם רַעִים וַחֲבֵרִים לִנְבִיאַי. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּחַר בָּהֶם, וְהִבְדִּילָם מִיִּשְׂרָאֵל לַעֲבוֹדָתוֹ, וְהִכְנִיסָם בְּהֵיכָלוֹ, קַל וָחֹמֶר מִי שֶׁהוּא מַלְאָךְ בַּשָּׁמַיִם, אַתָּה שׁוֹאֵל עָלָיו?!

רַבִּי יוֹחָנָן אוֹמֵר, מִשֶּׁבָּט גָּד הָיָה. רַבִּי נְהוֹרָאי אָמַר, אֵלִיָּהוּ מִלָּה אֲחֶרָא הֲוָה בֵּיהּ, דִּכְתִיב, (משלי ל) מִי עָלָה שָׁמַיִם וַיֵּרֶד. מִי עָלָה שָׁמַיִם, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר מִשְּׁמֵיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, דָּא אֵלִיָּהוּ. וַיֵּרֶד מִקּוֹדֶם לָכֵן.

רַבִּי יוֹחָנָן אוֹמֵר, מִשֶּׁבָּט גָּד הָיָה. רַבִּי נְהוֹרָאי אָמַר, אֵלִיָּהוּ, דְּבָר אַחֵר הָיָה בּוֹ, שֶׁכָּתוּב (משלי ל) מִי עָלָה שָׁמַיִם וַיֵּרֶד. מִי עָלָה שָׁמַיִם - אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר מִשְּׁמוֹ שֶׁל רַבִּי שִׁמְעוֹן, זֶה אֵלִיָּהוּ. וַיֵּרֶד - מִקֶּדֶם לָכֵן.

וְקַשְׁיָא דְּרַבִּי אֶלְעָזָר אַדְּרַבִּי אֶלְעָזָר, דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אֵלִיָּהוּ דָּא פִּנְחָס. אִי בִּשְׁבִיל שֶׁקִּנֵּא לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, זֶה קִנֵּא וְזֶה קִנֵּא. לָאו הָכִי. דְּאָמַר רַבִּי אֶלְיֶעְזָר, כְּתִיב, (מלכים א יט) קַנֹּא קִנֵּאתִי. קַנֹּא בַּשִּׁטִּים, וְקִנֵּאתִי הָכָא. אָמַר לֵיהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, עַד מָתַי אַתָּה מְקַנֵּא לִשְׁמִי.

וְקַשָּׁה מֵרַבִּי אֶלְעָזָר עַל רַבִּי אֶלְעָזָר, שֶׁאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אֵלִיָּהוּ זֶה פִּנְחָס. אִם בִּשְׁבִיל שֶׁקִּנֵּא לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא - זֶה קִנֵּא וְזֶה קִנֵּא! לֹא כָּךְ, שֶׁאָמַר רַבִּי אֶלְיֶעְזֶר, כָּתוּב (מלכים אמט) קַנֹּא קִנֵּאתִי. קַנֹּא בַּשִּׁטִּים, וְקִנֵּאתִי כָּאן. אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: עַד מָתַי אַתָּה מְקַנֵּא לִשְׁמִי?

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בַּר שָׁלוֹם, (משלי ל) מִי עָלָה שָׁמַיִם, דָּא אֵלִיָּהוּ. דִּכְתִיב, (מלכים ב ב) וַיַּעַל אֵלִיָּהוּ בַּסְּעָרָה הַשָּׁמַיְמָה. וַיֵּרֶד, זֶה יוֹנָה, דִּכְתִיב, (יונה א) וְיוֹנָה יָרַד אֶל יַרְכְּתֵי הַסְּפִינָה וְגוֹ'. (שם ב) לְקַצְבֵי הָרִים יָרַדְתִּי. מִי אָסַף רוּחַ בְּחָפְנָיו, זֶה מֹשֶׁה.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בַּר שָׁלוֹם, מִי עָלָה שָׁמַיִם - זֶה אֵלִיָּהוּ, שֶׁכָּתוּב (מלכים ב ב) וַיַּעַל אֵלִיָּהוּ בַּסְּעָרָה הַשָּׁמָיִם. וַיֵּרֶד - זֶה יוֹנָה, שֶׁכָּתוּב (יונה א) וְיוֹנָה יָרַד אֶל יַרְכְּתֵי הַסְּפִינָה וְגוֹ'. לְקַצְבֵי הָרִים יָרַדְתִּי. מִי אָסַף רוּחַ בְּחָפְנָיו - זֶה מֹשֶׁה.

מִי צָרַר מַיִם, זֶה אֱלִישָׁע, שֶׁרִיפֵּא הַמַּיִם בִּירִיחוֹ. בַּשִּׁמְלָה, בְּכֹחַ שִׁמְלָתוֹ שֶׁל אֵלִיָּהוּ. מִי הֵקִים כָּל אַפְסֵי אָרֶץ, דָּא אַבְרָהָם. דִּכְתִיב (בראשית ב) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם, בְּאַבְרָהָם.

מִי צָרַר מַיִם - זֶה אֱלִישָׁע, שֶׁרִפֵּא הַמַּיִם בִּירִיחוֹ. בַּשִּׁמְלָה - בְּכֹחַ שִׁמְלָתוֹ שֶׁל אֵלִיָּהוּ. מִי הֵקִים כָּל אַפְסֵי אָרֶץ - זֶה אַבְרָהָם, שֶׁכָּתוּב (בראשית א) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם, בְּאַבְרָהָם.

מַה שְׁמוֹ שֶׁל אוֹתוֹ אָדוֹן שֶׁהֵבִיא הַלָּלוּ לָעוֹלָם. ה' צְבָאוֹת שְׁמוֹ. וּמַה שֵּׁם בְּנוֹ. יִשְׂרָאֵל. דִּכְתִיב, (שמות ד) בְּנִי בְכוֹרִי יִשְׂרָאֵל. ר' נַחְמָן אוֹמֵר כָּל הַאי בְּהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְדַבֵּר.

מַה שְׁמוֹ שֶׁל אוֹתוֹ אָדוֹן שֶׁהֵבִיא הַלָּלוּ לְעֻבּוּדָתוֹ? ה' צְבָאוֹת שְׁמוֹ. וּמַה שֵּׁם בְּנוֹ? יִשְׂרָאֵל, שֶׁכָּתוּב (שמות א) בְּנִי בְכוֹרִי יִשְׂרָאֵל. רַבִּי נַחְמָן אוֹמֵר, כָּל זֶה בְּקַדּוּשׁ בָּרוּךְ הוּא מְדַבֵּר.

רַבִּי נְהוֹרָאי וְרַבִּי יְהוּדָאי, אִיעָרְעוּ תְּחוֹת אִילָנָא חָדָא בְּחַקְלָא, וַהֲווּ יַתְבֵי. אַדְּהָכֵי, חָמוּ חַד רַוָּוק, דְּאָתֵי וְטָעֵי בְּחַקְלָא. אֲמַר רַבִּי יוּדָאי, אוֹ טָעֵי הַהוּא בַּר נַשׁ בְּחַקְלָא, אוֹ לְסָטִים הוּא, אוֹ דָּחִיל מִינָן.

רַבִּי נְהוֹרָאי וְרַבִּי יְהוּדָאי נִפְגְּשׁוּ תַּחַת אִילָן אֶחָד בַּשָּׂדֶה, וְהָיוּ יוֹשְׁבִים. בֵּינְתַיִם רָאוּ רַוָּק אֶחָד שָׁבָא וְטָעָה בַּשָּׂדֶה. אָמַר רַבִּי יוּדָאי: אוֹ שֶׁטוֹעֶה אוֹתוֹ הָאִישׁ בַּשָּׂדֶה, אוֹ שֶׁהוּא לִסְטִים, אוֹ שֶׁפּוֹחֵד מֵעִמָּנוּ. (אמר רבי נהוראי', השכינה אצלנו, קום, קמו. הרימו לו קול. כיון שראה אותם, קרב אליהם).

אֲמַר רִבִּי נְהוֹרָאי, שְׁכִינְתָּא גַּבָּן, קוּם. קָמוּ, רָמוּ לֵיהּ קָלָא, כֵּיוָן דְּחָמֵי לוֹן קָרֵיב לְגַבַּיְיהוּ, אֲמַר רַבִּי נְהוֹרָאי, מַאן אַנְתְּ. אֲמַר לֵיהּ, מִגּוֹ דְּלָא שָׁאֵילְנָא לְכוֹן בִּשְׁלָמָא, לָא יְדִעְיתוּן לִי. יוּדָאי אֲנָא, וְטָעֵינָא הַשְׁתָּא בְּהַאי חַקְלָא, וְלָא שָׁאֵילְנָא עֲלַיְיכוּ, דַּאֲמִינָא שֶׁמָּא רְשָׁעִים הֵם. וּכְתִיב, (ישעיה מח) אֵין שָׁלוֹם אָמַר ה' לָרְשָׁעִים. וּכְדֵין דְּלָא אִשְׁתְּמוֹדְעִי בְּכוֹן. עַד דַּחֲמֵינָא בְּכוֹן כַּנְפֵי מִצְוָה, וְחָדֵינָא. הַשְׁתָּא שְׁלָמָא עֲלַיְיכוּ רַבָּנָן. יָתְבֵי תְּחוֹת אִילָנָא, אֲמַר רַבִּי יוּדָאי, נִתְעַסֵּק בְּפוּלְחָנָא דְמָרָנָא, וְנִפְתַּח בְּאוֹרַיְיתָא.

אָמַר רַבִּי נְהוֹרַאי: מִי אַתָּה? אָמַר לוֹ: מִתּוֹךְ שֶׁלֹּא שָׁאַלְתִּי אֶתְכֶם בְּשָׁלוֹם, לֹא הִכַּרְתֶּם אוֹתִי. אֲנִי יְהוּדִי, וְטָעִיתִי כָּאן בַּשָּׂדֶה הַזֶּה, וְלֹא שָׁאַלְתִּי עֲלֵיכֶם, שֶׁאָמַרְתִּי שֶׁמָּא הֵם רְשָׁעִים, וְכָתוּב (ישעיה מח) אֵין שָׁלוֹם אָמַר ה' לָרְשָׁעִים. וּמֵאָז שֶׁלֹּא הִכַּרְתִּי אֶתְכֶם, עַד שֶׁרָאִיתִי בָּכֶם כַּנְפֵי מִצְוָה, וְשָׂמַחְתִּי. עַכְשָׁו שָׁלוֹם עֲלֵיכֶם חֲכָמִים. יָשְׁבוּ תַּחַת הָאִילָן. אָמַר רַבִּי יוּדַאי, נִתְעַסֵּק בַּעֲבוֹדַת רִבּוֹנֵנוּ, וְנִפְתַּח בַּתּוֹרָה.

פָּתַח רַבִּי יוּדָאי וְאָמַר, (דברים ו) וּכְתַבְתָּם עַל מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ. מְזוּזַת כְּתִיב, מַאי טַעְמָא. אֶלָּא אַשְׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם מְצוּיָנִים תָּמִיד בְּמִצְוֹת. בְּשִׁבְתָּם, וּבְלֶכְתָּם, בְּשָׁכְבָם, וּבְקוּמָם. דִּכְתִיב, בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ.

פָּתַח רַבִּי יוּדַאי וְאָמַר, (דברים ו) וּכְתַבְתָּם עַל מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ. מְזוּזוֹת כְּתוּב, מָה הַטַּעַם? אֶלָּא אַשְׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם מְצֻיָּנִים תָּמִיד בְּמִצְוֹת, בְּשִׁבְתָּם וּבְלֶכְתָּם, בְּשָׁכְבָּם וּבְקוּמָם, שֶׁכָּתוּב בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ.

וְשֶׁיִּהְיוּ יִשְׂרָאֵל מְעוּטָרִים בְּתוֹרָה וּבְמִצְוֹת, כְּדֵי שֶׁיִּדְבְּקוּ תָּמִיד בְּהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. דִּכְתִיב, וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּה' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם. וְכָל הַדָּבֵק בְּקוֹנוֹ, אֵינוֹ נִיזּוֹק לְעוֹלָם.

וְשֶׁיִּהְיוּ יִשְׂרָאֵל מְעֻטָּרִים בְּתוֹרָה וּבְמִצְוֹת, כְּדֵי שֶׁיִּדְבְּקוּ תָּמִיד בַּקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁכָּתוּב וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּה' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם. וְכָל הַדָּבֵק בְּקוֹנוֹ, אֵינוֹ נִזּוֹק לְעוֹלָם.

וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁשֵּׁנִי מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת מְלַוִּין לוֹ לָאָדָם, אֶחָד בִּימִינוֹ, וְאֶחָד בִּשְׂמֹאלוֹ. דִּכְתִיב, (תהלים צא) כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה לָךְ לִשְׁמָרְךָ בְּכָל דְּרָכֶיךָ. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁאִם תָּמִיד מָצוּי בְּמִצְוָה, כְּבָיְכוֹל, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נַעֲשֶׂה לוֹ שׁוֹמֵר. שֶׁנֶּאֱמַר, (תהלים קכא) ה' שׁוֹמְרֶךָ.

וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁשְּׁנֵי מַלְאָכֵי הַשָּׁרֵת מְלַוִּין לוֹ לָאָדָם, אֶחָד בִּימִינוֹ וְאֶחָד בִּשְׂמֹאלוֹ, שֶׁכָּתוּב (תהלים צא) כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה לָךְ לִשְׁמָרְךָ בְּכָל דְּרָכֶיךָ. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁאִם תָּמִיד מָצוּי בְּמִצְוָה, כְּבְיָכוֹל שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נַעֲשֶׂה לוֹ שׁוֹמֵר, שֶׁנֶּאֱמַר (שם קכא) ה' שֹׁמְרֶךָּ.

מַה עוֹשֶׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. נוֹטֵל מַלְאָךְ הַהוֹלֵךְ בִּימִינוֹ, וּמַעֲמִידוֹ לְפָנָיו. וְהוּא עוֹמֵד בְּמְקוֹמוֹ. שֶׁנֶּאֱמַר, ה' צִלְּךָ עַל יַד יְמִינֶךָ. וְאוֹתוֹ הַמַּלְאָךְ שֶׁהוּא מִשְּׂמֹאלוֹ, מַעֲמִידוֹ אַחֲרֵי הָאָדָם. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִיְּמִין וּמִשְּׂמֹאל. נִמְצָא הָאָדָם נִשְׁמָר מִכָּל צְדָדָיו, מִי יוּכַל לְהַזִּיק אוֹתוֹ.

מַה עוֹשֶׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא? נוֹטֵל מַלְאָךְ הַהוֹלֵךְ בִּימִינוֹ, וּמַעֲמִידוֹ לְפָנָיו, וְהוּא עוֹמֵד בִּמְקוֹמוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר ה' צִלְּךָ עַד יַד יְמִינֶךָ. וְאוֹתוֹ הַמַּלְאָךְ שֶׁהוּא מִשְּׂמֹאלוֹ, מַעֲמִידוֹ אַחֲרֵי הָאָדָם, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִיְּמִין וּמִשְּׂמֹאל. נִמְצָא הָאָדָם נִשְׁמָר מִכָּל צְדָדָיו, מִי יוּכַל לְהַזִּיק אוֹתוֹ.

וְעַל כֵּן, צָרִיךְ שֶׁלֹּא יְהֵא הָאָדָם מָצוּי בְּלֹא תוֹרָה וּבְלֹא מִצְוֹת, אֲפִילּוּ שָׁעָה אַחַת. בְּבֵיתוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שׁוֹמְרוֹ מִבַּחוּץ, וְהָאָדָם מִבִּפְנִים.

וְעַל כֵּן צָרִיךְ שֶׁלֹּא יְהֵא הָאָדָם מָצוּי בְּלֹא תוֹרָה וּבְלֹא מִצְוֹת אֲפִילּוּ שָׁעָה אַחַת. בְּבֵיתוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שׁוֹמְרוֹ מִבַּחוּץ, וְהָאָדָם מִבִּפְנִים.

וְתָנִינָן, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה, פֶּתַח הַמְצוּיָין בְּמְזוּזָה, אֵין מַזִּיק וְאֵין שָׂטָן וְאֵין פֶּגַע רָע מִתְקָרֵב אֵלָיו. מִפְּנֵי שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שׁוֹמֵר הַפֶּתַח, אֲפִילּוּ בְּשָׁעָה שֶׁנִּיתַּן רְשׁוּת לְמַלְאָךְ הַמַּשְׁחִית לְחַבֵּל, זוֹקֵף עֵינָיו, וְרוֹאֶה שֶׁשָּׁם שַׁדַּי עוֹמֵד עַל הַפֶּתַח, כְּדִכְתִיב, (שמות יב) וְלֹא יִתֵּן הַמַּשְׁחִית לָבֹא אֶל בָּתֵּיכֶם לִנְגֹּף. לְפִיכָךְ צָרִיךְ הָאָדָם שֶׁיִּהֵא תָּמִיד מָצוּי בְּמִצְוַת מְזוּזָה.

וְשָׁנִינוּ, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה, פֶּתַח הַמְצֻיָּן בַּמְּזוּזָה, אֵין מַזִּיק וְאֵין שָׂטָן וְאֵין פֶּגַע רַע מִתְקָרֵב אֵלָיו. מִפְּנֵי שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שׁוֹמֵר הַפֶּתַח, אֲפִילּוּ בְּשָׁעָה שֶׁנִּתַּן רְשׁוּת לְמַלְאַךְ הַמָּוֶת לְחַבֵּל. זוֹקֵף עֵינָיו, וְרוֹאֶה שֶׁשָּׁם שַׁדַּי עוֹמֵד עַל הַפֶּתַח, שֶׁכָּתוּב (שמות יב) וְלֹא יִתֵּן הַמַּשְׁחִית לָבֹא אֶל בָּתֵּיכֶם לִנְגֹּף. לְפִיכָךְ צָרִיךְ הָאָדָם שֶׁיִּהֵא תָּמִיד מָצוּי בְּמִצְוַת מְזוּזָה.

פֶּתַח רַבִּי נְהוֹרָאי בְּפָרָשַׁת צִיצִית וְדָרַשׁ, (במדבר טו) וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִית עַל כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדוֹרוֹתָם. מַאי שְׁנָא דְּהָכָא וּבְשַׁבָּת לְדוֹרֹתָם חָסֵר, דִּכְתִיב, (שמות לא) לַעֲשׂוֹת אֶת הַשַּׁבָּת לְדֹרֹתָם, חָסֵר.

פְּתַח רַבִּי נְהוֹרַאי בְּפָרָשַׁת צִיצִית וְדָרַשׁ, (במדבר טו) וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדוֹרֹתָם. מַה שׁוֹנָה שֶׁכָּאן וּבְשַׁבָּת לְדוֹרֹתָם חָסֵר, שֶׁכָּתוּב (שמות לא) לַעֲשׂוֹת אֶת הַשַּׁבָּת לְדֹרֹתָם, חָסֵר

דְּתָנִינָן. תִּקְנוּ פָּרָשַׁת צִיצִית בְּקְרִיאַת שְׁמַע. וּבְדִידְרוֹתוֹ שֶׁל אָדָם, נִמְצָא פָּרָשַׁת קְרִיאַת שְׁמַע, חוּץ מִפָּרָשַׁת צִיצִית, שֶׁחָסֵר מִשָּׁם. בַּמֶּה נִשְׁלַם. אֶלָּא כְּשֶׁאָדָם מִתְעַטֵּף בְּבֵיתוֹ בַּצִּיצִית, וְיוֹצֵא בוֹ לְפִתְחוֹ, הֲרֵי נִשְׁלַם.

שֶׁשָּׁנִינוּ, תִּקְנוּ פָּרָשַׁת צִיצִית בְּקְרִיאַת שְׁמַע. וּבְדִירָתוֹ שֶׁל אָדָם נִמְצָא פָּרָשַׁת קְרִיאַת שְׁמַע, חוּץ מִפָּרָשַׁת צִיצִית, שֶׁחָסֵר מִשָּׁם. בַּמֶּה נִשְׁלָם? אֶלָּא כְּשֶׁאָדָם מִתְעַטֵּף בְּבֵיתוֹ בְּצִיצִית, וְיוֹצֵא בוֹ לְפִתְחוֹ, הֲרֵי נִשְׁלָם.
וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שָׁמֵחַ בּוֹ, וּמַלְאָךְ הַמָּוֶת זָז מִשָּׁם וְהַיְינוּ לְדוֹרֹתָם, שֶׁיִּהְיֶה שָׁלֵם. וְיֵצֵא מִפֶּתַח בֵּיתוֹ בְּמִצְוָה זוֹ, וּמַלְאָךְ הַמַּשְׁחִית זָז מִשָּׁם וְנִיצוֹל הָאָדָם מִכָּל נֶזֶק. מְנָלָן. מִמַּאי דִכְתִיב מְזוּזוֹת, מֵאוֹתִיּוֹתָיו מַשְׁמַע, זָ"ז מָוֶ"ת. שֶׁלֹּא נִיתַּן לוֹ רְשׁוּת לְחַבֵּל, וְזָז מִפִּתְחוֹ.
וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שָׁמֵחַ בּוֹ, וּמַלְאָךְ הַמָּוֶת זָז מִשָּׁם, וְהַיְינוּ לְדוֹרֹתָם, שֶׁיִּהְיֶה שָׁלֵם. וְיֵצֵא מִפֶּתַח בֵּיתוֹ בְּמִצְוָה זוֹ, וּמַלְאָךְ הַמַּשְׁחִית זָז מִשָּׁם, וְנִצּוֹל הָאָדָם מִכָּל נֶזֶק. מְנַיִן לָנוּ? מִמַּה שֶּׁכָּתוּב מְזוּזוֹת, מֵאוֹתִיּוֹתָיו מַשְׁמַע: זָ"ז מָוֶ"ת. שֶׁלֹּא נִתַּן לוֹ רְשׁוּת לְחַבֵּל, וְזָז מִפִּתְחוֹ.
בְּשַׁבָּת דִּכְתִיב לְדוֹרֹתָם, מַאי טַעְמָא. מִפְּנֵי שֶׁכְּיָון שֶׁקִּדֵּשׁ הַיּוֹם, דִּירָתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל צְרִיכָה לִהְיוֹת בְּנֵר דָּלוּק, וְשֻׁלְחָן עָרוּךְ, וּמִטָּה מְמוּצַעַת וְדִירָתָן מְתוּקָּנָת כְּדִירַת חָתָן לְקַבֵּל בּוֹ הַכַּלָּה. וּמַאי נִיהוּ. שַׁבָּת הִיא כַּלָּה. וּלְעוֹלָם אֵין מַכְנִיסִין אוֹתָהּ אֶלָּא בְּדִירָה מְתוּקָּנָת לְכְבוֹדָהּ, כְּפִי הָרָאוּי לָהּ. וְעַל דָּא כְּתִיב, לַעֲשׂוֹת אֶת הַשַּׁבָּת. וּכְתִיב, לְדוֹרֹתָם, לְהַכְנִיס בָּהּ כַּלָּה קְדוֹשָׁה לְדִירָתָהּ וְלִהְיוֹת בְּתוֹכָהּ.
בְּשַׁבָּת, שֶׁכָּתוּב לְדוֹרֹתָם, מָה הַטַּעַם? מִפְּנֵי שֶׁכְּיָון שֶׁקִּדֵּשׁ הַיּוֹם, דִּירָתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל צְרִיכָה לִהְיוֹת בְּנֵר דָּלוּק, וְשֻׁלְחָן עָרוּךְ, וּמִטָּה מְמֻצַּעַת, וְדִירָתָן מְתֻקָּנָת כְּדִירַת חָתָן לְקַבֵּל בּוֹ הַכַּלָּה. וּמַה הוּא? שַׁבָּת הִיא כַּלָּה, וּלְעוֹלָם אֵין מַכְנִיסִין אוֹתָהּ אֶלָּא בְּדִירָה מְתֻקֶּנֶת לְכְבוֹדָהּ, כְּפִי הָרָאוּי לָהּ. וְעַל זֶה כָּתוּב לַעֲשׂוֹת אֶת הַשַּׁבָּת. וְכָתוּב לְדוֹרֹתָם, לְהַכְנִיס בָּהּ כַּלָּה קְדוֹשָׁה לְדִירָתָהּ וְלִהְיוֹת בְּתוֹכָהּ.
בְּשָׁעָה שֶׁקִּדֵּשׁ הַיּוֹם, וְכַלָּה זוֹ בָּאָה, וְאֵינָהּ מוֹצְאָה דִּירָה מְתוּקָּנָת, וְשׁוּלְחָן עָרוּךְ, וְנֵר דָּלוּק. כַּלָּה זוֹ אוֹמֶרֶת, אֵין דִּירָה זוֹ מִיִּשְׂרָאֵל. בֵּינִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּתִיב, אֵין זֶה מִיִּשְׂרָאֵל, אֵין דִּירָתוֹ לִקְדוּשָׁה. עַל כֵּן צָרִיךְ הֱיכֵר קְדוּשָׁה בַּבַּיִת. וְעַל דָּא כְּתִיב לְדוֹרֹתָם, בְּשַׁבָּת וּבְצִיצִית.
בְּשָׁעָה שֶׁקִּדֵּשׁ הַיּוֹם, וְכַלָּה זוֹ בָּאָה, וְאֵינָהּ מוֹצְאָה דִּירָה מְתֻקֶּנֶת וְשֻׁלְחָן עָרוּךְ וְנֵר דָּלוּק - כַּלָּה זוֹ אוֹמֶרֶת: אֵין דִּירָה זוֹ מִיִּשְׂרָאֵל. בֵּינִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּתוּב, אֵין זֶה מִיִּשְׂרָאֵל, אֵין דִּירָתוֹ לִקְדֻשָּׁה. עַל כֵּן צָרִיךְ הֱכֵר קְדֻשָּׁה בַּבַּיִת. וְעַל זֶה כָּתוּב לְדוֹרֹתָם, בְּשַׁבָּת וּבְצִיצִית.
אָמַר רִבִּי נְהוֹרָאִי, אַסְהַדְנָא, עַל מַאן דְּנָפַק מִתְּרַע בֵּיתֵיהּ בְּעִיטּוּפָא דְמִצְוָה, וּתְפִילִין בְּרֹאשׁוֹ, בְּשָׁעָה דְּנָפִיק בֵּין תְּרֵין תַּרְעִין, אִזְדַּמְנָא שְׁכִינְה עֲלֵיהּ. וּתְרֵין מַלְאָכִין דְּקָיְימִין עֲלֵיהּ, חַד מִימִינָא, וְחַד מִשְּׂמָאלָא, וְכוּלְהוֹן מְלַוִּין לֵיהּ עַד בֵּי כְּנִישְׁתָּא, וּמְבָרְכִין לֵיהּ. וְחַד מַלְטְרָנָא דְּאִיהוּ קַיְימָא קַמֵּי פִּתְחֵי דְּבַר נָשׁ אָזֵיל מְבַתְּרֵייהוּ, וְעַל כָּרְחֵיהּ אָתֵיב וַאֲמַר אָמֵן.
אָמַר רִבִּי נְהוֹרָאִי, אֲנִי מֵעִיד עַל מִי שֶׁיּוֹצֵא מִשַּׁעַר בֵּיתוֹ בְּעִטּוּף שֶׁל מִצְוָה, וּתְפִלִּין בְּרֹאשׁוֹ, בְּשָׁעָה שֶׁיּוֹצֵא בֵּין שְׁנֵי הַשְּׁעָרִים, מְזֻדָּמֶנֶת עָלָיו שְׁכִינָה, וּשְׁנֵי מַלְאָכִים שֶׁעוֹמְדִים עָלָיו, אֶחָד מִימִין וְאֶחָד מִשְּׂמֹאל, וְכֻלָּם מְלַוִּים אוֹתוֹ עַד בֵּית הַכְּנֶסֶת וּמְבָרְכִים אוֹתוֹ. וּמְקַטְרֵג אֶחָד שֶׁעוֹמֵד לִפְנֵי פִּתְחֵי הָאָדָם הוֹלֵךְ מֵאַחֲרֵיהֶם, וְעַל כָּרְחוֹ מֵשִׁיב וְאוֹמֵר אָמֵן.

וְזָכוֹר וְשָׁמוֹר, כְּלָלָא דְכָל אוֹרַיְיתָא. זָכוֹר, אִיהוּ פָּרָשַׁת מְזוּזָה. וְאִיתֵימָא מְזוּזָה בְּנָקְבָה מְדַבֵּר. הָכֵי הוּא וַדַּאי, אֲבָל פָּרְשָׁתָא דָא, זָכוֹר כָּלוּל בְּנָקְבָה. שָׁמוֹר אִיהוּ צִיצִית.

וְזָכוֹר וְשָׁמוֹר - הַכְּלָל שֶׁל הַתּוֹרָה. זָכוֹר הִיא פָּרָשַׁת מְזוּזָה. וְאִם תֹּאמַר, מְזוּזָה בְּנָקֵבָה מְדַבֵּר - כָּךְ הוּא וַדַּאי. אֲבָל הַפָּרָשָׁה הַזּוֹ, זָכוֹר כָּלוּל בְּנָקְבָה. שָׁמוֹר הוּא צִיצִית.

וְכַד נָפַק בַּר נָשׁ מִתְרַע בֵּיתֵיהּ, נָפֵיק בִּתְפִילִין, דְּאִינּוּן כְּלַל זָכוֹר, וְצִיצִית בַּהֲדַיְיהוּ, דְּאִיהוּ שָׁמוֹר, וְאִיעֲרַע בַּמְּזוּזָה בִּתְרַע בֵּיתֵיהּ, דְּאִיהוּ כְּלַל זָכוֹר, צִיצִית אַשְׁלֵים לֵיהּ לְכְלַל שָׁמוֹר.

וּכְשֶׁיּוֹצֵא אָדָם מִשַּׁעַר בֵּיתוֹ, יוֹצֵא בִּתְפִלִּין, שֶׁהֵם הַכְּלָל שֶׁל זָכוֹר, וְצִיצִית עִמָּם, שֶׁהִיא שָׁמוֹר, וּפוֹגֵשׁ בַּמְּזוּזָה בְּשַׁעַר בֵּיתוֹ, שֶׁהוּא כְּלַל זָכוֹר - הַצִּיצִית מַשְׁלִימָה לוֹ לַכְּלָל שֶׁל שָׁמוֹר.

וְאִם תֹּאמַר הָא צִיצִית לָא קָיְימָא בְּפִתְחָא, הָאֵיךְ קָיְימָא זָכוֹר בִּלְחוֹדוֹי, וְהָא תְּנַן זָכוֹר וְשָׁמוֹר כַּחֲדָא אינּוּן. אֶלָּא, מְזוּזָה אִיהִי כְּלוּל זָכוֹר וְשָׁמוֹר. תְּנַן, זָכוֹר וְשָׁמוֹר בְּדִבּוּר אֶחָד נֶאֶמְרוּ, וְכַחֲדָא אינּוּן, וּמְזוּזָה כְּלַל דְּתַרְוַיְיהוּ, כְּלַל דְּכַר וְנוּקְבָא כַּחֲדָא.

וְאִם תֹּאמַר, הֲרֵי צִיצִית לֹא עוֹמֶדֶת בַּפֶּתַח? אֵיךְ עוֹמֵד זָכוֹר לְבַדּוֹ, וַהֲרֵי שְׁנֵינוּ שֶׁזָּכוֹר וְשָׁמוֹר הֵם יַחַד? אֶלָּא, מְזוּזָה כּוֹלֶלֶת זָכוֹר וְשָׁמוֹר. שְׁנֵינוּ זָכוֹר וְשָׁמוֹר בְּדִבּוּר אֶחָד נֶאֶמְרוּ, וְהֵם יַחַד. וְהַמְּזוּזָה כְּלַל שֶׁל שְׁנֵיהֶם, הַכְּלַל שֶׁל זָכָר וּנְקֵבָה יַחַד.

תְּפִילִין לְעֵילָא, כְּלַל זָכוֹר. תְּפִילִין דְּיַד, שָׁמוֹר, כָּלוּל דָּא בְּדָא. עֲשָׂיָיה לָא כְּתִיב אֶלָּא בְּצִיצִית, דְּאִיהִי שָׁמוֹר. וְכוּלָּא אָזְלָא כַּחֲדָא. אֲתָא הַהוּא רַוּוקָא וַאֲמַר, בְּאַתְרָא דָא רִישִׁין אִשְׁתַּכְּחוּ, מַאן יָכִיל לְמַלָּלָא.

הַתְּפִלִּין לְמַעְלָה - כְּלַל זָכוֹר. תְּפִלִּין שֶׁל יָד - שָׁמוֹר, כְּלוּלִים זֶה עִם זֶה. הֲעֲשִׂיָּה אֵין כְּתוּבָה אֶלָּא בַּצִּיצִית, שֶׁהִיא שָׁמוֹר, וְהַכֹּל הוֹלֵךְ יַחַד. בָּא אוֹתוֹ הָרַוָּק וְאָמַר, בַּמָּקוֹם הַזֶּה נִמְצְאִים רָאשִׁים, מִי יָכוֹל לְדַבֵּר?

פְּתַח וְאָמַר, (רות ב) וּלְנָעֳמִי מוֹדָע לְאִישָׁהּ אִישׁ גִּבּוֹר חַיִל מִמִּשְׁפַּחַת אֱלִימֶלֶךְ וּשְׁמוֹ בֹּועַז. מְגִלָּה זוֹ לֹא הָיָה לָהּ לְהִתְחִיל אֶלָּא מִפְּסוּק זֶה.

פְּתַח וְאָמַר, (רות ב) וּלְנָעֳמִי מוֹדָע לְאִישָׁהּ אִישׁ גִּבּוֹר חַיִל מִמִּשְׁפַּחַת אֱלִימֶלֶךְ וּשְׁמוֹ בֹּועַז. מְגִלָּה זוֹ לֹא הָיָה לָהּ לְהִתְחִיל אֶלָּא מִפְּסוּק זֶה.

תָּנִינָן, כְּשֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רָצָה לִבְרוֹא הָעוֹלָם, הָיָה מַחֲרִיט הָעוֹלָם לְפָנָיו, וְלֹא הָיָה עוֹמֵד. עַד שֶׁבָּרָא הַתְּשׁוּבָה, כֵּיוָן שֶׁבָּרָא הַתְּשׁוּבָה, בָּרָא אֶת הָעוֹלָם, וְהֶעֱמִידוֹ עַל עָמְדוֹ. עַל עָמוּד א'. מַאי נִיהוּ. הוּא צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם.

שְׁנִינוּ, כְּשֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רָצָה לִבְרֹא הָעוֹלָם, הָיָה מַחֲרִיט הָעוֹלָם לְפָנָיו, וְלֹא הָיָה עוֹמֵד, עַד שֶׁבָּרָא הַתְּשׁוּבָה. כֵּיוָן שֶׁבָּרָא הַתְּשׁוּבָה, בָּרָא אֶת הָעוֹלָם, וְהֶעֱמִידוֹ עַל עָמְדוֹ, עַל עַמּוּד אֶחָד. מַה הוּא? הוּא צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם.

כֵּיוָן שֶׁבָּרָא אֶת הַתְּשׁוּבָה, הִתְנוֹצֵץ אוֹר מִמֶּנָּה, וְהָאוֹר הַהוּא הִבְהִיק וְהֵאִיר מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹפוֹ, וּבוֹ נִבְרָא הָעוֹלָם. רָאָהוּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְנִסְתַּכֵּל בָּרְשָׁעִים הָעֲתִידִים לָבֹא בָּעוֹלָם הַזֶּה, וּגְנָזוֹ לָעוֹלָם הַבָּא לַצַּדִּיקִים.

כֵּיוָן שֶׁבָּרָא הַתְּשׁוּבָה, הִתְנוֹצֵץ אוֹר מִמֶּנָּה, וְהָאוֹר הַהוּא הִבְהִיר וְהֵאִיר מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹפוֹ, וּבוֹ נִבְרָא הָעוֹלָם. רָאָהוּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְנִסְתַּכֵּל בָּרְשָׁעִים הָעֲתִידִים לָבֹא בָּעוֹלָם הַזֶּה, וּגְנָזוֹ לָעוֹלָם הַבָּא לַצַּדִּיקִים.

וְאִם תֹּאמַר, הוֹאִיל וְהוּא עָתִיד לְגוֹנְזוֹ, לָמָּה בְּרָאוֹ. אֶלָּא כְּשֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹר זֶה, לֹא בְּרָאוֹ אֶלָּא לִבְרֹא בוֹ אֶת הָעוֹלָם. וְנִסְתַּכֵּל וְרָאָה שֶׁעֲתִידִים רְשָׁעִים לָבֹא, וּגְנָזוֹ לַצַּדִּיקִים לָעוֹלָם הַבָּא, וְעוֹד הַיּוֹם, אַף עַל פִּי שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא גְּנָזוֹ, בּוֹ הָעוֹלָם מִתְקַיֵּים.

וְאִם תֹּאמַר, הוֹאִיל וְהוּא עָתִיד לְגַנְזוֹ, לָמָּה בְּרָאוֹ? אֶלָּא כְּשֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹר זֶה, לֹא בְּרָאוֹ אֶלָּא לִבְרֹא בוֹ אֶת הֶעָפָר (העולם). וְנִסְתַּכֵּל וְרָאָה שֶׁעֲתִידִים רְשָׁעִים לָבֹא, וּגְנָזוֹ לַצַּדִּיקִים לָעוֹלָם הַבָּא. וְעוֹד הַיּוֹם, אַף עַל פִּי שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא גְּנָזוֹ, בּוֹ הָעוֹלָם מִתְקַיֵּים.

בּוֹ סַלְקָא דַּעְתָּךְ. אֶלָּא אִימָא, בְּאוֹר אַחֵר הַיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ. וְהוּא כְּמוֹ חוּט הַיּוֹצֵא מֵאוֹר גָּדוֹל, וְהָעוֹלָם בּוֹ מִתְקַיְּים. וְהוּא עַמּוּדוֹ שֶׁל עוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי י) וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם.

בּוֹ יַעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ? אֶלָּא אֱמֹר, בְּאוֹר אַחֵר הַיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ. וְהוּא כְּמוֹ חוּט הַיּוֹצֵא מֵאוֹר גָּדוֹל, וְהָעוֹלָם בּוֹ מִתְקַיֵּם. וְהוּא עַמּוּדוֹ שֶׁל עוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי י) וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם.

וּמִמֶּנּוּ הִשְׁתִּיל וְיָצָא זֶרַע דָּוִד עָלָיו הַשָּׁלוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים כב) זֶרַע יַעַבְדֶנּוּ יְסֻפַּר לַה' לַדּוֹר, הוּא שֶׁנֶּאֱמַר (שם פט) וְכִסְאוֹ כַּשֶּׁמֶשׁ נֶגְדִּי. וְכָל זַרְעוֹ שֶׁל דָּוִד, מִצַּדִּיק זֶה יָצָא. כְּעִנְיַן זֶה (משלי טז) כֹּל פָּעַל ה' לְמַעֲנֵהוּ.

וּמִמֶּנּוּ הִשְׁתִּיל וְיָצָא זֶרַע דָּוִד עָלָיו הַשָּׁלוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים כב) זֶרַע יַעַבְדֶנּוּ יְסֻפַּר לַה' לַדּוֹר. הוּא שֶׁנֶּאֱמַר (שם פט) וְכִסְאוֹ כַּשֶּׁמֶשׁ נֶגְדִּי. וְכָל זַרְעוֹ שֶׁל דָּוִד, מִצַּדִּיק זֶה יָצָא. כְּעִנְיַן זֶה - (משלי טז) כֹּל פָּעַל ה' לְמַעֲנֵהוּ.

כְּתִיב וּלְנֶעֱמִי מוֹדַע לְאִישָׁהּ, מִכָּאן הָיָה רָאוּי לְהַתְחִיל מְגִילָה זוֹ. אָמַר לֵיהּ רַבִּי נְהוֹרָאי, פְּתַח פִּיךָ, דְּהָא מִלִּין אִלֵּין, חַדְתִּין עַתִּיקִין אִינּוּן מִן יוֹמָא דְּאַבְרֵי עָלְמָא.

כְּתוּב וּלְנָעֳמִי מוֹדַע לְאִישָׁהּ, מִכָּאן הָיָה רָאוּי לְהַתְחִיל מְגִלָּה זוֹ! אָמַר לוֹ רַבִּי נְהוֹרַאי, פְּתַח פִּיךָ, שֶׁהֲרֵי הַדְּבָרִים הַלָּלוּ חֲדָשִׁים עַתִּיקִים הֵם מֵהַיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם.

אָמַר לֵיהּ מַה שְׁמָךְ. אָמַר לֵיהּ, אֵימָא מִלִּין אִלֵּין, וּלְבָתַר אֵימָא מַה שְׁמִי. אָמַר רַבִּי יוּדָאי, שְׁכִינָה גַּבָּן, וּמִדְּחָמֵינָא בָּךְ דְּמִילֵּךְ שְׁתִקִין, וְאִתְעַרְנָא לָךְ, אֵימָא, בְּרִיךְ תְּהֵא.

אָמַר לוֹ, מַה שְׁמָךְ? אָמַר לוֹ, אֹמַר הַדְּבָרִים הַלָּלוּ, וְאַחַר כָּךְ אֹמַר מַה שְׁמִי. אָמַר רַבִּי יוּדַאי, הַשְׁכִּינָה עִמָּנוּ, וּמִשֶּׁרָאִיתִי אוֹתְךָ שֶׁדִּבֶּרְתָּ שׁוֹתְקִים, וְהֵעַרְתִּי לְךָ אֱמֹר - בָּרוּךְ תִּהְיֶה!

אֲמַר לוֹן, רוּת וְנָעֳמִי וּבוֹעַז, תְּלָתֵיהוֹן, בִּדְיוֹקְנָא דְּקוּמְרִין דַּרְגִּין עִלָּאִין קַיְימִין, וְזַרַע דָּוִד מִגּוֹ דִּיוּקְנָא דְּאִילֵּן אִישְׁתְּיל בְּעָלְמָא.

אָמַר לָהֶם, רוּת וְנָעֳמִי וּבוֹעַז, שְׁלָשְׁתָּם בִּדְיוֹקַן הַחֲשִׁיבוּת שֶׁל הַדְּרָגוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת עוֹמְדִים, וְזֶרַע דָּוִד מִתּוֹךְ דְּיוֹקַן הָאִילָן נִשְׁתַּל בָּעוֹלָם.

נָעֳמִי, כְּדָבָר אַחֵר וִיהִי נֹעַם ה' אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ. וְעַל שְׁמָא דָּא, אִשְׁתְּיל הַהוּא שְׁמָא בְּעָלְמָא. מַאן נוֹעַם ה'. דָּא תְּשׁוּבָה. כְּדָבָר אַחֵר, (תהלים כז) לַחֲזוֹת בְּנֹעַם ה', זוֹ תְּשׁוּבָה, וְעַלְמָא דְּאָתֵי. וּלְבַקֵּר בְּהֵיכָלוֹ, דָּא עַלְמָא אָחֳרָא לְתַתָּא.

נָעֳמִי, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וִיהִי נֹעַם אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ. וְעַל הַשֵּׁם הַזֶּה נִשְׁתַּל אוֹתוֹ הַשֵּׁם בָּעוֹלָם. מִי זֶה נֹעַם ה'? זוֹ הַתְּשׁוּבָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים כז) לַחֲזוֹת בְּנֹעַם ה', זוֹ תְּשׁוּבָה, וְהָעוֹלָם הַבָּא. וּלְבַקֵּר בְּהֵיכָלוֹ - זֶה עוֹלָם אַחֵר לְמַטָּה.

רוּת בִּדְיוֹקְנָא דְּעַלְמָא תַּתָּאָה, דְּקָא מַרְוֵוה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא תְּדִיר בְּשִׁירִין וּבְתוּשְׁבְּחָן. רוּת, עַל שֵׁם תּוֹר, דְּמְשַׁנְיָיא בְּקָלָא מִכָּל שְׁאָר קָלִין, אַף כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, מְשַׁנְיָא בְּקָלָא בְּתוּשְׁבַּחְתָּא מִכָּל שְׁאָר קָלִין. תּוֹר דָּא יַהֲבָא תְּרֵין קָלִין כַּחֲדָא, חַד עִילָּאָה וְחַד תַּתָּאָה, וְכוֹלָּא כַּחֲדָא. אוּף כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, אִתְעָרַת לְעֵילָּא וְאִתְעָרַת לְתַתָּא, וְכֹלָּא בְּזִמְנָא חָדָא, וּבְקוֹל חָדָא.

רוּת בְּדִמּוּת שֶׁל הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן, שֶׁמַּרְוֶה לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא תָּמִיד בְּשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת. רוּת, עַל שֵׁם תּוֹר, שֶׁמְּשֻׁנֶּה בְּקוֹלוֹ מִכָּל שְׁאָר הַקּוֹלוֹת - אַף כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מְשֻׁנָּה בַּקּוֹל בַּתִּשְׁבַּחַת מִכָּל שְׁאָר הַקּוֹלוֹת. (ששבחה יותר) הַתּוֹר הַזֶּה נוֹתֵן שְׁנֵי קוֹלוֹת יַחַד, אֶחָד עֶלְיוֹן וְאֶחָד תַּחְתּוֹן, וְהַכֹּל יַחַד - אַף כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מִתְעוֹרֶרֶת לְמַעְלָה וּמִתְעוֹרֶרֶת לְמַטָּה, וְהַכֹּל בְּפַעַם אַחַת וּבְקוֹל אֶחָד.

וְהַיְינוּ דִּכְתִיב, (שם פג) אֱלֹהִים אַל דֳּמִי לָךְ אַל תֶּחֱרַשׁ וְאַל תִּשְׁקֹט אֵל. אַל תֶּחֱרַשׁ, מִלְּאַתְעָרָא לְעֵילָּא. וְאַל תִּשְׁקֹט, מִלְּאַתְעָרָא לְתַתָּא, כֹּלָּא כַּחֲדָא.

וְהַיְינוּ שֶׁכָּתוּב, (שם פג) אֱלֹהִים אַל דֳּמִי לָךְ אַל תֶּחֱרַשׁ וְאַל תִּשְׁקֹט אֵל. אַל תֶּחֱרַשׁ, מִלְּהִתְעוֹרֵר לְמַעְלָה. וְאַל תִּשְׁקֹט, מִלְּהִתְעוֹרֵר לְמַטָּה, הַכֹּל יַחַד.

בּוֹעַ"ז בְּדִיוֹקְנָא עִילָּאָה, צַדִּיק, גְּבוֹר, נְטַר בְּרִית. וְאִתְתַּקַּף עַל יְצִרֵיהּ. וְאִתְקְרֵי גִּבּוֹר חַיִל, וַדַּאי צַדִּיק הֲוָה.

בּוֹעַ"ז בְּדִיוֹקַן עֶלְיוֹן, צַדִּיק, גִּבּוֹר, שׁוֹמֵר בְּרִית. וְהִתְגַּבֵּר עַל יִצְרוֹ, וְנִקְרָא גִּבּוֹר חַיִל, וַדַּאי שֶׁצַּדִּיק הָיָה.

וְאִי תֵּימָא, וְכִי מַאן קָרוֹב לְגַבֵּי כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דָּא צַדִּיק, וְהָא כְּתִיב, יֵשׁ גּוֹאֵל קָרוֹב מִמֶּנִּי, וּמַאן אִיהוּ. אֶלָּא וַדַּאי גּוֹאֵל קָרוֹב מִמֶּנִּי, דָּא אוֹר קַדְמָאָה, דְּאִקְרֵי טוֹב. דִּכְתִיב, (בראשית א) וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב.

וְאִם תֹּאמַר, וְכִי מִי קָרוֹב לִכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל? זֶה צַדִּיק! וַהֲרֵי כָּתוּב, יֵשׁ גּוֹאֵל קָרוֹב מִמֶּנִּי, וּמִי הוּא? אֶלָּא וַדַּאי גּוֹאֵל קָרוֹב מִמֶּנִּי זֶה הָאוֹר הָרִאשׁוֹן שֶׁנִּקְרָא טוֹב, שֶׁכָּתוּב (בראשית א) וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב.

אֶ"ת הָאוֹ"ר, בְּגִי' תוֹרָ"ה. דְּאִתְקְרֵי לֶקַח טוֹב. וְאַף צַדִּיק, אִיקְרֵי טוֹב כַּוְותֵיהּ. דִּכְתִיב, (ישעיה ג) אִמְרוּ צַדִּיק כִּי טוֹב. וְדָא הוּא קָרוֹב וְאַקְדִּים לְהַהוּא טוֹב דְּצַדִּיק. וְעַל דָּא כְּתִיב קָרוֹב מִמֶּנִּי, דַּאֲנָא וְאִיהוּ טוֹב. וְעַל דָּא, אִם יִגְאָלֵךְ טוֹב יִגְאָל, דְּהוּא קָרוֹב מִמֶּנִּי, הוּא דְּשָׁאֲרֵי וְאַקְדִּים וְאִתְעַר לְאִתְחַבָּקָא בְּקַדְמִיתָא וְהָא אִיהוּ קָרוֹב, דִּכְתִיב (בראשית כט) וַיִּשַּׁק יַעֲקֹב לְרָחֵל.

אֶ"ת הָאוֹ"ר - בְּגִימַטְרִיָא תוֹרָ"ה, שֶׁנִּקְרֵאת לֶקַח טוֹב. וְאַף צַדִּיק נִקְרָא טוֹב כְּמוֹתוֹ, שֶׁכָּתוּב (ישעיה ג) אִמְרוּ צַדִּיק כִּי טוֹב. וְזֶהוּ קָרוֹב, וְהִקְדִּים לְאוֹתוֹ הַטּוֹב שֶׁל צַדִּיק. וְעַל זֶה כָּתוּב קָרוֹב מִמֶּנִּי, שֶׁאֲנִי וְהוּא טוֹב. וְעַל זֶה, אִם יִגְאָלֵךְ טוֹב יִגְאָל, שֶׁהוּא קָרוֹב מִמֶּנִּי, הוּא שֶׁהִתְחִיל וְהִקְדִּים וְהִתְעוֹרֵר לְהִתְחַבֵּק בָּרִאשׁוֹנָה, וַהֲרֵי הוּא קָרוֹב, שֶׁכָּתוּב (בראשית כט) וַיִּשַּׁק יַעֲקֹב לְרָחֵל.

וּלְנָעֳמִי מוֹדַע לְאִישָׁהּ, מוֹדַע לָהּ מִבָּעֵי לֵיהּ, דְּהָא מָלֵךְ שֶׁהַשָּׁלוֹם שֶׁלּוֹ תְּנִינָן, מַאן מָלֵךְ שֶׁהַשָּׁלוֹם שֶׁלּוֹ. צַדִּיק.

וּלְנָעֳמִי מוֹדַע לְאִישָׁהּ, מוֹדַע לָהּ הָיָה צָרִיךְ לִהְיוֹת, שֶׁהֲרֵי הַמֶּלֶךְ שֶׁהַשָּׁלוֹם שֶׁלּוֹ שְׁנִינוּ. מִי הַמֶּלֶךְ שֶׁהַשָּׁלוֹם שֶׁלּוֹ? צַדִּיק.

אֶלָּא כְּגַוְונָא דְּעַלְמָא דְּאָתֵי, לָא אָתָא וְלָא אִתְגְּלֵי אֶלָּא מֵהַהִיא מַחֲשָׁבָה עִילָּאָה, דְּקַיְימָא עֲלֵיהּ. אוּף הָכָא צַדִּיק, בְּהַהוּא גַּוְונָא מַמָּשׁ דְּהַהִיא מַחֲשָׁבָה עִילָּאָה. וּמַה שְׁמֵיהּ אֱלִימֶלֶךְ. כְּגַוְונָא דְּמֶלֶךְ עִילָּאָה, חָדֵי לְגַבֵּי עַלְמָא דְּאָתֵי, וְשַׁלִּיט עֲלֵיהּ. אַף הָכָא צַדִּיק, מוֹדַע וְאִשְׁתְּמוֹדַע לְגַבֵּיהּ, לְמֵיחֲדֵי, וּלְמֶהֱוֵי לְהַהוּא מֶלֶךְ תַּתָּאָה, בְּהַהוּא גַּוְונָא מַמָּשׁ.

אֶלָּא כְּמוֹ הָעוֹלָם הַבָּא, לֹא בָא וְלֹא מִתְגַּלֶּה אֶלָּא מֵאוֹתָהּ הַמַּחֲשָׁבָה הָעֶלְיוֹנָה שֶׁעוֹמֶדֶת עָלָיו, אַף כָּאן צַדִּיק בְּאוֹתוֹ הַגָּוֶן מַמָּשׁ שֶׁל אוֹתָהּ מַחֲשָׁבָה עֶלְיוֹנָה. וּמַה שְׁמוֹ? אֱלִימֶלֶךְ. כְּמוֹ שֶׁהַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן שֶׁמַּחַ אֶל הָעוֹלָם הַבָּא וְשׁוֹלֵט עָלָיו, אַף כָּאן הַצַּדִּיק נוֹדָע וּמַכָּר אֵלָיו, לִשְׁמֹחַ וְלִהְיוֹת לְאוֹתוֹ הַמֶּלֶךְ הַתַּחְתּוֹן, בְּאוֹתוֹ הַגָּוֶן מַמָּשׁ.

וְעַל דָּא אִתְקְרֵי בּוֹעַ"ז, בֵּיהּ תַּקִּיף לְנַטְלָא כָּל עִינּוּגֵי גוּפָא, וְכָל שִׂפַּר גּוּפָא, וְעָיֵיל תַּמָּן. וּמַהוּ אֲעַיֵּל תַּמָּן. כָּל זַרְעָא דְּדָוִד, וְכָל תִּיקּוּנֵי מַלְכִין, וּפִקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, וְעַל דָּא בֵּיהּ תַּקִּיף, וְלָא חָלֵישׁ. חַי לְעָלְמִין, לְמֶיהֱוֵי בּוֹעַ"ז לְנַטְלָא כָּל תֵּיאוּבְתִּין, וְכָל עִינּוּגִין, וְכָל שִׂפַּר גּוּפָא, וְיהֵיב לָהּ.

וְעַל כֵּן נִקְרָא בּוֹעַ"ז, בּוֹ הוּא תַּקִּיף לִטֹּל אֶת כָּל עִנּוּגֵי הַגּוּף וְכָל יְפִי הַגּוּף, וְנִכְנָס לְשָׁם. וּמַהוּ מַכְנִיס לְשָׁם? כָּל זַרְעוֹ שֶׁל דָּוִד, וְכָל תִּקּוּנֵי הַמְּלָכִים וּמִצְווֹת הַתּוֹרָה, וְעַל כֵּן בּוֹ הוּא תַּקִּיף וְלֹא חַלָּשׁ. חַי לְעוֹלָמִים, לִהְיוֹת בּוֹעַ"ז לִטֹּל כָּל הַתְּשׁוּקוֹת וְכָל הָעִנּוּגִים וְכָל יְפִי הַגּוּף, וְנוֹתֵן לָהּ.

וְהַשְׁתָּא שָׂרִיאַת רוּת לְאִתְבְּנָאָה בְּעַלְמָא זְעֵיר זְעֵיר, עַד דְּאִתְחַבְּרַת בֵּיהּ בְּבוֹעַז. וְכֵן קַיְימָא דְּמַגִּילָּה זוֹ, נָעֳמִי וּבוֹעַז וְרוּת אִינּוּן.

וְכָעֵת הִתְחִילָה רוּת לְהִתְקָרֵב (להבנות) בָּעוֹלָם מְעַט מְעַט, עַד שֶׁהִתְחַבְּרָה עִם בֹּעַז. וְכֵן הַקִּיּוּם שֶׁל הַמְּגִלָּה הַזּוֹ - נָעֳמִי וּבֹעַז וְרוּת הֵם.

כְּתִיב, (בראשית ה) וַיִּתְהַלֶּךְ חֲנוֹךְ אֶת הָאֱלֹהִים וְאֵינֶנּוּ כִּי לָקַח אֹתוֹ אֱלֹהִים, מִגּוֹ עָלְמָא דָּא דִּבְנֵי נָשָׁא. וְאִתְמְשַׁךְ חֲנוֹךְ זְעֵיר זְעֵיר, עַד דְּאִתְעֲבַד מַה דְּאִתְעֲבַד, וְשָׁאֲרֵי בְּדוּכְתֵּיהּ כְּדְקָא יָאוֹת. מַטטרון רַבְרְבָא וְתַקִּיפָא, מְמַנָּא דְאַנְפִּין, דְּמִינֵיהּ אִזְדַּעְזָעָן עִילָּאִין וְתַתָּאִין, וְשַׁלִּיטִין וְשַׁמָּשִׁין עִילָּאִין דְּקָרִיבִין לֵיהּ, לְשַׁלְטָאָה, וְלַאֲפָקָא מִינֵיהּ חֵילָא וְעִטְרִין קַדִּישִׁין.

כָּתוּב (בראשית ה) וַיִּתְהַלֶּךְ חֲנוֹךְ אֶת הָאֱלֹהִים וְאֵינֶנּוּ כִּי לָקַח אֹתוֹ אֱלֹהִים, מִתּוֹךְ הָעוֹלָם הַזֶּה שֶׁל בְּנֵי אָדָם. וְנִמְשַׁךְ חֲנוֹךְ מְעַט מְעַט, עַד שֶׁנַּעֲשָׂה מַה שֶׁנַּעֲשָׂה, וְשָׁהָה בִּמְקוֹמוֹ כָּרָאוּי. מטטרו"ן הַגָּדוֹל וְחָזָק, הַמְמֻנֶּה שֶׁל הַפָּנִים, (מ"טהרים גדולים, ממנו נכנעים) שֶׁמִּמֶּנּוּ מִזְדַּעְזְעִים עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, וְשַׁלִּיטִים וְשַׁמָּשִׁים עֶלְיוֹנִים שֶׁקְּרוֹבִים לוֹ, לִשְׁלֹט וּלְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ כֹּחַ וַעֲטָרוֹת קְדוֹשׁוֹת.

אוּף הָכָא נָמֵי כְּגַוְונָא דָּא, מָשֵׁיךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוּת אֲבַתְרֵיהּ, וּנְטַל לָהּ מִשְּׁאָר עַמִּין, וְקָרֵב לָהּ לְגַבֵּיהּ, לַאֲפָקָא מִינָהּ חַיָּילִין וּמַשְׁרְיָין קַדִּישִׁין.

אַף כָּאן גַּם כְּמוֹ זֶה מָשַׁךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת רוּת אַחֲרָיו, וּנְטָלָהּ מִשְּׁאָר הָעַמִּים, וְקֵרַב אוֹתָהּ אֵלָיו, לְהוֹצִיא מִמֶּנָּה צְבָאוֹת וּמַחֲנוֹת קְדוֹשִׁים.

חֲנוֹךְ עָבִיד לֵיהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, בְּזִימְנָא דְּנָטֵיל לֵיהּ מֵאַתְרֵיהּ, תַּפְקִידוֹ בְּדֻבְּיקוּ כְּדְקָא חָזֵי, בְּעִטּוּרָא דְּרוּחַ עִילָּאָה. וּקְרָא לֵיהּ נַעַר. וּבְגִינֵיהּ, כָּל נַעֲרָה כְּתִיב נַעַר. וְקָיְימָא לְגַבֵּיהּ עֲלִיּוֹנָה. אֵל הָעֶלְיוֹן, בְּאוֹתָהּ (מאותה) הָרוּחַ הָעֶלְיוֹנָה. הַתַּחְתּוֹן כְּלוּל בְּאוֹתָהּ (מאותה) הִתְכַּלְלוּת, שֶׁנִּכְלָל מִצַּד הַכַּלָּה הַכְּלוּלָה שֶׁנִּטַּל מִלְּמַטָּה.

וְעַל דָּא, שׁוּלְטָנוּ דִּילֵיהּ בְּתָרִין סִטְרִין, אֲחִידָא לְתַתָּא וַאֲחִידָא לְעֵילָּא. כְּתִיב, (משלי כב) חֲנוֹךְ לַנַּעַר עַל פִּי דַרְכּוֹ גַּם כִּי יַזְקִין לֹא יָסוּר מִמֶּנָּהּ. חֲנוֹךְ לַנַּעַר, דָּא הוּא מטטרו"ן, דְּמָשֵׁיךְ לֵיהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִתַּתָּא, וְאַנְהִיג בֵּיהּ עַל פִּי דַרְכּוֹ, לְפוּם אוֹרְחֵיהּ דִּלְתַתָּא. אִי נָמֵי עַל פִּי דַרְכּוֹ, בְּדֶרֶךְ שֶׁאָדָם רוֹצֶה לֵילֵךְ מוֹלִיכִין אוֹתוֹ. גַּם כִּי יַזְקִין, דִּכְתִיב (תהלים לז) נַעַר הָיִיתִי גַּם זָקַנְתִּי. וְתָנִינָן, הַאי קְרָא שַׁר הָעוֹלָם אֲמָרוֹ. וְעַל דָּא, גַּם כִּי יַזְקִין לֹא יָסוּר, לָא יַעֲדֵי מֵהַהוּא אוֹרַח, בְּגִין לְאִתְמַשְׁכָא לְתַתָּא.

וְעַל כֵּן שׁוֹלְטוֹנוֹ בִּשְׁנֵי צְדָדִים, אָחוּז לְמַטָּה וְאָחוּז לְמַעְלָה. כָּתוּב (משלי כב) חֲנֹךְ לַנַּעַר עַל פִּי דַרְכּוֹ גַּם כִּי יַזְקִין לֹא יָסוּר מִמֶּנּוּ. חֲנֹךְ לַנַּעַר, זֶה הוּא מטטרו"ן, שֶׁמָּשַׁךְ אוֹתוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִלְּמַטָּה, וְהִנְהִיג אוֹתוֹ עַל פִּי (אל התחתונים) דַּרְכּוֹ, לְפִי דַּרְכּוֹ שֶׁלְּמַטָּה. אוֹ גַּם עַל פִּי דַרְכּוֹ, בַּדֶּרֶךְ שֶׁאָדָם רוֹצֶה לֵילֵךְ -

מוֹלִיכִים אוֹתוֹ. גַּם כִּי יָזְקִין, שֶׁכָּתוּב (תהלים לז) נַעַר הָיִיתִי גַּם זָקַנְתִּי. וְשָׁנִינוּ, הַפָּסוּק הַזֶּה שֹׁר הָעוֹלָם אָמָרוֹ. וְעַל זֶה, גַּם כִּי יָזְקִין לֹא יָסוּר, וְלֹא יָסוּר מֵאוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ, כְּדֵי לְהַמְשִׁךְ לְמַטָּה.

וַאֲנָא שְׁמַעְנָא מֵרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, דְּקָא מְפָרֵשׁ לָהּ בְּגַוְונָא דָּא. וּמַהָכָא אִשְׁתְּמַע כּוֹלָא. בְּכוֹ רַבִּי נְהוֹרָאי וְרַבִּי יוּדָאי, וַאֲמָרוּ, מַאן דְּחָמֵי זַנְבֵיהּ דְּאַרְיֵה וְדָחֵיל, כָּל שֶׁכֵּן מַאן דְּחָמֵי אַרְיֵה מַמָּשׁ.

וַאֲנִי שְׁמַעְתִּי מֵרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, שֶׁמְּפָרֵשׁ אוֹתָהּ בְּצוּרָה הַזוֹ, וּמִכָּאן הַכֹּל נִשְׁמָע. בָּכוּ רַבִּי נְהוֹרָאי וְרַבִּי יוּדָאי וְאָמְרוּ, מִי שֶׁרוֹאֶה אֶת זְנָבוֹ שֶׁל הָאַרְיֵה וּפוֹחֵד, כָּל שֶׁכֵּן מִי שֶׁרוֹאֶה אֶת הָאַרְיֵה מַמָּשׁ.

קָמוּ וּנְשַׁקוּהוּ, אָמַר לָהֶם, שִׁמְי יֵיסָא זְעִירָא. אָמְרוּ, וַדַּאי דָּא רַבִּי יֵיסָא זְעִירָא, דְּמִתְאַבְּקָא תְּדִיר מֵעַפְרָא דְּבוּסְמִין דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי.

קָמוּ וּנְשַׁקוּהוּ. אָמַר לָהֶם, שִׁמְי יֵיסָא הַקָּטָן. אָמְרוּ, וַדַּאי שָׁזֶה רַבִּי יֵיסָא הַקָּטָן, שֶׁמִּתְחַבֵּק (מתאבק) תָּמִיד מֵעֲפַר הַבְּשָׂמִים שֶׁל רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי.

פְּתַח רַבִּי נְהוֹרָאי וְדָרַשׁ, (שה"ש ז) וְחִכֵּךְ כְּיֵין הַטּוֹב הוֹלֵךְ לְדוֹדִי לְמֵישָׁרִים. וְחִכֵּךְ, אֵלּוּ תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, שֶׁהֵם כְּיֵין הַטּוֹב. מַה יֵּין הַטּוֹב, עוֹמֵד בְּכָאן וְרֵיחוֹ הוֹלֵךְ לְמֵרָחוֹק. אַף תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, הֵם בְּמָקוֹם אֶחָד, וְתוֹרָתָם הוֹלֶכֶת לְמֵרָחוֹק בְּכָל מָקוֹם.

פְּתַח רַבִּי נְהוֹרָאי וְדָרַשׁ, (שיר ז) וְחִכֵּךְ כְּיֵין הַטּוֹב הוֹלֵךְ לְדוֹדִי לְמֵישָׁרִים. וְחִכֵּךְ - אֵלּוּ תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, שֶׁהֵם כְּיֵין הַטּוֹב. מַה יֵּין הַטּוֹב עוֹמֵד בְּכָאן וְרֵיחוֹ הוֹלֵךְ לְמֵרָחוֹק - אַף תַּלְמִידֵי חֲכָמִים הֵם בְּמָקוֹם אֶחָד, וְתוֹרָתָם הוֹלֶכֶת לְמֵרָחוֹק בְּכָל מָקוֹם.

וְאַף כְּשֶׁהֵם בַּקֶּבֶר, שִׂפְתוֹתֵיהֶם רוֹחֲשׁוֹת תּוֹרָתָן. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שם) דּוֹבֵב שִׂפְתֵי יְשֵׁנִים. כָּל שֶׁכֵּן בְּמָקוֹם שֶׁעוֹמְדִים עַמּוּדֵי עוֹלָם, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. דְּהָא אֲפִילּוּ מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת, אֵין לָהֶם כֹּחַ לַעֲמוֹד לְפָנֵיהֶם.

וְאַף כְּשֶׁהֵם בַּקֶּבֶר, שִׂפְתוֹתֵיהֶם רוֹחֲשׁוֹת תּוֹרָתָן. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) דּוֹבֵב שִׂפְתֵי יְשֵׁנִים. כָּל שֶׁכֵּן בְּמָקוֹם שֶׁעוֹמְדִים עַמּוּדֵי עוֹלָם עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה, שֶׁהֲרֵי אֲפִלּוּ מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת אֵין לָהֶם כֹּחַ לַעֲמֹד לְפָנֵיהֶם.

דְּהָא זִמְנָא חָדָא הֲוָה דָּבֵר בְּלוּד, אֲתָא רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי לְמָתָא. אָמְרוּ לֵיהּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי, מַאי נַעֲבִיד. קוּם וְעָבַר בְּמָתָא, וְחָמָא בְּנֵי נָשָׁא שְׁכִיבָן. אֲמַר, כָּל הַאי בְּמָתָא, וַאֲנָא הָכָא, גְּזַרְנָא דִּלֵיבָטֵל.

שֶׁהֲרֵי פַּעַם אַחַת הָיָה דָּבָר בְּלוֹד. בָּא רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי לְעִיר. אָמְרוּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי, מַה נַּעֲשֶׂה? קוּם וְעָבַר בָּעִיר, וְרְאֵה בְּנֵי אָדָם מֵתִים. אָמַר, כָּל זֶה בָּעִיר, וַאֲנִי כָּאן?! גּוֹזְרַנִי שֶׁיִּתְבַּטֵּל.

שְׁמָעוּ בְּרַת קָלָא דַּהֲוַת אָמְרָה, פּוּקוּ מֵהָכָא, דְּהָא רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי הָכָא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גּוֹזֵר וְהוּא מְבַטֵּל. הֲוָה תַּמָּן ר' חֲנִינָא, אֲתָא וַאֲמַר לֵיהּ לְרַבִּי מֵאִיר, אֲמַר לֵיהּ רַבִּי מֵאִיר, שִׁבְחָא דִילֵיהּ מַן יָכוֹל לְמֵיקַם בֵּיהּ, אִי לָאו כְּמשֶׁה.

שְׁמְעוּ בַּת קוֹל שֶׁהָיְתָה אוֹמֶרֶת: צְאוּ מִכָּאן, שֶׁהֲרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי כָּאן, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא גּוֹזֵר - וְהוּא מְבַטֵּל. הָיָה שָׁם רַבִּי חֲנִינָא. בָּא וְאָמַר לְרַבִּי מֵאִיר. אָמַר לוֹ רַבִּי מֵאִיר, מִי יָכוֹל לַעֲמֹד בְּשִׁבְחוֹ אִם לֹא (גדול) כְּמוֹ מֹשֶׁה?

פְּתַח וְאָמַר, (במדבר יז) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אַהֲרֹן קַח אֶת הַמַּחְתָּה וְתֵן עָלֶיהָ אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ וְשִׂים (עליה) קְטֹרֶת. וּכְתִיב, (שם) וַיִּקַּח אַהֲרֹן וְגוֹ'. וּכְתִיב, וְהִנֵּה הֵחֵל הַנֶּגֶף בָּעָם. וּכְתִיב, (שם) וַיַּעֲמֹד בֵּין הַמֵּתִים וּבֵין הַחַיִּים וַתֵּעָצֵר הַמַּגֵּפָה. כּוּלֵי הַאי אִצְטְרִיךְ לֵיהּ לְמֹשֶׁה לְמִטְרַח. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי בְּמֵימְרֵיהּ, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא גּוֹזֵר, וְהוּא מְבַטֵּל מוֹתָנָא.

פְּתַח וְאָמַר, (במדבר יז) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אַהֲרֹן קַח אֶת הַמַּחְתָּה וְתֵן עָלֶיהָ אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ וְשִׂים (עליה) קְטֹרֶת. וְכְתִיב (שם) וַיִּקַּח אַהֲרֹן וְגוֹ'. וְכְתִיב (שם) וְהִנֵּה הֵחֵל הַנֶּגֶף בָּעָם. וְכְתִיב וַיַּעֲמֹד בֵּין הַמֵּתִים וּבֵין הַחַיִּים וַתֵּעָצֵר הַמַּגֵּפָה. כָּל זֶה צָרִיךְ לוֹ לְמֹשֶׁה לִטְרֹחַ. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי בְּמַאֲמָרוֹ - הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא גּוֹזֵר, וְהוּא מְבַטֵּל אֶת הַמַּגֵּפָה.

אָמַר לוֹן ר' יֵיסָא, הוֹאִיל וְאִיתְעָרִית בְּהַנֵּי מִילִּין עִילָּאִין דְּחָכְמְתָא. אֲמִינָא, דְּהָא רוּת כְּשֵׁירָה הָיְתָה. אָמַר לֵיהּ רַבִּי יוּדָאי, אַף עַל גַּב דִּכְשֵׁירָה הָיְתָה, לֹא נִיכָּר כַּשְׁרוּתָהּ, עַד דְּדָבְקָה בְּאוֹתוֹ צַדִּיק.

אָמַר לָהֶם רַבִּי יֵיסָא, הוֹאִיל וְהִתְעוֹרַרְתִּי בַּדְּבָרִים הַלָּלוּ שֶׁל רוּת, נִתְעַסֵּק בַּדְּבָרִים הַלָּלוּ הָעֶלְיוֹנִים שֶׁל חָכְמָה, אָמַרְתִּי, שֶׁהֲרֵי רוּת הָיְתָה כְּשֵׁרָה. אָמַר לוֹ רַבִּי יוּדַאי, אַף עַל גַּב שֶׁהָיְתָה כְּשֵׁרָה, לֹא נִכְּרָה כַּשְׁרוּתָהּ, עַד שֶׁדָּבְקָה בְּאוֹתוֹ הַצַּדִּיק.

בּוֹא וּרְאֵה, כְּשֵׁירָה מִכָּל אוּמּוֹת רוּת. מָה אָמַר לָהּ בּוֹעַז. (רות ב) אַל תֵּלְכִי לְלַקֵּט בְּשָׂדֶה אַחֵר גו', וְכֹה תִּדְבָּקִין עִם נַעֲרֹתָי. מָה אָמְרָה הִיא. גַּם אָמַר לִי עִם הַנְּעָרִים אֲשֶׁר לִי תִּדְבָּקִין. כֵּיוָן שֶׁרָאֲתָה חֲמוֹתָהּ כָּךְ, אָמְרָה לָהּ, לָאו הָכִי. טוֹב בִּתִּי כִּי תֵצְאִי עִם נַעֲרוֹתָיו וְלֹא עִם הַנְּעָרִים.

בּוֹא וּרְאֵה, כְּשֵׁרָה מִכָּל הָאֻמּוֹת רוּת. מָה אָמַר לָהּ בֹּעַז? (רות ב) אַל תֵּלְכִי לְלַקֵּט בְּשָׂדֶה אַחֵר גּוֹ', וְכֹה תִּדְבָּקִין עִם נַעֲרֹתָי. מָה הִיא אָמְרָה? גַּם אָמַר לִי עִם הַנְּעָרִים אֲשֶׁר לִי תִּדְבָּקִין. כֵּיוָן שֶׁרָאֲתָה חֲמוֹתָהּ כָּךְ, אָמְרָה לָהּ, לֹא כָךְ, טוֹב בִּתִּי כִּי תֵצְאִי עִם נַעֲרוֹתָיו וְלֹא עִם הַנְּעָרִים.

אָמַר רַבִּי יֵיסָא, חַס וְשָׁלוֹם לְצַדֶּקֶת זוֹ מִדִּבְרֵי גְנַאי, כְּשֵׁירָה הָיְתָה. דְּהָכֵי אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, כְּתִיב, וַיֹּאמֶר לָהּ בּוֹעַז הֲלֹא שָׁמַעַתְּ בִּתִּי אַל תֵּלְכִי לְלַקֵּט בְּשָׂדֶה אַחֵר. מַאי כְּתִיב לְעֵיל. (שם) אֵלְכָה נָא הַשָּׂדֶה וַאֲלַקְטָה בַּשִּׁבֳּלִים. מִלְמַד שֶׁנִּצְנְצָה בָּהּ רוּחַ הַקּוֹדֶשׁ. אֵלְכָה נָא הַשָּׂדֶה, מַאן שָׂדֶה. דִּקְדְּקָה בִּמְהֵימְנוּתָא סַגְיָא. וּמַאן נִיהוּ. הוּא שָׂדֶה אֲשֶׁר בֵּרְכוֹ ה'. וְהוּא שָׂדֶה שֶׁל תַּפּוּחִים קַדִּישִׁין.

אָמַר רַבִּי יֵיסָא, חַס וְחָלִילָה לַצַּדֶּקֶת הַזּוֹ מִדִּבְרֵי גְנַאי, כְּשֵׁרָה הָיְתָה. שֶׁכָּךְ אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, כְּתוּב וַיֹּאמֶר לָהּ בֹּעַז הֲלוֹא שָׁמַעַתְּ בִּתִּי אַל תֵּלְכִי לְלַקֵּט בְּשָׂדֶה אַחֵר. מַה כְּתוּב לְמַעְלָה? (שם) אֵלְכָה נָא הַשָּׂדֶה

וַאֲלַקֵּטָה בַּשִּׁבֳּלִים. מְלַמֵּד שֶׁנִּצְנְצָה בָּהּ רוּחַ הַקֹּדֶשׁ. אֵלְכָה נָּא הַשָּׂדֶה, מִי הַשָּׂדֶה? דְּקָדְקָה בֶּאֱמוּנָה רַבָּה. וּמַה הוּא? הוּא הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר בֵּרְכוֹ ה'. וְהוּא שָׂדֶה שֶׁל הַתַּפּוּחִים הַקְּדוֹשִׁים.

מַאי כְּתִיב, וַיִּקַּר מִקְרֶהָ. וּבְבִלְעָם כְּתִיב, (במדבר כג) וַיִּקַּר אֱלֹהִים אֶל בִּלְעָם. וַיִּקַּר, בִּלְשׁוֹן קֶרִי וְטוּמְאָה. וְהָכָא שִׁינָה וְאָמַר וַיִּקַּר מִקְרֶהָ, הָכָא בִּלְשׁוֹן כָּבוֹד. כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (תהלים לו) מַה יָּקָר חַסְדְּךָ אֱלֹהִים.

מַה כְּתוּב? וַיִּקַּר מִקְרֶהָ. וּבְבִלְעָם כְּתוּב, (במדבר כג) וַיִּקַּר אֱלֹהִים אֶל בִּלְעָם. וַיִּקַּר, בִּלְשׁוֹן קֶרִי וְטֻמְאָה. וְכָאן שִׁנָּה וְאָמַר וַיִּקַּר מִקְרֶהָ, כָּאן בִּלְשׁוֹן כָּבוֹד, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים לו) מַה יָּקָר חַסְדְּךָ אֱלֹהִים.

וּמַה יָּקָר נִפְגַּע בָּהּ. חֶלְקַת הַשָּׂדֶה וְגוֹ', חוּלְקָא דְּהַאי שָׂדֶה דְּצַדִּיקַיָּיא, וְתַמָּן אָזְלַת, וְאִעֲלַת בְּחוּלְקָא חָדָא, וְאוֹלִיפַת אוֹרְחַיְיהוּ, וְיָדְעַת בֵּיהּ מֵאִינּוּן קוֹצְרִים. וּמַאן נִינְהוּ. תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, מְחַצְּדֵי חַקְלָא אִיקָּרוּן.

וּמַה יָּקָר נִפְגַּע בָּהּ? חֶלְקַת הַשָּׂדֶה וְגוֹ', הַחֵלֶק שֶׁל הַשָּׂדֶה הַזֶּה שֶׁל הַצַּדִּיקִים, וְשָׁם הָלְכָה, וְנִכְנְסָה לְחֵלֶק אֶחָד, וְלָמְדָה דְּרָכָיו, וְהִכִּירָה בּוֹ מֵאוֹתָם הַקּוֹצְרִים. וּמִי הֵם? תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, שֶׁנִּקְרָאִים קוֹצְרֵי הַשָּׂדֶה.

אַדְּהָכֵי וְהִנֵּה בֹעַז בָּא. הַצַּדִּיק בָּא, אָתָא טָעִין בִּרְכָאן, וְכַמָּה קִדּוּשִׁין. וַיֹּאמֶר לַקּוֹצְרִים. מַאי קוֹצְרִים. לְעֵילָּא אִינּוּן בֵּי דִינָא, סַנְהֶדְרֵי גְּדוֹלָה דְּתַמָּן. ה' עִמָּכֶם, הַשְׁתָּא יְהֵיב לְהוּ בִּרְכָאן וְקִדּוּשִׁים. וְאִינּוּן אָמְרִין יְבָרֶכְךָ ה', יַהֲבִין לֵיהּ תּוֹקְפָּא לְשָׁאֲבָא מִמְּקוֹרָא דְּחַיֵּי, מִגּוֹ עַלְמָא דְּאָתֵי.

בֵּינְתַיִם, וְהִנֵּה בֹעַז בָּא. הַצַּדִּיק בָּא, בָּא טָעוּן בְּרָכוֹת, וְכַמָּה קְדֻשּׁוֹת. וַיֹּאמֶר לַקּוֹצְרִים, מִי הַקּוֹצְרִים? לְמַעְלָה הֵם בֵּית הַדִּין, הַסַּנְהֶדְרִין הַגְּדוֹלָה שֶׁל שָׁם. ה' עִמָּכֶם, כְּעֵת נָתַן לָהֶם בְּרָכוֹת וְקִדּוּשִׁים, וְהֵם אוֹמְרִים יְבָרֶכְךָ ה', נוֹתְנִים לוֹ תֹּקֶף לִשְׁאֹב מִמְּקוֹר הַחַיִּים, מִתּוֹךְ הָעוֹלָם הַבָּא.

(רות ב) לְמִי הַנַּעֲרָה הַזֹּאת. תַּיְיאוּבְתֵּיהּ לְשָׁאֲלָה עֲלָהּ, דְּרַחִימוּ דִּילֵיהּ בָּהּ. וְהָכִי אָמַר בּוּצִינָא קַדִּישָׁא רַבִּי שִׁמְעוֹן, מְגִילָה דָא, רָמָז לְתוֹרָה שֶׁבִּכְתָב וְתוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה וּלְעַלְמָא דְּאָתֵי. דְּהָא אִתְעָרַת לְצַדִּיקַיָּיא, רָזָא דְּתוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, לְאִתְחַבְּרָא בְּתוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה. וּבְגִין כָּךְ תְּקִינוּ רַבָּנָן לְמִגְילָה זוֹ בְּשַׁבּוּעוֹת, בִּזְמַן מַתַּן תּוֹרָה.

לְמִי הַנַּעֲרָה הַזֹּאת? תְּשׁוּקָתוֹ לִשְׁאוֹל עָלֶיהָ, שֶׁאֲהֲבָתוֹ בָהּ. וְכָךְ אָמַר הַמְּנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה רַבִּי שִׁמְעוֹן, הַמְּגִלָּה הַזּוֹ רָמָז לַתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב וְתוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה וְלָעוֹלָם הַבָּא. שֶׁהֲרֵי הִתְעוֹרְרָה לַצַּדִּיקִים סוֹד הַתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, לְהִתְחַבֵּר עִם תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה. וּמִשּׁוּם כָּךְ תִּקְנוּ רַבָּנָן אֶת הַמְּגִלָּה הַזּוֹ בְּשַׁבּוּעוֹת, בִּזְמַן מַתַּן תּוֹרָה.

(שם) הֲלֹא שָׁמַעַתְּ בִּתִּי אַל תֵּלְכִי לְלַקֵּט בְּשָׂדֶה אַחֵר. אֵלַּיִן אִינּוּן רְתִיכִין קַדִּישִׁין, דְּבָרִיר לֵיהּ יַעֲקֹב קַדִּישָׁא, עֲדָרִין קַדִּישִׁין, דְּלָא מִתְעָרְבָן בְּאָחֳרָנִין. כְּדְבָר אַחֵר, (בראשית ל) וַיָּשֶׁת לוֹ עֲדָרִים לְבַדּוֹ וְלֹא שָׁתָם עַל צֹאן לָבָן. וְעַל דָּא, לֹא תֵּלְכִי לְלַקֵּט בְּשָׂדֶה אַחֵר, לָא תִּתְרְעֵי בְּמַלְכוּ אוֹחֳרֵי וּבְרְתִיכִין אוֹחָרָנִין. וְגַם לֹא תַּעֲבוּרִי מִזֶּה, מִן אִילֵּין כִּתְרִין דִּילָךְ, לָא תָּזוּזִי לְעָלְמִין. מִזֶּה לֹא תָּזוּזִי מִבַּעֲלַיִךְ. לָא תָּזוּז מִנַּיהּ לְעָלְמִין.

הֲלֹא שְׁמַעַתְּ בִּתִּי אַל תֵּלְכִי לִלְקֹט בְּשָׂדֶה אַחֵר (רות ב). אֵלּוּ הֵם הַמֶּרְכָּבוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת שֶׁבָּחַר לוֹ יַעֲקֹב הַקָּדוֹשׁ, הָעֲדָרִים הַקְּדוֹשִׁים, שֶׁאֵין מִתְעָרְבִים עִם אֲחֵרִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ל) וַיָּשֶׁת לוֹ עֲדָרִים לְבַדּוֹ וְלֹא שָׁתָם עַל צֹאן לָבָן. וְעַל זֶה, לֹא תֵּלְכִי לִלְקֹט בְּשָׂדֶה אַחֵר, לֹא תִתְרַצֶּה בְּמַלְכוּת אַחֶרֶת וּבְמֶרְכָּבוֹת אֲחֵרוֹת. וְגַם לֹא תַעֲבוּרִי מִזֶּה, מֵהַכְּתָרִים הַלָּלוּ שֶׁלָּךְ, אַל תָּזוּזִי לְעוֹלָמִים. וּמִזֶּה לֹא תָזוּזִי מִבַּעְלֵךְ. וּמִמֶּנּוּ לֹא תָזוּזִי מִמֶּנּוּ לְעוֹלָמִים.

(רות ב) וְכֹה תִּדְבָּקִין עִם נַעֲרוֹתַי, סַגִּיאִין שְׁמָהָן אינוּן לָהּ, וְחַד מִנְהוֹן כ"ה. כְּדָבָר אַחֵר, (תהלים קמה) וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה. וְכֹה תִּדְבָּקִין, עִם אִלֵּין רְתִיכִין עִוְּלִימָתָאן דְּאִתְבְּרִירוּ לָךְ לְאִתְדַּבְּקָא בְּהוּ.

וְכֹה תִּדְבָּקִין עִם נַעֲרֹתַי (רות ב). רַבִּים הֵם שְׁמוֹתֶיהָ, וְאֶחָד מֵהֶם "כֹּה", כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קמה) וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה. וְכֹה תִּדְבָּקִין, עִם אֵלּוּ הַמֶּרְכָּבוֹת, הָעֲלָמוֹת שֶׁנִּבְרְאוּ (שנבחרו לך) לְהִדָּבֵק בָּהֶן.

מִיָּה, וְיָמָד שֵׁשׁ שְׂעוֹרִים וַיָּשֶׁת עָלֶיהָ. נָטַל חַד קַו הַמִּדָּה, וְעָבִיד מִשְׁחָתָא, וּמְדַד שֵׁית סְטָרִין, דְּאִיתְחֲזוֹן לָהּ לְאִתְאַחֲדָא בְּיִחוּדָא דִּילְהוּ, וִיהַב לָהּ נְבִזְבְּזָן וּמַתְּנָן. דְּהָא בְּלָא אִלֵּין, לָא יְכִילַת לַאֲעָלָא לְגַבֵּי עַלְמָא דְּאָתֵי.

מִיָּד, וְיָמָד שֵׁשׁ שְׂעֹרִים וַיָּשֶׁת עָלֶיהָ. נָטַל קַו מִדָּה הָאֶחָד, וְעָשָׂה מְדִידָה, וּמָדַד שִׁשָּׁה צְדָדִים שֶׁרָאוּיִים לָהּ לְהֵאָחֵז בְּיִחוּד שֶׁלָּהֶם, וְנָתַן לָהּ אוֹצָרוֹת וּמַתָּנוֹת, שֶׁהֲרֵי בִּלְי אֵלּוּ לֹא יְכוֹלָה לְהִכָּנֵס לְעוֹלָם הַבָּא.

הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (רות ג) שֵׁשׁ הַשְּׂעוֹרִים הָאֵלֶּה נָתַן לִי כִּי אָמַר אַל תָּבוֹאִי רֵיקָם אֶל חֲמוֹתֵךְ. שֵׁשׁ שְׂעוֹרִים, אִלֵּין שִׁית סְטָרִין עִלָּאִין דְּקַיְימָא עֲלַיְיהוּ עַלְמָא דְּאָתֵי, שְׂעוֹרִים, כְּדָבָר אַחֵר, (תהלים כד) שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם. וַיָּשֶׁת עָלֶיהָ, שַׂוּי עֲלָהּ, שַׁוּי עֲלָהּ לְאַנְהָגָא לָהּ, וּלְבָרְכָא לָהּ. וְעַל דָּא, הִיא כַּלָּה כְּלוּלָה מִכָּל שִׁית סְטָרִין.

זְהוּ שֶׁכָּתוּב (רות ג) שֵׁשׁ הַשְּׂעֹרִים נָתַן לִי כִּי אָמַר אַל תָּבוֹאִי רֵיקָם אֶל חֲמוֹתֵךְ. שֵׁשׁ שְׂעוֹרִים - אֵלּוּ שִׁשָּׁה צְדָדִים עֶלְיוֹנִים שֶׁהָעוֹלָם הַבָּא עוֹמֵד עֲלֵיהֶם. עוֹלָם הַבָּא שְׂעוֹרִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים כד) שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם. וַיָּשֶׁת עָלֶיהָ, שָׂם עָלֶיהָ לְהַנְהִינָהּ וּלְבָרֵךְ אוֹתָהּ. וְעַל זֶה הִיא כַּלָּה כְּלוּלָה מִכָּל שִׁשָּׁה הַצְּדָדִים (ומשום כך כאשר ראה אותה העולם הבא, בכל אלו ששת הצדדים אמרה היא).

ש (רות ב) יְהִי מַכִּירֵךְ בָּרוּךְ, מַאן בָּרוּךְ. דָּא שְׁלֹמֹה. מָלֵךְ שֶׁהַשָּׁלוֹם שֶׁלּוֹ. וְעַל דָּא, (מלכים א ב) וְהַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בָּרוּךְ. בִּשְׁמָא דָא, תְּהֵא מִתְבָּרְכָא מִכָּל אִלֵּין שִׁית סִיטְרִין. כְּדֵין אִיהִי עַלְמָא דְּאָתֵי, יַהֲבַת לָהּ תּוֹסֶפֶת בִּרְכָאן, עַל אִינּוּן דְּאִית לָהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (רות ב) וַתּוֹצֵא וַתִּתֶּן לָהּ אֵת אֲשֶׁר הוֹתְרָה מִשְּׂבְעָהּ. דָּא תּוֹסֶפֶת קְדוּשִׁין וּבִרְכָאן.

יְהִי מַכִּירֵךְ בָּרוּךְ (רות ב). (מי ברוך, ' זה שלמה, המלך שהשלום שלו. ועל זה, (מלכים א ב) והמלך שלמה ברוך). בַּשֵּׁם הַזֶּה תִּהְיֶה מְבֹרֶכֶת מִכָּל שֵׁשֶׁת הַצְּדָדִים הַלָּלוּ. וְאָז הִיא, הָעוֹלָם הַבָּא, נוֹתֶנֶת לָהּ תּוֹסֶפֶת בְּרָכוֹת עַל אוֹתָן שֶׁיֵּשׁ לָהּ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (רות ב) וַתּוֹצֵא וַתִּתֶּן לָהּ אֵת אֲשֶׁר הוֹתְרָה מִשְּׂבְעָהּ. זוֹ תּוֹסֶפֶת קְדוּשִׁים וּבְרָכוֹת.

(שם) גַּם כִּי אָמַר אֲלַי עִם הַנְּעָרִים אֲשֶׁר לִי תִּדְבָּקִין. דְּהָא תֵּיאוּבְתָּא דִּילָהּ לְאִתְדַּבְּקָא תָּמִיד עִם הַנְּעָרִים, אִלֵּין כְּרוּבִין קַדִּישִׁין, דְּכָל תֵּיאוּבְתָּא דִּילָהּ בְּהוּ. מִלָּה דָּא בְּרָזָא קַדִּישָׁא אִיהוּ.

גַּם כִּי אָמַר אֲלַי עִם הַנְּעָרִים אֲשֶׁר לִי תִּדְבָּקִין (שם). שֶׁהֲרֵי תְּשׁוּקָתָהּ לְהִדָּבֵק תָּמִיד עִם הַנְּעָרִים, אֵלּוּ הַכְּרוּבִים הַקְּדוֹשִׁים, שֶׁכָּל תְּשׁוּקָתָהּ בָּהֶם. הַדָּבָר הַזֶּה הוּא בְּסוֹד קָדוֹשׁ.

וְאִי תֵּימָא, מִלָּה כְּדִיבָּא אֲמַרְתְּ, וְהָא אִיהוּ אָמַר וְכֹה תִּדְבָּקִין עִם נַעֲרוֹתָי, וְלָא אָמַר עִם הַנְּעָרִים. אֶלָּא שְׁמָא דְּאִיקָרֵי כֹּה, לָא אִיהוּ אֶלָּא כַּד אַתְקָנַת עַל תְּרֵין כְּרוּבִים, לְקַבְּלָא בִּרְכָאן בְּרָזָא דְּכ"ה אַתְוָון דְּיִחוּדָא, דְּאִינוּן (דברים ו) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד. הָא חָמֵשׁ וְעֶשְׂרִים אַתְוָון דְּיִחוּדָא, בְּתִקוּנָא דִּכְרוּבִים, דְּכֵיוָן דְּאַתְקָנַת בְּהוּ, כְּדֵין אִתְקְרֵי כ"ה, וּכְדֵין אָמַר וְכ"ה תִּדְבָּקִין. וְעִם כָּל דָּא, עִם נַעֲרוֹתָי. דְּכוּלָּא אִצְטְרִיךְ, דְּלָא לְשַׁבְּקָא לוֹן דּוּכְרִין וְנוּקְבִין.

וְאִם תֹּאמַר, דָּבָר כּוֹזֵב אָמַרְתָּ, וַהֲרֵי הוּא אָמַר וְכֹה תִּדְבָּקִין עִם נַעֲרֹתָי, וְלֹא אָמַר עִם הַנְּעָרִים? אֶלָּא הַשֵּׁם שֶׁנִּקְרָא כֹּה, אֵינוֹ אֶלָּא כְּשֶׁמִּתְקָרֶבֶת (כשמתקנת) עַל שְׁנֵי הַכְּרוּבִים, לְקַבֵּל בְּרָכוֹת בְּסוֹד שֶׁל עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ אוֹתִיּוֹת הַיִּחוּד, שֶׁהֵן (דברים ו) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד. הֲרֵי עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ אוֹתִיּוֹת הַיִּחוּד בַּתִּקּוּן שֶׁל הַכְּרוּבִים, שֶׁכֵּיוָן שֶׁנִּתְקְנָה בָהֶן, אָז נִקְרֵאת כ"ה, וְאָז אָמַר וְכ"ה תִּדְבָּקִין. וְעִם כָּל זֶה - עִם נַעֲרֹתָי, שֶׁהַכֹּל הִצְטָרַךְ, שֶׁלֹּא לְהַשְׁאִירָן זְכָרִים וּנְקֵבוֹת.

וְגַם לֹא תַעֲבוּרִי מִזֶּה. רַב יֵיבָא סָבָא אָמַר הָכֵי. מְלַמֵּד שֶׁהֶרְאָה לָהּ כְּרוּבִים. וְאִית בְּסִפְרָא דְּאָדָם, דְּאַף עַל גַּב דְּאִתְחָרַב בֵּי מַקְדְּשָׁא, דְּלָא תָּזוּז מֵחַד כְּרוּב לְעָלְמִין. כְּגַוְונָא דָּא, הָדָא הוּא דִכְתִיב, (רות ב) וְגַם לֹא תַעֲבוּרִי מִזֶּה, לֹא תָּזוּזִי מֵחַד מִנְּהוֹן לְעָלְמִין.

וְגַם לֹא תַעֲבוּרִי מִזֶּה. רַבִּי יֵיבָא סָבָא אָמַר כָּךְ, מְלַמֵּד שֶׁהֶרְאָה לָהּ כְּרוּבִים. וְיֵשׁ בְּסִפְרוֹ שֶׁל אָדָם, שֶׁאַף עַל גַּב שֶׁנֶּחֱרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁלֹּא תָּזוּז מִכְּרוּב אֶחָד לְעוֹלָמִים. כְּמוֹ זֶה, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (רות ב) וְגַם לֹא תַעֲבוּרִי מִזֶּה, לֹא תָּזוּזִי מֵאֶחָד מֵהֶם לְעוֹלָמִים.

וְעַל דָּא אִיהִי אָמְרַת עִם הַנְּעָרִים, אִינוּן ב' כְּרוּבִים, תִּדְבָּקִין וַדַּאי. וְכֵן בְּאִינוּן רְתִיכִין נוּקְבֵי. כְּדְבָר אַחֵר, (שם) עֵינַיִךְ בַּשָּׂדֶה אֲשֶׁר יִקְצֹרוּן וְהָלַכְתְּ אַחֲרֵיהֶן. הַאי קְרָא לְדָרְשָׁא הוּא דְאָתָא. אֲבָל עֵינַיִךְ, (זכריה ד) הֵם עֵינֵי ה' מְשׁוֹטְטוֹת בְּכָל הָאָרֶץ. בַּשָּׂדֶה אֲשֶׁר יִקְצֹרוּן, דְּהוֹאִיל דִּמְשָׁטְטֵי בְּכָל עָלְמָא, וְהָלַכְתְּ אַחֲרֵיהֶן לְמִנְדַּע.

וְעַל זֶה הִיא אָמְרָה עִם הַנְּעָרִים, אוֹתָם שְׁנֵי הַכְּרוּבִים, תִּדְבָּקִין וַדַּאי. וְכֵן עִם אוֹתָם הַמֶּרְכָּבוֹת הַנְּקֵבוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם) עֵינַיִךְ בַּשָּׂדֶה אֲשֶׁר יִקְצֹרוּן וְהָלַכְתְּ אַחֲרֵיהֶן. הַפָּסוּק הַזֶּה בָּא לְהַדְרֵשׁ. אֲבָל עֵינַיִךְ, הֵם עֵינֵי ה' מְשׁוֹטְטוֹת בְּכָל הָאָרֶץ. בַּשָּׂדֶה אֲשֶׁר יִקְצֹרוּן, שֶׁהוֹאִיל שֶׁמְּשׁוֹטְטִים בְּכָל הָעוֹלָם, וְהָלַכְתְּ אַחֲרֵיהֶן לָדַעַת.

הֲלוֹא צִוִּיתִי אֶת הַנְּעָרִים לְבִלְתִּי נָגְעֵךְ, דְּהָא כְּרוּבִים לָא מִשְׁתַּכְּחֵי לְעָלְמִין, בְּגִין לְיַנְקָא מִינָהּ. כְּדְבָר אַחֵר, (ישעיה סו) לְמַעַן תָּמֹצּוּ וְהִתְעַנַּגְתֶּם מִזִּיז כְּבוֹדָהּ. וּבַהַהוּא זִמְנָא דְּאִיהִי

אָזְלַת בָּתַר עַיְינִין, לְמֶחֱמֵי כָּל עוֹבָדִין דְּעָלְמָא, אִינּוּן כְּרוּבִין לָא קָרְבִין בַּהֲדָהּ, וְלָא מִתְעָרִין לְיַנְקָא מִינָהּ.

הֲלוֹא צִוִּיתִי אֶת הַנְּעָרִים לְבִלְתִּי נָגְעֵךְ, שֶׁהֲרֵי הַכְּרוּבִים לֹא שׁוֹכְכִים לְעוֹלָמִים, כְּדֵי לִינֹק מִמֶּנָּה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה סו) לְמַעַן תִּמְצוּ וְהִתְעַנַּגְתֶּם מִזִּיז כְּבוֹדָהּ. וּבְאוֹתוֹ הַזְּמַן שֶׁהִיא הוֹלֶכֶת אַחַר הָעֵינַיִם לִרְאוֹת אֶת כָּל מַעֲשֵׂי הָעוֹלָם, אוֹתָם הַכְּרוּבִים אֵין קְרֵבִים אֵלֶיהָ, וְלֹא מִתְעוֹרְרִים לִינֹק מִמֶּנָּה.

וְצָמִית וְהַלַכְתְּ אֶל הַכֵּלִים. וְצָמִית, כַּד תִּיאוּבְתֵּךְ לְיַנְקָא מֵרָזָא דְעַלְמָא עִילָּאָה, בְּאִתְעָרוּ דְּאִינּוּן כְּרוּבִין, וּבְגִינֵהוֹן אִיהִי מִשְׁתַּקְיָא מִשַּׁקְיוּ עִילָּאָה, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, וְשָׁתִית מֵאֲשֶׁ"ר יִשְׁאֲבוּן הַנְּעָרִים, אִינּוּן כְּרוּבִים. אֶל הַכֵּלִים, אִינּוּן מְקוֹרִין עִילָּאִין דְּאִיקְרוּן אַנְפֵּי רַבְרְבֵי.

וְצָמִית וְהַלַכְתְּ אֶל הַכֵּלִים. וְצָמִת, כְּשֶׁתִּשּׁוּקָתֵךְ לִינֹק מִסּוֹד הָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן בְּהִתְעוֹרְרוּת אוֹתָם הַכְּרוּבִים, וּבְשָׁבִילָם הִיא מֻשָּׁקֶת מֵהַהַשְׁקָאָה הָעֶלְיוֹנָה, וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב וְשָׁתִית מֵאֲשֶׁ"ר יִשְׁאֲבוּן הַנְּעָרִים, אוֹתָם הַכְּרוּבִים. אֶל הַכֵּלִים - אוֹתָם הַמְּקוֹרוֹת הָעֶלְיוֹנִים שֶׁנִּקְרָאִים פָּנִים גְּדוֹלוֹת.

עַד כָּאן הוּא דַּאֲתְיָין דְּמֵילִין סְתִימִין, וּקְדוּשָׁה עִילָּאָה, בְּמִלִּין דְּהַאי מְגִילָה, וְכוֹלָּא בִּדְיוֹקְנָא עִלָּאָה, וְרָזִין סְתִימִין. קָמוּ וּנְשָׁקוּהוּ. אָמְרוּ, זַכָּאָה דָּרָא דְּזָכֵי לְכָל דְּאִי לְמִנְדַּע מְגוֹ בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, מִלִּין קַדִּישִׁין, מִלִּין דְּחָכְמְתָא. עַל דָּא כְתִיב, (משלי ג) אַשְׁרֵי אָדָם מָצָא חָכְמָה וְאָדָם יָפִיק תְּבוּנָה.

עַד כָּאן הַדְּבָרִים הַנִּסְתָּרִים שֶׁל עַתִּיק וּקְדֻשָּׁה עֶלְיוֹנָה בַּדְּבָרִים שֶׁל הַמְּגִלָּה הַזּוֹ, וְהַכֹּל בִּדְיוֹקָן עֶלְיוֹן וְסוֹדוֹת נִסְתָּרִים. קָמוּ וּנְשָׁקוּהוּ, וְאָמְרוּ, אַשְׁרֵי הַדּוֹר שֶׁזּוֹכֶה לְכָל זֶה, לָדַעַת מִתּוֹךְ הַמְּנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה דְּבָרִים קְדוֹשִׁים, דִּבְרֵי חָכְמָה. עַל זֶה כָּתוּב (משלי ג) אַשְׁרֵי אָדָם מָצָא חָכְמָה וְאָדָם יָפִיק תְּבוּנָה.

אָמְרוּ לֵיהּ, הַאי קְרָא אָחֳרָא, שְׁמָעַת בֵּיהּ עִיקְרָא דְחָכְמְתָא, דְּהָא אָנַן יָדְעִינָן לְמִדְרַשׁ בֵּיהּ דְּרָשָׁא. אָמַר לוֹן, מַאי הִיא. אָמְרוּ, כְּתִיב, (רות ב) וַיֹּאמֶר לָהּ בֹּעַז לְעֵת הָאֹכֶל גֹּשִׁי הֲלֹם וְאָכַלְתְּ מִן הַלֶּחֶם וְטָבַלְתְּ פִּתֵּךְ בַּחֹמֶץ. אָמַר לוֹן, שְׁמַעְנָא.

אָמְרוּ לוֹ, הַפָּסוּק הָאַחֵר הַזֶּה, שְׁמַעְתָּ בּוֹ עִקַּר שֶׁל חָכְמָה, שֶׁהֲרֵי אָנוּ יוֹדְעִים לִדְרשׁ בּוֹ דְּרָשׁ? אָמַר לָהֶם, מַה הוּא? אָמְרוּ, כָּתוּב (רות ב) ויאמר לה בעז לעת האכל גשי הלם ואכלת מן הלחם וטבלת פתך בחמץ. אמר להם, שמעתי.

פָּתַח וְאָמַר, (ישעיה סו) שִׁמְעוּ דְּבַר ה' הַחֲרֵדִים אֶל דְּבָרוֹ אָמְרוּ אֲחֵיכֶם שׂנְאֵיכֶם מְנַדֵּיכֶם לְמַעַן שְׁמִי יִכְבַּד ה' וְנִרְאֶה בְשִׂמְחַתְכֶם וְהֵם יֵבֹשׁוּ. הַאי קְרָא אוֹקִים לֵיהּ רִבִּי אֶלְעָזָר, כֵּיוָן דִּכְתִיב שִׁמְעוּ דְּבַר ה', מַהוּ הַחֲרֵדִים אֶל דְּבָרוֹ.

פָּתַח וְאָמַר, (ישעיה סו) שִׁמְעוּ דְּבַר ה' הַחֲרֵדִים אֶל דְּבָרוֹ אָמְרוּ אֲחֵיכֶם שׂנְאֵיכֶם מְנַדֵּיכֶם לְמַעַן שְׁמִי יִכְבַּד ה' וְנִרְאֶה בְשִׂמְחַתְכֶם וְהֵם יֵבֹשׁוּ. הַפָּסוּק הַזֶּה בֵּאֵר אוֹתוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר, כֵּיוָן שֶׁכָּתוּב שִׁמְעוּ דְּבַר ה', מַהוּ הַחֲרֵדִים אֶל דְּבָרוֹ?

אֶלָּא דְּבַר ה' בְּכָל אֲתַר, דַּרְגָּא דִּמְהֵימְנוּתָא אִיהוּ. בַּר בְּכָל אֲתַר דִּכְתִיב שִׁמְעוּ דְּבַר ה', אִיהוּ מִלָּה דְּנָפֵיק מִגּוֹ דַּרְגָּא הַהוּא, דְּאִקְרֵי לֵיהּ דְּבַר ה', וְהוּא דַּרְגָּא דְּשַׁרְיָיא עֲלֵיהּ. שִׁמְעוּ דְּבַר ה', מִלָּה דְּנָפֵיק מִנֵּיהּ, כְּגוֹן (ירמיה לא) שִׁמְעוּ דְּבַר ה' גּוֹיִם, מִלָּה דְּנָפֵיק מֵהַהִיא דַּרְגָּא.

אֶלָּא דְּבַר ה' בְּכָל מָקוֹם הוּא דַּרְגָּה שֶׁל אֱמוּנָה, פֵּרֵט לְכָל מָקוֹם שֶׁכָּתוּב שִׁמְעוּ דְּבַר ה', הוּא דָּבָר שֶׁיּוֹצֵא מִתּוֹךְ הַדַּרְגָּה הַהִיא, שֶׁנִּקְרָא לוֹ דְּבַר ה'. וְהִיא הַדַּרְגָּה שֶׁשּׁוֹרָה עָלָיו. שִׁמְעוּ דְּבַר ה' - הַדָּבָר שֶׁיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ, כְּמוֹ (ירמיה לא) שִׁמְעוּ דְּבַר ה' גּוֹיִם, הַדָּבָר שֶׁיּוֹצֵא מֵאוֹתָהּ הַדַּרְגָּה.

הַחֲרֹהִים אֶל דְּבָרוֹ, הַהוּא דַּרְגָּא מַמָּשׁ. מַאן חֲרֵדִים. אִלּוּ יִשְׂרָאֵל, דְּאִינּוּן חֲרֵדִים תְּדִיר עַל אוֹתוֹ דְּבָר. חֲרֵדִים בְּכַמָּה חֲרָדוֹת בֵּין הָעַמִּים, חֲרֵדִים בְּכַמָּה חֲרָדוֹת, לְתַקָּנָא לֵיהּ לְהַהוּא דָּבָר.

הַחֲרֵדִים אֶל דְּבָרוֹ - אוֹתָהּ הַדַּרְגָּה מַמָּשׁ. מִי הַחֲרֵדִים? אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם תָּמִיד חֲרֵדִים עַל אוֹתוֹ הַדָּבָר. חֲרֵדִים בְּכַמָּה חֲרָדוֹת בֵּין הָעַמִּים, חֲרֵדִים בְּכַמָּה חֲרָדוֹת, לְתַקֵּן אֶת אוֹתוֹ הַדָּבָר.

אָמְרוּ אֲחֵיכֶם שׂנְאֵיכֶם, אֵלּוּ בְּנֵי עֵשָׂו וּבְנֵי יִשְׁמָעֵאל. מְנַדֵּיכֶם, מַאן מְנַדֵּי לְמַאן. אֶלָּא אִינּוּן בְּנִידּוּי מִנַּיְיכוּ, דְּלָא תֵּיכְלוּן בַּהֲדַיְיהוּ, וְלָא תֵּישְׁתּוּן בַּהֲדַיְיהוּ, וְלָא תִּקְרְבוּן בַּהֲדַיְיהוּ. וְעַל דָּא אִינּוּן מְנַיְּיכוּ בְּנִידּוּי.

אָמְרוּ אֲחֵיכֶם שׂנְאֵיכֶם - אֵלּוּ בְּנֵי עֵשָׂו וּבְנֵי יִשְׁמָעֵאל וּשְׁאָר הָעַמִּים. מְנַדֵּיכֶם - מִי מְנַדֶּה אֶת מִי? אֶלָּא הֵם בְּנִדּוּי מִכֶּם, שֶׁלֹּא תֹּאכְלוּ עִמָּהֶם, וְלֹא תִּשְׁתּוּ עִמָּהֶם, וְלֹא תִּקְרְבוּ אֲלֵיהֶם. וְעַל זֶה הֵם מִכֶּם בְּנִדּוּי.

דְּבַר אַחֵר מְנַדֵּיכֶם, בְּגָלוּתְכוֹן. כְּדָבָר אַחֵר, (איכה ד) סוּרוּ טָמֵא קָרְאוּ לָמוֹ. וּמַאי קָא אָמְרִי. לְמַעַן שְׁמִי יִכְבַּד ה', בְּגִינָן וּבְגִין נַפְשָׁאן, יִכְבַּד ה', וְכָל יְקָרָא דִּילֵיהּ בְּגִינָן הוּא. וְכַד יִשְׂרָאֵל מִתְעָרֵי, וּמְחַכָּן בְּכָל יוֹמָא חֶדְוָה דְּפוּרְקָנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִינּוּן לָא מְהֵימְנֵי כְּלָל, וְאָמַר נִרְאֶה בְשִׂמְחָתְכֶם, בְּזִמְנָא דְּנָחִית הַהוּא חֶדְוָה דִּילְכוֹן. וְהֵם יֵבוֹשׁוּ, כְּמַאן דְּתָלֵי סוּרְחָנֵיהּ בְּאוֹחָרָן.

דָּבָר אַחֵר, מְנַדֵּיכֶם - בְּגָלוּתְכֶם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (איכה ד) סוּרוּ טָמֵא קָרְאוּ לָמוֹ. וּמַה הֵם אוֹמְרִים? לְמַעַן שְׁמִי יִכְבַּד ה', בִּשְׁבִילֵנוּ וּבִשְׁבִיל נַפְשֵׁנוּ יִכְבַּד ה', וְכָל כְּבוֹדוֹ בִּשְׁבִילֵנוּ הוּא. וּכְשֶׁיִּשְׂרָאֵל מִתְעוֹרְרִים, וּמְחַכִּים בְּכָל יוֹם לְשִׂמְחַת הַגְּאֻלָּה שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, הֵם לֹא מַאֲמִינִים כְּלָל, וְאוֹמֵר נִרְאֶה בְשִׂמְחָתְכֶם, בְּזִמַּן שֶׁיּוֹרֶדֶת אוֹתָהּ הַשִּׂמְחָה שֶׁלָּכֶם. וְהֵם יֵבוֹשׁוּ, כְּמִי שֶׁתּוֹלֶה סַרְחוֹנוֹת בַּאֲחֵרִים.

בְּהֵיוּרָא דְּבֵי אִדְרָא, הֲוֵי חַד עָתִירָא וְאִיהוּ חַד, וְאִינּוּן תְּרֵין, וְכַחֲדָא הֲווֹ. וְכָל עִטּוּרָן וּשְׁמָהָן דִּמְהֵימְנוּתָא קַדִּישָׁא, אוּף הָכֵי לוֹן בְּלָא הִיפּוּכָא דְּבִישׁ, דְּקָיְימִין תָּדִיר קַמֵּי פִּתְחָא דְּבֵי מַלְכָּא, לְבַר מֵרָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא. הַהוּא דְּבַר ה', אִיקְרֵי שֵׁם טוֹב. כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (קהלת ז) טוֹב שֵׁם. ה' אִיהוּ טוֹב.

בַּמַּדּוֹר שֶׁל בֵּית הַגָּרָן יֵשׁ עֶשְׂרִים אֶחָד וְהוּא אֶחָד, וְהֵם שְׁנַיִם, וְיַחַד הָיוּ. וְכָל הָעִטּוּרִים וְהַשֵּׁמוֹת שֶׁל הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה, אַף כָּךְ לָהֶם, בְּלִי הִתְהַפְּכוּת שֶׁלְּרַע, שֶׁעוֹמְדִים תָּמִיד לִפְנֵי פֶּתַח בֵּית הַמֶּלֶךְ, מִחוּץ לְסוֹד הָאֱמוּנָה. אוֹתוֹ דָּבָר ה' נִקְרָא שָׁם טוֹב, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (קהלת ז) טוֹב שֵׁם. ה' הוּא טוֹב.

הַהוּא סִטְרָא בִישָׁא, אִינּוּן תְּרֵין, דְּכוּרָא וְנוּקְבָא, וְאִינּוּן מְחוּבָּרִין, וּשְׁמָהָן דִּילְהוֹן בְּהַפּוּכָא דְּבִישׁ, אֱלֹהִים אֲחֵרִים, אֵל אַחֵר, שֵׁם רָע. הַהִיא נוּקְבָא, הָכִי אִתְקְרְיָא, בְּחִבּוּרָא דְּדִכוּרָא, דְּאִתְחַבַּר בַּהֲדֵהּ דְּלָא מִתְפָּרְשָׁן.

אוֹתוֹ הַצַּד הָרַע הֵם שְׁנַיִם, זָכָר וּנְקֵבָה, וְהֵם מְחֻבָּרִים, וְהַשֵּׁמוֹת שֶׁלָּהֶם בַּהֵפֶךְ שֶׁל רַע, אֱלֹהִים אֲחֵרִים, אֵל אַחֵר, שֵׁם רַע. אוֹתָהּ הַנְּקֵבָה כָּךְ נִקְרֵאת, בְּחִבּוּר שֶׁל זָכָר שֶׁהִתְחַבֵּר עִמָּהּ, שֶׁאֵין נִפְרָדִים.

וּמְמַנִּין עַל שְׁאָר עַמִּין, וְלָאו בְּגִין שֵׁם דִּילְהוֹן, אַף עַל גַּב דְּאִיהִי מְנַדְּדָא וּמְרַחֲקָא מִינֵּיהּ, אִיהִי עִמְּהוֹן בְּגָלוּתְהוֹן. וְלָא יָדְעֵי דְּהָא בְּשֵׁם קַדִּישָׁא דִּילָן אִינּוּן מִתְתַּקְפִין, דְּאִיהִי אִתְּזָנַת וְאִתְקִיפַת לְהַהוּא שֵׁם רַע בְּחוֹבֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל. כְּדִבָּר אַחֵר, (שה"ה א) שָׁמוּנִי נוֹטֵרָה אֶת הַכְּרָמִים. וַאֲפִילּוּ בְּזִמְנָא דְּשַׁלִּיטִין, הַהוּא דְּקַדּוּשָׁא דִּמְהֵימְנוּתָא נָטֵיל וְיָהֵיב חוּלַק גְּרָמָא לְכַלְבָּא, וּמִינֵּיהּ אִתְּזָנוּ רְשָׁעִים.

וְהַמְמַנִּים עַל שְׁאָר הָעַמִּים, וְלֹא מִשּׁוּם הַשֵּׁם שֶׁלָּהֶם, אַף עַל גַּב שֶׁהִיא נוֹדֶדֶת וּמְרֻחֶקֶת מִמֶּנּוּ, הִיא עִמָּהֶם בְּגָלוּתָם. וְלֹא יוֹדְעִים שֶׁהִנֵּה בְּשֵׁם הַקָּדוֹשׁ שֶׁלָּנוּ הֵם מִתְגַּבְּרִים, שֶׁהִיא מְזִינָה וּמְחַזֶּקֶת אוֹתוֹ הַשֵּׁם הָרַע בַּחֲטָאֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, (שיר א) שָׁמֻנִי נֹטֵרָה אֶת הַכְּרָמִים. וַאֲפִלּוּ בַּזְּמַן שֶׁשּׁוֹלְטִים, אוֹתוֹ שֶׁל הַקְּדֻשָּׁה שֶׁל הָאֱמוּנָה נוֹטֵל וְנוֹתֵן חֵלֶק עָצֶם לַכֶּלֶב, וּמִמֶּנּוּ נִזּוֹנִים הָרְשָׁעִים.

מַה כְּתִיב, (רות ב) וַיֹּאמֶר לָהּ בֹּעַז לְעֵת הָאֹכֶל. בְּזִמְנָא דְּאִיהִי אִתְתַּקְנָא מִגּוֹ תַּתְאֵי וְעִילָּאֵי. מִתַּתְאֵי, בְּקוּרְבָּנִין, וְעִלָּוִון, וּצְלוֹתִין, וּרְעוּ דְּרַעֲוָא, דְּסַלְקָא מִתַּתְאֵי. מֵעִילָּאֵי, בְּתִיקוּנִין רְתִיכִין וּכְרוּבִין, בְּמַאֲכָלָהּ, בְּחֶדְוָה וּרְעוּ. דְּדֵין אִיהוּ לְעֵת הָאוֹכֶל.

מַה כְּתוּב? (רות ב) וַיֹּאמֶר לָהּ בֹּעַז לְעֵת הָאֹכֶל. בַּזְּמַן שֶׁהִיא הִתְתַּקְּנָה מִתּוֹךְ תַּחְתּוֹנִים וְעֶלְיוֹנִים. מֵהַתַּחְתּוֹנִים - בְּקָרְבָּנוֹת וְעוֹלוֹת, וּתְפִלּוֹת, וּרְצוֹן הָרָצוֹן, שֶׁעוֹלֶה מִן הַתַּחְתּוֹנִים. מֵהָעֶלְיוֹנִים - בַּתִּקּוּנִים שֶׁל הַמֶּרְכָּבוֹת וְהַכְּרוּבִים, בְּמַאֲכָלָהּ, בְּשִׂמְחָה (כמי שעובד עבודה ברצון ובשמחה) וְרָצוֹן, שֶׁזֶּהוּ לְעֵת הָאֹכֶל.

וּרְעוּ דְּצַדִּיק חַי לְנַבָּהּ, וְאִתְתַּקְנַת עַל רְתִיכָהָא. וּמָה אָמַר לָהּ. גֹּשִׁי הֲלֹ"ם בְּקִישׁוּטֵי דְּמַלְכָּא עִילָּאָה. וְאָכַלְתְּ מִן הַלֶּחֶם, תְּקַבְּלִי מְזוֹנָא, וּרְעוּ, וּמֵיכְלָא קַדִּישָׁא, לְפַלְגָא לְאוּכְלוּסִיךְ קַדִּישִׁין לְעֵילָּא וּלְתַתָּא.

וּרְצוֹן הַצַּדִּיק חַי אֵלֶיהָ, וּמִתְתַּקֶּנֶת עַל מֶרְכְּבוֹתֶיהָ. וּמָה אוֹמֵר לָהּ? גֹּשִׁי הֲלֹ"ם, בְּקִשּׁוּטֵי הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן. וְאָכַלְתְּ מִן הַלֶּחֶם, תְּקַבְּלִי מָזוֹן וְרָצוֹן וּמַאֲכָל קָדוֹשׁ לְחֵלֶק לְאוּכְלוּסִיךְ הַקְּדוֹשִׁים לְמַעְלָה וּלְמַטָּה.

וְעִם כָּל דָּא, וְטָבַלְתְּ פִּתֵּךְ בַּחֹמֶץ, אִית לָךְ לְנַטְלָא אוֹרַח טָבוּל מֵהַהוּא חוֹמֶץ דְּסִטְרָא שְׂמָאלָא, לְיַנְקָא לְהַהוּא סִטְרָא בִישָׁא, לְמִיתְזַן שְׁאָר עַמִּין, וּלְאִתְזָנָא מִינֵּיהּ.

וְעִם כָּל זֶה, וְטָבְלְתְּ פִּתֵּךְ בַּחֹמֶץ, יֵשׁ לָךְ לִטֹּל דֶּרֶךְ טִבּוּל מֵאוֹתוֹ הַחֹמֶץ שֶׁל צַד הַשְּׂמֹאל, לְהֵינִיק לְאוֹתוֹ הַצַּד (מהאכל, אלא מאותו חמץ לתת לשאר העמים מאותו צד) הָרַע, לְזוּן אֶת שְׁאָר הָעַמִּים, וּלְהַזּוֹן מִמֶּנּוּ.

וַיִּצְבָּט לָהּ קָלִי, מֵיכְלָא דְּנַפְקָא מֵאֶשָּׁא דְּסַטַר שְׂמָאלָא, בְּגִין לְמֵיהַב מְזוֹנָא וְטַרְפָּא לְכוֹלָּא, וַאֲפִילּוּ לַכְּלָבִים, וְכָל אִינּוּן דְּנַפְקֵי וּמִתְפַּשְׁטֵי מֵהַהוּא סִטְרָא אָחֳרָא דְּמְסָאֲבוּ.

וַיִּצְבָּט לָהּ קָלִי - מַאֲכָל שֶׁיּוֹצֵא מֵאֵשׁ שֶׁל צַד שְׂמֹאל, כְּדֵי לָתֵת מָזוֹן וְטָרֶף לַכֹּל, וַאֲפִלּוּ לַכְּלָבִים, וְכָל אוֹתָם שֶׁיּוֹצְאִים וּמִתְפַּשְׁטִים מֵאוֹתוֹ הַצַּד הָאַחֵר שֶׁל הַטֻּמְאָה.

וּכְדֵין, וַתֹּאכַל וַתִּשְׂבַּע וַתֹּתַר. וַתֹּאכַל וַתִּשְׂבַּע, מֵהַהוּא מֵיכְלָא קַדִּישָׁא. וַתֹּותַר, מֵהַהוּא מֵיכְלָא אָחֳרָא, דְּאִיהוּ אַתְיָא שִׁיּוּרִין שִׁיּוּרִין, מֵיכְלָא דְּאָתֵי עַל שׂוֹבַע. וַתֹּתַר, עֲבַד שִׁיּוּרִין לְהַהוּא מֵיכְלָא לְסִטְרָא אוֹחָרָא.

וְאָז, וַתֹּאכַל וַתִּשְׂבַּע וַתֹּתַר. וַתֹּאכַל וַתִּשְׂבַּע - מֵאוֹתוֹ הַמַּאֲכָל הַקָּדוֹשׁ. וַתֹּתַר - מֵאוֹתוֹ הַמַּאֲכָל הָאַחֵר, שֶׁהוּא בָּא שִׁיּוּרִים שִׁיּוּרִים, הַמַּאֲכָל שֶׁבָּא עַל הַשֹּׂבַע. וַתֹּתַר, עוֹשֶׂה שִׁיּוּרִים לְאוֹתוֹ מַאֲכָל לַצַּד הָאַחֵר.

חֲדוּ ר' נְהוֹרַאי וְר' יוּדָאי, וְאָמְרֵי, אִלְמָלֵי לֹא אָתֵינָא לְעַלְמָא אֶלָּא לְמִשְׁמַע מִילִּין אִלֵּין, דַּיֵּינִין.

(רות ג) וַיֹּאכַל בֹּעַז וַיִּשְׁתְּ וַיִּיטַב לִבּוֹ. אָמַר רִבִּי חִזְקִיָּה, מִלַּמֵּד שֶׁבִּירֵךְ עַל מְזוֹנוֹ. מַהוּ וַיִּיטַב לִבּוֹ. דִּבְרִיךְ לְהַאי אָתַר דְּאִקְרֵי לֵב.

שָׂמְחוּ רַבִּי נְהוֹרַאי וְרַבִּי יוּדַאי, וְאָמְרוּ, אִלְמָלֵא לֹא בָאנוּ לָעוֹלָם אֶלָּא לִשְׁמֹעַ הַדְּבָרִים הַלָּלוּ - דַּיֵּינוּ! (רות ג) וַיֹּאכַל בֹּעַז וַיִּשְׁתְּ וַיִּיטַב לִבּוֹ. אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה, מִלַּמֵּד שֶׁבֵּרַךְ עַל מְזוֹנוֹ. מַהוּ וַיִּיטַב לִבּוֹ? שֶׁבֵּרַךְ אֶת הַמָּקוֹם הַזֶּה שֶׁנִּקְרָא לֵב.

רַבִּי נְחֶמְיָה פָּתַח, (דברים ח) וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ עַל הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר נָתַן לָךְ. וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ, כָּל הָאוֹכֵל וְאֵינוֹ מְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, נִקְרָא מַשְׁחִית וְגַזְלָן. שֶׁנֶּאֱמַר (משלי כח) גּוֹזֵל אָבִיו וְאִמּוֹ וְאוֹמֵר אֵין פֶּשַׁע חָבֵר הוּא לְאִישׁ מַשְׁחִית.

רַבִּי נְחֶמְיָה פָּתַח, (דברים ח) וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ עַל הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר נָתַן לָךְ. וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ - כָּל הָאוֹכֵל וְאֵינוֹ מְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, נִקְרָא מַשְׁחִית וְגַזְלָן, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי כח) גּוֹזֵל אָבִיו וְאִמּוֹ וְאוֹמֵר אֵין פֶּשַׁע חָבֵר הוּא לְאִישׁ מַשְׁחִית.

וְאָמַר ר' יוּדָאי, גָּדוֹל כֹּחַ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, שֶׁמּוֹסִיף כֹּחַ בִּרְכָה בַּפַּמַלְיָא שֶׁל מַעְלָה. אָמַר רִבִּי חֲנִינָא, גָּדוֹל כֹּחַ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, שֶׁמּוֹסִיף בְּרָכָה עַל מַעֲשֵׂה יָדָיו שֶׁל אָדָם.

וְאָמַר רַבִּי יוּדַאי, גָּדוֹל כֹּחַ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, שֶׁמּוֹסִיף כֹּחַ בִּרְכָה בְּפַמַלְיָא שֶׁל מַעְלָה. אָמַר רַבִּי חֲנִינָא, גָּדוֹל כֹּחַ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, שֶׁמּוֹסִיף בְּרָכָה עַל מַעֲשֵׂה יָדָיו שֶׁל אָדָם.

רַבִּי בּוֹן וְר' יוֹסֵי בְּר' חֲנִינָא, הֲווֹ אָזְלִין בְּאוֹרְחָא לְפִדְיוֹן שְׁבוּיִם. אִעָרְעוּ בְּהַאי כְּפַר, דְּמָכוּ תַּמָּן בַּהֲדֵי הַהוּא אוּשְׁפִּיזָא. בְּפַלְגוּת לֵילְיָא קָמוּ לְמִלְעֵי בְּאוֹרַיְיתָא. קָמַת הַהִיא אִתְּתָא דְּבֵיתָא, וְאַדְלְקַת לוֹן שְׁרָגָא, עַד דַּהֲווֹ יַתְבֵי, יְתִיבַת הִיא אֲבַתְרַיְיהוּ לְמִשְׁמַע מִילִּין דְּאוֹרַיְיתָא. אַשְׁגְּחוּ בָהּ.

רַבִּי בּוֹן וְרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא הֲיוּ הוֹלְכִים בַּדֶּרֶךְ לְפַדְיוֹן שְׁבוּיִים. נִקְלְעוּ בַּכְּפָר הַזֶּה. יָשְׁנוּ שָׁם עִם אוֹתוֹ הַמְּלוֹן. בְּחֲצוֹת הַלַּיְלָה קָמוּ לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה. קָמָה אוֹתָהּ אֵשֶׁת הַבַּיִת וְהִדְלִיקָה לָהֶם נֵר. בְּעוֹדָם יוֹשְׁבִים, יָשְׁבָה הִיא אַחֲרֵיהֶם לִשְׁמֹעַ דִּבְרֵי תוֹרָה. הִשְׁגִּיחוּ עָלֶיהָ.

פְּתַח חַד וַאֲמַר, (משלי כ) נֵר ה' נִשְׁמַת אָדָם חוֹפֵשׂ כָּל חַדְרֵי בָטֶן. נֵר ה' נִשְׁמַת אָדָם, וַדַּאי. מַה הַנֵּר מְאִירָה בַּאֲפֵלָה, אַף נִשְׁמָתוֹ שֶׁל אָדָם מְאִירָה לַגּוּף.

פְּתַח אֶחָד וְאָמַר, (משלי כ) נֵר ה' נִשְׁמַת אָדָם חוֹפֵשׂ כָּל חַדְרֵי בָטֶן. נֵר ה' נִשְׁמַת אָדָם, וַדַּאי. מָה הַנֵּר מֵאִיר בַּאֲפֵלָה, אַף נִשְׁמָתוֹ שֶׁל אָדָם מְאִירָה לַגּוּף.

הָהֵר וַאֲמַר, בְּגִ' דְּבָרִים הָאִשָּׁה זוֹכָה, בְּחַלָּה, וּבְנִדָּה, וּבְהַדְלָקַת הַנֵּר. וְכֻלְּהוּ תְּנִינָן. אַדְּהָכֵי אַהֲדַר רִישֵׁיהּ, וְחָמָא לְהַהִיא אִתְּתָא דְּקָא בַכְיָא, קָם אֲבוּהָּ וִיתֵיב בֵּינַיְיהוּ.

חָזַר וְאָמַר, בִּשְׁלֹשָׁה דְּבָרִים הָאִשָּׁה זוֹכָה - בְּחַלָּה, וּבְנִדָּה, וּבְהַדְלָקַת הַנֵּר. וְכֻלָּם שָׁנִינוּ. בֵּין כָּךְ הֶחֱזִיר רֹאשׁוֹ, וְרָאָה אוֹתָהּ הָאִשָּׁה שֶׁבּוֹכָה. קָם אָבִיהָ וְיָשַׁב בֵּינֵיהֶם.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי בּוֹן, אַמַּאי קָא בַכְיָא בְּרַתֵּיךְ. אָמַר, דִּלְמָא זָכְתָה לְבַעְלָא דִּילְעֵי בְּאוֹרַיְיתָא, וְאִיהוּ רַבָּיָא בֶּן תְּרֵיסַר שְׁנִין, וַאֲפִילּוּ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן לָא יָדַע. וְלָא יְכֵילְנָא עִמֵּיהּ דְּיוֹלִיף לֵיהּ.

אָמַר לֵיהּ, אִי הָכֵי, אִיעֲבַר לֵיהּ בְּאַחֲרָא, וְאַמַּאי יַהֲבַת לֵיהּ בְּרַתֵּיךְ.

אָמַר לוֹ רַבִּי בּוֹן, לְמָה בִּתְּךָ בּוֹכָה? אָמַר, שֶׁלֹּא זָכְתָה שֶׁבַּעְלָהּ יַעֲסֹק בַּתּוֹרָה, וְהוּא עֶלֶם בֶּן שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנִים, וַאֲפִלּוּ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן אֵינוֹ יוֹדֵעַ. וְלֹא יָכֹלְתִּי עִמּוֹ לְלַמֵּד אוֹתוֹ. אָמַר לוֹ, אִם כָּךְ, הַעֲבִירֵנוּ בְּאַחֵר, וְלָמָּה נָתַתָּ לוֹ אֶת בִּתְּךָ?

אֲמַר אִיהוּ, לָא יָדַעְנָא בֵּיהּ, אֶלָּא עַל דְּחָמֵינָא יוֹמָא חַד, דְּהָא לְמִשְׁמַע חַד קְדִישׁ, דָּלֵיג מֵאִינָּרָא לְתַתָּא, נַדְרְנָא עָלַי לְנַסְבָא לֵיהּ בְּרַתִּי. נְפַקְנָא מִבֵּי כְּנִישְׁתָּא, וְיָהֲיבְנָא לֵיהּ בְּרַתִּי, וְלָא חַיִּישֵׁינָא לְמִילֵּי אַחֲרִיתָא, וְלָא אַשְׁגַּחְנָא יַתִּיר. וְהַשְׁתָּא אִשְׁתַּכַּח, דְּאָפִילּוּ מִלָּה אַחַת בְּאוֹרַיְיתָא לָא יָדַע, וְלָא בָּעֵי לְמֵילַף מִידֵי.

אָמַר הוּא, לֹא הִכְרַתִּי בוֹ, אֶלָּא עַל שְׁרָאִיתִי יוֹם אֶחָד, שֶׁהִנִּיחַ לִשְׁמֹעַ קְדִישׁ אֶחָד דִּלֵּג מֵהַגֵּג לְמַטָּה, נָדַרְתִּי עָלַי לְהַשִּׂיא לוֹ אֶת בִּתִּי. יָצָאתִי מִבֵּית הַכְּנֶסֶת, וְנָתַתִּי לוֹ אֶת בִּתִּי, וְלֹא חָשַׁשְׁתִּי לִדְבָרִים אֲחֵרִים, וְלֹא הִשְׁגַּחְתִּי יוֹתֵר. וְכָעֵת נִמְצָא, שֶׁאֲפִלּוּ דָּבָר אֶחָד בַּתּוֹרָה אֵינוֹ יוֹדֵעַ, וְלֹא רוֹצֶה לִלְמֹד דָּבָר.

אָמַר לֵיהּ ר' בּוֹן, דִּילְמָא יְזָכֶה לְבַר דְּיַלֵּיף לֵיהּ אוֹרַיְיתָא סַגֵּי. אַדְּהָכֵי, קָם הַהוּא רַבָּיָא מֵעַרְסֵיהּ, וְדָלֵיג עָלַיְיהוּ, וִיתֵיב בֵּינַיְיהוּ. אִסְתַּכַּל בֵּיהּ ר' בּוֹן, אֲמַר, אֲנָא חָמֵינָא בְּאַנְפּוֹי, דִּנְהִירוּ סַגֵּי דְּאוֹרַיְיתָא יִפּוֹק מֵהַאי עוּלֵימָא.

אָמַר לוֹ רַבִּי בּוֹן, אוּלַי יְזָכֶה לְבֵן שֶׁיְּלַמֵּד אוֹתוֹ תּוֹרָה הַרְבֵּה. בֵּינְתַיִם קָם אוֹתוֹ הָעֶלֶם מִמְּטָתוֹ, וְדָלֵג עֲלֵיהֶם, וְיָשַׁב בֵּינֵיהֶם. הִסְתַּכֵּל בּוֹ רַבִּי בּוֹן. אָמַר, אֲנִי רָאִיתִי בְּפָנָיו שֶׁאוֹר גָּדוֹל שֶׁל הַתּוֹרָה יֵצֵא מֵהָעֶלֶם הַזֶּה.

פְּתַח הַהוּא רָזָוק, וְאָמַר, (איוב לב) צָעִיר אֲנִי לְיָמִים וְאַתֶּם יְשִׁישִׁים עַל כֵּן זָחַלְתִּי וָאִירָא מֵחַוֹת דֵּעִי אִתְּכֶם. עַד דְּפָתַח וְאָמַר בְּמִילִּין דְּבִרְכַּת הַמָּזוֹן.

פְּתַח אוֹתוֹ רַוְּוק וְאָמַר, (איוב לב) צָעִיר אֲנִי לְיָמִים וְאַתֶּם יְשִׁישִׁים עַל כֵּן זָחַלְתִּי וָאִירָא מֵחַוֹת דֵּעִי אֶתְכֶם. עַד שֶׁפְּתַח וְאָמַר בְּדִבְרִים שֶׁל בִּרְכַּת הַמָּזוֹן.

וְאָמַר, הַשְׁתָּא דַּאֲמַרְתְּ דְּאֲפִילּוּ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן לָא יְדַעְנָא, בְּבִרְכַּת הַמָּזוֹן אִית מִילִּין יְדִיעִין, וְהֵם י'. חַד, לְתִקּוּנֵי פְּתוֹרָא כְּפוּם הַהוּא מְזוֹנָא. וּמַאן דְּלָא חָוֵה לֵיהּ מְזוֹנָא כָּל כָּךְ, וְיסַדֵּר פְּתוֹרָא, אִיהוּ מְשׁוּבָּח, בְּגִין דְּיתֵיב לְמֵיכַל קַמֵּי מַלְכָּא, דְּכְתִיב, וְאָכַלְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ.

וְאָמַר, עַכְשָׁו (שאמרת) שֶׁאֲפִלּוּ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן לֹא יָדַעְתִּי - בְּבִרְכַּת הַמָּזוֹן יֵשׁ דְּבָרִים יְדוּעִים, וְהֵם י'. אֶחָד - לְתִקּוּן הַשֻּׁלְחָן כְּפִי אוֹתוֹ הַמָּזוֹן (ולזמן). וּמִי שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ מָזוֹן כָּל כָּךְ וְיסַדֵּר שֻׁלְחָנוֹ - הוּא מְשֻׁבָּח, מְשׁוּם שֶׁיּוֹשֵׁב לֶאֱכֹל לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ, שֶׁכָּתוּב וְאָכַלְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ.

תְּנַיְינָ"א, נְטִילַת יָדַיִם, קוֹדֶם אֲכִילָה. מַאן דְּאָכִיל בְּלָא נְטִילַת יָדַיִם, כְּאִילּוּ אָכִיל טָמֵא. תְּלִיתָאֵ"ה, נְטִילַת יָדַיִם, דְּיטוֹל יָמִינָא בְּשְׂמָאלָא, וישַׂמֵּשׁ בִּשְׂמָאלָא לְיָמִינָא. וְיטוֹל עַד שִׁיעוּרָא דְּפַרְקָא דְּגַוְרוּ רַבָּנָן.

שֵׁנִית - נְטִילַת יָדַיִם קוֹדֶם אֲכִילָה. מִי שֶׁאוֹכֵל בְּלִי נְטִילַת יָדַיִם, כְּאִלּוּ אוֹכֵל טָמֵא. שְׁלִישִׁית - נְטִילַת יָדַיִם שֶׁיִּטֹּל יָמִין בִּשְׂמֹאל, וישַׂמֵּשׁ בִּשְׂמֹאל אֶת הַיָּמִין, וְיִטֹּל עַד שִׁעוּר הַפֶּרֶק שֶׁגָּזְרוּ חֲכָמִים.

רְבִיעָאֵ"ה, דְּצָרִיךְ לְהַגְבִּיהַּ יָדָיו לְאַחַר נְטִילָה בְּשָׁעָה דְּמָבָרֵךְ. וְיזַוֵּוג שְׁנֵי זְרוֹעוֹתָיו כְּאַחַת בְּשִׁעַת הַגְבָּהַת יָדָיו. חֲמִישָׁאֵ"ה, דְּצָרִיךְ לְמִסְמַךְ בְּרָכָה לְנְטִילָה זוֹ.

הָרְבִיעִית - שֶׁצָּרִיךְ לְהַגְבִּיהַּ יָדוֹ לְאַחַר הַנְּטִילָה בְּשָׁעָה שֶׁמְּבָרֵךְ, וְיזַוֵּוג שְׁתֵּי זְרוֹעוֹתָיו כְּאַחַת בְּשִׁעַת הַגְבָּהַת יָדָיו. חֲמִישִׁית - שֶׁצָּרִיךְ לִסְמֹךְ בְּרָכָה לַנְּטִילָה הַזּוֹ.

שִׁשִּׁי"ת, לְמֵיהַב מִפִּיתָא לַעֲנִיִּים. שְׁבִיעִי"ת, לְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמּוֹצִיא, וּלְדַקְדֵּק בַּהּ"א, וְאָסוּר לֶאֱכוֹל בְּלֹא בְּרָכָה. שְׁמִינִי"ת, הָאוֹכֵל עַל שֻׁלְחָנוֹ, צָרִיךְ שֶׁלֹּא יְהֵא גַּרְגְּרָן וּבַלְעָן, אֶלָּא כְּאוֹכֵל לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ.

שִׁשִּׁית - לָתֵת מֵהַפַּת לָעֲנִיִּים. שְׁבִיעִית - לְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמּוֹצִיא, וּלְדַקְדֵּק בַּהּ"א, וְאָסוּר לֶאֱכֹל בְּלִי בָּרְכָה. שְׁמִינִית - הָאוֹכֵל עַל שֻׁלְחָנוֹ, צָרִיךְ שֶׁלֹּא יִהְיֶה גַּרְגָּרָן וּבַלְעָן, אֶלָּא כְּאוֹכֵל לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ.

תְּשִׁיעִי"ת, צָרִיךְ לוֹמַר עַל שׁוּלְחָנוֹ דִּבְרֵי תוֹרָה. וְיָחִיד שֶׁאֵין לוֹ עִם מִי לַעֲסוֹק בַּתּוֹרָה, דַּי לוֹ בְּבִרְכוֹתָיו. עֲשִׂירִי"ת, מַיִם אַחֲרוֹנִים חוֹבָה, וְלֹא הִצְרִיכוּ בּוֹ בְּרָכָה, אַף עַל גַּב דְּיָדָיו מְזוּהָמוֹת מִגּוֹ מַאֲכָל. וְאֵינוֹ מְבָרֵךְ עַל רְחִיצַת יָדַיִם.

תְּשִׁיעִית - צָרִיךְ לוֹמַר עַל שֻׁלְחָנוֹ דִּבְרֵי תוֹרָה. וְיָחִיד שֶׁאֵין לוֹ עִם מִי לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה, דַּי לוֹ בְּבִרְכוֹתָיו. עֲשִׂירִית - מַיִם אַחֲרוֹנִים חוֹבָה, וְלֹא הִצְרִיכוּ בּוֹ בְּרָכָה, אַף עַל גַּב שֶׁיָּדָיו מְזֹהָמוֹת מִתּוֹךְ הַמַּאֲכָל. וְאֵינוֹ מְבָרֵךְ עַל רְחִיצַת יָדַיִם.

כָּל הַנֵּי עֲשָׂרָה, אִיצְטְרִיכוּ קוֹדֶם בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, וְכָל חַד וְחַד אִית בֵּיהּ טַעְמָא מִגּוֹ מְתִיבְתָּא עִילָּאָה. וַאֲנָא אַהֲדַר עֲלַיְיהוּ.

כָּל הָעֲשָׂרָה הַלְּלוּ הֲצָרְכוּ קֹדֶם בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד יֵשׁ בּוֹ טַעַם מִתּוֹךְ הַיְשִׁיבָה הָעֶלְיוֹנָה, וַאֲנִי חָזַרְתִּי עֲלֵיהֶם.

חַה, לְתִיקוּנָא פְּתוֹרָא עַל הַהוּא מְזוֹנָא שֶׁל אָדָם, בְּגִין יְקָרָא דְמַלְכָּא, דְּיָהֲיב לֵיהּ מְזוֹנָא לְגוּפֵיהּ. דְּתָנְיָנָן, קְשִׁין מְזוֹנוֹתָיו שֶׁל אָדָם קַמֵּי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כִּקְרִיעַת יַם סוּף.

אֶחָד - לְתִקּוּן הַשֻּׁלְחָן עַל אוֹתוֹ הַמָּזוֹן שֶׁל אָדָם, מִשּׁוּם כְּבוֹד הַמֶּלֶךְ, שֶׁנּוֹתֵן לוֹ מָזוֹן לְגוּפוֹ. שֶׁשָּׁנִינוּ, קָשִׁים מְזוֹנוֹתָיו שֶׁל אָדָם לְפָנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כִּקְרִיעַת יַם סוּף.

אַמַאי קְשִׁין. אֶלָּא בְּגִין דִּמְזוֹנֵי דְּעָלְמָא לָא אַתְיָין אֶלָּא מִגּוֹ דִּינָא. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אַעֲבַר עַל דִּינָא, וְזָן לְרִשְׁעִים, לַהֲגוּנִים וּלְשֶׁאֵינָן מְהוּגָנִים. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא זָן לְכוּלָּם, מִקַּרְנֵי רְאֵם עַל בֵּיצֵי כִּנִּים.

לָמָּה קָשִׁים? אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁמְּזוֹנוֹת הָעוֹלָם אֵין בָּאִים אֶלָּא מִתּוֹךְ הַדִּין, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַעֲבִיר עַל הַדִּין, וְזָן אֶת הָרִשְׁעִים, אֶת הַהֲגוּנִים וּלְשֶׁאֵינָם הֲגוּנִים. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא זָן אֶת כֻּלָּם, מִקַּרְנֵי רְאֵם עַד בֵּיצֵי כִּנִּים.

וּשְׁכִינָה קָאֵימַת וְרוֹאָה עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל. כְּמָה דִכְתִיב, (יחזקאל מא) וְזֶה הַשֻּׁלְחָן אֲשֶׁר לִפְנֵי ה'. וַדַּאי. וּכְתִיב, וְאַכְלְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ. לְפִיכָךְ צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה שׁוּלְחָנוֹ בַּחוֹל עָרוּךְ וְלֹא עָרוּךְ, וּבְיוֹם שַׁבָּת, צָרִיךְ תּוֹסֶפֶת שִׁינּוּי אַחֵר לְמַעֲלְיוּתָא.

וּשְׁכִינָה עוֹמֶדֶת וְרוֹאָה עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, כַּכָּתוּב (יחזקאל מא) וְזֶה הַשֻּׁלְחָן אֲשֶׁר לִפְנֵי ה'. וַדַּאי. וְכָתוּב וְאָכַלְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ. לְפִיכָךְ צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה שֻׁלְחָנוֹ בַּחֹל עָרוּךְ וְלֹא עָרוּךְ, וּבְיוֹם שַׁבָּת צָרִיךְ תּוֹסֶפֶת שִׁנּוּי אַחֵר לְמַעֲלֶה.

תִּנְיָינָא, נְטִילַת יָדַיִם קוֹדֶם אֲכִילָה. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דַּאֲכִילָה אִצְטְרִיךְ נְקִיּוּת, כְּגַוְונָא דְמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת לְעֵילָא. דְּהָכֵי אָמַר רַב הַמְנוּנָא סָבָא, מַאי דִכְתִיב, (תהלים עח) לֶחֶם אַבִּירִים אָכַל אִישׁ. לֶחֶם דְּמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת אוֹכְלִים.

שֵׁנִית - נְטִילַת יָדַיִם קֹדֶם אֲכִילָה, מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁאֲכִילָה צְרִיכָה נְקִיּוּת, כְּמוֹ שֶׁמַּלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת לְמַעְלָה. שֶׁכָּךְ אָמַר רַב הַמְנוּנָא סָבָא, מַהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים עח) לֶחֶם אַבִּירִים אָכַל אִישׁ - הַלֶּחֶם שֶׁמַּלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת אוֹכְלִים.

לְמַאי נַפְקָא מִנַּיהּ. אֶלָּא מַה מַּלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת אוֹכְלִים בִּקְדוּשָּׁה וּבְטָהֳרָה וּבְנְקִיּוּת, אַף יִשְׂרָאֵל כֵּן צְרִיכִין לֶאֱכוֹל בִּקְדוּשָּׁה וּבְטָהֳרָה. דִּכְתִיב, (ויקרא יא) וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם, אֵלּוּ מַיִם רִאשׁוֹנִים. וְהְיִיתֶם קְדוֹשִׁים, אֵלּוּ מַיִם אַחֲרוֹנִים. כִּי קָדוֹשׁ, זֶה שֶׁמֶן טוֹב. אֲנִי ה', זוֹ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן.

מַה יוֹצֵא מִזֶּה? אֶלָּא מָה מַּלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת אוֹכְלִים בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה וּבְנְקִיּוּת - אַף יִשְׂרָאֵל כֵּן צְרִיכִים לֶאֱכֹל בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה, שֶׁכָּתוּב (ויקרא יא) וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם. אֵלּוּ מַיִם רִאשׁוֹנִים. וְהְיִיתֶם קְדֹשִׁים - אֵלּוּ מַיִם אַחֲרוֹנִים. כִּי קָדוֹשׁ - זֶה שֶׁמֶן טוֹב. אֲנִי ה' - זוֹ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן.

וְהָכִי אָמְרִי. וְהִתְקַדְּשְׁתֶּם, דְּכָל הָאוֹכֵל בִּקְדוּשָׁה וּבְטָהֳרָה וּבְנִקְיוּת, נִדְמֶה לְמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת שֶׁהֵם קְדוֹשִׁים. וְדִכְתִיב כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי ה', מְלַמֵּד, שֶׁצָּרִיךְ כַּוָּנָה בִּבְרִכַּת הַמָּזוֹן.

וְכָךְ אוֹמְרִים. וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם, שֶׁכָּל הָאוֹכֵל בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה וּבְנִקְיוּת, נִדְמֶה לְמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת שֶׁהֵם קְדוֹשִׁים. וְשֶׁכְּתוּב כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי ה', מְלַמֵּד שֶׁצָּרִיךְ כַּוָּנָה בִּבְרִכַּת הַמָּזוֹן.

וְכָל הָאוֹכֵל בְּלֹא נְטִילַת יָדַיִם, אֲכִילָתוֹ טָמֵא. וּשְׁכִינְתָּא מַה הִיא אוֹמֶרֶת. (משלי כג) אַל תִּלְחַם אֶת לֶחֶם רַע עַיִן וְאַל תִּתְאָו לְמַטְעַמּוֹתָיו. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּיֵשׁ מִדַּת פּוּרְעָנוּת בָּעוֹלָם, וּשְׁמוֹ עַיִן הָרָע. וְכָל הָאוֹכֵל בְּלֹא נְטִילַת יָדַיִם, אוֹתָהּ הַמִּדָּה שֶׁל פּוּרְעָנוּת שׁוֹרָה עָלָיו. וְכָל אוֹתוֹ הַמַּאֲכָל שֶׁלָּהּ, הוּא נִקְרֵאת לֶחֶם רַע עַיִן.

וְכָל הָאוֹכֵל בְּלֹא נְטִילַת יָדַיִם, אֲכִילָתוֹ טָמֵא. וְהַשְׁכִּינָה מַה הִיא אוֹמֶרֶת? (משלי כג) אַל תִּלְחַם אֶת לֶחֶם רַע עַיִן וְאַל תִּתְאַו לְמַטְעַמּוֹתָיו. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ מִדַּת פֻּרְעָנוּת בָּעוֹלָם, וּשְׁמוֹ עַיִן הָרָע. וְכָל הָאוֹכֵל בְּלֹא נְטִילַת יָדַיִם, אוֹתָהּ הַמִּדָּה שֶׁל פֻּרְעָנוּת שׁוֹרָה עָלָיו. וְכָל אוֹתוֹ הַמַּאֲכָל שֶׁלָּהּ הוּא נִקְרָא לֶחֶם רַע עַיִן.

דְּהָכֵי אָמַר רַב הַמְנוּנָא סָבָא, שְׁתֵּי מִדּוֹת עוֹמְדוֹת עַל שׁוּלְחָנוֹ שֶׁל אָדָם, אַחַת מִדַּת טוֹב, וְאַחַת מִדַּת רָע. כְּשֶׁהָאָדָם מְקַדֵּשׁ יָדָיו וּמְבָרֵךְ, מִדַּת טוֹב אוֹמֶרֶת, זֶהוּ שֻׁלְחָנוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וּמַנַּחְא יָדֶיהָ עַל רֹאשׁוֹ, וְאוֹמֶרֶת לוֹ, עַבְדִּי אָתָּה. עַבְדּוֹ שֶׁל מָקוֹם אָתָּה. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיה מט) וַיֹּאמֶר לִי עַבְדִּי אַתָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר.

שֶׁכָּךְ אָמַר רַב הַמְנוּנָא סָבָא, שְׁתֵּי מִדּוֹת עוֹמְדוֹת עַל שֻׁלְחָנוֹ שֶׁל אָדָם, אַחַת מִדַּת טוֹב, וְאַחַת מִדַּת רָע. כְּשֶׁהָאָדָם מְקַדֵּשׁ יָדָיו וּמְבָרֵךְ, מִדַּת טוֹב אוֹמֶרֶת: זֶהוּ שֻׁלְחָנוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וּמַנַּיְחָה יָדֶיהָ עַל רֹאשׁוֹ וְאוֹמֶרֶת לוֹ: עַבְדִּי אַתָּה, עַבְדּוֹ שֶׁל מָקוֹם אַתָּה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה מט) וַיֹּאמֶר לִי עַבְדִּי אַתָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר.

וּכְשֶׁאֵין אָדָם מְקַדֵּשׁ אֶת יָדָיו וְאוֹכֵל. מִדַּת רָע אוֹמֶרֶת, זֶה שֻׁלְחָנוֹ שֶׁל הוּא. מִיָּד שׁוֹרָה עָלָיו וּמְטַמְּאָה אוֹתוֹ, וּמַאֲכָלוֹ נִקְרָא לֶחֶם רַע עַיִן.

וּכְשֶׁאֵין אָדָם מְקַדֵּשׁ אֶת יָדָיו וְאוֹכֵל, מִדַּת רָע אוֹמֶרֶת: זֶה שֻׁלְחָנוֹ שֶׁל הוּא! מִיָּד שׁוֹרָה עָלָיו וּמְטַמְּאָה אוֹתוֹ, וּמַאֲכָלוֹ נִקְרָא לֶחֶם רַע עַיִן.

עוּבְדָּא הֲוָה בְּבָבֶל, בְּחַד בַּר נָשׁ דְּזַמִּין הַהוּא מִסְכֵּינָא לְמֵיכַל, חָמָא לֵיהּ דְּלָא נָטַל יָדוֹי וְאָכִיל. הַהוּא מִסְכֵּינָא קָם מִפְּתוֹרָא וְאָזִיל לֵיהּ, קָרֵייהּ, וְאָמַר לֵיהּ תִּיב בְּקִיּוּמָךְ וְאָכִיל.

מַעֲשֶׂה הָיָה בְּבָבֶל, בְּאִישׁ אֶחָד שֶׁזִּמֵּן אוֹתוֹ הֶעָנִי לֶאֱכֹל. רָאָה אוֹתוֹ שֶׁלֹּא נָטַל יָדָיו וְאָכַל. אוֹתוֹ הֶעָנִי קָם מֵהַשֻּׁלְחָן וְהָלַךְ לוֹ. קָרָא לוֹ וְאָמַר לוֹ: שֵׁב בִּמְקוֹמְךָ וֶאֱכֹל!

אָמַר לֵיהּ, חַס וְשָׁלוֹם דְּאָכִיל אֲנָא עִמָּךְ, דַּעֲלֵיךְ כְּתִיב, (משלי כג) אַל תִּלְחַם אֶת לֶחֶם רַע עַיִן וכו', וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁמַּאֲכָלְךָ טָמֵא. וּכְתִיב, (ויקרא יא) וְלֹא תְטַמְּאוּ בָהֶם וְנִטְמֵתֶם בָּם. דְּכָל מַאן דְּשָׁרְיָיא עֲלֵיהּ רוּחַ רַע עַיִן, מְקַבֵּל טוּמְאָה סְתוּמָה, דְּלֵית לֵהּ פְּתִיחוּ כְּלָל. אֲתָא עוּבְדָּא קַמֵּי רַבָּנָן, וְיָהֲבוּ לֵיהּ לְהַהוּא מִסְכֵּינָא מְאָה זוּזֵי.

אָמַר לוֹ: חַס וְשָׁלוֹם שֶׁאֲנִי אוֹכֵל עִמְּךָ, שֶׁעָלֶיךָ כָּתוּב (משלי כג) אַל תִּלְחַם אֶת לֶחֶם רַע עַיִן וְכוּ', וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁמַּאֲכָלְךָ טָמֵא, וְכָתוּב (ויקרא יא) וְלֹא תִטַּמְּאוּ בָּהֶם וְנִטְמֵתֶם בָּם. שֶׁכָּל מִי שֶׁשּׁוֹרֶה עָלָיו רוּחַ רַע עַיִן, מְקַבֵּל טֻמְאָה סְתוּמָה, שֶׁאֵין לָהּ פְּתִיחוּת כְּלָל. בָּא הַמַּעֲשֶׂה לִפְנֵי חֲכָמִים, וְנָתְנוּ לְאוֹתוֹ הָעָנִי מֵאָה זוּזִים.

בָּכָה רַבִּי חַגַּי, וְאָמַר, אַשְׁרֵיכֶם יִשְׂרָאֵל, אַשְׁרֵיכֶם עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה וּמִצְוֹת. וּמַה מִּסְכֵּינָא, דְּהֲוָה כָּפִין, וְעָצִיר מֵעוֹי, וּנְטַר גַּרְמֵיהּ, וְלָא חַיֵּישׁ אֶלָּא לִיקָרָא דְמָרֵיהּ. כַּמָּה אֲגַר טַב זַמִּין לְמַאן דְּלָעֵן בְּאוֹרַיְיתָא.

בָּכָה רַבִּי חַגַּי וְאָמַר, אַשְׁרֵיכֶם יִשְׂרָאֵל! אַשְׁרֵיכֶם עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה וּבַמִּצְוֹת! וּמַה הֶעָנִי, שֶׁהָיָה רָעֵב, וְעָצַר מֵעָיו, וְשָׁמַר עַצְמוֹ, וְלֹא חָשַׁשׁ אֶלָּא לִכְבוֹד אֲדוֹנוֹ - כַּמָּה שָׂכָר טוֹב עָתִיד לְמִי שֶׁעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה.

תְּלִיתָאָה, לְנַטְלָא יָמִינָא בְּשְׂמָאלָא. בְּגִין דְּיָמִינָא אִית לֵיהּ שִׁבְחָא עַל שְׂמָאלָא בְּכֹלָּא, וְאִצְטְרִיךְ לְנַטְלָא לְיָמִינָא בְּשְׂמָאלָא, וּלְשַׁמָּשָׁא לֵיהּ. דְּהָא יָמִינָא דְּבַר נָשׁ, כְּנַוְונָא עִילָּאָה, לְמֶהֱוֵי לֵיהּ שִׁבְחָא עַל שְׂמָאלָא.

הַשְּׁלִישִׁית - לִטֹּל יָמִין בִּשְׂמֹאל, מִשּׁוּם שֶׁהַיָּמִין יֵשׁ לוֹ שֶׁבַח עַל הַשְּׂמֹאל בַּכֹּל, וְצָרִיךְ לִטֹּל אֶת הַיָּמִין בִּשְׂמֹאל וּלְשַׁמֵּשׁ אוֹתוֹ, שֶׁהֲרֵי הַיָּמִין שֶׁל הָאָדָם כְּנֶגֶן עֶלְיוֹן, לִהְיוֹת לוֹ שֶׁבַח עַל הַשְּׂמֹאל.

דְּאוֹרַיְיתָא בְּיָמִינָא אִתְיְיהֲבִית. דִּכְתִיב, (דברים לג) מִימִינוֹ אֵשׁ דָּת לָמוֹ. וּכְתִיב, (תהלים קיח) יְמִין ה' רוֹמֵמָה יְמִין ה' עוֹשָׂה חָיִל. וְעַל דָּא, כַּאֲשֶׁר יָרִים מֹשֶׁה יָדוֹ וְגָבַר יִשְׂרָאֵל.

שֶׁהַתּוֹרָה נִתְּנָה בִּימִין, שֶׁכָּתוּב (דברים לג) מִימִינוֹ אֵשׁ דָּת לָמוֹ. וְכָתוּב (תהלים קיח) יְמִין ה' רוֹמֵמָה יְמִין ה' עֹשָׂה חָיִל. וְעַל זֶה, כַּאֲשֶׁר יָרִים מֹשֶׁה יָדוֹ וְגָבַר יִשְׂרָאֵל.

לְקַהְשָׁא יָדָיו, אִצְטְרִיךְ שְׂמָאלָא לְקַדְּשָׁא לְיָמִינָא. כֹּהֵן שֶׁעוֹלֶה לַדּוּכָן, מִמִּי נוֹטֵל יָדָיו, הֲוֵי אוֹמֵר מִלְּוִי, דְּאִיהוּ מִסְטַר שְׂמָאלָא, דְּאִיהוּ מְשַׁמֵּשׁ לְכֹהֵן הָעוֹלֶה לַדּוּכָן, לְמֶהֱוֵי יָמִינָא כְּדְקָא יָאוֹת, וּלְאִתְקַדְּשָׁא מִגּוֹ שְׂמָאלָא. אוּף הָכִי נָמֵי הָכָא, יָמִינָא לָא בָּעֵי לְאִתְקַדְּשָׁא אֶלָּא מִגּוֹ שְׂמָאלָא.

לְקַדֵּשׁ יָדָיו, צָרִיךְ הַשְּׂמֹאל לְקַדֵּשׁ אֶת הַיָּמִין. הַכֹּהֵן שֶׁעוֹלֶה לַדּוּכָן, מִמִּי נוֹטֵל יָדָיו? הֱוֵה אוֹמֵר מִלְּוִי, שֶׁהוּא מִצַּד הַשְּׂמֹאל, שֶׁהוּא מְשַׁמֵּשׁ אֶת הַכֹּהֵן הָעוֹלֶה לַדּוּכָן לִהְיוֹת יָמִין כָּרָאוּי וּלְהִתְקַדֵּשׁ מִתּוֹךְ הַשְּׂמֹאל. אַף כָּאן גַּם, הַיָּמִין לֹא צָרִיךְ לְהִתְקַדֵּשׁ אֶלָּא מִתּוֹךְ הַשְּׂמֹאל.

תּוּ, אִצְטְרִיךְ לְנַטְלָא כָּל פִּרְקִין דִּיָּד. אַרְבָּעָה סְרֵי פִּרְקִין אִינּוּן, דְּאִיקְרוּן י"ד, וְדָא אִיהוּ כִּי יָד עַל כֵּס יָ"ה, כְּמָא דְּאוֹקְמֵיהּ רַב הַמְנוּנָא סָבָא, בְּאַתְוָון דְּאַלְפָא בֵּיתָא, רֵישָׁא וְסֵיפָא, דְּאִקְרֵי א"ת ב"ש. וְכָל אִינּוּן י"ד פִּרְקִין, בָּרְזָא דְּאַלְפָ"א בֵּית"א, מִגּוֹ ה' וּלְעֵילָא, וְאִיקְרֵי י"ד פִּרְקִין. וְי"ד פָּלְחִין לְי"ד, לְמֶהֱוֵי כְּלָלָא דְּיָמִינָא בִּשְׂמָאלָא, וּשְׂמָאלָא בְּיָמִינָא. וְעַל דָּא נְטִילַת יָדַיִם, לְאַכְלָלָא דָּא בְּדָא.

וְעוֹד, צָרִיךְ לִטֹּל אֶת כָּל פְּרָקֵי הַיָּד. אַרְבָּעָה עָשָׂר פְּרָקִים הֵם, שֶׁנִּקְרָאִים י"ד, וְזֶה הוּא כִּי יָד עַל כֵּס יְ"ה, כְּמוֹ שֶׁבֵּאֲרוּ רַב הַמְנוּנָא סָבָא בְּאוֹתִיּוֹת שֶׁל אַלְפָּא בֵּיתָא רֹאשׁ וְסוֹף, שֶׁנִּקְרָאִים א"ת ב"ש. וְכָל אוֹתָם י"ד הַפְּרָקִים, בַּסּוֹד שֶׁל אַלְפָּ"א בֵּי"תָ"א, מִתּוֹךְ ה' וַמַּעְלָה, וְנִקְרָאִים י"ד פְּרָקִים. וְי"ד עוֹבְדִים לִ"י"ד, לִהְיוֹת כְּלָל שֶׁל יָמִין בַּשְּׂמֹאל, וְהַשְּׂמֹאל בַּיָּמִין, וְעַל זֶה נִטְילַת יָדַיִם, לְהַכְלִיל זֶה עִם זֶה.

רְבִיעְיָאָה, דְּצָרִיךְ לְהַגְבִּיהַּ יָדָיו בְּשָׁעָה דְּמְבָרֵךְ, לְאַחַר נְטִילָה, וְיקַדֵּשׁ יָדָיו. דִּכְתִיב, (תהלים קלד) שְׂאוּ יְדֵיכֶם קֹדֶשׁ וּבָרְכוּ אֶת ה', מַאי טַעְמָא.

רְבִיעִית - שֶׁצָּרִיךְ לְהַגְבִּיהַּ יָדָיו בְּשָׁעָה שֶׁמְּבָרֵךְ לְאַחַר נְטִילָה, וִיקַדֵּשׁ יָדָיו, שֶׁכָּתוּב (תהלים קלד) שְׂאוּ יְדֵיכֶם קֹדֶשׁ וּבָרְכוּ אֶת ה'. מָה הַטַּעַם?

בְּגִין דְּאֶצְבְּעָן אִינוּן דִּיוּקְנָא עִילָּאָה. אֶצְבְּעָן אִינוּן חָמֵשׁ, ד' אֶצְבְּעָן דְּאִינוּן מְחוּבָּרִים כַּחֲדָא, אִית בְּהוּ תְּלַת פְּרָקִין בְּכָל חָדָא, דְּאִינוּן רָזָא דִּדְיוּקְנָא דִּרְתִיכָא עִילָּאָה. דְּהָא רְתִיכָא קַדִּישָׁא אִיהִי אַרְבַּע, וְאִינוּן תְּרֵיסַר פְּרָקִין. וְעַל דָּא שָׁם הַמְפוֹרָשׁ דְּאַרְבַּע אַתְוָון, תְּרֵיסַר אַתְוָון אִיהוּ. וְדָא הוּא שֵׁם הַמְפוֹרָשׁ בְּאוֹתִיּוֹתָיו, אִינוּן תְּרֵיסַר פְּרָקִין, כָּל פֶּרֶק וּפֶרֶק אוֹת אִקְרֵי.

מִשּׁוּם שֶׁהָאֶצְבְּעוֹת הֵן דְּיוּקָן עֶלְיוֹן. הָאֶצְבָּעוֹת הֵן חָמֵשׁ. אַרְבַּע אֶצְבָּעוֹת שֶׁהֵן מְחֻבָּרוֹת יַחַד, יֵשׁ בָּהֶן שְׁלֹשָׁה פְּרָקִים בְּכָל אַחַת, שֶׁהֵן סוֹד שֶׁל דְּיוּקָן הַמֶּרְכָּבָה הָעֶלְיוֹנָה. שֶׁהֲרֵי הַמֶּרְכָּבָה הַקְּדוֹשָׁה הִיא אַרְבַּע, וְהֵם שְׁנֵים עָשָׂר פְּרָקִים, וְעַל כֵּן שֵׁם הַמְפֹרָשׁ שֶׁל אַרְבַּע אוֹתִיּוֹת, שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה אוֹתִיּוֹת הוּא. וְזֶהוּ שֵׁם הַמְפֹרָשׁ בְּאוֹתִיּוֹתָיו, הֵם שְׁנֵים עָשָׂר פְּרָקִים, כָּל פֶּרֶק וּפֶרֶק נִקְרָא אוֹת.

אֶצְבַּע יְתֵירָה דְּאִתְקְרֵי גּוּדָל, דְּאִיהוּ חוּץ מִינַיְיהוּ, וְאִית בֵּיהּ תְּרֵין פְּרָקִין, אִינוּן תְּרֵין פְּרָקִין, תְּרֵין אַתְוָון טְמִירִין, בְּתְרֵין דַּרְגִּין עִילָּאִין טְמִירִין, שְׁבָחָא דְּכוּלְהוּ אִינוּן.

אֶצְבַּע יְתֵרָה שֶׁנִּקְרֵאת גּוּדָל, שֶׁהִיא חוּץ מֵהֶם, וְיֵשׁ בָּהּ שְׁנֵי פְּרָקִים. אוֹתָם שְׁנֵי הַפְּרָקִים, שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת טְמִירוֹת בִּשְׁתֵּי דְּרָגוֹת עֶלְיוֹנוֹת טְמִירוֹת. הַשֶּׁבַח שֶׁל כֻּלָּם הֵם.

וּמַפְתְּחָא דְּכוּלְהוּ לְעֵילָּא, לְגַבֵּי הַהוּא דְּטָמִיר דְּלָא אִתְגַּלְיָיא, וְאִלֵּין פְּרָקִין, כּוּלְהוּ זְקִיפִין לְגַבֵּי הַהוּא טְמִירָא, לְבָתַר דְּאִתְקַדְּשֵׁי. בְּגִין דְּכוּלְהוּ אִתְבָּרְכָאן מִינֵּיהּ.

וְהַמַּפְתֵּחַ שֶׁל כֻּלָּם לְמַעְלָה, אֶל אוֹתוֹ הַטָּמִיר שֶׁאֵינוֹ מִתְגַּלֶּה, וְאֵלּוּ הַפְּרָקִים כֻּלָּם זְקוּפִים אֶל אוֹתוֹ הַטָּמִיר לְאַחַר שֶׁמִּתְקַדְּשִׁים, מִשּׁוּם שֶׁכֻּלָּם מִתְבָּרְכִים מִמֶּנּוּ.

וְהַשְׁתָּא כֵּיוָן דְּאִתְקַדְּשִׁי, אֶצְבָּעָן אִצְטְרִיךְ לְזַקְפָּא לוֹן לְעֵילָּא, לְאִתְעָרָא אִינוּן פְּרָקִין עִילָּאִין קַדִּישִׁין. וְעַל דָּא, ה' אֶצְבָּעָן וְי"ד פְּרָקִין דְּאִית בְּהוֹן, הֲרֵי י"ט. וּב' פְּרָקִין עִילָּאִין, הֲרֵי כ"א בְּזִרוֹעַ יָמִין, כְּנֶגֶד אֶהְיֶה שֶׁחִשְׁבּוֹנוֹ כ"א. וְכֵן בְּיַד שְׂמֹאל כ"א, כְּנֶגֶד אֶהְיֶ"ה שֶׁחִשְׁבּוֹנוֹ כ"א. וְעַל דָּא אֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה.

וְעַכְשָׁו, כֵּיוָן שֶׁהִתְקַדְּשׁוּ, צָרִיךְ לִזְקֹף אֶת הָאֶצְבָּעוֹת לְמַעְלָה, לְהָעִיר אוֹתָם הַפְּרָקִים הָעֶלְיוֹנִים הַקְּדוֹשִׁים (שהסתתרו). וְעַל כֵּן, ה' אֶצְבָּעוֹת וְי"ד הַפְּרָקִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן - הֲרֵי תִּשְׁעָה עָשָׂר. וּב' פְּרָקִים עֶלְיוֹנִים - הֲרֵי עֶשְׂרִים וְאֶחָד בִּזְרוֹעַ הַיָּמִין, כְּנֶגֶד אֶהְיֶה שֶׁחִשְׁבּוֹנוֹ עֶשְׂרִים וְאַחַת. וְכֵן בְּיַד שְׂמֹאל עֶשְׂרִים וְאֶחָד, כְּנֶגֶד אֶהְיֶה שֶׁחִשְׁבּוֹנוֹ עֶשְׂרִים וְאַחַת. וְעַל זֶה אֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה.

וְרָזָא, אֶהְיֶה רא"ש אֶהְיֶה. אֲשֶׁ"ר הֶפְכוֹ רא"ש. וְעַל דָּא אָמַר, (דברים כט) רָאשֵׁיכֶם שִׁבְטֵיכֶם. רָאשֵׁיכֶם, זְרוֹעַ יָמִין. שִׁבְטֵיכֶם, זְרוֹעַ שְׂמֹאל.

וְהַסּוֹד, אֶהְיֶ"ה רא"ש אֶהְיֶה. אֲשֶׁ"ר הֶפְכוֹ רא"ש. וְעַל זֶה אָמַר (דברים כט) רָאשֵׁיכֶם שִׁבְטֵיכֶם. רָאשֵׁיכֶם - זְרוֹעַ יָמִין. שִׁבְטֵיכֶם - זְרוֹעַ שְׂמֹאל.

חֲמִישָׁאָה, דְּצָרִיךְ לְבָרְכָא בְּכַוָּנָה, כְּמָה דַּאֲמָרַן. בְּגִין לְאִתְעָרָא בִּרְכָאן לְעֵילָא, בִּדְיוֹקְנָא דְּאֶצְטְבָּעָן. שְׁתִיתָאָה, לְמֵיהַב מֵהַהוּא מֵיכְלָא לְמִסְכֵּנָא, דְּדָא אִיהוּ כִּדְקָא יָאוֹת. וּמִצָּוָה מִן הַמּוּבְחָר, לְמֵיהַב מֵהַהוּא מֵיכְלָא דְּאִיהוּ אָכֵיל, מִכָּל שׁוּפְרֵי דְּאִיהוּ תָּאֵיב. דְּהָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אִתְהַנֵּי מֵהַהִיא מְזוֹנָא דְּאִיהוּ יָהֵיב לְמִסְכֵּנָא, בְּגִין דְּהַהוּא מֵיכְלָא דְּאִיהוּ יָהֵיב, עַבְדָּא נַיְיחָא לְנַפְשָׁא דְּהַאי מִסְכֵּנָא, וְחָדֵי לֵיהּ.

חֲמִישִׁית - שֶׁצָּרִיךְ לְבָרֵךְ בְּכַוָּנָה, כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ, כְּדֵי לְעוֹרֵר בְּרָכוֹת לְמַעְלָה, בַּדְּיוֹקָן שֶׁל הָאֶצְבָּעוֹת. הַשִּׁשִּׁית - לָתֵת מֵאוֹתוֹ הַמַּאֲכָל לְעָנִי, שֶׁזֶּהוּ כָּרָאוּי. וּמִצְוָה מִן הַמֻּבְחָר לָתֵת מֵאוֹתוֹ הַמַּאֲכָל שֶׁהוּא אוֹכֵל, מִכָּל הַמְשֻׁפָּרִים שֶׁהוּא תָּאֵב, שֶׁהֲרֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נָתַן מֵאוֹתוֹ הַמָּזוֹן שֶׁהוּא נוֹתֵן לָעָנִי, מִשּׁוּם שֶׁאוֹתוֹ הַמַּאֲכָל שֶׁהוּא נוֹתֵן, עוֹשֶׂה נַחַת לְנֶפֶשׁ הֶעָנִי הַזֶּה, וּמְשַׂמֵּחַ אוֹתוֹ.

שְׁבִיעָאָה, לְבָרְכָא בִּרְכַּת הַמּוֹצִיא עַל נְהָמָא. דְּהָכֵי אָמַר רַב הַמְנוּנָא סָבָא, ז' אֲרָצוֹת נִינְהוּ, וְכוּלְּהוּ מְדוֹרִין לְתַתָּא. וּמִכֻּלְּהוּ לָא אִתְרְעֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אֶלָּא בְּתֵבֵל דָּא. וּבְכוּלְּהוּ לָא הֲוָה מֵאִינּוּן שִׂבְעָה מִינִין, אֶלָּא בְּתֵבֵל דָּא.

הַשְּׁבִיעִית - לְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמּוֹצִיא עַל הַלֶּחֶם. שֶׁכָּךְ אָמַר רַב הַמְנוּנָא סָבָא, שֶׁבַּע אֲרָצוֹת הֵן, וְכֻלָּם מְדוֹרִים לְמַטָּה. וּמִכֻּלָּן לֹא הִתְרַצָּה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶלָּא בַּתֵּבֵל הַזּוֹ. וּבְכֻלָּן לֹא הָיוּ מֵאוֹתָם שִׁבְעָה מִינִים אֶלָּא בַּתֵּבֵל הַזּוֹ.

וּבְכֻלְּהוּ יָהֵיב הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כָּל עִשְׂבִּין, וְכָל יְבוּלֵי אַרְעָא, בְּיַד מְמַנָּן, בַּר מֵאִלֵּין שִׁבְעַת הַמִּינִין, נַהֲמָא דְּמֵיכְלָא דִּבְנֵי נָשָׁא. וּבְגִינֵי כָּךְ אִצְטְרִיךְ לְדַקְדֵּק בֵּהּ' דְּהַמּוֹצִיא, דְּהָא נַהֲמָא בִּידֵיהּ אִתְמְסָר, וְלָא בִּידָא דְּמְמַנָּן. וְאִיהוּ דְּאַפֵּיק לֵיהּ, וְלָא אָחֳרָא. וְעַל דָּא הַמּוֹצִיא, וְלָא מוֹצִיא.

וּבְכֻלָּן נוֹתֵן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כָּל הָעֲשָׂבִים וְכָל יְבוּלֵי הָאָרֶץ בְּיַד מְמֻנִּים, פְּרָט לְאֵלּוּ שִׁבְעַת הַמִּינִים, לֶחֶם שֶׁל מַאֲכַל בְּנֵי הָאָדָם. וּמִשּׁוּם כָּךְ צָרִיךְ לְדַקְדֵּק בַּה"א שֶׁל הַמּוֹצִיא, שֶׁהֲרֵי הַלֶּחֶם נִמְסָר בְּיָדוֹ, וְלֹא בִּיְדֵי הַמְמֻנִּים, וְהוּא שֶׁמּוֹצִיא אוֹתוֹ וְלֹא אַחֵר, וְלָכֵן ה'מּוֹצִיא, וְלֹא מוֹצִיא.

תְּמִינָאָה, דְּלָא יְהֵא גַּרְגְּרָן וּבַלְעָן, אֶלָּא כְּמַאן דְּאָכִיל קַמֵּי מַלְכָּא. דִּבְרִכְתָא לָא שַׁרְיָיא בְּמֵעוֹי דְּהַהוּא דְּאִשְׁתַּכַּח בַּלְעָן, אֶלָּא בְּהַהוּא דְּלָא אִשְׁתַּכַּח בַּלְעָן. וּבַלְעָן אִיהוּ כְּעֻשָּׁו, דִּכְתִיב, (בראשית כה) הַלְעִיטֵנִי נָא מִן הָאָדֹם הָאָדֹם הַזֶּה, אוֹרַח הַלְעָטָה. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּחִוְיָיא בִּישָׁא שַׁרְיָא בְּמֵעוֹי, וְלָא יִשְׂבַּע. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא דְּאִיקָרֵי רָשָׁע. דִּכְתִיב, (משלי יג) וּבֶטֶן רְשָׁעִים תֶּחְסָר. בְּגִין דָּא בָּעֵי לְמֵיכַל בְּנַחַת עַל פָּתוֹרֵיהּ, כְּמַאן דְּיָתֵיב קַמֵּי מַלְכָּא.

הַשְׁמִינִית - שֶׁלֹּא יִהְיֶה גַּרְגְּרָן וּבַלְעָן, אֶלָּא כְּמוֹ שֶׁאוֹכֵל לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ. שֶׁאֵין הַבְּרָכָה שׂוֹרָה בְּמַעֲיו שֶׁל אוֹתוֹ שֶׁנִּמְצָא בַּלְעָן, אֶלָּא בְּאוֹתוֹ שֶׁלֹּא נִמְצָא בַּלְעָן. וְהַבַּלְעָן הוּא כְּמוֹ עֲשָׂו, שֶׁכָּתוּב (בראשית כה) הַלְעִיטֵנִי נָא מִן הָאָדֹם הָאָדֹם הַזֶּה, דֶּרֶךְ הַלְעָטָה. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁהַנַּחַשׁ הָרַע שָׁרוּי בְּמֵעָיו, וְלֹא יִשְׂבַּע. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁנִּקְרָא רָשָׁע, שֶׁכָּתוּב (משלי יג) וּבֶטֶן רְשָׁעִים תֶּחְסָר. מִשּׁוּם כָּךְ צָרִיךְ לֶאֱכֹל בְּנַחַת עַל שֻׁלְחָנוֹ, כְּמִי שֶׁיּוֹשֵׁב לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ.

תְּשִׁיעָאָה, לְמֵיהֱוֵי עַל פָּתוֹרֵיהּ דְּבֵרֵי תוֹרָה. דְּהָא תָּנִינָן, שׁוּלְחָן דְּלֵית בֵּיהּ דִּבְרֵי תוֹרָה, הֲרֵי הוּא כְּמַאן דְּאָכַל מִזִּבְחֵי מֵתִים, דְּא עֲבוֹדָה זָרָה. דִּכְתִיב, (ישעיה כח) כִּי כָּל שֻׁלְחָנוֹת מָלְאוּ קִיא צֹאָה בְּלִי מָקוֹם. עֲבוֹדָה זָרָה אִיקְרֵי קִיא צוֹאָה.

תְּשִׁיעִית - שֶׁיִּהְיֶה עַל שֻׁלְחָנוֹ דִּבְרֵי תוֹרָה, שֶׁהֲרֵי שָׁנִינוּ, שֻׁלְחָן שֶׁאֵין בּוֹ דִּבְרֵי תוֹרָה, הֲרֵי הוּא כְּמִי שֶׁאוֹכֵל מִזִּבְחֵי מֵתִים. זוֹ עֲבוֹדָה זָרָה, שֶׁכָּתוּב (ישעיה כח) כִּי כָּל שֻׁלְחָנוֹת מָלְאוּ קִיא צֹאָה בְּלִי מָקוֹם. עֲבוֹדָה זָרָה נִקְרֵאת קִיא צוֹאָה.

בְּגִין דְּהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא פָּלִיג חוּלָקִין בְּכָל יוֹמָא וּבְכָל לֵילְיָא, מְזוֹנִין לְעַלְמָא, לְעִילָּאֵי וּלְתַתָּאֵי. בְּלֵילְיָא, לְאִינּוּן מַלְאָכִין דְּמְמַנָּן עַל דּוּכְתַּיְיהוּ, וְשַׁלִּיטֵי בְּלֵילְיָא, אָכְלֵי בְּלֵילְיָא, כְּדְבָר אַחֵר, (משלי לא) וַתָּקָם בְּעוֹד לַיְלָה וַתִּתֵּן טֶרֶף לְבֵיתָהּ וְחֹק לְנַעֲרוֹתֶיהָ.

מִשּׁוּם שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְחַלֵּק חֲלָקִים בְּכָל יוֹם וּבְכָל לַיְלָה מְזוֹנוֹת לְעוֹלָם, לָעֶלְיוֹנִים וְלַתַּחְתּוֹנִים. בַּלַּיְלָה - לְאוֹתָם הַמַּלְאָכִים הַמְמֻנִּים עַל מְקוֹמָם, וְשׁוֹלְטִים בַּלַּיְלָה, אוֹכְלִים בַּלַּיְלָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (משלי לא) וַתָּקָם בְּעוֹד לַיְלָה וַתִּתֵּן טֶרֶף לְבֵיתָהּ וְחֹק לְנַעֲרוֹתֶיהָ.

בְּיָמָא, לְאִינּוּן מַלְאָכִין דְּמְמַנִּין עַל דּוּכְתַּיְיהוּ, וְשַׁלִּיטֵי בִּימָמָא, פָּלִיג לוֹן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְזוֹנָא בִּימָמָא. כֵּיוָן דְּפָלִיג לוֹן, לְבַתְרַיְיהוּ, פָּלִיג לְכָל בְּנֵי עַלְמָא דְּא.

בַּיּוֹם - לְאוֹתָם הַמַּלְאָכִים הַמְמֻנִּים עַל מְקוֹמָם וְשׁוֹלְטִים בַּיּוֹם, מְחַלֵּק לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מָזוֹן בַּיּוֹם. כֵּיוָן שֶׁחִלֵּק לָהֶם, לְאַחֲרֵיהֶם מְחַלֵּק לְכָל בְּנֵי הָעוֹלָם הַזֶּה.

כָּל אִינּוּן מַלְאָכִין דִּלְעֵילָּא, בְּעוֹד דְּאָכְלֵי מְזוֹנַיְיהוּ, כּוּלְהוּ מְשַׁבְּחָן וּמוֹדָן וּמְנַשְּׁאָן לְמָארֵיהוֹן, וּלְבָתַר אוּף הָכֵי. כְּגַוְונָא דָּא יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, אִצְטְרִיךְ לְהוֹן כְּהַאי גַּוְונָא מַמָּשׁ, לְמֵהֱוֵי חֲבֵרִים בַּהֲדַיְיהוּ.

כָּל אוֹתָם הַמַּלְאָכִים שֶׁלְּמַעְלָה, בְּעוֹדָם אוֹכְלִים מְזוֹנָם, כֻּלָּם מוֹדִים וּמְשַׁבְּחִים וּמְנַשְּׁאִים אֶת אֲדוֹנָם, וְאַחַר כָּךְ אַף כָּךְ. כְּמוֹ זֶה יִשְׂרָאֵל לְמַטָּה, צָרִיךְ לָהֶם בַּגַּוֶּן הַזֶּה מַמָּשׁ, לִהְיוֹת חֲבֵרִים עִמָּהֶם.

עֲשִׂירָאָה, מַיִם אַחֲרוֹנִים, דְּאִינּוּן חוֹבָה, לְאַעֲבָרָא זוּהֲמָא בִּישָׁא מִינֵּיהּ, וּלְמֵיהַב חוּלָקָא לְסִטְרָא בִּישָׁא מֵהַהוּא זוּהֲמָא דְּעַל יְדוֹי. בְּגִין דְּלָא יִשְׁתַּכַּח מִקַּטְרְגָא לְגַבֵּיהּ.

הָעֲשִׂירִית - מַיִם אַחֲרוֹנִים, שֶׁהֵם חוֹבָה, לְהַעֲבִיר הַזֻּהֲמָה הָרָעָה מִמֶּנּוּ, וְלִתֵּת חֵלֶק לַצַּד הָרַע מֵאוֹתָהּ זֻהֲמָה שֶׁעַל יָדוֹ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִמָּצֵא אֵלָיו מְקַטְרֵג.

דְּתָנִינָן, מִדָּה טוֹבָה נָטְלָה הַהוּא רְעוּתָא וְכַוָּנָה דִּנְטִילַת יָדַיִם, וְהַמּוֹצִיא, וּבִרְכַּת הַנֶּהֱנִין, וּבִרְכַּת מְזוֹנָא. מִדָּה רָעָה, נָטְלָה הַהוּא זוּהֲמָא דְּיָדַיִם בְּמַיִם אַחֲרוֹנִים, וּבָדָא יִתְפָּרַשׁ מִינֵּיהּ, וּבָדָא נָטֵיל חוּלָקֵיהּ.

שֶׁשָּׁנִינוּ, מִדָּה טוֹבָה נָטְלָה אוֹתוֹ הָרְצוֹן וְהַכַּוָּנָה שֶׁל נְטִילַת יָדַיִם, וְהַמּוֹצִיא, וּבִרְכַּת הַנֶּהֱנִין, וּבִרְכַּת הַמָּזוֹן. מִדָּה רָעָה נָטְלָה אוֹתָהּ זֻהֲמָה שֶׁל יָדַיִם בְּמַיִם אַחֲרוֹנִים, וּבָזֶה יִפָּרֵד מִמֶּנּוּ, (ולא יקטרג עליו) וּבָזֶה נוֹטֵל חֶלְקוֹ.

וְעַל דָּא כְּתִיב, (רות ג) וַיֹּאכַל בֹּעַז וַיֵּשְׁתְּ וַיִּיטַב לִבּוֹ, דְּבָרִיךְ עַל מְזוֹנֵיהּ, וְחָדֵי לְהַהוּא אֲתַר דְּאִקְרֵי לֵב, הַהוּא לֵב דְּבָעֵי לְבָא וּרְעוּתָא דְּאִינִישׁ.

וְעַל זֶה כְּתוּב, (רות ג) וַיֹּאכַל בֹּעַז וַיֵּשְׁתְּ וַיִּיטַב לִבּוֹ, שֶׁבֵּרַךְ עַל מְזוֹנוֹ, וְשָׂמַח אוֹתוֹ הַמָּקוֹם שֶׁנִּקְרָא לֵב, אוֹתוֹ הַלֵּב שֶׁצָּרִיךְ לֵב וְרָצוֹן שֶׁל אָדָם.

וּמַיִם אַחֲרוֹנִים חוֹבָה, וְקַבֵּיל לוֹן הַהוּא דְּאִקְרֵי חוֹבָה, וּבְאִינּוּן מַיִם נַיְיחָא דַּעְתֵּיהּ. בְּגִין דִּתְרֵין דַּרְגִּין אִלֵּין, חַד אִיקְרֵי זְכוּת, וְחַד אִיקְרֵי חוֹבָה. וְכָל מִלִּין דְּדָא פָּתְחִין לְזְכוּת, וְכָל מִילִּין דְּדָא פָּתְחִין לְחוֹבָה, וְאִתְּדִנוּ לְחוֹבָה. וְעַל דָּא, מַיִם אַחֲרוֹנִים אִינּוּן חוּלָקִין דְּחוֹבָה, דְּאִתְמַנֵּי מֵהַאי. וְרָזָא שַׁפִּיר.

וּמַיִם אַחֲרוֹנִים חוֹבָה, וּמְקַבֵּל אוֹתָם אוֹתוֹ שֶׁנִּקְרָא חוֹבָה, וּבְאוֹתָם הַמַּיִם נָחָה דַּעְתּוֹ. מְשׁוּם שֶׁשְּׁתֵּי הַדַּרְגּוֹת הַלָּלוּ, אַחַת נִקְרֵאת זְכוּת, וְאַחַת נִקְרֵאת חוֹבָה. וְכָל הַדְּבָרִים שֶׁל זֶה פּוֹתְחִים לִזְכוּת, וְכָל הַדְּבָרִים שֶׁל זֶה פּוֹתְחִים לְחוֹבָה, וְנִדּוֹנִים לְחוֹבָה. וְעַל זֶה, מַיִם אַחֲרוֹנִים הֵם הַחֲלָקִים שֶׁל חוֹבָה, שֶׁנֶּהֱנָה מִזֶּה. וְסוֹד יָפֶה.

כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה צָרִיךְ י' דְּבָרִים, כְּמָה דְּאִתְעָרוּ בְּהוּ רַבָּנָן. בִּרְכַּת הַמָּזוֹן בְּג', צָרִיךְ כּוֹס. שֶׁלֹּא בְּג', אֵין צָרִיךְ כּוֹס. מַאי טַעְמָא, דִּכּוֹס שֶׁל בְּרָכָה, אֵינוֹ מִתְבָּרֵךְ אֶלָּא בְּג', וּמִג' וּלְמַעְלָה. הָא פָּחוֹת מִג', לָא.

כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה צְרִיכָה עֲשָׂרָה דְּבָרִים, כְּמוֹ שֶׁהֵעִירוּ בָהֶם חֲכָמִים. בִּרְכַּת הַמָּזוֹן בִּשְׁלֹשָׁה צָרִיךְ כּוֹס. שֶׁלֹּא בִּשְׁלֹשָׁה - אֵין צָרִיךְ כּוֹס. מָה הַטַּעַם? שֶׁכּוֹס שֶׁל בְּרָכָה אֵין מִתְבָּרֶכֶת אֶלָּא בִּשְׁלֹשָׁה, וּמִשְּׁלֹשָׁה וְמַעְלָה. הִנֵּה פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה - לֹא.

בְּג', אָמְרוּ רַבָּנָן, דְּהוּא אוֹמֵר נְבָרֵךְ שֶׁאָכַלְנוּ מִשֶּׁלּוֹ. הָכָא לָא אָמְרֵי לְמַאן מְבָרֵךְ, אַף עַל גַּב דְּג' אינוּן, לֹא אָמַר נְבָרֵךְ לְמִי שֶׁאָכַלְנוּ מִשֶּׁלּוֹ, אוֹ לַשֵּׁם, וְלָא אָמְרֵי אֶלָּא נְבָרֵךְ שֶׁאָכַלְנוּ, וְלָא אָמְרֵי לְמַאן.

בִּשְׁלֹשָׁה, אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, שֶׁהוּא אוֹמֵר שֶׁאָכַלְנוּ מִשֶּׁלּוֹ. כָּאן לֹא אוֹמְרִים לְמִי מְבָרֵךְ, אַף עַל גַּב שֶׁהֵם שְׁלֹשָׁה, לֹא אָמַר לְמִי שֶׁאָכַלְנוּ מִשֶּׁלּוֹ, אוֹ לַשֵּׁם, וְלֹא אוֹמְרִים אֶלָּא נְבָרֵךְ שֶׁאָכַלְנוּ, וְלֹא אוֹמְרִים לְמִי.

וְהָכָא אִיתְעָרוּ רַבָּנָן, דְּהַאי כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה קַיְימָא קַמֵּיהּ, וְעֵינוֹי מִסְתַּכְּלִין בֵּיהּ. וְרָזָא (דברים יא) תָּמִיד עֵינֵי ה' אֱלֹהֶיךָ בָּהּ. וְהַהוּא כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה, נָטַל בִּרְכָן וּמְזוֹנֵי מִגּוֹ ג' אֲבָהָן. וּמֵהַהוּא מְזוֹנָא דְּאִיהוּ נָטַל אֲנַן אָכְלֵי.

וְכָאן הֵעִירוּ רַבּוֹתֵינוּ, שֶׁהַכּוֹס הַזּוֹ שֶׁל בִּרְכָה עוֹמֶדֶת לְפָנָיו, וְעֵינָיו מִסְתַּכְּלִים בָּהּ, וְהַסּוֹד - (דברים יא) תָּמִיד עֵינֵי ה' אֱלֹהֶיךָ בָּהּ. וְאוֹתָהּ הַכּוֹס שֶׁל בִּרְכָה נוֹטֶלֶת בְּרָכוֹת וּמְזוֹנוֹת מִתּוֹךְ שִׁלְשֶׁת הָאָבוֹת. וּמֵאוֹתוֹ הַמָּזוֹן שֶׁהוּא נָטַל אָנוּ אוֹכְלִים.

וְעַל דָּא מִסְתַּכְּלִין בֵּיהּ, וְאָמְרֵי נְבַרַ"ךְ שֶׁאָכַלְנוּ מִשֶּׁלּוֹ, נַסְכֵּי"ם דַּעְתֵּנוּ לְבָרְכָא, בְּגִין דְּאָכַלְנוּ מִשֶּׁלּוֹ, מַהֲהוּא מְזוֹנָא דְּאִיהוּ נָטִיל לְמֵיזַן עָלְמָא.

וְעַל זֶה מִסְתַּכְּלִים בּוֹ, וְאוֹמְרִים נְבַרַ"ךְ שֶׁאָכַלְנוּ מִשֶּׁלּוֹ. נַסְכֵּי"ם דַּעְתֵּנוּ לְבָרֵךְ, מִשּׁוּם שֶׁאָכַלְנוּ מִשֶּׁלּוֹ, מֵאוֹתוֹ הַמָּזוֹן שֶׁהוּא נָטַל לְזוּן אֶת הָעוֹלָם.

וְאִינּוּן עָנְיָן וְאָמְרִין לְגַבֵּי עָלְמָא עִילָּאָה, בָּרוּךְ שֶׁאָכַלְנוּ מִשֶּׁלּוֹ וּבְטוּבוֹ חָיִינוּ. וְהַשְׁתָּא רְשִׁימוּ וְאָמְרֵי דַּרְגָּא יְדִיעַ, דְּכָל מְזוֹנָא מִינֵיהּ נָפְקָא, וְאָמְרֵי בָּרוּךְ. מַאן בָּרוּךְ, הַהוּא מָלֵךְ שֶׁהַשָּׁלוֹם שֶׁלּוֹ, מָלֵךְ עִילָּאָה, דְּכָל בִּרְכָאן מִינֵיהּ נָפְקוֹ. וְהָא בָּרוּךְ מָנָא לָן. דִּכְתִיב, (מלכים א ב) וְהַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בָּרוּךְ, מָלֵךְ שֶׁהַשָּׁלוֹם שֶׁלּוֹ.

וְהֵם עוֹנִים וְאוֹמְרִים אֵל (העולם) הָעֶלְיוֹן, בָּרוּךְ שֶׁאָכַלְנוּ מִשֶּׁלּוֹ וּבְטוּבוֹ חָיִינוּ. וְכַעַת רוֹשְׁמִים וְאוֹמְרִים דַּרְגָּה יְדוּעָה, שֶׁכָּל הַמָּזוֹן יוֹצֵא מִמֶּנָּה, וְאוֹמְרִים בָּרוּךְ. מִי הַבָּרוּךְ? אוֹתוֹ הַמֶּלֶךְ שֶׁהַשָּׁלוֹם שֶׁלּוֹ, הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן, שֶׁכָּל הַבְּרָכוֹת יוֹצְאוֹת מִמֶּנּוּ. וּבָרוּךְ הֲוָה, מִנַּיִן לָנוּ? שֶׁכָּתוּב (מלכים א ב) וְהַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בָּרוּךְ, הַמֶּלֶךְ שֶׁהַשָּׁלוֹם שֶׁלּוֹ.

וְעַל דָּא, אִינּוּן אָמְרֵי רְשִׁימָא דְּדוּכְתָּא, מַה דְּאִיהוּ לָא אֲמַר. מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּהַאי עַלְמָא עִילָּאָה שָׁהִיא בִּינָה, אָרִיךְ בִּרְכָאן בְּקַדְמֵיתָא לְתַרִּין כְּרוּבִין דְּתָחוֹתָהּ, וְאִינּוּן יָמִינָא וּשְׂמָאלָא, חֶסֶד וּגְבוּרָה. וְעַל דָּא אִתְרְשִׁימוּ אִינּוּן תְּרִין, לְמֵיעֲבַד רְשִׁימָא דְּהַהוּא דַּרְגָּא עִילָּאָה. הַהוּא דְּמְבָרַךְ דְּאִיהוּ בְּאֶמְצָעִיתָא, נָטִיל כּוֹלָּא מִבֵּין תְּרִין סִטְרִין, וְאִיהוּ מְבָרֵךְ מִכָּאן וּלְהָלְאָה, וְאַרְשִׁים דּוּכְתָּא וְדַרְגָּא, וּכְדֵין מִתְבַּסְּמִין כַּחֲדָא בְּשָׁלְמָא רַבָּה, י"ב שִׁבְטִין דִּלְעֵילָּא.

וְעַל זֶה הֵם אוֹמְרִים הִרְשֵׁם שֶׁל הַמָּקוֹם, מַה שֶּׁהוּא לֹא אָמַר. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁהָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן הַזֶּה, שֶׁהוּא בִּינָה, מֵרִיק בְּרָכוֹת בָּרִאשׁוֹנָה לִשְׁנֵי הַכְּרוּבִים שֶׁתַּחְתֶּיהָ, וְהֵם יָמִין וּשְׂמֹאל, חֶסֶד וּגְבוּרָה. וְעַל כֵּן נִרְשְׁמוּ אוֹתָם שְׁנַיִם, לַעֲשׂוֹת רֹשֶׁם שֶׁל אוֹתָהּ הַדַּרְגָּה הָעֶלְיוֹנָה. אוֹתוֹ שֶׁמְּבָרֵךְ שֶׁהוּא בָּאֶמְצַע, נוֹטֵל הַכֹּל מִבֵּין שְׁנֵי הַצְּדָדִים, וְהוּא מְבָרֵךְ מִכָּאן וְהָלְאָה, וְרוֹשֵׁם הַמָּקוֹם וְהַדַּרְגָּה, וְאָז מַסְכִּימִים (מתבשמים) יַחַד בְּשָׁלוֹם גָּדוֹל שְׁנַיִם עָשָׂר הַשְּׁבָטִים שֶׁלְּמַעְלָה.

וּבְטוּבוֹ חָיִינוּ, וְלָא מְטוּבוֹ. דְּזַן בְּטוּב הַהוּא עַלְמָא תַּתָּאָה, דְּנָפַק מִמַּדַּת הַטּוֹב עַצְמָהּ, דְּאִתְקְרִיאַת טוּבוֹ. כְּדָבָר אַחֵר, (הושע ג) וּפָחֲדוּ אֶל ה' וְאֶל טוּבוֹ, אֶל ה' דָּא עַלְמָא תַּתָּאָה. וְאֶל טוּבוֹ, דָּא אִילָנָא דְּחַיֵּי. (ירמיה לא) וְנָהֲרוּ אֶל טוּב ה', דְּעַל יָדוֹ אִיתְזָנוּ וְאִתְנְהִירוּ כָּל עָלְמִין.

וּבְטוּבוֹ חָיֵינוּ, וְלֹא מִטּוּבוֹ. שֶׁזָּן בְּטוּב אֶת אוֹתוֹ הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן, שֶׁיָּצָא מִמִּדַּת הַטּוֹב עַצְמָהּ, שֶׁנִּקְרֵאת טוּבוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (הושע ג) וּפָנֲחוּ אֶל ה' וְאֶל טוּבוֹ. אֶל ה' - זֶה הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן. וְאֶל טוּבוֹ - זֶהוּ עֵץ הַחַיִּים. (ירמיה לא) וְנָהֲרוּ אֶל טוּב ה'. שֶׁעַל יָדוֹ נִזּוֹנִים וּמְאוֹרִים כָּל הָעוֹלָמוֹת.

בַּעֲשָׂרָה, דְּהָא כֹּלָּא בְּהַסְכָּמָה חָדָא, מֵרֵישָׁא עִילָּאָה וְעַד סוֹפָא דְּכָל דַּרְגִּין, הַהוּא דִּמְבָרֵךְ, אָמַר וְאַרְשִׁים, נְבָרֵךְ לֵאלֹהֵינוּ.

בַּעֲשָׂרָה, שֶׁהֲרֵי הַכֹּל בְּהַסְכָּמָה אַחַת, מֵהָרֹאשׁ הָעֶלְיוֹן וְעַד סוֹף כָּל הַדְּרָגוֹת. אוֹתוֹ הַמְבָרֵךְ אוֹמֵר וְרוֹשֵׁם, נְבָרֵךְ לֵאלֹהֵינוּ.

וְכֵן מִתַּמָּן וּלְהָלְאָה, כֵּיוָן דִּמְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַזָּן עַל מָזוֹנָא דְּנָפֵק מִגּוֹ עַלְמָא עִילָּאָה, דְּאִיהוּ מְקוֹר דְּכֹלָּא, אַהֲדַר לְבָתַר, וַאֲמַר עַל אֶרֶץ חֶמְדָּה, רָזָא דְּעַלְמָא תַּתָּאָה. מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּכָל בִּרְכָאן אִצְטְרִיךְ בְּקַדְמֵיתָא לְגַבֵּי עַלְמָא עִילָּאָה, דְּאִיהוּ מְקוֹר דְּכוֹלָּא, וּלְבָתַר לְגַבֵּי עַלְמָא תַּתָּאָה קַדִּישָׁא.

וְכֵן מִשָּׁם וּלְהָלְאָה, כֵּיוָן שֶׁמְּבָרֵךְ בִּרְכַּת הַזָּן עַל הַמָּזוֹן שֶׁיָּצָא מִתּוֹךְ הָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן, שֶׁהוּא הַמָּקוֹר שֶׁל הַכֹּל, חוֹזֵר אַחַר כָּךְ וְאוֹמֵר עַל אֶרֶץ חֶמְדָּה, הַסּוֹד שֶׁל הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁאֵת כָּל הַבְּרָכוֹת צָרִיךְ בָּרִאשׁוֹנָה לְעוֹלָם הָעֶלְיוֹן, שֶׁהוּא הַמָּקוֹר שֶׁל הַכֹּל, וְאַחַר כָּךְ אֶל הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן הַקָּדוֹשׁ.

כְּגַוְונָא דָּא קַדִּישׁ, יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵיהּ רַבָּא, הַהוּא שֵׁם רַבָּא עִילָּאָה עַל כּוֹלָּא, מְקוֹרָא דְּחַיֵּי, דְּמִינֵיהּ נָפְקִין כָּל בִּרְכָאן וְכָל קִדּוּשָׁן, וְדָא עַלְמָא דְּאָתֵי. וּלְבָתַר מְשִׁיכוּ מִנֵּיהּ, בְּעָלְמָא דִּי בְרָא כִּרְעוּתֵיהּ, עָלְמָא תַּתָּאָה. בְּגַוְונָא דָּא כָּל בִּרְכָאן, חוּץ מִתְּפִלָּה בִּבְרָכוֹת שְׁאָדָם שׁוֹחֶה בָּהֶם, דְּקָא מַתְחִיל מִתַּתָּא לְעֵילָּא.

כְּמוֹ זֶה בַּקְּדִישׁ, (שהריהגדלהבראשונה לגבי העולם העליון, ואחר כך קדשה (לגבי) העולם התחתון הקדוש) יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵיהּ רַבָּא. אוֹתוֹ הַשֵּׁם הַגָּדוֹל הָעֶלְיוֹן עַל הַכֹּל, הַמָּקוֹר שֶׁל הַחַיִּים, שֶׁמִּמֶּנּוּ יוֹצְאוֹת כָּל הַבְּרָכוֹת וְכָל הַקְּדֻשּׁוֹת, וְזֶהוּ הָעוֹלָם הַבָּא. וְאַחַר כָּךְ מַמְשִׁיכִים מִמֶּנּוּ בָּעוֹלָם שֶׁבָּרָא כִּרְצוֹנוֹ, הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן. בַּגָּוֶן הַזֶּה כָּל הַבְּרָכוֹת, חוּץ מִתְּפִלָּה בַּבְּרָכוֹת שֶׁאָדָם שׁוֹחֶה בָּהֶן, שֶׁמַּתְחִיל מִמַּטָּה לְמַעְלָה.

בְּרַכַת הָאָרֶץ, דָּא עַלְמָא תַּתָּאָה, דְּאִתְכְּלֵל בָּרָזָא דִּבְרִית וְתוֹרָה. בְּרִית, דָּא אִילָנָא דְּחַיֵּי. וְתוֹרָה, עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. חַיִּים וּמָזוֹן, דְּנַפְקֵי מֵעַלְמָא דְּאָתֵי, לְמֵיזַן בְּהוּ עַלְמָא תַּתָּאָה.

בִּרְכַּת הָאָרֶץ, זֶה הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן, שֶׁנִּכְלָל בְּסוֹד שֶׁל בְּרִית וְתוֹרָה. הַבְּרִית - זֶה עֵץ הַחַיִּים, וְתוֹרָה - הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי. חַיִּים וּמָזוֹן - שֶׁיּוֹצְאִים מִן הָעוֹלָם הַבָּא לָזוּן בָּהֶם אֶת הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן.

נָשִׁים וַעֲבָדִים וּקְטַנִּים חַיָּבִין בִּבְרָכַת הַמָּזוֹן. אֲבָל הֵם אֵינָם מְבָרְכִין, דְּהָא תָּנִינָן, אוֹי לוֹ לְאָדָם שֶׁאִשְׁתּוֹ וּבָנָיו מְבָרְכִין לוֹ.

נָשִׁים וַעֲבָדִים וּקְטַנִּים חַיָּבִים בְּבִרְכַּת הַמָּזוֹן. אֲבָל הֵם אֵינָם מְבָרְכִים, שֶׁהֲרֵי שָׁנִינוּ, אוֹי לוֹ לְאָדָם שֶׁאִשְׁתּוֹ וּבָנָיו מְבָרְכִים לוֹ.

וְאָמַר רַבִּי אַבָּא, נָשִׁים חַיָּיבוֹת בְּמִקְרָא מְגִילָה, אֲבָל הֵם אֵינָן קוֹרְאוֹת לָאֲחֵרִים. אֲבָל חַיָּיבוֹת לִשְׁמוֹעַ הַבְּרָכָה מִפִּי הַמְבָרֵךְ. כְּעֵין זֶה, חַיֶּיבֶת הָאִשָּׁה לִשְׁמוֹעַ הַבְּרָכָה מִפִּי בַּעֲלָהּ, וְחַיָּיב בַּעֲלָהּ לְהַמְתִּין לָהּ עַל הַשׁוּלְחָן, כְּדֵי לִשְׁמוֹעַ מִפִּי הַמְבָרֵךְ.

וְאָמַר רַבִּי אַבָּא, נָשִׁים חַיָּבוֹת בְּמִקְרָא מְגִלָּה, אֲבָל הֵן אֵינָן קוֹרְאוֹת לָאֲחֵרִים, אֲבָל חַיָּבוֹת לִשְׁמֹעַ הַבְּרָכָה מִפִּי הַמְבָרֵךְ. כְּעֵין זֶה חַיֶּבֶת הָאִשָּׁה לִשְׁמֹעַ הַבְּרָכָה מִפִּי בַּעְלָהּ, וְחַיָּב בַּעְלָהּ לְהַמְתִּין לָהּ עַל הַשֻּׁלְחָן, כְּדֵי לִשְׁמֹעַ מִפִּי הַמְבָרֵךְ.

אֵין שָׁם זָכָר, קוֹרְאִים לְמִי שֶׁמְּבָרֵךְ לָהֶם. הָיוּ נָשִׁים הַרְבֵּה, הַמְבָרֵךְ עֲלֵיהֶן, אֵינוֹ מְבָרֵךְ בַּשֵּׁם. דְּתָנְינָן, נָשִׁים אֵינָן מִצְטָרְפוֹת לְזִימוּן. וְהוֹאִיל וְאֵינָן מִצְטָרְפוֹת לְזִימוּן, אֵין מְבָרְכִין עֲלֵיהֶם בַּשֵּׁם, דְּעִיקַּר בִּרְכַּת הַמָּזוֹן בְּזָכָר הוּא, וְלֹא בִּנְקֵבָה. אֲבָל מְחוּיָבוֹת לִשְׁמוֹעַ מִפִּי הַקּוֹרֵא. וּמְחוּיָבוֹת בְּמִקְרָא מְגִילָה, לִשְׁמוֹעַ מִפִּי הַקּוֹרֵא.

אֵין שָׁם זָכָר - קוֹרְאִים לְמִי שֶׁמְּבָרֵךְ לָהֶם. הָיוּ נָשִׁים הַרְבֵּה - הַמְבָרֵךְ עֲלֵיהֶן אֵינוֹ מְבָרֵךְ בַּשֵּׁם. שֶׁשָּׁנִינוּ, נָשִׁים אֵינָן מִצְטָרְפוֹת לְזִמּוּן. וְהוֹאִיל וְאֵינָן מִצְטָרְפוֹת לְזִמּוּן, אֵין מְבָרְכִים עֲלֵיהֶן בַּשֵּׁם, שֶׁעִקַּר בִּרְכַּת הַמָּזוֹן בְּזָכָר הוּא, וְלֹא בִּנְקֵבָה. אֲבָל מְחֻיָּבוֹת לִשְׁמֹעַ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, וּמְחֻיָּבוֹת בְּמִקְרָא מְגִלָּה לִשְׁמֹעַ מִפִּי הַקּוֹרֵא.

בִּרְכַּת בְּנָיִן יְרוּשָׁלַיִם בְּבִרְכַּת הַמָּזוֹן, דְּהָא אֲנַן מְבָרְכֵי עַד הַשְׁתָּא לְמַעְלָה, וְיֵשׁ לְבָרֵךְ לְמַטָּה, וּלְבָרֵךְ עַל בִּנְיַן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, דְּהָא מִשָּׁם מָזוֹן יוֹצֵא לְכָל הָעוֹלָם. וּשְׁאָר בְּנֵי הָעוֹלָם אֵינָן נִזּוֹנִים אֶלָּא מִשָּׁם, מִן הַתַּמְצִית. וְהַכֹּל הוּא בִּבְרָכָה רִאשׁוֹנָה, כְּלַל הַכֹּל. וְעַד הָכָא בִּרְכַּת הַזִּימוּן.

בִּרְכַּת בִּנְיַן יְרוּשָׁלַיִם בְּבִרְכַּת הַמָּזוֹן, שֶׁהֲרֵי אֲנוּ מְבָרְכִים עַד עַכְשָׁו לְמַעְלָה, וְיֵשׁ לְבָרֵךְ לְמַטָּה, וּלְבָרֵךְ עַל בִּנְיַן הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁהֲרֵי מִשָּׁם מָזוֹן יוֹצֵא לְכָל הָעוֹלָם. וּשְׁאָר בְּנֵי הָעוֹלָם אֵינָם נִזּוֹנִים אֶלָּא מִשָּׁם, מִן הַתַּמְצִית. וְהַכֹּל הוּא בְּבִרְכָה רִאשׁוֹנָה, כְּלַל הַכֹּל. וְעַד כָּאן בִּרְכַּת הַזִּמּוּן.

וּמַאן דְּמְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, חָדֵי לְעֵילָּא, וְחָדֵי לְתַתָּא. וְאִצְטְרִיךְ לְבָרֵךְ בְּחֶדְוָא, וּבִרְעוּתָא דְּלִבָּא, בְּגִין לְמֶחֱדֵי מִדַּת הַטּוֹב, דְּכְתִיב וַיֹּאכַל בֹּעַז וַיֵּשְׁתְּ וַיִּיטַב לִבּוֹ. דָּא הִיא מִדַּת הַטּוֹב. דִּכְתִיב, (משלי טו) וְטוֹב לֵב מִשְׁתֶּה תָּמִיד. אָתוֹ חַבְרַיָּיא וּנְשָׁקוּ לֵיהּ, וַעֲבָדוּ חֶדְוָה וְהִלּוּלָא אָחֳרָא, וְזַמִּינוּ לְכָל בְּנֵי דּוּכְתָּא, וְשַׁוְיוּהוּ רֵישָׁא לְכוּלְּהוּ.

וּמִי שֶׁמְּבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, מְשַׂמֵּחַ לְמַעְלָה וּמְשַׂמֵּחַ לְמַטָּה. וְצָרִיךְ לְבָרֵךְ בְּשִׂמְחָה וּבְרָצוֹן הַלֵּב, כְּדֵי לְשַׂמֵּחַ מִדַּת הַטּוֹב, שֶׁכָּתוּב וַיֹּאכַל בֹּעַז וַיֵּשְׁתְּ וַיִּיטַב לִבּוֹ. זוֹהִי מִדַּת הַטּוֹב, שֶׁכָּתוּב (משלי טו) וְטוֹב לֵב מִשְׁתֶּה תָּמִיד. בָּאוּ הַחֲבֵרִים וּנְשָׁקוּהוּ, וְעָשׂוּ שִׂמְחָה וְהִלּוּלָה אַחֶרֶת, וְהִזְמִינוּ אֶת כָּל בְּנֵי הַמָּקוֹם, וְשָׂמוּהוּ רֹאשׁ לְכֻלָּם.

(רות ג) וַיָּבֹא לִשְׁכַּב בִּקְצֵה הָעֲרֵמָה. רַבִּי נְהוֹרָאי וְרַבִּי יְהוּדָאי אָתוֹ לְטֶבֶרְיָה, שְׁמָעוּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן, דַּאֲמַר לְהַאי קְרָא, וַיֹּאכַל בֹּעַז וַיֵּשְׁתְּ כו'. וַיִּיטַב לִבּוֹ, אֲכִילַת חַיִּים שֶׁל מַעְלָה, וּמֵאִינּוּן חַיִּין חָדֵי לְלִבּוֹ. וְכֵיוָן דְּחָדֵי לֵיהּ, מִיָּד וַיָּבֹא לִשְׁכַּב בִּקְצֵה הָעֲרֵימָה, אִלֵּין אֲבָנִין

טָבִין, וּמַרְגָּלִין טָבִין עִילָּאִין, דְּסָחֲרִין כּוּרְסַיָּיא קַדִּישָׁא. כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (שה"ש ז) בִּטְנֵךְ עֲרֵמַת חִטִּים סוּגָה בַּשּׁוֹשַׁנִּים.

וַיָּבֹא לִשְׁכַּב בִּקְצֵה הָעֲרֵמָה (רות ג). רַבִּי נְהוֹרַאי וְרַבִּי יְהוּדַאי בָּאוּ לְטָבֶרְיָה. שָׁמְעוּ אֶת רַבִּי שִׁמְעוֹן שֶׁאוֹמֵר אֶת הַפָּסוּק הַזֶּה, וַיֹּאכַל בּעַז וַיִּשְׁתְּ כו'. וַיִּיטַב לִבּוֹ - אֲכִילַת חַיִּים שֶׁל מַעְלָה, וּמֵאוֹתָם הַחַיִּים שִׂמַּח אֶת לִבּוֹ. וְכֵיוָן שֶׁשִּׂמַּח אוֹתוֹ, מִיָּד וַיָּבֹא לִשְׁכַּב בִּקְצֵה הָעֲרֵמָה - אֵלּוּ אֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת טוֹבוֹת עֶלְיוֹנוֹת שֶׁסּוֹבְבוֹת אֶת הַכִּסֵּא הַקָּדוֹשׁ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שיר ז) בִּטְנֵךְ עֲרֵמַת חִטִּים סוּגָה בַּשּׁוֹשַׁנִּים.

וּמַאי דִּכְתִיב, (רות ג) וַתָּבֹא בַלָּט וַתְּגַל מַרְגְּלוֹתָיו וַתִּשְׁכָּב. שְׁכִיבַת רַגְלוֹי, וְלָא שְׁכִיבַת לְקִיבְלִיהּ, וְלָא לְגַבֵּיהּ. וַיְהִי בַּחֲצִי הַלַּיְלָה, מִכָּאן דְּעַד חֲצִי לַיְלָה לֹא יָדַע. דְּאֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נִכְנָס לַגַּן עֵדֶן עִם הַצַּדִּיקִים, אֶלָּא עַד אַחַר חֲצִי הַלַּיְלָה.

וּמַה שֶּׁכָּתוּב (רות ג) וַתָּבֹא בַלָּט וַתְּגַל מַרְגְּלֹתָיו וַתִּשְׁכָּב - נִשְׁכְּבָה לְרַגְלָיו, וְלֹא נִשְׁכְּבָה כְּנֶגְדּוֹ, וְלֹא אֶצְלוֹ. וַיְהִי בַּחֲצִי הַלַּיְלָה, מִכָּאן שֶׁעַד חֲצִי הַלַּיְלָה לֹא יָדַע, שֶׁאֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נִכְנָס לְגַן עֵדֶן עִם הַצַּדִּיקִים אֶלָּא עַד אַחַר חֲצִי הַלַּיְלָה.

דְּהָא בְּרָאשִׁיתָא דְּלֵילְיָא, כָּל נִשְׁמָתִין סָלְקִין, וַעֲרֵימַת חִטִּין מִתְתַּקְנָא בְּהוֹן. כַּד אִתְפְּלֵיג לֵילְיָא, כְּדֵין קָלָא אִיתְעַר וְקָרֵי, וְהַהוּא קָלָא אִיתְעַר מִסִּטְרָא דְצָפוֹן. וְהַהוּא שַׁלְהוֹבֵי מָטֵי עַד לְהַהוּא אֲתַר דְּאִיקְרֵי גֶּבֶר, כְּדֵין קָרֵי בְּחֵילָא. וְאִיקְרֵי קְרִיאַת הַגֶּבֶר. וּמַאן אִיהוּ. גַּבְרִיאֵ"ל. בָּטַשׁ הַהוּא שַׁלְהוֹבָא בְּגַדְפּוֹי דְּתַרְנְגוֹלָא דִּלְתַתָּא, וְקָרָא.

שֶׁהֲרֵי בְּרֵאשִׁית הַלַּיְלָה כָּל הַנִּשְׁמוֹת עוֹלוֹת, וַעֲרֵמַת הַחִטִּים מִתְתַּקֶּנֶת בָּהֶם. כְּשֶׁנֶּחֱלַק הַלַּיְלָה, אָז קוֹל מִתְעוֹרֵר וְקוֹרֵא, וְאוֹתוֹ הַקּוֹל מִתְעוֹרֵר מִצַּד הַצָּפוֹן. וְאוֹתָם הַשַּׁלְהֶבוֹת מַגִּיעוֹת עַד אוֹתוֹ הַמָּקוֹם שֶׁנִּקְרָא גֶּבֶר, וְאָז קוֹרֵא בְּחַיִל, וְנִקְרֵאת קְרִיאַת הַגֶּבֶר. וּמִיהוּ? גַּבְרִיאֵ"ל. מַכֶּה אוֹתָהּ הַשַּׁלְהֶבֶת בְּכַנְפֵי הַתַּרְנְגוֹל שֶׁלְּמַטָּה, וְקוֹרֵא.

כְּדֵין עֵילָא וְתַתָּא בְּקִיּוּמָא דִּדִינָא דִשְׁמָאלָא קָיְימָא. וּכְדֵין כְּתִיב, (רות ג) וַיְהִי בַּחֲצִי הַלַּיְלָה וַיֶּחֱרַד הָאִישׁ וַיִּלָּפֵת וְהִנֵּה אִשָּׁה שֹׁכֶבֶת מַרְגְּלוֹתָיו.

וְאָז מַעְלָה וּמַטָּה בְּקִיּוּם הַדִּין שֶׁל הַשְּׂמאל עוֹמְדִים. וְאָז כְּתוּב (רות ג) וַיְהִי בַּחֲצִי הַלַּיְלָה וַיֶּחֱרַד הָאִישׁ וַיִּלָּפֵת וְהִנֵּה אִשָּׁה שֹׁכֶבֶת מַ רְגְּלוֹתָיו.

וַיְהִי בַּחֲצִי הַלַּיְלָה. תְּנַן, תְּלַת מִשְׁמָרוֹת הֲווֹי הַלַּיְלָה, וְעַל כָּל מִשְׁמָר וּמִשְׁמָר יוֹשֵׁב הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְשׁוֹאֵג כַּאֲרִי. וּבְכָל מִשְׁמָרָה וּמִשְׁמָרָה מַלְאָכִין יְדִיעִין, מְמַנָּן בְּלֵילְיָא בְּאִילֵּין תְּלַת מִשְׁמָרוֹת.

וַיְהִי בַּחֲצִי הַלַּיְלָה. שְׁנִינוּ, שְׁלֹשׁ מִשְׁמָרוֹת הוּא הַלַּיְלָה, וְעַל כָּל מִשְׁמָר וּמִשְׁמָר יוֹשֵׁב הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְשׁוֹאֵג כַּאֲרִי. וּבְכָל מִשְׁמָרָה וּמִשְׁמָרָה מַלְאָכִים יְדוּעִים, מְמֻנִּים בַּלַּיְלָה בִּשְׁלֹשׁ הַמִּשְׁמָרוֹת הַלָּלוּ.

בַּמִּשְׁמָרָה הָרִאשׁוֹנָה, אִינּוּן מַלְאָכִין דְּאִתְמְרִין שִׁירְתָא בְּרִישׁ לֵילְיָא. וּמַאי קָאָמְרֵי. (תהלים כד) לְדָוִד מִזְמוֹר לַה' הָאָרֶץ וגו', (שם) מִי יַעֲלֶה בְּהַר ה'. (שם) נְקִי כַפַּיִם וּבַר לֵבָב וגו'.

בַּמִּשְׁמָרָה הָרִאשׁוֹנָה, הֵם הַמַּלְאָכִים שֶׁאוֹמְרִים שִׁירָה בָּרִאשִׁית הַלַּיְלָה. וּמַה הֵם אוֹמְרִים? (תהלים כד) לְדָוִד מִזְמוֹר לַה' הָאָרֶץ וְגוֹ', (שם) מִי יַעֲלֶה בְהַר ה'. (שם) נְקִי כַפַּיִם וּבַר לֵבָב וְגוֹ'.

בְּגִין דְּכָל נְשְׁמָתִין דִּבְנֵי נָשָׁא, נָפְקוּ וּבָעָאן לְסָלְקָא. כַּד סָלְקִין לְדוּכְתָּא דְּאִלֵּין מְמַנָּן דְּמִשְׁמָרָה רִאשׁוֹנָה קָיְימִין, אִית תַּמָּן תְּלַת מְאָה וְשִׁיתִּין וְחַמֵּשׁ הֵיכָלִין, כְּחוּשְׁבַּן יוֹמֵי שַׁתָּא, וּמְמַנָּן תְּרֵיסְרִין עֲלַיְיהוּ.

מִשּׁוּם שֶׁכָּל נִשְׁמוֹת בְּנֵי הָאָדָם יוֹצְאוֹת וְרוֹצוֹת לַעֲלוֹת. כְּשֶׁעוֹלוֹת לַמָּקוֹם שֶׁל הַמְמֻנִּים הַלָּלוּ שֵׁשֶׁם עוֹמְדִים הַמִּשְׁמָרָה הָרִאשׁוֹנָה, יֵשׁ שָׁם שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שִׁשִּׁים וַחֲמִשָּׁה הֵיכָלוֹת, כְּחֶשְׁבּוֹן יְמוֹת הַשָּׁנָה, וּמְמֻנִּים מְגֻנִּים עֲלֵיהֶם.

אִי זַכָּאִין אִינוּן נְשְׁמָתִין, פָּתְחִין לְהוֹן פִּתְחִין עִילָּאִין. וְאִי לָאו, דַּחְיָין לוֹן לְבַר, וְאָזְלִין וּמְשַׁטְטֵי בְּכָל עָלְמָא, וּפָגְעֵי בְּאִינוּן רוּחִין בִּישִׁין, וְאוֹדְעִין לְהוֹן מִילִּין, מִנְהוֹן כְּדִיבִין, וּמִנְהוֹן קְשׁוֹט. אִי זַכָּאן לְאַעָלָא, פָּתְחִין לְהוֹן פִּתְחָא, וְעָאלִין וְסָלְקִין לְדוּכְתָּא דְּאִינוּן אוֹחָרָנַיְיתָא.

אִם זוֹכוֹת אוֹתָן הַנְּשָׁמוֹת, פּוֹתְחִים לָהֶן פְּתָחִים עֶלְיוֹנִים. וְאִם לֹא, דּוֹחִים אוֹתָן הַחוּצָה, וְהוֹלְכוֹת וּמְשׁוֹטְטוֹת בְּכָל הָעוֹלָם, וּפוֹגְשׁוֹת אֶת אוֹתָן הָרוּחוֹת הָרָעוֹת, וּמוֹדִיעוֹת לָהֶן דְּבָרִים, מֵהֶם כּוֹזְבִים וּמֵהֶם אֱמֶת. אִם זוֹכוֹת לְהִכָּנֵס, פּוֹתְחִים לָהֶן פֶּתַח, וְנִכְנָסוֹת וְעוֹלוֹת לִמְקוֹם אוֹתָן הָאֲחֵרוֹת.

מִשְׁמָרָה שְׁנִיָּה, תַּמָּן אִינוּן מְמַנִּין אָחֳרָנִין, אִיקְרוּן אָבֵלֵי צִיּוֹן, דְּקָא מִתְאַבְּלֵי עַל חוּרְבַּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ.

מִשְׁמֶרֶת שְׁנִיָּה, שָׁם הֵם הַמְמֻנִּים הָאֲחֵרִים, שֶׁנִּקְרָאִים אֲבֵלֵי צִיּוֹן, שֶׁמִּתְאַבְּלִים עַל חֻרְבַּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ.

וּבְהַהוּא שַׁעֲתָא דְּקָרְיָאת הַגֶּבֶר, דְּאִיתְעַר הַהוּא שַׁלְהוֹבָא דְּסִטְרָא צָפוֹן, מֵהַהוּא אִתְעָרוּ דְּהַהוּא שַׁלְהוֹבָא, כַּד נָחֲתָא לְהַאי עַלְמָא, עַד גַּדְפֵּי תַּרְנְגוֹלָא דְּהַאי עָלְמָא, קָרֵי בְּחֵיל, וַאֲמַר, אִתְעָרוּ לְבְכְיָא דְּבֵי מַקְדְּשָׁא, כָּל אִינוּן מָארֵיהוֹן דְּשָׁלוֹם דְּכְתִיב, (ישעיה לג) מַלְאֲכֵי שָׁלוֹם מַר יִבְכָּיוּן.

וּבְאוֹתָהּ הַשָּׁעָה שֶׁל קְרִיאַת הַגֶּבֶר, שֶׁמִּתְעוֹרֶרֶת אוֹתָהּ הַשַּׁלְהֶבֶת שֶׁל צַד הַצָּפוֹן, מֵאוֹתָהּ הִתְעוֹרְרוּת הַשַּׁלְהֶבֶת הַזֹּאת, כְּשֶׁיּוֹרֶדֶת לְעוֹלָם הַזֶּה, עַד כְּנָפֵי הַתַּרְנְגוֹל שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה, קוֹרֵא בְּחַיִל, וְאוֹמֵר: הִתְעוֹרְרוּ לִבְכִיָּה שֶׁל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ כָּל אוֹתָם בַּעֲלֵי הַשָּׁלוֹם, שֶׁכָּתוּב (ישעיה לג) מַלְאֲכֵי שָׁלוֹם מַר יִבְכָּיוּן.

מַאן דְּחָמָא בַּכְיָא, וּמַאן דְּלָא חָמָא בַּכְיָא, כּוּלְהוּ מִתְכַּנְּשִׁין לִבְכִיָּה דְּבֵי מַקְדְּשָׁא. מַאן חָמָא עַרְבּוּבְיָא דְּכָל חֵילֵי שְׁמַיָּא, וְכָל רְתִיכִין קַדִּישִׁין גָּעוֹ וּבְכוֹ.

מִי שֶׁרוֹאֶה בְּכִי, וּמִי שֶׁלֹּא רוֹאֶה בְּכִי, כֻּלָּם מִתְכַּנְּסִים לִבְכִי שֶׁל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. מִי רָאָה הָעֵרְבּוּבְיָה שֶׁל כָּל צִבְאוֹת הַשָּׁמַיִם, וְכָל הַמֶּרְכָּבוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת שֶׁגּוֹעוֹת וּבוֹכוֹת?

וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא גָּעֵי וּבָכֵי, וּבָעֵיט בִּתְלַת מְאָה וְתִשְׁעִין רְקִיעִין. וּכְדֵין, בְּהַהִיא שַׁעֲתָא כְּתִיב, (רות ב) וַיְהִי בַּחֲצִי הַלַּיְלָה וַיֶּחֱרַד הָאִישׁ וַיִּלָּפֵת. הָאִישׁ, דָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, דְּשָׁאַג

וְיָהֵיב קָלָא עַל חוּרְבַּן דְּבֵי מַקְדְּשָׁא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ירמיה כה) ה' מִמָּרוֹם יִשְׁאָג וּמִמְּעוֹן קָדְשׁוֹ יִתֵּן קוֹלוֹ. שָׁאוֹג יִשְׁאַג עַל נָוֵהוּ, דָּא שְׁכִינְתָּא. וַיְלָפֵת, כְּדָבָר אַחֵר (איוב ו) יִלָּפְתוּ אָרְחוֹת דַּרְכָּם.

וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא גּוֹעֶה וּבוֹכֶה, וּבוֹעֵט בִּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְשִׁבְעִים (ותשעים) רְקִיעִים. וְאָז, בְּאוֹתָהּ הַשָּׁעָה כְּתִיב, (רות ג) וַיְהִי בַּחֲצִי הַלַּיְלָה וַיֶּחֱרַד הָאִישׁ וַיִּלָּפֵת. הָאִישׁ - זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁשּׁוֹאֵג וְנוֹתֵן קוֹל עַל חָרְבַּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ירמיה כה) ה' מִמָּרוֹם יִשְׁאָג וּמִמְּעוֹן קָדְשׁוֹ יִתֵּן קוֹלוֹ. שָׁאוֹג יִשְׁאַג עַל נָוֵהוּ - זוֹ הַשְּׁכִינָה. וַיִּלָּפֵת - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (איוב ו) יִלָּפְתוּ אָרְחוֹת דַּרְכָּם.

כְּדַיִן אִיהוּ בְּעַט בִּרְקִיעִין כּוּלְהוּ, וְכָל חַיְילִין, וְכָל רְתִיכִין, בָּכָאן וּמִתְאַבְּלָן בְּהַהוּא שַׁעֲתָא. מַאי קָאָמְרֵי, (תהלים עט) אֱלֹהִים בָּאוּ גוֹיִם בְּנַחֲלָתֶךָ וְגוֹ'. נָתְנוּ אֶת נִבְלַת עֲבָדֶיךָ וְגוֹ'. (שם קלז) עַל נַהֲרוֹת בָּבֶל וְגוֹ'.

וְאָז הוּא בּוֹעֵט בְּכָל הָרְקִיעִים, וְכָל הַצְּבָאוֹת וְכָל הַמֶּרְכָּבוֹת בּוֹכִים וּמִתְאַבְּלִים בְּאוֹתָהּ הַשָּׁעָה. מַה הֵם אוֹמְרִים? (תהלים עט) אֱלֹהִים בָּאוּ גוֹיִם בְּנַחֲלָתֶךָ וְגוֹ'. נָתְנוּ אֶת נִבְלַת עֲבָדֶיךָ וְגוֹ'. (שם קלט) עַל נַהֲרוֹת בָּבֶל וְגוֹ'.

וַיִּלָּפֵת, אֲמַאי. בְּגִין, וְהִנֵּה אִשָּׁה שׁוֹכֶבֶת מַרְגְּלוֹתָיו, שְׁכִיבַת לְעִפְרָא, מְהַדְּקָא בֵּין רַגְלַיִן, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. כְּדַיִן בְּהַהִיא שַׁעֲתָא אִיהִי אִיתְעָרַת לְגַבֵּיהּ, וְהוּא שָׁאֵיל לָהּ, מִי אַתְּ בִּתִּי בְּגַלּוּתָא. וּמִי אַתְּ בְּשַׁעֲתָא דָא.

וַיִּלָּפֵת, לְמָה? מִשּׁוּם (שהרי) הִנֵּה אִשָּׁה שֹׁכֶבֶת מַרְגְּלֹתָיו, שׁוֹכֶבֶת לֶעָפָר, מְהֻדֶּקֶת בֵּין הָרַגְלַיִם, זוֹ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. אָז בְּאוֹתָהּ שָׁעָה הִיא מִתְעוֹרֶרֶת אֵלָיו, וְהוּא שׁוֹאֵל אוֹתָהּ, מִי אַתְּ בִּתִּי בַּגָּלוּת, וּמִי אַתְּ בַּשָּׁעָה הַזּוֹ?

וַתֹּאמֶר אָנֹכִי רוּת אֲמָתֶךָ. מְרַוָּות בְּצַעֲרִין, מְרַוָּות מַכְאוֹבִין עַל בָּנַי דְּאִינּוּן בְּגָלוּתָא. וְעַל פְּלָטֵירִין קַדִּישִׁין דְּאִתְתָּרִיכְנָא מִנַּיְיהוּ, וְלָא דַי דְּאִתְתָּרִיכְנָא, אֶלָּא דִּמְחָרְפִין וּמְקַלְלִין בְּכָל יוֹמָא עֲלַיְיהוּ, וְלֵית לִי פּוּמָא בְּגָלוּתָא לְאַהֲדָרָא לוֹן.

וַתֹּאמֶר אָנֹכִי רוּת אֲמָתֶךָ. רְווּיָה בְּצַעַר, רְווּיָה בְּמַכְאוֹבִים עַל בָּנַי (שהם) בַּגָּלוּת, וְעַל הַפַּלְטֵרִין הַקְּדוֹשִׁים שֶׁגֹּרַשְׁתִּי מֵהֶם. וְלֹא דַי שֶׁגֹּרַשְׁתִּי, אֶלָּא שֶׁמְּחָרְפִים וּמְקַלְלִים בְּכָל יוֹם עֲלֵיהֶם, וְאֵין לִי פֶּה בַּגָּלוּת לְהַחֲזִיר לָהֶם.

(רות ג) וַיֹּאמֶר בָּרוּכָה אַתְּ לַה' בִּתִּי הֵטַבְתְּ חַסְדֵּךְ הָאַחֲרוֹן מִן הָרִאשׁוֹן לְבִלְתִּי לֶכֶת אַחֲרֵי הַבַּחוּרִים אִם דַּל אִם עָשִׁיר. אָמַר לָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, בְּרִתִּי, אַדְכַּר קֳדָמַי, כַּד דָּוִד מְשִׁיחִי אִתְתָּרַךְ מִירוּשְׁלַם, וְהוּא אָתָא עַד בַּחוּרִים, וּנְפֵיק שִׁמְעִי בֶּן גֵּרָא מִן הַיְמִינִי לְגַבֵּי מְשִׁיחִי, וְגָדֵיף וְקִילֵל לְגַבֵּיהּ, וְשָׁתֵיק. כְּהַאי גִּידוּפָא לָא הֲוָה גִידוּפָא. וְקִלֵּיל לֵיהּ קְלָלָה נִמְרָצָת, וְלָא חָיֵישׁ לַאֲתָבָא לֵיהּ, וְשָׁתֵיק.

וַיֹּאמֶר בָּרוּכָה אַתְּ לַה' בִּתִּי הֵיטַבְתְּ חַסְדֵּךְ הָאַחֲרוֹן מִן הָרִאשׁוֹן לְבִלְתִּי לֶכֶת אַחֲרֵי הַבַּחוּרִים אִם דַּל אִם עָשִׁיר. אָמַר לָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, בִּתִּי, נִזְכַּר לְפָנַי, כְּשֶׁדָּוִד מְשִׁיחִי גֹּרַשׁ מִירוּשָׁלַיִם, וְהוּא בָּא עַד בַּחוּרִים,

וְיָצָא שִׁמְעִי בֶּן גֵּרָא מִן הַיְמִינִי אֶל מְשִׁיחִי, וְגִדֵּף וְקִלֵּל אֵלָיו, וְשָׁתַק. כְּמוֹ הַגִּדּוּף הַזֶּה לֹא הָיָה גִּדּוּף, וְקִלֵּל אוֹתוֹ קְלָלָה נִמְרֶצֶת, וְלֹא חָשַׁשׁ לַהֲשִׁיבוֹ, וְשָׁתַק.

וְהַשְׁתָּא בְּגָלוּתָא, אוּף הָכֵי טִיבוּ וּקְשׁוֹט סַגֵּי עֲבָדַת עִמִּי, וְאוֹטִיבַת דָּא טִיבוּ בַּתְרָאָה, מֵהַהוּא קַדְמָאָה דְּהָוָה מִבַּחוּרִים, וְלָא אִתְּ חַיְישָׁא לְמֵימַךְ בָּתַר חֵירוּפִין וְגִידּוּפִין דְּשָׁאַר עַמִּין, דְּאִינּוּן כְּהַהוּא מִבַּחוּרִים. אִם דַּל, דָּא אַסְפַּסְיָינוּס דְּלָא בַּר מַלְכָּא הֲוָה. וְאִם עָשִׁיר, דָּא נְבוּכַדְנֶצַּר מַלְכָּא בַּר מַלְכָּא רֵישָׁא דְּדַהֲבָא.

וְכָעֵת בַּגָּלוּת, אַף כָּאן חָסֶד וֶאֱמֶת הַרְבֵּה עֲשִׂית עִמָּדִי, וְהֵיטַבְתָּ (שהיטבת) אֶת הַחֶסֶד הָאַחֲרוֹן הַזֶּה מֵאוֹתוֹ הָרִאשׁוֹן שֶׁהָיָה מִבַּחוּרִים, וְאֵינָךְ חוֹשֶׁשֶׁת לְכָל אַחַר הַחֵרוּפִים וְהַגִּדּוּפִים שֶׁל שְׁאָר הָעַמִּים, שֶׁהֵם כְּמוֹ אוֹתוֹ מִבַּחוּרִים. אִם דַּל - זֶה אַסְפַּסְיָנוּס, שֶׁלֹּא הָיָה בֶּן מֶלֶךְ. וְאִם עָשִׁיר - זֶה נְבוּכַדְנֶצַּר הַמֶּלֶךְ בֶּן מֶלֶךְ, רֹאשׁ הַזָּהָב.

וְחָכְמָתָא דִּשְׁלֹמֹה לְגַבֵּי שִׁמְעִי, מַאי כְּתִיב בֵּיהּ. (שמואל ב טז) צֵא צֵא אִישׁ הַדָּמִים וְאִישׁ הַבְּלִיַּעַל. פּוּק פּוּק תְּרֵי זִימְנֵי, פּוּק מִירוּשָׁלַיִם, פּוּק מִבֵּיתָךְ. אֲמַר לֵיהּ שְׁלֹמֹה אֲנָא לָאו הָכֵי אֶלָּא בְּנֵה לָךְ בַּיִת בִּירוּשָׁלַיִם וְגוֹ', (מלכים א ב) וְהָיָה בְּיוֹם צֵאתְךָ וְגוֹ'.

וְחָכְמַת שְׁלֹמֹה אֶל שִׁמְעִי, מַה כָּתוּב בּוֹ? (שמואל ב טז) צֵא צֵא אִישׁ הַדָּמִים וְאִישׁ הַבְּלִיַּעַל. צֵא צֵא פַּעֲמַיִם. צֵא מִירוּשָׁלַיִם, צֵא מִבֵּיתְךָ. אֲמַר לוֹ שְׁלֹמֹה, אֵינִי כָּךְ, אֶלָּא (מלכים א ב) בְּנֵה לְךָ בַּיִת בִּירוּשָׁלַיִם וְגוֹ', וְהָיָה בְּיוֹם צֵאתְךָ וְגוֹ'.

וְעַל דָּא אָמַר לֵיהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, הֵיטַבְתָּ חַסְדֵּךְ הָאַחֲרוֹן מִן הָרִאשׁוֹן, דְּאִתְקְיְימַת בְּקִיּוּמָא לְגַבָּאי, וְלָא חַיְישַׁת לְחֵרוּפָא וְגִידּוּפָא דִּשְׁאַר עַמִּין. אֲבָל לֵינִי הַלַּיְלָה, תֶּהֱוִי הִשְׁתָּא בְּגָלוּתָא, וְאַנְהִיגֵי לְבָנָיךְ תַּמָּן בְּאוֹרַיְיתָא וּבְעוֹבָדִין טָבִין. וְאִם יִסְהֲדָן עֲלָיךְ עוֹבָדִין טָבִין לְמִפְרוֹק לָךְ, יִפְרוֹק. וְאִם לָאו, וּגְאַלְתִּיךְ אָנֹכִי. חַי ה' שִׁכְבִי עַד הַבֹּקֶר, עַד דְּיֵיתֵי צַפְרָא וְנָהִירוּ דְּפוּרְקָנָא.

וְעַל זֶה אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, הֵיטַבְתָּ חַסְדְּךָ הָאַחֲרוֹן מִן הָרִאשׁוֹן, שֶׁהִתְקַיַּמְתָּ בְּקִיּוּם אֵלַי, וְלֹא חָשַׁשְׁתָּ לַחֵרוּף וְהַגִּדּוּף שֶׁל שְׁאָר הָעַמִּים. אֲבָל לֵינִי הַלַּיְלָה, תִּהְיִי כָּעֵת בַּגָּלוּת, וְהוֹבִילִי אֶת בָּנַיִךְ לְשָׁם בְּתוֹרָה וּבְמַעֲשִׂים טוֹבִים. וְאִם יָעִידוּ עָלַיִךְ מַעֲשִׂים טוֹבִים לִגְאֹל אוֹתָךְ - יִגְאָל, וְאִם לֹא - וּגְאַלְתִּיךְ אָנֹכִי. חַי ה' שִׁכְבִי עַד הַבֹּקֶר, עַד שֶׁיָּבֹא הַבֹּקֶר וְהָאֲרַת הַגְּאֻלָּה. (לילי הלילה וגו').

בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְפְּלִיג לֵילְיָא, אֵיהִי אִיתְעָרַת לְגַבֵּיהּ, כְּדֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אָעִיל בְּגִינְתָא דְּעֵדֶן, עִם צַדִּיקַיָּיא, לְאִשְׁתַּעְשָׁעָא בְּאוֹרַיְיתָא בְּגִינְתָא דְּעֵדֶן, עַד יוֹמָא.

בְּשָׁעָה שֶׁנֶּחֱלַק הַלַּיְלָה, הִיא מִתְעוֹרֶרֶת אֵלָיו, וְאָז נִכְנָס הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְגַן הָעֵדֶן עִם הַצַּדִּיקִים, לְהִשְׁתַּעֲשֵׁעַ בַּתּוֹרָה בְּגַן הָעֵדֶן עַד בֹּא הַיּוֹם.

כְּדֵין אָתֵי גּוֹאֵל. אֵימָתַי. בְּזִמְנָא דְּיִשְׂרָאֵל מַצְלָן צְלוֹתָא, וְסָמְכִין גְּאוּלָה לְתְפִלָּה. וְיִשְׂרָאֵל שָׁרְיָין עַל אַרְעָא קַדִּישָׁא. וְכַד לָא סָמִיךְ גְּאוּלָה לְתְפִלָּה, אָז לָא סָמִיךְ דָּא לְדָא, וְאָזְלַת בְּגָלוּתָא.

וְאָז בָּא הַגּוֹאֵל. מָתַי? בִּזְמַן שֶׁיִּשְׂרָאֵל מִתְפַּלְלִים תְּפִלָּה, וְסוֹמְכִים גְּאֻלָּה לִתְפִלָּה, וְיִשְׂרָאֵל שְׁרוּיִים עַל הָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה. וּכְשֶׁלֹּא סוֹמְכִים גְּאֻלָּה לִתְפִלָּה, אָז לֹא סוֹמֵךְ זֶה אֶת זֶה, וְהוֹלֶכֶת בַּגָּלוּת.

(רות ד) וְהִנֵּה הַגֹּאֵל עֹבֵר אֲשֶׁר דִּבֶּר בֹּעַז, דָּא אִיהוּ גּוֹאֵל קָרוֹב, יַתִּיר קָרוֹב לְפוּרְקָן, סַגֵּי קָרוֹב לְעַלְמָא דְּאָתֵי, וִימִינָא עִילָּאָה.

וְהִנֵּה הַגֹּאֵל עֹבֵר אֲשֶׁר דִּבֶּר בֹּעַז (רות ד), זֶהוּ גּוֹאֵל קָרוֹב, יוֹתֵר קָרוֹב לַגְּאֻלָּה. הַרְבֵּה קָרוֹב לָעוֹלָם הַבָּא, וְהַיְמִין הָעֶלְיוֹן.

וַיֹּאמֶר סוּרָה שְׁבָה פֹּה פְּלוֹנִי אַלְמוֹנִי. מַאי אַלְמוֹנִי. אַלְמוֹנִי מַמָּשׁ. דְּהָא כְּתִיב, הֵשִׁיב אָחוֹר יְמִינוֹ. אַמַּאי. אֶלָּא, בְּגִין דְּהָא עַד קֵץ הַיְמִין שְׁכִיבַת לְאַרְעָא, כְּדֵין הוּא אַלְמוֹנִי. פְּלוֹנִי מְכוּסֶה, גָּנוּז מִיּוֹמָא דְּאִתְבְּרֵי עָלְמָא.

וַיֹּאמֶר סוּרָה שְׁבָה פֹּה פְּלוֹנִי אַלְמוֹנִי. מַה זֶּה אַלְמוֹנִי? אַלְמוֹנִי מַמָּשׁ. שֶׁהֲרֵי כָּתוּב, הֵשִׁיב אָחוֹר יְמִינוֹ. לְמָה? אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁהֲרֵי עַד קֵץ הַיְמִין שׁוֹכֶבֶת לְאָרֶץ, אָז הוּא אַלְמוֹנִי. פְּלוֹנִי מְכֻסֶּה, גָּנוּז מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם.

(שם) לֹא אוּכַל לִגְאָל לִי פֶּן אַשְׁחִית אֶת נַחֲלָתִי. מִכָּאן, דִּתְרֵין מְשִׁיחִין אִינּוּן, גּוֹאֵל קָרוֹב וְגוֹאֵל רָחוֹק. גּוֹאֵל קָרוֹב, מִסִּטְרָא דְּיָמִינָא. גּוֹאֵל רָחוֹק, דָּא מְשִׁיחָא בֶּן יוֹסֵף. וּמַאן אִיהוּ. יוֹסֵף דְּאִקְרֵי צַדִּיק. וְדָא אִיהוּ מְשִׁיחָא דְּאָתֵי רִאשׁוֹן.

לֹא אוּכַל לִגְאָל לִי פֶּן אַשְׁחִית אֶת נַחֲלָתִי (שם). מִכָּאן שֶׁשְּׁנֵי מְשִׁיחִים הֵם, גּוֹאֵל קָרוֹב וְגוֹאֵל רָחוֹק. גּוֹאֵל קָרוֹב מִצַּד הַיְמִין. גּוֹאֵל רָחוֹק זֶה מָשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף. וּמִי הוּא? יוֹסֵף שֶׁנִּקְרָא צַדִּיק, וְזֶהוּ הַמָּשִׁיחַ שֶׁבָּא רִאשׁוֹן.

לֹא אוּכַל לִגְאָל לִי, דָּהָא יְמִינָא דְּאִיהוּ לַאֲחוֹרָא, דִּכְתִיב (איכה ב) הֵשִׁיב אָחוֹר יְמִינוֹ, כְּתִיב בֵּיהּ, הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי. וְעַד דְּאִתּוֹשַׁע דָּא, לֹא אוּכַל לִגְאָל לִי.

לֹא אוּכַל לִגְאָל לִי, שֶׁהֲרֵי הַיְמִין (שהוא לאחור, שכתוב (איכה ב) השיב אחור ימינו), כָּתוּב בּוֹ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי. וְעַד שֶׁנּוֹשָׁע זֶה, לֹא אוּכַל לִגְאָל לִי.

גְּאַל לְךָ אַתָּה אֶת גְּאֻלָּתִי. דְּהָא מָשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף אִתֵּי וְיִפְרוֹק קַדְמָאָה, לְבָתַר אִתְעָרָא יְמִינָא גְּנִיזָא, דְּאִיהוּ גָּנוּז לְתַרְיִן צַדִּיקִים הַלָּלוּ, צַדִּיק וְצֶדֶק. וְעַל דָּא תְּנִינָן, דְּאִיהוּ גָּנִיז לַצַּדִּיקִים. וּבָזֶה יְקוּמוּן וְיִתְחַבְּרוּן בְּתֵיאוּבְתָּא בִּגְנִיזָא, לְמֶיעְבַּד אִיבִּין וּפֵירִין בְּעָלְמָא, וּכְדֵין יְמִין ה' רוֹמֵמָה.

גְּאַל לְךָ אַתָּה אֶת גְּאֻלָּתִי. שֶׁהֲרֵי מָשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף בָּא וְיִגְאַל הָרִאשׁוֹן. אַחַר כָּךְ מִתְעוֹרֵר הַיְמִין הַגָּנוּז, שֶׁהוּא גָּנוּז לִשְׁנֵי הַצַּדִּיקִים הַלָּלוּ, צַדִּיק וְצֶדֶק. וְעַל זֶה שָׁנִינוּ שֶׁהוּא גָּנוּז לַצַּדִּיקִים, וּבָזֶה יְקוּמוּ וְיִתְחַבְּרוּ בִּתְשׁוּקָה בִּגְנִיזָה, לַעֲשׂוֹת תּוֹלְדוֹת וּפֵרוֹת בָּעוֹלָם, וְאָז יְמִין ה' רוֹמֵמָה.

(רות ד) וַיֹּאמֶר הַגֹּאֵל לִבֹּעַז קְנֵה לָךְ וַיִּשְׁלֹף נַעֲלוֹ. כְּדִבָּר אַחֵר (איוב כ) שָׁלַף וַיֵּצֵא מִגְוָה. בְּאִיתְעָרוּ דִּבְרִית מִשְׁתָּעֵי, וּבְלָשׁוֹן כָּבוֹד. דְּכֵיוָן דְּאִיתְעַר יָמִינָא לְגַבֵּי צַדִּיק, מִיָּד וַיִּשְׁלוֹף נַעֲלוֹ. אִתְעָרוּ דִּילֵיהּ לְגַבֵּי עַלְמָא תַּתָּאָה. כְּדֵין אִיתְעַר לְמֶעְבַּד אִיבִּין בְּעָלְמָא, בְּחֵילָא דְהַהוּא גּוֹאֵל קָרוֹב. וְאִתְעַר לֵיהּ לְגַבֵּי עָלְמָא, וַאֲמַר קְנֵה לָךְ.

וַיֹּאמֶר הַגֹּאֵל לִבֹּעַז קְנֵה לָךְ וַיִּשְׁלֹף נַעֲלוֹ (רות ד), כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (איוב כ) שָׁלַף וַיֵּצֵא מִגְוָה. (שלף איש זה משה) בַּהִתְעוֹרְרוּת שֶׁל בְּרִית מְדַבֵּר, וּבִלְשׁוֹן כָּבוֹד. שֶׁכֵּיוָן שֶׁמִּתְעוֹרֵר הַיָּמִין אֶל הַצַּדִּיק, מִיָּד וַיִּשְׁלֹף נַעֲלוֹ, (ההתעוררות) שֶׁלּוֹ אֶל הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן. (אז מתעורר לעשות תולדות בעולם) בְּכֹחַ אוֹתוֹ הַגּוֹאֵל הַקָּרוֹב, וּמְעוֹרֵר אוֹתוֹ אֶל הָעוֹלָם, וְאוֹמֵר קְנֵה לָךְ.

עָה כָּאן רָזִין דִּמְגִילָה זוֹ. אֱתוֹ רַבִּי נְהוֹרַאי וְרַבִּי יְהוּדָאי, וּנְשָׁקוּ רֵאשֵׁיהּ וִידוֹי. אֲמָרוּ וַדַּאי נָהִירוּ דְּסִינֵי הֲכֵי נָמֵי קַמֵּיהּ, בּוּצִינָא דְנְהוֹרָא אִיהוּ.

עַד כָּאן סוֹדוֹת הַמְּגִלָּה הַזֹּו. בָּאוּ רַבִּי נְהוֹרַאי וְרַבִּי יְהוּדָאי, וְנָשְׁקוּ רֹאשׁוֹ וְיִדּוֹ. אָמְרוּ, וַדַּאי אוֹר שֶׁל סִינַי (בסלע העליון) כָּךְ גַּם לְפָנָיו, הַמְּאוֹר שֶׁל הָאוֹר הוּא.

(רות ד) וְזֹאת לְפָנִים בְּיִשְׂרָאֵל עַל הַגְּאוּלָה וְעַל הַתְּמוּרָה לְקַיֵּם כָּל דָּבָר שָׁלַף אִישׁ נַעֲלוֹ וְנָתַן לְרֵעֵהוּ וְזֹאת הַתְּעוּדָה בְּיִשְׂרָאֵל. רַבָּנָן פָּתְרֵי קְרָא, וְאָמְרוּ, דִּכְתִיב, (תהלים קב) לְפָנִים הָאָרֶץ יָסַדְתָּ וּמַעֲשֵׂה יָדֶיךָ שָׁמָיִם. כְּשֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹלָמוֹ, לֹא בָרָא אוֹתוֹ אֶלָּא עִם הַתּוֹרָה. וְהַתּוֹרָה הָיְתָה אַלְפַּיִם שָׁנָה קוֹדֶם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם. דִּכְתִיב, (משלי ח) וָאֶהְיֶה שַׁעֲשׁוּעִים יוֹם יוֹם.

וְזֹאת לְפָנִים בְּיִשְׂרָאֵל עַל הַגְּאוּלָה וְעַל הַתְּמוּרָה לְקַיֵּם כָּל דָּבָר שָׁלַף אִישׁ נַעֲלוֹ וְנָתַן לְרֵעֵהוּ וְזֹאת הַתְּעוּדָה בְּיִשְׂרָאֵל (רות ד). רַבּוֹתֵינוּ פּוֹתְרִים הַפָּסוּק, וְאוֹמְרִים, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים קב) לְפָנִים הָאָרֶץ יָסַדְתָּ וּמַעֲשֵׂה יָדֶיךָ שָׁמָיִם. כְּשֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹלָמוֹ, לֹא בָרָא אוֹתוֹ אֶלָּא עִם הַתּוֹרָה. וְהַתּוֹרָה הָיְתָה אַלְפַּיִם שָׁנָה קֹדֶם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, שֶׁכָּתוּב (משלי ח) וָאֶהְיֶה שַׁעֲשׁוּעִים יוֹם יוֹם.

דְּתָנִינָן, כְּשֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת עוֹלָמוֹ, הֵכִין אֶת הַתּוֹרָה. דִּכְתִיב, (איוב כח) אָז רָאָהּ וַיְסַפְּרָהּ וְגוֹ'. וּבָרָא בָהּ הָעוֹלָם, וְאַחַר כָּךְ גְּנָזָהּ. עַד שֶׁבָּרָא אָדָם הָרִאשׁוֹן, וְלִמְּדָהּ לוֹ, שֶׁכָּתוּב (שם) וַיֹּאמֶר לָאָדָם וְגוֹ'.

שֶׁשָּׁנִינוּ, כְּשֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת עוֹלָמוֹ, הֵכִין אֶת הַתּוֹרָה, שֶׁכָּתוּב (איוב כח) אָז רָאָהּ וַיְסַפְּרָהּ וְגוֹ'. וּבָרָא בָהּ הָעוֹלָם, וְאַחַר כָּךְ גְּנָזָהּ. עַד שֶׁבָּרָא אָדָם הָרִאשׁוֹן, וְלִמְּדָהּ לוֹ, שֶׁכָּתוּב (שם) וַיֹּאמֶר לָאָדָם וְגוֹ'.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, עָמְדוּ כָּל הָאוֹתִיּוֹת לְפָנָיו, זֹאת אוֹמֶרֶת, בִּי יִבְרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת עוֹלָמוֹ, וְזֹאת אוֹמֶרֶת, בִּי יִבְרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹלָמוֹ. עָמְדוּ לְפָנָיו כָּל הָאוֹתִיּוֹת לְמַפְרֵעַ, בְּתש"ר.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה עָמְדוּ כָּל הָאוֹתִיּוֹת לְפָנָיו. זֹאת אוֹמֶרֶת: בִּי יִבְרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת עוֹלָמוֹ, וְזֹאת אוֹמֶרֶת: בִּי יִבְרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹלָמוֹ. עָמְדוּ לְפָנָיו כָּל הָאוֹתִיּוֹת לְמַפְרֵעַ, בְּתש"ר.

בָּאָה ת', וְאָמְרָה לְפָנַי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, רְצוֹנְךָ לִבְרֹא בִּי אֶת עוֹלָמְךָ, שֶׁאֲנִי חֲתִימַת כָּל הָאוֹתִיּוֹת, וְעוֹד שֶׁשִּׁמְךָ הוּא אֱמֶת בִּי נֶחְתַּם. אָמַר לֵיהּ, לֹא. אֵינָךְ כְּדַאי לִבְרוֹא בָּךְ אֶת עוֹלָמִי, שֶׁבָּךְ עֲתִידִין כַּמָּה צַדִּיקִים מִבָּנַי לָמוּת. דִּכְתִיב, (יחזקאל ט) וְהַתְוִיתָ ת"ו עַל מִצְחוֹת הָאֲנָשִׁים וְגו'. וּמִיָּד יָצְאָה לְפָנָיו בְּפַחֵי נֶפֶשׁ.

בָּאָה ת', וְאָמְרָה לְפָנַי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, רְצוֹנְךָ לִבְרֹא בִּי אֶת עוֹלָמְךָ, שֶׁאֲנִי חֲתִימַת כָּל הָאוֹתִיּוֹת, וְעוֹד, שֶׁשִּׁמְךָ הוּא אֱמֶת, בִּי נֶחְתָּם? אָמַר לָהּ: לֹא, אֵינָךְ כְּדַאי לִבְרֹא בָּךְ אֶת עוֹלָמִי, שֶׁבָּךְ עֲתִידִין כַּמָּה צַדִּיקִים מִבָּנַי לָמוּת, שֶׁכָּתוּב (יחזקאל ט) וְהַתְוִיתָ תָּ"ו עַל מִצְחוֹת הָאֲנָשִׁים וְגוֹ'. וּמִיָּד יָצְאָה לְפָנָיו בְּפַחֵי נֶפֶשׁ.

עָמְדָה שי"ן לְפָנַי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְאָמְרָה לְפָנָיו, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, רְצוֹנְךָ לִבְרוֹא בִּי אֶת הָעוֹלָם, שֶׁשִּׁמְךָ שֶׁהוּא שַׁדַּי חָתוּם בִּי. אָמַר לָהּ, לָא אִיבְּרֵי בָּךְ אֶת עוֹלָמִי. עַד שֶׁבָּאוּ ק"ר מְחוּבָּרִים יַחַד, אָמַר, לָא אִיבְּרֵי בָּהֶם אֶת עוֹלָמִי. וְכֵן בָּאוּ לְפָנָיו כּוּלָּם, עַד כ"ף.

עָמְדָה שִׁי"ן לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְאָמְרָה לְפָנָיו: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, רְצוֹנְךָ לִבְרֹא בִּי אֶת הָעוֹלָם, שֶׁשִּׁמְךָ שֶׁהוּא שַׁדַּי חָתוּם בִּי? אָמַר לָהּ: לֹא אֶבְרָא בָּךְ אֶת עוֹלָמִי. עַד שֶׁבָּאוּ ק"ר מְחֻבָּרִים יַחַד. אָמַר: לֹא אֶבְרָא בָּהֶם אֶת עוֹלָמִי. וְכֵן בָּאוּ לְפָנָיו כֻּלָּם, עַד כ"ף.

כֵּיוָן שֶׁיָּרְדָה כ"ף מֵעַל הַכֶּתֶר, נִזְדַּעְזְעוּ הַכֶּתֶר, וְנִזְדַּעְזְעוּ שְׁמוֹנִים אֶלֶף רִבּוֹא מַרְגָּלִיּוֹת הַקְּבוּעִים בַּכֶּתֶר. אָמַר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, לָמָּה אַתֶּם מִזְדַּעְזְעִים. אָמְרוּ, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, כָּל טוּבֵינוּ, וְכָל כְּבוֹדֵינוּ, אֵינוֹ אֶלָּא בָּאוֹת כ"ף. וְעַכְשָׁיו יָרְדָה מֵעָלֵינוּ.

כֵּיוָן שֶׁיָּרְדָה כ"ף מֵעַל הַכֶּתֶר, נִזְדַּעְזְעוּ שְׁמוֹנִים אֶלֶף רִבּוֹא מַרְגָּלִיּוֹת הַקְּבוּעִים בַּכֶּתֶר. אָמַר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: לָמָּה אַתֶּם מִזְדַּעְזְעִים? אָמְרוּ: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, כָּל טוּבֵנוּ וְכָל כְּבוֹדֵנוּ, אֵינוֹ אֶלָּא בָּאוֹת כ"ף, וְעַכְשָׁו יָרְדָה מֵעָלֵינוּ.

אָמְרָה לְפָנָיו, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, רְצוֹנְךָ לִבְרוֹא בִּי אֶת עוֹלָמְךָ, שֶׁאֲנִי אוֹת שֶׁל כְּבוֹדְךָ. גָּעַר בָּהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אָמַר, כ"ף כ"ף, חֲזוֹר לִמְקוֹמֵךְ, וְלֹא יִשְׁאֵר הַכֶּתֶר שֶׁלִּי גָּרוּעַ, וְלֹא אֶבְרָא בָּךְ אֶת עוֹלָמִי, שֶׁבָּךְ עֲתִידִין לְיַכֵּשׁל כַּמָּה אֲלָפִים מִיִּשְׂרָאֵל. שֶׁנֶּאֱמַר, (שמות לב) וַיִּפֹּל מִן הָעָם בַּיּוֹם הַהוּא כִּשְׁלֹשֶׁת אַלְפֵי אִישׁ. מִיָּד חָזְרָה מִלְּפָנָיו בְּפַחֵי נֶפֶשׁ, וְכֵן כּוּלָּם.

אָמְרָה לְפָנָיו: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, רְצוֹנְךָ לִבְרֹא בִּי אֶת עוֹלָמְךָ, שֶׁאֲנִי אוֹת שֶׁל כְּבוֹדְךָ? גָּעַר בָּהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אָמַר: כ"ף כ"ף, חֲזֹר לִמְקוֹמֵךְ, וְלֹא יִשְׁאֵר הַכֶּתֶר שֶׁלִּי גָּרוּעַ, וְלֹא אֶבְרָא בָּךְ אֶת עוֹלָמִי, שֶׁבָּךְ עֲתִידִין לְכַשֵּׁל כַּמָּה אֲלָפִים מִיִּשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות לב) וַיִּפֹּל מִן הָעָם בַּיּוֹם הַהוּא כִּשְׁלֹשֶׁת אַלְפֵי אִישׁ. מִיָּד חָזְרָה מִלְּפָנָיו בְּפַחֵי נֶפֶשׁ, וְכֵן כֻּלָּם.

עַד שֶׁבָּאָה בי"ת, וְאָמְרָה לְפָנָיו, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, רְצוֹנְךָ לִבְרוֹא בִּי אֶת עוֹלָמְךָ, שֶׁאֲנִי אוֹת שֶׁל בְּרָכָה, וּבִי מְבָרְכִין אוֹתְךָ בָּנֶיךָ יִשְׂרָאֵל הָעֲתִידִים לָבֹא בָּעוֹלָם, וְאוֹמְרִים בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ. אָמַר לָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, בָּךְ וַדַּאי אִיבְּרֵי אֶת עוֹלָמִי, וְאַתְּ רְאוּיָה לְכָךְ.

עַד שֶׁבָּאָה בַּי"ת, וְאָמְרָה לְפָנָיו: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, רְצוֹנְךָ לִבְרֹא בִי אֶת עוֹלָמְךָ, שֶׁאֲנִי אוֹת שֶׁל בְּרָכָה, וּבִי מְבָרְכִים אוֹתְךָ בָּנֶיךָ יִשְׂרָאֵל הָעֲתִידִים לִבְא בָּעוֹלָם, וְאוֹמְרִים בָּרוּךְ אַתָּה ה'? אָמַר לָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: בְּךָ וַדַּאי אֶבְרָא אֶת עוֹלָמִי, וְאַתְּ רְאוּיָה לְכָךְ!

עָמְדָה אוֹת אָלֶ"ף, וְלֹא נִכְנְסָה לְפָנָיו. אָמַר לֵיהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אל"ף אל"ף לָמָּה לֹא תִכָּנְסִי כִּשְׁאָר כָּל הָאוֹתִיּוֹת שֶׁנִּכְנְסוּ לְפָנַי. אָמְרָה לְפָנָיו, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, מִפְּנֵי שֶׁרָאִיתִי כָּל הָאוֹתִיּוֹת שֶׁנִּכְנְסוּ לְפָנֶיךָ, שֶׁיָּצְאוּ בְּפַחֵי נֶפֶשׁ. וּכְבָר נָתַתָּ לָאוֹת בי"ת רְשׁוּת, שֶׁתִּתְבָּרֵא בָּהּ אֶת עוֹלָמְךָ, וְאֵין רְאוּי לְמֶלֶךְ הַמְּלָכִים, לְמִי שֶׁנָּתַן מַתָּנָה, לְהַעֲבִירָהּ מִמֶּנּוּ, וּלְפִיכָךְ עָמַדְתִּי בִּמְקוֹמִי. אָמַר לָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, הוֹאִיל וְכָךְ הוּא, אַתְּ תִּהְיִי רֹאשׁוֹנָה לְכָל הָאוֹתִיּוֹת. בָּךְ אֲנִי מִתְעַלֶּה לְהִקָּרֵא בְּךָ שְׁמִי אֶחָד.

עָמְדָה אוֹת אָלֶ"ף, וְלֹא נִכְנְסָה לְפָנָיו. אָמַר לָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: אָלֶ"ף אָלֶ"ף, לָמָּה לֹא תִכָּנְסִי כִּשְׁאָר כָּל הָאוֹתִיּוֹת שֶׁנִּכְנְסוּ לְפָנַיִךְ? אָמְרָה לְפָנָיו: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עלָם, מִפְּנֵי שֶׁרָאִיתִי כָּל הָאוֹתִיּוֹת שֶׁנִּכְנְסוּ לְפָנֶיךָ, שֶׁיָּצְאוּ בְּפַחֵי נֶפֶשׁ. וּכְבָר נָתַתָּ לָאוֹת בֵּי"ת רְשׁוּת שֶׁתִּתְבָּרֵא בָּהּ אֶת עוֹלָמְךָ, וְאֵין רָאוּי לְמֶלֶךְ הַמְּלָכִים, לְמִי שֶׁנָּתַן מַתָּנָה, לְהַעֲבִירָהּ מִמֶּנּוּ, וּלְפִיכָךְ עָמַדְתִּי בִּמְקוֹמִי. אָמַר לָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: הוֹאִיל וְכָךְ הוּא, אַתְּ תִּהְיִי רֹאשׁוֹנָה לְכָל הָאוֹתִיּוֹת. בָּךְ אֲנִי מִתְעַלֶּה לְהִקָּרֵא בְּךָ שְׁמִי אֶחָד.

וּבַתּוֹרָה הָיָה מַשְׁגִּיחַ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וּבוֹרֵא אֶת הָעוֹלָם. וְהָא בְּאוֹת ב' בִּלְבָד בָּרָא אֶת הָעוֹלָם, וְאַתְּ אֲמַרְתְּ בַּתּוֹרָה כּוּלָּהּ בָּרָא אֶת הָעוֹלָם.

וּבַתּוֹרָה הָיָה מַשְׁגִּיחַ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וּבוֹרֵא אֶת הָעוֹלָם. וַהֲרֵי בָּאוֹת ב' בִּלְבַד בָּרָא אֶת הָעוֹלָם, וַהֲלֹא (ואתה) אֲמַרְתְּ בַּתּוֹרָה כֻּלָּהּ בָּרָא אֶת הָעוֹלָם?!

אֶלָּא מְלַמֵּד, שֶׁעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לָאוֹת בי"ת, כְּמִין קוּמַטְרָא דְּאַסְקוּפָּא זוֹ, וְכָל הָאוֹתִיּוֹת בָּאוֹת וּמַרְאוֹת בָּהּ אֶת כֹּחָן, וְכָל הָאוֹתִיּוֹת עָמְדוּ בָהּ. לְפִיכָךְ, בַּתּוֹרָה מַמָּשׁ הִשְׁגִּיחַ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וּבָרָא אֶת עוֹלָמוֹ.

אֶלָּא, מְלַמֵּד שֶׁעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לָאוֹת בֵּי"ת כְּמִין אַרוֹן שֶׁמְּכַסֶּה מֵעַל, וְכָל הָאוֹתִיּוֹת בָּאוֹת וּמַרְאוֹת בָּהּ אֶת כֹּחָן, וְכָל הָאוֹתִיּוֹת עָמְדוּ בָהּ. לְפִיכָךְ בַּתּוֹרָה מַמָּשׁ הִשְׁגִּיחַ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּבָרָא אֶת עוֹלָמוֹ. (זהו שכתוב (משלי ח) ה' קנני ראשית דרכו)

רַב הוּנָא אָמַר, בֹּא וּרְאֵה, שֶׁאֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְקַפֵּחַ שְׂכַר כָּל בְּרִיָּה, אַף עַל פִּי שֶׁהָאוֹתִיּוֹת נִכְנְסוּ לְמַפְרֵעַ, תש"ר, וְהִדִּיחָן מִלְּפָנָיו, וְנָתַן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הַכָּבוֹד לָאוֹת ב'. כְּשֶׁבָּא לִבְרֹא אֶת עוֹלָמוֹ, בָּא וְצֵרְפָן לָאוֹת ב', דִּכְתִיב בְּרֵאשִׁית. הֲרֵי לְךָ תש"ר, וְאוֹת א', וְאוֹת יו"ד, נִצְטָרְפוּ עִמָּהּ.

רַב הוּנָא אָמַר, בֹּא וּרְאֵה שֶׁאֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְקַפֵּחַ שְׂכַר כָּל בְּרִיָּה. אַף עַל פִּי שֶׁהָאוֹתִיּוֹת נִכְנְסוּ לְמַפְרֵעַ, תש"ר, וְהִדִּיחָן מִלְּפָנָיו, וְנָתַן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הַכָּבוֹד לָאוֹת ב' - כְּשֶׁבָּא לִבְרֹא אֶת עוֹלָמוֹ, בָּא וְצֵרְפָן לָאוֹת ב', שֶׁכְּתוּב בְּרֵאשִׁית. הֲרֵי לְךָ תש"ר, וְאוֹת א', וְאוֹת יו"ד, נִצְטָרְפוּ עִמָּהּ.

וְאוֹת ב' נְטָלָה כָּל הָאוֹתִיּוֹת עִמָּהּ, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּרָא בָּהֶם אֶת עוֹלָמוֹ. וְהָאוֹתִיּוֹת כּוּלָּם נִקְרָאוּ לְפָנִים. מַאי טַעְמָא, מִפְּנֵי שֶׁנִּבְרְאוּ אַלְפַּיִם שָׁנָה קוֹדֶם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם. וּבַתּוֹרָה שֶׁנִּקְרְאָה לְפָנִים, בָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת עוֹלָמוֹ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים קב) לְפָנִים הָאָרֶץ יָסַדְתָּ וּמַעֲשֵׂה יָדֶיךָ שָׁמָיִם.

וְאוֹת ב' נְטָלָה כָּל הָאוֹתִיּוֹת עִמָּהּ, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּרָא בָּהֶם אֶת עוֹלָמוֹ. וְהָאוֹתִיּוֹת כֻּלָּם נִקְרָאוּ לְפָנִים. מָה הַטַּעַם? מִפְּנֵי שֶׁנִּבְרְאוּ אַלְפַּיִם שָׁנָה קֹדֶם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם. וּבַתּוֹרָה, שֶׁנִּקְרְאָה לְפָנִים, בָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת עוֹלָמוֹ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים קב) לְפָנִים הָאָרֶץ יָסַדְתָּ וּמַעֲשֵׂה יָדֶיךָ שָׁמָיִם.

רַבִּי חֲנִינָא אוֹמֵר, מֵאוֹתָם דְּבָרִים שֶׁעָלוּ בַּמַּחֲשָׁבָה, קוֹדֶם שֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת עוֹלָמוֹ, יִשְׂרָאֵל עָלָה בַּמַּחֲשָׁבָה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא רָאוּי לְקַבֵּל הַתּוֹרָה. וְכָל הָאוֹתִיּוֹת נִכְתְּרוּ בְּרֹאשׁוֹ. כֵּיוָן שֶׁעָלָה בַּמַּחֲשָׁבָה, כִּבְיָכוֹל עָמַד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְחָקַק בּוֹ אֶת הַתּוֹרָה, וְכָל הָאוֹתִיּוֹת נִכְתְּבוּ בְּרֹאשׁוֹ.

רַבִּי חֲנִינָא אוֹמֵר, מֵאוֹתָם דְּבָרִים שֶׁעָלוּ בַּמַּחֲשָׁבָה קֹדֶם שֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת עוֹלָמוֹ - יִשְׂרָאֵל עָלָה בַּמַּחֲשָׁבָה, מִפְּנֵי שֶׁהֵם רְאוּיִים לְקַבֵּל הַתּוֹרָה, וְכָל הָאוֹתִיּוֹת נִכְתְּרוּ בְּרֹאשׁוֹ. כֵּיוָן שֶׁעָלָה בַּמַּחֲשָׁבָה, כִּבְיָכוֹל עָמַד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְחָקַק בּוֹ אֶת הַתּוֹרָה, וְכָל הָאוֹתִיּוֹת נִכְתְּבוּ (נכתרו) בְּרֹאשׁוֹ.

וְעָלָיו נִתְקַיְּמָה הַתּוֹרָה. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (רות ד) וְזֹאת לְפָנִים בְּיִשְׂרָאֵל. וְאֵין זֹאת אֶלָּא הַתּוֹרָה, שֶׁהִיא קוֹדֶם לְיִשְׂרָאֵל, לְפָנִים אֵלּוּ הָאוֹתִיּוֹת. וְהַכֹּל הָיָה חָקוּק וְנִרְשָׁם בְּיִשְׂרָאֵל.

וְעָלָיו נִתְקַיְּמָה הַתּוֹרָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (רות ד) וְזֹאת לְפָנִים בְּיִשְׂרָאֵל. וְאֵין זֹאת אֶלָּא הַתּוֹרָה, שֶׁהִיא קוֹדֶם לְיִשְׂרָאֵל. לְפָנִים אֵלּוּ הָאוֹתִיּוֹת. וְהַכֹּל הָיָה חָקוּק וְנִרְשָׁם בְּיִשְׂרָאֵל.

("חילופי גרסאות") וְזֹאת הַתְּעוּדָה, זוֹ תַּלְמוּד יְרוּשַׁלְמִי. דִּכְתִיב, (ישעיה ח) צוֹר תְּעוּדָה חֲתוֹם תּוֹרָה בְּלִמֻּדָי. בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שָׁם נִקְרְאוּ לִמּוּדֵי ה', וְשָׁם הָיוּ, וְלֹא בְּחוּץ לָאָרֶץ. וְכָתוּב (שם) לְתוֹרָה, וְלִתְעוּדָה. וְעַל הַתְּמוּרָה - זוֹ תַּלְמוּד בַּבְלִי, שֶׁפִּלְפְּלוּ בְּלָשׁוֹן יְהוּדִית, וְהַכֹּל הָיָה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא קֹדֶם שֶׁבָּרָא הָעוֹלָם.

וְזֹאת הַתְּעוּדָה - זוֹ תַּלְמוּד יְרוּשַׁלְמִי, שֶׁכָּתוּב (ישעיה ח) צוֹר תְּעוּדָה חֲתוֹם תּוֹרָה בְּלִמֻּדָי. בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שָׁם נִקְרְאוּ לִמּוּדֵי ה', וְשָׁם הָיוּ, וְלֹא בְּחוּץ לָאָרֶץ. וְכָתוּב (שם) לְתוֹרָה, וְלִתְעוּדָה. וְעַל הַתְּמוּרָה - זוֹ תַּלְמוּד בַּבְלִי, שֶׁפִּלְפְּלוּ בְּלָשׁוֹן יְהוּדִית, וְהַכֹּל הָיָה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא קֹדֶם שֶׁבָּרָא הָעוֹלָם.

לְקַיֵּים כָּל דָּבָר, זֶה בְּרִית מִילָה, שֶׁהוּא קִיּוּם כָּל הַתּוֹרָה. שָׁלַף אִישׁ נַעֲלוֹ, זוֹ מִצְוַת חֲלִיצָה. וְנָתַן לְרֵעֵהוּ, זוֹ מִצְוַת יִבּוּם. מִכָּאן אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא מִצְוַת חֲלִיצָה קוֹדֶמֶת לְמִצְוַת יִיבּוּם. וְזֹאת הַתְּעוּדָה בְּיִשְׂרָאֵל, מִכָּאן אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, מִיּוֹם שֶׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, נִגְדְּעוּ אֲלוּפֵי עֵצָה, וְהַדֵּעוֹת מְשׁוּבָּשׁוֹת, וְהַלֵּב אֵינוֹ קַיָּים עַל בּוּרְיוֹ, וְהוֹלֵךְ הַכֹּל אַחַר מַרְאִית הָעַיִן.

לְקַיֵּם כָּל דָּבָר - זֶה בְּרִית מִילָה, שֶׁהוּא קִיּוּם כָּל הַתּוֹרָה. שָׁלַף אִישׁ נַעֲלוֹ - זוֹ מִצְוַת חֲלִיצָה. וְנָתַן לְרֵעֵהוּ - זוֹ מִצְוַת יִבּוּם. (מכאן אמר רבי עקיבא, מצות חליצה קודמת למצות יבום) וְזֹאת הַתְּעוּדָה בְּיִשְׂרָאֵל,

מִכָּאן אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, מִיּוֹם שֶׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, נִגְדְּעוּ אַלּוּפֵי עֻצָּה, וְהַדֵּעוֹת מְשֻׁבָּשׁוֹת, וְהַלֵּב אֵינוֹ קַיָּם עַל בֵּרְיוֹ, וְהוֹלֵךְ הַכֹּל אַחַר מַרְאִית הָעַיִן.

אָמַר רַבִּי יוּדָאי, מִצְוַת יִבּוּם מְשׁוּבַּחַת. וְהַמְקַיֵּים מִצְוַת יִיבּוּם לִשְׁמָהּ, נַעֲשָׂה שׁוּתָף לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וְהַמְקַיֵּים מִצְוַת יִיבּוּם לִשְׁמָהּ גָּדוֹל הוּא מִיְּחֶזְקֵאל, דִּכְתִיב, (יחזקאל לז) וַיְהִי קוֹל כְּהִנָּבְאִי וְהִנֵּה רַעַשׁ, שֶׁנִּבּוּאָתוֹ הָיְתָה בְּרַעַשׁ וְלֹא בְּנַחַת.

אָמַר רַבִּי יוּדָאי, מִצְוַת יִבּוּם מְשֻׁבַּחַת. וְהַמְקַיֵּם מִצְוַת יִבּוּם לִשְׁמָהּ, נַעֲשֶׂה שֻׁתָּף לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וְהַמְקַיֵּם מִצְוַת יִבּוּם זוֹכֶה לִשְׁמוֹ הַגָּדוֹל בָּרוּךְ הוּא כִּיְּחֶזְקֵאל, שֶׁכָּתוּב (יחזקאל לז) וַיְהִי קוֹל כְּהִנָּבְאִי וְהִנֵּה רַעַשׁ, שֶׁנִּבּוּאָתוֹ הָיְתָה בְּרַעַשׁ, וְלֹא בְּנַחַת.

ר' חֲנִינָא אָמַר, גְּדוֹלָה מִצְוַת יִבּוּם, שֶׁהַמְקַיֵּים מִצְוַת יִבּוּם לִשְׁמָהּ, נַעֲשָׂה שׁוּתָף לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. דִּכְתִיב, (רות ד) וְלֹא יִכְרֹת שֵׁם הַמֵּת. וּכְתִיב, (מלכים א ח) וְלֹא יִכְּרֵת לְךָ אִישׁ וְגוֹ'.

רַבִּי חִזְקִיָּה (חנינא) אָמַר, גְּדוֹלָה מִצְוַת יִבּוּם, שֶׁהַמְקַיֵּם מִצְוַת יִבּוּם לִשְׁמָהּ, נַעֲשָׂה שֻׁתָּף לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁכָּתוּב (רות ד) וְלֹא יִכָּרֵת שֵׁם הַמֵּת. וְכָתוּב (מלכים א ח) וְלֹא יִכָּרֵת לְךָ אִישׁ וְגוֹ'.

רַבִּי חֲנִינָא לְטַעְמֵיהּ, וְנָתַן לְרֵעֵהוּ, זוֹ מִצְוַת יִבּוּם. מַאי וְנָתַן לְרֵעֵהוּ. אָמַר רַבִּי חֲנִינָא, מָשָׁל לְאָדָם שֶׁהָיָה טוֹעֶה בַּמִּדְבָּר, בְּמָקוֹם לִסְטִים וְחַיּוֹת. כֵּיוָן שֶׁרָאוּהוּ לִסְטִים טוֹעֶה, עָמְדוּ עָלָיו, וְהִכּוּהוּ, וְקִפְּחוּ כָּל שְׁכָרוֹ וְכָל עֲמָלוֹ.

רַבִּי חֲנִינָא לְטַעְמוֹ. וְנָתַן לְרֵעֵהוּ - זוֹ מִצְוַת יִבּוּם. מַהוּ וְנָתַן לְרֵעֵהוּ? אָמַר רַבִּי חֲנִינָא, מָשָׁל לְאָדָם שֶׁהָיָה טוֹעֶה בַּמִּדְבָּר בְּמָקוֹם לִסְטִים וְחַיּוֹת. כֵּיוָן שֶׁרָאוּהוּ לִסְטִים טוֹעֶה, עָמְדוּ עָלָיו וְהִכּוּהוּ, וְקִפְּחוּ כָּל שְׁכָרוֹ וְכָל עֲמָלוֹ.

שָׁמַע חֲבֵירוֹ, זַיֶּין עַצְמוֹ, וְהָלַךְ וְהוֹצִיאוֹ מִיָּדָם, עָרוּם מִכֹּל. מֶה עָשָׂה, בָּנָה לוֹ בַּיִת, וְנָתַן לוֹ מַתָּנוֹת, וְעָשָׂה לוֹ מַלְבּוּשִׁים אֲחֵרִים וְנָתַן לוֹ. בָּא וְלָבַשׁ אוֹתָם הַמַּלְבּוּשִׁים, וְיָשַׁב בְּאוֹתוֹ הַבַּיִת, וְהִתְחִיל לְהַרְוִיחַ כְּבִתְחִלָּה. וְדָא וְנָתַן לְרֵעֵהוּ וַדַּאי.

שָׁמַע חֲבֵרוֹ, זַיֵּן עַצְמוֹ וְהָלַךְ וְהוֹצִיאוֹ מִיָּדָם עָרוֹם מִכֹּל. מֶה עָשָׂה? בָּנָה לוֹ בַּיִת וְנָתַן לוֹ מַתָּנוֹת, וְעָשָׂה לוֹ מַלְבּוּשִׁים אֲחֵרִים וְנָתַן לוֹ. בָּא וְלָבַשׁ אוֹתָם הַמַּלְבּוּשִׁים, וְיָשַׁב בְּאוֹתוֹ הַבַּיִת, וְהִתְחִיל לְהַרְוִיחַ כְּבִתְחִלָּה. וְזֶה וְנָתַן לְרֵעֵהוּ וַדַּאי.

וְזֹאת הַתְּעוּדָה בְּיִשְׂרָאֵל, וְלֹא בְּעוֹבְדֵי כוֹכָבִים, שֶׁלֹּא נִתְּנָה לָהֶם מִצְוָה זוֹ. וַעֲלֵיהֶם כְּתִיב, (ירמיה י) יֹאבְדוּ מֵאַרְעָא וּמִן תְּחוֹת שְׁמַיָּא אֵלֶּה. וְאֵין לָהֶם תִּקְוֹמָה, לֹא בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְלֹא בָּעוֹלָם הַבָּא. דִּכְתִיב, (ישעיה כו) מֵתִים בַּל יִחְיוּ רְפָאִים בַּל יָקוּמוּ וְגוֹ'.

וְזֹאת הַתְּעוּדָה בְּיִשְׂרָאֵל, וְלֹא בְּעוֹבְדֵי כוֹכָבִים, שֶׁלֹּא נִתְּנָה לָהֶם מִצְוָה זוֹ, וַעֲלֵיהֶם כָּתוּב (ירמיה י) יֹאבְדוּ מִן הָאָרֶץ וּמִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֵלּוּ. וְאֵין לָהֶם תִּקְוֹמָה לֹא בָּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא בָּעוֹלָם הַבָּא, שֶׁכָּתוּב (ישעיה כו) מֵתִים בַּל יִחְיוּ רְפָאִים בַּל יָקֻמוּ וְגוֹ'.

(רות ד) וַיֹּאמְרוּ כָּל הָעָם אֲשֶׁר בַּשַּׁעַר וְהַזְּקֵנִים עֵדִים יִתֵּן ה' אֶת הָאִשָּׁה הַבָּאָה אֶל בֵּיתֶךָ כְּרָחֵל וּכְלֵאָה וְגו'. מִכָּאן, דְּאֵין מְבָרְכִין שֶׁבַע בְּרָכוֹת, אֶלָּא לִבְתוּלָה שֶׁנִּקְרֵאת כַּלָּה. דִּכְתִיב, (ישעיה סב) כִּי יִבְעַל בָּחוּר בְּתוּלָה וְגו', וּמְשׂוֹשׂ חָתָן וְגו'.

וַיֹּאמְרוּ כָּל הָעָם אֲשֶׁר בַּשַּׁעַר וְהַזְּקֵנִים עֵדִים יִתֵּן ה' אֶת הָאִשָּׁה הַבָּאָה אֶל בֵּיתֶךָ כְּרָחֵל וּכְלֵאָה וְגו' (רות ד). מִכָּאן שֶׁאֵין מְבָרְכִים שֶׁבַע בְּרָכוֹת אֶלָּא לִבְתוּלָה שֶׁנִּקְרֵאת כַּלָּה, שֶׁכָּתוּב (ישעיה סב) כִּי יִבְעַל בָּחוּר בְּתוּלָה וְגו', וּמְשׂוֹשׂ חָתָן וְגו'.

אֲבָל אַלְמָן וְאַלְמָנָה, מְבָרְכִין לְהוּ כְּעֵין שִׁבְעָה בְּרָכוֹת. כְּעֵנְיַן בּוֹעַז וְרוּת. דְּאָמַר ר' חֲנִינָא בּוֹעַז וְרוּת אַלְמָן וְאַלְמָנָה הֲווֹ, וּבֵרְכוּ לָהּ כְּעֵין שִׁבְעָה בְּרָכוֹת, דִּשְׁבַח בְּתוּלָה עַל בְּעוּלָה בִּבְרָכוֹת וּבְמַתָּנוֹת. זוֹ נִקְרֵאת כַּלָּה, וְזוֹ לֹא נִקְרֵאת כַּלָּה, וְזוֹ לֹא נִקְרֵאת כַּלָּה, דִּכְתִיב כִּי יִבְעַל כו' וּמְשׂוֹשׂ חָתָן עַל כַּלָּה.

אֲבָל אַלְמָן וְאַלְמָנָה מְבָרְכִים אוֹתָם כְּעֵין שֶׁבַע בְּרָכוֹת, כְּעֵנְיַן בּעַז וְרוּת. (שאמר רבי חנינא, בעז ורות) אַלְמָן וְאַלְמָנָה הָיוּ, וּבֵרְכוּ אוֹתָהּ כְּעֵין שֶׁבַע בְּרָכוֹת, שֶׁשִּׁבַּח בְּתוּלָה עַל בְּעוּלָה בִּבְרָכוֹת וּבְמַתָּנוֹת. זוֹ נִקְרֵאת כַּלָּה, וְזוֹ לֹא נִקְרֵאת כַּלָּה, שֶׁכָּתוּב כִּי יִבְעַל בָּחוּר בְּתוּלָה יִבְעָלוּךְ בָּנַיִךְ וּמְשׂוֹשׂ חָתָן עַל כַּלָּה.

כְּעֵין שִׁבְעָה בְּרָכוֹת שֶׁבֵּרְכוּ לְבוֹעַז. מַאן אינון, הָדָא הוּא דִכְתִיב, וַיֹּאמֶר כָּל הָעָם אֲשֶׁר בַּשַּׁעַר וְכָל הַזְּקֵנִים עֵדִים. א', יִתֵּן ה' אֶת הָאִשָּׁה הַבָּאָה אֶל בֵּיתֶךָ. ב' - כְּרָחֵל. ג' - וּכְלֵאָה. ד' - אֲשֶׁר בָּנוּ שְׁתֵּיהֶם אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל. ה', וַעֲשֵׂה חַיִל בְּאֶפְרָתָה. ו', וּקְרָא שֵׁם בְּבֵית לָחֶם. ז', וִיהִי בֵיתְךָ כְּבֵית פָּרֶץ.

כְּעֵין שֶׁבַע בְּרָכוֹת שֶׁבֵּרְכוּ לְבֹעַז. מַה הֵם? זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיֹּאמְרוּ כָּל הָעָם אֲשֶׁר בַּשַּׁעַר וְכָל הַזְּקֵנִים עֵדִים. א' - יִתֵּן ה' אֶת הָאִשָּׁה הַבָּאָה אֶל בֵּיתֶךָ. ב' - כְּרָחֵל. ג' - וּכְלֵאָה. ד' - אֲשֶׁר בָּנוּ שְׁתֵּיהֶם אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל. ה' - וַעֲשֵׂה חַיִל בְּאֶפְרָתָה. ו' - וּקְרָא שֵׁם בְּבֵית לָחֶם. ז' - וִיהִי בֵיתְךָ כְּבֵית פָּרֶץ.

וּבְגִין יְקָרָא, מְבָרְכִין בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן לְאַלְמָן וּלְאַלְמָנָה כִּבְתוּלָה. וְכוֹלְלִין בְּרָכָה זוֹ בָּאֶמְצַע. וּלְבַסּוֹף חוֹתֵם הַמְבָרֵךְ, אֲשֶׁר בָּרָא שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה חָתָן וְכַלָּה וְגו', מְשׂוּם יְקָרָא דִּידְהוּ, דְּאִית בֵּיהּ עֶשְׂרָה אֲמוּנִים, כְּנֶגֶד עֶשְׂרָה מַאֲמָרוֹת שֶׁבָּהֶן נִבְרָא הָעוֹלָם.

וּבִשְׁבִיל הַכָּבוֹד מְבָרְכִים בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן לְאַלְמָן וּלְאַלְמָנָה כִּבְתוּלָה, וְכוֹלְלִים בְּרָכָה זוֹ בָּאֶמְצַע, וּלְבַסּוֹף חוֹתֵם הַמְבָרֵךְ: אֲשֶׁר בָּרָא שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה חָתָן וְכַלָּה וְגו', מִשּׁוּם הַכָּבוֹד שֶׁלָּהֶם, שֶׁיֵּשׁ בּוֹ עֶשְׂרָה אֲמוּנִים (אמנים), כְּנֶגֶד עֶשְׂרָה מַאֲמָרוֹת שֶׁבָּהֶם נִבְרָא הָעוֹלָם.

רַבִּי יוּדַאי אָמַר, שִׁבְעָה אינון, שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה חַד. חָתָן תְּרֵי. וְכַלָּה תְּלַת. גִּילָה וְרִינָּה ד'. דִּיצָה וְחֶדְוָה חֲמֵשׁ. אַהֲבָה וְאַחְוָה שֵׁשׁ. שָׁלוֹם וְרֵיעוּת שֶׁבַע.

רַבִּי יוּדַאי אָמַר, שִׁבְעָה הֵם. שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה - שְׁנַיִם. (אחד. חתן שנים. וכלה שלשה. גילה ורנה ארבעה. דיצה וחדוה חמשה. אהבה ואחוה ששה. שלום ורעות שבעה). חָתָן וְכַלָּה - שְׁלֹשָׁה. אַהֲבָה וְאַחְוָה שָׁלוֹם וְרֵעוּת - שִׁבְעָה.

רַבִּי חֲנִינָא, פָּרִישׁ כָּל חַד וְחַד עַל קִיּוּמֵיהּ, שָׁשׁוֹן חַד. שִׂמְחָה ב'. חָתָן ג'. וְכַלָּה ד'. וּמוֹסִיף, גִּילָה ה'. דִּיצָה ו'. אֲהֲבָה ז'. וְאַחֲוָה ח'. שָׁלוֹם ט'. וְרֵעוּת י'. דְּהָא אִינּוּן עֲשָׂרָה, כְּנֶגֶד מַאֲמָרוֹת, שֶׁבָּהֶן נִבְרָא הָעוֹלָם. וְאִית בִּבְרָכָה זוֹ ה' קוֹלוֹת, שֶׁבָּהֶן נִתְּנָה הַתּוֹרָה. וְכוּלָּן יוֹרְשֶׁת כַּלָּה בְּתוּלָה בִּבְרָכוֹת. דְּהָא הִיא רְאוּיָה. וְאַלְמָנָה אֵינָהּ רְאוּיָה.

רַבִּי חֲנִינָא פָּרִישׁ כָּל אֶחָד וְאֶחָד עַל מְקוֹמוֹ. שָׁשׁוֹן אֶחָד. שִׂמְחָה ב'. חָתָן ג'. וְכַלָּה ד'. וּמוֹסִיף, גִּילָה ה'. דִּיצָה ו'. אֲהֲבָה ז'. וְאַחֲוָה ח'. שָׁלוֹם ט'. וְרֵעוּת י'. שֶׁהֲרֵי הֵם עֲשָׂרָה כְּנֶגֶד מַאֲמָרוֹת שֶׁבָּהֶם נִבְרָא הָעוֹלָם. וְיֵשׁ בִּבְרָכָה זוֹ חֲמִשָּׁה קוֹלוֹת שֶׁבָּהֶם נִתְּנָה הַתּוֹרָה, וְכֻלָּם יוֹרֶשֶׁת כַּלָּה בְּתוּלָה בַּבְּרָכוֹת, שֶׁהֲרֵי הִיא רְאוּיָה, וְאַלְמָנָה אֵינָהּ רְאוּיָה.

כָּל הָעָם אֲשֶׁר בַּשַּׁעַר, זוֹ סַנְהֶדְרֵי גְדוֹלָה, שֶׁהָיוּ שָׁם. כְּמִדָּבָר אַחַר, (שמואל ב כג) מִי יַשְׁקֵנִי מַיִם מִבּוֹר בֵּית לָחֶם אֲשֶׁר בַּשַּׁעַר. וְהַזְּקֵנִים עֵדִים, אֵלּוּ תַּלְמִידֵי חֲכָמִים וְהַפַּרְנָסִים. וְכוּלָּן בֵּרְכוּ בְּרָכָה זוֹ לָהֶם, דְּהָא פַּרְנָסָ הַדּוֹר הָיָה, וּמְנוֹ. אִבְצָן מִבֵּית לָחֶם.

כָּל הָעָם אֲשֶׁר בַּשַּׁעַר - זוֹ סַנְהֶדְרֵי גְדוֹלָה שֶׁהָיוּ שָׁם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמואל ב כג) מִי יַשְׁקֵנִי מַיִם מִבּוֹר בֵּית לָחֶם אֲשֶׁר בַּשַּׁעַר. וְהַזְּקֵנִים עֵדִים - אֵלּוּ תַּלְמִידֵי חֲכָמִים וְהַפַּרְנָסִים. וְכֻלָּם בֵּרְכוּ בְּרָכָה זוֹ לָהֶם, שֶׁהֲרֵי פַּרְנָס הַדּוֹר הָיָה, וּמִי הוּא? אִבְצָן מִבֵּית לָחֶם.

(רות ד) וַתִּקְרֶאנָה לוֹ הַשְּׁכֵנוֹת שֵׁם לֵאמֹר יֻלַּד בֵּן לְנָעֳמִי. רַבָּנָן פְּתְרִין קְרָא, בְּהַאי. דִּכְתִיב, (שמות כב) אִם חָבֹל תַּחְבֹּל שַׂלְמַת רֵעֶךָ עַד בֹּא הַשֶּׁמֶשׁ תְּשִׁיבֶנּוּ לוֹ. הַאי קְרָא בִּנְשָׁמָה שֶׁל אָדָם מְדַבֵּר, בָּזֶה הָעוֹלָם. מִלַּמֵּד, שֶׁנִּשְׁמָתוֹ שֶׁל אָדָם יוֹצֵאת בְּכָל לַיְלָה וְלַיְלָה, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְמַשְׁכֵּן אוֹתָהּ, וּלְמָחֳרָתָהּ מֵשִׁיב אוֹתָהּ לְחֵיקוֹ שֶׁל אָדָם.

וַתִּקְרֶאנָה לוֹ הַשְּׁכֵנוֹת שֵׁם לֵאמֹר יֻלַּד בֵּן לְנָעֳמִי (רות ד). חֲכָמִים פּוֹתְרִים הַפָּסוּק בָּזֶה שֶׁכָּתוּב (שמות כב) אִם חָבֹל תַּחְבֹּל שַׂלְמַת רֵעֶךָ עַד בֹּא הַשֶּׁמֶשׁ תְּשִׁיבֶנּוּ לוֹ. הַפָּסוּק הַזֶּה בַּנְּשָׁמָה שֶׁל אָדָם מְדַבֵּר בָּזֶה הָעוֹלָם. (ובגופו כשהולך לבית עולמו, בנשמה בזה העולם) מִלַּמֵּד שֶׁנִּשְׁמָתוֹ שֶׁל אָדָם יוֹצֵאת בְּכָל לַיְלָה וְלַיְלָה, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְמַשְׁכֵּן אוֹתָהּ, וּלְמָחֳרָתָהּ מֵשִׁיב אוֹתָהּ לְחֵיקוֹ שֶׁל אָדָם.

לְפִיכָךְ צָרִיךְ הָאָדָם לְהַפְקִיד נִשְׁמָתוֹ לְיוֹצְרוֹ, וְקוֹרֵא חַד פְּסוּקָא דְּרַחֲמֵי, כְּגוֹן (תהלים לא) בְּיָדְךָ אַפְקִיד רוּחִי פָּדִית אוֹתִי ה' אֵל אֱמֶת. וְהוֹאִיל וְהִיא בְּפִקָּדוֹן, אַף עַל פִּי שֶׁהִיא מְחוּיֶּבֶת בְּכַמָּה חוֹבוֹת, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מֵשִׁיב אוֹתָהּ לְחֵיקוֹ שֶׁל אָדָם.

לְפִיכָךְ צָרִיךְ הָאָדָם לְהַפְקִיד נִשְׁמָתוֹ לְיוֹצְרוֹ, וְקוֹרֵא פְּסוּק אֶחָד שֶׁל רַחֲמִים, כְּגוֹן (תהלים לא) בְּיָדְךָ אַפְקִיד רוּחִי פָּדִיתָ אוֹתִי ה' אֵל אֱמֶת. וְהוֹאִיל וְהִיא בְּפִקָּדוֹן - אַף עַל פִּי שֶׁהִיא מְחֻיֶּבֶת בְּכַמָּה חוֹבוֹת, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מֵשִׁיב אוֹתָהּ לְחֵיקוֹ שֶׁל אָדָם.

כְּעִנְיָן זֶה, צָרִיךְ לְהִתְנַהֵג בְּמִידּוֹתָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְלִלְכֹּת בִּדְרָכָיו. דִּכְתִיב, (דברים כח) וְהָלַכְתָּ בִּדְרָכָיו. שֶׁהֲרֵי נִשְׁמָתוֹ פִּקָּדוֹן בְּיָדוֹ שֶׁהִיא מִתַּחַת כִּסֵּא הַכָּבוֹד וְהוּא נוֹצֵר מִטִּפָּה סְרוּחָה הֲרֵי פִּקָּדוֹן נִשְׁמָתוֹ בְּיָדוֹ.

כְּעִנְיַן זֶה צָרִיךְ לְהִתְנַהֵג בְּמִדּוֹתָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְלָלֶכֶת בִּדְרָכָיו, שֶׁכָּתוּב (דברים כח) וְהָלַכְתָּ בִּדְרָכָיו. שֶׁהֲרֵי נִשְׁמָתוֹ פִּקָּדוֹן בְּיָדוֹ, שֶׁהִיא מִתַּחַת כִּסֵּא הַכָּבוֹד, וְהוּא נוֹצֵר מִטִּפָּה סְרוּחָה. הֲרֵי פִּקָּדוֹן נִשְׁמָתוֹ בְּיָדוֹ.

וּכְתִיב אִם חָבֹל תַּחְבֹּל שַׂלְמַת רֵעֶךָ, אִם חָבַלְתָּ מַעֲשֶׂיךָ, וְלִכְלַכְתָּ נִשְׁמָתְךָ, שֶׁהוּא מֵאוֹר לְבוּשׁוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁהוּא רֵעֲךָ וְרֵעַ אָבִיךָ. עַד בֹּא הַשֶּׁמֶשׁ, כְּשֶׁיַּגִּיעַ זְמַנְךָ לְהִפָּטֵר מֵהָעוֹלָם, תְּשִׁיבֶנּוּ לוֹ. דִּכְתִיב, (קהלת יב) וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נְתָנָהּ. תְּנָהּ לוֹ, כְּמוֹ שֶׁנְּתָנָהּ לָךְ.

וְכְתוּב אִם חָבֹל תַּחְבֹּל שַׂלְמַת רֵעֶךָ, אִם חָבַלְתָּ מַעֲשֶׂיךָ וְלִכְלַכְתָּ נִשְׁמָתְךָ, שֶׁהוּא מֵאוֹר לְבוּשׁוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁהוּא רֵעֲךָ וְרֵעַ אָבִיךָ - עַד בֹּא הַשֶּׁמֶשׁ, כְּשֶׁיַּגִּיעַ זְמַנְךָ לְהִפָּטֵר מֵהָעוֹלָם, תְּשִׁיבֶנּוּ לוֹ, שֶׁכָּתוּב (קהלת יב) וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נְתָנָהּ. תְּנָהּ לוֹ כְּמוֹ שֶׁנְּתָנָהּ לָךְ.

אִם חָבֹל תַּחְבֹּל. אִם חָבַל אָדָם מַעֲשָׂיו, לְאַחַר כֵּן כְּשֶׁהִגִּיעַ שַׁעְתּוֹ, מֵרוֹב חוֹבוֹתָיו לְקוֹנוֹ, חוֹבֵל אֶת שֶׁלּוֹ, וְנוֹטֵל נִשְׁמָתוֹ.

אִם חָבֹל תַּחְבֹּל. אִם חָבַל אָדָם מַעֲשָׂיו, לְאַחַר כֵּן כְּשֶׁהִגִּיעַ שַׁעְתּוֹ, מֵרֹב חוֹבוֹתָיו לְקוֹנוֹ, חוֹבֵל אֶת שֶׁלּוֹ וְנוֹטֵל נִשְׁמָתוֹ.

לְפִיכָךְ כְּתִיב, לֹא תַחְבּוֹל בֶּגֶד אַלְמָנָה. מַאי טַעְמָא, הוֹאִיל וּמַשְׁכּוֹנְתּוֹ בְּיָדוֹ שֶׁל מָקוֹם, אֵין צָרִיךְ לְמַשְׁכֵּן אוֹתָהּ פַּעַם אַחֶרֶת. דִּכְתִיב, (נחום א) לֹא תָקוּם פַּעֲמַיִם צָרָה. כָּל הַנְּפָשׁוֹת בְּיָדוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אִם זָכוּ, נִכְנָסוֹת בִּמְחִיצָתָן שֶׁל הַצַּדִּיקִים בְּגַן עֵדֶן. לֹא זָכוּ, נִכְנָסוּ בְּגֵיהִנֹּם.

לְפִיכָךְ כְּתוּב לֹא תַחְבֹּל בֶּגֶד אַלְמָנָה. מָה הַטַּעַם? הוֹאִיל וּמַשְׁכְּנָתוֹ בְּיָדוֹ שֶׁל מָקוֹם, אֵין צָרִיךְ לְמַשְׁכֵּן אוֹתָהּ פַּעַם אַחֶרֶת, שֶׁכָּתוּב (נחום א) לֹא תָקוּם פַּעֲמַיִם צָרָה. כָּל הַנְּפָשׁוֹת בְּיָדוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. אִם זָכוּ - נִכְנָסוֹת בִּמְחִצָּתָן שֶׁל הַצַּדִּיקִים בְּגַן עֵדֶן. לֹא זָכוּ - נִכְנָסוּ בְּגֵיהִנֹּם.

רַבִּי נְחוּנְיָא בַּר יוֹסֵי אָמַר, מָקוֹם נְתָבַּצֵּר לָהֶם לְרְשָׁעִים בְּגֵיהִנֹּם, וּמִשָּׁם יוֹצְאוֹת וּמְשׁוֹטְטוֹת נַפְשׁוֹתָם בָּעוֹלָם, וְאֵין לָהֶם מְנוּחָה, וְחוֹזֶרֶת לְגֵיהִנֹּם, וּבָאוֹת לְאַחֲרֵי כֵן, וְנִדָּחוֹת מִשַּׁעֲרֵי חַיִּים, וְחוֹזְרוֹת לָעוֹלָם. וּמַאן אִינּוּן. אוֹתָם שֶׁהִפְגִּימוּ אֶת בְּרִיתָם. וְלֹא נִתְעַסְּקוּ בְּפִרְיָה וּרְבִיָּה.

רַבִּי נְחוּנְיָא בַּר יוֹסֵי אָמַר, מָקוֹם נְתְבַּצֵּר לָהֶם לְרְשָׁעִים בְּגֵיהִנֹּם, וּמִשָּׁם יוֹצְאוֹת וּמְשׁוֹטְטוֹת נַפְשׁוֹתָם בָּעוֹלָם וְאֵין לָהֶם מְנוּחָה, וְחוֹזְרוֹת לַגֵּיהִנֹּם, וּבָאוֹת לְאַחֲרֵי כֵן, וְנִדָּחוֹת מִשַּׁעֲרֵי חַיִּים, וְחוֹזְרוֹת לָעוֹלָם. וּמִי הֵם? אוֹתָם שֶׁהִפְגִּימוּ אֶת בְּרִיתָם וְלֹא נִתְעַסְּקוּ בְּפִרְיָה וּרְבִיָּה.

עַד שֶׁבָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וּבוֹנֶה אוֹתָם, וְשׁוֹתֵל וְנוֹטֵעַ אוֹתָם בָּעוֹלָם. מָשָׁל, לְאָדָם שֶׁנָּטַע אִילָן, רָאָה שֶׁלֹּא הִצְלִיחַ, עוֹקְרוֹ וְשׁוֹתְלוֹ בְּמָקוֹם אַחֵר. וְכֵן פְּעָמִים רַבּוֹת. דִּכְתִיב, (איוב לג) הֵן כָּל אֵלֶּה יִפְעַל אֵל פַּעֲמַיִם שָׁלוֹשׁ עִם גָּבֶר.

עַד שֶׁבָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּבוֹנֶה אוֹתָם, וְשׁוֹתֵל וְנוֹטֵעַ אוֹתָם בָּעוֹלָם. מָשָׁל לְאָדָם שֶׁנָּטַע אִילָן. רָאָה שֶׁלֹּא הִצְלִיחַ, עוֹקְרוֹ וְשׁוֹתְלוֹ בְּמָקוֹם אַחֵר. וְכֵן פְּעָמִים רַבּוֹת, שֶׁכָּתוּב (איוב לג) הֵן כָּל אֵלֶּה יִפְעַל אֵל פַּעֲמַיִם שָׁלוֹשׁ עִם גָּבֶר.

(עמוס ב) עַל שְׁלֹשָׁה פִּשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל אַרְבָּעָה לֹא אֲשִׁיבֶנּוּ. ד' פְּתָחִים בַּשָּׁמַיִם, וּבְכָל פֶּתַח וּפֶתַח מְמוּנִים. הָרִאשׁוֹנִים רַחֲמָנִים, וְעָקְרוּ וְשָׁתְלוּ בְּמָקוֹם אַחֵר. אִם שָׁב בִּתְשׁוּבָה, הָרִאשׁוֹנִים הָרַחֲמָנִים אוֹמְרִים לוֹ, צֵא מִן הַפֶּתַח הַזֶּה, וְנַעֲזוֹר לְךָ שֶׁתֵּצֵא מִן הַפֶּתַח הַזֶּה.

עַל שְׁלֹשָׁה פִּשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל אַרְבָּעָה לֹא אֲשִׁיבֶנּוּ (עמוס ב). (ארבעה פתחים חוזר האדם) אַרְבָּעָה פְּתָחִים בַּשָּׁמַיִם, וּבְכָל פֶּתַח וּפֶתַח מְמֻנִּים. הָרִאשׁוֹנִים רַחֲמָנִים, וְעָקְרוּ וְשָׁתְלוּ בְּמָקוֹם אַחֵר. אִם שָׁב בִּתְשׁוּבָה - הָרִאשׁוֹנִים הָרַחֲמָנִים אוֹמְרִים לוֹ: צֵא מִן הַפֶּתַח הַזֶּה, וְנַעֲזֹר לְךָ שֶׁתֵּצֵא מִן הַפֶּתַח הַזֶּה.

כְּהוּגְמָא זוֹ הַשְּׁנַיִּים וְהַשְּׁלִישִׁים, אִם יָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה, וְיַרְוִיחַ כְּבַתְּחִלָּה. הֲרֵי הָרִאשׁוֹנִים שְׁנַיִּים וּשְׁלִישִׁים נַעֲשׂוּ כּוּלָּם רַחֲמָנִים, וְיוֹצִיאוּהוּ. אֲבָל אִם יָבֹא לַפֶּתַח הָרְבִיעִי, לֹא יֵצֵא לְעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר עַל שְׁלֹשָׁה פִּשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל אַרְבָּעָה לֹא אֲשִׁיבֶנּוּ. וְהֵם אוֹתָם שֶׁהִפְגִּימוּ בְּרִית קֹדֶשׁ.

כְּדָגְמָא זוֹ הַשְּׁנַיִּים וְהַשְּׁלִישִׁים. אִם יָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה וְיַרְוִיחַ כְּבַתְּחִלָּה, הֲרֵי הָרִאשׁוֹנִים שְׁנַיִּים וּשְׁלִישִׁים נַעֲשׂוּ כֻּלָּם רַחֲמָנִים וְיוֹצִיאוּהוּ. אֲבָל אִם יָבֹא לַפֶּתַח הָרְבִיעִי, לֹא יֵצֵא לְעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר עַל שְׁלֹשָׁה פִּשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל אַרְבָּעָה לֹא אֲשִׁיבֶנּוּ. וְהֵם אוֹתָם שֶׁהִפְגִּימוּ בְּרִית קֹדֶשׁ.

מַאי טַעְמָא, דְּתָנִינָן, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי אָמַר רַבִּי יוּדָא, מִפְּנֵי שֶׁמְּמַעֵט אֶת הַדְּמוּת. וּמְנַדִּין אוֹתָם בָּעוֹלָם הַבָּא, וּמְתַמְּעֲטִין מַעֲשֵׂיהֶם לִפְנֵי הַמָּקוֹם. וַעֲלֵיהֶם כְּתִיב, (ישעיה סו) וְיָצְאוּ וְרָאוּ בְּפִגְרֵי הָאֲנָשִׁים הַפֹּשְׁעִים בִּי כִּי תוֹלַעְתָּם לֹא תָמוּת. שֶׁכָּל הַפּוֹגֵם בְּרִיתוֹ, כְּבִיכוֹל כְּאִלּוּ פּוֹגֵם בְּמָקוֹם אַחֵר.

מָה הַטַּעַם? שֶׁשָּׁנִינוּ, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי אָמַר רַבִּי יוּדָא, מִפְּנֵי שֶׁמְּמַעֵט אֶת הַדְּמוּת. וּמְנַדִּין אוֹתָם בָּעוֹלָם הַבָּא, וּמְתַמְּעֲטִים מַעֲשֵׂיהֶם לִפְנֵי הַמָּקוֹם, וַעֲלֵיהֶם כָּתוּב (ישעיה סו) וְיָצְאוּ וְרָאוּ בְּפִגְרֵי הָאֲנָשִׁים הַפֹּשְׁעִים בִּי כִּי תוֹלַעְתָּם לֹא תָמוּת. שֶׁכָּל הַפּוֹגֵם בְּרִיתוֹ, כְּבִיכוֹל כְּאִלּוּ פּוֹגֵם בְּמָקוֹם אַחֵר.

רַבִּי יוֹסֵי פָּתַח, (תהלים קכז) אַשְׁרֵי הַגֶּבֶר אֲשֶׁר מִלֵּא אֶת אַשְׁפָּתוֹ מֵהֶם וְגוֹ'. בְּמִתְעַסֵּק בְּפְרִיָה וּרְבִיָה הַכָּתוּב מְדַבֵּר. מַאי לֹא יֵבוֹשׁוּ כִּי יְדַבְּרוּ אֶת אוֹיְבִים בַּשָּׁעַר.

רַבִּי יוֹסֵי פָּתַח, (תהלים קכז) אַשְׁרֵי הַגֶּבֶר אֲשֶׁר מִלֵּא אֶת אַשְׁפָּתוֹ מֵהֶם וְגוֹ'. בַּמִּתְעַסֵּק בְּפְרִיָה וּרְבִיָה הַכָּתוּב מְדַבֵּר. מַהוּ לֹא יֵבֹשׁוּ כִּי יְדַבְּרוּ אֶת אוֹיְבִים בַּשָּׁעַר?

אֶלָּא בִּזְמַן שֶׁהָאָדָם יוֹצֵא מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, וְנַפְשׁוֹ בָּאָה לִיכָּנֵס בַּמָּקוֹם הָרָאוּי לָהּ, כַּמָּה מַלְאֲכֵי חַבָּלָה עוֹמְדִים מִצַּד זֶה וּמִצַּד זֶה, וְכַמָּה מַלְאֲכֵי שָׁלוֹם עוֹמְדִים מִצַּד זֶה וּמִצַּד זֶה, זָכָה, מַקְדִּימִים לוֹ מַלְאֲכֵי שָׁלוֹם, וְאוֹמְרִים לוֹ שָׁלוֹם בּוֹאֲךָ. לֹא זָכָה, מַלְאֲכֵי חַבָּלָה מַקְדִּימִים לוֹ, וְאוֹמְרִים (ישעיה ג) אוֹי לָרָשָׁע רָע כִּי גְמוּל יָדָיו יֵעָשֶׂה לוֹ.

אֶלָּא בִּזְמַן שֶׁהָאָדָם יוֹצֵא מִן הָעוֹלָם הַזֶּה וְנַפְשׁוֹ בָּאָה לִכָּנֵס בַּמָּקוֹם הָרָאוּי לָהּ, כַּמָּה מַלְאָכֵי חַבָּלָה עוֹמְדִים מִצַּד זֶה וּמִצַּד זֶה, וְכַמָּה מַלְאָכֵי שָׁלוֹם עוֹמְדִים מִצַּד זֶה וּמִצַּד זֶה. זְכֵה - מַקְדִּימִים לוֹ וְאוֹמְרִים לוֹ שָׁלוֹם בּוֹאֲךָ. לֹא זָכָה - מַלְאָכֵי חַבָּלָה מַקְדִּימִים לוֹ וְאוֹמְרִים (ישעיה ג) אוֹי לָרָשָׁע רָע כִּי גְמוּל יָדָיו יֵעָשֶׂה לוֹ.

וּמַאן אִיהוּ. מִי שֶׁלֹּא נִתְעַסֵּק לְהָנִיחַ בֵּן בָּעוֹלָם הַזֶּה. שֶׁכָּל הַמֵּנִיחַ בֵּן בָּעוֹלָם הַזֶּה, וּמְלַמְּדוֹ תּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, אֵין מַלְאָכֵי חַבָּלָה וְגֵיהִנֹּם שׁוֹלְטִין בּוֹ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים קכז) לֹא יֵבֹשׁוּ כִּי יְדַבְּרוּ אֶת אוֹיְבִים בַּשָּׁעַר, אֵלּוּ מַלְאָכֵי חַבָּלָה, שֶׁאֵינָם יְכוֹלִים לִשְׁלוֹט עָלָיו.

וּמִי הוּא? מִי שֶׁלֹּא נִתְעַסֵּק לְהַנִּיחַ בֵּן בָּעוֹלָם הַזֶּה. שֶׁכָּל הַמַּנִּיחַ בֵּן בָּעוֹלָם הַזֶּה וּמְלַמְּדוֹ תוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, אֵין מַלְאָכֵי חַבָּלָה וְגֵיהִנֹּם שׁוֹלְטִים בּוֹ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים קכז) לֹא יֵבֹשׁוּ כִּי יְדַבְּרוּ אֶת אוֹיְבִים בַּשָּׁעַר. אֵלּוּ מַלְאָכֵי חַבָּלָה שֶׁאֵינָם יְכוֹלִים לִשְׁלֹט עָלָיו.

שֶׁלֹּא יֹאמַר אָדָם, הֲרֵי תּוֹרָתִי וּמַעֲשִׂים טוֹבִים מְגִינִים עָלַי, וְלֹא אֶתְעַסֵּק בִּפְרִיָה וּרְבִיָה. אֶלָּא אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ תּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, אֵינוֹ נִכְנָס בְּמַחִיצָתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְאֵין לוֹ חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא.

שֶׁלֹּא יֹאמַר אָדָם, הֲרֵי תּוֹרָתִי וּמַעֲשִׂים טוֹבִים מְגִנִּים עָלַי, וְלֹא אֶתְעַסֵּק בִּפְרִיָה וּרְבִיָה. אֶלָּא אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ תּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, אֵינוֹ נִכְנָס בְּמַחִצָּתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְאֵין לוֹ חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא.

כְּגוֹן חַד מֵחַבְרָנָא, דַּאֲפָקוּהוּ מִתְּלִיסַר תַּרְעִין דְּהַהוּא עָלְמָא, דְּאִלְמָלֵא קָלֵיהּ דְּרַבִּי יוּדָא חֲסִידָא, אִתְטְרִיד מִתְּרִין עָלְמִין. שֶׁהֲרֵי אֵין לְךָ אָדָם בַּעַל תּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים כְּחִזְקִיָּה מֶלֶךְ יְהוּדָה עָלָיו הַשָּׁלוֹם, וּכְתִיב בֵּיהּ, (ישעיה לח) כֹּה אָמַר ה' צַו לְבֵיתֶךָ כִּי מֵת אַתָּה וְלֹא תִחְיֶה, כִּי מֵת אַתָּה בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְלֹא תִחְיֶה בָּעוֹלָם הַבָּא.

כְּמוֹ אֶחָד מֵחֲבֵרֵינוּ, שֶׁהוֹצִיאוּהוּ מִשִּׁשָּׁה עָשָׂר שְׁעָרִים שֶׁל אוֹתוֹ הָעוֹלָם, שֶׁאִלְמָלֵא קוֹלוֹ שֶׁל רַבִּי יוּדַאי הֶחָסִיד, הָיָה נִטְרָד מִשְּׁנֵי הָעוֹלָמוֹת. שֶׁהֲרֵי אֵין לְךָ אָדָם בַּעַל תּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים כְּחִזְקִיָּה מֶלֶךְ יְהוּדָה, עָלָיו הַשָּׁלוֹם, וְכָתוּב בּוֹ (ישעיה לח) כֹּה אָמַר ה' צַו לְבֵיתֶךָ כִּי מֵת אַתָּה וְלֹא תִחְיֶה. כִּי מֵת אַתָּה בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְלֹא תִחְיֶה בָּעוֹלָם הַבָּא.

רַבִּי יוֹחָנָן הֲוָה דָּרֵשׁ, (קהלת יא) בַּבֹּקֶר זְרַע אֶת זַרְעֶךָ וְלָעֶרֶב אַל תַּנַּח יָדֶךָ וְגו'. צָרִיךְ לְהִתְעַסֵּק בָּעוֹלָם הַזֶּה בִּפְרִיָה וּרְבִיָה, בְּבֵהֲרוּתוֹ וּבְזִקְנוּתוֹ, דְּלָא יִשְׁתְּבִיק מִינַּיהּ, אַף עַל פִּי דְּאִיהוּ סָבָא, לָא יִסְלַק גַּרְמֵיהּ. מַאי טַעְמָא. כִּי לֹא תֵדַע אֵיזֶה יִכְשַׁר הַזֶּה אוֹ זֶה וְגו'.

רַבִּי יוֹחָנָן הָיָה דּוֹרֵשׁ, (קהלת יא) בַּבֹּקֶר זְרַע אֶת זַרְעֶךָ וְלָעֶרֶב אַל תַּנַּח יָדֶךָ וְגו' - צָרִיךְ לְהִתְעַסֵּק בָּעוֹלָם הַזֶּה בִּפְרִיָה וּרְבִיָה בְּבֵהֲרוּתוֹ וּבְזִקְנוּתוֹ שֶׁלֹּא יַעֲזֹב מִמֶּנּוּ, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא זָקֵן לֹא יְסַלֵּק עַצְמוֹ. מָה הַטַּעַם? כִּי לֹא תֵדַע [אינך יודע] אֵי זֶה יִכְשַׁר הַזֶּה אוֹ זֶה וְגו'.

רַבִּי יוֹחָנָן קְשִׁישָׁא יוֹמוֹי, וְתַקִּיפוּ עֵינוֹי מִלְּאִסְתַּכָּלָא, וְחוּלְשָׁא תַּקֵּיף עֲלוֹי. קָם וַאֲמַר, מָה אֲנָא לְעַלְמָא דְּאָתֵי, דְּקָא חֲוַי לִי בְּנִין וּמִיתוּ. אֲמָרוּ לֵיהּ, רַבֵּינוּ, מֵימָךְ אָנוּ שׁוֹתִים, כַּמָּה בְּנִין אַתְּ שְׁבַקְתְּ דְּאִתְקִיפוּ לָךְ לְעַלְמָא דְּאָתֵי, לָא נָח דַּעְתֵּיהּ.

רַבִּי יוֹחָנָן הָיָה קָשִׁישׁ יְמִים, וְכֵהוּ עֵינָיו מִלְּהִסְתַּכֵּל, וְהַחֻלְשָׁה הִתְגַּבְּרָה עָלָיו. קָם וְאָמַר, מָה אֲנִי לָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁהָיוּ לִי בָּנִים וּמֵתוּ? אָמְרוּ לוֹ, רַבֵּנוּ, מֵימֶיךָ אָנוּ שׁוֹתִים, כַּמָּה בָּנִים נִשְׁאֲרוּ (אתה השארת) שֶׁמְּחַזְּקִים אוֹתְךָ לָעוֹלָם הַבָּא. לֹא נָחָה דַּעְתּוֹ.

עַד שֶׁהֵאִיר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת עֵינוֹי דְּחַד סָבָא, קָם וַאֲמַר, עָלֶיךָ רַבִּי יוֹחָנָן, דְּאַתְּ סָבָא וְחוּלְשָׁא תַּקֵּיף עָלָיךְ, וְעַל רַבִּי חִזְקִיָּה דְּאִיהוּ עָקָר, אֲמַר קְרָא, (ישעיה נו) כֹּה אָמַר ה' לַסָּרִיסִים אֲשֶׁר יִשְׁמְרוּ אֶת שַׁבְּתוֹתַי וּבָחֲרוּ בַּאֲשֶׁר חָפַצְתִּי וּבְרִתִּי בְּבֵיתִי וְלָהֶם בְּבֵיתִי (שם) וְנָתַתִּי לָהֶם יָד וְשֵׁם טוֹב מִבָּנִים וּמִבָּנוֹת שֵׁם עוֹלָם אֶתֵּן לוֹ אֲשֶׁר לֹא יִכָּרֵת. נָח דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן, אָמַר לֵיהּ, תָּנוּחַ דַּעְתְּךָ כְּמוֹ שֶׁהִנַּחְתָּ אֶת דַּעְתִּי.

עַד שֶׁהֵאִיר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת עֵינֵי זָקֵן אֶחָד. קָם וְאָמַר, עָלֶיךָ רַבִּי יוֹחָנָן, שֶׁאַתָּה זָקֵן וְחַלְשָׁה הִתְגַּבְּרָה עָלֶיךָ, וְעַל רַבִּי חִזְקִיָּה שֶׁהוּא עָקָר אָמַר הַכָּתוּב (ישעיה נו) כֹּה אָמַר ה' לַסָּרִיסִים אֲשֶׁר יִשְׁמְרוּ אֶת שַׁבְּתוֹתַי וּבָחֲרוּ בַּאֲשֶׁר חָפַצְתִּי וְכוּ', (שם) וְנָתַתִּי לָהֶם בְּבֵיתִי וּבְחוֹמֹתַי יָד וְשֵׁם טוֹב מִבָּנִים וּמִבָּנוֹת שֵׁם עוֹלָם אֶתֵּן לוֹ אֲשֶׁר לֹא יִכָּרֵת. נָחָה דַּעְתּוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן. אָמַר לוֹ, תָּנוּחַ דַּעְתְּךָ כְּמוֹ שֶׁהֵנַחְתָּ אֶת דַּעְתִּי.

רַבִּי בְּרוֹקָא אָמַר, כְּתִיב, (ויקרא כב) וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִיא מִלְּפָנַי. אִי הַנֶּפֶשׁ תִּכָּרֵת, הַגּוּף הַהוּא מַה תְּהֵא מִמֶּנּוּ, אִי הָכֵי, כַּמָּה קְבָרוֹת בְּרֵיקָנְיָא, כַּמָּה צִיּוּנִין לְמַגָּנָא. דְּהָא אִי לְבָתַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּנֵי לְהַהוּא נֶפֶשׁ כְּמִלְקַדְמִין בְּהַאי עָלְמָא, גּוּפָא דְּשָׁבִיק, אִתְאֲבִיד, וְקִבְרָא בְּרֵיקָנְיָא, אִי הָכֵי, כַּמָּה גַּרְמִין אִתְאֲבִידוּ, וְכַמָּה קִבְרִין לְמַגָּנָא.

רַבִּי בְּרוֹקָא אָמַר, כָּתוּב (ויקרא כב) וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִלְּפָנַי. אִם הַנֶּפֶשׁ תִּכָּרֵת, הַגּוּף הַהוּא מַה יִּהְיֶה מִמֶּנּוּ? אִם כָּךְ, כַּמָּה קְבָרִים בְּרֵיקָנוּת! כַּמָּה צִיּוּנִים לְחִנָּם! שֶׁהֲרֵי אִם אַחַר כָּךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בּוֹנֶה אוֹתָהּ הַנֶּפֶשׁ כְּמוֹ מִקֶּדֶם בָּעוֹלָם הַזֶּה, הַגּוּף שֶׁעָזַב נֶאֱבָד, וְהַקֶּבֶר לָרִיק. אִם כָּךְ, כַּמָּה עֲצָמוֹת נֶאֱבָדוּ, וְכַמָּה קְבָרִים לְחִנָּם.

אֶלָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא יְשַׁיֵּצִי עוֹבָדֵי יְדוֹי, אֶלָּא מֵאַרְעָא וּמִתְּחוֹת שְׁמַיָּא אֱלָהּ. וְיֶחֱתוּן לְתַתָּא, וְיִתְבְּנוּן בְּקִיּוּמָא אָחֳרָא גּוֹ אִינּוּן תַּתָּאֵי, בְּדִיּוּרָא דְּאִקָּרֵי נְשִׁיָּה, וְתַמָּן יִתְנַשּׁוּן לְדָרֵי דָּרִין.

אֶלָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא יְכַלֶּה מַעֲשֵׂי יָדָיו, אֶלָּא מֵהָאָרֶץ וּמִתַּחַת הַשָּׁמַיִם הָאֵלֶּה. וְיֵרְדוּ לְמַטָּה, וְיִבָּנוּ בְּקִיּוּם אַחֵר בְּתוֹךְ אוֹתָם הַתַּחְתּוֹנִים, בַּמָּדוֹר שֶׁנִּקְרָא נְשִׁיָּה, וְשָׁם הֵם יִתְכַּנְּסוּ (ישכחו) לְדוֹרֵי דוֹרוֹת.

דְּהָא שָׁבַע אַרְעִין לְתַתָּא. וְאִלּוּ הֵן: אֲרָץ. אֲדָמָה. אַרְקָא. גֵּיא. נְשִׁיָּה. צִיָּה. תֵּבֵל. תֵּבֵל, הוּא דְּיוּרָא דִּילָן. בִּנְשִׁיָּה אַמַּאי גּוּפִין אִלֵּין. אֶלָּא, אִינְהוּ אַנְשֵׁי פִּקּוּדֵי דְּמָארֵיהוּ, וְלָא אִתְעַסְקוּ

בִּפְרִיָה וּרְבִיָה, וְלָא פְּשִׁיטוּ בְּרִית קַיְימָא בְּעָלְמָא. לְכָךְ אִינוּן יִתְנַשּׂוּ בִּנְשִׁיָה לְדָרֵי דָרִין. וּלְעוֹלָם לַיִת קִבְרָא לְמַגְנָא, וְלֵית צִיּוּנָא בְּרֵיקָנָיָא.

שֶׁהֲרֵי שֶׁבַע אֲרָצוֹת לְמַטָּה, וְאֵלּוּ הֵן: אֶרֶץ, אֲדָמָה, אַרְקָא, גֵּיא, נְשִׁיָה, צִיָּה, תֵּבֵל. תֵּבֵל הוּא הַמְּדוֹר שֶׁלָּנוּ. לָמָּה הַגּוּפִים הַלָּלוּ הֵם בִּנְשִׁיָה? אֶלָּא שֶׁהֵם שָׁכְחוּ אֶת מִצְוֹות רִבּוֹנָם וְלֹא הִתְעַסְּקוּ בִּפְרִיָה וּרְבִיָה וְלֹא גָּרְמוּ לְהִתְפַּשְּׁטוּת בְּרִית הַקֹּדֶשׁ בָּעוֹלָם, לָכֵן הֵם יִשְׁכְּחוּ בִּנְשִׁיָה לְדוֹרֵי דוֹרוֹת, וּלְעוֹלָם אֵין קֶבֶר לְחִנָּם וְאֵין צִיּוּן לְרֵיק.

וּבְהַהוּא דְּיוּרָא דִּנְשִׁיָה, לָא הֲוֵי אֶלָּא אִינוּן דְּאִקְרוּן גּוּפֵי מַגָּן, גּוּפֵי דְּלַמְגָּן נָחֲתִין תַּמָּן, וְלָא עָבְדִין תּוֹלְדִין, דְּהָא נָשִׁין לָאו בֵּינַיְיהוּ. וְזַרְעֵי וְאָכְלֵי, וְאַנְשֵׁי כָּל מַה דַּעֲבָדִין.

וּבְאוֹתוֹ הַמְּדוֹר שֶׁל נְשִׁיָה, אֵין אֶלָּא אוֹתָם שֶׁנִּקְרָאִים גּוּפֵי חִנָּם, הַגּוּפִים שֶׁיּוֹרְדִים לְשֹׁם לְחִנָּם וְאֵין עוֹשִׂים תּוֹלְדוֹת, שֶׁהֲרֵי נָשִׁים אֵין בֵּינֵיהֶם, וְזוֹרְעִים וְאוֹכְלִים, וְשׂוֹכְחִים כָּל מַה שֶּׁעוֹשִׂים.

נַפְשִׁין עַל דְּלָא יִתְבְּנוּן בְּהַאי עָלְמָא, אִתְדַּחְיִין מִכַּמָּה תַּרְעֵי, וְאָזְלֵי וּמִשְׁטַטֵי בְּהַאי עָלְמָא, עַד דְּיִשְׁכְּחוּן פִּרוּקָא. וְאִלֵּין אִיתְקְרוּן שְׁכֵינוֹת. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, וַתִּקְרֶאנָה לוֹ הַשְּׁכֵנוֹת שֵׁם וְגוֹ'. וְהַאי גּוּפָא אִתְבְּנֵי לְאִתְקַיְימָא בְּתֵבֵל אַרְצוֹ.

הַנְּפָשׁוֹת, טֶרֶם שֶׁנִּבְנוֹת בָּעוֹלָם הַזֶּה, נִדְחוֹת מִכַּמָּה שְׁעָרִים, וְהוֹלְכוֹת וּמְשׁוֹטְטוֹת בָּעוֹלָם הַזֶּה, עַד שֶׁיִּמְצְאוּ גוֹאֵל. וְאֵלּוּ נִקְרָאוֹת שְׁכֵנוֹת. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (רות ד) וַתִּקְרֶאנָה לוֹ הַשְּׁכֵנוֹת שֵׁם וְגוֹ'. וְהַגּוּף הַזֶּה נִבְנָה לְהִתְקַיֵּם בְּתֵבֵל אַרְצוֹ.

רַבִּי יוּדָאי הֲוָה קַמֵּיהּ דְּרַבִּי עֲזַרְיָה בַּר סִימַאי, אֲמַר לֵיהּ, צַדִּיקִים דְּאִזְדַּמֵּן לוֹן חוֹבָה מֵאִינוּן כְּרִיתוֹת דְּאוֹרַיְיתָא, וְחָשְׁבֵי תְּשׁוּבָה וּמִיתוּ, מִיתָה מְכַפֶּרֶת עֲלַיְיהוּ, אוֹ לָאו. אֲמַר לֵיהּ, אֵין. וּלְזִמְנִין דְּאִתְעַנְּשׁוּ בְּהַהוּא עָלְמָא, וְאִתְכַּפַּר לְהוֹן.

רַבִּי יוּדַאי הָיָה לִפְנֵי רַבִּי עֲזַרְיָה בַּר סִימַאי. אָמַר לוֹ, צַדִּיקִים שֶׁהִזְדַּמֵּן לָהֶם חֵטְא מֵאוֹתָם כְּרִיתוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה, וְהִרְהֲרוּ (וחשבו) תְּשׁוּבָה וּמֵתוּ, הַאִם מִיתָה מְכַפֶּרֶת עֲלֵיהֶם אוֹ לֹא? אָמַר לוֹ, כֵּן, וְלִפְעָמִים שֶׁנֶּעֱנָשִׁים בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם, וּמִתְכַּפֵּר לָהֶם.

חָמָא אַנְפּוֹי יְרוֹקֵי. אֲמַר לֵיהּ, אֵימָא מַה דְּתֵימָא, אוֹרַיְיתָא הוּא דְּלָא מְקַבְּלָה טוּמְאָה. שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה כג) הֲלוֹא כֹה דְּבָרִי כָּאֵשׁ נְאֻם ה'. הִרְהוּרִים רְטִישִׁין בִּלְבָבָךְ. אֱמַר, סוֹד ה' לִירֵאָיו. עֲשָׂרָה סָבֵי קְטוֹלֵי מַלְכוּת אִתְעַנְּשׁוּ עַל מְכִירַת יוֹסֵף. אֲמַר לֵיהּ, רַבִּי עֲקִיבָא לֵית לֵיהּ זְכוּת אָבוֹת. אֱמַר, (דברי הימים א יב) וּמִבְּנֵי יִשָּׂשכָר יוֹדְעֵי בִינָה לְעִתִּים.

רָאָה פָּנָיו יְרֻקּוֹת. אָמַר לוֹ, אֱמֹר מַה שֶּׁתֹּאמַר, הַתּוֹרָה אֵין מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה, שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה כג) הֲלוֹא כֹה דְּבָרִי כָּאֵשׁ נְאֻם ה'. הִרְהוּרִים רוֹטְשִׁים בִּלְבָבְךָ. אֱמַר, סוֹד ה' לִירֵאָיו. עֲשָׂרָה זְקֵנִים הָרוּגֵי מַלְכוּת נֶעֱנָשׁוּ עַל מְכִירַת יוֹסֵף. אָמַר לוֹ, רַבִּי עֲקִיבָא אֵין לוֹ זְכוּת אָבוֹת. אֱמַר, (דברי הימים א יב) וּמִבְּנֵי יִשָּׂשכָר יוֹדְעֵי בִינָה לְעִתִּים.

פָּתַח וְאָמַר, (בראשית ל) וַיְבֹא יַעֲקֹב מִן הַשָּׂדֶה בָּעֶרֶב וַתֵּצֵא לֵאָה לִקְרָאתוֹ וַתֹּאמֶר אֵלַי תָּבוֹא כִּי שָׂכֹר שְׂכַרְתִּיךְ. שָׂכֹר הַשְׁתָּא, שְׂכַרְתִּיךְ לְבָתַר זִימְנָא. יִשָּׂשכָר: יֵשׁ שָׂכַר. וּלְבָתַר זִמְנָא, נָהֲווּ לְמַלְכוּת שָׁמַיִם. גּוּפִין דִּלְהוֹן יִשְׁתָּאֲרוּן בְּדוּכְתַּיְיהוּ בְּהַאי עָלְמָא, וְכוֹלָּא אִתְהַדַּר כְּמִלְקַדְמִין. (שם מט) אִישׁ אֲשֶׁר כְּבִרְכָתוֹ בֵּרַךְ אֹתָם כָּתִיב.

פָּתַח וְאָמַר, (בראשית ל) וַיְבֹא יַעֲקֹב מִן הַשָּׂדֶה בָּעֶרֶב וַתֵּצֵא לֵאָה לִקְרָאתוֹ וַתֹּאמֶר אֵלַי תָּבוֹא כִּי שָׂכֹר שְׂכַרְתִּיךְ. שָׂכֹר כְּעֵת, שְׂכַרְתִּיךְ לְאַחַר זְמַן. יִשָּׂשכָר - יֵשׁ שָׂכָר. וּלְאַחַר זְמַן נָהֲיוּ לְמַלְכוּת שָׁמַיִם. הַגּוּפִים שֶׁלָּהֶם יִשָּׁאֲרוּ בִּמְקוֹמָם בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְהַכֹּל חוֹזֵר כְּמוֹ מִקֶּדֶם. כָּתוּב (שם מט) אִישׁ אֲשֶׁר כְּבִרְכָתוֹ בֵּרַךְ אוֹתָם.

נָפַל עַל אַנְפּוֹי רַבִּי יוּדָאי, וְאִדְמוּךְ. אַחֲזוּ לֵיהּ בְּחֶלְמֵיהּ הַאי קְרָא, (קהלת ה) אַל תִּתֵּן אֶת פִּיךָ לַחֲטִיא אֶת בְּשָׂרֶךָ. נִכְנְסָתְּ סְתוֹם. מֵהַהוּא יוֹמָא לָא אִשְׁתְּעֵי בְּהַאי. אֶלָּא הָווֹה אָמַר, (תהלים לו) מַה יָּקָר חַסְדְּךָ אֱלֹהִים וּבְנֵי אָדָם בְּצֵל כְּנָפֶיךָ יֶחֱסָיוּן. וּבְצֵל כְּנָפֶיךָ מַמָּשׁ, וְלֵית לְמִשְׁתְּעֵי בִּבְנוֹי דִילֵיהּ. דְּהָא חֶסֶד ה' בְּכוֹלָּא אִשְׁתַּכַּח.

נָפַל עַל פָּנָיו רַבִּי יוּדַאי, וְנִרְדַּם. הֶרְאוּ לוֹ בַּחֲלוֹמוֹ הַפָּסוּק הַזֶּה, (קהלת ה) אַל תִּתֵּן אֶת פִּיךָ לַחֲטִיא אֶת בְּשָׂרֶךָ. נִכְנַסְתָּ - סְתֹם. מֵאוֹתוֹ הַיּוֹם לֹא דִּיבֵּר בָּזֶה, אֶלָּא תְּהֶיהּ אוֹמֵר, (תהלים לו) מַה יָּקָר חַסְדְּךָ אֱלֹהִים וּבְנֵי אָדָם בְּצֵל כְּנָפֶיךָ יֶחֱסָיוּן. וּבְצֵל כְּנָפֶיךָ מַמָּשׁ, וְאֵין לְדַבֵּר בְּבָנָיו, שֶׁהֲרֵי חֶסֶד ה' בַּכֹּל נִמְצָא.

אָמַר רַבִּי עֶזְרָיָא, וַדַּאי הָכֵי הוּא, דְּהָא כְּתִיב (דברי הימים א טז) אַל תִּגְּעוּ בִּמְשִׁיחָי וּבִנְבִיאַי אַל תָּרֵעוּ. וּכְתִיב (איוב יב) אֲשֶׁר בְּיָדוֹ נֶפֶשׁ כָּל חָי וְרוּחַ כָּל בְּשַׂר אִישׁ. בְּכַבְשִׁין סְתִימָאִין דִּילֵיהּ, לֵית לְמִשְׁתְּעֵי כְּלָל, דְּהָא מַאן דְּבִידֵיהּ רוּחִין וְנִשְׁמָתִין דְּצַדִּיקַיָּיא. מִילִּין סְתִימָאִין דְּאִיהוּ עָבִיד, לֵית לְאָעָלָא בְּהוֹן.

אָמַר רַבִּי עֶזְרָיָה, וַדַּאי כָּךְ הוּא, שֶׁהֲרֵי כָּתוּב (דברי הימים א טז) אַל תִּגְּעוּ בִּמְשִׁיחָי וּבִנְבִיאַי אַל תָּרֵעוּ. וְכָתוּב (איוב יב) אֲשֶׁר בְּיָדוֹ נֶפֶשׁ כָּל חָי וְרוּחַ כָּל בְּשַׂר אִישׁ. בַּכְּבָשִׁים הַנֶּעְלָמִים שֶׁלּוֹ אֵין לְדַבֵּר כְּלָל, שֶׁהֲרֵי מִי שֶׁבְּיָדוֹ רוּחוֹת וּנְשָׁמוֹת שֶׁל צַדִּיקִים, הַדְּבָרִים הַנִּסְתָּרִים שֶׁהוּא עוֹשֶׂה, אֵין לְהִכָּנֵס בָּהֶם.

(רות ד) יֶלֶד בֵּן לְנָעֳמִי, בְּהַאי אִשְׁכָּחַת אֲבֵידָה דַּאֲבַדְתְּ. מִכָּאן, דְּהַהוּא נֶפֶשׁ דְּנָד מִגּוּפָא דַּיְקִיק, לֵית לֵיהּ רְשׁוּ לְאַנָהָרָא וּלְאִתְפַּשְׁטָא, לְמֵיחֲזֵי לֵית לֵיהּ חֵילָא, דִּכְתִיב (איוב לג) יָשׁוּב לִימֵי עֲלוּמָיו.

יֶלֶד בֵּן לְנָעֳמִי (רות ד), מַה (בזה) מְצָאת הָאֲבֵדָה שֶׁאִבַּדְתְּ. מִכַּאן שֶׁאוֹתָהּ הַנֶּפֶשׁ שֶׁנָּדָה מֵהַגּוּף הַדַּק, אֵין לָהּ רְשׁוּת לְהָאִיר וּלְהִתְפַּשֵּׁט, לְהַרְאוֹת שֶׁאֵין לוֹ כֹּחַ, שֶׁכָּתוּב (איוב לג) יָשׁוּב לִימֵי עֲלוּמָיו.

בְּהַהִיא שַׁעְתָּא דְּגוּפָא דָּא אִתְבְּנֵי, מִיָּד וַתִּקְרָאנָה לוֹ הַשְּׁכֵנוֹת שֵׁם. וְאַמַּאי הָכָא שֵׁם. בְּכָל אֲתַר דִּכְתִיב שֵׁם, דָּא אִיהוּ נֶפֶשׁ. כְּמָה דְּאָתְּ אָמַר, (רות ד) וְלֹא יִכָּרֵת שֵׁם הַמֵּת, דָּא אִיהוּ נֶפֶשׁ. וְהָכָא וַתִּקְרָאנָה לוֹ הַשְּׁכֵנוֹת שֵׁם, אִינּוּן שְׁכֵינוֹת קָרוֹ לְהַהוּא גּוּפָא דְּאִתְבְּנֵי הַשְׁתָּא

שֵׁם, קָרוֹ לְהַהוּא נֶפֶשׁ, לְאִשְׁתַּכְלָלָא בְּהַהוּא גּוּפָא. דְּהָא לְזִימְנִין זְמִינָא תַּמָּן נַפְשָׁא, וּלְזִמְנִין לָא זְמִינָא, בְּגִין דְּאָזְלָא וּמְשָׁטְטָא בְּעָלְמָא, וּכְדֵין קָרוֹן לָהּ לְגַבֵּי הַהוּא גּוּפָא.

בְּאוֹתָהּ הַשָּׁעָה שֶׁהַגּוּף הַזֶּה נִבְנָה, מִיָּד (כמו שעץ דק נדלק מיד) וַתִּקְרֶאנָה לוֹ הַשְּׁכֵנוֹת שֵׁם. וְלָמָּה כָּאן שֵׁם? בְּכָל מָקוֹם שֶׁכָּתוּב שֵׁם, זוֹ הַנֶּפֶשׁ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (רות ד) וְלֹא יִכָּרֵת שֵׁם הַמֵּת. זוֹ הַנֶּפֶשׁ. וְכָאן וַתִּקְרֶאנָה לוֹ הַשְּׁכֵנוֹת שֵׁם, אוֹתָן הַשְּׁכֵנוֹת קוֹרְאוֹת לְאוֹתוֹ הַגּוּף שֶׁנִּבְנָה כְּעֵת שֵׁם, קוֹרְאוֹת לְאוֹתָהּ הַנֶּפֶשׁ לְהִתְתַּקֵּן בְּאוֹתוֹ הַגּוּף. שֶׁהֲרֵי לִפְעָמִים מְזַמֶּנֶת לְשָׁם הַנֶּפֶשׁ, וְלִפְעָמִים אֵינָהּ מְזַמֶּנֶת, מְשׁוּם שֶׁהוֹלֶכֶת וּמְשׁוֹטֶטֶת בָּעוֹלָם, וְאָז קוֹרְאִים לָהּ אֶל אוֹתוֹ הַגּוּף.

וּבְשַׁעָתָא דְּרָעוּתָא אִתְעַר, לְאָן אָזְלַת. לְגַבֵּי קִבְרֵי דַּאֲבָהָן, לְגַבֵּי קִבְרֵי דַּחֲסִידֵי, עַד דְּאִיתְעַר בּוּעָז הָכָא, וּשְׁאָר נְשָׁמָתִין קָרוֹן לָהּ, וְאַתְּ וְאִשְׁתַּכְחַת וְאִשְׁתְּכְלִלַת בַּאֲתַר דָּא.

וּבְשָׁעָה שֶׁמִּתְעוֹרֵר הָרָצוֹן, הוֹלֶכֶת אֶל קִבְרֵי הָאָבוֹת, אֶל קִבְרֵי הַחֲסִידִים, עַד שֶׁמִּתְעוֹרֵר בּוֹעַז כָּאן, וּשְׁאָר הַנְּשָׁמוֹת קוֹרְאוֹת לָהּ, וּבָאָה וְנִמְצֵאת וּמִתְתַּקֶּנֶת בַּמָּקוֹם הַזֶּה.

וְהָא כְתִיב, (איוב לד) אִם יָשִׂים אֵלָיו לִבּוֹ רוּחוֹ וְנִשְׁמָתוֹ אֵלָיו יֶאֱסֹף. שְׁאנֵי הָכָא, דְּהָוָה גּוֹאֵל קָרוֹב, דְּהָא תּוֹעַלְתָּא יַתִּיר, הַהוּא גּוֹאֵל דְּאִיקָרֵי קָרוֹב, דְּאִיתְעַר לְמֶהֱוֵי זְמִינָא תַּמָּן, מִיָּד דְּאִתְעַר לְגַבֵּיהּ. וְהָכָא דְּהָוָה רָחִיק, אִצְטְרִיכוּ לְמִיקְרֵי לֵהּ, דְּהָא מַחֲשָׁבָה רְחִיקָא הָוָה. בְּמַחֲשָׁבָה קְרִיבָא לָא אִצְטְרִיךְ, אֶלָּא הֵיא אָתַת בְּהַהוּא אִתְעָרוּתָא לְאִתְבְּנָאָה תַּמָּן. עַל דָּא וַתִּקְרֶאנָה לְהַהוּא גּוּפָא שֵׁם, הַהוּא נֶפֶשׁ לְאִתְבְּנָאָה תַּמָּן.

וַהֲרֵי כָּתוּב, (איוב לג) אִם יָשִׂים אֵלָיו לִבּוֹ רוּחוֹ וְנִשְׁמָתוֹ אֵלָיו יֶאֱסֹף? שׁוֹנָה כָּאן, שֶׁהָיָה גּוֹאֵל קָרוֹב, שֶׁהֲרֵי תּוֹעֶלֶת יֶתֶרֶת בְּאוֹתוֹ הַגּוֹאֵל שֶׁנִּקְרָא קָרוֹב, שֶׁהִתְעוֹרֵר לִהְיוֹת מְזֻמָּן לְשָׁם, מִיָּד שֶׁהִתְעוֹרֵר אֵלָיו. וְכָאן שֶׁהָיָה רָחוֹק, הִצְטָרְכוּ לִקְרֹא לָהּ, שֶׁהֲרֵי מַחֲשָׁבָה רְחוֹקָה הָיְתָה. בְּמַחֲשָׁבָה קְרוֹבָה אֵין צָרִיךְ, אֶלָּא הִיא בָּאָה בְּאוֹתָהּ הַהִתְעוֹרְרוּת לְהִבָּנוֹת שָׁם. וְעַל כֵּן וַתִּקְרֶאנָה לְאוֹתוֹ הַגּוּף שֵׁם, אוֹתָהּ הַנֶּפֶשׁ לְהִבָּנוֹת שָׁם.

רַבִּי סִימָאָה אָמַר, בְּכַמָּה דּוּכְתֵּי עָבִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא חֶסֶד בְּאִינּוּן נַפְשָׁאן דְּלָא אַשְׁכָּחִין נַיְיחָא. בְּגִין דְּלָא עָבִידוּ חֶסֶד, וְלָא עָבִידוּ בַּר.

רַבִּי סִימָאָה אָמַר, בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא חֶסֶד עִם אוֹתָן הַנְּפָשׁוֹת שֶׁלֹּא מוֹצְאוֹת מְנוּחָה, מִשּׁוּם שֶׁלֹּא עָשׂוּ חֶסֶד וְלֹא עָשׂוּ בֵּן.

וּמָה אֶעֱבִיד מִינַּיְיהוּ, הַהִיא נְשָׁמָה דַּאֲזָלַת בְּלָא וְלַד לְהַהוּא עָלְמָא, וְלָא עֲבִידַת בַּר. רַבִּי סִימָאי וְרַבִּי יוֹסֵי, חַד אָמַר, נְחִית לֵיהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְאַרְעָא הַתַּחְתּוֹנָה. וְחַד אָמַר, בַּאֲבַדּוֹן, מַאן דְּנָחֵית תַּמָּן, אִתְאֲבִיד מִכֹּל וְכֹל. וַעֲלֵיהֶם כְּתִיב, (ויקרא כג) וְהַאֲבַדְתִּי אֶת הַנֶּפֶשׁ הַהִיא.

וּמַה נַּעֲשֶׂה מֵהֶם, אוֹתָהּ הַנְּשָׁמָה שֶׁהוֹלֶכֶת בְּלִי וָלָד לְאוֹתוֹ הָעוֹלָם וְלֹא עָשְׂתָה בֵּן? רַבִּי סִימַאי וְרַבִּי יוֹסֵי. אֶחָד אוֹמֵר, מוֹרִיד אוֹתָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְאֶרֶץ הַתַּחְתּוֹנָה. וְאֶחָד אָמַר בַּאֲבַדּוֹן. מִי שֶׁיּוֹרֵד לְשָׁם, אוֹבֵד מִכֹּל וְכֹל. וַעֲלֵיהֶם כָּתוּב (ויקרא כג) וְהַאֲבַדְתִּי אֶת הַנֶּפֶשׁ הַהִיא.

רַבִּי יוּדָאי בַּר סִימוֹן אָמַר, זַכָּאָה מַאן דְּאִשְׁתַּדַּל לְמִנְדַּע בְּהַהוּא עוֹלָם דְּנִשְׁמָתִין תַּמָּן. מַאן דְּיָדַע בֵּיהּ, וְאִשְׁתַּדַּל לְמִנְדַּע בֵּיהּ, לֵית לֵיהּ שְׁעוּרָא לְחָכְמָתֵיהּ.

רַבִּי יוּדָאי בַּר סִימוֹן אָמַר, אַשְׁרֵי מִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל לָדַעַת אֶת אוֹתוֹ הָעוֹלָם שֶׁשָּׁם הַנְּשָׁמוֹת. מִי שֶׁמַּכִּיר אוֹתוֹ וּמִשְׁתַּדֵּל לָדַעַת אוֹתוֹ, אֵין שִׁעוּר לְחָכְמָתוֹ.

רַבִּי פְּרַחְיָא אָמַר, כָּל זְמַנָּא דְּגוּפָא לָא נָח בְּדוּכְתֵּיהּ, נַפְשָׁא דִּילֵיהּ אוּף הָכֵי. וְאִיהוּ הֲוָה מִשְׁתַּדֵּיל תְּדִיר, לְמִנְדַּע בְּהַהִיא עַלְמָא דְּנִשְׁמָתִין.

רַבִּי פְּרַחְיָא אָמַר, כָּל זְמַן שֶׁהַגּוּף לֹא נָח בִּמְקוֹמוֹ, נַפְשׁוֹ אַף כָּךְ. וְהוּא הָיָה תָּמִיד מִשְׁתַּדֵּל לָדַעַת בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם שֶׁל הַנְּשָׁמוֹת.

יוֹמָא חַד הֲוָה אָזֵיל בְּחַקְלָא, וְאִשְׁתַּכַּח חַד גּוּפָא תְּחוֹת אִילָן חָרִיב מִית. אַשְׁגַּח בֵּיהּ, וְאַשְׁכַּח דְּהוּא יְהוּדָאי, וְאִשְׁכַּח כְּרִיכִין דְּמִצְוָה, וְסַפְרָא דְּאַגַּדְתָּא בַּהֲדֵיהּ.

יוֹם אֶחָד הָיָה הוֹלֵךְ בַּשָּׂדֶה, וּמָצָא גּוּף אֶחָד תַּחַת אִילָן חָרֵב מֵת. הִשְׁגִּיחַ בּוֹ, וּמָצָא שֶׁהוּא יְהוּדִי, וּמָצָא כְּרִיכוֹת שֶׁל מִצְוָה, וְסֵפֶר שֶׁל אַגָּדָה עִמּוֹ.

אָמַר וַדַּאי תַּלְמִיד חָכָם הוּא. אִשְׁתַּדַּל בְּקִבְרֵיהּ, וְאָזֵיל לְמָתָא, וְאַתְקִין לֵיהּ תַּכְרִיכִין, וְקִבְּרָא, וְזַמִּין בְּנֵי נָשָׁא, וּבְכָה עָלֵיהּ, וְאִשְׁתַּדַּל עָלֵיהּ, וְאַפֵּיק כָּל מַאי דַּהֲוֵי בִּידוֹי.

אָמַר, וַדַּאי תַּלְמִיד חָכָם הוּא. הִתְעַסֵּק בְּקִבְרוֹ, וְהָלַךְ לָעִיר, וְתִקֵּן לוֹ תַּכְרִיכִים וְקֶבֶר. וְהִזְמִין בְּנֵי אָדָם, וּבָכָה עָלָיו, וְהִשְׁתַּדֵּל עָלָיו וְהוֹצִיא כָּל מַה שֶּׁהָיָה בְּיָדוֹ.

כֵּיוָן דְּאִתְגְּנֵיז וְאִתְקְבַר הַהוּא גּוּפָא, נָפֵשׁ דִּילֵיהּ אָעֲלַת לְגוֹ מְתִיבְתָּא עִילָּאָה. אֲמָרוּ לָהּ, לֵית לָךְ הָכָא הַשְׁתָּא רְשׁוּת לְאָעָלָא בְּדוּךְ דְּטִנָּרָא עִילָּאָה. זִילִי וְאַשְׁלִימִי טִיבוּ, לְמַאן דְּאַשְׁלֵים לָךְ.

כֵּיוָן שֶׁנִּגְנַז וְנִקְבַּר אוֹתוֹ הַגּוּף, הַנֶּפֶשׁ שֶׁלּוֹ נִכְנְסָה לְתוֹךְ הַיְשִׁיבָה הָעֶלְיוֹנָה. אָמְרוּ לָהּ: אֵין לָךְ כָּעֵת רְשׁוּת לְהִכָּנֵס בַּכְּרָךְ (למקום) הַסֶּלַע הָעֶלְיוֹן, לְכִי וְהַשְׁלִימִי חֶסֶד לְמִי שֶׁהִשְׁלִים לָךְ!

יוֹמָא חַד, רַבִּי פְּרַחְיָה הֲוָה יָתֵיב אַבָּבָא דְּפִתְחָא דְּלוּד, וַהֲוָה עָצֵיב, דְּדָחִיקָא לֵיהּ שַׁעֲתָא. אֲתָא חַד בַּר נָשׁ לְגַבֵּיהּ, אָמַר לֵיהּ, רַבִּי תִּיבְעֵי לְמֵיהַךְ בְּדוּךְ פְּלוֹנִי בַּהֲדַאי, וְאֶתֵּן לָךְ מָאנֵי כֶּסֶף, בְּגִין דְּנִשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרַיְיתָא כַּחֲדָא בְּאוֹרְחָא, אָמַר לֵיהּ נַיְזִיל. אֲזָלוּ. אָמַר לֵיהּ, רַבִּי, מַאי דִּכְתִיב, (קהלת ט) כִּי הַחַיִּים יוֹדְעִים שֶׁיָּמוּתוּ וְהַמֵּתִים אֵינָם יוֹדְעִים מְאוּמָה. אָמַר לֵיהּ הַחַיִּים אֲלוּ הַצַּדִּיקִים, וְהַמֵּתִים אֲלוּ הָרְשָׁעִים.

יוֹם אֶחָד רַבִּי פְּרַחְיָה הָיָה יוֹשֵׁב עַל הַשַּׁעַר שֶׁל הַפֶּתַח שֶׁל לוֹד, וְהָיָה עָצוּב, שֶׁהָיְתָה לוֹ דְּחוּקָה הַשָּׁעָה. בָּא אֵלָיו אִישׁ אֶחָד. אָמַר לוֹ: רַבִּי, הִתְרַצֵּה לְלֶכֶת לִמְקוֹם פְּלוֹנִי עִמִּי, וְאֶתֵּן לְךָ כְּלֵי כֶסֶף, כְּדֵי שֶׁנִּשְׁתַּדֵּל בְּתוֹרָה יַחַד בַּדֶּרֶךְ? אָמַר לוֹ: נֵלֵךְ. הָלְכוּ. אָמַר לוֹ: רַבִּי, (מה) זֶה שֶׁכָּתוּב (קהלת ט) כִּי הַחַיִּים יוֹדְעִים שֶׁיָּמֻתוּ וְהַמֵּתִים אֵינָם יוֹדְעִים מְאוּמָה? אָמַר לוֹ: הַחַיִּים אֵלּוּ הַצַּדִּיקִים, וְהַמֵּתִים אֵלּוּ הָרְשָׁעִים.

אָמַר לֵיהּ חַיֶּיךָ רַבִּי, אֲפִילּוּ הָרְשָׁעִים בְּהַהוּא עָלְמָא, יָדְעִין בְּצַעֲרָא דִידְהוּ, וְיָדְעִין בִּיקָרָא דְצַדִּיקַיָּיא, וּבְדִינֵהוֹן דְּרַשִּׁיעַיָּיא. אָמַר לֵיהּ, אִי הָכֵי מַאי וְהַמֵּתִים אֵינָן יוֹדְעִים מְאוּמָה.

אָמַר לוֹ: חַיֶּיךָ, רַבִּי, אֲפִלּוּ הָרְשָׁעִים בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם יוֹדְעִים בְּצַעֲרָם, וְיוֹדְעִים בִּכְבוֹד הַצַּדִּיקִים וּבְדִינֵי הָרְשָׁעִים. אָמַר לוֹ: אִם כֵּן, מַה זֶּה וְהַמֵּתִים אֵינָם יוֹדְעִים מְאוּמָה?

אָמַר לֵיהּ, בְּהַאי עָלְמָא כְּתִיב. דְּהָא צַדִּיקַיָּיא דְּאִיקְרוֹן חַיִּים, מִסְתַּכְּלִין וְיָדְעִין דִּימוּתוּן, וּזְמִינִין לְמֵיהַב דִּינָא, דְּאִית דִּין וְאִית דַּיָּין. כְּדָבָר אַחֵר, (שם ז) וְהַחַי יִתֵּן אֶל לִבּוֹ. אֲבָל רְשָׁעִים דְּאִיקְרִין מֵתִים, לָא יָדְעִין, וְלָא מַשְׁגִּיחִין, וְלָא מִסְתַּכְּלִין בְּעוֹבָדֵי דְּהַהוּא עָלְמָא כְּלוּם. וּמַאן דְּלָא יָדַע בְּעוֹבָדָא דְהַהוּא עָלְמָא, אִיקְרֵי מִית. בְּגִין דְּהַאי עָלְמָא לָאו מִבְּנֵי חַיָּיא. דְּהַהוּא עָלְמָא דְנִשְׁמָתִין וְרוּחִין אִיהוּ, וְהַאי עָלְמָא דְגוּפָא הוּא.

אָמַר לוֹ: בָּעוֹלָם הַזֶּה כָּתוּב, שֶׁהֲרֵי הַצַּדִּיקִים שֶׁנִּקְרָאִים חַיִּים, מִסְתַּכְּלִים וְיוֹדְעִים שֶׁיָּמוּתוּ, וַעֲתִידִים לָתֵת אֶת הַדִּין, שֶׁיֵּשׁ דִּין וְיֵשׁ דַּיָּן, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְהַחַי יִתֵּן אֶל לִבּוֹ. אֲבָל הָרְשָׁעִים שֶׁנִּקְרָאִים מֵתִים, לֹא יוֹדְעִים וְאֵין מַשְׁגִּיחִים, וְלֹא מִסְתַּכְּלִים בְּמַעֲשֵׂי אוֹתוֹ הָעוֹלָם כְּלוּם. וּמִי שֶׁאֵינוֹ מַכִּיר בְּמַעֲשֵׂי אוֹתוֹ הָעוֹלָם נִקְרָא מֵת, מִשּׁוּם שֶׁהָעוֹלָם הַזֶּה לֹא מִבְּנֵי הַחַיִּים. שֶׁהָעוֹלָם הַהוּא שֶׁל נְשָׁמוֹת וְרוּחוֹת הוּא, וְזֶה הָעוֹלָם הוּא שֶׁל הַגּוּף.

הַהוּא עָלְמָא דְּדַיְירֵי בֵּיהּ רוּחֵיהוֹן דִּבְנֵי נָשָׁא, וְדַמְיִין בְּדִיוֹקְנִין, אִשְׁתְּמוֹדְעָן דָּא לְדָא, וְיָדְעִין בַּמֶּה דְזִמִּין לְמֵיהֱוֵי בְּעָלְמָא. וּמִשְׁתַּדְּלִין לְמִנְדַּע בִּיקָרָא דְמָארֵיהוֹן תַּמָּן, בְּהַהוּא מַלְבּוּשָׁא דְהַהוּא עָלְמָא.

אוֹתוֹ הָעוֹלָם שֶׁדָּרִים בּוֹ אֲחֵיהֶם (רוחות) שֶׁל בְּנֵי הָאָדָם, וְדוֹמִים בַּדְּיוֹקָנָאוֹת, מַכָּרִים זֶה לָזֶה, וְיוֹדְעִים בְּמַה דּוֹמִים בָּעוֹלָם הַזֶּה (שעתיד לבא לעולם). וּמִשְׁתַּדְּלִים לְהַכִּיר אֶת כְּבוֹד רִבּוֹנָם שָׁם, בְּאוֹתוֹ הַמַּלְבּוּשׁ שֶׁל אוֹתוֹ הָעוֹלָם.

כַּד מָטָא לְהַהוּא חָקָל, אָמַר לֵיהּ נְתַעַכֵּב הַשְׁתָּא, אִתְנַח. אָמַר לֵיהּ, אַמַּאי קָא מִתְנַחַת. אָמַר לֵיהּ אֲבֵידָא קָא אָבֵיד לִי בְּהַאי דּוּכְתָּא. אָמַר, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְזַמְּנִינָהּ לָךְ.

כְּשֶׁהִגִּיעוּ לְאוֹתוֹ הַשָּׂדֶה, אָמַר לוֹ: נִתְעַכֵּב כְּעֵת. נָאֲנַח. אָמַר לוֹ: לְמָה אַתָּה נֶאֱנָח? אָמַר לוֹ: אֲבֵדָה אָבְדָה לִי בַּמָּקוֹם הַזֶּה. אָמַר: הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יְזַמְּנָהּ לְךָ.

אַשְׁכַּחוּ חַד מְעָרְתָּא. אָמַר הַהוּא גַּבְרָא, ר', נֵיעוֹל הָכָא, דְּהָא יְדַעְנָא דְּאִשְׁתְּמוֹדְעָנָא הָכָא. אֲעָלוֹ. נָחֲתִין בְּדַרְגִין, עַד דְּמָטוּ לְגַבֵּי חַד פַּרְדֵּס, וְחָמוּ תַּמָּן אִילָנִין מְשַׁנְיִין דְּא מִן דָּא וּמִשְׁאָר אִילָנֵי עָלְמָא, וְחַד אִילָן מְשַׁנְיָיא מִשְׁאָר אִילָנִין.

מָצְאוּ מְעָרָה אַחַת. אָמַר אוֹתוֹ הָאִישׁ: רַבִּי, נִכָּנֵס לְכָאן, שֶׁהֲרֵי יְדַעְתִּי שֶׁאֲנִי מַכִּיר כָּאן. נִכְנְסוּ, יָרְדוּ בַּמַּדְרֵגוֹת, עַד שֶׁהִגִּיעוּ לְפַרְדֵּס אֶחָד, וְרָאוּ שָׁם אִילָנוֹת מְשֻׁנִּים זֶה מִזֶּה וּמִשְּׁאָר הָאִילָנוֹת שֶׁל הָעוֹלָם, וְאִילָן אֶחָד מְשֻׁנֶּה מִשְּׁאָר הָאִילָנוֹת.

סְלִיקוּ תַּמָּן, שְׁמָעוּ חַד קָלָא דְּמִשַּׁרְיָין סַגִּיאִין, דַּהֲווֹ אָמְרִין, (תהלים צה) בּוֹאוּ נְשְׁתַּחֲוֶה וְנִכְרָעָה נְבָרְכָה לִפְנֵי ה' עוֹשֵׂנוּ. תָּוְוהּ רַבִּי פְּרַחְיָא, אֲמַר מַאי הַאי. אֲמַר לֵיהּ שְׁתוֹק.

עָלוּ לְשָׁם, שָׁמְעוּ קוֹל אֶחָד שֶׁל מַחֲנוֹת רַבִּים שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים, (תהלים צה) בּאוּ נִשְׁתַּחֲוֶה וְנִכְרָעָה נְבָרְכָה לִפְנֵי ה' עֹשֵׂנוּ. תָּמַהּ רַבִּי פְּרַחְיָא, וְאָמַר: מַה זֶּה? אָמַר לוֹ: שְׁתוֹק.

אֲמַר רַבִּי פְּרַחְיָא, הָאֱלֹהִים, כַּד מָטֵינָא עִמֵּיהּ לְאֶמְצַע דְּהַאי פַּרְדֵּיסָא, וְחָמֵינָא תְּרֵין אָרְחִין, וּמַשַּׁרְיָין מִסְטָרָא דָּא וּמִסְטָרָא דָּא, וְאַמְרֵי לֵיהּ מַאי הַאי, וְאָמַר לִי, הָכָא מִתְפָּרְשִׁין אוֹרְחִין דְּנָפְשִׁין, מַאן דְּאָזְלִין לְגַן עֵדֶן, וּמַאן דְּאָזְלִין לְגֵיהִנֹּם. מַאן דַּאֲזַל לְגַן עֵדֶן, אִלֵּין אָזְלֵי בַּהֲדֵיהּ, וְאַשְׁלִימוּ לֵיהּ שְׁלָמָא. וּמַאן דַּאֲזַל לְגֵיהִנֹּם, אִלֵּין נָטְלִין לֵיהּ לְמֵידַן לֵיהּ בַּגֵּיהִנֹּם.

אֲמַר רַבִּי פְּרַחְיָא: הָאֱלֹהִים, כְּשֶׁהִגַּעְתִּי עִמּוֹ לְאֶמְצַע הַפַּרְדֵּס הַזֶּה, וְרָאִיתִי שְׁתֵּי דְרָכִים, וּמַחֲנוֹת מִצַּד זֶה וּמִצַּד זֶה, וְאָמַרְתִּי לוֹ מַה זֶּה? וְאָמַר לִי, כָּאן נִפְרָדוֹת דַּרְכֵי הַנְּפָשׁוֹת, מִי שֶׁהוֹלְכִים לְגַן עֵדֶן, וּמִי שֶׁהוֹלְכִים לְגֵיהִנֹּם. מִי שֶׁהוֹלֵךְ לְגַן עֵדֶן - אֵלּוּ הוֹלְכִים (עמו), וּמַשְׁלִימִים לוֹ שָׁלוֹם. וּמִי שֶׁהוֹלֵךְ לַגֵּיהִנֹּם - אֵלּוּ נוֹטְלִים לְדִין (אותם) אוֹתוֹ בַּגֵּיהִנֹּם.

אַעֲבַרְנָא הַהוּא פַּרְדֵּס, וּמָטֵינָא לְשׁוּרִין וּמִגְדָּלִין וְתַרְעִין. כַּד מָטֵינָא לְתַרְעָא חַד, דְּאִיקָרֵי שַׁעַר הַמִּזְרָח. קָרָא הַהוּא גַּבְרָא, פְּתָחוּ לִי שַׁעֲרֵי צֶדֶק. אֲמַר לֵיהּ אַמַּאי. אֲמַר לוֹן, בְּשְׁלִיחוּתָא דְּמָארֵיהּ דְּעָלְמָא קָא אֲתֵינָא. פָּתְחוּ וְאָמְרוּ כּוּלְהוּ, מַאן יְהַב לִילוּד אִשָּׁה בְּאַתְרָא דָּא. אֲמַר לְהוֹ דָּא אִיהוּ רַבִּי פְּרַחְיָא. אֲמָרוּ דָּא הוּא דְּאַשְׁלֵים לָךְ חֶסֶד בְּהַהוּא עָלְמָא. אֲמַר אֵין.

עָבְרוּ אוֹתוֹ הַפַּרְדֵּס, וְהִגִּיעוּ לְחוֹמוֹת וּמִגְדָּלִים וּשְׁעָרִים. כְּשֶׁהִגִּיעוּ לְשַׁעַר אֶחָד, שֶׁנִּקְרָא שַׁעַר הַמִּזְרָח, קָרָא אוֹתוֹ הָאִישׁ: פְּתָחוּ לִי שַׁעֲרֵי צֶדֶק. אָמְרוּ לוֹ: לָמָּה? אָמַר לָהֶם: בִּשְׁלִיחוּת שֶׁל רִבּוֹן הָעוֹלָם בָּאתִי. פָּתְחוּ וְאָמְרוּ כֻּלָּם: מִי נָתַן אֶת יָלוּד הָאִשָּׁה הַזֶּה כָּאן בַּמָּקוֹם הַזֶּה? אָמַר לָהֶם: זֶה הוּא רַבִּי פְּרַחְיָא. אָמְרוּ: זֶה הוּא שֶׁהִשְׁלִים לְךָ הַחֶסֶד בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם? אָמַר כֵּן.

פָּתְחוּ לֵיהּ. וְאָמְרוּ, אַפְּשִׁיטוּ לֵיהּ, דְּלֵית רְשׁוּ לְמֵיעַל הָכָא בְּגוּפָא דְּהַהוּא עָלְמָא. מִיָּד אַפְּשִׁיטוּ לֵיהּ, וְאִתְלַבַּשׁ בַּאֲוִירִין דְּגַנְתָא דִּלְגוֹ.

פָּתְחוּ לוֹ, וְאָמְרוּ: הַפְשִׁיטוּ אוֹתוֹ, שֶׁאֵין רְשׁוּת לְהִכָּנֵס לְכָאן בַּגּוּף שֶׁל הָעוֹלָם הַהוּא. מִיָּד הִפְשִׁיטוּ אוֹתוֹ, וְהִתְלַבֵּשׁ בַּאֲוִירִים שֶׁל הַגַּן שֶׁלְּפָנִים.

וְעָאל וְחָמֵי הַהוּא רְקִיעָא דְּעַל גַּבֵּי הַהוּא גִּנְתָא. דְּהַהוּא רְקִיעָא אִתְפְּרַשׁ מֵהַהוּא רָקִיעַ דְּקָאִים עַל שְׁאָר בְּנֵי עָלְמָא. רָקִיעַ דָּא אִתְתְּחַם בִּתְחוּמָא מִכָּל גְּוונִין דְּעָלְמָא. אַרְבַּע חַלּוֹנֵי מַשְׁקוֹפִין פְּתִיחִין בֵּיהּ בְּאַרְבַּע סִיטְרֵי עָלְמָא, וְחַד בְּאֶמְצָעִיתָא.

וְנִכְנַס וְרָאָה אוֹתוֹ הָרָקִיעַ שֶׁעַל גַּבֵּי אוֹתוֹ הַגּוּף (הגן). שֶׁאוֹתוֹ הָרָקִיעַ נִפְרָד מֵאוֹתוֹ הָרָקִיעַ שֶׁעוֹמֵד עַל שְׁאָר בְּנֵי הָעוֹלָם. הָרָקִיעַ הַזֶּה נִתְחַם בִּתְחוּם מִכָּל הַגְּוָנִים שֶׁל הָעוֹלָם. אַרְבָּעָה חַלּוֹנוֹת, מַשְׁקוֹפִים פְּתוּחִים בּוֹ בְּאַרְבַּעַת צִדְדֵי הָעוֹלָם, וְאֶחָד בָּאֶמְצַע.

חַלּוֹן חַד דְּבִסְטַר מִזְרָח, בֵּיהּ קָיְימִין אַרְבַּע מַשְׁקוֹפִין מְרַקְמָן, בְּרָזָא דְּאַרְבַּע אַתְוָון יהו"ה, סָלְקִין לְתַרֵיסַר, תְּלַת אַתְוָון לְכָל חַד וְחַד.

חַלּוֹן אֶחָד שֶׁבְּצַד מִזְרָח, בּוֹ קַיְימִים אַרְבָּעָה מַשְׁקוֹפִים מְרֻקָּמִים, בְּסוֹד שֶׁל אַרְבַּע אוֹתִיּוֹת יהו"ה, עוֹלוֹת לִשְׁתֵּים עֶשְׂרֵה, שָׁלֹשׁ אוֹתִיּוֹת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד.

תְּלַת זְמְנֵי בְּיוֹמָא, מִתְחַבְּרָן אינון מַשְׁקוֹפִין, וְאַתְוָון כּוּלְּהוּ מִתְחַבְּרָן לְשְׁמָא קַדִּישָׁא. חַד מְמַנָּא קָיְימָא לְהַהוּא סִטְרָא, יעזריאל שְׁמֵיהּ. וְאַרְבַּע מַפְתְּחִין בִּידֵיהּ, דְּאִיהוּ פָּתַח בָּהוּ אַרְבָּעָה תַּרְעִין, דְּאינון עַל גַּבֵּיהּ דְּהַהוּא רְקִיעָא. וְלֵית מַאן דְּיָדַע בָּהוּ.

שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּיּוֹם מִתְחַבְּרִים אוֹתָם הַמַּשְׁקוֹפִים, וְכָל הָאוֹתִיּוֹת מִתְחַבְּרוֹת לַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ. מְמֻנֶּה אֶחָד עוֹמֵד לְאוֹתוֹ הַצַּד, וּשְׁמוֹ ויזריעאל (יעזריאל). וְאַרְבָּעָה מַפְתְּחוֹת בְּיָדוֹ, שֶׁהוּא פּוֹתֵחַ בָּהֶם אַרְבָּעָה שְׁעָרִים, שֶׁהֵם עַל גַּבֵּי אוֹתוֹ הָרָקִיעַ, וְאֵין מִי שֶׁמַּכִּיר בָּהֶם.

בַּר בְּרֵישׁ יַרְחֵי וְשַׁבַּתֵּי, דְּאִתְיַין אינון נַפְשָׁן דְּמִשְׁתַּתְּפָן עִם גּוּפָא בְּקִבְרֵי, לְמִכְרַע וּלְמִסְגַּד קַמֵּי אינון תַּרְעִין לְמֵארֵי כּוֹלָּא. כְּדְבָר אַחֵר, (ישעיה סו) וְהָיָה מִדֵּי חׇדֶשׁ בְּחׇדְשׁוֹ וּמִדֵּי שַׁבָּת בְּשַׁבַּתּוֹ יָבוֹא כָל בָּשָׂר לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְפָנַי. כָּל, לְאַסְגָּאָה אינון נַפְשָׁאן דְּדַיְירֵי עִם גּוּפָא, וְאִיתְקְרוּן כָּל בָּשָׂר.

פָּרָט לְרָאשֵׁי חֳדָשִׁים וְשַׁבָּתוֹת, שֶׁבָּאוֹת אוֹתָן הַנְּפָשׁוֹת שֶׁמִּשְׁתַּתְּפוֹת עִם הַגּוּף בַּקְּבָרִים, לִכְרֹעַ וּלְהִשְׁתַּחֲווֹת לְפָנַי אוֹתָם הַשְּׁעָרִים לְרִבּוֹן הַכֹּל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה סו) וְהָיָה מִדֵּי חׇדֶשׁ בְּחׇדְשׁוֹ וּמִדֵּי שַׁבָּת בְּשַׁבַּתּוֹ יָבוֹא כָל בָּשָׂר לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְפָנַי. כָּל - לְרַבּוֹת אוֹתָן נְפָשׁוֹת שֶׁדְּרוֹת עִם הַגּוּף, וְנִקְרָאוֹת כָּל בָּשָׂר.

חַלּוֹן אָחֳרָא דְּבִסְטַר דְּרוֹם, בֵּיהּ קָיְימִין שִׁית מַשְׁקוֹפִין, לָא עָאלִין לְהַאי אֲתַר, אֶלָּא אינון דְּלְעָן קְרִיאַת שְׁמַע בִּרְעוּתָא, וּבְכַוָּונָה בְּכָל יוֹמָא.

חַלּוֹן אַחֵר שֶׁבְּצַד הַדָּרוֹם, בּוֹ עוֹמְדִים שִׁשָּׁה מַשְׁקוֹפִים, לֹא נִכְנָסִים לַמָּקוֹם הַזֶּה, אֶלָּא אוֹתָן שֶׁעוֹסְקוֹת בְּקְרִיאַת שְׁמַע בְּרָצוֹן וּבְכַוָּנָה בְּכָל יוֹם.

אָמַר רַבִּי פִּרְחָיָא, הָאֱלֹהִים, כַּד אִסְתַּכְּלְנָא בְּהַהוּא חַלּוֹנָא, קְרֵיב הַהוּא מְמַנָּא, וענאל שְׁמֵיהּ, דִּי מְמוּנֶּה עַל תַּרְעָא דְּסִטְרָא דְּרוֹם, אָמַר לִי, קוּם בְּקִיּוּמָךְ, וְחָמֵי הַאי חַלּוֹן, דְּלֵית רְשׁוּ לְאָעָלָא תַּמָּן, וְלָא לְמֶחֱמֵי בֵּיהּ, בַּר אינון דְּלְעָן בְּקְרִיאַת שְׁמַע כִּדְקָא יָאוֹת.

אָמַר רַבִּי פִּרְחָיָא: הָאֱלֹהִים, כְּשֶׁהִסְתַּכַּלְתִּי בְּאוֹתוֹ הַחַלּוֹן, קָרַב אוֹתוֹ הַמְמֻנֶּה, שֶׁשְּׁמוֹ ענא"ל, שְׁמֻמְנֶּה עַל הַשַּׁעַר שֶׁל צַד הַדָּרוֹם. אָמַר לִי, קוּם בִּמְקוֹמְךָ, וּרְאֵה אֶת הַחַלּוֹן הַזֶּה, שֶׁאֵין רְשׁוּת לְהִכָּנֵס לְשָׁם וְלֹא לִרְאוֹת אוֹתוֹ, פָּרַט לְאוֹתָם שֶׁעוֹסְקִים בִּקְרִיאַת שְׁמַע כָּרָאוּי.

וְכָל אינון דְּלְעָאן בְּקְרִיאַת שְׁמַע כִּדְקָא יָאוֹת, שְׁתִּין מְמַנָּן עָאלִין קַמַּיהּ, וּמַכְתִּירִין לֵיהּ בְּכִתְרִין קַדִּישִׁין, וְאָמְרִין לֵיהּ, דָּא הוּא כִּתְרָא דִּפְלוֹנִי דְּלָעָא בִּקְרִיאַת שְׁמַע כִּדְקָא יָאוֹת.

וְכָל אוֹתָם שֶׁעוֹסְקִים בִּקְרִיאַת שְׁמַע כָּרָאוּי, שִׁשִּׁים מְמֻנִּים נִכְנָסִים לְפָנָיו (של המשיח), וּמַכְתִּירִים אוֹתוֹ בְּכִתְרִים קְדוֹשִׁים, וְאוֹמְרִים לוֹ: זֶהוּ הַכֶּתֶר שֶׁל פְּלוֹנִי שֶׁעָסַק בִּקְרִיאַת שְׁמַע כָּרָאוּי!

שְׁאֵילְנָא לֵיהּ, וְאָמְרֵי לֵיהּ, מָארֵי, הַאי קְרִיאַת שְׁמַע כִּדְקָא יָאוֹת מָה הוּא. אֲמַר לִי, אִי חֲסִידָא, רָזָא עִילָּאָה אִיהוּ הָכָא. בְּקְרִיאַת שְׁמַע אִית בָּהּ אַרְבַּע פָּרְשָׁיָין.

שְׁאַלְתִּי אוֹתוֹ וְאָמַרְתִּי לוֹ: אֲדוֹנִי, הַקְּרִיאַת שְׁמַע הַזּוֹ כָּרָאוּי, מַה הִיא? אָמַר לִי: אִי חָסִיד, סוֹד עֶלְיוֹן הוּא כָּאן. בַּקְּרִיאַת שְׁמַע יֵשׁ אַרְבַּע פָּרָשִׁיּוֹת.

פָּרָשָׁה קַדְמָאָה דְּיִחוּדָא, דְּאִיהוּ תְּרִין יְחוּדִין, בִּתְרֵיסַר תֵּיבִין. שִׁית תֵּיבִין בְּיִחוּדָא עִילָּאָה. וְשִׁית תֵּיבִין בְּיִחוּדָא אָחֳרָא. פָּרָשָׁה תִּנְיָינָא וְאָהֲבְתָּ, בְּמ"ב תֵּיבִין, בָּרָזָא דְּשֵׁם דמ"ב אַתְוָון.

הַפָּרָשָׁה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁל הַיִּחוּד, שֶׁהִיא שְׁנֵי יְחוּדִים, בִּשְׁתֵּים עֶשְׂרֵה תֵּבוֹת. שֵׁשׁ תֵּבוֹת בַּיִּחוּד הָעֶלְיוֹן, וְשֵׁשׁ תֵּבוֹת בְּיִחוּד אֶחָד. הַפָּרָשָׁה הַשְּׁנִיָּה - וְאָהַבְתָּ, בְּאַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם תֵּבוֹת, בְּסוֹד הַשֵּׁם שֶׁל אַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת.

פָּרָשָׁה תְּלִיתָאָה, וְהָיָה אִם שָׁמוֹעַ, דְּאִתְכְּלִיל יְמִינָא בִּשְׂמָאלָא, וּשְׂמָאלָא בִּימִינָא. וְאִיהוּ בָּרָזָא וְסִתְרָא דִּרְתֵּיכָא קַדִּישָׁא, עַד וְשַׂמְתֶּם. דְּאִיהוּ פָּרָשָׁתָא דְּשָׁלְטָא עַל כּוֹלָּא. אִיהִי בָּרָזָא דְּע"ב תֵּיבִין, גּוֹ רָזָא דְּע"ב שְׁמָהָן דִּרְתֵּיכָא קַדִּישָׁא.

פָּרָשָׁה שְׁלִישִׁית - וְהָיָה אִם שָׁמוֹעַ, שֶׁנִּכְלָל הַיָּמִין בַּשְּׂמֹאל, וְהַשְּׂמֹאל בַּיָּמִין. וְהוּא בְּסוֹד וְסִתְרָא שֶׁל הַמֶּרְכָּבָה הַקְּדוֹשָׁה, עַד וְשַׂמְתֶּם, שֶׁהִיא הַפָּרָשָׁה שֶׁשּׁוֹלֶטֶת עַל הַכֹּל. הִיא בְּסוֹד שֶׁל שִׁבְעִים וּשְׁתַּיִם תֵּבוֹת, תּוֹךְ הַסּוֹד שֶׁל שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם שֵׁמוֹת שֶׁל הַמֶּרְכָּבָה הַקְּדוֹשָׁה.

פָּרָשָׁה רְבִיעָאָה, וְשַׂמְתֶּם, דְּאִיהִי חֲמִשִּׁין תֵּיבִין, דְּאִיהוּ לְקֵבֵיל חֲמִשִּׁין תַּרְעִין דְּבִינָה. פָּרָשָׁה דְּצִיצִית כְּלִילָא מִכּוּלְהוּ. וְסָלְקִין פָּרְשָׁיָין לְמַנְיָינָא דְּאָדָם.

פָּרָשָׁה רְבִיעִית - וְשַׂמְתֶּם, שֶׁהִיא חֲמִשִּׁים תֵּבוֹת, שֶׁהִיא כְּנֶגֶד חֲמִשִּׁים שַׁעֲרֵי בִינָה. פָּרָשַׁת הַצִּיצִית כְּלוּלָה מִכֻּלָּם. וְעוֹלוֹת הַפָּרָשִׁיּוֹת לְמִנְיָן שֶׁל אָדָם.

וְכָל שְׁאָר דּוּכְתִּין, בֵּין בְּפִקּוּדֵי דְאוֹרַיְיתָא, בֵּין כָּל שְׁאָר דּוּכְתֵּי דְאוֹרַיְיתָא, דְּכוּרָא לְחוּד, וְנוּקְבָא לְחוּד. וְהָכָא דְּאִיהוּ יִיחוּדָא, דְּאִתְיַיחֵד בֵּיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּכַר וְנוּקְבָא אִתְכְּנִישׁוּ כַּחֲדָא, וְסָלְקִין בְּשַׁעוּרָא חָדָא.

וְכָל שְׁאָר הַמִּקּוֹמוֹת, בֵּין בְּמִצְווֹת הַתּוֹרָה, בֵּין בְּכָל שְׁאָר הַמִּקּוֹמוֹת בַּתּוֹרָה, הַזָּכָר לְחוּד וְהַנְּקֵבָה לְחוּד. וְכָאן שֶׁהוּא יִחוּד, שֶׁמִּתְיַחֵד בּוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, זָכָר וּנְקֵבָה מִתְכַּנְּסִים יַחַד, וְעוֹלִים בְּשִׁעוּר אֶחָד.

דְּכוּרָא אִשְׁתְּלִים בָּהּ, מַה דְּלָאו הָכֵי בְּכָל שְׁאָר דּוּכְתֵּי דְאוֹרַיְיתָא. וְדָא שִׁבְחָא דְּמֹהֵימְנוּתָא עִילָּאָה, לְמִנְדַּע דְּהָא ה' הוּא הָאֱלֹהִים. דְּכוּרָא אִשְׁתְּלִים בְּנוּקְבָא, וְאִתְכְּלַל חַד בְּחַד, דְּכוּרָא אִתְבְּנֵי בְּנוּקְבָא. וְדָא אִיהוּ יִיחוּדָא שְׁלִים, וְלָא אִית שְׁלִימוּ אֶלָּא דְכוּרָא וְנוּקְבָא כַּחֲדָא.

הַזָּכָר נִשְׁתַּלֵּם בָּהּ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּכָל שְׁאָר הַמִּקּוֹמוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה. וְזֶהוּ הַשֶּׁבַח שֶׁל הָאֱמוּנָה הָעֶלְיוֹנָה, לָדַעַת זֶה (שהנה) ה' הוּא הָאֱלֹהִים. הַזָּכָר נִשְׁלָם בַּנְּקֵבָה, וְנִכְלָלִים אֶחָד עִם אֶחָד, הַזָּכָר נִבְנֶה עִם הַנְּקֵבָה. וְזֶהוּ הַיִּחוּד הַשָּׁלֵם. וְאֵין שְׁלֵמוּת אֶלָּא בְּזָכָר וּנְקֵבָה יַחַד.

וְתָא חֲזֵי, כָּל מַאן דְּאַשְׁלֵים יִיחוּדָא כִּדְקָא יָאוֹת, וּמְכַוְּין בְּפָרְשִׁיּוֹת אִלֵּין בְּכָל יוֹמָא. זָכֵי לְאִלֵּין מַשְׁקוֹפִין וְחַלּוֹנִין, לְמֶהֱוֵי שְׁלִים הָכָא. וְלֵית מַאן דְּיִעַכֵּב עַל יְדוֹי, וּבְלָבָד דְּיִקְרֵי כִּדְקָא יָאוֹת, וְיכַוְּין בְּהַנֵּי רָזִין עִילָּאִין.

וּבֹא רְאֵה, כָּל מִי שֶׁמַּשְׁלִים הַיִּחוּד כָּרָאוּי וּמְכַוֵּן בַּפָּרָשִׁיּוֹת הַלָּלוּ בְּכָל יוֹם, זוֹכֶה לַמַּשְׁקוֹפִים וְהַחַלּוֹנוֹת הַלָּלוּ, לִהְיוֹת שָׁלֵם כָּאן. וְאֵין מִי שֶׁיְּעַכֵּב עַל יָדוֹ, וּבִלְבָד שֶׁיִּקְרָא כָּרָאוּי, וְיכַוֵּן בַּסּוֹדוֹת הָעֶלְיוֹנִים הַלָּלוּ.

וְאָחֵיהּ בִּימִינָא דִילִי וְאָמַר לֵיהּ, אִי חֲסִידָא, תָּא חֲמֵי יְקָר דְּאִינּוּן דִּמְיַחֲדֵי שְׁמָא קַדִּישָׁא כִּדְקָא יָאוּת, וְלָעָאן בִּקְרִיאַת שְׁמַע כְּגַוְונָא דָא.

וְאָחִיו בִּימִינִי וְאָמַר לִי: אִי חָסִיד, בֹּא וּרְאֵה אֶת כְּבוֹד אוֹתָם שֶׁמְּיַחֲדִים אֶת הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ כָּרָאוּי וְעוֹסְקִים בִּקְרִיאַת שְׁמַע כְּמוֹ זֶה.

אָעֵילְנָא בְּחַד הֵיכְלָא, וּבְהַהוּא הֵיכְלָא הָווֹ שס"ה הֵיכָלִים, כְּחוּשְׁבַּן יוֹמֵי שַׁתָּא. אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב שַׁלִּיטִין בְּהַהוּא הֵיכְלָא, וְאָדָם הָרִאשׁוֹן בְּגַוָּויְהוּ.

נִכְנַסְתִּי לְהֵיכָל אֶחָד, וּבְאוֹתוֹ הֵיכָל הָיוּ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שִׁשִּׁים וַחֲמִשָּׁה הֵיכָלוֹת, כְּחֶשְׁבּוֹן יְמוֹת הַשָּׁנָה. אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב שׁוֹלְטִים בְּאוֹתוֹ הַהֵיכָל, וְאָדָם הָרִאשׁוֹן בְּתוֹכָם.

וְחָמֵינָא כַּמָּה חֲבִילֵי נְשָׁמָתִין, מִתְלַבְּשִׁין בִּרְקִימוּ דְּאִילָנָא דְחַיֵּי, וְכַמָּה גְּוונִין דִּיְקָרָא עִילָּאָה. וְעַיְילִין גּוֹ הֵיכָלָא, וְיוֹפִיאֵל רַב מְמַנָּא עַל כּוּלָּא, רַב מְמַנָּא דְאוֹרַיְיתָא בַּהֲדַיְיהוּ.

וְרָאִיתִי כַּמָּה קְבוּצוֹת שֶׁל נְשָׁמוֹת מִלְּבַשׁוֹת בְּרִקְמָה שֶׁל עֵץ הַחַיִּים, וְכַמָּה גְוָנִים שֶׁל כָּבוֹד עֶלְיוֹן, וְנִכְנָסִים לְתוֹךְ הַהֵיכָל, וְיוֹפִיאֵל הַמְמֻנֶּה הַגָּדוֹל עַל הַכֹּל, מְמֻנֶּה גָּדוֹל שֶׁל הַתּוֹרָה עִמָּהֶם.

פְּתַח וְאָמַר, אִתְעָרוּ קַדִּישֵׁי עַלְמָא, הָא בְּנֵיכוֹן קַדִּישִׁין, דְּקָא מְיַחֲדֵי שְׁמָא קַדִּישָׁא, וּמְכַוְּונֵי בְּרָעוּתָא דְּפָרְשָׁיָין דִּקְרִיאַת שְׁמַע.

פָּתַח וְאָמַר: הִתְעוֹרְרוּ קְדוֹשֵׁי הָעוֹלָם, הֲרֵי בְּנֵיכֶם הַקְּדוֹשִׁים, שֶׁמְּיַחֲדִים אֶת הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, וּמְכַוְּנִים בְּרָצוֹן שֶׁל הַפָּרָשִׁיּוֹת שֶׁל קְרִיאַת שְׁמַע.

וְאָדָם הָרִאשׁוֹן חָמֵינָא דְּמִשְׁתַּדֵּל בָּהוּ. וּבְשַׁעֲתָא דְּעָאלַת קְרִיאַת שְׁמַע דְּקָרֵי בַּר נָשׁ, סְלִיקָא בְּקַדְמִיתָא לְהַאי הֵיכָלָא, וְאָרַח בָּהּ אָדָם הָרִאשׁוֹן, אִי חָסַר אוֹת אַחַת מִקְּרִיַּת שְׁמַע, לָא מְקַבֵּל לָהּ. דְּהָא חָסֵר בִּנְיָינָא דְאָדָם, דְּאִיהוּ רמ"ח, בְּאֵינּוּן תֵּיבִין דְּחוֹזֵר שְׁלִיחַ צִבּוּר.

וְרָאִיתִי אֶת אָדָם הָרִאשׁוֹן שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בָּהֶם. וּבְשָׁעָה שֶׁנִּכְנֶסֶת קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁקּוֹרֵא בֶּן אָדָם, עוֹלֶה בָּרִאשׁוֹנָה לַהֵיכָל הַזֶּה, וּמַרִיחַ בָּהּ אָדָם הָרִאשׁוֹן. אִם חָסְרָה אוֹת אַחַת מִקְּרִיַּת שְׁמַע, אֵינוֹ מְקַבֵּל אוֹתָהּ, שֶׁהֲרֵי חָסֵר בִּנְיָנוֹ שֶׁל אָדָם, שֶׁהוּא מָאתַיִם אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה, בְּאוֹתָן הַתֵּבוֹת שֶׁחוֹזֵר שְׁלִיחַ הַצִּבּוּר.

וְאִי אַשְׁכַּח יָתָהּ כִּדְקָא יָאוֹת, מְקַבֵּל לָהּ, וְנָטְלִין אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב מִנַּיְהּ, וְנָשְׁקִין לָהּ. מַאן חֲמֵי חֶדְוָה, מַאן חֲמֵי עֲרְבוּבְיָא, בְּכָל אינּוּן צַדִּיקַיָּיא דִּבְגִינְתָּא דְעֵדֶן, דְּקָא אַתְיָין בְּהַהוּא חֶדְוָה.

וְאִם מוֹצֵא אוֹתָהּ כָּרָאוּי, מְקַבֵּל אוֹתָהּ, וְנוֹטְלִים מִמֶּנּוּ אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, וְנוֹשְׁקִים אוֹתָהּ. מִי רָאָה הַשִּׂמְחָה, מִי רָאָה הָעֵרְבוּבְיָה בְּכָל אוֹתָם הַצַּדִּיקִים שֶׁבְּגַן עֵדֶן, שֶׁבָּאִים לְאוֹתָהּ הַשִּׂמְחָה.

וּבְשַׁעָתָא דְּיֵיתֵי לְהַהוּא עַלְמָא, מַאן יֵחֲמֵי חֶדְוָה דִּילֵיהּ, דְּאוֹתְבִין לֵיהּ אֲבָהָן לְגַבַּיְיהוּ תְּרֵי זִימְנֵי בְּיוֹמָא, וּבְכָל יוֹמָא נָחֵית עֲלֵיהּ טַלָּא מֵרִישָׁא דְּמַלְכָּא.

וּבְשָׁעָה שֶׁיִּבָּא לְאוֹתוֹ הָעוֹלָם, מִי יִרְאֶה אֶת שִׂמְחָתוֹ, שֶׁמּוֹשִׁיבִים אוֹתוֹ הָאָבוֹת אֶצְלָם פַּעֲמַיִם בְּיוֹם, וּבְכָל יוֹם יוֹרֵד עָלָיו טַל מֵרֹאשׁ הַמֶּלֶךְ.

וּבְהַהוּא טַלָּא, יָדְעֵי וְאָכְלֵי מֵיכְלָא, דִּי מַלְאֲכֵי עִילָּאִין אָכְלִין. וְיָדְעִין מַה דְּהַוָּה, וּמַה דִּיהֲוֵי, וּמַה דְּזַמִּין לְמֶהֱוֵי, עַד זְמָנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יוֹקִים לְגוּפֵי דְּסִרְיָחָן בְּהַאי עַלְמָא, וְיוֹקִים לוֹן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, בְּבִנְיָינָא מִתְתַּקְּנָא כְּדְקָא יָאוֹת.

וּבְאוֹתוֹ הַטַּל יוֹדְעִים וְאוֹכְלִים הַמַּאֲכָל שֶׁמַּלְאָכִים הָעֶלְיוֹנִים אוֹכְלִים. וְיוֹדְעִים מַה שֶּׁהָיָה, וּמַה שֶּׁיִּהְיֶה, וּמַה שֶּׁעֲתִיד לִהְיוֹת, עַד הַזְּמַן שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יָקִים אֶת הַגּוּפִים הַסְּרוּחִים בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְיָקִימֵם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּבִנְיָן מְתֻקָּן כָּרָאוּי.

בְּחַלּוֹן דְּבִסְטַר דְּרוֹם, הֲווֹ רְשׁוּמִין ש', דְּבִסְטַר דָּא ו', וּבִסְטַר אָחֳרָא ו', וּבִסְטַר אָחֳרָא ו'. שְׁאֵילְנָא לְהַהוּא גַּבְרָא, וַאֲמֵינָא, מַאי הַנֵּי אַתְוָון, אֲמַר לָא יְדַעְנָא.

בַּחַלּוֹן שֶׁבְּצַד הַדָּרוֹם הָיוּ רְשׁוּמִים ש', שֶׁבְּצַד זֶה ו', וּבְצַד אַחֵר ו', וּבַצַּד הָאַחֵר ו'. שְׁאַלְתִּי אוֹתוֹ הָאִישׁ, וְאָמַרְתִּי: מֶהֱן הָאוֹתִיּוֹת הַלָּלוּ? אָמַר: אֵינִי יוֹדֵעַ.

עַד דַּאֲתָא הַהוּא מְמַנָּא, וַאֲמַר לִי, אִי חֶסִידָא, אִינּוּן אַתְוָון, סִימָנִין דְּפָרְשִׁיָּיתָא דִּקְרִיַּת שְׁמַע.

זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ דְּמַאן דַּאֲמַר לוֹן בְּכָל יוֹמָא בְּרַעוּתָא דִּלְבָּא.

עַד שֶׁבָּא אוֹתוֹ הַמְמֻנֶּה וְאָמַר לִי: אִי חָסִיד, אוֹתָן הָאוֹתִיּוֹת סִימָנֵי (עמודי) הַפָּרָשִׁיּוֹת שֶׁל קְרִיאַת שְׁמַע.

אַשְׁרֵי חֶלְקוֹ שֶׁל מִי שֶׁאוֹמֵר אוֹתָם בְּכָל יוֹם בְּרָצוֹן הַלֵּב.

חַלּוֹן אָחֳרָא דְּבִסְטַר צָפוֹן, בֵּיהּ קָיְימָן תְּרֵין מַשְׁקוֹפִין, וְחָמֵשׁ אַתְוָון מְלַהֲטִין וּמִתְנַצְּצִין בְּגַוַּיְיהוּ. תְּרֵין אַתְוָון בְּסִטְרָא דָּא, וּתְרֵין אַתְוָון בְּסִטְרָא דָּא, וְחַד לְעֵילָּא מִנַּיְיהוּ תַּלְיָא עֲלַיְיהוּ. וְאִינּוּן בְּרָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא אִיקְרֵי אֱלֹהִים.

חַלּוֹן אֶחָד שֶׁבְּצַד צָפוֹן, בּוֹ עוֹמְדִים שְׁנֵי מַשְׁקוֹפִים, וְחָמֵשׁ אוֹתִיּוֹת לוֹהֲטוֹת וְנוֹצְצוֹת בְּתוֹכָם. שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת בְּצַד זֶה וּשְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת בְּצַד זֶה, וְאַחַת לְמַעְלָה מֵהֶם תְּלוּיָה עֲלֵיהֶם, וְהֵם בְּסוֹד הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ וְנִקְרָא אֱלֹהִי"ם.

בְּחַלּוֹן דָּא וּבְאִינּוּן מַשְׁקוֹפִין, שַׁרְיָין תְּרֵין מְמַנָּן בְּהַהוּא רְקִיעָא, וְאִינּוּן צורטק וְגזריאל, דִּי מְמַנָּן תַּמָּן בְּהַהוּא סִטְרָא דְּלָא אִתְפַּתְּחַת.

בַּחַלּוֹן הַזֶּה וּבְאוֹתָם הַמַּשְׁקוֹפִים שׁוֹרִים שְׁנֵי מְמֻנִּים בְּאוֹתוֹ הָרָקִיעַ, וְהֵם צורטק וְגזריאל (עזריאל), שֶׁמְּמֻנִּים שָׁם בְּאוֹתוֹ הַצַּד שֶׁלֹּא נִפְתַּח.

וְתַמָּן אִית חַד הֵיכָלָא, מְרַקְמָא בְּכַמָּה גְוָונִין, וְכַמָּה צִיּוּרִין. וּבֵיהּ קָיְימִין כָּל אִינּוּן דִּמְקַדְּשֵׁי שְׁמָא דְמָארֵיהוֹן בַּאֲמִירָה בְּכָל יוֹמָא, לְבָתַר דִּמְבָרְכִין לֵיהּ, וְאוֹמְרִין בָּרוּךְ ה' הַמְבוֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד, וּמַקְדִּישִׁים לֵיהּ לְבָתַר בִּקְדוּשָׁה מְשׁוּלֶּשֶׁת.

וְשָׁם יֵשׁ הֵיכָל אֶחָד מְרֻקָּם בְּכַמָּה גְוָונִים וְכַמָּה צִיּוּרִים, וּבוֹ עוֹמְדִים כָּל אוֹתָם שֶׁמְּקַדְּשִׁים אֶת שֵׁם רִבּוֹנָם בַּאֲמִירָה בְּכָל יוֹם, אַחַר שֶׁמְּבָרְכִים אוֹתוֹ, וְאוֹמְרִים בָּרוּךְ ה' הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד, וּמַקְדִּישִׁים אוֹתוֹ אַחַר כָּךְ בִּקֻּדֻּשָׁה מְשֻׁלֶּשֶׁת.

וְהַהוּא הֵיכָלָא אִיקָרֵי מְשׁוּלָּשׁ, כְּדָבָר אַחֵר, (ירמיה ז) הֵיכַל ה' הֵיכַל ה' הֵיכַל ה' הֵיכַל ה' הֵמָּה. וְהַהוּא הֵיכָלָא אִיהוּ מְשׁוּלָּשׁ. וְשָׁאֵילְנָא מַאי הַאי. אֲמַר הַהוּא גַּבְרָא, אִלֵּין אִינּוּן דְּלָא אָכְלֵי כָּל יוֹמַיְיהוֹן עַל דִּמְהוֹן.

וְאוֹתוֹ הַהֵיכָל נִקְרָא מְשֻׁלָּשׁ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה ז) הֵיכַל ה' הֵיכַל ה' הֵיכַל ה' הֵמָּה. וְאוֹתוֹ הַהֵיכָל הוּא מְשֻׁלָּשׁ. וְשָׁאַלְתִּי מַה זֶּה. אָמַר אוֹתוֹ הָאִישׁ: אֵלּוּ הֵם שֶׁלֹּא אוֹכְלִים כָּל יְמֵיהֶם עַל דָּמָם.

בְּגִין דְּנִשְׁמָתָא דְּבַר נָשׁ בְּהַאי עָלְמָא, נָפְקַת מִינֵּיהּ בְּכָל לֵילְיָא וְלֵילְיָא. בְּצַפְרָא אִתְהַדְּרָא לֵיהּ, וְשָׁרְיָא בְּחוֹטְמָא דְּבַר נָשׁ, וְלָא עָאלַת וְלָא אִתְיַשְׁבָא בְּמֵעוֹי, עַד דְּמָבָרֵךְ לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וּמַצְלֵי עַל דְּמֵיהּ, כְּדֵין מִתְיַיְשְׁבָא בְּדוּכְתָּהּ.

מִשּׁוּם שֶׁהַנְּשָׁמָה שֶׁל אָדָם בָּעוֹלָם הַזֶּה יוֹצֵאת מִמֶּנּוּ בְּכָל לַיְלָה וְלַיְלָה. בַּבֹּקֶר חוֹזֶרֶת אֵלָיו, וְשׁוֹרָה בַּחֹטֶם שֶׁל הָאָדָם, וְלֹא נִכְנֶסֶת וְלֹא מִתְיַשֶּׁבֶת בְּמֵעָיו עַד שֶׁמְּבָרֵךְ אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּמִתְפַּלֵּל עַל דָּמוֹ, אָז מִתְיַשֶּׁבֶת בִּמְקוֹמָהּ.

וְעַל דָּא כְּתִיב, (ישעיה ב) חִדְלוּ לָכֶם מִן הָאָדָם אֲשֶׁר נְשָׁמָה בְּאַפּוֹ. מַאי אֲשֶׁר נְשָׁמָה בְּאַפּוֹ. בְּגִין דְּנַחֲתָא בְּצַפְרָא, וְאוֹמֵר לָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, זִילִי, וּשְׁרִי לֵיהּ בְּחוֹטְמוֹ, עַל מְנָת דְּיִצְלֵי צְלוֹתֵיהּ. אִי מְבָרֵךְ הוּא כִּדְקָא יָאוֹת, תִּשְׁרֵי בְּגַוֵּיהּ, וְאִי לָא, פָּרְחָא וּסְלִיקַת, וְאִשְׁתַּכַּח בַּר נָשׁ דְּחַסְרָא מִינֵּיהּ הַהוּא קְדוּשְׁתָא דְּנִשְׁמָתָא.

וְעַל כֵּן כָּתוּב (ישעיה ב) חִדְלוּ לָכֶם מִן הָאָדָם אֲשֶׁר נְשָׁמָה בְּאַפּוֹ. מַה זֶּה אֲשֶׁר נְשָׁמָה בְּאַפּוֹ? מִשּׁוּם שֶׁיּוֹרֶדֶת בַּבֹּקֶר, וְאוֹמֵר לָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: לְכִי וּשְׁהִי לוֹ בְּחָטְמוֹ, עַל מְנָת שֶׁיִּתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ. אִם מְבָרֵךְ הוּא כָּרָאוּי, הִיא תִּשְׁרֶה בְתוֹכוֹ. וְאִם לֹא, פּוֹרַחַת וְעוֹלָה, וְנִמְצָא הָאָדָם שֶׁחָסֵרָה מִמֶּנּוּ אוֹתָהּ קְדֻשַּׁת הַנְּשָׁמָה.

וְכֵיוָן דְּנִשְׁמָתֵיהּ חָסְרָא מִינֵּיהּ, בַּמֶּה נֶחְשָׁב הוּא, לָא אִתְחַשַּׁב לְכָלוּם, כְּאִלּוּ לָא הֲוָה בְּעָלְמָא. וְעַל דָּא, אָסִיר לֵיהּ לְאִינִישׁ לְבָרְכָא לְחַבְרֵיהּ, עַד דְּמָבָרֵךְ לְמָארֵיהּ בְּשֵׁירוּתָא דְצִלּוֹתָא.

וְכֵיוָן שֶׁנִּשְׁמָתוֹ חֲסֵרָה מִמֶּנּוּ, בַּמֶּה נֶחְשָׁב הוּא? אֵינוֹ נֶחְשָׁב לְכְלוּם, כְּאִלּוּ לֹא הָיָה בָּעוֹלָם. וְעַל כֵּן אָסוּר לְאָדָם לְבָרֵךְ אֶת חֲבֵרוֹ עַד שֶׁמְּבָרֵךְ אֶת רִבּוֹנוֹ בְּרֵאשִׁית הַתְּפִלָּה.

וְהַחַזָּן אוֹמֵר בָּרְכוּ אֶת ה', וְהוּא אוֹמֵר בָּרוּךְ ה' הַמְבוֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד. וְכֵיוָן דִּמְבָרֵךְ לְמָארֵיהּ, מִתַּמָּן שַׁרוּתָא דִּצְלוֹתָא לְצַלָּאָה. וְעַל דָּא שְׁרִיאָן קְדוּשָׁאן. זַכָּאִין אִינוּן דִּמְבָרְכֵי וּמְקַדְּשֵׁי לְמָארֵיהוֹן בְּכָל יוֹמָא, בִּרְעוּתָא דְלִבָּא.

וְהַחַזָּן אוֹמֵר בָּרְכוּ אֶת ה', וְהוּא אוֹמֵר בָּרוּךְ ה' הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד. וְכֵיוָן שֶׁמְּבָרֵךְ לְרִבּוֹנוֹ, מִשָּׁם רֵאשִׁית הַתְּפִלָּה לְהִתְפַּלֵּל, וְעַל כֵּן שׁוֹרוֹת הַקְּדֻשּׁוֹת. אַשְׁרֵי הֵם הַמְּבָרְכִים וּמְקַדְּשִׁים אֶת רִבּוֹנָם בְּכָל יוֹם בִּרְצוֹן הַלֵּב.

בְּהַהִיא שַׁעֲתָא אוֹלִיפְנָא, דְּלֵית רְשׁוּ לְצַלָּאָה צְלוֹתָא בַּעֲשָׂרָה, עַד דִּמְבָרְכִין לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּשֵׁירוּתָא דְּכוֹלָּא. וְכֵיוָן דִּמְבָרְכִין לֵיהּ, צַלּוּ צְלוֹתְהוֹן.

בְּאוֹתָהּ הַשָּׁעָה לָמַדְתִּי, שֶׁאֵין רְשׁוּת לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלָּה בַּעֲשָׂרָה, עַד שֶׁמְּבָרְכִים אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּרֵאשִׁית הַכֹּל. וְכֵיוָן שֶׁמְּבָרְכִים אוֹתוֹ, מִתְפַּלְּלִים תְּפִלָּתָם.

אָמַר הַהוּא גַּבְרָא, רַבִּי, הַהִיא בְּרָכָה, לָאו אִיהוּ אֶלָּא לְאַתְקָנָא שִׁבְחָא לְמָארֵיהוֹן. דְּאַהֲדַר לוֹן נְשַׁמַּתְהוֹן, דְּאִיתְקָרְיָא בֵּהּ' שְׁמָהָן. וּבֵרְכְתָא בֵּהּ' תֵּיבִין, בָּרוּךְ ה' הַמְבוֹרָךְ כוּ'. וְעַל בְּרָכָה דָּא שַׁרְיָיא צְלוֹתָא. וּקְדוּשָׁה לָא שַׁרְיָא אֶלָּא עַל בְּרָכָה, לְאַתְקָפָא לְמָארֵיהוֹן בְּכוֹלָּא, וּבְרָכָה דָּא, וּקְדוּשָׁה דָּא, לָאו אִיהוּ אֶלָּא בַּעֲשָׂרָה.

אָמַר אוֹתוֹ הָאִישׁ: רַבִּי, הַבְּרָכָה הַהִיא אֵינָהּ אֶלָּא לְתַקֵּן הַשֶּׁבַח לְרִבּוֹנָם, שֶׁהֶחֱזִיר לָהֶם נִשְׁמָתָם, שֶׁנִּקְרֵאת בַּחֲמִשָּׁה שֵׁמוֹת. וְהַבְּרָכָה בְּחֲמֵשׁ תֵּבוֹת, בָּרוּךְ ה' הַמְבֹרָךְ כוּ'. וְעַל הַבְּרָכָה הַזּוֹ שׁוֹרָה הַתְּפִלָּה, וְהַקְּדֻשָּׁה לֹא שׁוֹרָה אֶלָּא עַל הַבְּרָכָה, לְהַחֲזִיק בְּרִבּוֹנָם בִּכּוֹל. וְהַבְּרָכָה הַזּוֹ וְהַקְּדֻשָּׁה הַזּוֹ אֵינָהּ אֶלָּא בַּעֲשָׂרָה.

שְׁאֵילְנָא לֵיהּ, אַמַּאי הֵיכָלָא לְסַטַר צָפוֹן. אֲמַר לִי, בְּהַאי הֵיכָלָא אִתְכַּפְיָין כָּל סִטְרִין בִּישִׁין, דְּלָא יִשְׁלְטוּן בְּעָלְמָא.

שְׁאַלְתִּי אוֹתוֹ: לָמָּה הַהֵיכָל לְצַד הַצָּפוֹן? אָמַר לִי: בַּהֵיכָל הַזֶּה נִכְנָעִים כָּל הַצְּדָדִים הָרָעִים שֶׁלֹּא יִשְׁלְטוּ בָּעוֹלָם.

חַלּוֹן דָּא, אִיקָרֵי חַלּוֹן דְּנוּגַהּ. וְלֵית רְשׁוּ לְאִסְתַּכָּלָא בֵּיהּ, בַּר אִינּוּן דְּדִיּוּרֵיהוֹן תַּמָּן, וְכֹלָּא אִינּוּן חֲמָאן, וּמִסְתַּכְּלִין, וְיָכְלִין לְאִסְתַּכָּלָא. כָּל אִינּוּן דְּתַמָּן, אֲזְלֵי בְּמַלְבּוּשִׁין בְּדְיוֹקְנִין דְּהַאי עָלְמָא.

חַלּוֹן זֶה נִקְרָא הַחַלּוֹן שֶׁל נֹגַהּ, וְאֵין רְשׁוּת לְהִסְתַּכֵּל בּוֹ, פָּרַט לְאוֹתָם שֶׁמְּדוֹרָם שָׁם, וְהַכֹּל הֵם רוֹאִים, וּמִסְתַּכְּלִים, וְיכוֹלִים לְהִסְתַּכֵּל. כָּל אוֹתָם שֶׁשָּׁם, הוֹלְכִים בְּמַלְבּוּשִׁים בִּדְמֻיּוֹת הָעוֹלָם הַזֶּה.

וְתַמָּן חָמֵינָא סַגִּיאִין מִן חַבְרַיָּיא, וְלָא אִתְיְהִיב לִי רְשׁוּ לְאִתְקָרְבָא לְגַבַּיְיהוּ, וְכוּלְהוּ אִשְׁתְּמוֹדְעָן דָּא לְדָא, וְאָכְלֵי מֵיכְלָא דְּתַקִּיפֵי עֶלְיוֹנִים.

וְשָׁם רָאִיתִי רַבִּים מִן הַחֲבֵרִים, וְלֹא נִתְּנָה לִי רְשׁוּת לְהִתְקָרֵב אֲלֵיהֶם, וְכֻלָּם מַכִּירִים זֶה לָזֶה, וְאוֹכְלִים מַאֲכָל שֶׁל חֲזָקִים עֶלְיוֹנִים.

רְקִיעָא דָּא, נָטֵיל בְּכָל יוֹמָא לְאַרְבַּע סִטְרֵי עָלְמָא. וְכַד נָטֵיל, אַרְעִיף טַלָּא דְּחַיֵּי לְגוֹ גִּנְתָּא. וְאַתְיָין כּוּלְהוּ צַדִּיקַיָּא דְּתַמָּן, וְאִסְתַּחָיָין בְּהַהוּא טַלָּא, וְאַזְהֲרָן כְּזוֹהַר הָרָקִיעַ, וְאָעֲלִין קַמֵּי מְשִׁיחָא, וּלְקַמֵּי אֲבָהָן, וְאָדָם הָרִאשׁוֹן, וְלָא אִתְיְהִיב לֵי רְשׁוּ לְמִנְדַּע בְּהוּ.

הָרָקִיעַ הַזֶּה נוֹסֵעַ בְּכָל יוֹם לְאַרְבַּעַת צִדֵּי הָעוֹלָם. וּכְשֶׁנּוֹסֵעַ, מַרְעִיף טַל שֶׁל חַיִּים לְתוֹךְ הַגָּן. וּבָאִים כָּל הַצַּדִּיקִים שֶׁל שָׁם, וְרוֹחֲצִים בְּאוֹתוֹ הַטַּל, וְזוֹהֲרִים כְּזֹהַר הָרָקִיעַ, וְנִכְנָסִים לִפְנֵי הַמַּשִּׁיחַ, וְלִפְנֵי הָאָבוֹת, וְאָדָם הָרִאשׁוֹן. וְלֹא נִתְּנָה לִי רְשׁוּת לְהַכִּיר אוֹתָם.

חַלּוֹן דְּבִסְטַר מַעֲרָב, מְשַׁנְיָא מִכָּל שְׁאָר חַלּוֹנִין, בְּגָוְונִין וּבְנְהוֹרִין. מִתְתַּחְמָא בְּאַרְבַּע אַתְוָון דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, דְּזָהֲרִין וְנָצְצִין עַל גַּבֵּי הַהוּא חַלּוֹנָא. זִימְנִין אִתְגַּלְיָין, זִימְנִין אִתְטַמָּרָן. וְאַחֲזֵי לִי בַּאֲתַר חַד, כְּתוֹת שֶׁל צַדִּיקִים, בְּדַרְגִּין יַתִּיר עַל כּוּלְהוּ.

הַחַלּוֹן שֶׁבְּצַד מַעֲרָב מְשֻׁנֶּה מִכָּל שְׁאָר הַחַלּוֹנוֹת, בְּגָוָנִים וּבְאוֹרוֹת. מִתָּחָם בְּאַרְבַּע אוֹתִיּוֹת שֶׁל הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, שֶׁזּוֹהֲרִים וְנוֹצְצִים עַל גַּב אוֹתוֹ הַחַלּוֹן. לִפְעָמִים מִתְגַּלִּים, לִפְעָמִים נִסְתָּרִים. וְהֶרְאוּ לִי בְּמָקוֹם אֶחָד כִּתּוֹת שֶׁל צַדִּיקִים בְּדַרְגּוֹת יְתֵרוֹת עַל כֻּלָּם.

מדרש הנעלם על איכה

שְׁלְחוּ לְהוֹ בְּנֵי בָבֶל לִבְנֵי אַרְעָא קַדִּישָׁא, לֵן יָאוֹת לְמִבְכֵּי, לֵן יָאוֹת לְמֶעְבַּד הֶסְפֵּדָא עַל חוּרְבַן בֵּית אֱלָהָנָא, עַל דְּאִתְבַּדַּרְנָא בֵּינֵי עַמְמַיָּא, וְאִית לֵן לְמִיפְתַּח הֶסְפֵּידָא, וּלְפָרְשָׁא אַלְפָּ"א בֵּיתָא, דְּשָׁלַח מָארֵי עַלְמָא לְהֶסְפֵּידָא דְּחוּרְבַן בֵּיתֵיהּ.

שְׁלְחוּ לְהֶם בְּנֵי בָבֶל לִבְנֵי הָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה: לָנוּ מַתְאִים לִבְכּוֹת, לָנוּ רָאוּי לַעֲשׂוֹת הֶסְפֵּד עַל חֻרְבַּן בֵּית אֱלֹהֵינוּ, עַל שֶׁהִתְפַּזַּרְנוּ בֵּין הָעַמִּים, (כמי שעובד עבודה זרה) וְיֵשׁ לָנוּ לִפְתֹּחַ בַּהֶסְפֵּד, וּלְפָרֵשׁ הָאַלְפָּ"א בֵּיתָא שֶׁשָּׁלַח רִבּוֹן הָעוֹלָם לַהֶסְפֵּד שֶׁל חֻרְבַּן בֵּיתוֹ.

שְׁלְחוּ לְהוֹ בְּנֵי אַרְעָא קַדִּישָׁא, יָאוֹת דְּאַתּוּן אִתְבַּדַּרְתּוּן בֵּינֵי עַמְמַיָּא, וְאַתּוּן לְבַר מֵאַרְעָא קַדִּישָׁא, וְיָאוֹת לְכוֹ לְמִבְכֵּי עֲלַיְיכוּ וְעַל גַּרְמַיְיכוּ, דִּנְפַקְתּוּן מִנְהוֹרָא לַחֲשׁוֹכָא, כְּעַבְדָא דְּנָפֵיק מִבֵּי מָארֵיהּ. אֲבָל אֲנַן אִית לָן לְמִבְכֵּי וּלְמֶעְבַּד הֶסְפֵּידָא, וְלָן שַׁדַּר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא סִפְרָא דְּהֶסְפֵּידָא, דַּאֲנַן בְּנָהָא דְּמַטְרוֹנִיתָא, וַאֲנַן מִבְּנֵי בֵיתָהּ, וְיָדְעִין יְקָרָא דְּמָארֵי עָלְמָא. וְלָן יָאוֹת לְמִבְכֵּי, וּלְפָרְשָׁא אינוּן אַלְפָּ"א בֵּיתֵי"ן.

שְׁלְחוּ לָהֶם בְּנֵי הָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה: מַתְאִים שֶׁאַתֶּם הִתְפַּזַּרְתֶּם בֵּין הָעַמִּים, וְאַתֶּם מִחוּץ לְאֶרֶץ הַקְּדוֹשָׁה, וְנָאֶה לָכֶם לִבְכּוֹת עֲלֵיכֶם וְעַל עַצְמְכֶם, שֶׁיְּצָאתֶם מֵאוֹר לְחֹשֶׁךְ כְּעֶבֶד שֶׁיָּצָא מִבֵּית רַבּוֹ. אֲבָל אָנוּ יֵשׁ לָנוּ לִבְכּוֹת וְלַעֲשׂוֹת הֶסְפֵּד, וְלָנוּ שָׁלַח הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא סֵפֶר הַהֶסְפֵּד, שֶׁאָנוּ בְּנֵי הַגְּבִירָה, וְאָנוּ מִבְּנֵי בֵיתָהּ, וְיוֹדְעִים אֶת כְּבוֹדוֹ שֶׁל רִבּוֹן הָעוֹלָם, וְלָנוּ רָאוּי לִבְכּוֹת וּלְפָרֵשׁ אוֹתָם הָאַלְפָּ"א בֵּיתִי"ם.

וַאֲנַן יַתְמִין בְּלָא אַבָּא וְאִמָּא, וּמִסְתַּכְּלִין עַיְינִין לְכוֹתְלֵי בֵּיתָא דְּאִימָּנָא, וְהָא אִתְחָרַב, וְלָא אַשְׁכַּחְנָא לָהּ. דַּהֲוֹת יַנְקָא לָן בְּכָל יוֹמָא, בְּיוֹמִין קַדְמָאִין, מִשַּׁפִּירוּ דִּילָהּ. וַהֲוֹית נְחִימַת לָן, וּמְמַלֶּלֶת עַל לִבָּנָא, כְּאִמָּא לִבְרָהּ. כְּדָבָר אַחֵר (ישעיה סו) כְּאִישׁ אֲשֶׁר אִמּוֹ תְּנַחֲמֶנּוּ וְגוֹ'.

וְאָנוּ יְתוֹמִים בְּלִי אָב וְאֵם, וּמִסְתַּכְּלִים הָעֵינַיִם לְכָתְלֵי בֵּית אִמֵּנוּ - וְהִנֵּה נֶחֱרַב, וְלֹא מָצָאנוּ אוֹתָהּ. שֶׁהָיְתָה מְנִיקָה אוֹתָנוּ בְּכָל יוֹם בַּיָּמִים הָרִאשׁוֹנִים מֵהַיֹּפִי שֶׁלָּהּ (בין היפי של מעיה), וְהָיְתָה מְנַחֶמֶת אוֹתָנוּ, וּמְדַבֶּרֶת עַל לִבֵּנוּ כְּאֵם לִבְנָהּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה סו) כְּאִישׁ אֲשֶׁר אִמּוֹ תְּנַחֲמֶנּוּ וְגוֹ'.

וְהַשְׁתָּא אִסְתַּכְּלָן עַיְינִין לְכָל סְטַר, וַאֲתַר בֵּית מוֹתְבָא דְּאִימָּנָא אִתְבַּלְבֵּל, וְהָא אִתְחָרַב. נְבַטַּשׁ רֵישָׁא לְכוֹתְלֵי בֵּיתָא וּמוֹתָבָהּ. מַאן יְנַחֵם לָן, וּמַאן יְמַלֵּל עַל לִבָּנָא, וְיָגֵין עָלָנָא קַמֵּי מַלְכָּא.

וְכַעֵת מִסְתַּכְּלוֹת הָעֵינַיִם לְכָל צַד, וּמְקוֹם בֵּית מוֹשָׁבָהּ שֶׁל אִמֵּנוּ הִתְבַּלְבֵּל, וְהִנֵּה נֶחֱרַב. נָכָה הָרֹאשׁ לְכָתְלֵי הַבַּיִת וּמוֹשָׁבָהּ. מִי יְנַחֵם אוֹתָנוּ, וּמִי יְדַבֵּר עַל לִבֵּנוּ וְיָגֵן עָלֵינוּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ?

כַּד חֲווֹינָן חָטָאן קַמֵּי אֲבוּנָא, וְסָלֵיק רְצוּעָא לְאַלְקָאָה לָן, אִיהִי קָיְימַת לְקַמָּן, וּמְקַבֶּלֶת מַלְקִיּוּתָא דְמַלְכָּא, בְּגִין לְאָגָנָא עָלָנָא. כְּדָבָר אַחֵר (שם נג) וְהוּא מְחוֹלָל מִפְּשָׁעֵינוּ מְדֻכָּא מֵעֲוֹנוֹתֵינוּ כו' וּבַחֲבֻרָתוֹ נִרְפָּא לָנוּ. וְהַשְׁתָּא אִימָּא לֵית לָן, וַוי. וַוי לָן, וַוי לְכוֹ. לָן יָאוֹת לְמִבְכֵּי, לָן יָאוֹת לְמִסְפֵּד, לָן יָאוֹת לְפָתְרָא אִינּוּן מִילִּין דְּמָרִירוּ, לְאוֹדָעָא לְהוֹ, לְאִינּוּן דְּיַדְעִין לְמִבְכֵּי מִלִּין דְּהֶסְפֵּדָא.

כְּשֶׁהָיִינוּ חוֹטְאִים לִפְנֵי אָבִינוּ, וּמַעֲלֶה הָרְצוּעָה לְהַלְקוֹת אוֹתָנוּ, הִיא עֲמָדָה לְפָנֵינוּ, וּמְקַבֶּלֶת הַמַּלְקוּת שֶׁל הַמֶּלֶךְ כְּדֵי לְהָגֵן עָלֵינוּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם נג) וְהוּא מְחוֹלָל מִפְּשָׁעֵינוּ מְדֻכָּא מֵעֲוֹנוֹתֵינוּ כו' וּבַחֲבֻרָתוֹ נִרְפָּא לָנוּ. וְכָעֵת אֵין לָנוּ אֵם. וַי! וַי לָנוּ! וַי לָכֶם! לָנוּ רָאוּי לְבָכוֹת, לָנוּ רָאוּי לִסְפֹּד, לָנוּ רָאוּי לִפְתֹּר אוֹתָם דִּבְרֵי מְרִירוּת, לְהוֹדִיעָם לְאוֹתָם שֶׁיּוֹדְעִים לִבְכוֹת דִּבְרֵי הֶסְפֵּד.

נִקְרַב בְּכָל יוֹמָא לְגַבֵּי עַרְסָא דְּאִימָּנָא, וְלָא נִשְׁכַּח לָהּ תַּמָּן. נִשְׁאַל עֲלָהּ, לֵית מַאן דְּיַשְׁגַּח עָלָן. נִשְׁאַל לְעַרְסָא דִּילָהּ, אִתְבַּלְבָּלָא. נִשְׁאַל לְכוּרְסְיָיא, נָפְלַת. נִשְׁאַל לְהֵיכָלִין דִּילָהּ, אוֹמָאן אִינּוּן דְּלָא יָדְעִין מִינָהּ. נִשְׁאַל לְעַפְרָא, רְשִׁימוּ דְּעִקְבָתָא לֵית תַּמָּן.

נִקְרַב כָּל יוֹם לְמִטַּת אִמֵּנוּ - וְלֹא נִמְצָא אוֹתָהּ שָׁם. נִשְׁאַל עָלֶיהָ - אֵין מִי שֶׁמַּשְׁגִּיחַ עָלֵינוּ. נִשְׁאַל לְמִטָּתָהּ - הִתְבַּלְבְּלָה. נִשְׁאַל לְכִסְאָהּ - נָפְלָה. נִשְׁאַל לְהֵיכְלוֹתֶיהָ - הֵם נִשְׁבָּעִים שֶׁלֹּא יוֹדְעִים מִמֶּנָּה. נִשְׁאַל אֶת הֶעָפָר - רֹשֶׁם שֶׁל עֲקֵבוֹת אֵין שָׁם.

נִשְׁאַל לְאִיגְּרָא, הָא אִיגְּרָא אָתִיב לָן, דְּתַמָּן יָתְבָה מְבַכָּה וּמְיַיְלֶלֶת עָלָן וְאָזְלַת מְבַכָּה, צוֹוַחַת בְּקוֹל מְרִירוּ עָלָן, מֵאִיגְּרָא לְאִיגְּרָא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (שם כב) מַה לְּךְ אֲפוֹא כִּי עֲלִית כֻּלָּךְ לַגַּגוֹת. נִשְׁאַל לְאוֹרְחִין וּשְׁבִילִין, כֻּלְּהוּ אָמְרִין דִּשְׁמָעוּ קָל מְרִירוּ דִּבְכְיָה, דִּמְבַכָּה עַל בְּנָהָא, וְלָא יָדְעִין לָאָן אִסְתַּלָּקַת.

נִשְׁאַל אֶת הַגַּג - הֲרֵי הַגַּג מֵשִׁיב לָנוּ, שֶׁיִּשְׁבָּה שָׁם מְבַכֶּה וּמְיַלֶּלֶת (עלינו) וְהוֹלֶכֶת מְבַכָּה, צוֹוַחַת בְּקוֹל שֶׁל מְרִירוּת עָלֵינוּ מִגַּג לְגַג, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם כב) מַה לְּךָ אֲפוֹא כִּי עָלִית כֻּלָּךְ לַגַּגּוֹת. נִשְׁאַל אֶת הַדְּרָכִים וְהַשְּׁבִילִים - כֻּלָּם אוֹמְרִים שֶׁשָּׁמְעוּ קוֹל מְרִירוּת שֶׁל בְּכִיָּה שֶׁמְּבַכָּה עַל בָּנֶיהָ, וְלֹא יוֹדְעִים לְאָן הִסְתַּלְּקָה.

לָן יָאוֹת לְמִבְכֵּי, לָן יָאוֹת לְמִיסְפֵּד. נְנַשֵּׁק עַפְרָא דְּרַגְלָהָא, נְנַשֵּׁק אֲתַר בֵּי מוֹתְבָהּ, נְנַשֵּׁק כּוֹתְלֵי הֵיכְלָא, וְנִבְכֵּי בִּמְרִירוּ. אֲנַן נְפַתַּח בְּהֶסְפֵּדָא, דְּחָמֵינָן בְּכָל יוֹמָא כָּל הַאי. נִבְכֵּי תַּדִּיר וְלָא אִיתְנַשֵּׁי מְרִירוּ דִּבְכְיָה מִינָן.

לָנוּ רְאוּי לִבְכּוֹת! לָנוּ רְאוּי לִסְפּוֹד! נְנַשֵּׁק אֶת עֲפַר רַגְלֶיהָ, נְנַשֵּׁק אֶת מְקוֹם בֵּית מוֹשָׁבָהּ, נְנַשֵּׁק אֶת כָּתְלֵי הַהֵיכָל, וְנִבְכֶּה בִּמְרִירוּת. אֲנוּ נִפְתַּח בַּהֶסֵּפֶד, שֶׁרָאִינוּ בְּכָל יוֹם כָּל זֶה. נִבְכֶּה תָּמִיד וְלֹא נִשְׁכַּח מְרִירוּת הַבְּכִי מֵעִמָּנוּ.

פָּתְחוּ אִינְהוּ וְאָמְרֵי, (איכה א) אֵיכָה יָשְׁבָה בָדָד הָעִיר, כְּתִיב (ישעיה כב) כִּי יוֹם מְהוּמָה וּמְבוּסָה וּמְבוּכָה וְגו'. כִּי יוֹם. חַד יוֹמָא אִית לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, רְחִימָא דְנַפְשֵׁיהּ, כְּלִילָא מִכָּל שְׁאָר יוֹמִין, שֵׁית יוֹמִין כְּלִילָן בֵּיהּ, וְהוּא כְּלָלָא דְּכֻלְּהוּ. וְעַל דְּאַסְגִּיאוּ חוֹבִין, אִסְתַּלַּק לְעֵילָא, לְבֵי עַלְמָא דְחַיֵּין.

פְּתְחוּ הֵם וְאָמְרוּ, (איכה א) אֵיכָה יָשְׁבָה בָדָד הָעִיר. כְּתוּב (ישעיה כב) כִּי יוֹם מְהוּמָה וּמְבוּסָה וּמְבוּכָה וְגו'. כִּי יוֹם, יוֹם אֶחָד יֵשׁ לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אֲהוּב נַפְשׁוֹ, כָּלוּל מִכָּל שְׁאָר הַיָּמִים. שִׁשָּׁה יָמִים כְּלוּלִים בּוֹ, וְהוּא הַכְּלָל שֶׁל כֻּלָּם. וְעַל שֶׁהִתְרַבּוּ הַחֲטָאִים הִסְתַּלֵּק לְמַעְלָה, לְבֵית עוֹלָם הַחַיִּים.

כְּדֵין מִתְּחוֹת שִׁפּוּלֵי מַשְׁכְּנָא, קָם יוֹמָא דְמְרִירוּ, יוֹמָא דִּבְכְיָה, יוֹמָא דְצַעֲרָא, יוֹמָא דְאִיקָרֵי מְהוּמָה וּמְבוּסָה וּמְבוּכָה, וְעָאל בְּגוֹ מַשְׁכְּנָא, וְשֵׁיצֵי וְסָאֵיב. וְרִבּוֹנָא דְמַשְׁכְּנָא, אֲזַל וַעֲרַק וְאִתְּתָרַךְ מִגּוֹ מוֹתָבֵיהּ לְגוֹ טוּרָא דְלְבָר, וּלְגוֹ טוּרָא דְּחָרוּב, וּמַשְׁכְּנָא אִתְחָרַב.

אָז, מִתַּחַת שִׁפּוּלֵי הַמִּשְׁכָּן, קָם יוֹם שֶׁל מְרִירוּת, יוֹם שֶׁל בְּכִיָּה, יוֹם שֶׁל צַעַר, יוֹם שֶׁנִּקְרָא מְהוּמָה וּמְבוּסָה וּמְבוּכָה. וְנִכְנַס לְתוֹךְ הַמִּשְׁכָּן, וּמְכִלָּה וּמְטַמֵּא. וְרִבּוֹן הַמִּשְׁכָּן הָלַךְ וּבָרַח וְגָרַשׁ מִתּוֹךְ מוֹשָׁבוֹ לְתוֹךְ הָהָר שֶׁבַּחוּץ, וּלְתוֹךְ הָהָר שֶׁחָרוּב, וְהַמִּשְׁכָּן (השמד) וְנֶחֱרַב.

לְבָתַר, נָחַת הַהוּא יוֹמָא עִילָּאָה, דְּאִסְתַּלַּק, שְׁאַל עַל מִשְׁכָּנֵיהּ, וְהָא אִתְחָרַב. עָאל וְאִשְׁגַּח עַל מָארֵי דְּמַשְׁכְּנָא, מַטְרוֹנִיתָא רְחִימְתָּא דְנַפְשֵׁיהּ, וְהִיא אִתְתָּרְכַת וְעָרְקַת, וְכָל בְּנָיְנָהּ סְתִירִ. כְּדֵין שָׁאֲרֵי לְמִגְעֵי, גּוֹעָא בָּתַר גּוֹעָא, כְּנָהִימוּ דְּתַרְנְגוֹלָא עַל נוּקְבֵיהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שם) מְקַרְקַר קר, נָהִימוּ כְּתַרְנְגוֹלָא. קִיר, רִבּוֹן שַׁלִּיטָא.

אַחַר כָּךְ יָרַד אוֹתוֹ הַיּוֹם הָעֶלְיוֹן שֶׁהִסְתַּלֵּק, שְׁאַל עַל מִשְׁכָּנוֹ - וְהִנֵּה נֶחֱרַב. נִכְנַס וְהִשְׁגִּיחַ בְּבַעֲלַת הַמִּשְׁכָּן, הַגְּבִירָה אֲהוּבַת נַפְשׁוֹ - וְהִיא גֹּרְשָׁה וּבְרִחָה, וְכָל בְּנְיָנָהּ סָתוּר. אָז הִתְחִיל לִבְכּוֹת, בְּכִיָּה אַחַר בְּכִיָּה, כְּנַהֲמַת הַתַּרְנְגוֹל עַל נְקֵבְתּוֹ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) מְקַרְקַר קר, נַהֲמַת הַתַּרְנְגוֹל. קִר - הָרִבּוֹן הַשַּׁלִּיט.

וְשׁוֹעֵ אֶל הָהָר, עָבִיד שׁוֹעָה וְצַוּוח לְגַבֵּי טוּרָא, דְּעָרְקַת תַּמָּן מַטְרוֹנִיתָא. עָבִיד שׁוֹעַ צַוּוח וְקָרֵי בְּנָהִימוּ דִּבְכְיָה אֵיכָה. אֵיכָה רְחִימְתָּא דְנַפְשָׁאי, אֵיכָה שַׁפְנִינְתִי שְׁלֵימְתִי, אֵיכָה

יְחִידָתָא דִּילִי, דְּאִתְיַחֲדָא עִמִּי בְּיִחוּדָא. אֵיכָה דַּהֲוִית נָטְלָא בְּכָל יוֹמָא, חֲמֵשׁ וְעֶשְׂרִים אַתְוָון דְּיִחוּדָא, וְאִתְקְרִיאַת כ"ה עַל דָּא.

וְשׁוֹעַ אֶל הָהָר, עֲשָׂה שׁוֹעָה וְצָוַח אֶל הָהָר, שֶׁלְּשָׁם בָּרְחָה הַגְּבִירָה. עָשָׂה שׁוֹעַ, צוֹוַח וְקוֹרֵא בִּנְהָמָה שֶׁל בְּכִיָּה אֵיכָה. אֵיכָה אֲהוּבַת נַפְשִׁי, אֵיכָה יוֹנָתִי שְׁלֵמָתִי, אֵיכָה יְחִידָתִי, שֶׁהִתְיַחֲדָה עִמִּי בְּיִחוּד. אֵיכָה שֶׁהָיִית נוֹטֶלֶת בְּכָל יוֹם חֲמֵשׁ וְעֶשְׂרִים אוֹתִיּוֹת הַיִּחוּד, וְנִקְרֵאת עַל זֶה כ"ה.

אֲחֹתִי בְּרָתִי אִמִּי, לְאָן אָזְלַת, לְאָן פָּנִית לְמֵיהַךְ. אֲנַן דְּשָׁמְעִין בְּכָל יוֹמָא קַרְקוּרָא דָּא דְּרִבּוֹנָנָא, לְן יְאוֹת לְמִבְכֵּי, לְן יָאוֹת לְמִסְפֵּד, לְן יָאוֹת לְמִפְתַּח אֵיכָה. אֵיכָה יָשְׁבָה בָדָד וְגוֹ'.

אֲחוֹתִי בִּתִּי אִמִּי, לְאָן הָלַכְתְּ? לְאָן פָּנִית לְלֶכֶת? אָנוּ שֶׁשּׁוֹמְעִים בְּכָל יוֹם הַקַּרְקוּר הַזֶּה שֶׁל רִבּוֹנֵנוּ, לָנוּ רָאוּי לִבְכּוֹת, לָנוּ רָאוּי לִסְפֹּד, לָנוּ רָאוּי לִפְתֹּחַ אֵיכָה. אֵיכָה יָשְׁבָה בָדָד וְגוֹ'.

רַבִּי לְוִיטַס חוֹזֶאה פָּתַח, (בראשית ג) וְאֵיבָה אָשִׁית בֵּינְךָ וּבֵין הָאִשָּׁה וּבֵין זַרְעֲךָ. דְּבָבוֹ סַגֵּי הֲוָה מִן יוֹמָא דְאִתְבְּרֵי עָלְמָא, עַל עִילָּה דְּעֵיטָא דְּנָחָשׁ, מֵהַהִיא שַׁעֲתָא דְּאִתְלַטְיָיא, אִתְדַּחְיָיא מִקֳּמֵי תַּרְעָא דְמַלְכָּא, וְהוּא כְּמִין תְּדִיר בֵּין גְּדָרִין דְּעַלְמָא, בֵּין אִינּוּן גְּדָרִין דְּאוֹרַיְיתָא, כָּל אִינּוּן דְּדָשִׁין בְּעָקֵב, בְּאִינּוּן גְּדָרִין, נָשֵׁיךְ לוֹן.

רַבִּי לְוִיטַס הַחוֹזֶה פָּתַח, (בראשית ג) וְאֵיבָה אָשִׁית בֵּינְךָ וּבֵין הָאִשָּׁה וּבֵין זַרְעֲךָ. שִׂנְאָה רַבָּה הָיְתָה מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, וְעַל הָעִלָּה שֶׁל עֲצַת הַנָּחָשׁ. מֵאוֹתָהּ הַשָּׁעָה שֶׁהִתְקַלֵּל, נִדְחָה מִלִּפְנֵי שַׁעַר הַמֶּלֶךְ, וְהוּא אוֹרֵב תָּמִיד בֵּין הַגְּדֵרוֹת שֶׁל הָעוֹלָם, בֵּין אוֹתָם גְּדֵרוֹת הַתּוֹרָה, כֹּל אוֹתָם שֶׁדְּשִׁים בֶּעָקֵב, בְּאוֹתָם הַגְּדֵרוֹת נוֹשֵׁךְ אוֹתָם.

וַוי דְּאַשְׁכַּח, וַוי דְנָשֵׁיךְ. וַוי עַל דְּבָבוּ בִּישָׁא דְּאִתְנְטִיר. עַל דְּבָבוּ בִּישָׁא דַּהֲוָות לֵיהּ בְּהַאי אִשָּׁה, דְּאִתְקְרֵיָא אִשָּׁה יִרְאַת ה'. דְּבָבוּ בִּישׁ נָטַר לָהּ מִן יוֹמָא דְּאִתְבְּרֵי עָלְמָא, עַד דְּתָבַר לָהּ בְּתָבִירוּ, לְמִשְׁכַּב לְעַפְרָא.

אוֹי שֶׁמְּצָא, אוֹי שֶׁנָּשַׁךְ. אוֹי עַל הַשִּׂנְאָה הָרָעָה שֶׁנִּשְׁמְרָה, עַל הַשִּׂנְאָה הָרָעָה שֶׁהָיְתָה לוֹ בָּאִשָּׁה הַזּוֹ, שֶׁנִּקְרְאָה אִשָּׁה יִרְאַת ה'. שִׂנְאָה רָעָה שָׁמַר לָהּ מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, עַד שֶׁשָּׁבַר אוֹתָהּ בְּשֶׁבֶר, לִשְׁכַּב לֶעָפָר.

(איכה א) "אֵיכָה "יָשְׁבָה "בָדָד "הָעִיר "רַבָּתִי "עָם "הָיְתָה, אִסְתַּכַּל בְּאַתְוָון דְּרֵישׁ כָּל תֵּיבָה וְתֵיבָה, וְתִשְׁכַּח נְטִירוּ דְּבָבוּ בִישָׁא, דְּאִתְנַטְרָא, עַד דְּאִתְחָרַב בֵּי מַקְדְּשָׁא. אֵיכ"ה רָעָ"ה בְּרֵישֵׁי אַתְוָון, אִתְנַטְיר לְהֹ לְהַהִיא אֵשֶׁת חַיִל, בְּתְבִירוּ דְּבֵי מַקְדְּשָׁא, לְמִשְׁכַּב לְעַפְרָא.

"אֵיכָה "יָשְׁבָה "בָדָד "הָעִיר "רַבָּתִי "עָם "הָיְתָה (איכה א). הִסְתַּכֵּל בָּאוֹתִיּוֹת שֶׁל רֹאשׁ כָּל תֵּבָה וְתֵבָה, וְתִמְצָא שְׁמִירָה שֶׁל שִׂנְאָה רָעָה, שֶׁנִּשְׁמְרָה עַד שֶׁנֶּחֱרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. אֵיב"ה רָעָ"ה בְּרֵאשֵׁי הָאוֹתִיּוֹת נִשְׁמְרָה לָהּ לְאוֹתָהּ אֵשֶׁת חַיִל, בַּשִּׁבָּרוֹן שֶׁל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, לִשְׁכַּב לֶעָפָר.

הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (איכה א) "כְּאַלְמָנָה "רַבָּתִי "בַּגּוֹיִם "שָׂרָתִי "בַּמְּדִינוֹת "הָיְתָה "לָמַס, תִּקָּרָא לְמַפְרֵעַ בְּרִישֵׁי אַתְוָון, לָ"ה בְּשִׁבְרֵ"ך. בִּתְבִירוּ דְּבֵי מַקְדְּשָׁא, בִּתְבִירוּ דִכְנִישְׁתָּא דְיִשְׂרָאֵל, דְּבָבוּ בִישָׁא אַדְּבֵּיק לָ"ה בְּשִׁבְרֵ"ך.

זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) "כְּאַלְמָנָה "רַבָּתִי "בַּגּוֹיִם "שָׂרָתִי "בַּמְּדִינוֹת "הָיְתָה "לָמַס. תִּקָּרָא לְמַפְרֵעַ בְּרֹאשֵׁי הָאוֹתִיּוֹת - לָ"ה בְּשִׁבְרֵ"ך. בַּשִּׁבְרוֹנוֹ שֶׁל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, בְּשִׁבְרוֹנָהּ שֶׁל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁשִּׂנְאָה רָעָה הִדְבִּיק לָ"ה בְּשִׁבְרֵ"ך.

אֵיכָה דְּאִתְדַּבְּקַת לְהַהִיא אֵיבָה רָעָה דָּא, קַל דְּנָחָשׁ, קַל מְרִירוּ דִּבְכִיָּה בָּרְקִיעִין. אִלֵּין קָרָאן אֵיכָה, וּמִסְטָרָא אָחֳרָא קָרָאן אֵיבָה. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, וְאֵיבָה אָשִׁית בֵּינְךָ וּבֵין הָאִשָּׁה, בֵּין סִטְרָא דָּא, וּבֵין סִטְרָא דָּא, אִשְׁתַּכַּח בְּחֳרְבַן בֵּי מַקְדְּשָׁא. וּבְקָרָא קַדְמָאָה אִתְרְשִׁים כֹּלָּא לְמִנְדַּע דְּהַאי כ"ה, אַדְּבֵּיק לָהּ אֵי"ב"ה רָעָה, דְּנָטִיר לָהּ מִיּוֹמָא דְאִתְבְּרֵי עָלְמָא.

אֵיכָה שֶׁנִּדְבְּקָה לְאוֹתָהּ אֵיבָה רָעָה הַזּוֹ, קוֹל הַנְּחָשׁ, קוֹל מְרִירוּת שֶׁל בְּכִיָּה בָּרְקִיעִים. אֵלּוּ קוֹרְאִים אֵיכָה, וּמִצַּד אַחֵר קוֹרְאִים אֵיבָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וְאֵיבָה אָשִׁית בֵּינְךָ וּבֵין הָאִשָּׁה. בֵּין הַצַּד הַזֶּה, וּבֵין הַצַּד הַזֶּה, נִמְצָא הַשֵּׁם (שם) בְּחֻרְבַּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. וּבַפָּסוּק הָרִאשׁוֹן נִרְשָׁם הַכֹּל, לָדַעַת שֶׁכ"ה הַזּוֹ הִדְבִּיק אוֹתָהּ אֵי"ב"ה רָעָה שֶׁשָּׂמַר לָהּ מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם.

אֵיכָה יָשְׁבָה בָדָד, רַבִּי הָרְכִינַס פָּתַח, (בראשית ג) וַיְגָרֶשׁ אֶת הָאָדָם וַיַּשְׁכֵּן מִקֶּדֶם לְגַן עֵדֶן. וַיְגָרֶשׁ אֶת, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. בְּחֻרְבַּן בֵּי מַקְדְּשָׁא, דְּאִתְתָּרְכַת בְּתֵירוּכִין, דְּאִשְׁתְּלַחַת בְּשִׁלּוּחִין, כָּרְסְיָיא דְמַלְכָּא נָפְלַת.

אֵיכָה יָשְׁבָה בָדָד. רַבִּי הַרְכִּינַס פָּתַח, (בראשית ג) וַיְגָרֶשׁ אֶת הָאָדָם וַיַּשְׁכֵּן מִקֶּדֶם לְגַן עֵדֶן. וַיְגָרֶשׁ אֶת - זוֹ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, בְּחֻרְבַּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁגֹּרְשָׁה בְּגֵרוּשִׁין, שֶׁנִּשְׁלְחָה בְּשִׁלּוּחִין, כִּסֵּא הַמֶּלֶךְ שֶׁנִּפְלָה.

וַיְגָרֶשׁ אֶת, דָּא כָּרְסְיָיא דְמַלְכָּא. וַוי דְּאִתְתָּרְכַת, וַוי דְּנָפְלַת. הָאָדָם, הַהוּא דְּשַׁלֵּיט עַל כּוּרְסְיָיא, דִּכְתִיב בֵּיהּ (יחזקאל א) וְעַל דְּמוּת הַכִּסֵּא דְּמוּת כְּמַרְאֵה אָדָם כו'. נָפְלַת כָּרְסְיָיא, נָפַל כֹּלָּא.

וַיְגָרֶשׁ אֶת - זֶה כִּסֵּא הַמֶּלֶךְ. אוֹי שֶׁגֹּרְשָׁה, אוֹי שֶׁנִּפְלָה. הָאָדָם, אוֹתוֹ שֶׁשּׁוֹלֵט עַל הַכִּסֵּא, שֶׁכָּתוּב בּוֹ (יחזקאל א) וְעַל דְּמוּת הַכִּסֵּא דְּמוּת כְּמַרְאֵה אָדָם וְכוּ'. נָפְלָה הַכִּסֵּא - נָפַל הַכֹּל.

וַיַּשְׁכֵּן, הַהוּא דְּתָרִיךְ לְדָא, אַשְׁכֵּין וְאַשְׁרֵי יִישׁוּבָא אָחֳרָא, בְּהִיפּוּכָא. בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְחָרֵיב בֵּי מַקְדְּשָׁא, סָלֵיק לְכָבוֹד עִילָּאָה לְעֵילָּא, וְאַזְעִיר דְּיוֹקְנֵיהּ מִכְּמָה דַּהֲווֹת. וְכוּרְסְיָיא נָטֵיל מִנֵּיהּ וְאִתְפְּרַשׁ.

וַיַּשְׁכֵּן - אוֹתוֹ שֶׁגֵּרַשׁ אֶת זֶה, הִשְׁכִּין וְהִשְׁרָה יִשּׁוּב אַחֵר בְּהִפּוּכוֹ. בְּשָׁעָה שֶׁנֶּחֱרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, סִלֵּק אֶת הַכָּבוֹד הָעֶלְיוֹן לְמַעְלָה, וְהִמְעִיט דְּמוּתוֹ מִכְּמוֹ שֶׁהָיָה, וְהַכִּסֵּא נָסַע מִמֶּנּוּ וְנִפְרַד.

כְּבְיָכוֹל אַשְׁרֵי לְגַן עֵדֶן עִם כְּרוּבִים לְתַתָּא, וְאִתְפְּרַשׁ מֵהַהוּא כָּבוֹד עִילָּאָה. וְאַשְׁרֵי לְהַהִיא לַהַט הַחֶרֶב, לְמֵיקַם בְּדוּכְתָּא דְּרַבָּנוּתֵיהּ, לְמֵיטַר וּלְמֵישְׁאַב וּלְמַסְתִּיר, הַהוּא אוֹרַח דְּאִנְגִיד מֵעֵץ הַחַיִּים.

כְּבְיָכוֹל הִשְׁרָה אֶת גַּן הָעֵדֶן עִם הַכְּרוּבִים לְמַטָּה, וְנִפְרַד מֵאוֹתוֹ הַכָּבוֹד הָעֶלְיוֹן, וְהִשְׁרָה אֶת אוֹתָהּ לַהַט הַחֶרֶב, לַעֲמֹד בִּמְקוֹם גְּבוּרָתוֹ, לִשְׁמֹר וְלִשְׁאֹב וּלְהַסְתִּיר (ולרחץ) אוֹתָהּ הַדֶּרֶךְ שֶׁשּׁוֹפַעַת מֵעֵץ הַחַיִּים.

וּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא צַוַּח וְאָמַר, (משלי ל) תַּחַת שָׁלוֹשׁ רָגְזָה אֶרֶץ כו' תַּחַת עֶבֶד כִּי יִמְלוֹךְ כו' וְשִׁפְחָה כִּי תִירַשׁ גְּבִרְתָּהּ. שִׁפְחָה לְגוֹ, גְּבִירְתָּהּ לְבַר. אֵיכָה יָשְׁבָה בָדָד, מַאי בָּדָד. כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, בָּדָד יֵשֵׁב מִחוּץ לַמַּחֲנֶה מוֹשָׁבוֹ.

וּשְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ צוֹוֵחַ וְאוֹמֵר, (משלי ל) תַּחַת שָׁלוֹשׁ רָגְזָה אֶרֶץ כו' תַּחַת עֶבֶד כִּי יִמְלוֹךְ כו' וְשִׁפְחָה כִּי תִירַשׁ גְּבִרְתָּהּ. הַשִּׁפְחָה בִּפְנִים, גְּבִרְתָּהּ בַּחוּץ. אֵיכָה יָשְׁבָה בָדָד, מַה זֶּה בָּדָד? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בָּדָד יֵשֵׁב מִחוּץ לַמַּחֲנֶה מוֹשָׁבוֹ.

אֵיכָה יָשְׁבָה בָדָד, ר' חֲנִינָאי וְרַבָּנָן פְּתְחֵי קְרָא בְּאָדָם הָרִאשׁוֹן. (בראשית ב) וַיִּקַּח ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם וַיַּנִּיחֵהוּ בְגַן עֵדֶן וְגוֹ'. וַיִּקַּח, בַּמֶּה לְקָחוֹ. ר' חֲנִינָאי אָמַר, לְקָחוֹ בִּדְבָרִים. כְּדָבָר אַחֵר (ויקרא ח) קַח אֶת אַהֲרֹן. וְרַבָּנָן אָמְרוּ, לְקָחוֹ בְּרוּחַ. כְּדָבָר אַחֵר, (מלכים ב ב) הַיּוֹם ה' לֹקֵחַ אֶת אֲדֹנֶיךָ מֵעַל רֹאשֶׁךָ.

אֵיכָה יָשְׁבָה בָדָד, רַבִּי חֲנִינַאי וְרַבָּנָן פּוֹתְחִים הַכָּתוּב בְּאָדָם הָרִאשׁוֹן. (בראשית ב) וַיִּקַּח ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם וַיַּנִּיחֵהוּ בְגַן עֵדֶן וְגוֹ'. וַיִּקַּח, בַּמֶּה לְקָחוֹ? רַבִּי חֲנִינַאי אָמַר, לְקָחוֹ בִּדְבָרִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ח) קַח אֶת אַהֲרֹן. וְרַבָּנָן אָמְרוּ, לְקָחוֹ בְּרוּחַ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מלכים ב ב) הַיּוֹם ה' לֹקֵחַ אֶת אֲדֹנֶיךָ מֵעַל רֹאשֶׁךָ.

וַיַּנִּיחֵהוּ בְגַן עֵדֶן, כְּדֵי לִהְיוֹת לוֹ מְנוּחָה, לְדַעַת וּלְהַכִּיר הַחָכְמָה וְהַתּוֹרָה. דְּאָמַר רַבִּי חֲנִינָאי, הַתּוֹרָה לִימְדָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לָאָדָם. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (איוב כח) אָז רָאָהּ וַיְסַפְּרָהּ וְגוֹ', וַיֹּאמֶר לָאָדָם. וְהֵיוּ מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת מְקַלְּסִין לְפָנָיו.

וַיַּנִּיחֵהוּ בְגַן עֵדֶן, כְּדֵי לִהְיוֹת לוֹ מְנוּחָה, לְדַעַת וּלְהַכִּיר הַחָכְמָה וְהַתּוֹרָה. שֶׁאָמַר רַבִּי חֲנִינַאי, הַתּוֹרָה לִמְּדָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הָאָדָם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (איוב כח) אָז רָאָהּ וַיְסַפְּרָהּ וְגוֹ', וַיֹּאמֶר לָאָדָם. וְהֵיוּ מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת מְקַלְּסִים לְפָנָיו.

עַד שֶׁרָאָה סמאמַר לֵיהּ בַּשָּׁמַיִם, וְנִתְקַנֵּא בּוֹ, וְיָרַד מִן הַשָּׁמַיִם כִּדְמוּת צֵל עַל נָחָשׁ. הַנָּחָשׁ נִרְאָה, וְהַצֵּל עָלָיו, תָּקְפָּא וְחֵילָא דִילֵיהּ.

עַד שֶׁרָאָה סמא"ל בַּשָּׁמַיִם, וְנִתְקַנֵּא בּוֹ, וְיָרַד מִן הַשָּׁמַיִם כִּדְמוּת צֵל עַל נָחָשׁ. הַנָּחָשׁ נִרְאָה, וְהַצֵּל עָלָיו, הַתֹּקֶף וְהַכֹּחַ שֶׁלּוֹ.

קָרֵיב הַהוּא נָחָשׁ לְגַבֵּי אִיתְתָא, דְּדַעְתָּא קַלָּה מִן הָאִישׁ. מִכָּאן דְּאִתְתָא לָא אִתְפַּתַּת, אֶלָּא בְּאִתְתָא אָחֳרָא. (בראשית ג) וַיֹּאמֶר אֶל הָאִשָּׁה אַף כִּי אָמַר אֱלֹהִים, מִיָּד פָּתַח בְּאַף. מַהָכָא, דְּבִתְחִלַּת דְּבָרָיו שֶׁל אָדָם נִיכַּר מִי הוּא. כָּךְ הוּא פָּתַח בְּאַף, לְהוֹדִיעַ מִי הוּא.

קָרֵב אוֹתוֹ הַנָּחָשׁ לְאִשָּׁה, שֶׁדַּעְתָּהּ קַלָּה מִן הָאִישׁ. מִכָּאן שֶׁאִשָּׁה לֹא מִתְפַּתֵּית אֶלָּא בְּאִשָּׁה אַחֶרֶת. (בראשית ג) וַיֹּאמֶר אֶל הָאִשָּׁה אַף כִּי אָמַר אֱלֹהִים, מִיָּד פָּתַח בְּאַף. מִכָּאן שֶׁבִּתְחִלַּת דְּבָרָיו שֶׁל אָדָם נִכָּר מִי הוּא. כָּךְ הוּא פָּתַח בְּאַף, לְהוֹדִיעַ מִי הוּא.

נָטַל סִימָן זֶה, אִם תְּקַבֵּל, אִם לֹא תְּקַבֵּל. וְהִמְשִׁיכָהּ בִּדְבָרִים, עַד שֶׁפָּתְחָה בְּאוֹת מ"ם, וְאָמְרָה מִכָּל עֵץ הַגָּן אָכֹל נֹאכֵל. מִיָּד נָטַל הַנָּחָשׁ הָאוֹת, וַיָּשֶׂם אוֹתָהּ עַל זְרוֹעוֹ הַשְּׂמָאלִית, וְהָיָה מַמְתִּין עַל וא"ו תי"ו מִפְּיָהּ, כְּדֵי לִהְיוֹת מו"ת נָכוֹן לִפְנֵיהֶם.

נָטַל סִימָן זֶה - אִם תְּקַבֵּל, אִם לֹא תְּקַבֵּל. וְהִמְשִׁיכָהּ בִּדְבָרִים, עַד שֶׁפָּתְחָה בְּאוֹת מ"ם, וְאָמְרָה מִכָּל עֵץ הַגָּן [אכל] נֹאכֵל. מִיָּד נָטַל הַנָּחָשׁ אוֹת מ', וַיָּשֶׂם אוֹתָהּ עַל זְרוֹעוֹ הַשְּׂמָאלִית, וְהָיָה מַמְתִּין עַל וא"ו תי"ו מִפְּיָהּ, כְּדֵי לִהְיוֹת מָוֶ"ת נָכוֹן לִפְנֵיהֶם.

הִתְחִיל לְפַתּוֹתָהּ, עַד דִּכְתִיב, (שם) וַתֵּרֶא הָאִשָּׁה, בְּטַעֲמָא סַגֵּי וְתַקִּיף. מְלַמֵּד, שֶׁפָּרְחוּ הָאוֹתִיּוֹת וא"ו תי"ו, וְסָלְקוּ לְהִתְחַבֵּר עִם אוֹת מ"ם. וְאוֹת מ"ם הָיְתָה עוֹלָה וְיוֹרֶדֶת, וְלֹא הָיְתָה מִתְחַבֶּרֶת עִמָּהֶם, עַד שֶׁנִּתְפַּתֵּת.

הִתְחִיל לְפַתּוֹתָהּ, עַד שֶׁכָּתוּב (שם) וַתֵּרֶא הָאִשָּׁה, בְּטַעַם גָּדוֹל וְתַקִּיף. מְלַמֵּד שֶׁפָּרְחוּ הָאוֹתִיּוֹת וָא"ו תִּי"ו, וְעָלוּ לְהִתְחַבֵּר עִם הָאוֹת מ"ם, וְהָאוֹת מ"ם הָיְתָה עוֹלָה וְיוֹרֶדֶת, וְלֹא הָיְתָה מִתְחַבֶּרֶת עִמָּהֶם, עַד שֶׁנִּתְפַּתֵּית.

וּפָרְחוּ וא"ו תי"ו, ד' זְמָנִין, וַאֲקִיפוּ לְאוֹת מ"ם לְד' סְטָרִין. דִּכְתִיב, (בראשית ג) וַתִּקַּח מִפִּרְיוֹ וַתֹּאכַל וַתִּתֵּן גַּם לְאִישָׁהּ וַתִּפָּקַחְנָה עֵינֵי שְׁנֵיהֶם. הָא ד' זְמָנִין ו' ת'. מְלַמֵּד, שֶׁסִּבְּבוּ לְאוֹת מ"ם לְאַרְבַּע צְדָדִין, וְהַמ"ם בָּאֶמְצַע, מָוֶ"ת בְּכָל סְטָרִין.

וּפָרְחוּ וָא"ו תִּי"ו אַרְבַּע פְּעָמִים, וְהִקִּיפוּ אֶת הָאוֹת מ"ם לְאַרְבָּעָה צְדָדִים, שֶׁכָּתוּב (בראשית ג) וַתִּקַּח מִפִּרְיוֹ וַתֹּאכַל וַתִּתֵּן גַּם לְאִישָׁהּ וְכוּ' וַתִּפָּקַחְנָה עֵינֵי שְׁנֵיהֶם. הִנֵּה אַרְבַּע פְּעָמִים ו' ת'. מְלַמֵּד שֶׁסִּבְּבוּ לָאוֹת מ"ם לְאַרְבָּעָה צְדָדִים, וְהַמ"ם בָּאֶמְצַע, מָוֶ"ת בְּכָל הַצְּדָדִים.

כְּמוֹ דָּבָר אַחֵר, (ירמיה ט) כִּי עָלָה מָוֶת בַּחַלוֹנֵינוּ. דָּא סמאל, דְּאִיהוּ חַד מֵחַלּוֹנֵי שְׁמַיָּא. וְעַל דָּא מִי גֶּבֶר יִחְיֶה וְלֹא יִרְאֶה מָוֶת. מִיָּד שָׁלַט בָּהּ, וְהִטִּיל בָּהּ זוּהֲמָא. נָחַת קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֵיחֵמִי, וַיִּתְחַבֵּא הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ.

כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה ט) כִּי עָלָה מָוֶת בְּחַלּוֹנֵינוּ, זֶה סמא"ל, שֶׁהוּא אֶחָד מֵחַלּוֹנוֹת הַשָּׁמַיִם. וְעַל זֶה (תהלים פט) מִי גֶּבֶר יִחְיֶה וְלֹא יִרְאֶה מָוֶת. מִיָּד שָׁלַט בָּהּ וְהִטִּיל בָּהּ זוּהֲמָא. יָרַד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לִרְאוֹת, וַיִּתְחַבֵּא הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ.

תָּא חֲזֵי, קוֹדֶם שֶׁחָטְאוּ, הָיְתָה הַשְּׁכִינָה עֲטָרָה עַל רָאשֵׁיהֶם, לִהְיוֹת בִּשְׁבִילָם שׁוֹרָה עַל הָעוֹלָם. כֵּיוָן שֶׁחָטְאוּ, כְּבָיְכוֹל, תַּשׁ כֹּחָהּ, וְאִסְתַּלְּקַת וְלֹא שַׁלִּיטַת. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שָׁאֲרֵי לְקוֹנָן, וְאָמַר אֵיכָה, מַה תְּהֵא מִינָהּ, שְׁלָטְנוּתָא אַעְדּוּ מִינָהּ. אוּף הָכָא בְּחוּרְבַּן בֵּי מַקְדְּשָׁא, שׁוּלְטָנוּתָא אַעְדּוּ, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שָׁאֲרֵי לְמִיסְפֵּד, וְאָמַר אֵיכָה, מַה תְּהֵא עָלֶיהָ.

בֹּא וּרְאֵה, קֻדָּם שֶׁחָטְאוּ הָיְתָה הַשְּׁכִינָה עֲטָרָה עַל רָאשֵׁיהֶם, לִהְיוֹת בִּשְׁבִילָם שׁוֹרָה עַל הָעוֹלָם. כֵּיוָן שֶׁחָטְאוּ, כְּבָיכוֹל תֹּשׁ כֹּחָהּ, וְהִסְתַּלְּקָה וְלֹא שָׁלְטָה. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הִתְחִיל לְקוֹנָן, וְאָמַר אֵיכָה, מַה יִּהְיֶה מְמֻנָּה? הַשִּׁלְטוֹן הוּסַר מִמֶּנָּה. אַף כָּאן בְּחָרְבַּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הַשִּׁלְטוֹן הוּסַר, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הִתְחִיל לִסְפֹּד, וְאוֹמֵר אֵיכָה, מַה תִּהְיֶה עָלֶיהָ?

אֵיכָה, רַבִּי פִּנְחָס פָּתַח, (ירמיה לא) קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמָע נְהִי בְּכִי תַּמְרוּרִים וְגוֹ'. בְּשָׁעָתָא דְּאִתְחָרַב בֵּי מַקְדְּשָׁא, וְאִתּוֹקַד. אָתָא קָלָא וְאִיתְעַר עַל קִבְרֵי אֲבָהָן קַדְמָאֵי, וַאֲמַר, אֲבָהָן קַדְמָאֵי, אִתּוּן דְּמֵיכִין בְּשֵׁינָתָא, וְלָא יְדָעִיתוּן צַעֲרָא דְּעָלְמָא, בְּנַיכוֹן דְּגַדֶּלְתּוּן בְּצַעֲרָא, וְאָעֵילְתּוּן בְּהֵימְנוּתָא סַגֵּי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הָא מִיתוּ, וְהָא אִתְקְטָלוּ, וְהָא אֲזָלוּ בְּגָלוּתָא בֵּין שַׁנְאֵיהוֹן, יְדֵיהוֹן מְהַדְּקָן לַאֲחוֹרָא, מַיְיתִין בְּכַפְנָא, בָּתֵּיהוֹן אִתּוֹקַד. אֵן רַחֲמִין דִּילְכוֹן, אֵן מְהֵימְנוּתָא דִּילְכוֹן, קוּמוּ אִיתְעָרוּ לְגַבַּיְיהוּ.

אֵיכָה, רַבִּי פִּנְחָס פָּתַח, (ירמיה לא) קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמָע נְהִי בְּכִי תַּמְרוּרִים וְגוֹ'. בְּשָׁעָה שֶׁנֶּחֱרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְנִשְׂרַף, בָּא קוֹל וְהִתְעוֹרֵר עַל קִבְרֵי הָאָבוֹת הָרִאשׁוֹנִים, וְאָמַר: אָבוֹת הָרִאשׁוֹנִים, אַתֶּם יְרוּמִים בְּשֵׁנָה, וְאֵינְכֶם יוֹדְעִים עַל צַעַר הָעוֹלָם. בְּנֵיכֶם שֶׁגִּדַּלְתֶּם בְּצַעַר, וְהִכְנַסְתֶּם אוֹתָם לֶאֱמוּנָה הָרַבָּה שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, הִנֵּה מֵתוּ, וְהִנֵּה נֶהֱרְגוּ, וְהִנֵּה הָלְכוּ לַגָּלוּת בֵּין שׂוֹנְאֵיהֶם, יְדֵיהֶם מְהֻדָּקוֹת לְאָחוֹר, מֵתִים בָּרָעָב, בָּתֵּיהֶם נִשְׂרְפוּ. אַיֵּה הָרַחֲמִים שֶׁלָּכֶם? אַיֵּה אֱמוּנָתְכֶם? קוּמוּ הִתְעוֹרְרוּ אֲלֵיהֶם!

מִיָּד אִתְעָרוּ אָבָהָן וְאִמָּהָן, וַאֲזָלוּ לְגַבֵּי מֹשֶׁה, אֲמָרוּ לֵיהּ, מֹשֶׁה רַעְיָא מְהֵימָנָא, אֵן אִינּוּן בְּנִין, אֵן שְׁבַקְתְּ לוֹן. מִיָּד אִיתְעַר מֹשֶׁה, וַאֲזַל עִמְּהוֹן לְגַבֵּי יְהוֹשֻׁעַ. אֲמַר לֵיהּ, בְּנֵי אָבָהָן אִלֵּין, בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, דְּפַקְדַנִּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲלֵיהוֹן, וְשַׁבְקֵית לוֹן בִּידָךְ, אֵן אִינּוּן.

מִיָּד הִתְעוֹרְרוּ הָאָבוֹת וְהָאִמָּהוֹת וְהָלְכוּ אֶל מֹשֶׁה. אָמְרוּ לוֹ: מֹשֶׁה הָרוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, אֵיפֹה הַבָּנִים? אֵיפֹה הִשְׁאַרְתָּ אוֹתָם? מִיָּד הִתְעוֹרֵר מֹשֶׁה, וְהָלַךְ עִמָּהֶם אֶל יְהוֹשֻׁעַ. אָמַר לוֹ: בְּנֵי הָאָבוֹת הַלָּלוּ, בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִפְקִיד אוֹתִי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עֲלֵיהֶם, וְהִשְׁאַרְתִּי אוֹתָם בְּיָדְךָ, אֵיפֹה הֵם?

אָתֵיב יְהוֹשֻׁעַ וַאֲמַר, רַבִּינוּ מֹשֶׁה, בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא שַׁבְקֵית לוֹן, וּפְלִיגִית לוֹן אַרְעָא עַל פּוּם עִדְבָא, כְּמָה דְּפַקְדַתְּנִי, וְכָלְהוּ שַׁבְקֵית גְּבַר עַל אַחְסָנָתֵיהּ וְעַל עִדְבֵיהּ.

הֵשִׁיב יְהוֹשֻׁעַ וְאָמַר: רַבֵּנוּ מֹשֶׁה, בָּאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה הִשְׁאַרְתִּי אוֹתָם, וְחִלַּקְתִּי לָהֶם הָאָרֶץ עַל פִּי גּוֹרָל, כְּמוֹ שֶׁצִּוִּיתַנִי, וְכֻלָּם הִשְׁאַרְתִּי אִישׁ עַל נַחֲלָתוֹ וְעַל גּוֹרָלוֹ.

וּמִיָּד אֲזָלוּ כּוּלְהוּ לְאַרְעָא קַדִּישָׁא, וְאַשְׁכָּחוּ לָהּ דְּאִתְחָרְבָא, דְּלָא אִשְׁתַּמַּע בָּהּ קָלָא. עָאלוּ גַּבֵּי מַקְדְּשָׁא, וְחָמוּ דְּאִתּוֹקַד. עָבְדוּ בֵּיהּ הֶסְפֵּידָא, עַד דְּאִשְׁתַּמַּע קָל מְרִירוּ דִּבְכִיָּה לְרוּם שְׁמַיָּא, וְכָל מַלְאֲכֵי עִילָּאֵי בְּכוֹ עִמְּהוֹן לְעֵילָּא.

וּמִיָּד הָלְכוּ כֻּלָּם לְאֶרֶץ הַקְּדוֹשָׁה, וּמָצְאוּ אוֹתָהּ שְׁנֶּחֱרְבָה, שֶׁאֵין נִשְׁמָע בָּהּ קוֹל. נִכְנְסוּ לְמִקְדָּשׁ, וְרָאוּ שֶׁנִּשְׂרַף. עָשׂוּ בּוֹ הֶסְפֵּד, עַד שֶׁנִּשְׁמַע קוֹל מְרִירוּת הַבְּכִיָּה לְרוּם הַשָּׁמַיִם, וְכָל הַמַּלְאָכִים הָעֶלְיוֹנִים בָּכוּ עִמָּהֶם לְמַעְלָה.

אִיתְעַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וַאֲתָא לְגַבֵּיהוֹן, וְאַשְׁכַּח לוֹן מְמָרְרִין בְּקָל בְּכְיָה, גּוֹ עַפְרָא דְמַקְדְּשָׁא. אֲמַר לוֹן, רְחִימִין דְנַפְשָׁאי, מָה אַתּוּן הָכָא, (ירמיה יא) מַה לִידִידִי בְּבֵיתִי.

הִתְעוֹרֵר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּבָא אֲלֵיהֶם, וּמָצָא אוֹתָם מְמָרְרִים בְּקוֹל בְּכִיָּה בְּתוֹךְ עֲפַר הַמִּקְדָּשׁ. אָמַר לָהֶם: אֲהוּבֵי נַפְשִׁי, מָה אַתֶּם כָּאן? (ירמיה יא) מָה לִידִידִי בְּבֵיתִי?

קָם אַבְרָהָם סָבָא בְּקַדְמֵיתָא, אֲמַר קַמֵּיהּ מָארֵי דְעָלְמָא, אַתְּ יָדַעְתְּ דְאָזְלִית קַמָּךְ בְּאוֹרַח קְשׁוֹט. עֶשֶׂר זְמָנִין נִסֵּית לִי, וְקָיְימִית בְּכֻלָּא. בָּנַי אֵן אינוּן, לָא שְׁמַעֲנָא קָל מִלֵּיהוֹן בְּאַרְעָא דְאוֹמֵית לִי, לְקָיְימָא לְהוֹן בָּהּ.

קָם אַבְרָהָם הַזָּקֵן בָּרֹאשׁוֹנָה, אָמַר לִפְנֵי רִבּוֹן הָעוֹלָם: אַתָּה יָדַעְתָּ שֶׁהָלַכְתִּי לְפָנֶיךָ בְּדֶרֶךְ אֱמֶת. עֶשֶׂר פְּעָמִים נִסִּיתָ אוֹתִי, וְעָמַדְתִּי בַּכֹּל. אֵיפֹה הֵם בָּנַי? לֹא שָׁמַעְתִּי קוֹל דִּבְרֵיהֶם בָּאָרֶץ שֶׁנִּשְׁבַּעְתָּ לִי לְקַיֵּם אוֹתָם בָּהּ.

אֲמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִי אַבְרָהָם רְחִימָא דְנַפְשָׁאי, (שם) וּבְשַׂר קָדֶשׁ יַעֲבְרוּ מֵעָלַיִךְ. בְּטִילוּ מִינַיְיהוּ בְּרִית קַדִּישָׁא, וּפָלְחוּ עֲבוֹדָה זָרָה, וְעַל דָּא אִיתְקְפַת רוּגְזָאי בְּהוֹן, וּבְגִינָךְ אוֹרִיךְ לוֹן כַּמָּה זִמְנִין, וְלָא תָבוּ קֳדָמַי.

אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: אִי אַבְרָהָם אֲהוּב נַפְשִׁי, (שם) וּבְשַׂר קָדֶשׁ יַעֲבְרוּ מֵעָלַיִךְ. בִּטְלוּ מֵהֶם בְּרִית הַקֹּדֶשׁ וְעָבְדוּ לַעֲבוֹדָה זָרָה, וְעַל כֵּן הִתְגַּבֵּר רֻגְזִי עֲלֵיהֶם, וּבִגְלָלְךָ חִכִּיתִי לָהֶם כַּמָּה פְּעָמִים, וְלֹא שָׁבוּ לְפָנַי.

כְּיוָן דְּשָׁמַע אַבְרָהָם כְּךָ אָמַר יִמָּחוּ עַל קְדוּשַׁת שְׁמָךְ כָּל אינוּן חוֹבֵיהוֹן בֵּינֵי עַמְמַיָּא, עַד דְּיֵהֵא רַעֲוָא דִּילָךְ לַאֲתָבָא לוֹן לְגַבָּךְ. וְכֵן כֻּלְּהוּ כְּגַוְונָא דָא, וְאָזְלוּ לְהוֹ.

כֵּיוָן שֶׁשָּׁמַע אַבְרָהָם כָּךְ, אָמַר: יִמָּחוּ עַל קְדֻשַּׁת שִׁמְךָ כָּל אוֹתָם חֲטָאֵיהֶם בֵּין הָעַמִּים, עַד שֶׁיִּהְיֶה רְצוֹנְךָ לְהַשִּׁיבָם אֵלֶיךָ. וְכֵן כֻּלָּם כְּמוֹ זֶה, וְהָלְכוּ לָהֶם.

אִשְׁתָּאֲרַת תַּמָּן רָחֵל, וַאֲרֵימַת קָל בְּכְיָה בִּמְרִירוּ דְתַמְרוּרִים, אֲמַר לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, רָחֵל, מָה אַתְּ מְבַכָּה. אֲמָרָה קַמֵּיהּ, וְלָא אֶבְכֶּה, בָּנַי אֵן אינוּן, וּמָה חָטָאוּ אֵלֶיךָ? אֲמַר לָהּ: הִכְנִיסוּ צַרְתִּי לְפָנַי, וְהִכְנִיסוּהָ לְבֵיתִי. מֵיד אֲמָרָה: וְכִי אֲנִי לֹא עָשִׂיתִי יוֹתֵר, שֶׁהִכְנַסְתִּי צָרָתִי לְבֵיתִי?!

דִּתְנַן, בְּשֶׁעָתָא דְּכְתִיב, (בראשית כט) וַיַּגֶּד יַעֲקֹב לְרָחֵל כִּי אֲחִי אָבִיהָ הוּא, אֲמַר הִזְדַּוְּוגִי לְגַבָּאי, אֲמָרָה לֵיהּ אֵין, אֲבָל אֲחָתָא אִית לִי קְשִׁישָׁא מִינָאי, וּמִסְתַּפֵּינָא מֵאַבָּא, דְּרַמָּאָה אִיהוּ. מֵיד וַיַּגֶּד יַעֲקֹב לְרָחֵל, כִּי אֲחִי אָבִיהָ הוּא בְּרַמָּאוּתָא.

שֶׁשָּׁנִינוּ, בְּשָׁעָה שֶׁכָּתוּב (בראשית כט) וַיַּגֶּד יַעֲקֹב לְרָחֵל כִּי אֲחִי אָבִיהָ הוּא, אָמַר: הֲתִזְדַּוְּוגִי לִי? אָמְרָה לוֹ: כֵּן, אֲבָל אָחוֹת יֵשׁ לִי קְשִׁישָׁה מִמֶּנִּי, וַאֲנִי פּוֹחֶדֶת מֵאַבָּא, שֶׁהוּא רַמַּאי. מִיָּד - וַיַּגֶּד יַעֲקֹב לְרָחֵל כִּי אֲחִי אָבִיהָ הוּא, בְּרַמָּאוּת.

מִיָּד יְהַב לָהּ סִימָנִין. כֵּיוָן דְּעָאלַת לֵאָה בְּהַהוּא לֵילְיָא, אָמְרָה רָחֵל, הַשְׁתָּא מִתְכַּסְפָּא אֲחָתִי, אֲזָלַת וּמָסְרָה לָהּ סִימָנִין.

מִיָּד נָתַן לָהּ סִימָנִים. כֵּיוָן שֶׁנִּכְנְסָה לֵאָה בְּאוֹתוֹ הַלַּיְלָה, אָמְרָה רָחֵל, כָּעֵת תִּתְבַּיֵּשׁ אֲחוֹתִי. הָלְכָה וּמָסְרָה לָהּ הַסִּימָנִים.

וְעַל דָּא אָמְרָה לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וַאֲנָא לָא עֲבָדִית יַתִּיר, דְּאַעֵילְנָא צָרָתִי בְּבֵיתִי. וְאַתְּ דְּכְתִיב בָּךְ, רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם, הֱוֵה לָךְ לְאַעֲבָרָא עַל חוֹבֵיהוֹן.

וְעַל זֶה אָמְרָה אֶל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: וַאֲנִי לֹא עָשִׂיתִי יוֹתֵר, שֶׁהִכְנַסְתִּי צָרָתִי לְבֵיתִי?! וְאַתָּה, שֶׁכָּתוּב בְּךָ רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם, הְיֵה לְךָ לְהַעֲבִיר עַל חֲטָאֵיהֶם.

וּבְכָל מַה דַּאֲמַר לָהּ, לָא קַבֵּילַת תַּנְחוּמִין. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ירמיה לא) קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמָע וְגוֹ' כִּי אֵינֶנּוּ. לָא בָּעֵאת לְקַבָּלָא תַּנְחוּמִין. מַאי טַעְמָא. בְּגִין כִּי אֵינֶנּוּ, כְּיוֹמִין קַדָּמָאִין לְאַשְׁרָאָה בֵּינַיְיהוּ, וְהָא אִסְתַּלַּק לְעֵילָא.

וּבְכָל מַה שֶׁאָמַר לָהּ - לֹא קִבְּלָה תַּנְחוּמִים. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ירמיה לא) קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמָע וְגוֹ' כִּי אֵינֶנּוּ. לֹא רוֹצָה לְקַבֵּל תַּנְחוּמִים. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם כִּי אֵינֶנּוּ, כַּיָּמִים הָרִאשׁוֹנִים לִשְׁרוֹת בֵּינֵיהֶם, וְהֲרֵי הִסְתַּלֵּק לְמַעְלָה.

וּבְגִין דְּכִי אֵינֶנּוּ בְּגוֹ בְּנָהָא, לָא קַבְּלִית תַּנְחוּמִין, עַד דְּאוֹמֵי לָהּ. דִּכְתִיב, (ירמיה לא) כֹּה אָמַר ה' מִנְעִי קוֹלֵךְ מִבֶּכִי וְעֵינַיִךְ מִדְּמָעָה.

וּמִשּׁוּם שֶׁכִּי אֵינֶנּוּ בְּתוֹךְ בָּנֶיהָ, לֹא מְקַבֶּלֶת תַּנְחוּמִים, עַד שֶׁנִּשְׁבַּע לָהּ, שֶׁכָּתוּב (שם) כֹּה אָמַר ה' מִנְעִי קוֹלֵךְ מִבֶּכִי וְעֵינַיִךְ מִדְּמָעָה.

כְּמָה דַּעֲבָדַת רָחֵל, אוּף הָכֵי שְׁכִינְתָּא לְעֵילָא. כְּדְמִתְרְגֵּם קָל בְּרוּם שְׁמַיָּא אִשְׁתְּמַע, שְׁכִינְתָּא מְבַכָּה עַל בְּנָהָא. בְּהַהִיא שַׁעֲתָא דְּאִיהִי הֲוַת מְבַכָּה, אִתְעָרוּ לְגַבָּהּ שִׁתִּין רִבּוֹא מַשְׁרְיָין עִילָּאִין, וְכֻלְּהוּ אִיתְעָרוּ בְּכִיָּה לְגַבָּהּ.

כְּמוֹ שֶׁעָשְׂתָה רָחֵל - אַף כָּךְ הַשְּׁכִינָה לְמַעְלָה. כְּפִי שֶׁמְּתֻרְגָּם, קוֹל נִשְׁמַע בְּרוּם הַשָּׁמַיִם, הַשְּׁכִינָה מְבַכָּה עַל בָּנֶיהָ. בְּאוֹתָהּ הַשָּׁעָה שֶׁהִיא הָיְתָה מְבַכָּה, הִתְעוֹרְרוּ אֵלֶיהָ שִׁשִּׁים רִבּוֹא מַחֲנוֹת עֶלְיוֹנִים, וְכֻלָּם הֵעִירוּ אֵלֶיהָ בְּכִיָּה.

בְּהַהוּא שַׁעֲתָא, אִשְׁתַּמַּע קָלָא לְרָקִיעַ עֲרָבוֹת, וְאִזְדַּעְזְעוּ מָאתָן אֶלֶף עָלְמִין, דַּהֲווֹ גְנִיזֵי מִן יוֹמָא דְּאִתְבְּרֵי עָלְמָא, עַד דְּאִשְׁתְּמַע הַהוּא קָלָא לְרוּם שְׁמַיָּא. וּמַאן אִיהוּ, דָּא רָקִיעַ כְּעֵין הַקֶּרַח הַנּוֹרָא, דְּאִיהוּ עַל גַּבֵּי הַחַיּוֹת.

בְּאוֹתָהּ הַשָּׁעָה נִשְׁמַע קוֹל לָרָקִיעַ עֲרָבוֹת, וְהִזְדַּעְזְעוּ מָאתַיִם אֶלֶף עוֹלָמוֹת שֶׁהָיוּ גְנוּזִים מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, עַד שֶׁנִּשְׁמַע אוֹתוֹ הַקּוֹל לְרוּם הַשָּׁמַיִם. וּמִי הוּא? זֶה הָרָקִיעַ כְּעֵין הַקֶּרַח הַנּוֹרָא, שֶׁהוּא עַל גַּבֵּי הַחַיּוֹת.

עַד דְּאִתְגַּלְיָת אִימָא לְבַרְתָּא, וְאָמְרָה לָהּ, מִנְּעִי קוֹלֵךְ. כְּדֵין אִתְפָּרְשַׁת מִתַּמָּן, וַאֲזָלַת הִיא וְכָל אוּכְלוּסָהָא בְּגָלוּתָא. וְאִצְטְרִיכוּ לְאִתְבַּדְּרָא לְכַמָּה סִטְרִין, לְמֶהֱוֵי גָּלוּתָא לְכוֹלָּא, וְהִיא יָשְׁבָה בָּדָד.

עַד שֶׁהִתְגַּלְּתָה הָאֵם לְבִתָּהּ, וְאָמְרָה לָהּ: מִנְעִי קוֹלֵךְ. אָז נִפְרְדָה מִשָּׁם, וְהָלְכָה הִיא וְכָל אוּכְלוּסֶיהָ לַגָּלוּת, וְהִצְטָרְכוּ לְהִתְפַּזֵּר לְכַמָּה צְדָדִים, שֶׁתִּהְיֶה גָּלוּת לַכֹּל, וְהִיא יָשְׁבָה בָּדָד.

רַבִּי נְחוּנְיָא אָמַר, אֵיכָה, מַאן אָמַר דָּא, הַהוּא רוּחַ עִילָּאָה נְעִימָאָה, עַלְמָא דְאָתֵי. וְעַל דָּא, תֵּיבָה דָא רוּחָנִי אִיהוּ, וְלָא אִית בָּהּ שׁוּתָּפוּ כְּלָל, לָאו לִישָׁן וְשִׁנַּיִן, וְלָאו שִׂפְוָון כְּלָל.

רַבִּי נְחוּנְיָא אָמַר, אֵיכָה, מִי אָמַר זֶה? אוֹתָהּ הָרוּחַ הָעֶלְיוֹנָה נְעִימָה, (הפנימית) הָעוֹלָם הַבָּא. וְעַל זֶה תֵּבָה זוֹ הִיא רוּחָנִית, וְאֵין בָּהּ שֻׁתָּפוּת כְּלָל, לֹא לָשׁוֹן וְשִׁנַּיִם, וְלֹא שְׂפָתַיִם כְּלָל.

אִימָא שָׁאֲלָה עַל בְּרַתָּהּ, דָּא קִרְקוּרָא דְּקִיר, אָדוֹן רִבּוֹן רַב וְשַׁלִּיט, יָשְׁבָה, וְלָא עוֹמֶדֶת, בַּתְּחִלָּה עוֹמֶדֶת, וְכָל אוּכְלוּסֶיהָ עוֹמְדִים, הַשְׁתָּא יוֹשֶׁבֶת וְשׁוֹמֵמָה. בָּדָד, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בָּדָד יֵשֵׁב, כְּמִי שֶׁמְּטַמֵּא בְּטֻמְאָה, וְשִׂפְחָה כִּי תִירַשׁ גְּבִרְתָּהּ, הַהִיא שֶׁהָיְתָה טְמֵאָה, יָשְׁבָה בְּמְקוֹמָהּ.

שְׁלְחוּ לְהוֹ בְּנֵי בָבֶל לְבָנֵי אַרְעָא קַדִּישָׁא, יָאוֹת דְּאַתּוּן צְרִיכִין לְמִבְכֵּי, וּלְכוֹן יָאוֹת לְמִסְפֵּד, וּלְמֶעְבַּד אֶבְלָא, בְּמֶחֱזֵיכוֹן הֵיכְלִין דְּאִימָא חֲרִיבִין, וַאֲתַר עַרְסָה דְּאִתְהַפַּךְ בְּאֶבְלָא, וְהוּא לֵית תַּמָּן, וּפָרְחָא מִנְּכוֹן, וְלָא יְדַעְתּוּן מֵינָהּ.

שְׁלְחוּ לָהֶם בְּנֵי בָבֶל לִבְנֵי הָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה: רְאוּי שֶׁאַתֶּם צְרִיכִים לִבְכּוֹת, וְלָכֶם רָאוּי לִסְפֹּד וְלַעֲשׂוֹת אֵבֶל, בִּרְאוֹתְכֶם אֶת הֵיכְלוֹת הָאֵם חֳרֵבִים, וּמְקוֹם מִטָּתָהּ שֶׁהִתְהַפֵּךְ בְּאֵבֶל, וְהִיא אֵינֶנָּה שָׁם, וּפָרְחָה מִכֶּם, וְלֹא יְדַעְתֶּם מִמֶּנָּה.

תֵּימְרוּן דְּאִיהִי עִמָּנָא גּוֹ גָּלוּתָא, וְנָחֲתַת דִּיוּרָהּ בְּגַוְונָא. אִי הָכֵי, אֲנַן צְרִיכִין לְמֶחֱדֵי, דְּהָא יְחֶזְקֵאל נְבִיאָה חָמָא לָהּ הָכָא, וְכָל אוּכְלוּסָהָא.

תֹּאמְרוּ שֶׁהִיא עִמָּנוּ בְּתוֹךְ הַגָּלוּת וְהוֹרִידָה אֶת מְדוֹרָהּ? אִם כָּךְ, אָנוּ צְרִיכִים לִשְׂמֹחַ, שֶׁהֲרֵי יְחֶזְקֵאל הַנָּבִיא רָאָה אוֹתָהּ כָּאן, וְכָל אוּכְלוּסֶיהָ.

וַדַּאי, עַל דָּא אָנוּ צְרִיכִין לְמִבְכֵּי, וּלְמִסְפֵּד כְּתַנְינָא, וּכְיַעֲנִי מַדְבְּרָא, דְּאִיהוּ אִתְתָּרְכַת לְבַר מֵהֵיכְלָהּ, וַאֲנַן בְּגָלוּתָא, וְהִיא אִתַּת עָלְנָא בְּמִרְירוּ, וְחָמֵאת לָנָא בְּכָל יוֹמִין בְּכַמָּה עָאקוֹ, בְּכַמָּה נִימוּסִין גָּזְרִין עָלָנָא בְּכָל זְמַן, וְלָא יָכְלָא לְאַעֲדָאָה מִינָן עָאקִין, וְכָל אִינּוּן מַכְתְּשִׁין דַּאֲנַן סָבְלִין.

וַדַּאי, עַל זֶה אָנוּ צְרִיכִים לִבְכּוֹת וְלִסְפֹּד כַּתַּנִּין, וּכְיַעֲנוֹת הַמִּדְבָּר, שֶׁהִיא גּוֹרֶשֶׁת מִחוּץ לְהֵיכָלָהּ, וְאָנוּ בַּגָּלוּת, וְהִיא בָּאָה עָלֵינוּ בְּמְרִירוּת, וְרוֹאָה אוֹתָנוּ בְּכָל הַיָּמִים בְּכַמָּה צָרוֹת, בְּכַמָּה הַנְהָגוֹת שֶׁגּוֹזְרִים עָלֵינוּ בְּכָל זְמַן, וְלֹא יְכוֹלָה לְהָסִיר מֵעִמָּנוּ אֶת הַצָּרוֹת, וְכָל אוֹתָם הַמַּכּוֹת שֶׁאָנוּ סוֹבְלִים.

שְׁלָחוּ לָהוֹ בְּנֵי אַרְעָא קַדִּישָׁא, יָאוֹת דְּאִימָּנָא עָרְקַת, וְאִתְתָּרְכַת מִגּוֹ הֵיכָלָהָא, וְנָחֲתַת לְגַבַּייכוּ בְּמְרִירוּ וּבְקָל עָצִיב, כְּאִיתְתָא דְּיָתְבָא בְּלָא דַעְתָּא, וּכְגַבְרָא דְּלָא יָכֵיל לְשֵׁיזָבָא, וְיָאוֹת לְכוֹן לְמִסְפֵּד.

שְׁלָחוּ לָהֶם בְּנֵי הָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה: נָאֶה הוּא שֶׁאִמָּנוּ בָּרְחָה, וְגוֹרֶשֶׁת מִתּוֹךְ הֵיכָלָהּ, וְיָרְדָה אֲלֵיכֶם בִּמְרִירוּת וּבְקוֹל עָצוּב, כְּאִשָּׁה שֶׁיּוֹשֶׁבֶת בְּלִי דַעַת, וּכְאִישׁ שֶׁלֹּא יָכוֹל לְהַצִּיל, וְנָאֶה לָכֶם לִסְפֹּד.

אֲבָל אֲנַן, אִית לָן לְמִבְכֵּי וּלְמִסְפֵּד בְּנָהֲי וּמְרִירוּ, דַּאֲנַן חָמָאן בְּכָל יוֹמָא הֵיכָלָא חָרֵיב, וְתַעֲלִין דְּמַדְבְּרָא עָאלִין וְנָפְקִין, וְשָׁרְקִין יַעֲנִים בְּגַוֵּיהּ, וַאֲנַן חָמָאן וּבְכָאן.

אֲבָל אָנוּ יֵשׁ לָנוּ לִבְכּוֹת וְלִסְפֹּד בִּנְהִי וּבִמְרִירוּת, שֶׁאָנוּ רוֹאִים בְּכָל יוֹם הַהֵיכָל חָרֵב, וְשׁוּעֲלֵי הַמִּדְבָּר נִכְנָסִים וְיוֹצְאִים, וְשׁוֹרְקִים הַיְעָנִים בְּתוֹכוֹ, וְאָנוּ רוֹאִים וּבוֹכִים.

וּבְעוֹד דַּאֲנַן יָתְבִין נְבוֹכִין, וּשְׁכִיבִין פּוּמָנָא בְּעַפְרָא, אֲנַן שְׁמָעִין קָל נְעִימוּ דְּרַגְלָהָא, בִּתְלַת מִשְׁמָרוֹתָא דְּלֵילְיָא, נְחָתַת וְחָמַאת לְהֵיכְלָאָה, אֵיךְ חֲרֵבִין מִתּוֹקְדָן, אֲעָלַת מֵהֵיכְלָא לְהֵיכְלָא, מִדּוּדְ לְדוּדְ, וְנָעַת וּמְיַילֶלֶת, וּבְכַת עֲלָנָא וְעַל נַפְשָׁנָא.

וּבְעוֹד שֶׁאָנוּ יוֹשְׁבִים נְבוֹכִים וְשׁוֹכְבִים פָּנִינוּ בֶּעָפָר, אָנוּ שׁוֹמְעִים קוֹל נְעִימוּת רַגְלֶיהָ בִּשְׁלֹשׁ מִשְׁמָרוֹת שֶׁל הַלַּיְלָה, יוֹרֶדֶת וְרוֹאָה אֶת הֵיכָלָהּ, אֵיךְ יוֹשְׁבִים (חרבים) נִשְׂרָפִים. נִכְנֶסֶת מֵהֵיכָל לְהֵיכָל, מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, וְגוֹעָה וּמְיַלֶּלֶת, וּבוֹכָה עָלֵינוּ וְעַל נַפְשֵׁנוּ.

וַאֲנַן מִתְעָרִין לְקָל נְעִימוּ דִּבְכָיְיתָהּ וִילָלוּתָהּ. וְרוּחָנָא אָזְלַת אֲבַתְרָהּ, וּפָרַח לְגַבָּהּ. וּלְפוּם שַׁעֲתָא פָּרְחַת וְאָזְלַת, וְלָא שְׁמַעְנָא, וְלָא יְדָעְנָא מִידֵי, דְּהָא אָזְלַת, וְאִשְׁתְּאַרְנָא נְבוֹכִין, דְּמִיכִין, בְּלָא רוּחָא, בְּלָא דַעְתָּא. צָעֲקִין, וְאָמְרִין אֵיכָה.

וְאָנוּ מִתְעוֹרְרִים לְקוֹל נְעִימוּת בְּכִיָּתָהּ וִילָלוֹתֶיהָ, וְרוּחֵנוּ הוֹלֶכֶת אַחֲרֶיהָ, וּפוֹרַחַת אֵלֶיהָ. וּלְפִי שָׁעָה פּוֹרַחַת וְהוֹלֶכֶת, וְלֹא שָׁמַעְנוּ, וְלֹא יָדַעְנוּ דָּבָר, שֶׁהִנֵּה הוֹלֶכֶת וְנִשְׁאַרְנוּ נְבוֹכִים, יְשֵׁנִים, בְּלִי רוּחַ, בְּלִי דַעַת. צוֹעֲקִים, וְאוֹמְרִים אֵיכָה.

תָּנִינָן, בְּכָל לֵילְיָא וְלֵילְיָא, קָל מְרִירוּת דִּכְאִיבָא דְּצִיּוֹ"ן אִשְׁתְּמַע מֵרוּם רְקִיעָא לְתַתָּא, וּמִתַּתָּא לְרְקִיעָא. כְּדָבָר אַחֵר, (ירמיה כה) ה' מִמָּרוֹם יִשְׁאַג וּמִמְּעוֹן קָדְשׁוֹ יִתֵּן קוֹלוֹ שָׁאֹג יִשְׁאַג עַל נָוֵהוּ.

שָׁנִינוּ, בְּכָל לַיְלָה וְלַיְלָה קוֹל מְרִירוּת שֶׁל כְּאֵב שֶׁל צִיּוֹ"ן נִשְׁמָע מֵרוּם הָרָקִיעַ לְמַטָּה, וּמִמַּטָּה לָרָקִיעַ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה כה) ה' מִמָּרוֹם יִשְׁאָג וּמִמְּעוֹן קָדְשׁוֹ יִתֵּן קוֹלוֹ שָׁאֹג יִשְׁאַג עַל נָוֵהוּ.

בְּשֵׁירוּתָא דְּלֵילְיָא, הִיא אִתְכַּוְונַת בִּבְכְיָיה, וְשָׁאֲגַת מֵרוּם רְקִיעָא לְעֵילָּא. נָחֲתַת לְתַתָּא, לַאֲתַר מִדְבַּח הַחִיצוֹן, וְחָמַת דּוּכְתָּהּ חָרֵיב, מְסָאַב בִּמְסָאֲבוּ, וְכָל אֲתַר לָא אִשְׁתְּכַח בֵּיהּ.

גַּעַת וּמְיַלֶּלֶת, צוֹוַחַת בְּקָל מְרִירוּ, וַאֲמָרַת, מִדְּבְחֵי מִדְּבְחֵי, פַּרְנָסָתִי דְּמַרְוֵית לִי בְּכַמָּה נִיסּוּכִין, בְּכַמָּה עִלָּוִון דָּכְיָין קַדִּישִׁין.

בְּרֵאשִׁית הַלַּיְלָה הִיא מְכַוֶּנֶת בִּבְכִיָּה, וְשׁוֹאֶגֶת מֵרוּם הָרַקִּיעַ לְמַעְלָה. יוֹרֶדֶת לְמַטָּה, לִמְקוֹם הַמִּזְבֵּחַ הַחִיצוֹן, וְרוֹאֶה מְקוֹמָהּ חָרֵב, טָמֵא בְּטֻמְאָה, וְכָל מָקוֹם לֹא נִמְצָא בּוֹ. גּוֹעָה וּמְיַלֶּלֶת, צוֹוַחַת בְּקוֹל שֶׁל מְרִירוּת, וְאוֹמֶרֶת: מִזִּבְחֵי, מִזִּבְחֵי, פַּרְנָסָתִי שֶׁרְוִיתִי אוֹתִי בְּכַמָּה נִסּוּכִים, בְּכַמָּה עוֹלוֹת טְהוֹרִים קְדוֹשִׁים.

כָּל גֶּבְרִין קַדִּישִׁין, רַבְרְבָן מְמַנָּן, הֲווֹ מַרְוָון וְחָדָאן מִינָךְ, אָכְלִין עִידּוּנִין, וּפַלְגִין חוּלָקֵיהוֹן, בְּרוּמֵי רְקִיעָא. יַהֲבוּ בָךְ נִיבְלַת חֲסִידִים קְדוֹשִׁים. בָּנַי דְּאִתְדַּבָּחוּ עָלָךְ, וַוי לִי מִדְּמַיהוֹן. וְכָל גֶּבְרִין רַבְרְבִין מְמַנָּן, נָפְלוּ מִדּוּכְתֵּיהוֹן לְקוֹל צְוָוחֵיהוֹן.

כָּל הָאִישִׁים הַקְּדוֹשִׁים, הַגְּדוֹלִים הַמְמֻנִּים, הָיוּ רְוִים וּשְׂמֵחִים מִמְּךְ. אוֹכְלִים עִדּוּנִים, וּמְחַלְּקִים חֶלְקֵיהֶם בְּרוּמֵי הָרָקִיעַ. (ועתה) נָתְנוּ בְךְ נִבְלַת חֲסִידִים קְדוֹשִׁים. בָּנַי שֶׁנִּזְבְּחוּ עָלֶיךָ, אוֹי לִי מִדְּמֵיהֶם. וְכָל הָאִישִׁים הַגְּדוֹלִים הַמְמֻנִּים נָפְלוּ מִמְּקוֹמָם לְקוֹל צְוָוחוֹתֵיהֶם.

יָתְבִין לְבַר צָוְוחִין וּבְכָאן, אִינּוּן אֲרָאֶלִים קַדִּישִׁין, דְּאַת שְׁמַיהּ קַדִּישָׁא הֲוָה מִתְעַטַּר עֲלַיְיהוּ, וּבֵיהּ אִינּוּן חָדָאן וְקָיְימִין. לְקָל בְּכְיוּתְהוֹן אַת דְּא פָּרְחָא מִנַּיְיהוּ, וְסָלְקָא לְרוּמֵי מְרוֹמִים, וְאִשְׁתְּאֲרוּ כְּנוּקְבָא דְּבָכַאת וּמְיַלֶּלֶת. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיה לג) הֵן אֲרָאֶלָם צָעֲקוּ חָצָה. אֲרָאֶלָם בָּלָא יו"ד, צָעֲקוּ חוּצָה.

יוֹשְׁבִים בַּחוּץ צוֹוְחִים וּבוֹכִים אוֹתָם אֲרָאֶלִים קְדוֹשִׁים, שֶׁאוֹת שְׁמוֹ הַקָּדוֹשׁ הָיָה מִתְעַטֵּר עֲלֵיהֶם, וּבוֹ הֵם שְׂמֵחִים וְעוֹמְדִים. לְקוֹל בְּכִיּוֹתֵיהֶם הָאוֹת הַזּוֹ פֹּרַחַת מֵהֶם, וְעוֹלָתָה לְרוּמֵי מְרוֹמִים. וְנִשְׁאֲרוּ כִּנְקֵבָה שֶׁבּוֹכָה וּמְיַלֶּלֶת. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה לג) הֵן אֲרָאֶלָם צָעֲקוּ חָצָה. אֲרָאֶלָם בְּלֹא יו"ד, צָעֲקוּ חוּצָה.

מֵהִבְּחֵי מִדְּבְחֵי, לְבָתַר דְּמַרְוֵית לִי בְּנֵיבְלוּת בְּנִין חֲסִידִין קַדִּישִׁין, דְּמָסְרוּ נַפְשֵׁיהוֹן וְנִשְׁמָתֵיהוֹן עָלָךְ, אִיתְגְּנִיזַת. אֵן אֶשְׁתַּכַּח לָךְ, אֵן אֶשְׁתְּאַר דַּעֲלָךְ. גָּעַת וּמְיַלֶּלֶת וּבְכַת בְּקָל עֲצִיב.

מִזִּבְחֵי מִזִּבְחֵי, אַחַר שֶׁהִרְוִיתָ אוֹתִי בְּנִבְלוֹת בָּנִים חֲסִידִים קְדוֹשִׁים, שֶׁמָּסְרוּ נַפְשָׁם וְנִשְׁמָתָם עָלֶיךָ, נִגְנַזְתָּ. אֵיפֹה אָמְצָא אוֹתָךְ? אֵיפֹה הָאֵשׁ שֶׁעָלֶיךָ? גּוֹעָה וּמְיַלֶּלֶת וּבוֹכָה בְּקוֹל עָצוּב.

שִׂתָּא אַלְפֵי גַּבְרֵי קַדִּישִׁין, בְּכָל סִטְרָא דְּאַרְבַּע סִטְרֵי עָלְמָא, אִינּוּן דַּהֲווֹ אָכְלֵי קָרְבָּנָא בְּכָל יוֹמָא, נָחֲתֵי בַּהֲדָהּ, וּמְיַלְּלִין וּבְכָיִין עַל מִדְבַּח דַּעֲלָוון. וְיַתִּיר הֲווֹ, אֶלָּא אִתְמַעֲטוּ.

שִׁשָּׁת אַלְפֵי גְּבָרִים קְדוֹשִׁים, בְּכָל צַד שֶׁל אַרְבַּעַת צִדְדֵי הָעוֹלָם, הֵם שֶׁהָיוּ אוֹכְלִים קָרְבָּן בְּכָל יוֹם, יָרְדוּ עִמָּהּ, וּמְיַלְּלִים וּבוֹכִים עַל מִזְבֵּחַ הָעוֹלוֹת. וְיוֹתֵר הָיוּ, אֶלָּא שֶׁהִתְמַעֲטוּ.

וַאֲפִילּוּ אִינּוּן דְּקָיְימִין לְבַר, בְּרוּחַ אָחֳרָא, דְּמַרְוָון מֵאִינּוּן אִימְרִין וּפִדְרִין. בְּשֵׁירוּתָא דְּלֵילְיָא צְוָוחִין נָעֲאן וּמְיַלְּלִין עַל הַאי מִדְבַּח. וַוי לְחַמְרָא דְּאֲבִיד אֲבוּסָה, אֲתַר דְּמִתְרַוֵּה מִנַּיהּ. מַאן חֲמֵי נְהִימוּ דְּגֶבְרִין קַדִּישִׁין בְּמַטְרוּנִיתָא, מִתַּתָּא לְעֵילָּא, וּמֵעֵילָּא לְתַתָּא.

וַאֲפִלּוּ אוֹתָם שֶׁעוֹמְדִים בַּחוּץ, בְּרוּחַ אַחֶרֶת, שֶׁרוֹמִים מֵאוֹתָם הָאֵיבָרִים וְהַפְּדָרִים, בְּרֵאשִׁית הַלַּיְלָה צוֹוְחִים, גּוֹעִים וּמְיַלְּלִים עַל הַמִּזְבֵּחַ הַזֶּה. אוֹי לַחֲמוֹר שֶׁאָבַד אֲבוּסוֹ, הַמָּקוֹם שֶׁמִּתְרַוֶּה מִמֶּנּוּ. מִי רָאָה נֶהֱמַת הַגְּבִרִים הַקְּדוֹשִׁים בְּגִבְירָה, מִמַּטָּה לְמַעְלָה, וּמִמַּעְלָה לְמַטָּה.

בְּפַלְגּוּ לֵילְיָא, עָאל לְגוֹ הַהִיא נְקוּדָה דְצִיּוֹן, אֲתַר דְּבֵית קֻדְשָׁא הַקֻּדָּשִׁים, חְמַת לֵיהּ דְּאִתְחֲרִיב, וְאִסְתְּאַב אֲתַר בֵּית מוֹתָבָהּ וְעַרְסָהּ, גְּעֵת וּמְיַיְלֶלֶת, סָלְקָא מִתַּתָּא לְעֵילָא, וּמֵעֵילָא לְתַתָּא, אִסְתַּכֵּל בַּאֲתַר דִּכְרוּבִים, צָוְוחָא בְּקוֹל מְרִירוּ, וַאֲרִימַת קָלָא וְאָמְרָה, עַרְסִי עַרְסִי, אֲתַר בֵּית מוֹתָבִי. עַל הַאי דּוּכְתָּא כְּתִיב, (שה"ש ג) עַל מִשְׁכָּבִי בַּלֵּילוֹת. מִשְׁכָּבִי, עַרְסָא דְּמַטְרוּנִיתָא. גָּעֵת בִּבְכְיָה וְאָמְרָה, עַרְסִי אֲתַר מִקְדָּשִׁי, אֲתַר דְּמַרְגָּלָאִין טָבָאן, בֵּי פָּרוֹכְתָּא וְכַפּוֹרְתָּא, דַּהֲווֹ סָמְכִין עֲלוֹהִי שִׁתִּין אַלְפִּין רִבְוָון אַבְנֵי יְקָר, סִדְרִין סִדְרִין, שׁוּרִין שׁוּרִין, מִסְתַּכְּלָאן דָּא לְדָא. סִדְרִין דְּרִמּוֹנִין מִתְצָעָן עֲלָךְ לְד' סִטְרִין. עַלְמָא קָיְימָא בְּגִינָךְ.

בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה נִכְנָסָת לְתוֹךְ אוֹתָהּ הַנְּקֻדָּה שֶׁל צִיּוֹן, מְקוֹם בֵּית קָדְשֵׁי הַקָּדָשִׁים, רוֹאָה אוֹתָהּ שֶׁנֶּחֱרַב, וְנִטְמָא מְקוֹם בֵּית מוֹשָׁבָהּ וּמִטָּתָהּ, גּוֹעָה וּמְיַלֶּלֶת, עוֹלָה מִמַּטָּה לְמַעְלָה, וּמִמַּעְלָה לְמַטָּה, מִסְתַּכֶּלֶת בְּמְקוֹם הַכְּרוּבִים, צוֹוַחַת בְּקוֹל מַר, וּמְרִימָה קוֹלָהּ וְאוֹמֶרֶת: מִטָּתִי מִטָּתִי, מְקוֹם בֵּית מוֹשָׁבִי! עַל הַמָּקוֹם הַזֶּה כָּתוּב (שיר ג) עַל מִשְׁכָּבִי בַּלֵּילוֹת. מִשְׁכָּבִי, מִטַּת הַגְּבִירָה. גּוֹעָה בִּבְכִיָּה וְאוֹמֶרֶת: מִטָּתִי, מְקוֹם מִקְדָּשִׁי, הַמָּקוֹם שֶׁל הַמַּרְגָּלִיּוֹת הַטּוֹבוֹת, בֵּית הַפָּרֹכֶת וְהַכַּפֹּרֶת, שֶׁהָיוּ סוֹמְכִים עָלָיו שִׁשִּׁים אֶלֶף רְבָבוֹת שֶׁל אַבְנֵי יְקָר, סְדָרִים סְדָרִים, שׁוּרוֹת שׁוּרוֹת, מִסְתַּכְּלִים זֶה עַל זֶה. סִדְרֵי רִמּוֹנִים מֻצָּעִים עָלַיִךְ לְאַרְבָּעָה צְדָדִים. הָעוֹלָם עָמַד בִּשְׁבִילֵךְ.

רִבּוֹן עָלְמָא, בַּעֲלִי, הָוָה אָתֵי לְגַבִּי, וְהוּא שָׁכַב בֵּין דְּרוֹעַי, וְכָל מַה דִּבְעֵינָא מִנֵּיהּ, וְכָל בָּעוּתַי עָבִיד בְּעִידָנָא דָא. כַּד הָוָה אָתֵי לְגַבִּי, וְשַׁוֵּי בִּי מְדוֹרֵיהּ, וּמִשְׁתַּעֲשַׁע בֵּין שָׁדַי.

רִבּוֹן הָעוֹלָם, בַּעֲלִי הָיָה בָּא אֵלַי, וְהוּא שׁוֹכֵב בֵּין זְרוֹעַי, וְכָל מַה שֶּׁרָצִיתִי מִמֶּנּוּ, וְכָל רְצוֹנִי עוֹשֶׂה בַּזְּמַן הַזֶּה, כְּשֶׁהָיָה בָּא אֵלַי וְעָזַב (ושם) בִּי מְדוֹרוֹ וּמִשְׁתַּעֲשֵׁעַ בֵּין שָׁדַי.

עַרְסִי עַרְסִי, לֵית אַתְּ דְּכִיר כַּד הֲוִינָא אַתָא לְגַבָּךְ בְּחֶדְוָה וּבְשַׁפִּירוּ דְּלִבָּא, וְאִינּוּן רַבְיָין עוּלֵמִין, הֲווֹ נָפְקִי לְקֳדָמוּתִי, בַּטְשֵׁי בְּגַדְפַּיְיהוּ בְּחֶדְוָה, לְקַבְּלָא לִי.

מִטָּתִי מִטָּתִי, אֵינָךְ זוֹכֶרֶת כְּשֶׁהָיִיתִי בָּאָה אֵלַיִךְ בְּשִׂמְחָה וּבְטוּב לֵב, וְאוֹתָם הַתִּינוֹקוֹת הָעֲלָמִים הָיוּ יוֹצְאִים כְּנֶגְדִּי, מַכִּים בִּכַנְפֵיהֶם בְּשִׂמְחָה לְקַבְּלֵנִי.

עַפְרָא דְבָךְ, הָוָה קָם מִדּוּכְתֵּיהּ, וְחָזוּ אֵיךְ אִיתְנַשְּׂיָא אֲרוֹנָא דְאוֹרַיְיתָא דַּהֲוַת הָכָא, מֵהָכָא נָפְקָא מְזוֹנָא לְכָל עָלְמָא, וּנְהוֹרָא, וּבִרְכָאן לְכֹלָּא.

הֶעָפָר שֶׁבְּךְ הָיָה קָם מִמְּקוֹמוֹ, וְרוֹאֶה אֵיךְ נִשְׁכַּח אֲרוֹן הַתּוֹרָה שֶׁהָיָה כָּאן. מִכָּאן יָצָא מָזוֹן לְכָל הָעוֹלָם, וְאוֹר, וּבְרָכוֹת לַכֹּל.

אַשְׁגַּח עַל בַּעֲלִי, לֵית הָכָא. אַשְׁגַּח לְכָל סְטַר. בְּעִידָנָא דָא כַּד הֲוָה אָתֵי בַּעֲלִי לְגַבִּי, וְסָחֲרֵנִיהּ כַּמָּה בְּנִין חֲסִידִין, וְכָל אִינּוּן עוּלֵמְתָאן זְמִינִין לְקַבְּלָא לֵיהּ.

אַשְׁגִּיחַ עַל בַּעְלִי - אֵינוֹ כָאן. אַשְׁגִּיחַ לְכָל צַד. בַּזְּמַן הַזֶּה כְּשֶׁהַיְה בָּא אֶצְלִי בַּעְלִי, וּסְבִיבוֹ כַּמָּה בָנִים חֲסִידִים, וְכָל אוֹתָם הָעֲלָמוֹת מְזֻמָּנוֹת לְקַבְּלוֹ.

וַהֲוֵינָא שָׁמְעִין מֵרָחוֹק, קָל זוּגִין דְּפַּעֲמוֹנִים מְקַשְׁקְשִׁין בֵּין רַגְלוֹי, בְּגִין דְּאֶשְׁמַע קָלֵיהּ עַד דְּלָא יֵעוֹל לְגַבִּי. כָּל עוּלֵימְתָאן דִּילִי, מְשַׁבְּחָן וְאוֹדָן קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְבָתַר אָזְלִין כָּל חַד עַל בֵּי מוֹתָבֵיהּ, מְחַבְּקָן בְּנָשֵׁי קַתְהוֹן בְּרַחֲימוּ.

וְהָיִינוּ שׁוֹמְעִים מֵרָחוֹק קוֹל זוּגֵי הַפַּעֲמוֹנִים מְקַשְׁקְשִׁים בֵּין רַגְלָיו, כְּדֵי שֶׁאֶשְׁמַע קוֹלוֹ טֶרֶם הִכָּנְסוֹ אֵלַי. כָּל עַלְמוֹתַי מְשַׁבְּחוֹת וּמוֹדוֹת לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אַחַר כָּךְ הוֹלְכוֹת כָּל אַחַת לְבֵית מוֹשָׁבָהּ, וְהָיִינוּ יְחִידוֹת מְחֻבָּקוֹת בִּנְשִׁיקוֹתֵינוּ בְּאַהֲבָה.

בַּעֲלִי בַּעֲלִי, אֵן פָּנֶיךָ, הַשְׁתָּא הוּא עִדָּנָא דַּהֲוֵינָא אַשְׁגַּח בָּךְ. אִסְתַּכְלָנָא בְּכָל סְטַר, וְלֵית אִנְתְּ. אֵן אַשְׁגַּח לָךְ, וְלָא אֶתְבַּע בְּגִינָךְ.

בַּעֲלִי בַּעֲלִי, אַיֵּיהּ פָּנֶיתְ? כַּעֲת הוּא הַזְּמַן שֶׁהָיִיתִי מַשְׁגִּיחָה בְּךָ. הִסְתַּכַּלְתִּי בְּכָל צַד - וְאֵינְךָ. אֵיפֹה אַשְׁגִּיחַ לְךָ, וְלֹא אֲבַקֵּשׁ בִּשְׁבִילְךָ?

דָּא הוּא אַתְרָךְ בְּעִידָנָא דָּא, לְמֵיתֵי לְגַבִּי, הָא אֲנָא זְמִינָא הָכָא. הָא אִתְנְשֵׁית מִנָּאי, לֵית אַנְתְּ דְּכִיר יוֹמֵי דִּרְחִימוּ, כַּד הֲוֵינָא שָׁכְבַת בְּתוּקְפָּךְ, וּמְחַקְקָא בִּדְיוֹקָנָךְ, וּדְיוֹקְנֵי הֲווּת מְחַקְקָא בָּךְ, כְּהַאי חוֹתָם דְּשָׁבִיק דְּיוֹקְנֵיהּ בִּגְלִיפוּ דִּכְתָבָא, הָכֵי שַׁבַקְנָא דְּיוֹקְנֵי בָּךְ, בְּגִין דְּתִשְׁתַּעְשַׁע בְּדְיוֹקְנֵי, בְּעוֹד דַּאֲנָא בְּגוֹ חֵילִי.

זֶהוּ מְקוֹמְךָ בַּזְּמַן הַזֶּה לָבֹא אֵלַי, הֲרֵינִי מְזֻמֶּנֶת כָּאן. וַהֲרֵי נִשְׁכַּחְתָּ מִמֶּנִּי. אֵינְךָ זוֹכֵר יְמֵי הָאַהֲבָה, כְּשֶׁהָיִיתִי שׁוֹכֶבֶת בְּחֵיקְךָ, וַחֲקוּקָה בִּדְיוֹקָנְךָ, וּדְיוֹקְנֵי הָיָה חָקוּק בְּךָ. כַּחוֹתָם הַזֶּה שֶׁמַּשְׁאִיר דְּיוֹקְנוֹ בַּחֲקִיקַת הַכְּתָב, כָּךְ הִשְׁאַרְתִּי דְּיוֹקְנִי בְּךָ, כְּדֵי שֶׁתִּשְׁתַּעֲשַׁע בִּדְיוֹקְנִי, בְּעוֹדִי בְּתוֹךְ צִבְאוֹתַי.

גָּעַת בִּבְכִיָּה, וְצָוְחַת, בַּעֲלִי בַּעֲלִי, נְהִירוּ דְּעֵינֵי הָא אִיתְחֲשָׁךְ. לֵית אַנְתְּ דְּכִיר, כַּד הֲוֵית אוֹשִׁיט שְׁמָאלָךְ מִתְּחוֹת רֵישִׁי, וַאֲנָא מִתְעַנְּגָא עַל סְנִיאוּ דִּשְׂלָם, וִימִינָךְ מְחַבְּקָא בְּאַחֲוָה וּבְנְשִׁיקִין. וְנָדַרְתְּ לִי דְּלָא תִּשְׁבּוֹק רְחִימוּתָא דִּילִי לְעָלְמִין. וְאוֹמֵית לִי, (תהלים קלז) אִם אֶשְׁכָּחֵךְ יְרוּשָׁלַיִם תִּשְׁכַּח יְמִינִי, הָא אִיתְנְשֵׁינָא מִנָּךְ.

גּוֹעָה בִּבְכִיָּה וְאוֹמֶרֶת: בַּעֲלִי בַּעֲלִי, הָאוֹר שֶׁל הָעֵינַיִם הֲרֵי נֶחְשָׁךְ. אֵינְךָ זוֹכֵר, כְּשֶׁהָיִיתִי מוֹשִׁיט שְׂמֹאלִי מִתַּחַת לְרֹאשִׁי, וְאֲנִי מִתְעַנֶּגֶת עַל רֹב שְׁלוֹם, וִימִינְךָ מְחֻבָּקֶת בְּאַחֲוָה וּבְנְשִׁיקוֹת. וְנָדַרְתָּ לִי שֶׁלֹּא תַעֲזֹב אַהֲבָתִי לְעוֹלָמִים. וְנִשְׁבַּעְתָּ לִי (תהלים קלז) אִם אֶשְׁכָּחֵךְ יְרוּשָׁלַיִם תִּשְׁכַּח יְמִינִי, הִנֵּה נִשְׁכַּחְתִּי מִמְּךָ.

לֵית אַנְתְּ דְּכִיר, כַּד קָאֵימְנָא לְגַבָּךְ בְּטוּרָא דְּסִינַי, שְׁלֵימִין שִׁתִּין רִבּוֹ דְּקַבִּילוּ לָךְ עֲלַיְיהוּ, וְאִתְעַטָּרְנָא לָךְ בְּהוּ, יַתִּיר מִכָּל עַמְמַיָּא, וַהֲוֵינָא אָזְלִין אֲבָתְרָךְ לְכָל רְעוּתָךְ. וְהַהִיא שְׁפָחָה קְטָלָא בְּהוּ לַאֲלָפִים וְרִבְבָוון, וְלָא אַשְׁגַּחְנָא. וְאִתְאֲבִידוּ כֻּלְּהוּ בְּמַדְבְּרָא, וְשַׁבְקִית לוֹן תַּמָּן, וְאָעֵילְנָא בְּנֵיהוֹן וְעִירִין לְקָיְימָא קַמָּךְ בְּאַרְעָא דָּא. וּבְדֵילְנָא לוֹן לְקָיְימָא קַמָּךְ, בְּגִין רְעוּתָךְ.

אֵינְךָ זוֹכֶר, כְּשֶׁעָמַדְתִּי אֶצְלְךָ בְּהַר סִינַי, וְשִׁשִּׁים רִבּוֹא שְׂלָמִים שֶׁקִּבְּלוּךָ עֲלֵיהֶם, וְהִתְעַטַּרְתִּי לְךָ בָּהֶם יוֹתֵר מִכָּל הָעַמִּים, וְהָיִינוּ הוֹלְכִים אַחֲרֶיךָ לְכָל רְצוֹנְךָ. וְאוֹתָהּ שִׂפְחָה הָרָגָה בָּהֶם לַאֲלָפִים וּרְבָבוֹת, וְלֹא הִשְׁגַּחְתִּי. וְכֻלָּם נָאֶבְדוּ בַּמִּדְבָּר, וְהִשְׁאַרְתָּ אוֹתָם שָׁם, וְהִכְנַסְנוּ בְּנֵיהֶם הַקְּטַנִּים לְעָמֹד לְפָנֶיךָ בָּאָרֶץ הַזֹּאת. וְהִבְדַּלְנוּ אוֹתָם לַעֲמֹד לְפָנֶיךָ בִּשְׁבִיל רְצוֹנְךָ.

בַּעֲלִי יְוֵי דְכִיר, בְּכַמָּה בְּנִין קַדִּישִׁין קָאֵימְנָא קַמָּךְ בְּכָל דָּרָא וְדָרָא, בְּיוֹמֵי דָּוִד וּשְׁלֹמֹה בְּרֵיהּ. לֵית אַנְתְּ דְּכִיר כַּמָּה טָבָאן דַּעֲבָדוּ קַמָּךְ. יָאוֹת לָךְ לְמִידְכַּר חוֹבִין, וְלָא תְּדְכַּר זַכְוָון. אֶן אִתְהַפִּיכוּ עָלָךְ.

בַּעֲלִי, הֱיֵה זוֹכֵר, בְּכַמָּה בָנִים קְדוֹשִׁים עָמַדְתִּי לְפָנֶיךָ בְּכָל דּוֹר וָדוֹר, בִּימֵי דָּוִד וּשְׁלֹמֹה בְּנוֹ. אֵינְךָ זוֹכֵר כַּמָּה טוֹבוֹת שֶׁעָשׂוּ לְפָנֶיךָ?! הַאִם נָאֶה לְךָ לִזְכֹּר חֲטָאִים, וְלֹא תִּזְכֹּר זְכֻיּוֹת?! אֵיךְ הִתְהַפְּכוּ עָלֶיךָ?

בָּעֵינָא עָלָךְ, לֵית אַנְתְּ. בָּעֵינָא עַל בְּנָאי, לֵית אִינּוּן. בָּעֵינָא עַל קְדוּשְׁתָא דַּאֲתַר דָּא, הָא אִסְתָּאַב. כָּל עַלְמָא הֲוָה בְּשָׁלֵם בְּגִין אֲתַר דָּא. כְּלָבִין לָא נָבְחִין בְּעִידָנָא דָא, כּוּלְהוּ הֲווֹ בְּשָׁלֵם. גְּעָה וּמְיַילֶלֶת, וְכָל אִינּוּן אוּכְלוּסִין לְעֵילָא. וּכְלָבִים צָוְווחִין לְתַתָּא, בְּשַׁרוּתָא דְּמַשְׁמוֹרָה תְּלִיתָאָה.

אֲנִי מְבַקֶּשֶׁת אוֹתָךְ - וְאֵינְךָ. מְבַקֶּשֶׁת עַל בָּנַי - וְאֵינָם. מְבַקֶּשֶׁת עַל קְדֻשַּׁת הַמָּקוֹם הַזֶּה - וַהֲרֵי נִטְמָא. כָּל הָעוֹלָם הָיָה בְּשָׁלוֹם מִשּׁוּם הַמָּקוֹם הַזֶּה. הַכְּלָבִים אֵין נוֹבְחִים בַּזְּמַן הַזֶּה, כֻּלָּם הָיוּ בְּשָׁלוֹם. גּוֹעָה וּמְיַלֶּלֶת, וְכָל אוֹתָם הָאוּכְלוֹסִים לְמַעְלָה. וְהַכְּלָבִים צוֹוְחִים לְמַטָּה, בְּרֹאשִׁית הַמִּשְׁמוֹרָה הַשְּׁלִישִׁית.

נָפְקַת וַאֲתַת, קָיְימָא עַל אֲתַר דְּמַדְבְּחָא קְטוֹרֶת בּוּסְמִין, נָעַת וּמְיַילֶלֶת, וְסָלְקַת לְעֵלָּא, וְאַשְׁכְּחָא חַד כְּרוּב מֵאִינּוּן תְּרֵין כְּרוּבִין דַּהֲווֹ בַּהֲדָהּ, וּמַהֲהוּא זִמְנָא לָא הֲוָה לָהּ אֶלָּא חַד. וַהֲהוּא רַבְיָיא עוּלֵימָא דְּאִשְׁתְּאַר, יָנְקָא מִינָהּ בְּכְיָיה וִילֵלוּתָא.

הִיא יוֹצֵאת וּבָאָה, וְעוֹמֶדֶת עַל מְקוֹם מִזְבַּח קְטֹרֶת הַסַּמִּים, גּוֹעָה וּמְיַלֶּלֶת, וְעוֹלָה לְמַעְלָה, וּמוֹצֵאת כְּרוּב אֶחָד מֵאוֹתָם שְׁנֵי הַכְּרוּבִים שֶׁהָיוּ עִמָּהּ, וּמֵאוֹתוֹ הַזְּמַן לֹא הָיָה לָהּ אֶלָּא אֶחָד. וְאוֹתוֹ הַתִּינוֹק הָעֶלֶם שֶׁנִּשְׁאַר, יוֹנֵק מִמֶּנָּה בְּכִיָּה וִילֵלָה.

כְּדֵין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִזְדַּמַּן לְגַבָּהּ, וְנָחֵית לָהּ, וּמְמַלֵּל עִמָּהּ. וְעַל דָּא כְּתִיב, (ירמיה לא) כֹּה אָמַר ה' מִנְעִי קוֹלֵךְ מִבֶּכִי וְעֵינַיִךְ מִדְּמָעָה כִּי יֵשׁ תִּקְוָה לְאַחֲרִיתֵךְ. וְעַל דָּא תְּנִינָן, תִּינוֹק יוֹנֵק מִשְּׁדֵי אִמּוֹ, וְאִשָּׁה מְסַפֶּרֶת עִם בַּעֲלָהּ. עַד הָכָא פְּתִיחָתָא, מִכָּאן וּלְהָלְאָה שֵׁירוּתָא דְּמְגִילַּת אֵיכָה.

וְאָז הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הִזְדַּמֵּן אֵלֶיהָ, וְיוֹרֵד אֵלֶיהָ, וּמְדַבֵּר עִמָּהּ. וְעַל זֶה כָּתוּב (ירמיה לא) כֹּה אָמַר ה' מִנְעִי קוֹלֵךְ מִבֶּכִי וְעֵינַיִךְ מִדִּמְעָה, כִּי יֵשׁ תִּקְוָה לְאַחֲרִיתֵךְ. וְעַל זֶה שָׁנִינוּ, תִּינוֹק יוֹנֵק מִשְּׁדֵי אִמּוֹ, וְאִשָּׁה מְסַפֶּרֶת עִם בַּעְלָהּ. (עד כאן הפתיחה, מכאן ואילך ראשיתה של מגלת איכה).

אֵיכָה יָשְׁבָה בָדָד, רַבָּנָן פָּתְחֵי הַאי קְרָא, וּזְכוֹר אֶת בּוֹרְאֶךָ בִּימֵי בְחוּרוֹתֶיךָ עַד אֲשֶׁר לֹא יָבוֹאוּ יְמֵי הָרָעָה. הַאי קְרָא, אוֹקִימְנָא לֵיהּ בְּיִשְׂרָאֵל כַּד הֲווֹ בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא. וּזְכוֹר

אֶת בּוֹרְאֶיךָ, הֱוֵי דְכִיר כָּל אִינּוּן טָבָאן, וְכָל אִינּוּן אָתִין וְנִסִּין, דַּעֲבַד לָךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּיוֹמִין קַדְמָאִין, כַּד הֲוָות רַבְיָא בִּמְהֵימְנוּתָא, כְּדָבָר אַחֵר, (הושע יא) כִּי נַעַר יִשְׂרָאֵל וָאֹהֲבֵהוּ.

אֵיכָה יְשִׁבָה בָדָד, רַבּוֹתֵינוּ פּוֹתְחִים בַּפָּסוּק הַזֶּה, (קהלת יב) וּזְכֹר אֶת בּוֹרְאֶיךָ בִּימֵי בְחוּרֹתֶיךָ עַד אֲשֶׁר לֹא יָבאוּ יְמֵי הָרָעָה. הַפָּסוּק הַזֶּה בֵּאַרְנוּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל, כְּשֶׁהָיוּ בָּאָרֶץ הַקָּדוֹשָׁה. וּזְכֹר אֶת בּוֹרְאֶיךָ - תִּהְיֶה זוֹכֵר אֶת כָּל אוֹתָן הַטּוֹבוֹת וְכָל אוֹתָם הָאוֹתוֹת וְהַנִּסִּים שֶׁעָשָׂה לְךָ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בַּיָּמִים הָרִאשׁוֹנִים, כְּשֶׁהָיִית נַעַר בֶּאֱמוּנָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (הושע יב) כִּי נַעַר יִשְׂרָאֵל וָאֹהֲבֵהוּ.

בִּימֵי בְחוּרוֹתֶיךָ, בְּזִמְנָא דְאִיהוּ אִיתְרְעֵי בָּךְ מִכָּל עַמִּין דְּעַלְמָא. עַד אֲשֶׁר לֹא יָבאוּ יְמֵי הָרָעָה, יוֹמִין דְּזִקְנָה, דְּשַׁלְטִין בָּךְ שְׁאַר עַמִּין, וְיַבְּדְרוּן לָךְ בְּכָל עַמְמַיָּא.

בִּימֵי בְחוּרֹתֶיךָ - בִּזְמַן שֶׁהִתְרַצָּה בְּךָ מִכָּל הָעַמִּים שֶׁל הָעוֹלָם. עַד אֲשֶׁר לֹא יָבאוּ יְמֵי הָרָעָה - יָמִים שֶׁיִּשְׁלְטוּ בְּךָ שְׁאָר הָעַמִּים, וִיפַזְּרוּ אוֹתְךָ בְּכָל הָעַמִּים.

בִּימֵי בְחוּרוֹתֶיךָ, יוֹמִין דְּשַׁתָּא, דְּאִינּוּן בְּרִירִין לָךְ, וּנְטִירוּ דִּלְעֵילָא עֲלָךְ. וְאִינּוּן ד' יַרְחֵי דְשַׁתָּא, אֲדַר נִיסָן אִיָּיר סִיוָן. אִלֵּין אִינּוּן יוֹמִין דְּבָחַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּיִשְׂרָאֵל, וְעָבַד בְּהוֹן עִמְּהוֹן נִסִּין. וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מִתְעַטְּרָא בְּבַעֲלָהּ, וְאִתְקְרִיבַת בַּהֲדֵיהּ.

בִּימֵי בְחוּרֹתֶיךָ - יְמוֹת הַשָּׁנָה, שֶׁהֵם בְּרוּרִים לְךָ, וְהַשְׁמִירָה שֶׁלְּמַעְלָה עָלֶיךָ. וְהֵם אַרְבָּעָה יַרְחֵי הַשָּׁנָה, אֲדָר נִיסָן אִיָּר סִיוָן, אֵלּוּ אוֹתָם הַיָּמִים שֶׁבָּחַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּיִשְׂרָאֵל, וְעָשָׂה בָהֶם עִמָּהֶם נִסִּים. וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מִתְעַטֶּרֶת בְּבַעְלָהּ וּמִתְקָרֶבֶת אֵלָיו.

עַד אֲשֶׁר לֹא יָבאוּ יְמֵי הָרָעָה, יְמֵי הַזִּקְנָה, יְמֵי הָרָעָה מַמָּשׁ, וְאִינּוּן: תַּמּוּז אָב טֵבֵת שְׁבָט. אַף עַל גַּב דְּלָא אִיתְגַּלְיָיא כָּל כָּךְ, וְסִימָנָךְ (משלי י) וְשֶׁבֶט לְגֵו חָסַר לֵב.

עַד אֲשֶׁר לֹא יָבאוּ יְמֵי הָרָעָה - יְמֵי הַזִּקְנָה, יְמֵי הָרָעָה מַמָּשׁ, וְהֵם: תַּמּוּז אָב טֵבֵת שְׁבָט. אַף עַל גַּב שֶׁלֹּא הִתְגַּלָּה כָּל כָּךְ, וְסִימָנְךָ - (משלי ו) וְשֶׁבֶט לְגֵו חָסַר לֵב.

וְהִגִּיעוּ שָׁנִים, שָׁנִים דְּגָלוּתָא, דְּאָזְלִין יִשְׂרָאֵל מְטוּלְטָלִין. אֵין לִי בָּהֶם חֵפֶץ, דְּתָנְיָנָן, זְמִינִין בְּיוֹמָא דְּגָלוּתָא, דְּלָא יִשְׁתַּכַּח בִּידָא דְּבַר נָשׁ לְמִיזְבַּן בְּשׁוּקָא, וּכְדֵין תִּכְלֶה פְּרוּטָה מִן הַכִּיס.

וְהִגִּיעוּ שָׁנִים - שָׁנִים שֶׁל גָּלוּת, שֶׁיִּשְׂרָאֵל הוֹלְכִים מְטֻלְטָלִים. וְאֵין בָּהֶם חֵפֶץ - שֶׁשָּׁנִינוּ, עֲתִידִים בִּימֵי הַגָּלוּת שֶׁלֹּא יִמָּצֵא בְּיַד הָאָדָם (חפץ) לִקְנוֹת בַּשּׁוּק, וְאָז תִּכְלֶה הַפְּרוּטָה מִן הַכִּיס.

עַד אֲשֶׁר לֹא תֶחְשַׁךְ הַשֶּׁמֶשׁ, דָּא קְלַסְתֵּר פָּנִים שֶׁל שְׁכִינָה, מִלְּעֵילָא וּמִתַּתָּא. מִתַּתָּא מַאן אִינּוּן. מָארֵי מַתְנִיתִין דַּהֲווֹ בְּאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל, פַּטִישֵׁי דְּפַרְזְלָא, מְהַדְּקִין טִנָּרִין, וְתָלְשִׁין טוּרִין רָמָאִין.

עַד אֲשֶׁר לֹא תֶחְשַׁךְ הַשֶּׁמֶשׁ - זֶה קְלַסְתֵּר פָּנִים שֶׁל הַשְּׁכִינָה, מִלְּמַעְלָה וּמִלְּמַטָּה. מִמַּטָּה מִי הֵם? בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה שֶׁהָיוּ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, פַּטִּישֵׁי בַרְזֶל, מְהַדְּקִים סְלָעִים, וְתוֹלְשִׁים הָרִים רָמִים.

וְהָאוֹר, זֶה הַתַּלְמוּד יְרוּשַׁלְמִי, דְּנָהֵיר נְהוֹרָא דְאוֹרַיְיתָא, לְבָתַר דְּאִתְבַּטֵּל דָּא, כִּבְיָכוֹל, אִשְׁתָּאֲרוּ בַּחֲשׁוֹכָא. דִּכְתִיב, (איכה ג) בְּמַחֲשַׁכִּים הוֹשִׁיבַנִי, זֶה תַּלְמוּד בַּבְלִי, דְּאָזְלִין בֵּיהּ בְּנֵי עַלְמָא בְּמַחֲשַׁכִּים.

וְהָאוֹר - זֶה הַתַּלְמוּד הַיְרוּשַׁלְמִי, שֶׁמֵּאִיר אוֹר הַתּוֹרָה, אַחַר שֶׁהִתְבַּטֵּל זֶה, כִּבְיָכוֹל נִשְׁאֲרוּ בַּחֹשֶׁךְ, שֶׁכָּתוּב (איכה ג) בְּמַחֲשַׁכִּים הוֹשִׁיבַנִי, זֶה תַּלְמוּד בַּבְלִי, שֶׁהוֹלְכִים בּוֹ בְּנֵי הָעוֹלָם בְּמַחֲשַׁכִּים.

וְהַיְרֵחַ, אִלֵּין אִינוּן הַבָּרַיְיתוֹת, דְּהֲווֹ נְהִירִין דְּחָכְמָה סְתִימָאָה. וְהַכּוֹכָבִים, אִלֵּין אִינוּן מַשְׁכִּילִים דַּהֲווֹ בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא, כָּל אִינוּן תַּנָּאִים וְאָמוֹרָאִים, דְּכָל עָלְמָא קָיְימָא בְּגִינַיְיהוּ. דְּכַד הֲווֹ קָיְימֵי כַּחֲדָא, הֲוָה אָמַר בַּר נָשׁ לְחַבְרֵיהּ, מִגּוֹ מִלָּה דָא דְּפָרַח מִפּוּמוֹי, אֲנָא חָמָא מַה דְּיֵהֵא יוֹמָא דָא, אוֹ לְמָחָר, כָּךְ וְכָךְ.

וְהַיְרֵחַ - אֵלּוּ הֵן הַבְּרַיְיתוֹת, שֶׁהָיוּ מְאִירוֹת אוֹר הַחָכְמָה הַנִּסְתֶּרֶת. וְהַכּוֹכָבִים - אֵלּוּ אוֹתָם הַמַּשְׂכִּילִים שֶׁהָיוּ בָּאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה, כָּל אוֹתָם הַתַּנָּאִים וְהָאֲמוֹרָאִים, שֶׁכָּל הָעוֹלָם עוֹמֵד בִּשְׁבִילָם. שֶׁכְּשֶׁהָיוּ עוֹמְדִים יַחַד, הָיָה אוֹמֵר אִישׁ לַחֲבֵרוֹ: מִתּוֹךְ דָּבָר זֶה שֶׁפָּרַח מִפִּיו, אֲנִי רוֹאֶה מַה שֶּׁיִּהְיֶה הַיּוֹם הַזֶּה אוֹ לְמָחָר כָּךְ וְכָךְ.

דָּבָר אַחֵר (קהלת יב) עַד אֲשֶׁר לֹא תֶחְשַׁךְ הַשֶּׁמֶשׁ, נְהִירוּ דִּקְלֵסְתֵּר פְּנֵי שְׁכִינָה, דְּהֲווֹ נָהֲיר לָהּ בְּכָל יוֹמָא, וּמֵהַהוּא נְהִירוּ עַלְמָא אִתְקַיְּים, וְיִשְׂרָאֵל שָׁרָאן עַל אַרְעָא לְרוֹחֲצָנוּ.

דָּבָר אַחֵר, (קהלת יב) עַד אֲשֶׁר לֹא תֶחְשַׁךְ הַשֶּׁמֶשׁ - הָאוֹר שֶׁל קְלַסְתֵּר פְּנֵי הַשְּׁכִינָה, שֶׁהָיָה מֵאִיר לָהּ בְּכָל יוֹם, וּמֵאוֹתוֹ הָאוֹר הָעוֹלָם הִתְקַיֵּם, וְיִשְׂרָאֵל שָׁהוּ בָּאָרֶץ לְבָטֵחַ.

וְהָאוֹר, אוֹר שֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, דְּהֲווֹ נָהֲיר מִסֵּיְיפֵי עַלְמָא לְסֵיְיפֵי עַלְמָא, וְאִתְגְּנֵיז. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הֲוָה נָהֲיר, וְאַפֵּיק מִינֵיהּ חַד חוּטָא דִּימִינָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאִתְחֵיד לְסִיהֲרָא. וּבְהַהוּא זִימְנָא כְּתִיב, (איכה ב) הֵשִׁיב אָחוֹר יְמִינוֹ.

וְהָאוֹר - הָאוֹר שֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, שֶׁהָיָה מֵאִיר מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹף הָעוֹלָם, וְנִגְנַז. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא (היה) מֵאִיר, וּמוֹצִיא מִמֶּנּוּ חוּט אֶחָד שֶׁל יְמִינוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְאוֹחֵז בַּלְּבָנָה. וּבְאוֹתוֹ הַזְּמַן כָּתוּב (איכה ב) הֵשִׁיב אָחוֹר יְמִינוֹ.

וְהַיְרֵחַ, דִּכְתִיב (ישעיה א) צֶדֶק יָלִין בָּהּ. וְהַכּוֹכָבִים, מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת, שֶׁהָיוּ בָּאִים בָּהּ וִידוּעִים אֶצְלָהּ, וּבָטְלוּ מִקְיוּמַיְיהוּ, וְאִלֵּין אִיקְרוּן מַלְאֲכֵי שָׁלוֹם. וְשָׁבוּ הָעֲבִים אַחַר הַגֶּשֶׁם, דִּכְתִיב (שם לג) מַלְאֲכֵי שָׁלוֹם מַר יִבְכָּיוּן.

וְהַיְרֵחַ - שֶׁכָּתוּב (ישעיה א) צֶדֶק יָלִין בָּהּ. וְהַכּוֹכָבִים - מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת, שֶׁהָיוּ בָּאִים בָּהּ וִידוּעִים אֶצְלָהּ, וּבָטְלוּ מִקְיוּמָם, וְאֵלֶּה נִקְרָאִים מַלְאֲכֵי שָׁלוֹם. וְשָׁבוּ הָעֲבִים אַחַר הַגֶּשֶׁם, שֶׁכָּתוּב (שם לב) מַלְאֲכֵי שָׁלוֹם מַר יִבְכָּיוּן.

(קהלת יב) בַּיּוֹם שֶׁיָּזֵעוּ שֹׁמְרֵי הַבַּיִת, אֵלּין תְּלַת בָּתֵּי דִינִין, דַּהֲווֹ אוֹלְפֵי תּוֹרָה בְּלִשְׁכַּת הַגָּזִית. וְהִתְעַוְּתוּ אַנְשֵׁי הֶחָיִל, אֵלּוּ סַנְהֶדְרֵי גְדוֹלָה וְסַנְהֶדְרֵי קְטַנָּה. וּבָטְלוּ הַטְּחֲנוֹת, אֵלּוּ כֹּהֲנִים וּלְוִיִם, וְכֻלְּהוּ מִשְׁמָרוֹת דַּהֲווֹ קָיְימֵי בִּירוּשָׁלַיִם.

בַּיּוֹם שֶׁיָּזֵעוּ שֹׁמְרֵי הַבַּיִת (קהלת יב) - אֵלּוּ שְׁלֹשָׁה בָּתֵּי דִין שֶׁהָיוּ מְלַמְּדִים תּוֹרָה בְּלִשְׁכַּת הַגָּזִית. וְהִתְעַוְּתוּ אַנְשֵׁי הֶחָיִל - אֵלּוּ סַנְהֶדְרֵי גְדוֹלָה וְסַנְהֶדְרֵי קְטַנָּה. וּבָטְלוּ הַטְּחֲנוֹת - אֵלּוּ כֹּהֲנִים וּלְוִיִם, וְכָל הַמִּשְׁמָרוֹת שֶׁהָיוּ עוֹמְדוֹת בִּירוּשָׁלַיִם.

וְחָשְׁכוּ הָרֹאוֹת בָּאֲרֻבּוֹת, אִלֵּין נְבִיאִים וְצוֹפִים, דַּהֲווֹ חָמָאן בִּנְבוּאָה וּבְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ. (שם) וְסֻגְּרוּ דְלָתַיִם בַּשּׁוּק, דִּבְנֵי נָשָׁא צָוְוחִין, וְלֵית מַאן דְּיָתֵיב עֲלַיְיהוּ, דְּהָא כָּל תַּרְעִין נִנְעָלוּ, מִן יוֹמָא דְּאִתְחָרַב בֵּי מַקְדְּשָׁא, וּבְטֵילַת עֲבִידַת בֵּית אֱלָהָנָא.

וְחָשְׁכוּ הָרֹאוֹת בָּאֲרֻבּוֹת - אֵלּוּ נְבִיאִים וְצוֹפִים, שֶׁהָיוּ רוֹאִים בַּנְּבוּאָה וּבְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ. (שם) וְסֻגְּרוּ דְלָתַיִם בַּשּׁוּק - שֶׁבְּנֵי אָדָם צוֹוְחִים, וְאֵין מִי שֶׁמַּשִׁיב לָהֶם, שֶׁהֲרֵי כָּל הַשְּׁעָרִים נִנְעֲלוּ מִיּוֹם שֶׁנֶּחֱרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וּבְטָלָה עֲבוֹדַת בֵּית אֱלֹהֵינוּ.

בִּשְׁפַל קוֹל הַטַּחֲנָה, אִלֵּין אִינוּן כּוֹתְשֵׁי קְטוֹרֶת, דַּהֲווֹ יַהֲבֵי קָלָא בְּכָל יוֹמָא, בִּכְתִישׁוּ דִּילֵיהּ. דְּבַר אַחַר קוֹל הַטַּחֲנָה, קָלָא דִּשְׁכִינְתָּא, צָוְוחָא בְּכָל יוֹמָא, שׁוּבוּ בָנִים שׁוֹבָבִים, וְלֵית מַאן דְּיַשְׁגַּח בָּהּ.

בִּשְׁפַל קוֹל הַטַּחֲנָה (שם) - אֵלֶּה אוֹתָם כּוֹתְשֵׁי הַקְּטֹרֶת, שֶׁהָיוּ נוֹתְנִים קוֹל בְּכָל יוֹם בַּכְּתִישָׁה שֶׁלָּהּ. דָּבָר אַחֵר, קוֹל הַטַּחֲנָה - קוֹל הַשְּׁכִינָה, שֶׁצּוֹוַחַת בְּכָל יוֹם שׁוּבוּ בָנִים שׁוֹבָבִים, וְאֵין מִי שֶׁיִּשְׁגִּיחַ עָלֶיהָ.

וְיָשֵׁחוּ כָּל בְּנוֹת הַשִּׁיר, אִלֵּין אִינוּן דְּסָלְקִין בְּדוּכְנָא בְּכָל יוֹמָא, וּמְנַגְּנֵי נִיגּוּנָא דְּשִׁיר. כָּל, לְאַסְגָּאָה מַלְאֲכֵי עִילָּאָה לְעֵילָּא, דַּהֲווֹ מִתְחַלְּקֵי מִשְׁמָרוֹת לְעֵילָּא, לְקֶבֶל אִינוּן מִשְׁמָרוֹת לְתַתָּא. שַׁחוּ, אִלֵּין דְּלְתַתָּא. כְּבָיְכוֹל, אַף אִלֵּין דְּלְעֵילָּא שַׁחוּ. גַּם מִגָּבהַּ יִירָאוּ. וְאַף עַל גַּב דְּמִגָּבוֹהַּ הֲווֹ נַפָּא, הֲווֹ דַּחֲלִין.

וְיָשֵׁחוּ כָּל בְּנוֹת הַשִּׁיר - אֵלּוּ אוֹתָם שֶׁעוֹלִים לַדּוּכָן בְּכָל יוֹם, וּמְנַגְּנִים נִגּוּן שֶׁל שִׁיר. כָּל - לְרַבּוֹת מַלְאֲכֵי עֶלְיוֹן לְמַעְלָה, שֶׁהָיוּ מִתְחַלְּקִים מִשְׁמָרוֹת לְמַעְלָה - כְּנֶגֶד אוֹתָם הַמִּשְׁמָרוֹת לְמַטָּה. שַׁחוּ אוֹתָם שֶׁלְּמַטָּה - כְּבָיְכוֹל אַף אֵלּוּ שֶׁלְּמַעְלָה שָׁחוּ. גַּם מִגָּבוֹהַּ יִירָאוּ. וְאַף עַל גַּב שֶׁמִּגָּבוֹהַּ הֵם נְנָסִים, הָיוּ פּוֹחֲדִים.

שַׁחוּ אִינוּן בְּנוֹת שִׁיר, בְּגִין דְּהָא פ' אֶלֶף לְוִיִּים, הֲווֹ יְדֵיהוֹן מְהַדְּקָן לַאֲחוֹרָא. כַּד מְטוֹ לְנַהֲרוֹת בָּבֶל, כְּנוֹרֵיהוֹן הֲווֹ תַּלְיָין עַל אִילָנִין דְּתַמָּן. הֲווֹ שָׁאֲלִין לוֹן לְנַגְּנָא. וְאָמְרֵי, (תהלים קלז) אֵיךְ נָשִׁיר אֶת שִׁיר ה' עַל אַדְמַת נֵכָר. נָשְׁכוּ בְּשִׁנֵּיהוֹן בּוֹהֲנֵי יְדֵיהוֹן וְכָרְתוּ לוֹן, וְלָא יָכִילוּ לְנַגְּנָא, וּקְטָלוּ לוֹן.

שַׁחוּ אוֹתָם בְּנוֹת הַשִּׁיר, מְשׁוּם שֶׁהֲרֵי שְׁמוֹנִים אֶלֶף לְוִיִּם הָיוּ יְדֵיהֶם מְהֻדָּקִים לְאָחוֹר. כְּשֶׁהִגִּיעוּ לְנַהֲרוֹת בָּבֶל, כְּנוֹרוֹתֵיהֶם הָיוּ תְּלוּיִים עַל הָאִילָנוֹת שָׁם, הָיוּ מְבַקְּשִׁים מֵהֶם לְנַגֵּן, וְאוֹמְרִים (תהלים קלז) אֵיךְ נָשִׁיר אֶת שִׁיר ה' עַל אַדְמַת נֵכָר? נָשְׁכוּ בְּשִׁנֵּיהֶם בָּהֳנֵי יְדֵיהֶם וְכָרְתוּ אוֹתָם, וְלֹא יָכְלוּ לְנַגֵּן, וְהָרְגוּ אוֹתָם.

וְחַתְחַתִּים בַּדֶּרֶךְ, דְּהָא הֲווֹ אָזְלִין בְּרֵיחַיָּין עַל צַוָּארֵיהוֹן, וּמַהַדּוֹקָא דְּהָווֹ תַּקִּיף, הֲווֹ נָפְלוּ אֲצְבְּעוֹתַיְיהוּ בְּאוֹרְחָא. וְיִרְמְיָה הֲוָה לָקֵיט לוֹן בְּטַלִּיתֵיהּ, וְנָשֵׁיק לוֹן, וּבָכֵי עֲלַיְיהוּ. וַהֲוָה אָמַר לְהוֹן, בָּנַי, וְלָא אֲמָרִית לְכוֹן, (ירמיה יג) תְּנוּ לַה' אֱלֹהֵיכֶם כָּבוֹד בְּטֶרֶם יַחְשִׁיךְ וְגוּ'. וְעַל דָּא כְּתִיב, (שם ט) עַל הֶהָרִים אֶשָּׂא בְכִי וָנֶהִי וְעַל נְאוֹת מִדְבָּר כו'.

וְחַתְחַתִּים בַּדֶּרֶךְ - שֶׁהָרֵי הָיוּ הוֹלְכִים בְּרֵיחַיִם עַל צַוָּארֵיהֶם, וּמֵהַהִדּוּק שֶׁהָיָה חָזָק, הָיוּ נוֹפְלִים אֶצְבְּעוֹתֵיהֶם בַּדֶּרֶךְ, וְיִרְמְיָה הָיָה מְלַקְּטָם בְּטַלִּיתוֹ, וְנוֹשֵׁק אוֹתָם, וּבוֹכֶה עֲלֵיהֶם. וְהָיָה אוֹמֵר לָהֶם: בָּנַי, וְלֹא אָמַרְתִּי לָכֶם (ירמיה ג) תְּנוּ לַה' אֱלֹהֵיכֶם כָּבוֹד בְּטֶרֶם יַחְשִׁיךְ וְגוּ'?! וְעַל זֶה כָּתוּב (שם ט) עַל הֶהָרִים אֶשָּׂא בְכִי וָנֶהִי וְעַל נְאוֹת מִדְבָּר קִינָה.

(קהלת יב) וְיָנֵאץ הַשָּׂקֵד, מִן יוֹמָא דְּנָצֵיץ אִילָנָא דָּא לַבְלְבִין, עַד יוֹמָא דַּעֲבִיד אִיבָּה, חַד וְעֶשְׂרִים יוֹמָא נִינְהוּ. כָּךְ מִי"ז בְּתַמּוּז עַד ט' בְּאָב, כ"א יוֹם בֵּינַיְיהוּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ירמיה א) מַקֵּל שָׁקֵד אֲנִי רוֹאֶה.

וְיָנֵאץ הַשָּׂקֵד (קהלת יב) - מִיּוֹם שֶׁמְּנַצְנֵץ הָאִילָן הַזֶּה לְבַלּוּבִים עַד הַיּוֹם שֶׁעוֹשֶׂה פְּרִי, הֵם עֶשְׂרִים וְאֶחָד יוֹם. כָּךְ מִשִּׁבְעָה עָשָׂר תַּמּוּז עַד תִּשְׁעָה בְּאָב - עֶשְׂרִים וְאֶחָד יוֹם בֵּינֵיהֶם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ירמיה א) מַקֵּל שָׂקֵד אֲנִי רֹאֶה.

וְיִסְתַּבֵּל הֶחָגָב, דְּאִתְיְהֵב מָטוֹלָא עַל כִּתְפּוֹי דְּזַרְעָא דָּוִד. וְתָפֵר הָאֶבְיוֹנָה, דְּאִתְבַּטֵּל עֲבִידַת בֵּית אֱלָהָנָא. כִּי הוֹלֵךְ הָאָדָם לְבֵית עוֹלָמוֹ, דָּא הוּא כָּבוֹד, דְּאִסְתַּלַּק לְעֵילָא. וּבְנֵי נָשָׁא צָוְווחִין, וְלֵית מַאן דְּיַשְׂגִּח בָּהוּ.

וְיִסְתַּבֵּל הֶחָגָב (קהלת יב) - שֶׁנִּתַּן מַשָּׂא עַל כִּתְפֵי זֶרַע דָּוִד. וְתָפֵר הָאֶבְיוֹנָה - שֶׁהִתְבַּטְּלָה עֲבוֹדַת בֵּית אֱלֹהֵינוּ. כִּי הֹלֵךְ הָאָדָם אֶל בֵּית עוֹלָמוֹ - זֶהוּ הַכָּבוֹד שֶׁהִסְתַּלֵּק לְמַעְלָה, וּבְנֵי אָדָם צוֹוְחִים, וְאֵין מִי שֶׁמַּשְׂגִּיחַ בָּהֶם.

(קהלת יב) עַד אֲשֶׁר לֹא יֵרָתֵק חֶבֶל הַכֶּסֶף, אֲתַר דְּכַהֲנָא מַקְטִיר קְטוֹרֶת עַל מַדְבְּחָא דִּלְגָאו. וְתָרֵץ גֻּלַּת הַזָּהָב, דָּא הוּא בֵּית קָדְשׁ הַקָּדָשִׁים, דְּתַמָּן כְּרוּבִים דְּדַהֲב. וְתִשָּׁבֵר כַּד עַל הַמַּבּוּעַ, דָּא מַלְכוּת בֵּית דָּוִד דְּאִיתְבַּר.

עַד אֲשֶׁר לֹא יֵרָתֵק חֶבֶל הַכֶּסֶף (שם) - הַמָּקוֹם שֶׁהַכֹּהֵן הָיָה מַקְטִיר קְטֹרֶת עַל הַמִּזְבֵּחַ הַפְּנִימִי. וְתָרֵץ גֻּלַּת הַזָּהָב - זֶהוּ בֵּית קָדָשׁ הַקָּדָשִׁים, שֶׁשָּׁם הַכְּרוּבִים שֶׁל הַזָּהָב. וְתִשָּׁבֵר כַּד עַל הַמַּבּוּעַ - זוֹ מַלְכוּת בֵּית דָּוִד שֶׁנִּשְׁבָּרָה.

וְיָשֹׁב הֶעָפָר עַל הָאָרֶץ כְּשֶׁהָיָה, יִתְחָרֵב בֵּי מַקְדְּשָׁא, וִיהֵא כְּעַפְרָא. וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נְתָנָהּ, דָּא שְׁכִינְתָּא, וְאִסְתַּלְקוּתָא דְּרוּחַ נְבוּאָה מִן עָלְמָא.

וְיָשֹׁב הֶעָפָר עַל הָאָרֶץ כְּשֶׁהָיָה - יֵחָרֵב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְיִהְיֶה כְּעָפָר. וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נְתָנָהּ - זוֹ הַשְּׁכִינָה, וְהִסְתַּלְקוּת שֶׁל רוּחַ הַנְּבוּאָה מִן הָעוֹלָם.

רַבִּי יוּדָאי פָּתַח, (שם) בַּיּוֹם שָׁיְזְעוּ שֹׁמְרֵי הַבַּיִת, אִלֵּין תַּנָּאִים וְאָמוֹרָאִים, דַּהֲווֹ נָטְרֵי עַמָּא דְּאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל, וְאִזְדַּעְזְעוּן מִדּוּכְתַּיְיהוּ.

רַבִּי יוּדָאי פָּתַח, (שם יב) בַּיּוֹם שָׁיְזְעוּ שֹׁמְרֵי הַבַּיִת - אִלּוּ תַּנָּאִים וְאָמוֹרָאִים, שֶׁהָיוּ שׁוֹמְרִים הָעָם שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְהִזְדַּעְזְעוּ מִמְּקוֹמָם.

וְהִתְעַוְּתוּ אַנְשֵׁי הֶחָיִל, כְּדָבָר אַחֵר, (בראשית מז) וְיֵשׁ בָּם אַנְשֵׁי חָיִל. חוֹבָא דִּבְנֵי יַעֲקֹב, דַּהֲווֹ אַנְשֵׁי חָיִל, וְסָבְלֵי עִוּוּת דִּינָא, כְּדָבָר אַחֵר, (איוב ח) הָאֵל יְעַוֵּת מִשְׁפָּט. קַבִּילוּ עִוּוּת דִּינָא. אֵינוּן אַנְשֵׁי חָיִל. דְּכָךְ אוֹרְחוֹי דְּנָחָשׁ, לְבָתַר דְּקָטֵיל לְבַר נָשׁ, אַהֲדַר וְנָשֵׁיךְ לֵיהּ נְשִׁיכוּ בְּלָא רַחֲמִין, ("חילופי גרסאות") דָּא אִיהוּ עִוּוּת דִּינָא.

וְהִתְעַוְּתוּ אַנְשֵׁי הֶחָיִל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית מז) וְיֵשׁ בָּם אַנְשֵׁי חָיִל. הַחַטָּא שֶׁל בְּנֵי יַעֲקֹב, שֶׁהָיוּ אַנְשֵׁי חַיִל וְסוֹבְלִים עִוּוּת הַדִּין, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (איוב ח) הָאֵל יְעַוֵּת מִשְׁפָּט. קִבְּלוּ עִוּוּת הַדִּין אוֹתָם אַנְשֵׁי חַיִל. שֶׁכְּךְ דַּרְכֵי הַנָּחָשׁ - אַחַר שֶׁהוֹרֵג אֶת הָאָדָם, חוֹזֵר וְנוֹשֵׁךְ אוֹתוֹ נְשִׁיכָה בְּלִי רַחֲמִים. זֶהוּ עִוּוּת הַדִּין.

שָׁלְחוּ לְהוֹ בְּנֵי אַרְעָא קַדִּישָׁא, יָאוֹת דְּאִתּוּן אִית לְכוֹן לְמִבְכֵּי, כְּמַאן דְּבָכֵי מֻרְחִיק. דְּהָא אֲבָלָא וּבְכְיָה וּמִסְפְּדָא בִּנְהִי וּמְרִירוּ לָא מָטָא לְכוֹ. דְּהָא רְחַצְתִּיךְ מַיִם וְגוֹ', וְלָא בְּעִיתוּ לְטַנְפָא לוֹן כְּמִלְקַדְמִין. כְּדָבָר אַחֵר, (שה"ש ה) רָחַצְתִּי אֶת רַגְלַי אֵיכָכָה אֲטַנְּפֵם.

שָׁלְחוּ לָהֶם בְּנֵי הָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה: נָאֶה שֶׁאַתֶּם יֵשׁ לָכֶם לִבְכּוֹת כְּמִי שֶׁבּוֹכָה מֻרְחוֹק, שֶׁהֲרֵי אֲבֵל וּבְכִיָּה וּמִסְפֵּד בִּנְהִי וּמְרִירוּת לֹא מַגִּיעַ לָכֶם, שֶׁהֲרֵי רְחַצְתֶּם רַגְלֵיכֶם, וְלֹא רְצִיתֶם לְטַנֵּף אוֹתָם כְּמוֹ מִקֶּדֶם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שיר ה) רָחַצְתִּי אֶת רַגְלַי אֵיכָכָה אֲטַנְּפֵם.

אֲבָל אֲנַן דְּשַׁכְנִין בֵּין גְּדֵרֵי נָחָשׁ, וְכָמִין לוֹן בְּכָל יוֹמָא, קָטֵיל, וְנָשֵׁיךְ, וַאֲנַן חָמֵינָן בְּעֵינִין עִוּוּת הַדִּין דְּאִתְעֲבִיד בֵּינָנָא, בְּאֵינוּן אַנְשֵׁי חָיִל, דִּי בְיוֹמֵיהוֹן שָׁתֵיק, וְלָא בָּעָא דִּינָא. דְּדָחֵיל מִינַיְיהוּ דְּחִילוּ סַגֵּי, וְלָא יָכֵיל לְקַיְימָא קַמַּיְיהוּ. וְכֵיוָן דַּעֲבָרוּ לְהַהוּא עַלְמָא בְּתִיּוּבְתָּא, קַיְימָא נָחָשׁ קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְתָבַע דִּינָא.

אֲבָל אָנוּ שֶׁשּׁוֹכְנִים בֵּין גְּדֵרֵי הַנָּחָשׁ, וְאוֹרֵב לָנוּ בְּכָל יוֹם, הוֹרֵג וְנוֹשֵׁךְ, וְאָנוּ רוֹאִים בָּעֵינַיִם עִוּוּת הַדִּין שֶׁנַּעֲשָׂה בֵּינֵינוּ, בְּאוֹתָם אַנְשֵׁי חַיִל, שֶׁבִּימֵיהֶם שׁוֹתֵק, וְלֹא רוֹצֶה דִּין, שֶׁפּוֹחֵד מֵהֶם פַּחַד גָּדוֹל, וְלֹא יָכוֹל לַעֲמֹד לִפְנֵיהֶם. וְכֵיוָן שֶׁעָבְרוּ לְאוֹתוֹ הָעוֹלָם (הבא) בִּתְשׁוּבָה, עוֹמֵד הַנָּחָשׁ לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְתוֹבֵעַ דִּין.

וְהַיְיק קְרָא דִּכְתִיב, (שמות כא) וְגוֹנֵב אִישׁ וּמְכָרוֹ וְנִמְצָא בְיָדוֹ מוֹת יוּמָת. אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לַנָּחָשׁ, יוֹסֵף לֹא הָיָה אִישׁ. וְנִמְצָא בְיָדוֹ וְגוֹ', הָא בִּידֵיהוֹן לָא אִשְׁתַּכַּח. אַהֲדַר וְקָאָמַר, (דברים כד) כִּי יִמָּצֵא אִישׁ גּוֹנֵב נֶפֶשׁ מֵאֶחָיו מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהִתְעַמֶּר בּוֹ וּמְכָרוֹ וּמֵת הַגַּנָּב הַהוּא.

וְדַיֵּק הַכָּתוּב, שֶׁכָּתוּב (שמות כא) וְגֹנֵב אִישׁ וּמְכָרוֹ וְנִמְצָא בְיָדוֹ מוֹת יוּמָת. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַנָּחָשׁ: יוֹסֵף לֹא הָיָה אִישׁ. וְנִמְצָא בְיָדוֹ וְגוֹ', הֲרֵי בִּידֵיהֶם לֹא נִמְצָא. חָזַר וְאָמַר, (דברים כד) כִּי יִמָּצֵא אִישׁ גֹּנֵב נֶפֶשׁ מֵאֶחָיו מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהִתְעַמֶּר בּוֹ וּמְכָרוֹ וּמֵת הַגַּנָּב הַהוּא.

תְּמַנֵּי מְאָה שְׁנִין הֲוָה קָיְימָא הַהוּא נָחָשׁ וְתָבַע דִּינָא. וַאֲנַן תָּנִינָן, מַאן דְּאִתְחַיַּיב בְּתַרֵי דִינִין, אִתְדָּן בַּחֲמִירָא. וַוי מַאן דַּקַבֵּיל עוֹנָשָׁא עַל חוֹבוֹי, דְּהָא מִיתָה מְכַפְּרָה עַל חוֹבִין, וְאַהֲדַר לְקַבֵּל עוֹנָשָׁא אוֹחָרָא, וַוי דִּי הִתְעָוְתוּ אַנְשֵׁי הֶחָיִל, וּסמאל וְנָחָשׁ קָיְימוּ לְתָבְעָא דִינָא. עַל דָּא יָאוֹת לָן לְמִבְכֵּי וּלְמִסְפֵּד, דְּקַרְתָּא קַדִּישָׁא אִשְׁתְּאֲרַת בָּדָד מִכָּל טָבִין דַּהֲווֹ בָהּ. בְּהַהִיא שַׁעֲתָא נָחַת סמאל וּבִלְבֵּל עַלְמָא, וְאָעֵיל רוּחָא דָא בְּמֵעוֹי דְּהַהוּא רָשָׁע מַלְכָּא דְּרוֹמִי, וְתָבַע דִּינָא מִתַּקִּיפֵי עַלְמָא. וַוי לְדָא, וַוי לְעַלְמָא, עִוּוּת דִּינָא לָא אִשְׁתַּכַּח מִן יוֹמָא דְּאִתְבְּרֵי עָלְמָא, כְּדָא.

שְׁמוֹנָה מֵאוֹת שָׁנִים הָיָה עוֹמֵד אוֹתוֹ הַנָּחָשׁ וּמְבַקֵּשׁ דִּין. וְאָנוּ שָׁנִינוּ, מִי שֶׁנִּתְחַיֵּב בִּשְׁנֵי דִינִים - נִדּוֹן בַּחֲמוּרָה. אוֹי לְמִי שֶׁקִּבֵּל עָנָשׁ עַל חֶטְאוֹ, שֶׁהֲרֵי הַמִּיתָה מְכַפֶּרֶת עַל הַחֲטָאִים, וְחוֹזֵר לְקַבֵּל עָנָשׁ אַחֵר. אוֹי שֶׁהִתְעַוְּתוּ אַנְשֵׁי הַחַיִל, וְסמא"ל וְנָחָשׁ עָמְדוּ לְתְבּעַ הַדִּין. עַל זֶה נָאֶה לָנוּ לִבְכּוֹת וְלִסְפּד, שֶׁהַקָּרְיָה הַקְּדוֹשָׁה נִשְׁאֶרֶת בָּדָד מִכָּל הַטּוֹבוֹת שֶׁהָיוּ בָהּ. בְּאוֹתָהּ הַשָּׁעָה יָרַד סמא"ל וּבִלְבֵּל אֶת הָעוֹלָם, וְהִכְנִיס הָרוּחַ הַזּוֹ בְּמֹעֵי שֶׁל אוֹתוֹ הָרָשָׁע מֶלֶךְ רוֹמִי, וְתָבַע דִּין מִגִּבּוֹרֵי הָעוֹלָם. וַי לָזֶה! וַי לָעוֹלָם! עִוּוּת הַדִּין לֹא נִמְצָא מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם כָּזֶה.

אֵיכָה בָּנַיִךְ עֲמוּדִים דְּעָלְמָא, קָיְימִין סְמִכִין, דְּעַלְמָא קָיְימָא עֲלֵיהוֹן, וַאֲנָא מִתְעַטְּרָא עֲלֵיהוֹן בְּכָל יוֹמָא. הֵיךְ הִתְעָוְּתוּ עַל יְדֵי דְּנָחָשׁ, הֵיךְ הִתְעַוְּתוּ רוּחִין קַדִּישִׁין, לְאִתְלַבְּשָׁא בִּלְבוּשִׁין נֻכְרָאִין אָחֳרָנִין, לְמֵידַן לוֹן בְּקִלְנָא סַגִּי, וַוי לְדָא, וַוי לְעִוּוּתָא דָא.

אֵיכָה בָּנַיִךְ הָעֲמוּדִים שֶׁל הָעוֹלָם, עֲמוּדִים תּוֹמְכִים, שֶׁהָעוֹלָם עוֹמֵד עֲלֵיהֶם, וַאֲנִי (ואת) מִתְעַטֵּר בָּהֶם בְּכָל יוֹם? אֵיךְ הִתְעַוְּתוּ עַל יְדֵי הַנָּחָשׁ? אֵיךְ הִתְעַוְּתוּ רוּחוֹת קְדוֹשׁוֹת לְהִתְלַבֵּשׁ בִּלְבוּשִׁים נָכְרִיִּים אֲחֵרִים לְדוּן אוֹתָם בְּקִלּוֹן רַב? וַי לָזֶה! וַי לְעִוּוּת הַזֶּה!

מַאן חָמָא גּוֹ גִּנְתָא דְעֵדֶן, בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְמְסַר דִּינָא לְעֵילָא. עֶשֶׂר מַרְגְּלָאן שַׁפִּירָאן, נְהִירוּ דְּכָל גִּנְתָא, בֵּין כָּל אִינּוּן אִילָנִין. מִתְפַּשְׁטִין וְנָפְקִין כֻּלְּהוּ לְבַר. וְכָל אִינּוּן אִילָנִין דְּגִנְתָא דְעֵדֶן, צָווֹחִין וְאָמְרִין, וַוי דְּהִתְעַוְּוּתוּ אַנְשֵׁי הֶחָיִל. וּנְטוּרֵי תַּרְעָא דְּגִנְתָא דְעֵדֶן מִזְּדַעְזְעָן, אִינּוּן כְּרוּבִים, סָלְקִין וְנָחֲתִין, וְלָא יַהֲבֵי דּוּכְתָּא לַאֲפָקָא אִלֵּין נְהוֹרִין.

מִי רָאָה בְּתוֹךְ גַּן הָעֵדֶן, בְּשָׁעָה שֶׁנִּמְסָר הַדִּין לְמַעְלָה. עֶשֶׂר מַרְגָּלִיּוֹת יָפוֹת, הָאוֹר שֶׁל כָּל הַגָּן, בֵּין כָּל אוֹתָם הָאִילָנוֹת, מִתְפַּשְׁטִים וְכֻלָּם יוֹצְאִים הַחוּצָה. וְכָל אוֹתָם הָאִילָנוֹת שֶׁל גַּן עֵדֶן צוֹוְחִים וְאוֹמְרִים: וַי שֶׁהִתְעַוְּתוּ אַנְשֵׁי הַחַיִל! וְשׁוֹמְרֵי הַשַּׁעַר שֶׁל גַּן הָעֵדֶן מִזְּדַעְזְעִים, אוֹתָם הַכְּרוּבִים, עוֹלִים וְיוֹרְדִים, וְלֹא נוֹתְנִים מָקוֹם לְהוֹצִיא אֶת הָאוֹרוֹת הַלָּלוּ.

כַּד אִתְפַּשְׁטוּ מִגּוֹ נְהוֹרִין דִּלְבוּשֵׁיהוֹן. וְעִילָּאִין וְתַתָּאִין צָוְוחִין לְקָדָמוּתְהוֹן, וְאִינּוּן נְטוּרֵי חוֹמוֹת לְעֵילָּא מִזְּדְעָזְעִין, וְכָל חַיָּילֵי רוּם שְׁמַיָּיא בָּכָאן וּמְיַיְלְלָן. מַאן חָמָא לְאִימָּנָא גָּעַת וּמְיַיְלְלָא. נָחֲתַת לְגַבֵּי כְּרוּבִים, נְטוּרֵי תַּרְעִין דִּבְגִנְתָּא, וְאִינּוּן מִזְּדַעְזְעִין. סָלְקַת אִימָּנָא, וְחַד כְּרוּב בַּהֲדָהּ.

כְּשֶׁהִתְפַּשְׁטוּ מִתּוֹךְ הָאוֹר שֶׁל לְבוּשֵׁיהֶם. וְעֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים צוֹוְחִים כְּנֶגְדָּם, וְאוֹתָם שׁוֹמְרֵי הַחוֹמוֹת לְמַעְלָה מִזְּדַעְזְעִים, וְכָל צִבְאוֹת רוּם הַשָּׁמַיִם בּוֹכִים וּמְיַלְּלִים מִי רָאָה אֶת אִמֵּנוּ גּוֹעָה וּמְיַלֶּלֶת? יוֹרֶדֶת לִכְרוּבִים, שׁוֹמְרֵי הַשְּׁעָרִים שֶׁבַּגָּן, וְהֵם מִזְּדַעְזְעִים. עוֹלָה אִמֵּנוּ, וּכְרוּב אֶחָד עִמָּהּ.

וּכְדֵין לַהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת, שְׁנָנָא סַגֵּי, בָּטַשׁ לְגוֹ תַּרְעִין, וּנְפָקוֹ אִינּוּן עֶשֶׂר נְהוֹרִין. עִילָּאִין וְתַתָּאִין צָוְוחִין, וַוי לְעַלְמָא, וַוי לְדָרָא.

וְאָז לַהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת, שְׁנוּנָה הַרְבֵּה, מַכֶּה לְתוֹךְ הַשְּׁעָרִים, וְיָצְאוּ אוֹתָם עֶשְׂרָה הָאוֹרוֹת. הָעֶלְיוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים צוֹוְחִים: וַי לָעוֹלָם! וַי לַדּוֹר!

אֲנָן יָאוֹת לָן לְמִסְפַּד כְּתַנִּים, כַּד נָחֲתַת אִימָּא, וְלָא אַשְׁכַּחַת לוֹן תַּמָּן בְּגִנְתָּא, וְכָל אִינּוּן נְהוֹרִין וּבוּסְמִין, גָּעָאן וּמְיַיְלְלָן, כְּדֵין גָּעַת וּמְיַיְלֶלֶת. אִינּוּן כְּרוּבִים נְטוֹרֵי תַּרְעִין בָּכָאן וּמְיַיְלְלָן, פָּתְחִין בִּבְכְיָיה, אֲנָן עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה יָאוֹת לָן לְמִבְכֵּי עַל כּוֹלָּא, וְעַל עִוּוּתָא דָּא.

לָנוּ יָאֶה לִסְפֹּד כְּתַנִּים, כְּשֶׁיָּרְדָה הָאֵם, וְלֹא מָצְאָה אוֹתָם שָׁם בַּגָּן. וְכָל אוֹתָם הָאוֹרוֹת וְהַבְּשָׂמִים גּוֹעִים וּמְיַלְּלִים. אָז הִיא גּוֹעָה וּמְיַלֶּלֶת. אוֹתָם הַכְּרוּבִים שׁוֹמְרֵי הַשְּׁעָרִים בּוֹכִים וּמְיַלְּלִים, פּוֹתְחִים בִּבְכִיָּה. אָנוּ עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה נָאֶה לָנוּ לִבְכּוֹת עַל הַכֹּל, וְעַל הָעִוָּוּת הַזֶּה.

תּוּ פְּתַח, (בראשית נ) וַיְצַוּוּ אֶל יוֹסֵף לֵאמֹר וְגוֹ' (שם) אָנָא שָׂא נָא פֶּשַׁע אַחֶיךָ וְחַטָּאתָם וְגוֹ' וַיֵּבְךְּ יוֹסֵף בְּדַבְּרָם אֵלָיו. חוֹבָא לֵיהּ עֲבָדוּ, וְהוּא מְכַפֵּר כּוֹלָּא, וּמְכַפֵּר עַל חוֹבַיְיהוּ. כֵּיוָן דְּאִיהוּ מָחֵיל, מַאן אִית לֵיהּ לְתָבְעָא עַל חוֹבַיְיהוּ. הֲוֵי וְהִתְעַוְּתוּ אַנְשֵׁי הֶחָיִל. עִוּוּת הַדִּין סַגֵּי, הֲוָה לְאִינּוּן אַנְשֵׁי הֶחָיִל, וַוי לָן, מַאן יְנַחֵם לָן.

עוֹד פְּתַח, (בראשית נ) וַיְצַוּוּ אֶל יוֹסֵף לֵאמֹר וְגוֹ', (שם) אָנָּא שָׂא נָא פֶּשַׁע אַחֶיךָ וְחַטָּאתָם וְגוֹ', וַיֵּבְךְּ יוֹסֵף בְּדַבְּרָם אֵלָיו. הַחֵטְא - לוֹ הֵם עָשׂוּ, וְהוּא מְכַפֵּר עַל הַכֹּל, וּמְכַפֵּר עַל חֶטְאָם. כֵּיוָן שֶׁהוּא מוֹחֵל, לְמִי יֵשׁ לִתְבֹּעַ עַל חֶטְאָם? וֶהוּ וְהִתְעַוְּתוּ אַנְשֵׁי הֶחָיִל. עִוּוּת הַדִּין רַב הָיָה לְאוֹתָם אַנְשֵׁי הֶחָיִל. וַי לָנוּ, מִי יְנַחֵם אוֹתָנוּ?

אַמַּאי הֲוָה עִוּוּת דִּינָא דָּא. בְּגִין דְּהָא אִימָּנָא אִתְתָּרְכַת וְעָרְקַת, וַאֲזַלַת לְהּ, וּבְגִין דָּא עִוּוּת דִּינָא אִשְׁתַּכַּח, דְּאִשְׁתַּכְּחָא בִּלְחוֹדָהָא הַהוּא דְּאַשְׁטָנָא עֲלָנָא, וְלָא הֲוָה מַאן דִּימְחֵי בִּידֵיהּ, וְיַטְעִין עֲלָנָא טַעֲנָתָא. עַל דָּא אִתְמְסָרוּ בִּידָהָא כָּל תִּיקּוּנֵי דְּאִימָּנָא.

לָמָּה הָיָה עִוּוּת הַדִּין הַזֶּה? מִשּׁוּם שֶׁהָרֵי אִמֵּנוּ גֹּרְשָׁה וּבָרְחָה, וְהָלְכָה לָהּ, וּמִשּׁוּם זֶה עִוּוּת הַדִּין נִמְצָא, שֶׁנִּמְצָא לְבַדּוֹ אוֹתוֹ שֶׁהִסְטִין עָלֵינוּ, וְלֹא הָיָה מִי שֶׁיִּמְחֶה בְּיָדוֹ וְיִטְעַן עָלֵינוּ טַעֲנָה. עַל זֶה נִמְסְרוּ בְּיָדֶיהָ כָּל תִּקּוּנֵי אִמֵּנוּ.

דְּאִלּוּ אִימָּנָא אִשְׁתַּכְּחַת תַּמָּן. לְגוֹ מִשּׁוּרַת הַדִּין אָעֱלַת לוֹן. עַל דָּא הִיא בָּכַאת, עַל דָּא הִיא מְיַילְלָא, עַל בְּנָהָא דְּאִתְגָּלוֹ, וְדְאִתְקְטָלוֹ, וּדְאִשְׁתַּצִיאוּ עַל מַגָּן.

שֶׁאִלּוּ נִמְצְאָה שָׁם אִמּוֹ, לִפָּנִים מִשּׁוּרַת הַדִּין הָיְתָה מַכְנִיסָה אוֹתָנוּ. עַל זֶה הִיא בּוֹכָה, וְעַל זֶה הִיא מְיַלֶּלֶת, עַל בָּנֶיהָ שֶׁגָּלוּ, וְשֶׁהֻרְגוּ, וְשֶׁהֻשְׁמְדוּ בְּחִנָּם.

וּבְהֵינַיְיהוּ לָא אִשְׁתַּכְּחַת, וַעֲבִיד הַהוּא נָחָשׁ רְעוּתֵיהּ בְּהוּ. וְעַל דָּא כְּתִיב, (ישעיה נ) וּבְפִשְׁעֵיכֶם שֻׁלְּחָה אִמְּכֶם. שֻׁלְּחָה אִמְּכֶם, דְּלָא תְּהֵא זְמִינַת בְּדִינֵיכוֹן. אֵיכָה יָשְׁבָה בָדָד בְּהַהוּא שַׁעֲתָא, דְּאִיהִי הֲוַת נָסְבָה טַעֲנַת בָּנָהָא, וּבְגִינָהּ אִתְקְרַע דִּינָא.

וּבְדִינֵיהֶם לֹא נִמְצְאָה, וְעָשָׂה בָהֶם אוֹתוֹ הַנָּחָשׁ אֶת רְצוֹנוֹ. וְעַל זֶה כָּתוּב וּבְפִשְׁעֵיכֶם שֻׁלְּחָה אִמְּכֶם, שֻׁלְּחָה תִּהְיֶה מְזֻמֶּנֶת בְּדִינֵיכֶם. אֵיכָה יָשְׁבָה בָדָד בְּאוֹתָהּ הַשָּׁעָה שֶׁהִיא הָיְתָה לוֹקַחַת טַעֲנַת בָּנֶיהָ, וּבִשְׁבִילָהּ הָיָה נִקְרָע הַדִּין.

וְכַד אִינּוּן עָשָׁר מַרְגָּלָן נָפְקוּ מִגַּן עֵדֶן, לְאִתְלַבְּשָׁא בִּלְבוּשִׁין אֲחֳרָנִין, כֻּלְּהוּ לְבוּשִׁין אִתְמְסָרוּ בִּידָא דְנָחָשׁ, בַּר חַד, דְּאִיהוּ רְאוּבֵן. דְּכְתִיב וַיָּשָׁב רְאוּבֵן אֶל הַבּוֹר.

וּכְשֶׁאוֹתָם עֶשֶׂר הַמַּרְגָּלִיּוֹת (השבטים) יָצְאוּ מִגַּן הָעֵדֶן לְהִתְלַבֵּשׁ בִּלְבוּשִׁים אֲחֵרִים, כָּל הַלְּבוּשִׁים נִמְסְרוּ בְּיַד הַנָּחָשׁ, פָּרַט לְאֶחָד, שֶׁהוּא רְאוּבֵן, שֶׁכָּתוּב (בראשית לז) וַיָּשָׁב רְאוּבֵן אֶל הַבּוֹר.

וְעַל דְּיהַב עֵיטָא לְמַרְמֵי לְבֵירָא, אִיתְפַּס אִיהוּ בְּבֵירָא, וְאִשְׁתְּזִיב. וְדָא אִיהוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל, כַּד תְּפָשׁוּהוּ לְמִינוּת, וְיהֲבוּהוּ בְּבֵירָא, וְאִשְׁתְּזִיבַת נִשְׁמָתֵיהּ דְּרְאוּבֵן.

וְעַל שֶׁנָּתַן הָעֵצָה לְזָרְקוֹ לַבְּאֵר, הוּא נִתְפַּס בִּבְאֵר, וְנִצַּל. וְזֶהוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל, כְּשֶׁתְּפָשׁוּהוּ לְמִינוּת, וּנְתָנוּהוּ בְּבוֹר, וְנִצְּלָה נִשְׁמָתוֹ שֶׁל רְאוּבֵן. בָּרוּךְ יהו"ה לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן. יִמְלוֹךְ יהו"ה לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן. [ח ס ר]

תקונים מזהר חדש

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים. תָּא חֲזֵי תְּרֵין תִּיבִין אִלֵּין אִתְפְּלָגוּ לִתְרֵין סִטְרִין כָּל חַד. בְּרֵאשִׁי"ת בָּרָא שִׁי"ת אֱלֹהִים מִי אֵלֶּה. מַאי שִׁית. אִלֵּין שִׁית סִטְרִין דְּמַשְׁכְּנָא דְּאִיהוּ כְּגַוְונָא דְּשָׁמַיִם וָאָרֶץ. וּבְגִינַיְיהוּ אִתְּמַר אֵלֶּה פִּקּוּדֵי הַמִּשְׁכָּן. וְדָא הוּא מִי אֵלֶּה. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (ישעיה מ) שְׂאוּ מָרוֹם עֵינֵיכֶם וּרְאוּ מִי בָרָא אֵלֶּה. וּתְרֵין מִשְׁכָּנוֹ' אִנּוּן דְּאִתְרְמִיזוּ בְּהַאי קְרָא, אֵלֶּה פִּקּוּדֵי הַמִּשְׁכָּן מִשְׁכַּן הָעֵדוּת. מִשְׁכָּן עִלָּאָה. מִי, וְדָא עִלָּמָא עִלָּאָה מִשְׁכָּן תַּתָּאָה.

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים. בֹּא וּרְאֵה, שְׁתֵּי הַתֵּבוֹת הַלָּלוּ נֶחְלְקוּ לִשְׁנֵי צְדָדִים כָּל אַחַת. בְּרֵאשִׁי"ת - בָּרָ"א שִׁי"ת. אֱלֹהִים - מִי אֵלֶּה. מַה זֶּה שִׁית? אֵלּוּ שֵׁשֶׁת הַצְּדָדִים שֶׁל הַמִּשְׁכָּן שֶׁהוּא כְּמוֹ שֶׁהַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, וּבִשְׁבִילָם נֶאֱמַר (שמות לח) אֵלֶּה פִּקּוּדֵי הַמִּשְׁכָּן. וְזֶה הוּא מִי אֵלֶּה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה מ) שְׂאוּ מָרוֹם עֵינֵיכֶם וּרְאוּ מִי בָרָא אֵלֶּה. וּשְׁנֵי מִשְׁכָּנוֹת הֵם שֶׁנִּרְמְזוּ בַּפָּסוּק הַזֶּה: אֵלֶּה פִּקּוּדֵי הַמִּשְׁכָּן מִשְׁכַּן הָעֵדֻת, הַמִּשְׁכָּן הָעֶלְיוֹן. מִי, וְזֶה הָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן, הַמִּשְׁכָּן הַתַּחְתּוֹן מָה.

מַה מִּשְׁכָּן עִלָּאָה בְּגִינֵהּ אִתְמַר מִי בָּרָא אֵלֶּה, מַאי אֱלֶּה. אִלֵּין אֱלֶּה מוֹעֲדֵי ה'. וּמַאי אִנּוּן מוֹעֲדֵי ה' אִלֵּין אִנּוּן חַג הַמַּצּוֹת וְחַג הַשָּׁבוּעוֹת וְחַג הַסֻּכּוֹת הֲרֵי תְּלָת. תְּלָת אָחֳרָנִין רֹאשׁ הַשָּׁנָה חֲנֻכָּה פּוּרִים. תְּלָתָא מִנְּהוֹן אִקְרוּן מוֹעֲדֵי ה'. וְאִנּוּן מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ. תְּלָתָא אָחֳרָנִין אִקְרוּן אֱלֶּה הֵם מוֹעֲדַי. וְלָקְבֵלֵיהוֹן אִתְמַר (איוב לג) הֵן כָּל אֵלֶּה יִפְעַל אֵל פַּעֲמַיִם שָׁלֹשׁ עִם גָּבֶר.

הַמִּשְׁכָּן הָעֶלְיוֹן בִּשְׁבִילֹהּ נֶאֱמַר מִי בָּרָא אֵלֶּה, מַה זֶּה אֱלֶּה? אֵלּוּ אֱלֶּה מוֹעֲדֵי ה'. וּמִי הֵם מוֹעֲדֵי ה'? אֵלּוּ הֵם חַג הַמַּצּוֹת וְחַג הַשָּׁבוּעוֹת וְחַג הַסֻּכּוֹת, הֲרֵי שְׁלֹשָׁה. שְׁלֹשֶׁת הָאֲחֵרִים - רֹאשׁ הַשָּׁנָה, חֲנֻכָּה וּפוּרִים. שְׁלֹשָׁה מֵהֶם נִקְרָאִים מוֹעֲדֵי ה', וְהֵם מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ. שְׁלֹשֶׁת הָאֲחֵרִים נִקְרָאִים אֵלֶּה הֵם מוֹעֲדַי, וּכְנֶגְדָּם נֶאֱמַר (איוב לג) הֵן כָּל אֵלֶּה יִפְעַל אֵל פַּעֲמַיִם שָׁלוֹשׁ עִם גָּבֶר.

וְהַאי מִשְׁכָּן עִלָּאָה דְּעָלַיְהוּ אִתְקְרֵי מִי. הָדָא הוּא דִּכְתִיב מִי בָּרָא אֵלֶּה. וְהַאי מִי אִיהִי בִּינָה. (ודא שמא) וְדַרְגָּא דִּילֵהּ יוֹם הַכִּפּוּרִים אִיהוּ וַדַּאי, וְהַאי דַּרְגָּא דְּאִתְקְרֵי בִּינָה אִתְקְרֵי הָעוֹלָם הַבָּא. וּבָעוֹלָם הַבָּא, לֵית בֵּהּ אָכִילָה וּשְׁתִיָה. כְּגַוְנָא דָּא יוֹם הַכִּפּוּרִים דִּילֵהּ לֵית תַּמָּן אָכִילָה וּשְׁתִיָה. מִלְכוּת אִתְקְרֵי מ"ה, דָּא מִשְׁכַּן הָעֵדוּת. וּבְגִין דְּבֵהּ אִשְׁתְּכַח עֵדוּת, אִתְמַר בֵּהּ מָה אָעִידֵךְ.

וְזֶה הַמִּשְׁכָּן הָעֶלְיוֹן שֶׁעֲלֵיהֶם נִקְרָא מִי. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב מִי בָרָא אֵלֶּה. וְזוֹ מִי, הִיא הַבִּינָה, וְזֶה שִׁמְהּ, וְהַדַּרְגָּה שֶׁלָּהּ הוּא וַדַּאי יוֹם הַכִּפּוּרִים, וְהַדַּרְגָּה הַזּוֹ שֶׁנִּקְרֵאת בִּינָה נִקְרֵאת הָעוֹלָם הַבָּא. וּבָעוֹלָם הַבָּא אֵין בּוֹ אֲכִילָה וּשְׁתִיָה. כְּמוֹ כֵן יוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁלּוֹ אֵין שָׁם אֲכִילָה וּשְׁתִיָה. הַמַּלְכוּת נִקְרֵאת מ"ה, זֶה מִשְׁכַּן הָעֵדוּת. וּמִשּׁוּם שֶׁבּוֹ נִמְצֵאת עֵדוּת, נֶאֱמַר בּוֹ מָה אָעִידֵךְ. (וזה שמה, ודרגתה שבת)

וּכְמָה דְּעָלְמָא עִלָּאָה אַפִּיק שִׁית מוֹעֲדִים, כָּךְ עָלְמָא תַּתָּאָה אַפִּיק שִׁית. וְאִנּוּן אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ, וּמִנַּיִן דְּאִנּוּן שִׁית בַּשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, הָדָא הוּא דִּכְתִיב כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה' אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ. כִּי שֵׁשֶׁת וַדַּאי דְּאִנּוּן שִׁית. וּבְגִין דָּא לֹא אָמַר כִּי בְּשֵׁשֶׁת יָמִים.

וּכְמוֹ שֶׁהָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן הוֹצִיא שִׁשָּׁה מוֹעֲדִים, כָּךְ הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן הוֹצִיא שִׁשָּׁה מוֹעֲדִים, וְהֵם אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ. וּמִנַּיִן שֶׁהֵם שִׁשָּׁה בַּשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ? זֶהוּ שֶׁכָּתוּב כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה' אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ. כִּי שֵׁשֶׁת וַדַּאי שֶׁהֵם שִׁשָּׁה. וּמִשּׁוּם זֶה לֹא אָמַר כִּי בְּשֵׁשֶׁת יָמִים.

וּכְמָה דְּאִתְמַר עֵדוּת בְּעָלְמָא תַּתָּאָה. הָדָא הוּא דִּכְתִיב מָה אָעִידֵךְ, הֲכִי אִית עֵדוּת בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ. הָדָא הוּא דִּכְתִיב הֲעִידוֹתִי בָּכֶם הַיּוֹם אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ. הָא עָלְמָא עִלָּאָה בְּרֵאשִׁי"ת וְעָלְמָא תַּתָּאָה בָּרָא שִׁית, וְאִלֵּין אִנּוּן תְּרֵין מַשְׁכְּנוֹת לַאֲבִיר יַעֲקֹב. אִם כֵּן בָּתַר דְּאָמַר אֱלֶּה מוֹעֲדֵי ה' מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ דְּאִנּוּן שִׁית. מַאי נִיהוּ בְּמוֹעֲדָם דְּאָמַר בָּתַר כֵּן. אֶלָּא לֵית רְשׁוּ לְמִקְרֵי לוֹן אֶלָּא בְּמוֹעֲדָם דְּאִיהִי מַלְכוּת. וּבַאֲתַר אָחֳרָא אָמַר אֱלֶּה הֵם מוֹעֲדַי. הֵ"ם אִיהוּ בְּהִפּוּךְ אַתְוָן מָ"ה. וְדָא אִיהוּ אֱלֶּה הֵ"ם מוֹעֲדַי. וְדָא אִיהוּ שְׁמִינִי חַג עֲצֶרֶת דְּאִיהוּ חַג בִּפְנֵי עַצְמוֹ. תָּא חֲזֵי אִלֵּין מוֹעֲדֵי ה', אִזְלִין עַל תִּקּוּנָא דְּגוּפָא דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, וְאִלֵּין אִנּוּן

פֶּסַח דְּרוֹעָא יְמִינָא דְּמַלְכָּא, וְדָא חֶסֶד. וּבְגִינַהּ אִתְמַר יְמִין מְקָרֶבֶת, רֹאשׁ הַשָּׁנָה דְּרוֹעָא שְׂמָאלָא דְּמַלְכָּא וְדָא גְּבוּרָה. וּבְגִינַהּ אִתְמַר שְׂמֹאל דּוֹחָה שָׁבוּעוֹת דָּא גּוּפָא דְּמַלְכָּא, וְדָא ת"ת עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא חֲנֻכָּה וּפוּרִים אִלֵּין אִנּוּן תְּרֵין שׁוֹקִין דְּמַלְכָּא, דְּעַלַיְהוּ שַׁרְיָא נֶס וּבְגִינַיְהוּ אִתְמַר אֵלֶּה פִּקּוּדֵי, תְּרֵין פִּקּוּדִין וַדַּאי, דִּבְגִינַיְהוּ אִתְמַר פָּקוֹד פָּקַדְתִּי. תְּרֵין נְבִיאִים תְּרֵין מְשִׁיחִין אִנּוּן וַדַּאי. כָּל הָעוֹבֵר עַל הַפִּקּוּדִים, דְּא יְסוֹד וְדָא חַג הַסֻּכּוֹת כְּלִיל מִכֻּלְהוּ, וְאִיהוּ הָעוֹבֵר עַל הַפִּקָּדִים. דְּאִנּוּן נֶצַח וְהוֹד אוֹת הוּא בַּצָּבָא שֶׁלּוֹ. וְלָמָּה אִתְקְרֵי כֹּל, בְּגִין דְּעָלֵהּ שַׁרְיָא בִּינָה דְּאִיהִי שְׁבִיעָאָה. יָם, דְּא יוֹם הַכִּפּוּרִים, אִיהִי וַדַּאי וְעִמָּהּ חֲמִשִּׁין תַּרְעִין דְּחִירוּ בְּחֻשְׁבָּן כָּל בִּינָה בֶּן יָהּ כְּתִיב דְּאִיהוּ אָזִיל מַהֲלַךְ חֲמֵשׁ מֵאָה שְׁנִין, וּמָטֵי לְיסוֹד דְּאִיהִי חַג הַסֻּכּוֹת. בְּגִין לְאִתְחַבְּרָא בְּכַלָּה דְּיֵלֵהּ דְּאִיהִי חַג שְׁמִינִי עֲצֶרֶת. וּבְשָׁעַת' דְּאִנּוּן בְּחִבּוּרָא חָדָא, אִתְקְרִיאוּ תַּרְוַיְהוּ כ"ל כַּלָּ"ה פֶּסַח צְרִיכִין יֵ"שׁ לְמֵימַר בֵּהּ הַלֵּל גָּמוּר וְהַלֵּל שֶׁאֵינוֹ גָּמוּר. הַלֵּל גָּמוּר לְקָבְעוֹ (חסר כאן).

וּכְמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר עֵדוּת בָּעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב מָה אֲעִידְךָ, כָּךְ יֵ"שׁ עֵדוּת בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב הַעִידֹתִי בָכֶם הַיּוֹם אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ. הֲרֵי הָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן בְּרֵאשִׁי"ת, וְהָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן בָּרָא שִׁית, וְאֵלּוּ הֵם שְׁנֵי מִשְׁכָּנוֹת לַאֲבִיר יַעֲקֹב. אִם כֵּן, אֶחָד שֶׁנֶּאֱמַר אֵלֶּה מוֹעֲדֵי ה' מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ שֶׁהֵם שִׁשָּׁה. מַהוּ בְּמוֹעֲדָם שֶׁנֶּאֱמַר אֶחָד כֵּן? אֶלָּא אֵין רְשׁוּת לִקְרֹא לָהֶם אֶלָּא בְּמוֹעֲדָם, שֶׁהִיא מַלְכוּת. וּבְמָקוֹם אֶחָד אָמַר אֵלֶּה הֵם מוֹעֲדַי. הֵ"ם הוּא בְּהִפּוּךְ אוֹתִיּוֹת מ"ה, וְזֶהוּ אֵלֶּה הֵם מוֹעֲדַי. וְזֶהוּ שְׁמִינִי חַג עֲצֶרֶת, שֶׁהוּא חַג בִּפְנֵי עַצְמוֹ. בֹּא וּרְאֵה, אֵלֶּה מוֹעֲדֵי ה' הוֹלְכִים עַל תִּקּוּן הַגּוּף שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ, וְאֵלֶּה הֵם: פֶּסַח - זְרוֹעַ יָמִין שֶׁל הַמֶּלֶךְ, וְזֶה חֶסֶד, וּבִשְׁבִילֹהּ נֶאֱמַר הַיְמִין מְקָרֶבֶת. רֹאשׁ הַשָּׁנָה - זְרוֹעַ שְׂמֹאל שֶׁל הַמֶּלֶךְ, וְזוֹ גְּבוּרָה, וּבִשְׁבִילֹהּ נֶאֱמַר שְׂמֹאל דּוֹחָה. שָׁבוּעוֹת - זֶה הַגּוּף שֶׁל הַמֶּלֶךְ, וְזוֹ תִּפְאֶרֶת, הָעֲמוּד הָאֶמְצָעִי. חֲנֻכָּה וּפוּרִים - אֵלֶּה הֵם שְׁתֵּי הַשּׁוֹקַיִם שֶׁל הַמֶּלֶךְ, שֶׁעֲלֵיהֶם שׁוֹרָה הַנֵּס, וּבִשְׁבִילָם נֶאֱמַר אֵלֶּה פִּקּוּדֵי, שְׁתֵּי מִצְוֹוֹת וַדַּאי, שֶׁבִּשְׁבִילָם נֶאֱמַר פָּקוֹד פָּקַדְתִּי. שְׁנֵי נְבִיאִים, שְׁנֵי מְשִׁיחִים הֵם וַדַּאי. כָּל הָעֹבֵר עַל הַפָּקְדִים - זֶה הַיְסוֹד, וְזֶה חַג הַסֻּכּוֹת כָּלוּל מִכֻּלָּם, וְהוּא הָעֹבֵר עַל הַפְּקֻדִּים. שֶׁאוֹתָם נֶצַח וְהוֹד, אוֹת הוּא בַּצָּבָא שֶׁלּוֹ. וְלָמָּה נִקְרָא כֹּל? מִשּׁוּם שֶׁעָלָיו שׁוֹרָה בִּינָה, שֶׁהִיא הַשְּׁבִיעִית. (י"ם כ"ל) יָם, זֶה יוֹם הַכִּפּוּרִים, הִיא וַדַּאי, וְעִמָּהּ חֲמִשִּׁים שְׁעָרִים שֶׁל חֵרוּת בְּחֶשְׁבּוֹן כֹּל, בִּינָה בֶּן יָ"הּ, שֶׁהוּא הוֹלֵךְ מַהֲלַךְ חֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנִים, וּמַגִּיעַ לַיְסוֹד, שֶׁהוּא חַג הַסֻּכּוֹת, כְּדֵי לְהִתְחַבֵּר עִם הַכַּלָּה שֶׁלּוֹ, שֶׁהִיא חַג שְׁמִינִי עֲצֶרֶת. וּבְשָׁעָה שֶׁהֵם בְּחִבּוּר אֶחָד, נִקְרְאוּ שְׁנֵיהֶם כ"ל כַּלָּ"ה. פֶּסַח צְרִיכִים יִשְׂרָאֵל לוֹמַר בּוֹ הַלֵּל גָּמוּר וְהַלֵּל שֶׁאֵינוֹ גָּמוּר. הַלֵּל גָּמוּר לְקָבְעוֹ.

ספרא תנינא

וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִרוּ כְּזֹהַר הָרָקִיעַ (דניאל יב) וּמַצְדִּיקֵי הָרַבִּים כַּכּוֹכָבִים לְעוֹלָם וָעֶד. וְהַמַּשְׂכִּילִים אִלֵּין רִבִּי שִׁמְעוֹן וְחַבְרוֹי, יַזְהִרוּ כַּד אִתְכְּנָשׁוּ לְמֶעֱבַד הַאי חִבּוּרָא דְּאִיהוּ

מִזְּהֲרָא עִלָּאָה דִּלְעֵלָּא, רְעוּתָא עִלָּאָה אִתְגַּלְיָא, רְשׁוּתָא אִתְיְהִיב לְרִבֵּי שִׁמְעוֹן וְחַבְרוֹי לְגַלָּאָה בֵּהּ רָזִין סְתִימִין עֲמִיקִין, וּלְכָל נִשְׁמָתִין דְּמְתִיבְתָּא דִּלְעֵלָּא, וּמְתִיבְתָּא תַּתָּאָה, וְלִשְׁבַע טוּרִין עִלָּאִין, דְּאִנּוּן תְּלָת אָבָהָן וְרָעְיָא מְהֵימָנָא וְאַהֲרֹן וְדָוִד וּשְׁלֹמֹה וְאֵלְיָהוּ עִמְּהוֹן, וּלְכָל נִשְׁמָתִין דְּמְתִיבְתָּאן דְּאָזְלִין עַרְטִילָאִין, וּמַלְאָכִין דְּמְמַנָּן עָלַיְהוּ, וְאָזְלִין עַרְטִילָאִין בְּגִינַיְהוּ, דְּאִנּוּן בְּתוּלוֹת אַחֲרֶיהָ רְעוּתֵיהּ דִּשְׁכִינְתָּא, דְּאִיהִי עַרְטִילָאָה מִנְּהוֹן וְאִנּוּן עַרְטִילָאִין מִנַּהּ. וְהָכִי אִנּוּן חַיְלִין דְּמַלְכָּא עַרְטִילָאִין מִנַּהּ, דִּכְתִיב (ישעיה לג) הֵן אֶרְאֶלָּם צָעֲקוּ חוּצָה מַלְאֲכֵי שָׁלוֹם מַר יִבְכָּיוּן. וּמְנָא לָן דִּשְׁכִינְתָּא יְחִידָא מִחַיְלָהָא, הָדָא הוּא דִּכְתִיב אֵיכָה יָשְׁבָה בָּדָד. אֵ"י כ"ה יָשְׁבָה בָּדָד, דְּאִתְמַר בֵּהּ (תהלים קמה) וַחֲסִידֶךָ יְבָרְכוּכ"ה. וְעַל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּהּ אָמַר קְרָא (משלי כז) כְּצִפּוֹר נוֹדֶדֶת מִקִּנָּהּ כֵּן אִישׁ נוֹדֵד מִמְּקוֹמוֹ, דְּאִתְמַר בֵּהּ (שמותטו) ה' אִישׁ מִלְחָמָה. וּבְזִמְנָא דְּאִיהִי עַרְטִילָאָה, תַּלְמִידֵי חֲכָמִים וְצַדִּיקִים וַאֲנְשֵׁי מִדּוֹת דִּילֵּהּ, כֻּלְּהוּ אָזְלִין מְנַדְּדִין מִדּוּדְּ לְדוּדְּ, מֵאֲתַר לַאֲתַר. כְּמָה דְּאוֹקִמוּהּ מָארֵי מַתְנִיתִין דּוֹר שֶׁבֶּן דָּוִד בָּא, אַנְשֵׁי חַיִל יְסוֹבְבוּ מֵעִיר לְעִיר וְלֹא יְרֻחָמוּ, וּבְגִין דְּא אִסְתַּכַּם קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּהּ לְמֶעֱבַד הַאי חִבּוּרָא, עַל יַד הַהוּא דְּאִתְגַּלְיָא וְכָנִיס בֵּהּ עִלָּאִין וְתַתָּאִין לְאַשְׁכָּחָא בֵּהּ נִיחָא לִשְׁכִינְתָּא בְּגָלוּתָא, וְחִירוּ לֵהּ וְלִבְנָהָא. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (תהלים פד) גַּם צִפּוֹר מָצְאָה בַּיִת וּדְרוֹר קֵן לָהּ. הַהִיא דְּאִתְמַר בָּהּ (ויקרא כה) וּקְרָאתֶם דְּרוֹר בָּאָרֶץ לְכָל יוֹשְׁבֶיהָ. אֲשֶׁר שָׁתָה אֶפְרוֹחֶיהָ, אִלֵּין דְּאִתְמַר בְּהוֹן (דברים כב) וְהָאֵם רֹבֶצֶת עַל הָאֶפְרוֹחִים. וְאִנּוּן מָארֵי דְּגַדְפִּין דְּאִתְמַר בְּהוּ (יחזקאל א) וְד' פָּנִים לְאֶחָת וְאַרְבַּע כְּנָפַיִם לְאַחַת לָהֶם. דְּאִלֵּין אִנּוּן דִּמְמַנָּן עַל מָארֵי מַתְנִיתִין דְּרוּחֵיהוֹן פָּרְחִין מִנְּהוֹן. אִלֵּין רִבֵּי שִׁמְעוֹן וְחַבְרוֹי וּמָארֵי מְתִיבְתָּא דְּעַבְדֵי הַאי חִבּוּרָא. אוֹ עַל הַבֵּיצִים, אִלֵּין אוֹפַנִּים דִּמְמַנָּן עַל מָארֵי מִקְרָא. דִּבְגִין הַאי חִבּוּרָא וְהָאֵם רֹבֶצֶת עַל הָאֶפְרוֹחִים אוֹ עַל הַבֵּיצִים לֹא תִקַּח הָאֵם עַל הַבָּנִים, אִלֵּין אִנּוּן דְּאִתְמַר בְּהוֹן בָּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם. וְהַאי חִבּוּרָא הֲוָא כְּגַוְנָא דְּתֵבַת נֹחַ דְּאִתְכְּנַשׁ בֵּהּ כָּל מִין וָמִין, הָכֵי מִתְכַּנְּשִׁין בְּהַאי חִבּוּרָא כָּל נִשְׁמָתִין דְּצַדִּיקַיָּא וַאֲנְשֵׁי מִדּוֹת, דְּאִתְמַר בְּהוֹן (תהלים קיח) זֶה הַשַּׁעַר לַה' צַדִּיקִים יָבֹאוּ בוֹ, וְאָחֳרָנִין דְּלָא צַדִּיקִים, אִתְדַּחְיָן מִתַּמָּן. וְכַד אִתְגַּלְיָא הַאי חִבּוּרָא בְּעָלְמָא, סַגְיָאִין מִתְכַּנְּשִׁין לְגַבֵּהּ דְּאִתְמַר בְּהוֹן (דברים כט) כִּי אֶת אֲשֶׁר יֶשְׁנוֹ פֹּה וְגוֹ', וְאֶת אֲשֶׁר אֵינֶנּוּ פֹּה בְּהַאי חִבּוּרָא עִמָּנוּ הַיּוֹם. וְעָלֵהוּ אִתְמַר (דניאל יב) וּמַצְדִּיקֵי הָרַבִּים כַּכּוֹכָבִים לְעוֹלָם וָעֶד, כְּאִנּוּן כּוֹכְבַיָּא דִּיהוֹן קַיְמִין לְעָלָם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא, וְאִתְמַר בְּהוֹן וְהָיָה זַרְעֲךָ כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמָיִם, דְּאִיהוּ עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, דְּאִיהוּ אַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם, וְלֹא כְּכוֹכְבַיָּא מִשָּׁמַיָּא דְּאִתְמַר בְּהוֹן (ישעיה נא) כִּי שָׁמַיִם כֶּעָשָׁן נִמְלָחוּ (תהלים קב) הֵמָּה יֹאבֵדוּ וְאַתָּה תַּעֲמֹד.

וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִרוּ כְּזֹהַר הָרָקִיעַ וּמַצְדִּיקֵי הָרַבִּים כַּכּוֹכָבִים לְעוֹלָם וָעֶד (דניאל יב). וְהַמַּשְׂכִּילִים - אֵלּוּ רַבִּי שִׁמְעוֹן וַחֲבֵרָיו, יַזְהִרוּ כְּשֶׁהִתְכַּנְּסוּ לַעֲשׂוֹת אֶת הַחִבּוּר הַזֶּה, שֶׁהוּא מִזֹּהַר הָעֶלְיוֹן שֶׁלְּמַעְלָה, הָרָצוֹן הָעֶלְיוֹן הִתְגַּלָּה, נִתְּנָה רְשׁוּת לְרַבִּי שִׁמְעוֹן וַחֲבֵרָיו לְגַלּוֹת בּוֹ רָזִים נִסְתָּרִים עֲמֻקִּים, וּלְכָל הַנְּשָׁמוֹת שֶׁל הַיְשִׁיבָה שֶׁלְּמַעְלָה, וְהַיְשִׁיבָה הַתַּחְתּוֹנָה, וּלְשִׁבְעָה הֵרִים עֶלְיוֹנִים, שֶׁהֵם שִׁלְשֶׁת הָאָבוֹת וְהָרוֹעֶה הַנֶּאֱמָן וְאֶהֱרֹן וְדָוִד וּשְׁלֹמֹה, וְאֵלִיָּהוּ עִמָּהֶם, וּלְכָל הַנְּשָׁמוֹת שֶׁל הַיְשִׁיבוֹת שֶׁהוֹלְכִים מְעֻרְטָלִים, וְהַמַּלְאָכִים שֶׁמְּמֻנִּים עֲלֵיהֶם, וְהוֹלְכִים מְעֻרְטָלִים בְּשָׁבִילָם, שֶׁהֵם בְּתוּלוֹת אַחֲרֵיהָ רֵעוֹתֶיהָ שֶׁל הַשְּׁכִינָה. שֶׁהִיא מְעֻרְטֶלֶת מֵהֶם, וְהֵם מְעֻרְטָלִים מִמֶּנָּה. וְכָךְ הֵם צִבְאוֹת הַמֶּלֶךְ מְעֻרְטָלִים מִמֶּנָּה, שֶׁכָּתוּב (ישעיה לג) הֵן אֶרְאֶלָּם צָעֲקוּ חָצָה מַלְאֲכֵי שָׁלוֹם מַר יִבְכָּיוּן. וּמִנַּיִן לָנוּ שֶׁהַשְּׁכִינָה יְחִידָה מִצִּבְאוֹתֶיהָ? וְהוּ שֶׁכָּתוּב אֵיכָה יָשְׁבָה בָדָד. אֵ"י כ"ה יָשְׁבָה בָדָד, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (תהלים קמה) וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָּה. וְעַל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּשְׁכִינָתוֹ אָמַר הַכָּתוּב (משלי כז) כְּצִפּוֹר נוֹדֶדֶת מִקִּנָּהּ כֵּן אִישׁ נוֹדֵד מִמְּקוֹמוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (שמות טו) ה' אִישׁ מִלְחָמָה. וּבַזְּמַן שֶׁהִיא מְעֻרְטֶלֶת, תַּלְמִידֵי חֲכָמִים וְצַדִּיקִים וַאֲנָשֵׁי מִדּוֹת שֶׁלָּהּ, כֻּלָּם הוֹלְכִים וְנוֹדְדִים מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, מֵאֵתַר לְאֵתַר, כְּמוֹ שֶׁבַּאֲרוּהָ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, דּוֹר שֶׁבֶּן דָּוִד בָּא, אַנְשֵׁי חֵיל יְסוֹבְבוּ מֵעִיר לְעִיר, וְלֹא יֵרָחֲמוּ. וּמִשּׁוּם זֶה הִסְכִּים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּשְׁכִינְתּוֹ לַעֲשׂוֹת אֶת הַחִבּוּר הַזֶּה עַל יַד אוֹתוֹ שֶׁהִתְגַּלָּה, וְכֻנֻּס בּוֹ עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים לִמְצֹא בּוֹ מְנוּחָה לִשְׁכִינָה בַּגָּלוּת, וְחֵרוּת לָהּ וּלְבָנֶיהָ. וְהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים פד) גַּם צִפּוֹר מָצְאָה בַיִת וּדְרוֹר קֵן לָהּ. הַהִיא שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (ויקרא כה) וּקְרָאתֶם דְּרוֹר בָּאָרֶץ לְכָל יֹשְׁבֶיהָ. אֲשֶׁר שִׁתָּה אֶפְרוֹחֶיהָ - אֵלּוּ שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (דברים כב) וְהָאֵם רֹבֶצֶת עַל הָאֶפְרֹחִים, וְהֵם בַּעֲלֵי הַכְּנָפַיִם, שֶׁבָּהֶם נֶאֱמַר (יחזקאל א) וְאַרְבָּעָה פָנִים לְאֶחָת וְאַרְבַּע כְּנָפִים לְאַחַת לָהֶם. שֶׁאֵלֶּה הֵם שֶׁמְּמֻנִּים עַל בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, שֶׁרוּחָם פּוֹרַחַת מֵהֶם. אוֹ עַל הַבֵּיצִים - אֵלּוּ הָאוֹפַנִּים שֶׁמְּמֻנִּים עַל בַּעֲלֵי הַמִּקְרָא. שֶׁבְּשָׁבִיל הַחִבּוּר הַזֶּה, וְהָאֵם רֹבֶצֶת עַל הָאֶפְרֹחִים אוֹ עַל הַבֵּיצִים לֹא תִקּוּם הָאֵם עַל הַבָּנִים, אֵלּוּ שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם בָּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם. אֵלּוּ רַבִּי שִׁמְעוֹן וַחֲבֵרָיו וּמוֹרֵי הַיְשִׁיבָה שֶׁעוֹשִׂים אֶת הַחִבּוּר הַזֶּה. וְהַחִבּוּר הַזֶּה הָיָה כְּמוֹ תֵּבֵת נֹחַ שֶׁהִתְכַּנְּסוּ בָהּ כָּל מִין וָמִין. כָּךְ מִתְכַּנְּסִים בַּחִבּוּר הַזֶּה כָּל נִשְׁמוֹת הַצַּדִּיקִים וְאַנְשֵׁי מִדּוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (תהלים קיח) זֶה הַשַּׁעַר לַה' צַדִּיקִים יָבֹאוּ בוֹ. וַאֲחֵרִים שֶׁאֵינָם צַדִּיקִים, נִדְחִים מִשָּׁם. וּכְשֶׁהִתְגַּלָּה הַחִבּוּר הַזֶּה בָּעוֹלָם, רַבִּים מִתְכַּנְּסִים אֵלָיו, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (דברים כט) כִּי אֶת אֲשֶׁר יֶשְׁנוֹ פֹּה וְגוֹ', וְאֶת אֲשֶׁר אֵינֶנּוּ פֹּה - בַּחִבּוּר הַזֶּה - עִמָּנוּ הַיּוֹם. וַעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר (דניאל יב) וּמַצְדִּיקֵי הָרַבִּים כַּכּוֹכָבִים לְעוֹלָם וָעֶד, כְּאוֹתָם הַכּוֹכָבִים שֶׁיִּהְיוּ קַיָּמִים לְעוֹלָם וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים. וְנֶאֱמַר בָּהֶם, וְהָיָה זַרְעֲךָ כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם, שֶׁהוּא הָעֲמוּד הָאֶמְצָעִי, שֶׁהוּא אַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם, וְלֹא כַּכּוֹכָבִים מִשָּׁמַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (ישעיה נא) כִּי שָׁמַיִם כֶּעָשָׁן נִמְלָחוּ, (תהלים קב) הֵמָּה יֹאבֵדוּ וְאַתָּה תַּעֲמֹד.

וְעוֹד וְהַמַּשְׂכִּילִים, אִלֵּין דְּאִית בְּהוֹן שֵׂכֶל לְמִנְדַּע גְּזִירוּ דְּנִשְׁמָתִין דִּילְהוֹן, מֵאִלֵּין סַפִּירִין דְּאָנוּן מִלֵּין גְּזִירָן מֵעֲשֶׂר סְפִירָן, דְּעָלַיְהוּ אִתְּמַר (תהלים יט) הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֵל. דְּכֻלְּהוּ מַלְיָין סָגֻלּוֹת, וְאָנוּן אַנְשֵׁי מִדּוֹת, נִשְׁמָתִין דִּילְהוֹן רְשִׁימִין תַּמָּן, וּמִתַּמָּן אֲצִילוֹתְהוֹן, מִסִּטְרָא דְּמַלְכוּת אִנּוּן בְּנֵי מְלָכִים, דְּאִתְמַר בְּהוּ כָּל יִשְׂרָאֵל בְּנֵי מְלָכִים, וּמִסִּטְרָא דְּבִנְיָן מְלָכִים, וּמִסִּטְרָא דְּצַדִּיק אִתְקְרִיאוּ צַדִּיקִים, הָדָא הוּא דִּכְתִיב (ישעיה ס)

וְעַמָּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים, וּמִסְטָרָא דְּנֶצַח וְהוֹד אִתְקְרִיאוּ נְבִיאִים, וּמִסְטָרָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, אִתְמַר בְּהוּ וְאָנֹכִי נְטַעְתִּיךְ שׂוֹרֵק כֻּלֹּה זֶרַע אֱמֶת, וְעָלַיְהוּ אִתְמַר (מלאכי ג) תּוֹרַת אֱמֶת הָיְתָה בְּפִיהוּ, וּמִסְטָרָא דִּגְבוּרָה אִתְקְרִיאוּ גִּבּוֹרִים עוֹמְדִים בַּפֶּרֶץ דּוֹחִים אֶת הַגְּזֵרוֹת. וּמִסְטָרָא דְּחֶסֶד אִתְקְרִיאוּ חֲסִידִים. וּמִסְטָרָא דְּחָכְמָה וְבִינָה אִתְמַר בְּהוּ כֻּלָּנוּ חֲכָמִים כֻּלָּנוּ נְבוֹנִים. וּמִסְטָרָא דְּכֶתֶר דְּאִיהוּ רֵישָׁא דְּכֹלָּא אִנּוּן רָאשֵׁי אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל, דְּעָלַיְהוּ אִתְמַר אַנְשֵׁי מִדּוֹת, אִלֵּין אִנּוּן הַמַּשְׂכִּילִים דְּאִית בְּהוֹן שֵׂכֶל לְמִנְדַּע לְמָאנֵי דְּרָזִין דְּמָאנֵי דְּרָזִין לָא אִתְכַּסְיָן מִנַּיְהוּ. דְּכֻלְּהוּ הֲווֹ בְּאַסְכָּמוּתָא בְּחִבּוּרָא דָּא. וּלְאִלֵּין דְּאִנּוּן בְּאִלֵּין מִדּוֹת צָרִיךְ לְגַלָּאָה רָזִין תְּמִירִין. אֲבָל מָאן דִּמְגַלֶּה רָזִין לְרַשִּׁיעַיָּא, כְּאִלּוּ מְגַלֶּה עֲרָיִין בְּאוֹרַיְתָא. דִּבְנֵי שִׁפְחָה בִּישָׁא לִילִית אִמָּא דְּרַשִּׁיעַיָּא עִרְבּוּבְיָא בִּישָׁא. מָאן דִּמְגַלֶּה רָזִין דְּאוֹרַיְתָא גָּרִים לַצַּדִּיק דְּאִיהוּ יְסוֹד, דְּאִתְמַר בֵּהּ (תהלים כה) סוֹד ה' לִירֵאָיו, דְּאִסְתְּלַק נְבִיעוּ מִנֵּהּ וּמִן שְׂכִינְתָּא, הָדָא הוּא דִּכְתִיב (איוב יד) אָזְלוּ מַיִם מִנִּי יָם וְנָהָר יֶחֱרַב וְיָבֵשׁ. בְּהַהוּא זִמְנָא אִנּוּן צַדִּיקַיָּא לְתַתָּא עֲנִיִּים מִכֹּלָּא, עֲנִיִּים מֵרָזִין דְּאוֹרַיְתָא עֲנִיִּים בְּגוּפָא. וְכָל מָאן דִּמְגַלֶּה רָזִין לְצַדִּיקַיָּא, גָּרִים לַצַּדִּיק לְאַנְהָרָא בְּרָזִין דְּאוֹרַיְתָא, וְלִשְׂכִינְתָּא דְּאוֹר ר"ז אִתְקְרֵי. וּבְהַהוּא זִמְנָא וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִרוּ כְּזֹהַר הָרָקִיעַ. מַאי כְּזֹהַר, דַּרְגָּא דְּמַשֶּׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם, עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, דְּעַל שְׁמֵהּ אִתְקְרֵי הַאי חִבּוּרָא סֵפֶר הַזֹּהַר. וּשְׂכִינְתָּא בֵּהּ נָהֲרָא וְזָהֲרָא בְּסִיהֲרָא מִן שִׁמְשָׁא. דְּשִׁמְשָׁא נְהִירָא בְּשִׁית טוּרִין רַבְרְבִין, וְסִיהֲרָא בְּשִׁבְיעָאָה כְּלִילָא מְשֻׁבָּע.

וְעוֹד וְהַמַּשְׂכִּילִים, אֵלּוּ שֵׁשׁ בָּהֶם שֵׂכֶל לָדַעַת אֶת גְּזֵרַת הַנְּשָׁמוֹת שֶׁלָּהֶם, מֵאֵלּוּ הַסְּפִירִים שֶׁהֵם דְּבָרִים שֶׁגְּזוּרִים מֵעֶשֶׂר סְפִירוֹת, שֶׁעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר (תהלים יט) הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֵל. שֶׁכֻּלָּם מְלֵאִים סֻגְלּוֹת. וְאוֹתָם אַנְשֵׁי מִדּוֹת, נִשְׁמוֹתֵיהֶם רְשׁוּמוֹת שָׁם, וּמִשָּׁם אֲצִילוּתָם. מִצַּדָּהּ שֶׁל הַמַּלְכוּת הֵם בְּנֵי מְלָכִים, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם כָּל יִשְׂרָאֵל בְּנֵי מְלָכִים, וּמִצַּד זֶה יוֹצְאִים מִיִּשְׂרָאֵל מְלָכִים. וּמִצַּד שֶׁל הַצַּדִּיק נִקְרְאוּ צַדִּיקִים. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה ס) וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים. וּמֵהַצַּד שֶׁל נֶצַח וְהוֹד נִקְרְאוּ נְבִיאִים. וּמֵהַצַּד שֶׁל הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי נֶאֱמַר בָּהֶם (ירמיה ב) וְאָנֹכִי נְטַעְתִּיךְ שׂוֹרֵק כֻּלֹּה זֶרַע אֱמֶת, וַעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר (מלאכי ג) תּוֹרַת אֱמֶת הָיְתָה בְּפִיהוּ. וּמִצַּד שֶׁל הַגְּבוּרָה נִקְרְאוּ גִּבּוֹרִים עוֹמְדִים בַּפֶּרֶץ דּוֹחִים אֶת הַגְּזֵרוֹת. וּמִצַּד שֶׁל הַחֶסֶד נִקְרְאוּ חֲסִידִים. וּמֵהַצַּד שֶׁל חָכְמָה וּבִינָה נֶאֱמַר בָּהֶם כֻּלָּנוּ חֲכָמִים כֻּלָּנוּ נְבוֹנִים. וּמִצַּד שֶׁל הַכֶּתֶר, שֶׁהוּא הָרֹאשׁ שֶׁל הַכֹּל, הֵם רָאשֵׁי אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל, שֶׁעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר אַנְשֵׁי מִדּוֹת. אֵלּוּ הֵם הַמַּשְׂכִּילִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם שֵׂכֶל לְהַכִּיר אֶת רִבּוֹנָם, שֶׁסּוֹדוֹת רִבּוֹנָם אֵין מִתְכַּסִּים מֵהֶם, שֶׁכֻּלָּם הָיוּ בְּהַסְכָּמָה בַּחִבּוּר הַזֶּה. וּלְאֵלֶּה שֶׁהֵם בַּמִּדּוֹת הַלָּלוּ, צָרִיךְ לְגַלּוֹת סוֹדוֹת טְמִירִים. אֲבָל מִי שֶׁמְּגַלֶּה סוֹדוֹת לְרְשָׁעִים, כְּאִלּוּ מְגַלֶּה עֲרָיוֹת בְּתוֹרָה. שֶׁבְּנֵי שִׁפְחָה הָרְעָה לִילִית, אִמָּם שֶׁל הָרְשָׁעִים, עִרְבּוּבְיָה רָעָה. מִי שֶׁמְּגַלֶּה סוֹדוֹת הַתּוֹרָה, גּוֹרֵם לְצַדִּיק שֶׁהוּא יְסוֹד, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (תהלים כה) סוֹד ה' לִירֵאָיו, שֶׁהִסְתַּלֵּק מִמֶּנּוּ הַמַּעְיָן וּמִן הַשְּׁכִינָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (איוב יד) אָזְלוּ מַיִם מִנִּי יָם וְנָהָר יֶחֱרַב וְיָבֵשׁ. בְּאוֹתוֹ זְמַן אוֹתָם הַצַּדִּיקִים לְמַטָּה עֲנִיִּים מֵהַכֹּל, עֲנִיִּים מִסּוֹדוֹת הַתּוֹרָה, עֲנִיִּים בַּגּוּף. וְכָל מִי שֶׁמְּגַלֶּה סוֹדוֹת לַצַּדִּיקִים, גּוֹרֵם לַצַּדִּיק לְהָאִיר בְּסוֹדוֹת הַתּוֹרָה,

וְלַשְׁכִינָה, שֶׁהָאוֹר נִקְרָא ר"ז. וּבְאוֹתוֹ הַזְּמַן וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִרוּ כְּזֹהַר הָרָקִיעַ. מַה זֶּה כְּזֹהַר? הַדַּרְגָּה שֶׁל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם, הָעֲמוּד הָאֶמְצָעִי, שֶׁעַל שְׁמוֹ נִקְרָא הַחִבּוּר הַזֶּה סֵפֶר הַזֹּהַר. וְהַשְׁכִינָה מְאִירָה בּוֹ, וְזוֹהֶרֶת בַּלְּבָנָה מִן הַשֶּׁמֶשׁ. שֶׁהַשֶּׁמֶשׁ מְאִירָה בְּשִׁשָּׁה הָרִים גְּדוֹלִים, וְהַלְּבָנָה בַּשְּׁבִיעִית כְּלוּלָה מִשֶּׁבַע.

אב"ג יתי"ץ קר"ע שט"ן נג"ד יכ"ש בט"ר צת"ג חק"ב טנ"ע יג"ל פז"ק שם אב"גית"ץ עֲלֵיהוּ אִתְּמַר (ישעיה ו) שֵׁשׁ כְּנָפַיִם שֵׁשׁ כְּנָפַיִם לְאֶחָד וְהַאי שְׁמָא אִיהוּ סְגוֹלְתָּא דְּיִלֵּיהּ לְכַסָּאָה וּלְנִשְׁמָתָא, כַּד סְלִיקַת לְעֵלָּא בְּכָל לֵילְיָא וְלֵילְיָא, לְאַסְהָדָא עַל עוֹבָדִין טָבִין דְּבַר נָשׁ, מִמַּלְאֲכֵי חַבָּלָה וּמִכָּל מַזִּיקִין וְרוּחִין וְלֵילִין וְשֵׁדִין, וּבְהוֹן פָּרְחַת לְעֵלָּא. בִּשְׁתַּיִם אַתְוָן מִכָּל שֵׁם תְּכַסֶּה אַנְפָּהָא מִנְּהוֹן, בִּשְׁתַּיִם אַתְוָן תְּכַסֶּה רַגְלָאָה, וּבִשְׁתַּיִם אַתְוָן פָּרְחַת לְעֵלָּא, וְאוֹף הָכֵי לְרוּחָא וְאוֹף הָכֵי לְנַפְשָׁא. ע"כ.

שֵׁם אבגית"ץ, עֲלֵיהֶם נֶאֱמַר (ישעיה ו) שֵׁשׁ כְּנָפַיִם שֵׁשׁ כְּנָפַיִם לְאֶחָד. וְהַשֵּׁם הַזֶּה הוּא סְגֻלָּתוֹ לְכִסּוֹת וְלַנְּשָׁמָה, כְּשֶׁעוֹלֶה לְמַעְלָה בְּכָל לַיְלָה וְלַיְלָה לְהָעִיד עַל הַמַּעֲשִׂים הַטּוֹבִים שֶׁל הָאָדָם, וּלְהַצִּילוֹ מִמַּלְאֲכֵי הַחַבָּלָה וּמִכָּל הַמַּזִּיקִים וְהָרוּחוֹת וְלֵילִין וְשֵׁדִים, וּבָהֶם פּוֹרַחַת לְמַעְלָה. בִּשְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת מִכָּל שֵׁם תְּכַסֶּה פָּנֶיהָ מֵהֶם, בִּשְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת תְּכַסֶּה רַגְלֶיהָ, וּבִשְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת פּוֹרַחַת לְמַעְלָה, וְאַף כָּךְ לְרוּחַ וְאַף כָּךְ לְנֶפֶשׁ. עַד כָּאן.

שקוצי"ת דְּנִשְׁמָתָא בְּהוֹן פָּרְחַת לְעֵלָּא בְּכָל לֵילְיָא וְלֵילְיָא, וְהַאי אִיהוּ נִשְׁמַת כָּל חַי, דַּאֲצִילוּתָא מֵאִמָּא עִלָּאָה, וְשֶׁבַע שְׁמָהָן אִלֵּין דְּפָרְחַת בְּהוֹן, אִנּוּן שֶׁבַע, דִּכְלִילָן בְּבַת שֶׁבַע דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה, כְּלִילָא מִשֶּׁבַע סְפִירָן, דְּעָלַיְהוּ אָמַר דָּוִד (דברי הימים א, כט) לְךָ ה' הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת וְהַנֵּצַח וְהַהוֹד כִּי כֹל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ.

אב"ג יתי"ץ קר"ע שט"ן נג"ד יכ"ש בט"ר צת"ג חק"ב טנ"ע יג"ל פז"ק שקוצי"ת שֶׁהַנִּשְׁמָה פּוֹרַחַת בָּהֶם לְמַעְלָה בְּכָל לַיְלָה וְלַיְלָה, וְזוֹהִי נִשְׁמַת כָּל חַי, שֶׁהָאֲצִילוּת מִן הָאֵם הָעֶלְיוֹנָה, וְשִׁבְעַת הַשֵּׁמוֹת הַלָּלוּ שֶׁפּוֹרַחַת בָּהֶם הֵם שֶׁבַע, שֶׁכְּלוּלִים בְּבַת שֶׁבַע, שֶׁהִיא הַשְּׁכִינָה הַתַּחְתּוֹנָה, כְּלוּלָה מִשֶּׁבַע סְפִירוֹת, שֶׁעֲלֵיהֶם אָמַר דָּוִד (דברי הימים א כט) לְךָ ה' הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת וְהַנֵּצַח וְהַהוֹד כִּי כֹל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ.

וְאִמָּא עִלָּאָה אִיהִי הַנֶּשֶׁר הַגָּדוֹל בַּעַל הַכְּנָפַיִם, אָדָם הַגָּדוֹל, חָכְמָא, וְעֶשֶׂר חָכְמוֹת אִתְקְרִיאוּ עֶשֶׂר סְפִירָן מִסְּטָרָהּ, וְכֶתֶר עֶלְיוֹן אִתְקְרֵי מִסְּטָרֵהּ חָכְמָה קַדִּישָׁא, וְאִיהִי יו"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א, דְּאִתְפַּשְׁטוּתֵהּ בְּעֶשֶׂר סְפִירָן, אֲבָל אִמָּא עִלָּאָה נִשְׂרָא עִלָּאָה דְּאִתְפַּשְׁטוּתֵהּ בְּשֶׁבַע, וְאִיהִי תְּמִינָאָה וּבָהּ שֶׁבַח מֹשֶׁה

וְהָאֵם הָעֶלְיוֹנָה הִיא הַנֶּשֶׁר הַגָּדוֹל בַּעַל הַכְּנָפַיִם, הָאָדָם הַגָּדוֹל, חָכְמָה, וְעֶשֶׂר חָכְמוֹת נִקְרְאוּ עֶשֶׂר סְפִירוֹת מִצִּדּוֹ. וְכֶתֶר עֶלְיוֹן נִקְרָא מִצִּדּוֹ חָכְמָה קְדוּמָה, וְהִיא יו"ד ה"א וא"ו ה"א, שֶׁהִתְפַּשְׁטוּתוֹ בְּעֶשֶׂר סְפִירוֹת, אֲבָל הָאֵם הָעֶלְיוֹנָה נֶשֶׂר עֶלְיוֹן, שֶׁהִתְפַּשְׁטוּתוֹ בְּשֶׁבַע, וְהִיא הַשְּׁמִינִית, וּבָהּ שִׁבְחוֹ שֶׁל מֹשֶׁה.

אָז יָשִׁיר מֹשֶׁה. וּמִנַּיִן תִּשְׁכַּח רָזָא דְּקַיָּן צְפוֹר, שַׁלַּח תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם דַּאֲצִילוּת, אַרְיֵה חֶסֶד, שׁוֹר גְּבוּרָה, הַאי אִיהִי מָרְכַּבְתָּא עִלָּאָה. מֶרְכַּבְתָּא תִּנְיָנָא תִּפְאֶרֶת אָדָם תִּנְיָנָא, דְּאִתְמַר בֵּהּ (יחזקאל א) וּדְמוּת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם, דְּמוּת אַרְיֵה שׁוֹר נֶשֶׁר, נֶצַח הוֹד יְסוֹד מַלְכוּת אִיהִי תַּבְנִית כֻּלְּהוּ, הַאי אִיהוּ רָזָא דְּתִקּוּנָא חָדָא.

אָז יָשִׁיר מֹשֶׁה, וּמִמֶּנּוּ תִּמְצָא אֶת סוֹד קַן הַצִּפּוֹר, שַׁלֵּחַ תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם שֶׁל אֲצִילוּת. אַרְיֵה חֶסֶד, שׁוֹר גְּבוּרָה, זוֹהִי הַמֶּרְכָּבָה הָעֶלְיוֹנָה. הַמֶּרְכָּבָה הַשְּׁנִיָּה, תִּפְאֶרֶת אָדָם שֵׁנִית, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (יחזקאל א) וּדְמוּת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם, דְּמוּת אַרְיֵה שׁוֹר נֶשֶׁר. נֵצַח הוֹד יְסוֹד מַלְכוּת הִיא תַּבְנִית כֻּלָּם. זֶהוּ הַסּוֹד שֶׁל תִּקּוּן אֶחָד.

אֲבָל מִסִּטְרָא דְּנִשְׁמָתָא אִתְקְרָאוּ שְׂרָפִים. וּמִסִּטְרָא דְּרוּחָא חַיּוֹת, דְּאִתְמַר בְּהוֹן (שם) וּדְמוּת הַחַיּוֹת מַרְאֵיהֶן כְּגַחֲלֵי אֵשׁ בּוֹעֲרוֹת כְּמַרְאֵה הַלַּפִּידִים הִיא מִתְהַלֶּכֶת בֵּין הַחַיּוֹת. (דא) וְאִתְמַר בְּהוֹן (שם) וּמִתּוֹכָהּ דְּמוּת ד' חַיּוֹת, וְזֶה מַרְאֵיהֶן דְּמוּת אָדָם לְהֵנָּה.

אֲבָל מִצַּד הַנִּשְׁמָה הֵם נִקְרָאוּ שְׂרָפִים, וּמֵהַצַּד שֶׁל רוּחַ - חַיּוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (שם) וּדְמוּת הַחַיּוֹת מַרְאֵיהֶם כְּגַחֲלֵי אֵשׁ בּעָרוֹת כְּמַרְאֵה הַלַּפִּידִים הִיא מִתְהַלֶּכֶת בֵּין הַחַיּוֹת. וְנֶאֱמַר בָּהֶם (שם) וּמִתּוֹכָהּ דְּמוּת אַרְבַּע חַיּוֹת וְזֶה מַרְאֵיהֶן דְּמוּת אָדָם לְהֵנָּה.

וְרוּחָא אִיהוּ מִסִּטְרָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, וְאִית לֵהּ אַרְבַּע אַנְפִּין, כְּגַוְונָא דְּנִשְׁמָתָא דְּאִית לֵהּ ד' אַנְפִּין. אוֹפַנִּים מִסִּטְרָא דְּנֶפֶשׁ וְאִיהִי מִסִּטְרָא דִּשְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה, וְאִית לוֹן ד' אַנְפִּין, דְּמֶרְכָּבָה דְּאִנּוּן נֶצַח וְהוֹד. וְהִנֵּה אוֹפַן א' בָּאָרֶץ דָּא צַדִּיק. אוֹפַנִּים אִנּוּן מִתַּתָּא לְעֵלָּא חֵיזוֹ בְּאֶמְצָעִיתָא שְׂרָפִים לְעֵלָּא.

וְהָרוּחַ הִיא מִצַּד הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי, וְיֵשׁ לֹה אַרְבָּעָה פָּנִים, כְּמוֹ זֶה יֵשׁ לַנְּשָׁמָה אַרְבָּעָה פָּנִים. הָאוֹפַנִּים מִצַּד שֶׁל הַנֶּפֶשׁ, וְהִיא מִצַּד שֶׁל הַשְּׁכִינָה הַתַּחְתּוֹנָה, וְיֵשׁ לָהֶם אַרְבָּעָה פָּנִים שֶׁל מֶרְכָּבָה שֶׁהֵם נֵצַח וְהוֹד. וְהִנֵּה אוֹפַן אֶחָד בָּאָרֶץ זֶה צַדִּיק. הָאוֹפַנִּים הֵם מִמַּטָּה לְמַעְלָה, הַחַיּוֹת בָּאֶמְצַע, הַשְּׂרָפִים לְמַעְלָה.

וְכֻלְּהוּ לְעֵלָּא אָדוֹן יְחִיד שַׁלִּיט עַל כֹּלָּא, מֻפְלָא וּמְכֻסֶּה בְּכֶתֶר, וּבְחָכְמָה אִיהוּ שׁוּלְטָנוּ דְּקָאִים עַל כֻּלְּהוּ בְּעֶשֶׂר אַתְוָן דִּשְׁמָא מְפָרַשׁ. אֲבָל מִתַּמָּן לְתַתָּא כֻּלְּהוּ סְפִירָן מְרֻבָּעִין בְּאַרְבַּע אַתְוָן. כְּגַוְונָא דָּא בִּינָה יה"ו. הַהוּא בֵּן די"ה אִיהוּ ו' דְּאִתְפַּשָּׁטוּתֵהּ בְּשִׁית סְפִירָאן. ה' רְבִיעָאָה בְּשְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה בֵּהּ אִשְׁתְּלִים יהו"ה.

וּלְמַעְלָה (על כלם) אָדוֹן יָחִיד שׁוֹלֵט עַל הַכֹּל, מֻפְלָא וּמְכֻסֶּה בְּכֶתֶר, וּבַחָכְמָה הוּא שִׁלְטוֹן שֶׁעוֹמֵד עַל כֻּלָּם בְּעֶשֶׂר אוֹתִיּוֹת שֶׁל הַשֵּׁם הַמְפֹרָשׁ. אֲבָל מִשָּׁם לְמַטָּה כָּל הַסְּפִירוֹת, מְרֻבָּעוֹת בְּאַרְבַּע אוֹתִיּוֹת. כְּמוֹ זֶה בִּינָה יה"ו, אוֹתוֹ בֵּן שֶׁל יְ"הֹ הוּא ו', שֶׁהִתְפַּשְּׁטוּתוֹ בְּשֵׁשׁ סְפִירוֹת. ה' רְבִיעִית בַּשְּׁכִינָה הַתַּחְתּוֹנָה, בּוֹ נִשְׁלָם יהו"ה.

מִסִּטְרָא דְּאַרְבַּע אַתְוָן אִלֵּין אִית לְכָל חַיָּה ד' אַנְפִּין, וּמִסִּטְרָא דְּיוֹ"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א דְּמוּת אָדָם לְאַרְבַּעְתָּן. וְלָקֵבֶל תִּשְׁעָה סַפִּירִין אִלֵּין, חָזָא יְחֶזְקֵאל ט' מַרְאוֹת, דְּאִתְמַר בְּהוֹן (שם) נִפְתְּחוּ הַשָּׁמַיִם וְאֶרְאֶה מַרְאוֹת אֱלֹהִים. וְאִלֵּין אִנּוּן. חֵיזוּ קַדְמָאָה (שם) וּמִמַּעַל לָרָקִיעַ אֲשֶׁר

עַל רֹאשָׁם כְּמַרְאֵה אֶבֶן סַפִּיר דְּמוּת כִּסֵּא. הַאי אֶבֶן אִיהוּ שְׁכִינְתָּא אֶבֶן סַפִּיר, וִיחֶזְקֵאל חָזָא מִתַּתָּא לְעֵלָּא. אִיהוּ חָזָא לָהּ כְּמָאן דְּחָזָא מִגּוֹ עֲשָׁשִׁית.

מַהֲצַד שֶׁל אַרְבַּע הָאוֹתִיּוֹת הַלָּלוּ יֵשׁ לְכָל חַיָּה אַרְבָּעָה פָּנִים, וּמַהֲצַד שֶׁל יו"ד ה"א וא"ו ה"א דְּמוּת אָדָם לְאַרְבַּעְתָּן. וּכְנֶגֶד תֵּשַׁע הַסְּפִירוֹת הַלָּלוּ רָאָה יְחֶזְקֵאל תֵּשַׁע מַרְאוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (שם) נִפְתְּחוּ הַשָּׁמַיִם וָאֶרְאֶה מַרְאוֹת אֱלֹהִים. וְאֵלֶּה הֵם: הַמַּרְאָה הָרִאשׁוֹן - (שם) וּמִמַּעַל לָרָקִיעַ אֲשֶׁר עַל רֹאשָׁם כְּמַרְאֵה אֶבֶן סַפִּיר דְּמוּת כִּסֵּא. הָאֶבֶן הַזּוֹ הִיא הַשְּׁכִינָה, אֶבֶן סַפִּיר, וִיחֶזְקֵאל רָאָה מִמַּטָּה לְמַעְלָה. הוּא רָאָה אוֹתָהּ כְּמִי שֶׁרוֹאֶה מִתּוֹךְ עֲשָׁשִׁית.

חִיזוּ תִּנְיָנָא וְעַל דְּמוּת הַכִּסֵּא דְּמוּת כְּמַרְאֵה אָדָם עָלָיו מִלְמַעְלָה. הָכָא חָזָא עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא סָמִיךְ לִשְׁכִינְתָּא, וְחָזָא לֵהּ מִגּוֹ מְטַטְרוֹן דְּאִיהוּ שַׁדַּי. חִיזוּ תְּלִיתָאָה (שם) וְאֶרְא כְּעֵין חַשְׁמַל כְּמַרְאֵה אֵשׁ בֵּית לָהּ סָבִיב, וְדָא צַדִּיק חַי עָלְמִין, דְּאִחִיד בֵּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאִיהוּ יהו"ה, וּבֵין שְׁכִינְתָּא דְּאִיהִי אדנ"י, וְצַדִּיק אִיהוּ חַשְׁמַל כְּלָלָא דְּתַרִּין שְׁמָהָן אִלֵּין, דְּאִנּוּן יאהדונה"י. וְחָזָא לֵהּ מִגּוֹ שַׁר הַפָּנִים.

הַמַּרְאָה הַשֵּׁנִי - וְעַל דְּמוּת הַכִּסֵּא דְּמוּת כְּמַרְאֵה אָדָם עָלָיו מִלְמַעְלָה. כָּאן רָאָה הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי סָמוּךְ לַשְּׁכִינָה, וְרָאָה אוֹתוֹ מִתּוֹךְ מטטרו"ן שֶׁהוּא שַׁדַּי. הַמַּרְאָה הַשְּׁלִישִׁי - (שם) וְאֶרְא כְּעֵין חַשְׁמַל כְּמַרְאֵה אֵשׁ בֵּית לָהּ סָבִיב, וְזֶה צַדִּיק חַי הָעוֹלָמִים, שֶׁאָחוּז בֵּין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא יהו"ה, וּבֵין הַשְּׁכִינָה שֶׁהִיא אדנ"י. וְהַצַּדִּיק הוּא חַשְׁמַל, הַכְּלָל שֶׁל שְׁנֵי הַשֵּׁמוֹת הַלָּלוּ, שֶׁהֵם יאהדונה"י. וְרָאָה אוֹתוֹ מִתּוֹךְ שַׁר הַפָּנִים.

וְד' אַנְפִּין אִנּוּן יהו"ה, וְד' גַּדְפִּין אִנּוּן אדנ"י. כָּל חַיָּה אִיהִי מְרֻבַּעַת, וּלְכָל סִטְרָא אִית לָהּ ד' אַנְפִּין, לְכָל פָּן ד' אַנְפִּין, וּלְכָל גַּדְפָּא ד' גַּדְפִּין, וְהוֹן י"ו אַנְפִּין וְי"ו גַּדְפִּין לְכָל חַיָּה, אִנּוּן ל"ב מְרֻבָּעִים סַלְקִין לְד' חֵיוָן ס"ד אַנְפִּין וס"ד גַּדְפִּין.

וְד' הַפָּנִים הֵם יהו"ה, וְאַרְבַּע כְּנָפַיִם הֵם אדנ"י. כָּל חַיָּה הִיא מְרֻבַּעַת, וּלְכָל צַד יֵשׁ לָהּ ד' פָּנִים. לְכָל פָּן ד' פָּנִים, וּלְכָל כָּנָף ד' כְּנָפַיִם, וְהֵם שִׁשָּׁה עָשָׂר פָּנִים. וְשִׁשָּׁה עָשָׂר כְּנָפַיִם לְכָל חַיָּה, הֵם אוֹתָם שְׁלֹשִׁים וּשְׁנַיִם מְרֻבָּעִים עוֹלִים לְד' חַיּוֹת - שִׁשִּׁים וְאַרְבָּעָה פָּנִים וְשִׁשִּׁים וְאַרְבַּע כְּנָפַיִם.

וְאִית דְּאָמַר הָכֵי וְכֹלָּא קְשׁוֹט, ד' פָּנִים לְאַחַת וְד' כְּנָפַיִם לְאַחַת לָהֶם וְאִנּוּן לְכָל חַיָּה ד' אַנְפִּין וְד' גַּדְפִּין, הָא אִנּוּן ל"ב כְּחֶשְׁבָּן ל"ב אֱלֹהִים דְּעוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית. וּדְמוּת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם, דְּאִיהוּ עֶשֶׂר אַתְוָן דִּשְׁמָא מְפֹרָשׁ לְקֶבֶל עֶשֶׂר אֲמִירָן, הָא מ"ב. וס"ד אַנְפִּין וְגַדְפִּין עִם תְּמַנְיָא אַתְוָן דְּחַשְׁמַל ע"ב. וְעָלְיְהוּ אִתְמַר (שם) וְגַבֵּיהֶן אֹלֵין ע"ב גַּדְפִּין. וְגֹבַהּ לָהֶם וְאִנּוּן ע"ב אַנְפִּין. דְּאִנּוּן בְּאַתְוָן לְגַבֵּי נְקוּדֵי, דְּעָלְיְהוּ אִתְמַר כִּי גָּבוֹהַּ מֵעַל גָּבוֹהַּ שׁוֹמֵר. וּגְבוֹהִים עֲלֵיהֶם אֹלֵין טַעֲמֵי. וּבְגִינַיְהוּ אִתְמַר (יחזקאל א) וְגַבּוֹתָם מְלֵאוֹת עֵינַיִם סָבִיב לְאַרְבַּעְתָּם.

וְיֵשׁ אוֹמֵר כָּךְ, וְהַכֹּל אֱמֶת: אַרְבָּעָה פָּנִים לְאַחַת וְאַרְבַּע כְּנָפַיִם לְאַחַת לָהֶם, וְהֵם לְכָל חַיָּה אַרְבָּעָה פָּנִים וְאַרְבַּע כְּנָפַיִם, הֲרֵי הֵם שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם כְּחֶשְׁבּוֹן שְׁלֹשִׁים וּשְׁנַיִם אֱלֹהִים שֶׁל מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית. וּדְמוּת

פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם, שֶׁהוּא עֶשֶׂר אוֹתִיּוֹת שֶׁל הַשֵּׁם הַמְפֹרָשׁ, כְּנֶגֶד עֶשֶׂר אֲמִירוֹת, הֲרֵי אַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם. וְשִׁשִּׁים וְאַרְבָּעָה פָּנִים וּכְנָפַיִם עִם שְׁמוֹנָה אוֹתִיּוֹת שֶׁל חַשְׁמַל - שִׁבְעִים וּשְׁתַּיִם, וַעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר (שם) וְגַבֵּיהֶן, אֵלּוּ שִׁבְעִים וּשְׁתַּיִם כְּנָפַיִם. וְגִבֶּהָ לָהֶם, וְהֵם שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם פָּנִים. שֶׁהֵם בָּאוֹתִיּוֹת אֲצֶל הַנְּקֻדּוֹת, שֶׁעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר (קהלת ה) כִּי גָבֹהַּ מֵעַל גָּבֹהַּ שֹׁמֵר. וּגְבוֹהִים עֲלֵיהֶם - אֵלּוּ הַטְּעָמִים. וּבְגִלְגֻּלֵּם נֶאֱמַר (יחזקאל א) וְגַבֵּיהֶם מְלֵאוֹת עֵינַיִם סָבִיב לְאַרְבַּעְתָּן.

וְאִנּוּן נְקוּדִין כְּגַוְנָא דְּפַרְקִין דְּאֶצְבְּעָן דְּאִנּוּן עִגּוּלִין, וְאִנּוּן אַתְוָן כְּגַוְנָא דְּאֶצְבְּעָן. וְאִנּוּן טַעֲמֵי כְּגַוְנָא דְּעַיְנִין דְּמִתְנַהֲגִין כָּל אֵיבְרִין דְּגוּפָא אֲבַתְרֵיהוּ, וְאִנּוּן רְמִיזִין בְּהַאי שְׁמָא יְהֹוָה, וְעוֹד וְגַבֵּיהֶם מְלֵאוֹת עֵינַיִם סָבִיב לְאַרְבַּעְתָּם כְּגַוְנָא דָּא, וְאִתְמַר בְּגַדְפֵּין שְׁתַּיִם חוֹבְרוֹת אִישׁ כְּגוֹן (שמות כח) שְׁתֵּי כְתֵפוֹת חוֹבְרוֹת, ושתי מְכַסּוֹת אֶת גויותיהנה, כְּגוֹן עַל שְׁתֵּי קְצוֹתָיו וְחוֹבַר. שְׁתַּיִם חוֹבְרוֹת אִנּוּן יְמִינָא וּשְׂמָאלָא.

וְאוֹתָם הַנְּקֻדּוֹת כְּמוֹ פְּרָקֵי הָאֶצְבְּעוֹת שֶׁהֵם עִגּוּלִים, וְאוֹתָן הָאוֹתִיּוֹת כְּמוֹ שֶׁהָאֶצְבְּעוֹת. וְאוֹתָם הַטְּעָמִים כְּמוֹ הָעֵינַיִם שֶׁמַּנְהִיגִים אֶת כָּל אֵיבְרֵי הַגּוּף אַחֲרֵיהֶם, וְהֵם רְמוּזִים בַּשֵּׁם הַזֶּה יְהֹוָה. וְעוֹד וְגַבֵּיהֶם מְלֵאוֹת עֵינַיִם סָבִיב לְאַרְבַּעְתָּן כְּמוֹ זֶה ״, וְנֶאֱמַר בַּכְּנָפַיִם, שְׁתַּיִם חֹבְרוֹת אִישׁ, כְּמוֹ (שמות כח) שְׁתֵּי כְתֵפֹת חֹבְרֹת. וּשְׁתַּיִם מְכַסּוֹת אֵת גְּוִיֹּתֵיהֶנָה, כְּמוֹ אֶל שְׁנֵי קְצוֹתָיו וְחֻבָּר. שְׁתַּיִם חֹבְרוֹת - הֵם יָמִין וּשְׂמֹאל.

אִישׁ, ה' אִישׁ מִלְחָמָה. מָאן אִישׁ. לְזִמְנִין מֵעֵלָּא לְתַתָּא אִתְקְרִיאַת חָכְמָה אָדָם וְאִתְקְרֵי אִישׁ, וּתְלַת סְפִירָן תְּחוֹתֵהּ אִתְקְרִיאוּ תְּלַת חֵיוִן. וּלְזִמְנִין אִמָּא עִלָּאָה אִתְקְרִיאַת הָאָדָם, בְּתוֹסֶפֶת ה', חֶסֶד גְּבוּרָה תִּפְאֶרֶת תְּלַת חַיִּין, וּלְזִמְנִין תִּפְאֶרֶת אִתְקְרֵי אָדָם נָצַח הוֹד יְסוֹד תְּלַת חֵיוִן, לְזִמְנִין חָכְמָה אִישׁ. א' כֶּתֶר עִלָּאָה, י' חָכְמָה, ש' תְּשׁוּבָה, ה' חָכְמָה, ש' תְּשׁוּבָה, י' חָכְמָה, שׁ' תְּשׁוּבָה, דְּאִיהִי אִמָּא עִלָּאָה, שְׁתַּיִם חוֹבְרוֹת אִישׁ גְּדֻלָּה גְּבוּרָה. וּשְׁתַּיִם מְכַסּוֹת אִנּוּן נָצַח וְהוֹד. אֶת גויותיהנה, אֶת, דָּא צַדִּיק דְּאִיהוּ תַּרְגּוּם אוֹת.

אִישׁ - ה' אִישׁ מִלְחָמָה. מִי הָאִישׁ? לְפָעָמִים מִמַּעְלָה לְמַטָּה, נִקְרֵאת חָכְמָה אָדָם, וְנִקְרָא אִישׁ, וְשָׁלֹשׁ סְפִירוֹת תַּחְתָּיו נִקְרָאוּ שָׁלֹשׁ חַיּוֹת. וְלִפְעָמִים הָאֵם הָעֶלְיוֹנָה נִקְרֵאת הָאָדָם, בְּתוֹסֶפֶת ה'. חֶסֶד גְּבוּרָה תִּפְאֶרֶת שָׁלֹשׁ חַיּוֹת. וְלִפְעָמִים תִּפְאֶרֶת נִקְרֵאת אָדָם. נֶצַח הוֹד יְסוֹד שָׁלֹשׁ חַיּוֹת. וְלִפְעָמִים חָכְמָה אִישׁ. א' כֶּתֶר עֶלְיוֹן, י' חָכְמָה, ש' תְּשׁוּבָה, שֶׁהִיא הָאֵם הָעֶלְיוֹנָה, שְׁתַּיִם חֹבְרוֹת אִישׁ - גְּדֻלָּה וּגְבוּרָה. וּשְׁתַּיִם מְכַסּוֹת - הֵן נֶצַח וְהוֹד. אֵת גְּוִיֹּתֵיהֶנָה - אֶת זֶה צַדִּיק, שֶׁהוּא תַּרְגּוּם אוֹת.

אֶת גויותיהנה דָּא עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא דְּאִיהוּ גוּפָא, וּשְׁכִינְתֵּהּ טָבוּר דִּילֵהּ וְעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, עֲלֵיהוּ אִתְמַר (שמות כה) וְהָיוּ הַכְּרֻבִים פּוֹרְשֵׂי כְנָפַיִם לְמַעְלָה. מָאן גַּדְפִּין דִּילְהוֹן לְעֵלָּא יְמִינָא וּשְׂמָאלָא, סוֹבְבִים בְּכַנְפֵּיהֶם, תְּרֵי סַמְכֵי קְשׁוֹט. עַל הַכַּפֹּרֶת דָּא צַדִּיק דְּצָרִיךְ לְכַסָּאָה לֵהּ. וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל אָחִיו אִנּוּן חָכְמָה וּבִינָה דְּאִנּוּן אַנְפִּין דִּכְרוּבִים.

אֶת גְּוִיֹּתֵיהֶנָה - זֶה הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי שֶׁהוּא הַגּוּף, וּשְׁכִינָתוֹ הַטָּבוּר שֶׁלּוֹ וְהָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי, עֲלֵיהֶם נֶאֱמַר (שמות כה) וְהָיוּ הַכְּרֻבִים פֹּרְשֵׂי כְנָפַיִם לְמַעְלָה. מִי הַכְּנָפַיִם שֶׁלָּהֶם לְמַעְלָה? יָמִין וּשְׂמֹאל. סֹבְכִים

בְּכַנְפֵּיהֶם - שְׁנֵי עַמּוּדֵי אֱמֶת. עַל הַכַּפֹּרֶת - זֶה צַדִּיק שֶׁצָּרִיךְ לְכַסּוֹתוֹ. וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל אֲחִיו - הֵם חָכְמָה וּבִינָה, שֶׁהֵם הַפָּנִים שֶׁל הַכְּרוּבִים.

וּלְמָאן הָווֹ פָּרְשֵׁי גַּדְפֵּיהוּ וּמְסְתַּכְּלִין אִישׁ אֶל אֲחִיו לְהַהוּא דְּעָאל בְּכִתְרָא עִלָּאָה, דְּאִיהוּ מְכֻסֶּה דְּעֶלֶּה אִתְמַר בַּמַּפְלָא מִמְּךָ אַל תִּדְרֹשׁ וּבַמְכֻסֶּה מִמְּךָ אַל תַּחֲקֹר. וּכְרוּבִים לְגַבֵּיהּ גַּדְפַּיְהוּ פְּתִיחָן לְעֵלָּא, לְקַבְלֵיהּ לֵיהּ עֲלַיְהוּ (במדבר ז) וַיִּשְׁמַע אֶת הַקּוֹל, מִגּוֹ עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. מְדַבֵּר אֵלָיו, מִגּוֹ שְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה. וַיִּשְׁמַע אֶת הַקּוֹל לְעֵלָּא מִגּוֹ אַבָּא. וַיְדַבֵּר אֵלָיו, מִגּוֹ אִמָּא. וּמָאן שָׁמַע לֵיהּ עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. וּמִלּוֹלָא אִשְׁתְּמַע לְגַבֵּי שְׁכִינְתָּא.

וּלְמִי הָיוּ פּוֹרְשִׂים כַּנְפֵּיהֶם וּמִסְתַּכְּלִים אִישׁ אֶל אָחִיו? לְאוֹתוֹ שֶׁנִּכְנַס בְּכֶתֶר עֶלְיוֹן, שֶׁהוּא מְכֻסֶּה, שֶׁעָלָיו נֶאֱמַר בַּמַּפְלָא מִמְּךָ אַל תִּדְרֹשׁ וּבַמְכֻסֶּה מִמְּךָ אַל תַּחֲקֹר. וְהַכְּרוּבִים אֵלּוּ, כַּנְפֵּיהֶם פְּתוּחִים לְמַעְלָה לְקַבֵּל אוֹתוֹ עֲלֵיהֶם. (במדבר ז) וַיִּשְׁמַע אֶת הַקּוֹל - מִתּוֹךְ הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי. מְדַבֵּר אֵלָיו - מִתּוֹךְ הַשְּׁכִינָה הַתַּחְתּוֹנָה. וַיִּשְׁמַע אֶת הַקּוֹל - לְמַעְלָה מִתּוֹךְ הָאָב. וַיְדַבֵּר אֵלָיו - מִתּוֹךְ הָאֵם. וּמִי שָׁמַע אוֹתוֹ? הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי. וְהַדִּבּוּר נִשְׁמַע אֶל הַשְּׁכִינָה.

חִיזוּ רְבִיעָאָה וַחֲמִישָׁאָה מַמְרָאֵה מָתְנָיו וּלְמַעְלָה נֶצַח, וּמַמְרָאֵה מָתְנָיו וּלְמַטָּה הוֹד. דְּאִנּוּן תְּרֵין שׁוֹקִין. חִיזוּ שְׁתֵּיתָאָה, רְאִיתִי כְּמַרְאֵה אִישׁ, וְדָא גְּבוּרָה דְּמִתַּמָּן אִנּוּן שְׁנַיִם כְּרוּבִים זָהָב. דְּכֻלָּא אִיהוּ לִימִינָא, זָהָב לְשִׂמְאלָא. וְשֶׁבַע מִינֵי דַּהֲבָא אִתְכְּלִילָן בֵּהּ.

מַרְאֵה רְבִיעִי וַחֲמִישִׁי - מִמַּרְאֵה מָתְנָיו וּלְמַעְלָה, נֶצַח. וּמִמַּרְאֵה מָתְנָיו וּלְמַטָּה, הוֹד. שֶׁהֵם שְׁתֵּי שׁוֹקַיִם. הַמַּרְאֶה הַשִּׁשִּׁי - רְאִיתִי כְּמַרְאֵה אֵשׁ, וְזוֹ הַגְּבוּרָה, שֶׁמִּשָּׁם אוֹתָם שְׁנַיִם כְּרוּבִים זָהָב. שֶׁכֻּלָּם הוּא לְיָמִין, הַזָּהָב לִשְׂמֹאל. וְשִׁבְעָה מִינֵי זָהָב נִכְלָלִים בּוֹ.

חִיזוּ שְׁבִיעָאָה כְּמַרְאֵה הַקֶּשֶׁת אֲשֶׁר יִהְיֶה בֶּעָנָן. מָאן עֲנָנָא, דָּא חֶסֶד דְּסָלִיק ע"ב וּבֵהּ אִתָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעָב הֶעָנָן, בַּעֲבוּר יִשְׁמַע עַמִּי לְמַלְּלָא עִם מֹשֶׁה. וּבֵהּ אִי ע"ב דְּאִיהוּ חֶסֶד אִתְחַזְיָא קֶשֶׁת דְּאִיהוּ צַדִּיק בְּגוֹוְנוֹי נְהִירִין, דְּאִנּוּן ג' גְּוָנִין דְּתִלְתָּ אֲבָהָן, וּבֵהּ אִתְכְּלִילָן. וּבְגִין דָּא אִתְמַר בַּצַּדִּיק וַיְכַלּוּ דְּסָלִיק ע"ב, דְּבֵהּ אִתְכְּלִילָן תְּלָתָ אֲבָהָן, דְּאִתְמַר בְּהוּ בַּכֹּ"ל מִכֹּ"ל כֹּ"ל. וּבְאִלֵּין תְּלָתָ גְּוָנִין וּרְאִיתִיהָ לִשְׁכִינְתָּא לְזַכּוֹר בְּרִית עוֹלָם.

הַמַּרְאֶה הַשְּׁבִיעִי - כְּמַרְאֵה הַקֶּשֶׁת אֲשֶׁר יִהְיֶה בֶּעָנָן. מִי הֶעָנָן? זֶה הַחֶסֶד שֶׁעוֹלֶה שִׁבְעִים וּשְׁתַּיִם, וּבוֹ בָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּעָב הֶעָנָן בַּעֲבוּר יִשְׁמַע הָעָם (כשבא) לְדַבֵּר עִם מֹשֶׁה. וּבוֹ יֵשׁ שִׁבְעִים וּשְׁתַּיִם שֶׁהוּא חֶסֶד, נִרְאֵית קֶשֶׁת שֶׁהִיא צַדִּיק בִּגְוָנֶיהָ הַמְאִירִים, שֶׁהֵם שְׁלֹשָׁה גְּוָנִים שֶׁל שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, וּבוֹ הֵם נִכְלָלִים. וּמְשׁוּם זֶה נֶאֱמַר בַּצַּדִּיק וַיְכַלּוּ, שֶׁעוֹלֶה שִׁבְעִים וּשְׁתַּיִם, שֶׁבּוֹ נִכְלָלִים שְׁלֹשֶׁת הָאָבוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם בַּכֹּ"ל מִכֹּ"ל כֹּ"ל. וּבְאִלֵּו שְׁלֹשֶׁת הַגְּוָנִים, וּרְאִיתִיהָ, אֶת הַשְּׁכִינָה, לִזְכֹּר בְּרִית עוֹלָם.

דְּצַדִּיק אִיהוּ אֶלֶף שְׁתֵּיתָאָה יוֹם הַשִּׁשִּׁי. וְנָטִיל בֵּימִינָא דְּאִיהוּ חֶסֶד כְּלִיל ע"ב וּבְגִינֵהּ אִתְּמַר (בראשית א) וְאַתָּה לְךָ לְקֵץ וְתָנוּחַ בְּצַדִּיק וְתַעֲמֹד לְגֹרָלְךָ לְקֵץ הַיָּמִין, דְּאִיהוּ יְמִינָא דְּבֵהּ (ישעיה נב) כִּי עַיִן בְּעַיִן יִרְאוּ בְּשׁוּב ה' צִיּוֹן. וְנָטִיל בְּע"ב דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, דְּבֵהּ וַיְהִי

מַבְדִּיל בֵּין מַיִם לְמַיִם, וּבְגִינָא אִתְמַר לְלִבִּי גִּלִּיתִי ולמהר"ש לֹא גִּלִּיתִי. לְלִבִּי גִּלִּיתִי וּלְאֵבָרַי לֹא גִּלִּיתִי. (חסר כאן) (נראה דקץ) אִית בְּכָל דָּרָא וְדָרָא כְּפוּם זְכְוָן דִּילְהוֹן. בְּכָל מָאתֵי דְּדָרָא כְּפוּם דְּרַב דָּרָא נוֹטִים אֲבַתְרֵה. וְאִם חוֹבִין מִתְרַבִּין עָלַהּ, אָמַר רִבִּי חִיָּא פֻּרְקָנָא עַד דָּרָא אָחֳרָא. וּבְגִין דָּא כָּל הַקְּצִין כָּלוּ, וְכוֹלָא תַּלְיָא בִּתְיוּבְתָּא וּבְזְכְוָן דְּמִדּוֹת דְּכָל דָּרָא וְדָרָא. אֲבָל קֵץ וּזְמַן דְּשׁוּשָׁא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לָא תַּלְיָא בִּזְכְוָן וּבְמִדּוֹת דְּכָל דָּרָא וְדָרָא, אֶלָּא בֵּהּ תַּלְיָא, הָדָא הוּא דִּכְתִיב (ישעיה מח) לְמַעֲנִי לְמַעֲנִי אֶעֱשֶׂה, וְאַעַשׂ לְמַעַן שְׁמִי. וּבְגִין דָּא כָּל קֵץ דְּכָל דָּרָא כְּפוּם זְכְוָן דִּבְנֵי נָשָׁא אִיהוּ. וְקֵץ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לֹא תַּלְיָא בִּזְכְוָן דִּלְהוֹן.

שֶׁהַצַּדִּיק הוּא הָאֶלֶף הַשִּׁשִּׁי, הַיּוֹם הַשִּׁשִּׁי. וְנוֹסַע בִּימִין, שֶׁהוּא חֶסֶד כּוֹלֵל שִׁבְעִים וּשְׁתַּיִם, וּבִשְׁבִילוֹ נֶאֱמַר (דניאל יב) וְאַתָּה לֵךְ לַקֵּץ וְתָנוּחַ, בְּצַדִּיק, וְתַעֲמֹד לְגֹרָלְךָ לְקֵץ הַיָּמִין. שֶׁהוּא הַיָּמִין. שֶׁבּוֹ (ישעיה נב) כִּי עַיִן בְּעַיִן יִרְאוּ בְּשׁוּב ה' צִיּוֹן. וְנוֹסַע בְּע"ב שֶׁל הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי, שֶׁבּוֹ (בראשית א) וַיְהִי מַבְדִּיל בֵּין מַיִם לָמָּיִם. וּבִשְׁבִילָהּ נֶאֱמַר לְלִבִּי גִּלִּיתִי, וּלְמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת לֹא גִּלִּיתִי. לְלִבִּי גִּלִּיתִי, וּלְאֵיבָרַי לֹא גִּלִּיתִי. (חסר כאן) (נראה שקץ) יֵשׁ בְּכָל דּוֹר וָדוֹר כְּפִי זְכֻיּוֹתֵיהֶם, בְּכָל מוֹרֵה הַדּוֹר כְּפִי שָׁרֹב הַדּוֹר נוֹטִים אַחֲרָיו. וְאִם הַחֲטָאִים מִתְרַבִּים עָלֶיהָ - אָמַר רַבִּי חִיָּיא, הַגְּאֻלָּה (נדחית) עַד הַדּוֹר הָאַחֲרוֹן. וּמִשּׁוּם זֶה כָּל הַקְּצִין כָּלוּ, וְהַכֹּל תָּלוּי בַּתְּשׁוּבָה וּבַזְכֻיּוֹת שֶׁל הַמִּדּוֹת שֶׁל כָּל דּוֹר וָדוֹר. אֲבָל הַקֵּץ וְהַזְּמַן שֶׁשָּׁם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא תָּלוּי בַּזְכֻיּוֹת וּבַמִּדּוֹת שֶׁל כָּל דּוֹר וָדוֹר, אֶלָּא בּוֹ תָּלוּי! זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה מח) לְמַעֲנִי לְמַעֲנִי אֶעֱשֶׂה, (יחזקאל כ) וְאַעַשׂ לְמַעַן שְׁמִי. וּמִשּׁוּם זֶה כָּל קֵץ שֶׁל כָּל דַּרְגָּה הוּא כְּפִי הַזְּכֻיּוֹת שֶׁל בְּנֵי הָאָדָם הוּא, וְהַקֵּץ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא תָּלוּי בִּזְכֻיּוֹתֵיהֶם.

וְאִית ע"ב בָּתַר אֶלֶף חֲמִישָׁאָה כְּפוּם הַהִיא מִדָּה. וְאִית ע"ב בְּתַר אֶלֶף וּמָאתָן, כְּפוּם הַהִיא מִדָּה וְאִית מָאתָן וַחֲמִשִּׁין וְשִׁית דנח דִּילֵהּ, כִּי עַיִן בְּעַיִן יִרְאוּ קֵץ אָחֳרָא אִית רמ"ה כְּפוּם מִדָּה, וְהַאי דַּרְגָּא דְּרַעֲוָא דְּאִיהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. תְּרֵין קְצִין אַאֲרִיךְ. וְדָא וְכָל חֶשְׁבּוֹנוֹת וְגִימַטְרִיאוֹת דְּקִצִּים, אִנּוּן פַּרְפָּרָאוֹת לַחָכְמָה מִכְּתָרָא לְעֵלָּא לֵית קֵץ וְחֶשְׁבָּן, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בַּעַל סֵפֶר יְצִירָה וְלִפְנֵי אֶחָד מָה אַתָּה סוֹפֵר. רֵישָׁא דְּכָל קְצִין חָכְמָה, סוֹפָא דְּכָל קְצִין אִיהוּ, דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא עֶשְׂרָאָה.

וְיֵשׁ שִׁבְעִים וּשְׁתַּיִם אַחַר הָאֶלֶף הַחֲמִישִׁי כְּפִי הַמִּדָּה הַהִיא. וְיֵשׁ שִׁבְעִים וּשְׁתַּיִם אַחַר אֶלֶף וּמָאתַיִם כְּפִי הַמִּדָּה הַהִיא. וְיֵשׁ מָאתַיִם וַחֲמִשִּׁים וְשֵׁשׁ שֶׁל נֹחַ שֶׁלּוֹ, כִּי עַיִן בְּעַיִן יִרְאוּ קֵץ אַחַר יֵשׁ מָאתַיִם אַרְבָּעִים וְחָמֵשׁ כְּפִי (אותה) הַמִּדָּה, וְהַדַּרְגָּה הַזּוֹ שֶׁל רָצוֹן שֶׁהוּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. שְׁנֵי קְצִין אַאֲרִיךְ. וְזֶה וְכָל הַחֶשְׁבּוֹנוֹת וְגִימַטְרִיאוֹת שֶׁל קִצִּים הֵם פַּרְפָּרָאוֹת לַחָכְמָה מִכֶּתֶר לְמַעְלָה אֵין קֵץ וְחֶשְׁבּוֹן, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בַּעַל סֵפֶר יְצִירָה: וְלִפְנֵי אֶחָד מָה אַתָּה סוֹפֵר. הָרֹאשׁ שֶׁל כָּל הַקְּצִים - חָכְמָה, הַסּוֹף שֶׁל כָּל הַקְּצִים הוּא, שֶׁהַשְּׁכִינָה הִיא הָעֲשִׂירִית.

עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא כָּלִיל רֵישָׁא וְסוֹפָא דְּכָל קְצִין. וְכָל סוֹף אִיהוּ בְּצַדִּיק, וְכוֹלָא אִתְכְּלִיל בְּצַדִּיק דְּכָלִיל תְּלָת אֲבָהָן דִּבְהוֹן אִתְקְרֵי שְׁבִיעִי תְּלָת זְמָנִין. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (בראשית ב)

וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי. וְהַאי אִיהוּ בְּעָב הֶעָנָן, וּמַנֵּהּ אִשְׁתְּכַח שֵׁם בֵּן ע"ב שְׁמָהָן וַיִּסַּ"ע וַיָּב"א וַיֵּי"ט, דְּאִנּוּן כְּלָל וּפְרָט וּכְלָל, דְּאִתְכְּלִילָן בְּמַיָּא אֶשָּׁא וְרוּחָא. וְאִנּוּן יַמָּא וַאֲוִירָא וּרְקִיעָא.

הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי כּוֹלֵל הָרֹאשׁ וְהַסּוֹף שֶׁל כָּל הַקְּצִים, וְכָל סוֹף הוּא בְּצַדִּיק, וְהַכֹּל נִכְלָל בְּצַדִּיק שֶׁכּוֹלֵל שִׁלְשֶׁת הָאָבוֹת שֶׁבָּהֶם נִקְרָא שְׁבִיעִי שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים. וְהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית ב) וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי. וְזֶהוּ בְּעַב הֶעָנָן, וּמִמֶּנּוּ נִמְצָא הַשֵּׁם בֶּן שִׁבְעִים וּשְׁתַּיִם שְׁמוֹת וַיִּסַּ"ע וַיָּב"א וַיֵּי"ט, שֶׁהֵם כְּלָל וּפְרָט וּכְלָל, שֶׁנִּכְלָלִים בְּמַיִם אֵשׁ וְרוּחַ, וְהֵם יָם וַאֲוִיר וְרָקִיעַ. וְאִנּוּן יַמָּא וְתָקְפָּא דִּימִינָא, מַלְאַךְ הַחֶסֶד וְדָא מִיכָאֵל, דְּאִיהוּ עַל שֵׁם (שמות טו) מִי כָמוֹךָ בָּאֵלִים ה', דִּי שְׁמֵהּ מכבי דְּסָלִיק ע"ב, בְּחֲשְׁבָּן אָתוֹ וּנְהוֹרָא דִּילֵהּ מ"ב. וְדָא חֵילָא דִּילֵהּ (ישעיה מג) כִּי תֵלֵךְ בְּמוֹ אֵשׁ לֹא תִכָּוֶה. דְּדָא מְכַבֵּי אֶשָּׁא, וּמִיכָאֵל אִיהוּ דְּמוּת אַרְיֵה דְּאִיהוּ אַרְיֵה מַמָּיִם. (שמות טו) וַיֵּט מֹשֶׁה אֶת יָדוֹ עַל הַיָּם, וַיָּשֶׁם אֶת הַיָּם לְחָרָבָה בְּתֻקְפָּא דְּגַבְרִיאֵל שְׁלִיחָא דִּגְבוּרָה דְּמָמָנָא עַל חָרְבָּה. וּבְגִין דָּא אִתְמַר בֵּהּ וַיָּשֶׂם אֶת הַיָּם לְחָרָבָה, מִסְטָרָא דְּאוּרִיאֵל שְׁלִיחָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, אַפְרִישׁ בֵּין מַיָּא וְאֶשָּׁא. הָדָא הוּא דִּכְתִיב וַיָּבֹא בֵּין מַחֲנֵה מִצְרַיִם דְּאִיהִי אֶשָּׁא נוּכְרָאָה, וּבֵין מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל דְּאִיהִי מַיָּא.

וְהֵם הַיָּם וְתֻקְפָּהּ הַיְמִין, מַלְאַךְ הַחֶסֶד, וְזֶה מִיכָאֵל, שֶׁהוּא עַל שֵׁם (שמות טו) מִי כָמוֹךָ בָּאֵלִים ה', שֶׁשְּׁמוֹ מִכְבֵּי שֶׁעוֹלֶה לְשִׁבְעִים וּשְׁתַּיִם בְּחֶשְׁבּוֹן אוֹתִיּוֹת, וְאוֹרוֹ אַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם. וְזֶהוּ כֹּחוֹ, (ישעיה מג) כִּי תֵלֵךְ בְּמוֹ אֵשׁ לֹא תִכָּוֶה. שֶׁזֶּה מְכַבֶּה אֵשׁ, וּמִיכָאֵל הוּא דְּמוּת אַרְיֵה, שֶׁהוּא אַרְיֵה מַמָּיִם. (שמות טו) וַיֵּט מֹשֶׁה אֶת יָדוֹ עַל הַיָּם, וַיָּשֶׂם אֶת הַיָּם לְחָרָבָה, בְּכֹחַ שֶׁל גַּבְרִיאֵל שְׁלִיחַ הַגְּבוּרָה שֶׁמְּמֻנֶּה עַל חָרְבָּה. וּמִשּׁוּם זֶה נֶאֱמַר בּוֹ וַיָּשֶׂם אֶת הַיָּם לְחָרָבָה, מֵהַצַּד שֶׁל אוּרִיאֵל, שְׁלִיחוֹ שֶׁל הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי, הִפְרִיד בֵּין מַיִם וְאֵשׁ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב, וַיָּבֹא בֵּין מַחֲנֵה מִצְרַיִם, שֶׁהִיא אֵשׁ נָכְרִיָּה, וּבֵין מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִיא מַיִם.

וַיְהִי הֶעָנָן מִימִינָא וְהַחֹשֶׁךְ דְּרַשִׁיעַיָּא מִשְּׂמָאלָא, דְּאָזַל לְקַטְרָגָא לְסִטְרָא דִּשְׂמָאלָא דְּגְבוּרָה וְלֹא קָרַב זֶה אֶל זֶה כָּל הַלַּיְלָה, וּכְמָא דְּאִתְפְּרִישׁ בֵּין שְׂמָאלָא דְּסִטְרָא אָחֳרָא לִימִינָא דְּקוּדְשָׁא דְּלָא אִתְקְרִיב לְגַבֵּהּ הָכֵי מִיַּחֵד בֵּן יְמִינָא וּשְׂמָאלָא דְּקוּדְשָׁא, דְּבֵהּ שְׁמָהָן וּסְפִירָן וְאַתְוָן וְהַוְיָן מְשֻׁלָּשִׁין, וּבְגִין דָּא וה"ו וכו' מְשֻׁלָּשׁ בְּתֹלֶת אַתְוָן. בְּגִין דְּיִשְׂרָאֵל שְׁלִישֵׁי לְכֹהֵן וְלֵוִי, אֲבָל שְׁמָהָן מְרֻבָּעִין וְאַתְוָן דְּתֵבָה אַרְבַּע אִנּוּן מִשְּׁכִינְתָּא. וְתִשַּׁע סְפִירוֹת אִנּוּן מְשֻׁלָּשִׁין בְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא'. כְּגַוְונָא דָּא חָ'כְ'מָה חֻ"סָ"ד נָ"צַ"ח כֶּ"תֶ"ר תִּפְאֶ"רֶת יְ"סו"ד בִּ"ינָ"ה גְּ"בו"רָ"ה הו"ד, וּמַלְכוּת עֶשְׂרִי לוֹן, וּרְבִיעַי לוֹן מִסְטָרָא דְּאִמָּא עִלָּאָה, אִיהִי תְּמִינָאָה, וּתְלַת סְפִירָן אִלֵּין, לְבוּשַׁיְהוּ חֹשֶׁךְ עָנָן וַעֲרָפֶל. חֹשֶׁךְ לִשְׂמָאלָא, עָנָן לִימִינָא, וַעֲרָפֶל בְּאֶמְצָעִיתָא, תְּחוֹת שָׁמַיִם דְּאִיהוּ עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, הָדָא הוּא דִּכְתִיב (תהלים יח) וַיֵּט שָׁמַיִם וַיֵּרֶד וַעֲרָפֶל תַּחַת רַגְלָיו. בֶּעָנָן דְּנָפִיק קָלָא, דְּאִתְמַר בֵּהּ (שם צז) קוֹל ה' עַל הַמָּיִם.

וַיְהִי הֶעָנָן מִיָּמִין, וְהַחֹשֶׁךְ שֶׁל הָרְשָׁעִים מִשְּׂמֹאל, שֶׁהָלַךְ לְקַטְרֵג לְצַד הַשְּׂמֹאל שֶׁל גְּבוּרָה, וְלֹא קָרַב זֶה אֶל זֶה כָּל הַלַּיְלָה. וּכְמוֹ שֶׁהִפְרִיד בֵּין הַשְּׂמֹאל שֶׁל הַצַּד הָאַחֵר לַיָּמִין שֶׁל הַקֹּדֶשׁ שֶׁלֹּא הִתְקָרֵב אֵלֶיהָ, כָּךְ מִיַּחֵד בֵּין הַיָּמִין וְהַשְּׂמֹאל שֶׁל הַקֹּדֶשׁ, שֶׁבּוֹ הַשָּׂמוֹת וְהַסְּפִירוֹת וְהָאוֹתִיּוֹת וְהַהֲוָיוֹת מְשֻׁלְשׁוֹת, וּמְשׁוּם זֶה וה"ו וְכוּ' מְשֻׁלָּשׁ בְּשָׁלֹשׁ אוֹתִיּוֹת, מְשׁוּם שֶׁיִּשְׂרָאֵל שְׁלִישֵׁי לַכֹּהֵן וְלַלֵּוִי. אֲבָל שָׂמוֹת מְרֻבָּעִים וְאוֹתִיּוֹת שֶׁל תֵּבָה אַרְבַּע הֵם מֻהַשְׁכִּינָה. וְתֵשַׁע סְפִירוֹת הֵן מְשֻׁלָּשׁוֹת בָּעַמּוּד הָאֶמְצָעִי, כְּמוֹ זֶה: חָ'כְ'מָה חֶסְ'ד נֵצ'ח כֶּתְ'ר תִּפְאֶרֶ'ת יְסוֹ'ד בִּינָ'ה גְּבוּר'ה הוֹ'ד, וּמַלְכוּת הִיא עֲשִׂירִית לָהֶם, וּרְבִיעִית לָהֶם הָאֵם הָעֶלְיוֹנָה, הִיא שְׁמִינִית, וּשְׁלֹשׁ הַסְּפִירוֹת הַלָּלוּ לְבוּשָׁם חֹשֶׁךְ עָנָן וַעֲרָפֶל. הַחֹשֶׁךְ לִשְׂמֹאל, הֶעָנָן לְיָמִין, וְהָעֲרָפֶל בָּאֶמְצַע, תַּחַת הַשָּׁמַיִם שֶׁהוּא הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים יח) וַיֵּט שָׁמַיִם וַיֵּרֶד וַעֲרָפֶל תַּחַת רַגְלָיו. בֶּעָנָן שֶׁיּוֹצִיא קוֹל, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (שם כט) קוֹל ה' עַל הַמָּיִם.

וְכַמָּה קָלִים מִתְפּוֹצְצִין מִנֵּהּ, דְּאִתְמַר בְּהוֹן מִקּוֹלוֹת מַיִם רַבִּים, מִסְטָרָא דִּגְבוּרָה דְּתַמָּן חֹשֶׁךְ, דְּבֵהּ (בראשית כ) יִצְחָק וַתִּכְהֶיןָ עֵינָיו מִרְאוֹת, דְּנָפִיק קָלָא דְּאִתְמַר בֵּהּ קוֹל ה' חוֹצֵב לַהֲבוֹת אֵשׁ, וּמִסִּטְרָא דַּעֲרָפֶל קָלָא דְּאִתְמַר בֵּהּ קוֹל ה' בֶּהָדָר, הַיְדוּעַ לְיִשְׂרָאֵל נָפִיק סָבָא, הָדָא הוּא דִּכְתִיב (ויקרא מט) וְהָדַרְתָּ פְּנֵי זָקֵן.

וְכַמָּה קוֹלוֹת מִתְפּוֹצְצִים מִמֶּנּוּ, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (שם צג) מִקֹּלוֹת מַיִם רַבִּים, מִצַּד הַגְּבוּרָה שֶׁשָּׁם חֹשֶׁךְ, שֶׁבּוֹ (בראשית כז) יִצְחָק וַתִּכְהֶיןָ עֵינָיו מֵרְאֹת. דּוֹפֵק קוֹל שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (תהלים כט) קוֹל ה' חֹצֵב לַהֲבוֹת אֵשׁ, וּמִצַּד הֶעָרָפֶל דּוֹפֵק הַקּוֹל שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ קוֹל ה' בֶּהָדָר, הַיְדוּעַ הַדּוּר לְיִשְׂרָאֵל דּוֹפֵק זָקֵן. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ויקרא מט) וְהָדַרְתָּ פְּנֵי זָקֵן.

תְּלָת קָלִין אֲחֲרָנִין מְנָצְחִין הוֹד יְסוֹד, דְּאִנּוּן לָקֳבֵל תְּלָת אֲבָהָן קָלָא שְׁבִיעָאָה מֵאִמָּא עִלָּאָה נַפְקָא. וְלָקֳבֵל תְּלָת אֲבָהָן אִנּוּן, זַיִת לִימִינָא. נֵר לִשְׂמָאלָא. עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא פְּתִילָה דְּאִתָּאֲחִיד בְּתַרְוַיְהוּ. דְּאִיהִי עֵץ פְּרִי עוֹשֶׂה פְּרִי לְמִינוֹ. אֲשֶׁר זַרְעוֹ בוֹ עַל הָאָרֶץ, דָּא מָאנָא דְּשַׁרְגָּא וְנֵר דְּשַׁבָּת מִסִּטְרָא דִּגְבוּרָה אִתּוּקְדַת וְאִתְנְהָרַת. לְמָאן דְּקָרִיב אֶשָּׁא נוּכְרָא לְגַבֵּהּ דִּבְנֵינֵהּ מָנֵי לֹא תְבַעֲרוּ אֵשׁ בְּכָל מֹשְׁבֹתֵיכֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת, וּשְׁכִינְתָּא אוֹף הָכֵי אִתְקְרִיאַת נֵר מִסִּטְרָא דְּשִׂמְאלָא, וְאִתְקְרִיאַת אוֹר מִסִּטְרָא דִּימִינָא, דְּתַמָּן (שמות כז) זַיִת זַךְ לְהַעֲלוֹת נֵר תָּמִיד, וְאִיהוּ שֻׁמָּן לַמָּאוֹר דְּאִיהוּ כִּי נֵר מִצְוָה וְתוֹרָה אוֹר. וְאִיהִי פְּתִילָה מִסִּטְרָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא דְּאָחִיד בְּתַרְוַיְהוּ.

שְׁלֹשָׁה קוֹלוֹת אֲחֵרִים מְנַצְּחִים הוֹד יְסוֹד, שֶׁהֵם כְּנֶגֶד שְׁלֹשֶׁת הָאָבוֹת. הַקּוֹל הַשְּׁבִיעִי יוֹצֵא מִן הָאֵם הָעֶלְיוֹנָה. וּכְנֶגֶד שְׁלֹשֶׁת הָאָבוֹת הֵם. הַזַּיִת לְיָמִין, נֵר לִשְׂמֹאל, הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי פְּתִילָה שֶׁאֲחוּזָה בִּשְׁנֵיהֶם, שֶׁהִיא עֵץ פְּרִי עֹשֶׂה פְּרִי לְמִינוֹ. אֲשֶׁר זַרְעוֹ בוֹ עַל הָאָרֶץ, זֶה הַכְּלִי שֶׁל הַנֵּר, וְנֵר שֶׁל שַׁבָּת מִצַּד הַגְּבוּרָה בּוֹעֶרֶת וּמוּאֶרֶת. אוֹי לְמִי שֶׁמַּקְרִיב אֵשׁ זָרָה אֵלֶיהָ, שֶׁבִּגְלָלוֹ צִוָּה לֹא תְבַעֲרוּ אֵשׁ בְּכֹל מֹשְׁבֹתֵיכֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת, וְאַף הַשְּׁכִינָה כָּךְ נִקְרֵאת נֵר מִצַּד הַשְּׂמֹאל, וְנִקְרֵאת אוֹר מִצַּד הַיָּמִין, שֶׁשָּׁם (שמות כז) זַיִת זַךְ וְכוּ' לְהַעֲלוֹת

נַר תָּמִיד, וְהוּא שֶׁמֶן לַמָּאוֹר, שֶׁהִיא כִּי נֵר מִצְוָה וְתוֹרָה אוֹר, וְהִיא פְּתִילָה מִצַּד הַעֲמוּד הָאֶמְצָעִי שֶׁאוֹחֵז בִּשְׁנֵיהֶם.

וּכְגַוְנָא דָּא, זֶרַע דְּבַר נָשׁ לְקֶבֶל מִשְׁחָא וּבְרִית מִילָה לְקֶבֶל פְּתִילָה. נֵר ה' נִשְׁמַת אָדָם, לְקֶבֶל נֵר דְּשַׁרְגָּא. חִיזוּ תְּמִינָאָה אִמָּא עִלָּאָה אִתְקְרִיאַת כֵּן מַרְאֶה הַנֹּגַהּ סָבִיב, מט"ה הָאֱלֹהִים. הַנֹּגַהּ מִסְטָרָא דִּימִינָא מַטֶּה כְּלַפֵּי חֶסֶד, לְרַחֵם עַל מָארֵי תְּיוּבְתָּא דְּבֵהּ אִתְמַר, כִּי יְמִינְךָ פְּשׁוּטָה לְקַבֵּל שָׁבִים, מִסִּטְרָא דִּשְׂמָאלָא מַטֵּה הָאֱלֹהִים, לְמָחֲאָה בֵּהּ לְרִשְׁיעָיָא. הָדָא הוּא דִּכְתִיב וּמַטְךָ אֲשֶׁר הִכִּיתָ בּוֹ אֶת הַיְאֹר קַח בְּיָדְךָ וְהָלַכְתָּ, וְשֶׁבַע שַׁבָּתוֹת, לְכָל חַד שֶׁבַע יוֹמִין סַלְקִין מ"ט. וְהַאי אִיהוּ וְסָפַרְתָּ לְךָ שֶׁבַע שַׁבָּתוֹת שָׁנִים, אִנּוּן מ"ט שָׁנִים. ומ"ט יוֹמִין שֶׁבַע שַׁבָּתוֹת לְקֶבֶל שֶׁבַע שְׁמָהָן אִלֵּין דְּאִנּוּן.

וּכְמוֹ זֶה זֶרַע שֶׁל אָדָם כְּנֶגֶד שֶׁמֶן, וּבְרִית מִילָה כְּנֶגֶד פְּתִילָה. נֵר ה' נִשְׁמַת אָדָם כְּנֶגֶד נֵר שֶׁל מְנוֹרָה. הַמַּרְאֶה הַשְּׁמִינִי, הַאֵם הָעֶלְיוֹנָה נִקְרֵאת - כֵּן מַרְאֶה הַנֹּגַהּ סָבִיב, מט"ה הָאֱלֹהִים. הַנֹּגַהּ מִצַּד הַיָּמִין מַטֶּה כְּלַפֵּי חֶסֶד, לְרַחֵם עַל בַּעֲלֵי הַתְּשׁוּבָה, שֶׁבּוֹ נֶאֱמַר כִּי יְמִינְךָ פְּשׁוּטָה לְקַבֵּל שָׁבִים. מִצַּד הַשְּׂמֹאל מַטֵּה הָאֱלֹהִים, לְהַכּוֹת בּוֹ אֶת הָרְשָׁעִים. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שמות יז) וּמַטְךָ אֲשֶׁר הִכִּיתָ בּוֹ אֶת הַיְאֹר קַח בְּיָדְךָ וְהָלָכְתָּ. וְשֶׁבַע שַׁבָּתוֹת, לְכָל אַחַת שִׁבְעָה יָמִים, עוֹלִים לְאַרְבָּעִים וְתֵשַׁע. וְזֶהוּ (ויקרא כה) וְסָפַרְתָּ לְךָ שֶׁבַע שַׁבְּתֹת שָׁנִים, הֵם אַרְבָּעִים וְתֵשַׁע שָׁנִים. וְאַרְבָּעִים וְתִשְׁעָה יָמִים שֶׁבַע שַׁבָּתוֹת, כְּנֶגֶד שִׁבְעַת הַשֵּׁמוֹת הָאֵלֶּה, שֶׁהֵם:

אב"ג ית"ץ קר"ע שט"ן נג"ד יכ"ש בט"ר צת"ג חק"ב טנ"ע יג"ל פז"ק שקוצי"ת אִנּוּן שֶׁבַע שְׁמָהָן וּלְכָל חַד שִׁית אַתְוָן, לְקֶבֶל שִׁית יוֹמֵי שָׁבוּעַ לְכָל שַׁבָּת וְשַׁבָּת. וְאִלֵּין אִנּוּן דְּאִתְמַר (ישעיה ו) שְׂרָפִים עוֹמְדִים מִמַּעַל לוֹ שֵׁשׁ שֵׁשׁ כְּנָפַיִם שֵׁשׁ כְּנָפַיִם לְאֶחָד. וְכֻלְּהוּ מ"ט שֶׁבַע שַׁבָּתוֹת, וְאַרְבָּעִין וּתְרֵין יוֹמִין דְּחוֹל. וְשֶׁבַע שַׁבָּתוֹת שֶׁבַע סְפִירָן לְכָל חַד שִׁית דַּרְגִּין וְסַלְקִין מ"ט פָּנִים טָהוֹר דְּאוֹרַיְתָא אִמָּא עִלָּאָה חֲמִשִּׁים יוֹם דִּסְפִירַת הָעֹמֶר. ה' עִלָּאָה מִן מט"ה וּתְלַת דַּרְגִּין אִנּוּן עִלָּאִין, שְׂרָפִים וְחַיּוֹת וְאוֹפַנֵּי קֹדֶשׁ.

אב"ג ית"ץ, קר"ע שט"ן, נג"ד יכ"ש, בט"ר צת"ג, חק"ב טנ"ע, יג"ל פז"ק, שק"ו צי"ת, הֵם שִׁבְעָה שֵׁמוֹת, וּלְכָל אַחַת שֵׁשׁ אוֹתִיּוֹת כְּנֶגֶד שִׁשֶּׁת יְמֵי הַשָּׁבוּעַ לְכָל שַׁבָּת וְשַׁבָּת. וְאֵלּוּ הֵם שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה ו) שְׂרָפִים עֹמְדִים מִמַּעַל לוֹ שֵׁשׁ כְּנָפַיִם שֵׁשׁ כְּנָפַיִם לְאֶחָד. וְכֻלָּם אַרְבָּעִים וְתֵשַׁע שֶׁבַע שַׁבָּתוֹת, וְאַרְבָּעִים וּשְׁנַיִם יָמִים שֶׁל חֹל. וְשֶׁבַע שַׁבָּתוֹת שֶׁבַע סְפִירוֹת, לְכָל אַחַת שֵׁשׁ דְּרָגוֹת, וְעוֹלִים לְאַרְבָּעִים וְתִשְׁעָה פָּנִים טָהוֹר שֶׁל הַתּוֹרָה. הָאֵם הָעֶלְיוֹנָה חֲמִשִּׁים יוֹם שֶׁל סְפִירַת הָעֹמֶר. ה' הָעֶלְיוֹנָה מִן מַטֶּ"ה. וְשָׁלֹשׁ דְּרָגוֹת הֵן עֶלְיוֹנוֹת - שְׂרָפִים וְחַיּוֹת וְאוֹפַנֵּי הַקֹּדֶשׁ.

שְׂרָפִים בְּהוֹן פָּרְחַת אִמָּא עִלָּאָה דְּאִיהִי נִשְׁמַת כָּל חַי, וּמִנַּהּ נִשְׁמַת חַיִּים דְּבַר נָשׁ, דְּאִתְמַר בֵּהּ וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיִּים. וּבַשְּׂרָפִים דְּאִתְמַשְּׁכָן מֵאִלֵּין אִיהִי פָּרְחַת בְּכָל לֵילְיָא לְגַבֵּי אִמָּא עִלָּאָה וּבְכָל שַׁעֲתָא דַּחֲזָרַת בְּתִשׁוּבָה, דִּבְגִינָא אִתְמַר וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ

הָאָדָ"ם חֲשְׁבָּנֵהּ חַמְשִׁין. רוּחָא דְקוּדְשָׁא דְאִתְמַר בָּהּ וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמָּיִם. דְּאִנּוּן בְּנֵי תּוֹרָה, מַיִם דְּאוֹרַיְתָא, אִינְטִילַת מֵעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. הַאי סְלִיקַת בְּכָל לֵילְיָא בְּד' חֱיָון, דְּלְכָל חַד ד' גַּדְפִּין וּבְהוֹן פָּרְחִין לְעֵלָּא לְגַבֵּי עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא דְּאִיהוּ כָּלִיל יאהדונהי יהוה מִימִינָא אֲדֹנָי מִשְּׂמָאלָא. נַפְשָׁא אַתְיָא מִסִּטְרָא דְּאוֹפַנִּים, דְּאִתְמַר עָלַיְהוּ (יחזקאל א) מַרְאֵה הָאוֹפַנִּים וּמַעֲשֵׂיהֶם כְּעֵין תַּרְשִׁישׁ. אִתְמַר הָכָא תַּרְשִׁישׁ וְאִתְמַר בְּשִׁיר הַשִּׁירִים (שיר ה) יָדָיו גְּלִילֵי זָהָב מְמֻלָּאִים בְּתַרְשִׁישׁ.

הַשְּׂרָפִים, בָּהֶם פּוֹרַחַת הָאֵם הָעֶלְיוֹנָה שֶׁהִיא נִשְׁמַת כָּל חַי, וּמִמֶּנָּה נִשְׁמַת הַחַיִּים שֶׁל הָאָדָם, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיִּים. וּבַשְּׂרָפִים שֶׁנִּמְשָׁכִים מֵאֵלּוּ הִיא פּוֹרַחַת בְּכָל לַיְלָה לָאֵם הָעֶלְיוֹנָה, וּבְכָל שָׁעָה שֶׁחוֹזֶרֶת בִּתְשׁוּבָה, שֶׁבִּשְׁבִילָהּ נֶאֱמַר וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ. הָאָדָ"ם חֶשְׁבּוֹנוֹ חֲמִשִּׁים. רוּחַ הַקֹּדֶשׁ שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמָּיִם. שֶׁאוֹתָם בְּנֵי תוֹרָה, הַמַּיִם שֶׁל הַתּוֹרָה, נִטְלָה מֵהֶעָמּוּד הָאֶמְצָעִי, זוֹ עוֹלָה בְּכָל לַיְלָה בְּאַרְבַּע חַיּוֹת שֶׁלְּכָל אַחַת אַרְבַּע בְּנָפַיִם, וּבָהֶם פּוֹרְחִים לְמַעְלָה לְעַמּוּד הָאֶמְצָעִי שֶׁכּוֹלֵל יאהדונהי. יהו"ה מִימִין, אֲדֹנָי מִשְּׂמֹאל. הַנְּפָשׁ בָּאָה מִצַּד הָאוֹפַנִּים, שֶׁנֶּאֱמַר עֲלֵיהֶם (יחזקאל א) וּמַרְאֵה הָאוֹפַנִּים וּמַעֲשֵׂיהֶם כְּעֵין תַּרְשִׁישׁ. נֶאֱמַר כָּאן תַּרְשִׁישׁ, וְנֶאֱמַר בְּשִׁיר הַשִּׁירִים (שיר ה) יָדָיו גְּלִילֵי זָהָב מְמֻלָּאִים בַּתַּרְשִׁישׁ.

וְאַף עַל גַּב דְּהָא אוֹקִימְנָא לְעֵיל שְׂרָפִים וְחַיּוֹת וְאוֹפַנִּים. בְּכָל אֲתַר דְּמִתְחַדֵּשׁ בֵּהּ רָזִין צָרִיךְ לְאַחֲזָרָא לוֹן שְׂרָפִים לָקֳבֵל גַּדְפִּין דִּכְרוּבִים. וְחַיּוֹת לָקֳבֵל גּוּפָא דִּכְרוּבִים. אוֹפַנַּיִן לָקֳבֵל רַגְלַיִן דִּכְרוּבִים דְּאִנּוּן עַגּוּלִין. מִשֶּׁגָּלוּ יִשְׂרָאֵל הֲווֹ מִתְמַעֲטִין גַּדְפִּין דְּחֵיוָן, וּכְרוּב חַד דְּאִיהוּ עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא אִסְתְּלַק לְגַבֵּי הַהוּא מְכַסֶּה דְּאִתְמַר בֵּהּ (תהלים יח) וַיִּרְכַּב עַל כְּרוּב וַיָּעָף.

וְאַף עַל גַּב שֶׁהֲרֵי בַּאֲרָנוּ לְמַעְלָה, שְׂרָפִים וְחַיּוֹת וְאוֹפַנִּים, בְּכָל מָקוֹם שֶׁמִּתְחַדְּשִׁים בּוֹ רָזִים, צָרִיךְ לְהַחֲזִיר אוֹתָם הַשְּׂרָפִים כְּנֶגֶד כַּנְפֵי הַכְּרוּבִים, וְהַחַיּוֹת כְּנֶגֶד גּוּף הַכְּרוּבִים. הָאוֹפַנִּים כְּנֶגֶד רַגְלֵי הַכְּרוּבִים, שֶׁהֵם עֲגֻלִּים. מִשֶּׁגָּלוּ יִשְׂרָאֵל, הָיוּ מִתְמַעֲטִים כַּנְפֵי הַחַיּוֹת, וּכְרוּב אֶחָד, שֶׁהוּא הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי, הִתְעַלָּה לְאוֹתוֹ הַמַּפְלָא (ומכסה), שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (תהלים יח) וַיִּרְכַּב עַל כְּרוּב וַיָּעָף.

אִשְׁתְּאַר כְּרוּב תִּנְיָנָא דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא בְּגָלוּתָא, זַכָּאָה אִיהוּ מָאן דְּמִתְחַבַּר לוֹן בִּשְׁפָוְן שְׂלִים בְּחַ"י עָלְמִין, דְּאִיהוּ לְשׁוֹן לְמוּדִים, כָּלִיל חַ"י בְּרָכָאן דְּצְלוֹתָא, דְּבֵהּ מִתְכַּנְּשִׁין שְׂרָפִים וְחַיּוֹת וְאוֹפַנִּים כֻּלְּהוּ גַּדְפַיְהוּ פְּתִיחָן לְקָבֵל, וְקָלָא דִּילֵהּ אִשְׁתְּמַע מִגּוֹ עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא וּשְׁמָעִין לְגַבַּיְהוּ, הָדָא הוּא דִּכְתִיב (יחזקאל א) וָאֶשְׁמַע אֶת קוֹל כַּנְפֵיהֶם.

נִשְׁאָר כְּרוּב שֵׁנִי, שֶׁהִיא הַשְּׁכִינָה בַּגָּלוּת. אַשְׁרֵיו מִי שֶׁמִּתְחַבֵּר אוֹתָם בִּשְׁפָתַיִם שְׁלֵמוֹת בְּחַ"י הָעוֹלָמִים, שֶׁהוּא לְשׁוֹן לְמוּדִים, כּוֹלֵל שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה בְּרָכוֹת הַתְּפִלָּה, שֶׁבּוֹ מִתְכַּנְּסִים שְׂרָפִים וְחַיּוֹת וְאוֹפַנִּים, כֻּלָּם כַּנְפֵיהֶם פְּתוּחִים כְּנֶגְדּוֹ, וְקוֹלוֹ נִשְׁמָע מִתּוֹךְ הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי וְשׁוֹמְעִים לָהֶם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (יחזקאל א) וָאֶשְׁמַע אֶת קוֹל כַּנְפֵיהֶם.

בְּאָן אֱתַר אִשְׁתְּמַע בִּקְרִיאַת שְׁמַע, וּבְאָן אֱתַר אִתְפְּתָחוּ, כַּד יִשְׂרָאֵל אָמְרִין אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח, אֲדֹנָי, שְׁכִינְתָּא כַּד אִיהִי אִתְפַּתְּחַת לְקַבְּלָא לְבַעְלָהּ, מִתְפַּתְּחִין שְׂרָפִים וְחַיּוֹת וְאוֹפַנִּים. גַּדַפֵּיהוּ וְגַבֵּהּ לְקַבְּלָא לוֹן לְמָארֵיהוֹן. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (שם) וּפְנֵיהֶם וְכַנְפֵיהֶם פְּרוּדוֹת מִלְמַעְלָה. הָא אִנּוּן כְּרוּבִים דְּכָר וְנוּקְבָא כַּחֲדָא. בִּצְלוֹתָא דַּעֲמִידָה אִתְמַר, בַּשְׂרָפִים וְחַיּוֹת וְאוֹפַנִּים, (שם) בְּעָמְדָם תְּרֵפֶּינָה כַּנְפֵיהֶם, בְּעָמְדָם וַדַּאי יִשְׂרָאֵל בִּצְלוֹתָא דַּעֲמִידָה, בְּהַהוּא זִמְנָא אִנּוּן כְּרוּבִים וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל אָחִיו בְּהַהוּא זִמְנָא. צְלוֹתִין מִתְקַבְּלִין בְּרַעֲוָא, דְּאִתְמַר עָלַיְהוּ תְּפִלּוֹת כְּנֶגֶד תְּמִידִין, וְעוֹד הָא אוֹקְמוּהּ מִכָּל מָקוֹם דְּאֵין עֲבוֹדָה אֶלָּא תְּפִלָּה דִּשְׁקוּלָה אִיהִי צְלוֹתָא כַּעֲבוֹדַת הַכֹּהֲנִים וּכְקָרְבָּנַיָּא דִּילְהוֹן.

בְּאֵיזֶה מָקוֹם נִשְׁמַע? בִּקְרִיאַת שְׁמַע, וּבְאֵיזֶה מָקוֹם נִפְתְּחוּ? כְּשֶׁיִּשְׂרָאֵל אוֹמְרִים אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח. אֲדֹנָי - הַשְּׁכִינָה, כְּשֶׁנִּפְתַּחַת לְקַבֵּל אֶת בַּעְלָהּ, נִפְתָּחִים שְׂרָפִים וְחַיּוֹת וְאוֹפַנִּים, כְּנָפֶיהֶם אֵלּוּ לְקַבֵּל אוֹתָם לְרִבּוֹנָם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) וּפְנֵיהֶם וְכַנְפֵיהֶם פְּרֻדוֹת מִלְמָעְלָה. הֲרֵי שֶׁאוֹתָם הַכְּרוּבִים זָכָר וּנְקֵבָה יַחַד. בִּתְפִלַּת הָעֲמִידָה נֶאֱמַר בַּשְּׂרָפִים וְחַיּוֹת וְאוֹפַנִּים, (שם) בְּעָמְדָם תְּרֵפֶּינָה כַּנְפֵיהֶן. בְּעָמְדָם - וַדַּאי יִשְׂרָאֵל בִּתְפִלַּת הָעֲמִידָה, בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן אוֹתָם הַכְּרוּבִים וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל אָחִיו. בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן הַתְּפִלּוֹת מִתְקַבְּלוֹת בְּרָצוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר עֲלֵיהֶן תְּפִלּוֹת כְּנֶגֶד תְּמִידִין. וְעוֹד הֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, שֶׁאֵין עֲבוֹדָה אֶלָּא תְּפִלָּה, שֶׁשְּׁקוּלָה הַתְּפִלָּה כַּעֲבוֹדַת הַכֹּהֲנִים, וּכְמוֹ הַקָּרְבָּנוֹת שֶׁלָּהֶם.

דְּבָזְמְנָא דִּכְרוּבִים דְּאִנּוּן עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, וּשְׁכִינְתָּא לָאו אִנּוּן אַנְפִּין בְּאַנְפִּין, צְלוֹתָא לָא מִתְקַבֵּל, וְנָפַק סמא"ל דְּאִיהוּ כַּלְבָּא לְמֵיכַל קָרְבָּנִין דִּילְהוֹן, דְּאִנּוּן צְלוֹתִין, וְהַאי אִיהוּ (ויקרא ט) וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי ה' וַתֹּאכַל אוֹתָם. וְדָא אָכִילָה דְּקָרְבָּנִין דְּאִנּוּן צְלוֹתִין דְּיִשְׂרָאֵל, וְאִתְמַר בְּהוֹן וַיָּמוּתוּ כְּגַוָּנָא דִּבְנֵי אַהֲרֹן, וְלֵית מִיתָא לְיִשְׂרָאֵל אֶלָּא עֲנִיּוּתָא, וּבְאִלֵּין אַנְפִּין דִּכְרוּבִים אִתְמַר (שמות לג) וְדִבֶּר ה' אֶל מֹשֶׁה פָּנִים אֶל פָּנִים.

בִּזְמַן שֶׁהַכְּרוּבִים, שֶׁהֵם הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי וְהַשְּׁכִינָה, אֵינָם פָּנִים בְּפָנִים, אֵין הַתְּפִלָּה מִתְקַבֶּלֶת, וְיוֹצֵא סמא"ל, שֶׁהוּא הַכֶּלֶב, לֶאֱכֹל אֶת הַקָּרְבָּנוֹת שֶׁלָּהֶם, שֶׁהֵם הַתְּפִלּוֹת, וְזֶהוּ (ויקרא ט) וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי ה' וַתֹּאכַל אוֹתָם. וְזוֹ הָאֲכִילָה שֶׁל הַקָּרְבָּנוֹת שֶׁהֵן תְּפִלּוֹת יִשְׂרָאֵל, וְנֶאֱמַר בָּהֶם וַיָּמֻתוּ, כְּמוֹ שֶׁבְּנֵי אַהֲרֹן, וְאֵין מִיתָה לְיִשְׂרָאֵל אֶלָּא עֲנִיּוּת. וּבַפָּנִים שֶׁל הַכְּרוּבִים הַלָּלוּ נֶאֱמַר (שמות לג) וְדִבֶּר ה' אֶל מֹשֶׁה פָּנִים אֶל פָּנִים.

קָמוּ כֻּלְּהוּ מְמָארֵי מַתְנִיתִין וּמַלְאָכִין וְאָמְרוּ מַאי נִיהוּ דְּגַלֵּי רָזִין אִלֵּין. אֶלָּא וַדַּאי דָּא אִיהוּ דְּאִתְקְרֵי סֵפֶר הַזֹּהַר, בְּדְרָגָא דִּילֵהּ דְּאִיהוּ בְּדִיוּקְנָא דְּמָארֵהּ, דְּאִתְמַר בֵּהּ (דניאל ד) רַבָּא אִילָנָא וְתַקִּיף, דִּבְרַגְלוֹהִי תִּטְלַל חֵיוַת בָּרָא, דְּאִנּוּן חֵיוַת הַקֹּדֶשׁ. וּבְעַנְפּוֹהִי יִדּוֹן צִפָּרֵי שְׁמַיָּא דְּאִנּוּן נִשְׁמָתִין עִלָּאִין וּמִנֵּהּ יִתְזוֹן כָּל בִּשְׂרָא דָּא יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא וְלֹא עוֹד אֶלָּא בִּבְבַת עֵינוֹי נַהֲרָא שְׁכִינְתָּא, דִּבְגִינֵהּ אִתְמַר (שמות ג) וַיַּרְא מַלְאַךְ ה' אֵלָיו בְּלַבַּת אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסְּנֶה. וְדָא בַּ"ת לֵ"ב בַּת כִּלְיָלָא מֵעֶשֶׂר אֲמִירָן וְל' נְתִיבוֹת דִּילֵהּ. דְּאִנּוּן ל' אֱלֹהִים

דְּעוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית. דִּבְגִין הַאי ל"ב אִתְמַר הַלֵּב רוֹאֶה הַלֵּב שׁוֹמֵעַ. בְּעַיִן דִּילֵהּ נָהִיר עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא.

קְמוֹ כֻּלָּם בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה וְהַמַּלְאָכִים, וְאָמְרוּ, מִי הוּא שֶׁגִּלָּה הַסּוֹדוֹת הַלָּלוּ? אֶלָּא וַדַּאי זֶהוּ שֶׁנִּקְרָא סֵפֶר הַזֹּהַר, בַּדְּרָגָה שֶׁלּוֹ, שֶׁהוּא בְּדִיוּקָן שֶׁל רִבּוֹנוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (דניאל ד) גַּדַּל הָעֵץ וְהִתְחַזַּק, שֶׁלְּרָגְלָיו תִּהְיֶה בְּצֵל חַיּוֹת הַשָּׂדֶה, שֶׁהֵן חַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ. וּבַעֲנָפָיו יְדוּרוּ צִפֳּרֵי הַשָּׁמַיִם, שֶׁהֵן הַנְּשָׁמוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת. וּמִמֶּנּוּ יְזוֹן כָּל בָּשָׂר, זֶה יִשְׂרָאֵל לְמַטָּה. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא בְּבָבַת עֵינוֹ מְאִירָה הַשְּׁכִינָה, שֶׁבִּשְׁבִילוֹ נֶאֱמַר (שמות ג) וַיֵּרָא מַלְאַךְ ה' אֵלָיו בְּלַבַּת אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסְּנֶה. וְזֶה בַּ"ת לֵ"ב, בַּת כְּלוּלָה מֵעֶשֶׂר אֲמִירוֹת וְל"ב נְתִיבוֹת שֶׁלָּהּ, שֶׁהֵם ל"ב אֱלֹהִים שֶׁל מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית. שֶׁבִּגְלַל הַל"ב הַזֶּה נֶאֱמַר, הַלֵּב רוֹאֶה הַלֵּב שׁוֹמֵעַ. בְּעַיִן שֶׁלּוֹ מֵאִיר הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי.

בְּתָלֶת גְּוָנִין דְּעֵינֵהּ יְמִינָא נַהֲרִין תְּלַת אֲבָהָן. בִּתְרֵי גַּדְפֵּי עֵינָא דִּילֵהּ, פַּתְחִין וְסַגְרִין תְּרֵי סַמְכֵי קְשׁוֹט. בְּרֵב דְּעֵינָא דְּאַחִיד בִּתְרֵי גַּדְפֵּי עֵינָא דִּילֵהּ דָּא צַדִּיק. בַּת דַּקִּיקָא זְעֵירָא אִית מִלְּגָאו, תְּחוֹת בַּת עֵינָא עִלָּאָה וְדָא שְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה. דְּבַת עֵינָא עִלָּאָה תַּמָּן חָכְמָה לֵב אִמָּא עִלָּאָה.

בִּשְׁלֹשֶׁת צִבְעֵי עֵינוֹ הַיְמָנִית מְאִירִים שְׁלֹשָׁה אָבוֹת. בִּשְׁתֵּי כַנְפֵי עֵינוֹ פּוֹתְחִים וְסוֹגְרִים שְׁנֵי עַמּוּדֵי אֱמֶת, בְּרֹב הָעַיִן שֶׁאוֹחֵז בִּשְׁתֵּי כַנְפֵי הָעַיִן שֶׁלּוֹ, זֶה צַדִּיק. בַּת דַּקָּה קְטַנָּה יֵשׁ מִבִּפְנִים תַּחַת בַּת הָעַיִן הָעֶלְיוֹנָה, וְזוֹ הַשְּׁכִינָה הַתַּחְתּוֹנָה. שֶׁבַּת הָעַיִן הָעֶלְיוֹנָה שָׁם חָכְמָה, לֵב, הָאֵם הָעֶלְיוֹנָה.

אוֹר דְּנָהִיר בָּבַת עֵינָא דְּאִיהִי י' וְעִמֵּהּ אִתְקְרֵי אֲוִיר הַקֶּדְמוֹן, דָּא כֶּתֶר עִלָּאָה. וְעוֹד בְּשִׁבְעָה גִּלְדֵי עֵינָא דִּילֵהּ, נַהֲרִין נִשְׁמָתִין דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן וְשִׁית חַבְרוֹי. וְעָלַיְהוּ אִתְמַר (זכריה ד) שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה מוּצָקוֹת, וְאִית דְּפָרִישׁ לוֹן הָכֵי בְּי"ד אַתְוָן דְּשְׁמָא מְפָרֵשׁ. בְּז' גִּלְדֵי עֵינָא וּתְלַת גַּוְונֵי עֵינָא, נַהֲרִין עֶשֶׂר אַתְוָן דְּאָנוּן יוּ"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א, וְהַאי אִיהוּ (יחזקאל א) וּדְמוּת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם בְּתְרֵי כְרוּבֵי עֵינָא וּבְתְרֵי עַפְעַפֵּי עֵינָא, נַהֲרִין פְּנֵי אָדָם דְּאָנוּן ד' וְאָנוּן יהו"ה. וְעָלַיְהוּ אִתְמַר וּדְמוּת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם, דְּמוּת תְּלַת חֵיוָן אָנוּן דְּמוּת אַנְפֵּי אָדָם, כָּל אֵבֶר וְאֵבֶר דִּילֵהּ, אִשְׁתְּכַח רְשׁוּת הַיָּחִיד, דְּרָחְבּוֹ ד' וְגָבְהוֹ עֲשָׂרָה, דְּאָנוּן י"ד אַתְוָן דִּשְׁמָא מְפָרֵשׁ, בְּאֵבָרִין דִּילֵהּ מְקַנְּנָן כֹּל נִשְׁמָתִין דְּשִׁשִּׁים רִבּוֹא דְּיִשְׂרָאֵל. דְּשִׁשִּׁים רִבּוֹא דְּמַלְאָכִים כֻּלְּהוּ דְּמִתְכַּנְּשִׁין בְּהַאי חִבּוּרָא, מְקַנְּנִין בֵּהּ.

הָאוֹר שֶׁמֵּאִיר בְּבַת הָעַיִן שֶׁהִיא י' וְעִמּוֹ נִקְרָא הָאֲוִיר הַקֶּדְמוֹן, זֶה כֶּתֶר עֶלְיוֹן. וְעוֹד, בְּשִׁבְעָה גִּלְדֵי הָעַיִן שֶׁלּוֹ מְאִירִים נִשְׁמוֹת רַבִּי שִׁמְעוֹן וְשִׁשָּׁה חֲבֵרָיו, וַעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר (זכריה ד) שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה מוּצָקוֹת. וְיֵשׁ מְפָרֵשׁ אוֹתָם כָּךְ בְּאַרְבַּע עֶשְׂרֵה אוֹתִיּוֹת שֶׁל הַשֵּׁם הַמְפֹרָשׁ. בְּשִׁבְעָה גִּלְדֵי הָעַיִן וּשְׁלֹשֶׁת צִבְעֵי הָעַיִן מְאִירוֹת עֶשֶׂר אוֹתִיּוֹת שֶׁהֵן יוּ"ד ה"א וא"ו ה"א, וְזֶהוּ (יחזקאל א) וּדְמוּת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם. בִּשְׁנֵי כְּרוּבֵי הָעַיִן וּבִשְׁנֵי עַפְעַפֵּי הָעַיִן מְאִירִים פְּנֵי אָדָם, שֶׁהֵם ד', וְהֵם יהו"ה, וְעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר וּדְמוּת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם. דְּמוּת שְׁלֹשׁ הַחַיּוֹת הֵם דְּמוּת פְּנֵי אָדָם, כָּל אֵיבָר וְאֵיבָר שֶׁלּוֹ, נִמְצָאת רְשׁוּת הַיָּחִיד, שֶׁרָחְבּוֹ אַרְבָּעָה וְגָבְהוֹ עֲשָׂרָה,

שֶׁהֵן אַרְבַּע עֶשְׂרֵה אוֹתִיּוֹת הַשֵּׁם הַמְפֹרָשׁ. בְּאֵיבָרִים שֶׁלּוֹ מְקֻבָּנוֹת כָּל נִשְׁמוֹתֵיהֶם שֶׁל שִׁשִּׁים רִבּוֹא שֶׁל יִשְׂרָאֵל. שֶׁשִּׁשִּׁים רִבּוֹא שֶׁל מַלְאָכִים כֻּלָּם שֶׁמִּתְכַּנְּסִים בַּחִבּוּר הַזֶּה מְקֻבָּנִים בּוֹ.

אָמְרוּ נִשְׁמָתִין דִּמְתִיבְתָּא עִלָּאָה, וַדַּאי הַאי אִיהוּ דְּדַרְגָּה עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא דְּעָתִיד לְאִתְגַּלְיָא בְּדָרָא דְּמַלְכָּא מְשִׁיחָא אִתְגַּלְיָא בֵּהּ. וְרָזָא דְּמִלָּא קְרָא אוֹכַח, מַ"ה שֶׁהָיָ"ה הוּא שֶׁיִּהְיֶ"ה. וּבָהּ מִמְּכוֹ"ן שִׁבְתּ"וֹ הַשְׁגִּי"חַ אֶל כָּל יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ.

אָמְרוּ הַנְּשָׁמוֹת שֶׁל הַיְשִׁיבָה הָעֶלְיוֹנָה: וַדַּאי זֶה הוּא שֶׁדַּרְגָּתוֹ הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי, שֶׁעָתִיד לְהִגָּלוֹת בְּדוֹר שֶׁהַמֶּלֶךְ הַמָּשִׁיחַ מִתְגַּלֶּה בּוֹ. וְסוֹד הַדָּבָר הַכָּתוּב מוֹכִיחַ, מַ"ה שֶׁהָיָ"ה הוּא שֶׁיִּהְיֶ"ה. וּבָהּ מִמְּכוֹ"ן שִׁבְתּ"וֹ הִשְׁגִּי"חַ אֶל כָּל יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ.

קוּם רְעָיָא מְהֵימָנָא לְאִתְעָרָא לְהַהוּא דְּאִתְמַר בֵּהּ אֲנִי יְשֵׁנָה וְלִבִּי עֵר. וּכְמָה אִנּוּן דְּמִיכִין וְשֵׁינָתָא בְּעֵינֵיהוֹן, דְּלָא פָּתְחִין לוֹן לְאִתְעַסְקָא בְּרָזִין דְּאוֹרַיְתָא, דְּכָל רָז אוֹר אִתְקְרֵי, לְאַנְהָרָא בֵּהּ לְבַת עֵינָא וּלְאִתְעָרָא לָהּ בֵּהּ לְגַבֵּי בַּעְלָהּ, דְּאִיהִי דְּמִיכָא בְּגָלוּתָא בֵּין אִנּוּן מָארֵי תּוֹרָה. דְּלֵית חַד מִנַּיְהוּ דְּיִתְעַר לָהּ בְּבַעְלָהּ דְּאִיהוּ ר"ז אוֹר דְּנָהִיר בָּהּ בָּבַת עֵינָא. דְּרָז אוֹר אִיהוּ בְּחֶשְׁבָּן.

קוּם רוֹעֶה הַנֶּאֱמָן לְהִתְעוֹרֵר לְאוֹתוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ אֲנִי יְשֵׁנָה וְלִבִּי עֵר. וְכַמָּה הֵם יְשֵׁנִים וְשֵׁנָה בְּעֵינֵיהֶם, שֶׁלֹּא פּוֹתְחִים אוֹתָם לְהִתְעַסֵּק בַּסּוֹדוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה, שֶׁכָּל רָז נִקְרָא אוֹר, לְהָאִיר בּוֹ לְבַת הָעַיִן וּלְעוֹרֵר אוֹתָהּ בּוֹ אֶל בַּעְלָהּ, שֶׁהִיא יְשֵׁנָה בַּגָּלוּת בֵּין אוֹתָם בַּעֲלֵי תוֹרָה, שֶׁאֵין אֶחָד מֵהֶם שֶׁיְּעוֹרֵר אוֹתָהּ לְבַעְלָהּ, שֶׁהוּא ר"ז, הָאוֹר שֶׁמֵּאִיר בָּהּ בְּבַת הָעַיִן. שֶׁרָז, אוֹר הוּא בְּחֶשְׁבּוֹן.

דְּהָא אַנְתְּ הוּא דְּאִתְמַר בֵּהּ מֹשֶׁה קִבֵּל תּוֹרָה מִסִּינַי. דְּהָא הֲווֹ כֻּלְּהוּ נְבִיאַיָּא וְחַכְמַיָּא וּמָארֵי קַבָּלָה לָגַבְךָ, כְּסִיהֲרָא וְכוֹכְבַיָּא וּמַזָּלֵי דְּלֵית לוֹן נְהוֹרָא אֶלָּא מִשֶּׁמְּשָׁא. וּבְגִין דְּאִתְמַר בָּךְ פְּנֵי מֹשֶׁה כִּפְנֵי חַמָּה. קוּם אַנְהִיר לוֹן דְּעַד דֶּאֱמֶת אַנְהִיר לוֹן, כֻּלְּהוּ הֲווֹ בַּחֲשׁוֹכָא וְלֵית לוֹן נְהוֹרָא. דִּבְאַתַר דְּאַנְתְּ תִּשְׁתַּכַּח, עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא אִשְׁתַּכַּח תַּמָּן, דְּאִיהוּ כָּלִיל עִלָּאִין וְתַתָּאִין. אַנְתְּ הוּא חִיזוּ דְּכָל מַרְאוֹת דִּנְבוּאָה, דְּאִתְמַר בְּהוֹן (יחזקאל א) וָאֶרְאֶה מַרְאוֹת אֱלֹהִים. חִיזוּ תִּשְׁיעָאָה (שם) מַרְאֵה דְּמוּת כְּבוֹד ה'. וְדָא חָכְמָה דְּאִית בָּהּ כ"ח מ"ה, וְכַמָּה חֶשְׁבּוֹנוֹת וְגִימַטְרִיאוֹת אִית תַּמָּן, דְּאִתְמַר בְּהוֹן תְּקוּפוֹת וְגִימַטְרִיאוֹת פַּרְפְּרָאוֹת לַחָכְמָה. וְאִנּוּן מ"ה יו"ד ה"א וָא"ו ה"א אִיהוּ (נ"א אנון) עֶשֶׂר סְפִירוֹת. דְּאָמַר בָּעֵל ס"י עֶשֶׂר וְלֹא ט' וְלֹא י"א, כְּגַוְונָא דְּעֶשֶׂר אַתְוָן דִּשְׁמָא מְפָרַשׁ, דְּלָא לְאוֹסָפָא עֲלַיְהוּ יוֹתֵר מֵעֶשֶׂר, וְלֹא לְמִגְרַע מִנַּיְהוּ וְחֶשְׁבָּן דְּעֶשֶׂר אַתְוָן אִלֵּין אִנּוּן מ"ה. כֹּחַ דִּילֵהּ אִנּוּן כ"ח אַתְוָן דְּאִנּוּן תּוֹלְדִין דְּעֶשֶׂר אִלֵּין. וְאִנּוּן יו"ד ה"א וָא"ו דָּל"ת, ה"א אָל"ף, וָא"ו אָל"ף וָא"ו, ה"א אָל"ף. עֶשֶׂר אַתְוָן לְקֶבֶל עֶשֶׂר אֶצְבְּעָן. כ"ח אַתְוָן לְקֶבֶל כ"ח פִּרְקִין דְּעֶשֶׂר אֶצְבְּעָן. וּבְגִינַיְהוּ אִתְמַר (במדבר יד) וְעַתָּה יִגְדַּל נָא כֹּ"ח אֲדֹנָי. וּבְגִין הַאי כֹּחַ אִתְמַר דְּמָאן דְּלָא יָדַע בְּגִימַטְרִיאוֹת וְחֶשְׁבּוֹנוֹת דִּילֵהּ, עָתִיד לְנַחְתָּא לִשְׁאוֹל, כְּמָה דְּאוֹקְמוּהּ בַּמִּדְרָשׁ (קהלת ט) כִּי אֵין מַעֲשֶׂה וְחֶשְׁבּוֹן וְדַעַת

וְחָכְמָה בַּשְּׁאוֹל אֲשֶׁר אַתָּה הוֹלֵךְ שָׁמָּה, מ"ה אי֗הו֗ כָּב֗וֹד אֶחָד. כְּגַוְנָא דָּא וָא֗וֹ חֶשְׁבָּנָהּ אֶחָ"ד כָּבו֗"ד. אי֗הו֗ יו"ד ה"א ה"א. וְכָבו֗וֹד אי֗הו֗ חֶשְׁבַּן ל"ב, וְאי֗הו֗ (נ"א והאי איהו) ל"ב אֶחָ"ד. וּבְגִינֵהּ אִתְּמַר (יחזקאל א) הוּא מַרְאֵה דְּמוּת כְּבוֹד ה'. וְעוֹד מַה בְּאַתְוָן מ֗ם ה"א דְּסָלִיק בְּגִימַטְרִיָּא אֶהְיֶ֗ה אֲדֹנָ֗י וְחֶשְׁבָּנֵהּ אֱלֹהִי֗ם. וְדָא כְּנוּי דְּשְׁמָא מְפָרַשׁ דְּהָכֵי סָלִיק אֱלֹהִי֗ם בְּגִימַטְרִיָּא כְּנוּי֗. וְהַאי אי֗הו֗ הַשֵּׁם בְּכְנוּי. הַכִּ֗סֵא הָכֵי סָלִיק אי֗הו֗ בְּחֶשְׁבָּנָהּ כ"ו כ"פ וא"ו, אי֗הו֗.

שֶׁהֲרֵי אַתָּה הוּא שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ מֹשֶׁה קִבֵּל תּוֹרָה מִסִּינַי. שֶׁהֲרֵי כָּל הַנְּבִיאִים וְהַחֲכָמִים וּבַעֲלֵי קַבָּלָה אֶצְלָהּ הֵם כַּלְבָנָה וְהַכּוֹכָבִים וְהַמַּזָּלוֹת, שֶׁאֵין לָהֶם אוֹר אֶלָּא מִן הַשֶּׁמֶשׁ. וּמִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר בְּךָ פְּנֵי מֹשֶׁה כִּפְנֵי חַמָּה, קוּם הָאֵר לָהֶם, שֶׁעַד שֶׁאֵמֶת מֵאִיר לָהֶם, כֵּלָם הֵם בַּחֲשֵׁכָה וְאֵין לָהֶם אוֹר. שֶׁבַּמָּקוֹם שֶׁאַתָּה תִּמְצָא, הֲעָמוּד הָאֶמְצָעִי נִמְצָא שָׁם, שֶׁהוּא כּוֹלֵל עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים. אַתָּה הוּא הַמַּרְאֶה שֶׁל כָּל מַרְאוֹת הַנְּבוּאָה, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (יחזקאל א) וָאֶרְאֶה מַרְאוֹת אֱלֹהִים. הַמַּרְאֶה הַתְּשִׁיעִי - (שם) מַרְאֵה דְּמוּת כְּבוֹד ה'. וְזוֹ חָכְמָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ כ"ח מ"ה, וְכַמָּה חֶשְׁבּוֹנוֹת וְגִימַטְרִיָּאוֹת יֵשׁ שָׁם, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם תְּקוּפוֹת וְגִימַטְרִיָּאוֹת פַּרְפְּרָאוֹת לַחָכְמָה. וְהֵם מ"ה יו"ד ה"א וא"ו ה"א, הוּא (הן) עֶשֶׂר סְפִירוֹת. שֶׁאָמַר בַּעַל סֵפֶר יְצִירָה: עֶשֶׂר, וְלֹא ט' וְלֹא י"א. כְּמוֹ שֶׁעֶשֶׂר הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל הַשֵּׁם הַמְפֹרָשׁ, שֶׁלֹּא לְהוֹסִיף עֲלֵיהֶן יוֹתֵר מֵעֶשֶׂר, וְלֹא לִגְרֹעַ מֵהֶן. וְחֶשְׁבּוֹן שֶׁל עֶשֶׂר הָאוֹתִיּוֹת הָאֵלֶּה הֵם מ"ה. הַכֹּחַ שֶׁלּוֹ הֵם כ"ח אוֹתִיּוֹת שֶׁהֵם תּוֹלְדוֹת שֶׁל עֶשֶׂר הָאֵלּוּ. וְהֵם יו"ד וָא"ו דְּל"ת, ה"א אֶל"ף, וָא"ו אֶל"ף וָא"ו, ה"א אֶל"ף. עֶשֶׂר אוֹתִיּוֹת כְּנֶגֶד עֶשֶׂר אֶצְבָּעוֹת. כ"ח אוֹתִיּוֹת כְּנֶגֶד כ"ח פְּרָקֵי עֶשֶׂר אֶצְבָּעוֹת, וּבְשִׁבִילָם נֶאֱמַר (במדבר יד) וְעַתָּה יִגְדַּל נָא כֹּ"חַ אֲדֹנָי. וּמִשּׁוּם הַכֹּחַ הַזֶּה נֶאֱמַר, שְׁמִי שֶׁלֹּא יוֹדַע בַּגִּימַטְרִיָּאוֹת וְחֶשְׁבּוֹנוֹת שֶׁלּוֹ, עֲתִיד לֶהֱרֹת לַשְּׁאוֹל, כְּמוֹ שֶׁבָּאָרוּהָ בַּמִּדְרָשׁ, (קהלת ט) (כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה) כִּי אֵין מַעֲשֶׂה וְחֶשְׁבּוֹן וְדַעַת וְחָכְמָה בִּשְׁאוֹל אֲשֶׁר אַתָּה הוֹלֵךְ שָׁמָּה. מ"ה הוּא כָּב֗וֹד אֶחָד. כְּמוֹ זֶה וָא"ו חֶשְׁבּוֹנוֹ אֶחָ"ד כָּבו֗"ד. הוּא יו"ד ה"א ה"א. וְכָבוֹד הוּא חֶשְׁבּוֹן ל"ב, וְהוּא לֵ"ב אֶחָ"ד. וּבְגִלְלוֹ נֶאֱמַר (יחזקאל א) הוּא מַרְאֵה דְּמוּת כְּבוֹד ה'. וְעוֹד, מָה בְּאוֹתִיּוֹת מ֗ם ה"א שֶׁעוֹלֶה בְּגִימַטְרִיָּא אֶהְיֶ֗ה אֲדֹנָ֗י, וְחֶשְׁבּוֹנוֹ אֱלֹהִים. וְזֶה הַכְּנוּי שֶׁל הַשֵּׁם הַמְפֹרָשׁ, שֶׁכָּךְ עוֹלֶה אֱלֹהִי֗ם בְּגִימַטְרִיָּא כְּנוּי֗. וְזֶהוּ הַשֵּׁם בְּכְנוּי. הַכִּ֗סֵא כָּךְ עוֹלֶה הוּא בְּחֶשְׁבּוֹנוֹ כ"ו כ"פ וא"ו הוּא.

יְהוָ֗ה אֱלֹהִי֗ם בְּגִימַטְרִיָּא א' תּוֹסֶפֶת אַחֲזֵי דִּשְׁמֵהּ וְכִנּוּיֵהּ אֶחָד. וְלָאו אי֗הו֗ כְּגַוְנָא דְּבַר נָשׁ דְּאי֗הו֗ אֶחָד וְכִנּוּיֵהּ אֶחָד, אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הוּא וּשְׁמֵהּ וְכִנּוּיֵהּ כֻּלָּא חַד. אִלֵּין תֵּשַׁע מַרְאוֹת חָזָה יְחֶזְקֵאל מִגּוֹ תֵּשַׁע צוּרוֹת אֲחָרָנִין. חִיזוּ עֲשִׂירָאָה דְּאי֗הו֗ כֻּתָּר מַפְלָא וּמְכֻסֶּה, לָא גַּלֵּי בֵּהּ שׁוּם מַרְאָה בְּעָלְמָא. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (שם) וָאֶרְאֶה וָאֶפֹּל עַל פָּנַי וְלֹא אָמַר מַאי חָזָה. בְּגִין דְּאִתְמַר עָלֵהּ בַּמַּפְלָא מִמְּךָ אַל תִּדְרֹשׁ וּבַמְכֻסֶּה מִמְּךָ אַל תַּחֲקֹר, אֵין לְךָ עֵסֶק בַּנִּסְתָּרִים.

יְהוָ֗ה אֱלֹהִי֗ם בְּגִימַטְרִיָּא א' תּוֹסֶפֶת, מַרְאֶה שֶׁשְּׁמוֹ וְכִנּוּיוֹ אֶחָד, וְאֵינוֹ כְּמוֹ שֶׁהָאָדָם שֶׁהוּא אֶחָד וְכִנּוּיוֹ אֶחָד, אֶלָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הוּא וּשְׁמוֹ וְכִנּוּיוֹ הַכֹּל אֶחָד. תֵּשַׁע הַמַּרְאוֹת הַלָּלוּ רָאָה יְחֶזְקֵאל מִתּוֹךְ תֵּשַׁע

צוּרוֹת אֲחֵרוֹת. הַמַּרְאֶה הָעֲשִׂירִי שֶׁהוּא כֻּלּוֹ מְכֻסֶּה, לֹא גָּלָה בּוֹ שׁוּם מַרְאֶה בָּעוֹלָם. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) וְאֶרְאֶה וְאֶפֹּל עַל פָּנַי, וְלֹא אָמַר מָה רָאָה. מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר עָלָיו בַּמַּפְלִא מִמְּךָ אַל תִּדְרֹשׁ וּבַמְכֻסֶּה מִמְּךָ אַל תַּחֲקֹר. אֵין לְךָ עֵסֶק בַּנִּסְתָּרִים.

מָאן מִסְתָּרִים דִּילֵהּ. אִנּוּן שִׁית מְאָה וְעֶשְׂרִים סִתְרֵי תּוֹרָה גְּנִיזִין (נ"א רזין) דְּתַלְיָן מִנֵּהּ, כְּחֶשְׁבַּן כֻּלָּ"ר וְכָל חַד אוֹלִיף רָזָא לְעֵלָּא מִנֵּהּ, וְאִנּוּן עָלְמִין גְּנִיזִין לְהַהוּא מַפְלִא דְּאִיהוּ עִלַּת כָּל עִלָּאִין. קוּם רְעֵא מְהֵימָנָא גַּלֵּי שְׁבָחוֹי, דְּהָא רְשׁוּ אִתְיְהִיב לָךְ מִן עִלַּת כָּל הָעִלּוֹת. וְעָנָן וַעֲרָפֶל אַבָּא וְאִמָּא. וְז' עֲנָנֵי כָּבוֹד שֶׁבַע סְפִירָן. שַׁקִּיו דְּאִלֵּין עֶמְמִין אִנּוּן יו"ד הֵ"י וָ"ו הֵ"י דְּסָלִיק לְחֶשְׁבַּן ע"ב. וְעָלֵהּ אִתְּמַר (ישעיה יט) הִנֵּה ה' רוֹכֵב עַל עָב קַל וּבָא מִצְרַיִם. וְעֶשֶׂר סְפִירָן אִתְכְּלִילָן בֵּהּ מִסְטָרָא דְּחֶסֶד, וּמִנֵּהּ שֵׁם בֵּן ע"ב כְּתִיב בִּדְרוֹעָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּמָא דְּאוֹקְמוּהּ בְּסֵפֶר רָזִיאֵל, בְּשִׁעוּר קוֹמָה דְּאִיהוּ הֲוָה סִפְרָא דְּאָדָם קַדְמָאָה.

מִי הַמִּסְתָּרִים שֶׁלּוֹ? אֵלּוּ שֵׁשׁ מֵאוֹת וְעֶשְׂרִים סִתְרֵי תּוֹרָה גְּנוּזִים (סודות) שֶׁתְּלוּיִים מִמֶּנּוּ, כְּחֶשְׁבּוֹן כֻּלָּ"ר, וְכָל אֶחָד מְלַמֵּד סוֹד לְמַעְלָה מִמֶּנּוּ, וְהֵם עוֹלָמוֹת גְּנוּזִים לְאוֹתוֹ מַפְלִא, שֶׁהוּא עִלַּת כָּל הָעֶלְיוֹנִים. קוּם רוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, גַּלֵּה שִׁבְחָיו, שֶׁהֲרֵי הָרְשׁוּת נִתְּנָה לְךָ מִן עִלַּת כָּל הָעִלּוֹת. וְעָנָן וַעֲרָפֶל - אַב וְאֵם. וְשִׁבְעָה עֲנָנֵי כָבוֹד - שֶׁבַע סְפִירוֹת. הַשְּׁקָאָה שֶׁל אֵלּוּ הָעֲמָמִים הֵם יו"ד ה"י וי"ו ה"י שֶׁעוֹלֶה לְחֶשְׁבּוֹן ע"ב. וְעָלָיו נֶאֱמַר (ישעיה יט) הִנֵּה ה' רֹכֵב עַל עָב קַל וּבָא מִצְרַיִם. וְעֶשֶׂר הַסְּפִירוֹת נִכְלָלוֹת בּוֹ מִצַּד שֶׁל הַחֶסֶד, וּמִמֶּנּוּ שֵׁם בֶּן שִׁבְעִים וּשְׁתַּיִם כָּתוּב בַּזְּרוֹעַ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ שֶׁבֵּאֲרוּ בְּסֵפֶר רָזִיאֵל, בְּשִׁעוּר קוֹמָה שֶׁהוּא הָיָה הַסֵּפֶר שֶׁל אָדָם הָרִאשׁוֹן.

וְכַד סְלִיקַת שְׁכִינְתָּא בְּאִלֵּין עֲנָנִין, סְלִיקַת בַּחֲשַׁאי בְּצִלּוֹתָא בַּחֲשַׁאי. וְכַמָּה חַיִּין דְּאָזְלִין בָּאֲוִירָא דְּאִנּוּן שָׂרְפִים חַשְׁמַאלִים, עֶשֶׂר כִּתּוֹת אִנּוּן כֻּלְּהוּ פַּתְחִין גַּדְפַיְהוּ לְגַבָּהּ. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (יחזקאל א) וּפְנֵיהֶם וְכַנְפֵיהֶם פְּרוּדוֹת מִלְמָעְלָה. לְקַבְלָא שְׁכִינְתָּא עִלַּיְהוּ וְכַד סְלִיקַת, סְלִיקַת בְּכֻלְּהוֹן בְּאִלֵּין הֲבָלִים דְּפוּמָא, דְּאִנּוּן שֶׁבַע הֲבָלִים דְּאָמַר קֹהֶלֶת וּתְלַת גְּנִיזִין.

וּכְשֶׁעוֹלָה הַשְּׁכִינָה בָּעֲנָנִים הַלָּלוּ, עוֹלָה בַּחֲשַׁאי בִּתְפִלָּה בַּחֲשַׁאי. וְכַמָּה חַיּוֹת שֶׁהוֹלְכוֹת בָּאֲוִיר, שֶׁהֵם שְׂרָפִים חַשְׁמַלִּים, עֶשֶׂר כִּתּוֹת הֵם כֻּלָּם פּוֹתְחִים כַּנְפֵיהֶם אֵלֶיהָ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (יחזקאל א) וּפְנֵיהֶם וְכַנְפֵיהֶם פְּרֻדוֹת מִלְמָעְלָה, לְקַבֵּל הַשְּׁכִינָה עֲלֵיהֶם. וּכְשֶׁעוֹלָה, עוֹלָה בְּכֻלָּם בַּהֲבָלִים הַלָּלוּ שֶׁל הַפֶּה, שֶׁהֵם שִׁבְעָה הֲבָלִים שֶׁאָמַר קֹהֶלֶת וּשְׁלֹשָׁה גְּנוּזִים.

וְכַד סְלִיקַת עִלַּיְהוּ מַיָּד נָחַת קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְקַבְלָא לָהּ בְּכַמָּה חֵילִין וּמַשְׁרְיָן. מַשְׁרְיָן דְּשַׁכְנַת סַלְקִין עִם שְׁכִינְתָּא, וּמַשְׁרְיָן דְּמַלְכָּא נַחְתִּין עִלַּיְהוּ, וְאִנּוּן מָרְכָּבָת תַּתָּאִין מַעִלָּאִין, וּמְקַבְלִין אִלֵּין מֵאִלֵּין בְּחֶדְוָא בִּנְשִׁיקוּ. וְרָזָא דְּמִלָּה (בראשית כח) וְהִנֵּה מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים עֹלִים וְיֹרְדִים בּוֹ. וְהִנֵּה מַלְאָכִים דִּשְׁכִינְתָּא דְּאִיהִי אִתְעֲבִידַת אֱלֹהִים, עוֹלִים וּמַלְאָכִים יוֹרְדִים בּוֹ לְגַבָּהּ. זַכָּאָה צִלּוֹתָא דְּבַר נָשׁ דְּאִיהִי אִית עֲבִידַת סֻלָּם לְתַרִּין מַשְׁרְיָן דְּמַלְכָּא וּמַטְרוֹנִיתָא.

וּבְגִין דָּא כַּד סַלְקִין מַשְׁרְיָן דְּמַטְרוֹנִיתָא, סַלְקִין בַּחֲשַׁאי, וְכַד נַחְתִּין מַשְׁרְיָן דְּמַלְכָּא עִלָּיְהוּ, אִנּוּן מְמַלְלָן עֲלַיְהוּ, בְּהַהוּא זִמְנָא אִיהוּ יְחוּדָא דְּקוּל וְדִבּוּר כַּחֲדָא.

וּכְשֶׁעוֹלָה עֲלֵיהֶם, מִיָּד יוֹרֵד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְקַבֵּל אוֹתָהּ בְּכַמָּה צְבָאוֹת וּמַחֲנוֹת. הַמַּחֲנוֹת שֶׁל הַשְּׁכִינָה עוֹלוֹת עִם הַשְּׁכִינָה, וּמַחֲנוֹת הַמֶּלֶךְ יוֹרְדִים עֲלֵיהֶם, וְהֵם הַמֶּרְכָּבוֹת הַתַּחְתּוֹנוֹת מֵהָעֶלְיוֹנוֹת, וּמְקַבְּלִים אֵלּוּ מֵאֵלּוּ בְּשִׂמְחָה בִּנְשִׁיקוֹת. וְסוֹד הַדָּבָר, (בראשית כח) וְהִנֵּה מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים עֹלִים וְיֹרְדִים בּוֹ. וְהִנֵּה הַמַּלְאָכִים שֶׁל הַשְּׁכִינָה שֶׁנַּעֲשֵׂית אֱלֹהִים עוֹלִים, וּמַלְאָכִים יוֹרְדִים בּוֹ אֵלֶיהָ. אַשְׁרֵי תִּפְלַּת הָאָדָם שֶׁהִיא עוֹשָׂה סֵלָם לִשְׁנֵי מַחֲנוֹת הַמֶּלֶךְ וְהַגְּבִירָה. וּמִשּׁוּם זֶה, כְּשֶׁעוֹלִים מַחֲנוֹת הַגְּבִירָה, עוֹלִים בַּחֲשַׁאי, וּכְשֶׁיּוֹרְדִים מַחֲנוֹת הַמֶּלֶךְ עֲלֵיהֶם, הֵם מְדַבְּרִים עֲלֵיהֶם. בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן הוּא הַיִּחוּד שֶׁל הַקּוֹל וְהַדִּבּוּר יַחַד.

יאההונהי דְּבְגִינֵהּ אִתְּמַר גָּדוֹל הָעוֹנֶה אָמֵן יוֹתֵר מִן הַמְבָרֵךְ. וְהָא אוֹקְמוּהּ וְכַד נַחְתִּין מַשְׁרְיָן דְּמַלְכָּא, נַחְתִּין בְּקַלִּין הָדָא הוּא דִּכְתִיב (שמות יט) וַיְהִי קוֹלוֹת וּבְרָקִים וְעָנָן כָּבֵד עַל הָהָר וְקוֹל שׁוֹפָר חָזָק מְאֹד. דְּהֵכִי אִרַּח דְּמַטְרָא לְסַלְקָא עֲנָנָא בַּחֲשַׁאי, וּלְנַחְתָּא נַטְרָא בְּקוֹלֵי קוֹלוֹת. וְלֵית מַטְרָא אֶלָּא שַׁקְיוּ דְּאוֹרַיְתָא לְגַבֵּי שְׁכִינְתָּא. דִּשְׁכִינְתָּא אִיהִי שְׁרָגָא, דְּאִתְּמַר בָּהּ הִיא הָעוֹלָה. יִשְׂרָאֵל פִּתִּיל' מִשְׁחָא אוֹרַיְתָא לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד וּבְזִמְנָא דְּצָלוֹתָא דְּאִיהִי מְצָוָה סָלְיקַת בְּאוֹרַיְתָא, לֵית לֵהּ כְּבֵהּ עוֹלָמִית.

יאהדונהי, שֶׁבִּשְׁבִילוֹ נֶאֱמַר גָּדוֹל הָעוֹנֶה אָמֵן יוֹתֵר מִן הַמְבָרֵךְ. וַהֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ, וּכְשֶׁיּוֹרְדִים מַחֲנוֹת הַמֶּלֶךְ, יוֹרְדִים בְּקוֹלוֹת. וְהוּ שֶׁכָּתוּב (שמות יט) וַיְהִי קֹלֹת וּבְרָקִים וְעָנָן כָּבֵד עַל הָהָר וְקוֹל שֹׁפָר חָזָק מְאֹד. שֶׁכָּךְ דֶּרֶךְ הַמָּטָר - לְהַעֲלוֹת עָנָן בַּחֲשַׁאי, וּלְהוֹרִיד מָטָר בְּקוֹלֵי קוֹלוֹת. וְאֵין מָטָר אֶלָּא הַשִּׁקְאַת הַתּוֹרָה לַשְּׁכִינָה. שֶׁהַשְּׁכִינָה הִיא נֵר, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ הִיא הָעֹלָה. יִשְׂרָאֵל פְּתִילַת שֶׁמֶן תּוֹרָה לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד, וּבִזְמַן שֶׁהַתְּפִלָּה שֶׁהִיא מִצְוָה, עוֹלָה בַּתּוֹרָה, אֵין לָהּ כְּבִיָּה עוֹלָמִית.

וְכַד צְלוֹתָא אִיהִי עֵת רָצוֹן קֳדָם ה'. אִתְחֲזְיָא קֻשְׁטָ בְּגַוְונוֹי נְהִירִין בַּעֲנָנָא, בְּהַהוּא זִמְנָא וְרָאִיתִי' לִזְכֹּר בְּרִית עוֹלָם. דִּבְאִלֵּין גְּוָנִין נְהִירִין אִשְׁתְּמוֹדַע דִּשְׁכִינְתָּא סְלִיקַת קֳדָם ה' בְּעוֹבָדִין טָבִין דְּיִשְׂרָאֵל אִם לֹא אִתְחֲזְיָא קֻשְׁטָ בְּגַוְונִין נַהֲרִין אִיהִי קָא רְמִיזָא (בראשית ט) סַכּוֹתָה בָּעָנָן לְךָ מֵעֲבוֹר תְּפִלָּה. וְאִתְחֲזְיָא בִּלְבוּשׁ דַּעֲנָנָא אֲכָמָא.

וּכְשֶׁתְּפִלָּה, הִיא עֵת רָצוֹן לִפְנֵי ה', נִרְאֵית הַקֶּשֶׁת בְּגַוְונֶיהָ מְאִירִים בְּעָנָן, בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן וְרָאִיתִיהָ לִזְכֹּר בְּרִית עוֹלָם. שֶׁבְּגַוְונִים הַמְּאִירִים הַלָּלוּ נוֹדָע שֶׁשְּׁכִינָה עוֹלָה לִפְנֵי ה' בְּמַעֲשִׂים טוֹבִים שֶׁל יִשְׂרָאֵל. אִם לֹא נִרְאֵית הַקֶּשֶׁת בְּגַוְונִים מְאִירִים, הִיא רוֹמֶזֶת (איכה ג) סַכּוֹתָה בָּעָנָן לָךְ מֵעֲבוֹר תְּפִלָּה. וְנִרְאֵית בִּלְבוּשׁ שֶׁל עָנָן שָׁחֹר.

אִם קֶשֶׁת בֵּהּ בְּגַוְונֵי חֲשִׁיכִין חֲדִיכִין אִיהִי קָא רְמִיזַת אַל תִּרְאוּנִי שֶׁאֲנִי שְׁחַרְחֹרֶת. וְאִם גַּוְונֵי דְּקֶשֶׁת נְהִירִין, אִיהִי קָא רְמִיזַת שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנָאוָה שְׁחוֹרָה אֲנִי בַּעֲנָנָא אֲכָמָא, וְנָאוָה בְּגַוְונִין שַׁפִּירִין. נְהִירִין דְּקֶשֶׁת בְּעוֹבָדִין טָבִין דְּיִשְׂרָאֵל.

אִם קֶשֶׁת בּוֹ בְּגָוְנִים חֲשׁוּכִים, הֵיא רוֹמֶזֶת אֵל תִּרְאֵנִי שֶׁאֲנִי שְׁחֹרַחֹרֶת. וְאִם צִבְעֵי הַקֶּשֶׁת מְאִירִים, הֵיא רוֹמֶזֶת שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנָאוָה. שְׁחוֹרָה אֲנִי - בְּעָנָן שָׁחֹר, וְנָאוָה - בִּגְוָנִים יָפִים מְאִירִים שֶׁל הַקֶּשֶׁת, בְּמַעֲשִׂים טוֹבִים שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

וְאַגָּרָא דְּצַלּוֹתָא דְּתִקּוּנָא דָּא, כַּד נַפְקַת נִשְׁמָתָא מִן גּוּפָא לְאַזְלָא לְעָלְמָא דְּאָתֵי, כְּמָא דְּאִיהוּ אוֹקִיר לִשְׁכִינְתָּא, וְלָבִישׁ לָהּ בְּכַמָּה עֲנָנִין דִּלְבוּשִׁין יַקִּירִין, דְּאִתְקְרִיאוּ עַנְנֵי יְקָר, וְסָלִיק לָהּ בְּצַלּוֹתֵהּ לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּשִׁירִין וּזְמִירוֹת וְתֻשְׁבְּחוֹת וְהוֹדָאוֹת, דְּצַלּוֹתָא הָכֵי סָלִיק לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעָלְמָא דְּאָתֵי לְנִשְׁמָתֵהּ בִּלְבוּשׁ עַנְנֵי יְקָר וּבְכַמָּה שִׁירוֹת וְתֻשְׁבְּחוֹת וְהוֹדָאוֹת כְּגַוְונָא דְּנָפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם בְּעַנְנֵי יְקָר וּבְנִגּוּנֵהּ. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (שמות טו) אָז יָשִׁיר מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְגוֹ'.

וּשְׁכַר הַתְּפִלָּה שֶׁל הַתִּקּוּן הַזֶּה, כְּשֶׁיּוֹצֵאת הַנְּשָׁמָה מִן הַגּוּף לְלֶכֶת לָעוֹלָם הַבָּא, כְּמוֹ שֶׁהוּא כִּבֵּד אֶת הַשְּׁכִינָה וְהִלְבִּישׁ אוֹתָהּ בְּכַמָּה עֲנָנִים שֶׁל לְבוּשִׁים נִכְבָּדִים, שֶׁנִּקְרְאוּ עַנְנֵי כָבוֹד, וְהֶעֱלָה אוֹתָהּ בִּתְפִלָּתוֹ לְקֹדֶשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּשִׁירוֹת וּזְמִירוֹת וְתֻשְׁבָּחוֹת וְהוֹדָאוֹת, שֶׁהַתְּפִלָּה כָּךְ מַעֲלֶה אוֹתָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לָעוֹלָם הַבָּא לִנְשָׁמָתוֹ בִּלְבוּשׁ עַנְנֵי כָבוֹד וּבְכַמָּה שִׁירוֹת וְתֻשְׁבָּחוֹת וְהוֹדָאוֹת, כְּמוֹ שֶׁיָּצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם בְּעַנְנֵי כָבוֹד וּבְנִגּוּן, וְהוּא שֶׁכָּתוּב (שמות טו) אָז יָשִׁיר מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְגוֹ'.

וְכַמָּה דְּסָלִיק לָהּ בְּכַמָּה מַשְׁרְיָן דְּמַלְאָכִים, וְנָחִית לְגַבָּהּ מַשְׁרְיָן דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְקַדְמוּתָהּ וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עִמְּהוֹן, הָכֵי סָלִיק לְנִשְׁמָתָא מִן גּוּפָא בְּמַשְׁרְיָן דִּשְׁכִינְתָּא וְנָחִית קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְקַדְמוּתָא בְּמַשְׁרְיָן דִּילֵהּ.

וּכְמוֹ שֶׁמַּעֲלֶה אוֹתָהּ בְּכַמָּה מַחֲנוֹת שֶׁל מַלְאָכִים, וּמוֹרִיד אֵלֶיהָ אֶת מַחֲנוֹת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְפָנֶיהָ, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עִמָּהֶם - כָּךְ מַעֲלֶה אֶת הַנְּשָׁמָה מִן הַגּוּף עִם מַחֲנוֹת הַשְּׁכִינָה, וְיוֹרֵד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְפָנֶיהָ עִם מַחֲנוֹתָיו.

וּכְמָה דְּאַעְטַר לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּתְפִלִּין דְּרֵישָׁא, וְאַתְקִין לֵהּ כְּרְסֵא בְּצִיצִית, כְּמָה דְּאוֹקְמוּהּ, (ישעיה ט) וְהוּכַן בְּחֶסֶד כִּסֵּא. הָכֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא תִּקֵּן לְנִשְׁמָתֵהּ כֻּרְסֵא, וְתִקֵּן לֵהּ דִּירָה בְּמִזוּזָה, וְאַעְטָר לֵהּ בְּכִתְרָא דִּילֵהּ.

וּכְמוֹ שֶׁמַּעֲטֵר אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בִּתְפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ, וּמַתְקִין לוֹ כִּסֵּא בַּצִּיצִית, כְּמוֹ שֶׁבַּאֲרוּהָ (ישעיה טז) וְהוּכַן בַּחֶסֶד כִּסֵּא - כָּךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְתַקֵּן לִנְשָׁמָתוֹ כִּסֵּא, וּמְתַקֵּן לוֹ דִּירָה עִם מְזוּזָה, וּמְעַטֵּר אוֹתוֹ בַּכֶּתֶר שֶׁלּוֹ.

וְכַמָּה דְּקִשַּׁר לִשְׁכִינְתָּא בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּקִשּׁוּרָא דִּתְפִלִּין, וּמֵחַד לֵהּ בֵּהּ, הָכֵי רוּחָא דִּילֵהּ קָשִׁיר עִם נַפְשָׁא, וְנִשְׁמָתָא עִם בַּעְלָהּ, דְּאִיהוּ אָדָם, וְתַקִּין לֵהּ דִּירָה עִמֵּהּ, וְסִיְּמָנָא (משלי כ) נֵר ה' נִשְׁמַת אָדָם. נ"ר נָפֶ"שׁ רוּ"חַ. וְאִנּוּן אֲצִילוּת דִּשְׁכִינְתָּא, וְעִמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא דְּכָלִיל שִׁית סְפִירָן. נִשְׁמַת אָדָם אֲצִילוּתָא דְּאִמָּא עִלָּאָה וְחָכְמָה. דְּתַמָּן מ"ה דְּאִיהוּ אָדָם קַדְמָאָה. מַחֲשָׁבָה כֶּתֶר עִלָּאָה, תְּפִלִּין עַל רֵישָׁא דְּאַבָּא וְאִמָּא. וּבְגִין דָּא אִתְמַר בְּבַר נָשׁ,

בְּמִדָּה שֶׁאָדָם מוֹדֵד, בָּהּ מוֹדְדִין לוֹ. וּבְגִינֵיהוֹן דִּבְנֵי נָשָׁא אִתְמַר (שמואל א ב) כִּי מְכַבְּדַי אֲכַבֵּד וּבוֹזַי יֵקָלוּ, וְלֹא עוֹד אֶלָּא מָאן דְּיִשְׁתְּדַל בְּאוֹרַיְתָא אִית לֵהּ חֵירוּ.

וּכְמוֹ שֶׁקִּשֵּׁר אֶת הַשְּׁכִינָה עִם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּקֶשֶׁר שֶׁל תְּפִלִּין וּמְיַחֵד אוֹתָהּ בּוֹ - כָּךְ הָרוּחַ שֶׁלּוֹ קְשׁוּרָה עִם הַנֶּפֶשׁ, וְהַנְּשָׁמָה עִם בַּעֲלָהּ, שֶׁהוּא אָדָם, וּמַתְקִין לוֹ דִּירָה עִמּוֹ. וְהַסִּימָן - (משלי כ) נֵר ה' נִשְׁמַת אָדָם. נ"ר - נֶפֶ"שׁ רוּ"חַ, וְהֵם אֲצִילוּת שֶׁל הַשְּׁכִינָה, וְהָעִמּוּד הָאֶמְצָעִי שֶׁכּוֹלֵל שֵׁשׁ סְפִירוֹת. נִשְׁמַת אָדָם - הָאֲצִילוּת שֶׁל הָאֵם הָעֶלְיוֹנָה וְחָכְמָה, שֶׁשָּׁם מ"ה, שֶׁהוּא אָדָם הָרִאשׁוֹן. הַמַּחֲשָׁבָה כֶּתֶר עֶלְיוֹן, תְּפִלִּין עַל רֹאשׁ - הָאָב וְהָאֵם. וּמְשׁוּם זֶה נֶאֱמַר בָּאָדָם, בְּמִדָּה שֶׁאָדָם מוֹדֵד, בָּהּ מוֹדְדִים לוֹ. וּבִשְׁבִיל בְּנֵי הָאָדָם נֶאֱמַר (שמואל א ב) כִּי מְכַבְּדַי אֲכַבֵּד וּבוֹזַי יֵקָלוּ. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא מִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, יֵשׁ לוֹ חֵרוּת.

וּכְעֵן צָרִיךְ לְפָרְשָׁא עַל פּוּמָא דְּסִלִּיקָא צְלוֹתָא מִנַּהּ. כְּצִפּוֹר וּכְיוֹנָה וּכְנִשְׁרָא. וְיִשְׂרָאֵל כַּד נָפְקוּ מִמִּצְרַיִם נָפְקוּ כְּיוֹנָה דְּבָרַחַת, וְנַע וָהוֹ רָדִיף אֲבָתְרֵהּ הָכֵי אִית צְלוֹתָא דְּמִסְטָרָא דִּילֵהּ שְׁכִינְתָּא אִיהִי פָּרְחָא בָּהּ כְּיוֹנָה וְסמא"ל וְחֵילֵהּ רָדְפִין אֲבָתְרָאָה בְּכַמָּה חוֹבִין דְּאוֹלְפִין עַל מָארֵהּ דְּהַהִיא צְלוֹתָא, וְאוֹלִיף לוֹן בִּגְבוּרָה לְעַכָּבָא שְׁכִינְתָּא תַּמָּן, דְּלָא סַלְקָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהַהִיא צְלוֹתָא. וְאִיהוּ הַהוּא צְלוֹתָא דְּיִשְׂרָאֵל עַל יַמָּא, דַּהֲווֹ בָּלָא זְכוּ דְּאוֹרַיְתָא וְעוֹבָדִין טָבִין, וְהַמַּיִם לָהֶם חוֹמָה וְהָכֵי אִנּוּן צְלוֹתִין מְעַכָּבִין.

וְכָעֵת צָרִיךְ לְפָרֵשׁ עַל פֶּה שֶׁעוֹלֶה הַתְּפִלָּה מִמֶּנָּה, כְּצִפּוֹר וּכְיוֹנָה וּכְנֶשֶׁר. וּכְשֶׁיִּשְׂרָאֵל יְצָאוּ מִמִּצְרַיִם, יָצְאוּ כְּמוֹ שֶׁיּוֹנָה בּוֹרַחַת, וְהַנֵּץ הָיָה רוֹדֵף אַחֲרֶיהָ, כָּךְ יֵשׁ תְּפִלָּה שֶׁמַּהֲצַד שֶׁלּוֹ הַשְּׁכִינָה פּוֹרַחַת בָּהּ כְּיוֹנָה, וְסמא"ל וְצִבְאוֹתָיו רוֹדְפִים אַחֲרֶיהָ בְּכַמָּה חֲטָאִים שֶׁמְּלַמְּדִים עַל בַּעַל אוֹתָהּ הַתְּפִלָּה, וּמְלַמֵּד אוֹתָם בִּגְבוּרָה לְעַכֵּב אֶת הַשְּׁכִינָה שָׁם, שֶׁלֹּא תַּעֲלֶה לְקֹדֶשׁ בָּרוּךְ הוּא עִם אוֹתָהּ הַתְּפִלָּה. וְזוֹהִי תְּפִלַּת יִשְׂרָאֵל עַל הַיָּם, שֶׁהָיוּ בְּלִי זְכוּת שֶׁל תּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, וְהַמַּיִם לָהֶם חוֹמָה, וְכָךְ הֵם הַתְּפִלּוֹת מְעַכְּבוֹת.

וְאִם חוֹזְרִין בְּתִיּוּבְתָּא. מָארֵי דְּצְלוֹתִין אִיהוּ דְּאָמַר לְגַבֵּי שְׁלוּחָא דְּצְלוֹתִין מְטַטְרוֹן, מַה תִּצְעַק אֵלַי, מַלִּיל לְצְלוֹתִין דְּנָטְלִין בְּמַטְלְנוֹתְהוֹן הָדָא הוּא דִּכְתִיב (שמות יד) דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִסְעוּ. לְבַר נָשׁ דְּאָזִיל בְּאוֹרְחָא וְרָדִיף אֲבָתְרֵהּ הַהוּא מָארֵי מנד' דְּמַלְכָּא, וְאַחִיד בֵּהּ עַד דְּפָרַע מנדה בלו וְהָלַךְ. בְּגִין דְּבָרַח אִיהוּ צַוָּחַ לְמָאן דְּאַפִּיק לֵהּ. יֵתֵי מָארֵי וְיֵמָא אִמָּא לֵהּ דְּיָזִיל לְאוֹרְחֵהּ דַּאֲנָא פָּרַעְתֵּהּ. אָתָא מֵה עָבַד טָבַע רִישֵׁהּ בַּטִּיט וְקָטַל לֵהּ, הָכֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבַד בְּמִצְרָאֵי. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (שמות טו) מַרְכְּבוֹת פַּרְעֹה וְגוֹ' טָבְּעוּ בְּיַם סוּף.

וְאִם חוֹזְרִים בִּתְשׁוּבָה, בַּעַל הַתְּפִלּוֹת הוּא שֶׁאוֹמֵר לִשְׁלִיחַ הַתְּפִלּוֹת מטטרון: מַה תִּצְעַק אֵלַי? אֱמֹר לְתְפִלּוֹת לִנְסֹעַ בְּמַסְעֵיהֶם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שמות יד) דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִסָּעוּ. לְאָדָם שֶׁהוֹלֵךְ בַּדֶּרֶךְ, וְהוֹלֵךְ אַחֲרָיו אוֹתוֹ בַּעַל מִסֵּי הַמֶּלֶךְ, וְאוֹחֵז בּוֹ עַד שֶׁפּוֹרֵעַ מִנְדָּה בְּלוֹ (סוגי מסים) וְהָלַךְ. מִשּׁוּם שֶׁבָּרַח, הוּא צוֹוֵחַ לְמִי שֶׁמּוֹצִיא אוֹתוֹ: יְבֹא אֲדוֹנוֹ וְיֹאמַר, (אמר) לוֹ שֶׁיֵּלֵךְ לְדַרְכּוֹ, שֶׁאֲנִי פָּרַעְתִּיו. בָּא בַּעַל הַמִּסִּים שֶׁל

הַמֶּלֶךְ. מָה עֲשָׂה? הִטְבִּיעַ רֹאשׁוֹ בַּטִּיט וְהָרַג אוֹתוֹ. כָּךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עָשָׂה בַּמִּצְרִים. וְהוּ שֶׁכָּתוּב (שמות טו) מַרְכְּבוֹת פַּרְעֹה וְגוֹ' טָבְּעוּ בְיַם סוּף.

וּמָאן גָּרִים דְּרַדְפִין אֲבַתְרַיְהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, בְּגִין דְּעַד לָא הֲוָה לוֹן אוֹרַיְתָא לָא הֲוָה שְׁטַר חֵירוּ. בְּגִין דְּאוֹרַיְתָא אִיהִי שְׁטַר חֵירוּ לִבְנֵי נָשָׁא, מְיֻצָּר הָרַע וּמַמְלַאֲךְ הַמָּוֶת וּמִכָּל מְקַטְרְגֵי דְּעָלְמָא. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (שם לב) וְהַמִּכְתָּב מִכְתַּב אֱלֹהִים הוּא חָרוּת עַל הַלֻּחֹת. וְדָא אִמָּא עִלָּאָה שְׁנַת הַחֲמִשִּׁים, דְּמִתַּמָּן אוֹרַיְתָא דְּאִיהוּ עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא אִתְקְרֵי חֵירוּ, דְּמִתַּמָּן אִתְיְהִיב (חסר כאן) לְגַבֵּי יוֹנָה קַדִּישָׁא דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא, דְּמִסְטְרָא' אִתְקְרִיאוּ יִשְׂרָאֵל יוֹנָה.

וּמִי גָּרַם שֶׁרוֹדְפִים אַחֲרֵי יִשְׂרָאֵל? מִשּׁוּם שֶׁטֶּרֶם הָיְתָה לָהֶם תּוֹרָה לֹא הָיָה שְׁטַר שִׁחְרוּר, מִשּׁוּם שֶׁתּוֹרָה הִיא שְׁטַר חֵרוּת לִבְנֵי אָדָם מִיֻּצָּר הָרַע וּמַמַּלְאַךְ הַמָּוֶת וּמִכָּל מְקַטְרְגֵי הָעוֹלָם. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם לב) וְהַמִּכְתָּב מִכְתַּב אֱלֹהִים הוּא חָרוּת עַל הַלֻּחֹת. וְזוֹ הָאֵם הָעֶלְיוֹנָה שְׁנַת הַחֲמִשִּׁים, שֶׁמִּשָּׁם תּוֹרָה, שֶׁהִיא הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי שֶׁנִּקְרֵאת חֵרוּת, שֶׁמִּשָּׁם נִתְּנָה לַיּוֹנָה הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁהִיא הַשְּׁכִינָה, שֶׁמִּצַּדָּהּ נִקְרְאוּ יִשְׂרָאֵל יוֹנָה.

וְהָכִי כַּד צְלוֹתָא דְּאִיהִי יוֹנָה סְלִיקַת בְּאוֹרַיְתָא, מַה כְּתִיב בֵּהּ (ישעיה נא) כִּי לֹא בְּחִפָּזוֹן תֵּצֵאוּ וּבִמְנוּסָה לֹא תֵלֵכוּן כִּי הוֹלֵךְ לִפְנֵיכֶם ה' וְגוֹ'. וְאִלֵּין אִנּוּן צְלוֹתִין דְּמָארֵי דְּאוֹרַיְתָא. דְּסָלִיק כְּנִשְׁרָא דְּלָא דַּחֲלַת מִכָּל עוֹפִין דְּעָלְמָא. וּמִסְטְרָא דְּאִנּוּן אִיהִי מַטְרוֹנִיתָא דֶּרֶךְ הַנֶּשֶׁר בַּשָּׁמַיִם. וְאִית דְּיַמָּא הָכֵי וְכֹלָּא קְשׁוֹט.

וְכָךְ כְּשֶׁתְּפִלָּה, שֶׁהִיא יוֹנָה, עוֹלָה בַּתּוֹרָה, מַה כָּתוּב בּוֹ? (ישעיה נב) כִּי לֹא בְחִפָּזוֹן תֵּצֵאוּ וּבִמְנוּסָה לֹא תֵלֵכוּן כִּי הוֹלֵךְ לִפְנֵיכֶם ה' וְגוֹ'. וְאֵלּוּ הֵן הַתְּפִלּוֹת שֶׁל בַּעֲלֵי הַתּוֹרָה, שֶׁעוֹלָה כְּנֶשֶׁר שֶׁאֵינוֹ פּוֹחֵד מִכָּל עוֹפוֹת הָעוֹלָם. וּמֵהַצַּד שֶׁלָּהֶם (של התפלה) הַגְּבִירָה הִיא דֶּרֶךְ הַנֶּשֶׁר בַּשָּׁמַיִם. וְיֵשׁ שֶׁיֹּאמַר כָּךְ, וְהַכֹּל אֱמֶת.

וּמִסְטְרָא דְּמָארֵי מִקְרָא סְלִיקַת צְלוֹתָא כְּצִפּוֹר. וּמִסְטְרָא דְּמָארֵי מִשְׁנָה סְלִיקַת כַּיּוֹנָה. וּמִסְטְרָא דְּמָארֵי קַבָּלָה סְלִיקַת כְּנִשְׁרָא, מַטְרוֹנִיתָא עַל כֻּלָּא. אֲבָל מִסְטְרָא דְּאִלֵּין דְּלֵית בְּהוּ מִקְרָא מִשְׁנָה וְקַבָּלָה, דְּאִנּוּן עַמֵּי הָאָרֶץ, לֵהּ סְלִיקוּ בְּהוֹן. וּבְגִין דָּא אָמַר קֹהֶלֶת בְּאַרַח רְמִיזָא, (קהלת ג) כִּי מִי יוֹדֵעַ רוּחַ בְּנֵי הָאָדָם הָעוֹלָה הִיא לְמַעְלָה וְרוּחַ הַבְּהֵמָה הַיּוֹרֶדֶת הִיא לְמַטָּה לָאָרֶץ. וְרוּחַ הַבְּהֵמָה אִלֵּין אִנּוּן עַמֵּי הָאָרֶץ. וּלְזִמְנִין נָפְקִין מִנַּיְהוּ זַרְעָא מֵעַלְיָא בְּנֵי תּוֹרָה לְאִסְתַּלְקָא בְּהוֹן בְּגִין דָּא אוֹקְמוּהּ מִכָּל מָקוֹם הִזָּהֲרוּ בְּעַמֵּי הָאָרֶץ דִּלְזִמְנִין נָפְקִין מִנְּהוֹן בְּנֵי מֵעַלְיָא מָארֵי אוֹרַיְתָא.

וּמִצַּדָּד שֶׁל בַּעֲלֵי הַמִּקְרָא עוֹלָה הַתְּפִלָּה כְּמוֹ צִפּוֹר. וּמִצַּדָּד שֶׁל בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה עוֹלָה כְּמוֹ יוֹנָה. וּמִצַּדָּד שֶׁל בַּעֲלֵי קַבָּלָה עוֹלָה כְּמוֹ נֶשֶׁר, גְּבִירָה עַל הַכֹּל. אֲבָל מִצַּדָּד שֶׁל אֵלּוּ שֶׁאֵין בָּהֶם מִקְרָא מִשְׁנָה וְקַבָּלָה, שֶׁהֵם עַמֵּי הָאָרֶץ, אֵין לָהּ עֲלִיָּה בָהֶם. וּמִשּׁוּם זֶה אָמַר קֹהֶלֶת בְּדֶרֶךְ רֶמֶז, (קהלת ג) מִי יוֹדֵעַ רוּחַ בְּנֵי הָאָדָם הָעוֹלָה הִיא לְמַעְלָה וְרוּחַ הַבְּהֵמָה הַיּוֹרֶדֶת הִיא לְמַטָּה לָאָרֶץ. וְרוּחַ הַבְּהֵמָה, אֵלּוּ הֵם עַמֵּי הָאָרֶץ, וְלִפְעָמִים

יוֹצְאִים מֵהֶם זֶרַע מְעֻלֶּה, בְּנֵי תוֹרָה, לַעֲלוֹת בָּהֶם. מִשּׁוּם זֶה בֵּאֲרוּ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, הִזָּהֲרוּ בְּעַמֵּי הָאָרֶץ, שֶׁלִּפְעָמִים יוֹצְאִים מֵהֶם בָּנִים מְעֻלִּים בַּעֲלֵי תוֹרָה.

קָם בּוּצִינָא קַדִּישָׁא וְכֻלְּהוּ מַשְׁרְיָין לְנַשְּׁקָא הַהוּא סָבָא פָּרַח. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן וַדַּאי הַהוּא סָבָא, לָא בָּעָא לְנַטְלָא אַגְרָא מִנָּן לְנַשְּׁקָא לֵהּ, וּבְגִין דְּא פָּרַח. זַכָּאָה חוּלְקָנָא דְּזָכֵינָא לְמִשְׁמַע אַגְרָא דְּפִקּוּדָא דְּצָלוֹתָא בְּעָלְמָא דְּאָתֵי.

קָם הַמְנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה וְכָל הַמַּחֲנוֹת לְנַשֵּׁק אוֹתוֹ זָקֵן. פָּרַח. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, וַדַּאי אוֹתוֹ זָקֵן לֹא רָצָה לִטֹּל שָׂכָר מֵעִמָּנוּ לְנַשֵּׁק אוֹתוֹ, וּמִשּׁוּם כָּךְ פָּרַח. אַשְׁרֵי חֶלְקֵנוּ שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ שָׂכָר שֶׁל מִצְוָה וְשֶׁל תְּפִלָּה בָּעוֹלָם הַבָּא.

קָם רִבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, אַבָּא מָאן הֲוָה הַהוּא סָבָא. אָמַר וַדַּאי רַב הַמְנוּנָא סָבָא, אִשְׁתְּמוֹדַע דְּנִשְׁמָתֵהּ נַחְתָּא מִתַּלְבָּשָׁא בָּאֲוִירָא דְּהֵבֶל דְּאוֹרַיְתָא. דִּבְזִמְנָא דְּצַדִּיקַיָּא מִתְעַסְקִין בְּאוֹרַיְתָא, כָּל אִלֵּין הֲבָלִים דְּסָלְקִין מִפּוּמֵיהוֹן בְּאוֹרַיְתָא, כְּמָה נְשָׁמָתִין דְּהַהוּא עָלְמָא רָכְבָן עֲלַיְהוּ וּמִתְלַבְּשָׁן בְּהוּ. וְקָלִין וְדִבּוּרִין דְּאוֹרַיְתָא אִתְעֲבִידוּ לוֹן כְּסוּטָן, וְרָכְבִין עֲלַיְהוּ וְנָחְתִין בְּהַאי עָלְמָא. וַאֲפִלּוּ מַלְאָכִין. וְכָל שֶׁכֵּן בְּחִבּוּרָא דָּא, וּבְמָארֵי דְּהַאי חִבּוּרָא דְּבֵהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הַטֵּה הַשָּׁמַיִם וּשְׁמֵי הַשָּׁמַיִם כְּגַוְונֵי דְּסִינַי, וְאִיהוּ נָחִית עָלֵהּ לְאָקְמָא שְׁכִינְתֵּהּ בְּשִׁתִּין רִבּוֹא דְּמַלְאָכִין. וּבְכָל נְשָׁמָתִין דְּאִתְבְּרִיאוּ וַעֲתִידִין לְמִבְרֵי. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (דברים כט) כִּי אֶת אֲשֶׁר יֶשְׁנוֹ פֹּה עִמָּנוּ וְגוֹמֵר. וּבְנִשְׁמָתִין דַּאֲצִילוּתָא דְּפוּמֵהּ אִיהִי סִינַי. וְקָלָא דִּילֵהּ אָתָא כְּגַוְונָא דְּקָלָא דְּמָארֵהּ דְּאִתְמַר בֵּהּ (דברים ד) קוֹל דְּבָרִים אַתֶּם שׁוֹמְעִים. וְכָל דִּבּוּר וְדִבּוּר אִתְעֲבִיד מִנֵּהּ מַלְאָךְ. וְנִשְׁמָתָא דִּילֵהּ בְּגִינֵהּ מַכְרִיזִין לְעֵלָּא, כַּד סַלְקָא בְּכָל לֵילְיָא הָבוּ יְקָרָא לְדַיּוֹקְנָא דְּמַלְכָּא. אַדְּהָכִי הָא רַעְיָא מְהֵימָנָא קָא אָתֵי נָטַל קְרָטָא בִּידֵהּ.

קָם רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, אַבָּא, מִי הָיָה אוֹתוֹ הַזָּקֵן? אָמַר, וַדַּאי רַב הַמְנוּנָא סָבָא הַנּוֹדָע שֶׁנִּשְׁמָתוֹ יָרְדָה מִלֶּבֶשֶׁת בָּאֲוִיר שֶׁל הֶבֶל שֶׁל הַתּוֹרָה. שֶׁבִּזְמַן שֶׁהַצַּדִּיקִים מִתְעַסְקִים בַּתּוֹרָה, כָּל הַהֲבָלִים הָאֵלּוּ שֶׁעוֹלִים מִפִּיהֶם בַּתּוֹרָה, כַּמָּה נְשָׁמוֹת שֶׁל אוֹתוֹ הָעוֹלָם רוֹכְבִים עֲלֵיהֶם וּמִתְלַבְּשִׁים בָּהֶם. וְהַקּוֹלוֹת וְהַדִּבּוּרִים שֶׁל הַתּוֹרָה נַעֲשִׂים לָהֶם כְּמוֹ סוּסִים, וְרוֹכְבִים עֲלֵיהֶם וְיוֹרְדִים בָּעוֹלָם הַזֶּה, וַאֲפִלּוּ הַמַּלְאָכִים. וְכָל שֶׁכֵּן בַּחִבּוּר הַזֶּה. וּבְבַעֲלֵי הַחִבּוּר הַזֶּה שֶׁבּוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הִטָּה הַשָּׁמַיִם וּשְׁמֵי הַשָּׁמַיִם כְּמוֹ שֶׁבְּסִינַי, וְהוּא יָרַד עֲלֵיהֶם שְׁכִינְתּוֹ בְּשִׁשִּׁים רִבּוֹא שֶׁל מַלְאָכִים, וּבְכָל הַנְּשָׁמוֹת שֶׁנִּבְרְאוּ וְשֶׁעֲתִידוֹת לְהִבָּרְאוֹת. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (דברים כט) כִּי אֶת אֲשֶׁר יֶשְׁנוֹ פֹּה עִמָּנוּ וְגוֹ'. וּבְנִשְׁמוֹת הָאֲצִילוּת שֶׁל פִּיו, הֵיא סִינַי. וְהַקּוֹל שֶׁלּוֹ (בא) כְּמוֹ הַקּוֹל שֶׁל אֲדוֹנוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (דברים ד) קוֹל דְּבָרִים אַתֶּם שׁמְעִים. וְכָל דִּבּוּר וְדִבּוּר נַעֲשָׂה מִמֶּנּוּ מַלְאָךְ. וְנִשְׁמָתוֹ בִּגְלָלָהּ מַכְרִיזִים לְמַעְלָה, כְּשֶׁעוֹלָה בְּכָל לַיְלָה: תְּנוּ כָבוֹד לְדִיוּקָן הַמֶּלֶךְ. בֵּינְתַיִם הִנֵּה הָרוֹעֶה הַנֶּאֱמָן בָּא. נָטַל מַקְלֵי בְּיָדוֹ.

פָּתַח וְאָמַר זְרָקָא מקף שׁוֹפָר הוֹלֵךְ סְגוֹלְתָא. נָטִיל תְּלָת אַבְנִין וְזָרִיק לוֹן לְגַבֵּי עֵלָּא. וְכַד זָרִיק לוֹן אִתְעֲבִידוּ אַבְנָא חָדָא, וְאָמַר לְמָארֵי מְתִיבְתָּא, קַבִּילוּ הַאי אַבְנָא לְגַבַּיְכוּ, דְּהָא שְׁכִינְתָּא

אִיהִי בְּגָלוּתָא וְלֵית בָּכוּ מָאן דְּיִתְעַר לְגַבָּהּ לְרַצָּאָה לָהּ לְגַבֵּי בַּעְלָהּ וְלֹא עוֹד אֶלָּא כַּמָּה מָארֵי מִדְרָשׁוֹת דְּאִנּוּן חֲבֵרִין לְגַבַּיְכוּ, צַוְחִין בְּכָל יוֹמָא וְלֵילְיָא בְּאוֹרַיְתָא דְּבַעַל פֻּמַּיְכוּ, בְּכַמָּה קוּשְׁיָן. וְצַוְחִין בָּהּ בְּכַלְבִין דְּאָמְרִין הַב הַב. כְּגַוְנָא דְּגִיהִנֹּם דְּצָוַח הַב הַב, הָדָא הוּא דִּכְתִיב (משלי ל) לַעֲלַקָּה שְׁתֵּי בָּנוֹת הַב הַב. הַב לָן עוּתְרָא בְּעָלְמָא דֵּין. הָב לָן עוּתְרָא בְּעָלְמָא דְּאָתֵי. כְּמָה דְּאוֹקְמוּהָ לְמֹד תּוֹרָה הַרְבֵּה וְיִתְּנוּ לְךָ שָׂכָר הַרְבֵּה. וְלֵית מָאן דְּיִשְׁתְּדַל בְּאוֹרַיְתָא, לְסַלָּקָא בֵּהּ שְׁכִינְתָּא מִן גָּלוּתָא, וּלְיַחֲדָא לָהּ עִם בַּעְלָהּ דְּאִנּוּן אֲטִימִין דְּעַיְנִין סְתִימִין דְּלִבָּא, וּבְגִין דְּא קָלָא נָפַק בְּכָל לֵילְיָא כַּד נָחִית קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן, דְּסַלְקִין נִשְׁמָתִין קַמֵּהּ, וְהַהוּא קָלָא אָמַר קְרָא כְּדִכְתִיב (ישעיה מ) קוֹל אוֹמֵר קְרָא. זִיל וְאֵמָא לוֹן דְּיִשְׁתַּדְּלוּן בְּאוֹרַיְתָא לְחַבְּרָא שְׁכִינְתָּא עִם קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. כְּגַוְנָא דְּדָוִד דְּאָמַר (תהלים קלב) אִם אָתֵן שְׁנַת לְעֵינַי לְעַפְעַפַּי תְּנוּמָה עַד אֶמְצָא מָקוֹם לַה'. וְאֵיהוּ הֲוָה מִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְתָא לְחַבְּרָא אִמָּא, דְּאִתְמַר בָּהּ (משלי א) וְאַל תִּטֹּשׁ תּוֹרַת אִמֶּךָ עִם בַּעְלָהּ. דְּהָא שְׁכִינְתָּא מִסְטָרָא דְּחֶסֶד אִתְקְרִיאַת גְּמִילוּת חֲסָדִים. וּמִסְטָרָא דִּגְבוּרָה אִתְקְרִיאַת עֲקֵדָה וְקָרְבָּנָא. וּמִסְטָרָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא אִתְקְרִיאַת תּוֹרָה. וְלֵית מָאן דְּיִתְעַר לָהּ בְּאִלֵּין מִדּוֹת לְגַבֵּי בַּעְלָהּ. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (ישעיה נא) אֵין מְנַהֵל לָהּ וְגוֹ'. וּבְגִין דָּא קָלָא אָמַר מָה אֶקְרָא כָּל הַבָּשָׂר חָצִיר. דְּלָא מִשְׁתַּדְּלִין אֶלָּא לְדַבְּחָא בִּשְׂרָא, וְאִלֵּין אִנּוּן עַמֵּי הָאָרֶץ וְאִלֵּין דְּמִשְׁתַּדְּלִין בִּגְמִילוּת חֶסֶד וּבְאוֹרַיְתָא, לֹא מִשְׁתַּדְּלִין אֶלָּא לְגַרְמַיְהוּ, וּבְגִינַיְהוּ אִתְּמַר וְכָל חַסְדּוֹ כְּצִיץ הַשָּׂדֶה. וְכָל אִלֵּין דְּלָא מִשְׁתַּדְּלִין בֵּהּ לִשְׁמָהּ, רוּחָא קוּדְשָׁא דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא לָא שַׁרְיָא עֲלַיְהוּ, הָדָא הוּא דִּכְתִיב (תהלים עח) וַיִּזְכֹּר כִּי בָשָׂר הֵמָּה רוּחַ הוֹלֵךְ וְלֹא יָשׁוּב.

פְּתַח וְאָמַר, זַרְקָא מַקֵּף שׁוֹפָר הוֹלֵךְ סָגוֹלְתָּא. נָטַל שָׁלֹשׁ אֲבָנִים וְזָרַק אוֹתָן לְמַעְלָה. וּכְשֶׁזָּרַק אוֹתָן, נַעֲשׂוּ אֶבֶן אַחַת, וְאָמַר לְרַאשֵׁי הַיְשִׁיבוֹת: קַבְּלוּ אֲלֵיכֶם אֶת הָאֶבֶן הַזּוֹ, שֶׁהֲרֵי הַשְּׁכִינָה בַּגָּלוּת, וְאֵין בָּכֶם מִי שֶׁיִּתְעוֹרֵר אֵלֶיהָ לְרַצּוֹתָהּ לְבַעְלָהּ, וְלֹא עוֹד, אֶלָּא כְּמָה בַּעֲלֵי מִדְרָשׁוֹת, שֶׁהֵם חֲבֵרִים אֶצְלְכֶם, צוֹוְחִים בְּכָל יוֹם וְלַיְלָה בַּתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה בְּכַמָּה קַשְׁיוֹת, וְצוֹוְחִים בָּהּ כְּמוֹ כְלָבִים שֶׁאוֹמְרִים הַב הַב, כְּמוֹ שֶׁהַגֵּיהִנֹּם צוֹוַחַ הַב הַב. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (משלי ל) לַעֲלַקָּה שְׁתֵּי בָּנוֹת הַב הַב. הַב לָנוּ עֹשֶׁר בָּעוֹלָם הַזֶּה, הַב לָנוּ עֹשֶׁר בָּעוֹלָם הַבָּא. כְּמוֹ שֶׁבֵּאֲרוּהָ, לְמֹד תּוֹרָה הַרְבֵּה, וְיִתְּנוּ לְךָ שָׂכָר הַרְבֵּה. וְאֵין מִי שֶׁיִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה לְהַעֲלוֹת בָּהּ הַשְּׁכִינָה מֵהַגָּלוּת וּלְיַחֵד אוֹתָהּ עִם בַּעְלָהּ, מִשּׁוּם שֶׁהֵם אֲטוּמֵי עֵינַיִם וּסְתוּמֵי לֵב. וּמִשּׁוּם זֶה יוֹצֵא קוֹל בְּכָל לַיְלָה, כְּשֶׁיּוֹרֵד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְגַן עֵדֶן, כְּשֶׁעוֹלוֹת הַנְּשָׁמוֹת לְפָנָיו, וְאוֹתוֹ הַקּוֹל אוֹמֵר פְּסוּק כַּכָּתוּב (ישעיה מ) קוֹל אֹמֵר קְרָא, לֵךְ וֶאֱמֹר לָהֶם שֶׁיִּשְׁתַּדְּלוּ בַּתּוֹרָה כְּדֵי לְחַבֵּר הַשְּׁכִינָה עִם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. כְּמוֹ שֶׁדָּוִד שֶׁאָמַר (תהלים קלב) אִם אֶתֵּן שְׁנַת לְעֵינַי לְעַפְעַפַּי תְּנוּמָה עַד אֶמְצָא מָקוֹם לַה'. וְהוּא הָיָה מִשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה לְחַבֵּר אֶת הָאֵם, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (משלי א) וְאַל תִּטֹּשׁ תּוֹרַת אִמֶּךָ, עִם בַּעְלָהּ. שֶׁהֲרֵי הַשְּׁכִינָה מִצַּד שֶׁל הַחֶסֶד נִקְרֵאת גְּמִילוּת חֲסָדִים. וּמִצַּד הַגְּבוּרָה נִקְרֵאת עֲקֵדָה וְקָרְבָּן, וּמִצַּד הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי נִקְרֵאת תּוֹרָה, וְאֵין מִי שֶׁיָּעִיר אוֹתָהּ בַּמִּדּוֹת הַלָּלוּ לְבַעְלָהּ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה נא) אֵין מְנַהֵל

לָהּ וְגוֹ'. וּמִשּׁוּם זֶה הַקּוֹל אוֹמֵר (ישעיה מ) מָה אֶקְרָא כָּל הַבָּשָׂר חָצִיר. שֶׁלֹּא מִשְׁתַּדְּלִים אֶלָּא לִזְבֹּחַ בָּשָׂר, וְאֵלּוּ הֵם עַמֵּי הָאָרֶץ. וְאֵלּוּ שֶׁמִּשְׁתַּדְּלִים בִּגְמִילוּת חֶסֶד וּבַתּוֹרָה, לֹא מִשְׁתַּדְּלִים אֶלָּא לְעַצְמָם, וּבִשְׁבִילָם נֶאֱמַר וְכָל חַסְדּוֹ כְּצִיץ הַשָּׂדֶה. וְכָל אֵלּוּ שֶׁלֹּא מִשְׁתַּדְּלִים בְּהּ לִשְׁמָהּ - רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, שֶׁהִיא הַשְּׁכִינָה, לֹא שׁוֹרָה עֲלֵיהֶם. וְהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים עח) וַיִּזְכֹּר כִּי בָשָׂר הֵמָּה רוּחַ הוֹלֵךְ וְלֹא יָשׁוּב.

וְאִית דְּלָא מִשְׁתַּדְּלִין בְּאוֹרַיְתָא דִּבְעַל פֶּה לִשְׁמָהּ, וְאִתְמַר בְּהוֹן (שמות א) וַיְמָרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בַּעֲבֹדָה קָשָׁה, דָּא קוּשְׁיָא, בְּחֹמֶר, דָּא קַל וָחֹמֶר. וּבִלְבֵנִים בְּלִבּוּן הַהֲלָכוֹת. דַּעֲלַיְיהוּ אִתְמַר וְתִכֶּן לְבֵנִים תִּתְּנוּ. בְּכָל עֲבוֹדָה בַּשָּׂדֶה, דָּא בָּרַיְתָא. אֶת כָּל עֲבוֹדָתָם, דָּא פִּסְקָא. אֲשֶׁר עָבְדוּ בָהֶם בְּפָרֶךְ פִּרְכָא. כַּד מָטוּ לְעֶמְקָא שֶׁל הֲלָכָה אִתְמַר בְּהוֹן לֵית הֲלָכָה כְּפִלּוֹנִי. וְאִית אָחֳרָנִין דְּאָנוּן מָארֵי (תורה) דְּמִשְׁתַּדְּלִין בְּהּ לִשְׁמָהּ, תְּרֵיסִין דְּבֵהּ מִדְרָשָׁא דְּאִתְמַר בְּהוֹן (במדבר יט) אָדָם כִּי יָמוּת בְּאֹהֶל. כְּמָה דְּאוֹקְמוּהּ מָארֵי מַתְנִיתִין אֵין הַתּוֹרָה מִתְקַיֶּמֶת אֶלָּא בְּמִי שֶׁמֵּמִית עַצְמוֹ עָלֶיהָ.

וְיֵשׁ שֶׁלֹּא מִשְׁתַּדְּלִים בַּתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה לִשְׁמָהּ, וְנֶאֱמַר בָּהֶם (שמות א) וַיְמָרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בַּעֲבֹדָה קָשָׁה - זוֹ קַשְׁיָה. בְּחֹמֶר - זֶה קַל וָחֹמֶר. וּבִלְבֵנִים - בִּלְבּוּן הַהֲלָכוֹת. שֶׁעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר וְתִכֶּן לְבֵנִים תִּתְּנוּ. בְּכָל עֲבֹדָה בַּשָּׂדֶה - זוֹ בָּרַיְתָא. אֵת כָּל עֲבֹדָתָם - זוֹ פִּסְקָה. אֲשֶׁר עָבְדוּ בָהֶם בְּפָרֶךְ - פִּרְכָה. כְּשֶׁהִגִּיעוּ לְעֶמְקָהּ שֶׁל הֲלָכָה, נֶאֱמַר בָּהֶם אֵין הֲלָכָה כְּפִלּוֹנִי. וְיֵשׁ אֲחֵרִים שֶׁמִּשְׁתַּדְּלִים בָּהּ לִשְׁמָהּ, שֶׁהֵם בַּעֲלֵי הַמַּגְנִים שֶׁל בֵּית הַמִּדְרָשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (במדבר יט) אָדָם כִּי יָמוּת בְּאֹהֶל. כְּמוֹ שֶׁבֵּאֲרוּהָ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, אֵין הַתּוֹרָה מִתְקַיֶּמֶת אֶלָּא בְּמִי שֶׁמֵּמִית עַצְמוֹ עָלֶיהָ.

וְלֵית מִיתָה אֶלָּא עֹנִי. דְּאוֹקְמוּהּ בֵּהּ, פַּת בַּמֶּלַח תֹּאכַל. וְעָלַיְיהוּ אִתְמַר (ישעיה כו) יְחִיוּ מֵתֶיךָ. אִלֵּין דְּאִתְמַר בְּהוֹן (במדבר יט) אָדָם כִּי יָמוּת בָּאֹהֶל. דְּוַדַּאי בְּהוֹן אִתְקַיְּמַת שְׁכִינְתָּא. וְעִתִּיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאָחָיָא לוֹן בֵּהּ. כְּמָה דְּאוֹקְמוּהּ כָּל הַמְקַיְּם אֶת הַתּוֹרָה מֵעֹנִי סוֹפוֹ לְקַיְּמָהּ וְגוֹ'. נְבֵלָתִי יְקוּמוּן, אִלֵּין דְּאִתְמַר בְּהוֹן אִם נבלת בְּהִתְנַשֵּׂא. וְאָמְרוּ מָארֵי מַתְנִיתִין כָּל הַמְנַבֵּל עַצְמוֹ עַל הַתּוֹרָה, לַסּוֹף מִתְנַשֵּׂא.

וְאֵין מִיתָה אֶלָּא עֹנִי, שֶׁבֵּאֲרוּהָ בּוֹ פַּת בַּמֶּלַח תֹּאכַל. וַעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר (ישעיה כו) יְחִיוּ מֵתֶיךָ. אֵלּוּ שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (במדבר יט) אָדָם כִּי יָמוּת בְּאֹהֶל. שֶׁוַּדַּאי בָּהֶם מִתְקַיֶּמֶת שְׁכִינָה, וְעִתִּיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַחֲיוֹתָם בּוֹ, כְּמוֹ שֶׁבֵּאֲרוּהָ, כָּל הַמְקַיֵּם אֶת הַתּוֹרָה מֵעֹנִי, סוֹפוֹ לְקַיְּמָהּ מֵעָשֵׁר וְגוֹ'. נְבֵלָתִי יְקוּמוּן, אֵלּוּ שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (משלי ל) אִם נִבַּלְתְּ בְּהִתְנַשֵּׂא. וְאָמְרוּ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, כָּל הַמְנַבֵּל עַצְמוֹ עַל הַתּוֹרָה, לַסּוֹף מִתְנַשֵּׂא.

הָקִיצוּ וְרַנְּנוּ שֹׁכְנֵי עָפָר. אִלֵּין דְּאִתְמַר בְּהוֹן וְעַל הָאָרֶץ תִּישֵׁן. בְּגִין הַהִיא דְּאִתְמַר בָּהּ (קהלת ג) הַכֹּל הָיָה מִן הֶעָפָר וְאֶפְלוּ גַּלְגַּל חַמָּה, דְּבֵהּ בְּרִיךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַבְרָהָם כֹּה יִהְיֶה זַרְעֶךָ כַּעֲפַר הָאָרֶץ. וְדָא שְׁכִינְתָּא, דִּבְגִינֵהּ אִתְמַר בְּאִלֵּין דְּמִשְׁתַּדְּלִין בֵּהּ לִשְׁמָהּ, (דניאל יב) וְרַבִּים מִיְּשֵׁנֵי אַדְמַת עָפָר יָקִיצוּ אֵלֶּה לְחַיֵּי עוֹלָם. כִּי טַל אוֹרוֹת טַלֶּךָ (ישעיה כו), וְדָא יו"ד ה"א וְא"ו. הַאי אִיהוּ חֶשְׁבַּן ט"ל אוֹרַיְתָא דִּבְעַל פֶּה. דְּאִיהוּ ה"א שִׁית סִדְרֵי מִשְׁנָה אִיהוּ

בְּחֻשְׁבַּן הֵ"א שִׁית סִדְרֵי מִשְׁנָה אִיהוּ בְּחֻשְׁבַּן הֵ"א. וּבְגִינַהּ אוֹקְמוּהּ מָארֵי מַתְנִיתִין, כָּל הָעוֹסֵק בְּטַל תּוֹרָה. טַל תּוֹרָה מְחַיֵּהוּ. וְהַאי אִיהוּ דמצילן בֵּהּ מוֹרִיד הַטָּ"ל. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר (הושע יא) לֹא אָבֹא בָּעִיר.

הַקִיצוּ וְרַנְּנוּ שֹׁכְנֵי עָפָר, אֵלּוּ שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם וְעַל הָאָרֶץ תִּישַׁן. מִשּׁוּם הַהִיא שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (קהלת ג) הַכֹּל הָיָה מִן הֶעָפָר, וַאֲפִלּוּ גַּלְגַּל חַמָּה, שֶׁבּוֹ בֵּרַךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת אַבְרָהָם וְהָיָה (ושמתי את) זַרְעֲךָ כַּעֲפַר הָאָרֶץ. וְזוֹ הַשְּׁכִינָה, שֶׁבִּשְׁבִילָהּ נֶאֱמַר בְּאֵלּוּ שֶׁמִּשְׁתַּדְּלִים בָּהּ לִשְׁמָהּ, (דניאל יב) וְרַבִּים מְיֻשֵּׁנֵי אַדְמַת עָפָר יָקִיצוּ אֵלֶּה לְחַיֵּי עוֹלָם. (ואלו שלא משתדלים בה לשמה, יהיו לחרפות לדראון עולם). כִּי טַל אוֹרוֹת טַלָּךְ (ישעיה כו), וְזֶה יו"ד ה"א וא"ו. וְהוּ חֻשְׁבּוֹן טַ"ל תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, שֶׁהוּא ה"א, שִׁשָּׁה סִדְרֵי מִשְׁנָה הִיא בְּחֻשְׁבּוֹן ה"א, וּבִשְׁבִילָהּ בָּאֲרוּ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, כָּל הָעוֹסֵק בְּטַל תּוֹרָה, טַל תּוֹרָה מְחַיֵּהוּ. וְזֶהוּ שֶׁמִּתְפַּלְּלִים בּוֹ מוֹרִיד הַטַּ"ל. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אָמַר (הושע יא) לֹא אָבוֹא בָּעִיר.

מָשָׁל לְבַת מֶלֶךְ דְּאָזַל בַּעְלָהּ לְמִדִינַת הַיָּם, וּלְזִמְנָא דְּאָתָא לְגַבָּהּ, אוּמֵי לָהּ דְּלָא עָאל בְּיִשּׁוּבָא. וְהַאי אִיהוּ לֹא אָבֹא בָּעִיר. וְאִם לֵית אַתְּ מְהֵימְנַת לִי, הָרֵי לָךְ סִימָנָא שֶׁרֹאשִׁי נִמְלָא טָ"ל. דְּהַאי אִיהוּ טַל לְהַחֲיוֹת בּוֹ מֵתִים. (שם) וְאֶרֶץ רְפָאִים תַּפִּיל אוֹקְמוּהּ מָארֵי מתנ', מָאן רְפָאִים, אִלֵּין דְּאִתְמַר בְּהוֹן בִּקְרָא אָחֳרָא, רְפָאִים בַּל יָקוּמוּ. וְאִלֵּין אִנּוּן דמתרפין מִפְּתְגָמֵי אוֹרַיְתָא לע"ז, דְּיָהֲבֵי לְעוֹבְדֵי עַכּו"ם מָמוֹנָא דִּילְהוֹן, לְאִתְגַּבְּרָא בְּהוֹן וארפון יְדֵיהוֹן מֵאִלֵּין דְּעָסְקִין בְּאוֹרַיְתָא לִשְׁמָהּ לְמֶעֱבַד טִיבוּ עִמְּהוֹן. אִלֵּין לֹא יְקוּמוּן וְאַפִּילַת לוֹן אַרְעָא, כְּאִתְּתָא עֲבָרָא דְּמַפֶּלֶת נְפָלִים, וְדָא אִיהוּ וְאֶרֶץ רְפָאִים תַּפִּיל. דְּנָפַל לָאו אִיהוּ בַּר קַיְמָא. וְהַאי הוּא דְּלָא כָּלוּ לוֹ חֲדָשָׁיו, דְּאִנּוּן ט' יַרְחִין דְּעָבְרָא מָאן עוֹבָדָא. אֶלָּא דָּא אוֹרַיְתָא. וְאִיהִי שְׁכִינְתָּא, הַהוּא יֶלֶד דְּאִתְיְלִיד מִנַּהּ בְּאוֹרַיְתָא, בְּיַרְחָא קַדְמָאָה מֵאִלֵּין דְּאִתְמַר בְּהוֹן אֵין בֶּן דָּוִד בָּא עַד דְּתִתְפַּשֵּׁט מַלְכוּת הָרִשְׁעָא ט' חֳדָשִׁים עַל יִשְׂרָאֵל. בְּיַרְחָא קַדְמָאָה אִיהוּ מָשִׁיחַ אֵי"ן. וּבְיַרְחָא תִּנְיָנָא עָבִיד לֵהּ יֵשׁ מֵאַיִן, בְּסִפִּירָה תִּנְיָנָא דְּאִתְמַר בָּהּ וְהַחָכְמָה מֵאַיִן תִּמָּצֵא. בְּיַרְחָא תְּלִיתָאָה מוֹסִיף בֵּהּ בִּינָה. וְהַאי אִיהוּ וְנָחָה עָלָיו רוּחַ ה' רוּחַ חָכְמָה וּבִינָה. וּבְגִין דָּא אוֹקְמוּהּ מָארֵי מַתְנִיתִין אֵיזֶהוּ חָכָם הַמֵּבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר. דְּקוּדְשָׁא דְּאָתָא לְעָלְמָא אוֹלִפִין לֵהּ חָכְמְתָא וּבִינָה. בְּיַרְחָא רְבִיעָאָה גָּמִיל עִמֵּהּ חֶסֶד, דְּעָאִיל לֵהּ פַּרְנָסָה מִטַּבּוּרָא דְּאִמֵּהּ בְּיַרְחָא חֲמִישָׁאָה יָהִיב בֵּהּ תֻּקְפָּא דִּגְבוּרָה לְאִתְגַּבְּרָא עַל יֵצֶר הָרָע מִסִּטְרָא דְּסַמָּאֵל, דְּלָא שָׁלִיט עָלֵהּ בְּבֶטֶן אִמֵּהּ לְמֶעֱבַד לֵהּ נָפַל לְקִטְלָא מְשִׁיחָא. בְּיַרְחָא שְׁבִיעָאָה יָהִיב בֵּהּ דַּעְתָּא וְכֹחַ וְשַׁפִּירוּ דאנפיו. בְּיַרְחָא שְׁבִיעָאָה וּתְמִינָאָה יָהִיב בֵּהּ רוּחָא דְּקוּדְשָׁא מִסִּטְרָא דְּנָצַח וְהוֹד, דְּאִנּוּן תְּרֵי נְבִיאֵי קְשׁוֹט. וּבְגִין דָּא נְתִנַבֵּא רוּחָא דְּקֻדְשָׁא עָלֶיהָ (ירמיה א) בְּטֶרֶם אֶצָּרְךָ בַּבֶּטֶן יְדַעְתִּיךָ וּבְטֶרֶם תֵּצֵא מֵרֶחֶם וְגוֹ'. מִסִּטְרָא דְּצַדִּיק יָהִיב לֵהּ אוֹת וּמוֹפֵת. בְּיַרְחָא תְּשִׁיעָאָה דְּנוֹלַד מָהוּל, וְהַהוּא יַנּוֹקָא אִיהוּ עֲשִׂירָאָה מִסִּטְרָא דְּמַלְכוּת, אִיהוּ טָפָה עֲשִׂירָאָה. וּבְגִין דָּא זָכָה לְט' דַּרְגִּין אִלֵּין.

מָשָׁל לְבַת מֶלֶךְ שֶׁהָלַךְ בַּעְלָהּ לִמְדִינַת הַיָּם, וְלִזְמַן שֶׁבָּא אֵלֶיהָ, נִשְׁבַּע לָהּ שֶׁלֹּא נִכְנַס בַּיִּשּׁוּב. וְזֶהוּ לֹא אָבוֹא בְּעִיר. וְאִם אֵינְךָ מַאֲמִינָה לִי, הֲרֵי לָךְ סִימָן שֶׁרַאשֵׁי נִמְלָא ט"ל, שֶׁזֶּהוּ הַטַּל לְהַחֲיוֹת בּוֹ מֵתִים. (ישעיה כו) וְאֶרֶץ רְפָאִים תַּפִּיל, פֵּרוּשׁוֹהִ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, מִי הָרְפָאִים? אֵלּוּ שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם בְּפָסוּק אַחֵר רְפָאִים בַּל יָקֻמוּ. וְאֵלּוּ הֵם שֶׁמִּתְרַפִּים מִדִּבְרֵי תוֹרָה לַעֲבוֹדָה זָרָה, שֶׁנּוֹתְנִים לְעוֹבְדֵי כוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת אֶת מָמוֹנָם לְהִתְגַּבֵּר בָּהֶם, וּמַרְפִּים יְדֵיהֶם מֵאֵלּוּ שֶׁעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה לִשְׁמָהּ לַעֲשׂוֹת חֶסֶד עִמָּהֶם. אֵלּוּ לֹא יָקוּמוּ, וְהָאָרֶץ מַפִּילָה אוֹתָם, כְּאִשָּׁה מְעֻבֶּרֶת שֶׁמַּפִּילָה נְפָלִים, וְזֶהוּ וְאֶרֶץ רְפָאִים תַּפִּיל. שֶׁהַנֶּפֶל אֵינוֹ בַּר קַיְמָא, וְזֶהוּ שֶׁלֹּא כָלוּ לוֹ חֲדָשָׁיו, שֶׁהֵם תִּשְׁעָה יַרְחֵי הַמְעֻבֶּרֶת. מִי הַמְעֻבֶּרֶת? אֶלָּא זוֹ תוֹרָה, וְהִיא הַשְׁכִּינָה, אוֹתוֹ הַיֶּלֶד שֶׁנּוֹלָד מִמֶּנָּה בַּתּוֹרָה, בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן מֵאֵלּוּ שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם אֵין בֶּן דָּוִד בָּא עַד שֶׁתִּתְפַּשֵּׁט מַלְכוּת הָרִשְׁעָה תִּשְׁעָה חֳדָשִׁים עַל יִשְׂרָאֵל. בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן הוּא מָשִׁיחַ אַי"ן. וּבַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי עוֹשֶׂה אוֹתוֹ יֵשׁ מֵאַיִן, בַּסְּפִירָה הַשְּׁנִיָּה שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ וְהַחָכְמָה מֵאַיִן תִּמָּצֵא. בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי מוֹסִיף בּוֹ בִּינָה, וְזֶה וְנָחָה עָלָיו רוּחַ ה' רוּחַ חָכְמָה וּבִינָה. וּמְשׁוּם זֶה פֵּרוּשׁוֹהִ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, אֵיזֶהוּ חָכָם? הַמֵּבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר. שֶׁקֹּדֶם שֶׁבָּא לָעוֹלָם מְלַמְּדִים אוֹתוֹ חָכְמָה וּבִינָה. בַּחֹדֶשׁ הָרְבִיעִי גּוֹמֵל עִמּוֹ חֶסֶד, שֶׁמַּכְנִיס לוֹ פַּרְנָסָה מְרֻוַּחַת אִמּוֹ. בַּחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי נוֹתֵן בּוֹ תֹּקֶף שֶׁל גְּבוּרָה לְהִתְגַּבֵּר עַל יֵצֶר הָרַע מִצַּד שֶׁל סמא"ל שֶׁלֹּא יִשְׁלֹט עָלָיו בְּבֶטֶן אִמּוֹ לַעֲשׂוֹת אוֹתוֹ נֶפֶל לַהֶרֹג הַמְּשִׁיחַ. בַּחֹדֶשׁ הַשִּׁשִּׁי נוֹתֵן בּוֹ דַּעַת וְכֹחַ וְיִפְיִ שֶׁל פָּנִים. בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי וְהַשְּׁמִינִי נוֹתֵן בּוֹ רוּחַ הַקֹּדֶשׁ מִצַּד שֶׁל נֶצַח וְהוֹד, שֶׁהֵם שְׁנֵי נְבִיאֵי אֱמֶת. וּמְשׁוּם זֶה נִתְנַבֵּא רוּחַ הַקֹּדֶשׁ עָלָיו, (ירמיה א) בְּטֶרֶם אֶצָּרְךָ בַּבֶּטֶן יְדַעְתִּיךָ וּבְטֶרֶם תֵּצֵא מֵרֶחֶם וְגוֹ'. מִצַּד הַצַּדִּיק נוֹתֵן לוֹ אוֹת וּמוֹפֵת בַּחֹדֶשׁ הַתְּשִׁעִי שֶׁנּוֹלָד מָהוּל, וְאוֹתוֹ הַתִּינוֹק הוּא הָעֶשִׂירִי מִצַּד הַמַּלְכוּת, הוּא הַטִּפָּה הָעֲשִׂירִית, וּמְשׁוּם זֶה זָכָה לְתֵשַׁע הַדְּרֻגּוֹת הַלָּלוּ.

קְמוּ מָארֵי מַתְנִיתִין וְאָמְרוּ, רַעְיָא מְהֵימְנָא טָלוּ אַבְנָא דִּילְךָ לְגַבָּךְ, דְּאַנְתְּ הוּא דְּאִתְמַר עָלָךְ (שמות ה) וַתֵּרֶא אֹתוֹ כִּי טוֹב הוּא. וְאוֹקְמוּהּ מ"מ מַאי כִּי טוֹב, דְּאִתְיְלִיד מָהוּל. וְאַנְתְּ הוּא בְּלֵיל בְּט' יַרְחִין אִלֵּין, וּמִסְטָרָא דְּעִבּוּרָא דִּילְךָ, מַלְכוּת קַדִּישָׁא אִתְמַר בָּהּ (דברים לג) וַיְהִי בִּישֻׁרוּן מֶלֶךְ. וְהַאי אַבְנָא טָפָּה קַדִּישָׁא כְּלִילָא מֵעֲשָׂרָה. אַנְתְּ הוּא זֶרַע דְּאִתְמַשְׁכַת מִנַּהּ. וּבָךְ תַּלְיָא פָּרָקָנָה, וְעָלָךְ עָתִיד לְאִתְבָּנָאָה בִּנְיָנָא וְעָלָךְ תָּקוּם, טֹל לְהּ לְגַבָּךְ. אֲמַר לוֹן לֵית אַתּוּן יְכִלִין לְאִשְׁתַּזְבָא. אִי אִשְׁתְּזַבְתּוּן מאכנא חָדָא. אֲנָא זָרִיק לְכוֹן שִׁית, דְּאִתְמַר בְּהוֹן בְּד"א שִׁי"ת, נָטַל קְרָטָא כְּמִלְקַדְמִין.

קְמוּ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה וְאָמְרוּ, רוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, טְלוֹ הָאֶבֶן שֶׁלְּךָ אֵלֶיךָ, שֶׁאַתָּה הוּא שֶׁנֶּאֱמַר עָלֶיךָ (שמות ה) וַתֵּרֶא אֹתוֹ כִּי טוֹב הוּא. וּפֵרְשׁוּהּ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, מַה זֶּה כִּי טוֹב? שֶׁנּוֹלַד מָהוּל. וְאַתָּה הוּא כָּלוּל בְּתִשְׁעָה הֶחֳדָשִׁים הַלָּלוּ, וּמִצַּד הָעִבּוּר שֶׁלְּךָ, הַמַּלְכוּת הַקְּדוֹשָׁה נֶאֱמַר בָּהּ (דברים לג) וַיְהִי בִּישֻׁרוּן מֶלֶךְ. וְזוֹ הָאֶבֶן, טִפָּה קְדוֹשָׁה כְּלוּלָה מֵעֲשָׂרָה. אַתָּה הוּא הַזֶּרַע שֶׁנִּמְשַׁכְתָּ מִמֶּנָּה, וּבְךָ תְּלוּיָה הַגְּאֻלָּה, וְעָלֶיךָ עָתִיד לְהִבָּנוֹת בִּנְיָן וְעָלֶיךָ תָּקוּם. טֹל אוֹתָהּ אֵלֶיךָ. אָמַר לָהֶם, אֵינְכֶם יְכוֹלִים לְהִנָּצֵל. אִם נִצָּלְתֶּם מֵאֶבֶן אַחַת, אֲנִי אֶזְרֹק לָכֶם שֵׁשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם בְּר"א שִׁי"ת. נָטַל הַמַּקֵּלַע כְּמוֹ מִקֶּדֶם.

פָּתַח וְאָמַר זַרְקָא מָקֵף שׁוֹפָר הוֹלֵךְ סְגוֹלְתָּא תְּלֵת אַבְנִין עִלָּאִין אִנּוּן סְגוֹלְתָּא. תְּלֵת טִפִּין עִלָּאִין דְּאִתְמַר בְּהוֹן (איוב לג) הֵן כָּל אֵלֶּה יִפְעַל אֵל פַּעֲמַיִם שָׁלֹשׁ עִם גָּבֶר. וּתְלַת טִפִּין תַּתָּאִין לְקָבְלֵיהוּ סָגוֹל עָלַיְהוּ אִתְמַר שָׁמְעוּ הָרִים אֶת רִיב ה' (מיכה ו). מָאן הָרִים. אֶלָּא הָא תְּלַת אַבְנִין עִלָּאִין לְגַבַּיְכוּ, דְּאִנּוּן סְגוֹלְתָּא. וּלְמָאן מַנַּיְכוּ לְרַבִּ"י וְרַ"ב וְרַבָּ"א דִּמְתִיבְתָּא עִלָּאָה. דִּלְקָבְלֵיכוּ הֲווֹ כָּל רַב מִבָּבֶל. וְרִבִּי מֵאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל. וְרַבָּא מִשְּׁאָר אַרְעִין. שָׁמְעוּ דְּאַתְוָן רִיב וּקְטָטָה וּמַחֲלֹקֶת בַּהֲלָכָה לְעֵלָּא. וְרַבִּ"י וְרַ"ב וְרַבָּ"א מַחֲלֹקֶת וְרִיב וּקְטָטָה בַּהֲלָכָה דִּילְהוֹן לְתַתָּא. וְלֵית בְּכוּ דִּיהֵא רִיב וּקְטָטָה וּמַחֲלֹקֶת בְּגִין שְׁכִינְתָּא, לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְדַחֲקָא לֵהּ בְּכַמָּה קוּשְׁיָן עַד דְּיָפִיק לֵהּ מִן גָּלוּתָא. וְהָאִיתָנִים, אִלֵּין תַּנָּאִים דְּמַתְנִיתִין דְּמְתִיבְתָּא דִּלְתַתָּא. הָא תְּלַת אַבְנִין לְגַבַּיְכוּ, דְּאִנּוּן סָגוֹל. דְּשִׁית נְקוּדִין אִלֵּין, אִנּוּן שִׁית סִדְרֵי מַתְנִיתִין. וְכָל נְקֻדָּה אִיהִי. עֶשֶׂר וְסַלְקִין לְסֹ' מַסֶּכְתּוֹת, דְּעָלַיְהוּ אָמַר שְׁלֹמֹה (שיר השירים ו) שִׁשִּׁים הֵמָּה מְלָכוֹת. וְאִית לֵהּ כַּמָּה בְּתוּלוֹת אַחֲרֶיהָ רְעוּתֵיהּ דַּהֲלָכוֹת פְּסוּקוֹת דְּאִתְמַר בְּהוֹן (שם) וַעֲלָמוֹת אֵין מִסְפָּר. וּשְׁכִינְתָּא אִיהִי תְּנָא עַל כֻּלְּהוּ. תָּנָא דְּזַרְקָא עֲלֵהּ אִתְמַר (משלי לא) רַבּוֹת בָּנוֹת עָשׂוּ חַיִל וְאַתְּ עָלִית עַל כֻּלָּנָה. וְאִיהִי רִיב וּקְטָטָה וּמַחֲלֹקֶת וְקוּשְׁיָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִין יִשְׂרָאֵל אַחֵיכוֹן. ומ"מ דְּמִשְׁתַּדְּלִין בְּאוֹרַיְתָא בְּכָל יוֹמָא וְלֵילְיָא בְּגָלוּתָא, אִיהִי רִיב בְּגִינַיְהוּ דְּיִפּוּק לוֹן. וְלֵית מָאן דִּיהֵא רִיב וּקְטָטָה וּמַחֲלֹקֶת לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִינֵהּ בְּגָלוּתָא.

פָּתַח וְאָמַר זַרְקָא מַקֵּף שׁוֹפָר הוֹלֵךְ סָגוֹלְתָּא. שְׁלֹשׁ אֲבָנִים עֶלְיוֹנוֹת הֵן סָגוֹלְתָּא. שְׁלֹשׁ טִפּוֹת עֶלְיוֹנוֹת שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶן (איוב לג) הֵן כָּל אֵלֶּה יִפְעַל אֵל פַּעֲמַיִם שָׁלוֹשׁ עִם גָּבֶר. וְשָׁלֹשׁ טִפּוֹת תַּחְתּוֹנוֹת כְּנֶגְדָּם סָגוֹל, עֲלֵיהֶן נֶאֱמַר (מיכה ו) שִׁמְעוּ הָרִים אֶת רִיב ה'. מִי הֵהָרִים? אֶלָּא הִנֵּה שְׁלֹשׁ אֲבָנִים עֶלְיוֹנוֹת אֶצְלְכֶם, שֶׁהֵן סָגוֹלְתָּא. וּלְמִי מִכֶּם? לְרַבִּ"י וְרַ"ב וְרַבָּ"א שֶׁל הַיְשִׁיבָה הָעֶלְיוֹנָה, שֶׁכְּנֶגְדְּכֶם הָיוּ כָּל רַב מִבָּבֶל, וְרַבִּי מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְרַבָּא מִשְּׁאָר הָאָרָצוֹת. שָׁמְעוּ שֶׁלְּאוֹתִיּוֹת רִיב וּקְטָטָה וּמַחֲלֹקֶת בַּהֲלָכָה לְמַעְלָה, וְרַבִּ"י וְרַ"ב וְרַבָּ"א מַחֲלֹקֶת וְרִיב וּקְטָטָה בַּהֲלָכָה שֶׁלָּהֶם לְמַטָּה. וְאֵין בָּכֶם שֶׁיִּהְיֶה רִיב וּקְטָטָה וּמַחֲלֹקֶת בִּשְׁבִיל הַשְּׁכִינָה לְקַדֵּשׁ בָּרוּךְ הוּא לְדָחֹק אוֹתוֹ בְּכַמָּה קֻשְׁיוֹת עַד שֶׁיּוֹצִיא אוֹתוֹ מִן הַגָּלוּת. וְהָאֲתָנִים - אֵלּוּ הַתַּנָּאִים שֶׁל הַמִּשְׁנָה שֶׁל הַיְשִׁיבָה שֶׁלְּמַטָּה. הִנֵּה שְׁלֹשׁ אֲבָנִים אֶצְלְכֶם, שֶׁהֵם סָגוֹל. שֵׁשׁ הַנְּקֻדּוֹת הַלָּלוּ הֵם שִׁשָּׁה סִדְרֵי מִשְׁנָה, וְכָל נְקֻדָּה הִיא עֶשֶׂר, וְעוֹלִים לְסֹ' מַסֶּכְתּוֹת, שֶׁעֲלֵיהֶם אָמַר שְׁלֹמֹה (שיר השירים ו) שִׁשִּׁים הֵמָּה מְלָכוֹת. וְיֵשׁ לוֹ כַּמָּה בְּתוּלוֹת אַחֲרֶיהָ רְעוּתָהּ שֶׁל הֲלָכוֹת פְּסוּקוֹת שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶן (שם) וַעֲלָמוֹת אֵין מִסְפָּר. וְהַשְּׁכִינָה הִיא כֻּלָּם. הַתָּנָא שֶׁל זַרְקָא, עָלֶיהָ נֶאֱמַר (משלי לא) רַבּוֹת בָּנוֹת עָשׂוּ חַיִל וְאַתְּ עָלִית עַל כֻּלָּנָה. וְהִיא רִיב וּקְטָטָה וּמַחֲלֹקֶת וְקֻשְׁיָה לְקַדֵּשׁ בָּרוּךְ הוּא בִּשְׁבִיל יִשְׂרָאֵל אֲחֵיכֶם. וּמוֹרֵי הַמִּשְׁנָה שֶׁמִּשְׁתַּדְּלִים בַּתּוֹרָה בְּכָל יוֹם וְלַיְלָה בַּגָּלוּת, הִיא רִיב בִּשְׁבִילָם שֶׁיּוֹצִיא אוֹתָם, וְאֵין מִי שֶׁיִּהְיֶה רִיב וּקְטָטָה וּמַחֲלֹקֶת לְקַדֵּשׁ בָּרוּךְ הוּא בִּשְׁבִילוֹ בַּגָּלוּת.

קָם סָבָא חָדָא מִבֵּינַיְהוּ וְאָמַר, רַעְיָא מְהֵימָנָא כַּמָּה תַּקִּיפִין אַבְנִין דְּזַרִיקַת. דְּאִזְדַּעְזְעוּ מָאנֵי מְתִיבְתָּא דִּלְעֵלָּא וְתַתָּא, וַאֲפִלּוּ מַלְאָכִין עִלָּאִין דְּאִנּוּן סַמְכִין שִׁית דַּרְגִּין דְּכֻרְסֵא וְכֻרְסֵא אִזְדַּעְזַעַת. אֲבָל הָא אִיתָן מוֹשָׁבָךְ לְגַבָּךְ דְּאִיהִי שְׁבִיעָאָה אִתְּמַר מִנַּהּ, דְּהָא אַבְנָא דְּזַרִיקַת הָא אִיהִי לְגַבָּךְ דְּאִיהִי תָּנָא עַל כֻּלְּהוּ. שִׂים בַּסֶּלַע קִנֶּךָ, וְשִׁית אָחֳרָנִין לְגַבָּךְ בְּגִין דְּאִיהוּ אָמַר (יחזקאל לו) לֹא לְמַעַנְכֶם אֲנִי עוֹשֶׂה. הָא שִׁית לְגַבָּךְ כִּי אִם לְשֵׁם קָדְשִׁי הָא שְׁבִיעָאָה לְגַבָּךְ וְלָא עוֹד אֶלָּא דְּאַנְתְּ הוּא דְּאִתְּמַר בָּךְ וַיָּךְ אֶת הַסֶּלַע וְשִׂים בַּסֶּלַע, דְּחָוְיָא לְכַפֵּר עָוֹנֵךְ קִנֶּךָ. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מָנֵי לְכוּ וְדַבַּרְתֶּם אֶל הַסֶּלַע, וְאִתּוּן לָא עֲבַדְתּוּן הָכֵי. דְּאִי עֲבַדְתּוּן מֵימְרֵי בְּדִבּוּרָא, הֲווֹ אוֹלְפִין אוֹרַיְתָא בְּלָא סָפֵק וּבְלָא קוּשְׁיָא וּמַחֲלֹקֶת. וּבְגִין דְּאִתְּמַר בָּךְ (במדבר כ) וַיָּךְ אֶת הַסֶּלַע וְלֹא נָפְקוּ מִנֵּהּ אֶלָּא טִפִּין טִפִּין. הָכֵי מִכָּל מָקוֹם אִנּוּן כְּמָאן דְּמָחֵי בַּסֶּלַע. וְאִנּוּן לִישַׁנְהוֹן. כְּפַטִּישׁ יְפוֹצֵץ סֶלַע וּפַסְקִין בָּהּ כַּמָּה פְּסָקוֹת דַּהֲלָכוֹת, וְלֹא נָפְקִין מִנַּיְהוּ אֶלָּא טִפִּין טִפִּין וְאִנּוּן לְקוּטוֹת. וּבְגִין דָּא בָּךְ תַּלְיָא כֹּלָּא. הָא אַבְנָא לְגַבָּךְ וְשִׁית אָחֳרָנִין. וּבָךְ תַּלְיָא פֻּרְקָנָא דִּשְׁכִינְתָּא וּבְנָהָא, בְּגִין דְּיִתְקַן בָּךְ מַה דאתהרס בְּקַדְמִיתָא. וּבְגִין חֲבִיבוּתָא דִּילָךְ, שִׁית טִפִּין דְּגַלְגּוּלָא אִתְחַזְרוּן לְגַבָּךְ דְּאִנּוּן רְמִיזִין בְּרֵישֵׁי עַנְפִּין דִּלָךְ. אִנּוּן ש ש דְּכַפַּל בְּהוּ מֹשֶׁה מֹשֶׁה. אַבְנָא שְׁבִיעָאָה (איכה ב) מָה אֲעִידֵךְ מָה אַדְמֶה לָךְ וְאִתְּמַר בַּהּ הַבַּת יְרוּשָׁלַיִם. וְעָלַהּ אִתְּמַר מָה אָשַׁוֶּה לָךְ. אִיהִי אֲשַׁוֶּה לָךְ בְּתִבְּירוּ דִּילָךְ, וַאֲנַחֲמֵךְ. דְּאִית לָךְ לְהִתְנַחֵם עִמַּהּ. דְּדַיְּיוֹ לְעֶבֶד לְהֵיוֹת כְּרִבּוֹ. וְאַף עַל גַּב דְּיִהֵא רַב תְּבִירוּ דִּילָךְ כְּיַמָּא, הָדָא הוּא דִּכְתִיב (שם) כִּי גָּדוֹל כַּיָּם שִׁבְרֵךְ מִ"י יִרְפָּא לָךְ, דְּאִיהִי אִמָּא עִלָּאָה תְּשׁוּבָה צָרִיךְ בֵּירָא דִּילָךְ אִתְבַּקְּעַת דְּאִיהִי יַמָּא דְּאוֹרַיְתָא. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (שמות יד) וַיֵּט מֹשֶׁה יָדוֹ עַל הַיָּם וַיּוֹלֶךְ ה' אֶת הַיָּם בְּרוּחַ קָדִים עַזָּה כָּל הַלַּיְלָה וַיָּשֶׂם אֶת הַיָּם לְחָרָבָה. ע"כ.

קם זקן אחד מביניהם ואמר, רועה הנאמן, כמה חזקות האבנים ששזרקת, שהזדעזעו בעלי הישיבה שלמעלה ומטה, ואפילו המלאכים העליונים, שהם סומכים את שש מדרגות הכסא, והכסא הזדעזע. אבל הרי איתן מושבך אליך, שהיא השביעית, השמר ממנה, שהרי האבן ששזרקת הרי היא אצלך, שהיא כתר על כלם. ושים בסלע קנך, ושש אחרים אצלך, משום שהוא אמר (יחזקאל לו) לא למענכם אני עשה. הרי שש אצלך. כי אם לשם קדשי. הרי השביעית אצלך. ולא עוד, אלא אתה הוא שנאמר בך ויך את הסלע, ושים בסלע, שהנחש קנך לכפר עונך. הקדוש ברוך הוא צוה אתכם ודברתם אל הסלע, ואתם לא עשיתם כך. שאם עשיתם מאמרו בדבור, היו לומדים תורה בלי ספק ובלי קשיה ומחלקת. ומשום שנאמר בך (במדבר כ) ויך את הסלע, ולא יצאו ממנו אלא טפות טפות, כך בעלי המשנה הם כמי שמכה בסלע, והם לשונם. כפטיש יפוצץ סלע, ופוסקים בה כמה הלכות פסוקות של הלכות, ולא יוצאים מהם אלא טפות טפות והן לקוטות. ומשום כך תלוי בך. הרי האבן אצלך ושש אחרות. ובך תלויה הגאולה של השכינה ובניה, כדי שיתקן בך מה שנהרס בראשונה. ובשביל החביבות שלך, שש טפות של גלגול חזרו אליך, שהם רמוזים בראשי הענפים שלך. אותם ש' ש' שכפל בהם משה

מֹשֶׁה. הָאֵבֶן הַשְּׁבִיעִית (איכה ב) מָה אֲעִידֵךְ מָה אֲדַמֶּה לָךְ, וְנֶאֱמַר בָּהּ הַבַּת יְרוּשָׁלַיִם. וְעֶלְיֹהּ אָמַר מָה אִשָּׁוְוה לָךְ. הִיא אִשָּׁוְוה לָךְ בְּשִׁבְרוֹן שֶׁלָּךְ וַאֲנַחֲמֵךְ. שֶׁיֵּשׁ לָךְ לְהִתְנַחֵם עִמָּהּ, שֶׁדַּיְּיוֹ לְעֶבֶד לִהְיוֹת כְּרִבּוֹ, וְאַף עַל גַּב שֶׁיִּהְיֶה גָּדוֹל הַשִּׁבְרוֹן שֶׁלָּךְ כְּמוֹ הַיָּם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) כִּי גָדוֹל כַּיָּם שִׁבְרֵךְ מִ"י יִרְפָּא לָךְ, שֶׁהִיא הָאֵם הָעֶלְיוֹנָה, הַתְּשׁוּבָה שֶׁלָּךְ בְּאֹר שֶׁלָּךְ שֶׁהִתְבַּקְּעָה, שֶׁהִיא יָם הַתּוֹרָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שמות יד) וַיֵּט מֹשֶׁה יָדוֹ עַל הַיָּם וַיּוֹלֶךְ ה' אֶת הַיָּם בְּרוּחַ קָדִים עַזָּה כָּל הַלַּיְלָה וַיָּשֶׂם אֶת הַיָּם לֶחָרָבָה. (עד כאן).

מִכָּאן וָאֵילָךְ וַיְבַקְּעוּ הַמַּיִם דִּילֵהּ לְגַבָּהּ. וְאִיהוּ עֵץ חַיִּים דְּאִתְמַר בָּהּ (שם טו) וַיּוֹרֵהוּ ה' עֵץ וַיַּשְׁלֵךְ אֶל הַמַּיִם וַיִּמְתְּקוּ הַמַּיִם דְּאוֹרַיְתָא דִּבְעַל פֶּה, דְּאִתְמַר בְּהוֹן (שם) וְלֹא יָכְלוּ לִשְׁתּוֹת מַיִם מִמָּרָה כִּי מָרִים הֵם (שמות א). כְּמָה דְּאוֹקְמוּהּ וַיְמָרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בַּעֲבֹדָה קָשָׁה, דְּאִיהִי קוּשְׁיָא. וּבְהַהוּא זִמְנָא וַתֵּשְׁתְּ הָעֵדָה וּבְעִירָם. וְכַד אִתְגַּלֵּי לָךְ אִילָנָא דְּחַיֵּי בְּדָרָא בַּתְרָאָה, דְּאַתְּ עָתִיד לְאִתְנַסָּאָה בֵּינַיְיהוּ כְּמָה דְּאוֹקְמוּהּ (קהלת א) מַ"ה שֶּׁהָיָ"ה הוּא שֶׁיִּהְיֶ"ה. כַּמָּה נִסְיוֹנוֹת אִית לְאִתְנַסָּאָה יִשְׂרָאֵל. הָדָא הוּא דִּכְתִיב שָׁם שָׂם לוֹ חֹק וּמִשְׁפָּט וְשָׁם נִסָּהוּ לְמֹשֶׁה, וְאוֹרַיְתָא אִתְחֲזָרַת לוֹן נִסָּיוֹן לְאִנּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלִין בֵּהּ וְהַוְיָן בְּעָאקוּ סַגִּי. כְּגַוְנָא דְּמִצְרִים דְּאִתְמַר בֵּהּ (שם א) כָּל הַבֵּן הַיִּלּוֹד הַיְאֹרָה תַּשְׁלִיכֻהוּ. וְדָא אוֹרַיְתָא דִּבְכְתָב. וְכָל הַבַּת תְּחַיּוּן אוֹרַיְתָא דִּבְעַל פֶּה, דְּתַרְוַיְיהוּ אִנּוּן פֶּ"ה וּלְשׁוֹן, וּבְהוֹן תְּהֵא אַנְתְּ כְּבַד פֶּה וּכְבַד לָשׁוֹן, וְחַכִּימָא בְּרַמְיָזָא. וְלֵית מִיתָה דְּמָארֵי דִּנְהוֹרָא דְּאוֹרַיְתָא אֶלָּא עֲנִיּוּתָא. וּבְפָרְקָנָא בַּתְרַיְתָא, אוֹרַיְתָא יְהֵא לְיִשְׂרָאֵל כְּגַוְנָא דְּיַמָּא, דְּאִתְמַר בָּךְ, רָעֲיָא מְהֵימָנָא (שם ב) וַתָּשֶׂם בַּסּוּף עַל שְׂפַת הַיְאֹר (שמות ב'). בְּסוֹ"ף פ"ו יוֹמִין דַּרְגָּא דְּפָרְקָנָא אִתְמַר בָּךְ וַתָּשֶׂם בַּסּוּף עַל שְׂפַת הַיְאֹר, דְּאִיהוּ נְהוֹרָא דְּאוֹרַיְתָא עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. שָׁפָה דִּילֵהּ שְׁכִינְתָּא בְּהַהוּא זִמְנָא אִלֵּין טִפִּין דַּהֲווֹ נַפְקִין מִן הַסֶּלַע, דְּאִנּוּן פַּסְקֵי הֲלָכוֹת אִתְמַר בְּהוֹן (תהלים צג) נָשְׂאוּ נְהָרוֹת ה'. תְּרִין טִפִּין דְּאִנּוּן צָרֵי סַלְקִין בְּתַרְיִן וְוִין וְאִתְעֲבָדוּ נְהָרוֹת. וְהַהִיא נְקוּדָּא עִלָּאָה דְּאִיהִי סְגוֹלְתָּא אִסְתַּלְקַת עַל גַּדְפַּיְיהוּ. וּסְלִיקוּ דִּילֵהּ בְּאַן אֲתַר הֲוֵי, אֶלָּא אִלֵּין אִלֵּין תְּרֵין נְהָרוֹת אִנּוּן אַבָּא וְאִמָּא. מִסְטָרָא דְּבַרְתָּא דְּמַלְכָּא טִפִּין אִתְקְרִיאוּ דְּאִתְמַר בְּהוֹן, וַיִּצָּר, (ישעיה כה) כִּי בֵּהּ ה' צוּר עוֹלָמִים. צַיֵּר תְּרֵין עָלְמִין דַּקִּיקִין. עָלְמִין דְּבַרְתָּא דְּמַלְכָּא אִנּוּן מִתַּתָּא לְעֵלָּא. מִסְטָרָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא אִתְקְרִיאוּ נְהָרוֹת. וּבְגִין דָּא נָשְׂאוּ נְהָרוֹת. לְמָאן לְהַהִיא סְגוֹלְתָּא, סַלְקִין לֵהּ כָּתָ"ר עַל גַּבַּיְיהוּ לְמֶהֱוֵי כְּלִיל סְגוֹלְתָּא, וּמִתְעַטְּרָה בֵּהּ בְּתָלַת כְּתָרִין. דְּאִנּוּן כֶּתֶר כְּהֻנָּה וְכֶתֶר מַלְכוּת וְכֶתֶר תּוֹרָה עַל גַּבַּיְיהוּ. וְהָכֵי אִנּוּן תְּלַת נְהָרוֹת ו'ו'ו וְתָלַת יוּדִין וּתְלַת וָוִין רְמִיזִין בְּתָלַת רֵישֵׁי תֵּבִין, דְּאִנּוּן וַ'יִּסַּע וַ'יָּבֹא וַ'יֵּט. תְּרֵין דְּאִנּוּן אַבָּא וְאִמָּא סַלְקִין כֶּתֶר עַל גַּדְפַּיְיהוּ. נָשְׂאוּ נְהָרוֹת קוֹלָם. אִנּוּן חֶסֶד גְּבוּרָה עָלַיְיהוּ אִתְמַר נָשְׂאוּ נְהָרוֹת קוֹלָם. מַאן קוֹלָם דָּא עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא וְדָא רָזָא דְּשׁוּרָק לְעֵלָּא. שַׁלְשֶׁלֶת אִיהוּ כְּלִיל תְּלַת נְקוּדִין בְּקִשּׁוּרָא חֲדָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. דְּעָלַהּ אִתְמַר (ירמיה ב) וְאָנֹכִי נְטַעְתִּיךְ

שׁוֹרֵק כָּלוֹ זֶרַע אֱמֶת. יִשְׂאוּ נְהָרוֹת דָּכְיִם אִנּוּן נָצַח וְהוֹד. נָשְׂאוּ לֹא כְּתִיב אֶלָּא יִשְׂאוּ. וְאִנּוּן סָגוֹ"ל דְּהִיא נְקֻדָּה מִסִּטְרָא דִּשְׂכִינְתָּא אִיהִי נְקֻדָּה לְתַתָּא דְּצַדִּיק שְׂכִינְתָּא תְּחוֹת רַגְלִין, דְּאִנּוּן יַרְכָתֵי צָפוֹן. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (תהלים מח) יְפֵה נוֹף מְשׂוֹשׂ כָּל הָאָרֶץ וְגוֹ'. כַּד אִיהִי נְקֻדָּה וְד' תְּחוֹת יֶרְכֵי קְשׂוֹט אִתְקְרִיאַת הַר צִיּוֹן טוּרָא מָאִיךְ. וְאִתְקְרִיאַת מִסִּטְרָא דְּצַדִּיק, דְּכְיָ"ם ד"ך יָ"ם דִּדְּ כְּלִיל מכ"ד אַתְוָן דְּאִנּוּן בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד, וּבְהוֹן אַל יָשׁוּב דַּדְּ נִכְלָם. יָם אִתְקְרִיאַת מִסִּטְרָא דְּאִמָּא עִלָּאָה, כְּלִילָא מֵחַמְשִׁין אַתְוָן דִּכְלִילָן בְּקְרִיאַת שְׁמַע. בְּקְרָא קַדְמָאָה דְּמְיַחֲדִין לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא תְּרִין זִמְנִין שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד. וּבְהוֹן וַיִּפֶּן כֹּה וְכֹה וַיַּדְּ אֶת הַמִּצְרִי. וּמִסִּטְרָא דְּאִמָּא עִלָּאָה אִיהוּ נְקוּדָּא עַל גַּדְפַּיהוּ קְרִית מָלֶךְ רַב. וּכְעָן אִתְמַר בֵּהּ (איכה א) הָעִיר רַבָּתִי עַם הָיְתָה כְּאַלְמָנָה.

מִכָּאן וְאֵילָךְ, וַיִּבְקְעוּ הַמַּיִם שֶׁלּוֹ אֱלֹהָיו, וְהוּא עֵץ הַחַיִּים, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (שם טו) וַיּוֹרֵהוּ ה' עֵץ וַיַּשְׁלֵךְ אֶל הַמַּיִם וַיִּמְתְּקוּ הַמַּיִם, שֶׁל תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (שם) וְלֹא יָכְלוּ לִשְׁתּוֹת מַיִם מִמָּרָה כִּי מָרִים הֵם, כְּמוֹ שֶׁבֵּאֲרוּהָ (שמות א) וַיְמָרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בַּעֲבֹדָה קָשָׁה, שֶׁהִיא קָשְׁיָה. וּבְאוֹתוֹ הַזְּמַן וַתִּשְׁתְּ הָעֵדָה וּבְעִירָם. וּכְשֶׁהִתְגַּלָּה לְךָ עֵץ הַחַיִּים בְּדוֹר הָאַחֲרוֹן, שֶׁאַתָּה עָתִיד לְהִתְגַּלּוֹת בֵּינֵיהֶם, כְּמוֹ שֶׁבֵּאֲרוּהָ (קהלת א) מַ"ה שֶׁהָיָ"ה הוּא שֶׁיִּהְיֶ"ה, כַּמָּה נִסְיוֹנוֹת יֵשׁ לְנַסּוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל? זֶהוּ שֶׁכָּתוּב שָׁם שָׂם לוֹ חֹק וּמִשְׁפָּט וְשָׁם נִסָּהוּ, אֶת מֹשֶׁה, וְהַתּוֹרָה הֶחֱזִירָה לָהֶם נִסָּיוֹן לְאוֹתָם שֶׁמִּשְׁתַּדְּלִים בָּהּ וְהֵם בְּצָרוֹת רַבּוֹת. כְּמוֹ שֶׁבְּמִצְרַיִם שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (שם א) כָּל הַבֵּן הַיִלּוֹד הַיְאֹרָה תַּשְׁלִיכֻהוּ, וְזוֹ הַתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, וְכָל הַבַּת תְּחַיּוּן - הַתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, שֶׁשְּׁתֵּיהֶן הֵן פֶּה וְלָשׁוֹן, וּבָהֶם תִּהְיֶה אַתָּה כְּבַד פֶּה וּכְבַד לָשׁוֹן, וּלְחָכָם בָּרֶמֶז. וְאֵין מִיתָה שֶׁל בַּעַל אוֹר הַתּוֹרָה אֶלָּא עֲנִיּוּת. וּבַגְּאֻלָּה הָאַחֲרוֹנָה, תּוֹרָה תִּהְיֶה לְיִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שֶׁהָיָם, שֶׁנֶּאֱמַר בְּךָ, הָרוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, (שם) וַתִּשָּׁם בַּסּוּף עַל שִׂפַת הַיְאֹר. בְּסוֹ"ף פ"ו יָמִים, דַּרְגָּה שֶׁל גְּאֻלָּה, נֶאֱמַר בְּךָ וַתִּשָּׁם בַּסּוּף עַל שִׂפַת הַיְאֹר, שֶׁהוּא אוֹר הַתּוֹרָה, הָעֲמוּד הָאֶמְצָעִי. שְׂפָתוֹ הַשְׂכִינָה. בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן אֵלּוּ הַטִּפּוֹת שֶׁהָיוּ יוֹצְאוֹת מֵהַסֶּלַע, שֶׁהֵן פִּסְקֵי הֲלָכוֹת, נֶאֱמַר בָּהֶם (תהלים צג) נָשְׂאוּ נְהָרוֹת ה'. שְׁתֵּי טִפּוֹת שֶׁהֵן צֵר"י, עוֹלוֹת עִם שְׁנֵי וָוִי"ם וְנַעֲשִׂים נְהָרוֹת. וְאוֹתָהּ הַנְּקֻדָּה הָעֶלְיוֹנָה, שֶׁהִיא סָגוֹלְתָא, הִתְעַלְּתָה עַל כְּנָפֵיהֶם. וַעֲלִיָּתוֹ בְּאֵיזֶה מָקוֹם הוּא? אֶלָּא אֵלּוּ שְׁנֵי נְהָרוֹת הֵם אַבָּא וְאִמָּא. מִצַּד הַבַּת שֶׁל הַמֶּלֶךְ נִקְרְאוּ טִפּוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם וַיֵּיצֵר, (ישעיה כו) כִּי בְיָהּ ה' צוּר עוֹלָמִים. צֵיֵר שְׁנֵי עוֹלָמוֹת דַּקִּים. הָעוֹלָמוֹת שֶׁל בַּת הַמֶּלֶךְ הֵם מִמַּטָּה לְמַעְלָה. מִצַּד הָעֲמוּד הָאֶמְצָעִי נִקְרְאוּ נְהָרוֹת, וּמִשּׁוּם זֶה נָשְׂאוּ נְהָרוֹת. לְמִי? לְאוֹתָהּ סָגוֹלְתָא, מַעֲלִים אוֹתוֹ כֶּתֶ"ר עַל גַּבֵּיהֶם י ' י לְהִיוֹת כּוֹלֵל סָגוֹלְתָא, וּמִתְעַטֶּרֶת בּוֹ בִּשְׁלֹשָׁה כְּתָרִים, שֶׁהֵם כֶּתֶר כְּהֻנָּה וְכֶתֶר מַלְכוּת, וְכֶתֶר תּוֹרָה עַל גַּבֵּיהֶן. וְכָךְ הֵם שְׁלֹשָׁה נְהָרוֹת ו'ו'ו' וְשָׁלֹשׁ יוֹדֵי"ם וְשָׁלֹשׁ וָוֵי"ם רְמוּזִים בִּשְׁלֹשָׁה רָאשֵׁי תֵבוֹת שֶׁהֵם וַיֹּסַע וַיָּבֹא וַיֵּט. שְׁנַיִם שֶׁהֵם אַבָּא וְאִמָּא מַעֲלִים כֶּתֶר עַל כַּנְפֵיהֶם. נָשְׂאוּ נְהָרוֹת קוֹלָם. הֵם חֶסֶד גְּבוּרָה, עֲלֵיהֶם נֶאֱמַר נָשְׂאוּ נְהָרוֹת קוֹלָם. מִי קוֹלָם? הָעֲמוּד הָאֶמְצָעִי, וְזֶה הַסּוֹד שֶׁל שׁוּרֵק לְמַעְלָה. הַשַּׁלְשֶׁלֶת כּוֹלֶלֶת שָׁלֹשׁ נְקֻדּוֹת בְּקִשּׁוּר אֶחָד שֶׁל הָעֲמוּד הָאֶמְצָעִי, שֶׁעָלָיו נֶאֱמַר (ירמיה ב) וְאָנֹכִי נְטַעְתִּיךְ שׂוֹרֵק כֻּלֹּה זֶרַע אֱמֶת. יִשְׂאוּ נְהָרוֹת דָּכְיִם, הֵם נֵצַח וְהוֹד. לֹא כָתוּב נָשְׂאוּ, אֶלָּא יִשְׂאוּ, וְהֵם סָגוֹל, שֶׁהִיא נְקֻדָּה מִצַּד הַשְׂכִינָה, הִיא נְקֻדָּה לְמַטָּה, שֶׁצַּדִּיק שְׂכִינָה תַּחַת רַגְלַיִם, שֶׁהֵם

יַרְכָתֵי צָפוֹן. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים מח) יְפֵה נוֹף מְשׂוֹשׂ כָּל הָאָרֶץ וְגוֹ'. כְּשֶׁהִיא נִקֶּדָה וְד' תַּחַת יַרְכֵי אֶמֶת, נִקְרֵאת הַר צִיּוֹן, הַר נְמוּךְ. וְנִקְרֵאת מִצַּד שֶׁל צַדִּיק דְּכְיִם, ד"ך יְ"ם. דַּךְ כְּלוּל מִכ"ד אוֹתִיּוֹת שֶׁהֵן בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד, וּבָהֶם אַל יָשׁוֹב דַּךְ נִכְלָם. יָם נִקְרֵאת מִצַּד שֶׁל הָאֵם הָעֶלְיוֹנָה, כְּלוּלָה מֵחֲמִשִּׁים אוֹתִיּוֹת שֶׁכְּלוּלוֹת בַּקְּרִיאַת שְׁמַע בַּפְּסוּק הָרִאשׁוֹן שֶׁמְּיַחֲדִים אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא פַּעֲמַיִם, שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד. וּבָהֶם וַיִּפֶן כֹּה וְכֹה וַיַּךְ אֶת הַמִּצְרִי. וּמִצַּד שֶׁל הָאֵם הָעֶלְיוֹנָה הִיא נִקֶּדָה עַל כַּנְפֵּיהֶם, קְרַיִת מֶלֶךְ רַב. וְכָעֵת נֶאֱמַר בָּהּ (איכה א) הָעִיר רַבָּתִי עָם הָיְתָה כְּאַלְמָנָה.

קוּם עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, דְּאַנְתְּ הוּא ו' כְּלִיל שִׁית סְפִירָן. וְאַנְתְּ אָחִיד בֵּין כ"ה עִלָּאָה וּבֵין כ"ה תַּתָּאָה. קוּם לְגַבֵּי סַמְאֵ"ל דְּאִיהִי מִצְרִי בְּמָאנֵי קְרָבָא דִּילָךְ, דְּאִנּוּן שְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה קוֹרְטָא תַּתָּאָה. וּשְׁכִינְתָּא עִלָּאָה קוֹרְטָא עִלָּאָה דְּעִלָּאָה אִתְּמַר (שמואל א, כה) וְאֶת נֶפֶשׁ אֹיְבֶיךָ יְקַלְּעֶנָּה בְּתוֹךְ כַּף הַקֶּלַע מָאן נֶפֶשׁ אוֹיְבֶיךָ. סַם מָוֶת נָחָשׁ אֵשֶׁת זְנוּנִים דְּמִקַּנְּנָא בְּשֶׁבַע סְלָעִים וּבַעְלָהּ בְּ-ז' טוּרִין. קוּם בְּאַבְנִין דִּילָךְ דְּאִסְתְּלָקוּ בְּטוּרֵי לְתַבָּרָא טוּרִין וְסַלְעִין דְּחִוְיָא, וּבְגִין טוּרִין דִּילָךְ אִתְּמַר (תהלים צג) נָשְׂאוּ נְהָרוֹת ה'. וּבְהוֹן כָּל גֵּיא הַהוּא יִנָּשֵׂא דְּכֹלָּא כְּלִיל בָּהּ. וְדָא רָעָיָא מְהֵימָנָא דְּאִתְּמַר בָּהּ (דברים לד) וַיִּקְבֹּר אוֹתוֹ בַּגַּיְא. דְּבְגִינֵהּ אִתְּמַר (תהלים ס) וַיַּךְ אֶת אֱדוֹם בְּגֵיא מֶלַח. וְנִשְׁמָתֵהּ גָּנִיז' בְּגֵי"א מִן אבגית"ן. ת' תּוֹרַת מֹשֶׁה צָפוֹנָה בְּצַד"י דְּאִיהוּ ץ'. דְּצַדֵּי אֲרִיכָא מִסְטְרָא דְּעָלְמָא דְּאָתֵי, מִתַּמָּן הוּא טוֹב לַצַּדִּיקִים דְּעָלְמָא דְּאָתֵי. בְּגֵי"א אָב לְי"ג מְכִילִין, דְּאִנּוּן וָא"ו וַיַּעֲבֹר ה' עַל פָּנָיו. וַיַּעֲבֹר ע"ב רי"ו. ע"ב חֶסֶד. רי"ו גְּבוּרָה דְּבֵהּ קר"ע שט"ן מִן יַמָּא. וּבֵהּ עָתִיד לְמִקְרַע לֵהּ מִן יַמָּא דְּאוֹרַיְתָא. וּמִסְטְרָא דְּחֶסֶד אִיהוּ אָב לְ-י"ג מְכִילָן, דְּבֵהּ אִיהוּ יהו"ה עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא אֲרֻךְ אַפַּיִם, וּמַאֲרִיךְ בֵּהּ עַל בֵּינוֹנִים וּמַטָּה לוֹן כְּלַפֵּי חֶסֶד. וּבְאַתְוָן א"ת ב"ש. יהו"ה אִיהוּ מצפ"ץ אֵ"ל ת"ך, רחו"ם גספ"י וְהָכֵי עַד י"ג תֵּבִין. בְּאִלֵּין י"ג מַאֲרִיךְ עַל בֵּינוֹנִים דְּיַחְזְרוּן בְּתִשׁוּבָה. אֲבָל בקר"ע שט"ן יָדִין בַּגּוֹיִם מָלֵא גְוִיּוֹת. דְּאִיהוּ שָׁטָן מָלֵא עֵינִין. וּבְגִין דָּא אבגית"ן אִתְקְרֵי כֶּתֶר חָכְמָה אָב לְי"ג מְכִילָן, דְּכְלִילָן בְּחֶסֶד דְּכָלִיל. ע"ב שְׁמָהָן דְּאִנּוּן כְּלָלָא דִּילְהוֹן וְהוּ אֲנִי וָהוּ וְחָכְמָה לִימִינָא. כד"א הָרוֹצֶה לְהַחְכִּים יַדְרִים. אִמָּא עִלָּאָה לְגַבּוּרָה בָּהּ. קר"ע שט"ן מִן שְׁמָאלָא. וּבָהּ (שמות יד) וַיָּשֶׂם אֶת הַיָּם לְחָרָבָה. וּבָא קָרַע יַמָּא לְי"ב קְרָעִים. וּבָהּ רָקַע הָאָרֶץ וְצָאֲצָאֶיהָ. וּבָהּ עָקַר טוּרִין וְתָבַר טִינָרִין דְּחִוְיָא. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (מלכים א, יט) וְהִנֵּה רוּחַ גְּדוֹלָה וְחָזָק מְפָרֵק הָרִים וּמְשַׁבֵּר סְלָעִים. דְּאִנּוּן טוּרִים וּסְלָעִים דְּחִוְיָא, דְּאִתְּמַר בֵּהּ דֶּרֶךְ נָחָשׁ עָלֵי צוּר. וּבְהַאי שְׁמָא הֲוָה רָבָּה עוֹקֵר הָרִים בְּאוֹרַיְתָא דְּבְעַל פֶּה.

קוּם הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי, שֶׁאַתָּה הוּא ו' כּוֹלֵל שֵׁשׁ סְפִירוֹת, וְאַתָּה אָחוּז בֵּין כ"ה עֶלְיוֹנָה וּבֵין כ"ה תַּחְתּוֹנָה. קוּם אֵצֶל סמא"ל, שֶׁהוּא מִצְרִי, בִּכְלֵי הַקְּרָב שֶׁלְּךָ, שֶׁהֵם הַשְּׁכִינָה הַתַּחְתּוֹנָה, הַמְקֻלַּעַ הַתַּחְתּוֹן. וְהַשְּׁכִינָה הָעֶלְיוֹנָה, הַמְקֻלַּעַ הָעֶלְיוֹן, שֶׁעָלָיו נֶאֱמַר (שמואל א כה) וְאֶת נֶפֶשׁ אֹיְבֶיךָ יְקַלְּעֶנָּה בְּתוֹךְ כַּף הַקֶּלַע. מִי נֶפֶשׁ אוֹיְבֶיךָ? סַם מָוֶת נָחָשׁ אֵשֶׁת זְנוּנִים, שֶׁמְּקֻנֶּנֶת בְּשִׁבְעָה סְלָעִים, וּבַעְלָהּ בְּשִׁבְעָה הָרִים. קוּם בָּאֲבָנִים

שֶׁלְּךָ שֶׁהִסְתַּלְּקוּ בָּהָרִים לִשְׁבֹּר אֶת הֶהָרִים וְהַסְּלָעִים שֶׁל הַנָּחָשׁ, וּבִשְׁבִיל הֶהָרִים שֶׁלְּךָ נֶאֱמַר (תהלים צג) נָשְׂאוּ נְהָרוֹת ה'. וּבָהֶם כָּל גֵּיא יִנָּשֵׂא, הַהוּא שֶׁהַכֹּל כְּלוּל בּוֹ. וְזֶה הָרוֹעֶה הַנֶּאֱמָן שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (דברים לד) וַיִּקְבֹּר אֹתוֹ בַּגַּי. שֶׁבִּשְׁבִילוֹ נֶאֱמַר (תהלים ס) וַיַּד אֶת אֱדוֹם בְּגֵיא מֶלַח. וְנִשְׁמָתוֹ גְּנוּזָה בְּגַי"א מִן אבגית"ק. ת' תּוֹרַת מֹשֶׁה צָפוּנָה בְּצַד"י שֶׁהוּא ץ'. שֶׁצַּדִּי אֲרֻכָּה מִצַּד הָעוֹלָם הַבָּא, מִשָּׁם הוּא טוֹב לַצַּדִּיקִים לָעוֹלָם הַבָּא. בְּגַי"א אָב לְי"ג מִדּוֹת, שֶׁהֵם וא"ו, וַיַּעֲבֹר ה' עַל פָּנָיו. וַיַּעֲבֹר ע"ב רי"ו. ע"ב חֶסֶד. רי"ו גְּבוּרָה, שֶׁבּוֹ קר"ע שט"ן מִן הַיָּם, וּבוֹ עָתִיד לִקְרֹעַ לוֹ מִן הַיָּם שֶׁל הַתּוֹרָה. וּמִצַּד הַחֶסֶד הוּא אָב לְי"ג מִדּוֹת, שֶׁבּוֹ יהו"ה, הוּא הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי אֶרֶךְ אַפַּיִם, וּמַאֲרִיךְ בּוֹ עַל הַבֵּינוֹנִים וּמַטֶּה לָהֶם כְּלַפֵּי חֶסֶד. וּבָאוֹתִיּוֹת א"ת ב"ש, יהו"ה הוּא מצפ"ץ אֵ"ל ת"ך, רַחו"ם גספ"י, וְכֵן עַד שֶׁלֹּשׁ עֶשְׂרֵה תֵּבוֹת. בְּאֵלּוּ הַשָּׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה הוּא מַאֲרִיךְ עַל הַבֵּינוֹנִים שֶׁיַּחֲזִרוּ בִּתְשׁוּבָה. אֲבָל בְּקר"ע שט"ן יַדִּין בַּגּוֹיִם מָלֵא גְוִיּוֹת, שֶׁהוּא שָׂטָן מָלֵא עֵינַיִם. וּמְשׁוּם כָּךְ אבגית"ץ נִקְרָא כֶּתֶר חָכְמָה, אֵב לְשָׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה הַמִּדּוֹת, שֶׁכְּלוּלוֹת בַּחֶסֶד שֶׁכּוֹלֵל שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם שֵׁמוֹת שֶׁהֵם הַכְּלָל שֶׁלָּהֶם, וְהוּ אֲנִי וָהוּ, וְחָכְמָה לְיָמִין, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר הִרְוֹצָה לְהַחְכִּים יְדִרִים. הָאֵם הָעֶלְיוֹנָה לְגְבוּרָה (לשמאל) בָּהּ. קר"ע שט"ן מִן הַשְּׂמֹאל. וּבָהּ (שמות יד) וַיָּשֶׂם אֶת הַיָּם לֶחָרָבָה, וּבָהּ קָרַע הַיָּם לִשְׁנֵים עָשָׂר קְרָעִים, וּבָהּ רָקַע הָאָרֶץ וְצָאֱצָאֶיהָ, וּבָהּ עָקַר הָרִים וְשָׁבַר סְלָעִים שֶׁל הַנָּחָשׁ. וְהוּ שֶׁכָּתוּב (מלכים א יט) וְרוּחַ גְּדוֹלָה וְחָזָק מְפָרֵק הָרִים וּמְשַׁבֵּר סְלָעִים. שֶׁהֵם הֶהָרִים וְהַסְּלָעִים שֶׁל הַנָּחָשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ דֶּרֶךְ נָחָשׁ עֲלֵי צוּר. וּבְשֵׁם הַזֶּה הָיְתָה רַבָּה עוֹקֶר הָרִים בַּתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה.

כֶּתֶר עֶלְיוֹן אִיהוּ פֶּלֶא, וּבֵהּ עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, דְּאִתְקְרֵי נוּרָא עָבִיד פְּלִיאָן. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (שמות טו) נוֹרָא תְּהִלּוֹת עוֹשֵׂה פֶּלֶא. וּבֵהּ אָמַר מֹשֶׁה נֶגֶד כָּל עַמְּךָ אֲשֶׁר נִפְלָאוֹת וְכוּ'. וְהַאי אִיהוּ נג"ד יכ"ש, נג"ד י"ש כ' דְּאִיהוּ כֶּתֶר. יֵ"ש לְהַנְחִיל אוֹהֲבַי יֵשׁ. וְאִנּוּן י' חָכְמָה ש' תְּשׁוּבָה. כֻּלְּהוּ כָּלִיל עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא שָׁמַיִם, דְּאִתְמַר בֵּהּ (מלכים א, ח) וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם שְׁמַע יִשְׂרָאֵל. בט"ר צת"ג דָּא נָצַח וְאִית דְּאָמְרֵי לֵהּ גת"ץ רט"ב בֵּהּ וְהָיִיתָ כְּגַן רָטֹב. וְיִתְקַיֵּם בְּיִשְׂרָאֵל (ישעיה נח) וְהִשְׂבִּיעַ בְּצַחְצָחוֹת נַפְשֶׁךָ, מִסְטָרָא דְּנֶצַח דְּאִיהוּ צַח (שם) וְעַצְמוֹתֶיךָ יַחֲלִיץ וְגוֹ'. וְאִתְמַר בג' מִן גת"ץ וְהָיִיתָ כְּגַן רָטֹב אִיהוּ רַחֲמִים, ת' תִּפְאֶרֶת וּבֵהּ (בראשית א) תּוֹצֵא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא עֵץ פְּרִי עוֹשֶׂה פְּרִי, לְיִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּרָא, וְכַמָּה מַבּוּעִין דְּמַיָּא. חק"ב טנ"ע דָּא הוֹד בֵּהּ (שמות ט) שָׁם שָׂם לוֹ חֹק וּמִשְׁפָּט וְשָׁם נִסָּהוּ. דְּהוֹד אִתְקַשַּׁר בִּגְבוּרָה, נָצַח בְּחֶסֶד וְאִתְמַר בְּהוֹד נְתַנַנִי שׁוֹמְמָה כָּל הַיּוֹם דָּוֶה בֵּהּ אִסְתַּכַּל בְּחָרְבָּנָא דְּמַקְדְּשָׁא, וְכַמָּה קְטִילִין דְּאִתְקְטָלוּ לְנַטְלָא נוּקְמִין מֵאֻמִּין דְּעָלְמָא. וּבֵהּ אִתְמַר (בראשית לב) וְהוּא צוֹלֵעַ עַל יְרֵכוֹ. בְּהַהוּא זִמְנָא (ישעיה לה) אָז יְדַלֵּג כְּאַיָּל פסח וְעוֹד טנ"ע בְּהִפּוּךְ אַתְוָן נָטַע בֵּהּ חָב אָדָם הָדָא הוּא דִּכְתִיב (שם יז) בְּיוֹם נְטָעֵךְ תְּשַׂגְשֵׂגִי.

כֶּתֶר עֶלְיוֹן הוּא פֶּלֶא, וּבוֹ הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי, שֶׁנִּקְרָא אֵשׁ עוֹשֶׂה פְּלִיאוֹת. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שמות טו) נוֹרָא תְּהִלֹּת עֹשֵׂה פֶּלֶא. וּבוֹ אָמַר מֹשֶׁה נֶגֶד כָּל עַמְּךָ אֲשֶׁר נִפְלָאוֹת וְכוּ'. וְזֶהוּ נג"ד יכ"ש. נג"ד י"ש כ' שֶׁהוּא כֶּתֶר. יֵ"ש, לְהַנְחִיל אֹהֲבַי יֵשׁ. וְהֵם י' חָכְמָה, ש' תְּשׁוּבָה. כֻּלָּם כּוֹלֵל הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי הַשָּׁמַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ

(מלכים א ח) וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם. שְׁמַע יִשְׂרָאֵל. בט"ר צת"ג זֶהוּ נֶצַח, וְיֵשׁ אוֹמְרִים אוֹתוֹ גת"ץ רט"ב, בּוֹ וְהָיִיתָ כְּגַן רָטֹב. וְיִתְקַיֵּם בְּיִשְׂרָאֵל (ישעיה נח) וְהִשְׂבִּיעַ בְּצַחְצָחוֹת נַפְשֶׁךָ, מִצַּד הַנֶּצַח שֶׁהוּא צַח (שם) וְעַצְמֹתֶיךָ יַחֲלִיץ וְגוֹ'. וְנֶאֱמַר בְּגִ' מִן גת"ץ, וְהָיִיתָ כְּגַן רָטֹב, הוּא רַחֲמִים. ת' תִּפְאֶרֶת, וּבוֹ (בראשית א) תִּדְשֵׁא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא, עֵץ פְּרִי עֹשֶׂה פְּרִי, לְיִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר, וְכַמָּה מַעְיָנוֹת שֶׁל מַיִם. חק"ב טנ"ע זֶה הַהוֹד, בּוֹ (שמות ט) שָׂם שָׂם לוֹ חֹק וּמִשְׁפָּט וְשָׁם נִסָּהוּ. שֶׁהוֹד נִקְשָׁר בִּגְבוּרָה, נֶצַח בְּחֶסֶד, וְנֶאֱמַר בַּהוֹד (איכה א) נְתָנַנִי שֹׁמֵמָה כָּל הַיּוֹם דָּוֶה. בּוֹ הִסְתַּכֵּל בְּחָרְבַּן הַמִּקְדָּשׁ, וְכַמָּה הֲרוּגִים שֶׁנֶּהֶרְגוּ לִטֹּל נְקָמוֹת מֵהָרְשָׁעִים, וּבוֹ נֶאֱמַר (בראשית לב) וְהוּא צֹלֵעַ עַל יְרֵכוֹ. בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן (ישעיה לה) אָז יְדַלֵּג כָּאַיָּל פִּסֵּחַ. וְעוֹד, טנ"ע בְּהַפּוּךְ אוֹתִיּוֹת נט"ע, בּוֹ חָטָא אָדָם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם יז) בְּיוֹם נְטֹעֵךְ תְּשַׂגְשֵׂגִי.

וּבֵהּ אִתְנַטַּע וְאִשְׁתְּרַשׁ בְּעָלְמָא הָדָא הוּא דִּכְתִיב (ישעיה ס) נֵצֶר מַטָּעַי מַעֲשֵׂה יָדַי לְהִתְפָּאֵר. וְעוֹד חק"ב טנ"ע תַּמָּן בט"ן וְתַמָּן ע"ב. שְׁכִינְתָּא בֵּהּ אִתְקְרִיאַת בְּטֶנֶךָ עֲרֵמַת חִטִּים. דְּהָא כָּל שְׁמָא כְּלִיל שִׁית לְסִפִּירָן וְתַמָּן ע"ב הָדָא הוּא דִּכְתִיב (ויקרא כג) וַעֲנַף עֵץ עָבוֹת. דְּנָצַ"ח וְהוֹ"ד אִנּוּן עֲבֵי שְׁחָקִים. וְעָלַיְהוּ אִתְּמַר (שם) עַרְבֵי נַחַל (שם), דּוֹמְיָא דְּתַרְיִן שִׁפְוֹן וּתְלַת סְפִירָן, כָּל חַד כְּלִיל ע"ב אַתְוָן דְּאִנּוּן נָצַח וְהוֹד יְסוֹד. כְּגַוְונָא דִּתְלַת אָבָהָן וְכֻלְּהוּ תְּלַת כְּלִילִן שִׁבְעִין וּתְרֵין (נ"א מ"ב) אַתְוָן.

וּבוֹ נִטְּעָה וְהִשְׁתָּרֵשׁ בָּעוֹלָם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה ס) נֵצֶר מַטָּעַי מַעֲשֵׂה יָדַי לְהִתְפָּאֵר. וְעוֹד, חק"ב טנ"ע, שָׁם בט"ן וְשָׁם ע"ב. הַשְׁכִּינָה בּוֹ נִקְרֵאת בִּטְנְךָ עֲרֵמַת חִטִּים. שֶׁהֲרֵי כָּל שָׁם כָּלוּל שֵׁשׁ לַסְּפִירוֹת, וְשָׁם ע"ב. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ויקרא כג) וַעֲנַף עֵץ עָבֹת. שֶׁנִּצַ"ח וְהוֹ"ד הֵם עֲבֵי שְׁחָקִים, וַעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר (שם) עַרְבֵי נָחַל. דְּמְיוֹן לִשְׁתֵּי שְׁפָתַיִם וְשֵׁשׁ סְפִירוֹת, כָּל אֶחָד כּוֹלֵל שִׁבְעִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת, שֶׁהֵם נֶצַח וְהוֹד יְסוֹד, כְּמוֹ שֶׁשִּׁשֶּׁת הָאָבוֹת, וְכָל הַשִּׁשָּׁה כּוֹלְלִים שִׁבְעִים וּשְׁתַּיִם (מ"ב) אוֹתִיּוֹת.

יג"ל פז"ק דָּא אִיהוּ צַדִּיק אֶלֶף שְׁתִיתָאָה דְּבֵהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְגַלֶּ"ה פְּדְיוֹ"ן זֶר"ע קְדוֹשִׁי"ם. דְּאִיהוּ יְסוֹד עָלְמִין, אִיהוּ סוֹד דְּקֶרֶן דְּפָרְקָנָא דְּאִתְרְמִיז בִּשְׁכִינְתָּא דְּאִתְקְרֵי שקוצי"ת, דְּתַמָּן שי"ת וק"ץ דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא שְׁבִיעִית לוֹן קֶץ דְּכֻלְּהוּ. עָלֵהּ אִתְּמַר (דניאל יב) וְאַתָּה לֵךְ לַקֵּץ וְתָנוּחַ וְתַעֲמֹד לְגֹרָלְךָ לְקֵץ הַיָּמִין. וְאִיהוּ קֵ"ץ דְּדָלִיג מִן ד' מַאָה שְׁנִין, דַּהֲווֹ עָתִידִין לְאִשְׁתַּעְבְּדָא בְּמִצְרַיִם הִיא וּבְנָהָא, וְאִשְׁתְּאֲרוּ רְד"וּ רְדוּ שָׁמָּה.

יג"ל פז"ק - זֶה הוּא צַדִּיק, הָאֶלֶף הַשִּׁשִּׁי, שֶׁבּוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יְגַלֶּ"ה פְּדְיוֹ"ן זֶר"ע קְדוֹשִׁי"ם. שֶׁהוּא יְסוֹד הָעוֹלָמוֹת, הוּא סוֹד קֶרֶן הַגְּאֻלָּה שֶׁנִּזְרַמְז בַּשְּׁכִינָה שֶׁנִּקְרֵאת שקוצי"ת, שֶׁשָּׁם שי"ת וק"ץ, שֶׁהִיא הַשְּׁכִינָה הַשְּׁבִיעִית לָהֶם, הַקֵּץ שֶׁל כֻּלָּם. עָלֶיהָ נֶאֱמַר (דניאל יב) וְאַתָּה לֵךְ לַקֵּץ וְתָנוּחַ וְתַעֲמֹד לְגֹרָלְךָ לְקֵץ הַיָּמִין. וְהוּא הַקֵּ"ץ שֶׁמְּדַלֵּג מֵאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנִים שֶׁהָיוּ עֲתִידִים לְהִשְׁתַּעְבֵּד בְּמִצְרַיִם הִיא וּבְנֶיהָ, וְנִשְׁאֲרוּ רד"ו, רְדוּ שָׁמָּה.

מִסְטָרָא דִּימִינָא אִתְקְרִיאַת קֶרֶן הַיָּמִין. וּמִסְטָרָא דִּשְׂמָאלָא קֶרֶן כָּל בָּשָׂר. לְמָאן דְּחַבִּיב אוֹת בְּשַׂר קֻדְשָׁא, אִיהִי לֵהּ דִּינָא, קֶרֶן כָּל בָּשָׂר. וְאִיהִי סוֹף פָּסוּק סוֹף פסק דַּהֲלָכוֹת. וּבְחִבּוּרָא

דְּאַת ו' אִיהוּ פָּסוּק. אִיהוּ פְּסָק וְאִיהוּ פָּסוּק כָּלִיל כָּל פִּסְקֵי הֲלָכוֹת. דִּשְׁאֵלָה ברכ' וּפָסַק אִיהִי שְׁכִינְתָּא אוֹרַיְתָא דְּבַעַל פֶּה קָרֵינָן לֵהּ. וְאִיהוּ מִשְׁמַעְתָּא שָׁטָה תְּיוּבְתָּא תּוֹסֶפְתָּא הַגָּדָה תֵּיקוּ. תַּנְיָא קַבָּלָה הֲלָכָה מִשְׁנָה בְּרַיְתָא קוּשְׁיָא. מַחֲלֹקֶת חֲמָרָא קָלָא שְׁכִינְתָּא אִיהִי שְׁאֵלָה דְּבָהּ חָכָם שׁוֹאֵל כָּעָנִין וּמֵשִׁיב כַּהֲלָכָה. וּבָהּ (שמות ג) וְשָׁאֲלָה אִשָּׁה מִשְּׁכֶנְתָּהּ וְגוֹ'. וּבָהּ (דברים לב) שְׁאַל אָבִיךָ וְיַגֶּדְךָ דְּאִיהִי הַגָּדָה, דְּבָהּ (שם כו) הַגַּדְתִּי הַיּוֹם לַה' אֱלֹהֶיךָ. שְׁאַל מִמֶּנִּי וְאֶתְּנָה גּוֹיִם נַחֲלָתֶךָ. וּבָהּ אָמַר לִשְׁלֹמֹה (מלכים א, ג) שְׁאַל מָה אֶתֵּן לָךְ וּבָהּ תְּקִינוּ לְמִשְׁאַל שְׁאֵלְתֵּהּ בִּבְרָכָאן אֶמְצָעִית דְּצְלוֹתָא, דִּבְשְׁאֵלָה זוֹ לֹא יַחֲזֹר רֵיקָנָהּ בְּצְלוֹתֵהּ קַמֵּי מַלְכָּא דְּאִיהוּ עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא וּבִבְרָכָאן קַדְמָאִין אִתְקְרִיאַת תֻּשְׁבְּחָתָא, דְּבֵהּ תַּקִּינוּ לְתַקָּנָא (נ"א לסדרא) בַּר נָשׁ שְׁבָחָא דְּמַלְכָּא. וּבְתָלַת בַּתְרָאִין אִתְקְרִיאַת קַבָּלָה דְּבָהּ עַבְדָּא דְּאִיהוּ מְטַטְרוֹ"ן אִיהוּ כְּעֶבֶד הַמְקַבֵּל פְּרָס מֵרַבּוֹ וְהוֹלֵךְ לוֹ, וּבֵהּ יַהֲבִין אַגְרָא דְּצְלוֹתִין לְאִלֵּין דִּמְצַלִּין עַל מָנַת לְקַבֵּל פְּרָס. אֲבָל לְאִנּוּן (נ"א לבנין) דְּלָא מְצַלִּין אֶלָּא מִגּוֹ רְחִימוּ וּדְחִילוּ דְּמָארֵיהוֹן בְּצַדִּיק. יְסוֹד חַ"י עָלְמִין כָּלִיל חַ"י בִּרְכָאִין מְקַבְּלִין.

מִצַּד שְׂמֹאל נִקְרֵאת קֶרֶן הַיְמִין, וּמִצַּד הַשְּׂמֹאל קֶרֶן כָּל בָּשָׂר. לְמִי שֶׁמְּחַבֵּל אוֹת בְּשֵׂר קֹדֶשׁ, הֵיא דִּין לוֹ, קֶרֶן כָּל בָּשָׂר. וְהֵיא סוֹף פָּסוּק, סוֹף פְּסַק הֲלָכוֹת. וּבַחִבּוּר שֶׁל הָאוֹת ו' הוּא פָּסוּק. הוּא פְּסָק וְהוּא פָּסוּק, כּוֹלֵל כָּל פִּסְקֵי הֲלָכוֹת. שֶׁשְּׁאֵלָה צְרִיכָה, וּפְסָק הֵיא הַשְּׁכִינָה, תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה קוֹרְאִים לָהּ. וְהֵיא מִשְׁמַעְתָּא, שָׁטָה, תְּשׁוּבָה, תּוֹסֶפְתָּא, הַגָּדָה, תֵּיקוּ. תַּנְיָא, קַבָּלָה, הֲלָכָה, מִשְׁנָה, בְּרַיְתָא, קֻשְׁיָה, מַחֲלֹקֶת, חֲמָרָה, קָלָא. הַשְּׁכִינָה הִיא הַשְּׁאֵלָה שֶׁבָּהּ הֶחָכָם שׁוֹאֵל כָּעָנִין וּמֵשִׁיב כַּהֲלָכָה, וּבָהּ (שמות ג) וְשָׁאֲלָה אִשָּׁה מִשְּׁכֶנְתָּהּ וְגוֹ', וּבָהּ (דברים לב) שְׁאַל אָבִיךָ וְיַגֶּדְךָ, שֶׁהִיא הַגָּדָה, שֶׁבָּהּ (שם כו) הַגַּדְתִּי הַיּוֹם לַה' אֱלֹהֶיךָ. שְׁאַל מִמֶּנִּי וְאֶתְּנָה גּוֹיִם נַחֲלָתֶךָ. וּבָהּ אָמַר לִשְׁלֹמֹה (מלכים א' ג) שְׁאַל מָה אֶתֵּן לָךְ, וּבָהּ תִּקְנוּ לִשְׁאֹל בַּקָּשָׁתוֹ בַּבְּרָכוֹת הָאֶמְצָעִיּוֹת שֶׁל הַתְּפִלָּה, שֶׁבַּשְּׁאֵלָה הַזּוֹ לֹא יַחֲזֹר רֵיקָם בִּתְפִלָּתוֹ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ, שֶׁהוּא הָעֲמוּד הָאֶמְצָעִי. וּבַבְּרָכוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת נִקְרֵאת תִּשְׁבַּחַת, שֶׁבָּהּ תִּקְנוּ לְסַדֵּר הָאָדָם אֶת שִׁבְחוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ. וּבִשְׁלֹשׁ הָאַחֲרוֹנוֹת נִקְרֵאת קַבָּלָה, שֶׁבָּהּ הָעֶבֶד, שֶׁהוּא מטטרו"ן, הוּא כְּמוֹ עֶבֶד הַמְקַבֵּל פְּרָס מֵרַבּוֹ וְהוֹלֵךְ לוֹ, וּבוֹ נוֹתְנִים שָׂכָר הַתְּפִלּוֹת לְאֵלּוּ שֶׁמִּתְפַּלְּלִים עַל מָנַת לְקַבֵּל פְּרָס. אֲבָל לְאוֹתָם בָּנִים שֶׁלֹּא מִתְפַּלְּלִים, אֶלָּא מִתּוֹךְ אַהֲבָה וְיִרְאַת רִבּוֹנָם בְּצַדִּיק, הַיְסוֹד חַ"י הָעוֹלָמִים כּוֹלֵל חַ"י בְּרָכוֹת מְקַבְּלִים.

דְּמִסְטָרָא דְּצַדִּיק אִתְקְרִיאַת אִיהִי קַבָּלָה, אִיהִי בֵּית קִבּוּל לְיַרְתָּא נְשָׁמָתִין לְצַדִּיקַיָּא. הַבְּרָכָה אִתְקְרִיאַת מִסְּטָרָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, כַּד נָטִיל מְגִבּוּרָה דְּאִיהוּ שׁוֹר דְּקָרִיב אָדָם קַדְמָאָה, דְּאִיהוּ חָכְמָה דִּמְמָנָא עַל כָּל קָרְבָּנִין. דְּכֻלָּשׁ אִיהוּ מִסְטָרָא דִּימִינָא, וְשׁוֹר מִסְטָרָא דִּשְׂמָאלָא. וּבְגִין דְּא שׁוֹר שֶׁהִקְרִיב אָדָם קַדְמָאָה אִתְּמַר בֵּהּ (תהלים סט) מִשּׁוֹר פָּר מַקְרִין מַפְרִיס. וְאִיהוּ מְמָנָא עַל מַדְבְּרָא וּבֵהּ סָפֵק צָרְכֵיהוֹן בְּאַרַע מַדְבְּרָא. וּמִתַּמָּן אִתְקְרִיאַת שְׁכִינְתָּא הַבְּרָכָה, וּמְנַּהּ אִתְקְרִיאַת פְּסָק וּמִתַּמָּן פִּסְקֵי דִּינִין. וּמִתַּמָּן לְאִנּוּן דְּלָא צָרִיכָא. וּבְגִין דְּא אִית לְאֵשֶׁת מוֹדַע לְבַר נָשׁ כָּל מִדָּה וּמִדָּה דְּאִיהִי שְׁאֵלָה וּתְשׁוּבָה דִּיהֵא בָּהּ שׁוֹאֵל

וּמֵשִׁיב כַּהֲלָכָה. וְכָל רָז לָא אָנִיס לֵהּ. וְכָל עוּמְקָא דַהֲלָכָה אִתְגַּלְיָא לֵהּ. וּצְרִיךְ לְאַחֲזָרָא עָלֵהּ דְּלָא יְהֵא בֵּהּ סְפֵיקָא בְּעָלְמָא שְׁאֵלָ"ה אִיהִי מִימִינָא דְּאִיהוּ אֵל, הָאֵל הַגָּדוֹל דְּתַמָּן חָכְמָה. וּמִתַּמָּן שְׁאִיל שְׁלֹמֹה חָכְמְתָא. כַּד אָמַר לֵהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (מלכים א, ג) שְׁאַל מָה אֶתֵּן לָךְ. וּמִתַּמָּן תַּנְיָא דְּמִסַּיַּע לֵהּ, דְּבֵהּ וְהֹ' נָתַן חָכְמָה לִשְׁלֹמֹה, מַאי תַּנְיָא, דָּא עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. וּמִתַּמָּן אִתְקְרִיאַת סִיָּעְתָּא דִּשְׁמַיָּא דְּאִתְמַר בָּהּ (שם ח) וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם. צְרִיכָא הָא אוֹקִימְנָא לֵהּ מִסִּטְרָא דִּגְבוּרָה תִּיּוּבְתָּא אִתְקְרִיאַת מִסִּטְרָא דְּבִינָה, דְּאִם בַּר נָשׁ לָאו מֵבִין הַהֲלָכָה, אֵיךְ יַחֲזִיר לָהּ וּמֵשִׁיב לַשּׁוֹאֵל. פָּסַק הָא אוֹקִימְנָא לֵהּ מִסִּטְרָא דְּדִינָא פָּסַק דִּין. מִשְׁמַעְתָּא מַשְׁמָעוּת הַהֲלָכָה, מִסִּטְרָא דְּהַהוּא דְּאִתְמַר בֵּהּ שְׁמַע יִשְׂרָאֵל דְּהַהוּא דְּאִתְרְמִיזוּ בְּבַר נָשׁ. וְאָנוֹן י' רְאִיָּה. י'ה שְׁמִיעָה. יהו"ה רֵיחָא. יהו"ה דִּבּוּר. וְד' בְּגוּפָא כְּלִילָן מִד' אַתְוָן. לְקָבְלֵיהוּ א' שְׁמוּשׁ. א"ד תְּנוּעָה. אד"נ מְשׁוּשׁ. אֲדֹנָ"י הִלּוּךְ. דְּאִנּוּן שְׁמוּשׁ בַּיָּדַיִם. תְּנוּעָה בְּגוּפָא. מְשׁוּשׁ בַּבְּרִית. הֲלִיכָה בָּרַגְלַיִן. אִית דְּאָמְרֵי מְשׁוּשׁ בַּיָּדַיִם. שְׁמוּשׁ בַּבְּרִית. וְכֹלָּא קְשׁוֹט.

שֶׁמִּצִּדּוֹ שֶׁל הַצַּדִּיק הִיא נִקְרֵאת קַבָּלָה, הִיא בֵּית הַקִּבּוּל לְהוֹרִישׁ נְשָׁמוֹת לַצַּדִּיקִים. הַבְּרָכָה נִקְרֵאת מִצַּד הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי, כְּשֶׁנּוֹטֵל מִגְּבוּרָה, שֶׁהוּא הַשּׂוֹר שֶׁהִקְרִיב אָדָם הָרִאשׁוֹן, שֶׁהוּא חָכְמָה, שֶׁמְּמֻנֶּה עַל כָּל הַקָּרְבָּנוֹת. שֶׁהַכֶּבֶשׂ הוּא מִצַּד הַיָּמִין, וְהַשּׂוֹר מִצַּד הַשְּׂמֹאל. וּמְשׁוּם זֶה, הַשּׂוֹר שֶׁהִקְרִיב אָדָם הָרִאשׁוֹן נֶאֱמַר בּוֹ (תהלים סט) מִשּׂוֹר פָּר מַקְרִן מַפְרִיס, וְהוּא מְמֻנֶּה עַל הַמִּדְבָּר, וּבוֹ סְפֵק צָרְכֵיהֶם בִּמְקוֹם הַמִּדְבָּר. וּמִשָּׁם הַשְׁכִּינָה נִקְרֵאת הַבְּרָכָה, וּמְמֻנוּ נִקְרֵאת פְּסָק, וּמִשָּׁם פְּסָקֵי הַדִּינִים. וּמִשָּׁם לְאַוֵּי הַדִּינִים אֵין צָרִיךְ. וּמְשׁוּם זֶה יֵשׁ לְדַעַת לְאָדָם כָּל מִדָּה וּמִדָּה שֶׁהִיא שְׁאֵלָה וּתְשׁוּבָה, שֶׁיִּהְיֶה בָּהּ שׁוֹאֵל וּמֵשִׁיב כַּהֲלָכָה, וְכָל רָז לֹא אָנוּס לוֹ, וְכָל עִמְּק הַהֲלָכָה הִתְגַּלָּה לוֹ. וְצָרִיךְ לַחֲזֹר עָלָיו שֶׁלֹּא יִהְיֶה בּוֹ סָפֵק בָּעוֹלָם. שְׁאֵלָ"ה הִיא מִימִין שֶׁהוּא אֵל, הָאֵל הַגָּדוֹל שֶׁשָּׁם חָכְמָה. וּמִשָּׁם בִּקֵּשׁ שְׁלֹמֹה חָכְמָה, כְּשֶׁאָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא (מלכים א ג) שְׁאַל מָה אֶתֵּן לָךְ. וּמִשָּׁם תַּנְיָא שֶׁמְּסַיֵּע לוֹ, שֶׁבּוֹ וְהֹ' נָתַן חָכְמָה לִשְׁלֹמֹה. מַה זֶּה תַּנְיָא? זֶה הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי, וּמִשָּׁם נִקְרֵאת סִיָּעְתָּא דִּשְׁמַיָּא, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (שם ח) וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם. צְרִיכָא הֲרֵי בַּאֲרֻנּוֹ אוֹתָהּ מִצַּד הַגְּבוּרָה. הַתְּשׁוּבָה נִקְרֵאת מִצַּד הַבִּינָה. שֶׁאִם אֵין אָדָם מֵבִין הַהֲלָכָה, אֵיךְ יַחֲזִיר אוֹתָהּ וּמֵשִׁיב לַשּׁוֹאֵל? פָּסָק, הֲרֵי בַּאֲרֻנּוֹהוּ מִצַּד הַדִּין פָּסַק דִּין. מִשְׁמַעְתָּא - מַשְׁמָעוּת הַהֲלָכָה, מִצַּד אוֹתָהּ שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ שְׁמַע יִשְׂרָאֵל שֶׁל הַהוּא שֶׁל אַרְבַּע הֵם תִּקּוּנֵי הַהֲלָכָה שֶׁנִּרְמְזוּ בָּאָדָם, וְהֵם: י' רְאִיָּה, י"ה שְׁמִיעָה, יה"ו רֵיחַ, יהו"ה דִּבּוּר. וְאַרְבָּעָה בַּגּוּף כְּלוּלִים מֵאַרְבַּע אוֹתִיּוֹת. כְּנֶגְדָּם א' שְׁמוּשׁ, א"ד תְּנוּעָה, אד"נ מְשׁוּשׁ, אדנ"י הִלּוּךְ. שֶׁהֵם: שְׁמוּשׁ בַּיָּדַיִם, תְּנוּעָה בַּגּוּף, מְשׁוּשׁ בַּבְּרִית, הֲלִיכָה בָּרַגְלַיִם. יֵשׁ אוֹמְרִים, מְשׁוּשׁ בַּיָּדַיִם, שְׁמוּשׁ בַּבְּרִית, וְהַכֹּל אֱמֶת.

רְאִיָּה מִסִּטְרָא דְּאֲרָיֵה, דְּאִיהוּ לִימִינָא דְּאִתְמַר בֵּהּ (יחזקאל א) וּפְנֵי אַרְיֵה אֶל הַיָּמִין לְאַרְבַּעְתָּם. רְאִיָּה אַרְיֵה תּוֹסֶפֶת י' תְּנֵינָא חָכְמָה. הָרוֹצֶה לְהַחְכִּים יִדְרִים. וּמִתַּמָּן רְאוּבֵן, או"ר ב'ן אוֹר דְּיוֹמָא קַדְמָאָה.

רְאִיָּה - מִצַּד שֶׁל אַרְיֵה, שֶׁהִיא לִימִין, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (יחזקאל א) וּפְנֵי אַרְיֵה אֶל הַיָּמִין לְאַרְבַּעְתָּם. רְאִיָּה - אַרְיֵה. תּוֹסֶפֶת י' שְׁנִיָּה חָכְמָה. הָרוֹצֶה לְהַחְכִּים יַדְרִים. וּמִשָּׁם רְאוּבֵן, אוֹ"ר בֵּ"ן, הָאוֹר שֶׁל הַיּוֹם הָרִאשׁוֹן.

שְׁמִיעָה בְּשׁוֹר גְּבוּרָא דְּתַמָּן בִּינָה דְּאִיהוּ שְׁמִיעָה כְּלִילָא חַמְשִׁין אַתְוָן דְּקְרִיאַת שְׁמַע. וּבְגִין דָּא תַּקִּינוּ בֵּהּ קְרִיאַת שְׁמַע דְּשַׁחֲרִית וְעַרְבִית. וּבְגִינָהּ אָמַר הַנָּבִיא (חבוק ג) ה' שָׁמַעְתִּי שִׁמְעֲךָ יָרֵאתִי. וְאָמְרוּ מָארֵי מַתְנִיתִין הֲבִינוֹתִי מִבְּעֵי לֵהּ. וּבְגִינָהּ אָמַר (ישעיה לז) הַטֵּה ה' אָזְנְךָ וּשְׁמַע. וּמִסְטְרָא דִּגְבוּרָא שָׁמַעְתִּי שִׁמְעֲךָ יָרֵאתִי דְּתַמָּן יִרְאוּ דְּאִיהוּ ע"ב חֶסֶד. אֲבָל מִסִּטְרָא דִּגְבוּרָא שָׁמַעְתִּי שִׁמְעֲךָ יָרֵאתִי דְּתַמָּן יִרְאָה דְּמִתַּמָּן אִיהִי שְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה מִשְּׁמַעְתָּא, וּמִתַּמָּן שַׁמְעִין. וּמִסִּטְרָא דְּחֶסֶד כִּי עַי"ן בְּעַי"ן יִרְאוּ דְּאִיהוּ ע"ב חֶסֶד. אֲבָל מִסִּטְרָא דִּגְבוּרָא שָׁמַעְתִּי שִׁמְעֲךָ יָרֵאתִי דְּתַמָּן יִרְאָה דְּמִתַּמָּן אִיהִי שְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה מִשְּׁמַעְתָּא, וּמִתַּמָּן שַׁמְעִין.

הַשְׁמִיעָה - בְּשׁוֹר, גְּבוּרָה, שֶׁשָּׁם בִּינָה, שֶׁהִיא הַשְׁמִיעָה כּוֹלֶלֶת חֲמִשִּׁים אוֹתִיּוֹת שֶׁל קְרִיאַת שְׁמַע. וּמִשּׁוּם זֶה תִּקְּנוּ בּוֹ קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל שַׁחֲרִית וְעַרְבִית, וּבִשְׁבִילָהּ אָמַר הַנָּבִיא (חבקוק ג) ה' שָׁמַעְתִּי שִׁמְעֲךָ יָרֵאתִי. וְאָמְרוּ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, הֲבִינוֹתִי הָיָה צָרִיךְ לִהְיוֹת! וּבִשְׁבִילָהּ אָמַר (ישעיה לז) הַטֵּה ה' אָזְנְךָ וּשְׁמַע. וּמִצַּד הַחֶסֶד, כִּי עַי"ן בְּעַי"ן יִרְאוּ, שֶׁהוּא ע"ב חֶסֶד. אֲבָל מִצַּד הַגְּבוּרָה, שָׁמַעְתִּי שִׁמְעֲךָ יָרֵאתִי, שֶׁשָּׁם יִרְאָה, שֶׁמִּשָּׁם הִיא הַשְּׁכִינָה הַתַּחְתּוֹנָה, מִשְּׁמַעְתָּא, וּמִשָּׁם שׁוֹמְעִים.

רֵיחָא (יחזקאל א) וּפְנֵי נֶשֶׁר לְאַרְבַּעְתָּן. וּבֵהּ אִיהִי פַּרְחָא נְשָׁרָא, וּמִתַּמָּן אִתְקְרִיאַת שְׁכִינְתָּא נְשָׁרָא. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (משלי ל) דֶּרֶךְ הַנֶּשֶׁר בַּשָּׁמָיִם. וּמִתַּמָּן לְוִ"י לְוִיָּה דִּימִינָא וּשְׂמָאלָא חִבּוּרָא דְּתַרְוַיְהוּ.

הֲרֵיחַ - (יחזקאל א) וּפְנֵי נֶשֶׁר לְאַרְבַּעְתָּן. וּבוֹ הִיא פּוֹרַחַת הַנֶּשֶׁר, וּמִשָּׁם נִקְרֵאת הַשְּׁכִינָה נֶשֶׁר. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (משלי ל) דֶּרֶךְ הַנֶּשֶׁר בַּשָּׁמַיִם. וּמִשָּׁם לְוִ"י לְוִיָּה, שְׂיָמִין וּשְׂמֹאל חִבּוּר שֶׁל שְׁנֵיהֶם.

דְּבּוּר (יחזקאל א) וּדְמוּת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם וְיהוּדָה בָּהּ, אוֹדֶה אֶת ה'. וּמִתַּמָּן אִתְקְרִיאַת שְׁכִינְתָּא אַגָּדָה. בְּגִין וַיַּגֶּד יַעֲקֹב לְרָחֵל. וְאִנּוּן תְּרִין חָכְמָה עִלָּאָה וְחָכְמָה תַּתָּאָה. וּבְגִינַיְהוּ אִתְמַר (איוב יא) וַיַּגֶּד לְךָ תַּעֲלֻמוֹת חָכְמָה. פִּיהָ פָּתְחָה בְּחָכְמָה. דְּמִתַּתָּא לְעֵלָּא אִיהִי אָדָם הַקָּטָן, מֵחָכְמָה עִלָּאָה אָדָם הַגָּדוֹל, וּמִסִּטְרָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא ת"ת אָדָם כָּלִיל בֵּהּ (נ"א בין) תַּרְוַיְהוּ. פְּשׁוּטָה אִתְקְרִיאַת מִסִּטְרָא דִּימִינָא כִּי יְמִינְךָ פְּשׁוּטָה וּכְגוֹן תְּקִיעָה פְּשׁוּטָה לְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ רַחֲמֵי, דְּלֵית תַּמָּן קוּשְׁיָא דְּדִינָא. דְּקוּשְׁיָא אִיהִי וַדַּאי קַשְׁיָא מִסִּטְרָא דְּדִינָא מִדַּת הַדִּין הַקָּשָׁה מִדָּה דְּדִינָא קַשְׁיָא. וְכַד חֲזֵי דְּאִתְקַשְׁיָא מִינֵהּ הֲלָכָה, אִשְׁתַּדַּל בְּפִקּוּדִין דַּעֲשֵׂה, וְיִתְעַר יְמִינָא בִּשְׂמָאלָא, רַחֲמֵי בְּדִינָא. דְּפִקּוּדִין דַּעֲשֵׂה הָא אוֹקְמוּהָ. וְזֶה זִכְרִי דְּאִיהוּ וָ"ה עִם זִכְרִי רְמַ"ח, מִסִּטְרָא דְּאַבְרָהָם אֲבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם דְּדַרְגֵּהּ חֶסֶד כְּמָה דְּאוֹקְמוּהָ אַהֲבַת עוֹלָם אַהֲבָתִיךְ עַל כֵּן מְשַׁכְתִּיךְ חֶסֶד. דְּמָאן גָּרִים דְּאִתְקַשְׁיָא מִינֵהּ הֲלָכָה דְּאַעֲבַר עַל חַד מִשְּׁסָ"ה לֹא תַּעֲשֶׂה, דְּאִנּוּן מִשְׁמָאלָא דְּאִתְמַר בֵּהּ זֶה שְׁמִי עִם יָ"ה שְׁסָ"ה. חֲמָרָא אִתְקְרֵי מִימִינֵהּ. קוֹלָא מִשְּׁמָאלָא וְהַאי אִיהוּ (שמות א) מִקַּל וָחֹמֶר. גְּזֵרָה שָׁוָה מִסִּטְרָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. וְהַאי אִיהוּ וַיְמָרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בַּעֲבֹדָה קָשָׁה בְּחֹמֶר וּבִלְבֵנִים, בְּקַל וָחֹמֶר וּבְכָל עֲבוֹדָה בַּשָּׂדֶה, בג"ש. וְחֲמָרָא מִשְּׁמָאלָא דְּתַמָּן סְטָר סַמָּא"ל דְּאִיהוּ מָמוֹנָא עַל לֹא תַּעֲשֶׂה

וְאִיהוּ חֲמָרָא מִסְטָרָא דְּאֵל אַחֵר. חֲמוֹר קוֹלָא מִימִינָא דְּאִתְמַר בֵּהּ וּבִלְבֵנִים בְּלִבּוּן הַחֳלָכָה. וְאִית דְּיַמָּא הָכֵי חֲמָרָא מִימִינָא, דְּתַמָּן חֲמוֹר נוֹעֵר, דְּאִתְמַר בֵּהּ (חבקוק ג) חֲמֹר מַיִם רַבִּים. קוֹלָא מִשְּׂמָאלָא דְּתַמָּן שׁוֹר מוּעָד דְּנָזִיקִין, דְּאִיהוּ אֲבִי אָבוֹת דְּנָזִיקִין, אִיהוּ אֵשׁ דְּגֵיהִנֹּם. אֲבָל חֲמוֹר אִיהוּ אֲבִי אָבוֹת הַטֻּמְאָה. וּבְגִין דָּא צָרִיךְ בֵּהּ חֹמֶר יַתִּיר, וְאִתְמַר בְּהוֹן (דברים כב) לֹא תַחֲרֹשׁ בְּשׁוֹר וּבַחֲמוֹר יַחְדָּיו. ג"ש דָּא עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, דְּאַפְלִיג בֵּינַיְהוּ מַחֲלֹקֶת לְאַפְרָשָׁא בֵּינַיְהוֹן, וְאִיהוּ שָׁוֶה בֵּין יְמִינָא וּשְׂמָאלָא דְּקִדְשָׁא. וּבְגִין דָּא מַחֲלֹקֶת אִיהוּ עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, בֵּין דַּרְגִּין דִּמְסָאֲבוּ, וְאִיהוּ פָּרוּדָא בֵּינַיְהוּ. וְיִחוּדָא בְּדַרְגִּין קַדִּישִׁין.

דִּבּוּר - (יחזקאל א) וּדְמוּת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם. וִיהוּדָה בֵּהּ. אוֹדֶה אֶת ה'. וּמִשָּׁם נִקְרֵאת הַשְּׁכִינָה אַנְדָּה, מִשּׁוּם וַיִּגַּשׁ יַעֲקֹב לְרָחֵל. וְהֵם שְׁנַיִם, הַחָכְמָה הָעֶלְיוֹנָה וְהַחָכְמָה הַתַּחְתּוֹנָה. וּבִשְׁבִילָם נֶאֱמַר (איוב יא) וְיַגֶּד לְךָ תַּעֲלֻמוֹת חָכְמָה. פִּיהָ פָּתְחָה בְּחָכְמָה. שֶׁמִּלְמַטָּה לְמַעְלָה הִיא אָדָם הַקָּטָן, מֵהַחָכְמָה הָעֶלְיוֹנָה אָדָם הַגָּדוֹל, וּמִצַּד הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי תִּפְאֶרֶת אָדָם כּוֹלֵל בּוֹ (בין) שְׁנֵיהֶם. פְּשׁוּטָה נִקְרֵאת מִצַּד הַיְמִין, כִּי יְמִינָךְ פְּשׁוּטָה, וּכְמוֹ תְּקִיעָה פְּשׁוּטָה לְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ רַחֲמִים, שֶׁאֵין שָׁם קַשְׁיֵ שֶׁל הַדִּין. שֶׁהַקַּשְׁיָה הִיא וַדַּאי קְשָׁה מִצַּד הַדִּין, מִדַּת הַדִּין הַקָּשָׁה, הַמִּדָּה שֶׁל הַדִּין הַקָּשָׁה. וּכְשֶׁרוֹאֶה שֶׁמִּתְקַשֶּׁה מִמֶּנּוּ הֲלָכָה, מִשְׁתַּדֵּל בְּמִצְוֹת עֲשֵׂה, וְיִתְעוֹרֵר הַיְמִין בַּשְּׂמֹאל, רַחֲמִים בְּדִין. שֶׁמִּצְוֹת עֲשֵׂה הֲרֵי פְּרִשְׁוּהָ וְזֶה זְכָרִי, שֶׁהוּא ו"ה, עִם זְכָרִי רמ"ח, מִצַּד שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם, שֶׁדָּרְגָתוֹ חֶסֶד, כְּמוֹ שֶׁבָּאֲרוּהָ אַהֲבַת עוֹלָם אֲהַבְתִּיךְ עַל כֵּן מְשַׁכְתִּיךְ חֶסֶד. שֶׁמִּי גוֹרֵם שֶׁמִּתְקַשֶּׁה מִמֶּנּוּ הֲלָכָה? שֶׁעָבַר עַל אַחַת מִשֵּׁשׁ מֵאוֹת שִׁשִּׁים וְחָמֵשׁ לֹא תַעֲשֶׂה, שֶׁהֵן מִשְּׂמֹאל, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ זֶה שִׁמִּי, עִם י"ה - שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שִׁשִּׁים וְחָמֵשׁ. הַחֲמָרָה נִקְרֵאת מִימִינוֹ, הַקּוֹל מִשְּׂמֹאל, וְזֶהוּ מִקֹּל וְחֹמֶר (שמות א). גְּזֵרָה שָׁוָה מִצַּד הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי. וְזֶהוּ וַיְמָרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בַּעֲבֹדָה קָשָׁה. בְּחֹמֶר וּבִלְבֵנִים - בְּקַל וְחֹמֶר, וּבְכָל עֲבֹדָה בַּשָּׂדֶה - בְּגְזֵרָה שָׁוָה, וְחֲמָרָה מִשְּׂמֹאל, שֶׁשָּׁם הַצַּד שֶׁל סמא"ל, שֶׁהוּא מְמוּנֶה עַל לֹא תַעֲשֶׂה, וְהוּא חֲמָרָה מִצַּד שֶׁל אֵל אַחֵר חֲמוֹר, קַלָּא מִימִין, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ וּבִלְבֵנִים, בְּלִבּוּן הַהֲלָכָה. וְיֵשׁ שֶׁהֵימִים כְּפִי חֲמָרָה מִימִין, שֶׁשָּׁם חֲמוֹר נוֹעֵר, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (חבקוק ג) חֲמֹר מַיִם רַבִּים. הַקַּלָּא מִשְּׂמֹאל, שֶׁשָּׁם שׁוֹר מוּעָד שֶׁל נְזִיקִין, שֶׁהוּא אֲבִי אָבוֹת שֶׁל הַנְּזִיקִין, הוּא אֵשׁ הַגֵּיהִנֹּם. אֲבָל חֲמוֹר הוּא אֲבִי אָבוֹת הַטֻּמְאָה. וּמִשּׁוּם זֶה צָרִיךְ בּוֹ חֹמֶר יוֹתֵר, וְנֶאֱמַר בָּהֶם (דברים כב) לֹא תַחֲרֹשׁ בְּשׁוֹר וּבַחֲמוֹר יַחְדָּיו. גְּזֵרָה שָׁוָה זֶה הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי, שֶׁמְּחַלֵּק בֵּינֵיהֶם מַחֲלֹקֶת לְהַפְרִיד בֵּינֵיהֶם, וְהוּא שָׁוֶה בֵּין יָמִין וּשְׂמֹאל שֶׁל הַקֹּדֶשׁ. וּמִשּׁוּם זֶה מַחֲלֹקֶת הִיא הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי בֵּין דַּרְגּוֹת הַטֻּמְאָה, וְהוּא הַפְּרוּד בֵּינֵיהֶן. וְהַיִּחוּד בַּדַּרְגּוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת.

בָּרִיְתָא אִיהִי שְׁכִינְתָּא מִשְּׂמָאלָא, הָדָא הוּא דִּכְתִיב כִּי בַשָּׂדֶה מְצָאָהּ. וּמִשְּׁנָה מִסְטָרָא דִּימִינָא, דְּיִחוּדָא דִּילֵהּ לָאו אִיהוּ אֶלָּא מִסְטָרָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. וַאֲמַאי אִיהִי מִשְּׁנָה וּבָרִיְתָא מִסְטָרָא דִּימִינָא וּשְׂמָאלָא. בְּגִין חֲמוֹר וְשׁוֹר מוּעָדִים דְּאִנּוּן לִימִינָא וּשְׂמָאלָא.

הַבָּרִיְתָא הִיא הַשְּׁכִינָה מִשְּׂמֹאל, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (דברים כב) כִּי בַשָּׂדֶה מְצָאָהּ. וְהַמִּשְׁנָה בְּצַד הַיָּמִין, שֶׁהַיִּחוּד שֶׁלּוֹ אֵינוֹ אֶלָּא מִצַּד הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי. וְלָמָּה הִיא מִשְּׁנָה וּבָרִיְתָא מִצַּד שֶׁל יָמִין וּשְׂמֹאל? מִשּׁוּם חֲמוֹר וְשׁוֹר מוּעָדִים, שֶׁהֵם לְיָמִין וְלִשְׂמֹאל.

תּוֹסֶפְתָּא אִתְקְרִיאַת מִסְטָרָא דְּצַדִּיק, דְּאִיהוּ כְּלִיל כָּל מוּסָפִין, וּמִתַּמָּן אִיהִי שְׁכִינְתָּא קָרְבַּן הַמּוּסָפִין. וּבְגִינֵּהּ אִתְּמַר (משלי יא) יֵשׁ מְפַזֵּר וְנוֹסָף עוֹד. בֵּהּ תּוֹסֶפְתָּא חָכְמָה וּבִינָה וַדַּעַת וְכָל מִדּוֹת דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּמִנֵּהּ תּוֹסֶפֶת נְשָׁמָה יְתֵרָה, דְּאִתּוֹסָף בְּבַר נָשׁ מֵעֶרֶב שַׁבָּת לְעֶרֶב שַׁבָּת. וְאִיהוּ יוֹם הַשַּׁבָּת, שְׁבִיעִי כָּל סְפִירָן אִתְקְרִיאוּ בֵּהּ שְׁבִיעָיוֹת. וְכָל מָאן דְּאוֹסִיף בֵּהּ בְּשַׁבָּת בְּמַאֲכָלִין בְּעִנּוּגִין, מוֹסִפִין לֵהּ. וּמַאי מַאֲכָלוֹת דִּילֵהּ. קָרְבָּנִין דְּצִלּוֹתָא דְּמוּסַף, דְּאִתּוֹסָפָן בֵּהּ עַמָּא קַדִּישָׁא יַתִּיר מִשְּׁאָר יוֹמִין דְּחֹל. תּוֹסֶפֶת קְדֻשָּׁה דְּקִדּוּשׁ עִנּוּג וְקָרָאתָ לַשַּׁבָּת עֹנֶג בְּתִלְתָּ סְעָדָתָן. וּבְגִין דָּא כָּל הַמּוֹסִיף מוּסָפִין לֵהּ וְכָל הַגּוֹרֵעַ גּוֹרְעִין לוֹ. וְעוֹד שְׁכִינְתָּא אִתְקְרִיאַת תִּיק'ו, מִסְטָרָא דְּהַהוּא דְּאִתְּמַר בֵּהּ בַּמַּפְלָא מִמְּךָ אַל תִּדְרֹשׁ וּבַמְכֻסֶּה מִמְּךָ אַל תַּחֲקֹר. וּבְגִינֵּהּ אוֹקְמוּהּ מִכָּל מָקוֹם שְׁתֹק כָּךְ עֲלֵה בְּמַחֲשָׁבָה.

הַתּוֹסֶפְתָּא נִקְרֵאת מִצַּד הַצַּדִּיק, שֶׁהוּא כּוֹלֵל כָּל הַמּוֹסָפִים, וּמִשָּׁם הַשְּׁכִינָה הִיא קָרְבַּן שֶׁל הַמּוֹסָפִים, וּבְשָׁבִילוֹ נֶאֱמַר (משלי יא) יֵשׁ מְפַזֵּר וְנוֹסָף עוֹד. בּוֹ הַתּוֹסֶפְתָּא חָכְמָה וּבִינָה וְדַעַת וְכָל הַמִּדּוֹת שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וּמִמֶּנּוּ תּוֹסֶפֶת שֶׁל נְשָׁמָה יְתֵרָה שֶׁנּוֹסֶפֶת לְאָדָם מֵעֶרֶב שַׁבָּת לְעֶרֶב שַׁבָּת. וְהוּא יוֹם הַשַּׁבָּת, שְׁבִיעִי, כָּל הַסְּפִירוֹת נִקְרְאוּ בּוֹ שְׁבִיעִיּוֹת. וְכָל מִי שֶׁמּוֹסִיף בּוֹ בְּשַׁבָּת בְּמַאֲכָלִים וּבְתַעֲנוּגִים, מוֹסִיפִים לוֹ. וּמָהֶם מַאֲכָלוֹתָיו? הַקָּרְבָּנוֹת שֶׁל הַתְּפִלָּה שֶׁל מוּסָף שֶׁמּוֹסִיפִים בּוֹ הָעָם הַקָּדוֹשׁ יוֹתֵר מִשְּׁאָר יְמוֹת הַחֹל. תּוֹסֶפֶת קְדֻשָּׁה שֶׁל קִדּוּשׁ, עִנּוּג, וְקָרָאתָ לַשַּׁבָּת עֹנֶג בְּשָׁלֹשׁ סְעוּדוֹת. וּמְשׁוּם זֶה כָּל הַמּוֹסִיף מוֹסִיפִים לוֹ, וְכָל הַגּוֹרֵעַ גּוֹרְעִים לוֹ. וְעוֹד, הַשְּׁכִינָה נִקְרֵאת תִּיק"וּ, מִצַּד אוֹתוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ בַּמַּפְלָא מִמְּךָ אַל תִּדְרֹשׁ וּבַמְכֻסֶּה מִמְּךָ אַל תַּחֲקֹר. וּבְגָלְלוֹ פֵּרְשׁוּהָ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, שְׁתֹק, כָּךְ עֲלֵה בְּמַחֲשָׁבָה.

קָם רָעָיָא מְהֵימָנָא וְאָמַר, סָבָא סָבָא עָלָךְ אִתְּמַר (ויקרא יט) מִפְּנֵי שֵׂיבָה תָּקוּם. תָּקוּם בְּיִשְׂרָאֵל עִלָּאָה עַד דְּלֵית סוֹף לְסִלּוּקוּ דִּילָךְ. עִלָּאִין וְתַתָּאִין מִתְבָּרְכִין בָּךְ וּמִשְׁתַּבְּחִין בָּךְ, דְּאִתְכְּלִילוּ בָּךְ כָּל מִדּוֹת אֲחוֹרַיִם וּפְנִימִיִּים דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אָמַר הָא זְרִיקַת קִירְטָא. אַבְנִין דְּקִירְטָא לְנַבֵּאי, אִמָּא לְאִנּוּן דְּאָזְלִין בָּאֲוִירָא, דְּהָא אַבְנָא לְגַבֵּיהוּ.

קָם רוֹעֶה הַנֶּאֱמָן וְאָמַר, סָבָא סָבָא, עָלֶיךָ נֶאֱמַר (ויקרא יט) מִפְּנֵי שֵׂיבָה תָּקוּם. תָּקוּם בְּיִשְׂרָאֵל הָעֶלְיוֹן עַד שֶׁאֵין סוֹף לַעֲלִיָּתְךָ. הָעֶלְיוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים מִתְבָּרְכִים בְּךָ וּמִשְׁתַּבְּחִים בְּךָ, שֶׁנִּכְלְלוּ בְּךָ כָּל הַמִּדּוֹת אֲחוֹרַיִם וּפְנִימִיִּים שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. אָמַר, הֲרֵי זַרְקַתְּ מַקֵּלַּע, אַבְנֵי הַקֶּלַע אֵלַי. אֱמֹר לְאוֹתָם שֶׁהוֹלְכִים בָּאֲוִיר, שֶׁהֲרֵי אֶבֶן אֲלֵיהֶם.

פָּתַח וְאָמַר זָרְקָא מָקֶף שׁוֹפָר הוֹלֵךְ סְגוֹלָתָא. מַלְאָכִין דְּאַתְוָן דְּעָלַיְכוּ אִתְּמַר (תהלים קד) עוֹשֶׂה מַלְאָכָיו רוּחוֹת מְשָׁרְתָיו אֵשׁ לוֹהֵט. קַבִּילוּ אַבְנִין אִלֵּין דְּאִנּוּן נְקוּדִין דְּאִתְקְרִיאוּ עַל שְׁמְכֶם, דְּאִתְּמַר בְּהוֹן (דברים כז) אֲבָנִים שְׁלֵמוֹת תִּבְנֶה אֶת מִזְבַּח ה' אֱלֹהֶיךָ, אִלֵּין אִנּוּן.

פָּתַח וְאָמַר, זָרְקָא מַקֵּף שׁוֹפָר הוֹלֵךְ סְגוֹלָתָא. הַמַּלְאָכִים שֶׁל הָאוֹתִיּוֹת, שֶׁעֲלֵיכֶם נֶאֱמַר (תהלים קד) עֹשֶׂה מַלְאָכָיו רוּחוֹת מְשָׁרְתָיו אֵשׁ לוֹהֵט, קַבְּלוּ אֲבָנִים הַלָּלוּ שֶׁהֵן הַנִּקֻּדוֹת שֶׁנִּקְרְאוּ עַל שִׁמְכֶם, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (דברים כז) אֲבָנִים שְׁלֵמוֹת תִּבְנֶה אֶת מִזְבַּח ה' אֱלֹהֶיךָ. אֵלּוּ הֵם:

קְמַץ. קדומי"ל מלכי"ל צוריא"ל. פְּתַח פרא"ל תומי"ל חסדי"ל. צֵרֵי צוריא"ל רָזִיאֵ"ל יופי"ל. סֶגוֹל סטטורי"ה גזריא"ל לְמוּאֵ"ל. שְׁבָ"א שמעי"ל ברכי"ל אהניא"ל. חֹל"ם חניא"ל להריא"ל מהניא"ל. חִר"ק חזקי"ל רהטי"ל קדושי"ל. שׁוּר"ק שמועא"ל רעמי"ל קניא"ל. שׁוּר"ק שמשי"ל רפא"ל קרשי"ל.

קְמַץ - קדומי"ל מלכי"ל צוריא"ל. פְּתַח - פדא"ל תומי"ל חסדי"ל. צֵרֵי - צוריא"ל רזי"ל יופי"ל. סֶגוֹל - סטטורי"ה גזריא"ל למוא"ל. שְׁבָ"א - שמעי"ל ברכי"ל אהניא"ל. חֹל"ם - חניא"ל להריא"ל מהניא"ל. חִר"ק - חזקי"ל רהטי"ל קדושי"ל. שׁוּר"ק - שמועא"ל רעמי"ל קניא"ל. שׁוּר"ק - שמשי"ל רפא"ל קדשי"ל.

וְהַמַּשְׁכִּילִים אֵלֵּין דְּאִית בְּהוֹן שֵׂכֶל לְאִשְׁתְּמוֹדְעָא בְּצִלּוֹתָא, אֵיךְ סַלְקָא לָהּ בְּרַתְּא בְּאַתְוָן וּנְקֻדֵּי וְטַעֲמֵי. דְּכֻלְּהוּ אִנּוּן רְחִימוּ דִּבְרוֹתָא דְּמַלְכָּא בְּחָתָן דִּילָהּ, לְאַעָלָא רְחִימוּ וּשְׁלָמָא וְחִבּוּרָא וְקוּרְבָא בֵּינַיְהוּ, בְּכָל מְדּוֹת דְּתַרְוַיְהוּ לְאַכְלָלָא לוֹן כַּחֲדָא בְּכֻלְּהוּ. וְאִנּוּן קָרְבָא לְסַמָּאֵ"ל וְנָחָשׁ וְשִׁבְעִין מָמָנִן.

וְהַמַּשְׁכִּילִים, אֲלוּ שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם שֵׂכֶל לְהַכִּיר בַּתְּפִלָּה, אֵיךְ מַעֲלָה אוֹתָהּ הַבַּת בְּאוֹתִיּוֹת וּנְקֻדּוֹת וּטְעָמִים. שֶׁכֻּלָּם הֵם אַהֲבַת בַּת הַמֶּלֶךְ לֶחָתָן שֶׁלָּהּ, לְהַכְנִיס אַהֲבָה וְשָׁלוֹם וְחִבּוּר וְקִרְבָה בֵּינֵיהֶם בְּכָל הַמִּדּוֹת שֶׁל שְׁנֵיהֶם, לְהַכְלִיל אוֹתָם יַחַד בְּכֻלָּם. וְהֵם קִרְב לְסמא"ל וְנָחָשׁ וְשִׁבְעִים הַמְמֻנִּים.

קֻם רִבִּי שִׁמְעוֹן בּוּצִינָא קַדִּישָׁא עַל רַגְלוֹי, וְסָלִיק יְדוֹי לְמָארֵי עָלְמָא וְאָמַר, רִבּוֹן עָלְמָא יְהֵא רַעֲוָא דִּילָךְ, לְמֵיהַב לָן תְּקָפָא לִי וּלְכָל חַבְרַיָּא וּלְכָל דְּעָאלִין בִּקְרָבָא דָּא, דְּאִנּוּן מִסְטָרָא דִּילָךְ לְאַעָלָא בְּקָרָבָא דָּא בְּלָא כִּסּוּפָא קַמָּךְ, וּלְאַפָּקָא מִתַּמָּן בְּלָא כִּסּוּפָא קַמָּךְ וְקַמֵּי מַטְרוֹנִיתָא עִלָּאָה. דְּכַד נַצְחִין בָּנָהָא קָרְבִין, אִתְמַר בָּהּ (תהלים קיג) אֵם הַבָּנִים שְׂמֵחָה. וְלֹא אָהָא בְּכִסּוּפָא קַמֵּי בְּרַתָּא דְּמַלְכָּא דְּאִתְמַר בָּהּ (שם מה) כָּל כְּבוּדָּה בַּת מֶלֶךְ פְּנִימָה וְגוֹ'. דְּהָא כַּמָּה כְּרוֹזִין נַפְקִין בְּגִינַהּ. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (משלי ח) בְּרֹאשׁ הוֹמִיּוֹת תִּקְרָא בְּפִתְחֵי שְׁעָרִים בְּעִיר אָמֳרֶיהָ תֹּאמַר. וּמַאי אַמְרִין כָּרוֹזִין (שם) אֲלֵיכֶם אִישִׁים אֶקְרָא וְקוֹלִי אֶל בְּנֵי אָדָם. דְּהָא כַּמָּה פָּרְשִׁין תַּקִּיפִין הֲווֹ מִתְכַּנְּשִׁין לְאַגָּחָא קְרָבָא עִם חִוְיָא נָחָשׁ הַקַּדְמוֹנִי, דְּקָטִיל לְאָדָם קַדְמָאָה, וְקָטִיל לְכָל דָּרִין דְּאַתְיָן אֲכַתָּרָה. מִנְּהוֹן הֲוָה אָכִיל בְּנוּרָא דִּילֵהּ דְּאִיהוּ גֵּיהִנֹּם, וּמִנְּהוֹן הֲוָה בָּלַע לוֹן חַיִּין כְּגַוְנָא דְּקָרַח, דְּאִתְמַר בָּהוֹן (במדבר טז) וַיֵּרְדוּ הֵם וְכָל אֲשֶׁר לָהֶם חַיִּים שְׁאוֹלָה (במדבר ט"ז, ל"ג). מִנְּהוֹן קָטִיל בְּכַמָּה מִינֵי מִיתָה. דְּאִתְמַר בָּהוֹן (תהלים סח) לַמָּוֶת תּוֹצָאוֹת. וְכַמָּה מָארֵי תְּרִיסִין הֲווֹ מִתְכַּנְּשִׁין לְגַבֵּהּ בְּבָתֵּי כְנֵסִיּוֹת וּבְבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת וּפַסְקִין עֲלֵיהּ כַּמָּה פְּסָקוֹת בְּקַלְיָן וַחֲמוּרִין דִּילֵהּ (שמות ב) וַיִּפֶן כֹּה וָכֹה וַיַּרְא כִּי אֵין אִישׁ. לֵית בְּהוּ חַד דְּקָטִיל לְחִוְיָא וְכָרוֹזִין נַפְקִין מָאן דְּנָצַח קְרָבָא וְקָטִיל לְחִוְיָא יְהֵא הֲלָכָה דִּילֵהּ וְכַמָּה הֲלָכוֹת פְּסוּקוֹת אִנּוּן דְּאִתְמַר בְּכָל חַד הֲלָכָה כִּפְלוֹנִי וְאִנּוּן (תהלים מא) בְּתוּלוֹת אַחֲרֶיהָ רֵעוֹתֶיהָ דְּבִרְתָּא דְּמַלְכָּא אֲבָל בְּרַתָּא דְּמַלְכָּא עֲלַהּ אִתְמַר (משלי

לא) רַבּוֹת בָּנוֹת עָשׂוּ חַיִל וְאַתְּ עָלִית עַל כֻּלָּנָה. וְאִיהִי אֲרוּסָה לְמֹשֶׁה הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי וְעַד לָאו אִיהִי נְשׂוּאָה לֵיהּ עַד דְּיִקְטוֹל לְחִוְיָא וְיַעוּל לְאַרְעָא קַדִּישָׁא. דִּבְגִין דָּא לָא עָאל לְאַרְעָא קַדִּישָׁא עַד דְּיִזְכֶּה לָהּ דְּמִדְּתָרִין לוּחִין אִתְבָּרוּ פָּרְחָא מִנֵּיהּ וּבְגָלוּתָא רְבִיעָאָה יִזְכֶּה לָהּ וּבְגִינָהּ יִזְכֶּה לְאַעָלָא לְאַרְעָא קַדִּישָׁא.

קֹם רַבִּי שִׁמְעוֹן הַמְּנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה עַל רַגְלָיו, וְהֶעֱלָה יָדָיו לְרִבּוֹן הָעוֹלָם וְאָמַר, רִבּוֹן הָעוֹלָם, יְהִי רָצוֹנְךָ לְתֵת לָנוּ תִּקֻּף לִי וּלְכָל הַחֲבֵרִים וּלְכָל הַנִּכְנָסִים לַקֶּרֶב הַזֶּה, שֶׁהֵם מִן הַצַּד שֶׁלְּךָ, לְהִכָּנֵס לַקֶּרֶב הַזֶּה בְּלִי בוּשָׁה לְפָנֶיךָ, וְלַצֵּאת מִשָּׁם בְּלִי בוּשָׁה לְפָנֶיךָ וְלִפְנֵי הַגְּבִירָה הָעֶלְיוֹנָה. שֶׁכְּשֶׁמְּנַצְּחִים בָּנֶיהָ בַּקְּרָבוֹת, נֶאֱמַר בָּהּ אֵם הַבָּנִים שְׂמֵחָה (תהלים קיג), וְלֹא אֶהְיֶה בְּבוּשָׁה לִפְנֵי בַּת הַמֶּלֶךְ, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (שם מה) כָּל כְּבוּדָּה בַת מֶלֶךְ פְּנִימָה וְגוֹ'. שֶׁהֲרֵי כַּמָּה כְּרוּזִים יוֹצְאִים בְּשָׁבִילָהּ. וְהוּ שֶׁכָּתוּב (משלי א) בְּרֹאשׁ הֹמִיּוֹת תִּקְרָא בְּפִתְחֵי שְׁעָרִים בְּעִיר אֲמָרֶיהָ תֹאמַר. וּמָה אוֹמְרִים הַכְּרוּזִים? (שם ח) אֲלֵיכֶם אִישִׁים אֶקְרָא וְקוֹלִי אֶל בְּנֵי אָדָם. שֶׁהֲרֵי כַּמָּה פָּרָשִׁים חֲזָקִים הָיוּ מִתְכַּנְּסִים לְהִלָּחֵם בַּקֶּרֶב עִם הַנָּחָשׁ, נָחָשׁ הַקַּדְמוֹנִי, שֶׁהָרַג אֶת אָדָם הָרִאשׁוֹן, וְהָרַג אֶת כָּל הַדּוֹרוֹת שֶׁבָּאוּ אַחֲרָיו. מֵהֶם הָיָה אוֹכֵל בָּאֵשׁ שֶׁלּוֹ שֶׁהִיא גֵּיהִנֹּם, וּמֵהֶם הָיָה בּוֹלֵעַ אוֹתָם חַיִּים כְּמוֹ קֹרַח, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (במדבר טז) וַיְרִדוּ הֵם וְכָל אֲשֶׁר לָהֶם חַיִּים שְׁאֹלָה. מֵהֶם הָרַג בְּכַמָּה מִינֵי מִיתָה, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (תהלים סח) לַמָּוֶת תּוֹצָאוֹת. וְכַמָּה בַּעֲלֵי מַגִּנִּים הָיוּ מִתְכַּנְּסִים אֵלָיו בְּבָתֵּי כְּנֵסִיּוֹת וּבְבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת וּפוֹסְקִים עָלָיו כַּמָּה פְּסָקוֹת, בְּקַלּוֹת וַחֲמוּרוֹת שֶׁלּוֹ. (שמות ב) וַיַּפֶן כֹּ"ה וְכֹ"ה וַיַּרְא כִּי אֵין אִישׁ. אֵין בָּהֶם אֶחָד שֶׁהָרַג אֶת הַנָּחָשׁ. וְהַכְּרוּזִים יוֹצְאִים: מִי שֶׁנִּצַּח בַּקֶּרֶב וְהָרַג אֶת הַנָּחָשׁ, תִּהְיֶה הֲהֶלָכָה שֶׁלּוֹ. וְכַמָּה הֲלָכוֹת פְּסוּקוֹת הֵן, שֶׁנֶּאֱמַר בְּכָל אַחַת הֲלָכָה כִּפְלוֹנִי, וְהֵן (תהלים מה) בְּתוּלוֹת אַחֲרֶיהָ רֵעוֹתֶיהָ, שֶׁל בַּת הַמֶּלֶךְ. אֲבָל עַל בַּת הַמֶּלֶךְ נֶאֱמַר (משלי לא) רַבּוֹת בָּנוֹת עָשׂוּ חָיִל וְאַתְּ עָלִית עַל כֻּלָּנָה. וְהִיא אֲרוּסָה לְמֹשֶׁה, הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי, וַעֲדַיִן אֵינָהּ נְשׂוּאָה לוֹ, עַד שֶׁיַּהֲרֹג הַנָּחָשׁ וְיִכָּנֵס לְאֶרֶץ הַקְּדוֹשָׁה. שֶׁבִּגְלַל זֶה לֹא נִכְנַס לְאֶרֶץ הַקְּדוֹשָׁה עַד שֶׁיִּזְכֶּה לָהּ, שֶׁמֵּאז שֶׁשְּׁנֵי הַלּוּחוֹת נִשְׁבְּרוּ פָּרְחָה מֵמֶנּוּ, וּבַגָּלוּת הָרְבִיעִית יִזְכֶּה לָהּ, וּבְגָלְלָהּ יִזְכֶּה לְהִכָּנֵס לְאֶרֶץ הַקְּדוֹשָׁה.

קוּם אַנְתְּ רָעְיָא מְהֵימְנָא, דְּבְגִינָךְ אִתְּמַר (שמות ב) וַיַּפֶן כֹּה וְכֹה וַיַּךְ אֶת הַמִּצְרִי. דְּבִשְׁמָא דְּאִמָּא עִלָּאָה דְּאִיהִי ן' תַּתְרִעִין, מָחִית לֵיהּ דְּאִתְרְמִיזוּ בְּכ"ה. וְכ"ה אַתְוָן דִּמְיַחֲדִין בְּהוֹן לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא תְּרִין זִמְנִין בְּכָל יוֹמָא שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד, דְּאִית בְּשִׁית תֵּיבִין כ"ה אַתְוָן, וּתְרֵין זִמְנִין אִנּוּן ן'. בְּאִלֵּין חַמְשִׁין מָחֵי לְפַרְעֹה וּבְכָל עֲבָדָיו חַמְשִׁין מַכּוֹת.

קוּם אַתְּה הָרוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, שֶׁבִּגְלָלְךָ נֶאֱמַר (שמות ב) וַיַּפֶן כֹּה וְכֹה וַיַּךְ אֶת הַמִּצְרִי. שֶׁבְּשֵׁם הָאֵם הָעֶלְיוֹנָה, שֶׁהִיא חֲמִשִּׁים שְׁעָרִים, הִכִּיתָ אוֹתוֹ, שֶׁנִּרְמְזוּ בְּכ"ה. וְכ"ה, הָאוֹתִיּוֹת שֶׁמְּיַחֲדִים בָּהֶם אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא פְּעָמִים בְּכָל יוֹם שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד, שֶׁיֵּשׁ בְּשֵׁשׁ הַתֵּבוֹת עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ אוֹתִיּוֹת, וּפַעֲמַיִם הֵם ן'. בְּאֵלּוּ הַחֲמִשִּׁים הִכָּה אֶת פַּרְעֹה וְאֶת כָּל עֲבָדָיו חֲמִשִּׁים מַכּוֹת.

קוּם לְגַבֵּהּ בְּחוּטְרָא דִּילָךְ, לְמַחָאָה לֵיהּ כְּכַלְבָּא, דְּהָכֵי אוֹרְחָא דְּכַלְבָּא לְמַחָאָה לֵיהּ בְּחוּטְרָא. וְאוֹרְחָא דְּעַבְדָּא לְמַחָאָה לֵיהּ בְּחוּטְרָא כְּכַלְבָּא, בְּגִין דְּעָלֵיהּ אִתְּמַר (משלי כט) בִּדְבָרִים לֹא

יוֹסֵר עֶבֶד. בְּקַדְמֵיתָא מָחִית לֵהּ עַל יַמָּא. כְּעָן קוּם מָחֵי לֵהּ בְּיַמָּא דְּאוֹרַיְתָא בְּקַלְמוֹס דִּילָךְ בִּדְרוֹעָא דִּילָךְ בְּיָד דִּילָךְ. דְּאִתְמַר בֵּהּ (שמות יד) וַיֵּט מֹשֶׁה אֶת יָדוֹ עַל הַיָּם (שמות) דְּהָא בִּימִינֵהּ אִתְבַּקְעָא יַמָּא. בִּשְׂמָאלָא אִתְחֲזָרַת יַבָּשָׁה. הָדָא הוּא דִּכְתִיב וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הָלְכוּ בַּיַּבָּשָׁה בְּתוֹךְ הַיָּם (שם). בְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא נָשַׁפְתָּ בְּרוּחֲךָ כִּסָּמוֹ יָם. קוּם נְצַח קָרְבִין דְּהָא בְּרִתָּא דְּמַלְכָּא דִּילָךְ אִיהִי וְלֵךְ אִתְחֲזָרַת. וְלֹא עוֹד אֶלָּא כַּמָּה דֻּבִּים וּזְאֵבִים דְּעַרְבוּבְיָא מִתְכַּנְּשִׁין בְּגַלּוּתָא לְמֵיכַל עָאנָא דִּילָךְ, דְּאִתְמַר בְּהוֹן (יחזקאל לד) וְאַתֶּן צֹאנִי צֹאן מַרְעִיתִי. קוּם נְטִיל קִירְטָא דִּילָךְ לְגַבַּיְהוּ דְּהָא קִירְטָא דָּוִד אִתְמַר בֵּהּ (שמואל א, יז) וַיִּבְחַר לוֹ חֲמִשָּׁה חַלּוּקֵי אֲבָנִים מִן הַנַּחַל. נְטִיל לוֹן בַּחֲמִשָּׁה תֵּיבִין, דְּאִנּוּן שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה'. וְכַד שַׁוֵּי לוֹן בְּקִירְטָא, אִתְעֲבִידוּ אֶחָד, אַבְנָא חֲדָא, וְקָטִיל לְפִלִישְׁתָּאָה. וְהַאי אַבְנָא עֲלֵהּ אִתְמַר (דניאל ב) וְאַבְנָא דִּי מְחָת לְצַלְמָא הֲוַת לְטוּר רַב וּמָלְאָה כָּל אַרְעָא. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (יחזקאל ג) מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ בָּרוּךְ כְּבוֹד ה' מִמְּקוֹמוֹ. וּבְגִינֵהּ אִתְמַר (תהלים קיח) אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים הָיְתָה לְרֹאשׁ פִּנָּה. מֵאֵת ה' הָיְתָה זֹאת. וּבְגִינָהּ אָמַר דָּוִד (שם כז) אִם תַּחֲנֶה עָלַי מַחֲנֶה לֹא יִירָא לִבִּי וְגוֹ' (שם). בָּזֹאת אֲנִי בוֹטֵחַ וְאַל יִתְהַלֵּל הַמִּתְהַלֵּל כִּי אִם בָּזֹאת יִתְהַלֵּל הַמִּתְהַלֵּל. (איכה ג) זֹאת אָשִׁיב אֶל לִבִּי עַל כֵּן אוֹחִיל. וְיַעֲקֹב בְּגִין דַּהֲוָה יָדַע דְּאִיהִי עִקָּרָא דְּכֹלָּא, אוֹלִיף לֵהּ לְבָנוֹי. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (בראשית מט) וְזֹאת אֲשֶׁר דִּבֶּר לָהֶם אֲבִיהֶם, וּמֹשֶׁה רַבֶּנוּ עֲלֵיו הַשָּׁלוֹם מִינֵהּ קַבִּיל אוֹרַיְתָא. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (דברים מד) וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׂם מֹשֶׁה. וְאַהֲרֹן בָּהּ עָאל לְקֻדְשִׁין קֻדְשִׁין, וְאִתְקַבֵּל קָרְבָּנֵהּ. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (ויקרא טז) בָּזֹאת יָבֹא אֶל הַקֹּדֶשׁ. זֹאת אֲשֶׁר לַלְוִיִּם. וּבְגִינֵהּ אִתְמַר (זכריה ג) מִשָּׁם רוֹעֶה אֶבֶן יִשְׂרָאֵל. (באשית מט) עַל אֶבֶן אַחַת שִׁבְעָה עֵינָיִם.

קוּם אֵלָיו בַּמַּקֵּל שֶׁלְּךָ לְהַכּוֹת אוֹתוֹ כְּמוֹ כֶּלֶב, שֶׁכָּךְ דֶּרֶךְ הַכֶּלֶב, לְהַכּוֹתוֹ בְּמַקֵּל. וְדֶרֶךְ הָעֶבֶד לְהַכּוֹתוֹ בְּמַקֵּל כְּכֶלֶב, מִשּׁוּם שֶׁעָלָיו נֶאֱמַר (משלי כט) בִּדְבָרִים לֹא יִוָּסֵר עָבֶד. בַּהַתְחָלָה הַכִּיתָ אוֹתוֹ עַל הַיָּם. כַּעֵת קוּם וְהַכֵּה אוֹתוֹ בַּיָּם שֶׁל הַתּוֹרָה, בַּקּוּלְמוֹס שֶׁלְּךָ, בִּזְרוֹעַ שֶׁלְּךָ, בְּיַד שֶׁלְּךָ, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (שמות יד) וַיֵּט מֹשֶׁה אֶת יָדוֹ עַל הַיָּם, שֶׁהָרֵי בִּימִין נִבְקַע הַיָּם, וּבִשְׂמֹאל חֲזָרָה הַיַּבָּשָׁה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם טו) וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הָלְכוּ בַּיַּבָּשָׁה בְּתוֹךְ הַיָּם. בָּעַמּוּד הָאֶמְצָעִי, נָשַׁפְתָּ בְּרוּחֲךָ כִּסָּמוֹ יָם. קוּם תְּנַצַּח בַּקְּרָבוֹת, שֶׁהָרֵי בַּת הַמֶּלֶךְ שֶׁלְּךָ הִיא, וּלְךָ חוֹזֶרֶת. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא כַּמָּה דֻּבִּים וּזְאֵבִים שֶׁל עַרְבוּבְיָה מִתְכַּנְּסִים בַּגָּלוּת לֶאֱכֹל אֶת הַצֹּאן שֶׁלְּךָ, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (יחזקאל לד) וְאַתֶּן צֹאנִי צֹאן מַרְעִיתִי. קוּם קַח הַמַּקֵּלְךָ שֶׁלְּךָ עֲלֵיהֶם, שֶׁהָרֵי בְּמַקֵּלְךָ שֶׁל דָּוִד נֶאֱמַר (שמואל א יז) וַיִּבְחַר לוֹ חֲמִשָּׁה חַלְּקֵי אֲבָנִים מִן הַנַּחַל. נָטַל אוֹתָן בְּחָמֵשׁ תֵּבוֹת, שֶׁהֵן שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד. וּכְשֶׁשָּׂם אוֹתוֹ בַּמַּקֵּלְךָ, נַעֲשׂוּ אַחַת, אֶבֶן אַחַת, וְהָרַג אֶת הַפְּלִשְׁתִּי. וְעַל הָאֶבֶן הַזּוֹ נֶאֱמַר (דניאל ב) וְהָאֶבֶן שֶׁהִכְּתָה אֶת הַצֶּלֶם הָיְתָה לְהַר גָּדוֹל, וּמִלְּאָה כָּל הָאָרֶץ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (יחזקאל ג) מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ. וּבִשְׁבִילוֹ נֶאֱמַר (תהלים קיח) אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים הָיְתָה לְרֹאשׁ פִּנָּה. מֵאֵת ה' הָיְתָה זֹאת. וּבִשְׁבִילָהּ אָמַר דָּוִד, (שם כז) אִם תַּחֲנֶה עָלַי מַחֲנֶה לֹא יִירָא לִבִּי וְגוֹ', בָּזֹאת אֲנִי בוֹטֵחַ. וְאַל

יִתְהַלֵּל הַמִּתְהַלֵּל, (ירמיה ט) כִּי אִם בְּזֹאת יִתְהַלֵּל הַמִּתְהַלֵּל. (איכה ג) זֹאת אָשִׁיב אֶל לִבִּי עַל כֵּן אוֹחִיל. וְיַעֲקֹב, מִשּׁוּם שֶׁהָיָה יוֹדֵעַ שֶׁהִיא עִקַּר הַכֹּל, לְמַד אוֹתָהּ לְבָנָיו, וְהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית מט) וְזֹאת אֲשֶׁר דִּבֶּר לָהֶם אֲבִיהֶם. וּמֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם מִמֶּנָּה קִבֵּל תּוֹרָה, וְהוּ שֶׁכָּתוּב (דברים מד) וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׂם מֹשֶׁה. וְאַהֲרֹן נִכְנַס עִמּוֹ לְקֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים, וְהִתְקַבֵּל קָרְבָּנוֹ, וְהוּ שֶׁכָּתוּב (ויקרא טז) בְּזֹאת יָבֹא אַהֲרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ. זֹאת אֲשֶׁר לִלְוִיִּם. וּבִשְׁבִילָהּ נֶאֱמַר (בראשית מט) מִשָּׁם רֹעֶה אֶבֶן יִשְׂרָאֵל. (זכריה ג) עַל אֶבֶן אַחַת שִׁבְעָה עֵינָיִם.

זַכָּאָה אִיהוּ מָאן דְּשַׁוִּי לֵהּ בְּקִירְטָא דִּילֵהּ, דְּאִיהִי פּוּמּוֹי, בְּקִרְיַאת שְׁמַע, וְזָרִיק לָהּ לְגַבֵּי שְׁמַיִם דְּסַמָּאֵ"ל. דִּבְגִינֵהּ אִתְמַר (ירמיה ב) שׂוּמוּ שָׁמַיִם עַל זֹאת. וּבָהּ כִּי שָׁמַיִם דִּילֵהּ בָּעֶשֶׁן נִמְלָחוּ וְהָאָרֶץ כַּבֶּגֶד תִּבְלֶה. וְאַנְתְּ רַעְיָא מְהֵימָנָא, קוּם טֹל קִירְטָא דִּילָךְ. דְּלַאֲתַר עִלָּאָה אַנְתְּ סָלִיק לָהּ, יַתִּיר מִדָּוִד וּמִכָּל נְבִיאַיָּא וְחַכְמַיָּא דְּכָל דָּרָא וָדָרָא. וְהַאי אִיהִי קִירְטָא דִּילָךְ. זַרְקָא מָקָף שׁוֹפָר הוֹלֵךְ סְגוֹלְתָּא. דְּאַבְנָא דָּא מִפּוּמָךְ סַלְקָא לְאָתָא דְּאִתְמַר בֵּהּ בַּמַּפָּלָא מִמְּךָ אַל תִּדְרֹשׁ וּבַמֻּכָּסֶה מִמְּךָ אַל תַּחֲקֹר. וְאִיהִי שְׁמָא דְּכֶתֶר עִלָּאָה דְּאִיהוּ חָכְמָה קְדוּמָה. דְּהָכֵי סָלִיק חָכְמָה לְחֶשְׁבַּן שְׁמָא קַדִּישָׁא, עִם עֶשֶׂר אַתְוָן בְּכְלָלָא, דְּאִנּוּן יוּ"ד הֵ"י וָא"ו הֵ"י. דְּתַמָּן תְּלָת יוּדִי"ן דְּאִנּוּן שְׁמָא דְּאַכְתַּר לִשְׁמָא דְּחָכְמָה זְעֵירָא. דָּא כָּלִיל עֶשֶׂר מֵעֵלָּא לְתַתָּא. וְחָכְמָה זְעֵירָא כָּלִיל עֶשֶׂר מִתַּתָּא לְעֵלָּא. עֶשֶׂר בִּגְבוּרָא מֵעֵלָּא סְגוֹלְתָּא, דְּמִתַּמָּן אִתְקְרִיאַת שְׁכִינְתָּא סְגֻלַּת מְלָכִים, וְאִיהִי שַׁנְּאָה (שצאה) לְאֻמִּין דְּעָלְמָא. אִיהִי אַבְנָא חֲדָא כְּלִילָא מֵעֶשֶׂר אַתְוָן מִתַּתָּא לְעֵלָּא דְּרָמִיזִין בְּיוּ"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א. תְּלָת אַלְפִּין אִלֵּין דְּחָכְמָה זְעֵירָא דְּתַמָּן כ"ח מ"ה. דְּהַאי אִיהוּ שְׁמָא דְּסָלִיק מ"ה בְּחֶשְׁבָּן. וְתַלְיָין מִנֵּהּ כ"ח אַתְוָן דְּאִנּוּן יוּ"ד וָא"ו דְּלֶ"ת, הֵ"א אָלֶ"ף, וָא"ו אָלֶ"ף וָא"ו הֵ"א אָלֶ"ף. וּתְלָת אַלְפִּין דְּהַאי שְׁמָא, אִלֵּין דְּסַלְקִין אֱהֶיֶה תְּלָת זְמִנִין, כְּחֶשְׁבָּן דְּרָמִיז קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לֵךְ בִּשְׁלִיחוּתָךְ, לְאַפָּקָא לְיִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (שמות ג) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה אֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה כֹּה תֹאמַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶהְיֶה שְׁלָחַנִי אֲלֵיכֶם. וּבֵהּ אִשְׁתְּמוֹדַע דְּהוּא מֵפְלָא וּמְכֻסֶּה מִסִּטְרָא דְּעֵלַּת כָּל עִלָּאִין, דְּאִתְמַר בֵּהּ בְּג' יוֹדִין דִּסְגוֹלְתָּא אֲנִי רִאשׁוֹן וַאֲנִי אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדַי אֵין אֱלֹהִים. וּמִסִּטְרָא דְּעֵלַּת כָּל עִלָּאִין אִתְקְרִיאַת שְׁכִינְתָּא אֱמוּנָה דְּיִשְׂרָאֵל. וְהַאי אַבְנָא חֲדָא י' בְּחֶשְׁבָּנָא עֶשֶׂר, וְאִית לֵהּ קוֹצָא לְעֵלָּא וְקוֹצָא לְתַתָּא. וְנָקוּדָא בְּאֶמְצָעִיתָא וְכֹלָּא אֶחָד. וּמִתַּמָּן קָרֵא לְמֹשֶׁה לְעֵמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא בְּי"ג מְכִילָן דְּרַחֲמֵי. דְּמָאן דְּקָרֵא בְּאִלֵּין י"ג מְכִילָן דְּרַחֲמֵי לְעֵלַּת כָּל הָעֵלּוֹת. לֹא יַחֲזֹר רֵיקָם בְּצִלּוֹתֵהּ. וְכַד אִיהוּ רָכִיב עַל אַבְנָא חֲדָא לְיֵת מָמָנָא וְשֻׁלְטָן דְּבִשְׁמַיָּא וְאַרְעָא, דְּקָיְמָא קַמֵּי הַאי אַבְנָא. דִּבְהַהוּא זִמְנָא אִתְמַר בְּסַמָּאֵ"ל (עובדיה א) אִם תַּגְבִּיהַּ כַּנָּשֶׁר וְאִם בֵּין כּוֹכָבִים שִׂים קִנֶּךָ וְגוֹ'. וְהָכֵי י' תַּתָּאָה סְלִיקַת לְי"ג מְכִילָן, וּרְמִיזָן בְּאָת א' י' לְעֵלָּא וי' לְתַתָּא, חָכְמָה בָּרֹאשׁ וְחָכְמָה בַּסּוֹף. ו' כְּרִיכָא דְּתַרְוַיְהוּ.

אַשְׁרֵי הוּא מִי שֶׁשָּׁם אוֹתָהּ בַּמַּקְלֵעַ שֶׁלּוֹ, שֶׁהוּא פִּיו, בַּקְּרִיאַת שְׁמַע, וְזוֹרֵק אוֹתָהּ לַשָּׁמַיִם שֶׁל סמא"ל, שֶׁבִּשְׁבִילוֹ נֶאֱמַר (ירמיה ב) שִׂמּוּ שָׁמַיִם עַל זֹאת. וּבָהּ כִּי שָׁמַיִם (שלו) בָּעֲשָׁן נִמְלָחוּ וְהָאָרֶץ כַּבֶּגֶד תִּבְלֶה. וְאַתָּה רוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, קוּם טֹל אֶת הַמַּקְלֵעַ שֶׁלְּךָ, שֶׁלְּמָקוֹם עֶלְיוֹן אַתָּה מַעֲלֶה אוֹתוֹ, יוֹתֵר מִדָּוִד וּמִכָּל הַנְּבִיאִים וְהַחֲכָמִים שֶׁל כָּל דּוֹר וְדוֹר. וְזֶהוּ הַמַּקְלֵעַ שֶׁלְּךָ - זַרְקָא מַקָּף שׁוֹפָר הוֹלֵךְ סָגוֹלְתָּא. שֶׁהָאֶבֶן הַזּוֹ מְפִיךָ עוֹלֶה לַמָּקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ בַּמַּפָּלָא מִמְּךָ אַל תִּדְרֹשׁ וּבַמְכֻסֶּה מִמְּךָ אַל תַּחֲקֹר. וְהִיא הַשֵּׁם שֶׁל הַכֶּתֶר הָעֶלְיוֹן, שֶׁהִיא חָכְמָה קְדוּמָה. שֶׁכְּךָ עוֹלֶה חָכְמָה לַחֶשְׁבּוֹן שֶׁל הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, עִם עֶשֶׂר אוֹתִיּוֹת בַּכְּלָל, שֶׁהֵם יו"ד ה"י וא"ו ה"י. שֶׁשָּׁם שְׁלֹשׁ יוֹד"ים, שֶׁהֵן הַשֵּׁם שֶׁמַּכְתִּיר אֶת הַשֵּׁם שֶׁל הַחָכְמָה הַקְּטַנָּה. זֶה כּוֹלֵל עֶשֶׂר מִמַּעְלָה לְמַטָּה, וְהַחָכְמָה הַקְּטַנָּה כּוֹלֶלֶת עֶשֶׂר מִמַּטָּה לְמַעְלָה. עֶשֶׂר בִּגְבוּרָה מִמַּעְלָה סָגוֹלְתָּא, שֶׁמִּשָּׁם נִקְרֵאת הַשְּׁכִינָה סְגֻלַּת מְלָכִים, וְהִיא מַשְׁמִידָה אֶת אֻמּוֹת הָעוֹלָם. הִיא הָאֶבֶן הָאֲחַת כְּלוּלָה מֵעֶשֶׂר אוֹתִיּוֹת מִמַּטָּה לְמַעְלָה שֶׁרְמוּזוֹת בְּיו"ד ה"א וא"ו ה"א. שְׁלֹשׁ הָאַלְפֵי"ם הָאֵלּוּ שֶׁל חָכְמָה קְטַנָּה שֶׁשָּׁם כ"חַ מ"ה, שֶׁזֶּהוּ הַשֵּׁם שֶׁעוֹלֶה אַרְבָּעִים וְחָמֵשׁ בְּחֶשְׁבּוֹן. וּתְלוּיוֹת מִמֶּנּוּ עֶשְׂרִים וּשְׁמוֹנָה אוֹתִיּוֹת, שֶׁהֵן יו"ד וא"ו דל"ת, ה"א אל"ף, וא"ו אל"ף וא"ו ה"א אל"ף. וּשְׁלֹשׁ הָאַלְפֵים שֶׁל הַשֵּׁם הַזֶּה, אֵלּוּ שֶׁעוֹלִים אֶהְיֶה שְׁלֹשׁ פְּעָמִים, כַּחֶשְׁבּוֹן שֶׁרוֹמְזוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְךָ בִּשְׁלִיחוּתְךָ לְהוֹצִיא אֶת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שמות ג) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה אֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה וַיֹּאמֶר כֹּה תֹאמַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶהְיֶה שְׁלָחַנִי אֲלֵיכֶם. וּבוֹ נוֹדָע שֶׁהוּא מָפְלָא וּמְכֻסֶּה מֵהַצַּד שֶׁל עִלַּת כָּל הָעֶלְיוֹנִים, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ בְּשֶׁלֹשׁ יוֹדִין שֶׁל סָגוֹלְתָּא אֲנִי רִאשׁוֹן וַאֲנִי אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדַי אֵין אֱלֹהִים. וּמֵהַצַּד שֶׁל עִלַּת כָּל הָעֶלְיוֹנִים נִקְרֵאת הַשְּׁכִינָה אֱמוּנַת יִשְׂרָאֵל. וְהָאֶבֶן הָאַחַת הַזּוֹ י' בְּחֶשְׁבּוֹן עֶשֶׂר, וְיֵשׁ לָהּ קוֹץ לְמַעְלָה וְקוֹץ לְמַטָּה, וּנְקֻדָּה בָּאֶמְצַע, וְהַכֹּל אֶחָד. וּמִשָּׁם קָרָא לְמֹשֶׁה לְעָמּוּד הָאֶמְצָעִי בִּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת הָרַחֲמִים. שֶׁמִּי שֶׁקּוֹרֵא בִּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת הָרַחֲמִים הַלָּלוּ לְעִלַּת כָּל הָעִלּוֹת, לֹא תַחְזֹר תְּפִלָּתוֹ רֵיקָם. וּכְשֶׁהוּא רוֹכֵב עַל אֶבֶן אַחַת, אֵין מְמַנֶּה וְשֹׁלִיט שֶׁבַּשָּׁמַיִם וְאֶרֶץ שֶׁעוֹמֵד לִפְנֵי הָאֶבֶן הַזּוֹ. שֶׁבְּאוֹתוֹ הַזְּמַן נֶאֱמַר בְּסמא"ל, (עובדיה א) אִם תַּגְבִּיהַּ כַּנֶּשֶׁר וְאִם בֵּין כּוֹכָבִים שִׂים קִנֶּךָ וְגוֹ'. וְכָךְ י' הַתַּחְתּוֹנָה עוֹלֶה לִשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת, וּרְמוּזוֹת בָּאוֹת א', י' לְמַעְלָה וְי' לְמַטָּה. חָכְמָה בָּרֹאשׁ וְחָכְמָה בַּסּוֹף. ו' כְּרִיכָה שֶׁל שְׁנֵיהֶם.

קוּם נָטִיל אַבָּנָא וְכָרִיךְ לָהּ בְּהַהוּא חוּט דְּזַרְקָא דְּאִיהוּ אָרִיךְ אַנְפִּין בַּעֲלָהּ וַדַּאי וְא"ו אָרִיכָא דְּאִם בַּר נָשׁ לָא בָּרִיךְ לָהּ ב"ה י' בְּאַבְנִין בְּרִישׁ טַבַּעְתָּא, דְּעֲלֵהּ אִתְּמַר תְּהֵא מְקֻדֶּשֶׁת לִי בְּטַבַּעַת זֹאת. וּבִרְצוּעָה דְּאִיהִי קְשֶׁר תְּפִלִּין תְּפִלָּה די"ד דְּאִיהִי כְּרִיכָא בְּאֶצְבְּעָא, לָא אִסְתַּלָּקַת. וְכַד אִיהִי כְּרִיכָא עַל רֵישָׁא דְּאַת ו' אִתְקְרִיאַת תָּגָא דס"ת. וּבְגִינֵהּ אִתְּמַר כָּל הַמִּשְׁתַּמֵּשׁ בְּתָגָא חֻלְּפִ. אִיהִי אֶבֶן מְכֻלֶּלֶת וּמְעַטָּרֶת עַל כָּל אַתְוָן. אִיהִי עֲטָרָה עַל כָּל רֵישָׁא דְּצַדִּיק, כְּמָה דְּאוֹקְמוּהּ מ"מ, הָעוֹלָם הַבָּא אֵין בּוֹ לֹא אֲכִילָה וְלֹא שְׁתִיָּה אֶלָּא צַדִּיקִים יוֹשְׁבִים וַעֲטָרוֹתֵיהֶם בְּרָאשֵׁיהֶם. וְאִיהִי כֶּתֶר תּוֹרָה וְכֶתֶר כְּהֻנָּה וְכֶתֶר מַלְכוּת בְּתִלְתָּ אַנְפִּין דְּשִׁי"ן. מִן מֹשֶׁה אִשְׁתְּמוֹדַע בִּשְׁמָךְ רָעְיָא מְהֵימְנָא. בִּתְלָת אַתְוָן אִתְעַטָּרַת לְמֶהֱוֵי כֶּתֶר עַל רֵישָׁא דְּכֻלְּהוּ דְּכֹהֲנִים וּלְוִיִּם וְיִשְׂרְאֵלִים אִתְעַטָּרַת עַל כֻּלְּהוּ. וְכַד סְלִיקַת בְּמַחֲשָׁבָה אִיהִי

אַבָּנָא חֲדָא כְּלִילָא מֵעֶשֶׂר סְפִירָן דְּאִנּוּן יו"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א. מַחֲשָׁבָה וַדַּאי אִיהִי חָכְמָה מ"ה חש"ב וְתִשְׁכַּח לָהּ תַּמָּן. וּמִסְטָרָא דְּכֶתֶר תָּנָא אִתְקְרִיאַת, וּבָהּ עָלוּ יִשְׂרָאֵל בְּמַחֲשָׁבָה. דְּמַחֲשָׁבָה אִתְעֲבִידַת לָהּ מֶרְכָּבָה. וְכַד סְלִיקָא לְגַבֵּי עִלַּת לָהּ חֲשִׁבָן וְשִׁתּוּף. וְכַד אִית בְּיִשְׂרָאֵל מַשְׂכִּילִים וְזַרְקִין לָהּ בְּדִבּוּרָא דִּצְלוֹתָן בְּקִירְטָא דִּילְהוֹן, וְסַלְקִין לָהּ בְּמַחֲשָׁבָה עַד, הַהוּא מָפְלָא דְּאִיהוּ עַל הַכֶּתֶר, מִיָּד נַעֲנִים. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (תהלים צא) כִּי יָדַע שמ"י שֵׁם י' תָּנָא דְּזַרְקָא, יִקְרָאֵנִי וְאֶעֱנֵהוּ עִמּוֹ אָנֹכִי וְגוֹ'. בְּהַהוּא חוּט דְּאִיהוּ כְּרִיכוּ דִּילֵהּ, דְּבֵהּ צָרִיךְ לְאָרְכָה לָהּ עַד דְּסָלִיק לָהּ עַד עִלַּת כָּל עִלָּאִין, וְנָחִית בָּהּ לְקַבְּלָא צְלוֹתָהוֹן. זַכָּאָה אִיהוּ מָאן דְּסָלִיק תְּלָת צְלוֹתִין לְגַבֵּהּ בִּתְלָת נְקוּדִין דִּסְגוֹלְתָּא. דְּמִנְּהוֹן אִתְמְשָׁכוּ תְּלָת טִפִּין דִּתְלָת מֹחִין עִלָּאִין. דְּכַד בַּר נָשׁ אִתְמְשַׁךְ זֶרַע מִנֵּהּ, אִלֵּין טִפִּין דְּאִתְמְשָׁכוּ מִנֵּהּ, אִנּוּן מְשׁוּפְרֵי שׁוּפְרֵי דְּמֹחָא מֻבְחָר מִכֹּלָּא. הָכֵי כְּגַוְונָא דָּא, כַּד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אוֹרִית בְּבַר נָשׁ. תְּלָת קְטִירִין דְּאִנּוּן נְשָׁמְתָא וְרוּחָא וְנַפְשָׁא מִשּׁוּפְרֵי שׁוּפְרֵי דִּילֵהּ, יְהִיב לוֹן דְּאִנּוּן מִתְּלָתְּדִסְגוֹלְתָּא דְּאִתְרְמִיזוּ בְּשֵׁם יו"ד הֵ"י וָא"ו הֵ"י. וּבְגִין דָּא אָמַר לוֹן, (דברים כו) וּבָךְ בָּחַר ה' לִהְיוֹת לוֹ לְעַם סְגֻלָּה.

קוּם טֹל הָאֵבֶן, וּכְרֹךְ אוֹתָהּ בְּאוֹתוֹ הַחוּט שֶׁל זַרְקָא, שֶׁהוּא אֶרֶךְ אַפַּיִם, בַּעְלָהּ, וַדַּאי וא"ו אֶרֶכָּה, שֶׁאִם אֵין אָדָם כּוֹרֵךְ אוֹתָהּ בָּהּ' י' בָּאֲבָנִים בְּרֹאשׁ הַטַּבַּעַת, שֶׁעָלֶיהָ נֶאֱמַר תְּהֵא מְקֻדֶּשֶׁת לִי בְּטַבַּעַת זֹאת. וּבָרְצוּעָה, שֶׁהִיא קֶשֶׁר תְּפִלִּין תְּפִלָּה שֶׁל יָד, שֶׁהִיא כְּרוּכָה בָּאֶצְבַּע, לֹא מִסְתַּלֶּקֶת. וּכְשֶׁהִיא כְּרוּכָה עַל הָרֹאשׁ שֶׁל אוֹת ו', נִקְרֵאת כֶּתֶר שֶׁל סֵפֶר תּוֹרָה. וּבִשְׁבִילָהּ נֶאֱמַר, כָּל הַמִּשְׁתַּמֵּשׁ בְּכֶתֶר עוֹבֵר. הִיא אֶבֶן מְכֻלֶּלֶת וּמְעֻטֶּרֶת עַל כָּל הָאוֹתִיּוֹת, הִיא עֲטָרָה עַל כָּל רֹאשׁ שֶׁל צַדִּיק, כְּמוֹ שֶׁבָּאֲרוּהָ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, הָעוֹלָם הַבָּא אֵין בּוֹ לֹא אֲכִילָה וְלֹא שְׁתִיָּה, אֶלָּא צַדִּיקִים יוֹשְׁבִים וַעֲטָרוֹתֵיהֶם בְּרָאשֵׁיהֶם, וְהִיא כֶּתֶר תּוֹרָה וְכֶתֶר כְּהֻנָּה וְכֶתֶר מַלְכוּת בְּשָׁלֹשׁ פָּנִים שֶׁל שי"ן. מִמֶּשֶׁה נוֹדָע בְּשִׁמְךָ. רוֹעֶה הַנֶּאֱמָן. בְּשָׁלֹשׁ אוֹתִיּוֹת הִתְעַטָּרְתָּ לִהְיוֹת כֶּתֶר עַל רֹאשׁ כָּל הַכֹּהֲנִים וּלְוִיִּם וְיִשְׂרְאֵלִים הִתְעַטָּרְתָּ עַל כֻּלָּם. וּכְשֶׁעָלְתָה בְּמַחֲשָׁבָה הָאֶבֶן הָאַחַת כְּלוּלָה מֵעֶשֶׂר סְפִירוֹת, שֶׁהֵן יו"ד ה"א וא"ו ה"א, הַמַּחֲשָׁבָה וַדַּאי הִיא חָכְמָה מ"ה חש"ב, וְתִמְצָא אוֹתָהּ שָׁם. וּמִצַּד שֶׁל הַכֶּתֶר נִקְרֵאת כֶּתֶר, וּבָהּ עָלוּ יִשְׂרָאֵל בְּמַחֲשָׁבָה. שֶׁמַּחֲשָׁבָה נַעֲשְׂתָה לוֹ מֶרְכָּבָה, וּכְשֶׁעוֹלָה לְעִלַּת כָּל הָעֶלְיוֹנִים נַעֲשֵׂית כֶּתֶר בִּלְי שִׁתּוּף, שֶׁנִּכְלֶלֶת לִהְיוֹת מֶרְכָּבָה לְאוֹתוֹ שֶׁאֵין לוֹ חֶשְׁבּוֹן וְשִׁתּוּף. וּכְשֶׁיֵּשׁ בְּיִשְׂרָאֵל מַשְׂכִּילִים, וְזוֹרְקִים אוֹתוֹ בְּדִבּוּר שֶׁל תְּפִלּוֹת בַּמַּקְלַע שֶׁלָּהֶם, וּמַעֲלִים אוֹתָהּ בְּמַחֲשָׁבָה עַד אוֹתוֹ הַמָּפְלָא שֶׁהוּא עַל הַכֶּתֶר, מִיָּד נַעֲנִים. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים צא) כִּי יָדַע שְׁמ"י, שֵׁם י' הַכֶּתֶר שֶׁל זַרְקָא. יִקְרָאֵנִי וְאֶעֱנֵהוּ עִמּוֹ אָנֹכִי וְגוֹ'. בְּאוֹתוֹ הַחוּט שֶׁהוּא כְּרִיכָה שֶׁלָּהּ, שֶׁבּוֹ צָרִיךְ לְהַאֲרִיךְ אוֹתָהּ, עַד שֶׁמַּעֲלֶה אוֹתָהּ עַד עִלַּת כָּל הָעֶלְיוֹנִים, וְיוֹרֵד בָּהּ לְקַבֵּל תְּפִלּוֹתֵיהֶם. אַשְׁרֵיהֶם מִי שֶׁמַּעֲלֶה שָׁלֹשׁ תְּפִלּוֹת אֵלּוּ בְּשָׁלֹשׁ נְקֻדּוֹת שֶׁל סְגוֹלָתָם, שֶׁמֵּהֶם נִמְשְׁכוּ שָׁלֹשׁ טִפּוֹת שֶׁל שְׁלֹשָׁה מֹחִים עֶלְיוֹנִים. שֶׁכְּשֶׁאָדָם נִמְשָׁךְ מִמֶּנּוּ זֶרַע, אֵלּוּ הַטִּפּוֹת שֶׁנִּמְשְׁכוּ מִמֶּנּוּ הֵן מִיפֵי הַיִּפִי שֶׁל הַמֹּחַ הַמֻּבְחָר מִן הַכֹּל. כָּךְ כְּמוֹ זֶה, כְּשֶׁהַקָּדוֹשׁ

בָּרוּךְ הוּא מוֹרִישׁ בָּאָדָם שְׁלֹשָׁה קְשָׁרִים, שֶׁהֵם נְשָׁמָה וְרוּחַ וְנֶפֶשׁ, מִיפִּי הַיִּפִּי שֶׁלּוֹ, נוֹתֵן אוֹתָם שֶׁהֵם מְשֻׁלָּשׁ י י י שֶׁל סָגוֹלְתָּא שֶׁנִּרְמְזוּ בַּשֵּׁם יו"ד ה"י וא"ו ה"י. וּמְשׁוּם זֶה אָמַר לָהֶם (דברים כו) וּבָךְ בָּחַר ה' לִהְיוֹת לוֹ לְעַם סְגֻלָּה.

בְּהַהוּא זִמְנָא דְּנַפְקוּ מִלִּין אִלֵּין מִפּוּמוֹי דְּבוּצִינָא קַדִּישָׁא, נְחִיתַת שְׁכִינְתָּא וּנְשִׁיקַת לֵהּ וְכָל אִנּוּן מָארֵי מְתִיבָתָן בָּרִיכוּ לֵהּ, וְרָעֲיָא מְהֵימָנָא. בָּרִיךְ לֵהּ וְנָשִׁיק לֵהּ. בְּהַהוּא זִמְנָא סָבָא חֲדָא אִזְדַּמַּן לְגַבֵּהּ. פָּתַח וְאָמַר נָשְׁקוּ בַּר דְּאִיהוּ סֹלֶת נְקִיָּה, טִפָּה קַדִּישָׁא דְּא דְּאוֹרַיְתָא דְּמשֶׁה דְּאִתְיְהִיב לָן עַל יְדֵהּ, דְּלָא הֲוָה בֵּהּ פְּסֹלֶת דְּמֹץ וְתֶבֶן. דְּמָאן דְּלֵית פְּסֹלֶת בְּנִשְׁמָתֵהּ, אִיהוּ בָּרָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּהּ. דְּאִית בַּר מֵהַהוּא חִטָּה דְּאִתְמַר בָּהּ אִילָן דְּאָכַל אָדָם קַדְמָאָה חִטָּה הֲוָה.

בְּאוֹתוֹ זְמַן שֶׁיָּצְאוּ הַדְּבָרִים הַלָּלוּ מִפִּי הַמְּנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, יְרִדָה שְׁכִינָה וְנִשְּׁקָה אוֹתוֹ, וְכָל אוֹתָם רָאשֵׁי יְשִׁיבוֹת בֵּרְכוּ אוֹתוֹ, וְהָרוֹעֶה הַנֶּאֱמָן בֵּרַךְ אוֹתוֹ וְנָשַׁק אוֹתוֹ. בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן זָקֵן אֶחָד הִזְדַּמֵּן אֵלָיו. פָּתַח וְאָמַר, נַשְּׁקוּ בַּר, שֶׁהוּא סֹלֶת נְקִיָּה, טִפָּה קְדוֹשָׁה זוֹ שֶׁל הַתּוֹרָה שֶׁל מֹשֶׁה שֶׁנִּתְּנָה לָנוּ עַל יָדוֹ, שֶׁלֹּא הָיָה בּוֹ פְּסֹלֶת שֶׁל מֹץ וְתֶבֶן. שֶׁמִּי שֶׁאֵין פְּסֹלֶת בְּנִשְׁמָתוֹ, הוּא בֵּן שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּשְׁכִינָתוֹ. שֶׁיֵּשׁ בֵּן מֵאוֹתָהּ חִטָּה שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ הָאִילָן שֶׁאָכַל אָדָם הָרִאשׁוֹן הָיָה חִטָּה.

ח"ט מֹץ וְתֶבֶן. דִּבְגִינֵהּ אָמַר דָּוִד (תהלים נא) הֵן בְּעָוֹן חוֹלָלְתִּי וְגוֹ'. וּבְזִמְנָא דְּאָת ה' דְּאִיהִי חֲמִשָּׁה מִינֵי נַהֲמָא, אִיהִי בְּכִסּוּיָא דְּרַת בֵּין רַשִׁיעַיָּא בְּגָלוּתָא, דְּאִתְמַר עָלַיְהוּ (תהלים א) לֹא כֵן הָרְשָׁעִים כִּי אִם כַּמֹּץ אֲשֶׁר תִּדְּפֶנּוּ רוּחַ (א'). י' דְּאִיהִי מַעֲשֶׂה דִּילֵהּ לֹא אִתְחַבְּרַת עִמֵּהּ. וּבְגִין דָּא מֹץ וְתֶבֶן פְּטוּרִים מִן הַמַּעֲשֵׂר. וּבְגִין דָּא נָשְׁקוּ בַּר. נָשְׁקוּ בַּר. דְּשִׁפְוָן עִלָּאִין דְּרָעֲיָא מְהֵימָנָא דְּאִנּוּן שַׁקְיוּ דִּילְהוֹן בִּתְרֵי סַמְכֵי קְשׁוֹט, דְּאִנּוּן לְמוּדֵי ה'. וְצַדִּיק אִיהוּ לְשׁוֹן לְמוּדִים, אִיהוּ לָשׁוֹן לְעֵלָּא, וְאוֹת בְּרִית לְתַתָּא. וְעוֹד נָשְׁקוּ בַּר בְּשִׁפְוָן עִלָּאָה שְׁכִינְתָּא עִלָּאָה, דְּהָכֵי סְלִיקַת שְׁכִינָה כְּחֲשְׁבַּן שָׁפ"ה. חוּט דְּאַסְחַר עָלֵהּ, אִיהוּ הַהוּא כְּרִיכוּ, חוּט דְּזַרְקָא דְּאַסְחַר שָׁפָה אִיהוּ חוּט שֶׁל חֶסֶד. וְאִיהוּ חוּט דְּדַהֲבָא. וְאִיהוּ קוֹ יָרֹק מִסְטָרָא דִּתְיוּבְתָּא דְּאַסְחַר כָּל עָלְמָא. תְּלַת חוּטִין אִנּוּן לְעֵלָּא דְּסָחֲרִין לְבַת עֵינָא, דְּעָלַיְהוּ אִתְמַר (שיר ז) עֵינַיִךְ בְּרֵכוֹת בְּחֶשְׁבּוֹן עַל שַׁעַר בַּת רַבִּים. מַאי בַּת רַבִּים, בַּת עַיִן אִלֵּין תְּלַת אֲבָהָן תְּלַת גְּוָנִין אִנּוּן דְּעֵינָא. עֵינָא דְּמַיָּא דְּלֵית לֵהּ הֶפְסֵק עֵין הַמַּיִם. וּמִתַּמָּן נָשְׁקוּ בַּר לְאַנְהָרָא עָלְמִין בְּרָזִין סְתִימִין דְּאוֹרַיְתָא. בְּהַהוּא זִמְנָא קָם סָבָא וְנָטַל קִירְטָא בִּידוֹי. פָּתַח וְאָמַר, בּוּצִינָא קַדִּישָׁא עַד כְּעַן הֲוָה קִירְטָא בִּידָךְ. מִכָּאן וְאֵילָךְ הָא אִסְתַּלְּקַת בְּעֵלָּאִין. נָטוּר גַּרְמָךְ מֵאַבְנִין דִּילֵהּ. דְּהָא בְּפוּמָא דְּצַדִּיקִים אִיהִי מִסְתַּלְּקָא בְּצִלּוֹתִין דִּילְהוֹן לְגַבֵּי בַּעֲלָהּ וּבְעוֹבָדִין דִּילְהוֹן דְּהַאי אַבְנָא כַּד נַחְתַּת לְתַתָּאה אִיהִי אֶבֶן בֹּחַן, דְּעָלַהּ אִתְמַר (תהלים יא) ה' צַדִּיק יִבְחָן וּבָהּ נִתְנַסּוּ אֲבָהָן. וּבְגִין דָּא אִתְמַר (תהלים קיח) אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים דְּאִנּוּן אֲבָהָן.

ח"ט מ"ץ וְתֶבֶן, שֶׁבִּשְׁבִילוֹ אָמַר דָּוִד (תהלים נא) הֵן בְּעָוֹן חוֹלָלְתִּי וְגוֹ'. וּבִזְמַן שֶׁהָאוֹת ה', שֶׁהִיא חֲמִשָּׁה מִינֵי לֶחֶם, הִיא בְּכִסּוּי דְּרָה בֵּין (הרודפים אחריה) הָרְשָׁעִים בַּגָּלוּת, שֶׁנֶּאֱמַר עֲלֵיהֶם (תהלים א) לֹא כֵן הָרְשָׁעִים כִּי אִם כַּמֹּץ אֲשֶׁר תִּדְּפֶנּוּ רוּחַ - י' שֶׁהִיא מַעֲשָׂה שֶׁלּוֹ, לֹא מִתְחַבֶּרֶת עִמּוֹ. וּמְשׁוּם זֶה מֹץ וְתֶבֶן פְּטוּרִים מִן הַמַּעֲשֵׂר, וּמְשׁוּם זֶה נִשְׁקוּ בַר. נִשְׁקוּ בַר, שֶׁהַשִּׁפְתַיִם הָעֶלְיוֹנוֹת שֶׁל הָרוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, שֶׁהֵם הַהִשְׁקָאָה שֶׁלָּהֶם בִּשְׁנֵי עַמּוּדֵי אֱמֶת, שֶׁהֵם לְמוּדֵי ה'. וְהַצַּדִּיק הוּא לְשׁוֹן לְמוּדִים, הוּא לָשׁוֹן לְמַעְלָה, וְאוֹת בְּרִית לְמַטָּה. וְעוֹד נִשְׁקוּ בַר, בַּשִּׁפְתַיִם הָעֶלְיוֹנוֹת הַשְּׁכִינָה הָעֶלְיוֹנָה, שֶׁכָּךְ עוֹלָה שְׁכִינָה לְחֶשְׁבּוֹן שָׁפָ"ה. הַחוּט שֶׁסּוֹבֵב אוֹתָהּ הוּא אוֹתָהּ כְּרִיכָה, הַחוּט שֶׁל זָרְקָא שֶׁמַּקִּיף אֶת הַשָּׂפָה הוּא חוּט שֶׁל חֶסֶד, וְהוּא חוּט שֶׁל זָהָב. וְהוּא קַו יָרֹק מֵהַצַּד שֶׁל תְּשׁוּבָה שֶׁסּוֹבֵב כָּל הָעוֹלָם. שִׁלְשָׁה חוּטִים הֵם לְמַעְלָה שֶׁסּוֹבְבִים אֶת בַּת הָעַיִן, שֶׁעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר (שירז) עֵינַיִךְ בְּרֵכוֹת בְּחֶשְׁבּוֹן עַל שַׁעַר בַּת רַבִּים. מַה זֶּה בַּת רַבִּים? בַּת עַיִן אֵלּוּ שִׁלְשֶׁת הָאָבוֹת. שִׁלְשָׁה גְוָנִים הֵם שֶׁל הָעַיִן. עַיִן הַמַּיִם שֶׁאֵין לָהּ הֶפְסֵק, עַיִן הַמַּיִם. וּמִשָּׁם נִשְׁקוּ בַר לְהָאִיר עוֹלָמוֹת בְּסוֹדוֹת נִסְתָּרִים שֶׁל הַתּוֹרָה. בְּאוֹתוֹ זְמַן קָם אוֹתוֹ זָקֵן וְנָטַל מַקְלַי בְּיָדוֹ. פְּתַח וְאָמַר, הַמְנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, עַד עַכְשָׁו הָיָה מַקְלַי בְּיָדְךָ, מִכָּאן וְאֵילָךְ הֲרֵי הִתְעַלִּיתָ בָּעֶלְיוֹנִים, שְׁמֹר עַצְמְךָ מֵהָאֲבָנִים שֶׁלָּהּ. שֶׁהֲרֵי בְּפִי הַצַּדִּיקִים הִיא מִתְעַלָּה בַּתְּפִלּוֹת שֶׁלָּהֶם אֶל בַּעְלָהּ. וּבַמַּעֲשִׂים שֶׁלָּהֶם שֶׁל הָאֶבֶן הַזֹּו, כְּשֶׁיּוֹרֶדֶת לְמַטָּה הִיא אֶבֶן בּוֹחַן, שֶׁעָלֶיהָ נֶאֱמַר (תהלים יא) ה' צַדִּיק יִבְחָן. וּבָהּ נִתְנַסּוּ הָאָבוֹת. וּמְשׁוּם זֶה נֶאֱמַר (תהלים קיח) אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים, שֶׁהֵם הָאָבוֹת.

וְכַד נַחְתַּת לְתַתָּא נַחְתַּת כְּגַוְנָא דָּא הוה"י וְכַד אִסְתַּלְקַת, אִתְמַר בָּהּ אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים הָיְתָה לְרֹאשׁ פִּנָּה, כְּגַוְנָא דָּא יהו"ה. בָּהּ נִתְנַסָּה אַבְרָהָם בָּעֲשָׂרָה נִסְיוֹנוֹת. וּבְזִמְנָא נִתְנַסָּא בָּהּ בַּר נָשׁ, אִיהוּ מָאִיךְ. וּלְבָתַר דְּקָאִים בְּנִסְיוֹנָא דִילֵהּ, אִיהִי אִסְתַּלְקַת בֵּהּ לְגַבֵּי בַּעְלָהּ, דְּאִיהִי יהו"ה. בְּהַהוּא זִמְנָא אִסְתְּלַק בָּהּ בַּר נָשׁ עַל כָּל אִנּוּן דַּרְגִּין וממן דְּאִתְנַסֵּי בְּהוֹן בַּר נָשׁ. וְכַד חָזָא סַמָּא"ל דְּיַהֲבִין לֵהּ רְשׁוּ עַל צַדִּיק לְמֶהֱוֵי לֵהּ. נְסָיוֹן, וְחָזָא דְּאִיהוּ קָאִים בְּקִיּוּמָא אִיהוּ אָמַר (אסתר ה) וְכָל זֶ"ה אֵינֶנּוּ שָׁוֶ"ה לִ"י. וְאִי תֵּימָא דְּעַל מָרְדְּכַי אָמַר לֵהּ הָמָן. וַדַּאי הָמָן דֻּגְמָא דְּסַמָּא"ל הֲוָה לֵהּ, דְּבֵהּ אִתְלַבַּשׁ וַעֲשָׂרָה כִּתְרִין תַּתָּאִין אִתְלַבְּשׁוּ בְּעֶשֶׂר בְּנוֹי וּבְגִין דְּקָאִים מָרְדְּכַי בְּנִסְיוֹנָא, יָהֵב לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּידֵהּ. עאכ"ו מָאן דְּאִתְנַסָּא בְּגִין שְׁכִינְתָּא בְּגָלוּתָא. בְּגִין דְּנַחְתִּין עָלֵהּ עֶשֶׂר סָגֻלּוֹת דִּשְׁמָא דְּכִתְרָא, דְּאִנּוּן יוּ"ד הֵ"י וָא"ו הֵ"י, דְּאִנּוּן סְפִירָן מַלְיָין סָגֻלּוֹת, דְּסָחֲרִין לְכִתְרָא עִלָּאָה דְּמַלְכָּא וּמַטְרוֹנִיתָא. וְהַאי אִיהוּ כֶּתֶר עִלָּאָה דְּאִתְמַר בֵּהּ בְּיוֹם שַׁבָּת בְּקֻדְשָׁה כֶּתֶר יִתְּנוּ לְךָ ה' אֱלֹהֵינוּ. מָאן ה' אֱלֹהֵינוּ, אַבָּא וְאִימָּא בֵּהּ מַכְתִּירִין לְעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא וּשְׁכִינְתָּא דְּאִיהִי קְדֻשָּׁה. וְאִתְמַר בָּהּ קְדֻשָּׁה לְךָ יְשַׁלְּשׁוּ. וְאִנּוּן קק"ק תְּלָת אֲבָהָן ה' צְבָאוֹת. מָאן צְבָאוֹת נֶצַח וְהוֹד. מְלֹא כֹל, דָּא צַדִּיק, בֵּהּ מְלֹא כֹל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא. וּמָאן דְּאִיהוּ מִתְּלָת אֲבָהָן לֹא צָרִיךְ לְאִתְנַסָּאָה. דְּמָאן דְּאִיהוּ מִגַּזְעוֹי וּמִשָּׁרְשׁוֹי, לֵית בֵּהּ סְפֵקָא דְּקָאִים בְּנִסְיוֹנָא. וְאִי תֵּימָא דְּאַבְרָהָם לֹא אִתְנַסָּא בִּשְׁמָא דְּכִתְרָא אֶלָּא בְּמִדַּת חֶסֶד, וְיִצְחָק בְּמִדַּת גְּבוּרָה, וְיַעֲקֹב בְּמִדַּת תִּפְאֶרֶת, וּשְׁכִינְתָּא

מֵאִלֵּין תְּלָת סִטְרִין אִתְקְרִיאַת לוֹן אֶבֶן בֹּחַן. שַׁפִּי"ר אִיהוּ וּמָאן דְּיִתְנַסֶּה מִלּוֹלָא בַּעֲשָׂרָה אָתְוָן דְּסָחֲרִין לְכִתְרָא. וְכֵיוָן דְּהָכֵי, הוּא יָכִיל לְאִתְנַסָּאָה. וּמָאן דְּיִתְנַסָּא תַּמָּן, לֵית סוֹף לְנִסְיוֹנָא דִּילֵהּ. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (איכה ב) מָה אָעִידֵךְ מָה אֲדַמֶּה לָךְ. דְּלֵית יָכִיל לְאִתְדַּמָּאָה נִסְיוֹנָא דִּילָךְ לְמַ"ה דְּאִיהוּ יוּ"ד הֵ"א וָא"ו בְּתִלְתָּ אֲבָהָן. הֵ"א בְּמַלְכוּתָא, בָּתַר דְּנִסְיוֹנָא דִּילָךְ בָּאֵין סוֹף (שם) כִּי גָדוֹל כַּ'יָּם שִׁבְרֵךְ מִ'י יִרְפָּא לָךְ. הַהוּא דְּאִיהוּ מָפְלָא וּמְכֻסֶּה וּבֵהּ תִּסְתַּלַּק לְאֵי"ם, כְּמָא דְּתִבְּירוּ דִּילָךְ לֵית לִ'י סוֹף. וּכְעָן בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, טֹל אַבְנָא לְגַבָּךְ דְּאַנְתְּ יָכִיל לְמִסְבַּל לֵהּ, וְאִית לָךְ חֵילָא. וְאִי תֵּימָא דְּאַנְתְּ בִּלְחוֹדָךְ אִיהוּ דְּאַזְרִיקַת לָךְ. לֹא. אֶלָּא אֲפִלּוּ לָאֲבָהָן וּלְכָל מַשְׁרְיָן דְּנִשְׁמָתִין דְּמָקַנְנִין עִמָּךְ בְּדִיּוּקָנָא דִּילָךְ, כְּרָעָיָא מְהֵימָנָא דְּאִית לֵהּ תְּרֵי פַּרְצוּפִין, חַד לְעֵלָּא וְחַד לְתַתָּא, לָקֳבֵל מָרְכַּבְתָּא עִלָּאָה וּמָרְכַּבְתָּא תַּתָּאָה. וּבְגִינַיְיהוּ אִתְּמַר (בראשית א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצֶלֶם אֱלֹהִים. בְּצַלְמוֹ בְּדִיּוּקָנָא דִּלְעֵלָּא בְּצֶלֶם אֱלֹהִים דִּיּוּקָנָא לְתַתָּא. וּבְגִין דָּא כָּפַל שְׁמֵהּ תְּרֵין זִמְנִין מֹשֶׁ"ה מֹשֶׁ"ה הָדָא הוּא דִּכְתִיב (שמות ב) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה מֹשֶׁה. וּכְמָה דְּכָלִיל פַּרְצוּפִין דִּבְרִיאָה הָכֵי כְּלִילָן בֵּהּ פַּרְצוּפִין דַּאֲצִילוּת. אָמַר לֵהּ בּוּצִינָא קַדִּישָׁא סָבָא סָבָא, יְדַעְנָא בָּךְ דְּאַנְתְּ הוּא מִסְטָרָא דְּסָבָא עִלָּאָה דְּאִיהוּ יִשְׂרָאֵל דִּלְעֵלָּא. וְהַאי אַבְנָא דִּילָךְ אֲנָן מְקַבְּלִין לֵהּ בְּרַעֲוָא לֵהּ דִּלְית סוֹף וְתַכְלִית לְנִסְיוֹנִין דִּילֵהּ. בְּגִין יְקָרָא דִּשְׁכִינְתָּא דְּאִתְּמַר בֵּהּ (בראשית מ) מִשָּׁם רוֹעֶה אֶבֶן יִשְׂרָאֵל. בְּגִין לְאַחֲזָרָא לֵהּ סְגוֹלְתָּא לְשַׁרְיָא עֲלָךְ. וּבְגִין דְּיִשְׁרֵי עֲלֵהּ עִלַּת עַל כָּל עִלָּאִין.

וּכְשֶׁיּוֹרֶדֶת לְמַטָּה, יוֹרֶדֶת כְּמוֹ זֶה: הוה"י. וּכְשֶׁעוֹלָה, נֶאֱמַר בָּהּ אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים הָיְתָה לְרֹאשׁ פִּנָּה. כְּמוֹ זֶה יהו"ה. בָּהּ נִתְנַסָּה אַבְרָהָם בַּעֲשָׂרָה נִסְיוֹנוֹת. וּבִזְמַן שֶׁנִּתְנַסָּה בָּהּ אָדָם, הוּא מָנְמָךְ. וְאַחַר שֶׁעוֹמֶד בַּנִּסָּיוֹן שֶׁלּוֹ, הִיא מִתְעַלָּה בּוֹ לְבַעְלָהּ שֶׁהוּא יהו"ה. בְּאוֹתוֹ זְמַן מִתְעַלֶּה אָדָם עַל כָּל אוֹתָן הַדְּרָגוֹת וּמַמְנִים שֶׁהִתְנַסָּה בָּהֶם אָדָם. וּכְשֶׁרוֹאֶה סמא"ל שֶׁנּוֹתְנִים לוֹ רְשׁוּת עַל צַדִּיק לְהִיוֹת לוֹ נִסָּיוֹן, וְרוֹאֶה שֶׁהוּא עוֹמֵד בְּקִיּוּם, הוּא אוֹמֵר (אסתר ה) וְכָל זֶ'ה אֵינֶ'נּוּ שׁוֶ'ה לִ'י. וְאִם תֹּאמַר שֶׁעַל מָרְדְּכַי אָמַר לוֹ הָמָן - וַדַּאי הָמָן דְּגִמְא שֶׁל סמא"ל הָיָה לוֹ, שֶׁבּוֹ הִתְלַבֵּשׁ, וַעֲשָׂרָה כִּתְרִים תַּחְתּוֹנִים הִתְלַבְּשׁוּ בַּעֲשָׂרָה בָּנָיו. וּמִשּׁוּם שֶׁעָמַד מָרְדְּכַי בַּנִּסָּיוֹן, נָתַן אוֹתָם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּיָדוֹ. עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה מִי שֶׁהִתְנַסָּה בִּשְׁבִיל הַשְׁכִינָה בַּגָּלוּת. מִשּׁוּם שֶׁיּוֹרְדִים עָלָיו עֶשֶׂר סְגֻלּוֹת שֶׁל הַשֵּׁם שֶׁל הַכֶּתֶר, שֶׁהֵן יו"ד ה"י וא"ו ה"י, שֶׁהֵם סְפִירוֹת מְלֵאוֹת בַּסְּגֻלּוֹת, שֶׁסּוֹבְבִים אֶת הַכֶּתֶר הָעֶלְיוֹן שֶׁל הַמֶּלֶךְ וְהַגְּבִירָה. וְזֶהוּ הַכֶּתֶר הָעֶלְיוֹן שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ בְּיוֹם שַׂבַּת בַּקֶּדֻשָּׁה כֶּתֶר יִתְּנוּ לְךָ ה' אֱלֹהֵינוּ? מִי ה' אֱלֹהֵינוּ? הָאַבָּא וְאִמָּא שֶׁבּוֹ מַכְתִּירִים אֶת הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי, וְהַשְׁכִינָה שֶׁהִיא קְדֻשָּׁה. וְנֶאֱמַר בָּהּ קְדֻשָּׁה לְךָ יְשַׁלֵּשׁוּ. וְהֵם קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, ה' צְבָאוֹת. מִי הַצְּבָאוֹת? נָצַח וְהוֹד. מְלֹא כָל - זֶה צַדִּיק, בּוֹ מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, שֶׁהִיא שְׁכִינָה. וּמִי שֶׁהוּא מִשְׁלֹשֶׁת הָאָבוֹת, לֹא צָרִיךְ לְהִתְנַסּוֹת. שֶׁמִּי שֶׁהוּא מִגִּזְעוֹ וּמִשָּׁרְשׁוֹ, אֵין בּוֹ סָפֵק שֶׁעוֹמֵד בַּנִּסָּיוֹן. וְאִם תֹּאמַר שֶׁאַבְרָהָם לֹא הִתְנַסָּה בַּשֵּׁם שֶׁל הַכֶּתֶר, אֶלָּא בְּמִדַּת חֶסֶד, וְיִצְחָק בְּמִדַּת גְּבוּרָה, וְיַעֲקֹב בְּמִדַּת תִּפְאֶרֶת, וְהַשְׁכִינָה מִשְׁלֹשֶׁת הַצְּדָדִים הַלָּלוּ נִקְרֵאת לָהֶם אֶבֶן בֹּחַן - יָפֶה הוּא, וּמִי שֶׁיִּתְנַסֶּה דְּבוּר בְּעֶשֶׂר

אוֹתִיּוֹת שֶׁסּוֹבְבוֹת אֶת הַכֶּתֶר. (שם לא התנסו) וְכֵיוָן שֶׁכָּךְ, הוּא יָכוֹל לְהִתְנַסּוֹת. וּמִי שֶׁיִּתְנַסֶּה שָׁם, אֵין סוֹף לְנִסְיוֹנוֹ. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (איכה ב) מָה אֲעִידֵךְ מָה אֲדַמֶּה לָךְ. שֶׁלֹּא יָכוֹל לְהִתְדַּמּוֹת הַנִּסָּיוֹן שֶׁלְּךָ לְמַ"ה, שֶׁהוּא יו"ד ה"א וא"ו בְּשִׁלְשֶׁת הָאָבוֹת. ה"א בַּמַּלְכוּת, אַחַר שֶׁנִּסְיוֹנְךָ בָּאֵין סוֹף, (שם) כִּי גָדוֹל כַּיָּם שִׁבְרֵךְ מִי יִרְפָּא לָךְ. אוֹתוֹ שֶׁהוּא מָפְלָא וּמְכֻסֶּה, וּבוֹ תִּתְעַלֶּה לְאֵ"ם, כְּמוֹ שֶׁהַשֶּׁבֶר שֶׁלְּךָ אֵין לוֹ סוֹף. וְכֵעֵת, הַמְנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, טֹל אֶבֶן אֵלֶיךָ, שֶׁאַתָּה יָכוֹל לִסְבֹּל אוֹתָהּ, וְיֵשׁ לְךָ כֹּחַ. וְאִם תֹּאמַר שֶׁאַתָּה לְבַדְּךָ הוּא שֶׁזִּרְקְתָּ אוֹתָהּ - לֹא! אֶלָּא אֲפִלּוּ לְאָבוֹת וּלְכָל הַמַּחֲנוֹת שֶׁל הַנְּשָׁמוֹת שֶׁמְּקֻנָּנוֹת עִמְּךָ בְּדִיּוּקְנָךְ, כְּמוֹ רוֹעֶה נֶאֱמָן שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁנֵי פַּרְצוּפִים, אֶחָד לְמַעְלָה וְאֶחָד לְמַטָּה, כְּנֶגֶד הַמֶּרְכָּבָה הָעֶלְיוֹנָה וְהַמֶּרְכָּבָה הַתַּחְתּוֹנָה, וּבִשְׁבִילָם נֶאֱמַר (בראשית א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצֶלֶם אֱלֹהִים. בְּצַלְמוֹ, בְּדִיּוּקָן שֶׁלְּמַעְלָה. בְּצֶלֶם אֱלֹהִים, הַדִּיּוּקָן לְמַטָּה. וּמִשּׁוּם זֶה כָּפַל שְׁמוֹ פַּעֲמַיִם מֹשֶׁ"ה מֹשֶׁ"ה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שמות ב) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה מֹשֶׁה. וּכְמוֹ שֶׁכּוֹלֵל הַפַּרְצוּפִים שֶׁל בְּרִיאָה, כָּךְ כְּלוּלִים בּוֹ הַפַּרְצוּפִים שֶׁל אֲצִילוּת. אָמַר לוֹ הַמְנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה: זָקֵן זָקֵן, יָדַעְתִּי בְּךָ שֶׁאַתָּה הוּא מֵהַצַּד שֶׁל הַזָּקֵן הָעֶלְיוֹן שֶׁהוּא יִשְׂרָאֵל שֶׁלְּמַעְלָה. וְאֶת הָאֶבֶן הַזּוֹ שֶׁלְּךָ אֲנִי מְקַבֶּלֶת אוֹתָהּ בְּרָצוֹן שֶׁאֵין סוֹף וְתַכְלִית לְנִסְיוֹנוֹת שֶׁלּוֹ, בְּשָׁבִיל כְּבוֹד הַשְּׁכִינָה שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (בראשית מט) מִשָּׁם רֹעֶה אֶבֶן יִשְׂרָאֵל, כְּדֵי לְהַחֲזִיר לָהּ סָגוֹלְתָּא לִשְׁרוֹת עָלֶיךָ, וּכְדֵי שֶׁיִּשְׁרֶה עָלָיו עֹלַת עַל כָּל הָעֶלְיוֹנִים.

אָמַר הַהוּא סָבָא בּוּצִינָא קַדִּישָׁא יו"ד הֵ"י וָא"ו הֵ"י אִיהוּ עֶשֶׂר אַתְוָן. וְחֲשִׁבְּנֵהּ ס"ג. בֵּהּ נָטִיל נוּקְמָא מִן ג"ס רוּחָא דְּאִתְמַר בֵּהּ כִּי נָאֹה נָאָה. בְּגִין דְּמִנֵּהּ קָא אַתְיָן עַרְבּוּבְיָא בִּישָׁא. דְּאִתְמַר בְּהוֹן (תהלים נג) הַכֹּל סָג יַחְדָּיו נֶאֱלָחוּ אֵין עוֹשֵׂה טוֹב אֵין גַּם אֶחָד. וְעֶשֶׂר אַתְוָן עִם ס"ג הֵם ג"ע וְהַאי אִיהוּ שְׁלַח נָא יָדְךָ. וג"ע בְּכָל אֲשֶׁר לוֹ. וּבוּצִינָא קַדִּישָׁא בָּתַר דְּקַבָּלְתּוּן הַאי אֶבֶן טוֹלוּ לָהּ לְגַבַּיְכוּ, דְּלָא תְּזוּז מִנְּכוֹן. עָלָהּ אִתְּמַר (תהלים סח) אִם תִּשְׁכְּבוּן בֵּין שְׁפָתָיִם. זַכָּאָה אִיהוּ מָאן דְּשָׁכִיב אִימָּא עִלָּאָה בֵּין שִׁפְוָן דִּילֵהּ וּבְגִינָהּ אִתְּמַר (שם סח) אִם תִּשְׁכְּבוּן בֵּין שְׁפָתַיִם אַל תִּקְרֵי אִם אֶלָּא אֵם. וּתְרֵין אִנּוּן אֵם עִלָּאָה אֵם תַּתָּאָה שְׁכִינְתָּא עִלָּאָה שְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה. דְּעָלַהּ אִתְּמַר (דברים כב) שַׁלֵּחַ תְּשַׁלַּח תְּרֵין שְׁלוּחִין. לְקַבְלֵיהוּ אִתְּמַר (רות א) וַתֵּלַכְנָה שְׁתֵּיהֶן. זַכָּאָה אִיהוּ מָאן דְּשָׁכִיב לוֹן בְּשִׁפְוָן דִּילֵהּ, בְּצִלּוֹתָא בְּאוֹרַיְתָא בְּקָרְיָאת שְׁמַע, בְּצִלּוֹתָא בְּהַשְׁכִּיבֵנוּ, דְּתַמָּן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאִתְּמַר בֵּהּ הַשְׁכִּיבֵנוּ אֲבִינוּ לְשָׁלוֹם וְגוֹ', וְעַל שְׁכִינְתָּא אִתְּמַר וּפְרֹשׂ עָלֵינוּ סֻכַּת שְׁלוֹמֶךָ, תְּרֵין שְׁלוֹמֵי חַד לָקֳבֵל שְׁכִינְתָּא עִלָּאָה, וְחַד לָקֳבֵל שְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה. חַד אִיהוּ בַּעַל הַבַּיִת, וּבְגִינֵהּ אִתְּמַר הַשְׁכִּיבֵנוּ אֲבִינוּ לְשָׁלוֹם וְדָא עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. וְתִנְיָנָא אִיהוּ אֹרַח. עַל תַּרְוַיְהוּ אִתְּמַר בַּעַל הַבַּיִת בּוֹצֵעַ וְאוֹרֵחַ מְבָרֵךְ.

אָמַר אוֹתוֹ הַזָּקֵן: הַמְנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, יו"ד ה"י וא"ו ה"י הֵם עֶשֶׂר אוֹתִיּוֹת, וְחֶשְׁבּוֹנוֹ שִׁשִּׁים וְשֵׁשׁ, וּבוֹ נוֹטֵל נְקֻמָּה מִג"ס רוּחַ שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ כִּי נָאֹה נָאָה. מִשּׁוּם שֶׁמְּמֻנּוּ בָּאִים הָעַרְבּוּב הָרָע, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (תהלים נג) כֻּלּוֹ סָג יַחְדָּיו נֶאֱלָחוּ אֵין עֹשֵׂה טוֹב אֵין גַּם אֶחָד. וְעֶשֶׂר אוֹתִיּוֹת עִם ס"ג הֵם ג"ע, וְזֶהוּ שְׁלַח נָא יָדְךָ.

וג"ע בְּכָל אֲשֶׁר לוֹ. וְהַמְּנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, אַחַר שֶׁקִּבַּלְתֶּם אֶת הָאֶבֶן הַזֹּאת, טְלוּ אוֹתָהּ אֲלֵיכֶם, שֶׁלֹּא תָּזוּז מִכֶּם, עָלֶיהָ נֶאֱמַר (תהלים סח) אִם תִּשְׁכְּבוּן בֵּין שְׁפָתָיִם. אַשְׁרֵי הוּא מִי שֶׁמַּשְׂכִּיב אֶת הָאֵם הָעֶלְיוֹנָה בֵּין שְׁפָתוֹתָיו, וּבְשָׁבִילָהּ נֶאֱמַר (שם) אִם תִּשְׁכְּבוּן בֵּין שְׁפָתָיִם. אַל תִּקְרֵי אִם אֶלָּא אֵם. וּשְׁתַּיִם הֵן, הָאֵם הָעֶלְיוֹנָה וְהָאֵם הַתַּחְתּוֹנָה. הַשְּׁכִינָה הָעֶלְיוֹנָה וְהַשְּׁכִינָה הַתַּחְתּוֹנָה, שֶׁעָלֶיהָ נֶאֱמַר (דברים כב) שַׁלַּח תְּשַׁלַּח, שְׁנֵי שִׁלּוּחִים, כְּנֶגְדָּם נֶאֱמַר (רות א) וַתֵּלַכְנָה שְׁתֵּיהֶן. אַשְׁרֵי הוּא מִי שֶׁמַּשְׂכִּיב אוֹתָם בְּשׁוֹפְתוֹתָיו בִּתְפִלָּה, בְּתוֹרָה, בְּקְרִיאַת שְׁמַע, בִּתְפִלַּת הַשְׂכִּיבֵנוּ, שֶׁשָּׁם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ הַשְׂכִּיבֵנוּ אֲבִינוּ לְשָׁלוֹם וְגוֹ'. וְעַל הַשְּׁכִינָה נֶאֱמַר וּפְרֹשׂ עָלֵינוּ סֻכַּת שְׁלוֹמֶךָ. שְׁנֵי שְׁלוֹמוֹת, אֶחָד כְּנֶגֶד הַשְּׁכִינָה הָעֶלְיוֹנָה, וְאֶחָד כְּנֶגֶד הַשְּׁכִינָה הַתַּחְתּוֹנָה. אֶחָד הוּא בַּעַל הַבַּיִת, וּבְשָׁבִילוֹ נֶאֱמַר הַשְׂכִּיבֵנוּ אֲבִינוּ לְשָׁלוֹם, וְזֶה הָעֲמוּד הָאֶמְצָעִי. וְהַשֵּׁנִי הוּא אוֹרֵחַ. עַל שְׁנֵיהֶם נֶאֱמַר, בַּעַל הַבַּיִת בּוֹצֵעַ, וְהָאוֹרֵחַ מְבָרֵךְ.

וּמִסְטָרָא דְּאוֹרֵחַ אִתְקְרִיאַת שְׁכִינְתָּא מְלוֹן אוֹרְחִים. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (ירמיה ט) מִי יִתְּנֵנִי בַּמִּדְבָּר מְלוֹן אוֹרְחִים. וּבְגִינֵיהּ אִתְּמַר וַיָּלֶן שָׁם. וְאַמַּאי כִּי בָא הַשֵּׁמֶשׁ, דְּאִתְכְּנַשׁ מִנֵּיהּ הַהוּא דְּאִתְּמַר בֵּיהּ (תהלים פד) כִּי שֶׁמֶשׁ וּמָגֵן ה' אֱלֹהִים. וְאִשְׁתְּאַרַת שְׁכִינְתָּא בַּחֲשׁוֹכָא בְּגָלוּתָא. וּמִסְטָרָא דְּנָצַח וְהוֹד אִתְקְרִיאַת נְבוּאָה. וּמִסְטָרָא דִּתְלָת אָבָהָן דְּאִתְקְרִיאוּ אֶל אֱלֹהִים ה', דְּאִנּוּן הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא, אִתְקְרִיא' גְּדֻלָּה גְּבוּרָה תִּפְאֶרֶת וּבְאִלֵּין תְּלָת שְׁמָהָן אִיהִי סַהֲדָת עַל הַוָּיְתָהּ, וַאלֹהוּתָהּ, וְיכוֹלְתֵּהּ עַל כָּל עָלְמִין. וּמִסְטָרָא דְּאִמָּא עִלָּאָה אִתְקְרִיאַת אִם תְּשׁוּבָה יהו"ה, דְּאַחֲזֵי עַל כְּנוּי וַהֲוָיָה דְּמָארֵי עָלְמִין מָארֵי דְּכָל כְּנוּיִין וְכָל הַוָּיָן. דְּכָל כְּנוּיִין וְכָל הַוָּיָן אִנּוּן כְּנוּיִין לֵהּ, וְאִיהוּ לָאו אִיהוּ כְּנוּי. וְאִתְקְרִיאַת מָ"ה מִסְטָרָא דְּחָכְמָה דְּאִתְּמַר (דברים י) מַה ה' אֱלֹהֶיךָ שֹׁאֵל מֵעִמָּךְ כִּי אִם לְיִרְאָה. דְּאִם לֵית חָכְמָה לֵית דְּחִילוּ. וְאִם לֵית דְּחִילוּ לֵית חָכְמָה. וּבְהַאי. מָ"ה מֵעִיד עַל עִלַּת כָּל עִלָּאִין, כִּי לֹא יָדְעוּ מַ"ה הוּא. וּמִסְטָרָא דְּחָכְמָה אִנּוּן נְקוּדִין. כְּגַוְנָא דָּא י' קוֹצָא דִּלְתַתָּא וְקוֹצָא דִּלְעֵלָּא, וְנְקוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא אַחֲזֵי עַל כֶּתֶר עִלָּאָה, דְּבֵהּ תְּלָת קְטִירִין יְ"ֵי וְאִנּוּן רְמִיזִין בְּיוּ"ד הֵ"י וְא"ו הֵ"י. וְכָל אִת אַחֲזֵי ד' אַתְוָן, דְּאִנּוּן יְבָרֶכְךָ יהו"ה, יָאֵר יהו"ה יִשָּׂא יהו"ה י"ב אַתְוָן דְּתַלְיָן מִן י'. יוּ"ד וּבֵהּ אִנּוּן תְּלָת עֶשֶׂר מְכִילָן חַד. כְּגַוְנָא דָּא י' קוֹצָא לְעֵלָּא, חַד, וְקוֹצָא לְתַתָּא, תְּרֵין. וּנְקֻדָּה בְּאֶמְצָעִיתָא, הָא תְּלָת. וְאוֹת י' בְּחֶשְׁבָּנֵהּ עֶשֶׂר, הָא י"ג מְכִילָן דְּרַחֲמֵי, דְּאִתְּמַר בְּהוֹן בַּעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם. וּמַה תַּלְמוּד לוֹמַר, וַהֲלֹא בְּמַאֲמָר אֶחָד יָכוֹל לְהִבָּרְאוֹת. וּמִסְטָרָא דְּנְקֻדִּין אִתְקְרִיאַת שְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה בַּת קוֹל, כְּמָא דְּאוֹקִימְנָא, כְּגַוְנָא דָּא א.

וּמֵהַצַּד שֶׁל אוֹרֵחַ נִקְרֵאת הַשְּׁכִינָה מְלוֹן אוֹרְחִים. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ירמיה ט) מִי יִתְּנֵנִי בַּמִּדְבָּר מְלוֹן אֹרְחִים. וּבִשְׁבִילוֹ נֶאֱמַר וַיָּלֶן שָׁם. וְלָמָּה? כִּי בָא הַשֶּׁמֶשׁ. שֶׁהִתְכַּנֵּס מִמֶּנּוּ אוֹתוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (תהלים פד) כִּי שֶׁמֶשׁ וּמָגֵן ה' אֱלֹהִים. וְנִשְׁאֲרָה הַשְּׁכִינָה בַּחֲשֵׁכָה בַּגָּלוּת. וּמֵהַצַּד שֶׁל נֶצַח וְהוֹד נִקְרֵאת נְבוּאָה, וּמֵהַצַּד שֶׁל שְׁלֹשֶׁת הָאָבוֹת שֶׁנִּקְרְאוּ אֵל אֱלֹהִים ה', שֶׁהֵם הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא, נִקְרֵאת גְּדֻלָּה גְּבוּרָה תִּפְאֶרֶת. וּבִשְׁלֹשֶׁת הַשֵּׁמוֹת הַלָּלוּ הִיא מְעִידָה עַל הֲוָיָתוֹ וֵאלֹהוּתוֹ וִיכָלְתּוֹ עַל כָּל הָעוֹלָמוֹת. וּמֵהַצַּד שֶׁל הָאֵם

הָעֶלְיוֹנָה נִקְרֵאת אֵם תְּשׁוּבָה יֱהוֹ"ה, שֶׁמַּרְאֶה עַל כִּנּוּי וַהֲוָיָה שֶׁל רִבּוֹן הָעוֹלָמִים, בַּעַל כָּל הַכִּנּוּיִים וְכָל הַהֲוָיוֹת. שֶׁכָּל הַכִּנּוּיִים וְהַהֲוָיוֹת הֵם כִּנּוּיִים לוֹ, וְהוּא אֵינוֹ כִּנּוּי. וְהִיא נִקְרֵאת מָ"ה מַהֲצַד שֶׁל חָכְמָה, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים י) מָה ה' אֱלֹהֶיךָ שֹׁאֵל מֵעִמָּךְ כִּי אִם לְיִרְאָה. שֶׁאִם אֵין חָכְמָה - אֵין יִרְאָה, וְאִם אֵין יִרְאָה - אֵין חָכְמָה. וּבָזֶה מָ"ה מֵעִיד עַל עִלַּת כָּל הָעֶלְיוֹנִים, כִּי לֹא יָדְעוּ מַ"ה הוּא. וּמִצַּד שֶׁל הַחָכְמָה הֵם הַנְּקֻדּוֹת. כְּמוֹ זֶה י', הַקּוֹץ שֶׁלְּמַטָּה וְהַקּוֹץ שֶׁלְּמַעְלָה, וְהַנְּקֻדָּה שֶׁל הָאֶמְצַע מַרְאֶה עַל כֶּתֶר עֶלְיוֹן, שֶׁבּוֹ שְׁלֹשָׁה קְשָׁרִים י י י, וְהֵם רְמוּזִים בְּיו"ד ה"י וא"ו ה"י. וְכָל אוֹת מַרְאֶה אַרְבַּע אוֹתִיּוֹת, שֶׁהֵן: יְבָרֶכְךָ יהו"ה, יָאֵר יהו"ה, יִשָּׂא יהו"ה, י"ב אוֹתִיּוֹת שֶׁתְּלוּיוֹת מִן י' יו"ד. וּבָהּ אוֹתָם שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת אַחַת. כְּמוֹ זֶה י' הַקּוֹץ לְמַעְלָה - אַחַת. וְהַקּוֹץ לְמַטָּה - שְׁתַּיִם. וּנְקֻדָּה שֶׁבָּאֶמְצַע - הִנֵּה שָׁלֹשׁ. וְהָאוֹת י' בְּחֶשְׁבּוֹנָהּ עֶשֶׂר. הִנֵּה י"ג מִדּוֹת הָרַחֲמִים, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם בַּעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם. וּמַה תַּלְמוּד לוֹמַר וַהֲלֹא בְּמַאֲמָר אֶחָד יָכוֹל לְהִבָּרְאוֹת? וּמִצַּד שֶׁל הַנְּקֻדּוֹת נִקְרֵאת הַשְּׁכִינָה הַמְּתְחוֹנָה בַּת קוֹל, כְּמוֹ שֶׁבַּאֲרָנוּ, כְּמוֹ זֶה (ציור).

וּמִסְּטָרָא דְּטַעֲמֵי אִתְקְרִיאַת שְׁכִינְתָּא מַחֲשָׁבָה כְּגַוְנָא דָּא א. וְכֹלָּא אִתְרְמִיז בְּאָת אָלֶף. בָּהּ אִתְרְמִיזוּ טַעֲמֵי לְעֵלָּא נְקוּדִין לְתַתָּא, אַתְוָן בְּאֶמְצָעִיתָא, וְכֹלָּא אִיהוּ עֶשֶׂר אֶמִירָן, עֶשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת, וְשִׁית יוֹמֵי בְּרֵאשִׁית, וְאִנּוּן כ"ו כְּחֶשְׁבַּן יהו"ה, דְּכָלִיל טַעֲמֵי וְנִקּוּדֵי וְאַתְוָן כְּגַוְנָא דָּא יְהוָ"ה וְאִנּוּן טַעֲמֵי וְנִקּוּדֵי מִן עִלָּאֵי, כְּגַוְנָא דָּא א. מִן נוּקְבִין כְּגַוְנָא דָּא א. רָקִיעַ דְּאֶמְצָעִיתָא כְּלִיל כָּל אַתְוָן. בְּגִינֵהּ אִתְּמַר (בראשית א) יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם וִיהִי מַבְדִּיל בֵּין מַיִם לָמָיִם. רָקִיעַ בְּהִפּוּךְ אַתְוָן עִקָּר. וְהַאי אִיהוּ עִקַּר הָאֱמוּנָה. וְעָלֵהּ אִתְּמַר (יחזקאל א) וּדְמוּת עַל רָאשֵׁי הַחַיָּה רָקִיעַ, דְּאִיהוּ רָקִיעָא דִּבְכִתְרָא עִלָּאָה, דְּאִיהוּ מֶרְכָּבָה לְהַהוּא דְּאִתְקְרֵי עִקַּר הָאֱמוּנָה, עִלַּת עַל כָּל עִלָּאִין טָמִיר וְנֶעְלָם. וְעוֹד שְׁכִינְתָּא מִסְּטָרָא דְּנָקְדֵי אִיהִי בְּרָתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הֲדַם רַגְלָיו, וּמִסְּטָרָא דְּטַעֲמֵי אִתְקְרִיאַת אֵשֶׁת חַיִל עֲטָרַת בַּעְלָהּ. וּבְצֵרוּפִין וְהַוְיָן אִשְׁתְּמוֹדָעַת בְּרָתָא דְּמַלְכָּא. כְּגַוְנָא דָּא הוה"י, מִסְּטָרָא דָּא אִיהִי הֲדַם רַגְלָיו, וּמִסְּטָרָא דיהו"ה אִתְקְרִיאַת פַּרְצוּף וְאִתְקְרִיאַת אַנְפּוֹי. וּמִסְּטָרָא דְּתַרִּין נְקוּדִין אִלֵּין דְּאִנּוּן פַּרְצוּף וְזָנָב אִתְקְרִיאַת א. בְּרֵישָׁא דִּנְקֻדָּא עִלָּאָה אִיהִי רֵישָׁא וּבִנְקֻדָּא תַּתָּאָה סִיפָא. וְרָזָא דְּמִלָּה חָכְמָה בְּרֹאשׁ וְחָכְמָה בַּסּוֹף. בְּב' נְקוּדִין אִלֵּין. אַחֲזֵי עַל עִלַּת הָעִלּוֹת דְּאִיהוּ רֵאשׁוֹן וְאַחֲרוֹן. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (ישעיה מד) אֲנִי רִאשׁוֹן וַאֲנִי אַחֲרוֹן. וְא"ו בְּאֶמְצָעִיתָא דְּתַרִּין יוֹדִין אַחֲזֵי עַל עִלַּת כָּל עִלָּאִין דְּלֵית אֱלָהָא בַּר מִנֵּהּ. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (שם) וּמִבַּלְעָדַי אֵין אֱלֹהִים. וּבְגִין דְּשָׁכְנָתָא אִיהִי כְּלִילָא מֵעִלָּאִין וְתַתָּאִין, אִתְקְרִיאַת בִּשְׁמָא דְּעִלָּאִין וְתַתָּאִין. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (שם מ) לְכֻלָּם בְּשֵׁם יִקְרָא. לְכֻלְּהוּ עִלָּאִין וְתַתָּאִין בִּשְׁכִינְתָּא אִתְקְרִיאוּ, דְּאִתְקְרִיאַת שָׁם דִּבְגִינֵהּ אָמַר לְמֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם (שמות לג) וְאָדָּעֲךָ בְּשֵׁם. אִישׁ לֹא נֶעְדָּר מִכְּלְהוּ עִלָּאִין וְתַתָּאִין דְּלָא אִתְקְרִיאַת בְּהוֹן. בְּעִלָּאִין הָא אוֹקִימְנָא דְּאִתְקְרִיאַת בִּשְׁמָא דְּכָל סְפִירָה וּסְפִירָה, בַּהֲוָיָתָהּ בִּנְקֻדָּתָהּ וּבִשְׁמָהָן דְּכֻלְּהוּ כִּנּוּיִים. וְאִתְקְרִיאַת בִּשְׁמָא דְּתַתָּאִין כִּסֵּא שָׂרָף

מַלְאָךְ אוֹפַן. כְּסֵא (תהלים קג) ה' בַּשָּׁמַיִם הֵכִין כִּסְאוֹ. מַאי שָׁמַיִם, דָּא עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. וּבְגִין דָּא סָמִיךְ לֵיהּ (שם) וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה.

וּמֵהַצַּד שֶׁל הַטְּעָמִים נִקְרֵאת הַשְּׁכִינָה מַחֲשָׁבָה, כְּמוֹ זֶה (ציור). וְהַכֹּל נִרְמָז בָּאוֹת אָלֶף. בָּהּ נִרְמְזוּ הַטְּעָמִים לְמַעְלָה, וְהַנְּקֻדּוֹת לְמַטָּה, הָאוֹתִיּוֹת בָּאֶמְצַע, וְהַכֹּל הוּא עֶשֶׂר אֲמִירוֹת, עֶשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת, וְשֵׁשֶׁת יְמֵי בְרֵאשִׁית, וְהֵם כ"ו כְּחֶשְׁבּוֹן יהו"ה, שֶׁכּוֹלֵל טְעָמִים וּנְקֻדּוֹת וְאוֹתִיּוֹת כְּמוֹ זֶה יהו"ה, וְאוֹתָם טְעָמִים וּנְקֻדּוֹת מַיִם עֶלְיוֹנִים, כְּמוֹ זֶה (ציור). מַיִם נְקֵבִיִּים כְּמוֹ זֶה (ציור). הֶרְקִיעַ שֶׁל הָאֶמְצַע כּוֹלֵל כָּל הָאוֹתִיּוֹת. בְּשִׁבִּילוֹ נֶאֱמַר (בראשית א) יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמָּיִם וִיהִי מַבְדִּיל בֵּין מַיִם לָמָיִם. רָקִיעַ בְּהִפּוּךְ אוֹתִיּוֹת עִקָּר, וְזֶהוּ עִקָּר הָאֱמוּנָה. וְעָלָיו נֶאֱמַר (יחזקאל א) וּדְמוּת עַל רָאשֵׁי הַחַיָּה רָקִיעַ, שֶׁהוּא הֶרְקִיעַ שֶׁבְּכֻלָּם עֶלְיוֹן, שֶׁהוּא מֶרְכָּבָה לְאוֹתוֹ שֶׁנִּקְרָא עִקָּר הָאֱמוּנָה, עִלַּת עַל כָּל הָעֶלְיוֹנִים טָמִיר וְנֶעְנֶה. וְעוֹד, הַשְּׁכִינָה מִצַּד הַנְּקֻדּוֹת הִיא בְּתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, הֲדוֹם רַגְלָיו. וּמֵהַצַּד שֶׁל הַטְּעָמִים נִקְרֵאת אֵשֶׁת חַיִל עֲטֶרֶת בַּעְלָהּ. וּבַצְּרוּפִים וְהַהֲוָיוֹת נוֹדַעַת בַּת הַמֶּלֶךְ, כְּמוֹ זֶה הוה"י. מִצַּד הֶזֶּה הִיא הֲדוֹם רַגְלָיו. וּמִצַּד שֶׁל יהו"ה נִקְרֵאת פַּרְצוּף וְנִקְרֵאת פָּנָיו. וּמֵהַצַּד שֶׁל שְׁתֵּי נְקֻדּוֹת אֵלּוּ, שֶׁהֵם פַּרְצוּף וְזָנָב, נִקְרֵאת א. בְּרֹאשׁ הַנְּקֻדָּה הָעֶלְיוֹנָה הִיא רֹאשׁ, וּבַנְּקֻדָּה הַתַּחְתּוֹנָה הִיא סוֹף. וְסוֹד הַדָּבָר, חָכְמָה בְּרֹאשׁ וְחָכְמָה בַּסּוֹף. בִּשְׁתֵּי הַנְּקֻדּוֹת הַלָּלוּ מַרְאֶה עַל עִלַּת הָעִלּוֹת, שֶׁהוּא רֹאשׁוֹן וְאַחֲרוֹן. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה מד) אֲנִי רִאשׁוֹן וַאֲנִי אַחֲרוֹן. וא"ו בְּאֶמְצַע שֶׁל שְׁתֵּי יוֹדִי"ם מַרְאֶה עַל עִלַּת כָּל הָעֶלְיוֹנִים שֶׁאֵין אֱלוֹהַּ חוּץ מִמֶּנּוּ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) וּמִבַּלְעָדַי אֵין אֱלֹהִים. וּמִשּׁוּם שֶׁהַשְּׁכִינָה כְּלוּלָה מֵהָעֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, נִקְרֵאת בַּשֵּׁם שֶׁל עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם מ) לְכֻלָּם בְּשֵׁם יִקְרָא. לְכָל הָעֶלְיוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים בַּשְּׁכִינָה נִקְרָאוּ, שֶׁנִּקְרֵאת שֵׁם, שֶׁבְּשִׁבִּילוֹ אָמַר לְמֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם (שמות לג) וְאֵדָעֲךָ בְּשֵׁם. אִישׁ לֹא נֶעְדַּר מִכָּל הָעֶלְיוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים שֶׁלֹּא נִקְרֵאת בָּהֶם. בָּעֶלְיוֹנִים - הֲרֵי בַּאֲרָנוּ שֶׁנִּקְרֵאת בַּשֵּׁם שֶׁל כָּל סְפִירָה וּסְפִירָה, בַּהֲוָיָתָהּ, בְּנִקְדָּתָהּ, וּבַשֵּׁמוֹת שֶׁל כָּל הַכִּנּוּיִים. וְנִקְרֵאת בַּשֵּׁם שֶׁל הַתַּחְתּוֹנִים - כְּסֵא, שֹׁרֶשׁ, מַלְאָךְ, אוֹפַן. כְּסֵא, (תהלים קג) ה' בַּשָּׁמַיִם הֵכִין כִּסְאוֹ. מַה זֶּה שָׁמַיִם? זֶה הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי. וּמִשּׁוּם זֶה סָמַךְ לוֹ (שם) וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה.

מִסְטָרָא דְּשָׁמַיִם אִתְקְרִיאַת שְׁמַיְמָה. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (בראשית טו) הַבֶּט נָא הַשָּׁמַיְמָה. וּכְמָא דְּאִיהִי אִתְקְרִיאַת בִּשְׁמָא דְּעִלָּאִין וְתַתָּאִין, הָכִי אִתְקְרֵי עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא בְּעִלָּאִין וְתַתָּאִין, דְּאִיהִי בְּכֻלָּא חַד כְּמַדְּתֵהּ וְאִיהִי שִׁעוּר קוֹמָתֵהּ. וְאִתְקְרִיאַת שָׁרָף. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (ישעיה ז) וַיָּעָף אֵלַי אֶחָד מִן הַשְּׂרָפִים. כְּגַוְנֵי דְּמַלְאָךְ דְּאִתְקְרֵי שָׂרָף וְאִתְקְרִיאַת מַלְאָךְ. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (בראשית מח) הַמַּלְאָךְ הַגֹּאֵל אוֹתִי מִכָּל רָע. וַיִּסַּע מַלְאַךְ הָאֱלֹהִים. וּמַלְאַךְ פָּנָיו הוֹשִׁיעָם. וְאִתְקְרִיאַת מַלְאָךְ עַל שֵׁם מְטַטְרוֹן כַּד אִיהִי עֲבִידְתָּא בֵּהּ שְׁלִיחוּתָא דִּבְעָלָהּ. וְאִתְקְרִיאַת אוֹפַן עַל שֵׁם סנדלפו"ן כַּד שֶׁלְטָנוּתָהּ בֵּהּ עַל תַּתָּאִין. וְאִתְקְרִיאַת מֶרְכָּבָה עַל שֵׁם ד' חַיָּון דְּמֶרְכַּבְתָּא דִּלְתַתָּא. כַּד שֶׁלְטָנוּתָהּ עֲלַיְהוּ כְּמָא דְּאוֹקִימְנָא (תהלים קג) וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה. אִתְקְרִיאַת דְּמוּת אָדָם, דְּמוּת אַרְיֵה, דְּמוּת שׁוֹר, דְּמוּת נָשֶׁר בְּהוֹן וּבְאִלֵּין

דְּמְיוֹנוֹת אִתְחֲזִיא' לְתַתָּאִין דְּאִנּוּן עֲבָדָיו הַנְּבִיאִים. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (הושע יב) וּבְיַד נְבִיאִים אֲדַמֶּה. וְאִית נְבִיאִים דְּאִנּוּן מִמָּרְכָּבָה עִלָּאָה דְּאִתְקְרִיאוּ בָּנִים. כְּגַוְונָא דָּא מָאן דְּדָחִיל לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שַׁרְיָא י' בְּלִבֵּהּ. וּמָאן דְּרָחִים לֵהּ שַׁרְיָא ה' בְּמֹחֵהּ. וְעַל אִלֵּין תְּרֵין אַתְוָן אִתְמַר (דברים כט) הַנִּסְתָּרוֹת לַה' אֱלֹהֵינוּ. דְּמָאן דְּדָחִיל לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אוֹ רָחִים לֵהּ סָתִים אִיהוּ מִבְּנֵי נָשָׁא. וְהַנִּגְלוֹת אִנּוּן ו'ה. מָאן דְּאִתְעַסַּק בַּתּוֹרָה שַׁרְיָא ו' בְּפוּמֵהּ. וּמָאן דְּעָסִיק בְּמִצְוָה שַׁרְיָא ה' בִּרְמַ"ח אֵבָרִים דִּילֵהּ. וּמִצְוָה כְּלִילָא מִד' אַתְוָן כְּגַוְונָא דְּצִיצִית דְּאִתְמַר בֵּהּ (במדבר טז) וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִית, וְאוֹקְמוּהּ מ"מ כָּל הַפּוֹחֵת לֹא יִפְחוֹת מִז', וְכָל הַמּוֹסִיף לֹא יוֹסִיף עַל י"ג. וְאִנּוּן חַ"י בֵּין קְשָׁרִים וְחֻלְיָן לַכֹּל, סִטְרָא סַלְקִין עַ"ב. עֲלַיְהוּ אִתְמַר (ישעיה טז) וְהוּכַן בַּחֶסֶד כִּסֵּא. חֶסֶ"ד בְּגִימַטְרִיָא עַ"ב. וּבוּצִינָא קַדִּישָׁא אָמַר כָּל מָאן דְּמַנַּח תְּפִלִּין וְצִיצִית, כְּאִלּוּ מְקַיֵּם תַּרי"ג מִצְוֹת דְּאוֹרַיְתָא. וְלֹא עוֹד אֶלָּא בְּצִיצִית כָּאֵלּוּ מְתַקֵּן כֻּרְסְיָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. בִּתְפִלִּין דְּאִנּוּן שֵׁם יהו"ה כְּאִלּוּ נָחִית יהו"ה עַל כֻּרְסְיָא.

מִצַּד שֶׁל הַשָּׁמַיִם נִקְרֵאת שָׁמַיְמָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית טו) הַבֶּט נָא הַשָּׁמַיְמָה. וּכְמוֹ שֶׁהִיא נִקְרֵאת בַּשֵּׁם שֶׁל הָעֶלְיוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים, כָּךְ נִקְרָא הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי בָּעֶלְיוֹנִים וּבַתַּחְתּוֹנִים, שֶׁהִיא (בכל אחת כמדתו) מִדָּתוֹ, וְהִיא שִׁעוּר קוֹמָתוֹ. וְנִקְרֵאת שָׁרָף, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה ו) וַיָּעָף אֵלַי אֶחָד מִן הַשְּׂרָפִים. כְּמוֹ שֶׁמַּלְאָךְ שֶׁנִּקְרָא שָׂרָף וְנִקְרֵאת מַלְאָךְ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית מח) הַמַּלְאָךְ הַגֹּאֵל אֹתִי מִכָּל רָע. וַיִּסַּע מַלְאַךְ הָאֱלֹהִים. וּמַלְאַךְ פָּנָיו הוֹשִׁיעָם. וְנִקְרֵאת מַלְאָךְ עַל שֵׁם מטטרו"ן, כְּשֶׁהִיא עוֹשָׂה בּוֹ אֶת שְׁלִיחוּתוֹ שֶׁל בַּעְלָהּ. וְנִקְרֵאת אוֹפָן עַל שֵׁם סנדלפו"ן, כְּשֶׁשִּׁלְטוֹנָהּ בּוֹ עַל הַתַּחְתּוֹנִים. וְנִקְרֵאת מֶרְכָּבָה עַל שֵׁם אַרְבַּע חַיּוֹת שֶׁל הַמֶּרְכָּבָה שֶׁלְּמַטָּה כְּשֶׁשִּׁלְטוֹנָהּ עֲלֵיהֶם, כְּמוֹ שֶׁבַּאֲרִנוּ (תהלים קג) וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה. נִקְרֵאת דְּמוּת אָדָם, דְּמוּת אַרְיֵה, דְּמוּת שׁוֹר, דְּמוּת נֶשֶׁר בָּהֶם. וּבְאֵלּוּ הַדְּמְיוֹנוֹת נִרְאֵית לַתַּחְתּוֹנִים, שֶׁהֵם עֲבָדָיו הַנְּבִיאִים. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (הושע יב) וּבְיַד הַנְּבִיאִים אֲדַמֶּה. וְיֵשׁ נְבִיאִים שֶׁהֵם מֵהַמֶּרְכָּבָה הָעֶלְיוֹנָה, שֶׁנִּקְרְאוּ בָּנִים. כְּמוֹ זֶה מִי שֶׁיֵּרֵא מֵהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שׁוֹרֶה י' בְּלִבּוֹ. וּמִי שֶׁאוֹהֵב אוֹתוֹ, שׁוֹרֶה ה' בְּמֹחַ. וְעַל שְׁתֵּי הָאוֹתִיּוֹת הַלָּלוּ נֶאֱמַר (דברים כט) הַנִּסְתָּרֹת לַה' אֱלֹהֵינוּ. שֶׁמִּי שֶׁיֵּרֵא מִן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹ שֶׁאוֹהֵב אוֹתוֹ, נִסְתָּר הוּא מִבְּנֵי אָדָם, וְהַנִּגְלוֹת הֵן ו"ה. מִי שֶׁמִּתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה, שׁוֹרֶה ו' בְּפִיו. וּמִי שֶׁעוֹסֵק בְּמִצְוָה, שׁוֹרֶה ה' בְּמֵאתַיִם אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה אֵיבָרָיו. וּמִצְוָה כְּלוּלָה מֵאַרְבַּע אוֹתִיּוֹת, כְּמוֹ שֶׁהַצִּיצִית שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (במדבר טז) וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִית, וּפֵרוּשׁוֹ בַּעֲלֵי הַמַּשְׁנָה, כָּל הַפּוֹחֵת לֹא יִפְחוֹת מִשִּׁבְעָה, וְכָל הַמּוֹסִיף לֹא יוֹסִיף עַל שִׁלְשָׁה עָשָׂר. וְהֵם שְׁמוֹנָה עָשָׂר בֵּין קְשָׁרִים וְחֻלְיוֹת לְכָל צַד - עוֹלִים שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם. עֲלֵיהֶם נֶאֱמַר (ישעיה טז) וְהוּכַן בַּחֶסֶד כִּסֵּא. חֶסֶ"ד בְּגִימַטְרִיָא שִׁבְעִים וּשְׁתַּיִם. וְהַמְּנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה אָמַר, כָּל מִי שֶׁמְּנִיחַ תְּפִלִּין וְצִיצִית, כְּאִלּוּ מְקַיֵּם תַּרי"ג מִצְוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא בְּצִיצִית כְּאִלּוּ מְתַקֵּן כִּסֵּא לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. בַּתְּפִלִּין, שֶׁהֵם שֵׁם יהו"ה, כְּאִלּוּ הוֹרִיד יהו"ה עַל כִּסֵּא.

אִי הָכֵי אַמַּאי אִתְמַר אֵין חָבוּשׁ מַתִּיר עַצְמוֹ מִבֵּית הָאֲסוּרִים. אֶלָּא וַדַּאי תְּרֵין רְזִין עִלָּאִין הָכָא. חַד דְּפָרְקָנָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא וּשְׁכִינְתָּא וַאֲבָא וְאִימָּא דְּאִנּוּן יהו"ה, לֹא תַּלְיָא אֶלָּא

בְּעִלַּת כָּל עִלָּאִין, דְּאִיהוּ מֻכְסֶּה בְּכִתְרָא עִלָּאָה. וְחַד דְּמִסְטְרָא דְּצַדִּיקִים גְּמוּרִים לָאו אִיהוּ חָבוּשׁ וְאָסוּר בְּגָלוּתָא, אֶלָּא אִיהוּ אָסוּר וְחָבוּשׁ עִמָּהֶם בִּרְחִימוּ, קָשִׁיר עִמְּהוֹן בַּחֲבִיבוּתָא. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (בראשית מד) וְנַפְשׁוֹ קְשׁוּרָה בְּנַפְשׁוֹ. חָבוּשׁ עִמְּהוֹן בְּכֻרְסֵא דְּמַתְקְנִין לֵהּ וּבְמֶרְכָּבָה דִּילֵהּ, בְּכַמָּה שִׁירִין וְתֻשְׁבְּחָן דְּקָא נַחְתִּין עָלַיְהוּ כַּמָּה מַשְׁרְיָן דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דְּאִתְמַר בֶּהוֹן (יחזקאל א) וָאֶשְׁמַע אֶת קוֹל כַּנְפֵיהֶם. וּבְיִשְׁתַּבַּח אַתְיָן שָׂרְפִים, נַחְתִּין לֵהּ בְּכַמָּה מַשְׁרְיָן, דְּאִנּוּן שָׂרְפִים וְחַיּוֹת וְאוֹפַנִּים. וּבְצָלוֹתָא קוֹל דְּמָמָה דַּקָּה. כְּמַה דְּאוֹקְמוּהּ (מלכים א, יח) וְהִנֵּה ה' עֹבֵר רוּחַ גְּדוֹלָה וְחָזָק מְפָרֵק הָרִים וְגוֹ'. דְּצָלוֹתָא בַּחֲשַׁאי אִיהִי קוֹל דְּמָמָה דַּקָּה. וּבְגִין דְּתַמָּן אַתָּא מַלְכָּא, צָרִיךְ לְמֵיקַם בְּגִינֵּהּ. וּבְגִין דָּא אִתְקְרִיאַת צְלוֹתָא עֲמִידָה. וּבְגִין דָּא חַי עָלְמִין כָּלִיל חַ"י בְּרָכָאן, בֵּהּ מִתְיַחֵד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּהּ. יאהדונהי דְּסָלִיק בְּחֶשְׁבַּן אָמֵן. וּבֵהּ צָרִיךְ לְמִכְרַע עַד שֶׁיִּתְפַּקְּקוּ חַ"י חֻלְיוֹת שֶׁבַּשְׁדְּרָה. וְהָכֵי אוֹקְמוּהּ מָארִי מַתְנִיתִין. וּבְתֶלֶת קַדְמָאִין צָרִיךְ לְתַקָּנָא שִׁבְחוֹי, לְאַעֲלָא לְתַרְעָא דְּמַלְכָּא בְּהֵיכָלֵהּ, דְּאִיהִי אדנ'. דְּהָכֵי סָלִיק הֵיכ"ל כְּחֶשְׁבַּן אֲדנָ"י. בָּתַר דְּעָאל תַּמָּן וְיִשְׁאַל שְׁאֵלְתּוֹי בי"ב בִּרְכָאן דְּאִנּוּן ו'ו. לְבָתַר יַהֲבִין לֵהּ שְׁאֵלְתּוֹי בְּתֶלֶת בַּתְרָאִין, דְּתַמָּן צַדִּיק בֵּין תְּרִין שִׂפְוָן לְשׁוֹן לְמוּדִים, וּבֵהּ שְׁכִינְתָּא אִיהִי קַבָּלָה. מִסְטְרָא דְּאֵלִּין צַדִּיקַיָּא, אִיהוּ אָסוּר וְחָבוּשׁ דְּמִתַּקְנִין לֵהּ כֻּרְסֵא, עִם מֶרְכַּבְתָּא דִּילֵהּ וּמַשְׁרְיָתָה מִסְטְרָא דְּעֵץ הַחַיִּים. אֲבָל מִסְטְרָא דְּעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע, דְּקָשִׁיר לוֹן בַּייְצֶר הַטּוֹב, לְמֶהֱוֵי עֵזֶר בַּהֲדֵיהוּ, וְקָשִׁיר לֵהּ לַייְצֶר הָרָע לְמֶהֱוֵי כַּחֲמוֹר לְמַשְׂאוֹי תְּחוֹתַיְהוּ, חֲמוֹר נוֹשֵׂא סְפָרִים. מִסְטְרָא דְּבֵינוֹנִים אִיהוּ אָסוּר וְחָבוּשׁ בְּגָלוּתָא. דְּעָלַיְהוּ אִתְמַר בְּיוֹמִין דְּחֹל הָיָה כָּשׁוֹר לַחֲרֹשׁ וְכַחֲמוֹר לְמַשְׂאוֹי. בְּרַשְׁיעַיָּא אִתְמַר (איכה א) נָתָנִי ה' בְּיָדִי לֹא אוּכַל קוּם. דְּרְצוּעִין דִּתְפִלִּין אִנּוּן כַּחֲבָלִים לְקָרְנוֹי דְּסַמְאֵ"ל שׁוֹר מוּעָד דְּלָא יְשֵׁיצֵי לוֹן, וּתְפִלָּה דְּיָד קָשִׁיר לְרַגְלוֹי וּמָאן דְּלָא מָנַח תְּפִלִּין, עָלֵהּ אִתְמַר מְשׁוֹר מוּעָד הַרְחֵק מִמֶּנּוּ כְּמִלֹּא עֵינָיו, דְּמִנֵּהּ תַּלְיָין אֲבוֹת נְזִיקִין צִיצִית מַשְׂאוֹי עַל חֲמוֹר נוֹאֵף. נָחָשׁ בְּגִינֵּהּ אִתְמַר אֲפִלּוּ נָחָשׁ כָּרוּךְ עַל עֻקְבּוֹ לֹא יַפְסִיק. וְד' בְּתֵי תְּפִלִּין אִנּוּן כְּהֵיכְלָא לְד' אַתְוָן מָאן הֵיכְלָא דָּא אֲדנָ"י דְּהָכֵי סָלִיק כְּחֶשְׁבַּ"ן הֵיכ"ל. וְאִנּוּן ד' פַּרְשַׁיָּן ד' אַתְוָן דיהו"ה כַּגְוָנָא דְּאַנְפִּין דְּחִיוָן. וּבְתִּים ד' לְקֶבֶל גַּדְפִּין דְּחִיוָן, וְאִנּוּן כְּגַוְנָא דְּנִקּוּדִין וְאַתְוָן דְּאִנּוּן דְּכַר וְנוּקְבָא. תְּרֵין רְצוּעִין לְקֶבֶל כַּנְפֵי יוֹנָה רְצוּעָה דְּיָד לְאַקְשָׁרָא לֵהּ וְדָא שְׁכִינְתָּא דְּאִתְמַר בָּהּ יוֹנָתִי. וּתְרֵין אִנּוּן יוֹנִים דְּכַר וְנוּקְבָא. מָאן דְּבָעֵי לְצַיְּדָא לֵהּ צֵדָה דְּתַרְוַיְהוּ, נָטִיל נוּקְבָא וְקָשִׁיר לָהּ עִמֵּהּ וּמֵיָּד יְקָרֵי לְדִבּוּרָא וְיֵתֵי.

אִם כֵּן, לָמָּה נֶאֱמַר אֵין חָבוּשׁ מַתִּיר עַצְמוֹ מִבֵּית הָאֲסוּרִים? אֶלָּא וַדַּאי שְׁנֵי סוּדוֹת עֶלְיוֹנִים כָּאן, אֶחָד שֶׁל גְּאֻלַּת הָעָמוּד הָאֶמְצָעִי וְהַשְּׁכִינָה, וְהָאָב וְהָאֵם שֶׁהֵם יהו"ה, אֵין תְּלוּיָה אֶלָּא בְּעִלַּת כָּל הָעֶלְיוֹנִים, שֶׁהוּא מֻכְסֶּה בְּכֶתֶר עֶלְיוֹן. וְאֶחָד שֶׁמֵּהַצַּד שֶׁל צַדִּיקִים גְּמוּרִים אֵינוֹ חָבוּשׁ וְאָסוּר בַּגָּלוּת, אֶלָּא

הוּא אָסוּר וְחָבוּשׁ עִמָּהֶם בְּאַהֲבָה, קֶשׁוּר עִמָּהֶם בַּחֲבִיבוּת. וְהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית מד) וְנַפְשׁוֹ קְשׁוּרָה בְּנַפְשׁוֹ. חֲבוּשׁ עִמָּהֶם בַּכִּסֵּא שֶׁמְּתַקְּנִים לוֹ וּבַמֶּרְכָּבָה שֶׁלּוֹ בְּכַמָּה שִׁירוֹת וְתֻשְׁבָּחוֹת שֶׁיּוֹרְדִים עֲלֵיהֶם כַּמָּה מַחֲנוֹת שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (יחזקאל א) וַאֲשְׁמַע אֶת קוֹל כַּנְפֵיהֶם. וּבִישְׁתַּבַּח בָּאִים הַשְׁרָפִים, יוֹרְדִים אֵלָיו בְּכַמָּה מַחֲנוֹת, שֶׁהֵם שְׂרָפִים וְחַיּוֹת וְאוֹפַנִּים, וּבַתְּפִלָּה קוֹל דְּמָמָה דַקָּה, כְּמוֹ שֶׁבֵּארוּהָ (מלכים א' יט) וְהִנֵּה ה' עֹבֵר וְרוּחַ גְּדוֹלָה וְחָזָק מְפָרֵק הָרִים וְגוֹ'. שֶׁהַתְּפִלָּה בַּחֲשַׁאי הִיא קוֹל דְּמָמָה דַקָּה. וּמִשּׁוּם שֶׁשָּׁם בָּא הַמֶּלֶךְ, צָרִיךְ לַעֲמֹד בְּשִׁבְילוֹ, וּמִשּׁוּם זֶה נִקְרֵאת תְּפִלַּת עֲמִידָה. וּמִשּׁוּם זֶה ח"י הָעוֹלָמִים, כּוֹלֵל ח"י בְּרָכוֹת, בּוֹ מִתְיַחֵד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּשְׁכִינָתוֹ. יאהדונהי שֶׁעוֹלֶה לְחֶשְׁבּוֹן אָמֵן. וּבוֹ צָרִיךְ לִכְרֹעַ עַד שֶׁיִּתְפַּקְּקוּ ח"י הַחֻלְיוֹת שֶׁבַּשִּׁדְרָה, וְכָךְ פֵּרְשׁוּהָ בָּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה. וּבְשֶׁלֹּשׁ הָרִאשׁוֹנוֹת צָרִיךְ לְתַקֵּן אֶת שִׁבְחוֹ, לְהָכְנֵס לְשַׁעַר הַמֶּלֶךְ בְּהֵיכָלוֹ, שֶׁהִיא אֲדנ"י. שֶׁכָּךְ עוֹלֶה הֵיכ"ל כְּחֶשְׁבּוֹן אֲדנ"י. אַחַר שֶׁנִּכְנָס לְשָׁם וְיבַקֵּשׁ בַּקָּשָׁתוֹ בְּשִׁתִּים עֶשְׂרֵה הַבְּרָכוֹת שֶׁהֵן ו"ו, אַחַר כָּךְ נוֹתְנִים לוֹ שְׁאֵלָתוֹ בְּשֶׁלֹּשׁ הָאַחֲרוֹנוֹת, שֶׁשָּׁם צַדִּיק בֵּין שְׁתֵּי שְׂפָתַיִם לְשׁוֹן לְמוּדִים, וּבוֹ הַשְׁכִּינָה הִיא קַבָּלָה. מֵהַצַּד שֶׁל הַצַּדִּיקִים הַלָּלוּ הוּא אָסוּר וְחָבוּשׁ (של האהבה), שֶׁמְּתַקְּנִים לוֹ כִּסֵּא עִם הַמֶּרְכָּבָה שֶׁלּוֹ, וְהַמַּחֲנֶה מֵהַצַּד שֶׁל עֵץ הַחַיִּים. אֲבָל מֵהַצַּד שֶׁל עֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע, שֶׁקּוֹשֵׁר אוֹתָם בְּיֵצֶר הַטּוֹב לִהְיוֹת עֵזֶר עִמָּהֶם, וְקוֹשֵׁר אוֹתוֹ עִם יֵצֶר הָרַע כְּמוֹ חֲמוֹר לְמַשָּׂא תַּחְתֵּיהֶם, חֲמוֹר נוֹשֵׂא סְפָרִים. מֵהַצַּד שֶׁל בֵּינוֹנִים הוּא אָסוּר וְחָבוּשׁ בַּגְּלוּת, שֶׁעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר בִּימוֹת הַחֹל, הֱיֵה כְּשׁוֹר לַחָרֹשׁ וְכַחֲמוֹר לְמַשֹּׂאוֹ. בָּרְשָׁעִים נֶאֱמַר (איכה א) נָתְנַנִי ה' בִּידֵי לֹא אוּכַל קוּם. שֶׁרְצוּעוֹת הַתְּפִלִּין הֵן כַּחֲבָלִים לְקַרְנֵי סמא"ל, שׁוֹר מוּעָד שֶׁלֹּא יָכְלָה אוֹתָם, וּתְפִלָּה שֶׁל יָד קוֹשֵׁר לְרַגְלָיו. וּמִי שֶׁלֹּא מֵנִיחַ תְּפִלִּין, עָלָיו נֶאֱמַר מֹשׁוֹר מוּעָד הַרְחֵק מִמֶּנּוּ כְּמִלֹּא עֵינָיו, שֶׁמִּמֶּנּוּ תְּלוּיִים אֲבוֹת נְזִיקִין, צִיצִית מַשְׁאוֹי עַל חֲמוֹר נוֹאֵף. נָחָשׁ, בִּשְׁבִילוֹ נֶאֱמַר אֲפִלּוּ נָחָשׁ כָּרוּךְ עַל עֲקֵבוֹ לֹא יַפְסִיק. וְאַרְבָּעָה בָּתֵּי תְּפִלִּין הֵם כְּהֵיכָל לְאַרְבַּע אוֹתִיּוֹת. מִי הֵהֵיכָל הַזֶּה? אֲדנ"י, שֶׁכָּךְ עוֹלֶה כְּחֶשְׁבּוֹן הֵיכ"ל. וְאוֹתָן אַרְבַּע פָּרָשִׁיּוֹת אַרְבַּע אוֹתִיּוֹת שֶׁל יהו"ה, כְּמוֹ פְּנֵי הַחַיּוֹת. וּבָתִּים אַרְבָּעָה כְּנֶגֶד כַּנְפֵי הַחַיּוֹת, וְהֵם כְּמוֹ הַנְּקֻדּוֹת וְהָאוֹתִיּוֹת שֶׁהֵן זָכָר וּנְקֵבָה. שְׁתֵּי רְצוּעוֹת כְּנֶגֶד כַּנְפֵי יוֹנָה, רְצוּעָה שֶׁל יָד לְקִשּׁוֹר אוֹתָהּ, וְזוֹ הַשְׁכִּינָה שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ יוֹנָתִי. וּשְׁנַיִם הֵם הַיּוֹנִים - זָכָר וּנְקֵבָה. מִי שֶׁרוֹצֶה לָצוּד אוֹתוֹ צֵידָה שֶׁל שְׁנֵיהֶם, נוֹטֵל הַנְּקֵבָה וְקוֹשֵׁר אוֹתָהּ עִמּוֹ, וּמִיָּד יִקְרָא לַזָּכָר וְיָבֹא.

וְהֵכִי צְרִיכִין יִשְׂרָאֵל לְנַטְלָא יוֹנָה קַדִּישָׁא מִצְוָה שְׁכִינְתָּא, לְקַשְּׁרָה לָהּ בְּקִשּׁוּרָא דִּתְפִלִּין, וּמִיָּד יְקָרֵי לְבַעְלָהּ דְּאִיהוּ יִשְׂרָאֵל דִּלְעֵלָּא עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. וּבְגִין דָּא תַּקִּינוּ לְמִקְרֵי שְׁמַע יִשְׂרָאֵל בְּקָלָא עִם מִצְוַת תְּפִלִּין. וּמִיָּד דְּנָחִית לְגַבָּהּ, צָרִיךְ לְקַשְּׁרָא לֵהּ עִמֵּהּ לְמֶהֱוֵי חָבוּשׁ עִמֵּהּ בְּרָצוּעָה דִּתְפִלִּין דְּיָד, כְּמָא דְּאוֹקְמוּהּ מ"מ. (יחזקאל כד) פְּאֵרְךָ חָבוֹשׁ עָלֶיךָ, אֵלּוּ תְּפִלִּין כְּמָא דְּאוֹקְמוּהּ לְעֵיל. וּמִיָּד דְּקִשִּׁיר לוֹן צָרִיךְ לְיַחֲדָא לוֹן בְּיִחוּדָא דְּאֶחָד א"ח עִם ד', דְּאִיהִי כְּלִילָא מֵאַרְבַּע פָּרָשִׁין דִּתְפִלִּין, וְאִיהִי רְבִיעִית לְד' אַתְוָן דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. ה' רְבִיעָאָה שְׁלִימוּ דְּשֵׁם יהו"ה, וְאִיהִי קוֹצָא דְּאַת דָּלֶ"ת עֶשְׂירִית לא"ח, דְּאִיהוּ תֵּשַׁע בְּחֶשְׁבָּן, וּבָהּ אִשְׁתְּלִים לַעֲשָׂרָה. כְּגַוְנָא דָּא יוּ"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א, וְהָא אוֹקְמוּהּ. וּבְגִין דָּא תַּקִּינוּ לְמִקְרֵי קְרִיאַת שְׁמַע בִּתְפִלִּין. וְאוֹקְמוּהּ מ"מ, דְּמָאן דְּקָאֲרֵי קְרִיאַת שְׁמַע בְּלָא תְּפִלִּין, כְּאִלּוּ סָהִיר

סַהֲרוּתָא דִּשְׁקָרָא. וְקִשׁוּרָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּא צַדִּיק אוֹת דִּתְפִלִּין. וּבְהַהוּא זִמְנָא דְּקָשִׁיר לוֹן בַּהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּהּ, מָאן דְּשָׁח בֵּינְתַיִם עֲבָרָה הִיא בְּיָדוֹ. וּתְפִלִּין דְּרֵישָׁא אִיהוּ תְּפִלִּין אִימָא דְּקַשְׁרַת לֵהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. עֻלָּהּ אִתְמַר וּבְזִרוֹעַ עָזוֹ. כְּמָא דְּאוֹקְמוּהוּ מ"מ (ישעיה סב) נִשְׁבַּע ה' בִּימִינוֹ זוֹ תּוֹרָה, וּבִזְרוֹעַ עָזוֹ אֵלּוּ תְּפִלִּין שֶׁבְּרֹאשׁ. גְּבוּרָה אִיהוּ זְרוֹעַ דִּילֵהּ וְאִיהִי עָזוֹ, וְהָא אוֹקְמוּהּ. וּשְׁכִינַת עָזּוֹ בְּגַבְהֵי מְרוֹמִים, הוּא אֱלֹהֵינוּ מִסְטְרָא דִּילֵהּ תְּפִלָּה דְּיָד אֵינָהּ מְעַכֶּבֶת שֶׁל רֹאשׁ וְכוּ'. דְּכָל חַד אִיהִי מִצְוָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ. מִסְטְרָא דְּאִמָּא אִנּוּן הֲוָיוֹת בְּאֶמְצַע כְּמָא דְּאוֹקְמוּהּ. וְהָא אִתְמַר. וּבְגִין דְּלָא בְּקִיאִין אִלֵּין דְּדָרָא בַּתְרָאָה, שָׁוְיָן תְּרֵין זוּגִין דִּתְפִלִּין, דְּלָא יַדְּעִין בְּרָזָא דָּא. וְעוֹד מָאן דְּשַׁוֵּי תְּפִלִּין כַּדְקָא חָזֵי, הַאי אִיהוּ מְקַיֵּם מִצְוָה בְּמַאֲמָרָהּ. וּכְגַוְונָא דְּצַדִּיק אִיהוּ אוֹת דְּאָחִיד בֵּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּהּ, הָכֵי אִיהוּ אָחִיד בְּתַרְוַיְהוּ בְּחַ"י בִּרְכָאן דִּצְלוֹתָא. וְאִתְמַר בִּתְפִלִּין שָׁח בֵּינְתַיִם עֲבָרָה הִיא בְּיָדוֹ. וְאִתְמַר בִּצְלוֹתָא וַאֲפִלּוּ נָחָשׁ עַל עָקֵבוֹ לֹא יַפְסִיק. זַכָּאָה פּוּמָא דְּבִצְלוֹתָא עָבִיד בַּהּ מִשְׁכָּב לִשְׁכִינְתָּא וְהָא אִיהוּ. (תהלים סח) אִם תִּשְׁכְּבוּן בֵּין שְׁפָתָיִם דְּבָהוֹן אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח לְמִשְׁכְּבָא בְּהוֹן אִימָא עִלָּאָה דְּאִתְמַר בַּהּ (דברים כב) וְהָאֵם רוֹבֶצֶת עַל הָאֶפְרוֹחִים. דְּבִזְמָנָא דְּאִיהִי פְּרִישַׁת גַּדְפָּהָא עַל גּוֹזָלֶיהָ, דְּאִנּוּן יִשְׂרָאֵל, בְּשַׁבָּתוֹת וְיוֹמִין טָבִין כְּמָא דְּאוֹקְמוּהּ הַפּוֹרֵשׂ סֻכַּת שָׁלוֹם עָלֵינוּ, אִשְׁתְּכָחוּ בְּחֵירוּ מִכָּל אֻמִּין דְּעָלְמָא. וּבְגִין דָּא בְּשַׁבָּתוֹת וְיוֹמִין טָבִין דְּאִיהִי רוֹבֶצֶת עַל יִשְׂרָאֵל, לֵית לוֹן דְּחִילוּ מִכָּל מַקְטָרְגִין דְּעָלְמָא. וְכַד יֵיתֵי יוֹמִין דְּחֹל אִתְמַר בּוֹ (שם) שַׁלַּח תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם.

וְכָךְ צְרִיכִים יִשְׂרָאֵל לִטֹּל יוֹנָה קְדוֹשָׁה מִצְוָה הַשְׁכִינָה, לְקַשֵּׁר אוֹתָהּ בְּקֶשֶׁר שֶׁל תְּפִלִּין, וּמִיָּד יִקָּרֵא לְבַעְלָהּ, שֶׁהוּא יִשְׂרָאֵל שֶׁלְּמַעְלָה, הָעֲמוּד הָאֶמְצָעִי. וּמְשׁוּם זֶה תִּקְּנוּ לִקְרֹא שְׁמַע יִשְׂרָאֵל בְּקוֹל עִם מִצְוַת תְּפִלִּין. וּמִיָּד כְּשֶׁיּוֹרֵד אֵלֶיהָ, צָרִיךְ לְקַשֵּׁר אוֹתוֹ עִמָּהּ לִהְיוֹת חָבוּשׁ עִמָּהּ בִּרְצוּעָה שֶׁל תְּפִלִּין שֶׁל יָד, כְּמוֹ שֶׁבָּאֲרוּהָ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה (יחזקאל כד) פְּאֵרְךָ חָבוֹשׁ עָלֶיךָ. אֵלּוּ תְּפִלִּין, כְּמוֹ שֶׁבָּאֲרוּהָ לְעֵיל. וּמִיָּד שֶׁקּוֹשֵׁר אוֹתָם, צָרִיךְ לְיַחֵד אוֹתָם בְּיִחוּד שֶׁל אֶחָד, א"ח עִם ד', שֶׁהִיא כְּלוּלָה מֵאַרְבַּע פָּרָשִׁיוֹת שֶׁל תְּפִלִּין, וְהִיא הָרְבִיעִית לְאַרְבַּע הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. ה' הָרְבִיעִית הַשְׁלֵמוּת שֶׁל הַשֵּׁם יהו"ה, וְהִיא הַקּוֹץ שֶׁל הָאוֹת דָּלֶ"ת, עֶשְׂירִית לָא"ח, שֶׁהוּא תֵּשַׁע בְּחֶשְׁבּוֹן, וּבָהּ נִשְׁלָם לַעֲשָׂרָה. כְּמוֹ זֶה יו"ד ה"א וא"ו ה"א, וַהֲרֵי פָּרָשִׁיוֹתָהּ. וּמְשׁוּם זֶה תִּקְּנוּ לִקְרֹא קְרִיאַת שְׁמַע בִּתְפִלִּין. וּפָרָשִׁיוֹתָהּ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, שֶׁמִּי שֶׁקּוֹרֵא קְרִיאַת שְׁמַע בְּלֹא תְּפִלִּין, כְּאִלּוּ מֵעִיד עֵדוּת שֶׁקֶר. וְהַקֶּשֶׁר שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְהַשְׁכִינָה צַדִּיק, אוֹת שֶׁל תְּפִלִּין. וּבְאוֹתוֹ זְמַן שֶׁקּוֹשֵׁר אוֹתָם בּוֹ לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּשְׁכִינָתוֹ, מִי שֶׁשָּׁח בֵּינְתַיִם - עֲבָרָה הִיא בְּיָדוֹ. וּתְפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ הוּא תְּפִלִּין, הָאֵם שֶׁמְּעַטֶּרֶת אוֹתוֹ לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, עֶלְיוֹנָהּ נֶאֱמַר וּבִזְרוֹעַ עָזּוֹ. כְּמוֹ שֶׁבָּאֲרוּהָ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, (ישעיה סב) נִשְׁבַּע ה' בִּימִינוֹ - זוֹ תּוֹרָה. וּבִזְרוֹעַ עָזּוֹ - אֵלּוּ תְּפִלִּין שֶׁבְּרֹאשׁ. גְּבוּרָה הוּא זְרוֹעַ שֶׁלּוֹ, וְהִיא עָזּוֹ, וַהֲרֵי פָּרָשִׁיוֹתָהּ. וּשְׁכִינַת עָזּוֹ בִּגְבָהֵי מְרוֹמִים, הוּא אֱלֹהֵינוּ, מֵהַצַּד שֶׁלּוֹ תְּפִלָּה שֶׁל יָד אֵינָהּ מְעַכֶּבֶת שֶׁל רֹאשׁ וְכוּ', שֶׁכָּל אַחַת הִיא מִצְוָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ. מִצַּד הָאֵם אוֹתָם הַהֲוָיוֹת שֶׁבָּאֶמְצַע, כְּמוֹ

שֶׁבַּאֲרוּהָ, וַהֲרֵי נִתְבָּאֵר. וּמִשּׁוּם שֶׁלֹּא בְּקִיאִים אֶלּוּ שֶׁל הַדּוֹר הָאַחֲרוֹן, שָׂמִים שְׁנֵי זוּגוֹת תְּפִלִּין, מְסָפֵק שֶׁלֹּא יוֹדְעִים בַּסּוֹד הַזֶּה (שניהם נצרכים). וְעוֹד, מִי שֶׁשָּׂם תְּפִלִּין כָּרָאוּי, זֶהוּ שֶׁמְּקַיֵּם הַמְצָוָה בְּמַאֲמָרָהּ, וּכְמוֹ שֶׁצָּדִיק הוּא אוֹת שֶׁאוֹחֵז בֵּין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּשְׁכִינָתוֹ, כָּךְ הוּא אוֹחֵז בִּשְׁנֵיהֶם בְּשֻׁמּוֹנָה עֶשְׂרֵה בְּרָכוֹת הַתְּפִלָּה. וְנֶאֱמַר בַּתְּפִלִּין, שׁוּחַ בֵּינָתַיִם - עֲבֵרָה הִיא בְּיָדוֹ. וְנֶאֱמַר בַּתְּפִלָּה, וַאֲפִלּוּ נָחָשׁ כָּרוּךְ עַל עֲקֵבוֹ לֹא יַפְסִיק. אַשְׁרֵי הַפֶּה שֶׁבַּתְּפִלָּה עוֹשֶׂה בּוֹ מִשְׁכָּב לַשְּׁכִינָה, וְזֶהוּ (תהלים סח) אִם תִּשְׁכְּבוּן בֵּין שְׁפָתָיִם, שֶׁבָּהֶן אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח, לְהַשְׁכִּיב בָּהֶם הָאֵם הָעֶלְיוֹנָה שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (דברים כב) וְהָאֵם רֹבֶצֶת עַל הָאֶפְרֹחִים. שֶׁבִּזְמַן שֶׁהִיא פּוֹרֶשֶׂת כְּנָפֶיהָ עַל גּוֹזָלֶיהָ, שֶׁהֵם יִשְׂרָאֵל, בְּשַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים, כְּמוֹ שֶׁבֵּאֲרוּהָ (לברך) הַפּוֹרֶשׂ סֻכַּת שְׁלוֹם עָלֵינוּ, נִמְצְאוּ בְּחֵרוּת מִכָּל אֻמּוֹת הָעוֹלָם, וּמִשּׁוּם זֶה בְּשַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים שֶׁהִיא רוֹבֶצֶת עַל יִשְׂרָאֵל, אֵין לָהֶם פַּחַד מִכָּל הַמְקַטְרְגִים שֶׁבָּעוֹלָם. וּכְשֶׁיָּבֹאוּ יְמוֹת הַחֹל, נֶאֱמַר בּוֹ (שם) שַׁלַּח תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם.

וּמַאי אִית בֵּין שְׁכִינְתָּא עִלָּאָה לְתַתָּאָה דְּכֹלָּא חַד. אֶלָּא שְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה אִיהִי כְּיוֹנָה, וְאִתְּמַר בָּהּ (תהלים סח) כַּנְפֵי יוֹנָה נֶחְפָּה בַּכֶּסֶף, צָרִיךְ לְכַסָּאָה לָהּ, דְּאִיהִי יְרָאָה וּדְחִילוּ אִשְׁתְּכַח מִסִּטְרָאָה. בְּגִין דְּאִנְטִילַת מִסִּטְרָא דִּגְבוּרָה, דְּתַמָּן סַמְאֵ"ל לְמִתְבַּע דִּינִין. וּבְגִין דָּא צָרִיךְ לְכַסָּאָה לָהּ מִכַּמָּה מָארֵי דְּדִינִין, דְּלָא אִשְׁתְּמוֹדְעִין בָּהּ. וּבְמַאי בְּכֶסֶף דְּאִיהוּ יְמִינָא. דְּבְגִינַיְהוּ אִתְּמַר כָּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה בַּלַּיְלָה הַקּוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מוֹשֵׁךְ עָלָיו שֶׁל חוּט חֶסֶד בַּיּוֹם. וּבְגִין דְּא נֶחְפָּה בַּכֶּסֶף לְרַשְׁמָא לָהּ מִסִּטְרָא דְּרַחֲמֵי, דְּלָא יִשְׁתְּמוֹדְעִין בָּהּ מָארֵי דְּדִינָא. אֲבָל אִימָּא עִלָּאָה אַיְּהִי כְּנִשְׁרָא דְּלָא דְּחִילַת מִכָּל עוֹפִין דִּלְעֵלָּא. וְנַדְפִּין דִּילַהּ אִנּוּן מְסוֹף עָלְמָא וְעַד סוֹף עָלְמָא. וּבְגִינַהּ אִתְּמַר (דברים לב) כַּנֶּשֶׁר יָעִיר קִנּוֹ, וְדָא יְרוּשְׁלֶם. וְעָלַהּ אִתְּמַר (שם כב) כִּי יִקָּרֵא קַן צִפּוֹר. דְּקַן דִּילַהּ אִיהִי יְרוּשְׁלֶם דִּלְעֵלָּא. וְקַן דְּצִפּוֹר יְרוּשְׁלֶם דִּלְתַתָּא. זַכָּאָה פּוּמָא דְּאִיהוּ קַן דִּילַהּ. זַכָּאָה אוֹרַיְתָא וּצְלוֹתָא דְּאִיהִי קַן לָהּ. זַכָּאָה נִשְׁמָתָא דְּאִיהִי קַן דִּילַהּ. דְּכַד אִיהִי מְקַנְּנָא תַּמָּן לָא דְּחִילַת מִכָּל מְקַטְרְגִין דְּעָלְמָא. וּבְגִין דָּא אִתְקְרִיאַת נְשָׁמַת כָּל חַי, אִיהִי מְקַנְּנָת בְּצְלוֹתָא דְּשַׁבָּת וְצַדִּיק. מִסִּטְרָא דִּילַהּ אִתְקְרֵי יוֹם הַשְּׁבִיעִי כַּד חָשְׁבִין יוֹמִין מֵאִימָּא עִלָּאָה. וְאִיהִי יוֹמָא קַדְמָאָה דְּפֶסַח. וְיוֹמָא קַדְמָאָה דְּסֻכּוֹת. וּשְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה חַג שְׁמִינִי עֲצֶרֶת וְאִיהִי יוֹם מַתַּן תּוֹרָה וְאִיהִי יוֹם הַכִּפּוּרִים. כָּל צְלוֹתִין דְּכָל שַׁבָּתוֹת וְיוֹמִין טָבִין צְרִיכִין לְמֶעְבַּד לַהּ. וְהַאי אִיהוּ דְּאָמַר קְרָא (ויקרא כג) אֵלֶּה מוֹעֲדֵי ה' מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אוֹתָם בְּמוֹעֲדָם. מַאי מוֹעֲדָם. אִימָּא עִלָּאָה. וְצָרִיךְ לְאַכְלְלָא בָּהּ עֶשֶׂר סְפִירוֹת. וּמַה יֵּשׁ בֵּין הַשְּׁכִינָה הָעֶלְיוֹנָה לַתַּחְתּוֹנָה שֶׁהַכֹּל אֶחָד? אֶלָּא הַשְּׁכִינָה הַתַּחְתּוֹנָה הִיא כְּיוֹנָה, וְנֶאֱמַר בָּהּ (תהלים סח) כַּנְפֵי יוֹנָה נֶחְפֶּה בַכֶּסֶף, צָרִיךְ לְכַסּוֹתָהּ, שֶׁהִיא יְרָאָה וַפַּחַד נִמְצָא מִצַּדָּהּ, מִשּׁוּם שֶׁנִּטְלָה מִצַּד הַגְּבוּרָה שֶׁשָּׁם סמא"ל לִתְבֹּעַ דִּינִים. וּמִשּׁוּם זֶה צָרִיךְ לְכַסּוֹת אוֹתָהּ מִכַּמָּה בַּעֲלֵי דִּינִים שֶׁלֹּא מַכִּירִים אוֹתוֹ. וּבַמֶּה? בְּכֶסֶף, שֶׁהוּא יָמִין, שֶׁבְּגִלּוֹ נֶאֱמַר, כָּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה בַּלַּיְלָה, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מוֹשֵׁךְ עָלָיו חוּט שֶׁל חֶסֶד בַּיּוֹם. וּמִשּׁוּם זֶה נֶחְפֶּה בַּכֶּסֶף לְרַשֵּׁם אוֹתָהּ מִצַּד הָרַחֲמִים, שֶׁלֹּא יַכִּירוּ בָהּ בַּעֲלֵי הַדִּין. אֲבָל

הָאֵם הָעֶלְיוֹנָה הִיא כְּנֶשֶׁר, שֶׁלֹּא פּוֹחֶדֶת מִכָּל הָעוֹפוֹת שֶׁלְּמַעְלָה, וְהַכְּנָפַיִם שֶׁלָּהּ הֵם מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹף הָעוֹלָם, וּבְשָׁבִילָהּ נֶאֱמַר (דברים לב) כְּנֶשֶׁר יָעִיר קִנּוֹ, וְזוֹ יְרוּשָׁלַיִם. וְעָלָיו נֶאֱמַר (שם כב) כִּי יִקָּרֵא קַן צִפּוֹר. שֶׁהַקֵּן שֶׁלָּהּ הִיא יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעְלָה, וְקֵן הַצִּפּוֹר יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַטָּה. אַשְׁרֵי הַפֶּה שֶׁהוּא הַקֵּן שֶׁלָּהּ. אַשְׁרֵי הַתּוֹרָה וְהַתְּפִלָּה שֶׁהִיא קֵן שֶׁלָּהּ. אַשְׁרֵי הַנִּשְׁמָה שֶׁהִיא הַקֵּן שֶׁלָּהּ. שֶׁכְּשֶׁהִיא מְקַנֶּנֶת שָׁם, לֹא פּוֹחֶדֶת מִכָּל הַמְקַטְרְגִים שֶׁל הָעוֹלָם. וּמְשׁוּם זֶה נִקְרֵאת נְשָׁמַת כָּל חַי. הִיא מְקַנֶּנֶת בִּתְפִלַּת הַשַּׁבָּת, וְצַדִּיק מֵהַצַּד שֶׁלּוֹ נִקְרֵאת יוֹם הַשְּׁבִיעִי, כְּשֶׁמְּחַשְּׁבִים הַיָּמִים מֵהָאֵם הָעֶלְיוֹנָה, וְהִיא הַיּוֹם הָרִאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח, וְהַיּוֹם הָרִאשׁוֹן שֶׁל סֻכּוֹת. וְהַשְּׁכִינָה הַתַּחְתּוֹנָה חַג שְׁמִינִי עֲצֶרֶת, וְהִיא יוֹם מַתַּן תּוֹרָה, וְהִיא יוֹם הַכִּפּוּרִים. כָּל הַתְּפִלּוֹת שֶׁל כָּל הַשַּׁבָּתוֹת וְהַיָּמִים הַטּוֹבִים צְרִיכִים לַעֲשׂוֹת אוֹתוֹ. וְזֶהוּ שֶׁאָמַר הַפָּסוּק (ויקרא כג) אֵלֶּה מוֹעֲדֵי ה' מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם בְּמוֹעֲדָם. מַה זֶּה מוֹעֲדָם? הָאֵם הָעֶלְיוֹנָה. וְצָרִיךְ לְהַכְלִיל בָּהּ עֶשֶׂר סְפִירוֹת.

וְכַד אִיהִי סְלִיקַת, אִיהִי סְלִיקַת עַל עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. וּבְגִין דָּא אָמַר שְׁלֹמֹה (משלי ל) דֶּרֶךְ הַנֶּשֶׁר בַּשָּׁמָיִם. עֲבִידַת אוֹרְחָא תַּמָּן וְלֹא אִשְׁתְּמוֹדְעַת בֵּהּ אֶלָּא לְבַעְלָהּ. וַיֵּדַע עָדָם עוֹד אֶת אִשְׁתּוֹ אֶלָּא דְּסָלִיק לֵהּ עִטָּרָא עַל רֵישֵׁהּ תְּפִלִּין עַל הָרֹאשׁ. וְכַד סְלִיקַת כַּמָּה חַיָּלִין סְלִיקִין עִמֵּהּ. וְכַד נְחִיתַת כַּמָּה חַיָּלִין נַחְתִּין עִמָּהּ, וְאִתְקְרִיאוּ נְשָׁמוֹת יְתֵרוֹת דְּיַרְתִּין עִמָּא קַדִּישָׁא. וּבְהוֹן אִית לוֹן נַיְיחָא לְיִשְׂרָאֵל בְּשַׁבָּתוֹת וְיוֹמִין טָבִין. וְיוֹנָה קַדִּישָׁא בְּכָל שִׁית יוֹמִין דְּחֹל. אֲזִלָא מְנַדְּדָא מִדּוֹךְ לְדוֹךְ. וְאִם אַשְׁכְּחַת צַדִּיק בְּעָלְמָא אִתְדַּבְּקַת בֵּהּ. אִם לָאו אִתְחֲזָרַת לְקִנָּהָא וְאִתְטַמְּרָה תַּמָּן, בְּהַהוּא אֲתַר דְּאִתְקְרֵי קֵן צִפּוֹר. וּמַאי נִיהוּ קֵן דִּילֵהּ מְטַטְרוֹ"ן דִּי שְׁמֵהּ שַׁדַּ"י, דְּאִיהוּ נָטִיר תַּרְעָא דְּאִתְמַר בֵּהּ (תהלים קיח) זֶה הַשַּׁעַר לַה'. וּבְגִין דָּא בְּמִזְוּזָה שַׁדַּ"י, דְּאִיהוּ נָטִיר תַּרְעָא דְּאִתְמַר בֵּהּ (תהלים קיח) זֶה הַשַּׁעַר לַה'. וּבְגִין דָּא בְּמִזְוּזָה תַּמָּן, לֹא אִית לֵהּ רְשׁוּ לְקָרְבָא. וּבְגִין דָּא (דברים יא) וּכְתַבְתָּם עַל מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ מְזוּזוֹת זָז מָוֶת. וּבְגִין דָּא כַּד לָא אִשְׁתְּכַחַת אֲתַר, אִתְחֲזָרַת לְקִנָּהָא דְּאִיהוּ מְטַטְרוֹ"ן, דְּחֲשִׁבְּנֵהּ שַׁדַּ"י, דְּתַמָּן יהו"ה מָארֵי דְּיוֹנָה קַדִּישָׁא. וּבְשַׁבָּת דְּתַמָּן צַדִּיק, וַתָּבֹא אֵלָיו הַיּוֹנָה לְעֵת עֶרֶב. בְּגִין דְּאִיהוּ יְחוּדָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּהּ. וְכַד אִית צַדִּיק לְתַתָּא, אִיהוּ בַּאֲתַר דְּיוֹם הַשַּׁבָּת, דְּאִיהוּ שַׁדַּי דְּלְעֵלָּא, וּבֵהּ אִתְיַחֲדַת קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְתַמָּן אַשְׁכַּחַת נַיְיחָא, וְלֹא אַזְלַת מְטַלְטְלָא מִדּוֹךְ לְדוֹךְ וּמֵאֲתַר לַאֲתַר. וּמָאן אִיהוּ צַדִּיק דְּאִיהִי אִתְדַּבְּקַת בֵּהּ הַהוּא דְּאִיהוּ כְּלִיל מִכָּל מִדּוֹת דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דְּאִתְמַר בֵּהּ וַיְכֻלּוּ כָּלִיל כֹּלָא. דְּכָל סְפִירָן בֵּהּ אִתְכְּלִילוּ דְּאִיהוּ חָסִיד וְנָמִיל חֶסֶד עִם שְׁכִינְתָּא, וְיָהִיב לָהּ תֻּקְפָּא בִּגְבוּרָה. וְהָכֵי בְּכָל סְפִירָה וּסְפִירָה יָהִיב לָהּ תֻּקְפָּא. אִיהִי אִתְדַּבְּקַת וְלֹא תָּזוּז מִנֵּהּ בְּכָל שִׁית יוֹמֵי שַׁבָּתָא. וּבְגִינֵהּ אִתְמַר עַל צַדִּיק א' הָעוֹלָם עוֹמֵד. אִיהוּ עַמּוּד סָבִיל כֹּלָא. וּבֵהּ כַּנְפֵי יוֹנָה נֶחְפָּה בַּכֶּסֶף. אַיֵּה מְכַסִּיאַת עֲלֵהּ בְּגַוְונִין, וְאַגִּינַת עֲלֵהּ מִכָּל מְקַטְרְגִין דְּעָלְמָא. וּבְגִינֵהּ אִתְמַר

(תהלים כה) לֹא יֵבֹשׁוּ כָּל קֹוֶיךָ. לֹא יְאֻנֶּה לַצַּדִּיק כָּל אָוֶן. לֹא רָאִיתִי צַדִּיק נֶעֱזָב וְזַרְעוֹ מְבַקֵּשׁ לָחֶם. וּבֵהּ אִתְחֲזֵי קֻשְׁטָ דְּפָרְקָנָא בְּגַוְנוֹי נְהִירִין. וּמִיָּד (בראשית ט) וּרְאִיתִיהָ לִזְכֹּר בְּרִית עוֹלָם. וְלֹא תֵצֵא כְּצֵאת הָעֲבָדִים מִסְטָרָא דְּקֻשְׁטָ דְּאִיהוּ עֶבֶד. וְעוֹד זַרְקָא. הָא אֵלִיָּהוּ נָחִית וְכַמָּה מַשְׁרְיָן עִמֵּהּ דְּמַלְאָכִין וְנִשְׁמָתִין.

וּכְשֶׁהִיא עוֹלָה, הִיא עוֹלָה עַל הָעֲמוּד הָאֶמְצָעִי. וּמִשּׁוּם זֶה אָמַר שְׁלֹמֹה (משלי ל) דֶּרֶךְ הַנָּשֶׁר בַּשָּׁמַיִם. עוֹשֶׂה שָׁם דֶּרֶךְ וְלֹא נוֹדַעַת בּוֹ אֶלָּא לְבַעְלָהּ. וַיֵּדַע אָדָם עוֹד אֶת אִשְׁתּוֹ. אֶלָּא שֶׁמַּעֲלֶה אוֹתוֹ עֲטָרָה עַל רֹאשׁוֹ, תְּפִלִּין עַל הָרֹאשׁ. וּכְשֶׁעוֹלָה, כַּמָּה צְבָאוֹת עוֹלִים עִמָּהּ. וּכְשֶׁיּוֹרֶדֶת, כַּמָּה צְבָאוֹת יוֹרְדִים עִמָּהּ, וְנִקְרְאוּ נְשָׁמוֹת יְתֵרוֹת שֶׁיּוֹרְשִׁים הָעָם הַקָּדוֹשׁ, וּבָהֶם יֵשׁ לְיִשְׂרָאֵל מְנוּחָה בְּשַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים. וְהַיּוֹנָה הַקְּדוֹשָׁה, בְּכָל שֵׁשֶׁת יְמֵי הַחֹל הוֹלֶכֶת נוֹדֶדֶת מִמָּקוֹם לְמָקוֹם. וְאִם מוֹצֵאת צַדִּיק בָּעוֹלָם, נִדְבָּקֶת בּוֹ. אִם לֹא, חוֹזֶרֶת לְקִנָּהּ וּמִתְחַבֶּאת שָׁם, בְּאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁנִּקְרָא קֵן צִפּוֹר. וּמַה הוּא הַקֵּן שֶׁלָּהּ? מטטרו"ן שֶׁשְּׁמוֹ שַׁדַּ"י, שֶׁהוּא שׁוֹמֵר הַשַּׁעַר שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (תהלים קיח) זֶה הַשַּׁעַר לַה'. וּמִשּׁוּם זֶה בַּמְּזוּזָה, שַׁדַּ"י מַבְחִין וְיהוָ"ה מִבְּפָנִים. שֶׁשָּׁלֹשׁ מֵאוֹת שִׁשִּׁים וְאַרְבָּעָה מַלְאָכֵי חַבָּלָה הֵם כְּחֶשְׁבּוֹן יְמוֹת הַשָּׁנָה, שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שִׁשִּׁים וְחָמֵשׁ חָסֵר אֶחָד. זֶהוּ יוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁאֵין לַשָּׂטָן שִׁלְטוֹן עָלָיו. הַשָּׂטָן כְּדִּ עוֹלֶה שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שִׁשִּׁים וְאַרְבַּע. בַּמָּקוֹם שֶׁשָּׁם מְזוּזָה, אֵין לוֹ רְשׁוּת לְהִתְקָרֵב, וּמִשּׁוּם זֶה (דברים יא) וּכְתַבְתָּם עַל מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ. מְזוּזוֹת - זוּ מָוֶת. וּמִשּׁוּם זֶה, כְּשֶׁלֹּא מוֹצֵאת מָקוֹם, חוֹזֶרֶת לְקִנָּהּ שֶׁהוּא מטטרו"ן, שֶׁחֶשְׁבּוֹנוֹ שַׁדַּ"י, שֶׁשָּׁם יהו"ה בַּעַל הַיּוֹנָה הַקְּדוֹשָׁה. וּבְשַׁבָּת שֶׁשָּׁם צַדִּיק, וַתָּבֵא אֵלָיו הַיּוֹנָה לְעֵת עֶרֶב, מִשּׁוּם שֶׁהוּא הַיִּחוּד שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עִם שְׁכִינָתוֹ. וּכְשֶׁיֵּשׁ צַדִּיק לְמַטָּה, הוּא בַּמָּקוֹם שֶׁל יוֹם הַשַּׁבָּת, שֶׁהוּא שַׁדַּי שֶׁלְּמַעְלָה, וּבוֹ מִתְיַחֶדֶת הַקְּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וְשָׁם מוֹצֵאת מְנוּחָה, וְלֹא הוֹלֶכֶת מִטֶּלְטֶלֶת מִמָּקוֹם לְמָקוֹם וּמֵאֲתַר לְאֲתַר. וּמִי הוּא הַצַּדִּיק שֶׁנִּדְבֶּקֶת בּוֹ? אוֹתוֹ שֶׁכָּלוּל מִכָּל הַמִּדּוֹת שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ וַיְכֻלּוּ, כּוֹלֵל הַכֹּל. שֶׁכָּל הַסְּפִירוֹת נִכְלְלוּ בּוֹ, שֶׁהוּא חֶסֶד וְגוֹמֵל חֶסֶד עִם הַשְּׁכִינָה, וְנוֹתֵן לָהּ תִּקּוּן בִּגְבוּרָה. וְכָךְ בְּכָל סְפִירָה וּסְפִירָה נוֹתֵן לָהּ תִּקּוּן. הִיא נִדְבֶּקֶת, וְלֹא תָזוּז מִמֶּנּוּ בְּכָל שֵׁשֶׁת יְמֵי הַשַּׁבָּת. וּבְשָׁבִילוֹ נֶאֱמַר, עַל צַדִּיק אֶחָד הָעוֹלָם עוֹמֵד. הוּא הָעֲמוּד שֶׁנּוֹשֵׂא הַכֹּל, וּבוֹ כַּנְפֵי יוֹנָה נֶחְפָּה בַכֶּסֶף. הִיא מְכַסָּה עָלָיו בִּכְנָפֶיהָ וּמְגִנָּה עָלָיו מִכָּל הַמַּקְטְרְגִים שֶׁל הָעוֹלָם. וּבִשְׁבִילוֹ נֶאֱמַר (תהלים נה) לֹא יִתֵּן לְעוֹלָם מוֹט לַצַּדִּיק. לֹא יְאֻנֶּה לַצַּדִּיק כָּל אָוֶן. לֹא רָאִיתִי צַדִּיק נֶעֱזָב וְזַרְעוֹ מְבַקֵּשׁ לָחֶם. וּבוֹ נִרְאֵית הַקֻּשְׁטָ שֶׁל גְּאֻלָּה בְּגַוְנִים מְאִירִים, וּמִיָּד (בראשית ט) וּרְאִיתִיהָ לִזְכֹּר בְּרִית עוֹלָם. וְלֹא תֵצֵא כְּצֵאת הָעֲבָדִים מִצַּד הַקֻּשְׁטָ שֶׁהוּא עֶבֶד. וְעוֹד זַרְקָא. הִנֵּה אֵלִיָּהוּ יוֹרֵד וְכַמָּה מַחֲנוֹת עִמּוֹ שֶׁל מַלְאָכִים וּנְשָׁמוֹת.

פְּתַח וְאָמַר בּוּצִינָא קַדִּישָׁא הָא כַּמָּה מַשְׁרְיָן דְּמַלְאֲכֵי חַבָּלָה קָא מַחְתִּין עַל עָאנָא. אִימָא לְרָעְיָא דְּזָרִיק אַבְנָא מִקֵּירְטָא קַדִּישָׁא לְגַבַּיְהוּ. (חסר כאן) אִתְרְמִיז בְּכֶתֶר עִלְּאָה כְּגַוְנָא דָּא יו"ד הֵ"י וָא"ו הֵ"י דְּסָלִיק אֶהְיֶה תְּלָת זִמְנִין. וְאִיהוּ אֲשֶׁ"ר רֹא"שׁ דְּאֶהְיֶ"ה אֶהְיֶ"ה כְּלָלָא דְּמ"ב. וְאִיהוּ כָּלִיל עֶשֶׂר אֲמִירָן. כְּגַוְנָא דָּא אָלֶ"ף הֵ"א יו"ד הֵ"א. וְכַמָּה אִנּוּן סְפִירָן פְּנִימָאִין וְכַמָּה סְפִירָן אָחוֹרָיִים, וְאִנּוּן דָּא עַל גַּב דָּא. הָדָא הוּא דִּכְתִיב כִּי גָבֹהַּ מֵעַל גָּבֹהַּ שׁוֹמֵר וּגְבֹהִים

עֲלֵיהֶם. וּבְגִינַיְהוּ אִתְמַר וְכַמָּה פָּנִים לַפָּנִים הַנּוֹרָאִים, וְכַמָּה אֲחוֹרַיִּים לַאֲחוֹרַיִּים דִּלְאו הַנַּרְאִים, וְאִנּוּן פְּנִימְיִים אִלֵּין יו"ד הֵ"י וָא"ו הֵ"י. יו"ד הֵ"י וָי"ו הֵ"י. יו"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א, אֲחוֹרִים, אִנּוּן י' י"ה יה"ו יהו"ה א' א"ה אה"י אהי"ה. א' א"ד אד"נ אדנ"י. כַּד אִנּוּן פְּנִימְיִים מִלְּעֵלָּא כְּגוֹן טַעֲמֵי עַל אַתְנָן, אִנּוּן דְּכוֹרִין. וְכַד פְּנִימְיִים אִנּוּן לְתַתָּא בְּגִין נְקוּדִין תְּחוֹת אַתְנָן, אִנּוּן נוּקְבִין. וְכֻלְּהוּ אִשְׁתְּמוֹדְעוּ בְּרַזָּא דָּא. כַּד אֱהֶיֶ"ה עַל יהו"ה אִנּוּן נוּקְבָא. כֶּתֶר יִתְּנוּ לְךָ ה' אֱלֹהֵינוּ. וּבְכָל אֲתַר כֶּתֶר אִימָא, וְתַרְוַיְהוּ אַרְמִיזוּ בְּשֵׁם אָדנָ"י א' אֱהֶיֶ"ה י' יהו"ה. וְהָכֵי כַּד אדנ"י עַל יהו"ה אִיהוּ נוּקְבָא בַּת. כְּגַוְנָא דְּטִפָּה דְּדִכוֹרָא כַּד אַקְדִּים לְטִפָּה דְּנוּקְבָא, אִיהוּ בַּת. וְכַד נוּקְבָא אַקְדִּימַת לְדִכוֹרָא אִיהוּ בֵּן. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (בראשית ב) בְּיוֹם עֲשׂוֹת יהו"ה אֱלֹהִי"ם אֶרֶץ וְשָׁמַיִם. וּבְגִין דָּא עֶשֶׂר סְפִירוֹת מִסְטָרָא דְּאֱהֶיֶ"ה מַתְחִילִים בְּאָת א', וְאִיהוּ ב' כֶּתֶר כְּחָשְׁבַּן חַיָּ"ה וּמִתְפַּשְׁטִין מִנֵּהּ עֶשֶׂר הַוַיָן, וְאִנּוּן הֶיֶה הָיָה אֶהְיֶה כְּגַוְנָא דְּאַתְוָן דְּאִנּוּן יְהוָ"ה מֶלֶךְ יְהוָ"ה מָלָךְ יְהוָ"ה יִמְלֹךְ. דִּנְקֻדָּה דִּלְהוֹן הֶוֶה הָיָה וְיִהְיֶה דַּהֲוָיָה דָּא מַסְהִיד עַל עִלַּת כָּל עִלָּאִין, דְּאִיהוּ הָיָה קֹדֶם כֹּל הֲוָיָה, וְיִהְיֶה בָּתַר כָּל הֲוָה עַד אֵין סוֹף. וּמִסְטָרָא דַּאֲדנָ"י אִתְקְרֵי אֵין דְּאִתְרְמִיז בַּאֲרנָ"י דְּאַסְהִיד עִלָּה דְּאִיהוּ אַחֲרִית עַד אֵין סוֹף וְתַכְלִית. וְאֶהְיֶ סָהִיר עַל קַדְמוּתוֹ דִּלֵית קַדְמוֹן עִלָּה. וְסִימָנִיךְ דַּאֲחוֹרֵי א"י א"י אֶהְיֶ"ה יְהוֹ"ה. אֲדנָ"י יְהוֹ"ה. אִנּוּן עֶשְׂרָה עֶשְׂרָה אַרְבַּע אַרְבַּע. אַרְבַּע רְשִׁיוֹת דְּשַׁבָּת דִּלֵית זָר בֵּינַיְהוּ, וְאִנּוּן תְּרֵין דְּכַר וְנוּקְבָא חַד לִימִינָא. וּדְכַר וְנוּקְבָא חַד לִשְׂמָאלָא. וּפָנֵי לֹא יֵרָאוּ. י"א י"א יְהוֹ"ה אֱלֹהֵינוּ יְהוֹ"ה אֶחָד, וְכָל שְׁמָא רָחֵבוּ אַרְבַּע וְגַבְהוֹ עֶשְׂרָה וְסַלְקִין אַרְבַּע אַרְבַּע לע"ב, וְתַלְיָן מֵעֶשֶׂר. כְּגַוְנָא דָּא יו"ד הֵ"י וָי"ו הֵ"י. וְאִנּוּן יו"ד עֶשְׂרִין. ה"י תְּלָתִין. וָי"ו עֶשְׂרִין וּתְרֵין. סַלְקִין עָ"ב. פְּתַח וְאָמַר, הַמְּנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, הִנֵּה כַּמָּה מַחֲנוֹת שֶׁל מַלְאֲכֵי חַבָּלָה שְׁיוֹרְדִים עַל הַצַּוַּאר. אֱמֹר לְרוֹעֶה שֶׁיִּזְרֹק אֶבֶן מַהֲמַקְלַע הַקָּדוֹשׁ עֲלֵיהֶם. נִרְמָז בְּכֶתֶר עֶלְיוֹן כְּמוֹ זֶה: יו"ד הֵ"י וא"ו ה"י, שֶׁעוֹלֶה אֶהְיֶה שְׁלֹשׁ פְּעָמִים, וְהוּא אֲשֶׁ"ר רֹא"שׁ שֶׁאֶהְיֶ"ה אֶהְיֶ"ה הַכְּלָל שֶׁל מ"ב, וְהוּא כּוֹלֵל עֶשֶׂר אֲמִירוֹת כְּמוֹ זֶה: אל"ף ה"א יו"ד ה"א. וְכַמָּה הֵן סְפִירוֹת פְּנִימִיוֹת, וְכַמָּה סְפִירוֹת אֲחוֹרִיוֹת, וְהֵן זוֹ עַל גַּב זוֹ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב כִּי גָבהַּ מֵעַל גָּבהַּ שֹׁמֵר וּגְבהִים עֲלֵיהֶם. וּבִשְׁבִילָם נֶאֱמַר וְכַמָּה פָּנִים לַפָּנִים הַנּוֹרָאִים, וְכַמָּה אֲחוֹרַיִּים לַאֲחוֹרִים שֶׁלֹּא נִרְאִים. וְאוֹתָם הַפְּנִימְיִים הֵם: יו"ד הֵ"י וא"ו ה"י. יו"ד הֵ"י וי"ו ה"י. יו"ד הֵ"א וא"ו ה"א. אֲחוֹרַיִּים הֵם: י' י"ה יה"ו יהו"ה א א"ה אה"י אהי"ה. א' א"ד אד"נ אדנ"י. כְּשֶׁאוֹתָם פְּנִימְיִים מִלְּמַעְלָה כְּמוֹ הַטְּעָמִים עַל הָאוֹתִיּוֹת, הֵם זְכָרִים. וּכְשֶׁהַפְּנִימְיִים הֵם לְמַטָּה בִּשְׁבִיל הַנְּקֻדּוֹת תַּחַת הָאוֹתִיּוֹת, הֵם נְקֵבוֹת. וְכֻלָּם נוֹדְעִים בְּסוֹד זֶה. כְּשֶׁאֶהְיֶ"ה עַל יהו"ה הֵם נְקֵבָה. כֶּתֶר יִתְּנוּ לְךָ ה' אֱלֹהֵינוּ. וּבְכָל מָקוֹם הַכֶּתֶר הִיא אֵם, וּשְׁנֵיהֶם נִרְמָזוּ בַּשֵּׁם אָדנָ"י א' אֶהְיֶ"ה י' יהו"ה. וְכָךְ כְּשֶׁאדנ"י עַל יהו"ה, הַנְּקֵבָה הִיא בַּת. כְּמוֹ שֶׁטִּפָּה שֶׁל הַזָּכָר, כַּאֲשֶׁר הִיא מַקְדִּימָה אֶת טִפַּת הַנְּקֵבָה, הִיא בַּת, וּכְשֶׁנְּקֵבָה מַקְדִּימָה אֶת הַזָּכָר, הוּא בֵּן. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית ב) בְּיוֹם עֲשׂוֹת יהו"ה אֱלֹהִי"ם אֶרֶץ וְשָׁמַיִם. וּמִשּׁוּם זֶה עֶשֶׂר סְפִירוֹת מֵהֲצַד שֶׁל אֱהֶיֶה מַתְחִילִים בָּאוֹת א', וְהוּא ב' כֶּתֶר כְּחָשְׁבּוֹן חַיָּ"ה, וּמִתְפַּשְׁטִים מִמֶּנּוּ עֶשֶׂר הַוַיּוֹת, וְהֵם הֶיֶה הָיָה אֶהְיֶה,

כְּמוֹ שֶׁהָאוֹתִיּוֹת שֶׁהֵן יְהוֹ"ה מֶלֶךְ יְהוֹ"ה מָלַךְ יְהוֹ"ה יִמְלֹךְ. שֶׁהַנְּקֻדָּה שֶׁלָּהֶם הָיָה הֹוֶה הָיָה וְיִהְיֶה, שֶׁהַהֲוָיָה הַזּוֹ מְעִידָה עַל עִלַּת כָּל הָעֲלִיּוֹנִים שֶׁהוּא הָיָה קֹדֶם כָּל הֲוָיָה, וְיִהְיֶה אַחַר כָּל הֲוָיָה עַד אֵין סוֹף. וּמַהֲצַד שֶׁל אדנ"י נִקְרָא אֵין, שֶׁנִּרְמָז בַּאדנ"י, שֶׁמַּעִיד עָלָיו שֶׁהוּא אַחֲרִית עַד אֵין סוֹף וְתַכְלִית. וַאֲהִי מַעִיד עַל קַדְמוּתוֹ, שֶׁאֵין קַדְמוֹן עָלָיו, וְסִימָנְךָ שֶׁאֲחוֹרֵי' א"י א"י אֶהְיֶ"ה יְהוֹ"ה. אֲדנ"י יְהוֹ"ה. הֵם עֶשְׂרֵה עֶשְׂרָה אַרְבַּע אַרְבַּע. אַרְבַּע רָשֵׁיוֹת שֶׁל שַׁבָּת שֶׁאֵין זַר בֵּינֵיהֶם, וְהֵם שְׁנַיִם - זָכָר וּנְקֵבָה אֶחָד לְיָמִין, וְזָכָר וּנְקֵבָה אַחַת לִשְׂמֹאל. וּפָנֵי לֹא יֵרָאוּ. י"א י"א יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָד, וְכָל שֵׁם רָחְבוֹ אַרְבַּע וְגָבְהוֹ עֶשְׂרָה, וְעוֹלִים אַרְבַּע אַרְבַּע לְשִׁבְעִים וּשְׁתַּיִם. וּתְלוּיִים מֵעֶשֶׂר, כְּמוֹ זֶה: יו"ד ה"י וי"ו ה"י, וְהֵם יו"ד עֶשְׂרִים. ה"י ה"י שְׁלוֹשִׁים. וְי"ו עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם. עוֹלִים לְשִׁבְעִים וּשְׁתַּיִם.

כְּגַוְונָא דְּעֶשֶׂר אַתְוָן דְּאִנּוּן י' י"ה יה"ו הו"ה וְסַלְקִין לע"ב. לֵית שְׁמָא בֵּין מע"ב בֵּין ממ"ב דְּלָא תַּלְיָא מֵעֶשֶׂר סְפִירָן. כְּגַוְונָא דְּכָל סְפִירָא אִתְכְּלִילָא מֵעֶשֶׂר סְפִירָן. אֲבָל עכ"ד דְּתַלְיָן מֵעֶשֶׂר סְפִירָן, כָּל שְׁמָהָן צָרִיךְ כָּל חַד לְאִשְׁתְּמוֹדְעָא לֵהּ בְּסְפִירָא דִּילֵהּ. כְּגוֹן חֶסְ"ד דְּסָלְיק ע"ב, בֵּהּ צָרִיךְ לְאִשְׁתְּמוֹדְעָא ע"ב הֲוָיוֹת דְּאִשְׁתְּכָחוּ מִשְּׁמָא דָּא, דְּאִיהוּ יוּד הֵי וָיו הֵי וְאֵלֵּין אִנּוּן יהו הוה והי היה והו הוי ויו יוה והו ויה יהי היו יוי הוה והו והי ויו יוה היו יהה הוי והה הוו ויה יהו יי יהה והי היי יוה ויי יהו יי ייה יהה והה יוו ויי יהי יוה ההו ויה היו ווי יהו יי ייה יוה ההי ייה וווה ייה הוי והי יי הה

אִתְבְּנִיאַת בָּהּ' עִלָּאָה. ו' עַמּוּד סָבִיל כֻּלָּא וְאִיהוּ עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא אָרֹךְ בֵּין אַבָּא וְאִמָּא. וְאִיהוּ ו' זְעֵירָא בְּצַדִּיק. ה' דְּאִיהִי בֵּית ב'. אֶלָּא כְּגַוְונָא דְּאִית ג' גנין בְּדָא, הָכֵי אִית תְּלָת גַּגִּין בְּדָא, וְכָל נְקֻדָּה בְּאֶמְצָעִיתָא דְּכָל תֵּבָה, צָרִיךְ לְאַרְכָּא בָּהּ וּלְסַלְקָא בְּתִפְאֶרֶת וּלְאַכְלְלָא בָּהּ עֶשֶׂר סְפִירוֹת.

כָּל י' הִיא אֶבֶן וְהִיא יְסוֹד הַבִּנְיָן מֵהַצַּד שֶׁל צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם, שֶׁהוּא יוֹם הַז' שֶׁבּוֹ וַיְכֻלּוּ, הוּא כּוֹלֵל שִׁבְעִים וּשְׁתַּיִם הֲוִיוֹ"ת, וְכָל ה' בִּנְיַן הַבַּיִת, כְּמוֹ בְּחָכְמָה יִבָּנֶה בָּיִת. שֶׁצַּדִּיק קְשׁוּרוֹ בַּחָכְמָה, שֶׁהִיא י' הָעֶלְיוֹנָה. וְצַדִּיק הוּא י' קְטַנָּה. הַשְׁכִּינָה הַתַּחְתּוֹנָה בֵּית ה' הַתַּחְתּוֹן, וְזוֹ נִבְנֵית בַּה' הָעֶלְיוֹנָה. ו' הָעַמּוּד שֶׁנּוֹשֵׂא הַכֹּל, וְהוּא הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי אָרֹךְ בֵּין הָאָב וְהָאֵם. וְהַו' הַקְּטַנָּה הִיא בְּצַדִּיק. ה' שֶׁהִיא בַּיִת ב'. אֶלָּא כְּמוֹ שֶׁיֵּשׁ שְׁלֹשָׁה גַּגִּים בְּזֶה, כָּךְ יֵשׁ שְׁלֹשָׁה גַּגִּים בְּזֶה. וְכָל נְקֻדָּה בְּאֶמְצַע שֶׁל כָּל תֵּבָה, צָרִיךְ לְהַאֲרִיךְ בָּהּ וּלְהַעֲלוֹת בְּתִפְאֶרֶת וּלְהַכְלִיל בָּהּ עֶשֶׂר סְפִירוֹת.

וְכָל נְקֻדָּה לְעֵלָּא מִן צָרִיךְ לְסַלְקָא מַחֲשָׁבוֹתֵהּ בְּכֶתֶר, וּלְנַחְתָּא לָהּ עַד מַלְכוּת. וְהָכֵי בְּכָל תֵּבָה וְתֵבָה. דִּתְנוּעָה דְּנִקּוּדֵי אִנּוּן בַּאֲתַר דְּטַעֲמֵי. וְכַד אִית טַעֲמֵי דְּאִנּוּן כְּתָרִין עַל אַתְוָן, לָא צָרִיךְ לְמֶעֱבַד תְּנוּעָה בְּאַת מִן תֵּבָה, אֶלָּא בְּהַהִיא דְּתָנֵא עִלָּאָה. וְעוֹד שְׁכִינְתָּא אע"ג דְּאִיהִי כְּלִילָא מֵעֶשֶׂר סְפִירוֹת וּבָהּ אִתְקְרִיאוּ כֻּלְּהוּ אֲחוֹרַיִם. הָכֵי כַּד מִתְיַחֲדִים בָּהּ סְפִירָן דְּאִנּוּן פְּנִימַיִּים, כָּל סְפִירָאן אִתְקְרִיאוּ מִסְטָרָא פְּנִימַיִּים. וְאִית סְפִירָאן דְּאִנּוּן לְפָנַי לְפָנִים. וְכַד אִתְכְּלִילָן בָּהּ כָּל סְפִירָן, אִתְקְרִיאוּ לְפָנַי וְלִפְנִים. וּפְנִימַיִּים וּפְנִימַיִּים דְּפָנִימַיִּים וַאֲחוֹרַיִּים כֻּלְּהוּ אִנּוּן חַד. וְלָאו אִנּוּן כְּגַוְונָא דְּבַר נָשׁ דְּגוּפֵהּ מִינָא חָדָא, וְנִשְׁמָתֵהּ מִינָא אָחֳרָא, אֲבָל לְעֵלָּא כֻּלָּא חַד. אֶלָּא כָּל נְהוֹרָא וְכָל דַּרְגָּא דְּאִיהִי יַתִּיר, קָרִיבָא לְעִלַּת כָּל עִלָּאִין. אִתְקְרִיאַת לִפְנַי וְלִפְנִים. וְעוֹד שְׁכִינְתָּא אִתְקְרִיאַת פַּרְדֵּס דְּאוֹרַיְתָא, עַל שֵׁם דְּאִיהִי כְּלִילָא 'מִפְּשָׁט 'רְאִיָּה' 'דְּרָשָׁה 'סוֹד דְּאוֹרַיְתָא דָּא הוּא סִימָן פַּרְדֵּס. וְאִתְקְרִיאַת עֵץ חַיִּים מִסְטָרָא דְּצַדִּיקִים גְּמוּרִים דְּלֵית בְּהוֹן פְּסֹלֶת. וּמִסְטָרָא דְּכַמָּה אִילָנִין אִנּוּן, דְּמָאִיבָא דִּילְהוֹן אִשְׁתְּמוֹדְעַת שְׁכִינְתָּא בֵּינְהוֹן כְּפוּם עוֹבָדֵיהוֹן. כְּגוֹן אֱגוֹז דְּאִיבָא דִּילָהּ סְתִימָא וַחֲתוּמָה, הַאי אִיהוּ רָמִיז לִשְׁכִינְתָּא דְּאִתְמַר בָּהּ (שיר ד) גַּן נָעוּל אֲחֹתִי כַּלָּה גַּל נָעוּל מַעְיָן חָתוּם. כְּגַוְונָא יַיִן דְּאִיהוּ סָתוּם וְחָתוּם, דְּלָא אִתְהַנְּיָן מִנֵּהּ רַשִׁיעָאי, וְלָא אִתְנְבַךְ, הָכֵי נַמִּי אִיהִי שְׁכִינְתָּא סְתִימָא וַחֲתִימָא בֵּין רַשִׁיעָאי דְּלָא אִתְהַנְּיָן מִנַּהּ. וְאוֹר דִּילָהּ אִתְּמַר בָּהּ (שמות ב) וַתֵּרֶא אֹתוֹ כִּי טוֹב הוּא וַתִּצְפְּנֵהוּ. וְהָכֵי אוֹרַיְתָא רָזִין דִּילָהּ סְתִימִין וַחֲתִימִין דְּלָא אִתְהַנְּיָן מִנְּהוֹן רַשִׁיעָאי. וּבְגִין דָּא אֲכֹל דְּבַשׁ וְשָׁתֵי חֲמָרָא וְאַל תְּלַמְּדֵהוּ לַגּוֹי. ועכ"ד.

וְכָל נְקֻדָּה לְמַעְלָה מִן תֵּבָה, צָרִיךְ לְהַעֲלוֹת מַחְשָׁבוֹתָיו בְּכֶתֶר, וּלְהוֹרִידָהּ עַד מַלְכוּת. וְכָךְ בְּכָל תֵּבָה וְתֵבָה. שֶׁתְּנוּעָה שֶׁל נְקֻדּוֹת הֵם בְּמָקוֹם הַטְּעָמִים, וּכְשֶׁיֵּשׁ טְעָמִים שֶׁהֵם כְּתָרִים עַל אוֹתִיּוֹת, לֹא צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת תְּנוּעָה שֶׁל נְקֻדּוֹת הֵם בְּמָקוֹם הַטְּעָמִים, וּכְשֶׁיֵּשׁ טְעָמִים שֶׁהֵם כְּתָרִים עַל אוֹתִיּוֹת, לֹא צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת תְּנוּעָה בְּאוֹת מִן תֵּבָה, אֶלָּא בְּאוֹתָהּ שֶׁעָלֶיהָ הַכֶּתֶר. וְעוֹד, הַשְׁכִינָה, אַף עַל גַּב שֶׁכְּלוּלָה מֵעֶשֶׂר סְפִירוֹת, וּבָהּ נִקְרְאוּ כֻּלָּם אֲחוֹרַיִּים, כָּךְ כְּשֶׁמִּתְיַחֲדוֹת בָּהּ הַסְּפִירוֹת שֶׁהֵן פְּנִימִיּוֹת, כָּל הַסְּפִירוֹת נִקְרָאוֹת

מִצַּד הַפְּנִימִיִּים. וְיֵשׁ סְפִירוֹת שֶׁהֵן לִפְנֵי וְלִפְנִים. וּכְשֶׁנִּכְלָלִים בָּהּ כָּל הַסְּפִירוֹת, נִקְרָאוֹת לִפְנֵי וְלִפְנִים. וּפְנִימִיִּים, וּפְנִימִיִּים שֶׁל פְּנִימִיִּים, וַאֲחוֹרַיִּים, כֻּלָּם הֵם אֶחָד. וְאֵינָם כְּמוֹ שֶׁהָאָדָם שֶׁגּוּפוֹ מִין אֶחָד וְנִשְׁמָתוֹ מִין אַחֵר, אֲבָל לְמַעְלָה הַכֹּל אֶחָד. אֶלָּא כָּל אוֹר וְכָל דַּרְגָּה שֶׁהִיא יוֹתֵר קְרוֹבָה לְעִלַּת כָּל הָעֶלְיוֹנִים, נִקְרֵאת לִפְנֵי וְלִפְנִים. וְעוֹד, הַשְּׁכִינָה נִקְרֵאת פַּרְדֵּס שֶׁל הַתּוֹרָה, עַל שֵׁם שֶׁהִיא כְּלוּלָה מִ'פְּשָׁט, 'רְאִיָּה, 'דְּרָשָׁה, 'סוֹד. שֶׁהַתּוֹרָה זֶהוּ סִימָן פַּרְדֵּס. וְנִקְרֵאת עֵץ הַחַיִּים מֵהַצַּד שֶׁל צַדִּיקִים גְּמוּרִים שֶׁאֵין בָּהֶם פְּסֹלֶת. וּמִצַּד שֶׁל כַּמָּה אִילָנוֹת הֵם, שֶׁמַּהַפְּרִי שֶׁלָּהֶם נוֹדַעַת הַשְּׁכִינָה בִּיניֵהֶם כְּפִי מַעֲשֵׂיהֶם. כְּמוֹ הָאֱגוֹז שֶׁפְּרִיוֹ נִסְתָּר וְחָתוּם, זֶהוּ רוֹמֵז לַשְּׁכִינָה שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (שיר ד) גַּן נָעוּל אֲחוֹתִי כַּלָּה גַּל נָעוּל מַעְיָן חָתוּם. כְּמוֹ הַיַּיִן שֶׁהוּא סָתוּם וְחָתוּם, שֶׁאֵין נֶהֱנִים מִמֶּנּוּ הַרְשָׁעִים, וְלֹא הִתְנַסֵּךְ, כָּךְ גַּם הַשְּׁכִינָה סְתוּמָה וַחֲתוּמָה בֵּין הָרְשָׁעִים שֶׁלֹּא נֶהֱנִים מִמֶּנָּה, וְהָאוֹר שֶׁלָּהּ נֶאֱמַר בּוֹ (שמות ב) וַתֵּרֶא אֹתוֹ כִּי טוֹב הוּא וַתִּצְפְּנֵהוּ. וְכָךְ הַתּוֹרָה, הַסּוֹדוֹת שֶׁלָּהּ סְתוּמִים וַחֲתוּמִים, שֶׁאֵין נֶהֱנִים מֵהֶם הָרְשָׁעִים, וּמִשּׁוּם זֶה אֱכֹל דְּבַשׁ וּשְׁתֵה יַיִן וְאַל תִּלְמְדֵהוּ לְגוֹי.

דְּבַשׁ מָצָאתָ אֱכֹל דַּיֶּךָּ. דְּבָמַה (משלי כה) שֶׁהֲרְשֵׁיתָ הִתְבּוֹנֵן וְאֵין לְךָ עֵסֶק בַּנִּסְתָּרוֹת. וּכְגַוְנָא דְּמַחְא דֶּאֱגוֹז סָתִים הָכֵי אִיהִי שְׁכִינְתָּא סְתִימָא. וְאִיהִי אֲסוּרָא בְּגָלוּתָא בֵּין רַשִׁיעַיָּא. וּבְגִינֵיהוּ אִתְמַר (איכה א) נָתַנִי ה' בִּידֵי לֹא אוּכַל קוּם. דְּבְהוֹן אִיהִי סוֹגֶרֶת וּמְסֻגֶּרֶת. וּבֵין צַדִּיקַיָּא לֵית בָּהּ פְּסֹלֶת. וּבֵּבֵינוֹנִיִּים מָארֵי תְּיוּבְתָּא אִיהִי סַמָּא"ל אָסִיר בַּפְּסֹלֶת דְּתַמָּרָא דְּאִיהוּ אָסִיר וְסָתִים מִלָּגָּאו וְלֵית לֵהּ רְשׁוּ לְשַׁלְטָאָה. וְעוֹד מִסְטְרָא דְּבֵינוֹנִיִּים אִיהִי כְּשׁוֹשַׁנָּה בֵּין הַחוֹחִים, כְּגַוְנָא דִּירוּשְׁלֵם דְּאִתְמַר (יחזקאל ה) זֹאת יְרוּשָׁלַם בֵּין הַגּוֹיִם שַׂמְתִּיהָ וּסְבִיבוֹתֶיהָ אֲרָצוֹת. דָּא הִיא שְׁכִינְתָּא שְׁרִשָׁא דְּאִילָנָא בְּגוֹ גּוֹבִין, דְּאִנּוּן עֶשֶׂר כִּתְרִין תַּתָּאִין, דְּאִתְמַר בְּהוֹן הַשּׁוֹכֵן אִתָּם בְּתוֹךְ טֻמְאָתָם. וְאִנּוּן אַרְעִין דְּשִׁפְחָה שְׁמַטְרוֹנִיתָא, דְּעָלַיְהוּ אִתְמַר וּסְבִיבוֹתֶיהָ אֲרָצוֹת. וְלֹא עוֹד אֶלָּא כָּל מְזוֹנִין דְּחַמְרֵי וְכַלְבֵי, דְּאִנּוּן חַיָּלִין דְּסַמָּא"ל וְנָחָשׁ דְּשָׁלְטִין בְּמִשְׁמְרוֹת דְּלֵילְיָא, כְּמָא דְּאוֹקְמוּהּ מ"מ, מִשְׁמָרָה רִאשׁוֹנָה חֲמוֹר נוֹעֵר. שְׁנֵיָה כְּלָבִים צוֹעֲקִים, כֻּלְּהוּ הֲווֹ צָוְחִין לְגַבֵּי מַטְרוֹנִיתָא, לְמֵיהַב לוֹן מְזוֹנָא לְקַיָּם בְּהוֹן וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה. הָא שְׁכִינְתָּא כְּלִילָא מֵעִלָּאִין וְתַתָּאִין אִיהִי מַבּוּעָא דְּאִילָנָא מִסְטְרָא דְּאָת י'. וְאִיהִי מְקוֹר מַיִם חַיִּים מִסְטְרָא דְּכֶתֶר, מְקוֹרָא דְּלֵית לֵהּ סוֹף. וְאִיהִי יַמָּא דְּאוֹרַיְתָא מִסְטְרָא דְּאִמָּא עִלָּאָה, וּבָהּ מִתְפַּלְגִין שָׁבַע סְפִירָן לְז' נַחֲלִין. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (ישעיה יא) וְהִכָּהוּ לְשִׁבְעָה נְחָלִים. וְאִיהִי איבא דְּאִילָנָא מִסְטְרָא דְּאָת י'. וְאִיהִי גּוּפָא דְּאִילָנָא מִסְטְרָא דְּאָת ו'. וְאִיהִי עַנְפִּין דְּאִילָנָא מִסְטְרָא דְּאָת ה' עִלָּאָה. וְאִיהִי שֹׁרֶשׁ' דְּאִילָנָא מִסְטְרָא דְּאָת ה' תַּתָּאָה דְּאִיהִי גַּן, דְּבֵהּ נָטַע אִילָנָא מִסְטְרָא דַּאדֹנָ"י. וְאִיהִי אָדָם דְּאִתְמַר בֵּהּ (בראשית י) וַיִּטַּע ה' אֱלֹהִים גַּן בְּעֵדֶן מִקֶּדֶם וַיָּשֶׂם שָׁם אֶת הָאָדָם אֲשֶׁר יָצָר. אִיהִי אָדָם מִסְטְרָא דְּשִׁמְּא מְפָרֵשׁ יו"ד ה"א וא"ו ה"א אִיהִי כְּלִילָא מִכָּל שְׁמָהָן עִלָּאִין. וּבְגִין דְּאִיהִי כְּלִילָא מֵעִלָּאִין וְתַתָּאִין, שַׁרְיָא עָלַהּ עִלַּת כָּל עִלָּאִין ובי' שֶׁלְּטָנוּתָא עַל כֻּלָּא. קוּם אֱלִיָּהוּ לְשַׁבְּחָא לְעִלַּת כָּל

עִלָּאִין, דְּאַתְּ תְּהֵא אַקְדִּים לְכָל נְבִיאָה בְּדָרָא דִּמְשִׁיחָא. דְּאִית לְמָאן דְּאַתְּ עָתִיד לְאִתְגַּלָּאָה לֵהּ מִסְטָרָא דְּנִשְׁמָתֵהּ בַּשֵּׁכֶל דִּילֵהּ. וְאִית לְמָאן דְּאַתְּ עָתִיד לְאִתְגַּלְיָא לֵהּ פָּנִים בְּפָנִים מִסְטָרָא דְּגוּפֵהּ, מִסְטָרָא דְּנִשְׁמָתֵהּ בַּשֵּׂכֶל דִּילֵהּ וְאִית לְמָאן דְּאַתְּ עָתִיד לְאִתְגַּלְיָא לֵהּ.

וְעִם כָּל זֶה, דְּבַשׁ מָצָאתָ אֱכֹל דַּיֶּךָּ (משלי כה). שֶׁבְּמָה שֶׁהֲרְשֵׁיתָ הִתְבּוֹנֵן, וְאֵין לְךָ עֵסֶק בַּנִּסְתָּרוֹת. וּכְמוֹ שֶׁמֹּחַ הָאֱגוֹז סָתוּם, כָּךְ הִיא הַשְּׂכִינָה סְתוּמָה, וְהִיא אֲסוּרָה בַּגְּלוּת בֵּין הָרְשָׁעִים. וּבִגְלָלָם נֶאֱמַר (איכה א) נָתְנוּ ה' בְּיָדֵי לֹא אוּכַל קוּם. שֶׁבָּהֶם הִיא סוֹגֶרֶת וּמְסֻגֶּרֶת. וּבֵין הַצַּדִּיקִים אֵין בָּהּ פְּסֹלֶת. וּבֵינוֹנִיִּים בַּעֲלֵי הַתְּשׁוּבָה הִיא סמא"ל, אָסוּר כִּפְסֹלֶת שֶׁל תְּמָר, שֶׁהוּא אָסוּר וְסָתוּם מִבִּפְנִים וְאֵין לוֹ רְשׁוּת לְשָׁלְטֹ. וְעוֹד, מִצַּד הַבֵּינוֹנִיִּים הִיא כְּשׁוֹשַׁנָּה בֵּין הַחוֹחִים, כְּמוֹ שֶׁיִּרּוּשְׁלַיִם שֶׁנֶּאֱמַר (יחזקאל ה) זֹאת יְרוּשָׁלַיִם בְּתוֹךְ הַגּוֹיִם שַׂמְתִּיהָ וּסְבִיבוֹתֶיהָ אֲרָצוֹת. זוֹ הִיא הַשְּׂכִינָה, הַשֹּׁרֶשׁ שֶׁל הָעֵץ בְּתוֹךְ הַקּוֹצִים, שֶׁהֵם עֲשֶׂרֶת הַכְּתָרִים הַתַּחְתּוֹנִים, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (ויקרא טז) הַשֹּׂכֵן אִתָּם בְּתוֹךְ טֻמְאֹתָם. וְהֵם אֲרָצוֹת שֶׁל שִׁפְחַת הַגְּבִירָה, שֶׁעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר וּסְבִיבוֹתֶיהָ אֲרָצוֹת. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא כָּל הַמְּזוֹנוֹת שֶׁל חֲמוֹרִים וּכְלָבִים, שֶׁהֵם צְבָאוֹת סמא"ל וְנִחָשׁ שְׁשׁוֹלְטִים בְּמִשְׁמֶרֶת הַלַּיְלָה, כְּמוֹ שֶׁבֶּאֱרוּהָ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, מִשְׁמָרָה רִאשׁוֹנָה - חֲמוֹר נוֹעֵר, שְׁנִיָּה - כְּלָבִים צוֹעֲקִים. כֻּלָּם הָיוּ צוֹוְחִים לַגְּבִירָה לָתֵת לָהֶם מָזוֹן, לְקַיֵּם בָּהֶם וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה. חֲרֵי הַשְּׂכִינָה כְּלוּלָה מֵעֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, הִיא הַמַּעְיָן שֶׁל הָאֵילָן מִצַּד הָאוֹת י'. וְהִיא מְקוֹר מַיִם חַיִּים מִצַּד הַכֶּתֶר, הַמְּקוֹר שֶׁאֵין לוֹ סוֹף. וְהִיא יָם הַתּוֹרָה מֵהַצַּד שֶׁל הָאֵם הָעֶלְיוֹנָה, וּבָהּ נֶחֱלָקִים שֶׁבַע סְפִירוֹת לְשִׁבְעָה נְחָלִים. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה יא) וְהִכָּהוּ לְשִׁבְעָה נְחָלִים. וְהִיא פְּרִי הָעֵץ מִצַּד הָאוֹת י'. וְהִיא גּוּף הָאֵילָן מִצַּד הָאוֹת ו'. וְהִיא עַנְפֵי הָאֵילָן מִצַּד שֶׁל הָאוֹת ה' הָעֶלְיוֹנָה. וְהִיא שֹׁרֶשׁ הָאֵילָן מִצַּד הָאוֹת ה' הַתַּחְתּוֹנָה, שֶׁהִיא גַּן, שֶׁבּוֹ נָטַע עֵץ מִצַּד שֶׁל אָדנָ"י. וְהִיא אָדָם שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (בראשית ב) וַיִּטַּע ה' אֱלֹהִים גַּן בְּעֵדֶן מִקֶּדֶם וַיָּשֶׂם שָׁם אֶת הָאָדָם אֲשֶׁר יָצָר. הִיא אָדָם מִצַּד הַשֵּׁם הַמְפֹרָשׁ יו"ד ה"א וא"ו ה"א. הִיא כְּלוּלָה מִכָּל הַשְּׁמוֹת הָעֶלְיוֹנִים. וּמְשׁוּם שֶׁהִיא כְּלוּלָה מֵעֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, שׁוֹרֶה עָלֶיהָ עִלַּת כָּל הָעֶלְיוֹנִים, וּבוֹ שִׁלְטוֹן עַל הַכֹּל. קוּם אֵלִיָּהוּ לְשַׁבֵּחַ אֶת עִלַּת כָּל הָעֶלְיוֹנִים, שֶׁאַתָּה תִּהְיֶה מַקְדִּים לְכָל נָבִיא בְּדוֹר הַמָּשִׁיחַ, שֶׁיֵּשׁ מִי שֶׁאַתָּה עָתִיד לְהִתְגַּלּוֹת לוֹ מִצַּד נִשְׁמָתוֹ בַּשֵּׂכֶל שֶׁלּוֹ, וְיֵשׁ לְמִי שֶׁאַתָּה עָתִיד לְהִתְגַּלּוֹת לוֹ בְּחָכְמָתוֹ, וְיֵשׁ לְמִי שֶׁאַתָּה עָתִיד לְהִתְגַּלּוֹת לוֹ פָּנִים בְּפָנִים מִצַּד שֶׁל גּוּפוֹ.

קוּם אַפְתַּח מִלִּין קַמֵּי שְׁכִינְתָּא. מַיָּד פָּתַח וְאָמַר. וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִרוּ. מָאן מַשְׂכִּילִים. אִלֵּין דְּאִית בְּהוֹן שֵׂכֶל לְמִנְדַּע לְמָארֵי עָלְמִין, דְּאִיהוּ עִלַּת כָּל עִלָּאִין בְּשִׂכְינְתָּא, דְּאִתְמַר בָּהּ (תהלים קיח) זֶה הַשַּׁעַר לַה' צַדִּיקִים יָבֹאוּ בּוֹ. שַׁעַר בְּהִפּוּךְ אַתְוָן עֶשֶׂר כְּלִילָא מַעֲשֶׂה סַפִּירָן. וּמִסְטָרָא דִּילְהוֹן אִיהִי גְּבוּל. כְּגוֹן יַמָּא דְּאִתְמַר בֵּהּ (ירמיה ה) אֲשֶׁר שַׂמְתִּי חוֹל גְּבוּל לַיָּם. הָכֵי אִיהִי גְּבוּל וּתְחוּם לִשְׁמָא דיהו"ה, דְּאִיהִי רְשׁוּת הַיָּחִיד דִּתְחוּמֵהּ, אִיהוּ שְׁמוֹנָה אֲלָפִים אַמָּה, אֲלָפִים לְכָל סִטְרָא. וְאִנּוּן, יאהדונהי. וּרְשׁוּת אִיהִי לַיָּחִיד דְּאִיהוּ רָחְבּוֹ דַּק וְנָבְהוֹ עֲשָׂרָה אִיהִי גְּבוּל לְיַמָּא דְּאוֹרַיְתָא, דְּאִיהִי אִימָּא עִלָּאָה דְּגַלְגַּלּוֹי דְּאִשְׁתְּכָחוּ מִן חָכְמָה, דְּאִיהוּ כָּל הָעִלּוֹת דְּלֵית לְעִלָּא מִנֵּהּ, לֵית לָהּ גְּבוּל מִסְטָרֵהּ, וְלֵית לֵהּ תְּחוּם מִסְטָרֵהּ וְלֹא

רְשׁוּת עֲלֵהּ, וְלֹא בַּר מִנֵּהּ. וְלֵית לֵהּ מִדָּה וְשִׁעוּר. וְלֹא עוֹד אֶלָּא מִסְטָרָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא אִית לָהּ שִׁתּוּף וְחִבּוּר, כְּגוֹן דְּכַר וְנוּקְבָא דְּאִיהִי דַּק וְשִׁתּוּפָא דִּילֵהּ א"ח וְתַרְוַיְהוּ אֶ"חָד אֲבָל מִסְטָרָא דְּעֶלַּת כְּלָ הָעֶלּוֹת. אֶחָד בְּלֹא שִׁתּוּף. וְלֹא עוֹד אֶלָּא מִסְטָרָא דְּאֶחָד, אִיהִי ד' עִמֵּהּ י"ג אֶחָ"ד הַמָּנוּי. אֲבָל מִסְטָרָא דְּעֶלַּת עַל כָּל עִלָּאִין אִיהִי אֶחָד. וְלֹא כְּכָל אֶחָד הַכְּנוּי וְהַמָּנוּי דְּאִיהוּ כְּנוּי לֵיהוו"ה. אֱלֹהִים וַדַּאי הָכֵי סְלִיקַת בְּחֶשְׁבָּן כְּנוּי"י. וּמִסְטָרָא דְּמַארֵי עַל כֹּלָּא לֵית לֵהּ כְּנוּי"י. וְעוֹד מִסְטָרָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא אִתְקְרִיאַת. בֵּית קִבּוּל דִּלְזַמְנִין נָחִית לָהּ נְבִיעוּ. וְאִיהִי מְלֵאָה דְּהָכֵי אַתְוָן דֵּאלֹהִים מְלֵאָ"ה. וּלְזַמְנִין אִיהִי יְבֵשָׁה כְּגוֹן (רות א) אֲנִי מְלֵאָה הָלַכְתִּי וְרֵיקָם הֱשִׁיבַנִי ה'. וּמִסְטָרָא דְּעֶלַּת עַל כָּל עִלָּאִין לֹא יֶחְסַר וְלֹא יַעְדִּיף. נְבִיעוּ נְהוֹרֵהּ דְּכָל סְפִירָן מְקַבְּלִין דֵּין מִדֵּין. וְיִכְלִינָן לְמֶעֱבַד תַּמָּן דִּמְיוֹן כְּגַוְנָא דְּנְבִיעוּ דְּמַיִן, דְּאַשְׁקֵי לְאִילָנָא וְאִם חָסֵר הַהוּא נְבִיעוּ מִנֵּהּ, אִיהוּ חָרֵב וְיָבֵשׁ. כְּגַוְנָא דְּנָהָר דְּאִתְמַר בֵּהּ אָזְלוּ מַיִם מִנִּי יָם וְגוֹ'.

קוּם פְּתַח דְּבָרִים לִפְנֵי הַשְּׁכִינָה. מִיָּד פָּתַח וְאָמַר, וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִרוּ. מִי הַמַּשְׂכִּילִים? אֵלּוּ שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם שֵׂכֶל לְהַכִּיר אֶת רִבּוֹן הָעוֹלָמִים, שֶׁהוּא עִלַּת כָּל הָעֶלְיוֹנִים בַּשְּׁכִינָה, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (תהלים קיח) זֶה הַשַּׁעַר לַה' צַדִּיקִים יָבֹאוּ בוֹ. שַׁעַר בְּהַפּוּךְ אוֹתִיּוֹת עֶשֶׂר, כְּלוֹמַר מֵעֶשֶׂר סְפִירוֹת, וּמֵהַצַּד שֶׁלָּהֶם הִיא גְּבוּל, כְּמוֹ הַיָּם שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (ירמיה ה) אֲשֶׁר שַׂמְתִּי חוֹל גְּבוּל לַיָּם. כָּךְ הִיא גְּבוּל וּתְחוּם לַשֵּׁם שֶׁל יהו"ה, שֶׁהִיא רִשׁוּת הַיָּחִיד, שֶׁתְּחוּמוֹ הוּא שְׁמוֹנָה אַלְפַּיִם אַמָּה, אַלְפַּיִם לְכָל צַד. וְהֵם יאהדונהי. וּרְשׁוּת הוּא לַיָּחִיד, שֶׁהוּא רְחָבוֹ אַרְבָּעָה יהוה, וְגָבְהוֹ עֲשָׂרָה יוד הר ואו הא. הוּא גְּבוּל לַיָּם הַתּוֹרָה, שֶׁהִיא הָאֵם הָעֶלְיוֹנָה שֶׁגַּלְיֶהָ שֶׁנִּמְצְאוּ מֵחָכְמָה, שֶׁהִיא כ"ח מ"ה, לֹא עוֹבְרִים מִמֶּנָּה. אֲבָל מִצַּד עִלַּת כָּל הָעֶלּוֹת שֶׁאֵין לְמַעְלָה מִמֶּנָּה, אֵין לֵהּ גְּבוּל מִצַּדּוֹ, וְאֵין לָהּ תְּחוּם מִצַּדּוֹ וְלֹא רְשׁוּת עָלֶיהָ, וְלֹא מְחוּצָה לוֹ, וְאֵין לוֹ מִדָּה וְשִׁעוּר. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא מִצַּד הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי יֵשׁ לָהּ שִׁתּוּף וְחִבּוּר, כְּמוֹ זָכָר וּנְקֵבָה שֶׁהִיא וְשִׁתּוּף שֶׁלָּה א"ח, וּשְׁנֵיהֶם אֶחָ"ד. אֲבָל מִצַּד שֶׁל עִלַּת כָּל הָעֶלּוֹת, אֶחָד בְּלֹי שִׁתּוּף, וְלֹא עוֹד, אֶלָּא מֵהַצַּד שֶׁל אֶחָד הִיא ד', עִמּוֹ י"ג אֶחָ"ד הַמָּנוּי. אֲבָל מֵהַצַּד שֶׁל עִלַּת עַל כָּל הָעֶלְיוֹנִים הִיא אֶחָד. וְלֹא כְּכָל אֶחָד הַכְּנוּי וְהַמָּנוּי שֶׁהוּא כְּנוּי לֵיהוו"ה. אֱלֹהִים וַדַּאי כָּךְ עוֹלֶה לְחֶשְׁבּוֹן כְּנוּי"י. וּמִצַּד שֶׁל רִבּוֹן עַל הַכֹּל אֵין לוֹ כְּנוּי"י. וְעוֹד, מִצַּד שֶׁל הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי נִקְרֵאת בֵּית קִבּוּל, שֶׁלִּפְעָמִים יוֹרֶדֶת לָהּ נְבִיעָה. וְהִיא מְלֵאָה, שֶׁכָּךְ אוֹתִיּוֹת שֶׁל אֱלֹהִים מְלֵאָ"ה. וְלִפְעָמִים הִיא יְבֵשָׁה, כְּמוֹ (רות א) אֲנִי מְלֵאָה הָלַכְתִּי וְרֵיקָם הֱשִׁיבַנִי ה'. וּמֵהַצַּד שֶׁל עִלַּת עַל כָּל הָעֶלְיוֹנִים לֹא יֶחְסַר וְלֹא יַעְדִּיף. נְבִיעַת אוֹרוֹ שֶׁכָּל הַסְּפִירוֹת מְקַבְּלוֹת זוֹ מִזּוֹ, וְיכוֹלִים לַעֲשׂוֹת שָׁם דְּמְיוֹן כְּמוֹ שֶׁנְּבִיעַת הַמַּיִם שֶׁמַּשְׁקִים אֶת הָאִילָן. וְאִם חִסְרָה אוֹתָהּ נְבִיעָה מִמֶּנּוּ, הוּא חָרֵב וְיָבֵשׁ, כְּמוֹ שֶׁהַנָּהָר שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ אָזְלוּ מַיִם מִנִּי יָם וְגוֹ'.

אֲבָל בְּעֶלַּת עַל כָּל עִלָּאִין לֵית לְעֶלָּא מִנֵּהּ דְּאוֹסִיף בֵּהּ וְנָגַע בֵּהּ דְּבָכָל סְפִירָן אִיהוּ גָּרַע נְבִיעוּ מִנֵּהוֹן, וְאוֹסִיף לוֹן נְבִיעוּ. כְּגַוְנָא דִּשְׁכִינְתָּא דְּלִזְמְנִין אִיהִי מְלֵאָה. וּלְזַמְנִין אִיהִי חֲסֵרָה וְהָכֵי כָּל סְפִירָה וּסְפִירָה. וְאִיהוּ דְּאוֹסִיף וְנָגַע בְּכֻלְּהוּ, וְלֵית עֲלֵהּ דְּאוֹסִיף וְנָגַע. וְלֹא עַד

אֶלָּא אִיהוּ אֲפִלּוּ תֵּשַׁע סְפִירָן דְּאִנּוּן כְּלָלָא דא"ח, דְּאִיהוּ עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא כָּלִיל מֵאִנּוּן תֵּשַׁע. וְעִלַּת עַל כָּל עִלָּאִין לֹא נָחִית עָלֵהּ יְחוּדֵהּ, עַד דְּאַפִּיק לֵהּ בַּת זוּגֵהּ כְּלִילָא מֵעֶשֶׂר סְפִירָן, וּבְגִינַהּ נָחִית עָלֶיהָ יְחוּדֵהּ בְּגִין דְּתֵהֵא חֶבִיבָה עָלֵהּ. וְאִיהוּ דְּאָחִיד בְּתַרְוַיְהוּ. וּבְגִין כָּךְ אִנּוּן א"ח ד'. דְּאִית שְׁתּוּפָא דְּתַרְוַיְהוּ כְּגוֹן צַדִּיק דְּאִתְּמַר בֵּהּ כִּי כֹל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ, וְתִרְגֵּם אֲנְקְלוֹס דְּאָחִיד בִּשְׁמַיָּא וּבְאַרְעָא. שִׁתּוּפָא דִּילֵהּ כְּגַוְנָא דִּבְרִית מִלָּה דְּאָחִיד בְּדָכַר וְנוּקְבָא, וְאִיהוּ לְזַמְנִין יְדִיעָן אִית זוּוְגָא, וּלְזַמְנִין אַפְרְשׁוּתָא. כְּגוֹן אַהֲרֹן כַּהֲנָא דְּאִתְּמַר בֵּהּ (ויקרא טז) וְאַל יָבֹא בְּכָל עֵת אֶל הַקֹּדֶשׁ. וְזַמְנִין בְּזֹאת יָבוֹא אַהֲרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ כְּגַוְנָא דְּאִתְּמַר דְּלְזַמְנִין אִיהִי נְדָּה מְרַחֶקָא מִבַּעְלָהּ, וּלְזַמְנִין אִיהִי דַּכְיָא מֻתֶּרֶת לְבַעְלָהּ, אֲבָל כַּד עִלַּת עַל כָּל עִלָּאִין, בֵּינַיְהוּ לֵית תַּמָּן נְדוּת וְלֹא רְחוּק, וְלֹא קְצוּץ, וְלֹא פְּרוּד, וְאִיהוּ דְּקִשֵּׁר עֶשֶׂר סְפִירָן פְּנִימְיִים וְעֶשֶׂר סְפִירָן חִיצוֹנִיים לְגַבַּיְהוּ. וּבְגִין דְּאִיהוּ מִלְּגָאוֹ שַׁוֵּי אֻמּוּנָה דְּיִשְׂרָאֵל בְּהוֹן, בְּהַהִיא דְּהִיא קְשׁוּרָא בְּכֻלְּהוּ פְּנִימְיִים וְחִיצוֹנִיים דְּאִיהִי כְּלִילָא מֵעִלָּאִין וְתַתָּאִין, עַד דְּלֵית סוֹף וְתַכְלִית. וּבְגִין דָּא קָרָא לֵהּ אֻמּוּנָה דְּיִשְׂרָאֵל דְּבֵהּ אִשְׁתְּמוֹדָעוּ עִלָּאִין וְתַתָּאִין, וְעִלַּת עַל כָּל עִלָּאִין. וּמָאן דְּמַיַּחֵד לֵהּ בֵּהּ, כְּאִלּוּ מְיַחֵד לֵהּ וְאַמְלִיךְ לֵהּ עַל כָּל עִלָּאִין וְתַתָּאִין. קָמַת שְׁכִינְתָּא מִכָּרְסָא דִּילֵהּ וּנְשִׁיקַת לֵהּ, וְרָעֲיָא מְהֵימָנָא נָשִׁיק לֵהּ, וְכָל עִלָּאִין וְתַתָּאִין בָּרִיכוּ לֵהּ וִיהָבוּ לֵהּ נַבְזְבָזִן. ע"כ רָזָא דְּיִחוּדָא. מִכָּאן וְאֵילָךְ סִתְרֵי אוֹרַיְתָא וְטַעֲמֵי אוֹרַיְתָא.

אֲבָל בְּעִלַּת עַל כָּל הָעֶלְיוֹנִים אֵין לְמַעְלָה מִמֶּנּוּ שֶׁמּוֹסִיף בּוֹ וְגוֹרֵעַ בּוֹ, שֶׁבְּכָל הַסְּפִירוֹת הוּא גּוֹרֵעַ מֵהֶם נְבִיעָה, וּמוֹסִיף לָהֶם נְבִיעָה, כְּמוֹ שֶׁהַשְּׁכִינָה שֶׁלִּפְעָמִים הִיא מְלֵאָה וְלִפְעָמִים הִיא חֲסֵרָה, וְכָךְ כָּל סְפִירָה וּסְפִירָה. וְהוּא שֶׁמּוֹסִיף וְגוֹרֵעַ בְּכֻלָּם, וְאֵין עָלָיו שֶׁמּוֹסִיף וְגוֹרֵעַ. וְלֹא עוֹד. אֶלָּא הוּא שֶׁהוֹצִיא תֵּשַׁע סְפִירוֹת, שֶׁהֵן כְּלָל שֶׁל א"ח, שֶׁהֶעָמּוּד הָאֶמְצָעִי כָּלוּל מֵאוֹתָן הַתֵּשַׁע. וְעִלַּת עַל כָּל הָעֶלְיוֹנִים לֹא יוֹרֵד עָלָיו יְחוּדוֹ, עַד שֶׁמּוֹצִיא לוֹ בַּת זוּגוֹ כְּלוּלָה מֵעֶשֶׂר סְפִירוֹת, וּבְגָלָלָהּ יוֹרֵד עָלֶיהָ יְחוּדוֹ, כְּדֵי שֶׁתִּהְיֶה חֲבִיבָה עָלָיו, וְהוּא שֶׁאוֹחֵז בִּשְׁנֵיהֶם. (ומשום כך הם אחד מצדו בלא חשבון. ובזמן שהוא אוחז בשניהם, אין שם פרוד. וכשהוא אוחז בשניהם) הֵם א"ח ד', שֶׁיֵּשׁ שִׁתּוּף שֶׁל שְׁנֵיהֶם, כְּמוֹ צַדִּיק שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ כִּי כֹל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ. וְתַרְגּוּמוֹ, שֶׁאוֹחֵז בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ. הַשִּׁתּוּף שֶׁלּוֹ כְּמוֹ בְּרִית הַמִּילָה שֶׁאֲחוּז בַּזָּכָר וְהַנְּקֵבָה, וְהוּא לִזְמָנִים יְדוּעִים יֵשׁ זִוּוּג, וְלִפְעָמִים הַפְרָדָה. כְּמוֹ אַהֲרֹן הַכֹּהֵן שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (ויקרא טז) ואל יבא בכל עת אל הקדש. וְלִפְעָמִים בְּזֹאת יָבֹא אַהֲרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ. כְּמוֹ אִשָּׁה שֶׁלִּפְעָמִים הִיא נִדָּה מְרֻחֶקֶת מִבַּעְלָהּ, וְלִפְעָמִים הִיא טְהוֹרָה מֻתֶּרֶת לְבַעְלָהּ. אֲבָל כְּשֶׁעִלַּת עַל כָּל הָעֶלְיוֹנִים בֵּינֵיהֶם, אֵין שָׁם נִדּוּת וְלֹא רְחוּק וְלֹא קְצוּץ וְלֹא פֵּרוּד, וְהוּא שֶׁקּוֹשֵׁר עֶשֶׂר הַסְּפִירוֹת הַפְּנִימִיִּים וְעֶשֶׂר הַסְּפִירוֹת הַחִיצוֹנִיִּים אֲלֵיהֶם. וּמִשּׁוּם שֶׁהוּא מִבִּפְנִים, שָׂם אֶת אֻמּוּנַת יִשְׂרָאֵל בָּהֶם, בְּאוֹתָהּ הַקְּשׁוּרָה בְּכֻלָּם, פְּנִימִיִּים וְחִיצוֹנִיִּים, שֶׁהִיא כְּלוּלָה מֵעֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים עַד שֶׁאֵין סוֹף וְתַכְלִית. וּמִשּׁוּם זֶה קָרָא לָהּ אֻמּוּנַת יִשְׂרָאֵל, שֶׁבָּהּ נוֹדָעִים עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, וְעִלַּת עַל כָּל הָעֶלְיוֹנִים. וּמִי שֶׁמְּיַחֵד אוֹתוֹ עִמָּהּ, כְּאִלּוּ מְיַחֵד אוֹתוֹ וּמַמְלִיךְ אוֹתוֹ עַל כָּל

הָעֶלְיוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים. קָמָה הַשְּׁכִינָה מִכִּסְאָהּ וְנִשְּׁקָה אוֹתוֹ, וְרוֹעֶה הַנֶּאֱמָן נָשַׁק אוֹתוֹ, וְכָל הָעֶלְיוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים בֵּרְכוּ אוֹתוֹ וְנָתְנוּ לוֹ מַתָּנוֹת. עַד כָּאן סוֹד הַיִּחוּד. מִכָּאן וְאֵילַךְ סִתְרֵי תוֹרָה וְטַעֲמֵי תוֹרָה.

קוּם בּוּצִינָא קַדִּישָׁא אַפְתַּח מִלִּין קַמֵּי שְׁכִינְתָּא, לְנַחְתָּא נְבִיעוּ לְגַבָּהּ מִמִּשְׁחָא קַדִּישָׁא, דְּאִתְמַר בֵּהּ (שמות כז) שֶׁמֶן זַיִת זָךְ כָּתִית לַמָּאוֹר לְהַעֲלוֹת נֵר תָּמִיד. דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא דְּאִתְמַר בָּהּ (משלי כו) נֵר ה' נִשְׁמַת אָדָם. בְּגִינַהּ אִתְמַר אֵשׁ תָּמִיד תּוּקַד עַל הַמִּזְבֵּחַ לֹא תִכְבֶּה. וְהָכִי לֹא תִכְבֶּה נִשְׁמָתֵהּ דְּמָאן דְּיִתְעַסַּק בָּהּ תָּמִיד. אַל תִּתְּנוּ דְּמֵי לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַד דְּיִתְעַר לְגַבָּהּ. דְּשַׁרְגָּא לֵית שְׁכִיבוּ לַגַּבֵּהּ הָדָא הוּא דִּכְתִיב לְמַעַן יָזֻמְּרְךָ כָּבוֹד וְלֹא יִדֹּם. דְּאִיהִי כָּבוֹד דִּילֵהּ יְקָרָה הִיא מִפְּנִינִים וְכָל חֲפָצִים לֹא יִשְׁווּ בָּהּ.

קוּם בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, דְּאִתְמַר בֵּהּ (שמות כז) שֶׁמֶן זַיִת זָךְ כָּתִית לַמָּאוֹר לְהַעֲלוֹת נֵר תָּמִיד. שֶׁהִיא הַשְּׁכִינָה שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (משלי כ) נֵר ה' נִשְׁמַת אָדָם. בִּגְלָלָהּ נֶאֱמַר אֵשׁ תָּמִיד תּוּקַד עַל הַמִּזְבֵּחַ לֹא תִכְבֶּה. וְכָךְ לֹא תִכְבֶּה נִשְׁמָתוֹ שֶׁל מִי שֶׁיִּתְעַסֵּק בָּהּ תָּמִיד. אַל תִּתְּנוּ דֶּמִי לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַד שֶׁיִּתְעוֹרֵר אֵלֶיהָ, שֶׁהַנֵּר לֹא שׁוֹכֵךְ אֶצְלוֹ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב לְמַעַן יְזֻמֶּרְךָ כָּבוֹד וְלֹא יִדֹּם. שֶׁהִיא כְּבוֹדוֹ, יְקָרָה הִיא מִפְּנִינִים וְכָל חֲפָצִים לֹא יִשְׁווּ בָּהּ.

קַם בּוּצִינָא קַדִּישָׁא פְּתַח וְאֱמַר, בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים. רִבּוֹן עָלְמָא יְהֵא רַעֲוָא דִּילָךְ לְקַיָּמָא בִּי וְאָנְכִי אֶהְיֶה עִם פִּיךָ וְהוֹרֵיתִי אֲשֶׁר תְּדַבֵּר. דְּלֹא בְּגִין יְקָרָא דִּילִי עֲבִידְנָא, אֶלָּא לְאַפְתָּחָא מִלִּין קַמֵּי שְׁכִינְתָּךְ. פְּתַח וְאֱמַר זִמְנָא תִּנְיָנָא. סו"ד ה' לִירֵאָיו. אִיהוּ ע' אַנְפִּין דְּסִתְרֵי תוֹרָה דְּצָרִיךְ לְפָרְשָׁא בְּהוֹן ע' זִמְנִין בְּעוֹבָדָא דְּפָרָשָׁתָא דָּא דִּבְרֵאשִׁית.

קַם הַמְנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, פְּתַח וְאֱמַר, בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים. רִבּוֹן הָעוֹלָם, יְהִי רָצוֹנְךָ לְקַיֵּם בִּי וְאָנְכִי אֶהְיֶה עִם פִּיךָ וְהוֹרֵיתִיךָ אֲשֶׁר תְּדַבֵּר. שֶׁלֹּא בִּשְׁבִיל כְּבוֹדִי עָשִׂיתִי, אֶלָּא לְפָתְחָן דְּבָרִים לִפְנֵי שְׁכִינָתְךָ. פְּתַח וְאֱמַר פַּעַם שְׁנִיָּה. סו"ד ה' לִירֵאָיו, הוּא שִׁבְעִים פָּנִים שֶׁל סִתְרֵי תוֹרָה שֶׁצָּרִיךְ לְפָרֵשׁ בָּהֶם שִׁבְעִים פְּעָמִים בְּמַעֲשֶׂה שֶׁל הַפָּרָשָׁה הַזּוֹ שֶׁל בְּרֵאשִׁית.

תקונא קדמאה

בְּרֵאשִׁית זִמְנִין סַגִּיאִין אִנּוּן בְּאוֹרַיְתָא רֵאשִׁית, וְכָל חַד אִתְפָּרַשׁ בְּאַתְרֵהּ. קַדְמָאָה אִיהוּ (משלי ח) ה' קָנָנִי רֵאשִׁית דַּרְכּוֹ. דָּא אוֹרַיְתָא דְּאִית בֵּהּ טַעֲמֵי וְנִקּוּדֵי וְאַתְוָן. וְכַמָּה פִּקּוּדִין דַּעֲשֵׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה דְּכֻלְּהוּ תַּלְיָין בְּשֵׁם יהו"ה. הָדָא הוּא דִּכְתִיב זֶה שְׁמִי לְעֹלָם וְזֶה זִכְרִי לְדֹר וָדֹר. שְׁמִי עִם י'ב שְׂ"ה. זִכְרִי עִם ו'ה רמ"ח. שְׂ"ה מִשְׁמָאלָא, מִדְּחִילוּ דִּגְבוּרָה אִתְיְהִיבוּ פַּחַד יִצְחָק. רמ"ח מִימִינָא, מֵרַחֲמוּ דְּדָרְגָא דְּאַבְרָהָם דְּאִתְמַר בֵּהּ (ירמיה ב) אַהֲבַת עוֹלָם אֲהַבְתִּיךְ עַל כֵּן מְשַׁכְתִּיךְ חָסֶד. עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא כְּלִיל תַּרְוַיְהוּ. וּבְגִין דָּא אִתְקְרֵי בְּשֵׁם יהו"ה. אֲבָל יְמִינָא א"ל נָטִיל עִמֵּהּ וְ"ה הָדָא הוּא דִּכְתִיב אֱלוֹהַּ מִתֵּימָן יָבוֹא. שְׂמָאלָא נָטִיל עִמֵּהּ י'ה מִן אֱלֹהִים, עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא נָטִיל שְׁמָא שְׁלִים. וּבְגִין דָּא אֵל אֱלֹהִים ה' דִּבֵּר

וַיִּקְרָא אָרֶץ. כָּלִיל לוֹן בְּהַאי קְרָא. וְכָל פִּקּוּדָא אִית לֵהּ טַעְמָא יְדִיעָא לְעֵלָּא, וְאַגְרָא דִּילֵהּ יְדִיעַ לְאִנּוּן דְּיַדְעִין רָזִין סְתִימִין דְּמָארֵיהוֹן. לָא אִתְכַּסְיָא מִנַּהוֹן כָּל רָז. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (דניאל ד) וְכָל רָז לָא אָנִיס לָךְ. וְכָל אוֹת וְאוֹת דְּאוֹרַיְתָא, וְקוֹצָא דִּילֵהּ וּנְקֻדָּה דִּילֵהּ וְטַעְמֵי דִּילֵהּ, אִית לוֹן רָזִין סְתִימִין לְעֵלָּא. וְהַמַּשְׂכִּילִים אַשְׁתְּמוֹדְעָן בְּהוֹן דְּאִית בְּהוֹן חַיֵּי לְמֵיקָם בְּהֵיכְלָא דְּמַלְכָּא. כְּגַוְנָא דְּאִתְמַר בַּחֲנַנְיָה מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה (שם א) וַאֲשֶׁר כֹּחַ בָּהֶם לַעֲמֹד בְּהֵיכַל הַמֶּלֶךְ, בַּעֲמִידָה דִּצְלוֹתָא דְּאִיהִי הֵיכַל הַמֶּלֶךְ, כְּלִילָא מִכָּל טַעְמֵי וְנִקּוּדֵי וְאַתְוָן. דְּלֵית יְדִיעָה כִּידִיעָה דִּנְקֻדֵּי וְטַעְמֵי דְּאַתְוָן, לְאִשְׁתְּמוֹדָעָא בְּהוֹן סְגוֹלְתָא, דְּאִתְמַר בֵּהּ זָרְקָא מֻקָּף שׁוֹפָר הוֹלֵךְ סְגוֹלְתָא. וְכֻלְּהוּ אִתְרְמִיזוּ בְּהַוְיָן כְּגַוְנָא דָּא י'י'י' ה'ה'ה' ו'ו'ו' ה'ה'ה'. בְּכָל אֲתַר דאנון תְּלָת יוּדי"ן כַּחֲדָא רְמִיזִין י'י'י' לְסְגוֹלְתָא, דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא כְּלִילָא מִן חָכְמָה חֶסֶר נָצַח. חָכְמוֹת בַּחוּץ תָּרֹנָּה. וּבְגִינַיְיהוּ אוּקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין הָרוֹצֶה לְהַחְכִּים יַדְרִים. דְּכֻלְּהוּ תְּלָתָא אִנּוּן דְּרוֹמְיִים. גְּבוּרָא הוֹד. וְכֻלְּהוּ לְצָפוֹן. וּבְגִינַיְיהוּ אִתְמַר הָרוֹצֶה לְהַעֲשִׁיר יַצְפִּין. זַכָּאָה אִיהוּ מָאן דְּמִכַּוֵּן בְּהוֹן. לְנַחְתָּא חָכְמָתָא וְעוּתְרָא לִשְׁכִינְתָּא, דְּאִתְמַר בָּהּ קַדֵּשָׁה לְךָ יְשַׁלְּשׁוּ. דְּהָכֵי אִיהוּ סְגוֹלְתָא דִּילְהוֹן לְנַחְתָּא חָכְמָתָא וְעוּתְרָא.

בְּרֵאשִׁית, פְּעָמִים רַבּוֹת תֵּן בַּתּוֹרָה רֵאשִׁית, וְכָל אֶחָד מִתְפָּרֵשׁ בִּמְקוֹמוֹ. הָרֵאשׁוֹן הוּא, (משלי ח) ה' קָנָנִי רֵאשִׁית דַּרְכּוֹ. זוֹ הַתּוֹרָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ טְעָמִים וּנְקֻדּוֹת וְאוֹתִיּוֹת, וְכַמָּה מִצְוֹות שֶׁל עֲשֵׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה, שֶׁכֻּלָּן תְּלוּיוֹת בְּשֵׁם יהו"ה. וְהוּ שֶׁכָּתוּב וְזֶה שְׁמִי לְעֹלָם וְזֶה זִכְרִי לדר [ו] דר, שְׁמִי עִם י"ה - שֵׁלֹשׁ מֵאוֹת שִׁשִּׁים וְחָמֵשׁ. זִכְרִי עִם ו"ה - מָאתַיִם אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה. שֵׁלֹשׁ מֵאוֹת שִׁשִּׁים וְחָמֵשׁ מִשְּׁמֹאל, מִיְּרֵאַת הַגְּבוּרָה נִתְּנוּ פַּחַד יִצְחָק. מָאתַיִם אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה מִיְּמִין, מֵאַהֲבָה שֶׁל דְּרֵגַת אַבְרָהָם, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (ירמיה לא) אַהֲבַת עוֹלָם אֲהַבְתִּיךְ עַל כֵּן מְשַׁכְתִּיךְ חָסֶד. הָעֲמוּד הָאֶמְצָעִי כּוֹלֵל אֶת שְׁנֵיהֶם. וּמִשּׁוּם זֶה נִקְרָא בְּשֵׁם יהו"ה. אֲבָל הַיְּמִין אֵ"ל, נוֹטֶל עִמּוֹ ו"ה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב אֱלוֹהַּ מִתֵּימָן יָבוֹא. הַשְּׂמֹאל נוֹטֵל עִמּוֹ י"ה מִן אֱלֹהִים. הָעֲמוּד הָאֶמְצָעִי נוֹטֵל שֵׁם שָׁלֵם. וּמִשּׁוּם זֶה אֵל אֱלֹהִים ה' דִּבֶּר וַיִּקְרָא אָרֶץ. כּוֹלֵל אוֹתָם בַּפְּסוּק הַזֶּה. וּלְכָל מִצְוָה יֵשׁ טַעַם יָדוּעַ לְמַעְלָה, וּשְׂכָרָהּ יָדוּעַ לְאוֹתָם שֶׁיּוֹדְעִים הַסּוֹדוֹת הַנִּסְתָּרִים שֶׁל רִבּוֹנָם, לֹא הִתְכַּסָּה מֵהֶם כָּל רָז. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (דניאל ד) כָּל סוֹד אֵין נִסְתָּר מִמְּךָ. וְכָל אוֹת וְאוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה, וְהַקּוֹץ שֶׁלָּהּ וְהַנִּקּוּד שֶׁלָּהּ וְהַטְּעָמִים שֶׁלָּהּ, יֵשׁ לָהֶם סוֹדוֹת נִסְתָּרִים לְמַעְלָה. וְהַמַּשְׂכִּילִים מַכִּירִים אוֹתָם שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם כֹּחַ לַעֲמֹד בְּהֵיכַל הַמֶּלֶךְ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בַּחֲנַנְיָה מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה (שם א) וַאֲשֶׁר כֹּחַ בָּהֶם לַעֲמֹד בְּהֵיכַל הַמֶּלֶךְ, בַּעֲמִידַת הַתְּפִלָּה שֶׁהִיא הֵיכַל הַמֶּלֶךְ, כְּלוּלָה מִכָּל הַטְּעָמִים וְהַנִּקּוּדִים וְהָאוֹתִיּוֹת. שֶׁאֵין יְדִיעָה כְּמוֹ יְדִיעַת הַנִּקּוּדוֹת וְהַטְּעָמִים שֶׁל הָאוֹתִיּוֹת, לְהַכִּיר בָּהֶם סְגוֹלְתָּא, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ זָרְקָא מֻקָּף שׁוֹפָר הוֹלֵךְ סְגוֹלְתָּא. וְכֻלָּם נִרְמְזוּ בַּהֲוָיוֹת כְּמוֹ זֶה: י'י'י' ה'ה'ה' ו'ו'ו' ה'ה'ה'. בְּכָל מָקוֹם שֶׁהֵם שְׁלֹשׁ יוּדי"ן יַחַד, רוֹמְזִים י'י'י' לְסְגוֹלְתָּא, שֶׁהִיא הַשְּׁכִינָה הַכְּלוּלָה מֵחָכְמָה חֶסֶד נֵצַח. חָכְמוֹת בַּחוּץ תָּרֹנָּה. וּבִגְלָלָם פֵּרְשׁוּהָ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, הָרוֹצֶה לְהַחְכִּים יַדְרִים. שֶׁכָּל הַשְּׁלֹשָׁה הֵם דְּרוֹמְיִים. ה'ה'ה' בִּינָה גְּבוּרָה הוֹד. וְכֻלָּם לְצָפוֹן.

וּבְגִלְגֻּלָּם נֶאֱמַר הֲרוֹצָה לְהַעֲשִׁיר יַצְפִּין. אַשְׁרֵי הוּא מִי שֶׁמְּכַוֵּן בָּהֶם לְהוֹרִיד חָכְמָה וְעֹשֶׁר לַשְּׂכִינָה, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ קָדֻשָּׁה לְךָ יְשַׁלֵּשׁוּ, שֶׁכָּךְ הִיא הַסְּגֻלָּה שֶׁלָּהֶם, לְהוֹרִיד חָכְמָה וְעֹשֶׁר.

זַכָּאָה אִיהוּ מָאן דְּלָא נָטִיל אִיהוּ אַגְרָא לְגַרְמֵהּ, אֶלָּא דְּאוֹלִיף סְגֻלּוֹת אִלֵּין לְגַבֵּי שְׂכִינְתָּא דְּאִנּוּן סְגֻלּוֹת אִלֵּין דְּבַעְלָהּ דְּנָחְתָא לוֹן לְגַבָּהּ. ו'ו'ו' כֶּתֶר תִּפְאֶרֶת יְסוֹד. בְּגִין דְּכֶתֶר אִיהוּ יו"ד דְּסָלִיק לְחַשְׁבָּן כ' דְּתַמָּן ו' תְּרִין וָוִי"ן רְמִיזִין בְּאָת וָא"ו. וְכֻלְּהוּ תְּלָת וָוִין כְּלִילָן בְּצַדִּיק חַי עָלְמִין. דְּהָכֵי סַלְקִין תְּלָת וָוִין כְּחֶשְׁבָּן חַ"י. וְהַאי אִיהוּ וּבְרָכוֹת לְרֹאשׁ צַדִּיק. וְאִלֵּין תְּלָת וָוִין סְגֻלָּה דִּילְהוֹן לְיַחֲדָא שְׂכִינְתָּא עִם קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְהַאי אִיהוּ לְקָרֵב רְחוֹקִים דְּאִנּוּן אוֹרְחִים, דִּבְהוֹן קָפְצָה אַרְעָא לְיַעֲקֹב. דְּאָת ו' דֶּרֶךְ אִיהוּ. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (במדבר כד) דָּרַךְ כּוֹכָב מִיַּעֲקֹב. דֶּרֶךְ הַנָּשֶׂר בַּשָּׁמַיִם. קְפִיצַת הַדֶּרֶךְ שְׂכִינְתָּא. דִּבְאִלֵּין וָוִין קָפְצַת אוֹרְחָא לְגַבֵּי בַּעְלָהּ. וְאִיהוּ יְשִׁישׁ כְּגִבּוֹר לָרוּץ אֹרַח לְגַבָּהּ. וּבְגִינַיְהוּ אִתְּמַר (משלי ג) דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי נֹעַם. וּמִסְטָרָא דְּאָת וָא"ו מִן שֵׁם בֶּן ע"ב עֵבִיד י"ב אוֹרַיְן בְּיַמָּא, דְּאִתְעֲבָרוּ בֵּינַיְהוּ י"ב שְׁבָטִין דְּתִלְתָּ שְׁמָהָן אִנּוּן, בְּוִיסַּע וַיָּבֹא וַיֵּט. וְאִנּוּן וה"ו אנ"י וה"ו. וְרֵישֵׁי תֵּבִין דִּילְהוֹן וָא"ו. יַמָּא בְּאֶמְצָעִיתָא א' אֶלֶף בִּינָה וְתִשְׁכַּח לָהּ. וּבְתַקְפָּא דְּתְרֵין וָוִי"ן אִלֵּין, בָּקַע שִׁמְשָׁא רְקִיעִין וְעָבִיד בָּהוֹן י"ב אוֹרְחִין בָּרְקִיעַ דְּאִתְּמַר בֵּהּ וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם. וְחָמֵשׁ סָרֵי יָ'הּ וְחַד סָרֵי וָ'הּ סַלְקִין חֶשְׁבָּנֵיהוֹן שמ"ו. פָּעַל בְּכ"ח דְּסַלְקִין לְחֶשְׁבַּן שָׁמַיִם לְעֵלָּא י' מִינֵי תִּלִּים דְּכִלִּילָן בְּעֶשֶׂר אַתְוָן דִּשְׁמָא מְפָרֵשׁ וְסַלְקִין מ"ה. וְעִם שמ"ו שס"א. (כ"ל שצ"א) וְהַאי אִיהוּ וְאָמְרוּ לִי מַ"ה שְׁמ"וֹ. כִּי לֹא יִטֹּשׁ ה' אֶת עַמּוֹ בַּעֲבוּר שְׁמוֹ הַגָּדוֹל. דְּלִיג מ'ה מ'ה מִשְׁמוֹ אִשְׁתְּאַר רנ"ו חָסֵר מ"ר אֶחָד שְׁמוֹ לְחֶשְׁבַּן שָׁמַיִם, בֵּהּ אֲמָאָה (ישעיה סג) כִּי יוֹם נָקָם בְּלִבִּ'י כְּחֶשְׁבַּן ד'ם, לְקַיֵּם בֵּהּ כִּי דַּם עֲבָדָיו יִקֹּם. שמ'ו עִם דָּם שָׁמַיִם. חָסֵר חַד לְמ"ה חַד בְּתוֹסֶפֶת א' לְאַחֲזָאָה דְּכֹלָּא חַד. הָא הָכָא רָזָא דִּתְלַת שְׁמָהָן יְהו"ה מְשַׁלְּשִׁים. וּמִתַּמָּן בָּנֵי חַיֵּי וּמְזוֹנֵי. חַיֵּי, וְהָחָכְמָה תְּחַיֶּה בְּעָלֶיהָ. מְזוֹנֵי (תהלים) פּוֹתֵחַ אֶת יָדֶיךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל חַי רָצוֹן. וְאִיהוּ אִמָּא עִלָּאָה. בָּנֶי, כֵּן יָהּ. וְאִיהוּ יָד רָמָה בִּינָה דְּאִתְּוָן דִּילָהּ יה'ו וּמִן יהו' (נר יו"ד) נָפִיק יהו'ה. וּמִן ה' נָפִיק אֱלֹהֵינוּ וּמִן וָא"ו וּמִן יהו'ה דְּאִנּוּן י"ד אַתְוָן, וּרְמִיזִין בְּקְרִיאַת שְׁמַע. דְּתַמָּן יהו'ה אֱלֹהֵינוּ יהו'ה וְכֹלָּא אֶחָד. ה'ה'ה' שְׂכִינְתָּא תַּתָּאָה שְׁלִימוּ דִּתְלַת יְהו"ו יְהו"ו יְהו"ו, דְּרָמִיזוּ דִּילְהוֹן אֶהְיֶ"ה אֶהְיֶ"ה אֶהְיֶ"ה דְּאִתְּמַר לְמֹשֶׁה רְמִיזוּ דִּילְהוֹן בְּקְרָא דָּא, (שמות ג) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה אֶהְיֶ"ה אֲשֶׁר אֶהְיֶ"ה וַיֹּאמֶר כֹּה תֹּאמַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶהְיֶ"ה שְׁלָחַנִי אֲלֵיכֶם. שְׁמָא דְּאִיהוּ י'ו י'ו שִׁית עֶשְׂרָ זְמְנִין י'ו וְשִׁית עֶשְׂרָ זְמְנִין ו'י רְמִיז דִּילְהוֹן בְּאָת א' כְּגַוְנָא דָּא א' רָמִיז יוי דָּא אִיהוּ א ויי וַיְיצָר (חסר כאן).

אַשְׁרֵיו מִי שֶׁלֹּא נוֹטֵל שָׂכָר לְעַצְמוֹ, אֶלָּא שֶׁמְּלַמֵּד הַסְּגֻלּוֹת הַלָּלוּ אֶל הַשְּׂכִינָה, שֶׁאוֹתָן סְגֻלּוֹת הֵן שֶׁל בַּעְלָהּ שֶׁמּוֹרִיד אוֹתָן אֵלֶיהָ. ו'ו'ו' כֶּתֶר תִּפְאֶרֶת יְסוֹד. מִשּׁוּם שֶׁכֶּתֶר הוּא יו"ד שֶׁעוֹלֶה לְחֶשְׁבּוֹן כ', שֶׁשָּׁם

ו'. שְׁתֵּי וָוי"ם רְמוּזוֹת בָּאוֹת וא"ו. וְכָל שְׁלֹשׁ הַוָּוי"ם כְּלוּלוֹת בְּצַדִּיק חַ"י הָעוֹלָמִים, שֶׁכָּךְ עוֹלוֹת שְׁלֹשׁ וָוִים כְּחֻשְׁבּוֹנָן שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה, וְזֶהוּ וּבְרָכוֹת לְרֹאשׁ צַדִּיק. וּשְׁלֹשׁ הַוָּוי"ם הַלָּלוּ, סְגֻלָּתָן לְיַחֵד אֶת הַשְּׁכִינָה עִם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְזֶהוּ לְקָרֵב רְחוֹקִים, שֶׁהֵם אוֹרְחִים, שֶׁבָּהֶם קְפָצָה הָאָרֶץ לְיַעֲקֹב, שֶׁהָאוֹת ו' הִיא דֶּרֶךְ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (במדבר כד) דַּרְכְּךָ כּוֹכָב מִיַּעֲקֹב. דֶּרֶךְ הַנֶּשֶׁר בַּשָּׁמַיִם. קְפִיצַת הַדֶּרֶךְ שְׁכִינָה. שֶׁבַּוָּוי"ם הַלָּלוּ קְפָצָה הַדֶּרֶךְ לְבַעְלָהּ, וְהוּא יְשִׁישׁ כְּגִבּוֹר לָרוּץ אֹרַח אֵלֶיהָ. וּבְגִלְגֻּלָּם נֶאֱמַר (משלי ג) דְּרָכֶיהָ דַּרְכֵי נֹעַם. וּמִצַּד הָאוֹת וא"ו מִן שֵׁם בֵּן שִׁבְעִים וּשְׁתַּיִם עוֹשֶׂה שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה דְּרָכִים בַּיָּם, שֶׁעָבְרוּ בֵּינֵיהֶם שְׁנֵים עָשָׂר שְׁבָטִים, שֶׁשִּׁלְשָׁה שֵׁמוֹת הֵם בַּוַּיִּסַּע וַיָּבֹא וַיֵּט, וְהֵם וה"ו אנ"י וה"ו. וְרָאשֵׁי תֵּבוֹת שֶׁלָּהֶם וא"ו. הַיָּם בָּאֶמְצַע א' אֶלֶף בִּינָה, וְתִמְצָא אוֹתָהּ. וּבַחֹזֶק שֶׁל שְׁתֵּי הַוָּוי"ם הַלָּלוּ בּוֹקֵעַ הַשֶּׁמֶשׁ רְקִיעִים וְעוֹשֶׂה בָהֶם שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה דְּרָכִים בָּרָקִיעַ, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ וְאַתָּה תַּשְׁמִיעַ הַשָּׁמַיִם. וַחֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה י"ה וְאַחַת עֶשְׂרֵה ו"ה עוֹלֶה חֶשְׁבּוֹנָם שֵׁשׁ מֵאוֹת אַרְבָּעִים וְשֵׁשׁ. פַּעַל בְּכ"ח שֶׁעוֹלִים לְחֶשְׁבּוֹן שָׁמַיִם לְמַעְלָה י' מִינֵי תִּלִּים שֶׁכְּלוּלִים בְּעֶשֶׂר אוֹתִיּוֹת הַשֵּׁם הַמְפֹרָשׁ וְעוֹלִים לְמ"ה, וְעִם שמ"ו - שצ"א. וְזֶהוּ וְאָמְרוּ לִי מַ"ה שְּׁמ"וֹ. כִּי לֹא יִטֹּשׁ ה' אֶת עַמּוֹ בַּעֲבוּר שְׁמוֹ הַגָּדוֹל. דִּלֵּג מ"ה מ"ה מִשְׁמוֹ, נִשְׁאַר רנ"ו. חָסֵר מ"ד מִשָּׁמַיִם, נִשְׁאַר שְׁמוֹ, בּוֹ שְׁבוּעָה (ישעיה סג) כִּי יוֹם נָקָם בְּלִבִּי", כְּחֶשְׁבּוֹן דָּ"ם, לְקַיֵּם בּוֹ כִּי דַם עֲבָדָיו יִקֹּם. שמ"ו עִם דָּם - שָׁמַיִם. חָסֵר אֶחָד לְמ"ה וּמ"ה אֶחָד בְּתוֹסֶפֶת א', לְהַרְאוֹת שֶׁהַכֹּל אֶחָד. הֲרֵי כָּאן הַסּוֹד שֶׁל שְׁלֹשָׁה שֵׁמוֹת יה"ו מְשֻׁלָּשִׁים. וּמִשָּׁם בָּנִים חַיִּים וּמְזוֹנוֹת. חַיִּים - הַחָכְמָה תְּחַיֶּה בְּעָלֶיהָ. מְזוֹנוֹת - (תהלים קמה) פּוֹתֵחַ אֶת יָדֶיךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל חַי רָצוֹן, וְהִיא הָאֵם הָעֶלְיוֹנָה. בָּנִים - בֶּן יָ"ה. וְהִיא יָד רָמָה, הַבִּינָה שֶׁאוֹתִיּוֹתֶיהָ יה"ו, וּמִן יו"ד יוֹצֵא יהו"ה. וּמִן ה' יוֹצֵא אֱלֹהֵינוּ. וּמִן וא"ו יהו"ה שֶׁהֵם י"ד אוֹתִיּוֹת, וּרְמוּזוֹת בַּקְּרִיאַת שְׁמַע, שֵׁשֵׁם יהו"ה אֱלֹהֵינוּ יהו"ה, וְהַכֹּל אֶחָד. ה'ה'ה' הַשְּׁכִינָה הַתַּחְתּוֹנָה, שְׁלֵמוּתָם שֶׁל שְׁלֹשָׁה יה"ו יה"ו יה"ו שֶׁרְמִיזָתָם אֶהְיֶ"ה אֶהְיֶ"ה אֶהְיֶ"ה, שֶׁנֶּאֱמַר לְמֹשֶׁה הֶרֶמֶז שֶׁלָּהֶם בַּפְּסוּק הַזֶּה, (שמות ג) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה אֶהְיֶ"ה אֲשֶׁר אֶהְיֶ"ה וַיֹּאמֶר כֹּה תֹאמַר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶהְיֶה שְׁלָחַנִי אֲלֵיכֶם. שֶׁמָּא שֶׁהוּא י"ו י' שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה פְּעָמִים י"ו וְשֵׁשׁ עֶשְׂרֵה פְּעָמִים ו"י, הֲרֶמֶז שֶׁלָּהֶם בָּאוֹת א' כְּמוֹ זֶה א', רוֹמֵז יוּ, זֶהוּ א ויי וַיְיַצֵּר (חסר כאן).

וְעוֹד וְהַמַּשְׁכִּילִים יַזְהִרוּ, אִלֵּין ס' רִבּוֹא מָארֵי מַתְנִיתִין דִּלְעֵלָּא. וְאִלֵּין ס' רִבּוֹא מָארֵי מַתְנִיתִין דִּלְתַתָּא. וְאִלֵּין ס' רִבּוֹא דְּמַלְאָכִין. וְאִלֵּין ס' רִבּוֹא דְּכוֹכְבַיָּא. כֻּלְּהוּ יַזְהִרוּ הַהוּא דְּאִתְמַר פְּנֵי מֹשֶׁה כִּפְנֵי חַמָּה. כֻּלְּהוּ יַזְהִרוּ בְּחִבּוּרָא דָּא. בֵּהּ יַזְהִרוּ בְּמִלּוֹלֵהּ. כֻּלְּהוּ יַזְהִרוּ בִּכְתִיבָתֵהּ. בְּהַאי סִפְרָא כְּזֹהַר הָרָקִיעַ. וְעַל שְׁמֵהּ אִתְקְרֵי סֵפֶר הַזֹּהַר בְּדִיּוּקָנָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, דְּאִיהוּ סֵפֶר דְּזֹהַר דִּילֵהּ מֵאֶמְצָא עִלָּאָה דְּאִיהוּ זֹהַר. וּבֵהּ אוֹקְמוּהּ רַבָּנָן אֵיזֶהוּ חָכָם הַמֵּבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר. וְאִיהוּ זֹהַר דְּנַהֲרָא בְּלֵב דְּרַעְיָא מְהֵימָנָא, זָהֳרָא בְּל"ב אֱלֹהִים דְּעוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית. וְעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא אִתְקְרֵי עִלָּאָה עַל שִׁית רְקִיעִין, תְּלַת מִכָּאן וּתְלַת מִכָּאן, וְאִיהוּ בְּאֶמְצָעִיתָא, רְבִיעָאָה לְכָל תְּלַת וּשְׁבִיעָאָה לְכָל שִׁית. וְעָלֵהּ אִתְמַר (בראשית

א) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָרָקִיעַ שָׁמַיִם, כְּלִיל אֵשׁ וּמַיִם, מַה דְּלָא קָרָא הָכֵי לִשְׁאָר רְקִיעִים אֶלָּא לֵיהּ מַמָּשׁ וְרָעֲיָא מְהֵימָנָא בְּדַיּוֹקְנֵיהּ.

וְעוֹד, וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִרוּ, אֵלּוּ שִׁשִּׁים רִבּוֹא בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה שֶׁלְּמַעְלָה, וְאֵלּוּ שִׁשִּׁים רִבּוֹא בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה שֶׁלְּמַטָּה, וְאֵלּוּ שִׁשִּׁים רִבּוֹא שֶׁל מַלְאָכִים, וְאֵלּוּ שִׁשִּׁים רִבּוֹא שֶׁל כּוֹכָבִים, כֻּלָּם יַזְהִירוּ כְּאוֹתוֹ שֶׁנֶּאֱמַר פְּנֵי מֹשֶׁה כִּפְנֵי חַמָּה. כֻּלָּם יַזְהִירוּ בַּחִבּוּר הַזֶּה. בּוֹ יַזְהִירוּ בְּדִבּוּרוֹ. כֻּלָּם יַזְהִירוּ בִּכְתִיבָתוֹ בַּסֵּפֶר הַזֶּה כְּזֹהַר הָרָקִיעַ. וְעַל שְׁמוֹ נִקְרָא סֵפֶר הַזֹּהַר בְּדִיּוֹקָן שֶׁל הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי, שֶׁהוּא סֵפֶר הַזֹּהַר שֶׁלּוֹ מֵהָאֵם הָעֶלְיוֹנָה שֶׁהִיא זֹהַר, וּבוֹ בֶּאֱרוּ חֲכָמִים, אֵיזֶהוּ חָכָם? הַמֵּבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר. וְהוּא הַזֹּהַר שֶׁמֵּאִיר בְּלֵב הָרוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, זוֹהֵר בְּל"ב אֱלֹהִים שֶׁל מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית. וְהָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי נִקְרָא עֶלְיוֹן עַל שִׁשֶּׁת הָרְקִיעִים, שְׁלֹשָׁה מִכָּאן וּשְׁלֹשָׁה מִכָּאן, וְהוּא בָּאֶמְצַע, רְבִיעִי לְכָל הַשְּׁלֹשָׁה, וּשְׁבִיעִי לְכָל הַשִּׁשָּׁה, וְעָלָיו נֶאֱמַר (בראשית א) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָרָקִיעַ שָׁמָיִם, כּוֹלֵל אֵשׁ וּמַיִם, מַה שֶּׁלֹּא קָרָא כָּךְ לִשְׁאָר הָרְקִיעִים, אֶלָּא לוֹ מַמָּשׁ, וְהָרוֹעֶה הַנֶּאֱמָן בְּדִיּוֹקָנוֹ.

פְּתַח וְאָמַר רִבּוֹן עָלְמִין יְהֵא רַעֲוָא דִּילָךְ לְאַכְלָלָא עִלָּאִין וְתַתָּאִין בְּסִפְרָא דָּא. וּלְאִשְׁתַּכְּחָא כָּל חַד וְחַד בֵּיהּ בֵּין בִּכְתִיבָה בֵּין בְּדִבּוּרָא, בְּחֵילָא דִּשְׁמָךְ יהו"ה וּבְכָל הַוְיָן דְּנָהֲרִין מִנֵּיהּ, וּבְכָל שְׁמָהָן וְכִנּוּיִין דִּילֵהּ דְּכֻלְּהוּ יַזְהִרוּ מִנֵּיהּ. חכי יְהוֹן כֻּלְּהוֹן עִלָּאִין וְתַתָּאִין דְּאִדְכְּרוּן בְּהַאי חִבּוּרָא, זְהִירִין מִשְׁמָךְ וּמֵהַוָּיָן דִּילֵהּ כְּזֹהַר דְּנָהִיר בִּרְקִיעָא. וְהָב רְשׁוּ לְכָל מָאן דְּאַדְכִּיר בְּסִפְרָא דָּא בְּחֵילָא דִּשְׁמָךְ, לְאִזְדַּמְּנָא מִיָּד בֵּיהּ כְּהֲרָף עַיִן לְגַלָּאָה בֵּיהּ כָּל חַד וְחַד מִלִּין יַקִּירִין וְרָזִין גְּנִיזִין, קַמֵּי שְׁכִינְתָּא דְּאִיהִי יְחִידָה בְּגָלוּתָא, לְאַנְהָרָא מִשְׁמָךְ בְּהַאי חִבּוּרָא וּלְאִתְחַבָּרָא עִמָּךְ בְּהַאי חִבּוּרָא, לְאִתְקַשְּׁרָא בֵּיהּ לְגַבָּךְ בַּכַּמָּה קִשּׁוּטִין, לְקַיְּמָם בֵּיהּ (בראשית מ) וּרְאִיתִיהָ לִזְכֹּר בְּרִית עוֹלָם.

פְּתַח וְאָמַר, רִבּוֹן הָעוֹלָמִים, יְהִי רְצוֹנְךָ לְהַכְלִיל עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים בַּסֵּפֶר הַזֶּה וּלְהַמְצִיא כָּל אֶחָד וְאֶחָד בּוֹ, בֵּין בִּכְתִיבָה, בֵּין בְּדִבּוּר, בַּכֹּחַ שֶׁל שִׁמְךָ יהו"ה וּבְכָל הַהֲוָיוֹת שְׁמָאירוֹת מִמֶּנּוּ, וּבְכָל הַשֵּׁמוֹת וְהַכִּנּוּיִים שֶׁלּוֹ, שֶׁכֻּלָּם יַזְהִירוּ מִמֶּנּוּ. יְהִיוּ כָּל הָעֶלְיוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים שֶׁנִּזְכְּרוּ בַּחִבּוּר הַזֶּה זוֹהֲרִים מִשִּׁמְךָ וּמֵהַהֲוָיוֹת שֶׁלּוֹ כְּזֹהַר שֶׁמֵּאִיר בָּרָקִיעַ. וְתֵן רְשׁוּת לְכָל מִי שֶׁאַזְכִּיר בַּסֵּפֶר הַזֶּה בַּכֹּחַ שֶׁל שִׁמְךָ, לְהַזְדַּמֵּן מִיָּד בּוֹ כְּהֶרֶף עַיִן, לְגַלּוֹת בּוֹ כָּל אֶחָד וְאֶחָד דְּבָרִים נִכְבָּדִים וְסוֹדוֹת גְּנוּזִים לִפְנֵי הַשְּׁכִינָה, שֶׁהִיא יְחִידָה בַּגָּלוּת, לְהָאִיר מִשִּׁמְךָ בַּחִבּוּר הַזֶּה וּלְהִתְחַבֵּר עִמְּךָ בַּחִבּוּר הַזֶּה, לְהִתְקַשֵּׁר בּוֹ אֵלֶיךָ בְּכַמָּה קִשּׁוּטִים, לְקַיְּמָם בּוֹ (בראשית ט) וּרְאִיתִיהָ לִזְכֹּר בְּרִית עוֹלָם.

קָם רָעֲיָא מְהֵימָנָא עַל רַגְלוֹי וְאָמַר רַעְיָן קַדִּישִׁין אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב וְאָדָם קַדְמָאָה וְאַהֲרֹן וְדָוִד וּשְׁלֹמֹה. וְאַתְוָן דְּמִיכִין אִתְעֲרוּ לְגַבֵּי שְׁכִינְתָּא דְּאִתְמַר בָּהּ, אֲנִי יְשֵׁנָה בְּגָלוּתָא בְּאֵלֵּין דְּעַבְרִין עַל שְׁסָ"ה פִּקּוּדִין כְּחֻשְׁבַּן יְשֵׁנָ"ה. דְּהָא חֵיוָן בִּישִׁין וְדַבִּין קָא אַתְיָן לְמֵיכַל עָאנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאִתְמַר בְּהוֹן (יחזקאל לד) וְאֶתְּנָה צֹאנִי צֹאן מַרְעִיתִי. דִּכְעָן מָטָא זִמְנָא דְּאִתְמַר בְּהוֹן (ישעיה ט) וַיֹּאכְלוּ אֶת יִשְׂרָאֵל בְּכָל פֶּה. דְּהָא בְּכָל דָּרָא וְדָרָא אַתּוּן סַבְלִין

כַּמָּה דַּחֲקִין בְּגִינַיְהוּ בְּאֹרַח נִסְתָּר. וּבְחֵילָא דְּשֵׁם יהו"ה וּבְכָל הַוָּיָן דִּילֵהּ, וּבְכָל כִּנּוּיִין קַדִּישִׁין וּדְכָיִז דִּילֵהּ, יִתְעָרוּן עִמְכוֹן ס' רִבּוֹא מ"מ ס' רִבּוֹא דְּמַלְאָכִין עִלָּאִין וְתַתָּאִין. וְס' רִבּוֹא נְבִיאִים. לְמֶהֱוֵי כֻּלְּהוֹן אוֹלְפִין זְכוּ עַל יִשְׂרָאֵל, לְשֵׁיזָבָא לוֹן מֵאִלֵּין חֵינוֹן בִּישִׁין, לְמֶהֱוֵי מָחִיל לְהוֹן כָּל חוֹבֵיהוֹן, וּלְמִפְרָק לוֹן וּלְקַיְּם בְּהוֹן מְדַלֵּג עַל הֶהָרִים דְּאִנּוּן קְצִים. אַל תִּתְּנוּ דומי לוֹ עַד יערה לְגַבַּיְהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּרַחֲמֵי. קוּם אֵלָיְהוּ דְּאַנְתְּ דָּלִיג עָלְמָא בְּאַרְבַּע טָסִין לְאִשְׁתַּכְּחָא בְּכָל חַד וְחַד מִיִּשְׂרָאֵל דְּמָקַיְּמִין אוֹת בְּרִית מִילָה. בְּחֵילָא דְּשִׁמָא דיהו"ה וְכָל הַוָּיָן וְכִנּוּיִין דִּילֵהּ, לָא תִּתְעַכֵּב לְנַטָלָא רְשׁוּ מִקּוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְנַחְתָּא לְנַטָרָא מָאנָא. וְתִתְעַטַר בְּכָל שְׁמָהָן דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַגָּנָא בְּהוֹן עִלָּהוּ, וּלְנַחְתָּא בְּהַאי חְבוּרָא לְגַלָּאָה בֵּהּ רָזִין טְמִירִין קַמֵּי שְׁכִינְתָּא, לְאַנְהָרָא לֵהּ בְּרָזָא דְּאוֹרַיְתָא, דְּאִיהוּ כְּחֲשְׁבָּן ר"ז, דְּבֵהּ וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִרוּ כְּזֹהַר הָרָקִיעַ, כְּזֹהַר דְּבֵהּ כ"ו ר"ז כ"ה אַתָּוָן דְּיִחוּדָא. וּבֵהּ ז' דְּאִיהוּ אֶחָד. וְיקוּמוּן עִמָּךְ בּוּצִינָא קַדִּישָׁא וְשִׁית חַבְרוֹי דְּאִתְנְשׁוּ בְּקַדְמִיתָא בְּהַאי זֹהַר, לְחַדָּשָׁא בֵּהּ מִלִּין כַּד בְּקַדְמִיתָא דְּעָלַיְהוּ שְׁכִינְתָּא נַהֲרָא מִז' רְקִיעִין, וּבְהוֹן נַהֲרָא מִז' אַרְעִין דְּאָמַר עָלַיְהוּ דָּוִד (תהלים קטז) אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי ה' בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים. קוּם רִבִּי שִׁמְעוֹן אַפְתַּח מִלִּין קַמֵּי שְׁכִינְתָּא. פָּתַח וְאָמַר וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִרוּ כְּזֹהַר הָרָקִיעַ וּמִצַּדִּיקֵי הָרַבִּים כַּכּוֹכָבִים לְעוֹלָם וָעֶד. וְהַמַּשְׂכִּילִים אִלֵּין רִבִּי שִׁמְעוֹן וְכוּ' כַּכָּתוּב בַּדָּפוּס בְּתִקּוּנִים רֵישׁ דַּף א'.

קָם הָרוֹעֶה הַנֶּאֱמָן עַל רַגְלָיו וְאָמַר, רוֹעִים קְדוֹשִׁים, אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב וְאָדָם הָרִאשׁוֹן וְאַהֲרֹן וְדָוִד וּשְׁלֹמֹה. לָמָּה אַתֶּם יְשֵׁנִים? הִתְעוֹרְרוּ לַשְּׁכִינָה שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ אֲנִי יְשֵׁנָה בַּגְּלוּת. בְּאֵלּוּ שָׁעוֹבְרִים עַל שֹׁלֶשׁ מֵאוֹת שִׁשִּׁים וְחֲמֵשׁ מִצְווֹת כְּחֶשְׁבּוֹן יְשֵׁנָ"ה. שֶׁהֲרֵי חַיּוֹת רָעוֹת וְדַבִּים בָּאִים לֶאֱכֹל אֶת צֹאנוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (יחזקאל לד) וְאַתֶּן צֹאנִי צֹאן מַרְעִיתִי, שֶׁכָּעֵת הִגִּיעַ זְמַן שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (ישעיה ט) וַיֹּאכְלוּ אֶת יִשְׂרָאֵל בְּכָל פֶּה. שֶׁהֲרֵי בְּכָל דּוֹר וָדוֹר אַתֶּם סוֹבְלִים כַּמָּה דְּחָקִים בְּשָׁבִילָם בְּדֶרֶךְ נִסְתָּר. וּבַכֹּחַ שֶׁל הַשֵּׁם יהו"ה וּבְכָל הַהֲוָיוֹת שֶׁלּוֹ, וּבְכָל הַכִּנּוּיִים הַקְּדוֹשִׁים וְהַטְּהוֹרִים שֶׁלּוֹ, יִתְעוֹרְרוּ עִמָּכֶם שִׁשִּׁים רִבּוֹא בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, שִׁשִּׁים רִבּוֹא מַלְאָכִים עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, וְשִׁשִּׁים רִבּוֹא נְבִיאִים, שֶׁכֻּלָּם יִהְיוּ מְלַמְּדִים זְכוּת עַל יִשְׂרָאֵל לְהַצִּילָם מִן הַחַיּוֹת הָרָעוֹת הַלָּלוּ, שֶׁיִּמְחַל לָהֶם אֶת כָּל חֲטָאֵיהֶם, וְלִגְאֹל אוֹתָם וּלְקַיֵּם בָּהֶם מְדַלֵּג עַל הֶהָרִים, שֶׁהֵם הַקְּצִים. אַל תִּתְּנוּ דֳמִי לוֹ עַד שֶׁיִּתְעוֹרֵר אֲלֵיהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּרַחֲמִים. קוּם אֵלִיָּהוּ, שֶׁאַתָּה מְדַלֵּג אֶת הָעוֹלָם בְּאַרְבַּע טִיסוֹת לְהַמְצֹא עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁמְּקַיְּמִים אוֹת בְּרִית מִילָה. בְּכֹחַ הַשֵּׁם יהו"ה וְכָל הַהֲוָיוֹת וְהַכִּנּוּיִים שֶׁלּוֹ, אַל תִּתְעַכֵּב לִטֹּל רְשׁוּת מֵהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לָרֶדֶת וְלִשְׁמֹר אֶת הַצֹּאן. וְתִתְעַטֵּר בְּכָל הַשֵּׁמוֹת שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהָגֵן בָּהֶם עֲלֵיהֶם, וְלָרֶדֶת בַּחִבּוּר הַזֶּה לְגַלּוֹת בּוֹ סוֹדוֹת נִסְתָּרִים לִפְנֵי הַשְּׁכִינָה, לְהָאִיר לֵהּ בְּסוֹד הַתּוֹרָה, שֶׁהוּא כְּחֶשְׁבּוֹן ר"ז, שֶׁבּוֹ

וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִרוּ. וְהַמַּשְׂכִּילִים לְאַפִּיקוּ דְּאַתְוָן דְּאִתְמְשַׁח בְּמִשְׁחָתָא, רֵישָׁא וְגוּפָא וְשׁוּלֵי דְּזַנְבֵי טוּרְיהוֹן יָתְבֵי בְּנוּפָא בְּלָא רוּחָא. נַפְשָׁא בְּסָכְלְתָנוּ דגשא וְרַפְיָא, זִמְנִין לָקְבְלֵהּ

רוּחָא. רוּחָא נְקוּדֵי דְּאִתְתַּחְמָן בְּתְחוּמֵי הוֹן, לְאָחֵיָא גּוּפָא וּלְמֵיקָם לֵהּ עַל רַגְלַיָּא לְאַעֲנָאָה בְּאוֹרְחָא. וְלָא יָדְעֵי לְמֵיהַךְ לִימִינָא וְלִשְׂמָאלָא לְקַמָּא וְלַאֲחוֹרָא. יַזְהִרוּ כְּזוֹהֲרָא דְּנִשְׁמָתָא אִנּוּן תְּנוּעֵי לְמֵילַךְ אוֹרְחָא לִימִינָא וְלִשְׂמָאלָא, וּלְמֵיהַךְ בְּאֹרַח קְשׁוֹט דְּלָא יִסְטוּן מִנֵּהּ. כְּזוֹהַר הָרָקִיעַ דְּאִיהוּ כְּגַלְיָדָא תַּקִּיפָא דְּעַל גַּבֵּי חֵיוָתָא, בְּשִׁעוּרָא סָתִים וּלְתַתָּא בְּרָזָא דְּמִשְׁחָתָא דְּבוּצִינָא. וּמַצְדִּיקֵי הָרַבִּים דְּאִיהוּ אִנּוּן פְּסִיקֵי תְּנוּעֵי דְּאִנּוּן מַצְדִּיקֵי הָרַבִּים קָאִים וְלָא לְכִלָּא. כַּכּוֹכָבִים ז' דְּנָהֲרִין וְנָטְלִין לְאַעֲנָאָה עָלְמָא, מִנְּהוֹן לִימִינָא וּמִנְּהוֹן לִשְׂמָאלָא. זַנְבֵי שׁוּלֵיהוֹן כְּשׁוּלֵי קְדָרָה דְּקַיְמָא עַל נוּרָא דְּלָא אֲכָלָא, וְהִיא אֶשָּׁא דְּאַסְנָא דְּאִתְחֲזֵי וְלָא אֲכָלָה. אִית אֶשָּׁא סָבִיל אֶשָּׁא, וְאִית אֶשָּׁא אֲכָלָה אֶשָּׁא. ז' נָטְלֵי וְז' קַיְמֵי. תְּמִינָאָה אִתְחֲזֵי בְּהוּ. תְּשִׁיעָאָה נָטִיל לוֹן.

וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִרוּ כְּזוֹהַר הָרָקִיעַ, כַּזֹּהַר שֶׁבּוֹ כ"ו ר"ז כ"ה אוֹתִיּוֹת הַיִּחוּד, וּבוֹ ז"ו שֶׁהוּא אֶחָד. וְיָקוּמוּ עִמָּךְ הַמְנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה וְשִׁשָּׁת חֲבֵרֶיהָ שֶׁנִּשְׁכְּחוּ בְּרֹאשׁוֹנָה בְּזֹהַר הַזֶּה, לְחַדֵּשׁ בּוֹ דְּבָרִים כְּבָרִאשׁוֹנָה, שֶׁעֲלֵיהֶם הַשְּׂכִינָה מְאִירָה מִשְּׁבָעָה רְקִיעִים, וּבָהֶם מְאִירָה מִשְּׁבַע אֲרָצוֹת שֶׁאָמַר עֲלֵיהֶם דָּוִד (תהלים קטז) אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי ה' בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים. (קום רבי שמעון ופתחדברים לפני השכינה. פתח ואמר, והמשכלים יזהרו כזהר הרקיע ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד. והמשכלים, אלו רבי שמעון וכו', ככתוב בדפוס בתקונים ראש דף א'). וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִרוּ. וְהַמַּשְׂכִּילִים לְהוֹצָאַת הָאוֹתִיּוֹת שֶׁנִּמְשְׁחוּ בְּשֶׁמֶן, הָרֹאשׁ וְהַגּוּף וְהַשּׁוּלַיִם שֶׁל זַנְבוֹת הֶהָרִים יוֹשְׁבִים כְּגוּף בְּלִי רוּחַ. הַנֶּפֶשׁ בְּהַשְׂכֵּל דְּגוּשָׁה וּרְפוּיָה, לִפְעָמִים כְּנֶגֶד הָרוּחַ. הָרוּחַ, נְקֻדּוֹת שֶׁמִּתָּחֲמוֹת בְּתְחוּמֵיהֶן, לְהַחֲיוֹת הַגּוּף וּלְהַעֲמִידוֹ עַל רַגְלָיו לְהֵעָנוֹת בַּדֶּרֶךְ, וְלֹא יוֹדְעִים לָלֶכֶת לְיָמִין וְלִשְׂמֹאל, לְפָנִים וּלְאָחוֹר. יַזְהִירוּ כְּזֹהַר הַנִּשְׁמָה אוֹתָן הַתְּנוּעוֹת לָלֶכֶת הַדֶּרֶךְ לְיָמִין וְלִשְׂמֹאל וְלָלֶכֶת בְּדֶרֶךְ אֱמֶת שֶׁלֹּא יִסְטוּ מִמֶּנָּה. כְּזֹהַר הָרָקִיעַ, שֶׁהוּא כְּמוֹ הַקְּפָאוֹן הֶחָזָק שֶׁעַל גַּב הַחַיּוֹת, בְּשִׁעוּר נָסְתָּר וּלְמַטָּה בְּסוֹד הַמְּדִידָה שֶׁל הַמָּאוֹר. וּמַצְדִּיקֵי הָרַבִּים, שֶׁהוּא אוֹתָם הַפְּסִיקִים, תְּנוּעוֹת, שֶׁהֵם מַצְדִּיקֵי הָרַבִּים וְלֹא לְכַל. כַּכּוֹכָבִים, הַשְּׂבָעָה שֶׁמְּאִירִים וְנוֹסְעִים לְהוֹרוֹת בָּעוֹלָם, מֵהֶם לִימִין וּמֵהֶם לִשְׂמֹאל. זַנְבוֹת שׁוּלֵיהֶם כְּשׁוּלֵי קְדָרָה שֶׁעוֹמֶדֶת עַל הָאֵשׁ שֶׁאֵינָהּ שׁוֹרֶפֶת, וְהִיא הָאֵשׁ שֶׁל הַסְּנֶה שֶׁנִּרְאֵית וְלֹא שׁוֹרֶפֶת. יֵשׁ אֵשׁ סוֹבֶלֶת אֵשׁ, וְיֵשׁ אֵשׁ אוֹכֶלֶת אֵשׁ. שִׁבְעָה נוֹסְעִים וְשִׁבְעָה עוֹמְדִים. הַשְּׁמִינִי נִרְאֶה בָּהֶם, וְהַתְּשִׁיעִי מַסִּיעַ אוֹתָם.

וְהַמַּשְׂכִּילִים עֶשֶׂר נְקוּדִין דְּקַיְמִין לְאַעֲנָאָה, ה' מִימִינָא וְה' מִשְּׂמָאלָא אוֹרְחָא דְּאִלֵּין לְקַבֵּל אִלֵּין. חֲמֵשׁ אִנּוּן רַבְרְבִין בְּהַהוּא גַּוְנָא זְעִירִין. א א א א יְמִינָא. א א א א שְׂמָאלָא. (כ"ל בחיריק והם ה' נקדות קטנות) שְׂמָאלָא. אִתְכְּלִלוּ אִלֵּין בְּאִלֵּין לְאַעֲנָאָה גּוּפָא. חֲמֵשׁ מִשְּׂמָאלָא נָפֶשׁ. חֲמֵשׁ מִימִינָא רוּחַ. וְאִנּוּן חֲמֵשׁ גּוֹ חֲמֵשׁ. תְּרֵין טְמִירִין וְלָא אִתְגַּלְיָין. שַׁרְיָא לְאַעֲנָאָה נְקֻדָּה דְּאַבְרָהָם אָ כְּלָלָא דְּכֹלָּא. הַאי נְקֻדָּה דְּאַבְרָהָם מְשִׁיךְ אִנּוּן טְמִירִין וְכָלִיל לוֹן. בְּגִין כָּל אִנּוּן דְּלְתַתָּא עָאלִין בֵּהּ. וְדָא נְקֻדָּה דְּנָהִיר מִסַּיְפֵי עָלְמָא עַד סַיְפֵי עָלְמָא. אָ רָזָא דִּשְׁמָא גְּלִיפָא. מָשִׁיךְ בּוּצִינָא וְרִשִּׁים נְקוּדָה חֲשׁוֹכָא בְּלָא נְהִירוּ כְּלָל. וְדָא נְקֻדָּה דְּיִצְחָק. אַ דָּא אִקְרֵי שֵׁבָט

לְגוֹ חֲסַר לֵב. מְגַלֶּה עֲמֻקוֹת מִנִּי חֹשֶׁךְ. וּבְגִין כָּךְ סָלִיק כִּשְׁמָא. נְקֻדָּה דְּיַעֲקֹב לָא מָשְׁכָא בֵּהּ בּוּצִינָא אָחִיד לְתָרִין סִטְרִין, וְאִיהוּ לָא אִתְחֲזֵי. א יוֹמָא תְּלִיתָאָה דִּבְרֵאשִׁית כִּי טוֹב כִּי טוֹב תְּרֵי זִמְנֵי, אִיהוּ גְּנִיז דְּלָא יְדִיעַ בְּגַוְונֵיהוּ, בּוּצִינָא לָא מְשַׁיְּךְ בֵּהּ כְּלָל. אִיהוּ טְמִיר וְגָנִיז וְלָא אִתְחֲזֵי. עֲרָבוֹת אַגְּנִיז בַּתְרֵיהוּ לְאַתְקַנָּא בֵּהּ סָתִים מִכֹּלָּא. וּבְגִין דְּטָמִיר וְסָתִים עֲלֵהּ דְּלָא יְדִיעַ כְּלָל כֹּלָּא גְּנִיז. קַרְקַע עֲרָבוֹת אִתְחֲזֵי, וְאַף עַל גַּב דְּסָתִים אִיהוּ. אֶ נְקֻדָּה דְּתַלְיָא תְּחוֹת תְּרֵין אִיהִי קַרְקַע עֲרָבוֹת. עֲרָבוֹת הוּא גְּנִיז וְסָתִים עֲלֵהּ דְּלָא אִתְיְדִיעַ בֵּין תְּרֵין לְבָתַר דְּרָכִיב בֵּהּ הַהוּא טְמִירָא דְּכֹלָּא, אַפִּיק לֵהּ שַׁלִּיט קַרְקַע עֲרָבוֹת כֹּלָּא.

וְהַמַּשְׂכִּילִים, עֶשֶׂר נְקֻדּוֹת שֶׁעוֹמְדוֹת לְהִנָּהִיג, ה' מִימִין וה' מִשְּׂמֹאל, הַדֶּרֶךְ שֶׁל אֱלֶה כְּנֶגֶד אֵלֶּה. חֲמֵשׁ הֵם גְּדוֹלִים בְּאוֹתוֹ הַגָּוֶן קְטַנִּים. אָ אֵ א א אִ בְּיָמִין. אַ אָ אֶ אֵ אִ (כ"ל בחיריק והם ה' נקדות קטנות) בְּשְׂמֹאל. נִכְלָלִים אֵלּוּ עִם אֵלּוּ לְהַנְהִיג הַגּוּף. חֲמֵשׁ מִשְּׂמֹאל נֶפֶשׁ, וְחֲמֵשׁ מִיָּמִין רוּחַ. וְהֵם חֲמֵשׁ בְּתוֹךְ חֲמֵשׁ. שְׁתַּיִם נִסְתָּרִים וְלֹא גְלוּיִים, תְּחִלַּת הַהַנְהָגָה הַנְּקוּד שֶׁל אַבְרָהָם אָ הַכְּלָל שֶׁל הַכֹּל. הַנְּקֻדָּה הַזּוֹ שֶׁל אַבְרָהָם מוֹשֶׁכֶת אוֹתָם הַנִּסְתָּרִים וְכוֹלֶלֶת אוֹתָם, מִשּׁוּם שֶׁכָּל אֵלּוּ שֶׁלְּמַטָּה נִכְנָסִים בָּהּ, וְזוֹ הַנְּקֻדָּה שֶׁמְּאִירָה מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹף הָעוֹלָם. אָ סוֹד הַשֵּׁם הֶחָקוּק. מוֹשֵׁךְ מֵאוֹר וְרוֹשֵׁם נְקֻדָּה חֲשׁוּכָה בְּלִי אוֹר כְּלָל. וְזוֹ הַנְּקֻדָּה שֶׁל יִצְחָק. אַ זוֹ נִקְרֵאת שַׁבָּט לְתוֹךְ חֲסַר לֵב. מְגַלֶּה עֲמֻקוֹת מִנִּי חֹשֶׁךְ. וּמְשׁוּם כָּךְ עוֹלֶה בַּשֵּׁם. הַנְּקֻדָּה שֶׁל יַעֲקֹב לֹא מוֹשֶׁכֶת בּוֹ מֵאוֹר אֶחָד לִשְׁנֵי צְדָדִים, וְהוּא לֹא נִרְאֶה. אֵ יוֹם הַשְּׁלִישִׁי שֶׁל בְּרֵאשִׁית, כִּי טוֹב כִּי טוֹב פַּעֲמַיִם, הוּא גָּנוּז וְלֹא יָדוּעַ בְּתוֹכָם. הַמֵּאוֹר לֹא מוֹשֵׁךְ בּוֹ כְּלָל. הוּא טָמִיר וְגָנוּז וְלֹא נִרְאֶה. עֲרָבוֹת נִגְנָז אֲחֲרֵיהֶם לְהַתְקִין בּוֹ אֶת הַנִּסְתָּר מֵהַכֹּל. וּמְשׁוּם שֶׁטָּמִיר וְנִסְתָּר עֲלֵיהוּ שֶׁאֵינוֹ יָדוּעַ כְּלָל, הַכֹּל גָּנוּז. קַרְקַע עֲרָבוֹת נִרְאֶה, וְאַף עַל גַּב שֶׁהוּא נִסְתָּר. אֶ הַנְּקֻדָּה שֶׁתְּלוּיָה תַּחַת הַשְּׁנַיִם, הִיא קַרְקַע עֲרָבוֹת. עֲרָבוֹת, הוּא גָּנוּז וְנִסְתָּר שֶׁלֹּא נוֹדָע בֵּין הַשְּׁנַיִם לְאַחַר שֶׁרוֹכֵב בּוֹ אוֹתוֹ הַטָּמִיר שֶׁל הַכֹּל, מוֹצִיא אוֹתוֹ וְשׁוֹלֵט בְּקַרְקַע עֲרָבוֹת הַכֹּל.

וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִרוּ. וְהַמַּשְׂכִּילִים כד"א (משלי טז) מַשְׂכִּיל עַל דָּבָר יִמְצָא טוֹב. הָיְינוּ יַזְהִרוּ כְּזֹהַר הָרָקִיעַ. כְּזֹהַר זֹהַר זֶהֱרָא דְּזֶהֱרִין בְּסִלְיקוּ, זוֹהֲרָא זְהִיר וְאַנְהִיר וְאַדְלִיק נָצִיץ לְכַמָּה סִטְרִין זְהִירִין. זֹהַר סָלִיק וְנָחִית זֹהַר נָצִיץ לְכָל עֵיבָר. זֹהַר נָגִיד וְנָפִיק. זֹהַר דְּלָא פָּסִיק לְעָלְמִין. זֹהַר דְּעָבִיד תּוּלְדִין. זֹהַר זֶהֱרָא דְּתָמִיר וְגָנִיז נְצִיצוּ דְּכָל נְצִיצוּ. דַּרְגִּין כֹּלָּא בֵּהּ נָפִיק וְטָמִיר, סָתִים וְגַלְיָא, חֲזֵי וְלָא חֲזֵי, סֵיפְתָּא בְּעִקּוּרָא מַבּוּעָא דְּבֵירָא, נָפִיק בִּימָמָא וְטָמִיר בְּלֵילְיָא. אִשְׁתַּעֲשַׁע בְּפַלְגוּ דְּלֵילְיָא תּוֹלָדִין דְּאַפִּיק. זֹהַר דְּזָהִיר וְאַנְהִיר לְכֹלָּא כְּלָלָא דְּאוֹרַיְתָא, וְדָא אִיהוּ זֹהַר הָרָקִיעַ. הָרָקִיעַ דְּבֵהּ תַּלְיָן שְׁמָשָׁא וְסִיהֲרָא כּוֹכְבַיָּא וּמַזָּלֵי, דָּא אִקְרֵי זֶהֱרָא דְּאַסְפַּקְלַרְיָא דְּנַהֲרָא, דְּלֹא זָכָה בֵּהּ בַּר נָשׁ, בַּר רַעְיָא מְהֵימָנָא דְּכָל בֵּיתָא, דְּלָא אַנְהִיר סִיהֲרָא אַסְפַּקְלַרְיָא דְּלָא נַהֲרָא בַּר מִנֵּהּ דְּזָכָה בְּאַסְפַּקְלַרְיָא דְּנַהֲרָא. זֹהַר הָרָקִיעַ סָתִים עִלָּאָה דְּנָהִיר וְלָא יְדִיעַ, אַדְלִיק וְלָא אִתְחֲזֵי, וּמָאן דְּנָטִיל לָא יָדַע מֵאַן נָטִיל. סְתִימוּ דְּיֵלֵהּ סָתִים (נ"א טמיר) וְגָנִיז שְׁבָטָא דְּיוֹסֵף צַדִּיקָא סָתִים בְּד' גְּוָונִין, זֹהַר דְּנָצִיץ בְּתַרְיסַר חֵיוָן

זְוִין, וּנְהוֹרִין נַצְצִין מִנֵּהּ תְּלֵיסַר אִנּוּן בְּרָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא וְגוֹ רָזָא דְּאֵין סוֹף. אֵין סוֹף דְּלֵית שִׁיעוּרָא. תֵּשַׁע נְקוּדִין בְּאוֹרַיְתָא נָפְקִין אִתְפַּלְגִין בְּאַתְוָן. אַתְוָן בְּהוֹן נָטְלִין מַטְלָנִין דַּקִיקִין בְּרָזִין פַּלְגִין. אִלֵּין ט' שַׁלִּיטִין עַל אַתְוָן אָתְוָן מִנְּהוֹן אִתְפְּשָׁטוּ. אִשְׁתְּאָרוּ נְקוּדִין לְאַעֲנָאָה לוֹן. לָא נָטְלִין בַּר כַּד אִנּוּן נָפְקִין, אִלֵּין אִקָּרוֹן אֵין סוֹף. כֵּלְהוּ אַתְוָן מַטְלָנִין בְּאֵין סוֹף. כְּמָא דְּאִנּוּן נָטְלִין לוֹן, הָכֵי נָטְלִין אִלֵּין סְתִימִין אַתְוָן גַּלְיָן קְלִין דְּקִלְיָא, אִשְׁתְּנִין מִגּוֹ נְקֻדָּה חֲדָא דְּנָפְקָא מֵאִלֵּין נְקוּדִין, דְּאִקְרוֹן אֵין סוֹף. וּמַהַהִיא נְקֻדָּה אַתְוָן אִתְפְּשָׁטוּ כֻּלְהוּ.

וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִרוּ. וְהַמַּשְׂכִּילִים כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (משלי טז) מַשְׂכִּיל עַל דָּבָר יִמְצָא טוֹב, הַיְנוּ יַזְהִרוּ כְּזֹהַר הָרָקִיעַ. כְּזֹהַר, זֹהַר שֶׁזּוֹהֵר שֶׁל זְהָרִים בַּעֲלִיָּה. הַזֹּהַר זוֹהֵר וּמֵאִיר וּמַדְלִיק, נוֹצֵץ לְכַמָּה צְדָדִים זוֹהֲרִים. זֹהַר עוֹלֶה וְיוֹרֵד. זֹהַר נוֹצֵץ לְכָל עֵבֶר. זֹהַר שׁוֹפֵעַ וְיוֹצֵא. זֹהַר שֶׁאֵינוֹ פוֹסֵק לְעוֹלָמִים. זֹהַר שֶׁעוֹשֶׂה תּוֹלָדוֹת. זֹהַר זוֹהֵר שֶׁטָּמִיר וְנִגְנוּז, נִיצוֹץ שֶׁל כָּל נִיצוֹץ. כָּל הַדְּרָגוֹת בּוֹ יוֹצֵא וְטָמִיר, נִסְתָּר וְנֶעְלָם, רוֹאֶה וְלֹא רוֹאֶה, מְשָׁקָל בְּעָקוּר מִבּוֹעַ הַבְּאֵר, יוֹצֵא בַּיּוֹם וְטָמִיר בַּלַּיְלָה. מִשְׁתַּעֲשֵׁעַ בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה בַּתּוֹלָדוֹת שֶׁהוֹצִיא. הַזֹּהַר שֶׁזּוֹהֵר וּמֵאִיר לַכֹּל, הַכְּלָל שֶׁל הַתּוֹרָה, וְזֶהוּ זֹהַר הָרָקִיעַ. הָרָקִיעַ שֶׁבּוֹ תְּלוּיִים הַשֶּׁמֶשׁ וְהַלְּבָנָה, כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת. זֶה נִקְרָא הַזֹּהַר שֶׁל הָאַסְפַּקְלַרְיָה שֶׁמְּאִירָה, שֶׁלֹּא זָכָה בּוֹ אִישׁ פָּרָט לְרוֹעֶה הַנֶּאֱמָן שֶׁל כָּל הַבַּיִת, שֶׁאֵין מְאִירָה הַלְּבָנָה אִם הָאַסְפַּקְלַרְיָה שֶׁלֹּא מְאִירָה, רַק מִמֶּנּוּ, שֶׁזָּכָה לְאַסְפַּקְלַרְיָה שֶׁמְּאִירָה. זֹהַר הָרָקִיעַ, הַנִּסְתָּר הָעֶלְיוֹן, שֶׁמְּאִיר וְאֵינוֹ יָדוּעַ, מַדְלִיק וְלֹא נִרְאֶה, וּמִי שֶׁנּוֹטֵל אֵינוֹ יוֹדֵעַ מִמִּי נוֹטֵל. הַסֵּתֶר שֶׁלּוֹ נִסְתָּר וְגָנוּז, שִׁבְטוֹ שֶׁל יוֹסֵף הַצַּדִּיק נִסְתָּר בְּאַרְבָּעָה גְּנָנִים. הַזֹּהַר שֶׁנּוֹצֵץ בִּשְׁתֵּים עֶשְׂרֵה חַיּוֹת, זִיוִים וְאוֹרוֹת נוֹצְצִים מִמֶּנּוּ, שֶׁלֹּשׁ עֶשְׂרֵה הֵם בְּסוֹד הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, וְתוֹךְ סוֹד הָאֵין סוֹף. הָאֵין סוֹף שֶׁאֵין לוֹ שִׁעוּר. תֵּשַׁע נְקֻדּוֹת בַּתּוֹרָה יוֹצְאִים וּמִתְחַלְּקִים בְּאוֹתִיּוֹת. הָאוֹתִיּוֹת בָּהֶם נוֹסְעִים מַסָּעוֹת קְטַנִּים בְּסוֹדוֹת חֲלוּקִים. אֵלּוּ הַתֵּשַׁע שׁוֹלְטִים עַל הָאוֹתִיּוֹת, הָאוֹתִיּוֹת מִתְפַּשְׁטוֹת מֵהֶם. נִשְׁאֲרוּ הַנְּקֻדּוֹת לְהַנְהִיג אוֹתָם. לֹא נוֹסְעִים רַק כְּשֶׁהֵם יוֹצְאִים, אֵלּוּ נִקְרָאוּ אֵין סוֹף. כָּל הָאוֹתִיּוֹת מַסָּעוֹתֵיהֶן בְּאֵין סוֹף. כְּמוֹ שֶׁהֵם נוֹשְׂאִים אוֹתָם, כָּךְ נוֹשְׂאִים אֵלּוּ הַנִּסְתָּרִים אוֹתִיּוֹת מְגֻלּוֹת קוֹלוֹת שֶׁל קוֹלוֹת, מִשְׁתַּנִּים מִתּוֹךְ נְקֻדָּה אַחַת שֶׁיּוֹצֵאת מֵהַנְּקֻדּוֹת הַלָּלוּ שֶׁנִּקְרָאִים אֵין סוֹף. וּמֵאוֹתָהּ הַנְּקֻדָּה כָּל הָאוֹתִיּוֹת הִתְפַּשְׁטוּ.

לְבָתַר אִלֵּין נְקוּדִין אִסְתִּימוּ בְּגוֹ סְתִימוּ, וְנָטְלֵי לוֹן בְּכָל מַטְלָנִין. מֵאֵין סוֹף נָפְקָא בּוּצִינָא דְּקַרְדִּינוּתָא, לְאַעְטָרָא לְכֹלָּא, לְאַנְהָגָא לִימָא רַבָּא דְּלָא יִפּוּק מִשִּׁעוּרָא לְבַר. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (איוב לח) עַד פֹּה תָּבֹא וְלֹא תוֹסִיף וּפֹה יָשִׁית בְּגָאוֹן גַּלֶּיךָ. פ"ה שִׁיעוּרָא דְּבוּצִינָא פ' תְּמָנְיָן מַטְלָנִין, מִגּוֹ שֵׁירוּתָא דְּעִגּוּלָא גּוֹ עוּמְקָא. כ' עִגּוּלָא. עוּמְקָא דְּאָעִיל לְגוֹ בֵּהַהוּא עִגּוּלָא ו' בְּדִיּוֹקְנָא דְּהַאי כ"ו, וְהַאי פ' עִידּוּלָא וְעוּמְקָא. רְבוּעָא גּוֹ חַמְשִׁין מַטְלָנִין ה' רְבוּעָא גּוֹ מְשָׁחְתָּא ו' כְּדִיקְנָא דְּאָעִיל בְּעִגּוּלָא הַהוּא דִּיוֹקְנָא מַמָּשׁ אָעִיל בְּרִבּוּעָא. בּוּצִינָא דְּקַרְדִּינוּתָא אִתְפְּשַׁט בְּכָל אִנּוּן קִשְׁרִין וְסִימָנֵהוֹן חו"ל. ח' לְעֵלָּא, ו' בְּאֶמְצַע, ל' בְּכֻלְּהוּ כַּד אִתְפַּשְׁטַת בּוּצִינָא, כָּל חַד וְחַד עָבִיד תְּחוּמָא לְתַבְרָא גְּלוּפִי דְּיַמָּא. שָׁרָאן גַּלְיָן וְסַלְקִין רַגְזִין, נָפְקָא ח' קִשְׁרָא בְּרָזוֹי וּבָטַשׁ לוֹן וְרָשִׁים בְּמִשְׁחָתָא וְאַהַדְרוּ גַּלְיָן. לְסָטָר מִזְרָח שָׁרָאן גַּלְיָן

לְסָטַר צָפוֹן רָגְזִין וְסָלְקִין וְרָעֲשִׁין וְנָפְקָא רָזָא דְּקִשְׁרָא ו' בְּכָל אִנּוּן רְשִׁימִין, וּבָטַשׁ לוֹן רָשִׁים בִּרְשִׁימוּ גּוֹ מִשְׁחָתָא וְאַהְדְּרוּ גַּלְיָן. לְסָטַר דָּרוֹם שָׂרָאן גַּלְיָן וְסָלְקִין וְרָגְזִין וְרָעֲשִׁין סַלְקִין וְנַחֲתִין. נָפְקָא ל' קִשְׁרָא דְּאִתְעֲבִיד בְּכֻלְּהוּ קִשְׁרִין מְגַדְּלָא בְּשׁוּרוֹי, מַקְפָן בְּעַבְרִין ורשין וְרָשִׁים בִּתְחוּמָא, וְגַלְיָן אַהְדְּרוּ לְסָטַר צָפוֹן לְסָטַר מִזְרָח לְסָטַר דָּרוֹם, וְאִתְבָּרוּ וְאִשְׁתְּכַךְ רֻגְזָא. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (ירמיה ה) אֲשֶׁר שַׂמְתִּי חוֹל גְּבוּל לַיָּם. ח"ל סַלְקִין בָּאֲוִירָא אִתְעָרְבוּ באתון, וְאִתּוּן שָׂרָאן עִלּוֹן לְנָפְקָא בְּהוֹן קַלִּין דְּקַלְיָא, וְאִלֵּין אִנּוּן תְּחוּמָא לְשַׁכְלוּלָא דְּרָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא. וְאִלֵּין חֵי"ך וְלִישָׁ"ן וּמַגְדְּלָא דְּשִׁנַּיִן, עַל אִלֵּין שַׁרְיָאן כֹּלָּא. וְאִלֵּין אִנּוּן דְּאִתְכַּפְיָן בְּקַלָּא דְּנִימָאָה, וּבְקַלָּא דְּאִשְׁתְּמַע וּבְמִלּוֹלָא. וְאִלֵּין אִנּוּן תְּחוּמָא לְאִלֵּין. אִלֵּין מַשְׁנְיָן לְכִתְרָא קַדְמָאָה דַּהֲוָה בְּסִתְימוּ.

אַחַר כָּךְ אֵלּוּ הַנְּקֻדּוֹת מִסְתַּתְּרוֹת בְּתוֹךְ הַסֵּתֶר, וְנוֹטְלִים אוֹתָם בְּכָל הַמַּסָּעוֹת. מֵאַיִן סוֹף יוֹצֵא הַנִּיצוֹץ הַקָּשֶׁה לְעַשֵּׂר אֶת הַכֹּל, לְהַנְהִיג אֶת הַיָּם הַגָּדוֹל שֶׁלֹּא יֵצֵא מִשְּׁעוּרוֹ הַחוּצָה. וְזהוּ שֶׁכָּתוּב (איוב לח) עַד פֹּה תָּבוֹא וְלֹא תֹסִיף וּפֹא יָשִׁית בִּגְאוֹן גַּלֶּיךָ. פֹּ"ה הַשִּׁעוּר שֶׁל הַמָּאוֹר פ' שְׁמוֹנִים מַסָּעוֹת מִתּוֹךְ רֹאשִׁית הָעִגּוּל בְּתוֹךְ הָעֹמֶק. כ' עִגּוּל, הָעֹמֶק שֶׁנִּכְנָס פְּנִימָה לְאוֹתוֹ הָעִגּוּל, ו' בַּדְּיוּקָן שֶׁל הַכ"ו הַזֶּה, וְהַפ' הַזֶּה עִגּוּל וְעֹמֶק. רִבּוּעַ בְּתוֹךְ חֲמִשִּׁים מַסָּעוֹת, ה' רִבּוּעַ תּוֹךְ מְדִידָה ו', כַּדְּיוּקָן שֶׁנִּכְנָס בָּעִגּוּל, אוֹתוֹ הַדְּיוּקָן מַמָּשׁ נִכְנָס בְּרִבּוּעַ. הַנִּיצוֹץ הַקָּשֶׁה מִתְפַּשֵּׁט בְּכָל אוֹתָם הַקְּשָׁרִים וְסִימָנֵיהֶם חו"ל. ח' לְמַעְלָה, ו' בְּאֶמְצַע, ל' בְּכֻלָּם. כְּשֶׁהַמָּאוֹר מִתְפַּשֵּׁט, כָּל אֶחָד וְאֶחָד עוֹשֶׂה תְּחוּם לִשְׁבֹּר גַּלֵּי הַיָּם. (לצד צפון) מַתְחִילִים הַגַּלִּים וְעוֹלִים הַכַּעֲסִים. יוֹצֵאת ח' הַקָּשֶׁר בְּסוֹדוֹ וּמַכֶּה אוֹתָם וְרוֹשֵׁם בְּמִדְיָדָה, וְחוֹזְרִים הַגַּלִּים. לְצַד מִזְרָח מַתְחִילִים הַגַּלִּים רוֹגְזִים וְעוֹלִים וְרוֹעֲשִׁים, וְיוֹצֵא סוֹד הַקֶּשֶׁר ו' בְּכָל אוֹתָם רְשׁוּמִים, וּמַכֶּה אוֹתָם, רוֹשֵׁם בִּרְשִׁימָה בְּתוֹךְ הַמְּדִידָה וְחוֹזְרִים הַגַּלִּים. לְצַד דָּרוֹם מַתְחִילִים הַגַּלִּים, וְעוֹלִים וְרוֹגְזִים וְרוֹעֲשִׁים, עוֹלִים וְיוֹרְדִים. יוֹצֵאת ל', הַקֶּשֶׁר שֶׁנַּעֲשָׂה בְּכָל הַקְּשָׁרִים, מִגְדָּל בְּחוֹמָתוֹ, מַקְפִּים דְּלָתוֹת וּבְרִיחִים בַּתְּחוּם, וְהַגַּלִּים חוֹזְרִים לְצַד צָפוֹן, לְצַד מִזְרָח, וּלְצַד דָּרוֹם, וְנִשְׁבְּרוּ וְשׁוֹכֵךְ הָרֻגֶז. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ירמיה ה) אֲשֶׁר שַׂמְתִּי חוֹל גְּבוּל לַיָּם. ח"ל עוֹלִים בָּאֲוִיר מִתְעָרְבִים בָּאוֹתִיּוֹת, וְהָאוֹתִיּוֹת מַתְחִילוֹת עֲלֵיהֶם לְהוֹצִיא בָּהֶם קוֹלֵי קוֹלוֹת. וְאֵלּוּ הֵם תְּחוּם לְתִקּוּן שֶׁל סוֹד הָאֱמוּנָה. וְאֵלּוּ חֵי"ך וְלָשׁוֹ"ן וּמַגְדָּל הַשִּׁנַּיִם, עַל אֵלֶּה שׁוֹרִים הַכֹּל. וְאֵלֶּה הֵם שֶׁהִתְכַּפּוּ בְּקוֹל הַפְּנִימִי, וּבְקוֹל שֶׁנִּשְׁמָע וּבְדִבּוּר. וְאֵלּוּ הֵם תְּחוּם לְאֵלּוּ. אֵלּוּ מְשֻׁנִּים לַכֶּתֶר הָרִאשׁוֹן שֶׁהָיָה בַּסֵּתֶר.

וְכַד אִתְפְּשַׁט מָטַת לְחַד מֵאִלֵּין, וְאִשְׁתַּנֵּי וְאִתְעֲבִיד רוח' דְּלָא שְׁכִיךְ לְעָלְמִין וּנְבִיעוּ תְּדִיר. בְּגִין דְּהַהוּא קִשְׁרָא דְּאִיהוּ תְּחוּמָא דְּבוּצִינָא, בָּטַשׁ בֵּהּ, וּבְגִינֵהּ נָבִיעַ כַּחֲשַׁאי, וְדָא רָזָא ח' חֵיךְ, הָכֵי אִתְקְרֵי. דָּא עָבִיד בְּנֵינָא בְּגָרוֹן דְּבַר נָשׁ. וְדָא הוּא תְּחוּמָא קַדְמָאָה, כַּד בָּעָא לְאִתְפַּשְׁטָא הַהוּא נְקֻדָּה, סָלִיק הַאי קִשְׁרָא וְנָטִיל לֵהּ מֵהַאי אֲתַר, וְשָׁנֵי לֵהּ בְּתִלְתָּ גְּוָנִין, בְּאֶשָּׁא בְּרוּחָא בְּמַיָּא. בְּגִין דְּהַאי קִשְׁרָא כַּד אִתְקַשַּׁר מֵאֵין סוֹף בְּבוּצִינָא, הָכֵי אִתְקַשַּׁר. וְכַד אַפִּיק קָלָא דְּאִשְׁתְּמַע מִגּוֹ דְּחִיקוּ דְּפָשִׁיט דְּמַחֲשָׁבָה, הַאי קִשְׁרָא דְּחִיק לֵהּ, וְשָׁדַר לֵהּ

לְקִשְׁרָא תְּנִינָא בְּרָזָא דוא'ו דְּאִיהוּ לִישָׁן, וּבְטַשׁ הַהוּא קָלָא בֵּהּ, וְאִשְׁתְּמַע מֵהַאי סִטְרָא וְשַׁרְיָא עַל הַאי סִטְרָא דְּלִישָׁן. וּבְגִין כָּךְ אִקְּרֵי הַאי קָלָא ו' לִישָׁן. הַאי קִשְׁרָא דְּאִיהוּ לִישָׁן שַׁדַּר לֵהּ לְגוֹ קִשְׁרָא תַּקִּיפָא, מַגְּדְּלָא כְּלָלָא דְּעֶשְׂרִין וּתְרֵין שׁוּרִין, וּכְדֵין הַהוּא קָלָא אִשְׁתְּכַח לְגוֹ מִלָּה בְּשִׁיעוּרָא. גּוֹ תְּהוֹמָא כַּדְקָא יָאוּת. וְאִלֵּין ג' קִשְׁרִין אִנּוּן תְּחוֹמָא לְאַעֲנָאָה לְקָלָא וּלְמִלָּה, וּלְכָל אִנּוּן סִטְרִין דְּנָפְקִין מִקָּלָא וּמִלָּה דְּאִקְרוּן יְמֵי קֶדֶם. וְאִלֵּין אַסְגִּין יוֹמֵי בְּשִׁעוּרָא כַּדְקָא יָאוּת, לְקָלָא וּמִלָּה. וְרָזָא דָּא (איוב כט) וְכַחוֹל אַרְבֶּה יָמִים. בְּגִין חוֹל אַסְגִּיאוּ יוֹמִין גּוֹ שִׁיעוּרָא דְּבוּצִינָא כַּדְקָא חָזֵי, וְכֹלָּא מֵאַיִן סוֹף. אֵין סוֹף כֻּלְּהוּ נְקוּדִין דְּאוֹרַיְתָא, קִשְׁרִין אִלֵּין תְּלַת קִשְׁרִין דְּקָא אֲמָרַן, בְּשִׁיעוּרָא רָזָא דְּחוֹל וְאִנּוּן תְּלַת נְקוּדִין דְּשַׁרְיָן עַל אַתְוָן, לְעֵלָּא וּלְאֶמְצָעִיתָא וּלְתַתָּא, וְאִנּוּן חו"ל דְּקָאֲמַרַן. קַדְמָאָה שַׁרְיָא לְעֵלָּא וְאִקְּרֵי בְּכֻלְּהוּ. שַׁרְיָא תְּנִינָא בְּאֶמְצָעִיתָא, וְשָׁנֵי שְׁמָא וְאִתְקַשַּׁר בֵּין עִלָּיא וְתַתָּא. תְּלִיתָאָה דְּאִיהוּ תַּקִּיפָא אִקְּרֵי בִּשְׁמָא אָחֳרָא. וְעַל דָּא הַנֵּי תְּלָתָא אִקְּרוּ גְּבוּל תְּחוֹמָא דְּקוּלְפִין, סִטְרוֹי דְּבוּצִינָא לְשַׁוָּאָה תְּחוֹמָא לְכֹלָּא לְעֵלָּא וְתַתָּא. מִקִּשְׁרָא תְּלִיתָאָה נָפִיק הַאי זֹהַר, וְאִיהוּ זֹהַר הָרָקִיעַ דְּבֵהּ שִׁמְשָׁא וְסִיהֲרָא כְּכוֹכָבִים וּמַזָּלֵי לְאַנְהָרָא. כַּד הַאי זֹהַר נָהִיר וּבָטַשׁ בְּכָל אִנּוּן טוּרִין, וְרָשִׁים לוֹן וְאָפִישׁ לוֹן וְאַסְגֵּי לוֹן, וּכְדֵין אִשְׁתְּלִימוּ כֻּלְּהוּ.

וּכְשֶׁמִּתְפַּשֶּׁטֶת, מַגִּיעָה לְאֶחָד מֵאֵלּוּ, וּמִשְׁתַּנָּה וְנַעֲשֵׂית רוּחַ שֶׁלֹּא שׁוֹכֶכֶת לְעוֹלָמִים וְתָמִיד נוֹבַעַת. מִשּׁוּם שֶׁאוֹתוֹ הַקֶּשֶׁר שֶׁהוּא תְּחוּם הַמָּאוֹר מַכֶּה בּוֹ, וּבְגָלְלוֹ נוֹבֵעַ בַּחֲשַׁאי, וְזֶה סוֹד ח' חֵיךְ, כָּךְ נִקְרָא. זֶה עוֹשֶׂה בְּנָיָן בַּגָּרוֹן שֶׁל אָדָם. וְזֶהוּ הַתְּחוּם הָרִאשׁוֹן. כְּשֶׁרוֹצֶה לְהִתְפַּשֵּׁט אוֹתָהּ הַנְּקֻדָּה, עוֹלֶה הַקֶּשֶׁר הַזֶּה, וְנוֹטֵל אוֹתוֹ מֵהַמָּקוֹם הַזֶּה, וּמְשַׁנֶּה אוֹתוֹ בִּשְׁלֹשָׁה גְּוָנִים, בְּאֵשׁ בְּרוּחַ וּבְמַיִם. מִשּׁוּם שֶׁהַקֶּשֶׁר הַזֶּה, כְּשֶׁנִּקְשָׁר מֵאַיִן סוֹף בַּמָּאוֹר, כָּךְ נִקְשָׁר. וּכְשֶׁמּוֹצִיא קוֹל שֶׁנִּשְׁמָע מִתּוֹךְ הַדֹּחַק שֶׁפּוֹשֵׁט שֶׁל הַמַּחֲשָׁבָה, הַקֶּשֶׁר הַזֶּה דּוֹחֵק אוֹתוֹ, וְשׁוֹלֵחַ אוֹתוֹ לַקֶּשֶׁר הַשֵּׁנִי בַּסּוֹד שֶׁל וא"ו שֶׁהוּא לְשׁוֹן, וּמַכֶּה בּוֹ אוֹתוֹ הַקּוֹל, וְנִשְׁמָע מִן הַצַּד הַזֶּה, וְשׁוֹרֶה עַל הַצַּד הַזֶּה שֶׁל הַלְּשׁוֹן. וּמִשּׁוּם כָּךְ נִקְרָא הַקּוֹל הַזֶּה ו' לְשׁוֹן. הַקֶּשֶׁר הַזֶּה שֶׁהוּא לְשׁוֹן, שׁוֹלֵחַ אוֹתוֹ לְתוֹךְ קֶשֶׁר חָזָק, מְגַדֵּל כְּלָל שֶׁל עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם שׁוּרוֹת, וְאָז אוֹתוֹ קוֹל שׁוֹכֵךְ לְתוֹךְ הַדָּבָר בְּשִׁעוּר, בְּתוֹךְ הַתְּהוֹם כָּרָאוּי. וּשְׁלֹשֶׁת הַקְּשָׁרִים הַלָּלוּ הֵם תְּחוּם לְהַנְהִיג לְקוֹל וּלְדִבּוּר, וּלְכָל אוֹתָם הַצַּדָּדִים שֶׁיּוֹצְאִים מֵהַקּוֹל וְהַדִּבּוּר, שֶׁנִּקְרָאִים יְמֵי קֶדֶם. וְאֵלּוּ מַרְבִּים אֶת הַיָּמִים בְּשִׁעוּר כָּרָאוּי לְקוֹל וּלְדִבּוּר. וְזֶהוּ סוֹד (איוב כט) וְכַחוֹל אַרְבֶּה יָמִים. מִשּׁוּם הַחוֹל מַרְבִּים הַיָּמִים תּוֹךְ הַשִּׁעוּר שֶׁל הַמָּאוֹר כָּרָאוּי, וְהַכֹּל מֵאַיִן סוֹף. אֵין סוֹף, כָּל הַנְּקֻדּוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה, קוֹשְׁרִים אֵלּוּ שְׁלֹשֶׁת הַקְּשָׁרִים שֶׁאָמַרְנוּ בְּשִׁעוּר הַסּוֹד שֶׁל חוֹל, וְהֵם שְׁלֹשׁ הַנְּקֻדּוֹת שֶׁשּׁוֹרוֹת עַל הָאוֹתִיּוֹת, לְמַעְלָה וּבָאֶמְצַע וּלְמַטָּה, וְהֵם חוֹל שֶׁאָמַרְנוּ. הָרִאשׁוֹן שׁוֹרֶה לְמַעְלָה וְנִקְרָא בְּכֻלָּם. הַשֵּׁנִי שׁוֹרֶה בָּאֶמְצַע, וּמְשַׁנֶּה הַשֵּׁם וְנִקְשָׁר בֵּין מַעְלָה וּמַטָּה. הַשְּׁלִישִׁי שֶׁהוּא חָזָק, נִקְרָא בְּשֵׁם אַחֵר. וְעַל זֶה שְׁלֹשֶׁת אֵלּוּ נִקְרָאוּ גְּבוּל, הַתְּחוּם שֶׁל הַמַּקִּיפוֹת, צְדָדֵי הַמָּאוֹר לְשִׁים תְּחוּם לַכֹּל, לְמַעְלָה וּלְמַטָּה. מֵהַקֶּשֶׁר הַשְּׁלִישִׁי יוֹצֵא הַזֹּהַר הַזֶּה, וְהוּא זֹהַר הָרָקִיעַ שֶׁבּוֹ הַשֶּׁמֶשׁ וְהַלְּבָנָה כְּכוֹכָבִים

וּמַזָּלוֹת לְהָאִיר. כְּשֶׁהַזֹּהַר הַזֶּה מֵאִיר וּמַכֶּה בְּכָל אוֹתָם הֵהָרִים, וְרוֹשֵׁם אוֹתָם וּמַרְבֶּה אוֹתָם וּמְגַדֵּל אוֹתָם, וְאָז כֻּלָּם נִשְׁלָמִים.

וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִרוּ כְּזֹהַר הָרָקִיעַ. הַאי זֹהַר אַפִּיק אַתְוָן דַּקִּיקִין כְּחִיזוּ דְּאִנּוּן עִלָּאִין, אַתְוָן עִלָּאִין אַתְוָן דַּקִּיקִין, וְכֻלְּהוּ בְּרָזָא עִלָּאָה כַּדְקָא חָזֵי מִקִּשְׁרָא תִּנְיָנָא אֶמְצָעִיתָא נָפְקֵי מַזָּלוֹת דְּזַהֲרִין לְאִסְתַּכְּלָא בְּהַהוּא זֹהַר עִלָּאָה. מִקִּשְׁרָא תְּלִיתָאָה נָפְקֵי כּוֹכְבַיָּא לְאִשְׁתַּמְּשָׁא וְעַל דָּא (דניאל יב) וּמַצְדִּיקֵי הָרַבִּים כַּכּוֹכָבִים לְעוֹלָם וָעֶד. וּמַצְדִּיקֵי דַיְקָא, וְאִנּוּן כְּכוֹכְבַיָּא דְּצֶדֶק. וְכֻלְּהוּ תַּלְיָן בְּהַאי זֹהַר. תֹּשַׁע נַהֲרִין לָא מִתְפַּשְׁטִין מַנַּיְהוּ אַתְוָן כַּהֲנֵי דְּנָפְקֵי מִגּוֹ נְקֻדָּה אָחֳרָא. אֶלָּא לָא מִתְפַּשְׁטֵי אֶלָּא פְּשִׁיטוּ דַּקִּיק וְאִשְׁתְּאֲרוּ אִלֵּין בְּקִיּוּמַיְהוּ. וְהַהוּא פְּשִׁיטוּ דְּמִתְפַּשְׁטֵי אִנּוּן טַעֲמֵי דְּאוֹרַיְתָא דְּנָפְקֵי לְנָגְנָא בֵּהּ. תְּלַת קִשְׁרִין קַדְמָאִין דְּקָא אֲמָרָן, קִשְׁרָא קַדְמָאָה אִשְׁתְּאַר עַל אַתְוָן לְעֵלָּא לְנָקְדָה, וְאִשְׁתְּאַר לְמֶהֱוֵי טַעְמָא לְעֵלָּא. תְּרֵי אָחֳרָנִין קַיְמִין לְטַעְמָא חָדָא, וְאִנּוּן תְּרֵין נְקוּדִין גּוֹ דִּיוּקְנָא דו"ו. ו' אִלֵּין לָא מִתְפַּשְׁטֵי יַתִּיר, אֶלָּא קַיְמֵי בְּקִיּוּמַיְהוּ ג' נְקוּדִין ג' קְשָׁרִים, לְאַעֲנָאָה כֹּלָּא בְּכָל אִנּוּן רָזִין דְּקָא אֲמָרָן. וְכֻלְּהוּ אִיהוּ רָזָא דְּאוֹרַיְתָא דְּאִסְתַּמְכָא, בְּגִין דְּאִית לְאוֹרַיְתָא עַל דְּיִסְתְּמַךְ. סְמִיכוּ סָתִים פְּנִימָאָה וּסְמִיכוּ דְּגַלֵּי יַתִּיר וְעָבִיד מַטְלָנוֹי דְּאוֹרַיְתָא לְמֵיהַךְ וְלָא תִּפּוֹק לְבַר. אוֹרַיְתָא בְּלָא סְמִיכוּ דָּא פְּנִימָאָה לָאו סְמִיכוּ וְלָא, אִשְׁתְּכַחַת לְמֶהֱוֵי אוֹרַיְתָא וְכֹלָּא מֵאֵין סוֹף וְעֶשְׂרִין וּתְרֵין אַתְוָן דְּאוֹרַיְתָא וְאִלֵּין מֵהַאי נְקֻדָּה דְּנָפְקָא מֵאֵין סוֹף. תֹּשַׁע נְקוּדִין דְּשָׁלְטִין עַל אַתְוָן אִנּוּן אֵין סוֹף וְשַׁלִּיטִין עַל כֹּלָּא. תְּלֵיסַר טַעֲמֵי דְּאוֹרַיְתָא אִתְפַּשְׁטוּ מִנַּיְהוּ, וְכֻלְּהוּ כ"ב כְּחֻשְׁבָּן אַתְוָן דְּאוֹרַיְתָא. אִלֵּין כ"ב נְקוּדִין וְטַעֲמֵי דְּאוֹרַיְתָא. אִנּוּן רָזָא דְּבוּצִינָא דְּקַרְדִּינוּתָא לְמִשְׁחָתָא דְּכֹלָּא בְּרָזָא דָּא, כָּל מִשְׁחָתָא לְאָרְכָא וּלְפוּתְיָא לְעָמְקָא וּלְרוּמָא. לֵית לֵהּ מִשְׁחָתָא דְּנָפִיק מִשִּׁיעוּרָא דָּא, מֵרֵיחַ דְּתֹשַׁע נְקוּדֵי וּתְלֵיסַר טַעֲמִין עַל רָזָא דָּא אוֹרַיְתָא קַיְמָא בְּכָל סִטְרוֹי, וְכָל רָזִין. וְכָל עָמִיקִין דְּאוֹרַיְתָא לָא נָפְקוּ מֵרָזָא דָּא לְבַר. בּוּצִינָא דְּקַרְדִּינוּתָא בְּרָזָא דָּא עָבִיד מִשְׁחָתָא לְכָל אִנּוּן מִשְׁחָתִין, וְרָזָא דָּא לָא אִתְיְהִיב לְגַלָּאָה בַּר לְדַחֲלֵי חַטָּאָה, דִּי רָזָא דְּמֵהֲמְנוּתָא בִּידֵיהוּ וְאִנּוּן כְּשָׁרָאן לְגַלָּאָה לוֹן. אִלֵּין מַפְתְּחִין דְּאִנּוּן כ"ב דְּשָׁלְטִין עַל אוֹרַיְתָא, וּמֵאִלֵּין מִתְפָּרְשָׁן כָּל רָזִין וְכָל עָמְקִין דְּאוֹרַיְתָא, וְכָל מְדִידוּ דְּכָל מִשְׁחָתִין בְּכָל אִנּוּן סִטְרִין. אִלֵּין מַפְתְּחָן אִתְמְסָרוּ לֵהּ לְמֹשֶׁה בְּסִינַי בְּשַׁעֲתָא דְּקָרַן עוֹר פָּנָיו, וּמָסַר לוֹן בְּרָזָא דְּלְחִישׁוּ לְיהוֹשֻׁעַ וְכָל אִנּוּן סָבִין, עַד דְּמָטוּ לְמָארֵי מְהֵימְנוּתָא לְמִנְדַּע. זַכָּאָה חוּלָקֵהוֹן בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִרוּ כְּזֹהַר הָרָקִיעַ. הַזֹּהַר הַזֶּה הוֹצִיא אוֹתִיּוֹת דַּקּוֹת כְּמַרְאֵה אוֹתָם הָעֶלְיוֹנוֹת, אוֹתִיּוֹת עֶלְיוֹנוֹת אוֹתִיּוֹת דַּקּוֹת, וְכֻלָּן בְּסוֹד עֶלְיוֹן כָּרָאוּי. מֵהַקֶּשֶׁר הַשֵּׁנִי הָאֶמְצָעִי יוֹצְאִים מַזָּלוֹת שֶׁזּוֹהֲרִים לְהִסְתַּכֵּל בְּאוֹתוֹ הַזֹּהַר הָעֶלְיוֹן. מֵהַקֶּשֶׁר הַשְּׁלִישִׁי יוֹצְאִים הַכּוֹכָבִים לְהִשְׁתַּמֵּשׁ, וְעַל זֶה (דניאל יב)

וּמַצְדִּיקֵי הָרַבִּים כַּכּוֹכָבִים לְעוֹלָם וָעֶד. וּמַצְדִּיקֵי דַּוְקָא, וְהֵם כַּכּוֹכָבִים שֶׁל צֶדֶק, וְכֻלָּם תְּלוּיִים בַּזֹּהַר הַזֶּה. תִּשְׁעָה מְאִירִים לֹא מִתְפַּשְׁטוֹת מֵהֶם אוֹתִיּוֹת, כְּמוֹ אֵלֶּה שֶׁיּוֹצְאִים מִתּוֹךְ נְקֻדָּה אַחֶרֶת. אֲבָל לֹא מִתְפַּשְׁטִים אֶלָּא הִתְפַּשְׁטוּת דַּקָּה, וְנִשְׁאֲרוּ אֵלֶּה בְּקִיּוּמָם, וְאוֹתָהּ הַהִתְפַּשְׁטוּת שֶׁמִּתְפַּשְׁטִים אוֹתָם הַטְּעָמִים שֶׁל הַתּוֹרָה שֶׁיּוֹצְאִים לְנֶגֶן בָּהֶם. שִׁלְשֶׁת הַקְּשָׁרִים הָרִאשׁוֹנִים שֶׁאָמַרְנוּ, הַקֶּשֶׁר הָרִאשׁוֹן נִשְׁאַר עַל הָאוֹתִיּוֹת לְמַעְלָה לְנֻקְדָּה, וְנִשְׁאַר לִהְיוֹת הַטַּעַם לְמַעְלָה. שְׁנֵי הָאֲחֵרִים קַיְמִים לְטַעַם אֶחָד, וְהֵם שְׁתֵּי נְקֻדּוֹת בְּתוֹךְ הַדְּיוֹקָן שֶׁל ו"ו. שִׁלְשֶׁת אֵלּוּ לֹא מִתְפַּשְׁטִים יוֹתֵר, אֶלָּא עוֹמְדִים בְּקִיּוּמָם שִׁלֹּשׁ נְקֻדּוֹת שִׁלְשָׁה קְשָׁרִים, לְהַנְהִיג הַכֹּל בְּכָל אוֹתָם הַסּוֹדוֹת שֶׁאָמַרְנוּ. וְכֻלָּם הֵם סוֹד הַתּוֹרָה לִסְמֹךְ, מְשׁוּם שֶׁיֵּשׁ לַתּוֹרָה עַל מַה שֶּׁתִּסְמֹךְ. סְמִיכוּת נִסְתֶּרֶת פְּנִימִית, וּסְמִיכוּת שֶׁמְּגַלֶּה יוֹתֵר וְעוֹשֶׂה הַמַּסָּעוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה לְלֶכֶת, וְלֹא תֵּצֵא בַּחוּץ. הַתּוֹרָה בְּלִי סְמִיכוּת זוֹ פְּנִימִית לֹא סְמִיכוּת, וְלֹא נִמְצֵאת לִהְיוֹת תּוֹרָה, וְהַכֹּל מֵאַיִן סוֹף וְעֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה, וְאֵלּוּ מִן הַנְּקֻדָּה שֶׁיָּצְאָה מֵאַיִן סוֹף. תֵּשַׁע נְקֻדּוֹת שִׁשּׁוֹלְטוֹת עַל הָאוֹתִיּוֹת הֵן אֵין סוֹף, וְשׁוֹלְטוֹת עַל הַכֹּל. שִׁלְשָׁה עָשָׂר טְעָמִים שֶׁל הַתּוֹרָה הִתְפַּשְׁטוּ מֵהֶם, וְכָל הָעֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם כְּחֻשְׁבּוֹן הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה. אֲבָל כ"ב הַנְּקֻדּוֹת וְטַעֲמֵי הַתּוֹרָה, הֵם הַסּוֹד שֶׁל הַנִּיצוֹץ הַקָּשֶׁה לִמְדִידַת הַכֹּל בַּסּוֹד הַזֶּה. כָּל מְדִידָה לְאֹרֶךְ וְלִרְחַב לְעֹמֶק וְלָרוּם. אֵין לוֹ מְדִידָה שֶׁיּוֹצֵאת מִן הַשִּׁעוּר הַזֶּה, מִסּוֹד שֶׁל תֵּשַׁע נְקֻדּוֹת וּשְׁלֹשָׁה עָשָׂר טְעָמִים. עַל זֶה הַסּוֹד הַתּוֹרָה עוֹמֶדֶת בְּכָל צְדָדֶיהָ, וְכָל הַסּוֹדוֹת וְכָל הָעֶמְקִים שֶׁל הַתּוֹרָה לֹא יֵצְאוּ מִן הַסּוֹד הַזֶּה הַחוּצָה. הַנִּיצוֹץ הַקָּשֶׁה עָשָׂה מְדִידָה בַּסּוֹד הַזֶּה לְכָל הַמְּדִידוֹת, וְהַסּוֹד הַזֶּה לֹא נִתַּן לְגַלּוֹת רַק לִירֵאֵי חֵטְא, שֶׁסּוֹד הָאֱמוּנָה בִּידֵיהֶם, וְהֵם כְּשֵׁרִים לְגַלּוֹת לָהֶם. אֲבָל הַמַּפְתְּחוֹת שֶׁל אוֹתָם עֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם שֶׁשּׁוֹלְטִים עַל הַתּוֹרָה, וּמֵאֵלּוּ מִתְפָּרְשִׁים כָּל הַסּוֹדוֹת וְכָל הָעֶמְקִים שֶׁל הַתּוֹרָה, וְכָל מְדִידָה שֶׁל כָּל הַמְּדִידוֹת בְּכָל אוֹתָם הַצְּדָדִים. הַמַּפְתְּחוֹת הַלָּלוּ נִמְסְרוּ לְמֹשֶׁה בְּסִינַי בְּשָׁעָה שֶׁקָּרַן עוֹר פָּנָיו, וּמָסַר אוֹתָם בְּסוֹד שֶׁל לַחַשׁ לִיהוֹשֻׁעַ וְכָל אוֹתָם הַזְּקֵנִים, עַד שֶׁהִגִּיעוּ לְבַעֲלֵי הָאֱמוּנָה לַדַּעַת. אַשְׁרֵי חֶלְקָם בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא.

מַתְנִיתִין בְּאַרְבַּע תַּקִּיפִין דְּרוּחֵי דְּעָלְמָא. וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִרוּ. מָאן מַשְׂכִּילִים, אִלֵּין דְּיַדְּעֵי לְאִסְתַּכָּלָא בִּיקָרָא דְּמָארֵהוֹן, וְיַדְּעֵי רָזָא דְּחָכְמְתָא לְמֵיעַל בְּלָא כִּסּוּפָא לְעָלְמָא דְּאָתֵי, אִלֵּין זְהִירִין כְּזוֹהֲרָא עִלָּאָה. וּמַה דְּאָמַר וְהַמַּשְׂכִּילִים וְלָא אָמַר וְהַיּוֹדְעִים, אִלֵּין וַדַּאי אִנּוּן דְּמִסְתַּכְּלָאן בְּרָזִין פְּנִימָאִין סְתִימִין דְּלָא קַיְמִין בְּגִלּוּיָא, וְלָא אִתְמְסָרוּ לְכָל בְּנֵי נָשָׁא. מָאן דְּזָכֵי לְאִסְתַּכְּלָא בְּהוּ בְּסָכְלְתָנוּ. דְּא אַזְהִיר דְּנָצִיץ בְּעִטּוּרָא דְּזוֹהֲרָא עִלָּאָה עַל כֻּלָּא. לֵית זִיהֲרָא דְּאַזְהַר כְּדָא. לֵית זִיהֲרָא דְּנָצִיץ לְהַהוּא עָלְמָא כְּהַאי זִיהֲרָא. דָּא זֹהַר דְּאוֹרַיְתָא דָּא זֹהַר דְּמָארֵיהוֹן דְּחָכְמְתָא דְּיַרְתִּין הַהוּא עָלְמָא עַל כֻּלָּא. אִנּוּן נָפְקִין וְעָאלִין בְּכָל גְּנָזֵי דְּמָארֵיהוֹן. וְלֵית מָאן דְּיִמְחֵי בִּידֵיהוֹן. כֻּלָּא כְּסִיפַּן מִזּוֹהֲרָא דִּילְהוֹן. זֹהַר דָּא נָצִיץ לְכָל סְטָר. וּמַצְדִּיקֵי הָרַבִּים, הָרַבִּים וְלָא כֻּלָּא. כְּגַוְנָא (דניאל יב) וְרַבִּים מִישֵּׁנֵי אַדְמַת עָפָר יָקִיצוּ. מַאי וְרַבִּים בְּגִין דְּאִית דְּלָא יְקוּמוּן. וְדָא הִיא אַדְמַת עָפָר. מַאי אַדְמַת עָפָר. אֶלָּא אַדְמַת דְּהִיא מֵעָפָר, וְדָא הִיא אַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל דְּאִיהִי אַדְמַת מֵהַהוּא עָפָר. דִּכְתִיב בֵּהּ (קהלת ג) הַכֹּל הָיָה מִן

הֶעָפָר. וַאֲפִלּוּ גַּלְגַּל חַמָּה. וְאִתְנַהֲרִין שְׁאָר חַיָּבִין מִנַּהּ וְלָא יְקוּמוּן. וּבְגִין כָּךְ וְרַבִּים אִלֵּין יִשְׂרָאֵל. אוֹף הָכָא וּמַצְדִּיקֵי הָרַבִּים כַּכּוֹכָבִים לְעוֹלָם וָעֶד. אִלֵּין יִשְׂרָאֵל דְּזָכוּן לְאוֹרַיְתָא דְּנָקְדָה דְּסָתִים. וְאוֹרַיְתָא כְּלָלָא דְּנִבְיאִים וּכְתוּבִים. כְּלָלָא דְּאוֹרַיְתָא דִּבְעַל פֶּה. וּבְגִין דְּאִיהִי כְּלָלָא דְּכֹלָּא מָאן דְּזָכָה בָּהּ זָכֵי בְּכֹלָּא. כַּכּוֹכָבִים. אִית כַּכּוֹכָבִים דְּאִתְחָזוּן לִסְטָר מִזְרָח. כַּכּוֹכָבִים לִסְטָר צָפוֹן. כַּכּוֹכָבִים לִסְטָר דָּרוֹם. כַּכּוֹכָבִים לִסְטָר מַעֲרָב. אִי קִיסְטוֹן בְּקוּלְפּוֹן תְּלַת לְכָל סְטָר דַּקִּיקָיְא נַצְצִין, וּתְרֵין כְּקִיטְפָּא כּוֹכָבָא דְּזִיהֲרָא זְהִיר וְסָתִים גּוֹ תּוּקְפּוֹי דְּעֶגְלָא. כּוֹכָבָא נְהִיר וְזָהִיר בחווו מֵהַאי סִטְרָא. כּוֹכָבָא אָחֳרָא נְהִיר וְזָהִיר סָמְקָא. דְּא חַיִּין דָּא מוֹתָא סָמִיךְ לְהַאי דַּהֲבָא דַּקִּיק דְּלָא נְהִיר וְלָא נָפִיק קִיטְטָא דִּיקְטָטָא. (נ"א דקנטא) גּוֹ הֵיכָלָא דְּאַתְוָן דַּקִּיקִין שֶׁבַע טַעֲמֵי דְּאוֹרַיְתָא תַּלְיָן בְּהוֹן. וְאִלֵּין טַעֲמִין דְּאִתְפָּרְשׁוּ מֵאִנּוּן טַעֲמִין אָחֳרָנִין תְּלִיסַר דְּקִיְמִין לְאַעֲנָאָה וּלְנַגְּנָא, וְאִלֵּין שֶׁבַע מִתְפָּרְשָׁן לִי"ג אָחֳרָנִין, לְאַעֲנָאָה וּלְנַגְּנָא לַכְּתוּבִים. וְאִלֵּין יְחִידָאֵי לַאֲתַר דָּא בְּז' הֵיכָלִין דִּכְתוּבִים וְאִלֵּין שֶׁבַע מִתְפָּרְשָׁן מֵאִנּוּן אָחֳרָנִין. וְכַד שְׂרָאן בַּכְּתוּבִים מִתְפָּרְשָׁן לְעֶשֶׂר, וְעַלַיְהוּ אִקְרֵי סֵפֶר כְּתוּבִים סֵפֶר אֱמוּנִים. וְעֶשֶׂר אֱמוּנִים עֲלַיְהוּ אִנּוּן. לְבָתַר מִתְפָּרְשָׁן לִי"ג, וְכֹלָּא כְּגַוְונָא דִּלְעֵלָּא בְּאוֹרַיְתָא, נְבִיאִים שְׂרָאן בְּדוּכְתַיְהוּ וְכֹלָּא בְּרָזָא דְּאוֹרַיְתָא אַזְלָא. בּוּצִינָא דְּקַדִּישָׁא עִלָּאָה דְּקַדִּישָׁא בְּמִדִּידוּ דִּקָא אָמַרְן. וְכֹלָּא בְּרָזָא דְּאֵין סוֹף בְּנִגּוּנָא דְּטַעֲמֵי, שְׁאֲרֵי וּבְטַשׁ אֲוִירָא דִּילְהוֹן. דְּהַהוּא אֲוִירָא נָפְקָא מֵאֵין סוֹף וּבְטַשׁ גּוֹ מֹחָא, וּמֹחָא אַפִּיק אֲוִירָא וּבְטַשׁ בִּגְרוֹנָא, דְּמִתַּמָּן נָפֵק אֲוִירָא אָחֳרָא לְבַר. אִשְׁתְּכָחוּ תְּלַת אֲוִירִין וְאִתְכְּלִילוּ בְּחַד אִלֵּין שְׂרָאן בִּתְלַת קִשְׁרִין דְּקָא אֲוִירָא אָחֳרָא עִלָּאָה וְטַעֲמֵי מִבּוּצִינָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה וּמַדִּיד לְאָרְכָּא וּפוּתְיָא לְעָמְקָא וְרוּמָא. לְאִנּוּן כ"ב מַפְתְּחָן עִלָּאִין וּמַדִּיד כ"ב אַתְוָן. וְכָל רָזָא וְעוּמְקָא וּסְתִימוּ דִּילְהוֹן, לָקֳבֵל ג' אֲוִירִין ג' קִשְׁרִין, יהו"ה אֱלֹהֵינוּ יהו"ה. וְכֹלָּא בְּרָזָא לְמֹשֶׁה מִסִּינַי. וְכֵיוָן דְּאַדְכָּרוּ (נ"א דאתחברו) בְּפוּמָא, נָפְקָא בּוּצִינָא וְאִצְטְרִיךְ לְמַדִּיד לוֹן לְהַנֵּי שְׁמָהָן גּוֹ מִשְׁחָתָא, וּמִשְׁחָתָא דִּילְהוֹן אֶחָיד בְּמִדִּידוּ דְּאָרְכָּא וּפוּתְיָא, עוּמְקָא וְרוּמָא, עִגּוּלָא וְרִבּוּעָא. וְהָכֵי אִצְטְרִיךְ, בְּגִין דְּרָזָא דִּשְׁמָהָן בָּעָאן לְאִסְתַּמְכָא עַל אֵין סוֹף, וּלְאִתְקַיְּמָא בְּקִיּוּמָא שְׁלִים גּוֹ מִשְׁחָתָא דְּבוּצִינָא, בְּנִקּוּדֵי וְטַעֲמֵי בְּנִגּוּנָא. דְּדָא שְׁלִימוּ דְּרָזָא דִּיחוּדָא כַּדְקָא חָזֵי. וְלֵית מָאן דְּיָדַע עַל מָה קִיּוּמָא דְּכֹלָּא, בַּר מָארֵי מְהֵימְנוּתָא וּזְעִירִין אִנּוּן. אֲחֵ"ד א' בַּחֲטֵיפָא רָזָא לְאִתְקַשְּׁרָא בּוּצִינָא בְּאִנּוּן קִשְׁרִין, וְעָבִיד מִשְׁחָתָא אוֹרַיְתָא דְּמֹשֶׁה נְקֻדָּה חָדָא דְּנָפְקָא מֵאֵין. נְבִיאִים מֵהַהוּא נְקֻדָּה אִתְפְּשָׁטוּ וְאִתְכְּלִילוּ בָּהּ, וְנַחְתֵּי לְתַתָּא, וְאִלֵּין אִסְתְּמָכוּ עַל קְיָמָא דְּסָתִים מֵאֵין סוֹף ג' קִשְׁרִין כְּדַקָא אָמַרְן.

מִשְׁנָה, בְּאַרְבָּעָה תְּקוּפוֹת שֶׁל רוּחוֹת הָעוֹלָם. וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִרוּ, מִי הַמַּשְׂכִּילִים? אֵלּוּ שֶׁיּוֹדְעִים לְהִסְתַּכֵּל בְּכִבּוּד רִבּוֹנָם, וְיוֹדְעִים סוֹד הַחָכְמָה לְהַכְנִיס בְּלִי בוּשָׁה לָעוֹלָם הַבָּא, אֵלּוּ זוֹהֲרִים כְּמוֹ הַזֹּהַר הָעֶלְיוֹן. וּמַה

שֶׁאָמַר וְהַמַּשְׂכִּילִים וְלֹא אָמַר וְהַיּוֹדְעִים, אֶלָּא וַדַּאי אוֹתָם שֶׁמִּסְתַּכְּלִים בַּסּוֹדוֹת הַפְּנִימִיִּים הַנִּסְתָּרִים שֶׁלֹּא עוֹמְדִים בַּגָּלוּי, וְלֹא נִמְסְרוּ לְכָל בְּנֵי הָאָדָם. מִי שֶׁזּוֹכֶה לְהִסְתַּכֵּל בָּהֶם בְּהַשְׂכֵּל, זֶה מַזְהִיר שֶׁנּוֹצֵץ בָּעִטּוּר שֶׁל הַזֹּהַר הָעֶלְיוֹן עַל הַכֹּל. אֵין זֹהַר שֶׁמַּזְהִיר כָּזֶה, אֵין זֹהַר שֶׁנּוֹצֵץ לְאוֹתוֹ הָעוֹלָם כְּמוֹ הַזֹּהַר הַזֶּה. זֶה הַזֹּהַר שֶׁל הַתּוֹרָה, זֶה הַזֹּהַר שֶׁל בַּעֲלֵי הַחָכְמָה שֶׁיּוֹרְשִׁים אוֹתוֹ הָעוֹלָם עַל הַכֹּל. הֵם יוֹצְאִים וְנִכְנָסִים בְּכָל גְּנָזֵי רִבּוֹנָם, וְאֵין מִי שֶׁיִּמְחֶה בִּידֵיהֶם. כֻּלָּם מִתְבַּיְּשִׁים מֵהַזֹּהַר שֶׁלָּהֶם. הַזֹּהַר הַזֶּה נוֹצֵץ לְכָל עֵבֶר. וּמַצְדִּיקֵי הָרַבִּים, הָרַבִּים וְלֹא הַכֹּל, כְּמוֹ (דניאל יב) וְרַבִּים מִיְּשֵׁנֵי אַדְמַת עָפָר יָקִיצוּ. מַה זֶּה וְרַבִּים? מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ שֶׁלֹּא יָקוּמוּ, וְזוֹ הִיא אַדְמַת עָפָר. מַה זֶּה אַדְמַת עָפָר? אֶלָּא אַדְמַת שֶׁהִיא מֵעָפָר, וְזוֹהִי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁהִיא אַדְמַת מֵאוֹתוֹ עָפָר, שֶׁכָּתוּב בּוֹ (קהלת ג) הַכֹּל הָיָה מִן הֶעָפָר, וַאֲפִלּוּ גַּלְגַּל חַמָּה, וּנְאוֹרִים שְׁאָר הָרְשָׁעִים מְמֻנֶּה וְלֹא יָקוּמוּ. וּמִשּׁוּם כָּךְ וְרַבִּים - אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל. אַף כָּאן וּמַצְדִּיקֵי הָרַבִּים כַּכּוֹכָבִים לְעוֹלָם וָעֶד - אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל שֶׁזָּכוּ לַתּוֹרָה שֶׁל הַנְּקֻדָּה הַנִּסְתֶּרֶת. וְהַתּוֹרָה הִיא כְּלָל שֶׁל נְבִיאִים וּכְתוּבִים, הַכְּלָל שֶׁל תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה. וּמִשּׁוּם שֶׁהִיא הַכְּלָל שֶׁל הַכֹּל, מִי שֶׁזּוֹכֶה בָּהּ זוֹכֶה בַּכֹּל. כַּכּוֹכָבִים, יֵשׁ כּוֹכָבִים שֶׁנִּרְאִים לְצַד מִזְרָח, כּוֹכָבִים לְצַד צָפוֹן, כּוֹכָבִים לְצַד דָּרוֹם, כּוֹכָבִים לְצַד מַעֲרָב. אִם מִדָּה בְּמַקֵּל, שִׁלְשָׁה לְכָל צַד דַּקִּים נוֹצְצִים, וּשְׁנַיִם כְּדָבוּק, כּוֹכָב שֶׁל זֹהַר זוֹהֵר וְנִסְתָּר בְּתוֹךְ תְּקֻפּוֹ שֶׁל הָעֶגֶל. כּוֹכָב מֵאִיר וְזוֹהֵר בְּלֹבֶן מֵהַצַּד הַזֶּה. כּוֹכָב אַחֵר מֵאִיר וְזוֹהֵר אָדֹם. זֶה חַיִּים וְזֶה מָוֶת סָמוּךְ לַזָּהֹב הַדַּק הַזֶּה, שֶׁלֹּא מֵאִיר וְלֹא מוֹצִיא קְטָטָה שֶׁל קְטָטָה (מדת הבנאים). בְּתוֹךְ הַיֵּכָל הָאוֹתִיּוֹת הַדְּקוֹת שִׁבְעָה טְעָמִים שֶׁל תּוֹרָה תְּלוּיִים בָּהֶם. וְאֵלּוּ הַטְּעָמִים שֶׁנִּפְרְדוּ מֵאוֹתָם הַטְּעָמִים הָאֲחֵרִים שְׁלֹשָׁה עָשָׂר שֶׁעוֹמְדִים לְהַנְהִיג וּלְנַגֵּן, וְאֵלּוּ הַשִּׁבְעָה נִפְרָדִים לִשְׁלֹשָׁה עָשָׂר אֲחֵרִים לְהַנְהִיג וּלְנַגֵּן לִכְתוּבִים. וְאֵלּוּ יְחִידִים לַמָּקוֹם הַזֶּה בִּשְׁבִעָה הֵיכָלוֹת שֶׁל כְּתוּבִים, וְאֵלּוּ הַשִּׁבְעָה נִפְרָדִים מֵאוֹתָם הָאֲחֵרִים. וּכְשֶׁשּׁוֹרִים בַּכְּתוּבִים נִפְרָדִים לַעֲשָׂרָה, וְעֲלֵיהֶם נִקְרָא סֵפֶר כְּתוּבִים סֵפֶר אֱמוּנִים. וַעֲשָׂרָה אֱמוּנִים הֵם עֲלֵיהֶם. אַחַר כָּךְ נִפְרָדִים לִשְׁלֹשָׁה עָשָׂר, וְהַכֹּל כְּמוֹ שֶׁלְּמַעְלָה בַּתּוֹרָה, הַנְּבִיאִים שׁוֹרִים בְּמָקוֹמָם, וְהַכֹּל הוֹלֵךְ בַּסּוֹד שֶׁל הַתּוֹרָה. הַנִּיצוֹץ הַקָּשֶׁה עָשָׂה מְדִידָה בַּמְּדִידוֹת שֶׁאָמַרְנוּ, וְהַכֹּל בַּסּוֹד שֶׁל הָאֵין סוֹף בַּנִּגּוּן שֶׁל הַטְּעָמִים, מִתְּחִיל וּמַכֶּה הָאֲוִיר שֶׁלָּהֶם. שֶׁאוֹתוֹ הָאֲוִיר יוֹצֵא מֵאֵין סוֹף וּמַכֶּה לְתוֹךְ הַמֹּחַ, וְהַמֹּחַ מוֹצִיא אֲוִיר וּמַכֶּה בַּגָּרוֹן, שֶׁמִּשָּׁם יוֹצֵא אֲוִיר אֶחָד הַחוּצָה. נִמְצְאוּ שִׁלְשָׁה אֲוִירִים וְנִכְלָלוּ בְּאֶחָד, אֵלּוּ מִתְּחִילִים בִּשְׁלֹשָׁה קְשָׁרִים שֶׁאָמַרְנוּ, וּמִתְּחִילָה מִן הַמָּאוֹר הִתְפַּשְּׁטוּת לְהִתְפַּשֵּׁט, וּמוֹדֵד לְאָרֵךְ וְלָרֹחַב לְעֹמֶק וְלָרוּם לְאוֹתָם עֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם מַפְתְּחוֹת עֶלְיוֹנִים, וּמוֹדֵד עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת. וְכָל הַסּוֹד וְהָעֹמֶק וְהַסֵּתֶר שֶׁלָּהֶם כְּנֶגֶד שְׁלֹשָׁה אֲוִירִים, שְׁלֹשָׁה קְשָׁרִים, יהו"ה אֱלֹהֵינוּ יהו"ה, וְהַכֹּל בְּסוֹד לְמֹשֶׁה מִסִּינַי. וְכֵיוָן שֶׁנִּזְכְּרוּ (שהתחברו) בַּפֶּה, יוֹצֵא הַמָּאוֹר, וְהִצְטָרֵךְ לְמִדַּד אוֹתָם לַשֶּׁמֶשׁ הַלָּלוּ בְּתוֹךְ הַמְּדִידָה, וּמְדִידָתָם אֲחוּזָה בְּמִדִּידַת הָאָרֵךְ וְהָרֹחַב, הָעֹמֶק וְהָרוּם, הָעִגּוּל וְהָרִבּוּעַ. וְכָךְ צָרִיךְ, מִשּׁוּם שֶׁסּוֹד הַשָּׁמוֹת צָרִיךְ לְהִסְתַּמֵּךְ עַל אֵין סוֹף, וּלְהִתְקַיֵּם בְּקִיּוּם שֶׁלֵּם בְּתוֹךְ מְדִידַת הַמָּאוֹר, בְּנֶקֻדּוֹת וּטְעָמִים בְּנִגּוּן. שֶׁזּוֹהִי הַשְׁלֵמוּת שֶׁל סוֹד הַיִּחוּד כָּרָאוּי, וְאֵין מִי שֶׁיּוֹדֵעַ עַל מָה קִיּוּם הַכֹּל, פָּרֵט לְבַעֲלֵי הָאֱמוּנָה, וּמְעַטִּים הֵם. אֶחָ"ד א' בַּחֲטָף, הַסּוֹד לְהִתְקַשֵּׁר הַמָּאוֹר בְּאוֹתָם הַקְּשָׁרִים, וְעוֹשֶׂה מִדִּידָה תּוֹרַת הַמְּדִידָה נְקֻדָּה אַחַת שֶׁיָּצְאָה מֵאַיִן. הַנְּבִיאִים מֵאוֹתָהּ נְקֻדָּה הִתְפַּשְּׁטוּ וְנִכְלְלוּ בָהּ, וְיָרְדוּ לְמַטָּה, וְאֵלֶּה נִסְמְכוּ עַל הָעֲמוּד שֶׁנִּסְתָּר מֵאַיִן סוֹף שְׁלֹשָׁה קְשָׁרִים כְּפִי שֶׁאָמַרְנוּ.

מַתְנִיתִין קְטוּפֵי דְּקִטְרִין מָארֵי דַּחֲרִיכִין, פְּקִיחִין דְּעַיְנִין מָארֵי דְּלִבָּא, בְּסָכְלְתָנוּ קְרִיבוּ שְׁמָעוּ, מָאן מִנְכוֹן דְּשָׁמַע קָל גַּלְגַּלָּא דְּנָעִים וְאַסְחַר בְּגַלְגּוּלָא, סַלְקָא וְנַחְתָּא וְרָמֵי קָלִין בְּקָל נָעִימוּ, וּתְלָת נְצִיצִין נָפְקִין מֵאֶפּוּתָא דְּכָל קָלָא. וְהַהוּא גַּלְגַּלָּא אַסְחַר לְעֵלָּא וּלְתַתָּא, וְנָפְקָא נְצִיצָא וְלָהִיט לָהּ לְגַלְגַּלָּא. וּכְדֵין אַפִּיק אֶשָּׁא מְלַהֲטָא בְּקוּלְפִין. הַהוּא גַּלְגַּלָּא כַּד אִתְפְּשַׁט בּוּצִינָא לְמִשְׁחָתָא, נָפְקָא אֲוִירָא דַּכְיָא דְּלָהִיט בְּאִנּוּן תְּלָת אֲוִירִין דְּקָאמְרָן, וְלַהֲטִין כַּחֲדָא. וּמֵהַהוּא לְהִיטוּ נָפְקָא גַּלְגַּלָּא דָּא דְּאַסְחַר וּלְסַלְקָא וְנַחְתָּא. וְכַד מִשְׁחָתָא דְּבוּצִינָא נָפְקָא וּמְדִיד מֵעֵלָּא לְתַתָּא, הַאי גַּלְגַּלָּא כָּנִישׁ כָּל מַשְׁרְיָן. וְכַד שָׁאֲרָא מִשְׁחָתָא הַאי גַּלְגַּלָּא נָהִים בְּנָעִימוּ וְאַפִּיק אַתְוָן נְצִיצִין דַּקִּיקִין לְפָרְשָׁא בְּאַתְוָן דְּאוֹרַיְתָא וּכְדֵין אִקְרֵי מָסֹרֶת. מֵהַאי גַּלְגַּלָּא לָהִיט אָחֳרָא תַּתָּאָה, וְאִתְפְּשַׁט וְלָהִיט אַתְוָן אָחֳרָנִין לְפָרְשָׁא וְלֹא כְּאִנּוּן קַדְמָאֵי וְאִקְרֵי מָסֹרֶת זְעֵירָא. אִלֵּין תְּרֵין גַּלְגַּלִּין אִקְרוּן מָסֹרֶת זְעֵירָא וּמָסֹרֶת רַבְרְבָא. אִלֵּין תְּרֵין מָסֹרֶת אִתְמְסָרוּ לִידוֹי דְּרָעָיָא מְהֵימָנָא, לְמִנְדַּע וּלְאִסְתַּכָּלָא, עַד דְּנַחְתוּ אַתְוָן וְאִתְחֲקָקוּ עַל לוּחֵי אַבְנִין. כַּד גַּלְגַּלֵּי שָׁאֲרֵי וְאַסְחַר כַּמָּה חַיָּלִין וְכַמָּה מַשְׁרְיָן מָארֵיהוֹן דְּגַדְפִּין טָאסִין בְּאִנּוּן רְקִיעִין, וְאִנּוּן אַתְוָן דְּנָפְקֵי אִתְמְסָרוּ לְהַהוּא מְמָנָא קַדִּישָׁא דְּאִקְרֵי יופיא"ל מָארֵי דְּחָכְמְתָא. וּכְדֵין אָזִיל וְחָקִיק לוֹן סַחֲרָנֵי דְּאַתְוָן. וְהַאי מְמָנָא קַדִּישָׁא מָסַר לוֹן לְמְהֵימָנָא קַדִּישָׁא. כד"א (שמות כד) עֲלֵה אֵלַי ה' הָהָרָה וֶהְיֵה שָׁם וְגוֹ'.

מִשְׁנָה, הָאֶשְׁכּוֹלוֹת שֶׁל הַצּוּרוֹת בַּעֲלֵי הַמַּגָּנִים, פְּקוּחֵי הָעֵינַיִם בַּעֲלֵי הַלֵּב, בְּהַשְׁכֵּל קִרְבוּ וְשִׁמְעוּ, מִי מִכֶּם שֶׁשָּׁמַע קוֹל גַּלְגַּל שֶׁנָּעִים וְסוֹבֵב בְּגִלְגּוּל, עוֹלֶה וְיוֹרֵד וּמֵרִים קוֹלוֹת בְּקוֹל נָעִים, וּשְׁלֹשָׁה נִצְנוּצִים יוֹצְאִים מֵהַמַּצַּח שֶׁל כָּל קוֹל. וְאוֹתוֹ הַגַּלְגַּל סוֹבֵב לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, וְיוֹצֵא נִיצוֹץ וּמַלְהִיט אֶת הַגַּלְגַּל, וְאָז מוֹצִיא אֵשׁ לוֹהֶטֶת בְּמַקְלוֹת. כְּשֶׁמִּתְפַּשֵּׁט אוֹתוֹ גַּלְגַּל הַמַּאוֹר לְמִדִּידָה, יוֹצֵא אֲוִיר טָהוֹר שֶׁלּוֹהֵט בְּאוֹתָם שְׁלֹשֶׁת הָאֲוִירִים שֶׁאָמַרְנוּ, וְלוֹהֲטִים יַחַד. וּמֵאוֹתוֹ הַלַּהַט יוֹצֵא זֶה הַגַּלְגַּל שֶׁסּוֹבֵב וְלַעֲלוֹת וְיוֹרֵד. וּכְשֶׁמְּדִידַת הַמָּאוֹר יוֹצֵאת וּמוֹדֶדֶת מִמַּעְלָה לְמַטָּה, הַגַּלְגַּל הַזֶּה כּוֹנֵס אֶת כָּל הַמַּחֲנוֹת, וּכְשֶׁמַּתְחִילָה הַמְּדִידָה, הַגַּלְגַּל הַזֶּה נוֹהֵם בְּנַעַם, וּמוֹצִיא אוֹתִיּוֹת קְטַנּוֹת נוֹצְצוֹת לְפָרֵשׁ בְּאוֹתִיּוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה, וְאָז נִקְרֵאת מָסֹרֶת. מֵהַגַּלְגַּל הַזֶּה לוֹהֵט אַחַר תַּחְתּוֹן, וּמִתְפַּשֵּׁט וּמְלַהֵט אוֹתִיּוֹת אֲחֵרוֹת לְפָרֵשׁ, וְלֹא כְּאוֹתָם הָרִאשׁוֹנִים, וְנִקְרֵאת מָסֹרֶת קְטַנָּה. שְׁנֵי הַגַּלְגַּלִּים הַלָּלוּ נִקְרָאִים מָסֹרֶת קְטַנָּה וּמָסֹרֶת גְּדוֹלָה. שְׁתֵּי הַמָּסוֹרוֹת הַלָּלוּ נִמְסְרוּ לִידֵי הָרוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, לָדַעַת וּלְהִסְתַּכֵּל, עַד שֶׁיֵּרְדוּ הָאוֹתִיּוֹת וְנֶחְקְקוּ עַל לוּחוֹת הָאֲבָנִים. כְּשֶׁהַגַּלְגַּלִּים מַתְחִילִים וְסוֹבְבִים כְּמָה צְבָאוֹת וְכַמָּה מַחֲנוֹת, בַּעֲלֵי כְנָפַיִם טָסִים בְּאוֹתָם הָרְקִיעִים, וְאוֹתָם הָאוֹתִיּוֹת שֶׁיּוֹצְאוֹת נִמְסְרוּ לְאוֹתוֹ הַמְמֻנֶּה הַקָּדוֹשׁ שֶׁנִּקְרָא יופיא"ל בַּעַל הַחָכְמָה. וְאָז הוֹלֵךְ וְחוֹקֵק אוֹתָם סְבִיב הָאוֹתִיּוֹת. וְהַמְמֻנֶּה הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה מָסַר אוֹתָם לַנֶּאֱמָן הַקָּדוֹשׁ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כד) עֲלֵה אֵלַי ה' הָהָרָה וֶהְיֵה שָׁם וְגוֹ'.

וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִרוּ כְּזֹהַר הָרָקִיעַ. אִלֵּין אִנּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְתָא, וְאִסְתַּכְּלִין בְּמִלֵּי דְּאוֹרַיְתָא בְּרַעְיוֹתָא בְּהַרְהוּרָא דְּלִבָּא. וְהַמַּשְׂכִּילִים דְּמִסְתַּכְּלָן, וְלָא מִסְתַּכְּלָן בְּמִלָּה בְּלִחוּדָהָא. אֶלָּא דְּמִסְתַּכְּלָן בַּאֲתַר דְּתָלֵי הַהוּא מִלָּה. בְּגִין דְּלֵית מִלָּה דְּלָא תַּלְיָא עַל רָזָא

אָחֳרָא עִלָּאָה. וְיִשְׁכַּח בְּמִלָּה דָּא מִלָּה אָחֳרָא דְּרָזָא עִלָּאָה, מִגּוֹ אַסְפַּקְלַרְיָא דְּלָא נַהֲרָא, יִשְׁכַּח וְיֶחֱמֵי בַּר נָשׁ רָזָא דְּאַסְפַּקְלַרְיָא דְּנַהֲרָא. וְסִימָנִיךְ (משלי טז) מַשְׂכִּיל עַל דָּבָר יִמְצָא טוֹב. דָּבָר, דָּא אַסְפַּקְלַרְיָא דְּלָא נַהֲרָא. יִמְצָא טוֹב, דָּא אַסְפַּקְלַרְיָא דְּנַהֲרָא. מַשְׂכִּיל. עַל דָּבָר, וְלָא כְּתִיב מַשְׂכִּיל דָּבָר, אֶלָּא עַל דָּבָר, דְּבָעֵי לְאִסְתַּכְּלָא עִלָּה לְעִלָּא. וְדָא הוּא כְּזֹהַר הָרָקִיעַ, דָּא הוּא רָקִיעַ דְּאִשְׁתְּמוֹדָעָא עַל חֵיוָן לְתַתָּא. דְּמִגּוֹ הַאי רָקִיעַ יִסְתַּכַּל בְּהַהוּא זֹהַר, דְּנָצִיץ זָהֳרָא דְּזָהֳרִין עִלָּאִין, זָהֳרָא דְּנָפִיק מִגּוֹ נְקֻדָּה עִלָּאָה, יַזְהִיר וְיִתְנַצִּיץ בְּנִצְיצוּ דְּשְׁאָר נְהוֹרִין לְכָל סְטָר. וּמַצְדִּיקֵי הָרַבִּים כַּכּוֹכָבִים לְעוֹלָם וָעֶד. מַה כּוֹכָבִים דְּקַיְימָן תְּדִיר בְּקִיּוּמָא דְּאִנּוּן נִימוּסֵי שְׁמַיָּא לְאַנְהָרָא תְּדִיר. כמד"א וְאֶת הַכּוֹכָבִים, אֵלֶּין כּוֹכָבִים דְּנָהֲרִין. וּמַצְדִּיקֵי הָרַבִּים דְּדַחֲקֵי לוֹן וַאלֵּקֵי לוֹן לְמֵיטַר אוֹרְחוֹי דְּאוֹרַיְתָא. כַּכּוֹכָבִים, אֵלֶּין אִנּוּן דְּגָשִׁים דְּאַתְוָן דְּדַחֲקֵי לוֹן, וּמַפְקֵי לוֹן לְנְהוֹרָא. וְאֵלֶּין אִנּוּן כּוֹכְבֵי דְּשַׁרְבִיטָא מְפָקֵי רוּחָא וּנְהוֹרָא כַּחֲדָא, וְאַנְהִירוּ לָרָזָא דְּאַתְוָן. כְּזֹהַר הָרָקִיעַ דָּא נְקֻדָּה דְּשַׂרְיָא עַל אַתְוָן לְנַגְּנָא וּלְאִתְפַּשְּׁטָא, וְדָא אִיהִי נְקֻדָּה דְּאִיהִי רְבִיעַ עַל אַתְוָן כְּאִמָּא עַל בְּנִין. וְאַף עַל גַּב דְּאִיהוּ נְקֻדָּה חָדָא אִתְפַּשְּׁטַת לְנַגּוֹנָא וְלָא אִתְפַּשְּׁטַת בחזות'. וְדָא אִיהוּ רָזָא דִּכְתִיב (תהלים לב) מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת דָּא יוֹם הַשַּׁבָּת בְּהַאי סָלְקָא. וְעַל דָּא נְגוּנָא דְּהַאי נְקֻדָּה. סָלְקָא בְּנַיְחָא וְדָא אִיהוּ זֹהַר דְּהַאי רָקִיעַ דְּאִקְרֵי יוֹם הַשַּׁבָּת.

וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִרוּ כְּזֹהַר הָרָקִיעַ, אֵלּוּ אוֹתָם שֶׁמִּשְׁתַּדְּלִים בַּתּוֹרָה, וּמִסְתַּכְּלִים בְּדִבְרֵי תוֹרָה בְּרָצוֹן וּבְהִרְהוּר הַלֵּב. וְהַמַּשְׂכִּילִים שֶׁמִּסְתַּכְּלִים, וְלֹא מִסְתַּכְּלִים בַּדָּבָר לְבַדּוֹ, אֶלָּא שֶׁמִּסְתַּכְּלִים בַּמָּקוֹם שֶׁתָּלוּי אוֹתוֹ הַדָּבָר, מִשּׁוּם שֶׁאֵין דָּבָר שֶׁלֹּא תָלוּי עַל סוֹד עֶלְיוֹן אַחֵר. וְיִמְצֵא בַּדָּבָר הַזֶּה דָּבָר אַחֵר שֶׁל סוֹד עֶלְיוֹן מִתּוֹךְ הָאַסְפַּקְלַרְיָה שֶׁאֵינָהּ מְאִירָה, יִמְצָא וְיִרְאֶה הָאָדָם סוֹד הָאַסְפַּקְלַרְיָה הַמְּאִירָה, וְסִימָנְךָ - (משלי טז) מַשְׂכִּיל עַל דָּבָר יִמְצָא טוֹב. דָּבָר - זוֹ הָאַסְפַּקְלַרְיָה שֶׁלֹּא מְאִירָה. יִמְצָא טוֹב - זוֹ הָאַסְפַּקְלַרְיָה הַמְּאִירָה. מַשְׂכִּיל עַל דָּבָר, וְלֹא כָּתוּב מַשְׂכִּיל דָּבָר, אֶלָּא עַל דָּבָר, שֶׁצָּרִיךְ לְהִסְתַּכֵּל עָלָיו לְמַעְלָה. וְזֶהוּ כְּזֹהַר הָרָקִיעַ, זֶהוּ הָרָקִיעַ הַנּוֹדָע עַל הַחַיּוֹת לְמַטָּה. שֶׁמִּתּוֹךְ הָרָקִיעַ הַזֶּה יִסְתַּכֵּל בְּאוֹתוֹ זֹהַר, שֶׁנּוֹצֵץ הַזֹּהַר שֶׁזּוֹהֲרִים הָעֶלְיוֹנִים. הַזֹּהַר שֶׁיּוֹצֵא מִתּוֹךְ הַנְּקֻדָּה הָעֶלְיוֹנָה, יַזְהִיר וְיִתְנוֹצֵץ בְּנִיצוֹץ שֶׁל שְׁאָר הָאוֹרוֹת לְכָל צַד. וּמַצְדִּיקֵי הָרַבִּים כַּכּוֹכָבִים לְעוֹלָם וָעֶד. מָה הַכּוֹכָבִים שֶׁעוֹמְדִים תָּמִיד בַּקִּיּוּם שֶׁל אוֹתָן הַנְּהָגוֹת הַשָּׁמַיִם לְהָאִיר תָּמִיד, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְאֶת הַכּוֹכָבִים, אֵלּוּ הַכּוֹכָבִים שֶׁמְּאִירִים. וּמַצְדִּיקֵי הָרַבִּים - שֶׁדּוֹחֲקִים אוֹתָם אוֹתָם וּמַלְקִים אוֹתָם לִשְׁמֹר דַּרְכֵי הַתּוֹרָה. כַּכּוֹכָבִים - אֵלּוּ אוֹתָם הַדְּגֻשִׁים שֶׁל הָאוֹתִיּוֹת שֶׁדּוֹחֲקִים אוֹתָם וּמוֹצִיאִים אוֹתָם לְאוֹר. וְאֵלּוּ הֵם כּוֹכְבֵי הַשֵּׁבִיט, מוֹצִיאִים רוּחַ וְאוֹר כְּאֶחָד, וּמְאִירִים לְסוֹד הָאוֹתִיּוֹת. כְּזֹהַר הָרָקִיעַ - זוֹ הַנְּקֻדָּה שֶׁשּׁוֹרָה עַל הָאוֹתִיּוֹת לְנַגֵּן וּלְהִתְפַּשֵּׁט, וְזוֹ הַנְּקֻדָּה שֶׁהִיא רוֹבֶצֶת עַל הָאוֹתִיּוֹת כְּמוֹ אֵם עַל בָּנִים. וְאַף עַל גַּב שֶׁהִיא הַנְּקֻדָּה הָאַחַת מִתְפַּשֶּׁטֶת לְנגוּן וְלֹא מִתְפַּשֶּׁטֶת בְּמַרְאֶה. וְזֶהוּ סוֹד הַכָּתוּב (תהלים צב) מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת, שֶׁהֲרֵי יוֹם הַשַּׁבָּת בָּזֶה עוֹלֶה. וְעַל זֶה הַנִּגּוּן שֶׁל הַנְּקֻדָּה הַזּוֹ עוֹלָה בְּמְנוּחָה, וְזֶהוּ הַזֹּהַר שֶׁל הָרָקִיעַ הַזֶּה שֶׁנִּקְרָא יוֹם הַשַּׁבָּת.

וְעוֹד יַזְהִרוּ, אִנּוּן מַשְׂכִּילִים בְּהַהוּא זֹהַר דְּסָלְקָא בֵּהּ הַהוּא רְקִיעָא. וּבְגִין דְּהַהוּא רְקִיעָא. וּבְגִין דְּהַהוּא רְקִיעָא זְעֵירָא מִכָּל רְקִיעִין, הַאי נְקֻדָּה דְּסָלְקָא בֵּהּ הַהוּא אִתְפַּשְׁטוּתָא דְּנְגוּנָא זְעֵיר בְּנַיְחָא, וְלָא סַגְיָא, וְשִׁעוּרָא דִּילֵהּ בְּנְגוּנָא כַּד אוֹשִׁיטוּ דִּימִינָא וּשְׂמָאלָא לְגַבֵּי הַאי רָקִיעַ כְּדֵי דְּיַחֲדִין. וְעַל דָּא בֵּהּ תַּרְוַיְהוּ תְּרִין רוּחִין אִתְפַּשְׁטַת בְּנְגוּנָא, כְּדֵי דְּחַיָּא וְאָתֵי רוּחָא זְעֵיר בְּנַיְחָא. לְבָתַר הַאי נְקוּדָא אִטַּמַּרַת בְּגַוֵּהּ, וְאִתְחַפְיָא וְאִתְפַּשְׁטַת בְּאִתְפַּשְׁטוּתָא כְּהַאי תּוֹלְעָתָא דְּאִתְחַפְיָא, וּבָתַר דְּאִתְחַפְיָא בְּגַוֵּהּ אִזְדְּרִיק לְתַתָּא לְנְגוּנָא, וְדָא אִקְרֵי זְרִיקָא דְּהַאי נְקֻדָּה, בְּגִין דְּאִתְיַשְׁבַת בְּהַאי בִּימִינָא, וְכַד אִתְפַּשְׁטַת הַאי נְקֻדָּה לְנַגְּנָא אֲחִידַת אַבּוּצִינָא דְּקַרְדּוּנִיתָא, לְאִתְיַשְׁבָא וְנָהִיר וְנָצִיץ, וּכְדֵין וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִרוּ כְּזֹהַר, כְּהַהוּא זֹהַר מַמָּשׁ דְּאִתְפְּשַׁט וְאִזְדְּרִיק נְצִיצוּ לְאִתְיַשְׁבָא, וְדָא מַשְׂכִּיל עַל דָּבָר. וַדַּאי בְּגִין דְּאִיהִי קַיְמָא עַל דָּבָר יְמָצָא טוֹב, אִתְפַּשְׁטוּתָא דְּזֹהַר דָּא דְּאִיהוּ נְצִיצוּ וּזְהִירוּ לְאִסְתַּכָּלָא, וְרָזָא דָּא אִיהוּ עוּמְקָא וְרוּמָא לְאִתְיַשְׁבָא בְּרָזָא דְּבוּצִינָא כְּהַהוּא דָּבָר.

וְעוֹד יַזְהִרוּ, אוֹתָם הַמַּשְׂכִּילִים בְּאוֹתוֹ הַזֹּהַר שֶׁעוֹלֶה בּוֹ אוֹתוֹ הָרָקִיעַ הִתְפַּשֵּׁט. וּמִשּׁוּם שֶׁאוֹתוֹ שֶׁהִתְפַּשֵּׁט קָטָן מִכָּל הָרְקִיעִים, הַנְּקֻדָּה הַזּוֹ שֶׁעוֹלֶה בּוֹ אוֹתָהּ הַהִתְפַּשְׁטוּת שֶׁל הַנִּגּוּן מְעַט בְּמִנּוּחָה, וְלֹא רַבָּה, וְשִׁעוּרוֹ בְּנִגּוּן כְּשֶׁהוֹשִׁיטוּ הַיָּמִין וְהַשְּׂמֹאל לָרָקִיעַ הַזֶּה אֵז מִתְיַחֲדִים. וְעַל כֵּן בּוֹ שְׁנֵיהֶם שְׁתֵּי רוּחוֹת מִתְפַּשְׁטוֹת בְּנִגּוּן, וְהֵם בְּדְחִיָּה, וּבָאָה רוּחַ קְטַנָּה בְּמִנּוּחָה. אַחַר כָּךְ הַנְּקֻדָּה הַזּוֹ נִסְתֶּרֶת בְּתוֹכָהּ, וּמִתְכַּסָּה וּמִתְפַּשֶּׁטֶת בְּהִתְפַּשְׁטוּת כַּתּוֹלַעַת הַזּוֹ שֶׁמִּתְכַּסָּה. וְאַחַר שֶׁמִּתְכַּסָּה בְּתוֹכוֹ, נִזְרֶקֶת לְמַטָּה לַנִּגּוּן, וְזוֹ נִקְרֵאת זְרִיקַת הַנְּקֻדָּה הַזּוֹ, מִשּׁוּם שֶׁמִּתְיַשֶּׁבֶת בַּיָּמִין הַזֶּה. וּכְשֶׁמִּתְפַּשֶּׁטֶת הַנְּקֻדָּה הַזּוֹ לְנַגֵּן, אוֹחֶזֶת אֶת הַנִּיצוֹץ הַקָּשֶׁה לְהִתְיַשֵּׁב, וּמְאִירָה וְנוֹצֶצֶת. וְאָז וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִרוּ כְּזֹהַר, כְּאוֹתוֹ הַזֹּהַר מַמָּשׁ שֶׁהִתְפַּשֵּׁט וְנִזְרָק נִיצוֹץ לְהִתְיַשֵּׁב, וְזֶה מַשְׂכִּיל עַל דָּבָר. וַדַּאי מִשּׁוּם שֶׁהִיא עוֹמֶדֶת עַל דָּבָר - יִמְצָא טוֹב. הִתְפַּשְׁטוּת הַזֹּהַר הַזֶּה שֶׁהוּא נִיצוֹץ וְזוֹהַר לְהִסְתַּכֵּל, וְהַסּוֹד הַזֶּה הוּא עֹמֶק וְרוּם לְהִתְיַשֵּׁב בְּסוֹד הַמְּאוֹר כְּמוֹ אוֹתוֹ הַדָּבָר.

וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִרוּ כְּזֹהַר הָרָקִיעַ, דָּא רְקִיעָא דְּבֵהּ שְׁמָשָׁא וְסִיהֲרָא כּוֹכְבַיָּא וּמַזָּלֵי. הָכָא פְּשִׁיטוּ דְּבוּצִינָא לְנַגְּנָא, ע"ד בְּתָמִיהוּ בְּסִלִּיקוּ עַל כֻּלָּא. וְסִימָנִיךְ (תהלים קיב) פַּזַּר נָתַן לָאֶבְיוֹנִים. דְּהָא אִיהוּ יְהִיב לְכֻלְּהוּ תַּתָּאֵי, וּמִשְׁחָתָא דְּבוּצִינָא פַּזַּר רַבְרְבָא. דְּכַד מִשְׁחָתָא סָלְקָא וְאִתְרַבְרְבָא כְּדֵין אִיהוּ סָלִיק וְאוֹשִׁיט שִׁית אֲמִין, בְּשִׁיעוּרָא דְּשִׁית נְקוּדִין לְאָרְכָּא וּלְפוּתְיָא כְּחִיזּוּ דָּא דְּאִיהוּ פַּזַּר, וְהַאי אִיהוּ סִימָנִיךְ (אתסר ה) וַיֹּשֶׁט הַמֶּלֶךְ לְאָסְתֵּר אֶת שַׁרְבִיט הַזָּהָב. וְתָנֵינָן שִׁית אֲמִין אוֹשִׁיט לְקַבְּלָה. מֵהַאי פַּזַּר מַלְיָא מַבּוּעִיךְ וְיָהִיב לְמִסְכִּינֵי. וְהַאי אִיהוּ שַׁרְבִיטָא דְּאִתְתְּקַן בְּמִשְׁחָתָא דָּא. וּבְנְגוּנָא דְּמִשְׁחָתָא דָּא סָלְקָן וְאִתַּתְקְנָן כַּדְקָא יָאוּת. וּכְדֵין וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִרוּ כְּזֹהַר וְגוֹ'. שְׁעוּרָא דָּא כְּשִׁעוּרָא דְּשִׁית נְקוּדִין, לְנַגְּנָא תִּלְתָּ לְאָרְכָּא וּתְלָתָ לְפוּתְיָא. בְּגִין דְּאִיהוּ רָזָא דְּשִׁית. שִׁית אִנּוּן וְאִנּוּן חָמֵשׁ. תְּלָתָ לְאָרְכָּא תְּרִין לְפוּתְיָא כַּד מִסְתַּכְּלָאן ג' לְסִטְרָא דָּא, וְג' לְסִטְרָא דָּא. וּכְדֵין וּמַצְדִּיקֵי הָרַבִּים כַּכּוֹכָבִים לְעוֹלָם וָעֶד.

אִלֵּין אִנּוּן שִׁית נְקוּדִין דְּאִנּוּן נְצִיצִין, וְנָהֲרִין לְתַתָּא. וְאִנּוּן כּוֹכָבִים טְמִירִין לְאַנְהָרָא, וְסִיהֲרָא אִתְנְהִירַת בְּכָל חַד וְחַד מִמִּשְׁחָתָא דִּילְהוֹן דְּאִתְנָעִיצָאן בְּבוּצִינָא.

וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִרוּ כְּזֹהַר הָרָקִיעַ, זֶה הָרָקִיעַ שֶׁבּוֹ שֶׁמֶשׁ וּלְבָנָה כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת. כָּאן הִתְפַּשְּׁטוּת שֶׁל הַמָּאוֹר לְנֶגֶן עַל זֶה בְּתְמִיהָה בַּעֲלִיָּה עַל הַכֹּל. וְסִימָנְךָ - (תהלים קיב) פִּזַּר נָתַן לָאֶבְיוֹנִים, שֶׁזֶּהוּ שֶׁנּוֹתֵן לְכָל הַתַּחְתּוֹנִים, וּמְדִידַת הַמָּאוֹר פִּזַּר גָּדוֹל. כְּשֶׁמְּדִידָה עוֹלָה וּמִתְגַּדֶּלֶת, אָז הוּא עוֹלֶה וּמוֹשִׁיט שֵׁשׁ אַמּוֹת בְּשִׁעוּר שֶׁל שֵׁשׁ נְקֻדּוֹת לְאֹרֶךְ וְלִרֹחַב, כַּמַּרְאֶה הַזֶּה שֶׁהוּא פִּזַּר. וְזֶהוּ סִימָנְךָ - (אסתר ה) וַיּוֹשֶׁט הַמֶּלֶךְ לְאֶסְתֵּר אֶת שַׁרְבִיט הַזָּהָב. וְשֵׁנִינוּ, שֵׁשׁ אַמּוֹת הוֹשִׁיט לְקַבְּלָהּ. מֵהַפִּזַּר הַזֶּה מָלֵא הַמַּעְיָן שֶׁלְּךָ וְנוֹתֵן לַעֲנִיִּים. וְזֶהוּ הַשַּׁרְבִיט שֶׁנִּתְקַן בַּמְּדִידָה הַזּוֹ. וּבְנִגּוּן הַמְּדִידָה הַזּוֹ עוֹלִים וְנִתְקָנִים כָּרָאוּי, וְאָז וְהַמַּשְׂכִּילִים וְגוֹ'.

שִׁעוּר זֶה כְּמוֹ שִׁעוּר שֶׁל שֵׁשׁ נְקֻדּוֹת, לְנֶגֶן שֵׁשׁ לְאֹרֶךְ וְשֵׁשׁ לְרֹחַב, מְשׁוּם שֶׁהוּא סוֹד שֶׁל שֵׁשׁ. שֵׁשׁ הֵם, וְהֵם חָמֵשׁ. שֵׁשׁ לְאֹרֶךְ וּשְׁתַּיִם לְרֹחַב כְּשֶׁמְּסַתְּכְּלִים שֵׁשׁ לְצַד זֶה וְשֵׁשׁ לְצַד זֶה. וְאָז וּמַצְדִּיקֵי הָרַבִּים כַּכּוֹכָבִים לְעוֹלָם וָעֶד. אֵלּוּ הֵם שֵׁשׁ הַנְּקֻדּוֹת שֶׁנּוֹצְצוֹת וּמְאִירוֹת לְמַטָּה, וְאוֹתָם כּוֹכָבִים נִסְתָּרִים לְהָאִיר, וְהַלְּבָנָה מוֹאֶרֶת בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד מִמְּדִידָתָם שֶׁנִּעוּצוֹת בַּמָּאוֹר.

וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִרוּ כְּזֹהַר הָרָקִיעַ. דָּא רָקִיעַ דְּחֵיוָן דְּקַיְמִין אִתְפְּשַׁט בּוּצִינָא וּמָדִיד לְאָרְכָּא ג' קִשְׁרִין לִימִינָא וְגוֹ' קִשְׁרִין לִשְׂמָאלָא. אִלֵּין תְּלַת קִשְׁרִין חַד קַיָּמָא. וְאִלֵּין תְּלַת חַד קַיָּמָא. וְאִלֵּין תְּלַת נְקוּדִין דְּקַיְמִין דָּא עֵ"ד בֵּין לְסִטְרָא דָּא בֵּין לְסִטְרָא דָּא. מְדִידוּ דְּבוּצִינָא שִׁיעוּר לְנַגְנָא תְּרֵין טַעֲמִין, דְּקַיְמִין בְּחֵיזוּ דְּקַיְמִין נְגוּנָא דְּמִשְׁחָתָא דְּמָדִיד בַּתְרֵי יַרְכִין דְּקַיְמִין. יַעֲקֹב דְּאִיהוּ גּוּפָא, אִסְתְּמִיךְ עַל קְיוּמִין בְּמְדִידוּ דְּבוּצִינָא. כַּד עָאל לַאֲבוּהּ רָזָא דְּוַיֶּבֶא לוֹ יַיִן וַיִּשְׁתְּ. וְגוּפָא אִתְקַיַּם בְּקִיּוּמֵהּ. וְעַל דָּא וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִרוּ כְּזֹהַר הָרָקִיעַ וְגוֹ'.

וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִרוּ כְּזֹהַר הָרָקִיעַ דְּמִתְפַּשְּׁטִין וְנָהֲרִין לְתַתָּא, כַּד שַׁרְבִיטָא אִתְקַיַּם בְּרָזָא דְּפִזּוּר, וְיָהִיב וְעָאל בְּמִשְׁחָתָא וּמָדִיד וְאִתְתְּקָנוּ אִלֵּין תְּרֵין קַיְמִין בְּמִשְׁחָתָא לְתַתָּא, וְאִתְתְּקַן בּוּצִינָא וּמָדִיד דָּא עִם דָּא. כְּדֵין וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִרוּ דְּהָא לְתַתָּא אִתְתְּקָנַת בְּתִקּוּנָא דְּנוּקְבָא לְקַבְּלָא דְּכוֹרָא, וְיַרְכִין אִתְתְּקָנוּ בְּלָא פְּשִׁיטוּ. וְהָכָא לָאו נְגוּנָא בְּגוֹ מִשְׁחָתָא דָּא, וְאִקְרֵי אֶתְנַחְתָּא לָקֳבֵל תְּרֵי טַעֲמֵי, רָזָא דְּנוּקְבָא דִּפְתִיחָא לָקֳבֵל דְּכוּרָא וְהָכָא לָאו נְגוּנָא דְּכוֹלָּא בְּנַיְחָא. מִשְׁחָתָא דָּא טְמִירָא, כְּדֵין וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִרוּ כְּזֹהַר הָרָקִיעַ. דָּא רָקִיעַ דִּימִינָא דְּזָהִיר וְנָהִיר וְאַתְקִיף בְּתָקְפֵּהּ. שָׁאֲרֵי בּוּצִינָא וְאִתְפְּשַׁט לְאַנְהָרָא, וְנְגוּנָא דְּקָא אָזְלָא מִסְּטָר יְמִינָא תְּרֵצְתָא הַאי נְגוּנָא דַּחֲבִיבוּ לְמֵיזַל בְּנְגוּנָא דָּא מְחַבְּקָא. ותלשת' קָא סָטִיר לְקַשְׁרָא קַשְׁרָא, הַאי אוּחִיר וְהַאי כָּפוּף, וְאִתְיְעִיף לְקַבְּלָא דְּסַנְטוּרָא בְּקַנְטוּפָא וְאִתְפְּשָׁטוּ תְּרֵין דְּרוֹעִין כַּחֲדָא, בְּרָזָא דְּאָזְלָא וְגָרִישׁ דקטור שְׂמָאלָא. וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִרוּ כַּד פָּסַק נְהוֹרָא וּבוּצִינָא פָּסְקָה, וְלָא מָדִיד בְּאָרְכָּא וּפוּתְיָא מִתַּתָּא לְעֵלָּא, אִתְפְּשַׁט בּוּצִינָא וְאָחִיד מֵעֵלָּא לְתַתָּא בְּרָזָא דְּקִשְׁירוּ, וְאִתְבָּרְכָאן עִלָּאִין וְתַתָּאִין בְּהַאי מְדִידוּ דְּבוּצִינָא. (נ"א דנגונא) לְכֻלְּהוּ מִשְׁחָתִין, וְאִתְעֲבִיד כֹּלָּא מִשְׁחָתָא חַד דְּקַיְמָא וְאִסְתְּמִיךְ כֹּלָּא ע"ד. וּבְגִין כָּךְ כַּד עוֹבָדִין

מִתְכַּשְׁרִין לְתַתָּא, וְאִתְכַּשָּׁרָן בְּעוֹבָדִין טָבִין, בְּעוֹבָדִין דְּאוֹרַיְתָא, כְּדֵין כֹּלָּא אִתְתָּקַן עַד הַאי אֲתַר. דְּהָא הָכָא אִשְׁתְּכַח וְאִזְדַּמַּן בְּגִלּוּיָא וּבְכַסּוּיָא, רָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא וְנָטְלָא עַד הָכָא.

וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִרוּ כְּזֹהַר הָרָקִיעַ, זֶה הָרָקִיעַ שֶׁל חַיּוֹת שֶׁעוֹמְדוֹת. מִתְפַּשֵּׁט קַו הַמִּדָּה, מוֹדֵד לְאֹרֶךְ שְׁלֹשָׁה קְשָׁרִים לְיָמִין וּשְׁלֹשָׁה קְשָׁרִים לִשְׂמֹאל. אֵלּוּ שְׁלֹשָׁה קְשָׁרִים עַמּוּד אֶחָד, וְאֵלּוּ הַשְּׁלֹשָׁה עַמּוּד אֶחָד. וְאֵלּוּ שְׁלֹשׁ נְקֻדּוֹת שֶׁעוֹמְדוֹת זֶה עַל זֶה, בֵּין לְצַד זֶה בֵּין לְצַד זֶה. מְדִידַת קַו הַמִּדָּה הַשְּׁעוּר לְנֶגֶן שְׁנֵי טְעָמִים שֶׁעוֹמְדִים בַּמַּרְאֶה שֶׁמְּקַיְּמִים נִגּוּן שֶׁל הַמְּדִידָה שֶׁמּוֹדֵד אַחַר הַיְרֵכִים שֶׁעוֹמְדוֹת. יַעֲקֹב שֶׁהוּא הַגּוּף, נִסְמָךְ עַל הָעַמּוּדִים בְּמִדַּת קַו הַמְּדִידָה, כְּשֶׁנִּכְנַס לְאָבִיו הַסּוֹד שֶׁל וַיָּבֵא לוֹ יַיִן וַיִּשְׁתְּ. וְהַגּוּף הִתְקַיֵּם בְּקִיּוּמוֹ. וְעַל זֶה וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִרוּ כְּזֹהַר הָרָקִיעַ וְגוֹ'. וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִרוּ כְּזֹהַר הָרָקִיעַ, שֶׁמִּתְפַּשְּׁטִים וּמְאִירִים לְמַטָּה, כְּשֶׁהַשַּׁרְבִּיט מִתְקַיֵּם בַּסּוֹד שֶׁל פֶּזֶר, וְנוֹתֵן וְנִכְנָס בְּמִדִּידָה וּמוֹדֵד, וְנִתְתַּקְנִים אֵלּוּ שְׁנֵי הָעַמּוּדִים בְּמִדִּידָה לְמַטָּה, וּמִתְתַּקֵּן הַמַּאוֹר וּמוֹדֵד זֶה עִם זֶה. אָז וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִרוּ, שֶׁהֲרֵי לְמַטָּה הִתְתַּקְּנָה בַּתִּקּוּן שֶׁל הַנְּקֻבָה לְקַבֵּל אֶת הַזָּכָר. וְהַיְרֵכַיִם הִתְתַּקְּנוּ בְּלִי הִתְפַּשְּׁטוּת. וְכָאן אֵין נִגּוּן בְּתוֹךְ הַמְּדִידָה הַזֹּו, וְנִקְרֵאת אֶתְנַחְתָּא כְּנֶגֶד שְׁנֵי טְעָמִים, סוֹד הַנְּקֻבָה הַפְּתוּחָה כְּנֶגֶד הַזָּכָר, וְכָאן אֵין נִגּוּן שֶׁהַכֹּל בְּנַחַת. הַמְּדִידָה הַזֹּו טְמִירָה, אָז וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִרוּ כְּזֹהַר הָרָקִיעַ. זֶהוּ רָקִיעַ הַיְמִין שֶׁזּוֹהֵר וּמֵאִיר וּמַחֲזִיק בְּחָזְקוֹ. מִתְחִיל קַו הַמְּדִידָה וּמִתְפַּשֵּׁט לְהָאִיר, וְהַנִּגּוּן שֶׁהוֹלֵךְ מִצַּד הַיְמִין מְרַצֶּה אֶת הַנִּגּוּן שֶׁל חֲבִיבוּת לְלֶכֶת בַּנִּגּוּן הַזֶּה בְּחִבּוּק. וְהַתַּלְשָׁא סוֹטֵר לְקֻשֹׁר קֶשֶׁר, זֶה יָשָׁר וְזֶה כָּפוּף, וְנִכְפָּל נֶגֶד צַדּוֹ בְּנֹכַח, וְהִתְפַּשְּׁטוּ שְׁתֵּי זְרוֹעוֹת כְּאֶחָד, בְּסוֹד שֶׁל אֹזֶן וְגָרִישׁ שֶׁקּוֹשֵׁר הַשְּׂמֹאל. וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִרוּ, כְּשֶׁפּוֹסֵק הָאוֹר וְקַו הַמְּדִידָה פָּסְקָה, וְלֹא מוֹדֵד בְּאֹרֶךְ וְרוֹחַב מִמַּטָּה לְמַעְלָה, מִתְפַּשֵּׁט קַו הַמְּדִידָה, וְאוֹחֵז מִמַּעְלָה לְמַטָּה בַּסּוֹד שֶׁל הַקְּשִׁירוּת, וּמִתְבָּרְכִים עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים בְּמִדִּידָה הַזֹּו שֶׁל קַו הַמְּדִידָה (של הנגון) לְכָל הַמְּדִידוֹת, וְנַעֲשָׂה הַכֹּל מִדִּידָה אַחַת שֶׁעוֹמֶדֶת וְנִסְמֶכֶת כֻּלָּהּ עַל זֶה. וּמִשּׁוּם כָּךְ, כְּשֶׁהַמַּעֲשִׂים כְּשָׁרִים לְמַטָּה וְנִכְשָׁרִים בְּמַעֲשִׂים טוֹבִים, בְּמַעֲשִׂים שֶׁל תּוֹרָה, אָז הַכֹּל מִתְתַּקֵּן עַד הָאֲתַר הַזֶּה. שֶׁהֲרֵי כָּאן נִמְצָא וּמִזְדַּמֵּן בְּגִלּוּי וּבְכִסּוּי סוֹד הָאֱמוּנָה, וְנוֹסַע עַד לְכָאן.

וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִרוּ כַּד עוֹבָדִין מִתַּתְקְנָן וְאָחִיד מִשְׁחָתָא אָחֳרָא בִּסְתִימוּ, וּפָסְקָה בֵּין מִשְׁחָתָא דִּלְתַתָּא לְמִשְׁחָתָא עִלָּאָה. מִשְׁחָתָא עִלָּאָה אִיהִי מִשְׁחָתָא וְלָא לְמִשְׁחָתָא, לָא מִשְׁחָתָא כְּלָל. וּבְגִין כָּךְ פָּסְקָה מִתַּתָּא לְעִלָּא, וּמַפְסְקָא מֵעִלָּא לְתַתָּא. וְרָזָא דָּא יהו"ה ו' יהו"ה פָּסְקָה בְּגַוָּיהוּ, וְכֹלָּא חַד בְּרָזָא דְּבוּצִינָא. וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִרוּ, כַּד עוֹבָדִין לָא מִתְכַּשְּׁרָן וּבוּצִינָא לָא אִתְפַּשְּׁטַת, כְּדֵין שׁוֹפָרָא אִתְהַפַּךְ וְכֹלָּא אִתְעַכָּב וּקְיָמָא בְּדוּכְתֵּהּ, וְלָא נָגִיד לַתַּתָּא. וּלְזִמְנִין דְּהָא נָגִיד עַד דְּמָטֵי לְשַׁרְבִּיטָא וְקַיְמָא תַּמָּן, וְלָא נָגִיד לַתַּתָּא וְאִתְעַכָּב. וְנִגּוּנָא קַיְמָא וּבָטַשׁ בַּדַּרְגָּא דְּאִיהוּ קַדְמָאָה, וּבוּצִינָא קַיְמָא תַּמָּן וְלָא מָדִיד וְלָא פָּשִׁיט מִשְׁחָתָא. וְכָל דָּא בְּגִין דְּשׁוֹפָרָא אִתְהַפַּךְ מִתַּתָּאֵי עַל עוֹבָדֵיהוֹן דְּלָא כְּשֵׁר. וְכַד בּוּצִינָא אִתְפַּשְּׁטַת וּמָדִיד כְּדֵין שׁוֹפָרָא אִזְלַת וּתְלַת קִשְׁרִין קַיְמִין בְּדוּכְתֵּהּ וְאַף עַל גַּב דִּבְרָזָא אָחֳרָא קַיְמָא כֹּלָּא אִיהוּ בְּרָזָא חָדָא דְּהָא ג' קִשְׁרִין אִלֵּין דְּקַיְמִין בְּדוּכְתֵּהּ תְּחוֹת גַּדְפּוֹי דְּהַהוּא

שׁוֹפָרָא בּוּצִינָא קַיְמָא תַּמָּן וְאִתְבָּרְכָן גּוֹ חֲבִיבוּ. סְגוֹלְתָּא בְּרָזָא דִּתְלָת אֲבָהָן דְּקַיְמָא גּוֹ שׁוֹפָרָא, הָכָא בּוּצִינָא מָדִיד מִשְׁחָתָא דָּא בְּכֻלְּהוּ. בְּאָרְכָּא ופותיי' עוּמְקָא וְרוּמָא וְעָגוֹלָא, וְלָא קַיְמָא הָכָא מִשְׁחָתָא לְאִתְגַּלְיָא וּכְדֵין כְּזֹהַר הָרָקִיעַ דְּקִיעָא סְתִימָאָה דְּלָא אִתְגַּלְיָא כְּלָל, וְקַיְמָא עַל רֵישֵׁי דְּחִיוִין קְדוֹשִׁים דְּקַיְמִן בְּרָזָא דַּאֲבָהָן. וְהַאי רְקִיעָא סְתִימָאָה עִלָּאָה קַיְמָא עֲלַיְהוּ. וְאַפִּיק מִנֵּהּ זֹהַר דְּנָהִיר לְכֻלְּהוּ חִיוִין. וּכְדֵין קַיְמָא בּוּצִינָא דְּנָהִיר וּבָטַשׁ בְּכֻלְּהוּ לְאִזְדַּהָר, וְעַל דָּא כֹּלָּא בְּרָזָא דְּמִשְׁחָתָא קַיְמָא לְנַגְּנָא בְּשִׁעוּרָא דְּנִגּוּנָא מָדִיד בּוּצִינָא. לֵית מָאן דְּיָדַע לֵהּ לְהַאי רָזָא, בַּר אִנּוּן לְוָאֵי דְּקַיְמָן עַל נִגּוּנָא וְלָא גַּרְעֵי וְלָא מִתְפַּשְׁטֵי לְבַר, אֶלָּא כֹּלָּא גּוֹ מִשְׁחָתָא דְּרָזָא דְּבוּצִינָא. אִנּוּן ג' קִשְׁרִין קַדְמָאֵי דְּקָאֲמָרַן דְּקִשְׁרָא קַדְמָאָה אִשְׁתְּאַר עַל אַתְוָן לְנָקְדָא לְמֶהֱוֵי טַעְמָא לְעֵלָּא. לַזִּמְנִין הַאי נְקֻדָּה דְּקַיְמָא לְטַעְמָא לְעֵלָּא, בּוּצִינָא נָחִית לֵהּ לְתַתָּא לְהַאי קִשְׁרָא, לְמֶעֱבַד בֵּהּ מְדִידוּ לְתַתָּא. וּכְכֹלָּא בָּרָזָא דְּדִיוֹקְנָא דְּוָא"ו נָחִית אִקְּרֵי תביר'. וְכַד נָחִית וּקְיָמָא עַל אַתְוָן הָא אִתְמַר. וְאִנּוּן שְׁנֵי קִשְׁרִין אָחֳרָנִין דְּקָא אָמְרוּ דְּאִשְׁתְּאֲרוּ קַיְמִין עַל אַתְוָן וְאִתְפַּשַּׁט בּוּצִינָא בְּרָזָא דְּוָא"ו וְאָחִיד לוֹן. וּכְדֵין אִקְּרֵי זְקֵף רַב וְכַד לָא קַיְמָא פְּשִׁיטוּ דָּא בְּהַנֵּי תְּרֵי קִשְׁרִין, אִקְּרֵי זְקִיפָא זְעִיר, וְאַף עַל גַּב דְּהָא כֹּלָּא בְּרָזָא חָדָא קַיְמָא.

וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִרוּ, כְּשֶׁהַמַּעֲשִׂים מִתְקַנִּים וְאוֹחֶזֶת מְדִידָה אַחֶרֶת בַּסֵּתֶר, וּפוֹסֶקֶת בֵּין הַמְּדִידָה שֶׁלְּמַטָּה לַמְּדִידָה הָעֶלְיוֹנָה. הַמְּדִידָה הָעֶלְיוֹנָה הִיא מְדִידָה וְלֹא לְמְדִידָה, אֵין מְדִידָה כְּלָל. וּמְשׁוּם כָּךְ פּוֹסֶקֶת מִמַּטָּה לְמַעְלָה, וּמַפְסִיקָה מִמַּעְלָה לְמַטָּה. וְזֶה סוֹד יהו"ה ו' יהו"ה פּוֹסֶקֶת בְּתוֹכָם, וְהַכֹּל אֶחָד בְּסוֹד קַו הַמְּדִידָה. וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִרוּ, כְּשֶׁהַמַּעֲשִׂים לֹא נִכְשָׁרִים וְקַו הַמְּדִידָה אֵינוֹ מִתְפַּשֵּׁט, אָז הַשּׁוֹפָר מִתְהַפֵּךְ, וְהַכֹּל מִתְעַכֵּב וְקַיָּם בִּמְקוֹמוֹ וְלֹא שׁוֹפֵעַ לְמַטָּה. וְלִפְעָמִים שֶׁזֶּה שׁוֹפֵעַ עַד שֶׁמַּגִּיעַ לַשַּׁרְבִיט, וְעוֹמֵד שָׁם וְלֹא שׁוֹפֵעַ לְמַטָּה וּמִתְעַכֵּב. וְהַנִּגּוּן עוֹמֵד וּמַכֶּה בְּדַרְגָּה, שֶׁהִיא הָרִאשׁוֹנָה, וְקַו הַמְּדִידָה עוֹמֵד שָׁם וְלֹא מוֹדֵד וְלֹא מִתְפַּשֶּׁטֶת הַמְּדִידָה. וְכָל זֶה מְשׁוּם שֶׁהַשּׁוֹפָר הִתְהַפֵּךְ מֵהַתַּחְתּוֹנִים עַל מַעֲשֵׂיהֶם שֶׁאֵינָם כְּשֵׁרִים. וּכְשֶׁקַּו הַמִּדָּה מִתְפַּשֶּׁטֶת וּמוֹדֵד, אָז הַשּׁוֹפָר הוֹלֵךְ, וּשְׁלֹשָׁה קְשָׁרִים קַיָּמִים בִּמְקוֹמוֹ, וְאַף עַל גַּב שֶׁבְּסוֹד אַחַר הַכֹּל עוֹמֵד בְּסוֹד אֶחָד, שֶׁהֲרֵי שְׁלֹשֶׁת הַקְּשָׁרִים הַלָּלוּ שֶׁבִּמְקוֹמוֹ עוֹמְדִים תַּחַת כַּנְפֵי אוֹתוֹ הַשּׁוֹפָר, קַו הַמִּדָּה עוֹמֵד שָׁם וּמִתְבָּרְכִים מִתּוֹךְ חֲבִיבוּת. הַסְּגוֹלְתָּא בְּסוֹד שֶׁל שְׁלֹשָׁה אָבוֹת הָעוֹמְדִים בְּתוֹךְ הַשּׁוֹפָר, כָּאן קַו הַמִּדָּה מוֹדֵד אֶת הַמְּדִידָה הַזּוֹ בְּכֻלָּם. בְּאֹרֶךְ, בְּרֹחַב, עֹמֶק וְרוּם וְעָגוֹל. וְלֹא עוֹמֶדֶת כָּאן הַמְּדִידָה לְהִתְגַּלּוֹת, וְאָז כְּזֹהַר הָרָקִיעַ, הָרָקִיעַ הַנִּסְתָּר שֶׁלֹּא הִתְגַּלָּה כְּלָל, וְעוֹמֵד עַל רָאשֵׁי הַחִיּוֹת הַקְּדוֹשִׁים שֶׁעוֹמְדִים בְּסוֹד הָאָבוֹת. וְזֶה הָרָקִיעַ הַנִּסְתָּר, עֲלֵיהֶם. וּמוֹצִיא מִמֶּנּוּ זֹהַר שֶׁמֵּאִיר לְכָל הַחַיּוֹת. וְאָז עוֹמֵד קַו הַמְּדִידָה שֶׁמֵּאִיר וּמַכֶּה בְּכֻלָּם לְזֹהַר, וְעַל זֶה הַכֹּל בְּסוֹד הַמְּדִידָה עוֹמֵד לְנַגֵּן בַּשִּׁעוּר שֶׁהַנִּגּוּן מוֹדֵד אֶת קַו הַמִּדָּה. אֵין מִי שֶׁמַּכִּיר אֶת הַסּוֹד הַזֶּה, רַק אוֹתָם הַלְוִיִּם שֶׁעוֹמְדִים עַל הַנְּגִינָה, וְלֹא גּוֹרְעִים וְלֹא מִתְפַּשְׁטִים הַחוּצָה, אֶלָּא הַכֹּל בְּתוֹךְ הַמְּדִידָה שֶׁל סוֹד קַו הַמִּדָּה. אוֹתָם שְׁלֹשֶׁת הַקְּשָׁרִים הָרִאשׁוֹנִים שֶׁאָמַרְנוּ, שֶׁהַקֶּשֶׁר הָרִאשׁוֹן נִשְׁאָר עַל הָאוֹתִיּוֹת לְנַקֵּד שֶׁיִּהְיֶה הַטַּעַם לְמַעְלָה. לִפְעָמִים הַנְּקֻדָּה

הַזּוֹ שֶׁעוֹמֶדֶת לְטַעַם לְמַעְלָה, הַמַּאוֹר מוֹרִיד אוֹתָהּ לְמַטָּה לְקֶשֶׁר הַזֶּה לַעֲשׂוֹת בּוֹ מְדִידָה לְמַטָּה. וְהַכֹּל בְּסוֹד שֶׁל הַדְּיוּקָן שֶׁל וא"ו יוֹרֵד נִקְרָא תְּבִי"ר. וּכְשֶׁיּוֹרֵד וְעוֹמֵד עַל הָאוֹתִיּוֹת, הֲרֵי נִתְבָּאֵר. וְאוֹתָם שְׁנֵי הַקְּשָׁרִים הָאֲחֵרִים שֶׁאָמַרְנוּ שֶׁנִּשְׁאֲרוּ, עוֹמְדִים עַל הָאוֹתִיּוֹת, וּמִתְפַּשְּׁטֶת אֶבֶן הַמְּדִידָה בְּסוֹד שֶׁל וא"ו וְאוֹחֵז בָּהֶם, וְאָז נִקְרָא זְקַף גָּדוֹל. וּכְשֶׁלֹּא קַיֶּמֶת הַהִתְפַּשְּׁטוּת הַזּוֹ בִּשְׁנֵי הַקְּשָׁרִים הַלָּלוּ, נִקְרָא זְקַף קָטֹן, וְאַף עַל גַּב שֶׁהִנֵּה הַכֹּל עוֹמֵד בְּסוֹד אֶחָד.

וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִרוּ יַעַבְדוּן נְגוּנָא בְּרָזָא דָּא כַּדְקָא חֲזֵי. יַזְהִרוּ לְעֵלָּא יַזְהִרוּ לְתַתָּא, לְקַיְמָא קְיוּמָא דְּרָזָא דִּמְהֵמְנוּתָא, וְסָמְכִין לָהּ וְנַהֲרִין לָהּ. יַזְהִרוּ בְּהַהוּא נְגוּנָא רוּחָא בְּתַר רוּחָא וּנְעִימוּ דָּא בְּתַר דָּא. כַּד מִתְחַבְּרָן כֻּלָּא בְּרָזָא דָּא, מִשְׁחָתָא סְלִיק כְּחֶשְׁבָּן יַזְהִרוּ. בְּגִין דְּהַאי יַזְהִרוּ הוּא כְּחֶשְׁבָּן רל"ח, דְּהַנֵּי רוּחֵי וּתְנוּעֵי לְנַגְּנָא לְאִתְפַּשְּׁטָא בּוּצִינָא בְּכֻלְּהוּ נְהוֹרִין, גּוֹ מִשְׁחָתָא לְאִסְתְּמָכָא אוֹרַיְתָא. וּבְגִין דָּא יַזְהִרוּ כְּזֹהַ"ר הֲכִי הוּא לְחֶשְׁבָּנָא יַזְהִיר"ו. יַזְהִרוּ כְּזֹהַר חַד הוּא. מַה בֵּין הַאי לְהַאי. אֶלָּא כְּמָה דְּאִתְּמַר דִּרְקִיעָא עִלָּאָה סְתִימָאָה עַל כֹּלָּא, מִשְׁחָתָא גּוֹ בּוּצִינָא דְּקַיְמָא בְּהַאי רָקִיעַ, בְּכֻלְּהוּ מִשְׁחָתֵי דְּחֵיוִן קַדִּישִׁין עִלָּאִין וְתַתָּאִין וּבְגִין כָּךְ יַזְהִרוּ כְּזֹהַר בְּכָל אִנּוּן חֵיוִן עִלָּאִין וְתַתָּאִין כְּזֹהַר בְּהַהוּא רָקִיעַ דְּקַיְמָא עֲלַיְהוּ, וְכֹלָּא דָּא לָקֵבֶל דָּא. וְסִימָנָא דְּכָל רָזִין אִלֵּין בְּהַאי קַיְמָא יַזְהִרוּ כְּזֹהַר סִימָנָא דָּא. וְרָזָא דָּא לָא אִתְיְהִיב אֶלָּא לְמָארֵי מִדִּין דְּיַדְעֵי בְּרָזָא דָּא בּוּצִינָא. זַכָּאִין אִנּוּן צַדִּיקַיָּא בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִרוּ, יַעֲשׂוּ נְגוּן בַּסּוֹד הַזֶּה כָּרָאוּי. יַזְהִירוּ לְמַעְלָה, יַזְהִירוּ לְמַטָּה, לְקַיֵּם אֶת קִיּוּם סוֹד הָאֱמוּנָה, וְסוֹמְכִים אוֹתָהּ וּמְאִירִים לָהּ. יַזְהִירוּ בְּאוֹתוֹ הַנְּגוּן רוּחַ אַחַר רוּחַ, וּנְעִימוּת זוֹ אַחַר זוֹ. כְּשֶׁכֻּלָּם מִתְחַבְּרִים בַּסּוֹד הַזֶּה, הַמְּדִידָה עוֹלָה כְּחֶשְׁבּוֹן יַזְהִירוּ. מִשּׁוּם שֶׁהַ"יַּזְהִירוּ" הַזֶּה הוּא כְּחֶשְׁבּוֹן מָאתַיִם שִׁלְשִׁים וּשְׁמוֹנָה, שֶׁהָרוּחוֹת הַלָּלוּ וְהַתְּנוּעוֹת לְנַגֵּן, שֶׁיִּתְפַּשֵּׁט הַמָּאוֹר בְּכָל הָאוֹרוֹת תּוֹךְ הַמְּדִידָה לְסַמֵּךְ אֶת הַתּוֹרָה. וּמִשּׁוּם זֶה יַזְהִרוּ כְּזֹהַ"ר, כָּךְ הוּא לְחֶשְׁבּוֹן יַזְהִיר"ו. יַזְהִרוּ כְּזֹהַר אֶחָד הוּא. מַה בֵּין זֶה לָזֶה? אֶלָּא כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, שֶׁהָרָקִיעַ הָעֶלְיוֹן הַנִּסְתָּר עַל הַכֹּל, מְדִידָה בְּתוֹךְ קַו הַמִּדָּה שֶׁעוֹמֵד בָּרָקִיעַ הַזֶּה בְּכָל הַמְּדִידוֹת שֶׁל הַחַיּוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת וְהַתַּחְתּוֹנוֹת, וּמִשּׁוּם כָּךְ יַזְהִרוּ כְּזֹהַר, בְּכָל אוֹתָם הַחַיּוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת וְהַתַּחְתּוֹנוֹת, כְּזֹהַר בְּאוֹתָהּ הָרָקִיעַ שֶׁעוֹמֵד עֲלֵיהֶם, וְהַכֹּל זֶה כְּנֶגֶד זֶה. וְהַסִּימָן שֶׁל כָּל הַסּוֹדוֹת הַלָּלוּ בָּזֶה עוֹמֵד, יַזְהִרוּ כְּזֹהַר הַסִּימָן הַזֶּה. וְהַסּוֹד הַזֶּה לֹא נִתַּן אֶלָּא לְבַעֲלֵי מִדּוֹת שֶׁיּוֹדְעִים בְּסוֹד קַו הַמִּדָּה הַזֶּה. אַשְׁרֵיהֶם הַצַּדִּיקִים בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא.

תָּא חֲזֵי וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִרוּ וְכוּ'. וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִרוּ אִלֵּין אִנּוּן דְּמִסְתַּכְּלֵי בְּרָזָא דְּחָכְמְתָא בְּסִתְרֵי רָזִין דְּאוֹרַיְתָא אִלֵּין צַדִּיקַיָּא דְּעָבְדִין רְעוּתָא דְּמָארֵיהוֹן. וּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְתָא יָמָמָא וְלֵילְיָא. וְאִלֵּין אִנּוּן מַשְׂכִּילִים דְּאִנּוּן מַשְׂכִּילִים בִּרְעוּתָא דְּמָארֵיהוֹן תָּדִיר. וְהָא אוֹקִימְנָא דִּלְיתָ דְּרָגָא כְּדַרְגָּא דִּידְהוּ. בְּגִין כָּךְ כָּל אִנּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְתָא, אִקְרוּן מַשְׂכִּילִים מִסְתַּכְּלָן בְּחָכְמְתָא מִסְתַּכְּלָאן בְּרָזָא דְּחָכְמְתָא עִלָּאָה. אֵין סוֹף אִתְפַּשַּׁט נְהִירוּ סָתִים דְּלָא יְדִיעַ, וְהַאי נָפְקָא מֵאֵין סוֹף קַיְמָא לְקַיְמָא. וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִרוּ כְּזֹהַר הָרָקִיעַ, אִלֵּין אִנּוּן דְּמִסְתַּכְּלֵי בְּרָזָא

דְּחָכְמְתָא, בְּסִתְרֵי בְּרָזָא דְּאוֹרַיְתָא אִלֵּין אִנּוּן דְּיַדְּעֵי בְּרָזָא דְּרָזִין, וּמִסְתַּכְּלָן וְתָחֲזוּ לְאִזְדַּהֲרָא בְּהַהוּא זְהִירוּ דְּנָגִיד וְנָפִיק וְקַיְמֵי בְּרָזֵי דְּאוֹרַיְתָא, וְיַדְּעֵי לְאִסְתַּכְּלָא בְּסִתְרָהָא. כְּזֹהַר הָרָקִיעַ, דָּא אִיהוּ רְקִיעָא דְּקָאִים לַאֲנַהֲרָא לְתַתָּא, וְאִתְעַטַר לְעֵלָּא וְנָהִיר לְתַתָּא. וְהַהוּא זֹהַר נָגִיד וְאִתְמְשַׁךְ לְתַתָּאֵי וּמֵהַהוּא זֹהַר אִתְּזָנוּ, וְקַיְמֵי בְּקִיּוּמֵיהוּ וְאָזְלֵי וְשָׁאטָן וְנַצְחֵי גְּבוֹרֵי שְׁמַיָּא וְדַיְנֵי גְּבוּרְתֵּי טְסִיסִין. וּמַצְדִּיקֵי הָרַבִּים כַּכּוֹכָבִים לְעוֹלָם וָעֶד. כַּד נָהֲרִין כּוֹכָבַיָּא בִּנְהִירוּ דְּנָצִיץ וְנָטְלֵי בְּמַטְלָנוֹי לְאִתְנַהֲרָא מִגּוֹ דַּרְגִּין יְדִיעָאן, כּוֹכָבָא דְּנָהִיר מִסְטָר דְּמִזְרָח כַּמָּה אִנּוּן מַשְׁרְיָן מוּלגָן קַיְמָאן בְּקִסְטוֹרֵיהוּ. הַאי כּוֹכָבָא נָצִיץ תְּלַת זִמְנֵי וּבָטַשׁ נְצִיצוּ דִּילֵּהּ בְּרִבְיעָתָא לְקִבְלָא נְצִיצוּ דְּחַד קִטְרָא וְטַהֲרוּרָא דְּקַיְמָא. לְעֵלָּא. וּבָתַר שָׁכִיךְ וְאִתְנַצְּצָן כָּל אִנּוּן אָחֳרָנִין וְאִיהוּ סָתִים בְּאַתְרֵיהוּ. וְהַאי אִקָּרֵי כְּכוֹכָבָא אוּמָנָא לְבָתַר נָפְקָא לְסִטָר דָּרוֹם כּוֹכָבָא אָחֳרָא, וְדָא נָצִיץ בְּד' כּוֹכָבִים דְּרָהֲטֵי וְאָזְלֵי וְאוֹשִׁיטוּ נְהוֹרָא דִּילְהוֹן לְאַרְבַּע סִטְרִין דְּעָלְמָא, וְהַאי אִקָּרֵי כּוֹכָבָא דְּנָצִיץ מִתְּרֵי סִטְרֵי דָּרוֹם וּמִזְרָח. מִתְנַהֲרֵי אֶלֶף וְרִבּוֹא רִבְוָן כּוֹכְבַיָּא דְּנָטְלֵי זִיהֲרָא וּנְצִיצוּ מִגּוֹ דְּנָהִיר מִן מֵם שְׁמָשָׁא. שִׁמְשָׁא דְּמַשְׁקוֹפָא (נ"א משקופא דשמשא) כַּד נָהִיר בְּמַטְלָנוֹי נָהֲרִין מִנֵּהּ כָּל אִנּוּן כּוֹכְבַיָּא דְּנָהֲרִין וְנָצְצִין כָּל אִנּוּן כּוֹכָבָא אוּמָנָא. אַף עַל גַּב דְּסָתִים לְבָתַר נָפִיק וְזָהִיר עָלֵּהּ חַד מִמָּנָא ויגוריא"ל שְׁמֵהּ. וְכַד הַאי כּוֹכָבָא אוּמָנָא נָפִיק וְנָצִיץ וְלָא אַסְתִּים, כְּדֵין הַהוּא מִמָּנָא נָחִית (נ"א נפיק) שְׁלָמָא לְהַהוּא סִטְרָא. וְכַד בּוּצִינָא דְּקִרְדִּינוּתָא כַּד עָבִיד מִשְׁחָתָא לְעֵלָּא וְתַתָּא, וְכֹלָּא אִסְתָּמִיךְ וְאַנְהִיר וּנְגִיד אִתְעָרוּתָא דִּרְקִיעָא עִלָּאָה לְקִבְלֵהּ דְּמִזְרָח, וְאִיהוּ אִתְעַר לְקִבְלֵהּ דְּמַעֲרָב, וְסִימָנֵךְ (ישעיה מא) מִי הֵעִיר מִמִּזְרָח צֶדֶק יִקְרָאֵהוּ לְרַגְלוֹ. כְּדֵין כָּל אִנּוּן מָמָנָן דְּקַיְמִין עַל כּוֹכָבַיָּא, כֻּלְּהוּ יוֹבִילוּן נְהִירוּ דְּאַנְפִּין מִגּוֹ שְׁמָשָׁא, כַּד נָטִיל שְׁמָשָׁא לַמַּשְׁקוֹפָא חֲדָא דְּקָאֵי מַשְׁקוֹפָא דְּבִילְגִ'. כְּדֵין הַהוּא כּוֹכָבָא דְּנָצִיץ נָהִיר מִגּוֹ חֵילָא דְּחַד מִמָּנָא דְּנָטִיל כַּד נָטִיל שְׁמָשָׁא.

(עכ"מ וכאן תחלת ענין ונראה שצריך להתחיל)

בֹּא וּרְאֵה, וְהַמַּשְׁכִּילִים יַזְהִרוּ וְכוּ'. וְהַמַּשְׁכִּילִים יַזְהִרוּ, אֱלֹהָ אוֹתָם שֶׁמִּסְתַּכְּלִים בְּסוֹד הַחָכְמָה, בְּסִתְרֵי הַסּוֹדוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה. אֱלֹהָ הַצַּדִּיקִים שֶׁעוֹשִׂים רְצוֹן רִבוֹנָם, וּמִשְׁתַּדְּלִים בַּתּוֹרָה יָמִים וְלֵילוֹת. וְאֵלּוּ הֵם הַמַּשְׂכִּילִים שֶׁהֵם מַשְׂכִּילִים בִּרְצוֹן רִבוֹנָם תָּמִיד, וַהֲרֵי בֵּאַרְנוּ שֶׁאֵין דַּרְגָּה כְּדַרְגָּתָם. מִשּׁוּם כָּךְ, כָּל אוֹתָם שֶׁמִּשְׁתַּדְּלִים בַּתּוֹרָה נִקְרָאִים מַשְׂכִּילִים, מִסְתַּכְּלִים בַּחָכְמָה, מִסְתַּכְּלִים בְּסוֹד הַחָכְמָה הָעֶלְיוֹנָה. אֵין סוֹף מִתְפַּשֵּׁט אוֹר נִסְתָּר שֶׁלֹּא יָדוּעַ, וְזֶה יוֹצֵא מֵאֵין סוֹף בְּרִית לְקַיֵּם. וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִרוּ כְּזֹהַר הָרָקִיעַ, אֵלּוּ הֵם שֶׁמִּסְתַּכְּלִים בְּסוֹד הַחָכְמָה, בַּסְּתָרִים בְּסוֹד הַתּוֹרָה. אֵלּוּ הֵם שֶׁמַּכִּירִים אֶת סוֹד הַסּוֹדוֹת, וּמִסְתַּכְּלִים וְיִרְאוּ לְהִזְדַּהֵר בְּאוֹתוֹ הַזֹּהַר שֶׁשּׁוֹפֵעַ וְיוֹצֵא, וְעוֹמְדִים בְּסוֹדוֹת הַתּוֹרָה וְיוֹדְעִים לְהִסְתַּכֵּל בְּסִתְרֵיהָ. כְּזֹהַר הָרָקִיעַ, זֶהוּ הָרָקִיעַ שֶׁעוֹמֵד לְהָאִיר לְמַטָּה, וּמִתְעַטֵּר לְמַעְלָה וּמֵאִיר לְמַטָּה. וְאוֹתוֹ הַזֹּהַר שׁוֹפֵעַ וְנִמְשָׁךְ לַתַּחְתּוֹנִים, וּמֵאוֹתוֹ הַזֹּהַר הֵם נִזּוֹנִים, וְעוֹמְדִים בְּקִיּוּמָם וְהוֹלְכִים וּמְשׁוֹטְטִים, וּמְנַצְּחִים גִּבּוֹרֵי הַשָּׁמַיִם, וְדָנִים גְּבוּרוֹת קָשׁוֹת. וּמַצְדִּיקֵי הָרַבִּים כַּכּוֹכָבִים לְעוֹלָם וָעֶד. כְּשֶׁמַּאִירִים הַכּוֹכָבִים בָּאוֹר שֶׁנּוֹצֵץ וְנוֹסְעִים

בְּמַסְעוֹתֵיהֶם שֶׁיֵּאוֹרוּ מִתּוֹךְ דְּרָגוֹת יְדוּעוֹת, הַכּוֹכָב שֶׁמַּאִיר מִצַּד הַמִּזְרָח, כַּמָּה הֵם מַחֲנוֹת מִשְׁתַּלְשְׁלִים עוֹמְדִים בְּהֵיכְלוֹתֵיהֶם. הַכּוֹכָב הַזֶּה נוֹצֵץ שְׁלֹשׁ פְּעָמִים, וּמַכֶּה אֶת הַנִּיצוֹץ שֶׁלּוֹ בְּרִבְיעִית לְקַבֵּל נִיצוֹץ שֶׁל קֶשֶׁר אֶחָד וְאוֹר פְּנִימִי שֶׁעוֹמֵד לְמַעְלָה. וְאַחַר כָּךְ שׁוֹכֵךְ, וּמִתְנוֹצְצִים כָּל אוֹתָם הָאֲחֵרִים, וְהוּא נִסְתָּר בִּמְקוֹמָם. וְזֶה נִקְרָא כְּכוֹכָב אֲמִן. אַחַר כָּךְ יוֹצֵא לְצַד הַדָּרוֹם כּוֹכָב אַחֵר, וְזֶה נוֹצֵץ עִם אַרְבָּעָה כּוֹכָבִים שָׂרִצִּים וְהוֹלְכִים וּמוֹשִׁיטִים אֶת אוֹרָם לְאַרְבַּעַת צִדְדֵי הָעוֹלָם, וְזֶה נִקְרָא כּוֹכָב שֶׁנּוֹצֵץ מִשְּׁנֵי צְדָדִים, דָּרוֹם וּמִזְרָח. וּנְאוֹרִים אֶלֶף וְרִבּוֹא רְבָבוֹת כּוֹכָבִים שֶׁנּוֹטְלִים זֹהַר וְנִיצוֹצוֹת מִתּוֹךְ נִיצוֹצוֹת שֶׁמֵּאִיר מֵהַשֶּׁמֶשׁ. שֶׁמֶשׁ שֶׁל הַמַּשְׁקוֹף (משקוף של השמש) כְּשֶׁמֵּאִיר בְּמַסָּעוֹ, נְאוֹרִים מִמֶּנּוּ כָּל אוֹתָם הַכּוֹכָבִים שֶׁמְּאִירִים וְנוֹצְצִים כָּל אוֹתָם כּוֹכָב אוֹמָן. אַף עַל גַּב שֶׁנִּסְתָּר אַחַר כָּךְ, יוֹצֵא וְזוֹהֵר עָלָיו מְמֻנֶּה אֶחָד שֶׁשְּׁמוֹ יִגזריא"ל. וּכְשֶׁכּוֹכָב אוֹמָן הַזֶּה יוֹצֵא וְנוֹצֵץ וְלֹא נִסְתָּר, אֲזַי אוֹתוֹ הַמְמֻנֶּה מוֹרִיד שָׁלוֹם לְאוֹתוֹ הַצַּד. וְכַאֲשֶׁר הַנִּיצוֹץ הַקָּשֶׁה עוֹשֶׂה מְדִידָה לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, וְהַכֹּל מִסְתַּמֵּךְ וּמֵאִיר וְשׁוֹפֵעַ הִתְעוֹרְרוּת שֶׁל הָרָקִיעַ הָעֶלְיוֹן כְּנֶגֶד הַמִּזְרָח, וְהוּא מִתְעוֹרֵר כְּנֶגֶד הַמַּעֲרָב, וְסִימָנְךָ - (ישעיה מא) מִי הֵעִיר מִמִּזְרָח צֶדֶק יִקְרָאֵהוּ לְרַגְלוֹ, אֲז כָּל אוֹתָם הַמְמֻנִּים שֶׁעוֹמְדִים עַל הַכּוֹכָבִים, כֻּלָּם יוֹבִילוּ הָאוֹר שֶׁל הַפָּנִים מִתּוֹךְ הַשֶּׁמֶשׁ, כְּשֶׁנּוֹסֵעַ הַשֶּׁמֶשׁ לְמַשְׁקוֹף אֶחָד שֶׁהוּא מַשְׁקוֹף שֶׁל בֵּילְנָא, אֲז אוֹתוֹ הַכּוֹכָב שֶׁנּוֹצֵץ מֵאִיר מִתּוֹךְ כֹּחוֹ שֶׁל מְמֻנֶּה אֶחָד שֶׁנּוֹסֵעַ כְּשֶׁהַשֶּׁמֶשׁ נוֹסֵעַ.

וַיְהִי לִי שׁוֹר וַחֲמוֹר מִסְטָרָא דִּתְפִלִּין דְּרֵישָׁא. צֹאן וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה מִסְטָרָא דִּתְפִלִּין דְּיָד וְהָיָה כְּעֵץ שָׁתוּל עַל פַּלְגֵי מַיִם, וְהָא אוֹקְמוּהּ כִּי הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה. דִּצְרִיכִין לְשָׁלֹשׁ גִּלְגּוּלִין לְגַבֵּהּ, כְּמָא דְּאוֹקְמוּהּ יְשַׁלֵּשׁ אָדָם שְׁנוֹתָיו וְגוֹ'. וְאוֹקְמוּהּ מָאנֵי מַתְנִיתִין בְּשַׁבָּת אֵין עוֹלִין בָּאִילָן, וְאֵין רוֹכְבִין (נ"א סומכין) בָּאִילָן, וְאֵין מִשְׁתַּמְּשִׁין בָּאִילָן. הַאי בְּאַרַח רָזָא אֲנָא שָׁאִיל לָךְ בּוּצִינָא קַדִּישָׁא וְלָאו בִּפְשִׁיטוּ דְּמָארֵי מַתְנִיתִין גּוּפָנַיִים. אֶלָּא דְּמָארֵי מַתְנִיתִין שִׂכְלִיִּים דְּאִתְּמַר עֲלַיְהוּ וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִרוּ. א"ל סָבָא סָבָא אִמָּא אֲנָתְּ דְּאַנְתְּ מִסְטָרָא דְּאִילָנָא דְּאִקְרֵי אִילָנָא דְּחַיֵּי, דְּנָטִיעַ בְּשַׁבָּת מַלְכְּתָא, דְּלָא צָרִיךְ שׁוּם בַּר נָשׁ לְאִשְׁתַּמְּשָׁא בָּהּ. כְּמָה דְּאוֹקְמוּהּ כָּל הַמִּשְׁתַּמֵּשׁ בְּתָנָא חֲלָף. וְדָא שְׁמָא מְפָרַשׁ דְּסָלִיק לְחַשְׁבַּן אָדָם. וְאוֹקְמוּהּ רַבָּנָן כָּל הַמִּשְׁתַּמֵּשׁ בַּשֵּׁם הַמְפֹרָשׁ נֶעֱקָר מִן הָעוֹלָם. א"ל בְּרִיךְ אַנְתְּ בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, דְּבוֹדַאי הָכֵי הוּא, דְּבְיוֹמֵי דְּחֹל שָׁלְטָא עֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע, דְּאִיהוּ אָדָם דְּוַיֵּיצֶר בְּיֵיצֶר הַטּוֹב וּבְיֵיצֶר הָרָע, הָדָא הוּא דִּכְתִיב (בראשית ב) וַיִּיצֶר ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם. וְאִיהוּ עֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע דְּחָב בֵּהּ אָדָם. וְדָא הוּא מְטַטְרוֹ"ן דְּאִיהוּ עָבֵד דְּשַׁלִּיט בְּשִׁית סִדְרֵי מִשְׁנָה וְאִיהוּ גּוּפָנִי, וְשַׁלִּיט בְּשִׁית יוֹמִין דְּחֹל דְּאִנּוּן חֻלְיָן דְּטֻמְאָה וְחֻלְיָן דְּטָהֳרָה. וּמִנֵּהּ אִתְיְהִיבוּ שִׁית סִדְרֵי מִשְׁנָה בְּאִסּוּר וְהֶתֵּר, טֻמְאָה וְטָהֳרָה, כָּשֵׁר וּפָסוּל. וּבֵהּ שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעָשִׂיתָ כָּל מְלַאכְתֶּךָ. וְלִית עֲבוֹדָה אֶלָּא צְלוֹתָא, דְּבֵהּ צָרִיךְ בַּר נָשׁ לְמֶהֱוֵי כְּעֶבֶד הַמְסֻדָּר שִׁבְחֵיהּ לְפָנֵי רַבּוֹ, וּכְעֶבֶד הַשּׁוֹאֵל פְּרָס מֵרַבּוֹ, וּכְעֶבֶד הַמְקַבֵּל פְּרָס מֵרַבּוֹ וְהוֹלֵךְ לוֹ. אֲבָל בְּשַׁבָּת מַלְכְּתָא דְּשָׁלְטָא בֵּהּ אִילָנָא דְּחַיֵּי וְלֹא עֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע אוֹקְמוּהּ דְּאֵין מִשְׁתַּמְּשִׁין בָּאִילָן שׁוּם שִׁמּוּשׁ, וְכָל

הַמִּשְׁתַּמֵּשׁ בְּתָנָא חֲלָף. וְלֹא עוֹלִין בֵּהּ וְלֹא סוֹמְכִין בֵּהּ לְאִשְׁתַּמְּשָׁא, דְּלָא מְקַצְּצִין בַּנְּטִיעוֹת, דְּלֵית תַּמָּן קְצוּץ וּפְרוּד בְּאֵילָנָא דְּחַיֵּי.

וַיְהִי לִי שׁוֹר וַחֲמוֹר - מִצַּד שֶׁל תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ. צֹאן וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה - מֵהַצַּד שֶׁל תְּפִלִּין שֶׁל יָד. וְהָיָה כְּעֵץ שָׁתוּל עַל פַּלְגֵי מַיִם, וְהָרֵי פֵּרוּשׁוֹהִ כִּי הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה, שֶׁצְּרִיכִים לִשְׁלֹשָׁה גִּלְגּוּלִים אֵלּוּ, כְּמוֹ שֶׁבָּאֲרוּהִ יִשְׁלֹשׁ אָדָם שְׁנוֹתָיו וְגוֹ'. וּפֵרוּשׁוֹהִ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, בְּשַׁבָּת אֵין עוֹלִין בָּאֵילָן, וְאֵין רוֹכְבִים (סומכים) בָּאֵילָן, וְאֵין מִשְׁתַּמְּשִׁים בְּאֵילָן. אֶת זֶה בְּדֶרֶךְ סוֹד אֲנִי שׁוֹאֵל אוֹתָךְ, הַמְנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וְלֹא בְּפִשִׁיטוּת שֶׁל בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה הַגּוּפָנִיִּים, אֶלָּא שֶׁל בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה הַשְּׂכָלִיִּים שֶׁעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִרוּ. אֲמַר לוֹ, זָקֵן, אֹמַר אֲנִי, שֶׁאֲנִי מִצַּד הָעֵץ שֶׁנִּקְרָא עֵץ הַחַיִּים, שֶׁנִּטּוּעַ בְּשַׁבַּת הַמַּלְכָּה, שֶׁלֹּא צָרִיךְ שׁוּם אָדָם לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ, כְּמוֹ שֶׁבָּאֲרוּהִ, כָּל הַמִּשְׁתַּמֵּשׁ בְּכֶתֶר - עוֹבֵר. וְזֶה הַשֵּׁם הַמְפֹרָשׁ שֶׁעוֹלֶה לְחֶשְׁבּוֹן אָדָם. וּפֵרוּשׁוֹהִ רַבּוֹתֵינוּ, כָּל הַמִּשְׁתַּמֵּשׁ בַּשֵּׁם הַמְפֹרָשׁ, נֶעֱקָר מִן הָעוֹלָם. אָמַר לוֹ, בָּרוּךְ אַתָּה הַמְנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁבְּוַדַּאי כָּךְ הוּא, שֶׁבִּימוֹת הַחֹל שׁוֹלֵט עֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע, שֶׁהוּא אָדָם שֶׁל וַיִּיצֶר, בַּיֵּצֶר הַטּוֹב וּבַיֵּצֶר הָרָע. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית ב) וַיִּיצֶר ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם, וְהוּא עֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע שֶׁחָטָא בּוֹ אָדָם, וְזֶהוּ מטטרו"ן שֶׁהוּא עֶבֶד שֶׁשּׁוֹלֵט בְּשִׁשָּׁה סִדְרֵי מִשְׁנָה וְהוּא גּוּפָנִי, וְשׁוֹלֵט בְּשִׁשֶּׁת יְמֵי הַחֹל, שֶׁהֵם חֲלָקִים שֶׁל טֻמְאָה וְחֲלָקִים שֶׁל טָהֳרָה, וּמִמֶּנּוּ נִתְּנוּ שִׁשָּׁה סִדְרֵי מִשְׁנָה בְּאִסּוּר וְהֶתֵּר, טֻמְאָה וְטָהֳרָה, כָּשֵׁר וּפָסוּל. וּבוֹ שֶׁשֶּׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעָשִׂיתָ כָּל מְלַאכְתֶּךָ. וְאֵין עֲבוֹדָה אֶלָּא תְּפִלָּה, שֶׁבּוֹ צָרִיךְ אָדָם לִהְיוֹת כְּעֶבֶד הַמְסַדֵּר שְׁבָחָיו לְפָנֵי רַבּוֹ, וּכְעֶבֶד הַשּׁוֹאֵל פֶּרֶס מֵרַבּוֹ, וּכְעֶבֶד הַמְקַבֵּל פְּרָס מֵרַבּוֹ וְהוֹלֵךְ לוֹ. אֲבָל בְּשַׁבַּת הַמַּלְכָּה, שֶׁשּׁוֹלֵט בָּהּ עֵץ הַחַיִּים וְלֹא עֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע, פֵּרוּשׁוֹהִ שֶׁאֵין מִשְׁתַּמְּשִׁים בְּאֵילָן שׁוּם שִׁמּוּשׁ, וְכָל הַמִּשְׁתַּמֵּשׁ בְּכֶתֶר - עוֹבֵר, וְלֹא עוֹלִים בּוֹ וְלֹא סוֹמְכִים בּוֹ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ, שֶׁלֹּא יְקַצְּצוּ בַּנְּטִיעוֹת, שֶׁאֵין שָׁם קְצוּץ וּפְרוּד בְּעֵץ הַחַיִּים.

וְאִילָנָא דְּעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע צָרִיךְ לְמֶעֱבַד בֵּהּ פְּרוּד בֵּין טוֹב לָרָע. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (בראשית א, ד) וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ וְצָרִיךְ לְמֶעֱבַד קְצוּץ בֵּהּ לְמֶהֱוֵי בַּר נָשׁ בְּלֹא יֵצֶר הָרָע, כְּגַוְונָא דְּקַצִּיץ לֵהּ מִנַּהּ וַהֲרָגֵהּ בְּגַרְסָתֵהּ, הָדָא הוּא דִּכְתִיב (תהלים קו) לְבֹּי חָלָל בְּקִרְבִּי. וְלָקֵבֵל מ"ט מִן מְטַטְרו"ן אִנּוּן מ"ט פָּנִים טְהוֹר. וּמִסְטְרָא דְּסַמָּאֵ"ל מ"ט פָּנִים טֻמְאָה. וּמָאן דְּזָכֵי לְחַבְּרָא ה' למ"ט פָּנִים דְּטָהוֹר דְּאִיהוּ חֲמִשָּׁה חֲמִשֵּׁי תּוֹרָה, אִתְעֲבִיד מטה לְמַחֲאָה בֵּהּ לְיִצְרֵהּ בְּאָת י' דְּאִיהִי עֶשֶׂר מְחָאָן וְהַיְנוּ, הֵ"י מִן אֱלֹהִים. וּבְגִין דָּא אִתְקְרֵי מַטֵּה הָאֱלֹהִים. וּבַעַל הַאי מַטֶּה אִיהוּ ו' דְּאִתְמַר בֵּהּ (שמות לד) הִנֵּה אָנֹכִי כֹּורֵת בְּרִית נֶגֶד כָּל עַמֶּךָ, דְּכָרַת עִמֵּהּ י"ג מְכִילִין דְּרַחֲמֵי דְּלֹא יַחֲזֹר רֵיקָם בִּצְלוֹתֵהּ. דְּאִלְמָלֵא בְּלֹא ה"י אִתֵּי רֵיקָם. וְדָא הוּא דְּאָמַר יַעֲקֹב לוּלֵי אֱלֹהֵי אָבִי אֱלֹהֵי אַבְרָהָם וּפַחַד יִצְחָק הָיָה לִי כִּי עַתָּה רֵיקָם שִׁלַּחְתַּנִי (שם לא). וְאַמַּאי בְּגִין דְּאִתְמַר בְּלָבָן וַתַּחֲלֵף אֶת מַשְׂכֻּרְתִּי עֲשֶׂרֶת מוֹנִים (שם ל"א מ"א), וּבְאָת י' אִתְעֲבִיד לֵיהּ נָס. דֶּאֱלֹהִים אַפִּיק מִנֵּהּ הֵ"י, נִשְׁאַר אל"ם רֵיק בְּלֹא אוֹרַיְתָא דְּבַעַל פֶּה. אֲבָל מָאן דְּצַלֵּי צְלוֹתָא לְאֵילָנָא דְּחַיֵּי, לֹא יַחֲזֹר רֵיקָם בִּצְלוֹתֵהּ לְעוֹלָם. וּבְגִין דָּא

אִית אֱלֹהִים מִסְטָרָא דְּעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע, וְאִית אֱלֹהִים חַיִּים וּמֶלֶךְ עוֹלָם מִסְטָרָא דְּאִילָנָא דְּחַיֵּי וְלָא זָכִין לֵיהּ אֶלָּא מָארֵי קַבָּלָה דְּיָדְעִין רָזִין דְּאוֹרָיְתָא. אֵ"ל בּוּצִינָא קַדִּישָׁא לְהַהוּא סָבָא מַאי אִשְׁתְּמוֹדַע מָאן דְּאִיהוּ בְּאִילָנָא דְּחַיֵּי דְּאִיהוּ עֶשֶׂר סְפִירוֹת בְּלִימָ"ה בְּיוּ"ד אַתְוָן דִּשְׁמָא מִפַּרְשׁ דְּאִיהוּ אָדָם דַּאֲצִילוּת דְּהָכֵי סָלִיק יו"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א לְחַשְׁבַּן אָדָם. לְמָאן דְּאִיהוּ מִסְטָרָא דְּאָדָם דְּעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע דְּאִית בֵּהּ אָדָם טוֹב וְאָדָם בְּלִיַּעַל.

וְהָעֵץ שֶׁל עֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת בּוֹ פֵּרוּד בֵּין טוֹב לָרָע. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית ד) וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ. וְצָרִיךְ לַעֲשׂוֹת בּוֹ קְצוּץ שֶׁיִּהְיֶה הָאָדָם בְּלִי יֵצֶר הָרָע, כְּמוֹ שֶׁקּוֹצֵץ אוֹתוֹ מִמֶּנּוּ וְהוֹרְגוֹ בְּגִרְסָתוֹ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים קט) וְלִבִּי חָלַל בְּקִרְבִּי. וּכְנֶגֶד מ"ט מִן מטטרו"ן הֵם אַרְבָּעִים וְתֵשַׁע פָּנִים טְהוֹר. וּמִצַּדּוֹ שֶׁל סמא"ל אַרְבָּעִים וְתֵשַׁע פָּנִים טְמֵא. וּמִי שֶׁזּוֹכֶה לְחַבֵּר ה' לְאַרְבָּעִים וְתֵשַׁע פָּנִים שֶׁל טָהוֹר, שֶׁהוּא חֲמִשָּׁה חֲמִשֵּׁי תוֹרָה, נַעֲשֶׂה מַטֶּה לְהַכּוֹת בּוֹ אֶת יִצְרוֹ עִם הָאוֹת י' שֶׁהִיא עֶשֶׂר מַכּוֹת, וְהַיְנוּ הֵ"י מִן אֱלֹהִים. וּמִשּׁוּם כָּךְ נִקְרָא מַטֵּה הָאֱלֹהִים. וּבַעַל הַמַּטֶּה הַזֶּה הוּא ו', שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (שמות לד) הִנֵּה אָנֹכִי כֹּרֵת בְּרִית נֶגֶד כָּל עַמֶּךָ, שֶׁכָּרַת עִמּוֹ בְּרִית עַל שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת שֶׁל רַחֲמִים שֶׁלֹּא יַחְזֹר רֵיקָם בִּתְפִלָּתוֹ. שֶׁאִלְמָלֵי בְּלִי הֵ"י בָּא רֵיקָם. וְזֶהוּ שֶׁאָמַר יַעֲקֹב, לוּלֵי אֱלֹהֵי אָבִי אֱלֹהֵי אַבְרָהָם וּפַחַד יִצְחָק הָיָה לִי כִּי עַתָּה רֵיקָם שִׁלַּחְתָּנִי (בראשית לא). וְלָמָּה? מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר בְּלָבָן וַתַּחֲלֵף אֶת מַשְׂכֻּרְתִּי עֲשֶׂרֶת מֹנִים (שם). וּבָאוֹת י' נַעֲשָׂה לוֹ נֵס, שֶׁאֱלֹהִים הוֹצִיא מִמֶּנּוּ ה"י, נִשְׁאַר אל"ם רֵיק בְּלִי תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה. אֲבָל מִי שֶׁמִּתְפַּלֵּל תְּפִלָּה לְעֵץ הַחַיִּים, לֹא יַחֲזֹר רֵיקָם בִּתְפִלָּתוֹ לְעוֹלָם. וּמִשּׁוּם זֶה יֵשׁ אֱלֹהִים מֵהַצַּד שֶׁל עֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע, וְיֵשׁ אֱלֹהִים חַיִּים וּמֶלֶךְ עוֹלָם מֵהַצַּד שֶׁל עֵץ הַחַיִּים, וְאֵין זוֹכִים לוֹ אֶלָּא בַּעֲלֵי קַבָּלָה, שֶׁיּוֹדְעִים אֶת סוֹדוֹת הַתּוֹרָה.

אֵ"ל בּוּצִינָא קַדִּישָׁא בֵּין אָדָם טוֹב דְּעֵץ הַדַּעַת, לְאָדָם דְּאִילָנָא דְּחַיֵּי, אִית חִלּוּף בְּהוֹן. כְּגוֹן וְהִבְדִּילָה הַפָּרֹכֶת לָכֶם וְגוֹ'. דְּדָא בַּבְּרִיאָה וְדָא בַּאֲצִילוּת. אִשְׁתְּמוֹדַע מָאן דְּאִיהוּ מֵאִילָנָא דְּחַיֵּי נִשְׁמָתֵהּ, וַדַּאי כַּד מָנַח תְּפִלִּין עַל רֵישֵׁהּ מִתְכַּוֵּן לְאַעָלָא כָּל אֱלֹהִים אֲחֵרִים תְּחוֹת שֻׁלְטָנוּתָא דִּשְׁכִינְתָּא עִלָּאָה דְּאִיהִי תְּפִלִּין דְּרֵישָׁא דְּבַר נָשׁ, וּלְאַעָלָא כָּל אֲמִין תְּחוֹת יַד ה' דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה. בְּגִין דִּבְגַלּוּתָא אִתְמַר תַּחַת שְׁלֹשׁ רָגְזָה הָאָרֶץ, תַּחַת עֶבֶד כִּי יִמְלוֹךְ וְנָבָל כִּי יִשְׂבַּע לֶחֶם, וְשִׂפְחָה כִּי תִירַשׁ גְּבִרְתָּהּ. וּבְגִין דָּא תְּפִלִּין דְּרֵישָׁא וְיָד לְאַעָלָא שִׂפְחָה תְּחוֹת גְּבִרְתָּהּ עִלָּא וְתַתָּא. וּבַהֲזָכָרוֹת דִּלְנָאו דִּכְלִילָן בְּהוֹן דְּאִיהוּ שָׁקוּל לְאוֹרָיְתָא, צָרִיךְ לְאַעָלָא עֶבֶד תַּחַת רַבּוֹ עִלָּא וְתַתָּא. וְדָא אִקְּרֵי בָּרָא דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּהּ. הָדָא הוּא דִּכְתִיב כֹּה אָמַר ה' בְּנִי בְכֹרִי יִשְׂרָאֵל. וְאִלֵּין דְּעָבְדִין דָּא אִתְמַר בְּהוֹן בָּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם. וּבְגִין דָּא אָמַר (פרקי אבות) אַל תִּהְיוּ כַּעֲבָדִים הַמְשַׁמְּשִׁים אֶת הָרַב עַל מְנָת לְקַבֵּל פְּרָס. וּמִכָּאן דְּעָבִיד פִּקּוּדָא דָּא עַל מְנָת לְקַשֵּׁר אֱלֹהִים אֲחֵרִים דַּעֲבוֹדָה זָרָה לְמֶהֱוֵי לְשַׁעְבּוּדֵהּ, וְאָמִין דִּלְתַתָּא לִישַׁוֵּי תְּחוֹת יָדֵהּ, לָא יָהֲבִין לֵהּ נְשָׁמָה אֶלָּא מִסְטָרָא דְּהַאי עֶבֶד. וּבְגִין דָּא אִם כְּבָנִים אִם כְּעֲבָדִים. וּבְגִין דָּא (תהלים א) כִּי אִם בְּתוֹרַת ה' חֶפְצוֹ. וְאוֹקְמוּהּ רַבָּנָן

דִּילֵית לְאִתְעַסְקָא בַּר נָשׁ בְּאוֹרַיְתָא אֶלָּא בְּמַה שֶׁלִּבּוֹ חָפֵץ. אִית שֶׁלִּבּוֹ חָפֵץ בְּסִתְרֵי אוֹרַיְתָא, בְּעוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית וּבְמַעֲשֵׂה מֶרְכָּבָה. וְאִית דְּלָא בָּעֵי אֶלָּא בְּפָשָׁטֵי אוֹרַיְתָא, דְּפָשָׁטִין אִנּוּן מִסְטָרָא דְּעֵבֶד וְרָזִין מִסְטָרָא דְּמַלְכָּא. אָדוֹן וְעֶבֶד. וּבְגִין דָּא לְדָא אִתְקְרֵי שִׁתִּילָא וּלְדָא נָטוּעַ. שָׁתִיל דִּילֵית לֵהּ קְשׁוּרָא. וְנָטוּעַ דִּילֵית לֵהּ עֲקִירָא.

אָמַר לוֹ הַמְנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה לְאוֹתוֹ הַזָּקֵן, בַּמֶּה נוֹדַע מִי שֶׁהוּא בְּעֵץ הַחַיִּים, שֶׁהוּא עֶשֶׂר סְפִירוֹת בְּלִימָ"ה בְּעֶשֶׂר אוֹתִיּוֹת שֶׁל הַשֵּׁם הַמְפֹרָשׁ, שֶׁהוּא אָדָם שֶׁל אֲצִילוּת, שֶׁכָּךְ עוֹלֶה יו"ד ה"א וא"ו ה"א לְחֶשְׁבּוֹן אָדָם, לְמִי שֶׁהוּא מֵהַצַּד שֶׁל אָדָם שֶׁל עֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע, שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אָדָם טוֹב וְאָדָם בְּלִיַּעַל? אָמַר לוֹ הַמְנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, בֵּין אָדָם טוֹב שֶׁל עֵץ הַדַּעַת לְאָדָם שֶׁל עֵץ הַחַיִּים, יֵשׁ בָּהֶם חִלּוּף, כְּמוֹ וְהִבְדִּילָה הַפָּרֹכֶת לָכֶם וְגוֹ'. שֶׁזֶּה בְּבְרִיאָה וְזֶה בַּאֲצִילוּת. נוֹדַע מִי שֶׁהוּא מֵעֵץ הַחַיִּים נִשְׁמָתוֹ, וַדַּאי כְּשֶׁמְּנִיחַ תְּפִלִּין עַל רֹאשׁוֹ, מִתְכַּוֵּן לְהַכְנִיס כָּל אֱלֹהִים אֲחֵרִים תַּחַת שִׁלְטוֹן הַשְּׁכִינָה הָעֶלְיוֹנָה שֶׁהִיא הַתְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ שֶׁל הָאָדָם, וּלְהַכְנִיס אֶת כָּל הָאֻמּוֹת תַּחַת יַד ה' שֶׁהִיא הַשְּׁכִינָה הַתַּחְתּוֹנָה. מִשּׁוּם שֶׁבַּגְּלוּת נֶאֱמַר (משלי ל) תַּחַת שְׁלוֹשׁ רָגְזָה אֶרֶץ, תַּחַת עֶבֶד כִּי יִמְלוֹךְ וְנָבָל כִּי יִשְׂבַּע לֶחֶם, וְשִׂפְחָה כִּי תִירַשׁ גְּבִרְתָּהּ. וּמִשּׁוּם זֶה תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ וְיָד, לְהַכְנִיס שִׂפְחָה תַּחַת גְּבִרְתָּהּ לְמַעְלָה וּלְמַטָּה. וּבַהַזְכָּרוֹת שֶׁבִּפְנִים שֶׁכְּלוּלִים בָּהֶם שֶׁהוּא שִׁקּוּל לַתּוֹרָה, צָרִיךְ לְהַכְנִיס עֶבֶד תַּחַת רַבּוֹ לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, וְזֶה נִקְרָא הַבֵּן שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּשְׁכִינָתוֹ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב כֹּה אָמַר ה' בְּנִי בְכֹרִי יִשְׂרָאֵל. וְאֵלֶּה שֶׁעוֹשִׂים אֶת זֶה, נֶאֱמַר בָּהֶם בָּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם. וּמִשּׁוּם זֶה אָמַר אַל תִּהְיוּ כַּעֲבָדִים הַמְשַׁמְּשִׁים אֶת הָרַב עַל מְנָת לְקַבֵּל פְּרָס. וּמִי שֶׁעוֹשֶׂה אֶת הַמִּצְוָה הַזּוֹ עַל מְנָת לְקַשֵּׁר אֱלֹהִים אֲחֵרִים שֶׁל עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁתִּהְיֶה לְשִׂעְבּוּדוֹ, וְהָאֻמּוֹת שֶׁלְּמַטָּה לְשִׂים תַּחַת יָדוֹ, אֵין נוֹתְנִים לוֹ נִשְׁמָה אֶלָּא מִצַּד הָעֶבֶד הַזֶּה. וּמִשּׁוּם זֶה אִם כְּבָנִים אִם כַּעֲבָדִים. וּמִשּׁוּם זֶה (תהלים א) כִּי אִם בְּתוֹרַת ה' חֶפְצוֹ. וּפֵרְשׁוּהָ חֲכָמִים, שֶׁלֹּא יִתְעַסֵּק אָדָם בַּתּוֹרָה אֶלָּא בְּמַה שֶׁלִּבּוֹ חָפֵץ. יֵשׁ שֶׁלִּבּוֹ חָפֵץ בְּסִתְרֵי תוֹרָה, בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית וּבְמַעֲשֵׂה מֶרְכָּבָה, וְיֵשׁ שֶׁאֵין רוֹצֶה אֶלָּא בְּפָשָׁטֵי הַתּוֹרָה. שֶׁפְּשָׁטִים הֵם מֵהַצַּד שֶׁל עֶבֶד, וְסוֹדוֹת מֵהַצַּד שֶׁל הַמֶּלֶךְ. אָדוֹן וְעֶבֶד. וּמִשּׁוּם זֶה לָזֶה נִקְרָא שָׁתוּל, וְלָזֶה נָטוּעַ. שָׁתוּל, שֶׁאֵין לוֹ קֶשֶׁר. וְנָטוּעַ, שֶׁאֵין לוֹ עֲקִירָה.

וַהֲנָחָה דְּשַׁבָּת בִּרְשׁוּת יְחִידוֹ שֶׁל עוֹלָם, אִיהִי שְׁכִינְתָּא שַׁבַּת מַלְכְּתָא, לֹא צָרִיךְ לְמֶעֱבַד בֵּהּ עֲקִירָא מֵהַהוּא חֶפְצָא, דְּאִתְמַר בֵּהּ כִּי אִם בְּתוֹרַת ה' חֶפְצוֹ וְאוֹקְמוּהּ רַבָּנָן. אֶלָּא לְמֶהֱוֵי מְטַלְטָל בֵּהּ קְבוּעַ. אֲבָל מִסְטָרָא דְּעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע, צָרִיךְ לְמֶעֱבַד בֵּהּ עֲקִירָא לְמֶהֱוֵי מְטַלְטָל וְגַלֵּי מֵאֲתַר לַאֲתַר, כְּמָה דְּאוֹקְמוּהּ רַבָּנָן דְּמַתְנִיתִין. אַף חוֹבֵב עַמִּים וְגוֹ'. אִלֵּין אִנּוּן דִּמְכַתְּתִין רַגְלֵיהוֹן מִמְּדִינָה לִמְדִינָה. וְדַרְשִׁינָן לֵהּ דה"ק בְּזִמְנָא דְּאִתְּ חוֹבֵב עַמִּים בְּגָלוּתָא בְּחוֹבִין דְּדָרָא. כָּל קְדוֹשָׁיו יְהִיוּ בְיָדֶךָ, וּלְבָתַר אָמַר וְהֵם תֻּכּוּ לְרַגְלֶיךָ, אִלֵּין אִנּוּן דִּמְכַתְּתִין רַגְלֵיהוֹן מִמְּדִינָה לִמְדִינָה וּמֵאֲתַר לַאֲתַר, לִשְׁא וְלִתֵּן בְּמַשָּׂא וּבְמַתָּן דְּאוֹרַיְתָא, דְּאִזְלִין מְטַלְטְלִין מֵאֲתַר לַאֲתַר אִתְחֲשִׁיב לוֹן כְּגִלְגּוּל. דְּשַׂבַּע מִינֵי עֲנִיּוּת אִתְחֲשִׁיב לֵהּ לְבַר נָשׁ כְּשַׂבַּע מְדוֹרִין דְּגֵיהִינֹם, דְּלֶכְלְהוּ נָחִית אָדָם בִּתְיוּבְתָּא סָלִיק, דְּעָלְיְהוּ אִתְמַר וְיִסַּרְתִּי אֶתְכֶם אַף אֲנִי שֶׁבַע

כְּחַטֹּאתֵיכֶם. בְּגִין דְּחָב אָדָם בְּז' מִינִין דְּאִנּוּן חִטָּה וּשְׂעוֹרָה וְגֶפֶן וּתְאֵנָה וְרִמּוֹן זֵית שֶׁמֶן וּדְבַשׁ. וּבְגִין דָּא הֲווֹ אָמְרֵי רַבָּנָן דמתני' אִילָן שֶׁאָכַל אָדָם הָרִאשׁוֹן חִטָּה הָיָה. וְאָחֳרָנִין אָמְרִין גֶּפֶן הֲוָה. וְאָחֳרָנִין אָמְרִין תְּאֵנָה הָיְתָה, וְלָא הֲוֹו חוֹלְקִין בְּמִלּוֹלֵיהוּ, דְּכוּלָּא קְשׁוֹט. דְּשִׁבְעַת מִינִין נְטוּעִין בָּאָרֶץ, חִטָּה וּשְׂעוֹרָה. וְהַיְנוּ דִּתְנַן, בָּעֲצֶרֶת עַל פֵּרוֹת הָאִילָן נִדּוֹן כָּל עָלְמָא. כֵּיְלְהוּ קָרָא לוֹן אִילָן חַד מִסִּטְרָא חַד. וּמִסִּטְרָא אָחֳרָא מִתְפָּרְשָׁן לְז' מִינִין. כְּגוֹן לוּלָב דְּאִיהוּ אֲגַדָּה חֲדָא לְתַתָּא וּלְעֵלָּא מִתְפָּרְשָׁן מִינִין כָּל חַד לְחוֹלָקֵהּ. כְּגַוְונָא דְּחֵיוָן דְּאִתְמַר בְּהוּ (יחזקאל א) וּפְנֵיהֶם וְכַנְפֵיהֶם פְּרוּדוֹת מִלְּמַעְלָה וּלְתַתָּא שְׁתַּיִם חֹבְרֹת אִישׁ וּשְׁתַּיִם מְכַסּוֹת אֶת גויותיהנה. זַכָּאָה אִיהוּ עֵץ דְּאִיהוּ שָׁתוּל עַל פַּלְגֵי מַיִם דְּאוֹרַיְתָא. וַיַּתִּיר מָאן דְּאִיהוּ מִסִּטְרָא דְּאִילָנָא דְּחַיֵּי, דְּאִתְמַר בֵּהּ אֲשֶׁר פִּרְיוֹ יִתֵּן בְּעִתּ"וֹ, וְדָא שְׁכִינְתָּא וְלָא אַפִּיק מֵעֵת דִּילֵהּ. אֲנִי ה' בְּעִתָּ"ה אֲחִישֶׁנָּה. בְּעִתָּהּ ע"ב פָּנִים לַתּוֹרָה, דְּאִיהוּ ת' מִן עֵת וְעָלֵהוּ לֹא יִבּוֹל. כְּגוֹן שִׁמְלָתְךָ לֹא בָלְתָה מֵעָלֶיךָ. וְכָל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה יַצְלִיחַ (תהלים א'). אִלֵּין פִּקּוּדִין דַּעֲשֵׂה. דְּאִתְמַר עֲלַיְהוּ וְכָל אֲשֶׁר הוּא עוֹשֶׂה ה' מַצְלִיחַ בְּיָדוֹ. וְאוֹקְמוּהּ מ"מ דְּאִיהִי אוֹרַיְתָא דְּאִתְמַר בֵּהּ שְׁתֵּה מַיִם מִבּוֹרֶךָ וְגוֹ'. וְאוֹקְמוּהּ בּוֹר מַיִם מְכַנְּסִים. בְּאֵר מַיִם חַיִּים. הָדָא הוּא דִּכְתִיב מַעְיַן גַּנִּים בְּאֵר מַיִם חַיִּים. מִסִּטְרָא דְּעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע, אִיהִי מַיִם מְכַנְּסִים לְמִקְוֶה. מַיִם מְכַנְּסִים סְרוּחִים. אִלֵּין מִסִּטְרָא דְּטוֹב. וְאִלֵּין מִסִּטְרָא דְּרַע. וּמַיִם מְכַנְּסִים אִלֵּין הֲלָכוֹת וּלְקוּטוֹת דְּאִנּוּן כְּגוֹן לֶקֶט שִׁכְחָה וּפֵאָה לֶעָנִי. הָכֵי מַיִם מְכַנְּסִים לְהַהוּא דְּאִקְרֵי עָנִי בְּאוֹרַיְתָא וּבְפִקּוּדִין דִּילֵהּ, דְּלֵית לֵהּ אֶלָּא מָא דְּיָהֲבִין לֵהּ, דְּאִשְׁתַּקְיָא מִלְּבַר ע"י אָחֳרָא. וְכָל (נ"א אכל) אִלֵּין דְּסִטְרָא דְּאִילָנָא דְּחַיֵּי, אִנּוּן דַּמְיָין לְבְאֵר מַיִם חַיִּים, דְּלֵית לְהוּ פְּסִיקוּ, וְדַמְיָין לְעֵץ דְּאִיהוּ נָטוּעַ עַל פַּלְגֵי מַיִם, אוֹ שָׁתוּל דְּאַעֲקְרוּ הַהוּא אִילָנָא מֵאֲתַר דְּיַבָּשָׁה וּשְׁתָלוּ לֵהּ עַל פַּלְגֵי מַיִם, דְּאִנּוּן מְשֻׁלָּשִׁים בְּאוֹרַיְתָא. וְאִתְקְרִיאוּ פַּלְגֵי מַיִם, עַל שֵׁם דְּאִית לְהוּ פְּלָגְתָּא דְּמַתְנִיתִין דִּילְהוֹן וְהָכֵי (נ"א וההוא) פְּלָגְתָּא דְּאִילָנָא דְּחַיֵּי, אִיהוּ מַיִם עֶלְיוֹנִים דְּכָרִים, מַיִם תַּחְתּוֹנִים נְקֵבוֹת, וְאִנּוּן בּוֹכִים בְּגִין דְּלָא יְהוּ רְחוֹקִין מִקֻּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד בְּהוּ פְּלָגְתָּא, דְּשַׁוֵּי פְּלָגוּ לְעֵלָּא מִן רְקִיעָא, וּפְלָגוּ לְתַתָּא מֵרְקִיעָא. בְּגִין לְמֶהֱוֵי אִשְׁתְּמוֹדַע חִלּוּק בֵּן דְּכוּרִין לְנוּקְבִין. בְּגִין כָּךְ שַׁוֵּי קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הֲוָא הַבְדָּלָה בֵּין אַנְפִּין דְּדְכוּרָא לְאַנְפִּין דְּנוּקְבָא.

וַהֲנָחָה שֶׁל שַׁבָּת בִּרְשׁוּת יְחִידוֹ שֶׁל עוֹלָם, הִיא הַשְׁכִינָה שַׁבַּת הַמַּלְכָּה, לֹא צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת בָּהּ עֲקִירָה מֵאוֹתוֹ חֵפֶץ, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ כִּי אִם בְּתוֹרַת ה' חֶפְצוֹ, וּפֵרְשׁוּהָ רַבּוֹתֵינוּ. אֶלָּא לִהְיוֹת בּוֹ קְבוּעַ. אֲבָל מִצַּד שֶׁל הָעֵץ טוֹב וָרַע, צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת בּוֹ עֲקִירָה שֶׁיִּהְיֶה מְטֻלְטָל וְגוֹלֶה מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, כְּמוֹ שֶׁבֵּאֲרוּהָ רַבּוֹתֵינוּ שֶׁל הַמִּשְׁנָה, אַף חֹבֵב עַמִּים וְגוֹ' (דברים לג) - אֵלּוּ אוֹתָם שֶׁמְּכִתְתִים רַגְלֵיהֶם מִמְּדִינָה לִמְדִינָה. וְדוֹרְשִׁים אוֹתוֹ שֶׁכָּךְ אוֹמֵר, בִּזְמַן שֶׁאַתָּה חוֹבֵב עַמִּים בַּגָּלוּת בַּחֲטָאֵי הַדּוֹר, כָּל קְדֻשָּׁיו יִהְיוּ בְיָדֶךָ. וְאַחַר כָּךְ אָמַר

וְהֵם תֵּכוּ לְרַגְלֶךָ, אֵלּוּ אוֹתָם שֶׁמְּכַתְּתִים רַגְלֵיהֶם מִמְּדִינָה לִמְדִינָה וּמִמָּקוֹם לְמָקוֹם לִשָּׂא וְלִתֵּן בְּמַשָּׂא וּמַתָּן שֶׁל תּוֹרָה, שֶׁהוֹלְכִים מְטַלְטָלִים מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, נֶחְשָׁב לָהֶם כְּגִלְגּוּל. שֶׁשִּׁבְעָה מִינֵי עֲנִיּוּת נֶחְשָׁב לוֹ לְאָדָם כְּשִׁבְעָה מְדוֹרֵי גֵיהִנֹּם, שֶׁלְּכֻלָּם יוֹרֵד אָדָם, וּבִתְשׁוּבָה עוֹלֶה, שֶׁעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר וְיִסַּרְתִּי אֶתְכֶם אַף אֲנִי שֶׁבַע עַל חַ אֶתְכֶם. מְשׁוּם שֶׁחָטָא אָדָם בְּשִׁבְעָה מִינִים, שֶׁהֵם חִטָּה וּשְׂעוֹרָה וְגֶפֶן וְתְאֵנָה וְרִמּוֹן זַיִת שֶׁמֶן וּדְבַשׁ. וּמְשׁוּם זֶה הָיוּ אוֹמְרִים רַבּוֹתֵינוּ שֶׁל הַמִּשְׁנָה, אִילְן שֶׁאָכַל אָדָם הָרִאשׁוֹן חִטָּה הָיָה. וַאֲחֵרִים אוֹמְרִים גֶּפֶן הָיָה. וַאֲחֵרִים אוֹמְרִים תְּאֵנָה הָיְתָה. וְלֹא הָיוּ חֲלוּקִים בִּדְבָרֵיהֶם, שֶׁהַכֹּל אֱמֶת. שִׁשִּׁבְעַת הַמִּינִים נִטּוּעִים בָּאָרֶץ, חִטָּה וּשְׂעוֹרָה. וְהֵינוּ מַה שֶּׁשָּׁנִינוּ, בַּעֲצֶרֶת עַל פֵּרוֹת הָאִילָן נִדּוֹן כָּל הָעוֹלָם. לְכֻלָּם קָרָא אִילָן אֶחָד מִצַּד אֶחָד. וּמִצַּד אַחֵר נִפְרָדִים לְשִׁבְעָה מִינִים. כְּמוֹ לוּלָב שֶׁהוּא אֲגֻדָּה אַחַת לְמַטָּה וּלְמַעְלָה, נִפְרָדִים הַמִּינִים כָּל אֶחָד לְחֶלְקוֹ, כְּמוֹ הַחַיּוֹת שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶן (יחזקאל א) וּפְנֵיהֶם וְכַנְפֵיהֶם פְּרֻדוֹת מִלְמַעְלָה. וּלְמַטָּה, שְׁתַּיִם חֹבְרוֹת אִישׁ וּשְׁתַּיִם מְכַסּוֹת אֵת גְּוִיֹּתֵיהֶנָּה. אַשְׁרֵיו הָעֵץ שֶׁהוּא שָׁתוּל עַל פַּלְגֵי מַיִם שֶׁל הַתּוֹרָה. וְיוֹתֵר מִי שֶׁהוּא מֵהַצַּד שֶׁל עֵץ הַחַיִּים, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (בראשית א) אֲשֶׁר פִּרְיוֹ יִתֵּן בְּעִתּ"וֹ, וְזוֹ הַשְׂכָּרָה, וְלֹא מוֹצִיא מֵעֵת שֶׁלּוֹ. אֲנִי ה' בְּעִתָּ"הּ אֲחִישֶׁנָּה. בְּעִתָּהּ, שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם פָּנִים לַתּוֹרָה, שֶׁהוּא ת' מִן עֵת, וְעֶלֶהוּ לֹא יִבּוֹל. כְּמוֹ שְׁמִלָּתְךָ לֹא בָלְתָה מֵעָלֶיךָ. וְכֹל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה יַצְלִיחַ - אֵלּוּ מִצְווֹת עֲשֵׂה, שֶׁנֶּאֱמַר עֲלֵיהֶן וְכֹל אֲשֶׁר הוּא עֹשֶׂה ה' מַצְלִיחַ בְּיָדוֹ. (מים הינו שכתוב על פלגי מים) וּפֶרְשׁוּהָ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה שֶׁהִיא הַתּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר בְּהּ שְׁתֵּה מַיִם מִבּוֹרֶךָ וְגוֹ'. וּפֶרְשׁוּהָ, בּוֹר - מַיִם מְכֻנָּסִים. בְּאֵר מַיִם חַיִּים. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב מַעְיַן גַּנִּים בְּאֵר מַיִם חַיִּים. מֵהַצַּד שֶׁל עֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע, הִיא מַיִם מְכֻנָּסִים לְמִקְוֶה. מַיִם מְכֻנָּסִים סְרוּחִים. אֵלּוּ מִצַּד הַטּוֹב, וְאֵלּוּ מִצַּד הָרָע. וְהַמַּיִם הַמְכֻנָּסִים (למקוה) אֵלּוּ הֲלָכוֹת וּלְקוּטוֹת שֶׁהֵן כְּמוֹ לֶקֶט שִׁכְחָה וּפֵאָה לֶעָנִי, כָּךְ הַמַּיִם הַמְכֻנָּסִים לְאוֹתוֹ שֶׁנִּקְרָא עָנִי בַּתּוֹרָה וּבְמִצְווֹתֶיהָ, שֶׁאֵין לוֹ אֶלָּא מַה שֶּׁנּוֹתְנִים לוֹ, שֶׁנִּשְׁקָה מִבַּחוּץ עַל יְדֵי אַחֵר. אֲבָל אֵלּוּ שֶׁל צַד שֶׁל עֵץ הַחַיִּים, הֵם דּוֹמִים לִבְאֵר מַיִם חַיִּים שֶׁאֵין לָהֶם הֶפְסֵק, וְדוֹמִים לְעֵץ שֶׁהוּא נָטוּעַ עַל פַּלְגֵי מַיִם, אוֹ שָׁתוּל שֶׁעִקְּרוּ אוֹתוֹ הָאִילָן מִמָּקוֹם שֶׁל יַבָּשָׁה וְשָׁתְלוּ אוֹתוֹ עַל פַּלְגֵי מַיִם, שֶׁהֵם מְשֻׁלָּשִׁים בַּתּוֹרָה. וְנִקְרָאוּ פַּלְגֵי מַיִם, עַל שֵׁם שֶׁיֵּשׁ לָהֶם מַחֲלֹקֶת בַּמִּשְׁנָה שֶׁלָּהֶם, וְכָךְ הַמַּחֲלֹקֶת שֶׁל עֵץ הַחַיִּים הוּא מַיִם עֶלְיוֹנִים זְכָרִים. מַיִם תַּחְתּוֹנִים נְקֵבוֹת. וְהֵם בּוֹכִים כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיוּ רְחוֹקִים מֵהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה בָהֶם מַחֲלֹקֶת, שֶׁשָּׁם חֲצִי לְמַעְלָה מֵהָרָקִיעַ, וַחֲצִי לְמַטָּה מֵהָרָקִיעַ, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה נוֹדָע הַחִלּוּק בֵּין הַזְּכָרִים לַנְּקֵבִיים. מִשּׁוּם כָּךְ שָׁם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הַבְדָּלָה בֵּין פְּנֵי הַזָּכָר לִפְנֵי הַנְּקֵבָה.

וְהַאי אִיהוּ מַחֲלֹקֶת לְשֵׁם שָׁמַיִם דְּסוֹפוֹ לְהִתְקַיֵּם. אֲבָל כֻּלְּהוּ אֶחָד, כְּגוֹן דְּאִתְּמַר בָּאָדָם וְאִתְּתֵהּ אֶחָד קְרָאתִיו. וְאָת א' תּוֹכִיחַ דְּאִיהִי י' לְעֵלָּא מַיִם זְכָרִים. י' לְתַתָּא מַיִם נוּקְבִין. כְּגוֹן יְ"ָ מִן יאהדונה"י אִשְׁתְּאָרוּ שִׁית אַתְוָן בְּאֶמְצָעִיתָא, בֵּין יְ"ָ מִן יאהדונה"י כְּחֶשְׁבַּן ו' מִן א' דְּאִיהוּ רָקִיעַ בְּאֶמְצָעִיתָא. וְעֶלֶה אִתְּמַר (יחזקאל א) וּמִמַּעַל לָרָקִיעַ אֲשֶׁר עַל רֹאשָׁם. וְאִתְּמַר בֵּהּ דְּמוּת כְּמַרְאֵה אָדָם עָלָיו מִלְמַעְלָה, וְדָא א' מִן אָדָם. וְלָאו כָּל פַּלְגָּתָא שָׁוִין. דְּאִית פַּלְגָּתָא לְמֵיפְלַג בֵּין טוֹב לְרַע. וְאִית פַּלְגָּתָא לְמֵיפְלַג בֵּין דְּכוּרִין לְנוּקְבִין, כְּגוֹן מָארֵי מַתְנִיתִין, דְּדָא הוּא חוּלָק עַל הַהֲלָכָה דִּילֵהּ, לְמֶהֱוֵי מַיִם עֶלְיוֹנִים לְאִתְגַּבְּרָא עַל נוּקְבָא

דְּאִיהִי מַיִם תַּחְתּוֹנִים וּמָאן דְּאַלִּים גָּבַר. כְּגוֹן הֲלָכָה דְּהִלֵּל עַל הֲלָכָה דְּשַׁמַּאי דְּאִתְכַּפְיָא הֲלָכָא דְּשַׁמַּאי תְּחוֹת הֲלָכָה דְּהִלֵּל. אע"פ דְּאִלּוּ וָאִלּוּ דִּבְרֵי אֱלֹהִים חַיִּים. אֶלָּא לְאַחֲזָאָה דְּמָאן דְּאִיהוּ מִסְטְרָא דְּנוּקְבָא, צָרִיךְ לְאִתְכַּפְיָא תְּחוֹת דְּכוּרָא. כְּגוֹן טִפָּה דְּנוּקְבָא דְּאִתְכַּפְיָא תְּחוֹת דְּדְכוּרָא אִקְרֵי בֵּן. וְאִי טִפָּה דְּנוּקְבָא שָׁלְטָא עַל טִפָּה דְּדְכוּרָא אִקְרֵי בַּת. וְהָכָא אִיהוּ רָזָא וְהַיְה כְּעֵץ שָׁתוּל עַל פַּלְגֵי מַיִם, דְּאִנּוּן רָזִין דְּאוֹרַיְתָא דְּבָעַל פֶּה. וְאִתְקְרִיאוּ דִּבְרֵי אֱלֹהִים חַיִּים מִסְטְרָא דְּאֵילָנָא דְּחַיֵּי. וְעָלַיְהוּ אִתְּמַר (משלי כא) פַּלְגֵי מַיִם לֵב מֶלֶךְ בְּיַד ה' עַל כָּל אֲשֶׁר יַחְפּוֹץ יַטֶּנּוּ. וְאִית פְּלַגְתָּא עַל לְבוּשֵׁי א' מִן אָדָם וְהַיְנוּ דְּכַר וְנוּקְבָא. כְּגוֹן אִלֵּין דְּחוֹלְקִין עַל פְּסָקוֹת דִּלְבוּשֵׁי מַטְרוֹנִיתָא, וְעַבְדִין לוֹן כַּמָּה פֵּרוּקִין, עֲלַיְהוּ אִתְּמַר וְעֶלֶהוּ לֹא יִבֹל. כְּגוֹן שִׁמְלָתְךָ לֹא בָלְתָה מֵעָלֶיךָ. וְלָאו אִנּוּן כְּאִנּוּן לְבוּשִׁין דְּאִסּוּר טֻמְאָה פָּסוּל, דְּהַנֵּי מָאנֵי דְּרַבָּנָן דְּבָלוּ דְּמִתְחַכְּכֵי שֵׁדִים בְּהוּ. וְכָל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה יַצְלִיחַ, אִלֵּין פִּקּוּדֵי דַּעֲשֵׂה. וְעוֹד אוֹרַיְתָא אִתְקְרִיאַת חוֹמָא, כְּגוֹן וְהַמַּיִם לָהֶם חוֹמָה מִימִינָם. וְאִיהִי חַמָּה לְאֻמִּין דְּעָלְמָא דְּלָא קַבִּילוּ לָהּ, כְּגוֹן מִצְרַיִם דְּאִתְעֲבִיד לוֹן חַמָּה וְטָבְעוּ בּוֹ וּמֵתוּ. וְהַיְנוּ כִּי יִשָּׁרִים דַּרְכֵי ה' וְגוֹ'. מִסְטְרָא דִּימִינָא אִתְקְרִיאַת שְׁכִינְתָּא חוֹמָה מִסְטְרָא דְּחֶסֶד דְּתַמָּן חָכְמָה. וּמִסְטְרָא דִּגְבוּרָה, וַאֲנִי אֶהְיֶה לָהּ נְאֻם ה' חוֹמַת אֵשׁ סָבִיב. וּמִסְטְרָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא אִתְקְרִיאַת רוּחַ גְּדוֹלָה וְחָזָק. גְּדוֹלָה מִסְטְרָא דְּחֶסֶד. וְחָזָק מִסְטְרָא דִּגְבוּרָה בְּיַד חֲזָקָה וְגוֹ'. גְּדוֹלָה, וַיֵּרֶא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד הַגְּדֹלָה (שם). מִתַּרְוַיְהוּ מְפָרֵק הָרִים וּמְשַׁבֵּר סְלָעִים, דְּאִנּוּן אֻמִּין דְּעָלְמָא דְּלָא קַבִּילוּ אוֹרַיְתָא. מֵרוּחַ ה' דְּאִתְּמַר בֵּהּ וְנָחָה עָלָיו רוּחַ ה'. וְאִתְקְרִיאַת רַעַשׁ הָדָא הוּא דִּכְתִיב וְאֶשְׁמַע אַחֲרֵי קוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל וְגוֹ' וְעָתִיד לְאַעֲבָרָא רַעַשׁ דְּסִטְרָא אָחֳרָא דְּאִתְּמַר בֵּהּ לֹא בָרַעַשׁ ה' (מלכים). וְאִתְקְרִיאַת אֵשׁ, הָדָא הוּא דִּכְתִיב כֹּה דְּבָרִי כָּאֵשׁ נְאֻם ה'. וְעָתִיד לְלַחֵךְ אֶשָּׁא דְּסִטְרָא אָחֳרָא, דְּאִתְּמַר בֵּהּ לֹא בָאֵשׁ ה'. אֶשָּׁתָא' מַלְכָּא בְּקוֹל דְּמָמָה דַּקָּה, דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא צְלוֹתָא בַּחֲשַׁאי, דְּבָהּ אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ דִּבְאַרְבָּעָה אִיהִי רְבִיעָאָה דַּקָּה, דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא. אֲבָל תְּלַת קִלְפִּין שְׁלֹשׁ שָׁנִים יִהְיֶה לָכֶם עֲרֵלִים לֹא יֵאָכֵל וּבַשָּׁנָה הָרְבִיעִית יִהְיֶה כָּל פִּרְיוֹ, דָּא קוֹל דְּמָמָה דַּקָּה. וּבְגִין דָּא ד' נִכְנְסוּ לַפַּרְדֵּס, תְּלַת דְּאָעֵלוּ בִּתְלַת שְׁנַיִם עֲרֵלִים חַד הֵצִיץ וְמֵת. וְחַד הֵצִיץ וְנִפְגַּע. ג' יָצָא לְתַרְבּוּת רָעָה. רְבִיעָה דְּאָעֵאל בַּשָּׁנָה הָרְבִיעִית קֹדֶשׁ הִלּוּלִים לַה' עָאל בִּשְׁלֵם וְנָפַק בִּשְׁלֵם. וְדָא רָזָא דְּפַרְדֵּס בְּתוֹךְ הַגַּן דְּאִיהוּ פ', פָּשַׁט, ר' רְאָיָה דְּפָסוּק, ד' דְּרָשָׁה, כְּמָה דְּאוּקְמוּהּ אֵין מְשִׁיבִין עַל הַהֲגָדָה. וְזוֹהִי מַחֲלֹקֶת לְשֵׁם שָׁמַיִם שֶׁסּוֹפָהּ לְהִתְקַיֵּם. אֲבָל כֻּלָּם אֶחָד, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בְּאָדָם וְאִשְׁתּוֹ, (ישעיה נא) כִּי אֶחָד קְרָאתִיו. וְהָאוֹת א' תּוֹכִיחַ, שֶׁהִיא י' לְמַעְלָה מִיִּם זְכָרִים. י' לְמַטָּה מַיִם נְקֵבוֹת. כְּמוֹ י"י מִן יאהדונה"י, נִשְׁאֲרוּ שֵׁשׁ אוֹתִיּוֹת בָּאֶמְצַע בֵּין י"י מִן יאהדונה"י כְּחֶשְׁבּוֹן ו' מִן א' שֶׁהוּא הָרָקִיעַ בָּאֶמְצַע, וְעָלָיו נֶאֱמַר (יחזקאל א) וּמִמַּעַל לָרָקִיעַ אֲשֶׁר עַל רֹאשָׁם, וְנֶאֱמַר בּוֹ דְּמוּת כְּמַרְאֵה אָדָם עָלָיו מִלְמָעְלָה.

וְזֶה א' מִן אָדָם. וְלֹא כָּל הַמַּחֲלוֹקוֹת שָׁווֹת. שֵׁישׁ מַחֲלֹקֶת לְחַלֵּק בֵּין טוֹב לְרַע, וְיֵשׁ מַחֲלֹקֶת לְחַלֵּק בֵּין זְכָרִים לִנְקֵבוֹת, כְּמוֹ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, שֶׁזֶּה חוֹלֵק עַל הַהֲלָכָה שֶׁלּוֹ, שֶׁהַמַּיִם הָעֶלְיוֹנִים יִהְיוּ מִתְגַּבְּרִים עַל הַנְּקֵבָה שֶׁהִיא מַיִם תַּחְתּוֹנִים, וּמֵי שֶׁאֵלִים גּוֹבֵר. כְּמוֹ הֲלָכָה שֶׁל הִלֵּל עַל הֲלָכָה שֶׁל שַׁמַּאי, שֶׁנִּכְנַעַת הַהֲלָכָה שֶׁל שַׁמַּאי תַּחַת הַהֲלָכָה שֶׁל הִלֵּל, אַף עַל פִּי שֶׁאֵלּוּ וְאֵלּוּ דִּבְרֵי אֱלֹהִים חַיִּים. אֶלָּא לְהַרְאוֹת, שֶׁמִּי שֶׁהוּא מִצַּד הַנְּקֵבָה, צָרִיךְ לְהִכָּנַע תַּחַת הַזָּכָר, כְּמוֹ טִפָּה שֶׁל נְקֵבָה שֶׁנִּכְנַעַת תַּחַת הַזָּכָר שֶׁנִּקְרָא בֵּן. וְאִם טִפַּת נְקֵבָה שׁוֹלֶטֶת עַל טִפַּת הַזָּכָר, נִקְרָא בַּת. וְכָאן הוּא סוֹד וְהָיָה כְּעֵץ שָׁתוּל עַל פַּלְגֵי מָיִם, שֶׁל אוֹתָם סוֹדוֹת הַתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, וְנִקְרְאוּ דִּבְרֵי אֱלֹהִים חַיִּים מִצַּד שֶׁל עֵץ הַחַיִּים, וְעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר (משלי כא) פַּלְגֵי מַיִם לֵב מֶלֶךְ בְּיַד ה' עַל כָּל אֲשֶׁר יַחְפֹּץ יַטֶּנּוּ. וְיֵשׁ מַחֲלֹקֶת עַל לְבוּשֵׁי א' מִן אָדָם, וְהַיְנוּ זָכָר וּנְקֵבָה, כְּמוֹ אֵלּוּ שֶׁחוֹלְקִים עַל הַפְּסָקוֹת שֶׁל לְבוּשֵׁי הַגְּבִירָה, וְעוֹשִׂים לָהֶם כַּמָּה יְשׁוּבִים. עֲלֵיהֶם נֶאֱמַר וְעָלֶהוּ לֹא יִבּוֹל. כְּמוֹ שִׁמְלָתְךָ לֹא בָלְתָה מֵעָלֶיךָ. וְאֵינָם כְּאוֹתָם לְבוּשִׁים שֶׁל אִסּוּר טֻמְאָה פָּסוּל, שֶׁהֶבְגְּדִים הַלָּלּוּ שֶׁל רַבּוֹתֵינוּ שֶׁמִּתְבַּלִּים, שֶׁמִּתְחַכְּכִים בָּהֶם הַשֵּׁדִים. וְכֹל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה יַצְלִיחַ - אֵלּוּ מִצְווֹת עֲשֵׂה. וְעוֹד, תּוֹרָה נִקְרֵאת חוֹמָה, כְּמוֹ וְהַמַּיִם לָהֶם חוֹמָה מִימִינָם. וְהִיא חֻמָּה לְאֻמּוֹת הָעוֹלָם שֶׁלֹּא קִבְּלוּ אוֹתָהּ, כְּמוֹ מִצְרַיִם שֶׁנַּעֲשְׂתָה לָהֶם חֻמָּה, וְטָבְעוּ בָהּ וּמֵתוּ. וְהַיְנוּ כִּי יִשְׂרִים דַּרְכֵי ה' וְגוֹ'. מִצַּד הַיְמִין נִקְרֵאת הַשְׂכִינָה חוֹמָה, מִצַּד הַחֶסֶד שֶׁשָּׁם חָכְמָה. וּמִצַּד הַגְּבוּרָה - וַאֲנִי אֶהְיֶה לָהּ נְאֻם ה' חוֹמַת אֵשׁ סָבִיב. וּמִצַּד הָעִמּוּד הָאֶמְצָעִי נִקְרֵאת רוּחַ גְּדוֹלָה וְחָזָק. גְּדוֹלָה מִצַּד הַחֶסֶד, וְחָזָק מִצַּד הַגְּבוּרָה, בְּיַד חֲזָקָה וְגוֹ'. גְּדוֹלָה וַיֶּרֶא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד הַגְּדֹלָה. מְשַׁנִּיהֶם מְפָרֵק הָרִים וּמְשַׁבֵּר סְלָעִים. שֶׁהֵם אֻמּוֹת הָעוֹלָם שֶׁלֹּא קִבְּלוּ תּוֹרָה. מֵרוּחַ ה', שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ וְנָחָה עָלָיו רוּחַ ה'. וְנִקְרֵאת רַעַשׁ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַאֲשֶׁמַע אַחֲרַי קוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל וְגוֹ'. וְעָתִיד לְהַעֲבִיר רַעַשׁ שֶׁל הַצַּד הָאַחֵר, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ לֹא בָרַעַשׁ ה' (מלכים א יט). וְנִקְרֵאת אֵשׁ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב כֹּה דְּבָרִי כְּאֵשׁ נְאֻם ה'. וְעָתִיד לִלְחֹךְ הָאֵשׁ שֶׁל הַצַּד הָאַחֵר, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ לֹא בָאֵשׁ ה'. נִשְׁאָר הַמֶּלֶךְ בְּקוֹל דְּמָמָה דַקָּה, שֶׁהִיא שְׂכִינָה, תְּפִלָּה בַּחֲשַׁאי, שֶׁבָּהּ אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ. שֶׁבְּאַרְבָּעָה הִיא רְבִיעִית דַּקָּה, שֶׁהִיא שְׂכִינָה, תְּפִלָּה בַּחֲשַׁאי, שֶׁבָּהּ אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ. שֶׁבְּאַרְבָּעָה הִיא רְבִיעִית דַּקָּה, שֶׁהִיא הַשְׂכִינָה. אֲבָל שֶׁל שֵׁשׁ קְלִפּוֹת, שֵׁשׁ שָׁנִים יִהְיֶה לָכֶם עֲרֵלִים לֹא יֵאָכֵל וּבַשָּׁנָה הַרְבִיעִת יִהְיֶה כָּל פִּרְיוֹ קֹדֶשׁ, זֶה קוֹל דְּמָמָה דַקָּה. וּמִשּׁוּם זֶה נִכְנְסוּ אַרְבָּעָה לַפַּרְדֵּס. שִׁלְשָׁה שֶׁנִּכְנְסוּ בְּשֵׁשׁ שָׁנִים עֲרֵלִים - אֶחָד הֵצִיץ וּמֵת, וְאֶחָד הֵצִיץ וְנִפְגַּע, שְׁלִישִׁי יָצָא לְתַרְבּוּת רָעָה. הָרְבִיעִי שֶׁנִּכְנַס בַּשָּׁנָה הָרְבִיעִית - קֹדֶשׁ הִלּוּלִים לַה'. נִכְנַס בְּשָׁלוֹם וְיָצָא בְּשָׁלוֹם. וְזֶהוּ סוֹד שֶׁל הַפַּרְדֵּס בְּתוֹךְ הַגָּן שֶׁהוּא: פ' פְּשָׁט, ר' רְאִיָּה שֶׁל פָּסוּק, ד' דְּרָשָׁה, כְּמוֹ שֶׁבֵּאֲרוּהָ אֵין מְשִׁיבִין עַל הַהַגָּדָה.

בְּאֵלֶּין תְּלָת נְפָלוּ תְּלָת עִלָּאֵי עָלְמָא וְנִכְשְׁלוּ. רְבִיעָאָה דְּאִיהוּ ס' סוֹד. רע"ק עָאל בְּשָׁלָם וְנָפַק בְּשָׁלָם. וּבְגִין דָּא אִתְקְרִיאַת אוֹרַיְתָא גַ"ן. הָדָא הוּא דִּכְתִיב גַּן נָעוּל. גַ"ן סְדָרִים דְּאוֹרַיְתָא סְתִימִין וַחֲתִימִין. וְהַיְנוּ מַעְיָן חָתוּם, כְּגוֹן יַיִן חָתוּם וְסָתוּם דְּלָא מְנַסֵּךְ לֵהּ גּוֹי, אוֹף הָכֵי צָרִיךְ לְמֶהֱוֵי רָזִין דְּאוֹרַיְתָא, הָדָא הוּא דִּכְתִיב לֹא עָשָׂה כֵּן לְכָל גּוֹי. כֵּ"ן בְּגִימַטְרִיָּא סו"ד. וּבְגִין דָּא אוֹקְמוּהּ מָארֵי מַתְנִיתִין אָסוּר לְגַלָּאָה סִתְרֵי תּוֹרָה לְגוֹי, דְּלָא יְנַסֵּךְ לוֹן לַעֲבוֹדָה זָרָה. וְאִי תֵּימָא הָא אוֹקְמוּהּ רַבָּנָן דְּאַנְשֵׁי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה קְטָלוּ לְאַרְיֵה דַּעֲבוֹדָה זָרָה דְּאִיהוּ יֵצֶר הָרָע, דְּמִיּוֹנוֹ כְּאַרְיֵה, דְּעָלֵהּ אָמַר דָּוִד יֶאֱרֹב בְּמִסְתָּר כְּאַרְיֵה בְּסֻכּוֹ יֶאֱרֹב לַחֲטֹף עָנִי

(תהלים). וְלֵית עָנִי אֶלָּא עָנִי מֵאוֹרַיְתָא וּמִפִּקּוּדִין דִּילֵהּ. בְּגִין דַּעֲתִידִין יִשְׂרָאֵל לְמֶהֱוֵי בְּגָלוּתָא בְּדוּחֲקָא, וּבְגִין דְּלָא לֶהֱווֹ טוֹעִין בֵּהּ בְּכֹלָּד הַמַּס וּבְכֹלָּד הַמְּלָאכָה בְּאַבּוּד דְּדַעַת קְטִילוּ לֵהּ וּבְגִין דְּלָא יִתְפַּשְׁטוּ בָּעֲרָיוֹת סְמוּ עֵינֵי דְיֵצֶר הָרָע דִּבְנֵי נָשָׁא וְאוֹקְמוּהּ דְּאַרְיֵה דַּעֲבוֹדָה זָרָה כַּד תְּפָסוּ לֵהּ בְּנֵימָא חָדָא דְּנָשֶׁר מִנֵּהּ. צוֹוַח קָלָא עַד ד' מֵאוֹת פַּרְסָה. בְּגִין דָּא עָאלוּ לֵהּ בְּמָאנָא דְּעַפְרֶת וְלָא אִשְׁתְּמַע קָלֵהּ בָּהּ, וְאוֹקִידוּ לֵהּ בְּנוּרָא, לְקַיֵּם בֵּהּ תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ. וּכְגַוְונָא דְּתַקִּינוּ אֲבָהָן תִּלַּת צְלוֹתִין בְּעִתִּין יְדִיעָן הָכֵי תַּקִּינוּ רַבָּנָן לְשָׁלֹשׁ שְׁנוֹתֵינוּ בַּמִּקְרָא בַּמִּשְׁנָה בַּתַּלְמוּד. וּבְגִינַיְיהוּ אוֹקְמוּהּ דְּעִתִּיד קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֵימַר קַבָּעְתֶּ עִתִּים לַתּוֹרָה. וְאוֹקְמוּהּ דָּמָאן דְּמִתְעַסֵּק בַּמִּשְׁנָה (נלע"ד בתלמוד) עָאלוּ הִתְעַסֵּק בְּכֻלָּא. בְּגִין דְּאִיהִי כְּלִילָא בַּמִּקְרָא בַּמִּשְׁנָה בַּתַּלְמוּד. וּבְגִין דָּא אִתְּמַר בְּאַהֲרֹן בְּזֹאת יָבֹא אַהֲרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ בְּפַר בֶּן בָּקָר לְחַטָּאת וְאַיִל לְעוֹלָה. בְּפַר לְכַפָּרָא עַל עֶגְלָא. וְאַיִל לְאִדְכָּרָא עֲקֵדַת יִצְחָק. וְעוֹד בַּמִּקְרָא תַּקִּינוּ דְּמִלַּמֵּד לֹא יִהֵא רַשַּׁאי לְאוֹלָפָא יַתִּיר מֵעֶשְׂרִין וַחֲמִשָּׁה תִּינוֹקוֹת. וְרָזָא דְּמִלָּה מִימִינָא כ"ה תְּבָרְכוּ, מִסְטָרָא דְּשִׂמְאלָא הֲלוֹא כ"ה דְּבָרִי כָּאֵשׁ נְאֻם ה'. וְהֵינוּ וַיִּפֶּן כ"ה וְכ"ה וַיִּרְא כִּי אֵין אִישׁ. לְקַבְּלֵיהוּ כ"ה אַתְוָן דְּקְרִיאַת שְׁמַע עַרְבִית וְשַׁחֲרִית בְּקְרָא קַדְמָאָה דְּקְרִיאַת שְׁמַע. וְלֵית לְאַרְכָּא יַתִּיר וְאַל מָאן דְּקְרָא קְרִיאַת שְׁמַע עֶרֶב וָבֹקֶר, כְּאִלּוּ מְקַיֵּם וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וָלָיְלָה.

בְּשִׁלְשָׁה הָאֵלּוּ נָפְלוּ שְׁלֹשָׁה עֲלִיוֹנֵי עוֹלָם וְנִכְשְׁלוּ. הָרְבִיעִי שֶׁהוּא ס' סוֹד, רַבִּי עֲקִיבָא נִכְנַס בְּשָׁלוֹם וְיָצָא בְּשָׁלוֹם. וּמִשּׁוּם זֶה נִקְרֵאת הַתּוֹרָה גַּ"ן. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב גַּ"ן נָעוּל. גַּ"ן סְדָרִים שֶׁל תּוֹרָה נִסְתָּרִים וַחֲתוּמִים, וְהֵינוּ מַעְיָן חָתוּם. כְּמוֹ יַיִן חָתוּם וְסָתוּם שֶׁלֹּא מִנְּסָפוֹ אוֹתוֹ גּוֹי, אַף כָּךְ צְרִיכִים לִהְיוֹת סוֹדוֹת הַתּוֹרָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב לֹא עָשָׂה כֵּן לְכָל גּוֹי. כֵּ"ן בְּגִימַטְרִיָא סו"ד. וּמִשּׁוּם זֶה פֵּרְשׁוּהָ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, אָסוּר לְגַלּוֹת סִתְרֵי תוֹרָה לְגוֹי, שֶׁלֹּא יְנַסֵּךְ אוֹתָם לַעֲבוֹדָה זָרָה. וְאִם תֹּאמַר, הֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ רַבּוֹתֵינוּ שֶׁאַנְשֵׁי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה הֵרְגוּ אֶת הָאַרְיֵה שֶׁל הָעֲבוֹדָה זָרָה שֶׁהוּא יֵצֶר הָרָע, דְּמִיּוֹנוֹ כְּאַרְיֵה, עָלָיו אָמַר דָּוִד (תהלים י) יֶאֱרֹב בַּמִּסְתָּר כְּאַרְיֵה בְּסֻכּוֹ יֶאֱרֹב לַחֲטוֹף עָנִי, וְאֵין עָנִי אֶלָּא עָנִי מֵהַתּוֹרָה וּמִמִּצְוֹתֶיהָ. מִשּׁוּם שֶׁעֲתִידִים לִהְיוֹת יִשְׂרָאֵל בְּדוֹחַק בַּגָּלוּת, וּכְדֵי שֶׁלֹּא יִהְיוּ טוֹעִים בּוֹ בְּכֹלָּד הַמַּס וּבְכֹלָּד הַמְּלָאכָה בְּאַבּוּד הַדַּעַת, הֵרְגוּ אוֹתוֹ. וּכְדֵי שֶׁלֹּא יִתְפַּשְׁטוּ בָּעֲרָיוֹת, סָמְאוּ אֶת עֵינֵי יֵצֶר הָרָע שֶׁל בְּנֵי אָדָם, וּפֵרְשׁוּהָ שֶׁאַרְיֵה שֶׁל עֲבוֹדָה זָרָה, כְּשֶׁתְּפְסוּ אוֹתוֹ בְּנִימָה אַחַת שֶׁל נֶשֶׁר מִמֶּנּוּ, צוֹוח קוֹל עַד אַרְבַּע מֵאוֹת פַּרְסָה. מִשּׁוּם זֶה הִכְנִיסוּ אוֹתוֹ בְּכְלִי שֶׁל עֹפֶרֶת, וְלֹא נִשְׁמַע בּוֹ קוֹלוֹ, וְשָׂרְפוּ אוֹתוֹ בָּאֵשׁ, לְקַיֵּם בּוֹ (דברים ז) פְּסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ. וּכְמוֹ שֶׁתִּקְּנוּ הָאֲבוֹת שָׁלֹשׁ תְּפִלּוֹת בִּזְמַנִּים יְדוּעִים, כָּךְ תִּקְּנוּ רַבָּנָן לְשָׁלֹשׁ אֶת שְׁנוֹתֵינוּ בַּמִּקְרָא בַּמִּשְׁנָה וּבַתַּלְמוּד. וּבְגִלְלָם בֵּאֲרוּ שֶׁעָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לוֹמַר, קְבָעְתֶּ עִתִּים לַתּוֹרָה? וּפֵרְשׁוּהָ, שֶׁמִּי שֶׁמִּתְעַסֵּק בַּמִּשְׁנָה (בתלמוד), כְּאִלּוּ הִתְעַסֵּק בַּכֹּל, מִשּׁוּם שֶׁהִיא כְּלוּלָה בַּמִּקְרָא בַּמִּשְׁנָה וּבַתַּלְמוּד. וּמִשּׁוּם זֶה נֶאֱמַר בְּאַהֲרֹן, (ויקרא טז) בְּזֹאת יָבֹא אַהֲרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ בְּפַר בֶּן בָּקָר לְחַטָּאת וְאַיִל לְעוֹלָה. בְּפַר לְכַפֵּר עַל הָעֶגֶל, וְאַיִל לְהַזְכִּיר אֶת עֲקֵדַת יִצְחָק. וְעוֹד, בַּמִּקְרָא תִּקְּנוּ שֶׁמְּלַמֵּד לֹא יִהְיֶה רַשַּׁאי לְלַמֵּד יוֹתֵר מֵעֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה

תִּינוֹקוֹת, וְסוֹד הַדָּבָר - מִיָּמִין כ"ה תְּבָרְכוּ, מִצַּד הַשְּׂמֹאל הֲלוֹא כ"ה דְּבָרִי כְּאֵשׁ נְאֻם ה'. וְהֵינוּ וַיִּפֶּן כ"ה וְכ"ה וַיַּרְא כִּי אֵין אִישׁ. כְּנֶגְדָּם עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ אוֹתִיּוֹת שֶׁל קְרִיאַת שְׁמַע עַרְבִית וְשַׁחֲרִית בַּפָּסוּק הָרִאשׁוֹן שֶׁל קְרִיאַת שְׁמַע, וְאֵין לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר. וְכָל מִי שֶׁקּוֹרֵא קְרִיאַת שְׁמַע עֶרֶב וָבֹקֶר, כְּאִלּוּ מְקַיֵּם וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וָלָיְלָה.

וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִרוּ. מַאי מַשְׂכִּילִים. אִלֵּין אַתְוָן דְּאוֹרַיְתָא. יַזְהִרוּ אִלֵּין נְקוּדִין דְּנָהֲרִין בְּאַתְוָן כְּנִשְׁמְתָא בְּגוּפָא. כְּזֹהַר. אִלֵּין טַעֲמֵי תּוֹרָה דְּאִנּוּן כְּתָרִין עַל רֵישֵׁיהוּ דְּאַתְוָן, בְּרָקִיעָא דְּאִיהוּ עַל אַרְעָא כְּכְתָרָא. וְאַתְוָן וְנִקּוּדֵי וְטַעֲמֵי אִנּוּן כְּנִשְׁמְתָא וְרוּחָא וְנַפְשָׁא. אַתְוָן אִנּוּן מִסְטָרָא דְּנַפְשָׁא דְּאִיהִי בְּרִבּוּעָא. וְנִקּוּדִין בְּעַגּוּלָא דְּאַתְיָן בְּעַגּוּלָא בְּגִין דְּאִנּוּן כְּאָדָם דְּיצִירָה. נִקּוּדִין אִנּוּן מִסְטָרָא דְּרוּחָא בְּאִנּוּן גַּלְגַּלִּין דְּאַתְיָן בְּגַלְגּוּלָא. וּכְמָה דְּרוּחָא אַנְהִיג לְכָל עָרְקִין דְּדָמָא דְּדַפְקִין מִן לִבָּא, הָכֵי אַתְוָן מִתְנַהֲגִין לְגַבֵּי נִקּוּדִין. וְרָזָא דְּמִלָּה אֶל אֲשֶׁר יִהְיֶה שָׁמָּה הָרוּחַ לָלֶכֶת. בְּגִין דְּרוּחָא דְּבַר נָשׁ מִתַּמָּן אִתְנְטִילַת מִדְּרָגָא דְּאִתְמַר בֵּהּ (יחזקאל א) כִּי רוּחַ הַחַיָּה בָּאוֹפַנִּים. דְּאִנּוּן גּוּפָא לְרוּחַ לַנְּקוּדִין. דְּאִנּוּן רוּחִין קַדִּישִׁין מֵרוּחַ הַחַיָּה אִנּוּן. נִשְׁמְתָא אָתֵי מִכָּרְסָא. וּבְגִין דְּתַמָּן יְהוֹוָה דְּאִיהוּ מַנְהִיג כֹּלָּא. טַעֲמֵי דְּאִנּוּן כְּתָרִין דְּאוֹרַיְתָא אִנּוּן מִסְטָרָהָא.

וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִרוּ. מִי הַמַּשְׂכִּילִים? אֵלּוּ אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה. יַזְהִרוּ - אֵלּוּ הַנְּקֻדּוֹת שֶׁמְּאִירוֹת בָּאוֹתִיּוֹת כְּנִשְׁמָה בַּגּוּף. כְּזֹהַר - אֵלּוּ טַעֲמֵי תּוֹרָה, שֶׁהֵם כְּתָרִים עַל רָאשֵׁי הָאוֹתִיּוֹת, כָּרָקִיעַ שֶׁהוּא עַל הָאָרֶץ כְּכֶתֶר. וְהָאוֹתִיּוֹת וְהַנְּקֻדּוֹת וְהַטְּעָמִים הֵם כְּנִשְׁמָה וְרוּחַ וְנֶפֶשׁ. הָאוֹתִיּוֹת הֵן מִצַּד הַנֶּפֶשׁ שֶׁהִיא בְּרִבּוּעַ, וְהַנְּקֻדּוֹת בְּעִגּוּל שֶׁבָּאִים בְּעִגּוּל מְשׁוּם שֶׁהֵם כְּמוֹ אָדָם שֶׁל יְצִירָה. הַנְּקֻדּוֹת הֵן מִצַּד הָרוּחַ כְּאוֹתָם הַגַּלְגַּלִּים שֶׁבָּאִים בְּגַלְגּוּל. וּכְמוֹ שֶׁהָרוּחַ מַנְהִיגָה אֶת כָּל הָעֲרָקִים שֶׁל הַדָּם שֶׁדּוֹפְקִים מִן הַלֵּב, כָּךְ הָאוֹתִיּוֹת מִתְנַהֲגוֹת לַנְּקֻדּוֹת. וְסוֹד הַדָּבָר - אֶל אֲשֶׁר יִהְיֶה שָׁמָּה הָרוּחַ לָלֶכֶת יֵלֵכוּ. מְשׁוּם שֶׁרוּחוֹ שֶׁל אָדָם מְשָׁם נִטְלָה, מַהַדְרָגָה שֶׁנֶּאֱמַר בֵּהּ (יחזקאל א) כִּי רוּחַ הַחַיָּה בָּאוֹפַנִּים, שֶׁהֵם גּוּף לְרוּחַ לַנְּקֻדּוֹת, שֶׁאוֹתָן רוּחוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת הֵם מֵרוּחַ הַחַיָּה. הַנִּשְׁמָה בָּאָה מֵהַכִּסֵּא. וּמְשׁוּם שֶׁשָּׁם יְהוֹוָה, שֶׁהוּא מַנְהִיג אֶת הַכֹּל, הַטְּעָמִים שֶׁהֵם הַכְּתָרִים שֶׁל הַתּוֹרָה הֵם מִצַּדּוֹ.

תָּא חֲזֵי כָּל אַתְוָן אִנּוּן מִסְטָרָא דְּאַתְוָן דְּאוֹרַיְתָא דִּכְלִילָן בִּשְׁכִינְתָּא. צַדִּיק אִיהוּ נָטִיל לִשְׁמָאלָא דְּאִיהוּ יִצְחָק, קֵ"ץ חַ"י, חַי עָלְמִין קַשִּׁיר בִּשְׁמָאלָא. וּשְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה מִסְטָרָא דִּשְׂמָאלָא אִתְמַר בֵּהּ, וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ (ובהו). וּמִסְטָרָא דִּימִינָא וָבֹהוּ, בּוֹ הוּא. וּמִסְטָרָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא וְחֹשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם (שם). וְאִלֵּין אִנּוּן לְבוּשִׁין דִּשְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה בְּגָלוּתָא. וּמָאן גָּרִים הַאי. אֶלָּא קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קַדֵּם דְּבָרָא עָלְמָא הֲוָה סָתִים יְהוֹוָה. לְבָתַר אִתְפְּשַׁט ה' לְתַתָּא וְאִתְמַר בֵּהּ וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ. וְרָזָא דְּמִלָּה אֱלֶה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם. בְּה' בְּרָאָם. הֲרֵי לְךָ דַּהֲוָה לְבוּשֵׁהּ תֹּהוּ. וּבְגִין דְּא כִּי לֹא הִמְטִיר ה' אֱלֹהִים וְגוֹ' (שם). לֹא נָחִית נְבִיעוּ עֲלֵהּ. בְּגִין דְּאָדָם אַיִן, דַּהֲוָה בַּעְלֵהּ לְעֵלָּא סָתִים בְּאַיִן.

עַד דְּאִתְפְּשַׁט ו' מִן יְהוּ דְּאִיהוּ בִּינָה ם דְּאִיהִי מְקוֹרָא דִּנְבִיעוּ דְּאִיהִי נְקֻדָּה סְתִימָאָה. וּמְיָד וְהִשְׁקָה אֶת כָּל פְּנֵי הָאֲדָמָה. וְקֻדָּם דְּנַחְתַּת הֲוָה קָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בּוֹנֶה עוֹלָמוֹת וּמַחֲרִיבָן בְּגִין דְּלָא הֲוָה נְבִיעוּ נָחִית בְּהַהוּא זִמְנָא דְּנָחַת נְבִיעוּ לְגַבֵּי ה', הֲוָה שִׁירוּתָא מְחֻסָּד הָדָא הוּא דִּכְתִיב אָמַרְתִּי עוֹלָם חֶסֶד יִבָּנֶה. וּבְגִין דָּא לֹא תֹהוּ בְּרָאָהּ לָשֶׁבֶת יְצָרָהּ, וְאִתְמַר בָּהּ (נ"א בה) לֹא טוֹב הֱיוֹת הָאָדָם לְבַדּוֹ. וּבְזִמְנָא דַּהֲוָה תֹּהוּ אָמַר אֱלֹהִים לְנֹחַ קֵץ כָּל בָּשָׂר בָּא לְפָנַי. וְדָא קֵץ דְּיִצְחָק דְּאִתְמַר בֵּהּ כִּי אוֹתְךָ רָאִיתִי צַדִּיק לְפָנַי בַּדּוֹר הַזֶּה (שם). דְּאִי אַנְתְּ בָּעֵי רַחֲמֵי עֲלַיְהוּ. וְלֹא יָמוּ"ת מָשִׁי"חַ דְּאִיהוּ מִסִּטְרָא דְּשִׁמְאלָא. אָמַר לֵהּ וְהָא בּוֹנֶה עוֹלָמוֹת וּמַחֲרִיבָן קֻדָּם דְּאִתְבְּרֵי עָלְמָא אֶלָּא מַגִּיד מֵרֵאשִׁית אַחֲרִית דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָזָא בְּמַחֲשַׁבְתֵּהּ כָּל דָּרִין דַּהֲוָה בּוֹנֶה וְאִתְחָרִיבוּ קֻדָּם דְּאִתְבְּרִיאוּ. חָזָא דַּהֲוָה עָבְדִין עוֹבָדִין דְּאִתְחָרִיבוּ וְכֵיוָן דְּבָרָא וּמָנַע בִּרְכָּאן מִנַּיְהוּ, לוֹן חָשִׁיב כְּאִלּוּ הוּא חָרִיב לוֹן. וְדָא מְמַלֵּל עַל סוֹף יוֹמִין דְּאִלֵּין תּוֹלְדִין בִּישִׁין הֲווֹ גַּרְמִין דְּנָהָר יֶחֱרַב וְיִבֵּשׁ. נְבִיעוּ דִּילֵהּ בִּתְרִין עָלְמִין שְׁכִינָה עִלָּאָה וּשְׁכִינָה תַּתָּאָה. וְדָא אִיהוּ יֶחֱרַב בְּבֵית רִאשׁוֹן, וְיִבֵּשׁ בְּבֵית שֵׁנִי. וּלְנֹחַ אִתְגַּלְיָא מַה דַּהֲוָה עָתִיד לְמֶהֱוֵי, וְלָא בָּעָא רַחֲמֵי עֲלֵהוּ. עַד דְּאָתָא מֹשֶׁה וּבָעָא רַחֲמֵי. וַעֲתִידִין הֲווֹ יִשְׂרָאֵל דְּלָא יִפְקוּן אֶלָּא חַד מֵעִיר וּשְׁנַיִם מִמִּשְׁפָּחָה, מִסִּטְרָא דִּגְבוּרָה דְּהוּא דִּין. וְאִתְחֲזַר עָלְמָא לְתֹהוּ וָבֹהוּ. וּבְגִין דְּבָעָא מֹשֶׁה רַחֲמִין עֲלַיְהוּ שְׁמָאל דּוֹחָה וְלָא יִפְקוּן בֵּהּ יִשְׂרָאֵל וְיָמִין מְקָרֶבֶת דְּאִיהוּ יְמִינָא מַטֶּה כְּלַפֵּי חֶסֶד. וּמֹשֶׁה בְּגִין דְּיָהִיב גַּרְמֵהּ עֲלַיְהוּ, יְהַב תַּקְפָּא לְדַרְגֵּהּ דְּאִיהוּ עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, דְּאִיהִי אוֹרַיְתָא דְּאִתְיְהִיבַת בִּימִינָא. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (דברים לב) מִימִינוֹ אֵשׁ דָּת לָמוֹ. וּבְגִין דָּא פָּרְקָנָא בֵּהּ תַּלְיָא הָדָא הוּא דִּכְתִיב לֹא יָסוּר שֵׁבֶט מִיהוּדָה וְגוֹ'. עַד כִּי יָב"א שִׁיל"ה, דְּאִיהוּ מֹשֶׁה בְּחֶשְׁבָּנֵהּ יְסוֹד צַדִּיק בֵּהּ ס"ו תְּהֵא דּוֹחָה. אַף עַל גַּב דְּאוֹקִימְנָא בֵּהּ כָּל הַנֶּפֶשׁ הַבָּאָה לְיַעֲקֹב מִצְרַיְמָה שִׁשִּׁים וָשֵׁשׁ. בְּגִין דְּאִתְקַשְׁרָא בְּשִׁמְאלָא וְיָמִין מְקָרֶבֶת. בְּגִין דְּתַלְיָא מִנֵּהּ עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא דס"ו אִנּוּן שִׁתִּין מַסֶּכְתּוֹת וְשִׁית סִדְרֵי מִשְׁנָה דְּאִתְיְהִיבוּ מִגְּבוּרָה. דְּאִיהוּ שְׁמָאלָא. שִׁשִּׁים גִּבּוֹרִים אִתְקְרִיאוּ דְּנָטְלִין מִגְּבוּרָה דְּתַמָּן אוֹרַיְתָא דִּבְעַל פֶּה דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה כְּלָלָא דס' מַסֶּכְתּוֹת וְשִׁית סִדְרֵי מִשְׁנָה.

בֹּא וּרְאֵה, כָּל הָאוֹתִיּוֹת הֵן מִצַּד הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה שֶׁכְּלוּלוֹת בַּשְּׁכִינָה. הַצַּדִּיק נוֹסֵעַ לִשְׁמֹאל שֶׁהוּא יִצְחָק. ק"ץ ח"י, חַי הָעוֹלָמִים קָשׁוּר בַּשְּׂמֹאל, וְהַשְּׁכִינָה הַתַּחְתּוֹנָה מִצַּד הַשְּׂמֹאל נֶאֱמַר בָּהּ וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹּהוּ. וּמִצַּד הַיָּמִין וָבֹהוּ, בּוֹ הוּא. וּמִצַּד הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי וְחֹשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם (שם). וְאֵלּוּ הֵם הַלְּבוּשִׁים שֶׁל הַשְּׁכִינָה הַתַּחְתּוֹנָה בַּגְּלוּת. וּמִי גָּרַם אֶת זֶה? אֶלָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא קֻדָּם שֶׁבָּרָא הָעוֹלָם הָיָה נִסְתָּר יְהוָ"ה. אַחַר כָּךְ הִתְפַּשְּׁטָה ה' לְמַטָּה, וְנֶאֱמַר בּוֹ וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹּהוּ וָבֹהוּ. וְסוֹד הַדָּבָר - אֱלֹה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם, בְּה' בְּרָאָם. הֲרֵי לְךָ שֶׁהָיָה לְבוּשׁוֹ תֹּהוּ. וּמִשּׁוּם כָּךְ כִּי לֹא הִמְטִיר ה' אֱלֹהִים וְגוֹ' (שם ב), לֹא יָרְדָה עָלָיו נְבִיעָה, מִשּׁוּם שֶׁאָדָם אַיִן. שֶׁהָיָה בַּעֲלֹהּ נִסְתָּר לְמַעְלָה בְּאַיִן, עַד שֶׁהִתְפַּשְּׁטָה ו' מִן יְהוּ שֶׁהוּא בִּינָה ם, שֶׁהִיא מְקוֹר הַנְּבִיעָה שֶׁהִיא נְקֻדָּה נִסְתֶּרֶת. וּמִיָּד וְהִשְׁקָה אֶת כָּל פְּנֵי הָאֲדָמָה.

וְקֹדֶם שֶׁיְּרֻדָה, הָיָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בּוֹנֶה עוֹלָמוֹת וּמַחֲרִיבָן, מִשּׁוּם שֶׁלֹּא הָיְתָה נְבִיעָה יוֹרֶדֶת. בְּאוֹתוֹ זְמַן שֶׁיְּרֻדָה הַנְּבִיעָה לַה', הָיְתָה הָרֹאשִׁית מֻחְסָד. וְהוּ שֶׁכָּתוּב אָמַרְתִּי עוֹלָם חֶסֶד יִבָּנֶה. וּמִשּׁוּם כָּךְ לֹא תֹהוּ בְּרָאָהּ, לְשֶׁבֶת יְצָרָהּ. וְנֶאֱמַר בָּהּ (בו) לֹא טוֹב הֱיוֹת הָאָדָם לְבַדּוֹ. וּבִזְמַן שֶׁהָיְתָה תֹּהוּ, אָמַר אֱלֹהִים לְנֹחַ (בראשית ו) קֵץ כָּל בָּשָׂר בָּא לְפָנַי. וְזֶה הַקֵּץ שֶׁל יִצְחָק, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ כִּי אֹתְךָ רָאִיתִי צַדִּיק לְפָנַי בַּדּוֹר הַזֶּה (שם). שֶׁאִם אַתָּה מְבַקֵּשׁ רַחֲמִים עֲלֵיהֶם, (לא נחרבו, וכך הראה לוברמזבסוף הימים, כדי שיבקש רחמים עליהם) וְלֹא יָמוּת מִשִּׁיחַ שֶׁהוּא מִצַּד הַשְּׂמֹאל. אָמַר לוֹ, וַהֲרֵי בּוֹנֶה עוֹלָמוֹת וּמַחֲרִיבָן הָיָה קֹדֶם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם. אֶלָּא מַגִּיד מֵרֵאשִׁית אַחֲרִית, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רָאָה בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ כָּל הַדּוֹרוֹת שֶׁהָיָה בוֹנֶה, וְנֶחְרְבוּ קֹדֶם שֶׁנִּבְרְאוּ. רָאָה שֶׁהָיוּ עוֹשִׂים מַעֲשִׂים שֶׁנֶּחְרְבוּ, וְכֵיוָן שֶׁנִּבְרָא וּמָנַע מֵהֶם בְּרָכוֹת, הֶחְשִׁיב אוֹתָם כְּאִלּוּ הֶחֱרִיב אוֹתָם. וְזֶהוּ מְדַבֵּר עַל סוֹף הַיָּמִים שֶׁהַתּוֹלְדוֹת הַלָּלוּ הָרָעִים הָיוּ גּוֹרְמִים שֶׁהַנָּהָר יֶחֱרַב וְיִבַּשׁ. הַנְּבִיעָה שֶׁלּוֹ בִּשְׁנֵי עוֹלָמוֹת, בַּשְּׁכִינָה הָעֶלְיוֹנָה וּבַשְּׁכִינָה הַתַּחְתּוֹנָה. וְזֶהוּ יֶחֱרַב - בְּבֵית רִאשׁוֹן, וְיִבַּשׁ - בְּבֵית שֵׁנִי. וּלְנֹחַ הִתְנַבְּלָה מַה שֶּׁהָיָה עָתִיד לִהְיוֹת, וְלֹא בִּקֵּשׁ רַחֲמִים עֲלֵיהֶם. עַד שֶׁבָּא מֹשֶׁה וּבִקֵּשׁ רַחֲמִים. וַעֲתִידִים הָיוּ יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא יֵצְאוּ אֶלָּא אֶחָד מֵעִיר וּשְׁנַיִם מִמִּשְׁפָּחָה, מִצַּד הַגְּבוּרָה שֶׁהִיא הַדִּין, וְהָיָה חוֹזֵר הָעוֹלָם לְתֹהוּ וָבֹהוּ. וּמִשּׁוּם שֶׁבִּקֵּשׁ מֹשֶׁה רַחֲמִים עֲלֵיהֶם, הַשְׁמֹאל דּוֹחָה, וְלֹא יָצְאוּ בּוֹ יִשְׂרָאֵל. וְיָמִין מְקֻרֶבֶת, שֶׁהִיא יָמִין מַטָּה כְּלַפֵּי חֶסֶד. וּמֹשֶׁה, מִשּׁוּם שֶׁנִּתַּן עַצְמוֹ עֲלֵיהֶם, נָתַן תִּקֻּף לְדַרְגָּתוֹ שֶׁהִיא הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי, שֶׁהִיא הַתּוֹרָה שֶׁנִּתְּנָה בְּיָמִין. וְהוּ שֶׁכָּתוּב (דברים לג) מִימִינוֹ אֵשׁ דָּת לָמוֹ, וּמִשּׁוּם זֶה הַגְּאֻלָּה תְּלוּיָה בּוֹ. וְהוּ שֶׁכָּתוּב לֹא יָסוּר שֵׁבֶט מִיהוּדָה וְגוֹ', עַד כִּי יָבֹא שִׁיל"ה, שֶׁהוּא מֹשֶׁה בְּחֶשְׁבּוֹנוֹ יְסוֹד צַדִּיק, בּוֹ ס"ו תִּהֹא דוֹחָה. אַף עַל גַּב שֶׁבֵּאֲרְנוּ בּוֹ כָּל הַנֶּפֶשׁ הַבָּאָה לְיַעֲקֹב מִצְּרִימָה שִׁשִּׁים וְשֵׁשׁ. מִשּׁוּם שֶׁנִּקְשַׁר בִּשְׂמֹאל, וְיָמִין מְקֻרֶבֶת. מִשּׁוּם שֶׁתָּלוּי מִמֶּנּוּ הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי, שֶׁס"ו הֵם שִׁשִּׁים מַסֶּכְתּוֹת וְשִׁשָּׁה סִדְרֵי מִשְׁנָה שֶׁנִּתְּנוּ מִגְּבוּרָה, שֶׁהִיא הַשְּׂמֹאל. שִׁשִּׁים גְּבוֹרִים נִקְרְאוּ, שֶׁנּוֹסְעִים מִגְּבוּרָה שֶׁשָּׁם תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, שֶׁהִיא שְׁכִינָה תַּחְתּוֹנָה, הַכְּלָל שֶׁל שִׁשִּׁים מַסֶּכְתּוֹת וְשִׁשָּׁה סִדְרֵי מִשְׁנָה.

דְּאוֹרַיְתָא דְּבִכְתָב אִיהִי לְבָא כְּלָלָא מִל"ב אֱלֹהִים וְאוֹרַיְתָא. דִּבְעַל פֶּה פּוּמָא. וְדָא אִיהוּ לְבָא לְפוּמָא לָא גַּלֵּי. בְּגִין דַּעֲתִידָא שְׁמָאלָא דְּאִיהוּ פּוּמָא לְאִתְדַּחְיָא וּכְגַוְונָא לְבָא אִיהוּ סָתִים הָכֵי דְּאִיהוּ פָּרְקָנָא סְתִימָא בְּלִבָּא וּפוּמָא דְּאִיהוּ גַּלְיָא, לָא אִתְגַּלֵּי פָּרְקָנָא. וּבְגִין דִּכְלָא תַּלְיָא בִּימִינָא, אָמַר חַי ה' שִׁכְבִי עַד הַבֹּקֶר, וּבְגִין דְּפָרְקָנָא תַּלְיָא בִּימִינָא אָמַר הַנְּבִיא וְזֹרוֹעַ ה' עַל מִי נִגְלָתָה עַל מִי וַדַּאי דְּאִתְמַר בֵּהּ מִי יִרְפָּא לָךְ הָדָא הוּא דִּכְתִיב מָה אֲעִידֵךְ מָה אֲדַמֶּה לָךְ הַהוּא דְּאִתְמַר בֵּהּ וְאָמְרוּ לִי מַה שְׁמוֹ מָה אֹמַר במ"ה יִיתֵי נָחָמָה ובמ"י אֲסַוּוֹתָא הָדָא הוּא דִּכְתִיב מ'ה אַשְׁוֶה לָךְ וַאֲנַחֲמֵךְ מִי יִרְפָּא לָךְ דְּמֹשֶׁה אִיהוּ מַה שְׁמוֹ וּבֵהּ יְהֵא נָחָמָה וּבְגִין דָּא כָּפַל קֶדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׁמֵהּ מֹשֶׁה מֹשֶׁה חַד עַל פָּרְקָנָא קַדְמָאָה וְחַד עַל בַּתְרַיְתָא וּבְגִין דָּא אָז יָשִׁיר מֹשֶׁה אָז יָשָׁר לֹא נֶאֱמַר אֶלָּא אָז יָשִׁיר עֲשִׂירָאָה בִּתְפִלָּה וְדָא שְׁכִינְתָּא עִלָּאָה אִתְמַר תְּפִלָּה לְדָוִד שְׁמָעָה ה' צֶדֶק וְדָוִד בְּרוּחַ קֻדְשָׁא אָמַר בְּאַחֲרִית יוֹמִין דְּגָלוּתָא אָמַר עַל יִשְׂרָאֵל בָּחַנְתָּ לִבִּי פָּקַדְתָּ לַיְלָה וְלַיְלָה וְלַיְלָה אֶלָּא גָּלוּת וְאִיּוֹב מַה דְּאָמַר

כֹּלָא הֲוָה מָשָׁל עַל יִשְׂרָאֵל דְּאָמַר כָּלָה עָנָן וַיֵּלֶךְ וְשָׁטָן בָּעָא לְקַטְרְגָא לֵהּ וְאָמַר קָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִיּוֹב לָא בְּדַעַת יְדַבֵּר וְיַעֲקֹב בְּגִין דְּחָזָא בְּרוּחַ קָדְשָׁא דּוֹחֲקָא דְּגָלוּתָא בַּתָּרָאָה בְּסוֹף יוֹמַיָּא אָמַר וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד וְיִצַּר לוֹ וּפָלִיג עַמָּא קַדִּישָׁא בַּגָּלוּת לְתִלָּת סִטְרִין הָדָא הוּא דִּכְתִיב וַיָּשֶׂם אֶת הַשְּׁפָחוֹת וְיִלְדֵיהֶן רִאשׁוֹנָה בְּרֵישָׁא דֶּאֱדוֹם. וְאֶת לֵאָה וִילָדֶיהָ אַחֲרוֹנִים וְאֶת רָחֵל וְאֶת יוֹסֵף אַחֲרוֹנִים (שם). וּבְגִין דְּחָזָה בָּתַר כֵּן עֲנִיּוּתָא וְצַעֲרָא דִּילְהוֹן אָמַר, וְשַׁבְתִּי בְּשָׁלוֹם אֶל בֵּית אָבִי (שם), דָּא מַקְדְּשָׁא וְאָמַר וְנָתַן לִי לֶחֶם לֶאֱכֹל וּבֶגֶד לִלְבֹּשׁ. וְדָוִד בְּגִין גְּלוּתָא אָמַר הִנֵּךְ רָעֵב וְצָמֵא בַּמִּדְבָּר. וּבְגִין דְּחָזָא שְׁכִינְתָּא חֲרֵבָה וִיבֵשָׁה, הֲוָה אִיהוּ נָטַל צַעֲרָא בְּגִינָהּ. דְּבָתַר דַּחֲזָא דְּחָזְרוּ יִשְׂרָאֵל בִּתְשׁוּבָה בְּחֶדְוָה, תִּקֵּן עֶשֶׂר מִינֵי תְּהִלִּים וּבַסּוֹף כֻּלְּהוּ אָמַר תְּפִלָּה לְדָוִד הַטֵּה ה' אָזְנְךָ עֲנֵנִי וְגוֹ'. חָזָא דְּכֻלְּהוּ צְלוֹתִין דְּנָגְעִינָא, הֲווֹ מִתְעַטְּפִין קֳדָם מַלְכָּא, וְלָא הֲווֹ עָאלִין עַד דְּיֵיעוּל צְלוֹתָא דְּעָנִי. הָדָא הוּא דִּכְתִיב תְּפִלָּה לְעָנִי כִּי יַעֲטוֹף (שם). דְּעָטַף כָּל צְלוֹתִין קַדְמָאֵי עַד דְּעָאל צְלוֹתֵהּ דְּעָנִי. וּבְגִין דָּא צְלוֹתָא דְּעַרְבִית דְּאִיהִי רְשׁוּת בִּפְנֵי עַצְמָהּ בְּלָא בַּעְלָהּ. וּבְגִין דְּאִיהִי בְּלָא בַּעְלָהּ, אִיהִי עֲנָיָה וִיבֵשָׁה וְצַדִּיק עָנִי וְיָבֵשׁ. וּצְלוֹתָא דְּשַׁבָּת אִיהִי צַדְקָה דְּעָנִי אַקְדִּים לְכֻלְּהוּ מָאן צְלוֹתָא דְּעָנִי דָּא צְלוֹתָא לָעֲנִיִּים. וּבְגִין דָּא צָרִיךְ בַּר נָשׁ לְמֶהֱוֵי אִיהוּ כְּעָנִי לְתַרְעָא דְּמַלְכָּא בִּצְלוֹתָא דַּעֲמִידָה, בְּכָל שִׁית יוֹמִין דְּחוֹל בְּגִין שְׁכִינְתָּא. וּמִתְעַטֵּף בְּעִטּוּפָא דְּמִצְוָה כְּעָנִי, וְיֵהֵא בִּתְפִלִּין כְּאֶבְיוֹן לְתַרְעָא דְּהֵיכָלָא דְּאִיהִי אדנ"י. דְּהָכֵי סָלִיק לְחֵשְׁבַּן הֵיכָ"ל. וְדָא אִיהוּ אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח. וְכַד אַפְתַּח פּוּמֵהּ בִּצְלוֹתָא דְּעַרְבִית, נְשָׁרָא קָא נָחִית בְּיוֹמִין דְּחוֹל לְקַבְּלָא בְּגַוָּדְפָּהָא צְלוֹתָא דְּלֵילְיָא, וְדָא נוריא"ל אִתְקְרֵי. אוּרִיאֵ"ל מִסְטָרָא דְּחֶסֶד. וְנוריא"ל מִסְטָרָא דִּגְבוּרָה דְּאִיהוּ נוּר דָּלִיק, דְּאִתְמַר בֵּהּ נָהַר דִּינוּר נָגִיד וְנָפֵק מִן קֳדָמוֹהִי. וּבִצְלוֹתָא דְּשַׁחֲרִית נָחִית אַרְיֵה לְקַבְּלָא צְלוֹתֵהּ דְּבַר נָשׁ, בְּדְרוֹעוֹי וְגַדְפּוֹי דְּד' גַּדְפִּין לְכָל חַיָּה דָּא מִיכָאֵ"ל. וּבִצְלוֹתָא דְּמִנְחָא שׁוֹר נָחִית לְקַבְּלָא צְלוֹתֵהּ דְּבַר נָשׁ, בְּדְרוֹעוֹי וְגַדְפּוֹי וּבְגַדְפּוֹי וְדָא גַּבְרִיאֵ"ל. וּבְשַׁבָּת נָחִית קָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּתִלַּת אֲבָהָן לְקַבְּלָא בַּת יְחִידָה בְּהוֹן וְדָא רָזָא דְּשַׁבָּת, ש' בַּת, בְּתִלַּת אֲבָהָן מְקַבֵּל קָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְצְלוֹתָא דְּאִיהִי שַׁבָּת בַּת יְחִידָה דִּילֵהּ.

שֶׁהַתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב הִיא הַלֵּב, הַכְּלָל מל"ב אֱלֹהִים, וְתוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה - פֶּה. וְזֶהוּ הַלֵּב לַפֶּה לֹא גִלָּה, מְשׁוּם שֶׁעֲתִיד הַמָּשִׁיחַ שֶׁהוּא הַפֶּה לְהַדְּרוֹשׁ. וּכְמוֹ שֶׁהַלֵּב הוּא נִסְתָּר, כָּךְ הַגְּאֻלָּה נִסְתֶּרֶת בַּלֵּב. וְהַפֶּה, שֶׁהוּא גָּלוּי, לֹא גִלָּה אֶת הַגְּאֻלָּה. וּמְשׁוּם שֶׁהַכֹּל תָּלוּי בַּיָּמִין, אָמַר (רות ג) חַי ה' שִׁכְבִי עַד הַבֹּקֶר. וּמְשׁוּם שֶׁהַגְּאֻלָּה תְּלוּיָה בַּיָּמִין, אָמַר הַנָּבִיא (ישעיה נג) וּזְרוֹעַ ה' עַל מִי נִגְלָתָה. עַל מִ"י וַדַּאי, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ מִי יִרְפָּא לָךְ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (איכה ב) מָה אֲעִידֵךְ מָה אֲדַמֶּה לָךְ, הַהוּא שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ וְאָמְרוּ לִי מַה שְׁמוֹ מָה אֹמַר. בְּמָ"ה תִּבָּא הַנֶּחָמָה וּבְמָ"י הָרְפוּאָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב מָ"ה אַשְׁוֶה לָךְ וַאֲנַחֲמֵךְ מִי יִרְפָּא לָךְ. שֶׁמֹּשֶׁה הוּא מַה שְׁמוֹ, וּבוֹ תִּהְיֶה נֶחָמָה. וּמְשׁוּם כָּךְ כְּפַל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת שְׁמוֹ מֹשֶׁה מֹשֶׁה, אֶחָד עַל הַגְּאֻלָּה הָרִאשׁוֹנָה, וְאֶחָד עַל הָאַחֲרוֹנָה. וּמְשׁוּם זֶה אָז יָשִׁיר מֹשֶׁה. אָז שָׁר לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא אָז יָשִׁיר. הָעֲשִׁירִי בַּתְּפִלָּה, וְזוֹ הַשְׁכִּינָה,

עָלֶיהָ נֶאֱמַר תְּפִלָּה לְדָוִד שְׁמָעָה ה' צֶדֶק. וְדָוִד בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ אָמַר עַל יִשְׂרָאֵל בְּאַחֲרִית הַיָּמִים שֶׁל הַגְּלוּת, (תהלים יז) בָּחַנְתָּ לִבִּי פָּקַדְתָּ לַיְלָה. וְאֵין לַיְלָה אֶלָּא גָּלוּת. וְאִיּוֹב מַה שֶּׁאָמַר, הַכֹּל הָיָה מָשָׁל עַל יִשְׂרָאֵל, שֶׁאָמַר כְּלֵה עָנָן וַיֹּלַךְ. וְהַשָּׂטָן רָצָה לְקַטְרֵג עָלָיו, וְאָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אִיּוֹב לֹא בְדַעַת יְדַבֵּר. וְיַעֲקֹב, מִשּׁוּם שֶׁרָאָה בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ אֶת דֹּחַק הַגָּלוּת הָאַחֲרוֹנָה בְּסוֹף הַיָּמִים, אָמַר (בראשית לב) וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד וַיֵּצֶר לוֹ, וְחִלֵּק הָעָם הַקָּדוֹשׁ בַּגָּלוּת לְשָׁלֹשָׁה צְדָדִים. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיָּשֶׂם אֶת הַשְּׁפָחוֹת וְאֶת יַלְדֵיהֶן רִאשֹׁנָה, בְּרֹאשׁ בַּגָּלוּת שֶׁל אֱדוֹם. וְאֶת לֵאָה וִילָדֶיהָ אַחֲרֹנִים וְאֶת רָחֵל וְאֶת יוֹסֵף אַחֲרֹנִים (שם לג). וּמִשּׁוּם שֶׁרָאָה אַחַר כֵּן אֶת הָעָנִי וְהַצַּעַר שֶׁלָּהֶם, אָמַר וְשַׁבְתִּי בְשָׁלוֹם אֶל בֵּית אָבִי (שם כח), זֶה הַמִּקְדָּשׁ. וְאָמַר וְנָתַן לִי לֶחֶם לֶאֱכֹל וּבֶגֶד לִלְבֹּשׁ. וְדָוִד בְּגָלַל הַגָּלוּת אָמַר (שמואל א יז) הָעָם רָעֵב וְעָיֵף וְצָמֵא בַּמִּדְבָּר. וּמִשּׁוּם שֶׁרָאָה הַשְּׁכִינָה חֲרֵבָה וִיבֵשָׁה, הוּא הָיָה נוֹטֵל הַצַּעַר בְּשִׁבִילָהּ. שֶׁאַחַר שֶׁרָאָה שֶׁחָזְרוּ יִשְׂרָאֵל בִּתְשׁוּבָה בְּשִׁמְחָה, תִּקֵּן עֲשָׂרָה מִינֵי תְהִלִּים, וּבַסּוֹף שֶׁל כֻּלָּם אָמַר (תהלים פו) תְּפִלָּה לְדָוִד הַטֵּה ה' אָזְנְךָ עֲנֵנִי וְגוֹ'. רָאָה שֶׁכָּל תְּפִלּוֹת הַנִּגּוּן הָיוּ מִתְעַטְּפוֹת לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ, וְלֹא הָיוּ נִכְנָסוֹת עַד שֶׁתִּכָּנֵס תְּפִלַּת הֶעָנִי. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב תְּפִלָּה לֶעָנִי כִּי יַעֲטֹף (שם קב), שֶׁעוֹטֵף כָּל תְּפִלּוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת עַד שֶׁנִּכְנֶסֶת תְּפִלַּת הֶעָנִי. וּמִשּׁוּם כָּךְ תְּפִלַּת (העני הקדים לכל. מי היא תפלת העני, ' זו תפלת) עַרְבִית שֶׁהִיא רְשׁוּת בִּפְנֵי עַצְמָהּ בְּלֹא בַעֲלָהּ. וּמִשּׁוּם שֶׁהִיא בְּלֹא בַעֲלָהּ, הִיא עֲנִיָּה וִיבֵשָׁה וְצַדִּיק עָנִי וְיָבֵשׁ. וּתְפִלַּת הַשַּׁבָּת הִיא צְדָקָה לֶעָנִי (שלה, כמו שבארוה בעלי המשנה, שמש בשבת צדקה לעניים). וּמִשּׁוּם זֶה צָרִיךְ אָדָם שֶׁיִּהְיֶה הוּא כְּמוֹ עָנִי לְשַׁעַר הַמֶּלֶךְ בִּתְפִלַּת הָעֲמִידָה בְּכָל שֵׁשֶׁת יְמֵי הַחֹל בְּשִׁבְיל הַשְּׁכִינָה. וּמִתְעַטֵּף בְּעִטּוּף שֶׁל מְצֹרָע כְּעָנִי, וְיִהְיֶה בִּתְפִלִּין כְּאֶבְיוֹן לְשַׁעַר הַהֵיכָל שֶׁהוּא אדנ"י, שֶׁכָּךְ עוֹלֶה לְחֶשְׁבּוֹן הֵיכ"ל. וְזֶהוּ אֲדנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח. וּכְשֶׁפּוֹתֵחַ פִּיו בִּתְפִלַּת עַרְבִית, הַנֶּשֶׁר יוֹרֵד בִּימוֹת הַחֹל לְקַבֵּל בִּכְנָפָיו אֶת תְּפִלַּת הַלַּיְלָה, וְזֶה נִקְרָא נוּרִיאֵ"ל. אוּרִיאֵ"ל מִצַּד הַחֶסֶד, וְנוּרִיאֵ"ל מִצַּד הַגְּבוּרָה, שֶׁהִיא אֵשׁ דּוֹלֶקֶת, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (דניאל ז) נְהַר דִּינוּר שׁוֹפֵעַ וְיוֹצֵא מִלְּפָנָיו. וּבִתְפִלַּת שַׁחֲרִית יוֹרֵד אַרְיֵה לְקַבֵּל תְּפִלַּת הָאָדָם בִּזְרוֹעוֹ וּבִכְנָפָיו, שֶׁאַרְבַּע כְּנָפַיִם לְכָל חַיָּה, וְזֶה מִיכָאֵ"ל. וּבִתְפִלַּת הַמִּנְחָה יוֹרֵד שׁוֹר לְקַבֵּל הַתְּפִלָּה בְּקַרְנָיו וּבִכְנָפָיו, וְזֶה גַּבְרִיאֵ"ל. וּבְשַׁבָּת יוֹרֵד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עִם שִׁלְשֶׁת הָאָבוֹת לְקַבֵּל אֶת הַבַּת הַיְחִידָה בָּהֶם, וְזֶה סוֹד הַשַּׁבָּת, ש' בַּת. בִּשְׁלֹשָׁה אָבוֹת מְקַבֵּל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הַתְּפִלָּה שֶׁהִיא הַשַּׁבָּת, הַבַּת הַיְחִידָה שֶׁלּוֹ.

בְּהַהוּא זִמְנָא חֵיוָן עִלָּאִין דְּאִתְקְרִיאוּ בְּשִׁמָא דה' פַּתְחִין וְאָמְרִין שְׁאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וְגוֹ' (שם). בְּהַהוּא שַׁעֲתָא מִתְפַּתְּחִין שִׁבְעָה הֵיכָלִין הֵיכָלָא קַדְמָאָה הֵיכָלָא דְּאַהֲבָה. תִּנְיָנָא הֵיכָלָא דְּיִרְאָה. תְּלִיתָאָה הֵיכָלָא דְּרַחֲמֵי. ד' הֵיכָלָא דִּנְבוּאָה דְּאַסְפַּקְלָרְיָא דְּנַהֲרָא. ה' הֵיכָל דִּנְבוּאָה דְּאַסְפַּקְלָרְיָא דְּלָא נַהֲרָא. ו' הֵיכַל צֶדֶק. ז' הֵיכַל דִּין. וְעַלַיְהוּ כְּתִיב בְּרֵאשִׁי"ת, בָּרָא שִׁית. אֱלֹהִים הֵיכָלָא שְׁבִיעָאָה. וְאִנּוּן ז' הֵיכָלִין לְתַתָּא וְשִׁבְעָה הֵיכָלִין לְעִלָּא. וּלְקַבְלַיְהוּ ז' קְלִי דַּהֲבוּ לַהּ'. וי"ח אַזְכָּרוֹת דַּהֲבוּ לַהּ', דְּבַהוֹן שְׁט קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּי"ח עָלְמִין, בָּרֶכֶב אֱלֹהִים רִבּוֹתַיִם אַלְפֵי שִׁנְאָן, דְּאִנּוּן י"ח רִבּוֹא עָלְמִין. וְכַמָּה נְטוּרֵי תַּרְעִין אֶת נְטוּרֵי הֵיכָלִין דִּמְקַבְּלִין צְלוֹתִין. וְכָל צְלוֹתָא לֹא תֵּיעוֹל אֶלָּא בְּמִדָּה וּבְמִשְׁקָל. וּבְגִין דָּא אִתְּמַר עַל צְלוֹתָא, לֹא יִהְיֶה לְךָ בְּכִיסְךָ וְגוֹ'. וּצְלוֹתִין חֲסִרִין, עֲלַיְהוּ אִתְּמַר תִּקֵּל תְּקִילְתָּא בְּמָאזְנֵהּ וְאִשְׁתְּכַחַת

חַסִיר. אַף עַל גַּב דְּהַאי קְרָא בַּאֲתַר אָחֳרָא אוֹקְמוּהּ, ע' אַנְפִּין לַתּוֹרָה. בְּגִין דִּשְׁכִינְתָּא עִלָּה אִתְמַר כֻּלָּךְ יָפָה רַעְיָתִי וּמוּם אֵין בָּךְ. וְלָא קַבֵּילַת צְלוֹתָא דְּאִית בָּהּ מוּמָה. הָדָא הוּא דִּכְתִיב כָּל אֲשֶׁר בּוֹ מוּם לֹא תַקְרִיבוּ וְכִי אִית צְלוֹתָא דְּאִית בָּהּ מוּמָא אֵין הַהִיא דְּסָלְקָא פְּגִימָא בְּלֹא מַחֲשָׁבָה. וּבִלְבּוּלָא דְּדַעְתָּא כ"ש אִם טָעָה בִּתְלַת בִּרְכָאן קַדְמָאִין אוֹ בִּתְלַת בַּתְרָאִין אוֹ בָּאֶמְצָעִיּוֹת וּבְגִין דָּא אוֹקְמוּהּ מָארֵי מַתְנִיתִין טָעָה בְּג' רִאשׁוֹנוֹת חוֹזֵר לָרֹאשׁ וּבָאַחֲרוֹנוֹת חוֹזֵר לָעֲבוֹדָה. וּבָאֶמְצָעִיּוֹת חוֹזֵר לַמָּקוֹם שֶׁנִּזְכַּר וּבְגִין דָּא אִתְמַר בְּצְלוֹתָא, מִי יַעֲלֶה בְּהַר ה' וְגוֹ'. וְכַד צְלוֹתָא סָלְקָא בִּדְרוֹעָא יְמִינָא אוֹ בִּשְׂמָאלָא דְּאִנּוּן שַׁחֲרִית וּמִנְחָה, מַה כְּתִיב בָּהּ שְׂמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי וִימִינוֹ תְּחַבְּקֵנִי. צְלוֹתָא דְּעַרְבִית אִיהִי מַטָּה, וּבְגִינֵהּ אִתְמַר בְּיַעֲקֹב וַיִּשְׁתַּחוּ יִשְׂרָאֵל עַל רֹאשׁ הַמִּטָּה דְּאִיהִי בְּבֵי תַּרְעָא בְּגָלוּתָא דְּאִיהוּ לֵילְיָה. כִּמְעַט שָׁעָבְרָתִי מֵהֶם וְגוֹ'.

בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן הַחַיּוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת שֶׁנִּקְרְאוּ בַּשֵּׁם שֶׁל ה', פּוֹתְחִים וְאוֹמְרִים, שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וְגוֹ' (שם כד). בְּאוֹתָהּ הַשָּׁעָה נִפְתָּחִים שִׁבְעָה הֵיכָלוֹת. הַהֵיכָל הָרִאשׁוֹן - הֵיכַל הָאַהֲבָה. הַשֵּׁנִי - הֵיכַל הַיִּרְאָה. הַשְּׁלִישִׁי - הֵיכַל הָרַחֲמִים. הָרְבִיעִי - הֵיכַל הַנְּבוּאָה שֶׁל הָאַסְפַּקְלַרְיָה שֶׁמְּאִירָה. הַחֲמִישִׁי - הֵיכַל הַנְּבוּאָה שֶׁל הָאַסְפַּקְלַרְיָה שֶׁלֹּא מְאִירָה. הַשִּׁשִּׁי - הֵיכַל הַצֶּדֶק. הַשְּׁבִיעִי - הֵיכַל הַדִּין. וַעֲלֵיהֶם כָּתוּב בְּרֵאשִׁית, בָּרָא שֵׁשׁ. אֱלֹהִים, הַהֵיכָל הַשְּׁבִיעִי, וְהֵם שִׁבְעָה הֵיכָלוֹת לְמַטָּה וְשִׁבְעָה הֵיכָלוֹת לְמַעְלָה. וּכְנֶגְדָּם ז' קוֹלוֹת שֶׁל הָבוּ לַה'. וּשְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה אַזְכָּרוֹת שֶׁל הָבוּ לַה', שֶׁבָּהֶן שֵׁט הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בִּשְׁמוֹנָה עָשָׂר עוֹלָמוֹת בָּרֶכֶב אֱלֹהִים רִבּוֹתַיִם אַלְפֵי שִׁנְאָן, שֶׁהֵם שְׁמוֹנָה עָשָׂר רִבּוֹא עוֹלָמוֹת. וְכַמָּה שׁוֹמְרֵי שְׁעָרִים עִם שׁוֹמְרֵי הַהֵיכָלוֹת שֶׁמְּקַבְּלִים אֶת הַתְּפִלּוֹת. וְכָל תְּפִלָּה לֹא תִכָּנֵס אֶלָּא בְּמִדָּה וּבְמִשְׁקָל, וּמִשּׁוּם זֶה נֶאֱמַר עַל הַתְּפִלָּה לֹא יִהְיֶה בְּכִיסְךָ וְגוֹ'. וְהַתְּפִלּוֹת הַחֲסֵרוֹת, עֲלֵיהֶן נֶאֱמַר, שְׁקֹל שְׁקַלְתָּ בְּמֹאזְנַיִם וְנִמְצֵאתָ חָסֵר. אַף עַל גַּב שֶׁהַפָּסוּק הַזֶּה בְּמָקוֹם אַחֵר פֵּרְשׁוּהוּ, שִׁבְעִים פָּנִים לַתּוֹרָה, מִשּׁוּם שֶׁעַל הַשְּׁכִינָה נֶאֱמַר כֻּלָּךְ יָפָה רַעְיָתִי וּמוּם אֵין בָּךְ, וְאֵין מְקַבֶּלֶת תְּפִלָּה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ מוּם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ויקרא כב) כֹּל אֲשֶׁר בּוֹ מוּם לֹא תַקְרִיבוּ. וְכִי יֵשׁ תְּפִלָּה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ מוּם? כֵּן, זוֹ שֶׁעוֹלָה פְּגוּמָה בְּלִי מַחֲשָׁבָה וּבִלְבּוּל הַדַּעַת. כָּל שֶׁכֵּן אִם טָעָה בִּשְׁלֹשׁ בְּרָכוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת אוֹ בִּשְׁלֹשׁ הָאַחֲרוֹנוֹת אוֹ בָּאֶמְצָעִיּוֹת. וּמִשּׁוּם זֶה פֵּרְשׁוּהָ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, טָעָה בִּשְׁלֹשׁ רִאשׁוֹנוֹת - חוֹזֵר לָרֹאשׁ. וּבָאַחֲרוֹנוֹת - חוֹזֵר לָעֲבוֹדָה. וּבָאֶמְצָעִיּוֹת - חוֹזֵר לַמָּקוֹם שֶׁנִּזְכַּר. וּמִשּׁוּם זֶה נֶאֱמַר בַּתְּפִלָּה מִי יַעֲלֶה בְּהַר ה' וְגוֹ'. וּכְשֶׁתְּפִלָּה עוֹלָה בִּזְרוֹעַ יָמִין אוֹ בִּשְׂמֹאל, שֶׁהֵן שַׁחֲרִית וּמִנְחָה, מַה כְּתִיב בָּהּ? שְׂמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי וִימִינוֹ תְּחַבְּקֵנִי. תְּפִלַּת עַרְבִית הִיא מִטָּה, וּבִשְׁבִילוֹ נֶאֱמַר בְּיַעֲקֹב וַיִּשְׁתַּחוּ יִשְׂרָאֵל עַל רֹאשׁ הַמִּטָּה, שֶׁהִיא בְּבֵית הַחֹלִי בַּגָּלוּת שֶׁהוּא הַלַּיְלָה. כִּמְעַט שָׁעָבְרָתִי מֵהֶם וְגוֹ'.

וְכַד צְלוֹתִין סָלְקִין כְּדְקָא יָאוּת, כָּרוֹזָא נָפִיק וְאָמַר שְׂאוּ שְׁעָרִים וְכוּ'. וְאַמְרִין מִי זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד (שם) מִסְטָרָא דְּאִמָּא דְּאִיהִי מ"י, וְאִתְקְרֵי ה' עִזּוּז וְגִבּוֹר מִסְטָרָא דִּשְׁכִינְתָּא תִּתְּאָה. מִי הוּא זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד ה' צְבָאוֹת הוּא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד סֶלָה מִסְטָרָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא וְצַדִּיק. וְאִם צְלוֹתָא לָאו אִיהִי שְׁלֵמָא, כַּמָּה מַלְאֲכֵי חַבָּלָה רַדְפִין אֲבַתְרָהּ, וְאִתְמַר בָּהּ כָּל

רֹ֫פֶיהָ הַשִּׂיגוּהָ בֵּין הַמְּצָרִים. וּבְגִין דָּא מְצַלִּין וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן, דָּא סמא"ל דְּאִיהוּ נָחָשׁ. וְלֹא יַשְׁחִית דָּא מַשְׁחִית. וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ, דָּא אַף. כָּל חֲמָתוֹ, דָּא חֵמָה. בְּגִין דְּלָא יִרְדְּפוּן בָּתַר צְלוֹתָא. וְכַמָּה מַלְאֲכֵי חַבָּלָה תַּלְיָן מִנַּיְהוּ. שֶׁבַע אִנּוּן מָמָנָן וְתַלְיָן בֵּינַיְהוּ שִׁבְעִין. וּלְכָל רְקִיעָא וּרְקִיעָא אִנּוּן מְקַטְרְגִין וְתַלְיָן מִנַּיְהוּ ע' אֶלֶף רִבּוֹא. וְאִם צְלוֹתָא סָלְקָא שְׁלֵמָה בְּעִטּוּפָא דְּמִצְוָה וּבְתִפְלִין עַל רֵישֵׁהּ וּבִדְרוֹעֵהּ, אִתְמַר בְּהוֹן יִכֹּל מִצְדָּדֵךְ אֶלֶף. וּבְזִכּוּת תְּפִלִּין דְּרֵישָׁא וְרָאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם ה' וְגוֹ'. שֵׁם ה' הָא אוֹקְמוּהּ דְּאִיהִי תְּפִלִּין דְּרֵישָׁא. וּמִיָּד דְּחָזְיָן שֵׁם ה' עַל רֵישֵׁהּ בִּצְלוֹתָא דְּאִיהִי אֲדנָ"י. יְהוָ"ה תְּפִלִּין עֲלֵהּ, מִיָּד כֻּלְּהוּ דְּחָלִין וּמְזַדָּעְזְעִין מִצְּלוֹתָא. וּמִנְּהוֹן נָפְלִין וּמִנְּהוֹן בָּרְחִין. הָדָא הוּא דִּכְתִיב יִפֹּל מִצִּדְּךָ אֶלֶף. וְלֵית מָאן דְּקָאִים קָמֵי תַּרְעָא דְּצָלוֹתָא. וְעָלֵהּ אִתְּמַר לֹא יֵבֹשׁוּ כִּי יְדַבְּרוּ אֶת אוֹיְבִים בַּשַּׁעַר. בַּשַּׁעַר, דְּאִיהוּ תַּרְעָא דְּמַלְכָּא. וְאַף עַל גַּב דְּבַאֲתַר אָחֳרָא אוֹקְמוּהּ, הָכָא אַתְרֵהּ. וּצְלוֹתָא אִיהִי שְׁכִינְתָּא וְהַקּוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אוֹרַיְתָא וְאִתְּמַר בֵּהּ מֵסִיר אָזְנוֹ מִשְּׁמוֹעַ תּוֹרָה וְגוֹ'. וְהָא אוֹקְמוּהּ מָארֵי מַתְנִיתִין בְּגִין דְּצָלוֹתָא אִיהִי מִצְוָה וְדָא שְׁכִינְתָּא. וְאוֹרַיְתָא וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא צָרִיךְ הַפְסָקָה בֵּינַיְהוּ. וְצָרִיךְ לְסַלֵּק תּוֹרָה וּמִצְוָה בִּדְחִילוּ וּרְחִימוּ. דְּכָל פִּקּוּדִין דַּעֲשֵׂה ול"ת כֻּלְּהוּ תַּלְיָן מִשֵּׁם יְהוָ"ה. וְרָזָא דְּמִלָּה זָה שְׁמִי לְעוֹלָם. שְׁמִי עִם י"ה שס"ה. זִכְרִי עִם ו"ה רַמ"ח. וּרְמַ"ח תֵּבִין אִנּוּן בִּקְרִיאַת שְׁמַע, וְאִתְיְהִיבוּ מֵרַחֲמוּ דְּאַהֲבָה.

וּכְשֶׁהַתְּפִלּוֹת עוֹלוֹת כָּרָאוּי, הַכְּרוֹז יוֹצֵא וְאוֹמֵר שְׂאוּ שְׁעָרִים וְכוּ'. וְאוֹמְרִים מִי זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד (תהלים כד), מֵהַצַּד שֶׁל הָאֵם שֶׁהִיא מ"י, וְנִקְרֵאת ה' עִזּוּז וְגִבּוֹר מִצַּד הַשְּׁכִינָה הַתַּחְתּוֹנָה. מִי הוּא זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד ה' צְבָאוֹת הוּא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד סֶלָה, מִצַּד הָעֲמוּד הָאֶמְצָעִי וְצַדִּיק. וְאִם אֵין הַתְּפִלָּה שְׁלֵמָה, כַּמָּה מַלְאֲכֵי חַבָּלָה רוֹדְפִים אַחֲרֶיהָ, וְנֶאֱמַר בָּהּ כָּל רֹ֫דְפֶיהָ הִשִּׂיגוּהָ בֵּין הַמְּצָרִים. וּמִשּׁוּם זֶה מִתְפַּלְּלִים וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן, זֶה סמא"ל שֶׁהוּא נָחָשׁ. וְלֹא יַשְׁחִית - זֶה מַשְׁחִית. וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ - זֶה אַף. כָּל חֲמָתוֹ - זוֹ חֵמָה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִרְדְּפוּ אַחַר הַתְּפִלָּה. וְכַמָּה מַלְאֲכֵי חַבָּלָה תְּלוּיִים מֵהֶם. שֶׁבַע הֵם הַמְמֻנִּים, וְשִׁבְעִים תְּלוּיִים בֵּינֵיהֶם. וּלְכָל רָקִיעַ וְרָקִיעַ הֵם מְקַטְרְגִים וּתְלוּיִים מֵהֶם שִׁבְעִים אֶלֶף רִבּוֹא. וְאִם תְּפִלָּה עוֹלָה שְׁלֵמָה בְּעִטּוּף שֶׁל מִצְוָה, וּבִתְפִלִּין עַל רֹאשׁוֹ וּבִזְרוֹעוֹ, נֶאֱמַר בָּהֶם יִפֹּל מִצִּדְּךָ אֶלֶף. וּבִזְכוּת תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ וְרָאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם ה' וְגוֹ'. שֵׁם ה' הֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ שֶׁהִיא תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ. וּמִיָּד שֶׁרוֹאִים שֵׁם ה' עַל רֹאשׁוֹ בַּתְּפִלָּה שֶׁהִיא אֲדנָ"י, יְהוָ"ה תְּפִלִּין עָלָיו, מִיָּד כֻּלָּם פּוֹחֲדִים וּמִזְדָּעְזְעִים מֵהַתְּפִלָּה, וּמֵהֶם נוֹפְלִים וּמֵהֶם בּוֹרְחִים. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב יִפֹּל מִצִּדְּךָ אֶלֶף. וְאֵין מִי שֶׁעוֹמֵד לִפְנֵי שַׁעַר הַתְּפִלָּה, וְעָלָיו נֶאֱמַר לֹא יֵבֹשׁוּ כִּי יְדַבְּרוּ אֶת אוֹיְבִים בַּשַּׁעַר. בַּשַּׁעַר שֶׁהוּא שַׁעַר הַמֶּלֶךְ. וְאַף עַל גַּב שֶׁבִּמְקוֹם אַחֵר פֵּרְשׁוּהָ - כָּאן מְקוֹמָהּ. וְהַתְּפִלָּה הִיא הַשְּׁכִינָה, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא תּוֹרָה, וְנֶאֱמַר בּוֹ מֵסִיר אָזְנוֹ מִשְּׁמוֹעַ תּוֹרָה וְגוֹ'. וַהֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ בָּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, מִשּׁוּם שֶׁתְּפִלָּה הִיא מִצְוָה וְזוֹ שְׁכִינָה. וְתוֹרָה וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֵין צָרִךְ הַפְסָקָה בֵּינֵיהֶם. וְצָרִיךְ לְהַעֲלוֹת תּוֹרָה וּמִצְוָה בְּיִרְאָה וְאַהֲבָה. שֶׁכָּל מִצְווֹת עֲשֵׂה וְלֹא תַּעֲשֶׂה, כֻּלָּן תְּלוּיוֹת מִשָּׁם

יְהוֹ"ה, וְסוֹד הַדָּבָר - זֶה שְׁמִי לְעֹלָם. שְׁמִי עִם י"ה - שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שִׁשִּׁים וְחָמֵשׁ. זִכְרִי עִם ו"ה - מָאתַיִם אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה. וּמָאתַיִם אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה תֵּבוֹת הֵן בִּקְרִיאַת שְׁמַע, וְנִתְּנוּ מֵאַהֲבָה שֶׁל אַהֲבָה.

וּבְגִין דָּא תַּקִּינוּ הַבּוֹחֵר בְּעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה. וְאִלֵּין כְּלִילָן בְּאַבְרָהָם דְּאִתְמַר בֵּהּ זֶרַע אַבְרָהָם אוֹהֲבִי. תְּפִלִּין אִנּוּן עַז דְּאִתְיְהִיבוּ מִיְּרָאָה דְּאִיהִי לִשְׁמָאלָא. וְדָא פַּחַד יִצְחָק, דְּתַמָּן כָּל מְקַטְרְגִין סַלְקִין לְמִתְבַּע כָּל דִּינִין. וּבְגִין דָּא וּבְזֹרוֹעַ עָזּוֹ דָּא תְּפִלִּין יָ"ה בְּיִרְאָה. וָ"ה בְּאַהֲבָה. הָדָא הוּא דִּכְתִיב אֲהֵבוּ אֶת ה' כָּל חֲסִידָיו. תִּפְאֶרֶת יהו"ה כָּלִיל כֹּלָּא. וּבְגִין דָּא אִתְמַר בְּיַעֲקֹב וְהִנֵּה ה' נִצָּב עָלָיו. דְּאִיהוּ עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. לְבָתַר דְּאִתְקְרֵי יִשְׂרָאֵל סָלִיק בְּיו"ד ה"א וְא"ו ה"א. וְרָזָא דְּמִלָּה יִשְׂרָאֵל עָלָה בְּמַחֲשָׁבָה לְהִבָּרְאוֹת. מַחֲשָׁבָה, חָשַׁב מ"ה וְתִשְׁכַּח בֵּהּ שְׁמָא קַדִּישָׁא. וּבְגִינֵהּ דְּיַעֲקֹב דְּאִיהוּ יִשְׂרָאֵל אִתְמַר, וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ, בְּדִיוֹקְנָא דְּמָארֵהּ וַדַּאי. דְּכַד צְלוֹתָא דִּילֵהּ סַלְקָא לְעֵלָּא כְּרוֹזָא נָפִיק מֵרְקִיעִין וְיֵימָא, הָבוּ יְקָרָא לְדִיוֹקְנָא דְּמַלְכָּא. וְלֵית תַּרְעָא דְּקָאִים קַמֵּי הַאי צְלוֹתָא. אֲדַנֵי שְׂפָתַי תִּפְתָּח, לְאַפָּקָא מְזוֹנָא לְבָנִין קַדִּישִׁין דְּבַהַאי הֵיכְלָא תַּמָּן מְזוֹנָא. בָּנַי חַיֵּי וּמְזוֹנֵי מִסְטָרָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, וְאִיהוּ בְּנֵי בְּכֹרִי יִשְׂרָאֵל. וְאִיהוּ עֵץ הַחַיִּים דְּנָפִיק מֵחַיִּים דִּלְעֵלָּא, וְאִיהוּ אִילָנָא דְּמָזוֹן לְכֹלָּא בֵּהּ, וְתַלְיָא בְּמַזָּלָא קַדִּישָׁא סָבָא דְּסַבִּין. וּבְגִין דִּשְׁכִינָא אִנּוּן יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא חַיִּים דִּילֵהּ אוֹרַיְתָא, מְזוֹנָא דִּילֵהּ צְלוֹתָא דַּחֲשִׁיבָא לְקָרְבָּנָא. וּבְגָלוּתָא אִתְמַר לַגֵּבֵי יִשְׂרָאֵל (בראשית ל) הָבָה לִי בָּנִים. וּשְׁכִינְתָּא אִיהִי קָרְבָּנָא דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּמִקַּבֵּל לֵהּ בִּימִינָא וּשְׂמָאלָא וְגוּפָא. וְיִחוּדָא דִּילֵהּ עִמֵּהּ בְּצַדִּיק דְּאִיהוּ אוֹת תְּפִלִּין וְאוֹת שַׁבָּת וְיוֹמִין טָבִין. וְאִית לְמִשְׁאַל לָמָּה מְצַלְּאִין לְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּכַמָּה דַּרְגִּין. זְמָנִין מְצַלִּין לֵהּ בִּסְפִירָה יְדִיעָה. לְזִמְנִין צְלוֹתָא. לִימִינָא. הָדָא הוּא דְּאָמַר הָרוֹצֶה לְהַחְכִּים יַדְרִים. לְזִמְנִין לִשְׂמָאלָא הָדָא הוּא דְּאָמְרֵי הָרוֹצֶה לְהַעֲשִׁיר יַצְפִּין. דְּאַבָּא וְאִמָּא לִימִינָא וּשְׂמָאלָא אִנּוּן. לְזִמְנִין לְעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. לְזִמְנִין לְצַדִּיק כָּל צְלוֹתָא סָלְקָא לְדַרְגָּא יְדִיעָה. אֶלָּא וַדַּאי יהו"ה אִיהוּ בְּכָל סְפִירָה וּסְפִירָה. וּצְלוֹתָא אִיהִי שְׁכִינְתָּא. בְּזִמְנָא דְּבָעֵי לְרַחֲמָא עַל עָלְמָא סְלִיקַת בִּימִינָא. וּבְזִמְנָא דְּבָעֵי לְמֶעֱבַד דִּינָא בְּעָלְמָא, סְלִיקָא לִשְׂמָאלָא, וְכֹלָּא לְגַבֵּי יְהוֹ"ה דְּאִיהוּ בְּכָל אֲתַר. וּבְגִין דָּא זֹאת תּוֹרַת הָעֹלָה. ה' עֹלָה לַה'. וְדָא צְלוֹתָא, דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא קָרְבָּן לַה'. וְכַד סְלִיקַת לְגַבֵּהּ, צָרִיךְ לְאַכְלְלָא עִמֵּהּ כָּל סְפִירָן, דִּלְיֵת קֻדְשָׁה פָּחוֹת מֵעֶשְׂרָה, דְּאִיהִי קֻדְשָׁה דִּילֵהּ בָּרְכָה דִּילֵהּ יְחוּדָא דִּילֵהּ. וּבְגִין דָּא כַּד בָּעֵי בַּר נָשׁ לְסַלְקָא לְצְלוֹתָא לְעֵלָּא, צָרִיךְ לְסַלְקָא לֵהּ בְּכָל תְּנוּעִין. וְאִם חָוִיא בָּעֵי לְקַטְרְגָא לְצְלוֹתָא צָרִיךְ לְמֶעֱבַד לֵהּ קִירְטָא. וְרָזָא דְּמִלָּה זַרְקָא מַקָּף שׁוֹפָר הוֹלֵךְ סְגוֹלְתָּא.

וּמִשּׁוּם זֶה תִּקְנוּ הַבּוֹחֵר בְּעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה. וְאֵלּוּ כְּלוּלִים בְּאַבְרָהָם, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ זֶרַע אַבְרָהָם אוֹהֲבִי. הַתְּפִלִּין הֵן עֹז, שֶׁנִּתְּנוּ מִיִּרְאָה שֶׁהִיא לִשְׂמֹאל. וְזֶהוּ פַּחַד יִצְחָק, שֶׁשָּׁם כָּל הַמְקַטְרְגִים עוֹלִים לְתָבְעַ כָּל

הַדִּינִים. וּמִשּׁוּם זֶה, וּבְזֹרוֹעַ עָזּוֹ - זֶה תְּפִלִּין, י"ה בְּיִרְאָה, ו"ה בְּאַהֲבָה. וֶהוּ שֶׁכָּתוּב אֲהֵבוּ אֶת ה' כָּל חֲסִידָיו. תִּפְאֶרֶת, יהו"ה כּוֹלֵל הַכֹּל. וּמִשּׁוּם זֶה נֶאֱמַר בְּיַעֲקֹב וְהִנֵּה ה' נִצָּב עָלָיו, שֶׁהוּא הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי. לְאַחַר שֶׁנִּקְרָא יִשְׂרָאֵל, עוֹלֶה בְּיו"ד ה"א וא"ו ה"א, וְסוֹד הַדָּבָר - יִשְׂרָאֵל עָלָה בְּמַחֲשָׁבָה לְהִבָּרְאוֹת. מַחֲשָׁבָה - חָשַׁב מ"ה, וְתִמְצָא בּוֹ הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ. וּבְשָׁבִיל יַעֲקֹב, שֶׁהוּא יִשְׂרָאֵל, נֶאֱמַר וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ, בְּדִיּוֹקָן רִבּוֹנוֹ וַדַּאי. שֶׁכַּאֲשֶׁר תְּפִלָּתוֹ עוֹלָה לְמַעְלָה, כָּרוּז יוֹצֵא מֵהָרָקִיעִים וְאוֹמֵר: תְּנוּ כָבוֹד לְדְמוּת הַמֶּלֶךְ. וְאֵין שַׁעַר שֶׁעוֹמֵד לִפְנֵי הַתְּפִלָּה הַזּוֹ. אָדָנֶי שְׂפָתַי תִּפְתָּח, לְהוֹצִיא מָזוֹן לַבָּנִים הַקְּדוֹשִׁים. שֶׁבַּהֵיכָל הַזֶּה שָׁם הַמָּזוֹן. בָּנִים חַיִּים וּמְזוֹנוֹת מִצַּד הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי, וְהוּא בְּנֵי בְכֹרִי יִשְׂרָאֵל. וְהוּא עֵץ הַחַיִּים שֶׁיּוֹצֵא מִן הַחַיִּים שֶׁלְּמַעְלָה, וְהוּא הָעֵץ שֶׁמָּזוֹן לְכֻלָּם בּוֹ, וְתָלוּי בַּמֹּזֶל הַקָּדוֹשׁ הַזָּקֵן שֶׁל הַזְּקֵנִים. וּבְנֵי הַשְּׁכִינָה, הֵם יִשְׂרָאֵל לְמַטָּה, הַחַיִּים שֶׁלּוֹ תּוֹרָה, הַמָּזוֹן שֶׁלּוֹ תְּפִלָּה שֶׁנֶּחְשֶׁבֶת לְקָרְבָּן. וּבַגְּלוּת נֶאֱמַר עַל יִשְׂרָאֵל (בראשית ל) הָבָה לִי בָנִים. וְהַשְּׁכִינָה הִיא הַקָּרְבָּן שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁמְּקַבֵּל אוֹתָהּ בִּימִין וּבְשְׂמֹאל וּבַגּוּף, וְיִחוּדוֹ עִמָּהּ בְּצַדִּיק שֶׁהוּא אוֹת תְּפִלִּין וְאוֹת שַׁבָּת וְיָמִים טוֹבִים. וְיֵשׁ לִשְׁאֹל, לָמָּה מִתְפַּלְּלִים לְקָדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּכַמָּה דְּרָגוֹת? לִפְעָמִים מִתְפַּלְּלִים לוֹ בְּסִפִּירָה יְדוּעָה וּבְמִדָּה יְדוּעָה, לִפְעָמִים תְּפִלָּה לְיָמִין. זֶהוּ שֶׁאָמְרוּ הָרוֹצֶה לְהַחְכִּים יַדְרִים. לִפְעָמִים לִשְׂמֹאל. זֶהוּ שֶׁאוֹמְרִים הָרוֹצֶה לְהַעֲשִׁיר יַצְפִּין. שֶׁהָאַבָּא וְהָאִמָּא הֵם לְיָמִין וְלִשְׂמֹאל, וְלִפְעָמִים לָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי, לִפְעָמִים לְצַדִּיק. כָּל תְּפִלָּה עוֹלָה לְדַרְגָּה יְדוּעָה. אֶלָּא וַדַּאי יהו"ה הוּא בְּכָל סְפִירָה וּסְפִירָה. וְהַתְּפִלָּה הִיא שְׁכִינָה. בִּזְמַן שֶׁצְּרִיכִים לְרַחֵם עַל הָעוֹלָם, עוֹלָה בִּימִין. וּבִזְמַן שֶׁצְּרִיךְ לַעֲשׂוֹת דִּין בָּעוֹלָם, עוֹלָה לִשְׂמֹאל. וְהַכֹּל אֶל יְהוֹ"ה שֶׁהוּא בְּכָל מָקוֹם. וּמִשּׁוּם זֹאת, זֹאת תּוֹרַת הָעֹלָה. ה' עֹלָה לַה'. וְזוֹ הַתְּפִלָּה, שֶׁהִיא הַשְּׁכִינָה קָרְבָּן לַה'. וּכְשֶׁעוֹלָה אֵלָיו, צָרִיךְ לְהַכְלִיל עִמָּהּ כָּל הַסְּפִירוֹת, שֶׁאֵין קְדֻשָּׁה פָּחוֹת מֵעֲשָׂרָה, שֶׁהִיא קְדֻשָּׁתוֹ, בִּרְכָתוֹ וְיִחוּדוֹ. וּמִשּׁוּם כָּךְ, כְּשֶׁרוֹצֶה אָדָם לְהַעֲלוֹת תְּפִלָּה לְמַעְלָה, צָרִיךְ לְהַעֲלוֹתָהּ בְּכָל הַתְּנוּעוֹת, וְאִם הַנָּחָשׁ רוֹצֶה לְקַטְרֵג לִתְפִלָּה, צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת אוֹתָהּ מַקֵּלַע. וְסוֹד הַדָּבָר - זְרָקָא מַקְּף שׁוֹפָר הוֹלֵךְ סֶגוֹלְתָּא.

פְּתַח רִבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר עִלָּאִין שְׁמָעוּ תַּתָּאִין אִתְכַּנָּשׁוּ, אִלֵּין מָארֵי מְתִיבְתָּא דִּלְעֵלָּא וְתַתָּא אֱלִיָּהוּ בְּאַמָּאָה עָלָךְ, טַל רְשׁוּ מְקַדְּשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְנָחִית הָכָא דְּהָא קָרְבָּא סַגִּיאָה אִזְדַּמְּנַת לָךְ. חֲנוֹךְ מְטַטְרוֹן נָחִית הָכָא אַנְתְּ וְכָל מָארֵי מְתִיבְתָּא דְּתַחוֹת יָדָךְ. דְּלָא לִיקָרֵא דִּילִי עֲבִידְנָא אֶלָּא לִיקָרָא דִּשְׁכִינְתָּא. פְּתַח כְּמִלְקַדְמִין וְאָמַר זַרְקָא וַדַּאי בָּהּ צָרִיךְ לְסָלְקָא צְלוֹתָא לְהַהוּא אֲתַר יְדִיעַ, דְּהַאי אַבְנָא דְּקִירְטָא דְּאִזְדְּרִיקַת לַאֲתַר יְדִיעַ, הָכִי צָרִיךְ לְסָלְקָא מַחֲשַׁבְתָּא בִּצְלוֹתָא בְּהַאי תְּנָא אִיהִי אֶבֶן מָכֻלֶּלֶת וּמְעֻטֶּרֶת דְּאִתְמַר כָּל הַזּוֹקֵף זוֹקֵף בַּשֵּׁם צָרִיךְ לְסָלְקָא לֵהּ לַאֲתַר דְּאִתְנְטִילַת וּבְהַהִיא שַׁעֲתָא דְּסָלִיק לָהּ לְגַבֵּי בַּעְלָהּ אֲפִלּוּ נָחֵשׁ כָּרוּךְ עַל עָקֵבוֹ לֹא יַפְסִיק. אַף עַל גַּב דְּאִתְמַר בֵּהּ (בראשית) וְאַתָּה תְּשׁוּפֶנּוּ עָקֵב, הַהִיא אֶבֶן דְּאִיהִי י' דְּיַעֲקֹב דְּאִתְמַר בָּהּ (בראשית מט) מִשָּׁם רוֹעֶה אֶבֶן יִשְׂרָאֵל לֹא יַפְסִיק לְסַלְקָא לָהּ לֵהּ לְהַהוּא אֲתַר דְּאִתְנְטִילַת מֵעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא צָרִיךְ לְסָלְקָא לָהּ עַד אֵין סוֹף. וְכַד נָחִית לָהּ אִתְמַר בֵּהּ כָּל הַכּוֹרֵעַ כּוֹרֵעַ בְּבָרוּךְ. (נ"א נחית לה) בֵּהּ צָרִיךְ לְסָלְקָא לָהּ עַד אֵין סוֹף

וְעַד אֵין תַּכְלִית. וְלֹא יַפְסִיק לָהּ מִינַהּ לֹא לְעֵלָּא וְלֹא לְתַתָּא. לְזִמְנִין אִיהוּ בַּעְלָהּ ו' בְּצַדִּיק בְּשֵׁית פְּרָקִין דְּתֵרִין שׁוֹקִין נְחִיתַת לְגַבֵּהּ בִּתְרִין שׁוֹקִין. לְזִמְנִין אִיהוּ בַּעְלָהּ ו' בִּתְרִין דְּרוֹעִין בְּשֵׁית פְּרָקִין סְלִיקַת לְגַבֵּהּ בִּתְרִין דְּרוֹעִין. לְזִמְנִין אִיהוּ בַּעְלָהּ בֵּין אַבָּא וְאִמָּא, בֵּ"ן יָ"ה צָרִיךְ לְסָלְקָא לָהּ לְגַבֵּי תַּמָּן. לְזִמְנִין אִיהוּ בַּעְלָהּ בְּבָתַר ו' בְּבֵין י"י כְּגַוְונָא דְּא א' צָרִיךְ לְסָלְקָא לָהּ לְגַבָּהּ. וְכַד סְלִיקַת תַּמָּן לְגַבֵּהּ אִתְמַר בָּהּ (תהלים קיח) אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים וְגוֹ' כַּד אִיהִי סְלִיקַת לְעֵלָּא בְּרֵישָׁא דְּכָל רֵישִׁין, שָׁאֲלִין בְּגִינָהּ מַלְאָכַיָּא אַיֵּה מָקוֹם כְּבוֹדוֹ לְהַעֲרִיצוֹ. וְכַד סָלְקָא לֹא' (נ"א לעלא) אִיהִי תָּנָא בְּרֵישָׁא דְּא' עָטָרָה עַל רֵישָׁהּ כַּד נַחְתָּא בָּהּ נַחְתָּא וְאִתְעֲבִיד א נְקֻדָּה לְתַתָּא מִנַּהּ. וּבְכָל דַּרְגָּא דְּסְלִיקַת הָכֵי נְחִיתַת. כַּד סְלִיקַת אִתְקְרִיאַת תָּנָא בְּרֵישָׁא דְּסַלְּקָא לָהּ לְגַבֵּי נְחִיתַת אִתְקְרִיאַת נְקֻדָּה, וְכַד אִיהִי כְּגַוְונָא דָּא א וי מִתְיַחֲדָא עִמַּהּ וְכַד אִיהִי תָּנָא עַל רֵאשָׁהּ אִתְקְרִיאַת אוֹת זַיִן. כְּלִילָא מִנַּהּ אוֹת בְּרִית דְּאִיהוּ שְׁבִיעָאָה דִּכְלָּא שְׁבִיעִי וַדַּאי, הַאי אַבְנָא אִיהִי בִּנְיָנָא דְּכָל עָלְמִין. וּבְגִינַהּ אִתְמַר (דברים כה) אֶבֶן שְׁלֵמָה וְצֶדֶק יִהְיֶה לָךְ. אִיהִי מִדָּה בֵּין כָּל סְפִירָה וּסְפִירָה, דְּכָל סְפִירָה בָּהּ סָלִיק לְעֵשֶׂר. שִׁעוּר דִּילַהּ ו' בָּהּ אִתְעֲבִיד אַמָּה, עֶשֶׂר אַמּוֹת אֹרֶךְ בֵּין כָּל סְפִירָה וּסְפִירָה. וְרָזָא דְּמִלָּא עֶשֶׂר אַמּוֹת אֹרֶךְ הַקֶּרֶשׁ וּבֵין כָּל אַמָּה וְאַמָּה אִיהִי י', בֵּין פְּרָקָא וּפְרָקָא תַּשְׁכַּח לָהּ.

פָּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, עֶלְיוֹנִים שִׁמְעוּ, תַּחְתּוֹנִים הִתְכַּנְּסוּ. אַלּוּ רָאשֵׁי הַיְשִׁיבָה שֶׁלְּמַעְלָה וּלְמַטָּה. אֵלְיָהוּ, בְּשִׁבּוּעָה עָלֶיךָ, טֹל רְשׁוּת מִן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְרֵד לְכָאן, שֶׁהֲרֵי קָרֵב גְּדוֹל מְזַמֵּן לְךָ. חֲנוֹךְ מטטרו"ן רֵד לְכָאן אַתָּה וְכָל רָאשֵׁי הַיְשִׁיבָה שֶׁתַּחַת יָדָךְ, שֶׁלֹּא לְכְבוֹדִי עָשִׂיתִי, אֶלָּא לִכְבוֹד הַשְּׁכִינָה. פָּתַח כְּמוֹ מִקְדָּם וְאָמַר, הַזַּרְקָא, וַדַּאי בָּהּ צָרִיךְ לְהַעֲלוֹת הַתְּפִלָּה לְאוֹתוֹ הַמָּקוֹם הַיְדוּעַ, שֶׁהֲרֵי אֶבֶן הַמַּקְלֵעַ שָׁנְזוֹרְקָה לְמָקוֹם יָדוּעַ, כָּךְ צָרִיךְ לְהַעֲלוֹת הַמַּחֲשָׁבָה בַּתְּפִלָּה בְּכֶתֶר הַזֶּה, הִיא אֶבֶן מַכְלֶלֶת וּמְעֻטֶּרֶת שָׁנֶּאֱמַר בָּהּ כָּל הַזּוֹקֵף זוֹקֵף בַּשֵּׁם, צָרִיךְ לְהַעֲלוֹתָהּ לַמָּקוֹם שֶׁנִּטְלָה. וּבְאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁמַּעֲלֶה אוֹתָהּ אֶל בַּעְלָהּ, אֲפִלּוּ נָחָשׁ כָּרוּךְ עַל עֲקֵבוֹ לֹא יַפְסִיק. אַף עַל גַּב שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (בראשית ג) וְאַתָּה תְּשׁוּפֶנּוּ עָקֵב - הָאֶבֶן הַהִיא שֶׁהִיא י' שֶׁל יַעֲקֹב, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (שם מט) מִשָּׁם רֹעֶה אֶבֶן יִשְׂרָאֵל, לֹא יַפְסִיק לְהַעֲלוֹתָהּ לְאוֹתוֹ הַמָּקוֹם שֶׁנִּטְלָה. מֵהֶעְמוּד הָאֶמְצָעִי צָרִיךְ לְהַעֲלוֹתָהּ עַד אֵין סוֹף. וּכְשֶׁמּוֹרִיד אוֹתָהּ, נֶאֱמַר בּוֹ כָּל הַכּוֹרֵעַ כּוֹרֵעַ בְּבָרוּךְ. (וכאשר מוריד אותה) בּוֹ צָרִיךְ לְהַעֲלוֹת אוֹתָהּ עַד אֵין סוֹף (ולהורידה) וְעַד אֵין תַּכְלִית, וְלֹא יַפְסִיק אוֹתָהּ מִמֶּנּוּ לֹא לְמַעְלָה וְלֹא לְמַטָּה. לִפְעָמִים ו' הוּא בַּעְלָהּ בְּצַדִּיק בְּשֵׁשֶׁת הַפְּרָקִים שֶׁל שְׁתֵּי הַשּׁוֹקַיִם, יוֹרֶדֶת אֵלָיו בִּשְׁתֵּי שׁוֹקַיִם. לִפְעָמִים בַּעְלָהּ הוּא ו' בִּשְׁתֵּי זְרוֹעוֹת, בְּשִׁשָּׁה פְּרָקִים עוֹלָה אֵלָיו בִּשְׁתֵּי זְרוֹעוֹת. לִפְעָמִים הוּא בַּעְלָהּ בֵּין הָאָב וְהָאֵם, בֵּ"ן יָ"ה צָרִיךְ לְהַעֲלוֹתָהּ לְשָׁם. לִפְעָמִים הוּא בַּעְלָהּ בְּכֶתֶר ו' בְּבֵין י"י כְּמוֹ זֶה א' צָרִיךְ לְהַעֲלוֹתָהּ אֵלָיו. וּכְשֶׁעוֹלָה לְשָׁם אֵלָיו, נֶאֱמַר בָּהּ (תהלים קיח) אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים וְגוֹ'. כְּשֶׁהִיא עוֹלָה לְמַעְלָה בָּרֹאשׁ שֶׁל כָּל הָרָאשִׁים, שׁוֹאֲלִים בִּשְׁבִילָהּ הַמַּלְאָכִים אַיֵּה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ לְהַעֲרִיצוֹ. וּכְשֶׁעוֹלָה לְא' (למעלה) הִיא כֶּתֶר בָּרֹאשׁ שֶׁל (ציור), עֲטָרָה עַל רֹאשׁוֹ. כְּשֶׁיּוֹרֶדֶת עִמּוֹ, יוֹרֶדֶת וְנַעֲשֵׂית (ציור) נְקֻדָּה לְמַטָּה מִמֶּנּוּ. וּבְכָל דַּרְגָּה שֶׁעוֹלָה, כָּךְ יוֹרֶדֶת. כְּשֶׁעוֹלָה נִקְרֵאת כֶּתֶר

בְּסוֹד הַטְּעָמִים, וּכְשֶׁיּוֹרֶדֶת נְקֻדָּה, וּכְשֶׁהִיא כְּמוֹ זֶה אוי, וי מְתְיַחֶדֶת עִמּוֹ. וּכְשֶׁהִיא כֶּתֶר עַל רֹאשׁוֹ, נִקְרֵאת אוֹת זַיִן. כְּלוֹמַר מִמֶּנּוּ אוֹת הַבְּרִית שֶׁהִיא שְׁבִיעִית, שֶׁהַכֹּל וַדַּאי שְׁבִיעִי. הָאֶבֶן הַזּוֹ הִיא בִּנְיַן כָּל הָעוֹלָמוֹת, וּבִשְׁבִילָהּ נֶאֱמַר (דברים כה) אֶבֶן שְׁלֵמָה וְצֶדֶק יִהְיֶה לָךְ. הִיא מִדָּה בֵּין כָּל סְפִירָה וּסְפִירָה, שֶׁכָּל סְפִירָה עוֹלָה בָּהּ לְעֶשֶׂר. הַשִּׁעוּר שֶׁל הַו' בָּהּ נַעֲשֶׂה אַמָּה, עֶשֶׂר אַמּוֹת אֹרֶךְ בֵּין כָּל סְפִירָה וּסְפִירָה, וְסוֹד הַדָּבָר - עֶשֶׂר אַמּוֹת אֹרֶךְ הַקֶּרֶשׁ. וּבֵין כָּל אַמָּה וְאַמָּה הִיא עֶשֶׂר, בֵּין פֶּרֶק וּפֶרֶק תִּמְצָא אוֹתָהּ.

וי' עֶשֶׂר זְמָנִין סְלִיקַת לְמֵאָה. וְהִפּוּכָא דְּמֵאָה אַמ"ה, כָּל מִדָּה וּמִדָּה אִתְקְרֵי עוֹלָם. וְאִנּוּן י"ו שִׁעוּר וּמִדָּה ו' שֻׁקֶל י' מִדָּה דִּילֵהּ, וְשִׁיעוּרָא דְּמִדָּה חֲמֵשׁ אַמּוֹת אֹרֶךְ וְחֲמֵשׁ אַמּוֹת רֹחַב. וְאִנּוּן לְקֻבֵּל שִׁעוּר דְּכָל רָקִיעַ דְּמַהֲלַךְ ת"ק שָׁנָה אָרְכֵּהּ וְת"ק שָׁנָה פּוּתְיָא. וְאִנּוּן ה"ה הֲרֵי לְךָ שִׁעוּר קוֹמָה בְּאַתְוָן יהו"ה, דְּאַת ו' אִיהוּ תִּפְאֶרֶת, שְׁמַיִם חֲמֵשׁ רְקִיעִים דִּילֵהּ ה' אִלֵּין אִתְקְרִיאוּ הַשָּׁמַיִם, ה' רְקִיעִים דִּכְלִילָן בַּשָּׁמַיִם. חֹמֶשׁ עִלָּאִין שְׁמֵי הַשָּׁמַיִם. וְאִנּוּן כְּלָהוּ ה"ה חֲמֵשׁ בְּחֲמֵשׁ. ו' רְקִיעַ שְׁתִיתָאָה לוֹן. י' שְׁבִיעִי לוֹן וְאִנּוּן ז' בְּז' וְסָלְקִין י"ד. וְהָכֵי אִנּוּן אַרְעִין ז' עַל גַּבֵּי ז' כְּגַלְדֵי בְּצָלִים. וְכֻלְּהוּ רְמִיזִין בְּתֵרִין עֵינִין. י' אִתְקְרֵי עוֹלָם קָטָן. ו' עוֹלָם אָרֹךְ וְכָל מָאן דְּבָעֵי לְמִשְׁאַל שְׁאֵלְתּוֹי לְגַבֵּי עוֹלָם, צָרִיךְ לְאַרְכָּא בֵּהּ. וּבְעוֹלָם קָצָר לְקַצָּרָא בֵּהּ. וְעַל דָּא אָמְרוּ מ"מ מָקוֹם שֶׁאָמְרוּ לְהַאֲרִיךְ אֵינוֹ רַשַּׁאי לְקַצֵּר לְקַצֵּר אֵינוֹ רַשַּׁאי לְהַאֲרִיךְ. לְקַצֵּר בְּצְלוֹתֵהּ אֵל נָא רְפָא נָא לָהּ בְּנְקֻדַּת י'. לְהַאֲרִיךְ מִסְטָרָא דְּאַת ו' וּנְפִילָה בְּאַת פ' וְכֹלָּא פ"ו וָאֶתְנַפַּל לִפְנֵי ה' מ' יוֹם וּמ' לַיְלָה. וְכֹלָּא מ"ם י' נְקֻדָּה בְּאֶמְצָעִיתָא אִתְעֲבִיד מַיִם. וּמִסְטָרָא דְּחֶסֶד צָרִיךְ לְאַרְכָּא בְּצְלוֹתֵהּ. וּבְשִׁמְא קַדִּישָׁא יִסְלִיק יְהוֹ"ה בְּרַבִּיעַ. וְצָרִיךְ לְאַרְכָּא בְּתִנּוּעָה זוֹ דְּאִיהוּ רָזָא דִּתְקִיעָה. לְקַצֵּר מִסְטָרָא דִּגְבוּרָה בְּתִנּוּעָה דִּשְׁבָרִים, דְּתַמָּן תְּבִיר בֵּינוֹנִי לָא בַּאֲרִיכוּ לֹא בְּקִצּוּרוּ, בְּתִרוּעָה בְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא דְּאִיהִי שַׁלְשֶׁלֶת. דְּתַרְוַיְהוּ שֻׁקֶל הַקֹּדֶשׁ לָקֻבֵּל רְבִיעַ דְּסָלִיק אִיהוּ חֹלֶם. שְׁבָרִים לָקֻבֵּל שְׁבָא. דָּא בָּעָא לְסָלְקָא קָלָא, וְדָא בָּעָא לְנַחֲתָא לָהּ. וּבְגִין דָּא אִנּוּן שְׁבָרִים תְּרוּעָה שַׁלְשֶׁלֶת דָּא י' סְגוֹלְתָא. פְּתַח וְאָמַר זַרְקָא מַקַּף שׁוֹפָר הוֹלֵךְ סְגוֹלְתָא. בַּחֲשַׁאי שְׁכִינְתָא תַּתָּאָה וְקוֹלָהּ לֹא יִשְׁמַע פְּתַח נְקֻדַּת יָמִין יְהוֹ"ה מֶלֶךְ. נְקֻדַּת שְׂמֹאל יְהוֹ"ה מָלַךְ. נְקֻדָּה אֶמְצָעִית יְהוֹ"ה יִמְלֹךְ. רְבִיעַ לְסָלְקָא קָלָא. תְּבִיר לְחַבְּרָא קָלָא. שַׁלְשֶׁלֶת אֲחִיד בְּתַרְוַיְהוּ כְּשַׁלְשֶׁלְאָה. וְאִיהוּ כְּגַוְונָא דִּרְבִיעַ דְּמַאֲרִיךְ בָּהּ תֵּבָה, וְאִיהוּ נְקֻדָּה חָדָא כְּגַוְונָא דְּחוֹלֶם. לֵית נְקֻדָּה דִּלֵית לָהּ כְּגַוְונָא דִּילֵהּ בְּטַעֲמֵי. סָגוֹל לְגַבֵּי סְגוֹלְתָא. שְׁבָא לְקֻבֵּל זָקֵף גָּדוֹל כֻּלְּהוּ תִּשְׁכַּח לוֹן נִקּוּדֵי, כְּגַוְונָא דְּטַעֲמֵי לְמַאן דְּיֵדַע רָזִין סְתִימִין. קָם סָבָא דְּסָבִין מִבָּתַר טוּלָא דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר רִבִּי רִבִּי הָא כָּל מָארֵי מַתְנִיתִין קָא נָחְתִין לְאַגָּחָא קְרָבָא עִמָּךְ. אִתְתַּקַּן וְאִזְדָּרֵז בְּכָל מָאנֵי קְרָבָא. וְלֹא עוֹד אֶלָּא כָּל מָארֵי דְּסוּפָן דְּאִנּוּן סוּסֵיהוֹן דְּאֵשׁ, מַרְכְּבוֹתֵיהוֹן מֶרְכָּבוֹת לֶהָבָה, רוֹמְחֵיהוֹן אֵשׁ, וְחַרְבוֹתֵיהוֹן אֵשׁ, וְקַשְׁתוֹתֵיהֶן אֵשׁ, וְחִיצֵּיהוֹן אֵשׁ. וְלֹא עוֹד אֶלָּא דְּסָבָא דְּסָבִין קָא אָתֵי עִמְּהוֹן, דְּאִתְּמַר בֵּהּ (דניאל ד) וְעַתִּיק

יוֹמִין יְתֵב לְבוּשֵׁהּ כִּתְלַג חִוָּר וְכוּ'. קָם רִבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, חַבְרֵהּ שַׁעֲתָא אִיהוּ לְאַתְקָנָא שְׁכִינְתָּא בֵּינָנָא לְאַגָּנָא עֲלָנָא בְּהַאי קְרָבָא. וְאוֹרַיְתָא דְּאִיהִי עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, אִיהִי נָחִית בְּכַמָּה מָארֵי דְּקְלִין וְשׁוֹפְרִין, וְכַמָּה פָּרַשְׁיָן תַּקִּיפִין מִלַּמְדֵי מִלְחָמָה לְאַגָּחָא עִמָּנָא. וּבְגִין דְּאוֹרַיְתָא דְּאִיהוּ עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, אִיהִי נָחִית צָרִיךְ לְאִתְעָרָא אוֹרַיְתָא בָּאַתְוָן דְּאִנּוּן סוּסֵי אֵשׁ וְנָקוּדִין דְּאִנּוּן פָּרַשְׁיָן רְכִיבִין עֲלַיְהוּ, וְטַעֲמֵי דְּאִנּוּן מָאנֵי קְרָבָא.

וְי' עֶשֶׂר פְּעָמִים עוֹלֶה לְמֵאָה. וְהַהִפּוּךְ שֶׁל מֵאָה - אַמַּ "ה. כָּל מִדָּה וּמִדָּה נִקְרֵאת עוֹלָם. וְאוֹתָם י"ו שִׁעוּר וּמִדָּה, ו' שֶׁקֶל, י' הַמִּדָּה שֶׁלּוֹ. וְשִׁעוּר שֶׁל הַמִּדָּה חֲמֵשׁ אַמּוֹת אֹרֶךְ וְחֲמֵשׁ אַמּוֹת רֹחַב, וְהֵם כְּנֶגֶד הַשִּׁעוּר שֶׁל כָּל רָקִיעַ שֶׁמְּהַלֵּךְ חֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה אָרְכּוֹ וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה רָחְבּוֹ. וְהֵם ה"ה. הֲרֵי לְךָ שִׁעוּר קוֹמָה בְּאוֹתִיּוֹת יהו"ה, שֶׁהָאוֹת ו' הִיא תִּפְאֶרֶת. שָׁמַיִם, חֲמִשָּׁה רְקִיעִים שֶׁלּוֹ, ה' אֵלּוּ נִקְרָאוּ הַשָּׁמַיִם, חֲמִשָּׁה רְקִיעִים שֶׁכְּלוּלִים בַּשָּׁמַיִם. חֲמִשָּׁה עֶלְיוֹנִים שְׁמֵי הַשָּׁמַיִם. וְהֵם כֻּלָּם ה"ה חֲמֵשׁ עִם חֲמֵשׁ. ו' הָרְקִיעַ הַשִּׁשִּׁי לָהֶם. י' שְׁבִיעִי לָהֶם, וְהֵם שִׁבְעָה עִם שִׁבְעָה, וְעוֹלִים אַרְבָּעָה עָשָׂר. וְכָךְ הֵן הָאֲרָצוֹת שֶׁבַּע עַל גַּבֵּי שֶׁבַע כְּגִלְגֵּלֵי בְצָלִים. וְכֻלָּם רְמוּזִים בְּשִׁתֵּי עֵינַיִם. י' נִקְרֵאת עוֹלָם קָטָן. ו' עוֹלָם אָרֹךְ. וְכָל מִי שֶׁרוֹצֶה לִשְׁאֹל שְׁאֵלָתוֹ לְגַבֵּי עוֹלָם אָרֹךְ - צָרִיךְ לְהַאֲרִיךְ בּוֹ, וּבְעוֹלָם קָצָר - לְקַצֵּר בּוֹ. וְעַל זֶה אָמְרוּ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, מָקוֹם שֶׁאָמְרוּ לְהַאֲרִיךְ אֵינוֹ רַשַּׁאי לְקַצֵּר, לְקַצֵּר - אֵינוֹ רַשַּׁאי לְהַאֲרִיךְ. לְקַצֵּר בִּתְפִלָּתוֹ - אַל נָא רְפָא נָא לָהּ בִּנְקֻדַּת י'. לְהַאֲרִיךְ - מִצַּד הָאוֹת ו', וּנְפִילָה בָּאוֹת פ', וְהַכֹּל פ"ו, וְאִתְנַפַּל לְפָנֵי ה' אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה. וְהַכֹּל מ"ם, י' הַנְּקֻדָּה בְּאֶמְצַע נַעֲשִׂית מַיִם. וּמִצַּד הַחֶסֶד צָרִיךְ לְהַאֲרִיךְ בִּתְפִלָּתוֹ. וּבְשֵׁם הַקָּדוֹשׁ יַעֲלֶה יְהוֹ"ה בִּרְבִיעַ. וְצָרִיךְ לְהַאֲרִיךְ בַּתְּנוּעָה הַזּוֹ, שֶׁהִיא סוֹד הַתְּקִיעָה. לְקַצֵּר מִצַּד הַגְּבוּרָה בַּתְּנוּעָה שֶׁל שְׁבָרִים, שֶׁשָּׁם תְּבִיר בֵּינוֹנִי, לֹא בַּאֲרִיכוּת וְלֹא בְּקִצּוּר, בְּתִרוּעָה בָּעַמּוּד הָאֶמְצָעִי שֶׁהִיא שַׁלְשֶׁלֶת, שֶׁשְּׁנֵיהֶם שֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ, כְּנֶגֶד רְבִיעַ שֶׁהוּא עוֹלֶה חוֹלֵם. הַשְּׁבָרִים כְּנֶגֶד שְׁבָא. זֶה צָרִיךְ לְהַעֲלוֹת קוֹל, וְזֶה צָרִיךְ לְהוֹרִיד אוֹתָהּ. וּמִשּׁוּם זֶה אוֹתָם שְׁבָרִים תְּרוּעָה, שַׁלְשֶׁלֶת זוֹ י' סְגוֹלְתָא. פְּתַח וְאָמַר, זַרְקָא מַקַּף שׁוֹפָר הוֹלֵךְ סְגוֹלְתָא. בַּחֲשַׁאי הַשְׁכִּינָה הַתַּחְתּוֹנָה, וְקוֹלָהּ לֹא יִשָּׁמַע, פַּתַּח נְקֻדַּת יָמִין יְהוֹ"ה מֶלֶךְ. נְקֻדַּת שְׂמֹאל יְהוֹ"ה מֶלֶךְ. הַנְּקֻדָּה הָאֶמְצָעִית יְהוֹ"ה יִמְלֹךְ. רְבִיעַ לְהַעֲלוֹת קוֹל. תְּבִיר לְשַׁבֵּר הַקּוֹל. הַשַּׁלְשֶׁלֶת אוֹחֶזֶת בִּשְׁנֵיהֶם כְּשַׁלְשֶׁלֶת. וְהוּא כְּמוֹ הָרְבִיעַ שֶׁמַּאֲרִיךְ בָּהּ הַתֵּבָה, וְהִיא נְקֻדָּה אַחַת כְּמוֹ שֶׁהַחוֹלָם. אֵין נְקֻדָּה שֶׁאֵין לָהּ כְּמוֹ שֶׁלָּהּ בַּטְּעָמִים. סָגוֹל אֶל הַסֶּגוֹלְתָא. שְׁבָא כְּנֶגֶד זָקֵף גָּדוֹל, כֻּלָּם תְּמִצָּא אוֹתָם נְקוּדִים כְּמוֹ שֶׁהַטְּעָמִים לְמִי שֶׁיּוֹדֵעַ סוֹדוֹת נִסְתָּרִים. קָם זָקֵן הַזְּקֵנִים מֵאַחַר צִלּוֹ שֶׁל רִבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, רַבִּי רַבִּי, הֲרֵי כָּל בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה יוֹרְדִים לַעֲרֹךְ עִמְּךָ קְרָב. הִתְתַּקֵּן וְהִזְדָּרֵז עִם כָּל כְּלֵי הַקְּרָב. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא כָּל בַּעֲלֵי הַסּוּסִים שֶׁסּוּסֵיהֶם הֵם אֵשׁ, מַרְכְּבוֹתֵיהֶם מַרְכְּבוֹת לְהָבָה, רְמָחֵיהֶם אֵשׁ, וְחַרְבוֹתֵיהֶם אֵשׁ, וְקַשְׁתוֹתֵיהֶם אֵשׁ, וְחִילוֹתֵיהֶם אֵשׁ. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁזְּקֵן הַזְּקֵנִים בָּא עִמָּהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (דניאל ז) עַתִּיק הַיָּמִים יוֹשֵׁב, וּלְבוּשׁוֹ כְּשֶׁלֶג לִבֵּן וְכוּ'.

וְעוֹד קָם רִבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר אִם תַּחֲנֶה עָלַי מַחֲנֶה וְכוּ' בְּוַדַּאי אֲנָא בָּעֵינָא וְכוּ' זֶה תִּמְצָא בַּתִּקּוּנִים בדנ"ז שֶׁלְּהֵי ע"א כמסויים שָׁם וְנִמְשָׁךְ בַּסֵּדֶר עַד דס"א ע"א חֲדָוָה וְנִגּוּנָא בִּקְרִיבוּ דִּילְהוֹן.

קם רבי שמעון ואמר, חברים, השעה היא להתקין השכינה בינינו להגן עלינו בקרב הזה. והתורה, שהיא העמוד האמצעי, היא יורדת בכמה בעלי קולות ושופרות, וכמה פרשים תקיפים מלמדי מלחמה להלחם עמנו. ומשום שהתורה, שהיא העמוד האמצעי, יורדת, צריך להעיר התורה באותיות שהן סוסי אש, והנקדות שהן פרשים רוכבים עליהם, והטעמים שהם כלי הקרב.

פתח רבי שמעון ואמר זרקא מקף שופר הולך סגולתא. כד גלו ישראל ואזדריקו בין אמין דעלמא לד' סטרין, אזדריקו ד' אתון עליהו מלעלא. י' למזרח. ה' למערב. ו' לדרום. ה' לצפון. והא עמודא דאמצעיתא דאיהי יהו"ה שליט על ד' סטרין דעלמא. ונשרא דאיהי עלאה פרישת גדפהא עליהו בכל שבת ויומין טבין. בגין דתהא מגנא עליהו ודאי מכל סטרין בישין, והא הוא הפורש סכת שלום וכו'. דסכה ודאי אתקריאת בגין דמסככת עליהו בשבעת ימים יהיה תחת אמו. ומיום השמיני והלאה, דא ש"ע עלה אתמר ירצה לקרבן אשה לה'. והאי נשרא עלאה אתמר בה כנשר יעיר קנו על גוזליו ירחף. הדא הוא דכתיב ורוח אלהים מרחפת על פני המים. דאנון ע' אנפין דאורייתא. מיד ויאמר אלהים יהי אור. יהא פרקנא לישראל בההוא זמנא יפרוש כנפיו יקחהו ישאהו על אברתו. ובגין דאמר נשרא איהו עינא, גדפוי תרין כרובי עינא. תלת גונין דילה אנון תלת אבהן, דאתמר בהון וראיתיה לזכר ברית עולם. אנון גונין דעינא דאיהי מרקמא בהון. זכאין עינין דמסתכלאין ומתפתחין לגבה לקבלא לה מרכבה עליהו. ומיד ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי. בת עינא דא שכינתא תתאה. איהי תגא בראש זרקא אמא עלאה פרישת גדפהא ונטילת לה ופרחת בה עד דמטי לה לגבי בעלה, מנה עד אין סוף וכד סליקת לה מתתקנא בכל עשר ספירן, מתקשטת בכל תקונין ולבושין דילה, כלהו מרקמן מכל גונין דעלה, וחמש אור נהירין בה. בההוא זמנא מה כתיב בבעלה דאיהו ו' עמודא דאמצעיתא וראיתיה לזכר ברית עולם. וכד מיחדא לון אמא לתרויהו, איהי אמרת לגבי י' עלאה דאיהו אבא. מלכא מלכי ישפר עלך. ודא איהו מקף שופר לישנא דשופרא. בההוא זמנא דמתחברת עם בעלה יימא לה אבא הולך סגולתא, רחימא עם בעלה. בההוא זמנא יתקיים בה (בראשית ב) על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד. וביום ההוא יהיה ה' אחד ולעלא. ושמו אחד לתתא. ויהון אבא ואמא ביחודא חדא י"ה לעלא וקודשא ברוך הוא ושכינתה ביחודא חדא דאנון ו"ה לתתא, והכי סליק יהו"ה לחשבן אח"ד אח"ד. בההוא זמנא דיהון ארבע חד. שרין על צדיק ודא איהו יפה נוף משוש כל הארץ. ויתער לתתא משיח ויסתלק שמועתה בכל עלמא. משוש כל הארץ הר ציון ירכתי צפון. מאי הר ציון. דא ההוא הר דאתמר בה הר העברים. מתמן יקום ותרין משיחין

דְּאִנּוּן מָשִׁיחַ ן' דָּוִד וּמָשִׁיחַ ן' יוֹסֵף יְהוֹן יַרְכִין דִּילֵהּ. וְאִיהוּ אוֹת בֵּינַיְהוּ. בְּגִין דְּעָלֵהּ אִתְּמַר (שמות ג) וְזֶה לְךָ הָאוֹת. וּבְהַהוּא זִמְנָא שְׁכִינְתָּא עִלָּאָה דְּאִיהִי קְרִירַת מֶלֶךְ רַב דְּאִיהוּ חָכְמָה, נְחִיתַת עָטָרָה עָלֶיהָ.

פְּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, זְרָקָא מַקָּף שׁוֹפָר הוֹלֵךְ סָגוֹלְתָּא. כְּשֶׁגָּלוּ יִשְׂרָאֵל וְנִזְרְקוּ לְבֵין אֻמּוֹת הָעוֹלָם לְאַרְבָּעָה צְדָדִים, נִזְרְקוּ עֲלֵיהֶם אַרְבַּע אוֹתִיּוֹת מִלְמַעְלָה. י' לַמִּזְרָח, ה' לַמַּעֲרָב, ו' לַדָּרוֹם, ה' לַצָּפוֹן. וְזֶה הָעִמּוּד הָאֶמְצָעִי שֶׁהוּא יהו"ה שׁוֹלֵט עַל אַרְבָּעָה צְדָדִים שֶׁל הָעוֹלָם. וְהַנֶּשֶׁר, שֶׁהוּא הָאֵם הָעֶלְיוֹנָה, פּוֹרֶשֶׂת עֲלֵיהֶם אֶת כְּנָפֶיהָ בְּכָל שַׁבָּת וְיָמִים טוֹבִים, כְּדֵי שֶׁתִּהְיֶה מְגִנָּה עֲלֵיהֶם וַדַּאי מִכָּל הַצְּדָדִים הָרָעִים, וְזֶהוּ הַפּוֹרֵשׂ סֻכַּת שָׁלוֹם וְכוּ'. שֶׁסָּכָּה וַדַּאי נִקְרֵאת, מִשּׁוּם שֶׁמְּסַכֶּכֶת עֲלֵיהֶם בְּשִׁבְעַת יְמֵי הַסֻּכּוֹת, הֵם בָּנֶיהָ, כְּנֶגְדָּם שִׁבְעַת יְמֵי הַפֶּסַח, וַעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר שִׁבְעַת יָמִים יִהְיֶה תַּחַת אִמּוֹ. וּמִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וְהָלְאָה זֶה שְׁמִינִי עֲצֶרֶת, עָלָיו נֶאֱמַר יַרְצֶה לְקָרְבֵּן אִשֶּׁה לַה'. וְהַנֶּשֶׁר הָעֶלְיוֹן הַזֶּה נֶאֱמַר בּוֹ כְּנֶשֶׁר יָעִיר עַל קִנּוֹ עַל גּוֹזָלָיו יְרַחֵף. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמָּיִם, שֶׁהֵם שִׁבְעִים פָּנִים שֶׁל הַתּוֹרָה. מִיָּד, וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר. תִּהְיֶה גְּאֻלָּה לְיִשְׂרָאֵל. בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן יִפְרֹשׂ כְּנָפָיו יִקָּחֵהוּ יִשָּׂאֵהוּ עַל אֶבְרָתוֹ. וּמְשׁוּם זֶה הַנֶּשֶׁר הוּא עַיִן, כְּנָפָיו הֵם שְׁנֵי כְּרוּבֵי הָעַיִן. שִׁלְשֶׁת הַגְּוָנִים שֶׁלּוֹ הֵם שִׁלְשֶׁת הָאָבוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם וּרְאִיתִיהָ לִזְכֹּר בְּרִית עוֹלָם. אוֹתָם הַגְּוָנִים שֶׁל הָעַיִן שֶׁהִיא מְרֻקֶּמֶת בָּהֶם. אַשְׁרֵי הָעֵינַיִם שֶׁמִּסְתַּכְּלִים וְנִפְתָּחִים אֵלֶיהָ לְקַבְּלָהּ כְּמֻרְכָּבָה עֲלֵיהֶם. וּמִיָּד וָאֶשָּׂא אֶתְכֶם עַל כַּנְפֵי נְשָׁרִים וָאָבֵא אֶתְכֶם אֵלָי. בַּת הָעַיִן זוֹ הַשְּׁכִינָה הַמִּתְחַתּוֹנָה. הִיא הַכָּתֶר בְּרֹאשׁ. זְרָקָא. הָאֵם הָעֶלְיוֹנָה פּוֹרֶשֶׂת כְּנָפֶיהָ וְנוֹטֶלֶת אוֹתָהּ וּפוֹרַחַת עִמָּהּ, עַד שֶׁמַּגַּעַת אוֹתָהּ לְבֶעְלָהּ מִפְּנִי וְעַד אֵין סוֹף. וּכְשֶׁמַּעֲלָה אוֹתָהּ מִתְקֶנֶת בְּכָל עֶשֶׂר הַסְּפִירוֹת, מִתְקַשֶּׁטֶת בְּכָל הַתִּקּוּנִים וְהַלְּבוּשִׁים שֶׁלָּהּ, כֻּלָּם מְרֻקָּמִים מִכָּל הַגְּוָנִים שֶׁעָלֶיהָ, וַחֲמִשָּׁה אוֹרוֹת מְאִירִים בָּהּ. בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן מַה כָּתוּב בְּבֶעְלָהּ, שֶׁהוּא ו' הָעִמּוּד הָאֶמְצָעִי? וּרְאִיתִיהָ לִזְכֹּר בְּרִית עוֹלָם. וּכְשֶׁמִּיַּחֶדֶת אוֹתָם הָאֵם אֶת שְׁנֵיהֶם, הִיא אוֹמֶרֶת לַי' הָעֶלְיוֹנָה שֶׁהוּא הָאַבָּא, מֶלֶךְ מַלְכֵי יִהְיֶה יָפֶה עָלֶיךָ. וְזֶהוּ מַקָּף שׁוֹפָר, לְשׁוֹן שֶׁל יֹפִי. בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן שֶׁמִּתְחַבֶּרֶת עִם בַּעְלָהּ, יֹאמַר לָהּ הָאָב הוֹלֵךְ סָגוֹלְתָּא, אֲהוּבָה עִם בַּעְלָהּ. בְּאוֹתוֹ זְמַן יִתְקַיֵּם בּוֹ (בראשית ב) עַל כֵּן יַעֲזֹב אִישׁ אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד. וּבְיוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד לְמַעְלָה, וּשְׁמוֹ אֶחָד לְמַטָּה. וְיִהְיוּ הָאָב וְהָאֵם בְּיִחוּד אֶחָד, י"ה לְמַעְלָה, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּשְׁכִינְתּוֹ בְּיִחוּד אֶחָד, שֶׁהֵם ו"ה לְמַטָּה. וְכָךְ עוֹלֶה יהו"ה לְהֶחְשְׁבּוֹן אֶחָ"ד אֶחָ"ד. בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן שֶׁיִּהְיוּ אַרְבַּע אֶחָד שׁוֹרִים עַל הַצַּדִּיק. וְזֶהוּ יָפֶה נוֹף מְשׂוֹשׂ כָּל הָאָרֶץ. וְיִתְעוֹרֵר לְמַטָּה הַמְּשִׁיחַ, וְתַעֲלֶה שִׁמְעוֹתוֹ בְּכָל הָעוֹלָם. מְשׂוֹשׂ כָּל הָאָרֶץ הַר צִיּוֹן יַרְכְּתֵי צָפוֹן. מַה זֶּה הַר צִיּוֹן? זֶה אוֹתוֹ הָהָר שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ הַר הָעֲבָרִים, מִשָּׁם יָקוּם, וּשְׁנֵי מְשִׁיחִים, שֶׁהֵם מְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד וּמְשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף יִהְיוּ הַיְרֵכַיִם שֶׁלּוֹ, וְהוּא אוֹת בֵּינֵיהֶם, מְשׁוּם שֶׁעָלֶיהָ נֶאֱמַר (שמות ג) וְזֶה לְךָ הָאוֹת. וּבְאוֹתוֹ הַזְּמַן הַשְּׁכִינָה הָעֶלְיוֹנָה, שֶׁהִיא קְרִירַת מֶלֶךְ רַב, שֶׁהוּא חָכְמָה, מוֹרִידָה עָטָרָה עָלֶיהָ.

קָם סָבָא אָחֵרָא וְאָמַר, סָבָא סָבָא תְּרֵי הָווֹ, וְהָא אִנּוּן חַד לְתַתָּא. א"ל וַדַּאי, יָפֶה נוֹף צַדִּיק. מְשׂוֹשׂ כָּל הָאָרֶץ, דָּא עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא דְּאִיהוּ מְשׂוֹשׂ דְּצַדִּיק. וְהָאָרֶץ דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא וּלְגַבָּהּ גּוּף וּבְרִית חַשְׁבִינָן חַד. וּלְעֵלָּא אִנּוּן תְּרִין. כְּגַוְונָא דְּאִילָנָא דְּעַקְּרָא דִּילֵהּ אִיהוּ חַד,

וְעַנְפִּין לְעֵלָּא מִתְפָּרְדִין לְקִבְלָא אֵיבָא. וְרָזָא דְמִלָּה וּפְנֵיהֶם וְכַנְפֵיהֶם פְּרוּדוֹת מִלְמַעְלָה. פְּרוּדוֹת וַדַּאי. אִנּוּן עַנְפִּין לְגַבֵּי אַבָּא וְאִמָּא לְקִבְלָא נְבִיעוּ מִמְּקוֹרָא עִלָּאָה דְּלֵית לֵהּ סוֹף, וּלְאַרְקָא כֹּלָּא בְּצַדִּיק לְגַבֵּי שְׁכִינְתָּא. וְעוֹד הַר צִיּוֹן יַרְכְּתֵי צָפוֹן הַאי נְקֻדָּה דְּאִיהִי צִיּוֹן, אִיהִי בֵּין תְּרֵי יַרְכֵי קְשׁוֹט דְּאִנּוּן צְרֵי, וּבְהוֹן אִתְעֲבִיד סָגוֹל. בְּתְרִין דְּרוֹעִין אִיהִי סְגוֹלְתָּא. לְעֵלָּא מִנַּיְהוּ חֹלָם עַל צֵרֵי אִתְעֲבִיד סְגוֹלְתָּא. חִירִיק תְּחוֹת צֵרֵי אִתְעֲבִיד סָגוֹל תְּחוֹת תְּרִין יַרְכִין. וּבְגִין דְּאִיהִי סְגוֹלְתָּא עַל תְּרִין דְּרוֹעִין דְּאִנּוּן אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, אָמַר קָרָא (תהלים קיח) אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים הָיְתָה לְרֹאשׁ פִּנָּה. וְאִנּוּן ג' יוּדִי"ן יי, עֲלַיְהוּ אִתְּמַר אֵין פּוֹחֲתִין מֵעֲשָׂרָה מַלְכֵיוֹת וּמֵעֲשָׂרָה זִכְרוֹנוֹת וּמֵעֲשָׂרָה שׁוֹפָרוֹת דְּאִתְרְמִיזוּ בְּיוּ"ד הֵ"י וָא"ו הֵ"י. וְאִנּוּן תְּלָת טִפִּין דְּמֹחָא דְּאִתְקְרִיאוּ יְ"יְ וּמַאי מֹחָא דָּא חָכְמָה עִלָּאָה סְתִימָאָה בְּכִתְרָא דְּרֹאשׁ דְּאִיהוּ כֶּתֶר עֶלְיוֹן. וְאִלֵּין אִנּוּן יְחוּד בְּרָכָה קְדֻשָּׁה דִּבְהוֹן יַעֲנֵנוּ בְּיוֹם קָרְאֵנוּ. דְּאִנּוּן רֵאשֵׁי תֵּבִין דְּעַלַּיְהוּ אִתְּמַר (בראשית לב) וַיַּעֲבֹר אֶת מַעֲבַר יַבֹּ"ק וְסָלְקִין בְּחֻשְׁבַּן אֶהְיֶ"ה יְהוָ"ה אֲדֹנָ"י, דְּאִנּוּן נִשְׁמְתָא וְרוּחָא וְנַפְשָׁא בְּאַרַח אֲצִילוּת מִתַּמָּן.

קַם זְקֵן אַחֵר וְאָמַר, זְקֵן זְקֵן, שְׁנַיִם הָיוּ, וַהֲרֵי הֵם אֶחָד לְמַטָּה. אָמַר לוֹ, וַדַּאי, יָפֶה נוֹף - צַדִּיק. מְשׁוֹשׂ כָּל הָאָרֶץ - זֶה הָעֲמוּד הָאֶמְצָעִי, שֶׁהוּא הַמְּשׁוֹשׂ שֶׁל הַצַּדִּיק שֶׁנִּקְרָא כֹּל. וְהָאָרֶץ, שֶׁהִיא הַשְּׁכִינָה, וְאֶצְלָהּ גּוּף וּבְרִית נֶחְשָׁבִים לְאֶחָד. וּלְמַעְלָה הֵם שְׁנַיִם, כְּמוֹ שֶׁהָאִילָן שֶׁהַשֹּׂרֶשׁ שֶׁלּוֹ הוּא אֶחָד, וְהָעֲנָפִים לְמַעְלָה נִפְרָדִים לְקַבֵּל הַפְּרִי, וְסוֹד הַדָּבָר - וּפְנֵיהֶם וְכַנְפֵיהֶם פְּרֻדוֹת מִלְמַעְלָה. וַדַּאי פְּרוּדוֹת, אוֹתָם הָעֲנָפִים אֶל הָאָב וְהָאֵם לְקַבֵּל נְבִיעָה מִמָּקוֹר עֶלְיוֹן שֶׁאֵין לוֹ סוֹף, וּלְהָרִיק הַכֹּל בְּצַדִּיק אֶל הַשְּׁכִינָה. וְעוֹד, הַר צִיּוֹן יַרְכְּתֵי צָפוֹן, זוֹ הַנְּקֻדָּה שֶׁהִיא צִיּוֹן, הִיא בֵּין שְׁנֵי יַרְכֵי הָאֱמֶת שֶׁהֵם צֵרֵי, וְעִמָּהֶם נַעֲשָׂה סָגוֹל. בְּשִׁתֵּי הַזְּרוֹעוֹת הִיא סְגוֹלְתָּא. לְמַעְלָה מֵהֶם חוֹלָם עַל צֵרֵי, נַעֲשָׂה סְגוֹלְתָּא. חִירִיק תַּחַת צֵרֵי, נַעֲשָׂה סָגוֹל תַּחַת שְׁנֵי הַיְרֵכַיִם. וּמִשּׁוּם שֶׁסְּגוֹלְתָּא הִיא עַל שְׁתֵּי הַזְּרוֹעוֹת שֶׁהֵם אַבְרָהָם וְיִצְחָק, אָמַר הַכָּתוּב (תהלים קיח) אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים הָיְתָה לְרֹאשׁ פִּנָּה. וְאוֹתָן שֶׁלֹּשׁ יוֹדֵי"ם יי, עֲלֵיהֶן נֶאֱמַר אֵין פּוֹחֲתִים מֵעֲשָׂר מַלְכֵיוֹת וּמֵעֲשָׂרָה זִכְרוֹנוֹת וּמֵעֲשָׂרָה שׁוֹפָרוֹת, שֶׁנִּרְמְזוּ בְּיוּ"ד הֵ"י וא"ו ה"י. וְהֵם שֶׁלֹּשׁ טִפּוֹת שֶׁל הַמֹּחַ שֶׁנִּקְרְאוּ יי. וּמַהוּ הַמֹּחַ? זוֹ הַחָכְמָה הָעֶלְיוֹנָה הַנִּסְתֶּרֶת בַּכֶּתֶר שֶׁל הָרֹאשׁ שֶׁהוּא כֶּתֶר עֶלְיוֹן. וְאֵלּוּ הֵם יְחוּד בְּרָכָה קְדֻשָּׁה, שֶׁבָּהֶם יַעֲנֵנוּ בְּיוֹם קָרְאֵנוּ, שֶׁהֵם רָאשֵׁי הַתֵּבוֹת שֶׁעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר (בראשית לב) וַיַּעֲבֹר אֶת מַעֲבַר יַבֹּק, וְעוֹלִים בְּחֻשְׁבּוֹן אֶהְיֶ"ה יְהוָ"ה אֲדֹנָ"י, שֶׁהֵן נְשָׁמָה וְרוּחַ וְנֶפֶשׁ בְּדֶרֶךְ אֲצִילוּת מִשָּׁם.

וְכַד הַאי זַרְקָא אִתְגַּלְיָא בְּעָלְמָא אִתְּמַר בֵּהּ (ישעיה מ) עַל הַר גָּבֹהַּ עֲלִי לָךְ מְבַשֶּׂרֶת צִיּוֹן הָרִימִי בְכֹחַ קוֹלֵךְ מְבַשֶּׂרֶת יְרוּשָׁלִַם. עֲלִי לָךְ בִּנְקֻדָּה עִלָּאָה מִן סְגוֹלְתָּא דְּאִיהוּ חֹלָם עַל צֵרֵי. הָרִימִי בְכֹחַ קוֹלֵךְ מְבַשֶּׂרֶת יְרוּשָׁלַם הָרִימִי אַל תִּירָאִי בְּתְרִין יוּדִין דְּאִנּוּן צְרֵי וְכֻלְּהוּ סְגוֹלְתָּא. בְּהַהוּא זִמְנָא סָלְקָא לְעֵלָּא קַלָּא וְעוֹד בְּזַרְקָא אָבִינוּ מֵת בַּמִּדְבָּר, וְלֵית מִיתָה אֶלָּא גָּלוּתָא. כִּי בְּחֶטְאוֹ נוּקְבָא דְּסַמְאֵל (מת) דְּא נָחָשׁ דְּפַתֵּי לְחַוָּה נָחָשׁ אֲשֶׁת זְנוּנִים. וְהוּא לֹא הָיָה בְּתוֹךְ הָעֵדָה, בְּאִלֵּין נוֹעָדִים עַל ה' בַּעֲדַת קֹרַח, מֵאִלֵּין דַּהֲווֹ מְקַצְצִין בַּנְּטִיעוֹת

וְעָבְדוּ פֶּרוּדָא בֵּין קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּהּ, וְהַאי נָחָשׁ אִיהוּ כְּרִיכוּ עַל צַוָּארוֹ. וּבְגִין דָּא אָרִיךְ בֵּהּ וְאָמַר אָבִינוּ מֵת בַּמִּדְבָּר. וְדָא קָו יָרֹק דְּאִתְמַר בֵּהּ וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ. וְאִיהוּ קָו יָרֹק דְּאַסְחַר כָּל עָלְמָא דָּא קָו בְּחֶנֶק רוּחַ סְעָרָה, וְעָלֵהּ אִתְמַר (איכה ד) רוּחַ אַפֵּינוּ מְשִׁיחַ ה' נִלְכַּד בִּשְׁחִיתוֹתָם. רוּחַ אַף בֵּהּ נִלְכַּד מְשִׁיחַ ה', דְּאִתְמַר בֵּהּ (בראשית א) וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמָּיִם. וְעָלֵהּ אִתְמַר וּבְרוּחַ אַפֶּיךָ נֶעֶרְמוּ מַיִם. וְאִלֵּין מַיָּא דְּאוֹרַיְתָא. בְּזִמְנָא דְּאִנּוּן חַיְבַיָּא בְּעָלְמָא נִצְבוּ כְּמוֹ נֵד נוֹזְלִים, טִפִּין טִפִּין זְעֵיר שָׁם זְעֵיר שָׁם. בְּגִין דְּלָא אִשְׁתְּכַח מְהֵמְנוּתָא, קְפָאוּ תְּהוֹמוֹת בְּלֵב יָם, מַאי לֵב יָם. דָּא לֵ"ב אֱלֹהִים דְּעוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית. כֻּלְּהוּ קָפְאוּ. בְּגִין דְּלָא יִתְגָּרֵי אַף בְּהוֹן. מַאי יָם דָּא אִמָּא דְּאִיהִי גְּלִידָא חֲתִימָא בֵּינַיְהוּ. וְלָא אִתְנַגִּידַת וְאַשְׁפָּעָא בְּעָלְמָא. וְכַד בָּעֵי קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְנַטְלָא נוּקְמָא מִן חִוְיָא וּמִן רְתִיכוֹי, מַה כְּתִיב נָשַׁפְתָּ בְּרוּחֲךָ כִּסָּמוֹ יָם, וּבְהַהוּא זִמְנָא אִתְמַשְׁכָן מַיָּא דְּאוֹרַיְתָא וְאַשְׁפָּעָא לְתַתָּא. וְאִנּוּן מַיִם זְדוֹנִים צָלְלוּ כְּעוֹפֶרֶת בְּמַיִם אַדִּירִים מִנַּיְהוּ. דְּאִנּוּן מֵהַהוּא דְּאִתְמַר (תהלים לג) אַדִּיר בַּמָּרוֹם ה'. בְּהוּ אֲבָנִין מְפֻלְּמִין, וְאִית אַבְנִין מִסְטָרָא אָחֳרָא דְּאִתְמַר בְּהוֹן עֵץ וְאֶבֶן, נָפְקִין מִנַּיְהוּ מַיִם זְדוֹנִים מִי טוּפָנָא, וּמָאן גָּרִים דְּאִנּוּן שַׁלְטִין עַל עָלְמָא. לוּחוֹת אַבְנֵי אוֹרַיְתָא דְּאִתְבָּרוּ, דְּאִנּוּן אַבְנִין מְפֻלְּמִין דְּמִנְּהוֹן הֲווֹ נָפְקִין מַיִם חַיִּים. וְכַד אִלֵּין מִתְגַּבְּרִין מַה כְּתִיב וּבְרֹב גְּאוֹנְךָ תַּהֲרֹס קָמֶיךָ. וְאִתְעֲבִידוּ לוֹן אַבְנִין דְּסִקִילָה וְחִשָּׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם. וַיְהִי הֶעָנָן וְהַחֹשֶׁךְ וְלֹא קָרַב זֶה אֶל זֶה כָּל הַלַּיְלָה. וְאִתְמַר בֵּהּ (שם קלט) גַּם חֹשֶׁךְ לֹא יַחְשִׁיךְ מִמֶּךָּ. וְאִתְמַר בֵּהּ (שמות יא) וַיְהִי חֹשֶׁךְ אֲפֵלָה בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם וּלְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָיָה אוֹר בְּמוֹשְׁבוֹתָם. וְרָזָא דְּמִלָּה וְעַתָּה לֹא רָאוּ אוֹר. בָּהִיר הוּא בַּשְּׁחָקִים אִתְמַר הָכָא וְעַתָּה לֹא רָאוּ אוֹר.

וּכְשֶׁהַזָּרְקָא הַזֹּו מִתְגַּלֵּית בָּעוֹלָם, נֶאֱמַר בֵּהּ (ישעיה מ) עַל הַר גָּבֹהַּ עֲלִי לָךְ מְבַשֶּׂרֶת צִיּוֹן הָרִימִי בַכֹּחַ קוֹלֵךְ מְבַשֶּׂרֶת יְרוּשָׁלַיִם. עֲלִי לָךְ בַּנְּקֻדָּה הָעֶלְיוֹנָה מִן סָגוֹלְתָא, שֶׁהוּא חוֹלֶם עַל צָרֵי. הָרִימִי בַכֹּחַ קוֹלֵךְ מְבַשֶּׂרֶת יְרוּשָׁלַיִם הָרִימִי אַל תִּירָאִי, בִּשְׁנֵי יוֹדִי"ם, שֶׁהֵם צָרֵי, וְכֻלָּם סָגוֹלְתָא. בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן עוֹלֶה לְמַעְלָה קוֹל, וְעוֹד בְּזֹרְקָא, אֲבִינוּ מֵת בַּמִּדְבָּר, וְאֵין מִיתָה אֶלָּא גָּלוּת. כִּי בְּחֶטְאוֹ מֵת, בַּחֲטָאֵי הַנֶּקֶבָה שֶׁל סמא"ל, זֶה הַנָּחָשׁ אֲשֶׁת זְנוּנִים שֶׁפָּתָה אֶת חַוָּה. וְהוּא לֹא הָיָה בְּתוֹךְ הָעֵדָה, עִם אֵלּוּ הַנּוֹעָדִים עַל ה' בַּעֲדַת קֹרַח, מֵאֵלּוּ שֶׁהָיוּ מְקַצְצִים בַּנְּטִיעוֹת וְעָשׂוּ פֵּרוּד בֵּין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לִשְׁכִינָתוֹ, וְהַנָּחָשׁ הַזֶּה הוּא כְּרוּךְ עַל צַוָּארוֹ. וּמִשּׁוּם כָּךְ הֶאֱרִיךְ בּוֹ וְאָמַר אָבִינוּ מֵת בַּמִּדְבָּר. וְזֶה קָו יָרֹק שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ. וְהוּא קָו יָרֹק שֶׁסּוֹבֵב אֶת כָּל הָעוֹלָם. זֶה קָו בְּחֶנֶק רוּחַ סְעָרָה. וְעָלָיו נֶאֱמַר (איכה ד) רוּחַ אַפֵּינוּ מְשִׁיחַ ה' נִלְכַּד בִּשְׁחִיתוֹתָם. רוּחַ אַף בּוֹ נִלְכַּד מְשִׁיחַ ה' שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (בראשית א) וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמָּיִם, וְעָלָיו נֶאֱמַר וּבְרוּחַ אַפֶּיךָ נֶעֶרְמוּ מַיִם. וְאֵלּוּ הַמַּיִם שֶׁל הַתּוֹרָה. בִּזְמַן שֶׁאוֹתָם הָרְשָׁעִים שֶׁל הָעוֹלָם נִצְבוּ כְּמוֹ נֵד נוֹזְלִים, טִפּוֹת טִפּוֹת, מִעַט שָׁם מִעַט שָׁם. מִשּׁוּם שֶׁלֹּא נִמְצֵאת הָאֱמוּנָה, קָפְאוּ תְּהוֹמוֹת בְּלֵב יָם. מַה זֶּה לֵב יָם? זֶה לֵ"ב אֱלֹהִים שֶׁל מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית. כֻּלָּם קָפְאוּ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְגָּרֶה (יהנה) בָּהֶם אַף. מַהוּ יָם? זוֹ

הָאֵם שֶׁהִיא קְפוּאָה, חֲתוּמָה בֵּינֵיהֶם, וְלֹא מַזְרִימָה וּמַשְׁפִּיעָה בָּעוֹלָם. וּכְשֶׁרוֹצֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְטֹל נְקֻמָּה מִן הַנָּחָשׁ וּמִמַּרְכְּבוֹתָיו, מַה כָּתוּב? נָשְׁפְּתִּ בְרוּחֲךָ כִּסָּמוֹ יָם. וּבְאוֹתוֹ הַזְּמַן נִמְשָׁכִים מַיִם שֶׁל הַתּוֹרָה וּמַשְׁפִּיעָה לְמַטָּה. וְאוֹתָם מַיִם זְדוֹנִים צָלְלוּ כַּעוֹפֶרֶת בְּמַיִם אַדִּירִים מֵהֶם, שֶׁהֵם מְאוֹתוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים לג) אַדִּיר בַּמָּרוֹם ה'. בָּהֶם אֲבָנִים מְפֻלָּמוֹת (הן). וְיֵשׁ אֲבָנִים מִצַּד אַחֵר שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם עֵץ וַאֲבָן, יוֹצְאִים מֵהֶן מַיִם זְדוֹנִים, מֵי הַמַּבּוּל. וּמִי גּוֹרֵם שֶׁהֵם שׁוֹלְטִים עַל הָעוֹלָם? הַלּוּחוֹת אַבְנֵי הַתּוֹרָה שֶׁנִּשְׁבְּרוּ, שֶׁהֵם אֲבָנִים מְפֻלָּמוֹת שֶׁמֵּהֶן הָיוּ יוֹצְאִים מַיִם חַיִּים. וּכְשֶׁאֵלּוּ מִתְגַּבְּרִים, מַה כָּתוּב? וּבְרֹב גְּאוֹנְךָ תַּהֲרֹס קָמֶיךָ. וְנַעֲשׂוּ לָהֶם אֲבָנִים שֶׁל סְקִילָה וְחֹשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם. וַיְהִי הֶעָנָן וְהַחֹשֶׁךְ, וְלֹא קָרַב זֶה אֶל זֶה כָּל הַלָּיְלָה. וְנֶאֱמַר בּוֹ (שם קלט) גַּם חֹשֶׁךְ לֹא יַחְשִׁיךְ מִמֶּךָּ. וְנֶאֱמַר בּוֹ (שמות י) וַיְהִי חֹשֶׁךְ אֲפֵלָה בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם, וּלְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָיָה אוֹר בְּמוֹשְׁבֹתָם. וְסוֹד הַדָּבָר - וְעַתָּה לֹא רָאוּ אוֹר בָּהִיר הוּא בַּשְּׁחָקִים (איוב לז). נֶאֱמַר כָּאן וְעַתָּה לֹא רָאוּ אוֹר,

וְאִתְמַר בְּמִצְרַאֵי לֹא רָאוּ אִישׁ אֶת אָחִיו וְלֹא קָמוּ אִישׁ מִתַּחְתָּיו. וּלְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָיָה אוֹר. וְחֹשֶׁךְ הוּא שְׂרָפָה, וְעֻלֵּהּ אִתְּמַר תְּשַׁלַּח חָרוֹנְךָ יֹאכְלֵמוֹ כַּקַּשׁ. וְדָא אִיהוּ אֵשׁ אוֹכֶלֶת אֵשׁ, אֵשָׁא דְּאוֹרַיְתָא דְּאַכְלָא אֶשָּׁא נוּכְרָאָה. תְּהוֹ"ם הוּא הַמָּוֶ"ת. וְאִית תְּהוֹם אָחֳרָא דְּאִתְמַר בֵּהּ (תהלים מב) תְּהוֹם אֶל תְּהוֹם קוֹרֵא לְקוֹל צִנּוֹרֶיךָ. מַאי צִנּוֹרֶיךָ. אִנּוּן צִנּוֹרִין דְּחָכְמְתָא דְּאִנּוּן וָוֵי הָעֲמוּדִים. כָּל מַשְׁבָּרֶיךָ, אִלֵּין טְעָמִים דְּאוֹרַיְתָא. וְגַלֶּיךָ, אִלֵּין נְקוּדֵי אוֹרַיְתָא. עָלַי עָבָרוּ דָּא רָזָא דְּעִבּוּ"ר. דְּאִתְמַר בֵּהּ (שמות לד) וַיַּעֲבֹר ה' עַל פָּנָיו וַיִּקְרָא. וְאִית תְּהוֹם דְּאִיהוּ בְּהִפּוּךְ אַתְוָן הַמָּוֶת, וְאִיהוּ הֶרֶג. וְד' אַתְוָן דְּשֵׁם יְהוָ"ה שָׁלְטִין עַל ד' מִיתוֹת בֵּית דִּין סְקִילָה שְׂרֵפָה הֶרֶג וְחֶנֶק י' עֲבִידַת סְקִילָה בה"ו. ה' עֲבִיד שְׂרֵפָה בְּתֹה"ו דְּאִיהוּ קַו יָרֹק. וְאִיהוּ תְּשׁוּבָה. ה' אִתְלְבָּשַׁת בֵּהּ לְמֶעֱבַד דִּינָא בְּחַיָּבַיָּא. ו' אִתְלְבַשׁ בַּחֹשֶׁךְ לְמֶעֱבַד בֵּהּ חֶנֶק. ה' אִתְלְבַשׁ בַּתְּהוֹם דְּאִיהוּ הַמָּוֶת לְמֶעֱבַד בֵּהּ הֶרֶג. וְהָאָרֶץ כָּלִיל מִכֻּלְּהוּ קְלִפִּין, וּשְׁכִינְתָּא מִתְלַבְּשַׁת בָּהּ לְבַעֲרָא רוּחַ הַטֻּמְאָה. כד"א וְאֶת רוּחַ הַטֻּמְאָה אַעֲבִיר מִן הָאָרֶץ, וְאִית מָאן דְּאָמַר דִּבְאִלֵּין קְלִפִּין אִיהוּ שְׁמָא קַדִּישָׁא בְּהִפּוּכָא הוה"י. וְרָזָא דְּמִלָּה וְכָל זֶה' אֵינֶנ"וּ שֹׁוֶ"ה לִ"י. וְאִנּוּן ה' בְּתֹה"ו בְּבֹה"ו. ב"ו הו"א אנ"י וה"ו. וְחֹשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם. וְחֹשֶׁךְ בֵּהּ ה'. תְּהוֹם בֵּהּ י'. וְכַד אִיהִי ה' זְעֵירָא בְּקִלְקְפָּה דְּאִיהִי תֹּהוּ, מַה כְּתִיב לֹא תֹהוּ בְּרָאָהּ. דְּלֵית לָהּ חִבּוּרָא דְּיִחוּדָא עִם בַּעְלָהּ כַּד אִיהִי מִתְלַבְּשָׁא בְּתֹהוּ. וְאִלֵּין קְלִפִּין אִתְקְרִיאוּ עֲרָיוֹת, וְעֻלֵּיהוּ אִתְּמַר עֶרְוַת אִבִיךְ וְעֶרְוַת אִמֶּךָ לֹא תְגַלֵּה. דָּא חֹשֶׁךְ וּתְהוֹם דְּאִנּוּן עֶרְוַת אַבָּא וְאִמָּא דְּאִנּוּן י'ה. עֶרְוַת אִשָּׁה וּבִתָּהּ, תֹּהוּ וְחֹשֶׁךְ. עֶרְוַת אֲחוֹתְךָ בַּת אָבִיךָ אוֹ בַת אִמֶּךָ, דָּא ה' זְעֵירָא. כֻּלְּהוּ עֲרָיִין אִנּוּן הָכָא (תהו) וְהָכָא אִתְּמַר (ישעיה כג) לָאֱכֹל לְשָׂבְעָה וְלִמְכַסֶּה עַתִּיק.

וְנֶאֱמַר בַּמִּצְרִים לֹא רָאוּ אִישׁ אֶת אָחִיו וְלֹא קָמוּ אִישׁ מִתַּחְתָּיו. וּלְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָיָה אוֹר. וְחֹשֶׁךְ הוּא שְׂרָפָה, וְעָלָיו נֶאֱמַר תְּשַׁלַּח חָרוֹנְךָ יֹאכְלֵמוֹ כַּקַּשׁ. וְזֶהוּ אֵשׁ אוֹכֶלֶת אֵשׁ, הָאֵשׁ שֶׁל הַתּוֹרָה שֶׁאוֹכֶלֶת אֵשׁ נָכְרִיָּה. תְּהוֹ"ם הוּא הַמָּוֶ"ת. וְיֵשׁ תְּהוֹם אַחֵר שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (תהלים מב) תְּהוֹם אֶל תְּהוֹם קוֹרֵא לְקוֹל צִנּוֹרֶיךָ.

מַה זֶּה צִנּוֹרֵיךְ? אוֹתָם הַצִּנּוֹרוֹת שֶׁל הַחָכְמָה שֶׁהֵם וָוֵי הָעַמּוּדִים. כָּל מִשְׁבָּרֶיךָ - אֵלּוּ הַטְּעָמִים שֶׁל הַתּוֹרָה. וְגַלֶּיךָ - אֵלּוּ הַנְּקוּדִים שֶׁל הַתּוֹרָה. עָלַי עָבְרוּ - זֶה סוֹד הָעִבּוּר, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (שמות לד) וַיַּעֲבֹר ה' עַל פָּנָיו וַיִּקְרָא. וְיֵשׁ תְּהוֹם שֶׁהוּא בְּהִפּוּךְ אוֹתִיּוֹת הַמָּוֶת, וְהוּא הֶרֶג. וְאַרְבַּע הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל שֵׁם יְהוֹ"ה שׁוֹלְטוֹת עַל אַרְבַּע מִיתוֹת בֵּית דִּין, סְקִילָה שְׂרֵפָה הֶרֶג וְחֶנֶק. י' עוֹשֶׂה סְקִילָה בָּהּ"ו. ה' עוֹשֶׂה שְׂרֵפָה בְּתֹהוּ, שֶׁהוּא קָו יָרֹק, וְהוּא תְּשׁוּבָה. ה' מִתְלַבֶּשֶׁת בּוֹ לַעֲשׂוֹת דִּין בָּרְשָׁעִים. ו' הִתְלַבְּשָׁה בַּחשֶׁךְ לַעֲשׂוֹת בּוֹ שְׂרֵפָה. ה' הִתְלַבֵּשׁ בַּתְּהוֹם, שֶׁהוּא הַמָּוֶת, לַעֲשׂוֹת בּוֹ הֶרֶג. וְהָאָרֶץ כְּלוּלָה מִכָּל הַקְּלִפּוֹת, וְהַשְּׁכִינָה מְלֻבֶּשֶׁת בָּהּ לְבַעֵר אֶת רוּחַ הַטֻּמְאָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְאֶת רוּחַ הַטֻּמְאָה אַעֲבִיר מִן הָאָרֶץ. וְיֵשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר, שֶׁבַּקְּלִפּוֹת הַלָּלוּ הוּא הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ בְּהִפּוּךְ הוה"י, וְסוֹד הַדָּבָר - וְכָל זֶ"ה אֵינֶנּוּ שׁוֹ"ה לִ"י. וְהֵם ה' בְּתֹהוּ, ו' בְּבֹהוּ. ב"ו הו"א אנ"י וה"ו. וְחשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם. וְחשֶׁךְ - בּוֹ ה'. תְּהוֹם - בּוֹ י'. וְכַאֲשֶׁר ה' הַקָּטַנָּה בַּקְּלִפָּה, שֶׁהִיא תֹּהוּ, מַה כָּתוּב? לֹא תֹהוּ בְרָאָהּ, שֶׁאֵין לָהּ חִבּוּר וְיִחוּד עִם בַּעְלָהּ כְּשֶׁהִיא מִתְלַבֶּשֶׁת בְּתֹהוּ. וְהַקְּלִפּוֹת הַלָּלוּ נִקְרָאוֹת עֲרָיוֹת, וַעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר עֶרְוַת אֲבִיךָ וְעֶרְוַת אִמְּךָ לֹא תְגַלֵּה. זֶה תְּהוֹם וְחשֶׁךְ, שֶׁהֵם עֶרְוַת הָאָב וְהָאֵם שֶׁהֵן י"ה. עֶרְוַת אִשָּׁה וּבִתָּהּ - תֹּהוּ וְחשֶׁךְ. עֶרְוַת אֲחוֹתְךָ בַּת אָבִיךָ אוֹ בַת אִמֶּךָ - זוֹ ה' הַקָּטַנָּה. כָּל הָעֲרָיוֹת הֵן כָּאן, וְכָאן נֶאֱמַר (ישעיה נג) לֶאֱכֹל לִשְׁבָעָה וְלִמְכַסֶּה עָתִיק.

וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ. בְּזִמְנָא דְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הֲוָה בְּאִלֵּין קְלִפִּין הֲוָה בּוֹנֶה עוֹלְמוֹת וּמַחֲרִיבָן. וְהָא אוֹקְמוּהָ דְּלֵית הַשְׁפָּעָה בְּכָל עָלְמִין. וְנָהָר דְּאִיהוּ צַדִּיק יֶחֱרַב וְיָבֵשׁ בִּתְרִין עָלְמִין בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. וְאִית מָאן דְּאָמַר דְּסָלִיק בְּמַחֲשַׁבְתֵּהּ לְמִבְנֵי עָלְמִין וּלְהַחֲרִיבָן, וְאָמַר דֵּין מְהַנְּיָן לִי וְדֵין לָא מְהַנְּיָן לִי. אִלֵּין דְּאִתְמַר בְּהוֹן אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ מְהַנְּיָן לִי. אֲחֲרָנִין דְּאִתְמַר בְּהוֹן וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ, דְּאַחֲזֵי עַל עָלְמִין דְּסָלִיק בְּרַעוּתֵהּ למבר' לוֹן וְלָא עָבִיד לוֹן עֲלֵיהוּ. אִתְמַר תֹּהוּ וּבֹהוּ בְּאִלֵּין אָמַר לָא מְהַנְּיָן לִי. וּבְזִמְנָא דְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאִלֵּין קְלִפִּין אִתְמַר בֵּהּ (איכה ג) סַכֹּתָה בָּעָנָן לָךְ מֵעֲבוֹר תְּפִלָּה. בֹּהוּ וְחשֶׁךְ עֲלֵיהוּ אִתְמַר וַיְהִי הֶעָנָן וְהַחשֶׁךְ עֲלֵיהוּ אִתְמַר וַיְהִי הֶעָנָן וְהַחשֶׁךְ. וְאִלֵּין אִנּוּן קְלִפִּין דֶּאֱגוֹזָא מֹחָא מִלְּגָאו דְּאִתְפְּלַג לְד' סִטְרִין, דָּא יְהוֹ"ה דְּאִיהוּ לֹא קַבִּיל מְסָאֲבוּ. כמד"א (ירמיה יח, כג) הָלֹא כֹה דְּבָרִי כְּאֵשׁ נְאֻם ה'. מָה אֶשָּׁא לֹא מְקַבֵּל טֻמְאָה אַף שְׁמֵהּ לֹא מְקַבֵּל טָמְאָה. וּבְזִמְנָא דְּמִתְעָבְרִין אִלֵּין קְלִפִּין יִתְבְּרוּן מֵאֱגוֹזָא. צְלוֹתָא דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא אדנ"י סַלְקָא לְגַבֵּי בַּעְלָהּ דְּאִיהוּ יוּ"ד, וּסְלִיקַת כֻּלָּא דִּבְזִמְנָא דְּאִיהוּ הֲוָה מִתְכַּסְיָא מִנֵּהּ בְּאִנּוּן קְלִפִּין, אִיהִי אִתְקְרִיאַת עֲנִיָּה יְבֻשָּׁה, וְלֵית לָהּ אֶלָּא מַה דאביהו לָהּ עַבְדָּהּ בַּחֲשַׁאי. וּבְהַהוּא זִמְנָא דְּאִתְפְּשַׁט קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מֵאִלֵּין קְלִפִּין אִתְמַר בֵּהּ (ישעיה ל) וְלֹא יִכָּנֵף עוֹד מוֹרֶיךָ וְהָיוּ עֵינֶיךָ רֹאוֹת אֶת מוֹרֶיךָ. וּמִיָּד דַּהֲוָא יַבָּשָׁה אִתְמַר בֵּהּ מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ. וְאִתְקְרִיאַת בְּרָכָה דִּילֵהּ, קְטֹרֶת דִּילֵהּ, קְרִבְּנָא דִּילֵהּ, קִשּׁוּרָא דִּילֵהּ, עוֹלָה דִּילֵהּ, וְאוֹקִירַת כָּל אִנּוּן קְלִפִּין וּסְלִיקַת לְגַבֵּהּ. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (ויקרא ו) זֹאת תּוֹרַת הָעֹלָה, בְּצִלּוֹתָא דְּשַׁחֲרִית. הִיא הָעֹלָה אִיהִי הָעוֹלָה לְגַבֵּהּ בְּצִלּוֹתָא דְּמִנְחָה. עַל מוֹקְדָה עַל הַמִּזְבֵּחַ כָּל הַלַּיְלָה בְּצִלּוֹתָא דְּעַרְבִית. דְּבֵהּ אִיהִי

אוֹקִידַת כָּל אִלֵּין קְלִפִּין דְּשַׁלְטָאן בְּלֵילְיָא דְּאִיהִי גָּלוּתָא. וְכַד סְלִיקַת לְגַבֵּהּ, סְלִיקַת בְּכַמָּה רֵיחִין וּבָסְמִין דְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן דְּאִיהִי גַּן דְּאוֹרַיְתָא. דְּעָלֵהּ אִתְּמַר (שיר ד) גַּן נָעוּל אֲחוֹתִי כַּלָּה. סְתִימָא דְּלָא אִתְפַּתְּחַת אֶלָּא לְגַבֵּי בַּעְלָהּ, וְכַד יֵיתֵי בַּעְלָהּ, אָדְנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח, אִתְפַּתְּחַת לְגַבֵּי תְּרֵין סַמְכֵי קְשׁוֹט וְקַבִּילַת לָהּ (נ"א וקביל לה) בִּתְרֵין דְּרוֹעִין. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (שם) שְׂמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי וִימִינוֹ תְּחַבְּקֵנִי, יְהוֹ"ה נָחִית לְגַבָּהּ וְדָא אִיהוּ רָזָא דְּאָמַן יְאהדונה"י, אִיהוּ חִבּוּרָא דִּתְרֵין שְׁמָהָן. וּבְגִין דְּא גָּדוֹל הָעוֹנֶה אָמֵן יוֹתֵר מִן הַמְבָרֵךְ. בְּהַהוּא זִמְנָא דִּיהוֹן תְּרֵין שְׁמָהָן כַּחֲדָא יִתְעַר בְּרַתָּא דְּמַלְכָּא בְּשִׁיר הַשִּׁירִים וּבְמִשְׁלֵי וּבְקֹהֶלֶת, דְּאִנּוּן תְּרֵין שְׁמָהָן כַּחֲדָא, שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים מָשָׁל, תְּלַת יוּדִין דְּאִנּוּן תְּלַת טִפִּין דְּמֹחָא דְּנָחְתִין מִן י' וּלְאָן אִתְמְשָׁכוּ לְגַבֵּי צַדִּיק דְּאִיהוּ קֶשֶׁת, וּמַה דַּהֲוָה קָטֹן אִתְעֲבִיד גָּדוֹל. וְרָזָא דְּמִלָּה שׁוֹפָר הוֹלֵךְ פָּזֵר גָּדוֹל מָתַי יִהְיֶה זָרִיק חֵץ בְּדִיוֹקְנָא דָּא.

וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ. בְּזִמְנָן שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הָיָה בְּאֵלּוּ הַקְּלִפּוֹת, הָיָה בּוֹנֶה עוֹלָמוֹת וּמַחֲרִיבָן. וַהֲרֵי פָּרְשׁוּהָ שֶׁאֵין הַשְׁפָּעָה בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, וְהַנָּהָר, שֶׁהוּא צַדִּיק, יֶחֱרַב וְיִבַּשׁ, בְּשִׁנֵּי עוֹלָמוֹת, בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא. וְיֵשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר, שֶׁעָלָה בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ לִבְנוֹת עוֹלָמוֹת וּלְהַחֲרִיבָן, וְאָמַר: אֵלֶּה מוֹעִילִים לִי, וְאֵלּוּ לֹא מוֹעִילִים לִי. אֵלּוּ שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ - מוֹעִילִים לִי. הָאֲחֵרִים שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ, שֶׁמַּרְאֶה עַל עוֹלָמוֹת שֶׁעָלָה בִּרְצוֹנוֹ לִבְרֹא אוֹתָם וְלֹא עָשָׂה אוֹתָם, עֲלֵיהֶם נֶאֱמַר תֹּהוּ וָבֹהוּ, בְּאֵלֶּה הוּא אָמַר לֹא מוֹעִילִים לִי. וּבִזְמַן שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּאֵלּוּ הַקְּלִפּוֹת, נֶאֱמַר בּוֹ (איכה ג) סַכֹּתָה בֶעָנָן לָךְ מֵעֲבוֹר תְּפִלָּה. בֹּהוּ וְחֹשֶׁךְ, עֲלֵיהֶם נֶאֱמַר וַיְהִי הֶעָנָן וְהַחֹשֶׁךְ, וְאֵלּוּ הֵם קְלִפּוֹת הָאֱגוֹז, הַמּוֹחַ מִבִּפְנִים שֶׁנֶּחֱלָק לְאַרְבָּעָה צְדָדִים. זֶה יְהוֹ"ה שֶׁהוּא אֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה כג) הֲלֹא כֹה דְבָרַי כָּאֵשׁ נְאֻם ה'. מָה הָאֵשׁ לֹא מְקַבֵּל טֻמְאָה, אַף שְׁמוֹ אֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה. וּבִזְמַן שֶׁמַּעֲבִרוֹת הַקְּלִפּוֹת הַלָּלוּ, יִשְׁבְּרוּ מֵהָאֱגוֹז. הַתְּפִלָּה, שֶׁהִיא הַשְׁכִּינָה אָדְנָ"י, עוֹלָה לְבַעְלָהּ, שֶׁהוּא יו"ד, שֶׁבִּזְמַן שֶׁהוּא הָיָה מְכֻסֶּה מִמֶּנָּה בַּקְּלִפּוֹת הַלָּלוּ, הִיא נִקְרֵאת עֲנִיָּה וִיבֵשָׁה, וְאֵין לָהּ אֶלָּא מַה שֶׁהֵבִיאוּ לָהּ עֲבָדֶיהָ בַּחֲשַׁאי. וּבְאוֹתוֹ הַזְּמַן שֶׁמִּתְפַּשֵּׁט הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מֵהַקְּלִפּוֹת הַלָּלוּ, נֶאֱמַר בּוֹ (ישעיה ל) וְלֹא יִכָּנֵף עוֹד מוֹרֶיךָ וְהָיוּ עֵינֶיךָ רֹאוֹת אֶת מוֹרֶיךָ. וּמִיָּד שֶׁנִּהְיָה הַיַּבָּשָׁה, נֶאֱמַר בּוֹ מִלְא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ. וְנִקְרֵאת הַבְּרָכָה שֶׁלּוֹ, הַקְּטֹרֶת שֶׁלּוֹ, הַקְּרְבָּן שֶׁלּוֹ, הַקְּשׁוּר שֶׁלּוֹ, הָעוֹלָה שֶׁלּוֹ, וְשׁוֹרֶפֶת כָּל אוֹתָן הַקְּלִפּוֹת וְעוֹלָה אֵלָיו. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ויקרא ו) זֹאת תּוֹרַת הָעֹלָה, בְּתִפְלַת שַׁחֲרִית. הִיא הָעֹלָה - הִיא הָעוֹלָה אֵלָיו בְּתִפְלַת הַמִּנְחָה. עַל מוֹקְדָהּ עַל הַמִּזְבֵּחַ כָּל הַלַּיְלָה - בְּתִפְלַת עַרְבִית, שֶׁבָּהּ הִיא שׁוֹרֶפֶת אֶת כָּל הַקְּלִפּוֹת הַלָּלוּ שֶׁשּׁוֹלְטוֹת בַּלַּיְלָה, שֶׁהִיא הַגָּלוּת. וּכְשֶׁהִיא עוֹלָה אֵלָיו, עוֹלָה בְּכַמָּה רֵיחוֹת וּבְשָׂמִים שֶׁל גַּן עֵדֶן, שֶׁהִיא הַגַּן שֶׁל הַתּוֹרָה, שֶׁעָלֶיהָ נֶאֱמַר (שיר ד) גַּן נָעוּל אֲחוֹתִי כַּלָּה. סְתוּמָה שֶׁאֵינָהּ נִפְתַּחַת אֶלָּא לְבַעְלָהּ. וּכְשֶׁיָּבֹא בַּעְלָהּ, אָדְנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח. נִפְתַּחַת אֶל שְׁנֵי עַמּוּדֵי הָאֱמֶת, וּמְקַבֵּל אוֹתָהּ בִּשְׁתֵּי זְרוֹעוֹת. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם ב) שְׂמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי וִימִינוֹ תְּחַבְּקֵנִי. יְהוֹ"ה יוֹרֵד אֵלֶיהָ, וְזֶהוּ הַסּוֹד שֶׁל אָמֵן יְאהדונה"י, הוּא הַחִבּוּר שֶׁל שְׁנֵי הַשֵּׁמוֹת. וּמְשׁוּם זֶה גָּדוֹל הָעוֹנֶה אָמֵן יוֹתֵר מִן הַמְבָרֵךְ. בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן שֶׁיִּהְיוּ שְׁנֵי הַשֵּׁמוֹת כְּאֶחָד,

תִּתְעוֹרֵר בַּת הַמֶּלֶךְ בְּשִׁיר הַשִּׁירִים, וּבְמִשְׁלֵי וּבְקֹהֶלֶת, שֶׁהֵם (שני שמות כאחד), שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים מָשָׁל, שְׁלֹשׁ יוֹדִי"ם שֶׁהֵם שְׁלֹשׁ טִפּוֹת שֶׁל הַמֹּחַ שֶׁיּוֹרְדוֹת מִן י'. וּלְאָן נִמְשָׁכִים? לַצַּדִּיק שֶׁהִיא קָשֶׁת, וּמַה שֶּׁהָיָה קָטָן נַעֲשָׂה גָּדוֹל, וְסוֹד הַדָּבָר - שׁוֹפָר הוֹלֵךְ פָּזוּר גָּדוֹל. מָתַי יִהְיֶה זוֹרֵק חֵץ בַּדְּיוֹקָן הַזֶּה?

(פתח רבי שמעון ואמר עלאין אתתקנו ואזדרזו, זה תמצא בתקונים בדכ"ה ע"ב ונמשך כסדר עד תשלום התקון בדכ"ו ויש מקצת ספרים כתוב כאן ענין זה והוא נאות לעיל ואינו מן הענין.)

עוֹד כָּתְנוֹת עוֹר חָשִׁיבִין דְּעַיְנִין דְּאִתְמַר בְּהוֹן וַתִּכְהֶין עֵינָיו מֵרְאוֹת, לְאִסְתַּכְּלָא בְּאִלֵּין דְּאִתְמַר בְּהוֹן נִפְתְּחוּ הַשָּׁמַיִם וָאֶרְאֶה מַרְאוֹת אֱלֹהִים. דְּאִנּוּן חֲמֵשׁ אוֹר דְּמַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית כָּתְנוֹת עוֹר אִנּוּן וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ וְהָאָרֶץ חַד. תֹּהוּ תְּרֵין. בֹּהוּ תְּלָתָא. וְחֹשֶׁךְ ד'. תְּהוֹם ה'. וְאַרְבַּע אַתְוָן דִּכְלִילָן בְּגוּפָא, וְאִנּוּן ד' יְסוֹדִין דְּאִנּוּן קְלִפִּין דֶּאֱגוֹזָא. וּבְגִין דָּא וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ, וְאוֹקְמוּהּ תֹּהוּ הָיְתָה מְקַדְּמַת דָּנָא, דְּהֵכִי אוֹרְחָא דִּקְלִפִּין דְּמִקַּדְּמִין לְמֹחָא. וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת, דָּא רוּחָא דְּמִשִּׁיחָא. מִיָּד דַּיְקָא מְרַחֶפֶת עַל אַפֵּי מַיָּא דְּאוֹרִיתָא, מִיָּד יְהֵא פָּרְקָנָא. הָדָא הוּא דִּכְתִיב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר. וַיְשַׁלְּחֵהוּ ה' אֱלֹהִים, מִיָּד מְשִׁיחָא דְּאִיהוּ בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן דְּאִתְמַר בֵּהּ וַיְשַׁלְּחֵהוּ ה' אֱלֹהִים מִגַּן עֵדֶן. מֵעִדּוּן דִּילֵהּ. וְאַמַּאי לַעֲבֹד אֶת הָאֲדָמָה, דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא, בְּגִין דָּא וַיְשַׁלְּחֵהוּ. מִיָּד דִּיפּוֹק מִתַּמָּן וְיִשְׁכֹּן מִקֶּדֶם לְגַן עֵדֶן אֶת הַכְּרוּבִים, דְּאִנּוּן מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד וּמָשִׁיחַ בֶּן אֶפְרַיִם דְּמַשְׁכָּא רוּחָא דְּמָשִׁיחָא, דְּאִתְמַר בֵּהּ וְרוּחַ אֱלֹהִים דָּא שִׁיל"ה, הַהוּא דְּאִתְמַר בֵּהּ וְאָצַלְתִּי מִן הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלֶיךָ. דְּהֵכִי סָלִיק מֹשֶׁה שִׁיל"ה בְּחֻשְׁבָּן. וַיִּשְׁכֹּן מִקֶּדֶם דְּאַקְדִּים שִׁילֹה לְתַרְוַיְהוּ, בְּגִין דִּיהֵא מְרַחֶפֶת עַל אַנְפֵּי מַיָּא דְּאוֹרַיְתָא, וּפָרְקָנָא בֵּהּ תְּלֵי תַּלְיָא, וְהָא אוֹקְמוּהּ וְאֶת לַהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת, מִיָּד יְהֵא בִּידֵהּ וּמַאי נִיהוּ מְטַטְרוֹן, דְּאִתְהַפַּךְ מִמַּטָּה לְנָחָשׁ, וּמִנָּחָשׁ לְמַטָּה. וְעוֹד מַטָּה דָּא שְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה, וְאִם זָכוּ יִשְׂרָאֵל מַטָּה כְּלַפֵּי חֶסֶד לִימִינָא וְיִפְקוּן בְּרַחֲמֵי. וְאִם לָאו מַטָּה כְּלַפֵּי חוֹבָא לְסִטְרָא דִּגְבוּרָה, דְּתַמָּן נָחָשׁ אֵל אַחֵר דְּתָבַע לִשְׁפּוֹךְ דָּמָא, וְיִתְקְטִיל מָשִׁיחָא וְסַגִּיאִין מִיִּשְׂרָאֵל. וּבְגִין דָּא אִתְמַר (רות) חַי ה' שְׁכְבִי עַד הַבֹּקֶר, דְּאִיהוּ בֹּקֶר דְּאַבְרָהָם (ערב) דִּיהֵא מַטָּה כְּלַפֵּי חֶסֶד. וּבְגִין דָּא וְאֶת לַהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת. וְכֹלָּא לִשְׁמֹר אֶת דֶּרֶךְ עֵץ הַחַיִּים, דְּאִיהִי אוֹרַיְתָא. דְּאִתְמַר בָּהּ עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ. וְאִיהִי אוֹרַיְתָא שֶׁבְּעַל פֶּה. אִי זָכָה בַּר נָשׁ, אִיהִי סַם חַיִּים דִּילֵהּ. וְאִם לָאו, הִיא מִתְהַפֶּכֶת לֵהּ לְסַם הַמָּוֶת. וְהָא אוֹקְמוּהּ מָארֵי מַתְנִיתִין הָכֵי, כְּגַוְנָא דְּמַטָּה דְּאִתְהַפַּךְ מִמַּטָּה לְנָחָשׁ וּמִנָּחָשׁ לְמַטָּה. וּבְזִמְנָא הַהוּא אִתְמַחוּן מַעֲלָמָא כָּל אִנּוּן דְּאִתְמַר בְּהוֹן וַיַּעֲשׂוּ גַּם הֵם חַרְטֻמֵּי מִצְרַיִם בְּלָטֵיהֶם כֵּן. עַד כָּאן.

עוֹד, כָּתְנוֹת עוֹר חֲשׁוּכוֹת הָעֵינַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶן וַתִּכְהֶין עֵינָיו מֵרְאֹת, לְהִסְתַּכֵּל בְּאֵלּוּ שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם נִפְתְּחוּ הַשָּׁמַיִם וָאֶרְאֶה מַרְאוֹת אֱלֹהִים. שֶׁהֵם חֲמֵשׁ אוֹר שֶׁל מַעֲשֶׂה בְרֵאשִׁית. כָּתְנוֹת עוֹר הֵם. וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ. וְהָאָרֶץ - אַחַת. תֹּהוּ - שְׁתַּיִם. בֹּהוּ - שָׁלֹשׁ. וְחֹשֶׁךְ - אַרְבַּע. תְּהוֹם - חֲמֵשׁ. וְאַרְבַּע הָאוֹתִיּוֹת שֶׁכְּלוּלוֹת בַּגּוּף, וְהֵן אַרְבָּעָה יְסוֹדוֹת שֶׁהֵן קְלִפּוֹת הָאֱגוֹז. וּמְשׁוּם זֶה, וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ, וּפֵרְשׁוּהָ שֶׁתֹּהוּ הָיְתָה מְקֻדָּם

לְכֵן, שֶׁכְּךָ דֶּרֶךְ הַקְּלִפּוֹת שֶׁמַּקְדִּימוֹת אֶת הַמֹּחַ. וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת - זֶה רוּחוֹ שֶׁל הַמָּשִׁיחַ. מִיָּד שֶׁתִּהְיֶה מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי מֵי הַתּוֹרָה, מִיָּד תִּהְיֶה גְּאֻלָּה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר. וַיְשַׁלְּחֵהוּ ה' אֱלֹהִים מִיָּד הַמָּשִׁיחַ שֶׁהוּא בְּגַן עֵדֶן, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ וַיְשַׁלְּחֵהוּ ה' אֱלֹהִים מִגַּן עֵדֶן, מֵהַעִדּוּן שֶׁלּוֹ. וְלָמָּה? לַעֲבֹד אֶת הָאֲדָמָה, שֶׁהִיא הַשְּׁכִינָה. מִשּׁוּם זֶה וַיְשַׁלְּחֵהוּ. מִיָּד שָׁיָצָא מִשָּׁם, וַיַּשְׁכֵּן מִקֶּדֶם לְגַן עֵדֶן אֶת הַכְּרֻבִים, שֶׁהֵם מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד וּמָשִׁיחַ בֶּן אֶפְרַיִם, שֶׁמּוֹשְׁכִים אֶת רוּחַ הַמָּשִׁיחַ, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ וְרוּחַ אֱלֹהִים. זֶה שִׁי"ה, אוֹתוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ וְאֵצַלְתִּי מִן הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלֶיךָ. שֶׁכְּךָ עוֹלֶה מ"ש שִׁי"ה בְּחֶשְׁבּוֹן. וַיַּשְׁכֵּן מִקֶּדֶם, שֶׁהַקְּדִימִים שִׁילֹה לִשְׁנֵיהֶם, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמַּיִם שֶׁל הַתּוֹרָה, וְהַגְּאֻלָּה בּוֹ תְּלוּיָה, וַהֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ וְאֶת לַהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת. מִיָּד תִּהְיֶה בְּיָדוֹ מַטֶּה. וּמִי הוּא? מטטרו"ן, שֶׁמִּתְהַפֵּךְ מִמַּטֶּה לְנָחָשׁ וּמִנָּחָשׁ לְמַטֶּה. וְעוֹד מַטֶּה, זוֹ הַשְּׁכִינָה הַתַּחְתּוֹנָה. וְאִם זָכוּ יִשְׂרָאֵל - מַטֶּה כְּלַפֵּי חֶסֶד לְיָמִין, וְיֵצְאוּ בְּרַחֲמִים, וְאִם לֹא - מַטֶּה כְּלַפֵּי חוֹבָה לְצַד הַגְּבוּרָה, שֶׁשָּׁם הַנָּחָשׁ אֵל אַחֵר, שֶׁמְּבַקֵּשׁ לִשְׁפֹּךְ דָּם, וְיֵהָרֵג הַמָּשִׁיחַ וְרַבִּים מִיִּשְׂרָאֵל. וּמְשׁוּם זֶה נֶאֱמַר (רות ג) חַי ה' שִׁכְבִי עַד הַבֹּקֶר, שֶׁהוּא הַבֹּקֶר שֶׁל אַבְרָהָם שֶׁיִּהְיֶה מַטֶּה כְּלַפֵּי חֶסֶד. וּמְשׁוּם זֶה, וְאֶת לַהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת, וְהַכֹּל לִשְׁמֹר אֶת דֶּרֶךְ עֵץ הַחַיִּים, שֶׁהִיא הַתּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ, וְהִיא הַתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה. אִם זָכָה הָאָדָם - הִיא סַם חַיִּים שֶׁלּוֹ, וְאִם לֹא - הִיא מִתְהַפֶּכֶת לוֹ לְסַם הַמָּוֶת. וַהֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה כָּךְ, כְּמוֹ שֶׁהַמַּטֶּה שֶׁמִּתְהַפֵּךְ מִמַּטֶּה לְנָחָשׁ וּמִנָּחָשׁ לְמַטֶּה. וּבַזְּמַן הַהוּא יִמְחוּ מִן הָעוֹלָם כָּל אוֹתָם שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם וַיַּעֲשׂוּ גַּם הֵם חַרְטֻמֵּי מִצְרַיִם בְּלָטֵיהֶם כֵּן. עַד כָּאן.

בְּזֹאת יָבֹא אַהֲרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ. בֹּא וּרְאֵה אֵין אָדָם מַפִּיק רְצוֹן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶלָּא בְּזֹאת, שֶׁעָלֶיהָ נֶאֱמַר (משלי יח) מָצָא אִשָּׁה מָצָא טוֹב. וְזֹאת הִיא עֵת לַעֲשׂוֹת לַה'. וְכַמָּה עִתִּים יֵשׁ וְעָלֶיהֶם נֶאֱמַר אַל יָבֹא בְּכָל עֵת. וּשְׁלֹמֹה אָמַר אוֹתָם בְּסִפְרוֹ. (קהלת ג) עֵת לִשְׂחוֹק וְעֵת לִבְכּוֹת הֵם כ"ח וְעַל זֶה הִזְהִיר לְאַהֲרֹן אַל יָבֹא בְּכָל עֵת אֶל הַקֹּדֶשׁ שֶׁהוּא קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לַה'. וּכְשֶׁהַשְּׁכִינָה הַנִּקְרֵאת זֹאת עַם יִשְׂרָאֵל שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ, וְאַף גַּם זֹאת בִּהְיוֹתָם בְּאֶרֶץ אוֹיְבֵיהֶם. יִשְׂרָאֵל מָה הֵם אוֹמְרִים לָהּ אָנָה הָלַךְ דּוֹדֵךְ הַיָּפָה בַּנָּשִׁים וְגוֹ' (שיר השירים ו', א'), בְּכַמָּה תַּחֲנוּנִים וּתְפִלּוֹת. וְצִיצִית וּתְפִלִּין וְשַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים, שֶׁעָלָיו נֶאֱמַר (שמות לא) בֵּינִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אוֹת הִיא. אוֹת שֶׁל בְּרִית מִילָה, אוֹת שֶׁל שַׁבָּת, אוֹת שֶׁל יוֹם טוֹב, אוֹת שֶׁל תְּפִלִּין. וְעָלָיו נֶאֱמַר עַל זֹאת יִתְפַּלֵּל כָּל חָסִיד אֵלֶיךָ. מָצָא אִשָּׁה מָצָא טוֹב. וְהַנָּבִיא אָמַר (ירמיה יט) אַל יִתְהַלֵּל חָכָם כִּי אִם בָּזֹאת. וְיַעֲקֹב אָבִינוּ בַּעֲבוּר שֶׁהָיָה יוֹדֵעַ שֶׁזֹּאת הִיא הָיְתָה עִקָּר לְהַפִּיק רְצוֹן אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם, צִוָּה לְבָנָיו וְהוֹדִיעָם בָּזֹאת. שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית מט) זֹאת אֲשֶׁר דִּבֶּר לָהֶם אֲבִיהֶם. וְדָוִד הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁבָּהּ מַפִּיק רָצוֹן מֵה', כְּשֶׁהָיָה נִלְחָם עִם אוֹיְבָיו אָמַר (תהלים כז) אִם תַּחֲנֶה עָלַי מַחֲנֶה. בָּזֹאת אֲנִי בוֹטֵחַ. וְהַנָּבִיא כְּשֶׁרָאָה צָעָרָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל בַּגָּלוּת, וְלֹא רָאָה לָהֶם מְנוּחָה וּגְאֻלָּה אֶלָּא בַּעֲבוּר זֹאת, שֶׁנֶּאֱמַר (איכה ג) זֹאת אָשִׁיב אֶל לִבִּי. וְכֵן מֹשֶׁה וְאוּלָם בַּעֲבוּר זֹאת. וְכֵן לִיהוּדָה וְזֹאת לִיהוּדָה. וּמִי שֶׁלֹּא שָׂת לִבּוֹ גַּם לָזֹאת, עָלָיו

נֶאֱמַר וּכְסִיל לֹא יָבִין אֶת זֹאת. וְעַתָּה צָרִיךְ אַתָּה לָדַעַת כֵּיוָן שֶׁהָאָדָם בָּהּ יָפִיק רְצוֹנוֹ, וּבָהּ מַשִּׂיג שֵׁם ה' שֶׁזֶּהוּ סוֹד עַל זֹאת יִתְפַּלֵּל כָּל חָסִיד. וְעַל זֹאת וַדַּאי לְשֵׁם ה' שֶׁהוּא עַל זֹאת. לָמָּה תִּקְּנוּ בְּשַׁחֲרִית תְּפִלָּה לְמִדָּה יְדוּעָה. וְכֵן בְּמִנְחָה לְמִדָּה יְדוּעָה. וְכֵן בְּעַרְבִית לְמִדָּה יְדוּעָה. וְכֵן בְּשַׁבָּת לְמִדָּה יְדוּעָה. וְכֵן בְּיוֹם טוֹב לְמִדָּה יְדוּעָה. וְכֵן בַּעֲשֶׂרֶת יְמֵי תְּשׁוּבָה לְמִדָּה יְדוּעָה. אֶלָּא מַה שֶּׁאָמַר עַל זֹאת, הוּא מוֹרֶה שֶׁיְּהוֹ"ה הוּא כְּכָל סְפִירָה וּסְפִירָה. כְּמָה שֶׁאָמַר דָּוִד לְךָ ה' הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה. וְכָל סְפִירָה אֵין לָהּ פְּעֻלָּה בַּתַּחְתּוֹנִים, אֶלָּא עַל יְדֵי הַמַּלְכוּת. שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ וּמַלְכוּתוֹ בְּכָל מָשָׁלָה. אֲבָל בִּזְמַן שֶׁצָּרִיךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַצְדִּיק צַדִּיק וְלַעֲשׂוֹת עִמּוֹ צְדָקָה, שֶׁהוּא מַלְכוּת עִם הַתַּחְתּוֹנִים, נִכְלָלִים בּוֹ כָּל הַסְּפִירוֹת וְנִקְרָאִים צַדִּיקִים עַל שְׁמוֹ. וְה' נִקְרָא עַל שְׁמוֹ צַדִּיק. שֶׁנֶּאֱמַר צַדִּיק ה' בְּכָל דְּרָכָיו. וּמְרַחֵם עַל בְּרִיּוֹתָיו בְּצְדָקָה. וְאֵין צְדָקָה אֶלָּא תְּפִלָּה, שֶׁהִיא צ', תְּשָׁעִים אֲמִנִים. ד', ד' קְדֻשּׁוֹת בְּכָל יוֹם. ק', מֵאָה בְּרָכוֹת. ה', חֲמִשָּׁה חֻמְשֵׁי תוֹרָה.

בְּזֹאת יָבֹא אַהֲרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ. בֹּא וּרְאֵה, אֵין אָדָם מַפִּיק רָצוֹן מֵהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶלָּא בְּזֹאת, שֶׁעָלֶיהָ נֶאֱמַר (משלי יח) מָצָא אִשָּׁה מָצָא טוֹב. וְזֹאת הִיא עֵת לַעֲשׂוֹת לַה'. וְכַמָּה עִתִּים יֵשׁ, וְעָלֶיהֶם נֶאֱמַר וְאַל יָבֹא בְּכָל עֵת. וּשְׁלֹמֹה אָמַר אוֹתָם בְּסִפְרוֹ (קהלת ג) עֵת לְבְכּוֹת וְעֵת לִשְׂחוֹק. הֵם עֶשְׂרִים וּשְׁמוֹנָה. וְעַל זֶה הִזְהִיר לְאַהֲרֹן וְאַל יָבֹא בְּכָל עֵת אֶל הַקֹּדֶשׁ, שֶׁהוּא קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לַה'. וּכְשֶׁהַשְּׁכִינָה הַנִּקְרֵאת זֹאת עִם יִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ וְאַף גַּם זֹאת בִּהְיוֹתָם בְּאֶרֶץ אוֹיְבֵיהֶם, יִשְׂרָאֵל מַה הֵם אוֹמְרִים לָהּ? אָנָה הָלַךְ דּוֹדֵךְ הַיָּפָה בַּנָּשִׁים (שיר השירים ו), בְּכַמָּה תַּחֲנוּנִים וּתְפִלּוֹת וְצִיצִית וּתְפִלִּין וְשַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים, שֶׁעָלָיו נֶאֱמַר (שמות לא) בֵּינִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אוֹת הִיא. אוֹת שֶׁל בְּרִית מִילָה, אוֹת שֶׁל שַׁבָּת, אוֹת שֶׁל יוֹם טוֹב, אוֹת שֶׁל תְּפִלִּין. וְעָלָיו נֶאֱמַר עַל זֹאת יִתְפַּלֵּל כָּל חָסִיד אֵלָיִךְ. מְצָא אִשָּׁה מָצָא טוֹב. וְהַנָּבִיא אָמַר (ירמיה יט) אַל יִתְהַלֵּל חָכָם כִּי אִם בְּזֹאת. וְיַעֲקֹב אָבִינוּ, בַּעֲבוּר שֶׁהָיָה יוֹדֵעַ שֶׁזֹּאת הִיא הָיְתָה עִקַּר לְהַפִּיק רָצוֹן אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם, צִוָּה לְבָנָיו וְהוֹדִיעָם בְּזֹאת, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית מט) וזאת אשר דבר להם אביהם. ודוד היה יודע שבה מפיק רצון מה', כשהיה נלחם עם אויביו אמר (תהלים כז) אם תחנה עלי מַחֲנֶה, בְּזֹאת אֲנִי בוֹטֵחַ. וְהַנָּבִיא, כְּשֶׁרָאָה צַעֲרָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל בַּגָּלוּת, וְלֹא רָאָה לָהֶם מְנוּחָה וּגְאֻלָּה אֶלָּא בַּעֲבוּר זֹאת, אָמַר (איכה ג) זֹאת אָשִׁיב אֶל לִבִּי. וְכֵן מֹשֶׁה - וְאוֹתָם בַּעֲבוּר זֹאת הֶעֱמַדְתִּיךָ. וְכֵן לִיהוּדָה - וְזֹאת לִיהוּדָה. וּמִי שֶׁלֹּא שָׁת לִבּוֹ גַּם לְזֹאת, עָלָיו נֶאֱמַר וּכְסִיל לֹא יָבִין אֶת זֹאת. וְעַתָּה צָרִיךְ אַתָּה לָדַעַת, כֵּיוָן שֶׁהָאָדָם בָּהּ יָפִיק רְצוֹנוֹ, וּבָהּ מַשִּׂיג שֵׁם ה' שֶׁזֶּהוּ סוֹד עַל זֹאת יִתְפַּלֵּל כָּל חָסִיד. וְעַל זֹאת - וַדַּאי לְשֵׁם ה' שֶׁהוּא עַל זֹאת. לָמָּה תִּקְּנוּ בְּשַׁחֲרִית תְּפִלָּה לְמִדָּה יְדוּעָה, וְכֵן בְּמִנְחָה לְמִדָּה יְדוּעָה, וְכֵן בְּעַרְבִית לְמִדָּה יְדוּעָה, וְכֵן בְּשַׁבָּת לְמִדָּה יְדוּעָה, וְכֵן בְּיוֹם טוֹב לְמִדָּה יְדוּעָה, וְכֵן בַּעֲשֶׂרֶת יְמֵי תְּשׁוּבָה לְמִדָּה יְדוּעָה? אֶלָּא מַה שֶּׁאָמַר עַל זֹאת, הוּא מוֹרֶה שֶׁיְּהוֹ"ה הוּא בְּכָל סְפִירָה וּסְפִירָה, כְּמוֹ שֶׁאָמַר דָּוִד לְךָ ה' הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה. וְכָל סְפִירָה אֵין לָהּ פְּעֻלָּה בַּתַּחְתּוֹנִים אֶלָּא עַל יְדֵי הַמַּלְכוּת, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ וּמַלְכוּתוֹ בְּכֹל מָשָׁלָה. אֲבָל בִּזְמַן שֶׁצָּרִיךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַצְדִּיק צַדִּיק וְלַעֲשׂוֹת עִמּוֹ צְדָקָה, שֶׁהוּא מַלְכוּת עִם הַתַּחְתּוֹנִים, נִכְלָלִים בּוֹ

כָּל הַסְּפִירוֹת וְנִקְרָאִים צַדִּיקִים עַל שְׁמוֹ. וַה' נִקְרָא עַל שְׁמוֹ צַדִּיק, שֶׁנֶּאֱמַר צַדִּיק ה' בְּכָל דְּרָכָיו, וּמְרַחֵם עַל בְּרִיּוֹתָיו בִּצְדָקָה. וְאֵין צְדָקָה אֶלָּא תְּפִלָּה, שֶׁהִיא צ' - תִּשְׁעִים אֲמִנִים. ד' - אַרְבַּע קְדֻשּׁוֹת בְּכָל יוֹם. ק' - מֵאָה בְּרָכוֹת. ה' - חֲמִשָּׁה חֻמְשֵׁי תוֹרָה.

וְזֶה וּצְדָקָה תְּרוֹמֵם גּוֹי. וְעָלָיו נֶאֱמַר לְאַבְרָהָם וַיַּחְשְׁבֶהָ לוֹ צְדָקָה. וּכְשֶׁהוּא רוֹצֶה לְהָגֵן בָּהּ נֶאֱמַר בָּהּ (ישעיה נט) וַיִּלְבַּשׁ צְדָקָה כַּשִּׁרְיוֹן. מִצַּד ה' הִיא צְדָקָה. וּמִצַּד י' הִיא כּוֹבַע עַל רֹאשׁ צַדִּיק, אוֹת בְּרִית עֲטָרָה בְּרֹאשׁ כָּל צַדִּיק. וּמִצַּד ו' נֶאֱמַר בָּהּ אֶרְכָּה מֵאֶרֶץ מִדָּהּ. מִצַּד ה' עֶלְיוֹנָה וּרְחָבָה מִנִּי יָם. וּכְשֶׁרוֹצֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַמְשִׁיךְ נְבוּאָה כָּל הַסְּפִירוֹת כְּלוּלִים בָּהּ וְנִקְרָאוּ נְבִיאִים. וּמַלְכוּת הִיא דִּמְיוֹן כֻּלָּם. שֶׁנֶּאֱמַר (הושע יב) וּבְיַד הַנְּבִיאִים אֲדַמֶּה. כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר וְדִבַּרְתִּי עַל הַנְּבִיאִים. שֶׁהִיא כְּמוֹ אַסְפַּקְלַרְיָא שֶׁכָּל הַפָּנִים נִרְאִים בָּהּ. וְכֵן כָּל הַסְּפִירוֹת מַרְאִים בָּהּ כֹּחַם וְדִמְיוֹנָם וְצוּרוֹתָם, לְכָל נָבִיא כְּפִי הַשָּׁגָתוֹ לְמַעְלָה. וּכְמוֹ כֵן לְמַטָּה הִיא מִתְלַבֶּשֶׁת בְּכִסֵּא הַכָּבוֹד, וּבְכָל הַמַּלְאָכִים וְהָאוֹפַנִּים וְחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ, וּבְכָל הָרְקִיעִים וְהַכִּסְאוֹת שֶׁבָּהֶם הַמַּלְאָכִים הַתְּלוּיִם מֵהֶם, שֶׁיֵּשׁ מַלְאָכִים גְּבוֹהִים עֲלֵיהֶם. שֶׁנֶּאֱמַר (קהלת ה) כִּי גָּבֹהַּ מֵעַל גָּבֹהַּ שׁוֹמֵר. וּגְבוֹהִים עֲלֵיהֶם וְכֵן בְּכָל כּוֹכָב וּמַזָּל. כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וּמַלְכוּתוֹ בְּכָל מָשָׁלָה. וְזֶהוּ וּבְיַד הַנְּבִיאִים אֲדַמֶּה. לְכָל אֶחָד נִדְמֶה כְּפִי כֹּחוֹ שֶׁהִיא נִשְׁמָתוֹ. וְהַבֵּן אֶמְרָם הָעוֹנֶה אָמֵן בְּכָל כֹּחוֹ ה' הוּא בְּכֻלָּתָר, שֶׁהָיָה קֹדֶם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם הוּא וּשְׁמוֹ לְבַד בְּכֻלָּתָר. כְּשֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם בְּמִדַּת רַאשִׁית, יָרַד עָלָיו וְלֹא הָיָה חָסֵר מִלְּמַעְלָה, וְכֵן בְּכָל סְפִירָה וּסְפִירָה כְּמַדְלִיק נֵר מִנֵּר, וְאֵינוֹ חָסֵר מִן הָרִאשׁוֹנָה וְלֹא מֵחֲבֶרְתָּהּ עַד אֵין סוֹף וְאֵין תַּכְלִית. וּמִי שֶׁמַּכִּיר אוֹתוֹ בָּזֹאת, כְּאִלּוּ מַכִּיר אוֹתוֹ בָּעֶלְיוֹנִים וּבַתַּחְתּוֹנִים. בַּעֲבוּר שֶׁהִיא כְּלוּלָה מֵהֶעֱלְיוֹנִים. וְהִיא יְחוּד וְקֶשֶׁר כֻּלָּם. וְהִיא מִתְלַבֶּשֶׁת בְּכָל הַתַּחְתּוֹנִים. וְעַל זֶה אָמַר הַנָּבִיא (ירמיה ט) כֹּה אָמַר ה' אַל יִתְהַלֵּל חָכָם בְּחָכְמָתוֹ אִם בָּזֹאת וְגוֹ', הַשְׂכֵּל וְיָדוֹעַ אוֹתִי. הִיא נִקְרֵאת נְבוּאָה מִצַּד הַנְּבִיאִים, חָכְמָה מִצַּד הַחֲכָמִים. שֶׁכָּל הַסְּפִירוֹת נִקְרָאִים חָכְמָה.

(ע"כ לא נמצא יותר ואחר זה כתוב בספרים של כתיבת יד מה שכתוב בתקונים ל"ט עמוד ב'. וכח אתון אנון לכל עובדא מבראשית וכלה אנון בין לכתיבה ונמשך בסדר בד"מ בע"ב בג' ניקודין אנון ממיא ואשא ורוחא ואחריו שייך זה)

וְזֶהוּ וּצְדָקָה תְּרוֹמֵם גּוֹי. וְעָלָיו נֶאֱמַר לְאַבְרָהָם וַיַּחְשְׁבֶהָ לוֹ צְדָקָה. וּכְשֶׁהוּא רוֹצֶה לְהָגֵן בָּהּ, נֶאֱמַר בָּהּ (ישעיה נט) וַיִּלְבַּשׁ צְדָקָה כַּשִּׁרְיָן. מִצַּד ה' הִיא צְדָקָה. וּמִצַּד י' הִיא כּוֹבַע עַל רֹאשׁ צַדִּיק, אוֹ בְּרִית עֲטָרָה בְּרֹאשׁ כָּל צַדִּיק. וּמִצַּד ו' נֶאֱמַר בָּהּ אֶרְכָּה מֵאֶרֶץ מִדָּהּ. מִצַּד ה' עֶלְיוֹנָה - וּרְחָבָה מִנִּי יָם. וּכְשֶׁרוֹצֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַמְשִׁיךְ נְבוּאָה, כָּל הַסְּפִירוֹת כְּלוּלִים בָּהּ וְנִקְרְאוּ נְבִיאִים. וּמַלְכוּת הִיא דִּמְיוֹן כֻּלָּם, שֶׁנֶּאֱמַר (הושע יב) וּבְיַד הַנְּבִיאִים אֲדַמֶּה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְדִבַּרְתִּי עַל הַנְּבִיאִים, שֶׁהִיא כְּמוֹ אַסְפַּקְלַרְיָה שֶׁכָּל הַפָּנִים נִרְאִים בָּהּ. וְכֵן כָּל הַסְּפִירוֹת מַרְאוֹת בָּהּ כֹּחָם וְדִמְיוֹנָם וְצוּרוֹתָם, לְכָל נָבִיא כְּפִי הַשָּׁגָתוֹ לְמַעְלָה. וּכְמוֹ כֵן לְמַטָּה הִיא מִתְלַבֶּשֶׁת בְּכִסֵּא הַכָּבוֹד, וּבְכָל הַמַּלְאָכִים וְהָאוֹפַנִּים וְחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ, וּבְכָל

הָרְקִיעִים וְהַכְּסָאוֹת שֶׁבָּהֶם הַמַּלְאָכִים הַתְּלוּיִים מֵהֶם, שֶׁיֵּשׁ מַלְאָכִים גְּבוֹהִים עֲלֵיהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר (קהלת ה) כִּי גָבֹהַּ מֵעַל גָּבֹהַּ שֹׁמֵר וּגְבֹהִים עֲלֵיהֶם. וְכֵן בְּכָל כּוֹכָב וּמַזָּל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה. וְזֶהוּ וּבְיַד הַנְּבִיאִים אֲדַמֶּה. לְכָל אֶחָד נִדְמֶה כְּפִי כֹּחוֹ שֶׁהִיא נִשְׁמָתוֹ. (והבן אמרם העונה אמן בכל כחו). ה' הוּא בְּכֶתֶר, שֶׁהִיְהָ קֹדֶם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם הוּא וּשְׁמוֹ לְבַד בְּכֶתֶר, כְּשֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם בְּמִדַּת רַאשִׁית, יָרַד עָלָיו וְלֹא הָיָה חָסֵר מִלְמַעְלָה, וְכֵן בְּכָל סְפִירָה וּסְפִירָה כְּמַדְלִיק נֵר מִנֵּר, וְאֵינוֹ חָסֵר מִן הָרִאשׁוֹנָה וְלֹא מֻחֲבָרְתָּהּ עַד אֵין סוֹף וְאֵין תַּכְלִית. וּמִי שֶׁמַּכִּיר אוֹתוֹ בְּזֹאת, כְּאִלּוּ מַכִּיר אוֹתוֹ בָּעֶלְיוֹנִים וּבַתַּחְתּוֹנִים, בַּעֲבוּר שֶׁהִיא כְּלוּלָה מֵהֶעֱלְיוֹנִים, וְהִיא יְחוּד וְקֶשֶׁר כֻּלָּם, וְהִיא מִתְלַבֶּשֶׁת בְּכָל הַתַּחְתּוֹנִים. וְעַל זֶה אָמַר הַנָּבִיא (ירמיה ט) כֹּה אָמַר ה' אַל יִתְהַלֵּל חָכָם, כִּי אִם בְּזֹאת וגו', הַשֹּׂכֵל וְיֹדֹעַ אוֹתִי. הִיא נִקְרֵאת נְבוּאָה מִצַּד הַנְּבִיאִים, חָכְמָה מִצַּד הַחֲכָמִים. שֶׁכָּל הַסְּפִירוֹת נִקְרָאִים חָכְמָה.

וְעוֹד כְּחוּט הַשָּׁנִי שִׂפְתוֹתַיִךְ וּמִדְבָּרֵךְ נָאוֶה. דָּא חוּט דְּשַׁפְוָן דְּצִלּוֹתָא וּבְהוֹן אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח לְזַרְקָא ג' אַבְנִין לְגַבֵּי חִוְיָא. וְאִנּוּן ד' דְּצִלּוֹתִין דִּבְהוֹן קִירְטָא דְּאִיהוּ שָׂפָה זָרִיק לוֹן לְגַבֵּי חִוְיָא, וְאִיהוּ מָקֵף לוֹן בְּתֻקְפָּא הוֹלֵךְ וַאֲזִילַת לוֹן בְּדִרוֹעָא יְמִינָא דְּאִיהוּ חֶסֶד, וְאִתְעֲבִידוּ סְגוֹלְתָּא בְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. וּמָאן שָׂפָה דְּאַזְרְקַת תְּלַת צְלוֹתִין אִלֵּין, דָּא שְׁכִינָה דְּהָכֵי סָלְקָא בְּחֶשְׁבַּן שָׂפָ"ה. וּבְגִינָהּ אִתְּמַר כְּחוּט הַשָּׁנִי שִׂפְתוֹתַיִךְ. וְהַאי חוּט דְּשַׁפְוָה אִיהִי קִירְטָא כַּד זָרִיקַת אִלֵּין אַבְנִין לְגַבֵּי חִוְיָא אִתְּמַר בָּהּ (שמואל א, כה) וְאֶת נֶפֶשׁ אֹיְבֶיךָ יְקַלְּעֶנָּה בְּתוֹךְ כַּף הַקֶּלַע. דְּאִיהִי קִירְטָא וְהַאי קֶלַ"ע אִיהוּ סִינַ"י, דְּבֵהּ אִשְׁתְּמָעוּ שִׁבְעִין קָלִין לְגַבֵּי ע' אֻמִּין פַּלְחֵי כּוֹכְבַיָּא דְּאִנּוּן תַּלְיָן מִזּ' רַאשִׁין דְּחֵיוָן, דִּמְקַנְּאָן בז' טוּרִין וּמַתּוּ כֻּלְּהוּ. בְּגִין דְּלָא בָּעוּ לְקַבְּלָא ה' חֲמִשֵּׁי תּוֹרָה דְּאִנּוּן ה' בְּתוֹסֶפֶת הַקֶּלַע. וְדָוִד בָּהּ' נָטִיל ה' אַבְנִין לָקֶבֶל חֲמִשָּׁה חֻמְשֵׁי תּוֹרָה. וְאִנּוּן הֲווֹ כְּגַוְנָא דה' תֵּבִין דְּיִחוּדָא דְּאִנּוּן שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד. וְכַד שַׁוִּי לוֹן בְּקִירְטָא אִתְעֲבִידוּ כֻּלְּהוּ אֶחָד. בְּי"ג מִדּוֹת הַתּוֹרָה נִדְרֶשֶׁת וְקָטִיל לְפִלְשְׁתָּאָה דְּאִיהוּ יֵצֶר הָרָע, וְאִיהוּ נָחָשׁ הוּא סַמָּאֵ"ל הוּא עֲמָלֵק הוּא פִּלְשְׁתִּי הוּא מַלְאַךְ הַמָּוֶת, לְכָל בַּר נָשׁ אִתְעֲבִיד לֵה כְּפוּם חוֹבוֹי. וְה' אַבְנִין כֻּלְּהוּ מִתְתַּקְנִין בָּהּ' תְּקוּנִין דְּפוּמָא בְּכ"ב אַתְוָן דְּאוֹרַיְתָא. וְאִנּוּן אהח"ע בומ"ף גיכ"ק דטלנ"ת זסצר"ש. וְאִנּוּן מְשַׁתַּמְּשֵׁי בְּשִׁפְוָן בְּלִישָׁנָא בַּחֵיךְ בִּגְרוֹנָא בְּשִׁינַיִן. וְכֻלְּהוּ חֲמֵשׁ אִתְקְרִיאוּ פֵּ"ה אֶחָד. זַכָּאָה אִיהוּ מָאן דְּיַלְיֵף (נ"א דלע') בְּאוֹרַיְתָא דְּאִתְיְהִיבַת בָּהּ' תְּקוּנִין אִלֵּין לְקַטְלָא בְּהוֹן לְיֵצֶר הָרָע. דְּיֵצֶר הָרָע וְחַיְלִין דִּילֵהּ אִיהוּ אַסְחַר גּוּפָא בְּכָל יוֹמָא, לְאַגָּחָא עִמֵּהּ קְרָבָא בְּכַמָּה חוֹבִין דְּכָנִישׁ בְּכָל יוֹמָא, וְקָרִיב לוֹן כֻּלְּהוּ בְּזִמְנָא דְּדִינָא דְּאִיהוּ רֹאשׁ הַשָּׁנָה, לְגַבֵּי כָּרְסָא דְּדִינָא, בְּהַהוּא זִמְנָא צָרִיךְ בַּר נָשׁ לְאִתְתַּקְנָא בְּצִלּוֹתִין.

וְעוֹד, כְּחוּט הַשָּׁנִי שִׂפְתוֹתַיִךְ וּמִדְבָּרֵךְ נָאוֶה. זֶה חוּט שֶׁל הַשְּׂפָתַיִם שֶׁל הַתְּפִלָּה, וּבָהֶם אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח, לִזְרֹק שֵׁשׁ אֲבָנִים לַנָּחָשׁ, וְהֵם אַרְבַּע תְּפִלּוֹת שֶׁבָּהֶם הַקֶּלַע, שֶׁהוּא שָׂפָה, זוֹרֵק אוֹתָם לַנָּחָשׁ, וְהוּא מַקִּיף אוֹתָם בְּתֹקֶף הוֹלֵךְ, וּמוֹלִיכָה אוֹתָם בִּזְרוֹעַ יָמִין שֶׁהִיא חֶסֶד, וְנַעֲשִׂים סְגוֹלָתָא בָּעַמּוּד הָאֶמְצָעִי. וּמִי הַשָּׂפָה

שֶׁזּוֹרֶקֶת אֶת שִׁלּשׁ הַתְּפִלּוֹת הַלָּלוּ? זוֹ הַשְׁכִּינָה, שֶׁכָּךְ עוֹלָה בְּחֶשְׁבּוֹן שִׁפ"ה. וּבְגִלְגֻּלָּהּ נֶאֱמַר כְּחוּט הַשָּׁנִי שִׁפְתוֹתַיִךְ. וְחוּט הַשָּׁפָה הַזֶּה הוּא הַקֶּלַע. כְּשֶׁזּוֹרֶקֶת הָאֲבָנִים הַלָּלוּ לַנָּחָשׁ, נֶאֱמַר בָּהּ (שמואל א כה) וְאֶת נֶפֶשׁ אֹיְבֶיךָ יְקַלְּעֶנָּה בְּתוֹךְ כַּף הַקֶּלַע. שֶׁהִיא הַקֶּלַע, וְהַקֶּלַ"ע הַזֶּה הוּא סִינַ"י, שֶׁבּוֹ נִשְׁמְעוּ שִׁבְעִים קוֹלוֹת לִשְׁבְעִים אֻמּוֹת, שֶׁהֵם תְּלוּיִים מִשִּׁבְעָה רָאשִׁים (של חיה) שֶׁל הַחַיּוֹת, שֶׁמְּקַנְּנִים בְּשִׁבְעָה הָרִים, וְכֻלָּם מֵתוּ, מִשּׁוּם שֶׁלֹּא רָצוּ לְקַבֵּל חֲמִשָּׁה חֻמְשֵׁי תוֹרָה שֶׁהֵם ה' בְּתוֹסֶפֶת הַקֶּלַע. וְדָוִד, בָּהּ' נָטַל חָמֵשׁ אֲבָנִים, כְּנֶגֶד חֲמִשָּׁה חֻמְשֵׁי תוֹרָה, וְהֵם הָיוּ כְּמוֹ חֲמֵשׁ הַתֵּבוֹת שֶׁל הַיִּחוּד, שֶׁהֵן שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה'. וּכְשֶׁשָּׂם אוֹתָם בַּקֶּלַע, נַעֲשׂוּ כֻּלָּן אַחַת. בְּי"ג מִדּוֹת הַתּוֹרָה נִדְרֶשֶׁת, וְהָרֹג אֶת הַפְּלִשְׁתִּי שֶׁהוּא יֵצֶר הָרָע, וְהוּא נָחָשׁ, וְהוּא סמא"ל, הוּא עֲמָלֵק, הוּא פְּלִשְׁתִּי, הוּא מַלְאַךְ הַמָּוֶת. לְכָל אָדָם הוּא נַעֲשֶׂה כְּפִי חֲטָאָיו. וְכָל חֲמֵשׁ הָאֲבָנִים מִתְתַּקְּנוֹת בַּחֲמִשָּׁה תִּקּוּנֵי הַפֶּה בְּעֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה. וְהֵן: אחה"ע בום"ף גיכ"ק דטלנ"ת זסצר"ש. וְהֵן מִשְׁתַּמְּשׁוֹת בַּשִּׁפְתַיִם, בַּלָּשׁוֹן, בַּחֵךְ, בַּגְּרוֹן, בַּשִּׁנַּיִם. וְכָל הֶחָמֵשׁ נִקְרָאוֹת פֶּ"ה אֶחָד. אַשְׁרֵי מִי שֶׁלּוֹמֵד (שעוסק) בַּתּוֹרָה שֶׁנִּתְּנָה בַּחֲמֵשֶׁת הַתִּקּוּנִים הַלָּלוּ לַהֲרֹג בָּהֶם אֶת הַיֵּצֶר הָרָע. שֶׁיֵּצֶר הָרָע וְחֵילוֹתָיו מְסוֹבֵב אֶת הַגּוּף בְּכָל יוֹם, לְהִלָּחֵם בּוֹ קָרֵב בְּכַמָּה חֲטָאִים שֶׁכּוֹנֵס בְּכָל יוֹם, וּמַקְרִיב אֶת כֻּלָּם בִּזְמַן הַדִּין, שֶׁהוּא רֹאשׁ הַשָּׁנָה, אֶל כִּסֵּא הַדִּין. בְּאוֹתוֹ זְמַן צָרִיךְ אָדָם לְהִתְתַּקֵּן בַּתְּפִלּוֹת.

תִּקּוּנָא א' לְתַתָּא סוּסְוָן אַרְבַּע עִם צְלוֹתָא דְּמוּסָף. וְרָזָא דְּמִלָּה (חבקוק ג) כִּי תִרְכַּב עַל סוּסֶיךָ מֶרְכְּבוֹתֶיךָ יְשׁוּעָה. וְאִלֵּין ד' צְלוֹתִין. וְצָרִיךְ לְמִלְבַּשׁ לוֹ שִׁרְיוֹן. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (ישעיה מט) וַיְלַבֵּשׁ צְדָקָה כַּשִּׁרְיוֹן. צְדָקָה הָא אוֹקְמוּהָ צ', צ' אֻמַּנִים דְּתַלְיָן מִן א'. ד'. ד' קְדֻשּׁוֹת. ק', מְאָה בְּרָכוֹת. ה' חֲמִשָּׁה חֻמְשֵׁי תוֹרָה וְכֹלָּא אָמַן. מ"ן תִּשְׁעִים.

תִּקּוּן אֶחָד לְמַטָּה, אַרְבַּעָה סוּסִים עִם תְּפִלַּת מוּסָף, וְסוֹד הַדָּבָר - (חבקוק ג) כִּי תִרְכַּב עַל סוּסֶיךָ מַרְכְּבֹתֶיךָ יְשׁוּעָה, וְאִלּוּ אַרְבַּע תְּפִלּוֹת. וְצָרִיךְ לְהַלְבִּישׁ לוֹ שִׁרְיוֹן, וְהוּא שֶׁכָּתוּב (ישעיה נט) וַיִּלְבַּשׁ צְדָקָה כַּשִּׁרְיָן. צְדָקָה הֲרֵי פְּרִשׁוּהָ, צ' - תִּשְׁעִים אֻמַּנִים שֶׁתְּלוּיִים מִן א' שֶׁל אָמֵן. ד' - אַרְבַּע קְדֻשּׁוֹת. ק' - מְאָה בְּרָכוֹת. ה' - חֲמִשָּׁה חֻמְשֵׁי תוֹרָה, וְהַכֹּל אָמֵן. מ"ן תִּשְׁעִים.

וּמָאן דְּלָא אָמַר לוֹן, צָרִיךְ לְכַוְּנָן בְּחֵמֵשׁ סְרִי וְיוִין דֶּאֱמֶת וְיַצִּיב וְנָכוֹן וְקַיָּם וְגוֹ'. א' מִן אֱמֶת בָּהּ סַלְקִין לְחֶשְׁבַּן אָמֵן. וְאֵיהוּ רָזָא יאהדונה"י.

וּמִי שֶׁלֹּא אָמַר אוֹתָם, צָרִיךְ לְכַוֵּן בַּחֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה וָוִים שֶׁל אֱמֶת וְ'יַצִּיב וְ'נָכוֹן וְ'קַיָּם וְגוֹ'. א' מִן אֱמֶת שָׁבָּהּ עוֹלִים לְחֶשְׁבּוֹן אָמֵן, וְהוּא סוֹד יאהדונה"י. וּמִי

וּמָאן דְּאָמַר לוֹן בְּכָל כֹּחוֹ אִיהוּ אֱלֹהִים דְּהַכֵּי סָלִיק לְחֶשְׁבַּן בְּכָ"ל כ"ח וְיָהִיב תֻּקְפָּא לְסוּסְוָן וְקוֹרְעִין לוֹ גְּזַר דִּינוֹ שֶׁל שִׁבְעִים שָׁנָה, דְּאָנוּן ע' סַנְהֶדְרִין דְּאִינָן גָּזְרִין עַל בַּר נָשׁ. מַה דְּיֵהֵא לֵהּ בְּכָל שַׁתָּא.

שֶׁאוֹמֵר אוֹתָם בְּכָל כֹּחוֹ, הוּא אֱלֹהִים, שֶׁכָּךְ עוֹלֶה לְחֶשְׁבּוֹן בְּכָ"ל כ"ח, וְנוֹתֵן תֹּקֶף לַסּוּסִים, וְקוֹרְעִים לוֹ גְּזַר דִּינוֹ שֶׁל שִׁבְעִים שָׁנָה, שֶׁהֵם שִׁבְעִים סַנְהֶדְרִין שֶׁהֵם גּוֹזְרִים עַל אָדָם מַה שֶּׁיִּהְיֶה לוֹ בְּכָל הַשָּׁנָה.

אֱלֹהִים אִיהוּ הַכִּסֵּ"א בְּחֶשְׁבָּן. וְאִיהוּ כִּסֵּא רַחֲמִים. אֵל מֶלֶךְ יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רַחֲמִים וּמִתְנַהֵג בַּחֲסִידוּת. כִּסֵּא חֶסֶ"ד וַדַּאי דִּסְלִיקוּ לְע"ב קִשְׁרִין וְחֶלְיָן דְּצִיצִית וְאִנּוּן זוּגִין דְּכִסּוּיִין דְּסוּסְוָן דְּסַלְיָק נִגּוּנָא דְּכִשְׁכּוּשׁ דִּילְהוֹן לְע"ב גְּוָנִין. בָּתַר דְּנַצְחִין סוּסְוָן קרב' בְּצַלּוֹתִין, בְּהַהוּא זִמְנָא מָארֵי דְּסוּסְוָן דְּמָנָן עַל צְלוֹתִין, כַּלְּהוּ פָּתְחוּ בְּזִמִּירוֹת שִׁירוֹת וְתֻשְׁבָּחוֹת וְהוֹדָאוֹת. וְשָׁפָה דְּאִיהִי קִירְטָא זְרִיקַת אַבְנִין בְּרַחִימוּ. וְאִנּוּן חֲמֵשׁ בְּחֲמֵשׁ דִּכְתִיב תִּקּוּנִין דְּעֵינָא דְּאִנּוּן תְּלַת גַּוְנֵי עֵינָא וּתְרֵי עַפְעַפֵּי עֵינָא.

אֱלֹהִי"ם הוּא בְּחֶשְׁבּוֹן הַכִּסֵּ"א, וְהוּא כִּסֵּא רַחֲמִים. אֵל מֶלֶךְ יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רַחֲמִים וּמִתְנַהֵג בַּחֲסִידוּת. כִּסֵּא חֶסֶ"ד וַדַּאי שֶׁעוֹלֶה לְשִׁבְעִים וּשְׁנַיִם קְשָׁרִים וְחִלְיוֹת שֶׁל צִיצִית, וְהֵם הַזּוּגִים שֶׁל הַכִּסּוּיִים שֶׁל הַסּוּסִים, שֶׁעוֹלֶה הַנִּגּוּן שֶׁל הַכִּשְׁכּוּשׁ שֶׁלָּהֶם לְשִׁבְעִים וּשְׁנַיִם גְּוָנִים, אַחַר שֶׁהַסּוּסִים מְנַצְּחִים אֶת הַקֶּרֶב בַּתְּפִלּוֹת. בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן בַּעֲלֵי הַסּוּסִים שֶׁמְּמֻנִּים עַל הַתְּפִלּוֹת, כֻּלָּם פּוֹתְחִים בְּזִמְּירוֹת שִׁירוֹת וְתֻשְׁבָּחוֹת וְהוֹדָאוֹת. וְהַשָּׂפָה, שֶׁהִיא הַקֶּלַע, זוֹרֶקֶת אֲבָנִים בְּאַהֲבָה. וְהֵן חֲמֵשׁ בַּחֲמִשָּׁה תִּקּוּנִים שֶׁל הָעַיִן, שֶׁהֵם שְׁלֹשֶׁת צִבְעֵי הָעֵינַיִם, וּשְׁנֵי הָעַפְעַפַּיִם שֶׁל הָעַיִן.

וּלְגַבֵּי אָן אֲתַר אִזְדְּרִיקוּ, לְגַבֵּי בַּת עֵינָא הָדָא הוּא דִּכְתִיב (שמואל א, כא) לִשְׁלֹחַ לִי לְמַטָּרָה. וּשְׁלֹשָׁה גְּוָנֵי עֵינָא אִנּוּן מְרַקָּמָן בְּתָלַת לְבוּשֵׁי ג' אֲבָהָן וּתְרֵי עַפְעַפֵּי עֵינָא תְּרֵי נְבִיאֵי קְשׁוֹט דְּאִנּוּן פָּתְחִין וְסָגְרִין עֵינָא דְּאִיהִי מַרְאֶה דִּנְבִיאֵי קְשׁוֹט וּמַאי נִיהוּ בַּת עֵינָא שְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה. עָלַהּ אִתְמַר (במדבר יב) ה' בַּמַּרְאָה אֵלָיו אֶתְוַדָּע. וְעָלָהּ אִתְמַר לְגַבֵּי מֹשֶׁה וּתְמוּנַת ה' יַבִּיט. ה' גְּוָנִין אִנּוּן ה'. בַּת עֵינָא דָּא י' מָאן עֵינָא דְּכָלִיל כָּל גְּוָנִין דָּא ו' אִיהוּ פָּתַח וְסָגִיר.

וּלְאֵיזֶהוּ מָקוֹם נִזְרָקִים? לְבַת הָעַיִן. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שמואל א כ) לְשַׁלַּח לִי לְמַטָּרָה. וּשְׁלֹשֶׁת צִבְעֵי הָעַיִן הֵם מְרֻקָּמִים בִּשְׁלֹשָׁה לְבוּשֵׁי שְׁלֹשֶׁת הָאָבוֹת, וּשְׁנֵי עַפְעַפֵּי הָעַיִן שְׁנֵי נְבִיאֵי אֱמֶת, שֶׁהֵם פּוֹתְחִים וְסוֹגְרִים אֶת הָעַיִן, שֶׁהִיא הַמַּרְאֶה שֶׁל נְבִיאֵי אֱמֶת. וּמַה הוּא בַּת עַיִן? הַשְּׁכִינָה הַתַּחְתּוֹנָה, עָלֶיהָ נֶאֱמַר (במדבר יב) ה' בַּמַּרְאָה אֵלָיו אֶתְוַדָּע. וְעָלֶיהָ נֶאֱמַר לְגַבֵּי מֹשֶׁה, וּתְמוּנַת ה' יַבִּיט. חֲמִשָּׁה גְּוָנִים הֵם ה'. בַּת עַיִן זוֹ י'. מִי הָעַיִן שֶׁכּוֹלֶלֶת כָּל הַגְּוָנִים? זוֹ ו' שֶׁהִיא פּוֹתַחַת וְסוֹגֶרֶת.

קָם אֱלִיָּהוּ וְאָמַר, בּוּצִינָא קַדִּישָׁא ה' רְבִיעָאָה אָנָה הִיא. אָמַר וַדַּאי חֲמֵשׁ אוֹר אִנּוּן מִלְּגָו. וּבְגִין דָּא ה"ה חֲמֵשׁ גְּוָנִין מִלְּבַר, חֲמֵשׁ גְּוָנִין דְּנָהֲרִין בְּהוֹן מִלְּגָאו.

קָם אֵלִיָּהוּ וְאָמַר, הַמְּנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, ה' הָרְבִיעִית אֲנִי הוּא. אָמַר, וַדַּאי חֲמִשָּׁה אוֹר הֵם מִבִּפְנִים, וּמִשּׁוּם זֶה ה"ה חֲמִשָּׁה גְּוָנִים מִבַּחוּץ, חֲמִשָּׁה גְּוָנִים שֶׁמְּאִירִים בָּהֶם מִבִּפְנִים,

וְאִנּוּן גָּוֶן חִוָּר, גָּוֶן סוּמָק, גָּוֶן יָרֹק, גָּוֶן תְּכֵלֶת, גָּוֶן אֶכֶם. וּלְבוּשִׁין דִּילְהוֹן אַרְגְּמָ"ן. א' אורפניא"ל. ר' רפא"ל. ג' גבריא"ל. מ' מיכא"ל. נ' נוריא"ל. אֵלֶּין אִנּוּן גּוּפָא לְחֲמֵשׁ גְּוָנִין.

וְהֵם גָּוֶן לָבָן, גָּוֶן אָדֹם, גָּוֶן יָרֹק, גָּוֶן תְּכֵלֶת, גָּוֶן שָׁחֹר. וְהַלְּבוּשִׁים שֶׁלָּהֶם אַרְגְּמָ"ן. א' - אורפניא"ל. ר' - רְפָאֵ"ל. ג' - גַּבְרִיאֵל. מ' - מִיכָאֵ"ל. נ' - נוּרִיאֵ"ל. אֵלּוּ הֵם גּוּף לַחֲמִשָּׁה גְּוָנִים.

א"ל אֱלִיָּהוּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן, בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, וַדַּאי עֵינָא יְמִינָא כַּד שַׁרְיָא בֵּהּ יְהוֹ"ה וְנָהִיר בֵּהּ, וְכֵן בְּעֵינָא שְׂמָאלָא, שְׁכִינְתָּא אַמְרַת לְגַבֵּי עַיְנִין אִלֵּין מַרְחִימוּ סַגֵּי (שיר ו). הֲסֵבֵּי עֵינַיִךְ מִנֶּגְדִּי שֶׁהֵם הִרְהִבוּנִי. מוֹקְדִין לִי בְּשַׁלְהוֹבִין דְּרַחִימוּ דְּזַרְקִין לְכָל עֵיבָר.

אָמַר לוֹ אֱלִיָּהוּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן, הַמְּנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וַדַּאי עַיִן יָמִין, כְּשֶׁשּׁוֹרָה בָּהּ יהו"ה וּמַאִיר בָּהּ, וְכֵן בְּעַיִן שְׂמֹאל, הַשְּׁכִינָה אוֹמֶרֶת לָעֵינַיִם הַלָּלוּ מֵרֹב אַהֲבָה, (שיר ו) הֲסֵבֵּי עֵינַיִךְ מִנֶּגְדִּי שֶׁהֵם הִרְהִיבֻנִי. שׂוֹרְפִים אוֹתִי בְּשַׁלְהֶבוֹת שֶׁל אַהֲבָה שֶׁזּוֹרְקִים לְכָל עֵבֶר.

קָם נַעַר חָנוּךְ מְטַטְרוֹן. פָּתַח וְאָמַר, צָעִיר אֲנִי לְיָמִים וְאַתֶּם יְשִׁישִׁים. וְלָנְהוֹרָא דְּעַיְנִין דִּילְכוֹן נְחִיתְנָא, דְּנָהֲרִין עִלָּא וְתַתָּא וְעָלַיְהוּ אִתְּמַר (רות ו) עֵינַיִךְ בַּשְּׂדֶה אֲשֶׁר יִקְצֹרוּן וְהָלַכְתְּ אַחֲרֵיהֶן. וּמַאי נִיהוּ תָּא חֲזֵי דִּבְכָל אֲתַר דְּיָהֲבֵי עֵינַיְהוּ אוֹ מִיתָה אוֹ עֹנִי. וְאִלֵּין אִנּוּן עוֹלֵימִין דְּאִתְפְּטָרוּ בְּקִצְרוּת שְׁנִים. וְכֻלְּהוּ תַּחַת מֶמְשָׁלָה דִּילִי בְּמִתְיבְתָּא דְּרָקִיעָא. וְדָא לָמָּה. בְּגִין שְׁכִינְתָּא דְּיָתְבָא בֵּינַיְהוּ וְשָׁם הַנָּהִיר בְּעֵינַיְהוּ דְּאִתְּמַר בֵּהּ (דברים לב) אֲנִי אָמִית וַאֲחַיֶּה.

קָם הַנַּעַר חָנוּךְ מטטרו"ן, פָּתַח וְאָמַר, צָעִיר אֲנִי לְיָמִים וְאַתֶּם יְשִׁישִׁים, וּלְאוֹר הָעֵינַיִם שֶׁלָּכֶם יָרַדְתִּי, שֶׁמְּאִירִים מַעְלָה וּמַטָּה, וַעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר (רות ב) עֵינַיִךְ בַּשָּׂדֶה אֲשֶׁר יִקְצֹרוּן וְהָלַכְתְּ אַחֲרֵיהֶן. וּמַה הוּא? שֶׁבְּכָל מָקוֹם שֶׁנּוֹתְנִים עֵינֵיהֶם - אוֹ מִיתָה אוֹ עֹנִי. וְאֵלּוּ הֵם הָעֲלֻמִים שֶׁנִּפְטְרוּ בְּקִצּוּר שָׁנִים. וְכֻלָּם תַּחַת מֶמְשַׁלְתִּי בִּישִׁיבַת הָרָקִיעַ. וְזֶה לָמָּה? מִשּׁוּם הַשְּׁכִינָה שֶׁיּוֹשֶׁבֶת בֵּינֵיהֶם, וְשָׁם מְאִירָה בְּעֵינֵיהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (דברים לב) אֲנִי אָמִית וַאֲחַיֶּה.

וּבְגִין דְּא אָמַר קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֵינַיִךְ בַּשָּׂדֶה אֲשֶׁר יִקְצֹרוּן. בְּהַהוּא שָׂדֶה דְּתַמָּן וַיֵּצֵא יִצְחָק לָשׂוּחַ בַּשָּׂדֶה לִפְנוֹת עֶרֶב. לִפְנוֹת כָּל מְקַטְרְגִין דְּאִנּוּן עִרְבּוּבָא בְּיִשְׂרָאֵל דְּעֶרֶב רַב. וּבְהוֹן אִתְּמַר בַּשָּׂדֶה אֲשֶׁר יִקְצֹרוּן.

וּמְשׁוּם זֶה אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, עֵינַיִךְ בַּשָּׂדֶה אֲשֶׁר יִקְצֹרוּן. בַּשָּׂדֶה הַהוּא שָׁשָׁם וַיֵּצֵא יִצְחָק לָשׂוּחַ בַּשָּׂדֶה לִפְנוֹת עֶרֶב. לִפְנוֹת כָּל הַמְקַטְרְגִים שֶׁהֵם עֵרְבּוּב שֶׁל יִשְׂרָאֵל (רע) עִם עֶרֶב רַב, וּבָהֶם נֶאֱמַר בַּשָּׂדֶה אֲשֶׁר יִקְצֹרוּן.

וְעוֹד עֵינַיִךְ אֵלּוּ תַּלְמִידֵי חֲכָמִים דְּאִנּוּן עֵינִין דְּאוֹרַיְתָא, אֲשֶׁר יִקְצֹרוּן דְּעָנְשִׁין לְמָאן דְּנָגַע בְּאִסּוּרָא דְּאוֹרַיְתָא. וְעוֹד אֲשֶׁר יִקְצֹרוּן, דְּעָלַיְהוּ אִתְּמַר מָקוֹם שֶׁאָמְרוּ לְהַאֲרִיךְ אֵינוֹ רַשַּׁאי לְקַצֵּר. לְקַצֵּר אֵינוֹ רַשַּׁאי לְהַאֲרִיךְ. וְאִנּוּן פָּסְקִין אוֹרַיְתָא בְּאִסּוּר וְהֶתֵּר, פָּסוּל וְכָשֵׁר, טָמְאָה וְטָהֳרָה. וְעָבְדוּ כַּמָּה גְּדֵרוֹת בְּאוֹרַיְתָא, דְּלָא עָבָדִין פִּרְצָה וּפִרוּדָא בִּשְׁכִינְתָּא, דְּאִיהִי אוֹרַיְתָא דִּבְעַל פֶּה. וּבְגִין דָּא וְהָלַכְתְּ אַחֲרֵיהֶן. בְּגִין דִּיהוֹ"ה שַׁלִּיט עָלַיְהוּ. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (רות ב) וַיֹּאמֶר לַקּוֹצְרִים יְהוָה עִמָּכֶם. וּבְגִין דָּא וְהָלַכְתְּ אַחֲרֵיהֶן דְּהָכֵי צְרִיכָה אִתְּתָא לְמֵיזַל בָּתַר בַּעְלָהּ. אֱלַקְטָה בַּשִּׁבֳּלִים אִלּוּ לְקוּטוֹת דְּאוֹרַיְתָא לְאִתְפַּרְנָסָא בְּהוֹן בְּגָלוּתָא. בֵּין הָעֳמָרִים תְּלַקֵּט וְלֹא תַּכְלִימוּהָ. וְעָלַיְהוּ אִתְּמַר (שמות לז) וַיִּמְדֹּד בָּעֹמֶר. כֻּלְּהוּ בְּמִדָּה עֹמֶר לַגֻּלְגֹּלֶת מִסְפַּר נַפְשׁוֹתֵיכֶם וְלֹא הֶעְדִּיף הַמַּרְבֶּה וְהַמַּמְעִיט לֹא הֶחְסִיר. דְּלָא לְהוֹסִיף וְלָא לְמִגְרַע

מִפְּתְגָמֵי אוֹרַיְתָא. וְצַדִּיק זָרִיק וּשְׁכִינְתָּא כְּנִישַׁת, וְעָלַיְהוּ אִתְּמַר (משלי יא) יֵשׁ מְפַזֵּר וְנוֹסָף עוֹד. מַאי וְנוֹסָף עוֹד. דָּא עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעֵיתָא. וְעוֹד מַאי וְנוֹסָף, דָּא מָאן דִּמְפַזֵּר טַעֲמֵי אוֹרַיְתָא וְנוֹסָף בְּחִדּוּשֵׁהּ. בְּהַהוּא זִמְנָא וַיֹּאמֶר לַקּוֹצְרִים ה' עִמָּכֶם וַיֹּאמְרוּ לוֹ יְבָרֶכְךָ ה'. וְדָא רָזָא דִּיְבָרֶכְךָ ה', יָאֵר יי', יִשָּׂא יְיָ'. דְּאִנּוּן י"ב עֵינוֹת מַיִם. וְאִנּוּן ו"ו דְּנָפְקִין מִן צַנּוֹרָא דְּאִיהוּ א וְכֹלָּא וָא"ו. וּבְגִין דְּבַעְלָהּ תַּמָּן דְּאִיהוּ וָ"ו בְּשִׁית פְּרָקִין דְּדִרוֹעִין, וְשִׁית פְּרָקִין דְּשׁוֹקִין. א בְּאֶמְצָעֵיתָא עֲטָרָה עַל גּוּפָא. וּבְגִין דָּא וְשָׁתִית מֵאֲשֶׁר יִשְׁאֲבוּן הַנְּעָרִים, דְּאִנּוּן בָּרְהָטִים בְּשִׁקְתוֹת הַמַּיִם. נְעָרִים אִית לְעֵלָּא וּנְעָרִים אִית לְתַתָּא וְאִנּוּן אַנְפֵּי רַבְרְבֵי וְאַנְפֵּי זוּטְרֵי.

וְעוֹד עֵינַיִךְ - אֵלּוּ תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, שֶׁהֵם הָעֵינַיִם שֶׁל הַתּוֹרָה. אֲשֶׁר יִקְצֹרוּן בַּשָּׂדֶה - שֶׁמַּעֲנִישִׁים אֶת מִי שֶׁנּוֹגֵעַ בְּאִסּוּר תּוֹרָה. וְעוֹד אֲשֶׁר יִקְצֹרוּן, שֶׁעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר, מָקוֹם שֶׁאָמְרוּ לְהַאֲרִיךְ אֵינוֹ רַשַּׁאי לְקַצֵּר. לְקַצֵּר - אֵינוֹ רַשַּׁאי לְהַאֲרִיךְ. וְהֵם פּוֹסְקִים תּוֹרָה בְּאִסּוּר וְהֶתֵּר, פָּסוּל וְכָשֵׁר, טָמְאָה וְטָהֳרָה, וְעוֹשִׂים כַּמָּה גְּדֵרוֹת בַּתּוֹרָה, שֶׁלֹּא עוֹשִׂים פִּרְצָה וּפֶרוּד בַּשְּׁכִינָה, שֶׁהִיא תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה. וּמִשּׁוּם זֶה וְהָלַכְתְּ אַחֲרֵיהֶן, מִשּׁוּם שֶׁיִּהוֹ"ה שַׁלִּיט עֲלֵיהֶם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (רות ב) וַיֹּאמֶר לַקּוֹצְרִים ה' עִמָּכֶם. וּמִשּׁוּם זֶה וְהָלַכְתְּ אַחֲרֵיהֶן, שֶׁכָּךְ צְרִיכָה הָאִשָּׁה לְלֶכֶת אַחַר בַּעְלָהּ. אֲלֻקֵּטָה בַּשִּׁבֳּלִים - אֵלּוּ לְקוּטוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה שֶׁיִּתְפָּרְנְסוּ בָהֶם בַּגָּלוּת. בֵּין הָעֳמָרִים תְּלַקֵּט וְלֹא תַכְלִימוּהָ. וַעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר (שמות טז) וַיְמֹדּוּ בָּעֹמֶר. כֻּלָּם בְּמִדָּה. עֹמֶר לַגֻּלְגֹּלֶת מִסְפַּר נַפְשֹׁתֵיכֶם. וְלֹא הֶעְדִּיף הַמַּרְבֶּה וְהַמַּמְעִיט לֹא הֶחְסִיר. שֶׁלֹּא לְהוֹסִיף וְלֹא לִגְרֹעַ מִדִּבְרֵי הַתּוֹרָה. וְהַצַּדִּיק זוֹרֵק, וְהַשְּׁכִינָה כּוֹנֶסֶת, וַעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר (משלי יא) יֵשׁ מְפַזֵּר וְנוֹסָף עוֹד. מַה זֶּה וְנוֹסָף עוֹד? זֶה הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי. וְעוֹד מַה זֶּה וְנוֹסָף? זֶה מִי שֶׁמְּפַזֵּר טַעֲמֵי תּוֹרָה, וְנוֹסָף בְּחִדּוּשׁוֹ. בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן וַיֹּאמֶר לַקּוֹצְרִים ה' עִמָּכֶם וַיֹּאמְרוּ לוֹ יְבָרֶכְךָ ה'. וְזֶה הַסּוֹד שֶׁל יְבָרֶכְךָ ה', יָאֵר ה', יִשָּׂא ה', שֶׁהֵם שְׁנֵים עָשָׂר עֵינוֹת מַיִם, וְהֵם ו"ו שֶׁיּוֹצְאִים מֵהַצַּנּוֹר שֶׁהוּא א וְהַכֹּל וא"ו. וּמִשּׁוּם שֶׁבַּעְלָהּ שָׁם, שֶׁהוּא ו"ו בְּשִׁשָּׁת הַפְּרָקִים שֶׁל הַזְּרוֹעוֹת, וְשִׁשָּׁת הַפְּרָקִים שֶׁל הַשּׁוֹקַיִם, א בְּאֶמְצַע, הָעֲטָרָה עַל הַגּוּף. וּמִשּׁוּם זֶה וְשָׁתִית מֵאֲשֶׁר יִשְׁאֲבוּן הַנְּעָרִים, שֶׁהֵם בָּרְהָטִים בְּשִׁקְתוֹת הַמַּיִם. נְעָרִים יֵשׁ לְמַעְלָה, וּנְעָרִים יֵשׁ לְמַטָּה. וְהֵם פָּנִים גְּדוֹלוֹת וּפָנִים קְטַנּוֹת.

קָם נַעַר וְאָמַר. רַבָּנָן צָעִיר אֲנִי לְיָמִים מִסִּטְרָא דִּזְעֵיר אַנְפִּין. וְאַתֶּם יְשִׁישִׁים מִסִּטְרָא דְּאָרִיךְ אַנְפִּין. דְּאִנּוּן בָּרְהָטִים בְּשִׁקְתוֹת הַמַּיִם. עַל כֵּן זְחַלְתִּי וְאִירָא מֵחַוּת דֵּעִי אֶתְכֶם. אַדְּהָכֵי דִּשְׁכִינְתָּא בָּעְיָא אִיהִי לְאִשְׁתְּקָאָה מֵעוּלֵימִין, מִשּׁוּם דְּאוֹרַיְתָא דְּאִיהִי עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעֵיתָא, צָרִיךְ לְאִתְשַׁקְיָא לָהּ עַל יְדֵי צַדִּיק דְּאִיהוּ צָעִיר לְיוֹמִין. תְּרֵי נְבִיאֵי קְשׁוֹט דְּאִנּוּן לָקֳבֵל תְּרֵין שִׁפְוָן. דְּאִתְּמַר בְּהוֹן (שיר א) יְשָׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ. מַאי פִּיהוּ. דָּא שְׁכִינְתָּא וְאִנּוּן לָקֳבֵל תְּרֵין כְּרוּבֵי עֵינָא דְּפָתְחִין וְסָגְרִין, דִּבְהוֹן נָהִיר עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעֵיתָא בָּבַת עֵינָא, וְאִתְקְרְיָאת מִסִּטְרָהּ אַסְפַּקְלַרְיָא דְּנַהֲרָא וְכַד סָתִים עֵינָא אִתְקְרְיָאת אַסְפַּקְלַרְיָא דְּלָא נַהֲרָא. וּבַת עֵינָא אִיהִי עִתּוֹ דְּצַדִּיק וְעָלָהּ אִתְּמַר (בראשית כד) לְעֵת עֶרֶב לְעֵת צֵאת הַשּׁוֹאֲבוֹת. יְמִינָא וּשְׂמָאלָא אִתְקְרְיוּ שִׁקְתוֹת הַמַּיִם, תְּרֵי נְבִיאֵי קְשׁוֹט אַפִּיקֵי מַיִם. וַיָּמֹד שֵׁשׁ שְׁעוֹרִים

וַיְשֶׁת עָלֶיהָ, דָּא שִׁעוּרָא דִּתְרִין שׁוֹקִין דְּאִנּוּן בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד וּ' תַּתְאָה. וְאִית שִׁית עִלָּאִין וּ' דְּאִנּוּן וּ' עִלָּאָה דִּתְרִין דְּרוֹעִין, דְּאִנּוּן שְׁמַע יִשְׂרָאֵל. וְכֹלָּא אִשְׁתַּקְיָן מֵאִמָּא עִלָּאָה דְּאִיהִי א אֶלֶף בִּינָה, וּבָהּ אִתְעֲבִידוּ אֶחָד. וַיָּשֶׁת עָלֶיהָ לְגַבֵּי ה' תַּתָּאָה מַלְכוּת. וְעוֹד וַיָּמָד שֵׁשׁ שְׁעוֹרִים לְתַתָּא, אִנּוּן שִׁית סִדְרֵי מִשְׁנָה. וְאִנּוּן מַאֲכָל בְּעִירָן דְּאִנּוּן חַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ. לְבָתַר דְּאִיהִי כְּנִישַׁת לוֹן זְרִיקַת לוֹן לְגַבֵּי חֵילָהָא. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (משלי לא) וַתִּתֵּן טֶרֶף לְבֵיתָהּ וְחֹק לְנַעֲרוֹתֶיהָ. וְכַד זְרִיקַת לוֹן לְתַתָּא. אִתְקְרִיאַת זְרָקָא. וּבְגִין דָּא יֵשׁ מְפַזֵּר וְנוֹסֵף עוֹד. דְּבַעְלָהּ אוֹסִיף לָהּ. קָמוּ עִלָּאִין וְתַתָּאִין וּבָרִיכוּ לֵהּ. פָּתְחוּ אִנּוּן סָבִין בִּבְרָכָאן וּבָרִיכוּ לֵהּ. קָם הַהוּא סָבָא מֵאִנּוּן סָבִין וְאָמַר (בראשית מח) הַמַּלְאָךְ הַגֹּאֵל אוֹתִי מִכָּל רָע יְבָרֵךְ אֶת הַנְּעָרִים. מַאי הַמַּלְאָךְ אִי הֲוָה אָמַר מַלְאָךְ הֲוָה מַשְׁמַע עַל חֲנוֹךְ מְטַטְרוֹן אֲבָל ה' בְּתוֹסֶפֶת, אִיהִי שְׁכִינְתָּא דְּאִיהִי בְּרָכָה, בִּרְכַּת ה' הִיא תַּעֲשִׁיר יְבָרֵךְ אֶת הַנְּעָרִים כֻּלְּהוּ נְעָרִים דְּאִתְקְרִיאוּ עַל שֵׁם נַעַר, אִתְבָּרְכָאן עַל הַהוּא נַעַר. וְיִקָּרֵא בָּהֶם שְׁמִי, דָּא שְׁכִינְתָּא עִלָּאָה. וְשֵׁם אֲבוֹתַי אִלֵּין אֲבָהָן. וְעוֹד יְבָרֵךְ אֶת הַנְּעָרִים, צַדִּיק וּתְרֵי נְבִיאֵי קְשׁוֹט. וְיִדְגּוּ לָרֹב, חָכְמָה דְּאִתְמַר (מלכים ה) בָּהּ וַתֵּרֶב חָכְמַת שְׁלֹמֹה, דְּתִתְרַבֵּי וְתִסְגֵּי. בְּקֶרֶב הָאָרֶץ, בְּאִלֵּין דְּאִתְמַר בְּהוֹן וְהָיָה זַרְעֲךָ כַּעֲפַר הָאָרֶץ. וְלֹא תִּתְפַּסֵּק בִּרְכָתָא מִנָּהּ, כְּמַבּוּעָא דְּאִתְמַר בָּהּ (ישעיה נח) וּכְמוֹצָא מַיִם אֲשֶׁר לֹא יְכַזְּבוּ מֵימָיו.

קָם הַנַּעַר (חנוך מט"ט) וְאָמַר, רַבָּנָן, צָעִיר אֲנִי לְיָמִים מִצִּדּוֹ שֶׁל זָעִיר אַנְפִּין, וְאַתֶּם יְשִׁישִׁים מֵהַצַּד שֶׁל אֲרִיךְ אַנְפִּין, שֶׁהֵם בְּרָהֲטִים בְּשִׁקְתוֹת הַמַּיִם, עַל כֵּן זָחַלְתִּי וְאִירָא מֵחַוּת דַּעְתִּי אֶתְכֶם. בֵּינָתַיִם שֶׁהַשְּׁכִינָה רוֹצָה לִהְיוֹת מְשֻׁקֶּיֶת מֵהָעֶלְמִים, מִשְּׁאִיבַת הַתּוֹרָה שֶׁהִיא הָעֲמוּד הָאֶמְצָעִי, צָרִיךְ לְהַשְׁקוֹתָהּ עַל יְדֵי צַדִּיק שֶׁהוּא צָעִיר לְיָמִים. שְׁנֵי נְבִיאֵי אֱמֶת שֶׁהֵם כְּנֶגֶד שְׁתֵּי שְׁפָתַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (שיר א) יְשָׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ. מַה זֶּה פִּיהוּ? זוֹ הַשְּׁכִינָה, וְהֵם כְּנֶגֶד שְׁנֵי כְּרוּבֵי הָעַיִן, שֶׁפּוֹתְחִים וְסוֹגְרִים, שֶׁבָּהֶם מֵאִיר הָעֲמוּד הָאֶמְצָעִי בְּבַת הָעַיִן, וְנִקְרֵאת מִצִּדּוֹ הָאַסְפַּקְלַרְיָה הַמְּאִירָה, וּכְשֶׁסּוֹתֵם הָעַיִן נִקְרֵאת אַסְפַּקְלַרְיָה שֶׁאֵינָהּ מְאִירָה. וּבַת הָעַיִן הִיא עֵינוֹ שֶׁל צַדִּיק, וְעָלֶיהָ נֶאֱמַר (בראשית כד) לְעֵת עֶרֶב לְעֵת צֵאת הַשֹּׁאֲבֹת. יָמִין וּשְׂמֹאל נִקְרְאוּ שִׁקְתוֹת הַמַּיִם, שְׁנֵי נְבִיאֵי אֱמֶת מוֹצִיאֵי מַיִם. וַיָּמָד שֵׁשׁ שְׁעֹרִים וַיָּשֶׁת עָלֶיהָ - זֶה הַשִּׁעוּר שֶׁל שְׁתֵּי שׁוֹקַיִם שֶׁהֵן בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד, וּ' הַתַּחְתּוֹנָה. וְיֵשׁ שֵׁשׁ עֶלְיוֹנִים וּ' שֶׁהֵם וּ' עֶלְיוֹנָה שֶׁל שְׁתֵּי זְרוֹעוֹת, שֶׁהֵן שְׁמַע יִשְׂרָאֵל. וְהַכֹּל נִשְׁקִים מֵהָאֵם הָעֶלְיוֹנָה שֶׁהִיא א אֶלֶף בִּינָה, וּבָהּ נַעֲשׂוּ אֶחָד, וַיָּשֶׁת עָלֶיהָ אֶל ה' הַתַּחְתּוֹנָה הַמַּלְכוּת. וְעוֹד וַיָּמָד שֵׁשׁ שְׁעֹרִים, לְמַטָּה, הֵם שִׁשָּׁה סִדְרֵי מִשְׁנָה, וְהֵם מַאֲכַל הַבְּהֵמוֹת שֶׁהֵם חַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ. לְאַחַר שֶׁהִיא כּוֹנֶסֶת אוֹתָם, זוֹרֶקֶת אוֹתָם לְצִבְאוֹתֶיהָ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (משלי לא) וַתִּתֵּן טֶרֶף לְבֵיתָהּ וְחֹק לְנַעֲרוֹתֶיהָ. וּכְשֶׁזּוֹרֶקֶת אוֹתָם לְמַטָּה, נִקְרֵאת זַרְקָא. וּמִשּׁוּם זֶה יֵשׁ מְפַזֵּר וְנוֹסֵף עוֹד, שֶׁבַּעְלָהּ מוֹסִיף לָהּ. קָמוּ הָעֶלְיוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים וּבֵרְכוּ אוֹתוֹ. פָּתְחוּ אוֹתָם הַזְּקֵנִים בִּבְרָכוֹת וּבֵרְכוּ אוֹתוֹ. קָם אוֹתוֹ הַזָּקֵן מֵאוֹתָם הַזְּקֵנִים וְאָמַר, (בראשית מח) הַמַּלְאָךְ הַגֹּאֵל אוֹתִי מִכָּל רַע יְבָרֵךְ אֶת הַנְּעָרִים. מִי הַמַּלְאָךְ? אִם הָיָה אוֹמֵר מַלְאָךְ, הָיָה מַשְׁמַע עַל חֲנוֹךְ מטטרו"ן. אֲבָל ה' בְּתוֹסֶפֶת

הִיא הַשְׁכִּינָה שֶׁהִיא בְּרָכָה, בִּרְכַּת ה' הִיא תַּעֲשִׁיר. יְבָרֵךְ אֶת הַנְּעָרִים, כָּל הַנְּעָרִים שֶׁנִּקְרְאוּ עַל שֵׁם נַעַר, מִתְבָּרְכִים עַל יְדֵי אוֹתוֹ הַנַּעַר. וְיִקָּרֵא בָהֶם שְׁמִי - זוֹ הַשְׁכִּינָה הָעֶלְיוֹנָה. וְשֵׁם אֱלוֹתַי - אֵלּוּ הָאָבוֹת. וְעוֹד יְבָרֵךְ אֶת הַנְּעָרִים - הַצַּדִּיק וּשְׁנֵי נְבִיאֵי אֱמֶת. וְיִדְגּוּ לָרֹב - הַחָכְמָה שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (מלכים א ה) וַתֵּרֶב חָכְמַת שְׁלֹמֹה, שֶׁתִּתְרַבֶּה וְתִתְגַּדֵּל. בְּקֶרֶב הָאָרֶץ - בְּאֵלּוּ שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם וְהָיָה זַרְעֲךָ כַּעֲפַר הָאָרֶץ. וְלֹא תִּפָּסֵק הַבְּרָכָה מִמֶּנָּה, כְּמַבּוּעַ שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (ישעיה נח) וּכְמוֹצָא מַיִם אֲשֶׁר לֹא יְכַזְּבוּ מֵימָיו.

(זה חסר בתקונים בדל"ג ע"ב בשורה י"ט כשאומ' ולא חזרין גופיהו לגבי קודשא בריך הוא) דְּלֵית דּוֹרוֹנָא חֲבִיבָא קָדָם קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּדוֹרוֹנָא דִּשְׁכִינְתָּא. זַכָּאִין אִנּוּן דְּרוֹעִין דְּסָלְקִין לָהּ לְגַבֵּי. תְּפַלִּין עַל יְדֵיהוּ וְעַל רֵישַׁיְהוּ זַכָּאִין אִנּוּן רַגְלַיִן וְגוּפָא וְיָדִין וְכָל אֵבָר וְאֵבָר דְּבֵהּ סָלִיק דּוֹרוֹנָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דְּלֵית דּוֹרוֹנָא חֲבִיבָא קָדָם קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּדוֹרוֹנָא דִּשְׁכִינְתָּא. זַכָּאָה אִיהוּ אֵבָר דְּעָבִיד בֵּהּ מִצְוָה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דִּבְגִינָהּ נָחִית קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְשַׁרְיָא בְּכָל אֵבָר דִּילֵהּ. וְעַל הַאי בַּר נָשׁ מַכְרִיזִין לְעֵלָּא הָבוּ יְקָר לְדִיוֹקְנָא דְּמַלְכָּא.

שֶׁאֵין דּוֹרוֹן חָבִיב לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כַּדּוֹרוֹן שֶׁל הַשְׁכִּינָה. אַשְׁרֵי אוֹתָם זְרוֹעוֹת שֶׁמַּעֲלִים אוֹתָהּ אֵלָיו. תְּפִלִּין עַל יְדֵיהֶם וְעַל רָאשֵׁיהֶם. אַשְׁרֵי אוֹתָם רַגְלַיִם וְגוּף וְיָדַיִם וְכָל אֵיבָר וְאֵיבָר שֶׁבּוֹ עוֹלֶה הַדּוֹרוֹן לְקֹדֶשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁאֵין דּוֹרוֹן חָבִיב לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כַּדּוֹרוֹן שֶׁל הַשְׁכִּינָה. אַשְׁרֵי הָאֵיבָר שֶׁעוֹשֶׂה בּוֹ מִצְוָה לְקֹדֶשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁבִּשְׁבִילָהּ יוֹרֵד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לִשְׁרוֹת בְּכָל אֵיבָר שֶׁלּוֹ. וְעַל זֶה הָאִישׁ מַכְרִיזִים לְמַעְלָה: תְּנוּ כָבוֹד לְדִיוֹקַן הַמֶּלֶךְ.

וְעוֹד וִידֵי אָדָם. אִית בְּנֵי נָשָׁא דְּסָלְקִין דּוֹרוֹנָא לְמַטְרוֹנִיתָא. וּבְהוֹן מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים עֹלִים וְיוֹרְדִים בּוֹ. בְּהַהוּא בַּר נָשׁ בְּנִשְׁמָתֵהּ דְּסָלְקָא דּוֹרוֹנָא לְמַלְכָּא, וְנָחְתָא דּוֹרוֹנָא מִנֵּהּ לְמַטְרוֹנִיתָא, דְּכַד נָחְתִין דּוֹרוֹנָא לְמַטְרוֹנִיתָא, וִידֵי אָדָם נָחְתִין מִתְּחוֹת גַּדְפַּיְהוּ דְּמַלְאָכִין שְׁלִיחָן דְּמַטְרוֹנִיתָא, וְיָהֲבִין לוֹן שְׁאֵלְתִין וּבָעוּתִין דְּשָׁאֲלִין מִמַּטְרוֹנִיתָא. וְכָל מַה דְּמַטְרוֹנִיתָא יַהֲבָא בִּרְשׁוּתָא דְּבַעְלָהּ אִיהוּ כֻּלָּא. וְאִם לָא עַאלִּין בְּדָחִילוּ וּרְחִימוּ, דְּחַיִין לוֹ לְבַר וּדּוֹרוֹנָא דִּילְהוֹן לְכַלְבָּא אִתְמְסַר. זַכָּאָה אִיהוּ בַּר נָשׁ דְּמַטְרוֹנִיתָא אִיהִי מְקַבְּלָא מִנֵּהּ דּוֹרוֹנָא, אוֹ יָהֲבָה לֵהּ בִּידָהּ, דְּוַדַּאי בָּרָא דְּמַלְכָּא אִיהוּ. אֲבָל לְאָחֳרָנִין עַל יְדֵי שְׁלִיחָן יְהַבַת לוֹן. מִיָּדָהּ אִלֵּין נָפְקִין וְאָחֳרָנִין קָא אַתְיָן דָּפְקִין לְפִתְחָהּ, וְאִנּוּן מָארֵי דְּאוֹרַיְתָא מָארֵי דְּפוּמָא. וְאִם עַאלִּין בְּדָחִילוּ וּרְחִימוּ דְּיְ"ה, הֵיכְלָא אִתְפַּתַּח לְגַבַּיְהוּ, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהִיב לוֹן לְשׁוֹן לְמוּדִים, וְשַׁוֵּי לוֹן דִּבּוּרָא בְּפוּמַיְהוּ לְמַלְּלָא קֳדָם מַטְרוֹנִיתָא. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (ירמיה א) וַיִּשְׁלַח ה' אֶת יָדוֹ וַיִּגַּע עַל פִּי וַיֹּאמֶר ה' אֵלַי הִנֵּה נָתַתִּי דְבָרַי בְּפִיךָ. וְעָלַיְהוּ אִתְמַר (הושע יב) וּבְיַד הַנְּבִיאִים אֲדַמֶּה. וְדִבַּרְתִּי עַל הַנְּבִיאִים. בְּדִבּוּר מַמָּשׁ, ועכ"ד דְּיֵעָלוּן לְהֵיכָלָא כָּל נְבִיאִים לְמַלְּלָא עִם מַטְרוֹנִיתָא, אִיהִי לָא מַלִּילַת עִמְּהוֹן עַד דְּאִתְדַּמְיָא עֲלַיְהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּחֵיוָן דִּילֵהּ. מִנְּהוֹן אִלֵּין בָּדִיקְנָא דְּשׁוֹר, וּמִנְּהוֹן בָּדִיקְנָא דְּנָשֶׁר, וּמִנְּהוֹן

בָּדִיקְנָא דְּאַרְיֵה, וּמִנְּהוֹן בָּדִיקְנָא דְּאָדָם. וְאִית מָאן דְּעָאל בְּכָל אִנּוּן דִּיוֹקְנִין. וְאִם יְהוָ"ה עֲלֵיהּ אדנ"י שְׂפָתַי תִּפְתָּח בְּוַדַּאי הֵיכָלָא מִתְפַּתְּחָא לְגַבֵּהּ. וְאִם שֵׁם יְהוָ"ה לָאו תַּמָּן בְּכָל אִנּוּן דִּיוֹקְנִין מַטְרוֹנִיתָא, אִיהִי כְּבוֹדָהּ בַּת מֶלֶךְ פְּנִימָה. וְאַיֵּה סְתִימָא בְּהֵיכָלָא וּמַלְיָלַת עִמְּהוֹן עַל יְדֵי שְׁלִיחָן כְּפוּם דִּיוֹקְנֵיהוֹן וּמַזָּלֵיהוֹן. וּמֹשֶׁה הֲוָה שְׁלִים בדק חֵיוָן, וְשֵׁם יְהוָ"ה עֲלֵיהּ. כְּגַוְנָא דְּא שמן משה תְּלַת חֵיוָן אַרְיֵה שׁוֹר נָשֶׁר. מָה וּדְמוּת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם, שֵׁם יְהוָ"ה עָלֶיהָ. מְנָא לָן הָדָא הוּא דִּכְתִיב (שמות ג) וְאָמְרוּ לִ"י מַ"ה שְׁמ"וֹ מָ"ה אֹמַר אֲלֵיהֶם. וּבְגִין דְּאִיהוּ שְׁלִים בְּכֹלָּא הֵיכָלָא אִתְפַּתְּחָא לְגַבֵּהּ. הָדָא הוּא דִּכְתִיב אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח. וְאִתְמַר בֵּהּ (במדבר יב) פֶּה אֶל פֶּה אֲדַבֶּר בּוֹ וְגוֹ'. וּתְמוּנַת ה' יַבִּיט דְּאִיהוּ מַטְרוֹנִיתָא. מַה דְּלָאו הָכֵי שְׁאָר נְבִיאֵי דְּלָאו אִנּוּן שְׁלֵמִין כַּוָּותֵהּ. וּמִיָּד הָא אִלֵּין נָפְקִין הָא אָחֳרָנִין דְּנָפְקִין לְפִתְחָא, וְאִנּוּן מָארֵי דְּאַנְפִּין דְּיָדְעִין בע' אַנְפִּין לְאוֹרָיְתָא. וְאִם עָאלִין בְּדְחִילוּ וּרְחִימוּ אִתְפְּתַח לוֹן תַּרְעָא, וּעְאלִין וְלָא יָכְלִין לְאִסְתַּכְּלָא בְּאַנְפָּאָה דְּמַטְרוֹנִיתָא מֵעֲנָוָה דִּילְהוֹן. וְנָפְלִין עַל אַפַּיְהוּ בִּנְפִילַת אַפַּיִם. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (יחזקאל ג) וָאֶפֹּל עַל פָּנַי. יָהֵבִין לוֹן שאלתיהו וְנַפְקוּן.

וְעוֹד וִידֵי אָדָם מִתַּחַת כַּנְפֵיהֶם, יֵשׁ בְּנֵי אָדָם שֶׁמַּעֲלִים דּוֹרוֹן לַגְּבִירָה, וּבָהֶם מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים עֹלִים וְיֹרְדִים בּוֹ. בָּאָדָם הַהוּא, בְּנִשְׁמָתוֹ שֶׁמַּעֲלָה דּוֹרוֹן לַמֶּלֶךְ, וּמוֹרִידָה דּוֹרוֹן מִמֶּנּוּ לַגְּבִירָה. שֶׁכַּאֲשֶׁר מוֹרִידִים דּוֹרוֹן לַגְּבִירָה, וִידֵי אָדָם יוֹרְדִים מִתַּחַת כַּנְפֵי הַמַּלְאָכִים שְׁלוּחֵי הַגְּבִירָה, וְנוֹתְנִים לָהֶם הַשְּׁאֵלוֹת וְהַבַּקָּשׁוֹת שֶׁשּׁוֹאֲלִים מֵהַגְּבִירָה. וְכָל מַה שֶּׁהַגְּבִירָה נוֹתֶנֶת, בִּרְשׁוּת בַּעֲלָהּ הוּא הַכֹּל. וְאִם לֹא נִכְנָסִים בְּיִרְאָה וְאַהֲבָה, דּוֹחִים אוֹתָם הַחוּצָה, וְהַדּוֹרוֹן שֶׁלָּהֶם נִמְסָר לַכֶּלֶב. אַשְׁרֵי הָאִישׁ שֶׁהַגְּבִירָה מְקַבֶּלֶת מִמֶּנּוּ דּוֹרוֹן אוֹ נוֹתֶנֶת לוֹ בְּיָדֶיהָ, שֶׁהֲרֵי וַדַּאי בֶּן הַמֶּלֶךְ הוּא. אֲבָל לַאֲחֵרִים, עַל יְדֵי שְׁלִיחִים נוֹתֶנֶת לָהֶם מִיָּדֶיהָ. אֵלּוּ יוֹצְאִים, וַאֲחֵרִים בָּאִים דּוֹפְקִים לְפִתְחָהּ, וְהֵם בַּעֲלֵי הַתּוֹרָה, בַּעֲלֵי הַפֶּה. וְאִם נִכְנָסִים בְּיִרְאָה וְאַהֲבָה שֶׁל י"ה, הַהֵיכָל נִפְתָּח אֲלֵיהֶם, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נוֹתֵן לָהֶם לְשׁוֹן לְמוּדִים, וְשָׂם לָהֶם דִּבּוּר בְּפִיהֶם לְדַבֵּר לִפְנֵי הַגְּבִירָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ירמיה א) וַיִּשְׁלַח ה' אֶת יָדוֹ וַיִּגַּע עַל פִּי וַיֹּאמֶר ה' אֵלַי הִנֵּה נָתַתִּי דְבָרַי בְּפִיךָ, וַעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר (הושע יב) וּבְיַד הַנְּבִיאִים אֲדַמֶּה. וְדִבַּרְתִּי עַל הַנְּבִיאִים, בְּדִבּוּר מֹשֶׁה. וְעִם כָּל זֶה, כְּשֶׁיִּכָּנְסוּ לַהֵיכָל כָּל הַנְּבִיאִים לְדַבֵּר עִם הַגְּבִירָה, הִיא לֹא מְדַבֶּרֶת עִמָּם, עַד שֶׁנִּדְמֶה לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בַּחֲיוֹת שֶׁלּוֹ. מֵהֶם נִכְנָסִים בְּדִיוֹקָן שֶׁל שׁוֹר, וּמֵהֶם בְּדִיוֹקָן שֶׁל נָשֶׁר, וּמֵהֶם בְּדִיוֹקָן שֶׁל אַרְיֵה, וּמֵהֶם בְּדִיוֹקָן שֶׁל אָדָם. וְיֵשׁ מִי שֶׁנִּכְנָס בְּכָל אוֹתָם הַדְּיוֹקְנָאוֹת. וְאִם יְהוָ"ה עֲלֵיו, אֲדנ"י שְׂפָתַי תִּפְתָּח בְּוַדַּאי, הַהֵיכָל נִפְתָּח אֵלָיו. וְאִם שֵׁם יְהוָ"ה אֵינוֹ שָׁם בְּכָל אוֹתָם הַדְּיוֹקְנָאוֹת, הַגְּבִירָה הִיא כְּבוֹדָהּ בַּת מֶלֶךְ פְּנִימָה, וְהִיא נִסְתֶּרֶת בַּהֵיכָל, וּמְדַבֶּרֶת עִמָּהֶם עַל יְדֵי שְׁלִיחִים כְּפִי דְּיוֹקְנֵיהֶם וּמַזָּלָם. וּמֹשֶׁה הָיָה שָׁלֵם בְּאַרְבַּע חַיּוֹת. וְשֵׁם יְהוָ"ה עָלָיו, כְּמוֹ זֶה ש' מִן מֹשֶׁה שָׁלֹשׁ חַיּוֹת, אַרְיֵה שׁוֹר נָשֶׁר. מַ"ה וּדְמוּת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם? שֵׁם יְהוָ"ה עָלָיו. מְנַיִן לָנוּ? זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שמות ז) וְאָמְרוּ לִ"י מַ"ה שְׁמ"וֹ מָ"ה אֹמַר אֲלֵיהֶם. וּמִשּׁוּם שֶׁהוּא שָׁלֵם בַּכֹּל, נִפְתָּח אֵלָיו הַהֵיכָל. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח. וְנֶאֱמַר בּוֹ (במדבר יב) פֶּה אֶל פֶּה אֲדַבֶּר בּוֹ וְגוֹ'. וּתְמוּנַת

ה' יַבִּיט. שֶׁהִיא הַגְּבִירָה. מַה שֶּׁאֵין כֵּן שְׁאָר הַנְּבִיאִים שֶׁאֵינָם שְׁלֵמִים כְּמוֹתוֹ. וּמֵיָּד הֲרֵי אֵלֶּה יוֹצְאִים, וְהִנֵּה אֲחֵרִים דּוֹפְקִים לַפֶּתַח, וְהֵם בַּעֲלֵי הַפָּנִים שֶׁיּוֹדְעִים אֶת שִׁבְעִים הַפָּנִים לַתּוֹרָה. וְאִם נִכְנָסִים בְּיִרְאָה וְאַהֲבָה, נִפְתָּח לָהֶם הַשַּׁעַר, וְנִכְנָסִים וְלֹא יְכוֹלִים לְהִסְתַּכֵּל בְּפָנֶיהָ שֶׁל הַגְּבִירָה מֵהֲעֲנָוָה שֶׁלָּהֶם, וְנוֹפְלִים עַל פְּנֵיהֶם בִּנְפִילַת אַפַּיִם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (יחזקאל ג) וָאֶפֹּל עַל פָּנָי. נוֹתְנִים לָהֶם בַּקָּשׁוֹתֵיהֶם וְיוֹצְאִים.

הָא אִתְּמַר קָא אַתְיָן כְּגוֹן יְחֶזְקֵאל אוֹ כַּוְותֵהּ, וְאִנּוּן מָארֵי דְּעַיְינִין דְּאִתְמַר בְּהוּ וְגַבּוֹתָם מְלֵאוֹת עֵינַיִם, דְּאִנּוּן לְאַתְוָן וְאַתְוָן מִנַּהּ אִנּוּן מְלֵאוֹת עֵינַיִם מַלְיָן מִכַּמָּה פְּקוּדִין, דְּאִנּוּן כָּל פְּקוּדָא נַר מִצְוָה דְּאִתְמַר בֵּהּ מִצַּוַּת ה' בָּרָה מְאִירַת עֵינַיִם וְדָפְקִין לְתַרְעָא אִי אִנּוּן כַּדְּאִין מַטְרוֹנִיתָא מַשְׁגִּיחַ מִן הַחַלּוֹנוֹת מֵצִיץ מִן הַחֲרַכִּים דְּהֵיכָלָא לְגַבַּיְהוּ אֲבָל לָא דְּיֵיעֲלוּן לְהֵיכָלָא. וְאִתְמַר בְּהוֹן וָאֵרָא כְּגוֹן יְחֶזְקֵאל דְּאָמַר וָאֵרָא. וּכְגוֹן יְשַׁעְיָהוּ דְּאָמַר וָאֶרְאֶה אֶת ה'. דְּוַדַּאי לֹא אָמַר וָאֶרְאֶה ה'. אֶלָּא אֶת ה'. וְדָא שְׁכִינְתָּא דְּאִיהוּ מַרְאֶה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּבֵהּ אִתְחֲזֵי לַנְּבִיאִים. הָא אִלֵּין נָפְקִין וְאַחֲרִנִין קָא אַתְיָן וְדָפְקִין לְפִתְחָא, וְאִנּוּן מָארֵי דְּאוּדְנִין דְּבֵהוֹן שְׁמִיעָה, וְאִנּוּן זְרִיזִין דַּהֲווֹ מַקְדִּימִין לְמִצְוֹת, וְהָא קָרָאן קְרִיאַת שְׁמַע עִם דְּמְדּוּמֵי חַמָּה, וְאִנּוּן מָארֵי דִּשְׁמִיעָה הֲווֹת נָפְקָא מַטְרוֹנִיתָא לְקַדְמוּתַיְהוּ, וַהֲווֹת אוֹקִירַת לוֹן בְּגִין דַּהֲווֹ מַחֲדִין לָהּ עִם קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאִיהוּ יִשְׂרָאֵל וְעָלַיְהוּ אִתְּמַר (חבקוק ג) יְהוָ֔ה שָׁמַעְתִּי שִׁמְעֶךָ יָרֵאתִי. דְּכָל נְבִיאִים כֻּלְּהוֹן הֲווֹ אֲתַר יְדִיעַ וְזִמְנָא יְדִיעַ אֲבָל מֹשֶׁה לֹא הֲווֹ לֹא אֲתַר יְדִיעַ וְלֹא זִמְנָא יְדִיעַ אֶלָּא בְּכָל אֲתַר הֲווֹ מִסְתַּכַּל, וְלָא הֲווֹת מַטְרוֹנִיתָא מִתְכַּסְיָא מִנֵּהּ בְּכָל תִּקוּנָא.

וְהִנֵּה אֲחֵרִים נִכְנָסִים כְּמוֹ יְחֶזְקֵאל אוֹ כְּמוֹתוֹ, וְהֵם בַּעֲלֵי עֵינַיִם שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם וְגַבֹּתָם מְלֵאוֹת עֵינַיִם. שֶׁהֵם לְאוֹתִיּוֹת, וְהָאוֹתִיּוֹת מִמֶּנּוּ, הֵם מְלֵאוֹת עֵינַיִם, מְלֵאוֹת מִכַּמָּה מִצְוֹות, שֶׁהֵם כָּל מִצְוָה נֵר מִצְוָה, שֶׁנֶּאֱמַר בֵּהּ מִצַּוַּת ה' בָּרָה מְאִירַת עֵינַיִם, וְדוֹפְקִים לַשַּׁעַר. אִם הֵם כְּדָאִים, הַגְּבִירָה מַשְׁגִּיחַ מִן הַחַלּוֹנוֹת מֵצִיץ מִן הַחֲרַכִּים שֶׁל הֵהֵיכָל אֲלֵיהֶם, אֲבָל לֹא שֶׁיִּכָּנְסוּ לַהֵיכָל. וְנֶאֱמַר בָּהֶם וָאֵרָא, כְּמוֹ יְחֶזְקֵאל שֶׁאָמַר וָאֵרָא, וּכְמוֹ יְשַׁעְיָה שֶׁאָמַר וָאֶרְאֶה אֶת ה', שֶׁוַּדַּאי לֹא אָמַר וָאֶרְאֶה ה', אֶלָּא אֶת ה', וְזוֹ הַשְּׁכִינָה שֶׁהִיא הַמַּרְאֶה שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁבֵּהּ נִרְאֶה לַנְּבִיאִים. הִנֵּה אֵלֶּה יוֹצְאִים, וַאֲחֵרִים בָּאִים וְדוֹפְקִים לַפֶּתַח, וְהֵם בַּעֲלֵי הָאָזְנַיִם שֶׁבָּהֶם שְׁמִיעָה, וְהֵם זְרִיזִים שֶׁהָיוּ מַקְדִּימִים לְמִצְוֹת, וַהֲרֵי קוֹרְאִים קְרִיאַת שְׁמַע עִם דְּמְדּוּמֵי חַמָּה. וְאוֹתָם בַּעֲלֵי הַשְּׁמִיעָה הָיְתָה יוֹצֵאת הַגְּבִירָה לִפְנֵיהֶם, וְהָיְתָה מְכַבֶּדֶת אוֹתָם מִשּׁוּם שֶׁהָיוּ מְשַׁמְּחִים אוֹתָהּ עִם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא יִשְׂרָאֵל, וַעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר (חבקוק ג) יְהוָ֔ה שָׁמַעְתִּי שִׁמְעֶךָ יָרֵאתִי. שֶׁלְּכָל הַנְּבִיאִים כֻּלָּם הָיָה מָקוֹם יָדוּעַ וּזְמַן יָדוּעַ, אֲבָל לְמֹשֶׁה לֹא הָיָה לֹא מָקוֹם קָבוּעַ וְלֹא זְמַן יָדוּעַ, אֶלָּא בְּכָל מָקוֹם הָיָה מִסְתַּכֵּל, וְלֹא הָיְתָה הַגְּבִירָה מִתְכַּסֶּית מִמֶּנּוּ בְּכָל תִּקּוּן.

אַחַר זֶה שַׁיָּךְ לְפִי גִּרְסַת הַסְּפָרִים תִּקּוּנָא עֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה הַכָּתוּב בַּדְּפוּס הָרִאשׁוֹן. וְזֶה חָסֵר בַּתִּקּוּנִים בדמ"ר בְּרֵישׁ ע"כ כְּשֶׁאוֹמֵר ל"ב אֱלֹהִים בֵּהּ נָהִיר מְצַוָּה דְּאִתְמַר בָּהּ נֵר ה' נִשְׁמַת אָדָם וְאִלֵּין אִנּוּן עֶשֶׂר אֲמִירָן.

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת יְהֹוָה ב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר יְהֹוָה ג וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רָקִיעַ יְהֹוָה ד וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקָּווּ הַמַּיִם יְהֹוָה ה וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תַּדְשֵׁא הָאָרֶץ יְהֹוָה ו וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֹת יְהֹוָה ז וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִשְׁרְצוּ הַמַּיִם יְהֹוָה ח וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תּוֹצֵא הָאָרֶץ יְהֹוָה ט וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים פְּרוּ וּרְבוּ יְהֹוָה י וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים הִנֵּה נָתַתִּי יְהֹוָה אִלֵּין אִנּוּן ל"ב אֱלֹהִים דִּבְרֵאשִׁית, דְּאִנּוּן לָקֳבֵל ל"ב שְׁבִילִין. א' בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת. ב' וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל. ג' וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר. ד' וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר. ה' וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר. ו' וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר יוֹם ז' וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רָקִיעַ. ח' וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת הָרָקִיעַ. ט' וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָרָקִיעַ הַשָּׁמָיִם. י' וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקָּווּ הַמַּיִם. יא' וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לַיַּבָּשָׁה אֶרֶץ. יב' וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי טוֹב. יג' וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תַּדְשֵׁא הָאָרֶץ. יד' וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי טוֹב. טו' וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֹת. טז' וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת שְׁנֵי. טוֹב'. יז' וַיִּתֵּן אוֹתָן אֱלֹהִים בִּרְקִיעַ הַשָּׁמָיִם. יח' וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי טוֹב. יט' וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִשְׁרְצוּ הַמַּיִם. כ' וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הַתַּנִּינִים. כא' וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי טוֹב כא' וַיְבָרֶךְ אֹתָם אֱלֹהִים לֵאמֹר. כג' וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תּוֹצֵא הָאָרֶץ. כד' וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת חַיַּת. כה' וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי טוֹב. כו' וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה. כז' וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם. כח' בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אוֹתוֹ. כט' וַיְבָרֶךְ אוֹתָם אֱלֹהִים לֵאמֹר. ל' וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים פְּרוּ וּרְבוּ. לא' וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים הִנֵּה נָתַתִּי. לב' וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת כָּל. א' וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי. ב' וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי. ג' אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת. אִלֵּין תְּלָתָא סָלְקִין עַל כָּל ל"ב אֱלֹהִים בְּעוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית. וְדָא רָזָא (שמות ג) וַיַּרְא אֵלָיו מַלְאַךְ ה' בְּלַבַּת אֵשׁ. בְּלַבַּת אֵשׁ דְּאוֹרַיְתָא. וְדָא אִיהוּ (ישעיה סג) כִּי יוֹם נָקָם בְּלִבִּי, וּבְהוֹן פּוֹעֲלִים מ"ב אַתְוָן דיה"ו בם וְכֻלְּהוּ אִתְכְּלִילָן בְּבַת שָׁבַע (תהלים קיט) וְאִנּוּן ז' שְׁמָהָן דְּמ"ב אַתְוָן. אבג יתץ קרע שטן נגד יכש בטר צתג חקב טנע יגל פזק שקו ציח. עֲלַיְהוּ אִתְּמַר שֶׁבַע בַּיּוֹם הִלַּלְתִּיךְ. וּבְהוֹן וַיִּשְׁתַּחוּ אַרְצָה שֶׁבַע פְּעָמִים.

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת יְהֹוָה. ב' - וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר יְהֹוָה. ג' - וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רָקִיעַ יְהֹוָה. ד' - וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקָּווּ הַמַּיִם יְהֹוָה. ה' - וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תַּדְשֵׁא הָאָרֶץ יְהֹוָה. ו' - וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֹת יְהֹוָה. ז' - וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִשְׁרְצוּ הַמַּיִם יְהֹוָה. ח' - וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תּוֹצֵא הָאָרֶץ יְהֹוָה. ט' - וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים פְּרוּ וּרְבוּ יְהֹוָה. י' - וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים הִנֵּה נָתַתִּי יְהֹוָה. אֵלּוּ הֵם ל"ב אֱלֹהִים שֶׁל בְּרֵאשִׁית שֶׁהֵם כְּנֶגֶד ל"ב שְׁבִילִים. א' - בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת. ב' - וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל. ג' - וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר. ד' - וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר. ה' - וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר. ו' - וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר יוֹם. ז' - וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רָקִיעַ. ח' - וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת הָרָקִיעַ. ט' - וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָרָקִיעַ שָׁמַיִם. י' - וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקָּווּ הַמַּיִם. יא' - וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לַיַּבָּשָׁה אֶרֶץ. יב' - וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי טוֹב. יג' - וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תַּדְשֵׁא הָאָרֶץ. יד' - וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי טוֹב. טו' - וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֹת. טז' - וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת שְׁנֵי. יז' - וַיִּתֵּן אֹתָם אֱלֹהִים בִּרְקִיעַ הַשָּׁמָיִם. יח' - וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי טוֹב. יט' - וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִשְׁרְצוּ הַמַּיִם. כ' - וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הַתַּנִּינִם.

כא' - וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי טוֹב כב' - וְיָבֶרֶךְ אֹתָם אֱלֹהִים לֵאמֹר. כג' - וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תּוֹצֵא הָאָרֶץ. כד' - וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת חַיַּת. כה' - וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי טוֹב. כו' וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה. כז' - וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם. כח' - בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ. כט' - וַיְבָרֶךְ אֹתָם אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר. ל' - וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹהִים פְּרוּ וּרְבוּ. לא' - וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים הִנֵּה נָתַתִּי. לב' - וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת כָּל. א' - וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי. ב' - וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי. ג' - אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת. אֵלּוּ הַשְּׁלֹשָׁה עוֹלִים עַל כָּל ל"ב אֱלֹהִים שֶׁל מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית. וְזֶה סוֹד (שמות ג) וַיֵּרָא אֵלָיו מַלְאַךְ ה' בְּלַבַּת אֵשׁ. בְּלַבַּת הָאֵשׁ שֶׁל הַתּוֹרָה, וְזֶהוּ (ישעיה סג) כִּי יוֹם נָקָם בְּלִבִּי. וּבָהֶם פּוֹעֲלִים אַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת שֶׁל יהו"ה בָּם, וְכֻלָּם נִכְלָלִים בְּבַת שֶׁבַע, וְהֵם שִׁבְעָה שֵׁמוֹת שֶׁל אַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת אבג יתץ קרע שטן נגד יכש בטר צתג חקב טנע יגל פזק שקו ציתּ. עֲלֵיהֶן נֶאֱמַר (תהלים קיט) שֶׁבַע בַּיּוֹם הִלַּלְתִּיךָ. וּבָהֶם וַיִּשְׁתַּחוּ אַרְצָה שֶׁבַע פְּעָמִים.

יַעֲקֹב דְּשָׁזִיב לֵהּ מֵעֲשָׂו בְּגָלוּתָא דְּתַמָּן בַּת שֶׁבַע וְכָל דָּא הֲוָה יָדַע יַעֲקֹב בְּרוּחַ קֻדְשָׁא וַהֲוָה אַדְכִּיר אֲדֹנָי לְגַבֵּי ב'ל (נ"א הקב"ה) דְּאִיהוּ אָדוֹן דְּנָטִיר לֵהּ לַאֲדֹנָי בְּגָלוּתָא. לָקֳבֵל שֶׁבַע שְׁמָהָן אִלֵּין אִנּוּן ז' יוֹמֵי בְּרֵאשִׁית. וְאִנּוּן מ"ב אַתְוָן לְבוּשִׁין לְעָשֶׂר אֲמִירָן, ול"ב אֱלֹהִים דְּעוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית, וּתְלַת אֱלֹהִים דְּוַיְכֻלּוּ סְלִיק כֹּלָּא מ"ה, לְאַחֲזָאָה דְּתַמָּן קְבוּר בְּגָלוּתָא הַהוּא דְּאִתְמַר בֵּהּ וְאָמְרוּ לְ"י מַ"ה שְׁמ"וֹ מָ"ה וְדָא הֵ"א וָא"ו יו"ד הֵ"א, וּשְׁלִימוּ דְּלֵילְיָה בְּלֵיל שְׁמוּרִים, דְּהַיְנוּ ע"ב בְּחֻשְׁבָּן בַּלַּיְלָה בֵּהּ נָהִיר מָ"ה דְּאִיהוּ שְׁמָא מְפָרַשׁ דְּגָלוּתָא, דְּאִיהוּ קְבוּרָא דְּשָׁכְיָנְתָא.

יַעֲקֹב שָׁהִצִּיל אוֹתוֹ מֵעֵשָׂו בַּגָּלוּת, שֶׁשָּׁם בַּת שֶׁבַע. וְכָל זֶה הָיָה יוֹדֵעַ יַעֲקֹב בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ וְהָיָה מַזְכִּיר אֲדֹנָי אֶל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁהוּא הָאָדוֹן שֶׁשּׁוֹמֵר אוֹתוֹ אֶת אֲדֹנָי בַּגָּלוּת. כְּנֶגֶד שִׁבְעָה הַשָּׁמוֹת הַלָּלוּ הֵם שִׁבְעָה יְמֵי בְּרֵאשִׁית. וְהֵן אַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת לְבוּשִׁים לְעֶשֶׂר הָאֲמִירוֹת, (ועשר אמירות) וּשְׁלֹשִׁים וּשְׁנַיִם אֱלֹהִים שֶׁל מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית וּשְׁלֹשָׁה אֱלֹהִים שֶׁל וַיְכֻלּוּ, עוֹלֶה הַכֹּל מ"ה, לְהוֹרָאוֹת שֶׁשָּׁם קְבוּר בַּגָּלוּת הַהוּא שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ וְאָמְרוּ לְ"י מַ"ה שְׁמ"וֹ מָ"ה, וְזֶה יו"ד ה"א וא"ו ה"א, וּשְׁלֵמוּת הַלַּיְלָה בְּלֵיל שְׁמוּרִים, שֶׁהַיְנוּ ע"ב בְּחֻשְׁבּוֹן בְּלֵיל, בּוֹ מֵאִיר מ"ה, שֶׁהוּא הַשֵּׁם הַמְפֹרָשׁ שֶׁל הַגָּלוּת, שֶׁהוּא קְבוּרָה שֶׁל הַשְּׁכִינָה.

וְכַד יֵיתֵי לֵיל פֻּרְקָנָא דִּילֵהּ, אַנְהִיר לֵהּ מָ"ה דְּאִיהוּ שְׁמָא מְפָרַשׁ. בְּהַהוּא זִמְנָא בֶּן שׁוֹאֵל לְאָבִיו מַה נִּשְׁתַּנָּה הַלַּיְלָה הַזֶּה מִכָּל הַלֵּילוֹת דְּבֵהּ (שם לג) מְשַׁמְּרִים הַבֵּט ה' רְאֵה אֶת כָּל בְּנֵי הָאָדָם וְאִם יִתְמַהֲמַהּ חַכֵּה לוֹ. אבג יתץ וַיִּקְבֹּר אֹתוֹ יב יג' תּוֹרָה 'צִוָּה. לָנוּ מֹשֶׁה צָפוּן בְּאוֹרָיְתָא. קרע שטן קר"ע דְּאִיהוּ בְּיַמָּא, דְּאִתְמַר בֵּהּ יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמָּיִם. י' מִן רָקִיעַ אִיהוּ עִקָּר יְחוּדָא וּבֵהּ קָרַע יַמָּא. וְיהִי מַבְדִּיל דְּאִיהוּ מַבְדִּיל בֵּין מַיִם לְמַיִם.

וּכְשֶׁיָּבֹא לֵיל הַגְּאֻלָּה שֶׁלּוֹ, מֵאִיר לוֹ מָ"ה שֶׁהוּא שֵׁם הַמְפֹרָשׁ. בְּאוֹתוֹ זְמַן בֶּן שׁוֹאֵל לְאָבִיו מַה נִּשְׁתַּנָּה הַלַּיְלָה הַזֶּה מִכָּל הַלֵּילוֹת, שֶׁבּוֹ (שם לג) מְשַׁמְּרִים הִבִּיט ה' רְאֵה אֶת כָּל בְּנֵי הָאָדָם. וְאִם יִתְמַהֲמַהּ חַכֵּה לוֹ. אבג יתץ - וַיִּקְבֹּר אֹתוֹ בַּ'גַּ'י 'תּוֹרָה 'צִוָּה. לָנוּ מֹשֶׁה צָפוּן בַּתּוֹרָה. קרע שטן - קר"ע שֶׁהוּא בַּיָּם, שֶׁנֶּאֱמַר

בּוֹ יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמָּיִם. י' מִן רָקִיעַ הוּא עִקַּר הַיִּחוּד וּבוֹ קָרַע אֶת הַיָּם. וִיהִי מַבְדִּיל, שט"ן, שֶׁהוּא מַבְדִּיל בֵּין מַיִם לְמָיִם.

אבג ית"ץ בְּרֵאשִׁית אב"ג תש"ר בְּאַתְוָן א"ת ב"ש. קרע שטן יְהִי רָקִיעַ בְּיוֹמָא ב'. נגד יכש יוֹמָא תְּלִיתָאָה. נֶגֶד כָּל עַמְּךָ אֲשֶׁר נִפְלָאוֹת. (בטר צתג) בֵּהּ תָּבַר נְהוֹרִין וְהֶחְשִׁיךְ לוֹן הָדָא הוּא דִּכְתִיב (ישעיה כד) וְחָפְרָה הַלְּבָנָה וּבוֹשָׁה הַחַמָּה.

אבג יתץ - בְּרֵאשִׁית אב"ג תש"ר בְּאוֹתִיוֹת א"ת ב"ש. קרע שטן - יְהִי רָקִיעַ בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי. נגד יכש - הַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי, נֶגֶד כָּל עַמְּךָ אֲשֶׁר נִפְלָאוֹת. בטר צתג - בַּיּוֹם הָרְבִיעִי, בּוֹ שָׁבַר הָאוֹרוֹת וְהֶחְשִׁיךְ לָהֶם, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה כד) וְחָפְרָה הַלְּבָנָה וּבוֹשָׁה הַחַמָּה.

חקב טנע בְּיוֹמָא חֲמִישָׁאָה נָפְקוּ זַרְעֵי דְּאִילָנִין בְּגִין דְּאִיהוּ ח"ק בט"ן וְאִיהִי ה' דְּאִתְמַר בָּהּ (שמות ב) וַתָּשֶׂם בָּהּ אֶת הַיֶּלֶד וַתָּשֶׂם בַּסּוּף דְּאוֹרַיְתָא, בְּגִין לְכַסָּאָה לֵהּ בְּגָלוּתָא דְּעָלֵהּ אִתְמַר (שם א) כָּל הַבֵּן הַיִלוֹד הַיְאֹרָה תַּשְׁלִיכֻהוּ. דְּאִיהִי נְהוֹרָא דְּאוֹרַיְתָא דְּאִיהִי אוֹר, תַּשְׁלִיכֻהוּ. וְכָל הַבַּת דְּאִיהִי נֵר מִצְוָה תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, תְּחַיּוּן. כָּל אִלֵּין דְּיִתְגַּדְּלוּן בָּהּ. בְּגִין דַּהֲוָה עָתִיד לְאַפָּקָא מוֹשִׁיעַ. וְלֹא עָבְדוּ הָכֵי הַמְיַלְּדוֹת (נ"א הני המילדת והכי אמרו מ"מ) דְּאָנוּן מ"מ, וַתְּחַיֶּיךָ אֶת הַיְלָדִים. בְּגִין דַּהֲווֹ דָּחֲלִין מִקּוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הָדָא הוּא דִּכְתִיב (שם) וַתִּירֶאן הַמְיַלְּדֹת אֶת הָאֱלֹהִים וְגוֹ'. וּבְהַאי בֵּן הַיִלוֹד הַיְאֹרָה בֵּהּ תַּשְׁלִי"כֻהוּ. וְהַמַּשְׁכִּילִים יַזְהִרוּ כְּזֹהַר הָרָקִיעַ וְגוֹ'.

חקב טנע - בַּיּוֹם הַחֲמִישִׁי יָצְאוּ הַזְּרָעִים שֶׁל הָאִילָנוֹת, מִשּׁוּם שֶׁהוּא ח"ק בט"ן, וְהִיא ה' שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (שמות ב) וַתָּשֶׂם בָּהּ אֶת הַיֶּלֶד. וַתָּשֶׂם בַּסּוּף שֶׁל הַתּוֹרָה כְּדֵי לְכַסּוֹתוֹ בַּגָּלוּת, שֶׁעָלָיו נֶאֱמַר (שם א) כָּל הַבֵּן הַיִלוֹד הַיְאֹרָה תַּשְׁלִיכֻהוּ. שֶׁהִיא אוֹר הַתּוֹרָה, שֶׁהוּא אוֹר, תַּשְׁלִיכֻהוּ. וְכָל הַבַּת, שֶׁהִיא נֵר מִצְוָה, תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה - תְּחַיּוּן. כָּל אֵלּוּ שֶׁיִּתְגַּדְּלוּ בָהּ, מִשּׁוּם שֶׁהָיָה עָתִיד לְהוֹצִיא מוֹשִׁיעַ. וְלֹא עָשׂוּ כָּךְ הַמְיַלְּדוֹת, שֶׁהֵם בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, וַתְּחַיֶּיךָ אֶת הַיְלָדִים, מִשּׁוּם שֶׁהָיוּ פּוֹחֲדוֹת מִן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) וַתִּירֶאן הַמְיַלְּדֹת אֶת הָאֱלֹהִים וְגוֹ'. וּבַבֵּן הַזֶּה הַיִלוֹד הַיְאֹרָה בּוֹ תַּשְׁלִי"כֻהוּ. וְהַמַּשְׁכִּילִים יַזְהִרוּ כְּזֹהַר הָרָקִיעַ וְגוֹ'.

בְּיוֹמָא שְׁתִיתָאָה אֶלֶף שִׁתִיתָאָה בֵּהּ יגל פזק ביה יג"ל פורקי"ן זַר"ע קְדוֹשִׁי"ם וְעָלֵהּ אִתְמַר (בראשית לא) יָגֹר שַׂהֲדוּתָא. וְיַעֲקֹב קָרָא לוֹ גַּלְעֵד. וְצַדִּיק אִיהוּ עָנִי וּתְרִין מְשִׁיחִין יְקוּמוּן כְּגַוְונָא דָּא, חַד לָקֳבֵל בַּיִת רִאשׁוֹן דְּאִיהִי ה' עִלָּאָה, וְתִנְיָנָא לָקֳבֵל בַּיִת שֵׁנִי דְּאִיהִי ה' תַּתָּאָה, יוּ"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א, מ"ה מִן מֹשֶׁה דְּשַׁלִּיט וְרָכִיב עָלָיְהוּ. ע"ב תַּלְיָן מִן י"דוה י"דור י"דור אַרְבַּע אַנְפִּין דְּאַרְיֵה וְד' דְּשׁוֹר וְד' דְּנֶשֶׁר. וְאִנּוּן סָלְקִין אֶלֶף וּמְאַתָן וְבֹהוּ רָכִיב מ"ה חַיָּה דְּאָדָם דְּאִיהוּ מֹשֶׁה.

בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי אֶלֶף הַשִּׁשִּׁי, בּוֹ יגל פזק, בּוֹ יָגֹ"ל פֻּ'רְקָן זֶ'רַע קְ'דוֹשִׁים, וְעָלָיו נֶאֱמַר (בראשית לא) יָגֹר שָׂהֲדוּתָא, וְיַעֲקֹב קָרָא לוֹ גַּלְעֵד. וְהַצַּדִּיק הוּא עָנִי. וּשְׁנֵי מְשִׁיחִים יָקוּמוּ כָּךְ, אֶחָד כְּנֶגֶד בַּיִת רִאשׁוֹן, שֶׁהִיא

ה' הָעֶלְיוֹנָה, וְהַשֵּׁנִי כְּנֶגֶד בַּיִת שֵׁנִי, שֶׁהִיא ה' הַתַּחְתּוֹנָה, יו"ד ה"א וא"ו ה"א, מ"ה מִן מֹשֶׁה שֶׁשּׁוֹלֵט וְרוֹכֵב עֲלֵיהֶם. ע"ב תְּלוּיִים מִן י"הוה י"הוה י"הוה אַרְבַּע פָּנִים שֶׁל אַרְיֵה, אַרְבַּע שֶׁל שׁוֹר וְאַרְבַּע שֶׁל נֶשֶׁר, וְהֵם עוֹלִים אֶלֶף וּמְאתַיִם, וּבוֹהוּ רוֹכֵב מ"ה חַיָּה שֶׁל אָדָם שֶׁהוּא מֹשֶׁה.

וְכֹלָּא אִתְעֲבֵיד עַד דְּיֵיתֵי שִׁילֹה דְּאִיהוּ מֹשֶׁה בְּגִימַטְרִיָּא מ"ה, אַרְבָּעִין וְחַמֵּשׁ שְׁנִין בָּתַר אֶלֶף וּמָאתָן שְׁנִין. וְכֻלְּהוּ נָחְתִין בְּצַדִּיק וְאַרְבַּע אַתְוָן (נראה דה"ג וכלהו דא אתון נחתין בצדיק) וְאִתְקַשְּׁרָן בֵּיהּ, בְּגִין דְּאִיהוּ קְשׁוּרָא דְּיִחוּדָא. וּמַאי נִיהוּ י'הוה עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, נַהֲרָא בְּצַדִּיק לְאַקָּמָא בֵּיהּ לִשְׁכִינְתָּא דְּאִיהִי אֲדנ"י דִּין בְּגָלוּתָא. וּבְגִין דְּצַדִּיק אִתְקְשַׁר בִּגְבוּרָה דְּמַתָּן עוּתָרָא, שְׁמֹאל דּוֹחֶה וְלֹא יִפְרוֹק מִתַּמָּן עַד דְּיִתְקַשַּׁר צַדִּיק בִּימִינָא, דְּאִיהוּ עָנִי וְחַכִּים דְּתַמָּן צַדִּיק אִיהוּ מִסְכֵּן וְחָכָם, וּמִלֵּט הוּא אֶת הָעִיר בָּחָכְמָתוֹ. מַאי הָעִיר דָּא יְרוּשָׁלַם, דְּאִתְמַר בָּהּ וְנִלְכְּדָה הָעִיר, וְלֹא יְמוּת מָשִׁיחַ. וּבְגִין עֲנִיּוּתֵהּ וְחָכְמָתֵהּ יְשֵׁיזֵב לְקַרְתָּא בְּגִין דְּאִיהוּ עָנִי וְחָשׁוּב כַּמֵּת. וַעֲתִידִין בְּאוֹרַיְתָא לָא יִשְׁתָּאֲרוּן אֶלָּא א' מֵעִיר וּשְׁנַיִם מִמִּשְׁפָּחָה. חַד מֵעִיר דְּאַגִּין עַל קַרְתָּא וְדָא שִׁילֹה דְּדַרְגֵּהּ עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, וּתְרֵי מִמִּשְׁפָּחָה, תְּרֵין מְשִׁיחִין מִסִּטְרָא דִּתְרֵי סַמְכֵי קְשׁוֹט, דְּאַגִּינוּ עַל מִשְׁפָּחָה דְּאִנּוּן עֲתִירִין בְּאוֹרַיְתָא וּבְנִבוּאָה. וְאָחֳרָנִין כֻּלְּהוּ עֲנִיִּים בְּאוֹרַיְתָא וּבְנִבוּאָה. וּבְזִכּוּת אִלֵּין תִּלַּת וּבַעֲנִיּוּתָא דִּילְהוֹן יִשְׁתַּזְּבוּן מִמִּיתָא וְעָאקוּ וְיִפְקֹד בְּרַחֲמֵי. וּבְגִין דָּא שְׁמֹאל דּוֹחֶה וְיָמִין מְקָרֶבֶת, שְׁקוֹצִית בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה דְּאִיהוּ אֶלֶף שְׁבִיעָאָה, בָּהּ קֵץ הַיָּמִין. וְרָזָא דְּמִלָּה כוז"ו במוכס"ז כוז"ו, י' אֱלֹהֵינוּ י'. אֱלֹהֵינוּ הוּא שְׁכִינְתָּא עִלָּאָה, עֲלֵהּ אִתְמַר (רות ג) וּגְאַלְתִּיךְ אָנֹכִי חַי ה' שִׁכְבִי עַד הַבֹּקֶר. וְדָא אִיהוּ כִּי יוֹם נָקָם בְּלִבִּי. וְעוֹד לֵב"י גִּלִּיתִי, דָּא שְׁמָא דְּע"ב שְׁמָהָן, בֵּהּ אִתְבְּנֵי בֵּי מַקְדְּשָׁא דְּאִיהוּ דְּרוֹעָא יְמִינָא, וּבֵהּ אִתְבְּנֵי עָלְמָא דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (תהלים פט) אָמַרְתִּי עוֹלָם חֶסֶד יִבָּנֶה, וְאִיהִי חֶסֶד ע"ב שְׁמָהָן. וְעָלַיְהוּ אִתְמַר הִנֵּה ה' רוֹכֵב עַל עָ"ב קַל וּבָא מִצְרַיִם. ע"ב דָּא י' י"ה יה"ו יְהוֹ"ה, הָא הָכָא עֶשֶׂר אַתְוָן וְסָלְקֵי ע"ב בְּחֶשְׁבָּן. וְתַלְיָין מִנְּהוֹן ע"ב שְׁמָהָן. וְאִלֵּין אִנּוּן וה"ו יל"י. (סי"ט על"ם מה"ש לל"ה אכ"א כה"ת הז"י אל"ד לא"ו הה"ע יז"ל מב"ה הק"ם לא"ו כל"י לו"ו פה"ל נל"ך יי"י מל"ה חה"ו נת"ה הא"א ירי"ת שא"ה רי"י או"ם לכ"ב וש"ר יח"ו לה"ח כו"ק מנ"ד אנ"י חע"ם רה"ע יי"י הה"ה מי"ך וו"ל יל"ה ס אל ער"י עש"ל מי"ה וה"ו דנ"י הח"ש עמ"ם נג"א נ"ת מב"ה פו"י נמ"ם יי"ל הר"ח מצ"ר ומ"ב יה"ה ענ"ו מח"י דמ"ב מנ"ק אי"ע חכ"ו רא"ה יב"ם הי"י מו"ם) וה"ו אנ"י וה"ו רָאשֵׁי תֵּבִין וָא"ו, י"ג מְכִילָן דְּרַחֲמֵי, עָלַיְהוּ אִתְמַר (ישעיה נט) וּבְרַחֲמִים גְּדוֹלִים אֲקַבְּצֶךָּ.

וְהַכֹּל מִתְעַבֵּד עַד שֶׁיָּבֹא שִׁילֹה שֶׁהוּא מֹשֶׁה בְּגִימַטְרִיָּא מ"ה, אַרְבָּעִים וְחָמֵשׁ שָׁנִים אַחַר אֶלֶף וּמָאתַיִם שָׁנִים. וְכָל הָאַרְבַּע אוֹתִיּוֹת יוֹרְדוֹת בְּצַדִּיק וְנִקְשָׁרוֹת בּוֹ, מְשׁוּם שֶׁהוּא קֶשֶׁר שֶׁל יִחוּד, וּמִי הוּא? יהו"ה הָעֲמוּד הָאֶמְצָעִי מֵאִיר בְּצַדִּיק, לְהָקִים בּוֹ אֶת הַשְּׁכִינָה שֶׁהִיא אדנ"י, דִּין בַּגָּלוּת. וּמְשׁוּם שֶׁהַצַּדִּיק נִקְשָׁר בִּגְבוּרָה שֶׁמְּשָׁם הָעֹשֶׁר, הַשְּׁמֹאל דּוֹחֶה, וְלֹא יִנָּאֵל מִשָּׁם עַד שֶׁיִּתְקַשֵּׁר הַצַּדִּיק בַּיָּמִין, שֶׁהוּא עָנִי וְחָכָם,

שֶׁשָּׁם הַצַּדִּיק הוּא מִסְכֵּן וְחָכָם, וּמַלַּט הוּא אֶת הָעִיר בְּחָכְמָתוֹ. מִי הָעִיר? זוֹ יְרוּשָׁלַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ וְנִלְכְּדָה הָעִיר, וְלֹא יָמוּת מָשִׁיחַ. וּמִשּׁוּם עָנְיוּתוֹ וְחָכְמָתוֹ צִיֵּיל אֶת הַקְּרִיָה, מִשּׁוּם שֶׁהוּא עָנִי וְחָשׁוּב כְּמֵת. וַעֲתִידִים שֶׁלֹּא יִשְׁאֲרוּ בַּתּוֹרָה אֶלָּא אֶחָד מֵעִיר וּשְׁנַיִם מִמִּשְׁפָּחָה. אֶחָד מֵעִיר - שֶׁמְּגַן עַל הַקְּרִיָה, וְזֶה שִׁילֹה, שֶׁדַּרְגָּתוֹ הָעֲמוּד הָאֶמְצָעִי. וּשְׁנַיִם מִמִּשְׁפָּחָה - שְׁנֵי מְשִׁיחִים מֵהַצַּד שֶׁל שְׁנֵי עַמּוּדֵי הָאֶמֶת שֶׁהֵגִנּוּ עַל מִשְׁפָּחָה שֶׁהֵם עֲשִׁירִים בְּתוֹרָה וּבְנִבּוּאָה. וְהָאֲחֵרִים כֻּלָּם עֲנִיִּים בְּתוֹרָה וּבְנִבּוּאָה. וּבִזְכוּת שְׁלֹשֶׁת אֵלֶּה, וּבְעִנְיָי שֶׁלָּהֶם, יִנָּצְלוּ מִמִּיתָה וְצָרוֹת וְיִפְקֹד בְּרַחֲמִים. וּמִשּׁוּם זֶה שְׁמֹאל דּוֹחֶה וְיָמִין מְקָרֶבֶת. שקו צית - בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי, שֶׁהוּא הָאֶלֶף הַשְּׁבִיעִי, בָּהּ קֵץ הַיָּמִין. וְסוֹד הַדָּבָר - כוז"ו במוכס"ז כוז"ו, יְ"י אֱלֹהֵינוּ יְ"י. אֱלֹהֵינוּ הִיא הַשְּׁכִינָה הָעֶלְיוֹנָה, עֲלֶיהָ נֶאֱמַר (רות ג) וּנְאַלְתִּיךְ אָנֹכִי חַי ה' שִׁכְבִי עַד הַבֹּקֶר, וְזֶהוּ כִּי יוֹם נָקָם בְּלִבִּי. וְעוֹד, לְלִבִּ"י גִּלִּיתִי. זֶה הַשֵּׁם שֶׁל שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם שֵׁמוֹת בּוֹ נִבְנָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁהוּא זְרוֹעַ יָמִין, וּבוֹ נִבְנָה הָעוֹלָם שֶׁהִיא שְׁכִינָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים פט) אֲמַרְתִּי עוֹלָם חֶסֶד יִבָּנֶה, וְהוּא חֶסֶד, שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם שֵׁמוֹת, וַעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר הִנֵּה ה' רֹכֵב עַל עָ"ב קַל וּבָא מִצְרַיִם. עָ"ב זֶה י' ה"ה יהו"ה. הֲרֵי כָּאן עֶשֶׂר אוֹתִיּוֹת, וְעוֹלוֹת לְשִׁבְעִים וּשְׁתַּיִם בְּחֶשְׁבּוֹן, וּתְלוּיִים מֵהֶם שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם שֵׁמוֹת, וְאֵלּוּ הֵם. וה"ו יל"י סי"ט על"ם מה"ש לל"ה אכ"א כה"ת הז"י אל"ד לא"ו הה"ע יז"ל מב"ה הק"ם לא"ו כל"י לו"ו פה"ל נל"ך יי"י מל"ה חה"ו נת"ה הא"א יר"ת שא"ה רי"י או"ם לכ"ב וש"ר יח"ו לה"ח כו"ק מנ"ד אנ"י חע"ם רה"ע יי"ז הה"ה מי"ך וו"ל יל"ה סא"ל ער"י עש"ל מי"ה וה"ו דנ"י הח"ש עמ"ם נג"א ני"ת מב"ה פו"י נמ"ם יי"ל הר"ח מצ"ר ומ"ב יה"ה ענ"ו מח"י דמ"ב מנ"ק אי"ע חב"ו רא"ה יב"ם הי"י מו"ם וה"ו אנ"י וה"ו רָאשֵׁי תֵּבוֹת וא"ו, שֶׁלֹּשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת שֶׁל רַחֲמִים, עֲלֵיהֶם נֶאֱמַר (ישעיה נד) וּבְרַחֲמִים גְּדוֹלִים אֲקַבְּצֵךְ.

וְאִלֵּין אִנּוּן תְּלַת עֲשָׂר מְכִילָן דְּרַחֲמֵי דְּכָרַת עִם מֹשֶׁה, לְאַפָּקָא בְּהוֹן לְיִשְׂרָאֵל מִן גָּלוּתָא. וְאִית בְּהוֹן ע"ב תֵּבִין דְּאִנּוּן חֶסֶד דְּרוֹעָא יְמִינָא, וּבְהוֹן רי"ו אַתְוָן בְּחֶשְׁבַּן גְּבוּרָה. וְאִנּוּן אַתְוָן מִתְכַּפְיָן תְּחוֹת תֵּבִין, וְדָא אִיהוּ וַיַּעֲבֹר ע"ב רי"ו. וְדָא אִיהוּ הִנֵּה ה' רוֹכֵב עַל עָ"ב קַ"ל. וְדָא אִיהִי י' י"ה יה"ו יהו"ה יו"ד יו"ד קי"א יו"ד קי"א וא"ו יו"ד קי"א וא"ו קי"א וְאִנּוּן כ"ו אַתְוָן וְנָפְקִין מִן י' י"ה יה"ו יהו"ה וְדָא אִיהוּ הִנֵּה ה' רוֹכֵב עַל עָ"ב קַ"ל בְּהַהוּא זִמְנָא (שם מב). ה' כְּגִבּוֹר יֵצֵא כְּאִישׁ מִלְחָמוֹת יָעִיר קִנְאָה יָרִיעַ אַף יַצְרִיחַ עַל אוֹיְבָיו יִתְגַּבָּר. יָרִיעַ, בְּתָקִיעָה וְדָא רְבִיעַ יַצְרִיחַ, בִּשְׁבָרִים, וְאִלֵּין ב' גְּרֵשִׁין. עַל אוֹיְבָיו יִתְגַּבָּר בִּתְרוּעָה, וְדָא שַׁלְשֶׁלֶת וְהָא אוֹקְמוּהָ. בְּהַהוּא זִמְנָא שׁוֹפָר מְהֻפָּךְ קַדְמָא, זְקֵף קָטָן, זָקֵף גָּדוֹל. מַאי מְהֻפָּךְ אֶלָּא מְהַפֵּךְ מֶמְשָׁלָה דְּאִמִּין פ"כ דְּעָלְמָא, לְמֶמְשָׁלָה דְּיִשְׂרָאֵל. וּבְהַהוּא זִמְנָא וְהָפַכְתִּי אֶבְלָם לְשָׂשׂוֹן. זָקֵף גָּדוֹל זָקֵף קָטָן. וּבְהַהוּא זִמְנָא יִתָּקַע (ישעיה ס) הַקָּטן יְהִי לְאֶלֶף וְהַצָּעִיר לְגוֹי עָצוּם אֲנִי ה' בְּעִתָּהּ אֲחִישֶׁנָּה. וְהָא אוֹקְמוּהָ אִם זָכוּ אֲחִישֶׁנָּה, וְאִם לֹא זָכוּ בְּעִתָּהּ, בְּעֵת ה'.

וְאֵלּוּ הֵם שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת הָרַחֲמִים שֶׁכָּרַת עִם מֹשֶׁה לְהוֹצִיא בָהֶם אֶת יִשְׂרָאֵל מִן הַגָּלוּת, וְיֵשׁ בָּהֶם שִׁבְעִים וּשְׁתַּיִם תֵּבוֹת, שֶׁהֵן חֶסֶד זְרוֹעַ יָמִין, וּבָהֶם מֵאתַיִם וְשֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אוֹתִיּוֹת בְּחֶשְׁבּוֹן גְּבוּרָה. וְאוֹתָן הַתֵּבוֹת נִכְנָעוֹת תַּחַת הַתֵּבוֹת, וְזֶהוּ וַיַּעֲבֹר, ע"ב רי"ו. וְזֶהוּ הִנֵּה ה' רֹכֵב עַל עָב קַל. וְזוֹהִי י' י"ה יה"ו יהו"ה

יו"ד יו"ד ה"א יו"ד ה"א וא"ו יו"ד ה"א וא"ו ה"א, וְהֵן עֶשְׂרִים וְשֵׁשׁ אוֹתִיּוֹת, וְיוֹצְאוֹת מִן י' י"ה יה"ו יהו"ה, וְזֶהוּ הִנֵּה ה' רֹכֵב עַל עָ"ב קַ"ל. בְּאוֹתוֹ זְמַן, (שם מב) ה' כְּגִבּוֹר יֵצֵא כְּאִישׁ מִלְחָמוֹת יָעִיר קִנְאָה יָרִיעַ אַף יַצְרִיחַ עַל אֹיְבָיו יִתְגַּבָּר. יָרִיעַ - בְּתָקִיעָה, וְזֶה רְבִיעַ. יַצְרִיחַ - בִּשְׁבָרִים, וְאֵלּוּ שְׁנֵי גְּרוֹשִׁין. עַל אֹיְבָיו יִתְגַּבָּר - בְּתְרוּעָה, וְזוֹהִי שַׁלְשֶׁלֶת, וְהֵרֵי פְּרִשׁוּהָ. בְּאוֹתוֹ זְמַן שׁוֹפָר מְהֻפָּךְ קַדְמָא, זְקֵף קָטֹן, זְקֵף גָּדוֹל. מַה זֶּה מְהֻפָּךְ? אֶלָּא מְהֻפָּךְ מֶמְשֶׁלֶת הָאֻמּוֹת שֶׁל הָעוֹלָם, לְמֶמְשָׁלָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל. וּבְאוֹתוֹ זְמַן וְהַפַּכְתִּי אֶבְלָם לְשָׂשׂוֹן. זְקֵף גָּדוֹל זְקֵף קָטֹן. וּבְאוֹתוֹ זְמַן יִתְקְעִים (ישעיה ס) הַקָּטֹן יִהְיֶה לְאֶלֶף וְהַצָּעִיר לְגוֹי עָצוּם אֲנִי ה' בְּעִתָּהּ אֲחִישֶׁנָּה. וַהֲרֵי פְּרִשׁוּהָ, אִם זָכוּ - אֲחִישֶׁנָּה, וְאִם לֹא זָכוּ - בְּעִתָּהּ, בְּעֵת ה'.

צָרִיךְ לְמִנְדַּע מַאי עִתָּהּ דִּכְתִיב אִתְמַר (תהלים קיט) עֵת לַעֲשׂוֹת לַה' הֵפֵרוּ תוֹרָתֶךָ. וְהַאי אִית עֵת וְאִית עֵת, הָדָא הוּא דִּכְתִיב (ויקרא טז) וְאַל יָבֹא בְּכָל עֵת אֶל הַקֹּדֶשׁ. וּבְגִין דָּא אָמַר (קהלת ה) עֵת לִבְכּוֹת וְעֵת לִשְׂחוֹק. וְרָזָא דְמִלָּה מֵיָד דְּיֵיתֵי בְּכִיָּה עֵת דְּדַחֲקוּ לְיִשְׂרָאֵל, מִיָּד יְהֵא לוֹן עֵת פֻּרְקָנָא. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (ירמיה ל) עֵת צָרָה הִיא לְיַעֲקֹב וּמִמֶּנָּה יִוָּשֵׁעַ. דְּהָא סַגִּיאִין הֲווֹ עִתִּין דְּעָאקוּ, הָדָא הוּא דִּכְתִיב (תהלים) מְשֻׁגָּב לְעִתּוֹת בַּצָּרָה. מַאן יָכִיל לְמִנְדַּע ההא עֵת בֵּינַיְהוּ, אֶלָּא עֵת דִּבְכִיָּה אִיהוּ. וְרָזָא דְמִלָּה בִּבְכִי יָבֹאוּ. בִּבְכִי דְּדַלּוּת דְּכָךְ סָלִיק חֲשְׁבָּן בִּבְכִי, כְּחֲשְׁבַּן דַּ"ל. וְכֵיוָן דְּחָזָא מֹשֶׁה הַאי דּוֹחֲקָא דְּדַלּוּת לְיִשְׂרָאֵל, אִתְמַר בֵּהּ וְהִנֵּה נַעַר בֹּכֶה. מִיָּד מַה כְּתִיב בָּתַר בְּכִיָּה וַתַּחְמֹל עָלָיו בְּפֻרְקָנָא. וְרָזָא דְמִלָּה וַיִּתְמַהֲמַהּ וַיַּחֲזִיקוּ הָאֲנָשִׁים בְּיָדוֹ וּבְיַד אִשְׁתּוֹ וּבְיַד ב' בְּנוֹתָיו בְּחֶמְלַת ה' עָלָיו. דְּהָכֵי עֲתִידִין לְמֶהֱוֵי בְּדָרָא דְּגָלוּתָא בַּתְרָאָה כְּאנּוּן אֲנַשֵּׁי סְדוֹם וַעֲמוֹרָה. וּמִיָּד וַיּוֹצִיאוּהוּ וַיַּנִּיחוּהוּ מִחוּץ לָעִיר. וַיּוֹצִיאוּהוּ מִן גְּלוּתָא. וַיַּנִּיחוּהוּ מִמַּיָּא דְּטוֹפְנָא. וְעוֹד וְהִנֵּה נַעַר בּוֹכֶה ב'ו כ'ה דְּאִתְמַר בֵּהּ וַיְפַן כ"ה וְכ"ה. וְאִיהוּ כְּלִילָא מֵחַמְשִׁין תַּרְעִין דְּבִינָה דְּאִתְמְסָרוּ לְמֹשֶׁה, וּבְהוֹן וַיַּךְ אֶת הַמִּצְרִי. וּבְהוֹן מָחָא ס' מְחָאָן בְּמִצְרַיִם, וְעָלַיְהוּ אִתְמַר מִי יִרְפָּא לָךְ. הָדָא הוּא דִּכְתִיב מָחַצְתִּי וַאֲנִי אֶרְפָּא. בְּמַאי דְּמָחַצְתִּי לְמִצְרָאֵי אֲנִי אֶרְפָּא לָךְ. וּבְגִין מָה אֲעֵידֵךְ. שְׁלִימוּ דִּקְרָא הַבַּת יְרוּשָׁלַיִם, מָה אַשְׁוֶה לָךְ וַאֲנַחֲמֵךְ. כִּי גָּדוֹל כַּיָּם שִׁבְרֵךְ מִ"י יִרְפָּא לָךְ. מִיָּד שׁוֹפָר הוֹלֵךְ אֶתְנָח יָתִיב. בְּהַהוּא זִמְנָא אִתְעַר מָשִׁיחַ דְּאִיהוּ כְּגַוְונָא דְּנֹחַ דְּאִתְמַר בֵּהּ זֶה יְנַחֲמֵנוּ מִמַּעֲשֵׂינוּ דְּאִיהוּ כֹּבֶד הַמַּלָּאכָה. וּמֵעִצְבוֹן יָדֵינוּ דְּאִתְמַר בְּהוֹן אֲשֶׁר עָבְדוּ בָּהֶם בְּפֶרֶךְ. וְדָא אִיהוּ אֶתְנָח אֶת הָאֱלֹהִים הִתְהַלֶּךְ נֹחַ (בראשית). וַיִּתַּמּוּ חַטָּאִים מִן הָאָרֶץ, וְעֵרֶב רַב מ"ץ וְתֶבֶ"ן שְׁאוֹר וְחֹמֶץ. וְיִשְׂתָּאֲרוּן יִשְׂרָאֵל סֹלֶת נְקִיָּה, דְּעָלַיְהוּ אִתְמַר (דברים כה) תִּמְחֶה אֶת זֵכֶר עֲמָלֵק מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם. דְּאִנּוּן דְּאִשְׁתָּאֲרוּ מִמַּי טופנ' דְּאִתְמַר בְּהוֹן, וּמָחִיתִי אֶת כָּל הַיְקוּם, דְּאִנּוּן הֲווֹ קַיְמִין עַל יִשְׂרָאֵל בְּחֲמֵשׁ בְּגִין דְּאִנּוּן רֵישִׁין עֲלַיְהוּ בְּגָלוּתָא. וּמִיָּד דְּאִתְמַחוּן יָתִיב קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל כָּרְסֵהּ דְּאֻמְּאָה אֻמֵּי דְּלָא יָתִיב עַל כָּרְסֵהּ עַד דְּיִתְמַחוּן מֵעָלְמָא. הָדָא הוּא דִּכְתִיב כִּי יָד עַל כֵּס יָהּ מִלְחָמָה וְגוֹ'. וְדָא אִיהוּ אֶתְנָח יָתִיב. בְּהַהוּא זִמְנָא דְּיָתִיב עַל

כֻּרְסֵא יְמָחֹל לְיִשְׂרָאֵל מִכָּל חוֹבִין דְּעָבְדוּ. הָדָא הוּא דִּכְתִיב וְעַתִּיק יוֹמִין יְתִב לְבוּשֵׁהּ כְּתַלַּג חִוָּר. לְקַיָּמָא אִם יִהְיוּ חַטָּאֵיכֶם כַּשָּׁנִים כַּשֶּׁלֶג יַלְבִּינוּ.

צָרִיךְ לְדַעַת מַה זֶּה עִתָּהּ שֶׁעָלֶיהָ נֶאֱמַר (תהלים קיט) עֵת לַעֲשׂוֹת לַה' הֵפֵרוּ תּוֹרָתֶךָ, וְזֶה יֵשׁ עֵת וְיֵשׁ עֵת. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ויקרא טז) וְאַל יָבֹא בְּכָל עֵת אֶל הַקֹּדֶשׁ. וּמְשׁוּם זֶה אָמַר (קהלת ה) עֵת לְבְכּוֹת וְעֵת לִשְׂחוֹק. וְסוֹד הַדָּבָר - מִיָּד שֶׁעָבְרוּ בְּכִיָּה, עֵת שֶׁל דִּחַק לְיִשְׂרָאֵל, מִיָּד יִהְיֶה לָהֶם עֵת גְּאֻלָּה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ירמיה ל) עֵת צָרָה הִיא לְיַעֲקֹב וּמִמֶּנָּה יִוָּשֵׁעַ. שֶׁהֲרֵי רַבִּים הָיוּ עִתּוֹת שֶׁל צָרָה, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים ט) מִשְׂגָּב לְעִתּוֹת בַּצָּרָה. מִי יָכוֹל לָדַעַת הָעֵת הַהִיא בֵּינֵיהֶם? אֶלָּא עֵת שֶׁל בְּכִיָּה הִיא, וְסוֹד הַדָּבָר - בִּבְכִי יָבֹאוּ. בִּבְכִי שֶׁל דְּלוּת, שֶׁכָּךְ עוֹלֶה חֶשְׁבּוֹן בִּבְכִי כְּחֶשְׁבּוֹן דַּ"ל. וְכֵיוָן שֶׁרָאָה מֹשֶׁה הַדּוֹחַק הַזֶּה שֶׁל דְּלוּת לְיִשְׂרָאֵל, נֶאֱמַר בּוֹ וְהִנֵּה נַעַר בֹּכֶה. מִיָּד מַה כָּתוּב אַחַר בְּכִיָּה? וַתַּחְמֹל עָלָיו, בִּפְדוּת. וְסוֹד הַדָּבָר - וַיִתְמַהְמַהּ וַיַּחֲזִיקוּ הָאֲנָשִׁים בְּיָדוֹ וּבְיַד אִשְׁתּוֹ וּבְיַד שְׁתֵּי בְנֹתָיו בְּחֶמְלַת ה' עָלָיו. שֶׁכָּךְ עֲתִידִים לִהְיוֹת בַּדּוֹר שֶׁל הַגְּלוּת הָאַחֲרוֹנָה, כְּמוֹ אוֹתָם אַנְשֵׁי סְדוֹם וַעֲמוֹרָה. וּמִיָּד וַיִּצְּאֻהוּ וַיַּנִּחֻהוּ מִחוּץ לָעִיר. וַיִּצְּאֻהוּ - מִן הַגְּלוּת. וַיַּנִּחֻהוּ - מִמֵּי הַמַּבּוּל. וְעוֹד, וְהִנֵּה נַעַר בֹּכֶה, ב"ו כ"ה, בֹּכֶה. שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ וַיִּפֶן כ"ה וָכ"ה. וְהוּא כָּלוּל מֵחֲמִשִּׁים שְׁעָרִים שֶׁל בִּינָה שֶׁנִּמְסְרוּ לְמֹשֶׁה, וּבָהֶם וַיִּךְ אֶת הַמִּצְרִי, וּבָהֶם הִכָּה חֲמִשִּׁים מַכּוֹת בְּמִצְרַיִם, וַעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר מִי יִרְפָּא לָךְ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב מָחַצְתִּי וַאֲנִי אֶרְפָּא. בְּמַה שֶׁמָּחַצְתִּי אֶת הַמִּצְרִיִּים, אֲנִי אֶרְפָּא לָךְ. וּבְשָׁבִיל זֶה מָה אֲעִידֵךְ. וּשְׁלֵמוּת הַכָּתוּב - הַבַּת יְרוּשָׁלַיִם, מָה אַשְׁוֶה לָךְ וַאֲנַחֲמֵךְ, כִּי גָדוֹל כַּיָּם שִׁבְרֵךְ מִ"י יִרְפָּא לָךְ. מִיָּד שׁוֹפָר הוֹלֵךְ אִתָּנוּ יָתִיב. בְּאוֹתוֹ זְמַן מִתְעוֹרֵר מָשִׁיחַ, שֶׁהוּא כְּמוֹ נֹחַ שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ זֶה יְנַחֲמֵנוּ מִמַּעֲשֵׂנוּ, שֶׁהוּא כֹּבֶד הַמְּלָאכָה. וּמֵעִצְּבוֹן יָדֵינוּ, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם אֲשֶׁר עָבְדוּ בָהֶם בְּפָרֶךְ. וְזֶהוּ אִתָּנוּ, אֶת הָאֱלֹהִים הִתְהַלֶּךְ נֹחַ (בראשית ו). וְיִתְּמוּ חַטָּאִים מִן הָאָרֶץ, וְעֶרֶב רַב מ"ץ וְתָבֶ"ן שְׁאוֹר וְחֹמֶץ. וְיִשָּׂאֲרוּ יִשְׂרָאֵל סֹלֶת נְקִיָּה, שֶׁעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר (דברים כה) תִּמְחֶה אֶת זֵכֶר עֲמָלֵק מִתַּחַת הַשָּׁמָיִם. שֶׁהֵם שֶׁנִּשְׁאֲרוּ מִמֵּי הַמַּבּוּל שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם וּמְחִיתִי אֶת כָּל הַיְקוּם, שֶׁהֵם הָיוּ עוֹמְדִים עַל יִשְׂרָאֵל בְּחָמֵשׁ, מְשׁוּם שֶׁהֵם רָאשִׁים עֲלֵיהֶם בַּגָּלוּת. וּמִיָּד שֶׁנִּמְחוּ, יוֹשֵׁב הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל כִּסְאוֹ, שֶׁנִּשְׁבַּע שִׁבּוּעָה שֶׁלֹּא יֵשֵׁב עַל כִּסְאוֹ עַד שֶׁיִּמָּחוּ מִן הָעוֹלָם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב כִּי יָד עַל כֵּס יָהּ מִלְחָמָה וְגוֹ'. וְזֶהוּ אִתָּנוּ יָתִיב. בְּאוֹתוֹ זְמַן שֶׁיּוֹשֵׁב עַל הַכִּסֵּא, יִמְחֹל לְיִשְׂרָאֵל מִכָּל הַחֲטָאִים שֶׁעָשׂוּ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וְעַתִּיק הַיָּמִים יוֹשֵׁב, לְבוּשׁוֹ כְּשֶׁלֶג לָבָן. לְקַיָּם אִם יִהְיוּ חַטָּאֵיכֶם כַּשָּׁנִים כַּשֶּׁלֶג יַלְבִּינוּ.

כֻּרְסֵא שְׁבִיבִין דְּנוּר אִם יַאְדִּימוּ כַּתּוֹלַע כַּצֶּמֶר יִהְיוּ. וְעוֹד אִם יִהְיוּ חַטָּאֵיכֶם כַּשָּׁנִים מִסְטָרָא דְּיִצְחָק, כַּשֶּׁלֶג יַלְבִּינוּ מִסְטָרָא דְּאַבְרָהָם, דְּבֵהּ מִתְלַבְּנִין. בְּהַהוּא זִמְנָא דְּיֵתִיב קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל כֻּרְסֵהּ, מִיָּד אַתְנַח. וַתְּנַח הַתֵּבָה שַׁרְיָא דְּטוּרֵי לוֹטְיָא לְמֶעֱבַד בְּהוֹן דִּינָא, דְּאִנּוּן טוּרֵי קַרְדּוֹ, טוּרִין חֲשׁוּכִין בְּגָלוּתָא אֲרִירָן בְּגָלוּתָא הָדָא הוּא דִּכְתִיב (דברים כח) אָרוּר אַתָּה בָּעִיר, וְאָרוּר אַתָּה בַּשָּׂדֶה. דִּבְהַהוּא זִמְנָא נְחִתִין כָּל חוֹבִין (נ"א לוטא) עַל יִשְׂרָאֵל. בְּגִין דְּיִתְבַּפְּרוּן מֵחוֹבֵיהוֹן, וְכָל זִכְוִן נָחְתִין עַל חַיָּבַיָּא לְקַבְּלָא בְּהוֹן אַגְרֵיהוּ. וְרָזָא דְּמִלָּה וְהִנֵּה מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים עֹלִים וְיֹרְדִים בּוֹ. עוֹלִים סָלְקִין זִכְוָן. וְיוֹרְדִין נִיתִין חוֹבִין. וְכֹלָּא בְּהַאי

סֶלָם סָלְקִין וְנָחְתִין. וּבְטַעֲמֵי סֶלָם אִיהוּ, וְדָא אִיהוּ שׁוֹפָר הוֹלֵךְ רְבִיעַ דַּרְגָּא תְּרֵי טַעֲמֵי. בְּהַהוּא זִמְנָא סָלִיק זְכוּתָא דְּיִשְׂרָאֵל לְעֵלָּא, וְנָחִית חוֹבִין דִּילְהוּ כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא. מַאי עוֹלִים וְיוֹרְדִים. אֶלָּא מָאן דְּחוֹבֵהּ נָחִית, זְכוּתֵהּ סָלִיק. בְּהַהוּא דַּרְגָּא דַּאֲנָחִיתוּ שְׁכִינְתָּא עַד עַפְרָא, כָּךְ נָחְתִין אִנּוּן דְּאַנְחִיתוּ לָהּ, מִתַּמָּן. וּמֵיָּד דְּסָלִיקַת לְאַתְרָהָא, מִיָּד קָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָבִיל לָהּ בִּימִינָא הָדָא הוּא דִּכְתִיב (בראשית ח) וַיִּשְׁלַח יָדוֹ וַיִּקָּחֶהָ וַיָּבֵא אוֹתָהּ אֵלָיו הַתֵּבָה. בְּהַהוּא זִמְנָא וְהַמַּיִם הָיוּ הָלוֹךְ וְחָסוֹר, דְּאִנּוּן עֶרֶב רַב עַד הַחֹדֶשׁ הָעֲשִׂירִי. בָּעֲשִׂירִי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ נִרְאוּ רָאשֵׁי הֶהָרִים, דְּאִנּוּן אֲבָהָן וְאִתְעַר זְכוּתָא דִּילְהוֹן עַל יִשְׂרָאֵל. דְּעַד הַהוּא זִמְנָא תָּמָה זְכוּת אֲבָהָן. מִתַּמָּן וְאֵילָךְ חָלָה זְכוּת אֲבָהָן בְּהַהוּא זִמְנָא וּבְכֵן צַדִּיקִים יִרְאוּ וְיִשְׂמָחוּ וְגוֹ' וְהָרִשְׁעָה כֻּלָּהּ בְּעָשָׁן תִּכְלֶה וְגוֹ'. בְּכֵן וַדַּאי דְּאִיהוּ חֶסֶד דְּרוֹעָא יְמִינָא כְּרֵסֵא. בְּגִין דְּכוּרְסְיָא בִּימִינָא אִתְתָּקְנַת. הָדָא הוּא דִּכְתִיב וְהוּכַן בְּחֶסֶד כִּסֵּא. וּבָהּ וְתִמְלֹךְ אַתָּה הוּא ה' אֱלֹהֵינוּ. בְּהַהוּא זִמְנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָתִיב עַל כֻּרְסֵא דְּחֶסֶד דְּאִיהוּ דְּרַחֲמֵי, אִתְמַר אֵל מֶלֶךְ יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רַחֲמִים וּמִתְנַהֵג בַּחֲסִידוּת. בְּהַהוּא זִמְנָא וְלֹא יִכָּנֵף עוֹד מוֹרֶיךָ.

כִּסְאוֹ שִׁבִיבֵי אֵשׁ, אִם יַאֲדִימוּ כַּתּוֹלַע כַּצֶּמֶר יִהְיוּ. וְעוֹד, אִם יִהְיוּ חֲטָאֵיכֶם כַּשָּׁנִים - מֵהַצַּד שֶׁל יִצְחָק, כַּשֶּׁלֶג יַלְבִּינוּ - מֵהַצַּד שֶׁל אַבְרָהָם, שֶׁבּוֹ מִתְלַבְּנִים. בְּאוֹתוֹ זְמַן שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יוֹשֵׁב עַל כִּסְאוֹ, מִיָּד נָח. וַתְּנַח הַתֵּבָה, שׁוֹרֶה עַל הָרֵי הַקְּלָלָה לַעֲשׂוֹת בָּהֶם דִּין, שֶׁהֵם הָרֵי אֲרָרָט, הֶהָרִים הַחֲשׁוּבִים שֶׁל הַגְּלוּת אֲרוּרִים בַּגְּלוּת. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (דברים כח) אָרוּר אַתָּה בָּעִיר וְאָרוּר אַתָּה בַּשָּׂדֶה. שֶׁבְּאוֹתוֹ זְמַן יוֹרְדִים כָּל הַקְּלָלוֹת עַל יִשְׂרָאֵל כְּדֵי שֶׁיִּתְכַּפְּרוּ מֵחֲטָאֵיהֶם, וְכָל הַזְּכֻיּוֹת יוֹרְדוֹת עַל הָרְשָׁעִים לְקַבֵּל בָּהֶם שְׂכָרָם, וְסוֹד הַדָּבָר - וְהִנֵּה מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים עֹלִים וְיֹרְדִים בּוֹ. עֹלִים - עוֹלִים הַזְּכֻיּוֹת. וְיֹרְדִים - יוֹרְדִים הַחֲטָאִים. וְהַכֹּל עוֹלִים וְיוֹרְדִים בַּסֶּלֶם הַזֶּה. וּבַטַּעֲמִים הוּא סֶלֶם. וְזֶהוּ שׁוֹפָר הוֹלֵךְ רְבִיעַ דַּרְגָּא, שְׁנֵי טְעָמִים. בְּאוֹתוֹ זְמַן עוֹלֶה הַזְּכוּת שֶׁל יִשְׂרָאֵל לְמַעְלָה, וְיוֹרְדִים חוֹבוֹתֵיהֶם, כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ. מַה זֶּה עֹלִים וְיֹרְדִים? אֶלָּא מִי שֶׁחָטָאוֹ יוֹרֵד - זְכוּתוֹ עוֹלָה. בְּאוֹתָהּ דַּרְגָּא שֶׁהוֹרִידוּ אֶת הַשְּׁכִינָה עַד עָפָר, כָּךְ יוֹרְדִים אוֹתָם שֶׁהוֹרִידוּ אוֹתָהּ. וְכַמָּה שֶׁהֵם יוֹרְדִים, כָּךְ הַשְּׁכִינָה שֶׁהִיא מִזַּלָּם עוֹלָה עַד שֶׁמַּגִּיעָה לַמָּקוֹם שֶׁהוֹרִידוּ אוֹתָהּ מִשָּׁם. וּמִיָּד שֶׁעוֹלָה לְמָקוֹמָהּ, מִיָּד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְקַבֵּל אוֹתָהּ בִּימִין. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית ח) וַיִּשְׁלַח יָדוֹ וַיִּקָּחֶהָ וַיָּבֵא אֹתָהּ אֵלָיו אֶל הַתֵּבָה. בְּאוֹתוֹ זְמַן וְהַמַּיִם הָיוּ הָלוֹךְ וְחָסוֹר, שֶׁהֵם עֶרֶב רַב, עַד הַחֹדֶשׁ הָעֲשִׂירִי. בָּעֲשִׂירִי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ נִרְאוּ רָאשֵׁי הֶהָרִים, שֶׁהֵם הָאָבוֹת, וּמִתְעוֹרֶרֶת זְכוּתָם עַל יִשְׂרָאֵל. שֶׁעַד אוֹתוֹ זְמַן תַּמָּה זְכוּת אָבוֹת. מִשָּׁם וְאֵילָךְ חָלָה זְכוּת אָבוֹת בְּאוֹתוֹ זְמַן, וּבְכֵן צַדִּיקִים יִרְאוּ וְיִשְׂמָחוּ וְגוֹ' וְהָרִשְׁעָה כֻּלָּהּ בְּעָשָׁן תִּכְלֶה וְגוֹ'. בְּכֵן וַדַּאי, שֶׁהוּא חֶסֶד זְרוֹעַ יָמִין כִּסֵּא, מִשּׁוּם שֶׁהַכִּסֵּא מִתְתַּקֶּנֶת בִּימִין. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וְהוּכַן בַּחֶסֶד כִּסֵּא, וּבָהּ וְתִמְלֹךְ אַתָּה הוּא ה' אֱלֹהֵינוּ. בְּאוֹתוֹ זְמַן שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא שֶׁל חֶסֶד שֶׁהוּא שֶׁל רַחֲמִים, נֶאֱמַר אֵל מֶלֶךְ יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רַחֲמִים וּמִתְנַהֵג בַּחֲסִידוּת. בְּאוֹתוֹ זְמַן וְלֹא יִכָּנֵף עוֹד מוֹרֶיךָ.

(בכאן שייך מה שכתוב בתיקונים בד"ן סוף ע"ב וגדפוי דשכינתא אנון כסוי דם חיה ועוף)
וְכָל דָּא מִסְטָרָא דְּאֵילָנָא דְּחַיֵּי. וּמִסְטָרָא דְּאֵילָנָא דְּטוֹב וְרַע אָתְרוֹג דְּמֵי לְצַדִּיקַיָּא, וַהֲדַס לַבֵּינוֹנִים, וַעֲרָבָה לְרְשָׁעִים. וּשְׁכִינְתָּא אִתְּמַר בָּהּ וּמַלְכוּתוֹ בְּכָל מָשָׁלָה. אַף עַל גַּב דְּאִתְּמַר בָּהּ עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ. אִיהִי שָׁלְטָא עַל עֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע, מִסְטָרָא דִּילֵהּ הִיא קְרִיבָא לְמַלְכָּא. (נ"א ומסטרין אלין לזמנין איהי נוקבא קריבא למלכא, הדא הוא דכתיב בזאת יבא אהרן אל הקדש מסטרא דימינא לזמנין איהי רחיקא מנה מסטרא דשמאלא ואל יבא בכל עת אל הקדש. מסטרא דימינא איהי לא מקבלה טמאה טוב הוא ימינא. אבל אתרהא טוב מקבלא טמאה מרע ומות הוא אתר לית לה קריבו. (נ"א אל הקדש איהי לא מקבלא טמאה אבל אתרהא טוב מקבלא טמאה מרע ומההוא אתר דלית לה קריבו).
וְכָל זֶה מִצַּדּוֹ שֶׁל עֵץ הַחַיִּים. וּמִצַּד שֶׁל הָעֵץ שֶׁל טוֹב וָרַע, הָאֶתְרוֹג דּוֹמֶה לַצַּדִּיקִים, וַהֲדַס לַבֵּינוֹנִים, וַעֲרָבָה לְרְשָׁעִים. וּבַשְּׁכִינָה נֶאֱמַר בָּהּ וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה. אַף עַל גַּב שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ. הִיא שׁוֹלֶטֶת עַל עֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרַע, מֵהַצַּד שֶׁלּוֹ הִיא קְרוֹבָה לַמֶּלֶךְ. (ומהצדדים הללו לפעמים הנקבה היא קרובה למלך). זהו שכתוב בזאת יבא אהרן אל הקדש, מצד הימין. היא לפעמים רחוקה ממנו מצד השמאל. ואל יבא בכל עת אל הקדש. מצד הימין היא לא מקבלת טמאה. טוב הוא ימין. אבל מקומה מקבלת טמאה מרע ומות, באותו מקום אין לו קרבה. (אל הקדש, היא לא מקבלת טמאָה, אַבָל מקומָהּ טוב מקבלת טמאָה מרע, ומאותו המָקום שאין לו קרבָה),
ותמן צריך לקרבא, קטרת לרחקא רוח טמאה מההוא אתר. ולקרבא זכותא לשמאלא גבירתא ולרחקא שפחה מתמן. ובגין דא כל שמהן אית בה ואתקרי שדרה אחור
וְשָׁם צָרִיךְ לְהַקְרִיב קָרְבָּן, וּקְטֹרֶת לְהַרְחִיק רוּחַ טֻמְאָה מֵאוֹתוֹ הַמָּקוֹם, וּלְקָרֵב הַזְּכוּת לְשִׂמְאל הַגְּבִירָה, וּלְהַרְחִיק מִשָּׁם הַשִּׁפְחָה. וּמִשּׁוּם זֶה כָּל הַשֵּׁמוֹת יֵשׁ בָּהּ.
דאיהי כל עובדוהי כלאחר יד ורזא דמלה כלאחר יד. ורזא דמלה כלאחר יד כל דאיהו צדיק. אחר יד דאיהי שכינתא דא שנוי מעשה. ובזמנא דאיהי כלאחר יד לית תמן סגידו דאתמר בה כל הכורע כורע בברוך. תעלא בעדנה סגיד לה. דבזמנא דאיהי כלאחר יד אתעביד זנב. ועכ"ד דאמר תעלא בעדנה סגיד לה באתרה.
שִׁנּוּי מַעֲשֶׂה זֶה שַׁבָּת. שֶׁהִיא כָּל מַעֲשָׂיו כִּלְאַחַר יָד, וְסוֹד הַדָּבָר - כִּלְאַחַר יָד, כָּל - שֶׁהוּא צַדִּיק, אַחַר יָד - שֶׁהִיא שְׁכִינָה, זֶה שִׁנּוּי מַעֲשֶׂה. וּבְזְמַן שֶׁהִיא כִּלְאַחַר יָד, אֵין שָׁם כְּרִיעָה שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ כָּל הַכּוֹרֵעַ כּוֹרֵעַ בְּבָרוּךְ. שׁוּעָל בְּזְמַנּוֹ הִשְׁתַּחֲוָה לוֹ. שֶׁבְּזְמַן שֶׁהִיא כִּלְאַחַר יָד, נַעֲשֵׂית זָנָב. וְעִם כָּל זֶה שֶׁאָמְרוּ שׁוּעָל בְּזְמַנּוֹ הִשְׁתַּחֲוָה לוֹ בִּמְקוֹמוֹ.
אבל חוץ מאתרה הוי זנב לאריות ואל תהי ראש לשועלים. דהא צדיק גמור אף על גב דנחית מדרגה ואתעביד זנב לאריות, עלה אתמר (תהלים לז) לא ראיתי צדיק נעזב. מאי זנב דילה, ההוא קוצא דאת ד' מן אחד דאיהו י' זעירא שכינתא תתאה עליה אתמר (משלי כד) כי שבע יפל צדיק וקם.

אֲבָל חוּץ לְמָקוֹמוֹ תְּהֶיֶה זָנָב לְאֲרָיוֹת, וְאַל תְּהִי רֹאשׁ לַשּׁוּעָלִים. שֶׁהֲרֵי צַדִּיק גָּמוּר - אַף עַל גַּב שֶׁיָּרַד מַדְרֵגָתוֹ וְנַעֲשָׂה זָנָב לְאֲרָיוֹת, עָלָיו נֶאֱמַר (תהלים לז) לֹא רָאִיתִי צַדִּיק עָזֻב. מָה הַזָּנָב שֶׁלּוֹ? אוֹתוֹ הַקּוֹץ שֶׁל הָאוֹת ד' מִן אֶחָד, שֶׁהִיא י' קְטַנָּה, הַשְּׁכִינָה הַתַּחְתּוֹנָה, עָלָיו נֶאֱמַר (משלי כד) כִּי שֶׁבַע יִפּוֹל צַדִּיק וָקָם. תא חזי גלגול דאת ו' איהו. דנפיק בשעתה, דעלה אתמר מזל שעה גורם. כמה דאוקמוה מ"מ אין מזל יום גורם אלא מזל שעה גורם. באברהם מה כתיב בה כד אתיא בגלגולא (בראשית יט) וישכם אברהם בבקר אל המקום, בגין לאקדמא לה. יצחק מה כתיב בה בגלגולא (שם כד) ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב. נפק לגבה לחקלא בגין דאתמר בה (ירמיה ט) מי יתנני במדבר מלון אורחים. חד אקדים לפשפשא לה בצפרא. ותנינא לפשפשא בה ברמשא. יעקב מה כתיב בה (בראשית כב) ויפגע במקום (בראשית). פגע בה. זכאה איהו מאן דפגע בה, כגון יעקב דעלה אתמר (שם) וילן שם. וההיא לינה איהו לויה. מיד דאיערע בה (שם לב) ויפגעו בו מלאכי אלהים. ועכ"ד דפגע בה, הוה נטיר לה ולא אתאחר יעמד עד דאחד בעלה. ודא איהו (שם כה) וילן שם כי בא השמש. דבגינה (שם לב) ויזרח לו השמש דאיהו משה דאתא בה בגלגולא רוחה דמשה. ובגין דא יעקב ומשה הוו קימי בדרגא חדא בעמודא דאמצעיתא. אבל דא בגופא ודא נשמתא לה ובגין דא לית שעתא קימא לכל בר נש דאיהי שכינתא בלא בעלה. ובגין דא כד דחיקת שעתא לרבי פדת ואמר אי בעית דאחרבה לעלמא, ואפשר דנפלת בשעתא דמזוני ואולי דנפלת. מאי ואולי אלא ואולי אי בעי קדשא בריך הוא דנפלת בשעתא דמזוני. דהא אתתה עביד, ואולי אי בעי בעלה דהוי קימא מה דאיהי עבידת בלא רשותא דבעלה. וכגונא דא לית שעתא קימא דאיהי שכינתא חההוא בר נש, אלא אם ייתי בגלגולא בההוא בר נש בעלה דההיא שעתא. ורזא דמלה בזאת יבא אהרן אל הקדש. ובלא בעלה אתמר (ויקרא טז) ואל יבא בכל עת אל הקדש, (שם) והזר הקרב יומת. ולית מיתה אלא עניותא. והאי זר לא בזר אחרא דמום זר, אלא זר מבעלה. זכאה מאן דאערא בשעתא דאתברי משׁשת ימי בראשית. דכל נשמתא אית לה עת וזמן בגלגולא. כמא דאמר קהלת (קהלת ג) לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים. ודא שכינתא תתאה דאיהי זמן ועדן לכל ספירה וספירה ולכל גלגולא וגלגולא. ואיהי עדן ועדנין ופלג עדן דכל עדנין שפי מאי ופלג עדן, אלא כגון פלג המנחה בשמאלא אתפלגת לדינא, ובימינא לרחמי, בעמודא דאמצעיתא אשתלימת. וכד אתפלגת בימינא ושמאלא אתמר בה לאסתר (אסתר ה) מה בקשתך עד חצי המלכות ותעש. ואיהי כח יהו"ה פלגו דילה יד ימין, ופלגו דילה יד שמאל. ולקבל תרויהו אדכיר קהלת כ"ח זמנין עת הדא הוא דכתיב (קהלת ג) עת ללדת וגו').

בֹּא וּרְאֵה, הַגִּלְגּוּל שֶׁל אוֹת ו' הוּא שֶׁיּוֹצֵא בִּשְׁעָתוֹ, שֶׁעָלָיו נֶאֱמַר מַזַּל שָׁעָה גּוֹרֵם. כְּמוֹ שֶׁבָּאֲרוּהָ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, אֵין מַזַּל יוֹם גּוֹרֵם, אֶלָּא מַזַּל שָׁעָה גּוֹרֵם. בְּאַבְרָהָם מַה כָּתוּב בּוֹ כְּשֶׁבָּא בְּגִלְגּוּל? (בראשית יט) וַיַּשְׁכֵּם אַבְרָהָם בַּבֹּקֶר אֶל הַמָּקוֹם, כְּדֵי לְהַקְדִּים אוֹתָהּ. מַה כָּתוּב בְּיִצְחָק בְּגִלְגּוּלוֹ? (שם כד) וַיֵּצֵא יִצְחָק לָשׂוּחַ בַּשָּׂדֶה לִפְנוֹת עָרֶב. יָצָא אֵלֶיהָ לְשָׂדֶה, מְשׂוּם שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (ירמיה ט) מִי יִתְּנֵנִי בַּמִּדְבָּר מְלוֹן אֹרְחִים. אֶחָד - לְהַקְדִּים לְחַפֵּשׂ אוֹתָהּ בַּבֹּקֶר, וְהַשֵּׁנִי - לְחַפֵּשׂ אוֹתָהּ בָּעֶרֶב. מַה כָּתוּב בְּיַעֲקֹב? (בראשית כח) וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם. פָּגַע בָּהּ. אַשְׁרֵי מִי שֶׁפּוֹגֵשׁ בָּהּ, כְּמוֹ יַעֲקֹב שֶׁעָלָיו נֶאֱמַר וַיָּלֶן שָׁם. וְאוֹתָהּ לִינָה הִיא לְוָיָה.

מִיָּד שָׁפְנַשׁ בָּהּ, (שם לב) וַיִּפְגְּעוּ בוֹ מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים. וְעִם כָּל זֶה שָׁפְנַשׁ בָּהּ, הֲיָה שׁוֹמֵר אוֹתָהּ וְלֹא הִתְאַחֵד אִתָּהּ עַד שֶׁבָּא בַּעֲלָהּ. וְזֶהוּ (שם כח) וַיֹּלֶן שָׁם כִּי בָא הַשָּׁמֶשׁ, שֶׁבִּשְׁבִילוֹ (שם לב) וַיִּזְרַח לוֹ הַשָּׁמֶשׁ, שֶׁהוּא מֹשֶׁה שֶׁבָּא בּוֹ בְּגִלְגּוּל רוּחוֹ שֶׁל מֹשֶׁה. וּמְשׁוּם זֶה יַעֲקֹב וּמֹשֶׁה הָיוּ עוֹמְדִים בְּדַרְגָּה אַחַת בְּעַמּוּד הָאֶמְצָעִי, אֲבָל זֶה בַּגּוּף, וְזֶה בַּנְּשָׁמָה שֶׁלּוֹ. וּמְשׁוּם זֶה אֵין הַשָּׁעָה עוֹמֶדֶת לְכָל אָדָם, שֶׁהִיא הַשְׁכִּינָה בְּלִי בַּעֲלָהּ. וּמְשׁוּם זֶה, כְּשֶׁדַּחֲקָה הַשָּׁעָה לְרַבִּי פְּדָת, וְאָמַר, אִם תִּרְצֶה שֶׁאַחֲרִיב הָעוֹלָם, וְאֶפְשָׁר שֶׁתִּתְפֹּל בְּשָׁעָה שֶׁל מְזוֹנוֹת, וְאוּלַי שֶׁתִּפֹּל. מַה זֶּה וְאוּלַי? אֶלָּא וְאוּלַי אִם יִרְצֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁתִּפֹּל בְּשָׁעָה שֶׁל מְזוֹנוֹת. שֶׁהֲרֵי אִשְׁתּוֹ עֲשָׂתָה, וְאוּלַי אִם רוֹצֶה בַּעֲלָהּ שֶׁיִּהְיֶה מְקַיֵּם מַה שֶּׁהִיא עֲשָׂתָה בְּלִי רְשׁוּת שֶׁל בַּעֲלָהּ. וּכְמוֹ זֶה אֵין הַשָּׁעָה עוֹמֶדֶת, שֶׁהִיא שְׁכִינָה, לְאוֹתוֹ אָדָם, אֶלָּא אִם יָבֹא בְּגִלְגּוּל בְּאוֹתוֹ הָאָדָם (בעלה) שֶׁל אוֹתָהּ הַשָּׁעָה. וְסוֹד הַדָּבָר - בְּזֹאת יָבֹא אַהֲרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ. וּבְלִי בַּעֲלָהּ נֶאֱמַר (ויקרא טז) וְאַל יָבֹא בְּכָל עֵת אֶל הַקֹּדֶשׁ. (שם) וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת. וְאֵין מִיתָה אֶלָּא עֲנִיּוּת. וְהַזָּר הַזֶּה לֹא כְּזָר אַחֵר שֶׁל מוּם זָר, אֶלָּא זָר מִבַּעֲלָהּ. אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁנִּפְגַּשׁ בְּשָׁעָה שֶׁנִּבְרָא מִשִּׁשֶׁת יְמֵי בְרֵאשִׁית, שֶׁלְּכָל נְשָׁמָה יֵשׁ עֵת וּזְמַן בְּגִלְגּוּל, כְּמוֹ שֶׁאָמַר קֹהֶלֶת (קהלת ג) לַכֹּל זְמָן וְעֵת לְכָל חֵפֶץ תַּחַת הַשָּׁמָיִם. וְזוֹ הַשְׁכִּינָה הַמְּתַחְּנָה, שֶׁהִיא זְמַן וְעִדָּן לְכָל סְפִירָה וּסְפִירָה וּלְכָל גִּלְגּוּל וְגִלְגּוּל. וְהִיא עִדָּן וְעִדָּנִים וַחֲצִי עִדָּן. שֶׁכָּל הָעִדָּנִים יָפָה. מַה זֶּה וַחֲצִי עִדָּן? אֶלָּא כְּמוֹ פְּלֵג הַמִּנְחָה, בְּשִׂמְאל נֶחֱלֶקֶת לְדִין, וּבִימִין לְרַחֲמִים. בְּעַמּוּד הָאֶמְצָעִי נִשְׁלֶמֶת. וּכְשֶׁנֶּחֱלֶקֶת בִּימִין וּשְׂמאל, נֶאֱמַר בָּהּ לְאֶסְתֵּר (אסתר ה) מַה בַּקָּשָׁתֵךְ עַד חֲצִי הַמַּלְכוּת וְתֵעָשׂ. וְהִיא כֹּחַ יְהוֹ"ה, חֲצִי שֶׁלָּהּ יַד יָמִין, וַחֲצִי שֶׁלָּהּ יַד שְׂמאל. כְּנֶגֶד שְׁנֵיהֶם הִזְכִּיר קֹהֶלֶת עֶשְׂרִים וּשְׁמוֹנָה פְּעָמִים עֵת. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (קהלת ג) עֵת לָלֶדֶת וְגוֹ'.

חָזָא דְּלָא אַצְלַח, וְנָתַץ אֶת הַבַּיִת אֶת אֲבָנָיו וְאֶת עֵצָיו וְאַרְכִּיב לֵהּ בְּגוּפָא אָחֳרָא, כְּמָאן דְּאַרְכִּיב אִילָן מִמִּין תַּפּוּחִים בְּמִין חֲבוּשִׁים, וְתָמָן אִשְׁתַּנֵּי אִילָנָא וְאִיבָא דִּילֵהּ. וְדָא אִיהוּ שִׁנּוּי הַשֵּׁם. חָזָא דְּלָא אַצְלַח אַעְקַר לֵהּ מִתַּמָּן, וְשָׁנֵי לֵהּ בְּכָל עוֹבָדוֹי מִכָּל מַה דַּהֲוָה בְּקַדְמֵיתָא וּמִכָּל צִיּוּרִין דִּילֵהּ. וְרָזָא דְּמִלָּה (איוב י"ד) מְשַׁנֶּה פָּנָיו וַתְּשַׁלְּחֵהוּ. הֵן כָּל אֵלֶּה יִפְעַל אֵל פְּעָמַיִם שָׁלֹשׁ עִם גָּבֶר. קַרְקַע דְּנָטַע לֵהּ תַּמָּן וְאַצְלַח וְאִתְפְּשַׁט אַנְפּוֹי וְשָׁרְשׁוֹי עַד אֶלֶף דּוֹר, דְּא שְׁכִינְתָּא. הָדָא הוּא דִּכְתִיב דָּבָר צִוָּה לְאֶלֶף דּוֹר. וְעָלֵיהוּ אִתְּמַר (שיר ח) הָאֶלֶף לְךָ שְׁלֹמֹה. וְאֵלֵּין אֶלֶף עָלְמִין דְּכַסּוּפִין דְּאַרְכִּיב לֵהּ לָאָדָם עַל כֻּלְּהוּ וְרָזָא דְּמִלָּה (דברים ה) וְעֹשֶׂה חֶסֶד לָאֲלָפִים. לְמָאן, לְאֹהֲבָיו וּלְשֹׁמְרֵי מִצְוֹתָיו לְאֶלֶף דּוֹר. כֵּיוָן דְּאַצְלַח בְּכָל גִּלְגּוּלָא וּבְכֻלְּהוּ אִתְדַּכֵּי וְאַצְלַח, אִתְּמַר בֵּהּ וְעֹשֶׂה חֶסֶד לָאֲלָפִים. אֲבָל לְחַיָּבָא דְּלָא אַצְלַח בְּכָל אִתְּמַר מַה כְּתִיב בְּהוֹן, יִפֹּל מִצִּדְּךָ אֶלֶף, לֹא אִית לוֹן חוּלָקָא בְּאֶלֶף עָלְמִין אִלֵּין. וְרָזָא דְּמִלָּה (קהלת ח) וּבְכֵן רָאִיתִי רְשָׁעִים קְבוּרִים וָבָאוּ וּמִמְּקוֹם קָדוֹשׁ יְהַלֵּכוּ. מַאי וּמִמְּקוֹם קָדוֹשׁ יְהַלֵּכוּ, דְּהָא אִם אִנּוּן רְשָׁעִים לָא הֲוָה לוֹן מַאֲתַר דִּקְדֻשָּׁה. אֶלָּא וַדַּאי בְּכֵן רָאִיתִי רְשָׁעִים בְּגִין רִשְׁעוּתָא דִּילְהוֹן לֵית לוֹן חוּלָקָא בקדוש'. אַדְּהָכִי הָא סָבָא דְּסָבִין קָא אָזְדַּמַּן לֵהּ, א"ל לָאו כָּל רַשִּׁיעַיָּא שָׁוִין, דְּאִית רָשָׁע גָּמוּר, וְאִית רָשָׁע שֶׁאֵינוֹ גָּמוּר. רָשָׁע שֶׁאֵינוֹ גָּמוּר אִית לֵהּ

חוּלָקָא בְּקִדּוּשָׁא, וְאִית לֵהּ חוּלָקָא בִּמְסָאֲבוּ, דְּאִתְעָרְבוּ בֵּהּ תַּרְוַיְהוּ. וּלְהַאי אִתְמַר רָאִיתִי רְשָׁעִים קְבֻרִים וּבָאוּ וּמִמָּקוֹם קָדוֹשׁ יְהַלֵּכוּ. וְלֹא אָמַר רָאִיתִי רְשָׁעִים גְּמוּרִים. דְּרָשָׁע גָּמוּר לֵית לֵהּ חוּלָקָא בַּקְּדֻשָּׁה וַדַּאי. אֲבָל רָשָׁע דְּלָאו אִיהוּ גָּמוּר, אִית לֵהּ חוּלָקָא בַּקְּדֻשָּׁה. וּבְגִין לְאִתְרָכָאָה מִמְּסָאֲבוּ נָחְתִין לֵהּ בְּגִלְגּוּלָא. וּלְהַאי לֵית שַׁעֲתָא וְעִדָּן וְזִמָּן יְדִיעַ אֶלָּא יְיָ כַּמָּה זְמָנִין בְּגִלְגּוּלָא עַד דְּיִתְדַּכֵּי מֵהַהוּא זוֹהֲמָא. לְאוּמְנָא דַּהֲוָה לֵהּ מָאנָא דְּכַסְפָּא מְעָרָב בְּמִינָא אָחֳרָא. בָּעָא לְבָרְרָא וּלְלַבְּנָא לֵהּ. מֶה עָבֵד הֲוָה יוּצַק לֵהּ בְּמָנָא כַּמָּה זְמָנִין, וְאַרְמֵי לֵהּ בְּנוּרָא עַד דְּאִתְבְּרַר וְאִתְלְבַּן. וְרָזָא דְּמִלָּה (איוב כב) אֲשֶׁר קָמְטוּ וְלֹא עֵת נָהָר יוּצַק יְסוֹדָם. מַאי נָהָר דָּא נָהָר דִּינוּר דְּתַמָּן יוּצַק נִשְׁמְתָא עַד דְּאִתְלַבְּנָא. וּמַאי אֲשֶׁר קָמְטוּ בְּלֹא עֵת. אִלֵּין תתקע"ד דָּרִין דְּאִתְקָמַיטוּ בְּלֹא עֵת וְאִסְתַּלָּקוּ בְּלֹא עֵת קֳדָם זְמַנֵּיהוּ, וְזַרִיק לוֹן קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִלְגּוּלָא עַל כָּל דָּרָא וְדָרָא וְחָזַר לוֹן לִיסוֹד. וְדָא אִיהוּ נָהָר יוּצַק יְסוֹדָם. דְּאִנּוּן ד' יְסוֹדִין דְּאַרְבַּע פַּרְצוּפִין, דְּאִנּוּן פַּרְצוּף אָדָם, וּפַרְצוּף אַרְיֵה, וּפַרְצוּף שׁוֹר וּפַרְצוּף נֶשֶׁר, דְּמָמָנָן עַל מַיָּא וְאֶשָּׁא וְרוּחָא וְעַפְרָא. אַרְיֵה מֶרְכָּבָה וְגִלְגּוּלָא דִּילֵהּ מַיָּא, שׁוֹר מֶרְכָּבָה וְגִלְגּוּלָא דִּילֵהּ אֶשָּׁא. נֶשֶׁר מֶרְכָּבָה וְגִלְגּוּלָא דִּילֵהּ רוּחָא. אָדָם מֶרְכָּבָה וְגִלְגּוּלָא דִּילֵהּ עַפְרָא. הָדָא הוּא דִּכְתִיב וְאָדָם עַל עָפָר יָשׁוּב. ג' חַיִּין עִלַּיְהוּ אִתְמַר הֵן כָּל אֵלֶּה יִפְעַל אֵל פְּעָמִים שָׁלֹשׁ עִם גֶּבֶר. אָדָם, צִוֵּה לְאֶלֶף דּוֹר. אָתָא רִבִּי שִׁמְעוֹן לְנַשְּׁקָא לֵהּ פָּרַח לְעֵלָּא. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן סָבָא סָבָא עֵלֶיךָ אִתְמַר (מלאכי ג) הֲלֹא אָב אֶחָד לְכֻלָּנוּ. בְּדַיּוֹקְנָא דִּלְעֵלָּא אֲבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם זַכָּאָה חוּלָקָנָא דְּזָכֵינָא לְמֶהֱוֵי בָּךְ חוּלָקָא. פָּתַח רִבִּי שִׁמְעוֹן כְּמִלְקַדְמִין. (כמו שנדפס בדח"ו) (בדק"י ע"ב כשאומר דקרבנא הוה מההוא אחד דאקרו ערוה)

רָאָה שֶׁלֹּא הִצְלִיחַ - וְנָתַץ אֶת הַבַּיִת אֶת אֲבָנָיו וְאֶת עֲצָיו, וְהִרְכִּיב אוֹתוֹ בְּגוּף אַחֵר, כְּמוֹ שֶׁמַּרְכִּיב אִילָן מִמִּין תַּפּוּחִים בְּמִין חֲבוּשִׁים, וְשָׁם מִשְׁתַּנֶּה הָאִילָן וְהַפְּרִי שֶׁלּוֹ. וְזֶהוּ שִׁנּוּי הַשֵּׁם. רָאָה שֶׁלֹּא הִצְלִיחַ - עוֹקֵר אוֹתוֹ מִשָּׁם, וּמְשַׁנֶּה אוֹתוֹ בְּכָל מַעֲשָׂיו מִכָּל מַה שֶּׁהָיָה בְּרֹאשׁוֹנָה וּמִכָּל הַצִּיּוּרִים שֶׁלּוֹ, וְסוֹד הַדָּבָר - (איוב יד) מְשַׁנֶּה פָּנָיו וַתְּשַׁלְּחֵהוּ. הֵן כָּל אֵלֶּה יִפְעַל אֵל פְּעָמַיִם שָׁלוֹשׁ עִם גָּבֶר. בַּקֶּרְקַע שֵׁשֶׁם נָטַע אוֹתוֹ וְהִצְלִיחַ וְהִתְפַּשְּׁטוּ פָּנָיו וְשָׁרְשָׁיו עַד אֶלֶף דּוֹר, זוֹ הַשְּׁכִינָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב דָּבָר צִוָּה לְאֶלֶף דּוֹר. וְעָלֵיהֶם נֶאֱמַר (שיר ח) הָאֶלֶף לְךָ שְׁלֹמֹה. וְאֵלֶּה אֶלֶף עוֹלָמוֹת שֶׁל כִּסּוּפִים שֶׁהִרְכִּיב אֶת הָאָדָם עַל כֻּלָּם, וְסוֹד הַדָּבָר - (דברים ה) וְעֹשֶׂה חֶסֶד לַאֲלָפִים. לְמִי? לְאֹהֲבָיו וּלְשֹׁמְרֵי מִצְוֹתָו לְאֶלֶף דּוֹר (שם ז). כֵּיוָן שֶׁהִצְלִיחַ בְּכָל גִּלְגּוּל וּבְכֻלָּם נִטְהַר וְהִצְלִיחַ, נֶאֱמַר בּוֹ וְעֹשֶׂה חֶסֶד לַאֲלָפִים. אֲבָל לְרְשָׁעִים שֶׁלֹּא מַצְלִיחִים בְּכָל מָקוֹם, מַה כָּתוּב בָּהֶם? יִפֹּל מִצִּדְּךָ אֶלֶף. אֵין לָהֶם חֵלֶק בְּאֶלֶף הָעוֹלָמוֹת הַלָּלוּ. וְסוֹד הַדָּבָר - (קהלת ח) וּבְכֵן רָאִיתִי רְשָׁעִים קְבֻרִים וָבָאוּ וּמִמְּקוֹם קָדוֹשׁ יְהַלֵּכוּ. מַה זֶּה וּמִמְּקוֹם קָדוֹשׁ יְהַלֵּכוּ? שֶׁהֲרֵי אִם הֵם רְשָׁעִים, אָז לֹא הָיָה לָהֶם מִמָּקוֹם שֶׁל קְדֻשָּׁה? אֶלָּא וַדַּאי וּבְכֵן רָאִיתִי רְשָׁעִים, מִשּׁוּם הָרִשְׁעוּת שֶׁלָּהֶם אֵין לָהֶם חֵלֶק בַּקְּדֻשָּׁה. בֵּין כָּךְ הִנֵּה מְזֻדְּמָן הַזָּקֵן שֶׁל הַזְּקֵנִים אֵלִיָּו, וְאָמַר לוֹ, לֹא כָּל הָרְשָׁעִים שָׁוִים, שֵׁישׁ רָשָׁע גָּמוּר, וְיֵשׁ רָשָׁע שֶׁאֵינוֹ גָּמוּר. הָרָשָׁע שֶׁאֵינוֹ גָּמוּר יֵשׁ לוֹ חֵלֶק בַּקְּדֻשָּׁה וְיֵשׁ לוֹ חֵלֶק בַּטֻּמְאָה, שֶׁשְּׁנֵיהֶם

הִתְעָרְבוּ בוֹ, וְעַל זֶה נֶאֱמַר רָאִיתִי רְשָׁעִים קְבֻרִים וָבָאוּ וּמִמְּקוֹם קָדוֹשׁ יְהַלֵּכוּ, וְלֹא אָמַר רָאִיתִי רְשָׁעִים גְּמוּרִים. שֶׁהָרְשָׁע הַגָּמוּר אֵין לוֹ חֵלֶק בַּקְּדֻשָּׁה וְדַאי. אֲבָל רָשָׁע שֶׁאֵינוֹ גָמוּר, יֵשׁ לוֹ חֵלֶק בְּקְדֻשָּׁה. וּכְדֵי לְהִטָּהֵר מֵהַטֻּמְאָה, מוֹרִידִים אוֹתוֹ בְּגֵלְגּוּל, וְלָזֶה אֵין שָׁעָה וְעֵת וּזְמַן יְדוּעַ, אֶלָּא יָבֹא כַּמָּה פְּעָמִים בְּגֵלְגּוּל עַד שֶׁיִּטָּהֵר מֵאוֹתָהּ הַזְּהֻמָה. לְאֻמַּן שֶׁהָיָה לוֹ כְּלִי שֶׁל כֶּסֶף מְעֹרָב בְּמִין אַחֵר, רָצָה לְבָרְרוֹ וּלְלַבְּנוֹ, מָה עָשָׂה? הָיָה יוֹצֵק אוֹתוֹ בְּכְלִי כַּמָּה פְּעָמִים, וְזוֹרְקוֹ לָאֵשׁ עַד שֶׁהִתְבָּרֵר וְהִתְלַבֵּן, וְסוֹד הַדָּבָר - (איוב כב) אֲשֶׁר קָמְטוּ וְלֹא עֵת נָהָר יוּצַק יְסוֹדָם. אֵיזֶהוּ נָהָר? זֶה נָהָר דִּינוּר שֶׁשָּׁם יוֹצֵק הַנְּשָׁמָה עַד שֶׁמִּתְלַבֶּנֶת. וּמַה זֶּה אֲשֶׁר קָמְטוּ וְלֹא עֵת? אֵלּוּ תְּשַׁע מֵאוֹת שִׁבְעִים וְאַרְבָּעָה דּוֹרוֹת שֶׁהִתְקַמְּטוּ בְּלֹא עֵת וְהִסְתַּלְּקוּ בְּלֹא עֵת טֶרֶם זְמַנָּם, וְזֶרַע אוֹתָם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּגֵלְגּוּל עַל כָּל דּוֹר וְדוֹר, וְהֶחֱזִיר אוֹתָם לְיָסוֹד. וְזֶהוּ וְנָהָר יוֹצֵא יְסוֹדָם, שֶׁהֵם ד' יְסוֹדוֹת שֶׁל אַרְבָּעָה פַּרְצוּפִים, שֶׁהֵם פַּרְצוּף אָדָם וּפַרְצוּף אַרְיֵה וּפַרְצוּף שׁוֹר וּפַרְצוּף נָשֶׁר, שֶׁמְּמַנִּים עַל מַיִם וְאֵשׁ וְרוּחַ וְעָפָר. אַרְיֵה מִמֶּרְכָּבָה, וְגֵלְגּוּלוֹ מַיִם. שׁוֹר מֶרְכָּבָה, וְגֵלְגּוּלוֹ אֵשׁ. נָשֶׁר מֶרְכָּבָה, וְגֵלְגּוּלוֹ רוּחַ. אָדָם מֶרְכָּבָה, וְגֵלְגּוּלוֹ עָפָר. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וְאָדָם אֶל עָפָר יָשׁוּב. עַל שָׁלֹשׁ חַיּוֹת נֶאֱמַר, הֵן כָּל אֵלֶּה יִפְעַל אֵל פַּעֲמַיִם שָׁלוֹשׁ עִם גָּבֶר. אָדָם זוּוּ לְאֶלֶף דּוֹר. בָּא רַבִּי שִׁמְעוֹן לְנַשְּׁקוֹ, וּפָרַח לְמַעְלָה. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, זַקֵן זַקֵן, עֲלֵיךְ נֶאֱמַר (מלאכי ב) הֲלוֹא אָב אֶחָד לְכֻלָּנוּ. בְּדִיוּקָן שֶׁלְּמַעְלָה, אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם. אַשְׁרֵי חֶלְקֵנוּ שֶׁזָּכִינוּ שֶׁיִּהְיֶה לָנוּ בְּךָ חֵלֶק.

וּמַאי הֲוָה פְּשִׁתִּים, דְּאִתְמַר בֵּהּ (שמות כח) וְעָשָׂה לָהֶם מִכְנְסֵי בַד לְכַסּוֹת בְּשַׂר עֶרְוָה. אָמַר לֵהּ רַבִּי אֶלְעָזָר א"כ דְּאִתְכַּסֵּי בֵּהּ עֶרְוָה טָב אִיהוּ. אָמַר לוֹ בְּרִי לְאוֹ כָּל עֲרָיוֹת שָׁוִין, הַאי לָא קָרִיב קָרְבְּנָא דְּא אֶלָּא לְקָרְבָא עֶרְוָה דִּילֵהּ לַהּ'. וּמַאי עֶרְוָה דִּילֵהּ זְהֲמָא בִּישָׁא עֶרְלָה נוּקְבָא דְּעַרְלָה הִיא דְּאִתְמַר בָּהּ אָדָם הָרִאשׁוֹן מוּשָׁךְ בְּעֶרְלָתוֹ הָיָה. וּמַאי נִינְהוּ אִמָּא דְּעַרְבּוּבְיָא בִּישָׁא, אִיבָּא דְּאִילָנָא דְּטוֹב וָרָע דְּאִתְמַר בָּהּ (בראשית ג), וַתִּקַּח מִפִּרְיוֹ וַ'תֹּאכַל וַתִּתֵּן גַּם לְאִישָׁהּ עִמָּהּ וַיֹּאכַל. וּמַאי נִיהִי לִילִי"ת מִתַּמָּן קָא אַתְיָן עֶרֶב רַב, דְּאִנּוּן מְעָרְבִין בְּיִשְׂרָאֵל דְּאִתְמַר בְּהוֹן (ישעיה א) הוֹי גּוֹי חוֹטֵא דְּאִנּוּן זֶרַע מְרֵעִים בָּנִים מַשְׁחִתִים וְגוֹ'. וְאָמְרוּ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לָעֻגְלָא. וּבְגִין דָּא (בראשית ו) וְאֶל קַיִן וְאֶל מִנְחָתוֹ לֹא שָׁעָה. וְהָא קָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְמַר בֵּהּ (תהלים קמה) וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו, וְאִתְמַר בֵּהּ כִּי לֹא אָחְפֹּץ בְּמוֹת הַמֵּת, וְקַבִּיל לוֹן כ"ש לְקָרְבָּנָא דְּקַיִן. אֶלָּא דַּהֲוָה רְעוּתֵהּ לְבִישׁ כְּמָא דְּאִתְמַר אֲבָל הֶבֶל הֲוָה רְעוּתֵהּ בְּקָרְבְּנָא דִּילֵהּ לְקָרְבָא שְׁכִינְתָּא לְהַהוּא דְּאִתְמַר בֵּהּ (דניאל ז) וְעַתִּיק יוֹמִין יְתִב לְבוּשֵׁהּ כְּתִלַּג חִוָּר וּשְׂעַר רֵישֵׁהּ כַּעֲמַר נְקֵא. בְּמַאי, בְּהַהוּא דְּקָרִיב מִבְּכוֹרוֹת צֹאנוֹ וּמֵחֶלְבֵיהֶן. וּבְגִין דָּא וַיִּשַׁע ה' אֶל הֶבֶל. וְהָא אִתְּמַר וּמִיָּד דְּלָא אִתְקַבַּל קָרְבְּנָא דְּקַיִן, וַיִּחַר לְקַיִן מְאֹד. וַיֹּאמֶר ה' לְקַיִן לָמָּה חָרָה לָךְ דְּלָא אִתְקַבַּל קָרְבָּנָךְ. אִם תֵּיטִיב עוֹבָדָךְ בְּגֵלְגּוּלָא, שְׂאֵת לָךְ בְּעָלְמָא וְתִתְקַבֵּל בִּתְיוּבְתָּא. וְאִם לָאו, לַפֶּתַח חַטָּאת רֹבֵץ. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר וְכוּ'.

וּמָה הָיָה? פִּשְׁתִּים, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (שמות כח) וַעֲשֵׂה לָהֶם מִכְנְסֵי בָד לְכַסּוֹת בְּשַׂר עֶרְוָה. אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר, אִם כֵּן שֶׁהִתְכַּסְּתָה בּוֹ הָעֶרְוָה - הוּא טוֹב! אָמַר לוֹ, בְּנִי, לֹא כָּל הָעֲרָיוֹת שָׁוִים. זֶה לֹא הִקְרִיב הַקָּרְבָּן הַזֶּה אֶלָּא לְקָרֵב אֶת עֶרְוָתוֹ לַה', שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (ויקרא יח) אִישׁ אִישׁ אֶל כָּל שְׁאֵר בְּשָׂרוֹ לֹא תִקְרְבוּ לְגַלּוֹת עֶרְוָה אֲנִי ה'. וּמַהִי עֶרְוָתוֹ? הַזֶּהֱמָה הָרָעָה, הָעֶרְלָה הַנִּקֶבָה, שֶׁעֶרְלָה הִיא שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ אָדָם הָרִאשׁוֹן מוֹשֵׁךְ בְּעֶרְלָתוֹ הָיָה. וּמַהִי הָאֵם שֶׁל הָעֶרְבּוּבְיָה הָרָעָה? פְּרִי הָעֵץ שֶׁל טוֹב וָרָע, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (בראשית ג) וַתִּקַּח מִפִּרְיוֹ וַ'תֹּאכַל וַתִּתֵּן גַּם לְאִישָׁהּ עִמָּהּ וַיֹּאכַל. וּמַהִי? לִילִי"ת, מִשָּׁם בָּאִים הָעֶרֶב רַב, שֶׁהֵם מְעֹרָבִים בְּיִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (ישעיה א) הוֹי גּוֹי חוֹטֵא, שֶׁהֵם זֶרַע מְרֵעִים בָּנִים מַשְׁחִיתִים וְגוֹ'. וְאָמְרוּ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לָעֶגֶל. וּמִשּׁוּם זֶה (בראשית ד) וְאֶל קַיִן וְאֶל מִנְחָתוֹ לֹא שָׁעָה. וַהֲרֵי נֶאֱמַר בַּקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, (תהלים קמה) וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו, וְנֶאֱמַר כִּי לֹא אָחְפֹּץ בְּמוֹת הַמֵּת, וְקִבֵּל אוֹתָם, וְכָל שֶׁכֵּן לְקָרְבָּנוֹ שֶׁל קַיִן. אֶלָּא שֶׁהָיָה רְצוֹנוֹ לְרַע, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר. אֲבָל הֶבֶל הָיָה רְצוֹנוֹ בְּקָרְבָּנוֹ לְקָרֵב אֶת הַשְּׁכִינָה, לְאוֹתוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (דניאל ז) וְעַתִּיק הַיָּמִים יוֹשֵׁב, לְבוּשׁוֹ כְּשֶׁלֶג לָבָן, וּשְׂעַר רֹאשׁוֹ כְּצֶמֶר נָקִי. בַּמֶּה? בְּאוֹתוֹ שֶׁהִקְרִיב מִבְּכוֹרוֹת צֹאנוֹ וּמֵחֶלְבֵהֶן. וּמִשּׁוּם זֶה וַיִּשַׁע ה' אֶל הֶבֶל. וַהֲרֵי נִתְבָּאֵר. וּמִיָּד כְּשֶׁלֹּא הִתְקַבֵּל קָרְבָּנוֹ שֶׁל קַיִן, וַיִּחַר לְקַיִן מְאֹד. וַיֹּאמֶר ה' אֶל קַיִן לָמָּה חָרָה לָךְ שֶׁלֹּא הִתְקַבֵּל קָרְבָּנְךָ? אִם תֵּיטִיב מַעֲשֶׂיךָ בַּגְּלְגּוּל - שְׂאֵת לָךְ בָּעוֹלָם וְתִתְקַבֵּל בִּתְשׁוּבָה, וְאִם לֹא - לַפֶּתַח חַטָּאת רֹבֵץ.

(זהו מה שחסר לעיל בדקי"ד ע"ב כשאומר עם דרגין דסטרא דרכיו אצל פסקא והאדם ידע שיך זה)

הָא הָכָא אָדָם דַּעֲשָׂיָה וְיִצִירָה אָדָם דִּבְרִיאָה דְּאוֹקְמוּהּ עַל תִּפְאֶרֶת. מַאי בְּצַלְמוֹ בְּצֶלֶם תְּרֵין דְּיוֹקְנִין דְּיֵלֵהּ לְעֵלָּא. אִלֵּין אִנּוּן ו'ו תְּרֵין וָוִין אִנּוּן תְּרֵין דְּיוֹקְנִין דָּא דְּאִיהוּ אָדָם דְּאֶמְצָעִיתָא. דְּשָׁכִינְתָּא עִלָּאָה אִיהִי דְּמוּת אָדָם עִלָּאָה דְּאִיהוּ חָכְמָה. וּשְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה דְּמוּת אָדָם דְּאִיהוּ עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. וְעוֹד עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא בְּדִיוֹקְנָא דְּכֶתֶר וְדָא אָדָם דִּבְרִיאָה. וְאָדָם דִּיצִירָה צַדִּיק בְּדִיוֹקְנָא דְּחָכְמָה. וּבְגִין דָּא (מלכים א) וַיְהוָֹה נָתַן חָכְמָה לִשְׁלֹמֹה. דְּאִיהוּ צַדִּיק בְּרִית שָׁלוֹם שְׁלֹם ה'. וּשְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה אָדָם דַּעֲשָׂיָה דְּמוּת דְּשָׁכִינְתָּא עִלָּאָה. וְעוֹד אָדָם מִסִּטְרָא דְּוָא"ו אִיהוּ אֲרִיךְ אַנְפִּין וְדָא אָדָם דִּבְרִיאָה אָדָם דִּיצִירָה זְעֵיר אַנְפִּין מִסִּטְרָא דְּוֵיצֵר. יו"ו אִלֵּין אִנּוּן סְפִירָן דִּבְרִיאָה וְיִצִירָה וַעֲשִׂיָה תַּתָּאִין וְאָדָם דִּבְרִיאָה וְיִצִירָה וַעֲשִׂיָה עִלָּאִין. וְאַשְׁכַּחְנָא טְמִירִין בְּסִפְרָא דַּחֲנוֹךְ, דְּאָדָם בְּחֻשְׁבַּן זְעֵיר תִּשַׁע אִיהוּ. וְכָל סְפִירָה אִתְקְרִיאַת אָדָם. וּשְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה דְּמוּת אָדָם. בְּקַדְמִיתָא עִלַּת הָעִלּוֹת אמ' לְכֶתֶר נַעֲשֶׂה אָדָם יְהֵא רֵישָׁא מִמְּךָ. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (שיר ז) רֹאשְׁךָ עָלֶיךָ כְּכַרְמֶל. רֵישָׁא הָא חַד. וּמִצְחָא דִּילֵהּ וּתְרֵין עֵינִין וּתְרֵין אוּדְנִין הָא שִׁית. וּתְרֵין אַנְפִּין וְחוֹטְמָא הָא תֵּשַׁע. נַעֲשֶׂה אָדָם הָא פּוּמָא דִּילֵהּ עֲשִׂירִית כְּלָלָא דְּכוֹלָּא. אָמַר לוֹ רִבּוֹן עָלְמָא כָּל עָמָל הָאָדָם לְפִיהוּ. וְכָל גִּלְגּוּלִין דִּילֵהּ לְפִיהוּ. וְאֶפְשָׁר דְּיָהִיב בְּשַׂעֲתָא דְּמְזוֹנֵי. אָמַר לוֹ אֲנָא אִשְׁתְּתַךְ בְּכוּ לָא יְהֵא עָמָל בְּפִיהוּ. בְּהַהוּא זִמְנָא בָּרָא כּוֹלָּא בְּלָא עָמָל וְיִגִיעָה. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (תהלים לג) בִּדְבַר ה' שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ וּבְרוּחַ פִּיו כָּל צְבָאָם.

הִנֵּה כְּאן אָדָם שֶׁל עֲשִׂיָה וִיצִירָה, אָדָם שֶׁל בְּרִיאָה, שֶׁבֵּאֲרוּהָ עַל תִּפְאֶרֶת. מַה זֶּה בְּצַלְמוֹ בְּצֶלֶם? שְׁתֵּי הַדְּמָיוֹת שֶׁלּוֹ לְמַעְלָה. אֵלּוּ הֵם ו"ו, שְׁתֵּי וָוִי"ן, הֵם שְׁנֵי דְּיוֹקְנָאוֹת שֶׁל א' שֶׁהוּא הָאָדָם שֶׁל הָאֲמְצַע. שֶׁהַשְּׁכִינָה הָעֶלְיוֹנָה הִיא דְּמוּת אָדָם עֶלְיוֹן, שֶׁהוּא חָכְמָה, וְהַשְּׁכִינָה הַתַּחְתּוֹנָה דְּמוּת אָדָם, שֶׁהוּא הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי. וְעוֹד, הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי בְּדְיוֹקָן שֶׁל כֶּתֶר, וְזֶה אָדָם שֶׁל בְּרִיאָה. וְאָדָם שֶׁל יְצִירָה צָדִיק בְּדְיוֹקָן הַחָכְמָה. וּמְשׁוּם זֶה (מלכים א ה) וַיהוָה נָתַן חָכְמָה לִשְׁלֹמֹה. שֶׁהוּא צַדִּיק בְּרִית שָׁלוֹם, שְׁלוֹם ה'. וּשְׁכִינָה הַתַּחְתּוֹנָה אָדָם שֶׁל עֲשִׂיָה, דְּמוּת הַשְּׁכִינָה הָעֶלְיוֹנָה. וְעוֹד אָדָם מֵהַצַּד שֶׁל וא"ו הוּא אֶרֶךְ אַפַּיִם, וְזֶה אָדָם שֶׁל בְּרִיאָה, אָדָם שֶׁל יְצִירָה, זְעֵיר אַנְפִּין מֵהַצַּד שֶׁל וַיִּיצֶר. יו"י אֵלּוּ הֵם הַסְּפִירוֹת שֶׁל בְּרִיאָה וִיצִירָה וַעֲשִׂיָה הַתַּחְתּוֹנִים. וְעוֹד, בְּרֵאשִׁית בָּר"א שִׁי"ת, וְהֵם אָדָם שֶׁל בְּרִיאָה וִיצִירָה וַעֲשִׂיָה הַתַּחְתּוֹנִים, וְאָדָם שֶׁל בְּרִיאָה וִיצִירָה וַעֲשִׂיָה הָעֶלְיוֹנִים. וּמָצָאנוּ שֶׁטְּמוּנִים בְּסִפְרוֹ שֶׁל חֲנוֹךְ, שֶׁאָדָם בְּחֶשְׁבּוֹן קָטָן הוּא תשע"ג, וְכָל סְפִירָה נִקְרֵאת אָדָם, וְהַשְּׁכִינָה הַתַּחְתּוֹנָה דְּמוּת אָדָם. בְּרֵאשׁוֹנָה עִלַּת הָעִלּוֹת אָמַר לַכֶּתֶר נַעֲשֶׂה אָדָם, יִהְיֶה הָרֹאשׁ מִמְּךָ, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שיר ז) רֹאשֵׁךְ עָלַיִךְ כַּכַּרְמֶל. הָרֹאשׁ הִנֵּה אֶחָד, וּמִצְחוֹ וּשְׁתֵּי עֵינַיִם וּשְׁתֵּי אָזְנַיִם - הִנֵּה שֵׁשׁ, וּשְׁתֵּי פָּנִים וְחֹטֶם - הִנֵּה תֵּשַׁע. נַעֲשֶׂה אָדָם, הִנֵּה הַפֶּה שֶׁיִּהְיֶה עֲשִׂירִית, הַכְּלָל שֶׁל הַכֹּל. אָמַר לוֹ רִבּוֹן הָעוֹלָם, כָּל עֲמַל הָאָדָם לְפִיהוּ, וְכָל גִּלְגּוּלָיו לְפִיהוּ, וְאֶפְשָׁר שֶׁיְּנַתֵּן בְּשָׁעָה שֶׁל מְזוֹנוֹת? אָמַר לוֹ, אֲנִי אֶשְׁתַּדֵּל עִמָּכֶם, לֹא יִהְיֶה עָמֵל בְּפִיהוּ. בְּאוֹתוֹ זְמַן בָּרָא הַכֹּל בְּלִי עָמֵל וִיגִיעָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים לג) בִּדְבַר ה' שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ וּבְרוּחַ פִּיו כָּל צְבָאָם.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר וּמָה עָמֵל הֲוָה לְעֵלָּא וְחֶסְרוֹנָא דְּמְזוֹנָא. אָמַר לוֹ אֵין דְּהַהוּא אָדָם קַדְמוֹן הֲוָה בְּנֵי עָלְמִין וּמַחֲרִיבָן. בְּגִין דְּעִלַּת הָעִלּוֹת לָא הֲוָה מִשְׁתַּתֵּף תַּמָּן. בְּגִין דַּעַד הַשְׁתָּא לָא הֲוָה שְׁלִים בְּנוּקְבָא דִּילֵהּ. וּבְגִין דָּא אָמַר (בראשית א) נַעֲשֶׂה אָדָם דְּאִיהוּ נוּקְבָא וְאִשְׁתְּתַף תַּמָּן דְּאִיהוּ לָא שַׁרְיָא אֶלָּא בַּאֲתַר שְׁלִים.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וּמָה עָמֵל הָיָה לְמַעְלָה וְחִסָּרוֹן שֶׁל מָזוֹן? אָמַר לוֹ, כֵּן, שֶׁאוֹתוֹ אָדָם קַדְמוֹן הָיָה בּוֹנֶה עוֹלָמוֹת וּמַחֲרִיבָן, מִשּׁוּם שֶׁעִלַּת הָעִלּוֹת לֹא הָיָה מִשְׁתַּתֵּף שָׁם, מִשּׁוּם שֶׁעַד עַכְשָׁו לֹא הָיָה שָׁלֵם עִם נְקֵבָתוֹ. וּמִשּׁוּם זֶה אָמַר (בראשית א) נַעֲשֶׂה אָדָם, שֶׁהוּא נְקֵבָה, וְהִשְׁתַּתֵּף שָׁם, שֶׁאֵינוֹ שׁוֹרֶה אֶלָּא בְּמָקוֹם שָׁלֵם. לְבָתַר נְחִית לְמֹחָא דְּאִיהוּ חָכְמָה וְאָמַר נַעֲשֶׂה אָדָם. דְּמֹחָא אִיהוּ חַד וְאִתְפְּלַג לְד' מֹחִין הָא חֲמֵשׁ. וּתְרֵין כַּנְפֵי רֵאָה וּתְרֵין כֻּלְיִן דְּאִתְחַשִּׁיבוּ עִמֵּהּ מִלְּגָאו, הָא תֵּשַׁע וְאָמַר נַעֲשֶׂה אָדָם דָּא לְבָא דְּיהֵא שְׁלִימוּ דְּכֹלָּא.

אַחַר כָּךְ יָרַד לְמֹחַ, שֶׁהוּא חָכְמָה, וְאָמַר נַעֲשֶׂה אָדָם. שֶׁהַמֹּחַ הוּא אֶחָד, וְנֶחֱלָק לְאַרְבָּעָה מֹחִים - הִנֵּה חֲמֵשׁ. וּשְׁנֵי כַּנְפֵי רֵאָה וּשְׁתֵּי כְּלָיוֹת שֶׁנֶּחְשָׁבוֹת עִמּוֹ מִבִּפְנִים - הִנֵּה תֵּשַׁע. וְאָמַר נַעֲשֶׂה אָדָם, זֶה הַלֵּב, שֶׁיִּהְיֶה שְׁלֵמוּת הַכֹּל.

וּלְבָתַר נְחִית לְגוּפָא וְאָמַר נַעֲשֶׂה אָדָם. דְּגוּפָא עִלֵּאָה צַוָּאר וְקִנָּה וּוָשֶׁט הָא תְּלָת. וְגוּף וּתְרֵין דְּרוֹעִין הָא שִׁית. וּבְרִית וּתְרֵין שׁוֹקִין הָא תֵּשַׁע. נַעֲשֶׂה אָדָם עֶשִׂירִית לְכֹלָּא דָּא נוּקְבָא בְּכָל אֲתַר נוּקְבָא דָּא שְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה אִיהִי שְׁלִימוּ דְּעִלָּאִין וְתַתָּאִין. וְהֵכִי אָזִיל בְּכָל אֲבָר וַאֲבָר וּבְכָל סְפִירָה וּסְפִירָה, וְאָמַר נַעֲשֶׂה אָדָם. עַד דְּאִתְכְּלִילַת שְׁכִינְתָּא בְּכָל סְפִירָה וּבְכָל אֲבָר.

וְאַחַר כָּךְ יָרַד לַגּוּף וְאָמַר נַעֲשֶׂה אָדָם. שֵׁעַל הַגּוּף, צַוָּאר וְקָנֶה וּוֶשֶׁט - הִנֵּה שָׁלֹשׁ, וְהַגּוּף וּשְׁתֵּי הַזְּרוֹעוֹת - הִנֵּה שֵׁשׁ, וּבְרִית וּשְׁתֵּי שׁוֹקַיִם - הִנֵּה תֵּשַׁע. נַעֲשֶׂה אָדָם - הָעֲשִׂירִית לַכֹּל, זוֹ הַנְּקֵבָה. בְּכָל מָקוֹם הַנְּקֵבָה זוֹ הִיא שְׁלֵמוּת הָעֶלְיוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים. וְכָךְ הוֹלֵךְ בְּכָל אֵיבָר וְאֵיבָר וּבְכָל סְפִירָה וּסְפִירָה, וְאָמַר נַעֲשֶׂה אָדָם, עַד שֶׁנִּכְלֶלֶת הַשְּׁכִינָה בְּכָל סְפִירָה וּבְכָל אֵיבָר.

בְּהַהוּא זִמְנָא דְּאִשְׁתְּלִימוּ כָּל אֲבָרִין בָּהּ כָּל חַד לְעֻשֶּׁר כְּגַוְנָא דָּא, יו"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א. לְבָתַר נָחִית לְאַרְבַּע חֵיוִן דְּאִתְנַטִּיל מִנַּיְהוּ אָדָם דְּאִנּוּן יְהוָ"ה. וְאָמַר נַעֲשֶׂה אָדָם לְמֶהֱוֵי שְׁכִינְתָּא כְּלִילָא מִכָּל סִטְרָא. וְהָכֵי נָחִית לְתַתָּא לְכָל צָבָא הַשָּׁמַיִם וְאָמַר נַעֲשֶׂה אָדָם. וְהָכֵי לְתַתָּא בִּבְנֵי נָשָׁא. וְאֶלְעָזָר בְּרֵי נְקֹט הַאי כְּלָלָא בִּידָךְ, דִּבְכָל אֲתַר דְּלֵית שְׁכִינְתָּא תַּמָּן, לֵית שְׁלֵמוּתָא תַּמָּן, וְעַלַּת הָעִלּוֹת לָא שַׁרְיָא תַּמָּן. וּבְגִין דָּא אִיהוּ בַּר נָשׁ פָּגִים בְּלֹא נוּקְבָא, וְלָא שַׁרְיָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלֵהּ. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר וְכָל חַבְרַיָּא דְּתַמָּן אִלּוּ לָא אֲתֵינָא לְעָלְמָא אֶלָּא לְמִשְׁמַע דָּא דִּי.

בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן שֶׁנִּשְׁלְמוּ כָּל הָאֵיבָרִים בָּהּ, כָּל אֶחָד לְעֶשֶׂר כְּמוֹ זֶה: יו"ד ה"א וא"ו ה"א. אַחַר כָּךְ יוֹרֵד לְאַרְבַּע הַחַיּוֹת שֶׁמֵּהֶם נִטַּל אָדָם שֶׁהֵם יהו"ה, וְאָמַר נַעֲשֶׂה אָדָם, שֶׁתִּהְיֶה הַשְּׁכִינָה כְּלוּלָה מִכָּל צַד. וְכָךְ יוֹרֵד לְמַטָּה לְכָל צְבָא הַשָּׁמַיִם וְאָמַר נַעֲשֶׂה אָדָם, וְכָךְ לְמַטָּה בִּבְנֵי אָדָם. וְאֶלְעָזָר בְּנִי, נְקֹט אֶת הַכְּלָל הַזֶּה בְּיָדְךָ - שֶׁבְּכָל מָקוֹם שֶׁאֵין שָׁם שְׁכִינָה, אֵין שָׁם שְׁלֵמוּת, וְעִלַּת הָעִלּוֹת לֹא שָׁרוּי שָׁם. וּמִשּׁוּם זֶה הָאָדָם בְּלִי הַנְּקֵבָה הוּא פָּגוּם וְלֹא שׁוֹרֶה עָלָיו הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר וְכָל הַחֲבֵרִים שֶׁל שָׁם, אִלּוּ לֹא בָּאנוּ לְעוֹלָם אֶלָּא לִשְׁמֹעַ זֹאת - מַסְפִּיק.

וְעוֹד אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן בְּרָכָאן לָא נָחְתִין עַל סְפִירָה וְלָא נְבִיעוּ, עַד דִּשְׁכִינְתָּא אִתְחַבְּרַת בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (בראשית ב) כִּי לֹא הִמְטִיר ה' אֱלֹהִים עַל הָאָרֶץ. אַמַּאי בְּגִין דְּאָדָם אַיִן. דְּעָלֵהּ אִתְמַר (יחזקאל מה) לְהָנִיחַ בְּרָכָה אֶל בֵּיתֶךָ. וְאָדָם לֹא אִתְקְרֵי בְּלֹא נוּקְבָא, וּבְגִין דָּא כִּי לֹא הִמְטִיר ה' אֱלֹהִים עַל הָאָרֶץ.

וְעוֹד אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, הַבְּרָכוֹת אֵין יוֹרְדוֹת עַל בֵּיתוֹ, וְלֹא הַנְּבִיעָה, עַד שֶׁהַשְּׁכִינָה מִתְחַבֶּרֶת עִם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית ב) כִּי לֹא הִמְטִיר ה' אֱלֹהִים עַל הָאָרֶץ. לָמָּה? מִשּׁוּם שֶׁאָדָם אַיִן, שֶׁעָלָיו נֶאֱמַר (יחזקאל מד) לְהָנִיחַ בְּרָכָה אֶל בֵּיתֶךָ, וְאָדָם לֹא נִקְרָא בְּלִי נְקֵבָה, וּמִשּׁוּם זֶה כִּי לֹא הִמְטִיר ה' אֱלֹהִים עַל הָאָרֶץ.

וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ. וְכָל בְּנְיָנִין הֲווֹ חֲרֵבִין וִיבֵשִׁין בְּלָא נְבִיעוּ, עַד דְּאָתַת שְׁכִינְתָּא. וּבְגִין דָּא (שמות כ) בְּכָל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַזְכִּיר אֶת שְׁמִי אָבֹא אֵלֶיךָ וּבֵרַכְתִּיךָ. וְתִרְגֵּם אֲנְקְלוֹס בְּכָל אַתְרָא דְּאַשְׁרֵי יָת שְׁכִינְתִּי. דְּכָל בִּרְכָאן בֵּהּ מִתְכַּנְּשִׁין. וּבְגִינֵיהּ אִתְמַר כָּל הַכּוֹרֵעַ כּוֹרֵעַ בְּבָרוּךְ. מַאי בָּרוּךְ כ' כָּתֵר. ר' רֵאשִׁית חָכְמָה. ב' אִמָּא עִלָּאָה וְאִמָּא תַּתָּאָה. ו' כְּלִיל שִׁית סְפִירָן, הָא עֶשֶׂר כְּלִילָן בָּהּ וְכֻלְּהוּ מִתְכַּנְּשִׁין לְגַבָּהּ. וּבְגִין דָּא אִתְקְרִיאַת בֵּית הַכְּנֶסֶת כניסו דְּכוֹלָא. וְכָל הַזּוֹקֵף זוֹקֵף בַּשֵּׁם וְעַל הַכּוֹרֵעַ כּוֹרֵעַ בְּבָרוּךְ. הַהוּא דְּאִתְמַר בֵּהּ וּבָרוּךְ אֵל עֶלְיוֹן.

כְּלִיל עֶשֶׂר סְפִירָן מֵעֵלָּא לְתַתָּא דְּאִיהוּ מְקוֹר כָּל בִּרְכָאן. וְכָל הַזּוֹקֵף זוֹקֵף בַּשֵּׁם. תְּרֵין זִמְנִין אַמַּאי. הֲוָה לֵהּ לְמֵימַר כָּל מָאן דִּמְצַלֵּי כּוֹרַע בְּבָרוּךְ וְזוֹקֵף בַּשֵּׁם. אַמַּאי תְּרֵין כְּרִיעוֹת וּתְרֵין זְקִיפוֹת. אֶלָּא רָזָא דִּתְרֵין כְּרִיעוֹת רֵישָׁא וְגוּפָא. עַד חַ"י עָלְמִין דְּאִיהוּ כְּלִיל חַ"י חֵלְיָן. וְדָא אִיהוּ עַד שֶׁיִּתְפַּקְּקוּ כָּל חֵלְיוֹת שֶׁבַּשִּׁדְרָה. וְעָלַהּ אִתְּמַר בְּיַעֲקֹב (בראשית לג) וַיִּשְׁתַּחוּ אַרְצָה שֶׁבַע פְּעָמִים. וּכְמָא דְּתַקִּין כְּרִיעוֹת אִנּוּן בְּרֵישָׁא וְגוּפָא דְּאִיהוּ בָּרוּךְ. הָכֵי צָרִיךְ תְּרֵין זְקִיפוֹת תַּמָּן.

וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ, וְכָל הַבְּנְיָנִים הָיוּ חֲרֵבִים וִיבֵשִׁים בְּלִי נְבִיעָה, עַד שֶׁבָּאָה הַשְּׁכִינָה. וּמִשּׁוּם זֶה (שמות כ) בְּכָל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַזְכִּיר אֶת שְׁמִי אָבוֹא אֵלֶיךָ וּבֵרַכְתִּיךָ. וְתִרְגֵּם אוּנְקְלוֹס, בְּכָל מָקוֹם שֶׁאַשְׁרֶה אֶת שְׁכִינָתִי. שֶׁכָּל הַבְּרָכוֹת מִתְכַּנְּסוֹת בּוֹ. וּבְשִׁבִילוֹ נֶאֱמַר כָּל הַכּוֹרֵעַ כּוֹרֵעַ בְּבָרוּךְ. מַה זֶּה בָּרוּךְ? כ' כֶּתֶר. ר' רֵאשִׁית חָכְמָה. ב' הָאֵם הָעֶלְיוֹנָה וְהָאֵם הַתַּחְתּוֹנָה. ו' כּוֹלֵל שֵׁשׁ הַסְּפִירוֹת. הִנֵּה עֲשָׂרָה כְּלוּלִים בָּהּ, וְכֻלָּם מִתְכַּנְּסִים אֵלֶיהָ. וּמִשּׁוּם זֶה נִקְרֵאת בֵּית הַכְּנֶסֶת, הַכְנוּסִ שֶׁל הַכֹּל. וְכָל הַזּוֹקֵף - זוֹקֵף בַּשֵּׁם, וְכָל הַכּוֹרֵעַ - כּוֹרֵעַ בְּבָרוּךְ, הַהוּא שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ וּבָרוּךְ אֵל עֶלְיוֹן, כּוֹלֵל עֶשֶׂר סְפִירוֹת מִמַּעְלָה לְמַטָּה, שֶׁהוּא מְקוֹר כָּל הַבְּרָכוֹת. וְכָל הַזּוֹקֵף זוֹקֵף בַּשֵּׁם, פַּעֲמַיִם לָמָּה? הָיָה לוֹ לוֹמַר, כָּל מִי שֶׁמִּתְפַּלֵּל, כּוֹרֵעַ בְּבָרוּךְ וְזוֹקֵף בַּשֵּׁם! לָמָּה שְׁתֵּי כְרִיעוֹת וּשְׁתֵּי זְקִיפוֹת? אֶלָּא הַסּוֹד שֶׁל שְׁתֵּי כְרִיעוֹת - הָרֹאשׁ וְהַגּוּף, עַד ח"י הָעוֹלָמִים שֶׁהוּא כּוֹלֵל שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה חֵלְיוֹת. וְזֶהוּ עַד שֶׁיִּתְפַּקְּקוּ כָּל הַחֵלְיוֹת שֶׁבַּשִּׁדְרָה, וְעָלֶיהָ נֶאֱמַר בְּיַעֲקֹב (בראשית לג) וַיִּשְׁתַּחוּ אַרְצָה שֶׁבַע פְּעָמִים. וּכְמוֹ שֶׁשְּׁתֵּי כְּרִיעוֹת הֵם בְּרֹאשׁ וְגוּף שֶׁהוּא בָּרוּךְ, כָּךְ צָרִיךְ שָׁם שְׁתֵּי זְקִיפוֹת.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אַבָּא רָזָא עִלָּאָה אִית יַתִּיר דְּנָחִיתוּ דְּנָבְיעוּ מִלְּגָאו אִיהוּ יַתִּיר. תְּרֵין כְּרִיעוֹת אִנּוּן י'ו לְגַבֵּי מָאן לְגַבֵּי ה'ה. וּתְרֵין זְקִיפוֹת בה'ה לְסִלְקָא ה' בִּי', ה' בּוֹ'. כְּבָנְוָא דְּבֵית רֹאשׁוֹן וְשֵׁנִי דְּאִסְתַּלְקִין בִּתְרֵין עַמּוּדִין. וְעָלַיְהוּ אִתְּמַר (תהלים קמה) סוֹמֵךְ ה' לְכָל הַנּוֹפְלִים וְזוֹקֵף לְכָל הַכְּפוּפִים. אָמַר לוֹ וְהָא אִתְּמַר כָּל הַכּוֹרֵעַ כּוֹרֵעַ בְּבָרוּכוֹת, דְּאִיהוּ אֵל עֶלְיוֹן דְּאִתְכְּלִילָן בֵּהּ עֶשֶׂר. אֵיךְ אִנּוּן כְּפוּלִים תַּמָּן עֶשֶׂר תְּנָיְנִין לְמֶהֱוֵי תַּמָּן תְּרֵין כְּרִיעוֹת. דְּהָא כְּרִיעוֹת אִנּוּן עֶשֶׂר מֵעֵלָּא לְתַתָּא. זְקִיפוֹת עֶשֶׂר מִתַּתָּא לְעֵלָּא. וְרָזָא דְּמִלָּה אָלֶ"ף הֵ"א יו"ד הֵ"א. יו"ד הֵ"א. וָא"ו הֵ"א. הַכְּרִיעוֹת בְּעֶשֶׂר מִן אָלֶף דַּאֲדֹנָ"י עַד זְקִיפוֹת מִן י' דאדני עַד אָלֶף מִן אֲדֹנָ"י אִיהוּ אֶהְיֶה. י' מִן אֲדֹנָ"י אִיהוּ יְהוָ"ה. וּבְגִין דְּא כָּל הַכּוֹרֵעַ כּוֹרֵעַ בְּבָרוּךְ אָלֶ"ף הֵ"א יו"ד הֵ"א. וְכָל הַזּוֹקֵף זוֹקֵף בַּשֵּׁם יו"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א. הָא הָכָא זְקִיפָה חַד וְהַכְרָעָה חַד. הַכְרָעָה בְּאֶהְיֶה זְקִיפָה בִּיהו"ה. וְכֹלָּא בַּאֲדֹנָי. א"כ זְקִיפָה תְּנָיְנָא וְהַכְרָעָה תְּנָיְנָא בְּמַאי.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אַבָּא, סוֹד עֶלְיוֹן יֵשׁ יוֹתֵר שֶׁיְּרִידַת הַנְּבִיעָה מִבִּפְנִים הִיא יְתֵרָה. שְׁתֵּי כְרִיעוֹת הֵן י'ו לְמִי? אֶל ה"ה, וּשְׁתֵּי זְקִיפוֹת בְּה"ה לְהַעֲלוֹת ה' עִם י', ה' עִם ו', כְּמוֹ שֶׁבֵּית רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי שֶׁהִסְתַּלְקוּ בִּשְׁנֵי עַמּוּדִים, וַעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר (תהלים קמה) סוֹמֵךְ ה' לְכָל הַנּוֹפְלִים וְזוֹקֵף לְכָל הַכְּפוּפִים. אָמַר לוֹ, וַהֲרֵי נִתְבָּאֵר כָּל הַכּוֹרֵעַ כּוֹרֵעַ בַּבְּרָכוֹת, שֶׁהוּא אֵל עֶלְיוֹן שֶׁנִּכְלָלִים בּוֹ עֶשֶׂר, אֵיךְ הֵם כְּפוּלִים שָׁם עֶשֶׂר שְׁנִיִּים שֶׁיִּהְיוּ

שָׁם שְׁתֵּי כְּרִיעוֹת? שֶׁהֲרֵי הַכְּרִיעוֹת הֵן עֶשֶׂר מִמַּעְלָה לְמַטָּה. וּזְקִיפוֹת עֶשֶׂר מִמַּטָּה לְמַעְלָה. וְסוֹד הַדָּבָר - אל"ף ה"א יו"ד ה"א. יו"ד ה"א וא"ו ה"א. הַכְּרִיעוֹת בְּעֶשֶׂר מִן אֶלֶף שֶׁל אֲדֹנָ"י, עַד עֶשֶׂר זְקִיפוֹת מִן י' שֶׁל אֲדֹנָ"י, עַד אֶלֶף מִן אֲדֹנָ"י הוּא אֶהְיֶה. י' מִן אֲדֹנָ"י הוּא יְהוֹ"ה. וּמְשׁוּם זֶה כָּל הַכּוֹרֵעַ כּוֹרֵעַ בְּבָרוּךְ אל"ף ה"א יו"ד ה"א. וְכָל הַזּוֹקֵף זוֹקֵף בַּשֵּׁם יו"ד ה"א וא"ו ה"א. הֲרֵי כָּאן זְקִיפָה אַחַת וּכְרִיעָה אַחַת. הַכְּרִיעָה בְּאֶהְיֶה, זְקִיפָה בִּיהוֹ"ה, וְהַכֹּל בַּאֲדֹנָי. אִם כֵּן, זְקִיפָה שְׁנִיָּה וּכְרִיעָה שְׁנִיָּה בַּמֶּה?

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן בָּרִיךְ בְּרִי לְעַתִּיק יוֹמִין. וַדַּאי זְקִיפָה וְהַכְרָעָה תִּנְיָנָא צָרִיךְ לְעֵלַּת הָעֵלּוֹת. דְּנָחִית לֵהּ מֵעֵלָּא לְתַתָּא וּלְסִלְקָא בֵּהּ שְׁכִינְתָּא, דְּאִיהוּ זְקֵף לֵהּ בְּשֵׁם יְהוֹ"ה דְּכֹלָּא בִּידֵהּ וּבְרִשׁוּתֵהּ עֲלָיָה וִירִידָה וּנְבִיעוּ בִּרְשׁוּתֵהּ דְּלָא נָחִית אֶלָּא בִּרְשׁוּתֵהּ. וְאִם הוּא לֹא נָחִית נְבִיעוּ לֹא נָחִית. וְאִם הוּא לֹא נָחִית לֵית סְלִיקוּ לִשְׁכִינְתָּא וּנְבִיעוּ לֹא נָחִית לָהּ. חֲדוּ כֻּלְּהוּ חַבְרַיָּא וַחֲדָא רִבִּי אֶלְעָזָר. נָפַק קָלָא וְאָמַר עַל רִבִּי שִׁמְעוֹן יִשְׂמַח אָבִיךָ וְאִמֶּךָ וְעַל רִבִּי אֶלְעָזָר וְתָגֵל יוֹלַדְתֶּךָ.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, בָּרוּךְ בְּנֵי לְעַתִּיק הַיָּמִים, וַדַּאי שֶׁזְּקִיפָה וּכְרִיעָה שְׁנִיָּה צָרִיךְ לְעֵלַּת הָעֵלּוֹת, שֶׁמּוֹרִיד אוֹתוֹ מִמַּעְלָה לְמַטָּה וּלְהַעֲלוֹת בּוֹ הַשְׁכִּינָה, שֶׁהוּא זוֹקֵף אוֹתָהּ בְּשֵׁם יְהוֹ"ה שֶׁהַכֹּל בְּיָדוֹ וּבִרְשׁוּתוֹ. הָעֲלִיָּה וְהַיְרִידָה וְהַנְּבִיעָה בִּרְשׁוּתוֹ, שֶׁלֹּא מוֹרִיד אֶלָּא בִּרְשׁוּתוֹ. וְאִם הוּא לֹא מוֹרִיד נְבִיעָה, לֹא יוֹרֶדֶת. וְאִם הוּא לֹא מוֹרִיד, אֵין עֲלִיָּה לַשְׁכִינָה, וְהַנְּבִיעָה לֹא יוֹרֶדֶת לָהּ. שָׂמְחוּ כָּל הַחֲבֵרִים וְשָׂמַח רַבִּי אֶלְעָזָר. יָצָא קוֹל וְאָמַר עַל רַבִּי שִׁמְעוֹן: יִשְׂמַח אָבִיךָ וְאִמֶּךָ. וְעַל רַבִּי אֶלְעָזָר - וְתָגֵל יוֹלַדְתֶּךָ.

וְעוֹד נַעֲשֶׂה אָדָם, אִתְחַבְּרוּ אוֹפַן וּמַלְאָךְ וְכִסֵּא וְאָמְרוּ נַעֲשֶׂה אָדָם, דְּיִהֵא בְּשֻׁתָּפוּ דִּילָן, נִשְׁמְתָא מִכִּסֵּא וְרוּחָא מִמַּלְאָךְ, וְנַפְשָׁא מֵאוֹפַן לְמֶהֱוֵי בְּדִיוּקְנָא דִּילָן לְבָרְכָא וּלְקַדְּשָׁא וּלְיַחֲדָא לֵהּ כְּגַוְונָא דִּילָן וְעוֹד נַעֲשֶׂה אָדָם. אַדְּהָכֵי הָא סָבָא דְּסָבִין עַתִּיקָא דַּעֲתִיקִין קָא נָחִית וְאָמַר, שִׁמְעוֹן שִׁמְעוֹן מָאן הוּא דְּאָמַר מֹשֶׁה אָדָם. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים מַאי נִיהוּ הָכָא הַאי אֱלֹהִים. מִיָּד פָּרַח וְלֹא חָזָא לֵהּ. כְּמָא דְּשָׁמַע רִבִּי שִׁמְעוֹן שא"ל שִׁמְעוֹן שִׁמְעוֹן וְלֹא קָרָא לֵהּ בְּשֵׁם רִבִּי. אָמַר וַדַּאי אִיהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאִתְמַר בֵּהּ (דניאל ז) וְעַתִּיק יוֹמִין יְתִב לְבוּשֵׁהּ כִּתְלַג חִוָּר. כְּעַן אִיהִי שַׁעֲתָא לְמִפְתַּח בְּהַאי רָזָא דְּוַדַּאי הָכָא אִית רָזָא דְּלָא אִית רְשׁוּ לְאִתְגַּלְיָא. וּכְעַן מַשְׁמַע דִּרְשׁוּתָא אִתְיְהִיב לְאִתְגַּלְיָא.

וְעוֹד נַעֲשֶׂה אָדָם, הִתְחַבְּרוּ אוֹפַן וּמַלְאָךְ וְכִסֵּא וְאָמְרוּ נַעֲשֶׂה אָדָם, שֶׁיִּהְיֶה בְּשֻׁתָּפוּת שֶׁלָּנוּ. הַנְּשָׁמָה מִכִּסֵּא, וְהָרוּחַ מֵהַמַּלְאָךְ, וְהַנֶּפֶשׁ מֵהָאוֹפַן, שֶׁיִּהְיֶה בַּדְּיוֹקָן שֶׁלָּנוּ לְבָרֵךְ וּלְקַדֵּשׁ וּלְיַחֵד אוֹתוֹ כָּמוֹנוּ. וְעוֹד נַעֲשֶׂה אָדָם. בֵּינְתַיִם הִנֵּה הַזָּקֵן שֶׁל הַזְּקֵנִים, הָעַתִּיק שֶׁל הָעַתִּיקִים, יָרַד וְאָמַר, שִׁמְעוֹן שִׁמְעוֹן, מִי הוּא שֶׁאָמַר נַעֲשֶׂה אָדָם? וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים, מִי הוּא כָּאן הָאֱלֹהִים הַזֶּה? מִיָּד פָּרַח, וְלֹא רָאָה אוֹתוֹ. כְּמוֹ שֶׁשָּׁמַע רִבִּי שִׁמְעוֹן שֶׁאָמַר לוֹ שִׁמְעוֹן שִׁמְעוֹן וְלֹא קָרָא לוֹ בְּשֵׁם רִבִּי, אָמַר וַדַּאי הוּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (דניאל ז) וְעַתִּיק הַיָּמִים יוֹשֵׁב, וּלְבוּשׁוֹ כְּשֶׁלֶג לָבָן. כָּעֵת הַשָּׁעָה לִפְתֹּחַ בַּסּוֹד הַזֶּה, שֶׁוַּדַּאי כָּאן יֵשׁ סוֹד שֶׁאֵין רְשׁוּת לְגַלּוֹת, וְכָעֵת מַשְׁמַע שֶׁנִּתְּנָה רְשׁוּת לְגַלּוֹת.

פָּתַח וְאָמַר לְמַלְכָּא דַּהֲוָה לֵהּ כַּמָּה בְּנָיְנִין לְמִבְנֵי, וַהֲוָה לֵהּ אוּמָנָא. וְאוּמָנָא לָא הֲוָה עָבִיד מִדְעַם אֶלָּא בְּרִשּׁוּ דְּמַלְכָּא. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (משלי ח) וְאֶהְיֶה אֶצְלוֹ אָמוֹן וְגוֹ'. מַלְכָּא וַדַּאי אִיהוּ חָכְמָה לְעֵלָּא, וְעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא אִיהוּ מַלְכָּא לְתַתָּא. אֱלֹהִים אוּמָנָא לְעֵלָּא וְדָא אִמָּא עִלָּאָה, אֱלֹהִים אוּמָנָא לְתַתָּא וְדָא שְׁכִינְתָּא דִּלְתַתָּא. וְאִתְתָּא לֵית לָהּ לְמֶעֱבַד מִידְעַם בְּלָא רְשׁוּ דְּבַעְלָהּ. וְכָל בְּנָיְנִין דַּהֲווֹ בְּאֹרַח אֲצִילוּת, הֲוָה אַבָּא אָמַר בַּאֲמִירָה לְגַבֵּי אִמָּא יְהִי כְּךָ, וְכָךְ הֲוָה. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (בראשית א) יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר. וַיֹּאמֶר, הֲוָה אָמַר לֶאֱלֹהִים יְהִי אוֹר מָארֵי דְּבְנָיְנָא אִיהוּ אוֹמַר, וְאוּמָנָא עָבִיד מִיָּד. וְהָכֵי בְּכָל בְּנָיְנִין דְּאִנּוּן באור' אֲצִילוּת, הֲוָה אָמַר יְהִי רָקִיעַ יְהִי מְאוֹרֹת וְכֹלָּא אִתְעֲבִיד מִיָּד. כַּד מָטָא לְעָלְמָא דְּפֵרוּדָא דְּאִיהוּ עוֹלַם הַנִּפְרָדִים, אָמַר אוּמָנָא לְמָארֵי בְּנָיְנָא, נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ. אָמַר מָארֵי בְּנָיְנָא וַדַּאי טָב הוּא לְמֶעֱבַד לֵהּ אֲבָל עָתִיד הוּא לְמֶחֱטֵי קַמָּךְ, בְּגִין דְּאִיהוּ כְּסִיל. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (משלי י) בֵּן חָכָם יְשַׂמַּח אָב וּבֵן כְּסִיל תּוּגַת אִמּוֹ, אִיהִי אַמְרַת בָּתַר דְּחוֹבֵהּ בְּאִמָּא תַּלְיָא וְלָא בְּאַבָּא, אֲנָא בְּעֵינָא לְמִבְרֵי לֵהּ בְּדִיקְנָא דִּילִי. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (בראשית א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ, וְלֹא בָּעָא לאשתתפ' בֵּהּ אַבָּא. בְּזִמְנָא דְּחָב מַה כְּתִיב וּבְפִשְׁעֵיכֶם שֻׁלְּחָה אִמְּכֶם. אָמַר מַלְכָּא לְאִמָּא וְלֹא אֲמָרִית לָךְ דְּעָתִיד אִיהוּ לְמֶחֱטֵי. בְּהַהוּא זִמְנָא תְּרֵיךְ לֵהּ וְתָרֵיךְ לָהּ עִמֵּהּ. וּבְגִין דְּא כְּתִיב בֶּן חָכָם יְשַׂמַּח אָב, דְּא אָדָם דְּאִיהוּ בְּאֹרַח אֲצִילוּת. וּבֵן כְּסִיל תּוּגַת אִמּוֹ, דָּא אָדָם דִּבְרִיאָה. קָמוּ כֻּלְּהוּ חַבְרַיָּא וְאָמְרוּ רִבִּי יוֹסֵי וְכִי אִית פֵּרוּדָא בֵּן אַבָּא וְאִמָּא, דְּמִסְטָרָא דְּאַבָּא אִיהוּ כְּאֹרַח אֲצִילוּת וּמִסְטָרָא דְּאִמָּא בַּבְּרִיאָה. אָמַר חַבְרַיָּא חַבְרַיָּא לָאו הָכֵי, דְּהָא אָדָם דַּאֲצִילוּת דְּכָר וְנוּקְבָא הֲוָה מִסְטָרָא דְּאַבָּא וְאִמָּא, וְדָא אִיהוּ (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר. יְהִי אוֹר מִסְטָרָא דְּאַבָּא. וַיְהִי אוֹר מִסְטָרָא דְּאִמָּא. וְדָא אִיהוּ אָדָם דּוּ פַּרְצוּפִין. וּלְהַאי לֵית בֵּהּ צֶלֶם וּדְמוּת. אֶלָּא אִמָּא הֲוָת לֵהּ כְּנוּ"י דְּסָלִיק לְחֶשְׁבַּן אֱלֹהִים. וְהַהוּא כְּנוּי אִיהוּ אוֹר וְחֹשֶׁךְ. וּבְגִין הַהוּא חֹשֶׁךְ דַּהֲוָה בַּהַהוּא כְּנוּי, אָמַר אַבָּא דְּעָתִיד לְמֶחֱטֵי לְאָדָם דִּבְרִיאָה (נ"א דאצילות) דְּאִיהוּ אוֹר לְבוּשׁ עֶלְיוֹן. וְהַאי אִיהוּ אוֹר דְּבָרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּיוֹם א' דִּגְנָזוּ לַצַּדִּיקִים. וְהַהוּא חֹשֶׁךְ דְּאִתְבְּרִי בְּיוֹמָא קַדְמָאָה לְרַשִּׁיעַיָּא הָדָא הוּא דִּכְתִיב (שמואל א, ב) וּרְשָׁעִים בַּחֹשֶׁךְ יִדָּמּוּ. וּבְגִין הַהוּא חֹשֶׁךְ דַּהֲוָה עָתִיד לְמֶחֱטֵי לְהַהוּא אוֹר, לָא בָּעֵי אַבָּא לְאִשְׁתַּתְּפָא בֵּהּ. וּבְגִין דָּא אָמַר נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ הַהוּא אוֹר. כִּדְמוּתֵנוּ הַהוּא חֹשֶׁךְ דְּאִיהוּ לְבוּשָׁא דְּאוֹר, כְּגַוְנָא דְּגוּפָא דְּאִיהוּ לְבוּשָׁא לְנִשְׁמְתָא. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (איוב י) עוֹר וּבָשָׂר תַּלְבִּישֵׁנִי. חֲדוּ כֻּלְּהוּ חַבְרַיָּא וְאָמְרוּ זַכָּאָה חוּלָקָנָא דְּזָכֵינָא לְמִשְׁמַע מִלִּין דְּלָא אִשְׁתְּמָעוּ עַד הַשְׁתָּא.

פָּתַח וְאָמַר, לְמֶלֶךְ שֶׁהָיוּ לוֹ כַּמָּה בִּנְיָנִים לִבְנוֹת, וְהָיָה לוֹ אָמָּן, וְהָאָמָּן לֹא הָיָה עוֹשֶׂה דָּבָר אֶלָּא בִּרְשׁוּת הַמֶּלֶךְ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (משלי ח) וְאֶהְיֶה אֶצְלוֹ אָמוֹן וְגוֹ'. הַמֶּלֶךְ וַדַּאי הוּא הַחָכְמָה הָעֶלְיוֹנָה לְמַעְלָה, וְהָעַמּוּד

הָאֱמְצָעִי הוּא הַמֶּלֶךְ לְמַטָּה. אֱלֹהִים הָאֱמֶן לְמַעְלָה, וְזוֹ הָאֵם הָעֶלְיוֹנָה. אֱלֹהִים הָאֱמֶן לְמַטָּה, וְזוֹ הַשְּׁכִינָה שֶׁלְּמַטָּה. וְאֵין לְאִשָּׁה לַעֲשׂוֹת דָּבָר בְּלִי הָרְשׁוּת שֶׁל בַּעְלָהּ. וְכָל הַבִּנְיָנִים שֶׁהָיוּ בְּדֶרֶךְ אֲצִילוּת, הָיָה הָאָב אוֹמֵר בֶּאֱמִירָה לְאֵם יְהִי כָּךְ - וְכָךְ הָיָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית א) יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר. וַיֹּאמֶר, הָיָה אוֹמֵר לֵאלֹהִים יְהִי אוֹר, בַּעַל הַבִּנְיָן הוּא שֶׁאוֹמֵר, וְהָאֱמֶן עוֹשֶׂה מִיָּד. וְכָךְ בְּכָל הַבִּנְיָנִים שֶׁהֵם בְּדֶרֶךְ אֲצִילוּת הָיָה אוֹמֵר יְהִי רָקִיעַ, יְהִי מְאוֹרֹת, וְהַכֹּל מִיָּד נַעֲשָׂה. כְּשֶׁהִגִּיעַ לְעוֹלָם הַפָּרוּד, שֶׁהוּא עוֹלַם הַנִּפְרָדִים, אָמַר הָאֱמֶן לְבַעַל הַבִּנְיָן, נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ. אָמַר בַּעַל הַבִּנְיָן, וַדַּאי טוֹב הוּא לַעֲשׂוֹתוֹ, אֲבָל עָתִיד הוּא לַחֲטֹא לְפָנֶיךָ, מִשּׁוּם שֶׁהוּא כְּסִיל. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (משלי י) בֵּן חָכָם יְשַׂמַּח אָב וּבֵן כְּסִיל תּוּגַת אִמּוֹ. הֵיא אוֹמֶרֶת, אַחַר שֶׁחָטְאוּ תָּלוּי בְּאֵם וְלֹא בָּאָב, אֲנִי רוֹצָה לִבְרֹא אוֹתוֹ בִּדְיוֹקָנִי. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ, וְלֹא רָצָה לְהִשְׁתַּתֵּף בּוֹ הָאָב. בִּזְמַן שֶׁחָטָא מַה כָּתוּב? וּבִפְשָׁעֵיכֶם שֻׁלְּחָה אִמְּכֶם. אָמַר הַמֶּלֶךְ לְאֵם, וְלֹא אָמַרְתִּי לָךְ שֶׁעָתִיד הוּא לַחֲטֹא? בְּאוֹתוֹ זְמַן גֵּרַשׁ אוֹתוֹ, וְגֵרַשׁ אוֹתָהּ עִמּוֹ. וּמִשּׁוּם זֶה כָּתוּב בֵּן חָכָם יְשַׂמַּח אָב, זֶה אָדָם שֶׁהוּא בְּדֶרֶךְ אֲצִילוּת. וּבֵן כְּסִיל תּוּגַת אִמּוֹ, זֶה אָדָם שֶׁל בְּרִיאָה. קְמוֹ כָּל הַחֲבֵרִים וְאָמְרוּ, רַבִּי רַבִּי, וְכִי יֵשׁ פֵּרוּד בֵּין הָאָב לָאֵם, שֶׁמְּצִדּוֹ שֶׁל הָאָב הוּא בְּדֶרֶךְ אֲצִילוּת וּמִצַּד הָאֵם בַּבְּרִיאָה? אָמַר, חֲבֵרִים חֲבֵרִים, לֹא כָּךְ, שֶׁהַנֶּפֶשׁ אָדָם שֶׁל אֲצִילוּת, זָכָר וּנְקֵבָה הָיָה מִצַּדָּם שֶׁל הָאָב וְהָאֵם. וְזֶהוּ (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר. יְהִי אוֹר מִצַּד הָאָב, וַיְהִי אוֹר מִצַּד הָאֵם. וְזֶהוּ אָדָם דּוּ פַּרְצוּפִים, וְלָזֶה אֵין בּוֹ צֶלֶם וּדְמוּת. אֶלָּא שֶׁלְּאֵם הָיָה כְּנוּ"י שֶׁעוֹלֶה לְחֶשְׁבּוֹן אֱלֹהִים, וְהַכְּנוּי הַהוּא הוּא אוֹר וְחֹשֶׁךְ. וּמִשּׁוּם הַחֹשֶׁךְ הַהוּא שֶׁהָיָה בַּכְּנוּי הַהוּא אָמַר הָאָב שֶׁעָתִיד הוּא לַחֲטֹא לְאָדָם שֶׁל בְּרִיאָה, שֶׁהוּא אוֹר לְבוּשׁ עֶלְיוֹן, וְזֶהוּ הָאוֹר שֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּיוֹם הָרִאשׁוֹן שֶׁגָּנַז אוֹתוֹ לַצַּדִּיקִים. וְהַחֹשֶׁךְ הַהוּא שֶׁנִּבְרָא בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן לְרְשָׁעִים, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שמואל א ב) וּרְשָׁעִים בַּחֹשֶׁךְ יִדְּמוּ. וּמִשּׁוּם אוֹתוֹ הַחֹשֶׁךְ שֶׁהָיָה עָתִיד לְהַחֲטִיא לְאוֹתוֹ הָאוֹר, לֹא רָצָה הָאָב לְהִשְׁתַּתֵּף בּוֹ. וּמִשּׁוּם זֶה אָמַר נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ, הָאוֹר הַהוּא. כִּדְמוּתֵנוּ, הַחֹשֶׁךְ הַהוּא, שֶׁהוּא הַלְּבוּשׁ שֶׁל הָאוֹר כְּמוֹ שֶׁהַגּוּף הוּא לְבוּשׁ לַנְּשָׁמָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (איוב י) עוֹר וּבָשָׂר תַּלְבִּישֵׁנִי. שִׁמְחוּ כָּל הַחֲבֵרִים וְאָמְרוּ, אַשְׁרֵי חֶלְקֵנוּ שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ דְּבָרִים שֶׁלֹּא נִשְׁמְעוּ עַד עַתָּה.

פָּתַח רִבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר (דברים לב) רְאוּ עַתָּה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא וְאֵין אֱלֹהִים עִמָּדִי. אָמַר חַבְרַיָּא שְׁמָעוּ מִלִּין עַתִּיקִין דַּאֲנָא בָּעֵינָא לְגַלָּאָה בָּתַר דְּאִתְיְהִיב לִי רְשׁוּ לְגַלָּאָה. מַאי נִיהוּ דְּאָמַר רְאוּ עַתָּה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא וְאֵין אֱלֹהִים עִמָּדִי. אֶלָּא דָּא הוּא עִלַּת עִלּוֹת כָּל עִלָּאִין. וְהַהוּא אִתְקְרֵי עִלַּת הָעִלּוֹת, עִלַּת מֵאִלֵּין עִלּוֹת דְּלָא יַעֲבִיד חַד מֵאִלֵּין עִלּוֹת שׁוּם עוֹבַד' עַד דְּנָטִיל רְשׁוּ מֵהַהוּא עִלָּאָה דְּעִלָּה, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא לְעִלָּא בְּנַעֲשֶׂה אָדָם, נַעֲשֶׂה וַדַּאי, עַל תְּרֵין אִתְּמַר דְּאָמַר דָּא לְהַהוּא דְּלְעֵלָּא מִנַּהּ, נַעֲשֶׂה אָדָם וְלָא עָבִיד מִדַּעַם, אֶלָּא בִּרְשׁוּ בַּאֲמִירָה מֵהַהוּא דְּלְעֵלָּא מִנֵּהּ. וְהַהוּא דְּלְעֵלָּא מִנֵּהּ לָא עָבִיד מדעם עַד דְּנָטִיל עֵצָה מֵחַבְרֵהּ. אֲבָל הַהוּא דְּאִתְקְרֵי עִלַּת עַל כָּל הָעִלּוֹת, דְּלֵית לְעֵלָּא מִנֵּהּ וְלֵית לְתַתָּא דשוה לֵהּ. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (ישעיה מ) וְאֶל מִי תְדַמְּיוּנִי וְגוֹ'. אָמַר רְאוּ עַתָּה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא וְאֵין אֱלֹהִים

עִמָּדִי, דְּנָטִיל עֵצָה מִנַּהּ, כְּגַוְונָא דְּהַהוּא דְּאָמַר וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ. קָמוּ כֻּלְּהוּ חַבְרַיָּא וְאָמְרוּ ר' הַב לָן רְשׁוּ לְמַלְּלָא בְּהַאי אֲתַר. אָמְרוּ וְהָא אַמְרַת לְעֵיל דְּעִלַּת הָעִלּוֹת אָמַר לְכֶתֶר נַעֲשֶׂה אָדָם, וְאֵיךְ אָמְרוּ בְּעִלַּת הָעִלּוֹת דִּילָא נָטִיל עֵצָה וּרְשׁוּ אֶלָּא אִיהוּ בִּלְחוּדּוֹהִי בְּלָא שִׁתּוּף וְחֶשְׁבָּן, דִּכְתִיב וְאֵין אֱלֹהִים עִמָּדִי. אֲפִלּוּ אֱלֹהִים דַּאֲצִילוּת. אָמַר לוֹן יְהוֹן שָׁמְעִין אוּדְנַיְכוֹן מַה דְּפוּמַיְכוּ מְמַלֵּל. וְהָא לָא אָמְרִית לְכוּ הַשְׁתָּא דְּאִית דְּאִתְקְרֵי עִלַּת הָעִלּוֹת, וְלָאו אִיהוּ הַהוּא דְּאִתְקְרֵי עִלַּת עַל כָּל הָעִלּוֹת. דְּעִלַּת עַל כָּל הָעִלּוֹת לֵית לֵהּ תִּנְיָנָא דְּנָטִיל עֵצָה מִנַּהּ. דְּאִיהוּ יָחִיד קֶדֶם כֹּלָּא, וְלֵית לֵהּ שֻׁתָּפָא. וּבְגִין דָּא אָמַר רָאוּ עַתָּה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא וְאֵין אֱלֹהִים עִמָּדִי דְּנָטִיל עֵצָה מִנַּהּ. דְּאִיהוּ יָחִיד קֶדֶם כֹּלָּא וְלֵית לֵהּ תִּנְיָנָא וְלָא שֻׁתָּפָא. וְלֵית חֶשְׁבָּנָא. דְּאִית אֶחָד בְּשִׁתּוּף כְּגוֹן דְּכָר וְנוּקְבָא דְּאִתְמַר בְּהוֹן כִּי אֶחָד קְרָאתִיו וְכוּ'. אֲבָל אִיהוּ חַד בְּלָא חֶשְׁבָּן וּבְלָא שִׁתּוּף. וּבְגִין דָּא וְאֵין אֱלֹהִים עִמָּדִי. קָמוּ כֻּלְּהוּ חַבְרַיָּא וְאִשְׁתָּטָחוּ קַמֵּהּ וְאָמְרוּ, זַכָּאָה דְּמָארֵי אִסְתְּכַם עִמֵּהּ לְגַלָּאָה רָזִין טְמִירִין אִית בַּר נָשׁ דְּלָא הֲווֹ מִתְגַּלְּיָן לַמַּלְאָכִין קַדִּישִׁין. אָמַר לוֹן חַבְרַיָּא אִית לָן לְאִשְׁלָמָא קְרָא, דְּכַמָּה רָזִין טְמִירִין בְּהַאי קְרָא. אֲנִי אֲמִית וַאֲחַיֶּה וְגוֹ'. אָמִית בִּסְפִירָה וַאֲחַיֶּה בִּסְפִירָה מִסִּטְרָא דִּימִינָא חַיֵּי, וּמִסִּטְרָא דִּשְׂמָאלָא מִיתָה. וְאִי לָאו אִסְתְּכָמוּ תַּרְוַיְהוּ בְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא לָא אִתְקַיָּם דִּינָא דְּאִנּוּן בְּמוּתָב תְּלָתָא כַּחֲדָא. וּלְזִמְנִין אִתְחַכְּמוּן תְּלָתָא לְמֶעֱבַד דִּינָא, וְיֵיתֵי יַד יְמִינָא דְּאִיהִי פְּשׁוּטָה לְקַבֵּל שָׁבִים. דְּאִיהוּ יְהוֹ"ה יוּ"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א וְדָא שְׁכִינְתָּא אִתְקְרֵי יַד יְמִינָא דְּאִיהִי פְּשׁוּטָה לְקַבֵּל שָׁבִים. דְּאִיהוּ יְהוֹ"ה יוּ"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א וְדָא שְׁכִינְתָּא אִתְקְרֵי יַד יָמִין מִסִּטְרָא דְּחֶסֶד, יַד שְׂמֹאל מִסִּטְרָא דִּגְבוּרָה. יַד יְהוֹ"ה מִסִּטְרָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא.

פְּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, (דברים לב) רְאוּ עַתָּה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא וְאֵין אֱלֹהִים עִמָּדִי. אָמַר, שִׁמְעוּ חֲבֵרִים דְּבָרִים עַתִּיקִים שֶׁאֲנִי רוֹצֶה לְגַלּוֹת, מֵאַחַר שֶׁנִּתְּנָה לִי הָרְשׁוּת לְגַלּוֹת. מִי הוּא שֶׁאָמַר רְאוּ עַתָּה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא וְאֵין אֱלֹהִים עִמָּדִי? אֶלָּא זֶהוּ עִלַּת עַל כָּל הָעֶלְיוֹנִים. וְהַהוּא נִקְרָא עִלַּת הָעִלּוֹת, עִלַּת מֵאֵלּוּ הָעִלּוֹת שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה אַחַת מִן הָעִלּוֹת הַלָּלוּ שׁוּם מַעֲשֶׂה עַד שֶׁנּוֹטֵל רְשׁוּת מֵהָעֶלְיוֹן הַהוּא שֶׁעָלָיו, כְּמוֹ שֶׁבֵּארְנוּ לְמַעְלָה בְּנַעֲשֶׂה אָדָם. נַעֲשֶׂה וַדַּאי עַל שְׁנַיִם נֶאֱמַר. שֶׁזֶּה אָמַר לְאוֹתוֹ שֶׁלְּמַעְלָה מִמֶּנּוּ נַעֲשֶׂה, וְלֹא עוֹשֶׂה דָּבָר אֶלָּא בִּרְשׁוּת בַּאֲמִירָה מֵאוֹתוֹ שֶׁלְּמַעְלָה מִמֶּנּוּ, וְאוֹתוֹ שֶׁלְּמַעְלָה מִמֶּנּוּ לֹא עוֹשֶׂה דָּבָר עַד שֶׁנּוֹטֵל עֵצָה מֵחֲבֵרוֹ. אֲבָל אוֹתוֹ שֶׁנִּקְרָא עִלַּת עַל כָּל הָעִלּוֹת, שֶׁאֵין לְמַעְלָה מִמֶּנּוּ, וְאֵין לְמַטָּה שֶׁשָּׁוֶה לוֹ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה מ) וְאֶל מִי תְדַמְּיוּנִי וְגוֹ'. אָמַר, רְאוּ עַתָּה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא וְאֵין אֱלֹהִים עִמָּדִי, שֶׁנּוֹטֵל מִמֶּנּוּ עֵצָה, כְּמוֹ הַהוּא שֶׁאָמַר וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ. קָמוּ כָּל הַחֲבֵרִים וְאָמְרוּ, רַבִּי, תֵּן לָנוּ רְשׁוּת לְדַבֵּר בַּמָּקוֹם הַזֶּה. אָמְרוּ, וַהֲרֵי אָמַרְתָּ לְמַעְלָה שֶׁעִלַּת הָעִלּוֹת אָמַר לְכֶתֶר נַעֲשֶׂה אָדָם, וְאֵיךְ אָמְרוּ בְּעִלַּת הָעִלּוֹת שֶׁלֹּא נוֹטֵל עֵצָה וּרְשׁוּת אֶלָּא הוּא לְבַדּוֹ בְּלִי שִׁתּוּף וְחֶשְׁבּוֹן, שֶׁכָּתוּב וְאֵין אֱלֹהִים עִמָּדִי, אֲפִלּוּ אֱלֹהִים שֶׁל אֲצִילוּת? אָמַר לָהֶם, תְּהֵיֶינָה שׁוֹמְעוֹת אָזְנֵיכֶם מַה שֶּׁפִּיכֶם מְדַבֵּר. וַהֲרֵי לֹא אָמַרְתִּי לָכֶם עַכְשָׁו שֶׁיֵּשׁ שֶׁנִּקְרָא עִלַּת הָעִלּוֹת, וְאֵינוֹ אוֹתוֹ שֶׁנִּקְרָא עִלַּת עַל כָּל הָעִלּוֹת?! שֶׁעִלַּת עַל כָּל הָעִלּוֹת אֵין לוֹ שֵׁנִי שֶׁנּוֹטֵל עֵצָה מִמֶּנּוּ, שֶׁהוּא יָחִיד קֶדֶם הַכֹּל, וְאֵין לוֹ שֻׁתָּף. וּמִשּׁוּם זֶה אָמַר רְאוּ עַתָּה כִּי אֲנִי אֲנִי

הוּא וְאֵין אֱלֹהִים עִמָּדִי, שֶׁנּוֹטֵל מִמֶּנּוּ עֻצָּה. שֶׁהוּא יְחִיד קוֹדֶם הַכֹּל, וְאֵין לוֹ שֵׁנִי וְלֹא שֻׁתָּף וְאֵין חֶשְׁבּוֹן. שֶׁיֵּשׁ אֶחָד בְּשִׁתּוּף כְּמוֹ זָכָר וּנְקֵבָה שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם כִּי אֶחָד קָרָאתִיו וְכוּ'. אֲבָל הוּא אֶחָד בְּלִי חֶשְׁבּוֹן וּבְלִי שִׁתּוּף, וּמְשׁוּם זֶה וְאֵין אֱלֹהִים עִמָּדִי. קְמוֹ כָּל הַחֲבֵרִים וְהִשְׁתַּטְּחוּ לְפָנָיו וְאָמְרוּ, אַשְׁרֵי מִי שֶׁרִבּוֹנוֹ מַסְכִּים עִמּוֹ לְגַלּוֹת סוֹדוֹת טְמִירִים שֶׁלֹּא הָיוּ מִתְגַּלִּים לְמַלְאָכִים קְדוֹשִׁים. אָמַר לָהֶם, חֲבֵרִים, יֵשׁ לָנוּ לְהִשְׁתַּלֵּם הַפְּסוּק, שֶׁכַּמָּה סוֹדוֹת טְמִירִים בַּפְּסוּק הַזֶּה, אֲנִי אָמִית וַאֲחַיֶּה וְגוֹ'. חֲבֵרִים, אֲנִי אָמִית בִּסְפִירָה, וַאֲחַיֶּה בִּסְפִירָה. מִצַּד הַיָּמִין חַיִּים, וּמִצַּד הַשְּׂמֹאל מִיתָה. וְאִם לֹא הִסְכִּימוּ שְׁנֵיהֶם בָּעֲמוּד הָאֶמְצָעִי, לֹא מִתְקַיֵּם הַדִּין, שֶׁהוּא בְּמוֹשָׁב שְׁלֹשָׁה יַחַד. וְלִפְעָמִים מַסְכִּימִים הַשְּׁלֹשָׁה לַעֲשׂוֹת דִּין, וְתָבֹא יַד יָמִין שֶׁהִיא פְּשׁוּטָה לְקַבֵּל שָׁבִים, שֶׁהִיא יהו"ה יו"ד ה"א וא"ו ה"א, וְזוֹ הַשְּׁכִינָה נִקְרֵאת יַד יָמִין מִצַּד הַחֶסֶד, יַד שְׂמֹאל מִצַּד הַגְּבוּרָה. יַד יְהוָ"ה מִצַּד הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי.

כַּד בַּר נָשׁ חָזַר בְּתִיּוּבְתָּא הַאי יָד שֵׁיזִיב לוֹן מִן דִּינָא. אֲבָל כַּד דָּן עִלַּת עַל כָּל הָעִלּוֹת, אִתְּמַר בֵּהּ וְאֵין מִיָּדִי מַצִּיל. וְעוֹד תְּלַת זַמְנִין אִית בְּהַאי קְרָא אֲנִי אֲנִי אֲנִי דְּאִית בְּהוֹן אֵ אֵ אֵ י י י, דְּאִתְרְמִיזוּ בְּיו"ד הֵ"י וָא"ו הֵ"י. יו"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א. וְאִית בְּהוֹן תְּלַת וָוִי"ן וְאֵי"ן ואחי"ה ואנ"י דְּאִתְרְמִיזוּ בְּאִלֵּין שְׁמָהָן. וְעִם כָּל דָּא דְּהַאי קְרָא אוֹקְמוּהּ חַבְרַיָּא לְגַבֵּי אֱלֹהִים אֲחֵרִים. רְאוּ עַתָּה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּהּ דְּאִתְּמַר בֵּהּ אנ"י וה'ו. וְאֵין אֱלֹהִים עִמָּדִי, דָּא שְׂמֹאל וְנָחָשׁ. אֲנִי אָמִית, בְּשְׁכִינְתָּא לְמָאן דְּאִיהוּ חַיָּב. וַאֲנִי אֲחַיֶּה בֵּהּ לְמָאן דְּאִיהוּ זַכָּאי. וְאֵין מִיָּדִי מַצִּיל דָּא יַד יְהוָ"ה דְּאִיהוּ יְהוָ"ה יו"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א. וְאִיהוּ כוז"ו במוכס"ז וְכֻלָּא קְשׁוֹט. אֲבָל מַה דְּאִתְּמַר לְעֵלָּא עַל עִלָּאָה דְּאִיהוּ עִלַּת עַל כָּל הָעִלּוֹת, הַאי רָזָא לָא אִתְמְסַר אֶלָּא לְחַכִּימַיָּא וּנְבִיאַיָּא. וְעוֹד נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ, הָא אוֹקְמוּהּ חַבְרַיָּא עַל מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת, דְּאִנּוּן אָמְרוּ הַאי קְרָא בָּתַר דַּהֲווֹ יַדְעִין מַה דַּהֲוָה וּמַה דְּעָתִיד לְמֶהֱוֵי. וְאִנּוּן הֲווֹ יָדְעֵי דַּהֲוָה עָתִיד לְמֶחֱטֵי. וַאֲמַאי בָּעֵי לֵהּ לְמֶעֱבַד. וְלֹא עוֹד אֶלָּא עֲזָא וַעֲזָאֵל הֲווֹ מְקַטְרְגִין עֲלֵהּ זִמְנָא דְּאָמַר' שְׁכִינְתָּא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נַעֲשֶׂה אָדָם. אָמְרוּ מָה אָדָם וַתֵּדָעֵהוּ. מָה אֶת בְּעֵי לְמֶעֱבַד אָדָם וַתֵּדָעֵהוּ וְעָתִיד לְמֶחֱטֵי קַמָּךְ בְּאִתְּתָא דִּילֵהּ דְּאִיהִי חַשָּׁךְ. דְּאוֹר אִיהוּ דְּכוּרָא. חַשָּׁךְ נוּקְבָא. שְׂמֹאל חַשָּׁךְ דִּבְרִיאָה, בְּהַהוּא זִמְנָא שְׁכִינְתָּא אָמְרָה לוֹ בְּהַאי דְּאַתְּוָן מְקַטְרְגִין אַתְּוָן עָתִידִין לְמִנְפַּל. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (בראשית ו) וַיִּרְאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים אֶת בְּנוֹת הָאָדָם. וְחָשְׁקוּ בְּהוֹן וְטָעוּ בְּהוֹן וַאֲפִיל לוֹן שְׁכִינְתָּא מִקֶּדֶשָׁה דִּילְהוֹן. אָמְרוּ חַבְרַיָּא אִי הָכֵי עֻזָּא וַעֲזָאֵל לֹא מְשַׁקְּרִין בְּמִלּוֹלֵיהוּ. דְּוַדַּאי בְּנוּקְבָא הֲוָה עָתִיד לְמֶחֱטֵי אָדָם. אֶלָּא הָכֵי אָמְרָה שְׁכִינְתָּא אַתְּוָן דְּאִזְדַּמְנְתּוּן לְקַטְרוּגָא קֳדָמַי יַתִּיר מִכָּל צְבָא מְרוֹם, אִי אַתּוּן הֲווֹיתוּן שַׁפִּירִין מֵאָדָם בְּעוֹבָדַיְכוּ, יָאוּת לְכוּ לְקַטְרְגָא עֲלֵהּ. אֲבָל אִם הוּא עָתִיד לְמֶחֱטֵי בְּאִתְּתָא חֲדָא אַתּוּן בְּנָשִׁין סַגִּיאִין. כְּמָא דְּאִתְּמַר (בראשית ו) וַיִּרְאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים אֶת בְּנוֹת הָאָדָם. בְּנוֹת הָאָדָם וְלֹא בַּת הָאָדָם. וְלֹא עוֹד אֶלָּא אִם אָדָם חָב הָא אַקְדִּים לֵהּ תְּשׁוּבָה לְאַחֲזָרָא לְמָארֵהּ וּלְאִתְתַּקָּנָא בְּמָא דְּחָב. אָמַר לוֹ חַבְרַיָּא א"כ אַמַּאי

כֻּלֵּי הַאי. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר חַבְרַיָּא אִי לָא הֲוָה הָכֵי דְּבָרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יֵצֶר הַטּוֹב וְיֵצֶר הָרָע דְּאִנּוּן אוֹר וְחֹשֶׁךְ, לָא הֲוָה זְכוּ וחוב' לְאָדָם דִּבְרִיאָה. אֶלָּא דְּאִתְבְּרֵי מִתַּרְוַיְהוּ. וּבְגִין דָּא (דברים ל) רְאֵה נָתַתִּי לְפָנֶיךָ הַיּוֹם אֶת הַחַיִּים וְאֶת הַטּוֹב וְאֶת הַמָּוֶת וְאֶת הָרָע וּבָחַרְתָּ בַּחַיִּים. אָמְרוּ לֵהּ וְעוֹד כֻּלֵּי הַאי אַמַּאי. לָא הֲוָה אִתְבְּרֵי לְמִיחַב קֶדֶם יְהוָ"ה, וְלָא גַּרְמָא כָּל מַה דְּגָרִים לְעֵלָּא, וְלָא הֲוָה לֵהּ לֵהּ לֹא עֹנֶשׁ וְלֹא שָׂכָר.

כְּשֶׁאָדָם חוֹזֵר בִּתְשׁוּבָה, הַיָּד הַזּוֹ מַצִּילָתָם מִן הַדִּין, אֲבָל כְּשֶׁדָּן עֹלֶת עַל כָּל הָעֲלוֹת, נֶאֱמַר בּוֹ וְאֵין מַיְדִּי מַצִּיל. וְעוֹד, שָׁלֹשׁ פְּעָמִים יֵשׁ בַּפָּסוּק הַזֶּה אֲנִי אֲנִי, שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם א א א י י י, שֶׁנִּרְמָזוּ בְּיו"ד ה"י וא"ו ה"י. יו"ד ה"א וא"ו ה"א. וְיֵשׁ בָּהֶם שָׁלֹשׁ וָוִי"ם - וְאֵי"ן וַאֲחֵי"ה וַאֲנִ"י, שֶׁנִּרְמְזוּ בַּשֵּׁמוֹת הַלָּלוּ. וְעִם כָּל זֶה שֶׁבֵּאֲרוּ הַחֲבֵרִים אֶת הַפָּסוּק הַזֶּה אֵצֶל אֱלֹהִים אֲחֵרִים - רְאוּ עַתָּה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא, זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּהּ שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם אנ"י וה"ו. וְאֵין אֱלֹהִים עִמָּדִי - זֶה סמא"ל וְנָחָשׁ. אֲנִי אֲמִית בַּשְּׁכִינָה אֶת מִי שֶׁהוּא רָשָׁע, וַאֲנִי אֲחַיֶּה בָּהּ אֶת מִי שֶׁהוּא צַדִּיק. וְאֵין מַיְדִּי מַצִּיל - זוֹ יַד יְהוָ"ה שֶׁהִיא יְהוָ"ה יו"ד ה"א וא"ו ה"א. וְהִיא כוז"ו במוכס"ז כוז"ו, וְהַכֹּל אֱמֶת. אֲבָל מַה שֶּׁנֶּאֱמַר לְמַעְלָה עַל הָעֶלְיוֹן שֶׁהוּא עֹלֶת עַל כָּל הָעֲלוֹת, הַסּוֹד הַזֶּה לֹא נִמְסַר אֶלָּא לַחֲכָמִים וּנְבִיאִים. וְעוֹד נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ, הֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ הַחֲבֵרִים עַל מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת, שֶׁהֵם אָמְרוּ אֶת הַפָּסוּק הַזֶּה אַחַר שֶׁהָיוּ יוֹדְעִים מַה שֶּׁהָיָה וּמַה שֶּׁעָתִיד לִהְיוֹת. וְהֵם הָיוּ יוֹדְעִים שֶׁהָיָה עָתִיד לַחֲטֹא, וְלָמָּה רָצָה לַעֲשׂוֹת לוֹ? וְלֹא עוֹד, אֶלָּא עֻזָּא וַעֲזָאֵל הָיוּ מְקַטְרְגִים עָלָיו בִּזְמַן שֶׁאָמְרָה הַשְּׁכִינָה לְקֻדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נַעֲשֶׂה אָדָם. אָמְרוּ, מָה אָדָם וַתִּדָּעֵהוּ, מָה אַתָּה רוֹצֶה לַעֲשׂוֹת אָדָם וַתִּדָּעֵהוּ, וְעָתִיד לַחֲטֹא לְפָנֶיךָ בְּאִשְׁתּוֹ שֶׁהִיא חֹשֶׁךְ, שֶׁהָאוֹר הוּא זָכָר, הַחֹשֶׁךְ נְקֵבָה, הַשְּׂמֹאל חֹשֶׁךְ שֶׁל בְּרִיאָה. בְּאוֹתוֹ זְמַן אָמְרָה לוֹ הַשְּׁכִינָה, בְּנֵי שֶׁאַתֶּם מְקַטְרְגִים, אַתֶּם עֲתִידִים לִנְפֹּל. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית ו) וַיִּרְאוּ בְנֵי הָאֱלֹהִים אֶת בְּנוֹת הָאָדָם, וְחָשְׁקוּ בָהֶן וְטָעוּ בָהֶן, וְהִפִּילָה אוֹתָם הַשְּׁכִינָה מִקִּדֻּשָּׁתָם. אָמְרוּ הַחֲבֵרִים, אִם כָּךְ, עֻזָּא וַעֲזָאֵל לֹא מְשַׁקְּרִים בְּדִבְרֵיהֶם, שֶׁוַּדַּאי בִּנְקֵבָה הָיָה עָתִיד לַחֲטֹא אָדָם. אֶלָּא כָּךְ אָמְרָה הַשְּׁכִינָה, אַתֶּם שֶׁהִזְדַּמַּנְתֶּם לְקַטְרֵג לְפָנַי יוֹתֵר מִכָּל צְבָא הַמָּרוֹם, אִם אַתֶּם הֱיִיתֶם טוֹבִים מֵאָדָם בְּמַעֲשֵׂיכֶם, נָאֶה לָכֶם לְקַטְרֵג עָלָיו. אֲבָל אִם הוּא עָתִיד לַחֲטֹא עִם אִשָּׁה אַחַת, אַתֶּם בְּנָשִׁים רַבּוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם) וַיִּרְאוּ בְנֵי הָאֱלֹהִים אֶת בְּנוֹת הָאָדָם. בְּנוֹת הָאָדָם וְלֹא בַּת הָאָדָם. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא אִם אָדָם חוֹטֵא, הֲרֵי הַקְּרִבִּים לוֹ תְּשׁוּבָה לַחֲזֹר לְרִבּוֹנוֹ וּלְהִתְתַּקֵּן בְּמַה שֶׁחָטָא. אָמְרוּ לוֹ הַחֲבֵרִים, אִם כֵּן לָמָּה כָּל זֶה? אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר לַחֲבֵרִים, אִם לֹא הָיָה כָּךְ שֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יֵצֶר טוֹב וְיֵצֶר הָרָע שֶׁהֵם אוֹר וְחֹשֶׁךְ, לֹא הָיְתָה זְכוּת וְחוֹבָה לְאָדָם שֶׁל בְּרִיאָה, אֶלָּא מְשׁוּם שֶׁנִּבְרָא מִשְּׁנֵיהֶם. וּמְשׁוּם זֶה (דברים ל) רְאֵה נָתַתִּי לְפָנֶיךָ הַיּוֹם אֶת הַחַיִּים וְאֶת הַטּוֹב וְאֶת הַמָּוֶת וְאֶת הָרָע. וּבָחַרְתָּ בַּחַיִּים. אָמְרוּ לוֹ, וְעוֹד כָּל זֶה לָמָּה? לֹא הָיָה נִבְרָא לַחֲטֹא לִפְנֵי יְהוָ"ה, וְלֹא גּוֹרֵם כָּל מַה שֶּׁגָּרַם לְמַעְלָה, וְלֹא הָיָה לוֹ לֹא עֹנֶשׁ וְלֹא שָׂכָר.

אָמַר חַבְרַיָּא מִן הַדִּין הֲוָה לְמִבְרֵי לֵהּ בְּגִין דְּאוֹרַיְתָא בְּגִינֵהּ אִתְבְּרִיאַת דִּכְתִיב בֵּהּ אַגְרָא לְצַדִּיקַיָּא וְעָנְשָׁא לְרִשָּׁעִים. (ולא הוה אגרא לצדיקיא וענש לרשיעיא), אֶלָּא בְּגִין אָדָם דְּבְרִיאָה לֹא תֹהוּ בְּרָאָהּ לְשֶׁבֶת יְצָרָהּ. אָמְרוּ וַדַּאי כְּעַן שְׁמַעְנָא מַה דְּלָא שְׁמַעְנָא עַד הַשְׁתָּא. דְּוַדַּאי לֹא בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִלְּתָא דְּלָאו הוּא צָרִיךְ. וְלֹא עוֹד אֶלָּא אוֹרַיְתָא דִּבְרִיאָה אִיהִי

לְבוּשָׁא דִּשְׁכִינְתָּא. אִם אָדָם לֹא הֲוָה עָתִיד לְמִבְרֵי הֲוַת שְׁכִינְתָּא בְּלָא כִּסּוּיָא כְּגַוְונָא דְּעָנִי. וּבְגִין דָּא כָּל מָאן דְּחָב כְּאִלּוּ בְּפָשִׁיט לִשְׁכִינְתָּא מַלְבּוּשָׁהָא, וְהַאי אִיהוּ עוֹנְשָׁא דְּאָדָם. וְכָל מָאן דְּמְקַיְּים פִּקּוּדֵי דְּאוֹרַיְתָא כְּאִלּוּ הוּא לָבִישׁ לִשְׁכִינְתָּא בְּמַלְבּוּשָׁהָא. וּבְגִין דָּא אוֹקְמוּהּ בְּכִסּוּיָא דְּצִיצִית, (שמות כב) כִּי הִיא כְסוּתֹה לְבַדָּהּ הִיא שִׂמְלָתוֹ לְעוֹרוֹ בַּמֶּה יִשְׁכָּב בְּגָלוּתָא וְהָא אוֹקְמוּהּ. תָּא חֲזֵי חַשָּׁךְ אִיהוּ אֲפָמוּ דְּאוֹרַיְתָא אוֹר חִוָּרוּ דְּאוֹרַיְתָא. וְכַד אִיהוּ אוֹר מִתְלַבַּשׁ בַּחֹשֶׁךְ, אִתְמַר בְּאוֹרַיְתָא שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנָאוָה (שיר השירים א). וְכַד אִסְתַּלַּק מִתַּמָּן אוֹר דְּאִיהוּ חִוָּרוּ, אִיהִי אוֹמֶרֶת אַל תִּרְאוּנִי שֶׁאֲנִי שְׁחַרְחֹרֶת. וְאוֹרַיְתָא כְּגַוְונָא דְּבַת עֵינָא דְּאִיהִי אֲפָמָא וְשַׁפִּירָא בְּאוֹר דְּנָהִיר בֵּהּ. וּבְגִין דָּא בַּת עֵינָא וְאוֹר דְּנָהִיר בָּהּ אָמַר דָּוִד (תהלים כז) ה' אוֹרִי וְיִשְׁעִי מִמִּי אִירָא. אוֹרִי אוֹר י' דְּאִיהִי בַּת עַיִן. וּתְרֵין גַּוְונִין אִית לָהּ, אוֹר מַלְגָּאו וְחַשָּׁךְ מִלְבַר לְמֶהֱוֵי שַׁלְטָאָה בְּהוּ עַל כָּל קִלְפִּין. הָדָא הוּא דִּכְתִיב וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה. בִּלְבוּשָׁא דְּאוֹר אִיהִי שְׁלִיטַת עַל כָּל אִנּוּן דְּאִתְמַר בְּהוֹן וּלְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָיָה אוֹר בְּמוֹשְׁבוֹתָם. וּבִלְבוּשׁ אֲפָמָא שְׁלִיטַת עַל חַיָּבַיָּא דְּאִתְמַר בְּהוּ וּרְשָׁעִים בַּחֹשֶׁךְ יִדְּמוּ. וְעוֹד אוֹר אִיהִי מִסְטָרָא דִּימִינָא דְּאִיהוּ אוֹר יוֹם קַדְמָאָה דְּאִתְמַר בֵּהּ יְהִי אוֹר, דָּא אַבְרָהָם וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר יוֹם. חֹשֶׁךְ מִסְטָרָא דְּשִׂמְאלָא דְּיִצְחָק דְּאִיהוּ יוֹם תִּנְיָנָא דְּאִתְמַר בֵּהּ וַתְּכַהֶיןָ עֵינָיו מִרְאוֹת. וְלַחֹשֶׁךְ קָרָא לַיְלָה וְגוֹ'. אָדָם דָּא יַעֲקֹב אִתְלַבַּשׁ בְּתַרְוַיְהוּ בְּאוֹר דִּימִינָא וּבַחֹשֶׁךְ דְּשִׂמְאלָא. וּבְתַרְוַיְהוּ עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא אִיהוּ עַמּוּד הֶעָנָן יוֹמָם וְעַמּוּד הָאֵשׁ לַיְלָה דְּנָהִיר בְּתַרְוַיְהוּ. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (שמות יד) לֹא יָמִישׁ עַמּוּד הֶעָנָן יוֹמָם וְעַמּוּד הָאֵשׁ לַיְלָה לִפְנֵי הָעָם וְגוֹ'. עָנָן מִסְטָרָא דִּילֵהּ מַיָּא. חֹשֶׁךְ מִסְטָרָא דִּילֵהּ אֶשָּׁא. עַמּוּד אִיהִי שָׁלוֹם בֵּינַיְהוּ. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (איוב כה) עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו. וְכַד אִיהוּ בְּאֶמְצָעִיתָא וְלֹא קָרַב זֶה אֶל זֶה כָּל הַלַּיְלָה. לָא קָרִיב מַיָּא לְאֶשָּׁא, וְלֹא אֶשָּׁא לְמַיָּא. כְּגוֹן דְּאִיהוּ אַפְרִישׁ בֵּינַיְהוּ הַאי אִיהוּ מַחֲלֹקֶת לְשֵׁם שָׁמַיִם הִלֵּל וְשַׁמַּאי. לְקַבְלַיְהוּ תְּרֵין אִמּוּרֵאי בְּרָקִיעָא מִיכָאֵל וְגַבְרִיאֵל וְשַׂר שָׁלוֹם מַכְרִיעַ בֵּינֵיהֶם דְּאִיהוּ נוּרִיאֵל אוּרִיאֵל. אוּרִיאֵל אִתְקְרֵי מִסְטָרָא דִּימִינָא. נוּרִיאֵל מִסְטָרָא דִּשְׂמָאלָא. וְאִיהוּ אָדָם דְּתַלְתָּא מְטַטְרוֹן שְׁמֵהּ דְּשִׁלִּיט עַל עַל מָארֵי מַתְנִיתִין. הָדָא הוּא דִּכְתִיב וְיָרְדוּ בִּדְגַת הַיָּם. אִלֵּין תַּלְמִידֵי חֲכָמִים דְּמִתְרַבְּיִן בְּיַמָּא דְּאוֹרַיְתָא דְּיַרְתֵּי מַתַּמָּן וְכוּ'. (זה תמצא בדף פ"ו ע"ב שורה ח') (תיקון ע' זה לא נמצא בדפוס ראשון) אָמַר חֲבֵרִים, מִן הַדִּין הָיָה לִבְרֹא אוֹתוֹ בְּשִׁבְיל הַתּוֹרָה, בִּגְלָלָהּ נִבְרָא, שֶׁכָּתוּב בָּהּ שָׂכָר לַצַּדִּיקִים וְעֹנֶשׁ לְרְשָׁעִים, וְלֹא הָיָה שָׂכָר לַצַּדִּיקִים וְעֹנֶשׁ לְרְשָׁעִים. אֶלָּא בִּשְׁבִיל אָדָם שֶׁל בְּרִיאָה, לֹא תֹהוּ בְּרָאָהּ לְשָׁבֶת יְצָרָהּ. אָמְרוּ, וַדַּאי כָּעֵת שָׁמַעְנוּ מַה שֶּׁלֹּא שָׁמַעְנוּ עַד עַכְשָׁו, שֶׁוַּדַּאי לֹא בָרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא דָּבָר שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא הַתּוֹרָה שֶׁל בְּרִיאָה הִיא הִלְבּוּשׁ שֶׁל הַשְּׁכִינָה. אִם אָדָם לֹא הָיָה עָתִיד לְהִבָּרֵא, הָיְתָה הַשְּׁכִינָה בְּלִי כִסּוּי, כְּמוֹ עָנִי. וּמִשּׁוּם זֶה, כָּל מִי שֶׁחוֹטֵא כְּאִלּוּ הִפְשִׁיט אֶת הַשְּׁכִינָה מִלְּבוּשָׁהּ, וְזֶהוּ עָנְשׁוֹ

שֶׁל אָדָם. וְכָל מִי שֶׁמְקַיֵּם אֶת מִצְוֹות הַתּוֹרָה, כְּאִלּוּ הִלְבִּישׁ אֶת הַשְּׁכִינָה בְּמַלְבּוּשֶׁיהָ. וּמְשׁוּם זֶה פָּרְשׁוּהָ בְּכִסּוּי שֶׁל צִיצִית (שמות כב) כִּי הִיא כְּסוּתָהּ לְבַדָּהּ הִיא שִׁמְלָתוֹ לְעֹרוֹ בַּמֶּה יִשְׁכָּב, בְּגָלוּת, וַהֲרֵי פָּרְשׁוּהָ. בֹּא וּרְאֵה, הַחֹשֶׁךְ הוּא הַשָּׁחֹר שֶׁל הַתּוֹרָה, הָאוֹר הַלָּבָן שֶׁל הַתּוֹרָה. וּכְשֶׁאוֹתוֹ הָאוֹר מִתְלַבֵּשׁ בַּחֹשֶׁךְ, נֶאֱמַר בַּתּוֹרָה שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנָאוָה (שיר השירים א). וּכְשֶׁמִּסְתַּלֵּק מִשָּׁם אוֹר שֶׁהוּא לָבָן, הִיא אוֹמֶרֶת אַל תִּרְאֻנִי שֶׁאֲנִי שְׁחַרְחֹרֶת. וְהַתּוֹרָה כְּמוֹ בַּת הָעַיִן שֶׁהִיא שְׁחוֹרָה וְיָפָה בָּאוֹר שֶׁמַּאִיר בָּהּ, וּמְשׁוּם זֶה בַּת הָעַיִן וְהָאוֹר הַמֵּאִיר בָּהּ אֲמַר דָּוִד (תהלים כז) ה' אוֹרִי וְיִשְׁעִי מִמִּי אִירָא. אוֹרִי - אוֹר י', שֶׁהִיא בַּת עַיִן. וּשְׁנֵי גְוָנִים יֵשׁ לָהּ, אוֹר מְבֻפְנִים וְחֹשֶׁךְ מִבַּחוּץ לְהְיוֹת שׁוֹלֵט בָּהֶם עַל כָּל הַקְּלִפּוֹת. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה. בִּלְבוּשׁ שֶׁל אוֹר הִיא שׁוֹלֶטֶת עַל כָּל אוֹתָם שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם וּלְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָיָה אוֹר בְּמוֹשְׁבֹתָם, וּבִלְבוּשׁ שָׁחֹר שׁוֹלֶטֶת עַל הָרְשָׁעִים שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם וּרְשָׁעִים בַּחֹשֶׁךְ יִדְמּוּ. וְעוֹד, שֶׁהָאוֹר הוּא מִצַּד הַיָּמִין, שֶׁהוּא אוֹר הַיּוֹם הָרִאשׁוֹן שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ יְהִי אוֹר, זֶה אַבְרָהָם, וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר יוֹם. הַחֹשֶׁךְ מִצַּד הַשְּׂמֹאל שֶׁל יִצְחָק, שֶׁהוּא הַיּוֹם הַשֵּׁנִי, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ וַתִּכְהֶיָן עֵינָיו מֵרְאֹת. וְלַחֹשֶׁךְ קָרָא לַיְלָה וְגוֹ'. אָדָם, זֶה יַעֲקֹב, הִתְלַבֵּשׁ בִּשְׁנֵיהֶם, בְּאוֹר שֶׁל הַיָּמִין וּבַחֹשֶׁךְ שֶׁל הַשְּׂמֹאל. וּבִשְׁנֵיהֶם הָעֲמוּד הָאֶמְצָעִי הוּא עַמּוּד הֶעָנָן יוֹמָם וְעַמּוּד הָאֵשׁ לַיְלָה, שֶׁמֵּאִיר בִּשְׁנֵיהֶם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שמות יג) לֹא יָמִישׁ עַמּוּד הֶעָנָן יוֹמָם וְעַמּוּד הָאֵשׁ לָיְלָה לִפְנֵי הָעָם וְגוֹ'. הֶעָנָן מֵהַצַּד שֶׁלּוֹ מַיִם. הַחֹשֶׁךְ מֵהַצַּד שֶׁלּוֹ אֵשׁ. הָעַמּוּד הוּא הַשָּׁלוֹם בֵּינֵיהֶם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (איוב כה) עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו. וּכְשֶׁהוּא בָּאֶמְצַע, וְלֹא קָרֵב זֶה אֶל זֶה כָּל הַלַּיְלָה. לֹא קָרֵב הַמַּיִם לָאֵשׁ, וְלֹא אֵשׁ לַמַּיִם. כְּמוֹ שֶׁהוּא הִפְרִיד בֵּינֵיהֶם, זוֹהִי מַחֲלֹקֶת לְשֵׁם שָׁמַיִם, הִלֵּל וְשַׁמַּאי. כְּנֶגְדָּם שְׁנֵי אֲמוֹרָאִים בָּרְקִיעַ - מִיכָאֵל וְגַבְרִיאֵל, וְשֹׁר שָׁלוֹם מַכְרִיעַ בֵּינֵיהֶם, שֶׁהוּא נוּרִיאֵל אוּרִיאֵל. אוּרִיאֵל נִקְרָא מִצַּד שֶׁל הַיָּמִין, נוּרִיאֵל מִצַּד הַשְּׂמֹאל, וְהוּא אָדָם שֶׁלְּמַטָּה, מטטרו"ן שְׁמוֹ, שֶׁשּׁוֹלֵט עַל כָּל בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וְיִרְדּוּ בִּדְגַת הַיָּם. אֵלּוּ תַּלְמִידֵי חֲכָמִים שֶׁמִּתְרַבִּים בְּיָם הַתּוֹרָה שֶׁיּוֹרְשִׁים מִשָּׁם וְכוּ'.

בְּרֵאשִׁית בָּרָ'א שִׁי'ת וְדָא מטט'רון אוֹת בַּצָּבָא דִּילֵּהּ. וּבְגִינֵהּ אִתְּמַר (בראשית) וַיָּשֶׂם ה' לְקַיִן אוֹת. לְאַגָּנָא עָלֵהּ מַה דַּהֲוָה אָזִיל נָע וָנָד בְּגַלְגּוּלָא, אִתְעֲבִיד נוֹד. מֵיָּד וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ נוֹד קִדְמַת עֵדֶן. וְדָא אוֹת דִּבְרִית מִילָה דְּקַנְיָ עָלֵהּ דאחוה בְּגִין דְּנוֹלַד מָהוּל. וּבְאַן אֲתַר זָכָה לֵהּ בקיני בְּגִין דְּחָזַר תַּמָּן בִּתְיוּבְתָּא וְנִפְקוּ בְּנוֹי מִנֵּהּ דְּאִשְׁתְּלוּ לְגַן עֵדֶן. וּבְגִין דָּא וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ נוֹד קִדְמַת עֵדֶן. לְבָתַר עָבִיד תּוֹלְדִין מִסִּטְרָא דְּרַע, וְאִתְפְּשָׁטוּ בְּגַלְגּוּלִין דְּעָלְמָא. וְעָלַיְהוּ אִתְּמַר וַיֵּדַע קַיִן אֶת אִשְׁתּוֹ וַתַּהַר וַתֵּלֶד אֶת חֲנוֹךְ. חֲנוֹךְ מִסִּטְרָא דְּקַיִן וְדָא יֵצֶר הָרָע חִנּוּכָא לְבִישׁ. וְאִית חֲנוֹךְ מִסִּטְרָא דְּאֱנוֹשׁ דְּאִיהוּ יֵצֶר הַטּוֹב חִנּוּכָא לְטָב. וְאִתְּמַר בֵּהּ (שם) וַיִּתְהַלֵּךְ חֲנוֹךְ אֶת הָאֱלֹהִים וְאֵינֶנּוּ כִּי לָקַח אֹתוֹ אֱלֹהִים. וְדָא חֲנוֹךְ דְּנֶהֱפַךְ בשריה לְלַפִּידֵי אֵשׁ. וּתְלָתָא אִנּוּן אָדָם שֵׁת אֱנוֹשׁ. אֱנוֹשׁ מִתַּמָּן אִתְיְחֲסוּ כָּל דָּרִין. הָדָא הוּא דִּכְתִיב אָז הוּחַל לִקְרֹא בְּשֵׁם ה'. מִתַּמָּן אִתְפְּשָׁטוּ כָּל גִּלְגּוּלִין דְּצַדִּיקַיָּא. חֲנוֹךְ דְּנָפַק מֵאֱנוֹשׁ אִיהוּ מְטַטְרוֹ"ן דְּנֶהֱפַךְ בְּשָׂרוֹ לְלַפִּידֵי אֵשׁ וְאִיהוּ נוּרִיאֵל. וְעַל תַּרְוַיְהוּ אִתְּמַר וְהַחַיּוֹת רָצוֹא וְשׁוֹב. רָצוֹ"א דָּא נוּרִיאֵל. וְשׁוֹ"ב מְטַטְרוֹ"ן הֲכֵי סָלְקֵי בְּחֶשְׁבָּן. כְּמַרְאֵה הַבָּזָק אֶלָּא אִיהוּ כְּמַרְאֵה הַקֶּשֶׁת אֲשֶׁר יִהְיֶה

בֶּעָנָן, דְּאִתְמַר בֵּהּ (בראשית) וְהָיָה בְּעַנְנִי עָנָן עַל הָאָרֶץ וְנִרְאָתָה הַקֶּשֶׁת בֶּעָנָן. וּבְגִינֵהּ אִתְמַר (שם) וְלֹא יִהְיֶה מַבּוּל לְשַׁחֵת כָּל בָּשָׂר. בְּגִין דְּאִתְהַפַּךְ לְלַפִּידֵי אֵשׁ. וְכָל מַלְאָכִין דִּמְמָנָן עַל נִשְׁמָתִין דְּגַלְגּוּלִין מִתַּמָּן הֲווֹ. וְעוֹד כְּמַרְאֵה הַקֶּשֶׁת, עָלֵהּ אִתְמַר לְמֹשֶׁה וּרְאֵה וַעֲשֵׂה בְּתַבְנִיתָם אֲשֶׁר אַתָּה מַרְאֶה בָּהָר. כַּמַּרְאֶה אֲשֶׁר הֶרְאָה ה' אֶת מֹשֶׁה כֵּן עָשָׂה אֶת הַמְּנוֹרָה. וְדָא מְטַטְרוֹ"ן, מ' דִּילֵהּ מְנוֹרָה. נוּרִיאֵל נוּר דְּלֵיק וְהוּא ט"ט וְהָיוּ לְטַטָּפוֹת בֵּין עֵינֶיךָ. וְכֹלָּא נְתִפַּשְׁטוּ מֵאֲנוֹשׁ וּבְגִין דְּא אָז הוּחַל לִקְרֹא בְּשֵׁם ה'.

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים. (בראשית א) הַאי קְרָא אִתְפָּרַשׁ לְע' אַנְפִּין בְּמָה דְּאוֹקְמוּהּ רַבָּנָן ע' אַנְפִּין לְאוֹרַיְתָא. בְּרֵאשִׁי"ת בַּת בִּתְחִלָּה אִמַּאי. אֶלָּא הָכִי אוֹקְמוּהּ רַבָּנָן דְּמַתְנִיתִין בַּת בִּתְחִלָּה סִימָן טוֹב לְבָנִים. וּמַאי נִיהוּ אִלֵּין שִׁית סְפִירִן דִּכְלִילָן בְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא דְּאִתְמַר עָלַיְהוּ (שמות) כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה' אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ (שמות). וְאִנּוּן שִׁית זְמִנִין טוֹב דְּעוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית. וּבְיוֹמָא תְּלִיתָאָה תְּרֵין זְמִנִין טוֹב. חַד דְּיוֹמָא תִּנְיָנָא דִּבְרֵאשִׁית, וְחַד דְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה. וְאִנּוּן (דברים הימים א כט) הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת וְהַנֶּצַח וְהַהוֹד כִּי כֹל. דְּאִיהוּ צַדִּיק. וְהַאי בַּת אִיהִי שְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה מַלְכוּת הַקֹּדֶשׁ, עֶשְׂרָאָה לְט', וּשְׁבִיעָאָה לְשִׁית, וּרְבִיעָאָה לְתְלָת אֲבָהָן, וּתְמִינָאָה לְז' חַג שְׁמִינִי עֲצֶרֶת. וְאִיהִי בַּת קוֹל רְבִיעָאָה לְתְלָת דַּרְגִּין דַּהֲווֹ מִשְׁתַּמְּשִׁים בְּהוֹן יִשְׂרָאֵל בְּאַרְכָּהוֹן וְאִנּוּן תּוֹרָה. נְבוּאָה. רוּחַ הַקֹּדֶשׁ. בַּת

קוֹל. וְכֻלְּהוּ כְּלִילָן בָּהּ בַּמַּלְכוּת קַדִּישָׁא, אִיהִי תּוֹרָה מִסְטָרָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא תּוֹרַת ה' תְּמִימָה. וְאִיהִי נְבוּאָה מִסְטָרָא דְּנָצַח וְהוֹד דְּאִנּוּן תְּרֵי נְבִיאֵי קְשׁוֹט, בְּכָל צוּרוֹת וּמַרְאוֹת וְדִמְיוֹנוֹת וְחֶזְיוֹנוֹת דִּנְבִיאֵי, כֻּלְּהוּ רְשִׁימִין בָּבַת עַיִן דְּאִיהִי לַבַּת אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסְּנֶה, י' כְּלִילָא מֵעֶשֶׂר מַרְאוֹת, וּנְהִירָא מל'ב אֱלֹהִים דְּעוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית, כְּלִילָא מֵעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת, וּבָהּ הַלֵּב רוֹאֶה, הַלֵּב יוֹדֵעַ הַלֵּב מֵבִין. לֵ'ב נְתִיבוֹת פְּלִיאוֹת חָכְמָה. וְעָלָהּ אוֹקְמוּהּ מָארֵי קַבָּלָה, נָגַע בַּבַּת וְכָלַל בָּהּ כָּל הַמַּאֲמָרוֹת וְהַנְּתִיבוֹת. וְעֶשֶׂר אֲמִירָן וְל'ב נְתִיבוֹת, אִנּוּן מ'ב דְּרָמִיז בְּהוֹן מֹשֶׁה בְּשִׁיר שֶׁל פְּגָעִים. כִּ'י בִּ'י חָשַׁק וַאֲפַלְטֵהוּ. כִּ'י בִּ'י מ"ב, דִּבְהוֹן אִתְקְרִיאַת יָד הַגְּדוֹלָה יָד הַחֲזָקָה יָד רָמָה. וְאִיהִי רוּחַ הַ'קֹּדֶשׁ מִסְטָרָא דְּצַדִּיק חַי עָלְמִין. וְאִיהִי בַּת קוֹל מִסְטָרָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא דְּאִתְקְרֵי קוֹל הַשּׁוֹפָר הַקּוֹל קוֹל יַעֲקֹב. (שמות יט) מֹשֶׁה יְדַבֵּר וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְּקוֹל. אִיהִי בַּת קוֹל שֶׁמְּנַהֶמֶת כְּיוֹנָה דְּאִתְמַר (שיר ב) יוֹנָתִי בְּחַגְוֵי הַסֶּלַע. וְאוֹקְמוּהּ עָלַהּ בַּת קוֹל הָיְתָה יוֹצֵאת מִן הַשָּׁמַיִם וְאוֹמֶרֶת הֲלָכָה כְּפְלוֹנִי. אִיהִי בַּת קוֹל דְּאִתְמַר עָלַהּ (תהלים יז) שָׁמְרֵנִי כְּאִישׁוֹן בַּת עָיִן. אִיהִי בַּת דְּאִתְמַר בָּהּ (תהלים מה) כָּל כְּבוּדָּה בַּת מֶלֶךְ פְּנִימָה וְגוֹ'. פְּנִימָה לַמִּשְׁנָה דְּפָנִים דְּאִנּוּן נְרָאִים מִסְטָרָא דיהו"ה. מִמִּשְׁבְּצוֹת זָהָב לְבוּשֶׁהּ מִסְטָרָא דאדנ"י דְּאִיהִי דִּין דִּגְבוּרָה וְאִיהִי פְּנִימָה רַחֲמִים. דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא דְּנָטִיל בִּימְנָא וּכְלִילָן כַּחֲדָא יאהדונה'י. אֲדנָ'י לְבוּשָׁא ליהו"ה וְאָת י' כְּבוּדָּהּ בַּת מֶלֶךְ פְּנִימָה. וְאִנּוּן בַּת עֵינָא יְמִינָא וּבַת עֵינָא שְׂמָאלָא יְיָ מִן יאהדונה'י. וְאִיהִי בַּת מִסְטָרָא דְּחֶסֶד דַּרְגָּא דְּאַבְרָהָם, דְּאִתְמַר בַּת הָיְתָה לְאַבְרָהָם וּבְכֹל שָׁמָּהּ, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית כג) וְה' בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּל.

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים (בראשית א). הַפָּסוּק הַזֶּה הִתְפָּרֵשׁ לְשִׁבְעִים פָּנִים בְּמַה שֶׁפֵּרְשׁוּהוּ רַבּוֹתֵינוּ שִׁבְעִים פָּנִים לַתּוֹרָה. בְּרֵאשִׁי"ת בַּת בַּתְחִלָּה, לְמָה? אֶלָּא כְּדֵי פֵּרוּשׁוֹ רַבּוֹתֵינוּ שֶׁל הַמִּשְׁנָה, בַּת תְּחִלָּה - סִימָן טוֹב לְבָנִים. וּמַהוּ? אֵלּוּ שֵׁשׁ הַסְּפִירוֹת שֶׁכְּלוּלוֹת בְּעַמּוּד הָאֶמְצָעִי, שֶׁנֶּאֱמַר עֲלֵיהֶן (שמות כ) כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה' אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ. וְהֵם שֵׁשׁ פְּעָמִים טוֹב שֶׁבְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית. וּבְיוֹם הַשִּׁלִישִׁי פְּעָמַיִם כִּי טוֹב, אֶחָד שֶׁל הַיּוֹם הַשֵּׁנִי שֶׁל בְּרֵאשִׁית, וְאֶחָד שֶׁל הַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי. וְהֵם (דברי הימים א כט) הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת וְהַנֵּצַח וְהַהוֹד כִּי כֹל, שֶׁהוּא הַצַּדִּיק. וְהַבַּת הַזּוֹ הִיא הַשְּׁכִינָה הַמְּתְחַתּוֹנָה, מַלְכוּת הַקֹּדֶשׁ, הָעֲשִׂירִית לְתִשְׁעָה, וְהַשְּׁבִיעִית לְשִׁשָּׁה, וְהָרְבִיעִית לִשְׁלֹשֶׁת הָאָבוֹת, וּשְׁמִינִית לְשִׁבְעָה, חַג שְׁמִינִי עֲצֶרֶת. וְהִיא בַּת קוֹל, הָרְבִיעִית לִשְׁלֹשׁ הַדְּרָגוֹת שֶׁהָיוּ מִשְׁתַּמְּשִׁים בָּהֶם יִשְׂרָאֵל בְּאַרְצָם, וְהֵם: תּוֹרָה, נְבוּאָה, רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, בַּת קוֹל. וְכֻלָּם כְּלוּלוֹת בַּמַּלְכוּת הַקְּדוֹשָׁה, הִיא הַתּוֹרָה מִצַּדּוֹ שֶׁל הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי, תּוֹרַת ה' תְּמִימָה. וְהִיא הַנְּבוּאָה מֵהַצַּד שֶׁל נֵצַח וְהוֹד, שֶׁהֵם שְׁנֵי נְבִיאֵי אֱמֶת, בְּכָל הַצּוּרוֹת וְהַמַּרְאוֹת וְהַדְּמְיוֹנוֹת וְהֶחֱזְיוֹנוֹת שֶׁל הַנְּבִיאִים, כֻּלָּם רְשׁוּמִים בְּבַת הָעַיִן, שֶׁהִיא לַבַּת אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסְּנֶה. י' כְּלוּלָה מֵעֶשֶׂר מַרְאוֹת, וּמְאִירָה מִשְּׁלֹשִׁים וּשְׁנַיִם אֱלֹהִים שֶׁל מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, כְּלוּלָה מֵעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת, וּבָהּ הַלֵּב רוֹאֶה, הַלֵּב יוֹדֵעַ, הַלֵּב מֵבִין. ל"ב נְתִיבוֹת פְּלִיאוֹת חָכְמָה, וְעָלֶיהָ בֵּאֲרוּ בַּעֲלֵי הַקַּבָּלָה נָגַע בַּבַּת, וְכָלַל

בָּהּ כָּל הַמַּאֲמָרוֹת וְהַנְּתִיבוֹת. וְעֶשֶׂר הָאֲמִירוֹת וּשְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם נְתִיבוֹת הֵן אַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם שֶׁרָמַז בָּהֶם מֹשֶׁה בְּשִׁיר שֶׁל פְּגָעִים. כִּ"י בִּ"י חִשַּׁק וַאֲפַלְּטֵהוּ. כִּ"י בִּ"י - אַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם. שֶׁבָּהֶם נִקְרֵאת יָד הַגְּדוֹלָה יָד הַחֲזָקָה יָד רָמָה. וְהִיא רוּחַ הַקֹּדֶשׁ מֵהַצַּד שֶׁל צַדִּיק חַי הָעוֹלָמִים. וְהִיא בַּת קוֹל מִצַּדּוֹ שֶׁל הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי, שֶׁנִּקְרָא קוֹל הַשּׁוֹפָר, הַקֹּל קוֹל יַעֲקֹב. (שמות יט) מֹשֶׁה יְדַבֵּר וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְקוֹל. הִיא בַּת קוֹל שֶׁמְּנֻהֶמֶת כְּיוֹנָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שיר ב) יוֹנָתִי בְּחַגְוֵי הַסֶּלַע. וּבֵאֲרוּ עָלֶיהָ, בַּת קוֹל הָיְתָה יוֹצֵאת מִן הַשָּׁמַיִם וְאוֹמֶרֶת הֲלָכָה כְּפְלוֹנִי. הִיא בַּת הַקוֹל שֶׁנֶּאֱמַר עָלֶיהָ (תהלים יז) שִׁמְרֵנִי כְּאִישׁוֹן בַּת עָיִן. הִיא בַּת שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (תהלים מה) כָּל כְּבוּדָּה בַת מֶלֶךְ פְּנִימָה וְגוֹ'. פְּנִימָה לַמִּשְׁנָה שֶׁל הַפָּנִים שֶׁהֵם נִרְאִים מִצַּד שֶׁל יהו"ה. מִמִּשְׁבְּצוֹת זָהָב לְבוּשָׁהּ, מֵהַצַּד שֶׁל אדנ"י, שֶׁהוּא דִּין שֶׁל גְּבוּרָה, וְהִיא פְּנִימָה רַחֲמִים. שֶׁעַמּוּד הָאֶמְצָעִי שֶׁנּוֹסֵעַ בְּיָמִין וּכְלוּלִים יַחַד יאהדונה"י. אֲדנָ"י לְבוּשׁ לַיהוָ"ה, וְהָאוֹת י' כְּבוּדָּה בַת מֶלֶךְ פְּנִימָה. וְהֵם בַּת עַיִן יָמִין וּבַת עַיִן שְׂמֹאל, יי מִן יאהדונה"י, וְהִיא הַבַּת מִצַּד הַחֶסֶד, דְּרִגְתּוֹ שֶׁל אַבְרָהָם, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ בַּת הָיְתָה לְאַבְרָהָם וּבְכֹל שְׁמָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית כג) וה' בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּל.

תְּנַיְנָא בְּרֵאשִׁית, אוֹקְמוּהּ רַבָּנָן אַמַּאי מַתְחִיל אוֹרַיְתָא בְּבֵ'. אֶלָּא הָא אוֹקְמוּהּ בְּגִין דְּחָב אָדָם דְּאָכַל מֵעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע וְלָטֵיהּ לְאָדָם עָשֶׂר קְלָלוֹת וְאַרְעָא תִּשַּׁע, חָסֵר חַד דְּלָא אִתְלְטָיָא דְּא אַרְעָא. וּמַיָּד דְּאִתְיְהִיבַת אוֹרַיְתָא פָּתַח בְּבֵי"ת דְּאִיהִי בְּרָכָה לְאַפָּקָא עָלְמָא מִלְּטֵיהּ. וְעַל דָּא מַתְחִיל בְּבֵ' וְעָלֶה אִתְמַר (משלי י) בִּרְכַּת ה' הִיא תַּעֲשִׁיר. (יחזקאל מד) לְהָנִיחַ בְּרָכָה אֶל בֵּיתֶךָ. וּמָאן אֲתַר אִתְקְרִיאַת בְּרָכָה. לְמֶלֶךְ דְּבָעָא לְמִבְנֵי פַּלְטְרִין. חָפַר בְּאַרְעָא וְחָפַר לֵהּ מַבּוּעָא דְּמַיָּא. אֲמַר בָּתַר דְּאִית לִי נְבִיעוּ דְּמַיָּא אֶבְנֶה בַּיִת. וְהַיְנוּ בְּחָכְמָה יִבָּנֶה בַּיִת. וּמָקוֹר דְּהַהוּא נָהָר מַבּוּעָא דְּלֵית לֵהּ סוֹף וְלָא פְּסָק. דָּא כֶּתֶר עֶלְיוֹן. וְהַהוּא בַּיִת כַּד אִתְמְלִיאַת מֵחָכְמָה אִתְקְרִיאַת בַּיִת, בַּת י', וְהַיְנוּ בְּחָכְמָה יִבָּנֶה בַּיִת. כָּל אִתְתָא בַּת לְבַעְלָהּ. וּבֵי"ת זְעֵירָא אִתְמְלִיאַת מִתְּפֶאֶרֶת דְּהַיְנוּ תּוֹרָה וּבֵהּ אִתְקְרִיאַת בַּת. אֲבָל אִמָּא עִלָּאָה בְּתוֹסֶפֶת י'. וּשְׁלֹמֹה אָמַר (מלכים ה) וַהַבַּיִת בְּהִבָּנֹתוֹ אֶבֶן שְׁלֵמָה מַסָּע נִבְנָה. מַאי אֶבֶן שְׁלֵמָה. דָּא י' עָלַהּ אִתְבְּנֵי בֵּיתָא. וּבְגִין דָּא בְּחָכְמָה יִבָּנֶה בַּיִת. וְדָא י' זְעֵירָא עָלַהּ אִתְבְּנֵי בֵּיתָא דִּלְתַתָּא. כְּגַוְונָא דְּאִתְבְּנֵי בְּאֵת י' בֵּיתָא עִלָּאָה. וְאִנּוּן בַּיִת רִאשׁוֹן וּבַיִת שֵׁנִי. וְאִנּוּן יְיָ' מִן יְהוָ"ה אֲדנָ"י, עָלַיְהוּ אִתְמַר (דברים כו) אֲבָנִים שְׁלֵמוֹת תִּבְנֶה אֶת מִזְבַּח ה'. אֶת לְרִבּוֹת מִזְבֵּחַ תְּנַיְנָא. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר וּשְׁאַר חַבְרַיָּא דְּהַווֹ עִמֵּהּ, וַדַּאי אֵלּוּ לָא אתינ' לְעָלְמָא אֶלָּא לְמִשְׁמַע דָּא דיי. וּכְעַן אִשְׁתְּמוֹדַע בֵּהּ מָאן אִתְבָּרְכַת וְאִתְקְרִיאַת בִּרְכַּת יְהוָ"ה. וְהַיְנוּ וּמָלֵא בִּרְכַּת ה' יָם וְדָרוֹם ירשה. מִן הַמָּלֵא אִתְבָּרְכַת וּמִתַּמָּן אִשְׁתַּקְיָין כָּל דְּאִנּוּן צְרִיכִין לְאִשְׁתְּקָאָה. אָמַר מַלְכָּא בָּתַר דְּאִית לִי מַבּוּעָא אַטַע אֵילָנָא. וְהַיְנוּ בֵּן, דְּאִיהוּ בֵּן מִלְּשׁוֹן בְּנָיָן כְּמָה דְּאוֹקְמוּהּ רַבָּנָן, אַל תִּקְרֵי בָּנַיִךְ אֶלָּא בּוֹנַיִךְ. וְאוֹקְמוּהּ בָּנוֹת בְּכָלַל בָּנִים. וְאַבָּא דְּאִיהוּ מִקּוֹר דְּחָכְמָה אִיהוּ כֶּתֶר. מִקּוֹר דְּחָכְמָה תְּנַיְנָא מַאי נִיהוּ. אָמַר לֵהּ אִמָּא בְּרִי. אָמַר לֵהּ בְּהַאי קְרָא רָמִיז לֵהּ שְׁלֹמֹה (משלי ה) יְהִי מְקוֹרְךָ בָּרוּךְ וְדָא צַדִּיק. וּבְגִין דָּא אִתְמַר בֵּהּ

בְּרָכוֹת לְרֹאשׁ צַדִּיק וְדָא שָׁלוֹם. וּשְׁלֹמֹה אִתְקְרֵי עַל שְׁמֵהּ שְׁלֹמֹה. וְאִתְמַר בֵּהּ וְהַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בָּרוּךְ. וּבְגִין דָּא אִתָּא לָא אִתְבָּרְכַת אֶלָּא מִפִּרְיֵ דְּבַעְלָהּ, דְּאִיהוּ זֶרַע מִבְּרִית חַי עָלְמִין כָּלִיל חַי בִּרְכָּאן דְּצַלּוֹתָא. וּבְגִין דָּא מָאן דְּבָעֵי לְאַשְׁקָאָה מִנֵּהּ צָרִיךְ לְמִכְרַע לְגַבֵּהּ. וְיוֹסֵף הַצַּדִּיק כַּד זָכָה לְדַרְגָּא דָּא דְּצַדִּיק חַי עָלְמִין, חָזָא בְּחָלְמָא דְּכָל דַּרְגִּין הֲווֹ כָּרְעִין לְדַרְגֵּהּ. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (בראשית לז) וְהִנֵּה הַשֶּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ וְגוֹ'. וּבְגִין דָּא כָּל הַכּוֹרֵעַ כּוֹרֵעַ בְּבָרוּךְ. אָמַר לוֹ בָּרִיךְ בְּרֵי לְעַתִּיק יוֹמִין. יִשְׂמַח אָבִיךָ וְאִמֶּךָ אָבִיךָ דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אִמֶּךָ דָּא שְׁכִינְתָּא. וְתָגֵל יוֹלַדְתָּךְ דָּא אִמֶּךָ דִּלְתַתָּא, דְּוַדַּאי מַהֲווּא בָּרוּךְ אִתְבָּרְכַת שְׁכִינְתָּא דִּלְתַתָּא. וּבְרָכָן דִּילֵהּ אַתְיָן מִמּוֹחָא דְּאִיהִי חָכְמָה עִלָּאָה עַל יְדֵי עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. וּבְגִין דָּא גּוּף וּבְרִית חַשְׁבִינָן חַד. וּכְגַוְונָא דְּצַדִּיק אִיהוּ מִקּוֹר דִּשְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה, אוּף הָכֵי עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא אִיהוּ מִקּוֹר דְּצַדִּיק. וְחָכְמָה עִלָּאָה מִקּוֹר עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. וְכֻלָּהוּ מִקּוֹר חָכְמָה עִלָּאָה. וּבְכָל אֲתַר בָּרוּךְ דְּכָר, בְּרָכָה נוּקְבָא. וְהַיְינוּ לְהָנִיחַ בְּרָכָה אֶל בֵּיתֶךָ.

שְׁנִית בְּרֵאשִׁית, פֵּרוּשׁוֹהִ רַבּוֹתֵינוּ, לָמָּה הַתּוֹרָה מַתְחִילָה בְּב'? אֶלָּא הֲרֵי פֵּרוּשׁוֹהִ, אָדָם חָטָא שֶׁאָכַל מֵעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע, וְקִלֵּל אֶת הָאָדָם עֶשֶׂר קְלָלוֹת, וְתַשַּׁע לָאָרֶץ, חָסֵר אֶחָד שֶׁלֹּא הִתְקַלְלָה הָאָרֶץ הַזֹּו. וּמֵיָד שְׁנִּתְּנָה תוֹרָה פָּתַח בְּבֵי"ת, שֶׁהִיא בְּרָכָה, לְהוֹצִיא אֶת הָעוֹלָם מִקְּלָלָתוֹ. וְעַל כֵּן מַתְחִיל בְּב', וְעָלֶיהָ נֶאֱמַר (משלי י) בִּרְכַּת ה' הִיא תַעֲשִׁיר. (יחזקאל מד) לְהָנִיחַ בְּרָכָה אֶל בֵּיתֶךָ. וּמֵאֵיזֶהוּ מָקוֹם נִקְרֵאת בְּרָכָה? לְמֶלֶךְ שֶׁרָצָה לִבְנוֹת פַּלְטֵרִין, חָפַר בָּאָרֶץ וְחָפַר לוֹ מַעְיָן מַיִם. אָמַר, מֵאַחַר שֶׁיֵּשׁ לִי מַעְיַן מַיִם, אֶבְנֶה בַּיִת. וְהַיְינוּ בְּחָכְמָה יִבָּנֶה בַּיִת. וְהַמְּקוֹר שֶׁל אוֹתוֹ הַנָּהָר מַעְיַן שֶׁאֵין לוֹ סוֹף וְלֹא הֶפְסֵק. זֶה הַכֶּתֶר הָעֶלְיוֹן. וְאוֹתוֹ הַבַּיִת כְּשֶׁמִּתְמַלֵּא מֵחָכְמָה, נִקְרָא בַּת, בַּת י', וְהַיְינוּ בְּחָכְמָה יִבָּנֶה בַּיִת. כָּל אִשָּׁה בַּת לְבַעְלָהּ. וּבֵי"ת קְטַנָּה הִתְמַלְּאָה מִתִּפְאֶרֶת, דְּהַיְינוּ תּוֹרָה, וּבוֹ נִקְרָאָה בַּת. אֲבָל הָאֵם הָעֶלְיוֹנָה בְּתוֹסֶפֶת י'. וּשְׁלֹמֹה אָמַר (מלכים א ו) וְהַבַּיִת בְּהִבָּנֹתוֹ אֶבֶן שְׁלֵמָה מַסָּע נִבְנָה. מַהִי אֶבֶן שְׁלֵמָה? זוֹ י' שֶׁעָלֶיהָ נִבְנָה הַבַּיִת, וּמְשׁוּם זֶה בְּחָכְמָה יִבָּנֶה בָּיִת. וְזוֹ י' קְטַנָּה שֶׁעָלֶיהָ נִבְנָה הַבַּיִת שֶׁלְּמַטָּה, כְּמוֹ שֶׁנִּבְנֶה בָּאוֹת י' הַבַּיִת שֶׁלְּמַעְלָה, וְהֵם בַּיִת רִאשׁוֹן וּבַיִת שֵׁנִי. וְהֵם י"י מִן יְהוֹ"ה אֲדֹנָ"י, עֲלֵיהֶם נֶאֱמַר (דברים כז) אֲבָנִים שְׁלֵמוֹת תִּבְנֶה אֶת מִזְבַּח ה' אֱלֹהֶיךָ. אֶת - לְרַבּוֹת הַמִּזְבֵּחַ הַשֵּׁנִי. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר וּשְׁאָר הַחֲבֵרִים שֶׁהָיוּ עִמּוֹ, וַדַּאי שֶׁאִלּוּ לֹא בָאנוּ לָעוֹלָם אֶלָּא לִשְׁמֹעַ אֶת זֶה - דַּיֵּנוּ. וְכֵעֵת נוֹדַע בּוֹ מִי נִתְבָּרְכָה וְנִקְרְאָה בְּרֵכַת ה', וְהַיְינוּ וּמְלֵא בְּרֵכַת ה' יָם וְדָרוֹם יְרָשָׁה. מִן הַמְּלֵא מִתְבָּרֶכֶת, וּמִשָּׁם נִשְׁקִים כָּל אוֹתָם שֶׁצְּרִיכִים לִהְיוֹת מַשְׁקִים. אָמַר הַמֶּלֶךְ, אַחַר שֶׁיֵּשׁ לִי מַעְיָן, אֶטַּע אִילָן, וְהַיְינוּ בֵּן, שֶׁהוּא בֵּן מִלְּשׁוֹן בְּנָיָן, כְּמוֹ שֶׁבֶּאֱרוּהָ רַבּוֹתֵינוּ, אַל תִּקְרֵי בָּנַיִךְ אֶלָּא בּוֹנַיִךְ. וּפֵרוּשׁוֹהִ, בָּנוֹת בְּכָלָל בָּנִים. וְהָאָב, שֶׁהוּא מִקּוֹר הַחָכְמָה, הוּא הַכֶּתֶר. מִקּוֹר הַחָכְמָה הַשֵּׁנִי מַה הוּא? אָמַר לוֹ, אֱמֹר בְּנִי. אָמַר לוֹ, בְּפָסוּק הַזֶּה רְמַז לוֹ שְׁלֹמֹה (משלי ה) יִהְיוּ מְקוֹרְךָ בָרוּךְ, וְזֶה צַדִּיק. וּמְשׁוּם זֶה נֶאֱמַר בּוֹ בְּרָכוֹת לְרֹאשׁ צַדִּיק, וְזֶה שָׁלוֹם. וּשְׁלֹמֹה נִקְרָא עַל שְׁמוֹ שְׁלֹמֹה, וְנֶאֱמַר בּוֹ וְהַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בָּרוּךְ. וּמְשׁוּם זֶה אֵין אִשָּׁה מִתְבָּרֶכֶת אֶלָּא מִפִּרְיֵ בֶּטֶן שֶׁל בַּעְלָהּ, שֶׁהוּא זֶרַע מִבְּרִית חַי הָעוֹלָמִים, הַכּוֹלֵל שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה בְּרָכוֹת הַתְּפִלָּה. וּמְשׁוּם זֶה, מִי שֶׁרוֹצֶה לִהְיוֹת מַשְׁקֶה מִמֶּנּוּ, צָרִיךְ

לְכָרֵעַ אֲלֵיו. וְיוֹסֵף הַצַּדִּיק, כְּשֶׁזָּכָה לַדַּרְגָּה הַזּוֹ שֶׁל צַדִּיק חַי הָעוֹלָמִים, רָאָה בַּחֲלוֹם שֶׁכָּל הַדְּרָגוֹת הָיוּ כּוֹרְעִים לְדַרְגָּתוֹ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית לז) וְהִנֵּה הַשֶּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ וְגוֹ'. וּמְשׁוּם זֶה, כָּל הַכּוֹרֵעַ כּוֹרֵעַ בְּבָרוּךְ. אָמַר לוֹ, בָּרוּךְ בְּנֵי לְעַתִּיק הַיָּמִים, יִשְׂמַח אָבִיךָ וְאִמֶּךָ. אָבִיךָ - זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. אִמֶּךָ - זוֹ הַשְּׁכִינָה. וְתָגֵל יוֹלַדְתֶּךָ - זוֹ אִמְּךָ שֶׁלְּמַטָּה. שֶׁוַּדַּאי שֶׁמַּאוֹתוֹ בָּרוּךְ מִתְבָּרֶכֶת הַשְּׁכִינָה שֶׁלְּמַטָּה. וְהַבְּרָכוֹת שֶׁלּוֹ בָּאוֹת מִן הַמּוֹחַ, שֶׁהִיא חָכְמָה הָעֶלְיוֹנָה עַל יְדֵי הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי. וּמְשׁוּם זֶה גּוּף וּבְרִית נֶחְשָׁבִים לְאֶחָד. וּכְמוֹ שֶׁהַצַּדִּיק הוּא מִקּוֹר הַשְּׁכִינָה הַתַּחְתּוֹנָה, אַף כָּךְ הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי הוּא מִקּוֹר הַצַּדִּיק, וְהַחָכְמָה הָעֶלְיוֹנָה מִקּוֹר הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי, וְכֻלָּהּ מִקּוֹר הַחָכְמָה הָעֶלְיוֹנָה. וּבְכָל מָקוֹם בָּרוּךְ - זָכָר, וּבְרָכָה - נְקֵבָה, וְהַיְנוּ לְהָנִיחַ בְּרָכָה אֶל בֵּיתֶךָ.

תָּא חֲזֵי שְׁכִינְתָּא אִית דְּאִתְקְרִיאַת אַמָּה. וּשְׁכִינְתָּא דְּאִתְקְרִיאַת שִׁפְחָה. וּשְׁכִינְתָּא אִית דְּאִתְקְרִיאַת בְּרַתָּא דְּמַלְכָּא. הָכֵי אִית אִישׁ וְאִית אִישׁ. אִית אִישׁ דְּאִתְמַר בֵּהּ (שמות טו) ה' אִישׁ מִלְחָמָה. וְאִית אִישׁ דְּאִתְמַר בֵּהּ (דניאל ט) וְהָאִישׁ גַּבְרִיאֵל. וּבְגִין דָּא נִשְׁמְתָא דְּאִיהִי מְחֻיָּבָא בְּגִלְגּוּלָא אִם הִיא בְּרַתָּא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אִי תֵּימָא דְּאִתְזַבָּן בְּגוּפָא נוּכְרָאָה דְּתַמָּן שֵׁלְטָנוּתָא דְּיֵצֶר הָרָע דְּאִיהוּ מִסְטְרָא דְּסַמָאֵל. ח"ו. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (ישעיה מב) אֲנִי ה' הוּא שְׁמִי וּכְבוֹדִי לְאַחֵר לֹא אֶתֵּן. דְּאִיהוּ יֵצֶר הָרָע. וְהַהוּא גּוּפָא דְּשַׁרְיָא בֵּהּ בְּרַתָּא דְּמַלְכָּא אִתְמַר דְּאִזְדַּבַּן בְּכִתְרִין תַּתָּאִין דְּמִסְאֲבוּ. ח"ו. עָלֵהּ אִתְמַר וְהָאָרֶץ לֹא תִמָּכֵר לִצְמִיתוּת כִּי לִי כָּל הָאָרֶץ. וּמָאן גּוּפָא דִּבְרַתָּא דְּמַלְכָּא, דָּא מְטַטְרוֹ"ן. וְהַהוּא גּוּפָא אִיהוּ אַמָּה דִּשְׁכִינְתָּא. אַף עַל גַּב דְּאִיהוּ נִשְׁמְתָא דְּאִיהִי בְּרַתָּא דְּמַלְכָּא שְׁבוּיָה תַּמָּן בְּגִלְגּוּלָא דְּאַתְיָן גִּלְגּוּלִין. בְּגִין דְּאַתַת תַּמָּן מַה כְּתִיב בֵּהּ (שמות כא) כִּי יִמְכֹּר אִישׁ אֶת בִּתּוֹ לְאָמָה וְגוֹ'. וְעוֹד וְכִי יִמְכֹּר אִישׁ אֶת בִּתּוֹ, אִישׁ דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אֶת בִּתּוֹ אֲלוּ יִשְׂרָאֵל דְּאִנּוּן מִסְטְרָא דְּבַת יְחִידָה אִתְקְרִיאוּ בִּתּוֹ. אִי תֵּימָא דְּיִפְקוּן כְּגַוְנָא דְּאִלֵּין מִסְטְרָא דְּעֶבֶד דְּאִיהוּ מְטַטְרוֹ"ן דְּנָפְקוּ בְּמְנוּסָה מִמְּצְרַיִם. לֹא תֵּצֵא כְּצֵאת הָעֲבָדִים. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (ישעיה נב) כִּי לֹא בְחִפָּזוֹן תֵּצֵאוּ וּבְמְנוּסָה לֹא תֵלֵכוּן.

בֹּא וּרְאֵה, יֵשׁ שְׁכִינָה שֶׁנִּקְרֵאת אָמָה, וּשְׁכִינָה שֶׁנִּקְרֵאת שִׁפְחָה, וְיֵשׁ שְׁכִינָה שֶׁנִּקְרֵאת בַּת הַמֶּלֶךְ. כָּךְ יֵשׁ אִישׁ וְיֵשׁ אִישׁ. יֵשׁ אִישׁ שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (שמות טו) ה' אִישׁ מִלְחָמָה, וְיֵשׁ אִישׁ שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (דניאל ט) וְהָאִישׁ גַּבְרִיאֵל. וּמִשּׁוּם זֶה הַנִּשְׁמָה שֶׁמְּחֻיֶּבֶת בְּגִלְגּוּל - אִם הִיא בְּתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. אִם תֹּאמַר שֶׁנִּמְכֶּרֶת בְּגוּף נָכְרִי שָׁשָׁם הַשִּׁלְטוֹן שֶׁל יֵצֶר הָרָע שֶׁהוּא מֵהַצַּד שֶׁל סמא"ל - חַס וְחָלִילָה! זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה מב) אֲנִי ה' הוּא שְׁמִי וּכְבוֹדִי לְאַחֵר לֹא אֶתֵּן, שֶׁהוּא יֵצֶר הָרָע. וְאוֹתוֹ הַגּוּף שֶׁבּוֹ שׁוֹרָה בַּת הַמֶּלֶךְ נֶאֱמַר שֶׁנִּמְכַּר לְכָתָרִים הַתַּחְתּוֹנִים שֶׁל הַטֻּמְאָה - חַס וְחָלִילָה! עָלֶיהָ נֶאֱמַר וְהָאָרֶץ לֹא תִמָּכֵר לִצְמִיתֻת כִּי לִי כָּל הָאָרֶץ. וּמִי הַגּוּף שֶׁל בַּת הַמֶּלֶךְ? זֶה מטטרו"ן. וְאוֹתוֹ הַגּוּף הוּא אַמָּה שֶׁל הַשְּׁכִינָה. אַף עַל גַּב שֶׁהִיא נִשְׁמָה שֶׁהִיא בַּת הַמֶּלֶךְ, שְׁבוּיָה שָׁם בַּגִּלְגּוּל שֶׁבָּאִים בְּגִלְגּוּלִים. מִשּׁוּם שֶׁבָּאָה לְשָׁם, מַה כָּתוּב בּוֹ? (שמות כא) וְכִי יִמְכֹּר אִישׁ אֶת בִּתּוֹ לְאָמָה וְגוֹ'. וְעוֹד וְכִי יִמְכֹּר אִישׁ אֶת בִּתּוֹ, אִישׁ - זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. אֶת בִּתּוֹ -

אֲלוּ יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם מֵהַצַּד שֶׁל בַּת יְחִידָה נִקְרְאוּ בְּתוֹ. אִם תֹּאמַר שֶׁיִּצְאוּ מִצַּד הָעֶבֶד שֶׁהוּא מטטרו"ן כְּמוֹ שֶׁאֲלוּ יָצְאוּ בִּמְנוּסָה מִמִּצְרַיִם - לֹא תֵּצֵא כִּצְאֵת הָעֲבָדִים. וְהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה נב) כִּי לֹא בְחִפָּזוֹן תֵּצֵאוּ וּבִמְנוּסָה לֹא תֵלֵכוּן.

תָּא חֲזֵי בַּר נָשׁ מִיָּד דְּאִתְיְלִיד יָהֲבִין לֵהּ נַפְשָׁא דִּבְעִירָא מִסִּטְרָא דְּדַכְיוּ, מֵאִלֵּין דְּאִתְקְרִיאוּ אוֹפַנֵּי קוֹדֶשׁ. זָכָה יַתִּיר יָהֲבִין לֵהּ רוּחָא מִסִּטְרָא דְּחֵיוָן דְּאָנוּן חַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ. זָכָה יַתִּיר יָהֲבִין לֵהּ נִשְׁמְתָא מִסִּטְרָא דְּכֻרְסֵהּ וּתְלָת אִלֵּין אָנוּן אַמַּ"ה וְעֶבֶ"ד וְשִׁפְ'חָה דִּבְרַתְּא דְּמַלְכָּא. זָכָה יַתִּיר יָהֲבִין לֵהּ נַפְשָׁא בְּאַרְח אֲצִילוּת מִסִּטְרָא דְּבַת יְחִידָה, וְאִתְקְרִיאַת אִיהִי בַּת מֶלֶךְ. זָכָה יַתִּיר יָהֲבִין לֵהּ רוּחָא דַּאֲצִילוּת מִסִּטְרָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא וְאִתְקְרֵי בֵּן לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הָדָא הוּא דִּכְתִיב (דברים יד) בָּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם. זָכָה לְיַתִּיר יָהֲבִין לֵהּ נִשְׁמְתָא מִסִּטְרָא דְּאַבָּא וְאִמָּא, הָדָא הוּא דִּכְתִיב (בראשית א) וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיִּים. מָאן חַיִּים. אִלֵּין אָנוּן יָ'הֹ"ו וְעָלַיְהוּ אִתְּמַר (תהלים קנ) כֹּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ. וְאִשְׁתְּלִים בֵּהּ יְהוֹ"ה. זָכָה יַתִּיר יָהֲבִין לֵהּ יו"ד הֵ"א וְא"ו הֵ"א דְּאִיהוּ אָדָם בְּאַרְח אֲצִילוּת לְעֵלָּא וְאִקְרֵי בְּדִיוּקְנָא דְּמָארֵהּ. וְעָלֵהּ אִתְּמַר (בראשית א) וּרְדוּ בִּדְגַת הַיָּם. הַאי אִיהוּ שֶׁלְּטָנוּתָא בְּכָל רְקִיעִין וּבְכָל אוֹפַנִּים וּשְׂרָפִים וְחַיָּון וּבְכָל חֵילִין וְתוּקְפִין דִּלְעֵלָּא וְתַתָּא. וּבְגִין דָּא כַּד בַּר נָשׁ זָכֵי בַּנָּפֶשׁ מִסִּטְרָא דְּבַת יְחִידָה, אִתְּמַר בָּהּ לֹא תֵּצֵא כִּצְאֵת הָעֲבָדִים.

בֹּא וּרְאֵה, מִיָּד כְּשֶׁנּוֹלָד אָדָם, נוֹתְנִים לוֹ נֶפֶשׁ שֶׁל בְּהֵמָה מִצַּד הַטָּהֳרָה מֵאֵלּוּ שֶׁנִּקְרְאוּ אוֹפַנֵּי קֹדֶשׁ. זָכָה יוֹתֵר - נוֹתְנִים לוֹ רוּחַ מִצַּד הַחַיּוֹת שֶׁהֵן חַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ. זָכָה יוֹתֵר - נוֹתְנִים לוֹ נְשָׁמָה מֵהַצַּד שֶׁל הַכִּסֵּא, וּשְׁלֹשֶׁת אֵלּוּ הֵם: אִמָּה וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה שֶׁל בַּת הַמֶּלֶךְ. זָכָה יוֹתֵר - נוֹתְנִים לוֹ נֶפֶשׁ בְּדֶרֶךְ שֶׁל אֲצִילוּת מֵהַצַּד שֶׁל בַּת יְחִידָה, וְהִיא נִקְרֵאת בַּת מֶלֶךְ. זָכָה יוֹתֵר - נוֹתְנִים לוֹ רוּחַ שֶׁל אֲצִילוּת מִן הַצַּד שֶׁל הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי, וְנִקְרָא בֵּן לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (דברים יד) בָּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם. זָכָה יוֹתֵר - נוֹתְנִים לוֹ נְשָׁמָה מִצַּד הָאֵב וְהָאֵם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית ב) וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיִּים. מִי הַחַיִּים? אֵלּוּ הֵם י"ה, וַעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר (תהלים קנ) כֹּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ. וְנִשְׁלָם בּוֹ יְהוֹ"ה. זָכָה יוֹתֵר - נוֹתְנִים לוֹ יו"ד ה"א וא"ו ה"א, שֶׁהוּא אָדָם בְּדֶרֶךְ שֶׁל אֲצִילוּת לְמַעְלָה, וְנִקְרָא בְּדִיּוּקָן שֶׁל אֲדוֹנוֹ, וְעָלָיו נֶאֱמַר (בראשית א) וּרְדוּ בִּדְגַת הַיָּם. זֶהוּ הַשִּׁלְטוֹן בְּכָל הָרְקִיעִים וּבְכָל אוֹפַנִּים וּשְׂרָפִים וְחַיּוֹת וּבְכָל הַצְּבָאוֹת וְהַכֹּחוֹת שֶׁלְּמַעְלָה וּלְמַטָּה. וּמִשּׁוּם זֶה, כְּשֶׁאָדָם זוֹכֶה בְּנֶפֶשׁ מֵהַצַּד שֶׁל בַּת יְחִידָה, נֶאֱמַר בָּהּ לֹא תֵּצֵא כִּצְאֵת הָעֲבָדִים.

וּבַאֲבֹה רְשָׁעִים רִנָּ'ה. אִיהוּ הַנְּ'ר דְּאִיהוּ נָהָר יֹצֵא מֵעֵדֶן. וּמַאי נִיהוּ מִצְוֹת עֲשֵׂה וּמִצְוֹת לֹא תַּעֲשֶׂה כְּחֻשְׁבַּן נָהָ'ר, וְאִיהוּ הַנָּר הַמַּאִיר לְכָל אָדָם. וְעַל דָּא וּבַאֲבֹד רְשָׁעִים רִנָּה. וּבְהַהוּא זִמְנָא דְּהַטְחוֹל אֵינוֹ שׂוֹחֵק אָז יִמָּלֵא שְׂחוֹק פִּינוּ וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה. וַדַּאי וְאָז לֹא יִכְבֶּה בַּלַּיְלָה נֵרָ'ה, בְּגִין דְּטַעְמָא כִּי טוֹב סַחֲרָהּ. וּבְהַהוּא זִמְנָא מְתַקְּנָא יְרוּשָׁלַם דְּאִיהִי לִבָּא, הִיא הַלֵּ"ב לה"ב הַמְזַבֵּחַ. יִכְבֶּ"ה כְּחֻשְׁבַּן לה'ב הַלֵּ"ב. לֹא יִכְבֶּה בַּלַּיְלָה נֵרָהּ דְּאִיהִי גְּלוּתָא, וְדָא יְרוּשָׁלַם

דְּאִיהִי לְבָא, וְאִתְבְּנָאת עַל יְדֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הָדָא הוּא דִּכְתִיב (תהלים קמז) בּוֹנֶה יְרוּשָׁלַם יְיָ.

וּבַאֲבֵד רְשָׁעִים רִנָּ"ה, הוּא הַנַּ"ר, שֶׁהוּא נָהָר יֹצֵא מֵעֵדֶן. וּמַה הוּא? מִצְוֹות עֲשֵׂה וּמִצְוֹות לֹא תַעֲשֶׂה כְּחֻשְׁבּוֹן נָהָ"ר, וְהוּא הַנַּר הַמֵּאִיר לְכָל אָדָם, וְעַל זֶה וּבַאֲבֵד רְשָׁעִים רִנָּה. וּבְאוֹתוֹ זְמַן שֶׁהַטְּחוֹל אֵינוֹ שׂוֹחֵק, יִמָּלֵא שְׂחוֹק פִּינוּ וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה. וַדַּאי וְאָז לֹא יִכָּבֶה בַּלַּיְלָה נֵר"ה, מְשׁוּם שֶׁטַּעֲמָה כִּי טוֹב סַחֲרָהּ. וּבְאוֹתוֹ זְמַן מִתְקַנָּת יְרוּשָׁלַיִם, שֶׁהִיא הַלֵּ"ב, הִיא הַלַּ"ב, לֵהַ"ב הַמְזַבֵּחַ. יִכָּבֶה כְּחֻשְׁבּוֹן לֵהַ"ב הַלַּ"ב. לֹא יִכָּבֶה בַּלַּיְלָה נֵרָהּ, שֶׁהִיא הַגְּלוּת. וְזוֹ יְרוּשָׁלַיִם שֶׁהִיא הַלֵּב, וְתִבָּנֶה עַל יְדֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב בּוֹנֶה יְרוּשָׁלַיִם ה'.

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים. בְּרִי"ת אֵ"שׁ. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אַבָּא רָזָא דִּבְרִית אַמַּאי שַׁוֵּי עָרְלָה בְּמָאנָא דְעַפְרָא. אָמַר לוֹ בְּרִי יוֹמָא חָדָא שְׁכִילְנָא לְאַלְיָהוּ שְׁאֵילְנָא לֵהּ עָרְלָה אָמְרֵי תַּקִּינוּ לֵהּ מָאנָא בְּעַפְרָא. אָמַר לִי עָרְלָה וַדַּאי אִיהוּ בַּת זוּגֵהּ דְּנָחָשׁ הַקַּדְמוֹנִי, דְּגָרִים מִיתָא לָאָדָם וּלְכָל בְּרְיָן. וּבְגִינֵהּ מְתַקְּנִין מָאנָא דְעַפְרָא, וְהַהוּא עַפְרָא מָזוֹנָא לְהַהוּא דְּאִתְמַר בֵּהּ וְנָחָשׁ עָפָר לַחְמוֹ, וּבְדָא אִתְפָּרַשׁ מִבַּר נָשׁ. וְעָלֵהּ אִתְמַר (שמות כ) לֹא תִנְאַף לָא תֵּיהַב לֵהּ אֲתַר דְּאִתְהֲנֵי מִנֵּהּ, אֶלָּא דְּיֵהִיב לֵהּ מָזוֹנָא לְבַר. וּבְגִין דָּא פָּלִיג לֹא תֵּ"ן אַ"ף, לָא תֵּיהַב לֵהּ אַתְרָא פְּרִיעָה נוּקְבָא דְּסַמָּאֵל אוֹשִׁיד דָּמָא, עָלֵהּ אִתְמַר לֹא תִרְצַח, כַּלְבָּא צָרִיךְ לְמֵיהַב לֵהּ דָּמָא לְדָא עַפְרָא וּלְדָא דָּמָא לְקַיְמָא בְּהוֹן (משלי כה) אִם רָעֵב שׂוֹנַאֲךָ הַאֲכִילֵהוּ לֶחֶם וְאִם צָמֵא הַשְׁקֵהוּ מָיִם. וְכֹלָּא לְבַר וּבְדָא שֵׁזִיב מִנְּהוֹן מְחַבּוּט הַקֶּבֶר וּמִחֲרָבָא דְּמַלְאָךְ הַמָּוֶת. הַאי אִיהוּ לְחַיָּבָא. אֲבָל לְבֵינוֹנִיִּים הַאי דָּמָא אִתְחֲשִׁיב לֵהּ דָּמָא דְּקָרְבָּנָא. וְהַאי עַפְרָא אִתְחֲשִׁיב לֵהּ עַפְרָא דְּמַדְבְּחָא. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (שמות כ) מִזְבַּח אֲדָמָה תַּעֲשֶׂה לִי וְגוֹ'. וְאִתְמַר בְּהוֹן לֹא תִבְנֶה אֶתְהֶן גָּזִית. בְּגִין דְּלֹא תַעֲשֶׂה לְךָ פֶּסֶל, וְדָא דְּנָדָה אוֹ שִׁפְחָה אוֹ גּוֹיָה אוֹ זוֹנָה כִּי חַרְבְּךָ הֵנַפְתָּ עָלֶיהָ וַתְּחַלְּלֶיהָ, כְּלוֹמַר מְחַלֵּל שַׁבָּת לְצַדִּיקַיָּא דִּלֵית בְּהוֹן זֵהֲמָא דְּנָחָשׁ אִתְעֲבִיד בְּקַדֶּשָׁה וּבָרְכָה וְיִחוּד. בַּאֲתַר דְּפִרְיעָה שַׁרְיָא בְּהוּ יְ"ה. וּבַאֲתַר דְּעָרְלָה שַׁרְיָא בְּהוּ וָ"ה. וְרָזָא דְּמִלָּה מְ"י יַעֲלֶ"ה לָנ"וּ הַשָּׁמַיְמָ"ה בס"ת יְהוָ"ה, כְּמוֹ מִי יַעֲלֶה בְהַר ה'. נַפְשׁוֹ הַהוּא דְּאִתְמַר בֵּהּ נִשְׁבַּע ה' בְּנַפְשׁוֹ. וְעָלֵהּ אִתְמַר (דברים ד) וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּה' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם. (אמ"ז כתוב בסדר ההגהות אשר בידי שמכאן ואילך הם ליקוטים)

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים. בְּרִי"ת אֵ"שׁ. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אַבָּא, סוֹד הַבְּרִית לָמָּה שָׂמִים עָרְלָה בִּכְלֵי עָפָר? אָמַר לוֹ, בְּנִי, יוֹם אֶחָד שָׁאַלְתִּי אֶת אֵלִיָּהוּ, שְׁאַלְתִּי אוֹתוֹ עַל עָרְלָה אוֹמְרִים תִּקְּנוּ לוֹ כְּלֵי בֶּעָפָר. אָמַר לִי, עָרְלָה וַדַּאי הִיא בַּת זוּגוֹ שֶׁל נָחָשׁ הַקַּדְמוֹנִי, שֶׁגָּרַם מִיתָה לָאָדָם וּלְכָל הַבְּרִיּוֹת, וּבִגְלָלוֹ מְתַקְּנִים כְּלֵי שֶׁל עָפָר. וְאוֹתוֹ הֶעָפָר מָזוֹן לְאוֹתוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ וְנָחָשׁ עָפָר לַחְמוֹ, וּבָזֶה הוּא נִפְרָד מֵהָאָדָם, וְעָלָיו נֶאֱמַר (שמות כ) לֹא תִנְאָף, אַל תִּתֵּן לוֹ מָקוֹם לֶהָנוֹת מֶמֶּנּוּ, אֶלָּא שְׁנוֹתֵן לוֹ מָזוֹן בַּחוּץ. וּמִשּׁוּם זֶה חֵלֶק לֹא תִּ"ן אַ"ף, אַל תִּתֵּן לוֹ מָקוֹם פְּרִיעָה הַנִּקְבָה שֶׁל סַמָּאֵל שׁוֹפֵךְ דָּמִים, עָלָיו נֶאֱמַר לֹא תִרְצַח. לַכֶּלֶב צָרִיךְ לְתֵת

דִּם. לְזֶה עָפָר וְלָזֶה דָּם, לְקַיֵּם בָּהֶם (משלי כה) אִם רָעֵב שנְאֶךָ הַאֲכִילֵהוּ לֶחֶם וְאִם צָמֵא הַשְׁקֵהוּ מָיִם. וְהַכֹּל בַּחוּץ. וּבָזֶה מְצִיל אוֹתָם מֵחִבּוּט הַקֶּבֶר וּמֵחָרְבוֹ שֶׁל מַלְאַךְ הַמָּוֶת. וְזהוּ לְרַשָּׁעִים. אֲבָל לַבֵּינוֹנִיִּים הַדָּם הַזֶּה נֶחְשָׁב לוֹ דַּם הַקָּרְבָּן, וְהֶעָפָר הַזֶּה נֶחְשָׁב לוֹ עֲפַר הַמִּזְבֵּחַ. וְזהוּ שֶׁכָּתוּב (שמות כ) מִזְבַּח אֲדָמָה תַּעֲשֶׂה לִי וגו', וְנֶאֱמַר בָּהֶם לֹא תִבְנֶה אֶתְהֶן גָּזִית, כְּדֵי שֶׁלֹּא תַּעֲשֶׂה לְךָ פֶּסֶל. וְזֶה שֶׁל נָדָב אוֹ שִׁפְחָה אוֹ גוֹיָה אוֹ זוֹנָה, כִּי חַרְבְּךָ הֲנַפְתָּ עָלֶיהָ וַתְּחַלְלֶיהָ. כְּלוֹמַר, מְחַלֵּל שַׁבָּת לְצַדִּיקִים, שֶׁאֵין בָּהֶם הַזֶּהֱמָה שֶׁל הַנָּחָשׁ, נַעֲשֶׂה בְּקֻדֻּשָּׁה וּבְרָכָה וְיִחוּד. בְּמָקוֹם שֶׁל פְּרִיעָה שׁוֹרֶה בָּהֶם י"ה, וּבְמָקוֹם עֶרְלָה שׁוֹרֶה בָּהֶם ו"ה, וְסוֹד הַדָּבָר - מ' יַעֲל"ה לָנ'ו הַשְׁמַיְמ'ה, בְּסוֹפֵי תֵּבוֹת יְהוָ"ה, כְּמוֹ מִי יַעֲלֶה בְּהַר ה'. נַפְשׁוֹ, אוֹתוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ נִשְׁבַּע ה' בְּנַפְשׁוֹ. וְעָלָיו נֶאֱמַר (דברים ד) וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּה' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם.

פָּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר (ישעיה מג) כֹּל הַנִּקְרָא בִּשְׁמִי וְלִכְבוֹדִי בְּרָאתִיו וְגוֹ'. תָּא חֲזֵי יְקָרָא דְּמַלְכָּא עִלָּאָה כַּד בָּרָא כֻּלְּהוּ עָלְמִין בְּרָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, יָהֵב לוֹן חֵילָא לְאַנְהָגָא עָלְמָא. וּבָרָא עָלְמָא עִלָּאָה בְּרָזָא דְּיו"ד וְעָלְמָא תַּתָּאָה בְּרָזָא דְּהֵ"א. הָדָא הוּא דִּכְתִיב כִּי בְּהּ ה' צוּר עוֹלָמִים. וְאִתְנַהֲגוּתָא דְּהַאי עָלְמָא תַּתָּאָה אַחֲוֵי בַּאֲנָהֲגוּתָהּ חֵילָא דְּאִתְיְהִיב לֵהּ מִלְּעֵלָּא לְעוֹלָה.

פָּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, (ישעיה מג) כֹּל הַנִּקְרָא בִּשְׁמִי וְלִכְבוֹדִי בְּרָאתִיו וְגוֹ'. בֹּא וּרְאֵה, כְּבוֹד הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן, כְּשֶׁבָּרָא אֶת כָּל הָעוֹלָמוֹת בַּסּוֹד שֶׁל הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, נָתַן לָהֶם כֹּחַ לְהַנְהִיג הָעוֹלָם, וּבָרָא הָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן בַּסּוֹד שֶׁל יו"ד, וְהָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן בַּסּוֹד שֶׁל ה"א. וְזהוּ שֶׁכָּתוּב כִּי בְיָהּ ה' צוּר עוֹלָמִים. וְהַנְהָגַת הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן הַזֶּה מַרְאֶה בְּהַנְהָגַתּוֹ הַכֹּחַ שֶׁנִּתַּן לוֹ מִלְמַעְלָה לְמַעְלָה.

אִי בַּר נָשׁ אָהֲנֵי לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּקָרְבְּנִין דְּצָלוֹתָא. הָכֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָהֲנֵי לֵהּ מַאָכָלִין זְהִירִין בְּהַהוּא עָלְמָא, דְּאִנּוּן מַאָכָלִים דְּגוּפָא מְזוֹנָא דִּלְעֵלָּא, מַאָכָלִין לְנִשְׁמָתָא מַרְזִין דְּאוֹרַיְתָא. בַּר נָשׁ דְּעָבֵי דִּירָה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְלִשְׁכִינְתֵּהּ וּלְחֵילוֹתָיו בְּשַׁבָּתוֹת. כְּמָא דְּאִתְמַר וְשָׁמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבָּת לַעֲשׂוֹת אֶת הַשַּׁבָּת לְדֹרֹתָם, לִישְׁנָא דְּדִירָה. הָכֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא תַּקִּין לֵהּ דִּירָה בְּהַהוּא עָלְמָא וּלְכָל דְּאִתְיַן עִמֵּהּ. דִּכְמָא דְּבַר נָשׁ עָבִיד נַיְיחָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְלִשְׁכִינְתֵּהּ בְּשַׁבָּת, הָכֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד לֵהּ לְבַר נָשׁ עִם בַּת זוּגֵהּ בְּהַהוּא עָלְמָא, אִיהוּ נָטִיר שְׁכִינְתָּא עִמֵּהּ בְּשַׁבַּת דְּלָא אִתְחַלַּל, הָכֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָטִיל לֵהּ לְבַר נָשׁ עִם בַּת זוּגֵהּ דְּלָא אִתְחַלַּל. בַּר נָשׁ דְּלָא אַפְרִיד בֵּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּבֵין שְׁכִינְתֵּהּ, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָטִיר לֵהּ לְבַר נָשׁ עִם בַּת זוּגֵהּ בְּהַהוּא עָלְמָא, וְלֵית רְשׁוּ לְחִוְיָא לְמִפְרַד בֵּינַיְיהוּ. וּבְכָל פְּקוּדָא וּפְקוּדָא דְּאוֹקִיר בַּר נָשׁ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עִם בַּת זוּגֵהּ בְּהַהוּא עָלְמָא. וְהַאי אִיהוּ דְּאָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כִּי מְכַבְּדַי אֲכַבֵּד. בַּר נָשׁ דְּאַמְלִיךְ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל שְׁמַיָּא וְאַרְעָא וְאַרְבַּע סִטְרִין בְּהַאי עָלְמָא הָכֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַמְלִיךְ לֵהּ עַל שְׁמַיָּא וְאַרְעָא וְאַרְבַּע סִטְרִין בְּהַהוּא עָלְמָא. וּבְגִין דָּא אוֹקְמוּהּ כָּל צַדִּיק וְצַדִּיק יֵשׁ לוֹ עוֹלָם בִּפְנֵי עַצְמוֹ, וּבְהַהוּא עָלְמָא אִיהוּ בַּר נָשׁ בִּדְיוֹקְנָא דְּמָארֵהּ דִּכְלָא,

וְהַאי אִיהוּ וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ. וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִרוּ כְּזֹהַר דִּרְקִיעַ. אִיהוּ זֹהַר טָמִיר וְנָנִיז וְדָא כֶּתֶ"ר. זֹהַר בָּהִיר בַּשְּׁחָקִים דָּא חָכְמָ"ה זֹהַר זָרִיק נִיצוֹצִין וּמַבְהִיק כְּבָרָק לְעֵינָיִן דָּא בִּינָ"ה. זֹהַר חִוָּרוּ כְּזִיהֲרָא דָּא גְּדֻלָּ"ה. זֹהַר זָהִיר סוּמָקָא בְּמַאְדִּים דָּא גְּבוּרָ"ה. זֹהַר מַבְהִיק כָּלִיל חִוָּר וְסוּמָק דָּא תִּפְאֶרֶ"ת. זֹהַר יָרֹק כְּכוֹכָב דָּא נֶצַ"ח זֹהַר כָּלִיל חִוָּר וְסוּמָק דָּא הוֹ"ד. זֹהַר זָהִיר לְכָל עֵיבָר כְּמָאן דְּמֹחָא בְּפַטִּישׁ, וְזָרִיק שְׁבִיבִין לְכָל סְטָרִין, דָּא יְסוֹ"ד. וְכֻלָּם מַשְׁפִּיעִים לַמַּלְכוּת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. רָאשֵׁי אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל הֵמָּה כֶּתֶר חָכְמָה חֲכָמִים. בִּינָה נְבוֹנִים. חֶסֶד חֲסִידִים. גְּבוּרָה גִּבּוֹרִים. מָארֵי תּוֹרָה תִּפְאֶרֶת. נְבִיאִים נֶצַח. חוֹזִים הוֹד. צַדִּיקִים יְסוֹד. מַלְכוּת מְלָכִים. וְעַל שְׁמָהּ אִתְקְרִיאוּ יִשְׂרָאֵל בְּנֵי מְלָכִים בִּי בִילֹא"ו.

אִם אָדָם מְהַנֶּה אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּקָרְבָּנוֹת שֶׁל תְּפִלָּה, כָּךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְהַנֶּה אוֹתוֹ מַאֲכָלִים זוֹהֲרִים בָּעוֹלָם הַהוּא, שֶׁהֵם מַאֲכָלִים שֶׁל גּוּף הַמָּזוֹן שֶׁלְּמַעְלָה, מַאֲכָלִים לִנְשָׁמָה מִסּוֹדוֹת הַתּוֹרָה. הָאָדָם שֶׁעוֹשֶׂה דִּירָה לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְלִשְׁכִינָתוֹ וּלְחֵילוֹתָיו בַּשַּׁבָּתוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְשָׁמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבָּת לַעֲשׂוֹת אֶת הַשַּׁבָּת לְדֹרֹתָם, לְשׁוֹן שֶׁל דִּירָה, כָּךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַתְקִין לוֹ דִּירָה בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם וּלְכָל שֶׁבָּאִים עִמּוֹ. שֶׁכְּמוֹ שֶׁאָדָם עוֹשֶׂה נַחַת לְקָדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְלִשְׁכִינָתוֹ בְּשַׁבָּת, כָּךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה לְאָדָם עִם בַּת זוּגוֹ בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם. הוּא שׁוֹמֵר אֶת הַשְּׁכִינָה עִמּוֹ בְּשַׁבָּת שֶׁלֹּא תִּתְחַלֵּל, כָּךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שׁוֹמֵר אֶת הָאָדָם עִם בַּת זוּגוֹ שֶׁלֹּא תִּתְחַלֵּל. אָדָם שֶׁלֹּא מַפְרִיד בֵּין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּבֵין שְׁכִינָתוֹ, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שׁוֹמֵר אֶת אוֹתוֹ אָדָם עִם בַּת זוּגוֹ בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם, וְאֵין רְשׁוּת לַנָּחָשׁ לְהַפְרִיד בֵּינֵיהֶם. וּבְכָל מְצָוָה וּמְצָוָה שֶׁמּוֹקִיר אָדָם אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּשְׁכִינָתוֹ (בעולם הזה בכלם מוקיר הקדוש ברוך הוא את האדם) עִם בַּת זוּגוֹ בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם. וְזֶהוּ שֶׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כִּי מְכַבְּדַי אֲכַבֵּד. אָדָם שֶׁמַּמְלִיךְ אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְאַרְבָּעָה הַצְּדָדִים בָּעוֹלָם הַזֶּה, כָּךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַמְלִיךְ אוֹתוֹ עַל הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְאַרְבָּעָה הַצְּדָדִים בָּעוֹלָם הַהוּא. וּמְשׁוּם זֶה פֵּרְשׁוּהָ, כָּל צַדִּיק וְצַדִּיק יֵשׁ לוֹ עוֹלָם בְּפָנֵי עַצְמוֹ, וּבְאוֹתוֹ הָעוֹלָם הוּא אָדָם בַּדְּיוֹקָן שֶׁל רִבּוֹנוֹ שֶׁל הַכֹּל. וְזֶהוּ וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ. וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִרוּ כְּזֹהַר הָרָקִיעַ, הוּא הַזֹּהַר הַטָּמִיר וְנָנוּז, וְזֶה הַכָּתוּב"ר. זֹהַר בָּהִיר בַּשְּׁחָקִים זוֹ חָכְמ"ה. זֹהַר הַזּוֹרֵק נִיצוֹצוֹת וּמַבְהִיק כְּבָרָק לְעֵינַיִם זוֹ בִּינָ"ה. זֹהַר לָבָן כַּלְּבָנָה זוֹ גְּדֻלָּ"ה. זֹהַר זוֹהֵר אָדֹם כְּמַאְדִּים זוֹ גְּבוּר"ה. זֹהַר מַבְהִיק הַכּוֹלֵל לָבָן וְאָדֹם זוֹ תִּפְאֶרֶ"ת. זֹהַר יָרֹק כְּכוֹכָב זֶה נֶצַ"ח. זֹהַר כּוֹלֵל לָבָן וְאָדֹם זֶה הוֹ"ד. זֹהַר זוֹהֵר לְכָל עֵבֶר כְּמִי שֶׁמַּכֶּה בְּפַטִּישׁ וְזוֹרֵק שְׁבִיבִים לְכָל הַצְּדָדִים זֶה יְסוֹ"ד. וְכֻלָּם מַשְׁפִּיעִים לַמַּלְכוּת, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. רָאשֵׁי אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל הֵמָּה (במדבר א), כֶּתֶר חָכְמָה חֲכָמִים. בִּינָה נְבוֹנִים. חֶסֶד חֲסִידִים. גְּבוּרָה גִּבּוֹרִים. בַּעֲלֵי תּוֹרָה תִּפְאֶרֶת. נְבִיאִים נֶצַח. חוֹזִים הוֹד. צַדִּיקִים יְסוֹד. מַלְכוּת מְלָכִים. וְעַל שְׁמָהּ נִקְרְאוּ יִשְׂרָאֵל בְּנֵי מְלָכִים. בָּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

זה שייך לפרשת נח

וַיְבָן נֹחַ מִזְבֵּחַ. (בראשית ח) מַאי וַיְבָן נֹחַ. אֶלָּא נֹחַ אִישׁ צַדִּיק. וַיְבָן מִזְבֵּחַ דָּא שְׁכִינְתָּא. בְּנָיָנָא דִּילֵהּ בֵּין דְּאִיהוּ עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. וַיִּקַּח מִכֹּל הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה. מַאי בְּהֵמָה לְעֵלָּא וְעוֹף לְתַתָּא טָהוֹר. אֶלָּא בְּהֵמָה דָּא שׁוֹר עִלָּאָה דְּאִקְרֵי אָדָם עִלָּאָה דִּלְעֵלָּא, דְּאִתְּמַר בֵּהּ מַקְרִין מַפְרִיס. וְאוֹקְמוּהּ מְקֻרָּן כְּתִיב, קֶרֶן אַחַת הֲוָה לֵהּ בְּמִצְחֵהּ. וְהַאי אִיהוּ קֶרֶן הַיּוֹבֵל דְּמִנֵּהּ קֶרֶן פְּנֵי מֹשֶׁה. שׁוֹר דָּא אִיהוּ פָּר. פָּר אִיהוּ דִּינָא עִם ו' אִתְעֲבִיד פּוּר רַחֲמֵי סְלִיחָה וְעַל שְׁמֵהּ אִקְרֵי צוֹם כִּפּוּר. מַאי כ' בְּתוֹסֶפֶת פּוּ"ר. אֶלָּא דָּא כֶּתֶר מַלְכוּת. תָּא חֲזֵי לֵית שְׁכִינְתָּא דִּלָּא אִתְעֲבִידַת כִּתְרָא לְהַהִיא דִּלְתַתָּא מִנַּהּ. וּבְגִין דָּא שְׁכִינְתָּא עִלָּאָה אִיהִי כֶּתֶר מַלְכוּת. וּמַלְכוּת אִתְקְרִיאַת צוֹם דִּילֵהּ אִיהִי מַלְכוּת. וּמַלְכוּת אִתְקְרִיאַת צוֹם כִּפּוּר. מִסְּטָרָא דְּאִמָּא עִלָּאָה אִיהִי צוֹם אֲבָל מִסְּטָרָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא אִתְקְרִיאַת אוּכָל. לֶחֶם אַבִּירִים אָכַל אִישׁ. הַהוּא דְּאִתְּמַר בֵּהּ ה' אִישׁ מִלְחָמָה. וּמָאן הָכָא אִישׁ אֶלָּא דָּא מ' פְּתוּחָה מִלְּגָאו דְּבֵהּ אָכְלוּ אֶת הַמָּן מ' שָׁנָה. אֲבָל ם אִיהִי עָלְמָא דְּאָתֵי, לֵית בֵּהּ אֲכִילָה וּשְׁתִיָה, וְכָל סְפִירָן אִתְקְרִיאוּ צוֹמוֹת בֵּהּ. וּבְגִין דָּא קָרְבָּנִין דְּמִתְעַכְּלִין דְּאִנּוּן צְלוֹתִין וּבָעוּתִין אִיהִי שְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה. וְהַהוּא דְּאִתְהֲנֵי מִנֵּהּ דְּאִיהוּ עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, אוֹרַח כָּל רֵיחִין דְּקָרְבָּנִין וְקָרִיב לוֹן לְגַבֵּי אַבָּא וְאִמָּא. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (בראשית ח) וַיָּרַח ה' אֶת רֵיחַ הַנִּיחֹחַ, לֹא כְּתִיב אֶלָּא אֶת רֵיחַ הַנִּיחוֹחַ דָּא אִיהִי. שׁוֹשַׁנָּה רֵיחָא טָבָא לְגַבֵּי אַבָּא וְאִמָּא. שׁוֹשַׁנָּה וַדַּאי בְּחֲמֵשׁ עָלִין אִיהִי ה'. אֲבָל רֵיחָא דִּילֵהּ ו' דְּאִיהוּ רֵיחָא לָא שַׁרְיָא בֵּהּ עַד דְּאִתְפַּתְּחַת לְסָלְקָא מִנֵּהּ רֵיחָא טָבָא. כַּד יִשְׂרָאֵל פָּתְחִין בִּתְיוּבְתָּא שׁוֹשַׁנָּה אִתְפַּתְּחַת לְגַבֵּי בַּעְלָהּ דְּאִיהוּ רֵיחַ דִּילֵהּ, וְהַהוּא רֵיחָא סָלִיק לְגַבֵּי אַבָּא וְאִמָּא דְּאִנּוּן יָ"ה, וַיָּרַח ה' אֶת רֵיחַ. (שם) וַיֹּאמֶר ה' אֶל לִבּוֹ. וַיֹּאמֶר ה' דָּא אַבָּא. אֶל לִבּוֹ דָּא אִמָּא דְּאִתְּמַר בֵּהּ לֵב מֵבִין. דִּבְזִמְנָא דְּיִשְׂרָאֵל אִנּוּן חֲטָאן לַאֲבוּהוֹן דִּי בִּשְׁמַיָּא, אִתְּמַר וַיִּתְעַצֵּב אֶל לִבּוֹ. וּבְזִמְנָא דְּמַהֲנֵן יִשְׂרָאֵל לַאֲבוּהוֹן דִּי בִּשְׁמַיָּא בְּקָרְבָּנִין דִּצְלוֹתָא, כמד"א (במדבר כח) צַו אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ לָהֶם אֶת קָרְבָּנִי לַחְמִי וְגוֹ'. מִיָּד שָׁמָן וּקְטֹרֶת יְשַׂמַּח לֵב. וְגַרְמִין בְּהַהוּא רוּחָא לְאַרְקָא מִשְׁחָא וּנְבִיעוּ מִלְּעֵלָּא בִּשְׁכִינְתֵּהּ הָדָא הוּא דִּכְתִיב (שיר א) לְרֵיחַ שְׁמָנֶיךָ טוֹבִים שֶׁמֶן תּוּרַק שְׁמֶךָ עַל כֵּן עֲלָמוֹת אֲהֵבוּךָ. מַאי עֲלָמוֹת. ח"י עָלְמִין דִּכְלִילָן בְּחַ"י עָלְמִין דְּאִתְּמַר בְּהוֹן רֶכֶב אֱלֹהִים רִבּוֹתַיִם אַלְפֵי שִׁנְאָן"אֲדֹהָכִי הָא סָבָא אִזְדַּמַּן לְגַבֵּהּ פָּתַח וְאָמַר מַאי רֶכֶ"ב. אָמַר לוֹ ר' אִיהוּ חָכְמָה רֵאשִׁית חָכְמָה. ב' בִּינָה כ' כֶּתֶר עִלָּאָה. אִנּוּן רֶכֶ"ב לְהַהוּא טָמִיר וְנֶעְלָם דְּרָכִיב עֲלַיְהוּ. וְאִלֵּין תְּלָת סְפִירָן אִנּוּן רָכְבִין עַל ח"י עָלְמִין דְּאִנּוּן תֵּשַׁע נְקֻדּוֹת כְּפוּלוֹת וְאִנּוּן אָדָם עִלָּאָה טָמִיר וְנֶעְלָם בְּטַעֲמֵי דְּאָדָם דִּלְתַתָּא דְּאִנּוּן תֵּשַׁע נְקוּדִין, אִנּוּן ח"י עָלְמִין דְּשָׁט בְּהוּ עִלַּת הָעִלּוֹת, דְּאִיהוּ אָדָם תְּלִיתָאָה דִּלָּא אִתְגַּלְיָא בְּאוֹרַיְתָא וְשָׁט בְּהוּ וְאִנּוּן מֶרְכָּבָה לֵהּ. וְהַאי ח"י בְּאַן

סָלִיק בויר"ח. וּבְגִינֵהּ אִתְמַר וַיָּרַח ה' אֶת רֵיחַ הַנִּיחֹחַ. וְכַד יִשְׂרָאֵל סָלְקִין בִּרְכָאן בְּצִלּוֹתִין לְגַבֵּהּ כַּדְקָא יָאוּת, מִיָּד אִתְהַנֵּי מִתַּמָּן. מַה כְּתִיב וַיֹּאמֶר ה' אֶל לִבּוֹ. עכ"מ.

וַיִּבֶן נֹחַ מִזְבֵּחַ (בראשית ח). מַה זֶּה וַיִּבֶן נֹחַ? אֶלָּא נֹחַ אִישׁ צַדִּיק. וַיִּבֶן מִזְבֵּחַ, זוֹ הַשְּׁכִינָה. הַבִּנְיָן שֶׁלּוֹ בֵּין, שֶׁהוּא הַעֲמוּד הָאֶמְצָעִי. וַיִּקַּח מִכֹּל הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה. בְּהֵמָה לְמַעְלָה וְעוֹף לְמַטָּה, מַהִי בְּהֵמָה לְמַעְלָה? אֶלָּא בְּהֵמָה זֶה הַשּׁוֹר הָעֶלְיוֹן, שֶׁנִּקְרָא הָאָדָם הָעֶלְיוֹן שֶׁלְּמַעְלָה, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ מַקְרֵן מַפְרִיס. וּפַרְשׁוּהָ מְקֻרָּן כְּתוּב, שֶׁקֶּרֶן אַחַת הָיְתָה לוֹ בְּמִצְחוֹ, וְזוֹהִי קֶרֶן הַיּוֹבֵל, שֶׁמִּמֶּנּוּ קָרַן פְּנֵי מֹשֶׁה. הַשּׁוֹר הַזֶּה הוּא פָּר. פָּר הוּא דִּין, עִם ו' נַעֲשָׂה פּוּר, רַחֲמִים סְלִיחָה, וְעַל שְׁמוֹ נִקְרָא צוֹם כִּפּוּר. מַה זּוֹ כ' בְּתוֹסֶפֶת פּוּר? אֶלָּא זֶה כֶּתֶר מַלְכוּת. בֹּא וּרְאֵה, אֵין שְׁכִינָה שֶׁלֹּא נַעֲשֵׂית כֶּתֶר לְאוֹתָהּ שֶׁלְּמַטָּה מִמֶּנָּה. וּמְשׁוּם זֶה הַשְּׁכִינָה הָעֶלְיוֹנָה הִיא כֶּתֶר מַלְכוּת, וּמַלְכוּת נִקְרֵאת צוֹם שֶׁלָּהּ, הִיא הַמַּלְכוּת (כפור). וּמַלְכוּת נִקְרֵאת צוֹם כִּפּוּר. מֵהַצַּד שֶׁל הָאֵם הָעֶלְיוֹנָה הִיא צוֹם, אֲבָל מִצַּדּוֹ שֶׁל הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי נִקְרֵאת אֹכֶל. לֶחֶם אַבִּירִים אָכַל אִישׁ, הַהוּא שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ ה' אִישׁ מִלְחָמָה. וּמִי כָּאן הָאִישׁ? אֶלָּא זוֹ מ' פְּתוּחָה מִבִּפְנִים שֶׁבָּהּ אָכְלוּ אֶת הַמָּן מ' שָׁנָה. אֲבָל ם הִיא הָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁאֵין בּוֹ אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה, וְכָל הַסְּפִירוֹת נִקְרָאוּ צוֹמוֹת בָּהּ, וּמְשׁוּם זֶה הַקְּרָבָנוֹת שֶׁמִּתְעַכְּלִים, שֶׁהֵם תְּפִלּוֹת וּבַקָּשׁוֹת, הִיא הַשְּׁכִינָה הַתַּחְתּוֹנָה. וְהַהוּא שֶׁנֶּהֱנֶה מִמֶּנָּה, שֶׁהוּא הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי, מֵרִיחַ כָּל הָרֵיחוֹת שֶׁל הַקָּרְבָּנוֹת וּמַקְרִיב אוֹתָם לְאָב וְלְאֵם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית ח) וַיָּרַח ה' אֶת רֵיחַ הַנִּיחֹחַ. לֹא כָתוּב אֶלָּא אֶת רֵיחַ הַנִּיחֹחַ, זוֹ הִיא. הַשּׁוֹשַׁנָּה, רֵיחַ הַטּוֹב לְאָב וְהָאֵם. הַשּׁוֹשַׁנָּה הִיא וַדַּאי עִם חֲמִשָּׁה עָלִים הִיא ה'. אֲבָל הָרֵיחַ שֶׁלֹּהּ ו' שֶׁהוּא רֵיחַ, לֹא שׁוֹרֶה בּוֹ עַד שֶׁנִּפְתַּחַת לְהַעֲלוֹת מִמֶּנָּה רֵיחַ טוֹב. כְּשֶׁיִּשְׂרָאֵל פּוֹתְחִים בִּתְשׁוּבָה, הַשּׁוֹשַׁנָּה נִפְתַּחַת לְבַעְלָהּ, שֶׁהוּא הָרֵיחַ שֶׁלֹּהּ, וְאוֹתוֹ הָרֵיחַ עוֹלֶה אֶל הָאָב וְהָאֵם שֶׁהֵם י"ה, וַיָּרַח ה' אֶת רֵיחַ. (שם) וַיֹּאמֶר ה' אֶל לִבּוֹ. וַיֹּאמֶר ה' - זֶה הָאָב, אֶל לִבּוֹ - זוֹ הָאֵם, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ לֵב מבין. שֶׁבִּזְמַן שֶׁיִּשְׂרָאֵל חוֹטְאִים לַאֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם, נֶאֱמַר וַיִּתְעַצֵּב אֶל לִבּוֹ. וּבִזְמַן שֶׁמְּהַנִּים יִשְׂרָאֵל לַאֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם בְּקָרְבָּנוֹת שֶׁל תְּפִלָּה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר כח) צַו אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ לָהֶם אֶת קָרְבָּנִי לַחְמִי וגו'. מִיָּד - שָׂמֶן וּקְטֹרֶת יְשַׂמַּח לֵב. וְגוֹרְמִים בְּאוֹתוֹ הָרֵיחַ לְהָרִיק שָׂמֶן וּנְבִיעָה מִלְּמַעְלָה בִּשְׁכִינָתוֹ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שיר א) לְרֵיחַ שְׁמָנֶיךָ טוֹבִים שֶׁמֶן תּוּרַק שְׁמֶךָ עַל כֵּן עֲלָמוֹת אֲהֵבוּךָ. מַה זֶּה עֲלָמוֹת? שְׁמוֹנָה עָשָׂר עוֹלָמוֹת שֶׁכְּלוּלִים בִּשְׁמוֹנָה עָשָׂר עוֹלָמוֹת שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם רֶכֶב אֱלֹהִים רִבּוֹתַיִם אַלְפֵי שִׁנְאָן. בֵּינָתִיִּם הִנֵּה זֶקֶן הִזְדַּמֵּן אֵלָיו. פָּתַח וְאָמַר, מַה זֶּה רֶכֶב? אָמַר לוֹ, ר' הִיא חָכְמָה, רֵאשִׁית חָכְמָה. ב' בִּינָה. כ' כֶּתֶר עֶלְיוֹן. הֵם רֶכֶ"ב לְאוֹתוֹ טָמִיר וְנָגוּז שֶׁרוֹכֵב עֲלֵיהֶם, וְאֵלּוּ שְׁלֹשׁ הַסְּפִירוֹת הֵן רוֹכְבוֹת עַל ח"י הָעוֹלָמִים, שֶׁהֵם תֵּשַׁע נְקֻדּוֹת כְּפוּלוֹת, וְהֵם אָדָם עֶלְיוֹן טָמִיר וְנָגוּז בַּטְּעָמִים וְאָדָם שֶׁלְּמַטָּה שֶׁהֵם תֵּשַׁע נְקֻדּוֹת, הֵם שְׁמוֹנָה עָשָׂר עוֹלָמוֹת שֶׁשָּׁט בָּהֶם עִלַּת הָעִלּוֹת, שֶׁהוּא הָאָדָם הַשְּׁלִישִׁי שֶׁלֹּא הִתְגַּלָּה בַּתּוֹרָה וְשָׁט בָּהֶם, וְהֵם מֶרְכָּבָה לוֹ. וְהַשְּׁמוֹנָה עָשָׂר הַזֶּה אֵיפֹה עוֹלֶה? בְּוַיָּ"ח. וּבְגָלְלוֹ נֶאֱמַר וַיָּרַח ה' אֶת רֵיחַ הַנִּיחֹחַ. וּכְשֶׁיִּשְׂרָאֵל מַעֲלִים בְּרָכוֹת בַּתְּפִלּוֹת אֵלָיו כָּרָאוּי, מִיָּד נֶהֱנֶה מִשָּׁם. מַה כָּתוּב? וַיֹּאמֶר ה' אֶל לִבּוֹ. (עכ"מ).

זה שייך לפרשת שלח לך

תִּקּוּנִים

וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִרוּ כְּזֹהַר הָרָקִיעַ וּמַצְדִּיקֵי הָרַבִּים כַּכּוֹכָבִים לְעוֹלָם וָעֶד. פְּתַח רִבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר בְּטָרֶם אֶצָּרְךָ בַּבֶּטֶן יְדַעְתִּיךָ הָדָא הוּא דִּכְתִיב אֲשֶׁר קֹדֶשׁ יְדִיד מִבֶּטֶן. בְּטָרֶם אֶצָּרְךָ דָּא רוּחַ דִּיצִירָה. וּבְטֶרֶם תֵּצֵא מֵרֶחֶם דָּא נֶפֶשׁ דַּעֲשִׂיָה. נָבִיא לַגּוֹיִם נְתַתִּיךָ דָּא נִשְׁמְתָא. דְּקֹדֶם דְּיֵיתֵי לְעָלְמָא בַּר נָשׁ אִשְׁתְּמוֹדַע לְרוּחֵהּ וְנִשְׁמָתֵהּ וְגוּפֵהּ דְּמִתְחַבְּרָן לְעֵלָּא. וּבְגִין דָּא וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַבְרָם, דָּא נִשְׁמְתָא דְּאִיהִי אָב לְרוּחָא וְנַפְשָׁא וְרָם לְגוּפָא. וְעַל אִלֵּין רוּחָא וְנַפְשָׁא וְגוּפָא עָלַיְהוּ אִתְּמַר הֵן כָּל אֵלֶּה יִפְעַל אֵל וְגוֹ' נִשְׁמְתָא, דָּא גּוּף פְּלוֹנִי. לֶךְ לְךָ מֵאַרְצְךָ דָּא שִׁנּוּי מָקוֹם. וּמִמּוֹלַדְתֶּךָ דָּא שִׁנּוּי הַשֵּׁם. וּמִבֵּית אָבִיךָ דָּא שִׁנּוּי מַעֲשֶׂה. שִׁנּוּי מָקוֹם דָּא גִּלְגּוּלָא קַדְמָאָה, דְּאִתְעָקַר מֵאַתְרֵהּ וְאִתְנְטַע בְּגוּפָא אָחֳרָא. וּמָאן גָּרִים לֵהּ הַאי בְּגִין דְּאַעֲקַר אַרְעָא קַדִּישָׁא מֵאַתְרֵהּ דְּהִיא שְׁכִינְתָּא. כמ"ד וּבְפִשְׁעֵכֶם שֻׁלְּחָה אִמְּכֶם. וּמִמּוֹלַדְתֶּךָ הֲכָא רָזָא וּמוֹלָדְתְּךָ אֲשֶׁר הוֹלַדְתְּ אֲחֵרִים לְךָ יִהְיוּ וּבוֹ יִקָּרְאוּ בְּנַחֲלָתָם. בְּגִין דְּלָא יִכָּרֵת שֵׁם הַמֵּת יִקָּרֵא עַל שֵׁם אָחִיו. וְדָא שִׁנּוּי הַשֵּׁם. וּמָאן גָּרִים דָּא בְּגִין דְּאַעֲקַר אִילָנָא דְּאִיהוּ עֵץ הַגָּן מֵאַתְרֵהּ, הֲכִי אִתְעָקַר מִנֵּהּ וְאִתְקְרֵי עָקָר בְּלֹא בֵן, עַל שֵׁם דַּעֲקִיר אִיהוּ ו' י' כָּלִיל שִׁית סְטָרִין מֵאַתְרֵהּ. וּמִבֵּית אָבִיךָ דָּא שִׁנּוּי מַעֲשֶׂה. וּמָאן גָּרִים לֵהּ הַאי בְּגִין דְּחָב בְּמַעֲשֶׂה, דְּאִיהִי אִמָּא עִלָּאָה מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, דְּתַמָּן מַחֲשָׁבָה גְּנִיזָא דִּלֵּית עֲשִׂיָּה בְּלֹא מַחֲשָׁבָה. הָדָא הוּא דִּכְתִיב כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ. אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַרְאֶךָּ, דָּא גּוֹלָּפָא. כְּפוּם דְּאִיהוּ מְחֵיָּב בְּחוֹבִין, הֲכִי אִתְנְטַע בֵּהּ וְאִתְרְכִיב עַד דְּאַחְזַר מַה דְּאַעֲקַ"ר לְאַתְרֵהּ. קָם עַמּוּדָא בָּתַר טוּלָא דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, רִבִּי רִבִּי רָזָא דָּא רָזָא אָחֳרָא עִלָּאָה אִית בְּגִלְגּוּלָא לְעֵלָּא בְּדַרְגִּין עִלָּאִין. וְדָא אִיהוּ וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל אַבְרָם. דָּא אִיהוּ דְּאִתְּמַר בֵּהּ הֲלֹא אָב אֶחָד לְכֻלָּנוּ. וּמָאן אָמַר לוֹ הַהוּא רָם דְּעֶלְּהּ דְּאִיהוּ רָם עַל כָּל גְּבוֹהִים. וּמָה אָמַר לוֹ לֶךְ תְּרֵין תֵּירוּכִין אִנּוּן י' י' מִן א אֶת ו' מִתַּמָּן תָּרִיךְ לֵהּ, הַהוּא רָם עַל כָּל רָמִים, דְּאִיהוּ עִלַּת עַל כָּל עִלָּאִין. וּלְאָן שָׁלַח לֵהּ, אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַרְאֶךָּ, דָּא שְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה. אָמַר לוֹ רִבִּי שִׁמְעוֹן אִי הָכֵי מַאי מֵאַרְצְךָ וּמִמּוֹלַדְתֶּךָ. אָמַר לוֹ רַבִּי רִבִּי תִּלַּת אַלְפִין אִנּוּן מִתִּלַּת שְׁמָהָן דְּאִנּוּן אֶהְיֶ"ה אֶהְיֶ"ה אֶהְיֶ"ה דְּאִתְּמַר לְמֹשֶׁה עָלַיְהוּ דְּאִיהוּ דִּיּוּקְנָא דְּהַהוּא ו' עִלָּאָה. וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה אֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה. אֶהְיֶה שְׁלָחַנִי אֲלֵיכֶם. הָכָא אִתְרְמִיז דְּאִתְּתְרַךְ מִתִּלַּת אִלֵּין, דְּאִנּוּן תִּלַּת עָלְמִין דְּאִתְּמַר בְּהוֹן מֵאַרְצְךָ וּמִמּוֹלַדְתֶּךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ (בראשית). וְדָא אִיהִי אִמָּא עִלָּאָה דְּאִיהִי כֶּתֶר אֵם כֹּל חַי. דְּאַת ו' בְּמַעֲהָא אִיהִי אֵ בְּכֶתֶר עִלָּאָה. וא תְּנִינָא בְּבִינָא וְאִיהִי אֶל"ף תְּלִיתָאָה בְּאֶמְצָעִיתָא דְּאַת ו'. וְרָזָא דְּמִלָּה יוּ"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א וְאִיהִי כֶּתֶר מַלְכוּת. אֶל הָאָרֶץ דָּא

שְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה דִּכְלִילָן בֵּהּ כֻּלְּהוּ. וְאֶעְשְׂךָ לְגוֹי גָּדוֹל וַאֲבָרֶכְךָ מִסִּטְרָא דָּא עִלָּאָה. וַאֲגַדְּלָה שְׁמֶךָ מִסִּטְרָא דָּא תִּנְיָנָא. וֶהְיֵה בְּרָכָה מִסִּטְרָא דָּא תְּלִיתָאָה.

וְהַמַּשְׂכִּילִים יַשְׂכִּילוּ כְּזֹהַר הָרָקִיעַ וּמַצְדִּיקֵי הָרַבִּים כַּכּוֹכָבִים לְעוֹלָם וָעֶד. פְּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, בְּטֶרֶם אֶצָּרְךָ בַּבֶּטֶן יְדַעְתִּיךָ. וְהוּ שֶׁכְּתוּב אֲשֶׁר קִדֵּשׁ יְדִיד מִבֶּטֶן. בְּטֶרֶם אֶצָּרְךָ - זוֹ רוּחַ שֶׁל יְצִירָה. וּבְטֶרֶם תֵּצֵא מֵרֶחֶם - זוֹ נֶפֶשׁ שֶׁל עֲשִׂיָּה. נָבִיא לַגּוֹיִם נְתַתִּיךָ - זוֹ הַנְּשָׁמָה. שֶׁקִּדֵּם שֶׁאָדָם יָבֹא לָעוֹלָם, הוּא נוֹדַע לְרוּחוֹ וְנִשְׁמָתוֹ וְגוּפוֹ (ונפשו) שֶׁמִּתְחַבְּרִים לְמַעְלָה. וּמִשּׁוּם זֶה וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַבְרָם, זוֹ הַנְּשָׁמָה שֶׁהִיא אָב לְרוּחַ וְלַנֶּפֶשׁ וְרָם לַגּוּף. וְעַל אֵלּוּ הָרוּחַ וְהַנֶּפֶשׁ וְהַגּוּף, עֲלֵיהֶם נֶאֱמַר הֵן כָּל אֵלֶּה יִפְעַל אֵל וְגוֹ'. הַנְּשָׁמָה זֶה גּוּף פְּלוֹנִי. לֶךְ לְךָ מֵאַרְצְךָ - זֶה שִׁנּוּי מָקוֹם. וּמִמּוֹלַדְתְּךָ - זֶה שִׁנּוּי הַשֵּׁם. וּמִבֵּית אָבִיךָ - זֶה שִׁנּוּי מַעֲשֶׂה. שִׁנּוּי מָקוֹם זֶה גִּלְגּוּל רִאשׁוֹן, שֶׁנֶּעֱקַר מִמְּקוֹמוֹ וְנִטָּע בְּגוּף אַחֵר. וּמִי גָּרַם לוֹ אֶת זֶה? מִשּׁוּם שֶׁעָקַר אֶת הָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה מִמְּקוֹמָהּ, שֶׁהִיא הַשְּׁכִינָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וּבְפִשְׁעֵיכֶם שֻׁלְּחָה אִמְּכֶם. וּמִמּוֹלַדְתְּךָ, כָּאן סוֹד (בראשית מח) וּמוֹלַדְתְּךָ אֲשֶׁר הוֹלְדָתִ אֲחֲרֵיהֶם לְךָ יִהְיוּ, וּבוֹ יִקָּרְאוּ בְּנַחֲלָתָם. כְּדֵי שֶׁלֹּא יִכָּרֵת שֵׁם הַמֵּת, יִקָּרֵא עַל שֵׁם אָחָיו, וְזֶה שִׁנּוּי הַשֵּׁם. וּמִי גָּרַם אֶת זֶה? מִשּׁוּם שֶׁעָקַר הָאֵילָן, שֶׁהוּא עֵץ הַגָּן מִמְּקוֹמוֹ. כָּךְ נֶעֱקַר מִמֶּנּוּ, וְנִקְרָא עֵקֶר בְּלֹא בֵן, עַל שֵׁם שֶׁהוּא עֵקֶר ו' שֶׁכּוֹלֵל שִׁשָּׁה צְדָדִים מִמְּקוֹמוֹ. וּמִבֵּית אָבִיךָ - זֶה שִׁנּוּי מַעֲשֶׂה, וּמִי גָּרַם לוֹ אֶת זֶה? מִשּׁוּם שֶׁחָטָא בְּמַעֲשֶׂה, שֶׁהִיא הָאֵם הָעֶלְיוֹנָה, מַעֲשֶׂה בְרֵאשִׁית, שֶׁשָּׁם גְּנוּזָה הַמַּחֲשָׁבָה, שֶׁאֵין עֲשִׂיָּה בְּלֹא מַחֲשָׁבָה. וְהוּ שֶׁכְּתוּב כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ. אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַרְאֶךָּ - זֶה הַגּוּף. כְּפִי שֶׁהוּא מְחֻיָּב בַּחֲטָאִים, כָּךְ נִטָּע בּוֹ וְנִרְכָּב עַד שֶׁמַּחֲזִיר מַה שֶּׁעָקַר לִמְקוֹמוֹ. קָם הָעַמּוּד אַחַר צִלּוֹ שֶׁל רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, רַבִּי רַבִּי, סוֹד זֶה, סוֹד אַחַר עֶלְיוֹן יֵשׁ בַּגִּלְגּוּל לְמַעְלָה בַּדְּרָגוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת, וְזֶהוּ וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַבְרָם, זֶהוּ שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ הֲלֹא אָב אֶחָד לְכֻלָּנוּ. וּמִי אָמַר לוֹ? אוֹתוֹ הָרָם שֶׁעָלָיו, שֶׁהוּא רָם עַל כָּל גְּבוֹהִים. וּמָה אָמַר לוֹ? לֶךְ לְךָ - שְׁנֵי גְּרוּשִׁים, הֵם י' י' מִן א'. הָאוֹת ו' מִשָּׁם גֻּרַשׁ אוֹתָהּ אוֹתוֹ רָם עַל כָּל רָמִים, שֶׁהוּא עֹלֶת עַל כָּל הָעֶלְיוֹנִים. וּלְאַן שְׁלַח אוֹתוֹ? אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַרְאֶךָּ, זוֹ הַשְּׁכִינָה הַתַּחְתּוֹנָה. אָמַר לוֹ רַבִּי שִׁמְעוֹן, אִם כָּךְ, מַה זֶּה מֵאַרְצְךָ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ? אָמַר לוֹ, רַבִּי רַבִּי, שִׁלְשֶׁת אֲלָפִים הֵם מִשְּׁלֹשָׁה שֵׁמוֹת שֶׁהֵם אֶהְיֶ"ה אֶהְיֶ"ה אֶהְיֶ"ה שֶׁנֶּאֱמַר לְמֹשֶׁה עֲלֵיהֶם, שֶׁהוּא הַדִּיוּקָן שֶׁל אוֹתוֹ ו' הָעֶלְיוֹנָה. וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה אֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה. אֶהְיֶה שְׁלָחַנִי אֲלֵיכֶם. כָּאן נִרְמַז שֶׁהִתְגַּרֵשׁ מִשְּׁלֹשָׁה אֵלֶּה, שֶׁהֵם שְׁלֹשָׁה עוֹלָמוֹת שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם מֵאַרְצְךָ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ (בראשית יב). וְזוֹהִי הָאֵם הָעֶלְיוֹנָה שֶׁהִיא כֶּתֶר אֵם כָּל חַי. שֶׁהָאוֹת ו' בְּמִסְיָהּ הִיא א' בְּכֶתֶר עֶלְיוֹן, וְא' הַשְּׁנִית בְּבִינָה, וְאֶל"ף הִיא שְׁלִישִׁית בְּאֶמְצַע שֶׁל הָאוֹת ו', וְסוֹד הַדָּבָר - יו"ד ה"א וא"ו ה"א, וְהִיא כֶּתֶר מַלְכוּת. אֶל הָאָרֶץ - זוֹ שְׁכִינָה הַתַּחְתּוֹנָה שֶׁכְּלוּלִים בָּהּ כֻּלָּם. וְאֶעְשְׂךָ לְגוֹי גָּדוֹל וַאֲבָרֶכְךָ - מֵהַצַּד שֶׁל א' הָעֶלְיוֹנָה. וַאֲגַדְּלָה שְׁמֶךָ - מֵהַצַּד שֶׁל א' הַשְּׁנִיָּה. וֶהְיֵה בְּרָכָה - מֵהַצַּד שֶׁל א' הַשְּׁלִישִׁית.

וַיְהִי רָעָב בָּאָרֶץ וַיֵּרֶד אַבְרָם מִצְרַיְמָה, דַּע כִּי לְבָא אִיהוּ דִּיוּרָא דִּנְשָׁמְתָא וְאִיהוּ שִׁבְעָה שֶׁנֶּאֱמַר אֶרֶץ אֲשֶׁר לֹא בְּמִסְכֵּנוּת תֹּאכַל בָּהּ לֶחֶם לֹא תֶחְסַר כֹּל בָּהּ. וְכַד נַחְתָּא נְשָׁמְתָא לְטָחוֹל דְּאִיהוּ רָעָב, בְּגִין דִּכְבָר לָא יָהִיב לֵהּ מְזָמָא אֶלָּא שִׁיוּרִין בִּישִׁין דִּילֵהּ וּבְגִין דָּא (בראשית יב) כִּי כָבֵד הָרָעָב בָּאָרֶץ. בְּהַהוּא זִמְנָא דְּנַחְתַּת תַּמָּן נְשָׁמְתָא דְּחִילַת מִתַּמָּן, שֶׁנֶּאֱמַר

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִקְרִיב לָבֹא מִצְרַיְמָה, קֹדֶם דְּאִתְקָרֵב תַּמָּן נִשְׁמְתָא. וַיֹּאמֶר אֶל שָׂרָה אִשְׁתּוֹ, דָּא גּוּפָא וּמָה אָמַר לָהּ הִנֵּה נָא יָדַעְתִּי כִּי אִשָּׁה יְפַת מַרְאֶה אַתְּ. אַתְּ שַׁפִּירָא בְּזִכְנָן. וּבְגִינָךְ אֲנָא דָּחִיל דְּקָטְלִין לִי בְּגִינָךְ, דְּצוֹפֶה רָשָׁע לַצַּדִּיק, וּבְגִין דָּא עָרוּם רָאָה רָעָה וְנִסְתָּר. דְּזַכָּאָה דְּאִשְׁתְּכַח בֵּין חַיָּבַיָּא אִתְפַּס בֵּינַיְהוּ. וּבְגִין דָּא וְהָיָה כִּי יִרְאוּ אוֹתָךְ הַמִּצְרִים, וְרָזָא דָּא כָּל הַבֵּן הַיִלּוֹד. וּבְגִין דָּא וְהָרְגוּ אוֹתִי וְאוֹתָךְ יְחַיּוּ. אֶלָּא אָמְרִי נָא אֲחוֹתִי אַתְּ. הָדָא הוּא דִּכְתִיב אֱמֹר לַחָכְמָה אֲחוֹתִי אַתְּ. לְמַעַן יִיטַב לִי בַּעֲבוּרֵךְ, בְּהַאי עָלְמָא. וְהָיְתָה נַפְשִׁי בִּגְלָלֵךְ לְעָלְמָא דְּאָתֵי:

וַיְהִי רָעָב בָּאָרֶץ וַיֵּרֶד אַבְרָם מִצְרַיְמָה. דַּע כִּי הַלֵּב הוּא דִּיוּר הַנְּשָׁמָה, וְהִיא שְׂבֵעָה, שֶׁנֶּאֱמַר אֶרֶץ אֲשֶׁר לֹא בְמִסְכֵּנֻת תֹּאכַל בָּהּ לֶחֶם לֹא תֶחְסַר כֹּל בָּהּ. וּכְשֶׁיּוֹרֶדֶת הַנְּשָׁמָה לַטָּחוֹל, שֶׁהוּא רָעָב, מִשּׁוּם שֶׁכָּבֵד לֹא נוֹתֵן לוֹ מֵהַדֹּם אֶלָּא הַשִּׁירַיִם הָרָעִים שֶׁלּוֹ, וּמִשּׁוּם זֶה (שם) כִּי כָבֵד הָרָעָב בָּאָ רֶץ. בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן שֶׁיּוֹרֶדֶת שָׁם הַנְּשָׁמָה, פּוֹחֲדֶת מִשָּׁם, שֶׁנֶּאֱמַר וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִקְרִיב לָבֹא מִצְרַיְמָה. קֹדֶם שֶׁנִּקְרְבָה שָׁם הַנְּשָׁמָה. וַיֹּאמֶר אֶל שָׂרָה אִשְׁתּוֹ - זֶה הַגּוּף. וּמָה אוֹמֵר לָהּ? הִנֵּה נָא יָדַעְתִּי כִּי אִשָּׁה יְפַת מַרְאֶה אָתְּ. אַתְּ יָפָה בַּזְּכֻיּוֹת, וּבְגִלָּלֵךְ אֲנִי פּוֹחֵד שֶׁיַּהַרְגוּ אוֹתִי בִּגְלָלֵךְ, שֶׁצּוֹפֶה רָשָׁע לַצַּדִּיק, וּמִשּׁוּם זֶה עָרוּם רָעָה רָעָה וְנִסְתָּר. שֶׁצַּדִּיק שֶׁנִּמְצָא בֵּין הָרְשָׁעִים, נִתְפָּס בֵּינֵיהֶם. וּמִשּׁוּם זֶה וְהָיָה כִּי יִרְאוּ אֹתָךְ הַמִּצְרִים, וְזֶה סוֹד כָּל הַבֵּן הַיִלּוֹד. וּמִשּׁוּם זֶה וְהָרְגוּ אוֹתִי וְאוֹתָךְ יְחַיּוּ. אֶלָּא אִמְרִי נָא אֲחוֹתִי אָתְּ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב אֱמֹר לַחָכְמָה אֲחוֹתִי אַתְּ. לְמַעַן יִיטַב לִי בַּעֲבוּרֵךְ - בָּעוֹלָם הַזֶּה. וְחָיְתָה נַפְשִׁי בִּגְלָלֵךְ - לָעוֹלָם הַבָּא.

אַדְּהָכֵי הָא עַמּוּדָא דִּנְהוֹרָא דְּאִתְחֲזֵיא בטול' דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן וא"ל. רִבִּי רִבִּי הָכָא רָזָא וְלֹא צָרִיךְ לְאִתְכַּסָּיָא. בְּגִין מָארֵי חוֹבִין אַחֲזֵי קֻדְמַיְיהוּ מָארֵי דְּעוּתְרָא דְּלֹא קַטְלִין לֵהּ עַל מָמוֹנֵהּ. וּמַאי מָמוֹנָא דִּילֵהּ בַּיִת וְהוֹן נָחֲלַת אָבוֹת וְגוֹ'. וְדָא בַּת עַיִן דְּאִתְמַר בָּהּ כְּסוּת עֵינַיִם דְּצָרִיךְ לְאִתְכַּסָּאָה בֵּיני חַיָּבַיָּא, בְּגִין הַהוּא אוֹר דְּנָהִיר בָּהּ, דְּאִיהוּ בַּעְלָהּ דְּאִיהוּ רָז צָרִיךְ לְכַסָּאָה לֵהּ מִבֵּינַיְהוּ דְּלֹא אִתְפַּס עָלֵהּ. בְּגִין דַּחֲשׁוֹכָא דְּאִיהוּ נָחֵשׁ הַקַּדְמוֹנִי מְקַנֵּא עַל נְהוֹרָא דְּאִיהוּ אוֹר הַגָּנוּז, דְּאִתְמַר בֵּהּ וַתֵּרֶא אֹתוֹ כִּי טוֹב הוּא וַתִּצְפְּנֵהוּ (שמות). וְהָכֵי מָאן דְּאִתְגְּלֵי לֵהּ אוֹר דְּאִיהוּ רָז בֵּין חַיָּבַיָּא. צָרִיךְ לְכַסָּאָה לֵהּ עַד דְּייֵיתוּן צַדִּיקַיָּא לְאַנְהָרָא בֵּינַיְהוּ. הָדָא הוּא דִּכְתִיב אוֹר זָרֻעַ לַצַּדִּיק. וְאִי לָא טָמִיר לֵהּ מַה כְּתִיב (בראשית יב) וַיְהִי כְּבֹא אַבְרָם מִצְרַיְמָה, וַיְהַלְלוּ אֹתָהּ אֶל פַּרְעֹה וַתֻּקַּח הָאִשָּׁה בֵּית פַּרְעֹה:

בֵּינְתַיִם הִנֵּה הָעַמּוּד שֶׁל הָאוֹר שֶׁנִּרְאָה בְּצִלּוֹ שֶׁל רַבִּי שִׁמְעוֹן, וְאָמַר לוֹ, רַבִּי רַבִּי, כָּאן סוֹד וְלֹא צָרִיךְ לְכַסּוֹת, מִשּׁוּם בַּעֲלֵי חוֹבוֹת מַרְאֶה לִפְנֵיהֶם, בַּעֲלֵי עֹשֶׁר, שֶׁלֹּא יַהַרְגוּ אוֹתוֹ עַל מָמוֹנוֹ. וּמַהוּ מָמוֹנוֹ? בַּיִת וְהוֹן נָחֲלַת אָבוֹת וּמַה' אִשָּׁה מַשְׂכֶּלֶת. וְזוֹ בַּת עַיִן, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ כְּסוּת עֵינַיִם, שֶׁצָּרִיךְ לְהִתְכַּסּוֹת בֵּין הָרְשָׁעִים, מִשּׁוּם אוֹתוֹ הָאוֹר שֶׁמֵּאִיר בָּהּ, שֶׁהוּא בַּעְלָהּ, שֶׁהוּא סוֹד, צָרִיךְ לְכַסּוֹתוֹ מִבֵּינֵיהֶם שֶׁלֹּא נִתְפָּס עָלָיו. מִשּׁוּם שֶׁחֲשֵׁכָה, שֶׁהוּא נָחָשׁ הַקַּדְמוֹנִי, מְקַנֵּא עַל הָאוֹר שֶׁהוּא אוֹר הַגָּנוּז, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ וַתֵּרֶא אֹתוֹ כִּי טוֹב הוּא וַתִּצְפְּנֵהוּ (שמות ב). וְכָךְ מִי שֶׁמִּתְגַּלֶּה לוֹ אוֹר שֶׁהוּא ר"ז בֵּין הָרְשָׁעִים, צָרִיךְ לְכַסּוֹתוֹ עַד שֶׁיָּבֹאוּ

הַצַּדִּיקִים לְהָאִיר בֵּינֵיהֶם. וְהוּ שֶׁכְּתוּב אוֹר זָרֻעַ לַצַּדִּיק. וְאִם לֹא מַטְמִין אוֹתוֹ, מַה כָּתוּב? (בראשית יב) וַיְהִי כְּבוֹא אַבְרָם מִצְרַיְמָה, וַיְהַלְלוּ אֹתָהּ אֶל פַּרְעֹה וַתֻּקַּח הָאִשָּׁה בֵּית פַּרְעֹה.

פְּתַח רִבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר יַי לִבְנֵי עָלְמָא דְּאִנּוּן אֲטִימִין לִבָּא וּסְתִימִין עֵינִין. דְּהָא כְּמָה רָזִין סְתִימִין אִית בְּאוֹרַיְתָא וְלֹא מַשְׁגִּיחִין בְּהוֹן. דְּלֹא בָּעָאן אֶלָּא לְמֵיכַל תֻּבֶן דְּאוֹרַיְתָא, דְּאִיהוּ פְּשַׁט לְבוּשָׁא דְּאוֹרַיְתָא, וְלֹא טַעֲמִין מִן מֹחָא מִלְּגָאו. תָּא חֲזֵי אִית נִשְׁמְתָא דְּאִיהוּ גּוּפָא לִנְשְׁמְתָא. וְאִית נִשְׁמְתָא לְנִשְׁמְתָא. וְאִית נִשְׁמְתָא דְּכוּרָא דְּאִתְקְרִיאַת אַבְרָם. וְאִית נִשְׁמְתָא נוּקְבָא דְּאִתְקְרִיאַת שָׂרַי. וְאַף עַל גַּב דְּאִתְקְרִיאַת דְּכוּרָא, הַאי נִשְׁמְתָא אַבְרָם בְּלֹא ה' טָפֵל אִיהוּ לִנְשְׁמְתָא דְּאִיהִי שָׂרַי נוּקְבָא, דְּתַמָּן י' אוֹ לְשָׂרָה דְּתַמָּן ה'. וּבְגִין דָּא אוֹקְמוּהּ מָארֵי מַתְנִיתִין דְּטָפֵל הֲוָה אַבְרָם לְשָׂרָה בַּנְּבוּאָה, בְּגִין דְּאִיהִי זָכְתָה לְתָרִין אַתְוָן, י' בְּקַדְמֵיתָא שָׂרַי וּלְבַסּוֹף שָׂרָה בָּה'. כַּד הֲוַת בְּיו"ד הֲוַת יְחִידָא. וְכַד זָכְתָה בָּה' אִתְקְרִיאַת אִימָּא. וְכַד הֲוַת יְחִיד' בְּיו"ד עָלָהּ אִתְּמַר שִׁמְרֵנִי כְּאִישׁוֹן בַּת עַיִן. וּפַרְעֹה דְּאִיהוּ דְּיוֹקְנָא דְּנָחָשׁ חַיָּבָא, כֶּתֶר דְּשִׁבָּחוּהָ כְּתִיב וַתֻּקַּח הָאִשָּׁה בֵּית פַּרְעֹה. וְדָא רָמִיז לְגָלוּתָא דְּמִצְרַיִם דְּגָלְתָא שְׁכִינָה בְּמִצְרַיִם. וְנָחָשׁ בָּעָא לקרב' לָהּ. מַה כְּתִיב וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת. וַיְנַגַּע ה' אֶת פַּרְעֹה. וְדָא רָמִיז לְמָחָאן דְּמוֹחָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְפַרְעֹה וּלְמִצְרַיִם וְלִמְמָנָן דְּילְהוֹן. וּמַה כְּתִיב וְעַתָּה הִנֵּה אִשְׁתְּךָ קַח וָלֵךְ. כְּגַוְונָא דְּפַרְעֹה בְּמִצְרַיִם דְּאָמַר לְמֹשֶׁה וּלְיִשְׂרָאֵל שַׁלַּח מֵעַל פָּנַי וְיֵצֵאוּ. וְהַאי אִיהִי אַבְטָחוּתָא לְיִשְׂרָאֵל וּלְשְׁכִינְתָּא בְּגָלוּתָא בַּתְרָאָה. מֵיָּד דְּיִבְעוּן אֲמִין פָּלְחֵי כּוֹכְבַיָּא דְּעָלְמָא לְקָרְבָא לְגַבָּהּ וּלְדַחֲקָא לָהּ, אַגְרָא דְּכַלָּה דּוֹחֲקָא. כְּתִיב וַיְנַגַּע ה' אֶת פַּרְעֹה. מֵיָּד וּבֵאלֹהֵיהֶם עָשָׂה ה' שְׁפָטִים. דְּעַל שְׁכִינְתָּא אִתְּמַר אֲנִי ה' הוּא שְׁמִי וּכְבוֹדִי לְאַחֵר לֹא אֶתֵּן. וְהַזָּר הַקָּרֵב לְגַבָּהּ יוּמָת. וּכְמָה דְּפַרְעֹה קַדְמָאָה אָמַר הִנֵּה אִשְׁתְּךָ קַח וָלֵךְ, הָכִי אָמַר פַּרְעֹה קוּמוּ צְאוּ מִתּוֹךְ עַמִּי, וְכָךְ עֲתִידִין עַמְמִין דְּעָלְמָא לְמֵימַר לְיִשְׂרָאֵל קוּמוּ צְאוּ, פּוּקוּ מְבֵינָנָא וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לֹא אַפִּיק לוֹן מְבֵינַיְהוּ עַד דְּנָטִיל מָמוֹנָהּ. וְכַמָּה דְּאִתְּמַר וַיְצַו עָלָיו פַּרְעֹה אֲנָשִׁים וַיְשַׁלְּחוּ אוֹתוֹ וְאֶת אִשְׁתּוֹ וְאֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ. כְּגַוְונָא דָּא בְּגָלוּתָא בַּתְרָאָה הָדָא הוּא דִּכְתִיב וַהֲבִיאוּ אֶת כָּל אַחֵיכֶם מִכָּל הַגּוֹיִם מִנְחָה לַה' וְגוֹ'. אַדְהָכֵי הָא אֱלִיָּהוּ אִזְדַּמַּן לְגַבֵּהּ וְאָמַר רִבִּי רִבִּי וַדַּאי כְּגַוְונָא דָּא אִיהוּ בִּנְשִׁמְתָא (דא איהי נשמתא) אִיהִי מִסְטָרָא דִּשְׁכִינְתָּא. וַיֵּצֵר הָרַע בָּעֵי לְקָרְבָא לְגַבָּהּ וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מָחֵי לֵהּ בְּכַמָּה מַכְתְּשִׁין, כְּגַוְונָא דְּמָחָא לְפַרְעֹה עַל דְּבַר שָׂרַי אֵשֶׁת אַבְרָם. וּבְהַהוּא זִמְנָא נָחִית סַמָּאֵל וְכָל חֵילָיו לְהַהִיא נִשְׁמְתָא, וְנָטִיר לָהּ עַד דְּאִתְקְרִיבַת לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְהָכִי כְּגַוְונָא דָּא כָּל בַּר נָשׁ דְּבָעֵי לְקָרְבָא לְצַדִּיק לאוזפא לֵהּ, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מָחֵי לֵהּ בְּכַמָּה מַכְתְּשִׁין לְאַנָּזָקָא עַד דְּיִתְחַזַּר לְשַׁעְבּוּדֵהּ. וּבְגִין דָּא אָמְרָה אִנְתּוּ לְהָמָן חַיָּבָא (אסתר ו) אִם מִזֶּרַע הַיְּהוּדִים מָרְדְּכַי

לֹא תּוּכַל לוֹ כִּי נָפוֹל תִּפֹּל לְפָנָיו. אֲבָל נִשְׁמְתָא דְּלָאו אִיהוּ מִסִּטְרָא דְּרוּחָא דְּקֻדְשָׁא, אִית לָהּ לְאִסְתַּמָּרָא, דְּאִית לֵהּ רְשׁוּ לְמִקַּטְרְגָא עָלֵהּ, וְעָרוּם רָאָה רָעָה וְנִסְתָּר.

פְּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, אוֹי לִבְנֵי הָעוֹלָם שֶׁהֵם אֲטוּמִים בְּלֵב וּסְתוּמֵי עֵינַיִם, שֶׁהֲרֵי כַּמָּה סוֹדוֹת נִסְתָּרִים יֵשׁ בַּתּוֹרָה וְלֹא מַשְׁגִּיחִים בָּהֶם, שֶׁאֵין רוֹצִים אֶלָּא לֶאֱכֹל אֶת הַתֶּבֶן שֶׁל הַתּוֹרָה, שֶׁהוּא הַפְּשָׁט, לְבוּשָׁהּ שֶׁל הַתּוֹרָה, וְלֹא טוֹעֲמִים מִן הַמֹּחַ שֶׁבְּפְנִים. בֹּא וּרְאֵה, יֵשׁ נְשָׁמָה שֶׁהִיא גּוּף לַנְּשָׁמָה, וְיֵשׁ נְשָׁמָה לִנְשָׁמָה, וְיֵשׁ נְשָׁמָה זְכָרִית שֶׁנִּקְרֵאת אַבְרָם. וְיֵשׁ נְשָׁמָה נְקֵבָה שֶׁנִּקְרֵאת שָׂרַי. וְאַף עַל גַּב שֶׁנִּקְרֵאת זָכָר, הַנְּשָׁמָה הַזּוֹ אַבְרָם בִּלְעֲדֵי ה' הִיא טְפֵלָה לַנְּשָׁמָה שֶׁהִיא נְקֵבָה שָׂרַי שֶׁשָּׁם י', אוֹ לְשָׂרָה שֶׁשָּׁם ה'. וּמְשׁוּם זֶה פֵּרְשׁוּהָ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה שֶׁטְּפֵל הָיָה לְשָׂרָה בִּנְבוּאָה, מִשּׁוּם שֶׁהִיא זְכָתָה לִשְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת - י' בְּתִחְלָה, שָׂרַי, וּלְבַסּוֹף שָׂרָה בְּה'. כְּשֶׁהָיְתָה בְּיו"ד הָיְתָה יְחִידָה, וּכְשֶׁזָּכְתָה בְּה' נִקְרֵאת אֵם. וּכְשֶׁהָיְתָה יְחִידָה בְּיו"ד נֶאֱמַר עָלֶיהָ שְׁמְרֵנִי כְּאִישׁוֹן בַּת עָיִן. וּפַרְעֹה, שֶׁהוּא דְּמוּת שֶׁל נָחָשׁ רָשָׁע, אַחַר שֶׁשִּׁבְּחוּהָ, כָּתוּב וַתִּקַּח הָאִשָּׁה בֵּית פַּרְעֹה. וְזֶה רוֹמֵז לְגָלוּת מִצְרַיִם שֶׁגָּלְתָה הַשְּׁכִינָה בְּמִצְרַיִם. וְהַנָּחָשׁ רָצָה לִקְרַב אֵלֶיהָ, מַה כָּתוּב? וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת. וַיִּנַּע ה' אֶת פַּרְעֹה. וְזֶה רוֹמֵז לַמַּכּוֹת שֶׁהִכָּה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת פַּרְעֹה וְאֶת הַמִּצְרִים וְאֶת הַמְמֻנִּים שֶׁלָּהֶם. וּמַה כָּתוּב? וְעַתָּה הִנֵּה אִשְׁתְּךָ קַח וָלֵךְ. כְּמוֹ שֶׁפַּרְעֹה בְּמִצְרַיִם שֶׁאָמַר לְמֹשֶׁה וּלְיִשְׂרָאֵל שַׁלַּח מֵעַל פָּנַי וְיִצְאוּ. וְזוֹהִי הַהַבְטָחָה לַשְּׁכִינָה וּלְיִשְׂרָאֵל בַּגָּלוּת הָאַחֲרוֹנָה. מִיָּד כְּשֶׁיִּרְצוּ הָאֻמּוֹת עוֹבְדֵי הַכּוֹכָבִים שֶׁל הָעוֹלָם לְקָרֵב אֵלֶיהָ וְלִדְחֹק אוֹתָהּ, שָׂכַר הַכַּלָּה הַדּוֹחֵק, כָּתוּב וַיִּנַּע ה' אֶת פַּרְעֹה. מִיָּד - וּבֵאלֹהֵיהֶם עָשָׂה ה' שְׁפָטִים. שֶׁעַל הַשְּׁכִינָה נֶאֱמַר אֲנִי ה' הוּא שְׁמִי וּכְבוֹדִי לְאַחֵר לֹא אֶתֵּן, וְהַזָּר הַקָּרֵב אֵלֶיהָ יוּמַת. וּכְמוֹ שֶׁפַּרְעֹה הָרִאשׁוֹן אָמַר הִנֵּה אִשְׁתְּךָ קַח וָלֵךְ, כָּךְ אָמַר פַּרְעֹה קוּמוּ צְאוּ מִתּוֹךְ עַמִּי, וְכָךְ עֲתִידִים הָעַמִּים שֶׁל הָעוֹלָם לוֹמַר לְיִשְׂרָאֵל קוּמוּ צְאוּ, צְאוּ מִבֵּינֵינוּ. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא מוֹצִיא אוֹתָם מִבֵּינֵיהֶם עַד שֶׁלָּקַח אֶת כֵּלָיו. וּכְמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְיִצַּו עָלָיו פַּרְעֹה אֲנָשִׁים וַיְשַׁלְּחוּ אֹתוֹ וְאֶת אִשְׁתּוֹ וְאֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ - כְּמוֹ כֵן בַּגָּלוּת הָאַחֲרוֹנָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וְהֵבִיאוּ אֶת כָּל אֲחֵיכֶם מִכָּל הַגּוֹיִם מִנְחָה לַה' וְגוֹ'. בֵּינְתַיִם הִנֵּה אֱלִיהוּ הַזְּדַמֵּן אֵלָיו, וְאָמַר, רַבִּי רַבִּי, וַדַּאי כְּמוֹ זֶה הוּא בַּנְּשָׁמָה שֶׁהִיא מִצַּד הַשְּׁכִינָה. וְיֵצֵר הָרַע רוֹצֶה לְקָרֵב אֵלֶיהָ, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַכֶּה אוֹתוֹ בְּכַמָּה מַכּוֹת, כְּמוֹ שֶׁהִכָּה אֶת פַּרְעֹה עַל דְּבַר שָׂרַי אֵשֶׁת אַבְרָם. וּבְאוֹתוֹ זְמַן יוֹרֵד סָמָאֵ"ל וְכָל חֵילָיו לַנְּשָׁמָה הַהִיא, וְשׁוֹמֵר אוֹתָהּ עַד שֶׁמִּתְקָרֶבֶת לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְכָךְ כְּמוֹ זֶה כָּל אָדָם שֶׁרוֹצֶה לְקָרֵב לַצַּדִּיק לְהַזִּיק אוֹתוֹ, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַכֶּה אוֹתוֹ בְּכַמָּה מַכּוֹת לְהַזִּיקוֹ עַד שֶׁיִּחָזֵר לְשִׁעְבּוּדוֹ. וּמְשׁוּם זֶה אָמְרָה אִשְׁתּוֹ שֶׁל הָמָן הָרָשָׁע, (אסתר ו) אִם מִזֶּרַע הַיְּהוּדִים מָרְדֳּכַי, לֹא תוּכַל לוֹ כִּי נָפוֹל תִּפֹּל לְפָנָיו. אֲבָל הַנְּשָׁמָה שֶׁאֵינָהּ מִצַּד רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, יֵשׁ לָהּ לְהִשָּׁמֵר, שֶׁיֵּשׁ רְשׁוּת לַמְקַטְרֵג עָלֶיהָ, וְעָרוּם רָאָה רָעָה וְנִסְתָּר.

וַיַּעַל אַבְרָם מִמִּצְרַיִם מַאי וַיַּעַל אַבְרָם מִמִּצְרַיִם. אָמַר לוֹ אֱלִיָּהוּ וַדַּאי בְּזִמְנָא דְּנִשְׁמְתָא אִשְׁתְּזִיבָה מֵהַהוּא מְמָנָא בִּישָׁא, דְּאִיהוּ אֵל אַחֵר מֶלֶךְ מִצְרַיִם מַלְכָּא דְּאִנּוּן צוֹרְרִים דְּדַחֲקִין לְנִשְׁמָתִין, וְאִנּוּן מַלְאֲכֵי חַבָּלָה מַזִּיקִין כְּמָא דְּאוֹקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, נִשְׁמָתִין דְּרַשִּׁיעַיָּא הֵן הֵן הַמַּזִּיקִין בָּעוֹלָם. מַה כְּתִיב בְּמָארֵי נִשְׁמְתָא וַיַּעַל אַבְרָם מִמִּצְרַיִם. אִסְתְּלַק עֲלַיְהוּ בְּתֶקֶף סַגִּי הוּא וְנִשְׁמְתֵהּ וְכָל דִּילֵהּ. וַאֲפִלּוּ לוֹט עִמֵּהּ דְּאִיהוּ שַׁר מִסִּטְרָא דִּימִינָא, דְּלָאו

כָּל שִׁירִין שַׁוְיָן, דְּאִית שֵׁדִין דְּאִנּוּן כְּגַוְונָא דְּמַלְאָכִין קַדִּישִׁין, דְּיַדְעִין מַה דַּהֲוָה וּמַה דְּעָתִיד לְמֶהֱוֵי. וְעַל הַאי שֵׁד אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֶעֱשֶׂה לוֹ עֵזֶר. אִם זָכָה עֵזֶר. וְאִם לָאו אִיהוּ כְּנֶגְדּוֹ שֵׁד. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (בראשית יג) וְלֹא נָשָׂא אוֹתָם הָאָרֶץ לָשֶׁבֶת יַחְדָּיו. וְעוֹד אִי זָכָה בַּר נָשׁ אִיהוּ עֵזֶר, אֵימָתַי בְּלֵיל שַׁבָּת דְּאוֹזְפִין תַּקִּין מַלְאָכִין לְבַר נָשׁ, דְּא יֵצֶר הַטּוֹב וְדָא יֵצֶר הָרָע. אִי זָכָה יֵצֶר הַטּוֹב מְבָרֵךְ לְבַעַל הַבַּיִת וּלְאִנְתְּתֵהּ וְכָל דִּילֵהּ, וְיֵצֶר הָרָע אִיהוּ עוֹזֵר לֵהּ בְּעַל כָּרְחֵהּ וְעוֹנָה אָמֵן. וְאִי לָאו אִיהוּ כְּנֶגְדּוֹ, וּלְייט לֵהּ וּלְכָל דִּילֵהּ. וּבְגִין דָּא אִתְקְרֵי לוֹט דְּאִיתֵי לְוָטִין עַל הַהוּא בַּר נָשׁ וְעַל בֵּיתֵהּ, וְאִיהוּ אָעִיל קְטָטָה בְּבֵיתֵהּ. הָדָא הוּא דִּכְתִיב וַיְהִי ריב בֵּין רוֹעֵי מִקְנֵה אַבְרָם וּבֵין רוֹעֵי מִקְנֵה לוֹט. וּבְהַהוּא זִמְנָא (בראשית יג) וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֶל לוֹט אַל נָא תְּהִי מְרִיבָה בֵּיניִ וּבֵיניֶךָ וְגוֹ' כִּי אֲנָשִׁים אַחִים אֲנָחְנוּ. מִסִּטְרָא דְּאִיהִי גּוּפָא וּמָה אָמַר לוֹ הֲלֹא כָל הָאָרֶץ לְפָנֶיךָ (שם). וּבְגִין דָּא אָמְרוּ מָארֵי מַתְנִיתִין אִם רָאִיתָ שֶׁיֵּצֶר הָרָע מִתְגַּבֵּר עָלֶיךָ הוֹלִיכֵהוּ לְבֵית הַמִּדְרָשׁ. אִם אֶבֶן הוּא נִמּוֹחַ וְאִם בַּרְזֶל מִתְפּוֹצֵץ. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן לְאֵלְיָהוּ דָּא יַנּוּקֵי יָדְעֵי לֵהּ. אָמַר לֵהּ רַבִּי רַבִּי, וַדַּאי הָכֵי הוּא, אֲבָל רָזָא דְּמִלֵּי דְּפָרָשָׁתָא דָּא, לָאו אִנּוּן לְגַלָּאָה הָכֵי אֶלָּא בֵּיניִ וּבֵיניֶךָ:

וַיַּעַל אַבְרָם מִמִּצְרַיִם. מַה זֶּה וַיַּעַל אַבְרָם מִמִּצְרַיִם? אָמַר לוֹ אֵלְיָהוּ, וַדַּאי בִּזְמַן שֶׁהַנְּשָׁמָה נְצוֹלָה מֵהַמְּנֻוָּה הָרָע הַהוּא, שֶׁהוּא אֵל אַחֵר מֶלֶךְ מִצְרַיִם, מֶלֶךְ שֶׁל אוֹתָם הַצּוֹרְרִים שֶׁדּוֹחֲקִים אֶת הַנְּשָׁמוֹת, וְאוֹתָם מַלְאֲכֵי הַחַבָּלָה הַמַּזִּיקִים, כְּמוֹ שֶׁבֵּארוּ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, נִשְׁמוֹת הָרְשָׁעִים הֵם הֵם הַמַּזִּיקִים בָּעוֹלָם. מַה כָּתוּב בְּבַעַל הַנְּשָׁמָה? וַיַּעַל אַבְרָם מִמִּצְרַיִם. הִתְעַלָּה עֲלֵיהֶם בְּחֹזֶק רַב, הוּא וְנִשְׁמָתוֹ וְכָל אֲשֶׁר לוֹ. וַאֲפִלּוּ לוֹט עִמּוֹ, שֶׁהוּא שֵׁד מִצַּד הַיְמִין, שֶׁלֹּא כָּל הַשֵּׁדִים שָׁוִים. שֶׁיֵּשׁ שֵׁדִים שֶׁהֵם כְּמוֹ מַלְאָכִים קְדוֹשִׁים, שֶׁיּוֹדְעִים מַה שֶּׁהָיָה וּמַה שֶּׁעָתִיד לִהְיוֹת, וְעַל הַשֵּׁד הַזֶּה אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶעֱשֶׂה לוֹ עֵזֶר. אִם זָכָה - עֵזֶר, וְאִם לֹא (כנגדו עזר, שזכה לאות י' של ברית מילה, ונעשה שדי. ואם לא) - הַשֵּׁד הוּא כְּנֶגְדּוֹ. וְהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית יג) וְלֹא נָשָׂא אֹתָם הָאָרֶץ לָשֶׁבֶת יַחְדָּו. וְעוֹד, אִם זָכָה אָדָם - הוּא עֵזֶר. מָתַי? בְּלֵיל שַׁבָּת שֶׁמְּלַוִּים שְׁנֵי מַלְאָכִים אֶת הָאָדָם, זֶה הַיֵּצֶר הַטּוֹב וְזֶה הַיֵּצֶר הָרָע. אִם זָכָה - יֵצֶר הַטּוֹב מְבָרֵךְ אֶת בַּעַל הַבַּיִת וְאֶת אִשְׁתּוֹ וְכָל אֲשֶׁר לוֹ, וְיֵצֶר הָרָע עוֹזֵר לוֹ בְּעַל כָּרְחוֹ וְעוֹנֶה אָמֵן. וְאִם לֹא - הוּא כְּנֶגְדּוֹ וּמְקַלֵּל אוֹתוֹ וְכָל אֲשֶׁר לוֹ. וּמִשּׁוּם זֶה נִקְרָא לוֹט, שֶׁמֵּביא קְלָלוֹת עַל אוֹתוֹ הָאִישׁ וְעַל בֵּיתוֹ וּמַכְנִיס קְטָטָה בְּבֵיתוֹ. וְהוּ שֶׁכָּתוּב וַיְהִי ריב בֵּין רֹעֵי מִקְנֵה אַבְרָם וּבֵין רֹעֵי מִקְנֵה לוֹט. וּבְאוֹתוֹ זְמַן, (שם) וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֶל לוֹט אַל נָא תְּהִי מְרִיבָה בֵּיניִ וּבֵיניֶךָ וְגוֹ' כִּי אֲנָשִׁים אַחִים אֲנָחְנוּ. מִצַּד שֶׁהוּא הַגּוּף. וּמָה אָמַר לוֹ? הֲלֹא כָל הָאָרֶץ לְפָנֶיךָ (שם). וּמִשּׁוּם זֶה אָמְרוּ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, אִם רָאִיתָ שֶׁיֵּצֶר הָרָע מִתְגַּבֵּר עָלֶיךָ, הוֹלִיכֵהוּ לְבֵית הַמִּדְרָשׁ. אִם אֶבֶן הוּא נִמּוֹחַ, וְאִם בַּרְזֶל - מִתְפּוֹצֵץ. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן לְאֵלְיָהוּ, אֶת זֶה גַּם יְלָדִים יוֹדְעִים אוֹתוֹ. אָמַר לוֹ, רַבִּי רַבִּי, וַדַּאי כָּךְ הוּא, אֲבָל סוֹד דִּבְרֵי הַפָּרָשָׁה הַזּוֹ אֵינָם לְגִלּוּי כָּךְ, אֶלָּא בֵּיניִ וּבֵיניֶךָ.

פָּתַח וְאָמַר (בראשית יב) וַיְהִי רָעָב בָּאָרֶץ. מַאי רָעָב הָכָא. אֶלָּא וַדַּאי כַּר אִסְתְּלַק נְבִיעוּ מֵאַרְעָא דִּשְׁכִינְתָּא, מִיָּד כְּתִיב וַיְהִי רָעָב בָּאָרֶץ (שם). וַיֵּרֶד אַבְרָם מִצְרַיְמָה, נְחִית קוּדְשָׁא

בְּרִיךְ הוּא לְדַיְּרָא בֵּין סִטְרִין בִּישִׁין אִלֵּין, בְּגִין זַרְעָא דִּילֵהּ לְמֶהֱוֵי נָטִיר בֵּינַיְהוּ. אָמַר לוֹ רִבִּי שִׁמְעוֹן רִבִּי רִבִּי וְהָא כְּתִיב בִּשְׁכִינְתָּא אֶרֶץ אֲשֶׁר לֹא בַּמִּסְכֵּנוֹת תֹּאכַל בָּהּ לֶחֶם. אָמַר לוֹ וַדַּאי הָכֵי הוּא. דִּבְזִמְנָא דְּיִשְׂרָאֵל נָטְרִין אוֹת בְּרִית, אִתְמְלִיאַת כָּל טוֹב וְלֹא חָסֵר מִנַּהּ, וְאִתְמַר בָּהּ וַתֶּרְאֶה הַיַּבָּשָׁה. וּבְהַהוּא זִמְנָא אִי לָא נָחִית קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לנטר' לָהּ, אִית רְשׁוּת לְסִטְרִין אָחֳרָנִין לְקָרְבָא תַּמָּן. וְהַהוּא דְּגָרִים דָּא אִית רְשׁוּ לְמִקְטְרְגָא לְקַטְלָא לֵהּ. בְּגִין דָּא אָמַר לֵהּ וְהָיָה כִּי יִרְאוּ אוֹתָךְ הַמִּצְרִים וְגוֹ' (שם). וְעַל דָּא אָמְרִי נָא אֲחוֹתִי אַתְּ (שם) לֹא תִּשְׁתְּמוֹדַע בֵּינַיְהוּ. וְאִי תֵּימָא מָה חָב אַבְרָם. אֶלָּא חוֹבָה דִּילֵהּ קֻדָּם דְּאַיְתֵי לְעָלְמָא, הֲוָה בְּאוֹת ה' בְּחֶסְרוֹנָא דִּילֵהּ תַּמָּן הֲוָה. וּבְגִין דָּא הֲוָה אִתְקָרֵי אַבְרָם בְּלֹא ה' עַד דְּזָכָה לֵהּ וּבֵהּ אִשְׁתְּלִים בְּכָל אֲבְרוֹהִי. וּבְגִין יוּד דַּהֲוָה בְּשָׂרֵי אָמַר אָמְרִי נָא אֲחוֹתִי אַתְּ לְאַגָּנָא. לְמַעַן יִיטַב לִי בַּעֲבוּרֵךְ (שם) בַּת יְחִידָאָה. וְאִתְמַר בָּהּ אֲבָן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים. יִיטַב לִי מִסִּטְרָא דְּטוֹב. וְחָיְתָה נַפְשִׁי מִסִּטְרָא דְּחַי עָלְמִין. בְּגִינֵהּ דְּתֵרִין דַּרְגִּין אִלֵּין תִּבְנָא בְּהוֹן עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא וְצַדִּיק:

פְּתַח וְאָמַר, (שם יב) וַיְהִי רָעָב בָּאָרֶץ. מָה הָרָעָב כָּאן? אֶלָּא וַדַּאי כְּשֶׁמִּסְתַּלְּקֶת הַנְּבִיעָה מֵאֶרֶץ הַשְּׁכִינָה, מִיָּד כָּתוּב וַיְהִי רָעָב בָּאָרֶץ (שם). וְיֵרֶד אַבְרָם מִצְרַיְמָה, יָרַד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְדוּר בֵּין הַצְּדָדִים הָרָעִים הַלָּלוּ, כְּדֵי שֶׁזְּרָעוֹ יִהְיֶה שָׁמוּר בֵּינֵיהֶם. אָמַר לוֹ רַבִּי שִׁמְעוֹן, רַבִּי רַבִּי, וַהֲרֵי כָּתוּב בַּשְּׁכִינָה אֶרֶץ אֲשֶׁר לֹא בְּמִסְכֵּנֻת תֹּאכַל בָּהּ לֶחֶם. אָמַר לוֹ, וַדַּאי כָּךְ הוּא! שֶׁבִּזְמַן שֶׁיִּשְׂרָאֵל שׁוֹמְרִים אוֹת הַבְּרִית, הִיא מִתְמַלֵּאת כָּל טוּב וְלֹא חָסֵר מְמֶנָּה (שפע. וכאשר לא שומרים הברית, מסתלק השפע ממנה), וְנֶאֱמַר בָּהּ וַתֶּרְאֶה הַיַּבָּשָׁה. וּבְאוֹתוֹ זְמַן, אִם לֹא יוֹרֵד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לִשְׁמֹר אוֹתָהּ, יֵשׁ רְשׁוּת לַצְּדָדִים הָאֲחֵרִים לְקָרֵב לְשָׁם. וְאוֹתוֹ שָׁגוֹרֵם אֶת זֶה, יֵשׁ רְשׁוּת לַמְקַטְרֵג לַהֲרֹג אוֹתוֹ. מִשּׁוּם זֶה אָמַר לֵהּ וְהָיָה כִּי יִרְאוּ אוֹתְךָ הַמִּצְרִים וְגוֹ' (שם). וְעַל זֶה אָמְרִי נָא אֲחוֹתִי אַתְּ (שם), לֹא תִּוָּדְעִי בֵּינֵיהֶם. וְאִם תֹּאמַר מֶה חָטָא אַבְרָם? אֶלָּא חֶטְאוֹ קֹדֶם שֶׁבָּא לְעוֹלָם הָיָה בְּאוֹת ה', בְּחֶסְרוֹנוֹ שָׁם הָיָה. וּמִשּׁוּם זֶה הָיָה נִקְרָא אַבְרָם בְּלֹא ה', עַד שֶׁזָּכָה לֵהּ וּבֵהּ נִשְׁלַם בְּכָל אֵיבָרָיו. וּמִשּׁוּם יו"ד שֶׁהָיְתָה בְּשָׂרַי, אָמַר אָמְרִי נָא אֲחוֹתִי אַתְּ, לְהָגֵן. לְמַעַן יִיטַב לִי בַּעֲבוּרֵךְ (שם), בַּת יְחִידָה, וְנֶאֱמַר בָּהּ אֲבָן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים. יִיטַב לִי - מִצַּד שֶׁל הַטּוֹב, וְחָיְתָה נַפְשִׁי - מִצַּד שֶׁל חַ"י הָעוֹלָמִים, מִשּׁוּם שֶׁשְּׁתֵּי הַדַּרְגּוֹת הַלָּלוּ נִבְנָה בָּהֶם הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי וְצַדִּיק.

וַיְהִיוּ חַיֵּי שָׂרָה וְגוֹ'. פְּתַח רִבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר דְּמִיכִין דְּחָבְרוֹן קוּמוּ. וְיִהְיוּ חַיֵּי שָׂרָה, מָאן שָׂרָה הָכָא. דָּא שְׁכִינְתָּא עִלָּאָה. בְּגִין דְּשָׂרָה דִּלְתַתָּא בְּצַדִּיק וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ. הָכֵי צַדִּיק דָּא אִתְבְּרִיאַת בְּדִיוּקְנֵהּ דִּשְׁכִינְתָּא. וְיִהְיוּ חַיֵּי שָׂרָה דָּא שְׁכִינְתָּא. וּמַאי נִיהוּ חַיִּים דִּילֵהּ יָ"הּ וְדָא הַהוּא שְׁכִינָה. שֶׁכֵּן יָ"הּ, וְהַאי אִיהוּ חַיִּים דְּנִשְׁמְתָא הָדָא הוּא דִּכְתִיב כָּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָ"הּ. וְהַאי ה' בא"ת ב"ש צ'. עִם י' סָלִיק לק'. וְאִנּוּן מַאה בִּרְכָאן דְּחַיָּיב בַּר נָשׁ לְאַרְקָא בְּכָל יוֹמָא לִשְׁכִינְתָּא וְדָא אִיהוּ מַאָה שָׁנָה. וְעַלַיְהוּ מָנֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְבַר נָשׁ מָה ה' אֱלֹהֶיךָ שׁוֹאֵל מֵעִמָּךְ, א"ת מ"ה אֶלָּא מא"ה. וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשֶׁבַע

שָׁנִים אִלֵּין עֶשֶׂר אֲמִירָן וְעֶשֶׂר דִּבְרוֹת וְשֶׁבַע יוֹמִין קַדְמָאִין דְּעוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית וְשֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה וְיוֹם הַשַּׁבָּת דְּאִיהוּ וַיְכֻלּוּ כְּלָלָא דְּכֻלְּהוּ. וְלָקְבַלֵּיהוּ אִתְיְהִיבַת אוֹרַיְתָא בְּעֶשְׂרִים וְשֶׁבַע אַתְוָן, כ"ב דְּאוֹרַיְתָא וְחָמֵשׁ דְּאִנּוּן מַנְצְפַּ"ךְ דְּצוֹפִין אֲמָרוּם. וְאִם ח"ו עַבְרִין עֲלַיְהוּ יִשְׂרָאֵל מִתְבַּדְּרִין לְאַרְבַּע סִטְרִין, וּשְׁכִינְתָּא גָּלְתָא עִמְּהוֹן הָדָא הוּא דִּכְתִיב וַתָּמָת שָׂרָה. מִיתָה דִּילֵּהּ דְּאִסְתַּלַק יָ"ה מִנַּהּ וְאִשְׁתְּאַרַת כַּ"ס חָסֵר. וּבְגִין דָּא וַיֹּאמֶר כִּי יַד עַל כֵּ"ס יָ"ה. בְּקִרְיַת אַרְבַּע אִלֵּין ד' סִטְרִין דְּאִתְבַּדְּרַת עַם יִשְׂרָאֵל וּבְגִין דָּא תַּקִּינוּ בְּצִלּוֹתָא וְקַבְּצֵנוּ יַחַד מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ. דְּגָלוּתָא אִיהִי מִיתָה לִשְׁכִינְתָּא וּלְכָל יִשְׂרָאֵל בְּנָהָא. וְעוֹד וַתָּמָת שָׂרָה בְּקִרְיַת אַרְבַּע, אִלֵּין תֹּהוּ וָבֹהוּ וְחֹשֶׁךְ וּתְהוֹם דְּאִיהִי אִתְלְבִישַׁת בְּאַרְעָא דְּאִתְמַר בָּהּ וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וְגוֹ' (שם). מַשְׁכְּנָא צַדִּיק דְּלִית בָּהּ נְבִיעוּ דְּאוֹרַיְתָא. מֵאַרְבַּע חֵיוָן דִּילֵּהּ דְּאִנּוּן אַרְבַּע חַיּוֹת הַכִּסֵּא, גָּלוּ בְּאַרְבַּע יְסוֹדִין אֲלוּ דְּאִנּוּן תֹּהוּ קוֹ יָרֹק, קְלִפָּה יֶרֶקָה דֶּאֱגוֹזָא. בָּהוּ גָּוָן חִוָּר קְלִפָּה תְּנִינָא, וְחֹשֶׁךְ קְלִפָּה תְּלִיתָאָה דֶּאֱגוֹזָא דְּאִיהוּ אֵשׁ מִתְלַקַּחַת. תְּהוֹם חָלָל דֶּאֱגוֹזָא דְּתַמָּן מֹחָא דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא כַּרְסֵא יְקָרָא וְאַרְבַּע חֵיוָן דִּילֵּהּ. דְּהָכִי אִתְפְּלַג מֹחָא דֶּאֱגוֹזָא לְאַרְבַּע סִטְרִין דְּעָלַיְהוּ קַיְמָא מֹחָא. וְאִלֵּין אִנּוּן לָקֶבֶל אַרְבַּע רָהִיטֵי מֹחָא דְּבַר נָשׁ עוֹר וּבָשָׂר תַּלְבִּישֵׁנִי וּבַעֲצָמוֹת וְגִידִים תְּסוֹכְכֵנִי. אִנּוּן אַרְבַּע קְלִפִּין דֶּאֱגוֹזָא דְּאִנּוּן בְּרָזָא דְּעָרְלָה דְּעָלַיְהוּ יֹעַשׂ ה' אֱלֹהִים לָאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ כָּתְנוֹת עוֹר וַיַּלְבִּישֵׁם (שם). וְאוֹקְמוּהּ קַדְמָאֵי מַאי עוֹר, דָּא מַשְׁכְּנָא דְּחִוְיָא. וּבְזִמְנָא דְּיִשְׂרָאֵל בְּאִנּוּן קְלִפִּין דְּאִנּוּן ד' גְּלֻיּוֹת אִנּוּן בְּפֵרוּדָא כְּבָיְכוֹל כְּאִלּוּ לֹא הָיוּ גּוֹ אֶחָד וּשְׁמֵהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לֹא שַׁרְיָא עֲלַיְהוּ וּבְגִין דָּא אוֹקְמוּהּ מָארֵי מַתְנִיתִין כָּל הַדָּר בְּחוּצָה לָאָרֶץ דּוֹמֶה כְּמִי שֶׁאֵין לוֹ אֱלוֹהַּ. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר אַבָּא וְהָא שְׁמַעְנָא דְּאַתְוָן דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא הָכֵי אִנּוּן י' בְּפֵרוּדָא מִן ה' ו', מִן ה' וְלֹא מִתְחַבְּרִין עַד דְּיִשְׂרָאֵל יִפְקוּן מִן גָּלוּתָא. אָמַר לוֹ בָּגְרִי אִית אַתְוָן דְּאִנּוּן לְבוּשִׁין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאִתְקְרִיאוּ עַל שְׁמֵהּ דְּאִתְבְּרִיאוּ. הָדָא הוּא דִּכְתִיב כָּל הַנִּקְרָא בִּשְׁמִי וְלִכְבוֹדִי בְּרָאתִיו. וְאִלֵּין בְּפֵרוּדָא. וְכַד אִתְחַבְּרָן בְּמִנְיָנָא תִּלְתָּ עֶשְׂרָ לְעֵלָּא וּתְלָתָ עֶשְׂרָ לְתַתָּא, וְסָלְקִין עֶשְׂרִין וְשִׁית יְהוֹ"ה כְּחֶשְׁבַּן אֶחָ"ד אֶחָ"ד כְּדִכְתִיב בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד. אֲבָל אַתְוָן דְּיִחוּדָא בְּאַרְח אֲצִילוּת, לָאו תַּמָּן חֶשְׁבָּנָא וְלָא פִירוּדָא. וּבְגִין דָּא וְנָהָר יֹצֵא מֵעֵדֶן וְגוֹ' וּמִשָּׁם יִפָּרֵד וְהָיָה לְאַרְבָּעָה רָאשִׁים, בְּזִמְנָא דְּיֵיתֵי פָּרְקָנָא יִתְקַיְּמוּ וּנְפָצוֹת יְהוּדָה יְקַבֵּץ מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ:

וַיִּהְיוּ חַיֵּי שָׂרָה וְגוֹ'. פְּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, יְשֵׁנֵי חֲבֵרוֹן קוּמוּ. וַיִּהְיוּ חַיֵּי שָׂרָה, מִי שָׂרָה כָּאן? זוֹ הַשְּׁכִינָה, מְשׁוּם שֶׁלְּמַטָּה בְּצִדִּיק וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ. כְּךָ הַצַּדֶּקֶת הַזּוֹ נִבְרְאָה בְּדִיּוֹקְנָהּ שֶׁל הַשְּׁכִינָה. וַיִּהְיוּ חַיֵּי שָׂרָה - זוֹ הַשְּׁכִינָה. וּמִי הוּא הַחַיִּים שֶׁלָּהּ? יָ"ה, וְזֶהוּ הַשְּׁכִינָה. שֶׁכֵּן יָ"ה. וְזֶהוּ הַחַיִּים שֶׁל הַנְּשָׁמָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב כָּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָ"ה. וְהֵה' הַזּוֹ בְּא"ת ב"ש - צ'. עִם י' עוֹלֶה לְק', וְהֵם מֵאָה בְּרָכוֹת

שֶׁחַיָּב אָדָם לְהָרִיק בְּכָל יוֹם בַּשְּׁכִינָה, וְזֶהוּ מֵאָה שָׁנָה. וַעֲלֵיהֶם צִוָּה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הָאָדָם מָה ה' אֱלֹהֶיךָ שֹׁאֵל מֵעִמָּךְ. אַל תִּקְרֵי מָ"ה אֶלָּא מֵא"ה. וְעִשְׂרִים שָׁנָה וְשֶׁבַע שָׁנִים - אֵלּוּ עֶשֶׂר אֲמִירוֹת וַעֲשָׂרָה דִּבְּרוֹת וְשִׁבְעָה הַיָּמִים הָרִאשׁוֹנִים שֶׁל מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, וְשִׁשָּׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה וְיוֹם הַשַּׁבָּת, שֶׁהוּא וְיָכְלוּ, הַכְּלָל שֶׁל כֻּלָּם. וּכְנֶגְדָּם נִתְּנָה תוֹרָה בְּעֶשְׂרִים וְשֶׁבַע אוֹתִיּוֹת - עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם שֶׁל הַתּוֹרָה, וְחָמֵשׁ שֶׁהֵן מִנִּצְפ"ךְ שֶׁהַצּוֹפִים אָמְרוּ אוֹתָם. וְאִם חַס וְשָׁלוֹם עוֹבְרִים עֲלֵיהֶם יִשְׂרָאֵל, מִתְפַּזְּרִים לְאַרְבַּעַת הַצְּדָדִים, וְהַשְּׁכִינָה גָּלְתָה עִמָּהֶם. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַתֶּמֶת שָׂרָה. הַמִּיתָה שֶׁלָּהּ שֶׁהִסְתַּלֵּק מִמֶּנָּה יְ"ה וְנִשְׁאַר כֵּ"ס חָסֵר. וּמְשׁוּם זֶה וַיֹּאמֶר כִּי יָד עַל כֵּ"ס יָ"ה. בְּקְרִית אַרְבַּע - אֵלּוּ אַרְבָּעָה צְדָדִים שֶׁהִתְפַּזֵּר עַם יִשְׂרָאֵל, וּמְשׁוּם זֶה תִּקְנוּ בַּתְּפִלָּה וְקָבְּצֵנוּ יַחַד מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ. שֶׁהַגָּלוּת הִיא מִיתָה לַשְּׁכִינָה וּלְכָל יִשְׂרָאֵל בָּנֶיהָ. וְעוֹד, וַתָּמָת שָׂרָה בְּקְרִית אַרְבַּע - אֵלּוּ תֹּהוּ וָבֹהוּ וְחֹשֶׁךְ וּתְהוֹם, שֶׁהִיא מִתְלַבֶּשֶׁת בָּאָרֶץ, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ (בראשית א). מִשְּׁכִינָה וְצַדִּיק שֶׁאֵין בּוֹ נְבִיעָה שֶׁל הַתּוֹרָה. מֵאַרְבַּע הַחַיּוֹת שֶׁלּוֹ, שֶׁהֵן אַרְבַּע הַחַיּוֹת שֶׁל הַכִּסֵּא, גָּלוּ בְּאַרְבָּעָה יְסוֹדוֹת אֵלּוּ, שֶׁהֵם תֹּהוּ - קַו יָרֹק, הַקְּלִפָּה הַיְרֻקָּה שֶׁל הָאֱגוֹז. בֹּהוּ - גַּוֶּן לֶבֶן, קְלִפָּה שְׁנִיָּה. וְחֹשֶׁךְ - קְלִפָּה שְׁלִישִׁית שֶׁל הָאֱגוֹז, שֶׁהוּא אֵשׁ מִתְלַקַּחַת. תְּהוֹם - חֲלַל הָאֱגוֹז שֶׁשָּׁם הַמֹּחַ, שֶׁהִיא הַשְּׁכִינָה, כִּסֵּא הַכָּבוֹד וְאַרְבַּע הַחַיּוֹת שֶׁלּוֹ. שֶׁכָּךְ נֶחְלַק הַמֹּחַ שֶׁל הָאֱגוֹז לְאַרְבָּעָה צְדָדִים שֶׁעֲלֵיהֶם עוֹמֵד הַמֹּחַ. וְאֵלּוּ הֵם כְּנֶגֶד אַרְבָּעָה אֲוִירֵי הַמֹּחַ שֶׁל אָדָם, עוֹר וּבְשָׂר תַּלְבִּישֵׁנִי וּבַעֲצָמוֹת וְגִידִים תְּשֻׂכְּכֵנִי. הֵן אַרְבַּע קְלִפּוֹת הָאֱגוֹז שֶׁהֵן בְּסוֹד הָעֶרְלָה, שֶׁעֲלֵיהֶן נֶאֱמַר וַיַּעַשׂ ה' אֱלֹהִים לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ כָּתְנוֹת עוֹר וַיַּלְבִּשֵׁם (שם ג). וּפַרְשׁוּהוּ הָרִאשׁוֹנִים, מַה זֶּה עוֹר? זֶה עוֹר הַנָּחָשׁ. וּבְזֶמֶן שֶׁיִּשְׂרָאֵל בְּאוֹתָן הַקְּלִפּוֹת עוֹר וַיַּלְבִּשֵׁם (שם ג). וּפַרְשׁוּהוּ הָרִאשׁוֹנִים, מַה זֶּה עוֹר? זֶה עוֹר הַנָּחָשׁ. וּבְזֶמֶן שֶׁיִּשְׂרָאֵל בְּאוֹתָן הַקְּלִפּוֹת, שֶׁהֵן אַרְבַּע גְּלִיּוֹת, הֵם בְּפֵרוּד כְּבֵיכוֹל, כְּאִלּוּ לֹא הָיוּ גוֹי אֶחָד, וּשְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא שׁוֹרֶה עֲלֵיהֶם. וּמְשׁוּם זֶה בֵּארוּ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, כָּל הַדָּר בְּחוּץ לָאָרֶץ דּוֹמֶה כְּמִי שֶׁאֵין לוֹ אֱלוֹהַּ. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אַבָּא, וַהֲרֵי שְׁמַעְתִּי שֶׁאוֹתִיּוֹת הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ כָּךְ הֵן יוֹ' בְּפֵרוּד מִן ה', ו' מִן ה', וּלֹא מִתְחַבְּרוֹת עַד שֶׁיִּשְׂרָאֵל יֵצְאוּ מִן הַגָּלוּת. אָמַר לוֹ, בְּנִי, יֵשׁ אוֹתִיּוֹת שֶׁהֵן לְבוּשִׁים שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁנִּקְרְאוּ עַל שְׁמוֹ שֶׁנִּבְרְאוּ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב כָּל הַנִּקְרָא בִּשְׁמִי וְלִכְבוֹדִי בְּרָאתִיו. וְאֵלּוּ הֵם בְּפֵרוּד. וּכְשֶׁמִּתְחַבְּרִים בְּמִנְיָן, שֶׁלֹּשׁ עֶשְׂרֵה לְמַעְלָה וּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה לְמַטָּה, וְעוֹלִים לְעֶשְׂרִים וְשֵׁשׁ יְהוָ"ה כְּחֶשְׁבּוֹן אֶחַ"ד אֶחַ"ד, כַּכָּתוּב בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד. אֲבָל אוֹתִיּוֹת הַיִּחוּד בְּדֶרֶךְ אֲצִילוּת אֵין שָׁם חֶשְׁבּוֹן וְלֹא פֵּרוּד. וּמְשׁוּם זֶה וְנָהָר יֹצֵא מֵעֵדֶן וְגוֹ' וּמִשָּׁם יִפָּרֵד וְהָיָה לְאַרְבָּעָה רָאשִׁים. בִּזְמַן שֶׁתָּבֹא גְאֻלָּה, יִתְקַיֵּם וּנְפָצוֹת יְהוּדָה יִקָּבֵץ מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ. (נאמר. היא חברון שעתיד הקדוש ברוך הוא לחברם כאחד, וזהו וקבצנו יחד מארבע כנפות הארץ).

וַיִּהְיוּ חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשֶׁבַע שָׁנִים. מֵאָה שָׁנָה דָּא יו"ד דְּסַלְקַת לְמֵאָה בְּתָרִין הֵהִי"ן כְּגַוְונָא דָּא ה"י סְלִיקַת יו"ד דְּסַלְקַת לְמֵאָה בְּתָרִין הֵהִי"ן כְּגַוְונָא דָּא הֵ"י סְלִיקַת בְּיוּ"ד. חֲמֵשׁ פַּעֲמַיִם י' הֵם חֲמִשִּׁין. וְכָךְ ה' הָאַחֲרֶת ן' הֲרֵי מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה דָּא ו' דְּסַלְקַת לְכ' שֶׁל כֶּתֶר וְנַעֲשֵׂית כ"ו. בֵּה אִשְׁתְּלִים י' לְמֶהֱוֵי י' י' בְּחֶשְׁבָּן כְּגַוְונָא דָּא אֵ' אִיהִי יו"ד לְעֵלָּא ו' בְּאֶמְצָעִיתָא דָּלֶ"ת לְתַתָּא וּלְזִמְנִין י' לְעֵלָּא י' לְתַתָּא ו' בְּאֶמְצָעִיתָא וּסְלִיקַת לְחֶשְׁבַּן כ"ו. וְדָא כ"ו מִן כ'וזו וּבְגִין דכ' אִיהִי כֶּתֶר רַחֲמֵי וְרַעֲוָא דְּלֵית תַּמָּן דִּינָא כְּלָל, אָמְרֵי מ"מ

דִּמְעַשְּׂרִין וּלְמַטָּה לֹא מַעֲנִישִׁין בָּעָלְמָא דֵּין. וְשֶׁבַע שְׁנִין דְּא ו' כַּד שַׂרְיָא י' עַל רֵישֵׁהּ אִתְעֲבִיד ז'. וְאִם זָכָה בִּשְׁכִינְתָּא דְּאִיהִי ז' לְנַטְרָא לָהּ בַּבְּרִית, בְּגִין דְּאִיהִי בְּרִית מַמָּשׁ שַׂרְיָא עָלֵהּ ז' דְּאִיהוּ יוֹם שְׁבִיעִי. וְאִתְמַר בֵּהּ שֶׁבַע בַּיּוֹם הִלַּלְתִּיךָ. וְאִי לָאו כְּתִיב בֵּהּ וְיִסַּרְתִּי אֶתְכֶם אַף אֲנִי שֶׁבַע וְעִקְּרָא דְּכֹלָּא אִיהוּ אוֹת בְּרִית דְּבֵהּ זָכֵי לְעָלְמָא דְּאָתֵי, דְּאִיהוּ עוֹלָם הַבָּא דְּאֵין בּוֹ לֹא אֲכִילָה וְלֹא שְׁתִיָּה לֹא קִנְאָה וְלֹא תַּחֲרוּת, אֶלָּא צַדִּיקִים יוֹשְׁבִים וְעַטְרוֹתֵיהֶם בְּרֹאשֵׁיהֶם, וְנֶהֱנִים מִזִּיו הַשְּׁכִינָה. וְתִשְׁכַּח סמ"ך בִּיסוֹד דְּאִיהוּ כ"ו פְּלִיג סמ"ך וְתִשְׁכַּח בֵּהּ כ"ו. וְיסוֹד הוּא יוֹם הַשְּׁבִיעִי וְתִשְׁכַּח בֵּהּ כוז"ו. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אַבָּא וְהָא כוז"ו אַשְׁכַּחְנָא, אֲבָל וְ' בַּתְרָאֵה לָא אַשְׁכַּחְנָא בֵּהּ בְּאַתְוָן. א"ל בְּרִי כַּד אַת חָשִׁיב מַאמָּא עִלָּאָה אִתְקְרֵי שְׁמֵהּ וְכַד אַתְּ חָשִׁיב מִימִינָא דְּאִיהִי גְּדֻלָּה אִתְקְרֵי ו'. אָמַר לוֹ הַאי שַׁפִּיר. כַּף אִתְחֲשִׁיבַת בִּסְפִירָן ל"ב הָא אִנּוּן וְלֹא יַתִּיר. כְּמָה דְּאָמְרֵי בְּסֵפֶר יְצִירָה, עֶשֶׂר סְפִירָן בְּלִי מָה עֶשֶׂר וְלֹא תֵּשַׁע, עֶשֶׂר וְלֹא אֶחָד עֶשֶׂר. אָמַר לוֹ בְּרִי כ' אֲחָזֵי י' מֵעֶלָּא לְתַתָּא וּמִתַּתָּא לְעֶלָּא וְכֹלָּא אֵ' דְּאִיהִי רָזָא דְּיו"ד וְכֹלָּא חַד. וּבְגִין דָּא תִּשְׁכַּח דְּאַת יו"ד אִיהִי כ' כֶּתֶר דְּאַת יו"ד דְּסָלִיק עַלָּהּ בְּחֶשְׁבָּנָא וְכֹלָּא חַד. כִּי יְ"יָ אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ אוֹכְלָה הוּא. כִּי הוּא י' וְאִיהוּ יְהוָ"ה דְּסָלִיק כ"ו וְעִם וְאַרְבַּע אַתְוָן סָלִיק ל' לְחֶשְׁבַּן כ"י. וְדָא רָזָא יְהוָ"ה.

וַיִּהְיוּ חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשֶׁבַע שָׁנִים. מֵאָה שָׁנָה, זוֹ יו"ד שֶׁעוֹלָה לְמֵאָה עִם שְׁנֵי הֵהי"ן, כְּמוֹ זֶה ה"י עוֹלֶה יו"ד. חֲמֵשׁ פְּעָמִים י' הֵם חֲמִשִּׁים. וְכָךְ ה' הָאַחֶרֶת חֲמִשִּׁים. הֲרֵי מֵאָה. וְעֶשְׂרִים שָׁנָה זוֹ ו' שֶׁעוֹלָה לְכ' שֶׁל כֶּתֶר וְנַעֲשֵׂית כ"ו. בּוֹ נִשְׁלֶמֶת י' לִהְיוֹת י' י' בְּחֶשְׁבּוֹן, כְּמוֹ זֶה א' הִיא יו"ד לְמַעְלָה, ו' בָּאֶמְצַע, דְּל"ת לְמַטָּה. וּלְפָעָמִים י' לְמַעְלָה, י' לְמַטָּה, ו' בָּאֶמְצַע, וְעוֹלֶה לְחֶשְׁבּוֹן כ"ו. וְזוֹ כ"ו מִן כוז"ו. וּמִשּׁוּם שֶׁכ' הִיא כֶּתֶר, רַחֲמִים וְרָצוֹן שֶׁאֵין שָׁם דִּין כְּלָל, אָמְרוּ בַּעֲלֵי הַמַּשְׁנָה שֶׁמַּעֲשְׂרִים וּלְמַטָּה לֹא מַעֲנִישִׁים בָּעוֹלָם הַזֶּה. וְשֶׁבַע שָׁנִים זוֹ ו'. כְּשֶׁשּׁוֹרֶה י' עַל רֹאשׁוֹ נַעֲשֵׂית ז'. וְאִם זָכָה בַּשְּׁכִינָה שֶׁהִיא ז' לִשְׁמֹר אוֹתָהּ בַּבְּרִית, מִשּׁוּם שֶׁהַבְּרִית מַמָּשׁ שׁוֹרָה עָלֶיהָ ז', שֶׁהִיא יוֹם שְׁבִיעִי, וְנֶאֱמַר בּוֹ שֶׁבַע בַּיּוֹם הִלַּלְתִּיךָ. וְאִם לֹא - כָּתוּב בּוֹ וְיִסַּרְתִּי אֶתְכֶם אַף אֲנִי שֶׁבַע. וְעִקַּר הַכֹּל הוּא אוֹת הַבְּרִית, שֶׁבּוֹ זוֹכֶה לָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁהוּא עוֹלָם הַבָּא שֶׁאֵין בּוֹ לֹא אֲכִילָה וְלֹא שְׁתִיָּה וְלֹא קִנְאָה וְלֹא תַּחֲרוּת, אֶלָּא צַדִּיקִים יוֹשְׁבִים וְעַטְרוֹתֵיהֶם בְּרֹאשֵׁיהֶם וְנֶהֱנִים מִזִּיו הַשְּׁכִינָה. וְתִמְצָא סמ"ך בְּיסוֹד שֶׁהוּא כ"ו. חֵלֶק סמ"ך וְתִמְצָא בּוֹ כ"ו. וְיסוֹד הוּא יוֹם הַשְּׁבִיעִי, וְתִמְצָא בּוֹ כוז"ו. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אַבָּא, וַהֲרֵי כוז"ו מְצָאנוּ, אֲבָל ו' הָאַחֲרוֹנָה לֹא מְצָאנוּ בָּאוֹתִיּוֹת! אָמַר לוֹ, בְּנִי, כְּשֶׁאַתָּה מְחַשֵּׁב, מֵהָאֵם הָעֶלְיוֹנָה נִקְרָא ז', וּכְשֶׁאַתָּה מְחַשֵּׁב מִימִין שֶׁהִיא גְּדֻלָּה נִקְרָא ו'. אָמַר לוֹ, זֶה יָפֶה, כַּף נֶחְשֶׁבֶת בַּסְּפִירוֹת שִׁלְשִׁים וּשְׁתַּיִם, הֲרֵי עֶשֶׂר וְלֹא יוֹתֵר. כְּמוֹ שֶׁאוֹמְרִים בְּסֵפֶר יְצִירָה, עֶשֶׂר סְפִירוֹת בְּלִי מָה, עֶשֶׂר וְלֹא תֵּשַׁע, עֶשֶׂר וְלֹא אַחַת עֶשְׂרֵה. אָמַר לוֹ, בְּנִי, כ' מַרְאֶה י' מִמַּעְלָה לְמַטָּה וּמִמַּטָּה לְמַעְלָה, וְהַכֹּל א' שֶׁהִיא הַסּוֹד שֶׁל יו"ד וְהַכֹּל אֶחָד. וּמִשּׁוּם זֶה תִּמְצָא שֶׁהָאוֹת יו"ד הִיא כ', כֶּתֶר שֶׁל הָאוֹת י' שֶׁעוֹלֶה בְּחֶשְׁבּוֹן כ', וְהַכֹּל אֶחָד. כִּי יְ"יָ אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ אוֹכְלָה הוּא. כִּי הוּא י' וְהוּא יְהוָ"ה שֶׁעוֹלֶה כ"ו, וְעִם אַרְבַּע אוֹתִיּוֹת עוֹלֶה ל' לְחֶשְׁבּוֹן כ"י, וְזֶה סוֹד יְהוָ"ה.

וַתָּמֻת שָׁרָה דָּא נִשְׁמְתָא דְּאִתְמַר בָּהּ וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיִּים. וּמַאי מִיתָה דִּילָהּ, דְּנַחְתַת מִלְּעֵלָּא וְעָאלַת בְּאַרְבַּע יְסוֹדִין בִּישִׁין דְּאִנּוּן אֵשׁ רוּחַ מַיִם עָפָר וְאִנּוּן שִׁתּוּפָא דְּנַפְשָׁא דִּבְעִירָא, בְּגִין דְּאִיהוּ תַּמָּן בְּלָא אוֹרַיְתָא. דְּקֻדָּם דְּנִשְׁמְתָא נַחְתָּא בְּגוּפָא בְּד' יְסוֹדִין אִלֵּין אִתְיְהִיבַת אוֹרַיְתָא כֻּלָּהּ. וּמֵיָּד דְּעָאלַת בְּגוּפָא אִסְתַּלְקַת מִנַּהּ. וְרָזָא דְּמִלָּה אֲנִי מְלֵאָה הָלַכְתִּי וְרֵיקָם הֻשְׁיבַנִי ה'. אָמְרָה נִשְׁמְתָא אֲנָא מְלֵאָה אָזִלְנָא לְהַאי (נראה מהאי) עָלְמָא וּכְעָן רֵיקָן הֻחֲזַרְנִי ה' בְּהַאי גּוּפָא. ועכ"ד אִי זָכָה בַּר נָשׁ לְאִתְעַסְקָא בְּאוֹרַיְתָא הִיא חֻבְרוֹן שֶׁהִיא אוֹרַיְתָא דְּאִסְתַּלְקַת מִנִּשְׁמְתָא אִתְחַבְּרַת לֵהּ. דְּנִשְׁמְתָא אִיהִי מִכָּרְסֵי יְקָרָא ו' אוֹרַיְתָא שְׁמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא תּוֹרַת ה' תְּמִימָה. עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ. וְאַף עַל גַּב דְּאִיהוּ בַּר נָשׁ בִּישָׁא כְּנַעֲנִי דְּאַסְחַר לֵהּ יֵצֶר רָע אִי מַתְקֵף בְּהַהִיא חֻבְרוֹן אִתְחַבְּרַת לֵהּ. ד"א הִיא חֻבְרוֹן דָּא שְׁכִינְתָּא"אַף עַל גַּב דְּאִתְרְחָקַת מִנֵּהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הִיא חֻבְרוֹן לְגַבֵּהּ. כְּגַוְונָא דְּיִשְׂרָאֵל דְּאָמְרִין הָא אֱלֹהֵינוּ בעלונו אֲדוֹנִים זוּלָתֶךָ. ועכ"ד לְבַד בָּךְ נַזְכִּיר שִׁמְךָ אַף עַל גַּב דְּאִתְרְחָק הָדָא הוּא דִּכְתִיב בְּרַח דּוֹדִי. ועכ"ד לְבָּא דִּידָן וּפוּמָא דִּידָן לָאו אִיהוּ אִתְפָּרַשׁ מִנָּךְ כְּדִכְתִיב וּדְמֵה לְךָ לִצְבִי (שם). כְּעָן אֲנָן מְיַחֲדִין שְׁמָךְ בְּכָל יוֹם וְאָמְרִין שְׁמַע יִשְׂרָאֵל בְּלִבָּא בְּפוּמָא וּבְמַחֲשָׁבָה. וּבְגִין דָּא הִיא חֻבְרוֹן בְּגִין דִּשְׁכִינְתָּא לֹא זָזָה מִקּוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְיִשְׂרָאֵל מְיַחֲדִין שְׁמֵהּ בְּכָל יוֹמָא וְסָבְלִין כַּמָּה מַכְתְּשִׁין עֲלֵהּ כְּמָה דְּאוֹקְמוּהּ קַדְמָאִין:

וַתָּמֻת שָׂרָה - זוֹ הַנִּשְׁמָה, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיִּים. וּמָה הַמִּיתָה שֶׁלָּהּ? שֶׁיְּרֵדָה מִלְּמַעְלָה וְנִכְנְסָה לְאַרְבָּעָה יְסוֹדוֹת רָעִים, שֶׁהֵם אֵשׁ רוּחַ מַיִם עָפָר, וְהֵם שִׁתּוּף שֶׁל נֶפֶשׁ הַבְּהֵמָה, מְשׁוּם שֶׁהִיא שָׁם בְּלִי תּוֹרָה. שֶׁקֹּדֶם שֶׁהַנִּשְׁמָה יוֹרֶדֶת לַשִּׁתּוּף בְּאַרְבָּעָה הַיְסוֹדוֹת הַלָּלוּ, נִתְּנָה הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ. וּמִיָּד כְּשֶׁנִּכְנֶסֶת לַגּוּף, מִסְתַּלֶּקֶת מִמֶּנּוּ, וְסוֹד הַדָּבָר - אֲנִי מְלֵאָה הָלַכְתִּי וְרֵיקָם הֻשְׁיבַנִי ה'. אָמְרָה הַנִּשְׁמָה, אֲנִי מְלֵאָה הָלַכְתִּי לָעוֹלָם הַזֶּה, וְכֵעֵת רֵיקָם הֻחֲזַרְתִּי ה' לַגּוּף הַזֶּה. וְעִם כָּל זֶה, אִם זָכָה אָדָם לְהִתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה - הִיא חֻבְרוֹן, שֶׁהִיא הַתּוֹרָה, שֶׁהִסְתַּלְּקָה מֵהַנִּשְׁמָה - הִתְחַבְּרָה לָהּ. שֶׁהַנִּשְׁמָה הִיא מִכִּסֵּא הַכָּבוֹד. וְהַתּוֹרָה שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, תּוֹרַת ה' תְּמִימָה. עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ. וְאַף עַל גַּב שֶׁהוּא אָדָם בְּאֶרֶץ רָעָה, כְּנַעֲנִי שֶׁסּוֹבֵב אוֹתוֹ יֵצֶר הָרָע, אִם יִתְחַזֵּק בְּאוֹתָהּ חֻבְרוֹן, הִיא מִתְחַבֶּרֶת לוֹ. דָּבָר אַחֵר, הִיא חֻבְרוֹן - זוֹ הַשְּׁכִינָה. אַף עַל גַּב שֶׁהִתְרַחֲקָה מִן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, הִיא חֻבְרוֹן אֵלָיו. כְּמוֹ שֶׁיִּשְׂרָאֵל שֶׁאוֹמְרִים (ישעיה כו) ה' אֱלֹהֵינוּ בְּעָלוֹנוּ אֲדֹנִים זוּלָתֶךָ. וְעִם כָּל זֶה, לְבַד בְּךָ נַזְכִּיר שְׁמֶךָ, אַף עַל פִּי שֶׁהִתְרַחֵק. וְהוּא שֶׁכָּתוּב בְּרַח דּוֹדִי (שיר השירים ח), וְעִם כָּל זֶה הַלֵּב שֶׁלָּנוּ וְהַפֶּה שֶׁלָּנוּ לֹא נִפְרַד מִמְּךָ, כַּכָּתוּב וּדְמֵה לְךָ לִצְבִי (שם). כֵּעֵת אָנוּ מְיַחֲדִים שִׁמְךָ בְּכָל יוֹם וְאוֹמְרִים שְׁמַע יִשְׂרָאֵל בַּלֵּב וּבְפֶה וּבְמַחֲשָׁבָה. וּמְשׁוּם זֶה הִיא חֻבְרוֹן, מְשׁוּם שֶׁשְּׁכִינָה לֹא זָזָה מִן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְיִשְׂרָאֵל מְיַחֲדִים שְׁמוֹ בְּכָל יוֹם וְסוֹבְלִים כַּמָּה מַכּוֹת עָלֶיהָ, כְּמוֹ שֶׁבֵּאֲרוּהָ הָרִאשׁוֹנִים.

פָּתַח רִבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר. וַיִּהְיוּ חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה. אִלֵּין מֵאָה בִּרְכָאן דְּאִשְׁתְּכָחוּ מֵחָכְמָה. וְעֶשְׂרִים שָׁנָה מִסִּטְרָא דְּכֶתֶר. וְשֶׁבַע שָׁנִים מִסִּטְרָא דְּאִימָּא עִלָּאָה. וַתָּמֻת שָׂרָה בְּקִרְיַת

אַרְבַּע דָּא קְרִיַת שְׁמַע. דְּלָא מִיתַת הַאי צַדֶּקֶת עַל יְדֵי נָחָשׁ, אֶלָּא נַפְקַת רוּחָא דִּילֵהּ בְּקְרִיאַת שְׁמַע בְּאַרְבַּע אַתְוָן הִיא חֶבְרוֹן, חִבּוּרָא דְּנִשְׁמְתָא הִילֵהּ הִיא שְׁכִינְתָּא דְּאִיהִי קְרִיַת אַרְבַּע, ד' אַתְוָן דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא דְּאִנּוּן י' יְהוָֹה. ה' אֱלֹהֵינוּ. ו' יְהוָֹה. ה' אֶחָד. בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד עכ"מ:

פָּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, וַיִּהְיוּ חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה - אֵלּוּ מֵאָה בְּרָכוֹת שֶׁנִּמְצְאוּ מֵחָכְמָה, וְעֶשְׂרִים שָׁנָה מִצַּד הַכֶּתֶר, וְשֶׁבַע שָׁנִים מִצַּד הָאֵם הָעֶלְיוֹנָה. וַתָּמָת שָׂרָה בְּקְרִיַת אַרְבַּע - זוֹ קְרִיאַת שְׁמַע. שֶׁלֹּא מֵתָה מִצַּד הַצַּדֶּקֶת הַזּוֹ עַל יְדֵי הַנָּחָשׁ, אֶלָּא שֶׁיָּצְאָה רוּחָהּ בְּקְרִיאַת שְׁמַע בְּאַרְבַּע אוֹתִיּוֹת. הִיא חֶבְרוֹן, חִבּוּר שֶׁל הַנְּשָׁמָה שֶׁלָּהּ, הִיא הַשְּׁכִינָה, שֶׁהִיא קְרִיַת אַרְבַּע, אַרְבַּע הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ שֶׁהֵם י' יְהוָֹה. ה' אֱלֹהֵינוּ. ו' יְהוָֹה. ה' אֶחָד. בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד. (עכ"מ).

וַיָּרָא אֵלָיו ה' וַיֹּאמֶר אַל תֵּרֶד מִצְרַיְמָה וְכוּ'. (בראשית כו) פָּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר וַיֵּרָא אֵלָיו ה', מִסְטְרָא דְּאַסְפַּקְלַרְיָא דְּנַהֲרָא הָכֵי אִיהוּ, ה' בְּכָל סְפִירָה וּסְפִירָה וּכְנִשְׁמְתָא בְּגוּפָא דְּבַר נָשׁ. וּמִסְטְרָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא אִתְּמַר וַיֵּרָא אֵלָיו ה', אִתְגַּלֵּי בָּרַחֲמֵי לְיִשְׂרָאֵל כְּגַוְונָא דְּאִתְגַּלֵּי לוֹן בְּפֻרְקָנָא דְּגָלוּתָא דְּמִצְרַיִם דְּאִתְּמַר בֵּהּ אֲנִי וְלֹא מַלְאָךְ אֲנִי וְלֹא שָׂרָף. אַדְּהָכֵי הָא סָבָא דְּסָבִין אִזְדַּמַּן לְגַבֵּי וְאָמַר, בּוּצִינָא קַדִּישָׁא מִסְטְרָא דִּנְבוּאָה כָּל סְפִירָן אִתְכְּלִילָן תַּמָּן. אֲבָל שֵׁם י"י הוּא בְּכָל אֲתַר וַדַּאי. אֲבָל נְבוּאָה דַּרְגָּא יְדִיעָה אִית לָהּ. וְהָכֵי צְלוֹתָא כָּל סְפִירָן אִתְכְּלִילָן בָּהּ. אֲבָל כָּל חָדָא וַחָדָא אִית לָהּ דַּרְגָּא יְדִיעָה דַּרְגָּא יְדִיעָא אִית לָהּ וְהָכֵי בְּכָל אִנּוּן פְּקוּדָא כָּל פְּקוּדָא וּפְקוּדָא כָּל סְפִירָן אִתְכְּלִילָן בָּהּ אֲבָל. וּשְׁכִינְתָּא אִיהִי מְצָוָה דְּכֻלְּהוּ פְּקוּדִין וּבֵהּ אִתְכְּלִילָן כֻּלְּהוּ נְבִיאִים וַדַּאי נָצַח וְהוֹד, וּבְהוֹן אִתְכַּלְיָין עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא וּשְׁכִינְתָּא. עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא מְתַמָּן אִתְקְרֵי אַסְפַּקְלַרְיָא דְּנַהֲרָא דְּנָצַח דְּבֵהּ אִיהוּ אוֹר צַח. וּבְגִינֵהּ אִתְּמַר וְהִשְׁבִּיעַ בְּצַחֲצָחוֹת נַפְשֶׁךָ. שְׁכִינְתָּא דְּאִיהִי מַלְכוּתָא קַדִּישָׁא מִסְטְרָא דְּהוֹד אִתְקְרִיאַת אַסְפַּקְלַרְיָא דְּלָא נַהֲרָא. וְאִנּוּן כְּתוּבִים מִזֶּה וּמִזֶּה. וּכְתִיב בּוֹ מִשְּׁנֵי עֶבְרֵיהֶם וְאִנּוּן יְמִינָא וּשְׂמָאלָא חֶסֶד וּגְבוּרָה דִּי בְּהוֹן תְּרֵין יוּדִין (נראה ידין) לְמִכְתַּב. וְאִנּוּן ה' ה' חֲמֵשׁ אֶצְבְּעָן דְּיַד יְמִינָא, וְחֲמֵשׁ אֶצְבְּעָן דְּיַד שְׂמָאלָא. רוּחָא דְּקֻדְשָׁא ו' אִיהוּ תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב עָלַיְהוּ ה"ה ו' וְעִם י' דְּהִיא חָכְמָה אִתְעֲבִידַת יהו"ה וְאִנּוּן נָצַח וְהוֹד תְּרֵין נְבִיאֵי, תְּרֵין כְּתוּבִים, תְּרֵין לוּחִין דְּאוֹרַיְתָא דְּאִתְיְהִיבוּ מִימִינָא וּשְׂמָאלָא. עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא אִיהוּ אוֹרַיְתָא דִּבְכְתָב מִימִינָא. מַלְכוּת אוֹרַיְתָא דִּבְעַל פֶּה מִשְּׂמָאלָא, וְאִיהוּ אַסְפַּקְלַרְיָא דְּנַהֲרָא מִימִינָא וְאִיהִי אַסְפַּקְלַרְיָא דְּלָא נַהֲרָא מִשְּׂמָאלָא. וְאִנּוּן רוּחָא דְּקֻדְשָׁא דְּכָר וְנוּקְבָא. מִסְטְרָא דְּצַדִּיק מִתְחַבְּרָן עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא וּשְׁכִינְתָּא בֵּין בְּאוֹרַיְתָא בֵּין בַּכְּתוּבִים בֵּין בַּנְּבִיאִים. וּבְגִין דָּא כִּי כָל בַּשָּׂמִים וּבָאָרֶץ.

וַיֵּרָא אֵלָיו ה' וַיֹּאמֶר אַל תֵּרֶד מִצְרַיְמָה וְכוּ' (בראשית כו). פָּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, וַיֵּרָא אֵלָיו ה' - מִצַּד שֶׁל הָאַסְפַּקְלַרְיָה שֶׁמְּאִירָה כָּךְ הוּא ה' בְּכָל סְפִירָה וּסְפִירָה כִּנְשָׁמָה בְּגוּף אָדָם. וּמִצַּד הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי נֶאֱמַר

וַיֵּרָא אֵלָיו ה', הִתְגַּלָּה בְּרַחֲמִים לְיִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שֶׁהִתְגַּלָּה לָהֶם בְּגַאֲלָה שֶׁל גְּלוּת מִצְרַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ אֲנִי וְלֹא מַלְאָךְ אֲנִי וְלֹא שָׂרָף. בֵּינָתִים הִנֵּה הַזָּקֵן שֶׁל הַזְּקֵנִים הִזְדַּמֵּן אֵלָיו וְאָמַר, הַמְנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, מִצַּד הַנְּבוּאָה כָּל הַסְּפִירוֹת נִכְלָלוֹת שָׁם, אֲבָל שָׁם ה' הוּא בְּכָל מָקוֹם וַדַּאי. אֲבָל הַנְּבוּאָה, דַּרְגָּה יְדוּעָה יֵשׁ לָהּ, וְכָךְ הַתְּפִלָּה כָּל הַסְּפִירוֹת נִכְלָלוֹת בָּהּ, אֲבָל דַּרְגָּה יְדוּעָה יֵשׁ לָהּ. וְכָךְ בְּכָל אוֹתָן מצוות, בְּכָל מצוה וּמצוה כָּל הַספירות נכלָלות בָּהּ, אֲבָל כָּל אַחַת וְאַחַת יֵשׁ לָהּ דַּרְגָּה יְדוּעָה, וְהַשכינָה הִיא הַמצוה שֶׁל כָּל הַמצוות, וּבָהּ נכלָלִים כָּל הַנביאִים וַדַּאי, נצַח וְהוֹד, וּבָהֶם נִכְלָלִים הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי וְהַשְּׁכִינָה. הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי, מִשָּׁם נִקְרֵאת הָאַסְפַּקְלַרְיָה הַמְּאִירָה מִצַּד שֶׁנֶּצַח שֶׁבָּהּ הוּא אוֹר צַח, וּבִשְׁבִילוֹ נֶאֱמַר וְהִשְׁבִּיעַ בְּצַחְצָחוֹת נַפְשֶׁךָ. הַשְּׁכִינָה, שֶׁהִיא מַלְכוּת הַקְּדוֹשָׁה מִצַּד הַהוֹד, נִקְרֵאת אַסְפַּקְלַרְיָה שֶׁלֹּא מְאִירָה, וְהֵם כְּתוּבִים מִזֶּה וּמִזֶּה, וְכָתוּב בּוֹ מִשְּׁנֵי עֶבְרֵיהֶם, וְהֵם יָמִין וּשְׂמֹאל, חֶסֶד וּגְבוּרָה, שֶׁבָּהֶם שְׁתֵּי יָדִים לִכְתֹּב. וְהֵם ה' ה', חֲמֵשׁ הָאֶצְבָּעוֹת שֶׁל יַד יָמִין, וַחֲמֵשׁ הָאֶצְבָּעוֹת שֶׁל יַד שְׂמֹאל. רוּחַ הַקֹּדֶשׁ ו' הִיא תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, עֲלֵיהֶם ה"ה ו', וְעִם י' שֶׁהִיא חָכְמָה נַעֲשֵׂית יְהוֹ"ה, וְהֵם נֶצַח וְהוֹד, שְׁנֵי נְבִיאִים, שְׁנֵי כְּתוּבִים, שְׁנֵי לוּחוֹת הַתּוֹרָה שֶׁנִּתְּנוּ מִיָּמִין וּמִשְּׂמֹאל. הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי הוּא תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב מִיָּמִין. מַלְכוּת הַתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה מִשְּׂמֹאל. וְהִיא אַסְפַּקְלַרְיָה הַמְּאִירָה מִיָּמִין, וְהִיא אַסְפַּקְלַרְיָה שֶׁלֹּא מְאִירָה מִשְּׂמֹאל, וְהֵם רוּחַ הַקֹּדֶשׁ זָכָר וּנְקֵבָה. מִצַּד הַצַּדִּיק מִתְחַבְּרִים הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי וְהַשְּׁכִינָה בֵּין בַּתּוֹרָה בֵּין בַּכְּתוּבִים בֵּין בַּנְּבִיאִים, וּמִשּׁוּם זֶה כִּי כֹל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ.

וְהָא אוֹקְמוּהּ דְּאַחִיד בִּשְׂמָאלָא וּבְאַרְעָא דִּבְכָל דַּרְגִּין אִנּוּן יְמִינָא וּשְׂמָאלָא לֵית יְחוּדָא וְקוּרְבָּא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֶלָּא בְּצַדִּיק דְּאִנּוּן כְּאִילָנָא דְּעָנְפִין מִתְפָּרְדִין לִימִינָא וּשְׂמָאלָא, וּמִתְיַחֲדִין לְתַתָּא כְּשׁוֹרֶשׁ דְּאִיהוּ אֲגַדָּה. דְּאִיהוּ צַדִּיק עִקָּרָא דִּיחוּדָא. וּכְגַוְנָא דְּצַדִּיק אִיהוּ עִקָּרָא דְּיִחוּדָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּא לְתַתָּא, הָכֵי אִיהוּ עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא קוּרְבָּא ויחוּדָא וְעִקָּרָא לְאַבָּא וְאִימָּא. וְהָכֵי כְּגַוְנָא דָּא תְּפִלָּה מְעוֹמֶד וּתְפִלָּה מְיוּשָּׁב אִתְכְּלִילוּ בְּצַדִּיק חַי עָלְמִין כְּלִילָא חַ"י בִּרְכָאן דִּצְלוֹתָא, וּצְלוֹתָא דְּשַׁחֲרִית וּצְלוֹתָא דְּמִנְחָה אִנּוּן יְמִינָא וּשְׂמָאלָא. תַּמָּן אַבָּא וְאִימָּא וְאִתְכְּלִילָן בְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא דְּאִיהוּ צְלוֹתָא דְּעַרְבִית דְּבֵהּ (בראשית כח) וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם, דַּרְגָּא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. וְאִיהוּ עִקָּרָא דִּתְפִלִּין, וּבֵהּ צָרִיךְ לְקַשְּׁרָא (נ"א לסדרא) לוֹן כְּגַוְנָא דָּא חָכְמָה קֹדֶשׁ לִי וְדָא י' בִּינָה. וְהָיָה כִּי יְבִיאֲךָ וְדָא ה' שְׁמַע יִשְׂרָאֵל לִימִינָא ו'. וְהָיָה אִם שָׁמוֹעַ לִשְׂמָאלָא וְדָא ה' וּבְעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא אִתְכְּלִילָן, וְכַד תְּפִלִּין דְּרֹאשׁ וּדְיָד אִתְכְּלִילָן בֵּהּ אִתְקְרִיאוּ תְּפִלִּין. וּבֵהּ אִנּוּן פְּקוּדָא חֲדָא וְלֹא צָרִיךְ לְאַפְסָקָא כְּמָה דְּאוֹקְמוּהּ סָח בֵּין תְּפִלָּה לִתְפִלָּה עֲבֵרָה הִיא בְּיָדוֹ. וַהֲאי אִיהוּ עִקָּרָא דְּגַמָּרָא. וְאִלֵּין דְּעָבְדִין לֵהּ תְּרֵי פְּקוּדִין דִּירוּשַׁלְמִי, אִיהוּ מִימִינָא וּשְׂמָאלָא דְּתַמָּן עָנְפִין מִתְפָּרְדִין דְּמִסְטָרָא דִּימִינָא וּשְׂמָאלָא. שְׁתַּיִם דִּבֵּר אֱלֹהִים צָרִיךְ לְבָרְכָא עֲלֵיהוּ תְּרֵין בִּרְכָאן חַד לְהָנֵיחַ תְּפִלִּין עַל שֶׁל יָד, וְחַד עַל מְצוֹת תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ. וְאִם סָח בֵּינָתַיִם מְבָרֵךְ עַל שֶׁל רֹאשׁ שְׁתַּיִם. אֲבָל מִסְטָרָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא עֲלֵיהוּ אִתְמַר אַחַת דִּבֵּר אֱלֹהִים. וְלֹא צָרִיךְ אֶלָּא בִּרְכָתָא

חָדָא. כִּי אֶחָד קָרֵאתִיו. וְאִם סָח בֵּין תְּפִלָּה שֶׁל יָד לִתְפִלָּה שֶׁל רֹאשׁ בְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא אִיהוּ עָבִיד פִּרּוּד בְּיִחוּדָא. וּבְגִין דָּא עֲבֵרָה הִיא בְּיָדוֹ וְלֹא מִצְוָה.

וַהֲרֵי פֻּרְשׁוּהָ שֶׁאוֹחֵז שֶׁמֹּנֶה בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ, שֶׁבְּכָל הַדְּרָגוֹת הֵם יָמִין וּשְׂמֹאל, שֶׁאֵין יִחוּד וְקִרְבָה לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶלָּא בְּצַדִּיק, שֶׁהֵם כְּאֵילָן שֶׁהָעֲנָפִים נִפְרָדִים לְיָמִין וְלִשְׂמֹאל וּמִתְיַחֲדִים לְמַטָּה בְּשֹׁרֶשׁ שֶׁהִיא אֲגַדָּה, שֶׁהוּא הַצַּדִּיק, עִקַּר הַיִּחוּד. וּכְמוֹ שֶׁהַצַּדִּיק הוּא עִקַּר הַיִּחוּד לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּשְׁכִינָתוֹ לְמַטָּה, כָּךְ הוּא הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי קִרְבָה וְיִחוּד וְעִקַּר לְאָב וְלָאֵם. וְכָךְ כְּמוֹ זֶה תְּפִלָּה מֵעֹמֶד וּתְפִלָּה מְיֻשָּׁב נִכְלָלוּ בְּצַדִּיק חַי הָעוֹלָמִים הַכּוֹלֵל שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה בְּרָכוֹת שֶׁל הַתְּפִלָּה. וּתְפִלַּת שַׁחֲרִית וּתְפִלַּת מִנְחָה הֵן יָמִין וּשְׂמֹאל, שָׁם הָאֵב וְהָאֵם, וְנִכְלָלִים בָּעַמּוּד הָאֶמְצָעִי שֶׁהוּא תְּפִלַּת עַרְבִית, שֶׁבּוֹ (בראשית כח) וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם. הַדְּרִגָּה שֶׁל הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי, וְהוּא עִקַּר הַתְּפִלִּין, וּבוֹ צָרִיךְ לְקַשֵּׁר (לסדר) אוֹתָם כְּמוֹ זֶה: חָכְמָה - קַדֵּשׁ לִי, וְזֶה י'. בִּינָה - וְהָיָה כִּי יְבִיאֲךָ, וְזוֹ ה'. שְׁמַע יִשְׂרָאֵל לְיָמִין - ו'. וְהָיָה אִם שָׁמֹעַ לִשְׂמֹאל, וְזוֹ ה', וּבָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי נִכְלָלִים. וּכְשֶׁנִּכְלָלוֹת בּוֹ תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ וְשֶׁל יָד, נִקְרָאוֹת תְּפִלִּין. וּבוֹ הֵם מִצְוָה אַחַת, וְלֹא צָרִיךְ לְהַפְסִיק, כְּמוֹ שֶׁבֵּארוּהָ, סָח בֵּין תְּפִלָּה לִתְפִלָּה - עֲבֵרָה הִיא בְּיָדוֹ. וְזֶהוּ עִקַּר הַגְּמָרָא. וְאֵלּוּ שֶׁעוֹשִׂים אוֹתוֹ שְׁתֵּי מִצְוֹוֹת (כתלמוד) שֶׁל יְרוּשַׁלְמִי, הוּא מִיָּמִין וּשְׂמֹאל שֶׁשָּׁם הָעֲנָפִים נִפְרָדִים שֶׁמִּצַּד הַיָּמִין וְהַשְּׂמֹאל. שְׁתַּיִם דִּבֵּר אֱלֹהִים - צָרִיךְ לְבָרֵךְ עֲלֵיהֶן שְׁתֵּי בְּרָכוֹת, אַחַת לְהָנִיחַ תְּפִלִּין עַל שֶׁל יָד, וְאַחַת עַל מִצְוַת תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ. וְאִם סָח בֵּינְתַיִם, מְבָרֵךְ עַל שֶׁל רֹאשׁ שְׁתַּיִם. אֲבָל מִצַּד שֶׁל הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי, עֲלֵיהֶם נֶאֱמַר אַחַת דִּבֶּר אֱלֹהִים, וְלֹא צָרִיךְ אֶלָּא בְּרָכָה אַחַת, כִּי אֶחָד קְרָאתִיו. וְאִם סָח בֵּין תְּפִלָּה שֶׁל יָד לִתְפִלָּה שֶׁל רֹאשׁ, הוּא עוֹשֶׂה פִּרּוּד בַּיִּחוּד, וּמְשׁוּם זֶה עֲבֵרָה הִיא בְּיָדוֹ וְלֹא מִצְוָה.

וְלֵית עֲבֵרָה אֶלָּא מָוֶת דְּאִתְמַר רַגְלֵהּ יוֹרְדוֹת מָוֶת דְּעָלַהּ אִתְמַר כִּי הַמָּוֶת יַפְרִיד בֵּין א'ח לְד'. וּבְגִין דָּא עֲבֵרָה הִיא בְּיָדוֹ וְחוֹזְרִין עָלֶיהָ מֵעוֹרְכֵי הַמִּלְחָמָה. וּדְאִי נָפִיק מִתַּמָּן בְּחוֹבָא דָּא יָמוּת. וְהַאי אִיהוּ אַחַת דִּבֶּר אֱלֹהִים. זֶה צַדִּיק דְּאִיהוּ יוֹם שַׁבָּת. זָכוֹר וְשָׁמוֹר בְּדִבּוּר אֶחָד צְרִיכִין לְיַחֲדָא לוֹן בֵּהּ וּלְמֶעֱבַד לוֹן חַד. וְהָא אוֹקְמוּהּ זָכוֹר לְזָכֹר שָׁמוֹר לְנוֹקְבָא. אֲבָל מִסִּטְרָא דִּימִינָא וּשְׂמָאלָא אִנּוּן תַּרְוַיְהוּ תְּרֵין פִּקּוּדִין. וּכְגַוְונָא דָּא כָּל פִּקּוּדִין. וּבְגִין דָּא מַחֲלֹקֶת דְּאִיהוּ בֵּין חַבְרַיָּא בִּתְפִלִּין וּשְׁאָר פִּקּוּדִין בִּימִינָא וּשְׂמָאלָא אִיהוּ. אֲבָל בְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא לֵית תַּמָּן מַחֲלֹקֶת. בְּגִין דְּאִיהוּ עִקָּרָא דִּגְמָרָא דְּאִיהִי שְׁלֵמָה. וּמִתַּמָּן אִתְקְרֵי יַעֲקֹב אִישׁ תָּם אִיהוּ ו' כְּלִיל שִׁית סִדְרֵי מִשְׁנָה. ה' גְּמָרָא דִּילֵהּ אִיהִי תָּם בִּתְלַת אֲבָהָן יְהו"ה וּבֵהּ אִשְׁתְּלִים יְהוָה. וּבְגִין דָּא בְּכָל אֲתַר דְּעַנְפִין מִתְפָּרְדִין לִימִינָא וּשְׂמָאלָא. אֲבָל לְתַתָּא אִקְרֵי אֲגַדָּה חָדָא בְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. וּבְגִין דָּא וַיַּרְא אֲלֵיו ה' וַיֹּאמֶר אַל תֵּרֵד מִצְרַיְמָה. דָּא דַּרְגָּא בִּישָׁא דִּגְרָמַת כַּפְנָא דְּאוֹרַיְתָא וַעֲנִיּוּתָא דְּפִקּוּדִין דְּאוֹרַיְתָא, דְּהָא אוֹקְמוּהּ שָׁכֵן בָּאָרֶץ דָּא שְׁכִינְתָּא וְהָא אוֹקְמוּהּ קַדְמָאִין, כָּל הַדֵּר בְּחוּצָה לָאָרֶץ דּוֹמֶה כְּמִי שֶׁאֵין לוֹ אֱלוֹהַּ. וְאַבְרָם דַּרְגֵּהּ אַרְיֵה דְּאִתְמַר בֵּהּ גּוּר אַרְיֵה. וּבְגִין דָּא אָמַר לוֹ הַקּוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גּוּר בָּאָרֶץ הַזֹּאת. יְמִינָא תַּמָּן יְהו"ה דְּסָלִיק לְחַשְׁבַּן אֱהֶיֶ"ה וְתַמָּן ו' בְּגִין ה' דְּאַבְרָהָם דְּאִיהִי הָאָרֶץ. וּמִסִּטְרָא

דִּימִינָא אִתְקְרֵי בָּאֳרַיְתָא דְּתַמָּן אָב ב'א בְּהִפּוּךְ אַתְוָן אָב וְהַאי אִיהוּ בָּאֳרַי"ת כִּי אָב הֲמוֹן גּוֹיִם נְתַתִּיךָ. וְאֶהְיֶה עִמָּךְ דָּא יה"ו בְּחֶשְׁבַּן אֶהְיֶה. בְּגִין ה' וְאֶהְיֶה עִמָּךְ ו' דְּאִיהוּ בֵּן יָ"ה מִן אֶהְיֶה עִמָּךְ. וַאֲבָרֶכְךָ דְּבִרְכָאן מִסְטָרָא דְּכַהֲנָא אנוּן. שְׁכִינְתָּא עִלָּאָה אִתְקְרִיאַת בִּרְכָה מִסְטָרָא דִּימִינָא. וְקִדּוּשָׁא מִסְטָרָא דִּשְׂמָאלָא. וְעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא אִתְקְרֵי יְבָרֶכְךָ הָדָא הוּא דִּכְתִיב בָּךְ יְבָרֵךְ יִשְׂרָאֵל. וּמִסְטָרָא דִּשְׂמָאלָא אִתְקְרֵי קֹדֶשׁ הָדָא הוּא דִּכְתִיב קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לַה'.

וְאֵין עֲבֵרָה אֶלָּא מָוֶת, שֶׁנֶּאֱמַר רַגְלֶיהָ יֹרְדוֹת מָוֶת, שֶׁעֲלֶיהָ נֶאֱמַר כִּי הַמָּוֶת יַפְרִיד בֵּין א"ח לְד'. וּמְשׁוּם זֶה עֲבֵרָה הִיא בְּיָדוֹ, וְחוֹזְרִים עֲלֶיהָ מֵעוֹרְכֵי הַמִּלְחָמָה. וְשָׁאם יוֹצֵא מִשָּׁם בְּחֵטְא זֶה, יָמוּת. וְזֶהוּ אַחַת דִּבֶּר אֱלֹהִים. זֶה הַצַּדִּיק שֶׁהוּא יוֹם שַׁבָּת, זָכוֹר וְשָׁמוֹר בְּדִבּוּר אֶחָד צְרִיכִים לְיַחֵד אוֹתָם בּוֹ וְלַעֲשׂוֹת אוֹתָם אֶחָד. וַהֲרֵי פֵּרוּשׁוֹ, זָכוֹר לְזָכָר וְשָׁמוֹר לִנְקֵבָה. אֲבָל מִצַּד שֶׁל יָמִין וּשְׂמֹאל הֵם שְׁנֵיהֶם שְׁתֵּי מִצְווֹת, וּכְמוֹ זֶה כָּל הַמִּצְווֹת. וּמְשׁוּם הַמַּחֲלֹקֶת הִיא בֵּין הַחֲבֵרִים בַּתְּפִלִּין, וּשְׁאָר הַמִּצְווֹת הוּא בְּיָמִין וּשְׂמֹאל. אֲבָל בְּעַמּוּד הָאֶמְצָעִי אֵין שָׁם מַחֲלֹקֶת, מְשׁוּם שֶׁהוּא עִקַּר הַגְּמָרָא שֶׁהִיא שְׁלֵמָה, וּמִשָּׁם נִקְרָא יַעֲקֹב אִישׁ תָּם, הוּא ו' שֶׁכּוֹלֵל שִׁשָּׁה סִדְרֵי מִשְׁנָה. ה' הַגְּמָרָא שֶׁלֹּה הִיא תָּם בְּשִׁלְשֶׁת הָאָבוֹת יה"ו, וּבוֹ נִשְׁתַּלֵּם יְהוֹה. וּמְשׁוּם זֶה, בְּכָל מָקוֹם שֶׁנִּפְרָדִים הָעֲנָפִים לְיָמִין וְלִשְׂמֹאל, אֲבָל לְמַטָּה נִקְרֵאת אֲגַדָּה אַחַת בָּעַמּוּד הָאֶמְצָעִי, וּמְשׁוּם זֶה וַיֵּרָא אֵלָיו ה' וַיֹּאמֶר אַל תֵּרֵד מִצְרַיְמָה. זוֹ הַדַּרְגָּה הָרִעָה שֶׁגָּרְמָה רַעַ שֶׁל הַתּוֹרָה וַעֲנִיוּת שֶׁל מִצְווֹת הַתּוֹרָה, שֶׁהֲרֵי פֵּרוּשׁוֹ, שְׁכֹן בָּאָרֶץ - זוֹ שְׁכִינָה. וַהֲרֵי פֵּרוּשׁוֹ הָרִאשׁוֹנִים, כָּל הַדֹּר בְּחוּץ לָאָרֶץ דּוֹמֶה כְּמִי שֶׁאֵין לוֹ אֱלוֹהַּ. וּמְשׁוּם שֶׁאַבְרָם דַּרְגָּתוֹ אַרְיֵה, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ גּוּר אַרְיֵה, וּמְשׁוּם זֶה אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא גּוּר בָּאָרֶץ הַזֹּאת. הַיְמִין שָׁם יה"ו שֶׁעוֹלֶה לְחֶשְׁבּוֹן אֶהְיֶ"ה, וְשָׁם ו' בִּשְׁבִיל ה' שֶׁל אַבְרָהָם שֶׁהִיא הָאָרֶץ. וּמִצַּד הַיְמִין נִקְרָא בָּאָרֶץ, שֶׁשָּׁם אָב, ב"א בְּהִפּוּךְ הָאוֹתִיּוֹת אָב, וְזֶהוּ בָּאָרֶ"ץ, כִּי אַב הֲמוֹן גּוֹיִם נְתַתִּיךָ. וְאֶהְיֶה עִמְּךָ - זוֹ יה"ו בְּחֶשְׁבּוֹן אֶהְיֶ"ה, בִּשְׁבִיל ה'. וְאֶהְיֶה עִמְּךָ - ו' שֶׁהוּא בֵּן יָ"ה מִן אֶהְיֶה עִמְּךָ. וַאֲבָרֶכְךָ - שֶׁהַבְּרָכוֹת הֵן מִצַּדּוֹ שֶׁל הַכֹּהֵן. הַשְׁכִינָה הָעֶלְיוֹנָה נִקְרֵאת בְּרָכָה מִצַּד הַיְמִין, וּקְדֻשָּׁה מִצַּד הַשְּׂמֹאל, וְהָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי נִקְרָא יְבָרֶךְ. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב בְּךָ יְבָרֵךְ יִשְׂרָאֵל. וּמִצַּד הַשְּׂמֹאל נִקְרָא קֹדֶשׁ, וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לַה'.

וּמִקְּדֻשִׁי תִּירָאוּ וְקָדוֹשׁ מִסְטָרָא דִּשְׂמָאלָא. וּבְגִין דְּאִיהִי בְּרָכָה מִסְטָרָא דִּימִינָא אָמַר וַאֲבָרֶכְךָ כִּי לְךָ וּלְזַרְעֲךָ. זֶרַע מִסְטָרָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא אִיהוּ לְעֵלָּא, וּמִסְטָרָא דְּצַדִּיק לְתַתָּא, וְהַאי אִיהוּ עַל כָּל זֶרַע זְרוּעַ. זָרוּעַ לְעֵלָּא. זֶרַע לְתַתָּא. דְּמָאן דְּנָטִיר בְּרִית סָלִיק עַל כָּל אִלֵּין קְלִפִּין דְּאִנּוּן עָרְלָה וּפְרִיעָה, דְּתַמָּן סַמָּאֵל וְנָחָשׁ מְמַנָּן דְּכָל אֻמִּין דְּעָלְמָא. פ"כ וּבְגִין דְּא כִּי לְךָ וּלְזַרְעֲךָ אֶתֵּן אֶת כָּל הָאֲרָצוֹת הָאֵל. דְּאִנּוּן שַׁלְטָנוּתָא דְּאֵל אֶחָד. וַהֲקִמֹתִי אֶת הַשְּׁבוּעָה. שְׁבוּעָה אִיהִי שְׁכִינְתָּא קִיּוּמָא דִּילֵהּ עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם אָבִיךָ. דְּבֵהּ פֻּרְקָנָא הָדָא הוּא דִּכְתִיב חַי ה' שִׁכְבִי עַד הַבֹּקֶר. עֵקֶב אֲשֶׁר שָׁמַע אַבְרָהָם בְּקוֹלִי. עֵקֶב רֹאשֵׁי תֵּבוֹת ע' עֲנָוָה. ק' קְדֻשָּׁה. ב' בְּרָכָה. סַנְדָּל לַעֲנָוָה יִרְאָה. וּבְגִין דְּא עֵקֶב עֲנָוָה יִרְאַת ה'. עֲנָוָה מִסְטָרָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. וּבְגִין דְּמֹשֶׁה הֲוָה מִתַּמָּן, אִתְמַר בֵּהּ

וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנָיו מְאֹד. וַעֲנָוָה מִימִינָא וּשְׂכִינְתָּא יְרָאָה מִסִּטְרָא דְּשְׂמָאלָא. וּבְגִין דְּשָׁכִינְתָּא אִיהִי עָקֵב לְעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא אִתְמַר בֵּהּ, רֹאשׁ דָּבָרְךָ אֱמֶת. דְּאִיהוּ בִּשְׂכִינְתָּא עָקֵב עֲנָוָה יִרְאַת ה'. כְּהַאי אִיהוּ. הוּא יְשׁוּפְךָ רֹאשׁ וְאַתָּה תְּשׁוּפֶנּוּ עָקֵב. וּלְבָתַר אִתְמַר בְּיַעֲקֹב הוּא יְשׁוּפְךָ רֹאשׁ הָדָא הוּא דִּכְתִיב וּפָקַדְתִּי עַל צְבָא הַמָּרוֹם בַּמָּרוֹם. וְיִשְׁמֹר מִשְׁמַרְתִּי דָּא שְׂכִינְתָּא דְּאִיהִי מִשְׁמֶרֶת תְּרוּמָתִי מִצְוֹתַי מִסִּטְרָא דִּימִינָא כְּלִילָן בְּרַמַ"ח אֵבָרִים. חֻקּוֹתַי מִסִּטְרָא דִּשְׂמָאלָא דְּמִתַּמָּן כִּי חֹק לְיִשְׂרָאֵל הוּא. חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים אִנּוּן מִתַּמָּן גְּזֵרַת מַלְכָּא, דְּתַמָּן גְּזִירוּ דְּכָל דִּינִין. וְתוֹרֹתַי מִסִּטְרָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. וְאִיהוּ סֵפֶר תּוֹרָה. צַדִּיק אִיהוּ סֵפֶר תּוֹרָה עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. וְאִיהִיאָ צַדִּיקִים עוֹמְדִים וְעַטְרוֹתֵיהֶם בְּרֹאשֵׁיהֶם, אִלֵּין תָּגִין דְּסֵפֶר תּוֹרָה דְּאִנּוּן בֶּדֶ"ק חַיָּ"ה שעטנ"ז ג"ץ. וְאָמְרֵי מָארֵי מַתְנִיתִין אִלֵּין תָּגִין אִנּוּן זַיְינִין כְּאָדָם שֶׁאוֹחֵז כְּלֵי זַיִן בִּידֵהּ וּמֵגִיעַ לֵהּ לִימִינָא וְלִשְׂמָאלָא וְלִקְדָּשָׁה. וְזַיְינִין אִנּוּן בְּתָלָת עָשָׂר אַתְוָן ז'ן בדח"ק אִיהִי כְּמִין חֲטֶטֶ"רֶת דְּאַת זַיִן. וְאִתְעֲבִיד זֶה וְסִימָנִיךְ זָ"ה ו'ד ז'חח"י. ז' צַדִּיק ח"ק בְּכָל אוֹת וְאוֹת. וְאִיהוּ עִם י' עֲטָרָה עַל רֵישֵׁהּ:

וּמְקֻדָּשִׁי תִּירְאוּ. וְקָדוֹשׁ מִצַּד הַשְּׂמֹאל. וּמִשּׁוּם שֶׁהַבְּרָכָה הִיא מִצַּד הַיָּמִין, אֹמֶר וַאֲבָרֶכְךָ כִּי לְךָ וּלְזַרְעֲךָ. הַזֶּרַע הוּא מִצַּד הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי לְמַעְלָה, וּמִצַּד הַצַּדִּיק לְמַטָּה, וְזֶהוּ עַל כָּל זֶרַע זֵרוּעַ. זֵרוּעַ לְמַעְלָה, זֶרַע לְמַטָּה. שֶׁמִּי שֶׁשּׁוֹמֵר הַבְּרִית עוֹלֶה עַל כָּל הַקְּלִפּוֹת הַלָּלוּ שֶׁהֵן עֶרְלָה וּפְרִיעָה, שֶׁשָּׁם סָמְאֵל וְנָחָשׁ, הַמְמַנִּים שֶׁל כָּל אֻמּוֹת הָעוֹלָם. וּמִשּׁוּם זֶה כִּי לְךָ וּלְזַרְעֲךָ אֶתֵּן אֶת כָּל הָאָרֶצֹת הָאֵל, שֶׁהֵם הַשִּׁלְטוֹן שֶׁל אֵל אֶחָד. וַהֲקִמֹתִי אֶת הַשְּׁבֻעָה, הַשְּׁבוּעָה הִיא הַשְּׁכִינָה, וַהֲקִיּוֹם שֶׁלֹּה הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי. אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם אָבִיךָ, שֶׁבּוֹ הַגְּאֻלָּה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב חַי ה' שִׁכְבִי עַד הַבֹּקֶר. עֵקֶב אֲשֶׁר שָׁמַע אַבְרָהָם בְּקֹלִי, עֵקֶב"ב רֵאשֵׁי תֵבוֹת: ע' עֲנָוָה, ק' קְדֻשָּׁה, ב' בְּרָכָה. סַנְדָּל לַעֲנָוָה - יִרְאָה, וּמִשּׁוּם זֶה עֵקֶב עֲנָוָה יִרְאַת ה'. עֲנָוָה מִצַּד הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי. וּמִשּׁוּם שֶׁמֹּשֶׁה הָיָה מֹשֶׁם, נֶאֱמַר בּוֹ וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנָו מְאֹד. וְהָעֲנָוָה מִימִין. וְהַשְּׁכִינָה יִרְאָה מִצַּד הַשְּׂמֹאל. וּמִשּׁוּם שֶׁשְּׁכִינָה הִיא עֵקֶב לָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי, נֶאֱמַר בּוֹ רֹאשׁ דְּבָרְךָ אֱמֶת. וְנֶאֱמַר בַּשְּׁכִינָה עֵקֶב עֲנָוָה יִרְאַת ה'. כָּזֶה הוּא. הוּא יְשׁוּפְךָ רֹאשׁ וְאַתָּה תְּשׁוּפֶנּוּ עָקֵב. אַחַר כָּךְ נֶאֱמַר בְּיַעֲקֹב הוּא יְשׁוּפְךָ רֹאשׁ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה כד) יִפְקֹד ה' עַל צְבָא הַמָּרוֹם בַּמָּרוֹם. וַיִּשְׁמֹר מִשְׁמַרְתִּי - זוֹ שְׁכִינָה, שֶׁהִיא מִשְׁמֶרֶת תְּרוּמָתִי. מִצְוֹתַי - מִצַּד הַיָּמִין כְּלוּלִים בְּמֵאתַיִם אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה אֵיבָרִים. חֻקּוֹתַי - מִצַּד הַשְּׂמֹאל שֶׁמִּשָּׁם כִּי חֹק לְיִשְׂרָאֵל הוּא. חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים הֵם מִשָּׁם גְּזֵרַת הַמֶּלֶךְ, שֶׁשָּׁם גְּזֵרַת כָּל הַדִּינִים. וְתוֹרֹתַי - מִצַּד הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי, וְהוּא סֵפֶר תּוֹרָה. הַצַּדִּיק הוּא סֵפֶר תּוֹרָה, הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי. וְאִם תֹּאמַר, צַדִּיקִים עוֹמְדִים וְעַטְרוֹתֵיהֶם בְּרֹאשֵׁיהֶם - אֵלּוּ הַתָּגִים שֶׁל סֵפֶר תּוֹרָה, שֶׁהֵם בֶּדֶ"ק חַיָּ"ה שעטנ"ז ג"ץ. וְאָמְרוּ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, אֵלּוּ הַתָּגִים הֵם כְּלֵי זַיִן, כְּאָדָם שֶׁאוֹחֵז כְּלֵי זַיִן בְּיָדוֹ וּמֵגִיעַ אוֹתוֹ לְיָמִין וְלִשְׂמֹאל וְלִקְדֻשָּׁה. וּכְלֵי הַזַּיִן הֵם בִּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה אוֹתִיּוֹת ז'ן בדח"ק, שֶׁהִיא כְּמִין חֲטֶטֶ"רֶת שֶׁל הָאוֹת זַיִן וְנַעֲשָׂה זֶה, וְסִימָנְךָ - ז"ה ו"ד ז"ח ח"ק ח"י. ז' צַדִּיק בְּכָל אוֹת וְאוֹת, וְהוּא עִם י' עֲטָרָה עַל רֹאשׁוֹ.

וַיֵּשֶׁב יִצְחָק בִּגְרָר. תָּא חֲזֵי צָרִיךְ דְּלָא יְהֵא דָּבֵק אוֹת בְּאוֹת, וְלָא יְהֵא חָסֵר אוֹת מִן הַתֵּבָה וְלָא מְשַׁנִּין מִפְּתוּחוֹת לְסְתוּמוֹת וּמִסְתוּמוֹת לִפְתוּחוֹת. וְאִי לָאו סֵפֶר תּוֹרָה פָּסוּל. וְכָל תִּקּוּנָא לָמָּה, אֶלָּא אַתְוָן פְּתִיחָן מִסְטָרָא דִּשְׂכִינְתָּא תַּתָּאָה. סְתִימָן מִסְטָרָא דְּאִמָּא עִלָּאָה עָלְמָא סְתִימָא. וְאִנּוּן מ"ם דָּא פְּתִיחָא וְדָא סְתִימָא. מ' פְּתוּחָה מַלְכוּת. ם סְתִימָא בִּינָה מִסְטָרָא דִּימִינָא וּשְׂמָאלָא, דְּעַנְפִּין מִתְפָּרְדִין לֹא יְדַבֵּק אוֹת בְּאוֹת, וּמִסְטָרָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא דְּאִיהוּ שֶׂקֶל הַקֹּדֶשׁ, לֹא יוֹסִיף אוֹת וְלֹא יְחַסֵּר אוֹת. דְּכָל הַמּוֹסִיף גּוֹרֵעַ. וְאִם הִדְבִּיק נִגְרָר. וּבְגִין דָּא וַיֵּשֶׁב יִצְחָק בִּגְרָר וְגוֹ'. אַדְּהָכִי הָא יַנּוּקָא אִזְדַּמַּן בֵּינַיְהוּ וְאָמַר, אֲמַאי לֵית נְקוּד בְּסֵפֶר תּוֹרָה. אָמַר לֵהּ בְּרִי, כָּל נְקֻדָּה אִיהִי תְּנוּעָה דְּאַתְוָן. כְּגוֹן פְּרָקִין דְּאִנּוּן תְּנוּעִין דְּאִבָּרִין דְּגוּפָא. וְכָל תְּנוּעָה אִנּוּן מִסְטָרָא דְּחָכְמָה. וּבְגִין לְאִשְׁתְּמוֹדַע דְּסֵפֶר תּוֹרָה, אִיהוּ מִסְטָרָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, לֵית בֵּהּ נְקוּדִין. וְכָל נְקוּדִין אִנּוּן בַּגּוּף עֵינִין אַנְפִּין אוּדְנִין. חוֹטָמָא דְּכֻלְּהוּ עַל פֶּה. וּבְגִין דְּאוֹרַיְתָא דְּבִכְתָב אִתְיְהִיבַת מִסְטָרָא דִּימִינָא, דְּתַמָּן כְּתִיבָה, אוֹקְמוּהּ דְּאוֹרַיְתָא דְּכָתַב סֵפֶר תּוֹרָה דְּלָא לְמִקְרֵי לֵהּ עַל פֶּה, וְאִתְּמַר דְּלֵית לֵהּ נְקוּדִין לְאוֹרַיְתָא דְּבַעַל פֶּה אִית טַעֲמֵי:

וַיֵּשֶׁב יִצְחָק בִּגְרָר. בֹּא וּרְאֵה, צָרִיךְ שֶׁלֹּא יִהְיֶה דָּבֵק בֵּין אוֹת לְאוֹת, וְלֹא יִהְיֶה חָסֵר אוֹת מִן הַתֵּבָה, וְלֹא מְשַׁנִּים מִפְּתוּחוֹת לִסְתוּמוֹת וּמִסְתוּמוֹת לִפְתוּחוֹת, וְאִם לֹא - סֵפֶר הַתּוֹרָה פָּסוּל. וְכָל הַתִּקּוּן הַזֶּה לָמָּה? אֶלָּא הָאוֹתִיּוֹת פְּתוּחוֹת מִצַּד הַשְּׂכִינָה הַתַּחְתּוֹנָה, וְהַסְּתוּמוֹת מִצַּד הָאֵם הָעֶלְיוֹנָה, הֶעוֹלָם הַנִּסְתָּר. וְאוֹתָם מ"ם, זוֹ פְּתוּחָה וְזוֹ סְתוּמָה. מ' פְּתוּחָה - מַלְכוּת. ם סְתוּמָה - בִּינָה, מִצַּד הַיָּמִין וְהַשְּׂמֹאל, שֶׁנֶּעֱנָפִים מִתְפָּרְדִים לֹא יְדַבֵּק אוֹת בְּאוֹת. וּמִצַּד הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי, שֶׁהוּא שֶׂקֶל הַקֹּדֶשׁ, לֹא יוֹסִיף אוֹת וְלֹא יְחַסֵּר אוֹת, שֶׁכָּל הַמּוֹסִיף גּוֹרֵעַ, וְאִם הִדְבִּיק - נִגְרָר, וּמִשּׁוּם זֶה וַיֵּשֶׁב יִצְחָק בִּגְרָר וְגוֹ'. בֵּינְתַיִם הִנֵּה עֵלֶם הַזִּדְמַן בֵּינֵיהֶם וְאָמַר, לָמָּה אֵין נְקוּד בְּסֵפֶר תּוֹרָה? אָמַר לוֹ, בְּנִי, כָּל נְקֻדָּה הִיא תְּנוּעָה שֶׁל אוֹתִיּוֹת, כְּמוֹ הַפְּרָקִים שֶׁהֵם הַתְּנוּעוֹת שֶׁל אֵיבְרֵי הַגּוּף, וְכָל תְּנוּעָה הֵם מִצַּד הַחָכְמָה. וּכְדֵי לְהַכִּיר אֶת סֵפֶר הַתּוֹרָה, הוּא מִצַּד הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי, אֵין בּוֹ נְקֻדּוֹת. וְכָל הַנְּקֻדּוֹת הֵן בַּגּוּף, עֵינַיִם, פָּנִים, אָזְנַיִם. הַחֹטֶם שֶׁל כֻּלָּם עַל הַפֶּה. וּמִשּׁוּם שֶׁהַתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב נִתְּנָה מִצַּד הַיָּמִין, שֶׁשָּׁם כְּתִיבָה, פֵּרְשׁוּהָ שֶׁהַתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, סֵפֶר תּוֹרָה, שֶׁלֹּא לִקְרֹא אוֹתוֹ עַל פֶּה, וְנֶאֱמַר שֶׁאֵין לוֹ נְקוּדִים. לַתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה יֵשׁ טְעָמִים וּנְקֻדּוֹת.

דָּבָר אַחֵר וַיֵּרָא אֵלָיו ה'. תָּא חֲזֵי אִית נְבוּאָה מֵרָאיָה, וְאִית נְבוּאָה מֵרֵיחָא, וְאִית נְבוּאָה מִשְׁמִיעָה, וְאִית נְבוּאָה מִדִּבּוּר. וְאִנּוּן ד' מֶרְכָּבוֹת לְשֵׁם יְהוָֹה. בִּרְאָיָה, בִּרְיאָה דְּאִיהִי מַרְאֶה, וְלָקֵבֶל מֶרְכָּבָה דִּלְעֵלָּא מָנֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נַעֲשֶׂה אָדָם. וְהָא אַקְשׁוּ קַדְמָאִין, בָּתַר דְּכֻלְּהוּ בְּרִין דְּבָרָא בְּעוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית, אַדְכִּיר בְּרִיאָה בְּלִישְׁנָא דְּיָחִיד. אַמַּאי אַדְכִּיר בְּנַעֲשֶׂה אָדָם בְּלִישְׁנָא דְּרַבִּים, לְמֵיהַב פִּתְחוֹן פֶּה לַמִּינִים וְלַמּוּמָרִים. אֶלָּא הָכָא כְּתִיב (הושע יד) וּבַאֲבֹד רְשָׁעִים רִנָּה. כִּי יִשָּׂרִים דַּרְכֵי ה' וְגוֹ' וּפֹשְׁעִים יִכָּשְׁלוּ בָם. לְקַיְּמָא בְּהוּ וּבַאֲבֹד רְשָׁעִים רִנָּה. דְּהָא אוֹרַיְתָא קָא סָתִים דְּאִיהוּ בָּרָא לָאָדָם עִלָּאָה קַדְמָאָה, הָדָא הוּא דִּכְתִיב וַיִּבְרָא אֱלֹהִים

אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ. אֶת לְרַבּוֹת דְּבָרָא לֵהּ בְּדִיוֹקְנָא דְּאָדָם עִלָּאָה בְּמֶרְכַּבְתָּא, דְּאִתְמַר בֵּהּ וּדְמוּת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם. וּבָרָא לֵהּ בִּתְרִין דִּיוֹקְנִין בְּצֶלֶם דְּאִנּוּן אָדָם דְּכַסֵּא הַכָּבוֹד מָרוֹם. וְאָדָם דְּכַסֵּא תִּנְיָנָא דְּאִתְמַר בֵּהּ מֵרֹאשׁוֹן. וְזֶהוּ מָרוֹם מֵרֹאשׁוֹן. וּמַה דְּאָמַר נַעֲשֶׂה אָדָם, הַאי לְלַמֵּד לְכָל חַד וְחַד מִיִּשְׂרָאֵל דְּאִנּוּן דְּכָר וְנוּקְבָא לְשַׁתְּפָא לֵהּ בְּזִוּוּגֵהּ. דְּאִם ה' לֹא יִבְנֶה בַּיִת שָׁוְא עָמְלוּ בוֹנָיו בּוֹ. וּבְגִין דָּא אָמַר קְרָא בְּכָל דְּרָכֶיךָ דָּעֵהוּ וְהוּא יְיַשֵּׁר אָרְחוֹתֶיךָ. דְּאִתְמַר בְּהוֹן כִּי יְשָׁרִים דַּרְכֵי ה'. דְּוַדַּאי אִתְמַר בְּעִלַּת הָעִלּוֹת תְּרִין עָלְמִין דְּצִיֵּר בְּהוֹן עִלַּת עַל כֹּלָּא. וְאִנּוּן י' מֵאִישׁ, ה' מֵאִשָּׁה. תְּרִין עָלְמִין דְּצִיֵּר בְּהוֹן עִלַּת עַל כֹּלָּא, אִנּוּן ו' ה' עִלְּמָא דֵּין וְעָלְמָא דְּאָתֵי. וְדָא יְ'ה'. וְדָא אִיהוּ יו"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א. וְאָמַר עִלַּת עַל כֹּלָּא אַף עַל גַּב דִּבְאִלֵּין אִתְמַר בְּאִלֵּין אַתְוָן אִתְבְּרִי עָלְמָא. וְכָרְסָא, לְאָדָם לָשֶׁבֶת בַּיִת לָשֶׁבֶת עַל הַכִּסֵּא, דִּבְהוֹן אי"ה אוֹ"ה, וּבְהוֹן אִתְקְרִיאוּ יִשְׂרָאֵל בָּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם. וְאִתְמַר בְּהוֹן אָדָם אַתֶּם. שִׁתְפּוּנִי בַּהֲדַיְכוּ בְּאִלֵּין אַתְוָן וְיִתְקַיְּמוּן עוֹבָדַיְכוֹן. דַּאֲנָא הוּא דְּבָרָאתִי כָּל עָלְמִין, וְכָל כָּרְסְיָן וְחֵיוָן וּמַלְאָכִין, וְכָל צָבָא עִלָּאִין וּבְנֵי אָדָם בְּאִלֵּין אַתְוָן. וְאַף עַל גַּב דְּאִית בְּיִשְׂרָאֵל אִלֵּין אַתְוָן בְּגִין אוֹרַיְתָא דְּיַהֲב לוֹן. לֹא יִשְׁתַּכְּחוּן בְּאִלֵּין אַתְוָן לְמֶעֱבַד עוֹבָדָא בְּהוֹן דְּלָא יִשְׁתַּתְּפוּן לִי בַּהֲדַיְהוּ. וּבְגִין דָּא אָמַר לוֹן נַעֲשֶׂה אָדָם בְּשִׁתּוּפָא דִּילִי וְלָאו אוֹרַיְתָא וּפִקּוּדָא עֲבִיד פְּעָלָה וְעוֹבָדָא עִלָּא וְתַתָּא פָּחוֹת מִנִּי. וּבְגִין דָּא בְּכָל דְּרָכֶיךָ דָּעֵהוּ. וְכָל אֲמִין דְּעִלְּמָא דְּלָא קַבִּילוּ מִנֵּהּ אוֹרַיְתָא, לֵית לוֹן יְדִיעָה בֵּהּ, וְאָזְלִין כְּעָאנָא בְּלֹא רָעֵיָא, וְאִתְמַר בְּהוֹן כִּי כָּל הָעַמִּים יֵלְכוּ אִישׁ בְּשֵׁם אֱלֹהָיו, וְעָבְדִין אֱלֹהוּת סַגִּיאִין.

דָּבָר אַחֵר וַיֵּרֶא אֵלָיו ה'. בֹּא וּרְאֵה, יֵשׁ נְבוּאָה מַרְאִיָּה, וְיֵשׁ נְבוּאָה מַרְיַח, וְיֵשׁ נְבוּאָה מִשְּׁמִיעָה, וְיֵשׁ נְבוּאָה מִדִּבּוּר, וְהֵם ד' מֶרְכָּבוֹת לַשֵּׁם יְהוָֹה. בְּרִאשִׁיָּה, בְּרִיאָה שֶׁהִיא מַרְאָה, וּכְנֶגֶד הַמֶּרְכָּבָה שֶׁלְּמַעְלָה אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נַעֲשֶׂה אָדָם. וְהֵרֵי הִקְשׁוּ הָרִאשׁוֹנִים, אַחַר שֶׁכָּל הַבְּרִיוֹת שֶׁנִּבְרָא בְּמַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית הִזְכִּיר בְּרִיאָה בִּלְשׁוֹן יְחִיד, לְמָה הִזְכִּיר בְּנַעֲשֶׂה אָדָם בִּלְשׁוֹן רַבִּים כְּדֵי לָתֵת פִּתְחוֹן פֶּה לַמִּינִים וְלַמּוּמָרִים? אֶלָּא כָּאן כָּתוּב (הושע יד) כִּי יְשָׁרִים דַּרְכֵי ה' וְגוֹ' וּפֹשְׁעִים יִכָּשְׁלוּ בָם. לְקַיְּמִים בָּהֶם וּבַאֲבֹד רְשָׁעִים רִנָּה. שֶׁהֲרֵי הַתּוֹרָה סָתְמָה שֶׁהוּא בָּרָא אֶת הָאָדָם הָעֶלְיוֹן הָרִאשׁוֹן, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ. אֶת - לְרַבּוֹת שֶׁבָּרָא אוֹתוֹ בִּדְיוֹקְנוֹ שֶׁל אָדָם עֶלְיוֹן בַּמֶּרְכָּבָה, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ וּדְמוּת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם. וּבָרָא אוֹתוֹ בִּשְׁנֵי דְּיוֹקְנָאוֹת שֶׁכָּתוּב בְּצַלְמוֹ, בְּצֶלֶם, שֶׁהֵם אָדָם שֶׁל כִּסֵּא הַכָּבוֹד מָרוֹם, וְאָדָם שֶׁל הַכִּסֵּא הַשֵּׁנִי שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ מֵרֹאשׁוֹן, וְזֶהוּ מָרוֹם מֵרֹאשׁוֹן. וּמַה שֶּׁאָמַר נַעֲשֶׂה אָדָם, זֶה לְלַמֵּד לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁהֵם זָכָר וּנְקֵבָה לְשַׁתֵּף אוֹתוֹ בְּזִוּוּגוֹ, שֶׁאִם ה' לֹא יִבְנֶה בַּיִת שָׁוְא עָמְלוּ בוֹנָיו בּוֹ. וּמִשּׁוּם זֶה אָמַר הַפָּסוּק בְּכָל דְּרָכֶיךָ דָּעֵהוּ וְהוּא יְיַשֵּׁר אָרְחוֹתֶיךָ. שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם כִּי יְשָׁרִים דַּרְכֵי ה'. שֶׁוַּדַּאי נֶאֱמַר בְּעִלַּת הָעִלּוֹת שְׁנֵי עוֹלָמוֹת שֶׁצִּיֵּר בָּהֶם עִלַּת עַל הַכֹּל, וְהֵם י' מֵאִישׁ וְה' מֵאִשָּׁה. שְׁנֵי עוֹלָמוֹת שֶׁצִּיֵּר בָּהֶם עִלַּת עַל הַכֹּל הֵם ו' ה', הָעוֹלָם הַזֶּה וְהָעוֹלָם הַבָּא, וְזֶה י"ה, וְזֶהוּ יו"ד ה"א וא"ו ה"א. וְאָמַר עִלַּת עַל הַכֹּל, אַף עַל גַּב שֶׁנֶּאֱמַר שֶׁבְּאֵלּוּ הָאוֹתִיּוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם, וְכִסֵּא לְאָדָם לָשֶׁבֶת בַּיִת, לָשֶׁבֶת עַל הַכִּסֵּא, שֶׁבָּהֶם אי"ה אוֹ"ה, וּבָהֶם

נִקְרָאוּ יִשְׂרָאֵל בָּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם, וְנֶאֱמַר בָּהֶם אָדָם אַתֶּם - שֶׁתִּפּוּנִי עִמָּכֶם בַּאוֹתִיּוֹת הַלָּלוּ וְיִתְקַיְּמוּ מַעֲשֵׂיהֶם, שֶׁאֲנִי הוּא שֶׁבָּרָאתִי כָּל הָעוֹלָמוֹת וְכָל הַכִּסְאוֹת וְהַחַיּוֹת וְהַמַּלְאָכִים וְכָל הַצְּבָא הָעֶלְיוֹנִים וּבְנֵי אָדָם בָּאוֹתִיּוֹת הַלָּלוּ. וְאַף עַל גַּב שֶׁיֵּשׁ בְּיִשְׂרָאֵל הָאוֹתִיּוֹת הַלָּלוּ בִּשְׁבִיל הַתּוֹרָה שֶׁנִּתַּן לָהֶם, לֹא יִמְצְאוּ בָּאוֹתִיּוֹת הַלָּלוּ לַעֲשׂוֹת מַעֲשֶׂה בָהֶם שֶׁלֹּא יִשְׁתַּתְּפוּ אוֹתִי עִמָּהֶם. וּמְשׁוּם זֶה אָמַר לָהֶם נַעֲשֶׂה אָדָם, בְּשִׁתּוּף שֶׁלִּי, וְלֹא הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה עֲשׂוּ פְּעֻלָּה לְמַעְלָה וּלְמַטָּה פָּחוֹת מִמֶּנִּי. וּמְשׁוּם זֶה בְּכָל דְּרָכֶיךָ דָּעֵהוּ. וְכָל אֻמּוֹת הָעוֹלָם שֶׁלֹּא קִבְּלוּ מִמֶּנּוּ תּוֹרָה, אֵין לָהֶם בּוֹ יְדִיעָה, וְהוֹלְכִים כְּצֹאן בְּלִי רוֹעֶה, וְנֶאֱמַר בָּהֶם כִּי כָּל הָעַמִּים יֵלְכוּ אִישׁ בְּשֵׁם אֱלֹהָיו, וְעוֹשִׂים הַרְבֵּה אֱלָהוּת.

וְכָל יִשְׂרָאֵל דְּקַבִּילוּ מִנֵּהּ אוֹרַיְתָא, אִנּוּן עָבְדִין לֵהּ אֶחָד בֵּהּ, וּבְכָל אַתְוָן וּשְׁמָהָן קַדִּישִׁין דִּילֵהּ וּבְכָל מַשְׁרְיָן עִלָּאִין וְתַתָּאִין דְּאִתְבְּרִיאוּ בֵּהּ. וּבְכָל בְּרְיָן עִלָּאִין וְתַתָּאִין וּלְעִלָּא מִכֻּלְּהוּ אֶחָד וּלְתַתָּא מִכֻּלְּהוּ וּמִלְּגָאו דְּכֻלְּהוּ וּמַלְכָּא דְּכֻלְּהוּ אִיהוּ אֶחָד. מִבַּיִת וּמִחוּץ תְּצַפְּנֵנּוּ. וְהָכִי תּוֹכוֹ כְּבָרוֹ, הָכִי אִיהוּ מִלְּגָאו דְּכָל עָלְמִין כְּמוֹ מִלְּבַר דְּכָל עָלְמִין לָא אִשְׁתַּנֵּי. וְלֵית שֵׁם וְחִבּוּר אַתְוָן דְּשֵׁם ה' וּבְכָל כְּנוּיִין דִּילֵהּ בַּר מִנֵּהּ. דְּאִי לָאו דְּאִיהוּ חִבּוּר בְּקִרְבֵּהּ בה' ו' בה', לֹא אִתְקְרִיאוּ אַתְוָן בְּשֵׁם יְהוָ"ה, וְאִיהוּ מְחַבֵּר יְהוָ"ה אֲדנָ"י, וְאִיהוּ מְחַבֵּר יְהוָ"ה בֵּאלֹהִים, דְּסָלִיק לְחַשְׁבַּן אֶהְיֶ"ה אֲדנָ"י. וְאִיהוּ לָא אִתְקְרֵי פָּחוֹת מִנַּיְהוּ דְּאִיהוּ אֶחָד דִּמְחַבֵּר שְׁנַיִם, דְּאִנּוּן דְּכָר וְנוּקְבָא. וְעָבִיד לוֹן חַד. הָדָא הוּא דִּכְתִיב בְּאָדָם וְחַוָּה כִּי אֶחָד קָרָאתִיו. וְאִיהוּ מְשֻׁתָּף בְּבִנְיָן בֵּן וּבַת דְּאִנּוּן בָּנִים לִישְׁנָא דְּבִנְיָן. וְדָא אִיהוּ אִם יֵ' לֹא יִבְנֶה בַּיִת. וְכָל עִנְיָנָא וְעוֹבָדָא דִּלָּאו אִיהוּ מְשֻׁתָּף בֵּהּ, מַה כְּתִיב בֵּהּ, כִּי שָׁמַיִם כָּעָשָׁן נִמְלָחוּ וְהָאָרֶץ כַּבֶּגֶד תִּבְלֶה. וּמִיָּד יִשְׂמְחוּ הַשָּׁמַיִם וְתָגֵל הָאָרֶץ דְּאִנּוּן בִּנְיָנָא וְשֻׁתָּפָא דִּילֵהּ. דְּכָל הֲבָלִים דְּאֻמִּין דְּעָלְמָא, אִנּוּן שָׁמַיִם וְאָרֶץ וַעֲתִידִין לְאוֹבְדָא. וְכָל הֲבָלִים דְּיִשְׂרָאֵל בְּיֵי' בִּיחוּדֵהּ. אִנּוּן שָׁמַיִם וְאָרֶץ בִּנְיָנָא דִּילֵהּ, וּמַה הוּא חַי וְקַיָּם, הָכִי עוֹבָדָא דִּילֵהּ חַי וְקַיָּם. וּבְגִין דָּא אָמַר חַי אֲנִי נְאֻם ה' אִם אֶחְפֹּץ בְּמוֹת הָרָשָׁע כִּי אִם בְּשׁוּבוֹ מִדַּרְכּוֹ וְחָיָה. וּכְגַוְונָא דְּאָמַר לְיִשְׂרָאֵל נַעֲשֶׂה אָדָם, הָכִי אָמַר לְסַפִּירִן נַעֲשֶׂה אָדָם, דָּא עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא דְּאִיהוּ רֵאשׁוֹן לְמַחֲשָׁבָה וְאַחֲרוֹן לְמַעֲשֶׂה, דְּאִנּוּן חָכְמָה בָּרֹאשׁ וְחָכְמָה בַּסּוֹף. דְּכָל סְפִירָה יָהִיב בֵּהּ חוּלָקֵהּ. וּבְגִין דָּא אִיהוּ בְּדִיּוּקְנֵהּ מְאַסֵּף לְכָל הַמַּחֲנוֹת לַצְּבָאוֹת. וְרָעֲיָא מְהֵימְנָא בְּדִיּוּקְנֵהּ. וְאָמַר לַמַּלְאָכִין נַעֲשֶׂה אָדָם, וְדָא מְטַטְרוֹן, דְּכָל מַלְאֲךְ וְחַיָּה שַׁוִּי בֵּהּ חוּלָקִי'. וְהָכִי אָמַר לְצָבָא הַשָּׁמַיִם לְמֶעֱבַד לְשִׁמְשָׁא בְּדִיּוּקְנֵהּ, וְכָל כּוֹכָבָא יָהִיב בֵּהּ חוּלָקֵהּ, וְעִלַּת עַל כֻּלָּא אִשְׁתְּתַף בֵּהּ בְּכָל אֲתַר בְּתִפְאֶרֶ"ת בְּמְטַטְרוֹ"ן וּבְשִׁמְשָׁא, וְלֵית לְאַרְכָּא בְּהַאי.

וְכָל יִשְׂרָאֵל קִבְּלוּ מִמֶּנּוּ תּוֹרָה, הֵם עוֹבְדִים אוֹתוֹ אֶחָד בּוֹ, וּבְכָל הָאוֹתִיּוֹת וְהַשֵּׁמוֹת הַקְּדוֹשִׁים שֶׁלּוֹ וּבְכָל הַמַּחֲנוֹת הָעֶלְיוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים שֶׁנִּבְרְאוּ בָהֶם. וּבְכָל הַבְּרִיּוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת וְהַתַּחְתּוֹנוֹת וּלְמַעְלָה מִכֻּלָּם אֶחָד, וּלְמַטָּה מִכֻּלָּם, וּמִבַּפְנִים שֶׁל כֻּלָּם, וּמִבַּחוּץ שֶׁל כֻּלָּם הוּא אֶחָד. מִבַּיִת וּמִחוּץ תְּצַפְּנֵנּוּ, וְכָךְ תּוֹכוֹ כְּבָרוֹ. כָּךְ הוּא מִבַּפְנִים שֶׁל כָּל הָעוֹלָמוֹת כְּמוֹ מִחוּץ לְכָל הָעוֹלָמוֹת לֹא מִשְׁתַּנֶּה, וְאֵין שֵׁם וְחִבּוּר אוֹתִיּוֹת שֶׁל

שֵׁם ה' וּבְכָל הַכִּנּוּיִים שֶׁלּוֹ חוּץ מִמֶּנּוּ. שֶׁאִם לֹא שֶׁהוּא חִבֵּר בְּקִרְבָּנָה י' בָּהּ' ו' בָּהּ', לֹא נִקְרְאוּ הָאוֹתִיּוֹת בְּשֵׁם יְהוֹ"ה, וְהוּא מְחַבֵּר יְהוֹ"ה אֲדֹנָ"י, וְהוּא מְחַבֵּר יְהוֹ"ה בֵּאלֹהִים, שֶׁעוֹלֶה לְחֶשְׁבּוֹן אֶהְיֶ"ה אֲדֹנָ"י. וְהוּא לֹא נִקְרָא אֶחָד פָּחוֹת מֵהֶם, שֶׁהוּא אֶחָד שֶׁמְּחַבֵּר שְׁנַיִם, שֶׁהֵם זָכָר וּנְקֵבָה, וְעוֹשֶׂה אוֹתָם אֶחָד. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב בְּאָדָם וְחַוָּה כִּי אֶחָד קָרָאתִיו. וְהוּא מְשֻׁתָּף בְּבָנִין בֵּן וּבַת שֶׁהֵם בָּנִים, לָשׁוֹן שֶׁל בִּנְיָן. וְזֶהוּ אִם ה' לֹא יִבְנֶה בַיִת. וְכָל עִנְיָן וּמַעֲשֶׂה שֶׁאֵינוֹ מְשֻׁתָּף בּוֹ, מַה כָּתוּב בּוֹ? כִּי שָׁמַיִם כָּעָשָׁן נִמְלָחוּ וְהָאָרֶץ כַּבֶּגֶד תִּבְלֶה. וּמֵיָד, יִשְׂמְחוּ הַשָּׁמַיִם וְתָגֵל הָאָרֶץ, שֶׁהֵם הַבִּנְיָן וְהַשֻּׁתָּף שֶׁלּוֹ. שֶׁכָּל הַהֲבָלִים שֶׁל אֻמּוֹת הָעוֹלָם הֵם שָׁמַיִם וָאָרֶץ, וַעֲתִידִים לְהֵאָבֵד, וְכָל הַהֲבָלִים שֶׁל יִשְׂרָאֵל בַּיי' בְּיִחוּדוֹ. אוֹתָם שָׁמַיִם וָאָרֶץ הַבִּנְיָן שֶׁלּוֹ. וּמַה הוּא חַי וְקַיָּם - כָּךְ מַעֲשֵׂהוּ חַי וְקַיָּם. וּמְשׁוּם זֶה אָמַר חַי אֲנִי נְאֻם ה' אִם אֶחְפֹּץ בְּמוֹת הָרָשָׁע כִּי אִם בְּשׁוּבוֹ מִדַּרְכּוֹ וְחָיָה. וּכְמוֹ שֶׁאָמַר לְיִשְׂרָאֵל נַעֲשֶׂה אָדָם, כָּךְ אָמַר לַסְּפִירוֹת נַעֲשֶׂה אָדָם. זֶה הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי שֶׁהוּא רֹאשׁוֹן לַמַּחֲשָׁבָה וְאַחֲרוֹן לַמַּעֲשֶׂה, שֶׁהֵם חָכְמָה בְּרֹאשׁ וְחָכְמָה בַּסּוֹף. שֶׁכָּל סְפִירָה נוֹתֶנֶת בּוֹ חֶלְקוֹ, וּמְשׁוּם זֶה הוּא בְּדִיּוּקְנוֹ מְאֻפָּף לְכָל הַמַּחֲנוֹת הַצְּבָאוֹת. וְרוֹעֶה הַנֶּאֱמָן בְּדִיּוּקְנוֹ. וְאָמַר לַמַּלְאָכִים נַעֲשֶׂה אָדָם, וְזֶה מטטרו"ן, שֶׁכָּל מַלְאָךְ וְחַיָּה שָׁם בּוֹ חֶלְקוֹ. וְכָךְ אָמַר לִצְבָא הַשָּׁמַיִם לַעֲשׂוֹת אֶת הַשֶּׁמֶשׁ בְּדִיּוּקְנוֹ, וְכָל כּוֹכָב נוֹתֵן בּוֹ חֶלְקוֹ, וְעֹלַת עַל הַכֹּל הַשְׁתַּתֵּף בּוֹ בְּכָל מָקוֹם, בְּתִפְאֶ"ת בְּמִטַּטְרוֹ"ן וּבַשֶּׁמֶשׁ, וְאֵין לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה.

וְעוֹד נַעֲשֶׂה אָדָם. לְאֻמָּן דְּזַרְע כַּמָּה זַרְעוֹנִין בְּבַת אַחַת, וְכָל אֶחָד נָפִיק לְיוֹמוֹי. לְבָתַר אָמַר לְאִלֵּין דְּאִנּוּן פּוֹעֲלִים, אֲנָא בָּעֵי דְּתִשְׁתַּתְּפוּ כֻּלְּכוּ לְמֶעֱבַד מָאנָא, וְכָל חַד מִנַּיְהוּ יְהֵיב בֵּהּ חוּלָקֵהּ מִמַּה דְּיַהֲבִית בְּכוּ, וַאֲנָא אִשְׁתְּתַף עִמַּיְכוּ בְּהַהוּא מָאנָא חוּלָקָא מִנַּי. אָמְרוּ לֵהּ מַאי הַאי מָאנָא כָּל כָּךְ חָשִׁיב קָדָמָךְ דְּיהֶ"ה כָּלִיל מִכֹּלָּא. אָמַר לוֹן הַאי מָאנָא אִיהוּ אָדָם דְּיהֶ"ה בְּדִיּוּקְנָא דְּאָדָם עִלָּאָה. אָמְרוּ לֵהּ אַמַּאי תֵּימָא לָן דְּכָל חַד וְחַד יָהֵיב בֵּהּ חוּלָקֵהּ. וְהָא אַנְתְּ הוּא אָדוֹן דְּכֹלָּא, וְאַנְתְּ בָּרַאת כֹּלָּא, טֹל אַנְתְּ מִכָּל חַד וְחַד מַה דְּאַנְתְּ בָּעֵי, דְּלָא יְהֶא פִּתְחוֹן פֶּה לְאִנּוּן דְּלָא אִשְׁתְּמוֹדְעִין בָּךְ. דְּיֵמְרוּן דְּעוֹבָדָא דְּאָדָם אַנְתְּ צָרִיךְ מִשְּׁלִיחִין דִּילָךְ. אָמַר לוֹן לְמַלְכָּא דְּיָהֲב מַתָּנָא לְעַבְדּוֹי, וְיָהִיב לְכָל אֶחָד וְאֶחָד חוּלָקֵהּ וְאַחֲסַנְתֵּהּ מֵהַהוּא מַתָּנָא. לְבָתַר אָתָא עַבְדָּא מְהֵימָנָא לְגַבֵּהּ וְשָׁאִיל לֵהּ מַתָּנָה. אָמַר מַלְכָּא הַאי עַבְדָּא פְּלַח לִי בְּכָל אֲבָרִין דִּילֵהּ. הָכֵי אֲנָא בָּעֵי לְמֶעֱבַד מָאנָא דִּילֵהּ מַתָּנָה בְּכָל חֵילִין דִּילִי מָה עָבֵד כְּנֶשׁ כָּל מַשְׁרְיָן דִּילֵהּ וְאָמַר בָּעֵינָא מִנַּיְכוּ דַּל חַד וְחַד יָהִיב מַתָּנָה. מִדִּידֵהּ לְהַאי עַבְדָּא, וַאֲנָה אִשְׁתְּתַף עִמְּכוֹן וְאַתֶּם בֵּהּ מַתָּנָה מִדִּילִי. מְנָהוֹן אַקְשׁוּ וְאָמְרוּ מָה אֱנוֹשׁ כִּי תִזְכְּרֶנּוּ. וּמְנָהוֹן אָמְרֵי בְּרַעֲוָא שְׁלִים. אוּף הָכֵי קֻדָּם דְּאִתְבְּרֵי עָלְמָא, עָאלוּ יִשְׂרָאֵל בְּמַחֲשָׁבָה לְהִתְבָּרְאוֹת, קֻדָּם דְּאִתְבְּרִיאוּ מַלְאָכִין וְכָל בְּרְיָן דְּעָלְמָא דְּעוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית. ובחביהו דִּילְהוֹן, אַנַח לְעוֹבָדָא דִּילְהוֹן דִּיהוֹן בַּתְרָאִין לְעוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית. וְאָמַר עֲלֵהּ נַעֲשֶׂה אָדָם. וְאַמַּאי אִלֵּא בְּגִין חֲבִיבוּ דַּאֲבוּהוֹן דְּבִשְׁמַיָּא דְּאִתְקְרֵי יִשְׂרָאֵל. וְאִנּוּן הֲווֹ עֲתִידִין לְאִתְקְרֵי בִּשְׁמֵהּ יִשְׂרָאֵל, כְּנִישׁ לְעִלָּאִין וְתַתָּאִין לְמֵיהַב חוּלָק' מִכֻּלְּהוּ. בְּדֵין דְּאִי חָב אָדָם, כֻּלְּהוּ אִשְׁתְּכָחוּ חֲסֵרִין

בְּהוֹן, מֵהַהוּא חוּלָקָא דִּיהָבוּ בֵּהּ, וְכֻלְּהוּ בָּעָאן רַחֲמֵי בְּגִינֵהּ. וְאִיהוּ יְהַב בְּהוֹן מִדִּילֵהּ, בְּגִין דִּמְרָוַן לֵהּ עֲשֵׂה לְמַעַנֶךָ אִם לֹא לְמַעֲנֵנוּ, בְּגִין הַהוּא חוּלָקָא דִּילָךְ דְּיָהֲבַת בְּיִשְׂרָאֵל. הָדָא הוּא דִּכְתִיב כִּי חֵלֶק יְיָ' עַמּוֹ. וְאִיהוּ מָחִיל לוֹן בְּגִין הַהוּא חוּלָקָא דִּילֵהּ דִּשְׁמֵהּ דְּיָהֲב בְּהוֹן. דְּאִם לֹא יְהִיבוּ אִנּוּן מִגַּרְמַיְהוּ חולק' בֵּהּ בִּרְעוּתַיְהוּ, כֻּלְּהוּ הֲווֹ טַעֲנִין עֲלֵהּ, דְּאַנְתְּ נְטִילַת מִנָּן עַל כרחנ', חולק' דְּאִיהוּ בָּאָדָם מִכָּל חַד וְחַד, וְלֹא הֲווֹ מְרַחֲמֵי עלין. וּבְגִין דְּלָא יְהֵא לוֹן פִּתְחוֹן פֻּה. בְּגִין דְּא לֹא בָּעָא לנטל' חולק' אֶלָּא בִּרְעוּתָא דִּילְהוֹן. כְּגַוְונָא דְּא דְּאִתְמַר בְּרַעְיָא מְהֵימָנָא, עָלִית לַמָּרוֹם שָׁבִיתָ שֶׁבִי לְקַחְתָּ מַתָּנוֹת בָּאָדָם. וּבְגִין דְּמַזִּיקִין סָרְחוּ לְגַבֵּהּ, וְלֹא בָּעוּ לְמֵיהַב בֵּהּ חוּלָקָא, וְאָמְרוּ מָה אֱנוֹשׁ כִּי תִזְכְּרֶנּוּ וְגוֹ', לֹא בָּרָא לוֹן לְבוּשִׁין דְּאִנּוּן גּוּפִין דִּלְהוֹן. וְאִנּוּן שַׁנְאִין לוֹן. וְעַל כֵּן מְמָנָן דְּעַל עָ"ב אֲמִין, דְּאִנּוּן קַמְּךָ, כְּגַוְונָא כַּד יִשְׂרָאֵל מְחַיְּבִין לַאֲבוּהוֹן דְּבִשְׁמַיָּא, אִנּוּן אֲמִין דְּעָלְמָא רְצוּעִין בִּידָא דְּבוֹרֵא עָלְמָא לְאַלְקָאָה לוֹן בְּהוּ.

וְעוֹד נַעֲשֶׂה אָדָם, לְאֲמַּן שֶׁזֶּרַע כְּמָה זֶרְעוֹנִים בְּבֵת אַחַת, וְכָל אֶחָד יָצָא בְּיוֹמוֹ. אַחַר כָּךְ אָמַר לֵאלֹהֶ שֶׁהֵם פּוֹעֲלִים: אֲנִי רוֹצֶה שֶׁתִּשְׁתַּתְּפוּ כֻּלְּכֶם לַעֲשׂוֹת כְּלִי, וְכָל אֶחָד מֵהֶם יִתֵּן בּוֹ חֵלֶק מִמַּה שֶׁנָּתַתִּי בָּכֶם, וַאֲנִי אֶשְׁתַּתֵּף עִמָּכֶם בְּכֹלִי הַהוּא חֵלֶק מִמֶּנִּי. אָמְרוּ לוֹ: מָה הַכְּלִי הַזֶּה כָּל כָּךְ חָשׁוּב לְפָנֶיךָ שֶׁיִּהְיֶה כְּלוּל מֵהַכֹּל? אָמַר לָהֶם: הַכְּלִי הַזֶּה הוּא אָדָם שֶׁיִּהְיֶה בַּדִּיוּקָן שֶׁל הָאָדָם הָעֶלְיוֹן. אָמְרוּ לוֹ: לָמָּה תֹּאמַר לָנוּ שֶׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד נוֹתֵן בּוֹ חֶלְקוֹ, וְהֲרֵי אַתָּה הוּא אָדוֹן הַכֹּל, וְאַתָּה בָּרָאתָ הַכֹּל? טֹל אַתָּה מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד מַה שֶּׁאַתָּה רוֹצֶה, שֶׁלֹּא יִהְיֶה פִּתְחוֹן פֶּה לְאוֹתָם שֶׁלֹּא יוֹדְעִים בְּכָךְ, שֶׁיֹּאמְרוּ שֶׁמַּעֲשֶׂה שֶׁל אָדָם אַתָּה צָרִיךְ מֵהַשְׁלִיחִים שֶׁלְּךָ. אָמַר לָהֶם: לְמֶלֶךְ שֶׁנָּתַן מַתָּנָה לַעֲבָדָיו וְנָתַן לְכָל אֶחָד וְאֶחָד חֶלְקוֹ וְיָרְשָׁתוֹ מֵאוֹתָהּ מַתָּנָה, אַחַר כָּךְ בָּא הָעֶבֶד הַנֶּאֱמָן אֵלָיו וּבִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ מַתָּנָה. אָמַר הַמֶּלֶךְ: הָעֶבֶד הַזֶּה עָבַד אוֹתִי בְּכָל הָאֵיבָרִים שֶׁלּוֹ, כָּךְ אֲנִי רוֹצֶה לַעֲשׂוֹת הַכְּלִי שֶׁלּוֹ מַתָּנָה מִכָּל הַצְּבָאוֹת שֶׁלִּי. מָה עָשָׂה? כִּנֵּס אֶת כָּל הַמַּחֲנוֹת שֶׁלּוֹ וְאָמַר: אֲנִי רוֹצֶה מִכֶּם כָּל אֶחָד וְאֶחָד יִתֵּן מַתָּנָה מִשֶּׁלּוֹ לָעֶבֶד הַזֶּה, וַאֲנִי אֶשְׁתַּתֵּף עִמָּהֶם וְאֶתֵּן בּוֹ מַתָּנָה מִשֶּׁלִּי. מֵהֶם הִקְשׁוּ וְאָמְרוּ מָה אֱנוֹשׁ כִּי תִזְכְּרֶנּוּ, וּמֵהֶם אָמְרוּ בְּרָצוֹן שָׁלֵם. אַף כָּךְ קֻדָּם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, נִכְנְסוּ יִשְׂרָאֵל בְּמַחֲשָׁבָה לְהִבָּרְאוֹת, קֹדֶם שֶׁנִּבְרְאוּ הַמַּלְאָכִים וְכָל הַבְּרִיּוֹת שֶׁל הָעוֹלָם שֶׁל מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, וּבַחֲבִיבוּת שֶׁלָּהֶם הֵנִיחַ אֶת הַמַּעֲשֶׂה שֶׁלָּהֶם שֶׁיִּהְיוּ אַחֲרוֹנִים לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית. וְאֵמַר עָלָיו נַעֲשֶׂה אָדָם. וְלָמָּה, ? אֶלָּא בִּשְׁבִיל הַחֲבִיבוּת שֶׁל אֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם שֶׁנִּקְרָא יִשְׂרָאֵל, וְהֵם הָיוּ עֲתִידִים לְהִקָּרֵא בִּשְׁמוֹ יִשְׂרָאֵל, כִּנֵּס אֶת הָעֶלְיוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים לְתֵת חֵלֶק מִכֻּלָּם. מִשּׁוּם שֶׁאִם יֶחֱטָא הָאָדָם, כֻּלָּם נִמְצָאִים חָסֵרִים בָּהֶם מֵאוֹתוֹ הַחֵלֶק שֶׁנָּתְנוּ בּוֹ, וְכֻלָּם יְבַקְּשׁוּ רַחֲמִים בִּשְׁבִילוֹ. וְהוּא נָתַן בָּהֶם מִשֶּׁלּוֹ, מִשּׁוּם שֶׁמְּרוּיִם לוֹ עֲשֵׂה לְמַעַנֶךָ אִם לֹא לְמַעֲנֵנוּ, בִּשְׁבִיל אוֹתוֹ הַחֵלֶק שֶׁלְּךָ שֶׁנָּתַתָּ בְּיִשְׂרָאֵל. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב כִּי חֵלֶק ה' עַמּוֹ. וְהוּא מוֹחֵל לָהֶם בִּשְׁבִיל אוֹתוֹ הַחֵלֶק שֶׁלּוֹ שֶׁל שְׁמוֹ שֶׁנָּתַן בָּהֶם. שֶׁאִם לֹא יִתְּנוּ הֵם מֵעַצְמָם חֵלֶק בּוֹ בְּרָצוֹנָם, כֻּלָּם הָיוּ טוֹעֲנִים עָלָיו, שֶׁאַתָּה נָטַלְתָּ מֵעִמָּנוּ עַל כָּרְחֵנוּ חֶלְקֵנוּ שֶׁהוּא בְּאָדָם מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד, וְלֹא הָיוּ מְרֻחָמִים עָלָיו. וּכְדֵי שֶׁלֹּא יִהְיֶה לָהֶם פִּתְחוֹן פֶּה, מִשּׁוּם זֶה לֹא רָצָה לִטֹּל חֵלֶק אֶלָּא בִּרְצוֹנָם. כְּמוֹ זֶה שֶׁנֶּאֱמַר בָּרוּךְ הַנֶּאֱמָן, עָלִיתָ לַמָּרוֹם שָׁבִיתָ שֶׁבִי לְקַחְתָּ מַתָּנוֹת בָּאָדָם. וּמִשּׁוּם שֶׁהַמַּזִּיקִים סָרְחוּ לוֹ וְלֹא

רְצוּ לְתַת בּוֹ חֵלֶק, וְאָמְרוּ מָה אֱנוֹשׁ כִּי תִזְכְּרֶנּוּ וְגוֹ', לֹא בָרָא לָהֶם לְבוּשִׁים, שֶׁהֵם הַגּוּפִים שֶׁלָּהֶם, וְהֵם שׂוֹנְאִים אוֹתָם. וְעַל כֵּן הַמְּמֻנִּים שֶׁעַל שִׁבְעִים וּשְׁתַּיִם אֻמּוֹת שֶׁהֵם לְפָנֶיךָ, כְּמוֹ כַּאֲשֶׁר יִשְׂרָאֵל מְחַיְּבִים לַאֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם, אוֹתָם אֻמּוֹת הָעוֹלָם הֵם רְצוּעוֹת בִּידֵי בּוֹרֵא הָעוֹלָם לְהַלְקוֹתָם בָּהֶם.

וְכַד חַזְרִין בְּתִיּוּבְתָּא זָרִיק רְצוּעִין מִידֵהּ, וְלָא יְהֵא בְּהוֹן מַמָּשׁ. דְּחֵילָא דִּרְצוּעִין לָאו אִיהוּ אֶלָּא בִּידָא דמיי' (נראה דמאן) דְּנָטִיל. דְּעָלַיְהוּ אִתְמַר כָּל הַגּוֹיִים כְּאַיִן נֶגְדּוֹ. וּבְגִין דְּיִשְׂרָאֵל אִית בְּהוּ חוּלָק' מִבּוֹרֵא עָלְמִין דְּאִיהוּ עִלַּת עַל כֹּלָּא. וּמַעֲשֶׂר סְפִירָאן וּמְכָרְסָיָן וּמַלְאָכִין וְכוֹכָבַיָּא וּמַזָּלִין כַּד חַזְרִין בִּתְשׁוּבָה הַכֹּל מַה דְּאִתְנְטִילוּ בְּעוֹן רַחֲמֵי עָלַיְהוּ. בַּר מְשֻׁדְּרִין וּמַזִּיקִין וְחֵילִין דִּמְסָאֲבוּ, דְּאִתְמַר בְּיִשְׂרָאֵל אַל תִּטַּמְּאוּ בְּכָל אֵלֶּה, דְּלֵית לוֹן חוּלָקָא בְּהוֹן. וּבְגִין דְּא אֲמִין דְּעָלְמָא דְּנָשְׁמָתִין דִּילְהוֹן מֵאִנּוּן חֵילִין דִּמְסָאֲבוּ, לֵית לְשִׁתְּפָא בְּהוֹן לַאֲכִילָה וּשְׁתִיָה, וְלֹא בְּכָל עוֹבָדֵיהוֹן, דְּעָלַיְהוּ כְּתִיב אֲשֶׁר חֵלֶק ה' אֱלֹהֶיךָ וְגוֹ', וּבְךָ בָּחַר ה'. וְעָלַיְהוּ אִתְמַר כִּי כָּל הָעַמִּים יֵלְכוּ אִישׁ בְּשֵׁם אֱלֹהָיו וְגוֹ', דְּאִיהוּ יְחִיד וּמְיֻחָד בְּכָל מַשְׁרְיָן דְּכִלִּילָן בְּהוֹן. וּבְגִין דְּיִשְׂרָאֵל כְּלִילָן מֵעִלָּאִין וְתַתָּאִין, וְעִלַּת עַל כֹּלָּא שַׁוִּי שְׁמֵהּ בְּהוֹן, וְאִנּוּן רְחִימִין יַתִּיר מִמַּלְאָכֵי הַשָּׁרֵת, בְּגִין דְּאִית לוֹן חוּלָקָא בִּסְפִירָן, מַה דְּלָאו הָכֵי בְּמַלְאָכִין. בְּגִין דְּיִשְׂרָאֵל אִנּוּן עַרְבִיָה וְאַחֲסַנְתֵּהּ, כְּגַוְנָא דִּבְנִין לְגַבֵּי אֲבוּהוֹן. דְּמַלְאָכִין לָאו אִנּוּן לְגַבֵּי סְפִירָן אֶלָּא כְּסוּסְוָן לְגַבֵּי רוֹכְבֵי עֲלַיְהוּ. אֲבָל יִשְׂרָאֵל בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאוֹקְמוּהּ מ"מ אֵין יִשְׂרָאֵל נִגְאָלִין עַד שֶׁיִּשְׁתַּעְבְּדוּ בְּשִׁבְעִין וּתְרֵין אֻמִּין. וּבְגִין דָּא כָּלַל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּסַנְהֶדְרִיב ע"ב אֻמִּין, לְקַיֵּם בְּהוֹן מ'לְחָמָה לַ'ה' בַּ'עֲמָלֵק מִדּוֹר דּוֹר. וְלָקֳבֵל ע"ב שָׂרִים אִנּוּן שְׁמָהָן שִׁבְעִין וּתְרֵין דְּוַיסַּע וַיָּבֹא וַיֵּט, לְקַיָּמָא בְּהוֹן הִנֵּה ה' רוֹכֵב עַל ע"ב קַ"ל, לְנָטְלָא מִנַּיְהוֹן נוּקְמָא מֵעֲמָלֵק דְּכְלִיל ע"ב אֻמִּין בֵּהּ. וְלָקֳבֵל ע"ב שְׁמָהָן אִיהוּ וַיִּכְלוּ דְּסָלִיק ע"ב. וְדָא עִלַּהּ אִתְמַר דְּזַרַע כָּל זְרָעוֹנִין בְּבַת אַחַת יְחִידָה וְהִיא כַּלָּה שַׁבַּת מַלְכְּתָא מִן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאִיהוּ תִּפְאֶרֶת וּמַעֲשֶׂה דִּילֵהּ. וּבְגִין דְּכָל בְּרִין דְּבְרֵאשִׁית אִתְכְּלִילָן בֵּהּ, לְכָךְ הִתְחִילָה תּוֹרָה בְּבֵי"ת מִן בְּרֵאשִׁית. וְאִיהִי בַּת זוּגֵהּ דְּתִפְאֶרֶת אָדָם כָּל חַד יְהִיב בֵּהּ חוּלָקֵהּ. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְהִיב לָהּ רַב וְשַׁלִּיט עָלַיְהוּ, בְּגִין דְּכֻלְּהוּ אִתְבְּרִיאוּ בְּאָת יו"ד בַּת יְחִידָא כְּלִילָא מֵעֶשֶׂר אֲמִירָן, וְעֶשֶׂר אֱלֹהִים. ה' כְּלִילָא מֵחָמֵשׁ אוֹרָיָן אוֹר דְּיוֹמָא קַדְמָאָה. ו' שִׁית סְמָכִין דְּקִשׁוֹט. יוֹם הַשִּׁשִּׁי ה' בְּגִין דִּבְיוֹם הַשִּׁשִּׁי וְאִשְׁתְּלִים ה' בְּבַת אַחַת. תָּא חֲזֵי כַּד אִית לְסִפִּירָן לְמֶעֱבַד פָּעֲלָה בְּשֵׁם יְדִיעַ, דְּמִתַּמָּן פָּעֲלָה, לֹא אִשְׁתְּלִים וְלֹא אִתְעֲבִיד עַד דְּכָל סְפִירָה יָהִיב תַּמָּן חוּלָקָא. (נ"א חולהא) דָּא יָהִיב תַּמָּן אַתְוָן דְּאִנּוּן כָּל גַּוְונִין אֲכְמִין מִסִּטְרָא דְּבַת יְחִידָה. וְאִנּוּן סוּמְקִין נְקוּדִין מִסִּטְרָא דְּתִלְתָּ אֲבָהָן. וְדָא יָהִיב וְכוּ' עַד דְּאִתְכְּלִיל בְּהַהוּא שְׁמָא כָּל סְפִירָן עכ"מ:

וּכְשֶׁחוֹזְרִים בִּתְשׁוּבָה, זוֹרֵק אֶת הָרְצוּעוֹת מִיָּדוֹ, וְלֹא יִהְיֶה בָּהֶם מַמָּשׁ. שֶׁהַכֹּחַ שֶׁל הָרְצוּעוֹת אֵינוֹ אֶלָּא בִּידֵי שֶׁל מִי שֶׁנּוֹטֵל, שֶׁעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר כָּל הַגּוֹיִם כְּאַיִן נֶגְדּוֹ. וּמִשּׁוּם שֶׁיִּשְׂרָאֵל יֵשׁ בָּהֶם חֵלֶק מִבּוֹרֵא הָעוֹלָמוֹת שֶׁהוּא עִלַּת עַל הַכֹּל, וּמֵעֶשֶׂר הַסְּפִירוֹת וּמֵהַכִּסְאוֹת וּמֵהַמַּלְאָכִים וְהַכּוֹכָבִים וְהַמַּזָּלוֹת, כְּשֶׁחוֹזְרִים בִּתְשׁוּבָה, מִכָּל מַה שֶּׁנִּטְלוּ מְבַקְּשִׁים עֲלֵיהֶם רַחֲמִים, חוּץ מִשֵּׁדִים וּמַזִּיקִים וְכֹחוֹת הַטֻּמְאָה, שֶׁנֶּאֱמַר בְּיִשְׂרָאֵל אַל תִּטַּמְּאוּ בְּכָל אֱלֶה, שֶׁאֵין לָהֶם חֵלֶק בָּהֶם. וּמִשּׁוּם זֶה אֻמּוֹת הָעוֹלָם, שֶׁנִּשְׁמוֹתֵיהֶם מֵאוֹתָם כֹּחוֹת הַטֻּמְאָה, אֵין לְהִשְׁתַּתֵּף עִמָּם בַּאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה, וְלֹא בְּכָל מַעֲשֵׂיהֶם, שֶׁעֲלֵיהֶם כָּתוּב אֲשֶׁר חָלַק ה' אֱלֹהֶיךָ וְגוֹ', וּבְךָ בָּחַר ה'. וְעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר כִּי כָּל הָעַמִּים יֵלְכוּ אִישׁ בְּשֵׁם אֱלֹהָיו וְגוֹ', שֶׁהוּא יָחִיד וּמְיֻחָד בְּכָל הַמַּחֲנוֹת שֶׁכְּלוּלִים בָּהֶם. וּמִשּׁוּם שֶׁיִּשְׂרָאֵל כְּלוּלִים מֵעֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, וְעִלַּת עַל הַכֹּל שָׁם אֶת שְׁמוֹ בָּהֶם, וְהֵם אֲהוּבִים יוֹתֵר מִמַּלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת, מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ לָהֶם חֵלֶק בַּסְּפִירוֹת מַה שֶּׁאֵין כֵּן בַּמַּלְאָכִים, מִשּׁוּם שֶׁיִּשְׂרָאֵל הֵם גּוֹרָלוֹ וְנַחֲלָתוֹ, כְּמוֹ שֶׁהַבָּנִים אֵצֶל אֲבִיהֶם. שֶׁהַמַּלְאָכִים אֵינָם אֶל הַסְּפִירוֹת אֶלָּא כְּמוֹ סוּסִים אֶל הָרוֹכְבִים עֲלֵיהֶם, אֲבָל יִשְׂרָאֵל בָּנִים שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וּפָרְשׁוּהָ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, אֵין יִשְׂרָאֵל נִגְאָלִים עַד שֶׁיִּשְׁתַּעְבְּדוּ בְּשִׁבְעִים וּשְׁתַּיִם אֻמּוֹת. וּמִשּׁוּם זֶה כָּלַל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּסַנְחֵרִיב אֶת שִׁבְעִים וּשְׁתַּיִם הָאֻמּוֹת, לְקַיֵּם בָּהֶם מִ'לְחָמָה לַ'ה' בְּ'עֲמָלֵק מִדּוֹר דּוֹר'. וּכְנֶגֶד שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם שָׂרִים הֵם הַשִּׁמּוֹת שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם שֶׁל וַיִּסַּע וַיָּבֹא וַיֵּט, לְקַיֵּם בָּהֶם הִנֵּה ה' רֹכֵב עַל ע"ב קַ"ל, לְטֹל מֵהֶם נְקָמָה מֵעֲמָלֵק שֶׁכּוֹלֵל בּוֹ שִׁבְעִים וּשְׁתַּיִם אֻמּוֹת. וּכְנֶגֶד שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם שֵׁמוֹת וַיַּכֵּלוּ הוּא שְׁעוֹלֶה שִׁבְעִים וּשְׁתַּיִם. וְזֶה עָלָיו נֶאֱמַר שֶׁזֵּרַע כָּל הַזֵּרְעוֹנִים בְּבַת אַחַת יְחִידָה, וְהִיא הַכַּלָּה, שַׁבַּת הַמַּלְכָּה מִן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁהִיא תִּפְאֶרֶת וְהַמַּעֲשֶׂה שֶׁלּוֹ. וּמִשּׁוּם שֶׁכָּל בְּרִיּוֹת בְּרֵאשִׁית נִכְלָלִים בָּהּ, לְכָךְ הַתְּחִילָה הַתּוֹרָה בְּבֵי"ת מִבְּרֵאשִׁית, וְהִיא בַּת זוּגוֹ שֶׁל תִּפְאֶרֶת אָדָם, כָּל אֶחָד נָתַן בּוֹ חֶלְקוֹ. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נָתַן אוֹתָהּ גְּדוֹלָה וְשׁוֹלֶטֶת עֲלֵיהֶם, מִשּׁוּם שֶׁכֻּלָּם נִבְרְאוּ בָּאוֹת י', בַּת יְחִידָה הַכְּלוּלָה מֵעֶשֶׂר אֲמִירוֹת, וְעֶשֶׂר אֱלֹהִים. ה' כְּלוּלָה מֵחָמִשָּׁה אוֹרוֹת, הָאוֹר שֶׁל הַיּוֹם הָרִאשׁוֹן. ו' שִׁשָּׁה עַמּוּדֵי אֱמֶת. יוֹם הַשִּׁשִּׁי ה', שֶׁבִּשְׁבִיל שֶׁבַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי ו', נִשְׁלְמָה ה' בְּבַת אַחַת. בֹּא וּרְאֵה, כְּשֶׁיֵּשׁ לַסְּפִירוֹת לַעֲשׂוֹת פְּעֻלָּה בְּשֵׁם יְדוּעַ, שֶׁמִּשָּׁם פְּעֻלָּה, לֹא תִּשְׁתַּלֵּם וְלֹא תֵּעָשֶׂה עַד שֶׁכָּל סְפִירָה נוֹתֶנֶת שָׁם חֶלְקָהּ (כחה). זֶה נוֹתֵן שָׁם הָאוֹתִיּוֹת שֶׁהֵם כָּל הַגְּוָנִים הַשְּׁחוֹרִים מֵהַצַּד שֶׁל בַּת יְחִידָה, וְהֵם הַנְּקֻדּוֹת הָאֲדֻמּוֹת מִצַּדָּם שֶׁל שִׁלְשֶׁת הָאָבוֹת, וְזֶה נוֹתֵן וְכוּ' עַד שֶׁנִּכְלָלוֹת בְּאוֹתוֹ הַשֵּׁם שֶׁל כָּל הַסְּפִירוֹת. (עכ"מ).

עוד לפרשת וירא אליו

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן מַאי וַיַּרְא אֲלָיו. אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּגַוְונָא דְּאַחֲזֵי לְאָדָם קַדְמָאָה, דּוֹר דּוֹר וּפָרָנְסָיו דּוֹר דּוֹר וּמַנְהִיגָיו, הָכֵי אַחֲזֵי לֵהּ לְאַבְרָהָם וְאָמַר, בְּהַאי דָּרָא יְהוֹן צַדִּיקִים, וּבְהַאי דָּרָא בֵּינוֹנִיִּים, וּבְהַאי דָּרָא רְשָׁעִים. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, הָא אוֹקְמוּהָ הַכֹּל בִּידֵי שָׁמַיִם חוּץ מִיִּרְאַת שָׁמַיִם, וּקְרָא אָחֳרָא כְּתִיב מִפִּי עֶלְיוֹן לֹא תֵצֵא הָרָעוֹת וְהַטּוֹב. וְאִם קֹדֶם דְּאִתְיָן לְעָלְמָא, אִתְגְּזַר עֲלַיְהוּ לְמֶהֱוֵי צַדִּיקִים אוֹ רְשָׁעִים אוֹ בֵּינוֹנִיִּים, לָא הֲוָה עָתִיד לְמֶהֱוֵי לוֹן אַגְרָא וְעוֹנְשָׁא, וְלָא הֲוָה לֵהּ לַנָּבִיא לְמֵימַר לוֹן מַתְנִיתִין לְמֵימַר, הַכֹּל

בִּידֵי שָׁמַיִם חוּץ מִירְאַת שָׁמַיִם. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן שְׁאִלְתָּא דָּא עֲמִיקָא, וְאַפְלִיגוּ בָּהּ קַדְמָאֵי, וְסַגִּיאִין כָּשְׁלוּ בָּהּ. בְּגִין דְּלָא מָטוּ לְעוּמְקָא דְרָזָא. עַל נָבִיא אִתְמַר הַאי קְרָא, (ירמיה א) בְּטֶרֶם אֶצָּרְךָ בַּבֶּטֶן יְדַעְתִּיךָ. וְרָזָא דָּא הַכֹּל צָפוּן, וְהָרְשׁוּת נְתוּנָה, הָא מִלִּין אִלֵּין סְתִימִין, וְלָא אִתְגַּלְיָין אֶלָּא בְּמַאי דְּאוֹקְמוּהּ רַבָּנָן, מַחֲשָׁבָה טוֹבָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְצָרְפָהּ לְמַעֲשֶׂה. מַחֲשָׁבָה רָעָה אֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְצָרְפָהּ לְמַעֲשֶׂה. מַחֲשָׁבָה טוֹבָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְצָרְפָהּ לְמַעֲשֶׂה, אוֹלִיפְנָא מֵהָכָא דְּקֻדָּם דְּאַתְיָא לְעוֹלָם, צָלֵי בְּגִינֵהּ וְשַׁוֵּי מַחֲשַׁבְתֵּהּ בֵּהּ בְּשַׁעֲתָא דְּזַוּוּגָא, וּבְגִין דָּא כְּתִיב בְּטֶרֶם אֶצָּרְךָ וְכוּ' וּבְטֶרֶם. חַד עַל דְּצָלֵי בְּגִינֵהּ קֻדָּם דְּאָתָא לְעָלְמָא. בְּגִין דְּשַׁוֵּי מַחֲשַׁבְתֵּהּ בֵּהּ קֻדָּם יְצִירָתֵהּ בַּבֶּטֶן בְּשַׁעֲתָא דְּזַוּוּגָא. וּבְגִין דָּא בְּטֶרֶם אֶצָּרְךָ בַּבֶּטֶן יְדַעְתִּיךָ וּבְטֶרֶם תֵּצֵא מֵרֶחֶם. וּבְגִין דְּאַקְדִּימַת לֵהּ בִּצְלוֹתָא וּבְמַחֲשַׁבְתֵּהּ קֻדָּם יְצִירָתֵהּ וְקֻדָּם דְּנָפַק מֵרֶחֶם אִמֵּהּ אִיהוּ מְנַבֵּא עֲתִידוֹת קֻדָּם דְּיֵיתוּן לְעָלְמָא. כָּל שֶׁכֵּן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּיָדַע כָּל דָּרִין קֻדָּם דְּיֵיתוּן לְעָלְמָא. דְּקֻדָּם דְּיֵיתֵי כָּל בַּר נָשׁ לְעָלְמָא, קֻדָּם יְצִירָתֵיהּ מַלְאָךְ מְמֻנֶּה עַל הַהִיא טִפָּה, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גָּזִיר עָלֵהּ אִם יִהְיֶה נָבִיא אוֹ חָכָם אוֹ בַּעַל מִקְרָא וּמִשְׁנָה, אוֹ מָארֵי רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, אוֹ מָארֵי בַּת קוֹל, דְּאִתְנְהִיג בַּת קוֹל בְּמִלּוֹלָא דִּילֵהּ, וְיֵימָא הֲלָכָה כְּפִלּוֹנִי. אוֹ אִם יִהְיֶה טִפֵּשׁ, אֲבָל רָשָׁע וְצַדִּיק לֹא קָא גָּזַר. אַף עַל גַּב דַּאֲבוֹי עָבֵד. לֵהּ בְּמַחֲשָׁבָה רָעָה, דְּעָבִיד בֵּהּ מַעֲשֶׂה דְּעָבִיד לֵהּ בְּנִדָּה אוֹ כַּעֲרָיוֹת, אוֹ בְּגִוֵּיהּ אוֹ בְּזוֹנָה אוֹ בְּשִׁפְחָה.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, מַהוּ וַיֵּרָא אֵלָיו? אֶלָּא כְּמוֹ שֶׁהֶרְאָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְאָדָם הָרִאשׁוֹן דּוֹר דּוֹר וּפַרְנָסָיו, דּוֹר דּוֹר וּמַנְהִיגָיו, כָּךְ הֶרְאָה לְאַבְרָם וְאָמַר לוֹ: בַּדּוֹר הַזֶּה יִהְיוּ צַדִּיקִים, וּבַדּוֹר הַזֶּה בֵּינוֹנִיִּים, וּבַדּוֹר הַזֶּה רְשָׁעִים. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, הַמְנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, הֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ הַכֹּל בִּידֵי שָׁמַיִם חוּץ מִירְאַת שָׁמַיִם (שנאמר (דברים י) ועתה ישראל וגו', כי אם ליראה), וּבְפָסוּק אַחֵר כְּתוּב (איוב ג) מִפִּי עֶלְיוֹן לֹא תֵצֵא הָרָעוֹת וְהַטּוֹב. וְאִם קֻדָּם שֶׁבָּאוּ לָעוֹלָם נִגְזַר עֲלֵיהֶם לִהְיוֹת צַדִּיקִים אוֹ רְשָׁעִים אוֹ בֵּינוֹנִיִּים, לֹא הָיָה עָתִיד לִהְיוֹת לָהֶם שָׂכָר וְעֹנֶשׁ, וְלֹא הָיָה לַנָּבִיא לוֹמַר לָהֶם (מפי עליון לא תצאהרעותוהטוב, ולאהיה להם לבעלי) מִשְׁנָיוֹת לוֹמַר הַכֹּל בִּידֵי שָׁמַיִם חוּץ מִירְאַת שָׁמַיִם. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, הַשְׁאֵלָה הַזּוֹ עֲמֻקָּה, וְנֶחְלְקוּ בָהּ הַקַּדְמוֹנִים, וְרַבִּים כָּשְׁלוּ בָהּ, מִשּׁוּם שֶׁלֹּא הִגִּיעוּ לְעֹמֶק הַסּוֹד. עַל הַנָּבִיא נֶאֱמַר הַפָּסוּק הַזֶּה (ירמיה א) בְּטֶרֶם אֶצָּרְךָ בַּבֶּטֶן יְדַעְתִּיךָ. וְזֶה סוֹד הַכֹּל צָפוּי וְהָרְשׁוּת נְתוּנָה. הֲרֵי הַדְּבָרִים הַלָּלוּ סְתוּמִים, וְלֹא מִתְגַּלִּים אֶלָּא בְּמַה שֶׁבֵּאֲרוּ רַבּוֹתֵינוּ, מַחֲשָׁבָה טוֹבָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְצָרְפָהּ לְמַעֲשֶׂה, מַחֲשָׁבָה רָעָה אֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְצָרְפָהּ לְמַעֲשֶׂה. מַחֲשָׁבָה טוֹבָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְצָרְפָהּ לְמַעֲשֶׂה - לְמַדְנוּ מִכָּאן, שֶׁקֻּדָּם שֶׁבָּא לָעוֹלָם הוּא מִתְפַּלֵּל בִּשְׁבִילוֹ, וְשָׂם בּוֹ מַחֲשַׁבְתּוֹ בִּשְׁעַת הַזִּוּוּג, וּמִשּׁוּם כְּךָ כְּתוּב בְּטֶרֶם אֶצָּרְךָ בַּבֶּטֶן יְדַעְתִּיךָ וְכוּ' וּבְטֶרֶם וגו'. אֶחָד עַל שֶׁהִתְפַּלֵּל בִּשְׁבִילוֹ קֹדֶם שֶׁבָּא לָעוֹלָם, מִשּׁוּם שֶׂשָּׂם בּוֹ מַחֲשַׁבְתּוֹ קֹדֶם יְצִירָתוֹ בַּבֶּטֶן בִּשְׁעַת הַזִּוּוּג, וּמִשּׁוּם זֶה בְּטֶרֶם אֶצָּרְךָ בַּבֶּטֶן יְדַעְתִּיךָ וּבְטֶרֶם תֵּצֵא מֵרֶחֶם וגו'. וּמִשּׁוּם שֶׁהִקְדִּימָה אוֹתוֹ בִּתְפִלָּה וּבְמַחֲשַׁבְתּוֹ קֹדֶם יְצִירָתוֹ וְקֹדֶם שֶׁיָּצָא מֵרֶחֶם אִמּוֹ, הוּא מְנַבֵּא עֲתִידוֹת קֹדֶם

שֶׁיִּבאוּ לְעוֹלָם. כָּל שֶׁכֵּן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁיֵּדַע כָּל הַדּוֹרוֹת קֹדֶם שֶׁיִּבאוּ לָעוֹלָם. שֶׁקֹּדֶם שֶׁיִּבא כָּל בֶּן אָדָם לָעוֹלָם, קֹדֶם יְצִירָתוֹ מַלְאָךְ הַמְמֻנֶּה עַל הַטִּפָּה הַהִיא, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא גּוֹזֵר עָלָיו אִם יִהְיֶה נָבִיא אוֹ חָכָם אוֹ בַּעַל מִקְרָא וּמִשְׁנָה אוֹ בַּעַל רוּחַ הַקֹּדֶשׁ אוֹ בַּעַל בַּת קוֹל, שֶׁבַּת הַקּוֹל מִתְנַהֶגֶת בַּדִּבּוּר שֶׁלּוֹ, וְיֹאמַר הֶלְכָה כְּפְלוֹנִי, אוֹ אִם יִהְיֶה טִפֵּשׁ. אֲבָל רָשָׁע וְצַדִּיק לֹא גּוֹזֵר. אַף עַל גַּב שֶׁאָבִיו עָשָׂה אוֹתוֹ בְּמַחֲשָׁבָה רָעָה, שֶׁעוֹשֶׂה בּוֹ מַעֲשֶׂה שֶׁעוֹשֶׂה אוֹתוֹ עִם נִדָּה אוֹ עִם עֲרָיוֹת, אוֹ בְּגוֹיָה אוֹ בְּזוֹנָה אוֹ בְּשִׁפְחָה.

אַף עַל גַּב דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָדַע דַּהֲוֵי בַּן רָשָׁע אוֹ מַמְזֵר קֹדֶם יְצִירָתֵהּ, לֹא מָנֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ עַל אֲבוֹי לְמֶעֱבַד לֵהּ בָּעֲרָיוֹת אוֹ בְּנִדּוֹת, דְּהָא מָנֵי בֵּהּ בְּאוֹרַיְתָא עַל הַנִּדּוֹת וְעַל הָעֲרָיוֹת. הָדָא הוּא דִּכְתִיב וְאֶל אִשָּׁה בְּנִדַּת טֻמְאָתָהּ לֹא תִקְרַב וְהַאי אִיהוּ דְּאִתְמַר נָבִיא מִפִּי עֶלְיוֹן לֹא תֵצֵא הָרָעוֹת וְהַטּוֹב. מַאי הָרָעוֹת וְהַטּוֹב. אֶלָּא הָכֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לֹא גָּזַר עָלֵהּ דִּיהֵא צַדִּיק וְטוֹב. אֶלָּא קֹדֶם יְצִירָתֵהּ הוּא יָדַע מַחֲשָׁבָה דַּאֲבוֹי. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַחֲשָׁבָה טוֹבָה מְצָרְפָהּ לְמַעֲשֶׂה. הַאי אִיהוּ כָּל חַד בִּפְרָט. וּבְגִין דָּא הַכֹּל צָפוּי בְּמַחֲשָׁבָה. דְּקֻדְשָׁא יָדַע מַחֲשַׁבְתֵּהּ בִּישָׁא. וְהָרְשׁוּת נְתוּנָה לֵהּ לָאָדָם בְּמַעֲשֶׂה. וְאָדָם חָב בְּמַחֲשָׁבָה וּבְעוֹבָדָא, וְגָרַם לְעָלְמָא דְּאִתְדְּבָקוּ בְּאִילָנָא דְּטוֹב וְרָע וְאִיהוּ חָזַר בִּתְיוּבְתָּא וְאִתְדַּבַּק, בְּאִילָנָא דְּחַיֵּי. וּבְגִין דְּכָל דָּרִין בֵּהּ תַּלְיָין, וְאוֹרַיְתָא דִּיהַב לֵהּ, יְהַב לְמֹשֶׁה וְכָל יִשְׂרָאֵל. וְכָל (נ"א ובכל) דָּרִין וְכָל דָּרִין חָזָא בֵּהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דּוֹר דּוֹר וּפָרְנָסָיו, דּוֹר דּוֹר וּמַנְהִיגָיו. וּמְנָא לָן דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְהַב לֵהּ אוֹרַיְתָא, הָדָא הוּא דִּכְתִיב אָז רָאָה וַיְסַפְּרֵהּ הֱכִינָהּ וְגַם חֲקָרָהּ וַיֹּאמֶר לָאָדָם. אֲפִלּוּ שֶׁדִּין וּמַזִּיקִין נָפְקוּ מִנֵּהּ. וְהַאי אִיהוּ פִּקֵּד עָוֹן אָבוֹת עַל בָּנִים. אִלֵּין דְּמַעֲשֶׂה אֲבוּהוֹן בִּידֵיהוֹן. וְלֹא יוּמְתוּ אָבוֹת עַל בָּנִים וּבָנִים לֹא יוּמְתוּ עַל אָבוֹת, אִלֵּין דְּעוֹבָדָא דַּאֲבוּהוֹן לָאו בִּידֵיהוֹן. וְלֹא עוֹד אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לֹא אָמַר דְּאַחֲזֵי לֵהּ לָאָדָם, וְלֹא לְאַבְרָהָם, וְלֹא לְשׁוּם נָבִיא, אֶלָּא דּוֹר דּוֹר וְדוֹרְשָׁיו וְכוּ', וְלֹא אָמַר דְּאַחֲזֵי לֵהּ צַדִּיקִים אוֹ רְשָׁעִים אוֹ בֵּינוֹנִיִּים, וְלָאו דְּגָזַר עָלַיְהוּ לְמֶהֱוֵי צַדִּיקִים אוֹ בֵּינוֹנִיִּים אוֹ רְשָׁעִים. א"ל רַבִּי יוֹסֵי בָּתַר דְּאַחֲזֵי לֵהּ דָּרָא דָּרָא וּפָרְנָסָיו, דָּרָא דָּרָא וּמַנְהִיגָיו וַדַּאי אִשְׁתְּמוֹדַע בְּהוֹן אִי אִנּוּן צַדִּיקִים אוֹ רְשָׁעִים אוֹ בֵּינוֹנִיִּים. א"ל הָכֵי אִיהוּ וַדַּאי, אֲבָל רָזָא דְּמִלָּה עָמֹק הַנִּסְתָּרוֹת לַה' אֱלֹהֵינוּ:

אַף עַל גַּב שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יוֹדֵעַ שֶׁהוּא בֵּן רָשָׁע אוֹ מַמְזֵר קֹדֶם יְצִירָתוֹ, לֹא צִוָּה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל אֲבִיו לַעֲשׂוֹתוֹ בַּעֲרָיוֹת אוֹ בְּנִדּוֹת, שֶׁהֲרֵי צִוָּה בּוֹ בַּתּוֹרָה עַל הָעֲרָיוֹת וְעַל הַנִּדּוֹת, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וְאֶל אִשָּׁה בְּנִדַּת טֻמְאָתָהּ לֹא תִקְרַב. וְזֶהוּ הוּא שֶׁנֶּאֱמַר מֵהַנָּבִיא, מִפִּי עֶלְיוֹן לֹא תֵצֵא הָרָעוֹת וְהַטּוֹב. מַה זֶּה הָרָעוֹת וְהַטּוֹב? אֶלָּא כָּךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא גָּזַר עָלָיו שֶׁיִּהְיֶה צַדִּיק וְטוֹב, אֶלָּא קֹדֶם יְצִירָתוֹ הוּא יָדַע אֶת מַחֲשֶׁבֶת אָבִיו, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְצָרֵף מַחֲשָׁבָה טוֹבָה לְמַעֲשֶׂה. זֶה הוּא כָּל אֶחָד בִּפְרָט. וּמִשּׁוּם זֶה הַכֹּל צָפוּי בְּמַחֲשָׁבָה, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יוֹדֵעַ אֶת מַחֲשַׁבְתּוֹ הָרָעָה, וְהָרְשׁוּת נְתוּנָה לָאָדָם בְּמַעֲשֶׂה. וְאָדָם חָטָא בַּמַּחֲשָׁבָה וּבַמַּעֲשֶׂה, וְגָרַם לָעוֹלָם שֶׁנִּדְבְּקוּ בְּעֵץ שֶׁל טוֹב וָרָע, וְהוּא חָזַר בִּתְשׁוּבָה וְדָבַק בְּעֵץ

הַחַיִּים. וּמִשּׁוּם שֶׁכָּל הַדּוֹרוֹת תְּלוּיִים בּוֹ, וְהַתּוֹרָה שֶׁנִּתַּן לוֹ, נָתַן לְמֹשֶׁה וּלְכָל יִשְׂרָאֵל. וְכָל הַדּוֹרוֹת הָרְאָה לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא דּוֹד דּוֹר וּפַרְנָסָיו, דּוֹר דּוֹר וּמְנַהֲיָגָיו. וּמִנַּיִן לָנוּ שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נָתַן לוֹ תּוֹרָה? זֶהוּ שֶׁכָּתוּב אָז רָאָה וַיְסַפְּרֶהָ הֱכִינָהּ וְגַם חָקָרָהּ וַיֹּאמֶר לָאָדָם. אֲפִלּוּ הַשֵּׁדִים וְהַמַּזִּיקִים יָצְאוּ מִמֶּנּוּ, וְזֶהוּ פֹּקֵד עֲוֹן אָבוֹת עַל בָּנִים - אֲלוּ שֶׁמַּעֲשֶׂה אֲבוֹתֵיהֶם בִּידֵיהֶם. וְלֹא יוּמְתוּ אָבוֹת עַל בָּנִים, וּבָנִים לֹא יוּמְתוּ עַל אָבוֹת - אֲלוּ שֶׁמַּעֲשֶׂה אֲבוֹתָם לֹא בִּידֵיהֶם. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא אָמַר שֶׁהֶרְאָה לָאָדָם, וְלֹא לְאַבְרָהָם, וְלֹא לְשׁוּם נָבִיא, אֶלָּא דּוֹר דּוֹר וְדוֹרְשָׁיו וְכוּ'. וְלֹא אָמַר שֶׁהֶרְאָה לוֹ צַדִּיקִים אוֹ רְשָׁעִים אוֹ בֵּינוֹנִיִּים, וְלֹא שֶׁגָּזַר עֲלֵיהֶם לִהְיוֹת צַדִּיקִים אוֹ בֵּינוֹנִיִּים אוֹ רְשָׁעִים. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסֵי, אַחַר שֶׁהֶרְאָה לוֹ דּוֹר דּוֹר וּפַרְנָסָיו, דּוֹר דּוֹר וּמַנְהִיגָיו, וַדַּאי הִכִּיר בָּהֶם אִם הֵם צַדִּיקִים אוֹ רְשָׁעִים אוֹ בֵּינוֹנִיִּים! אָמַר לוֹ, כָּךְ הוּא וַדַּאי, אֲבָל סוֹד הַדָּבָר עָמֹק, הַנִּסְתָּרוֹת לַה' אֱלֹהֵינוּ.

אַדְּהָכִי הַהוּא סָבָא עִלָּאָה אִזְדְּמַן לְגַבַּיְיהוּ וְאָמַר לוֹן, בְּמַאי עָסִיקְתּוּ סָחוּ לֵהּ עוֹבָדָא. אָמַר לוֹן וַדַּאי אוֹרַיְתָא אִתְבְּרִיאַת תְּרֵי אַלְפֵּי שְׁנִין קַדָּם דְּאִתְבְּרֵי עָלְמָא, וּבָהּ אַחֲזֵי לְאָדָם הָרִאשׁוֹן דּוֹר דּוֹר וְדוֹרְשָׁיו וְכוּ', וּבָהּ אַחֲזֵי לְאַבְרָהָם אוּף הָכֵי. מַאי דִּכְתִיב בֵּהּ. וּבְגִין דָּא וְיִשְׁמֹר מִשְׁמַרְתִּי מִצְוֹתַי חֻקּוֹתַי וְתוֹרֹתָי. וּבָהּ נְמִלַךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּבָרָא עָלְמָא. וְנִשְׁמָתְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּא אוּף הָכֵי נְמִלַךְ בְּהוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּבָרָא עָלְמָא. הָדָא הוּא דִּכְתִיב בְּרֵאשִׁית, וְאֵין רֵאשִׁית אֶלָּא תּוֹרָה. וְאֵין רֵאשִׁית אֶלָּא נְשָׁמָה. וְאוֹרַיְתָא טְפָלָה לַנְּשָׁמָה, בְּגִין דְּשַׁבָּת שָׁקוּל כְּנֶגֶד כָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ, וּמְחַלְלִין לֵהּ בְּגִין נְשָׁמְתָא דְּבַר נָשׁ דְּלָא תִּפּוֹק מִנֵּהּ קָדָם מָנֵהּ. וְאִיהִי נְשָׁמְתָא דָּא נְבוּאִית בָּהּ נִבְרָא עָלְמָא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שָׁלַח לֵהּ בְּכָל דָּרָא וְדָרָא לְאַגָּנָא עֲלוֹי וּלְמִסְבַּל עֹל דִּילְהוֹן, בְּגִין דְּאִיהִי מֵאִילָנָא דְּחַיֵּי, דְּלָא תַּלְיָא מִנֵּהּ זְכוּת וְחוֹבָה, לָא אַגְרָא וְלָא עוֹנְשָׁא, דְּאִנּוּן עֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע. וְכָל דּוֹר לֵית הָוָא פָּחוֹת מִשִּׁשִּׁים רִבּוֹא שֶׁלְּטָנוּתָא דְּהַהִיא נְשָׁמְתָא. וְאַחֲזֵי לְאָדָם אִם דָּרָא יְהֵא זַכָּאָה, בַּר נָשׁ יְקוּם לְמֵידַת נְשָׁמְתָא מִסִּטְרָא דְּחֶסֶד, וְיהוֹן זַכָּאִין בָּהּ נִבְרָא עָלְמָא, וּמַטָּה לוֹן כַּלְפֵּי חֶסֶד, וְדָרָא דָּא יְהוֹן מָארֵי חִנָּא וְחִסְדָּא. וְאִי לָא מִתְנַהֲגִין בְּדַרְגָּא דִּילְהוֹן דְּאִיהוּ מְמָנָא עַל דָּרָא וּפַרְנָסִין דִּילֵהּ דִּיהוֹן חֲסִידִין, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַעֲבַר מִנְּהוֹן חֶסֶד, וְשַׁלִּיט עֲלֵיהוּ גְּבוּרָה מִדַּת הַדִּין, לְמֵידַן לְהוּ כְּפוּם עוֹבָדַיְיהוּ, וְלֹא כְּפוּם דַּרְגָּא וּמוֹלְדָא וּמַזָּלָא דִּילְהוֹן. וְרָזָא דְּמִלָּה דָּא קָא רָמְיָא לָן בְּהַגָּדוֹת וּדְרָשׁוֹת, דְּאוֹקְמוּהּ מְשַׁלְּחֵי רֶגֶל הַשּׁוֹר וְהַחֲמוֹר, אִלֵּין תְּרֵין מְשִׁיחִין דַּעֲתִידִין לְמֵיתֵי בְּהַנֵּי דָּרֵי. אִם דָּרָא אִיהוּ חַיָּבָא אִתְקָרֵים בְּהוֹן מְשַׁלְּחֵי רֶגֶל הַשּׁוֹר וְהַחֲמוֹר.

בֵּינְתַיִם אוֹתוֹ הַזָּקֵן הָעֶלְיוֹן הִזְדַּמֵּן אֲלֵיהֶם וְאָמַר לָהֶם, בַּמֶּה עֲסַקְתֶּם? סָחוּ לוֹ הַמַּעֲשֶׂה. אָמַר לָהֶם, וַדַּאי שְׁתּוֹרָה נִבְרְאָה אַלְפַּיִם שָׁנָה קֹדֶם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, וּבָהּ הֶרְאָה לְאָדָם הָרִאשׁוֹן דּוֹר דּוֹר וְדוֹרְשָׁיו וְכוּ', וּבָהּ הֶרְאָה לְאַבְרָהָם אַף כְּךָ מַה שֶּׁכָּתוּב בּוֹ. וּמִשּׁוּם זֶה וַיִּשְׁמֹר מִשְׁמַרְתִּי מִצְוֹתַי חֻקּוֹתַי וְתוֹרֹתָי. וּבָהּ נְמִלַךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּבָרָא אֶת הָעוֹלָם. וְנִשְׁמוֹת הַצַּדִּיקִים אֲפִלּוּ כָּךְ נְמִלַךְ בָּהֶן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּבָרָא הָעוֹלָם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב בְּרֵאשִׁית, וְאֵין רֵאשִׁית אֶלָּא תּוֹרָה, וְאֵין רֵאשִׁית אֶלָּא נְשָׁמָה. וְהַתּוֹרָה טְפֵלָה לְנִשְׁמָה,

מִשּׁוּם שֶׁשַּׁבָּת שִׁקּוּלָה כְּנֶגֶד כָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ, וּמְחַלְּלִים אוֹתָהּ בְּשָׁבִיל נִשְׁמַת אָדָם שֶׁלֹּא תֵּצֵא מִמֶּנּוּ קוֹדֶם זְמַנּוֹ. וְהַנְּשָׁמָה הַזּוֹ הִיא נִבְרֵאת בָּהּ נִבְרָא הָעוֹלָם, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שָׁלַח אוֹתוֹ בְּכָל דּוֹר וְדוֹר לְהַגֵּן עָלָיו וְלִסְבֹּל הָעֹל שֶׁלָּהֶם מִשּׁוּם שֶׁהִיא מֵעֵץ הַחַיִּים, שֶׁלֹּא תָּלוּי מִמֶּנָּה זְכוּת וְחוֹבָה וְלֹא שָׂכָר וְעֹנֶשׁ, שֶׁהֵם עֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע. וְכָל דּוֹר אֵינוֹ פָּחוֹת מִשִּׁשִּׁים רִבּוֹא, שֶׁלְּטוֹנָהּ שֶׁל אוֹתָהּ הַנְּשָׁמָה. וְהֶרְאָה לְאָדָם, אִם הַדּוֹר יִהְיֶה זַכַּאי, אָדָם יָקוּם לְרֶשֶׁת נְשָׁמָה מִצַּד שֶׁל חֶסֶד, וְיִהְיוּ צַדִּיקִים מִצַּד שֶׁל חֶסֶד, וּמַטֶּה לָהֶם כְּלַפֵּי חֶסֶד, וְהַדּוֹר הַזֶּה יִהְיוּ בַּעֲלֵי חֵן וָחֶסֶד. וְאִם לֹא מִתְנַהֲגִים בְּדַרְגָּתָם, שֶׁהוּא הַמַּמָּנֶה עַל הַדּוֹר וּפַרְנָסָיו שֶׁיִּהְיוּ חֲסִידִים, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַעֲבִיר מֵהֶם אֶת הַחֶסֶד, וּמַשְׁלִיט עֲלֵיהֶם הַגְּבוּרָה, מִדַּת הַדִּין, לְדוֹן אוֹתָם כְּפִי מַעֲשֵׂיהֶם, וְלֹא כְּפִי הַדַּרְגָּה וְהַמּוֹלָד וְהַמַּזָּל שֶׁלָּהֶם. וְסוֹד הַדָּבָר הַזֶּה רָמוּז לָנוּ בְּהַגָּדוֹת וּדְרָשׁוֹת, שֶׁבַּאֲרוּהָ, מְשַׁלְּחֵי רֶגֶל הַשּׁוֹר וְהַחֲמוֹר - אֵלּוּ שְׁנֵי הַמְּשִׁיחִים שֶׁעֲתִידִים לָבֹא בַּדּוֹרוֹת הַלָּלוּ. אִם הַדּוֹר הוּא חַיָּב, מִתְקַיֵּם בָּהֶם מְשַׁלְּחֵי רֶגֶל הַשּׁוֹר וְהַחֲמוֹר.

וְעוֹד אוֹלִיפְנָא בְּרָזָא דָּא מִלָּה אָחֳרָא לְסַמְכָא לְגַבֵּהּ בְּשַׁגָּם הוּא בָּשָׂר. וְאוֹקִימְנָא בְּשַׁגָּם זֶה מֹשֶׁה, דְּעָתִיד הוּא לְמֵיהַב אוֹרַיְתָא בְּדוֹר הַמַּבּוּל. אֶלָּא דַּהֲווֹ רַשִׁיעַיָּא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גָּנִיז לֵהּ לְצַדִּיקָיָא. אוּף הָכִי מִזְּדַמְּנָא הֲיָתָה בַּת שֶׁבַע לְדָוִד מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית, אֶלָּא שֶׁאָכְלָה פָּגָה, וְאוֹלִיפְנָא דְּחוֹבִין דְּבַר נָשׁ, גַּרְמִין דְּלָא יִזְכֵּי לְטוֹבָה דְּמִזְדַּמְּנָא עֲלֵהּ לְמֶהֱוֵי מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית. אוּף הָכִי דְּרָא טָבָא מַרְעִין בִּישִׁין דַּעֲתִידִין לְמֶהֱוֵי. אִית לְמָאן דְּאִתְרַחַק מִנֵּהּ, עַד דְּמִתְקַן עוֹבָדוֹי וְאַחֲזַר לֵהּ אֲבֵדָה דִּילֵהּ. וְאִית דְּאָבִיד לֵהּ בְּחוֹבוֹי וְלָא אִתְחֲזַר לֵהּ לְעוֹלָם. וְהַאי אִיהִי אֲבֵדָה דְּאִתְיְאֲשׁוּ הַבְּעָלִים מִמֶּנָּה, וְאִיהוּ דְּזָכָה בַּמְּצִיאָה קָנָה לֵהּ, אִי אַקְדִּים בָּהּ לְחַבְרֵהּ. וְהַאי אִיהוּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַחֲזֵי לְכָל עָלְמָא, שִׁתָּא אַלְפֵי שְׁנִין וְחַד חָרוּב. וְאַחֲזֵי דְּבָכָל אל"ף קַדְמָאָה שׁוּלְטָנוּתֵהּ חֶסֶד. באל"ף תִּנְיָנָא שׁוּלְטָנוּתֵהּ גְּבוּרָה דָּרִים בִּתְרֵין דַּרְגִּין גִּבּוֹרִים וַחֲסִידִים. וְאֶלֶף תְּלִיתָאָה שׁוּלְטָנוּתֵהּ לְמֶהֱוֵי דָּרִים דִּילֵהּ אַנְשֵׁי אֱמֶת. אֶלֶף רְבִיעָאָה שׁוּלְטָנוּתֵהּ נָצַח. וְאֶלֶף חֲמִישָׁאָה שׁוּלְטָנוּתֵהּ הוֹד, וַהֲווֹ עָתִידִים לְמֶהֱוֵי דָּרִים דִּילְהוּ נְבִיאִים. אֶלֶף שְׁתִיתָאָה צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם. וְאִם ח"ו בַּאֲתַר דְּדַרְגָּא דִּילְהוֹן מְחַיֵּב לוֹן לְמֶהֱוֵי צַדִּיקִים וְאִנּוּן רְשָׁעִים, כְּאִלּוּ עַבְרִין עַמּוּד צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם מֵעָלְמָא, וְחָזְרִין עָלְמָא לְתֹהוּ וָבֹהוּ, וְשַׁלִּיט עֲלֵיהוּ בַּאֲתַר דְּצַדִּיק, סמאל הָרָשָׁע. אוּף הָכִי אִם דָּרִים דְּנָצַח וְהוֹד רַשִׁיעַיָּא בַּאֲתַר דִּנְבִיאֵי הָאֱמֶת, שַׁלִּיטִין נְבִיאֵי הַשֶּׁקֶר. וְאִם דָּרָא דֶּאֱמֶת לֹא מַנְהִיגִין בֵּהּ, אִסְתַּלַּק מִנַּיְהוּ אֱמֶת וְשָׁלְטָא עֲלֵיהוּ שֶׁקֶר. וְאִם דָּרִין דִּגְבוּרָה לָאו גְּבוּרָה עוֹמְדִים בַּפֶּרֶץ, אִסְתַּלַּק מִנַּיְהוּ גְּבוּרָה וְשַׁלִּיט נוּכְרָאָה עֲלַיְהוּ, עֲלֵיהוּ כָּךְ גַּם כֵּן לְקַבְלְהוֹן לְתַתָּא, י"ב שִׁבְטִין קַיְמִין סַהֲרֵנִי מַשְׁכְּנָא בְּהַאי גַּוְונָא, כָּל חַד מִנַּיְהוּ בְּדוּכְתָּא דְּאִתְחֲזֵי לֵהּ. וְלָקֳבֵל הַאי דַּרְגָּא עֶבֶד שְׁלֹמֹה לְתַתָּא יָם עוֹמֵד עַל שְׁנֵים עָשָׂר בָּקָר, שְׁלֹשָׁה פּוֹנִים צָפוֹנָה, וּשְׁלֹשָׁה פּוֹנִים דָּרוֹם, וְג' פּוֹנִים מִזְרָח, וְג' פּוֹנִים מַעֲרָב. וְהַאי דַּרְגָּא לְעֵלָּא, מ"ט אִקְרֵי יָם. אֶלָּא בְּגִין דְּהַהוּא צַדִּיק דְּאַמְלֵי לְהַאי יָם, אִקְרֵי יוֹם. הָדָא הוּא דִּכְתִיב וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר יוֹם. וּכְתִיב אוֹר

זֶרַע לַצַּדִּיק וּלְיִשְׁרֵי לֵב שִׂמְחָה. וְהוּא נָהִיר בְּרָזָא דְּוָא"ו דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. וְהַהוּא יוֹם בְּרָזָא דְּחֵילָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, דְּבֵהּ אַמְלֵי לְהַאי יָם דְּאִקְרֵי ה'א תַּתָּאָה דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. הָדָא הוּא דִּכְתִיב כָּל הַנֶּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם. וְכָל דָּא דַּרְגָּא דְּצַדִּיק בְּגִין דְּכָל תַּפְנוּקִין מִנֵּהּ נָפְקִין. וְעוֹד לַמְּדָנוּ בְּסוֹד זֶה דָּבָר אַחֵר לִסְמֹךְ לוֹ, בְּשַׁגָּם הוּא בָּשָׂר. וּבַאֲרָנוּ, בְּשַׁגָּם - זֶה מֹשֶׁה, שֶׁעָתִיד הָיָה לָתֵת תּוֹרָה בְּדוֹר הַמַּבּוּל, אֶלָּא שֶׁהָיוּ רְשָׁעִים, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא גָּנַז אוֹתָהּ לַצַּדִּיקִים. אַף כָּךְ הָיְתָה מְזֻמָּנֶת בַּת שֶׁבַע לְדָוִד מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי בְרֵאשִׁית, אֶלָּא שֶׁאָכְלָהּ פַּגָּה, וְלָמַדְנוּ שֶׁחֲטָאֵי הָאָדָם גּוֹרְמִים שֶׁלֹּא יִזְכֶּה לְטוֹבָה שֶׁמְּזֻמָּנֶת עָלָיו מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי בְרֵאשִׁית. אַף כָּךְ, דּוֹר טוֹב, מַחֲלוֹת רָעוֹת שֶׁעֲתִידוֹת לִהְיוֹת, יֵשׁ אֶת מִי שֶׁמִּתְרַחֵק מִמֶּנּוּ עַד שֶׁמְּתַקֵּן מַעֲשָׂיו, וּמַחֲזִיר לוֹ אֲבֵדָתוֹ. וְיֵשׁ שֶׁמְּאַבֵּד אוֹתוֹ בְּחֶטְאוֹ וְלֹא חוֹזֵר לוֹ לְעוֹלָם, וְזוֹהִי הָאֲבֵדָה שֶׁהִתְיָאֲשׁוּ הַבְּעָלִים מִמֶּנָּה, וְזֶה שֶׁזָּכָה בְּמְצִיאָה קָנָה אוֹתָהּ, אִם הִקְדִּים בָּהּ אֶת חֲבֵרוֹ. וְזֶהוּ שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַרְאֶה לְכָל הָעוֹלָם שֵׁשֶׁת אַלְפֵי שָׁנִים וְאֶחָד חֻרְבָּן, וְהֶרְאָה שֶׁבְּכָל הָאֶלֶף הָרִאשׁוֹן שִׁלְטוֹנוֹ הַחֶסֶד. בָּאֶלֶף הַשֵּׁנִי שִׁלְטוֹנוֹ גְּבוּרָה, שֶׁדְּרִים בִּשְׁתֵּי דְרָגוֹת - גְּבוֹרִים וַחֲסִידִים, וּבָאֶלֶף הַשְּׁלִישִׁי שִׁלְטוֹנוֹ לִהְיוֹת דּוֹרוֹ אַנְשֵׁי אֱמֶת. הָאֶלֶף הָרְבִיעִי שִׁלְטוֹנוֹ נֵצַח, וְהָאֶלֶף הַחֲמִישִׁי שִׁלְטוֹנוֹ הוֹד, וְהָיוּ עֲתִידִים לִהְיוֹת דּוֹרוֹתָם נְבִיאִים. הָאֶלֶף הַשִּׁשִּׁי צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם. וְאִם חַס וְשָׁלוֹם בְּמְקוֹם שֶׁדַּרְגָּתָם מְחַיֶּבֶת אוֹתָם לִהְיוֹת צַדִּיקִים וְהֵם רְשָׁעִים, כְּאִלּוּ הֶעֱבִירוּ עַמּוּד הַצַּדִּיק יְסוֹד עוֹלָם מִן הָעוֹלָם, וּמַחֲזִירִים אֶת הָעוֹלָם לְתֹהוּ וָבֹהוּ, וְשׁוֹלֵט עֲלֵיהֶם בְּמְקוֹם הַצַּדִּיק סָמָאֵל הָרָשָׁע. אַף כָּךְ אִם הַדּוֹרוֹת שֶׁל נֵצַח וְהוֹד הֵם רְשָׁעִים בְּמְקוֹם נְבִיאֵי הָאֱמֶת - שׁוֹלְטִים נְבִיאֵי הַשֶּׁקֶר. וְאִם דּוֹר שֶׁאֱמֶת לֹא מַנְהִיגִים בּוֹ בָּאֱמֶת - מִסְתַּלֶּקֶת מֵהֶם הָאֱמֶת, וְשׁוֹלֵט עֲלֵיהֶם הַשֶּׁקֶר. וְאִם לְדוֹרוֹת הַגְּבוּרָה אֵין גְּבוּרָה עוֹמְדִים בַּפֶּרֶץ - מִסְתַּלֶּקֶת מֵהֶם הַגְּבוּרָה וְשׁוֹלֵט עֲלֵיהֶם זָר, וְאֶחָד יִרְדֹּף אֶלֶף וּשְׁנַיִם יְנִיסוּ רִבָּבָה, וְאִם דּוֹר שֶׁל חֲסִידִים לֹא מִתְנַהֲגִים בַּחֲסִידוּת, שׁוֹלֵט עֲלֵיהֶם גַּזְלָן שֶׁגּוֹזֵל אוֹתָם, וְזֶהוּ שֶׁהֶרְאָה לְאָדָם כָּל הַדּוֹרוֹת וְהַמַּנְהִיגִים שֶׁלָּהֶם. אִם זַכָּאִים הַדּוֹרוֹת לְלֶכֶת אַחֲרֵיהֶם, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִתְנַהֵג בָּהֶם בְּאוֹתָהּ מִדָּרְגָּה טוֹבָה. וְאִם לֹא - מִתְנַהֵג אִתָּם לְפִי מַעֲשֵׂיהֶם, בְּמִדָּרְגָּה רָעָה. וּמִשּׁוּם זֶה, (איכה ג) מִפִּי עֶלְיוֹן לֹא תֵצֵא הָרָעוֹת וְהַטּוֹב. וּבְכָל דּוֹר נוֹתֵן לָהֶם הַטּוֹב וְהָרַע לְפִי מַדְרֵגַת הַדּוֹר. וְסוֹד הַדָּבָר - (דברים ד) רְאֵה נָתַתִּי לְפָנֶיךָ הַיּוֹם אֶת הַחַיִּים וְאֶת הַטּוֹב וְאֶת הַמָּוֶת וְאֶת הָרָע. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה כָּל הַדּוֹרוֹת שֶׁיִּהְיוּ עֲתִידִים לִהְיוֹת, אִם זָכוּ לְהִתְנַהֵג. וְהֶרְאָה לוֹ פַּרְנָסִים מִצַּד שֶׁל יֵצֶר הַטּוֹב, וּפַרְנָסִים מִצַּד שֶׁל יֵצֶר הָרָע. אִם זָכוּ לְהַנְהָגָה שֶׁל פַּרְנָסִים שֶׁל יֵצֶר הַטּוֹב, מַטָּה אוֹתָם כְּלַפֵּי חֶסֶד אוֹ גְּבוּרָה, אוֹ אֱמֶת, אוֹ נְבִיאִים, אוֹ צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם, כְּפִי הַשִּׁלְטוֹן שֶׁל כָּל מַדְרֵגָה. וְאִם מִתְנַהֲגִים בְּפַרְנָסִים רָעִים מִצַּד שֶׁל הָרָע. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יָדוּן אוֹתָם בְּמִדּוֹת רָעוֹת, בְּהֵפֶךְ שֶׁל מִדְרֵגָה טוֹבוֹת. וְזֶהוּ שֶׁמַּרְאֶה לָהֶם פַּרְנָסִים רָשָׁעִים וְצַדִּיקִים שֶׁבְּכָל דּוֹר. וְלֹא שֶׁנֶּאֱמַר שֶׁגָּזַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל הַדּוֹרוֹת לִהְיוֹת צַדִּיקִים אוֹ רְשָׁעִים. מֵיָד שֶׁשָּׁמַע הַמְּנוֹרָה הַקָּדוֹשָׁה וְרַבִּי יוֹסֵי דְּבָרִים אֵלּוּ, הִשְׁתַּטְּחוּ אוֹתוֹ לִפְנֵי אוֹתוֹ הַגֶּזֶר וְאָמְרוּ, כְּעֵת הִתְגַּלּוּ דְּבָרִים עַל בְּרוּרָם. וְלֹא נִמְצְאָה קְשִׁיָה בְּעוֹלָם בְּשֹׁאֵלָה זוֹ. מֵיָד עָף אוֹתוֹ זֶקֶן. אָמַר הַמְּנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וַדַּאי אָדָם הָרִאשׁוֹן הָיָה אוֹתוֹ זֶקֶן, שֶׁאֵין כְּמוֹהוּ בְּכָל הַבְּרִיּוֹת בְּחָכְמָה, וְאֵין מַדְרֵגָה שֶׁל בֶּן אָדָם בָּעוֹלָם כְּמַדְרֵגָתוֹ, [וכי איך] שֶׁהוּא קוֹדֶם לְכָל הַבְּרִיּוֹת. כָּךְ דְּמוּתוֹ קוֹדֶמֶת לְכָל הַבְּרִיּוֹת. (עכ"מ) כָּךְ גַּם כֵּן כְּנֶגְדָּם לְמַטָּה, שְׁנַיִם עָשָׂר שְׁבָטִים עוֹמְדִים סְבִיב הַמִּשְׁכָּן בַּגֶּזֶן

הַזֶּה, כָּל אֶחָד מֵהֶם בַּמָּקוֹם הָרָאוּי לוֹ. וּכְנֶגֶד הַדַּרְגָּה הַזּוֹ עָשָׂה שְׁלֹמֹה לְמַטָּה יָם שֶׁעוֹמֵד עַל שְׁנֵים עָשָׂר בָּקָר, שְׁלֹשָׁה פּוֹנִים צָפוֹנָה, וּשְׁלֹשָׁה פּוֹנִים דָּרוֹם, וּשְׁלֹשָׁה פּוֹנִים מִזְרָח, וּשְׁלֹשָׁה פּוֹנִים מַעֲרָב. וּמָה הַטַּעַם נִקְרֵאת הַדַּרְגָּה הַזּוֹ לְמַעְלָה יָם? אֶלָּא מֹשֶׁה שֶׁהַצַּדִּיק הַהוּא שֶׁמְּמַלֵּא אֶת הַיָּם הַזֶּה נִקְרָא יוֹם. וְהוּ שֶׁכָּתוּב וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר יוֹם, וְכָתוּב אוֹר זָרֻעַ לַצַּדִּיק וּלְיִשְׁרֵי לֵב שִׂמְחָה. וְהוּא מֵאִיר בַּסּוֹד שֶׁל וא"ו שֶׁל הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, וְאוֹתוֹ הַיּוֹם בַּסּוֹד שֶׁל כֹּחַ הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, שֶׁבּוֹ מְמַלֵּא אֶת הַיָּם הַזֶּה שֶׁנִּקְרָא ה"א הַתַּחְתּוֹנָה שֶׁל הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ. וְהוּ שֶׁכָּתוּב כָּל הַנְּחָלִים הֹלְכִים אֶל הַיָּם. וְכָל וֶה הַדַּרְגָּה שֶׁל צַדִּיק, מִשּׁוּם שֶׁכָּל הַתַּפְנוּקִים יוֹצְאִים מִמֶּנּוּ.

מַאי הַנְּחָלִים, אִלֵּין חָמֵשׁ דַּרְגִּין דְּעִמֵּהּ הוֹלְכִים אֶל הַיָּם לְמִמְלֵי לֵהּ. וְהַאי דַּרְגָּא אִקְרֵי בַּת שֶׁבַע. וְכַד נָהִיר הַאי צַדִּיק לְהַאי דַּרְגָּא דְּאִקְרֵי צֶדֶק, לְהַאי דַּרְגָּא דְּאִקְרֵי שִׁבְעָה שָׁבוּעִין שִׁבְעָה זְמָנִין, כְּדֵין עָלְמָא תַּתְאָה נַמֵּי הַאי דַּרְגָּא דְּאִקְרֵי סִיהֲרָא דְּשַׁלְטָא בְּלֵילְיָא, שְׁנַת הַלְּבָנָה כַּמָּה סַגֵּי שנ"ה יוֹמִין וְאַרְבְּעִין וְתֵשַׁע שָׁבוּעִין, מִנְּהוֹן לְקֶבֶל הַאי דַּרְגָּא דְּיוֹם דְּלְעֵלָּא, דְּאִיהִי מְקַבְּלָא מִנֵּהּ. אִשְׁתְּאָרוּ י"ב יוֹמִין לְקֶבֶל י"ב שִׁבְטִין דְּסַחֲרָנֵי הַאי יוֹמָא, לְמִטַּר מִטְרָת מַשְׁכְּנָא וְכֹלָּא לְאַחֲזָאָה חֵילָא עִלָּאָה. וע"ד כְּתִיב כָּל הַנִּקְרָא בִּשְׁמִי דָּא דַּרְגָּא דְּצַדִּיק, דְּאִיהוּ נָהִיר בְּחֵילָא דִּשְׁמֵהּ קַדִּישָׁא, הָדָא הוּא דִּכְתִיב וְלִכְבוֹדִי בְּרָאתִיו, דָּא יְמָא בְּחָכְמְתָא דְּאִקְרֵי כָּבוֹד. יְצַרְתִּיו דָּא רָזָא דְּיוֹם לְתַתָּא דְּאִיהוּ לָקֶבֶל כָּל דְּלְעֵלָּא. אַף עָשִׂיתִיו דָּא סִיהֲרָא דְּלְתַתָּא. וע"ד כְּתִיב יוֹצֵר אוֹר וּבוֹרֵא חֹשֶׁךְ, דַּרְגָּא דְּשִׁמְשָׁא וְסִיהֲרָא. כְּדֵין כַּד אִתְחַבָּרוּ עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו, וּכְדֵין שְׁלָמָא לְעָלְמָא. הָדָא הוּא דִּכְתִיב וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹּקֶר יוֹם אֶחָד. וּכְדֵין יְחוּדָא לְעֵלָּא וְיִחוּדָא לְתַתָּא שְׁלָמָא לְעֵלָּא וּשְׁלָמָא לְתַתָּא. שֶׁנֶּאֱמַר שָׁלוֹם שָׁלוֹם לָרָחוֹק וְלַקָּרוֹב:

מַה זֶּה הַנְּחָלִים? אֵלּוּ חָמֵשׁ הַדְּרָגוֹת שֶׁעִמּוֹ, שֶׁהוֹלְכִים לַיָּם לְמַלֵּא אוֹתוֹ. וְהַדַּרְגָּה הַזּוֹ נִקְרֵאת בַּת שֶׁבַע. וּכְשֶׁמֵּאִיר הַצַּדִּיק הַזֶּה לַדַּרְגָּה הַזּוֹ שֶׁנִּקְרֵאת צֶדֶק, לַדַּרְגָּה הַזּוֹ שֶׁנִּקְרֵאת שִׁבְעָה שָׁבוּעוֹת שֶׁבַע פְּעָמִים, אָז גַּם הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן הַדַּרְגָּה הַזּוֹ שֶׁנִּקְרֵאת הַלְּבָנָה שֶׁשּׁוֹלֶטֶת בַּלַּיְלָה. שְׁנַת הַלְּבָנָה כַּמָּה גְּדוֹלָה? שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שִׁשִּׁים וַחֲמִשָּׁה יָמִים, וְאַרְבָּעִים וְתִשְׁעָה שָׁבוּעוֹת מֵהֶם כְּנֶגֶד הַדַּרְגָּה הַזּוֹ שֶׁל הַיָּם שֶׁמְּמַלְּאָה שֶׁהִיא מְקַבֶּלֶת מִמֶּנּוּ. נִשְׁאֲרוּ שְׁנֵים עָשָׂר יָמִים כְּנֶגֶד שְׁנֵים עָשָׂר שְׁבָטִים הַמַּקִּיפִים אֶת הַיּוֹם הַזֶּה לִשְׁמֹר אֶת מִשְׁמֶרֶת הַמִּשְׁכָּן, וְהַכֹּל כְּדֵי לְהַרְאוֹת הַכֹּחַ הָעֶלְיוֹן. וְעַל וֶה כָּתוּב כֹּל הַנִּקְרָא בִּשְׁמִי, זוֹ דַּרְגַּת הַצַּדִּיק שֶׁהוּא מֵאִיר בַּכֹּחַ שֶׁל שְׁמוֹ הַקָּדוֹשׁ. וֶהוּ שֶׁכָּתוּב וְלִכְבוֹדִי בְּרָאתִיו, וֶה יָם הַחָכְמָה שֶׁנִּקְרָא כָּבוֹד. יְצַרְתִּיו, וֶה סוֹד שֶׁל הַיּוֹם לְמַטָּה שֶׁהוּא כְּנֶגֶד כֹּל שֶׁלְּמַעְלָה. אַף עָשִׂיתִיו, זוֹ הַלְּבָנָה שֶׁלְּמַטָּה. וְעַל וֶה כָּתוּב יוֹצֵר אוֹר וּבוֹרֵא חֹשֶׁךְ, הַדַּרְגָּה שֶׁל הַשֶּׁמֶשׁ וְהַלְּבָנָה. אָז כְּשֶׁמִּתְחַבְּרִים, עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו, וְאָז שָׁלוֹם לְעוֹלָם. וֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹּקֶר יוֹם אֶחָד. וְאָז הַיִּחוּד לְמַעְלָה וְהַיִּחוּד לְמַטָּה, שָׁלוֹם לְמַעְלָה וְשָׁלוֹם לְמַטָּה, שֶׁנֶּאֱמַר שָׁלוֹם שָׁלוֹם לָרָחוֹק וְלַקָּרוֹב.

מַתְנִיתִין בְּטָהֳרוּ בָּרִישׁ הוֹרָמְנוּתָא דְּמַלְכָּא, גָּלִיף תֵּשַׁע גְּלִיפִין בָּגַלְגַּלּוֹי טָהִירִין, וְחַד טָמִיר וְלָא יְדִיעַ. גָּלִיף גְּלִיפִין וּבָטַשׁ גּוֹ בּוּצִינָא חָדָא, וְנָפִיק א הֵימָנוּ דְּחַד הוֹרָמְנוּתָא טָמִיר בְּטָמִירוּ יְדִיעַ וְלָא יְדִיעַ. כָּל סוּכְלְתָנוּ בֵּהּ הָדָרָא לַאֲחוֹרָא. זְעֵיר הוּא, וּמִגּוֹ זְעֵירוּתָא דִּילֵהּ טָמִיר בִּסְתִימוּ דְּמֵעוֹי וְלָא יְדִיעַ. כָּל הִרְהוּרִין בֵּהּ מְשַׁבְּשָׁן, תֵּבִין וְהַדְרָן וְלָא אִתְדַּבָּקוּ. בֵּהּ סְתִימִין תְּלָתִין וּתְרֵין עַיְנִין, אִנּוּן עַיְנִין לָא פְּתִיחָן. רְשִׁימָן אִנּוּן בְּרֵשִׁימוּ זְעֵיר. בֵּהּ סָלְקִין הִרְהוּרִין וְעוֹבָדִין וְלָא גַּלְּי טַעֲמַיְהוּ. כְּנִישׁ לוֹן בְּשַׁעֲתָא דְּאִזְדְּרִיקוּ, וּבְשַׁעֲתָא דְּאִתְכְּנִישׁוּ זָרִיק לוֹן. בֵּהּ מִתְצַיְּרָן צִיּוּרִין סְתִימִין וְלָא גַּלְיָן. גָּלִיף גְּלִיפִין וּבָטַשׁ וְנָפַק ב' חַד דְּלְתַתָּא דְּסַחֲרָא. סְחוֹר סְחוֹר וּפָרְחָא בָּאֲוִירָא. בָּטַשׁ בַּמַּגְדְּלָא וְאִסְתְּחַר הֵיכְלָא מִגּוֹ אֲוִירָא דְּפָרְחָא, בֵּהּ שַׁוְיָן צִיּוּרִין אֲמָנִין בְּכָל מָאנֵי כֶּסֶף וּדְהַב וּנְחָשָׁא. אָזְלָא וְאִתְטַמְּרָא וְלָא אִשְׁתְּמַע קָלֵהּ לְבַר. לָגוֹ בְּמֵעוֹי שְׁמִיעַ קָל דְּלָא אִתְיְדַע, וְהַהוּא קָלָא נָפִיק מְסַיְּפֵי דְּעָלְמָא עַד סַיְפֵי דְּעָלְמָא, סָלְקָא וְנָחְתָא אָזְלָא וּקְיָמָא, עֵינָא לָא שָׁלְטָא לְמֶחֱמֵי בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְכַּסֵּי אִתְגַּלְיָא, וּבְשַׁעֲתָא דְּאִתְגַּלְיָא אִתְכַּסֵּי. בִּסְתִימוּ דְּעַיְנִין חָמָאן לֵהּ. בַּאֲטִימוּ דְּאוּדְנִין שָׁמְעִין לֵהּ. בִּפְתִיחוּ דְּעַיְנִין אִתְכַּסֵּי לֵהּ. וְלָא יְדִיעַ עַד דְּאִזְדַּמִּין לְפָתוֹרֵהּ זַכָּאֵי קְשׁוֹט לְמֵיכַל. גָּלִיף גּוֹ גְּלִיפָא דְּצִיּוּרָא וְנָפַק ג' דְּאִתְכַּסֵּי חוֹשְׁנָא וְאֵפוֹדָא. מְזָרְז בְּהֵמְיָנָא. אִתְגַּלֵּי בִּימָמָא וְאִתְכַּסֵּי בְּלֵילְיָא. נָפַק זִמְנָא חָדָא וְאִתְחָרַט וְאָגְנִיז, עַד דְּאָתֵי ו' אֶחִיד בֵּהּ וְאִתְפֵּיס וְתָב לְדוּכְתֵּהּ, וְלָא בָּעֵי לְאִתְגַּלָּאָה אֶלָּא לְאָנוּן דְּקָאָרֵן לֵהּ בְּלֵילְיָא. וּבְצַפְרָא גַּלֵּי רְשִׁימוּ דְּחוּטָא סָעִיר דַּקִּיק דְּאִתְחַבַּר בַּהֲדֵיהוּ בִּימָמָא בְּגוֹ שִׁירוּתָא וְחֶדְוָה דְּמַזְמְרָן לֵהּ בְּלֵילְיָא. וְעָבִיד טִיבוּ לְכֹלָּא, סָלִיק דִּגְלָא לִימִינָא וְאִתְרְשִׁים וְקִים עָלְמָא. עָאל גּוֹ הֵיכְלִין פְּנִימָאִין וְנָפַק וּבָבֵי עָלְמָא שִׁירוּתָא וְסוֹפָא אִיהוּ טָמִיר בְּשִׁתִּין רִבְוָן עָלְמִין, בִּסְטָר דְּרוֹמָא שָׁאֲרֵי וְנָפַק וְאָחִיד מַגְרוֹפַיָּא וְאַפִּיק מְזוֹנָא לְכֹלָּא וְנָהִיר לוֹן. גָּלִיף גְּלִיפוּ דְּטָהִירוּ דְּטֵיהֲרָא דַּכְיָא, וְאַפִּיק ד' בְּחֶשְׁבָּנָא (נ"א בחשבא) דְּמָאתָן אֶלֶף עָלְמִין עִרְטוּרָא דְּנָהוֹרָא דְּנָהִיר. מִנֵּהּ נָפְקָן עָמִיקָן לְגַלָּאָה. נְהוֹרָא דְּנָהִיר וְאִתְטְמַר וְאִתְחֲשַׁךְ. אִיהוּ דְּחֵי וְאֶחָרָא מְקָרֵב. אִיהוּ מָחֵי וְאֶחָרָא מָסֵי. בִּידֵהּ שַׁרְבִיט דְּחַיֵּי וּמוֹתָא. טָמִיר בְּאַרְבַּע מְאָה אַבְנִין מַגִּיחֵי קְרָבָא, מָארֵי דְּרוֹמְחֵהּ וְחַרְבָּא דְּמַלְהֲטָא, דְּמִתַּמָּן נָפְקִין וּמִתְפַּשְׁטָן בְּלָא חֶשְׁבָּנָא. כַּד אַגְלִיף גְּלִיפוּ בְּהַהוּא דְּנוּרָא דְּדָלִיק, נָפִיק מִנֵּהּ חַד סַמָּקָא כְּוָרְדָא. שַׁעֲרוֹי תַּלְיָן כְּרוּבֵי דְּטוּרֵי חָשׁוּךְ. דָּחֵילֵי וְאִימָתֵנוּ תַּקִּיפָא יְתֵירָא הוֹסַפְתְּ בֵּהּ. יְדוֹי דְּבֵקָן בְּשַׁלְהוֹבָא דְּחַרְבָּא מְהַפְּכָא. יוֹמָא דְּיִתְעַר, כֹּלָּא עַבְרִין קַמֵּהּ כִּבְנֵי מָרוֹנָא.

מִשְׁנָה, בְּטֹהַר, בְּרֹאשׁ רְצוֹן הַמֶּלֶךְ, חָקַק תִּשְׁעָה חֻקּוּקִים בְּגַלְגַּלָּיו הַטְּהוֹרִים, וְאֶחָד טָמִיר וְלֹא יָדוּעַ. חָקַק חֻקּוּקִים וְהִכָּה לְתוֹךְ מָאוֹר אֶחָד וְיָצָא אֶחָד מִמֶּנּוּ שֶׁל רָצוֹן אֶחָד טָמִיר בְּטָמִירוּת, יָדוּעַ וְלֹא יָדוּעַ. כָּל הַהַשְׁכֵּל בּוֹ חוֹזֵר לְאָחוֹר. קָטָן הוּא, וּמִתּוֹךְ קַטְנוּתוֹ הוּא טָמִיר בַּסֵּתֶר שֶׁל מַעְיו וְלֹא יָדוּעַ. כָּל הַהִרְהוּרִים בּוֹ מְשֻׁבָּשִׁים, שְׁבִים וְחוֹזְרִים וְאֵין נִדְבָּקִים. נִסְתָּרִים בּוֹ שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם עֵינַיִם, וְהֵם עֵינַיִם שֶׁלֹּא פְּתוּחוֹת.

רְשׁוּמוֹת הֵן בְּרִשָּׁם קָטָן, עוֹלִים בּוֹ הָרְהוּרִים וּמַעֲשִׂים וְלֹא גִּלָּה טַעֲמֵיהֶם. כּוֹנֵס אוֹתָם בְּשָׁעָה שֶׁנִּזְרָקוּ, וּבְשָׁעָה שֶׁהִתְכַּנְּסוּ זוֹרֵק אוֹתָם. מִצְטַיְּרִים בּוֹ צִיּוּרִים נִסְתָּרִים וְלֹא גְּלוּיִים. חוֹקֵק חֲקִיקוֹת וּמַכֶּה וְיוֹצֵא ב' אֶחָד שֶׁלְּמַטָּה שֶׁסּוֹבֵב סָבִיב סָבִיב וּפוֹרֵחַ בָּאֲוִיר. מַכֶּה בַּמִּגְדָּל, וּמִסְתּוֹבֵב הַהֵיכָל מִתּוֹךְ הָאֲוִיר הַפּוֹרֵחַ. בּוֹ שָׁמַיִם צִיּוּרִים הָאֲמָנִים בְּכָל כְּלֵי הַכֶּסֶף וְזָהָב וּנְחֹשֶׁת. הוֹלֵךְ וְנִסְתָּר וְלֹא נִשְׁמָע קוֹלוֹ הַחוּצָה. מִבִּפְנִים בְּמַעֲיו נִשְׁמָע קוֹל שֶׁלֹּא נוֹדָע. וְאוֹתוֹ הַקּוֹל יוֹצֵא מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעוֹד סוֹף הָעוֹלָם, עוֹלֶה וְיוֹרֵד, הוֹלֵךְ וְעוֹמֵד. הָעַיִן אֵינָהּ שׁוֹלֶטֶת לִרְאוֹת. בְּשָׁעָה שֶׁמִּתְכַּסֶּה מִתְגַּלֶּה, וּבְשָׁעָה שֶׁמִּתְגַּלֶּה מִתְכַּסֶּה. בִּסְתִימַת הָעֵינַיִם רוֹאִים אוֹתוֹ. בֶּאֱטִימַת הָאָזְנַיִם שׁוֹמְעִים אוֹתוֹ. בִּפְתִיחַת הָעֵינַיִם מְכַסִּים אוֹתוֹ, וְלֹא יָדוּעַ, עַד שֶׁמִּזְדַּמְּנִים לְשֻׁלְחָנוֹ צַדִּיקֵי אֱמֶת לֶאֱכֹל. חוֹקֵק תּוֹךְ חֲקִיקָה שֶׁל צִיּוּר, וְיוֹצֵא ג' שֶׁמִּתְכַּסֶּה הַחֹשֶׁן וְהָאֵפוֹד, מִזֹּרַז בְּאַבְנֵטוֹ. מִתְגַּלֶּה בַּיּוֹם וּמִתְכַּסֶּה בַּלַּיְלָה. יוֹצֵא פַּעַם אַחַת וּמִתְחָרֵט וְנִגְנָז, עַד שֶׁבָּאָה ו' שֶׁאוֹחֶזֶת בּוֹ, וּמִתְפַּיֶּסֶת וְשָׁב לִמְקוֹמוֹ, וְאֵינוֹ רוֹצֶה לְהִתְגַּלּוֹת אֶלָּא לְאוֹתָם הַקּוֹרְאִים לוֹ בַּלַּיְלָה. וּבַבֹּקֶר מְגַלֶּה רֹשֶׁם שֶׁל חוּט קָטָן וְדַק שֶׁמִּתְחַבֵּר עִמָּם בַּיּוֹם בְּתוֹךְ שִׁירָה וְחֶדְוָה שֶׁמְּזַמְּרִים לוֹ בַּלַּיְלָה, וְעוֹשֶׂה חֶסֶד לַכֹּל. מַעֲלֶה הַדֶּגֶל לְיָמִין, וְנִרְשָׁם וּמְקַיֵּם הָעוֹלָם. נִכְנָס לְתוֹךְ הֵיכָלוֹת הַפָּנִימִיִּים וְיוֹצֵא, וּבוֹנֶה עוֹלָמוֹת בֵּראשִׁית וּבַסּוֹף הוּא טָמוּן בְּשִׁשִּׁים רִבּוֹא עוֹלָמוֹת. בְּצַד הַדְּרוֹם מַתְחִיל וְיוֹצֵא, וְאוֹחֵז מַגָּרְפָּה, וּמוֹצִיא מָזוֹן לְכֹל וּמֵאִיר לָהֶם. חוֹקֵק חֲקִיקָה שֶׁל אוֹר שֶׁל טֹהַר זַךְ, וּמוֹצִיא הָרְבִיעִית בְּחֶשְׁבּוֹן שֶׁל מֵאתַיִם אֶלֶף עוֹלָמוֹת עַד הַר שֶׁל אוֹר שֶׁמֵּאִיר. מִמֶּנּוּ יוֹצְאִים עֲמָקוֹת לְגַלּוֹת. הָאוֹר שֶׁמֵּאִיר וְנִטְמָן וְנֶחְשָׁךְ. הוּא דּוֹחֶה, וְאַחֵר וְאַחֵר מְקָרֵב. הוּא מַכֶּה, וְאַחֵר מְרַפֵּא. בְּיָדוֹ שַׁרְבִיט שֶׁל חַיִּים וּמָוֶת, טָמוּן בְּאַרְבַּע מֵאוֹת אֲבָנִים עוֹרְכֵי קְרָב, בַּעֲלֵי רָמְחוֹ וְחֶרֶב הַלּוֹהֶטֶת, שֶׁמִּשָּׁם יוֹצְאִים וּמִתְפַּשְּׁטִים בְּלִי חֶשְׁבּוֹן. כְּשֶׁחוֹקֵק חֲקִיקָה כְּהִתּוּךְ שֶׁל אֵשׁ בּוֹעֶרֶת, יוֹצֵא מִמֶּנּוּ אָדֹם אֶחָד כַּשּׁוֹשַׁנָּה. שַׂעֲרוֹתָיו תְּלוּיִים כְּדַבִּים שֶׁל הָרֵי הַחֹשֶׁךְ. פַּחַד וְאֵימָה תַּקִּיפָה יִתֵּרָה הוֹסֶפֶת בּוֹ. יָדָיו דְּבֵקוֹת בַּשַּׁלְהֶבֶת שֶׁל חֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת. בַּיּוֹם שֶׁיִּתְעוֹרֵר, כֻּלָּם עוֹבְרִים לְפָנָיו כִּבְנֵי מָרוֹן.

זַכָּאָה אִיהוּ מָאן דְּקָרִיב בֵּהּ וְאִשְׁתְּזִיב מִנֵּהּ. גָּלִיף גְּלִיפִין דְּטוּרֵי נְהִירוּ וְאַפִּיק ה' דְּקִיְּמָא גּוֹ עַמּוּדִין דְּעָלְמָא, כֹּלָּא קַיְּמִין קַמֵּהּ וְיָתִיב בֵּינַיְיהוּ כְּמַלְכָּא גּוֹ חֵילֵהּ. תְּרֵין רַבְרְבִין מְמַנָּן קַיְּמִין לָקָבְלֵהּ, עָבִיד שְׁלָמָא בֵּינַיְיהוּ. בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְגְּלֵי. כֹּלָּא קַיְּמִין בְּקִיּוּמַיְיהוּ. סָגִיר וּפָתַח. וּבְגִינֵהּ קַיְּמִין שִׁתִּין אֶלֶף רִבּוֹא עַל טוּרִין סַגִּיאִין. וְכָל מַפְתְּחָן דְּמַלְכָּא בֵּהּ קַיְּמִין. עָבִיד כְּרְעוּתֵהּ וְלֵית מָאן דְּיִמְחֵי בִּידֵהּ. סְתִימִין עִלָּאִין רָמִין טְמִירִין קַיְּמִין עֲלֵהּ וְחַדָּאן בֵּהּ, כָּוֵי נְהוֹרָא מִנֵּהּ פְּתִיחָן וְנַהֲרָן. חוֹתָמָא טְמִירָא דְּמַלְכָּא בִּידֵהּ, עָבִיד כִּרְעוּתֵהּ בְּחֵילֵהּ שְׁמַיָּא וְדַיָּרֵי אַרְעָא. גּוֹ אֲצִילֵי יְדוֹי יְדוּרוֹן תְּלָת מֵאָה אֶלֶף רִבּוֹא עָלְמִין. אוֹרְכֵהּ מְסַיְּפֵי עָלְמָא וְעַד סַיְּפֵי עָלְמָא. יָתִיב עַל כֻּרְסֵא דְּשָׁבִיבִין דְּנוּר. מְנֵהּ נַהֲרִין עָלְמִין מְנֵהּ אִתְּזָנוּ, חַד הוּא חַד לֶהֱוֵי חַד אִקְרֵי, בְּרִיךְ הוּא לָעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמִין. גָּלִיף גְּלִיף וּבָטַשׁ בְּצִיּוּרָא וְאַפִּיק ו' (נצח) דְּאִזְלָא תְּדִיר וְאַחִיד דְּחַיִּין, וְשָׁחִיק נְהִירִין לְמַיְזָן עָלְמִין בְּאִנּוּן נְהוֹרִין דְּשָׁחִיק. חָמֵשׁ סִימָנִין דְּקִטְרַת בּוּסְמִין אִתְעָרְבָן בַּהֲדַיְיהוּ. אִיהוּ שָׁחִיק וְנָהִיר וְלָא אִתְבַּסַּם לְבַר. טָמִיר גַּרְמֵהּ דְּלָא יִתְבַּסַּם וְלָא יְרִיחוּן בֵּהּ רֵיחָא. קַדְמָא לְשַׁמּוּשָׁא בְּרָזָא דת"ק רָזִין דְּמַלְכָּא. קָאֵם עַל קִיּוּמֵהּ וּמַלְכָּא

תָּמִיד עָלֵהּ. בֵּהּ שַׁרְיָן כָּל אִנּוּן מְהֵימְנֵי קְשׁוֹט. חַד חַבְרָא אִית לֵהּ יְהִיב רְשׁוּ דָּא לְדָא מִיּוֹמ' דַּהֲווֹ. אוֹלְפֵי הֲכֵי גְּלִיף וּבָטַשׁ בְּגַלְפּוֹי וְאַפִּיק: ז'. (הוד) הַהוּא מְהֵימָנָא אָחֳרָא דִּלְגַבֵּי חברי'. כָּל אוּמָנוּתְהּ דְּחַבְרֵהּ אִיהוּ עָבִיד, קָאִים לְגַבֵּהּ בְּרַעֲוָא סַגֵּי. דָּא עַל דָּא קָאִים, נְטִיל. מְהֵימָנִין אִנּוּן לְמֶעֱבַד טִיבוּ לְבֵי דָּוִד אַבְרָהָם רְחִימָא תָּמִיד עַל דָּא יִצְחָק קָרְבְּנָא שְׁלִים תָּמִיד עַל דָּא. יַעֲקֹב שְׁלִימוּ דְּכֹלָּא קָאִים וְתָמִיד עָלַיְהוּ. כַּחֲדָא אִנּוּן וְאִתְחַפְיָן בַּעֲשָׁשִׁיתָא דְּמִקְבֵּל שְׁמָשָׁא י גְּלִיף גְּלִיפִין וּבָטַשׁ בּוּצִינָא וְאַפִּיק ח' (יסוד) וְדָא תְּמִינָאָה לְחַשְׁבָּנָא, וְאַפִּיק חַד רְחִימָא דְּכֹלָּא תְּאוּבְתָּא דְּכֹלָּא. זַכָּאָה דְּכֹלָּא מְהֵימָנָא דְּכֹלָּא, דְּיוֹקְנָא דְּהַהוּא שְׁלִים.

אַשְׁרֵי מִי שֶׁמִּתְקָרֵב אֵלָיו וְנִצּוֹל מִמֶּנּוּ. חוֹקֵק חֻקִּיקוֹת שֶׁל הָרִים שֶׁל אוֹר, וּמוֹצִיא ה' שֶׁעוֹמֶדֶת בְּתוֹךְ עַמּוּדֵי הָעוֹלָם. הַכֹּל עוֹמְדִים לְפָנָיו, וְיוֹשֵׁב בֵּינֵיהֶם כְּמֶלֶךְ בְּתוֹךְ צְבָאוֹ. שְׁנֵי שָׂרִים גְּדוֹלִים מְמֻנִּים עוֹמְדִים כְּנֶגְדּוֹ. עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בֵּינֵיהֶם. בְּשָׁעָה שֶׁמִּתְגַּלֶּה, הַכֹּל עוֹמְדִים בִּמְקוֹמָם, סוֹגֵר וּפוֹתֵחַ. וּבְשָׁבִילוֹ עוֹמְדִים שִׁשִּׁים אֶלֶף רִבּוֹא עַל הָרִים גְּדוֹלִים, וְכָל מַפְתְּחוֹת הַמֶּלֶךְ בּוֹ עוֹמְדִים. הוּא עוֹשֶׂה כִּרְצוֹנוֹ, וְאֵין מִי שֶׁיְּמַחֶה בְּיָדוֹ. הַנִּסְתָּרִים הָעֶלְיוֹנִים רָמִים וּטְמִירִים עוֹמְדִים עָלָיו וּשְׁמָחִים בּוֹ, מִמֶּנּוּ פְּתוּחִים וּמְאִירִים חַלּוֹנוֹת שֶׁל אוֹר. חוֹתָם נִסְתָּר שֶׁל הַמֶּלֶךְ בְּיָדוֹ, עוֹשֶׂה כִּרְצוֹנוֹ בִּצְבָא הַשָּׁמַיִם וְדַיָּרֵי הָאָרֶץ. בְּתוֹךְ אֲצִילֵי יָדָיו יָדוּרוּ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אֶלֶף רִבּוֹא עוֹלָמוֹת. אָרְכּוֹ מִסּוֹפֵי הָעוֹלָם וְעַד סוֹפֵי הָעוֹלָם. יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא שֶׁל שְׁבִיבִים שֶׁל אֵשׁ. מִמֶּנּוּ נֶאֱוָרִים עוֹלָמוֹת וּמִמֶּנּוּ נִזּוֹנִים. אֶחָד הוּא אֶחָד לְהָיוֹת אֶחָד נִקְרָא, בָּרוּךְ הוּא לְעוֹלָם וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים. מְחוֹקֵק חֻקִּיקָה וּמַכָּה בַּצִּיּוּר, וּמוֹצִיא ו' שֶׁהוֹלֶכֶת תָּמִיד. וְאוֹחֵז רַחֲמִים, וְשׂוֹחֵק הָאוֹרוֹת לָזוּן הָעוֹלָמִים בְּאוֹתָם הָאוֹרוֹת שֶׁשּׂוֹחֵק. חֲמֵשֶׁת סַמְמָנֵי קְטֹרֶת הַבְּשָׂמִים מִתְעָרְבִים עִמָּם. הוּא שׂוֹחֵק וּמֵאִיר וְלֹא מִתְבַּשֵּׂם בַּחוּץ. טוֹמֵן עַצְמוֹ שֶׁלֹּא יִתְבַּשֵּׂם וְלֹא יָרִיחוּ בּוֹ רֵיחַ. קֹדֶם לִשְׁמוּשׁ בְּסוֹד שֶׁל חֲמֵשׁ מֵאוֹת רָזִים שֶׁל הַמֶּלֶךְ. עוֹמֵד עַל מְקוֹמוֹ, וְהַמֶּלֶךְ תָּמוּךְ עָלָיו. שׁוֹרִים בּוֹ כָּל אוֹתָם נֶאֱמָנִים שֶׁל אֱמֶת. חֲבֵר אֶחָד יֵשׁ לוֹ, נוֹתֵן רְשׁוּת זֶה לָזֶה מִיּוֹם שֶׁהָיוּ. לוֹמְדִים כְּךָ חוֹקֵק וּמַכֶּה בַּחֲקִיקוֹתָיו וּמוֹצִיא ז' אוֹתוֹ הַנֶּאֱמָן הָאַחֵר שֶׁאֵצֶל חֲבֵרוֹ. אֶת כָּל אֱמָנוּת חֲבֵרוֹ הוּא עוֹשֶׂה, עוֹמֵד אֶצְלוֹ בְּרָצוֹן גָּדוֹל. זֶה עַל זֶה עוֹמֵד, נוֹסֵעַ. נֶאֱמָנִים הֵם לַעֲשׂוֹת חֶסֶד לְבֵית דָּוִד. אַבְרָהָם הָאוֹהֵב תָּמוּךְ עַל זֶה. יִצְחָק הַקָּרְבָּן הַשָּׁלֵם תָּמוּךְ עַל זֶה. יַעֲקֹב שְׁלֵמוּת הַכֹּל עוֹמֵד וְתָמוּךְ עֲלֵיהֶם. יַחַד הֵם, וּמְכֻסִּים בַּעֲשָׁשִׁית שֶׁמְּקַבֶּלֶת שֶׁמֶשׁ. חוֹקֵק חֻקִּיקוֹת וּמַכֶּה הַמַּאוֹר וּמוֹצִיא ח', וְזוֹ הַשְּׁמִינִית לַחֶשְׁבּוֹן, וּמוֹצִיא אָהוּב אֶחָד שֶׁל הַכֹּל, תְּשׁוּקַת הַכֹּל. צַדִּיק שֶׁל הַכֹּל, הַנֶּאֱמָן שֶׁל הַכֹּל, הַדְּיוֹקָן שֶׁל הַשָּׁלֵם הַהוּא.

זֵיהֲרָא דְּמִתְפַּשַּׁט לְד' זָהֳרִין, הוּא נָעִין בְּאַרְעָא וְרֵישֵׁיָא מָטֵי לְצֵית שְׁמַיָּא. עַפְיָא שַׁפִּיר וְאִנְבֵּהּ סַגֵּי, וּמָזוֹן לְכֹלָּא בֵּהּ. תְּחוֹתֵהּ תַּטְלֵל הַהִיא חֵיוְתָא דְּאִתְחַמַּם לְד' סִטְרִין דְּעָלְמָא. בְּעַנְפּוֹי יָדְרוֹן צְפָרֵי שְׁמַיָּא. אָזַל ועף בַּחֲמֵשׁ מֵאָה עָלְמִין וְאַפִּיק מֵיכְלָא מִכֻּלְּהוּ, וְאִיהוּ נָטִיל וְגַבֵּי מְנַיְהוּ דָּא יָהִיב נָחֲמָא, וְדָא יָהִיב מַיָּא, וְדָא יָהִיב מִשְׁחָא, וְדָא יָהִיב מְנָא. וְאִיהוּ גַּבֵּי וְאָעִיל בְּאוֹצָרָא דְּמַשְׁכְּנֵי, וְאִיהוּ טָמִיר לֵית בֵּהּ דְּיוֹקְנָא לְאִסְתַּכְּלָא לְבַר. נְהִירוּ דִּילֵהּ מִסַּיְפֵי דְּעָלְמָא וְעַד סַיְפֵי דְּעָלְמָא. כָּל חַיִּין בֵּהּ שַׁרְיָן, וְאִיהוּ יָהִיב לְמָאן דְּלֵית לֵהּ חַיִּין כְּלָל. עָאל

לְאִנּוּן חֲמֵשׁ מֵאָה עָלְמִין, וְנָטִיל מִנַּיְהוּ חֲמִשִּׁין שְׁנִין וְלָא יַתִּיר, וְאִיהוּ יְהִיב. לְבָתַר עָאל לְגַבֵּי אַבָּא וְאִמָּא, וּמִמַּה דְּיָהֲבֵי לֵהּ יְהִיב אִיהוּ וְאַשְׁלִים לְשִׁבְעִין. אִתְגַּלֵּי בִּימָמָא אִתְחַם לְתַרְיסַר תְּחוּמִין. שִׁבְעִין תְּמָרִים וּתְרֵיסַר מַבּוּעִין דְּנָבְעִין בֵּהּ תַּלְיָן זַכָּאִין אִקָּרוּן עַל שְׁמֵהּ. בְּכָל מֵיכַל וְכָל עִבּוּרָא דְּכָל עָלְמָא, אִיהוּ לָקִיט וְאִיהוּ יָהִיב. בְּרִיךְ דּוּכְרָנֵהּ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא: גְּלִיף בְּחָקְפָּא גְּלִידָא דְּתַקִּיפוּ חַד וְאַפִּיק ט', וְאִיהוּ גְּרָמָא תְּשִׁיעָה דְּסָלְקָא בִּימָמָא וְנָחִית בְּלֵילְיָא. טְמִירָא בְּתִלְת מֵאָה וְשִׁתִּין וְחֲמֵשׁ דְּיוֹקְנִין טְמִירִין. אָזְלָא וְנָחְתָא וְקָיְמָא טְמִירִין בֵּין תְּרִין דְּרוֹעֵי דְּמַלְכָּא: גְּלִיפָא בְּעִזְקָתָא דְּשַׁרְבִיטָא דְּגַשְׁפַּנְקָא. פַּרְוָונְקָא דְּנָטִיר בְּאוֹרְחָא, דְּאֵין דִּינִין וְיֵטִיב עַל עִיוּנָא דְּסָפְרִין פְּתִיחָן. טָב וּבִישׁ קַיְמָא לְקָבְלֵהּ. מִסְטָרֵהּ חַיִּין, וּמִסְטָרֵהּ מוֹתָא. מִסְטָרֵהּ מִתְקָא, וּמִסְטָרֵהּ מְרִירוּ. חַד חִיוְיָא קָאִים לְקָבְלֵהּ רֵישֵׁהּ תְּחוֹת לְרַגְלֵהּ. בְּשַׁעֲתָא דְּאַפִּיק רֵישֵׁהּ מֵחֵי בִּזְנָבוֹי. מָאן דְּאָרַע בָּקֳשֶׁר שַׁוֵּי מָאִיךְ לֵהּ עַד נוּקְבָא דְּתָהוֹמָא רַבָּה. קַיְמָא רַגְלֵהּ עַל רֵישֵׁהּ דְּהַהִיא חִיוְיָא, כַּד אִסְתַּלַּק בָּקַע יַמָּא בַּאֲוִירָא דְּמָטֵי וְלָא מָטֵי. קַיְמָא בְּלֵילְיָא. פָּלַג נָכְסִין לְעִוּתְרִין. יְהִיב מְזוֹנָא לְבֵיתֵהּ. אִתְחַבַּר וְאִתְטַמַּר בְּרַמַּ"ח אַנְפִּין. אִתְקַשַּׁט בְּקִשּׁוּטֵי מַלְכָּא. רְבוֹן כָּל אַרְעָא אַגְנִיז בְּגַוֵּהּ נְהוֹרָא דְּנָהִיר וְרָהִיט בַּאֲרוֹנָא לְאוֹרַיְתָא, אַגַּח קְרָבָא בְּשַׂנְאוֹי וְנָטִיל נוּקְמִין. מְזָרֵז גַּרְמֵהּ כְּגָבַר תַּקִּיף. חַרְבָּא מְשַׁנְנָא בִּידֵהּ. רָמְחֵהּ שְׁבִיבִין דְּנוּר. גִּירִין דְּזַרִיק לְהָטָן בְּתַקִּיפוּ דְּאֶשָּׁא דְּאָכְלָא. בּוּצִינָא דְּשַׁרְגָּא דְּשָׁאֲרֵי עַל רֵישַׁיְהוּ דְּזַכָּאֵי קְשׁוֹט. טְמִירוּ דְּאִנּוּן הֵיכָלִין דִּילֵהּ לֵית לֵהּ חֲשָׁבָנָא. תְּחוּמִין דִּילֵהּ עַד שִׁפְתָא דְּיַמָּא דְּגַנּוֹסָר. אִתְתַּחְמָא לְד' סְטָרִין. אַרְבַּע מַלְכִין מִתְצַיְּרִן מִגַּוֵּהּ. בְּהוּ שָׁלְטָא עַל עָלְמָא. תְּרֵי רַבְיָן קְבִיעָן תְּחוֹתֵהּ. טָס בְּהוּ בִּתְרֵיסַר (נ"א בתמניסר) עָלְמִין וְאַגְנִיז תַּמָּן. בְּרִיךְ הוּא לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמִין אָמֵן נָצַח סֶלָה וָעֶד:

הַזֹּהַר שֶׁמִּתְפַּשֵּׁט לְאַרְבָּעָה זְהָרִים, הוּא נָעוּץ בָּאָרֶץ וְרֹאשׁוֹ מַגִּיעַ לִקְצֵה הַשָּׁמַיִם. נוֹפוֹ יָפֶה וּפָרְיוֹ רַב, וּבוֹ מָזוֹן לַכֹּל. תַּחְתָּיו יוֹשֶׁבֶת בַּצֵּל אוֹתָהּ הַחַיָּה שֶׁנִּתְחֲמֶת לְאַרְבָּעָה צְדָדִים שֶׁל הָעוֹלָם, בַּעֲנָפֶיהָ יְדוּרוּ צִפֳּרֵי הַשָּׁמַיִם, הוֹלֵךְ וְעָף בַּחֲמֵשׁ מֵאוֹת עוֹלָמוֹת וּמוֹצִיא מַאֲכָל מִכֻּלָּם, וְהוּא נוֹסֵעַ וְגוֹבֶה מֵהֶם. זֶה נוֹתֵן לֶחֶם, וְזֶה נוֹתֵן מַיִם, וְזֶה נוֹתֵן שֶׁמֶן, וְזֶה נוֹתֵן מָן. וְהוּא גוֹבֶה וּמַכְנִיס לְאוֹצַר הָעֲנִיִּים, וְהוּא טָמִיר. אֵין בּוֹ דְּיוֹקֶן לְהִסְתַּכֵּל בַּחוּץ. אוֹרוֹ מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹף הָעוֹלָם, כָּל הַחַיִּים שׁוֹרִים בּוֹ, וְהוּא נוֹתֵן לְמִי שֶׁאֵין לוֹ חַיִּים כְּלָל. נִכְנָס לְאוֹתָם חֲמֵשׁ מֵאוֹת עוֹלָמוֹת, וְנוֹטֵל מֵהֶם חֲמִשִּׁים שָׁנִים וְלֹא יוֹתֵר. וְהוּא נוֹתֵן. אַחַר כָּךְ נִכְנָס לְאָב וְלְאֵם, וּמִמַּה שֶׁנּוֹתְנִים לוֹ הוּא נוֹתֵן וּמַשְׁלִים לְשִׁבְעִים. מִתְגַּלֶּה בַּיּוֹם, וְנִתְחָם לְשִׁבְעִים עָשָׂר תְּחוּמִים. שִׁבְעִים תְּמָרִים וּשְׁנֵים עָשָׂר מַעְיָנוֹת שֶׁנּוֹבְעִים בּוֹ תְּלוּיִים הַצַּדִּיקִים שֶׁנִּקְרָאִים עַל שְׁמוֹ. כָּל מַאֲכָל וְכָל תְּבוּאָה שֶׁל הָעוֹלָם הוּא לוֹקֵט וְהוּא נוֹתֵן. בָּרוּךְ זִכְרוֹ לְעוֹלָם וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים. חוֹקֵק בְּתֹקֶף הַקֻּפָּאוֹן שֶׁל תַּקִּיפוּת אַחַת וּמוֹצִיא תֵּשַׁע, וְהוּא עֶצֶם תְּשִׁיעִי שֶׁעוֹלֶה בַּיּוֹם וְיוֹרֵד בַּלַּיְלָה, טָמוּן בִּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת שִׁשִּׁים וַחֲמִשָּׁה דְּיוֹקְנָאוֹת נִסְתָּרִים. הוֹלֵךְ וְעוֹלֶה יוֹרֵד וְעוֹמֵד, טְמוּנִים בֵּין שְׁתֵּי זְרוֹעוֹת הַמֶּלֶךְ. חָקוּק בְּטַבַּעַת הַשַּׁרְבִיט שֶׁל הַחוֹתֶמֶת. שָׁלִיחַ שֶׁשּׁוֹמֵר בַּדֶּרֶךְ, דָּן דִּינִים וּמֵיטִיב עַל עִיּוּן שֶׁל סְפָרִים פְּתוּחִים. טוֹב וְרָע

עוֹמֵד כְּנֶגְדּוֹ. מִצַּדּוֹ חַיִּים וּמִצַּדּוֹ מָוֶת. מִצַּדּוֹ מְתִיקוּת וּמִצַּדּוֹ מְרִירוּת. נָחָשׁ אֶחָד עוֹמֵד כְּנֶגְדּוֹ, רֹאשׁוֹ תַּחַת לְרַגְלָיו. בְּשָׁעָה שֶׁמּוֹצִיא רֹאשׁוֹ, מַכֶּה בְּזָנָבוֹ. מִי שֶׁפּוֹגֵשׁ בְּקַשְׁקַשָּׁיו, שָׁם מוֹרִיד אוֹתוֹ עַד נֶקֶב תְּהוֹם רַבָּה. עוֹמֵד רַגְלוֹ עַל רֹאשׁ אוֹתוֹ הַנָּחָשׁ. כְּשֶׁמִּסְתַּלֵּק, בּוֹקֵעַ הַיָּם בָּאֲוִיר שֶׁמַּגִּיעַ וְלֹא מַגִּיעַ. עוֹמֵד בַּלַּיְלָה. מְחַלֵּק נְכָסִים לָעֲשִׁירִים. נוֹתֵן מָזוֹן לְבֵיתוֹ. מִתְחַבֵּר וְנִטְמָן בְּמַאתַיִם אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה פָּנִים, מִתְקַשֵּׁט בְּקִשּׁוּטֵי הַמֶּלֶךְ. רִבּוֹן כָּל הָאָרֶץ גָּנַז בְּתוֹכוֹ אוֹר שֶׁמַּאִיר וְרָץ בָּאָרוֹן לַתּוֹרָה, נִלְחָם בַּקְּרָב עִם שׁוֹנְאִים וְנוֹטֵל נְקָמוֹת. מָזְרַז עַצְמוֹ כְּגֶבֶר חָזָק, חֶרֶב שְׁנוּנָה בְּיָדוֹ. הָרֹמַח שֶׁלּוֹ שְׁבִיבֵי אֵשׁ. הַחִצִּים שֶׁזּוֹרֵק לוֹהֲטִים בְּתַקֶּף שֶׁל אֵשׁ אוֹכֶלֶת. הַמָּאוֹר שֶׁל הַנֵּר שֶׁשּׁוֹרֶה עַל רֹאשָׁם שֶׁל צַדִּיקֵי אֱמֶת. הַסֹּתֶר שֶׁל אוֹתָם הַהֵיכָלוֹת שֶׁלּוֹ אֵין לוֹ חֶשְׁבּוֹן. הַתְּחוּמִים שֶׁלּוֹ עַד שְׂפַת יָם גִּינוֹסָר (כנרת) הִתְתַּחֵם לְאַרְבָּעָה צְדָדִים. אַרְבָּעָה מְלָכִים מִצְטַיְּרִים מִתּוֹכוֹ, בָּהֶם הוּא שׁוֹלֵט עַל הָעוֹלָם. שְׁנֵי עֲלָמִים קְבוּעִים תַּחְתָּיו. טָס בָּהֶם בִּשְׁנֵים עָשָׂר (בשמונה עשר) עוֹלָמוֹת וְנִגְנָז שָׁם. בָּרוּךְ הוּא לְעוֹלָם וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים אָמֵן נֶצַח סֶלָה וָעֶד.

תם ונשלם - שבח לאל בורא עולם